AMBROSII

CALEPINI DICTIONARIUM

VNDECIM LINGVARVM,

IAM SEPTIMO

ACCVRATA EMENDATIONE, ATQVE INFINITORVM LOCORVM AVGMENTATIONE, COLLECTIS EX BONORVM AVTORUM monumentis, certis & expresis syllabarum quantitatis notis, omniumque vocum significationibus, flosculis, loquendi formis, proverbialibus sententiis, cæterisque ad Latini sermonis proprietatem, elegantiam, & copiam pertinentibus rebus, quantâ maximâ fide ac diligentiâ fieri potuit, ita exornatum, vt hactenus studiosorum usibus accommodatius non prodierit.

Respondent autem LATINIS *vocabulis*,

HEBRAICA,	BELGICA,
GRAECA,	HISPANICA,
GALLICA,	POLONICA,
ITALICA,	VNGARICA,
GERMANICA	ANGLICA.

ONOMASTICVM VERO:

hoc est,

PROPRIORVM NOMINVM, REGIONVM, GENTIVM, VRBIVM, MONtium, Promontoriorum, Marium, Stagnorum, Fluminum, Hominum, & similium catalogum, maxima etiam accessione locupletatum, & præcipuarum rerum Germanicâ explanatione illustratum, seorsim adjunximus.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO IMPERATORIO.

BASILEAE,

APVD HENRICPETRINOS.

TYPOGRAPHVS
STVDIOSO LECTORI
S. D.

COGITANTI mihi de optata tandem, in quam hæc nostra ætas devenit, felicitate temporis (candide & studiose Lector) non abs re videtur & Calepinum ipsum, si reviviscens præstò foret, solo isthoc Opere declarare posse. Etsi enim is præsens DICTIONARIVM pulcherrimo sanè & utilissimo instituto, necnon felici primordio, eo tempore quo boni Autores nondum suæ integritati atque nitori restituti erant, literarum studiis intereà aliquo modo reflorescentibus, ex variis scriptoribus, multis hauddubiè vigiliis, congesserat: non erat tamen tantâ verborum copia illustri earum explanatione, iisq; rebus, quæ ad Latini sermonis puritatem, copiam, elegantiam & naturam faciunt, adeò instructum; quibus hodie præclara doctissimorum virorum opera cumulatum prodit. Idipsum in Præfatione disertè fassus, dum, inquit, multa, imò innumerabilia in hoc Opere deesse, clarè significare voluit, hujus Operis materiam adeò latè diffusam esse, ut subinde maiorem accessionem patiatur: quòd & in cæteris rebus, quas humana producunt ingenia, usuvenire solet, ut qualicunque arte vel industria elaborata sint, excultiùs ferè semper reddi possint. Id hactenus multi per Italiam, Galliam & Germaniam politissimi viri, quibus literarum dignitas & iuventutis profectus cordi fuit animadvertentes, huic Operi adornando tantum laboris impenderunt, ut opus novum vel ipsi Autori videri possit. In eo namque vocum series numerosior & earundem explicatio illustrior existit, unà cum loquendi formulis, proverbialibus sententiis, translationibus, aliisq; rebus ad Latinum sermonem pertinentibus: sitq; ditissimi gazophylacii instar, nullis seris, claustrisq; munitum: sed omnibus, quotquot id adire dignantur, obvium, reclusum atque patens, ut quamprimùm in huius linguæ subtilitate aliquid desideres, nulla te penuria laborare sinat. Etenim quàm necessaria res sit, verborum vim, proprietates, significationes & congressum tenere, nemo qui bonas artes vel primoribus tantùm, quod dici solet, labris attigit, ignorare potest. Necesse enim est eos qui sine hac cognitione, in similium disciplinarum campis ὥσπερ χιὼν ἐν βαλανείῳ, versari, & priusquam alis sint instructi aquilæ volatum imitari voluerint, suam tandem nuditatem & inopiam sentire, & quia verba rebus arctissimè nexa sunt, sæpè quòd maximè necessarium erat, non intelligere, denique in ipso sermonis usu hærere, aut seipsos risui exponere. Ecce igitur quàm chara sint nobis studia tua, ut Thesaurum hunc toties iam cusum

atque recusum, nunc quoque castigatius, locupletius, & tuis studiis cuiuscunque sis loquelæ, accommodatius, quàm antehac fieri potuerit, Officina nostra extrudat. Nam præter illas superioris editionis linguas, quæ non tantùm correctiores, verum etiam copiosiores, cum innumeris vocabulis, tam Propriis quàm Appellativis, variisq; significationibus & constructionibus, ex probatissimis Autoribus excerptis, hac demùm vice curâ nostrâ, adiecta veniunt. Quod si iterum verò aliquot voces barbaras: hoc est, quibus Cicero, & similes autores usi non sunt, eliminare noluerimus, id cæteri non ideò nos fecisse cogitent, ut earum usum commendemus, & cæteris æquiparemus, quin potius ut ii, quibus mediæ ætatis scriptores quoque evolvendi sunt, hinc aliquod subsidium sibi parare queant. Cùm igitur Volumen istud tuis studiis, amotis difficultatibus, cæterisq; obstaculis, facilem viam daturum sit, & ad parandam eruditionem magnopere profuturum est, quòd Deo inprimis, qui nos in tanta luce versari dignatus est: deinde utrisque & qui primam & postremam ei manum addiderunt, gratias agas, nostrosq; conatus candido pectore excipias. Vale.

AMBRO-

AMBROS. CALEPINVS EREMITANVS SENATVI POPVLOQVE BERGOMENSI, S. P. D.

PLures anni ſunt, magnifici, conſummatiſſimique viri, ex quo à prophanis, tùm veteribus, tùm recentibus: vel à Catholicis, & his ſanè doctiſſimis, ſanctiſſimisque viris complurimas dictionum interpretationes, quæ mihi ad pernoſcendas autorum ſententias idoneæ viderentur, excerpere; atque in unum cœpi cogere. Quod planè opus ſic à me ſuſceptum eſſe velim exiſtimetis, ut aliis, & mihi inprimis, uſui quandoque futurum conſiderem: Non enim tàm inſtruendorum aliorum, quàm mei exercendi ingenii gratia, id efficere aggreſſus ſum. Nam cùm à teneris (*ut ajunt*) unguiculis inter ſacratorum numerum, faventibus ſuperis, relatus fuiſſem: Et neq; declamationibus, refragante natura, me dedendum putarem; neque percipiendæ philoſophiæ ulla mihi a partibus facultas daretur: quippe qui in id temporis incidiſſem, quo de ſalvandis animis tantummodo cogitandum foret, cùm ne tempus omnino fruſtra terendum ducerem: haud iniqua res viſa eſt, ea me amplecti ſtudia, quæ certam præ ſe ferrent humanitatem. Neque verò eò vel temeritatis vel dementiæ redactus ſum, ut bonarum artium ſtudioſis ſatis me facere poſſe exiſtimem, quando nemo, licet ſapientiſſimus, id unquam præſtare potuerit, certoq; ſciam, me nec tanto ingenio, tantave literatura præcellere, ut quæ à Nonio Marcello, Feſto Pompeio, Pædiano, Servio, Donato, Varrone, cæterisq; Latinæ linguæ luminibus elucubrata fuerint, eo ipſe magis religioni dedicatus, quàm cuipiam diſciplinæ, clariùs aut enucleatiùs ſcribere poſſe conſiderem. Verùm quia in præſtantiſſimis illis literarum antiſtitibus plurima deſiderabantur, ego ut communi ſtudioſorum utilitati conſulerem, ac meis pro viribus ſuſcepti muneris officio cumulatiſſimè ſatisfacerem, ea carptim ex omnium penè diſciplinarum monumentis exprimere conatus ſum: multa contra Laurentium Vallam, contrà Priſcianum; aliosque autores, præſtantiorem autoritate nixus. Plus enim apud me Ambroſii Hieronymi, vel Auguſtini gravitas & doctrina valet, & Græcorum, quàm Laurentii Vallæ ſtudioſa reprehenſio. Id autem benè, malève fuerim aſſecutus, judicent alii. Hoc unum affirmare auſim, noſtrum hoc Opus & Vocabulorum multitudine, & præpoſitionum interpretamento, & autorum citatione, ordineque Dictionaria cuncta ſuperare: Quod cùm in volumen amplum excreviſſet, ac illud multorum rogatum emittere ſtatuiſſem, patriam elegi, cui id dedicarem: Nam cui potiſſimùm conſecrari opus de re literaria debuit, niſi patriæ? & illi quidem patriæ, in qua magno & excellenti ingenio viri ſunt, qui de gravitate, de juriſprudentia, deq; omni ſcientiarum genere præclarè meriti eſſent, quos ego tanquam obices oblatrantibus conſtitui opponere. Ferè enim plerique omnes, qui in literis præſertim aliquid edidêre, id Principi vel Senatui cuipiam inſcripsêre, quærentes ut ab eorum potentatu ac magnitudine, laboribus ſuis apud omnes autoritatem, & ab invidis tutelam, munimenque pararent. Prudenter id quidem, quando ita veteri conſuetudine fieri videmus, ut omni in re, quæ principes probant, ea cæteri laudent, cupiant, tueantur: Scio namque futuros eſſe, qui labori noſtro detrahant. Ita enim fit, ut quæcunque mortales agant, ſive privatim, ſive publicè, calumniæ ſubjacere certum ſit: nec divinis operibus maledica lingua parcit, tantùm ſibi humanus arrogat intellectus. Ego non niſi volentibus hæc legenda trado. Multa ſanè, fateor, à me tradita ſunt, quæ alii probent, ab aliis vitio dentur: quod plerisque etiam doctiſſimis uſu veniſſe compertum eſt:

Velle ſuum cuique eſt, (inquit Poëta) *nec voto vivitur uno.*

Domus quæ apud forum extructa eſt, quòd editior ſit, vel depreſſior quàm æquum videatur, ſæpè contenditur. Difficile reor, omnibus placere. Sed ego non ſolùm cuipiam me non præpono, ſed ne æquiparo quidem, eligens cum Propheta abjectus eſſe in

domo Dei. Quare si meum Opus à vobis acceptum fuerit, illudque probasse videamini abesse non poterit quin à tàm gravibus, tàm doctis, tàm eloquentibus viris laudatum, laudandum quoque reliqui existiment. Multa verò imò penè innumerabilia desunt in hoc Opere. Quis enim universa multis etiam queat comprehendere voluminibus? Verùm ne longiùs epistolam evagari patiar, finem dicendi faciam, si modò hoc unum vos monitos effecero, quod ad rem plurimùm conducere videtur: quippe quod unamquanque dictionem inventu facilem reddit. Nam omnes orationis partes aut simplices sunt, aut compositæ. Quæ simplices sunt, suo quæque loco pro duarum, triùmve literarum præcedentium ordine collocantur. Compositarum alias simplicibus, alias per se, secundùm variam, multiplicemque earum significantiam, coaptavi, ab A litera initium sumens.

VITA

VITA AMBROSII CALEPINI,

EX ADDITIONIBVS IN EVM LIBRVM, QVEM JO. TRITEMIVS DE ECCLESIASTICIS SCRIPTORIBVS EDIDIT.

*AMBROSIVS CALEPINVS Bergomensis, ordinis divi Augustini, quo tempore Ludovicus Sfortia Mediolanensibus dux præerat, floruit: divinarum & humanarum literarum indagator studiosissimus. Vnde Opus pergrande sua industria, magno labore, ex innumeris propè autoribus collectum, de vocabulorum notitia, ac præpositionum interpretatione Græca & Latina, cum autorum attestatione, nobis commune fecit. In quo non solùm, quæ ad literarum & Poetarum, & Oratorum cognitionem plurimùm conferunt: sed etiam, quæ ad Medicos, Philosophos, nec non doctores Ecclesiasticos pertinent vocabula, doctè satis, eleganterq; explicuit: explicita in veriorem lucem, quam in quibusdam aliis codicibus consimilibus legenda reliquit. Quæ profectò doctis pariter & indoctis, non mediocre attulerunt subsidium. Hinc enim factum est, ut quæ apud barbaros jam barbara evaserunt, Latina fiant: quæ verò apud doctos in dubium revocabantur, nunc pateant, discussa dubitatis nebula. De CALEPIO oppido, à quo nomen huic Scriptori, quære in propriis nominibus. Videtur & alia quædam scripsisse. Nam ubi Venetiarum mentionem facit: de huius (*inquit*) civitatis laude, quoniam apud Iacobi Philippi Chronica à nobis latè congestum est, duximus omittendum.*

AMBRO-

AMBROSII CALEPINI

DICTIONARIVM,

POSTREMA HAC EDITIONE PVRISSIME CASTIGATVM, ET

Adagijs selectioribus, Hebraicis, Græcis, Gallicis, Italicis, Germanicis, Belgicis, Hispanicis, Polonicis, Vngaricis, atq; Anglicis vocum additionibus: præterea plurimis novis Dictionibus, varijsq; significationibus & constructionibus ex probatissimis authoribus excerptis, locupletatum.

A

A NOMEN est literæ primæ Hebræis, Græcis & Latinis: quibus id simpliciter sonat quod scribitur; nihilq; habet, quod in ipsâ prolatione detrahitur, ut Hebræi de Aleph, & Græci de suo Alpha possunt. In ordine tàm apud nos, quàm apud illos cæterarum est tùm vocalium, tùm consonentium princeps. Latinis autem vocalis præpositiva, sicuti Græcis: nam in constitutione diphthongorũ præponitur, ut apud illos in αι, αυ, apud nos in æ, au, facilè videri potest. Quâ verò figurâ fuerit primis illis temporibus, quibus literæ datæ sunt Latinis, sive ab alio quopiam, aut Deo aut homine, mihi non liquet, monumenta illa periisse puto. Minus ausim affirmare, A, nostrum grandiusculum, formam suam accepisse à labiorũ nostrorum motu, & oris diductione, quum proferimus, ut multi volunt: longè aliâ figurâ pingeretur: non enim esset, ut videmus, triquetrâ formâ, superiori duntaxat parte conclusum transversâ lineâ paulò supra medium positâ. Sed hæc nimia diligentia est: sequamur patrum vestigia, & usus. At quoniam omnis compositionis vis, partim in elementis consistit, quæ & literas appellamus, partim in syllabis, partim in dictionibus, partim in membris: elementaq; sunt, à quibus prima vox constituitur, & in quæ demum resolvitur: Idcirco in omnibus literis maximè pronunciationis modus considerari debet. Delectus enim non tantùm est in cõpositione dictionum ad orationem, sed in locatione quoque syllabarum ad dictionem, literarumq; ad syllabam. Quâ de re hoc loco nihil scriptũ ab aliis animadverto: liceat ergo mihi paucis immorari. In gratiam tyrunculorum hæc scribo, prætereant doctiores pauculas lineas. Literarum potestas ipsa pronunciatio est, propter quam factæ sunt figuræ, & indita literarum nomina. Hanc pronunciationem vetustiores Grammatici, & cæteri *Elementum* appellavêre, hac ratione. Siquidem ab his, dum coëunt, perficiuntur corpora, etiamnum quando hæc cohærent, literalis vox quasi corpus aliquod componitur, vel magis verè corpus. Nam si aër corpus est, & vox quæ ex aëre icto constat, corpus esse ostenditur: quippe quæ quum tangit auram, & tripartitò dividitur, quod est proprium corporis: hoc est, in altitudinem, latitudinem, longitudinẽ: syllabæ in tenore, altitudinem habent: in spiritu, latitudinem & crassitudinem: longitudinem in tempore. Hæc Cæsariensis Grammaticus. Ego etiam aliâ ratione putârim pronunciationem dictam esse Elementum. Nam elementorum natura est, mutuâ & perpetuâ conversione uti inter sese: partes enim alterius crassiores per descensum ad ima proximioribus accedẽtes non desistunt, donec ab altiori convexi loco ad inferiorẽ centri partem devenerint, rursus atolluntur à centro ad convexum partes subtiliores. Hanc eandem naturam servant elementa, de quibus nunc egimus: transfundunt enim partes suas altera in alteram literam literę, juxta earum positionem, sonus iis obscurior est in fine, auditur magis in principio, quàm in medio, nisi sequentium qualitatibus vires suas aut imminuant, aut imbecillitate adjuvent.

A, à Cicerone Salutaris litera dicitur, quòd nota esset absolutionis: ut C condemnationis, & N Lampliationis.

Hæc litera in compositione sæpe mutatur in i: ut Facetus, Inficetus.

Hæc à tergo aspirationem accipiens, fit interjectio: de quâ vide infrà suo loco.

A` autem præpositio sine aspiratione & cum gravi accentu scribitur. Deducitur enim ab ἀπὸ Græcâ præpositione, remotâ ultimâ syllabâ πὸ: à quâ præpositione Ab quoq; deduci videtur, abjectâ ultimâ literâ o, & mutato π tenui in suâ mediam b. Eadem ratio est de Abs: quarum trium eadem est significatio: in hoc autem uno differunt; quòd A nunquam conjungitur cum dictionibus incipientibus à vocali: Ab verò cum omnibus iis, & præterea cum l & r duabus liquidis, & i consonantis locum tenẽte: ut, Ab lege, Ab rege, Ab Iove (licet apud Livium cum aliis quoque consonantibus conjunctum legatur) & Abs cum t, & q: ut Abs Tullio, Abs quolibet. Quæcunque igitur de A, eadem & de Ab & Abs, quantum ad significationem attinet, dici & posse & debere est putandum.

A¯, denos habet sonos vel plures, sicuti aliæ vocales: quandò brevis, sive aspiretur, sive non, & gravatur, & acuitur, ut hàbeo, hábemus, abeo, ábimus. Quum producitur, tam cum aspiratione, quàm sine, gravatur, acuitur, circumflectitur, hâmi, hámorum, hâmus: âræ árarum, âra, hactenus Cæsariensis.

Hæc litera clara ex arteriâ prodit, os renidẽs hilaritate quadam liberiùs aperit, spiritusq; profundior suâpte naturâ palati connexum ferit: ejus sonus magis auditur in principio, quàm in medio, remissior in fine dictionis: ut tamen in principio clarior, si subsequitur minùs vehementis spiritus consonans: at si hujusmodi literæ geminentur, majus incrementum suscipit: si diversæ obstrepentes succedant, non parum asperitatis habet: deniq; juxta qualitates consonantium aut simpliciter positarum, aut geminatarum, aut diversarũ, coëuntium inter se, modò suaviùs sonat, modò asperiùs strepit: Cæterasq; soni præstantiâ longè anteit vox illa, in qua plurimum viget A, quod maximè tum in oratione deprehenditur, tum in carmine. Sic duobus potissimùm locis apparet, in versu pentimemeri scilicet, & heptimemeri, ubi fit arsis, & thesis, magis canora fiunt carmina. Grandiori figuræ nullum accommodatius elementum. Hujus concursus & positus crebrior non tàm exprimit magnitudinis & gravitatis formam: ut, -at nunc horrentia Martis Arma, virumq; cano, *&c.* quàm animi affectum declarat: ut, Phyllida amo ante alias, nam me discedere flevit. At regina gravi jamdudum saucia curâ: duo maximi apud Maronem affectus. Verùm quia vocales breves gravitati parùm idoneę, longiores verò multò præstantiores: ut ait summus & optimus dicẽdi magister, quũ in dubium revocet quis pes magis aptus sit, & conveniẽs in fine clausulæ, Trochæus an Iambus. Iambum concludit, qui constet ultimâ longâ, Trochæus verò brevi. Non indignum fore existimavi hîc subjicere, & singulis elementis (quod non parum conferet ad numeros orationis, si ritè res perpendatur) correptionis & productionis regulas in solo dictionis fine: nam in principio, & in medio optimorum autorum petâtur exempla: dent veniam viri docti, non enim ipsis hæc scribuntur, sed novitiis. ¶ A, in fine cujuscunque dictionis producitur. Corripiuntur, *ita, quia, puta*: itẽ nominativi & vocativi, nisi vocativus à nominativo in as: numeralia verò in *ginta* communem habent ultimam. ¶ In notis antiquorum, A, Augustus, vel Aulus, vel Assoles, vel aut, vel aliquando, vel ager, vel agrum, vel ajunt, vel annus, vel ebsolvo, vel absolutio. A A. Augusti, vel, Augusta. A A. Augustalis. A. A. apud agrum, vel aurum, argentum. A A. C. ante auditam causam. A A A. Augusti. A A A. FF. ære, argẽto, auro, flato feriundo, vel flandu feriundo. A. A. A. F. F. QV. TY. auri, argẽti, æris flator. fabricæ quirinalis Tyberini. A. A. S. L. M. apud agrum sibi locum monumenti. Vide Goltzii Thesau. c. 24.

A¯, præpositio producitur, & gravatur in contextu. Priscian. lib. 2. de dictione.

A¯, motum à loco significat, ut, Redeo à villâ, ab agro: Venio ab urbe, ab Italiâ. Virgil. 2. Aeneid. Et jam Argiva phalanx instructis navibus ibat A` Tenedo. Neq; solùm motũ à loco significat: sed etiã tempus, & tum maximè declaratur per Quũ: ut, A` puero te novi: id est, quum puer adhuc esses te noscere cœpi. Sic, Ab infantiâ te dilexi, quum dico, significo statim quum inciperet infantia, cœptam esse meam dilectionem.

A¯ & Ab proximitatẽ loci significat. Cic. li. 1. Acad. Nunciatũ est nobis à M. Varrone, venisse eũ à Româ pridie vesperi. Hoc est, non ex ipsâ urbe Româ, sed (ut vulgus loquitur) de propè

Romam

Romá. Nam A' vel Ab, sic differt ab E' vel Ex. A' theatro venit, qui à loco, qui est juxta theatrũ, venit. E' theatro venit, qui in ipso theatro fuit. His cõtraria sunt A D & I N: ut, Eo ad templum, & Eo in templum. Author Servius in arte. Hæc tamen differentia interdum confunditur ab authoribus.

A' vel ab, junctum cũ verbis passivis, causam efficientẽ, sive personam agentem significat: ut, Victus est à Scipione: id est, Vicit eum Scipio. Quintil. lib. 9. cap. 2: An ab eo fustibus vapulasset. Verti potest hic ablativus in dativum, Græco more. Cic. Neq; senatui, neq; populo, neq; cuiquã bono probatur. Et, Audita vobis esse arbitror. Virg. Aen. 1: -neq; cernitur ulli. Ibidem: Nulla tuarũ audita mihi neq; visa sororum. ¶ Interdum ponitur pro Post, μετὰ cum accusativo, & ἀπό. Cicer. de Senect. Cujus à morte hic tertius & tricesimus est annus: hoc est, post cujus mortẽ. Sic dicimus, A' partu, A' funere, A' commeatu: quod est Post partũ, post funus, post cõmeatum. Sueton. in Cæsare: Plebs statim à funere, ad domum Bruti & Cassii cũ facibus tetendit, hoc est, post celebratas exequias. Idem in Tiberio: A' commeatu castra repetentes. Et A' tergo: id est, post tergum, retrò, ponè, ὄπισθεν, κατόπιν. Liv. 3. ab Urbe: Neq; hostium à tergo incursum vidit. Sic A' somno: id est, post somnum. Dicimus etiam non ineleganter, A' rege secundus: quod est, Post regẽ primus. Idem 1. ab Urb. Si dignũ qui secundus à Romulo numeretur, crearitis. ¶ Quandoq; significat De, vel Ex. Terent. in Adelph. A' villã mercenarium vidi. Sueton. in Vesp. Alterum ad Iuniam Calvinam à gente Augusti pertinere dicebat: pro, de gente. Martialis: Ipsam protinus à viã salutes. Et Cic. A' Pausaniæ Lentuli liberto audivi: quod alibi per De vel ex, enuntiavit: ut, De Philadelpho audies: id est, Philadelphus tibi dicet. ¶ Quandoque habet vim defensionis, & significat Pro, ὑπὲρ, cum genitivo: ut, Ab aliquo facere: ab aliquo stare: ab aliquo esse: ab aliquo dicere: nullam aliam habent vim & sententiam, quàm si diceres, adjuvare & defendere aliquem, vel causam alicujus & defensionem suscipere. Cic. in Bruto: Nec verò M. Cælium prætereundum arbitror, quæcunque ejus in exitu vel fortuna, vel mens fuit: qui quàm diu autoritati meæ paruit, talis Tribunus plebis fuit, ut nemo contra civium perditorum popularem turbulentemque dementiam à Senatu, & à bonorum causã steterit constantiùs. Idem de Invent. Commune est quod nihilo magis ab adversariis quàm à nobis facit. Idem de Orat. Sed vide ne hoc totum Scævola sit à me. Ubi quod A' Senatu ait, & A' causã bonorum: perinde est ac si dixisset, Pro partibus Senatus, & bonorum: hoc est, Senatui studuerit & faverit, eumque tutatus fuerit. Idem pro Cluentio: Non modò dicendi à reo, sed ne surgendi quidem potestas fuit: id est, Pro reo: hoc est, In gratiam & favorẽ rei. Sic dicimus A' quæstionibus, A' testibus, A' voluntate, quæ loquutio creberrima est apud idoneos autores: quasi defensor quæstionum, testium, & voluntatis alterius. ¶ Ab aliquo solvere, persolvere, dare, numerare, repræsentare, vel suppeditare quis dicitur, si, quod ipse alicui debet, id curet, ut alius pro se ac nomine suo solvat, det, numeret, repræsentet aut suppeditet. Cic. ad Attic. Frater elaborat ut tibi, quod debet, ab Egnatio solvat. Pro Cæcinna: Hac emptione factã, pecunia solvitur à Cesennã. Idem pro Planc. Sinite me, quod vobis fretus, huic sæpe promisi, id à vobis ei persolvere. Idem pro Flacc. Ab A. Sextilio dicit se dedisse & suis fratribus. Ibid. Si Prætor dedit, à Quæstore numeravit. Idem ad Attic. Reliquæ pecuniæ usuram Silio pendemus, dum à Faberio repræsentabimus. Idem con. Rull. Sumptum haurit ex ærario, suppeditat à sociis. ¶ Hinc natæ sunt illæ Iurisconsultorum formulæ: Ab aliquo possidere, Ab aliquo uti: id est, possessionem & usum ab aliquo nactum esse. l. 1. D. uti poss. & l. 1. D. de itiner. actuq; priv. ¶ Officiorum præterea & dignitatum nominibus præposita, eos significat, qui iis aut officiis, aut dignitatibus funguntur: qua quidem in re latissimus hujus præpositionis est usus. Nam A' studiis dicitur esse, qui pro eruditione & doctrinã suã, præest studiis alicujus, puta principis. Ab epistolis ἐπὶ τῶν ἐπιστολῶν, qui præest epistolis, sive ut eas accipiet, sive ut ad illas respõdeat. ¶ A' rationibus, qui nunc vulgò *Clericus*, sive *Magister computorum* dicitur. Sueton. in Claudio: Super hos Polybiũ à studiis, Narcissum ab epistolis, & Pallantem à rationibus, quos decreto quoq; Senatus nõ præmiis modò ingentibus, & Quæstoriis, Prætoriisq; ornamentis ornari libenter passus est. ¶ A' libellis, Qui libellis supplicibus præest, ὁ χαμματεὺς περὶ τῶν ἱκετηρίων. ¶ Sic A' batis, Qui præest mensuris, quique annonam mensuris dividit. Nam batus, mensuræ genus est. ¶ A' caliculis, Qui præest caliculis, quæ sunt vasa potoria, ὁ περὶ τὰς κύλικας. ¶ A' commentariis. Qui præest commentariis: hoc est, qui in commentarium custodias refert, & veluti diarium custodiarum conficit. Hinc Asconius Pædianus Cõmentariensem vocat. Hieron. lib. 2. Reg. Iosaphat erat à commentariis. ¶ A' manibus, sive à manu, dicuntur scribæ, quorũ manu ad literas scribendas principes uti solent. οἱ ἐπὶ τῶν ἐπιστολῶν χειρόγραφοι. Sueton. in Cæsare: Philomenem à manu servũ, qui necem suam per venenum inimicis promiserat, non graviùs quàm simplici morte puniit. Hi alio nomine, Ad manum, dicuntur. Cic. lib. 3. de Orat. Licinium servũ sibi Gracchus habuit ad manũ. Similiter Amanuenses eos Suetonius alibi vocat. ¶ A' memoriã, Cujus officium est suggerere principi res obeundas, & quæ sunt agenda, in memoriam illius revocare ex præscripto. ὁ ἐπὶ τῆς μνήμης τοῦ βασιλέως. ¶ A' pedibus dicuntur servi quorũ pedibus utimur. Cic. ad Attic. Nec ullam ob aliam causam Pollucẽ servum à pedibus Romam misi. Martial. lib. 5: Omnia quum retrò pueris obsonia tradas, Cur non mensa tibi ponitur à pedibus? Item lib. 7, eosdem vocat Ad pedes: Misto (*inquit*) lagenam replet ad pedes vino. Invenimus etiam pro eodem Pedes, sine præpositione. Idem lib. 3: At ipse retroflexus ad pedum turbam. Et sciendum, A' pedibus, per omneis casus eãdem terminatione dici. Rectè enim interrogaveris, Quid agunt à pedibus? Intelligitur enim ibi, Servi à pedibus, Misi à pedibus, Dedi à pedibus meis. Hi etiam Circũpedes vocantur. Unde ait Agretius: Circũpedes, sunt obsequia servorum: Antepedes, amicorum. Cicer. Circumpedes autem homines formosos & literatos, suos esse dicebat. ¶ A' pugione dicitur, qui principis pugionem gestat, eique semper præstò est. Lamprid. in comm. Inter quos libertinus, qui à pugione appellatus est. ¶ A' punctis, Qui præest reditui aquariorũ, apud Frontinũ li. 2. de Aquæduct. ¶ A' secreto, sive à secretis, Secretarius dicitur, qui ab ore principis (ut docet Budæus in prioribus in Pandectas Annot.) imperia recipit diplomatũ subscribendorũ, edictorumq;, quæ in consilio selecto decerni solẽt, ὁ ἐπὶ τῶν ἀπορρήτων. ¶ A' voluptatibus, Qui studium habet cõminiscendi voluptates ad principem oblectandum. Unde enim Xerxes edixit se præmium daturum ei, qui novum voluptatis genus reperisset. Sueton. in Tiberio: Deniq; officium instituit à voluptatibus, præposito equite Romano, T. Cæsonio Prisco. ¶ Aliquando etiam hæ præpositiones pro Contra ponuntur. Virg. in Melibœo: Dum teneras defendo à frigore myrtos: hoc est, contra frigus. Cicer. pro Fonteio: A' quo periculo defendite, judices, civem fortẽ. ¶ Quandoq; ponuntur pro Per. Plaut. in Rud. Ab se cantet cuja sit: id est, per se, suã sponte. Idẽ in Bacchid. Nunc ab transennã hic turdus lumbricum petit: id est, per transennã. ¶ Quandoq; pro Præter, sive Contra: unde Ab re, significat Præter, sive contra utilitatẽ, aut sine utilitate, ἀσύμφορον: cui contrarium est E' re: id est, ad utilitatẽ. συμφέρον, ut, E' re publicã: id est, cõmodo Reipub. Plaut. in Capt. Quidvis, dum ab re ne quid ores, faciam: id est, ne quid ores alienũ ab honestis moribus, quod bonis moribus non conveniat. Idẽ in Trinum. Ab re consulit: id est, frustrà. Sæpiùs autẽ usurpatur cum particulã negativã. Plaut. in Asinar. Haud ab re aucupis. Livius: Haud ab re duxi. ¶ A' vel Ab, pro ὅσον, sive pro eo quod dicimus, Quod pertinet ad. Cic. ad Attic. Sumus enim flagitiosè imparati cùm à militibus, tùm à pecuniã. Idem de Orat. Hæc quum Crassus dixisset, parumper & ipse conticuit, & à cæteris silentium fuit: pro, Quod ad milites, ad pecuniam, ad cæteros pertinet. Plaut. in Epidico: A' morbo valui, ab animo æger fui: id est, quod ad morbum, quod ad animum pertinet. Idem in Curc. Tam à me pudica est, quasi soror mea sit. Pudica (*inquit*) est, quod ad me attinet. Huc pertinent & hæc, Ab animo perit, Ab re perit, Ab animo otiosus, Ab ingenio improbus. Doleo ab animo, Doleo ab oculis, & similia apud Plautũ ac Terent. ¶ Accipiuntur etiam A, vel Ab, pro eo, quod vulgò dicimus, De parte. Plin. lib. 33: Quod à Sole fuit, in iis melius, quàm quod à terrã: pro, Versus Solem, & Versus terram. Idem lib. 2. cap. 47: Sunt ergo bini in quatuor cœli partibus: ab Oriente æquinoctiali Subsolanus, ab Oriente brumali Vulturnus. Dicitur tamen & A' parte, pro eodem. Plin. lib. 13. cap. 15: Laudatissimo à parte Aquilonis, aut cum spongiis. ¶ A vel Ab præterea cùm ablativo personæ eleganter domicilium significat: ut, A' judice venio: hoc est, à domo judicis. Terent. in Andr. Unde est? dic clarè. MY. à vobis: id est, à domo vestrã. Ibidem: Sed Mysis ab eã egreditur. Sic A' me, A' milite, A' Glycerio: apud eundem. ¶ Ab eo, pro Ejus. Terent. in Eunucho. Adibo, atque ab eo gratiam hanc quam video velle, inibo. Ubi Donatus: Hæc est eloquutio, Gratiam ab eo inibo, pro, Ejus gratiam merebor. Nam Ab eo, amat Terentius pro, Ejus, ponere: ut in Andriã: Hæc primùm animadvertenda ab eo injuria est: id est, ejus injuria. ¶ Sunt & aliæ harum præpositionum significationes, cujusmodi sunt quæ sequuntur. Cæsar: Opportuno, atq; occulto loco à millibus passuum circiter duobus, Romanorum adventum exspectabant, pro intervallo duûm millium passuum. Idem: Positis castris à millibus passuum quindecim, auxilia Germanorum exspectare constituit. Livius verò aliter loquitur lib. 1: Castra à Fidenis mille passuum locat: pro distantia à Fidenis mille passuum. Idem: Castra ab urbe haud plus quinque millia passuum locant: & sic alibi sæpe. ¶ Ab aliquo legare. Cic. pro Cluent. Itaq; ei testamento legat grandem pecuniam à filio: à secundo hærede nihil legat. subintellige tradendam: id est, A. Cluentius ita legat Oppianico grandem pecuniam, ut is eam nonnisi à filio, siquis natus esset, accipere posset: ut scilicet ipsi Oppianico curæ esset salus filii, quum in eã tantum suum emolumentum positum intelligeret. Nam legata nõ valebant, si is à quo nominatim testamento relicta erant, hæres esse non potuisset. ¶ A' lenone manu asserere, apud Plaut. in Pers. Sermo est in cõpendium redactus, pro eo quod est, à lenonis possessione vel dominio. ¶ A' calce ad carceres: id est, à fine ad principium. Cic. de Senect. Nec verò velim quasi decurso spatio à calce ad carceres revocari. Hoc est, à senio ad pueritiam. ¶ A' curã præstantior. Sueton. in Tiberio: Sed effectione & morositate nimiã obscurabat stylum, ut aliquãto ex tẽpore, quàm à curã præstan-

præstantior haberetur. ¶ A matre pulli: id est, recentes à nido accepti. Colum. l. lib. 8. cap. 5. Budæus. ¶ A memoriâ exit: id est, oblivioni traditur. Seneca li. 3. de Benefic. Quantum opus sit, quàm laudabile, quamq; nunquam à memoriâ hominum exiturum. ¶ A & Ab, eleganter utimur cū his dictionibus Vsque & propè. Cic. de Div. Vetus opinio est jam usq; ab heroicis ducta temporibus. Virg. Aeneid. 7: Dardaniam Siculo prospexit ab usq; Pachyno. Plin. lib. 15. cap. 18: Tam propè à muris habemus hostem. Hæc de significatione & usu harum præpositionum A, & Ab, & Abs, cæteris dictionibus appositarū. In compositione separationem significant, & privationē. Neque tamen cum quibusvis literis conjunguntur. Nam A cum m, & u consonante solùm connectitur: ut, Amoveo, amens, avello. A, quum præpositio est, apud Iureconsultos immediati temporis vim habet. Pompon. lib. 12. de Orig. jur. dixit, à cæde. Paulus verò in l. pater. ff. de adulteriis, à divortio: quorum locorum interpretatio est, illicò post cædē, post divortium. Ab, cūa d e f i l n o r, & u: ut, Abactor, Abduco, Aberror, Absore, Abjuro, Ablacto, Abnuo, Abortior. Abrogo. Abundo. ¶ Duo sunt ex Ab præpositione composita, quæ euphoniæ causa b, mutant in u, Aufero videlicet & Aufugio. Significant autem, ut diximus, hæ præpositiones in compositione ferè privationem, ut Absimilis, nō similis. Nonnunquam separationem, ut Abduco, Aufugio. ¶ Interdum idem valet quod Extra: ut, Abduco. Aliquando idem quod Contra: ut, Abusus, Contra usum. ¶ Aliquādo superfluæ sunt, ut apud Livium: Flavius supplementum ab Româ abduxerat. Cic. pro Rosc. Amer. Non est necesse omnes commemorare Curtios, Marios, Mamercos, quos jam ætas à prælio avocabat. ¶ Præterea sciendū non solùm hanc particulā significare motū è loco, sed etiam à tempore: ut cùm dico, Profectus ab Aemiliâ Romam me contuli, significo, me iter ab Aemiliâ cœpisse. Sic verò dicēs, ab infantiâ te dilexi, cùm scilicet inciperet infantia. ¶ Abs verò componitur cū c, q, & t, ut Abscondo, Absq;, Abstineo. Significat quoque retractationē, sicut in Abstraho: & aliquādo privationem, ut in Abstemius, quasi sine temeto. Huc etiā referre potes quæ dicta sunt superiùs in literâ A. ¶ In notis antiquorū A. B. alia bona. A B N. abnepos. A B S. absolutus. A. B. V. à bono viro. A. B. V. C. ab Vrbe condita.

A　　ante　　B.

Ab, præpositio, Vide in superiore dictione.

Ăbăcĭon, diminutivum est à nomine Abax: cujus significationem vide in Abax, ἀβάκιον.

Ăbăcēs, vide Abax.

Ăbactōrēs, ἀπελάται, qui sint, quære in dictione Abigeus in Abigo.

Ăbăcŭs, adjectivum, & Abactus, us, vide Abigo.

Ăbăcŭs, m. s. à genitivo Græco ἄβακος ab ἄβαξ. Mensa est, vel tabula in qua aliquid deponitur: quales sunt mensæ coquorum, in quas receptacula eduliorum exponi solent. [דלב iudch. Gall. *Dressoir ou buffet, banc ou forge.* Ital. *Desco banco ò scetha.* Germ. Ein Banck/Stul. Belg. Aenrecht tafel/tresor/buffet. Hisp. *Aparador de la plata ò vasos.* Polon. *Stol kucharski.* Vngar. *Szakatsasztal, pohár zék.* Ang. *A benche.*] Item mensæ genus ex opere intestino, ad exponēda omnis generis vasa factum. Cicer. in Verr. Ab hoc abaco vasa omnia, ut exposita fuerant, abstulit. Cic. 4. Tuscul. Abacos complures ornavit auro & argento celato. ¶ Est item tabula calculatoria. [ἀβάκιον Ammonio. Gall. *Tablette à escrire, ou table à ietter ou compter.* Ital. *La credenziera, la Tauoletta da scriuere, cartella.* German. Ein Rechentisch oder tafel. Belg. Rechbanck. Hispan. *Tabla para scriuir ò contar.* Polon. *Stol do racowania.* Vng. *Számvető asztal, auagy tábla.*] In qua Logistæ numeros, & Mathematici suas lineas & figuras ducunt. Persius: Nec qui abaci numeros, & secto in pulvere metas Scit risisse vafer. Vtitur eo in hac significatione & Apul. in Mag. Veteres mensam Pythagoricā appellabant. Hinc pro supputandi peritiâ, quæ Platoni λογιστικὴ dicitur, vulgus abuti solet. ¶ Aliquādo planities è marmore, vel structura ad sessum habilis hoc nomine appellatur. ¶ Sunt præterea Abaci columnarū ornamenta, & tabulæ quadratæ, quæ epistyliis supponuntur. de quibus Vitruv. lib. 13. cap. 1. [Ital. *La base della colonna.* Ger. Viereckechte Taflein die man zur zierd oben auff die seul legt. Hispan. *Piedra labrada que se pone al piede de la columna baxo.* Pol. *Obrazy czworograniaste, iakie wgmachoch stawiaa.* Vngar. *Az oszlop ékesítő való faiks es szeges tábla.*]

Ăbăcŭlŭs m. s. diminutivum est à nomine Abax: significatur parva mensa, in qua vel rationes subducuntur, vel vasa reponuntur. ἀβάκιον. ¶ Sunt præterea Abaculi, calculi quibus utebantur veteres in supputatione dispunctioneq; rationum: qui mos etiam hodie apud omnes ferè nationes servatur. [Gall. *Gettons à compter.* Ital. *Segni da far conti, forlini, ragionatti.* German. Zahlpfennig oder Rechenpfennig. Hispan. *Contante para hazer cuenta.* Pol. *Liczmany.* Vng. *Szám vető pénz.* Ang. *Compteris.*] Plin. libro 36. cap. 26: Vitri fragmenta teporata adglutinantur tantùm, rursus tota fundi non queunt, præterquam abrupta sibi, nec tingi, veluti quum calculi fiunt, quos abaculos appellant.

Ăbăgĭo, onis, f. t. teste Varrone lib. 6. de linguâ Latinâ, à veteribus dicebatur pro eo, quod nos unâ literâ immutatâ *Adagionem* dicimus. [παροιμία. Gall. *Prouerbe.* Ital. *Prouerbio.* German. Ein Sprichwort. Belg. Ghemeyn spreeckwort. Hispan. *Refran.* Polon. *Przyslowie.* Item, *Przypowiesc.* Vngar. *Példa beszéd.* Ang. *A prouerbe.*]

Ăbălĭĕno, as, are, act. p. Quod nostrum erat alienum facio, vendo, disjungo, separo. [נכר *nichar* [illegible] ἀλλοτριόω. Gall. *Aliener, estranger.* Ital. *Alienare, disiungere.* Ger. Entfrembdē. Hisp. *Enagenar, ò desapropriar.* Po. *Oddaliçz odiacz.* Vng. *El idegenitem.* Angl. *To sell or alter.*] Cicer. de lege Agr. Hujusmodi rei commissa nemini est, ut agros vectigales populi Romani abalienaret. ¶ Hinc Abalienatio: id est (ut Cicer. in Topic. scribit) ejus rei quæ mancipi est, aut traditio alteri nexu, aut in jure cessio, inter quos ea jure civili fieri possunt. ¶ Ponitur etiam pro Separare, disjungere. Plaut. in Curc. Nisi si mors amicum meum abs te alienaverit. Idem in Milit. Istuc crucior, à viro me tali abalienarier. Cicer. Attic. lib. 14: Sed totum se à te abalienavit Dolabella.

Ăbălĭĕnātŭs, participium, Disjunctus, separatus, vēditus. [נוכר *muzar.* ἀπηλλοτριωμένος. Gall. *Aliené, estrangé.* Ital. *Dipartito, disgiunto.* German. Entfrembdet/abgesündert. Hispan. *Enagenado.* Polon. *Oddalony oddaczony.* Vng. *Idegenné tétetet.* Ang. *Altered, alienated.*] Cicer. Attic. 1: Sed mirandum in mōdum est animo abalienato. Idem in Verr. 6: Abalienati scelere istius à nobis omnes reges amicissimi, nationesq;. ¶ Abalienata membra, dicuntur emortua, & quæ non amplius habent vigoris, & officiorum cum aliis communicationem. Quintil. lib. 8. cap. 3.

Ăbambŭlantēs. Abscedentes, autore Festo, ἀποχωροῦντες.

Ăbămĭtă, f. p. Est soror abavi. [ἀδελφὴ τοῦ προπάππου [illegible]. Gall. *La sœur du pere de nostre bisayeul.* Ital. *Sorella del terzo avo.* Germ. Des Bräzhnis Schwester. Hisp. *Hermana del tercero abuelo.* Vng. *Iob attyám attyanack az attyanak nénnye.*] Instit. lib. 3.

Ăbănec, cingulum sacerdotale (sicut docet Hieron.) polymitâ arte ex cocco, purpurâ, hyacinthoque contextum, ita ut flores atque gemmæ in eo viderentur esse distinctæ.

Ăbannătĭo, unius anni exilium.

Ăbannĭtī, Qui in annuum exilium missi sunt cædis perpetratæ causâ. quod Græcus sermo, ut author Eustath. Homeri interpr. ἀπενιαυτισμὸν, quasi abannationem dicas, conformi Latinis nomine appellet.

Ăbaptĭstum, substantivum, n. s. Chirurgorum est instrumentum, terebellæ usum præbens, quoties cranii os propter fracturam aliquam perterebrandum est: habet enim hoc instrumentum, in summitate suâ labrum, sive obicem prohibentem, ne altiùs immergi possit, aut meningas lædere: unde & nomen habet ἀβάπτιστον. Vide Galen. lib. 6. Method. cap. 6. & Cels. lib. 3. cap. 23.

Ăbaptĭstŭs, adjectivum, Qui mergi nō potest, ἀβάπτιστος. Epitheton est propriè suberi conveniens.

Ăbăphŭs, Non tinctus. ἄβαφος, ab α privativa particula. & βάπτω, tingo. [Gall. *Non teint.* Ital. *Non tinto.* Germ. Das nicht eyngetunckt ist. Hisp. *No tenido.* Pol. *Nie moczony.* Vng. *Meg nem merittetet.* Ang. *Not died.*]

Abarea, vel **Abazea**, Instituta Dionys. Cic. de Nat. Deor.

Ăbartĭă, æ, f. p. Insatiabilitas, nostris *Bobissmus*, Græcis aliàs ἀπληστία.

Abas, [illegible], Sacer morbus Tarentius.

Abarnaina, Bellariorum genus.

Ăbăvuncŭlŭs, m. s. Frater abaviæ. [דוד *dodh.* ὁ θεῖος τῆς τρίτης μάμμης. Gall. *Le frere de la mere grand.* Ital. *Il fratello della terza auola.* Germ. Des Großvatters oder Großmutter Bruder. Belg. Mijns groot moeders broeder. Hispan. *Hermano de la tercera abuela.* Polon. *Mego pradziada.* Vngar. *Iob attyám attyának az annyának bátye.*] Institut. lib. 3.

Ăbăvŭs, m. s. Proavi pater, quòd jam longè absit ab avo. [אב *ab.* ὁ τρίτος πάππος. Gall. *Le pere du bisayeul.* Ital. *Il terzo avo.* Germ. Des Vhränis Vatter. Belg. Den overgrootvaders vader. Hispan. *Tercero abuelo yâm.* Vng. *Az iob atyam attyanak auya.* Ang. *A great grandfather.*] Cicero de Clar. Orat. Iam duorum abavorum quàm est illustre nomen! ¶ Sic Abavia, mater proavi. ἡ τρίτη μάμμη. Gall. *La ayeule de nostre ayeul.* Ital. *La terza auola.* Germ. Vnsers Großvatters Mutter. Hispan. *Tercera abuela.* Vng. *Az iob attyám attyának az annya.*]

Ăbax, abacis, f. t. Idem est quod Abacus: hoc est, mensa vel tabula, in qua aliquid deponitur: quales sunt mensæ coquorum, in qua disci, aliaque id genus exponuntur. [דלב iudch. ἄβαξ. Gall. *Dressoir ou buffet.* Ital. *Desco.* German. Ein Credentztisch/ein Anrichte. Belg. Aenrecht tafel. Hispan. *Aparador de vasos, ò sobre mesa del aparador.* Polon. *Sluzba.* Item, *Tablicza do rachowania albo do pissania.* Vngar. *Szakáts asztal auag tábla.* Ang. *A benche.*] Item tabula calculatoria, in qua Logistæ numeros, & Mathematici literas suas ducunt. [Gall. *Tablette à escrire, ou table à ietter ou conter.* Ital. *Tauoletta da scriuere.* German. Ein rechenbanck oder Rechentisch. Belg. Rechtbanck. Hispan. *Tabla pequeña para scriuir ò contar.* Vng. *Szám vető asztal auagy tábla.*] Item tabula quadrata, quæ epistyliis columnarum supponitur. Sunt præterea, Abaces, vasa quædam viliora, in quibus preciosiora reponuntur. [Gall. *Estuy de pots, escuelles, vases & autres choses precieuses.* Ital. *La veste & conserua di preciose cose comme tazze d'argento, bacili, & simili.* German. Ein Futer in das man köstliche geschirr behaltet. Hispan. *Aparador de cosas preciosas.* Pol. *Puzdro do chowania srzebra.* Vng. *Ezüst, arany ès effele draga szerszam tartó edeny.*] Horum meminit Iabol. in l. hæred. de legat. 3: Cui Corinthia vasa legata essent, huic abaces quoque eorum vasorum

sorum causâ paratas, deberi Trebatius respôdit Labeo autem id nô probat, si eas abaces vasorum numero testator habuit. Proculus verò rectè ait, si æneæ quidê sint abaces, non autem Corinthiæ, non deberi. ¶ Notandum tamen est quod in dictâ à doctis viris malunt legere & *βάσεις*. Vide Alciati parerga. Hinc deducitur Abacion, idê significans quod Abaculus, parvus Abax, *ἀβάκιον*. Ammonius tamen ita distinguit, ut Abax sit mensæ genus in tricliniis, ubi vasa omnis generis exponi solent: Abacion verò tabula illa calculatoria, in qua vel numeros vel lineas deletiles ducimus.

Abbā, per geminum b. [*ἀββᾶ* Pol. *Tata, Ociec*] Vngar. *Szerelmes atyám.*] Hebræa, vel potiùs Syra dictio est אבא *abbá*, composita ex aleph & beth, in qua singulare quiddam est, quod & patres libenter audiunt, & pueri primùm sonare discunt. Paulus Rom. 8. hanc vocem exponens: Per quem, *inquit*, clamamus Abba, pater.

Abbās, tis, m. t. Collegii societatisque magister ac moderator. [*κοινοβιάρχης* Gall. *Abbé*. Ital. *Abbate* Germ. Ein Abt. Belg Een Abt. Hispan. *Abad, prelado de monjes*. Polon. *Opat*. Vng. *Gárián*. Angl. *An abbot*.] Sunt qui unico b scribant. Dictione Chaldaicâ Abbas patrem significat *ἀπ' αὐτῆς ἀρχιμανδρίτης*.

Abbātia, tiæ. f. p. A recentioribus capitur tam pro abbatis dignitate, quàm pro loco in quo habitat abbas. Sed quoniã nimis malè sonat, Græcos imitatus, per *τ* scriberem semper, Abbateia, *ἀββατεία*. penultimâ longâ. [Gall. *Abbaye, dignité d'Abbé*. Ital. *Badia*. German. Ein Abtey. Hispan. *Abadia, dignidad de aquellos*. Polon. *Opactwo*. Vng *Az gárián méltósága*. Ang. *An abbacie*.]

Abbātissa, fœmininum ab Abbate [*ἀρχιμανδρῖτις*. Gall. *Abbesse de nonnains*. Ital *Badessa*. German. Ein Ebtissin. Belg Abtisse/Priorinne/de Moeder. Hisp. *Abadessa de monjas*. Polon. *Przeorysza k' sieny*. Vng. *Fejedelem asszony*. Ang. *An abbesse*.] Hieron. de modo vivendi: Quum à semitis justitiæ deviat, ipsamet etiam abbatissa cognoscat.

Abbrĕvio, as, are, act. p. [קצר *katsár* קצר *katsâr*. *βραχύνω*. Gall. *Abbreger*. Ital *Accorciare* Germ. Verkürtzen. Hisp. *Abreviar lo luengo*. Polon *Skracam*. Vngar. *Meg rövidítem*. Ang. *To make short*.] Vegetius in prologo lib. 3: Quæ per diversos autores librosque dispersa, Imperator invicte, mediocritatem meam abbreviare jussisti, *&c*.

Abbrĕviatūra, æ, f. p. Apud Barbaros instrumentum est notorii non extensum, in l. Chirographum. ff. de administr. Int. ¶ Est etiam officium (ut ita dicam) apud Romanum pontificem.

Abdĭco, cas, act. p. Amoveo, repudio, rejicio, imperiũ depono. [הוציא *hotsi* מאס *maás*. *ἀποκηρύττω*, *ἀπαρνέομαι*. Gall. *Rejetter, desavouër, renoncer pour enfant & le priver de l'heritage*. Ital. *Rimuovere, cacciar di casa privar dell' heredità, diredare*. Germ Verwerffen/verschupffen. Item, Ein Kind enterben vnd außstossen. Hispan *Empuxar à fuera, echar à fuera, desheredar el hijo en la vida*. Polon. *Oddalam, Odpycham, Wyrzekam sie dziecięcia*. Vngar. *Meg vetem, kitagadom* Ang. *To put away, to abastardishe to reiect*.] Apud Terentium in Andriæ periochâ: Recusat nuptias: generum abdicat. Vnde abdicare filium dicitur pater, quem adhuc vivus bonis & omni jure filii privat: quod multò gravius est, quàm exhæredari, qui testamento paterno ac hæreditate submovetur. Quicunque itaque abdicatus est, etiam exhæredatus intelligitur, non contrà. Atque hinc Nonius scribit: Abdicare, esse ex familiâ ejicere. Et Quintil. libro 3 cap. 6: Abdicatum interpretatur, qui à familiâ patris abalienatus est. Vide de hac re Lexicon Hotomani. ¶ Sic Magistratu se abdicare, pro deponere magistratum, sive relinquere, *ἀπειπεῖν τὴν ἀρχήν*, *ἢ ἐξόμνυσθαι ἢ παραιτεῖσθαι τὴν ἀρχήν*. Cicero in Philippicis: Antonios eo die nô modò Consulatu, verùm etiam libertate se abdicavit. Ad eundem modum dicimus, Abdicare se tutelâ, dictaturâ, libertate, & similia. Plinius quoque lib. 20. cap. 3, eleganter hoc verbo usus est: Democritus (*inquit*) in totum, rapum abdicavit in cibis: hoc est, tollendum censuit: ex omni prorsus ciborũ usu sustulit: *ἀπέθετο*, *ἀπεδοκίμασεν*. Et lib. 13. cap. 22. de thapsia: Nec corticem abdicant, pro, non tolluntur ex usu medicinæ. Sic libro 15. cap. 3: Laurus quidem manifesto abdicat ignes crepitu: id est, rejicit. Et lib 33. cap. 1: Vtinam posset è vitâ in totum abdicari aurum: pro ex hominum usu tolli.

Abdĭcātio, verbale, f. t. opponitur Adoptioni. [*ἀποκήρυξις*. Gal. *Abastardissement, renoncement, desaveu des enfans*. Ital. *Scacciamento de figliuoli per ragione* Germ. Abthändigung/verwerffung von Kinds statt/Außstossung mit enterbung eines bösen Kinds. Hispan. *Aquella obra de desheredar en vida*. Polon. *Wyrzeczenie sie dziecięcia, wydziedziczenie*. Vngar. *Meg vetés, ki tagadás*. Ang. *Abastardishing or refusing*.] Plin. lib. 7. cap. 45: Abdicatio Posthumi Agrippæ post Adoptionem. Fieri autem consuevit abdicatio, patre à filio injuriâ affecto, aut inobedientiâ ejus offenso: quem in judicium (ut quidam putant) vocatum, probatâ causâ abdicabat: eumque abdicatum alere non tenebatur: imò egenum, vestibusque ipsis spoliatum dimittebat, nec defuncto patri succedebat in hæreditatem. ¶ Transfertur etiam ad alia: ut, Abdicatio magistratus, Dictaturæ. *&c*. Liv. 6. ab Vrbe: Amotusque post triumphum, abdicatione Dictaturæ terror & linguam & animos liberaverat hominum.

Abdĭco, cis, xi, ctum, Repudio, recuso. [הרחיק *hirchik* זנח *zaneh*. *ἀπαγορεύω*, *ἀπαγορεύομαι*. Gall. *Rejetter, jetter en arriere*. Ital. *Lasciar da parte, voce augurale*. German. Verwerffen. Hispan. *Echar atras, è al traves*. Polon. *Wyrzucam z dzied zicztwa*. Vngar. *Meg vetem, ki tiltom el tiltom*. Ang. *To refuse or cast away*.] Augurale est verbum, & significat rejicere, repudiare. Cicero libro primo de Divinat. Quumque in quatuor partes vineam divisisset, tresque partes aves abdixissent, quartâ parte, quæ erat reliqua, in regiones distributâ, mirabili magnitudine uvam, ut scriptum videmus, invenit: contrarium ejus est Addicere, verbum Auguribus etiam peculiare. Tunc enim aves addicere aliquid dicuntur, quum aliquid fœliciter cessurum polliceantur: contrà Abdicere, quum aliquid aut nunquam futurum, aut infeliciter cessurum significant. ¶ Abdicere quoque verbum juris est, idem significans quod decreto recusare, aut litem côtra aliquem dare: & rem alicui abjudicare. Pomponius in l. 2. De origine Iur. Qui quum animadverteret Appium Clodium contra jus vindicias filiæ à se abdixisse, & secundum eum qui in servitutem ab eo suppositus petierat, dixisse, *&c*. Hotomanus.

Abdĭtāmentum, detractionem ac deductionem pretii significat, cujus contrarium est Additamentum, alterum ab addendo, alterum ab abducendo & quasi abdicando derivatum.

Abdĭtīvus, a, um, denominativum à Participio Abditus, ut opinor, obsoletum. Fest. Abditivo, Abditivi.

Abdo, dis, abdidi, abditum, act. t. ex Ab & Do, Abscondo, occulto, obtego, retrudo. [הסתיר *histir*. *κρύπτω*. Gall. *Cacher, musser, retirer*. Ital. *Nascondere*. Germ. Verbergen/Ab weg thun/Verstecken. Hispan. *Esconder*. Polon. *Kryę*. Vng. *El enyészem, avagy el rejtem*. Ang. *To hyd, to keip close*.] Construitur autem modò cum accusativo: idque dupliciter, vel cum præpositione. Cicero ad Attic. 9: In Aegyptum nos abdemus: hoc est, occultandi gratiâ in Aegyptum nos recipiemus Idem Tusculan. 2: Audisne hæc Amphiaraë sub terram abdite. Livius ab Vrbe 2: Abdito intra vestem ferro. Vel sine præpositione. Cic. in Pisonem: Domũ se abdidit. Terent. Hecyr. Rus abdidit sese. Modò cum ablativo idque duobus modis, Vno, cum præpositione. Livius ab Vrbe 1: Sic in suis quisque tectis abdiderunt. Idem ibidem: Cultrum quem sub veste abditum habebat, eum in corde defigit. Altero, sine præpositione. Virg. Georg. 3: Hunc quoq; ubi aut morbo gravis, aut jam segnior annis Deficit, abde domo, nec turpi ignosce senectæ. Vbi Servius: Abde domo: hoc est, in domo. Nam si adverbialiter vellet loqui, Domi, diceret. ¶ Dicimus etiam Abdere se literis, & in literas abdere Cicer. pro Archia: Si qui ita se literis abdiderunt, ut nihil possint ex his neq; ad communem fructũ afferre, neq; in conspectum lucemque proferre. Idem Volumnio lib. 7. Epist. Famil. Ac me totũ in literas abdere. ¶ Ponitur etiam interdũ cum præpositione Ex. Plaut. in Pseud. Ex conspectu sui heri si se abdiderôt, luxuriantur. ¶ Abdor passiv. condor, occultor. Plin. lib. 9. cap. 8: Abduntur circa Canis ortum.

Abdĭtus, Particip. ab Abdo: id est, Occultus, reconditus.

Abdĭtē, adverb. Occultè, latenter, secretò. [בסתר *beséther*. *κρυφῇ*, *λάθρα*, *κρυφίως*. Gall. *Secrettement*. Ital. *Secretamente, da nascosto*. German. Verborgentlich/heimlich. Hispan. *Escondidamente*. Pol. *Skrycie*. Vngar *Titkon, avagy rejtve*. Ang *Secretlie*.] Cicer. 1. Verr. Aliquid ita conditum esse, aliquid ita abditè latêre, ut nullâ diligentiâ investigari possit.

Abdĭtum, ti, substantivum, o. f. Pro loco occulto. [מסתר *mistar*. *κρύφιον τι*. Gall. *Lieu secret*. Ital. *Luoco nascosto* German. Ein verborgen ort. Hispan. *Lugar escondido*. Polon. *Skrite mieysce*. Vngar. *Rejtek hely*. Ang. *An secret place*.] Plinius libro 8. cap. 5: Nunquam nisi in abdito coëunt. H. e. abdito loco, ut apud Iurisc. & Macrob. in Hostico, H. e. Hostico loco. Est enim loquẽdi genus per defectũ substantivi, qui præcipuè Græcis usitatus est.

Abdōmĕn, n. t. à medicis rei anatomicæ peritis vocatur extima totius ventris pars, totumque illud quod intestina tegit, ex cute, adipe, musculis octo, & peritonæo, compactum, totum illud spatium comprehendens, quod est à cartilagine mucronatâ, nothisque costis usque ad illa etque ad ipsum usque os pubis. [*ἐπιγάστριον*, *λαπάρα*. Gall. *Celle part du ventre qui est vers le nombril jusques aux aines sous celle peau qui communement est grasse, & improprement signifie graisse*. Ital. *Il grasso over sugnia de gl' animali*. German. Der eusserste theil des Bauchs vnd den Nabel biß auff die Scham/welches die Eyngeweid bedeckt. Item, Feiste der Eyngeweids vnd der Nieren. Belg Den onderbuyck. Hispan. *La untaza ò enxundia de animal, como de los puercos*. Polon. *Sadło ususzikole nereh*. Vngar. *Has, avagy potroh*. Angl. *The part of the bellie which covereth all the entrailles*.] Cornel. Cels. lib. 4. cap. 1: Ipsa autem ilia inter coxas & pubem in imo ventre posita sunt, à quibus à pube abdomen sursum versus ad præcordia pervenit, ab exteriori parte evidenti cute, ab interiori levi membranâ inclusum, quæ omento jungitur, *περιτόναιος* à Græcis appellatur. Dictum autem videtur Abdomen, quòd sub cute abditum sit. Et quoniam pars hæc ventris adiposa est, fit ut passim apud scriptores *πολυγράφους* Abdomen, sive accipiatur pro adipe, vel quavis ventris pinguedine. Iuven. Satyr 4: Montani quoque venter adest abdomine tardus. ¶ Accipitur præterea Abdomen pro imâ ventris suilli parte, quæ alio nomine Sumen appellatur, summisque in deliciis habebatur apud Romanos. Plinius libro 11. cap. 37.

Porcæ

Porcæ sumen optimum, si modò fœtus non hauserit: Antiqui Abdomen vocabant. Vide de eo plura in dictione Sumen. ¶ Per translationem aliquando Abdomen positum invenitur pro gulâ & ventris ingluvie. Cic. pro Sestio: Libelli etiam pro vino oppignerabantur: manebat insaturabile abdomen, copiæ deficiebant. ¶ Sic Latinè dicas, Abdomini indulgere, abdomini inservire, abdomini operam dare, abdomini natus: id est, ventri & gulæ. Cicer. in Pis. Ille gurges atque helluo natus abdomini suo, non laudi, atque gloriæ. Hinc Abdominis voluptates. Cic in Pison.

Abdūco, cis, act. t. Removeo, aufero, abstraho, averto, traduco. [נסע *tsihâh* הוביל *hobil*, ἀπάγω. Gall. *Emmener & retirer de quelque lieu.* Ital. *Togliere, toglier per forza.* German. Hinweg führen. Hispan. *Llevar à alguno por fuerça.* Polon. *Odwodzę.* Vng. *El viszem.* Angl. *To lead, or tak away.*] Ejus contrarium est Adduco. Abducimus autem sine vi, aut per vim. Sine vi. Terent. in Eunuch. Tum me convivam solum abducebat sibi. Cic. 2. de Finib. Majores nostri ab aratro abduxerunt Cincinnatū illū, ut Dictator esset. Per vim. Abduci propriè mulier dicitur à marito, quū divortium fit. Donat. in illud Terent. Hecyr. Et filiam abduxit suam: abduxit, *inquit*, propriè. Averti enim dicitur ad maritum: abduci à marito ad divortium. Hotomanus. Terent. in Adelph. Me invito abduxit meam. Dicimus etiam Abducere vi, & Abducere per vim. Cicero act. 5. in Verrem: Ad quem iste deduxerat Tertiam Isidori mimi filiam, vi abductā à Rhodio milite. Liv. lib. 2. ab Vrbe cōditā: Consularibus negotio dato, ut collegam per vim, si aliter non possent, à foro abducerent. Plaut. in Trucul. Quid, si de vestro aliquid otem abducerent. Idem in Cas. Vbi intrò hanc novam nuptam deduxi, clavem abduxi. Cic. Familiar. 5: Me interea nec domesticus dolor nec cujusdam injuria à republ. abducet. Et Tuscul. 1: Magni est ingenii revocare mentem à sensibus, & cogitationem à consuetudine abducere. ¶ Idem pro Flacc. Fide abducere, dixit sine præpositione pro revocare à fide præstandâ. Quod ait Lucejus L. Flaccum sibi dare cupisse, ut fide se abduceret, H-S vicies. ¶ Abduco tibi, pro, abs te. Diomedes. Abduce, pro, abdue, dixit Terent. Adelph. Hunc abduce, vinci.

Abductus, a, um, Participium sive nomen ex participio. Montes abducti: id est, semoti. Val. Flacc.

Abecedarius, Dicitur rei literariæ tyrunculus, qui adhuc in literis cognoscēdis hæret. ἀλφαβητάριος. Accipitur item pro eo qui aliquid per ordinē alphabeti digerit, vel pro eo, quod alphabetico ordine digestum est. Vide Cælium lib. 14. cap. 28. & Budæum in Pandect. Abecedarium quoq; præceptorem rectè dixeris, qui prima docet elementa.

Abĕdo, is, vel abes, abēdi, abēdere, Exedo, absumo. [אכל *achâl*, κατεσθίω. Gall. *Manger tout & consumer.* Ital. *Divorare.* German. Aussressen / gar essen / verschlemmen. Hisp. *Tragar mucho.* Pol. *Wyiadam, Ziadam.* Vngar. *El eszem, el ragom.* Ang. *To eat vpall.*] Tacit. lib. 15: Nam exorta vis locustarum abederat quicquid herbidum aut frondosum.

Abellinæ, Vide AVELLANAE.

Abĕmo, compositum ab Ab. & Emo: significat Adimo: quod dictum videtur pro Abimo. [לקח *lakách*. ἀφαιρέω. Gall. *Oster.* Ital. *Togliere.* Germ. Hinweg nemmen. Hispan. *Quitar.* Pol. *Odeimuie.* Vngar *El veszem.* Angl. *To tak away.*] Plautus: Abemito vestem. Festus: Abemito significat, demito, vel auferto. Emere enim dicebant antiqui, pro accipere.

Abĕo, abivi, vel abii, abitum, n. q. Discedo. [הלך *halách* אזל *azál*, ἀπέρχομαι. Gall. *S'en aller, se partir.* Ital. *Partire, andare.* German. Hinweg gehn. Hispan. *Ir à lugar.* Polon. *Odchodzę.* Vngar. *El meg yök.* Ang. *To depart.*] Terent. in Eunuch. Heus Demea, rogat frater, ne abeas longiùs. ¶ Aliquando Abire dicitur, pro effluere & elabi, παρέρχεσθαι. Terent. in Adelph. Menses abierunt decem: id est, effluxerunt. Sic Cic. de Fin. 4: Hoc inquit fortasse nō poterit sic abire. ¶ Interdum pro Pervenire. Cicer. Attic. 11: In quos enim sumptus abeunt fructus prædiorum? ¶ Itē pro Deserere & relinquere, ut Abire ab emptione, Abire à magistratu: hoc est, deserere emptionem, deserere magistratum. Pro eodem etiam dicimus sine præpositione. Abire magistratu. Liv. 3. ab Vrbe: Non tam properantis abire magistratu, quàm viam ad continuandum magistratum quærentis esse. Sic abire incœpto, pro eo quod est, Ab incepto desistere. Abire è medio, idem quod mori. Terent. in Phorm. Ea mortem obiit, è medio abiit. Abire ex matrimonio: id est, Relinquere matrimonium. Plaut. ¶ Denotat etiam motum ad locum, quò est iter: quanvis & motum De quo inclusum habeat: ut Quò abiit. Virgil. 5. Aeneid. Quò tantùm mihi dexter abis! ¶ Habet alios quoque loquendi elegantes modos. Plinius libro 3. cap. 34: Bello sociali oppidum delevit, quod nunc in villas abiit: id est, ex oppido factæ sunt villæ. Livius ad Vrbe 2. Telo exacto, præceps Pabius in vulnus abiit: id est, pronus cecidit in vulnus. Idem: Ne in ora hominum pro ludibrio abiret: id est, ne ab omnibus rideretur, ne vulgi fabula fieret. Abire sub jugum: id est, Subire jugum. Liv. ¶ Aliquando hortātis & incitantis est. Terent. Adelph. Patrissas, abi, virum te judico. Vbi inquit Donat. Abi, blandientis est verbum, quemadmodum ad eos dicere solemus, qui jam compotes suorum votorum sunt facti. Idem in Phorm. Præsens quod fuerat malum, in diem abiit, id est in aliud tempus dilatum est. ¶ Abire (vel ire) in creditum, Iurisconsultorum loquendi formula est, de qua Hotomanus in Lexico. Non, *inquit*, omnino idem est quod credere, sed tantùm eas res credere quæ accipientis fiunt: hoc est, quæ functionem non in specie, sed in genere recipiunt, veluti pecuniam, frumentum, vinum, &c. ¶ Licet aliquando non solùm generaliter sumatur, sed etiam specialiter pro mutuum cōtrahere, ut D. lib. 14. Titul. 6. leg. 3. §. 3: Ideo etsi in creditū abiit filiofamiliâs vel ex causa emptionis, vel ex alio contractu in quo pecuniam non numeravit: id est, credidit. ¶ Abire in vanum, pro eo quod Evanescere, irritum fieri. Seneca Epistol. 95: Alioquin abibunt in vanum monentium verba. ¶ Abi, etiam per contemptum dicitur. Terentius Adelph. Nunquā rem facies: abi, nescis inescare homines. ¶ Abi, etiam dicimus hærenti morantiq;. Terent. Andriâ: Vos isthæc intrò auferte: abite. ¶ Abire viam figuratè dictum. Plaut. Rud. Abi tacitus tuam viam, ut Græci ὁδὸν ἀπιέναι. ¶ Parœmiæ aliquot ex hoc verbo nascuntur, ut Abi, aut exuere. Autore Platone in Theæteto hic mos fuit Lacedæmoniis, ut in publicis certaminibus neminem cogerent ad certaminis congressum, sed dicebant, ἢ ἀπιέναι ἢ ἀποδύεσθαι. Nudi enim luctabantur Græci, quibus ἀποδύεσθαι exuere est. ¶ Simile huic Adagio est, Aut abi aut bibe, ἢ πῖθι ἢ ἄπιθι. Cujus meminit Cicero Quæst. Tusculan. lib. 5. Monemur autem hac parœmiâ, ut aut tempori locoque nos accommodemus, aut ab hominum consuetudine nos subducamus. ¶ Aliud adagium, Abi in exitium, Βάλλ' ἐς κόρακας, mitte in perniciem, auferatur è medio. ¶ Ex hoc etiam verbo oritur hæc parœmia, præsens abest, præsens peregrinatur. παρὼν ἀποδημεῖ, in eum qui non animadvertit ea, quæ dicuntur, cogitatione aliis in rebus occupatâ.

Abĭtur, usus est Plaut. in Merc. Scio jam quid velis: nempe me hinc abire vis. L. volo. C. abibitur.

Abĭens, abeuntis, particip. ἀπερχόμενος, discedēs. Terent. Abiens magistratu: id est, deponens magistratum. Cic.

Abĭtus, & Abitio pro discessu. [מסע *massáh* לכת *llechesh*. ἀποχώρησις. Gall. *Departement.* Ital. *Partita ò partimento.* German. Hingang oder abscheid. Hispan. *Ida de algun lugar.* Polon. *Obiaſd odyſzie.* Vngar. *El menés.* Ang. *Departing.*] Terent. Heaut. Quum videam miserum hunc ejus abitu cruciari. Ibidem: Propter eam hæc turba atque abitio venit. Abitionem antiqui dicebant mortem. Festus. Abitus præterea non modò abitionem & discessum, sed & locum per quem abire possumus, significat. Virg. 9. Aeneid. Hinc atque hinc, omnemque aditum custode coronant.

Abercĕo, ces, n. f. ex ab & Arceo, Prohibeo. [מנע *manáh*. ἀπείργω. Gall. *Chasser.* Ital. *Vietare, prohibire.* German. Dannen treiben. Hispan. *Arredrar ò apartar.* Polon. *Od pedzam.* Vngar. *El tiltom.* Angl. *To forbid.*] Plaut. Atque eam abercet domo.

Aberro, ras, n. p. Erro, digredior, viâ deflecto. [תעה *tahâh*. ἀφαμαρτάνω, ἀποσφάλλομαι. Gall. *S'esgarer, se desuoyer, se fourvoyer.* Ital. *Vagare.* German. Irr gehn / von dem rechten Weg abtretten. Hispan. *Desuiarse.* Polon. *Bladzę.* Vngar. *El tevelyedém.* Ang. *To wander.*] Lactant. lib. 4: A' quo hi duo rivi si aberraverint, arescant necesse est. Cicer. lib. 5. Tusc. Quæst. Sed redeat, unde aberravit, oratio. Plin. Iunior lib 4. Epist. A' qua rogo ut artificem quem elegeris, ne in melius quidam sinas aberrare: id est, ab illo exemplari discedere, etiamsi melius facturus sit. Aberrare verò à januâ, sive à ferâ, τῆς θύρας (vel potiùs τῆς θήρας) διαμαρτεῖν, dici solitum, ubi quis penitùs aberrat à vero, totoque fallitur judicio.

Aberrātio, verbale, f. t. Digressus à rectâ viâ & metaphoricè perfugium. [מדוח *maddúach*. ἀποπλάνησις, ἀπαλλαγή. Gall. *Fourvoyement, destorse, esgarement de chemin.* Ital. *Trauiare fuia mento.* Germ. Ein abtrettung vom rechten Weg / ein Fähler. Hisp. *Apartamiento de camino, errado ò desuio.* Polon *Bladzenie v Rapienie z drogi.* Vngar. *Es tévelydés.* Angl. *Ane wandring, a going out of the way.*] Cic. Cassio: Veruntamen aliam aberrationem à molestiis non habemus.

Aberrunco, cas, Lege AVERRVNCO.

Absfŏre, significat absfuturum esse. [ἀπέσεσθαι. Gall. *Estre absent.* Ital. *Douer allontanarsi.* Germ. Davon werden seyn / Abwesend werden. Hisp. *Estar ò ser ausentes, ò alexarse.* Pol. *Przytomnim niebić.* Vngar. *Távul leendő.* Angl. *To be absent.*] Quæ duo per b scribuntur, ne si per geminum ff scriberentur, composita quis crederet ex Ad præpositione, quæ oppositum significat. Ovid. Esse quoque in fatis reminiscitur, affore tempus. Statius tamen lib. 1. Thebaidos, accipere videtur Affore in significatione præsentis: -sensit manifesto numine ductos Affore quos nexis ambagibus augur Apollo Portenti generos vultu fallente ferarum Ediderat. Sic Absforem, pro abessem: Afforem pro adessem. Virg. lib. 1. Aeneid. Atque utinam rex ipse Noto compulsus eodem Afforet Aeneas. De aliis à Fore compositis, vide in dictione Forem.

Abgrĕgo, gas, act. p. Ab grege duco, Segrego, sejungo, disgrego. [הפליג *hiphlidh*. ἀφαγελάζω. Gall. *Separer du troupeau.* Ital. *Sciegliere, & menar fuor del grege.* German. Von der Herd absöndern. Hisp. *Apartar, como de manada.* Pol. *Odłączyc.* Vng. *El vdlaztom.* Ang. *To separat frome the flock, to scatter.*] Cui contrarium est Aggrego, Congrego.

Abhinc, Vna dictio composita, significans Antehac. [מעתה *mehattáh*. ἀφ' οὗ, ἀπὸ τοῦδε. Gall. *Depuis ce temps, d'icy en auant, de ce temps là.* Ital. *Gia sono per l' auenire, da hora inanzi.* German. Von dannen /

hinnen / von dieser gegenwertigen zeit an / hernach. Hispan. Ante, ò adelante Polon. Od tego czasu. Vngar. Ennelfogua. Ang. From e hence.] Et jungitur tam accusativo quàm ablativo. Terentius in Andriâ: Abhinc triennium: hoc est, Ante tres annos, πρὸ τριῶν ἐτῶν. Cicero ad Attic. Quod pro Cornificio me abbinc annis amplius XXV. spopondisse dicit Flavius. Vide suprà Ab. ¶ Abhinc, de futuro etiam tempore dicitur, quemadmodum Grammaticus antiquus Sosipater annotavit & confirmavit. Pacuvius in armorum judicio: Seq; ad ludos jam inde abhinc exerceant. Plautus in Mostell. Qui abhinc quadraginta annis occisus foret.

Abhorrĕo, res, rui, n. s. Aspernor, fugio, dissentio, discrepo, alienus sum à re aliquâ. [שקץ schikkêtz ... ἀπαλλάττομαι. Gall. Avoir en horreur de dain. Ital. Haver in horrore & in dispetto. Germ. Ein abschruben ab einem ding tragen. Hispan. Aborrecer. Polon. Gardzę brzydzę się. Vngar. Iszonyodom. Ang. To have in disdaine, to abhorre.] Cujus varius est usus. Liv. 4. ab Vrbe: Eodem anno Posthuma virgo Vestalis, de incestu causam dixit, crimini obnoxia ob suspicionem propter cultum amœniorē, ingeniumq; liberiùs quàm virginem decet, parùm abhorrens famam. Terentius in Hecyr. Nam omnino abhorrere animũ huic video à nuptiis. Sic, Abhorrere ab re uxoriâ, apud eundem in Andriâ. Et apud Cicer. de Fato, sine præpositione: Alii talibus vitiis abhorreant. Sciendum tamen, quum accusativo jungitur, in simili ferè significatione sumi, qua Horreo: tum enim significamus, nos rem præsentem vel propinquam, quam audire, aut aspicere pertimescimus, execrari. Cùm verò ablativo, tunc procul nos esse ab eo quod nõ placet, vel quod refugimus, demonstramus: vt si dixero. Hanc rem abhorreo, significat execror, & pati nequeo. Abhorreo ab hac re: id est, alienatus sum, vel procul esse volo. A multis enim procul esse volumus, ut à rebus venereis, licet nostris sensibus plerunque odiosæ nõ sint, sed animi moderatione ab illis abesse studemus, ne nobis officiant. ¶ Abhorret à fide, pro Incredibile est. L. Valla lib. 5 cap. 104. scribit hoc verbum semper construi cũ ablativo, sed forsasse decepit eum Ab præpositio, quæ ablativum exigere videtur. Sed etiamsi hoc in plerisque verbis fiat, non tamẽ in omnibus, sicut in Aboleo, Abluo, & hujuscemodi accidit, quæ accusativum, non ablativum postulant. ¶ Ponitur interdum absoluté. Cicer. pro Cluent. Omnes aspernabantur, omnes abhorrebant, omnes ut immanem ac perniciosam bestiam, pestemque fugiebant.

Abhorrēns, simpliciter, Alienus à ratione & consuetudine. ἀπεοικώς, ἄτοπος, ἔκφρων. Livius. Qui tamen risus nequaquam adeò est intempestivus, quàm vestræ absurdæ & abhorrentes lacrymæ.

Abhorrēsco, n. t. Valde horreo, vehementer timeo. [ἀποφρίττω. Gal. Avoir en desdain & horreur. Ital. Impaurire. German. Ein grausam unnd hefftig abscheuhen überkommen. Hispan. Aver mucho miedo ò espanto. Pol. Wzdrygam się, Lękam się. Vng. Irtózom. Angl. To have in disdaine, or to feare greatumlie.] Lactantius de Irâ: Quem terra contremiscit, cœlumque & mare, & latebræ Tartareæ, & dæmones abhorrescunt.

Abhortŏr, idem ferè quod Dehortor. [הסית hissîth. ἀποτρέπω. Gall. Desenhorter, desconseiller, destourner. Ital. Sconfortare. German. Abmahnen. Hispan. Dissuadir alguna cosa con razones. Polon. Odwodzę, odradzam. Vngar. El intek. Ang. To dissuade, to turne abak.]

Abiĕcto, tas, frequentativum, significat, Frequenter abjicio. [השליך hischlich ἀπορρίπτω. Gall. Ietter souvent avec desdain. Ital. Gittare spesso. German. Offtig oder offt hinwerffen. Hisp. Abatir ò echar de si muchas vezes. Polon. Odrzucam. Vng El hányom. Ang. To cast away often with disdaine.]

Abiĕs, etis, f. t. Arbor est altissima rectissimaque, cujus pars inferior enodis, Sapinus vocatur: superior verò nodosa duriorque, Sufterna, ut Plin. scribit lib. 16. cap. 39: Præcipua dos est crispantibus, & in torto quodam discursu venarum pretiosis. Alij hanc Gallicam vocant, propter candorem [ברוש berôsch. ἐλάτη. Gall. Arbre communement appellé Sapin. Ital Abete, altrimenti Sappo. German. Ein Thannbaum oder Fiechten. Belg Witte Dennenboom/masthoem. Hisp. Abeto, arbol. Polon. Iedlina. Vng. Ienyefa. Ang. A firre tree.] Abietem pro tabellis usurpavit Plautus in Persa: quod non recipit prosa oratio, teste Quintiliano lib. 8. cap. 6. ¶ Abies, metonym. pro re factâ ex abiete. Virgil. Aen. 8: Labitur uncta vadis abies. Id est, navis abiegna. Sic Aeneid. 11: —cujus apertum Adversi longâ transverberat abiete pectus. Id est, hastâ abietali. Servius.

Abiecŭla, diminutivum, Grecè dicitur ἐλάτη, forsan ab ἐλάω, Impello, produco, prolongo. Dictam autem volunt abietẽ, quòd in altitudinem longiùs eat, quàm cæteræ arbores.

Abiegnus, a, um, Quod est factum ex abiete: ut Abiegnæ mensæ. [ἐλάτινος. Gall. De sapin. Ital. Cosa fatta d' Abete. Ger. Thännin. Hisp. Cosa de materia de abeto. Pol Zyedliny yodlowy. Vng. Ienyefából csinyált. Ang. Made of firre.] Colum. lib. 12. cap. 43: Quidam eâdem ratione aridâ populneâ, vel abiegnâ scobe virides uvas custodiunt. Dictio est quadrisyllaba, sed interdum apud Poëtas disyllaba. Propert. lib. 3. eleg. Induit abiegnæ cornua falsa bovi.

Abiĕtārĭŭs, m. s. Faber lignarius, ab abietibus. Hi etiam materiarii dicuntur, à materiâ. [τέκτων. Gall. Charpentier. Ital Il legnaiuolo, il marangone. German. Ein Zimmerman / ein Schreiner oder Tischmacher. Hispan. Carpintero. Polon. Cieśla, stolarz. Vngar. Ienyefaragó ács.] Cujus nomine ligna, quæ ad ædificandum fulciendumque necessaria sunt, intelligenda esse declarat Iureconsultus. Festus pro denominativo vsurpat: Abietaria, inquit, negotia, quam nunc materiam dicimus, videlicet ab abietibus coëmendis: & Abietarius negotiator.

Abĭgă, sive, ut alii malunt, Ajuga herba est, quæ à Plinio alio nomine Chamæpitys, dicitur: ab abigendo partu sic vocata, χαμαιπίτυς. Hanc eandem herbam credit Ruellius, quam vulgò Ivam muscatam vocant. [German. Ie lenger je lieber.]

Abĭgăs, Avicen. Albertus dixit armaturam conceptus: tertium est involucrum fœtus in utero, quod partum tuetur adversus sui ipsius lotium & humores.

Abĭgo, act. r. ex Ab & Ago: propriè est pecus aut greges abducere, sive vi id fiat, sive dolo. [הדיח hiddîach נהג nahag. ἀπελαύνω. Gall. Chasser, & proprement les bestes. Ital. Scacciare, menar via greggie. German. Vieh entführen und hinweg treiben. Hisp. Apartar ganado, hurtarlo, ò sacar. Polon. Odpędzam. Vngar. El haytom, el uzöm. Angl. To drive away cattell.] Livius primo libro ab Vrbe: Herculem in ea loca, Geryone interempto, boves mirâ specie abegisse ferunt. ¶ Abigere, nõnnunquam quoque ponitur pro agere, sive propellere, ut fit, quum boves in pascua mittuntur. Varro de Re rustic. lib. 2. cap. 1: Itaque greges ovium longiùs abiguntur ex Apuliâ in Samnium æstivatum. ¶ Significat præterea Abigere, rem nobis odiosam, aut molestam propellere, & fugare. [סור middâh הבדל beudâh ... hischschûb. ἀπάγειν. Gall. Chasser loin de nous toutes choses odieuses & mal plaisantes. Ital. Cacciar da noy quelle cose che sono noiose. Germ. Abtreyben / hinweg treyben. Hisp Empuxar à lexos cosas que hazen danno.] Cicero Tuscul. 1: Projici se jussit inhumatum. Tum amici: Volucribúsne, & feris? Minimè verò, inquit, sed bacillum prope me, quo abigam, ponitote ¶ Secundum hanc rationem transfertur interdũ ad res incorporeas: ut, Abigere fastidium, lassitudinem, & alia id genus, pro, expellere. Plin. lib. 12. capite 17. Ex Syriâ revehunt styracem, acri ejus odore in focis abigentes suorum fastidium. Plautus in Mercat. Agedum Acanthium, abige abs te lassitudinem. ¶ Abigere partum, etiam eleganter dicimus, pro eo quod est, Herbis & medicamentis fœtum jam conceptum expellere. ibidem: Memoriâ teneo, Milesiam quandam mulierem, quum essem in Asiâ, quòd ab hæredibus secundis acceptâ pecuniâ, partum sibi ipsa medicamẽtis abegisset, rei capitalis fuisse damnatam. ¶ Proverbio videtur olim usurpatum: Abegerunt nunquam meos boves aut equos, pro nunquam me læserunt aut affecerunt injuriâ, ut mihi sit causa cur illos odisse debeam. Plutarchus in Com. de vitandâ usurâ, Hom. Il. α: Οὐ γάρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν, οὐδὲ μὲν ἵππους. ¶ Inter Abigere & Arcere, Grammatici hanc statuunt differentiam. Abigimus, quæ ubi accesserint expellimus: Arcemus quæ prohibemus ne accedant. Verùm non semper hæc differentia observatur.

Abāctŭs, a, um, ab Abigor: ut Abacti greges, qui aut furto, aut per vim abducti sunt. [מנודח menuddach. ἀπελαθείς. Gall. Chassé par force ou larrecin comme bestial. Ital. Gregi rubati è menati à forza in preda & à ruba. German. Hinweg getriben / so sey durch Diebstal oder Gewalt. Hispan. Ganado hurtado. Polon. Gwałtowne odpędzenie, wikradnienie bydła. Vngar. El haytatos, el uzetes. Ang Drivenaway.] Cicero 4. Verr. Præterea greges nobilissimarum equarum abactos. Livius 4. ab Vrbe: Exercitus in agrum Vejentem, ac Faliscum ducti, prædæ abactæ hominum pecorumque. Additur quandoque & ablativus Furto. Plinius libro 8. cap. 51: Compertum agnitâ voce suarii, furto abactos, mersoque navigio inclinatione lateris unius, remeasse. ¶ Abacta nox, pro exacta. Virgilius 8. Aeneid. medio jam noctis abactæ Curriculo. ¶ Dicebantur etiam Abacti, autore Festo, magistratus, qui coacti deposuerãt imperium, ἀπωσθέντες. ¶ Abactus venter dicitur à Paulo libro Sentent. 4. capite 9. pro fœtu venenis & medicamentis ejecto. Aborsus, inquit, vel abactus venter partum efficere non videtur. Hotomanus in suo Lexico.

Abāctŭs, ûs, ui. m. q. pro violentâ expulsione. [מדוח madduach. ἀπέλασις. Gall. Deschassement violent, larrecin de bestial. Ital. Discacciamento subito, ò rubamento à inuiolamente di bestie. German. Ausstossung oder entführung mit gewalt. Hispan. Empuxamiento, ò hurto de ganado. Polon. Gwaltowne bidla vidarcie. Vngar. El haytas, el uzés. Ang. Drivinig away or stealing of cattell.] Plin. in Panegyr. Quàm dissimilis nuper alterius principis transitus (si tamen trãsitus ille, non populatio fuit) quum abactus hospitium exerceret. ¶ Abactus etiam vocatur furtum illud, quo pecudes è pascuis abiguntur, aut à gregibus subtrahuntur: quod alio nomine Abigeatus dicitur. ¶ Abiga vel ajuga Plinio χαμαιπίτυς, quasi pumila pinus. [Gall. Ive moscate ou archeticque. Ital. Iva chamopitio.] Vide Iunii Nomencl.

Abĭgĕātŭs, us, m. q. Ipse abigendi actus, sive crimen abactionis, [ἀπελασία. Gall. Larrecin ordinaire de bestial. Ital. Latrocinio, ò rubamento di bestiami. Germ. Ein Viehdiebstal / ein hinwegtreibung des Viehes ab den Weyden. Hispan. Hurto de ganado. Polon. Bidła spraszei wikradnienie. Vngar. Tolvajul valo el haytas.] Marcel. lib. 47. Digest. Tit. [illegible]. 2. Abigeatus crimen publici judicii non est, quia furtum magis est.

Abĭgēŭs,

Abigeus, [ἀπελάτης. Gall. Larron ordinaire de bestial. Ital. Ladro è rubatore di bestiami. German. Ein Viehräuber / oder Viehdieb / der das Vieh entführt / oder hinweg treibt. Hisp. Hurtador de ganado. Polon. Bydlokradźca. Vngar. Az ki tolvajul barmot el hajt. Angl. A felon and stealer of cattell.] Ab Abigo dicitur (ut autor est Vlpianus l.1.§.2.D.de Abigeis.) Qui pecora de pascuis, vel ex armentis sobtrahit, & quodammodo depredatur, & abigendi studium, quasi artē exercet, equos de armentis, vel oves de gregibus abducēs. Ceterùm siquis ovem oberrātem, vel equos in solitudine relictus abduxit, non est Abigeus, sed fur potiùs. Scribit & Claudius: Quantitas discernit furē ab abigeo. Qui enim unam suem surripuerit, ut fur coërcebitur: qui gregē, ut abigeus. Multò autē gravius supplicium à legibus in abigeos, quàm in cæteros fures constitutum est, quòd hos ædibus nostris possumus excludere: pascua autē majora sint quàm quæ muro possint cingi. Quem Vlpianus Abigeum appellat, Apuleius & Paulus libr. Sentent. 5. cap. 18, Abactorem vocat: Abactores, *inquit*, sunt qui unum equum, duas equas, totidemq; boves, capras decem, aut porcos quinque abegerint.

Abigendus, a, um, particip. Rejiciendus, expellendus. Ovid O vir colloquio non abigende Deûm.

Abigena bos, Varr. de ling. Lat. lib. 6: Abustum quod circum ustū est: ut abigena bos apud Augures, quam circū aliæ hostiæ constituuntur: Fortasse legendum ambigena & ambustum.

Abjicio, cis, act. t. Projicio, depono. [השליך hischlich ἀπορρίπτω, ἀποβάλλω, καταβάλλω, ῥίπτω. Gall. Ietter par desdain ou fascherie. Ital. Gittar da lontano, per ira, sdegno, dispetto, & altrimenti. German. Hinwerffen / von sich werffen. Hispan. Abaxar ò echar de si. Polon. Odrzucam, odmietam. Vngar. El hagiom. Ang. To cast away.] Valer. lib. 1: Quum prælium navale committere vellet, auspiciaque more majorum petisset, & pullarius non exire pullos caveâ nuntiasset: abjici eos in mare jussit, dicens: Quia esse nolunt, bibant. Cic. Tusc. 1: E muro se in mare abjecisse. ¶ Est etiam hoc verbum aliquando humilis & contempti, supplicisve: unde, Abjicere se ad pedes alicujus, est suppliciter ante pedes ejus procumbere, à quo aliquid precibus conamur impetrare. Cicer. Att. lib 8. Non sum veritus, ne viderer assentari, cui tali in re libenter me ad pedes abjecissem. Idem pro Milone: Ego me plurimis pro te supplicem abjeci. ¶ Abjicere sese, est, deprimere seipsum, & parvi pendere, ταπεινοῦν ἑαυτόν. Cicer. in Paradoxis: Sic te ipse abjicies atque prosternes, ut nihil inter te & quadrupedem putes interesse. ¶ Abjicere hastam, idem est quod desperare: cujus testimonium habes apud Cicer. pro Murænâ. Metaphora ducta ab iis, qui prælio victi arma abjiciunt, quæ fugientibus oneri magis sunt, quàm usui. ¶ Transfertur etiam ad res animi, accipiturque pro Deponere, expellere & amovere: ut Abjicere amorem: & Abjicere spem, sive animum: hoc est, desperare. Cic. 3. Verrinâ: Socii verò nationesq; externæ, spem omnium tum primùm abjecêre rerum. ἀπογνῶναι τὴν ἐλπίδα, τὸ φρόνημα καταβάλλειν. Bud. Sic Abjicere curam, est curam deponere, & desinere solicitum esse. Idem Pæto lib. 9. Famil. Sed cave, si me amas, existimes, me, quòd jocosiùs scribam, curam rei abjecisse. ¶ Quum vitium aliquod, aut rem alioqui noxiam admonebimus missam fieri rejiciq; oportere, conveniet adagium ab hoc verbo natum, Abjiciendum procul. Sic Theognis non opes, sed ipsam paupertatem jubet εἰς μεγακήτεα πόντον ῥίπτειν: id est, in immensum mare projicere. veruntamen ille Theognidis locus aliter debet intelligi.

Abjectus, a, um, particip. [נבזה nibzeh. ἀπερριμμένος, καταβεβλημένος, ταπεινὸς. Gall. Mesprisé, debouté de chacun, abbaissé, humilié. Ital. Gittato via, disprezzato, vile, basso. German. Hingeworffen/oder verworffen / veracht. Hisp. Abatido, de poco, pretio. Polon. Podly wzgardzony, Odrzucony. Vngar. El vettetet, alazato. Ang. Cast away.] Ovid. Sic ubi fata vocant, udis abjectus in herbis. ¶ Et Abjectus, abjectior, abjectissimus, nomen ex participio. Cicer. 5. de Finibus: Nihil abjectum, nihil humile cogitant. Abjectus: id est, jacens, summissus, contemptus, afflictus, & animo fractus.

Abjectè, adverb. pro Contemptim, & abjecto animo. [ἀπερριμμένως. Gall. Sans en faire cas, vilainement & sans honneur. Ital. Vilmente. German. Verachtlich / zaghafftiglich. Hispan. Menospreciando. Polon. Wzgardzenie. Vngar. Alazatoul hitvanul. Angl. Disdainfullie.] Cicer. 1. Tuscul. Sed hoc quidem in dolore maximè est providendum, nequid abjectè, nequid timidè, nequid ignavè, nequid serviliter, muliebritérve faciamus.

Abjectio, f. t. Idem est quod animi dejectio & contemptus sui. ἀθυμία, ἀπόρριψις, ἀθυμία, ταπείνωσις. Gall. Lascheté de cueur, mespris. Ital. Viltà di animo ò povertà di cuore. German. Kleinmütigkeit. Hispan. Abatimiento, menosprecio. Polon Lękanie. Vngar. Maga el hagyasa. Ang. Faintnesse of hart.] Cicer. in Pison. Quid debilitatio atque abjectio animi tui, Macedonia Prætoria nuntiata.

Ab integro, significet Denuò, de novo. [מחדש mehadasch. ἐξ ἀρχῆς, ἐξ ὑπαρχῆς. Gall. Derechef. Ital. Di nuovo. German. Von newem an. Hispan. De nuevo ò desdecomienco. Polon. Znowu, Odnawiam. Vngar. Vyonnan Angl. Agane, of new.] Virgil. Eclog. 4: Magnus ab integro seclorum nascitur ordo. Cicer. 3. Verr. Verùm existimatis minus operis esse, unam columnam efficere ab integro novam nullo lapide redivivo, an quatuor illas reponere?

Ab intestato, adverb. sine testamento: [ἀδιαθέτως. Gall. Sans testament. Ital. Senza testamento. German. Ohn ein Testament oder Gemechtnuß. Hispan. Sin testamento. Polon. Bez testamentu żadnego. Vngar. Testamentom tè tel nèkul. Angl. Without testament.] ut Hic ab intestato decessit, ἀδιάθετος ἀπέθανε. Sic etiam dicimus, Succedere ab intestato. Paulus lib. 16. D. de jure codicillorum. Quicunque enim ab intestato successerit, locum habent codicilli. Et paulò pòst: Nec interest quis succedat, dum ab intestato succedat.

Abrotos, herba est Dioscoridi, quæ notiore nomine Cicuta appellatur [רוש rosch. κώνειον. Gall. Cigue, ou Segue. Ital. Cicuta. German. Schirling oder Wüterichkraut. Hispan. Cegudo. Pol. Swinia wesz. Vngar. Bürök.] Nomen inde dictum videtur, quòd capite damnatis cum vino misceri soleat. Nam ἄβρωτος Græcis triste mœstumque significat.

Abjudico, as, significat Rem de quâ controversia est, per judicium auferre, & alteri adjudico: Huic opponitur Adjudico. [ἀποδικάζω. Gall. Oster par jugement. Ital. Torre & levare altrui per via di judicio. German. Mit Recht absprechen. Hispan. Quitar alguna cosa per sententia. Polon. Prawem odsądzam. Vngar. Törvénnyel elvenni másra hárítom, meg veszem. Ang. To take away by iudgement.] Vnde Ager abjudicatus ab Livio dictus, quem Romani per iniquum judicium interceperant, eripuerantque. Audivêre, *inquit*, patres, Ardericum populum ob injuriam agri abjudicati, defecisse. Contrarium ejus est Adjudicare. Cic. in Verr. Act. 2: Nulla res cuiquam tam patria atque avita fuit, quæ non ab eo, imperio istius, abjudicaretur. ¶ Aliquàdo pro Repudiare, sive rejicere. Cic. lib. 2: Vbi plus mali quàm boni reperio, id totum abjudico atque rejicio. Abjudicabo me à vitâ. Plaut. in Asinar. satis durè dixit, pro eo, quod est, vitam mihi adimam, me vitâ privabo.

Abjugo, gas, act. p. Propriè, à jugo removeo: [ἀποζεύγνυμι. Gall. Decoupler desioindre. Ital. Sciorre dal giogo, disciogliere. Germ. Entjochen / ausspannen / von dem joch entledigen. Hispan. Apartar ò desuñir uno otro. Polon. Z jarzma wyprzęgam. Vngar. Az igatul elszakasztom, el valasztom. Ang. To unyoke or disioyne.] ut, Abjugare bovem: hoc est, à pari disjungere. ¶ Sed per translationem significat separare, alienare. ἀπαλλοτριόω. Pacuvius: Quæ res te ab stabulis abjugat? Huic opponitur Adjugo, de quo infrà.

Abjungo, gis, act. t. Separo, removeo, sejungo [הפריד hiphrid. ἀποζεύγνυμι, διαζεύγνυμι. Gall. Desioindre, separer. Ital. Sciorre & separare, Scompagnare. German. Von einander fügen oder absöndern. Hisp. Apartar ò desunir uno de otro. Polon. Odłączam. Vngar. El valasztom. Angl. To separat, or to disioyne.] Virg. 3. Georg. It tristis arator, Mœrentem adjungens fraternâ cæde juvencum. Cicer. ad Attic. Quòd se ab hoc refractariolo judiciali dicendi genere abjunxerit: hoc est, se disjunxerit. Cui contrarium est, Adjungo.

Abjurasso, Antiquum verbum, pro Abjuro, sicut apud Cic. in lib. de Senect. in versu quodam Ennii, Levasse pro Levo. Plaut. in Persa: Nec metuo quibus credidi hodie, nequis abjurassit mihi. ¶ Hujusmodi voces non sunt indicativi, sed subjunctivi modi: est enim Abjurasso pro abjuravero: & Levasso pro levavero, sic de aliis est sentiendum.

Abjuro, ras, act. p. significat, rem mihi creditam non esse, vel aliquid me non habere aut promisisse juro. [כפר בשבועה kipher bischbuah hal schekker. ἀπομνύω, ἀπόμνυμι, ἐξόμνυμι. Gall. Renier par serment, ou auec iurement. Ital. Negar con giuramento esspergiurando negare. German. Mit dem Eydschwur leugnen / verschweren. Hispan. Negar alguna cosa con iuramento. Polon. Odprzysięgam. Vngar. Eskünéssel meg tagadom el eskûszom. Ang. To forsweare.] Plaut. in Curc. Qui abjurant si quid creditum est. Cicer. Attic. libro 1: Tulliola nostra, deliciæ tuum munusculum flagitat, & me sponsorem appellat: mihi autem abjurare certius est, quàm dependere. Quo in loco Cicero suo more ludens, ait se potiùs constituisse vel cum perjurio negare se spopondisse, quàm quod pro Attico spoponderat, exsolvere.

Abjuratus. [ἐξομοσθείς. Gall. Nié par serment ou iurement. Ital. Negato congiuramento. German. Verschworen mit dem Eyd. Hisp. Negado conjuramento. Polon. Odprzysiężony. Vng. Hamis eskünéssel meg tagattatot. Ang. Forsworne.] Cum perjurio negatus: ut quum depositum abjuratum dicimus. ¶ Aliquando tamen simpliciter acceptum invenitur pro eo, quod est contra jus retentum. Sic enim interpretatur Servius illud Virgil. libro 8: Abstractæque boves abjuratæq; rapinæ Cœlo ostenduntur.

Abjuratio, Rei creditæ negatio per juramentum facta. [ἐξωμοσία, ἀπωμοσία. Gall. Reniement par serment de quelque chose eüe. Ital. Negamento per giuri di cose hauute. German. Verleugnung mit dem Eydschwur / verschwerung. Hispan. Obra de negar iurando. Polon. Zaprzenie, się przysięgą. Vngar. Hamis eskünéssel valo meg tagadas. Ang. Ang. Forswearing.]

Ablacto, tas, act. p. A lacte removeo. [גמל gamal. ἀπογαλακτίζω. Gall. Sevrer, oster la mammelle. Ital. Spoppare, slatare. Germ. Von der Milch stossen / Entwenen. Hisp. Destetar. Pol. Odsadzam odczyćia. Vngar. Az tsetsrül el szakasztom. Ang. To weane.] Virg. dixit, à lacte depello: & Varro, à mammâ disjungo. Ablacto apud idoneos autores vix reperies.

A¯blăquĕo, propriè est circum arbores effodere terram,& radices superiores retegere, ut magis fructificent. [עדר hadhár. ξεσκάπτω. Gall. Deschausser vn arbre ou plante. Ital. Discalzare e zappare à piedi d'alberi. German. Den Bäumen oder Räben entrüchen. Hispan. Escauar ò alimpiar los arboles. Polon. Odrzucenie, Odkorzenia, odrzucziez. Vngar. Fáknakes zölönek tövet meg asomki nyitom. Angl. To discouer the rootes of trees.] Colum.lib.3: Vinea vetus,neq; ablaqueanda est, ne radices, quas in summo habet, inarescant: neq; aranda,ne radices abrumpãtur. Pallad.lib.2: Ianuario mense locis temperatis ablaqueandæ sunt vites: quod Itali Scoticare appellant: id est, circa vitis codicem dolabrâ terram diligenter aperire, & purgatis omnibus, velut lacus efficere, ut Solis temporibus & imbribus provocentur. Ex quo loco satis apparet, non à laqueis, ut plerique existimant, sed à lacubus: hoc est, fossis, quæ circa vitium radices fieri solent, hoc verbum deductum esse. ¶ Hinc Ablaqueatio, ipse actus ablaqueandi. Plin.lib.12.cap.15: Myrrha gaudet rastris & ablaqueationibus. [σκαφεία. Gall. Deschaussement d'arbre ou autre plante. Ital. Il discalzamento delle viti e de gli alberi. German. Die auffträchung der Bäumen vnd Räben vmb die Wurzel. Hispa. Aquella obra de escauar los arboles. Vngar. Fáknakes zöld twnek megásása, kinyitása.

A¯blătīvŭs cāsŭs, Grammaticis dicitur, qui sextus est casus apud Latinos, & alio nomine, teste Prisciano, Comparativus appellatur, eò quòd per eum non minus comparatio significetur, quàm ablatio. Servit enim cõparationi, ut Fortior Hectore, ablationi verò, ut dicimus, Aufero ab Hectore Diomedes lib.1: Ablativum Græci non habent: vocatur tamen à Quintiliano ἀφαιρετικὴ πτῶσις. hunc etiam Varro interdum Sextum, interdum Latinum vocat, quia Latinæ linguæ proprius est: cujus vis apud Græcos per Genitivum explicatur. Vide apud Priscian. lib.5.cap.de casibus. Derivatur à supino ablatum, quod est aufero.

A¯blectæ ædēs, à Plauto in Mostellariâ appellantur, quæ nitidæ sunt & ornatæ, quæq; emptorem suâ elegantiâ facilè alliciant. [בית מדות beth middoth. οἰκίαι ἐκλεκτοὶ καὶ ἐπέραστοι. Gall. Maisons plaisantes & bien basties. Ital. Case pollite, belle, allegre. Germ. Außgebutzte vnnd auff den kauff zugerüstete Häuser. Hisp. Casa polidas y lucidas. Polon. Do przedania wistrichmenie. Vng. Tiszta zephas. Ang. Pleasant buildings.]

A¯blegmĭnă, Partes erant extorum, quæ diis immolabantur. Festus.

A¯blēgo, gas, Amando, removeo, dimitto. [שלח schillách. ἀποπέμπω, ἀποσέλλω. Gall. Se deffaire & depescher de quelque chose, envoyer quelq' vn. Ital. Mandar via è lontano, levar da se. German. Hinweg schicken / Abfertigen. Hispan. Embiar alguno ad algun lugar. Polon. Wyprawuiç oczasz. Vngar. El kwldöm vira bocsfatom. Ang. To send away.] Liv.lib.1: Pueros venatum ablegavit. Colum. libro 7: Itaque quum ablegabuntur, in ea loca perducenda erunt, quibus nullum impascitur pecus. Cicer. in Verr. Qui honestos homines qui causam norint, ableget, consilioque dimittat. ¶ Ablegare usurpatur etiam in quodam sermonis compendio apud Cicer. ad Attic.lib.2. A' C. Cæsare valde liberaliter invitor in legationem illam, sibi ut sim legatus: sed hæc à fratris adventu me ablegat. Id est, ita me hinc movet, ut fratris adventui adesse non possim.

A¯blēgātio, verbale, f.t. [שלוח schillúach. ἀποπομπή, ἀποπομπὰ. Gal. Congé ou envoy par maniere de deschasse. Ital. Licentiamento, ò el mandamento à lontano. German. Hinschickung / abfertigung. Hisp. Aquella obra de embiar alguno. Pol. Odeslanie. Vngar. El kwldes vira bocsatás. Ang. Sending away.] Cic. 1. de Leg. Ablegationem aliquam nimirum ista oratio postulat.

A¯blepsĭă, Latinè Cæcitas, & inconsiderantia, ἀβλεψία ab α privativo & βλέπω, video. Sueton. in Claudio: Inter cetera in eo mirati sunt homines & oblivionem, & inconsiderantiam: vel, ut Græcè dicam, μετεωρίαν, & ἀβλεψίαν. [Gall. Cecité, faute d'avis. Ital. Cecità & trascuraggine. German. Vnfürsichtigkeit / vnbesinnte. Hisp. La ceguedad, ò poco miramiento. Polon. Niebacznie izlepota. Vng. Vakság. Angl. Blindnes.]

A¯blĭgūrio, act. p. Liguriendo absumo. [אכל achál. κατα-λιχνεύω, ἐκλείχω, καταγλύττω, λιχνίζω. Gall. Despendre son bien follement & en friandises. Ital. Consumare in gola, è ghiottornia, consumar il suo, largamente spendendo in chose di gola. German. Verschlemmen / vnnützlich verthun / verzehren. Hispan. Gastar la hazienda en golosinas. Polon. Dobr, przelknie nie na lakotach. Vngar. El tekozlom. Angl. To wast, to spend.] Terent.in Eunuch. Itidem patria qui abligurierat bona: id est, suaviter consumpserat. Donat.

A¯blŏco, as. act. p. Idem quod Locare. [שכר sachár. ἐκμισθόω. Gall. Se dessaisir & bailler à loage. Ital. Appigionare, affittare. German. Außleihen. Hispan. Alquilar, arrendar. Polon. Naimuie. Vng. Birbe adom. Ang. To set, to let out for hyre.] Suet. in Vitel. cap.7: Satis constat exituro viaticum defuisse, tantâ egestate rei familiaris, ut uxore & liberis, quos Romæ relinquebat, in meritorio cœnaculo abditis, domum in reliquam partem anni ablocaret.

A¯blūdo, Dissimilis sum, disto: cui opponitur Alludo. [ἀπᾴδω, ἀπᾴδω ζομαι. Gall. Ne ressembler point, estre dissemblable. Ital. Dissimigliare. German. Vngleich seyn / vngemäß seyn. Hispan. Discordar. Polon. Rozny byc. Vngar. Kwlömbözök. Angl. To be vnlyke.] Horat.2. Sermon. Hæc à te non multum abludit imago: id est, Hoc exemplum non multum dissimile est tuis moribus, ἀπᾴδει.

A¯blŭo, abluis, Eluo, purgo. [רחץ rachats. ἀπολούω, ἐκκλύζω. Gall. Lauer & nettoyer. Ital. Lauare, nettare. German. Abwäschen. Hispan. Lauar. Polon. Ochedożam, odmiwam. Vngar. Le mosom. Ang. To make cleane, to washe.] Cicer. in Tuscul. Vlyssi pedes abluens. Abluere somnum, est post somnium se abluere, ut quod somnio portendebatur, hujusmodi ablutione expietur, ὄνειρον ἀποκλύζειν. Huc respexisse videtur Persius Sat.2. quum ait:

> Hæc sanctè ut poscas, Tyberino in gurgite mergis
> Manè caput, bis terque, & noctem flumine purgas.

¶ Abluere tenebras antiqui dicebant, pro discurere, & dissolvere. Lucret. nigrasque sibi abluit umbras: hoc est, disjicit, & dispellit. Turneb. ¶ Abluere pro madefacere, aut rigare. Colum.lib.3: Tum etiam clivosis locis terra, quæ in cum congesta est, pluviis non abluitur. ¶ Dicimus etiam proverbialiter, Abluit marinam auditionem fluviali sermone, Ἁλμυρὰν ἀκοὴν ποτίμῳ λόγῳ ἀποκλύζεσθαι. Vbi quod erat audire molestum, id oratione gratâ mitigatur, & conditur. Vsurpatur hoc Adagium à Platone in Phædro, & ab Athenæo Dipnosophist. lib. 3.

A¯blūtŭs, a, um, particip. Lotus, purgatus, ἀπολελουμένος. Varr.

A¯blūtĭo, verbale, f.t. Macrob. Satur. lib. 3. cap.1: Constat diis superis sacra facturum, corporis ablutione purgari. [רחיצה rachtsah. ἀπόλουσις. Gall. Lauement. Ital. El lauamento, risciacquamento. German. Abwäschung. Hisp. Aquella obra de lauar. Pol. Obmycie. Vng. Lemosás. Ang. Washing or rinsing.]

A¯bluvĭum, n. f. Vniversalis inundatio. [מבול mábbul. κατακλυσμός. Gall. Deluge. Ital. Diluuio. Germ. Ein vberschwemmung vnd vbergiessung mit Wasser. Hisp. Diluuio vniversal. Pol. Przeplokmenie. Vng. Vizözön. Ang. A deluge.] Vide Gell. lib.16. cap. 7. & Cæl.lib. 22.cap.24.

A¯bmātertĕră, f.p. Soror abaviæ, ἡ θεία πρὸς μητρὸς μεγάλη. Instit. lib. 3. [ἀμίθεια. Gall. La sœur de la mere grand de nostre pere ou mere grand. Ital. La sorella de la madre de la bisauola. German. Der Großmutter Schwester. Belg. Grootmoeders Suster. Hisp. La hermana de quarta abuela. Vng. Az iob atyam attyanak az anyjanak nennye.]

A¯bmitto, act.p. verbum priscum, idem quod Mitto. Plaut. in Trucul. Dic ob hæc dona quæ admiserit, me illum amare plurimùm omnium hominum. [שלח schilláach. ἀποπέμπω. Gall. Envoyer. Ital. Mandar via da se, auuiar fuori. German. Hinschicken / hinsenden. Hispan. Embiar fuera. Polon. Przesilam. Vng. El kwldöm.]

A¯bnăto, as, are, Alicunde natando recedo. [ἀπονήχομαι. Gall. Nager en arriere. Ital. Natar in dietro. German. Dahinschwimmen. Hispan. Nadar atras. Polon. Odplywam. Vngar. El uszok. Ang. To swyme away.] Statius libro 1. Achil. Tunc excepta fero, longè cervice reflexâ, Abnatat, & blandis affatur littora verbis.

A¯bnĕco, as, are, act. p. Idem quod Neco. [המית hemith. ἀποκτείνω, ἀποκτιννύω. Gal. Faire mourir, tuer. Ital. Far mourire. Germ. Tödten. Hispan. Matar. Pol. Zabiiam. Vnga. Megölöm. Ang. To kill, to slay.] Plaut. in Trucul. Neque sibi persuaderes, ut abortioni operam daret, puerumq; ritè abnecaret.

A¯bnĕgo, gas, act. p. Nego, repudio, rejicio, recuso. [כחש chichésch. ἀπαρνέομαι. Gall. Denier, renier, refuser. Ital. Negar e refiutare. Germ. Verlaugnen / abschlahen. Hispan. Negar echando sobre si maldiciones. Pol. Od mowiecz, zaprzeczsie. Vnga. Megtagadom. Ang. To denie.] Lactantius lib.5: Nec enim poterunt retinere pietatem, qui communem omnium patrem Deum, tanquam prodigi, atq; rebelles liberi, abnegasent. ¶ Abnegare deposita, aut promissa dicimur, quum negamus apud nos aliquid esse depositum, vel à nobis aliquid esse promissum. Plin. Epist. lib.3: Ne depositum appellati abnegarent. ¶ Accipitur etiam Abnegare, pro negare id, quod à nobis petitur, planè obstinato atq; obfirmato animo. Virg.7. Aen. Rex tibi conjugium & quæsitas sanguine dotes Abnegat. Colum. lib. 10: -si Iuppiter abnegat imbrem, Expectetur hyems. Virg.2. Aen. Abnegat excisâ vitam producere Trojâ.

A¯bnĕpōs, m.t. Filius pronepotis. [ἀπεγγονος. Gall. Nepueu de nostre nepueu, ou de nostre niepce en droicte ligne. Ital. Il nipote del nipote. German. Der dritte Enckel. Hispan. El quarto nieto, ò nieto del nieto. Vng. Az vnokanak fianak fia auagy harmadik vnoka. Angl. The sonne in fourt degre.] Est enim inter ipsum & nepotem pronepos. Sic Abneptis, proneptis filia. [ἀπεγγόνη. Gall. La niepce de nostre nepueu ou de nostre niepce en droicte ligne. Ital. La nipote della nipote. Germ. Die dritte näsin. Hisp. La quarta nieta, ò nieta de la nieta. Pol. Prawnuczka. Vnga. Az vnokanak leanyanak anag fianak leania.]

A¯bnocto, as, avi, atum, act. p. Foris pernocto, vel noctu absum. [לן lan. ἀπονυκτερεύω. Gall. Coucher la nuict dehors. Ital. Dormir fuor la notte. Germ. Da aussen vbernacht bleiben / Außwendig benachtet werden. Hisp. Dormir de fuera la noche. Pol. Indziey nocuie. Vng. Kin hálok. Ang. To ly thair out in the nicht.] Vnde cautum est in Pandectis l. illud. de offic. præsid. ne Præses extra provinciam abnoctet: Ne, qui provinciam regit, fines ejus excedat, nisi voti solvendi causâ, dum tamen ei abnoctare non liceat. Seneca de vitâ beatâ: Alius Iovem adulterum inducit, & abnoctantem.

A¯bnōdo,

Abnodo, act. p. Idem quod Enodo id est, arbores & vites nodis purgo. [Ἀπολύω κλάδους, ἀφαιρῶ τὰ ὄζους. Gall. *Desnouer, purger & oster les noeuds des arbres*. Ital. *Disnodar, tagliar i nodi de gl' alberi*. Ger. Die knoten von den Bäumen hauen. Hisp. *Desnudar, desñudar*. Pol. *Obrzynie, latorośli*. Vngar. *Ágait faknak es ző-lőnek gőtsit el irtom*. Ang. *To free trees*.] Colum. lib. 4. cap. 24: Hunc ergo tanquam æmulum diligenter idem amputant & abnodant, priusquam corroboretur.

Abnormis, ûne norma, om r. [ἀνώμαλος, ἄκοσμος. Gall. *Irregulier*. Ital. *Irregolare*. Germ. Ohn weiß oder maß, ungeraumpt. Hisp. *Fuera de regla*. Vng. *Mód nelkül valo*. Ang. *Out of ordour*.] Horat. lib. 2. Serm. Rusticus abnormis sapiens.

Abnuo, nuis, nui, nutum, act. t. ex Ab & Nuo, est signo capitis aliquid nego, recuso, renuo. [יְנִיעַ mein. ἀνανεύω, ἀπονεύω. Gall. *Hocher la teste, & monstrer par signe de ne vouloir quelque chose, esconduire, refuser*. Ital. *Far cenno di no voler cosa, ricusare*. German. Mit schütlen des Haupts verneinen oder abschlagen. Hispan. *Negar meneando la cabeça*. Polon. *Odmowię, kiwanie głowy*. Vngar. *Fő-mingatásom intéssel meg vetem*. Ang. *To shake the head in denying of a thing, to deny*.] Quanvis & oculis, & manibus, vel etiam verbo id fieri possit: tamen absolute pro negare, sive recusare ponitur. Cic. de Fat. Nihil unquam abnuit voluntas mea studio tuo Nuere enim apud veteres pro velle ponebatur. ¶ Vnde Nutus: & Numen, quod est Dei nutus: hoc est, imperium & potestas. Virgil. 1. Aeneid. meo sine numine venti Audetis. Nutus verò significat, quòd fit oculis, vel capite vel manibus. Idem: Annuit, & totum nutu tremefecit Olympum. ¶ Vsurpatur & pro voluntate, quæ ex ejusmodi signo declaratur, sive affirmando, sive negando. Livius: Sub umbrâ Scipionis civitatem dominam orbis terrarum latere, nutus ejus pro decretis patrum, pro populi jussis esse. Plin. libro 1. Epistol. docet Nutum dici, quando annuimus: Renutum, quando recusamus. Sic enim ait: Nam ego quoque simili nutu, ac renutu respondere voto tuo possum. Sueton. verò in Vespasiano Nutum accipit pro Renutu, quum ait: Adolescentulum fragrantem unguento, quum pro impetratâ præfecturâ gratias ageret, nutu aspernatus, voce etiam gravissimâ increpuit, Maluissem allium oboluisses. ¶ A Nuo fit Nuto, tas, frequentativum, quod est, sæpè capite hujuscemodi signum facio νευστάζω. Aliquando ponitur pro Moveri, & quasi ruinam minari: ductâ traslatione à motu capitis, quòd inclinando affirmare, & cōtinendo negare solemus. Vnde nutare ædificia dicimus, quæ malè solidata ruinam minitantur. ¶ Transfertur etiam ad animum, & pro Titubare, id est, dubitare, in quam partem vertendum sit, accipitur. ¶ Accipitur etiam Abnuo, pro, Prohibeo. Virgil. 10. Aeneid. Abnueram Italiam bello concurrere Teucris. Vbi Servius: Prohibueram Italiam contra Teucros bella suscipere. ¶ Reperitur & Abnueo in secundâ verborum declinatione. Ennius 8. Annal. Certare abnueo, metuo legionibus labem. ¶ Contraria huic sunt Nuo, & Annuo, pro assentior, & nutu assensum præsto, faveo, innuo, signo aliquo voluntatem meam ostendo, sive negem aliquid. Terent. in Eunucho: Nihil, nisi abiens mihi annuit. Renuo, Recuso. Nonius inter Nutare, Nuere, & Nictare, hoc interesse scribit, quòd Nutare capitis insit, inclinando, aut in gyrum movendo: Nuere, narium, vel labrorum: Nictare, oculorum, patefaciendo eos, aut claudendo vel utrumque, vel alterum. Plaut. in Asin. Nec illa ulli homini nutet, nictet, annuat: hoc est, nec capite signum faciat, nec facienti assentiatur, nec oculis quicquam indicet. ¶ Abnuo etiam significat solo verbo, simpliciterque negare. Col. Nos quoque abnuimus in agro temperato & minimè humido sementem sic fieri debere. Cic. 1. de Fin. Quid quisq; concedat, quid abnuat.

Abnuendus, a, um, particip. ἀνανευτέος. Seneca in Thyeste: Nec abnuendum sit, si dat imperium Deus Nec Appetendum.

Abnuitur. Impersonale, ἀνανεύεται. Livius: Nec abnuitur ita fuisse. Id est, non negatur.

Abnuto, frequentativum, ab Abnuo, quod est sæpè signo capitis abnuentis quidpiam nego. [ἀνανεύω. Gall. *Souvent refuser ou nier en hochant la teste*. Ital. *Ricusare con spessi cenni*. German. Stäts oder offt sich widerigen mit schüttung des Haupts. Hispan. *Negar y rehusar muchas vezes con la cabeça*. Polon. *Często kiwaniem głowy od mawiam*. Vngar. *Fő razással meg tagadom*. Ang. *To deny of ten benodding*.] Plaut. in Capt. Quid mihi abnutas? Cicer. 3. Orat. Quidnam est obsecro, quòd te adiri abnutas?

Abnutivum, Nomen quod in Iureconsultorum libris, dissensionem, voluntatem contrariam sine actione ad impediendū expromptam significat. Paulus l. 83. De verb. oblig. Qui spondet dolum malum abesse, abfuturúmve esse, non simplex abnutivum spondet, sed curaturum se, ut dolus malus absit. Hotomanus in Lexico.

Aboleo, abolevi vel abolui, aboletum, vel abolitum. Induco, tollo, deleo, oblitero. [מָחָה mih. הִשְׁבִּית hischbith. ἀφανίζω, ἀπαλείφω, ἐξαλείφω. Gal. *Abolir, effacer*. Ital. *Scancellare, cassare, annullare*. Germ. Abtilgen, oder austilgen, zu nichte machen. Hispan. *Raer, borrar, quitar*. Polon. *Wygładzę, wyniszczę*. Vngar. *El törlöm*. Ang. *To abolishe, to desanull*.] Plinius libro 8. cap. 9: Crebrò postea coquitur, donec omnis aboleatur odor. Virgil. 4. Aeneid. abolere nefandi Cuncta viri monumenta jubet. ¶ Abolere magistratum, leges, dignitatem, pro tollere, & adimere. Liv. 3. ab Vrbe: Tentationémque eam fore abolendi sibi magistratus, ni consensu resisterent. ¶ Aboleo, pro Abluo seu lavo Virg. 4. Georg. nec viscera quisquam, Aut undis abolere potest, aut vincere flammâ. Quē locum his verbis exponit Servius: Nec lavari nec coqui poterant.

Abolitio, verbale, fæ. [ἀφανισμός. Gall. *Abolition, aneantissement*. Ital. *Lo scancellamento*. German. Außtilgung, hinnemmung. Hispan. *Aquella obra de raer ò quitar, racatura, o borradura*. Polon. *Wyniszczenie*. Vngar. *El törlés*. Ang. *Abolishing, or disanulling*.] Quintil. libro 9. cap. 2: Adversus tyrannum, qui sub pacto abolitionis, damnationem deposuerat, agit competitor. Est autē abolitio, peremptio institutæ actionis: estque duplex, generalis & specialis. Vide C. de Abolit. gener. l. ultima & ff. de Abolit. l. Abolitio.

Abolesco, n. t. Ad nihilum redigor. [ἀφανίζομαι, ἐξαλείφομαι. Gall. *S'en aller à neant, estre hors d'usage*. Ital. *Venire à meno, stinguersi*. German. Zu nichts werden. Hispan. *Desmenguarse*. Pol. *Niszczeie*. Vng. *Semmivé lek, el töröltöm*. Ang. *To be out of use*.] Colum. lib 4: Eademque nec imbribus putrescit, nec siccitatibus abolescit.

Abolla, æ. p. Vestis Senatoria, quasi abulla: quòd undique sit bullata. Prudentius Sym. 1: Adjectus fastis palmatâ insignis abollâ. Alii accipiunt pro veste confecta duplici panno, qualis scholastica apud nos, & apud Græcos Diplois. ¶ Quandoque pro veste militari sumitur. [χλαμύς. Gall. *Une certaine robe de gendarme*. Ital. *Sopravesta militare*. German. Ein Kriegsrock. Belg. Ouercleet des Reck. Hispan. *Vestidura redonda, como manto ó vestidura enforrada y pomposa de nobles*. Polon. *Giermałek*. Vng. *Gombos, aucg, vdvari ruha*.] Vnde extat locus Martialis in Crispinum: Nescit cui dederit Tyriam Crispinus abollam, Dum mutat cultus, induiturque togam. ¶ Sumitur etiam Abolla pro vestis philosophicæ genere. Iuven. Sat. 3: audi facinus majoris abollæ, Stoicus occidit Baream, delator amicum.

Abolus, ἄβολος, Græca vox. Pullus est, qui nondum dentes illos amisit, ex quibus in equis præsertim ætas dignoscitur, unde etiam dentes illi à Xenophonte & Aristotele γνώμονες appellantur. Vide B. comm.

Abomasum, Intestini genus est in ventre: circa reticulum, quod Gaza ἤνυστρον interpretatur, olim inter delicatiores cibos habitum, quo verbo utitur Aristoph. & Arist 11. Animal.

Abominor, aris, d. p. est à præpositione Ab & Omine: execror, abhorreo, & fugio. [תִּעֵב tihab. βδελύττομαι, ἀπεύχομαι. Gall. *Detester, abominer, avoir en horreur & abomination*. Ital. *Haver in abominatione*. German. Verfluchen, ein grewel abscheuhen tragen. Hispan. *Detestar, mal dezir, mal agorar*. Polon. *Przeklinam, przyklinam*. Vngar. *Utálom*. Angl. *To curst*.] Plin. Abominantur recedente aliquo ab epulis simul verr. solum. Idem libro 28. cap. 2: Incendio inter epulas nominato, aquam sub mensâ profundi abominantur. ¶ Abominari etiam dicimus cum aliquod verbum veluti sinistri ominis avertimus, deprecamurque: ut quum dicimus, Si quid tibi acciderit humanitūs, quod Deus prohibeat. Vnde Abominatio dicitur ea figura. Curtius lib. 6: Hoc regnum insigne aut moderatè perferendū est, aut (quod abominor) in te ruet.

Abominandus, Detestatione dignus. [נִגְעָל nighal. ἀπευκτέος, βδελυκτός. Gall. *Abominable, detestable*. Ital. *Abominabile, detestabile*. German. Verfluchens oder vermaledeyens werdt, grewlich. Hispan. *Mal dezido y abominado*. Polon. *Przeklęty, Obrzydliwy*. Vng. *Vtálatossagra méltó*. Ang. *Detestable*.] Plin. lib. 22. cap. 4: Eadem vocatur obsidionalis, liberatis obsidione, abominandoque exitio totis castris.

Abominatus, Execrationibus, malisque ominibus devotus, Diris petitus. [βδελυκτός. Gall. *Excommunié, exercé, detesté*. Ital. *Scommunicato, interdetto*. German. Verflucht. Hispan. *Descomulgado*. Polon. *Przeklęty*. Vngar. *Meg vtáltatott, meg atkoztatot*. Ang. *Detested*.] Horat. in Epod. Parentibusque abominatus Annibal.

Abominosus Plenus abominatione. [βδελυρός. Vng. *Vtálatos*.] Diomedes lib. 3: Vt libantes sonum vocis abominosæ audire non possent.

Abortior, reris vel riris, com. t. Abortum facio, ante tempus pario. [הִפִּיל hippil. ἐκτιτρώσκω. Gall. *Avorter, ou estre avorté, naistre devant le terme*. Ital. *Disperdere, ò abortarsi, partorire, nascer avanti tempo*. German. Ein unzeitige frucht gebären, oder unzeitig geboren werden. Hispan. *Mal parir la muger y sin tiempo, ó nascer la criatura sin tiempo abortar*. Polon. *Martwe rodzę*. Vngar. *Idö elött szülök*. Ang. *To beir birth befoir the tyme*.] Varro: Vinum quod ibi natum sit in quodam loco, si prægnans biberit, fieri ut abortatur: hoc est, ut fœtum imperfectum adhuc ante tempus mater ejiciat. Quoties enim absolutè accipitur, de matre intelligitur: Secus verò de fœtu: quemadmodum apud Gellium lib. 12. ca. 1: Quod quidem eâdem fit vecordiâ, qua quibusdam commētitiis fraudibus nituntur, ut fœtus quoque ipsi in corpore suo concepti aboriantur: id est, ante maturum partum ejiciantur. ¶ Aboriri vox dicitur, idque per metaphoram, quando præ metu, aut aliâ de causâ deficit. Lucr. lib. 3.

Abortus, a, um, ἀναφανείς: id est, Exortus. Statius lib. 8 Thebaid. 7. de Pluto: Nec solitus sentire metus, expavit aborta Sidera, Iratusque offensus luce profatur.

Abortus, tus, m. q. Intēpestivus ortus. [נֵפֶל nephel. ἔκτρωμα. Gall. *Avortement*. Ital. *Sconciatura*. German. Ein unzeitige geburt, oder

 mißge-

misgeburt. Belg. Misval/ Misbaringe. Hispan. *Abordatura, mal parto* Pol. *Marwewrodzenie.* Vngar. *Idétlen zulés.* Ang. *Vntymelie birth.*] Plin. Extat in monumentis medicorum & quibus talia cõsectari curæ fuit, uno ab ortu XII. edita puerpera. Cic. Att. Tertullæ nollem abortum. ¶ Differt autem Abortus ab Ejectione, quòd hæc grandioris fœtus sit: Abortus verò intra quadragesimum diem contingat: hunc Græci vocant ἐκτρωσμός. ¶ Abortus etiam de arboribus dicitur. Plin. lib. 12. cap. 2: Quoniam arborum etiam abortus invenimus. ¶ Abortum facere, significat tàm inferre, quàm pati abortum. Plin.

Ăbŏrsŭs, a, um, Aborsus venter dicitur à Paulo lib. Sentent. IIII. c. IX. pro fœtu venenis & medicamentis ejecto. Aborsus, inquit, vel abactus venter, partum efficere non videtur.

Ăbŏrsŭs, ûs, ui, m. q. deductum, ut videtur, à verbo Aborior, quod idem ferè significat quod Abortus: præterquàm quod hic fœtus sit jam grandiusculi, ut Nonio placet: ille, non ita pridem concepti ἔκτρωμα.

Ăbortĭo, onis, f. t. Aboriendi actus. [ἀμβλωσις, ἐκτρωσμός. Gall. *Avortement.* Ital. *Il parto acerbo, lo sconciamento di parto.* German. Eines unzeitigen misgeburt. Belg. Misval. Hispan. *Aquella obra de mal parir.* Vngar. *Gyermek el vetés.*] Gell. lib. 3: Quum abortio quibusdam, non partus videretur intempestivitas. Cicer. pro Cluentio: Quę pecunia mulieri legata erat à filio, si natus esset, eam præsentem Oppianicus nõ debitam mulieri solvit: si hæc solutio legatorum, & non merces abortionis appellanda est.

Ăbortĭo, tis, tivi, n. q. Immaturum fœtum edo, ante tempus pario. [הִפִּיל hippil. ἀμβλίσκω, ἐξαμβλόω. Gall. *Avorter.* Ital. *Disperdersi ò sconciarsi.* German. Ein unzeitiges gebären. Hisp. *Mal parir la muger sin tiempo.* Vngar. *Idó előtt szülni.* Angl. *To travell before the tyme.*] Plin. lib. 8. cap. 15: Implentur uno coitu, qui geminatur propter facilitatem aboriendi. Est & Abortior verbum deponens.

Ăbortĭum, tii, n. s. Idem quod Abortio, ἔκτρωμα. Hieronymus: Dum crebris abortiis, & expertâ fœcunditate conceptum, &c.

Ăbortīvŭs, a, um. Quod abortũ facere potest. [ἐκτρωματικός. Gall. *Qui fait avorter.* Ital. *Che puo far il parto acerbo.* German. Das ein misz geburt bringt. Hispan. *Que haze mal parir.* Polon. *Pomarwienie czyniacy.* Vngar. *Az ky gyermeket vetbet.* Ang. Ang. *That which is the cause of vntymelie birth.*] Plin. Oscitatio quidem in enixu lethalis est: sicut sternuisse à coitu, abortivum. ¶ Significat & partum informem, & imperfectum, qui scilicet abortu natus est. [ἐκτρωματικός. Gall. *Avorton, qui est né avant terme.* Ital. *Nato avanti il termine, sconciatura di parti.* German. Ein missgeburt/unzeitiung. Hispan. *Aborton.* Vng. *Vetélt gyermek.*] Suet. in August. cap. 35: Quos abortivos vulgus vocabat.

Ăbortō, as, a. p. sicut Abortio, tis: id est, Abortum facio. ἀμβλόω. Firmicus lib. 6. Math. Abortavit filios geminos. Varro 2. de Re rust. cap. 4. Ne, dum exilire velit prægnans, abortet.

Ăbpatrŭŭs, frater abavi. [ἀδελφὸς πρὸς πατρὸς μέγας. Gall. *Frere du quatriesme ayeul.* Ital. *Fratello du quarto avolo.* German. Des Vorähnls oder Urähnls Bruder. Hispan. *Hermano de mi quarto abuelo.* Vngar. *Iobatyam, attyánák az attyánák báttya.*] Theoph. Institut. lib. 1.

Abra, abræ, ἄβρα. Vox Græca est, quæ ancillam adolescentiorem significat. Vide Eustat. in Odyss.

Ăbrādo, dis, act. t. Radendo tollo, derado. [קצץ katsâh. ἀποξύω. Gall. *Racler, enlever en raclant.* Ital. *Rader, e radendo togliere via.* German. Abschaben/ abtrazen/ abschaben. Hispan. *Raer de alguna cosa.* Polon. *Odskrabiam, Odgałam.* Vngar. *El nyróm.* Ang. *To shaue away.*] Plin. libro 6. cap. 20: Barba abraditur, præterquam in superiore labro. ¶ Item Reseco, tollo, abscindo. Colum. libro 3. Arida & vetera quæ falce amputari non possunt, acutâ dolabrâ abradito. ¶ Per translationem ponitur pro Extorquere, exprimere, sive per vim, sive per dolum, fraudem: quasi radendo auferre. Cicer. pro Cecin. Posteaquam videt nihil se ab A. Cecinnâ posse litium terrore abradere.

Ăbrāsŭs, Radendo ablatus. Cic. pro Qu. R. Supercilia illa penitùs abrasa olere malitiam, & clamitare calliditatem videntur.

Ăbrĭpĭo, pis, act. t. ex Ab & Rapio, Abstraho, vi eripio, aufero, & tùm ad res, tùm ad personas refertur. [גזל ghazal. קפץ chaphaph. ἁρπάζω. Gall. *Ravir & emporter par force.* Ital. *Rubare, levar altrui per forza.* German. Hinweg reissen / mit gewalt dannen nemmen. Hispan. *Arrebatar de alguna cosa.* Polon. *Gwałtem wydzieram.* Vngar. *Elragadom.* Ang. *To tak away be force.*] Cic. lib. 1. Offic. Qui abripiunt ab aliis, ut aliis largiantur. Terent. in Eun. Ex Atticâ hinc abreptam. Cic. ad Quirites: Nec patiamini me à meis liberis abstractum, à conjuge abreptum, ab aris focisq́; innocentem projectum, vitam degere in exilio. Plaut. in Mil. alio modo est usus: Quis is est homo? PE. Nescio, ita abripuit repentè sese subitò: hoc est, hinc avolavit. Huic opponitur & Arripio, quod ex Ad & Rapio cõponitur, & significat, attrahere vel accipere. Vide in ARRIPIO. Cic. in Catone: Non cani, nõ rugæ repentè autoritatẽ abripere possunt, sed honestè acta superior ætas, fructus capit autoritatis extremos. ¶ Aliquando significat Vehementer ad me rapio, ut fit, quum celeri quadam animi, corporisque vehementiâ ad nos trahimus. Liv. libr. 1: Tum Tarquinius necessitate etiam cogente, ultima audere: ipse multò & ætate, & viribus validior medium Servium abripit, elatumq́ue è curiâ in inferiorem partem per gradus dejicit. ¶ Aliquando Subitò evado. Plaut. in Curc. Vix me foras abripuit. ¶ Aliquando Celeriter rapere, invadere. Virg. 3. Aen. Hanc abripere velis.

Ăbrēptŭs, Raptus. Cic. pro Lig. Tempestate abreptus est unus.

Ăbrōdo, act. t. Rodendo abscindo. [עשש hashash. ἀποτρώγω. Gall. *Couper en rongeant, ronger tout outre.* Ital. *Rodere intorno, è rodendo rompere è troncare.* Germ. Abnagen. Hispan. *Roer, ò roendo cortar.* Polon. *Odkęsiwie.* Vngar. *El ragom.* Ang. *To gnaw of.*] Plin. lib. 10. cap. 62: Viperæ mas caput inserit in os, quod illa abrodit voluptatis dulcedine.

Ăbrŏgo, gas, act. p. Infigo, adimo, refigo, abdico, rescindo, dissolvo, irritum facio, antiquo. [השבית hishbith. ἀκυρόω, ἀθετέω. Gall. *Abolir, casser, & annuler.* Ital. *Togliere, annullare, cassare, levar d'uso.* German. Hinweg thun/ auffheben/ untrefftig machen. Hispan. *Quitar lo que està en uso.* Polon. *Odmieniam, Obracam wniwecz.* Vngar. *Minden hàtznás es erciét, el vescem, el törlöm, föl bontom.* Ang. *To abolish, to mak of no effect.*] Dicimus autem, Abrogatur legi, & abrogatur lex. Autor ad Herenn. Illa defensio tenuis est, quum ostẽditur id factum esse, quod ea lex sanciat, cui legi abrogatum, vel derogatũ sit, ἀποχειροτονεῖν νόμον. Et Servius scribit, Abrogari legi, quum prorsus tollitur: Derogari, quum pars detrahitur. Iungitur autem Abrogo dativo vel accusativo. Cicer. de Clar. Orat. Qui tantũ autoritate dicendoq́; valuit, ut legem Semproniam frumentariam, populi frequentis suffragiis abrogaverit. Liv. lib. 9. ab Vrbe conditâ: Vbi duæ leges contrariæ sunt, semper antiquæ abrogat nova. Septem modis ex jure concessis fieri cõstat abrogationem. Primo, cõtrariâ cõsuetudine, quæ nota est principi. Secundò, contrariâ constitutione. Tertiò, causæ cessatione. Quartò, locorum varietate. Quintò, nimio rigore. Sextò, si precibus occasionem malignè agendi habeat. Septimò, propter malum inde sequens. ¶ Interdũ ponitur pro Auferre, adimere, detrahere, lib. 1. ad Herenn. Nam & periculosum est, ne quando plus minúsve dicamus, & suspicionem affert auditori meditationis & artificii, quæ res fidẽ abrogat orationi. Cic. in Cornelianâ. Nec vehemẽtius est ostendere se laturum invito collegâ, quàm ipsi collegæ magistratum abrogare. ¶ Abrogare quempiam, figuratè dictum. Plinius de viris illust. 77. de Pompeio: M. Lepidum, acta Syllæ rescindere volentem, privatus Italiâ abrogavit. Id est, pepulit, ejecit ex Italiâ.

Ăbrŏgātĭo, verbale, f. t. [ἀποχειροτονία. Gall. *Abolissement, annullement.* Ital. *Scancellamento, annullatione.* German. Hinnemmung oder auffhebung. Hispan. *Quitamiento.* Polon. *Odmienienie.* Vng. *Föl bontás, föl fejtés: el törlés.* Ang. *Disanulling.*] Cicer. ad Attic. lib. 3: Neque enim ulla est lex, quæ non ipsa se sepiat difficultate abrogationis.

Ăbrŏgātŭs, Antiquatus de lege ac dignitate, & spoliatus dignitatis ratione. Cic. pro Domo: Eique imperium est abrogatum. Et pro C. Corn. M. Cottæ lex de judiciis privatis anno postquàm lata sit, à fratre ejus abrogata.

Ăbrotŏnum, n. f. Herba est satis cognita, etiam hodie in Officinis nomen retinens. [ἀβρότονον. Gall. *Aurosne, ou garderobe.* Ital. *Abrotono.* German. Stabwurtz. Belg. Averone / averuyt. Hisp. *Abrotano, hierva lombriguerra.* Pol. *Bożedrzewko.* Vng. *Isten fája.* Angl. *Southernwood.*] Hujus duo sunt genera: unum farmentosum, minutis foliis, minus candidum, semine tenui & numeroso, uti absynthium, quod marem vocamus. Nascitur hoc genus in hortis, & locis campestribus. Alteram quod fœminam appellant, arbusculæ speciem habet, foliis magis candicantibus, Seriphii modo minutim circum ramulos incisis, floribus refertum, in summo auri fulgore comantes corymbos obtinens, odoratum etiam cum gravitate quadam. Vulgus vocat *sylvestrem cupressum.* [Gall. *Du Cypres.* German. & Belg. Cypres.] Nascitur in montibus: unde & montanum appellatur. Dictum est autem Abrotonum, ut Nicandri interpres testatur, διὰ τὸ πρὸς ὄψιν ἁβρὸς καὶ ἁπαλὸς φαίνεσθαι, quòd aspectu tenerum, molle & delicatum sit. De hoc Horat. lib. 2. Epist. -abrotonum ægro Non audet, nisi qui didicit dare.

Ăbrŏtŏnītēs, abrotonitæ, masculini gen. sed figuratè neutro generi jungitur: & est vinum factitium ex Abrotono, de quo meminit Colum. lib. 12. cap. 35. & Diosc. lib. 5. [ἀβροτονίτης οἶνος. Gall. *Vin d'aurosne.* Ital. *Vino di abrotano.* Ger. Wein von Stabwurtz gemacht/gleich dem Wermutwein. Hispan. *Vino adobado con lombriguerra.* Vngar. *Istenfáiával főzött bor.* Ang. *Vyne made of southern wood.*]

Ăbrumpo, act. t. Incido, interrumpo, disjicio, avello. [קרע karah. ἀπορρήγνυμι. Gall. *Rompre & briser ce qui se tient ensemble.* Ital. *Rompere e diramare.* German. Abreissen/ abbrechen/ abzerren. Hispan. *Quitar alguna cosa rompiendo.* Pol. *Oddzieram, Odłamuie, Odtarguie.* Vngar. *El szakasztom, köbe, szakasztom.* Ang. *To break a sunder.*] Liv. lib. 8. belli Pun. Cohortes à fronte urgebant, ut abrumperent cornua à cæterâ acie: id est, interrumperent. Abrumpere vincula, ἀπορρῆξαι τὸν δεσμόν. ¶ Transfertur ad res incorporeas. Virgil. 3. Georg. Nec somnos abrumpit cura salubres. Sic Abrumpere sermonem. Abrumpere vitam, ἀπορρῆξαι τὸν βίον, apud eundem: & Abrumpere otium, apud Plin. in Epist. Et Cic. Phil. 5: Magna atq; incredibilia sunt in Remp. hujus merita legionis: hæc se prima latrocinio abrupit Antonii: id est, subitò, & cum impetu sese ab eo liberavit. Hinc Abruptus sermo, abrupta oratio, ἀπότομος λόγος. Id est, oratio quæ

caret

raret exordio: quales sunt orationes patheticæ & concitatæ. Abruptum ingenium. Id est, præceps. Sil. Ital. lib. 7.

Abruptio, f.t. nomen à verbo deductum, ut Abruptio corrigiæ. Cic. 2. de Divin. [קרע *kerah* ἀπόῤῥηξις. Gall. *Rompement.* Ital. *Rompimento.* Germ. Ein abbrechung oder abreissung Hispan. *Quebrantamiento rompiendo.* Pol. *Oddarcie.* Vng. *Elszakasztás, közbe szakasztás.* Ang. *Breaking a sunder.*]

Abruptè, adverbium. [פתאום *pitgah.* ἀποτόμως. Gall. *Abruptement, brusquement.* Ital. *Subitamente è d' improviso.* German. Gähling/ohn alle vorred Hisp. *Subitamente ò adesora.* Pol. *Przerwanie.* Vng. *Hirtelen.* Ang. *Having no forme of begining.*] Quint. lib. 3. cap. 15: Nec enim abruptè, nec unde libet, incipiendum. ¶ Quin & Abrupta, vocamus loca difficilia, & divulsa ac invia. Græc. ἀπόῤῥωξ & τὸ ἀποῤῥηγμένον, vel κρημνώδης: Divus Hier. l. 1. Regum: Perrexit Saul ad investigandum David, etiam super abruptissimas petras, quæ solis ibicibus perviæ sunt.

Abs significat idem quod A, de quo satis in superioribus.

Abscedo, dis, act. t. ex Abs & Cedo, recedo. [סור *sar* ἀφίσταμαι ἄπειμι. Gall. *S'en aller, se retirer, se partir.* Ital. *Partire, ritirarsi.* Ger. Hinweg weichen/abscheiden/abtretten. Hisp. *Partir de lugar.* Polon. *Odstępuję, Odchodzę.* Vng. *El megyök* Ang. *To go a part, to depart.*] Hirt. lib. 5. bell. Afric. Vbi Cæsar conspexit Labienum ab suis copiis longiùs abscessisse. Et sine præpositione, apud Liv. 6. bell. Punic. Abscedere irrito incœpto, & movere à Capuâ castra. ¶ Abscedere etiam dicitur quod incipit in abscessum seu apostema verti. Cels. lib. 5. cap. 18: Malagma ad supprimendum omne quod abscedit.

Abscessus, m.q. & Abscessio, quæ ferè idem significant: quum tamen Accessus & Accessio sæpe differant. Nam accessus est aggressus, Accessio, incrementū, & interdū aggressio, de quibus alibi latiùs. [סור *sur.* ἀπόστασις. Gall. *Departement.* Ital. *La partita, el partirsi.* Germ. Ein abweichung/abscheidung. Hispan. *La partida de lugar* Polon. *Vstęp.* Vngar. *El menés.* Ang. *Departing.*] Cicero de Univers. Quum ad corpora tum accessio fieret, tum abscessio. Idem de Natur. deor. lib. 2: Abscessus Solis à nobis. ¶ Abscessus. [מזור *mazór* ἀπόστημα. Gall. *Apostume.* Ital. *Postema* German. Ein Geschwär. Hispan. *Postema, y ayuntamiento de humor corrompido.* Pol. *Gruczoł, Szczel, zebranie ropy.* Vng. *Merigy.*] Medicis est tumor corporis contra naturam, quū pus ex phlegmone procedens, in particulâ quapiam, veluti in sinu quodā est collectum: aut etiam sine phlegmone, quū humor aliquis acris, in parte aliquâ colligitur, eamq; copiâ distēdens, excoriat. ¶ Varia sunt abscessuum genera, pro varietate substantiæ in iis contentæ: præcipua tamē tria, Atheroma, ἀθέρωμα, Steatoma, στέατωμα, & Meliceris, μελικηρίς, à similitudine contentarum in ipsis substantiarum dicta. Aliud enim eorum veluti sevum, aliud veluti mel, aliud pulticulæ quiddam simile, quam ἀθήραν vocant, in se continet. Vide Gal. 14. Meth. cap. 24.

Abscido, dis, act. t. ex Ab & Cædo (sed æ diphthongus vertitur in i productum) significat partem de re aliquâ seco, abscindo. [גדע *ghaddah.* ἀποτέμνω, ἀποκόπτω. Gall. *Trencher, separer en coupant.* Ital. *Tagliar rompendo, troncare.* German. Abhauwen/abschneiden. Hispan. *Cortar de alguna cosa.* Polon. *Odcinam, Odtinam.* Vngar. *El metczöm.* Ang. *To cutt a sunder.*] Virgilius Aeneid. 3: Hesperium Siculo latus abscidit: arvaque & urbeis, &c. Hoc tamen potiùs esse videtur à verbo Abscindo, cujus frequentior est usus, quàm verbi Abscido: quum contrà Præcido frequentiùs quàm Præscindo reperiatur.

Abscindo, dis, idem quod Abscido. Iuven. Sat 5: Quid tamen expectant Phrygio quos tempus erat jam More supervacuam cultris abscindere carnem? Plautus: Ego tibi istam scelestam, scelus, linguam abscindam. ¶ Per trāslationem, apud Livium lib. 9. ab Vrb. Nos omnium rerum respectum, præterquam victoriæ, nobis abscindamus.

Abscissio, onis, f.t. Præcisio, figura. ad Herenn. Per abscissionē: si cùm incipimus aliquid dicere, præcidimus.

Abscissus, a, um, Amputatus, fractus, abruptus. [נגדע *nighdah.* ἀποτετμημένος, ἀποκοπείς. Gall. *Trenché, coupé.* Ital. *Che è stato troncato, rotto ò levato via.* Germ. Abgehawen. Hispan *Cortado.* Polon. *Odcięty, Odłomiony.* Vngar. *El metczetett.* Angl. *Cut a sunder.*] Invenitur & comparativus, apud Valer. lib. 6: Sed aliquanto Charondæ Tyrii præfractior & abscissior justitia ad vim & cruorem usque.

Abscio, is, ire, act. q. Est de memoriâ exire, inusitatum. [Germ. Auß der Gedechtnus kommen.]

Abscondo, dis, ditum, vel absconsum. Occulto, ἀποκρύπτω. Vnde ἀποκεκρυμμένος, Absconsum, abditum occultum. [טמן *taman.* Gall. *Cacher, musser.* Ital. *Ascondere, celare, nasconderе.* German. Verbergen. Hispan. *Esconder.* Polon. *Kryię.* Vngar. *El rejtöm, el födözöm.* Ang. *To hyd.*] Colum. libro de arboribus cap. 7: Reliquas radices, quæ in terram absconduntur, fac abradas.

Abscondite, adverb. [בטמון *battamún.* κρυφῆ, κρυφίως. Gall. *Couvertement, occultement.* Ital. *Discoso, occultamente.* German. Verborgenlich/heimlich. Hisp. *Escondidamente.* Pol. *Skrycie, Potaiemnie* Vng. *El rejtve titkon.* Ang. *Secretlie.*] Cic. 3. de Finib. Ea nec acutissimè, nec absconditè differuntur.

Absconditus, a, um, particip. [טמון *tamún.* ἀποκεκρυμμένος, κρύφιος. Gall. *Caché, secret.* Ital. *Nacosto, occultato.* Hispan. *Escondido.* Pol. *Skryty.* Vng. *El rejtett.* Ang. *Hid.*] Cic. 2. Verr. Non obscurum opinor neque absconditum.

Absconsio, verbale, f.t. [מסתור *mistar.* ἀπόκρυψις. Gall. *Cachette.* Ital. *El nascondere.* Germ. Verbergung. Hispan. *Aquel esconder* Pol *Skrycie.* Vngar. *El rejtés el födözés.* Ang. *Hyding.*] Plin. lib. 2. cap. 16. Velut deputans absconsione turpitudinem.

Absconsor, is, verbale [ἀποκρύπτης. Vngar. *Elrejtő.*] Iul. Firmic. lib. 3. Matheseos: Absconsores auri, & divitiarum facier.

Absconsus, vel rectiùs Absconditus, particip. ab Abscondor. [Vng. *El rejtetett.*] Absconsus, sed absconditus meliùs, quia simplex Condor, Conditus.

Absens. Vide ABSUM.

Absentaneus, a, um, Quod in absentiâ fit.

Absentia, ab Absens fit, f.t. [Ἀπουσία. Gall. *Absence.* Ital. *Lontananza.* German. Abwäsung. Hisp. *Aquella obra de estar ausente.* Polon. *Nieobecność.* Vng. *Tavullevalo létel.* Ang. *Absence.*] Seneca ad Lucilium: Aequo animo ferre debemus absentiam. Cic. de Amic. & ad Attic.

Absentio, tis, si, sum, Dissentio, act. q. [Διχονοέω. Gall. *Dissentir, estre de autre & diverse opinion.* Ital *Haver parere diverso.* Germ. Ein anderr Meynung haben/anderst gesinnet seyn. Hispan. *Discordar en sentencia.* Pol. *Niedz gadziam się, mamiślam się ieinaczey.* Vng. *Különbet értök, különbözök.* Ang. *To disagre.*] Nam qui minimè convenit, absentire videtur.

Absento, tas, act. p. Absentem facio, seu absens sum. [הרחיק *hirchik.* ἀπεῖμι. Gall. *Absenter, s'esloigner.* Ital. *Allontanare, ò esser lontano.* German. Abwäsend machen/oder abwäsend vnnd nicht zugegen seyn. Hispan. *Hazer ausente ò estar ausente.* Pol. *Niebytnim wczyniem cz.* Vng. *Tavul vagyok, avagy meg ise'ekezem hogy tavul legek.* Ang. *To absent my self.*] Claud. de Raptu Proserpinæ libro 3: Et durâ de matre queri, quę tale recessu Maluerit damnare decus, vetitamque dearum Colloquio, patriis procul absentaverit astris.

Absilio, is, ire. ex Ab & Salio, act q. Saltu alicunde recedo. [דלג *dalagh.* ἀποπηδάω Gall *Se retirer d'un lieu en a sault.* Ital. *Saltare in dietro.* German Hindan springen/ oder darvon springen Hisp. *Saltar atras.* Polon. *Odskoczę.* Vngar. *El szökellöm.* Ang. *To leap out of any place.*] Lucret. l. 6: Multaque humi cùm inhumata jacerent corpora supra Corporibus tamen alituum genus atq; ferarū Aut procul absiliebat, ut acrem exiret odorem, Aut ubi gustarat, languebat morte propinquâ.

Absimilis, Dissimilis. [ἀνόμοιος, ὁ & ἡ ἀνόμοιος, τὸ ἀνόμοιον. Gall. *Dissemblable, different.* Ital. *Dissimile.* Germ. Vngleich. Hisp. *Cosa dessemejante de otra cosa* Polon. *Niepodobny* Vngar. *Nem ombnem hasonlatos.* Ang *Vnlike.*] Col. lib. 4: Materiam, fructumq;, nisi quòd duplicem, nō absimilem minor germanæ gerit. Frequens autem est hujus vocabuli cum negatione usus: ut Haud absimilis, &c. Quæ locutio figurata est, & ferè κατὰ λιτότητα plus innuit, quum minus dicat. Plin. lib. 8. cap. 33: Eminet rostrum, ut in parvo haud absimile suillo: hoc est, valde simile. Suet. in Othone: Iamque non absilis Tyberio principi fuit, ut pleriq; procreatum ab eo crederent.

Absinthium, n. s. [לענה *lahanáh.* ἀψίνθιον. Gall. *Aluine.* Ital. *Assentio.* German. Wermut. Belg Alsem/Alsene Hisp. *Encensios alozna.* Polon. *Piołyn.* Vngar. Üröm. Ang. Wormewood.] Dioscoridi herba est suâ amaritudine nulli non cognita, quæ & in officinis nomen suum retinet. Hujus quanvis plures sint species (quas mox suo ordine explicabimus) Absinthii tamen nomine, quum nihil addimus, Absinthium vulgare intelligimus, quod & Romanum, & Ponticum dicitur. Sunt qui putent ἀψίνθιον dictum à Græco ἄψινθος, eò quòd ob insignem amaritiem à nullo animalium attingatur. De hoc sic scribit Plinius libro 27. cap. 7: De usu Absinthii convenit dicere, herbæ facillimæ atque inter paucas utilissimæ: præterea sacris populi Romani celebratæ peculiariter. Siquidem Latinarum feriis quadrigæ certant in Capitolio, victorq; absinthium bibit: credo sanitatem præmio dari honorificè arbitratis majoribus. Magnam vim habet in enecādis vermibus: unde & pueris dari solent ejus folia in ficu latentia: aut etiam ejus succus, poculi oris melle circumlitis, ut sic amaritiem fallerēt. Ad quod etiam allusit Lucretius hisce versibus: Ac veluti pueris absinthia tetra medentes Quum dare conantur priùs oras pocula circum Contingunt mellis dulci flavoque liquore. ¶ Absinthiomenon, ἀψινθιόμενον, herba est, quæ notiore nomine *Abrotonum* vocatur: ita dicta ab amaritudine Absinthii, quam gustu refert. Vide Dioscoridem. ¶ Absinthium marinum. [ἀψίνθιον θαλάσσιον. Gall. *La mort aux vers, barbotine.* Ital. *Assenzo, ò Absinthio marino.* German. Wurmsamen. Belg Wermetuyt Hisp. *Alonza marina.*] Absinthii genus est, abrotoni parvi similitudine, refertum minutis seminibus, subamarum, & stomacho inimicū, graviter olens, & cū quâdam calfactione adstringens. Hoc & Seriphium à nonnullis appellatur: de quo sic scribit Plinius libro 22. cap. 7: Est & Absinthium marinum, quod quidam Seriphium vocant, probatissimum in Taposiri Aegypti. Hujus ramum Isiaci præferre solenne habent. Hodie Semen lumbricorum vocant. ¶ Absinthium rusticum, idem quod Absinthium vulgare, sive Ponticum. ¶ Absinthium Santonium, ἀψίνθιον σαντονικόν, absinthii species est, copiosissimè proveniens apud Santonas Galliæ populos, vulgari absinthio non dissimilis, semine tamen non æquè fœcunda. Easdem vires habet, quas Seriphium. Vide Plinium libro 27. capite 7. ¶ Absinthium Ponticum, ἀψίνθιον ποντικόν, idem est cum absinthio vulgari. Nomen habet à Ponto, Asiæ regione, in quâ tantâ copiâ

copiâ provenit, ut pecora illo pinguescant, & sine felle inveniantur. Vide Plin. lib. 27. cap. 7.

Absinthiātus vel Absynthiatus nomen adjectivum, significat idem quod Absinthio temperatus. [ἀψινθίτης. Vng. Wrmôs vel wrmôzôs.] Seneca in suasoriâ pro Cicerone: Hoc si tamen rectâ viâ cosequi non potero, decipere vos cogar, veluti salutatem pueris daturus potionem absinthiati poculi: id est, absynthiaco vino pleni. Alludit autem ad hos Lucretii versus lib. 5:

> Sed veluti pueris absinthia tetra medentes
> Cùm dare conantur, priùs oras pocula circum
> Contingunt mellis dulci flavoque liquore,
> Vt puerorum ætas improvida ludificetur.

Absinthītēs, æ, Vini factitii genus est cum absinthio decocti, aut alio quovis modo absinthio côditi. [ἀψινθίτης οἶνος. Gall. Vin d' aluine. Ital. Vino absinthio Germ. Wermutwein. Hisp Vino adobado con encensios. Pol. Piolunkowe vinno. Vngar. Wrmôs bor. Ang. Wyne soden with wormwood.] Ejus confectionem docet Plin. lib. 14 cap. 16.

Absīs, idis, f. t. ἀψίς. German. Der Bogen am Rad. Belg. De rant von t rat. Pol. Sklepienie. Vngar. Bolt hayás.] Suidæ fornicis curvatura. Cæcil. in Epist. cubiculum in absida curvatum. Apud Homerū Iliad 5. accipitur pro plagâ sive foramine retis. [Pol. Oko, v sieci. Vngar. Haloszôm.] Dicuntur quoque Absides, circuli in stellis. Plin. lib. 2. cap. 15: Plurimis de causis hæc omnia accidunt: prima circulorum est, quos Græci absidas in stellis vocant ¶ Est præterea Absis, ligneus circulus rotam ambiens, in quo figuntur radii. [Ger. Ein Felgen an eim Rad. Belg. Ifer aen een rat.] In qua significatione quidam primam aspirant, putantque dici ἀπὸ τοῦ ἅπτειν: hoc est, à tangendo Hac enim parte rotæ, dum volvuntur, terram contingunt. ¶ Dicitur & Absidia, æ Augustinus ad Max. In futuro Christi judicio nec absidiæ gradatæ, nec cathedræ velatæ adhibebuntur.

Absisto, stis, act. t. Discedo, cesso, desisto. [עמד sar. ἀφίσταμαι, ἀποτρέπομαι, ἀπέχομαι. Gall. Se retirer arriere, se tenir loin. Ital. Star lontano, spartirsi, discostarsi. German Abweichen / hindersich stehn / darvon stehn. Hispan. Alexarse de algun lugar. Pol. Odstepuie. Vng. El hagyom. Ang. To depart. to stand far of.] Iungitur autem frequenter sexto casui sine præpositione. Virg. 6. Aeneid. procul, ô proculeste profani, Conclamat vates, totoque absistite luco. Idem lib 7: Centum ærei claudunt vectes, æternaque ferri Robora, nec custos absistit limine Ianus. ¶ Quandoque supprimitur ablativus. Virgilius 1. Aeneid. Nec priùs absistit, quam septem ingentia victor Corpora fundat humi. Liv. libro 8. ab Vrbe Legatos misêre ad Consulem Romanum, ut receptis equitibus, qui causa belli essent, absisteret obsidione. Virgil. 6. Aen. absiste moveri. Liv. 32: Cùm haud absisteret petere. Idem 36: Ne ingratis quidem absistam benefacere. Idem alibi: Absistere obsidendo, pro Absistere obsidione, dixit. Fit autem Absisto, à verbo neutrali Sisto, quod idē penè est quod Sto: unde nec proprium habet Præteritum, nec Supinum, quémadmodum suum simplex. Aliud est Sisto, activum, idem significans quod Stare facio: sed illud nulla format de se côposita. ¶ Invenitur etiam Absistitur, Impersonale. Liv. 1 belli Punic. Legati missi Carthaginem, si nô absisteretur bello, ad ducem ipsum in pœnam fœderis rupti deposcendum. ¶ Absistens participium. Idē 4. belli Punic. Tamen spe labefactandæ fidei haud absistens, Salapiam tendit. ¶ Absistere à Plin. lib. 2. cap. 8. 9: Ab sole nunquam absistens partibus sex atque quadraginta longius.

Absŏlĕo, es. Est ab usu recedere. [ἀπηρχαιῶσθαι. Gall. Desaccoustumer. Ital. Disusare. German. Entwohnen / auß der gewonheit kommen. Hispan. Desacostumbrarse. Polon Odwyknacz. Vngar. Kôzônséges szokasbol kijavulok. Ang. To be out of vse.] Vnde absoletus locus, Neglectus & sordidus dicitur. ἀπηρχαιωμένος.

Absōlvo, vis, act. t. Solvo, libero: [פטר hiffdik, ἀπολύω. Gall. Delier, absoudre, deliurer. Ital. Sciogliere, assoluere, liberare. German. Entledigen / ledig machen. Hispan. Ds satar lo atado, absoluer. Vng. El szabaditom vagy mentem. Ang. To end, to dispache, to free.] & maximè ad judicia pertinet: cui contrarium est Damnare: habetque accusativum, & eum quidem aliquando cum genitivo criminis. Author ad Heren. 2: Cæcilius judex absolvit injuriarum illum: ἀφῆκε τῆς ἀδικίας αὐτόν. ¶ Aliquando verò cum ablativo: & id quidem sine præpositione. Liv. lib. 3: Latæ deinde leges, quæ consulem regni suspicione absolverent. ¶ Vel cum præpositione De. Cic. ad Qu. Frat. Drusus erat de prævaricatione à Tribunis ærariis absolutus. ¶ Vel cū præpositione A'. Idem pro Q. Rosc. Vt ne Roscium stipulatione alliget, neq; à Fannio judicio se absolvat. Cic. 4. Verr. Absolvere alicui dixit. Hic hominem (inquit) Veneri absolvit: id est, quod ad Venerem pertinet, absolvit eum. Et quoniam re semel inchoatâ, dum ea ad finem suum perducatur, quasi impedita esse videtur, fit ut Absoluere, pro, rei finē imponere, sive perficere, ponatur. [שלם hischlim. ἀποτελῶ. Gall. Parachever, parfaire. Ital. Finire German. Außmachen / vollenden. Hispan. Acabar alguna obra Polon. Dokonczicz. Vngar. El vegezôm.] Gell. lib. 2: Septimâ ferè hebdomade: id est, nono & quadragesimo die, totus homo in utero absolvitur. Cic. Offic. 3: Vt nemo pictor esset inventus, qui Veneris eam partem, quam Apelles inchoatam reliquit, absolveret. Huc referri possunt & ista. Plautus Amph. Curavit, uno ut fœtu fieret, uno ut labore absolvat ærumnas duas, quod est quasi evadat. Et in Epid. Te absolvam brevi: id est, expediam. ¶ Itē Absolvere creditorem, pro dimittere, eique satisfacere, ἀπαλλάττειν καὶ ἀπαλλάττεσθαι. Vlpian. l. 37. D. de usufruct. Et in contrariâ negotiorum gestorum actione usuræ veniunt, ut si mutuatus sum pecuniam, ut creditorem tuū absolvam. Terent. in Adelph. Ego ad forum ibo, ut hunc absolvam. Id est (ut Donatus exponit) ut hunc reddito pretio dimittam. Nam (inquit) velut ligati sunt, quibus debetur aliquid. ¶ Et pro Solvere & vela facere. Plautus in Mil. A' matre illius venio, si est itura, eat: Omnes moratur, navim cupimus absolvere. ¶ Item pro Luere & redimere, ut Absolvere pignus. Paulus lib. Sentent. 11. ca. 5: Creditor si simpliciter sibi pignus depositum distrahere velit, ter antè denuntiare debitori suo debet, ut pignus absolvat, ne à se distrahatur. Quidam tamen legunt, Luat. ¶ Absolvere orbem, Id est, consumere & perdere. Lucanus lib. 7: O' superi, liceat terras odisse nocentes, Quid totum premitis, quid totum absolvitis orbem? Plaut. Mostel. Omnino ut te absolvam, nullam pictam conspicio hic avem. Id est, ut breviter finiam, nec diutiùs te morer, aut suspensum teneam. Idem Amphitr. Quæso absolvito hinc me extemplò, quando satis deluseris.

Absŏlūtĭo, verbale, f. t. Liberatio, perfectio. [תכלית tachlith. ἀπόλυσις. Gall. Absolution. Ital. Assolutione. German. Ein entledigung oder vollendung. Hispan. Absolution de pecado. Polon. Dokonanie, konczenie. Vngar. Megmentés vagy oldozás. Ang. Deliuerance, absolution.] Cicer. pro Fonteio: Magna mehercule causa, judices, absolutionis, cū cæteris causis hæc est. ¶ Et pro Perfectione. [τελείωσις. Gal. Perfection. Ital. Perfettione. Hispan. Acabamiento de alguna cosa.] Idem: Virtus rationis absolutio definitur. Est quoque absolutio apud Oratores (ut Cicer. de Invent. 1. scribit) per quam omnia, quæ incidunt in causam, genera, amplectimur partitione.

Absŏlūtōrĭus, a, um. Quod ad absolutionem pertinet: [מפטיר masfdik, ἀπολύσιμος. Gall. Chose par laquelle on est absous & deliuré. Ital. Cosa pertinente all' assolutione. German. Das zu der entledigung gehört. Hisp. Cosa para absoluer. Polon. Czo przinaleží do wolnosczi. Vngar. Az mi niz az meg szabaditasra auagy oldozasra. Ang. Which perteneth to absolution.] ut Tabula absolutoria. Suetonius in Augusto: Non tantùm duas tabulas: damnatoriam & absolutoriam cognoscētibus dedit, & ψῆφος ἡ σώζουσα, cui opponitur ἡ καταδικάζουσα: id est. damnatoria. ¶ Et absolutorium, rii. neutr. gen. Remedium absolvens sive liberans. Plinius lib. 28. cap. 6: Clavum ferreum defigere, in quo loco primùm caput defixerit, corruens morbo comitiali, absolutorium ejus mali dicitur.

Absŏlūtŭs, nomē ex participio, Perfectus. [משלם meschullám. ἀποτελεσθεὶς, τέλειος. Gall. Absolu. parfait. Ital. Copiuto, perfetto. Germ. Außgemacht / vollkommen. Hispan. Acabado. Pol. Dokonczony. Doskonaly. Vngar. Tôkelletes, el vegezetet. Ang. Ended, absolued.] Cic. Quo fit ut illam veram & absolutam eloquētiam nemo assequatur. ¶ Absoluta juridicialis constitutio est ea, quæ ipsa in se non implicitè & absconditè, ut negotialis, sed patentiùs & expeditiùs, recti, & non recti quæstionem continet. αὐτοτελής. Autor est Cic. lib. 2. de Inventione. ¶ Absoluta, plurali num. à Iurisconsultis dicuntur, quę lecta sunt, & à partibus approbata, & subscripta. Vide Inst. de contrahen. empt. & C. de fide instrum. l. contractus.

Absŏlūtē, adverbium, Perfectè. [τελείως, ἁπλῶς. Gall. Absolutement, parfaitement. Ital. Perfettamente, compiutamente. German. Vollkommenlich Hispan. Con acabamiento. Pol. Doskonale. Vng. Tôkelletessen. Ang. Simplie, perfectlie.] Cic. 3. de Finib. Necessariò sequitur omnes sapientes semper feliciter, absolutè fortunatè vivere. Perfectè & absolutè aliquid parare, Cic. 4. Acad. Absolutè doctus, Sueton. de claris Gramm.

Absŏno, nas. Dissono, malè sono. [ἀπᾴδω. Gall. Desaccorder. Ital. Dissonare, discordare. German. Mißhällen / vbel thönen oder lauten. Hisp Discordár. Pol. Zlie brzmie. Vng. Nemegyarant zôngôk Ang. To sound euill.] Vide Sono.

Absŏnŭs, na, num. Quod est parvi soni, sine sono, non rectè sonans. [ἄπῳδος. Gall. Qui ne sonne pas bien, desaccordant. Ital. Discorde, discordante. Germ. Vbel thönend / vbel lautend. Hispan. Desacordado. Polon. Nie brzmiacÿ. Vngar. Az mi nem egy arant zeng, és zol. Angl That which sound euill.] Cic 1. de Orat. Sed sunt quidam aut linguâ ita hæsitantes, aut ita voce absoni. ¶ Interdum ponitur pro Alienus sive inconveniens, non consentaneus. Liv. 7. ab Vrbe: Nec absoni à voce motus erant. Idem lib. 1: Hæc fermè Romulo regnante domi militiæque gesta, quorum nihil absonum fidei. πίστεως ἀπᾷδον, ἄπῳδον.

Absorbĕo, bes, bui, itum, & absorpsi, absorptum, act. s. Sorbendo absumo: & propriè de rebus liquidis. [בלע lvah. καταπίνω, καταπίνειν, λαφύζω. Gall. Humer tout, engloutir. Ital. Inghiottire. German. Gar verschlingen / außsupffen Hispan. Soruer. Pol. Polikem, Vusarkuie. Vngar Fel hôrpôlôm, fel szwrisolôm. Angl. To sup vpall.] Plin. lib. 11. cap. 35: Araneus omnem humorem absorbens, ariditatem ampliat. Idem libro 22. cap. 24: Lens optima: quæ facillimè coquitur, eaque quæ maximè aquam absorbet: hoc est, consumit. ¶ Transfertur autem & ad alia: ut si dicas, Aqua navim absorbuit. Lucanus lib. 4 Iam cumuli collesque latent, jam flumina cuncta Condidit una palus, vastâq; voragine mersit, Absorpsit penitùs rupes, ac tecta ferarum Detulit. ¶ Item ad res incorporeas transfertur, ita ut idē ferè significet

quod

quod Perdo, destruo, consumo, corrumpo, ut quum dicimus: Felicia adolescentulorum ingenia voluptatum illecebris absorberi. Cic. 2. de Legib. Sed antequam ad populares leges venias, vim istius cœlestis legis explana, si placet: ne æstus nos consuetudinis absorbeat, & ad sermonis morem usitati trahat. Idem de Clar. Orator. Sed hunc quoque absorbuit æstus quidam insolitæ adolescentibus gloriæ.

Absque, præpositio, separandi vim habet, idem quod Sine: [...] Gall. *Sans*. Ital. *Senza* German. Ohn. Hisp. *Sin*. Polon. *Okrom Bez*. Vngar. *Nelkul*. Angl. Without.] ut, Absque pecuniâ difficilè vitam traducas, Absque te esset, & Absque te foret: pro eo, quod vulgò dicimus, Nisi tu esses, locutio est Plautina & Terentiana. Plaut. in Bacch. Nam absque te esset, ego illam haberem ad ingenium bonum. nunc propter te, tuamq; pravus factus fiduciam: id est, Nisi tu obstares. Terent. in Phorm. Nam absque eo esset, rectè ego mihi vidissem, & senis essem ultus iracundiam: id est, si ad eum res non pertineret. Sic in primâ personâ. Plaut. in Menæch. Nam absq; te fuissem hodie, nunquam ad Solis occasum viverem. Alibi tamen Plautus, S, particulam addidit: Nam (*inquit in Trinum.*) exædificasset me ex ædibus, si absque te foret. ubi tamen hodie in recentiotibus editionibus, S est omissum. In hoc tamē Hecyræ Terentii: Quàm fortunatus sum cæteris rebus, absque unâ hâc foret, Absque adverbii significatione vult poni Donatus, ut sit sensus, Nisi una hæc res esset.

Abstemius, a, um, ex Abs, & temetum: id est, vinum: quasi Sine vino, Sobrius: sive (ut alii volunt) ex Abstineo & temetū: id est, qui vino abstinet. [ἄοινος, ἀοιϐὸς. Gall. *Qui ne boit point de vin* Ital. *Quello che non bee vino*. German. Der kein Wein trinckt/der sich vom Wein enthaltet. Hispan. *El aguado* Pol. *Tenkto-ry vina niepija*. Vng. *Bornemisza*. Ang. *Sober, temperat*.] Ovid. Metam. lib. 15: Clitorio quicunque sicim de fonte levarit, Vina fugit, gaudetq; meris abstemius undis. Varr. de vitâ pop. Romani lib. 1: Quantopere abstemias mulieres voluerint esse, vel uno exemplo potest videri. Gell. lib. 10. cap. 23: Qui de victu atq; cultu pop. Rom. scripserunt, mulieres Romæ, atq; in Latio ætatem abstemias egisse, hoc est, vino semper, quod *Temetum* priscâ linguâ appellabatur, abstinuisse dicunt.

Abstentus, ti, m. f. A Cypriano ponitur pro Excommunicato, cùm ait: Qui non tantùm ab his istis abstentus, sed abs te illic nuper de Ecclesiâ pulsus est. ¶ Apud Iurisconf. significat, qui ab hæreditate se abstinuit. Aphricanus ad S.C. Vel. Vide ABSTINEO.

Abstergo, is, ere, abstersi, abstersum, act. t. Detergo, deleo, diluo, purgo. [...] Gall. *Torcher, essuyer*. Ital. *Nettare, pollire*. Germ. Abwaschen/abstreichen. Hisp. *Alimpiar*. Pol. *Oczyściam Ocierawam*. Vng. [...] Ang. *To wype away*] Liv. 1. ab Vrbe: Inspectum [...] abstersso cruore, omnia salubria esse. ¶ Transfertur ad animū. Cicero in Topic. Tum exultantem lætitiam comprimens, tum ægritudinem abstergens. [...]. Idem Abstergere metum, molestias, luctum, dolorem dixit.

Abstergeo, es, ere, idem quod Abstergo. Plaut. in Asin. Tu labellis abstergeas potiùs quàm cuiquā illa suavium faciat palā.

Abstersus, a, um, Demptus, remotus. Cic. in Ant. Idem tamen quasi fuligine abstersâ, reliquis diebus in Capitolio præclara Senatusconsulta fecisti.

Absterreo, es, act. f. Terreo, deterreo. [...] Gall. *Deterrer pour destourner, espouvanter*. Ital. *Spaventare, metter paura per disturbare*. Germ. Abschrecken Hisp. *Espantar de algun lugar*. Pol. *Odstraszam*. Vng. *El ieszten*. Ang. *To feare, to skar*] Cic. 4. Verr. Vt jam videamur non à pecuniis homines absterrere.

Abstineo, es, ex Abs, & Teneo, significat Tempero, contineo, cohibeo. [...] Gall. *Abstenir, se deporter*. Ital. *Astenere*. Germ. Enthalten/sich mässigen. Hisp. *Se refrenar de tomar lo ageno, abstener*. Polon. *Wstrzymywam się, Z rzeczy obcych chowam*. Vn. *Magam meg tartóztatom*. Ang. *To abstaine, to be temperat*] Et jungitur cum accus. Terent. Non manū abstines magistra? Aliquando cum ablativo sine præpositione Iustin. lib. 1: Contentique victoriâ, imperio abstinebant. Horat. lib. 2. Carm. cum genitivo junxit: Moxubi lusit satis, abstineto, Dixit, irarum. Plaut. in Amphit. pro Arcere posuit: Nunc quando factis me impudicis abstines: id est, quoniam me arces & prohibes ab impudicitiâ. ¶ Abstinere pro Separare, & (quod dicunt) excommunicare. Cypr. lib. 1. epist. 11. ad Pomponium: Consultè & cum vigore fecisti, frater charissime, abstinendo diaconum, qui cum virgine sæpe mansit.

Abstinetur, Impersonale. Liv. lib. 5. ab Vrbe: Dictator edicere jubet, ut ab inermi abstineatur.

Abstinens dicitur, qui est suo contentus; non avaritiâ, non cupiditate elatus, cōtinens, temperans. [...] Gall. *Abstinent*. Ital. *Astinente, continente*. Germ. Mässig/sich enthaltend von allerley bösen Begierden. Hispan. *Continente*. Polon. *Wstrzimięźliwy* Vngar. *Mértékletes*. Ang. *Abstinent, temperat*] Cic. ad Quint. Frat. Esse abstinentem, continere omnes cupiditates præclarum est.

Abstentus, Qui tutoris authoritate ab adeundâ hæreditate revocatus est. Scævola l. pen. D. de aut. tut. An secundum hæc acta adolescens à bonis patris abstentus sit: respondit proponi abstentum. Hotomanus in Lexico. Vtuntur & alii Iurisconsulti. Cyprianus pro Excommunicato est usus.

Abstinentiā, est virtus, quâ ab alienis abstinemus, nihil cuiquā eripientes. [ἐγκράτεια [...]. Gall. *Abstinence* Ital. *Astinenza*. German. Enthaltung/mässigung. Hispan. *Aquel refrenamiento de lo ageno, abstinencia*. Po. *Powsciągliwość*. Vn. *Mas iozagatul valo magamag tartoztatás* Ang. *Abstinence*.] Differt autem à Continentiâ, quòd hæc fit in viro temperante; illa verò innocente. Sal. Iust. in Iug. Cum strenuo, virtute: cum modesto, pudore: cum innocente, abstinētiâ certabat. Nonnunquam tamen indifferenter ponuntur: ut apud Val. Maximum titulus est, De abstinentiâ & continentiâ: ubi harum virtutum exempla promiscua sunt ¶ Abstinentia cōvitiorum apud Senecam Controv. 2: Qui sibi abstinentiam convitiorum imperaverunt.

Abstinenter, adverb. [ἐγκρατῶς. Gall. *Sans faire tort à autrui*. Ital. *Con astinenza, affrenatamente*. German. Mässiglich. Hispan. *Con aquel refrenamiento*. Vng. *Mértékletesen, ugy hogy maga meg tartóztatua*.] Cic in Sal. Modestè se gessit & abstinenter.

Absto, as. abstiti, abstitum, & abstatum, significat Longè sto. [...] Gall. *Se tenir arriere*. Ital. *Star lontano*. German. Darvon stehn. Hisp. *Estar lexos de alguna cosa*. Pol. *Stać z daleka*. Vng. *Tavul vallok*. Ang. *To stand afar*.]

Abstollo, apud Plautum, compositum, ut Attollo: Diomedes Grammat. lib. 1. Item Affero, attuli, quoniam & Fero, tuli dicimus, quanquam & id perfectum, quod est attuli, ex alio verbo proficisci, reperimus, apud veteres, ex eo quod est attollo, ut Nævius in Tabernariâ: Dotem ad nos nullam attollat. Plaut. compositum efficit in Rudente: Ollas abstollas: ut sit instans abstollo. Pacuvius in Medo: Et custodite hunc vos, nequis eum abstollat, nêve attigat.

Abstorqueo, vide TORQUEO.

Abstraho, Quasi per vim aut arte aliquò traho, Abripio, avello, avoco, abduco. [...] Gall. *Entrainer, tirer par force*. Ital. *Tirare per forza*. German. Abziehen/mit gewalt darvon ziehen. Hispan. *Sacar ò tomar por fuerça*. Polon *Odciągnąć Odwie...* Vng. *El vonyom*. Ang. *To drawe away*.] Cic. lib. 1. Tusc. Certè si tunc occidissemus, mors nos à malis, non à bonis abstraxisset. Ejus contrarium est Attraho. Aliter usus est Cæsar 7. belli Gallici: Bona civium Romanorum diripiunt, cædes faciunt, in servitutem abstrahunt. Cic. aliò transtulit 1. de Orat. Repentè te quasi quidam æstus ingenii quàm procul à terrâ abripuit, atque in altum, à conspectu penè omnium abstraxit. Hinc Abstractus, a, um. Cicero Tusc. Abstractus à ratione.

Abstractum, ab Abstraho. Id dicitur, quod ab alio trahitur. [...] Gall. *Tiré par force*. Ital. *Tirato per forza*. German Abgezogen/hingenommen Hisp. *Tomado por fuerça*. Polon. *Odlaczone, Oddzielone, Rozne, Odiety*. Vng. *El vonyatot*. Ang. *That which is drawin fra ane vther*.] Definitur verò à Dialecticis hoc modo, Abstractum est, quod significat formam aliquam, cum exclusione subjecti: ut albedo, verbum hujus notionis est, minimè Latinum. Concretum est, quod significat eandem formam, cum hærentibus subjecti: ut Album: à Concresco, quod significat conjungor in aliquâ re. Et hæc aliter dicuntur Denominans & Denominativum, ut est apud Aristot. in Antepræd.

Abstringo, is, ere, xi, ctum, Solvo. [...] Gall. *Desserrer, lascher ce qui est estraint*. Ital. *Scioglière*. German. Auffbinden/aufftnüpffen. Hisp. *Desatar*. Pol. *Odwiązuię, Odwięzuię*. Vngar. *Meg oldom*. Ang. *To losofe*.] Liv 3. Dec. lib. 42 Tanquàm laxaret elatum pedem abstricto nodo, moratus turbam, &c.

Abstrudo, dis, ex Abs & Trudo, significat Abscondo, abdo. [...] Gall. *Cacher & serrer*. Ital. *Ascondere, chiudere, serrare dentro*. German. Verbergen/verstossen. Hispan. *Encerrar por fuerça*. Polon. *Przykrić*. Vngar. *El dugom* Ang. *To hyd*.] Sed, Servio autore, differunt: quòd Abscondere fit de industriâ: Abstrudere, à naturâ. Virg. Georg. Vt silicis venis abstrusum excuderet ignem. quæ tamen differentia non semper observatur. Plaut. in Prol. Aul. Atque aulæ timens domo sublatam variis abstrudit locis. Abstrudere tristitiam. Tacit. lib. 3: Sed referendum jam animum ad firmitudinem, ut quondam divus Iulius amissâ unicâ filiâ, ut divus Augustus ereptis neptibus, abstruserint tristitiam: Id est, ab se repulerint.

Abstrusus, a, um, Nomen ex particip. [...] Gall. *Caché, celé*. Ital. *Nascoso*. German. Verborgen/heimlich Hispan. *Escondido, ò encerrado por fuerça* Polon. *Skryty*. Vngar. *El dugott, el rejtett*. Ang. *Hid, keipit close*.] ut Abstrusæ insidiæ: id est, penitùs latentes. Cic. 4. Acad. Sequitur disputatio copiosa illa quidem, sed paulò abstrusior. Abstrusus homo, qui secreta sua magnopere celat. Tacit. lib. 1. Annal. Hæc audita, quanquam abstrusum, & tristissima quæque maximè occultantem Tiberium, &c.

Abstulit, Ab aufero præteritum est, significatq; asportavit, ademit, eripuit.

Absum, Remotus sum, disjunctus sum, abhorreo: [ἄπειμι. Gall. *Estre absent*. Ital. *Esser lontano*. Germ. Abwesend/oder nicht zugegen seyn. Hispan. *Estar absente de lugar alguno*. Polon. *Indziej być, Nie być przitomnymi Osobą swą*.] Vngar. *Tavul vagyok*. Ang. *To be absent*.] ex Ab præpositione (quæ mutat significationem in dictionibus, & plerunq; facit significationem contrariam:)

riam:) & Sum: id est, præsens existo. Terent. in Eunuch. Domini ubi absunt. Et, Ovium nullus usus, si pastor absit, ἀπεδά-μου γὰρ ὄντος ... ἂν πεμπλῶ ... Quo proverbio admonemur, ἀναρχίαν rem esse omnium perniciosissimam. Nihil rectè faciunt ministri, inutiles sunt discipuli & populus, nisi herus, præceptor, & princeps adsint. ¶ Aliquando cum præpositione A vel Ab. Sal. in Iugurthâ: Neque animus neque corpus à vobis aberit. Sic Abesse ab urbe, Abesse ab domo, frequens est apud Ciceronem. ¶ Aliquando sine præpositione. Cicero de Natur. 2: Quòd Diana quum in partu Olympiadis adesse noluisset, abfuisset domo, id est, à sacrâ æde, quæ quidem totius Asiæ celeberrima Ephesi colebatur. Eâ nocte autem, qua Alexander natus est, incendio conflagrasse dicitur. Liv. lib. 3. belli Punici: Romana castra viginti millium spatio aberant. Virgil. 11. Aeneid. -nec longis inter se passibus absunt. ¶ Aliquando cum dativo. Cicero pro P. Syl. Vt mirari Torquatus desinat, me qui Antronio abfuerim, Syllam defendere, pro nô adfuerim Antronio, sive non defenderim. ¶ Aliquando cum accusativo. Terent. in Heautont. Clâm me profectus, menses treis abest. Cic. pro Planc. Qui quum abessent aliquos dierum viam. ¶ Aliquando cum genitivo, ut Abesse bidui, tridui. Cicero ad Att. 10: Quum in castra proficiscerer: à quibus aberam bidui, subaudi itinere, vel aliquid simile. ¶ Aliquando cum adverbiis Longè, Procul, Multùm, Paulùm, &c. Plaut. in Truc. Oves illius haud longè absunt à lupis. Cæsar divisâ compositione verbum hoc duabus dictionibus extulit: Qui erat (*inquit*) ab oppido millia passuum circiter tria. pro, Aberat. Dicimus præterea, Culpam à nobis abesse. pro, Nos vacare culpâ. Item, Culpam nostram à re aliquâ abesse, pro eodem. Cic. ad Cornificium: Ego certè Reipub. non deero: & quicquid acciderit, à quo mea culpa absit, animo forti feram. Abesse pro deesse, cum ablativâ præpositione, aut adverbio loco ablativi. Plaut. Epid. At unum à præturâ tuâ Epidice abest. Id est, una res deest præturæ tuæ. Idem Persa: Nummus abesse hinc non potest quod nûc dicam. Id est ab hac summâ, vel, ab hoc precio. Absis verbo invidia: modus loquêdi apud veteres, us quum quid erant dicturi, quod arrogans videri posset, quasi excusando dicerent, Absit verbo invidia: id est, odium Livius.

Absens, ab Absum, sicut à Præsum, Præsens. [ἀπὼν. Gall. *Absent*. Ital. *Lontano, discosto*. German. Abwesend. Hispan. *Absente de lugar alguno*. Pol. *Nieprzytomni, Niebidacy na miescu*. Vngar. *Tauol leuő*. Ang. *Absent*.] Vlp. Absentem accipimus eum, qui non est in eo loco, in quo petitur. Non enim trans mare absentem desideramus. Et si fortè extra continentiam urbis sit, abest. Cæterùm usq; ad continentiam non abesse videbitur, si loco latitet. Abesse autem non videbitur, qui ab hostibus captus est, sed qui à latronibus detinetur. Paulus: Abesse res videbitur, si vestimentum scissum reddatur, vel res corrupta reddita sit, veluti scyphi collisi, aut tabula rasa, pictura: quoniam earum rerum pretium non in substantiâ, sed in arte sit positû. Item si eam dominus rem, quæ sibi furto aberat, ignorans emerit, rectè dicitur res abesse, etiam si id postea ita esse scierit: quia videtur res ei abesse cui precium abest. Abesse etiam scribit Cajus, quæ in rebus humanis non sunt. ¶ Quum autem dicimus, Absente nobis, & Præsente nobis, pro Absentibus & præsentibus nobis, ἀρχαϊσμὸς dicitur, sicut Aperite aliquis actutum, apud Terent. in Adelph. & Plaut. in Amph. Nec nobis præsente quisquam aliquid ausi sunt. Vide Nonium.

Absūmo, mis, psi, ptum, act. t. Consumo, traduco, extinguo, conficio. [כלה chillâh. ἀναλίσκω, καταναλίσκω, ... Gall. *Consumer, mettre à fin*. Ital. *Consumar, mettere al fine*. Germ. Verzehren/verthun/verbrauchen. Hispan. *Gastar en mala parte*. Pol. *Stravicz, Vtraczicz, Przeiesicz*. Vngar. *Megemészdöm*. Angl. *To spend, or wast*.] Varius ac multiplex ejus usus est. Cicero pro Quint. Hortensius à me petit, ne dicendo tempus absumam. Liv. 10. bell. Pun. Lacessendo levibus prælijs diê absumpsit. Ascon. Pæd. Adeò ut in ejus impésas opes suas absumpserit. Terent. Heaut. Nam ut alia omittam, pitissando modò mihi Quid vini absumpsit? Plin. Iun. in epist. Vastissimum incendium multas privatorum domos, & duo publica corpora: quanquam viâ interjacente, Gerusiam & Iseum absumpsit. Dicimus etiam Absumi ferro, veneno, morte. Et Plaut. in Mostel. Absumpti sumus: pro periimus, & actum est de nobis. ἀπωλόμεσθα.

Absūmēdo, inis, Consumptio, à verbo Absumo. [כלה chaláh. ἀνάλωμα, δαπάνημα. Gall. *Despense, degast*. Ital. *Consumamento, struggimento*. German. Verzehrung/verbrauchung. Hispan. *Gasto en mal*. Polon. *Vtracenie, Straw ...*. Vngar. *Meg emészés*. Ang. *Wasting*.] Plaut. Capt. Quanta pernis pestis veniet? quanta labes larido? quanta sumini absumedo?

Absurdus, a, um, Minimè aptum, abhorrens, inconveniens, stultum, deforme, odiosum, iniquum, non consentaneum. [לא כלום lo ... ἄτοπος, ἄλογος. Gall. *Absurde, mal convenable*. Ital. *Mal conveniente à se*. German. Vngeschickt/ vnbequem/nicht gezimmend. Hispan. *Cosa digna de no esser oyda*. Polon. *Nie wrzny*. Vngar. *Oktalan, avagy balygatag*. Angl. *Againis raison*.] Cicero in Lælio: Avaritia verò senilis, quid sibi velit, non intelligo. Potest enim quicquam esse absurdius, quàm, quò minus viæ restat, eò plus viatici quærere?

Absurdè, adverbium. [... schelló ... ἀτόπως. Gall. *Sottement, sans propos*. Ital. *Pazzamente, sconciamente, goffamente*. Germ. Vnbequemlich/vngebürlich. Hisp. *Con tal indignidad de no esser oydo*. Polon. *Nie trefnie bez rozumnie*. Vng. *Oktalanul, balygatagul*. Ang. *Againis raison*.] Cic. de Finib. Idq; si ita dicit, non esse reprehendeodos luxuriosos, si sapientes sint, absurdè dicit.

Absynthium, & Absynthides, vide suprà ABSINTHIUM.

Abundo, as, n. p. ex Ab & Vndo, ut quidam ajunt unde fiunt Exundo & Inundo, affluo, redundo, circunfluo, magnam cupiam habeo: cui opponuntur Deficior, egeo. [יתר iathár. ... περισσεύω. Gall. *S'espandre par dessus, estre plein iusques à desborder, abonder*. Ital. *Abondare*. German. Vberflüssig seyn/die völle haben/voll völle vberlauffen. Hispan. *Abondar y ser copioso*. Polon. *Dostatek mam, Nazbyt mam*. Vng. *Bouelkődőm*. Angl. *To abound*.] Tractum ab amnibus, qui quò magis augentur imbribus, eò majoribus & crebrioribus undis tolluntur. Terent. in Phorm. Amore abundas Antipho. Dicimusque, Abundo pecuniâ, & Pecunia abundas mihi. August. lib. Confess. Nam id furatus sum quod mihi abundat. Lucilius cum genitivo junxit: Quarum & abundemus rerum, & quarum indigeamus. Virgil. lib. 4. Georg. absolutè: -rursus abundabat fluidus liquor. Hinc Abundans, pro divite, pecunioso, potente, profluente, εὔπορος, ἀφθονος, &c. ¶ Inter Abundare & Redundare hoc discriminis est: Abundat non quod superfluum est, sed quod est copiosum ac cumulatû. Redundat, quod supervacaneum est.

Abundantia, f. p. Opulensia, satietas, copia. [רוב rob. εὐπορία, ἀφθονία. Gall. *Abondance, foison, planté*. Ital. *Abondanza*. Germ. Vberflüssigkeit/die völle. Hispan. *Abuella obra de abondar y ser copioso*. Polon. *Dostatek*. Vngar. *Bőség*. Ang. *Abundance*.] Plin. lib. 20. cap. 1: Ad coërcendam succi abundantiam.

Abundans, nomen ex part. Copiosus, circunfluens, affluens, ἄφθονος. Inde abundanter, adverb. hoc est copiosè, & cum quadam abundantiâ. [ἀφθόνως, ... Gall. *Abondamment, amplement, à foison*. Ital. *Abondantemente, largamente*. German. Vberflüssiglich. Hisp. *Copiosamente*. Pol. *Maiemy Dostatny*. Vng. *Bouelködő & Bouőn*. Ang. *Abundantlie*.] Cicero de Orat. De qua copiosè & abundanter loquantur. Ex abundanti. Quintil. lib. 4 cap. vltimo: Egregiè verò Cicero pro Milone, insidiatorem primò Clodium ostendit: tum addit ex abundanti etiam si id non fuisset, talem civem cum summâ virtute interfectoris, & gloriâ, necari potuisse. Nostrates Galli dicût, *d'abondant*.

Abundatio, onis, f. t. Idem quod Exundatio, quum aqua sese ripæ, aut litoris limitibus nô continet. [שפעה schéphah. πλημμύρα, ... Gall. *Desbordement*. Ital. *Piena d'acqua*. Germ. Vberlauffung des gewässers. Hisp. *Obra de rebossar, rebossadura*. Pol. *Powodz wylanie zburzenie wody*. Vngar. *Aradás*. Angl. *Overflowing of watteris*.] Plin. lib. 3. c. 15: Omnia ex Philistinæ fossæ abundatione nascentia.

Abundè, adverbium, ab Abundo, Copiosè, satis superque. [... beröb. ἱκανῶς. Gall. *Grandement, assez, amplement, beaucoup*. Ital. *In abundantia piu del bisogno*. German. Völliglich/reichlich/gnugsamlich. Hispan. *Mas que assas*. Pol. *Dostatnie*. Vng. *Bouőn*. Angl. *Abundantlie*.] Suet. in Cæs. Dict. Se jampridem potentiæ gloriæque abundè adeptum. Abundè est ἱκανῶς ἔχει. Virg. 7. Aeneid. Terrorum & fraudis abundè est. Quo in loco habet genitivum, vt cætera aduerbia quantitatis. Sallustius in Iugur. fine casu posuit. Dein quòd parentes abundè habemus. Vsitatiùs cum nominibus adjunctis collocatur: ut eodem in loco: Abundè magna præsidia nobis in vestrâ amicitiâ fore.

Abundantissimè, superlativus, Copiosissimé. [Vngar. *Bouségessen*.] Sueton. in Augusto: Cœnam ternis ferculis, aut, cùm abundantissimè senis præbebat.

Abvolo, Volando discedo, Avolo. [נדד nadhádh. ἀποπέτομαι. Gall. *Voler de quelque lieu*. Ital. *Volare, & andare con prestezza*. Germ. Hinweg fliegen. Hisp. *Vola de algun lugar*. Polon. *Odlatuie*. Vngar *El repülök*. Angl. *To flee away*.] Cic. de Finib. Fluit itaq; voluptas, & prima quæque abvolat.

Aburo, is, Cujus participium est abustus, quæ vox Varronis est de linguâ Latinâ.

Abusque, adverbium, Modò tempus, modò locum significans: & est poëtica vox, pro, usque ab. [מן min. Gall. *Depuis, iusques à*. Ital. *Insino da*. Hisp. *Dende hasta*. Pol. *Odtad, Od tego czassu*. Vng. *Es tuel fogua*. Ang. *Frome thence vnto*.] Plaut. in Amph. Hæc illic est pugnata pugna abusque mane ad vesperum. Virgil. -Siculo prospexit abusque Pachyno.

Abutonon, Herba est Dioscoridi, quæ alio nomine Abrotonum vocatur. [ἀβούτονον. Germ. Stabwurtz.] Vide suprà.

Abutor, d. t. In usum consumo, utendo consumo, conficio, extinguo. [כלה chilláh. καταχράομαι. Gall. *Gaster*. Ital. *Godere, consumare mal v are*. German. Verbrauchen/verthun. Hispan. *Gastar in vso*. Polon. *Trawie*. Vngar. *El élem*. Ang. *To abuse, to consume*.] Cato de Re rust. Linito usque adeò, donec omoem caseum cum melle abusus eris. Cicer. Verr. 3: Nisi omni tempore, quod mihi lege concessum est, abusus ero, quærere. Sæpiùs tamen in malam partem, pro Perperam, sive nimis licenter utor, accipitur. [... hisbhallél. καταχρῶμαι, ... Gall. *Abuser, faire degast*. Ital. *Mal vsare*. German. Missbrauchen/vbel brauchen. Hispan. *Vsar mal de alguna cosa*. Polon. *Przez gardziel przepusczicz, Zlé vziycz*.] Vt fit, quum utimur aliquâ re contra id, ad quod est instituta: ut si in templo negotia forensia tractemus, dicimur templo abuti. Cic. in Catil. Quousque abutêre Catilina patientiâ nostrâ? Donatus: Vti-

mur

mur cum honore, abutimur cum injuriâ. Et Boëtius: Vtimur his rebus quæ nobis utentibus permanent: Abutimur his quæ nobis utentibus pereunt. Ex quo Vsus χρῆσις, & Abusus, καταχρῆσις, contraria. nam usui est ager, domus: abusui, vinum, oleum, & hujusmodi. Cicer. in Topic. Non debet, *inquit*, ea mulier, cui vir bonorum suorum usum legavit, cellis vinariis plenis relictis, putare id ad se pertinere: usus enim, non abusus legatus est. ¶ Per translationem verò, Tempore & labore dicimur abuti, quum frustrà tempus in aliquâ re magno cum sudore terimus. Terent. in Prol. Andr. Nam in scribendis prologis operam abutitur: id est, operam suam malè collocat. Vbi sciendum Abuti & ablativum habere & accusativum: ut Abuti aliquâ re, vel Abuti aliquam rem, quod tamen antiquè est. Plaut. in Bacch. Nos aurum abusos.

Abūsus, a, um, in significatione passionis. [German. Missebraucht.] Plaut. in Asin. Vbi illa, quæ dedi antè? Abusa sunt. Nam si ea durarent nihil mulier mitteretur ad te, nec te quicquam poscerem. Ex Nonio.

Abūsus, us, m. q. de quo paulò antè dictum est. [καταχρῆσις, ἀποχρῆσις. Gall. *Abus, degast.* Ital. *El mal' uso, la cattiva usanza.* Ger. Ein Missbrauch. Hisp. *Gasto en mal.* Polon. *Zle pożywanie.* Vngar. *Valamely dologgal valo gonozul élés.* Ang. *An abuse.*]

Abūsio, onis, f. t. ejusdem significationis: unde & apud Latinos Rhetores, figura dictionis quam Græci κατάχρησιν vocant, Abusio appellatur. Fab. lib. 3. cap. 3. Aut. ad Her. Abusio est, quæ verbo simili & propinquo, pro certo & proprio abutitur, hoc modo: vires hominis breves sunt.

Abūsīvē, quo usus est Quintil. lib. 3. cap. 4. id est, impropriè, & contra naturam, usumque, καταχρηστικῶς.

Abydēna, Dicuntur futilia, ac nullo prorsus digna pretio. Ἀβυδηνὸν ἐπιφόρημα: quòd Abydeni molles & lascivi habebantur: & quibus olim is mos fuerat, siquem civem aut hospitem acciperent convivio, præterea in sacris ac solennibus epulis, ut post unguentum & coronas, infantes à nutricibus inducerentur, circunferrenturq; suaviandi. Obstrepentibus igitur nutriculis & aliis, inconditis clamoribus minus suave, ac gratum reddebât convivum. ¶ Hinc factus est locus proverbio: Abydena irruptio, vel Abydena bellaria: quo utimur, quoties res futiles & ineptas volumus significare. Ergo in rabulam quempiam & immodicè loquacem, qui suâ loquacitate confabulationem aliquot doctorum hominum suaviter loquentium inamœnam sit redditurus, meritò hoc adagium jaciemus: Ἀβυδηνὸν ἐπιφόρημα. Refertur à Suida & Stephano.

Abydŏcōmæ, Ἀβυδοκόμαι. Dicuntur sycophantæ, à verbo κομᾶν, quod est, efferri, & parum modestè se gerere. [Polon. Obmowca, Zdrajca. Vngar. *Gardzdás.* Ang. *Gelinyers.*] Hunc enim nomine malè audiebant Abydeni, quòd insignes calumniarum artifices essent, eoque sibi nomine placerent, atque hac de causâ non tutum esset omnibus illic versari. ¶ Vnde natum proverbium: Nec temerè Abydum, Μὴ εἰκῆ τὴν Ἄβυδον, naviges, intellige. Quo admonemur, ne quis se temerè conjiciat in aulam principis, quòd ea res non omnibus feliciter cedat, vel cōpotationibus facilè immisceat sese, aut ne temerè poëtarum attingat literas, aliúmve lubricum locum inconsultò adeat. Vide Stephanum, Suidam, Hesychium, & Cælium Rhodiginum, lib. 26. cap. 21.

Abyrtăcē, Apud Mediæ populos, erat edulii genus ex porro, cardamo, allio, granis mali punici, sinapi, aliisque nonnullis rebus confectum, ἀβυρτάκη.

Abyrtacŏpæi, dicuntur qui ejusmodi esculenta parant, ἀβυρτακοποιοί. Vide Cælium Rhodig. lib. 27. cap. 13.

Abyssus, propriè dicitur infinita aquarum congeries, quæ fundum non habeat. [תְּהוֹם *thôm.* ἄβυσσος, quasi ἄνευ βύσσου Iones enim βύσσον dicunt, ἀπὸ τοῦ βυθοῦ. Gall. *Abysme.* Ital. *Abysso il profondo.* German. Ein grosse tieffe des Wassers / ein Abgrund. Belg. Afgront / greentlose diepte van water. Hispan. *Abysmo.* Polon. *Przepaścz.* Vngar. *Melység.* Ang. *A infinite gathering of waters without ground.*] Augustinus tamen non solùm de aquâ, sed quavis humidâ naturâ dici ostendit. Apud Græcos etiã epitheton est, idem significans, quod fundo carēs. ¶ Hinc quidam proverbii formâ sacræ literæ vim inexhaustam rei cujuspiam Abyssum appellant. Itidem D. Chrysostomus ἄβυσσον τῶν πόνων lib. 7: Οἶα, *inquit*, τὴν ἄβυσσον τῶν πόνων. Vide laborum immensum pelagus. ¶ Erat præterea Abyssus, sacellum Persephones, in quo magna vis auri multis seculis erat cōgesta: unde & nomen accepit ab infinitâ auri copiâ. Vide Suidam.

A ante C.

Ac, conjunctio, vim copulandi habet, pro Et, sive Atque: [וְ גַּם Gall. *Et.* Ital. *Et.* Germ. Vnd. Hispan. *Y.*] ut Doctus ac justus est. ¶ Aliquando adverbium est, & accipitur pro Quàm, vt. Haud secus ac jussi faciunt. ¶ In principio sententiarũ cōnectendi vim habet. Cic. in proœm. 1. lib. de Orat. Ac primò quidem totius orationis ignari. ¶ Aliquando (sicut docet Donatus) significat Contrà quàm. Terent. in And. Nescio quid tibi sum oblitus hodie, ac volui dicere. ¶ Ponitur etiam Ac, & Acsi, post Perinde, similiter, aliter: ut Superbis perinde, ac si rex esses. Aliter accidit ac putaram, *&c.* ¶ Ac pro duabus his particulis, *idque*, vel, *& quidem*. Terent. Heavt. Faciam boni tibi aliquid, pro istac re, ac lubens. Idem Evnuch. Amabò quid ait? cognoscit-ne? C. ac memoriter, *&c.* ¶ Ac, in compositione ponitur pro Ad, mutatione d literæ in c: ut, Accedo, Accipio, Accolo. ¶ In notis antiquorum A. C. alius civis, A. C. actio. A C C. acceptat, vel acceperat. A C I N. actionem. A C O N. vel A C O N. actionum vel actionum. A. C. V. à claro viro. A. C V B. A V G G. à cubiculo Augustorum. A. C. à consulibus. A. C. S. L. E. C. à consiliis suæ legationis & civitatis. A C M R. Ancus Martius. A C. D. Q. T. P. actione doris, quæ tibi petitur. A C. D. N. actione domini nostri. A. C O S S. C I. à consulibus vel consiliariis civitatis. A C. L. A Q. actione legis Aquiliæ.

Acabo, Animal multum valens vi medicâ, in desertis Arabiæ.

Acacălis, f. t. Fructus est in Aegypto nascentis fruticis: quem Dioscorides Tamaricis semini non absimilem esse, & in aquâ maceratum oculis mederi tradit, ἀκακαλίς. Sunt qui à Minois regis filiâ nomen accepisse putent, quam Apollo vitiavit. Vide Ruellium.

Acacia, f. p. Spina est quæ in Aegypto nascitur, arboris in modum fruticosa, nunquam se in rectum attollens, flore candido, & semine lupino simili, in folliculis cōtento: ex quo in pilâ contuso succus exprimitur, ejusdem nominis cum suâ arbore, qui in umbrâ siccatus, mirum in modum astringit. [ἀκακία. Gall. *Espine portant gomme Arabic.* Ital. *Acacia.* German. Ein dornechtigs bäumlin in Aegypto / auss welchem man ein safft truckt / dieses nammens. Hispan. *Arbol, de la goma Arabica.* Vngar. *Kökenyfa.*] Est & alterum acaciæ genus, in Cappadociâ Pontoque proveniens, Aegyptiæ spinæ similitudine, longè tamen minus & tenerius, & foliis rutæ. Vtranque speciem vide apud Diosc. lib. 1. cap. 115. Meminit & Plin. lib. 24. cap. 12.

Acăcus. Purus, innocens, minimè versutus. [תָּם *tamim.* ἄκακος. Gall. *Pur, simple.* Ital. *Puro, mundo, semplice.* German. Vnschuldig / nicht bösfertig. Hispan. *Puro limpio.* Pol. *Prostaczek, Niewinnik.* Vngar. *Artatlan.* Ang. *Without deceite.*] Inde Acacia id est, Innocentia, securitas ab omni terrore in qua Philosophorum nonnulli summum bonum constituerunt. [ἀκακία. Gall. *Bonté, simplicité.* Ital. *Bontà, simplicità.* German Vnschuld / fromkeit. Hispan. *Cosa sin doblez.* Polon. *Szmadrość.* Vngar. *Artatlansag, Egyugyüség.* Angl. *Innocentie, simplicitie.*] Hac voce usus dicitur Dionysius nescio quis, quem auctorem nemo sequetur studiosus linguæ purioris; atque Latinæ elegantiæ.

Acădemīa, f. p. & Academicus, a, um, vide in Propriis.

Acæna, Virga erat longa pedes decem, qua agros dimetiebantur: à Thessalis (ut scribit Apollonii interpres) primùm excogitata. [ἄκαινα. German. Ein Messruth.] Sic dicta, ab α vocali, quæ vim privandi habet, & verbo καίνω, occido: quòd cædibus quæ quotidie ob limitum perturbationem fiebant, finem imponeret. ¶ Est etiam aratorum baculus, quo boves suos exstimulant. [Pol. *Pret do rozmierzania roly.* Vng. *Rif magg öszöe*] Vide Cæl. Rhod. lib. 9. c. 29.

Acalanthis, ἀκαλανθίς Suidæ, Avis quam alii Acanthidem, alii Carduelem vocant. [. German. Ein Distelvogel oder Distelfinck / Stigeliz. Belg. Distelvincke / Putter.] Vide Acanthis. ¶ Est præterea Acalanthis, canis nomen, dictum (ut putat Suidas) ἀπὸ τοῦ ἀκαλλεῖν: hoc est, ab adulando.

Anālta, æ, f. p. proxima Violis, concolori amplitudine. Vincit numero foliorum marinam quinque foliorum numerum non excedentem, ab eodem odore superatur.

Acalyphe, ἀκαλύφη, ἀκαλήφη, Herba est, quam nostri *Vrticam* vocant: dicta Acalephe, teste Athenæo, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν καλὴν ἁφήν: hoc est, quòd tactui non sit jucunda. [חָרוּל *charûl.* Gall. *Ortie.* Ital. *Ortica.* Germ. Ein Nessel. Belg. Netteln. Hispan. *Ortiga.* Pol. *Pokrzywa.* Vngar. *Tsalan.* Ang *A nettle.*] ¶ Est etiam ex genere muscarum: apud Aristot. de Animalib. ¶ Item piscis quoddam genus, quod & nostri *Vrticam* appellant. Plin. lib. 9. cap. 45. inter τὰ ζωόφυτα connumerat: hoc est inter ea, quæ mediam habent naturam inter animantia & plantas. Vide latiùs in dictione VRTICA.

Acāntha, ἄκανθα, Herba eadem est cum Acantho. Vide ACANTHVS.

Acānthăleucē. [ἀκανθαλευκή. Gall. *Chardon sauvage.* German. Bebedistel / eber weiss Wegdistel. Ital. & Hispan. *Cardo sylvestre.* Vngar. *Zamar tövis.*] Herba est foliis aculeatis, & candidis maculis, variegatis, quasi lacte conspersis: unde & Latinè Spinam albam vocant. Officinæ Punico nomine vocant *Bedegarim.*

Acānthŏvōla, ἀκανθοβόλα, Instrumenta Chirurgicorum spinis piscium educendis, quæ in gurgulione hæserunt, idonea.

Acānthiæ cicadæ, ἀκάνθιαι τέττιγες, Proverbium est in indoctos atque infantes, ac mutos, aliis doctè loquentibus, aut musicæ ignaros, dici solitum. Tractum à mutis quibusdam cicadis, quæ Acanthiæ vocantur, sive quòd ejusmodi juxta Acanthum urbem inveniantur, ut Stephano placet: sive (ut mavult Suidas) quòd tales sint, quæ inter dumos & spinas versantur.

Acanthica mastiche, μαστίχη ἀκανθική, Lachryma helxines herbæ, de qua sic Plin. lib. 21. cap. 16: Helxine rara visu est, neque in omnibus terris est: radice foliosâ, ex quâ mediâ veluti malum extubera, contectum suâ fronde. Hujus vertex summus lacrymam continet jucundi saporis: Acanthicen mastichen appellatam.

Acānthĭon, sive Acanthium, thii, ἀκάνθιον. Herba est albæ spinæ similis, cujus meminit Plin. lib. 20. cap. 12. his verbis: Spinæ albæ similis est spine illa, quam Græci *Acanthion* vocāt, minoribus multò foliis aculeatis per extremitates & araneosâ lanugine

gine obductis: quâ collectâ, etiam vestes quædam bombycinis similes fiunt in Oriente.

Ăcanthĭs, chidis f. t. [ἀκανθίς. Gall. *Chardonneret, ou chardonnere o.* Ital. *Gardellino.* German. Ein Distelvogel/Stiglitz/Zeisich. Belg Distelvinck/gheel vogelken. Hispan. *Sirguerito.* Pol. *Sczygiel.* Vngar. *Tengelicz.* Ang *A goldfinche.*] Avis stridula, quæ & Carduelis: ita dicta, quòd spinis & carduis pascatur. Nam ἄκανθα, spina est: ἀκανθών, spinetum. Avis vocalis est & in primis canora. Hinc proverbium à Calphurnio Ecl. 6. usurpatum: Astyle credibile est si vincat acanthida cornix, Vocalem superet si turpis aëdona bubo. Cornix quidem obstrepera est, sed minimè canora. Plin. libr. 10 cap. 74: Et acanthis in spinis vivit: idcirco & asinos ipsa odit flores spinæ devorantes. Virgil. lib. 3. Georg. Littoraque halcyonem resonant, & acanthida dumi. Quo tamen in loco Pierius Acalanthida legendum contendit, itaq; in vetustissimis exemplaribus legi asserit Theod. Gaza pro Acanthide, vertit Spinum & Ligurinum, lib. Arist. 8. de histor. animal. cap. 3. Est verò & Græcis σπῖνος, ut apud Athenæum, & diminutivè σπινίον, & σπινίδιον apud Pollucem: apud Aratum: Spinus in auroeâ sibilans. Sed Acanthis & Spinus diversæ existimantur ¶ Acanthis Callimacho est genus herbæ, quæ Latinè Senecio dicitur, teste Plin. lib 25. cap. 13.

Ăcănthus, sive Acantha. [ἄκανθα, ἡ ἄκανθος. Gall. *Acanthe, ou branche v sine.* Itall. *Acantho.* German. Welsch Berenklaw/ Berenklapen Belg Berenclauwe. Hispan. *Yerva gigante, branca vrsina.* Polon. *Barszcz wloskij.* Vngar. *Medue talp*]Herba est quam officinæ à similitudine, quam ejus folia cum anterioribus ursorum pedibus habent, *Brancam ursinam* vocant. Plinius duo ejus genera commemorat: quorum alterum aculeatum facit, & crispum: alterum leve: quod à quibusdam Pæderota vocari asserit, ab aliis Melamphyllum. Dictum autem volunt Acanthum ab Acantho puero in florem hujus herbæ converso. Folia ejus in columnarum epistyliis insculpi solent: unde & Marmorariam vocatam fuisse, autor est Dioscorides. Solent quoque pocula hujus scalpturâ decorari. Vnde apud Virg. 3. Ecl. Damœtas pocula sua ab Acanthi scalpturâ commendat, quum ait: Et molli circum est ansas amplexus Acantho.

Ăcāpnă. [ἄκαπνα. Gall. *Bois sec qui ne fume point.* Ital. *Legne secche che nell' ardere non faciano fumo.* Germ. Dürr vnd wol erttrücknet Holtz/das nicht reucht vnd dempfft. Hispan. *Lenna que no humea.* Polon. *Suche drzewo ktore nie kurzij, Przipal.* Vngar. *száraz fa.* Angl. *Dry trees which put in the fyre hes na reik.*] Dicuntur ligna sicca, quæ igni admota & flammam facilè concipiunt, & quàm minimum edunt fumi. Vnde & nomen habent, ab α privativo, & καπνός, fumus. De lignis ejusmodi videtur intellexisse Cato de Re rusticâ c. 130. his verbis: Codicillos oleaginos, & cætera amurcâ crudâ perspergito, & in sole ponito, perbibant benè, ita neque fumosa erunt, & benè ardebunt.

Ăcāpnŏn, ἄκαπνον, Mellis optimi epitheton est, quòd ex fumo vitium non contraxerit. Vide Plin. lib. 11. cap. 16. ¶ Strab. lib. 9. mel ἀκάπνιστον vocat.

Ăcăpuŏs, ἄκαπνος, Majorana. Diosc. lib. 3. cap. 47.

Acaros, ἄκαρος, Frutex est aculeatus, qui & Oxymyrsine, & Chamemyrsine, & Latinè Ruscum appellatur. Vide Ruellium.

Ăcărpĭă, ἀκαρπία, Fructuum privatio dicitur, καρπὸς, enim fructus est.

Ăcărpŏs, ἄκαρπος. Latinè infructuosus.

Ăcărŭs, ri. [ἄκαρος. Gall. *Petit ver qui naist dedans la cire ou cuen.* Ital. *Il tarlesso che nasce nella cera, & il pedicello, ò volgarmente pidocchietto.* German. Ein Milw die im Wache wechst. Belg Een siere / ost sierken. Hispa.n *El arador.* Pol. *Weszka, Mol worskowij* Vngar *Moly.* Ang. *Amite.*] Tineæ genus in cerâ nascens, quod omnium animalium minimum esse existimatur. Ex Aristot libro quinto de Histor. animal. capite 53. Dicitur à Græco ἄκαρες, quod est indivisibile & insectile, ab α privativo & κείρω.

Ăcătălēctŏs, ἀκατάληκτος, & Acatalecticus versus, cui nulla syllaba deest: cui opponitur Catalecticus una deest syllaba.

Ăcătălēpsĭă, ἀκαταληψία, cum accentu in penultimâ, Latinè Incomprehensibilitas dicitur, si modò quis ita se loqui Latinè putet. Cic. quidem Græcâ voce est usus epist. ad Attic.

Ăcătălĭs, [ἀκατάλις. Germ. Ein kleine Weckholder staud.] Parva juniperus.

Ăcătĕră, ἀκατέρα Iuniperus magna.

Acatiă, ἀκακία, Spina, cujus semen lenticulæ simile, minor est tamen & grano folliculo.

Ăcătĭum. [ἀκάτιον. German. Ein Jagschifflein. Belg. Een boot.] Genus navigii actuarii. Plin. lib. 9. c. 30. Aliam sibi in Propontide visam esse concham Mutianus prodidit, acatii modo carinatam inflexâ puppe, prorâ costratâ. Iul. Pollux scribit Acacium velum in navi maximum esse: sicut minimum Dolonem, & tertium quod retrorsum panditur, Epidromum. Vide Baysium de re navali. [Gall. *Le plus grand voyle.* Ital. & Hispan. *La vela grande.* Germ. Das groß Sägel im Schiff. Belg. *Het tae-seyl.*]

Ăcaustŏs, ἄκαυστος, Latinè minimè ustus dicitur: nam καίομαι est ardeo, ἄκαυμα caloc intensus.

Ăccānto, as, avi, are, Iuxtà canto, unà canto. [προσᾴδω. Gall. *Chanter sus ou apres.* Ital. *Cantare appresso.* German. Zusingen. Hisp. *Cantar cerca algun lugar.* Pol. *Przyśpiewanie.* Vngar. *Eggyut eneklöök.* Angl. *To sing togither.*] Stat. 4. Syl Sumo animum, & magni tumulis accanto magistri. Equidem nemini autor sum, Statium in hoc verbo imitandi.

Ăccēdo, dis, Adeo, venio, appello. [נִגַּשׁ nighghásch קָרַב karib. προσέρχομαι, προσέρχομαι. Gall. *S'approcher, se tirer pres, s'adioindre.* Ital. *Accostarsi, tirarsi appresso.* Germ. Hinzugehn. Hisp. *Allegarse à lugar ò à otra cosa.* Polon. *Przistepuiie.* Vngar. *Hozza iarulok* Ang. *To come neare.*] Constructionem eandem habet, quam reliqua verba, quæ motum ad locum important: nimirum in nominibus propriis oppidorum aut pagorum accusativum sæpiùs nullâ præcedente præpositione. In reliquis accus. cum præpos. Cic. 12. Philipp. Poteróne Ariminum tutò accedere? Terent. in And. Ad flammam accessit imprudentiùs. Cic. pro Cecin. Accedere in ædes suas. Idem ad Attic. Ne antè in Senatum accederem, quàm rem confecissem. ¶ Per translationem sæpe pro Assentiri, probare, recipere, ponitur: ut Accedere sententiæ, Accedere ad conditiones alteriùs. Terent. in Prol. Phorm. Volũtas vestra si ad Poëtam accesserit: hoc est, si Poëtæ faveritis. [מַסְכִּים hischchim יָאַת jaáth. συγκατατίθεμαι. Gall. *S'accorder, consentir.* Ital. *Consentire, approbare.* German. Zufallen/ bewilligen. Hispan. *Consentir con otro.* Polon. *Przyzwalam.* Vngar. *Egget ertök.* Angl. *To consent.*] ¶ Interdum similitudinem quandam denotat, vel æqualitatem: ut, Hoc ad illud accedit: id est, simile est. Et cum dativo. Cicer. in Brut. Antonio Philippus proximus accedebat. ¶ Aliquando Accedere ponitur pro Addi vel Adjungi, ut quum dicimus. Accedit ad hæc, pro Adjungitur ad hæc, ἐπιγίνεται τούτοις. Et in hac significatione jungitur aut dativo. Cicer. Attico: Dolor accessit bonis viris. aut accusativo, mediante præpositione Ad. Ibidem: Ad calamitates hoc quoque malum accedit. aut adverbiis Húc, Eò, Eòdem, & similibus: ut, Accedit húc, Eòdem accedit. ¶ Interdum etiam prorsus absolutè. Cicer. de Orat. Accedit, ut ne in ipsum quidem Clodium meum insigne odium fuerit. ¶ Dicitur etiam, Accedit quòd. Cic. pro Rosc. Amer. Accessit illa quoque causa, quòd à cæteris forsitan ita petitum sit, ut dicerent. Subauditur nonnunquam ipsum, *quód.* Terent. Accedere febris dicitur, cùm per intervalla incenditur. ¶ Acceditur, Impersonale. Cic. pro Cecin. Ad eas quum accedaretur, iste cum omnibus copiis præstò fuit.

Āccēssŭs (Ab accedo, pro Advenio) idem quod Accessio, pro adventu.

Āccēssŭs, a, um, πρόσιτος. Participium. Ovid. Et non accessis invia fluminibus. Pro inaccessis.

Āccēssĭo, f. t. Incrementum, lucrum, adjectio. [תּוֹסֶפֶת tosépheth. προσθήκη. Gall. *Addition, succroist.* Ital. *Aggionta.* German. Ein Zugang / Zusatz. Belg. Toemats / toeworp / toegbiffte / toewarc. Hisp *Anaadura.* Polon. *Przyczinek, Przijdatek.* Vngar. *bregbwllés.* Angl. *Eking or vantage.*] Contraria ejus sunt Recessus, Decessio. Cic. Offic. Ad veteres necessitudines magnã attulit accessioné tua voluntas erga me. Idẽ Offic. Hanc Scaurus demolitus accessioné adjunxit ædibus. ¶ Propriè aũt Accessionis nomine intelliguntur ea omnia, quæ ad legitimũ & certũ alicujus rei numerũ adduntur: ut quum à debitore ad sorté honoris causâ creditori aliquid additur: vel ab araborib. decumanis, ultra decumas aliquantũ frumenti datur. Cic. de Divinat. Hæc decessio capitis aut accessio subitóne fieri potest. Idem in Verr. Accessionem mille talentûm esse factam. Idem pro Rab. posth. Non intelligo hoc quale sit, utrùm accessionem decumæ centesima, an decessionem de summâ fecerit. ¶ Hinc dicitur proverbio: Ne major tibi thylaco accessio, Μὴ σοι μεῖζον προσθήκη τοῦ θυλάκου. Quo uti licebit quum digressio longior est quàm ipsa res. Translatum à mulionibus, qui præter legitimũ onus vascula quædam superimponunt. Thylacus enim est culeus sive mantica, parata gestandis oneribus: vide Lucia. in encomio Demosth. Simile huic est, Accessio capite major. ¶ Accessiones etiam fidejussores vocantur à Paulo in l. Si serum stipulatus. De verborum oblig. Accessio est fideiussor qui principali debitori accedit. ¶ Invenitur etiam Accessio pro adventu, sicut Decessio pro recessu. Citer. 2. Offic. Eorum neque accessione vitam meliorem fieri: neque decessione pejorem. ¶ Accessio in febribus dicitur morbi ipsius exasperatio, quum scilicet redeunte malo, ad pugnam irritatur naturæ vis: Græci paroxysmon, παροξυσμὸν dicunt: accessio febris, ἐπιβολὴ, εἰσβολὴ πυρετοῦ.

Āccēssŏr, oris. m. t. Verbale, πρόσιτος, Qui accedit. Valerius: Nec accessor gloriosæ illius pompæ, sed author spectatus est.

Ăccĕlĕro, n. p. Propero, festino, maturo, celero, celeritatem adhibeo. [מִהֵר miher. ἐπισπεύδω, ἐγκονέω. Gall. *Avancer, haster.* Ital. *Andare in fretta.* Germ. Eylen/schnell gehn. Hispan. *Appressurarse à ir ò venir.* Pol. *Spiesziesie kwapiesie.* Vng. *El sietök.* Ang. *To haist.*] Cic. in Catil. Aureliâ viâ profectus est: si accelerare volent, ad vesperam consequentur.

Ăccĕlĕrātĭo, verbale, f. t. Festinatio, properatio. [מְהֵרָה meherah. ἐπιτάχυνσις. Gall. *Avancement, hastiveté.* Ital. *Affrettamento.* Ger. Eylung. Hisp. *Appressuramiento.* Pol. *Kwapienie.* Vngar. *El sietes.* Ang. *Hasting.*] Autor ad Heren. Continuatio est orationis enuntiandæ acceleratio clamosa.

Ăccēndo, dis, di, sum, Ex ad & Cando: a, in e, mutatâ: quemadmodum à Mando fit Commendo. Neque enim fit à Candeo: (ut quidam malè crediderunt) habet enim neutralem significatio-

gnificationem Accendo verò agendi, Neque rursus à Cendo, quod nusquam legitur. Sequitur igitur simplex esse Cando: quod licet hodie in usu non sit, ex neutro tamen ejus Candeo, constat olim fuisse usitatum. Postulat enim analogiæ ratio, ut quemadmodum ab activo Albo fit neutrum Albeo: à Duro, Dureo: à Pendo, Pendeo: ita ab eo quod est Cando deducatur Candeo. Est autē Accendo, item excito, inflammo. [הבער *hibhir*, ἀνάπτω, ἀναίπτω. Gall. *Allumer, enflammer.* Ital. *Accendere.* Germ. Anzünden Hisp. *Encender.* Pol. *Zapalam, Zazegam* Vng. *Fel gyutom* Ang. *To kendle.*] Cicer in Pison. Ego faces jam accensas ad hujus urbis incendium extinxi. Idem in Somnio Scipionis: Luna radiis Solis accensa, [illegible]. ¶ Per translationem significat Animare, & instigare. Virgil. 6 Aeneid. quo non præstantior alter Aere ciere viros, Martemque accendere cantu. Cicero in libro de Oratore: Præclarè enim se res habeat, si hæc accendi aut commoveri arte possint.

Accensus, a, um, Incensus, ardens, flagrans. Cic. Ego faces jam accensas ad hujus urbis incendium, extinxi.

Accensi, m. f. (ut Marcellinus scribit) Genus militiæ erat administrantibus proximum, [illegible]. Dicti, quòd ad necessarias res sæpiùs accirentur, veluti accersiti. Festus verò scribit fuisse, qui in locum mortuorum militum subrogabantur, & ad accensum adjiciebantur. Idem lib. 1: Adscriptitii: veluti quidam scripti dicebantur, qui supplendis legionibus adscribebantur: hos & Accensos dicebant. Sed Varro rectiùs docet, Accensos administros fuisse magistratuum, ab acciendo dictos: id est vocando. Nam Accensus instar præconis acciebat: id est vocabat, quem magistratus, cui apparebat, juberet. [השוטר *hashoter*, ὁ κλητήρ. Gall. *bedeau, huissier.* Ital. *L'usciere ò Sergente.* Germ. Ein Statknecht oder Weybel Hispan. *Alguazil.* Polon. [illegible] Vng. *Porozlo.*] Plin. li. 7: Post aliquot annos adjectus est & meridies, Accenso Consulum id pronuntiante. Erant singuli Præsidibus provinciarum Accensi. Quod munus nemini, nisi libertis deferebatur, sicut scripsit M. Cicer. ad Quint. Fratrem, cujus verba sunt hæc: Accensus sit eo etiam numero, quo eum majores nostri esse voluerunt, qui hoc non in beneficii loco, sed in laboris ac muneris, non temerè, nisi libertis, deferebant. Asconius autem sic habet: Accensus est nomen ordinis & promotionis in militia: ut nunc dicitur, Princeps vel Commētariensis, aut Cornicularius. Accensi & præconis officia in hoc conveniebant, quòd utrerque ad imperium, nutumque magistratus præstò essent: verùm in hoc differebant, quòd Præco in comitiis concione & judicii, siquid pronuntiandum recitandumque esset altâ voce recitabat. Accensus verò ad magistratum homines privatos accersebat.

Accentus, m. qui dicitur quasi Adcantus: hoc est, ad, sive juxta cantum, quia ad cantilenam vocis nos cognoscere facit syllabas. [טעם *taham*. Græci προσῳδίαν dicūt, quòd [illegible]. Gall. *Accent, Elevation ou abaissement de voix en prononçant.* Ital. *Accento, elevar, & abbassar della voce nella pronunciatione de le voci.* Germ. Der stimmen thon in einem jeden wort. Hisp. *El accento de cada palabra.* Polon. [illegible] Vngar. *Zönak* [illegible]. Ang. *An accent.*] A Latinis etiam Tonus & tenor vocatur: quia ibi sonus crescit & desinit. Definitur à quibusdam, quòd sit anima verborum: ab aliis, quòd sit vox syllabæ. Hos veteres nunc Moderamenta, nunc Accentiunculas, nunc Voculationes appellant. ¶ Sunt autem tres accentus: acutus, gravis & circumflexus. Acutus, ὀξεῖα προσῳδία dictus est, quòd acuat & erigat syllabam: Gravis, βαρεῖα προσῳδία, quòd deprimat: est enim contrarius acuto: Circumflexus, περισπωμένη προσῳδία, qui ex acuto & gravi constat: incipiens enim ab acuto desinit in gravem. ¶ De his Fabius lib. 1. Priscianus & Torrentius.

Accentiuncula, diminutivum ab Accentus. Gell. lib. 13. cap. 6. Quas Græci προσῳδίας dicunt, eas veteres docti tum notas vocum, tum moderamenta, tum accentiunculas, tum voculationes appellabant.

Accepso, veteres pro acceperim dixēre, Pacuvius: Haud sinam quicquam profari, priusquam accepso quod peto. Ex Nonio.

Acceptabulum, Vide paulò pòst ACETABULUM.

Acceptilatio, Acceptio Accepto, Acceptor, Acceptus, Vide ACCIPIO.

Accerso, sis, ire, act. q. Voco, advoco, accerso. [קרא *karà*, μεταπέμπω, μετακαλέω. Gall *Appeller à soy, aller, ou envoyer querir, mander venir.* Ital. *Chiamare, andare à chiamare.* Germ Zu ihm berüffen/ beschicken. Hisp. *Llamar, ò ir à llamar.* Pol. *Przyzwanie. Przywolanie: Pozwanie.* Vng. *Hozzam hivom, Zolitom.* Angl. *To call upon.*] Liv. lib. 3: Placere itaque patrem accersire. Sallu. in Iug. Postremò Sylam accersiri jubet. ¶ Ponitur etiam pro Accusare. Cic. 2. de Invent. Quidam captivis accersierunt. Idem pro Cæl. Nec ipse alterum ambitus crimine accersiret.

Accerso, sis, sivi situm, μεταπέμπω. Et Arcesso, sis, ambo conjugationis tertiæ: idem quod Accersio: sed in præterito, non autem in præsenti, sunt quartæ: quæ propterea desiderativa à Grammaticis dicuntur, quòd nunquam ferè eorum verborum actus sine desiderio fiunt. Terent. in Andr. Obstetricem accerso. Fit autem Accerso ab Accio: Arcesso verò ab Arcio, quod idem est: quum apud antiquos (ut Priscianus inquit) Ar pro Ad poni consueverit, Arvenas, Arventores, Arvolare, pro Advenas, Adventores, Advolare dicentes. Vnde ostenditur rectè Arcesso dici ab Arcio, quod nos Accio dicimus. Clau. lib. 3: Iuppiter interea cinctam Thaumantida nimbis Ire jubet, totoque deos arcessere mundo. ¶ Apud Virgil. tamen lib. 4. Georg. pro Attraho ponitur: Hinc pecudes, armenta, viros, genus omne ferarum, Quemque sibi tenues nascentem arcessere vitas. ¶ Accipitur interdum pro Accuso [illegible]. Sallu. [illegible] in Iug. Quos pecuniæ captæ arcessebant delicta patefecerent. Cic. in Verr. Act. 3: Quòd tum magis invidioso crimine, quàm vero accerseretur. Et paulò pòst: Quis erit tam demens, qui te post quinquennium statuarum nomine accersat? Et alio loco: Accersere aliquem crimine conjurationis, [illegible].

Accersitus, ta tum, Participium, Vocatus. [קרוא *karù*, [illegible]. Gall. *Appellé huché.* Ital. *Chiamato ad uno, citato.* Ger. Zu ihm berüfft/ beschickt. Hispan. *Llamado.* Polon. *wezwany.* Vng. *Hivattatot.* Ang. *Called upon.*] Cicer. 2. de Orat. Etenim cavendum est, ne accersitum dictum putetur. ¶ Hinc proverbio datus est locus: Accersitum malum, ἐπίσπαστον κακόν, cùm quis sibi mali causam præbuerit: Hom. Odyss. 6.

Accersitus, us, substant. [קריאה *kriah*, μετάκλησις, πρόσκλησις. Gall. *Appellement, huchement.* Ital. *Il chiamare, il citare* German. Berüffung/ beschickung. Hispan. *Llamamiento.* Polon *wezwanie.* Vngar. *Hivata.* Ang. *Calling upon.*] Cicer. 2. de Nat. deorum: Nam cum ferm Latinis ad eum, ipsius rogatu, accersituque venissem.

Accersitor, oris, m. t. Vocator. קורא *korè*, ὁ κλήτωρ. Gall. *Huissier, celuy qui va querir ou appeler quelqu'un.* Ital. *Chi [illegible] citar, altri.* Germ. Ein Berüffer/ oder Weybel der einen botet Hisp. *Llamador.* Pol. [illegible] Vngar. *Hivo, hivogato.* Angl. *A caller.*] Plin. Epist. 101: Altius ibi otium, & pinguius [illegible] securius: nullâ necessitate togæ, nemo accersitor ex proximo.

Accido, ex Ad & Cædo, act. [illegible] Attenuo, circumcido exhaurio. [illegible]. Gallicè. *Rongner, couper tout à l'entour.* Italicè, *Tagliare, mettere al fondo.* Germanicè, Behawen/ beschneiden. Hispan. *Cortar y gastar.* Polon. [illegible] Vngar. [illegible] Ang. *To make feble, to afflict.*] Liv. 1 ab Vrbe: Ita prælio uno accidit Vestinorum res, ut ne vallo quidem freti in oppida dilaberentur. Idem: Quanquam accisas res eorum satis constabit: id est, [illegible]. Virgil. 7. Aeneid. Accisis coget dapibus consumere mensas.

Accido, n. t. Ex Ad & cado: Quasi ad: id est, juxta aliquid cado. Accedo, evenio, obtingo [illegible] *nachal*, συμπίπτω, συμβαίνω. Gall. *Cheoir sus ou pres quelque chose* Ital. *Gittar si davanti, ò nel occhione accadere.* German. Zu ihm fallen. Hispan. *Caer d'acontescer alguna cosa.* Polon. [illegible] Vngar. [illegible] Angl. *To chance, to fall by any thing.*] Sueton. in Cæs. Lucullo tantum calumniarum metum injecit, ut ad genus sibi accideret. Cic. Attic. 1: Ad pedes omnium singulatim accidente Clodio. ¶ Accidere, vetustè positum cum accusativo sine præpositione. Plaut. Sticho 3. 31: Certò enim mihi paternæ vocis sonitus aures accidit. Pro, ad aures, vel auribus. Sallust. in Iugur. Quos accidam? aut quos appellem? Pro, ad quos, vel ad quorum genua accidam: Id est, quibus supplicem. Sic legit Donatus in comment. in Hecyram: licet in quibusdam codicibus Sallust. corruptè legatur, Quò accedā. ¶ Iureconsulti usurpant pro Mori, in hac locutione: Si quid illi acciderit, ut & Græci τὶ πάσχειν mortem significat. Vide Pomponium l. 162. D. de verborum significatione. In qua significatione & Cicer. usus est 2 de Invent. Cujus hæres non illo in testamento quisquam scriptus erat, si quid pupillo accidisset. Item in Antonium: Si quid mihi humanitus accidisset: multa autem impendere videbantur, præter naturam præterque fatum. ¶ In tertiâ personâ significat, præter spem venire: & hoc tam in bonum quàm in malū. [קרה *karah*. συμβαίνει, συντυγχάνει Gall. *Il advient, id est advenir.* Ital. *Gli è accaduto, gli è occorso.* German Es begibt sich/ es tregt sich zu. Hispan. *Et acontescido.* Polon. *Trafia sie.* Vng. *Törtenik.* Ang *It chanceth.*] Terent. in Andr. Interea aliquid acciderit boni. Cicer. de Amicit. Nihil mali accidisse Scipioni putandum est. ¶ Ponitur etiam absolutè, sequente particulâ Vt. Cic. 3. Verr. Accidit quum iste à Cn. Dolabella efflagitasset, ut se ad regem Nicomedem, regemque Sadalam mitteret, ut illo itinere veniret.

Accidens, n. t. [מקרה *mikreh*, τὸ συμβεβηκός. Gall. *Accident une chose qui survient.* German. Ein zufall / oder zufellig ding. Ital. & Hispan. *El accidente, Quel che aviene & opravien* Pol. *Przypadek, Trafunek* Angl. *A accident, a chance.*] Vox est Dialecticis usitata, pro qualitate quæ adest, & abest, præter subjecti corruptionem: quod Cicero conjunctum vel adjunctum vocat. Quint. lib. 4. cap. 10: Causa, tempus, locus, occasio, instrumentum, modus, & cætera sunt rerum accidentia: quanquam hic Quintil. ea vocat accidentia, quæ aliis circumstantiæ. Græcis περιστάσεις. ¶ Accidentia quoque vocantur casus hominum. Quint. Non molliri prosperis facilè, non accidentibus frangi. Id est, rebus adversis.

Accidentalis, Ab accidens nomen adjectivum. Fab. Victorin. in 1. Rhetoric. Cic. Illud preceptum est in faciendis generibus, & speciebus & individuis, rem aut substantialem in omnibus esse servandam, aut accidentalem.

Accidentia, æ, f. p. Verbale ab Accidit. [קרי *keri*, συντυχία

b Gall

Gall. *Aventure.* Ital. *L'avvenimento, la sorte, il caso.* Germ. Zufall. Hispan. *Aquella obra de acontecer à caso.* Polon. *Trafunek, Przypadek.* Vngar *Törtenet.* Angl. *Eventure.*] Plin. lib. 32. cap. 2: Esse verò illam naturæ accidentiam, quod magis miremur, etiam in locis quibusdam opposito occurrit exemplo.

A¯ccieo, accies, accivi, accitum. [...] Gall. *Appeller, envoyer querir, mander.* Ital. *Chiamare a se.* German. Herzu berüffen. Hispan. *Llamar de lexos.* Polon. *Przyzywam.* Vngar. *Hozzam hivom.* Angl. *To call, or.*] Verbum rarum, idem significat quod Accio. Plautus in Mil. Vos modò curate, ego illum probè jam oneratum huc acciebo.

A¯ccingo, gis, xi, ctum, act. t. ex Ad & Cingo, Instruo, armo: ferè cum ablativo jungitur: ut, Accingere se armis, ferro, ense, &c. [...] Gall. *Se trousser & mettre à point, s'accoustrer & preparer à quelque chose.* Ital. *Apparecchiarsi, mettere à punto.* German. Sich umbgürten oder anthun/ sich rüsten. Belg. Ja gorde. Hispan. *Poner haldas en cinta, apparejarse a hazer alguna cosa.* Polon. [...] Vng. [...] Angl. *To gird or prepare himself.*] Virgil. 2. Aeneid. Atque omnis facibus pubes accingitur atris. ¶ Interdum aggredi vel præparare. Habet autem vel dativum. Virg. Aeneid. 1: Illi se prædæ accingunt. Idem lib. 2: Accingunt omnes operi. Vel accusativum, etiam in passivâ significatione. Idem Aeneid. 4: Magicas invitam accingier artes: pro ad illas discendas præparari. Vel accusativum cum Ad vel In. Livius: Proinde in hoc discrimen, si juvat, accingere: id est, ad hoc periculum subeundum te para. Idem: Quin igitur ad hoc accingeris: id est, cur hanc rem non aggrederis? ¶ Vnde Accinctos vocamus, industrios, paratos, expeditosque: contra Discinctos, ignavos, incomptos, negligentesque. Sic Græce [...]

A¯ccino, is, ere, accinui, accentum, ex Ad & Cano. [...] Gall. *Chanter avec quelcun, s'accorder avec luy.* Ital. *Cantar insieme & accordarsi con altri.* German. Zusingen/mit singen. Hisp. *Cantar juntamente con uno.* Polon. *Przyśpiewuię.* Vngar. *Eggyut eggyeüt éneklek.* Angl. *To sing with an other, to agree.*] Hinc Accentus, us, [...] de quo suprà.

A¯ccio, cis, civi, vel cii, accitum, act. q. Ex ad & cio significat Advoco. [...] Gall. *Appeller à soy.* Ital. *Chiamare se.* German. Zu sich berüffen/beschicken. Hispan. *Llamar.* Polon. *Przyzywam.* Vngar. *Hozzam hivom.* Angl. *To call upon.*] Inde Accitus, advocatus. Virgil lib. 11. Aeneid. Spem si quam accitis Aetolûm habuistis in armis. Cic. ad Att. Tu invita mulieres, ego acciebo pueros.

A¯ccitus, tus, tui. [...] Vngar. *Hivatal.* Angl. *Caling.*] Virgil. Aeneid. lib. 5. Regius accitu chari genitoris ad urbem.

A¯ccipio, pis, act. t. Capio. [...] Gall. *Recevoir, prendre.* Ital. *Pigliare, prendre.* German. Annemmen/nemmen. Hispan. *Tomar lo che se da.* Polon. *Przyimuię, Biore.* Vngar. *El veszem, el fogom.* Angl. *To take, to receave.*] Multi & varii usus est hoc verbum. ¶ Interdum enim est Audire. Cicero in Catone: Accipite [...] orationem Archytæ. ¶ Interdum Sentire. Terent. in Heauton. Clinia, aliter de amore suo atque est, accipis. ¶ Interdum Cognoscere, intelligere. Cicero primo de Naturâ Deorum: Quum M. Catonem Græcas literas in senectute didicisse acceperim. ¶ Interdum Concipere. Virg. lib. 9. Aeneid. [...] alii ventosis follibus auras Accipiunt, redduntque. ¶ Interdum Recipere. Lucil. Sic inquam veteratorem illum veterem lupum Annibalem acceptum. ¶ Interdum Tractare, tàm in malum quàm in bonum. Terent. in Adelph. Ego abs te miseris sum acceptus modis. Cicer. Roga ipsum, quemadmodum ego eum Arimini accepi. ¶ Interdum Probare: ut, Accipere legem populus dicitur, quam jubet & probat. ¶ Accipere nomen, pro eo quod vulgus Gallicum dicit *Recevoir à la monstre.* Livius primo Bell. Punic. Itaque si suum nomen dictator acciperet, se comitiis intercessuros dicunt. ¶ Dicimus etiam accipere conditionem, colorem, fœdera, libertatem, &c. Hujus compositum est Præaccipio. Accipere judicium dicitur reus, cum patitur à Prætore dari judices in eam rem, de qua movetur controversia. Cic. in Orat. pro Quinctio: Iudicium quin acciperet in ea ipsa verba, quæ edebat Nævius, nô recusare. Vide Hotomani Lexicon. ¶ Accipere, in aliâ quadam significatione [...] in verbum Afficior resolvi potest: & tum ad bona, tum ad mala pertinet, ut Accepit lætitiam, dolorê, &c. Id est, affectus est lætitiâ, dolore. Inter accipere beneficiû, & Recipere, discrimen est: Accipit ab aliquo beneficium, qui prius ei nihil contulit. Recipit, qui jam côtulerat. Ex Senecâ de benef. ¶ Accipere in bonam vel malâ partem, est bene vel malè interpretari dictum aut factum alterius, quod ad nos pertineat: id est, de illo bene aut malè judicare. Huc pertinent, Accipere alivorsum, aliterum eam partem, & similia.

A¯ccêptus, nomen ex participio, Gratus, vel jucundus. [...] Gall. *Aggreable.* Ital. *Quello ch'aggrada, & che accetto.* German. Angenem. Hisp. *Cosa rata y grata.* Pol. [...] Angl. *Acceptable.*] Cæsar. 1. Bell. Gall. Maxime plebi acceptus erat. Acceptum, accepti, absolutè, dicitur quicquid ab aliis accipimus seu dono, seu mutuo, seu alio quovis modo. Plaut. in Truc. Hic ratio accepti scribitur. Contrarium ejus est Datû, sive Expensum. Vnde tabulæ accepti & expensi dicebantur libri mercatorum, in quos referebant tàm ea quæ accepissent, quàm quæ expendissent. Cic. pro Roscio Comœdo: Si tabulas Fannius accepti & expensi profert suam in suam rem suo arbitratu conscriptas, quo minus secundum illas judicetis, non recuso. Hinc

A¯cceptum ferre, Est pro accepto habere, & fateri se accepisse, etiamsi nihil sit acceptû, scribere in tabulis se accepisse. [...] Gall. *Tenir pour receu.* Ital. *Haver per ricevuto, confessare il ricevuto.* German. Für entpfangen haben. Hisp. *Confessar ser lo devedor.* Polon. [...] Vngar. [...] Tracta est loquendi figura à civium Romanorum consuetudine, qui summâ diligentiâ omnes tabulas accepti & expensi conficiebant, in quibus quid ab aliis accepissent, aut quid ipsi aliis credidissent, perscribere solebant, quemadmodum ex Verrinâ tertiâ, itemq; quintâ & multis aliis locis intelligitur. Frequentius tamen est, apud probatos scriptores in eâdê significatione, acceptû referre: de quo plura suo loco sumus dicturi. Hinc fit Acceptilatio: de quo infrà. ¶ Dicitur etiam pro Acceptum ferre, Acceptum facere, & acceptum habere. L. 7. de acceptilat. A. Agerius Numerio Nigidio acceptum fecit. ¶ Accepto ferre rationibus aliquid, est quod Gallicè dicimus, *Coucher sur le livre du receu quelque chose,* ut l. 91. §. 4. D. de leg. 3. ¶ Accepto vel acceptum rogare dicitur, qui stipulatur an id quod promisit creditor acceptum habeat. Contrà accepto liberare dicitur creditor, cûm debitori stipulanti respondet, se acceptum habere. Hæc omnia fusiûs apud Hotom. in Lexico.

A¯cceptto, as, are, frequentativum ab Accipio: significat accipere soleo. [...] Gall. *Accepter, prendre volontiers & souvent.* Ital. *Accettare, ricevere spesso.* German. Oft nemmen/ohn underlaß nemmen. Hispan. *Recibir muchas vezes.* Polon. *Biore usta[...]* Vngar. [...] Angl. *To take often.*] Plaut. in Pseud. P. Quid dubitas dare? B. tibi ego dem? P. mihi hercle verò, qui res, rationesque heri Ballionis curo, argentum accepto.

A¯cceps̄o, item frequentativum, quo antiqui usi sunt. Pacuvius in Teucro: Haud finam Quicquid profari priusquam accepso quod peto. Ex Nonio. ¶ Sed aut errat Nonius, aut apud eum pro accipio est legendum accepero. Nam accepso pro accepero dixerunt veteres, non pro accipio, ut levasso, pro levavero. Et in Pacuvii verbis haud sanè aliter accipi potest. Paulus Iurisconsult. D. li. 26. Tit. 7. l. 44. Sed si pupillus post pubertatem rationibus à tutore acceptis reliquationem ejûs secutus usuras acceptaverit.

A¯cceptio, verbale ab Accipio, f. t. [...] Gall. *Prise, reception.* Ital. *Accettamento, ricevimento.* German. Nemmung oder entpfahung. Hispan. *Aquella obra de recebir y confessar.* Polon. *Przyiecie.* Vngar. *Elvétel.* Ang. *Receaving.*] Cic. in Top. Nam neque deditionem, neque donationem, sine acceptione intelligi posse.

A¯cceptor, aliud verbale, m. t. [...] Gall. *Preneur, qui prend & recoit.* Ital. *Accettatore, chi riceve & accetta.* German. Ein entpfaher. Hispan. *Recebidor.* Polon. *Przyimuiacy.* Vngar. *El vevö.* Ang. *A receaver.*] Plaut. in Trin. Qui illorum verbis falsis acceptor fui.

A¯cceptrica, acceptricæ. Plaut. Trucul. Des quantum vis, nusquâ apparet neq; datori neq; acceptricæ. A verbali Acceptrix, videtur formasse. Nomen est insolens & inusitatum.

A¯cceptilatio, f. t. [...] Gall. *Quittance, descharge par le creancier faicte au debteur.* Ital. *La quittanza, & ricevuta di qualche obligatione.* German. Ein Quittung/ein Bekandtnuß/in welcher man einen ledig sagt einer zusprach oder verbindung halb. Hisp. *Alvala de fin y quito.* Polon. [...] Vngar. [...] Angl. *An acquittance.*] Est liberatio (ut docet Modestinus) quæ fit per interrogationem & responsionem, qua debitor liberatur. Vt si dicam, Quicquid tibi per stipulatinem promisi, vel ex stipulatu debui, habesne acceptum? Et tu respondeas: Habeo, acceptumque fero, id perinde est, ac si accepissem abs te per veram solutionem. Apocha verò (inquit Vlpianus) non aliàs, quàm si pecunia soluta sit, appellari potest.

A¯ccipiter, [...] Gall. *Oiseau de proye, comme espervier, faucon & autres.* Ital. *Sparviere.* German. Ein Raubvogel/wie ein Habbich/Sperber/rc. Belg. *Havic, Hafkin.* Hispan. *Halcon o açor generalmente.* Pol. *Iastrząb.* Vngar. [...] Angl. *A falcon or eny ravenous foull.*] Genus est, ad aves omnes rapaces: cujus species sunt sexdecim: præcipuæ tamen sunt, Buteo, Triorchis, Aesalon: de quibus vide Plin. lib. 10. cap. 8. Dictus est ab accipiendo: hoc est, à rapiendo. Terent. in Phorm. Non rete accipitri tenditur, neq; milvio. ¶ Tantæ velocitatis hoc genus avium ut inde hyperbolica parœmia orta sit, Ocyor accipitre, [...] Qua venustè utemur, si ad famam aut nuncium aut ejusmodi quippiam detorqueatur.

A¯ccisso, [...] Gall. *Estre hors du sens, dissimuler.* Ital. *Inettire, dissimulare.* German. Vngeschickt/ und närrische geberd treiben. Item, Nicht der gleichen thun. Hisp. *Hazer o dezir necedades, dissimular.* Polon. [...] Vngar. [...] Ang. *To become of the wit, or to dissemble, to be mad.*] Veteres dixerunt pro ineptire, delirare vel insanire: itê pro dissimulare ea, quæ maxime cupimus. Vtrunque tractum est à moribus Accûs aniculæ adeò ineptæ atque deliræ, ut & cum imagine suâ in speculo redditâ, tanquam cum alterâ muliere colloqueretur.

quaereret, & vestes nondum pertextas, à telâ soleret detrahere, atq; induere. Hinc proverbium manavit: In armis accissat, ἐπὶ τοῖς ὅπλοις ἀκκίζεται. In eum qui sibi placet, sesaq; quasi contemplatur in armis, ut traditum est de Accona muliere, quæ ad speculum ineptè sibi blandiebatur. Illud etiam in moribus habuit peculiare, ut recusaret quod maximè cupiebat. Vnde ab ejus quoque nomine Accismum dictum volunt, ἀκκισμὸν, fictam dissimulationem, quum scilicet, quæ maximè cupimus, nos velle dissimulamus. Cicer. Att. 2: Hoc, opinor, certi sumus perisse omnia: quid enim ἀκκιζόμεθα tandiu: hoc est, quid dissimulamus? De hoc adagio vide Lucianum & Olympiodorum.

Acclāmo, ara, act. p. Exclamo. [קרא *karà* צעק *zahák*. ἐπιβοάω. Gallicè, *S'escrier en la faveur ou defaveur de quelcun, luy favoriser ou contredire par cry.* Italicè, *Gridare in favore ò in disfavore d'una cosa.* Germanicè, Zuschreyen mit erhebter Stimm. Hispanicè, *Dar vozes à las vozes de otro, llamar dando voces.* Pol. *Spolnie wolam, wespol krzicze.* Vngar. *Fól kiáltok.* Angl. *To cry or shout in generall and or aggree becrying.*] Cicer. pro Cæcin. Populus cum risu acclamavit ita esse. Acclamare alicui, pro In favorem alicujus. Acclamare in aliquem: id est, Reclamare, ut indignantes faciunt.

Acclāmātio, verbale, f.t. [צעקה *zehakáh*, ἐπιβόημα. Gall. *Escry, acclamation, huée.* Ital. *Tal gridamento in favore ò disfavore.* Germ. Beschreyung. Hispan. *Aquella obra de dar vozes assi.* Polon. *Krzik.* Vngar. *Fól kiáltás.* Angl. *Shouting.*] Cic. Att. lib. 1: Credo te ex acclamatione Clodii, &c.

Acclāmito, frequentativum. [ענה בגבורה *hanah ghebhuráh* צעק *zahák* שועה *schauuáh*. ἐπιβοάω, ἐπιφωνέω. Gall. *Souvent crier contre ce que dit quelcun ou en luy favorisant.* Ital. *Gridare in favore ò contro spesso.* German. Viel unnd offt mit lauter Stimm zuschreyen. Hisp. *Llamar dando vozes muchas vezes.* Pol. *Krzicząc często przestawanie.* Vngar. *Fól pattogok gyakorta kialtok.* Angl. *To shoute at ....*] Plautus in Amph. Et quæ sunt facta, infecta esse acclamavit.

Acclīnē, adjectivum, n.t. Flexum, incurvatum, jacens, humile. [משפלה *meschuppáh* נרכן *narchah*. Gall. *Enclin, penché.* Ital. *Inclinato.* German. Herzuhaltend/herneigend. Hispan. *Inclinado ò acostado hazia otra cosa.* Polon. *Pochilnoscie.* Vngar. *Meg haylot meret...* Ang. *Which boweth or crooketh.*] Et propriè in descensu dicitur. Hieronymus: Scabellum accline, & ex unâ parte obliquum. Dicitur & Acclinus, na, num. sicut & interclinus: quo usus est Ambrosius in Egesippo: Civitas, ..., prærupta undique propè erat, interclina rupibus.

Acclīno, nas, act. p. Ad aliquid flecto, inclino. [הטה *hittáh*. ἐπικλίνω. Gall. *Encliner vers quelcun, pencher.* Ital. *Condescendere, inchinarsi.* Germ. Herzuhalten/oder neigen. Hisp. *Inclinar ò acostar hazia otra cosa, consentir con otro.* Pol. *Przichilam sie, Przizwalam.* Vngar. *Hozzá haylok.* Ang. *To incline or, bowe, to leane to any thing.*] Liv. 4. ab Vrbe: Haud gravatè acclinaturos se ad causam Senatus, pro Assensuros causæ Senatus.

Acclīvis, sive Acclivus, va, vum, per u. Quod est leviter erectum, & arduum, & propriè de ascensu dicitur, quasi in clivum acuminatum, & sensim elavatum. [προσάντης, ἀνάντης, ἀνωφερής. Gall. *Eslevé en montant, aigu par haut.* Ital. *Erto, alto elevato.* Germ. Übersich gehaldet. Hisp. *cosa cuesta arriba.* Polon. *Przikri dowsiapienia.* Vng. *Meredék.* Ang. *Stay.*] Cic Quint. fratri: Ea vix pars valde acclivis est. Huic contrarium est Declive, sive Declivum, quod est inclinatum, atque incurvum.

Acclīvitās, f.t. [סוללה *ésch...*, ἀνωφέρεια. Gall. *Le montant d'un terre, une legiere roideur de montagne.* Ital. *La montata, lerta.* Ger. Das ding auffsteigen eines Bühels oder bergechtigen orts. Hisp. *Aquel ... cuesta arriba.* Pol. *Przikrość ku do wchodzeniu.* Vngar. *Az hegynek meredékség.* Angl. *The stayres of a hill.*] Cæsar: Ab eo flumine pari acclivitate collis nascebatur.

Acclūdo, accludis. Vide in dictione Cludo.

Accŏlo, accolis: Apud, sive juxtà colo. [שכן *schachán*, περιοικέω. Gallicè, *Demeurer aupres, estre voisin.* Italicè, *Habitar vicino, ò à canto.* Germanicè, Beywohnen/nahwohnen. Hispanicè, *Mora cerca de lugar.* Polonicè, *Ossiadam.* Vngaricè, *Mellette lakom.* Anglicè, *To dwell nie.*] Liv lib. 4: Hi dimissis circa omnais populos legatis, qui Hatruscum mare, quique Tyberim accolunt, ad frumantum mercandum. Plin. lib. 4: Persæ rubrum mare semper accoluêre. Et lib. 3. cap. 11 Accolitur dextera lævaque crebris oppidis.

Accŏlă. Vicinus, ab Accolendo: id est, juxtà habitando dictus. [שכן *schachén*. περίοικος. Gall. *Habitant aupres, voisin à quelqu'un.* Ital. *Vicino habitante.* Germ. Nachbawr der nahe bey einem wohnet/ Beywohner. Belg. Ghebuerman. Hispan. *El morador cerca alguu lugar.* Polon. *Sassiad, Ssiodlak, gbur.* Vng *Zomszed melloten lako.* Ang. *A neighbour.*] Accola montis, qui prope montem habitat. Accola Padi, Accola campi: qui juxta Padum, juxta campum habet domum. Liv. lib. 1: Pastor accola ejus loci, nomine Cacus, ferox viribus.

Accŏlēns, accolantis, participium, περιοικῶν. Plin. Ante has est sphinx vel magis miranda, qua sylvestria sunt accolentium.

Accommŏdo, accommodas, dás, act. p. Adhibeo, adapto, aptè colloco. [תקן *tikkén* הכין *hechin*. ἐφαρμόζω, συμβιβάζω. Gall. *Accommoder, approprier.* Ital. *Accommodare, adattare.* German. Zufügen. Hispan. *Ayuntar una cosa à otra.* Polon. *Zlaczam, Przistadawam ... Stikpie.* Vngar. *Hozzá szabom.* Angl. *To mak feate.*] Cic. lib. 2. de Orat. Africano illi superiori coronam sibi in convivio ad caput accommodanti. Idem lib. 1. Offic. Qui se ad Rempublicam, & ad magnas res gerendas accommodavêre. ¶ Accommodare idem aliquãdo, quod Commodare. Plaut. Cùm ædes pauperi accommodasset. Sed hoc rariùs. Itaque eleganter & doctè distinguit Corn. Front. Commodo & Accommodo: Commodat, *inquit*, aliquis mutuam pecuniam: Accommodat equo ephippium: id est, aptat: Accommodare alicui de habitatione. Cicer. Memmio, lib. 13: Peto igitur à te majorem in modum, quod fine tuâ molestiâ fiat, ut ei de habitatione accommodes. ¶ Accommodare etiam Iurisconsulti dicunt, pro benignè & ex æquo bono contra summi juris regulas concedere. L. filio. D. de rit. nup. Filio in libertatem paternam idem juris quod ipsi patrono ex sententiâ legis accommodatur. Hotomanus.

Accommŏdātus: id est aptus. [מוכן *muchán* נכון *nachón*, ἐπιτήδειος, οἰκεῖος. Gall. *Propre, apte, convenable.* Ital. *Acconcio atto, accommodato.* German Zugefügt/darzu tauglich. Hispan. *Acomodado, ayuntado.* Pol. *Wczesny, Spossobny.* Vng. *Illendó.* Ang. *Feate, apte, meete.*] Cic. in Orat. contra Rull. Numeri singulis orationis generibus accommodati.

Accommŏdātē, adverbium: Id est, Aptè. [ἐπιτηδείως. Gall. *Proprement, bien à propos.* Ital. *Accommodatamente, ben à proposito.* German. Kommlich / geschicklich / bequem Hisp. *Ayuntadamente.* Polon. *Spossobnie, Ladnie.* Vngar. *Illendó képpen.* Angl. *Feately or aptelie.*] Cic. 5. Verr. Primum oratoris officium esse ad persuadendum accommodatè.

Accommŏdātio, onis, f.t. Ipsa actus accommodandi. [מתכונת *mathchóneth*, ἐπιτηδειότης. Gall. *Appropriation, application.* Ital. *Accommodatione, addattatione.* Germ. Kommlichkeit/zufügung. Hispan. *Ayuntamento.* Polon. *Przilaczenie, Przipodobanie, Przirownanie.* Vngar. *Hozza szabás, illetés.* Ang *Applying.*] Cic. 1. de Invent. Elocutio est idoneorum verborum & sententiarum ad inventionem accommodatio.

Accommŏdus, a, um, Idem quod Accommodatus, aptus, idoneus, ἐπιτήδειος. Virg. 11. Aeneid. Est curvo anfractu vallis, accommoda fraudi.

Accrēdo, accredis. Ex ad & credo, unà credo, credentibus accedo: sicut Assentio sive Assentior, ad sententiam accedo. [האמין *heemin*. πιστεύω, ἐπιπείθομαι. Gall. *Adjouster foy, croire à ce qu'on dit.* Ital. *Consentire.* Germ. Glauben geben/mit eines Glauben zustimmen. Hisp. *Consentir, creer à otro.* Polon. *Spolem wierze.* Vng. *Egyes hiszek velec.* Angl. *To consent, to beleue that which one sayeth.*] Colum. lib. 2: Idqua etiam non spernendus autor rei rusticæ Saserna videtur accredidisse. Horat. lib. 1. Epist. ad Val. Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.

Accrēduo, accreduis, obsolatum verbum. Idem quod accredo: Plaut. Neque divini, neque humani mihi posthac quicquam accreduas. Rectiùs tamen dixeris, Accreduas, pro accredideris esse à Plauto positum. Vt & fuas, apud eosdem veteres, pro fueris legitur.

Accrēsco, scis, accrevi, ex Ad & Cresco. Idem quod Cresco, augeo. [נוסף *nosáph*. ἐπαυξάνομαι, ἐπιδίδωμι. Gall. *Croistre, Accroistre.* Ital. *Accrescere, aumentare.* Germ. Auffwachsen Hispan. *Acrescentar ò augmentar.* Pol. *Przirastam.* Vng. *Fól nóvök.* Ang. *To growe, to increase.*] Cicer. de Invent. Flumen subitò accrevit. Sallust. in Cic. Quæ si tibi falsa objicio, redde rationem, quantum patrimonii acceperis, quid tibi litibus accreverit.

Accrēmentum, ti, n. f. Idem quod Incrementum. [תרבות *tarbith*. ἐπαύξησις, ἐπίδοσις. Gall. *Accroissement.* Ital. *Accrescimento, crescimento, aumento.* Germ. Auffwachsung. Hispan. *Crescimiento* Pol. *Przirosnienie, Podrostenie.* Vngar. *óreg bitlés, nevekedés.* Ang. *Increase.*] Plin. lib. 9. c. 2: In mari autem latè supino, mollíq; ac fertili accremento accipienta causas genitales è sublimi, semperq; patiente naturâ, pleraq; etiam monstrifica reperiuntur.

Accrētio, accretionis, f.t. Incrementum: Ipse actus accrescendi. [מרבית *marbith*.] Cic. 1. Tuscul. Lunamq; accretione & diminutione luminis, &c.

Accŭbo, n. p. Iuxtà cubo, adjaceo, accumbo, discumbo. [שכב *schachab*. ... Gall. *Gesir aupres, estre couché iouxte* Ital. *Giacere, sedere appresso.* German. Beyligen/neben einem ligen. Belg. Ick ligghe oft sitte by. Hispan. *Assentarse cerca alguno como à la mesa.* Polon. *Legespolem.* Vngar. *Mellétt fekszem avagy ülök.* Angl. *To ly by.*] Plaut. Accubat mecum. Sueton. in Cæs. Theatrum summæ magnitudinis Tarpeio monti accubans. Cicer. 4. Tuscul. Morem apud majores hunc epularum fuisse, ut deinceps qui accubarent, canerent ad tibiam clarorum virorum laudas. Accubare in convivio, Sueton. in Cæs. Cic. vide Accumbo. ¶ Accubare pro Iacere. Senac. in Hippolyt. (heu me) flebili voto accubat. Hoc est, mortuus jacet, ut optasti.

Accŭbātio, verbale, f.t. Cic. de Senect. Accubatio epularis amicorum. idem in Officiis: Status, incessus, sessio, accubatio. [שכיבה *schichbáh*. ... Gall *Assiette à table* Ital. *Il sedere à tavola.* German. Ein beyligung Hispan. *Assentamiento à la mesa.* Polon. *Siadla.* Vngar. *Mellé ülés avagy fekvés.* Ang *Sitting at the table.*]

Accŭbĭtum, accubiti, sive Accubita, accubitæ, Lectus in quo cubatur interdiu. [משכב *mischchab*. ... Gall. *Petit lict sur lequel on dort de iour.* Ital. *Letto dove si dorme de di.* German. Ein Gutschen / oder Lotterbeth / auff dem man am tag schlafft. Belg.

Een Rottsten / Lobbetbedden. Hisp. *El lugar para se assentar à dormir.* Pol. *Loze nakrytim wodnie legam.* Vngar. *Nappaliágy.* Angl. *A bed to sleip on in day tyme.*] Vnde apud Lampridium de Commodo scribitur, non accubuisse, nisi in accubitis, quæ pilum leporinum habuissent, aut plumas perdicum subalareis. Hæc alio nomine dicũtur Anaclinteria ¶ Hinc Accubitalia dicũtur quibus hoc genus lectuli solet operiri. Vide Cælium lib. 16. cap. 29. & lib. 27. cap. 25.

Accubitus, hujus accubitus, m. q. Ipse accubandi actus. [סבה mesib. ἀνάκλισις. Gall. *Assiette, couchement.* Ital. *Giacimento.* Germ. Die Beyligung. Hisp. *Assentamiento.* Pol. *Spelu legenie.* Vngar. *Mellé fekués.* Ang. *Lyng, sitting.*] Plin. lib. 18. cap. 2: Plerisque hominum trichinus, accubitu ire per lectos.

Accudo, accudis, act. t. Cudendo addo. & propriè de pecunia dicitur. [ןןז ... ἐπικόπτω. Gall. *Forger dessus, battre monnoye.* Ital. *Battere dinari, martellare.* German. Dazu schmitten. Hispan. *Herir como en yunque.* Polon. *Prsikowywam.* Vngar. *Azwert praczez tób pénzt verõk.* Angl. *To forge, to beate vpon.*] Plaut. in Merc. Tres minas accudere etiam possum, ut triginta fiant.

Accumbo, cumbis, n. t. idem quod Accubo. παρακλίνομαι. Et in hac significatione ferè habet dativum. Est etiam Accumbere, mensæ assidere sumendi cibi gratiâ, vel convivio interesse. [סבב hasebh ... ישב על שלחן iasbhab al sulchan. κατακλίνω. Gall. *S'asseoir à table.* Ital. *Sedere à tavola.* German. Zu Disch sitzen. Hisp. *Assentarse à la mesa.* Polon. *Siadam do stolu.* Vng. *Asztalhoz ülök.* Angl. *To sit, to sit at the table.*] Cubabant enim antiqui vescentes. Cicer. Pæto Accubueram horâ nonâ, quum id literarum exemplum in codicillis exaravi. Dicitur & Accumbere epulis. Cic. pro Mur. Qui quotidianis epulis in robore accumbunt. ἐπὶ τοῖς δείπνοις ...

Accumulo, las, act. p. Amplifico, & quasi ad cumulum addo, augeo, coacervo. [צבר tsabar. ἐπισωρεύω. Gall. *Amasser, accumuler, entasser, assembler en un monceau.* Ital. *Ammassare, ammontonare, ridurre in massa.* German. Zusammen hauffen. Hispan. *Amontonar sobre monton.* Polon. *Zgromadzam.* Vngar. *Rakásra ...gyüjtöm.* Angl. *To heap vp in large.*] Cicer. pro leg. Agrar. Vix jam videtur locus esse, qui tantos acervos pecuniæ capiat: auget, addit, accumulat.

Accumulare vitem, arborem, radices & similia, est quod vulgus Gallicum appellat, *rechausser*: cui contrarium est Ablaqueare. De hoc vide Plin. lib. 10. cap. 19. lib. 18. cap. 24. lib. 19. cap. 5.

Accumulatio, verbale f. t. apud Plin. lib. 17. c. 27. [ציבור kibbuts ... ἐπισώρευσις. Gall. *Amas, amoncellement.* Ital. *Ammassamento, accumulatione.* German. Auffhauffung / zusammen hauffung. Hisp. *Amontonamiento.* Polon. *Zgromadzenie.* Vngar. *Rakásba ...* Angl. *Heaping.*]

Accumulatè, adverbium: [חמרים חמרים chomarim chomarim. σωρηδόν. Gall. *A monceaux.* Ital. *Accumulatamente.* Germ. Hauffechtig / hauffenweiß. Hispan. *A montones.* Polon. *Dostatnie.* Vng. ... Angl. *By heapes.*] Cic. Culleolo libro 13: Cùm diceret omnia te accumulatissimè & liberalissimè procuratoribus suis pollicitum esse. Sic ad Her. lib. 1. ad finem: Vt pro tuo in nos officio, & nostro in te studio, munus hoc accumulatissimè tuæ largiamur voluntati.

Accuro, cas, act. p. & per simplex c, Cuco, guberno. [שים לב ... ἐπιμελοῦμαι. Gall. *Soigner, mettre peine de quelque chose, en prendre soing.* Ital. *Diligentemente curare, accuratamente operare.* German. Fleissig versorgen. Hispan. *Diligentemente curar.* Polon. *Opatruie pilnie.* Vngar. *Szorgalmatos gonyat viselem.* Ang. *To do any thing diligenthe, to take care, in doing any thing.*] Plaut. in Bacch. Ehò, peosum meum lepidè accurabo: hoc est, curabo ut efficiem quod mihi mandatum est. Cicer. de Invent. Meliùs accurantur, quæ sine consilio administrantur.

Accuratus, Magnâ curâ factus, meditatus, exquisitus, consultatione actum. [... ἐπιμελής. Gall. *Fait soigneusement.* Ital. *Fatto con grand accorgimento.* Germ. Mit sonderbarem fleiß vnd sorg gemacht. Hisp. *Hecho con mucho cuydado y diligencia.* Pol. *Dbały, pilny.* Vng. *Nagy szorgalmatossággal csinált.* Angl. *Done diligentlie.*] Liv. 5 Belli Macedonici: Sed oratione etiam longâ, & accuratâ insectatus fit rogationem nostram.

Accuratè, adverb. Diligenter, studiosè, exquisitè. [ἐπιμελῶς. Gall. *Soigneusement.* Ital. *Accuratamente.* German. Fleissiglich / sorgfältig. Hisp. *con mucho cuydado.* Pol. *Pilnie.* Vng. *Szorgalmatosan, nagy szorgalmatossággal.* Angl. *Diligentlie, with travell.*] Cic. ad Brutum: Literis tam accuratè scriptis. Accuratiùs ædificare. Cæs. de bel. Gallic. libro 5.

Accuratio, Cura, diligentia. [... ἐπιμέλεια. Gall. *Soing.* Ital. *Accuratezza.* Germ. Fleiß / sorgfalt. Hispan. *Cuydado.* Pol. *Pilność.* Vng. *Szorgalmatosság.* Angl. *Care, diligence.*] Cic. de Clar. Oratoribus: At inveniendis componendisque rebus mira accuratio.

Accurro, accurris, per duplex c. act. Ad aliquid curro. Plaut. in Amphit. Accurro ut sciscam. Cicer. 2. de Divin. Ita nobis audientes sunt, ut simul ac velimus accurrant. [προστρέχω. Gall. *Accourir.* Ital. *Correr di incontro à qualche cosa.* Germ. Hinzu lauffen. Hisp. *Correr hazia lugar.* Pol. *Przypadam.* Vng. *Reáfutok.* Ang. *To runne to assemble.*] ¶ Accurritur, Impersonale Tacit. libro primo: Accurritur ab universis, & carcere effracto, solvunt vincula.

Accursus, hujus accursus, m. q. Verbale, ἐπιδρομή. Apud eundem Tacitum libro primo: Accursu multitudinis, quæ cum Druso advenerat, protectus est.

Accuso, sas, act. p. Frequentativum est ab Accudo, sicut docet Priscianus. Componitur enim ex Ad, & cuso, quod à Cudo deducitur. Ex quo composita, Incuso, Excuso, & Recuso. Quanquam non desint, qui dicant Accuso ex Ad, & Causa, seu Causor, componi. Sed magis audiendus est Priscianus: quia magis commoda fit compositio à Cuso frequentativo verbi Cudo, quod Cusum supinum facit. ¶ Est autem Accusare propriè (ut ait Valla) apud judicem vel alium, & aliquando apud illum, quem accuses, ostendere peccatum. [הוכיח hochiach ... κατηγορέω, αἰτιάομαι. Gall. *Accuser, reprendre.* Ital. *Accusare.* German. Anklagen / beschuldigen. Hispan. *Accusar delante el que puede punir.* Pol. *Oskarżam, Zaluieie.* Vng. *Vádolok.* Ang. *To accuse, to blame.*] Terent. in Prolog. Andriæ: Qui quom hunc accusant, Nævium, Plautum, Ennium accusant. Dicimus autem, Accuso te illi, apud illum, vel eoram illo magni sceleris, aut de magno scelere. Cicer. 4. Verr. Is apud C. Sacerdotem rei capitalis accusatus. Idem Attic. lib. 4: Non committam posthac, ut me accusare de literarum negligentiâ possis. Idem pro Sext. Roscio: Sexcenti sunt, qui inter sicarios & de veneficiis accusantur. Id observatum ferè comperi, ut quod peccati nomen exprimit, genitivo: quod minus, ablativo ponererurut, Te accusavi homicidii, alioque nefario scelere. ¶ Incusare verò, est alterius mores reprehendere: & plarunque cum querelâ, quòd ab illo injuriâ sis affectus. αἰτιάομαι. ¶ Accusare, inquit Servius, & Incusare hoc differũt. Incusare propriè est superiorem arguere: ut in Terentio pater ad filiũ: Quid me incusas Clitipho? Accusare verò, vel parem vel inferiorem: ut in eodem ad maritum uxor: Me miseram, quæ nunc, quam ob causam accuset, nescio. Et hoc proprietatis est, licet usus ista malè corrumpat. Hæc Servius Aeneid. 1: Cæsar tamen ipse linguæ Latinæ magister hanc differentiam neglexit, primo Comment. Omnium ordinum adhibitis ad id consilium centurionibus, vehementer eos incusavit. Diomed. Incusante Cicerone, Catilina convictus est. ¶ Accusare inertiam alicujus, pro culpare, reprehendere, vituperare. Sic accusare vitium, culpam aut crimen alicujus: hoc est, eum de eâ re vituperare, & est figura Græca: quia Latinè potius diceretis, accusare inertiæ aut de inertiâ.

Accusator, verbale, Qui accusat. [מלשין malschin מוכיח mochiach. ὁ κατήγορος. Gall. *Accusateur.* Ital. *Accusatore.* German. Ein Ankleger. Hisp. *Acusador.* Pol. *Za'obnik, Oskarżca.* Vngar. *Vádoló.* Ang. *An accuser.*] Cic. 1. de Finib. Plerunque improborum facta suspicio insequitur, deinde sermo atque fama, tum accusator, tum judex.

Accusatrix, f. e. [ἡ κατήγορος. Gall. *Accusiresse.* Ital. *Accusatrice.* Germ. Ein Anklägerin. Hisp. *Acusadora.*] Plaut. Tu mihi accusatrix ades.

Accusatio, verbale, f. t. [תוכחה tochechah ... sitnah. κατηγορία, αἰτίασις. Gall. *Accusation, blasme.* Ital. *Accusa, biasmo.* German. Anklagung / beschuldigung. Hispan. *Acusacion.* Pol. *Za'oba, Oskarżenie.* Vngar. *Vádolás.* Angl. *Accusation, blame.*] Cic. in Bruto: Accusationes factitare dixit: quod Tacitus exercere dixit. Cic. pro Cæcilio inter Accusationem & Maledictionem quid intersit docet: Accusatio, *inquit*, crimen desiderat, hominem ut notet, argumento probet, teste confirmet. Maledictio autem nihil habet propositi, præter contumeliam.

Accusatorius, Quod ad accusationem pertinet, κατηγορικός: ut, Liber accusatorius, in quo continentur accusationes. Cicero pro Cluent. Non accusatorio animo, non ostentatione aliquâ aut gloriâ adductum.

Accusatoriè, adverbium, κατηγορικῶς. Cic. 4. Verr. Ne quis hoc me magis accusatoriè, quàm liberè dixisse arbitretur. Idem 6. Verr.

Accusabilis, adjectivum, αἰτιατός, Quod accusatione aut reprehensione dignum est. Cic. 4. Tusc. Quorum omnium accusabilis est turpitudo.

Accusativus, a, um, Per quod quis accusatur, κατηγορικός. Vnde Accusativus casus dictus est, quia per hunc vel accusare, vel laudare solemus. Dicitur etiam Incusativus, vel Causativus, & Laudativus.

Accusatus, a, um, Incusatus, reprehensus, in judicium vocatur. Cic. de Opt. Aeschines à Demosthene capitis fuit accusatus.

Ace Vide Aca.

Acedia, ἀκηδία, Latinè pigritia, tristitia, tædium, anxietas. Ger. Faulkeit / vertruß / sorglose. Belg. Luyheit / verdriet / sorgeloosheit. Vng. *Restség, unalom.* Angl. *Slouth fulnesse, sluggishnesse.*]

Acentra, ἄκεντρα, Dicuntur, quæ sunt sine aculeis, centrisve: id est, punctis.

Acentetæ, quæ & Arentra, Dicũtur gemmæ, quæ leves sunt & mucrones non habent: quasi sine punctis centrisve. Plin. lib. 37. cap. 2. de crystallis: Quæ verò sine vitio sunt, putas esse malunt, Acenteta appellantes. Herm. Barb.

Aceo, ces, acui, Acidus sum, Acorem sapio. [חמץ chamets. ὀξίζω. Gall. *Estre aigre.* Ital. *Acetire, essere agro.* German. Saur oder essichtig seyn. Hispan. *Azedo.* Pol. *Kwaśnieie.* Vng. *Meg ecetesedik.* Ang. *To be sower.*] Cato de re Rust. Vini quadragena urnæ dabuntur, quod neque aceat, neque muceat. Præterito ejus usus est Vlp. l. 1. D. de peric. & cõmodo rei vend.

Si vinum venditum acuerit, inquit, emptoris erit damnum.

A'cĭdŭs, um, adiectivum, ab Aceo, es, [ὀξώδης. Gall. *Sur a gre, ou tirant sur l'aigre*. Ital. *Agro, acetoso*. German. Sawr/resch. Belg. Suer/zuer. Hispan. *Azedo*. Pol. *Prʒykwaskowy*. Vng. *Megeczetesült eczetes*. Angl. *Sower tasted*.] Propriè dicitur id quod acuit: id est, in acorem versum est, ut vinum acidum. Plin. lib. 10. capit. 70: Culices acida petunt, ad dulcia non advolant. Virgil. 3. Georg. Hic noctem ludo ducunt & pocula læti Fermento, atque acidis imitantur vitea sorbis. ¶ Acida lingua: id est, mordax, ac dicax. [Vngar. *Ssátsagos nyelv*.] Seneca controvers. lib. 10 in 5: Hominem acidæ linguæ & qui nimis liber erat: de Asinio. ¶ Acidi fructus dicuntur, quibus jucundi acoris sapor inest. Col. lib. 5. cap. 10: Et acidæ venæ fontium, Vitr. lib. 8. c. 3.

A'cĭdŭlŭs, a, um, [ὀξώδης. Vngar. *Savanyócska*.] Aliqua ex parte acidum, quod subacidum dicitur. Plin. lib. 15. cap. 15. post Autumnalia acidulo sapore jucunda. Dictæ sunt aquæ acidulæ, ut Lyncestis fluvii, vini modo inebriantes, teste Plin. lib. 2. cap. 103.

A'cesco, scis, n. t. Acidus fio. [ὀξίζω. Gal. *S'aigrir, devenir aigre*. Ital. *Agrire, devenir acetoso*. German. Sawr oder zu essig werden. Hispan. *Azedarse*. Pol. *Kwaśnieie*. Vng. *Megeczetesedik*. Angl. *To waxe sowre*.] Horat. in Epist. Syncerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit. Colum. lib. 12. c. 26: In quo agro vinum acescere solet.

A'cētum, n. s. Acre vinum. [חֹמֶץ chometz. ὄξος. Gal. *Vinaigre*. Ital. *Aceto*. Germ. Essig. Belg. Azijn/Edick/Eeck. Hispan. *El vinagre*. Pol. *Ocet*. Vng. *Eczet*. Angl. *Vinagre*.] Colum. lib. de arb. cap. 8: Vites quæ exiguum dant fructum, aceto acri cum cinere rigato. Venustè transtulit Plaut. in Pseud. Ecquid habet acetum in pectore? Et in Bacchid. Nunc experiar, sitne acetum tibi hoc acre in pectore. Hoc est proverbii metaphora, num quid sit, vel acrimoniæ vel indignationis. Nam acida palatum juvant acuuntque, & irritant stomachum. Horatius acetum pro mordacitate dixit: At Græcus postquam est Italo perfusus aceto. Persius exclamat. Quod & proverbii speciem habet. ¶ Acetum mel, Græcè ὀξύμελι dicitur, & optimum, Græci Grammatici interpretantur. Plin. In omni melle quod perfluit, mustrum, oleumque appellatur, acetum maximè laudabile est. Ita habent libri veteres. Quo in verbo latet notio medicamenti, ut mel illud esse credat. De hoc vide Adr. Turneb.

A'cŏr, m. t. Idem quod aciditas: hoc est, sapor acidus, qualis est in aceto, & in fructibus quibusdam qui ad aceti saporem accedunt. [ὀξύτης ὀξώδης. Gal. *Aigreur*. Ital. *Sapor agro, brusco, garbo*. Germ. Sewre. Hispan. *Agrura, azedura*. Polon. *Kwas*. Vngar. *Keményi savanyuság*. Angl. *Sowernesse*.] Colum. lib. 3. cap. 21: Vt aut secum fructum eum præcoce elevet: quæ res mox acorem facit. Quint. lib. 9. cap. 3: In cibis interim acor ipse jucundus est.

A'cĕphălŭs, penult. corr. [ἀκέφαλος. Gal. *Sans teste*. Ital. *Senza capo*. Germ. Der kein Haupt hat/Ohnhäuptig. Hisp. *Sin cabeça*. Pol. *Bezgłowy*. Vngar. *Feetlen*. Angl. *Without a head*.] Latinè sine capite dicitur, ab α, κεφαλή caput. Vide Acephali versus, sine capite dicuntur, qui in genere heroico à brevi syllaba incipiunt. ¶ Et Acephali, vel Acephalitæ, hæretici quidam dicti sunt, quoniam nullus invenitur autor, à quo exorti sunt. Hi duarum in Christo substantiarum proprietatem negant, & unam in ejus persona prædicant naturam. ¶ Acephali sacerdotes, qui sub nullius episcopi disciplina gubernantur, Cælius lib. 3. antiq. lect. c. 12. ¶ Acephala fabula: id est, imperfectus sermo vel fabula nondum absoluta, apud Platonem.

A'cĕr, eris, penult. genitivi corr. n. t. Arbor est, forma & magnitudine tiliæ non absimilis, verùm cortice paulò scabriore. [σφένδαμνος. Gal. *Erable*. Ital. *L'acero, l'arse*. German. Ein Maßholder baum / oder ein Ahorn. Belg. Een Boom daermen toe seidt taefelen afmaect / Marsboomboom / maeshout. Hispan. *El asre*. Polon. *Jawor*. Vngar. *Iávor fa*. Angl. *A maple tree*.] Plin. lib. 16. capit. 15 autor est, in hac arbore duo tubera inveniri, unum brusci nomine, alterum molusci: quorum illud intortum & crispum, hoc simplex & sparsum facit. Vtrunque discurrentibus venis, aspectu jucundissimum est: speciosius tamen moluscum: adeò ut haud dubiè citro præferretur, si mensarum amplitudinem caperet. Est autem Acer neutri generis, contra Priscianum, qui muliebris generis esse putavit. Ovid. in Eleg. At quondam vile fuistis acer. Ex hac arbore fiebant mensæ, quæ proximam citreis dignitatem obtinebant. ¶ Corripit autem Acer substantivum primam syllabam, quum adjectivum eandem producat.

A'cĕrnŭs, a, um, quod ex acere confectum est, σφενδάμνινος. Virg. 2. Aeneid. Præcipuè quum jam trabibus contextus acernis Staret equus.

A'cĕr, hæc acris, hoc acre, prima prod. à quo Acrior & Acerrimus. Propriè ad vinum, acetum, & hujusmodi quæ acida sunt pertinet. [חָמוּץ chamuts מַר mar. ὀξύς. Gal. *Aigre, aspre, isnel*. Ital. *Agro, brusco*. Germ. Sawr/scharff. Belg. Heet op de tonge/ sterck. Hispan. *Agro fuerte*. Pol. *Ostry*. Vngar. *erős*. Ang. *Sower*.] Colum. lib. 3. Radice tenui vitem præscindito: plagam acri aceto pariter ac lotio permista terra linito, eodemque radices irrigato. Medici tamen, quorum est ex saporibus simplicium medicamentorum vires discernere, Acrem saporem, δριμύν, ab acido distinguunt: acria nimirum appellantes, quæ ori admota, & ab illo calefacta ipsum vicissim recalfaciunt, atque accendunt, & mordicant, præque levitate, ad caput sublevata, obvia quæque incidunt: ut ex Platonis Timæo annotavit Galen. lib. 1. de Facult. simp. medic. Plin. lib. 11. cap. 53: Difficulter perficiuntur omnia in cibis acris. ¶ Acre vinum, quod in acetum degeneravit. ὀξώδης οἶνος, vel potius ὀξίνης. ¶ Transfertur ad alia, & modò pro forti ponitur. Virgil. Aeneid. 9. Haud acram dubites in prælia poscere Turnum. ¶ Modò pro veloci. Idem lib. 4: At puer Ascanius mediis in vallibus acri Gaudet equo. Idem: calidumque animis, & cursibus acrem. ¶ Modò pro acuto. Cic. Acri homo ingenio. ¶ Modò pro vehementi. Idem in Hortens. Aut Philippo brevius, aut Theopompo acrius. Sic acrem hostem dicimus vehementem: id est, durum, sævum. ¶ Modò pro diligente. Virgil. Iam tum acer curas venientem extendit in annum. Cic. 1. Offic. Sic nos si acres, ac diligentes esse volumus animadversores vitiorum magna sæpe ex parvis intelligimus.

A'cerrĭmē, vehementissimè. Cicer. Acerrimè cædere vel reprehendere aliquem.

A'crĭmōnĭă, f. p. Est qualitas mordax, & linguam calefaciens, qualis est in pipere, sinapi, allio & cæpa. [מְרִירָה meroráh. δριμύτης. Gall. *Aspreté, force & pointe comme d'oignon, & choses semblables*. Ital. *Asprezza, agrezza, la punta & amordacita di ogni altra cosa acerbita*. Germ. Schärffe/räffe. Belg. Scherpheit/greftheit/onmildicheit. Hisp. *Aspreza, agudeza, fortaleza*. Polon. *Ostrość. Gorzkość*. Vngar. *Tsípősség erősség*. Ang. *Scharpnesse that byteth the tounge*.] Et propriè quidem usus est Cato de Re rust. capit. 157. de brassica Pythagorea: Et si ulus acrimoniam ejus ferre non poterit, farinam hordeaceam misceto. Et Colum. libr. 10: Abstineat omnibus redolentibus esculentis, ut salsamenta, & eorum omnia liquamina: item fœtentibus acrimoniis, alii, vel cæparum. ¶ Translatè verò ponitur pro vehementia, δριμύτης. Author ad Heren. lib. 4: Hæc exornatio tùm multùm venustatis habet, tùm gravitatis, & acrimoniæ plurimum. ¶ Item pro severitate, sive ea in vultu sive in verbis aut etiam in rebus consistat. Ibidem: Convenit igitur in vultu pudorem & acrimoniam esse. Et paulò pòst: Licentia si nimium videbitur acrimoniæ habere, multis mitigationibus lenietur.

A'crĭtās, atis, f. t. de nominativum ab adjectivo Acer, idem significans quod Acredo, vel Acrimonia. [מְרִירוּת ταμιῶς δριμύτης.] Gell. lib. 13. cap. 2: Sicut autem nihil quicquam interest, suavitudo dicas, an suavitas: acerbitudo, an acerbitas: acritudo, an (quod Accius in Neoptolemo scripsit) acritas: ita, &c.

A'crĭtūdo, inis, f. t. & Acredo, inis. [מְרִירוּת meritúth. δριμύτης.] Idem quod acrimonia: tametsi nonnunquam πρόσγευσις pro aciditate, vel etiam acerbitate positum inveniatur. Vitruv. lib. 8. capit. 9: Fieri autem naturaliter hoc ideo videtur, quòd acer, & acidus succus subest in ea terra, per quam egredientes venæ intinguntur acritudine. ¶ Acritudo, σφοδρότης, apud Gellium, vehementia sive acritas, libro 10. cap. 27: In libris veteribus memoria extat quòd par fuit quondam vigor, & acritudo, amplitudoq. P. R. Vtitur eadem voce lib. 13. cap. 2.

A'crĭtĕr, adverbium ab Acer. Vehementer. [ὀξέως, δριμέως, σφόδρα. Gall. *Aigrement, vehementement*. Ital. *Fieramente, con vehemenza*. Germ. Hefftiglich/scharff/dapfferlich. Hispan. *Agra, aguda y fuertemente*. Polon. *Ostrze*. Vng. *Erősen*. Ang. *Sowerlie, vehementlie*.] Cic. in Pis. Acriter intelligere. Tacit. lib. 19: Satis patuit iis, qui principum offensas acriter speculantur.

Acero, Aceratus, Acerosus, Vide Acus, aceris.

A'cerbĭtās, f. t. Species est saporis, qualis est in fructibus immaturis, terrestri quadam substantia linguam contrahens, exsiccans, atque exasperans: non alia ratione differens ab Austero, quàm quòd vehementiùs adstringat: ut rectè docet Plato in Timæo, & post eum Galen. libro 4. de Simp. med. facult. capite 37. [στρυφνότης, πικρία. Gall. *Aigreur, aspreté*. Ital. *Acerbità*. Germ. Die herbe und sawre oder bittere der unzeytigen Früchten. Belg. Wrangheit/rouwicheit/suericheit. Hispan. *Agrura, amargura*. Polon. *Cierpkość niedojrzałego owocu*. Vng. *Savanyaság fanyarság*. Angl. *Egernesse, or tartnesse*.] Translativè ponitur pro asperitate & crudelitate. Cic. Qu. Fr. Iracundia exorabilis, ut in malis, acerbitati anteponenda est. Idem: Nec acerbitatem sententiarum, nec differendi spinas probavit. ¶ Aliquando pro molestia, sive tristitia potiùs, ex miseria & calamitate contracta: ut, Syllani temporis acerbitatem subterfugere, apud Ciceronem. Idem in Cat. Mihi hac conditio Consulatus data est, ut omnes acerbitates, omnes dolores cruciatusq; perferrem.

A'cerbĭtūdo, f. t. idem quod Acerbitas. [Vngar. *Savanyuság vel keserűség*.] Gell. lib. 13. c. 3: Vt nihil quicquam intersit suavitudo dicas an suavitas, sanctitudo an sanctitas, acerbitudo an acerbitas, acritudo an acritas.

A'cerbo, bas, act. p. Aspero, exaspero, exacerbo. [הִמַר himar. παροξύνω, τραχύνω. Gall. *Enaigrir, rengreger un mal*. Ital. *Inacerbire*. German. Verbittern. Hispan. *Hazer agro ó amargo*. Polon. *Zaostrzyć*. Vngar. *Megkeserítem*. Angl. *To stirre up to wrath*.] Claudian. libro 2: Nec patruo cedunt, stimulat communis in arma Virginitas, crimenque feri raptoris acerbat: hoc est, exasperat. Virgil. 11. Aen. Vel quum se pavidum contra mea jurgia fingit, Artificis scelus & formidine crimen acerbat. ¶ Hujus compositum est Exacerbo, quod est valdè acerbè, vel asperè turbo.

A'cerbŭs, ba, bum, Propriè dicitur, quod sapore vehementer

adstringente præditum est, linguamque gustatum contrahit, & exiccat, ut post Platonem docuit Galen.lib.1.de Facul.simplic.medic. [מריר mariri מר mar στρυφνός. Gall Revesche, qui agace les dens. Ital. Acerbo German. Bitter/herb/unzeitig/rauch. Belg. Scarp/tarttich/ontijp/ontijdich. Hisp. Agro amargo. Polon. Cierpki Gorzky Vngar. Savanyu keserw. Ang Eger or sower tasted.] Differtque ab Austero, ut majus à minori. Nam quæ vehementer adstringunt, Acerba, στρυφνά dicuntur: quæ mediocriter, Austera, στρυφνά. Et quæ acerba sunt, ita gustatu miserè fauces afficiunt, ut iterum gustare nolimus. Hinc locus proverbio: Post acerba prudentior, παρὰ τὰ δεινὰ ὁ στρυφνὰ φρονιμώτερος. Congruet in eum qui suo malo redditus est cautior. Vva primò est peracerba gustatu: deinde maturata dulcescit. Cic.de Senect. Translatè ponitur pro vehementi, duro & aspero: & tàm ad res, quàm ad personas refertur. Vnde acerbum vulnus, Acerba mors, θάνατος ἄωρος. Virgil.lib.6: Abstulit atra dies, & funere mersit acerbo. Tractum à fructibus immaturis, quæ nimia acerbitate gustui molesti sunt & injucundi. Cic. Fam. 8: Eo die acerbum habuimus Curionem. ¶ Acerba pro Acerbè adverbio Lucret. lib. 5: Asper, acerba tuens, immani corpore serpens. ¶ Acerbum, substantivum. Ovid. lib. 5. Tristium, Eleg. 2: Detrahat ut multum, multum restabit acerbi.

Acerbè acerbiùs, acerbissimè, adverb. Asperè. [τραχέως. Gall. Aigrement, aspremens. Ital. Asframente, duramente. Germ. Bitterlich/hartiglich. Hispan. Agramente, durè, severè, aspere. Pol. Srowie sodze. Vng Erössen keservessen. Angl. Egerlie tastlie.] Cic.1.Offic. Ea bella minùs acerbè gerenda sunt. Idem 1. Tusc. Acerbiùs exigere dixit.

Acerra, Arcula, in quam thus reponi solet, quo diis sacrificatur. [מחבה machbáh: θυμιατήριον. Gall. Encensoir. Ital. Cassetta de l' incenso, navicella. German. Ein Rauchfaß/Weyhrauch Fäßlin. Belg. Wieroock casten/een wierootvat Hispan. El vaso ò navezilla del encienso. Pol. Kadzielnicza. Vngar. Tömienytartó ládátska avagy toboz. Ang. A ship which was used in the churche to put frankensence in.] Thuribulum vulgò dicitur. Alii putant esse aram, quæ ante mortuum poni solebat, in qua odores incendebant. Cornutus scribit esse paterã in qua libatur. Virg. -& plena supplex veneratur acerra.

Acersecomes, penult. corr. [ἀκερσεκόμης. Gall. Qui n'est point tondu Ital. Zazzeruto, chi ha la zazzera. German. Unbeschoren/der viel Haar hat. Hisp. El que tiene la cabelladura, no tresquilado. Pol. Kosmaty kilda. Vngar. Wiböks hajas. Ang. Unshorne.] Idem quod intonsus sive capillatus. Iuven. Sat. 8: -si nemo tribunal Vendit acersecomes. Hoc epitheto apud Græcos insignis est Appollo, quemadmodũ & apud Latinos intonsi cognomine. Dicitur autem Acersecomes παρὰ τὸ ἀκερσεκόμης καὶ κείρειν τὴν κόμην: hoc est, ab intonsa coma.

Acervus, m. s. Aggregatio, cumulus: &, ut Valla vult, propriè minutarum rerum, ut frumenti, leguminis. [ספל sepel. σωρός. Gall. Vn monceau, un tas. Ital. Cumulo, mucchio, massa. Germ. Ein hauff/fürnemlich kleiner dingẽ/als Korn/Erbis/ec. Belg. Een hoop van cleenen dingen/ als Koren. Hispan. Monton de cosas menudas, como sal. Polon. Gromadakupa. Vng. Rakás gywytés. Angl. An heap.] Plautus in Pseudolo: Quibus cunctis mõtes, maximi acervi frumẽti sunt domi. ¶ Aliquando tamen majorũ ut, Acervus scutorum. ¶ Accipitur etiam translatè pro rerum affluentia: ut Acervus bonorum, ἀγαθῶν σωρὸς, quum opes non pondere, neq; numero, sed acervatim congestas, & ipso cumulo infusas intelligimus. ¶ Simile huic est, Bos apud acervum, βοῦς ἐπὶ σωρῷ, De splendidè ampliterque viventibus. Aut, ut ait Suidas, de iis qui in media rerum copia constituti, non sinuntur præsentibus bonis frui. Strues autem est præcipuè lignorum: Strages, cadaverum interfectorum, uno in loco jacentium, sive humanorum, sive brutorum: Sarcina utensilium.

Acervatim, Summatim, conjunctim. [חמרים חמרים chomarim chomarim σωρηδόν. Gall. Par monceaux. Ital. L' uno adosso l' altro & senza alcun ordine. Germ. Hauffechtig/mit hauffen. Belg. Met hoopen Hisp. Amontones. Polon. W kupie w summie, Hurmem. Vng. Rakásonként, sebonként. Angl. By heapes.] Cæsar: Plerique acervatim se de vallo præcipitaverunt. Columel. Quum enim ejusmodi pestis incessit, sub favis acervatim enectæ reperiuntur. ¶ Acervatim dicere, quasi promiscuè & nullo servato ordine. Cic Cluent. Acervatim jam reliqua dicam Iudices.

Acervo, vas, act. p. Accumulo. [צבר tsabar. σωρεύω. Gall. Amonceler, entasser, mettre en un tas. Ital. Accomolare, amassare. German. Zusammen hauffen. Belg. Ick hoope. Hisp. Amontonar. Polon. Zkupiam, Zgromadzam. Vngar. Gywytök özve rakok. Ang. To heap.] Plin lib. 6. cap. 4: Plura undique acervabimus. Quintil. libro 9. capite 3: Nec verba modò, sed sensus quoque idem facientes acervantur.

Acervatio, verbale, f. t. [קבוץ kibbúts צבור tsibbúr. σώρευσις. Gall. Amas, amoncelement. Ital. Ammassamento. German. Hauffung. Hisp. Amontonamiento. Polon. Zgromadzenie. Vng. özve gywytés özve rakás. Anlg. Heading.] Plin. lib. 11. cap. 53: Acervatio saporum pestifera. Idem quod accumulatio.

Acervalis, & hoc acervale Cicero secundo de Devin. Argumẽtationes quas Græci Soritas vocant, acervales appellat, his verbis: Aut quemadmodum Soriti respondeas: quem si necesse sit, Latino verbo libeat acervalem appellare: sed nihil opus. Vt enim ipsa Philosophia, & multa verba Græcorum, sic σωρείτης satis Latino sermone tritus est.

Acesco, Vide Aceo.

Acesis, ἄκεσις, Genus est chrysocollæ, diversæ ab orobitide. Vide Plin. lib. 33. cap. 5.

Acestides, ἀκεστίδες, fornaces sunt ferreæ, prægrandesq;, in quibus fit cadmia. Dioscor. lib. 5. cap. de Cadmia.

Acetabulum, n. s. Ab accipiendo dicitur, ut Hermolao placet: seu potiùs ab Aceto: Mensuræ genus est, quod Græci ὀξύβαφον, appellant. Corylæ quartam partem continens: hoc est, drachmas XV. [Germ. Ein halb Mäßle. Belg. Een passelick romereen.] ¶ Acetabula quoque in corporibus dicuntur pyxides (ut Anatomici vocant) quibus coxendices infiguntur, & circa quæ vertuntur ossa coxarum, κοτυληδόνες. Plin. lib. 28. cap. 11. Item ossa ex acetabulis pernarum, circa quæ coxendices vertuntur. ¶ Acetabula item sunt veluti quidam calculi in iis piscibus qui molles appellantur, ut in polypo. Plin. lib. 9. cap. 30: Præterea negat esse ullum atrocius animal ad conficiendum hominem in aqua: luctatur enim complexu, & sorbet acerabilis, ac numeroso suctu detrahit eum. ¶ Acetabula sunt etiam præstigiatorum vascula sive caliculi, quibus astantium oculos præstringunt. Seneca lib. 6. Epist. Ista sine noxa decipiunt, quomodo præstigiatorum acetabula & calículi: in quibus me fallacia ipsa delectat. Latini etiam herbam quandam vocant hoc nomine, quam & Græci κοτυληδόνα appellant, quòd folia habeat concava, & quodammodo in acetabuli formam tornata: Alio nomine Vmbilicus Veneris dicitur. [Germ. Nabelkraut. Belg. Navelcruyt.] ¶ Acetabulum abusivè dici potest de rebus aliis, quæ similitudinem quandam referunt acetabuli, quod in corporibus esse, suprà dictum est. Quintil. lib. 8. cap. 6.

Acetare, Dicebant veteres quod nunc dicimus agitare. Festus.

Acetaria, n. s. à quibusdam dicuntur herbæ, eu cibaria, quæ ex aceto sumuntur ad excitandam cibi cupiditatem, quales sunt herbæ virentes, quas aceto, oleoque guttatim instillato concinnamus. [Gall Vinaigrettes, sallades ou autres choses en vinaigre. Ital. Cose composte in aceto. German. Salat/Kreuter so man auf essig isset. Hisp. Cosa compuestas con vinagre, como ensalada. Polon. Salata. Vngar. As salyata melnek min dön nenie. Angl. Salletts.] Fiunt & ex herbarum radicibus acetaria. Plin. lib. 20. c. 20. Stomachum in acetariis sumpta corroborat. De Portulaca loquitur. Græci ὀξύβαφον appellant, quasi aceto tinctum παρὰ τὸ ὄξος καὶ βάπτω. ¶ Acetaria dici quoque possunt carnes minutim concisæ, quæ ex aceto sumuntur.

Acetum, Vide Aceo, ces.

Achane, ἀχάνη, Genus erat mensuræ frumentariæ, apud Persas, capiens medimnos Atticos 45. Gell. lib. 8. c. 9. docet esse vasis genus, in quo commeatus eorum, includebatur, qui ad Theorias mittebantur. Vide Suidam, Eustath. & Arist. schol.

Achateon, Vide Acacium.

Achates, penult. prod. [שבו schebo, ἀχάτης. Germ. Achat. Belg. Agat Pol Gagatek.] Gemma est versicoloribus venulis ita distincta, ut nemorum, & fluviorum, & montium, nonnunquam & jumentorum & curruum speciem referat. Hanc primùm repertam ferunt ad Achatem Siciliæ fluvium: unde & nomen accepit. Postea & in India, & in Phrygia inventa est. Insignem Achatem Pyrrhus Epirotarum rex habuisse traditur, in quo novem Musæ, & Apollo citharam tenens spectabatur, non arte, sed naturæ solertia ita discurrentibus maculis, ut Musis quoque singulis sua redderentur insignia. Vide plura de hac gemma apud Plin. lib. 37. cap. 1. & 10.

Acherois, ἀχερωΐς, Peculiari epitheto vocatur populus alba, sive quòd ad ripam Acherontis fluvii nascebatur, sive quòd inter infœlices arbores, quæ diis inferis sacræ erant, soleret numerari: sive, ut Pausanias refert, quòd Hercules hujus apud inferos cõspectæ ramum ad superos attulerit. Aristoteles cõtrà, populum nigram ita cognominatam refert. Vide hæc latiùs apud Ruellium lib. 1. cap. 119.

Achetæ, [ἀχέται. Germ. Dorn gipsetlin.] Cicadarum quarundam (ut inquit Suidas) non species, sed epitheton est, dictum ἀπὸ τοῦ ἠχεῖν ἐν ἀκάνθαις: hoc est, ab eo quòd inter spinas canant. Plinius libro 11. capite 26: Similis cicadis vita: quarum duo genera minores, quæ primæ proveniunt, quæque sunt mutæ, & novissimè pereunt: majores, quæ canunt, vocantur Acheræ.

Achilleis, sive Achilleas, ἀχιλληΐς, Theophrasto, ἀχιλλειάς, Hippocrati, hordei genus cui spica folio proxima est, amplitudinis & crassitudinis majoris, ideoq; ærugini magis obnoxium. Vide Ruell. lib. 2. cap. 15.

Achilleos, ἀχίλλειος. Myriophyllum herba appellata, quòd eam Achilles invenisse traditur in curando vulnere Telephi. Plin lib. 25. cap. 5.

Achilleum, ἀχίλλειον, Genus spongiarum tenue densumque, ex quo fiebant penicilli. Plin. lib. 4. c. 45.

Achimenis, Plinio ἀχαιμενίς, sive, ut apud Diosc. legitur, Achamenis, ἀχαιμενίς, Herba est quæ alio nomine Polium montanum appellatur. De hac Plin. l. 25. c. 4: Achimenide conjecta in aciem hostium trepidare agmina, ac terga vertere.

Acholus, pen. corr. ἄχολος, Carens bile.

Achores, penult. prod. ἀχῶρες Galeno, Sunt cutis capitis ulcera foraminosa, sanie tenaci fluentia, quæ mediam quandam consistentiam inter aquæ tenuitatem & mellis crassitudinem obtineant. Nam in quibus sanies mellis crassitudinem adæquat,

adæquat. Ceria, κηρία, vocantur: quæ & foramina habent ampliora. [Ger. Grind.] Achoras Galli teignes vocant, similitudior sumpta ab iis animalculis quæ vestes arrodunt. Malum est pueris in primis familiare. Vide Fuchsiu & Manar. in epist.

Achrăs, adis. ἀχράς. Gall. Poirier sauvage. Ital. Pera salvatiche. Germ. Ein gattung der Holtz-bieren/oder Wildbieren. Hispan. Peros de monte, peros montesinos. Polon. ... Vngar. Vad kortfely. Angl. An sorte of peare which he growth in woodes.] Pyri sylvestris genus est tardissimè maturescens, majoremque vim habens astringendi, quam cætera pyrorum genera, vocique tam primis officiens. Vnde Thrasybulum Atheniensem accepimus à Lacedæmoniorum legatis corruptum, ne postulatis illorum contradiceret, simulasse se achradem comedisse, atque ob id loqui non posse. Vide Col. lib. 7. cap. 9. & Dioscor. lib. 1. & Gal. lib. 6. De facult. simpl. med. ot quidam Matthæi 3. ubi de Ioannis cibo mentio fit, ἀκρίδας, legebant quasi pyris sylvestribus ille vesceretur. sed malè, cùm haud dubiè de locustis intelligendum sit.

Achreĭŏs, ἀχρεῖος. Gall. Inutile. Ital. Inutile. Germ. Unnütz. Hispan. De ningun provecho, sin provecho. Pol. Nieg... Vng. Hasznatlan. Angl. Vnprofitable, of no price, that is not worth for anything.] inutilis, ineptus, nullius momenti & pretii. Inde ἀχρεῖον inutilitatem significat, sive incommoditatem.

Achrogelos, [ἀχρογέλως. Gall. Grand ris. Ital. Colui che ride troppo... Germ. Lächer; der umb eins jeden dings willen lachet. Hispan. ... Polon. Smieszek. Vng. ... Angl. A great laugher.] Dicitur qui pronus est ad risum, quasi temerè & sine causa ridens: quod stultitiæ signum est, unde etiam pro stulto aut insano positum invenitur proverbiali nova forma.

Achyrosis, penult. prod. [ἀχύρωσις. German. Leym bereitung/so man Spreuwer/Strauw/rc. darein trittet. Vngar. Polyva... Sargyvas.] Ratio quædam est commiscendi paleas cum argilla, ab hove luto ab hirundinibus (ut videtur) primùm excogitata, quæ ex luto festucis quibusdam commisto nidos sibi construunt. Has deinde rustici imitati ædificiorum suorum parietes hac materia faciunt. Nomen habet ἀπὸ τῶ ἀχύρου: hoc est, ab acere: unde & à Latinis quibusdam Lutum aceratum appellatur. [Pol. Lepia ka.]

Acia, æ, est filium articulæ, nomenque ab acie habet. Titinius: Phrygio fui primò, beneque id opus scivi. Reliqui acus, acias, quæ hero atque heræ nostræ. Cels. lib. 5: Veraque optima est ex acia molli non nimis torta, quò mitiùs corpori insidat. ¶ In Lexico veteri acia explicatur ῥάμμα, quin aciæ & acie ea etiam in eo exponuntur ἀκμὴ...

Aclæris. Securis ærea, qua in sacrificiis veteres sacerdotes utebantur. Festus, & Glossarium.

Acicula, formatione, non significatione, diminutivum ab acu, ut inquit Priscianus. Est spinula quædam ex ferro vel alio metallo, quandam acus similitudinem referens, qua utuntur mulieres ad ornatum capitis. [מחט chach, machat. Gall. Esplingle. Ital. Ago de capo, lo spuntone. Ger. Ein Güfslein. Belg. Een Spelle. Hisp. El alfiler ó aguja p queñua. Polon. Szpilka. Vngar. Tügo.]

Acicula. Est piscis tenuis ac longus, qui & Acus dicitur. A Græcis ῥαφὶς appellatur. ¶ Est & herba hujus nominis, incultis in locis sponte sua nascens, plebis Atheniensis quotidianus olim cibus, odore ad daucum, reliqua similitudine ad chærephyllum accedens, exerta habens in vertice corniculа, quæ acus effigiem repræsentant: à quo habitu à Romanis vocata est Acicula, teste Diosc. Græcis dicitur σκανδίξ, quo nomine & Latini utuntur.

Acidoton, penult. prod. ἀκιδωτόν. Herba est, quæ notiore nomine Poterium, ποτήριον, & Neuras, νευράς, dicitur. Plin. lib. 25. capite 9. eandem Phryníon vocat. Vide Dioscorid. lib. 3. cap. 15.

Acidus, & Acidulus, Vide ACEO, es.

Acies, ei, f. g. tria significat. Primò acumen falcis, gladii & similium quæ secant. [פיפיות chadherb, ἀκμή, ἀκωκή. Gall. La pointe ou taillant d'une espée ou autre glaive. Ital. Il taglio ò punta di coltello, & cose simili. Germ. Eisens schärffe. Belg. Een spits oft scherpte eens ysers. Hispan. Hilo ó punta de cosa aguda. Polon. ... Vng. Eel. Angl. The edge of a weapon.] Et ἀπὸ τῶ ἀκεῖν dicitur: sive à Latino verbo acuo, unde & Acumen deducitur. Cic. in Verr. Act. 4: Iam ante aciem securis tuarum viderat. Columella lib. 4: Obtusa enim, hebesque, & mollis falx putatorem moratur, eoque minus laboris efficit, & plus laboris affert vinitori. Nam sive curvatur acies, quod accidit molli: sive tardiùs penetrat, quod evenit in retuso & crasso ferramento, majore nisu est opus. Virgilius secundo Georg. Ipsa acie falcis nondum metuenda: sed uneis Carpendæ manibus frondes. ¶ Aciem ferri exterere, est adhibita cote acuere: Plinius libro 26. capite 3: Alii, quoniam vis eadem in morte esset, quæ cotibus ad ferro aciem deterendam. Aciem trahere, proprium est aquæ, quum ferrum acuitur. ¶ Secundò, Exercitus instructus. παράταξις. Germ. Schlachtordnung/gerüstet Zeug. Belg. Slachtoorden. Pol. Czoło, huffiecz. Vng. Hadi sereg. Angl. The fore part of an army.] & quum ad dimicandum paratus est: vel quòd acuto ferro armatus sit: vel certè quòd acuta fronte soleat collocari. Virgilius Georg. 2: & campo stetit agmen aperto Directæque aciei. Et acies quidem instructa his vocabulis vocari solet, Frons, subsidia, cuneus, orbis, globus, alæ, turres, coronæ, & quibusdam aliis. Atque interdum pro ipso conflictu & prælio sumitur. Tacit. libro 20. Prima acie fusum, victum, victumque Romanum. Et libro 14: Vincendum illa acie aut cadendum. ¶ Hinc locus proverbio, in acie novaculæ, ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς: hoc est, in summo discrimine. Homerus Iliad 1: Νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ἐπὶ ξυροῦ ἵσταται ἀκμῆς, Ἢ μάλα λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς, ἠὲ βιῶναι: id est, Nunc etenim cunctis sita res in acie novaculæ est, Vivántne an tristi exitio absumantur Achivi. Vide Sophoclem in Antigone. ¶ Tertiò, oculi lumen [γλήνη, κόρη. Germ. Gesichts schärffe. Pol. Ostr wzrok. Vng. Feny. Angl. The sight of the eye.] Cicero de Somnio Scipionis: Radiis Solis acies nostra, sensusque vincitur. Idem 2. de Natur. deorum: Acies ipsa, qua cernimus, quæ pupilla vocatur. ¶ Per traslationem, Acies sumitur pro ingenii perspicuitate. Cicer. in Catone: Nonne nobis videtur animus, qui plus cernit & longiùs, videre se ad meliora proficisci: ille autem cujus obtusior sit acies, non videre? ¶ Acies orationis, Plaut. Epid. Orationis aciem contrà conferam. Orationis aciem joco dixit de acutissima atque acerrima oratione. ¶ Acies authoritatis: Id est, vis authoritatis. Cicero in Catil. 1. ¶ Hujus genitivum veteres tàm Acie quàm Aciei extulerunt. Salust. libro primo. Historiarum, referente Gellio: Dubitavit acie pars, pro aciei.

Acinăcēs, penult. corr. m. t. Gladius Persicus. [Germ. Ein Persischer Degen oder Dolchen. Belg. Hatschonet/Trombouwer/Cromsteken Schlachtwert der Perser.] Horatius lib. 1 Carm. Vino & lucernis Medus acinaces Immane quantum discrepat. Valer. Flac. Insignis manicis, insignis acinace dextra Pollux. Acinacē esse interpretatur Hesychius ξιφίδιον τι τῶ μηρῷ προσηρτημένον: hoc est, Persicum quendā gladiolum, qui à femore suspendebatur. Herodotus quoque libro 5. autor est Pantheam Abradatæ uxorem, acinace quem habebat, sibi jugulum aperuisse. Suidas verò Acinacem esse ait μικρὸν δόρυ Περσικόν: hoc est, parvam Persarum hastam. In qua etiam sententia Arrianus fuisse videtur: omnibus tamen hoc convenit, ut nominativus ἀκινάκης efferatur. Vnde & apud Latinos Acinaces per secundam vocalem, non Acinacis per tertiam, legendum videtur.

Acĭnŏs, f. t. ἄκινος Dioscoridi: [Germ. Wild Basilien/oder klein Basilien.] herba est tenuibus ficeisque surculis, ocymo similis, odoratu, sed hirsutior, ex qua coronæ factitantur. Quidam ex vulgo, Sylvestre basilicum vocant, Latini Ocymastrum, quòd planè Ocymum imitetur. Plin. lib. 20. cap. 16. hanc herbam & coronarum & ciborum causa ab Aegyptiis seri asserit: & alio nomine Epitreton vocari, nunquam florere.

Acĭnus, ni, penult. corr. m. s. & Acinum neutri, teste Nonio, in uva id dicitur quod vulgus granum appellat. [חרצן chartsan. ῥάξ. Gall. Vn grain de raisin. Ital. Acino, grano d' uva. Germ. Traubenbörlin. Belg. Wynbesye/een beske. Hisp. El granillo de razimo. Pol. Ziarno jagody w winie. Vng. Zölömag. Angl. A kernell in grapes, or in other such fruites.] Neque solùm uvæ, sed hederæ, sambuci, tribuli, mali punici grana, acinorum vocabulo continentur. Atque in hoc à bacca differt (ut Valla vult libro 4 cap. 28.) quòd acini inter fructus minutiores arborum fruticumq; densiùs nascantur: baccæ verò dispersiùs & rariùs: ut fructus lauri, olivæ, corni, loti, lentisci, baccæ meliùs, quàm acini dicuntur. Nonnunquam tamen indifferenter ponuntur. Virg. in Gallo: Sanguineis ebuli baccis, minioq; rubentem.

Acinaceus, sive Acinaticius. Palladio, lib 1. cap. 6. 7. [ῥαγικός. Germ. Treber wein.] ut Vinum acinaceū, quod ex acinis aqua maceratis expressum est: ita dictum ad differentiam vini factitii. Vlpian. l. Si quis vinum, ff. De tritico, vino vel oleo legato: Acinaceum planè vino continebitur. Hujus conficiendi rationem leges apud Cassiodorum lib. 12. Var. epist. ad Canonic. Veneт & Plin. l. 14. c. 9.

Acĭnōsus, a, um, ab Acinus dicitur, Quod multos habet acinos: [ῥαγώδης. Gall. Graineux, plein de grain, raisine x. Ital. Cosa piena d'acini d' uva. Germ. Das voll Traubenbörlin ist. Belg. Dat besyen oft cornen heft. Hispan. Cosa llena de aquell 1g anillo. Polon. Pelni yarn winnich. Vngar. Sokmagu zöld. Ang. Which is ful of kernels or graines.] ut, Vva acinosa. Dicitur etiam de aliis plantis quæ semen habent ita dispositum ut in uva acini. Plin. l. 12. c. 13: Afari semen acinosum saporis calidi ac vinosi.

Acĭpensĕr, acipenseris, m. t. [German. Ein frembder Meerfisch/ hebt die Schüppen gegen dem kopff. Belg. Een Steur.] apud antiquos, piscium nobilissimus est habitus, qui unus omnium squamis ad os versis contra aquam nando meat. Hunc Plin. lib. 9. cap. 17: testatur suo seculo nullo fuisse in honore quod se mirari ait quum esset rarissimus. A quibusdam, eodem Plinio teste, Ellops, ἔλλοψ, vocatus est. Alii Callionymon, alii Anthiam, nonnulli etiam Callichthyn appellavēre. Huic olim tantus habebatur honos, ut à coronatis ministris eum tibiis in convivium soleret inferri: ut in Saturn. testatur Macrob. lib. 3. c. 16. De hoc pisce extat distichon Martial. l. 13. in Xeniis: Ad palatinas acipensera mittite mensas, Ambrosias ornent munera rara dapes.

Aclassis, Tunica ab humeris non consuta. Festus.

Acleros, exhæres, qui hæreditate privatus est: [ἄκληρος, quasi ἄνευ κλήρου. Gal. Desherité. Ital. Disheredato. German. Enterbet. Hispan. Desheredado. Polon. Golota. Vngarice Io, zeghel kyrgattatot. Angl. Disherited.] Hoc est, sine sorte, parre

te, parte vel hæreditate. Bud. in Comment. linguæ Græcæ.

Acliti, [ἄκλητοι. Germ. Unberuffen/ ungeladen.] Adverb. Græcum, q.d. citra vocationem, citra invitationem. Proverbii loco dicitur quoties invocatus quis accedit ad convivium: quod & amici & exemplum faciunt. Hermol. in Plin. lib. 35. cap. 11.

Aclides, penult. corr. m. t. ἀκλίδες, sunt tela quædam antiqua ad ... ut nusquam memorentur in bello. [Germ. Ein gattung Pfeyl bey den Alten gebraucht/ Schäfflein Belg. Jaewlijnken Polon. ... Vng. Tollas ...] Legitur tamē quòd sint clavæ quædam breves eminentibus hinc & hinc acuminibus quibusdam, quæ ita in hostem jaciuntur religatæ loro, vel lino, ut peractis vulneribus, possent redire. Virg. lib. 7. Aen. teretes sunt aclides illis Tela: sed hæc lento mos est aptare flagello.

Acme, [ἀκμή. Pol. Mlodosc ... Vng. Eletnek virága.] Vox Græca est, Galeno familiaris, quam Theodorus Gaza modò vigorem, modò florem ætatis interpretatur.

Acmon, ἄκμων, Latinè incus: [Germ. Ein Amboß. Belg. Een aenbeelt. Polon. Kowadło. Vngar. Üllő. Angl. An anvil.] unde Pyracmon unus fuit ex Vlcani famulis, quòd à calenti incude nunquam discederet. Virg. 8. Aeneid. Brontesq;, Steropesque, & nudus membra Pyracmon.

Acmothetum: [ἀκμόθετον. German. Ambosstock. Belg. Aenbeelts block. Polon. Pień na którym kowadło. Vng. Üllő tőke] truncus ille, qui impositam sustinet incudem.

Acœton. [ἄκοιτον. German. Lauter Honig / darinn sich nichts unreins am boden setzt. Polon. Tresc. Vngar. Szinmez] A' Plinio lib. 11. cap. 15. optimum mellis genus appellatur, quod per se manat, quodque nihil habeat retrimenti aut sedimenti admistum. Dictum ἄκοιτον, quasi sine cubili. Nam sedimentum in vino, aliisque rebus liquidis, rusticorum nonnulli etiam hodie vocant cubile.

Acolastus m. f. [ἀκόλαστος. Germ. Ein ungezognet Mensch/ dem prassen und schlemmen ergeben.] Prodigus intemperans, immodestus, lascivus, libidinosus, infrænus, immoderatus. Gell. lib. 19 cap. 2. negat Latinè verti posse: sonat ad verbum, impunitus, vel incoercitum, ut sit qui cupiditates non puniat, veluti injecto fræno, ab α privativa particula, & κολάζω, emédo, corrigo castigo, coerceo. Nec solùm de hominibus, verumetiam de rebus dicitur, ut ἀκόλαστος γλῶττα, lingua infrænis. Acolastus homo, homo nihili, neque res neque fruge bonæ. Gell. lib. 7. cap. 11. Budæus in Comment. protervum propriè significare putat, & qui sibi circa libidines temperare non potest. Vnde Acolasti dici possunt, quos Latinè Nepotes, vel Decoctores vocamus.

Acolyti, [ἀκόλυτοι. Germ. Bestandige leut/ die sich nicht abwenden lassen/ noch gehorchen. Pol. Niehamowni.] Dicti sunt, qui nullis minis ab instituto poterant revocari. Vnde Stoici acolyti dicti sunt, qui turpe putabant mutare sententiam. Inde Acolyti in Ecclesia olim dicebantur sacerdotum administri quasi comites, sicut inferiores ordines in canon. enumerantur. ¶ Dicti Acolyti, quasi non prohibiti, ab α privativa particula, & κωλύω, quod significat prohibeo.

Acoluthus, penult. prod. [ἀκόλουθος. Germ. Ein Diener der für und für auff seinen Herren wartet.] Latinè Consequens dicitur: ἀπὸ τοῦ ἀκολουθεῖν: id est, à sequendo.

Acone, penult. corr. [... ἀκόνη Gall. Queux à aguiser. Ital. Cote. Germ. Hartte stein oder schleifstein. Hisp. Piedra para aguzar ... Polon. ... Vngar. Fenkő. Angl. A whetstone.] Latinè cotem sonat, vel cautem.

Aconiti, ἀκονιτὶ, Latinè idem sonat quod sine pulvere: hoc est, citra negotium & laborem. Quod eleganter expressit Horat. 1. Epist. Sine pulvere. Quæ si conditio vilis sine pulvere palmæ. Plin. lib. 35. cap. 11: Alcimachus pinxit Dioxippum, qui Pancratio Olympiæ citra pulveris jactum (quod vocant Aconiti) vicit coniti Nemæa. Proverbii loco dicitur de eo qui sine sudore victor evadit: ab athletis sumptum, qui pulverem inspergebant corporibus ut se facilius comprehendere possent. Ovid. lib. 9. Metamorph. Eadem forma dicimus, ἀνιδρωτὶ, sine sudore; & ἀναιμωτὶ, sine sanguine.

Aconitum, pen. prod. [ἀκόνιτον. Gall. Tore. Ital. Aconito, Napello. Germ. Wolffswurtz/ Wolffskraut/ Gifftkraut. Belg. Monicx capkens/ Wolfwortel. Hispan. Cevadilla. Pol. Omięg.] Herba quæ Cerberi spuma conspersa, venenum efficacissimum contraxit, quo tempore eum Hercules ab inferis traxit. Dictum Aconitum, ἀπὸ τῆς ἀκόνης: hoc est, à cote, seu caute. Ovid. 7. Metamorph. Quæ quia nascuntur dura vivacia caute, Mortales Aconita vocant. Sunt qui ab Acone portu seu oppido Mariandinorum deducant, juxta Heracleam Ponticam, ubi copiosissimè provenit. Illinc enim non longè abest Acherusia specus, per quam Hercules Cerberum ad superos fertur pertraxisse. ¶ Alii Aconitum dictum putant, quòd ἀκονιτὶ: hoc est, sine pulvere aut terrâ proveniat. Plinius libro 27. capite 3: Nascitur Aconitum in nudis cautibus, quas Aconas vocant. Et ideò Aconitum quidam dixêre, quòd nullo ne pulvere quidem nutriente proveniat. Alii ἀπὸ τοῦ ἀκονίζειν derivant, quod est accelero, quia mortem accelerat. Alii, quoniam vis eadem in morte esset, quæ cotibus ad ferri aciem deterendam; statimq; admota velocitas sentiretur. Hæc Plinius. Alio nomine dicitur Pardalianches, παρδαλιαγχές, quòd pantheræ eo gustato statim strangulentur. ¶ Sunt qui putant eam herbam esse, quam Napello vulgò vocant, sed non est.

Acontias, [ἀκοντίας. Gall. Comete, Ital. Cometa, German. Ein Comet wie ein pfeyl. Belg. Comeet straele ghelijck pijlen. Hisp. Cometas del cielo. Pol. Kometa ... Vng. ... Angl. Comets starre so called.] Sunt stellæ crinitæ seu impressiones: dictæ ἀπὸ τοῦ ἀκοντίου: hoc est à jaculo: quia (ut Plinius scribit lib. 2 cap. 25.) jaculi modo vibrantur ocyssimo volatu. Ex his quasdam breviores & in mucronem fastigiatas Xiphias vocavêre, quæ sunt omnium pallidissimæ, & quodam gladii nitore sine radiis.

Acontiæ, [ἀκοντίας. Germ. Ein besonders art von Schlangen. Pol. Wąż ... Vngar. Tarka kig ...] Serpentes quidam duorum cubitorum magnitudine, figura circa caput crassa paulatim in tenuem abeunte, colore viridi, alvo minutis quibusdam maculis conspersa, quæ quandam granorum milii similitudinem repræsentant. Vnde & Cenchridæ, κεγχρίδες, & à Latinis nonnullis Miliariæ vocantur. ¶ Acontiæ autem ἀπὸ τοῦ ἀκοντίου: hoc est, à similitudine jaculi. Mira enim celeritate progrediuntur, non flexuosis spiris, ut reliqui serpentes, sed recto quodam tramite sese quodammodo ejaculantes. De his Aetius lib. 13. cap. 27. & Lucanus lib. 9. Vide infrà in dictione Cenchris.

Acopi, pen. corr. n. f. Medicamenta lassitudines & fatigationes levantia, imposito ex re vocabulo. [ἄκοποι. Germ. Salb oder Oel für die Müde und Gesüchte/ oder zufäll der Spannadern. Belg. Salve voor de vermoetheyt. Pol. Lekarstwa ... Vng. ...] Plin. lib. 29. c. 3: Ad omniaq; quæ acopis curantur, unguentumque pariter & medicamentum est.

Acopis, Gemma nitro similis, pumicosa, aureis guttis stellata; cum qua oleum subterfervefactum perunctis lassitudinem solvit, ἄκοπος, Plin. lib. 37. cap. 10.

Acopos, neu. corr. [ἄκοπον. Germ. Ein frembder Baum / hat sein bitters Blätter.] Dioscor. di, Herba est frutirosa, gravi odore flore holeris: quæ & Anagyros vocatur à Plinio, à Dioscoride etiam Anagyris, ἀνάγυρις. Vulgus ob odoris gravitatem Lignum fœtidum appellat. Hujus semen, quod in oblongis corniculis habet, commanducatum vomitiones ciet. ¶ Vnde factus est locus proverbio, ἀνάγυριν κινεῖν, Anagyrim movere, quo utimur in eos, qui obfutura sibi commovent.

Acor, Vide Aceo.

Acorna, f. p. [Germ. Ein besunder Distelkraut/ dem gleich so man Atractilis nennet.] Herba est ex genere acanacearū, spinā habēs pro folio, vernaculo cneco similis, colore tamen rufo, succum pinguem & sanguineū fundens, ἄκορνα. De hac Plin. lib. 20. c. 16.

Acorum, ἄκορον Dioscorid. [Gall. Galange. Ital. & Hispan. Acoro. Germ. Der Apotecker Calmus. Belg. Calmus. Pol. Tatarskie ...] Plinio, Acoros, Herba est folia habens Iridis, radicésque illi non absimiles gustu acres, odore non ingratas, easque complicatas, nec in rectum, sed in obliquum actas. Estque verus acorus Galanga crassa, teste Amato Lusitano in Dioscor. qui Galeni, Plinii, & Dioscoridis de eo locos optimè conciliavit. ¶ Alii volunt esse Calamum aromat: cum officinarum, non verò Galanga, sed earundem acorum, ἄκορον Theophrasti, & Carectam Virgilii. Vide Carex. Galanga verò esse speciem Cyperi Babylonici censent.

Acosmus, idem est quod inornatus. [ἄκοσμος. Vngar. Ostobatlan.] Nam κόσμος apud Græcos ornatum vel ornamentum significat. Lucr. lib. 4. hac voce utitur.

Acosmia, confusa quædam rerum congeries. Et significationē contrariā habet huic dictioni Ornatus: quasi dicas Inornatū, vel ornatus neglectum. Græcè ἀκοσμία. Bud. in Comm.

Acquiesco, n. t. Rei alicui quietis & otii gratia innitor. [... ἐπαναπαύομαι, ... Gall. Se reposer. Ital. Riposarsi, Acquetarsi. Germ. Auff etwas ruhen. Belg. Ich rusten ... Hispan. Descansar ... Pol. Przestawam, ... Vng. Megh nyugszom. Angl. To rest.] Seneca: Nihilo miserior ero, si lassa cervix mea in manipulo ferri acquiescat. ¶ Nonnunquam accipitur pro simplici suo quiesco, ἡσυχάζω. Cic. Attic. lib. 7: Acquiesco enim, & ad te scribens, & legens tua. Ibid. Vitandi caloris causa Lanuvii tres horas acquieveram. ¶ Interdum transumitur Acquiescere, pro eo quod est, cum animi tranquillitate voluptateque in re aliqua versari. Ibidem Cic. Nulla est respublica quæ me delectet, aut in qua acquiescā. ¶ Nonnunquam etiam pro eo quod est in re aliqua quietem suam & spem repositam habere. Idem de Amicit. Libenter enim senes in adolescentulum charitate acquiescimus. ¶ Acquiescere rei alicui pro in re aliqua. Senec. epist. 24: Ut meliora tibi proponas, & acquiescas spei blandæ.

Acquiro, acti. Quæro, cumulo, adipiscor, consequor: ab Ad & Quæro [... κτάομαι, ... Gall. Acquerir. Ital. Acquistare. Germ. Erlangen / überkommen. Belg. Ich verkrijgen. Hisp. Alcançar o dessear. Pol. Dostawam, ... Vng. Keresek. Angl. To purchasse.] Cic. de Amic. Semper aliqui acquirendi sunt, quos diligamus, & à quibus diligamur. ¶ De malis etiam rebus dicitur ut Acquirere inimicitias. Plaut. in M lit. ¶ Interdū Acquiri pro Augeri vel conciliari. Plin. lib 15. c. 17: Quo genere & vino odorem acquiri putant.

Acræpala. [ἀκραίπαλα. Germ. Artzney wider das vollsauffen. Belg. Droncken is ...] Ab Hippocrate dicūtur ea omnia quæ crapulæ obsistunt, quemadmodū Adipsa, ἄδιψα, quæ sitim prohibent. Inter Acræpala numerantur amygdalæ amaræ etc.

Acratismus. [ἀκρατισμὸς, ἀκράτισμα. Gall. *Le desjeuner.* Ital. *Merenda.* German. Ein Morgensuppen. Hisp. *Almuerzo.*] Latinè Ientaculum dicitur, ἀπὸ τοῦ ἀκράτου: hoc est, à vino non diluto, ut placet Plutarcho in Sympos. Sive quòd apud Græcos jentaculi vice sumi solet, buccella panis mero macerata: sive quòd juxta medicorum consilium in jentaculo vino meraciore sit utendum.

Acratocothones. penult. prod. [ἀκρατοκώθωνες. Polon. *Zar-loczy.* Vng. *Borisszer, boritak.*] Dicti sunt homines vinosi, & meracius bibentes: quasi dicas, vini meri pocula: ἄκρατον enim merum est: κώθωνες autem inter pocula numerantur. Vide Cæl. lib. 27. cap. 27.

Acratophorum, penult. corr. [ἀκρατοφόρον. Gall. *Cruche ...* Ital. *... vola.* German. Ein Kübel/ Zuber. Belg ... Hisp *El vaso para sacar vino.* Pol. *Dzban.* Vngar. ... Angl. *A pitcher or pott for ...*] Vrceolus Latine dicitur. Cic 3. de fin. Et tamen puto concedi nobis oportere ut Græco verbo utamur, si quando minus occurrat Latinum ne hoc ephippiis & acratophoris potiùs quàm ... concedatur.

Acratos ἄκρατος. Gall. ... Ital. *Intemperato, puro.* Germ. Vnmässig: item, Vnvermischt/ unvermengt/ ungeschmackt. Belg. ... Hisp. ... Latinè purus, merus, intemperatus, ab α privativa particula, & verbo κεράω, κεράννυμι, quod est tempero. Hinc ἄκρατον absolutè pro mero ponitur: hoc est, vino non diluto. Vnde ἀκρατοποτεῖν dicunt Græci id quod est meraciùs potare: & qui meri avidiores sunt, nec ... non diluunt, Acratopotæ ἀκρατοπόται dicuntur: vitium ipsum Acratoposia, ἀκρατοποσία appellatur.

Acredo, inis, idem quod acrimonia, & acritudo. Vide A C E R.

Acredula, pen. corr. [ὀλολυγών. Gall. *Rossignol.* Ital. *Rossignuolo.* Germ. Ein Nachtgall. Belg. Nachtegale. Hisp. *Ruyseñor.* Polon. *Slowik.* Vng. *Fülemüle.* Angl. *A woodlark.*] Putatur Luscinia avis sive (ut aliis placet) avis illa quam vulgò *Ravarium* vocamus. Cic. de Divin. ex Arato: Et matutinis Acredula vocibus instat, Instat & assiduas voeum jacit ore, querelas, Cùm primùm gelidos rores aurora remittit. Author Philomelæ carminis: Vere calente novos componit acredula cantus: Matutino tempore tunc militans.

Acribodicæi ἀκριβοδίκαιοι, teste Budæo, ab Aristotele appellantur Iurisconsulti: qui neglecta æquitate, summo jure: hoc est verbis ipsis nituntur: sic dicti, quòd nimium exactè legis rigorem, quem vocant, observarent. Et strictum illud jus Acribodicæon, ἀκριβοδίκαιον appellatur.

Acrifolium, Arbuscula est, quæ à Macrobio inter arbores infelices numeratur. λωτός. Creditur eadem esse quæ Lotos alio nomine, a Gallis autem, *Alysa* vel *Alysierum* vocatur.] German. Ein frembder Baum tregt ein frucht wie Kirsen.] Vide Ruellium.

Acrimonia, Vide A C E R adjectivum.

Acrisia, ἀκρισία, Est absentia judicii & rationis. Budæus in Commentariis.

Acritas. Acritudo, Acriter, Vide Acer adjectivum.

Acroamata, n. t. [ἀκροάματα. Germ. Schöne lustige und liebliche erzählungen/ oder kurtzweilige/ holdselige Reden. Item, Holdseelige und kurtzweilige Leut/ die guter Sprüchen sind.] Græci auditiones, sive auscultationes vocant. Ἀκροᾶν enim audire est, seu Auscultare. Aristoteles Acroamata nominavit commentationes suas, quas auditoribus tradebat, in quibus Philosophia remotior subtiliorque agitabatur. Huic disciplinæ, quæ Acroamatice dicitur, tempus dabat in Lyceo gymnasio matutino. Alii appellant Acromata, festivas recitationes, ludicrasque narrationes. Quod significat Cicer. Verr. 6: Hic quasi festivum acroama, ne sine corollario de convivio discederet, ibidem convivis inspectantibus, emblemata avellenda curavit. Et Suet. de Augusto scribit: Acroamata: hoc est, narrationes recitationesque ludicras & histriones ab Augusto interponi solere convivis, ad convictores oblectandos. Lampridius accipere videtur pro ipsis hominibus acroamata recitantibus, quum ait in Alexandro: Alexandrum nanos, & nanas, & moriones, & vocales exoletos, & omnia acroamata, & pantomimos populo donasse. Similiter Plin. in Epist. Interdum, *inquit*, audiebamus acroamata, interdum jucundissimis sermonibus nox ducebatur.

Acroama. penult. prod n. t. Mos erat apud veteres qui hodie nullus est, ut in fabulis agendis, actionem histrionum musica symphonia commendaret. Vnde illud: Tibiis dextris & sinistris: aut paribus, & imparibus: aut, Serranis & Phrygiis. Erat igitur in voce histrionum actio: erat in musica symphonia, quod acroama dicebatur: inde scilicet, quòd fabulæ pars auribus perciperetur, & auditio quædam esset, animum leniente musico concentu, sicut illa quæ ad actionem histrionum pertinebat, spectatorum oculos oblectabat. Atque hanc fuisse Acroamatis significationem, loci demonstrant quos in antiquorum scriptis observavimus. Nam in oratione pro Archia, distinxit Orator inter Acroama & vocem: id est, eum qui fidibus, & eum qui voce caneret. Cùm (*inquit*) ab eo quæreretur, quod Acroama, aut cujus vocem libentissimè audiret? Respondit: Ejus à quo virtus optimè prædicaretur. Et in Verrem: Acroama pro homine potiùs quàm pro re, planè constat esse usurpatum. Sunt enim hæc verba: Hic quasi festivum acroama, ne sine corollario discederet, emblemata avellenda curavit. Sed nusquam apertiùs quàm apud Macrobium quid Acroama sit, intelligitur. Saturn. lib. 11 inquit: Delectatus inter coenam erat Augustus pueris symphoniacis Turionii Flacci mangonis, atque eos frumento donaverat, cùm in alia acroamata fuisset liberalis nummis, eosdemque postea Turionius æquè inter coenam quærenti Cæsari sic excusavit: Ad moles sunt. In oratione autem pro Sextio, de P. Clodio: Ipse ille maximè Ludius nō solùm spectator, sed actor & acroama. Quod ideo dixit Cicero, quia Clodius utrunque munus, & histrionis & musici, obiret.

Acroamaticus, ca, cum, idem quod auscultatorius, ἀκροαματικός. Aristoteles in Epistola quadam ad Alexandrum, logos acroamaticos appellat libros de recondita Peripateticorum disciplina editos. Gell. lib. 20. c. 4. & Budæus.

Acroasis, acroasis, pen. corr. f. t. [Germ. Das zuhören.]

Acrochordon, [... ἀκροχορδών. Gall. *Verrue, cor.* Ital. *Porro che nasce per le mani, Bruchio.* Germ. Wärtzen die unden auff der haut auß stein sind wie ein Seitlin. Hispan. *Vn genero de berruga que assiste.* Pol. *Brodawka.* Vng. *Szömölcs.* Ang. *Awart.*] Tubercula sunt in cute excrescentia, dura & exigua, ima sui parte adeò angusta, ut veluti chordarū nexu summa in cute suspendi videantur: unde & nomen habent. A quibusdam Verrucæ pensiles appellantur. Vide Galenum Methodi lib. 2. cap. 11. & Manard. epist. lib. 7.

Acrocorium, Bulbi species est. Plin. lib. 19. c. 5. ἀκροκόριον.

Acrodrya, Acrodryorum, n. f. [Germ. Allerley Obs oder Früchte/ die auswendig harte schalen oder rinden haben/ als Nuß/ Mandel/ etc.] Cajus hoc nomine omnem fructum arborum significari dixit: propriè tamen Acrodrya vocantur fructus arborum, qui lignosos cortices habent: quales sunt castaneæ, glandes, amygdalæ, juglandes, & similes, ἀκρόδρυα. Quod genus appellatione Nucum, apud Latinos continetur. Et contrà, Opora dicuntur quæ mollis sunt putamine, ὀπώρα. Vide Ruellium lib. 1. c. 97. & Budæum.

Acromium, n. f. ἀκρώμιον, Humeri summitas, ubi cum scapulis jugula committuntur.

Acronyctæ, ἀκρόνυκτοι, Stellæ vespertino tempore orientes quum sol vergit ad Occasum. Nam ἀκρόνυξ à Græcis dicitur, quod nos *Crepusculum vespertinum* vocamus. Vide Cæl. Rhod. lib. 21 cap. 5.

Acropolis, f. t. Arx dicitur supra oppidum in edito loco sita: cujusmodi olim Athenæ habuerunt, Minervæ delubro insignam. ἀκρόπολις.

Acrostichis, dis. pen. corr. f. t. [Germ. Wann man auß den ersten Buchstaben vieler Versen oder Reimen ein vollkommen sinn oder spruch zu wegen bringt.] Dicitur quum primis aliquot versuum literis nomen alicujus, vel alia quævis dictio aut oratio exprimitur, ἀκροστιχίς. In hoc genere Plautus lusit aliquot argumenta Comœdiarum, quę primis literis fabulæ nomen indicant. Sic Cic. de Divinat. citat Acrostichia Sibyllæ, quæ adhuc in libris Sibyllinis extant. Cæl. Rhod. Antiq. lect. lib. 13. c. 39.

Acrostolia, orum, ἀκροστόλια, sunt extremæ partes navis, quæ facilè evellebantur, quum collibitum fuerat: ut cōstat ex Diodoro Siculo lib. 20. Latini (ut putat Bayfius) rostra vocant, & siqua similia. Erat autem in more positum apud antiquos, ornari naves victrices acrostoliis captivarum.

Acroteria, Dicuntur pinnacula in summitate ædificiorū prominentia. Item in corpore humano extremitates etiam Acroteria dicuntur, quales sunt in manibus & pedibus illæ partes digitorum, quæ sub unguibus latent. [Szczyt ἀκρωτήρια. Polon. *Spicza.* Vngar. *Haz tetö, istsis.* Ang. *Pinnacles in the high partes of buildings.*] Vide Vitruvium & Bud. in Comm.

Acrotetur, pen. prod. dicitur quod ad saltationis mensuram non respondet, ἀκρότητος. Vnde Athen. lib. 11. sermones intempestivos, & nihil ad rem pertinentes, ἀκρότητα ... vocat.

Acrothinia. [Pol. *Pierwsze.*] Primitiæ frugū sunt, quæ de summō acervo solēt tolli, ἀκροθίνια. Ἄκρος enim summū sonat, Θῖνες autē frumentorū acervi dicuntur. Vnde ἀκροθινιάζειν Græci dicunt pro eo quod est Summa delibare, vel primitias consecrare.

Acta, substantivum nomen & Græcū, ultimā depresso accentu. [... ἀκτή. Gall. *Le bord & rivage de la mer.* Ital. *Lito.* Germ. Ein Gestad dan lustig ist. Hisp. *La ribera del mar, ò tierra cerca della.* Polon. *Cyschell a ...* Vngar. *Tenger partie ...* Angl. *The shoare, the sea coaste.*] Littus secretum & amœnū. Virgil. lib. 5: At procul in sola secretæ Troades acta Anchisen flebant. Servius.

Acta, orum, Vide A G O.

Acte. [Pol. *Chebd.*] Herba est, sive frutex, gravi foliorū odore, caulibus anisi geniculatis, semine nigro, ut hederæ, baccis mollibus. Nascitur in opacis & asperis, & aquosis. Hæc Plin. l. 27. c. 27. Ruellius hanc eandem esse putat aut certè simillimā illi quæ à Dioscoride χαμαιάκτη, à Latinis *Ebulum* vocatur.

Acte, Frutex arborescens, quem Latini *Sambucum* vocāt. [ἀκτή. Gall. *Sureau, ou sureau.* Ital. *Sambuco.* Germ. Holderstaud. Belg. Vlierboom. Hispan. *Sauco.* Polon. *Bez.* Vngar. *Bozza.* Anlg. *An Elder tree.*] Vnde Chamæacte χαμαιάκτη, dicitur, quod *Ebulum* à Romanis appellatur, quasi pumila sambucus. Vide infrà in dictione S A M B U C U S.

Actia, ἄκτια, Stephano, ludi erant in Actio Epiri promontorio quinto quoque anno celebrari soliti in honorem Apollinis, qui & ipse Actius cognominabatur. Hos ludos vetustissimos

mos fuisse constat, ut pote quorum & Callimachus meminerit. Summo tamen apparatu ab Augusto instaurati fuerunt, postquam Antonium & Cleopatram navali prælio ante Actium superasset: cura eorum deinceps Lacedæmoniis mandata. Hæc Strabo lib. 7. Stephanus tertio quoq; anno celebratos fuisse tradit: tribusq; certaminibus fuisse insignes, gymnico, equestri, & navali. Horum meminit & Servius in illud Virg. 3. Aeneid. Actiaq; Iliacis celebramus litora ludis.

Actio Vide Ago.

Actito, Activitas, Actiuncula, Activus, Actualis, Actor, vide Ago.

Actuālis, [...] Pol. [...] Vngar. [...]] Macrob. Comment. lib. 2. cap. 17: Hic à feriatis remotus, eminet tamen actualium vigore virtutum.

Actuārius, Actuosus, Actum est, Actus adjectivum & substantivum, vide Ago.

Actuarius, limes est, qui primus actus est ab eo quintus quisque: quem si numeres cum primo, erit sextus: quoniam quinque centurias sex limites cludunt. Actuarii autem extra maximos, D. & K. latitudinem habent ped. XII. Per hos iter populo, sicut per viam publicam debetur: ita enim cautum est lege Sempronia & Cornelia, & Iulia. Quidam ex his latiores sunt XII. pedibus ut hi qui sunt per viam publicam militarem acti, habent enim latitudines viæ publicæ. Hæc tradita sunt ab Hygino in lib. de limitib. constituendis.

Actus, agrestis mensuræ genus fuit, de quo dictum est in dictione Mensura.

Actutum, Vide Ago.

Acŭlĕŭs, m. s. stimulus. [...] Gall. Pointe ou aguillon. Ital. Pu[n]ta, ago. German. Ein spitz oder angel der Bienen und Wespen. Belg. Spitz/prickel/angel. Hispan. El aguijon de las aves ò abispa. Pol. Z[...]dlo. Vng. Fulák. Angl. A pricke or sting.] Colum. lib. 1: Nec paludem quidem vicinam esse oportet ædificiis, nec junctam militarem viam: Quòd illa caloribus noxium virus eructat, & infestis aculeis armatos culices, muscas, tabanos, quæ in nos densissimis agminibus involant. Cicer. 3 de Fin. Vespas aculeis uti videmus. Idem 2. Tuscul. Quum liquelcimus, fluimusque mollitia, apis aculeum ferre non possumus. ¶ Dicuntur & in herbis aculei, spinulæ quædam in folii caule, aut flore eminentes: ut in carduo, tribulo, leucacantha, & similibus. ¶ Cic. de Optimo dicendi genere. transtulit ad orationem: Horum oratio, inquit, neque nervos, neque aculeos oratorios, ac forenseis habet. ¶ Infixo aculeo fugere. Metaphora proverbialis, ubi quis dicto convitio, vel maleficio quopiam peracto, statim subducit sese, ne vel tueri cogatur quod dixerit, aut ne mutuum recipiat. Translatum videtur ab apibus aut vespis, quæ infixo aculeo, statim aufugiunt. Quadrabit & in eos qui velut oracula quædam pronunciant & intellectu difficilia, aliis conjectandi materiam ministrantes, ut qui non interpretentur quamobrem ita senserint. Erasm. in Chiliad.

Acŭlĕŏlŭs, diminutivum quo utitur Martial. Epigram. libro 8. [...]

Acŭlĕātŭs, ta, tum, Quod aculeum sive acutum quiddam aculei instar habet. [...] Gall. Poin[tu], piquant. Ital. Chi ha il ago. Germ. Spitzig/stechend. Hisp. Cosa que tiene punta ò aguijon. Pol. [...] Vngar. F[...]lákos. Ang. Any thing that hath a sting or pricke.] Plin. lib. 11. c. 26. de cicadis: Sine ore est, pro eo quiddam aculeatum linguis simile, & hoc in pectore, quo rorem lambunt. ¶ Per translationem quoque oratio, aut epistola aculeata dicitur, quæ veluti aculeis quibusdam munita, animum quodammodo mordet ac pungit. Cic. ad Attic. lib. 14: Satis aculeatas ad Dolabellam literas dedi.

Acŭncŭlă, Vide Acus.

Acŭo, acuis, cui, acutum, Aciem rei alicui induco, exacuo. [...] Gall. Aiguiser en tren[chant], affiler, faire aigu. Ital. D[...], affilare, aguzzare. Germ. Scherffen/wetzen/spitzen. Belg. Scherpen/spitsen. Hispan. Aguzar. Pol. Za[ostrzam]. Vngar [...]. Angl. To sharpe, to make sharpe.] Colum. lib. 3: Quoties falcem acueris, pelle aciem detergito, atque ita putare incipito. ¶ Interdum ponitur pro excito, hortor, &c. Ter. in Adelph. Attentiores sumus ad rem omnes, quàm sat est: Quod illos sat ætas acuet: id est, docebit. Virg. 1. Georg in simili significatione animo tribuit: Curis acuens mortalia corda. Cic. in Topic. viris appofuit: In excitando autem, & in acuendo plurimùm valet, si laudes illum, quem cohorteris. Et lib. 3. Offic. Duæ res quæ languorem afferunt cæteris, illum acuebant, otium & solitudo: id est, incendebant. Virg. 7. Aeneid. In malam partem accipit, pro instigare, incendere irritare. Postquam, inquit, visa satis primos acuisse furores. ¶ Hujus verbi composita sunt, Exacuo, & præacuo: quorum significata vide suis locis.

Acūtŭs, ta, tum, Propriè de ferro dicitur, quod aciem habet, & benè secat: cui opponitur Hebes vel obtusum. [...] Gall. Aigu, tignant. Ital. Acuto & appuntato. Germ. Spitzig/scharff. Belg. Scerp/spitsch. Hispan. Cosa aguda ò aguzada. Polon. Ostry. Vngar. Eles. Angl. Sharpe, made sharpe.] Plaut. in Mil. Vide ut tibi istic sit acutus Cario culter probè. Item quod in mucronem, sive acumen definit, ut Acutus palus, Acutus angulus, Acutum rostrum. ¶ Per metaphoram autem ponitur pro subtili vel acri, aut perspicaci: ut Acutum ingenium, Acutus sophista, & acuta vox. [...]. Item acuti oculi: id est, claré cernentes, [...]. Acutùm cernere, Horatius, [...]. Acutæ aures, Horatius, [...]. Acuti cibi, [...]. Xenophon. Leviora studia, sed tamen acuta, [...]. Gaza ex Cicerone.

Acūtē, adverbium. [...] Gall. Aiguement, ingenieusement. Ital. Acutamente, ingeniosamente. Germ. Spitzfindiglich/subtil. Hisp. Agudamente, ingeniosamente. Pol. [...]. Vng. [...]. Angl. Sharply, ingeniously: quickely.] Quod quanvis primò de acie ferri dicatur, sæpius tamen ad animum refertur, idemque significat quod ingeniosè, vel subtiliter. Cic. pro Cælio: Si mihi acutè, atque ut eque responderit. Idem in Lælio: Multa responsa acutè ferebantur. ¶ Interdum de voce dicitur: ut, Vox acutè sonans, apud Ciceronem de somnio Scipionis: huic opponitur graviter sonans. ¶ Nonnunquam & de visu, pro Clarè, perspicaciter. Pro quo etiam legimus Acutùm, ut Horatius libro primo Sermon. Satyr. 3: Quum tua pervideas oculis mala lippus inunctis, Cur in amicorum vitiis tam cernis acutùm?

Acūtŭlŭs, diminutivum, idem quod subacutus. [...] Gall. Aucunement aigu ou subtil. Ital. Alquanto acuto ò sottile. Germ. Ein wenig subtil oder scharff. Hisp. Un poco agudo ò sotil. Polon. [...]. Vng. [...]. Angl. Somewhat sharpe.] Cic. 3. de Nat. deor. Breves & acutulas conclusiones.

Acūmĕn, penult. prod. n. t. idem quod aculeus sive cuspis. [...] Gall. Pointe ou aguillon. Ital. Acutezza, acume. German. Ein spitz. Belg. Subtiligheit/spitsicheyt. Hispan. Agudeza ò agazadura. Pol. Ostrość, spica. Vngar. Hegyesség. Angl. A sting, prick, sharpenesse of wit.] Cicer. in Arati Phænomenis: Tergaque Centauri, atque nepai portat acumen. ¶ Accipitur & pro ingenii perspicacitate, quòd quæ in acutum terminent, interiùs magis penetrent: quomodo solent perspicacia ingenia penetrare. [...] Gall. Subtilité, finesse, astuce, cautelle. Ital. Cautela, astucia. German. Scharffsinnigkeit/geschwindigkeit. Hispan. Agudeza ò astucia de ingenio. Polon. [...]. Vngar. [...].] Idem de Nat. deor. Epicurus homo sine acumine, sine ullo lepôre. Colum. in præfatione: Facillimam esse, nec ullius acuminis rusticationem, &c.

Acūmĭno, nas, penult. corr. act. p. Acutum facio. [...] Gall. Aguiser, faire aigu. Ital. Aguzzare. German. Spitzig oder scharff machen. Belg. Scherpe spitsig/oft scerp. Hispan. Aguzar, ò hazer agudo. Pol. Zaostrzam. Vngar. [...]. Angl. To make sharpe.] Lact. de Opific. In quadrupedibus autem contextum spinæ à summo capite deductum, longiùs extra corpus eduxit, & acuminavit in caudam.

Acūmĭnātŭs, a, um, Quod acumen habet. [...] Gall. Aigu, pointu. Ital. Aguzzo. Ger. Scharff gemachet oder gespitzet. Belg. Spitsig/ghespitst/scerp. Hispan. Cosa hecha aguda. Polon. [...]. Vng. Hegyzett. Angl. That which hath a sting or prick.] Plin. l. 11. cap. 2: Ita reciproca generavit arte, ut fodiendo acuminatum, sorbendoque fistulosum esset.

Acŭpēdĭŭs, Dicitur, cui præcipuum est in currendo pedum acumen. [...], Festus.

Acŭ ēdĭum, in Glossario, [...].

Acŭpĭctōrēs, m. t. Qui acu pingunt. [...] Gall. Brodeurs ou tapissiers. Ital. Ricamatori. Ger. Stydensticker. Hispan. Bordadores, ò bordadores. Polon. [...]. Vngar. H[...] varrók. Angl. Broderers.] Alio nomine Phrygiones appellantur, à Phrygia regione Troiæ, ubi primùm inventa hæc ars dicitur.

Acŭs, aci, sive Aculeatus, m. s. Genus piscis, qui & Acicula dicitur. [...], Aristoteli, & Athenæo, [...], Epicharmii, [...] Athenæo. Mart. lib. 10: Et satius tenues ducere credis acos. Hic etiam Belone dicitur. [...] Gall. Esguille. Ital. Aucusigola. German. Ein langer Meerfisch. Belg. Een Geype. Hispan. Aguja pala [...]. Vng [...].] Piscis marinus longus, longissimi rostri denticulisque spissis armati: cujus oculi lutei, dorsum ceruleum spina dorsi viridis, caro albissima ac firma. Lege Aristot. hist. lib. 7. Athenæum lib. 7. Oppianum lib. 3. Plin. lib. 32. Idem lib. 9. cap. 51. ait: Acus sive Belone, unus piscium, dehiscente propter multitudinem utero parit. A partu coalescit vulnus, quod & in cæcis serpentibus tradunt. Quo in loco alii legunt propter magnitudinem, videlicet ovorum, suffragante etiam Aristotele de generat. anim. lib. 3. cap. 3. ¶ Est & acus minoris piscis genus, cui rostrum tubæ modo edentulum, quod descriptioni τῆς βελόνης Aristotelis magis congruit.

Acŭs, aceris, n. t. Purgamentum frumenti. [...] Gall. Paille ou balle. Ital. La loppa, ò mondatura di grano. German. Spreuwer. Belg. Caf/Caff. Hispan. Las granzas ò ahechaduras de pan. Polon. [...]. Vngar. [...]. Angl. Caffe.] Colum. lib. 8: Nam in suburbanis lactens porcus acere nutricandus est.

Acĕro, aceras, acerare, penultima correpta, Paleis inficere. [...] German. Zu vermische mit Spreuwer. Belg. Te menge met caf.]

Acĕrātŭs, adjectivum, Acere plenus, aut permistus. [...] Gall. Pailleux commeslé paille. Italicè, Pieno di paglia. Germ.

Ger. Das Voll Spriewer oder tleyen ist. Hisp. *Grancoso, emb. elts en granças de pan.* Polon. *Zpl wamy zmieszany.* Vngar. *P. lynas l'isur.* Angl. *Full of chaffe.*] Iude, Lutum aceratum, autore Festo, quod paleam habet admistam.

Acerosus, adject. idem: [Germ. Das voll Spriewer oder tleyen ist.] ut Panis acerosus, qui confectus est ex frumento parùm purgato, acereque non satis diligenter excreto.

Acus, f. q. Instrumentum est quo vestes sarciuntur. [מחט machat. ἀκίς, βελόνη. Gall. *Esguille à coudre.* Ital. *Ago.* German Ein Nadel. Belg Naelde. Hispan. *Aguia para coser.* Pol. *Igla.* Vng. *Tû.* Angl. *Needle.*] Plaut. in Menæch. Acum credo invenisses, si acum quæreres. Proverbialis hyparbole de re diligenter vestigata. Nam acus inventu difficillima, quod ob exiguitaté facilè fallat oculos quærentis. Rem acu tetigisti, apud eundam Plautum in Rudente. Id est, rem ipsam divinasti nihil aberrans, q dipsissimum punctum attigisti. Nam minutissima puncta denotantur acu. ¶ Ponitur etiam pro instrumento quo utuntur feminæ ad ornandos discernendosque capillos. [מכבנת chark. ... Gall. *Poinson d' atourneffe les cheueux & faire les passefillons.* Ital. *Scriminale.* German. Ein Scheitelspindel. Hispan. *Aguia para hazer la crencha.*] Iuven. Satyr. 2: Ille supercilium madida fuligine tinctum Obliqua producit acu. Mart. Figet acu tortas, sustineatque comas. ¶ Purgamenta quoque leguminum Acus dictas invenimus à Columella lib. 1. cap. 10. ubi sic scribit de fabarum tritura: Nam semina excusa in area jacebunt: superque ea paulatim eodem modo reliqui fasciculi excutientur, ac durissimæ quidem acus resectæ separatæque erunt à cudentibus: minutæ verò quæ cum siliquis de faba resederunt, aliter secernentur. ¶ Similiter exercitus instructi pars prior. [Gall. *La pointe.*] Acus dicitur, quòd ea militum pars vehementissima sit ad hostem vulnerandum acumine telorum, Perotius, nisi potiùs legendum sit acies, quod Puto, &c. Vide Scal. ad Fest.

Acuncula; diminutivum ab Acu; qua utuntur mulieres ad se ornandum. [ἀκίσκη. Gall. *Petite esguille* Ital. *Picciolo ago.* Germ. Ein spitziger Pfriembd oder Spitälsn / mit dem man das haar vaderscheidet. Hispan. *Pequenna aguia.* Pol. *Szwaiecyka, szpilka.* Vngar. *Tôcske.* Ang. *A pinn or any such thing whairwith a woman vses to bush her.*] Hujusmodi est discerniculum, quod capillis discriminandis est accommodatum. Vide Scal. ad Festum.

Acustici, Sunt auditores: qualesarant discipuli Pythagoræ. Ille enim à suis auditoribus exigebat, ut minimum biennium, quo illis tantùm audire, non etiam loqui licebat. ἀκουστικοί.

Acute, Acutus. Acutulus, Vide Acuo

Acylonion, lichnis coronaria, Dioscorid.

Acylon, seu potiùs Acylos, ἄκυλος Suidæ. Fructus est ilicis fœminæ. Plin lib. 16. ca. 6: Ilicis glans utriusq; brevior, & gracilior: quam Homerus Acylon vocat: eoque nomine à glande distinguit. Masculas ilices negant ferre. Dicitur etiam hoc nomine fructus arboris cujusdem, quæ mediam quandam naturam obtinet. inter suber & quercum, quæ ob id Phellodrys vocatur. Vide Ruellium lib. 1. cap 89.

Acyrologia, ἀκυρολογία, Latinè impropria locutio, qualis est illa Virgil. 4. Aeneid. Hunc ego si potui tantum sperare dolorem. Vbi sperare, pro Timere dixit: quum propriè speremus bona, timeamus adversa. Ab aliis dicitur dictio minus conveniens dicta, vel non propriis dictionibus obscurata sententia: ut, Accede ad ignem hunc, jam, calesces plus satis. Ibi enim nullus significatur ignis, sed meretrix. Dicta est autem Acyrologia, quasi ἄκυρος λόγος: hoc est, improprius sermo.

A ante D.

Ad, [ἐπὶ, πρὸς, εἰς, παρὰ] cum accusativo. Gall. *Aupres, vers.* Ital. *Appresso, verso.* Germ. Zu oder bey. Belg. Tot oft by. Hisp. *Cerca de lugar è de persona.*] Præpositio accusativo juncta propinquitatem significat, eamq; frequentissimè conjunctam cum motu ad locum, vel ad personam. Cic. in Vatinium: Venisti ad fretum per Mauritaniam. Terent. in Andria: Venit ad me Chremes postridie. In hoc itaq; differt à præpositione Apud, quòd hæc nunquam motum neque ad locum, neque ad personam importet: Ad verò, frequentissimè motui servit, sæpe etiam quieti, ut infrà ostendemus ¶ Differt à præpositione In, quòd hæc ingressionem termini significet: Ad verò, tantummodò accessum ad terminum. Vnde rectè dixeris, Iudicem, val Prætorem in tribunal se conferre, Litigatorem autem ad tribunal. Sic ad Vrbem olim accedebant Imperatores, qui ob ras prosperè gestas triumphum sibi decerni cupiebant: quique antequam hoc impetrassent, urbem cum fascibus & imperio ingredi non poterant. ¶ Sæpe etiam, ut diximus, sine ullo ponitur motu, uti dem fit quod Apud παρὰ cum dativo Cic. pro Cælio: Habes hortos ad Tyberim. Idé pro Flacco: Qui producti, tabulas se publicas ad speluncas perdidisse dicebent. Ita etiam aliquando cum accusativo personæ, quo locus citra motum denotatur. Cicer. in Verr. Act. 2: Decem fisci ad Senatorem relicti. Idem Attico lib. 9: Dionysius ad me fuit bene manè: hoc est, domi Senatoris, domi meæ: accusativus personæ pro loci accusativo. ¶ Multiplex præterea hujus præpositionis est usus: ut Quum pro In, cum ablativo ponitur. Cic. in Pison. Deprehensus denique cum ferro ad Senatum est Cæs. Bell Gall. 5: Totam hyemem ipse ad exercitum manere decrevit. ¶ Pro Circa. Cic. Att. Ad quæ tempora te expectem, facias me certiorem, velim. ¶ Pro Circiter. Terent. Heautont. Talenta ad quindecim coegi. ¶ Pro versus: ut Ad orientem. Ad meridiem. Sic, Ad sidera, Ad cœlum tendere manus, sive oculos. Virg. 1. Aeneid. . duplices tendens ad sidera palmas. ¶ Pro Præ. Terent. in Eunuch. Est'nc, ut fertur, forma? P. Sané. CH. Ae nihil ad nostram hanc. ¶ Pro Post. Cic. Attic 12: Nescio quid intersit, utrum illue nunc veniam, an ad decem annos ¶ Pro Propter. Propert. Eleg. ult. lib. ult. Panditur ad nullas janua nigra preces. Livius 1. ab Vrbe: Inde quum aliæ boves quædam ad desiderium (ut fit) relictarum mugissent: id est, propter desiderium, vel præ desiderio. ¶ Interdum etiam idem valet, quod Pro. ut apud Græcos εἰς accipitur. Terent. Argentum dabitur ei ad nuptias: id est. Nuptiarum causa, εἰς γάμους. Cicer. 5. Verr. Qui ad statuam pecuniam contulerunt. ¶ Pro Ante: ut ad limina expectare. Virg. 4. Aeneid. Reginam thalamo cunctantam ad liminia primi Pœnorum expectant. Ad pedes se abjicere. Cicer. Attico lib. 2: Clodius abjecta toga, se ad generi pedes abjecit. Pro Præter, πρὸς. Terent. in Andr. Ad hæc mala hoc mihi accedit etiam. Pro Secundum, similitudinem scilicet significans: ut, Ad arbitrium, ad nutum alterius. Plaut. Marc. Ad istam faciem virum quæro. ¶ Pro Quantum ad. Cicer. 3. Verr. Vidi simul eum populo Romano forum, comitiumque adornatum ad speciem magnifico ornatu: ad sensum cogitationemque, acerbo & lugubri. Id est, Quantum ad speciem, Quantum ad sensum. ¶ Pro Vsque ad, vel Vsque in Cicer. Ad multam noctem contendarunt. Cæsar: Ad horam nonam in anchoris expectavit. Livius: Ad lucem acerrimè pugnatum est. ¶ Pro Prope. Cicer. in Verr. Ad urbem cùm esset Verres, audivit, &c. Idem in Anton. Is dixit se usque ad Cal. Majas ad urbem exercitum habiturum. Idem in Verrem: Crux quæ posita est ad portum. ¶ Pro Adversus. Catullus ad Mallium: Cœperat ad sese Troja ciere viros. ¶ Pro Apud, personæ accusativo: quo genere loquendi præter Plautum utitur Cæsar. lib. 3. belli civilis: Magnam tamen hæc res illis offensionem & contemptionem ad omnes attulit: ut Græcè πρὸς πάντας. Apud Horat. lib. 2. Serm. Satyr. 6: semper eris derisor ad omnes: id est. adversus sive erga. ¶ Pro at apud Veteres: Salustius in Orat. Cottæ Cos. Ad contrà in his miseriis cuncta me cum fortuna deseruêre. Catullus: Ad Acme, leviter caput reflectens. Ad impatientiam delabi. Cornelius Tacitus libro 15. Ad integrum, ὁλοκλήρως, Integrè. Macrob. Comment. lib. 1. capita 3: Et hæc est prima in corporea natura post corpora: sed non purè, nec ad integrum carens corpore. Ad lecticam homines: id est, lecticarii. Catullus in Epigram. de Vari scorto: Aere comparasti ad lecticam homines. Et Cæsares corpora lecticariorum habuerunt. Ob id quibusdam sitorum inscriptionibus ex corpore lecticariorum Cæsaris. Ad postremum: id est, postremò. Gellius libro 2 capite 29. Ad postremum igitur domus filio: Valeant, inquit, amici eum propinquis. Ad urbem imparator. Asconius Pædianus in 4. Verr. Omnis enim magistratus qui intra muros non est, nec urbanus etiam, si administrator ejus Romæ est, ad urbem dicitur. Salustius: Ii utrique ad urbem imperatores erant. ¶ Aliquando significat rei usum. Cicero sexto Verr. Quo solitus erat uti ad festos dies, & ad hospitum adventum. ¶ Aliquando officium. Vnde ad manus servus dicitur, qui A' manu, sive Amanuensis, de quo antea. Sic Ad cyathos stare, dicuntur pincernæ vini administratores, & apud Græcos πρὸς κύλικι. ¶ Ad limina custos, qui est æditus. ¶ Iungitur & cum gerundiis in dum: ut, fuit ad lavandū. Terentius in Andr. Nec satis ad objurgandum causæ. ¶ Ad tempus duobus modis sumitur: uno ad conditionem temporis, necessitatem & opportunitatem. Cicer. Dolabellæ: Neque solùm ad tempus maximam utilitatem attulisti, sed etiam ad exemplum facti. Plancus Ciceroni: Si autem in itinere meo se opposuerit, ad tempus consilium capiam. Altero ad spatium temporis: ut, Silebo ad annum, latebo ad tempus: id est, usque ad tempus quoddam. ¶ Ad unguem: id est, exquisita diligentia, atque exactissima cura. A' marmorariis ducta metephora, qui super inducto ungui commissuras explorant marmorum. Horat. Cocceius ad unguem Factus homo. ¶ Sunt aliæ quoque hujus præpositionis locutiones: ut, Ad pedes desilire, Cæs. pro, de equo descendere: sic sæpe Liv. Ad dexteram, ad sinistram, scilicet manu. Terentius in Adelph. Ad sinistram hac recta platea. ¶ Ad extremum, Ad postremum, Ad ultimum, quæ aliquando ordinis sunt, vel temporis, & pro Denique vel postremo, vel tandem accipiuntur, aliquando nullius sunt ordinis. Ad summum & ad summum, vide in SUMMATIM. ¶ Ad verbum, idem est quod De verbo ad verbum Cicero: Fabellas Latinas ad verbum de Græcis expressas. Plinius: Ad verbum translata sententia. Ad unum, idem quod nullo excepto. Livius secundo ab Vrbe: Quos Consul Romanus in Algido consequutus, ad unum omnes occidit. Sic, Ad lyram canere, Ad lucernam studere. Et Cicer. Ad cum nuntium commoti sunt omnes: id est, audito eo nuntio. Ovid. Mortua crede mihi, tamé ad tua verba revixi. ¶ Ad eum finem. Tacitus lib. 14: Quod ad eum finem memoravimus. Ad genus faciendum, pro ad sobolem procreandum. Iust. Hist. lib. 9: Viginti millia nobilium equarum ad genus faciendum in Macedoniam missa. Ad finem mortalitatis accessisse, eleganter dictum de imminenti fato vitæ supremæ. Suetonius in Claudio: Et in ultima cognitione pro tribunali accessisse se ad finé mortalitatis, quanquã ab ominantibus qui audiebant semel atq; iterum

iterum pronuntiavit. ¶ Cæterùm notandum quòd Ad, in compositione quum jungitur dictionibus incipientibus à c f g l n p r s t, mutatur d in literas sequentes: ut Accurro, Affero, Aggrego, Allego, Annumero, Appono, Arrogo, Assisto, Attribuo. Excipiuntur Agnosco in quod abjicitur, aut in g mutatur, sicut in Agnatus euphoniæ causa similiter Adsum, ubi d remanet, sicut suo dicetur loco. Sed si componatur cum a b d e h i o n, semper d integra manet: ut, Adamo, adbibo, adbrevio, adduco, adeo, adhibeo, adimpleo, adoleo, advoco. Si verò cum q, d mutatur in c, ut Acquiro. Anquiro autem ab An fit, quod significat circum, ut latiùs suo loco dicetur. ¶ In notis antiquorum. A D. Auditor. A D. E. ad exactorem, vel effectorem, vel extortorē. A D. F. ad finem. ad A D. L. ad locū. A D I A B. Adiabenicus. A D I. adjutor. A D I. P. Adjutor provinciæ, vel patriæ, vel pop. A D N. Adnepos. A D P vel A D O P adoptivus. A. Q S R. ad quæstorem. A D P. ad diem Pridie. A D. D. ad Dioscoridem, vel ad discordiam, vel ad distendum. A D. E. Adest. A D. F. ad Frontem A D L R. adulteravit. A D. P. X I I. ad pedes duodecim.

Adæquē, æquè, pariter, æqualiter. [[illegible] *beschavbh.* [illegible] Gall. *Pareillement, an. a. 1.* Ital. *Pa imente.* German. Gleichsam. Hisp. *Y gual y semeiantemente.* Polon. *Rownie, dnako* Vngar. *Iz en-lökeppen.* Ang. *Egalie.*] Plaut. in Cas. Neque est, neque fuit me senex quisquam amator adæquè miser. Apul. lib. 4: Ecce plures numero juvenes adveniunt, quos incunctanter adæque latrones arbitrère.

Adæquārĕ, act. p. æquare, exæquare, parem facere [[illegible] *schiv-va* [illegible] Gall. *Egaler, fai egal.* Ital. *Vguagliare spianare.* Germ. Ebnen/eben machen. Belg. Effenen. Hisp. *Ygualar una cosa á otra.* Pol. *Zrownac.* Vngar *igyenlö une igyenlö teenn.* Angl. *To make gall.*] Cic. de Universit. Ut Deorum vitam possint adæquare. Idem: Adæquare cum virtute fortunam. Liv. 1. ab Urbe: Romanus passim publica: privataque omnia tecta adæquat solo. Cic. pro Cor. Qui in summa amicorum copia cum familiarissimis ejus est adæquatus.

Adæro, as, are, penult. prod. act. p. ab ære deductum, significat Aere æstimare [[illegible] *ichbeti b* [illegible] Bud. Anoot 2. Gall. *apprecier a argent contenter.* Ital. *as mar r à contanti.* Germ. Zu Gelt anschlahen/oder schetzen. Hispan. *Estimar ó apreciár con dineros.* Pol. *Na kup d. te.* Vngar. *Megis bö. swlör.* Angl. *To pryser or vale.*] Hinc Adæratio, adærata prædia, apud Jurisconsultos, ex quibus certum æs præstabatur. Et Adæratio, æstimatio ad æris pretium.

Adæstŭo, as, avi, are [[illegible] *hamah* [illegible] *hamár.* [illegible] Gall. *S'enfler d'ondes & flots.* Ital. *Haver gran caldo, ondeggiare.* Germ. Vor ungestüme auflauffen/uberlauffen. Hisp. *Muc'o herver, rebossar.* Polon. [illegible] Vng. *Emigok, egök.* Ang. *To overflowe.*] Quod est extra æstuo exundo incremēto. Virgil. -fundoque exæstuat imo. Justin. lib. 1: Quæ materiam in his locis passim è terra exæstuat. Sueton. Fossas omnes in quas Nilus exæstuat, oblimatas longa vetustate, militari opere detersit.

Adgĕro, ras, penult. corr. quasi aggerem facio, cumulo. [[illegible] *tsaba* [illegible] Gall. *Accumuler, amonceler* Ital. *Accumulare, ammassare.* German Zusammen hauffen. Hisp *Amontonar* Polon *Zgromadzam, Zium idem* Vngar. [illegible] Angl. *To heape.*] Quum ver appetit, terram adagerato benè, Colum. lib. 5. cap. 10. Plin. lib. 36. cap. 13. Compositum ex Ad & Aggero, quod ab Agger, eris, derivatur.

Adăgium, gii, n. s. & apud antiquos Adagio, onis est sententia brevis, rebus temporibusq; accommodata, tectum latentemque in oratione sensum obtinens. [[illegible] *maschál,* [illegible] Gall. *Un proverbe, une rencontre une attache.* Ital. *Proverbio.* Germ. Ein Sprichwort. Belg. Ghemeen spreeckwoort. Hispan. *El refran.* Polon. *Przystowie.* Vng. *Pelda beszed, kôa beszed.* Angl. *A proverbe.*] Dictum Adagium, quasi circumagium, quòd teste Varrone, passim per hominum ora obambulet.

Adallĭgo, as, are, Ad aliquid ligo. [[illegible] *asár* [illegible] *tsará.* [illegible] Gall. *Atter à quelque chose.* Ital. *Legar à qualque cosa.* German. Anbinden. Hispan. *Atar una cosa à otra.* Pol. *Przywiezuie.* Vngar. [illegible] Angl. *To knitt to any thing.*] Plin lib. 20. ca. 21: Quin & semen tritum adalligant brachio.

Adămās pen. corr. [[illegible] *schamir.* [illegible] Gall. *Diamant.* Ital. & Hispan. *Diamante.* Germ. Adamant/Demant oder Demut. Belg. Eenen harten edelen Steen/Diament. Pol. *Diament.* Vngar. *Gyemant.* Angl. *An adamant.*] Lapis maximi inter gemmas omnes pretii, ab α privativa particula, & [illegible], domo, quòd durissimus credatur, & nulla vi domabilis: quod tamen falsum esse sæpiùs compertum est. Nulla tamen re faciliùs, quàm hircorum calido sanguine dissolvitur. Sunt autem adamantum genera quatuor: scilicet, Indicus, Arabicus, Macedonicus, & Cyprius. Qui in India nascitur, æquè magnus est ac nucleus avellanæ: cui similis est Arabicus, sed aliquandò minor. Qui Macedonia in Philippico auro inventus est olim, cucumeris semini par est magnitudine. Cyprius colorem aërium repræsentat, & in medicamine plurimùm valet. Est etiam Adamas cognomine Siderites, quòd ferrei sit splendoris, cæteris adamantum generibus ponderosior, sed dissimili natura, utpote qui frangatur faciliùs, & adamante alio perforetur, nempe eo qui Cyprius est. Volunt quidam in adamante Indico (qui omnium pretiosissimus est) tamen inesse vim, ut juxta magnetem positus ferrum ab eo abstrahi non patiatur, aut abstractum ad se rapiat. Sed vide Sen[illegible]gerum, ubi de magnetis effectibus disputat. Venena præterea, lymphationes, metusq; vanos abigit ex hominum mentibus. ¶ Hujus lapidis incredibilis durities proverbio locum fecit, quo hominem inexorabilem, durum & infatigabilem, imò quicquid invictum atque inexpugnabile, Adamantium vocamus. Hesiod. [illegible]: id est, Durus at his animus solidus ex adamante creatus. ¶ Est etiam hoc nomine herba, quæ & Hyoscyamus, & Apollinaris vocatur. vide Diosc. lib. 4. c. 69. Plin. lib. 37. c. 4.

Adămantĭnus, a, um, pen. cor. Quod est ex adamante. [[illegible] Gall. *Fait de diamant, adamantin, dur comme diamant.* Ital. *Diamantino, duro come diamante.* Germ. Demantin/von Adamant gemacht/oder so hart alß ein Adamant. Hisp. *Cosa de diamante.* Pol. *Z diamentu* [illegible] *twardy iako diament.* Vng. *Gyemanybol valo.* Angl. *Made of an adamant, hard lyk an adamant.*] Horat. lib. 1. Carm. ad Agrippam: Quis Martem tunica tectum adamantina Digne scripserit?

Adămantæus, a, um, penult. prod. [illegible], idem quod Adamantinus. Ovid. 7. Metamorph. Ecce adamantæis Vulcanum naribus efflant.

Adămantĭs, idis, [illegible], Herba quædam esse traditur à Magis Armeniæ Cappadociæq; alumna, qua admota leones resupinari feruntur hiatu laxo. Nominis rationem iidem hanc tradunt, quòd conteri nequeat, quemadmodum nec adamas. Vide Plin. lib. 24. cap. 17.

Adămo, mas, penult. corr. act. p. valdè amo & diligo. [[illegible] *ahab.* [illegible] Gall. *Aimer fort, aimer ardemment.* Ital. *Amare teneramente, fortemente, honestamente, amorevolmente.* Germ. Sehr oder hefftig lieben. Hispan. *Amar como enamorado.* Pol. *Barzo miluie, Z pilnoscia* [illegible] Vngar. *Igen szeretöm.* Angl. *To love ardently.*] Quint. Me quidem, marite, si quis interroget, omnes matres liberos suos, tanquam adamaverint, amant. Cicero lib. 3. de Oratore Deinde ab Antisthene, qui patientiam & duritiem in Socratico sermone adamarat. ¶ Adamare tenerè, proverbiali forma dicitur in eum qui ita diligit quempiam, ut non patiatur vel levissimis incommodis à quoquam affici.

Adăpĕrio, eris, penult. corr. adaperui, adapertum. [[illegible] *pathach.* [illegible] Gall. *Ouvrir.* Ital. *Aprire.* Germ. Auffthun/öffnen. Belg. Opdoen. Hisp. *Abrir.* Pol. *Otwarzam.* Vngar. *Meg nyitom, nyla, kotatom.* Angl. *To open.*] Idem quod aperire, seu patefacere. Liv. 5. Bell. Pun. Qui improviso adortus semiplenas stationes, & adapertas fores portæ. Plin lib. 2. cap. 47. Unde nubes discussæ adaperuēre cœlum.

Adăpertus, a, um, idem quod apertus. [[illegible] *pathuach.* [illegible] Gall. *Ouvert.* Ital. *Aperto.* Ger. Auffgethan. Hisp. *Abierto.* Polon. *Otworzysty, Otwarty.* Vngar. *Me hnylt.* Angl. *Open.*] Ovidius primo Amor. Eleg. 5: Pars adaperta fuit, pars altera clausa fenestræ.

Adăpĕrtĭlis, adject. [illegible]. Quod est apertum vel apertu facile. Ovid. de Trist. 3. Eleg. 13: Aspicis à dextra latus adapertile tauri.

Adăpto, adaptas ([illegible].) Idem quod aptare sive accommodare. Sipont. Vide APTO.

Adăquo, quas, penult. corr. ex Ad & Aquo: id est, aqua reficio, & irrigo, ad aquam ago: [[illegible] *hischkáh* [illegible] *imáh.* [illegible] Gall. *Abbruver, ou arrouser d'eau.* Ital. *Adacquare, in affiar e le herbe.* Germ. Wässeren oder trencken. Hisp. *Regarlos harbales ó ortaliza.* Polon *Napaiam.* Vngra. *Megitatom.* Angl. *To watter.*] ut, Adaquare arbores. Plin. lib. 17. cap. 10: Ternas simul ferendas trianguli ratione, palmo inter se distantes, denis diebus adaquari donec grandescant. Suet. in Galba c. 7: Ita decrevit, ut ad locum ubi adaquare solebat, jumentum duceretur capite involuto.

Adarcēs, Dioscoridi [illegible]. Salsugo quædam gelata, palustrib. in locis, iisdemq; humidis, proveniens, quibus exiccatis condensari solet, atque arundinibus adhærere. Plinius libro 16. capite 30. & 36. libro 32. capite 20. & lib. 22. capite 24. Adarcam vocem Latinam agnoscit, traditque nasci in cortice calamorum sub ipsa coma, ex spuma aquæ marinæ cum dulci comista: & à nonnullis [illegible], hoc est, arundinaceam languinem vocari. Vide Hermolaum in Plin. & Marcel. Virg. in Diosc.

Adārĕo, res, rui penult. corr. n. s. areo, exareo. [[illegible] *charáb.* [illegible] Gall. *Devenir sec, asseicher.* Ital. *Seccarsi.* Ger. Verdorren/dürr werden. Hisp. *Seccarse.* Pol. *Schne.* Vng. *Meg aszk, meg apedök.* Angl. *To become drie.*] Verbum est rarum, quo utitur etiam Cato de Re rustica cap. 98: Amurcam decoquito ad dimidium, & ea ungito fundum arcæ, & extrinsecùs pedes & angulos: ubi eo adaruerit, vestimenta condito.

Adāssint, sive, (ut Festus legit) Adaxint, veteres dixerunt pro Adigant. Plaut. Utinam divi adassint ad suspendium.

Adāsus, Species tunicæ, sic dictæ, quòd ab humeris non erat consuta. Perottus: Sed quis hac voce usus est?

Adaugĕo, es, xi, Augeo, cumulo. [[illegible] *rabáh.* [illegible] Gall. *Augmenter, accroistre.* Ital. *Aumentare, accrescere.* Germ. Sich vast mehren. Hisp. *Acrescentar.* Polon. *Mnoze.* Vngar. *Meg öregbitem.* Angl. *To augment, to mak more.*] Huic opponitur minuo, extenuo. Cic. lib. de Inven. Per quem facti utilitas aut honestas adaugetur. Terent. Heaut. Duritia adaucta.

Adaucto.

Adaucto, as, are, frequentativum, idem quod Augeo. [Polon.] Accius Aenead. Quibus rem summam, & patriam nostram quondam adauctavit pater. Ex Nonio.

Adaugesco, adaugescis: [Germ. Wachsen/zunemmen. Pol. Vngar. Angl. To beginne to encrease.] Augeri, crescere. Lucret. lib. 2: Nam neque adaugescit quicquam nec deperit inde. Cicero 1. de Divin. Aut densus stridor quum celso è vertice montis Ortus adaugescit scopulorum sæpe repulsu.

Adauctus, us, ui, verbale, m. q. [Germ. Gemehrt.] Lucret. lib. 2: Nam quæcunque vides hilari grandescere adauctu: id est, incremento.

Adbibo, is, adbibi, adbibitum, n. t. Bibo. [Gall. Boire un peu plus, s'abbreuuer. Ital. Ber oltra misura. German. Zutrincken. Hispan. Beuer fin medida, i Beuer para quando à otro. Pol. Vngar. Angl. To drink some what more.] Terent. in Heauton. It mihi, ubi adbibit plus paulò, sua quæ narrat facinora. Plaut. in Sticho: Euge, quando adbibero, alludiabo. ¶ Accipitur & pro imbibere per metaphoram. Horat. 1. Epist. nunc adbibe puro Pectore verba puer.

Adcorporo, as, adjungo, admisceo. Solinus: Et rarinis tenaciter adcorporatur.

Adcredo, dis, adcredidi, Lucret. lib. 3: tum motus materiai Multimodi quàm sint, facilè hoc adcredere possis. Id est, credere.

Adcresco, adcrevi, i. adcrescere. Horat. in Arte Poët. Syllaba longa brevi subjecta, vocatur Iambus, Pes citus, unde etiam trimetris adcrescere jussit Nomen Iambis. Id est, addi, vel dari.

Addax, m. t. Animalis quoddã genus est in Africã, quod cornua habet erecta, rugarumq; ambitu contorta, & læva fastigium exaruta, ut lyras diceres: Græci contortis cornibus appellant. Hæc ferè Plin. lib. 11, c. 37.

Addecet, idem quod decet. Plaut. Amphitr. Ejus studio servire addecet.

Addecimo, mas, act. p. Decimam partem accipio.

Addephagia, [Gall. Appetit de manger insatiable. Ital. Appetito di mangiare insatiabile. German. Die Fraßsucht. Hisp. Pol. Vngar. Ang. An appetit ...] Inexplebilis edendi aviditas. Hæc apud Siculos pro Deâ colebatur: ubi etiam templum habebat sibi peculiariter dedicatum. Vide Cæl. Rhod. li. 7. cap. 6.

Addenseo, ses, si, ex Ad & Denseo, teste Servio, significat, Densum facio, stipo, constipo. [Gall. Ital. Ispessare. German. Dick machen. Belg. Hispan. Espessar. Pol. Vng. Ang. To make thick.] Virg. 10. Aeneid. Extremi addensent acies. Verbum rarissimum.

Addenso, as, are, idem quod Addenseo. Plin. lib. 20. cap. 21: Nitrum, aquam, radice eã additã, addensari sub dio, atque lactescere.

Addico, cis. [Gall. Vendre au plus offrant. Ital. Vendere all' incanto. German Zusprechen/zueignen/ ... geben. Belg. Hispan. Vender en almoneda. Polon. Vngar. Ang. To give over, to sell to him which biddeth most.] Verbum est ex tribus illis, quibus universum prætoris imperium ac potestas continebatur, Do, Dico, Addico. Nam in addicendo jus faciebat. Veluti cùm in cessionibus addicebat, cùm in vindiciis, in bonorum possessionibus, item cùm aliquem suis creditoribus, aut furiosum suis agnatis gentilibusque addicebat. Hotomanus in Lexic. Cic. in Verrem: Domus erat plena, nova decreta, nova jura petebantur, mihi des possessionem, mihi ne adimat, mihi bona addicat. Idem in Pisone. Nonne Fufidium debitorem creditoribus suis addixisti? Idem pro Flacco: Et cùm judicatum non faceret, addictus Hermippo, & ab eo ductus est. Hinc Addicti, ut est apud Vallam, qui nexi in servitutem creditoribus ob debitum sunt traditi. Proprium igitur hoc verbum Prætoris: sed tamen ad alia multa traductum. Dicuntur enim quoque addicere præcones in auctionibus, & publicis locationibus, cùm emptori seu locatori nullo majus pretium offerente rem attribuunt. Cic. pro Rabir. Posthum. Tua bona Posthume nummo sestertio à me addicuntur. Tranquil. in Cæsare, Amplissima prædia ex auctionibus hastæ minimo, vel ut alii legũt, nummo addicit. Cic. 3. in Verr. Addicitur id opus H-S D. LX. millibus. ¶ Dicuntur deinde addicere in augurali disciplinâ aves, quando ratum faciunt auspicium. Livius: Fabio auspicanti aves semel atque iterum non addixêre. Contrarium Abdicere. ¶ Et Addicere sententiam pro vendere. Cic. Phil. 2: Quum neque principes civitatis rogando, neque majores natu monendo, neque frequens Senatus agendo te de venditâ atque addictâ sententiâ movere potuit. ¶ Addicere supplicio, morti, pro Damnare, destinare, devovere. Cicer. Phil. 3: Gladiatorio generi mortis addictus. ¶ Addicere se cupiditatibus, petulantiæ, intemperantiæ, &c. Pro se dare vel dedere. Quemadmodum & apud Horat. 1. Epist. Nullius addictus jurare in verba magistri. ¶ Addicere litem in XII. tabul. pro secundum aliquem judicare. Gell. lib. 17. cap. 2: Post meridiem præsenti litem addicito. Hotomanus in Lexico. ¶ Addicere aliquem ad jusjurandum, velut adigere & cogere. Salust. in Catil. Quum ad jusjurandum populares sceleris sui conscios addiceret. Fortasse legendum, adigeret.

Addictè, adverbium: ut apud Tacitum lib. de Germanorũ moribus: Trãs Lygios Gothones regnãtur, paulò jam addictiùs, quàm cæteræ Germanorum gentes, nondum tamen supra libertatem.

Addictio, onis, verbale, f. t. Cic. 2. Verr. Simul in jure dicendo bonorum possessionumq; contra omnium instituta addictio, & condonatio.

Addisco, scis, per duplex d. Bene disco, vel ad ea, quæ didiceram, addo. [Gall. Bien apprendre. Ital. Imparar bene. German. Erlernen/weiter lernen. Hispan. Aprender bien, ò de nuevo. Pol. Vngar. Ang. To learne perfectlie.] Cic. de Senectute: Solon dicebat senescere se, in dies, multa addiscentem.

Additus, Vide Addo, addis.

Addivino, as, are, idem quod Divino. [Gall. Deviner. Ital. Indovinare. Germ. Erraten. Belg. ... Hisp. Adivinar lo venidero. Pol. Vng. Ang. To gesse.] Plin. lib. 35. cap. 10: Ut Appion grammaticus scriptum reliquerit, quendam ex facie hominum addivinantem, &c.

Addo das, are, act. p. Ad dara addo. [German. Geben.] Plaut. in Trucul. Tuo arbitratu, quod jubebis, addabitur.

Addo, dis, act. t. Affero accessionem, adjungo. [Gall. Adiouster. Ital. Adiungere. German. Darzu thun/ zugeben. Hisp. Annadir. Polon. Vngar. Ang. To joyne to, to augment.] Adjicere, adjungere. Cicer. Appio Pulchro: Illud velim sic habeas: quod intelliges hac re navarâ, additum potiùs aliquid ad meum erga te studium (cui nihil videbatur addi posse) quàm quicquam esse detractum. Contraria namque sunt Addere & Detrahere. Unde Adagii quãdam formâ de perfectis operibus ita dici vulgò solitum ex Aristotele: Nihil potest nec addi, nec adimi. ¶ Addere animum: id est, augere. Plaut. in Amph. Ubi nostris animus additus.

Additamentum, ti. n. f. Accessio. [Gall. Surcroist. Ital. Accrescimento. German. Ein Zusatz/ zuthuung/ zumaß. Belg. Hispan. Annadidura. Polon. Vngar. Anglicè, Eking to augment.] Cicero pro Sestio: Intercessit Ligus iste nescio quis, additamentum inimicorum meorum.

Additus, ta, tum. Adjunctus, adjectus. [Gall. Adiousté. Ital. Aggiunto. German. Darzugethan. Hisp. Annadido. Polon. Vngar. Ang. Eiked, joyned to.] Cic. ad Q. Frat. Additus est unus annus tuo labori. ¶ Ponitur etiam interdum pro inimico. Sic enim interpretatur Servius illud Virgil. 5. Aeneid. nec Teucris addita Iuno Usquam aberit. Vide Macrob. lib. 4. Additâ ætate, quasi auctâ & adultâ. Plin. lib. 11, cap. 48: Itaq; in infantiâ frabant aures posterioribus, quod additâ ætate nõ queunt. ¶ Addito tempore. Quod vulgò dicunt, successu temporis. Tac. lib. 12: At enim nova nobis in fratrum filias conjugia, sed aliis gentibus solennia, nec lege ullâ prohibita. Et sobrinarum diu ignorata, tempore addito percrebuisse.

Addoceo, idem quod Doceo. [Gall. Enseigner, & faire apprendre d'avantage. Ital. Insegnare. German. Lehren/ noch darzu lehren. Hispan. Ensennar sciencia. Polon. Vngar. Ang. To teach.] Horatius: Sollicitis animis onus exuit, addocet artes.

Addormisco, ab Addormio, dormio, cui opponitur Expergiscor. [Gall. S'endormir. Ital. Addormentarsi. Germ. Entschlafen. Belg. Hispan. Adormecerse. Polon. Vng. Angl. To sleip.] Suet. Et quoties post cibum addormisceret (quod ei ferè accidebat,) olearum ac palmarum ossibus incessabatur. Alii legunt obdormisceret.

Addubito, as, Aliquantulum dubito, vel simpliciter dubito. [Gall. Douter aucunement. Ital. Dubitare alquanto. German. Ein wenig zweiflen. Belg. Hispan. Dudar cerca de alguna cosa. Pol. Vngar. Ang. To double somewhat.] Cic. Cecinnæ: Habes augurium meum, quo siquid addubitarem, non potiùs uterer, quàm illâ cõsolatione. Idem Volum. lib. 7: Quòd sine prænomine familiariter, ut debebas, ad me epistolam misisti; primùm addubitavi num à Volumnio Senatore esset.

Adduco, cis, act. t. Ad aliquem duco. [Gall. Amener. Ital. Condurre. German. Herzuführen. Belg. Hispan. Lleuar, guiando à lugar. Polon. Vngar. Ang. To lead or bring to.] Terent. in Andr. Audivi Archillis jamdudum Lesbiam adduci, &c. ¶ Interdum cogo, & quasi renitentem ad aliquid faciendum impello, induco, incito. Cicero in Verrem Act. 1: Adductus sum, Iudices, officio, fide, misericordiâ. Idem Attico libro primo: Pompeium in eam voluntatem adduxi.

¶ Inter-

¶ Interdum contraho, συνάγω, sicut Græcos συνάγειν τὰς ὀφρῦς, vel συναίρειν. Virg. lib. 3. Georg. -ubi ignea venis Omnibus acta sitis miseros adduxerat artus. Vnde Adductam frontem irati habere dicuntur: hoc est, contractam & constrictam. ¶ Interdum cõtendere, intendere. Virg. lib. 9: Ipse tuum adductas, circum caput egit habenas. Cic. de Amic. Commodissimum est, quàm laxissimas habere habenas amicitiæ, quas vel adducas cùm velis, vel remittas. ¶ Interdum produco, extendo. Virgil. Aen. 9: Ocyus adducto torquens hastile lacerto. ¶ Aliquando deducoir, digo. Cic. in Læl. Contracta res est, & adducta in angustum.

A˘dduplĭco, as, are, idem quod Duplico. [כפל chaphál. διπλασιάζω, ἐπιδιπλόω. Gall. Redoubler. Ital. Addoppiare. Germ. Duplieren/ zweyfach machen. Belg. Ic dubbele. Hisp. Doblar. Pol. Prysspazam. Vngar. Meg ketőzöm, megő bellőm. Angl. To double.] Plaut. in in Pœnulo: Adduplicabit omne furtum, leno addicetur tibi.

Adechastus, ἀδέχαστος. Propriè dicitur, qui nulla accipit munera, ab α privativa: & δέχομαι, accipio. Vnde Adechasti judices, dicũtur incorrupti, & qui nullis muneribus à rectâ illâ justitiæ trutinâ possunt deflecti. Vide Cæl. Antiq. lect. lib 23. c. 14. ¶ Sed malè apud Cælium: scribendum enim per κ, ἀδέκαστος.

A˘dĕdo, dis. Exedo, consumo: [אכל achál. κατεσθίω, ἐσθίω. Gall. Manger tout. Ital. Consumare, mangiar tutto. German. Gang auffessen/ hinweg essen. Hispan. Comer hasta el cabo. Pol. Zeiadam. Vngar. Meg emésztem el eszem. Ang. To eat all.] Nam ibi Ad, auger. Virg. 6. Georg. -nam sæpe favos ignotus adedit Stellio.

A˘dēsŭs, a, um, ab Adedor: id est, consumptus. [אכול achchál. ἀνεδηδεσμένος. Gall. Mangé & consumé. Ital. Mangiato. Germ. Auffgefressen vnd verzehrt. Hispan. Comido. Polon. Strawiani, Zezarty, Nadbrawiony. Vngar. Meg emésztetett, el tetett. Ang. All eaten and wasted.] Cic. 2. Tusc. Quum verò adesum in statu renovatum est jecur. ¶ Adesa pecunia, per metaphoram pro consumptâ, apud eundem pro Quintio.

A˘dĕlphī, ἀδελφοί, m. f. [German. Brüder. Belg. Ghebroeders.] Fratres quasi non soli. Delphon enim priscâ linguâ Græcorũ Vnum significat. Vnde Apollo & Sol (Macrobii sententiâ) Delphios dicitur, quasi unus & solus. Alii ab α deducunt: quod interdum significat ὁμοῦ, simul, & δελφὺς quod vulvam vel uterum significat: ut Adelphi dicantur, qui ex eodem utero prodierunt. Hoc nomine Terentius Comœdiam inscripsit, in quâ Aeschines & Ctesipho fratres introducuntur.

A˘dĕlphĭdēs, ἀδελφίδες. Palmæ species est, sapore quàm proximè ad caryotas accedens: unde & adelphides dictæ sunt, quasi caryotarum sorores Plin. l. 13. c. 4.

A˘dēlŭs, [ἄδηλος. Germ. Vnbekannt.] Incertus, ignotus.

A˘dēmptĭo, Ademptus, Vide ADIMO.

A˘dĕnes. [ἀδένες. Gall. Escrouelles. Ital. Scrouole. Germ. Drüß am Halß. Hisp. Lamparones.] Glandulæ sunt in gutture, ex carne in duritiem contractâ, quæ alio nomine χοιράδες: hoc est, scrofulæ vocantur. Plin. lib. 11. cap. 37.

A˘dĕŏ, adverbium, Vsque eò, In tantum. [עד מאד ad meódh גם gam. ἐς τοσοῦτον, οὕτως. Gall. Tant. Ital. Così tanto. Germ. Also/so gar/also fast. Belg. Soo gansch. Hispan. Tanto que. Pol. Tak barzo. Vngar. Vgy annyra. Angl. So so much, so.] Terẽt. in And. Et vultu Sosia adeò modesto, adeò venusto, ut nihil supra. ¶ Quandoque ponitur pro valde, multùm, jám. Terentius in Eunucho: Iuvenem adeò nobilem, οὕτως εὐγενῆ. ¶ Post Atque, subjectum auget, idem significans quod Imò, vel Potiùs. Cicero pro Cluentio: De foro, atque adeò de civitate sublatus est. ¶ Quandoque pro Certè, sine dubio. Virgil. Georg. 1: Multum adeò castris glebas qui frangit inertes, Vimineasque trahit crateis ¶ Quandoque pro modò, secundùm quosdam. Terentius Andr. Tute jam adeò ejus audies verba. ¶ Apud Poëtas præsertim Comicos, sæpè est particula ornativa, seu mavis expletiva: quippe nihil ad sensum conferens, sed vel ad sermonis ornatum, vel ad metrum explendum adhibita. Ibidem: Propera adeò puerum tollere hinc ab januâ. ¶ Nonnunquam etiam in sententiâ absolutâ ponitur. ut Virg. 3. Georg. -adeò à teneris consuescere multum est.

A˘dĕōŭsquĕ, sive una est dictio, sive duæ, idem est quod Vsque adeò Plautus in Asin. -agè agè mansero Tuo arbitratu, vel adeousque dum peris, pro Vsque dum: id est, donec. ¶ Vtitur eâ voce & Marius Victor lib. 2: -adeousque malignis herbarum dubias posse radicibus escas Explorare juvat.

A˘dĕo, adis, adivi, vel adii, aditum, act. q. id est, Accedo: [הלך halách קרב karáb נגש nighghásch. προσέρχομαι, προσπελάζω. Gall. Aller à, venir. Ital. Andare. German. Zu einem gehn oder kommen. Belg. Ic gae toe / ic beghinne / ic grype aen. Hispan. Yr à lugar. Polon. Przychodze, Przistepuie. Vngar. Hozzád megyek. Ang. To go unto, to come unto.] ut, Adeo prætorem. Cicer. 4. Acad. Tribunum aliquem censeo, adeant. Idem App. Pulchro: Ad me adire quosdam memini. ¶ Adire hæreditatem, ἐν τῷ ἀναλαμβάνειν ἐμβατεύειν εἰς τὴν κληρονομίαν, est se hæredẽ profiteri, pro hærede se gerere. Cicer. 2. Phil. Quum ipse pàtris hæreditatem non adisses. ¶ Interdum pro subire, vel suscipere: ut, Adire labores, adire periculum capitis, apud Cicer. pro Sext. Roscio. ¶ Aliquando adoriri, & aggredi, ἐπιχειρεῖν. Terent. in Phorm. Tunc prior adito tu: ego in insidiis ero hîc succenturiatus, siquid deficies. Virgil. 5. Aeneid. -nec quisquam ex agmine tanto Audet adire virum. Hujus passivum protulit Columella lib. 1: Sed granaria scalis adeantur, & modicis fenestellis Aquilonibus inspirentur. Et Cic. 2. Tuscul. Illa pericula adeuntur in prœliis.

A˘dĭtŭr, impersonale. Cicer. 4. Verr. Antequam in jus aditum esset. Idem pro Flacco: M. Cratidius, ad quem est aditum, negavit, &c.

A˘dĭtĭo, onis, f. t. est Accessio. [הליכה halichá קרבה kerubáh. πρόσοδος. Gall. Allée. Ital. Gita, andata. Germ. Zugang. Hispan. Aquel andar de yr à lugar. Polon. Przistep. Vngar. Hozzájárás, vala menés. Ang. Coming to, commingest.] Plaut. in Trucul. Quid tibi hanc aditio est? pro, cur hãc adis? Vbi dignũ notatu, casum verbi additum esse nomini: ut apud Ciceronem: Domum reversio. Obtemperatio scriptis legibus, lib. 1. de legib. & apud Cæsar. lib. 1: Reditionis domum spe sublatâ. ¶ Additio hæreditatis apud Iurisconsultos id est, Cretio. D. lib. 5. de inoffic. testam.

A˘dĭto, tas, frequentativum ab Adeo, adis. [הלך hillech. φοιτάω, συχνῶς προσέρχομαι. Gall. Aller souvent. Ital. Ire & andare spesso. Germ. Offt zu einem gehn/ zugehn/ eins gehens. Hispan. Tras menudo veces. Polon. Często nadchodzę. Vngar. Hozzád iarok. Angl. To come to go to often.] Plaut. in Cap. Si adites propiùs.

A˘dĭtŭs, tus, m. q. Ingressus, introitus, vestibulum, limen. [מבוא mabó. εἴσοδος. Gall. Allée, entrée, accès. Ital. Entrata, adito. German. Ein zugang/ oder eingang. Belg. Een ingang. Hispan. Entrada à lugar. Polon. Przistep, weyscie. Vngar. Be menés, menetele vala iit. Ang. An entree, acces.] Cic. 15. Epist. Duo sunt aditus in Ciliciam ex Syriâ. Virg. 9. Aen. -aditumq; per avia quærit. Cicer. 5. Philip. Forum sepietur, claudetur aditus, armati in præsidiis, multis in locis collocabuntur. ¶ Transfertur etiam aliquando ad incorporea. Idem pro Cluentio: Hominibus ignominiâ notatis neque ad honores aditus, neque in curiam reditus est. Idem pro Fonteio: Magnitudine rei sic occupant eorum, qui audiunt animos, ut difficilis aditus veritati relinquatur.

A˘dĕps, m. & f. t. [חלב cheléb. στέαρ, πιμελή. Gall. Graisse, sain. Ital. Grassa, lardo, songia. German. Feißte/ Schmär. Belg. Veette/ Smout. Hispan. Enxundia. Polon. Tłustość, Smalec. Vngar. Kövérség sir. Ang. Greasinesse, fatnesse.] Medicis cæterisque qui anatomen ex professo tractant, dicitur unctuosum illum, quod musculorum extremitatibus membranisve adcrescit ex frigidâ portione sanguinis, quæ è venis excidẽs, ex sanguibus, ideóque frigidis membranis adhæret, ibidemque non secùs atque oleum frigore concrescit. Vnde & in corporibus, quibus frigidior est natura, copiosior: in calidioribus parcior gignitur. In ventre inferiore magna in primis ejus copia colligitur, quòd ea pars membranosa sit, & à fonte caloris longiusculè dissita. ¶ Differt itaque adeps ab eo quod Latini pingue, vel pinguedinem, Græci πιμελὴν, appellant, duplici ratione: Primùm situ ipso, quòd ille musculorum (ut diximus) extremitatibus, aut membranis adhæreat: Pingue, teste Plin. li. 11. cap. 37, inter carnem & cutem situm sit. Deinde quòd Adeps frigore concrescat, durosque fiat & fragilis: Pingue neque congeletur, neque durum aut fragile evadat. Rursus à Sevo Adeps distinguitur, ut eodem in loco docet Plinius, quòd adeps in iis duntaxat animalibus dicatur, quæ bisulca sunt, scissisve digitis, & non cornigera: Sevum verò in cornigeris: iisq; unâ tantùm ex parte dentatis, & talos habentibus. Hæc tamen differentia, ne ab ipsis quidem medicis semper observatur. Apud cæteros verò scriptores nullo penè discrimine omnia hæc confunduntur: Adipisque vocabulum latissimè sumitur, ut etiam ad sevum & pingue extendatur. Exempla passim occurrent. ¶ Effertur autem hoc nomen modò masculino, modò fœminino genere. Plin. lib. 28. cap. 9: Massurius palmam dedisse lupino adipi antiquos tradit: ideò novas nuptas illo perungere postes solitas, nequid mali medicamenti inferretur. Item lib. 30. cap. 3: Protinus vel ptisanæ vel alicæ, vel orizæ cremor dandus est. cũ quo recens adeps cocta sit. Sæpiùs tamen masculinum est. ¶ Adipes, plurali numero legimus: quod tamen rarum est. Vt, adipes tenuare. Quintil. lib. 2. cap. 11. Id est ad maciem redigere, vel potiùs excrescentem pinguedinem minuere. Plin. lib. 11. cap. 38, vocat adipes detrahere, & lib. 8. cap. 36. Illi sunt adipes medicaminibus apti.

A˘dĭpālĕ, adjectivum, Pro pingui. στεατῶδες. Vnde Festus Adipaleis cœnas sacerdotum vocat, quæ etiam Adjiciales dicuntur. Cicero ad orationem transtulit, de Orat. Opimum quoddam & tanquam adipale dictionis genus: ubi tamen etiam legitur adipatæ orationis, atque ita Nonius citat.

A˘dĭpōsŭs, Adipe abundans. στεατώδης. In sacris literis etiam pro divite accipitur, & opulento, quemadmodum & Adeps pro divitiis: ut annotavit Hermolaus in Plinium.

A˘dĭpātŭs, ta, tum, Adipem admistum habens. [שמן schamén. στεατώδης. Gall. Gras, rempli de graisse. Ital. Ingrassato, unto. Germ. Das feißt ist/ das mit Feißte gespickt ist. Hispan. Grasiento, lleno de grassa. Polon. Nasstkowany, Sloninaq sprawiony. Vng. Siros. Angl. Full of greas or fatnesse.] Vnde Iuven. Sat. 6: Adipata dixit, pro cibis adipis admistione confectis. Livida materno fervent adipata veneno. Cicero in Oratore ad orationem transtulit, Adipatamque orationem dixit, pro pingui: Adsciverat (inquit) suis artibus opimum quoddam, & tanquam adipatæ dictionis genus.

A˘dĭpīscor, Adeptus, Vide ADIPISCOR.

A˘dĕquĭto, as. [רכב rachab. προσιππεύω. Gall. Chevaucher auprès. Ital. Caualcare d' intorno. German. Hinzu reiten/ neben oder nahe reiten. Hispan. Caualgar cerca alguno. Polon. Nadieżdżam.

Przyjezdżam

Przyjachać bliskó. Vngar. *Lo vaglsk, lovon hozzá bő talgotők*. Angl. *To ryae by, or nie to.*] Equitare, equitando propiùs accedere. Liv. 5. Bel. Macedon. Numidæ adequitare, dein refugere, sed propiùs faltem paulatim advehi.

A'der, [עדר *heder*,] Locus juxta Bethleem, ubi vel angelorum grex in ortu Domini cecinit, vel Iacob pecora sua pavit, loco nomen imponens; vel (quod verius est) quodam vaticinio futurum jam tum mysterium monstrabat.

A'desdum, ex Ades, quod imperativum est, & Dum particula nihil significante. Est enim productio. & adjectio syllabæ: ut Ehodum ad me. [German. *Komme hieher*.]

A'despotus, [ἀδέσποτος.] German. *Der niemand underworffen ist / der frey ist*. Polon. *Sobiepan*. Vngar. *Szabad ... vale*. Ang. *Masterles*.] Nullius dominio subjectus. Vnde ἀδέσποτοι libri vocantur, qui nullum titulo domini nomen profitentur. Et Plutarch. in vitâ Ciceronis ἀδέσποτον ἐπιστολὴν vocat, in qua scriptoris nomen erat suppressum. Adespota bona, ἀδέσποτα χρήματα Budæo vocantur, quæ quum justum hæredem non inveniant, ad fiscum devolvuntur. Et rumores ἀδέσποτοι Ciceroni, incerti, & sine autore certo.

A'desse, Vide ADSUM.

A'desurio, is, esurio. [רעב *raheb*. *Βουλιμιάω*. Gall. *Avoir grand faim*. Ital. *Hauer gran fame*. German. *Grossen hunger haben / sehr hungeren*. Hispan. *Aver gana de comer*. Pol. *Bardzo łaknę*. Vngar. *Ehezhetem*. Ang. *To be hungrie, to desyre to eat*.] Plaut. Adesurivit magis, & inhiavit acriùs lupus.

A'desus. Vide ADEDO.

A'dfigurare, apud Diomedem Gram. lib. 1. Per ablativum autem sic, ut dignus hac re. & siquid tale invenietur per utrosque casus, id adfiguratur. [Vngar. *Egyeztetni*.]

A'dfremo, is, Ad aliquid tremo. [דלף *dal ...* המה *hamah*. ἐπιτρέμω, ἐπιμορμύρω.] Gall. *Grongner contre quelqu'un*. Ital. *Fremere, mormorare*. Germ. *Zu sein uber etwas toben oder brummen*. Hisp. *Bramar à otra cosa*. Polon. *Sapać na nie ... szemrać*. Angl. *To murmure or grudge at any thing*.] Valer. Flac. Argon. 1: Adfremit his, quassatque caput.

A'dfringo, is, frango, confringo. [שבר *schibbér*. ἀποκαυλίζω.] Stat. 5 Theb.-plenasq; adfringere parvos Vberibus, terroq; omnes exire per annos.

A'dgemo, is, ui. [ἐπιστένω.] Germ. *Etwas zu seuffzen*. Pol. *wzdycham*. Vngar. *Reá nyögök*.] Stat. lib. 11. Thebaid. Flent mœsti retro comites, & uterq; loquenti Adgemit. Ovid. 1. Trist. Eleg. 13: Adgemit & nostris ipsa carina malis.

A'dgressura, æ, f. p. Grassatura. Suet D. lib. 10, Tit. 2. l. 4. Vlpianus. Sed etsi quid ex peculatu, vel ex sacrilegio quæsitum erit, vel ... aut latrocinio, aut adgressurâ, hoc non dividetur.

Adgretus, ta, tum. apud Ennium. Adgretus fari, pro eo quod est adgressus. Venit à Græco. Festus, ubi vide Ios. Scaligerum.

Adhabito, as, [ἐνοικέω.] Germ. *Beywohnen / nahen etwas wohnen*. Belg. *Jck woonen by*.] Juxtà habito, vel juxta me pono. Plaut. in Capt. Aedepol nanque si adhabitas propiùs, os densabit tibi.

A'dhæc, sive Adhoc id est, præterea, præter jam dicta. πρὸς τούτοις, πρὸς τοῦτο. Cicero pro Flacco Adhæc prædia incensa, dedicavisti.

A'dhæreo, es, n. f. Affixus maneo, arctissimè insideo, adhærens sto, appropinquo, nitor, infixus sum. [דבק *dabak* לוה *lavah*. προσκολλάω. Gall. *Estre pres ou contre quelque chose, se tenir à elle*. Ital. *Accostarsi, star' appoggiato*. Germ. *Anhangen*. Belg. *Jck hangen aen*. Hispan. *Allegarse*. Pol. *Przylgnąć ...* Vngar. *Hozzá ragaszkodom*. Ang. *To cleave to, to stick fast to*.] Cic. 1. Verr. Tela in tuis visceribus adhærebunt. Lact. lib. 5: Quibus postea ejectis, omnes qui fanati fuerint, adhæsere religioni, cujus potentiam senserant. Cicer. Tela in tuis visceribus adhærebunt. Idem in Phæn. Arati: Spiniferam sub caudam pistricis adhæsit.

A'dhæresco, idē quod Adhæreo. Cic. Offic. 1: Omninoq; justitiæ, honestatiq; adhærescet. ¶ Dicitur & Adhærescere ad rem aliquam, & in rem aliquam, & in re aliquâ. Cicero.

A'dhæsio, verbale, f. r. Copulatio, conjunctio. [דבק *débek* לוה *liváh*. προσκόλλησις.] Gall. *Entretenchement*. Ital. *Accostamento*. Ger. *Anhangung*. Hispan. *Allegamiento*. Pol. *Zamieszanie*. Vnga. *Hozzá ragaszkodás*. Ang. *Sticking or cleaving to*.] Cic 1. de Finib. Et copulationes, & adhæsiones inter se, *&c.*

A'dhæsus, us, pro eodem. προσκόλλησις. Lucret. lib. 3: Nam neque pulveris interdum sentimus adhæsum.

A'dhæsè adverbium, προσκεκολλημένως. Gellius lib 5 cap. 9. de Aegle Samio Athleta: Per omne inde vitæ tempus non turbidè neq; adhæsè locutus est, id est, non ultrà obmutuit. Budæus.

A'dhalo, act p. Afflo, aspiro. [הפיח *heniách, ...*] Gall. *Halener quelque chose*. Ital. *Aspirare, pigliare fiato*. Germ. *Hertzublasen / anhauchen*. Belg. *Jck blasen aen / hauchen aen*. Hispan. *Soplar a otra cosa*. Pol. *Tchnę*. Vng. *Rea lehellők*. Ang. *To breathe upon any thing*.] Plin. lib 8 cap. 22: Nunc quidem, si serpentis caverna juxtà fuerit, si patescentes primò adhalaverit.

A'dhamo, act. p. Idem est quod obligo. [לכד בחכה *hebelah behachcáh*. ἀγκιστρεύω.] Gall. *Prendre au filet*. Ital. *Pigliare all hamo*. Germ. *Etwas fahen / als mit einem Angel*. Hisp. *Tomar como con anzuelo*. Pol. *Na hakiem ...* Angl. *To take at tak in a ...*] Cic. 2. Academ. Qui enim seriùs honores adhamaverunt, vix admittuntur ad eos, nec satis commendati multitudini possunt esse. Hæc Nonius. De cujus sententiâ doctissimi videant: videtur enim Ciceronis locus, honores adhamaverunt, sic potiùs intelligendus, quasi ad capiendos honores aspirarunt. Deducitur namque aut à nomine Hamus, aut à ficto verbo Hamo, ab hamus, quod catenā, & uncū quo pisces inescantur, significat.

A'dhibeo, act. f. Appono, admoveo, adjungo, adjicio, confero, adsero. Et tàm ad res, quàm ad personas refertur: habetque penè semper accusativum. [הקריב *hikrib* שום *sum* נתן *nathán* סמך *samách*. προσάγω.] Gall. *Joindre a une autre, mettre pres*. Ital. *Aggiungere*. German. *Herzu hatten*. Belg. *Jck houd by ...* Hispan. *Aiunctar*. Pol. *Przymuję*. Vng. *Hozzá fogom adom*. Ang. *To joyne to and put nie to an other thing*.] Cic. 1. Famil Adhibui diligentiam, quotiescunque Senatus fuit, ut adessem. Terent. Phorm. Nunquam amittam ego à me, quin mihi testes adhibeam. Cic Famil. 5: Rationes confectæ me absente sunt tecum, ad quas ego nihil adhibui, præter lectionem. Idem Rufo: Ve omnes adhibeam machinas ad tenendum adolescentem. Et Famil. 2: Tecum loquere, te adhibe in consilium. ¶ Adhibere moram, morari, moras trahere ac differre. Pomponius D. lib. 18. Titul. 6. lib. 17: Illud sciendum est cùm moram emptor adhibere cœpit, jam non culpam, sed dolum malum tantùm præstandum à venditore.

A'dhinnio, Propriè est equorum quum se mutuò conspicientes, audientes, aut olfacientes hinnitum emittunt. [צהל *tsal al*. προσχρεμετίζω.] Gall. *Hennir à quelque chose comme font les chevaux aux femmes*. Ital. *Annitrire*. German. *Anwihelen / wie die Ross gegen einander pflegen*. Belg. *Jck briesse gelijck een paerdt*. Hisp. *Relinchar à otra cosa que relincha*. Pol. *Przyrzywam*. Vng. *Reá nyerítek*. Angl. *To neie, as a horse for any thing*.] Ovid. 1. de Arte: Fœmina cornipedi semper adhinnit equo. ¶ Translatè ad orationem alicujus adhinnire, est orationem voluptatis plenam cum plausu excipere Cicero in Pisonem: Sis ad illius hanc orationem adhinniit, ut non magistrum virtutis, sed authorem libidinis à se illum inventum arbitraretur.

A'dhorreo, scis, horrui, Horreo. [סמר *samár*. ἐπιφρίσσω.] Gall. *S'espouvanter grandement*. Ital. *Spaventarsi molto*. Germ. *Ein grossen abscheuhen haben*. Hispan. *Espantarse en gran manera*. Pol. *Wzdrygam się*. Vngar. *Iszonyodom*. Angl. *To feare greatlie*.] Ovid. ad Liv. de morte Drusi: Ipse pater flavis Tiberinus adhorruit undis. Hoc est, valde horruit, vel ad equitum clamorem horruit.

A'dhortor, aris, idem quod simplex Hortor. [עורר *hoblir* ... ἐποτρύνω, προτρέπομαι.] Gall. *Exhorter, admonester*. Ital. *Esshortare, ammonire*. Germ. *Vermahnen / ermahnen*. Hisp. *Induzir y atraer corazones*. Pol. *Napominam*. Vngar. *Intek*. Angl. *To exhort*.] Cic. 1. Offic. Ne posset aliquando ad bellum faciendum locus adhortari. Idem Phil. 4: Sic ego vos ad recuperandam libertatem adhortabor.

A'dhortatio, verbale, f. t. [Germ. *Vermahnung zu etwas*.] Hortatio, incitatio, παραίνεσις. Cic. 2. de Orat. Omissâ nostrâ adhortatione, ad eorum quos proposuimus, sermonem disputationemque veniamus.

A'dhortator, Verbale, Qui exhortatur. Liv. 7. ab Vrbe.

A'dhuc adverbium, compositum ex Ad id est, Vsq;, & Huc: & significat Etiamnunc, Etiamnum, Hactenus, vel Ad hoc tempus. [עד הנה *hadh hinnah*, μέχρι τοῦ νῦν, ἕως τούτου, ἔτι.] Gall. *En, or jusques icy, à present*. Ital. *Fin qui*. Germ. *Noch / bis anhero / bis jetzundt*. Hispan. *Hasta aqui*. Pol. *Jeszcze, dotąd*. Vng. *Meg, eddig*. Angl. *Unto this present yet*.] Cic. Att. lib. 7: Vnam adhuc à te epistolam acceperam. Et ad Ligar. lib. 6: Ego tamen Cæsari pro te, sicut adhuc feci, supplicabo. Author ad Herenn. lib. 1: Adhuc, pro etiam vel præterea. Quintil. Est adhuc alia in respondendo figura. Adhuc quæ dicta sunt, arbitror mihi constare cum cæteris artis scriptoribus. ¶ Adhuc locorum, eadem figurâ, quâ dicimus, Vbilque locorum, *&c.* Plaut. in Cap. Ut adhuc locorum feci, faciam sedulò. Locorum, ornatus tantùm gratiâ ponitur.

A'djaceo, ces, Continens sum & affinis, adhæreo. [קרב *karab* סמוך *samach*. γειτνιάω.] Gall. *Gesir aupres*. Ital. *Giacer vicino*. Ger. *Beyligen / neben ligen*. Belg. *Jck ligghe by*. Hispan. *Iazer cerca*. Pol. *Przyległem*. Vngar. *Mellette fekszem, avagy vagiok*. Angl. *To lie by, or nie to*.] Livius 2. ab Vrb. Thuscus ager Romano adjacet. ¶ Adjacens insula dicitur, quæ est prope ædes, non tamen conjuncta contextu ædificiorum. Vlpian. l. si finita. §. Iam quid dicemus. ff. de dam. infect. Item quid dicemus, si insula adjacens domui vitium fecerit.

A'dianœta, ἀδιανόητα. Sunt quæ verbis aperta occultos sensus habent, mystica. Quintil. lib. 8. cap. 2: Nam ἀδιανόητα intelligere declarat.

A'diantum, [ἀδίαντον.] Gall. *Cheveux de Venus*. Ital. *Capel venere*. Ger. *Maurrauten*. Belg. *Steenruyte*. Hispan. *Culantrillo de pozo*. Polon. *Czerwone włoski, Matki bożey włoski, vkropek*. Vng. *Arvalca ...* Angl. *An herbe called Venus heare*.] Herba quæ aliis nominibus Polytrichon, Callitrichon, & Capillus Veneris appellatur. Vide Plin. lib. 22 cap. 21.

A'diaphoron, ἀδιάφορον. Cicero vertit indifferens. lib. 3 de Finib. Quod enim illi ἀδιάφορον dicunt, id mihi ita occurrit, ut indifferens dicerē. ¶ Vnde Adiaphoria, ἀδιαφορία, quæ est Cōtemptus sine differentiâ vitæ, in victu nullus delectus, indifferentia. Adiaphoriam cēsuit Ariston philosophus summū esse bonū. Cic. 4. Academ. Quæst. Aristoni summū bonū est, in his rebus neutram in partē moveri: quæ Adiaphoria ab eo dicitur.

A'djectio, Adjectivum, Adjectus, Vide ADJICIO.

A'digo, gis, penult. corr. ex Ad & Ago act: ...

[עקרתי *ta'qáh* קדח *dachák* דחף *nés* נסך *pasár* דחף *da'hápb* נדף *anás*, βιάζομαι, ἐνωθεῖν. Gall. *Faire entrer, faire aheurter à quelque chose*. Ital. *Conficcare, far' entrar per forza*. Germ. Hinzu treiben. Belg. Yet dutvē aen/toe. Hisp. *Constreñir ò empuxar*. Pol. *Przimuszam*. Vng. *Kési ûzülek*. Ang *To constraine, to thrust against any thing*.] Plin. lib. 16. cap. 12: In ipsam arborem clavus ferreus adigatur. Cæs. de Bell. Civ. 3: Tantum aberat à nostro castello, ut telum tormentumve missum adigi non posset. ¶ Interdum pro Concito, impello Terent. Adelph. Tu homo adiges me ad insaniā. ¶ Interdū pro Ago compello, συνελαύνω. Idem Eunuch. Nocti te adigent horsum insomnia. ¶ Item pro Cogere: ut Adigere in verba, est cogere quempiam, ut in verba nostra juret. Sic adigere jurejurando, sive ad jusjurandum, ὅρκῳ ἀναγκάζειν ὀμνύναι dicitur, qui conceptis verbis: hoc est, arbitrio suo dictatis, alium jurejurando obstringit. ¶ Adigere arbitrum vel arbitrium (utrunque enim dicimus in eādem significatione) vetus locutio est, pro agere sive adducere ad arbitrum. Cicer. pro Quint. Roscio: Quę cùm ita sint, cur non arbitrum pro socio adegeris Quint. Roscium, quæro? Idem Offic. 3: Itaq; Calpurnius cùm demolitus esset, cognovissetque Clodium ædes postea proscripsisse, quàm esset ab auguribus demoliri jussus, arbitrum illum adegit, Quicquid sibi dare facere oporteret ex fide bonā.

Ădāctŭs, participium passivū. [דחוף *dachuph*, ἐνωσθείς, ἐνεληθείς. Gall. *Mis avant, poussé*. Ital. *Constretto*. German Mit gewalt hinzu getriben/gezwungen Hispan. *Constreñido, ò empuxado*. Polon. *Przymuszony*, Vng. *Kefzerítetett*. Ang. *Thrust to, contrained*] Vi impulsus. Plin. lib. 16. cap. 40: Et ne sic quidem adactus avelli clavus queat.

Ădāctĭo, verbale, f. t. [מדחפה *madhchephah* הכרח *hechre'ach*, ἀνάγκη. Gall. *Contrainte*. Ital. *Constrignimento*. German. Treib oder zwang. Hisp. *Empuxon*. Ital. *Przymuszenie*. Vng. *Késztetés*. Ang. *Compulsion*.] Liv. 5. Bel. Pun. A Tribunis ad legitimam jurisjurandi adactionem translatum.

Ădāxīnt, pro adigant. Plaut. in Aulul. Vtinam me dii adaxint ad suspendium. Ex Nonio & Festo.

Ădjĭcĭo, cis, ex Ad & Iacio, act. t. cum cæteris à Iacio compositis, per duplex ii, nisi in poëmate, ubi quandoque primam syllabam contingit breviari. Virgil. Tityre pascentes à flumine reice capellas. Ibi enim altera i abjicienda est, ne syllaba longa positione i duplicis consonantis, contra rationē meeri corripiatur. In illo itaq; Virgilii: His germana malis oneras, atque objicis hosti, verbum Objicis gemino ii est scribendum, alioqui prima produci non posset. In præterito verò per unicum i scribenda sunt, ubi in e mutatur: ut abjeci, adjeci. Significat autem Adjicere propriè, ad aliquid jacere, addere, apponere. [הוסיף *hosiph*, προστιθέναι, ἐπιβάλλω. Gall. *Adiouster*. Ital. *Aggiungere* Germ. Hinzuwerffen / darzu thun. Belg. Toe worpen/toe voeghe toe. Hispan. *Añadir à otra cosa*. Pol. *Przyrzucam* Vngar. *Hozzá tészem, hozzá adom*. Ang. *To cast to, to augment*.] Cæs. Bell. Gall. 3: Vt neque inferiore loco satis commode tela adjici possent. Colum. lib. 12. cap. 16: In lixiviæ sextarios decem, salis tres cyathos adjiciat. Adjicere vites, Adjicere authoritatem. ¶ Adjicere animum rei vel ad rem, est, animū appellere, adjungere, applicare, προσέχειν τὸν νοῦν, ἐπιβάλλειν τὴν γνώμην, ἢ τὸν νοῦν. ¶ Adjicere oculos in aliquam rem, ἐπιβάλλειν ὀφθαλμούς, est cupiditate rei visæ teneri. ¶ Adjicere calculum, est approbare. ¶ Construitur autem vel cum dativo, vel cum accusativo, & præpositione Ad vel In.

Ădjectĭo, verbale, f. t. [מרבה *marbeh* תוספת *tosephet*, πρόσθεσις, ἐπίβλησις Gall. *Adioustement, addition* Ital. *Aggiunta*. German. Ein zuwerffung oder zuwurff/zuthuung. Hispan. *Añadidura*. Pol. *Przydatek, przymioť, przydanie*. Vng *Hozzá tevés, hozzá adás*. Ang. *Casting to or putting to augmenting*.] Vitruv. lib. 9. cap. 9: Sin autem cuneorum adjectionibus & dejectionibus correptiones dierum aut crescentiæ non probabuntur, *&c.* Adjectio Livio, est accessio, lib. 1: Et Romanam rem nuper adjectione populi Romani auctam.

Ădjĕctīvum, Quasi adjunctivum, quia substantivis adjungitur, ἐπίθετον.

Ădjĕctīvŭs, προσθετικός, cui opponitur Derogativus. [Polon. *Przydany*. Vng. *Hozzá tevő*.] Diomedes Gram. lib. 1: In enim præpositio plerunque derogativa, nonnunquam adjectiva. Vide Derogativus.

Ădjĕctŭs, hujus adjectus, verbale. [Germ. Ein zuwurff. Belg. Een toewerpinge] Idem quod adjectio. Vitruv. lib. 9. cap. 9: Cuneorum adjectus aut exemptus in singulis diebus aut mensibus.

Ădjĭcĭālēs cœnæ, Adipales que, vocantur sacerdotum, ut patet ex Festo, Plin. Seneca, & Macrobio: In his enim multa extra ordinem, justaq; fercula adjiciebantur. Varro lib. 3. de Re rustic. Primus Q. Hortensius pavones Augurali adjiciali cœnā posuisse dicitur.

Ădĭmo, mis, act. t. Aufero, eripio, subtraho. [לקח *lakách* הסיר *hesir* ἀφαιρέω Gall. *Oster*. Ital. *Torre, portar via*. German. Wegnemmen. Belg. Yet neme weth. Hispan. *Quitar de alguna cosa*. Polon. *Odeimuie, wydźieram*. Vng. *El veszem*. Ang. *To take away*. Terent. in Andr. Hanc, nisi mors adimet nemo. Inde Ademptus, ablatus, ἀφαιρεθείς. ¶ Ademptæ virilitatis homo: id est spado, exsectus. Tacitus. ¶ Adimere jus verborum, in comitiis, est jus suffragandi tollere, & tanquam sexagenarios de ponte, dejicere. Nam per pontem suffragia ferebantur. Componitur autem ex Ad & Emo: id est, accipio, ut Festus vult.

Ădemptĭo, verbale, f. t. Privatio, ablatio. [העברה *hahádhir*. ἀφαίρεσις. Gall. *Ostement, privation*. Ital. *Il levar via*. Germ. Wegnemmung/beraubung. Hisp. *Quitamiento* Polon. *Wydarcie, odiecie*. Vng *El vetel*. Ang. *Away taking*.] Cic. pro domo suā: Id autem ut esset faciendum, nō ademptione civitatis, sed tecti, & aquæ & ignis interdictione faciebant.

Ădimplĕo, idem quod Impleo. [מלא *malé*, ἐμπιπλημι, προσαναπληρόω. Gall. *Emplir*. Ital. *Adempire*. German Zufüllen. Hispan. *Henchir de algo*. Polon. *Napełniam*. Vngar. *Bé tellyesítom*. Angl. *To fill*.] Plin. lib. 11. cap. 37: Cochleis oculorum vocem cetnicula bina prætentatu adimplent. Verbum rarissimum.

Ădindo, is, ere, act. t. verbum antiquum, compositum ex Indo, quod & ipsum ex Do est compositum, Imponere, Immittere. [ספח *sapách* ספח *saphah*, ἐπιτιθέναι, ἐμβάλλω. Gall. *Faire entrer, appliquer à quelque chose*. Ital. *Imporre, aggiungere*. Germ. Hinein thun/ hineinsetzen. Hisp. *Meter à dentro*. Pol. *Wkładam*. Vngar. *Belé betészem*. Ang. *To cause to entre, to put in to applie to any thing*] Cato de re Rust. ca. 18. Orbem olearium latum pedibus quatuor punicanis coagmentis facito crassum digitos sex, subscudes iligneas adindito.

Ădĭnĕo, nis, adinivi, adinitum: id est, in aliquid vel juxta mitto. ἐμφύτευω. Columell. lib. 5: Quum ferula fuerit enata, eam findito, & in medullā ejus nucem Græcam vel avellanam abscondito & ita adinito. Hæc Calepinus, corruptis exemplaribus, ut plerisque aliis in locis, deceptus. Nam in citato Columellę loco emendatiores codices *Adobruito* habent, non *Adinito*.

Ădinstăr, idem quod Instar. [כמו *chemó*, ἰσόμοιος, ὅμοιος. Gall *A la comparaison, & equipollent*. Ital. *In guisa*. Ger. Zugleich/ eben wie. Belg. Gelijc Hisp. *A semejança*. Polon. *Rownie*. Vngar. *Hyz mint*. Ang *Lykeas*.] Ad enim (ut Valla scribit) redundat. Primus autem Serenus Lyticus hanc dictionem usurpasse fertur. Vtitur eā & Politianus in Miscel.

Ădinvĕnio, is, ire, idem quod Invenio, aut cōminiscor. [מצא *matsá*, παρευρίσκω. Gall. *Trouver*. Ital. *Trovare*. Germ. Erfinden, erdencken. Hispan *Hallar*. Pol. *Wimyślam, wynaiduie*. Vng *Találok*. Angl. *To finde, or invent*.] Plaut. Curc. Istuic volupta ti hoc ad inventum odium est. Cic. 2. de Nat. deor. Ex quo intelligitur adinventa animo, percepta sensibus, adhibitis opificum manibus, omnia nos consecutos.

Adipale, Adipatum, Vide Adeps.

Ădĭpĭscŏr, sceris, ex Ad & Apiscor, quod non est in usu: à quo Aptus participium videtur fuisse: Vnde *Adeptus Festus*. Aptus, cum propriā significatione intelligitur: poni tamen solet pro Adepto: sicut Apisci, pro adipisci, Nonius de prisci dictionibus. Lucil. lib. 26: Ve ego effugiam, quod ego te in primis cupere apisci intelligo. Dicitur etiam Apiscor, scaris. Lucil. Magnam inde apiscatus infamiam. Inde etiam Indipiscor, quod significat assequor. Plaut. tamen in Aulularia, Indipisces, in activā voce dixit. Adipiscor igitur, quoniā plenius sonat quàm Apiscor, in usum venit & significat quandoq;, Consequor, sive obtineo. [השיג *hissigh* הגיע *higgía* השיג *hissigh* עשה *achéz* קנה *kanáh*. ἐπιτυγχάνω, τυγχάνω, κατακτάομαι. Gall. *Acquerir, obtenir, atteindre*. Ital. *Asseguire a guistare*. Germ. Überkommen / erlangen: Belg. Yet vercrijge. Hispan. *Alcançar lo deseado*. Polon. *Nabywam, dostawam, dostępuie*. Vngar. *Megnyerem*. Angl. *To gett, or obteine*.] Lib. 4. ad Heren. Hæc omnia adipiscemur, si rationes præceptionis diligentiā consequemur, & exercitatione. Plaut. in Trin. passivè dixit: Non ætate, verùm ingenio adipiscitur sapientia. ¶ Aliquando Convenio, pervenio, quando scilicet cū personā jungitur. Plaut in Epid. Nam ut ad portum te conspexi, curriculò occœpi sequi, vix adipiscendi potestas modò fuit. Cic. Nam medio itinere cùm adeptus sum: hoc est, cùm medio itinere ad eum pervenissem.

Ădĭpīscŏr, in passivo significatu, vide in dictione proximè precedenti. Ex Plauto.

Ădeptŭs, ta, tum, Assecutus, consecutus. [אחוז *achúz*, ἐπιτυχών. Gall *Acquis, trouvé*. Ital. *Acquistato*. Germ. Erlanget oder überkommen. Hisp. *Alcançado*. Pol. *Nabyty, nateziony*. Vngar. *Megnyerettős, meg ta'lált*. Ang. *Gottin*.] Plin. lib. 7. cap. 24: Tam multis gloriam ejus adeptis. Cic. de Senect passivè protulit: Senectutem, ut adipiscantur, omnes optant, eandem accusant adeptam. Activè & passivè sumitur.

Ădeptĭo, verbale, f. t. Idem quod Consecutio. ἐπιτυχία. Cic. 2. de Finib. Nos beatam vitam non depulsione mali, sed adeptione boni judicemus.

Ădĭpōsus, Vide Adeps.

Ădipsăthĕŏn, [ἀδίψαθον, ἢ ἀσπάλαθος. Polon. *Polnusiecz*.] Frutex est surculosus, multis spinis horrens, qui ad Istrum, & in Nisyro, Syriā, & Rhodo nascitur, quoq; ad unguentorum spissationem olim utebantur. Aliis nominibus Aspalatus, Erysisceptron, Dipsacon, & Diaxylon nominatur Ruellius putat idem esse, quod hodie in officinis Lignum Rhodium appellatur. De hoc Plin. lib. 24. cap. 13. & Diosc. lib. 1. cap. 19.

Ădipsă, [ἄδιψα. German. Durststillende ding.] Dicuntur quæque medicamenta, sitim aut extinguentia, aut obrepere prohibentia: quemadmodum Alima ἄλιμα, quæ fami obsistunt. Vtrorumque meminit Plutarch. in convivio septem Sapient.

Ădip-

Adipsos, ἄδιψος, Species est palmæ viridis, odore mali cotonei, nullo intùs osse. Nascitur in Aegypto simillimū myrobalano, in unguētis usum habens. Dicitur & Phœnicobalanus, ubi maturuerit, teste Plin. lib. 12. c. 22. ¶ Est præterea Adipsos radix olim in Scythia hodie etiam in agro Franconiensi nascens, quàm à dulcedine Glyzyrrhizam appellant. Vulgus corrupto vocabulo *Liquiritiam* vocat. [Germ. Süßholtz. Belg. Soethout.] Vide eundem lib. 22, cap. 9.

Adjudico, cas, per sentētiam & judicium aliquid alicui attribuo. [נתן על ידי הדין *nathán bal iephé hadin*. ἐπιδικάζω, ψηφίζομαι [illegible]. Gall. *Adiuger*. Ital. *Attribuire, assegnare per sentenza.* Germ. Zuerkennen/ mit Urtheil zusprechen. Belg. Id wyse met van [illegible]. Hisp. *Attribuir y dar algo por sentencia.* Pol. *Przysądzam.* Vng *Valakinek itiłom.* Ang. *To assigne.*] Cicer. de Att. lib. 4 Nemo enim dubitat, quin domus nobis esset adjudicata: contrarium ejus est abjudico, ἀποδικάζω. ¶ Refertur tamen & ad aliorum, quàm judicium, sententiam & judicium. Plaut. in Menæch. Adjudicato, cum utro hanc noctem fiet. Cic. ad Att. 1. Salutem mihi imperii atq; orbis terrarum adjudicavit: id est, judicavit, me imperio Romano atq; orbi terrarum salutem attulisse.

Adjugo, gas, penult. corr. id est, conjugo, ad aliquid jungo, quasi ad jugum annecto. [[illegible] *husmidh* ἐπιζεύγνυμι. Gall. *Accoupler, attacher.* Ital. *Accoppiare, attaccare.* German. Anjochen/ an einander kuppelen. Belg. Tesamen copplen. Hispan. *Ayuntar una cosa à otra.* Pol. *Przymieczam, przystawam, przypinam.* Vng. *Eggyeue fogom, eggyüue kapcsolom.* Angl. *To ioin or couple to.*] Pacuvius per translationem posuit pro addo, vel adjungo. Mater est terra; ea parit corpus, anima mater adjugat voluntatem. ¶ Adjugare vitem, est vitem in jugū disponere, quod & jugare dicitur. Iugum autem hoc loco sumitur pro palis quibusdam, velut in jugum assurgentibus, ad quos vites certo ordine componuntur. Colum. lib 4. cap. 17. Nihil enim refert jugum in stellam decussari atque diduci, nisi & palmites adjugentur.

Adjumētum, Vide Adjuvo.

Adjungo, gis, alligo, annecto, addo, conjugo, apto, accommodo. [הדבק *hidhbik* חבר *chibbér*. ἀποζεύγνυμι, συζεύγνυμι. Gall. *Adiouster, adioindre.* Ital. *Aggiugnere, accoppiare.* Germ. Hinzufügen. Hisp. *Anadir ayuntar.* Pol. *Przyłączam przykłaczam.* Vngar. *Hozzatezem, hozzá kapcsolom.* Ang. *To ioyne to, applie.*] Cic. 1. de Orat. Iuris scientiam eloquentiæ tanquam ancillulam adjunxit. Terent. in Andr. Ut animum ad aliquod studium adjungant. Adjungere aliquem alteri, est amicum facere. Cicer. Attico, 1. 9. Hic dies me valde Crasso adjunxit. Adjungere se ad aliquem, est cum eo familiaritatem inire. Cic. in Philipp.

Adjunctio, verbale, f. t. [התחברות *hithchabberúth*. ἐπιζευξις, σύζευξις. Gall. *Adioustement.* Ital. *Aggiontà.* German. Ein zufügung/ einzuthuung. Hisp. *Anadidura.* Pol. *Przyłączenie, Spojenie.* Vng. *Hozzakapcsolás, hozzá fogas.* Ang. *ioyning to.*] Cicer. de Fin. In quibus nulla est virtutis adjunctio. ¶ Interdum significat propensionem. Cic. de petit. con. Tribus rebus maximè homines ducuntur ad benevolentiam, beneficio, spe, adjunctione animi vel voluntate. ¶ Interdum ponitur pro exceptione. Idem de invent. Sunt quædam cū adjunctione necessitudines, quædam simplices. ¶ Adjunctio item exornatio quædam verborum est, apud auctorem ad Herennium.

Adjunctor, מצרף *me'ççáreph* מחבר *mechabbér*. ἐπιζεύκτης, [illegible]. Gall. *Adioincteur, celuy qui adioinct.* Ital. *Colui che aggiugne, ò unisce.* Germ. Ein zusamenfüger. Hisp. *Ayuntador.* Pol. *Spajac.* Vngar *Hozzá kapcsoló, hozza fogo.* Angl. *A ioyner, that ioyneth to.*] Cic. Att. lib. 8 Ille Galliæ ulterioris adjunctor.

Adjunctus, nomē ex participio, annexus, additus, conjunctus. [מחובר *mechubbar*. ἐπιζευχθείς. Gall. *Adioinct, adiousté.* Ital. *Aggionto, accoppiato.* Germ. Herzugefügt/ darzu gethan. Hisp. *Annadido, ayuntado.* Pol. *Przydany, przypiety.* Vngar. *Hozzá kapcsoltatott.* Angl. *Ioyned to.*] Cic. pro Cluent. Acervatim jam reliqua Iudices, dicam, ut ad ea quæ propiora hujus causæ, & adjunctiora sunt perveniam.

Adjurgium, idem quod jurgium vel objurgatio. [מצות *maççúth*, [illegible], ἢ ζυγομαχία. Gall. *Noise, question.* Ital. *Contentione, questione.* Germ Zanck Hader. Hisp *Renzilla.* Pol. *Swar.* Vng. *Perbogás fedaddás.* Angl. *Brauling in wordes.*] Plaut. in Menæch. Nec pol filia unquam accersit patrem ad se, nisi quid commissi: adjurgii est causa.

Adjurgo, as. are, objurgo.] הוכיח *hochiách* רב *rob*. ἐπιτιμάω, λοιδορέω. Gall. *Tanser & reprendre.* Ital. *Fortemente riprendere.* Germ. Heftig beschelten/ ubelbeschelten. Hispan. *Renir.* Pol. *Sfukiwam.* Vng. *Dorgallak, Feddelek.* Ang. *To reproche.*] Plaut. At pol quin certa res adjurgare hanc &c. Tu locum consules.

Adjuro, ras, penult. prod. juro. [נשבע *nischbá*. ἐπόμνυμι. Gall. *Iurer fort & ferme.* Ital. *Giurare efficacemente.* Germ Heftig schweren. Belg. Seer sweren. Hisp. *Iurar apressuradamente.* Polon. *Przysięgam.* Vngar. *Azistenre beszarulák.* Ang. *To swear with a great othe.*] Terent. in Hecyr. Sanctè adjurat non posse apud vos Pamphilo se absente perdurare: ¶ Adjurare est incantationibus dæmones abjicere ἐξορκίζειν. Lactant. libr. 4. Quanto terrori sit dæmonibus hoc signum, sciet qui viderit, quatenus adjurati per Christum de corporibus quæ obsederint, fugiant.

Adjuvo, as, penult. corr. Opem fero, sublevo, suffragor. [עזר *házar*, βοηθέω. Gall. *Aider, secourir.* Ital. *Adiutare, giovare, dare aiuto.* Germ. Helffen. Hispan. *Ayudar.* Polon. *Pomagam.* Vng. *Megsegitlek.* Angl. *To help.*] Terent. in Phorm. Qui me dudum, ut dixti adjuverit comiter.

Adjutor, penult. prod nomē verbale, m. t. Auxiliator, administer, socius [עוזר *hozér* βοηθός. Gall. *Celuy qui aide.* Ital. *Chi porge aiuto.* German. Helffer. Hispan. *Ayudador.* Pol. *Pomocnik.* Vngar. *Segitő.* Ang. *A helper.*] Cicer. de Amic. Adjutor his cōtra patriam inventus est nemo. Donatus existimat, Adjutorem de re bona dici, impulsorem, de mala. Vnde illud Terētii in Adelph. Postremò hodie in psaltria ista emunda adjutor fuit, Ironicōs dictum idem annotavit.

Adjutrix, icis, f. t. [Germ. Ein Helfferin.] Minerva quæ semper adjutrix meorum consiliorum extitisti. Cic. pro Dom.

Adjutorium, Dicitur officium illud quod ab adjutore præstatur.] עזר *hezer* βοήθεια. Gall. *Aide, secours.* Ital. *Aiuto.* Germ. Beystand/ Hülff. Hispan. *Ayuda.* Polon. *Pomocz.* Vng. *Segitség.* Ang. *Help.*] Asinius Pollio apud Sueton. de Clar. Orat. In eam adjutorium ei fecit maximè quidam. Valerius Maximus: Adjutorium deorum immortalium. ¶ Adjutoria senectutis pro adjumenta & præsidia Varro in principio de re Rustica.

Adjumētum, auxilium. βοήθημα. Cicer. 1. Sed iis qui habent à natura adjumenta rerum gerendarum. Adjumento esse alicui, Cicer.

Adjuto, tas, pen. prod. Frequentativum ab Adjuvo, quod etiam pro primitivo accipitur, βοηθέω. Vt in versu Ennii apud Cic. de Senect. O Tite, si quid ego adjuto, curám ve levasso. ¶ Adjura mihi, vetustè dictum pro adjuva me. Pacuvius in Chryse. Ex Donato.

Adjutor, aris, deponēs, administro, vetustè dictum pro adjuvare. Pacuvius. Dulo teste, Ilium quæro, qui adjutatur.

Adlaboro, Vide Allaboro.

Adlimina, servus, Vide Limen.

Adlino, Vide Allino.

Adliquidum, Vide Liquidus.

Adlocutio, ἐπ consolatio. [παραμυθία, παράκλησις. Vngar. *Vigasztalás.*] Catullus ad Cornificium: Qua solatus es adlocutione.

Adlubesco, Vide Allubesco.

Admando, mando, commendo, committo. [פקד *pakád*. ἐπιτρέπω, ἀποτάττω. Gall. *Donner charge.* Ital. *Commettere ad alcuno.* German. Befehlen/ einem etwas zu verwalten befehlen. Hispan. *Encommendar.* Polon. *Polecam, porucząm.* Vngar. *Meghagyom, megh paranczolom.* Ang. *To command, to charge.*] Plautus in Pœn. Revertor rursus denuò Carthaginem, si quid admandare vultis, aut curarier: argentum mihi qui dederit, nugas egerit.

Admanum, Vide Manus.

Admaturare, accelerare. [Vngar. *Siettni.*] Cæsar libro 7. Atque horum discessu admaturari defectionem civitatis existimabat.

Admetior, iris, d. q. idem quod simplex metiri: [מדד *madhqadh*. ἀπομετρέω [illegible]. Gall. *Mesurer.* Ital. *Misurare.* Germ Zumessen/ messen. Hisp. *Medir.* Polon. *Przymierzam.* Vng. *Még merém.* Angl. *To measure.*] ut. Admetiri militibus frumentum. Cic. 5. Verr. Quod Græci dicunt ἀποδοῦναι. Liv. 5. bell. Maced. Frumētum ab Aetolis, quod mihi admetiatur.

Admensum vinum, ridiculè interpretantur quidam pro vino ad mensam vendito: est enim idem quod simplex mensum. Cato de re Rust. Vinum emptoribus sine molestia hoc modo admetiri debet.

Adminiculor, aris, d. p. fulcio, adjuvo. Propriè est, adminiculā: hoc est, pedamenta fulciendarum vitium, aut tenellarum arbuscularum causa erigo. [תמך *tamach* סמך *samach* סעד *sahádh*. ὑποστηρίζω. Gall. *Appuier, estayer, soustenir, aider.* Ital. *Sostentare, aiutare.* German. Understützen/ behülfflich seyn/ hande reichen. Belg. Helpen/ dienen/ vorderen/ bestaben. Hisp. *Sostener, ò ayudar.* Polon. *Podpieram, pomocz ą da e.* Vng. *Még tamogatom, megh ható zom.* Ang. *To prope, to sette prope to anything, to help.* [Cicer. 5. de Finibus: Quæ sit scientia atque ars agricolarum, quæ circumcidat, amputet, adminiculetur. ¶ Per translationem etiam accipitur pro adjuvo, βοηθέω. Pro quo etiam legitur Adminiculo, voce activa. Cato de liberorum educatione: Quoad potui, adminiculavi tuam voluntatem in scribendo.

Adminiculator, ris, m. t. adjutor. συμβοηθός [Vng. *Segitő, támogató.*] Gell. lib. 7. cap. 3. de Tirone: Eoq; ineunte ætate liberaliter instituto adminiculatore, & quasi administratore in studiis literarum, Cicero usus est.

Adminiculatus, nomēn ex participio, χαρακωτός, Gell. lib. 20. cap. 11 Sed eius generis, feminiq; sint, ex quo facilè adolescant, aut ingenia hominum vegetiora, aut memoria adminiculatior, aut oratio solertior.

Adminiculatus, pro, adjutus, legitur apud Gellium, libro 14. cap. 2.

Adminiculum, n. s. Propriè idem est quod pedamentum: hoc est, palus sustinendis vitibus tenellisve arboribus accommodatus. [משען *mischhádh* מוט *mot*. χάραξ. Gall. *Appuy, soustenement.* Ital. *Sostegno.* German. Ein hülff auffenthalt/ ein stütz oder understützung. Belg. Een hulpe. Hisp. *Sostenemiento.* Pol. *Podpora, pomocz.* Vngar. *Támak.* Ang. *A pollor prope to susteine any thing.*] Cic. de Senect. Adminiculorum ordines, capitum con-

jugatio, & religatio, & propagatio vitium. ¶ Translatè pro auxilio ponitur. [βοήθεια. Germ. Ein hilff.] Cic. 3 Offic. Hanc igitur pacem explebimus nullius adminiculis, sed, ut dicitur, Marte nostro.

Adminĭstĕr, Qui ministrat, aut juvat in aliquo, vel etiam alicui operam præbet. [משרת mescha reth ὑπουργός. Gall. Ministre, serviteur. Ital. Ministro. Germ. Ein Diener/ Verwalter. Hispan. Servidor. Pol. Pomocznik, przislugaci. Vng. Sze ga tars. Angl. He that ministreth, a servant.] Cic. 3. de Legib. Iovique opt. max. sa consiliarium atque administrum datum. Idem pro Quintio: Administri & satellites Sext. Nævii.

Admĭnĭstro, as, are, act. p. procuro, guberno, gero, obeo. [נהג nahag פקד pakadh, διοικέω. Gall. Administrer, avoir maniement. Ital. Governare, procurare. Germ. Verwalten/versorgen. Hispan. Administrar y servir à otro. Polon. Rzadze. Vng. Gondviselet igazgatom gong yaruise om. Ang. To rule, to governe.] Cic. 1. offic. Sine severitate administrari civitas non potest. Idem 2. de Nat. deor. Deorum mente ac ratione mundum administrari, ac regi. Cæs. bell. Gall. lib. 7. Reliqua quæ ad oppugnationem oppidi pertinebant, administrare instituit. ¶ Administrare vindemias, aut sementem, pro facere. Varro de re Rust.

Admĭnĭstrātŏr, verbale, m. t. Qui rem aliquam administrat & gubernat. [נוהג nohegh מנהיג manhigh. διοικητής. Gall. Celuy qui a le maniment de quelque chose. Ital. Ministro che habia alcun maneggio. German. Ein Diener so etwas verwaltet. Hisp. El que ministra y serve à otro. Polon. Sprawcza Rzeczy, sprawca. Vng Gondviselo, valaminekigaz gatoa. Angl. A governour that ruleth any thing.] Cic. 1. de Orat. Qui quum esset constitutus administrator belli gerendi.

Admĭnĭstrātĭo, f. t. Curatio, procuratio, gubernatio. [פקדה pekuddah. διοίκησις. Gall. Administration, maniment. Ital. cura, maneggio. Germ. Verwaltung. Hisp. Obra de servir à otro. Pol. Rzadzenie. Angl. Administration, governing.] Cic. ad Lentul. In sententiis, senatoriis & in omni actione atq; administratione Reipublicæ floruissemus.

Admĭnĭstrātīvus, a, um, adjectivum. πρακτικός. Quintilian lib. 2. cap. 18. Si tamen una ex tribus artibus habenda sit, quia maxime ejus usus actu continetur, atq; est in eo frequentissima, dicatur activa vel administrativa.

Admīrŏr, aris, idem quod miror, aut valde miror. [תמה tamáh θαυμάζω. Gall. S'esmerveiller. Ital. Maravigliarsi. Germ. Sich verwundern/ sich hefftig wundern. Hisp. Maravillarse de alguna cosa. Polon. Dziwuie sie, wielkie podziwienie. Vng. Tsudálkozom. Angl. To mervell, greatlie.] Cic. ad Attic. lib 6. Admiratus sum brevitatem epistolæ tuæ. ¶ Interdum ponitur pro venerari, suspicere, quod & Græci θαυμάζω dicunt. Cic 4. Acad. Diodoro quid faciam Stoico, quem à puero audivi, qui mecum vivit tot annos, qui habitat apud me quem & admiror & diligo?

Admīrandŭs, Admiratione dignus. [נפלא niphlá פלא pali θαυμαστός. Gall. Digne d'admiration. Ital. Degno de ammiratione. Germ. Wundersam/ der zu verwunderen ist. Hisp. Digno de admiration. Pol. Dziwny godny. Vng. Tsudá atos. Angl. Worthie of admiration, mervellous.] Virg. lib. 4. Georg. Admiranda tibi levium spectacula rerum.

Admīrātŏr, m. t. [תמה tomeah θαυμαστής. Gall. Admirateur. Ital. Che si maraviglia. German. Der sich verwunderet. Hispan. El que se maravilla. Pol. Dziwuie. Vng. Tsudálo. Angl. He that mervelleth at any thing.] Quintil. lib. 1 cap. 5. Admirator nimius antiquitatis.

Admīrātĭo. [תמהון timmahon פלא pele. θαῦμα θαυμασμός. Gall. Merveille, esbahissement. Ital. Maraviglia, stupore. German. Ein Verwunderung. Hispan. Maravilla. Polon. Dziwowanie. Vngar. Tsudálás. Angl. Mervelling.] Cicer. de Finibus: Quid autem habent admirationis, quum propè accesseris? ¶ Admiratione movere, afficere, In admirationem traducere, Admiratione affici.

Admīrābĭlĭs, is habens admirationem, admiratione dignus. [פלא pelé θαυμαστός. Gall. Admirable, merveilleux. Ital. Maraviglioso, stupendo. German. Wunderbar. Hispan. Maravilloso. Pol. Dziwny. Vng. Tsudálatos. Angl. Mervellous, wounderfull.] Cic. lib. 3. de Finib. Verùm admirabilis compositio disciplinæ, incredibilisq; rerum traxit ordo.

Admīrābĭlĭtās, f. t. denominativum ab Admirabilis, admiratio. [תמהון timmahon פלא pelé. θαυμασιότης.] Cic. de Nat. deor. lib. 2. Vides quanta sit admirabilitas cœlestium rerum. Idē in Offic Hæc animi despicientia admirabilitatem magnam facit.

Admīrābĭlĭtĕr, adverbium. [פלאים pelaim. θαυμασίως. Gall. Merveilleusement. Ital. Maravigliosamente. Germ. Wunderbarlich. Belg. Wunderlich. Hispan. Maravillosamente. Pol. Dziwnie. Vngar. Tsudálatossan, csudaképpen. Angl. Mervellouslie.] Cicero 4. Tuscul. Nimis admirabiliter, nimisq; e magnificè dicere videntur.

Admīscĕo, sces, scui, admistum, sive admixtum: est rem aliquam cum alia misceo. [בלל balal מסך masach. ἐμμίγνυμι. Gall. Mesler ensemble. Ital. Meschiare una cosa con l'altra. Germ. Vermischen/ undereinander mischen. Hisp. Mezclar uno con otro. Pol. Przymieszywam Vng. Egybe elegyitem. Angl. To mingle, or mixte with an other thing.] Col. lib 12. cap. 13. Cic. 2. Tusc. Veruntamen versus ab his admisceri orationi Terent. in Heaut. Ita istæc tua misceto, ne me admisceas.

Admīstĭo, verbale, f. t. concertio. [מזג mezegh מסך mésech. μῖξις. Gall. Meslange. Ital. Mistura. Germ Ein Vermischung. Hispan. Mezcladura. Polon. Przymieszanie, przymieszanie. Vng. Egybe elegyités. Angl. An mingling, a mixture of things together.] Cic. de Senect. Animus omni admistione corporis liberatus.

Admīstŭs, a, um, concretus. Cic. de Senect. Animus nihil habet in se admistum dispar sui atq; dissimile.

Admītto, tis, act. t. Approbo, recipio, intromitto. [הביא hebi קבל kibbel הודה hodhah ἐφίημι, ἀποδέχομαι. Gall. Donner entree, recevoir, accepter. Ital. Racivere, introdurre, accettare. Ger. Zu lassen/ zugeben. Hisp. Recebir paraso. Polon. Przypuszczam, przypuszczam. Vng. Iovallom, bé fogadom, reá hagyom. Ang. To approve, to let in, to receave.] Iuvenal. Satyr. 6. Iam fas est. admitto viros, dormitat adulter. Cic. 5. Phil. Salutatum veniebant. admissus est nemo. Martial. lib. 4. Ante fores stantem dubitas admittere famam? ¶ Interdum ponitur pro facere, cōmittere: ut, Admittere scelus, Admittere fraudem. Cic. pro Rab. Rabirius fraudem capitalem admisit, ¶ Admittere equum: id est, habenas laxare, & ad cursum incitare. Vnde equus admissus, dicitur equus celer & ad cursum incitatus. Ovid. de Ponto: Non nocet admisso subdere calcar equo: pro quo imperii supposuerunt Admisso. Cæs. bell. Gall. 1. Considius equo admisso ad eum accurrit. Liv. bell. Pun. 5. Signum equitibus datum est, ut in hostem admitterent equos. ¶ Admittere interdum est verbum augurum. Livius: Et dictatore arcem Romanam respectante ut ab auguribus simul aves admisissent. &c. ¶ Admittere, interdum significat marem cum fœmina conjungere. Colum. lib. 7. cap. 2. Patruus meus arietes feros mercatus, quosdam in agros transtulit, & mansuefactos tectis ovibus admisit. ¶ Admittere, pro recipere ad accusandum, aut testificandū, aut judicandū. Cicer. Plin. Iunior lib. 6. epist. ad Corn. Tacit. Placuit egredi in litus, & è proximo aspicere ecquid jam mare admitteret quod adhuc vastum & adversum permanebat. Admitteret: id est, suaderet, an fluctus potuisset. Cataneus. ¶ Admittere venustè ad initionem transtulit. Plin. lib. 17. cap. 18. Neq; enim animalium tantū est ad coitum aviditas, sed multo major est terræ, ac satorum omnium libido: qua tempestivè uti, plurimum interest conceptus. Peculiare utiq; in insitis, cùm sit mutua cupiditas utrinq; coeundi. Qui ver probant, ab æquinoctio statim admittunt, prædicantes germina parturire. Admittunt, *inquit*, id est, surculum trunco adjungunt: quod est arbores inserunt. Hinc.

Admīssārĭŭs, equus, Qui ob sobolem procreandam ad equā admittitur. [ἀναβάτης, ὀχευτής. Gall. Estallon. Ital. Stallone. Ger. Ein Springhengst/ so man zu den Studten last. Hisp. Garañon de las yegas. Polon. Stadnik. Vngar. Mén lo. Ang. A stalion.] Colum. lib. 6. cap. 28. Democritus præcipit, ut quum progenerari marem velimus, sinistrum testiculū admissarii lineo funiculo, alióve quolibet obligemus. ¶ Apud Cic. in Pison. ponitur pro homine libidinis pervagatæ & ad omnium fœminarum luxuriam exposito. Itaq; admissarius iste, *inquit*, simulatque audivit voluptatem, &c.

Admīssĭo, verbale, f. t. εἴσοδος. Plin. in Panegyr. An quisquam studia humanitatis professus, non cùm omnia tua, tùm vel in primis laudibus ferat admissionum tuarum facilitatem? Hoc est: quòd facilè quemlibet admittis ad colloquium Habebant autem veteres primas & secundas admissiones. Quod etiam hodie servatur in aulis principum. ¶ Est & admissio, ὀχεία, idem quod Admissura, de quo infrá. Varro de re Rust. lib. 2. cap. 3. Horum fortunæ initium admissionis facere oportet ab æquinoctio. &c.

Admīssĭōnālēs, m. t. dicuntur ii, qui introducendis ab imperatorem hominibus præerant. [εἰσαγωγεῖς. Gall. Huissiers, portiers. Ital. Portieri, portinari, usciere. German. Einlasser/ Portner. Hispan. Porteros. Polon. Odzwierny. Vngar. Orsszok, hep meftörök. Angl. Officiers, porters.] Lamprid. in Alex. Salutaretur quasi unus de Senatoribus, patente velo, admissionalibus remotis. Vox est insolens, & nova, scriptoribusq; classicis minimè usitata.

Admīssūră, f. p. [ὀχεία. Gall. Quand on baille le masle à la femelle. Ital. Il tempo nel quale vanno i maschi alle femine. Germ. Die zeit der zulassung der Männlein zu den Weiblinen under dem Vieh/ Brünstigkeit deß Viehes. Hispan. El tiempo de echar garanon. Pol. Przypuszczenie bidla. Vng. Az fayzásra való ideje barjúdásás anak ideje. Ang. The leaping together of ye male with the female.] Tempus, & actio ipsa, qua mariti gregum admittitur ad coitum. fœturæ causa. Statius: Expectatur equus, cujus de stemmate longo Felix demeritos habet admissura parenteis. Colum. lib. 7. cap. 24. Marem putant minorem trimo non esse idoneum admissuræ.

Admīssum, substant. παράπτωμα, pro Commisso seu delicto. Lege secunda de Abigeis: Graviter puniti eorum admissum solet. Lucret. lib. 5. Ne quod ob admissum fœdè, dictisve superbè, Pœnarum grave sit solvendi tempus adactū. Id est, ne ob aliquod peccatū turpiter cōmissum Iupiter pœnas exigat.

Admŏdŭlŏr, aris, d. p. Simul modulor, accino. [זמר zamár. συνᾴδω, συναυλέω. Gall. Chanter avec. Ital. Cantare insieme. Germ. Zustimmen Hisp. Cantar suavemente en uno. Pol. Przyśpiewuie. Vngar. Eggyutt éneklök. Angar. To sing in proportion with an other.] Claudianus in Epithalamio Honorii & Mariæ: Et Padus electrifetis Admoduletur alnis:

Admŏdum, penult. correpr. adverbium, Valde: quasi dicas; supra modum. [מאד *meódh.* σφόδρα. Gall. *Grandement.* Ital. *Grandemente.* Germ. Heffig/sehr. Hisp. *Muy mucho.* Pol. *Bar-zo.* Vng. *Felette igen.* Angl. *Out of measure.*] Plin. libro 20 Hujus cucurbitæ commanducatæ succus, stomacho admodùm prodest. Quandoq; significat aliquantulum sive satis: quasi secundum rationem. Liv. lib. 1. ab. Vrbe: Iam mitigati admodum animi raptis erant. ¶ Aliquando significat idem quod propemodum, ferè. Livius: Cæsi quinque millia admodùm Romanorum Idem: Exacto admodùm mense Februario.

Admœnĭo, is, ivi, [כר *kar* קיר *kestír* נתץ *nathás*, πολιορκέω. Gal. *Abattre les murs.* Ital. *Gittare le mura à terra.* Germ. Die Mauren zerstören. Hisp. *Derribar los muros.* Pol. *Mur zburzicz rozrzucicz.* Vng. *Megszallom, kôrnyûl szallom.* Angl. *To' sacke wal-les.*] Plaut. in Pseudolo: Hor ego oppidum admœnire, ut hoc die capiatur, volo. Plautus finxisse videtur pro Obsidere.

Admōlĭŏr, liris, d. q. Admoveo: propriè dicitur de rebus magnis, aut arduis. [ἐπιχειρέω. Germ. Mit grosser arbeit hinzu bringen/hinzu thun.] Plautus Asin. Vbi sarto manus sis admolitus. Curtius: Velut de industria rupes præaltas admolita natura est.

Admŏnĕo, nes, penult. corr. act. f. moneo, commoneo, commonefacio. [הזהיר *hizhhír.* παραινέω, ὑπομιμνήσκω. Gall. *Admonester, remonstrer.* Ital. *Ammonire.* Germ. Warnen. Hisp. *Amonestar.* Pol. *Napominam.* Vngar. *Intek.* Angl. *To Admonishe.*] Construitur autem vel cum accusativo. Cic. 9. lib. Epist. Caninius me tuis verbis admonuit, ut ad te scriberem. Vel cum duplici accusativo. Idem ad Quint. Frarr. Illud te admoneo. Vel cum præpositione De. Idem Famil. 4. Putavi ea de re te esse admonendum. Vel cum genitivo. Liv. ob Vrbe 5. Adversæ deinde res admonuerunt religionum.

Admŏnĭtĭo verbale, f. t. monitū, præceptum.] הזהרה *hazharáh* פקודה *pekudáh*, παραίνεσις. Gall. *Admonestement, advertissement.* Ital. *Ammonitione avviso.* Germ. Warnung/ vermahnung. Hispan. *Amonestation* Polon. *Napomnienie* Vng. *Intés.* Angl. *An admonition, a command, or warning*] Cic. 2. de Orat. Tum objurgatio si est authoritas: tum admonitio, quasi levis objurgatio. Admonitio morbi, quasi memoria & reliquiæ morbi.

Admŏnĭtŭs, us, m, q. idem Cic. 5. de Fin. Plin. lib. 24. cap. 17. Sed veteris proverbii admonitu, Vivorum memini.

Admŏnĭtŏr, pen corr. m. t. [מזכיר *mazkír.* παραινετής Gall. *Admonesteur.* Ital. *Ammonitore* Germ. Warner. Hispan. *Amonestador.* Polon. *Napominacz.* Vngar *Intö.* Angl. *He that giveth admonition, an admonisher.*] Cic. in Topic. Etsi admonitore non eges.

Admŏnĭtum, i, pen. corr. substantivum, παραίνεμα. Cic. 2. de Orat. Admonita tractanda disertissimè.

Admŏnĭtŭs, a, um, participium, παραινεθείς. Qui admonetur. Ovid. 6. Metamorph. Ad matrem veniebat Itys: quid possit, ab illo Admonita est.

Admordĕo, es admordi, Mordeo. arrodo. [נשך *naschách.* προσδάκνω. Gal. *Mordre.* Ital. *Mordere.* Germ. Herzubeissen/ anbeissen. Hisp. *Morder* Pol. *Przykąsić Nakąsić.* Vng *Megmarom.* Ang. *To bite.*] Virg. 2 Georg. admorso signata in stirpe cicatrix. Vbi Servius: Admorso participium est, ac si diceret abroso. ¶ Translatè à Plauto ponitur per damno afficio In Pers. Nam id demum lepidum est triparros homines, vetulos, avidos, aridos bene admordere, qui allium servo obsignant cum sale.

Admōrsŭs, us, m, q. Auson Fatali admorsu stringeret ulla dies.

Admŏvĕo penult. corr. Admovi, admotum, aliquid ad aliquam rem moveo, appono, adhibeo, [הקריב *hikrib* προσάγω. Gall. *Approcher pres.* Ital. *Porre appresso.* Germ. Herzu halten/ herzu thun Belg Set bor by oft toe Hispan. *Arrimar una cosa a otra.* Polon. *Przyk adam.* Vngar. *Hozza tészem, mellé hozom.* Angl. *To put to, to bringe nigh.* Cic. 3. Tusc. Fasciculum ad nares admovebis, incendes odores. Virg 3 Ecl. Necdum illis labra admovi, sed condita servo.

Admōtŭs, particip. προσαχθείς. Plin. lib. 2. cap. 9: Sed aliàs admota cœlo aliàs contigua montibus.

Admōtĭo, onis verbale, f. t. [קרבה *kerabáh.* προσαγωγή. Gall. *Approchement.* Ital. *Avvicinamento.* German. Herzuthuung/ zufügung. Hisp. *Arrimacion à otra cosa.* Pol *Przyłożenie.* Vngar. *Mellé hozás.* Angl *Putting to.*] Cic. 2. de Nat deor. Ad nervorum eliciendos sonos, ac tibiarum, apta manus est admotione digitorum.

Admōtŭs us, ui m. q. προσαγωγή. Idem quod admotio. Plin. lib 4. c. 11 Cicer menstrua admotu.

Admūgĭo. is, ire, itum, antepenult. longa. Propriè de bobus dicitur quum aliorum mugitibus respondent. [געה *gaháh.* ἀντιμυκάομαι. Gall. *Contrebeugler, mugler apres un autre.* Ital. *Mugiare.* Germ Zulüyen/ oder entgegen lüyen/ brülen wie ein Bugerischer Ochs Hispan *Bramar.* Pol. *Przyryknąć.* Vngar. *Reá bögök.* Angl. *To lowe or bellowe.*] Ovid. libro. 1 de Arte amandi: Mollibus in pratis admugit fœmina tauro, Fœmina cornipedi semper adhinnit equo. Sener. in Hercul. Oet.

Admŭrmŭro, as. Orationem dicentis cum murmure excipio. admurmurationem facio. [רגן *raghán* נלון *nalón.* ἐπιψιθυρίζω. Gall. *Murmurer de quelque chose.* Ital. *Mormorare.* German. Murmlen/ uber ein ding brumlen. Hisp. *Murmurar.* Pol. *Przymrukiwać, Przymruczam.* Vng. *Ellene morgok.* Angl. *To murmure à tany thing.*] Cic. 7. Verr. Memoria tenetis, judices, quàm valde universi admurmurârint, quàm palam principes contradixerint. Idem Attic. lib. 1. Idque admurmurante Senatu, neque me invito actum est.

Admŭrmŭrātĭo. verbale, f. t. approbatio, & applausio, vel improbatio murmure facta. [תלונה *telunáh.* ψιθυρισμός. Gall. *Murmure.* Ital. *Mormoratione, mormorio.* Germ. Ein gemümmel. Hisp. *Murmuracion.* Pol. *Przymrukiwanie.* Vng. *Valakire valò morgás.* Angl *A murmuring.*] Cic. pro lege Manilia: Vestra admurmuratio facit, Quirites, ut agnoscere videamini qui hæc fecerint, Idem ad Q. Frat Clodium accusavi multis & secundis admurmurationibus cuncti Senatus.

Admŭrmŭrātum, est, impersonale: Cic. 2. de Orat. Quum esset admurmuratum.

Admŭtĭlo, as, Mutilo, plagis videlicet afficio, & dilacero. [קצב *catsab* קצץ *katsáts* חרב *charáb.* κολοβόω, τέμνω. Gall. *Mutiler.* Ital. *Troncare, mozzare.* Germ. Abstümplen/ abschroten. Hisp. *Desmochar ò cortar miembro.* Pol. *Obcinam.* Vng. *Megcsonkitom.* Angl. *To mayme.*] Plaut. in Persa: Me usque admutilasti ad cutem.

Adnāscŏr, eris, d. t. Propriè est nasci in re aliqua præter id, quod ei naturale & proprium fuerat. [צמח *tsamách.* προσφύω. Gall. *Naistre aupres.* Ital. *Nascire vicino.* Germ. Herzuwachsen/ anwachsen/ oder das/ so einem natürlich wachst Hisp. *Nacer cerca otro.* Pol. *Nad potrzebe przyrastam.* Vng. *Kelök.* Angl. *To be borne nigh, by.*] Dentes adnasci, Gel. lib. 3. c. 10. Plin. lib. 16. cap. 44. Viscum autem in quercu, robore, ilice, pruno sylvestri, terebintho, tir & aliis arboribus adnasci dicimus. Vide AGNASCOR.

Adnĕcto, is, xui. Cic. 1. Tusc. quæst. Navem ut horrisono freto noctem paventes, timidi adnectunt nautæ.

Adnĕpōs, adneptis, abnepotis, abneptisve filius, filia, pronepotis vel proneptis nepos neptis, l. 1. §. quinto gradu. D. da grad.

Adnicto, [קרץ עין *karáts hayn.* ὀφθαλμίζω, ὀφθαλμιάω. Gall. *Ciller à quelqu' un, luy faire signe des yeux.* Ital. *Cennare, far cenno congli occhi ad alcuno.* Germ. Herzuwincken/ oder wincken mit den Augen Hisp. *Hazer senal con los ojos.* Pol. *Mrugam* Vng. *Hunyorgatok, hunyorgatok.* Angl. *To winck upon one.*] Fest Adnictat sæpe, & leviter oculo annuit. Nævius in Tarentilla: Alii adnutat, alii annictat, alium emat, alium tenet.

Adnītŏr, adniteris, adnixus vel adnisus sum, adniti, Ad aliquid niti & dare operam aut niti vehementius. Liv. 1. bell. Pun. Pœno cepisse jam se urbem, si paululùm adnitatur, credente. ¶ Adniti pro adjuvare. Salust. in Epist. Mithridatis: Apud Cizicum magno cum exercitu in obsidione moranti frumentum defuit nullo circum adnitente. Adniti ad aliquid. Cicer. de Amicitia: Natura solitarium nihil amat, semperque ad aliquid, tanquam adminiculum, adnititur. Hic expressa est propria significatio: quæ est, Ad aliquid tendere cui innitamur: id est incumbamus.

Adno, as. Est natando aliquo pervenire. [שחה *sachah*, προσνήχομαι. Gall. *Nager insques à quelque chose.* Ital. *Natare ad alcun luogo.* Germ. Herzu schwimmen. Hisp. *Nadar hazia otra cosa.* Polon. *Przypływam.* Vng. *Valahová uszok.* Angl *To swimme to any thing.*] Cæsar. 2. Bell. Civil. Quibus rebus accidit, ut ut pauci milites patresque familiæ, qui aut gratia, aut misericordia valerent, aut naves adnare possent, recepti in Siciliam incolumes pervenirent. Livius 8. belli Pun. Multique adnantes navibus. Virgil. 6. Aeneid. Paulatim adnabam terræ

Adnāto, adnaras, frequentativum. προσνήχομαι. Idem quod primitivum Adnare. Plin. libro 8. cap, 25 Itaque ei uni insulæ crocodili non adnatant.

Adnŏto Vide ANNOTO.

Adnūbĭlo as, penult. corr [ענן *hanán.* ἐπισυννεφέω Gall. *S' obscurcir de nuées.* Ital. *Nuvolare.* Germ. Trüb/ wolckichtig oder finster Wetter werden. Hisp. *Annublar, ò hazer ñublado.* Pol. *Mroczysie.* Vng. *Meg homályosodom, meg fél, ésbeöm.* Angl. *To mak dark and cover with clooddes.* [Stat libro 5 Sylv & velis adnubilat aura secundis.

Adnūtrĭo, is. ire, act. q. Iuxtà aliquid nutrio. [גדל *giodél* ἐντρέφω. Gall. *Nourrir pres.* Ital *Nutrire appresso.* Germ. Ernehren/ bey etwas auffertziehen. Hisp *Criar cerca.* Pol. *Przychowywam.* Vng. *Mel sse taplalom* Ang. *To nourish by or nigh to.*] Plinius libro 17. capite 23. Singulis dènas sæpe adnutriunt vites: id est, juxta singulas arbores.

Adobrŭo. act. t. Idem quod obruo. [כסה *chissáh.* ἐπιχώννυμι Gall. *Couvrir du tout, & quasi enterrer.* Ital. *Sotterrare.* Germ. Uberfallen/ oder bedecken Hisp. *Enterrar.* Pol. *Nakrywam zasnieżam.* Vng. *E. burisom enyomon.* Angl. *To overwhelme*] Columella lib. 2. cap. 11. Minimis aratris proscindunt, atque ita jaciunt semina, & sarculis adobruunt.

Adolĕo, penult. corr. adolevi & adolui, adultum, (ut Nonius scribit) verbum propriè sacra reddentium, quod significat votis aut supplicationibus numen auctius facere cremare, & quasi odorem diis præbere. [קטר *kitér.* θυμιάω. Gall *Mettre au feu, brusler.* Ital. *Incender odori.* Germ. Anzünden/ Räuchwerck. Item, wachsen. Hisp. *Encender, ò crescer.* Pol. *Kadzę, offiaruię* Angl. *To put into the fire or to burne.*] Virgil. in Pharmaceutria: Verbenasque adole pingueis, & mascula thura ¶ Quoniam verò sacrificium igni fieri consuevit, Adolere pro urere, sive igni

impouere capitur. *animr.* Varr. Quum intestina adolevissent, partim diis obtulerunt, partim ipsi consumpsère.

A'dolēsco, is, adolui & adolevi, adultū: ab Adoleo, Cresco vel ætate crescere. [לגדל gad. ál רבה rabáh. ἀνδρόομαι. Gall. *Faire croistre.* Ital. *Crescere, aumentare.* Germ. Auffwachsen/ groß werden. Belg. Groot worden/ outworden. Hisp. *Crescer.* Pol. *Dorastam,* *Podnoszę się.* Vng. *Fel neuekedém.* Angl. *To waxe, to growe.*] Cicer. in Salust. Adolescentia demonstrata, facilè intelligitur, quàm petulanti pueritia tàm impudicus & procax adoleveris: id est, ad adolescentiam perveneris. ¶ Et non solùm de hominibus, sed de brutis quoque & stirpibus dicitur. Cicer. de Senect. Viriditas herbescens. quæ nixa fibris stirpium sensim adolescit. Virgil. pro In sacrificiis incendi posuit: adolescunt ignibus aræ ¶ Gellius lib. 17. cap. 9. Capillos adolescere dixit. Hominem posteà quoad capillus adolesceret domi continuit.

A'dolēscēns, ephebus, iuvenis, pubes, Homo dicitur, quandiu in longitudinem corporis crescit, & primam lanuginem producere incipit: id quod fit ab anno 12. usque 22. [בחור bachúr נער náhar. ἔφηβος, μειρακ. Gall. *Iouvenceau.* Ital. *Giovanetto.* Germ. Ein Jüngling. Hisp. *Moco ò moçam entres crece.* Pol. *Mlodzieniaszek.* Vng. *Ifiu fiaczka.* Angl. *A youngman.*] Cic. de Orat. Neque hoc dico ut homines adolescentes à dicendo deterream ¶ Cicero etiam in fœminino genere extulit: Publii (*inquit*) Africani filia adolescens. ¶ Adolescens fama haud syncera apud Gellium, qui malè audit propter libidinem. Gellius libro 6. capite 8: Nos satis habebimus, quod ex historia est id dicere, Scipionem istum verône an falsò, incertum, fama tamen cùm esset adolescens, haud sincera fuisse.

A'dolēscēntŭlŭs, & Adolescentula, diminutiva. *τὸ μειράκιον, ἡ νεανίσκη, ἡ μείραξ.* Cic. 1. de Nat. Deorum, pro Rabir. pro domo, & alibi. & Terent. in Andr.

A'dolēscēntiă. f. p. est prima ætas post pueritiam ab anno XIII. usque ad XXV. aut etiam ad XXX. [נעורים néhurim. ἐφηβεία. Gall. *Adolescence, ieune aage.* Ital. *Adolescentia.* Germ. Jugent. Hisp. *Mocedad.* Pol. *Mlodość.* Vngar. *Ifiusag.* Angl. *Youth.*] Cic. de Senect. Qui enim citiùs adolescentiæ senectus, quàm pueritiæ adolescentia obrepit? Adolescentia, flos ætatis, Cicer. in Topic.

A'dŭltŭs, a, um. Quod crevit ad justam & perfectam ætatem & magnitudinem. [מגודל meghuddal. ἀδρυνθείς. Gall. *Parcreu.* Ital. *Cresciuto, Cresciuto, un giovanetto cresciuto,* Germ. Auffgewachsen/ erwachsen. Hisp. *Crescido.* Pol. *Vrosly.* Vng. *Megalapodus.* Angl. *He that is come to perfect age.*] Vnde juvenes dicuntur adulti, qui in flore ætatis sunt positi qui spectata ætate sunt, quemadmodum Cicero loquitur. Item virgo adulta, quæ viro matura est, & plenis nubilis annis. Cicero de Clar. Orat. Eamque tueamur, ut adultam virginem, castè. Virgil. 4. Georg. de apibus: aliæ spem gentis adultos Educunt fœtus. Vbi Servius: Educunt adultos: hoc est, educendo adultos faciunt. ¶ Transfertur etiam ad inanimata. Cicer de Clar. Orat. Thucydides, & Pericles, qui jàm non nascentibus Athenis, sed adultis fuerunt. ¶ Adultus item participium pro crematus *κατακαυθείς*. Antias in 47: Eò omnes hostiæ, vituli 87. conjecti: & ita omnia adulta sunt. Ex Priscian. lib. 9.

A'dolēscēntiŏr, tiaris, Significat luxurio *νεανιεύομαι*. Vario. id quidem ut facias censeo, quoniam tu quoq; adolescentiaris.

A'dolēscētŭrio. Adolescentium more facio, sive in adolescentiam redeo. *μειρακιεύομαι.* Laberius: Incipit adolescenturire, & nescio quid nugarum facere. verbum est novum, ut pleraque alia à Laberio adinventa.

A'dolēschiă, [ἀδολεσχία. Pol. *Mieigrka,*] Garrulitas dicitur, vel futilis loquacitas. ἀδολεσχεῖν enim nugari significat, & multa importunè deblaterate.

A'dolēschŭs, ἀδολέσχης, vel ἀδολεσχός, nugator dicitur.

Adonai, [אדני adhonái. ἀδωναί. Pol. *Wszechmocyni.* Vng. *Az Vr.* Angl. *Lord.*] Nomen Dei apud Hebræos, quod generaliter interpretatur Dominus, quòd dominetur creaturæ cunctæ. Alii vertunt Sustentator.

Adonia festa. Vide in Propriis.

A'dōnium, [ἀδώνιον. Pol. *Cyprís.*] Species est abrotoni, quod in testis, turbinibúsve cadorum vini radice seri solet: quo pacto Adonitis hortulos pangere solebant: unde & nomen habere videtur, quòd hortulis ejusmodi conserendis sit idoneum. ¶ Quidam hanc herbam esse, quam ex Adonidis sanguine ortum traxisse Poëtæ fabulantur, atque inde Adonium appellatum putaverunt. Quod tamē falsum esse, Nicandri & Theophrasti testimoniis facilè convincitur, qui herbam illam Anemonem esse ostendunt: ut in Propriis attingimus in dictione Adonis, & latiùs infrà dicturi sumus, quum de Anemone agemus. ¶ Sumitur etiam Adonium pro Adonidis simulachro, & pro luctu sacro, quo mulieres ad Adonium fluvium, & byblum oppidum, Adonidem, plangere solebant.

A'dŏpĕrio, is, ui, ertum. Idem quod operire. [כסה chiſſáh. ἐπικαλύπτειν. καλύπτειν. Gall. *Couvrir.* Ital. *Coprire.* Germ. Zu decken/ verdecken. Hisp. *Cobrir ò tapar.* Pol. *Nakrywam.* Vng. *Befödöm.* Angl. *To cover.*] Liv. 1. ab Vrbe: Transmisso per viam tigillo, capite adoperto.

A'dŏpīnŏr, aris, penult. prod. d. p. Idem quod simplex opinor. [חשב chaſcháb. δοξάζω. Gall. *Penser, iuger.* Ital. *Pensare, giudicare.* Germ. Meynen/ achten. Hisp. *Pensar, iuzgar.* Pol. *Mniemam.* Vng. *Vélém.* Angl. *To believe, to iudge.*] Lucret. Deinde adopinamur de signis maxima parvis.

A'dŏpto, ptas, act. p. In filii locum adscisco, filium facio. [לקח לו לבן lakách lo lebén. υἱοθετέω, ποιοῦμαι. Gall. *Adopter.* Ital. *Adottare.* Germ. An Kindsstat auffnemmen. Hisp. *Adoptar en lugar de hijo, haijar.* Pol. *Przymuie za syna, za swiadectwie.* Vng. *Fiamma fogadom.* Angl. *To adopte, to tak an other in place of my sone.* Fiebat autem adoptio (teste Gellio) duobus modis. Vno modo per Prætorem: quæ propriè Adoptio dicitur: altero per populum, rogante aliquo magistratu: quæ Arrogatio dicebatur. Hæc autem posterioribus temporibus per principem fiebat, quippe, cùm populus omnem suam potestatem ei tradidisset & condonasset. Hinc est, quod Cajus jurisconsultus scribit: Adoptionem esse, quando is qui sui juris non est, apud magistratum in alienam transit familiam. Arrogatio autem, quando principis autoritate adoptamus eos, qui sui juris sunt. Cic. 1. Officior. Qui hunc Paulo Aemilio natum adoptaverat. ¶ Dicitur etiam de aliis rebus. Plaut. Cistel. Socia, te mihi adopto ad meam salutem. Cic. 1. Verr. Quem sibi illa defensorem sui juris, ultorem injuriarum, actorem totius causæ adoptavit. Adoptare se alicui ordini, pro Inserere, immiscere asciscere semetipsum, & sibi ordinem aliquem vendicare. Plin. libro 12. capit. 1. Qui se potentiæ causa, Cæsaris libertis adoptasset spado Thessaliens. Adoptare sibi nomen: hoc est, Alienum nomen assumere, suo immutato. Martial. lib. 1: Adoptare herbam aliquam, De suo nomine eam nuncupare. Plin. lib. 25. cap. 7. Invenit & Lysimachus herbam lysimachiā, quæ ab eo nomen retinet. Mulieres quoque hanc gloriam affectavére In quibus Artemisia, uxor Mausoli, adoptata herba. Ovid. venustè ad arborum insitiones transtulit. libr. 1. de Remedio amoris, ubi sic habet: Venerit, insitio: fac ramum ramus adoptet.

A'dŏptātītius. Qui in adoptionem venit. [אשר הוא לבן aſchér hu lebén. ποιητός, θετός. Gall. *Adoptif.* Ital. *Colui chi diviene a figliuolo adottivo.* Germ. Der an Kinds statt angenommen ist. Hisp. *El hijo del adoptario, ò ahijado.* Polon. *Za dziecie przyiety.* Vngar. *Fogadott fiu.* Angl. *He that is adopted.*] Plaut. in Pœn. Siquidem, Antidamarchi quæris adoptatititium. Festus tamen adoptatitium scribit eum esse qui ex adoptativo filio natus est.

A'dŏptātŏr, ris, tertii ordinis. [Vng. *Hiuos fiunak fogado.*] Vtitur hac voce Vlp. D. lib. 37. Tit. 9. lib. 1.

A'dŏptīvŭs, Qui in adoptionem venit. [אשר הוא לבן aſchér hu lebén. ποιητός, θετός. Gall. *Adoptif.* Ital. *Adottivo.* Germ. Ein erwehlter oder an Kinds statt angenommener Sohn. Hisp. *Cosa adoptada ò adhijada.* Polon. *Zawlasne dziecie przyiety.* Vng. *Fogados fiu.* Angl. *He that is adopted.*] Gell. lib. 3. cap. 19. Id etiam eum culpavisse, quòd filius adoptivus patri adoptori, inter præmia patrum prodesset. ¶ Adoptiva sacra, quorum jus per adoptionem acquirimus. Cic. pro Domo sua: Tu neque Fonteius es, qui esse debebas, neque patris hæres neque amissis sacris paternis, in hæc adoptativa venisti.

A'dŏptio, per syncopem ex Adoptatio, verbale, f. t. [υἱοθεσία. Gall. *Adoption.* Ital. *Adottatione.* Germ. Erwehlung/ Annehmung an Kinds statt. Hisp. *Adoption.* Pol. *Przyiecie za dziecie.* Vng. *Fogados fiusag.* Angl. *Adoption.*] Cicer. pro domo: Quod est pontifices, jus adoptionis, nempe ut is adoptet qui neque procreare jam liberos possit: & quum potuerit, sit expertus. Gell. lib. 5. cap. 19. Quod per prætorem fit, adoptio dicitur. quod per populum, arrogatio. Plinius de insitione dixit, libr. 16. in Procemio: Pomiferæ arbores, quæque mitioribus succis voluptatem primæ cibis attulerunt, & necessario alimento delicias immiscere docuerunt, sive illæ ultro, sive ab homine didicere blandos sapores adoptione & connubio, idque munus etiam feris volucribusque dedimus, intra prædictas constant.

ADOPTIO, Lege curiata fiebat: licebat autem non patricio plebeium sed plebeio patricium adoptare: atque hoc in genere tria Lex jubebat observari: primùm, ut is adoptaret, qui neque procreare jam liberos posset, & cùm potuisset, expertus esset. alterum, ut tùm generum ac dignitatis, tùm sacrorum ratio haberetur: id est, ut ita fieret adoptio, ut nequid aut de dignitate generum, aut de sacrorum religione minueretur: tertium, ne qua omninò calumnia, ne qua fraus, nequis dolus adhiberetur: quæ si servarentur omnia, tùm adoptionem rectè fieri: nihil tamen horum in adoptione P. Clodii servatum esse, arguit Cicero in Oratione pro Domo sua: neque solùm ob hanc causam ait esse infirmam irritamque illam adoptionem: verùm etiam, quòd, cùm curiata Lex ferretur, tùm servatum de Cœlo sit: quod cùm fieret neque Legem ferri, neque omnino quicquam agi cum populo licebat: primùm enim adoptandi causas esse oportuit, de quibus pontifices judices erant: deinde, si causæ probarentur, curiata Lex ferebatur: quam qui ferret, is omnia servare debebat, quæ in cæteris Legibus, cùm ferrentur, servari mos fuit: quod utrunque significat Cicero in Oratione cùm ait: ut is adoptet, qui, quod natura jam assequi non potest, legitimo & pontificio jure quærat. Itaque quod est apud Tacitum lib. XII. Lege curiata apud Pontifices adoptio fiebat, id ita est intelligendum, ut, nisi & Lex ferretur, & adoptandi causas Pontifices probassent, adoptio fieri non posset. Vtrunque verò separatim agebatur,

batur, cùm de causis Pôtifices cognoscerent. Legem verò magistratus ferret. Adoptantis autem ætatem XVIII. annis majorem, quàm cum ejus, qui adoptaretur, esse oportere, à Modestino scriptum est his verbis: Non tantùm cùm quis adoptat, sed & cùm arrogat, major esse debet eo, quem sibi per adoptionem, vel per arrogationem filium facit, sed utique plena pubertate: id est, XVIII. annis, eum præcedere debet. Ex libro nostro de Legibus Romanis.

Adoptâtus, Qui in adoptionem venit. Item valde optatus. Unde superl. Adoptatissimus mihi fuit tabellariorum adventus. Cicer. Filius Tyroni.

Adôr, adoris, n. g. nomen indeclinabile, penultimam gen. modò producit, modò corripit. Vide Scaligerum ad Festum. Frumenti genus significans, quod & Far appellatur: olim Edor dictum ab edendo, ut Festo placet: eò quòd populus Roman. ex omnibus frumenti generibus trecentis annis solo farre usus fuerit: ut etiam ex Verrio refert Plin. lib. 18. c. 7. [Germ. Rein und sauber Korn/ Dinckel. Belg. Speltt/ koren Polon. Rez. Vng. Liziláng.] ¶ Alii ab adurendo dictum putant, quòd torreri soleret, ut scribit Festus, antequam ex eo mola salsa conficeretur in usum sacrorum. ¶ Hoc etiam Adoreum appellabatur, sive Semen adoreum, nonnunquam etiam Far adoreum, ζειὰ. Plin. lib. 18. cap. 8. Vulgatissima frumenti genera, Far quod Adorem veteres vocavêre, siligo, triticum. Columell. lib. 2. cap. 6. Prima & utilissima sunt hominibus frumenta, triticum & semen adoreum. Varro rei Rust. lib. 1. In loco humido far adoreum potiùs seritur, quàm triticū. Columella quatuor Adorei enumerat species, Clusinum, Vermiculum duplex, & Trimestre, quod & Alicastrum dicitur. Vide ipsum locum paulò antè citatum.

Adôrĕă, f. p. idem est quod gloria, propriéque ea, quæ ex rebus militiæ præclarè gestis comparatur. [גאון gaon. δόξα, ἀριστεῖον. Gall. Gloire & triomphe de victoire. Ital. Gloria da vittoria acquistata. German. Lob und Ehr die man im Krieg erjagt. Hispan. Gloria y fama de la victoria. Pol. Sława albo triumph zwycięstwa. Vng. Gyözedelö nevet nyert, dicsöség. Ang. Glorie, triumphe, of victorie.] Nomen ductum est ab adoreo frumenti genere, quod apud veteres summo in honore habitum fuit, propterea quod alio frumenti genere Populus Rom. trecentis ab urbe condita annis non victitâtit. Unde etiam Imperatores re bene gesta hoc frumenti genere à populo solent donari. Plin. libr. 18 cap. 1. de farre: Primus antiquis Latio cibus, magno argumento in adoreæ donis. Idem eod. libr. cap. 3. Gloriam denique ipsam à farris honore Adoream appellabant. Festus: Adorea laus, quia gloriosum putabant, qui farris copia abundabat.

Adôreum sive Semen adoreum Vide supra in dictione Ador.

Adôrĭŏr iris, adorsus d. q. Incipio. [החל heil. החל hechil. ἐγχειρεῖν. Gall. Commencer. Ital. Comminciare. German. Anheben/ anfahen. Hispan. commençar. Polon. Poczinam. Vng. Elkezdöm. Ang. To beginne] Ambr. lib. 1. Offic. Postea nunquam, nisi consulto Domino bellum adorsus est.

Adō sūs, a, um, participium. aggressus, ἐπιχειρήσας, Gell. libr. 9. cap. 2. Adorsi erant tyrannum interficere. Et Ovid. 1. de Ponto: & nullum majus adorsa nefas. Quidam contendunt his duobus in locis legi debere Adorti & Adorta, ad Adorior, quod etiam incipere declarat, & aggredi significat.

Adôrĭōr, adoriris, vel reris adortus, d. q. &c. Aggredior, invado. [פגע pagah. ἐπιτίθημι. ἐπιχειρέω. Gall. Assaillir. Ital. Assaltare. Germ. Anfallen / schnäll oder unversehenlich angreiffen oder ansahen. Belg. Ad vallen/ ist overfalls onversienlick. Hisp. Acometer. Polon. Napadam. Nadskoczyc. ... Vng. Reamennek. Ang. To invade, To set upon. Livius libr. 1. Timor deinde incessit, ne civitatem sine imperio vis aliqua externa adoriretur. ¶ Differunt tamen, ut inquit Donatus, Adorior & Aggredior: quia aggredimur de longinquo, adorimur de proximo. Cicer. 7. Verr. Postremam enim quanque navem piratæ primam adoriebantur. ¶ Adoriri aliquando est Dare operam, atque conari aliquid per vim, sive incipere. Cic. 2. de Orat. Nec convellere adoriamur ea, quæ non possunt commoveri. Gell. lib. 19. cap. 9. Iulianum Rhetorem lacessere insectarique adorti sunt.

Adôrno, act. p. idem est quod Orno, instruo, comparo, præparo. [הדה hadhah. ἐκκοσμέω. κατακοσμέω. Gall. Orner accoustrer. Ital. Adornare. German. Zieren/ herrlich zurüsten. Hispan. Afeytar, hermosear. Polon. Przechedzam, gotuie. Vng. Fel ekesitem le hesziröm. Ang. To gar ... to set forth or deck.] Liv. lib. 1. ab Vrbe: Flaminem Iovi assiduum sacerdotem creavit, insignique eum veste, & curuli regia sella adornavit. Plaut. in Epid. Tragulam in te injicere adornat. Cic. pro Cluent. Omnis testium copia initio à matre adornat est: id est, comparata & instructa. ¶ Adornatus venatui, Instructus & ornatus paratusque ad venationem. Tacitus lib. 12. Hercules per quietem monet sacerdotes, ut templum juxta, equos venatui adornatos sistant.

Adôro, ras, act. p. penult. product. ex Ad, & Oro: Oro, veneror, precor, supplico, placo. [סגד seghadh השתחוה hischtachavah. προσκυνεῖν. Gall. Adorer, faire reverence. Ital. Adorare. Germ. Anbetten. Hispan. Adorar, o hazer reverencia. Pol. Czczę, chwalię klaniam sie ... Vngar. Imádom. Ang. To worship, to reverence.] Priscianus, ab Ador: hoc est, frumento sacrificiis destinato derivat. In eadem sententia est & Nonius: cujus hæc sunt verba: Ador frumenti genus, quod epulis & immolationibus sacris pium putabatur: unde & Adorare, propitiare religiones, potest ductum videri. Verùm Adorare sine ore: hoc est, sine voce fit: hinc multis etiam adorare datur: Elephas enim & Phœnix (si ullà modò est) solem adorare dicuntur. Supplicare verò ore fit: ideòque solis hominibus competit. ¶ Adoraturi sedebant προσκυνοῦντες καθέζεσθαι. Hoc proverbium Plutarch. adscribit Numæ: quo significatur, Vota certà concipere oportere, & in iis quæ sunt optima perseverare. Quidam arbitrantur alium subesse sensum, quòd oporteat eos qui sacris dant operam, non obiter ac aliud volunt agentes hoc facere, sed vacuos totosque rei sacræ & orationi deditos. Vide & Plutarchus idem tradit, quum Pontifex sacra aggrediebatur, præcones clamabant: Hoc age. Ea vox hortabatur, ut qui sacra adirent, reverentes & attentè id agerent. ¶ Adorare aliquando est vehementer orare. Virg. 10. Aeneid. volens vos Turnus adoro. Vbi Servius: Ad vacat & est metri causa additum. ¶ Quandoque significat alloqui. Apul. lib. 2. Infusa aqua populum sic adorat.

Adôrātĭo, f. t. [השתחויה hischtachavajah. προσκύνησις. Gall. Adoration. Ital. Adoratione. Germ. Anbettung. Hisp. Adoracion. Pol. Chwalienie poklona. Vngar. Imadas. Ang. Worshiping.] Plin. lib. 28. cap. 2. Cur & fascinationibus adoratione peculiari occurrimus?

Adôxĭa, [Polon. Niesława. Vng. Io hir es nevezet nelkül valo letel. Ang. Ignominie, infamie.] Est nominis & famæ obscuritas, ignominia, infamia, ἀδοξία. Unde ἄδοξοι dicuntur inglorii & obscuri. ¶ Adoxæ materiæ, ἀδόξα ὕλαι à Gellio vocentur, quæ à Cicerone Infames, ab aliis Inopinabiles, quæ ingenii exercendi causa solent excogitari: cujusmodi est apud Isocratem Busiridis encomium, apud Platonem Injustitiæ, ex persona Glauconis, apud Phavorinum febris quartanæ, apud Lucianum Muscæ, & apud Erasmum Moriæ.

Adpĕto, Vide Appeto.

Adplēnum Vide Plenus.

Adplōrā, e. apud Senecam 4. Quæstion. natural. cap. 5. Cùm jam adploraveris: mersosque atque obrutos tanta mole crediderit.

Adplūmbo, & adplumbatura, Vide infra in verbo Applumbo.

Adpōsco. is. προσαιτέω, Posco. Horat. lib. 2. Epist. 2. si plus adposcere visus.

Adprĕcōr, pen. corr. aris. d. p. [προσεύχομαι. Germ. Bitten] Precor. Horat. 4. Carm. Ritè Deos prius adprecati. Id est, invocantes. Acron.

Adprime, Adprobus, Adpromissor, Adpropero, Adpropinquo, Vide A ante P.

Adpūgno, at, are, προσμάχομαι, contrà pugno, oppugno. Tacit. libr. 2. Interim Piso classem haud procul opperientem adpugnare frustra tentavit: Idem libro 4. Alii castra Romana adpugnarent.

Adpūsūs, Vide Appello, is.

Adquō: id est, quousque Afranius: Vt scire possis adquo te expediat loqui Idem in Privigno: Ni tantum amarem talem tam merito patrem, mirarer essem ad quo liceret. Hæc Nonius.

Adrādo is. [גלח galach. גרד caradh. ἀποξύω, ξύω. Gall. Raire, racler. Ital. Radere basso. Germ. Abschaben / abtragen. Hisp. ... Pol. Oskrobuie. Vngar. Elnyrom. Ang. To shave, or ...] ex Ad & Rado. Colum.

Adrachne, ἀδράχνη, Arbor est bifera, arbuto similis, in montibus nascens, cacumine semper virenti, quæ detracto in orbem cortice non offenditur. ¶ Andrachne autem (ne quis nominis vicinitate fallatur) herba est, quàm Latini Portulacam vocant. Vide Plin. lib. 13. c. 22.

Adrēpo, pis, penul. prod. Ad aliquid repo, rependo accedo & appropinquo [רמש ramas ... προσέρπω, ἐφέρπω Gall. Grauir vers, ramper à quelque ... Ital. Appiccarsi à qualche cosa. German. Hertzu tricchen Belg. ... Hisp. Arrastrando hazia otra cosa. Pol. Wliekesie ... Vngar. Valami ... Angl. Tro creep, to approche.] Plinius libro 35. capite 16: Ad maris morientis ex vulnere mammam adrepens infans. ¶ Per metaphoram, pro sensim se insinuare, & paulatim accedere. Cicero in Verrem: Quibus rebus non sensim atque moderatè ad istius amicitiam adrepserat.

Adrodo, Vide Arrodo.

Adrŏgo, Vide Arrogo.

Adrūmo, as, pen. prod. teste Festo. Rumorem facio, sive Commurmuro: quod à rumine quidem: id est, parte gutturis, putant deduci. ψιθυρίζω.

Adrŭo, is. Ex Ad, & Ruo, servat Ad, in compositione propter euphoniam: & significat atando subruo. ἐπιχώννυμι. Columell. lib. 2. cap. 5. Disjectum deinde protinus fimum inarari & adrui convenit.

Adscisco, Adsector, Adsentio, Adsequor, Adsero Adservo, Adsevero, Adsicco, Adsideo Adsigno, Adsilio, Adsimilis, Adsimulo, Adsisto, Adsolet, Adstringo, Adstruo, Vide in A ante S.

Adscīre, sive Adscīscĕre, Adjungere. [יסף hosiph נלוה chibbir ... hidhbik προσλαμβάνω. Gall. Adjouster. Ital. Aggiungere Germ. Zufügen. Hisp. Ayuntar una cosa à otra. Pol. Przyłączam ... Vngar. Hozza venni, ragaztani, Ianallani. Angl. To joyne to.] Columel. in Præfat. Com. Et hanc adscrivimus quasi agriculturæ

culturæ partem. Cic. in Tuscul. Iovisque numen mulciberi adscivit manus: ¶ Interdum ponitur pro approbare. Cicer pro Corn. Cùm jussisset præter aliquid, id si adscivissent socii Latini, ut tùm lege eadem is populus teneretur: id est, si approbassent & recepissent. Nam nisi Latini socii leges Romanas approbassent & decreto facto recepissent, iis nō tenebantur. Hinc

Adscitus, um. Receptus. Cic. in Verrem: Sacra adscita atque accersita ab exteris nationibus.

Adscribo, Adscripto, Adscriptor Vide Ascribo.

Adsestrix, tricis, fœmininum est ab eo, quod est Adsessor. πάρεδρος, ό. Afranius in Fratribus: Dimittit adsestricem, me ad sese vocat. Nonius.

Adsignator, gnatoris, D. lib. 38. Tit. 4. l. 3: Posse autem & nepoti adsignari certum est, & præferri filio nepotem adsignatoris constat.

Adsignifico, act. p. Significo. [הורה horáh. σημαίνω, ἀποσημαίνω. Gall. Signifier. Ital. Denotare. German. Bedeuten / anzeigen / zu verstehn geben. Hisp. Significar. Pol. Oznaimuie. Vng. Iedzem. Ang. To signifie, to shewe.] Varr. 1. de re Rustic. Olim consores non fuisse, adsignificant antiquorum statuæ.

Adsipere, & Præsipere, ἀπὸ σοφίας ἢ προσοφίας, dicebant Antiqui à sapiendo: sicut nos quoque modò dicimus ab Aequo iniquum, à Quærendo inquirere. Hæc Festus.

Adsitus, pen. corr. participium ad Adsero, juxtà satus. παραφυτευθείς. Varro: Vt viris adsita ad olus facere solet. Bud.

Adspuo, is, adspui, utum, pen. prod. [רקק rakák. προσπτύω. Gall. Cracher contre. Ital. Sputare contra alcuno. Germ. Speuwen gegen einem ding. Hisp. Escupir contra algu no. Polon. Naplwam. Vng. Reapok ok. Angl. To spitte vpon.] Plin. libr. 27. cap. 4: Aut si dormiens spectetur infans à nutrice terna adspui.

Adstipulor. Adstituo. Vide A ante S.

Adsum, ades, adfui, Præsens sum, intersum, appareo. [הנני hinni, &c. πάρειμι. Gall. Estre pres, estre présent. Ital. Esser præsente. Germ. Da sein / gegenwertig sein. Belg. Ie ben teghenwoordich. Hispan. Estar cercar e llegar. Pol. Iestem przitomny. Vng. Iclen vagiok. Ang. To be present, to be nigh.] Nam adesse etiam dicitur, quòd paulò pòst futurum est, aut quod adventat. Vnde dicimus, Adest Scipio, qui jam in itinere est, vel non longè abest: sed præsens est id, quod jam venit. Cic. 1. Offic. Inter hominem & belluam hoc maximè interest, quòd hæc tantum, quantum sensu movetur, ad id solum quod adest, quodque præsens est, se accommodat. ¶ Construitur etiam cum dativo vel ablativo mediante In. Cic. in Phil. Omnibus his pugnis Dolabella adfuit. Idem ad Ser. Sulpit. Ego verò, Servi, vellem, ut scribis, in gravissimo meo casu adfuisses. ¶ Interdum est adjuvo & præstò sum. Contrarium ejus est Desum. Cicer. pro Quint. Recusabant qui aderant cum Quintio: id est, qui Quintium defendebant Idem in Epist. Ego tamen tuis rebus adero ut difficillimis. Liv. libr. 1. secundi Bel. Pun. Sed pueri, fœminæque super anni corporisque vires adsunt. pugnantibus tela ministrant. ¶ Sic, Adsint Dii beati, σὺν θεοῖς μακάρεσσι. Sermo est benè ominantis in re quapiam aggrediunda. Adagium est usurpari solitum à rhapsodis: id est, carminum Homericorum recitatoribus, & interpretibus. ¶ Adesse animo vel animis, proverbiali forma, est favere ei rei cui interfis, atque attentum esse. Cic. pro P. Syl: Adestote omnes animis, qui adestis corporibus, quorum ego frequentia magnopere lætor, erigite mentes, aures que vestras. Hoc modo attentionem captat auditorum. Sic Terent in prolog. Andr. ¶ Adesse animo, in alio significatu dicitur pro præsenti esse & forti animo. Cic. in Somno Scip. Sed ille: Ades, inquit, animo & omitte timorem. Item adesse animo, pro intentum esse rebus agendis. Cic. 8. Philipp. Sed etiam nuper summa laus consularium, vigilare, cogitare, adesse animo, semper aliquid pro rep. aut facere aut dicere. ¶ Sumitur & pro accedere, præsertim in secunda persona. Terent. Andr. Adésdum, paucis te volo. Virg. Eclog. 9: Huc ades ô Galatea & Eclog 7: Huc ades ô Melibœe, caper tibi salvus & hœdi. Adesse pro Advenire. Virgil. 2. Aeneid. Iamque aderit multò Priami de sanguine Pyrrhus. Idem 9. Aeneid. Ergo aderat promissa dies. ¶ Interdum etiam pro subsisto accipitur, sive maneo Plaut. in Aul. Istuic adesto, si hercle tu ex isto loco Digitum crassum transversum, aut unguem latum excesseris. ¶ Sciendum quòd in Adsum servatur d, triplici ratione, scilicet differentiæ causa ab assus, a, um. Euphoniæ causa quòd melius sonet. adsum, quàm assum: postremò quòd ipsa verbi declinatio, d repetit, tanquam in suum naturale principium revertens. Veteres tamen Assum dicebant. Vnde asses dicebantur nutrices, teste Nonio. quòd adsint his quos nutriunt, nec ab eis vel exiguo tempore divellantur. Plaut. Nilphio assum apud te eccum.

Ad summam, ὅλως, συνελόντι. & in summa, signifi cat denique & breviter. Cic. 3. Offic. Ad summam ne agam de singulis. Quint. In summa non recedo.

Ad summum. [τὸ μέγιστον. Germ. auffs höchst.] refertur ad numerum. Cic. pro Mil. Vnus aut ad summum duo inventi sunt: id est, non plures quàm unus. aut duo ex pluribus.

Adteger. ἀθιγής, Tactus & deminutus: cui contrarium Integer. Scal. in Fest.

Adtegrare est vinum in sacrificiis augere. Integrare etiam & adtegrare minus factum, est in statutum redigere. Festus ubi vide Scali g.

Adtempus, Vide Tempus.

Adtestata fulgura, quæ iteratò fiebant, videlicet significationem priorum attestantia.

Adtexo. Vide Attexo.

Adtibernalis, Habitor continuæ tabernæ, παροικος, quod genus domicilii antiquissimum Romanis fuisse testimonio sunt exteræ gentes, quæ adhuc tabularis habitant ædificiis. Vnde etiam tecta castrensia quanvis pellibus contegantur. tabernacula tantùm dicuntur. Hæc Festus. Alii scribunt Attubernalis.

Adtondeo, Vide Attondeo.

Adveho, his, advexi, advectum. [הביל hebil, ἐπάγω, ἐπάγω. Gall. Apporter, amener par charroy, ou sur quelque autre chose. Ital. Portare, condurre à carico, portare sopragiomenti ò in carro. Germ. Herzu führen. Hisp. Traer à lugar como quiera. Pol. Przywożam. Vng. El hozom. Ang. To bring, to carona cart to place.] Cicer. 3. Offic. Si quis profectus Rhodum, magnum frumenti numerum advexerit. Liv. 3. bel. Pun Impositoque quem secum advexerat, milite, Romam venerat.

Advectio, verbale, f. [ἐπαγωγή. Vng Hozatas.] Plinius libro 9. cap. 54: Nupèr excogitatum famem longæ advectionis à Brundusio. compascere in Lutrino.

Advectus, us idem. Tacit lib. 30: Hæc de origine & advectu Dei celeberrima. [Germ. Zufuhr / das hinzubringen.]

Advecto, as, ἐπάγομαι, frequentativum ab adveho] Vng. Hordok.] Tacitus lib. 5. Addeque quibus è provinciis & quanto maiorem, quam Augustus rei frumentariæ copiam advectaret.

Advelo, as, act. p. Velo, cooperio. [כסה cisáh, &c. ... Gall. couvrir d'un voile, ou autre chose. Ital. Velare, coprire con veli. Germ. Bedecken. Hisp. Cobrir con velo ò otra cosa. Pol. Nakrywam. Vngar. Befedem. Ang. To couer.] Virgil. 5. Aen. viridique advelat tempora lauro.

Advena, penult. corr. communis generis, Qui non est civis, aut inquilinus, sed externus, [גר gher. ἀλλότριος, ἐπήλυς. Gall. Estranger. Ital. Forestiere. Germ. Ein Frembdling / Außländer. Belg. Een Vremdelinck / een Wtlander. Hisp. Advenedizo, estrangero. Polon. Obcy, Cudzoziemiec. Vng. Iövevény. Vng. A stranger.] Et propriè qui ex uno longinquo loco in aliquod oppidum veniunt, Advenæ dicuntur: Convenæ, qui ex pluribus locis. Terentius in Heaut. Est è Corintho hîc advena anus paupercula.

Advenerii, Cic. 2. de Legib. pellex advena. Ovid 9. Epist.

Advenerari, Veneror, colo. [עבד habádh. σεβάζομαι. Gall. Honorer & reverer grandement. Ital. Riverire. Germ. Von Hertzen / oder inniglich verehren. Hispan. Mucho honrar. Polon. Barzo wielce czcze. Vngar. Tisztelem. Ang. To honour, to reuerence, to worshippe.] Varr. libr. 1. de re Rust. Item advenceror Minervam & Venerem: quarum unius procuratio oliveti, alterius hortorum est.

Advenio, nis, pen. corr. Accedo, appropinquo. [נגש nighásch קרב karáb בא ba. ἀφικνέομαι. Gall. Venir & arriver en quelque lieu. Ital. Arrivare. German. Herzu kommen. Hispan. Venir à alguna lugar. Pol. Przichadzam. Vngar. Erkezek. Angl. To come nigh, to come to.] Terent. in Eunuch. Si fortè huc advenerit. Advenire in provinciam, Cicer. 11. Philipp. ¶ Advenire pro accidere. Cicer. 11. Philipp. Est enim sapientis, quid homini accidere possit, id præmeditari: ferendum modicè, si advenerit esse.

Adventitius, Fortuitus, insperatus, externus: cui opponitur innatus, infitus. [ἐπακτός, ἐξωθεν, συμβεβηκώς. Gall Qui vient d'ailleurs, forain. Ital. Venuto di nuovo, d'altronde. German. Frembdling / der anderswo her kompt. Hisp. Que viené de lexos. Pol. Obcy, przichodzien postronny. Vngar. Masunnon iöt. Ang. That cometh by chance, forraine.] Vnde adventitia bona, quæ non ex recta successione, puta patris aut avi, sed ex legatis, aut aliter casu aliquo nobis adveniunt. τύχης καὶ μὴ ἰδιωτικά ἀγαθά. Aristot. Cicer. 3. Verr. Homo Ligurem acusare cœpit, qui in re adventitia atque hæreditaria, tàm diligens, tàm attentus esset. Cicer. Topic. Specie autem comparantur, ut anteponantur quæ propter se expetenda sunt, iis quæ propter aliud: & ut innata atque infita, assumptis & adventitiis: integra contaminatis. ¶ Adventitius morbus, qui fortè, & nulla nostra culpa venit. συμβεβηκώς. ¶ Adventitius casus, τὸ συμβάν Scævola D. lib 40. Tit. 9. l. 6 Nec adventitii casus computandi sunt ¶ Adventitium domum appellat Budæus quod olim consulibus in provintias advenientibus honoris loco dabatur: quod & honorarium dicitur, qualia olim principibus suas primùm urbes ingressis porrigi solent. ¶ Adventitia necessitas intelligitur, ubicunque repentè advenit aliquid peragendum, quod ad publicam utilitatem spectet. Vide Alciatum enarrentem l. placit. C. de sacr. sanct. eccles.

Advento, as, Accedo, appropinquo. [נגש nighásch קרב karáb בא ba. ἀφικνέομαι, χρίπτω. Gall. Approcher pres. Ital. Approssimarsi, avacinarsi. Ger. Hinzu kommen. Belg. Ie ghenake. Hisp. Allegarse el que viene, acercase. Polon. Przibliżam się, Przyśpieszę. Vng. El közelgetek. Angl. To come nigh, to approche.] Cicer. Curioni: Nondum erat auditum te ad Italiam adventare. Idem ad Attic. lib. 4. Adventare, & propè adesse jam debes.

Adventores, Qui frequenter adveniunt. [ἐπιφοιτῶντες. Gall. Survenans. Ital. Auuentari. German, Die offt an ein ort kommen.

Hisp.

Hisp. *Estrangero*, Vng. *Vakiher gyakorta iarok*. Ang. *Which commeth or approcheth*. Plaut. in Truc. Si æquum facias, adventoret meos non incules. Dicti Adventores, ab adveniendo.

Adventorius, a, um. Quod advenienti turpiam offertur. Vnde Adventoria epistola, apud Martial. in præfat. libr. 12, quæ adventanti amico omittitur obviam. Cæl. Antiq. lect. lib. 15. cap. 3.

Adventus, tus, m. q. verbale, Accessus. [בִּיאָה *biah* קְרָבָה *kerabah*] Gall. *Venue, arrivement*. Ital. *Venuta*. Germ. *Zukunfft*. Belg. *Een toecomst*. Hispan. *La venida*. Pol. *Przyscie*. Vng. *Megiöuetel*. Angl. *coming*.] Terent. in Eun. Salutant, ad cœnam vocant, adventum gratulantur. Adventus: cui contrarium est discessus. Cic. ad Attic. lib 12: Vt enim me levarat tuus adventus sic discessus afflixit.

Adverbero, as. Verbero. [...] Vng. *Megh vetem*. Stat. 9. Theb. & auratis adverberat unguibus armos.

Adverbium, [...] Quasi juxta verbum dicitur: quia in oratione prope verbum ponitur. Nec enim potest verbi vis satis significanter exprimi, nisi jungatur adverbium: ut Dico, & Navigo, non plenæ significationis sunt, nisi adjiciantur adverbia: ut benè vel malè dicit: Feliciter navigat. Donatus quidem Adverbium scripsit esse partem orationis, quæ adjecta verbo, significationem ejus explanet atque impleat. [¶ Fiunt autem adverbia quandoque à nomine: ut à Bonus, Benè. A verbo, ut à Traho Tractim. A nomine & verbo, ut Pedetentim, à pede & tento. A participio, ut ab Insignitus, Insignitè. A pronomine, ut Hic, Illic, ab Hic & Ille. A præpositione, ut ab Ex, Extra, & à Sub, Subtus, Adverbiis etiam, ut à Propè, Propiùs. ¶ Ennius, teste Prisciano, his utebatur adverbiis Ignaviter, Inimiciter, Miseriter, Præclariter Proterviter, Properiter, Puriter (quo etiam Catullus usus est) Revereundiiter, Superbiter, Temeriter, Torviter.

Adverbialiter, [...], apud Diomedem Gramm. libr. 1: Per Adverbia autem, quæ à loco significatum demonstrant, veluti à Roma in Africam redut, vel à Troja, vel ab Ilio navigavit Æneas, quod apud illos interpretatur adverbialiter &c.

Adversus, sa, sum, Contrarius, incommodus. [...] Gall. *Contraire, opposite*. Ital. *Contrario, repugnante*. German. *Widrig, streitig, widerwertig*. Hisp. *contrario*. Pol. *Przeciwny, Sporny*. Vngar. *Ellenkező*. Ang. *contrarie*.] Terent. in Andr. Eorum obsequi studiis, adversus nomini. ¶ Adversum absolutè, pro re adversa, & improspera. Terent. in Heautont. Hic si quid fortè adversi evenerit. ¶ Interdum ponitur pro oppositus, anterior cui opponitur aversus: ut Aversa vulnera, quæ à fronte accepimus. Cicer. de Arusp. resp. Acceptis à forti adversario vulneribus adversis. Idem 2 de Orator. Tu & adversus, & aversus impudens est. ¶ Interdum pro objectus, è regione situs. [...] Idem 2 de Divin. Eodemque equo adversam conscendit ripam. Idem de Somnio Scip. Intueri solem nequitis adversum. Comparat. adversior, superlat. adversissimus.

Adversus, vel Adversum, præpositio, Contrà. [...] Gall *Contre*. Ital. *contra*. Germ. *Gegen, wider*. Hisp. *Contra*. Polon. *Przeciwne*. Vngar. *Ellen*. Ang. *Against*. Significat inimicitias, diffidia, contrarietatemque. Cicer. ad Attic. Si duriorem te præbes, non contendam ego adversus te. ¶ Aliquando Erga in meliorem partem. Terent. in And. Et id gratum fuisse adversum te, habeo gratiam. Cicer. 1 Offic. Adhibenda est etiam quædam reverentia adversus homines. ¶ Item aliquando significat secundum. Vlp. tit. 28. Bonorum possessio datur aut contra tabulas aut adversus tab. intestati: quod paulò post interpr. Secundum tab. Item tit. 20: Qui dediticiorum numero est, nec quasi peregrinus testari potest, quoniam nullius certæ civitatis sit, ut adversus leges suæ civitatis testetur. Ex Hotomano. ¶ At licet ita sentiat etiam Cujacius, non desunt tamen qui contrà disputent. ¶ Item aliquando Ante. Gell. lib. 7. cap. 12: Nam qui quotidie unguentatus adversum speculum ornetur, eumque quisquam dubitet, quin idem fecerit quod cinædi facere solent.

Adverso as, antiquè dictum, pro Verso. Plaut. in Ruden. Animo adversavi sedulò, ne herum unquam præterirem.

Adversor, dep. Contrarius sum [...] Gall. *Estre contraire, impugner*. Ital. *contrastare, contrastare*. Germ. *Zuwider seyn, widerstehn*. Hispan. *Contradezir à alguna cosa*. Pol. *Przeciwić się*. Vngar. *Ellenközöm*. Ang. *To be contrarie, to gainstan*.] Cicer 7. Verr. Hanc Cleomenes vir amabat: verumtamen hujus libidini adversari non poterat, nec audebat. Tacitus accusat. vo junxit libr. 1. Annal. Sua facinora adversari deos lamentabantur: & lib. 17 duobus in locis. Construitur autem cum dativ. Terent. in Hecyr. Neque tuæ libidini adversabor. ¶ Adversari contrà vel adversus. Plaut. Casin. Jam domuisti animum potius, ut quid vir velit Fieri id facias, quàm adversere contrà? Addidit contrà, ut majorem pertinaciam ejus ostenderet in adversando. Idem in Merc. Nolo tuam adversari adversus sententiam.

Adversabile quod adversum est & contrariū homini: Adversabile verò quod adversari debemus, & hostiliter cavere.

Adversans, antis, participium. [...] Germ. *Widerspennig*. Vng. *Ellenkező*.] Cicero de Orat. Sed tantam vim habet illa, quæ rectè à bono Poëta dicta est flexanima, atque omnium regina oratio, ut non modò inclinantem erigere, aut stantem inclinare, sed etiam adversantem, & repugnantem, ut Imperator bonus ac fortis capere possit.

Adversarius, a, um, idem quod contrarius, vel commodis nostris obsistens, adversus. [...] Germ. *Widerig*. Pol. *Przeciwni*. Vng. *Ellenálló*.] Cicer. pro Cæcin. Vis ea, quæ juri maximè est adversaria. Idem pro Plancio: Ea res in hoc judicio adversaria est Cneo Plantio. Construitur autem cum dativo, quum adversarius substantivum, vel genitivum habeat, vel sine casu ponatur.

Adversaria, orum, n. f. Dicuntur tumultuariæ quædam tabulæ, quæ ante codicis confectionem perscribebantur, ne memoria rerum excideret, & ex iis postea tabulæ justæ & æternæ fierent. [Græcè, [...] Gall. *Bordereaux, papiers brouillars, minutes*. Ital. *Giornale, libro de ricordi*. Germ. *Verzeichnung vieler dingen ohn ordnung zu der Gedächtnuß in ein Buch oder Tafeln, ein Handbuch*. Hispan. *El borrador de cuentas, ò manual*. Pol. [...] Vng. [...]] Latini etiam Diaria vocant. Exactiores autem rationem tabulas, Codicem appellabant. Cicer. pro Qu. Roscio: Quòd si eandem vim, diligentiam, auctoritatemque habent adversaria, quam tabulæ, quid attinet eodicem instituere? Doctiss. vir L. Cu. fatetur alicubi se rationem ejus vocis ignorare.

Adversarius. [...] Gall. *Adversaire partie adverse*. Ital. *Avversario*. German. *Ein Widersächer, der einem Widerpart haltet*. Belg. *Een teghenpartie*. Hispan. *contrario, que es contrario*. Polon. *Przeciwnik*. Vng. *Ellenkező, vagy ellenkedő fél*. Angl. *An adversare*.] ad Adversor, pro repugno. nam Adversarii dicuntur sibi invicem repugnantes, sed propriè sunt ii, qui adversus nos litigant in judicio, quos aliàs Partem adversam vocant. Terent. in Phorm. Verùm scientem, tacitum, causam tradere adversariis, etiámne id lex cogit? ¶ Adversaria etiam genere fœminino dici potest mulier, quæ adversus nos judicio contendit. Præterea quævis etiam res. Cicer. Fam. 2. ad Curionem: Est enim tibi gravis adversaria, constituta & parata incredibilis quædam expectatio.

Adversator, m. t. Qui adversatur. [...] Vng. [...]] Vnde fit Adversatrix. Terent. in Heaut. Vllá ne ego rem unquam volui, quin tu in ea re mihi adversatrix fueris, Sostrata? Apuleius de deo Socratis: Quem fautorem bonis, quem adversatorem malis jam vita cièbo?

Adversè, adverbium, contrariè. [...] Vng. *Ellenbe*.] Gellius libro. 3. capite 16. Ex quo libro verba hæc sunt: [...] id tam obscurè atque præcisè, tamq; adversè dictum.

Adversitas, f. t. Contrarietas & repugnantia. [...] Gall. *Contrarieté*. Ital. *Contrarietà*. German. *Widerwertigkeit*. Belg. *Teghenspoet*. Hispan. *Contrariedad*. Pol. [...] Vng. *Ellenkezes*. Angl. *Gainstanding, adversitie*.] Plin. lib. 11 cap. 25: Magnam adversitatem cum stellionibus putant esse. De scorpionibus loquitur.

Adversitores, m. t. ad Adversum: id est, obviam eundo Servi sunt qui dominum deducunt, & reducunt. [...] Cicer. *Diener oder Knecht, die den Herren von und zu Hauß beleiten*. Vng. [...]] Terentius in Adelph. Neq; servolorum quisquam qui adversum ierant. Vbi ait Donatus proprie loquutum Terentium esse, dicendo Adversum: nam inde Adversitores dici.

Adversio, onis. Vide Aversio.

Adverto, tis, act. t. Ad aliquem locum verto. [...] Gall. *Tourner vers quelque chose*. Ital. *Voltar ad alcuna parte*. Germ. *Hinzu kehren*. Belg. *Toekeeren*. Hispan. *Bolver hazia una cosa*. Polon. [...] Angl. *To turne to*.] Terentius in Eunuch. Illa se se interea commodum huc advertebat in hanc nostram plateam. ¶ Transfertur quoque ad animum: ut, Advertere animum, apud Terentium; vel, Advertere animo apud Plautum [...] Vng. [...] Ang. *To take heide, to consider*.] In qua significatione etiam absolutè positum invenitur pro animadverto. Cic. Att. lib. 2. De liberariis, si me amas, diligenter adverte. ¶ Ponitur etiam impersonaliter. Cicero Lent. Nam advertebatur Pompeii familiares assentire Volcatio. ¶ Plin. quoque epist. 10, pro eo quod est, ad se vertere, & allicere spectatores. Multa in Euphrate sic eminent, & relucent ut mediocriter quoq; doctos advertant, & afficiant. ¶ Advertere in aliquem pro animadvertere, sive punire. Tacit. lib. 2. Annal. In P. Martium Consules extra portam Exquilinam more prisco advertere. ¶ Advertere parsimoniæ. Tacit. libr. 3 Fecerant curam, ne Princeps antiquæ parsimoniæ durius adverteret. Hoc est attenderet.

Advesperascit, Vespertinum tempus adventat: vespera fit: cui opponitur, lucescit. [...] Gall. *Il vient sur le soir, il se fait nuict*. Ital. *Farsi sera*. Germ. *Es wirdt abend, es fahet an spaht werden*. Hispan. *Hazerse tarde, anochezer*. Pol. [...] Vng. [...] Ang. *It groweth night*.] Cicer. 6 Verr. Quum jam advesperasceret, discessimus.

Advigilo, as, n. p. vigilo. [...] Gall. *Veiller soigneusement à quelque chose*. Ital. *Vigilar diligentemente, dar opera à qualche cosa*. Germ. *Fleissig wachen, wachtbar und mit fleiß*

 etwas

etwas thun. Hispan. *Velar para hazer obra.* Pol. *Offracznyiestem, czuhum, czasnyiestem.* Vngar. *Szorgalmatos vigyazok.* Angl. *To wake to watche.*] Cicero de legibus: Vt advigiletur facilius ad custodiam ignis. ¶ Transfarè pro alicui rei incumbo, operam do, ἐπαγρυπνῶ. Terent. in Andr. Nam satis credo, si advigilaveris, Ex unis geminas mihi conficies nuptias. Cic. de petit. Si advigilamus pro rei dignitate: id est, si diligentiam adhibemus.

Advīvo, pen. prod. quasi adhuc vivo. ἐπιζῶ. Plin. libr. 15 cap. 18: Eadem autem fortuito fatu advivit in medio foro. Sic legit Hermolaus, quum alia exemplaria habeant *vivis.*

Adūlor, pen. prod. Assentor, blandior sive voce sive gestu, omniaq; ad voluntatē loquor & ago, non ad veritatem, [החניף *hechelik*, κολακεύω. θωπεύω. Gall. *Flatter, ablandir, & faire feste comme les chiens de leur queuë.* Ital. *Adulare, lusingare.* Germ. Schmeichlen, fladtiren, liebkosen. Belg. Yet pluymstrijcken, vleyen. Hisp. *Lisongear, ò mover la cola.* Pol. *Pochlebuiz lazysie.* Vng. *Hizelkedem.* Angl. *To flatter.*] Cicer. de Amicit. Apertè adulantem nemo non videt, nisi admodum fit excors. Idem. 2. de Divinat. Nec adulatus, nec admiratus sum fortunam illius. Valla libr. 5. cap. 69: Adulari, *inquit*, est inservire, & adniti ut favorem emereamur quoquo modo, vel voce, vel gestu. Estque tractum ἀπὸ τοῦ δούλου, quod servum significat. Est enim sanè quàm servile, homineque ingenuo minimè dignum. ¶ Festus ab alluendo deductum putat, paucis literis transpositis. In qua sententia Nonius quoque fuisse videtur, quum adulationem propriè canum blandimentum esse interpretatur, consuetudine ad homines traductum. Dicuntur enim canes adulari, quum corporis gesticulatione, & caudæ motu nobis blandiuntur. In qua significatione usus est hoc verbo Ovid. lib. 14. Metamorphos. Quin etiam blandas movēre per aëra caudas, Nostraque adulantes comitant vestia. ¶ Veteres etiam dicebant Adulo, activa voce. Lucret. libr. 5: Longè alio pacto gannitu vocis adulant. Hujus passivo usus est Cicero libro 1. Offic. Cavendum est, ne assentatoribus assuefaciamus aures, néve adulari nos sinamus. ¶ Veteres enim pro lambo & ebibo usurparunt. Cic. 2. Tusc. Ex Accii Promethio: Sublime advolans pennata cauda nostrum adulat sanguinem.

Adūlātio, verbale, f. t. Assentatio, simulatio. [חלקלקות *chalakl'akkah* κολακεία. Gall. *Flaterie, blandissement.* Ital. *Adulatione.* Germ. Schmeichlerey / schmeichelred. Hispan. *Lisonja.* Pol. *Pochlebstwo.* Vngar. *Hizelkedés.* Angl. *flatteri*[*n*]*g.*] Cicero in Lαl. Nullam in amicitiis pestem esse majorem, quam adulationem, blanditias, assentationem. Idem 2. de Natur. deorum. Canum verò tam fida custodia, tamque amans dominorum adulatio. Plin. libr. 10. cap. 34.

Adūlātor, Assentator, homo fallax, levis, omnia ad voluntatem loquens. [מחניף *machanik*, κόλαξ. Gall. *Flatteur, amadoueur.* Ital. *Adulatore.* German. Ein Schmeichler / ein Flattierer / liebkoser. Belg. Een pluymstrijcker. Hispan. *Lisongero.* Polon. *Pochlebca.* Vngar. *Hizelkedő.* Angl. *A flatterer.*] Autor ad Herenn. Nolo esse laudator ne videar adulator. Est igitur adulatori contrarius verus amicus: nempe qui nihil simulat apud eum quem amat, sed liberè ex animo facit ac dicit omnia: Adulator verò, qui ad alterius non modò sensum, sed etiam vultum atque nutum convertitur. ¶ Hinc Phocionis ad Antipatrum Adagium: οὐ δύναται μοι καὶ φίλῳ χρῆσθαι καὶ κόλακι, Non potes me simul & amico uti & adulatore. Antisthenis sententia est: Satius esse, ἐς κόρακας ἢ ἐς κόλακας: id est, in corvos, quàm adulatores incidere.

Adūlātrix. f. t. Quæ adulari solet. [κολακίς. Germ. Ein schmeichlerin.] Trebellius Pollio in Claudio: Adulator igitur Senatus, adulator P. R. adulatrices exteræ gentes.

Adūlātōrius, adjectivum, κολακευτικός. Tacidus lib. 5: Vitellius formidine C. Cæsaris, familiaritate Claudii turpe in servitium mutatus, exemplar apud posteros adulatorii dedecoris habetur.

Adulter, μοιχός: Adulter, μοιχαλίς. [נאף *noeph.* Gall. *Adultere, celui ou celle qui vio e son mariage.* Ital. *Adultero, ò adultera.* Germ. Ein Ehebrecher oder Ehebrecherin. Belg. Overspeeldel / oft echbreecker. Hispan. *Adultero de casada, ò adultera muger casada.* Polon. *Cudzołożnik.* Vngar. *Paráznа.* Angl. *An aduuterer.*] Cicero in Salust. Tu omnium mensarum assecla, omnium cubiculorum in ætate pellex, & idem postea adulter. Componi videntur ex Ad & Alter, seu Altera: quòd ille ad alteram, & hæc ad alterum se conferat. ¶ Veteres etiam adulterionem pro adultero dixerunt, ut testis est Nonius, probans hoc ex Laberio.

Adulterium. n. t. [נאופים *niuph*, μοιχεία. Gall. *Adultere.* Ital. *Adulterio.* Germ. Ehebruch. Hisp. *Adulterio de casados.* Polon. *Cudzołóstwo.* Vngar. *Paráznaság.* Angl. *Adulterie.*] Quod proprie cum nupta committitur, ut Valla scribit libro 6. Cic. 3. de Orat. Quálem existimas eum, qui in Adulterio deprehensus sit? tardum. Quintilian. libro septimo, capite 4: Non commisi adulterium. ¶ Transfertur aliquando ad alia, ut, Adulteria naturæ, pro operibus non verè naturalibus. Adulteria mercis, pro fraude. Adulteria arborum, pro insitionibus apud Plin.

Adultero, as, penult. corr. n. p. Adulterium committo, cubile alterius ineo. [נאף *naaph.* μοιχεύω. Gall. *Commettre adultere.* Ital. *Commettere adulterio.* German. Die Ehe brechen. Belg. Overspeelen. Hisp. *Ayuntarse con muger agena, adulterar los casados.* Pol. *Cudzołożę.* Vng. *Paráználkodom.* Ang. *To commit adulterie.*] Gell. lib. 10. cap. 23: Io adulterio uxorem si deprehendisses, sine judicio impunè necares: illa te, si adulterares, non auderet digito contingere. ¶ Est etiam adulterare, arte aliqua quippiam pro vero assimilare, atq; ita rem synceram corrumpere, [κιβδηλεύω. Germ. Felschen] Plin. lib. 12. cap. 7: Piper longum facilimè adulteratur Alexandrino sinapi. Inde etiam Adulterate judicium. Adulterate tabulas, &c. apud Cicer. Apud Iurisconsultum, monetam adulterare.

Adulterātor, Adulteratores monetæ, D. libro 49. Titul. 19. libro 16.

Adulteror, aris, deponens. [Pol. *Falszuie.* Vng. *Meg rontom.*] Idem Cic. 1. de Offic. Latrocinari, fraudari, adulterari, turpe est. ¶ Item passivè, pro per adulterium cognosci. Horat. Epod. 16: Mirus amor, juvet ut tigres subsidere cervis, Adulteretur & columba milvio. Hoc est, à milvio per adulterium ineatur.

Adulteror, aris, passivè, μοιχεύομαι. Horat. Epod. Vide in voce proximè præcedenti.

Adulterātus, a, um, [Germ. Gefelschet. Pol. *Falszowany.* Vng. *Meg rontatot.*] Quod alienæ rei cōmistione corruptum est: ut, Adulteratum gummi, κιβδηλευθείς. Plin. lib. 19. cap. 3. Huic opponitur Syncerum. ¶ Adulterata mulier: id est, adulterio stuprata. Suet. in Cæsare.

Adulterīnus, a, um, penult. prod. ex adulterio procreatus, spurcus, nothus. [ממזר *mamzér.* μοιχίδιος, κίβδηλος. Gall. *Faux, contrefait, Bastard.* Ital. *Bastardo.* Germ. Ein Bastard / von ehbruch. Belg. Een Hoerkint / Bastaert. Hisp. *Falso, bastardo, con adulterio.* Pol. *Bekart.* Vng. *Fattyu.* Ang. *A Bastard.*] Plin. libr. 10. cap. 3. de aquilæ pullo: Si conniventem flentemque animadvertit, præcipitat de nido, velut adulterium & degenerem. Vnde per metaphoram, Adulterina signa, dicuntur, quæ sunt falsis, assimilarisque annulis facta. Cicer. pro Cluent. Testamentum in alias tabulas transcriptum, signis adulterinis obsignavit. Sic Adulterinæ literæ, & Adulterinæ claves, equæ pro veris substituuntur. Item, Nummus adulterinus, apud Cic. 2. Offic.

Adultus, Vide Adoleo.

Adumbro, as, act. p. Vmbram adhibeo, sive umbram, tegendo facio. [הצל *hetsél.* ἐπισκιάζω. Gall. *Couvrir pour faire ombre, faire les premiers traits de quelque chose.* Ital. *Adombrare, ritrarre.* Germ. Schatten machen / entwerffen. Hispan. *Hazer sombra, tracar ò debuxar rayando ò macando.* Pol. *Cien poloząc, Nacrysuię.* Vng. *Arnyékozom.* Angl. *To shadow.*] Columella lib. 5. cap. 5: Sub ortu caniculæ pastineis tegetibus vineas adumbrabat. Idem libro 12. ¶ Adumbrare etiam est lineati pictura umbratilique aliquid fingere & simulare. Quintil. libro 7. cap. 11. Quis pictor omnia quæ in rerum natura sunt, adumbrare didicit? Cicero Tertio Tuscul. Est enim gloria, solida quædam res, & expressa non adumbrata: id est, non leviter, sed expressa: id est, scalpta, Adumbrare & Exprimere, contraria Cic. pro Cæs. Permulta, maximarum non expressa, sed adumbrata virtutum. ¶ Adumbrare pro imitari Cicer. 3. de Orat. Idipsum sumus in eorum sermone adumbrare conati. Idem 2. de Orat. Qui non heroum veteres casus fictosque luctus vellem imitari atque adumbrare dicendo, &c.

Adumbrātio, verbale, f. t. [ἐπισκιασμός. Germ. Entwerffung / vnvolkommene abmahlung. Vng. *Arnyékozás.*] Cicero de Perf. Orat. Nulla est enim ullo in genere laus oratoris, cujus in nostris orationibus non sit aliqua, si non perfectio, ad conatus tamen, & adumbratio.

Adumbrātim, adverbium, Subobscurè, non apertè. Lucretius libro 4.

> Non tamen ut coram quæ sunt, vereque rotunda,
> Sed quasi adumbratim paulùm simulata videntur.

Adunco, as, act. p. ab Vncus, significat curvo. [ἐπικαμπτω. Germ. Krümmen. Vng. *Horgasitom.*]

Aduncus. Curvus, tortuosus, reflexus. [עקום *akuph*, ἐπικαμπής, γρυπός. Gall. *Tortu & crochu contrebas, recourbé, courbe.* Ital. *Piegato.* Germ. Krumb / oder das ein Hacken hat. Hisp. *Cosa corva y retornada.* Pol. *Nakrzywiony, hakowaty.* Vng. *Horgas.* Angl. *Hooked, crooked.*] Cicero pro Cluent. Serrula adunca ex omni parte dentium, & tortuosa. Idem primo de Nat. deor. Corpuscula curvata & quasi adunca.

Aduncitas, f. t. Ipsa (ut sic dicam) incurvitas, γρυπότης, ut Aduncitas rostri, Plin. lib. 8. cap. 27.

Adunguem. Perfectè, absolutè. [מאד מאד *meódh meódh*. ἐξ ὄνυχος. Gall. *Exquisément, avec toute diligence.* Ital. *A punto.* Germ. Bey einem nägelin / gantz fleissig. Hispan. *Derecha y ygualmente.* Pol. *Doskonale.* Vng. *Eppen, tökelletessen.* Angl. *Perfectlie.*] Translatio sumpta à marmorariis, qui juncturas marmorum tunc absolutas existimant, quum unguis superductus nihil offendit: vel quū juncturæ ita exactæ sunt, ut (Severos) sicut ait Persius) excludant ungues: sive ab iis qui magna diligentia magnoque judicio aliquid agentes, inter cogitandum ungues mordere solent. Horat. lib. 1. Serm. Fonteius ad unguem Factus homo: hoc est, Omni ex parte perfectus.

Adūno, pen. prod. act. p. Congrego. [יחד *iachád* ἑνόω. Gall. *Vnir, assembler en un.* Ital. *Adunare.* German. Vereinigen / eins machen. Hisp. *Ayuntar diversas cosas en uno.* Polon. *Ziednoczam.* Vngar. *Egybegyüitom.* Angl. *To make one, to gather to ge.h.r.*] Plin. lib. 19.

lib 19 cit: Vultum fascibus in acervo adunatum video.

Adūnā. i. Simul congregati.

Adūnātio, f. t. [ἕνωσις. Vngar. ěgyes foglalás. [Diomedes Grammat. lib. 1: Sin autem longus sermo effertur, adunationis causa recipitur futurum.

Adūnum: [לכלם כל כלם chóllam múcelle chéir. Gall. Tous. Ital Tutti. Germanic. Bey einem, das ist / alle. Hispan. Todos. Polon. Do iednego. Vngar. Mind egig. Angl. All, vnto one.] adverbialiter sumptum, significat Omnes, nullo excepto. Curt. Omnes ad unum periere.

Advŏco, cas, penult corr. act. p. Ad me voco, arcesso, in auxilium voco. [הקרא qará. προσκαλέομαι. Gal. Appeler à soy. Ital. Chiamare se. German. Herzuh ruffen. Belg. Ich roepe tot mi wetts Hisp. Llamar para alguna cosa. Polon. Przywolywam, na pomocz wzywe. Vngar. Hozzam hiuom. Angl. To call vpon for to come.] Cic. pro Quint. Viros bonos complures advocat. Vnde pro consiliorum auxiliive causa amicos accersere, ponitur. Teren in Phorm. Amicos advocabo ad hanc rem qui adsient. ¶ Propriè hoc verbum ad jus pertinet, & significat homines vel patrocinii vel testimonii, vel consilii causa convocare. Hinc Asconius Verr. 1: Advocatum in judicio dicit eum esse, qui vel jus suggerit, vel præsentiam suam amico cōmodat. Etenim moris erat in judiciis, tùm privatis, tùm publicis, amicos omnes advocare, quorū authoritate judices moverentur. ¶ Advocare pro Allicere. Plin. lib. 1. epist. ult. Quia advocet magis quàm distringat. Hoc est, qui delectet magis quàm oportet. Alii tamen legunt, avocet: & interpretantur, à curis urbanis removeat. Hinc,

Advŏcāti, Dicuntur qui alteri adsunt in causa. [συνήγοροι. Gal. Advocats. Ital. Advocati. German. Beystender am Rechten / Advocaten / Fürsprächen. Belg. Hulpers / tact / spreders. Hispan. Abogados para ayudar ò defender. Polon. Adwocat, obronczā. Vngar. Az kik pörbe valaki mellett vadnak. Anglic. Aduocates.] Plaut. in Cas. Stultus contrivi diem, Dum adsto vocatus cuidam cognato meo: Quem herclè litem adeo perdidisse gaudeo. Ne me nequicquam sibi hodie advocaverit. ¶ Inter advocatum & patronum hoc interesse Valla existimat, quòd Advocatus & non tantùm significet eum, qui alterius causam agit (quem propriè Patronum dicimus) verumetiam quicunque adest alteri in causa officii gratia, Advocatus appellatur, etiamsi nihil dicat, neque agat, sed tantùm paratus sit defendere. Patronus propriè, qui agit causam, sed accusati non accusantis. Cic. Trebat. Epist lib. 7: Quod si scribere oblitus es, minùs multi jam te advocato causa cadent.

Advŏcātio, verbale, f. t. [συνηγορία παράκλησις. German. Ein Beystand am Rechten. Polon. Obrona prawna.] Amicorum in alicuius causa congregatio. Cic. pro Quintio: Nihil tam copiosa advocatione uterer, si petendum esset: id est, non tam multos amicos advocarem, aut congregarem. Idem pro Sext. Scio, quid gravitas vestra, quid hæc advocatio postulet. ¶ Interdum significat id quod vulgò consultationem vocant, propterea quòd amici convocatis de causa sua consilium quisque capere solebat. Cic. in Epist. fam. ad Trebatium: In re militari multò es cautior, quàm in advocationibus. Idem 3. Verr. Quò sæpenumerò senatus convocatur, quò maximarum rerum quotidie, advocationes fiunt. Bud. ¶ Advocationem suscipere, est advocati officio fungi. Vlpian de Off Proconf. D. lib. 1. Tit. 16. lib. 9: Si quis tàm impotenter se gerat, ut omnes metuant adversus eum advocationem suscipere.

Advŏcāmentum, (συνηγορία) advocatio vel remedium. Plin. epist 5. l. 8.

Advŏlo las, penult corr. ad aliquem locum volo: [עוף hueph. ἐπιπέτομαι. Gall. Voler à en vers quelque chose, s'y transporter en diligence. Ital. Volar ad alcuna parte. Germanicè, Hinzufliegen. Belg. Toe vliegen. Hispanic. Volar ò correr hazia alguna cosa. Polonic. Przilatuie, przypadam. Vngar. Valahová röpülök. Angl. To flee to any thing.] Et construitur cum accusativo, præposito Ad, vel In, & aliquando dativo. Plin. At in agrum Volaterranum palumbium vis è mari quotannis advolat. Idem lib. 10. c. 40: Platea nominatur advolans ad eas, quæ se in mari mergunt. ¶ Advolare translatum ad homines. Cic. ad Brutum lib. 10: Quamobrem advola obsecro. Idem ad Cassium lib. 15: Sed si insulam Britanniam cœpero cogitare, ejus εἴδωλον mihi advolabit ad pectus.

Advŏlātus tus. Actus advolandi, [προσπτῆναι, ἐπίπτησις. Germ. Hinzufliegung.] Cicer. 2 Tusc. Tristi advolatu aduncis lacerans unguibus.

Advŏlvo [προσκυλίω. Germ. Hinzuwältzen. Polon Przitaczam. Vngar Hengerdem.] Quasi volvendo adduco. Virgil. 3. Georg. congestaque robora totas Advolvêre focis ulmos, ignìq; dedêre.

Advŏlūtus genibus. Liv. [πεσὼν ἐν γόνασι. Polon Przitoczony.]

Advorsŏr, ἀντιστάτης, pro Adversor: & Adversorum, pro Adversarium veteres dixerunt, teste Festo. Sic Advorsum, & Advorto, pro Adversum & Adverto.

Advŏtum, Ex sententia, ad voluntatem. [κατὰ γνώμην, Gall. A son selon son souhait. Ital. A sua voglia, secondo il suo desiderio. Germanic. Nach dem wunsch / nach der begierd. Hispan. Segun su voto ò deseo. Polon. Podlemoly, kmysly. Vngar. Kedueni szerent. Angl. Efter my wishe.] Quint. Habésne uxorem ex animi tui sententia? Et alibi: Ad votum omne fluxit fortuna lascivit otium.

Adurgĕo, es rre, Vehementer urgeo. [ἐπείγω ἐπιπιέζω Germ. Hinzutringen / hinzutreiben. Polon. Otrzgam. Vngar. Zorgalmazom.] Celsus: Is quoniam natus est dens in locum prioris, quotidie digito adurgendus est.

Adūro penult. product act. t. idem est quod simplex Vro. [צרב צרף jaraph. צרב ieraph. כוה chaváh חרך charách. φλέω. Gall. Brusler, hauir, hasler. Ital. Abrusciare. German. Das brennen/besengen. Hisp. Mucho quemar. Polon. Przypalam, opalam. Vngar. Megegetem. Ang. To burne.] Cic. 2. Offic. Quid enim censemus superiorem illum Dionysium, quo cruciatu timoris angi solitum, qui cultros metuens tonsorius, candenti carbone sibi adurebat capillum? Plin. adusta nivibus dixit.

Adustio, onis, verbale, f. t. [צרפה serephah מכוה michvah. κατάκαυσις. German. Ein Brunst / Brandt. Polon. Przypalenie. Vng Egetés.] Plin. lib. 14. cap. 24: Vitia præter suprà dicta, achor, aut tumidi virus picis autem, adustio.

Adusquĕ: id est, Vsque ad. [עד heth. μέχρις. Gall. Iusques à. Ital. Fin' à. Germanic. Biß dahin. Hispan. Hasta à. Polonic. Potad. Vngar. Eddig. Ang. Euen vnto.] Virgil. 11. Aeneid. Atrides Prothei Menelaus adusque columnas Exulat. Gell. lib. 15. cap. 2: Præterea vini libidine adusque ludibria ebriosus. Vide suprá.

Adynamum, ἀδύναμον Vini factitii genus, quod fiebat ex musto albo, dimidia parte aquæ addita, quod admotum igni decoquebatur, donec aquæ mensura exaresceret. Vide Plin. li. 14. c. 16. Dictum Adynamum, ἀπὸ τῆς ἀδυναμίας, propterea quòd esset imbecille & sine viribus: ideoque ægris dabatur, quibus vini noxam metuebant.

Adytum, media, corr. [ἄδυτον. German. Ein heimlich ort des Tempels / die Sacristey oder Chor. Belg Heymelijk plaetse des Tempels / die Sacrestie oder Choor. Pol. Zakrystia. Vng. Sekrestie, az templom belsö reze. Ang. The chauncell or secret place of a church.] Locus est secretior templi, ad quem nulli est adytus, nisi sacerdoti: ab α privativo & δύω, ingredior, quasi inaccessibile. Virg. 2. Aeneid. -usque adytis hæc tristia dicta reportat.

A ante E.

Aē, diphthongus, communis error per multa secula, & malè scribitur, dum ex duobus corporibus fit unum æ, aut signatur ę caudatum pro æ, & malè pronuntiatur, dum solum e sentitur in prolatione. Scribi debent sejunctim hæc duo elementa & utrumque proferendo audiri. ¶ In notis antiquorū AEDIL. ædilis. AEDIL. ædiles. AEDIL. CVRVL. ædilis curulis. AED. PL. ædilis plebs. AE G. æger. AEQ. P. æqualis persona. AER. ærarium, vel ærarii. AER. COL. ære collato. AER. P. ære publico. AE. D. ædem dicavit. AED. S. ædem sacravit, vel ædibus sacris. AED. IN. M. ædes inscripsit meridie. AER. ST. ærario Saturni.

Aedĕpŏl, penult. corr. νὴ τὸν Πολυδεύκην Adverbium iurandi, quod est quasi per ædem Pollucis. Item Pol. & perpol, quæ idem significant Perpol, quàm pauci, apud Terent. in Andr. per tmesin dictum puto pro, Pol perquàm pauci. Erat autem Aedepol, teste Gell. lib. 11. c. 6. juramentum tàm viris, quàm mulieribus commune: Per Herculem autem mulieres nunquam jurabant, neque viri per Castorem.

Aedēs, f. t. Tàm in singulari quàm in plurali numero, pro templo vel sacrario, sed ferè semper cum adjectione, ut Aedes sacra, vel Aedes sacræ, Aedes Iovis, Aedes deorum, Aedes pacis, & huiusmodi [היכל hechál, בית beith. ναὸς ἱερός. Gall. Temple. Ital. Il tempio, la chiesa. Germanic. Ein Tempel / Kirchen. Belg Kercke / Tempel. Hispa. Templo. Pol. Kosciol, Kaplicza. Vngar. templom, egyház. Ang. A temple or church.] Cic. 2. Verr. Aedes Minervæ in fano Apollinis. Idem 1. Philipp. Ex eo die, quo in ædem Telluris convocati sumus. Ovid. 1. Epist. Didus pro sepulchro posuit, quum ait: Est mihi marmorea sacratus in æde Sichæus. Nam & sepulchra, ut scribunt Iurisconsulti de sepulchr. & relig. inter loca sacra habentur. ¶ Pro ædificio profano, vix aliter quàm plurali numero utimur. [οἶκος, οἰκία Gal. Maison. Ital & Hispan. Casa. German. Hauß. Belg. Een Huys. Angl. A house.] Cicer. 2 Verr. Quæ vidi egomet apud istum in ædibus. Idem de clar. Orator. Ex testudine quadam exiit in ædes. Singulari numero posuit Curtius de gest. Alexandri: Excubabant principum liberi servatis noctium vicibus, proximi foribus ædis, in qua Rex acquiescebat. Vbi Aedem pro cubiculo dixisse videtur. Idem alibi eodem in numero pro cœnaculo posuit, quum ait: Stabat ad fores ædis ejus, in qua Rex vescebatur. ¶ Tantæ curæ nobis debent esse ædes nostræ, ut his neglectis alia minimè curanda sint. Hinc locus Adagio: Aedibus in nostris quæ prava aut recta gerantur. Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται. Scribit Gellius hunc Homeri ex Odyss. versiculum vice proverbii semper in ore Socrati fuisse. Diocles adscribit Diogeni, ut refert Laërtius. Quo versu admonemur ut ea potissimùm, quæ ad nosipsos pertinent, curemus: externa atque aliena ne inquiramus. ¶ Dicitur autem Aedes (ut scribit Servius) ab Edo, quòd in ea sacrificantes edere consueverint. Nam quædam sunt nomina, quæ initio diphthongum recipiunt, quanvis à verbo monophthongo deriventur, ut Aedes, Aesculus. Varro lib. 4. de lingua Lat. ab aditu fieri putat, quòd scilicet plano pede adibant: unde etiam prima syllaba diphthongum accepit. Festus: Aedes quod in edito poni soleret. Alii Aedem dici existimant, quòd in ea ævum degatur, quod Græcè αἰὼν vocatur. ¶ Aedis, in nomi-

nativo singulari, Varro de vita pop. Romani, libro 1: Hæc ædis quæ nunc est, multis annis pòst facta sit, &c. Hoc etiam ex diminutivi formatione videtur consequi, ut Aedis in tecto dicamus non Aedes. Nam ut Apicula fit à Nominativo Apis, videtur analogiæ ratio exigere, ut Aedicula fit ab Aedis. Nam ab eo quod est Aedes, potiùs fieret diminutivum Aedicula, ut à Vulpes, Vulpecula. Verumtamen ut e in compositione sæpe mutatur in i, ut Rego corrigo, Lego colligo, sic potuit & derivativorum formatione.

Aedĭcŭlă f.p. Parva domus, (pro quo potiùs usurpatur plura. lis, Aedicula.) [...] Gall. Maisonnette, logis. Ital. Piccio casa. Germ. Hüyslin/ Kemmerlin/ od ein Capell. Belg. Cap lle/ [...]. Hispan. casa pequenna. Polon. Domek. Vng. Hazas ka. Ang. A litle house.] ¶ Aliquando pro cellula in ædibus. Plaut. in Epid. In Aediculam seorsum isthæc eat, jube. ¶ Aliquando pro sacello, quod est ædis sacræ appendix. Livius: Iisdem diebus ædiculam Victoriæ virginis, prope ædem Concordiæ M. Portius dedicavit. ¶ Aliquando pro loculamento simulachri. Plin. l. 26. de Venere Cnidia: Aedicula ejus tota aperitur, ut conspici possit undique effigies deæ.

Aedĭfĭco as, act. p. ædes cōstruo, propriè [...]. Gall. Edifier, bastir, maisonner. Ital. Edificare, fabricare. Germanic. Bawen. Hispan. Edificar. Polon. Buduie. Vngar. Epitö. Ang. To build.] Nam ab æde vel ædibus faciendis dictum est. Et ita ferè absolutè ponitur sine casu. Cicero ad Quint. Frat. Tribus locis ædifico, reliqua reconcinno. Horatius prima Epist. Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis. Martialis in Gellium: Possim numos ut dicere possic amico: Hoc unum verbum Gellius: Aedifico. ¶ Interdum ponitur pro construo, extruo, efficio: & non solùm de ædibus, sed aliis etiam rebus dicitur, & tum ac cusativum semper adjunctum habet. Cicero pro lege Manilia: Qui quum maximas ædificasset, exornassetque classes. Idem pro Sylla: Ad illius pœnam carcer ædificatus est. Idem primo Offic. Vrbes sine hominum cœtu, nec ædificari potuissent, nec frequentari. Idem: Qui quum ædificasset in Palatio domum ad plenam dignitatis. Quod in exemplo accusativus DOMVM, adductus facilè indicat Aedificare, simpliciter ibi accipi pro struere: nam alioqui redundaret. Vt & apud Græcos illa sunt usitatissima, [...]. Cic. 1. de Nat. deor. Quibus enim oculis animi intueri potuit vester. Plato Fabricam illam tanti operis, qua construi à Deo, atq; ædificari mundum facit? ¶ Hujus composita sunt Coædifico, Exædifico, Inædifico, Reædifico. Quorum significata vide suis locis.

Aedĭfĭcātĭo, f.t. ipse ædificandi actus. [...]. Gall. Bastiment, edifiment. Ital. Edificio, fabrica. Germ. Ein Baw/ erbawung. Hisp. Obra de edificar. Polon. Budowanie. Vngar. Ep ités. Angl. Building.] Cic. ad Attic. Aedificatio non movet.

Aedĭfĭcātĭuncŭlă, f.p. [...]. Vngar. Epwletske.] Parva ædificatio. Cic. ad Quint. Fratr. Quæsivit; ex eo, quid de illa ædificatiuncula Laertii, de qua mecum luquutus es, mandavisses.

Aedĭfĭcātŏr, verbale, m.t. [...]. Gall. Bastisseur, edifieur. Ital. Edificatore. German. Ein Bawer. Hispan. El que edifica. Pol. Budownik. Vngar. Epp. 6. Ang. A builder.] Cato: De bono ædificatore melius emetur.

Aedĭfĭcĭum, n. f. Aedis constructio, & ponitur pro omni structura. [...]. Gall. Edifice. Ital. Edificio. German. Ein Gebaw. Belg. Wooninghe/woonplaetse oft woonstede. Hispa. Edificio. Polon. Budo. Vngar. Epitmén. Ang. Building.] Aedificii quoque appellatione non solùm superficiem signari, sed solum quoque ipsum, cui ædificium superpositum est, Vlpianus putat. Plin. libro 16. cap. 6. Minus utilis ædificiis. Cæs. Bel. Gall. lib. 2: Omnibus vicis, ædificiisque, quò adire poterant, incensis.

Aedīlēs penult. product. m.t. [...]. Germa Bawherren. Vngar. Eg [...].] dicti sunt ab eo, quòd ædes sacras & privatas procurarent, teste Varrone lib. 4. de lingua Latina. Primò ex plebe duo creati sunt Aediles: deinde procedente tempore duo ex patriciis adjuncti sunt, qui à sella curuli, qua illi soli utebantur, Curules dicti sunt. Officium Aedilium erat ludos publicos exhibere, & sacras privatasque ædes procurare, totam urbem tueri, ut cloacæ & aquæductus, & quæq; publica ædificia munda essent: loca in theatro assignare. Si quispiam servum, aut jumentum morbosum, vitiosumve, pro integro: sanoque vendidisset, edicto Aedilium emptori succurrebatur, idque Edictum ædilitium dicebatur, sive E dictionis ædilitiæ. Cicero tertio de legibus, ex lege XII. Tabular. Suntoq; Aediles curatores urbis, annonæ, ludorumq; solennium: ollisq; ad honoris amplioris gradū is primus ascensus esto. Erant & alii Aediles, qui frumento præerant à Cæsare primùm creati, & à Cerere Cereales nominati, ut scribit Pomponius. His cura ponderum, ne qua fraus fieret, & mensuratum commissa erat. Vide Hotomanum in suo juris Lexico.

Aedīlĭtās tis, f.t. Ipsa dignitas [...]. German. Das Bawherren Ampt.] Plautus in Sticho: Sine populi suffragio tamen ædilitatem hic quidem gerit. Proverbialis est figura, ubi quis imperiosior in alieno negotio aut in ædibus alienis. Cic. 1. Offic. Crassus cum omnium hominum moderatissimo Qu. Mutio munificentissima ædilitate functus est. Sueton. in Cæsar. Siquidem ante paucos dies, quàm ædilitatem iniret. Liv. libro 7. ab Vrb. Annus hic insignis novis duobus magistratibus, Prætura, & Curuli ædilitate: hos sibi patricii quæsivere honores, prò concesso plebi altero Consulatu.

Aedīlātŭs, idem quod Aedilitas, [...].

Aedīlĭtĭus, tia, tium, [...]. Nomen possessivum ab Aedilis: ut Comitia ædilitia, in quibus creabantur Aediles: & Aedilitium munus: hoc est, officium ad Aediles pertinens. Cic. Offic. lib. 2: Sed quid ego Aedilitas repulsus colligo? Homo ædilitius. Cic. pro Cluent. Et illum hominem ædilitium, jam prætorem opinionibus hominum constitutum, &c.

Aedīlĭtĭus, tii, qui Aedilitate functus est, quemadmodum & Consularis, qui Consulatum gessit, & Prætorius, qui Præturam administravit. Cic. in Bruto: Sed omnia iis summa sperans, ædilitius est mortuus.

Aedĭtĭmŭs penult. corr. Qui ædibus præest. [...]. Gall. Secretain, garde du temple, marguillier. Ital. Sacrestano, guardiano di chiesa. German. Kirchenhüter/ Sigrist. Belg. Kerckmeester/ Kerckbewaerder/ oft Koster. Hispan. El sacristan, guardador del templo. Polon. Kosciełny. Vngar. Egyház fi. Ang. A church-warden.] Cic. in Top. Gell. lib. 12. c. 10. ait: Aeditimus dici ea forma, qua finitimus, legitimus, ut timus fit adjectionis causa. Verùm pro eo nunc dicimus Aedituus, ut Varr. lib. 1. de re Rust. ait. Et sementinis feriis in ædem Telluris veneram rogatus ab æditimo, ut dicere didicimus à patribus nostris: ut corrigimur à recentibus urbanis: ab æditimo. Vtriusque diversam notationem tradit Sosipater libro 1: Aeditimus, inquit, dicitur, qui ædem servat, quasi ædis intimus: Aedituus, ab æde tuenda.

Aedĭtĭmŭs, judex quem una pars elegerit. [Gall. Vn juge esleu d'vne partie seule. Germanic. Ein Richter von einer Partheỹ allein [...]. Belg. Een Richter van ende [...]. Vng. Valaztos biro.] Cic. pro Planco: Neque enim quicquam aliud in hac lege nisi æditiios judices es sequutus. Scribe per E.

Aedĭtuŏr, & Aeditimor. Aedem tueor. [...]. Germ. Kirchwarter seyn.] Gell. lib. 12. cap. 10: Qui postquam tibi appareo, atque æditimor in templo tuo.

Aedĭtŭs, a, um. [...] altus & fortis dicitur. [Germ. Hoch. Belg. Hoght. Polon. Wisoki. Vng. Magas.] Horat. in Ser. Viribus æditior credebatur in grege taurus. Et ædita loca dicuntur alta ac sese ædentia: id est, ostendentia. Scribiturq; cum diphthongo, ut differat ab Edo pro comedo. Sic & Cornucop. Non videtur tamen efficax ratio, cùm in conjungendo multum differant edo compositum, & edo simplex. Nec potest editum ab edo deductum videri. Deniq; per E scribendum est omnino.

Aedĭtŭus, idem, quod Aeditimus, Sacræ ædis tutor: id est, curam gerens ab ædibus sacris, quas tuetur. [...]. Germanic. Kirchner. Belg. Koster. Pol. Zakrystian. Vngar. Egyház fi.] Cicer. Illi noctu facta manu, armatique veniunt: fores ædis effringūt: æditui, custodesq; maturè sentiūt. Horat. 2. epist. 1: Sed tamē est operæ pretium cognoscere, quales Aedituos habeat, belli spectata domique virtus. Hoc est, narratores, ut ait Porphyr. Aeditui enim templorum ac numinum quibus inserviunt, sacrorum originem advenis & ignorantibus narrant. Alii æditus pro clientibus ac familiaribus dici putant: ac per hoc laudatores poëtasq; significant. Valerius Aedituus, poëta vetus cujus aliquot carmina citat. Gell. lib. 9. cap. 9. ad quem fortè respexit Horatius: quomodo etiam rectè dixeris, Quales habeat Virgilios. Lucret. pro æditus dixit Aedituentes, ut est apud Gel. Hospitibus loca, quæ cpmplerant æditeuentes.

Aedœĭcă ŭlcĕră [...]. Germ. Schäcer/ Geschwer bey der Scham.] Aeginetæ appellat, quæ circa pudenda nascuntur. Nā [...] Græci vocant, quæ nos pudenda.

Aēdōn dictio trissyllaba, pen. prod. [...]. Germ. Ein Nachtigall. Belg. Nachtegalle. Pol. Slowik. Vngar. Filemile.] Avis est quæ aliis nominibus & Philomela, & Luscinia dicitur: dicta Aëdon [...], hoc est, à perpetuo canendi quasi instituto, quod etiam tunc canat, quum reliquæ volucres sileant. Virg. da cantu Syren. Quodque leves calami, quòd suavis cantat aedon.

Aegĕr, ra, rum, ab Ago, agis, per contrarium (ut quidā opinantur) eò quòd ægri non probè fungantur suis vitæ muneribus: sive quòd qui morbo correptus est, graviùs agitetur. [...]. Gal. Dolent, fasché, ennuyé, malade. Ital. Infermo, debile. Germ. Kranck, bekümmeret/ vnmögend. Bel. Bekommert/ bedroeft/ cranck. Hispan. Enfermo ò passionado del alma. Pol. Niemocny, chory, frasobliwy. Vngar. Beteg. Angl. Sick, feble of courage, sickle.] Et tàm de animo dicitur, quàm de corpore: quamvis Donatus eam fecerit differentiam, ut Aegritudo ad animū, Aegrotatio ad corpus referatur. Vide infrà in Aegrotatio. Id tamen omnino verum non est. Salust. in Catil. Antonius pedibus æger. Gell. lib. 2. cap. 16: Quem M. Frontonem Consularem pedibus ægrum viseret. Cic. Attic. 7: Tyronem Patris ægrum reliqui. Idem pro Cæl. Medea animo ægra, [...], amore sævo saucia. Consilii æger. Stat. lib. 11. Thebaid. - obscura vallum dum nocte pererrat Aeger consilii, curisque novissima volvens. Hoc est, tristia cogitans, sive consilio imbecillis. Aeger delicti: id est, dolens ob delictum à se commissum. Sil. Italic. lib. 13: Ped postquam Oenotriis fundavit finibus urbem: Aeger delicti, Phrygium placare colendo Numen, & Iliacos parat exorare penates. De Diomede loquitur, quem rapti Palladii pœnitebat. ¶ Transfertur etiam ad res inanimatas. Cic. in Verr. 3: Mihi videor magnam, & maximè ægram, & propè depositam Reipublicæ partem suscepisse.

Aegresco, is, escere, n.t. [דאב daab דאג daag חלש chalá. ἀῤῥωστεῖν. Gall. *Devenir malade encourir en sadie, passer ses ennuy*. Ital. *Infermare, attristarsi*. German. Kranck oder schwach werden Belg. Gewerd cranck. Hispan. *Estar enfermo ò apassionado del alma*. Pol. *Chorzjie, labecie*. Vngar. *El bet gesebek*. Ang. *To waxe sick or feble*.] à nomine Aeger derivatum, significat ægriorem fieri: & propriè refertur ad animum. Virg. l. 12. Aeneid. exuperat magis, ægresciтq; medendo. ¶ Interdum ponitur pro ægrotare. Plin. lib. 10. Corvi ante solstitium generant. Idem ægrescunt sexagenis diebus siti maximè, quam fici coquantur autumno. Idem Aegreo verbum obsoletum.

Aegrē, molestè, dolenter, iniquo animo. Terentius in Andr. Redeo inde iratus atque ægrè ferens. ¶ Aegrè, malè, difficulter: vix. [בקשה bekascheh בחומר be-homer χαλεπῶς, δυσχερῶς. Gall. *Griefuement, à peine auec grande difficulté*. Italic. *Molestamente, mal volontieri*. German. Kümmerlich/schwerlich Belg. Swaerlick. Hisp. *Apassionadamente, ò con difficultad*. Polon. *Ledwo, z przykrością, ja ... mon*. Vngar. *Vdvezem*. Ang. *Hardlie painefullie, with difficultie*.] Virg. 3. Georg. Ergo ægre rastris terras rimantur. Neq; solùm cum verbo Ferre, sed cum aliis etiam verbis jungitur: ut, Careo ægrè, Sustineo ægrè. Et Cicer. Attic. Ab hasta ea ægrè me tenui. ¶ Aegrè est mihi, frequens est apud Plautum, pro dolet mihi, aut malè me habet: ut in Cas. Quid tibi ægrè est? ¶ Aegrè facere alicui, pro eo quod est, aliquem ægritudine vel molestia afficere. Terent. Eunuch. Voluit facere contra huic ægrè. ¶ Aegriùs, & Aegerrimè pro difficiliùs, difficillimè. Plin. lib. 16. cap. 10: Fragosiùs sidunt, ægriùs revelluntur. Cæs. 1. Bell. Gall. Aegerrimè confecerant, ut flumen transirent.

Aegrĭtūdo, f.t. Est animi ægri affectio. [דאבון daabón. λύπη, ἀδημονία. Gall. *Douleur, ennuy, tristesse*. Ital. *Dolore d'animo, fastidio, malencomia*. German. Kranckheit/betummernuß/Vnmuth. Hispan. *Enfermedad, à quella passion del anima*. Polon. *Choroba, frasunek*. Vngar. *Szomorodás*. Angl. *Dolour, sicknesse*.] Terent. in Andr. Si nulla ægritudo huic gaudio intercesserit. Cicero quarto Tusculan. Aegritudo est animi adversante ratione contractio. Terentius in Heaut. Proverbiali figura dixit. Diem adimere ægritudinem. Sic Cicero 3. Tuscul. Quæst. Quod ita esse dies declarat, quæ procedens ita mitigat, ut iisdem malis manentibus nō modò leniatur ægritudo, sed in plerisque tollatur. Terētius in Phorm. pro corporis morbo usurpavit: Matrem ipsam ex ægritudine, miseram mors consequuta est. ubi Donatus: Ex Aegritudine, *inquit*, hoc est, ex infirmitate & morbo. Sic & Plinius lib. 8. c. 1: Visique sunt fessi ægritudine, quando & illas moles infestant morbi.

Aegrĭmōnĭă, penult. correpţ. [λύπη. German. Betümmernuß.] Idem quod ægritudo, factum ea forma qua ab Acer, Acrimonia. Plaut. in Rud. Tantisper dum abscedat à me hæc ægrimonia. Cicer. ad Attic. 12: Ferrem graviter, si novæ ægrimoniæ locus esset.

Aegrōtŭs, a, um [חולה cholé νοσώδης, ἄῤῥωστος. Gall. *Malade*. Ital. *infermo*. German. Kranck. Hispan. *Enfermo*. Polon. *Chory, niemocny*. Vngar. *Beteg*. Ang. *Sick*.] Servius: Aeger & corpore & animo dicitur: Aegrotus corpore tantùm. Horat. 1. epist. Non domus aut fundus, non æris acervus & auri Aegroto domini deduxit corpore febres. ¶ Aegroto dum anima est, spes est, Sententia proverbialis admonens ne in afflictissimis quidem rebus abjiciendam esse spem. Cicer. ad Attic. lib. 9: Vt ægroto, dum anima est, spes esse dicitur: sic ego, quoad Pompeius in Italia fuit, sperare non destiti. Proverbii quadam specie Terentius dixit: Facilè omnes quum valemus, recta consilia ægrotis damus: tu si hic sis, aliter sentias. ¶ Terent. in Andr. ad animum transtulit: Animum ægrotum plerunque ad partem deteriorem applicat.

Aegrōtō, as, Aegro corpore sum, morbo afficior. [חלה chaláh. νοσέω. Gall. *Estre malade*. Ital. *Infermarsi*. German. Kranck / und schwach seyn Belg. Ick ben cranck/sieck. Hispan. *Enfermar*. Polon. *Chorowac, niemocnym*. Vngar. *Beteg vag ok*. Angl. *To be sick*.] Cicer. pro Cluent. Is ibi in morbum incidit, ac satis vehementer, diuque ægrotavit. Idem de Senect. Adolescentes faciliùs in morbos incidunt, graviùs ægrotant, difficiliùs curantur. ¶ Transfertur etiam ad animum. Cicer. 4. Tuscul. Vt ea res, ex qua animus ægrotat, oriatur. Sic Adagii forma dicimus, Animo ægrotanti medicus est oratio, ψυχῆς νοσούσης ἐστὶν ἰατρὸς λόγος. Ex Plutarcho ad Apollonium. Ab ægroto fit & Coægroto. Hieron. Quòd si ipsa languerit, coægrotandum est, & nunquam ab ejus lectulo cedendum.

Aegrōtātĭo, f.t. verbale, quod & ipsum propriè de corpore dicitur. [חלי chóli. νόσημα. Gall. *Maladie, infirmité*. Ital. *Malattia, infirmità*. Germanic. Kranckheit. Hispanic. *Enfermedad*. Polon. *Choroba, niemoc*. Vngar. *Betegeskedés*. Angl. *Sicknesse, infirmitie*.] Cicer. 3. Tusculan. Sed propriè, ut ægrotatio in corpore, sic ægritudo in animo. ¶ Aliquando tamen de animo dicitur, quemadmodum & verbum à quo descendit. Cicer. Tusc. 4: Quis enim dubitārit, quin ægrotationes animi, &c. Vide in AEGER.

Aegĭălŭs, [αἰγιαλός. Gall. *Le bord de la mer*. Ital. *Lito*. German. Das Gestad des Meers. Hisp. *La ribera de mar*. Polon. *Brzeg morski*. Vngar. *Part*. Ang. *The shoare or coaste of the see*.] Latinè dicitur litus. Vnde Achaia propter urbes in litore dispositas, antè αἰγιαλὸς vocata est, teste Plin. lib. 4. c. 5.

Aegilips, ipis. [αἰγίλιψ. Vngar. *Magas és meredek hegy*.] Stephano, dicitur locus editus & penè inaccessus. Latinè sonat relictum à capris: hoc est, locus tàm arduus, quem ne ipsæ quidem capræ queant ascendere. ¶ Est etiam hoc nomine urbs Epiri in prærupta rupe sita: unde & nomen invenit. Author Steph.

Aegilopa, Fistula parva: nomen à capris sumpsit: αἲξ enim capram significat, nec aliud αἰγίλωψ Græcis, quàm Caprinum oculum, non colore aut figura, sed vitio & labe hac quæ huic animali propria & frequens est.

Aegĭlōps, ægilopis [αἰγίλωψ. Gall. *Coquiole, curon*. Ital. *Squala*. Germanic. Wuder Habert / tauber Habert / Hasenbrot. Hispan. *Vna suerte d'avena mone fina*. Polon. *Kuchenie cztres, przedza*. Vngar. *Pibes, mohor*.] Herba est folio verno tempore pilosa, ut lolium, hordeum enecans, quæ & Festuca dicitur, quòd messis tempore, quum semen jam deciderit vacuum reperiatur in modum festucæ. Plin. lib. 18 cap. 17: Est herba quæ cicer enecat & ervum, circumligando se: vocatur orobanche: triticum simili modo æra: hordeum festuca, quæ vocatur ægilops. Hanc Virg. 1. Georg. Latinè vertit Sterilem avenam, in hoc versu: Infelix lolium, & steriles dominantur avenæ. Est præterea Aegilops, abscessus inter nares & magnum oculi angulum, qui si incuriosè tractetur (ut inquit Aegineta) in fistulā vertitur. Dictus Aegilops, quasi oculus caprinus, quòd capræ huic vitio peculiariter obnoxiæ sint. Huic malo medetur Aegilops herba, teste Plin. lib. 25. cap. 13. Vnde & ipsa nomen accepisse videtur.

Aegĭlōps, αἰγίλωψ, κέῤῥις: eadem putatur quæ & Cerrus, arboris glandiferæ species apud Plinium lib. 16 capite 6. ¶ Excellentissima autem Aegilops, inculta amica: libro 16 capite 8. E glandiferis sola quæ vocatur ægilops, fert pannos aridos, muscoso villo canos non in cortice modò, verùm & e ramis dependentes cubitali magnitudine, odoratos, ut diximus inter unguenta. ¶ Est etiam ægilops bulbi genus apud Plin. lib. 19. cap. 5.

Aegina, Aeginetæ, orum, Aeginæa merces, &c. Vide in Propriis.

Aegirino, αἰγείρινον. Vnguenti genus est, teste Ruellio, ex uva popul. arboris confectum, ἀπὸ τῆς αἰγείρου, quam alii album, alii nigram populum credunt.

Aegĭs, dis. [αἰγίς Germ. Ein Brustharnisch.] Munimentum pectoris æneum, à Vulcano fabricatum, habens in medio Gorgonis caput. Quod si in pectore numinis sit, Aegis: si in corpore hominis, sicut in antiquis imperatorum statuis videmus, Lorica dicitur. Virgil. 8. Aeneid. Aegidaque horribilem, turbatæ Palladis arma. Hæc ferè Servius. ¶ Aegis apud Græcos varia significat. Pelliceum tegmen, quod gestant Afri: præterea maris intumescentis undas, ac ventorum procellas & turbines. Alii malunt esse ferè ex coronamentis contextum. Nec desunt, qui putent significare sacerdotem, quæ Athenis solita sit ferre sacram Aegidem, & ita ingredi ad eos, qui nuper duxissent uxores. Vnde factum proverbium: Aegis venit. Quod Suidas indicat dici solitum de iis qui petulanter & impudenter agerent. Vide Erasm. in Chiliadibus. ¶ Est præterea Aegis, scutum Iovis, & Palladis, Iliad. 4. 5, in cujus medio erat Medusæ Gorgonis caput serpentibus vice crinium terribile: quod qui intuebantur, mox vertebantur in lapides: ut apud Ovid. 4. Metamorph. habetur. ¶ Est etiam Aegis, lignum densum, medullæ simile, in larice fœmina nascens, mellei coloris: ex quo pictorię tabulę fiebant, & codicilli immortali penè materia, nullaque rimis aut fissuris obnoxia. Autor Plin. libro 16. cap. 39.

Aegisonus, ut Aegisonum pectus Palladis, apud Valer. Flacc. lib. 3. Argonaut.

Aegithalos, αἰγίθαλος, Avis est apud Aristotelem quæ à Theodoro Parus vertitur. Hermolaus in Plinium.

Aegithus αἴγιθος, Aviculæ nomen est, irreconciliabiles cum asino simultates exercens, quòd nidus ejus, quem ferè in carduis struit, ab asino dissipetur. Contrà ægithus, quoniam alia parte nocere non potest, asini ulcera erodit. Plin. lib. 10. c. 74.

Aegītĭs, penult. prod. αἰγῖτις, Herba est Dioscoridi, quæ notiore nomine Anagallis dicitur.

Aegĭŏgă. ἐκλογαί, pen. correpţ. Caprarum seu rerum pastoralium sermo dicitur, quasi αἰγῶν λόγος. At Ecloga, ἐκλογή, sine diphthongo, electio vel explanatio, sive elegantia dicitur, ut inquit Plin. lib. 4. epist. & Euseb. lib. 4. Eccl. hist. contra Tortellium. Sed vox Aegloga qua majores nostri Virgilii Bucolica inscripserāt, jampridem est à doctis explosa.

Aegŏcĕphălŭs, αἰγοκέφαλος, pen. corr. Avis est linguæ carens. Vide Arist. lib. 2 de Anim. & Plin. lib. 11. cap. 37.

Aegŏcĕrōs, ōtis. [αἰγόκερως. Ger. Ein Steinbock] Signū cœleste est, quod à nobis *Capricornus* dicitur, quod Sol ingrediēs, Solstitium hyemale efficit. Poëtæ fabulātur hunc ex Amaltheę nymphæ capra natū fuisse, & eodē lacte cū Iove educatum: qui postea cœli imperio potitus, veterem collactaneum inter astra collocavit. Invenitur etiā accusativus Aegoceron, ut & apud Græcos poëtas αἰγοκέρων pro αἰγοκέρωτα, & αἰγοκέρῳ, pro αἰγοκέρωτι: Non ab αἰγόκερος, per o quod est ineptissimū, sed Attica per ω declinandi forma. Lucanus: Aegoceron, Cancrumque tenet. ¶ Est etiam Aegoceros, αἰγόκερως Dioscoridi, sive (ut apud Plinium legitur) Aegoceras, herba quæ notiore nomine Fœnumgræcum appellatur: ita dictum, quòd semen habeat in siliquis caprino cornu similibus. Vide Plin. lib. 24. cap. ult.

Aegōn

Aegōn, ōnis, pen. genitivi prod. αἰγὼν. Idem quod caprile: hoc est, stabulum caprarum.

Aegōlethrōs, αἰγόλεθρος, Herba est in Ponto alba, ex cujus flore apes decerpunt mellis genus amarum, quod Heracleoticum, vel Ponticum vocatur: dicta à capris interimendis. αἴξ enim capram, & ὄλεθρος perniciem significat.

Aegōliōs, αἰγωλιὸς, Ulula, Aegolius Plin. lib. 10 cap. 60. quam describit ex Arist. hist. lib. 6. cap. 6. [Gall. *La Dame*. Italic *Barbaiano*, Polon. *Puhacz*.] Avis est lucifuga: cui ungues adunci, color rufus nigro conspersus, oculi prægrandes, cujus vox lugubris ululatu Hanc & Parram vorat Plin. lib. 18. cap. 29. Cujus præter Horatium 3. Car Ode 27. meminit Festus Pompeius.

Aegōnōmŭs, penult corr. m. f. [αἰγονόμος. Gall. *chevrier, garteur de chevres*. Ital. *Pastor di capre*. German. Ein Geissen oder Geißhirt Hispan. *Cabrero, cabrerizo*. Polon. *Koziarz*. Vngar. *Keczke pásztor*. Angl. *A goate, herd, or goateheeper*.] Caprarum ductor: qui & Aepolus, αἰπόλος dicitur, quasi αἶγας πολῶν: id est, capras pascens.

Aegōnychōn. αἰγώνυχον. Germ. Steinhirs.] Dioscoridi herbam illam esse docet Ruellius, quæ in officinis *Milium Solis* appellatur. Alio nomine Lithospermum vocatur.

Aegōphthălmŭs, à Plin. lib. 37. ca. 11, gemma quædam appellatur. quæ caprini oculi speciem præ se fert. αἰγόφθαλμος.

Aegrē. Aegreo Aegresco. Aegrimonia. Aegritudo, Aegrotus, Aegroto, Aegrotatio. Vide AEGER.

Aegypios, & Gypas, αἰγυπιὸς, ἢ γῦπας, Græci vocant, quos Latini vultures [Germ. Geyr. Belg. Gheir. Vngar. *Sas keselyö*.]

Aeeli, ἀέλιοι vel ἀέλλοι dicuntur, quibus duæ sorores nupserunt. Vide Cæl. Rhodig. lib. 28 cap. 24.

Aelūrŭs, penult prod. [αἴλουρος. German. Ein Katz. Belg. Een Katte.] Latinè catus, & felis dicitur Arist. de Animal. Aeluri & Ichneumones tot numero pariunt, quot canes. Aelian. hist. Animal. lib 7: Aelurorum mas quidem libidinosissimus est: fœmina autem amantissima prolis. fugit coitum cum maribus, quoniam semen emittunt calidissimum, & quasi igneum genitalia adurens. Hoc cernens mas, commouens fœtum dilaniat: illa verò prolis desiderio, maris libidine ardentes aditur rursus. Gell lib. 20. ca. 7. Aelurorum quoque oculi ad easdem vices Lunæ, majores fiunt aut minores.

Aemŭlŏr, aris. penult corr. d. p. cum accusativo junctum, idem quod imitor. [מקנא ... *haldeh bedhereh*. ζηλόω, φιλονεικέω. Gall. *Imiter, tascher à faire aussi bien qu'vn autre*. Ital *Imitar à concorrenza*. German. Mit eyfer nach thun / Nachfolgen Hispan. *Remedar en bien*. Polon. *Nasladowacz*. Vngar *Követni*. Angl. *To studie to do as well as other, to followe*] Cicero pro Flacco: Omnes ejus urbis instituta laudare faciliùs possumus, quàm æmulari. Terent. in prol Andr. Quorum æmulari exoptat negligentiam potiùs quàm istorum obscuram diligentiam. Horat lib. 4. Carm. Pindarum quisquis studet æmulari. ¶ Interdum hoc casu. Plaut. in Mercat. Aemulari quia non licet, ioviden. ¶ Interdum ponitur pro invideo, & tum dativo ferè semper jungitur. [קנא *kinné*. φθονέω. Gall *Estre marri qu'on ne face qu'a vn autre*. Ital. *Invidiare vno rammarico con desio di havere lo altrui*. German. Vergönnen/ vergünstig seyn. Hispan. *Aver embidia, remedar en mal*. Polon. *Zajrzeć*. Vngar. *Irigyleödni*. Angl. *To envie*] Cicer. 2. Tusculan. Obtrectare alteri, aut illa vitiosa æmulatione, quæ rivalitati similis est, æmulari, quid habet utilitatis? Et paulò pòst: Quumque corporis facibus inflammari soleamus ad omnes ferè cupiditates, eoque magis incendi, quòd his æmulemur, qui ea habent, quæ nos habere cupiamus, &c. ¶ Propriè autem Aemulari significat cum quadam invidia atque ambitione & quasi certamine conari alienum opus superare, ut inde majorem gloriam consequamur, quàm ille quem æmulamur. Plin. ad Genit. lib. 7: Tu mihi bonum animi facis, qui libellos meos de ultione Helvidii, Demosthenis orationi κατὰ Μειδίου confers. Quam sanè cùm componerem illos, habui in manibus non ut æmularer (improbum enim ac penè furiosum) sed tamen imitarer & sequerer tantum quantum aut diversitas ingeniorum maximi & minimi, aut causæ similitudo pateretur.

Aemŭlātĭo f. t. Imitatio virtutis, invidia Nam & in bonam & in malam partem accipitur [קנאה *kinéah*. ζῆλος. ζηλοτυπία Gall. *Envie d'ensuivre quelqu'vn, ialousie*. Ital *Il cor referire, l'imitare altri in qualche opera industriosamente*. German Nachfolgung/ Eifer. Item, Vergunst Belg. Naevolghen ghemt hoet oft liefde. Hispan. *Remediamiento en bien ò en mal, embidia*. Polon *Nasladowanie, namiętność*. Vngar. *Kövétés, és Irigykedés*. Angl. *Following of vertue, and a in fall wing the n ders of another*] Cic. Tusc. 4: Aemulatio dupliciter dicitur, ut in laude & in vitio nomen hoc sit. Nam imitatio virtutis æmulatio dicitur: & est æmulatio ægritudo, si eo, quod concupierit, alius potiatur, ipse careat.

Aemŭlātŏr, oris. idem quod Aemulus. Cic. Attic. lib. 2: Servilius æmulator Catonis. ζηλωτής.

Aemŭlŭs, Invidus, m. f. [מקנא *mekanné*. φθονερός. Gall *Imitateur, envieux*. Ital. *Imitatore della altrui opera invido*. German. Nachfolger eines dinges/ Vergünstig. Belg. Een voerer ende nevolgher. Hispan. *Embidioso en bien y mal*. Polon. *Zazdrośny, przeciwnik*. Vngar. *Irigy*. Angl. *An follower, that envyeth*] ut, Aemula, senectus, apud Virgil. Aeneid. Quæ quasi invidere nobis videtur jucundiores ætatis fœlicitatem. ¶ Item eiusdem rei studiosus sectator, atque imitator. ζηλωτής, Cicer. Attic. 6: Licebit cum solus ames, me æmulum non habebis. ¶ Eiusdem musæ æmulus, pro eiusdem artis studioso, usurpatur à Gellio proverbii vice. Aemulus alicujus de re aliqua: Id est, contendens cum aliquo de re aliqua. Plin lib. 15. cap. 18: Fama æmula Herculei laboris: non minor quàm quæ de Hercule olim ferebatur: vel quàm si adventaret Hercules. Sil Italic. lib. 4.

Aemulum Solis & Lunæ, sydus Veneris, Plin. lib. 2. cap. 8: Aemula labra dixit Martialis lib. 1.

Aēneŭs, a, um, penult. corrept. idem est quod æreus. [נחושת *nachusch*. χάλκεος. Gall. *Qui est de cuivre ou d'airain*. Ital. *Cosa fatta di bronzo*. German. Erin/ Das von Ertz gemacht ist. Hisp. *Cosa de alambre ò rame*. Polon. *Miedziany*. Vnga. *Rezes, valo*. Angl. *Made of brasse or copper*.] Colum. lib. 12 cap. 20: In coctura æruginem remittunt ænea vasa. Cic. 6. Ver Lectos æratos & candelabra ænea Vide AHENEVS.

Aeneātōrēs. Dicti sunt tubicines ab ænea tuba. [מחצצרים *machtsetsrim*. σαλπιγκταί. Gall. *Trompeteurs* Ital. *Trombetti*. German Trommeter. Belg. Trompetteerс Hispan. *Tanñedores de trompetta*. Pol. *Trebacz*. Vng. *Trombitások*. Angl. *Trompetterres, which blowith the trompette*] Ammian. lib. 19: Quum supercesset exiguum noctis eneatorum clangore ductores urbem, ut mox casuram, terribili corona cinxerunt. Suet. in Cæs. Dict. cap. 32.

Aenĭgmă, atis, n. t. [חידה *chidá*. αἴνιγμα. Gall. *Enigme, Sentence obscure & couverte*. Ital. *Enigma, all goria oscura*. Germ. Ein Rätterschafft/ ein spitzfündige Frag. Belg. Een verborghen vraghe oft raetsel. Hisp. *Sentencia obscura*. Po. *Gadka wystowasa*. Vngar. *Mese*. Angl. *A ridle, or intricat question*.] Obscura allegoria, vel quæstiuncula obscura, quæ difficile intelligitur nisi aperiatur, ab αἰνίσσω, obscurè, loquor, innuo. Innuitur enim quiddam, quod pluribus explicandum est. Hujusmodi est illud libri Iudicum: De comedente exivit cibus, & de forti egressa est dulcedo. Gel. l. 12. c. 6: Quæ Græci dicunt Aenigmata, hoc genus quidam ex nostris veteribus Scrupos appellarunt.

Aenigmătĭcŭs a, um, αἰνιγματικὸς, Obscurus, & ænigmatibus involutus.

Aenigmătistēs, [αἰνιγματιστὴς, Germ Ein Rätterschafft meister/ der Rätterschafft auffgibt. Belg Een dee raetsele vraecht. Vngar. *Mesellö, Meselö*.] Qui ænigmata facit, seu proponit. Hieronymus contra Iovin. Sed quid ad nostrum ænigmatisteo, cujus libros multò difficilius est nosse, quàm vincere.

Aenum, genus vasis, ab ære, quod & racabus sive caldare dicitur [χαλκεῖον Germ. Ein Kessel Belg. Een Ketel oft panne.] Dividitur quandoque diphthōgus per diæresim, & tunc (ut Serv. docet) aspiratio interponitur, ut apud Horatium: Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum. Virg. Aut foliis undam tepidi dispumat aheni.

Aenŭs, adjectivum, idem significat quod æreus. Virgil. 2 Aen. & luce coruscus ahena. Quem Virg. locum Gell. lib. 2. cap 3. testatur se vidisse in vetustissimo exēplari, & Virgilii (ut ipse credebat) archetypo: ubi aspiratio in dictione aena non interposita erat literis quemadmodum nunc scribimus, sed Græcorum more literis superposita.

Aenus, adjectivum, Vide AHENVS.

Aequābĭlis, Vide AEQVVS.

Aequævŭs, Aequalis, eiusdem ætatis, ab æqualitate ævi. [בן גילו *begbil* ὁμῆλιξ. Gal. *D'vn mesme aage*. Ital. *Della medesima età*. Germ. Gleiches alters. Hisp. *Cosa de igualedad*. Pol. *Rownich albo, Iednich lat*. Vng. *Egy idös*. Ang. *Of the ame age*.] Virg 2. Aen. Vt regem æquævum crudeli vulnere vidi Vitam exhalantem. Nomen est propriè poëticum: nam Aequalis oratorium est Plinius tamen hac voce est usus lib. 6 cap. 44.

Aequāmentum, Aequatio est: quod & Libramentum dicitur, æqua utrinque portione propendente. ἰσοστάσιον. Sic enim vertit Gaza locum Arist. de Animalibus.

Aequănĭmis, & hoc Aequanime, & Aequanimus, a, um, qui est æqui animi. qui nec prosperis extollitur, nec adversis frangitur. [ארך אפים *erech appájim*. εὔθυμος, ἰσόψυχος. Gall. *Qui prend bien les choses qui suruiennent sans se fascher & ennuyer*. Ital. *Quello che è d'animo temperato*. German. Demütig/ der alle zufäll mit geduldt trag. Belg. Gestadich van herten. Hisp. *Paciente y suffrido*. Pol *Dobrotliwy stały w szczęściu y w nieszczęściu*. Vngar. *Tsendez szivü*. Ang. *Patient, which tak eth all in a good part*.] Ausonius: Aequanimus fiam te iudice, sive legenda, Sive tegenda putes carmina quæ dicimus.

Aequănĭmĭtās, f. t. Favor, & propitius animus. [ארך אפים *erech appájim* ἰσοψυχία, εὐθυμία. Gall. *Patience*. Ital. *Temperanza d'animo*. German. Demut. Hisp. *Pasientia, y suffrimento*. Polon *Ziczliwość, Skłonność*. Vngar. *Io akarat*. Angl. *Patience in adversitie as in prosperitie*.] Terent. in Adelph. Facite, æquanimitas vestra Poetæ ad scribendum augeat industriam.

Aequănĭmĭtĕr, Moderatè patienter æquo animo. [εὐθύμως, sive ἰσοψύχως, Germ. Gedultiglich Belg. Lydsaemlick/ gheduldelick.] Macrob. Satur lib. 2. cap. 4. Cùm æquanimiter aliqua etiam jocis mordaciora pertulerit.

Aequātĭo, Vide Aequo, æquas in AEQVVS.

Aequātŏr, toris, Circulus in cœlo sphæram dividens in duas partes æquales, parem utrimque versus polos Mundi distantiam relinquens, in quem quum Sol inciderit (quod bis contingit in anno: semel in principio Arietis, atque iterum in principio Libræ) dies fiunt æquales nocti in toto orbe terrarum. ἰσημερινὸς.

Aeque,

Aeque, vide AEQVVS.

Aequidiale, dictum ab antiquis, quod nunc dicimus Aequinoctiale, quia nox, dici potiùs quàm dies nocti annumerari debet. *ἰσημερινόν*. Sic etiam Aequidies *ἰσημερία*, quod nunc Aequinoctium Festus. Architrenius lib. 8. ca. 9: -Aequator sole statione reflectit Aequidiemque facit.

Aequidici versus *ἰσοκωλοι* dicuntur, qui singulis proportionibus *ἀντίθετα* apparant versus dictiones: ut, Alba ligustra cadūt, vaccinia nigra leguntur. Albis enim nigra, ligustris vaccinia attribuit, & cadentibus legenda assignavit. Hæc ex Diomede Grammatico lib. 3.

Aequiformis, *ἰσόσχημος*. ut versus æquiformis, apud Diomedē Grammatic. lib. 2.

Aequilatatio, *ἰσοπλατής*, *εος*. Nomen duriusculè compositum ex æquo & latum, quasi æqualium linearum secundum latitudinem productio. Vitruv. lib. 2 cap. 8: Tunc ab centro diducto circino ad lineam planitiæ æquilatatio signetur.

Aequilanium, n. s. videtur ex æquus & lana compositum. Festus: Aequilanium significat ex toto dimidium, dictum à lavatione lanæ, quæ dicitur æquilanio redire. quum dimidium decidit sordibus. Scribitur in nonnullis codicibus, Aequilaviū, ut sit ab Aequus & lavo, lavas.

Aequilibrium, n. s. Aequatio libræ: [פלס *pèles* משקל *mischkál*. *ἰσοῤῥοπία*. Gall. *Pareil poix, entre deux fers.* Ital. *La languetta della bilanza.* German Gleiche der wag/wann die wag gleich instht. Belg. Als die waghe stare/oft ghelycke. Hisp. *Peso que yguala à otro tanto peso.* Pol. *Rowne postanowienie wagi.* Vngar. *Ig yenlö mertek.* Ang *Equall weight.*] quod & Aequamentum & Libramentum dicitur & Trutina, quum pro bilancis seu stateræ lingua sumitur. *ζυγός*. Gellius: Nunc cui membrum ab alio ruptum est, si ipse eidem rumpere per talionem velit, quæro an efficere possit rumpendi pariter membri æquilibrium.

Aequilibris, & hoc bre, penult. product. Ex Aequus & Libra compositum, propriè significare videtur, quod ad libram æquali constat pondere, ut si dicas. Hi nummi sunt æquilibres: id est, æquali pondere. [במשקל אחד *bemischkál echádh* שוה *schaveh*. *ἰσόῤῥοπος*. Gall. *Tout d'vn poix, d'vn mesme poix.* Ital. *Di vgual peso.* Germ Gleichgewichtig. Hisp. *De peso ygual.* Pol. *Rownei wagi.* Vngar. *Egyarant nyomó.* Ang *Of the same weight.*] Transfertur tamen ad aliam æqualitatem. Vitruv lib. 5 cap. 12: Sesquipedales margines struantur æquilibres ei planitiæ, quę suprà scripta est: hoc est, omnino æquales, quasi ad libram æquati, vel quasi æqualiter librati.

Aequilibritas, atis, f. t. æquabilitas, æquabilitas. [*ἰσονομία*. Vng. *Egyarant vi onyomás.* Ang. *Equalnes of weight.*] Cicer. primo de Nat. deor. Confugit ad æquilibritatem: sic enim *ἰσονομίαν* (si placet appellemus.

Aequimanus, penult corr. idem quod ambidexter, qui scilicet utraque manu æquè utitur: nos enim sinistram immunē & propemodum ineam utilem quæ gerimus: quibusdam utraque est munifex & operosa. Isidorus æquimanus appellatur, qui utraq; manu gladio incunctanter utitur.

Aequimentum, ait Nonius: sed melius Equimentum: de quo vide suo loco.

Aequinoctium, n. s. Ab æqualitate noctium dicitur, quod tunc dies & nox horarum spatio æquales sint. [שווי *schivvúi* יום *bejóm.* *ἰσημερία*. Gall. *L'equinoxe* Ital. *Equinottio.* Germanic. Die zeit/so tag vnd nacht gleich sind. Hispan. *La ygualdad del dia y de la noche.* Vngar. *Az eynekes napnak egyenlö volta.*] Cic. ad Attic. Nunc quidem æquinoctium nos moratur, quod valde perturbatum erat. Duo sunt autem æquinoctia. Vernale scilicet & Autumnale. Vernale fit quarto Idus Martias. vel circa octavum Calend. April. & in octava parte Arietis conficitur. Autumnale decimo octavo Calend Octobr. ante Vergiliarum occasum, diebus quadraginta. Annum enim olim in duas tantùm partes dividebāt: hoc est, in æstivum, & hyemale solstitium. [Pol. *Rowna nocy z dniem*]

Aequinoctialis, adjectivum: [*ἰσημερινός*. Gall. *Equinoctial.* Ital. *Cosa pertinente all equinottio.* Germanic. Das zu der tags vñ nach e gleiche gehört. Hispan. *Cosa de aquella ygualdad.* Polon. *Rownosyci wrzeja.* Ang. *Equinoctial.*] ut, Tempus æquinoctiale & Horæ æquinoctiales, quarum 14. exæquant diem naturalem. Plinius libro 2. capite 73: Sic fit, ut vario lucis incremento in Meroë longissimus dies XII. horas æquinoctiales, & octo partes unius horæ colligat. Catul. Iam ver egelidos refert tepores, Iam cœli furor æquinoctialis, Iucundis Zephyri silescit auris.

Aequiparo. as, penult corr. Comparo, æquo. [שוה *schivvah*. דמה *dimmáh* *ἰσόω*. Gall. *Egaler, parangonner.* Ital. *Agguagliare.* German. Vergleichen. Belg. Vergheliyken. Hispan. *Ygualar vna cosa a otra.* Polon. *Zrownaia.* Vng. *Egyenlö vészem.* Ang. *To compare, to mak equall.*] Cicer. 5. Tusc. Nemo est qui factis me æquiparare potest. Virgil. 3. Eclog. Nec calamis solùm æquiparas, sed voce magistrum.

Aequiparabilis & hoc le. om t. Comparabilis, æqualis. [דמה *dimeh*. *ἰσωτός*. Gall. *Equiparable, digne d'estre egalé.* Ital. *Cosa che si può comparare.* German. Gleichlich / Das wol zu vergleichen ist. Hispan. *Cosa que se puede ygualar.* Polon. *Latwi do zrownania.* Vngar. *Hasonlíthato.* Ang. *Equall, comparable.*] Plaut. in Trin. Ita tu nunc dicis, non esse æquiparabiles vestras cum nostris factiones, atque opes.

Aequiparatio. f. t. Comparatio, æquatio. [דמיון *dimjón*. *ἰσωσις*, *σύμβλησις*. Gall. *Egalement, comparaison* Ital. *Comparatione, parragone.* German. Vergleichung Hispan. *Ygualdad.* Polon. *Zrownanie.* Vngar. *Hasonlítás.* Ang. *Comparison.*] Gell. lib. 4. c. 3: Aequiparatio ipsa plerumque & parilitas virtutum inter se consimilium.

Aequipes, *ἰσόπους*, *ἰσοσκελής*. Apuleius lib. de Dogmate Platonis: Aequipedum verò trigonum efficere ex sese quadratum: Quadratum verò cubum. Diomedes Gram. lib. 3: Aequipedi sono tubicen spondalium canere jubebant.

Aequipolleo, les, per duplex l, Parem potestatem habeo, idem valeo: [*ἰσοδυναμέω*. German. Gleiches vermögens seyn. Belg. Van gheliycken vermögen sin. Vngar. *Egyenlö hatalmu vagyok.* Ang. *To haue equall power.*] & Aequipollentia, æquivalentia. Perottus.

Aequipondium, ex adiectivo Aequum, & Pondus. Ponderis æqualitas.] פלס *pèles* משקל *mischkál*. *ἀντίσταθμος*. Gall. *Egal poix.* Ital. *Contrapeso giusto.* Germ Gleich gewichte. Hispan. *Peso que yguala à otro tanto peso.* Polon. *Rownosyci wagi.* Vngar. *Egyarant nyomo terhh.* Angl. *Equall weight.*] Ut si dicas, Aurum dedi ad argenti æquipondium. Legitur hoc nomen apud Vitruv. lib. 10: cap. 8: apud quem & Sacoma pro eodem.

Aequitas. Aequo, æquus, Vide AEQVVS.

Aequivaleo, es, penult. corrept. æquipolleo: assequor, tantundem valeo. [שוה *schaváh* ערך *harach*. *ἰσοδυναμέω*, *ῶ*. Gall. *Valoir autant.* Ital. *Poter parimente.* German. Gleich vermögen / gleich gelten. Hispan. *Valer otro tanto.* Polon. *Iednako waże.* Vng. *Egyenlö vagyok.* Ang. *To be of alyk valeur.*] Ovid. de Philomela: Nam quanvis aliæ volucres modulamina tentent, Nulla potest modulis æquivalere tuis.

Aequivocum. A Marciano vocatur Plurivocum, quando pluribus rebus eadem est appellatio. ut Aries. Nam & machinamentum quo muri expugnantur, & sidus in cœlo, & animal in terris Aries vocatur. *ὁμώνυμον*.

Aequor, oris, n. t. Mare dicitur, quòd æquam superficiem habeat sive planum sit, nullis jam à tempestate fluctuantibus procellis. [מישור *mischór*. *πέλαγος*. Gall. *Vne plaine, le plan de la mer.* Ital. *Mare, pianura.* German. Das Meer. Belg Die Zee/ende vlacheyt/oft effenheit des velde Hisp. *Llanadura del mar ò del campo.* Polon. *Morze.* Vngar. *Tenger.* Ang. *The sea.*] Cic. Academ. Quæst. Quid tam planum quàm mare: ex quo etiam æquor illud poëtæ vocant. Virgil. 1. Aeneid. 1: Heu quæ nunc tellus, *inquit*, quæ me æquora possunt Accipere? Idem Georg. 3: At priùs ignotum ferro quàm scindimus æquor. Interdum ponitur pro planitie ipsius terræ. Cic. de Div. 1: Sic enim Aegyptii, sic Babylonii in camporum patentium æquoribus habitantes, quum ex terra nihil emineret, quod contemplationi cœli officere posset, omnem curam in siderum cognitione posuerunt. ¶ Quandoque pro aëre. Virg. 1. Aen. Aspice bis senos volitantes æquore cygnos.

Aequoreus a. um, Quod ad æquor pertinet. [*πελάγιος*. Germ. Des Meere. Vng. *Tengeri.*] Mart. lib. 13: Hic scarus æquoreis qui venit obesus ab undis. Virgil. 4. Aen. Et genus æquoreum, pro piscibus. Bustum æquoreum: id est, sepulchrum in littore maris erectum. Valer. Flac lib 5. Argonaut. Talis ab æquorei consurgens aggere busti Emicuit.

Aequus, a, um. in quo nihil eminet, nihilque est inæquale. [ישר *iaschár* שלם *schalém*. *ὁμαλός*, *ἴσος*. Gal. *Plain & vni, esgal, raisonnable, equitable.* Ital. *Vguale piano giusto.* Germ. Eben / gleich. Belg. Effen, gheliyck, ferwelich Hispan. *cosa ygual, ò justa ò suficiente.* Polon. *Rowny.* Vng. *Sik, igyenös, igaz.* Ang. *Plaine, egall.*] Cicer. pro Cecin. Sed ne æquo quidem & plano loco. ¶ Interdum ponitur pro integro, probo & justo, quique nullam in partem se inclinet. Cic. 6. in Verr. Prætor æquus & sapiens dimitti jubet, senatum. [Germ. Ein billicher/ein gerechter. Belg. Billick] ¶ Ponitur aliquando pro favente, vel suffragante: & hoc interdum cum dativo, Te mihi equum præbere debebis. Cicer. ad Attic. Consequens, ut eos ipsos, contra quos statuas, æquos placabilesq; dimittas. Ad rem quoque aliquando refertur, ut Aequa conditio, æqua lex, æqua postulatio. Terent. in Eun. Quare æquum est vos cognoscere & ignoscere. ¶ Aliquando equus, pro æquali legitur, sive æquè magno. Terent. in Eunucho: O Thais, Thais, utinam esset mihi pars æqua amoris tecum. Virg. 2. Aeneid. -sequiturque patrem non passibus æquis. ¶ Aequum neut. gen. idē quod æquitas, *τὸ ἐπιεικές*. Virg. 2. Aen. -cadit & Ripheus justissimus unus, Qui fuit in Teucris, & servantissimus æqui. Estque naturalis quædam moderatio, quæ in pectoribus hominum residet, nec satis legi præscribi potest. Definitur aliter absoluta bonitas & æquitas, & viri medulla, germanaq; justitia. Item jus non lege comprehensum: id est, legitimum, sed legitimi juris emendatio, Græcè *ἐπιείκεια*. Aequus judex, quem vulgus non suspectum judicat.

Aequi bonique facio, in bonam partem accipio. [*ἐν ἀγαθῷ μέρει τίθημι*. Gal. *Prendre en bonne part.* Ital. *Pigliare in bona parte.* Germanic. Zu dem besten theil auffnemmen vnd verstehn. Hispan. *Tomar in buena parte.* Polon. *Przyimuię za dobre, mam za dobre.* Vngar. *Végre magyarázom.* Angl. *To tak in a good part.*] Potest etiam accipi pro non magni pendo. *ὀλιγωρῶ* *αὐτοῦ τι*. Terent. Cæterùm equidem istuc Chreme, æqui boniq; facio. Liv. Ne serpat latiùs contagio ejus mali, nos æqui bonique facimus. Cicer. ad Attic. sine copula dixit, aequi boni facit. Hæc lo-

Hæc loquendi formula à jurisperitis est profecta. Illi enim Aequum bonum appellant, quando non stricto & summo jure, sed ex æquitate naturali, quæ est legitima iuris moderatrix, negotium deciditur. ¶ Ex æquo & bono statuere arbitrari, censere, æstimare. ¶ Aequum & bonum impetrare: id est, suum obtinere, rem suam recipere, quod æquum erat auferre.

Aequābĭlĭs, om. t. æqualis. [ישר jaschár. ἴσ☉, ὁμαλὸς, ἰσόνομ☉. Gall. *Egal, bien proportionné*. Ital. *Vguale*. Germ. Gleich. Hispan. *Cosa tambien ygual, y amigable*. Polon. *Kształtny, gładký*. Vngar. *Igyenlö*. Ang. *Egall*.] Cicer. Offic. 1: Sed hóc colendum est æquabile, & temperatum orationis genus: hoc ast, quod uno tenore incedit, nec multis figuris & affectibus variatur, sicut solet orationum stylus. Idem pro Cecinna: Quod æquabile inter omnes, & omnibus unum esse possit.

Aequābĭlĭtās, f. t. æqualitas. [ישר jóscher מישור mischór. ἰσότης, ὁμαλότης. Gall. *Esgalité*. Ital. *Vgualità*. German. Gleichförmigkeit. Hispan. *Ygualdad*. Polon. *Jednostajność*. Vng. *Igyenlöség*. Ang. *Equalitie*.] Idem ferè quod æqualitas: hoc est, certus quidam rerum modus, & constantia: vel sibi constans, & nullâ parte in virium inclinans ratio: ut Aequabilitas vitæ, in qua nulla est perturbatio, neque varietas aut discrepantia. Cicer. 1. Offic. In liberis verò populis, & in juris æquabilitate exercenda etiam est facilitas. Ibidem: Aequabilitas tum universæ vitæ, tum singularum actionum maximè decora est.

Aequābĭlĭtĕr. [ὁμαλῶς, ἰσονόμως. German Gleichlingen. Vng. *Igyenlö képpen*.] Idem 2. Orat. genus facetiarum æquabiliter in omni sermone fusum. Idem 2. de Nat. deor. Tactus autem toto corpore æquabiliter fusus est.

Aequālĭs, om. t. par æquè magnus, æquabilis. [שוה schovéh שוה ... ἴσ☉, ὁμαλὸς. Gall. *Pareil, esgal*. Ital. *Piano, vguale*. German. Gleich. Hispan. *Co a ygual a otra cosa*. Polon. *Rowny*. Vngar. *Egyaránt, Igyenlö*. Ang. *Alyk, equall*.] Cic. 3. de Leg. Paupertatem divitiis etiam inter homines æqualem esse voluimus. Idem 3. de Oratore: Et Cretici æqualis Pæan, qui spatio par est, syllaba longior. ¶ Interdum accipitur pro simili, ὅμοι☉. Plin. Quum & ipse æqualem fortunam expertis fuissem. ¶ Refertur & ad ætatem: dicunturque æquales, ἥλικες, qui pares sunt ætate & æquè multos numerant annos. Coætanei verò ὁμηλικιῶται dicuntur, qui ætate eadem vixerunt, etiamsi alter altero annis multis fuerit major. Sic Ciceronem, & Augustum coætaneos fuisse dicemus, æquales verò nequaquam. Cicer. in Catone: Nec cum æqualibus solùm, qui pauci admodum restant. Idem de Clar. Oratoribus: Livius Ennio æqualis fuit. ¶ Proverbialiter dicimus Aequalis æqualem delectat. ἥλιξ ἥλικα τέρπει. pares enim facillimè congregantur. Nam prima familiaritatis conciliatio proficiscitur ab ætatis æqualitate, quam Græci vocant ὁμηλικίαν. Ad quod alludens Homerus in Odyss. ο, ait: αὐτὰρ καὶ ὁμήλικες εἰμέν. id est: quin etiam sumus æquævi. Vide Aristotelem primo Rhetoric.

Aequālĭtās, f. t. Similitudo, paritas, seu æquabilitas. [ישר jóscher מישור mischór. ἰσότης, ὁμαλότης. Gall. *Esgalité*. Ital. *Vgualità*. Germ. Gleiche. Hispan. *Ygualdad*. Polon *Równość*. Vngar. *Valaminek egyaránt való volta, Igyenlöség*. Ang. *Equalitie, lyknes*.] Cicer. Topic. Multa autem sunt quæ æqualitas ipsa comparantur. Plin. lib. 30. cap. 31: Carnesque quæ excrescunt, ad æqualitatem redigit: explet quoque, & ad cicatricem perducit. ¶ Parœmia Pythagorica est, Amicitia æqualitas. Amicus alter ipse: Τὴν φιλίαν ἰσότητα εἶναι, καὶ μίαν ψυχήν. Τὸν φίλον, ἕτερον αὐτόν. Neque enim quicquam non commune, ubi fortunarum æqualitas: neque dissensio, ubi idem animus: neque divortium, ubi coagmentatio duorum in unum. Vide Arist. Magnor. Moral. 2. & Plat. de leg. 6. ¶ Huic proverbio est illud simile, Aequalitas haud parit bellum, τὸ ἴσον πόλεμον οὐ ποιεῖ. Aequalitate enim continetur concordia, inæqualitas discordiarum est mater. Solonis est apophthegma in Plutarcho.

Aequālĭtĕr, æquabiliter, similiter, pariter, ex æquo. [בשוה beschavéh יחד jáchadh. ὁμαλῶς, ἴσως. Gal. *Esgalement, pareillement*. Ital. *Vgualmente*. German. Gleichlich. Hisp. *Ygualmente*. Polon. *Rownie, Takže, wraz*. Vnga. *Egyaránt, Igyenlö képpen*. Ang. *Equalie*.] Cicer. 4. Acad. Aequaliter omnibus abrogatur fides: hoc est, tàm his abrogatur quàm illis.

Aequē, adverbium, pariter, similiter, æqualiter, justè. [יחד jachadh במישור bemischór בצדק betsedhék. ὁμοίως. Gal. *Aussi, pareillement, iustement*. Ital. *Giustamente, vgualmente*. German. Billiglich. Hispan. *Ygualmente ò por tambien, ò iustamente*. Polon. *Wraz*. Vngar. *Azon képpen, Igyenlö képpen*. Ang. *Equallie, iustlie*.] Seneca: Iudex qui parte inaudita altera aliquid statuit, etiam si æquè statuerit, haud æquus fuit. Cicer. 1. Offic. Benevolentia civium non æquè omnes egent. Idem Famil. 13: Literæ utique nostrûm propè æquè gratæ erant. ¶ Interdum significat Tàm, vel Tantùm, vel Similiter, ὁμοίως, & admittit Ac, vel Atque, vel Vt. Sueton in Cæsa. Nihil æquè, ac judicis acerbitas profuit. Terent. in Andr. Miseræ æquè atq; ego. Cicer. Attic. Simul quòd æquè ea quæ sunt, ut ea quæ certè futura sunt videre non possum. ¶ Interdum admittit quàm, ut Suetonius in Claudio: Sed nihil æquè quàm timidus ac diffidens fuit.

Aequĭlībrālĭtās, ἰσονομία. Cic. de Nat. deor. Etsi alii legunt *Aequabilitas*, alii *Aequalitas*.

Aequĭtās, f. t. Aequalitas, æquum & bonum, æquum. [מישור mischór ישר jóscher צדק tsédhek. Gall. *Egalité, equité, moderation de droict*. Ital. *Pianura, iustitia*. German. Billigkeit. Hispan. *La iusticia que templa lo derecho*. Polon. *Słuszność, sprawiedliwość*. Vnga. *Igasság*. Angl. *Iustice, equitie*.] Cicer. 2. Offic. Difficile est cum præstare omnibus cupieris, servare æquitatem quæ est justitiæ maximè propria. Sæpenumerò autem accipitur Aequitas pro perfecta quadam ratione, quæ leges, strictúmque jus interpretatur, & emendat, nulla Scriptura comprehensa, sed solùm in vera ratione consistens. Cicero pro Cecinna: Omnino jam bene agis: à verbis enim recedis, & æquitate uteris. Idem pro Plancio: Fugisti sententiam legis, æquitatem omnem rejecisti. ¶ Pro eodem etiam dicimus Aequum & bonum. Idem pro Cecinna: Ex æquo & bono, non ex callido versutoque jure rem judicari oportet. ¶ Aequitas animi est constantia quædam ac moderatio, quum æquo animo, patienterque omnia ferimus, & in bonam partem accipimus. εὐγνωμοσύνη. Cicero 2. ad Atticum: Perspice æquitatem animi mei. Idem de Senectute: Novi enim moderationem animi tui & æquitatem. Pro eodem etiam legitur Aequitas absolutè. Idem in Pisonem: Quo in spectaculo mira Reipublicæ æquitas erat, uter eorum perisset, tanquam lanista. Cicer. in Partition. duplicem vim æquitatis constituit, cuius altera directi, & veri, & justi ratione constet: altera ad vicissitudinem referendæ gratiæ pertineat, quæ in beneficio Gratia, in iniuria Vltio nominatur.

Aequĭtĕr, ἴσως, adverb. pro æquè. Accius Antenoridis: Ad populum intelligo referendum, quoniam æquiter sententiæ fuere. Livius Aegistho: Nam ut pergam accensa, & prædam per participes æquiter partita est Nonius.

Aequo as, avi. p. Aequum, sive æqualem facio, comparo, complano. [שוה schivvah דמה damah. ὁμαλίζω. Gall. *Applanir, egaler, faire vni*. Ital. *Spianare*. Germanic. Eben machen / gleich machen. Hisp. *Ygualar vna cosa ò otra*. Polon. *Rownam*. Vng. *Meg igyenesítöm, egyaránt teszöm*. Angl. *To mak equall or plane, to mak euen*.] Plinius Aequato deinde pavimento infunditur oleum. Cicer. in Verr. 6: Quo in summo est æquata agri planities, & aquæ perennes. Et hæc propria est huius verbi significatio. ¶ Per translationem autem significat æqualiter divido. Virgil. 1. Aeneid. operumque laborem Partibus æquabat iustis. ¶ Aliquando continuo. Idem 9. Aeneid. fœlix si protinus illum Aequasset nocti ludum. ¶ Aequare solo urbes, domos, turres, ædificia, Vsque ad superficiem terræ diruere & complanare. Liv. 4. belli Pun. Solo æquata omnia inter salinas ac portam Carmentalem cum Aequimelio Lugaridque vico. Sic sæpe legimus urbem solo æquatam: id est, funditùs eversam sive dirutam. Aequare solo Dictaturam, Metaphoricè dictum pro Abrogare, & omnino abolere. Liv. lib. 6. ab Vrbe. ¶ Accipitur etiam frequenter Aequare. pro eo quod dicimus, Aequalem vel parem alicui facere, vel etiam quempiam aliqua in re assequi. Atque ita interdum construitur cum præpositione Cum Cic. de Legibus 3: Inventum est temperamentum, quo tenuiores cum principibus se æquari puterint. Interdum cum dativo. Idem Offic. 1: Vt non solùm orationes meas, sed hos etiam de Philosophia libros, qui se jam illis ferè æquarunt, studiosè legas Interdum absolutè. Cæs. Bell Gall. 1: Vt æquato omnium periculo spem fugæ tolleret. ¶ Huius composito Adæquo, Coæquo, Exæquo, & Peræquo, quæ secundum vim præpositionum significant.

Aequātĭō, verbale. f. t. Aequalitas. [ישור jóscher מישור mischór. ὁμάλυνσις. Gall. *Applanissement, egalement*. Ital. *Pareggiamento, equalita*. German Ein ebne/gleiche. Hisp *Obra de ygualar vna cosa a otra*. Polon. *Rownanie*. Vng. *Igyenesítés*. Ang. *A making of any thing equall or plane*.] Liv. 4. ab Vrbe: Nec excellere unum aut alterum ordinem in civitate, sed æquationem ad dignitatem fore credidit, &c.

Aēr m. t. [שחק schāchak אויר avir. ἀήρ. Gall. *L'air, vn des quatre elemens*. Ital. *Aere, aria*. Germanic. Der Lufft/oder die weite zwischen der Erden vnnd dem Himmel. Belg. Locht die weide tuschen den Hemel en die Erde/een van den vier Elementen. Hispan. *Ayre elemento*. Polon. *Powietrze*. Vngar. *Eeg, élsteó Eeg*. Ang. *The aire*.] Propriè dicitur medium spatium inter elementum ignis & terram, plus multò habens raritatis, quàm inferiora elementa. A Virgilio etiam inane vocatur, in Sileno: Namque canebat uti magnum per inane coacta Semina. Dictus Aër (ut quidam autumant) ἀπὸ τοῦ αἴρειν, ab eò quòd ferat terrum, vel quòd feratur. Sed credo potiùs dici, ab ἄημι: id est, spiro: unde producit ultimam. Liv. libr. 1: Aër & longi volvent Titana labores. Qui corripiunt, Claudiani depravata lectione falluntur, dum sic legunt: Lucidus umbroso miscebitur aër Averno. Vera siquidem lectio non habet *Aër*, sed *Axis*. Alioqui neque quantitatis ratio constaret, neque sensus conveniret. Hic autem aër partim ad terrenam, partim ad cœlestem materiam pertinet. Nam ille subtilis, ubi ventosi ac procellosi motus nō possunt existere, ad cœlestem pertinet partem: iste verò qui volucribus permeatur, & stadiis quadraginta (ut Possidonius ait) à terra distat, quum sit turbulentior, & exhalationibus humidis corporescat, terræ deputatur, atque ex se multas species reddit. Nam commotus, ventos facit: vehementiùs concitatus, ignem & tonitrua: contractus, nubila: conspissatus, pluviam: congelatis nubibus, nivem, turbulentiùs congelantibus densioribusque, grandinem: distentus, serenum efficit. Pro-

ficit. Proverbiali figura dicimus: In aëre piscari, & in mari venari. Vsurpatur à Plauto in Asinaria: quadrabitq; simpliciter in eos qui frustra moliuntur τὰ ἀδύνατα: aut qui præposterè ibi quærunt aliquid, ubi ne sperari quidem possit. Vt si quis in magistratibus vitam tranquillam, in voluptatibus beatam, in opibus felicem quærat. ¶ Aliquando Aër dicitur ventus, spiritus: vel flatus modicus. Virgil. Aëra dimovit tenebrosum, & dispulit umbras. ¶ Aliquando dicitur sonus. Varro: Anima ut conclusa in vesica, quando est arctè legata, perculeris, aëra reddet. Est aër omnium rex, & morborum causa. Hippocr. lib. de flatib.

Aĕrĭpēs, quatuor syllabarū, pen. corr. Celer, quasi Aërios pedes habens. ἀερίπους, ἀελλόπους. Virg synæresim facit: Fixerit æripedem cervam licet.

Aĕrĭŭs, adjectivum, quatuor syllabarum, aut Aëreus. [ἀέριος. Gall. De l'air, qui est en l'air. Ital. Fatto di aria. German. Lufftig/ es sey was in dem Lufft ist oder lebt. Hispan. Cosa ayrosa. Polon. Powietrzny, albo, czeko co, k, ... na powietrzu. Vngar. Egi. Ang. That which is of the aire.] Propriè significat quod in aëre fit aut in aëre vivit. Cicero in Topic. Deinceps aërii volatus avium atque cantus. Virg. 4. Georg. Protinus aërii mellis, cœlestia dona. Mel aërium vocat, quia ex rore colligitur, qui ex aëre defluit. ¶ Aliquando altum significat. Virgil. Nec gemere aëria cessabit turtur ab ulmo. Et, Alpes aëriæ. Idem 3. Georg. Arces aëriæ, 3. Aen. Divinatio ex aëre.

Ærā, ræ, Numeri nota erat in moneta qua ejus pretium designabatur. Lucilius: Hæc est ratio perversa, æra numeri subducta improbé. Astrologi quoque temporis initium, à quo supputationem incipiunt, Aeram vocant. Vide Cælium Rhodiginum li. 10. cap. 2. ¶ Aera, αἶρα. Herba triticum enecans, quæ apud nos Lolium dicitur, ut Dioscorid. Plin. lib. 18. c. 17: Est herba quæ cicer enecat, & ervum, circumligando se: vocatur orabanche: triticum simili modo æra.

Ærarius, ærarium, & æratus, vide AES.

Æreneus, a, um, Quòd ex æra factum est. Plin. Panis verò cum melle & ærinea farina: id est, loliacea.

Āërŏmantīā, penultima product. ἀερομαντεία, Divinatio ex aëre.

Aerica, Piscis est carnivorus, qui unus inter omnes pisces pediculis sub brachiis innatis infestatur χαλκίς. Aristoteles Chalcidem vocat, si Gazæ credimus, qui lib. 8. Hist. anim. Aericam vertit, quem Aristoteles Chalcidem appellat.

Ærinus, a, um, Sive (ut alii legunt) Æreneus, idem est quod Loliaceus. Vnde Farina ærina, vel ærinea quæ fit ex lolii semine. Plin. lib. 2. ca. 25. Aerina farina magis cæteris purgat ulcera vetera. Vide AERA.

Āĕrĭzūsā, f. p. ἀερίζουσα. Gemma est ex Iaspidū genere, ab aërio colore nomen habens. Nam ἀερίζειν, est aërem imitari. De hac Plin. lib. 37. cap. 8.

Āĕrŏmĕlĭ, ἀερόμελι. Liquor est in Syria præcipuè & Arabia sereno cœlo ex aëre defluens sub exortum Vergiliarum, plantisque adhærescens, & deinde duritiem quandam colligens. A quibusdam ros Syriacus, à recentioribus Manna dicitur. Vide Ruellium lib. 1. cap. 24.

Ærosus, ab ære, qui multum habet æris. Vnde ærosa dicta est Cyprus, ait Festus, quod in ea plurimum æris nascatur. Et pecunia ærosa quæ habet æris admixti plurimum, & proinde est adulterina. Scævola, l. 102 D. de solutionibus: Mox pecunia qua illa Respublica utebatur, quasi ærosa sublata est, Græcis χαλκόκρατος nummus dicitur.

Ærūgo, penult. product. æruginis, f. t. Rubigo, & propriè in ære, vel argento, quum virescit. [ירקון jerakón. ἰὸς χαλκοῦ. Gall. Verd-de-gris ou la rouillure du cuivre ou airain ou d'autre chose. Ital. Ruggine. Germanic. Rost des Ertzs oder des Silbers. Belg. Roest uit Metael/ est Coper/ tie groen/ spaensgroen. Hispan. El moho de cobre. Pol. Rdza na miedzi albo, na srzebrze. Vngar. Rosda Angl. Rost Verde greace.] Rubigo verò in ferro, & segetibus, ἰὸς σιδήρου, Quanquam & rubigo pro æris vitio positum invenitur. Plin. lib. 34. cap. 9. Aera extersa celeriùs rubiginem trahunt, quàm neglecta, nisi oleo perungentur. ¶ Transfertur ad segetum rubiginem, ut est apud Theophrast. lib. 4. de causis plantarum; appellat enim Græcè ἐρυσίβην ἐρυσιβῶδη. Est autem ærugo incidentis segetibus humoris putrefactio, quo vitio spicæ marcidæ fiunt, & in pulverem fœtidum confriatiles. Apud Horatium & Iuvenalem accipitur Aerugo pro pecunia, quæ ex ære fit.

Ærūgĭnōsŭs, a, um, æruugine obductus. [ἰώδης. Gall. Plein de rouil. rouillé. Ital. Pien o di ruggine. Germ. Rostig. Hisp. Cosa mohosa. Polon. Rdzawy. Vng Rosdás. Ang. Roustie, or cankered.] Seneca lib. de Brev. vitæ: Majorem dictum partem in æruginosis lamellis consumit.

Ærūmnă, f. p. ἀπὸ τοῦ αἴρειν, Levo, tollo: nam propriè Aerumnæ, & per diminutionem Aerumnulę dicuntur furcillę, quibus viatores sarcinas suas religatas, tabella interposita ferre consueverunt: quę à Mario earum inventore Muli Meriani postea vocatę sunt: de quibus suo loco. Hinc factum est, ut labores onerosi, Aerumnę dicantur. [עצבון hisabon עמל ... ὀϊζύς. Gall. Tribulation & une fascherie pleine de travail. Ital. Gran fatica. German. Trübseligkeit / beschwerd / arbeitseligkeit. Hisp. Trabajo con afan. Polonic. Trosk..., frassunku. Vnga. Nyomorusag, nyomoruság. Ang. Wretchednes.] Cicer. libro 2. de Finib. Labores non fugiendos, ærumnas nominarunt. Vnde labores Herculis, Aerumnæ sunt appellatę Plaut. in Persa: Superavit ærumnis suis ærumnas Herculis. Ausonius: Prima Cleonei tolerata ærumna laboris. Cic. lib. 4. Tuscul. Aerumna est ægritudo laboriosa. Breviter: Aerumna dicitur miseria, calamitas, infœlicitas.

Ærūmnōsum dicitur quod est laboribus, ac miseriis afflictum. [עצוב hasub. ὀϊζυρός. Gall. Fasché & affligé extremement. Ital. Carico di miserie & disgratie. German. Arbeitselig / mitt elend beladen. Hisp. Apassionado. Polon. Nendzny, podlęgony. Vng. Nyomorult, nyavalyás. Ang. Wretched full.] Cic. 3. Tusc. Nec tam ærumnosa navigassem salo. Apud Plaut. in Capt. etiam invenitur Aerumnatus adiectivum: Tum igitur ego ærumnatus, deartuatus sum miser.

Ærūmnābĭlĭs, penult. corr. ταλαίπωρος. Aerumnis plenus. Lucret. lib. 6: Illud in his rebus miserandum magnopere unum Aerumnabile erat.

Ærūmnālĭs, adiectivum: ut, Labor ærumnalis. [ὀϊζυρός. Germa. Voll Beschwerden.] Apul. lib. 1. de Asin. Mox in urbe Latia advena studiorum Quiritum indigenam ærumnali labore aggressus excolui.

Ærūmnŭlă, f. p. Diminut. Festus, Aerumnulas Plautus refert furcillas, quibus religatas sarcinas viatores gerebant. Quarum quia C. Marius retulit usum, Muli Mariani postea appellabantur, Vide suprà AERVMNA.

Ærūscārĕ, Veteres dixerunt pro, pecunias undique fallaciis colligere. [ἀγυρτεύειν, χαλκολογεῖν. Gall. Quester, mendier avec mensonges & tromperies, belistrer. Ital. Buscare denari. Germanic. Gelt mit betrug hin und wider vberkommen. Belg. Gelt met bedreg/ oft jewers andere morde weinen Hispan. Buscar dineros por todas partes. Polon. Pieniędzy przez fałsz nabierać. Vngar. Tsalárdul pénzt gyűjteni. Ang. To conquis money beguile.] Gell. lib. 9. cap. 2: Aeruscanti cuipiam id genus, & philosophum se ostentanti, dari jussit ille nummum.

Ærūscātŏr, penult. product. m. t. [ἀγύρτης. German. Der mit bösen listen Gelt auffbringt.] Qui malis artibus æs: id est, pecuniā cotradit undiq; quales sunt mimi, præstigiatores, arioli. Gall. lib. 14. cap. 1: Sed id præstigiarum, atque offuciarum genus cōmentos esse homines æruscatores, & cibum quæstumque ex mendaciis captantes.

Æs, æris, n. t. propriè species est metalli rubro colore, primùm in Cypro reperta. [נחשת nechóscheth. χαλκός. Gall. Airain, cuivre, leton. Ital. Rame. German. Ertz / Kupffer. Belg Metael/ Copere / est alderley Metael. Hispan. Cobre. Polon. Mosiądz. Vngar. Réz. Ang. Brasse, Leton.] Deductum nomen putant alii ab auri similitudine, alii à Græco ἔρα, terra. Varro ab aliis. Et quia primùm maximo in pretio fuit, adeò ut pecuniam quoque, iacente auro, ex eo signarent, factum est, ut pro ipsa pecunia arripiatur. Ovid. in Fastis: Aera dabant olim: meliùs nunc omen in auro est, Victaque concessit prisca moneta novæ. Cato: Fundum æribus suis emptum possidebant. Servius rex primus post Vrbem conditam signare æs cœpit, cujus in altera parte nota fuit Ianus geminus: in altera rostrum navis. Hæc Plin. lib. 33. Macrobius autem primùm æs à Iano ipso signatum fuisse tradidit, eo tempore quo Saturnus, filium fugiens, primùm in Italiam venit. Hocque à Iano tributū existimat advenæ, bene de se meriti memoriæ, quòd rudis illa Aboriginum gens monstrato agriculturæ usu, ab illo ad meliorem vitam esset traducta. Quare etiam à Iano in portionem regni est receptus. Et quoniam navi fuerat advectus, in signando ære ex una quidem parte sui capitis effigiem, ex altera navis rostrum impressit, ut quantum in se esset, Saturni memoriæ consuleret, ne accepti beneficii immemor esse videretur. ¶ Ponitur etiam quandoque pro tubis, quoniam ex ære fiunt. Virgil. 6 Aeneid. Aere ciēre viros. Vnde Aeneatores, tubicines dicuntur. ¶ Aes alienum, idem quod debitum: [חוב chob נשכי neschi. χρέος, ὀφείλημα. Gall. Debte, des deniers d'autruy. Ital. El debito fatto. German. Geltschuld. Hisp La deuda de dineros prestados. Polon. Dlug pieniężny. Vngar. Adosság. Anglic. Debte.] ut, Aes alienum meum, æs alienum tuum, æs alienum filii: id est, quod ego, quod tu, quod filius contraxit & debet. ¶ Hinc proverbiali quidem specie dicimus eum in ære nostro esse, quem nobis officiis obstrictum significamus, ita ut jam totus certoque noster sit. Quo eleganter usus est Cicer. Famil. 3: Et mehercule semper sic in animo habui, te in meo ære esse propter L. Lamiæ nostri coniunctionem: id est, inter amicos meos esse. Idem ad Cassium libro 15: In ære enim meo est, idem est quod meum, & in bonis meis est, in censu meo. Sic, In ære alieno nullo esse, idem quod nihil debere. Cicer. 6. Verr. At hominem video auctionem fecisse nullam, vendidisse præter fructus suos nihil unquam, non modò in ære alieno nullo, sed in suis nummis multis semper fuisse. Dicitur etiam Aes nostrum τὸ χρεωστούμενον, quod nobis alii debent. ¶ Aes militare dicebatur, quod tribunus ærariis attributum erat ut militibus redderetur. [χρήματα στρατιωτικά. German. Kriegssold. Belg. Chrijchsone.] Plaut. in Aulul. Cedit miles, æs petit. ¶ Aes ductile, Quod facilè ducitur, attenuatur in laminas. χαλκὸς ἐλατός. Hoc & Regulare vocat Plinius lib. 34. cap. 9. Aes caldarium, Quod funditur tantùm, & malleis fragile est. χαλκὸς χυτός. Plinius lib. 34. cap. 9. ¶ Aere diruti milites vocabantur, quibus propter ignomi-

ignominiam stipendium subtrahebatur. Cic. in Verr. Aleatoris castra, in quibus cum frequens esset, ære tamen dirutus est. Aere diruti milites dicebātur, quibus propter ignominiam stipendium subtrahebatur. Bud. in Pandect. ¶ Aeris alicuius, id est, alicujus precij, & indicaturæ, apud Gell. lib. 18. c. 5: Et quid putatis si magistrū prælectoremq́; habuisset alicuius æris quadrupedes equus, dicturum fuisse?

Aērāmentum, ti, n. s. Opus ex ære confectum, ut Ferramentum, ex ferro. [χάλκωμα, χαλκούργημα. Gall. *Ouurage de cuiure ou d'airin dinanderie.* Ital. *Cosa fata di rame.* German. Erinwerck / das auß Ertz gemacht ist / ertzin geschirr. Belg. Een Copren vat. Hispan. *El alambre.* Polon. *Czokoltw. ski smiedi dij sest vczinieno.* Vngar. *Az mi rezbōl tsinaltatot.* Angl. *A work of brasse.*] Plin. lib. 15. cap. 8: ¶ Lora etiam accoria omnia, & calceamina, axesq́; decocta ungi, atque æramenta contra æruginem.

Aērārium, n. s. locus ubi pecunia publica reponitur. [ὑποθήκη, ταμεῖον. Gall. *Le thresor public, ou lieu où il estoit.* Ital. *Doue si aeponeul thesoro.* German. Schatzkammer / Das ort da ein Gemein ihr Gelt hindehaltet. Belg. Een Schattammer oder stock. Hispan. *El thesoro publico.* Polon. *Skarbnica pospolitego człowieka.* Vnga. *Tárház.* Angl. *A publick thresour.* Romanorum autem ærarium in æde Saturni fuisse constat, propterea quòd aureo illo seculo nullum factum esse furtum creditur. Cicer. in Verr. Primùm mihi literas publicas, quas in ærario sanctiore conditas habebant, protulerunt. ¶ Interdum ponitur pro ipsa pecunia publica per quandam Synecdochen. Cic. Att. Ariobarzanes nullum ærarium nullum vectigal habebat: id est, nullam pecuniam publicam. Cic. 3 Tusc. Et quidem C. Gracchus quum largitiones maximas fecisset, & effudisset ærarium, verbis tamen defendebat ærarium. ¶ Distinguitur autē Aerarium à Fisco, quòd Aerarium sit civitatis, Fiscus principis.

Aērāriōs præfectos, hodie (ut arbitror) vocare possumus, quos *Generales Financiarum* dicunt: qui etiam Quæstores vocari possunt: quod munus olim Prætores, Prætoriique obibant. [Gall. *Generaux des finances.* Ital. *Thresorieri, camer linghi.* Germ. Seckelmeister / Schatzmeister / die uber den gemeinen Seckel verordnet seind. Hisp. *Thesorero.* Polon. *Podskarbij.* Vngar. *Kencs tartok.* Ang. *Thresorers.*] Tribunos verò ærarios ἀποδέκτας, quos *Receptores generales* appellant. Illis aūt (ut Varro scribit) tributa erat pecunia, quam militibus redderent: idq́; quod attributum erat, dicebatur Aes militare. ¶ Aerarii milites, dicti sunt ab ære, quòd stipendium facerent, μισθοφόροι.

Aērārius, a, um, quod ad æs sive ærarium pertinet. [χάλκειος. Gal. *Qui est fait d'airain ou de cuiure.* Ital. *Cosa fatta di rame.* German. Das zu dem Ertz gehört. Hispan. *Cosa de materia de cobre.* Polon. *Domiedzij przynaczaiacy.* Angl. *Made of brasse or copper.*] Plin. lib. 33. Laudationem eandem in ærariis metallis, & proximū in argentariis fieri compertum est. Cic. pro Quinct. Hoc eò per te agebatur, quod non satis erat propter ærariam rationem in tabulis inspexisse quantum deberetur. ¶ Aerarius substantivum, qui ærea opera fabricat. [χαλκεύς, χαλκουργός. Gall. *Qui œuure en airain ou cuiure chaudronnier, dinander ou magnin.* Italic. *Chi fa opera di rame.* German. Kupffrischmid / Ertzschmid. Hispan. *Oficial que labra cobre.* Polon. *Kotlarz.* Vngar. *Rez művez.* Angl. *A coppersmyth or he which worketh in copper or brasse.* Plin. li. 16. cap. 6: Aerariorum tantum officinis compendio. ¶ Aerarius fieri dicebatur, qui plebeius à Censoribus in Cæritum tabulas referebatur, ut in eo tantùm civis esset, quòd unacum civibus tributum pendebat. ἀτιμώδης, ἀποψηφισμένος. Vnde Aerarium facere, & Inter ærarios, sive in ærarios referre, pro eodem leguntur: hoc est, ea ignominia quempiam afficere quod ius propriè ad Censores pertinebat. Liv. lib. 4. secund. Bell. Punic. His superioribusque illis equi adempti, qui publicum equum habebant, tribuq́; moti ærarii omnes facti.

Aērātus, adiectivum quod ære tectum est. [κατάχαλκος. Gall. *Couuert d'airain ou de cuiure.* Ital. *Coperto di rame.* German. Verkupfferet / mit kupffer uberzogen und bedeckt. Hisp. *Cosa de fuera cubierta de cobre.* Pol. *Kuprem albo miedziam nakryta.* Vngar. *Rézzel fedött.* Angl. *Couered with brasse.*] Plin. lib. 34. cap. 3: Quod ærata ostia haberet in domo, & triclinia ærata, abacosque & monopodia. ¶ Aeratus homo, ære alieno obstrictus: qui usitatiùs dicitur Obæratus. Cicer. Att. lib. 1: Tribuni non tam ærarii, quàm, ut appellantur, ærati. Plaut. pro pecunioso posuit in Mostell. Ferocem facis, quia te æratus amat.

Aēreus, a, um, quod est ex ære factū [χάλκεος. Gall. *D'airain ou de cuiure.* Ital. *Cosa fatta di bronza.* Germ. Ertzin / das auß Ertz gemacht ist. Hispan. *Cosa de materia de cobre.* Pol. *Miedziany.* Vnga. *Rezből álló.* Ang. *Made of brasse or copper.*] Virgil. 1. Aen. Aerea cui gradibus surgebant limina, nexæque Aere trabes: foribus cardo stridebat ahenis.

Aērifer, penult. corr. Adjectivum χαλκοφόρος: id est, æs ferens. Ovid. 3. Fast. Iamq́; erat ad Rhodopen Panæaq́; flumina ventum Aeriferæ comitum concrepuēre manus. Id est, crepitacula ærea ferentes.

Aērificium, quod ex ære factum est, χάλκωμα. Varro: Politæ enim quasi ærificio videbantur.

Aēripes trium syllabarum. Aeneos habens pedes, χαλκόπους. Ovid. 6. Epist. Narrat & æripedes Martis arasse boves. Hoc est, habentes pedes ære munitos. Idem 12. Epist.

Aērisonus, a, um, adjectivum, æris dans sonum, χαλκόφωνος. Stat. lib. 1. Thebaid. -melius votis Mareotia fumat Captos, & æcisoni lugentia flumina Nili. Aerisoni, hoc est, dantis sonum æris, propter sistra, quibus in Isidis sacris utebantur.

Aēro, as, Aere orno, ære tego [χαλκόω. Gall. *Couurir d'airain.* Ital. *Coprir di rame.* Germ. Mit Ertz vermischen / oder mit Ertz zieren. Hisp. *Cobrir de cobre.* Pol. *Miedzia nakrywam.* Vnga. *Rézzel beburitom.* Ang. *To cover with brasse.*] Vnde æratæ fores apud Virg. Priscianus: A metallorum quoque nominibus solent nasci verba: ut ab auro, Auro, auras: ab ære, Aero, æras. Vnde Auratus, & Aeratus. Cicer. 3. Verr. Lecti ærati, candelabra aurea. ¶ Hujus verbi composita sunt, Obæro, Subæro, & Adæro: de quibus vide suis locis.

Aērōsus, a, um, quod ære abundat, quòdve ære mistum est. [χαλκώδης. Gall. *Plein d'airain mestionné auec force airain ou cuiure.* Ital. *Pieno di rame.* Germ. Kupfferrecht / voll Ertz oder Kupffer. Hispa. *Cosa que tiene mucho cobre.* Polon. *Miedzij pelnij.* Vngar. *Rézzel bővelkedő.* Ang. *Full of brasse.*] Vnde Cyprus ærosa dicta est, quòd in ea æris plurimum nasceretur: vel quòd primùm ibi æs fuerit repertum. ¶ Aurum ærosum, quòd multum æris habeat admistum. Plin. lib. 33. cap. 4: Et diverso aurum ærosum contrahit se, habetaturq́; & difficulter ferruminatur. ¶ Lapis ærosus, ex quo æs excoquitur, & quem Cadmiam, καδμείαν, appellari testatur idem Plin. lib. 34. cap. 1.

Aesalon, αἰσάλων, penult. correpr. genus accipitris in cujus descriptione Plinius cum Aristotele non convenit. Aristoteles enim lib. 9. de Hist. animal. cap. 36: Aesalon inter accipitres secundum locum post Triorchen tribuit. Plinius verò libro 10. capite 8. Aesalona tertium accipitrum genus esse ait. Deinde perperam Plinius Aesaloni tribuit, quod Aristoteles Triorchi, nempe quòd sola toto anni tempore in nostris regionibus appareat, cùm reliqua accipitrum genera sub hyemem abeant. Aesaloni inimicitia est (Aristot. lib. 9. de Hist. cap. 1.) cum vulture, asino & corvo, quem locum Aristotelis duplici nomine non satis reddidit fideliter Plin. lib. 10. cap. 74: Primùm quòd Aesalona parvam avem facit. Deinde quòd verba Aristotelis de inimicitia Aesalonis cum vulpe & corvo evertit, quod ipsum prædicta Aristotelis & Plinii loca inspicientibus planum erit.

Aesculus, pen corr. πλατύφυλλος. Vide ESCVLVS.

Aestas, f. t. [קיץ kayits. θέρος. Gall. *Esté.* Ital. *Estate.* Germa. Der Summer. Belg. Somer. Hispan. *Estio.* Pol. *Lato.* Vngar. *Nyar.* Ang. *Sommer.*] anni pars incipiens ab æquinoctio vernali & finem accipiens æquinoctio autumnali: constatq́; senis mensibus. Nam totus olim annus in æstatem tantùm & hyemem dividebatur. Postea tamen anno in quatuor partes diviso cœpit Aestatis nomine vocari Trimestre illud ab ingressu Solis in Cancrum, usque ad æquinoctium autumnale, quod fit Sole ingrediente Libram. Ità enim distinguuntur quatuor anni partes, ut Sole ingrediente Arietem, incipiat Ver, Cancrum Aestas, Libram Autumnus, Capricornum Hyems, Varro 4. de ling. Lat. Ab æstu Aestas: hinc Aestivum, nisi forte à Græco αἴθος. Virg. 1. Aeneid. -nam te jam septima portat Omnibus errantem terris, & fluctibus æstas. ¶ Aestati opponitur hyems, unde quum admonendi quidam sunt, ut omnia suo tempore agant, in eos quadrabit hæc proverbialis formula, Alia æstate, alia hyeme. Sic Theocrit. in Idyll. λ: Ἄλλα τὰ μὲν θέρεος, τὰ δὲ γίνεται χειμῶνι. Id est. Verùm alia æstivo atque hyberno tempore fiunt. ¶ Ad eundem ferè sensum pertinet & illud ex Hesiodo in libro, qui inscribitur opera & Dies: οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται, ποιεῖσθε καλιάς. Aestas non semper fuerit, componite nidos. Hoc dictum oportuit adolescentum pileis inscribi, neq; enim tantùm admonet parandam esse rem in senectam, verùm etiam eruditionem, virtutem, honestam famam, quæ præsidia sunt optima senectutis.

Aestīva, orum, pluraliter, n. s. Dicuntur loca umbrosa, nemorosa in quibus per æstatem vitatur Solis ardor. [בית מרוח bàyth merauach עלית המקרה haliyoth hammekerah בית הקיץ beth hakkayits. τὰ θερινά. Gal. *Lieux pour se mettre a l'ombre en esté.* Ital. *Ombria meriggio.* German. Summerhauß / Summerlauben. Ein ort da man im Summer ist. Hispan. *Lugar fresco para tener el estio.* Pol. *Letny dom, Sala.* Vngar. *Arnyekos hely.* Angl. *Shadow places in the sommer for men or beastis.*] Statius: -& umbrosi patuēre æstiva Lycæi. ¶ Quandoque ponitur pro ipsis gregibus in æstivo commorantibus: vel contrà pro ipsis locis, in quibus æstate sunt armenta & greges. Virg. lib. 3. Georg. -nec singula morbi Corpora corripiunt, sed tota æstiva repentè. ¶ Aestiva castra dicuntur in quibus æstate milites degunt, quemadmodum Hyberna, in quibus hyemem transigunt. Cic. Epist. lib. 1. Mihi erat in animo, quum primùm æstiva attigissem, militaremq́; rem collocassem, decedere ex Senatusconsulto. Idem Att. lib. 2. Cicerones nostros Dejotarus filius secum in regnum duxit dum in æstivis nos essemus.

Aestīvo, as, are, pen. prod. n. t. Propter æstum evitandum alicubi morari: quemadmodum Hyberno hyemem aliquo in loco transigo. [τὸ θέρος διάγειν. Gall. *Passer l'esté, faire son esté en quelque lieu.* Ital. *Ombreggiar per fugire il caldo.* German. Das Summerläger haben / An einem ort den Summer verschliessen. Belg. Den Somer verslijten / oft dem Somer leeghet hebben. Hisp. *Tener el estio en algun lugar.* Polon. *Latuye, Przeslato mieszkam.* Vngar. *Agnyaras áltat vo zom.* Angl. *To dwell or bein a place in sommer tyme.*] Plin. lib. 12: Intra septem eam æstivant pastores, opacam

pariter

pariter & muniram vallo arboris. Varro 2. de Re rust. cap. 2: Nam mihi greges in Apulia hybernabât, qui in Reatinis montibus æstivabant.

Aestivus, a, um, pen. prod. Quod est æstatis. [θερινός. Gall. D'esté, appartenant à l'esté. Ital. De estate. German. Sommerich. Hisp. Cosa de estio. Pol. Letny. Vng. Nyári. Ang. Pertening to sommer.] Licet ab æstus, non ab æstas formatum sit: ut Aestivi menses, Aestivi dies, Aestivæ nives. Cic ad Quint. Frat. Vnus æstivus dies ¶ Aestivæ fruges, dicuntur milium, panicum, & cæteræ id genus, quæ ante Vergiliarum exortum seruntur: quemadmodum Hybernæ, quæ circa Vergiliarum occasum satæ, per hyemem terra nutriuntur. Vide Plin. 18. cap. 7.

Aestimo, as, pen. corr. act. p. Considero: [עריך haarich הוקיר hokir חשב chaschab. τιμάω. Gall. Priser, estimer. Ital. Estimare, tassare. Germ. Schetzen/wirdigen/achten. Belg. Overlegghen/overslaen. Hispan Estimar, appreciar. Polon. Cenic, szacowac, mniemam. Vng. Meg böcsüllöm. Angl. To value, to prise, to esteme.] sicut Existimo, judicare: ut Valla vult lib. 5. cap 20 ¶ Ponitur etiam pro Taxo, rei alicuius pretium indico, τιμῶ. Habet autem accusativum cum genitivo horum nominum tanti, quanti, quantivis, tantidem, quanticunque, magni, parvi, pluris, majoris, maximi, plurimi, nihili, & siqua hujusmodi reperiantur. Cicer. 2. de Finib. Magni æstimabat pecuniam. Si tamen hæc nomina adjectivè accipiantur: hoc est, si habeant aliud substantivum adjunctum, debêt poni in ablativo. Non enim rectè dixeris, nõ æstimo hoc parui pretii, sed, parvo pretio: quanquam etiam sine substantivis inveniuntur, in ablativo posita. Cicer. ibidem: Nec ego istam gloriosam virtutem non magno æstimandã putem. Sic etiam cum aliis ablativis. Idem 4 Verr. Hæc pecunia æstimari non queunt. Seneca: Data magno æstimas, accepta parvo. Liv. utrumq; casum cõplexus est, Mancipia minora annis viginti, quæ post proximum lustrum decem millibus æris, aut pluris venissent. Persæpe tamen subintelligitur accusativus, & tamen exprimitur genitivus vel ablativus. ¶ Interdum sine ablativo, aut genitivo, cum accusativo solùm: quale est illud Cic. in Verr. Deinde crimen sine accusatore, sententia sine consilio, damnatio sine defensione, æstimate harum rerum omnia pretia. Similem significationem habent, pendo, facio, euro, est, interest, & refert, quum pretium jungitur: quia ejusdẽ ferè sunt significationis. ¶ Interdum habet accusativum cum ablativo, & præpositione Ex: & tunc significat perpendo, metior. Cicer. pro Rosc. Vulgus ex veritate, pauca: ex opinione multa æstimat. Valla arbitratur hoc verbum componi ex Aes, æris, & nomine, τιμή: hoc est, pretium, ut Aestimo, sit idẽ, quod æris pretio taxo. Quain re sibi permittit quod in aliis reprehendit ut dictio aliqua ex Græca, & Latina dictione componatur. Malim itaque scribere Extimo: ut per Syncopen dictum sit ab existimo: vel ut totum Græcum sit, compositum ex præpositione Græca ἐξ & τιμῶ. ¶ Aestimare litem, est quod vulgò dicitur Taxare expensas, τιμᾶν καὶ ἐπιγράφειν τῇ δίκῃ. Vnde Lis æstimata vocabatur (ut Budæus scribit) pecunia mulctatitia, & nummaria sententia: ut hodie quidam judices actorum dispendia & incommoda, certa summa æstimantes tantæ pecuniæ reos damnant. ¶ Et æstimatur pœna. τίμημα, quæ certo ære censebatur, ut ovis decussis: id est, decem assibus: bos centussis: id est, centum assibus

Aestimator, verbale, m. t. Qui æstimat, & considerat. [מעריך maarich. τιμητής, λογιστής. Gall Estimeur, priseur. Ital. Preggiatore, stimatore. Germ. Schetzer, uberschlaher/ entscheider eines handels. Hispan. Estimador, appreciador. Polon Szacarz, Rozsądca. Vngar. Böcsüllő. Ang. An valuer, considerer.] Cicer. 3. de Finib Et quia te aptissimum habeo eorum studiorum, quæ mihi communia tecum sunt, æstimatorem & judicem.

Aestimabile, Quod facilè æstimari potest. τιμητόν. Cujus contrarium est, Inæstimabile. [יקר jakkir. ἀτίμητον. Gall Estimable, digne d'estre prisé. Ital. Cosa da stimare. Germ. Achtbarlich/oder das leichtlich zuschetzen ist. Hispan. Estimable, cosa de precio. Pol. Latwie do oszacowania. Vng. Böcsülhető. Ang. Easi to valued.] Cic. 3. de Finib. Estimabile esse dicitur, quod pondus habet æstimatione dignum.

Aestimatio f. t. ab antiquis æstimia dicebatur. [ערך herech. τίμησις. Gall. Valeur, estimation. Ital. Istima. German. Schetzung/achtung. Hispan. Aquella obra de estimar è appreciar. Pol. Szacowanie. Vngar. Böcsülés. Ang. An prysing valuing.] Cicer. de Finib. Quod pondus habeat dignum æstimatione.

Aestimatorius, a, um. [Vngar. Böcsülő.] Gaius D. lib. 21. Tit. 1. l. 18: Si quid venditor de mancipio affirmaverit, idque non ita esse emptor queratur aut redhibitorio, aut æstimatorio: id est, quanto minoris judicio agere potest. Et l. 43: Aestimatoria agere, quanto minoris. ¶ Aestimatoria actio: id est, de æstimato: cùm res æstimata vendenda data sit. De quo Titulus D. libro 19.

Aestus, m. q. Calor nimius & fervor, flagrantia Solis. [חם chom. καῦσος, πνῖγος, ἄλεως. Gall. Ardeur ou grande chaleur. Ital. L'ardor del sole German. Grosse werme/hitz. Belg. Hitte/werme. Hispan. La siesta ò calor de la siesta. Pol. Gorącość. Angl. Great heat and burning of the sune.] Virg. Georg. 3: Aestibus in mediis umbrosam exquirere vellem. ¶ Aliquando pro motu & agitatione fluctuum. Cic. De Orat. 3: Vndique omnes venti erumpunt, sævi existunt turbines, fervet æstu pelagus. [זעף zaaph סער saar. κλύδων. Gall. Le flot & reflot de la mer. Ital. La marea & travaglio del mare. German. Vngestüme des Meers / der anlauff und ablauff des Meers. Hispan. La creciente ò tempestad del mar. Polon. Wały morskie. Vngar. Hewseg.] Plaut. in Asin. Quò magis te in altum capessas, tàm æstus in portum referet. ¶ Ab hoc significato oritur proverbialis & frequens apud autores metaphora: Secundo æstu procedere, κατὰ ῥοῦν ἀποχωρεῖν. Sumpta à nautis, quibus facilior cursus quũ flumen aut etiam maris æstus secundus est. Lucian. in Iove Tragœdo, & Aeschylus in Persis. Ab utraque etiam significatione, ducta metaphora ponitur pro variis animi ægritudinum generibus, cupiditate, amore, libidine Cic. de Orat. 3: Repentè te quasi quidam æstus ingenii tui procul à terra abripuit. Idem in Bruto: Hunc quoq; absorbuit æstus quidam gloriæ. ¶ Sic apud Plin. Iun. pro scrupulo ponitur, & dubitatione non mediocri. Explicat, inquis, æstum meum, audio me malè legere, duntaxat versus: orationes enim commodiùs.

Aestuaria [גבעות gebhoth. ἀναχύσεις. Gall. Lieux par où l'eau flotte & reflotte. Ital. Stagni, lagune. German. Ein arm des Meers/ein Sumpff oder Graben des Meers. Belg. Zeecuylen oft grachten. Hispan. El estero del agua del rio ò mar. Pol. Morskie odnogy, albo wylanie zatoki. Vngar. Az belaz tenger habia kiés béisar. Angl. Armes of the sea.] Loca dicuntur per quæ mare vicissim tum accedit, tum recedit: sive quæ marinis aquis referta sunt ex inundationibus pelagi: ut docet Strabo lib. 3. Plin lib 3: Illyrici ora mille amplius insulis frequentatur, natura vadosi maris, æstuariis tenui alveo intercursantibus. Cæsar: Pedestria esse itinera concisa, æstuariis navigationem impediri.

Aestuo, as, Ferveo, flagro, cui opponuntur algeo, frigeo. [חם cham חרר charach. καυματίζομαι. Gall. Avoir ou sentir grande chaleur, bouillir. Ital. Bollire. Germ. Hitzig seyn/grosse hitz haben. Belg Zeer heet hitte onsteken. Hispan. Hervir ò aver calor. Polon. Goram, pocę się. Vngar. Hewolök, izzadok. Ang. To be in great heat.] Cic. 2. Tusc Itemq; Lycurgi laboribus erudiunt juventutem, venando, currendo, esuriendo, sitiendo, algendo, æstuando. Idem 4. Acad. Ille quum æstaret, umbram sequutus est. ¶ Per metaphoram ponitur etiam pro angi & dubitatione torqueri. Cicer. 4. Verr. Itaque æstuabat dubitatione, versabat se in utramq; partem Item pro Flacc. Hunc æstuantem & tergiversantem judicio ille prosequitur. ¶ Aliquando æstuare est fluctuare, agitari, [illegible] Virg. 6. Aen. Turbidus hic cœno, vastaq; voragine gurges Aestuat, atque omnem Cocyto eructat arenam. ¶ Aestuatio, verbale [illegible]. Plin. lib. 18. c. 1: Quorum æstimatione & gaudio, nos quoque, relictis æstuationi suæ istis hominum turbis, pergamus excolere vitam: id est, vehementibus desideriis & gaudiis.

Aestuosus, a, um. Quod est calore plenum. [חם chom. πνιγώδης. Gall Pleine de grande chaleur, fort chaut. Ital. Pieno di caldo. Germ. Hitzig / voll hitz Belg. Hittich. Hispan. Cosa calurosa. Polon. Pełny gorąca Vngar. Hewes forro. Ang Full of heat.] Columel. libro 4: Cœlum neque nivale vinea nec rursus æstuosum desiderat. Cicer. Attic. lib. 2: Iter conficiebam æstuosa & pulverulenta via.

Aestifer, a, um. Quod æstum: id est, calorem affert. [πυρφόρος. German. Hitzig/das grosse hitz bringt. Vngar. Hewüő Angl. Which bringeth heat.] Virg 2. Georg. Hoc ubi hiulca siti findit Canis æstifer arva. Aestifer Canis, quòd æstum afferat. ¶ Aestiferum etiam dicitur quod æstum fert & patitur. Luc. lib. 1: sicut squalentibus herbis Aestiferæ Lybies viso leo comminus hoste Subsedit dubius totam dum colligit iram.

Aetas ab αἰών. Græco nomine deductum, ab hoc enim Aevum, Aevitas, & per syncopen Aetas. [עת heth דור dor. ἡλικία. Gall Aage Ital. Età, etade. Germ. Ein leb. e alter. Belg. Alen ouder dom Hispan. Edad, siglo Pol. Wiek, lata, kazdego czas, wiek. Vngar. Idő. Ang Eage.] Generale que nomen est ad infantiam, pueritiam, adolescentiam, inventutem & senectutem pertinens. Varro quinque gradus facit In primo usque ad annum decimumquintũ, Pueros dictos vult: quòd sint puri: id est, impuberes. In secundo ad annum trigesimum, Adolescentes, ab adolescendo nominatos. In tertio usque ad annum quadragesimum Iuvenes appellatos, eò quòd Rempublicam in re militari juvare possent. In quarto autem gradu, usque ad sexagesimum annum, Seniores nuncupatos, quòd tunc corpus senescere incipiat: inde usq; in finem vitæ uniuscujusq; quintum gradum factum, in quo qui essent, Senes appellatos, quòd ea ætate corpus jam senio laboraret Horum tamen singuli trifariam dividuntur: ut prima pars viridis sit, deinde adulta, postea præceps. Vnde Virg. -viridisque juventa. ¶ Alii aliter dividunt ætates. Aetas præterea Mundi prima, ab Adam usq; ad Noë numerabatur: secunda à Noë usque ad Abraham: tertia ab Abraham usque ad David: quarta à David usque ad transmigrationem Iudææ in Babyloniam: quinta deinde usque ad adventum Servatoris in carne: sexta quæ nunc agitur usquequo Mundus iste finiatur. ¶ Interdum Aetas accipitur pro anno. Virgil. -ubi quarta accesserit ætas. Varro: Aetatem vix decimam egressus ¶ Interdum pro triginta annorum spatio, γενεά. Cicero: Tertiam jam ætatem hominum vivebat. Sic Plutarchus Aetatem ostendit esse spatium triginta annorum, secundũ Heraclitum. ¶ Interdum pro centum annis. Ovid. 12. Metamorph. -vixi Annos bis centum, nunc tertia vivitur ætas. ¶ Ponitur & pro quovis tempore humanæ vitæ longissimo. Græci ætates γενεὰς dicũt ¶ Aetas mala, dicta est senectus. Plaut. Confitus sum senectute, onustum

gero corpus, vires reliquerunt: ut ætas mala est, mori mala est. Econtrario, Bona ætas, Iuventa appellatur ἀγαθὴ ἡλικία. Cicer. Quòd si ipsis voluptatibus bona ætas fruitur libentiùs, primùm parvulis fruitur rebus. ¶ Aetas media, vocatur illa, quæ est inter juventam & senectam: quam Avicenna vocat ætatem pulchritudinis, ἀκμὴ τῆς ἡλικίας, quæ ferè est à trigesimo usque ad quadragesimum annum. Eadem dicitur Aetas consistendi, ἡλικία στάσιμος, in qua Hippocrates Aphoris. 2. facilè inediã ferri dicit. ¶ Ab ætate petuntur duæ proverbiales loquendi formulæ, prima est, Aliam ætatem alia decent: nec enim eadem decent canum, quæ aliquando decuerunt juvenem. Terent. in Andr. sic ait: Nunc hæc dies aliam vitam adfert, alios mores postulat. ¶ Altera, Aetate prudentiores reddimur. Congruet quum negabimus nobis eadem probari jam natu grandioribus, quæ quondam ob ætatis insciriam arriserunt, sed usu rerũ auctam prudentiam. ¶ Fabulam ætatis peragere. Cic. de Senect. Quæ sunt igitur voluptates corporum cum authoritatis præmiis comparandæ? quibus qui splendidè usi sunt, ii mihi videntur fabulam ætatis peregisse, nec tanquam inexercitati histriones in extremo actu corruisse. Congruenter autem vitæ tempora fabulis comparantur, quia sicut fabula quinque actibus constat, ita hominis vita quinque ætatibus, seu gradibus. ¶ Mediæ atq; florentis ætatis magnam esse habendam rationẽ, vel neglectis pueritia & senectute, significare voluisse videtur Hesiod. hoc versiculo: ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι, μεσσόθι φείδεσθαι: id est, incipiente vase & desinente satiare: in medio autem utere parsimonia. Quod quidest licet de vino dictum aliqui putent: quoniam vinum in summo vasis insuave, utpote vicinia aëris corruptum, cujus admixtione fit dilutius: In parte inferiore propter fæcis admixtionem sapore fit deterius: in medio autem suavissimum est. Tamen prudentiores allegoricè ad humnam vitam referunt, ut in principio diximus. ¶ Diversas animalum quorundam ætates descripsit Hesiod. his versibus:

> Novem utique vivit generationes garrula cornix
> Virorum fortium, cervus autem quatuor cornices.
> Tres autem cervos corvus senescit. sed phœnix
> Novem corvos: decem autem nos phœnices
> Nymphæ bene comatæ Iovis ægida habentis.

Aetatem aliquid esse aut facere dicitur pro diuturno & continuato tempore & ferè habet vim proverbii. [εἰς αἰῶνα. Germ. Lange zeit.] Plautus: Vt tibi superstes uxor ætatem sit. Terent. Iamdudum ætatem lites sunt inter eos. Idem: Iamdudum ætatem abii. Idem in Hecyr. Nam neque ille hoc animo erit ætatem. Plaut. Aetatem velim servire, Litanum modò ut conveniam.

Aetatula, f. p. diminutivum, Aetas modica, & tenerior puerorũ ætas. [νεαρὰ ἡλικία. Gall. Petit aage, bas aage. Ital. Età tenera. German. Klein alter / oder zart alter. Belg. Eenen kleinen tijt / oft die kindtheyt. Hispan. Edad tierna. Polon. Mlody wiek. Vngar. Gyermekkorab. Ang. Infancie, youth.] Cicer. de Finib. Facilè est hoc cernere in primis puerorum ætatulis. Idem de Arusp. respon. Qui primam illam suam ætatulam ad scurrarum locupletum libidines detulit. Plaut in Pseud. In munditiis, mollitiis, deliciisq; ætatulam agitis.

Aeternus, m. f. perpetuus, quasi æviternus, à quo Sempiternus, quasi semper æternus. [לעולם עומד aschér lehólám. ἀθάνατος, ἀΐδιος. Gall. Eternel, durable à tamais, perpetuel. Ital. Eterno, perpetuo. Germ. Ewig. Belg. Eeuwig. Hispan. Cosa que siempre durá y vive. Polon. Wieczny. Vngar. Orökké valo. Ang. Perpetuell, eternell, which, dureth for euer.] Cic. 1. Tuscul. id ait esse æternum quod per se moveat. Sal. in Cat. Virtus clara, æternaq; habetur. ¶ Differunt tamen æternum & Sempiternum: quòd Sempiternum dicunt Deum esse, qui semper fuit, eritque: Aeternos homines, qui principium quidem habuerunt, & tamẽ animo sunt immortales atq; perpetui. ¶ Aeternum frequenter pro adverbio temporis accipitur. [לעולם lehólám לעד laháđh. αἰωνίως, ἀϊδίως. Gall. Eternellement, à iamais. Ital. Eternalmente. Germ. Ewiglich. Hisp. Siempre. Polon. Wiecznie. Vngar. Örökké.] Virg. 6. Aen. sedet, æternumq; sedebit Infelix Theseus loquitur de pœnis inferorum. Idem: manet, æternumque manebit. ¶ Sic Aeternò, Idem. Plinius lib. 2. cap. 107: Videt æternò hunc fontẽ igneum contexens fraxinus.

Aeternitas, f. p. Perpetuitas, quæ nulla temporis quantitate mẽsurari, nullo temporis spatio designari potest: quum omne contineat ævum, & contineatur à nullo. [עולם holám עד haédh, ἀϊδιότης. Gall. Eternité perpetuité. Ital. Eternità. German. Ewigkeit. Belg. Eeuwigheyt. Hisp. Aquella duracion sin comienço y fin. Polon. Wiecznosc. Vng. örökké valosag. Ang. Perpetuitie.] Plin. lib. 13. cap. 5: Materiæ verò ipsi Aeternitas. Cicer. Sed fuit quædam ab infinito tempore æternitas, quam nulla circumscriptio temporum metiebatur.

Aeterno, as, act. p. Perpetuum facio. [ἀπαθανατίζω. Gall. Eterniser, perpetuer. Ital. Perpetuare. German. Ewig / unsterblich / oder untödtlich machen. Hispanicè, Durar para siempre sin fin. Polonicè, Wiecznym czynie. Vngaricè, örökké valoua teszem. Anglicè, To make perpetuell.] Varro, rerum humanarum lib. 2: Literisque ac laudibus æternare verbum est antiquum. Horat. 4 Carm. Quæ cura patrum, quæve Quiritium, Plenis honorum muneribus tuas Auguste virtutes in ævum Per titulos memoresque fastos Aeternet.

Aethaliones, [αἰθαλίωνες. Gall. Cigales. Ital. Cicale. Germ. Hewschrecken. Belg. Stapel. Hispan. Cigarras. Polon. Konik, swierczek. Vng. Prucsok. Ang. Grashoppers.] Cicadæ dictæ, παρὰ τὸ αἰθαλοῦσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου: hoc est, propterea quòd à Sole adurantur. Cælius ex Theocriti interprete lib. 17 cap. 6.

Aether, [שחק schácħak. αἰθήρ. Gall. L'air supreme, ou l'element du feu. Ital. Sfera del fuoco. German. Den Himmel oder das Element des Fewrs. Belg. Den Hemel / oft dat overste Element / dat viers. Hisp. Cielo del fuego. Polon. Niebo, albo, ogien. Vngar. Eeg vagy meny. Ang. The aire or skiez.] Ab Anaxagora accipitur pro elemento ignis. Aristoteles verò de Mundo hoc nomine significari ait, cœli, syderumq; substantiam: hoc est, totam syderum, & cœli, & stellarum compaginem, non quòd ignita flagret, ἀπὸ τοῦ αἴθειν, sed quòd semper motu suo circumductili currat, & cursibus rapidissimis rotetur, ἀπὸ τοῦ ἀεὶ θεῖν, quum sit, inquit, illud elemẽtum à quatuor illis diversum, tùm divinum, tùm interitus expers. Hodie quoque Philosophi duas præcipuas Mundi constituunt partes, Elementa & Aetherem: sive (quod in unum recidit) Mundum elemẽtarem & Aethereum: elemẽtorum nomine Terram, Aquam, Aërem, & Ignem intelligẽtes: Aetheris autem nomine complectẽtes quicquid est supra elementũ ignis. Alii Aetherẽ accipiũt pro aëre. Apuleius, aqua, tellus, æther, ignis. Virg. resonatque fragoribus æther. ¶ Ex quo significato oritur hoc Adagium: Tranquillum æthera remigas, αἰθέρα λεῖον ἐρέσσεις. Apud Zenodotum refertur de incassum laborantibus. Perinde est quasi dicas, Aerem diverberas, remigantium more. ¶ Lucret. lib. 1, Aethera posuit pro Iove. Postremò pereunt imbres: ubi eos pater Aether In gremium matris Terrai præcipitavit.

Aethera, ræ, αἰθήρ, f. p. nominativus est Latinus, deductus à Græco accusativo αἰθέρα, idem significans quod Aether: tametsi in eodem genere apud Homerum & Pindarum etiam legatur.

Aetherius, a um, αἰθέριος, Quod est ætheris. [German. Lüfftig / Himmelisch / Göttlich. Vngar. Mennyei.] Virgil. 12. Aen. Aetheria quos lapsa plaga Iovis ales aperto Turbabat cœlo. ¶ Aetherea terra, apud Macrob. Comment. in Som. Scip. lib. 1. cap. 11: A Luna enim deorsum natura incipit. Denique illam ætheriam terram physici vocaverunt, & habitatores ejus lunares populos. Rursus: ut sit Luna pro terra, quam ætheream terram diximus nominatam.

Aethiopis, αἰθιοπίς, Herba est lactucæ folio, in Aethiopia nascens, vel in Meroë Nili insula (à qua etiam Merois dicitur) cujus tactu (si Magorũ vanitati credimus) clausa omnia aperiuntur, amnesque etiam, & lacus exarescunt. De hac Plin. lib. 26. cap. 4. & lib. 27. cap. 4.

Aethra, ræ, Splendor ætheris, & pro aëre ponitur [αἴθρα. Germ. Das hochlicht / der / der schein oder glantz des Himmels. Belg. Den schyn des Hemels. Vng. Az egnek és csillagoknak fénye.] Virg. lib. 3: Nam neque erant astrorum ignes, neque lucidus æthra Syderea polus. Vbi Servius, per Aethram sydeream, intelligit splendorem ætheris. ¶ Nam æther est ipsum elementum: æthra verò splendor ætheris.

Aetia, orum, αἴτια, Callimachus poëta librum suum inscripsit, quem de causis & rationibus sacrorum edidit, eodem penè argumento quo Ovidius Fastos conscripsit. Opus hoc temporum injuria interceptum ad nos non pervenit.

Aetiologia, αἰτιολογία. Causæ redditio, composita dictio ἀπὸ τῆς αἰτίας καὶ λόγου. Quint. lib. 1. cap. 9: Sententiæ quoq; & chriæ, & ætiologiæ subjectis dictorum rationibus, apud Grammaticos scribantur, quia initium ex lectione ducunt. Quorum omnium similis est ratio, forma diversa: quia Sententia universalis est vox, Aetiologia, personis continetur.

Aetion, αἴτιον, Causa, principium, origo. Vnde Aetia Callimachus librum suum inscripsit, quo causas & origines sacrorum Græcanicorum est complexus, quemadmodum Ovidius in Fastis Romanorum Latinorumq; sacrorum initia causasque est persequutus.

Aetites, penult. prod. [ἀετίτης. German. Ein Adlerstein. Belg. Adelaer steen.] Lapis est colore subrufo, quem si concutias, alium lapidem, quem veluti prægnans in utero gerit, intus audis sonantem. Inveniuntur bini in aquilarum nidis: feruntur que aquilæ sine iis ova parere non posse. Quam ob causam nomen illis impositum creditur. Mulierum quoq; partus, femori alligatus aëtites, facies reddere putarut. Quatuor autem sunt aëtitæ species, quas enumerat Plin. lib. 36. cap. 23. ¶ Est & Aëtites, gemmæ nomen, impositum à colore aquilæ candicante cauda. Vide eundem lib. 37. cap. 11.

Aevum, n. s. [דור dor. αἰών. Gall. Temps eternel, l'aage que peut vivre un homme. Ital. Longa etada, tempo longo. German. Lange zeit / ewigwerende zeit. Belg. Een langhen tyt / oft Ewicheyt. Hispan. La edad, ò siglo que vive un hombre. Polon. Wiek. Vngar. Hoszu idő. Ang. An euerlasting tyme, the eage of a man.] Propriè tempus, & ætas lõga, sive perpetua à Græco αἰών, u litera interjecta, ut inquit Apul. Virg. Tantum ævi longinqua valet mutare vetustas. Pro ætate. Idem 2. Aen. vos ô quibus integer ævi Sanguis, ait. Inde Aevitas, & Aeternus secundũ Priscianum, quod per syncopam Aetas, & Aeternus dicitur, pro senectute, lõgævitateq;. Hinc deducuntur Coævus, Aequævus, Grandævus, Longævus & Primævus ¶ Aevum item ponitur pro rebus aliquo ævo gestis. Virg. 8. Aen. Haud vatum ignarus venturique inscius ævi. Servius: Non ævi, sed quæ in ævo erant futura.

Aevitas,

Æviтās, f. t. Antiqui pro ætas, vel annositas dixerunt. [Gall. *Aage, vieillesse*. Ital. *Età, vecchiezza*. Germ. Alter. Hispan. *Edad, vejez de muchos años*. Polon. *Starość*. Vng. *Kor*. Ang. *Eage, olde age*.] Varro Tithono: Extima attigit mitam ævitas. Gell. lib. 10 cap. 11: Si in jus vocat, si morbus ævitasq; vitium esset, qui in jus vocabit, jumentum dato. Hic pro annositate. Sunt autem verba ex lege XII. Tab.

Æviternus, ἀΐδιος, Sempiternus, æternus. [Vngar. *Örökké való*.] Apuleius de Deo Socratis: Quos Deos Plato existimat veros incorporales, animales, neq; fine ullo fine, neq; exordio, sed prorsus ac retro æviternos.

Æxones, ἀξωνεῖς. Proverbii specie dicuntur convitiatores, ab Æxonibus, Atticæ regionis populis, dicacitate & mordaci virulentia famosis. Cæl. Antiq. lib. 18. cap. 25.

A ante F.

A F In notis antiquorum, alio facto. A. F. P. R. aptum fide Publii Rutilii: vel, antè factum, pòst relatum: vel, Aemilius fecit, plectitur Rutilius A. F. B. R. ad fossa baurum.

Affabilis. Vide Affor.

Affabrè, penult. corr. adverbium, Significat artificiosè, scitè: sicut Infabrè, sine artificio. [Gall. *Artificiellement, elegamment*. Ital. *Apuntello, artificiosamente*. German. Werckllich/künstlich/zierlich. Belg. Constlijck. Hisp. *Artificiosamente, lindamente*. Pol. *Oz dobnie, kunsztownie*. Vngar. *Mesterséggel*. Ang. *Craftily, cunningly, with skill*.] Cicer. 2. Verr. Deum deniq, nullum Siculis, qui ei paulò magis affabrè, atq; antiquo artificio factus videretur, reliquit. Pacuvius: Barbaram pestem nostris navibus obtulit, nova figura factam, commissam infabrè. Gell. lib. 7. cap. 7.

Affabrum, pro Affabrè factum, dixêre veteres: Perotus.

Affabulatio, Dicitur breve documentum, quod fabulis subnexum, earum explicat utilitatem. ἐπιμύθιον.

Affaniæ, arum. f. p. Sunt nugæ, verba futilia, ac mera mendacia à fando inclinatum nomen [Gall. *Bourdes, paroles vaines*. Ital. *Ciancie, parole vane, bugie*. German. Geschwätz und/unnützereden. Hispan. *Los desvarios de vanas palabras*. Polon. *Plotky*. Vng. *Mese hazug szó*. Angl. *Bourdes, vaine wordes*.] Apul. lib. 4: Hæc & alias similes affanias frustra oblatrantes, eos retrorsum adducunt pagani.

Affatim, adverb. prima, non media acuta, ut Quint. lib. 4. docet, significat, Abundè, largè. [Gall. *Largement, à foison, en abondance*. Ital. *Abondevolmente, largamente*. German. Reichlich/genugsamlich/uberflüssig. Belg. Rijckelijck/overvloeylijck. Hispan. *Copiosamente*. Polon. *Hoinie, dostatnie*. Vngar. *Bövön*. Ang. *Abundantlie, largelie, plentifullie*.] Cicer. lib. 1. ad Atticum: Puto me Dicæarcho affatim satisfecisse. Item de Natura deorum lib. 1: Iisdemque seminibus homines affatim vescuntur. Vide de hoc Gellium lib. & cap. 7. & Vallam lib. 3.

Affectare, Affectatio, Affectatus, Affectio, Affecto, Affectus, Vide Afficio.

Affero, Compositum ex Ad & Fero, significat Apporto. [ἐπιφέρω. Gall. *Apporter*. Ital. *Recare, apportare*. German. Herzubringen. Belg. Brengen/ofte aenbrenghen. Hispan. *Traer à lugar*. Polon. *Przynaszam*. Vngar. *El hozom*. Ang. *To bring*.] Terentius in Eunuch. Hic quoque bonam magnamq; partem ad te attulit. Idem in Andr. Et puerum ut afferret simul. Atque hujus significationis infinitus ferè est usus. ¶ Interdum ponitur pro eo, quod vulgò dicitur, allego, adduco. Cicero: An ætatem adferet? id est, in causam vel excusationem adducet. ¶ Interdum pro Addo. Cicer. ad Attic. libro 16: Magnam attulit accessionem tua voluntas erga me. ¶ Aliquando nuncio. Cicer. Attic. lib. 8: Caius Missius familiaris tuus, aliique complures, attulerunt. Cæsarem iter habere Capuam. ¶ Afferre alicui manus, est vim alicui inferre, ἐπιφέρειν χεῖρας. Cic. 1. Offic. Qui injustè impetum in quempiam facit, is quasi manus videtur afferre socio. ¶ Sibi manus afferre, est seipsum interficere. Cic. Octavio: Ego ipse senatum sibi manus afferre coëgi.

Allatus, per duplex l, Apportatus, participium est ab Afferor. [Gall. *Apporté*. Ital. *Portato, arrecato*. Germ. Herzugebracht. Hispan. *Traydo*. Pol. *Przyniesiony*. Vng. *El hozatot*. Ang. *Brought*.] Plautus: Allata peregrè epistola.

Afficio, is, penult. corr. ex Ad & facio, Moveo, permoveo. [διατίθημι, κινῶ. Gall. *Emouvoir, poser*. Ital. *Disponere*. German. Etwas bewegung machen/bewegen. Hispan. *Afficionar à una cosa*. Polon. *Poruszam*. Vngar. *Indítom*. Angl. *To move*.] Et tàm ad animum, quàm ad corpus refertur: & tàm in bonam, quàm in malam partem accipitur, construiturque cum accusat. & ablat. Cicero pro Mil. Milo populum Romanum maxima lætitia affecit. Idem Att. Studium tuum curaque de salute mea, nulla me nova voluptate affecit. Affici doloribus pedum. ¶ Invenitur quandoque absolutè positum. Cicer. Attic. Literæ tuæ sic me affecerunt, ut non dare tibi beneficium viderer, sed accipere. ¶ Interdum ponitur pro cumulo, mulcto. Cic. Epist. Afficere aliquem maximis muneribus. Idem pro Rosc. Qua is tandem pœna afficitur? ¶ Interdum pro nomen imponere, aut nominare, Cicer. in Top. Negari potest, non eo nomine afficiendum quo laudator affecerit.

Afficior, passivum, quasi animor: id est, istius animi sum. [διάκειμαι, διατίθεμαι πάσχω. Gall. *Estre esmeu ou disposé*. Ital. *Esser disposto & ismosso*. Ger. Gesinnet seyn/bewegt werden. Hispan. *Estar dispuesto o movido*. Pol. *Iestem poruszony*. Vng. *Ugy indúltatal vagyok*. Ang. *To be moved or disposed*.] Cicer. in Lælio: Vt eodem modo ergà amicum affecti simus, quo ergà nosmetipsos. Postea sequitur: Vt quemadmodum in se quisque, sic in amicum sit animatus.

Affectus, a, um, vexatus, afflictus. [κακωθείς. Gall. *Mal disposé, languissant*. Ital. *Affannato*. German. Bewegt seyn in dem Gemüt oder Leib. Hispan. *Flaco condolencia*. Polon. *Poruszony albo smętny albo chory*. Vngar. *Nyavalyában, esöt, nyomorúságra intor*. Ang. *Troubled, evill disposed*.] Propertius: Iuppiter affectæ tandem miserere puellæ. Liv. lib. 5: Vires corporis affectæ. Affectus, interdum significat inchoatus & propè confectus. Cic. de Provin. consul. Bellum affectum videmus, & ut verè dicam, penè confectum. ¶ Interdum pro animatus. Cic. de Am. Eodem modo erga amicum affecti sumus, quo erga nosmetipsos. ¶ Interdù, pro commotus. Idem de Orat. Si justo, si pio dolore me affectum vides. ¶ Interdù, pro dispositus, compositus. Cic. de Div. Ad rem pertinet quomodo cœlo affecto quodq; signum oriatur. ¶ Interdum, pro cognato, affini Cicer. in Top. Ducuntur etiam argumenta ex iis locis, qui quodammodo affecti sunt ad id, de quo quæritur.

Affecta fœmina (inquit Festus) vel in bonà parte dicitur, velut honorata τιμία, vel in malam, ad extremum periculi adducta.

Affectissimus, superlativus. [Vngar. *Fö esseigöngy de*] Velleius Paterculus Histor. 2: Inopia affectissimi.

Affectus, us, m. q. Affectio. [πάθος. Gall. *Affection, disposition, passion*. Ital. *affetto, affettione, passione*. Germ. Ein schnelle bewegung des Gemüts/ anfechtung. Hisp. *Passion del anima*. Pol. *Pragnienie, poruszenie*. Vngar. ... Angl. *Affection, passion*.] Aug. 2. de Civit. Quæ sunt sententiæ Philosophorũ de his animi motibus, quos Græci πάθη, nostri autem quidam, sicut Cicero, *Affectiones*, vel *affectus*: quidam verò de Græco expressius *Passiones* vocant. ¶ Interdum accipitur pro studio, cupiditate, vel desiderio. Iuvenalis. ...res ampla domi, similisque affectibus esset. ¶ Affectus pro morbo. Celsus lib. 2: In quibus affectibus ea quoque genera exercitationum necessaria sunt.

Affectio, onis, f. t. Est quivis animi motus, sive passio: ut amor, odium, iracundia, invidia, timor, lætitia, spes, & similes. [διάθεσις, πάθος. Gall. *Disposition, affection*. Ital. *Affettione*. German. Ein jede bewegung des Gemüts/ als Freud/ Forcht/ Zorn/ etc. Hispan. *La pasion del anima*. Polon. ... Vngar. *Indulat*. Angl. *Any affection of the mynd*.] Cicer. 1. de Inventione: Impetus & quædam commotio animi, affectioque. ¶ Interdum & latiùs sumitur, ut etiam ad corporis mala extendatur. Vnde sic definitur à Cic. lib. 1. de Invent. Affectio, est animi aut corporis ex tempore aliqua de causa commutatio: ut, lætitia, cupiditas, metus, molestia, morbus, debilitas, & similia. ¶ Extenditur & ad alia: ut, Affectio astrorum, Cic. de Fato. Affectio cœli, Idem secundo de Divinat.

Affectiosus, [...]. Vngar. *Lelki in düláatal bövelkö dö*.] Macrobius Satur. 3. cap. 15: Piam, affectuosamque rem fecisse se jactans.

Affecto, as, act. p. appeto, nimis exquiro.] ... Gall. *Affecter, avoir un desir merveilleux de quelque chose*. Ital. *Desiderare, cercare con ansietà*. Ger. Mit grosser anmutung einem ding nachstellen/ embsig begeren. Belg. Seer sorghvuldelijck begeeren ofte naerstelijck dient stain. Hispan. *Codiciar*. Pol. *Pożądam chciwie*. Vng. *Igyekezni kívánom*. Ang. *To have an mervellous desire of any thing*.] Virgil. 4. Georg. viamq; affectat Olympo. Cicer pro Rosc. Amer. Nunc verò quàm viam muniret, quod iter affectet videtis: sic in Rhetor. ad Herennium. ¶ Affectare pro eo quod est, consultò aliquid facere. Vlpianus in l. Quod ait lex. Ad legem Iuliam de adulteriis. ¶ Aliquando affectare est afficere. Plaut. in Bacch. Tua flagitia, aut damna quibus patrem, & me, teque, amicosque omnes affectas tuos.

Affector, d. p. sed obsoletum, ἐπιτηδεύω. Varro: Affectatus est regnum. ¶ Ab Affecto sit Affectatus nomen & participium, ut Affectata castitas. Plin. Iunior, in Panegyr. Affectata aliis castitas, tibi ingenita & innata. ¶ Affectata oratio: περιεργασμένος λόγος, quæ nimis anxiè & curiosè quæsita est, & nimio cultu quandam recipit novitatem.

Affectatus, a, um, particip. & nomen: ut affectatus sermo, affectata oratio, & affectata verba dicuntur nimis anxiè & (ut ita dicam) curiosè quæsita. Ejusmodi autem sermo affectatus reprehenditur à doctissimis. Vnde & κακοζηλίαν: id est, malam & perversam affectationem Grammatici inter orationis vitia posuerũt. Plin. in Panegyr. Affectata aliis castitas, tibi ingenita & innata.

Affectatè, id est, curiosè: [περιέργως, ... Gall. *Curieusement*. Ital. *Curiosamente*. German. Zu viel fleissigtlich ohn noht/ sorgfeltiglich. Hispan. *Curiosamente*. Polon. ... Vngar. *Fölletteb efszöm*. Angl. *Curiouslie*.] ut, Affectatè scribere.

A ffectatio, verbale, f.t. nimia diligentia, immoderatū studium. [illegible] taavah [illegible] himjan. [illegible]. Gall. *Desir desordonné*. Ital. *Desiderio discordinato*. German. Ein ubertriger fleiss oder begierd. Belg. Curieusheyt. Hisp. *Codicia condiligencia*. Pol. *Zbytnie żądanie*. Vng. *Nagy ész, fölöttéb, való ész*. Ang. *An vn measurable desire*.] Plin. lib. 17. cap. 37: Tanta est decoris affectatio: ut tingantur oculi quoque.

A ffigo, gis, act. t. Ad aliquid figo. [illegible] takáh [illegible] hidhbik. [illegible]. Gall. *Fiher à quelque chose attacher*. Ital. *Attaccare, appicare, ficcare*. Germ. Anhefften. Belg. Hechten/ofte maken/ieweten vestaen. Hisp. *Hincar à otra cosa*. Polon. *Przyhaffuiam, przywiezam, przybyam*. Vng. *Mellé ... akom*. Angl. *To tach or fasten to any thing*.] Cicer. 2. de Nat. deor. Minerva, cui talaria affigunt. ¶ Per translationem de incorporeis dicitur. Plin. lib. 10. cap. 1: Hunc enim maximè affixisse animis eam dulcedinem constat: id est, tenaciter impressisse.

A ffixum vel Affixa in plurali apud Iurisconsultos dicuntur ad familiam & domum pertinentia, ut domum instructam legare cum omnibus affixis. Paulus D li. 33. Tit. 7. lib. 18. Et lib. 21: Quæcunque affixa, inædificataque sunt. l. 26. Illigata ædibus: Dicuntur etiam affixa apud Hebræos literæ quædam consignificantes, & nominum personas variantes.

A ffingo, is, act. t. Idem quod fingendo accommodo, sive addo: [illegible] badhá, [illegible]. Gall. *Contrefaire & feindre*. Ital. *Contraffare, trouar inuentioni*. German. Dargegeben / darzu erdichten/ und setzen. Hisp. *Componer ò fingir*. Polon. *Przydawam zmyślam*. Vngar. *Hozza ragaztom*. Ang. *To adde in fainin, to fayne moreouer*.] & propriè est figulorum, quum vasis ansas, vel aliam quamvis particulam addunt. Quanquam etiam latiùs accipitur, pro efformo sive addo. Cicero secundo de Orat. Nullam partem corporis sine aliqua necessitate affictam, totamque formam quasi perfectam reperies. ¶ Sumitur etiam pro eo quod est rem aliquam inter narrandum mendaciis augere. Idem secundo Phil. Quiboni aliquid volunt afferre, affingunt aliquid, quo id efficiant, quod nuntiant, lætius. ¶ Affingere hominum mores pro assimulare. Cicero secundo de Orat. In quibus describuntur hominum mores & ita affinguntur, ut quales sunt intelligantur.

A ffictitius, a, um, verbale. Quod rei alicui affingitur, sive additur. [illegible] badhū [illegible]. Gall. *Adiousté, controuué*. Ital. *Fittitio*. Germ. Hinzugesetzt/hinzu erdicht. Hispan. *Anadid, contrahecho*. Polon. *Zmyślony, przyłożony*. Vng. *Hozzá ragaztatot*. Ang. *That is added by faining*.] Varro libro 3. de Re rust. cap. 12: Sequitur, inquit Appius, actus secundi generis, affictitius ad villam qui solet esse ac nomine antiquo à parte quadam leporarium appellatum.

A ffines, com. t. sunt viri & uxoris cognati inter se, quòd duæ cognationes inter se diversæ per nuptias conjunguntur, & altera ad ulterius fines & terminos accedit. [illegible] chothen, [illegible]. Gall. *Prochains par lignage, alliez par mariage*. Ital. *Parenti per conto di matrimonio*. German. Schwäger/gefreundet. Belg. Een Maech / een Swagher. Hispan. *Parientes por cassamiento*. Polon. *Powinowaczy, Swagrowie*. Vngar. *Söger*. Ang. *Consinges by mariage*.] Neque solùm de viris dicitur, verùm etiam de mulieribus. Cicero post red. in Sen. To affinem tuam, meam filiam, superbissimis, & crudelissimis verbis à genibus tuis repulisti. Dicuntur autem ab eo, quòd duæ cognationes, quæ diversæ inter se sunt, per nuptias copulantur, & altera ad alterius cognationis finem accedit: ex Ad, & Finis. Terentius in Adelph. Hegio his est cognatus proximus, affinis nobis. Idem in Heaut. Imò gener & affines placent. Vbi Donatus ait: Vxoris cognati, sunt affines mariti. Vnde multi gradus sunt, & veluti rami propinquitatis in affinitate, & cognatione dispositi. Nomina eorum hæc sunt, Socer, Socrus, Gener, Nurus, Vitricus, Noverca, Privignus, Privigna, Levir, Glos, Ianitrices. Sed de singulis horum vide suis locis.

A ffinis, adjectivum, vicinus, conjunctus, & tàm genitivo quàm dativo jungitur. [illegible] karob, [illegible]. Gall. *Voisin, prochain*. Ital. *Vicino, congiunto*. German. Nachbawer/anstosser. Hispan. *Cercano, comarcana*. Polon. *Sąsiad, Pobliski*. Vng. *Szomszéd, melless valo*. Ang. *A neighbour, nigh*.] ¶ Affinis culpæ, vel sceleri dicitur is, in quem cadit culpæ vel sceleris suspicio: vel qui est culpæ, vel sceleris particeps. Cicero in Cat. Huic sceleri si paucos putatis affines esse, vehementer erratis. Idem pro Sylla: Vbi neq; homines fuisse putantur hujus suspicionis affines Idem: Circumspicite paulisper mentibus vestris homines, qui huic affines sceleri fuerunt. ¶ Affinia vincula: hoc est, Vincula affinitatis. Ovid. 4. de Ponto eleg. 8: Ius aliquod faciunt affinia vincula nobis, Quæ semper maneant illabefacta, precor.

A ffinitas, tatis, f.t. Propinquitas ex cognati nuptiis contracta, vel hominum affinium inter ipsos conjunctio. [illegible] chathunnáh, [illegible]. Gall. *Affinité, alliance par mariage*. Ital. *Parentela per conto di matrimonio*. Germanicè, Schwogerschafft/ Sipschafft. Hispanicè, *Parentesco por cassamiento*. Pol. *Powinowactwo*. Vng. *Sógorság*. Anglicè, *Allaiance*.] Cicero 4. Verr. Quo quisque te maximè cognatione, affinitate, necessitudine aliqua attingebat.

A ffirmo, as, act. p. Assevero, assero, confirmo. [illegible] jahadh [illegible] takan [illegible] chiqqeh [illegible]. Gall. *Affermer, asseurer*. Ital. *Affermare*. German. Bestendig sagen/ gewiß etwas sagen. Belg. Dat vestigen/ betuygen/ siggen vestelijc. Hisp. *Mucho affirmar algo na cosa*. Pol. *Twierdzić, pewnie*. Vngar. *Valiom, bizonitom*. Ang. *To alledge*.] Cic. 4. Acad. Qui dubitamus igitur affirmare, nihil inter hæc interesse?

A ffirmatio, f. t. asseveratio, confirmatio. [illegible]. Gall. *Accertenement, affirmation*. Ital. *Affirmatione, accertamento*. Germ. Bestettigung/gewisse bezeugung. Hisp. *Affirmacion*. Polon. *Vtwierdzanie*. Vngar. *Bizonyitás, vallás*. Ang. *Affirming, alledging*.] Cicero tertio Offic. Est enim jusjurandum affirmatio religiosa.

A ffirmatè, asseveranter. [illegible]. Gall. *En affirmant qu'il est vray*. Ital. *Affermatamente*. Germ. Gewißlich/eigentlich. Hispan. *Affirmadamente*. Pol. *Wyraźnie, Twierdząc*. Vng. *Bizonyos képpen*. Ang. *By affirming*.] Cic. 3. Offic. Quod autem affirmatè, quasi Deo teste promiseris, id tenendum est.

A fflatus, Vide AFFLO.

A ffleo, es, evi, etum, Illachrymor. [illegible] bachah [illegible]. Gall. *Larmoyer*. Ital. *Piagnere*. Germ. Mit einem weinen. Hisp. *Llorar*. Pol. *Wespół płacze*. Vng *Eggyütt valakivel sirok*. Ang. *To weepe*.] Plaut. in Persa: Sed longè ab Athenis esse se natam autumet, Et ut affleat, quum ea memorat.

A ffligo, is, penult. prod. compositum ex Ad, & Fligo antiquo verbo, Prosterno, in terram conjicio & deprimo. [illegible] hippil [illegible] nathas [illegible]. Gall. *Ruer & accabler par terre*. Ital. *Metersi sotto i piedi, abbassare, atterrare*. Germ. Nider auff den boden werffen. Hisp. *Derribar por el suelo*. Pol. *Zrzucam, Zbiiam, roztalam*. Vngar. *Az földhöz verém, paskolom*. Ang. *To cast to the ground, to shake*.] Cicero in Pison. Illi autem statuam istius persimilem, quam stare in loco celeberrimo voluerunt, ne suavissimi hominis memoria moreretur, affligunt, comminuunt, dissipant. Idem pro Cælio: Qui Catuli monumentum afflixit, meam domum diruit. Plinius lib. 8. cap. 40. Cæs. 6. Bel. Gal. ¶ Accipitur pro opprimo, malè mulcto, ploro afficio, perdo. [illegible] hinnah [illegible] batsab, [illegible]. Gall. *Tourmenter, affliger*. Ital *Tormentare, affligere*. Germ. Plagen / engstigen / bekümmern. Hisp *Atormentar, affligir*. Pol. *Żeśmęcam, dręczę, frasuię*. Vng. *Nyomorítom*. Ang. *To afflict, to chastice*.] Cic. Att. lib. 4: Vt me levarat tuus adventus, sic discessus afflixit. Cic. in Pison. Afflictus luctu ac mœrore.

A fflictus, a, um, prostratus, jacens, & rebus adversis oppressus. [illegible]. Gall. *Affligé*. Ital. *Afflitto*. Germ. Zu boden geworffen. Item, Betrübt/geplaget. Hisp. *Afligido*. Polon. *Zbarzony, smętny*. Vngar. *Megh nyomorított*. Ang. *Afflicted, sacked*.] Cicero pro lege Manilia: Diffidentem rebus suis confirmare, afflictum erigere, perditorumque recreare. Idem post reditum: Qui mihi afflicto & jacenti dextram porrexit.

A fflictio, f. t. afflictatio, vexatio. [illegible]. Gal. *Affliction, vexation, tormens*. Ital. *Afflittione, travaglio*. German. Trübsal/bekümmerniß. Hispan. *Afligimiento*. Pol. *Frassunek, vssisk*. Vngar *Nyavalya*. Ang. *Affliction, torment*.] Cicer. 4. Tusc. Molestia, afflictio, desperatio. Sic 3. Tusc. Alii ubique legunt Afflictatio.

A fflictatio, f. t. [illegible]. Idem Cic. 4. Tusc. Afflictatio, ægritudo cum vexatione corporis.

A fflictus, us, idem. m. q. Cic. 2. Tusc. Effœminata virtus afflicta occidit.

A fflictor, aliud verbale, m. t. Qui afflixit, vel affligit. [illegible]. Gall. *Tormenteur, qui afflige*. Ital. *Chi affligge, tormentatore*. German. Ein plager/ betrübter/bekümmerer. Hispan. *Atormentador*. Polon. *Kłopotalbo frasunie zadaiący, Męczyciel*. Vngar. *Nyomorító*. Ang. *An tormenter, which punisheth*.] Cicer. in Pis. Age, Senatus odit te (quòd eum te facere jure concedis) afflictorem, & proditorem non modò dignitatis &c.

A fflicto, as, frequentativum. [illegible]. Gall. *Fort affliger & tormenter*. Ital. *Affligere fermamente*. Germ. Streng und heftig plagen / betrüben/und bekümmeren. Hisp. *Afligir mucho*. Pol. *Dręczę vstawicznie, trapię, kłopocę*. Vng. *Nyomorgatom*. Ang. *To torment and afflict greatlie*.] Cæsar 4. Bell. Gall. Et onerarias, quæ ad anchoras erant deligatæ, tempestas afflictabat. Ibidem lib. 3. Tac lib. 13. Cic. 4. Tusc. O te infelicem, quàm te afflictatem, nisi iratus essem. Idem ad Att. li. 1: Hic tu me accusas quòd me afflictem.

A fflo. act. p. Ad aliquid spiro. [illegible] naschab [illegible] naphach [illegible] puach [illegible] naschaph, [illegible]. Gall. *Souffler ou alener vers ou contre quelque chose*. Ital *Spirare à qualche cosa*. German. Anblasen / antauchen / anwehen. Belg. Ter vseme aen / haeyhe Waye aen/blasen. Hispan *Soplar hazia otra cosa*. Polon. *Dmie, przydmam, Chucham, Pucham*. Vngar. *Valamire fuvok, lehelök*. Ang. *To blowe or breath vpon any thing*.] Liv. Afflabat vis frigoris acrior. Cicer. de Senect. Odores afflantur è floribus, per translationem. Virgil. 1. Aeneid. -nanque ipsa decoram Cæsariem nato genitrix lumenque juventæ Purpureum, & lætos oculis afflarat honores: id est, afflando dederat. Lact. lib. 7: Odor ille sapientiæ tam suavis tam jucundus afflaverit. ¶ Interdū ponitur pro excito, incito. Cic. pro Arch. Poëtas mentis viribus excitari, & quasi divino quodam spiritu afflari. ¶ Afflare alicui, pro aspirare seu favere. Tibul lib. 2. eleg. Felix, cui placidus leniter afflat Amor.

A fflatus, us, verbale, m. q. Actus afflandi. [illegible] neschimah [illegible]

tum. Gall. *Vent.* Ital. *Vento.* German. Anblasung/anwähung Hispan. *Viento.* Polon. *Nadchnienie.* Vng. *Fuuas, le helles.* Ang. *Blowing breathing on.*] Plin. lib. 10. cap. 33: Perdices concipiunt supervolantium afflatu. Cicer. 1. de Divin. Oracula quæ instinctu divino afflatuq; funduntur. ¶ Afflatus item pro H aspiratione seu nota aspirationis. Varro lib. 3. de Re rust. cap. 1: Nec minus oppidi quoque nomen Thebæ indicant antiquiorem esse agrum, quòd ab agri genere, non à conditione ei nomen est impositum. Nam lingua prisca & in Græcia Aeoles Bœotii, fine afflatu vocant Aeoles Thebas.

Affluo, is, n. t. Abundo. [נהר *nahár* הרבה *behdiph* שפע *saphah.* ἐπιῤῥέω, ἐπιπολάζω.] Gall. *Abonder, couler vers quelque chose.* Ital. *Abundare, correre verso qualche luoco.* German. Herzufliessen/überflüssig sein. Belg. Overvloien / overvloedich sen. Hispan. *Abundar ò correr lo liquido.* Polon. *Hoiwossić, albo dostatekmam, przypłiwam.* Vngar. *Bouelkődőm.* Angl. *To abound, to haue plentie of anything, to flowe to.*] ut, Affluere divitiis, voluptatibus, &c. Lucret. Cicer. &c. Propriè ad aliquid fluere. Colum. Ne quum à vertice torrens imbribus conceptis affluxerit, fundamenta convellat. Plin. lib. 2. cap. 97: Bis inter duos exortus Lunæ affluunt, bisque remeant. De maris æstibus loquitur. Cicer. translatè usus est, de Finib. Nam si ea sola voluptas esset, quæ quasi titillaret sensus, ut ita dicam, & ad eos cum suavitate afflueret & illaberetur. Tanquam de liquore dixit, afflueret: id est leniter flueret.

Affluens, participiū. [περιῤῥέων.] Germ. Zufliessend/ überflüssig] Liv. 5. bell. Macedon. Quotidie affluente multitudine ad famam belli. Idem 4. bell. Pun. ¶ Affluens, abundans Cicer. pro Arch. Vrbs eruditissimis hominibus liberalissimisq; studiis affluens. Idem contra Rull. Opibus & copiis affluens. Idem Offic. 3: Omnium rerum affluentibus copiis ditari.

Affluentia, f. p. Abundantia [מותר *mothár* שפע *schépbah* דביר *ma hbid.* ἐπίῤῥοια, ἀφθονία.] Gall. *Abondance.* Ital. *Abondantia, copia.* Germ. Überflüssigkeit/genüge. Hisp. *Abondamiento.* Polon. *Obfitość.* Vng. *Bouu kődés.* Ang. *Abundance plentie.*] Cic. de lege Agrar. Ex hac copia, atque omnium rerum affluentia, primùm nata est arrogantia.

Affluenter, adverbium, Copiosè. [לרב *larób* בהרבה *bimród ...* ἀφθόνως, δαψιλῶς.] Gall. *Copieusement, largement.* Ital. *Abondantemente.* German. Überflüssiglich/ genugsamlich. Hispan. *Abundosamente.* Polon. *Hoinie, obficie, dostatnie.* Vng. *Bouon.* Angl. *Abundantlie, plenteouslie.*] Cic. 5. Tusc. Quoque affluentiùs voluptates hauriat.

Affodio, is, affodi, affossum, Fodiendo adjungo. [חתר *chatár* חפר *chaphár.* προσορύττω.] Gall. *Fouyr aupres, en fouyssant au contre.* Ital. *Cauar vicino, zappando aggiongere.* German. Mit graben zusammen fügen. Hispan. *Agar lo cauado sobre cauado.* Polon. *Przykopiwam.* Vng. *Mellé ásom vájon.* Ang. *To diche or diggen gh, in digging to toyne to.*] Plin. lib. 2. cap. 68: Furtoq; vicini cespitem nostro solo affodimus.

Affor, aris, atus sum, d. p. ex Ad & Fari compositum, significat Alloqui. [דבר *dibbér* προσφθέγγομαι, προσφωνέω.] Gall. *Parler à quelqu'vn.* Ital. *Parlare.* German. Anreden/ansprechen. Hisp. *Hablar.* Polon. *Mowię/mówiękim.* Vngar. *Meg szóllitom.* Ang. *To speak to any man.*] Cicer. 2 Phil. Quis locus est aut tam desertus, aut tàm inhumanus, qui illos qui accesserint, non affari atque appetere videatur? Virgil. Aen. 2. Tunc sic affari, & curas his demere dictis.

Affatus, a, um, particip. Alloquutus, Virg. 4. Aen.

Affatus, huius affatus. m. q. nomen verbale, Alloquium, collocutio. Virg. 4 Aen. Heu quid agat? quo nunc reginam ambire furentem Audeat affatu?

Affabiliter, & Gellius affabilissimè [Vng. *Nyayassággal.*] Macrob. Saturnal. lib. 7. cap. 1: Ab Imperatore comiter, affabiliterq; susceptus est. Spartianus in Caracalla: Quos occidere parabat, affabiliter est allocutus.

Affabilis, penult. corr. ex Ad & Fabilis. In sermone jucundus & gratus: vel comis, lenis, facilis. [נוח חן *noah chen* נמן *hanán.* εὐπροσήγορος.] Gall. *Affable, gratieux en paroles.* Ital. *Affabile.* German. Gespräch / holdselig im reden. Belg. Goeder handel/ die geesprächsame Hispan. *Cortes, y bien hablado.* Polon. *Wdzięczny mowy, zaß mowny, łagodny.* Vngar. *Nyayas.* Ang. *Gentill in speaking to.*] Cicer. 1. Offic. Et in omni sermone omnibus affabilem & jucundum se esse vellet. Terent. in Adelph. Meditor esse affabilis. Virgil. 3. Aeneid. Nec visu facilis, nec dictu affabilis ulli.

Affabilitas, f. t. facilitas alloquendi, comitas in sermone, facilitas audiendi.] חן נעימות *chen hanauáh.* εὐπροσηγορία.] Gall. *Courtoisie en parlant aux gens.* Ital. *Affabilità, cortesia.* Germ. Freundtlichkeit die Leut anzureden. Hisp. *Cortesia, y buena habla.* Pol. *Wdzięcznoß mowy.* Vng. *Nyayasság.* Ang. *Meekenesse and courtesie in speaking or hearing others.*] Cic. 2. Offic. Quantopere conciliet animos comitas affabilitasque sermonis.

Affabilissimè, adverb. Gell. lib. 16. cap. 3: Hæc tum Phavorinus, multaque ejusmodi alia affabilissimè dicebat.

Affore, pen. corr. [παρέσεσθαι.] Vng. *Jelen lenny.*] Est verbum ità defectivum, ut ipsum verbum Fore. Cicer. ad Papin. lib. 9. Non mehercule suspiratus sum illam affore. Cæsar. 5. bell. Gall. Hanc affore biduo Virgil. 1. Aen. -atque utinam ipse Noto compulsus eodem Afforet Aeneas.

Afformido, as, are, act. p. formido [פחד *pachád* חרד *charád.* ὑποφοβέομαι] Gall. *Craindre dauantage.* Ital. *Temere.* Germ. Grosse forcht haben / sich übel förchten. Hispan. *Temer demasiadamente.* Polon. *Obawiam się, strachami się lękam się.* Vngar. *Félek, rettegék.* Ang. *To feare greatlie.*] Plaut. Bachid. Magisq; afformido, ne is pereat.

Affrango, is, act. t. frango. προσαράσσω. Stat. libro 1. Theb. -aut extricata fatiscet Mater Achilleia hyemes affrangere bustis.

Affrico, as, pen. corr. Ad aliquid fricare. [שפשף *schifschéf.* προστρίβω.] Gall. *Frotter à ou contre quelque chose.* Ital. *Fregare a qualche cosa.* Germ. Anreiben. Hispan. *Refregar vna cosa à otra.* Polon. *Ocieram, ocierpie naciéram.* Vngar. *Valamit dőrzsölök vakarom.* Ang. *To rubbe vpon anything.*] Plin. lib. 8 cap. 27: Marathro herbæ sese affricās. Idem lib. 29. cap. 6. Colum. lib. 7. cap. 5: Aut arbori affricant. Subaud. sese.

Affrictus, us, verbale, m. q. [גרד *garádh* שפשוף *schifschúph.* προστριβή.] Gall. *Frottement contre quelque chose.* Ital. *Fregamento contra qualche cosa.* Germ. Die anreibung / oder das anreiben. Hisp. *Refregamiento de vna cosa à otra.* Polon. *Nacieranie.* Vngar. *Tőrlés, vakarás.* Ang. *Rubbing vpon any thing.*] Plin. lib. 31. cap. 6: Spumaq; aquæ affrictu verrucas tollit.

Affrio, as, ex Ad. & Frio, Digitis terendo aliquid aspergo: & propriè de rebus iis dicitur, quæ facilè & modico tritu comminuuntur, & in pulverem rediguntur. [דקק *dakák.* ἐντρίβω.] Gallicè, *Esmier ou brisier menu quelque chose sur ou auec vne autre.* Italicè, *Romper ò tritar minutamente vna cosa entra vn' altra.* German. Etwas zerreib n. Hispanicè, *Desmenuzar con otra cosa.* Polon. *Kruszę ... .* Vngaricè, *El morsolom.* Anglicè, *To break in small peaces one thing with another, to braye.*] Varr. 1. de Re rust. Item alius aliud affriat, aut aspergit, ut Calcidicam, aut Caricam cretam, &c.

Affulgeo, [נגה *naghah.* ἐπιλάμπω, ἐπιλάμπομαι.] Gall. *Reluire & resplendir contre quelque chose.* Ital. *Risplendere contra qualque cosa.* Germ. Anscheinen/anleuchten. Hisp. *Resplandecer hazia otra cosa.* Polon. *Nieście, Swiece, oświecam.* Vngaricè, *Fenndőklőm.* Ang. *To shyne, and cast a glace or ligth vpon any thing.*] Sil. lib. 8: Affulgere vultu niteni. Et, Huic ædium parti rarò sol affulget. Et proverbialiter, lux affulsit, dicimus, ubi melior rerum spes ostendi cœperit. ¶ Translatè etiam affulgere dicitur, quod animum nobis erigit atque excitat. Liv. 7. bell. Pun. Prima spes morte nunciata Marcelli affulsit. Idem lib. 10: Et mihi talis aliquando fortuna affulsit.

Affundo, is, act. r. aspergo. [שפך *schaphách.* προσχέω.] Gall. *Espandre, & faire couler quelque liqueur contre quelque chose.* Ital. *Versare allegare.* Germ. Angiessen / zuschütten. Hispan. *Derramar sobre cosa.* Polon. *Przylewam, przysipuie.* Vngar. *Hozza őntőm.* Ang. *To sprinkle, and powre out vpon anything.*] Plin. libro 16. cap. 44: Vinumq; illi affundere. ¶ Affundi fluvii quoque & maria dicuntur iis locis quæ alluunt, aut prælabuntur. Idem libro 5. cap. 1: Affunditur huic autem æstuarium è mari flexuoso meatu. ¶ Affundo pro infundo. Tacit. lib. 12: Frigida in aqua affunditur venenum. Idem lib. 5: Effusa urbs mari, pro, effusam mare urbi. Plin. lib. 3. cap. 3.

Affusus, partic. προσχυθείς. Plin. Exprimitur foliis succus mollissimis, in pila fusis, affuso paulatim vino austero. Ovid. & Lucan.

Aforis, adverb. penult. corr. A parte exteriori [מחוץ *michutz.* ἔξωθεν.] Gall. *De dehors.* Ital. *Di fuori.* German. Von aussen her. Hispan. *De fuera.* Polon. *Zewierchnie.* Vngar. *Kivűl.* Anglicè, *From outward.*] Plin. lib. 18. cap. 24: In ulcus penetrat omni aforis injuria. Sunt qui divisim scribant, à foris, & melius, meo quidem iudicio.

A ante G.

AG. agit, vel agil, vel Agrippa, vel Agro. A G. agò, vel agro. A G T agitur. A G O. agor. AG. Aulus Gellius.

Agagulo, m. t. dicitur vanus fornicator.

Agalacta, pascua nuncupatunt veteres medici, lacti minùs accommoda: nam herbis lactis aliquo modo naturam immutari traditum est.

Agallochum, [אהלים *ahalim.* ἀγάλλοχον.] Gall. *Lignum al'es.* Ital. *Legno aloè.* German. Holtz Aloes. Belg. Aloe Hisp. *Lin aloè.* Pol. *Drzewo aloës ...* Lignum est Dioscoridi thyiæ ligno simile, maculis quibusdam distinctum, odore jucundissimo gustu subamarum, oris graveolentiæ maximè condurens. Græci recentiores ξυλαλόη appellarunt: quos nostræ ætatis seplasiarii imitati, *Lignum aloës* vocarunt.

Agamus, pen. corr. Latinè dicitur cælebs, ἄγαμος: hoc est, sine viro, seu uxore. [German. Vnverheiracht. Vng. *Nötelen, hazasy.* Ang. *Chaste*] γάμος enim nuptiæ sunt.

Agape, pes, ἀγάπη, habet duo nomina apud Latinos, charitatem scilicet & dilectionem. August. de verbis Domini, loquens de epulone divite, contra raptores, qui amore Dei aliena distribuunt, dixit in persona talium: Ego similis illius divitis, non sicut agapes facio. Agape, in Decret. Pontif. 42. distinct. C. si quis despicit, sumitur pro eleemosyna. Prisci Christiani convivia sua appellabant Agapas: atq; hinc quoq; sacram ar mysticam Domini nostri Iesu Christi cœnam. Locus tamē citatus in Decret. aliter legitur ab aliis: nam pro *agapes* legunt *eclapinas.*

Agapeta, pen. prod. Ancilla Dei, quæ pro Christo nubere vo-

luit.

luit. Dicitur quoque Agapeta, vel tes, lenocinator, seu qui cum fœminis illicè conversatur.

Agaricon, [ἀγαρικόν. Gall. *Agaric.* Ital. & Hispan. *Agárico.* Germ. n. Lannschwam Pol *Modrzewie, wągebká.*] pen. cor Fungus est, aut certè radix, laserpitio similis, fungi more in boribus nascens, sapore initio dulci, sed mox in amaritudinem declinante. Nascitur circa Bosphorum Cimmerium, juxta fluvium Agarum, & in Galatia. Duo ejus sunt genera, mas, & fœmina. Vide Plin. lib. 25. cap. 9. & Ruell. lib. 3. cap 1.

Agāso, penult. product. Equorum vel asinorum ductor. [רכב rachchâb ἱππηλάτης. Gall. *Palefrenier, qui meine les chevaux & les panse.* Ital. *Asinaio, mulattiere.* German. Ein Buchtreiber/Eseltreiber/oder Roßbub. Belg. Een Eseltrijver/ oft peerd trijver. Hispan. *Harriero ò que aguija los asnos.* Polon. *Kowiarz, pastucha osłów, bidlesy.* Vngar. *Lovász kosfis.* Angl. *A horse or mule keeper.*] Plin. lib. 35. cap. 11: Pinxit & in una tabula, quaque maximè inclaruit, agasonem cum equo. Livius: Acceptos ab agasonibus equos, quum rex ascensurus erat, admovebant. Pers. 5. Satyr. Tressis Agaso dixit, pro homine qui omnibus est contemptui.

Agasyllis, ἀγασυλλίς, Frutex est, quem juxta Cyrenem Africa gignit, ex quo succus profluens in subjectas arenas decidit, quem Ammonicum vocant. Vide Dioscorid. & Ruell. l. 3. cap. 52.

Agăsyrtus, [לבוש בגדים צואים צואים labusch baghadhim tsôim. ἀγάσυρτος. Gall. *Ord sale.* Ital. *Sordido scallido.* German. Wüst/unflettig/ungerahten. Hispan. *Suzio.* Polon. *Plugawiec, len, smroalswiec.* Vngar. *Rusnya.* Ang. *Sluttish, unhonestlie bis closhes.*] Apud Latinos squalidum sonat, & sordidum: unde Pittacus Mitylenæus philosophus Agasyrtus est ab Alcæo dictus, quòd neglecto corporis cultu videretur sordidior.

Agathides, Majorana Dioscoridi.

Agatitia, herba Dioscoridi.

Agĕ, Adverbium adhortantis: & singularem numerum desiderat, Agite pluralem: Agedum utrunque admittit. [הבה hábab ἄγε, φέρε δὴ. Gall. *Or sus, or avant, courage.* Ital. *Horsu, Hormia.* German. Wolan. Belg. Wel aen/hoe. Pol. *Nuże.* Vng. *No, noszsza.* Ang. *Go to, courage.*] Quint. Agedum si videtur, extra portas prospicite. Cicer. pro P. Sylla: Agedum, confert e nunc cum illis vitam P. Syllæ. ¶ Dicimus & Agitedum, sed in plurali semper. Liv. li. 1: Agitedum, ite mecum ¶ Interdum est corripientis. Terent. in Adelph. Age, scis quid loquar? Pecuniam in loco negligere maximum interdum est lucrum. ¶ Interdũ pro Dic. Terent. in Adelph. Age nunc runm animum, quasi jam usquam tibi sint viginti minæ. Vbi Donatus: Age nunc verbum est, significans Dic: quia jam propè est, ut consentiat persuadenti. ¶ Interdum consentientis. Terent. in Adelph. Age age traducatur Bacchis. ¶ Interdum excitandi: & plerumq; post Nunc, apud Poëtas ponitur. Virgil. Georg. 4: Nunc age, naturas apibus quas Iuppiter ipse Addidit, expediam.

Agēă, penult. prod. f. p. Via in navi, dicta quòd in ea maximæ quæque res agi soleant, [illegible]. Ennius: Multa foro ponens ageaq; longa repletur. Vsitatiùs Foros vocamus. Vide Fest. & Scaligerum.

Agea, orum, plural. dicuntur victimæ, quæ pro rebus agendis ferebantur.

Agĕlæus pānis. [ἀγελαῖος ἄρτος. Pol. *Chlib grubý, albo czelarni.* Vngar. *Szegény kenyér, korpás.*] Dicitur à Græcis, qui à nostris *Cibarius* dicitur ex farina parùm bene cribrata constans. Vide Cæl. lib. 9. cap. 16, & Ruell lib. 2. cap. 14.

Agelastus, [לא שחק לעולם lo schehók ssochák lebolám. ἀγέλαστος, ab α & γελάω. Gall. *Qui ne ris iamais.* Ital. *Mesto, che mai non ride.* Germ. Trawrig/der nicht lacht. Belg. Die niet en lacht/ernstachtig. Hisp. *Quo non rie ò burla en algun tiempo.* Polon. *Smętny, ktory się nigdy nie smieie.* Vngar. *Mord kedw.* Ang. *Which never laugheth, heavie harted.*] Latinè mœstus, & sine risu. Quo nomine dictus est Crassus, avus Crassi à Parthis interempti, quem tradunt semel tantùm in vita sua risisse: quod factum est, quum vidisset asinum carduos comedentem, dixissetque ob id, similem habent labra lactucam. Factum hoc dictumque festivissimum risus subsecutus est. Cic. 5. de Finib.

Agĕllus. Vide AGER.

Agĕmă, atos, penult. product. agmen. [אגף agáph. ἄγημα. Gall. *Certaine legione de gens de guerre.* Ital. *Squadra.* German. Ein hauff/oder rott. Belg. Een ghiordineert crijgs hoop. Hispan. *Muchedumbre ò compañia de gente.* Polon. *Róta, huff.* Vngar. *Sereg, avagy sereg százany.* Ang. *An compenie of men of warre.*] Arrianus scribit alam equitum fuisse, quæ dicebatur ἄγημα, quanquam & de pedibus dici agema, idem testatur Arrianus. Liv. 5. Decad. Delecta inde, & viribus, & robore ætatis ex omni cætratorum numero duo erant agemata: hanc ipsi legionem vocabant.

Agĕr, m. s. [שדה sadhéh שדי saghéh. Gall. *Vn champ.* Ital *Campo.* German. Ein acker/ein feld. Belg. Een acker veld. Hispanicè. *Campo que se labra.* Polon. *Rola, pole.* Vngar. *Mező.* Angl. *A fielde.*] ab ago, is, quod in eo aliquid agatur, (ut Donatus inquit) quòd in eo multa sint agenda. Quintil. autem libro 1. scribit Græcum esse: nam ἀγρὸς Latinè rus dici potest. Significatque Ager quandoque circumiectum territorium alicujus urbis seu provintiæ, χώρα. Salust. in Catil. Reliquos Catilina per montes asperos in agrum Pistoriensem abducit. Vnde ducimus, Ager campanus, Ager Brixianus. Et includit in se nemora, saltus, pascua, latus, flumina, & omnia quæ in territorio illo sunt: & in ea significatione vix unquam reperitur pluraliter. ¶ Quãdoque significat partem quandam ipsius territorii urbis, quæ privatim ab aliquo possidetur, & esse videtur rus, in quo & domus, & omnia quæ in agro sunt, generaliter continentur: id est, quæ pro captu ipsius partis esse possunt. Vnde Terentius in Eunuch: Ex meo propinquo rure hoc capio commodi. Et sequitur: Neq; agri, neque urbis odium me unquam percipit. Vbi satietas cœpit fieri, commuto locum. Idem in Heaut. agrum in his regionibus meliorem, neque pretii majoris nemo habet. Et paulò pòst: Talenta duodecim coëgi, agrum hunc mercatus sum: hic me exerceo. Ex his innuitur sub Agri nomine & domum, & omnia alia quæ in agro continentur comprehendi. Idemque esse Agrum, Rus & Possessionem. ¶ Notandum tamen quòd nec rus, nec ager villa est, sed illa in rure, sive agro dicitur esse. Et hoc significato dicitur parœmia. Nihil ex agro dicis, οὐδὲν ἐξ ἀγροῦ λέγεις: id est, Nihil humile, neq; triviale loqueris. Meminit Suidas. Cui similis illa Græcorum ἀγροῦ πλέως, quod Catullus dixit, Ruris planus & infacetiarum. ¶ Quandoque Ager significat locum in rure quem colimus, sive arando, sive conserendo: & singularem, pluralemque numerum habet. Colum. lib. 1. cap. 3, Virgilii proverbialem sententiam explicans: Quippe, *inquit*, acutissimam gentem Pœnos dixisse convenit, imbecilliorem agrum, quàm agricolam esse debere, quoniam quum sit colluctandum cum eo, si fundus prævaleat, allidi dominum. Nec dubium quin minus reddat laxus ager non rectè cultus, quàm angustus eximiè. Conveniet in eos qui student imperio proferendo, quum hoc ipsum quod habent non possint administrare. Aut qui suscipiunt munus, cui gerendo sunt impares. Et libro 4: Pestilentem annum inopia frugum, neglecto cultu agrorum, ut plerunque fit, excepit. ¶ Ager colonus. Cicer. de Leg. agrar. Cognoscerent qui ager colonus esset, quò milites veterani deducti essent, qui, &c. Videtur eam agri partem significare, quæ propriè ad arandum accommodata est, & alio nomine Arvum dicitur.

Agĕr, Latinè appellari dicitur, eò quòd in eo agatur aliquid alii agrum ex Græco nominari manifestius credunt: unde & villa Græcè *choragros* dicitur: *Villa* autem à vallo: Id est agere terræ nuncupata, quod pro limite constitui solet. Et possessiones quæ dicuntur, ité fundi, prædita, rura, agri sunt: sed hoc differunt, quòd possessiones sunt agri latè patentes, publici privatique, quos initio non mancipatione, sed quisque, ut potuit, occupavit, atque possedit: unde & nuncupati. *Fundus* autem dictus, quòd in eo fundatur, vel stabiliatur testimonium, & tàm urbanum ædificium, quàm rusticum fundus intelligendum est. *Prædium* appellatum, quòd ex omnibus patrisfamiliàs maximè providetur: id est, apparet, quasi prævidium; vel quod antiqui agros, quos bello ceperant, prædæ nomine habebant. Rura verò incultos agros: id est, sylvas, & pascua, veteres dicebant. ¶ Agrorum nomina multa sunt, compascuus, alluvius, arcifinius, novalis, squalidus, uliginosus, subsecivus, quorum nominum rationem exponemus. *Compascuus ager* dictus, quia divisoribus agrorum relictus, est ad pascendum communiter vicinis. *Alluvius ager* est, quem paulatim fluvius in agrum reddit. *Arcifinius ager* dictus est, quia certis linearum mensuris non continetur, sed arcentur fines ejus objectu fluminum, montium arvorum: unde & in his agris nihil subsecivorum intervenit. *Novalis ager* est, primùm proscissus, sive qui alternis annis vacat, novandarum sibi virium causa: novalia enim semel cum fructu erunt, & semel vacua. *Squalidus ager*, quasi excolidus, quòd jam à cultura exierit, sicut exconsul, quòd à consulatu discesserit. *Vliginosus ager* est semper humidus: nam humidus dicitur, qui aliquando siccatur: uligo enim humor terræ est naturalis, ab ea nunquam recedens. *Subseciva* sunt propriè, quæ quæstor de materia præcidens, quasi supervacua abiicit: inde & subsecivi agri, quos in pertica divisos recusant, quasi steriles, aut palustres. Ex libello variorum auctorum de limitibus. ¶ Ager Emphyteuticus: id est, vectigalis, datus εἰς ἐμφύτευσιν, Macer. D. l. 2. l. 15. Sed & qui vectigalem: id est, Emphyteuticum agrum possidet: possessor intelligitur.

Agrorum qualitates Iulius Frontinus his verbis persecutus est: Agrorum qualitates sunt tres: una agri divisi & assignati: altera, mensura per extremitates comprehensi: tertia arcifinii, qui nulla mensura continetur. Ager divisus assignatus est coloniarum: hic habet conditiones duas: unam, qua plerunque limitibus continetur: alteram, qua per proximos possessionum rigores assignatus est, sicut in Campania Suessæ, Auruncæ: quidquid autem secundum hanc conditionem in longitudinem est delimitatum, per strigas appellatur: quidquid per altitudinem, per scamna. Ager ergo limitatus, hac similitudine decumanis & cardinibus continetur: ager per strigas & per scamna divisus & assignatus est, more antiquo in hac similitudine, qua in provinciis arva publica coluntur. Ager est mensura comprehensus, cujus modus universus civitati est assignatus, sicut in Lusitania Salmaticensibus, aut in Hispania citeriore Palatinis, & compluribus provinciis: tributarius solus per universitatem populis

polis est definitus. Eadem ratione & privatorum agrorum measuræ aguntur. Hunc agrum multis locis mensoras, quamvis extremum mansura comprehenderint in formam, in modum limitum condiderunt. ¶ Ager ast arcifinius, qui nulla mensura continetur: finitur secundum antiquam observationem fluminibus, fossis, montibus, viis, arboribus antemissis, aquarum divortiis, & si qua loca: hoc ast, quæ antè à possessore poterunt obtineri: nam ager arcifinius, sicut ait Varro, ab arcendis hostibus ast appallatus: qui postea interventu litium, per aa loca, quibus finit, teminos accipere cœpit. In his agris nullum jus subsecivorum intervenit. Subserivum ast, quod à subsecante linaa nomen acrepit. Subsecivorum genera sunt duo, unum, quod in extremis assignatorum finium centuria explari non potuit. Aliud genus subsecivorum, quod in mediis assignationibus, & integris centuriis intervenit: quicquid enim inter IIII. limites minùs, quàm interclusum ast fuerit assignatum, in hac remanet appellationa: ideò quòd is modus, qui assignationi superest, linea claudatur, & subsecetur: nam & reliquatum mensurarum actus, quidquid inter normalem linaem & extremitatem interest, subsecivum appellatur. Est agar similis subserivorum conditioni axtraclusus & non assignatus: qui si reipublicæ populi Romani, aut ipsius coloniæ, cujus fine circundatur, sive peregrinæ urbi, aut locis sacris, aut religiosis æquà ad populum Romanum pertinentibus datus non est, jura subsacivorum, in ejus, qui assignara potuerit, ramanet potestate. ¶ Agar extraclusus ast, qui intra finitimam lineam, & centurias interjacat: ideoque extraclusus: quia ultra limitem finitima linea clauditur Quoniam autem sæpe oritur controversia da agris, sciendum est controversiarum materias esse duas: finem, & locum, conditioque controversiarum alterutra continetur, quidquid ex agro da his intervanit. Sed quoniam in his quoqua partibus singulæ controvarsiæ diversas proprias habent conditionas. Propriè sunt nominandæ: sunt autem numero quindecim. De Positiona terminorum, da rigora, da fine, de loco, de modo, de proprietata, de possessione, da alluvione, da jure territorii, de subsecivis, de locis publicis, da locis relictis & extraclusis, de locis sacris & religiosis, de aqua pluvia arcenda, de itinaribus. ¶ De positione terminorum controversia est inter duos pluresve vicinos: inter duos, an in rigore sit cæterorum, siva rationes: inter plures, trifinium faciat, an quadrifinium: de horum opinione cùm constitit mensori, si secundum proximi temporis Possessionem non conveniunt diversas attiguis possessoribus faciunt controversias, sed ab intagro alius fortè loco, alius de fine litigat. ¶ De rigore, controversia est finitimæ conditionis, quoties intar duos pluresve tarminos ordinaros, sive quæ alia signa, secundum legem Maniliam inter quinque pedes agitur. ¶ De fine, similis est controversia, nec dubium est, quæ supra de finis conditione dixerim: nam & eadem lage continetur, & da quinqua pedum agitur laticudine: sad da fine quiequid per flexus, quibus arcifinii agri continentur, ut per extrema comptomontoria, aut summa montium, aut fluminum cursus, aut locorum natura, quam supercilium appellant. ¶ De loco controversia est, quidquid exedit suprascriptam latitudinem, cujus modus ad patentem non proponitur. Hæc autem controversia frequenter in arcifiniis agris variorum signorum demonstrationibus exercetur, ut fossis, fluminibus, arboribusque antemissis, aut culturæ discrimina. ¶ De modo, controversia est in agro assignaro: agitur anim de antiquorum nominum propria defensiona, ut si Livius Titius dextra Decumanum tertium, citra cardinem quartum acceperit, fortis suæ partes tres, siva quòd huic simila, quartam habaat in quacunque proxima centuria: huic anim universitati limas finam non farit, etiamsi publico itineri farviat: nam in cæteris agris da modo fit controversia, quoties promissionis modus non quadrat. ¶ De proprietata, controversia est plerunque, ut in Campania cultorum agro sylvæ absunt in montibus: ultra quartum aut quintum fortè vicinum: proptereà proprietas ad quos fundos partinere debeat, discutiatur. Est & pascuorum proprietas pertinans ad fundos, sed in commune: propter quod ea compascua multis locis in Italia communia appellantur, quibusdam provinciis pro indiviso: nam pac hæraditates, aut amptiones eius generis controversiæ funt, de quibus jure ordinario litigatur. ¶ Da possessiona controversia est, de qua ad interdictum: hoc est, jure ordinario litigatur. ¶ De alluvione, fit controvarsia fluminum infestatione, hinc fundi multas habent conditiones. ¶ De jure territorii, controversia ast deniqua ad ipsam urbem pertinens, sive quòd intra pomœrium ejus urbis erit, quod à privatis operibus obtineri non oportebat: eum dico locum, quem nec ordo nullo jure à publico poterit amovare. Habet autem conditionas duas: unam urbani soli: alteram agrestis: Agrestis, quod in tutela rei fuerat essignatum urbanæ. Vrbani, quòd oparibus publicis datum fuerat, aut destinatum, hujus soli jus, quanvis habita ratione divus Augustus de statu municipiorum tractaverit, in proximas urbes pervenira dicitur, quarum ex voluntate conditionis maxima pars finium coloniæ est attribura, aliqua portio mœnium extremæ perticæ assignationis inclusa, sicut in Piceno fertur, inter montium Prætutianorum quandam oppidi parram Asculanorum fina circundari. Quòd si adhæc revartamur, hoc conciliabulum fuisse fertur & postea in municipii jus relatum: nam non omnia antiqua municipia habent suum privilagium: quicquid enim ad coloniæ municipiive privilegium pertinet, territorii juris appellant. Sed, si rationem appellationis hujus tractamus, territorium est quicquid hostis terrendi causa constitutum est. ¶ De subsecivis controversia est, quoties aliqua pars centuriæ, siva tota non est assignata, & possidetur: aut quidquid de extremitate perticæ possessor proximis aliusve datinebit, ad subsecivorum controversiam pertinebit. ¶ Da locis publicis, sive populi Romani, sive coloniarum, municipiorúmve controversia est, quoties ea quæ neque assignata, neque vandita fuerint, aliquis possederit, ut alveum fluminis veterem populi Romani, quanvis aqua interposita insula, & divisi proximi possessores finibus reliquerint, aut sylvæ quas ad populum Romanum multis locis pertinere ax veteribus instrumentis cognoscimus, ut ex proximo in Sabinis in monte Mutela. Nam & coloniarum aut municipiorum similis est conditio, quoties loca, quæ reipublicæ data assignata fuerant, ab aliis obtinebuntur, ut subseciva concessa. ¶ Da locis relictis, extraclusis controversia est in agris assignatis: relicta autem loca sunt, quæ sive locorum iniquitate sive arbitrio conditoris relicta, limites non acceperunt: hæc sunt juris subsecivorum. Extraclusa loca sunt æquè juris subsecivorum, quæ ultra limites, & ultra finitimam lineam erunt: finitima autem linea, aut mensuralis est aut aliqua observatione, aut terminorum ordine servara: multis enim locis assignationi agrorum immunitas superfuit, sicut in Lusitania finibus Augustinorum. ¶ De locis sacris & religiosis, controversiæ plurimæ jure ordinario finiuntur: nisi da locorum earum modo agitur, ut locorum publicorum in montibus, aut ædium, quibus secundum instrumentum fines restituuntur: similiter locorum religiosorum, quibus secundum cautiones modus est restituendus: habent enim & Mœsilea juris sui hortorum modos circumjacentes, aut præscriptum agri finem. ¶ De aquæ pluviæ transitu controversia est: in qua si collectus pluvialis aquæ transversum secans finem alterius flumen influit, & disconvenit, ad jus ordinarium pertinebit: quòd si per ordinationam finis ipsius agitur, exigit mẽsoris interventum ¶ De itinaribus, cõtroversia est: quę in arcifiniis agris jure ordinario finitur in assignatis, mensurarum ratione: omnes anim limites secundum lagem colonicam itineri publico servire debent, sed multi ax inganii ratione per devia & contragosa eunt, quà iter fiari non potest, & sunt in usu agrorum eorum locorum, ubi proximus possessor ast, cujus forte sylva limitem detinet, & transitum inverecundè denegat, cum itineri limitem, aut locum limiti debeat. ¶ Est & controversiæ genus, quod ad solum non pertinet, de arborum fructibus earum, quæ in fine sunt, sive intra nec ullam ad radicem habent controversiam, quoties inclinatæ in alterutrũ fructum iactaverint, inter affines movẽt disputationem. Sunt & aliæ limitum conditionas, quæ ad solum non partinent: hoc est, ad artam nostram: solum autem quodcunq; coloniæ est assignatum, id univarsum pertica appallatur: quidquid enim huic universitati applicitum est ex alterius civitatis fine, sive solidum, sive cultellatum fuerit, præfactura appellatur. ¶ Cultellandi ratio quæ sit, sæpè quæritur, cujus præmensi soli spatium consumamus, & illam clivorum inæqualitatem planam essa cogimus, dum mensuræ lateribus inservimus. Cultellamus ergo agrum eminentiorem & ad planitiem redigimus, æqualitatem hanc nobis ratione ipsa seminum natura monstravit: omnia enim illa soli inæqualitas colligi poterit: nisi quòd de terra quicquid nascitur, in aërem rectum exit, & illam terræ obliquitatem crescendo atterit, nac majus spatium occupat, quàm si ex plano nascitur. Ex Frontino da limitibus agrorum.

Agĕllŭs, m. f. diminutivum, significat parvum agrum. [*γήδιον, ἀγρίδιον.* Gall. *Petit champ, petit territoire & possession.* Ital *Campicello.* German. Ein Aeckerlein Belg Een Ackerken. Hispan. *campo pequenno.* Polon. *Kole̜jka* Vngar. *Mezöske.* Ang *A litle fild.*] Terant. in Adelph. Agelli est hic sub urba paulum, quod locitas foris, Huic demus qui fruatur. ¶ Hinc fit aliud diminutivum Agellulus. Ambros. Qui fidas exercet militiam, ab omni usu negotiationis abstinere debat, agelluli sui contentus fructibus.

Agrarius, a, um, Quod ad agros pertinat: [*ἀγρικός.* Gall. *Chose des champs.* Ital. *Cosa apartenente à campo.* German. Das zu dem Acker oder Feld gehört. Hispan. *Cosa pertenesciente al campo.* Vngar. *Mezei.* Angl. *Of the feeldes, belonging ta the feeldes.*] Vt, Lex agraria, *νόμος κληρουχικός, γῆς ἀναδασμός,* quæ ferebatur da agris Populo dividendis. Liv. lib. 2: Tum primùm lex agraria promulgata ast.

Agrārĭūs, rii, substantivum, Legis agrariæ suffragator aut qui agros publicè divisos possidat. Cic. 15. Phil. Num rursus raprobos decuriabis: num solicitabit rursus agrarios?

Agrĕstĕ. Dicitur quod rusticum est: & ad agros pertinet, quodque in agris, non in hortis nascitur. [*ἄγριος.* Gal *Agreste rural, rustique, champestre.* Ital. *Villesco.* German. Bäwrisch / wild. Belg. Boerachtig. Hispan. *Cosa del campo.* Polon. *Polny, Leśny.* Vngar.

Parent. Ang. *Rustical, which perteineth to the fieldes.*] Virg. Cererem pubes agrestis adoret. Idem: Dicendum & quæ sint duris agrestibus arma. ¶ Idem Agrestis dicitur, qui sylvestrem vitã agit, & feram quem & Græci ἄγριον dicunt. Vnde in compositione Onager dictus est asinus ferus. ¶ Agrestis substantivum pro homine rustico. Virg. 9. Aen. Lydorumq; manum, collectos armat agrestes.

Agricŏlă penult. corr. Ex ager, & colo, Cultor agri. [אכר *ichchár* יגב *iogheb*, γεωργός. Gall. *Laboureur, rustique, villageois.* Ital. *Lauoratore della terra.* Germ. Ein Ackermann oder Bawmann. Belg. Boer/ Bouman. Hispan. *Labrador del campo.* Pol. *Rolnik, oracz, siodlak.* Vng. *Szántóember paraszt ember.* Angl. *A husband man.*] Virg. 2. Georg. O' fortunatos nimiùm, bona si sua norint, Agricolas. Cicer. 1. Tuscul. Arbores seret diligens agricola. Est autem nomen generale: nam agricolarum alii Aratores, alii Vinitores, nonnulli Arboratores, multi etiam Pastores, quales erant ferè apud antiquissimos. Nec solùm rustici, & agrestes dicuntur Agricolæ, sed multi etiam oppidani: quod genus vitæ olim in maximo pretio fuit, atque honore præsertim apud Romanos. Cato de Re rustic. c. 1: Bonus agricola, bonusq; colonus. ita laudabant antiqui virum bonum. ¶ Proverbialiter dicitur: Semper agricola in novum annum dives, Ἀεὶ γεωργὸς εἰς νέωτα πλούσιος. Dicitur dictitatum, qui spe futuri compendii divites sunt, ac sibimet expectationes rerum ampliarum blandiuntur.

Agricŏlātĭo, onis, f. t. idem quod agricultura. [עבודת האדמה *habodhath haadhamah*, γεωργία. Gall. *Labourage.* Ital. *Lauoramento di campi.* Germ. Ackerbaw / Arbeit deß Feldts. Hisp. *La labranca.* Pol *Oranie.* Vng [illegible] Ang. *La boring of the land.*] Col. lib. 1. c. 9. Minus in hoc officio quàm in cæteris agricolatio frugalitatem requirit.

Agricultŏr, idem quod Agricola. Liv 6. bell. Pun. Servos agricultores rem. abduxisse Sic D. l. 22. Tit 3. l. 25. Paulus Miles, & agricultor, &c.

Agrĭcultū ă ræ, Cultus agrorum. [עבודת האדמה *habodhath haadhamah*. Gall. *Labourage, labeur de terre.* Ital. *Lauoramento ò coltiuamento di campi.* Germ. Ackerbaw / Bawrenwerck / Feldbaw. Hisp. *La labranca.* Pol *Sprawowanie roli.* Vng. *Maior... földes szántás vetés.*] Cic. 1. Offic. Nihil est agricultura melius, nihil uberius, nihil dulcius, nihil homine libero dignius. ¶ Agriculturam Socrates apud Xenoph. dicebat, agriculturam cæterarum artium parentem esse & nutricem quandam. De Agriculturæ, ejusdemq; legum laudibus, Balduinus in Præfat. super leges Iustinianı Georgicas.

Agrĭpĕtæ, pen. corr. κληροῦχοι. Qui petunt ex agrorum divisione portionem, quæ viritim dabatur. Cic. ad Attic. Servulos autem dicere eum & agripetas à Bruto ...

Agrōsus, Varr. l. 4. de ling. Latina, agrosum hominem dixit, pro agris abundanti & locuplete, ut arbitror, quemadmodum dicitur pecuniosus. Si ab agro, *inquit*, ad agrosum hominem venero, & agricolam non aberraro.

Ageraton, ἀγήρατον. Herba est ad duorum palmorum altitudinem excrescens, similis Origano, florem ferens bullis aureis non absimilem: ita dicta quòd non facilè marcescat. Vide Plin. lib. 24. cap 4. De agerato tamen inter authores non satis convenit.

Ageratus [ἀγήρατος. Ger. Ein Steinstein / vor zeiten den Gerbern bräuchig / sequund den Mangern.] Lapis est quo coriarii olim utebantur in poliendis coriis: cujus loco hodie utuntur massa vitri. Meminit hujus lapidis Gal. l. 9. Simpl.

Agĕsis, adverbium excitandi: compositum ex particula Sis, pro si vis, quæ verbis imperativi modi apud veteres addebatur ἄγε δὴ, ἄγε νῦν. Lucr. l. 1.

Nunc agesis, quoniam docui nil posse creari De nihilo.

Aggemo, is, Vide ADGEMO.

Agger, ris, per duplex g, masculini generis, Significat propriè lapidum aut terræ coacervationem, quæ fixis vallis aggeritur, castrorum alteriùs ve loci muniendi gratia. [סוללה *solelah*, χῶμα. Gall. *Amas ou monceau & tas de quelque chose.* Ital. *Argine.* German Ein Schütte oder Wal / ein zusammenhauffung deß Erdtrichs / ein Damm. Hispan. *Monton de tierra o baluarte.* Polon. *Grobla, wal.* Vngar. *Töltés.* Ang. *A heap of stones or turfes.*] Solebant enim Romani milites vallos: hoc est, palos secus circumferre quoties castra murabant, eosq; quoties considerant, humi defigere, terramque illis aggerere, ut tuti essent ab hostium irruptionibus. Impropriè dicitur cujuslibet rei coacervatio, qua fossæ, aut valles impleri possunt. ¶ Quin & muros & munimenta aggerem dici voluit Servius in illud Virgil. 10. Aeneid. Quin intra portas atque ipsis prælia miscent Aggeribus murorum. ¶ Dicitur etiam Agger media viæ eminentia, ex aggeratis lapidibus strata. Idem: Qualis sæpe viæ deprehensus in aggere serpens. ¶ Agger item dicebatur tumulus ex terra aliàve materia congestus ad oppidi vel arcis cujuspiam oppugnationem. Cicero Attic. libro 2: Oppidum cinximus vallo & fossa, aggere maximo. Item 5 Philip. Græciam per translationem vocat Aggerem oppugnandæ Italiæ, quòd ea aptissima esset, ex qua tanquam ex loco superiore bellum Italiæ posset inferri. Græcia, *inquit*, vel receptaculum esse pulso Antonio, vel agger oppugnandæ Italiæ. ¶ Agger etiam dicitur ipsa materia ex qua fiebat ipse agger. Fiebat autem ex trabibus, frondibus, cespitibus. Cæsar Civ. 2. 3. quòd unde aggercomportari posset, nihil erat reliquum, omnibus arboribus in finibus Massiliensium excisis. Idem Gall. 2. c. 6: Lapidibus telisq; subministrandis & ad aggerem cespitibus comportandis.

Aggĕro, as, penult. corr. act. p. Accumulo, cumulum facio. [סלל *salal* צבר *tsabar*, ἐπισωρεύω, χόω, σωρεύω. Gall. *Amonceler, accumuler.* Ital. *Accumulare.* German. Zusammen hauffen / ein Schütte oder Dammen machen. Belg. Hoopen. Hisp. *Amontonar una cosa sobre otra.* Pol. *Zgromadzam, skupiam, okrywam.* Vng. *Rakásba gyűytöm* Ang. *To heap, to make a bulwark.*] Vnde arbores aggerare vel aggerare circa arbores terram dicimus, quum post hyemem æstate jam instante, terram circumfundimus, & veluti circummunimus ne calore nimio radices exarescant: pro quo etiam dicimus, Arbores operire vel adobruere. Columella: Omnes arbores frugiferæ circumfossæ aggerari debent. ¶ Interdum translatè ponitur pro augere & aggravare. Virgil. 11. Aeneid -onerat dictis, atque aggerat iras. ¶ Hinc fiunt composita Adaggero, & Exaggero, quorum significata vide suis locis.

Aggĕro, is, pen. corr. si, stum, sixtà gero, Ad aliquid gero [צבר *tsabar* נשא *nasá*, ἐπιφορέω, συμφέρω. Gall. *Amasser, apporter en vn tas.* Ital. *Porre à cesto* German. Neben etwas tragen / hertzu tragen. Hisp *Annadir ò traer vna cosa à otra.* Pol. *Przynoszę, przygromadzam.* Vng. *Hordok* Ang. *To ...*] Plin. l. 17. c. 4 Nec fimi omnibus aggesta semper laudabilis. Plaut. in Rud. Siquidam mihi ultrò his aggerenda aria est aqua.

Aggestus, hujus aggestus, masc. q. χῶσις substantivum verbale. Tacitus lib. 9: Et locus ipse castrorum placebat, latè prospectans, tuto copiarum aggestu, florentissimis pone tergum municipiis.

Agglŏmĕro, act. p. Implico, adjungo: [גלם *ghalám*. συναγείρω. Gall. *Mettre du fil en ploton, devider & liceler* Ital. *Inuoltare, inghiamare.* Germ. Herzufügen / an ein Kugel wicklen Belg Bewinden / toevoeghen. Hisp. *Embolver vna cosa ò otra.* Pol. Wiążę, vnie, Przymotuię. Vng. *Egybegyűytöm.* Angl. *Togather, to yether, to wind thread in bottomes.*] à Glomero, quod à Glomus seu Glomer deducitur. Virgil. 2. Aeneid. Et lateri agglomerant nostro. Idem 12. Aeneid.

-densi cuneis se quisque coactis Agglomerant.

Agglūtĭno, penultima correpta, act. p. Ad aliquid glutino, copulo, adjungo. [הדביק *hidhbik*. συγκολλάω. Gall. *Coller ensemble.* Ital. *Coniungere.* German. Anleimen / an einander kleiben. Hisp. *Engrudar ò pegar vna cosa à otra.* Polon. *Przylepiam, Przykleiam.* Vngar. *Hozzá enyvezem.* Ang. *To glue, or soulder together.*] Plautus in Aul. Ita mihi ad malum malæ res planè se agglutinant. Cicero Attico libro 16. Itaque statim novum procemium exaravi, & tibi misi: tu illud desecabis, & hoc agglutinabis.

Aggrăvo, vas, pen. corr act. p. Onero, gravo, opprimo: [הכביד *hicbidh*. ἐπιβαρύνω. Gall. *Aggraver appesantir.* Ital. *Aggravare* Germ. Beschweren Belg. Beet beswaren / oft overleden. Hisp. *Agraviar o apesgar.* Pol *Obciążam.* Vngar. *Megnehezitem.* Ang. *To burden.*] A quo Aggravesco, quod est, valde gravis fio. Liv. bell. Pun. 2 lib. 8. Nihil aliud ab suis relatum est, quam inopia aggravari socios. Plin. l. 12. c. 17. Odor aggravans capita, sed citra dolorem. ¶ Aggravata valetudo, apud Suetonium in Augusto, gravior facta; Aggravata valetudine tandem Nolæ succubuit.

Aggrăvesco, is, ex Ad & nomine Gravis factum verbum, Gravius fieri, aggravari. Teren. Hecyr. Malè metuo ne Philumenæ magis morbus aggravascat: id est, gravior fiat: quia morbi gravas dicti. Sic aggravescens vulnus, Cic. 3. Tusc.

Aggrĕdĭor, d. t. Ad aliquem gradior, adeo, accedo, item adorior, invado, peto, incipio. [קרב *karab*. ἐπιχειρέω, προσέρχομαι, ἐγχειρέω. Gall. *Assaillir, aller vers quelqu'vn, s' auancer sur luy.* Ital. *Assalire in buona & in mala parte.* German. Zu einem gehen: item Einen angreiffen / anfallen. Hispan. *Acometer, ò arremeter.* Pol *Przystępuię, imam, napadam, rzucam sie na kogo.* Vngar. *Hozzá fogok, reá rohanok.* Ang. *To sets vpon, to invade, to beginne.*] Cicero pro Cecinna: Quid agat, quomodo aggrediatur judicem, non habet. Virg 4. Aeneid. Talibus aggreditur Venerem Saturnia dictis. Cicero de Natur deor. Antequam aggrediar ad ea, quæ à te disputata sunt. ¶ Vel cum infinitivo. Idem Officior. 2. De quibus dicere aggrediar. ¶ Aliquando in malam partem accipitur, pro adoriri, invadere, & veluti ex insidiis adire. [German. Einen angreiffen / mit gewalt anfallen. Belg. Aenvallen / aentasten / onderstaen.] Sal. Ex lateribus cæteros aggreditur. Iustinus: quos ex improviso aggressus facilè fodit. Cic. 1. Officior. Omnibus autem in rebus priùs quàm aggrediare, adhibenda est præparatio diligens. ¶ Aliquando pro tentare. Salust. in Iugurth. Omnes asperitates supervadere, naturam etiam loci vincere aggreditur. Hæc autem verba, Aggreditor, Adorior, Alloquor, & similia, Ad præpositioneeis adjuncta, cum accusativo solo elegantius ponuntur, quam si simplicia eorum accusativo, Ad præposita jungantur: ut, Aggredior hominem, non, Gradior ad hominem ¶ Rem novam quis proverbiali specie, aggredi dicitur, quum rem

rem arduam aut novam molitur, & aliis adhuc intentatam. Ex Homeri versu, Od. χ.

Aggressio, verbale, f.t. Actus ipse aggrediendi. [הקרבה kerābah ἐπιχείρησις. Gall. *Abordement, assaut.* Ital. *Assalto, assaltamento.* German. Anfall / angriff. Hispan. *acometimiento.* Polon. *Wpadnienie, przystep.* Vngar. *Kézdés, reá rohanas.* Angl. *Setting vpon, invading.*] Cicero in Orator. Quumque animos prima aggressione occupaverit, infirmabit, excludetque contraria.

Aggressor, oris, m.t. grassator. [Vng. *Kalóz tolvaj.*] Vlpianus D. lib. 48. Tit. 9 lib. 7: Ut latronibus, aggressoribusque daretur, qui Patrem interficerent. Idem, D. lib. 26 Tit. 5. lib. 1: Veluti si quis clamavit ut ad auxilium conveniretur aut territuit aggressores.

Aggressura, æ, f.p. [Vng. *Rohanás, tolvaylás.*] Vlpian. D. lib. 29. Tit. 5. l. 3: Si eum omnes domini aggressuram paterentur, uni servus opem tulit.

Aggrego, as, pen. corr. act. p. Congrego, quasi in unum locum gregem contraho. [אסף asáph כנס chanás. ἀγελάζω. Gall. *Amasser en vn troupeau, assembler.* Ital. *Congregare.* Germ. Zusammen samblen. Belg. Ict vergaderre. Hispan. *Ajuntar como ganados.* Pol. *Zgromadzam.* Vng. *Egy helyre gyüytöm.* Angl. *To gather together.*] Cic. in Catil. Quod si eodem cæteros undique collectos naufragos aggregaverit. ¶ Translatè pro adjungere, apud Cæs. 6. bell. Gall. Qui se ad eorum amicitiam aggregaverant: huic opponitur Abgrego.

Aggretus, Apud antiquos legitur pro Aggressus, ut apud Ennium: Aggretus fari, &c. Scribitur & Adgretus.

Agilis, penult. corr. com. t. Levis, dexter: qui se facilè agit: hoc est, qui levi & expedito est corpore: vel pronus aut voluntarius ad agendum. [מהיר mahír קל kal ...חושש chúsch ἐλαφρός. Gall. *Agile, habile du corps, viste.* Ital. *Destro, leggero.* German. Schnell / hurtig / ringfertig. Belg. Rasch von der Handt snel. Hispan. *Ligero para hazer alguna cosa.* Polon. *Zartki, sprawny, chutny, pretky.* Vngar. *Serény, gyors kezü.* Angl. *Nymble.*] Horat. Ode: sunt hilarem tristes tristemque jocosi, Sedatum celeres, agilem gnavumque remissi. Columella: Malo unius agilem industriam, quam decem hominum negligentem & tardam operam.

Agilitas, f.t. Dexteritas, corporis celeritas. [קלות kallúth ἐλαφρότης, εὐκινησία. Gall. *Agilité, soupplesse de corps.* Ital. *Agilità, attitudine, destrezza.* Ger. Behendigkeit / ringfertigkeit. Belg. Rasheyt / rasheit. Hispan. *Ligereza de hazer alguna cosa.* Polo. *Zartkość, Ochota, Predkość.* Vng. *Serénység.* Ang. *Nymbleness.*] Cic. Attic. l. 1. Nam si ita esse statueris, & irritabiles esse optimorum sæpe hominum, & eosdem placabiles: & esse hanc agilitatem, ut ita dicam, mollitiemq; naturæ. Hic est à corpore ad animum translatio. Colum. l. 1: Ejusdem agilitatis homo frugi melius quam nequam faciet.

Agiliter, agilius, agillimè, id est, cum agilitate. [מהירה meherâh. ἐλαφρῶς. Gall. *Legerement, vistement.* Ital. *Agilmente, prontamente.* Ger. Fertiglich / behendig. Hisp. *Ligeramente.* Pol. *Krzepko, ochotnie, chyżo.* Vng. *Serényen.* Ang. *Nymblie.*] Col. l. 2. c. 2. Darq; requiem in summa, ut spe cessandi, totum spatium bos agilius enitatur.

Agina, pen. prod. f.p. Est in qua inseritur scapus trutinæ: id est, in quo trutina agitur, & vertitur, ab agendo dicta. Festus.

Aginator, qui parvo lucro movetur, nomen ab Agina tractum, quæ minimo pondere huc aut illuc impellitur. Festus.

Aginatores, Aurigæ sunt qui in ludis Circensibus curuli certamine se exercebant.

Aginor, pen. prod. Alia negotior.

Agitatio, Agitator, Agito, agitas, Vide Ago.

Agite, Agitedum, Vide Ago.

Aglaophotis, pen. prod. f.t. ἀγλαοφῶτις, Herba est jucundissimi coloris, qua magi utuntur ad evocandos dæmones. Nascitur in marmoribus Arabiæ, unde & *Marmoritidem* quidam appellant. Plin. l. 24. c. 17.

Aglapsis, f.t. Nomen legionis. Liv. 5. Decad. l. 4. Intervallum, quod inter cetratos, & phalanges erat, implevit Legio, atq; aciem hostium interrupit. A tergo cetratis erat, frontem adversus clypeatos habebat, Aglaspides appellabantur.

Aglidia, orum, ἀγλίδια. Dicuntur segmenta illa in capitibus allii, quæ alio nomine Aglithes dicuntur. Ruell. l. 1. c. 2.

Aglyphos, ἄγλυφος, pen. corr. Latinè non sculptus: nam α sine, γλύφω, sculpo.

Agmen, n.t. multitudo. [אגף agiph מחנה machanéh, πλῆθος, ὄχλος, στῖφος. Gall. *Vne compagnie de gensdarmes, bende.* Ital. *Moltitudine, scadra, ordinanza.* Ger. Ein Schar Volcks / ein Zeug. Belg. Een schare die haer beweght / een hoop volx dat gaet. Hisp. *Muchedumbre è companna de gente.* Pol. *Huff, czyli kupa.* Vng. *Sereg.* Angl. *A companie of folkes.*] Virg. l. 7. Aen. vocat agmina sæva sororum. ¶ Interdum ordinatam multitudinem, & aciem exercitumque significat. Idem 8. Aen. it clamor & agmine facto Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum. Cic. 2. Tusc. Cum æstu magno agmen ducebat, laborabat Marius. ¶ Interdum impetum, ut apud Virg. & leni fluit agmine Tybris. Et 2. Aen. illi agmine certo Laocoonta petunt.

Agminalis, is, le, adject. στρατιωτικός. Vnde agminales equi, qui agmen exercitus sequuntur ad convehenda impedimenta. Bud. in Annot. post.

Agna, agnæ, Vide Agnus.

Agnascor, eris, sci, d.t. compositum ex Ad & Nascor, Ad alia quæ nata sunt nascor, juxta alia nascor. [נולד noládh ἐπιγίγνομαι. Gall. *Naistre aupres.* Ital. *Nascere.* Ger. Hernach geboren werden: item anwachsen. Hispan. *Nacer.* Polon. *Przyradzam się.* Vngar. *Mellétte születöm.* Ang. *To be born nigh by.*] Itaque filius patri nasci dicitur, quum ad patrem cogitatio refertur: agnasci verò, quum ad agnatos, ut fratres & patruos. Cic. 1. de Orat. Nunquis eo testamento, quod paterfamiliâs antè fecit, quàm ei filius natus est hæreditatem peteret nemo: quia constat agnoscendo rumpi testamentum. Ex quib. Ciceronis verbis apparet, Agnasci eos propriè dici qui nascuntur alicui postquam testamentum fecerit. Paulus in l. Qui in adoptionē De adop. l. 1. Pand. Qui in adoptionem datur, iis quibus agnascitur & cognatus fit. Quibus agnascitur, id est, in quorum familiam venit per adoptionem. ¶ Agnasci præterea dicuntur, quæ in re aliqua nascuntur ad ejus perfectionem minimè necessaria, nihilq; utilitatis habentia, ut sextus in manu digitus, & fungi in arboribus. παραφύεσθαι. Vide Adnascor.

Agnatio, f.t. verbale, i. e. Agnatorum consanguinitas. [מודעת modhaath ἀγχιστεία, ἀγχιστεία. Gall. *Lignage ou parentage du costé du pere.* Ital. *Parentela.* German. Die Freundschafft von dem Vatter her. Hispan. *Parentesco de parte del padre.* Polon. *Powinnowactwo.* Vng. *Rokonság.* Ang. *Linage.*] Cic. 2 de Leg. Ex quo verè vel agnatio nobis cum cœlestibus, vel genus vel stirps appellari potest. Et paulò post: In civitatibus ratione quadam agnationibus familiarum distinguuntur status.

Agnati, pen. prod. [מודעת modhâth ἀγχιστεῖς, οἱ ἐκ τῶν αὐτῶν αἱμάτων. Gall. *Parens du costé du pere.* Ital. *Parenti de lato di padre.* Germ. Gefreundte von dem Mannen / oder sonst von Mannspersonen her. Hispan. *Parientes de parte del padre.* Polon. *Powinnowacy z przodków od ojca pochodzący.* Vng. *Rokonságosok.* Ang. *Frindes on the fathers syde.*] Dicuntur, qui per virilis sexus personas cognatione conjuncti sunt quasi à patre cognati (inquit Cajus Iurisc.) veluti frater eodem patre natus, filius fratris, nepósve ex eo. ¶ Inter Agnatos & Cognatos συγγενεῖς hoc interest, quòd in cognatis continentur agnati, in agnatis non utiq; cognati: utputa, frater patris: id est, patruus, est agnatus. & cognatus matris verò frater: id est, avunculus, cognatus est, sed non agnatus. ¶ Ad agnatos & gentiles deducendus, proverbii loco veteres usurparunt quum furere aliquem & mente captum esse significare volebant, quod ex lege XII. tab. ortum est, qua furiosi & mente capti in agnatorum gentiliumque potestatem esse jubebantur. Varr. de Re rust. lib. 1. c. Qui salubrem locum negligit, mente captus est atque ad agnatos & gentiles deducendus. Cic. 2. de Inven. Si furiosus existet, agnatorum gentiliumque in eo pecuniaque ejus potestas esto. Iustinian. lib. 1. Instit. ¶ Agnatum dicimus quicquid ultra debitum natum est: hoc est, quicquid inutiliter in re aliqua gignitur, ad ejus perfectionem minimè requisitum. Vnde agnascentia & agnata membra appellantur παραφυάδες, ἢ παραφυάδες. Pli. Membra animalibus agnata, inutilia sunt, sicut sextus hominis semper digitus.

Agnellus, Agninus, Vide Agnus.

Agnomen, pen. prod. n.t. Dicitur quod est extrinsecus aliqua ratione vel casu quæsitum: ut Africanus, Asiaticus, Achaicus, & similia. [שם כנוי schem chinnûi ἐπωνυμία. Gall. *Surnom d'une famille.* Ital. *Cognome di vna famiglia.* Germ. Zunam / der Nam vom Geschlecht. Belg. Eenen toe / ast bynaem. Hisp. *El renombre.* Pol. *Przezwisko.* Vng. *Vezetéknev.* Ang. *A surname gotten by an act.*] Cic. de Invent. 1: Nomen quum dicimus, cognomen quoq; & agnomen intelligatur oportet. Vide Nomen infrà.

Agnomentum (ut cognomentum) agnomen. [ἐπωνυμία. Vng. *Vezetéknév.*] Apulejus in Apologia: Igitur agnomenta ei duo indita, Charon, ut jam dixi, ob oris & animi diritatem. Sed alterum quod libentius audit, ad deorum contemptum Mezentius.

Agnomones, Equi dicuntur, veluti ex quorum dentibus ætas amplius dignosci non potest. ἀγνώμονες. Vide Cæl. Rhod. Antiqu. lect. l. 12. c. 9.

Agnosco, act. t. Ex Ad & Nosco, euphoniæ causa d mutata in g, Recognosco, & ejus notitiam cognitionemque in memoriam revoco. Propriè est id, quod nobis olim aut visum fuit, aut alia quavis ratione cognitum. [הכיר hikchír ידע iadháh. ἐπιγινώσκω. Gall. *Recognoistre.* Ital. *Cognoscere, recognoscere.* Germ. Wider erkennen. Hispan. *Recognoscer lo ante cognoscido.* Polon. *Poznawam, Imam się zasię poznawać.* Vngar. *Megismerem.* Ang. *To acknowledge.*] Varro: Vereor, ne me quoque dum revertero, præter canem agnoscat nemo. Virg. 5 Aen. Agnoscitque suos, lætosque ad mœnia ducit. Atque hac potissimùm ratione differt à verbo Cognosco, quod propriè dicitur de rebus antea nunquam cognitis. Idem 4. Eccl. Incipe parve puer risu cognoscere matrem. ¶ Interdum idem est quod admittere, recipere, approbare. ἀποδέχομαι. Cic. pro Milone. Quum tota Italia facti illius gloriam libenter agnosceret. ¶ Aliquando ponitur pro confiteri. Cic. pro Rab. Ego si mihi esset integrum suscipere hoc crimen, agnoscerem, confiterer. ¶ Agnoscere onus

nus tributi: id est, in sese suscipere. D. de pactis leg. 42: Inter debitorem & creditorem convenaret, ut creditor oous tributi prædii pignorati non agnoscreret, sed ejus solveodi necessitas debitorem spectaret.

Agnĭtŭs, a, um, Particip. Valer. Flac. lib. 4: salve ô mihi loogum Expectata meous, nostrisq; (ait) agnita votis.

Agnĭtĭo, verbale, f. t. Actus ipse agnoscendi. [הכרה *haccharáh.* ἐπίγνωσις. Gall. *Recognoissance.* Ital. *Recognitione.* Germ. Erkandtnuß. Hispan. *Reconnoscimiento.* Polon. *Poznanie Znaiomosci.* Vngar. *Megismerés.* Angl. *Acknowledging.*] Cicero 1. de Natur. deor. Quæstio de oatura deorum ad agnitionem animi pulcherrima est. Plin. lib. 10. c. 70: Pisces sui cadaveris agnitionem fugientes.

Agnŭs, m. f. Fœtus est ovis, qui aonum noodum egressus est. [כבש *heséb.* ἀμνός. Gall. *Agneau.* Ital. *Agno, agnella.* Germ. Ein lamb. Belg. Een lam. Hispan. *Corder, ó borrego dentro de anno.* Pol. *Baran, Skop, rocżny.* Vng. *Bárány.* Ang. *A Lamb.*] Cic. de Senect. Villa abundet porco, hœdo, agno. Plaut. Pœnul. Lupo agnum eripere postulant, nugas agunt. Vbi species quædam est proverbii, quum quis frustra rooetur prædam recipere, cui semel manus injerit rapax aliquis. ¶ Objicere canibus agnos, proverbialiter dicuotur, qui imbellem & litium imperitum calumniatoribus, & exercitatis exponunt. Refertur à Diogeniano. Nomen habere putatur ἀπὸ τῆς ἁγνείας: hoc est, à puritate sive castitate: unde & nonnullis Hagnus, per aspirationem scribendum videtur. ¶ Est etiam Agnus, ἄγνος Dioscoridi frutex arborescens, quem Latini à vinciendi usu Viticem appellant. Dictus Agnus, quasi ἁγνός: id est, castus, quòd mulieres in Thesmophoriis: hoc est, Cereris sacris, pudicitiæ conservandæ causa hunc sibi fruticem substernerent. Alii Agnum per syncopen dictum putant, quasi ἄγονον, quòd calore & siccitate sua genituram dissipare putetur. Vide de hoc nonnulla in dictione Vitex.

Agnĕllŭs, diminut. [ὁ ἀμνίσκος, τὸ ἀρνίον. Gall. *Agnelet.* Ital. *Agnello.* Ger. Ein lämblein. Hispan. *Pequenno cordero.* Polo. *Iagnie.* Vng. *Báranyotska avagy gödölye.* Ang. *A litle lamb.*] Plaut. in Asin. Agoellum, hœdillum me tuum dic esse.

Agnīnŭs, Quod ex agno est, aut ad agnum pertinet. [ἀμνεῖος. Gall. *D'agneau.* Ital. *Cosa di agnello.* Germ. Schäfin/lämberin. Hispan. *Cosa di cordero è borrego.* Polon *Iagnięcy owczy skopowy.* Vng. *Báránybol valo.* Angl. *Any thing pertening to a lamb.*] Plautus in Pseud. Pol, quia qua opera credam tibi una opera alligem fugitivum canem agoinis lactibus. Proverbium est. Nam qui caoem alligat iotestinis agninis, non modo canem amittit, verùm & prædam ultrò dederit fugitivo. Sic qui credit homini malæ fidei, & rem perdit, & frustra habet obligatum eum, qui non est solvendo. Lactes enim dicuntur iotestina molliora.

Agnă, gnæ, Mensuræ genus in agrorum dimensione. Col. l. 5. c. 16. Actus quadratus undique finitur pedibus 120 hoc duplicatum facit Iugerum, & ab eo quod erat junctum, oomen Iugeri usurpavit: sed hunc actum provinciæ Bæticæ rustici *agnam* vocaot. Item Agoa, fœmineus ovis fœtus. ut, Lactens agna. Ovid. lib. 4. Met.

Ăgo, gis, actum, act. t. [עשה *hasáh* פעל *pahál.* ἄγω. Gall. *Faire, besongner.* Ital. *Fare, oprare, trattare.* German. Thun/handlen/wercken. Belg. Doen/ost macken. Hispan. *Hazer lo que no queda.* Polon. *Czinie, sprawnie.* Vng. *Tselekózóm.* Angl. *To work, to do.*] Multa significat: Nam Agere est gerere πράττειν. Plaut. in Amph. Dum hæc aguotur. Cic. lib. 1. epist. Hic quæ agaotur, quæque acta sint, ea te literis multorum cognoscere arbitror. ¶ Quandoque inducere seu impellere. Lactant. lib. 19. Tres sunt affectus, qui homines in omnia facinora præcipites agant, ira, cupiditas, libido. ¶ Quaodoque audire. Tereot. in Aodr. Hoccine agis, an non? id est, audis, ut exponit Donatus. Sic Plautus: Vos agite spectatores. ¶ Quandoque dicere. Idem in Adelph. Sed estne hic ipsus de quo agebam? ¶ Quandoque pronuntiare, ὑποκρίνεσθαι. Cic. de optimo genere dicendi: Diserti deformitate agendi multi infantes putati sunt, ut jam oon sine causa Demosthenes tribuerit primas, & secundas, & tertias partes actioni: ὑποκρίσει. ¶ Quandoq; cogitare, ἐπὶ νοῦ ἔχειν, Virgil. Eclog. 9: Id quidem ago, & Tacitus Lycida mecum ipse voluto. ¶ Quaodoque effingere, ὑποκρίνω, ut Ago stultum: id est, fingo, sive repræsento me stultum. Vnde actores comœdiarum, ὑποκριταὶ dicuntur, qui diversorum hominum gestus agunt in scena. Cic. pro Quint. Roscio: Roscius lenonem Ballionem quum agit, agit Chæream. ¶ Quandoq; ire, incedere, vivere, διάγειν, ut Nudus ago. Pompon. Mela: Exercent bellaodo animos, corpora ad consuetudinem laborum, maximè ad frigora nudi agunt antè, quàm puberes sint. ¶ Agere bonum civem, est fungi boni civis officio. Cic. lib. 4. epist. Dum mihi pacis mandata das ad Cæsarem, mirificum agis civem. Sic agere Consulem, vel Senatorem, est facere ea, quæ propria sunt consulis, vel Senatoris. Cujusmodi orationes Valerius Maximus aliquando novè per oominativum extulit, ut quum ait Experiri volui: an scires Consul agere: id est, fungi Coosulis officio. Idem: Publius Rutilius, ooo publicanus in Sicilia egit, sed operas publicanis dedit. ¶ Quandoque Agere significat, extendere, porrigere: ut, Vera gloria radices agit, atq; etiam porrigit, ῥιζοβολεῖ, ῥιζοῦται. ¶ Agere testudinem, est admovere, vel applicare, teste Servio in illud Virgil. 2. Aeneid. obsessumque acta testudine limen. Sic agere vineas & turres. Cæsar bell. Gall. 3. Quibus fortiter resistentibus, vineas turresque egit. ¶ Item agitare. Plautus: Aedepol eam agam verberibus. Virgil. 6. Aeneid. Prodigiis acti cœlestibus ossa piabunt. ¶ Agere cum aliquo dicimur, quum quippiam ab eo impetrare, vel aliquid ei persuadere conemur. Cic. Attic. l. 5. Is egit mecum accuratè multis verbis, ut tibi responderem. Idem in Lælio: Quùm enim sæpe mecum ageres, ut de amicitia aliquid coosrriberem. ¶ Benè vel præclarè agi nobiscum dicimus, quum res nobis fœliciter succedunt, nihilq; habemus, de quo magnopere queri possimus, εὖ πράττειν. Cic. de Amicitia: Cum illo quidem actum optimè est, mecum autem incommodiùs. Ibidem: Cum illo quis negat actum esse præclarè? Idem in Verr. act. 4: Hæc conditio fuit aratorum, ut secum præclarè agi putarent, si vacuos agros Aprooio tradere liceret. ¶ Agitur res nostra, vel, De re nostra agitur: hoc est, ad oos pertinet. vel res nostra in discrimen adducitur. Cic. pro Sext. Rosc. Tua quoque res permagna agitur. Idem pro Lege Manil. Agitur enim salus sociorum, aguntur certissima populi Rom. vectigalia, aguntur bona multorum civium. Idem de Amicit. In quibus eorum de capite agatur, aut fama. ¶ Agere cum aliquo tabellis obsignatis, est eum convincere testimonio literarum suarum. Testimonium est apud Cic. 5. Tuscul. Agere cum aliquo, additis adverbiis per verbum Tractare declaratur: ut, Pacificè egit mecum: Id est, Pacificè me tractavit. Non acerbè egit mecum, noo inimicè. Agere cum aliquo, item alio modo. Terent. Quid cum illis egas, qui neque jus, &c. Id est, Quòd jus ab illis obtineas: sive (ut Galli loquuntur) *quelle raison pourrois-tu avoir avec eux*, &c. Agere cum aliquo, in alia significatiooe, Plaut. Nihil ago tecum. Hoc est, nihil mihi rei est tecum. ¶ Agere & ferre, ἄγειν καὶ φέρειν, tristissima quidem, sed tamen proverbialis est figura. Dicitur enim de hostibus agros nostros excurrentibus. Agunt & ferunt, ἄγουσι καὶ φέρουσι, pro eo quod est hostili more populantur aut vexant. Id si traducatur ad animum, non paulò fiet festiviùs: quemadmodum Aristoph. in Nebulis. ¶ Actum est, vel Res acta est: hoc est, periit vel deplorata est, πέπρακται, οἴχεται. Terent. in Heaut. Vnam ei cœnam atque ejus comitibus dedi: quòd si iterum mihi sit danda, actum siet. Idem: Acta hæc res est, perii: proverbialiter his verbis desperationem significamus: quæ res secundum jus Civile dicitur. Quo cavetur, ne quis rem actam repetat, suamque damnationem rescindat. ¶ Actum agere: id est, nihil agere, τὸ πραχθὲν πράττειν, Idem in Phorm. Actum, ajunt, ne agas, τὸ πραχθὲν μὴ πρᾶξῃς. Forma Adagii est à judiciorum consuetudine sumpta, quæ admonet fas non esse iterum agere causam, de qua jam sit pronuntiatum. Sic Plaut. Actum agis: id est, incassùm laboras. Quod enim jure semel judicatum fuerit, rescindi, & iterum agi oon potest. ¶ Aliud agere, vel Alias res agere, est non esse intentum iis quæ aguotur. Cic. pro Sext. Rosc. Vsque adeò animadverti, judices, eum jocari, atque alias res agere. ¶ Pro vertere. Virgil. Ipse rer adducta circum caput egit habena. ¶ Pro urgere, persequi. Idem: Pastor agens telis. ¶ Pro habere. Virgil. 1. Aeneid. Tros, Tyriusve mihi nullo discrimine agetur: id est, habebitur. ¶ Pro ante nos pellere. Idem 1. Eclog. en ipse capellas Protinus æger ago. Pro vehere, ducere. Varro: non hos Pactolus aureas undas agens, eriperet uoquam è miseriis. ¶ Pro forâs pellere, fugare: ut, membris agit atra venena. ¶ Agere in crucem: id est tollere. Cic. & Liv. ¶ Pro celebrare: ut, Agere diem festum. ¶ Pro convocare: ut, Agere consilium. ¶ Pro emittere & exhalare: agere animam. ¶ Agere etiam ad lites pertinet: unde emerserunt innumeræ penè loquendi formulæ: ut, Furti agere: hoc est, actionem furti intendere. Agere causas, Agere ex syngrapha, Lege agere ex sponso, de quo infrà in dictione SPONSIO. ¶ Agere reum, αἰτίαν ἐπιφέρειν: hoc est, accusare. Peragere reum, αἱρεῖν τὴν δίκην: hoc est, agendo perficere, ut reus condemnetur. ¶ Agere gratias: hoc est, verbis ostendere, oobis aliquid fuisse gratum. Nam gratias habere, χάριν εἰδέναι, pertinet ad animum, quum memorem accepti beneficii mentem animumque habeo, & invicem gratificandi voluntatem. ¶ Referre verò gratiam ἀνταποδοῦναι χάριν, est facto acceptum beneficium remetiri, ut si à me sublevatus aliquo beneficio, ut vicissim aliquo modo me sublevaveris, gratias retulisti, reddidistique. Et licet Seneca nolit malas gratias referri posse, sed reddi. Cicero tamen in Salustium ait: Quòd ista inusitata rabie io uxorem & filiam meam invasisti, quæ se faciliùs mulieres abstinuerunt à vitis, quam tu vir à viris satis doctè ac peritè fecisti. Non enim sperasti me mutuam tibi gratiam relaturum, ut vicissim tuos compellarem. Terent. in Euouch. Illis crucibus quæ nos nostramque adolescentiam habent despicatui, Nunc referam gratiam, atque eas itidem fallam, ut ab illis fallimur. Referre igitur gratiam, tàm in malum, quàm in boòum dicitur, quum sit facto beneficium, aut injuriam acceptam compensare. Rectiusque huic verbo singularem accusativum Gratiam jungimus, quàm, pluralem Gratias. Et contrà, melius dicimus, teste Valla. Habere gratias, quàm gratiam: nunquam autem, vel rarissimè,

Agere gratiam, sed ferè semper Agere gratias. Livius: Satiatus tandem complexu filii: Renuntiare, *inquit*, gratias Regi me agere, referre gratiam aliam nunc non posse, quàm ut suadeam non ante in aciem descendat quàm in castra me rediisse audierit. Cicer. Cui pro me Senatus gratias agendas putavit, eho à me gratiam referendam non putem? Pro eodem etiam dicimus, Respondere officiis. Plancus Ciceroni: Immortales tibi ago gratias, agamque dum vivam: nam relaturum me affirmare non possum: tantis enim tuis officiis non videor mihi respondere posse. ¶ Agere cum populo, est populum rogare, ut suis suffragiis quid jubeat aut vetet. *τῷ δήμῳ χρηματίζειν.* ¶ Cuniculos agere, est specus subterraneos effodere, per quos occultus in locum aliquem fiat aditus. Cicer. 3. Offic. Quòd si fana pater expilet, cuniculos agat ad ærarium. ¶ Agere viam, est viam sibi aperire per loca invia. Virg. 3. Aeneid. Alpheum fama est huc Elidis amnem Occultas egisse vias subter mare. ¶ Denique Agere, pertinet ad omnes actus humanos. *ἐνεργεῖν.* Nã qui sedet, qui stat, qui cogitat, qui jacet, qui moritur, aliquid agere dicitur: ita ut nullus qui modò vivat, esse unquam possit sine actione. ¶ Hinc fit, ut & agere dicamus pro vivere, pro quo etiam dicimus, Vitam agere *βιῶ*. Terent in Andr. Primùm hæc publicè vitam, parcè ac duriter agebat ¶ Item, Annum vigesimum, vel trigesimum agere, Ævum agere, Senectutem agere, & similia. Annus vel mensis vigesimus agitur: hoc est, currit, vel in cursu est. Terent in Hecyr. Tum postquam ad te venit, mensis jam hic agitur septimus. ¶ Agere animam, est mori, vel morti proximum esse. Cic. Epist. lib. 4: Qu. Hortensius quum hæc scripsit, animam agebat. ¶ Componitur Ago cum Ad, ut Adigo: cum Ab, ut Abigo: cum Am, ut Ambigo: Con, ut Cogo: Circum, ut Circumago, quod est Circunduco: De, ut Dego: Ex, ut Exigo: Per, ut Perago: Pro, ut Prodigo: Re, ut Redigo: Sub, ut Subigo, à quo fit Prosubigo: Trans, ut Transigo. ¶ Sunt etiam qui putent Castigo, Instigo, Mitigo, Lævigo, Litigo, & Nego composita esse verbi Ago: ut sit Castigo, Castè ago: Mitigo, Mitem ago: Lævigo, Lævem ago: id est, planum: Fustigo, Fuste ago: Litigo, Lite ago: sed quum sint primæ conjugationis, habentq; quædam productam, non videntur ab Ago composita. Agon, victimarii verbum pro agóne. Ovid. lib. 1. Fastor. Qui calido stricto tincturus sanguine cultros Semper agóne rogat: nec nisi jussus agit. Et Senec. lib. 3. Controver. Carnifex manũ tollet: deinde respiciat ad patrem & dicat, Agón? quod fieri solet in victimis. Vnde proverbialiter Agones dicti cunctatores, qui semper deliberant, neq; quicquam aggrediuntur.

A'gĭto, as, penult. corr. act. Crebrò facio, factito. [נוע *hunáh* הניע *heniah*. *ἀγάνω, σεισαίνω*, *ῶ*. Gall. *Agiter, demener fort & souvent.* Ital. *Agitare spesso.* German. Fleissig thun/offt handlen. Item, Bewegen hin unnd wider. Belg. Neerstelyck doen oeffenen tirten met sporen/hitzen/drtven. Hispan. *Hazer muchas vezes.* Polon. *Pilnie czynic, vel, pobudzam pobudzam.* Vngar. *Gyakran czelekedem.* Ang. *To tosse and stirre, to do often, to tremble.*] Salust. in Iugurth. Ita variè per omnem exercitum lætitia, mœror, luctus atque gaudia agitabantur. ¶ Item Stimulare, compellere. *ἐλαύνειν.* Plaut. Nam jam agitabo quadrupedem calcari. ¶ Item observare. Virg. libro 2. Georg. Ipse dies agitat festos. ¶ Item perturbare, molestare, cruciare, vexare. Cic. de Legib. Furiæ agitant insectanturque improbos. Plaut. in Cur. Tum agitur morbus agitat hepatarius. ¶ Item venari & insectari feras. Cic. lib. 3. Offic. Sóntne igitur insidiæ, tendere plagas, etiamsi excitaturus non sis, nec agitaturus? Ipsæ enim feræ nullo insequente sæpe incidunt. ¶ Item Exercitare. Lactant. Nisi virtus agitetur, proficimus parum. ¶ Agitare vitam, idem quod agere, vel ducere. Salust. in proœm. Bell. Catil. Etiam tum vita hominum agitabatur sine cupiditate. ¶ Item Cruciare, ut apud eundem: Agitabatur magis magisque indies ferox animus inopia rei familiaris. & conscientia scelerum ¶ Item sæpe administrare. Idem: In pace verò beneficiis magis quàm metu imperium agitabant. ¶ Item, Sæpe considerare, cogitare, recogitare. Idem: Sed ea quæ mente agitari omnes jam antea audistis. Terent. in Phorm. Ego quoque id quidem agitans mecum sedulò, inveni (ut opinor) remedium huic rei. ¶ Aliquando Tractare, disputare, excutere. Cicer. pro Dom. Sententia quæ erat tractata in Senatu. ¶ Agitare ferociter, est sese ferociter gerere. Salust. in Catil. Minari interdum ferro, nisi obnoxia foret: postremò ferociùs agitare, quam solebat. ¶ Agitare lætitiam, est lætitiam præ se ferre & reipsa gaudium ostendere. Ibidem: Ciceronem ad cœlum tollere, & veluti servitute erepta, gaudium & lætitiam agitabat. Hujus compos. est Exagito.

A'gĭtātĭo, verbale, f. t. Ipse agitandi actus. [מנודה *manódáh*, *ἡ δόνησις, κίνησις*. Gall. *Esmouvement, esmotion agitation.* Ital. *Smovimento, commotione, agitatione.* German. Bewegung treib. Hispan. *Obra de acossar, agunadura.* Polon. *Poruszenie, pobudzanie.* Vngar. *Rázás mozgatás.* Ang. *Stirring or troubling.*] Cicero 2. de Natur. deorum: Nec enim ille externus, & adventitius habendus est lepor, sed ex intimis maris partibus agitatione excitatus.

A'gĭtātŭs, us. m. q. [*δόνησις, κίνησις.* Vngar. *Mozgatás.*] motus, agitatio. Macrob. Comment. libro 2. cap. 14: Imò per diversa, si spontaneo ferrentur agitatu.

A'gĭtātŏr, m. t. Qui est equorum, curruúmve rector. [מנהיג *manhigh*, *ἀγωγεύς, ἡνίοχος, κινητής*. Gall. *Qui conduit & conduit chevaux, asnes, ou autre chose.* Italice, *Chi spinge & mena cavalli ò asini.* German. Ein Roßtreiber/Karter/Fuhrmann. Belg. Voerman oft Wagenaer. Hisp. *Aguijador ò acossador de animales.* Polon. *Woznica, forman.* Vngar. *Szekeres.* Angl. *A driver of a cart of beastes.*] Cicero Attic. libro 13: Nec est melius quicquam, quàm ut Lucullus sustineat currum, equosque, ut bonus sæpe agitator.

A ctŭs, a, um, Completus. [נעשה *naháséh*, *πεπραγμένος*. Gallicè, *Fait, parfait.* Ital. *Fatto, perfetto.* German. Das schon fürüber unnd vollbracht ist. Hisp. *Hecho.* Polon. *Odprawion, skonczonie.* Vng. *Véghez viteut.* Ang. *Done, ended.*] Virgil. lib. 6 Aen. His actis properè exequitur præcepta Sibyllæ. Vnde Actum agere, proverbio dicitur pro nihil agere. Quod enim (*inquit Donatus*) in jure semel judicatum fuerit, rescindi & iterum agi non potest. ¶ Ponitur etiam Actus pro Adpulsus. Idem libro 7: Sive errore viæ, seu tempestatibus act. ¶ Pro admotus. Idem lib. 9: Accelerant acta pariter testudine Volsci. ¶ Pro Coactus territus. Idem lib. 6: Prodigus acti cœlestibus ossa piabunt. Alia significata quære in dictione Ago.

Actum est, vide in Ago, & semper in malam partem accipitur: ut, Actum est de Republica: id est, extincta, desperata, perdita est. [*οἴχεται, πέπρακται*. Vng. *Odc vagyon, oda vagyon.*] Terent. in Andr. Quid ego audio? actum est, siquidem hæc vera prædicat.

A'ctă, orum. [דברי הימים *debré hajiamim*, *πράξεις*. Gall. *Faicts & actes publiqs, les registres publiqs.* Ital. *Atti publici, registrati.* Germ. Handlungen/Geschichten. Hispan. *Los echos publicos de cada dia.* Polon. *Sprawy dzieie.* Vngar. *Tselekedetek.* Ang. *Gestes or actes.*] Generaliter dicuntur quæcunque aguntur, sive publice, sive privatim, sive in judicio, sive extra judicium. Cicer. in Orator. Consilia primùm, deinde acta, postea eventus. ¶ Acta propriè dicuntur quæ gesta sunt ab eo qui rogatus in Republ. cum potestate imperioque versatus est. Nam imperatorum res gestæ dicuntur. Cicer. Philip. 1: An in commentariolis & chirographis & libellis acta Cæsaris firma erunt, quæ ille in æs incidit, in quo populi jussa perpetuasque leges esse voluit, pro nihilo habebuntur? Et paulò pòst: Ecquid est quod tam propriè dici possit actum ejus qui rogatus in Republ. cum potestate imperioque versatus est, quàm lex? quare acta Gracchi leges Semproniæ proferuntur. Postea autem consuetudine sermonis factum est ut literæ omnes de quorumlibet judicum sententiis perscriptæ actorum nomine censerentur. Idem, quodcunque apud jus dicentem ad causam sive publicam, sive privatam pertinens, gestum ejusque autoritate mandatum literis esset. Ex lexico Hotomani. Propriè tamen Actorum nomen collectionem quandam importat, accipiturque pro quadam rerum actarum congerie, in tabulas vel commentarium redacta, vel etiam pro ipsis commentariis, in quibus perscripta sunt ea, quæ aguntur. Cicer. Trebonio libro 10. Epistol. 28: Res urbanas, actaque omnia ad te perferri arbitror. ¶ Acta & Actitata Cornucopiæ ita distinguit: Acta sunt quæ extra judicium fiunt: Actitata, ea quæ in judicio. Valla, Acta à Gestis libr. 4. capite 9, distinguit, ut hæc eorum sint duntaxat, quæ in administratione magistratus, & in rebus majoribus & ad Rempublicam aut ad plures spectantibus geruntur: ut gesta Alexandri, gesta Cæsaris. Acta verò etiam rerum privatarum & minorum ac familiarium, quanquam etiam de rebus gravibus arduisque dicuntur. Frequentissimè enim Cicero acta Cæsaris appellat, in quibus tamen & agrorum divisiones & donationes regnorum continebantur. Neque solùm de rebus privatis, verumetiam publicis, Acta dicuntur. Cicer. 2. Philipp. In publicis actis nihil est gravius, in privatis firmissimum est testamentum. ¶ Legitur etiam Actum, ti, sing. numer. Idem 1. Philipp. Nihil est quod tàm propriè dici possit actum ejus, quàm Lex. ¶ Acta circunducere, est antiquare, & delere. Paul. l. Act. ff. de re judicat. Acta apud se habita, si partes consentiant, & judex hoc permiserit, potest jubere eadem die circumduci. ¶ Acta diurna, quæ in singulos dies conficiuntur. Græci *ἐφημερίδας* vocant. Latini, Diaria. Sueton. in Cæs. Initio honore primus omnium instituit, ut tàm Senatus quàm populi diurna acta conficerentur. ¶ Referre in acta, est inter acta perscribere. Iuvenal. Satyr. 2: . liceat modò vivere, fient, Fient ista palàm, cupient, & in acta referri.

A'ctŭs, us, m. q. Generali vocabulo, dicitur omne quod agitur, aut dicitur. [*πρᾶξις*. Germ. Handlung. Belg. Handlinghe/vtrechtinghe.] Cic. in Salust. Si de mea vita atq; actib. huic cõvitiatori respõdero, Idem lib. 1. de Legib. Nõ solùm in rectis, sed etiã in pravis actibus insignis est humani generis similitudo. ¶ Dicuntur præterea Actus, partes fabularum, inter quas modi fieri solent. Hos in omni fabula quinque exigit Horatius in arte poëtica: Néve (*inquit*) minor quinto, neu sit productior actu Fabula, quæ posci vult, & spectata reponi. Vnde proverbiali figura dicimus, supremum fabulæ actum addere, pro eo quod est, extremum finem imponere. Cicero in Catone transfert ad vitam peractam: Hi mihi videntur fabulam ætatis peregisse: nec tanquam inexercitati histriones in extremo actu corruisse. ¶ Per translationem Actus dicuntur diversæ vitæ humanæ

partes,

partes, in quibus non secus atque histriones in Comœdia, alias atque alias quodammodo induimus personas. Ibidem: Naturam optimam ducem sequimur, à qua non verisimile est, quum cæteræ partes ætatis bene descriptæ sint, extremum actum, tanquam ab inerti poëta esse neglectum. ¶ Item Actus dicitur spatium in agro centum viginti pedum, quòd in eo boves agerentur, quum araretur uno impetu justo, ut inquit Plin. lib. 18. cap. 3: Triplices autem reperiuntur Actus: minimus, quadratus, & quadratus duplicatus. Minimus quatuor pedes habet latitudinis, longitudinis pedes centum viginti: quod spatium in agris erat inter vicinos. Quadratus undique centum viginti pedibus præfinitur. Quadratus duplicatus Iugerum præstat. ¶ Rursus actus (ut Modestinus de Servitute prædiorum rusticorum scribit) est ubi armenta trahere, & vehiculum ducere licet, ἰλασία: hoc est, via qua quis pedes vel eques commeare potest. Vide institutiones Iustiniani, libro 2. tit. 3. Item actus, dispensationem & administrationem pecuniæ significat apud Iurisconsultos. Scævola l. 40. D. de statu. lib. Stichus servus meus actor, si rationem omnem actus sui hæredi meo reddiderit, liber esto.

Āctīvūs, ἐνεργητικός, δραστικός, δραστήριος. Qui agit, fictū à Grammaticis: ut Activa significatio, & verbum activum, quod (teste Prisciano lib. 8.) sempee actum significat, & facit ex se Passivum.

Āctīvĭtās, & passivitas, vocabula sunt Census Grammatici: ut apud Probum in Catholicis: secūda persona activitatis, & passivitatis.

Āctŭōsŭs, laboriosus, laboris plenus [עמל hamel יגע jaghéah. ὑποκριτικός, πρακτικός. Gall. *Qui represente bien les mines & contenances.* Ital. *Attuoso promto ne gesti del corpo.* German. *Der viel geberden und seltzamer weisen treibt.* Hispan. *El que haze gestos y visages.* Polon. *Pracowity, lasskary.* Vngar. *Munkás.* Ang. *Full of labour.*] Actuosi homines, qui motu corporis maxime exercentur: ut histriones & saltatores. Et actuosus ignis, apud Senecam. Actuosa vita, quæ in actione & labore versatur, non in studio & contemplatione. Et hæc activè: passivè autem quum accipitur, significat rem in qua multum sit laborandum: ut Actuosa comœdia. Donat. in Terent. Hæc scena actuosa est, magis in gestu quàm in oratione constituta.

Āctŭōsē, adverb. Magno labore, [πραγματικῶς, δραστικῶς. Cicer. 1. de Orat. Quid petam præsidii? quam leniter? quàm remissè? quàm non actuosè?

Āctĭo, verbale, f. t. Actus, vel operatio, administratio. [פעל pohál פעלה pehullah מפעל miphhál. πρᾶξις. Gall. *Action.* Ital. *Attione.* Germ. *Handlung.* Belg. *Een Werckinge/oeffeninghe.* Hispan. *Obra, hechura.* Polon. *Sprawa v. vczynek.* Vngar. *Tselekedet.* Ang. *Doing, action.*] Cicer. 1. Offic. Virtutis enim laus omnis in actione consistit. Apud Rhetores autem significat eam artis partem quæ in pronuntiando & gestum agendo consistit. ὑπόκρισις. Cic. in Orat. Est enim actio, quasi corporis quædam eloquentia, quum constet è voce atque motu. Quid autem sit Pronuntiatio. lib. 1. ad Heren. explicatur: Pronuntiatio, est vocis, vultus, gestus moderatio cum venustate. ¶ Quandoq; Actio pro Accusatione, sive petitione accipitur, κατηγορία, quemadmodum Actor pro accusatore, κατήγορος: ut Ciceronis actionis in Verrem Quint. lib 7: Cujus actionem equidem solam in hoc tempus emisseram. ¶ Quandoque dicitur defensio, sive oratio, pro causæ defensione, aut alicujus rei, de qua agitur, δικαιολογία. Cicer. Q. Valerio: Actionem meam C. Cæsar primo suo Consulatu lege in Agraria comprobavit. ¶ Est etiam actio, Ius agendi & judicium intentandi, δίκη. Autor ad Heren. lib. 1: Et à causa cadit is qui agit, nisi habeat actionem. ¶ Actiones item certæ formulæ sunt apud Iureconsultos quibus judicium datur. vide Hotom. in Lexic. ¶ Dicimus etiam Gratiarum actionem, pro beneficii accepti confessione, & grata verborū redditione. Cic. Planco: Quanquam gratiarum actionem à te non desiderabam. ¶ Actio vitæ, pro vivendi ratione seu modo. Cic. 5. Tuscul. Si vitæ modum actionemque quærimus, alterius mens rationibus agitandis exquirendisque alebantur, cum oblectatione solertiæ, qui unus suavissimus pastus animorum: alterius in cæde & injuriis, cum & diurno & nocturno metu. (De Archimede mathematico & Dionysio tyranno loquitur.) Si quærimus actionem vitæ: id est, qualem uterque vitam egerit. Idem 3 Offic. Ad eas res parandas tuendasque quibus actio vitæ continetur.

Āctĭuncŭlă, æ, diminutivum ab Actio. [Vngar. *Mukátska.*] Plinius Epistol. libro 8. Falconi: Retracto enim actiunculas quasdam.

Āctĭto, as, pen. corr. frequentativum, oriundum, non ortum ab Ago, sed ab Acto, sicut Scriptito à Scripto, Lectito à Lecto: & propriè Actitare dicitur in causis. ἀγωνίζομαι. Plin. Iunior ad Marcum: Magis mirabetis, si sciretis illum aliquandiu causas actitasse. Cic. de Claris Orat. Etiam M. Potidius municeps noster multas privatas causas actitavit. Vide & Gell. lib. 9. cap. 6.

Āctŏr, m. t. Dicitur omnis qui aliquid agit. [פועל pohél. ὁ πράκτωρ. Gall. *Exploicteur.* Ital. *Operatore.* German. *Ein thäter/ein verbander.* Hisp. *El que haze.* Pol. *Sprawca.* Vngar. *Tselekedö.* Ang. *An worker, doer.*] Cicer. pro Sest. Cato & dux, & author, & actor illarum rerum fuit. ¶ Item is qui in judicio causam agit, συνήγορος. Cic. de Clar. Orat. Eodē anno Miloni Rhodio Romę dedimus operam & actori summo causarum & magistro. ¶ Apud Iurisconsultus Actoris vocabulum ferè semper accipitur pro accusatore, seu petitore: hoc est, pro eo qui actionem in judicio intendit adversus reum κατήγορος. Vlpianus l. Quæ omnia. ff. De procurat. & defensoribus: Quæ omnia non solùm ex parte rei, sed etiam in persona actoris observabantur. ¶ Actor etiam dicitur histrio qui fabulam agit, ὑποκριτής. Cic. ad Q. Fratrem: Poëtæ boni, & actores industrii in extremo actu solent esse diligentissimi. ¶ Item actor servus, dicitur idem qui dispensator, nimirum qui pecuniæ domini tum exigēdæ tum dispensandæ præest. L. 5. D. De doli excep. L. Sticho. de statu libro Vulgò jam factorem appellare solemus. Colum. libro 1. cap. 7: Ita fit ut & actor, & familia peccent, & ager sæpiùs infametur.

Āctŭārĭus, m. f. Qui acta describit veloci stylo, eaq; descripta deinde recitat, Notarius. [ספר sophér מזכיר mazchir. ὑπογραφεύς. Gall. *Notaire.* Ital. *Notario.* German. *Ein Notarius/so die Handel schnell und in eyl schreibt.* Hispan. *Aquel que escrive lo que otro dize.* Pol. *Grodsky pissarz. vel Odreczny pissarz.* Vng. *Notarius.* Ang. *Which writes gestis.*] Sueton. in Cæsare: Quam non immeritò Augustus æstimabat magis ab actuariis exceptā, male subsequentibus verba dicentis, quàm ab illo æditam.

Āctŭārĭus, a, um, εὐάγωγος, Agilis, velox, & facilis ad circumagendum: [Pol. *Bu dinek.*] unde Naves actuariæ, ἀκάτια dicuntur, quæ leviores sunt; agiliores, quæque huc illuc quàm minimo negotio flecti possunt. Livius 4. Decad. l. 8: Tradito & naves, armentaque earum, néve plures quàm decem naves actuarias, nulla quarum plus quàm triginta remis agatur, habeto. ¶ In eadē etiam significatione Actuarium legimus neutro genere. Cic. Att. lib. 10: Recordor enim æstate cum illo Rhodiorum ἀφράκτῳ navigans, quàm fuerim solicitus. Quid duro anni tempore actuaria fore censes?

Āctŭārĭŏlum, diminutivum [ἀκάτιον. Vng. *Gyorsátska, folyó hajótska.*] Cicer. Att. lib. 16: Hæc ego cōscendens è Pompejano tribui actuariolis decem scalmi. Id est, remigibus earum naviculárum, quæ vocantur actuaria, vel actuariola.

Āctūtum, pen. prod. adverbium temporis: ab Actu: id est, celeritate derivatum. Significat enim confestim, sine dilatione. [פתאם pithóm פתע pithah αὐτίκα. Gall. *Tost, incontinent, soudain.* Ital. *Di subito, Di fatto, incontinente.* German. *Geschwind/flux/eilends.* Hispan. *Presto, luego.* Polon. *Wnet, natich miast.* Vng. *Mingyárást.* Ang. *Incontinent.*] Cicer. 12. Philipp. Ego mortem actutum ferendam puto. Terent. in Phorm. Aggredere actutum.

Agōgæ, ἀγωγαί, ἡ ἀγωγή, Fossę sunt in metallis aurariis, per quas aquas aurum trahens ducitur. Vide Plin. lib. 33. cap. 4. Hermolaus *Indices* vocari tradit.

Ăgŏlum, pen. corr. n. f. Pastoralis baculus, quo pecudes aguntur. [מטה matteh שבט schébet. λαγωβόλον. Gall. *Baston de pasteur.* Ital. *Bastone de pastore.* Germ. *Ein Hirten stab.* Hisp. *Cayado ò bordon de pastor.* Pol. *Owczarska.* Vng. *Pásztori bot.* Ang. *A goade to pricke forward cattell.*] Festus.

Ăgon, [נפתול naphthól. ἀγών. Gall. *Tout exercice de combat, comme luictes, joustes & autres.* Ital. *Agone.* Germ. *Kampffübung zum streit.* Hisp. *Contencion, porfia.* Pol. *Cwiczenie, do rycerskich spraw, szranky.* Vngar. *Harcz.* Ang. *Exercise of combat.*] Græcis idem est quod certamen, studium, contentio labor cum difficultate conjunctus. ¶ Accipitur & pro loco ipsius certaminis. Vnde locus Romæ juxta Tyberim, qui Circus Flaminius dicitur, etiam Agon appellatus fuit, quòd in eo curule certamen soleat exhiberi. ¶ Fuit quoque proprium viri nomen ex Teo, de quo Plin. lib. 33. cap. 3: Summæ apud exteros licentiæ fuerat. Agonem Teium Alexandri Magni præfectum aureis clavis suffigere crepidas.

Ăgōnĭă, f. p. [ἀγώνια. Ger. *Fästtag/ welche die Römer im Jener hielten dem Gott Jano zu ehren/daß er jren Händlen fürschub gebe*] Feriæ erant Romæ mēse Ianuario celebrari solitæ; postea Agonalia appellata. Ovid. 1. Fastor. Et priùs antiquus dicebat Agonia sermo. Vide in Onomastico in dictione AGONALIA. ¶ Agonias quoq; antiqui hostias appellabant, teste Festo, nomine ab agendo deducto. Sterilitatem quoq; & impotētiam generandi, Agoniā, Græco vocabulo ἀγονίαν, vocamus. ¶ Agonia antepen. prod. ἀγωνία, extrema est conturbationis species, quam Latini Trepidationem vocant. Quam vocem etiam Lucæ interpres servavit, cap. 22: Et factus (inquit) in agonia, prolixiùs orabat.

Ăgōnismă, atis, n. t. ἀγώνισμα Græcis est palma, sive præmium certaminis.

Ăgōnĭum, Dies appellabatur, quo Rex sacrorum agonias: hoc est, hostias immolabat. Autor Festus.

Ăgōnistă, ἀγωνιστής, Qui in agone contendit; certator, pugil. [Pol. *Szermierz.* Vngar. *Bajnok.*]

Ăgōnĭus, ἀγώνιος, Dicebatur Deus, qui præsidebat rebus gerendis, in cujus honorem Agonalia instituta fuisse existimavit Festus.

Ăgōnīzo, [ἀγωνίζομαι. Vngar. *Harczolok v. vyaskodom.*] [neutrum, Agonizor deponens, significat dimico, contendo. Hieronymus in Eccles. Agonizare pro anima tua, pro justitia. Cypr. ad Moysen: Omnia qui agonizatur, in omnibus continens est.

Agonothetă, m. p. [ἀγωνοθέτης. Gall. Le maistre capitaine ou president aux jeux de combat. Ital. Soprastante à giuochi di lotta. German. Ein Hauptmann und fürgesetzter der Fechtschulen/ der Kampf ... Hispanice, Maestro de aquellos juegos. Pol. Przełożony ... Vngar. ... Ang. He which oversee h the combat.] pen. corr. ab ἀγὼν τίθημι. & Munerarius, quasi agonis dispositor seu præfectus, qui præmium certantibus in quolibet ludorum genere proponit: qualis Achilles apud Hom. in funere Patrocli, & Aeneas apud Virg. 5. Aen. Spartianus in Adriano: Pro agonotheta resedit. Suidas inter Agonothetam & athlothetam ita distinguit, ut hic sit in gymnicis, ille in scenicis ludis: ἀγωνοθέτης, inquit, ὁ ἐν τοῖς σκηνικοῖς: ἀθλοθέτης δὲ, ὁ ἐν τοῖς γυμνικοῖς.

Agonothetæ, Dicebantur qui sacris certaminibus præerant, eratque decemviri, ut scribit Iul. Poll. Prædia quæ his jam emeritis distribuebantur; Agonothetica dicentur, sicut ea quæ ipsi Agonothetæ athletis adjudicant.

Agoræus, ἀγοραῖος, Nundinarius, vilia emens: ab ἀγοράζω, emo [Pol. Przekupień Vngar. Vasarlo] ἀγορὰ enim forum rerum venalium dicitur: quanvis etiam pro Concione, pro Pretio rei, pro Re vēdita, & pro Foro judiciali quandoq; ponatur.

Agoræus panis, [ἀγοραῖος ἄρτος. Vng. Piaczi kinyér.] dicitur, qui in foro rerū venaliū venundatur. de quo vide Ruell. lib. 2. c. 14.

Agoranomus, [ἀγορανόμος. Vngar. Vásár bíró.] pen. corr. prorsus ejusdem significationis est, cujus & Aedilis: de quo in superioribus satis. Dictus Agoranomus, à foro rerum venalium, cui regulam præscribit. Plaut. in Cap. Miramque adeo est, nisi hunc fecerūt sibi Agoranomum Aetoli. [Polon. Przełożony nad ...]

Agraphos, ἄγραφος, penult. corr. [Vngar. Irattlan, írás ... Anglice, Not written.] Latinè non scriptus dicitur, vel non pictus. Sic Agraphum jus dicitur, quod non scriptum, sed consuetudine receptum, & à majori populi parte aprobatum.

Agrarius. Agrestis, Vide Ager.

Agria, ἀγρία ... abies quædam est statis anni temporibus revertens, curatu adeo difficilis, ut nulla penè arte sanari possit: unde & nom... habet, ἄγριος enim idem est quod immitis, vel ferox Cel... eam scabiem appellat.

Agriacanth... ἄκανθα ἀγρία, Spina est sylvestris, carduo similis ... hortensi spinis. Autor Dioscorides.

Agricola, Vide Ager.

Agrielæa, ἀγριελαία, Olea sylvestris, quam Latini vocant Oleastrum.

Agrimonia (quam vulgò vocant) verum est eupatorium Græcorum. Ruell. lib. 3. c. 95. [Græcè, ἀγρεμώνη. Germ. Agrimonien/ Odermenig Belg. Agrimonie oft lever cruyt.]

Agriocardamum, ἀγριοκάρδαμον, Herba eadem esse creditur cum ea, quæ alio nomine Hiberis dicitur, & Lepidium Galeno. Vide Ruell. lib. 1.

Agriodos, penult. corr. Numeratur ab Ovidio inter canes Actæonis, 3. Metamorphoseos.

Agrion nardum, [ἀγρία νάρδος. Gall. Valeriane. Ital. Valeriana. German. Baldrian. Hispan. Hierva benedicta. Polon. Kozłek. Ang. Valerian.] Herba est folio oleris atri, quam Dioscorides Phu, φοῦ: nonnulli etiam Nardum Creticum appellarunt. Recentiores vocant Valerianam majorem.

Agriophyllon, [ἀγριόφυλλον. Gall. Fenoul porcin. Ital. Peucedano. German. Haarstrang/ oder Sewfenchel. Belg. Verckens venckel/ Swijnen venckel Hisp. Hervatum. Polon. ...] Herba est, alio nomine peucedanum dicta. Vide Diosc.

Agrioselinum, ἀγριοσέλινον, Herba eadē cū hipposelino. Diosc.

Agripetæ, Vide Ager.

Agrippæ, quasi Aegrippæ, ab ægro partu (ut docet Gellius) dicuntur, quorum in nascendo non caput, sed pedes primi exierunt, qui partus difficillimus, & ægerrimus habetur: ab ægritudine & pedibus appellati. Conixos autem pueros esse in utero Varro scribit, capite infimo nixos sursum pedibus elatis, nō ut hominis natura est, sed ut arbori s. Nam pedes crurăque arboris appellant ramos: caput, stirpem atque radicem. Quando igitur, contra naturam fortè conversi in pedes, brachiisque plerunque diductis retineri solent, ægriùs tunc mulieres enitur. ¶ Fuerunt autem multi sic appellati, quorum unus fuit Menenius Romanus cognomento Lanatus, qui de Sabinis triumphavit, & populum qui à patribus secesserat, in gratiam revocavit, narrato apologo de mēbris adversus ventrem conspirantibus. Hic tam pauper decessit, ut collatis in singula capita sextantibus publico sumptu elatus sit. Alter Sylvius Agrippa duodecimus Latinorum rex, cujus meminimus paulò antè. ¶ Item M. Agrippa, Augusti gener, navali victoria contra Sext. Pompeium insignis. De quo Virg. lib. 8: Parte alia ventis & Diis Agrippa secundis. ¶ Item Herodes Agrippa, secundus Galilæorum Tetrarcha, Herodis primi Iudæorum Regis filius, qui Christum illusum remisit ad Pilatum. ¶ Fuit præterea alius hoc nomine Aristobuli filius, quem à Tiberio in vincula cōnjectum Caligula solvit, regemque Iudæorum constituit. Vide Iosephum, & ea quæ infra annotavimus in dictione Herodes.

Agrippum, [Vng. Vadolajfa.] Lacones oleam sylvestrem vocant. Unde Adagium, Sterilior Agrippo, ἀκαρπότερος ἀγριππου: de iis qui extremæ sunt paupertatis, neque quicquam facultatem possident. Quadrat & in ignavos nulliusque industriæ homines Authores Zenodotus & Suidas.

Agrisis, Herba tùm præcipua dulcedine, tùm hominibus ac jumentis utilis in primis usus, ea potissimùm Aegyptii vescebantur Diodor. Sicul. lib. 2 b. 1.

Agrostes, ἀγρώστης, Phalangii species, apud Nicandrum.

Agrostis, [ἄγρωστις. Gall. Dent de chien. Ital. Gramigna. German. Graß Belg. ...] Herba est genicularis per terram ramulis serpens, folia habens oblonga & acuminata, in modū parvæ arundinis, qua boves jumentaque pascuntur. Latini Gramen appellant. Vide Diosc. lib. 4. c. 26.

Agyrtæ, [ἀγύρται. Pol. Kuglarze, matacze. Vng. Szemfényvesztő.] Præstigiatores sunt & circulatores circumforanei. Nam ἀγείρω inter cætera significat, Præstigium exerceo.

A ante H & I.

Ah, sive Aha, [hah ... ἆ,] interjectio est multorum affectuum significativa. Nam modò dolentis est, sive commiserantis. Virg. 1. Eclog. Spem gregis ah, silice in nuda connixa reliquit. ¶ Modò admirantis: ut, apud Plautum: Ah, quid ais? ¶ Aliquando dehortantis, in qua significatione crebrò occurrit apud Ieremiam & Ezechielem prophetas. ¶ Ah indignantis, sive increpantis seipsum. Terent. Ah, vix tandem, sensi stolidus. Virg. Ecl. 2: Ah, Corydon, Corydon, quæ te dementia cepit? ¶ Ah, desiderantis. Plaut. in Asinar. Ah, quanto amplius valeres, si hic maneres. ¶ Ah, factum alterius reprehendentis. Terent. in Andria: Nam quid ego dicam de patre? Ah, tantámne rem tàm negligenter agere? ¶ Ah, objurgantis. Ibidem: Ah, quanto satiùs est te id operam dare, qui istum amorem ex animo amoveas tuo. ¶ Ah, abnegantis. Ibidem: Ah, ne me obsecra. ¶ Ah, reclamantis aut contradicentis. Terent. in Hecyr. Meum receptas filium ad te Pamphilum. Bacchis, Ah, Laches, Sine dicā. Vbi Donatus. Ah, quod falsum est, reclamavit meretrix statim, & voluit contradicere, si permitteret senex. ¶ Ah, ah, suspirantis. Plaut. in Milite: Habe bonum animum. Pamph. Ah, eh. Quum venit in mentem, mores mihi mutandi ut sient. ¶ In notis antiquis, A.H. Alius homo.

Ahenum, n. s. Vas est in quo aqua ad lavandum calefit. [... χαλκεῖον. Gall. Chauderon en cuysine. Ital. Caldaia German. Ein Kessel. Belg. Een Ketel, Hisp. Caldera de cobre. Polon. Kocioł. Vngar. Vas fazék. Ang. A cauldron, or any vessel wherin water is made hoat for to wash with.] Paul. in L. Quum de lanionis. de instruct. & instrum. legat lib. 33. Pand. Nec multum refert inter caccabos & ahenum, quod supra focum pendet. Hic aqua ad potandum calefit: et illis pulmentarium coquitur. Virg. 1. Georgic. Et foliis undam tepidi despumat aheni. ¶ Ahenum dicimus per h interpositam inter a & e, non aēnum, ut sonus sit gratior jucundiorque: teste Gell. lib. 2. cap. 3. ¶ Ahenum sæpenumerò capitur pro amplissimo vase in quo tingitur purpura. Vnde multa habent epitheta ex iis locis, in quibus claruit usus purpuræ: ut Agenoreum ahenum: id est, Tyrium, vel Sidonium. Agenor quippe rex fuit Phœniciæ, in qua fuerunt Tyrus & Sidon urbes purpura nobiles. Martial. lib. 10. in Caium. Amyclæum ahenum, Ovid. lib. 2. de Rem. am. & alia id genus.

Ahenus, a, um, Aereus. [נחושת nachúsch. χάλκεος Gall. Chose de cuivre. Ital. Cosa di bronzo. German. Erin/ küpffern/ das von Erz oder Kupffer gemacht ist. Hispan. Cosa de materia de cobre. Pol. Miedziany, kotlasty. Vng. Rézből álló. Ang. Made of brasse.] Virgil. & luce coruscus ahena.

Aheneus, a, um, Idem Horat. 3. Epist. hic murus aheneus esto.

Ahertæ, vocantur duæ venæ, quæ ab umbilico & matrice per pectinem transeunt infra renes.

Ahu interjectio animi perturbati significativa, ἰού, Terent. Ahu, tace obsecro.

A.I. in notis antiquorum. à judice A.C.I. T. actione mendati.

Aigleuces, [αἰγλεύκης, Germ. Süsser Wein der Most.] Vini genus est, quod musti dulcedinem non amittit: ita dictum, quod semper mustum videatur, quale est vinum, quod in lacu nunquam deferbuit. Plin. lib. 14. cap. 9.

Aio, ais, ait, ajunt, Præteritum imperfectum habet integrum, perfecti solùm secundas persōnas. In imperativo Ai. In futuro optativi, Ajas, Ajat, ajamus, ajant. Participiūm habet unum Ajens. Reliqua omnia tempora desiderantur. Affero, affirmo, dico. [אמר amar ... Gall. Dire, affermer. Ital. Dicere, affirmare. German. Sagen/ oder reden. Belg. Seggen oft spreken Hisp. Dezir ò affirmar. Pol. Powiedam, twierdzę. Vng. Mondom. Ang To say, to allege.] Cic. 2. de Orat. Et docebo sus (ut ajunt) Oratorem, &c. Plaut. in Asinaria: Me unicè unum ex omnibus, atque illam amare ajebat. Nævius: An nata est sponsa prægnans? vel ai, vel nega. Cic. de Finib. bon. Quasi ego id curem, quid ille ajat, aut neget. Gell. lib. 6: Sive ajas, sive neges, herebis in captione. Priscianus, Ajamus dixit lib. 1. de construct. ¶ In actionum formulis hoc verbo antiqui utebantur: Ajo te mihi dare facere oportere. Hunc hominem ex jure Quiritum meum esse ajo: id est, affirmo, contendo, defendo. Vnde Ajentia. Cicero appellat quæ Græco forensi & litigioso verbo κατηγορικά. Ex lexico Hotomani.

Ajuga, f. p. Herba quæ Græcè Chamæpitys: [χαμαίπιτυς. Gall. Yue muscate. Ital. Iua, Camepitio. Germ. Feldcypressen. Belg. Velt cypresse, hortangel hoe ... Hispan. Pinillo. Pol. Polny cyprys.] cujus tres sunt species, quas vide apud Plin. l. 24. c. 6. Alii legūt Abiga, adductis verbis Plin. qui eam ab abortu nomē habere affirmat.

A̅izoōn, [ἀείζωον. Gall. *Ioubarbe*. Ital. *Sempre viua*. German: Hauswurtz/Katzentrembel. Hisp. *Terme puntera, siempre viua*. Polon. *Rojchink*. Ang. *A hearbe called Eyegreene, Sengreene, or Semgreene*.] Herba est folio carnoso, lævi, oblongo, & semper virenti: unde & ἀείζωον à Græcis, & à Latinis quibusdam Sempervivum appellatur Plin. lib. 25. cap. 13, duo ejus constituit genera. Majus in fictilibus vasculis seritur, quod aliquid Buphthalmum: id est, bovis oculum, à similitudine vocant. Alii Zoophthalmum: id est, animalis oculum: ambitu enim effigiem oculi imitatur. Alii, quòd amatoriis conveniat, Erogenneton. γεννάω enim gigno. ἔρως amor. Alii Hypogeson, quoniam ferè in subgrundiis nascitur Græci enim parteis tecti prominentes γεῖσα vocant. A Latinis etiam Sedum majus aut Digitellus appellatur. ¶ Aizoon minus, quod & Sedum minus à Latinis, à Græcis etiam τρίφυλλος appellatur, quòd ter quotannis floreat. Vulgò *Vermicularis* à similitudine foliorum, quæ figura oblonga & propemodum ovali, vermiculorum speciem referunt. Nascitur in petris, & parietibus vetustis. Hisce à Dioscoride tertium additur Aizoi genus, foliola habens pinguiora, ad portulacæ figuram nonnihil accedentia, sed hirsuta, brevioriq; cacumine. Herbarii *Vermicularem minorem* vocant.

A ante L.

A̅lă, f. p. qua aves volant. [כנף: *kanaph*. πτερόν. Gall. *Aile*. Ital. *Ala*. Germ. Flügel/fäcttem Belg. Een vlerghel/wieke. Hispan. *El ala del aue ò cosa que buela*. Polon. *Skrzydlo*. Vngar. *Rzárny*. Angl. *A winge*.] Virgil. 1. Aeneid. Vt reduces illi ludunt stridentibus alis. Alas addere alicui dicuntur proverbiali figura, qui verbis alicui addunt animum, & in spem bonam erigunt Græci ἀναπτεροῦν ajunt. Aristoph. in Avibus. ¶ Cicadam ala corripuisti, τέττιγα πτεροῦ συνείληφας, proverbialiter dicitur in eos qui quempiam provocant minimè ex usu: nam si cicada natura, garrulam ala prehendas, clatiùs obstrepit. ¶ Interfectionis ala, φόνου πτερόν, de subito interitu dici solitum Sumpta metaphora ab alatis jaculis, quæ repentè mortem afferunt. Vel [illegible], quòd ipsa mors sit alata. Zenodotus. ¶ A cujus similitudine Ala etiam dicitur locus ille concavus subter brachium in homine, quia in eo pili quasi pennæ nascuntur. [μασχάλη. Gall. *Aisselle qui est sous le bras*. Ital *Ascella*. Germ. Die Vchsen. Belg. Oxel. Hisp. *Sobaco*. Pol. *Podpachy*. Vngar. *Hón allya*. Angl. *The hollow place vnder the arme wher heare groweth*.] Plin. lib 11. cap. 40. Elephas tantùm sub armis, duas (scilicet mammas) nec pectore, sed citra in alis occultat. Hinc hircinus ille odor concipitur. Horat Epod. 12: -gravis hirsutis cubat hircus in alis ¶ Pro eodem etiam Axillam dicimus: eoque vocabulo antiqui solùm utebantur. Nam alæ appellatio recentior est, fuga vastioris literæ ex Axilla effecta: ut satis docet. Cic. in Oratore, his verbis Quinetiam verba sæpe contrahuntur, non usus causa, sed aurium. Quomodo autem vester Axilla Ala factus est, nisi fuga literæ vastioris? quam literam etiam è maxillis, è taxillis & vexillo & paxillo consuetudo elegans Latini sermonis evellit. Præterea Ala dicta est equitum turma, quòd pedites tangant alarum vice. Nam in equitum ordinibus circum legiones dextra sinistraque tanquam alæ in avium corporibus, locantur. τὰ πτέρυγα, αἱ ἴλαι. Gall. *Les ailes d'vne armee*. Ital. *Ala de vne squadra*. Germ. Ein geschwader Reuter/ oder Reisiger. Belg. Een schaer Ruyter by dat voet volck. Hispan. *Ala de la gente de cauallo tendida*. Polon *Skrzydlo huffiecz zolnierski*. Vngar. *Had, sereg szárnya*. Ang. *The winges of an armie*.] Cicer. 1. Offic. Quo in bello te Pompeius alæ alteri præfecit. ¶ Alæ etiam navium dicuntur: ut. -velorum pandimus alas. ¶ Ala in herbis dicitur cavus inter caulem & ramulos anfractus, unde sinuatim nova proles egreditur, facta ab humanis translatione. Plin. lib. 27. cap. 4: Caulem quadrangulum, scabrum, multis concavum alis. ¶ Alæ pro velocitate, figuratè ab effectu, quia alæ avibus velocitatem faciunt. Virgil 3. Aeneid. -& ventis & fulminis ocyor alis.

A̅lāris. alare, denominativum ab ala: & Alarius, adjectivum, pro eodem: ut Equites alarii: & Cohortes alariæ. [πτερύγιος. Gall *Qui est des ailes*. Ital. *Chi è dell' ala d' vn exercito*. Germ. Der auff einem flügel einer Kriegsordnung ist Hisp. *Hombre de aquell ala de gente de cauallo tendida*. Polon. *Skrzydlow woyskw zolnierzow*. Vngar. *Szárnyék*. Ang. *That which perteneth to winges, of a winge*.] Liv. lib. 10. ab Vrbe: Cum cohortibus alaribus. Idem: Qui præerat alariis equitibus. Cæs. 2. Bell. civil. Cohortes circiter triginta alariorum addidit.

A̅lātŭs a, um, ab ala avium, Ala munitus & ornatus.] πτερωτός. Gall. *Qui a ailes*. Ital. *Che ha ale, alato*. German. Geflügelt/was flügel oder fäcttem hat. Hispan. *Cosa que tiene alas para volar*. Pol. *Skrzydlasty*. Vng. *Szarnyas*. Angl. *Winged*.] Mercurius alatus. Virg. 4. Aeneid. Vt primùm alatis tetigit magalia plantis. Alati equi Solis. Ovid. 3 Fast. Verba alata proverbialiter dicuntur, quòd facilè evolent: at revolare nesciant.

A̅lĭfĕr, Alatus, πτεροφόρος. Ovid. 4. Fast. -& alifero tollitur axe Ceres.

A̅lĭgĕr. m. f. Alatus πτερωτός. Gall. *Qui a ailes*. Ital. *Alato*. Germ. Der flügel hat. Hispan. *Que tiene alas para volar*. Pol. *Nossacys krzydla*. Vng. *Szarnyas, szárny viselö*. Ang. *Which beareth winges*.] Vnde Cupidinem alatum & aligerum Poëtæ vocant. Virgil. 1. Aen. Ergo his aligerum dictis affatur amorem.

A̅lĭpes. pen. corr. com. g. Velox, quasi alas in pedibus habens. [πτερόπους. Ger. Das gefidert füß hat. Pol. *Prètki takoszip*. Vngar. *Gyors, szárnyas lábú*. Ang. *Swift*.] Virg. 2. Aen. Alipedumque fugam curru tentavit equorum. Sil. Ital. lib. 7: Alipedum planta curru premit.

A̅lĭpĭlŭs, li, larum pilos in balneis vellens. Seneca lib. 8. Epist ad Lucilium: Alipilum cogita tenuem & stridulam vocem, quò sit notabilior, subinde exprimenté, nec unquam tacentem, nisi quum alas vellit, & alium pro se clamare cogit. Cæl. lib. 30. c. 19.

A̅lăbarchēs, Vide AALABARCHES.

A̅lăstrītēs, [ἀλαβαστρίτης. Gall. *Albastre*. Ital. & Hispan. *Alabastro*. German. Ein Alabaster/ein weisser stein/gethelt mit mancherley farben / welchen man außhölet zu Salbbüchsen. Belg. Staat Marmersteen/ hret ende menich verwich / Albaster. Pol. *Alabaster*, vel *biały kamien glaky*. Vng. *Alabástrom*.] Lapis humani unguis candorem referens: unde & Onyx appellatur: dictus Alabastrites, quòd alabastra ex eo fieri soleant. Vide in dictione ALABASTRUM ¶ Est etiam Alabastrites, gemma quadam, candorem habens variis coloribus intercinctum, quæ cremata cum fossili sale ac trita, gravitatem oris, & dentium extenuat. Plin. lib. ult. c. 10.

A̅lăbastrum, n. s. [ἀλάβαστρον, καὶ ἀλάβαστρος. Gall. *Vaisseau d'albastre*. Ital. & Hispan. *Vaso d' Alabastro*. Germ. Ein glatte steine büssen/Alabaster. Polon. *Słoiek z białego kamienia, albo sz Alabastru*. Vngar. *Alabastrombol csinált edény*. Ang. *A vessell to keep oyntment in*. Vasis genus erat ex Alabastrite lapide torno excavatum, ad conservanda unguenta maximè idoneum. Martialis: Quod Cosmi redolent alabastra, fociq; Deorum. ¶ Dicitur etiam in masculino genere. Alabaster. Cic. lib. 2. Acad. Quibus etiā Alabaster plenus unguenti putere videtur. Proverbiali figura hæc Cicero dixit, pro, optima pro pessimis displicent. ¶ Alabastrites autem ex quo vascula hujusmodi fieri consueverint, autore Plin. lib. 36 c. 8, lapidis genus est colore candido, quem Onychem à colore humani unguis nominabant. Alabastrum dictum videtur ab α privativa particula & λαμβάνω. Erant enim vascula sine ansis, quæ propter summam levitatem vix comprehendi, tenerive possent.

A̅lăbēs, ἀλάβης, Piscis est Nilo peculiaris: inde dictus, quòd ob lubricitem manibus comprehendi non posset. Meminit ejus Strab. lib 17. Plin lib 5. cap. 9, Alabetem vocat.

Alabrum, dicitur instrumentum quo fila vertuntur. [Pol. *Motowidlo*. Vng. *Mótola, aspa*.] Filum enim à colo ducitur in fusum, de fuso in alabrum, hinc in girgillum, deinde in glomicellum, hinc in pannum, postea in telam.

A̅lăcĕr, alacris, & hoc alacre: vel hic & hæc Alacris, & hæc alacre, penultima correpta, Qui viget sensibus universis (ut inquit Asconius) erectus & sublimis animus. [עוז לב *ob leb* [illegible] *meglil*. ἀκμαῖος, εὔθυμος. Gall. *Gay, & delibere. prompt, alegre*. Ital. *Vigoroso de sensi, allegro*. German. Mutig/frisch/dapffer/frölich/vnverzagt. Belg. Mordich/ vnmoedich / opgheticht/ frisch ende vrolick. Hispan *Ligero, con alegria*. Pol. *Ochotny, rzeski*. Vng. *Vidám, gyors, serény*. Ang. *Lustie, of courage, glade*.] Nam è contrario Lacer dicitur, amputatis in corpore membris: hoc est, auribus, oculisve. Quod ad animum sæpe transfertur, quòd plerunque afflicto animo, sensibus non utamur erectis. Sic Alacer dicitur is, qui omni sensu & mente bene est constitutus. Quare cognita illud quoque intelligitur, aliud esse alacrem, aliud lætum Sunt qui Alacrem festinantem & properum dici putant, quasi alis acrem. Hæc Ascon. Pæd. Donatus in illud Terent. Quid tu es tristis? quidve alacris? scribit alacrem pro ἄλυπον: id est, nō tristem, litera l pro d posita, dici.

A̅lăcrĭtās, f. t. Vigor, animi erectio, necnon lætitia gestiens: quæ, secundum Donatum, propriè est mutatio quædam vultus gestientis in spem aliquam: & media est inter lætitiam atque tristitiam. [גיל *ghil* גילה *ghilah*. Φαιδρότης. Gall. *Gayeté de cœur, courage deliberé*. Ital. *Allegrezza, prontezza, cuor deliberato*. German. Frewdigkeit/leichtfertigkeit. Hispan. *Ligereza con alegria*. Pol. *Ochota*. Vngar. *Vidám, elevenség*. Angl. *Quicknesse of spirite, liuelinesse and courage of the hart gladnesse*.] ¶ Interdum dicitur voluntaria celeritas, seu promptitudo, ardóve. προθυμία. Liv. 3: Postquam ingenti alacritate clamor est sublatus (quod bene vertat) gesturū se illis morem: posteroq; die in aciem eductuium affirmat. Cic. lib. 1. Tusc. quæst. Pro lætitia gestiente, quæ in malis habenda sit, accepit. Vir igitur (inquit) temperatus, constans, sine metu, sine ægritudine sine alacritate, nulla libidine vexatus.

A̅lăcrĭtĕr, [*beghilath*. προθύμως, ἀσμένως. Gall. *Gayement, alaigrement, de cœur deliberé*. Ital. *Allegramente, prontamente*. German. Hurtiglich/dapfferlich/hefftiglich/frewdich Belg. Vroolick Hispan. *Allegre y ligeramente*. Polon. *Ochotnie, rzesko*. Vngar. *Vidámul, örömest, vigan, serényön*. Ang. *Glaidle, willinglie*.] Plin. lib. 20. cap. 18. Secuta ætas alacriter descendit. ¶ Et alacrè, pro alacriter, Plaut. in Amph. Verùm quidem è loco compellemus alacrè.

A̅lăpă. pæ, f. p. Colaphus. [מכת לחי *maccchath lechi*. κόλαφος. Gall. *Vne iouée, vn souflet, vn coup de poing*. Ital *Guanciata, mostaccione, punzone*. Germ. Ein Backenstreich/ ein schlappen. Belg Kinnebacken slach/mutipeere oft soffiete Hispan. *Bofetada*. Pol. *Pogebek*. Vngar. *Orczul csapas*. Ang. *A blowe or stroke on the cheek*] Sed alapa Latinum est, Colaphus Græcū Autor Valla in Raudensem.

Alapathus, [ὀξυλάπαθον. Gall *Dogue, parelle ou pacience*. Ital. *Rombice*. Germ. Hepffisch lindentraut. Belg. patientie. Hispan. *Labaca*. Polon. *Lopian*, Vng *Keserü lapu*.] Herba est Theocrito, quam Lapathon Dioscorides, & Latini Rumicem appellant,

deji-

dejiciendæ alvi vim habens: unde & nomen invenit. Græci enim ἀλαιπαξῃ purgationes vocant.

Alaris & Alarius, Vide ALA.

Alastor, ἀλάστωρ, à Græcis dicitur animus sibi malè conscius, sive (ut ita dicam) conscientiæ remorsus, vel etiam malus genius hominem crucians. ἀλαστεῖν enim apud Græcos crucior significat, vel grave aliquid patior. ❡ Numeratur etiā Alastor inter equos Plutonis, quorum nomina Claudianus recensuit his versibus: Orphnæus crudele micans, Aethonque sagittâ Ocyor, & Stygii crudelis gloria Nutei Armenti, Ditisq; nota signatus Alastor.

Alaternus, (ἐλαίαγρος Creteosium, & φιλύκη Theophrasti, quorundam opinione) Arbor est, sive frutex, cujus folia inter ilicem, & olivam media quadam sunt similitudine, viridis coloris, obscuri. Plin lib. 16 c. 26. inter infrugiferas reposuit: fert tamen fructus racematim Lentisco similes. Vide Colum. lib. 7 cap. 6.

Alatus, Vide ALA.

Alauda, f.p. Avis, quæ olim Galerita vocabatur, quia apicem habet: hoc est, plumam elatam in capite ad similitudinem galeri, sive galeæ. [κορυδαλλός, κορυδός, κορυδών, κορυδαλλίς. Gall. *Alouette*. Ital. *Alladola, alodola*. Germ. Ein lerch. Belg. Ein leeuwerick. Hispan. *Cogujada*. Pol. *Skowronek*. Vng. *Pacsir* vel *Pacsirta*.] Sunt Alaudæ duplices, quædam cristatæ, & quædam sine apice. Cristata propriè est quæ olim Galerita vocabatur, à galero quia apicem habet: hoc est, plumam elatam in capite ad similitudinem galeri, ideo Galericum vocat Varro. Vocatur hæc eadem & Cassita à cassi de sive galea (ut κόρυς κορυδαλλός) quam in capite gestare videtur. ❡ Alauda sine apice maxima, quæ valde vocalis & canora est. [μελαγκόρυφος à Myndio vocatur. Gall. *Calandre*. Ital. *Calandra*.] Tertium genus Alaudarum, est nigrum & parvum, vulgo *Alouëtte de mer*. De Alaudis Aristot. lib. 9. Histor. cap. 25. & Plin. lib. 11. cap. 37. ubi pro Parvæ, quæ: legito paro atque, &c. ❡ Alauda legionis nomen, quam Cæsar Dictator in Gallia conscripsit. Plinius libro 11. capite 37: Atque ab illo Galerita appellata quondam, postea Gallico vocabulo etiam legioni dederat Alauda. Cicero ad Atticum: Antonius cum legione Alaudarum ad urbem pergit.

Alaudium, teste Budæo, à laudando: hoc est, à nominando dictum, quòd qui prædia eo jure habent, laudare: hoc est, nominare autorem suum nemini teneantur. Vox est recentioribus duntaxat jurisconsultis cognita. Rectiùs dicitur Allodium. Vide infra.

Alausa, æ, vel Alosa, Ausonio, [θρίσσα, Callisthenoi apud Stobæum θάλασσα. Ausonius viles Alausas dixit ob abundantiam. Vide Clupea.

Alazonia, pen. prod. [גאון gháin גאות gheruth, ἀλαζονεία. Gall. *Outrecuidance, fierté*. Ital. *Superbia, arroganza*. German. Hochfart/stoltz, ubermut. Hisp. *Soberuia o altiueza*. Pol. *Pycha nowosi*[illegible]. Vngar. *Nagy kevélység*. Angl. *Arrogancie, proudenesse*.] Superbia est, vel arrogantia: quum quis plura pollicetur, quàm potis est præstare. ἀλαζονεύεσθαι enim superbire est: vel mentiri, vel sibi plus æquo arrogare. Vlpian.

Alba spina, ἄκανθα λευκή, Herba est aculeata, folia habens Chamæ leontis albi similia, quam Officinæ *Bedegar* appellant. Vide suprà ACANTHA LEUCA.

Albarium, Vide ALBUS.

Albatus, Vide ALBUS.

Albedo, Vide ALBUS.

Albegnina, partes exterorum, quæ diis immolabantur: à colore eorum dicta. Festus.

Albeolus, pro Alveolus. Cic. de Finibus: aut Albeolum poscere, aut quærere quempiam ludum.

Albergaria, census sunt, seu pactiones, quæ debentur pro comestionibus. De hoc gl. in C. Præterea, de jure pact.

Albesia, Scuta dicebantur, quibus Albenses, qui sunt Marsi generis, usi sunt ❡ Hæc eadem Decumana vocabantur: quòd essent amplissima: ut, Decumani fluctus, qui cæteris longe majores & periculosiores creduntur. Festus.

Albeus, ἄβαξ. Polon. *Warcabnica, Szachownica*. Vngar. *Os tábla, kocka tábla*.] per diminutivum Albeolus, tabula lusoria. Cic. de Finib. bonorum: aut Albeolum poscere, aut quærere quempiam ludum. Plin. M. Messala consul, pridie Calend. Octobris diem natalis sui egit. Transtulit albeum cum tesseris lusorium, à gemmis duabus latum pedes tres.

Albicerata ficus, Pediculo minimo latissima. Plin lib. 15. cap. 18. Androtion λευκοκήρατον appellat.

Albico, Albidus, Vide ALBUS.

Albo, albas, Album facio: [λευκαίνω, λευκόω. Polon. *Bielic*. Vng. *Meg fejérítem*, Ang. *To make whyte*.] Vide ALBUS.

Albogalerus, Pileum capitis, quo flamines Diales utebantur. Fiebat enim ex hostia alba, Iovi cæsa. Festus.

Albor, alboris, Vide ALBUS.

Albucum, n. f. [ἀσφόδελος. Gall. *Aphrodille*. Ital. *Asphodello*. Germ. Weiß Affodillen/ Goldwurtz. Hisp. *Gamones*. Pol. *Zlotogłow*.] Herba est scapum habens cubitalem, radicem similem multis napis simul coacervatis. Alio nomine Asphodelon, sive Hastulam regiam vocant.

Albuelis, f.t. Vvæ genus, Plin. lib. 14. cap. 2: Albuelis summis arboribus est fertilior.

Albugo, pen. prod. Macula in oculo. [לבלב *lablul*. τὸ λευκὸν τῶν ὀφθαλμῶν, λεύκωμα, λεύκωσις. Germ. Ein weisser Flecken im Aug. Vng. *Hályag*, item *Szémfejér* & *tyukmony fehér*.] Plin. lib. 21: Qua alligata oculo albugines tolli dicuntur. Idem Albugineum vocat album in ovo.

Albulæ aquæ. Galeno interprete lib. 9. Methodi, dicuntur aquæ aluminosæ, entem lavantium mirum in modum adstringentes, & vulneribus medentes: cujusmodi Strabo non paucas esse tradit in agro Tiburtino. Martialis li. 4: Quod siccæ redolet palus lacunæ, Crudarum nebulæ quod albularum. Plinius lib. 31. cap. 2: Albulæ aquæ juxta Romam vulneribus medentur: egelidæ hæ: sed Cutiliæ in agro Sabino gelidissimæ.

Albumen, penult. prod. n. t. Quod est in ovo album. [לבן *rir*. λεύκωμα. Gall. *Aubin d'œuf, le blanc d'œuf, la glaire*. Ital. *Chiaro dell'ovo*. Germ. Das weiß in dem Ey/ Eyerklar. Hispan. *Lo blanco, ò clara del hueuo*. Polon. *Białek*. Vngar. *Tyukmony fehér*. Ang. *The whyte of an egge*.] Vitellius verò, quod croceum. Plin. lib. 26. capite 18.

Alburnum, n. f. Adeps arboris. [חלב האילן *chéleb haëlân* [illegible] *lebonáh*. ἡ ἀπὸ φλοιοῦ. Gall. *L'aubour, l'aubier d'un arbre*. Ital. *Raia ò grasso dell'arbore*. German. Das Hartz/ oder Gummi so auß dem baum fleußt. Belg. Dat wit von den boom / vast de schorse. Hisp. *Albura o blanco de la madera*. Polon. *Kleiż drzewa pstrocy, item Zewica*. Vngar. *Az fának az béli, avagy belső fás volta*. Ang. *The sap or soft part of a tree*.] Plin. lib. 16. cap. 38: Humor & cortici arborum est, qui sanguis eorum intelligi debet. Est enim in toto corpore arborum, ut reliquorum animalium, cutis, sanguis, caro, nervi, venæ, ossa, medullæ. Pro cute cortex, humor, sanguis, proximi plerisq; adipes. Hi vocantur à colore alburnum. Hinc exalburno, as, quod est Alburnum detraho. Idem lib. 16. cap. 40: Et reliquis arboribus siccissima lotos, deinde robur exalburnatum, cui nigricans color. Solent autem robora exalburnari: hoc est, alburno suo spoliari, eò quòd ea pars materiæ sit inutilis, propterea quòd facillimè cariem sentiat eo autem detracto quod reliquum est, adversus omnem corruptionis injuriam se præbet invictum. Id nonnulli esse existimant, quod à Theophrasto μελανδρύον appellatur: quanquam ille hoc nomine potiùs quandam roboris speciem videtur designasse.

Alburnus, piscis apud Ausonium [Gall. *Albe* vel *Albette*. Ital. *Pesce persico*. German. Blick/ Rotaug oder Weißfischlin. Belg. Een Blye / Reyssen. Angl. *Bleie*.] Fluvialis est, digitali magnitudine aphyis albis similis, oculis magnis, rubescentibus, dorso subviridi, ventre candido: lineisque duabus distinguitur.

Albulus, Diminut. adject. ab Albus. Catull. Epigramm. 27, in Iulium Cæsarem: Ut albulus columbulus Dionæus.

Albus a um, Nomen coloris notissimi, quod à candido ita differt, ut Album pallori conjunctum sit, quale est plumbum: candidum verò splendori, qualis est in nive. Itemque ut dicatur Album, quòd natura sit: candidum quòd cura. Cornel. Front. de differentiis vocabul.] לבן *lebân* חור *chiuuar*. λευκός, ἡ, όν. Gall. *Blanc*. Ital. *Bianco*. German. Weiß. Belg. Wits. Hispan. *Blanco*. Pol. *Biały*. Vng. *Fejér*. Ang. *Whyte*.] Albo opponitur ater: candido verò niger. Festus vult album à Græco ἀλφὸν esse appellatum. Alii ab eo, quod Sabini Alpum dicunt. Vnde credi potest Alpium nomen à candore nivium esse derivatum. Albus an ater sis nescio, solet dici de homine vehemēter ignoto. Cicer. in Philipp. Et quidem vide quàm te amarit is, qui albus aterve fueris ignorans, fratris filium præteriit. Vide Quintil. lib. 11. Catul. & Apul. ❡ Novit quid album, quid nigrum, Οἶδε τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν. Duplicem in sententiam accipi potest: aut, Novit discrimen rectique pravique: aut, Novit id quod nemo vel indoctus ignorat. Nam evidentius est albi nigrique discrimen, quàm ut quisquam non videat. Aristoph. in Equit. ❡ Interdum per metaphoram Albus ponitur pro bono aut felici, sicut è contrario niger pro malo aut infelici. Cicer. pro Cæcin. de teste Sex. Clodio Phormione: Nec minus niger, *inquit*, nec minus cōfidens quàm ille Terentianus Phormio. Persius: Per me equidem sint omnia protinus alba. Horatius: Hic niger est, hunc tu Romane caveto.

Album, substantivum, n. f. Tabula alba, tabula gypso obducta, tabula gypsata. [לוח *luach*. λεύκωμα λευκόγραφον, ἢ γραμματεῖον. Gall. *Tablettes enduictes de blanc pour y escrire ce qu'on veut, valle*. Ital. *Tavola ingessata*. German. Ein geweißgete Tafel/ Schreibtafel. Hispan. *Tabla blanca en que se escriuen las cosas publicas*. Polon. *Tablica wielona*. Vngar. *Fehérítet tábla, fejér gyantás tábla*. Ang. *A table oversmeered with any whyte colour to write on*.] In albo Prætores edictum, ex quo anno suo jus dicturi erant, scribebant, & in loco publico proponebant, ut omnibus cognoscendi esset potestas. Si quis verò album corrupisset, puniebatur, quia Prætoris majestas contempta videbatur. Paulus: Si familia alicujus album corruperit, non similiter hic edicitur ut in furto. Iudex (inquit Seneca libro 3. de Benefic.) ex turba selectorum, quem census in album & equestris hæreditas misit. Hinc locus factus proverbio: Non eras in hoc numero. Plin. in præfation. Histor. mund. Quum hanc operam condicerem, non eras in hoc albo: hoc est, non eras ex eorum numero, quos hæc lecturos credebam. Hoc & Pyctatium dicitur: ut in Alexandro Cæsare Lampridius, vulgò *Matris* appellata. Similiter ea tabula dicitur Album, in qua singulorum annorum

annorum acta literis mandabantur à Pontifice maximo, proponabaturque domi ejus, ut potestas esset populo cognoscendi. Hisqua nunc Annales maximi nominantur, ut autor est Cicero libro 2. de Oratore. ¶ Est & album decurionum & citharœdorum. Nam in Digestis titulus est, de Albo: ubi docet Vlpianus quo ordine decuriones in albo scriptos esse oporteat. Vide PICTATIUM. ¶ Ponitur etiam Album absolutè pro arbore. Virg. in Bucolicis: -sparsis etiam nūc pellibus albo. Idem 3 Georg. Nec mihi displiceat maculis insignis & albo.

Albārium, n.s. Dicitur quod illinitur tectorio, quū paries pingendus non est, quod fit ex calce. [סיד siach. κονίαμα. Gall. Blanchissage ou crepissure de chaux. Ital. El bianco da imbiancare le case. German. Weißge / mit dem man die Wend weiß machet. Belg. Witsel dat man an die Mueren bestrijet. Hispan. La blanque adura de la pared. Polon. Biallosc do pobielania sciän. Vngar. Fejéritö mész. Angl. Whyte morter, or such thing to sparge walles with.] Plin libro 35. c. 16: Eademque lacte diluta, & tectoriorum albaria interpolantur. ¶ Albarium opus Plin. lib. 36. c. 23: Contra in albario opere: ut macerata calx, ceu glutinum hæreat.

Albātŭs, a, um, Albedine obductus, albis vestibus indutus: huic contrarium est Atratus. [לבוש לבן labúsch labán לבוש כבור labúsch chavár. λευχειμονῶν. Gall. Vestu de blanc. Ital. Vestito à vestimento. Germ. Weiß gekleidet / in weiß angethan. Hispan. Vestido de vestidura blanca. Polon. Vbielony, biało oblecżony. Vng. Fejérben öltözött. Ang. Cladde in whyte.] Cicero in Vatinium: Quum ipse epuli dominus albatus esset, ut in templum Castoris te cum C. Fidula atrato, cæterisque tuis furiis funestum intulisti. Moris autem fuit apud veteres ut diebus festis albati essent, & eum convivia publica inirent: atque eam ob causam Cicero Vatinium reprehendit, quòd solus atratus esset, in supplicationibus publicis, & diebus festis.

Albēdo, f.t. Albitudo, Pro candore accipiuntur. [לבן labán חור chúr. λευκότης. Gall. Blancheur. Ital. Bianchezza. Ger. Weisse farb. Belg. Wyte verwe. Hispan. Blancura. Polon. Białość, biała farba. Vngar. Fejérség. Angl. Whytenesse, whyte colour.] Plaut. in Trin. Et item alterum ad istanc capitis albitudinem, Callidem ajebat vocari.

Albeo, es, n.s. Albus sum. [חלבין hilbin התלבן hithlabbén. λευκός εἶναι, λευκαίνομαι. Gall. Estre blanc. Ital. Esser bianco. Germ. Weiß seyn. Belg. Wyt syn. Hispan. Ser blanco. Polon. Bieleję. Vngar. Fejér vagyok. Angl. To be whyte.] Virgil. 12. Aeneid.-campique ingentes ossibus albent.

Albēsco, Albus fio. [הלבין hilbin. λευκαίνομαι. Gall. Devenir blanc. Ital. Imbiancare, divenir bianco. German. Weiß werden. Hispan. Emblanquecer'se. Polon. Bieleję. Vng. Fejérré lészek. Ang. To waxe whyte.] Virg. lib. 1. Georg. Flammarum longos à tergo albescere tractus. Hujus compositum est Exalbesco.

Albico, as, pen. corr. Albesco, aliquantulum albus sum. [חור chavár. ὑπόλευκος εἶμι. Gall. Estre aucunement blanc, devenir blanc & chenu. Ital. Biancheggiare. Germ. Weißlechtig seyn. Belg. Wytachtig seyn. Hisp. Blanquearse. Polon. Lśnieję się biało. Vng. Fejéreslöm, fejérlöm. Angl. To be or waxe somewhat white.] Plin. lib. 22: Solidum semen conjicitur in oculum, nec turbat, sed in se caliginem contrahit: mutat colorem, & ex nigro albicare incipit & tumescit. Horatius: Nec prata canis albicant pruinis. Idem censendum de verbis similiter terminatis: qualia sunt Vellico, Fodico, Candico, Nigrico, Nutrico, & pleraq; alia: quæ omnia diminutionem important actionis suorum primitivorum. Nonius ex Varrone citat Albicatur, passivè pro Albescit: Vbi rivus præcipitatur, deorsum rapitur, atq; offensus aliquo à scopulo lapidoso albicatur.

Albĭdŭs, a, um, pen. corr. Quod est aliquantulum album. [חוור chavár. ὑπόλευκος. Gall. Blanchastre, tirant sur le blanc. Ital. Alquanto bianco. German. Weißlechtig. Hisp. Blanquezino, ò blanco un poco. Polon. Szmiady. Vngar. Fejér szabá. Ang. Somewhat whyte.] Ovid libro 3. Metamorph. Spumaqua pestiferos circumfluit albida rictus. Col. lib. 1. cap. 9: Quod extrinsecus albidum, intus etiam conspicitur candidum, leve &c. August. lib. 1. de Civit. pro albo posuit, lapides igne candente percocto, & ipsi fiunt candidi. Et quanvis ille magis rubeat, illi albido colore nitescant: congruit tamen illi luci, quod album est, sicut nigrum tenebris.

Albo, as, act. p. Album facio. [λευκόω, λευκαίνω. Germ. Weißgen / weiß anstreichen. Belg. Wyt maken.] Cujus passivum Albor, aris, Albus fio. Vnde & Dealbo ejusdem significationis. Curcius Cic. Nec solere duos parietes de eadem fidelia dealbare

Albŏr, oris, masc. gen. Albedo. [לבן labán. λευκότης. Gall. Blancheur. Ital. Albore, bianchezza. German. Weisse. Belg. Wytheit. Hispan. Blancura. Pol. Białość. Vngar. Fejérség. Ang. Whytenesse, whyte colour.] Varro, Qui vident alborem ejus, admirantur. ¶ Alborem etiam Apitius vocat, quod est album ovo, quod Plinius Albuginem appellat: medici Albumen.]

Albi călcŭlī, λευκαὶ ψῆφοι, dicebantur, quibus Cretenses, dies lætos, quos in vita agerent, numerare solebant: nam candidos lapillos ad hoc officium aligebant: quemadmodum econtrariò infelices, atq; infaustos dies nigris lapillis signabant, & ex candidorum numero vitæ tempus metiebantur: malos enim dies in annorum numeros non redigebant. Huc alludit Horat. in Epist. Hunc Macrina diem signa meliore lapillo.

Albus spinus, à vulgo Gallorum appellatur frutex, sive arbuscula spinosa, pruni magnitudine: acinis quum pubescunt, viridibus, quum maturuarunt, rubris. Vide Ruel. lib. 3. cap. 12.

Alcæă, f.p. Leo dicitur: ἀπὸ τῆς ἀλκῆς: hoc est, à fortitudine, quòd caudæ incitamento ad fortitudinem excitetur. Cælius lib. 7. cap. 29.

Alcaicum cārmēn, ἀλκαϊκὸν μέτρον. Quod post duos dactylos trochaicam habet syzygiam: qualo est illud apud Horatium: Hesperiæ mala luctuosæ. Nomen autem accepit ab Alcæo inventore.

Alcārmes, sive carmes Punica lingua dicitur coccus seu vermiculus, ex quo fit coccineus ille color, quem inde Carmesinum vocant. Ruell. lib. 2. cap. 136.

Alce, lumento ferè similis bestia, in Asia & Africa, ni proceritas aurium & cervicis distinguat. Plin. lib. 8. cap. 15.

Alcea. [ἀλκέα. Gall. Guimauve sauvage ou rustique. Ital. Malva salvatica, bismalva. German. Sigmars wurtzen / Frawenkraut / oder löwen zan. Belg. Sigmaers cruyt. Hisp. Malva de Ungria, malva montesina. Polon. Wielki ślaz. Vngar. Vad mályva. Ang. A wylde malowe.] Herba est sylvestrium malvarum generi assignata, folia habens verbenacæ. Plin. lib. 7. c. 4: Alcea folia habet similia verbenacæ, quæ & Peristereon cognominatur.

Alcēdĭnēs, f.t. [German. Ein frembder Meervögel / unserem Eyßvogel nicht ungleich / welcher so er zu Winterszeit auff dem Meer nistet / ein schöne oder stille des Meers bedeutet. Belgicè, Ysvoghel.] Sunt quædam aves, dictæ quasi algedines, quod frigidis temporibus in mari pariant, ἀλκυόνες. Plautus: Nam Hercule tu peristi, nisi illam tam tranquillam facis, quàm mare est olim, quum alcedo pullos educit suos. Dicta est à Græcis ἀλκυών vel ἀλκυὼν, όνος, παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ κύειν ab eo quòd in mari fœtus excludat. Ambrosius lib. Hexaem. Halcyona est avis maritima, quæ in litoribus fœtus suos edere solet: ita ut in arenis ova deponat medio ferè hyemis: nam id temporis fovendis habet depravatum partubus, quando maximè insurgit mare, litoribusque vehementior fluctus illiditur, quò magis repentinæ placiditatis solennitate avis hujus eluceret gratia. Nanque ubi undosum fuerit mare, positis ovis subitò mitiscit, & omnes cadunt ventorum procellæ, flatusque aurarum quiescunt, ac placidum ventis stat mare, donec ova fovet halcyone sua. Septem dies fœtus sunt, quibus decursis educit pullos: illicò alios septem adjungit dies, quibus enutriat partus suos, donec incipiant adolescere. Tantum autem beneficium avicula hæc divinitus sibi datum habet, ut hos quatuordecim dies nautici præsumptæ serenitatis observent, quos & Halcyonidas vocāt, quibus nullos motus procellosæ tempestatis horrescant. Hinc poëtæ ansam fabulandi arripuerunt, Halcyonem filiam Aeoli fuisse, qui in gratiam filiæ, dum illa in litore ova parit, & fœtus educat, ventos inclusos servat. Ferunt hanc avem paulò majorem esse passere, pennis purpureis, candidis admistis collo gracili & procero, rostro subviridi, longo & tenui, rarò visam, Aristot. lib. 8. de animal. Halcyonum duplex genus esse scribit: alterum vocale, arundinibus insidens: alterum mutum, ampliori corpore. ¶ Ab Halcyne fit Halcyonius, a, um: ut Halcyonii dies, ἀλκυονίδες ἡμέραι, fitque à Græco ἅλς, quod mare significat, unde etiam per aspirationem scribendum videtur Halcyon (quum Alcedo Latinis sine aspiratione notetur.) Eustathius tamen contra etymi rationem ἀλκυών tenui spiritu notandum tradidit, adjecto etiam generali canone, quo negat vocabulum ullum esse aspirandum, quod initium sumat ab αλ subsequente κ.

Alcēdŏnĭă orum, plur. num. n.g. [ἀλκυονίδες, ἡ ἀλκυονίδες ἡμέραι. German. Stille tag / wenn im Meer ein grosse stille ist / und diese Vögel Alcyones genannt / darauff nisten.] Dies sunt hyberni ferè quatuordecim quibus alcedo ova parit in mari & excludit, quo tempore summa ventorum est tranquillitas. ¶ Dicti sunt autem Alcedonia ab alcedine, quemadmodū & à Græcis Halconides ab Halcyone appellantur. Plaut. Tranquillum est, alcedonia sunt circa forum.

Alcēs, is, seu Alces, æ, sive Alce, es. [ἄλκη. German. Ellend. Pol. Łoś.] Pausaniæ, Animal Galliæ Transalpinæ, figura, colore & magnitudine mulæ similitudinem prætendens: sed labium superius adeò protensum habet, ut nisi retrogradè incedens, herbas in terra carpere non possit. Est inventu rarum, olfactu è longinquo venatorem sentiens, statimque in specus & latibula se condens, media inter camelum & cervum similitudine. Sed mares ex his in superciliis habent cornua. ¶ De his animalibus Cæsar lib. 6. & Iulius Capitol. mentionem faciunt. Plin. lib. 8. cap. 15: Septentrio fert & equorum greges ferorum, sicut & asinorum Asia & Africa: prætereà Alcem, ni proceritas aurium & cervicis distinguat, jumento similem.

Alchech, Arabicè, est animal quod multi Arabici *Lyncem* vocant. Nascitur ex leone & pardo, & nimium ferox est.

Alchimia, scientia docens facere aurum vel argentum ex pulveribus metalli, vel aurum quoque è cupro separare. ¶ Iacobus Montanus ita definit: Alchimia est ars, qua metalla in alias species vel vertūtur, vel adulterantur. Sed *Al* videtur esse barbarus articulus. Nam Arabes, quorum fortasse inventum hoc est, solent ita suum *Al* dictionibus præponere, ut in Algarithmus fit, & aliis: cùm *Arithmus* Græcè numerum significat. Hauddubiè igitur Chymia rectiùs vel Chymistica dicitur, & Chymistæ Hermolao vocantur, qui hujusmodi artē exercent, vulgò *Alchymistæ*. χύμα enim Græcè, Latinè fundo dicitur.

Alchimista, qui hanc artem callet seu profitetur.

Alci-

Alcibiădĭon, ἀλκιβιάδειον Dioscoridi, Herba sic dicta, quòd uti ea ad formam conciliandam solitus sit Alcibiades, magnis foliis & asperis, radice rufa, oblonga, nascens præcipuè in aridis & arenosis locis. Notiore nomine vocatur *Anchusa*. [Gall. *Orchanette*. Ital. *Anchusa*. Germ. Ein gattung der roten Ochsenzung. Belg. Wilde Buglos. Hisp. *Soagen*. Pol. *Czerwony korzen*. aliqui malè Wolowi iezyk.]

Alcibion, ἀλκίβιον, Herba adversus serpentum morsus remedium habens. Plin. lib. 27. c. 5.

Alcida, æ, (ut Diodor. fabulatur) Fera fuit immensæ magnitudinis, ignem ore vomens, quo regiones omnes per quas faciebat iter exussit, donec Pallas humani generis misertа, partim viribus, partim ingenio feram interfecit.

Alcyon. & Alcedo, Vide HALCYON, HALCEDO.

Alea, penult corr. f. p. Tessera, ludus tesserarum. [κύβος, κυβεία. Gall. *Tout jeu de hazard*. Ital. *Giuoco di sorte, come dadi & carte*. Germ. Bretspyl/alle Würfelspyl so man waget. Belg. Kaertinck spel/ oft alle baer en jeghelick is in geluck verwacht/ ende waeght. Hispan. *Qualquier juego de fortuna, como dados*. Pol. W gieliaka gra w kostki. Vng. *Koczka, versolye*. Angl. *A dice, playing at the dice or any such play*.] Horat. in Epist. Quem damnosa Venus, quem præceps alea nudat. ¶ Accipitur etiam pro quovis ludo, qui casu potiùs, quàm arte gubernatur. Martial. in Disthichis: Alea parva nuces, & non damnosa videtur: Sæpe tamen pueris abstulit illa nates. ¶ Per translationem ponitur pro quavis fortuna, sive periculo, sive etiam periculi dubitatione, diciturque, Aleam omnem jacere, *ἀνελεῖν πάντα κύβον*, qui se periculo fortunæque committit. Cicer. de Divinat. Non perspicitis aleam quandam inesse hostiis diligendis? C. Cæsar ad Rubiconem (qui fluvius Italia à Gallia disterminat) paulisper secum hæsitans, animoque reputans quàm arduà rem moliretur, postea quàm ostento animis est additus: Eamus, *inquit*, quò deorum ostenta, quò inimicorum iniquitas vocat, jacta esto alea. Plutarch. in Apophth. ad hunc modum dixisse refert: ἀνερρίφθω κύβος, Omnis jacta sit alea. Ad quod alludens Lucanus: -cadat alea fati Alterutrum mersura caput. ¶ Contrà, Extra omnem aleam esse aliquid dicimus, de quo dubium non est, quod est extra omne periculum, omnemque controversiam. ¶ In alea atque vino, genus loquendi antiquum quemadmodum in vino, in joco atque vino: de quo vide infrà in præpositione In. ¶ Aleæ emptio dicitur à Iurisconsultis, cum incertus eventus & quasi spes emitur, veluti cùm captus piscium, vel avium, vel missilium emitur, l. ij. de hæredit. vel action. vendit. Hotom. in Lexico.

Aleātŏr, m. t. qui alea ludit. [κυβευτής. Gall. *Joueur ordinaire*. Ital. *Giocatore*. Ger. Ein Spyler der es wagt/ ein Bretspyler. Belg. Een tuyscher/ speelder. Hisp. *Jugador o tahur de aquel juego*. Polon. *Kostera*. Vng. *Koczkis, versolyes*. Ang. *A dicer*.] Cic. in Cat. In his gregibus omnes aleatores, omnes adulteri, omnes impuri, impudicique versantur. Idem 2. Philipp. Domus erat aleatoribus referta, plena ebriorum.

Aleo, aleonis, idem quod aleator, teste Festo. Nevius: Pessimorum pessime, audax ganeo, lurco, aleo.

Aleatōrĭum, n. f. Apud Sidonium, pro ludo aleæ. [κυβευτήριον. Gall. *Berland*. Ital. *Luogo di gioco*. Germ. Ein spyl mit Würfflen. Hispan. *Lugar de juego*. Polon. *Miesce do grania w kostki*. Vngar. *Koczka iateczas*. Angl. *Dicing, playing at the dice*.] Ait enim: Atque illic aleatorium lassis consumpto sphæristerio faciat. Sueton. vocat Aleatorium forum. Sueton in Augusto c. 71: Lusimus per omnes dies foruḿ; aleatoriū calfecimus. Verba sunt Augusti.

Alebrĭa, *Alebria*, veteres dixerunt pro bene oleotibus. Festus.

Alec, & alecula. Vide HALEC.

Alectōrĭa, [ἀλεκτορίας, Germ. Ein Capaunenstein.] Gemma quæ in ventriculo galli invenitur. Gallus enim Grecè ἀλέκτωρ dicitur de qua Plin. lib. 37. cap. 10: Alectorias, *inquit*, vocant in ventriculis gallinaceorum inventas, crystallina specie, magnitudine fabæ, quibus Milonem Crotoniensem usum in certaminibus, ut invictum fuisse videri volunt.

Alectŏrŏlŏphos, ἀλεκτορόλοφος, Herba est tussientibus utilis, foliis galli gallinacei cristæ similibus, caulem tenuem, semenque nigrum in siliquis habens. Latinis Crista dicitur, teste Plin. l. 27. c. 5.

Aleo, onis, Vide ALEA.

Ales, hujus alitis, f. t. dicitur quælibet volucris, ab alis gerendis. quidam tamen Alites propriè volunt dici majores aves: ut sunt gallinæ, anseres, cornices, corvi, grues. Et tàm masculino, quam fœminino genere profertur. [עוף hoph עיט háiṭ. οἰωνός, ὄρνις. Gall. *Oiseau grand, comme geline, oye, grue, & autres*. Ital. *Vccello, augello*. Germ. Ein grosser Vogel oder allerley geflügel. Hisp. *Ave, o otra cosa que buela, como saeta*. Pol. *Ptak*. Vng. *Madar jeármyas*. Angl. *Any great or winged fowle*.] Virg. Namq; volans fulvus Iovis ales in æthra. Martialis: Alitis eximiæ cauda superba fuit: Id est, pavonis. ¶ Secunda alite aliquid facere: Id est, prospero auspicio, ut interpretatur Porphyrio, in Horat. Epod. 16. Secundis alitibus procedere: Id est, felici & prospero auspicio Claud. Panegyr. 6. ¶ Lugubris ales, p malo & infelici auspicio, ut interpretatur Acron. Horat. 3. Carm. in genitivo plurali Alitum & Alituum, per epenthesin secundum Priscianum. Virg. lib. 11. Aeneid. Alituum, pecudumque genus sopor altus habebat. ¶ Avis est quæ & parit ova, & pennis prædita, *ignes*, ¶ Volucris auté significatio latiùs patet. Nam de omni eo dicitur quod volat, sive pennas habeat, sive non. Vnde vespertilio volucris est, non tamen avis.

Ales Adjectivū omnis generis, velox, celer. [מהיר mahir. ταχὺς, ὠκύς. Gall. *Leger, viste*. Ital. *Veloce, alato*. Germ. Schnäll/flux. Hisp. *Ligero*. Pol. *Predk, chocimy*. Vng. *Gyors*. Ang. *Swift, speede*. Silius: Alite vectus equo. Virgil. 8. Aeneid. ignis & alitis Austri. Plumbum ales, pro glande plumbea, quæ funda emittitur in hostem. Sil Ital. lib. 3. ¶ Ponitur & pro Alato: hoc est, Alas habente. Cicer. 2. de Invent. Angues ingentes, alites, juncti jugo.

Alesco, scis, n. t. Antiquum verbum ab Alo, alis: idem quod cresco. [גדל ghadél. αὐξάνω. Gall. *croistre*. Ital. *Crescere*. Germ. Wachsen/ zunemmen. Hisp. *Crecer o mantenerse*. Pol. *Rosne, przybiwamnie*. Vng. *Nöuök*. Angl. *To increase, to waxe more, to growe*.] Varro de Re rust. lib. 1. cap. 44: Quæ nata sunt, in fundo alescunt, adulta concipiunt. Idem cap. 3: Quemadmodum quicquam seri, aut alescere, aut meti possit. ¶ Inde Coalesco, pro Concresco.

Alĕtūdo, apud Festum, Verbale ab alendo, corporis pinguedinem significat. Obsoletum est.

Aleuron, ri, neut. gen. [ἄλευρον. Ger. Weitzenmäl. Vng. *Búza liszt*.] Farina propriè tritici: Alphiton verò hordei: hinc apud Ruellium lib. 6. cap. 14. panis aleurites.

Alex, alicis, Vide HALEC.

Alexĭcăcon, ἀλεξίκακον, Remedium quod fit ad depellenda mala. hoc & Amuletum dicitur.

Alexĭcăcus, ἀλεξίκακος, In malis adjutor, malorum depulsor, Herculis & Apollinis epitheton. Pausanias in Attica: Alexicaci Apollinis simulacrum effinxit Calamis. Id Apollini nomen inditum ajunt, quòd quum pestilentia bello Peloponnesiaco in Attica grassaretur, oraculo Delphis reddito tanta calamitate populum liberavit. ¶ Alexicaci dæmones dicebantur, qui nocumenta & diras amoliri existimabantur, qui & Apopompæi, & Apotropæi, Lysii quoque, & Phyxii appellabantur. Bud. & Cæl. lib. 2. c. 32.

Alexĭphărmăca, n. f. [ἀλεξιφάρμακα Ger. Artzney wider Gifft oder ander böse Sücht.] Sunt (ut Suidas ait) medicamenta auxiliatoria, quæ scilicet, venena, incantationes & execrationes pellunt, prohibentque ne iis nobis noceri possint. Plin. lib. 21. cap. 20: Nec magis alia herba convenit medicamento, quod Alexipharmacon vocant.

Alexĭtēria, ἀλεξιτήρια, Eadem quæ Alexipharmaca.

Alga, f. p. Herba, quę nascitur in aquis marinis: dicta ab algore aquæ, sive quòd pedes alliget, quia crassa est, foliis ex parte supernatantibus. [סוף suph. φῦκος θαλάσσιον. Gall. *Herbe croissant en la mer, Algue*. Ital. *Alga*. Germ. Kraut/ oder Graß das in dem Meer wachset/ Meerbintzen. Hisp. *Las ovas o yervas del mar*. Pol. *Bunczewie trawa morska*. Vng. *Hinár*. Angl. Wrez, *a hearbe which groweth in the sea*.] Virg. lib. 7. Aen. -lateriqúe illisa refunditur alga. ¶ Algenses Pelagiæ, Purpuræ genus vilissimum, nomen habens ab alga, qua nutritur. Plin. lib. 9. cap. 37.

Algōsus, a, um, Alga abundans. [φυκώδης. Vng. *Hinàros*.] Plin. lib. 32. c. 9: Acetvantur muricum modo, vivuntque in algosis.

Algeo, es alsi, vel alxi, alsū, n. s. à Greco ἀλγεῖν, frigeo. [קרח קר kar קפא ו. ψύχομαι. Gall. *Avoir grād froid, geler de froid*. Ital. *Patir freddo*. Ger. Übel frieren/grosse frost oder kelte erleyden. Belg. Myn vrisüsse ben koût. Hisp. *Enfriarse*. Pol. *Ziebe*. Vng. *Fázom*. Ang. *To be very cold*.] Ejus cōtrarium est Aestuo. Cic. Tusc. a Itaque Lycurgi laboribus erudiunt juventutem venando currendo, esuriendo, sitiendo, æstuendo.

Algĭdus, a um, adject. Frigidus. [קר kar. ψυχρός. κρυερός. Gall. *Fort froid*. Ital. *Freddo*. Germ. Kalt. Belg. Kout. Hisp. *Cosa fria, fresca congelada*. Pol. *Marznacy ziebnacy*. Vng. *Hidëg, hiuer*. Angl. *Very cold*.] Catul. Ego viridis algida Idæ ove amicta loca colam, Algida nive: hoc est, frigida.

Algĭfĭcus, quasi Algefaciens. [ψυχοποιός. Gall. *Qui fait qu'on tremble de froid*. Ital. *Infreddante*. Germ. Der kelte oder frost machet. Hisp. *Cosa que haze frio o frescura*. Vng. *Hidegitö*. Ang. *Which maketh, or bringeth much coldnesse*.] Gell. lib. 19. c. 4: Quòd timor fit omnibus algificus: id est frigus inducens.

Algŏr, oris, m. t. ab algeo. Idem quod frigus, & propriè frigus vehementius. [קור kor קפאון ssinnah. ψῦχος, κρύος. Gall. *Froidure grande, grand froid*. Ital. *Freddo*. Germ. Kelte/ frost. Belg. Koute/ vrost. Hisp. *Frio o frescor*. Pol *Mroz, zasbacacy, zima*. Vngar. *Hideg fagy dér*. Angl. *Great coldnesse*.] Plin. lib. 14. c. 2: Aestu magis, quàm algore vexantur. Salust. in Catil. Corpus patiens mediæ, vigiliæ, algoris.

Algus, gi, idē quod algor. [Vng. *Hidëg, fagy, dér*. Ang. *Exceding coldenesse*.] Lucr. lib. 3: Solicitè evolitant morbis, algoq; famēq;. Nonius algus facit ordinis quarti: Algu, *inquit*, pro algore. Actius in Andromeda: Misera obvalli saxo, senio, pædore, algúque & fame. Varro περὶ τύχης, Leges ruina ne jacentem subdealbet algu danti frigore. Ex Nonio.

Algus, us, m. q. Idem Plaut. in Rud. Vel suda, vel peri algu, vel etiā ægrota. ¶ Per translationē ponitur pro dolore, & tristitia.

Alsĭus, κρυωδέστερον, Comparativum ab Alsus: unde & Alsiosus. Cic. Att. lib 4: Nihil quietius, nihil alsius, nihil amœnius. Idem ad Q. Frat. l. 3: Iam apodyterio nihil alsius, nihil musensius.

Alsiōsus, pen. prod. adjectivū. [קפאן, καὶ κρυώδης. Gall. *Frilleux, subiet à froid*. Ital. *Freddolo, o, agghiacciato*. Germ Frostsam das bald erfroren ist. Belg. Koutachtich/ dat geerne vriest. Hisp. *Cosa fria o fresca*.

fresca. Pol. *Zimna nietrfealy.* Vng. *Hmeſüd, hidegüd.* Angl. *Subiect to rodellesse*] Quod naturæ eſt frigeſcentis, & facilè à frigore læditur. Plin. lib. 20. c. 13: Alſioſisq; crudã dederunt in cibo. Idem lib 27. c. 10: Abrotonum & adonium alſioſa admodum ſunt. Varr. 2. de Re ruſt. c. 3: Stabulatur pecus melius ad hybernos exortus, ſi ſpectat quod eſt alſioſum.

Algŏrĭſmūs, mi, m. f. λογιστική, ipſa ſupputandi peritia.

Algŏrĭſtă, æ, m. p. λογιστής, peritior ſupputativę artis.

Alguāſen, herba ſimilis lilio, & dicitur lilias. Confert morſurę rabidi canis, propter quod Græcè *Alguaſen* dicitur.

Alĭās Alibi, Vide Alius.

Alibantes, ἀλίβαντες, Mortui dicuntur, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν λιβάδα: hoc eſt, eò quod humido illo naturali deſtituti ſint. Cæl. li 3. c. 12.

Alĭcă, pen corr. f. p. Ex tritici generibus eſt (ut inquit Gal. lib. 1. de Facult aliment.) aut certè farris genus tritico ſimile, ſuccum tamen leviorem habens, quam triticum, ſive in aqua cocta cum mulſo, aut vino, ſive cũ oleo ſaleq; frixa ſumatur. [χόνδρος. Ger. Krafftmål/ Spåltenmuß/ oder Speltentranck/das von Spålten gemacht wirdt. Vng. *Ponály.*] Plin. lib 18. ca: 7. Tunicæ frumento plures. Hordeum maximè nudum, & alica, ſed præcipuè avena. Nomen autem Alicæ ab alendo Feſtus deducit, quòd vehemẽter nutriat. ❡ Eſt præterea Alica, confectio quędam ex frugum quarundam farina, aliis in locis aliter præparata: ita dicta (ut ex Aegineta colligi poteſt) quòd primum ex frumento, ſive farre, cui Alica nomen eſt, fuerit confecta. Poſtea tamen magis receptum fuit, ut ex zea conficeretur. Plures autem fuerunt apud veteres alicæ conficiendæ rationes, quas omnes exequitur Plin. l. 18. c. 11. Palladius quoq; lib. 6, docet quo pacto ex hordeo confici poſſit.

Alĭcārĭæ, Meretrices in Campania appellatæ, quòd ſolitæ eſſent circa pistrina alicariorum verſari. Feſtus.

Alĭcāſtrum, Genus farris eſt, ea forma ab Alica derivatum, qua Silicaſtrũm à Siliqua. Colum. l. 2. c. 6: Semen trimeſtre quod dicitur Alicaſtrum, idq; pondere, & bonitate præcipuum eſt.

Alĭculæ, recenſentur ab Vlpiano inter pueriles veſtes. D. de auro & argento. Hotomanus vir Iuriſconſultorum doctiſſimus Alliculæ legendum conjicit, ut manicatæ tunicæ intelligantur, quæ pueris decoræ, grandioribus autem minus honeſtæ apud Romanos erant, ut patet ex Gellii l. 7. c. 12 Διὰ τοῦ ἄλλικος. quod vocabulum, ut autor eſt Heſychius, tunicam chiridotam: id eſt, manicatam ſignificat. ἄλλιξ, inquit χιτὼν χειριδωτός. Ex Lexico Hotomani.

Alĭenĭgĕnūs, a, um, pen. corr. Nomen compoſitũ à nomine Genus, vel à verbo Gigno, & ſignificat quod eſt extremum, vel alieni generis, vel inter alios genitum. [ἀλλοδαπός, ἀλλόφυλος. Vng. *Idegen ſðuemény.* Ang. *Stranger.*] Valer. lib: 1. Adjici noſtris duo ejuſdẽ generis alienigena exẽpla nõ abſurdè poſſunt.

Alĭenĭgĕnă communis generis, vel ſecundum Probum, omnis generis, ſumitur in eodẽ ſignificatio cũ Alienigenus. [נכרי nechar. ἀλλόφυλος. Gal. *Eſtranger.* Ital. *Foreſtiero.* Ger. Ein Frembdling/ Außlendiger. Belg. Van een vreemdden Geſlecht/ vreembd/ vtlandich. Hiſp. *Eſtrangero.* Pol. *Cudzoziemiec obcy.* Vng. *Idegen, idueméneſ.* Angl. *Aſtranger.*] Gell. lib. 2. ca. 23: Neq; vino alienigena ſed patrio uſuros. Sic & alia compoſita è Gigno: ut Agmen Trojugena.

Alĭfĕr, Aliger, Vide Ala.

Alima, ἄλιμα, Medicamenta dicuntur, quæ famem aut ſedant, aut prohibent obrepere, quemadmodum Adipſa dicuntur quæ ſiti reſiſtunt. Vtrorunque meminit Plutarchus in Symp. ſeptem ſapientum.

Alĭmēntum, Alimentarius, Alimonia, Alimonium, Vide Alo.

Alipænea, Emplaſtra, quæ ex medicamentis non pinguibus conficiuntur, ἀλιπαίνη. Nam λιπαίνω idem eſt quod impingo. Celſus lib. 5 cap. 19.

Alĭpēs, Vide Ala.

Aliphanus, dicitur parvus cyphus, parvum habens foramen, admodum vitri gutturali, quo ad alendos infantes nutrices uti ſolent. [Germ. Ein Aemlin.]

Alĭpĭlūs Vide Ala.

Alĭptērĭum, ἀλειπτήριον, Locus erat in balneis, in quo loti ungebantur. Cæl. lib. 16. cap. 47.

Alĭptēs, [ἀλείπτης. Germ Einer der die Ringer ſchmieret oder mit öl ſalbet/ die miteinander müſſen ringen.] Dicebatur magiſter athletarum, qui eos certaturos inungebat, eaq; curabat, quę ad corporis robur attinebant. Dictus ἀπὸ τοῦ ἀλείφειν, quod eſt inungere. Hac voce uſus eſt Cic. in epiſt. ad Lentulum: Qui homines quòd me ſalvum voluerunt, eſt gratiſſimum. Sed vellem non ſolùm ſalutis meæ, quemadmodum medici, ſed etiam ut aliptæ, virium & coloris rationem habere voluiſſe. ❡ Dicuntur præterea Aliptæ, chirurgi, qui & ipſi oleis, pinguibusque malagmatibus foris adhibitis vulneribus moribusq; exterioribus, medentur. Celſus lib. 1 cap. 1: Sanus homo, & qui bene valet, nullis obligare ſe legibus debet, ac neque medico, neq; alipta egere. Vbi tamen nonnulli legunt *Iatrolipta*. ❡ Eſt etiam Aliptes fontis nomen apud Ephesum.

Alĭquāndo [פעמים pehamim ποτέ Gall. *Quelquefois, aucunes fois, une fois entre autres.* Ital *A cuna volta, tal' hora.* Germ. Etwan ein mal/ underweilen. Hiſp. *En qualque tiempo.* Pol. *Czaſem, Podczas, Niekiedy.* Vng. *Néha, valaha.* Angl. *Some times.*] Secundũ Priſcianum, cum accentu in antepenultima, quanvis in carmine, ratione poſitionis ſemper producatur. Aliud enim eſt ſyllabæ quantitas, aliud accentus. Habet autẽ tria tempora, præſens, præteritum & futurum, & ſignificat idem quod Nonnũquam, interdum, quondam vel aliquo tempore, vel tandem. Cic. Valerio: Aliquando nos reviſas.

Alĭqnāntūs adjectivũ, ex Alius & quãtus. [ποσός, ποσός τις. Gall. *Aucunement grand, de que que grandeur ou quantité.* Ital. *Aliquanto grande.* Germ. Etwas groß. Hiſp. *Coſa algun tanto tal, tamanno.* Pol. *Niemaly podcieslek.* Vng. *Valamenyi.* Angl *Of ſome quantitie and greatneſſe.*] Idem penè quod mediocris ſignificat. Saluſt in Iugur. Timor aliquantus, ſed ſpes amplior

Alĭquāntùm, [כמעט chimhat. ἐπὶ ποσόν, ὀλίγον. Gall. *Un peu, quelque peu.* Ital. *Alquanto.* Germ. Etwas/ ein wenig. Belg. Een weynich. Hiſp. *Algun tanto tal.* Pol. *Nieco malo.* Vngar. *Egi kevés, valamenyire.* Angl *Somewhat, a little*] Modò nomen eſt, ut apud Cic. pro Cluentio: Aliquantũ agri in medio relictum eſt. ❡ Modò adverbium ſignificans Paulùm, Nonnihil, Leviter, Paulliſper, Neſcio quid, Aliqua ex parte. Plin li. 3. cap. 3: Aliquantùm vetus forma mutata eſt ❡ Propriè poſitivo jungitur: interdum tamen comparativo: apud Terent. in Eunuc Ejus frater aliquantum ad rem eſt avidior.

Alĭquātò, aliud adverb. idem quod aliquantum, ſed cõparativis propriè jungitur. Plin. lib 11. c 6: Folio aliquantò latiore.

Alĭquāntŭlum, diminutivum ab Aliquantum, idem ſignificans quod Paululũm. [זעיר zehér, ὀλίγον. Gall. *Un bien peu, un tantinet.* Ital. *Pochetto, picolino.* Germ. Ein klein wenig Hiſp. *Poquillo.* Pol. *Troſzke niewielie.* Vngar *Egy kevéſetske.* Angl *Somewhat, or a litle.*] Cic. lib. 2. de Invent. Et de natura licet aliquantulũ ducere ſuſpicionis. Idem pro Quint Quum æris alieni aliquantulum relictum eſſet.

Alĭquāntĭllum diminutivum, ab aliquantulũ. [זעיר שם זעיר שם zehér ſcham zehér ſcham. [illegible] Gall. *Tant ſoit peu, le moins du monde* Ital. *Picciolissimo, poco* German. Gar ein klein wenig. Hiſp. *Muy poquillo* Pol. *Ka 1 [illegible]* Vngar. *Egyigen kevéſecske.* Angl. *A litle, ſomewhat.*] Plaut. in Capt. Foeis aliquantillum etiam quod guſto, id beat.

Alĭquāndĭū, adverbium temporis: Aliquo tempore, non autem longo admodum. [ἐπὶ χρόνον, ἐπί τινα χρόνον. Gall. *Quelque temps, par l'eſpace de quelque temps.* Ital. *Aliquanto tempo.* Germ. Etwan ein zeit lang Hiſp. *Algun tiempo* Pol. *Przez niektory czas.* Vng. *Egy ideig.* Ang. *A litle whyle, or ſpace.*] Cic. 1. Acad. Ariſtum Athenis audivit aliquandiu.

Alĭquāmmūltĭ, pro aliquot. Cic. 6. Verr Sũt veſtrũm aliquammulti qui L. Piſonem agnoverunt

Alĭquāntĭſpĕr, adverbium, ad temporis brevitatem refertur, ut ait Valla: idemq; ſignificat quod aliquandiu. [כמעט chimhát. ἐπὶ χρόνον. Gall. *Pour quelque peu de temps.* Ital. *A quanto tempo.* Germ. Ein weil/ ein kleine zeitlang. Belg. Wat lang. Hiſpan *Por algun tiempo.* Pol. *Na czas maluczky.* Vngar. *Egy keveſſé* Ang *A litle whyle or ſpace.*] Terent. in Heavtont. At certè concedas aliquò ab eorum ore aliquantiſper.

Alĭquĭs, aliqua, aliquod, quaſi Alius quis, & habet vim pluralem, quanvis ſingulariter dicatur: non enim eſt aliquis, niſi de multis. Vnde & apud Veteres vario genere numeroque proferebatur. [אחד echádh, τὶς. Gall. *Aucun, Quelcun' un.* Ital. *Alcuno, Qualch, uno.* Germ. Etwan einer/ jemandts. Hiſp. *Alguno.* Pol *Niekto, ktokolwiek.* Vng. *Valaki.* Ang. *Some, ſome one.*] Terent. Aperire aliquis actutum oſtium. Idem eſt dicendum de Quiſquam, Quiſpiam & Vllus. ❡ Aliquis etiam, ut Græcis τὶς, capitur pro homine non obſcuro, & nonnullius precii. Cic. Attic. Itaque fac ut me velis eſſe aliquem: quoniam qui fui, & qui eſſe potui, jam eſſe non poſſum: id eſt, Velis eſſe me non prorſus obſcurum & abjectum. Iuvenal. Sat. 3: Aude aliquid brevibus Gyaris, & carcere dignum, Si vis eſſe aliquis. Aliquis ex. Plin. lib. 13. cap. 3: Aliquem ex privatis audivimus juſſiſſe. ❡ Aliquis cum genitivo. Cicer. ad Attic. Expectabam aliquem meorum.

Alĭquĭd ſubſtantivum eſt: ut, Aliquid utile. [מאומה meumáh. vel. Germ. Etwas. Belg iet. Pol *Nieco cokolwiek* Vng. *Valami.* Angl. *Some thing.*] Cic. Att. Ego tibi aliquid de meis ſcriptis mittam.

Alĭquĭſpĭam, idem prorſus eſt quod Quiſpiam, τὶς. Cic. pro Seſtio: Alia quapiam vi pelleretur. Alia exemplaria habent, Alia quapiam vi expelleretur ex hac urbe, facilè pateretur. Et ita omnino legendum eſt.

Alĭquā, adverbium, per aliquem locum. [πῇ. Gal. *Par que'que part, par quelque lieu, par quelque voye* Ital. *Per qualche luoco.* Germ. Etwan durch ein ort oder weg. Hiſp *Por algun lugar* Pol. *Ktoredikolwiek.* Vng. *Valamellyén.* Ang. *By ſome place, or waye.*] Cic. 3. Verr. Cupere aliquà evolare, ſi poſſet. ❡ Item Aliqua pro Aliquo pacto. Virgil. 3. Ecloga: Et ſi non aliquà nocuiſſes, mortuus eſſes. Vbi Servius: Aliquà: id eſt, Aliquatenus, Aliqua ratione.

Alĭquātĕnŭs, pen. cor ſignificat Vſque ad aliquam partem. Ex aliqua parte, Aliqua ratione. [μέχρι τινός, ἐπὶ ποσόν, ἐπὶ ὅσον. Gall *Iuſques à quelque quantité, iuſques ici ou là.* Ital. *Ad alcuna parte.* Ger. Biß auff ein theil/ etlicher maß Belg Seketa dort Hiſp. *En alguna manera.* Pol. *Poniekad.* Vngar. *Valamennire.* Ang. *To ſome part, by ſome waye.*] Quint. Verùm hoc aliquatenus temporum mutatum eſt conditione. Plin. lib. 17. cap. 12: Caulibus pluribus ab una radice aliquatenus rubentibus.

Alĭquō, Ad aliquem locum, [πῇ, ἐπί ποι. Gal. *En quelque lieu.*

liem. Ital. *A qualche luoco.* Germ. Etwan hin. Belg. Ergens waer henen. Hisp. *A algun lugar.* Pol. *Niekendy.* Vng. *Val. hová.* Angl. *To some place.*] Terent. Heavt. Aliquò profugiet militatum. ¶ Interdum additur ei accusativus cum præpositione IN: Terent. Adelph. In angulum aliquò abeam. Pro, in aliquem angulum. ¶ Aliquò multum: Apulejus in Apologia: Sed hæc defensio, ut dixi, aliquò multum à me remota est.

Aliquōrsum, Versus aliquem locum, εἴς τινα τόπον.

Aliquŏt, [מִסְפָּר mispár. ἔνιοι, ἐνίοτε. Gall. *Quelques vns, quelque nombre, ie ne say combien.* Ital. *Alquanti.* Ger. Etliche / etwan viel. Hisp. *Algunos en numero.* Pol. *Kilka.* Vngar. *Egynéhány.* Angl. *Some.*] Numero tantùm plurali, teste Donato, significat idem quod nec multi, nec pauci, nonnulli: Terent. Andr. Aliquot me adiêre. Cic. de Vniversit. Disciplina Pythagorica aliquot secula in Italie, Siciliaque, viguit.

Aliquotfāriam, ἐπὶ ἔνια. Varr. de re rust. lib. 1. cap. 2: In eo agro aliquotfariam in singula jugera dena culea vini fiunt.

Aliquŏtiēns, seu aliquoties, sine n, significat aliquot vicibus. [פְּעָמִים pehamim. ἐνίοτε, ἐστιν ὅτε. Gall. *Quelques fois, ie ne say quantes fois.* Ital. *Alcune volte, alquante volte.* Germ. Etlich mal / mit etwest. Belg. Som mitwael. Hispan. *Algunas veces.* Polon. *Nakilkakrot, wiecą.* Vng *Egynéhanszor.* Ang. *Some tymes.*] Cic. 4. Ver. Aliquoties ad socios literas de istius injuriis miserat. Idem pro Quintio: M. Iunius, qui hanc causam aliquotiens apud te egit.

Alismă, sive Damasonium, ἄλισμα Dioscoridi. Herbæ est nomen, quam Plinius describit ex Diosc. lib. 27. c. 10. Adhuc planta ignota est. Nec enim est (ut nõnulli putant) plantago aquatica, nec fistula pastoris, minusq; ea, quam figura exhibet Matthiolus cui nec caulis simplex, nec quicquã Thyrsi instar (ut in achanto cernitur) & tamen easdem vires quas Alisma Dioscoridis habere attestatur, cujus testimonio fidem derogat vel ipsa remediorum varietas, tum ex[...]iendi difficultate.

Ălitură, Vide Alo.

Alius, alia, aliud, genitivo alius, pen. prod. quamvis in carmine sit indifferens, idem est quod diversus. Olim faciebat genitivum & dativũ sicut cætera adjectiva primę & secũdæ declinationis. [אַחֵר achér. ἄλλος. Gall. *Autre, vn autre qui que ce soit.* Ital. *Altro.* Germ. Ein anderer. Hisp. *Otro, algun otro.* Pol. *Insy, niktem.* Vngar. *Más.* Ang. *Another.*] Cic. de Nat. Deor. Quibus bestiis erat is cibus, ut alii generis bestiis vescerentur. Alii generis, ingens, pro Alius ¶ Accedit quãdoq; ad vim cõparationis Quintilianus: At quãto alius fuit ille infœlicissimi juvenis affectus! Quomodo autẽ differat ab Alter, illic videas. ¶ Alias res agis: id est, non intendis ad id quod dicitur, aut nugatorias res agis. παρέργως ἀκροᾷ. Veteres in nominativo etiã Alis dixerunt. Alis alibi stantes, omnes tamen adversus vulneribus conciderunt. Cat. in Epigr. Conjugium quod nõ fortior ausit alis Sosipater lib. 2. Alius Lysippo, pro à Lysippo, sive quàm Lysippus. Horat. lib. 2. Epist. 1: Edicto vetuit ne quis se præter Apellem Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra Fortis Alexandri vultũ simulantia. Vbi Acron: Alius Lysippo: id est, alius quàm Lysippus. Alius ac vel atque, pro alius quàm. Cic 4. Acad. Aliud agnoscit atq; sentit. Idem Lentulo, li. 1: Non alius essem atq; nunc sum. Aliud sequente particula Nisi vel Quam Cic. de Senect. Quid est aliud gigantũ more bellare cũ diis, nisi naturæ repugnare?

Ăliās, adverbium, significat Alio in loco, Aliter, Alio tẽpore. [ἄλλοτε. Gall. *Vne autre fois.* Ital. *Altra volta, in altro luoco.* Germ. Ein ander mal / sonst etwan. Belg. Een ander mael / op een ander tyt. Hisp. *En otro tiempo, ò en otro lugar.* Polon. *Drugim czasem, insziego czasu.* Vng. *Máßor.* Angl. *At another tyme, in another place.*] Terent. in Andr. Quid aliàs malim, quàm hodie has fieri nuptias? Cic. Sed de hoc aliàs. Idẽ Trebatio lib. 7: Sed plura scribemus aliàs. ¶ Ponitur & pro aliquando, vel interdũ: & tũc ferè geminatur. Cic. 3. de Orat. Aliàs ita loquor, ut necessum est, aliàs ut necesse est Idẽ Verr. Aliàs revocabat, aliàs decernebat.

Ălĭbi, Alio loco, [בְּמָקוֹם אַחֵר bemakóm achér. ἀλλαχοῦ. Gall. *Ailleurs, autre part.* Ital. *Altroue.* Ger. Anderswo. Belg. Ergens anders / op een ander plaetse. Hisp. *En otro lugar.* Pol. *Indzey.* Vngar. *Máshol.* Angl. *In another place.*] Virg. Geor. 1: Hic segetes, illic veniunt fœliciùs uvæ: Arborei fœtus alibi. Terent. in Heeyr Habebam alibi animum amori deditum.

Ălĭcŭbi, In aliquo loco, uspiam, usquã. [ἐνιαχοῦ. Gall. *En quelque lieu, en quelque part.* Ital. *In qualche luoco, in alcun luoco.* Ger. Etwan an einem ort. Hispan. *En algun lugar.* Pol. *Niekendy gdyie kolwiek.* Vng. *Valahol.* Angl. *In some place.*] Cic. Attic. lib. 9: Ita ut si salvus sit Pomponius, & constiterit alicubi.

Ălĭcŭndĕ. Ex aliquo loco. [ποθέν. Gall. *De quelque lieu, de quelque part.* Ital. *De qualche luoco.* Germ. Etwan her. Hisp. *De algun otro lugar.* Polon. *Skadkolwiek.* Vngar. *Valahonnat, valahonnan.* Ang. *Frome any place.*] Terent. in Andr. Venit meditatus alicunde. Non semper locum significat, sed sæpe ad rem aut hominem refertur. Plaut. Persa: Alicunde exora mutuum: Id est, ab aliquo homine.

Ălĭēnus, a, um, Quod est alterius, sive quod ad alium pertinet. [זָר zar נָכְרִי nochrí. ἀλλότριος, ἀλλογενής. Gall. *Alieni, qui est à autruy.* Ital. *Alieno.* Ger. Frembd. Belg. Vreemd / ongheleyt. Hisp. *Ageno, enagenado.* Polon. *Cudzy obcy.* Vngar. *Idegen, másé,* Angl. *Which belongeth to an other.*] Cic. 1. Offi. Difficilis est cura rerũ alienarum. ¶ Alienũ quoq; aliquando dicimus, qui nullo nobis necessitudinis vinculo est devinctus. Idem epist. lib. 1: Tantum enitor, ut neq; amicis, neq; alienioribus opera, cõsilio, labore desim. ¶ Interdũ idem quod aversus, vel abhorrens. Cic. 3. Verr. Lentilius homo non alienus à literis. ¶ Nonnunquàm idem quàm alienatus: hoc est, immutatus, & ex amico inimicus factus. Idem lib. 1. Epist. Sin ille à me est alienor, nihil tibi literæ meæ proderunt. Idem pro Dejotaro: Quom is in te animo esset alieno. Idem de Divinat. Neque hoc dii alienum ducunt majestate sua Alienum fortunæ suę vultum gerere. id est, non convenientem. Seneca.

Ălĭēno, nas, Alienũ facio, vel ex nostro dominio in alienũ trãsfero, vendo. [נִכְבַּר nichchár הִזְגִּיר hezgír. ἀλλοτριόω, ἐξοικειόω. Gall. *Aliener, estranger.* Ital. *Alienare, vendere.* Germ. Entfrembden / eussern. Belg. Vervreemden. Hisp. *Agenar, enagenar.* Polon. *Odlaczam.* Vng. *El idegenitém.* Ang. *To sell, to alienate.*] Cic. de Lege Agraria: Venire res nostras proprias, & in perpetuũ alienari. Idẽ 5. Verr. Nam turpitudinem summam esse arbitrantur referri in literas publicas, pretio parvo ea, quæ accepissent à majoribus vendidisse, atq; alienasse. Est autẽ hoc verbum, quemadmodũ & abalienare, civium Romanorũ proprium quo perfecta rei alicujus alienatio significabatur. Vnde Cicer scribit in Topicis, alienationẽ esse ejus rei, quæ mancipi est, aut traditionem, aut in jure cessionem. ¶ Paulus tamen Iurisconsultus, Alienationis verbo usucapionem cõtineri putat. Vix est enim, *inquit,* ut non videatur alienare, qui patiatur usurapi. Eum quoq; alienare dicimus, qui nõ utendo amittit servitutes. ¶ Accipitur & alienare, pro immutare, disjungere. Cic. epist. lib. 1: Hominem adolescentulum non tam allicere volui, quàm alienare nolui. Ibidem: Qui & te nonnunquam à me alienarunt, & me immutarunt tibi. ¶ Alienari sumitur etiam pro Corrumpi, quod vulgo dicitur, Alterari. Celsus lib 7. c. 16: Si verò adhuc ea sui coloris sunt, cum magna festinatione succurrendum est. Momento enim alienantur, externo & insueto spiritu circundata. Loquitur de Intestinorum vulneratorum curationibus.

Ălĭēnātŭs, pen. prod. particip. [מוּזָר muzar. ἀπηλλοτριωμένος. Gall. *Alienè.* Ital. *Alienato.* Ger. Entfrembdet / geeussert. Hisp. *Agenado.* Pol. *Oddalony, odlaczony.* Vng. *El idegenitett idegenné tétetett.* Ang. *Alienated.*] Cic. in Lęl. Propter dissensionem autẽ, quæ erat in Republ. alienatus est à collega nostro Metello. ¶ Alienatus sensu animus: id est, sic immutatus, sic dimotus ac dejectus à ratione, ut nihil rectum sentiat. Liv. 1. ab Vrbe. Sic, Alienatus sensibus, Liv. 5. Bell. Pun. Item, alienatus mente, Plin. lib. 28. c. 8. Alienatus animus & offensus, Cic ad Att. l. 1. Festus l. 1, inter Alienatus & abalienatus distinguit. Abalienatus, *inquit,* dicitur, quẽ quis à se removit: alienatus, qui alienus est factus.

Ălĭēnātŭs, Nomẽ ex participio, ἀλλοτρίωσις. Vt alienata mens. Liv. 4 Belli Punici.

Ălĭēnātĭo, verbale, f. t. [נֵכָר nechár נֵכָר n'chár. ἀλλοτρίωσις. Gall. *Alienation, estrangement.* Ital. *Alienatione, separatione.* Germ. Entfrembdung / eusserung. Hisp. *Agenamiento.* Pol. *Odlaczenie, oddalenie.* Vng. *El idegenités idegenülés.* Angl. *Alienation.*] Cic. in Orat. An quibus verbis sacrorum alienatio fiat, docere honestũ est: quippe ipsa sacra retineri defendiq; possint, non honestum est? ¶ In alia significatione dicitur Alienatio quasi separatio atq; disjunctio cujuspiam ab alio: hoc est, quum aliò quis alienat animum, studium, amorem aut voluntatem. Cæs. 2. Bell. Civ. Castrorum autẽ mutatio quid habet nisi turpem fugam, & desperationem omnium, alienationẽ exercitus? Cic. in Lęl. Vt non statim alienatio disjunctioq; facienda sit. ¶ Alienatio mentis, est tanta commotio, perturbatioq; rationis, ut homo non sit compos sui. Plin. lib. 21. c. 21. Corn. Cels. lib. 4. c. 2.

Ălĭò, Adverbium. Ad alium locũ, vel ad aliud. Terẽt. Plin. &c.

Ălĭŏquin, & alioqui (vtroq; enim modo dicitur) habẽt penultimam productam: accentus tamẽ est in antepenultima, ne videantur duæ dictiones significantq; Aliter, seu alio modo, vel Quòd si non, vel Præter hoc. [ἄλλως, εἰ δὲ μή. Gal. *Autrement, sans ce, sinon.* Ital. *Altrimẽte.* Ger. Sunst anderst. Belg. Anders. Hisp. *En otra manera.* Polon. *Inszimsposobem.* Vngar. *Különben, hogyha nem.* An. *Otherwayes.*] Cic. 3. de Legib. Minima olim fuit istius rei cupiditas, alioquin multa extarent exempla majorum. Idem 3 de Oratore: Quorum ab Oratoris judicio delectus magnus adhibetur: alioqui quomodo ille in suis hærebit bonis?

Ălĭōrsum, Versus alium locum: [ἄλλοσε. Gall. *Vers autre lieu, en autre part.* Ital. *Verso altroue.* Germ. Anderswohin. Belg. Tot een ander plaetse / ievers anders henen. Hispan. *Hazia otro lugar.* Polon. *Indzey.* Vngar. *Más felé, más helyre majorra.* Angl. *To another place.*] ut, Aliorsum ire, apud Plaut. Item in aliam partem. Terent in Evnuch. Vereor ne illud graviùs Phædria Tulerit, néve aliorsum, atq; ego feci, acceperit.

Ălĭōvērsum, idem Plaut. Aulul. Atque igitur Antrax alioversum dixeram, Non istud quod tu insimulas.

Ălĭt sive Alid, pro aliud (quod & alind veteres) apud Lucretium. [Vngar. *Más.*]

Ălĭtĕr, adverb. fit ab Alis, hujus alis, pro alius, sicut declinabant antiqui, & significabat, alio modo. [ἄλλως, Gall. *Autrement.* Ital. *Altrimente.* Ger. Anderst. Belg. Anders / op een ander maniere. Hisp. *En otra manera.* Polon. *Inaczey.* Vngar. *Más képpen.* Angl. *Otherwayes.*] Virg. Diis aliter visum. Cic. Verr. Aliter decernere in eadem causa non potuisti. Ponitur etiam pro aliàs. Salust. Hist. 1: Sanctus aliter & ingenio validus. Idem in eadem: Insanum aliter sua sententia atque aliarum mulierum. Sosipater in suis Græcis Institut. lib 2.

Ălĭŭbi, compositũ ex Alius, & ubi, idem significans quod alibi.

[ἄλλῃ ποι, ἀλλαχῆ, ἀλλαχῇ. Gal. *Ailleurs. en autre part, & lin.* Ital. *In altro luoco.* Ger. An einem andern ort/ anderstwo. Hisp. *En otro lugar.* Pol Gdzieindziei. Vngar. *Másut.* Angl. *In an other place or parte.*] Plin. Nec usquam alibi candidè nascuntur.

Aliundē, Ex alio loco. [ἀλλαχόθεν. Gall *D'autre part.* Ital. *D'altro luoco.* Ger. Anderstwoher/ von einem andern ort her. Belg. Van een ander plaetse. Hisp. *De algun otro lugar* Pol. *Skadinad.* Vn. *Másfunnan.* Ang. *From an other place or parte.*] Plin. lib. 15. c. 19: Inde repertum ut allatæ aliunde & inter se colligatæ injicerētur fico.

Aliusmōdī, Quasi alteriusmodi. [Pol. *Inaczei.*] Cæsar: Vno enim excepto, quem aliusmodi, atque omneis, natura finxit, suos quisque habebat charos.

Aliutā, veteres pro aliter, scripsisse manifestum est, ex Græco ἄλλως, vel ἄλλον transferentes. Hinc est illud in legibus. Numæ Pompilii: Si quis aliuta faxit ipsius Iovis sacer esto Festus.

Allābōr, pen. prod. Iuxtà labor. [נפל naphál. προσρέω. Gall. *Couler sus ou aupres.* Ital. *Scorrere vicino.* Germ. Hertzu fallen/ hertzu rinnen/ oder fliessen. Hisp. *Deslizarse hazia otra cosa.* Pol. *Przyplynam, prypadam.* Vngar. *Pol. amodom, mellette folyok.* Ang. *To flowe or slyd to or nigh.*] Claudianus: Siculis allabitur oris. Cic. 2. de Divin. Et humor allapsus extrinsecus, ut in tectoriis videmus, austrum imitari solet.

Allabōrō, ārē, Est alicui rei per laborem aliquid adjicere. [עשׁ charásh יגע iagháh עמל hamál. ἐπιπονέω. Gall. *Labourer fort à, s'efforcer, mettre grande peine.* Ital. *Affaticarsi grandemente.* Germ. Etwas dartzu werchen/ hefftig arbeiten ob einem ding. Hispan. *Trabajarse afanando.* Polon *Przyrabiam.* Vng. *Munkálkodnia megerögbitem.* Ang *To labour with force.*] Horat. 1. lib. Carm. Simplici myrto nihil allabores. Significat etiam idem quod adnitor.

Allævō, pen. prod. act. p. idem est quod levo: hoc est Planum facio. [מרק marak מרט marát. ἐπιλεαίνω. Gall. *Polir. Applanir.* Ital. *Pianare, polire.* Germ Glatt/ oder eben machen. Hisp. *Alisar, llanar.* Pol. *Przygladzam przyglatkuie.* Vng. *Meg simitom* Angl. *To make plane or even.*] Colum. l. 4 c. 25: Nam ea plaga, quæ sic fit uno vestigio allævatur.

Allambō, is, ere, act. t. Lambo, attingo [לחך lachách לקק lakák. ἐπιλιχμάζω. Gall. *Lecher, attoucher legerement & doucement.* Ital. *Lingere, leccare.* Germ. lecken/ sanfft anrüren Hisp. *Lamer, ò lamber.* Pol. *Przyliznie.* Vng. *Meg nyalom.* Ang. *To licke, to touche so fetlie.*] Quint. Scitis ipsi quo erequiarum die labore extracta sit, quandiu filum tenuerit allambentibus flammis.

Allātrō, as, are: id est Contra aliquem latro, & ad canes propriè pertinet. [נבח nabách. καθυλακτέω. Gall. *Abbayer à quelqu'vn.* Ital. *Latrare, abbaiare ad alcuno.* Ger. Anbillen. Hisp. *Ladrar contra alguna cosa.* Pol. *Naszczekuie.* Vng. *Meg ugatom.* Angl *To bark against any.*] Allatraverunt eum canes: &, Allatratus est à canibus ¶ Allatrare aliquem, per metaphorā, est per invidiam criminari Liv. 8. bel. Maced. Qui vino quoque eo allatrare ejus magnitudinem solitus erat. Columella in præfat lib. 1: Sed ne caninum (sicut dixēre veteres) studium præstandum locupletissimum quemq; allatrandi.

Allātūs, Vide AFFERO.

Allaudo as, are. Poëticum verbum pro Laudo, αἰνέω. Plautus in Merc. Agit gratias mihi, atq; ingenium allaudat meum.

Allecto ctas, & Allector, Vide ALLICIO.

Allectus, Vide ALLEGO, allegis.

Allēgo, gas, pen prod act. p. Aliquò mitto, vel ad aliquem locum mitto. [שלח schillach. παραπέμπω, ἐπιστέλλομαι. Gall. *Enuoyer en quelque lieu.* Ital. *Allegare, mandare ad alcun luoco.* Ger. Etwan hin mit Befelh senden/ oder schicken. Hisp. *Embiar persona à algun lugar.* Pol. *Nadsylam, wsprawie slę.* Vngar. *El kӧldöm.* Angl. *To send vnto any place.*] Plaut. in Casin. Quin ea ipsa me allegavit, qui istam accerserem. Proprium autem eumque venustissimum verbum hoc locum obtinet, quum rei alicujus impetrandæ gratia ad aliquem mittimus eos, quos aut gratiā aut autoritate apud illud valere existimamus: quiq; veluti legatorum officio fungētes, nostram apud illum causam agant. Cicero pro Sexto Roscio: Homines nobiles allegat iis, qui peterent, ut Syllam Adirent. Idem 3 Verr. Petit à me Rabirius, & amicos allegat facilè impetrat Idem 4 lib. Epist. Famil. Extremum illud est, ut Philosophiā ad te allegē. ¶ Vsurpatur etiam pro Citare, sive adducere, ἐπάγειν, προσφέρειν, παρέχεσθαι. Plin. Tum multa allegavit, quæ ad rem propositam pertinere minimè videbantur. Budæus δικαιολογεῖσθαι, sua jura allegare, & in iure disceptare: quod Caussificari Plaut. dixit. Cic. etiam & Caussari & proferre. Quint & iurisconsulti Allegare appellant. ¶ Allegare item pro afferere dicitur apud Iurisconsultos, ut Allegare se ex servitute. Vlpianus in l. 28. §. 1. D. de liberal. causs. ¶ Allegare preces, precari. Apuleius in Apologia: Tacitas preces in Templo deis allegasti.

Allēgātio, nis. f. t. privata legatio. [שלוח schilluach משלחת mischlachath. παραπρεσβεία, ἐπιπρεσβεύσεις. Gall. *Enuoy, brigue par amis.* Ital. *Imbasciata.* Ger. Botschafft an ein ander ort/ Anwerbung durch andere Leut. Hisp. *aquella obra de embiar.* Pol. *Poselstwo, przyczynianie.* Vng. *Kӧvetség.* Ang. *A message, a sending to place.*] Cic. 3. Verr. O dii immortales quanta ista cupiditate, quibus allegationibus, illam sibi legationem expugnavit: id est, amicorū intercessionibus & velut legationibus. ¶ Allegatio pro excusatione quæsita quippiam citando. atque allegando. Marcianus D. lib. 23. Tit. 1. l 63: Falsis allegationibus se à tutela excusare. ¶ Allegatio pro ipsa re quæ allegatur & citatur, defensionis causa. Iulius Firmicus Matheseos lib. 1: Sed jam huic nostræ allegationi, & ipsi qui contra dicebant, ex parte consentiunt. ¶ Allegatio pro citatione δικαιολογία. D. de minoribus l. 17. In integrum verò restitutio erroris proprii veniæ petitionem, vel adversarii circumventionis allegationem continet.

Allĕgo, gis, pen. corr. act. t. Ascribo, deligo, deligendo addo, coopto. [בחר bachar בחר chibbér. ἐπιλέγομαι, προσαναλέγω. Gall. *Adioustler de nouueau à vne companie.* Ital. *Aggiungere alcuno ad vna compagnia.* Ger. Hertzu nemmen/ in ein Gesellschafft auffnemmen. Belg Iet neme ofte/ te deme noch toe. Hisp. *Elegir para in cumpagnia.* Pol. *Ksobie przymuie, wibieram.* Vng. *Hozzá választom.* Angl. *To ieyne to of, new to a companie.*] Vnde apud Iulium Capitolinum scribitur: Marcum Antonium philosophum multos ex amicis in Senatum allegisse cum Aedelitiis ac Prætoriis dignitatibus. Livius lib. 10: Cæterum quia de plebe allegebantur, eandem ægrè passi Patres.

Allecti, dicebantur qui ad augendum numerum Senatorum ex equestri ordine assumebantur: qui etiam Conscripti vocabantur. [προσεγγραφέντες, προσκαταλεγέντες. Pol. *Przyłaczy.* Vngar. *Tisztre válaztatot személyek.*] Nam patres dicebantur qui erant Patricii generis.

Allēgōrĭā.] משל maschál. ἀλληγορία. Pol. *Podobienstwo.* Vng. *Féléből szóló.*] Cum accentu in penultima, Figura est, quæ à Quintiliano dicitur inversio, quum aliud verbis, aliud sensu ostenditur. Nascitur autem hæc figura ex continuato perpetuāq; metaphora: Ejusmodi est illa apud Virg 3. Eclog. Claudite jam rivos pueri, sat prata biberunt: Id est, Definite jam plura canere, quia satis audivimus.

Allelu iah, הללויה halleluiah. Vngar. *Dicsérjétek Istennek, avagy dicsérjétek Istent.*] Duæ dictiones sunt, quibus significatur, Laudate Dominum: HALLELV. enim (ut Augustinus ait) imperativi modi est, & significat laudate. IAH verò Vniversalem, vel Vniversaliter, scilicet Deum. Hieronymus, Iah apud Hebræos unum est de decem Dei nominibus Et in illo Psalmo ubi legimus: Laudate Dominum, quoniam bonus est psalmus: in Hebræo est Hallelujah. sunt autem duæ partes Hebraitè junctæ per macaph.

Allevio, as, are, Levem facio, & imminuo. [Pol. *Ulzam, umnieyszam.* Vng *Meg kӧnnyitem, kӧnnyebitem* Angl. *To make light or diminish.*] Cic. de Invent. Reprehensio est per quam argumentando adversariorum confirmatio diluitur, infirmatur, aut alleviatur.

Allēvo, as, pen. corr act. p. In altum tollo, erigo, leviorem facio. [הנשא nasa הרים herim. ἐπαίρω Gall *Esleuer, alleger.* Ital. *Leuare in alto.* Ger. Auffheben/ in die hӧhe lupffen Belg. Verheffen/ ophesfen. Hisp. *Alivianar ò soliviar.* Pol. *Podnaszam, dzwigam* Vngar. *Fӧl emelem.* Ang. *To lift on hight to make lighter.*] Quintilianus: Vidi multos, quorum supercilia ad singulos vocis conatus allevarentur. ¶ Accipitur itē Allevo, pro levius reddo. κουφίζω. Cicero pro Sexto Roscio: Hoc onus si vos aliqua ex parte allevabitis, feram, ut potero. ¶ Transfertur etiam ad animū, pro eo quod est recreare, vel dolores mitigare. ἐπικουφίζειν. Cic. de Clar. Orator. Quod aliqua ex parte solicitudines allevarēt meas. Sic dicimus, Allevare afflictum: hoc est, sublevare, & calamitate eximere: Quint. Non petit, ut afflictum allevetis, nisi probaverit se infeliciorem.

Allēvātio Allevamentum doloris mitigatio, sive diminutio. [הרוחה marpé. ἀνακούφισις. Gall *Alleg ance, allegement.* Ital. *Alleggiamento.* Germ Erleichterung. Belg Een verlichtinge. Hispan. *Aquella obra de aliuianar ò soliuiar* Polon. *Ulzenie.* Vng. *Meg kӧnnyités, banas kӧnnyebbités.* Angl. *Aswaging or easing of pane.*] Cic. Familiar. 9: Etsi tot tantisq; rebus urgemur, ut nullam allevationem quispiam non stultissimus sperare debeat.

Allēvāmētum, idem Cic. pro Sylla: Et in adversis sine ullo remedio & allevamento permanere.

Alliatum, Vide ALLIVM.

Allicio, cis, pen. cor. act t. allexi, allectum, ex Ad & Lacio, Capio, rapto, excito, invito, blanditiis attraho, Induco. [פתה pittá. δελεάζω. ἐπισπάω. ἐφέλκομαι ἐπάγομαι. Gall. *Attraire à lechir, affriander, attirer par beau.* Ital. *Lusingare, indurre, invitare con lusinghe.* Ger Hinzu reitzen/ hinzu locken. Hisp. *Atraer con halagos.* Pol *Przyluszam, kumnieprzywabiam.* Vng. *Hozzám édesgetem.* Angl. *To allure, intyse to draw with faire wordes.*] Cicero pro Plancio: Allicere voluntates alienas, retinere partes. Idem pro Muræna: Cato negat verum esse, benevolentia cibum allicere. ¶ Invenitur & præteritum Allicui, sicut ab Elico, elicui. Pis lib. 1. Hist. Aulus uniua præmio multorum allicuit animos, Id tamen admodum rarum est.

Allecti, qui propter inopiam ex equestri ordine in senatus sunt numerum assumpti Budæus in Annotat. Vide etiam suprà post Allego, gis.

Allectio, verbale, f. t. actus diligendi in ordinem Senatorium. [Vng *Válaztás.*] Iulius Capitolinus in M. Antonio: Hispanis exhaustis Italica allectione contra Trajani præcepta verecundè consuluit.

Allector, oris, verbale, m. t. Qui allicit. [מפתה mephattéh. ἐπαγωγός. Gall. *Attrayeur, allecheur, amadou.* Ital. *Atrattore* Germ. Hinzu reitzer/ auctretzer. Hisp. *Atrador con alagos.* Pol. *Pobudziciel, przywabiacz.* Vng. *Hozzá édesgetō.* Angl. *An allurer or intyser.*] Columella lib 8. cap. 10: Quasi allectores sint captivorum.

Allecto, allectas, frequentativum ab allicio, invito: blandè attraho

traho. [פתה pittáh. ἐπάγω. Gall. *Attraire par le menu, admonester, allecher par plusieurs fois.* Ital. *Allettare con lusinghe.* Germ. Hinzu locken mit schmeichleten und süssen worten. Hisp. *Atraer con halagos.* Pol. *Slodkimi slowki zwabiam.* Vng. *Hozzám édesgetém.* Angl. *To intyse ofien.*] Colum. lib. 2: Ad aquam duci oportet, sibiloque allectari, quò libentiùs bibant. Cicer. de Senect. Agrum fruendum non modò non retardat, verumetiam allectat atq; invitat senectus.

Allectacro, cis, act. r. idē est quod allecto. [פתה pittáh. ἐπάγω. Gall. *Allecher, attirer par quelque moyen.* Ital. *Allettare, adescare.* Germ. Hinzu locken/ mit locken hinzu bringen. Hisp. *Atraer con halagos.* Vng. *Hozzám édesgetém.* Ang. *To allure, or intise by any meanes.*] à quo Allicefio: Suetonius in Vitel. Prorsus verò ad necem & quacunq; de causa necem atq; supplicium: nobiles viros condiscipulos & æquales suos, omnibus blanditiis tantùm non ad societatem imperii allifactos, vario genere fraudis accidit.

Allido, dis pen. prod. Impingo, lædo contra aliquid jacio, vel ad lapidem, durúmve aliud corpus comminuo. [נפץ nappéts. ἐγκρούω, συντρίβω, ἐμπίπτω. Gall. *Heurter contre, froisser en heurtant.* Ital. *Percuotere insieme.* Ger. Anstossen/ an ein hart ding schmeissen. Belg. Jet ere aenstouten/ anslaen. Hisp. *Herir una cosa a otra.* Pol. *Ostracam, Ściskam fie.* Vngar. *Valamihöz ütöm, szapom.* Angl. *To dash or beat it against any hard thing.*] Lactant. l. 4 Et in conspectu suo vexari acerbissimè conjuges suas cernerent, violari ac prostitui virgines, diripi pueros, allidi parvulos. Cæs. 3 Bel. Civil. Et ex magno remigum propugnatorumq; numero pars ad scopulos allisa interficeretur. ¶ Allidi aliquis per metaphoram dicitur, prò damno affici. Col. lib. 1. cap. 3 Quoniam quum sit colluctandum cum eo, si fundus prævaleat, allidi dominum. Cic. ad Quint. Frat. Sed hoc incommodum consolantur quotidianæ damnationes inimicorum, in quibus me perlubente Servius allisus est: cæteri conciduntur.

Allisio, f. p. actus allidendi. Spartianus in Mario Septimo: Multa duorum digitorum allisione contrivit. [Vng. *Öszve verés, ütés.*]

Alligo, pen. corr. act. p. propriè ad aliquid ligo. [כפת cafát. קשר kashár. ἀναδέω, ἐπιδέω, συνδέω. Gall. *Attacher à.* Ital. *Alligare, legare a qualche cosa.* Ger. Anbinden/ antnüpffen. Belg. Jet binde eest. ... vast aen. Hispan. *Atar alguna cosa a otra.* Pol. *Przywiązuję.* Vng. *Hozzá kötöm.* Ang. *To bind to any thing.*] ut Alligare vitem palis, vel palos. Colum. lib. 2: Arbustivam vitem antequam putes, alligare diligenter oportet. Per translationem Alligare, est obstringere, obnoxium facere. Terent. in Eunucho. Hic furti se alligat, ἐνέχεται κλοπῆ. Cic. pro Rabirio Posthumo: Lex, ubi omnes mortales alligat, sic loquitur. ¶ Accipitur & pro suo simpliciter. Idem de Divinat. Alligandi essent omnes, qui cab... irent. Idem 3 de Orat. Neq; verba alligata sint, quasi certa aliqua lege versus. ¶ Alligari quoq; rei quis dicitur, cui ita est addictus, ut diutiùs ab ea abesse nō possit. Sic adulescentulos ... alligatos dicimus, qui meretriciis amoribus ita sunt irretiti, ut nonnisi ægrè ab iis possint divelli. ¶ Cum Ad, ut Alligavit se ad præcepta catholica. Quint. lib. 10 cap. 13.

Alligamentum, t. Ipse actus alligandi. [הקשר hakshér, קשר kesher. חבור ... ἀνάδεσις. Gall. *Liaison, lien.* Ital. *Legamento.* Ger. Anbindung. Hispan. *Atadura.* Polon. *Przywiązka.* Vngar. *Hozzá kötés.* Ang. *Binding or knitting to.*]

Alligator, m. s. Qui alligat. [כופר kofér. ἀναδέτης. Gal. *Lieur, relieur.* Ital. *Ligatore.* German. Anbinder. Hispan. *Atador.* Polon. *Przywiązacz.* Vngar. *Hozzá kötő kötöző.* Angl. *A binder, that bindes too.*] Col. lib. 4 c. 13: Deinde sequitur alligator, cujus officium est, ut rectam vitem producat in jugum.

Alligatura, f. p. ἐπίδεσις, ἀνάδεσις. Idem de arboribus c. 8. Infra insitionem, & alligaturam falce acuta leviter vitem vulnerato.

Allino, is, Ex Ad & Lino, Iniungo, & linendo rei alicui induco. [משח mashách. משח meschícha. ἐπαλείφω. Gall. *Oindre, frotter en oignant.* Ital. *Ungere.* Germ. Anstreichen/ ansalben. Hispan. *Untar una cosa a otra.* Polon. *Namazuie, Nacieram.* Vngar. *Hozzá kenöm.* Angl. *To anoint, to oversmeare any thing.*] Plin. Sunt qui leporino coagulo mel addāt, eoq; dentē allinant. ¶ Allinere vitia sua alteri pro Linere seu aspergere aliquem suis vitiis, dixit Seneca Epist. 7.

Allium Herbæ genus satis notum, non dissimile porro, gravissimi odoris, quod tamen lassitudini mederi creditur, & serpentes fugare. [שום shum. σκόροδον. Gall. *Ail.* Ital. *Aglio.* Germ. Knoblauch. Belg. Loock. Hispan. *Ajo.* Po. *Czosnek.* Vngar. *Fok hagyma.* Angl. *Garlick.*] Vnde etiam messoribus solet esse in deliciis. Virgil. in Bucolicis: Thestylis & rapido fessis messoribus æstu, Allia serpillumque herbas contundit olentes. Horatius ejus odorem insectatur festivo carmine: Parentis (*inquit*) olim si quis impia manu Senile guttur fregerit, Edat cicutis allium nocentius. ¶ Ne allia comedas & fabas, ἵνα μὴ φάγῃς σκόροδα, μηδὲ κυάμους, Proverbiali videtur ænigmate dictum, pro eo quod est, Ne bellis, neve in judiciis adsis. Nam in bellum inferebantur allia commeatus militaris, in Iudiciis fabas esitabant ne obdormiscerent. Suidas. Erasm. putat referendum ad calculos fabarios, quibus antiquitùs ferebantur suffragia. ¶ Ego tibi de alliis loquor, tu responde de cæpis: Ἐγὼ σκόροδά σοι λέγω, σὺ δὲ κρόμμυα ἀποκρίνῃ. Quum aliud respondetur quàm rogaris: vel contrà, quum ineptè respondetur ineptè sciscitanti. Confinia enim sunt inter se cæpe & allia. ¶ Ne alii quidem caput: Subaudi dedit vel apposuit, vel aliquid simile. Proverbialis est hyperbole, qua usus est Aristophanes in Vespis. Convenit in sordidum & impendio parcum. ¶ Allium in retibus, σκόροδον ἐν δικτύοις. De sordido commeatu dicebatur. Hinc natum, quòd Attici navigationem aut expeditionē adornantes, pro cibo allia in retibus imposita secum ferebant. Locus erit adagio si quem admoneas, ut Philosophiæ studium aggressurus paret se ad frugalem vitam, ad vigilias & labores, sine quibus non paratur eruditio.

Alliātus, ta, tum. [ἐσκοροδισμένος. Gall. *Qui est aillé, qui sent les aulx.* Ital. *Cosa con aglio, agliato.* German. Was Knoblauch hat/ oder darnach schmeckt. Hisp. *Ajado, con ajo.* Polon. *Czosnkowaty.* Vng. *Fok hagymas.* Angl. *Which smelleth of garlick.*] Plaut. Sine me alliato fungi, fortunas meas: hoc est, Permitte me quem allium olere & fœtere dicis.

Allium Vlpicum, sive Cyprium, sive ἀμπελόπρασον, atq; ut opinor, σκοροδόπρασον Dioscoridis. Plinius lib. 27. c. 6.

Allo, m. t. lapis est rotundus, quo fabri instrumenta sua acuunt.

Allodium, [Polon. Własny. Vngar. *örök jog.*] Res libera, & propria alicujus ex quo præstatur tributum l. At si quis parag. Interdum. ff. De relig. & sum. fund. dicitur etiam hereditas, quā vendere vel donare possum. Deductum putat Alciatus à laudo, & alludium fundum dictum, qui pleno jure ad possessionem pertinet, pro quo nullum alicui laudativum præstandum est. ¶ Allodium, barbarum vocabulum est feudo contrarium, à Gothis, quemadmodum & hoc introductum, quo significatur possessio vel res ita libera & soluta ab omni clientela, ut possessor ob eam rem nemini fidem & clientelam debeat. Ex Hotomano.

Allŏphylus. la. lum, dici potest alienigena, alterius tribus: Nam significat ἄλλο aliud, & φῦλον genus, gentem, nationem. [Gall. *Estranger.*] Ambros. lib. Offic. Adversarios suos Hebræi *Allophylos*, id est, alienigenas Latino appellant vocabulo. Hoc nomine dicti sunt Palæstini, qui & Philistæi, φ in π mutato, ut testatur Divus Hieronymus.

Allœothĕta, f. p. ἀλλοιόθετα. Figura est syntaxin concernens, quā scilicet contra vulgatos constructionis canones aliquid variamus. Vnde & Variatio à Prisciano interpretatur. Cōfundit autem numerum: ut Pars in frustra secant. vel casum, ut Tu mihi quodcūq; hoc regni, pro, Hoc regnum. vel genus: ut, Dulce satis humor, depulsis arbutus hœdis, Lenta salix fœto pecori, mihi solus Amyntas. Ad Dulce enim quod est neutrum, tàm masculina, quàm fœminina reddidit.

Allŏquor, d. t. Compello. [דבר dibbér. προσαγορεύω, προσλαλέω. Gall. *Parler a quelqu'un.* Ital. *Parlare.* Germ. Anreden/ ansprechen. Belg. Aenspreken. Hispan. *Hablar a alguno.* Polon. *Mowie do kogo.* Vng. *Megszolitom.* Angl. *To speak any man.*] Autor ad Her. Te nunc alloquor, Africane. Plaut. Amphit. Alloqui perparcè liceat obsecro. Varr. 5 de ling. Lat. Alloquutum mulieres ire ajunt, quum eum ad aliquem loquutum consulendi causa. Alloqui familiariter cum aliquo. Curt. lib. 6: Sed etiam familiariter alloqui cum eo &c.

Allŏquium, ii, n. f. [דברה dabberáh. προσφώνημα. Gall. *Parolle avec un autre.* Ital. *Parlamento con uno altro.* Germ. Anredung/ das ansprechen. Hispan. *Habla a alguno.* Pol. *Rozmowa*, vel, *mowny przystep do koga.* Vngar. *Beszélgetés, beszéd.* Ang. *Speaking or talking with an other.*] Liv. 1 ab Vrbe: Et ipse quoq; fortunam benigno alloquio, comitate invitandi beneficiis quos poterat sibi conciliando adjuvabat. Plin. lib. 26. cap. 22: Hospitali regis clemētia sex mensium tempore imbutus alloquio. ¶ Duris alloquiis, ἀμείλικτον ... προσφώνημα: Proverbiali figura dicitur is, qui est inexorabilis.

Allŏcutio, Verbale, f. t. Ipse actus alloquendi. Venustius est & usitatius Alloquium. Plin. Epist. ult. Mutat personam, vertit allocutionem: id est, sermonem. Allocutione solari aliquem, Catul. ad Cornific.

Allŏscŏrŏdon, [ἀλλοσκόροδον. Gall. *Cappres.* Ital. *Cappare.* Hisp. *Alcaparra.* Vng. *Kaperna.*] Herba est Dioscoridi, quæ notiore nomine Capparis appellatur.

Allūbesco, scis, sive Adlubesco. Lubens facio, obedio, faveo, cōsentio. [יאש yaásh. ἀρέσκομαι. Gal. *Estre agreable.* Ital. *Far voluntieri.* Germ. Etwas anfahen lieben/ etwas zuthun gutwillig werden. Hispan. *Hazer a gana.* Polon. *Chętliwie czynię.* Vngar. *Tetszöm.* Ang. *To do willinglie, to consent.*] Plaut. Herclè verò jam mihi adlubescit primulum.

Allūceo, es, ere, alluxi, cōpositum ex ad & luceo, ὑπολάμπω. Plaut. Tibi fortuna facularm lucrificam allucere vult. Sueton. in Vitellio: Flagrante triclinio ex conceptu camini, tū quidem consternatis & quasi omine adverso anxiis omnibus, *inquit*, Bono animo estote, nobis alluxit.

Allūcĭnor pen. corr. d. p. Propriè oculorum est, quum illi circa objectum falluntur alterumq; pro altero conspicere nobis videmur. [פתה pathàh, הוּתַל huthál. παραβλέπω. Gall. *S'abuser & se tromper, errer.* Ital. *Abbagliare, vacillare.* German. Fehlen/ irren mit dem Gesicht. Belg. Jck en sie niet wel/ ick fael geen bote. Hisp. *Ver trastrocado y tinieblas.* Pol. *Tepo patrzę, przezieram.* Vng. *Meg csalatom.* Ang. *To deceave himself, to erre.*] Col. lib. 8: Custodis officium, sublimem celsissimamq; oculorum veluti speculam desiderat: ut neq; tardiores gravidas, dum cunctantur, neq; agiles & fœtas, dum procurrūt, separari à cæteris sinat: ne fur, aut bestia allucinantem pastorem decipiat. ¶ Ponitur etiam pro Errare, decipi, falli. Cic. 16 ad Attic. Ego tamen suspicor hunc, ut solet, allucinari. Gell. lib. 16. c. 12, Verbum hoc jubet aspirari,

etiamsi

etiamsi ἀπὸ τοῦ ἀλύειν, quod tenui spiritu scribitur, velit deduci.

Allūcĭnātĭo, f. t. Abertatio. [[illegible] *hatil* [illegible] *derh* [illegible] *pethajóth*, ἀμβλυωπία. Gall. *Fable, fourvoyement, deception.* Ital. *Abbarbaglio.* Germ. Bibiung/ oder jrrung. Hisp. *Aquella obra de ver assi.* Polon. *Przewrzenie, obladzenie.* Vngar. *Tsalkozás.* Ang. *Erring.*] Nonius: Et assiduò oscitantem vidit, atque illius quidem delicatissimas mentis & corporis allucinationes.

Allūdo, pen. prod. n. t. Ludendo alicui blandior. [[illegible] *tsachák* [illegible] *taphéph*, προσπαίζω. Gall. *Se iouer à quelqu'un.* Ital. *Alludere far' festa.* Ger. Schmeichlen/ mit einem kurtzweil treiben. Belg. Ick troetele/ spritte jederman aen/ comme ou er om ben gelyck/ spreke mete woorden nae een andere meyninghe. Hisp. *Burlar mirando à otra cosa.* Polon. *Zartuie, lasze sie.* Vng. *Iáczadezera valáki elöt beszélkodom.* Angl. *To scoffe pratelie, to smyle upon.*] Lact. lib. 3: Ant homini alludunt animalia. ❡ Est itē Alludere (ut scribit Valla l. 4.) quū aliud dicimus, & ad aliud sententiam latenter referimus, quum aliō quod dicitur, refertur. Virg. 7. Aen. Nec plura alludens, ea vox audita laborum Prima tulit finem. Cic. 3. de Orat. Galba autem alludens, variè & copiosè multas similitudines afferre. ❡ Alludere ad historiam, est ad rei fidem verba componere, quod proprium est Poëtarum, qui in fabulosis suis narrationibus historiæ veritatem uno atq; altero verbo nonnunquam attingunt. ❡ Alludere Philosophiæ, pro Quasi per lusum & non seriò tractare philosophiam. Senec. epist. 73. ❡ Item pro Favere. Idem Senec. Quum tibi alludit hujus vitæ prosperitas.

Allūsĭo, ad vocis quoq; similitudinē refertur, ut possessio quasi positio: magistri, quòd monstrent: futum, quasi fururum: testamentum, testatio mentis: sacellum sacra cella: interdictum: inter duos dictum.

Allŭo, luis, juxta fluo, abluo, allabor. [[illegible] *názál* [illegible] *neshách* [illegible] *shaph* προσκλύζω. Gall. *Couler auprès arrouser.* Ital. *Bagnare, scorrere vicino.* German. Anflissen/ an etwas rinnen. Belg. Het aen vloeyen. Hisp. *Lavar con avenida.* Pol. *Plina, ą sie ocperam, umiwam.* Vngar. *Mellette folyok, oldalas masom.* Ang. *To watter and wash away by wattering.*] Est autem compositum ex Ad, & antiquo verbo luo, quod est ejusdem significationis cum verbo Lavo: à quo fiunt & Abluo, Colluo, Diluo, Eluo, & similia. Fluvii dicuntur urbes alluere, qui eas præterlabuntur: sic & maria terras alluunt. Cic. 2. de Legib. Divisus æqualiter in duas partes, latera hæc alluit. idem de Orat. Ita jactantur fluctibus, ut nunquam alluantur. Plin. lib 6. c. 4 Flumen Sidenum quo alluitur oppidum Polemonium. Cic. 5. Verr. Non alluuntur à mari mœnia extrema: sed influit in urbis sinum portus. Curtius: Montem leviter alluit præteriens amnis.

Allŭvĭo, onis, f. t. innudatio. [[illegible] *schetéph.* πρόσκλυσις. Gall. *Ravine d'eau, desgorgement d'eau.* Ital. *Inundatione.* Ger. Tarung/ ergoß deß Wassers/ Wassergus. Hisp. *Avenida de agua.* Polon. *Brzegu oderwanie przez powodź, wodny tok, wodny przyk.* Vngar. *Arradas.* Ang. *A deluge, inundatione or surrounding of watters.*] Immoderata aquarum violentia vel pluvialium vel fluvialium, similiumq; quę nō tantùm agros confundit, sed quandoq; eripit, & nōnunquā funditùs destruit. Sed quū pars alicujus agri impetu fluminis aggeritur in alium agrum, tūc cedit in possessionem ejus, cujus est ager. Vnde Lucanus: Illos terra fuit dominos, his jura colonis Accedunt donante Pado. Cicer. de Orat. Alluvionum, circunluvionū jura. Circunluvio autem περίκλυσις, est quum partem alicujus agri rapidus amnis in alveum suum impulerit, & in modum insulæ circumvolverit, quæ ipso jure vicinioris erit. Alluvies, pro eodem (Valla tamen exponit sordidam aquam, quæ alluit ubi lutum cum aqua non multa.) Liv. lib. 2: In proxima alluvie, ubi nunc ficus ruminalis est, (quā Romularem vocatam ferunt) pueros exponunt. Colum l. 3. c. 11: Vel etiam valles quæ fluminum alluvie & inundationibus concreverint. Proluvies propriè sordis profusio. Virg. li 3. fœdissima ventris Proluvies. Illuvies, ἀλουσία, est etiam immunditia in homine, aut veste, aut re quavis alia insita, seu injecta. Terent. in Heaut. Pannis obsita, neglecta immunda illuvie. Virgil. lib. 3: Dira illuvies, immissaque barba. Eluvies propriè dicitur quod expurgatur, præsertim aquarū fluxu: quanvis & alterius humoris dici possit. Plin. Quod in tutis noratur oppidis, quæ minus quatiuntur crebris ad eluviem cuniculis cavata. Lactan. lib. 7 Eluviem posuit pro aquarū inundatione, quum ait: Eluvie aquarum evertentur civitates. Eluvies per translationem à Cic. in oratione pro Domo sua, ponitur pro exitio, & interitu. Ideirco, *inquit*, Tu ad labem atq; eluviem civitatis sine summa vi pervenire potuisti. Colluvies, συγκλυς, Sordes cœni, aut cujusvis rei coactæ. Colum. li. 1: Tum etiam nantium, serpentium pestes hyberna destitutas uligine, cœno & fermenta colluvie venenatas emittit: Colluvio, idem est quod Colluvies. Cic. de Senect. O' præclarum illum diem quū illud divinum animorum concilium, cœtumq; proficiscar, quumq; ex hanc turba & colluvione discedam. Hier. ad Heliod. Neget & sacrilegum esse, qui in libidinem se dedit, qui membra Christi, & hostiam vivā placentem Deo, cum publicarum libidinum victimis nefaria colluvione violavit. Diluvium κατακλυσμὸς, terrarum inundatio, qualem Noë ætate contigisse ex sacris literis constat, aut (ut poëtæ fabulantur) Deucalionis temporibus.

Allŭvĭŭs ăgĕr, à Veteribus dicebatur quem paulatim fluvius in agrum reddit.

Allŭs, Pollex, proximum digitum scandens, à Græco ἄλλος. Festus.

Alluvionum, quæ contingi solent in prædiis, quę ripis quorundā fluminū terminātur, ea natura est, ut semper incerta possessio, incertum sit ejus dominiū, quod possessori per alluvionem adcrescet: nam quod hodie possidemus: nonnunquā altero die vicini fundi dominio in alterā fluminis ripā translatū acquiritur nec tamen, apud quem decrescit, remanet, sed plerunq; redit ad priorem dominum cum augmento. Ipse nec ad posteriorem manet, nec redit ad priorem, sed in arena fluminis inundatione solvitur: ideoq; suggestione culminis tui admittitur, ut judicio agrimēsoris situatur: nō de Aegypti solis, nec de limi tantùm alluvionib. loquimur, sed quod salubre est orbi terrarum, atq; omnib. provinciis, promulgamus, ut ea [illegible] per alluvionem possessorib aquiruntur, neq; ab ærario vendi, neq; à quolibet peti, nec separatim censeri, vel functiones exigi, perpetua lege valitura sancius ne alluvionem ignorare [illegible] tia, vel rem novam possessoribus indicere videamur. Similiter nec quidē quæ paludib. antea, vel pascuis videbantur adscripta, si sumptibus ac laboribus possessorum nūc ad frugum fertilitatem translata sunt, vel vendi, vel peti, vel quasi fertilia separatim censeri, vel functiones exigi concedimus ne hi doleāt diligenter operā suam agri dedisse culturæ, ne diligentiā suam sibi damnosam intelligat. Hæc ex Frontino de limitibus agrorum, quę ille recitat ex epistola Theodosii & Valentiniani imperatorum. Agenus autē & ipse in libello de limitibus agrorū sic inquit: De alluvione observatio est, si hæc in occupatoriis agitur agris: quidquid vis aquæ abstulerit, repetitionem nemo habet: quæ res necessitatē ripæ muniendæ injungit [illegible] ut sine alterius damno quidquam fiat: si verò indivisa & assignata regione tractabitur, nihil admittet possessor: quoniam [illegible] per centurias certus cuiq; modus ad [illegible] sua est. circa Padum autē cùm ageretur, quod flumē torrens, & aliquādo tam [illegible] tū decurrit, ut alveum mutet. & multorum [illegible] pā, ut ita dicam, transferat: sæpè etiam insulas [illegible] Longinus, vir prudentissimus, juris auctor, hoc [illegible] quid aqua lambendo abstulerit id possessor amittat [illegible] scilicet ripam sua sine alterius damno tueri debet. Si verò majore vi decurrens alveū mutasset, suum quisq; modū agnosceret: quia non possessoris negligentia, sed tempestatis violentia abre[illegible]tū apparet. Si verò insulā fecisset, à cujus agro [illegible], id possideret: at si ex cōmuni, quisq; suū reciperet. Scio enim quibusdam regionibus quū assignarētur agri, adscriptum aliquod per centurias fluminis hoc aūtor ovidit auctor dividendorum agrorū: ut quoties tempestas fluviū concitasset, nō per regionē exceedens alveū vagaretur, sed sine injuria cujusquam desuerit: hos tamē agros: id est, hunc omnē modum, qui fluminis [illegible] ptus est resp. quibusdam vendidit. hæ quæstiones maximè in Gallia tota moventur, quæ multis contecta fluminibus immodicas Alpium nives in mare transmittit, & subitarum relegationum repentinas inundationes patitur. Aliquibus locis impetraverunt possessores à præside provinciæ, ut aliquam latitudinē fluminis daret: nam & in Italia Pisaurum fluminis latitudo est assignata eatenus, quousq; se alluebat.

Almities, Almarum rerum habitus. Festus.

Almo, onis, Rivulus est ante portam Capenam, in quo sacerdotes Cybeles deæ simulacrum, & cultros sanguinolentos, & sua vulnera solent abluere. Ovid. 4 Fast. Est locus, in Tyberim qua lubricus influit Almo.

Almŭs, ma, mum, ab alendo (ut docet Festus) idem quod alens, vel almoniam suppeditans. [[illegible] *adhin* [illegible] *omin* [illegible] *chdi*, τρόφιμος. *di τροφεύς.* Gall. *Qui nourrit copieusement.* Ital. *Nutritore.* German. Ein ernehrer. Belg. Dat ghenecht/ oft voestbrenge. Hispan. *Lo que mantiene.* Polonicè. *Zywnosci dawcy.* Vngar. *Taplálo, éltetö.* Anglicè, *That nurisheth.*] Vnde alma tellus peculiari dicitur epitheto, quod fruges suggerat, quibus alimur. Columell. libro 3. capite 21: Quibus alma tellus annua vice, velut æterno quodam puerperio læta, mortalibus distenta musto demittit ubera. Simili etiam ratione ζείδωρον ἄρουραν quidam Homero dictam putant, quasi ζωοδώρον, quòd arvorum feracitati vitam debeamus. Plinius tamen libro 18 capite 8, ζείδωρον ἄρουραν dictam mavult, quòd zeam suppeditet: quod frugis genus olim summo habitum est in honore. Ceteri quoque hoc epithetōn assignavit Virgil. libro 1. Georg. vos ô clarissima mundi Lumina labentem cœlo quæ ducitis annum, Liber, & alma Ceres. Apud Plautum quoque in Curcul. Parasitus Heram hoc est, Fortunam (quam nutricem suam appellat) Almam nominat. Invoco (*inquit*) almam meam nutricem Heram. ❡ Accipitur & pro [illegible] sive pulchro: unde & Venerem Almam appellat [illegible] Epigr. de Venere & vino: proli Venus alma creandę [illegible] vitae Alma fides. Cic. 3. Offic. ex Ennio ❡ Item pro trāquillo, sive sereno. Virg. 5. Aeneid. Præterea si nona diem mortalibus almum Aurora extulerit.

Almyrodes, Martialis, Inter Spondophorum Telesphorūmque Siden stare putabis Almyroden: Quum tu simplicidē senem sinteris. Quod carmen Aleiat. libro 12. Parergōn, ita exponit: Ridet, *inquit*, poëta calvum quendam, cujus tempora erant cincinata, adeo ut tria capita viderentur, duo similia Spondophori & Telesphori, puerorum comas nitidas alētium: medium calvitie deforme simillimū Sidæ almyrodi: id est, pomo seu meloni salis. Est autem Almyrodes Græcis ἁλμυρώδης, quod salsum significat.

Alnŭs,

Alnus, f. f. Arbor est aquosis locis gaudens, ex qua primùm factæ fuot lyntres: ita dicta, quòd amne alatur. [κλήθρα. Germ. Ein Erlenbaum. Belg. Een Elsboom. Polon. Olsza, Ruthenis kolcha. Vngar. Hiraztfa. Ang. An alder tree.] Nascitur enim juxta flu-vios, aquisq; obruta (ut inquit Vitruvius) non facilè corrumpitur: Unde & lignum ejus ad navalem materiam in primis commodatur. Lucan. & fluctibus aptior alnus. Hinc fit ut & pro navi quandoq; poni soleat. Virgil. 1. Georg. Tunc alnos primùm fluvii sensêre cavatas. Claudian. Qui dubiis ausus committere fluctibus alnum. Scribit Aristoteles Alnos in sola Creta steriles non esse. In alnos sorores Phaëthontis mutatas ait Virgilius. Non est infrugifera, sed floret, ac fructū fert. Flos parvulus rubescit. Semen exiguum in compactili calo, qui mori magnitudine, nec forma dissimilis.

Alo, alis, alui, alitum vel altum, act. t. Significat nutrio, alimentis sustento, educo. [אמן amán פוס cliejah גדל gidd el. τρέφω. Gall. Nourrir. Ital. Nutrire. German. Ernehren/ erhalten. Belg. Je geuers voede op. Hispan. Criar, mantener. Polon. Zywic, chowam. Vngar. Taplalom, ételtém. Angl To nurishe, to feed.] Cicer. de Natur. deor. lib. 1: Omnia quæ aluntur, & crescunt, continent in se vim caloris. Idem pro Sexto Roscio: Anseribus cibaria publicè locantur, & canes aluntur in Capitolio. ¶ Transfertur & ad res incorporeas. Cicer. in Catil. Qui spem Catilinæ mollibus sententiis aluerunt. Quint. Sed alere facundias, vires augere eloquentiæ. Virg. Hos successus alit: id est, auget e facit. Sic etiam dicimus, Honos alit artes: hoc est Auget artes, & ad eas capessendas nos incitat. Spectem proverbii habet, quo admonemur, honorem esse premium virtutis. ¶ Duo sunt hujus verbi participia præteriti temporis, Alitus & Altus, quemadmodum & duo supina Alitum & Altum. Diomedes tamen Alitum rectiùs dici putavit, quàm Altum, idq; ambiguitatis vitandæ gratia. Apud Ciceronem tamen contra, Altum sæpiùs legimus quàm Alitum: ut in Bruto: Videsne igitur ut ea ipsa urbe, in qua & nata, & alta sit eloquentia, quàm ea serò prodierit in lucem.

Altor, oris, Verbale. m. t. Qui alit, sive educat. [אמן homen. τροφεύς, θρεπτήρ. Gall. Nourrisier. Ital. Balio. German. Ein ernehrer. Hispan. Criador ò mantenedor. Polon. Obzywiacz. Vngar. Tapiaio, ételtö. Angl. He which nurisheth, or feedeth.] Cicer. lib. 2. de Nat. deor. Omnium autem rerum, quæ natura administrantur, seminator & sator & parens, ut ita dicam, atque educator & altor est mundus.

Altrix, tris, f. t. Quæ alit. [אמנת oméneth τροφός, ὁ τροφός. Gall. Nourrisse. Ital. Balia, nutrice. German. Ein ernehrerin/ aufferziehe-rin/ Seugam. Hispan. Criadora ò mantenedora. Polon. Odchowujaca, mamka. Vng. Dayka, táplálo. Angl. She that nurisheth.] Plin. lib. 19 cap. 64: A tricemq; habere per se vitam illam, quæ satis, arboribusq; contingat.

Alibilis, le, Quod facultatem habet alendi. [אמן omén. θρεπτικός. Gall. Nourrissant. Ital. cosa da nutrire. German. Das wol nehret. Hisp. Cosa que cria. Polon. Dobrzy pozywiacy. Vng. Azmi taplalbato. Ang. Which nurisheth, nurishing.] Varro de Re rust. lib. 2. ca. 11. Est enim lac omnium rerum, quas cibi causa capimus liquentium maximè alibile.

Altura, pro nutricatione. [מחיה michjáh. θρέψις, ἀνατροφή. Gal. Nourriture. Ital. Nutritura. Germ. Ernehrung. Hisp. Crianca. Polon. Zywanie. Vngar. Tap áles éltetés. Angl Nurishment.] Gell. li. 12. cap. 1: Alituram feram, & sævam criminatur est.

Alimentarius, a, um, Quod ad alimentum pertinet: [... Gall. Appartenant à la nourriture. Ital. Pertinente al nutrimento. Ger. Das zu der ernehrung/ oder erziehung gehört. Hisp. Cosa pertenesciente à mantenemiento. Pol. Przynalezaca rzecz k ... Vng. Az mi tarto zik az táplálásra, avagy táplálásra, való. Angl. Which pertaineth to nurishment.] ut, Lex alimentaria, qua filii parentes alere tenebantur. ¶ Alimentarius, cui alimenta legata sunt: sæpè legitur in jure civili, & præcipuè in l. Quum ii. de transact. lib. 2 Pandect.

Alimentum, n. f. Quod datur ad vitæ sustentationem. [מזון mazon מחיה michjáh. τροφή. Gall. Nourriture aliment. Ital. Nutrimento. Germ. Nahrung. Belg. Voetsel/spyse. Hisp. El mantenimiento. Pol Zywnosc, jesc nasz ... Vng Eledel, avagy az mi eledelünkre, és taplalasunkra való. Ang. Meate, nurishment.] Scribunt Iurisconsulti. Alimentis legatis, cibaria, & vestitum, & habitationem deberi: quia sine his ali corpus non potest. Plin. lib. 11. cap. 13. Hoc quidam attingi vetant, ut largo alimento valida exeat soboles. Cic. de Vniver. Nec verò desiderabat mundus alimenta corporis. Inter alimenta igitur & cibaria hoc interest apud Iurisconsultos, quòd illorum nomine ea omnia continentur, sine quibus ali corpus non potest. Horum verò tantùm quæ ad cibum pertinent.

Alimonia, pen. corr. Idem quod Alimentum, nutrimentum. Macrob Et Gell. lib. 17. c. 15: Amissoq; omni naturalis alimoniæ fundamento, homo exhaustus interéat.

Alimonium, nii, idem. Varr. lib. 3. cap. 16: Hæc omnia vocant à mellis alimonio, alvos.

Altilis, & in plurali Altilia. [מבואים bábús, σιτευτά. Gall. Qu'on engraisse, nourri pour engraisser. Ital. Tutte le cose che s'ingrassa. Germ. Gemestet thier/was man mestet. Belg. Dat ghemest werd. Hispan. Cosa por engordar. Polon. Tuczona rzecz badz zwierz, ptak albo ryba. Vngar. Hizlalt marha. Angl. Which is made fatt by nurishing.] penult. corr. quicquid domi, vel in villis, vel in vivariis saginatur, sive sit avis, sive quadrupes, sive piscis ab alendo. quasi Aliti is: ut, Altilis gallina quæ alita est Apuleius, Apologia: Nō magis arbitror quam si quærerem porros vel aviculas, vel altilia. Macrobius Altilem sanguinem dixit, non qui alitur sed qui alit, τρόφιμον, quasi alentem. Plaut. in Cist. Dotem altilem, opulentam dixit.

Altus, us, m. q. alendi actio. [θρέψις. Pol. Zywienie. Vng Tartás, neveles, hizlalas.] Macrob. Sat. l. 1. c. 20: Vel terræ, vel rerum naturæ altu nutritur universitas.

Alumnari, Alere & enutrire. [אמן amán גדל ghiddél. τρέφειν Gall. Nourrir. Ital. Nutrire. Germ. Ernehren. Hisp. Criar. Pol Wychowac. Vngar. Taplálni. Ang. To nurishe, to feed. [Apul. l. 8. de Asin. Quos ad tutelæ præsidia curiosè fuerant alumnati. Vox non satis recepta Latinis.

Alumnus, m. f. Dicitur filius vel discipulus qui ab aliquo, velut à patre alitur sive victu, sive moribus, sive doctrina. [אמון amón. τρόφιμος. Gall. Nourrissant, celui qu'on nourrit. Ital. Allievo, che è nutrito. Germ. Ein erzogner / ein jüngling. Belg. Die van iemen op gebott is oft en opvoet. Hisp. Criado Pol Wychowaniec. Vng. Az ki másnak taplalása, és gondviselése alat vagyon, avagy az ki másit táplál. Ang An fôster, he which is nurished, or brought vp in the meate, maners or learning.] Cic. Dolabellæ: Mihi verò gloriosum, te juvenem Consulem florere laudibus, quum alumnum disciplinæ meæ. Curt. lib. 7: Oro quæsoque, ne humanarum rerum terminos adeuntem alumnum commilitonem vestrum ne dicam regem, deseratis. Virg. 6. Aeneid. Nec non & Tityon, terræ omnipotentis alumnum Cernere erat. Nonnus putavit tàm activè, quàm passivè accipi posse: hoc est, tam pro eo qui alit, quàm qui alitur, quo nomine reprehenditur immeritò à Valla. Nam & Cicer. & Plin. & Curt. Tacit. in hac significatione posuerunt. Plin. lib. 3. c. 5. Terra omnium terrarum alumna eadem & parens numine Deûm electa. De Italia dictum. Sic Coro. Tacit. in dialog. de Clar Orat. Est, inquit, magna ista & notabilis eloquentia, alumna licentiæ, quam stulti libertatem vocant.

Aloë, [אהלות ahalóth. ἀλόη. Gall. Herbe tresamere de laquelle on appelle aloë. Ital. Herba di aloe Germ. Aloe/ ein kraut so bitter saffs hat. Belg. Aloe. Hispan Hierua babosa. Angl. An very bitter hearbe the iuice whereof is called Aloe.] Herba amarissimi succi, quæ à quibusdam Sempervivum marinum appellatur. Resistit vermibus & putredini, ac visui utilis est. Gignitur in India & in Arabia, herba odoris gravissimi foliis pinguibus, & crassis & in modicam latitudinem se fundentibus, utrinq; striatis, & in spinulas retusas desinentibus. ¶ Plus aloës quàm mellis habere, proverbialis metaphora, perinde declarans ac si dicas, plus molestiæ quàm voluptatis Apud Plautū alicubi legitur, viam hominis plus aloës quàm mellis habere. Et Iuvenal. de uxore: Plus aloës quàm mellis habet.

Alogia, [ἀλογία. Pol. Głupstwo. Vng. Oktal nelkül ... Angl. Lacke of reasone.] Latinè irrationalitas (ut ita dicam, interpretari potest, quum scilicet quavis in re à rectæ rationis dictamine recedimus. August. ad Casulanum, pro immodico conviviorum luxu accepit: Attendite, inquit) quemadmodum Dominicæ dies non parvo prandio reficiatur, sed alogia delectetur. Sicut enim animalia ratione carentia ἄλογα dicuntur, quibus similes sunt ventri dediti: ita immoderatum convivium, quo mens, (in qua ratio dominatur) ingurgitatione vescendi ac bibēdi quodammodo obruitur. Alogia nuncupatur. ¶ Dicitur etiam Alogia, quum principis liberalitate, gratiaq; necessitas reddendarum rationum cuipiam remittitur.

Alce, juxta Plinium dicitur esse animal molæ, propemodum carens flexura poplitum in anterioribus cruribus. Ideò inter dormiendum non cubat, sed innititur arbori. Tu vide locum.

Alrune, es. [דודאים dudhaim. ἀλραύνη. Gall. Mandragore. Ital. Mandragora. German. Alraun. Belg. Mandragora. Hispan Mandragola. Polon. Pokrzyk. Vngar. Natragulya. Ang. A mandragor.] Herba est vim habens soporificam, quæ alio nomine Mandragora dicitur.

Alopecia, [ἀλωπεκία. Ger. Aussfallung des Hars. Belg. Uitvallinge des Hayrs. Pol. Parch albo strup na glowie. Vng. Hay tzakál el hullas vagy, allotjag] Morbus in capite humano & barba, ex vitio humorum, qui fit cum profluvio capillorum. Dicta à vulpe, quam Græci vocant ἀλώπηκα: quòd ea crebrò id genus morbi patiatur. Plinius: Lingua herba est quæ circa fontes nascitur, cujus radix combusta & trita, alopecias emendat.

Alopecus, qui Alopecia laborat.

Alopecias, Piscis marini genus, apud Plin. lib. 31 c. 11

Alopecides, ἀλωπεκίδες, Canum genus, ex cane & vulpe progna-tum. Pollux.

Alopecurus, penult. prod. & fœm. gen. ἀλωπέκουρος. Theophrasto Histor. lib. 7. cap. 10, gramen tomentosum Herbatiorum. Herba est quæ spicam habet mollem, & languinem densam, albam, ac splendentem, non dissimilem vulpium caudis unde & nomen habet. Plin. lib. 21. c. 17. inter spicatum genera recensuit. Aliud rursus spicatum genus ex quo est cynops, alopecuros, stelephuros, &c. Rursus: Ex iis Alopecuros spicam habet mollem, & lanuginem densam, non dissimilem vulpium caudis, unde ei nomen.

Alōsa, θρίσσα, Pisces sunt, sic dicti à Gallis & Campanis: quos Hispani Savalos, [Gal. Alloses. Ital. Chieppe. Germ. Alosen/ein fisch den man in dem Meer fangt.] Hetrusci autē & Veneti, vetere servato nomine Clupeas appellant. Apud Aristotelem verò, Strabonem, Aelianum, Oppianum, & Athenæum Triffas legere est quā vocem Alosam interpretatur Gaza. Ausonius in Mosella: Stridentesq; focis opsonia plebis alosas.

Alphā, ἄλφα, Nomen primæ Græcorum literæ. Unde pro principe, rapite, & ante signano accipitur Mart. lib. 2 Non ipse Codrus alpha penulatorum. Et li. 5: Quòd alpha dixi Codre penulatorum. Ubi videtur proverbiali quadā figura significare, Codrum fuisse primum penulatorū hoc est, inter plebeios & pauperes primum tenuisse locum. Alpha enim pro principio, sicut ω mega pro fine sumitur, ut in Apocal. scripitū reperitur ἐγώ εἰμι Α & Ω. Ego sum rerum omnium summa.

Alphĭca, f. p. est primum granū maturum & altissimū in spica: dicitur etiam farina hordei, vel polenta.

Alphŏs ἀλφὸς, Species est vitiliginis, corporis superficiem maculis albis iisque subasperis, & nō continuis, quasi guttis quibusdam aspergens: differtque ab ea specie, quam μέλανα: hoc est nigram vitiliginem vocat Celsus, solo colore. A Leuce verò distinguitur, quòd plus habeat albedinis. altiùsque descendat, adeò ut & carnem contingat, ac pilos coloret. Alphi autem minus albescunt, solamque contingunt cutem. Vide Celsum ad finem lib. 5.

Alsīne, nes, ἀλσίνη, Herba est, quam Muris auriculam vocant Itali, Galli Mouron, quòd hortorum muris peculiariter delectetur. Vide Plin lib. 26. cap. 4.

Alsiōsus. Vide Algeo.

Altānus, pen. prod. Genus venti sive flatus, è terra consurgentis. [Gall. Vent qui souffle de la terre en la mer. Ital. Vento da terra. Germ. Ein Wind auß dem Erdtrich her. Hisp. Viento que corre de la tierra à la mar. Pol. Wiatr ziemny. Vng. Azmel szél az földről az tengerre fú. Ang. Wind r sing frome the earth which bl weth in the sea.] Plin. lib. 2. c. 43: Nanq; & è fluminibus, & è nivibus, & è mari etiam tranquillo videmus, & alios ventos, quos vocant Altanos, è terra consurgere: qui quidem quum è mari redeunt, Tropæi vocantur: si pergunt, Apogæi.

Altāre, n. t. Ab altitudine dictum est. Nam antiqui in ædificiis à terra elevatis sacra faciebant diis superis: in terra diis terrestribus: in effossa, diis infernalibus [מזבח mizbéach βωμός. Gal. Autel. Ital. Altare. Germ. Ein Altar. Belg. Een outaer. Hisp. Altar. Pol. Oltarz. Vng. Oltar. Angl. An altar.] Plin. lib. 15. cap. 30: Ut ng propitiandis quidem numinibus accendi ex his altaria æquè debeant. ¶ Altare superis tantùm consecratum erat: Ara tàm superis, quàm inferis.

Altē. Vide Altus.

Alter, altera, alterum, genitivus alterius, penult. corr. [אחר acher ἕτερος, ὁ ἄλλος. Gall. L'autre, le second. Ital. Altro, l'uno de due. Germanicè. Der ander/ auß zweyen einer. Hispan. Uno de dos, ò segundo en orden. Polon. Drugi, ieden sich dwu. Vngar. Másik. Ang. Another.] & de uno ex duobus dicitur: ut, Annibal in transitu Alpium amisit alterum oculum. Sive de una duarum partium. Cicer. Duplices similitudines esse debent, unæ rerum alteræ verborum. Virgil. 3 Eclog. Aurea mala decem misi, cras altera mittam. Alius verò, ἄλλος, de pluribus dicitur: ut alii virtutem præponunt, alii voluptatem alii indolentiam. ¶ Interdum tamen Alius de duobus dicitur, & tunc idem ferè significat quod diversus. Alia est facies mea, alia tua. ¶ Item Alter ponitur pro secundo è duobus pluribúsve: ut, altero mense repudiavi uxorem: &, Hic est alter annus belli Punici: id est, secundus à belli Punici origine. Cicer. de Senect. Nec nunc quidem adolescentis vires desidero. Is enim erat alter locus de vitiis senectutis. Plinius libro 35: Tabulas plureis pinxit, è quibus unam in foro, alteram in comitiis, duas in Pompeii porticibus videmus. ¶ Alter junctum numeralibus iis, quæ ordinalia dicuntur, pro Primus accipitur. Livius: Anno tricesimo altero quàm condita Roma erat. Id est, tricesimo-primo. ¶ Alter ab illo, Virgilius Ecloga 10: tu nunc eris alter ab illo. Id est, post illum primus. ¶ Aliquando pro adverso (autore Festo) & non bono, ut in Auguriis, Altera appellatur Avis, quæ utique prospera non est. ¶ Unus aut alter, Idem valet, quod unus aut duo. Cicero pro Cluent. Quum is unum jam & alterum diem desideraretur. Idem Attic. Ut factum Dolabellæ laudarem, adductus sum tuis unis & alteris literis. Terent. in Andr. Postquam amans accessit unus & item alter, pterium pollicens. Quem tamen in locum Donatus annotavit. Alterum de tribus dici, quòd totidem essent, Chrysidis amatores. ¶ Alter ego, elegans locutio, pro homine mihi charissimo arctissimaque necessitudine devincto. Cicer. Att. libro 1: Meipsum accuso, deinde te, quasi alterum me. Idem libro 2. Epist. Fam. Quam si reliquissem, dicerent iniqui, non me planè post annum ex provincia decessisse, quoniam alterum me reliquissem. ¶ Alterum tantum: id est, tantundem amplius. Iulianus de lib. & posthum. Ita enim secundùm voluntatem testantis filius altero tanto amplius habebit quàm uxor: item uxor altero tanto amplius quàm filia. Cic. in Orat. Pes qui adhibetur ad numeros, partitur in tria, ut necesse sit partem pedis aut æqualem esse parti, aut altero tanto: aut sesqui majorem esse. Olim per primam & secundam nominum inflexionem declinabatur, sicut Niger, a, um. Unde in Terent. Heaut legitur dativus Alteræ: Hoc ipsum (inquit) alteræ du n narrat: fortè audivi.

Altēr, tēris, pen. prod. ἀλτήρ, & genere masculino. [Pol. Kulka olowiana. Vngar. Testgyakarlásért, kon ásra, ij ábotón darav.] Significat massam plumbeam, qua ad exercenda corporea in gymnasiis utebantur. Martial. 14: Quid pereunt stulto fortes altere lacerti? Exercet meliùs vinea fossa viros. Dictus alter est ab ἄλλεσθαι, quod est salio. Nam massulis hujusmodi plumbeis utraque manu se librabant, qui saltu se exercebant. Videtur plerisque aspirari oportere Halter. Vide Budæum.

Alterās Antiqui dicebant pro Aliàs. Festus.

Altercŏr caris, d. p. Concerto, contendo, jurgium cum aliquo habeo, & contra aliquem clamo [נפכח hiflîah רב rab. ἀμφισβητῶ, ἀντιλογέω, ἐρίζω. Gall. Debatre l'un contre l'autre, noiser, tanser l'un à l'autre. Ital. Contendere, contrastare. German. Haderen/ zancken/ balgen. Belg. Kijven. Hispan. contendar y porfiar con disputacion. Pol. Spieram, swarzisse. Vng. Vilongok, vizzalkodom. Angl. To chyd, to debate.] Cæsar Bell. civil. 3: Qua ex frequentia T. Labienus prodit, summissa oratione loqui de pace, atq; altercari cum Vatinio incipit. ¶ Dicitur & alterco. Terent. in Andr. Scio cum patre tuo altercasti dudum.

Altercātio, f. t. Concertatio, contentio, qualis erat inter actorem, & reum quando non perpetua oratione, sed intercisis jurgiis sese mutuò impetebant [ריב rib מצה massah ἀμφισβήτησις. Gall. Debat controverse criarie d'Avocats l'un contre l'autr. Ital. Altercatione, contesa di parole. Germ. Hader/ zanck. Hisp. Disputa contenciosa. Pol. Swar, spor. Vng. Vilongas, vezzálkodas. Angl. Chydyng, debate.] Cic. de Clar. Orat. Nulla est altercatio clamoribus unquam habita majoribus. Idē de Nat. deor. Oritur mihi magna de re altercatio cū Velleio. Liv. Altercatio inde, nō sermo fuit.

Altercātor, oris, m. t. Qui altercatur. [רב rab. ἐριστής, ἀμφισβητητής. Gall. Noisif debateur contre un autre. Ital. Chi contende parole. German Zancker/ haderer/ kempffer. Hispan Contendedor con porfia. Pol. Swarca, Zadyerca. Vngar. Vizzálkodo vilongo. Ang. Chider.] Quint. lib. 6. cap. 4. Bonus altercator vitio iracundiæ careat. Idem. Nec turbidus, & clamosus sit altercator.

Altercum, sive Altercangenum, Apud Arabes herba est, quæ à Græcis ὑοσκύαμος: id est, Faba porcina: à Latinis Apollinaris appellatur. Plin. lib. 25. c. 4.

Alternātim adverb. per vices. [חליפות chaliphóth. ἀμοιβαίως. Gall. L'un après l'autre, par fois. Ital. A vicenda, scambievolmente. Germ. Eins umbs ander/ abgewechsslet weiß nach. Belg. De een voor den ander. Hisp. Alas veces uno, alas vezes otro. Polon. Na odmiany. Vng. Kő ösleg. Angl. Course about.] Quadrig. Annal. lib. 3. Item gaudium, atq; ægritudinem alternarim sequi, Nonius.

Alternē, adverbium à nomine Alternus, Alternatim, alternis vicibus, ἐναλλάξ. Plin. lib. 11. c. 37: Supercilia homini & pariter, & alternè mobilia.

Alternūs, adiectivum, à nomine Alter: Quod fit alternatim, seu Alternis vicibus [חליפו chaliphó ἀμοιβαῖος, ἐναλλακτὸς. Gall. L'un apres l'autre. Ital. Uno doppo l'altro. Germ. Einer umb den anderen. Hisp. Alas vezes. Pol. Iedno prodru: im. Vng Eg; másit, vian valo. Ang Which is doneby course about.] Cicer. de Orat. Pedes aut Heroos, aut Choreos, aut alternos esse oportet. Virg. Ecl. 7: Alternis igitur contendere versibus ambo Cœpere. Alternis diebus, ἡμέραν παρ' ἡμέραν.

Alternīs, adverbium. Significat vicissim, Nunc unum, nunc aliud [חליפות chaliphóth. παραλλάξ, ἐν μέρει. Gall. L'un apres l'autre. Ital. Uno doppo l'altro. Germ. Jetz eins umb das ander/ abgewechsslet. Belg. Een bom bander. Hispan. Alas vezes un, y alas vezes otro. Vngar. Vizontag, Kőzőleg. Angl. Course a'out one after another.] Virg. Ecl. 3: Alternis dicetis amant alterna Camœnæ.

Alterno as, are, Vicissim alterum duorum ponere. [חלף hechelíph. ἀμείβω, ἐναλλάττω, παραλλάττω, ἐπαμφοτερίζω. Gall. Faire maintenant l'un maintenant l'autre, changer par fois. Ital. Alternare, scambiare. German. Ein umb das ander machen/ abwechsslen. Hisp. Dezir ò hazer à veces. Pol. Odmieniam, Ieden ratio tłu, j, ówo. Vngar. Vizontag szegrez kvol bmlbőzteiom. Angl. To change one after an other.] Col. lib. 5: Dabimus operam in ordinibus disponendis, ut pari ordine vernaculas & Aminias alternemus. Hinc Alternatio, per vicem successio.

Altero, as, pen. corr. Vario & quasi alterum facio. [חלף c'illiph. שנה ich an.. ἀλλοιῶ. Gall. Varier, faire autre. Ital. Alterare. Germ. Enderen/ anderst machen. Hisp. Mudar. Pol. Przemieniam. Vngar. Kvlöm osztelöm, valtoztatom. Ang. To alter to change.] Ovid. in Fast. Ille suam faciem transformat, & alterat alter.

Alterātio, ἀλλοίωσις, quam Philosophi definiunt esse progressionem ab una qualitate in alteram.

Alterplex, A veteribus pro duplici positum invenitur. Festus.

Altertam, pro Alterutra veteres posuerunt. Festus.

Alterŭtĕr, Alter ex duobus. [זה או זה zeh ò zeh. ἑκάτερος. Gall. L'un de vous qui qu'il soit. Ital. Ol' uno ò l' altro di due. German. Entweder er/ einer auß denen zweyen. Belg. Welcken ghy van tween. Hisp. El uno ò el otro de dos Polon. Ktorykolwiek z dwu. Vng. Kettő köz, valegy kvalamellik. Angl. The one of the two.] Cic. in Verr. Video necesse esse alterutrum Cæl. Cic. Pompeius dicitur valde pro Appio laborare, ut etiam putent alterutrum de filiis ad te missurum.

Alteru-

Alterutrinque, adverb. Videtur significare ab alterutra parte. [מפה ומפה mippoh ù mippóh ἑκατέρωθεν. Gall. *De deux costez.* Ital. *Da mendue le parti.* German. Von einem oder dem andern theil, oder jets ten. Hispan. *De una y otra parte.* Pol. *Zobu stron.* Vngar. *Akarmely felöl, mag, valamely felöl.* Angl. *From both the partes.*] Plin lib. 1. cap. 7: Eadem in causa alterutrinque modus est.

Althæa, [ἀλθαία, Suidæ. Gall. *Guimauve.* Ital. & Hispan. *Malvavisco.* Germ. Eibisch. Belg. Witten heemst. Pol. *Wielkoslaz.* Vng. *Fejér mályva.* Ang. *Awylde malowe.*] Alterutrum è malvarum generibus est sylvestre scilicet: cui grande folium, & radices candida. Virg. Hibiscum, vulgus autem Seplasiorum, *Bismalvam* vocat. ¶ Dicitur autem ἀλθαία ab ἀλθαίνειν: id est, mederi, quasi medicam dixeris.

Altimeter, à Geometris vocatur instrumentum quo metiuntur alta.

Altisonus, a, um. [גבוה שמע ghebarah ὑψηχής. Gall. *Qui sonne haut & clair ou d'enhaut.* Ital. *Chi fa gran suono.* Germ. Das da hoch / oder hell thönet. Hispan. *Que suenna alto.* Pol. *Glosny.* Vngar. *Hangos szavu.* Ang. *Which soundeth cleare or shrill.*] Quod ex alto sonat, poëticum est. Cic. 3. Tusc. Septum alt sono cardine templum. Idem 1. de Divin. Hic Iuvis altisono subitò pristina sarelles, &c.

Altitonans, pen. corr. [רועם ממרום rohem mimmarom ὑψιβρεμέτης. Gall. *Qui tonne d'en haut.* Ital. *altitonante.* German Der auß der höhe thönet oder donderet. Hispan *Lo que truena de alto.* Polon. *Z wysoka grzmiący.* Vngar. *Onnan felöl dörgö.* Angl *That thundereth frome above.*] Qui ex alto tonat. Cic. de Div. Nam pater altitonans stellanti nixus Olympo.

Altivolans penult. corr. Qui altum volat. [ὑψιπέτης. Gall. *Volant en haut.* Ital. *Altivolante.* Germ. Der hoch fleugt. Hisp. *Que vola che bolaa to.* Vngar. *Igön fel röpülö.* Ang. *Which fleeth high.*] Cic. de Div. at Romulus pulcher in alto Quærit Aventino, servat genus altivolantum.

Altivolus, a, um Idem. Plin lib. 10. cap 19: Sunt ferè omnes altivolæ, præter nocturnas.

Altor, oris. & Altrix Vide Alo.

Altrinsecus, [מפה ומפה mippoh ù mippoh ἑτέρωθεν. Gall. *De l'autre costé.* Ital. *Altronde.* Germ. Von der aussteren seiten. Belg. Van buiten. Hisp. *De la una à de la otra parte.* Pol. *Skiorey otwick strony.* Vng. *A' armely felöl, valamely felöl.* Angl. *Frome the other part.*] penult. corr. adverbium alter formatum, significat ab altera, vel ab utravis parte. Lactant lib. de Opificio: Aures duas, quarum duplicitas incredibile est quantum pulchritudinem præ se ferat, quòd cum pars utraq; similitudine ornata est tùm ut venientes altrinsecus voces faciliùs colligantur. ¶ Itē significat juxta alteram partem. Plaut. in Pseud. Assiste altrinsecus, atq; onera hunc maledictis. Idem in Rud. In ensiculo mei nomen patris, post altrinsecus est securicula, item aurea literata. ¶ Quandoq; in altiore parte Apul. l. 3: Tectum scandulare conscendit. quod altrinsecus ædium parte perflabili nudatum, ad omnes Orientales cæterosque aspectus pervium. Et lib. 5: Altrinsecus ædium nocte sublimi fabrica perfectè magis congesta gazis conspicit.

Altroversum, adverbium antiquum ex Alter, & Versus in. vel versus alteram partem. [ἑτέρωσε. Gall. *Vers l'autre part, vers l'autre costé.* Ital. *Verso altrove.* German. Gegen der andern seiten. Hisp. *De la otra parte.* Polon. *Przeciw o, z drugie strony.* Vng. *Más felé.* Angl. *Towardes the other part.*] Plaut. in Casin. Verùm autem altroversum quum eam meum rationem puto, eius esset maiorem postulatio.

Altus, ta, tum, quum est nomē significat idem quod sublimis, aut editus. [גבוה ghabóh רם ram עליון helion ὑψηλός. Gall. *Haut.* Ital. *Alto, profundo.* German Hoch oder tieff. Hisp. *Alto, à hondo, como el cielo ò el mar.* Polon. Wysoky, *Glēboky.* Vng. *Magas. (mély.* Ang. *Highe.*] Interdum etiam idem quod profundus, βαθύς: ut quum puteum altum aut mare altum dicimus. Quinetiam Altum ponitur pro ipso cœlo. Virgil 4. Aeneid Hæc ait. & Maia genitum demittit ab alto. ¶ Et pro ipso mari profundiore, & à terris remoto. Idem 1. Aeneid. Vix è conspectu Siculæ telluris in altum Vela dabant læti. Salust. Et piscatoria Scapha in altum navigat. ¶ Per translationem quoq; ponitur pro excellenti, glorioso. Virgil. 3. Aeneid. Te sine nil altum mens inchoat. ¶ Et pro magno Idem 12. Aeneid. Sic pater ille Deûm faciat, sic altus Apollo ¶ Transfertur & ad incorporea pro recondito seu profundo. Idem 9 Aeneid quid me alta silentia cogis Rumpere? Idem 1. Aeneid. manet alta mente repostum Iudicium Paridis

Altè, adverbium qualitatis, Excelsè, sublimè, profundè. [ὑψοῦ, βαθέως. Gall. *Hautement, en haut.* Ital. *Altamente, profundamente.* Germ. Höchlich / tieff. Hisp. *Alta o hondamente.* Pol. *Gl b cé, wysoce.* Vngar. *Magassan, fen, mélyen.* Angl *Highlie, deeplie.*] Virg. 6. Aeneid. Ergo altè vestiga oculis. Liv 1. ab Vrb. Ferrum haud altè in corpus descendit.

Altissimè, Superlativus. [Vngar *Igen magassan, méllyen.*] Suetonius in Aug. Cùm altissimè evolasset.

Altius, comparativum. Cic. 2. de Divin. Quum terra araretur, & sulcus altiùs esset impressus.

Altiusculus, paulò altior. [Vngar. *Magassotskáb.*] Suetonius in Augusto: Calceamentis altiusculis usus est, ut procerior quàm erat, videretur.

Altitudo, f. Excelsitas, profunditas [גובה *lobah* מרום marom. ὕψος, βάθος. Gall *Hautesse, hauteur.* Ital. *Altitudine, altezza, profondità.* German Höhe / tieffe. Hispan. *Altezza, dignidad, hondura.* Polon. *Wysokość, Głębokość, wzb.* Vng *Magasság. (Mélység.* Ang *Highnesse, deepnesse.*] Cic. de Offic. Demoliri ædes, quacum altitudo officeret auspiciis. Plin. l. 10. c. 33: Merops nidificat in specu, sex pedum defossa altitudine. Cicer. 7. Verr. Totum opus est ex saxo in mirandam altitudinem depresso. ¶ Altitudo animi, perè idem significat quod magnitudo animi. Cic 2. Offic. In liberis verò populis, & in iuris æquabilitate. exercēda est etiam facilitas & altitudo animi quæ dicitur. Idem in Partit. Altitudo animi in capiendis incommodis.

Alveus, penult. corr. [נחל nächal ושבלת ibbäleth. αὐλών. Gall. *Canal, auge.* Ital. *Canale ò letto del fiume.* German. Die furt einer wassers / der graben in dem das wasser herein fleust. Belg. Die Grote ven da er in die vlort loopt. Hispan. *La madre o valle por donde corre el rio.* Polon. *Przelop row ktorim wode mieda.* Vngar *Folyonizérka, partja.* Ang *The channel of a river.*] Propriè dicitur fossa, per quam fluvius defluit. Virgil. Assuetæ ripis volucres, & fluminis alveo. ¶ Ad ejus similitudinem etiam vas quoddam amplum in balneis hoc nomine appellatur. Cic. pro Cæl. Ex quibus requiram, quomodo latuerint, alveóne ille, an equus Trojanus fuerit ¶ Item tabula lusoria ad aleam & latrunculorum ludum accommodata, Alveus dicitur. [Græcè ἀβάξ. Gal. *Tablier à jouer aux dames, damier.* Ital *Il tavoliere da giuoc ve a scacchi, tavole.* Germ. Bretspyl / Tafel. Hisp. *Tablero pa jugar.* Polon *Warcaby.* Vng. *Koczka tabla, verbüe tábla.* Angl. *An table to playe at theedames.*] Plin. M. Messalla Consul, pridie calend. Octobr. diem natalis surregit: transtulit alveum cum tesseris lusorium, è gemmis duabus latum pedes tres ¶ Sed & receptaculum, in quo apes mellificāt, Alveus dicitur, à mellis alimonia, ut Varro existimat. [Polon. Vngar. *Méh kosár kapu.*] Plin. lib. 11: Alveos ex cocnu spectatos esse: id est, apum alvearia. ¶ Alveus item pro ipsis apibus. Plin. lib 11 cap. 16 Feruntque societate fraudata alveos mori ¶ In hac significatione etiam Alvus dicitur. Varro de Re rust. Si ex alvo minùs frequenter exeunt. ¶ Aliquando pro navi, sive pro ipsius navigii receptaculo, ut apud Propertium: Aut quidnam fracta gaudes Neptune carina? Portabat sanctos alveus ille viros Liv. lib 41: Alveos informes raptim faciebant: id est, naviculas ¶ Declinatur & hoc alveum. Festus: Naustibulum alveum est, ad navis similitudinem factum.

Alveolus, & Alveolum, diminutiva sunt tabulà lusoria, quæ alio nomine dicitur Latrunculoria & Aleatoria à latrunculis & aleis. [ἀβάκιον, πινάκιον, ἀβάκιον Vng. *Koczka tabla.*] Cic de Finib. Aut alveolum poscere, aut quærere quempiam ludum. ¶ Est etiam Alveolus, vas ligneum concavum. Liv. 8 Bell. Pun. Secures, falces, alveolos, molas. Col lib 8. cap. 5: Totum ovorum numerum in alveolum ligneum conferat.

Alvearium rii, n. f. quod & alveare, & per apocopē Alvear, locus vel copia ipsa alveorum. [σμῆνος, κυψέλη. Gall. *Le rüsche à mouschès à miel, ou le lieu où ils sont.* Ital. *Vaso ò cola doue le avi edificano, & molte simile a e.* Germ. Ein ymmentorb / Binstock Belg. Byecorf. Hisp. *El colmenar.* Pol. *Pszczelnik.* Vngar. *Kaptar, méh kosar.* Ang. *A place wherbees do make honie, an beehive.*] Varr. lib. 3. de Re rust. Quæ maceriæ ad villam venationis causa clauduntur, & propter alvearia. Col. lib 9. cap. 11: Quum vetus alveare numero apium destituitur. Idem lib. 9. cap. 8 Eatum frequentiā apertis alvearibus consideremus

Alveatus, a, um. adjectivum. In alvei modum factus, cavatus. [κοιλώδης, σωληνώδης. Gall. *Cavé en façon d'un canal ou auge.* Ital. *Incavato in modo di al'uno canale.* German Das außgeholet ist wie ein känl. Hispan. *Cavado en manera de una canal.* Polon. *Wydlubany, wydrążony.* Vngar. *Ki vaiaitatot, mely.* Angl *Made in fashion of an channell.*] Cato cap 43: Sulcos, si locus aquosus erit, alveatos esse oportet

Alveolatus, a, um. κοιλωτός. Vitr lib. 3: Si enim ad libellam dirigetur, alveolatus oculo videbitur.

Alvini, Vide Alvus.

Alum. Auctore Plinio libro 18 cap. 6 Herbæ species est σύμφυτον πετραῖον, quæ in petris præcipuè nascitur, similis cunilæ bubulæ foliis parvis, ramis tribus aut quatuor à radice cacuminibus thymi, surculosum, odoratū, gustu dulce, radice lōga & rutila. Ruel. *Buglum* vulgò credit vocari. Alum Dioscoridi ἐχῖου ἀγρίου alum anguinum, vel sylvestre. [Vngar. *Nagy bagyma.*]

Alumen, penult. prod. n. t. Salsugo terræ ad crystalli colorem accedens, quam Græci ἀπὸ τοῦ στύφειν: hoc est ab adstringendo στυπτηρίαν vocaverunt. [נתר něther. Gall. *Alun.* Ital *Alume.* German. Alaun / alat. Belg. Aluyn. Hispan. *Alumbre.* Polon *Hałun.* Vngar. *Timsó.* Angl. *Alme.*] Tria hujus enumerantur genera, liquidum, rotundū, & scissile. Liquidum natura primum est: nam ex eo duæ reliquæ species concrescunt. Verùm hoc rarissimum est, quemadmodum & scissile. ¶ Invenitur tamen in Aegypto: lacti persimile. ¶ Alumen rotundum & globosum est, non tamen absolutè sphæricum (habet enim plurimos angulos) sed ad rotundam figuram nonnihil accedens. Hujus hodie maxima ad nos advehitur copia. Tertium genus aluminis est, quod Græci σχιστόν: hoc est, scissile vocant, eò quòd molle sit, & friabile in minimas partes. Hoe

quoque [illegible] [illegible]rum est. Nam quod seplasiarii pro eo suppo[illegible] [illegible], hodie Galli sua lingua vocant *Alun de plume*, A[illegible] [illegible] sed. Vide Plin. l. 35 c. 15 & ea, quæ infra aonota[illegible] [illegible] dictione AMIANTUS Dictū putatur à Lumine quòd lumen coloribus tingendis præstet.

Aluminatus, ta tum: [στυπτηριώδης. Gall *Mixtionné d'alun* Ital. *Mescolato d'alume.* German Das von alaun ist/ oder mit alaun vermischt Hispan *Lo que tiene alumbre* Polon. *Halunowaty.* Vngar. *Timsos* Ang. *Mixed with alme.*] ut, Aqua aluminata, quæ traosit per venas aluminis, apud Plin. lib 31. c. 6. ¶ Aluminosus, idem Plin. lib. 31. cap 3.

Alumnus, Alumnari, Vide ALO.

Alus. symphytum petræum, Dioscorides.

Alusiæ, specus sacer in Thalamo Thuriæ monte, ab Allusio proximo amne cognominatus, ut scribit Lucius Ianus Parrhasius in Claudianum.

Aluta, pen. prod. Pellis mollior, & ad calceos, & ad cætera opera facienda concinnata. [[illegible]. Gall. *Peau delice & molle, dequoy on fait gans, bourses, esguillettes & telles choses.* Ital. *Pelle mollicina & delicata.* German. Linde vnnd weiche fäll / zart leder. Belg. [illegible] Hispan. *Piel ya ò cuero bien adobado, y curtido.* Polon. *Skora [illegible].* Vngar *Lagy bör, [illegible].* Angl. *Tawed leather.*] Cæsar Bell. Gall. 3: Pelles pro velis, alutæq; tenuiter confectæ. ¶ Sumitur etiam quandoque pro sacco, seu marsupio. Iuvenal. Appositam nigræ Lunam subtexit alutæ.

Alutamen, & Alutamentum, A veteribus dicebatur opus ex concinnatis pellibus factum.

Alutarius. Coriarius: hoc est, pellium & corrium cōcinnator. [βυρσοδέψης. Gall. *Megissier, qui accoustre & appareille telles peaux.* Ital. *Quelche acconcia tal pelli.* Germ. Ein Weißgärber/ ein Lederbereiter. Belg. [illegible] Hispan. *Capatero de obra prima y polida.* Pol. *Bialoskornik Garbarz.* Vng. *Szygyarto, Timár.* Ang. *A tawer of leather.*] Plaut. Hic alutarius credo. Propriè tamen Alutarii tenuiorum pellium dicuntur: Coriarii, crassiorum.

Alutatio, quid sit, docet his verbis Pli. l. 33. c. 4: Aurum qui quærunt, ante omnia segullum tollunt, Ita vocatur indicium. Alveus, ubi id est arenæq; lavantur: atque ex eo quod residit, cōjectura capitur, invenitur aliquando in summa tellure protinus summa fœlicitate. Alutationem vocant, si & auro ea tellus subest. Vide in hunc locum Hermolaum Barbarum.

Alvus [בטן κοιλία. Gall. *Le ventre.* Ital. *Ventre.* Hisp. Der Bauch. Belg. Buyck. Hisp. *Vientre.* Polon. *Żywoth, brzuc.* Vngar. *Has.* Ang. *The bellie.*] Ab eluendo propriè dicitur, qua sordes effluunt, sive eluuntur Plin lib. 20: Pepones qui vocantur, refrigerant maximè in cibo, & emolliunt alvum ¶ Quandoque ponitur pro ventre qui apparet. Colum lib. 8. Nisi obesam ingluvie, atq; distentam in pabulis alvum demerserit. ¶ Item pro excrementis alvi Cels. l. 2 c 6, de indiciis mortis: Alvus quoque varia, pestifera est. Plin. lib. 21. c. 18: Lilii radices è mulso potæ, inutilem sanguinem cum alvo trahunt. ¶ Item Alvus, ubi apes mellificant, qui & alveus. Varro: Si ex alvo minus frequentes exeunt. ¶ Interdum vas cavatum, ubi quid reponitur. Olim erat tàm masculinum quàm fœmininum, hodie tantùm fœminini generis. Virgil. In latus, inq; ferit curvam compagibus alvum. Accius in Annalibus teste Nonio, in masculino ponere potuit. Alvus quàm frigidissimus. Sic multi alii, teste Prisciano lib. 6. Sed nunc obsoletum est.

Alviuus, qui & lyentericus, κοιλιακός à Græcis dictus, quòd alvo languescat. [Gall. *Maladif de ventre, qui a le flux de sentre ou dissenterie.* Ital. *infermo di ventre.* German. Bauchsiech / oder der welchs vnnd kranckheit des bauchs hat. Hisp. *El que tiene camaras.* Polon. *Biegunke maiacy.* Vngar. *Has fáius, az kinek az hasa meg yön.* Angl. *Which is sicke of the flixe.*] Plin. lib. 21. c. 27: Viocapervinca, alvinis imposita, multùm prodesse dicitur.

Alypon, ἄλυπον Dioscoridi. Vulgò, *Turbit di Levante*: est herba subrubra, latis festucis, foliis minutis, flore nigro, radice betæ non absimili.

Alysson, ἄλυσσον Dioscoridi, Frutex ex caule tantùm & foliis minoribus à rubia distans: [Pol. *Konopka.* Vngar. *Vad kendö.*] ut tradit Plin lib. 24. c. 11. Nomen habet ab eo, quòd solo conspectu rabiem curare credatur. Quidam eandem putant esse cū ea quam hodie *Rubiam minorem* vocamus, alii eam esse malunt, quæ Cannabis agrestis dicitur.

A ante M

Am, Præpositio Græca quæ nisi apud vetustissimos extra compositionem non reperitur, significatq; circum. Cato separavit, quum dixit, Am terminum. Verùm quando componitur cum dictione incipiente ab a, e, i, u, interponitur b, euphoniæ causa: ut, Ambages, Ambio, Ambesus, Ambigo, Amburbium, Ambarvalis Ambustus. Si verò cū c, h, f, q, mutatur m in n: ut Ancisus, Anhelo, Anfractus, Anquiro. Cum p, remanet integra: ut Amputo. ¶ In notis antiquorum, AM. amicus. AM. N. amicus noster. AM P. amabilis persona. AMS. amicus. AVR. aurum vel Aurelius. AMN. amantissimus. AM NT. AMN. amicus noster amantissimus. AMPHTR amphitheatrum.

Ama. f. p. avis nocturna, quę & strix, eadē fortè quę vespertilio. ¶ Ama etiam dicitur vas, ad fundendum vinum accommodum.

Amabilis, Amabilitas, Amabiliter, Amabo, Vide AMO.

Amalthea, cornu, ἀμαλθείας κέρας, idem quod copiæ cornu. Vtimur quoties affatim omnia superesse significamus. Translatum à fabula quæ variè narratur apud Autores. Quidam ad hunc modum narrant: Rhea Iovem enixa metu Saturni patris liberos recens natos devorare soliti, infantem in Creta occuluit, nutriendum à duabus Nymphis, Adrastea & Ida Melissei filiabus. Hæ nutricaverunt illum lacte cujusdam capræ, cui nomen erat Amalthea, quam Iupiter jam adultus ob acceptū beneficium in sydera retulit. Hujus alterum cornu nymphis nutricibus dedit, videlicet officii præmium, hanc adjiciens facultatem, ut quicquid optassent, id illis ex eo cornu largiter suppullularetur. Ovid. lib. 5. Fast. paulò diversiùs fabulam narrat: Nais Amalthea Cretea nobilis Ida, &c. Aliter narrat Diod. Sicul. lib. 4 cap. 5. Rursum aliter lib 6 cap. 2. Vide Strab. lib. 10. Philostratus Dionem Sophistam appellat Amaltheæ cornu velut omni genere virtutum expolitum. Plutarchus irridens paradoxa Stoicorum, qui suo sapienti tribuunt universa, divitias, libertatem, sanitatem, & regnum Qui Stoicam, *inquit*, acceperit Amaltheam.

Amalthea & Amaltheum, Cicero vocat Attici Bibliothecam, propter variam & magnam bonorum librorum copiam, quasi dicas Copiæ cornu. Cic. ad Att. lib. 1. 8. & lib eodem epist. 1 [illegible] ad finem: Velim ad me scribas cujusmodi sit Ἀμαλθεῖον tuum, quo ornatu, qua τοποθεσίᾳ: & quæ poëmata, quasque historias de Ἀμαλθείᾳ habes, ad me mittas. & lib. 2. epist. 16

Amando cas, Aliò mando, ablego, aliquò mitto, removeo. [שלח *schillach.* ἀποπέμπω, ἀποστέλλω, [illegible]. Gall. *Envoyer hors de chez soy, envoyer quelque part.* Ital. *Mandare altrove.* German. Anderswohin senden / hinweg schicken. Hispan. *Embiar de si* Polon. *Odsyłam.* Vng. *Elkuldöm, [illegible].* Ang. *To send away.*] Cic. pro Rosc. Amandavit hunc sic ut esset in agro, ac tantummodo aleretur ad villam, utcommodis omnibus careret. Idem pro domo sua ad Pont. Me expulso, Catone amandato.

Amandatio, onis, f. relegatio, rejectio. [שלוח *schillūach.* ἀποπομπή, [illegible]. Gall *Envoyer hors de chez soy, esloignement de soy.* Ital. *Il mandare lontano.* German. Ein hinweg schickung. Hisp *Embiada de si.* Pol. *Odesłanie.* Vng. *Elkuldés kónetegre bocsátás.* Angl. *Sending away.*] Cicer. pro Ros. Tamenne hæc atteota vita & rusticana, relegatio atque amandatio appellabitur?

Amandatus, a, um Gell. l. 12. c 1 Neq; multò minor amandati ad nutricem aliam filii, quàm morte amissi oblivio est.

Amans, Amanter, Vide AMO.

Amanuenses, Dicti sunt servi, quorum opera & manu in scribendo perinde ac scribarum utimur. Hi & A manu dicuntur. [סופר *sopher.* ὑπογραφεύς. Gall *Clercs qui servent à escrire, Secretaires.* Ital. *Servi che s'adopravano à scrivere.* Germ Diener so man zum schreiben braucht/ Substituten Belg. Afscrijver/ Substituyt oft Notario. Hisp. *Lo que scriven lo que otro dize* Pol. *Pisarczyk, sługa od pisania, sekretarz.* Vngar *Vendég iró, iró deák.* Angl. *Clerkes which serveth in writting, secret[illegible].*] Sueton. in Ner. Ne dispensatoribus quidem aut amanuensibus exceptis. Vide in A. ¶ Alius est servus qui dicitur Ad manum.

Amaracinum, n. f. ἀμαράκινον, penult. corr. sive sampsuchinū. [σαμψύχινον. Polon. *Olejek majeranowy.* Vngar. *Majoránna olay.*] Oleum seu unguentum, quod fit ex amaraco ad excalefaciendos emolliendosque nervos, ut Plin. scribit lib. 21. Lucretius: . postesque superbos Vngit amaracino, & foribus miser oscula figit Et iterum. Sicut amaracini blandum stratæque liquorem. Hujus unguenti nobilissimus odor locum fecit proverbio: Nihil cum amaracino sui: quod Aulus Gellius: extremo lucubrationum suarum capite eleganter torquet in quosdam ingenio pinguiore homines, & à Musarum sacris alienos, qui elegantiores literas, quas non assequuntur, miro supercilio contemnunt.

Amaranthus, m. f. [ἀμάραντος. Ger. Sammetblum/ tausentschön] Herba est spicam veriùs habens, quàm florem, eamque purpuream, ab immortalitate nomen trahens: unde, Immortales amaranthi, nunquam enim marcessit. Fitque ab α privativa particula, & μαραίνομαι, siccor, tabesco. Plin. lib. 21. cap. 8: Amarantho non dubiè vincimur. ¶ Est autem non φλὸξ sive φλόγινος, Theophrasti (ut quidam censent) sed πορφύρεος potiùs, quam purpuream transtulit idem Plin. lib. 21. c. 11. cui φλὸξ flammea est. [Gall. *Passevelours* vocant. Vng. *Bár ony virag.*]

Amarus. a, um. [מר מרור *mar meriri.* πικρός. Gall. *Amer.* Ital. *Amaro.* Ger. & Belg. Bitter Hisp. *Amargo* Pol. *Gorzki.* Vngar. *Keserü.* Ang. *Bitter.*] Quod contrarium est dulci. Virg. 3 Eclog. . & falices carpetis amaras. Plin. Esse debet gustu amarum. ¶ Translatè pro aspero. Virgil. 11 Aeneid. Hostis amare quid increpitas? Cicer. Attic. Amariorem me fecit senectus. Plaut. in Pseud non sine proverbii specie ait dulce & amarum pro lætis & tristibus amans adolescens de epistola amicæ: Dulce amarumque unà nunc misces mihi. Idem in eadem fabula: Dulcia atq; amara apud te sum eloquutus omnia.

Amaresco, ere, Amarum fieri. [מרר *marar.* πικραίνεσθαι. Gal *Devenir amer.* Ital *Divenir amaro.* Germ. Bitter werden Hispan *Amargar.* Pol. *Gorzknać.* Vng. *Meg keserödöm.* Angl. *To waxe bitter.*] Palladius: Amygdalus si rodatur, amarescit.

Amarico, as, pen corr. Amarum: id est, asperum facio, & quasi exacerbo. [πικραίνω. Germ. Verbitteren.] Augustinus: Ipsi amaricaverunt Deū, qui peccando in eam ægritudinē devenerunt.

Ama-

Amarissimè. [Vngar. Igen keseruen, keseruessen.] Suet. in Tiberio: Accusavit per literas amarissimè congestis etiam probris.

Amaritudo, f. t. & Amaror pro eodem accipiuntur: nam significant insuavitatem & asperitatem illam, quam Græci [illegible] vocant. [illegible] Gall. *Amertume.* Ital. *Amaritudine.* Germ. Bitterkeit. Hispan. *Amargura* vocant. Polon. *Gorzkość.* Vngar. *Keserüség.* Ang. *Bitternesse.*] quum scilicet lingua adeò detergitur, ut etiam exasperetur. Hujusmodi enim sapores amaros vocari, docet Plato in Timæo, & post eum Gal. l. 1. de Fac. Sim. med. Virg. 2. Georg. At sapor indicium faciet manifestus, & ora Tristia tentantum sensu torquebit amaror. Plin. lib. 11. c. 37: Ideò tantam habent amaritudinem, ut à canibus non attingantur. ❡ De voce Amaror vide Gellium.

Amarities, ei, f. quidem quod amaror: & per translationem accipitur pro sollicitudine & dolore. Catul. Multa satis lusi: non est dea nescia nostri, Quæ dulcem curis miscet amaritiem.

Amarulentus, valde amarus: [[illegible] *meriri. πικρός.* Gall. *Fort amer, plein d'amertume.* Ital. *Pieno di amaritudine.* German. Heftig bitter. Belg. Bitterachtich. Hisp. *Amargo.* Pol. *Nagbitszy.* Vngar. *Igen keserü.* Angl. *Very bitter.*] ut succus amarulentus. Per metaphoram ponitur pro animi dolore in invidiam, aut malevolentiam exacerbato. Gellius: Amarulentus ubi in maledicentissimum conscriptis.

Amasius, ἐραστής, vel Amasia ἐρωμένη Qui vel quæ amat vel amatur [[illegible] *hogib.* Gall. *Amoureux.* Ital. *Innamorato.* German. Ein Buler oder die geliebt wirdt. Hispan. *Enamorado.* Pol. *Miłośnik.* Vngar. *Szeretö.* Ang. *A paramour, he or she that loveth or is loved.*] Gell. l. 19. c. 9: Audite ac discite, nostros quoque antiquiores poëtas amasios ac venerios fuisse.

Amasso, pro Amavero, scripsit Laberius & Plautus in Mil.

Amatio. Amator, Amatorius. V. de Amo.

Amaurosis. [ἀμαύρωσις. German. Dunckelheit der Augen.] Latinè dicitur oculorum obscuritas, quum sine ullo evidenti vitio & citra dolorem, visus obscuratur: quod solet contingere ex obstructione nervi visivi.

Ambactus ambactus apud Ennium, inquit Festus, lingua Gallica significat servum. Cæs. l. 6. Bell. Gal. Eorum ut quisque est genere copiisq; amplissimus, ita plurimos circum se ambactus, clientesq; habet.

Ambāges, pen. prod. Significat verborum circuitus. [[illegible] περιλογία. Gall. *Propos ambigus, ambageux.* Ital. *Giro di parole, ambage.* Germ. Umbschweiffende red. Belg. Ommeghenen ende opighreden. Hisp. *Los rodeos de palabras.* Polon. *Krażenie mowy, wokrętny, owalanie.* Vng. *Kerengö beszéd, se kerengö zés.* Ang. *A compasse of wordes, deceitfull speach.*] Virgil. lib. 2. Georg. non hic te carmine ficto Atq; per ambages & longa exorsa tenebo. Veteres quoque ambagio dixerunt, de quo nomine Varr. l. 6. de ling. Lat. Ambagio, inquit, dicta ab eo quod ambit orationem.

Ambagiosus, a, um, Quod abundat ambagibus. [[illegible] περίπλοκος. Gall. *Plein d' obscurité & ambiguité.* Ital. *Pieno di giri.* Germ. Das viel umbschweiffig ist. Hisp. *Lleno de rodeos.* Pol. *Wykrętny, nistaczny.* Vng. *Kerengös, Tekergözös.* Angl. *Full of conceits and wordes.*] Gel. l. Neq; præcepta dicunt, sed lubrica & ambagiosa conjectatione nitentes inter falsa & vera.

Ambarvalis hostia, ab ambiendis arvis dicta, victimæ genus erat quotannis pro frugibus sacrificari solitum. Solebāt enim hujusmodi hostiis, antequam cæderentur, arva lustrari. Virgil. Terque novas circum fœlix eat hostia fruges. Festus tamen ab ambo videtur compositionem deducere dicens: Ambarvales hostiæ appellabātur, quæ pro arvis à duobus fratribus sacrificabantur. Huic autem sacrificio præfecti erant sacerdotes numero XII à Romulo primùm instituti, quos Fratres arvales vocabant, de quibus latius suo loco.

Ambarum, Odoramenti genus est, quod ab Aetio, recentioribusq; Græcis ἄμβαρ appellatur, quod teste Ruell. lib. 1. cap. 27. vulgò *Ambragrisea* vocatur.

Ambedo, ambedis, ambedi, ambedere. ex Am & Edo: id est, circumedere. [[illegible] *achal.* περιτρώγω. Gall. *Manger & ronger tout autour.* Ital. *Roder o mangiar tutt' intorno.* Germ. Umbessen / zu ringe umb nagen. Hispan. *Comer en derredor.* Pol. *Ogladuię, ogryzuię.* Vng. *Körniül ragom, körö skörnyül eleszem.* Angl. *To eat about, to gnawe about.*] Plaut. in Merc. Suæ uxoris dotem ambedisse: oppido mihi illud videri mirum, ut una illæc capra Vxoris simiæ dotem ambederit.

Ambesus, a, um, Circumquaque esus. [[illegible] *nerchal.* περιβεβρωμένος. Gall. *Rongé tout à l' entour.* Ital. *Roduto tutt' intorno.* German. Umbgessen / umbnaget. Hisp. *Comido en derredor.* Pol. *Ogryzony ogledany.* Vngar. *Körös környül el rágattatott.* Ang. *Eaten on all partes.*] Virg. 3. Aeneid. Quàm vos dira fames, nostræq; injuria cædis Ambesas subigat malis absumere mensas. ❡ Legitur & Ambest, tertia persona ab Ambedo, quemadmodum Est ab edo. Reliqua tēpora & personæ regulariter per tertiam verborum declinationem inflectuntur.

Ambegni, à veteribus bos & vervex appellabantur, quum ad eorum utraq; latera agni in sacrificium ducebantur. Festus. Apud Varronem ambiegni est. Ambiegna bos, inquit, est circum quam aliæ hostiæ constituuntur.

Ambidentes, f. t. Oves dictæ à veteribus inveniuntur, quæ in utraq; mandibula habeant dentes. Hæ & bidentes dicuntur. Author Festus.

Ambidexter, m. f. qui ita læva manu utitur ut dextra. [[illegible] *isch itt'r jadh jemino.* ἀμφιδέξιος, ἢ ἀμφοτεροδέξιος. Gall. *Gaucher & dextrier.* Ital. *Dritto & mancino.* Germ. Der die lincke hand als die rechte braucht. Belg. Die de slincke hant gheliick die rechte can ghebruycken / Die slinck en rechts is. Hisp. *Diestro de entrambas las manos.* Pol. *Lewa prawa reky mający jednaką.* Vng. *Az ky mindkét kezével egyaránt.* Angl. *He which is alyke able of the left hand as of the right.*

Ambifariam, bifariam. [Polon. *Zobu stron.* Vng. *Két képpen.*] Apuleius in Apologia: Item Zenonem illum antiquum, Velia oriundum, qui primus omnium dictionem solertissimo artificio ambifariam dissolveret.

Ambigna, f. p. dicebatur ovis, quæ cùm geminos pareret, de ipsis sacrificabatur.

Ambigo, gis, pen. corr. ex am & ago, propriè significat circumago, circumdo. [[illegible] *sabib* περιάγω.] August. Quibus muris ambigere. Vnde & Ambactus, & Ambages. ❡ Item Ambigere est dubitare. [[illegible] *pun* [illegible] *meatah.* ἀμφισβητέω, διστάζω. Gall. *Estre en doute, estre en different.* Ital. *Dubitare, stare in dubio.* Germ. Zweiffelen / in einem zweiffel stehn. Belg. Twijfelen. Hisp. *Dudar.* Pol. *Wątpię, obracam.* Vngar. *Kételkedem.* Ang. *To bring about, to doubt.*] ❡ Interdum ponitur pro litigare, & controversiam movere, ἀμφισβητεῖν. Terent. in Heaut. Simo & Crito, vicini nostri Hic ambigunt de finibus me cepere arbitrum. ❡ Ambigendi naturam habere. Cic. 3. de Orat. Omnis igitur res eandem habet naturam ambigendi, de qua quæri, & disceptari potest. Hic Ambigendi videtur accipi passivè. Non enim res ambigit, sed ambigitur & controvertitur.

Ambigitur, impersonale, disceptatur. Cic. 3. Verr. Si de hæreditate ambigitur.

Ambiguus, a, um, Dubium, quod in ambas agi partes potest. [[illegible] *talui* [illegible] *mabhch.* ἀμφίβολος. Gall. *Ambigu, douteux.* Ital. *Ambiguo, dubio.* Germ. Zweiffelhafftig. Belg. Twijfelachtich. Hisp. *Cosa dudosa a dos partes.* Polon. *Wątpliwy.* Vng. *Kétséges.* Angl. *Ambiguouse, doubtsome.*] Lib. 1. ad Heren. Ex ambiguo controversia nascitur, quum scriptum duas sententias aut plureis significat hoc modo: Tullius meus hæres Terentiæ uxori XXV. pōdo vasorum argenteorum dato quæ volet. Post mortem ejus preciosa vasa, & cælata magnificè petit mulier. Filius se, quæ ipse vellet, in triginta pondo ei debere dicit. Constitutio est legitima ex ambiguo. ❡ Habet etiam ambiguus nonnunquam genitivum, quemadmodum & dubius. Corn. Tacit. l. 1: Tiberium anceps cura distrahere, vine militum servum sui coercere, an inanem crudelitatem tempore vanescere sineret, ambiguus pudoris, ac metus reputabat.

Ambiguitas, f. t. dubia, anceps & incerta verborum potestas. [[illegible] *mesuchah* [illegible] *machaloketh.* ἀμφιβολία. Gall. *Ambiguité, doute.* Ital. *Ambiguità, dubiosità.* Germ. Zweiffelung / oder zweiffelhafftigkeit. Hisp. *Aquella duda de ambas partes.* Pol. *Wątpliwość, rozność słowa.* Vngar. *Kétolköhés, kétségös beszéd.* Angl. *Ambiguitie, doubtfulnesse.*] Cic. de Invent. 1: Sed nobis ambiguitate nominis videntur errare. Ambiguitas nominis est, quod Aequivocationem vocamus.

Ambiguè adverbium. Dubiè. [ἀμφιβόλως. Gal. *Ambiguement, douteusement.* Ital. *Dubbiosamente.* Germ. Zweiffelhafftigklich. Belg. Twijfelachtelick. Hispan. *Dudosamente.* Pol. *Rozno, wątpliwie.* Vng. *Kétségösen.* Ang. *Di, obi somelie.*] Cic. 3. Academ. Siquid ambiguè dictum sit.

Ambio, bis, ambivi, vel ambii, ambitum, pen. prod. ex am, & Eo, is, permutatione e in t. & b interposita, Vndique ringo, circumeo, concludo. [[illegible] *sabab* [illegible] *hikkiph.* κυκλόω, περιβάλλω. Gall. *Environner.* Ital. *Girare.* German. Umbgehn / umbgeben. Belg. Rontom gaen / omvangen. Hisp. *Rodear y cercar.* Polon. *Okkrażam, obtaczam, obwodzam.* Vng. *Környül veröm, Item, Körösnöm szeretöm.* Ang. *To compasse, to go about, to envir one.*] Virgil. 6. Aeneid Quæ rapidus flammis ambit torrentibus amnis. Iulius Firmicus: Pompeii post tot triumphos ad Nili fluminis ripam cervices invictas & regias, & quas toties purpura triumphalis ambierat. ❡ Per translationem verò ambire ponitur pro blandiri, interpellare, περισσαίνειν, μνηστεύειν. Virgil. l. 4. quo nunc reginam ambire furentem Audeat affatu. ❡ Quoniam verò Romani, dum honores & magistratus quærerent, circumire singulos solebant, prensare dextras, rogareq; ut se suffragiis adjuvarēt: factum est ut Ambire capiatur pro honores quærere, σπουδαρχεῖν, φιλοτιμεῖσθαι. Cicer. 11. Phil. Quòd si comitia placet in senatu habere, petamus, ambiamus, tabula modò nova detur nobis, sicut populo data est. ❡ Interdum etiam significat simpliciter desiderare. Hiero. ad Damasum: Nihil aliud ambiunt, quàm ut authoritate cōmunionis nostræ fulti, treis hypostaseis cum antiquo sensu prædicent. August. libro 8. Confes. Quæso te, omnibus istis laboribus nostris quò ambimus pervenire, quid quærimus?

Ambitio, f. t. Circuitio. [[illegible] *mesab* περίοδος. Gall. *Environnement, ambition, appetit d' honneur.* Ital. *Aggirata, ambitione.* Germ. Umbgang oder umbgebung: *Item:* Ehrgeitzigkeit. Hispan. *Rodeo, Codicia de honras.* Pol. *Chciwość sławy.* Vngar. *Környül vénés.* Ang. *Going about, desire of honour, ambitione.*] Ambros. Sinus in quo Christus requiescit, nō corporis gremio preparatur, nec vestimentorū ambitione cōponitur, sed virtutū operatione colligitur. ❡ Sumitur & pro rerum magnarū, honorum & imperiorū scil. immoderata cupiditate [[illegible] *gaavah* [illegible] Vng. *Kevélység, kenélykenanság.*] Cic. 2. Tusc. Quid de nostris

ſtris ambitionibus, quid de cupiditate honorum loquar? Idem 1. Offic. Miſerrima eſt omnino ambitio, honorumq; cõtentio, φιλοτιμίαν Græci appellant. Ambitio etiam ſtudium conciliandæ gratiæ ſignificat. Cic. Ver. 4: Si abs te pater tuus iſtam rem alicujus amici rogatu, benignitate aut ambitione inductus petiiſſet &c. Idem ad Quint. Frat. præſertim quum mores ad nimiam lenitatem atq; ambitionem incubuerint. Et hinc ambitioſa decreta dicuntur, quæ ſunt in alicujus gratiam conceſſa, ab Vlpiano, L. 3. D. de minoribus.

Ambitioſus, Qui immoderatè appetit honores. [גבה לב gebah leb. φιλότιμος. Gall. ambitieux, qui brigue ou pourchaſſe honneur. Ital. Ambitioſo. Germ. Ehrgeitig/der nach ehren ſtellt. Belg. Eergierich. Hiſpan. Codicioſo de honras. Pol. Slawy pozadliwy, Slawy ſzukajacy. Vng. Tiztesseg kiuano, k..ily. Angl. Whiche deſyreth honnores greatly, ambitious.] Cic. in Saluſt. Si fortè fui in honoribus petendis nimis ambitioſus. Idem pro Flacco: Qui ita ambitioſus eſt, ut nos omnes quotidie perſalutet. ¶ Dicitur etiam ambitioſus, qui habitu, ſermone, vultu, denique modis omnibus miſericordiam captat. Quintil. libro 1: Non ſum ambitioſus in malis, nec lacrymarum cauſas augere volo: utinam eſſet ratio minuendi. Ovid. lib. 3. de Ponto: Sed tamen hoc factis adjunge prioribus unum, Pro noſtris ut ſis ambitioſa malis. ¶ In propria ſua ſignificatione ſignificat quod magni ambitus eſt, ſive multa ambiens. Plin. lib. 5. c. 15: Amnis amœnus, & quantum locorum ſitus patitur, ambitioſus.

Ambitiosē, Cic. ad Att. Petivit à me ut ejus orationem ne ambitioſe corrigerem. ¶ Ambitioſius. Idem in epiſt. fam. Quum in iſto genere multò etiam ambitioſiùs facere ſoleam, quàm honos meus & dignitas poſtulat.

Ambitor, ŏris, m. t. [Polon. Poſeł... Vng. Kéuano.] Lampridius in Alex. Severo: Ita & patronis authoribus damnatus ambitor eſt. De quodam loquitur, qui per ambitionem ad militiam aſpiraſſet.

Ambitūdo, ambitus. [περίοδος. Vng. Kerulés, kerengö.] Apuleius in Hermetis Aſclepio: Tempus autem quod definitur poteſt vel numero, vel alternatione, vel par alterius ambitudinem rediens æternum eſſe.

Ambitus, ta, tum, pen. prod. partic. Circumdatus. [κυκλούμενος. Pol. Obtoczon.] Ovid. 1. Metam. Juſſit & ambitæ circumdare littora terræ.

Ambitus, hujus, pen. corr. nomen, m. q. Propriè circuitus [סבוב ... περίοδος. Gall. Vn cercle, circuit ou tour. Ital. Giro. German. Umbgang/umbkreiß. Belg. Een ommeganc. Hiſpan. Rodeo. Pol. ... o'krażenie. Vngar. Kerengö, kerület. Angl. Compaſſing.] Cicer. de Univ. Quum ſe octo ambitus, confectis ſuis curſibus, ad idem caput retulerint. ¶ Ambitus ædium dicebatur locus inter ædificia relictus, pedum duorum & dimidiati: ab ambiendo dictus, quòd domũ ambiret, vel quòd per eum domus poſſet circũquaq; ambiri. Cic. in Top. Q. Scævola id eſſe ſolùm ambitus ædium dixit, quantum communis parietis tegendi cauſa tectum projiceretur. ¶ Et quoniam qui honores petebant, ſi virtuti aut meritu diffiderent, tribus circumire ſolebant, eaſq; aut largitionibus, aut pollicitis corrumpere, factũ eſt aut Ambitus ponatur pro crimine honoris malis artibus affectati: quod ſeveriſſimis apud Romanos legibus coercebatur. Cicer. 2. de Orat. Raro illud datur, ut poſſis libertatem ac benignitatem ab ambitu atque largitione ſejungere. Idem ad Quint. Fratr. Senatusconſultum factum eſt de ambitu in Afranii ſententiam. ¶ Capitur interdum pro captatione miſericordiæ, quum habitu, vultu, geſtu, & oratione, præſentium commiſerationem aucupamur. Quint. Si juvenis innocentiſſimus, Iudices, uti vellet ambitu triſtiſſimæ calamitatis, poterat allegare vobis amiſſam in oculis omnium cogitationum temeritatem: id eſt, miſericordiam captare ex commemoratione malorum. ¶ Eſt item Ambitus prolixior verborum circuitus ex colis: hoc eſt membris & commatibus conſtans. Græci περίοδον vocant. Cic. de Clar. Orat. Comprehenſio, & ambitus ille verborum, ſi ſic Periodon appellari placet. Idem in Orat. Arguti certique & circumſcripti verborum ambitus.

Amboth-ridion, ἀμβλωθρίδιον, Pharmacum abortum faciens.

Ambo, m. & n. ſ. & Ambæ, arum. Ex Græco ἄμφω videtur deductum, & nõ dicitur niſi de duobus, quæ præceſſerint. [שניהם ſchenehem. Gall. Tous deux enſemble. Ital. Amendue, l'vno & l'altro. German. Beydſampt. Hiſp. Dos juntos am...en numero. Pol. Obaiwa. Vng. Ketten. Angl. Both the two.] Plato & Ariſtoteles ambo Philoſophi. Terent. prol. And. Qui utramvis rectè norit ambas noverit. ¶ Vel cum hac dictione Duo: ut Vidi duos homines ambos mihi amicos. ¶ Vel quum de his loquimur, quæ tantummodò ſunt duo: ut, Perdidi ambos oculos, & ambas manus. Cicero 1. de Divin. Quorum amborum generum una ratio eſt. Ambabus manibus haurire, αὐτὴν ἀμφοτέραις, ſubaudi, χερσί. De iis dici conſuevit, qui ſummo conatu quippiam agunt. Itidem Ariſtoph. in Equitib. ¶ Accuſativum facit communiter ambos, ſed tamen reperitur etiam ambo in accuſativo, imitatione Græcorum: illi enim ἄμφω dicunt. Afranius in Pantaleo: Revocas non ambo ad prælium. Terent. And. Hem Charine ambo opportunè, vos volo. Maro Georg. 4. Verùm ubi ductores acie revocaveris ambo. Idem in Bucol. nam ſæpe ſenex ſpe carminis ambo Luſerat, Soſipater lib. 1.

Ambōnes, ἄμβωνες, ſive ἄμβωνες, Calycis genus. [Pol. wſielaka lupina. Vng. Ezues jaró pohár.] Vlpianus D. lib. 33. Tit. 7. libr. 13 Ambones calyces, trullæ: ubi tamen mendosè legitur ancones.

Ambrĭcēs, pen. cor. Sunt regulæ, quę tranſverſæ aſſeribus & tegulis interponuntur, ut inquit Feſtus. Vbi per aſſeres, cantherios etiam intelligimus. Imbrices verò tegulæ, quibus incurvis domus tegitur.

Ambrŏsĭa, [ἀμβροσία. German. Baſſitbuge et Belg. ...] Latinè immortalitas dicitur, ab α privativa, & βροτός, mortalis: vel quia mortales eam non comedunt, vel quia qui comederent, efficerentur immortales: ſed μ interponitur ob euphoniam. Fabulæ ferunt eſſe deorum cibum, nectarque potionem. Ex quo illud Martialis: Iuppiter ambroſia ſatur eſt, & nectare vivit. Cic. lib. 1. Tuſc. quæſt. Non enim Ambroſia deus, aut nectare, aut Iuventute pocula miniſtrante, lætari arbitror. ¶ Dioſcurides Ambroſiam ſcribit Romanis vocari Caprum ſylvaticum, aliis Botryn, aliis Apium ruſticum. Plinius herbam eſſe ſcribit odore non injucundo, vagi nominis, & circa varias herbas fluctuantem. ¶ Ambroſia alendus, proverbiali figura dicitur, qui eſt egregius & velut diis æquandus, quem ambroſia deorum cibo mereatur ali. Vſus eſt Cic. lib. 2. de Orat.

Ambrŏsĭus, ſia, ſium, adject. Pro immortali, divino, odorifero, fragranti. Virg. 1. Aeneid. Ambroſiæq; comæ divinum vertice odorem Spiravere.

Ambūbājæ [Germ. ...] Sunt (Porphyrione autore) mulieres vagæ, ac viles, quibus nomen ab ebrietate balbutientium verborum videtur eſſe inditum. Nonnulli Ambubaias, tibicinas Syriaca lingua putant dici. Horat. Ambubajarum collegia, &c.

Ambubēja, Herba eſt quam alii Ambugiam, alii Intubum agreſtem, & notiori nomine Cichorium appellant, [κιχώριον. German. Wegwarten/ Sonnenwirbel.]

Ambulācrum, Vide Ambulo.

Ambŭlo las, act. p. Eo, incedo, iter facio, inambulo deambulo. [הלך hal ch. βαδίζω, περιπατεῶ. Gall. Aller, cheminer, ſe pourmener. Ital. Andar, caminare paſſeggiare. German. Wandern/gehn/ſpatzieren. Belg. Wandelen. Hiſpan. Andar paſſearſe. Polon. Chodze. Vngar. Iarok. Ang. To go walk.] Cic. Attic. Si enim rectè ambulavit is, qui hanc epiſtolam tulit, in ipſum tuum diem incidit. Plin. lib. 10. cap. 66: Mures Aegyptii bipedes ambulant, ceu Alpini. ¶ Aliquando ambulare, eſt animi cauſa ſe exercere, περιπατεῖν. Plautus Abiit ambulatum: id eſt, Abiit ut ſe exerceat animi cauſa. Idem in Menæch. Convivę ambulant ante oſtium. ¶ Transfertur etiam ad alia: ut quum dicimus, Ambulare maria. Cic. 2 de Finib. Ambulant naves, Cato de Re ruſtic. Ambulans aves, Plin. lib. 10. c. 18. Ambulat hoc caput per omnes leges, Plin. lib. 10 c. 50. Hoc primum antiquis cœnarũ interdictis exceptum invenio jam lege C. Fannii. Et paulò poſt: Quod deinde caput tranſlatum per omnes leges ambulavit. Quaſi dicat, pervagatum eſt, utpote in legibus paſſim repetitum. ¶ Ambulari, paſſivum in 3. perſonis. Plin. lib. 23. c. 14. Si ſtatim bina ſtadia ambulentur. ¶ Hujus compoſita ſunt, Anteambulo, ante alios ambulo: à quo Anteambulones, προπομποί, dicti ſunt ſtipatores & ſatellites, qui honoris gratia comitãdo principem, ſolent præcedere. Suet. in Veſpaſ. Dum eum itidem per contumeliam anteambulonem ſcarres appellant. Martial. libr. 3: Sum comes ipſe tuus, tumidique anteambulo regis. Deambulo, vide alibi. Inambulo, ſpatior. Et propriè inambulare eſt Peripateticorum qui deambulantes diſputare conſueverunt. Obambulo, adverſus alios ambulo, & quaſi ambulanti oppono, aſcendo. Perambulo, per aliquid, ſive ad finẽ uſq; ambulo.

Ambŭlātĭo, f. t. [הליכה halichah. βάδισις, περίπατος. Gall. Aller, pourmenement. Ital. Spaſſegiamento. Germ. Wanderung/ ſpatzierung. Hiſp. Aquella obra de andar paſſeandoſe. Pol. Przechadzka. Vngar. Iaras. Angl. Walking going, pourmening.] ipſe actus eſt ambulandi. Cic. 5 de Finib. Conſtituimus inter nos, ut ambulationem pomeridianam conficeremus in Academia. ¶ Eſt & locus ad ambulandum, & idem quod ambulacrum. Vitruv. lib. 5. cap. 9: circa theatra ſunt porticus & ambulationes. Cic. ad Quintil. fratr. epiſt. 17: Sed tamen ei nihil reſtabat, præter balnearia, & deambulationem & aviarium.

Ambŭlātĭuncŭla diminutivum: [μικρὸς καὶ ὀλίγος περίπατος. Gall. Petit pourmenoir. Ital. Paſſeggiamento picciolo. German. Ein gängle. Hiſp. Pequenno lugar para ſe paſſear. Polon. Przechadzeczka. Vnger. Iar..ka panaſkalás. Angl. A litle walking, or pourmening place.] Cic. ad Cæl. Cum una mehercule ambulatiuncula, cumq; uno ſermone noſtro omneis fructus provinciæ non confero.

Ambŭlātŏr, m. t. Qui huc, & illuc ambulat. [הלך holech. περιπατητικός. Gall. Qui aime à ſe pourmener, vn courreur. Ital. Caminatore. Germ. Wandler/ſpatzierer. Hiſpan. El que anda como paſſeandoſe. Polon. Tułacz, wſzędybył. Vngar. Iáro, kurtolo. Ang. That walketh hither and thither, a runner.] Colum. l. 3. c. 8: Villicus (ut ait Cato) ambulator eſſe non debet.

Ambŭlātrix, ἡ περίδρομος, Cato c. 134: Ad cœnam ne quò eat, néve ambulatrix ſiet.

Ambŭlātōrĭus, a, um, quod ambulat, quodq; moveri poteſt. [περιπατητικός, μεταφορητός. Gall. Qui ou ſait marcher & aller çà & là. Ital. Paſſeggiante, che paſſeggia. German. Das geht/ſpatziert oder bewegt wirdt. Hiſp. Coſa para andar. Pol. Włoczący ... Vngar. Iárható. Angl. Which walketh, or is moved hither and thither.] Turris ambulatoria, quæ rotis & machinis admovebatur muris, ad urbes oppugnandas, ut ſcribit Vegetius. Hirt. de bel. Alex. Quæque partes urbis inferiores.

riores erāt, has altissimis turribus denorum tabulatorum munierant: præterea ambulatorias totidam tabulatorum confecerant: Plin. lib. 21. c. 14: Operculum à tergo esse ambulatoriū. ¶ Ambulatorius interdum ponitur pro Mutabilis apud Iurisconsultos: ut quum voluntatem testatoris dicunt esse ambulatoriam usque ad mortem. Vt Vlpianus D. l. 34. Tit. 4. l. 4. Ambulatoria enim est voluntas defuncti. usque ad vitę extremum exitum. ¶ Ambulatoria legis potestas. i. sub alternatione concepta. Paulus D. lib. 23. Tit 4. 10: Erit ergo potestas legis ambulatoria, quia dotalis fuit obligatio.

Ambŭlācrum, pen. prod. Est locus ad ambulandum, ubi cōmodè ambulari potest animi causa. [פרין rahib פתיח vkim פרוזדור aulk. περίπατος. Gall. Pourmenoir, galerie, lieu à se pourmener. Ital. Loggia, cortile. Ger. Ein ort da man spatziert, Spatzierplatz. Hisp. El lugar para se passea. Pol. Miesce do przechadzky. Vng. Sétáló hely. Angl. A walking place, a galerie.] Festus: Ambulacra, ambulationes. Plinius: Tam fora atq; gymnasia, & pro suis externa porticibus ambulacra miremur.

Ambŭlātĭlis, Adject. περιπατητικός. Hinc ambulatiles funduli, Vitruvio lib. 10. c. 13.

Ambūrbĭālĕ, vel Ambūrbĭum, Sacrificii genus erat, quo civitas lustrabatur: ita dictum, quòd victima, antequam immolaretur, urbem ambibat: vnde & ipsæ victimæ Amburbiales dictæ sunt, eadem forma, qua hostiæ ambarvales, quæ circum arva ducebantur, antequam cæderentur ut fruges fœliciùs provenirent.

Ambūro, pen. prod. act. t. Circumuro. [חרך charách. περιφλέγω. Gall. Brusler autour, demi brusler. Ital. Brusciar d' ogni parte. Ger. Rings umb anbrennen. Hisp. Quemar en derredor. Polon. Okolicznie opalam. Vng. Mindenfel öl el égetöm. Ang. To burne about.] Plaut. in Epid. Nam ille quidem Vulcani irati est filius: quaquà tangit, omne amburit.

Ambūstŭs, sta, stum, Circumustus, adustus, non planè combustus. [חרוך charúch. περικεκαυμένος. Gall. Bruslé autour, ou à demi. Ital. Abbrusciato d' intorno, scottato. Germ. Umgebrennt. Hisp. Quemado al derredor. Pol. Oppalony, nadpalony. Vnga. Mindenfelöl égött. Angl. Half burnt, burnt about.] Cic. pro Domo sua: Qui deniq; ambustas fortunarum mearum reliquias suas domos comportari juberent. Plin. lib. 10. c. 33: Hirundinum pulli ad cinerem ambusti multis morbis medentur.

Ambūstĭo, onis, verbale, f. t. [יקוד jekódh. περίκαυσις. Gall. Brusleure, eschaudure. Ital. Scottatura, arsura. Ger. Ein Brandt. Hispan. Quemadura al derredor. Polon. Opparzenie, oppalenie przypalenie. Vng. Elégés. Angl. Burning.] Plin. lib. 23. cap. 4: Myrteum oleum medetur eruptionibus, & ambustionibus.

Amĕcum, & Amecam, Pro amico & amica antiqui dicebant. Laberius: In lacu Averno mulierum fuisse amecabundam scripsit. hoc est, Amantem.

Amĕlēs angŭlŭs, ἀμελὴς γωνία: id est, neglectus angulus, de eo dicebatur, q supinis & oscitabundus desidêret, nihil bonarum rerum tentans. Ajunt in Libya locū esse, qui ἀμελὴς γωνία: hoc est, securus angulus vulgò dictus sit: ob id fortasse, quòd neglectus & incultus jaceret, scriptū reperitur & ἀμελοῦς γωνία: id est, negligētis angulus. Recensent Zenodotus & Hesychius.

Amellă, Herba quæ nascitur juxta Mellā Galliæ fluviū, à quo nomen accepit. Amellus flos ejus. Vide Serv. in illud Virgil. 4. Geor. Est etiā flos in pratis cui nomē Amello Fecēre agricolę.

Amen, [אמן. ἀμήν. Vngar. Amen, vgy légyen] Dictio Hebræa, verè aut veritas: particula ad confirmandum aliquid. Deuter. 27. 16: Respondebitq; vniversus populus אמן Amen: id est, verè vel veritas erit hoc. Aquila interpretatus est Fideliter. Septuaginta, Fiat, quòd ea quæ suprà dicta sunt, vera sint.

Amēns, tis, om. t. Qui à mente sua discessit, mente motus, de statu mentis dejectus. [משגע meschughghâh. ἄνους. Gall. Insensé, hors du sens, forcené. Ital. Furioso, pazzo. Germ. Unsinnig, taub. Hisp. Sin seso. Pol. Glupi, szalony, bezrozumny. Angl. Mad, wood.] Cicer. 1. de Fin. An me tam amentem putas, ut apud imperitos isto modo loquar? Quidam Dementem ab Amēte ita distinguūt, quòd Demens sit, qui non cogitat quid agat, aut loquatur: Amens, qui prorsus insanit.

Amēntātus, a, um, Vide AMENTUM.

Amēntĭă. [שגעון schigghghabón. ἄνοια. Gall. Forcenement. Ital. Pazzia. Germ. Unsinnigkeit. Hispan. La perdida del seso ò la locura. Polo. Glupstwo, szalenstwo. Vng. Esztelen, bolond. Ang. Madnesse, woodnesse.] Ter. in And. Cur meam senectutem solicito hujus amentia? Cic. 3. Tusc. Nec minùs illud acutè, quod animi affectionem lumine mentis carentem nominaverunt amentiam, eandemq; dementiam.

Amēntum, n. s. Omne ligamen, veluti lorum quo media hasta religatur, ur jaci longiùs possit [עבות habóth, מיתר methár. ἀγκύλη, ὄχανον ἅμμα. Gall. Lien, corroye, comme dequoy on lie vn fouet, ou vn dard pour le ietter plus roide. Ital. Ogni sorte di legame. Germ. Ein jedes Band, ein Riem. Hispan. Amiento para tirar. Pol. Rzemień, ujęcie, jwiczy albo jnicy. Vngar. Ideg. Angl. A loope, a thong.] Silius lib. 14: hasta juvatur amento. ¶ Hinc Amentaræ soleæ, & Amentata jacula dicuntur. Cicero de Orator. Amentatas hastas ab alio accipere, easq; Oratoris viribus lacertisq; torquere metaphoricè dixit pro argumentis aliūde petitis, quasi telis, quibus utatur orator. ¶ Et Amentare apud Lucanum pro jacere, aut circundare, aut amento munire: jaculum amentavit habena. Videtur autem Amentum propriè ea ligamina significare, quæ infra mentem pertinent & pileū retinent, quæ dicuntur etiam offendires, quòd se mutuò offenderent, & convenirent: ita ut metaphora quadam, vel potiùs Synecdoche ad cætera ligaminum genera translatum sit. ¶ Amentum etiam cachryn roboris significat: Ruell. li. 1. c. 86. Hermol. in Plin. lib. 16. c. 8.

Amenia, Colum semen ulmi. Plin. Gamariam vocat.

Amĕrimnŏn. [ἀμέριμνον. Gal. Ioubarbe. Ital. Sempre viva. Germ. Hauswurtz. Hisp. Yerva puntera.] Herba est quæ alio nomine Aizoon majus appellatur. Author est Plin. l. 25. c. 23: Nomen habet ab eo quòd curam & solicitudinem levare putetur. ἀμέριμνος enim idem est quod solicitudinis expers.

Amĕrīnă, Species est salicis arboris, quę & Sabina appellatur. Plin. l. 24. c. 9: Amerinæ nigræ semen cum spuma argenti pari pondere psilothrum est.

Amĕs, amitis, m. t. [Germ. Stachel die man braucht den Garn damit auffzuspannen. Belg. Vogelers stock, oft garenstock. Pol. Tieszpiasznicza, lepem obwoczona. Vng. Madarász pózna. Ang. A perche for an halk.] Pertica aucupalis. Hor. in Epodo: Aut amite levi rara tendit retia. Pallad. l. 9. c. 12: Nunc in amitibus apparet aucupium noctuæ. Vide AMIS.

Amĕthystŭs. [אחלמה achlámah. ἀμέθυστος. German. Ein Amethyst: ist ein Edelgestein, bleich, hat vil farb. Belg. Amethist.] Gemma est diluto violæ colore, fulgore purpurę nō prorsus igneo, sed in vini colorem desinente: ita dicta ab α privativo, & verbo μεθύω, quod est inebrior: sive quòd ebrietati credatur resistere, ut Aristoteli cum Magis convenit: sive (ut Plinio placet) quòd usq; ad vini colorem accedens, prius quàm eum degustet, in violam desinat. Plin. lib. 37. cap. 9. quinque enumerat amethysti species, ex quibus palmam tribuit Indico. ¶ Amethystus quoque à nonnullis vocatur uvæ quædam species, virium tam infirmarum, ut nullo modo inebriet: unde Plin. l. 14. c. 2. eam sua ætate Inertitulam appellatam fuisse testatur. ¶ Ab Amethystus fit adjectivum Amethystinus, a, um, quod ex Amethysto constat, aut quod amethysti colorem refert. ¶ Item Amethystinatus, amethystino colore ornatus, sicut purpuratum dicimus veste purpurea exornatum. Marc. lib. 2. Hic quem videtis gregibus vagis lentum, Amethystinatus media qui secat septa.

Amĕthystĭzūntēs carbunculi, ἀμεθυστίζοντες ἄνθρακες, Optimum carbunculi genus, cujus extremus igniculus in Amethysti violam exit. Plin. l. 37. c. 7.

Amĭa, Piscis est Pelamidi similis, cujus incrementum singulis diebus intelligitur. Plin. l. 9. c. 15.

Amĭantŭs, ἀμίαντος, Lapis est friabilis in modum lanæ, alumini scissili adeò similis, ut pro eo à Seplasiariis supponatur. Vulgus Gallorum vocat Alumen plumeum, falsò existimans speciem esse aluminis. Ex hoc lapide tenuiores conficiunt ellychnia, propterea quòd ab igne non consumatur. Texitur quoque in vestes & mappas, quæ sordidatæ, igni purgantur. Differentur ab alumine scissili: quòd hoc aquæ innatet: amiantus autem mergatur. Gustu quoque dignoscitur: nam alumen scissile substātiæ tenuitate linguam mordicat, & tandem exulcerat; amiantus verò acrimoniæ omnis, mordacitatisque expers est. Ad hæc, Amiantus in ignem conjectus, perpetuò durat: alumen autem liquescit, bullasq; excitat.

Amĭcīnum, penul. prod. n. s. Vtris pediculus, ex quo vinum diffunditur. Festus.

Amĭcĭo, cis, pen. cor. Præteritum amicui & amixi, amictum, vestio, operio, &c. [עטה hatah. ἀμπίσχω. περιβάλλω. Gall. Vestir, affubler. Ital. Vestire. Germ. Bekleiden, anthun. Belg. Bekleeden. Hispan. Vestir. Pol. Okrywam, odziewam. Vng. Föl öltözöm, beöltözöm. Angl. To cloth.] Brutus in laudatione Appii Claudii: Quæ te tota prætexta amicuit. Varro aliter: Sceleris magister amixit. Vide Diomed. l. 1. Horatius: piper & quicquid chartis amicitur ineptis. Suet. in Vespas. Dum salutabatur, & calciabat ipse sese & amiciebat. Veteres amicibor dixerunt pro amiciar. Plautus: Subnixus alis me inserā, atq; amicibor gloriosè.

Amĭctōrĭum, n. s. Vestimentū puellare, cādidū, & subtilissimū, ex lino: [מעטפת mahatophâh כתנת בד chetóneth badh תעיף thahiph. ἀμπεχόνιον. Gall. Vn habit de fin lin seruant aux filles. Ital. Boccassino. Germ. Ein rein weiss vberkleid der Töchtern. Hispan. Vestidura de lino. Polon. Bialle odzenie panienskie, albo chustnocha. Vngar. Rokolia. Angl. A rayle for a woman.] de quo Martial. in distichis: Mammosas metuo, teneræ me trade puellæ, Vt possint niveo pectore lina frui.

Amĭctŭs, cta, ctum, particip. Idem quod vestitus. [עטוי hotih. ἀμφιεσμένος. Gall. Vestu, couvert. Ital. Vestito. Germ. Bekleidet, angethan. Hisp. Vestido. Pol. Odziany, przyobleczony. Vng. Felöltözteött. Ang. Cladde, clothed.] Cic. 2. Philip. Sedebat in rostris collega tuus amictus toga purpurea in sella aurea coronatus.

Amĭctŭs, us, m. q. [מעטה mahateh. ἐφεστρίς περιβολή, ἐπίβλημα, ἀμπεχόνη. Gall. Vestiment, habit. Ital. Sopravueste. Ger. Kleidung, vberkleid. Hisp. Vestidura. Pol. Odzienie, wierzchnia suknia. Vng. Ruha, öltözet. Angl. An clothing.] Vestis quæ supponitur aliis vestibus, quasi pallium. Cic. 1. Tusc. Mihi amictui est Scythicum tegmen. Tibullus: Frustra jam vestes, frustra mutantur amictus. ¶ Proverbiali figura dixit Catullus: Contra nos tela ista tua evitamus amictu: id est, facilè pepellimus, non secus quàm muscarum insultus.

Amĭcŭlum, n. s. Genus vestimenti, authore Festo: à circumiectu

dictum

...ctum. [... Gall. *Manteau.* Ital. *Manto.* Germ. Ein tuch das man vber andere anlegt. Hisp. *Cierta vestidura.* Pol. *Meták, plaszcz.* Vng. *Subicza, mente.* Angl. *A cloake.*] Cic. 2. de Divin. Visus est in somnis amicæ esse amictus amiculo. Valer. ... Detracto etiam Iovi Olympiaco magni ponderis aureo amiculo: iniectoque ei laneo pallio. ¶ Inde Amiculatus, amiculo indutus. Solinus cap. 65: Pars nudi, pars obscœna tantùm amiculati.

Amica, æ, f. p. Quã quis amat inhonestè. [... *rabiáh.* ἐρωμένη. Gall. *Amie, amoureuse.* Ital. *Amica, amorosa.* German. Ein Bul. Belg. Een boel/ een vrijster. Hisp. *Amiga.* Pol. *Gamratka.* Hispan. *Szerető.* Ang. *Alemmand.*] Horat. epist. 1: Vt nox longa quib. mentitur amica, diesq;. Terent. in Andr. Sive ista uxor, sive amica est, gravida è Pamphilo est.

Amicula, diminutivum ab amica. [τὸ ἑταιρίδιον. Gal. *Amiette petite amie.* Ital. *Amichetta.* Germ. Ein Bule. Hispan. *Pequenna amiga.* Polon. *Miłośnicka.* Vng. *Szeretőcske.* Ang. *A litle lemmande.*] Pli. Miseraceti à epistolas Romã, ad amiculã quãdã. Suet. in Calig. Quoties uxoris vel amiculæ collum exoscularetur.

Amicus, substantivum, Benevolus, necessarius, qui honesto amore aliquem complectitur, & indissolubili familiaritatis iure ei est conjunctus. Eius contrarium est Inimicus. [אוהב *ohéb.* ... *rehib.* φίλος. Gall. *Ami.* Ital. *Amico.* German. Ein Freund. Belg. Een Vriendt. Hisp. *Amigo.* Polon. *Przyiaciel.* Vng. *Barátom.* Ang. *A friend.*] Paul. Iurisc. Amicos appellare debemus, non levi notitia conjunctos, sed quibus fuerint iura cum patrefamilias, honestis familiaritatis quæsita rationibus. Interest autẽ inter amicum & amatorem: quòd amator venereè amat ad tempus: amicus verò honestè & in perpetuum. Deniq; ut Donatus tradit: Amicum, animi est: Amator corporis. Cic. 5. Verr. Poteristne Alba tuus antiquissimus non solùm amicus, verumetiam amator absolvere? ¶ Mores amici noveris, non oderis, φίλου τρόπους γίνωσκε, μισήσῃς δὲ μή. Porphyrion in Horat. hũc versum proverbialem fuisse ait: quo admonemur, in amicorum moribus quædam vitia dissimulanda sic, ut intelligantur quidem, sed tamen tolerentur, ne severior & oculatior in observandis amici malis subvertas amicitiam. ¶ Amicorum communia omnia, κοινὰ τὰ τῶν φίλων πάντα. Ex hoc proverbio Socrates colligebat, omnia bonorũ esse virorũ non secus quàm deorum. Deorum *inquit*, sunt omnia. Boni viri deorum sunt amici: & amicorum inter se communia sunt omnia. Bonorum igitur virorum sunt omnia. Refertur apud Euripid. in Oreste in Phœnic. & in Andromacha: Apud Terent. in Adelph. apud Cic. 1. Offic. & 1. de Leg. Citatur ab Aristot. lib. Moral. 8. & à Plat. de Leg. 5. ¶ Amicus certus in re incerta cernitur. M. Tull. in Lel. Senarium hunc ex Ennio citat proverbij specie. Quo significatum est amici fidem in rebus adversis explorari. ¶ Nihil homini amico opportuno amicius. Gratissimum officium quod præstatur in tempore: contrà intempestivum officium plerunque molestum esse solet. ¶ Viri infortunati procul amici, ἀνδρὸς κακῶς πράσσοντος ἐκποδὼν φίλοι. Parœmia notat mores amicorum vulgarium, qui hirundinum ritu, pro ratione temporum advolant ac devolant. Advolant, ubi res secundæ: devolant, ingruente rerum tempestate. ¶ Felicitas multos habet amicos, εὐτυχία πολύφιλος. Notior est sententia, quàm ut requirat interpretem. ¶ Amicus magis necessarius quàm ignis & aqua, ἀναγκαιότερος πυρὸς καὶ ὕδατος ὁ φίλος. Hyperbole proverbialis, admonens neminem esse tàm divitem aut potentem, quin opus habeat amicorũ officiis. Ob idipsum Latini amicos necessarios vocant, ut amicitiam necessitudinem. Cic. hoc ad alludens ait in Lel. Hodieq; vulgus indoctum habet in ore quod est verissimum: Tolerabilius vivi sine pecunia quàm sine amicis. Novos parans amicos, ne obliviscere veterum, νέους φίλους ποιῶν, λήθου τῶν παλαιῶν μὴ ἐπιλανθάνου. Torqueri potest & ad mutua studia, ad quæ convenit nonnunquam respicere, etiam posteaquã diversæ te addixeris disciplinæ. Hermol. Barbar. in epist. quadam ad Picum Mirand. ¶ Mendico ne parentes quidem amici. Πτωχοῦ φίλοι οὐδ' οἱ γεννήτορες. Divitiæ conciliant amicos: paupertas nec illos habet amicos quos natura conjunxit. ¶ Vnus Deus, & plures amici, Εἷς θεός, καὶ πολλοὶ φίλοι. Hesiodo tamen non probatur πολυφιλία, neq; rursum ἀφιλία. ¶ Amicos tragœdos æmulatur, τοὺς ἑταίρους τραγῳδοὺς ἀγωνιᾷ, Suidas è Didymo citat, addẽs dici solitum de iis, qui sese accommodarent, & morum severitatem sumerent, ad æmulationem aliorum. Sumptum ab histrionibus. ¶ Amico amicus. Apollodorus in Phormione sic legit: φίλος ἐστὶ φίλων τοὺς φίλους. Sic Aristoph. apud Athenæum. Quadrabit in eos qui nullum officium refugiunt, modò gratum faciant amicis. ¶ Lingua amicus, ἀπὸ γλώττης φίλος, qui verbis ostendit, non re præstat beneficium. Aut qui non amat ex animo, sed benevolentiam oratione præ se fert. ¶ Cum amico non certandum æmulatione, Cum amico non certandum invidia, Cum amico & bene merito non est suscipiendum certamen, ne quid obscuretur amicitia propter æmulationem hujusmodi comitem contentionem. Id innuit Homer. in Odyss. θ: τίς ἂν φιλέοντι μάχοιτο: id est, - quis nanque benigno cum hospite pugnet? ¶ Pereant amici, dum unà inimici intereant. Versiculus refertur à Cic. in Orat. pro Deiotaro ut proverbio jactatus. Conveniet in illos, qui nec inimicis parcunt, nec amicis, modò quod impensè cupiunt, assequantur. Versus autem est immanis: cum humanitatis sit & inimicos multos sinere, ne lædat amicos. ¶ Neq; nullis sis amicus, neq; multis. Carmen illud Hesiodi, sicut & alia pleraq;, cessit in proverbium: Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι: id est, Nec multis, aut nec nulli dicaris amicus. Arist. lib. Moral. 9. tanquam proverbio jactatum citat, quòd prorsum citra ullius amici consuetudinem vivere, ferinum atq; injucundum esse videatur: rursum nec vehementer amare possumus simul multos, nec plucibus morem gerere. Diversa tamen sentit Cic. in Lelio, & Plutarch in Comment. περὶ πολυφιλίας. ¶ Vbi amici, ibi opes. Plaut. in Truculento: Verum est verbum, quod memoratur: Vbi amici, ibidẽ opes. Citatur & à Fabio proverbij vice, lib. Orator. Inst. 5. Sensus est, potiores esse amicos quàm pecuniam, & ad vitæ præsidium plus habere momenti amicos citra pecuniam, quàm absque amicis opes. Valeat amicus cum inimico, - ἐρρέτω φίλος σὺν ἐχθρῷ. Quadrat in eos qui toti ad se spectant, nec amici magis quàm inimici rationem habent, cujusmodi fertur Timon ille Misanthropos. ¶ Vsque ad ara amicus, μέχρι τοῦ βωμοῦ φίλος εἰμί. Hoc respondit Pericles amico cuipiam, qui eum rogaverat, ut in causa quadam falsam dejeraret. Admonet Adagium nonnunquam quo consulamus amicorum commodis, eorumq; voluntati morem geramus, fas videri paululùm à recto deflectere: verùm eatenus, ne propter hominem amicum numinis voluntatem violemus. Gell. Noct. Attic. libro 1. cap. 3. & Plut. in libello, περὶ δυσωπίας. ¶ Verbo tenus amicus, In eum qui simulat oratione benevolentiam, cæterùm longè diversa parans in animo, quadrabit illud ex Homer. Odyss. σ: θέλγε δ' ἔπεσσι μειλιχίοισι, νόος δέ οἱ ἄλλα μενοίνα: id est, - animum premollibus isti Lenibat dictis, at mens diversa parabat. ¶ Amicus, si cum re inanimata jungatur, significat utile, vel gratum. ut, Amicus pratis humor, Amica frugibus æstas. Virg. 2. Æneid. - tacitæ per amica silentia Lunæ. Vbi Servius: Sibi grata. Amica quies, hoc est, Grata, jucunda, placida. Ovidius. Amicior, comparat. Amicissimus, superlat.

Amicus, ca, cum, adiectivum, Benevolus, amicitia conjunctus. [אוהב *ohub* ידיד *jedidh* ... *réah.* φίλος. Gall. *Ami par amitié, agreable.* Ital. *Cosa ligata in amicitia.* Ger. lieb/ angenem/ mit freundschafft verbunden. Belg. Angenaem/ lief/ weert. Hisp. *Cosa amiga ò amigable.* Pol. *Stowarzyszony przez przyjazn.* Vng. *Ioakaróm, barátom.* Ang. *Freindfull.*] Cicero Attic. Mihi nemo est nec amicior, nec jucundior, nec charior Attica. Idem ad Quint. Fratr. Prætores habemus amicissimos. ¶ Iunctum cum re inanimata, significat utile, sive gratum: ut, Amicus patris humor, Amica frugibus æstas, Amicum plantis sydus. ¶ Si tibi amicum, nec mihi inimicum, Plato in Theeteto: ἀλλ' εἰ οὕτως Θεόδωρε σοὶ φίλον, οὐδ' ἐμοὶ ἐχθρόν, φασὶν παροιμιαζόμενοι: id est, si istud tibi amicũ, Theodote, nec mihi est inimicum. Vsus erit, quoties alienæ obsequimur voluntati.

Amiculus Diminutivũ ab Amicus. [Gal. *Petit ami.* Ital. *Amichetto.* Germ. Ein Freundlin. Hisp. *Pequenno amigo.* Pol. *Przyiaciełek.* Vnga. *Baratocskám.* Ang. *A litle le freind.*] Cic. 5. Verr. Decimus amiculus meus. Hor. in epist. Disce docendus adhuc quæ censet Amiculus, Amiculus dulcis, Catullus.

Amicè, adverbium, Benevolè, cum amore & benevolentia. [... *beahabah.* φιλικῶς, φιλοφρόνως. Gall. *En ami, amiable-ment.* Ital. *Amichevolmente.* Ger. Freundtlich. Belg. Vriendtelic. Hispan. *Amigablemente.* Vngar. *Barát szeretettel.* Ang. *Freindlie amiablie.*] Cic. in Lælio: Qui mihi tantum tribui dicis quantum ego nec agnosco, nec postulo, facis amicè. Idem de Finib. 1: Quos tu paulò antè, cùm memoriter, tùm etiam erga nos amicè, & benevolè collegisti. ¶ Amiciter adverb. pro Amicè. Plaut. Pers. Quia meo amico amiciter hanc commodicatis copiam Danunt, *&c.*

Amicabilis, le. [φίλιος. Gall. *D'ami, amiablement fait.* Ital. *Conveniente ad amico.* Germ. Das zur Freundschafft gehört. Hispan. *Cosa digna de amigo.* Polon. *Przyiaźni należący.* Vng. *Barátsághoz illendő.* Ang. *Pertening to a freind.*] Plaut. Mil. Vos modò porrò ut occepistis, operam date amicabilem: hoc est, quam dare debet amicus.

Amicarius, ab amica amicarius, amicosus, ut à charta, chartarius, chartosus, à lactuca, lactuarius, lactuosus, & culcitra, culcitrarius, culcitrosus. Diomedes Gramm. l. 1. [Vng. *Szerető.*]

Amico, as, are: Concilio, propitium reddo. [... *haihar.* φιλοποιέω, φιλόω. Gall. *Faire ami.* Ital. *Faire amico.* Ger. Freundt machen. Hisp. *Hazer amigo.* Pol. *Iednam, przyiaźn ci nie.* Vngar. *Meg barátkoztatom, bikelitöm.* Angl. *To make freind full or amiable.*] Stat. 3. Theb. At prior Aeclides solita prece numen amicat.

Amicitia, æ, f. p. Familiaris necessitudo, benevolentiæ conjunctio: [אהבה *ahabah* ידידות *jedhidhúth.* φιλία. Gall. *Amitié.* Angl. *Amicitia, amistà.* Ger. Freundtschafft. Belg. Vriendtschap. Hisp. *Amistad.* Polon. *Przyiaciełstwo miłość.* Vng. *Barátság.* Angl. *Freindshipe, amitie.*] ab Amicus, est studiorum omnium voluntatumq; cõsensus. Cic. in Lel. Est autem amicitia nihil aliud, nisi omnium divinarum, humanarumq; rerum cum benevolentia & charitate summa consensio. Eius contrarium est Inimicitia. Ennius: Amicitiam atque inimicitiam in fronte promptam gero. Sed in frequentiore usu inimicitiæ dicuntur plurali cantùm numero. ¶ Ollæ amicitia, χύτρας φιλία: & Fervet olla, vivit amicitia, ζῇ χύτρα, ζῇ φιλία, in amicos istos vulgares quadrabit, quos patina, non benevolentia conciliat. ¶ Amicitiæ personam detrahere, τὸ προσωπεῖον ἀφελεῖν τῆς φιλίας dicimur, quum aperte quæ sentimus animo, tùm facimus, tùm loquimur apud

pud amicos, & quicquid in pectore clausum est, id prae nobis ferimus. Vultus enim ab animo discrepans, persona verius est quàm vultus. ¶ Amicitia stabilium, felicitas temperantium, Aristot. Moral. Eadem. 7: Οἶδ' ὡς λέγει ἡ φιλία τῶν βεβαίων, ὥσπερ ἡ εὐδαιμονία τῶν αὐταρκῶν. Quo admonemur, Amicitiam quidem virtute (quae sola est stabilis, fortunaeq; ludibriis non obnoxia) conciliari oportere: felicitatem verò hominis non in facultatibus sitam esse (quae cupiditatem animi non explent, sed irritant) verùm in hoc ut suam quisque fortunam boni consulet. ¶ Amicitias immortales, inimicitias mortales esse oportet: T. Livius vice proverbii sumi refert lib. 10. de bell. Maced. & Asiatico. ¶ Multas amicitias silentium diremit: πολλὰς φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσε. Admonet adagium assiduo convictu ac frequentibus alloquiis necessitudines ali, intermissione & absentia dissolvi. Meminit hujus adagii Arist. lib. Moral. 8.

Amila, flos apud Graecos authores, aliqui authumant esse Anthemidis: id est, chamemilae.

Amĭnaeum, Genus vitis: unde Aminaea uva, & Aminaeae vites. Virgil. Sunt & aminaeae vites firmissima vina. A' regione autem ita vocabantur: & Aminaei fuerunt, ubi nunc Falernum est, ut Macrobius testatur. Quod facit ut miser Servium tantú Grammaticum scripsisse Aminaeum dictum quasi sine minio: hoc est, sine rubore, quoniam natura album est. Alii Ammineum scribunt: geminato m, pen corr. Vnde & versum Virgilii suprà citatum sic restituerunt: Sunt etiam Ammineae vites, &c. Et ita est. Nam sine diphthongo esse scribendam penultimam etiam Beroaldus ex Ausonii versu in Columellam demonstrat: Solus qui Chium miscet & Ammineum.

Amistides lapis est, quē qui secū gestaverit, inebriari nō poterit.

Amis, itis, est lignum bifurcatum, per quod venatores expandunt retia, ad capiendas feras.

Ămĭtă, penult. corr. f. p. Theop. patris mei soror, quasi à me tertia sit, atque avia videri possit, vel quia à patre meo amata est. [πατράδελφη, ἡ πρὸς πατρὸς θεία. Gall. Tante du costé du pere. Ital. Zia. Germ. Des Vatters Schwister. Belg. Des Vaters suster. Hisp. La tia, hermana de mi padre. Pol. Ciotka. Vngar Atyám nenye. Angl. The fathers sister.] Nam plures sorores à fratribus, quàm fratres diligi solent, propter dissimilitudinem personarum, quae ideo minus dissentionis habent, quo minus aemulationis. Major amita dicebatur, avi & aviae amita, sicut & Major avunculus, avi & aviae avunculus. Livius: Adolescens inde se ad Ebutiam amitam contulit.

Ămĭcīnī. penult. prod. m. f. authore Nonio, dicuntur ii, quorū alter ex fratre, alter ex sorore est genitus [οἱ ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἀδελφῆς ἀνεψιοί. Gall. Cousins germains, les fils du frere & de la sœur. Ital. Figliuoli di fratelli & sorelle, cugini germani. German. Geschwistrten kinder auff beyden seyten. Belg. Gesuster kinderen van eene Broeder ende suster. Hisp. Primos hijos de hermanos. Polon. Dzieci rodzonego brata y siostry. Vngar Két atyafiak, kinek egyik az bátyámtul mássik az néném tul születék. Ang. Brother and systers sonnes.] Duorum autem fratrum filii patrueles, sororum verò liberi Consobrini appellantur.

Ămitto, Dimitto, seu permitto. [ἀφίημι. Germ. Hinschicken/ gehen lassen.] Terent. Heaut. Nam si semel tuū animū intellexit, Priùs proditurū te tuā vitam & priùs pecuniam omnem, quàm abs te amitti filium, Hui &c. Sic Plaut. in Cap. ¶ Item amittere, significat perdere, & jacturam facere. [אבד ibbedh. ἀποβάλλω. Gall. Perdre. Ital. Perdere. Germ. Verlieren. Hisp. Perder. Pol. Tracę, gubię. Vng. Elvesztöm. Ang. To lese, to lose.] Salust. Iāpridem equidem nos vera rerum vocabula amisimus, quia bona aliena largiri liberalitas: malarum rerum audacia, fortitudo vocatur. ¶ Item ignoscere. Idem in Eunucho: Vnam hanc noxam amitte, si aliam admisero unquam, occidito. ¶ Itē adimere. Plautus in Asin. Cur ergo minitaris te tibi vitam esse amissurum.

Ămissĭo, Verbale, f. t. ἀποβολή, Rei alicujus privatio, & jactura. Cic. 3. de Finib. Amissio sensuū. Et in Pisonem: Amissio dignitatis. Ibidem: Oppidorum turpis amissio.

Ămmī, ioe, ἄμμι Dioscoridi. Herba est caule rotundo, fruticulis multis & exiguis, folio oblongo, angusto, per ambitum incisuris diviso, flore parvo & candido, umbella anethi, semine multo, exiliore quàm cuminum, gustu origanum prae se ferente, acri nimirum & subamaro, radice candida & capillosa, à nonnullis pipercula dicitur. Apud Plin. lib. 20. cap. ult. legitur genitivus Ammii, tāquā à nominativo Ammiū: Anethi, inquit, & foeniculi seminis, & anisi & ammii. Officinis vocatur Ameos.

Ammochrysus, Gemmae nomē, ἀμμόχρυσος. Plin. l. 37. c. 11: Arenarū similitudo est in ammochryso, velut auro arenis misto.

Ămmōdĭtēs, ἀμμοδύτης, Serpens est viperae similis arenosi coloris, unde nomen accepisse videtur. A' nonnullis Cenchrias dicitur, quòd caudam habeat duram instar milii. Aet. lib. 13. cap 25. ¶ Alii Ammoditem piscem esse volunt, fusi forma, ac longitudine, maxima parte album, suavem & elixū, & frixum. Arenis sese occultat, eruiturque à piscatoribus pala: aut in aestuariis calcando exertus excipitur sagenae, vel verticuli genere.

Ămmōnĭăcum, pen. corr. n. f. [ἀμμωνιακόν. Germ. Ein Baum/ darvon ein Gummi/ Ammoniacum genannt.] Est gutta sive lachryma ferulae in Libya nascentis, quae à Dioscoride Agasyllis, à Plinio Metopion appellatur. Nomen habet ab arenis, quas Graeci ἄμμους appellant, propterea quòd ab arbore sua destillans, in subjectas arenas decidat, atque in iis in grumos quosdam thuris more concrescat. aut certè ab Ammone Iove, qui in desertis Libyae in locis arenosis templū habebat, circa quod hoc ferulae genus praecipuè nascebatur. Plin. Ammoniaci lachrymam vocat. eo (opinor) consilio, nequis homonymia deceptus, Ammoniacum salem intelligeret, qui ab Ammoniaci gutta omnino est diversus. Vide Diosc. l. 3. Plin. l. 12. cap. 23.

Ămmōnĭăcūs sal, ἀμμωνιακὸν Dioscoridi. Terrae salsugo est in Libyae arenis crescente Luna effervescens, alumini scissili non dissimilis, glebis oblongis, venisque in longitudinem rectis. Invenitur potissimùm in tractu Cyrenaico, & juxta Iovis Ammonis templum, ubi ab accolis effoditur, terrae tumorem, veluti certissimum indicium, sequentibus. ¶ Ammoniaci igitur nomen sortitus est. aut ab arenis sub quibus invenitur, ab Ammonia regione Libyae, in qua Iupiter Ammon colebatur, circa quam praestantissimus erui perhibetur. Vide Plin. lib. 13. ca. 7. & Diosc. lib. 5. Hodie nativo, veroq; Ammoniaco sale caremus: nam qui à Seplasiariis nobis ostenditur, factitius est.

Ămmōnĭs cōrnū, ἄμμωνος κέρας, Gemma est aureo colore, arietini cornu effigiem repraesentans. quae somnia vera afferre perhibetur. Author Plin. lib. ult. cap. 10.

Ămmōnitrum, ἀμμόνιτρον, Massa est constans ex arena mollis trita, & tertia parte nitri: ex qua secocta fit nitrum purum & candidum. Plin lib. 36. cap. 26.

Ămmēnsēs. Amnium accolae. [παραποτάμιοι Gall. Ceux qui demeurent pres des rivieres. Ital. Quelli ch' habitano appresso i fiumi. Germ. Die bey den Bächen wohnen. Hisp. Moradores cerca del rio. Polon. Nad rzekamy mieszkaiący. Vngar. Folyé viz mellet lakók. Ang. which duelleth by rivers.]

Ămnēstĭă, f. p. [נשיה neschijiah. ἀμνηστία. Gall. Oubliance. Ital. Dimenticanza, oblio. Ger. Vergessung. Hisp. Olvidança. Pol. Zapomnienie krzywdy. Vngar. Az meg tes bosszúságrol el feledkezés. Angl. Forgetting, oblivion.] Cum accentu in penultima, Latinè praeteritorum in perpetuum oblivio dicitur, quasi lex oblivionis: ab ἀμνηστέω: id est, immemor fio, obliviscor. Cic 1. Phil. Ieci fundamenta pacis, Atheniensiumq; renovavi vetus exemplum, Graecum etiam verbum ἀμνηστίαν usurpavi, quod tum in sedādis discordiis usurpaverat civitas illa, atque omnem memoriam discordiarum perpetua oblivione delendam censui.

Ămnĭă, apud Euripidem interior pars vulvae.

Ămnis. [נהר nahar יאור jeór. ποταμός. Gall. Fleuve, riviere. Ital. Fiume. Germ. Ein fluss/ ein bach. Belg. Een vloet/ rivire. Hisp. El rio. Pol. Rzeka. Vng. Folyamat, folyo viz. Angl. A flude, a river.] Fluvius: ab Am, circum, & No, fluo. quoniam flexuosa meatu labitur: vel ab ambio. Omnia enim flumina circumeunt, ideoque cornuta pinguntur. Nec desunt, qui à Graeco ἀμνιὸς deduci malint, quod etiam Suidas fluvium interpretatur. Hinc etiam ἀμνισιάδας νύμφας à Callimacho dici putant, pro amnitis. Sic enim habet ille in Hymno Dianae: Δὸς δέ μοι ἀμφιπόλους ἀμνισίδας εἴκοσι νύμφας. Hoc est, Da mihi famulas Amnisidas viginti Nymphas. Verùm hoc potiùs deductum videtur ἀπὸ τοῦ ἀμνισοῦ, quod proprium nomē est fluvii in Creta. à Suide quoque commemoretum: quod etiam Callimachi interpres annotavit his verbis: ἀμνισὸς ποταμὸς Κρήτης, ἀφ' οὗ ἀμνισίδας, Κρητικάς: id est. Amnisus fluvius Cretae, à quo Amnisidas: hoc est, Creticas. Virgil. 1. Georg. Atque alius latum funda jam verberet amnem. Plin. lib. 20. cap. 32. Halcyones subeunt, & in amnes. ¶ Ponitur & pro torrente. Virg. 4. Aeneid. ruunt de montibus amnes.

Ămnĭcōlă, lae. [παραποτάμιος. Gall. Qui habite pres de riviere. Ital. Quello ch' habita appresso' i fiume. Germ. Der bey einem fluss wohnet. Hisp. El morador que mora cerca del rio. Pol. Nadrzeka mieszkaiący. Vng. Folyóviz mellet lako. Angl. Which dwelleth by a river.] Amnis accola. Ovid. 10. Metam. Amnicolaeq; simul salices. & aquatica lotos.

Ămnĭcūs, a, um, Significat fluviale: [ποτάμιος. Gall. De riviere. Ital. Di fiume. Germ. Das dro fluss oder bachs ist. Hisp. Cosa perteneciente al rio. Pol. Rzeczny y co należy do rzeki. Vng. Folyóvizi. Angl. Which belongeth to a river.] ut Stirps amnica, apud Apuleium. Plinius libro 3. capite 35: Insula in Sao Matubarrhis amicarum maxime.

Ămnĭgĕnūs, a, um, Auson. Amnigenos inter pisces dignandos.

Amnites, gemma est vitro similis, sed durior.

Ămo, amas, amare, Diligo, charum habeo, studio persequor, benevolentia complector, magno amore in aliquem sum. [אהב ahab חבב chabab φιλέω. Gall. Aimer. Ital. Amare. Germ. Liebhaben/ lieben. Hisp. Amar con affection. Pol. Miluwak. Vngar. Szeretem, szeretök. Angl. To love hartelie.] Cic Dolabellae: Quis erat, qui putaret ad eum amorem, quem erga te habebam, posse aliquid accedere? tantum tamen accessit, ut mihi deniq; nunc amare videar, antè dilexisse. In eodem sensu idem Cicero ad filium: Sed tamen, ut scires eum non à me diligi solùm, verum etiam amari. Terentius tamen contrarium posuisse videtur, quum inquit: Non pol, quò plus quenquam amem, aut plus diligam, eò feci. Quòd si Amo absolutè ponatur, capitur pro Amore captus sum: hoc est, esse in amore. Plautus: Amat filius: certū est. ¶ Amat, itē pro Solet. Tacit. l. 4. Memoriae Drusi eadē quae in Germanicū decernuntur, plerisq; additis, ut fermè amat posterior adulatio. Tractū à Graecis, apud quos φιλεῖ, Solet interdū significat. ¶ Cōposita hujus verbi sunt Adamo, Deamo, Redamo, & Peramo.

A'mābŏ, [... Gall. *Pour Dieu mon amy, s'il vous plaist.* Ital. *Di gratia.* Germ. Ey lieber. Belg. *Lieve.* Hisp. *Por mi amor.* Pol. *Moy mwily prosze.* Vngar. *Kedvemert kerlek.* Angl. *I pray you, I beseik you.*] Interjectio blandientis, Comicis valde familiaris. Plaut. Noli, amabò, verberare lapidem, ne des manum. ¶ Quidam exponunt, Gratum erit. Gell. lib. 11: Amabo mi fili quiescas. ¶ Sæpe etiam habet adjunctum accusativum. Cic. ad Attic. Cura amabò te, Ciceronem nostrum.

A'māns, particip. Significat eum vel eam, qui vel quæ amat, pudicè vel impudicè [אוהב *ohéb* ... *chobeb.* ἐρῶν, ὁ ἐρῶν. Gall. *Amant, amoureux.* Ital. *Amante in amoreto.* Germ. Ein Liebhaber/ oder Liebhaberin/ Buler oder Bulerin. Hispan. *El que ame, amador.* Polon *Milosnik, albo milosnica.* Vng. *Szereto.* Vngar. *Loving, which loveth.*] Cicero: nihil difficile amanti puto. Amo autem, & semper amavi nimiùm studia & mores tuos. ¶ Cũ genitivo constructum, transit in nomen: ut, Amans quietis, φιλήσυχος. ¶ Interdum substantivè accipitur in eadem significatione, qua amator. ἐραστής. Ovid. 1. de Arte: Palleat omnis amans: color est hic aptus amanti.

A'māntĕr, adverbium. Significat benevolè, vel cum amore. [... *beahavah.* φιλικῶς. Gall. *Amoureusement, en amy.* Ital. *Amorevolmente.* Ger. Freundtlich/ mit liebe. Hisp. *Amorosa y amigablemente.* Polon. *Przyiacielskie.* Vnga. *Szerelmessen.* Angl. *Lovinglie.*] Cic. Attico: Valde hoc velim amanter diligenterque conficias. Plin. in Epist. Nos, ut amicos paternos, & amanter & modestè complectebatur.

A'măscо, veteres inchoativo modo dixerunt ab amo. [Vngar. *Szeretni kezdem.*] Diomed. Gram. li. 1. Itẽ ab amo veteres inchoativo dixerunt amasco, unde & amascos amatores dicebant.

A'măscŭs, id est, amator. [ἐραστής. Vnga. *Szereto.*] Diomed. Gram. lib. 4. & Plaut. in Truculento: Iucundulos amascos.

A'mătĭo, f. t. Amor Venereus. ἔρως. Plaut. in Pœnul. Acerba amatio est. Idem in Merc. Cum tua hac amica, cumq; amationibus.

A'mătŏr, m. t. [... *meahab.* ἐραστής. Gall. *Amoureux.* Ital. *Amatore.* Germ. Ein Liebhaber oder Buler. Hisp. *Amador.* Polo. *Miloscnik, milosnik.* Vng. *Szereto.* Angl. *A lover.*] & in bonam & in malam partem accipitur. In bonam. Cic. de Vniver. Qui sapientiæ amatorem se profitetur. Cicer. ad Attic. Bibliothecam tuam cave cuiquã despondeas, quanvis acrem amatorem inveneris. ¶ In malam: ut, Amator mulierum. Terent. in Evnuch. Amatores audieram esse mulierum eos maximos. Cic. 3. Tuscul. Aliud est esse amatorem, aliud amantem. ¶ Sunt qui ita distinguant inter Amatorem, & Amantem, ut Amator dicatur, qui multis se amoribus implicat, naturaque ad amandum est proclivis: Amans qui ex causa amat, etiamsi alioqui natura sua in amorem non admodum sit propensus. Amator item fingere potest: in amante nihil est simulati.

A'mătōrcŭlŭs, diminutivum, [ἐρωτύλος. Polon. *Milosniczek.* Vng. *Szeretocske.*] Nam quæ sedulò munditer nos habemus, vix ægrè amatorculos invenimus.

A'mătōrĭē, adverb. Quod est ad similitudinem amantis [ἐρωτικῶς. Gall. *Amoureusement, en amoureux.* Ital. *Amorosamente.* Ger. Liebhaberder weiß nach. Hisp. *Amorosa y amigablemente.* Polon. *Milosnie.* Vngar. *Szereto modgyara.* Angl. *Lovinglie, after the maner of lovers.*] Cic. 2. Phil. Erat enim amatoriè scripta epistola. ¶ Amatorien quoque nonnulli unam ex Musis esse voluerunt, quæ Græcis Erato dicitur, decepti nimirũ corrupto Ovidii versiculo ex Epist. Sapphus ad Phaonem, quem sic legunt: Vilis Amatorie, vilis mihi candida Clio. Quem Ovidii locum si quis propriùs expendat, facilè deprehendat, non de Erato & Clio esse intelligendum: sed de Amythone & Cydno Lesbiis mulierculis, quibus illa ad potentensam libidinem abutebatur. Subdit enim:-quas non fine crimine amavi. Quod, quàm rectè conveniat Musis virginibus, quivis facilè intelligat.

A'mătōrĭum, Quod ad amoris insaniam impellit, φίλτρον: ut amatorium poculum. Sic amatorium virus, apud Plin. l. 8. c. 22. & l. 13. c. 25. Quint. l. 7: An amatorium venenum sit nécne.

A'mătōrĭŭs, ria, rium, Quod ad amorem pertinet. ἐρωτικός. Cic. 3. Tusc. Anacreontis tota poësis est amatoria.

A'măbĭlĭs, le, Dignus amari, dulcis suavis [... *jedhidh.* ἐράσμιος. Gall. *Digne d'estre aimé, amiable.* Ital. *Amabile, degno d'esser amato.* Ger. Lieblich/ Das wirdig ist lieb zu haben. Belg. *Lieflick.* Hisp. *Digno de ser amado.* Pol. *Godni milosci, ...* Vngar. *Szerelemre melto.* Ang. *Worthie to be loued.*] Plaut. Compara labella labellis: bella es, atque amabilis. Cic. ad Attic. Filiolam tuam tibi jam Romæ jucundam esse gaudeo: eamque quam nunquam vidi, tamen & amo, & amabilem esse certò scio. Cujus contrarium est Inamabile. Mart. Inamabilis sciurus & frequens phoenix.

A'măbĭlĭtās, f. t. [... *jedhidhuth.* φιλότης, φιλοφροσύνη. Gall. *Amiablete.* Ital. *Amorevolezza.* Ger. Holdseligkeit. Hispan. *Amistad.* Polon. *Wdziecznosc, mie osc.* Vng. *Kedvesseg, szerelmeltosag.* Ang. *Amiablenesse, lovesomnesse.*] Morum comitas, formæve venustas, ad amorem alliciens. Plaut. in Stich. Si amabilitas tibi nostra placet, si tibi ambo accepti sumus. Idem in Pœn. Qui amabilitati animum addiceret.

A'măbĭlĭtĕr, adverb. [ἀγαπητικῶς. ἐρασμίως. Gall. *Amiablement.* Ital. *Amorevolmente.* Ger. Holdseligklich. Hisp. *Amigablamente.* Pol. *Przyiacielskie.* Vngar. *Szerelmessen.* Ang. *Amiablie.*] Ant. ad Cic. in Epist. ad Att. Sed mehercule si humaniter & sapienter, & amabiliter in me cogitare vis, facilem te profectò præbebis.

Amodo, cum accẽtu in antepen. significat posthac. [... Gall. *Doresnavant, cy apres.* Ital. *Da hora inanzi.* Ger. Von jetzan/ fürthin/ für auß. Belg. Van nu aan. Hispan. *Despues à adelante.*] Apul. Nemo me amodò tam manè egredientem solum videbit. ¶ Sive ab hoc tempore: ut in Evangelio: Si me cognovissetis & Patrem meum agnovissetis, & amodò cognoscetis eum.

A'mœbæŭs, m. f. ἀμοιβαῖος, in pen. cum æ, & in antepen. cum œ diphthongo, Genus carminis, in quo qui canunt, utuntur æquali numero versuum, & ita se habet ipsa responsio, ut aut majus, aut contrarium aliquid dicat, ut est apud Virg. in Buc. Ab Iove principium Musæ, Iovis omnia plena: ille colit terras, &c. Nomen deductum ἀπὸ τοῦ ἀμείβεσθαι, quod inter cætera significat alternis respondere.

A'mœno, nas, act. p. Delectatione afficio. [... *simmach* ... *heitib.* εὐφραίνω. Gal. *Delecter, recreer.* Ital. *Dilettare, aggradire.* Germ. Belustigen/ lustig machen anzusehen. Hispan. *Deleytar.* Pol. *Obweseliam.* Vngar. *Gyönyörködtetöm.* Ang. *To delyte, to recreate with pleasure.*] Cyprian. ad Don. Et dum in arbores & viteis, quas videmus delectante prospectu, oculos amœnamus, animam simul & auditui instruit, & pascitur obtutus.

A'mœnŭs, a, um, cum œ diphthongo, jucundus aspectu. [... *tob* ... *nahim.* ὡραῖος, ἀβρός. Gal. *Plaisant, recreatif.* Ital. *Ameno.* Germ. Lustig/ lieblich und hübsch anzusehen. Belg. *Lustig/ schoon/ lieflick.* Hispan. *Naturalemente delectabl.* Pol. *We soly d ... y do weirzenia.* Vngar. *Gyönyörüséges.* Ang. *Pleasant, delytesome.*] Componitur ab A: id est, sine, & munus, quòd sit res grata, vel sine fructu Vel (ut inquit Servius) à Mœnio, munio, vel fructũ capio. Vnde qui nihil præstant Immunes vocantur. Festus ab Amo derivat, quũ ait: Amœna loca dicuntur, quę ad se amanda alliciunt. Virg. 6 Aen. & amœna vireta Fortunatorum nemorum. Cic de Orat. Nec amœnũ nec salubrem locũ censeo. Idem Att. Prædiola nostra bellè ædificata & satis amœna.

A'mœnĭtās, f. t. jucunditas illa, quæ ex rebus amœnis percipitur. [... *nóhem.* τερπνότης, ψυχαγωγία. Gall. *Plaisance, recreation.* Ital. *Giocondità, piacevolezza.* Germ. Lustbarkeit. Hisp. *Deleyte.* Pol. *Wiesolosc.* Vng. *Gyönyörüseg.* Ang. *Plesantnesse, delytsomnesse.*] Cicer. 2. de Legib. Præsertim hoc tempore anni & amœnitatem & salubritatem hanc sequor. Plin. lib. 12. cap. 1: Gelidi fontis amœnitate.

A'mœnĭtĕr, adverb. pro Amœnè. ἀβρῶς, τερπνῶς. Gell. lib. 20. c. 7: Anianus Poëta in fundo suo, quẽ in agro Falisco possidebat, agitare erat solitus vindemiam hilarè atque amœniter.

A'mœnĭssĭmē. adverb. superl. [Vng. *Gyönyörüsegesben.*] Plin. Epist. lib. 4. Pomponin: habitare amœnissimè.

A'mōlĭŏr, liris, d. q. Ex A. & Molior. Amoveo, & propriè de iis dicitur, quæ cum magna difficultate submoventur. [... *hebhir* ... *hesir.* ἀποθέω, ἀπωθέω, ἀποστρέφομαι. Gall. *Chasser & oster de quelque lieu avec grande peine.* Ital. *Rimovere.* Ger. Dannen thun mit arbeit. Hisp. *Apartar, arredrar.* Polon. *Oddalam, odeycham.* Vng. *Elmozditom.* Ang. *To put or tak away with pane or difficultie.*] Plin. lib. 11. c. 10: Amoliuntur omnia è medio. ¶ Interdum ponitur pro Recedo. Terent. in Andr. Proinde hinc vos amolimini: nam mihi impedimento estis. ¶ Accipitur & pro refellere. Quint. lib. 3. cap. 13: Videndum etiam an simul nobis plura aggredienda, an amolienda singula.

A'mōlītĭo, nis, Verbale. Gell. lib. 12. cap. 1: Nam ubi infantis aliorsum dati facta ex oculis amolitio est, vigor ille maternæ flagrantiæ sensim ac paulatim restringuitur.

A'mōmĭs, pen. prod. ἀμωμίς. Herba est, teste Plinio, amomo similis, minus tamen venosa, & durior, minusque odorata.

A'mōmŭm, n. f. [ἄμωμον. Germ. Ein Baum wächst in Armenia/ den wilden Reben nicht ungleich/ hat ein guten geschmack/ und hat ein laub wie S. Johanns treubel.] penult. prod. Frutex est ligno se convolvens in racemi modum, flore ceu candidæ violæ, foliis vitis albæ similibus. ¶ Est autem triplex, Armeniacum, Medicum & Ponticum. Aetius scribit, amomum viribus esse acoro simile sed siccius (ξηρότερον) acorum, digestivum verò magis (πεπτικώτερον) amomum.

A'mŏr, m. t. [אהב *óheb.* ἔρως. Gall. *Amour.* Ital. *Amore.* Germ. Liebe. Hisp. *Amor.* Polon. *Milosc, ... milosna.* Vng. *Szerelem, szeretet.* Angl. *Loue.*] Plus est quàm benevolentia, licet plerunque pro eodem accipiantur. Ex amore enim nascitur benevolentia, sicut ostendit Cicer. Amor enim (ex quo amicitia nominata est) princeps est ad benevolentiam conjungendam. Differt autem Amor à Charitate: quòd Amor sit, Charitatis species. Ille ad omnes pertinet animantes, hæc ad homines tantùm. ¶ Est autem Amor (ut inquit August. lib. de Amicitia) animæ rationalis affectus, per quem ipsa aliquid cum desiderio quærit, & appetit ad fruendum, per quem & fruitur eo, & cum quadam suavitate interiori amplectitur. & conservat adeptum: ut, Amor quietis φιλησυχία. ¶ Amor singulari numero plerunq; honestus est: ut, Amor fraternus, Amor patris in filium. Cicero: Incensus summ amore incredibili virtutum tuarum. Potest tamen & in venereã partem accipi, & tunc (secundum Augustinum) cupiditas aut libido vocatur. Virg. Omne adeò genus in terris hominumq; ferarumq;, Et genus æquoreum, pecudes, pictæque volucres In furias ignemque ruunt: amor omnibus idem. ¶ Amor (*inquit Plautus*) melle & felle fœcundissimus est, gustu dulce dat, amarum ad satietatem usque aggerit. Amor formæ. (ait Seneca) rationis oblivio est, & insaniæ proximus, fœdum minimè cõveniens animæ sospiti vitiũ: turbat

turbat consilia, altos & generosos spiritus frangit, à magnis cogitationibus ad humillimas detrahit. ¶ Amores verò plerunque lascivi sunt. Cicero pro Cælio: Mulier amorum turpissimorum quotidie fœdera feriens. Idem 4. Tuscul. Atque horum omnium libidinosos amores esse videmus. ¶ Nonnunquam tamen etiam honestos amores dicimus. Idem libro primo Offic. Formam quidem ipsam, Marce fili, & tanquam faciem honesti vides, quæ si oculis cerneretur, admirabiles amores sui excitaret. ¶ Amor item pro cupidine (quem veteres Deum amoris esse putaverunt) accipi solet. Propert. Quicunque ille fuit puerum qui pinxit amorem.

Ămŏrābundus, Gell. lib. 11. cap. 9. Laberius mulierem amantem verbo inusitatius ficto amorabundam dixit.

Ămŏrgĭnē [ἀμοργίνη. Gall. *Pariatre* vocant. Ital. & Hisp. *Partetana, vetriola*. Pol. *Pomoy mely*. Vng. *Pőrisfű*.] Herba est quæ notiore nomine Helxine dicitur. Dioscor. lib. 4.

Ămŏvĕo, ves, pen. corr. act. s. Abigo, removeo. [סִפֵּר *hebr.* ἀπελαύνω. Gall. *Oster*. Ital. *Rimouere*. Germ. Hinweg thun / dannen treiben. Belg. Wech doin ofslagen. Hispan. *Quitar alguna cosa de otra*. Pol. *Oddalam, Odpedzam odpycham*. Vng. *El mozditom, el vitem*. Angl. *To put away, to rik away*.] Plaut. in Amph. per translationem dixit: Amovi è foribus maximam molestiam: id est, abegi, sive abire compuli: quia prius diverat. Abigam ego jam hunc venientem ab ædibus. Quo item modo Terent. in Adelph. usus est: Ego hunc amovebo. Cic. ad Attic. Et nebulonem illum, si quo pacto potes, ex istis locis amove. ¶ Amoveri in insulam: id est, Deportari vel relegari. Tacit. lib. 4. Annal. At P. Suillium amovendum in insulam censuit. ¶ Amovere, pro Auferre intervertere. Vlpian. in l. Rei pro Socio. lib. 17. Pandect. & alibi.

Ămōtĭo, ŏnis. Cic. lib. 2. de Finib. Augendæ voluptatis finis est doloris omnis amotio.

Ampeloprason, [ἀμπελόπρασον. Germ. Wildt lauch. Belg. Wild look. Pol. *Lug*. Vng. *Szőlőbeli mező pore*.] Herba est foliis porri, sed angustioribus, flore candido, radice bulbosa. Nascitur in vinetis, unde & nomen accepit. Vide Plin. lib. 24. c. 15. Vulgus *Porrum vinearum* vocat.

Ampelitis, dis, ἀμπελῖτις, Terra est bitumini similis, circa Seleuciam Syriæ nascens, qua rustici vites illinere solent, ad necandos vermiculos oculos illarum depascentes, quos Ipas, sive Scinipas vinitores appellant. ¶ Eadem & Pharmacitis, φαρμακῖτις dicitur quòd vitium morbo medeatur. De hac Dioscorid. lib. 5. & Gal. 9. Facult. Simpl. med.

Ampelodesmos, ἀμπελόδεσμος, Plin. lib. 37. cap. 23. Herba est, qua vites religari solent apud Siculos: qui quanvis salicibus abundent, quia tamen earum vincula duriuscula sunt, malunt eam ad rem ampelodesmo uti.

Ampelos melæna, ἄμπελος μέλαινα, Vitis nigra, herba est, foliis smilacis, sed maioribus claviculis quibusdam obvia quæque complectens. Semen habet racemosum, initio herbaceum, sed ubi maturuerit, nigrum. Radicem foris nigram, intus buxei coloris. Vitis nomen inde nacta videtur, quòd serpat in modum vitis, quodq; arbores, fruticesq; claviculis suis, velut pedamenta apprehendat. Nigræ autem cognomentum à radicis seminisq; nigredine videtur esse sortita.

Ămpĕlŏs, [ἄμπελος à Græcis dicitur quam nos *vitem* appellamus. German. Reben. Vng. *Szőlőtő*.

Ampelos leuce [ἄμπελος λευκή. Germ. Stickwurtz / Zaunrüben. Belg. Bryonie. Polon. *Przestęp*. Vng. *Földitök*.] Herba est, quæ aliis nominibus Bryonia, Psilothrum, & a Latinis Vitis alba dicitur. Vitis quidem, non quòd re vera sit vitis: sed quòd ad ejus similitudinem accedat: nam & sarmenta habet & folia, & capreolos, sativæ viti similia, omnia tamen hirsutiora. Alba verò, à radicis colore dicta putatur.

Ampelos agria. [ἄμπελος ἀγρία. German. Wilde Reben.] Labrusca: id est vitis agrestis. Plin. lib. 23. cap. 1.

Ămphēmĕrĭnŏs, ἀμφημερινὸς, Febris species est, quam quartanam exquisitam vocant medici. Fit ex pituita extra vasa putrescente.

Ămphĭbĭă. [ἀμφίβια. Germ. Ein thier das im Wasser und auff dem Land lebt. Pol. *Wodnoziemne zwierzęta*. Vng. *Oly állatok az kik mind vizben és szárazon egy aránt élnek*. Ang. *Beastis that liveth in two elements*.] Animalia tàm in terris quàm in aquis viventia. Amphibion Græci dicunt, quod est duplicis vitæ. Columel. lib. 9: Venio nunc ad aveis, quas Græci vocant ἀμφίβια, quia non tantùm terrestria, sed aquatilia quoque desiderant, ac ἀμφίβιοι, quod in ambobus elementis degant. Varr. 4. de ling. Lat. Græci ea quæ in aqua, & in terra possunt vivere, vocant *amphibia*. Hæc Cic. Ancipites bestias vocat lib. de Nat. Deor. 1: Bestiarum autem terrenæ sunt aliæ partim aquatiles, aliæ quasi ancipites, in vtraque sede viuentes.

Ămphĭbŏlĭă. ἀμφιβολία, Ambiguitas.

Ămphĭbŏlŏgĭă, ἀμφιβολογία, Dubium dictum, sermo dubiam sententiam indicans. Figura quæ fit vitio compositionis, quum in ambiguo posita est sententia. Et modò fit per duos accusativos à verbo infinito rectos: ut, Aio te Aeacida Romanos vincere posse. ¶ Modò per verbum commune: ut quum dicimus, Cato injustè criminatur: incertum est enim, an ipse ab alio criminetur, an ipse alium. ¶ Modò per participium: ut, Vide statuam auream hastam tenentem. Modò per homonyma: ut si quis dicat aciem, nec exprimat oculi, vel gladii, vel exercitus. Potest etiam fieri aliis modis.

Ămphĭbŏlŏn. ἀμφίβολον, Ambiguum dicitur, quasi utrinque percutiens, ἀπὸ τοῦ ἀμφὶ, καὶ βάλλειν.

Ămphĭbrăchŭs, ἀμφίβραχυς, penult. corr. Pes est ex prima & ultima brevibus, media producta: sic dictus, quòd in vtraque parte brevem habeat, ut Tĭmērĕ, Ab ἀμφὶ, utrinque, & βραχὺς, brevis. ¶ Huic opponitur Amphimacrus, qui brevem habet syllabam inter duas longas, ut Æquĭtās.

Ămphĭcaustĭs, ἀμφίκαυστις. Vng. *Hegyben termő árpa*.] Hordeum montanum, quod & ἀφὸν Græci vocant. Vide Ruell.

Ămphĭcyrtŏs. [ἀμφίκυρτος. Germ. Das zu beyden seiten bogechtig ist wie Hörner. Pol. *Kluka*. Vng. *Mind kétfelé meruabb, Homoru*.] à Græcis appellatur quod est utrinque declive & gibbosum. Hinc fit ut & Lunam ἀμφίκυρτον vocemus peculiari epitheto quum nondum semiplena est, circa decimum scilicet aut duodecimum à conjunctione diem: tunc enim cornua & convexitatem quandam oculis nostris exhibet. ¶ Est & Amphicyrton, lignum quoddam incurvum, quo onera gestari solent, non dissimile illi, quo mulieres quibusdam locis aquam gestant, æqualibus vtrinque situlis propendentibus.

Ămphĭmăcrŭs & Amphimacer, ἀμφίμακρος, pen. corr. pes ex tribus syllabis constans, prima & vltima longis, media correpta: Pāllĭdī. Sic dictus, quòd vtraque parte longam habeat syllabam. ἀμφὶ enim vtriusque sonat, & μακρὸς longum. Est autem contrarius Amphibracho.

Ămphĭmāllă. [אַדֶּרֶת שֵׂעָר *addéreth sehár*. ἀμφίμαλλα. Gall. *Habit velu de deux costez*. Ital. *Veste velosa da amendue le parti*. German Ein harechtig oder zottechtig Kleid zu beyden seyten. Hisp. *Vestidura vellosa de esto y fuera*. Pol. *Suknia czyniena futrem*. Vng. *Guba*. Ang. *A clothing rhough on both the sydes*.] Erant tunicæ gausapinæ, ex vtraq; parte pilos habentes, quæ & Gausaphia dicebantur. Plin. lib. 8. c. 48: Patris mei memoria cæpêre amphimalla nostra, sicut villosa etiam ventralia. Quæ verò ex altero tantùm latere villos habebant, Heteromalla dicebantur.

Ămphĭmaschălă. [ἀμφιμάσχαλον. Germ. Ein Rock so auff beyden seyten ermel hat.] Vestes erant liberorum, duas habentes manicas: Heteromaschala autem, quæ servorum vestes erant, unam tantùm habebant manicam. Vtraque nomen accepêrunt ab axillis, quæ à Græcis vocantur μασχάλαι.

Ămphĭppī. ἀμφιπποι, Milites qui duobus equis in bello utuntur, & ex fesso in recentem transiliunt. Liv. lib. 2. Bell. Pun. Desultores vocat: & equi ipsi Desultorii appellantur.

Ămphĭsbænă, sive (ut aliis placet) Amphisibæna, ἀμφίσβαινα, ἀμφισίβαινα, Serpens est in Lybiæ desertis, duo habens capita: unde & circulatis tractibus creditur incedere. Lucan. lib. 9: Et gravis in geminum surgens caput amphisibæna.

Amphitane ἀμφιτάνη, Gemma quæ alio nomine dicitur Chrysocolla. Invenitur in ea Indiæ parte, in qua formicæ eruunt aurum, colore auri, figura quadrata, traditurque natura ejus eadem, quæ magnetis, nisi quòd aurum quoq; trahere dicatur. Hæc Plin. lib. 37. cap. 10.

Ămphĭtāpă, [אַדֶּרֶת שֵׂעָר *addéreth sehár*. ἀμφίταπος. Gall. *Habillemens velu de deux costez*. Ital. *Veste pelosa di amendue le parti*. German. Ein zottechtig / lockechtig Kleid oder decke zu b oden seyten / das vnden vnd oben zotten hat. Hisp. *Vestidura vellosa dentro y fuera*. Polon. *Gunia z obu stron kosmata*. Vng. *Guba, pihes raha, mind kivül be öl*. Ang. *A clothing, or garment rough on both the sydes*.] Athenæo, vestis genus utrinque villus habens. Varro: Alterum bene acceptum dormire sub amphitapa bene molli. Lucilius: Pluma, atque amphitapæ, & si quid aliud deliciarum. ¶ Vtitur hoc vocabulo Vlpianus in l. vestis D. de auro & arg. leg. Pen eodem etiam legimus Amphimallon.

Ămphĭthălămŭs. Cubiculi genus est, quasi duplex thalamus. Vitruv. lib. 6. cap. 9. Dextra & sinistra cubicula sunt collocata, quorum unũ thalamus, alterũ Amphitalamus dicitur.

Ămphĭthĕātrum, [ἀμφιθέατρον. Gall. *Amphitheatre*. Ital. *Ampitheatro*. German. Ein rund hauß der Schawspielen / ein rund Schawhauß. Belg. Rüeplatse / tanne. Polon. *Okrągły dom wyzwań do gruntu*. Vngar. *Iaték nézésre való hely, kerek grádicsos alaonok*. Angl. *A sort of round building*.] pen. prod. Aedificium erat rotundum, veluti ex duobus theatris (quæ hemicycli figura erant) cõpositũ, circũquaq; spectandi usum præbẽs. Martial. lib. 1: omnis Cæsareo cedat labor amphitheatro. Vide Cassiod.

Ămphĭthĕātrālĭs, de, Adject. ad amphitheatrum pertinens: ut, Ludi amphitheatrales: Amphitheatrale spectaculum. Plin. lib. 11. cap. 24.

Ămphĭthĕātrĭcă, charta, ita dicta à loco confecturæ, cui quartus locus tribuitur à Plin. lib. 13. c. 12.

Amphithetum. [ἀμφίθετον. Germ. Ein Duplet / ein hoch Trinckgeschirr. Polon. *Kredenc*. Vng. *Kétfelé való pohár, kinek mind két fel öl lába vagyon*.] Poculi genus est, quod utravis ex parte stare potest. Erasm. in Proverbiis, ex Hesychii sententia, credit esse poculum, quod ob magnitudinem ambabus tollitur & reponitur, quod genus Hollandi *bu en* vocant. Neq; absurdũ fortassis fuerit dicere, esse poculi genus circa mediũ, quum clausum est, ventricosum, utrinque basin habens cui insistat: quod si aperias, dividitur in duo æqualia pocula: in sese, claudas, coëuntia. Qua etiam forma salina fieri consueuerunt, & hac tempestate etiam pocula ex auro & argento fiunt. Quicquid id est, constat certè magnum fuisse poculum, quo uti solebant, quum strenuè potare volebant: unde mansit proverbium: Ex

amphithero bibisse: quum aliquem ad ebrietatem usque bibisse volumus indicare.

Amphŏră, f.p. [כד *chádo* ἀμφορεύς. Gall. *Vaisseau à vin tenant la moitié d'une mine.* Ital. *Anfora.* Germ. Ein Krug/ od ein Kanten mit zweyen Oren/ ein Weingeschirr/ helt ohngefehr ein Straßburger Ohm. Hispan *Cantara o arroua.* Pol. *Zbanek...* Vng. *Korso...* Angl *...of nyne gallons.*] pen. corr. Vasis vinarii genus, duas habens ansas: unde & nomen accepit, quòd scilicet ansis utrinq; apprehensis ferretur: ab ἀμφί & φέρω. Horat. in Arte: amphora cœpit Institui, currente rota cur urceus exit? Erat autem hoc vasis genus vino asservando in primis accommodatũ. Idem 3 Carm. Nec Læstrygonia Bacchus in amphora Languescit mihi. ¶ Erat præterea Amphora mensuræ genus, capiens congios octo: hoc est quadraginta octo sextarios. Alio nomine Quadrantal dicebatur, à mensuræ eius figura, quæ omni ex parte pedem habebat quadratum. Cic. pro Fonteio: Itaq; Titurium Tolosæ quaternos denarios in singulas vini amphoras portorii nomine exegisse. Idem in Verrem: Iam non quæro, unde quadringentas amphoras mellis habueris.

Amphŏrālis, le. Quod est unius amphoræ capax. ἀμφορεύς. Plin. lib. 37. Idem Xenocrates author est, vas amphorale visum, & aliquiex India crystallinum sextariorum quatuor.

Amphorarius, [ἀμφορεαφόρος Vng. *Korso...*] Qui mercedis gratia amphoram portat. Et amphorarium vinum dicitur à Proculo l. ult. §. 1. D. de tritic. vin. & oleo, quòd è dolio in amphoras est diffusum.

Amphorteroplon, foenus nauticum est, quum fœnerator & commeatus & remeatus periculum suscepit, Heteroplon, quũ commeatus tantùm, nota: Budæus in l. nihil interest. de nauc. fœn. Vide Pollucem, ad Cujacium tit. de verb. oblig.

Ampĭrŭārĕ, Dicebatur præsul Saliorum, cùm in saltatione motus edebat, gyrumque aut saltum dederat, cui mox alii, qui in choro erant eodem gestu motus reddebant, quod redantruare dicebant. Hæc versus ille: Præsul ut ampiruat, sic vulgus redantruat ipsum.

Amplant, pro Amplificant, ex Nonio.

Amplectō, pro Amplector, vetustè dictum. Plaut. Extemplò amplectitote crura fustibus.

Amplector, cteris, Amplexus, d.c. Amplexu circumplico, complector. [חבק *habák* περιλαμβάνω, ἀσπάζομαι. Gall. *Embrasser.* Ital. *Abbracciare.* Germ. Umbfahen / umbfassen / umbgreiffen. Belg Omvangen/omgrypen. Hispan *Abraçar* Polon. *Obłapiam.* Vng. *Megölelöm, ...* Ang. *To embrace.*] Plaut in Cistellaria: Anus si amplexa est genua. ¶ Ponitur & pro diligere & amare. Eos enim amplecti solemus, quos vehementer amamus. Cic. epist. Fam. lib. 5. Libenter amplector talem animũ. ¶ Amplecti jus civile. Cic. 1. de Orat. Nec quod jus civile Crasse tam vehementer es amplexus. Hoc est, Quod tanto studio animum ad eam rem appulisti. ¶ Amplecti pro Complecti sive comprehendere. Virgil 2. Georg. Non ego cuncta meis amplecti versibus opto. Vbi Servius: Id est, Non sum universa dicturus. ¶ Amplecti aliquid pro Cognoscere & intelligere. Cic. 4. Verr. Verùm ut totum genus amplectamini judiciorum, priùs jura Siculorum, deinde istius instituta cognoscite.

Amplexŭs, us, ui, nomen, m.q. Ipse amplectendi actus. [חבוק *chibbúk*, περιπλοκή. Gall. *Embrassement.* Ital. *Abbracciamento.* Germ. Umbfahung Hisp. *Abraçamiento.* Pol. *Obłapienie.* Vng. *Megölelés.* Ang *Embracing.*] Cic. 1. de Divin. Puerum dormientem circumplicatum serpentis amplexu.

Amplexŏr, aris, d.p. περιπλέκομαι amplexari, Frequens amplector, vehementer diligo. [Vng. *Ölelgetöm.*] Cic. 2. Acad. Quas mirificè Plato amplexatus erat. Idem Epist. Inimicum meum sic amplexabantur, sic in manibus habebant, sic fovebant, sic me præsente osculabantur: ut, *&c.* ¶ Amplexo vetustè pro Amplexor. Accius Alcmæone: Postremò amplexa: fructũ, quem dii dant, cape. Ex Nonio.

Amplŭs, a, um, Magnus, spatiosus, latè patens. [רחב *rahb* רב *ra chab.* Gall. πλατύς, εὐρύς. *Ample, spacieux.* Ital. *Ampio, spacioso.* Germ. Weit/ breit/ groß. Hisp *Ancho.* Pol. *Wielky, ...* Vngar *Bw.* Angl *Wyd, ample*] Ad Herennium: Loci præter modum amplivagas imagines reddunt. Virgil. 1. Aeneid. Voceemq; per ampla volutant Atria. ¶ Est item amplus, idẽ quod Græcis ἄξιος: hoc est, dignitate multa, & authoritate præditus. Cic. pro S. Roscio: Is mihi videtur amplissimus, qui sua virtute in altiorem locum pervenit. Idem de amicitia: Suosque omnes sese esse ampliores volebat.

Amplē adverbium, Copiosè, magnificè. [ברחב *berohb.* ἀξίως, πλατέως. Gall. *Amplement.* Ital. *Ampiamente* Germ. Herrlich/ gröblich. Hisp. *Anchamente.* Pol. *Szyro ...* Vng. *Bwuen.* Angl. *Amplie.*] Cic. 2. de Finib. Si ne hæc quidem satis amplè, satis ne stè dici putas. Idem 6. in Verrem: Exornat amplè, magnificeq; triclinium. ¶ Amplius, vide infrà. ¶ Amplissimè: ut, Amplissimè genere honores: hoc est, cum summa amplitudine & dignitate. Cic. 4. in Verr.

Ampliter Adverbium, pro amplè: Ampliter acceptus: hoc est, cum magno apparatu, & copia. Ampliter sumptum facere.

Ampliŭs, adverbium, significat Plus. [יותר *iothér* עוד *hodh.* πλεῖον, Gall. *Plus largement, d'avantage* Ital. *Piu.* Germ. Mehr/ witter. Belg. Verder/ oft meer. Hisp. *Mas.* Polon *Wiecey, dáley.* Vng. *Tób.* Angl *Moreouer.*] Et in hac significatione, nominativo, accusativo, & ablativo, conjungitur. Cicero in Verrem: Cùm eum Syracusis amplius centum cives Romani cognoscerent. Cæsar comment. lib. 5: Amplius octingentæ quæ uno erant tempore, à littore discesserant. Accusativo. Cicero in Verr. Qui cum amplius centum cives Rom. haberet ex conventu Syracusarum. Virg. 1. Aeneid. noctem non amplius unam. Ablativo. Cicero pro Roscio Comœd. Hoc nomen triennio amplius in adversariis relinquas. Cæsar: Milibus amplius quingentis in latitudinem patet. Genitivo conjunxit Hirtius 10 Comm. Amplius duorum milium terga vertebant. ¶ Ponitur etiam pro Præterea, sine Casu. Cicero de Aruspic. Responsis. Quid enim si illi inimicissimus esset, amplius ad eius laudem minuendam facere potuisset? ¶ Item aliquando pro deinceps, aut posthac, ut annotavit Sosipater. Lucilius Satyr. 1: Quo pacto populum atque urbem servare potis sit Amplius Romanam. Atq; inde verbum est Ampliare, in sequentes dies differre: de quo paulò post.

Ampliuscŭlŭs, paulò amplior. [Vng. *...*] Apuleius in Apologia: Quid enim faciat homo miser, ampliuscula fortuna devolutus.

Amplitūdo, f.t. ut Cic. lib. 2. de Invent. scribit. est potentiæ aut majestatis, aut aliquarum copiarum magna abundantia. [רחב *rob.* ἀξίωμα, ἀξιοπρέπεια. Gall. *Longeur & largeur, majesté & dignité.* Ital. *Amplitudine, ampiezza* Ger. Größe/ herrligkeit/ groß mechtigkeit. Belg Grootmachtigheit/ groot herlichheit Hisp *Anchura larga.* Pol. *Zacznosc, wielkosc, moznosc.* Angl. *Dro kezdégség, nagyböség.* Angl. *Wydnesse, dignitie, largnesse.*] Idem ad Lentulum: Tuæ sapientiæ magnitudinisq; animi est, omnem amplitudinem, & dignitatẽ tuam in virtute, atq; in rebus gestis tuis, atque in tua gravitate positam existimare. ¶ Amplitudo corporis. Plin. in Epist. Nam meatus animæ qui illi propter amplitudinem corporis gravior & sonantior erat.

Amplivăgŭs, ga, gum, penultima correp πολύπλανος, πολύχυ-τος, Quod in amplum vagatur. Author ad Heren. lib. 4. Amplivagas imagines reddunt.

Amplio, plias, act. p. Augeo, protraho, dilato. [הרחיב *hirchib* הרבה *herbah.* πλατύνω, μεγύνω. Gall. *Amplier, accroistre, augmenter.* Ital *Ampliare, amplificare.* Germ. Weitern/ Großmachen. Belg. Wyt/ breet/ oft groot maken. Hisp. *Ensanchar ò estender.* Pol. *Mnoze, przyczyniam.* Vng. *Meg öregbitöm, el kelleitöm.* Angl. *To amplifie to augment, to mak wyde.*] Vt ampliare ætatis spatium Martial. lib. 10. Ampliare vires. Plinius lib. 23 cap. 2. Ampliare plagã. Celsus lib. 7. c. 5. ¶ Pertinet etiam hæc vox ad judicia, ut cùm reus ampliari dicitur: quod tum fiebat, quum judicibus causa non satis erat probata. Ad Heren. lib. 4: Nam quid fuit judices, quare in sententiis ferendis dubitaveris? aut justum hominem nefariam ampliaveris? Livius libro. 4. ab Vrbe cond. scribit: Posthumiam virginem Vestalem ampliatam, deinde absolutam pro collegii pontificum suisse sententia: hoc est, per ampliationem in secundam actionem interposita dilatione protractam, ut scilicet bis causam dicere posset. Romani enim judicia hoc modo peragebant. Nam ut statim sententia ferebatur à judicibus, si absolvendus esset reus: aut ampliùs pronuntiabatur, si causa obscurior esset: & tunc duabus hisce literis N. L. judices significabant sibi non liquere quid esset statuendum, causamq; denuò esse dicendam. ¶ Hinc ampliatio nascebatur, ἀναβολή, ὑπέρθεσις, quæ appellata videbatur, quasi ampliùs dicendi pronuntiatio. Quia qui ampliabatur, interposita dilatione, rursus ad agendam causam redibat. De hac ampliatione intelligit Cic. tertia in Verrem actione, quum ait: Etsi lex ampliandi faciat potestatẽ, tamen isti sibi turpe existiment non primò judicare. Differt autem ampliatio à Comperendinatione, quòd Ampliatio certum numerum actionum non habebat: Comperendinatio, iteratam actionem in tertium diem. Cicero in Verr. 2. Glaucia primus tulit, ut cõperendinaretur reus: antea vel judicari primò poterat, vel ampliùs pronuntiari. Deinde quod comperẽdinatio in diem perendinum duntaxat alteram actionem differebat. Ampliatio verò in tempus quod judicibus placebat. Tertiò, quòd comperendinatio necessaria fuit & lege constituta: Ampliatio verò in judicum potestate posita.

Ampliātio, vide in proximè præcedenti voce AMPLIO.

Amplĭfĭco, as, act. p. Augeo, amplum facio, dilato, multiplico. [הרבה *herbáh* הרחיב *hirchib.* αὔξω. Gall. *Amplifier, agrandir.* Ital. *Amplificare.* Germ. Groß machen/ Erweitteren. Hisp. *Mucho con varo ensanchar.* Pol *Rozmnazam, ...* Vng. *Megöregbitöm elzé bésitöm.* Angl. *To dilate, to mak wyd.*] Cic. 2. de Nat. deorum: Eamque facultatem amplificavit Academia. Idem 3. Tuscul. Nam attrectatu sævum amplificatis dolorem. Idem pro Domo sua. A populo semper sum defensus, amplificatus atque ornatus.

Amplĭfĭcātŏr, verbale, m. t. [מרבה *márbéh* מרחיב *marchib.* αὐξητής. Gall *Eslargisseur, agrandisseur* Ital. *Che aumenta.* Germann. Ein mehrer/ hinzuthüer/ der ein ding groß macht. Hisp. *Ensanchador.* Polon. *Krzyiaciel, przymnoziciel.* Vng. *Megöregbitő, ...* Ang. *An enlarger.*] Qui rem aliquam aut personam majorem aut ampliorem reddit. Idem 3. Tuscul. Pythagoras non solùm nominis inventor, sed etiam rerum ipsarum amplificator fuit.

Amplĭfĭ-

Amplificatio, onis, f. t. augmentatio. [מרבית marbith. αὔξησις. Gall. *Accroissement, amplification.* Ital. *Aumento, accrescimento.* Germ. Mehrung/ Grossmachung. Hispan. *Ensanchamiento.* Pol. *Rozmnożenie.* Vng. *Meg öregbités, meg bövités.* Ang. *Amplifying, enlarging.*] Cicero 1. Offic. Nec verò amplificatio rei familiaris, memini nocens, vituperanda est. ¶ Apud Rhetores autem Amplificatio (definiente Cicerone in Partitione) est gravior quædam affirmatio, quæ motu animorum conciliet in dicendo fidem.

Ampliatio, & comperendinatio, differunt omnino inter se: nec tamen, in quo planè differant, satis constat: qua de re recitabimus primùm Pædiani verba: deindè, quid sentiamus ipsi exponemus. Pædianus igitur sic: Ante Legem Glauciæ de comperendinatione, aut statim sententia dicebatur, si absolvendus esset reus: aut amplius pronunciabatur, si videretur esse damnandus, cùm dixissent judices: Non liquet: hoc est, obscura causa est: itaq; ea pars, interposita dilatione, dicebat, in cujus peroratione videbatur obscuritas: comperendinatio verò utriusq; partis recitatio est: & infrà subjungit hæc. Alii sic: Inter comperendinationem & ampliationem hoc interest quòd comperendinatio ex una tantùm re dabatur, cùm causam judex non intelligeret: & omnino, si videbatur, judicibus bona causa, absolvebant reum: si mala, non statim condemnabant, sed hac excusatione parcebant: nam cùm condemnandi nota esset C. litera, absolvendi A: ampliandi signum N. L dabant: quo significabant non liquere: unde ampliatio nascebatur: quibus ex verbis primum illud intelligitur, in ampliatione aut accusatorem solùm aut defensorem iterum causam egisse: deinde, etiam hoc constat, esse Ampliùs pronuntiatum, non cùm ambigeretur, absolvendus, aut condemnandus esset reus, sed cùm ita dilucidè pateret culpa, ut condemnandus omnino videretur: in quo tamen ut, quasi ad excusandam dilationem speciem aliquam dubitationis præ se ferrent, ampliandi in tabellis dabant N. L. tumque iterum dicebatis, vel pro reo, vel contra reum, qui, quod proposuerat, argumentis non satis probasse videretur. Quod ad primum attinet: etsi Pædiano, sicut debeo, tribuo plurimum: quæro tamen, verène senserit an secus: venit enim in mentem suspicari, ne quemadmodum in comperendinatione, sic in ampliatione ab utraque parte iterum acta causa sit, Livius enim lib. XLIII. causam de repetundis ex ampliatione utrinq; ait esse actam: idem ex iis verbis possum conjicere, quæ sunt apud Ciceronem lib. 1 in Verr. Quid ego nunc in altera actione Cn. Dolabellæ spiritus, quid hujus lachrymas, & concursationes proferam? vocat alteram actionem post ampliationem quod verbum spectare potiùs utramque partem, quàm alterutram, videtur: & Asconius ipse, non dubito quin idem senserit: subjungit enim hæc in suo commentario: Hic apparet, etiam in ampliatione sic altera dici, quemadmodum in comperendinatione. De illo altero cùm dixit, ampliationem fuisse non in causa dubia, sed in manifesta rei culpa, non ad causam meliùs cognoscendam, sed ad damnationem differendam: planè non assentior: nec tamen audeo dissentire: libenter enim existimaverim, Amplius esse pronuntiatum, cùm obscura causa esset, nec de absolutione, aut condemnatione satis liqueret: propterea que ampliùs requiri ad causam demonstrandam videretur: nam si ampliatio futuræ damnationis esset signum: quorsum, cùm de Philodamo esset, Amplius, pronuntiatum, tantopere Dolabella & Verres contendissent ut condemnaretur? num opera supervacanea fuisset? contenderunt autem, quia videbant posse fieri, ut absolveretur: quid? Pædianus ipse nonne contra suam sententiam loquitur? quasi enim oblitus ea quæ antè de ampliatione dixerat, hoc in loco ait: Mos veterum hic fuerat, ut, si absolvendus quis esset, statim absolveretur: si damnandus, statim damnaretur: si causa non esset idonea ad damnationem, absolvi tamen non posset, Amplius pronuntiaretur. Sed fortasse Pedianus excusari poterit, si tempora distinguantur hoc modo: ut ante Legem Glauciæ, ampliatio fuerit dilatæ condemnationis judicium, post Legem verò Glauciæ, obscuritatis, nec satis exploratæ sententiæ: utrunq; sanè duo Ciceronis loca, si quis attenderit, videntur ostendere. primùm, in judicio Philodami, de quo proximè dictum est ibi enim, dubium fuisse post damnationé eventum judicii, planè constat: deinde, cùm ea dixit in eodem libro: verùm ut opinor, Glaucia, primus tulit, ut comperendinaretur reus: antea vel judicari primò poterat, vel Amplius pronuntiari: utram igitur putas Legé molliorem? opinor illam veterem: qua vel citò absolvi, vel tardè condemnari licebat, nam hoc, Tardè condemnari, ad illud, quod proximè dixerat, refertur, Amplius pronuntiari: ut ampliatio nihil aliud, quàm tardam condemnationem significare videatur. Differt etiam in hoc à cõperendinatione ampliatio, quòd ampliatio tantùm à judicum arbitrio ac voluntate pendet: comperendinatio verò est illa quidem in judicibus posita, sed petente vel accusatore, vel defensore: nam nisi alteruter, aut uterque petiisset, nihil judices de comperendinãdo reo cogitassent: non potuisse autem comperendinationem in vitiis judicibus omitti, Pædianus docet, cum ait: Ideo testib. usum esse Ciceronem, ut, si posset, comperendinationem tolleret: sperabat enim Cicero, causa per testes patefacta, judicibusq; probata, futurum ut de tollenda comperẽdinatione à judicibus impetraret: ergo, tùm in judicib. tùm in accusatore ac defensore situm fuisse comperendinandi jus, verè dixi. Differebant etiam origine ampliatio, & comperendinatio: nam, vetustiorem fuisse ampliationem verba Ciceronis de Lege Glauciæ demonstrant: &, P. Licinio, C. Cassio coss. hoc est, multis ante primam de repetundis Legem annis, quàm à L. Pisone latam diximus, ampliatos esse reos in judicio repetundarum, apud Livium lib. XLIII, animadvertimus. Ex libro nostro de Legib. Romanis.

Amplustre, Vide APLVSTRE.

Ampron, onis, m. t. ἄμπρον, Latinè funiculus, qui per juga jumentorum tenditur: aut quo trahi ferrive solent à jumentis onera. Verbum autem ἀμπρεύειν propriè significat iter curru facere. Per abusionem verò translatum est ad veterina jumentaq;.

Ampulla, gemino l, Vasis genus ex vitro, aut alia materia, ad servandum oleum in balneis, item in mensa ad aquam, vel potionem, aliosque usus accommodatum. [פכים ... λήκυθος. Gall. *Fiole, bouteille.* Ital. *Ampolla.* Germ. Ein Oelgutterlen von glaß/ ein Krug/ ein geschirr das ein weiten bauch hat. Hisp. *Ampolla ò redomade vidro.* Pol. *Ampułka Banka* Vng *Ampolna.* Angl. *A litle bottle or viole.*] Apul in Floridis: Hippias prædicavit ampullam quoque oleariam, quam gestabat semet sibi fabricatam. Cicer, libro quarto de Finib. Si ad illam vitam quæ cum virtute degatur, ampula aut strigilis accedat, sumpturum sapientem eam vitam potiùs cui hæc adjecta. Erat autem hoc vasis genus turgidum, veluti ventre inflato: unde per translationem dixit Horatius: Projicit ampullas & sesquipedalia verba: pro eo quod est, verba turgentia & sufflata abjicit. Vtebantur etiam Romani ampulla ad hauriendas potiones, Sueton. in Domit. Prandebatque ad satietatem, ut non temerè super cœnam præter Martianum malum & modicam in ampulla potiunculam daret. ¶ Est etiam Ampulla tumor inflatus, quem & Bullam vocamus, Græci modò πομφόλυγα, modò φλύκταιναν appellant.

Ampullarius, rii, m. f. substantivum, Artifex ampullarum. [ληκυθοποιός. Gall. *Faiseur de bouteilles.* Ital. *Artefice de ampolle.* German. Der die gläser macht mit weiten bäuchen/ Oelkrämer. Hisp. *El que haze ampollas.* Pol. *Szklannikarz, Hutnik.* Vng. *Ampolna csináló.* Angl. *A bottlemaker.*] Plaut. Rud. Ni erit tam syncerum, ut quivis dicat ampullarius, Optimum esse opere faciundo corium & syncerissimum.

Ampullarius, a, um, adjectivum: ληκύθιος: ut, Ampullariæ unctiones. Plautus Stich. Vel unctiones Græcas sudatorias, Vel alias malis malacas ampullarias.

Ampullaceus, a, um, Quod ex ampulla est. [... ληκυθώδης. Gall. *Enflé comme une bouteille.* Ital. *A fogia di ampolla.* Germ. Das auffgeblasen ist wie ein Butter. Hispan. *Cosa inchada como ampolla.* Pol. *Bańczy.* Vng. *Ampolnához való.* Ang. *Made lyke a bottle.*] Vt, Frustũ ampullaceũ, Col. l. 8. c. 2. Palur in Menæch. videtur vocare mulierem magnificè cultã, ampullaceam.

Ampullacea pyra, Quæ ab ampullæ forma nomen habent, Plin. lib. 15 cap. 15.

Ampullor, laris, d. p. ab Ampulla, pro superbio, turgeo. [... ghaah. Gall. *Deuenir glorieux & enflé, enorgueillir.* Ital. *Insuperbire, gonfiare.* Germ. Auffblasen/ oder stoltz seyn. Hisp. *Ampollarse ò hincharse.* Pol. *Nadymam się. Pysznię się.* Vng. *Kevélykedem.* Ang. *To waxe proude.*] Quo verbo usus est Suet. in Domitiano, & Horat. 1. Epist. An tragica desævit & ampullatur in arte.

Amputo, as, penult. correp. act. p. Circuncido, reseco. [זמר zamar. ἀποκόπτω, περικόπτω, ἀπαμφιάζω. Gall. *Rongner, couper à l'entour.* Ital. *Potare, mozzar via.* Germ. Abhauwen/ beschneiden. Belg. Afsnyden/ oft afhouwen. Hispan. *Cortar en derredor.* Pol. *Obcinam, Odrzynam.* Vng. *El metszem, El vágom.* Angl. *To cutt of, to gnaw away.*] Cicero 3. de Finib. Quæ sit scientia atque ars agricolarum quæ circuncidat, amputet, erigat, extollat, adminiculetur. Idem 8. Philipp. In Reip. corpore ut totum salvum sit, quicquid est pestiferum amputetur.

Amputatio, Verbale, f. e. Ipse amputandi actus. Cicer de Senect. Propagatio vitium sarmentorumque, ea quam dixi, aliorum amputatio & aliorum immissio.

Amrotamentum, ti, Gell. lib. 17. cap. 2. Ludis aut culpæ amrotamentis digna.

Amsanctus, Vide in Propriis.

Amsegetes, dicuntur quorum ager viam tangit. Festus.

Amula, penult. correpta, Genus vasculi ad aquam gestandam, quod religionis & expiandorũ malorum gratia gestabatur, ... dictum, quasi amola, ab amoliendis periculis. Hujus diminutivum Amulula.

Amuletum, penult prod. [Germ. Ein Artzney wider gifft/ oder ander ding so man böser zufäll oder kranckheiten halb an Hals henckt. Belg. Datmen aen den hals hangt oft draecht voor eenig tevel. Pol. *Przy... w ... przeciwko ...* Vngar. *Etetés ellen való orvosság.*] Omne genus remedii adversus cuncta mala medicamenta, & præsertim contra veneficia. ἀλεξιφάρμακον, περίαπτον. Plin. Infantibus alligatur succinum amuleti ratione formam vasculi habens. Græci etiam ἀποτρόπαια hæc vocant, ἀπὸ τοῦ ἀποτρέπειν, quod est amoliri, summovere, depellere. Dictio hæc frequens est apud Plin.

Amurca, f. p. [... ἀμόργη. Gall. *La lie d'huile.* Ital. *Feccia d'oglio.* Germ. Oelltrusen/ oder hefen. Belg. Die droesen oft hefen von die olie. Hisp. *Alpechin de azeite.* Pol. *Prasa na oleiu, albo brud.* Vng. *Olaj seprelék.* Ang. *The dregges, of oyle, or lies.*]

Sordes olei, quæ præcedunt. Nam quæ sequuntur, fæces vocantur. Virgil. Georg. 1: & nigra perfundere amurca. Hoc nomen per c scribitur, sed profertur per g: ut fit in Cajus, & Cucus. Amurca contra culices & limaces vim habent maximam. Hinc Examurcatus, sordibus purgatus.

Amurcāriă dolia, in quæ amurca infunditur. Cato de re Rustic. cap. 10 Dolia queis vinacia constat, decem, amurcaria decem, *πίθοι ἀμοργηροί*.

Amussium, n. s. Ventis discernendis excogitatum organum, ut ait Cælius. Vitruvius lib. 1. cap. 6: Collocetur ad libellam marmoream amussium mediis mœnibus: aut locus ita expolietur ad regulam & libellam, ut amussium non desideretur.

Amussis, hujus amussis, f. t. [פלס *anech* פלס *peles* *στάθμη*. Gall. *Le cord, ou on la ligne des charpentiers, esquierre*. Ital. *Archipendolo, squadra*. Germ. Ein richtscheit/ ein senckelschnur/ ein richtschnur/ welche die Zimmerleut brauchen. Belg. Een ritschnoer/ Coorde/ oft tootwage. Hispan. *Hilo del al magre que vsan los carpinteros*. Polon. *Ciesielsky sznur*. Vng. *Tsápó tzérna*. Ang. *A carpenter rule or line*. Filum est, quod fabri materiarii rubrica oblinunt, aut alio colore. Sic Budæus. Festus autem regulam vocat, ad quam aliquid adæquatur. Ex quo videtur innuere & Amussim & Normam idem esse. Latè tamen pro omni ordine ponitur.

Amussim, adverbium, & ab eo compositum, Adamussim. [במשפט *bemischpát* *ἐπὶ στάθμῃ*. Gall. *Auec toute diligence, à plomb, à esquierre*. Ital. *A punto*. Germ. Gar eben/ fleissig. Hisp. *Derecho ò ygualmente*. Pol. *Doskonale*. Vng. *Igyenössen*. Angl. *With diligence, made after rule or line*] Ut, Iudicium ad amussim factum apud Gellium. ¶ Legitur & Examussim, adverbium, pro rectè & examinatè. Plautus in Amphitruone: Si vera hæc loquitur examussim est optima. ubi Sisenna & Sosipater pro examinatè interpretantur. Amussis enim est regula rubricata, quæ dimittitur, examinandi operis causa.

Amussĭ albā. *λευκῇ στάθμῃ*: hoc est, nullo delectu ac citra discrimen. Gell. in Noct. Attic. Namque illi omnes & eorum maximè Græci, multa & varia lectitantes in qua res cunque inciderant, alba ut dicitur, linea sine cura discriminis solam copiam sectari converrebant. Plutarch in Commentario *περὶ τῆς πολυλεξίας*. Nonnulli sic efferunt in adagium: In albo lapide amussis alba. Vtitur Plato in Charmide, ubi Socrates ait se erga formosos adolescentes perinde esse, ut albam amussim in albo lapide, propterea quòd neque discerneret satis inter formas, & omnes ex æquo amaret. Diciturq; vel in eos, qui nullo sunt judicio, vel in stupidos, vel in eos, qui in certis probant vel significant incerta.

Adămussim. [Ger. Fleissiglich. Belg. Wottomelick oft werclick.] Examussim, & Amussatim, frequens est apud autores, pro eo quod est exquisita diligentia atque exactissima cura. Gellius lib. 1. cap. 9.

Amussitātă opera dicuntur, quæ ad amussim facta sunt. *στάθμῃ ἔργα*. Plautus in Mil. In hoc amussitata sua sibi ingenua indoles. Nonius.

Amūsus, penult. prod. [בער *bá-har*. *ἄμουσος*. Gall. *Qui est sans lettres, ignorant*. Ital. *Indotto*. German. Vngelehrt/ vngeschickt. Hisp. *No esfinnado no elegante*. Pol. *Nieumiietny Grobian*. Vng. *Tudatlan, parázs*. Ang. *Vnlearned, vnskilfull*.] Inelegans, & indoctus: hoc est, à Musis alienus. Antiquitus enim nihil eruditum habebatur sine musica: unde apud Comicos, qui literas se didicisse negant, ajunt se non didicisse musicam. Vitruv. lib. 1. c. 1: Nec musicus, ut Aristoxenus: sed non amusus.

Amygdălă, f. p. [שקד *schakéd* *ἀμυγδαλῆ*. Gall. *Amandier*. Ital. *Mandorlo*. Germ. Ein Mandelbaum. Belg. Amandelboom. Hispan. *Almendro*. Pol. *Migdal we drzewo*. Vngar. *Mondola fa*. Angl. *An almond tree*] Arbor, amygdala: hoc est, nuces Græcas proferens. Colum. lib. 6. cap. 14: Amygdala, si parum ferax erit, forata arbore lapidem adjicito. ¶ Hinc Amygdalinus, na, num, penult. correpta, Serenus: Fertur amygdalinę succus nucis esse bibendus. Amygdalinum oleum, Plinius lib. 23. capite 4.

Amygdălĭceum folium, Plin. lib. 26. c. 11.

Amygdălă, læ. [שקדים *schekedhim* *ἀμυγδάλη*. Gall. *Amende*. Ital. *Mandorla*. Germ. Mandelnuß/ mandelkern. Belg. Een Amandel. Hisp. *Almendra*. Polon. *Migdał*. Vng. *Mondola*. Angl. *An almond*. Penult. corr. Nux Græca, quę & Thasia dicitur. Plin. Intus nucleus amygdalæ. ¶ Amygdalum, *ἀμύγδαλον*, etiam neutro genere dicitur pro fructu. Palladius: Græci asserunt nasci amygdala scripta, si aperta testa nucleum sanum tollas, & in eo quodlibet scribas, & iterum luto, & porcino stercore involutum reponas.

Amygdălītēs, *ἀμυγδαλοειδής*. Germ. Ein gattung eines purgierenden Milchkrauts/ mit bletern wie ein Mandelbaum oder Springwurtz] Dioscoridi. Herba est ex genere tithymali, à similitudine foliorum amygdali, quæ & Corymbites dicitur, & Platyphyllos, à latitudine foliorum. Plin. l. 26. cap. 8.

Amygdălīnus. Adject. *ἀμυγδάλινος*, Id quod est vel fit ex amygdalis: ut Amygdalinum oleum. Plin. lib. 23. c. 24.

Amylŏn, [*ἄμυλον*. Gall. *Amidon*. Ital. *Amido*. Germ. Ametmel. Belg. Ameldonck. Hispan. *Amidon*. Pol. *Krochmal, maczka*. Vng. *Fodros gallér keményítő*. Ang. *A kinde of wafer made of fine wheat*.] Placentæ genus, quod ex tritico fiebat, aut siligine sæpiùs elota: ita dictum quòd *ἄνευ τῆς μύλης*: hoc est, sine mola fieret. Macerabatur enim sæpiùs quotidie triticum aut siligo, donec ità mollesceret, ut cremor exprimi posset, qui deinde in Sole siccabatur. A' vulgo Seplasiorum unica litera immutata *Amydon* vocatur. Rationem conficiendi amyli, vide apud Plin. lib. 18. cap. 7, & apud Catonem de Re rust. capite 87.

Amyris. genus arboris est, ut inquit Hieronymus, quod Latini putantes myrrham dictum, unguenta interpretati sunt. De cujus arboris notitia hoc solum ad nos pervenire potuit, quòd odorem suum habeat suavē, nullū tamen adferat fructū.

Amorum, attractilis Dioscoridi.

Amystĭs, *ἄμυστις*, f. t. Strenuæ potationis genus erat apud Thracas, quum potus ingurgitabantur ut vinum in dolium infunditur, neque spiritu reciprocato, neque ore contracto. Vnde *ἀμυστίζειν* Græci dicunt, pro ingurgitare, & sine respiratione affatim bibere. Horatius libro primo Carm. Bassum Threicia vincat amystide. ¶ Alii Amistidem poculi speciem interpretantur, quo Thraces utebantur, quoties *ἄμυστι*, *ἢ ἀπνευστί*: hoc est, citra labrorum contractionem, & spiritus reciprocationem potare volebant. Ut Germani potatores ajunt: Ohn schnauffen vnd bart wischen.

A Ante N.

An, adverbium interrogandi & pro Nunquid ponitur, *ἢ μή*. Cicero: An verò Romulus ille, aut pastores aut convenas congregasse videtur? ¶ Sed aliquando transit in vim conjunctionis si, *εἰ*, quum sermo dubitativus est, tunc ferè subjunctivo jungitur: ut, nescio an pater vivat. ¶ An diversis in locis collocatur Primo loco. Cicero secundo Philipp. An tu, Narbonæ in mensas hospitum cum vomeres, Dolabella pro te in Hispania dimicaret? Secundo loco. Cicero quinto Verr. Erravit, an potiùs insanavit Apronius? Et hic in similibus subaudis An vel utrùm. ¶ An, ter repetitum. Cicero in Orat. In quo quæsitum est, in totó ne circuitu illo orationis, an in principiis solùm, an in extremis, an in utraque parte numerus tenendus sit. ¶ An, quater repetitum. Cicero de Orat. Refert etiam qui audiant: Senatus an populus, an judices, frequentes, an pauci, an singuli. ¶ An & Ne conjungi solent pro An. Terentius Andr. An'ne est intus Pamphilus? Cicero in Pisonem: An'ne gesto! An & Ne interpositis aliquot dictionibus. Cicero libro 1. de Finibus: An partus ancillæ sitne in fructu habendus. ¶ An si conjunguntur. Ovidius in Epist. An si quis rapiat stabulis armenta reclusis, Arma feras, rapta conjuge lentus eris! ¶ In notis antiquorum AN. Annius. AN. N. ante noctem. AN. M. actionem mandat. ANN. vel AN. vel A. annis. ANT. antè vel antea. ANT. T. C. ante terminum constitutum. ANG. P. angelus percussit, ANM. anima. ANN SEN. Anneus Seneca.

Ana, est vox barbara, qua medici nostri temporis utuntur in suorum medicamentorum compositionibus pro Latinis vocibus, singulorum partem seu partes, vel (quod idem) uniuscujusque speciei.

Anăbăsĭs, f. t. *ἀνάβασις* Dioscoridi. Herba quæ Equisetū Latinè dicitur, à Græcis *Hippuris*. [זנב הסוס *zennáb hassus*. Gall. *Queue de cheual, apresle ou presle*. Ital. *Coda di cauallo, asprella*. Germ. Katzenschwantz oder Schaffthew. Hisp. *Cola de mula, rabo de mula*. Pol. *Koszyogon*. Vng. *Lo fark*. Angl. *An heerbe called the horse tayl*. Plin. lib. 26. cap. 13. Recentiores Caudam equinam vocant.

Anăbăsĭus. [*ἀναβάτης*. Pol. *Ośmiesza acy czesl slego albo dobrego*. Vng. *Hir hordozo*.] Qui emittitur in exteras regiones, rumorem aliquem disseminaturus, qualem Triptolemū fuisse in fabulis legimus, quem semina per orbem sparsurum, Cererisq; beneficia annunciaturum, à dea rapidissimo curru emissum fabulantur. Nomen deductum est *ἀπὸ τοῦ ἀναβαίνειν*: hoc est, ab ascensu, curruū scilicet, vel equorum. Hieron. contra Ruff. Idcircóne cercales, & anabasii tui per diversas provincias cucurrerunt, ut laudes meas legerent?

Anăbăthră, n. f. [*ἀνάβαθρα*. Pol. *Schodek* vel *podnożek*. Vngar. *Gradus lépcsö*.] Scalæ, pulpita, gradus superiores scansiles, aut instrumenta scabellorum, aut subsellia: ab *ἀναβαίνω*: id est, Sursum ascendo. Iuvenal. Satyra 7. Et quæ conducto pendent anabathra tigillo.

Anăbŏlăgĭum, *ἀναβολάγιον*: vel Anaboladium, *ἀναβολάδιον*, Sinodis genus est, quo humeri operiuntur: dictum *ἀπὸ τοῦ ἀναβάλλεσθαι*, quod interdum Induo significat, interdum Rejicio. Solebant enim mulieres in negligentiori cultu hoc ornamento pectus & humeros protegere, & quum visum esset, rejicere.

Anabula, f. p. ut scribit Plinius, animal Aethiopicum, capite cameli, collo equi, cruribus bovis prætendens similitudinem, per totum corpus nitentem habens rubedinem, albis maculis immistam. Est & miri decoris, longo collo, & aliis anterioribus & posterioribus cruribus.

Anacacabea.] *ἀνακακάβεα*, *λωτός*. Pol. *Bob Grecki, kāzā*. Vng. *Török bab*.] A' vulgo Græcorum arbuscula quædam appellatur, teste Aetio, quæ Hom. Lotos dicitur, Galli *Alysam* & *Alysarum* nominant. Fructus quoque eodem Aetio teste, à recentioribus Græcis *Anacacabon* appellatur: Latini vocant *Fabam Græcam*. Vide Ruell. lib. 1. cap. 95.

Anăcampsĕrŏs, otis, *ἀνακαμψέρως*, Herba est, cui à Magis revocandi amoris vis tribuitur, ita dicta ab *ἀνακάμπτω*, reflecto, & *ἔρως* amor. Plin. lib. 24. cap. 17: Anacampserotem celeber a-

berarte Grámatica pauló antè, cujus omnino tactu redirent amores vel cum odio depositi.

Anăcārdĭum, ἀνακάρδιον, Arbor indis familiaris, fructu aviculæ corculo non dissimili: unde nomen putant inditum rubente intus cruore, quo veluti sanguine scatet. Ruell lib. 3. c. 37.

Anăcĕphălæōsĭs, pen. prod. [ἀνακεφαλαίωσις, German. Ein kurtz widerholung der Hauptpuncten/ recapitulierung. Belg. Een coort verhael/ oft begrypinge van al dat vor seit is. Polon. *Krotkie powtorzenie*. Vngar. *Summába szedés*. Angl. *A short repetition of things said*.] Brevis recàpitulatio, in qua repetitio rerum summatim fit. Quintilianus lib. 6. cap. 1. Rerum repetitio, & congregatio, quæ Græce dicitur ἀνακεφαλαίωσις, à quibusdam Latinorum enumeratio, & memoriam judicis reficit, & totam simul causam ponit ante oculos judicis. Græcè κεφάλαιον, caput dicitur in ea significatione, qua nonnulli capituli appellatione utuntur.

Anachites,] ἀναχίτης German. Ein Demant/ ist ein köstlich Edelgestein. Pol. *Dyament*. Vng. *Gyémant*.] Gemma est omnium pretiosissima, quam notiore nomine *Adamantem* vocamus: ita dicta, quòd vanos motus animique lymphationes credatur abigere, & adversus venena habere vim antidoti. Vide Plin. lib. ult. capite 4.

Anăchōrēsĭs. ἀναχώρησις. German. Ein einöd ort/ absünderung von ander leuten. Pol. *Pustinia*. Vng. *Rembic lako helye, puszta*.] Eremus, secessus: unde monachi eremum incolentes & quicunque procul ab hominibus secesserunt. ἀναχωρηταί. vocantur. Cassianus in Col. Cujus sectatores anachuretæ: id est, secessores meritò nuncupantur, eò quòd nequaquam contenti hac victoria, qua inter homines occultas insidias diaboli calcaverunt, aperto certamine ac manifesto conflictu dæmonibus congredi cupientes, vastos eremi recessus penetrasse non timeant.

Anăclīntērĭum. [משכב mischcab. ἀνακλιντήριον. Gall. *Lict de maslas pour se reposer au iour*. Ital. *Letticciuolo, materazzo*. Germ. Ein gutschen/ ein ruhbettlin/ lotterbett Belg Een lodderbedde oft matrasche. Hispan. *Lugar para dormir*. Polon. *Lozko do przespania poludniowego*. Vng. *Nappali ágy*. Angl. *A flockbedde, or matres*.] Lectulus, super quo quiescimus interdiu, qualia celebrantur Florentiæ Tuscanica: & apud Lampridium in Heliogabalo, Accubita: à quibusdam quoque Stibadia dicuntur. Spart. in Ceionio Commodo: Nam lectum eminentibus quatuor anaclinteriis fecerat, minuto reticulo undique inclusum. ¶ Vocatur hujusmodi lecti etiam grabati & Græce χαμεῦναι.

Anăcōlĭă, vocantur quorum lacryma incommodantes pilos corrigit Aëtius.

Anăcŏlūthŏs, [ἀνακόλουθος. Pol. *Niewinny*. Vng. *Tuuel kegyel vala ózue állás*.] Latinè in consequens: unde Anacoluthon figura est, quum non redditur quod superioribus respondeat, ut si in oratione ponatur μέν, & non sequatur δέ. Aut è contrario, quum particula, quæ non nisi posteriori loco poni consuevit, sola ponitur sine ea quæ solet præcedere: ut si, verbi gratia, relativum ponatur sine antecedente. Virgil. 1. Aeneid Millia quot magis nunquam venère Mycenis: Vbi Servius, Anacoluthon est: nam dicit Quot, quum non præmiserit Tot.

Anacrisis. [בחן bochan. ἀνάκρισις Gall. *Examen, information, question*. Ital. *Esamina*. German. Befragung eines Vbelthäters/ es sey mit marter oder ohn matter. Hispan. *Examen, ò question, ò informacion*. Pol. *Wybadowanie a wypytanie, przesmeka albo bez meki*. Vngar. *Tudakozás, kerdezés*. Angl. *Examination, question of the giltie*.] Quæstio de reo habita, sive ea per tormenta fieret, sive sine tormentis ¶ Interdum interrogatio testium, quam vulgus *informationem* vocat. Vide Bud. in Comment.

Anăctŏrĭŏn, ἀνακτόριον, Herba est, quæ notioribus nominib. ξιφίον Græcis, & Latinis Gladiolus appellatur. Dioscor. lib 4.

Anădēmă, ἀνάδημα, pen. prod. Corona sertum, aut simile capitis ornamentum. A' verbo ἀναδέω, corono, vel circumligo. Lucr. lib. 4: Et bene parta patrum fiunt anademata, mitræ. Paulus inter ornamenta capitis muliebria censet in libro 26. D. de auro & argent. leg. Item & Hesychius, qui scribit esse εἶδος κόσμου ἐπὶ κεφαλῆς. Itaque à Polluce libro 5. in mundo muliebri ἀναδήματα numerantur.

Anădēndrădēs. pen. corr. ἀναδενδράδες, vocantur à Græcis vites arbustivæ, quæ scilicet arboribus fulciuntur.

Anădēndrŏmălăchē. ἀναδενδρομαλάχη. Malva arborescens, quam Galenus 4. Therapeuticæ facit eum Althæa.

Anădĭplōsĭs, [pen. prod. ἀναδίπλωσις, Germ. Ein zweyfaltigung Belg Een dobbelinghe.] Dici potest reduplicatio. Est enim dictionis in ultima parte præcedentis versus sitæ, in prima sequentis repetitio. Virg. Eclog. 8, Certent & cygnis ululæ, sit Tityrus Orpheus, Orpheus in sylvis, inter Delphinas Arion.

Anadyomene. penult. corr. ἀναδυομένη, Participium est fœmininum verbi ἀναδύομαι, Latinè reddi potest Emergens. Hoc nomine Appellis opus dictum est, quòd Venerem habebat è mari emergentem. Vide Plin. lib 35. c. 10.

Anagallis [ἀναγαλλίς. Gall *Mouron ou morgeline*. Ital. *Anagallo*. Germ. Gauchheil Belg. Guychelheyl. Hispan. *Morruges*. Polon. *Mysiec*. Item, *Wronie proso*.] Herba est quam Morgelinam, vel Gallinæ morsum vulgò vocant. si Ruellio credimus. Duæ ejus à Plinio traduntur species floris colore distinctæ Mas enim florem habet Phœniceum, fœmina cæruleum.

Anāglyphă. penult. corr [פתוחים pittuach. ἀνάγλυφα Gal. *choses taillees en bosse ou relevees*. Ital, *vasi di rilievo*. German. Ein außgetriben werck/ was getriben/ getruckt/ oder außgestochen ist/ das es bilder hat. Hisp. *Vasos labrados de buril ò sinzel*. Pol. *Vtwierzenie brag, albo iake sztuka wyszniowana*. Vng. *Czifraz rmiv*. Ang *A sort of carued work*.] Dicuntur vasa, aliave opera, sculpturis aspera, quæ scilicet ita exculpta sunt, ut in eis imagines emineant: ita dicta ab ἀνά, quod sursum significat, vel suprà, & γλύφω sculpo: eò quòd sculpturæ in superiori parte emineant, Vnde & à Gallis *Revelata* dicuntur. Eadem & Anaglypta invenimus appellata. Plin. libro 33. cap. 11: Nunc anaglypta in asperitatemque incisa circa linearum picturas quærimus. Martial. lib. 1: Nec desunt tibi vera Glaniana, Nec mensis anaglypta de paternis.

Anāglȳptēs, [מפתח mephatteach. ἀναγλύπτης. Gall. *Tailleur, insculpteur*. Ital. *Scultore*. Germ. Ein Meister der getribne arbeit mit bildwerck machet/ Bildhawer. Belg. Een Beeldsnyder. Hisp. *Platero que labra por sinzel*. Polon. *Snicerz* Vng. *Metczö kep faragó*. Ang. *A carver, a graver*.] Sculptor, qui ita quippiam exculpit, ut in eo imagines promineant.

Anāglyptĭcē, sive Anaglyphice, [ἀναγλυφική, ἢ ἀναγλυπτική, Gall. *L'art de tailler*. Ital. *L'arte da sculpir di rilievo*. Germ. Die kunst des Bildwercks / durchtribene oder getruckte arbeit. Hisp. *La arte de labrar de buril ò sinzel*. Pol. *Nauka sztuczna rzezbowana, wytoczona, a bowaiazana*. Vng. *Kep metszés, kép faragás mestersége*. Angl. *The art of caruing or grauing*.] Ars & ratio ita sculpendi, ut in opere imagines emineant. Huic opponitur Diaglyplice, διαγλυφική, quum imagines superficie operis sunt depressiores, & ita excavatæ, ut eminentes imagines ceræ alterive corpori molli possint imprimere: cujusmodi sunt annuli & sigilla tàm publica, quàm privata, quibus literæ, & diplomata obsignantur.

Anāgnōstēs, m. p. [ἀναγνώστης. Pol *Czytelnik, poprawca*. Vng. *Olvasó*. Angl. *A reader*.] Latinè lector dicitur. Nam ἀναγινώσκω, lego, ἀνάγνωσις, recognitio, lectio Cic. Att. Nam puer festivus anagnostes noster Sositheus decesserat.

Anagoge, es, ἀναγωγή, Latinè recessus dicitur: subtilis sive excelsa aut superior intelligentia, ab ἀνά & ἄγω, unde ἀναγωγή, reductio.

Anagryphe, descriptio. ut Cic. vel ut vulgus, *Inventarium*.

Anagyris, ἀνάγυρις. Herba est gravissimi odoris, quæ ob id à rusticis *lignum putidum* vocatur. Hujus folia virgasque siquis decerpserit, fœdissimo odore manus imbuit quo non nisi frequenti lotione potest liberari. Hinc factus est locus proverbio, ut qui sibi offutura commoveat, ἀνάγυριν κινεῖν: hoc est, Anagyrin movere dicatur. ¶ Anagyrus, ἀναγυρεύς, populus Atheniensis, ex tribus Erechtheidis Vide Stephanum

Anālēctă. n. f. [שיריים שלחן scheiraiim schulchan פת path, ἀνάλεκτα. Gall. *Ce qui tombe de la table, miettes*. Ital. *Immunditia della tavola*. Germ Zusammenwüschung / was van dem Tisch fellet so man zusammen liset vnd außkehret Hisp. *Lo que cae de la mesa, manjar que sobra*. Pol. *Okruszyny ze stolu, a bo odrobiny*. Vngar. *Etöz söpredék, esdlék*. Ang *Crommes, that falleth from the table*.] Purgamenta cœnarum, & quisquiliæ ciborum sub mensam cadentes, quæ manu colligi solent, & extra triclinium efferri. Martial libro 7: Colligere longa nec turpe putat dextra Analecta, quicquid & canes reliquerunt. Dicta Analecta ἀπὸ τοῦ ἀναλέγεσθαι: hoc est, à colligendo propterea quòd manu colligerentur, non scopis everrerentur. Inventis enim lithostrotis, cæterisque id genus pretiosioribus pavimentis, cessavit usus scoparum. Illa enim, quòd ex minoribus testulis constabant, scopas non admittebant: unde etiam Asarota dicebantur, quòd non verrerentur: sed quòd manu purgamenta colligi soleant, & pavimenta ipsa spongiis lavari Martial. libro 14: In pretio scopas testatur palma fuisse, Otia sed scopis nunc analecta dabunt.

Anālēctēs, æ, [ἀναλέκτης. Gall. *Qui recueille les miettes & autres reliquats*. Ital. *Chi raccoglie le minuzzie della tavola*. German. Ein zusammenleser der Tischbrösamen. Hisp. *El que barre los relieves*. Pol. *Podstoly stolowy, okruszyn*. Item, *Pamietliwy albo*. Vngar. *Etöz söpredék szedö*. Angl. *A gatherer of the crommes of the table*.] Qui colligit aut verrit analecta. ¶ Dicitur etiam per translationem, teste Cælio Rhod. libro 31. cap. 31, qui multa lectione exercitatus, memoria est firmissima, ita ut quicquid unquam legerit, vel audierit, habeat ad manum. Nomen deductum est à verbo ἀναλέγεσθαι, quod inter cætera significat ἀναμιμνήσκεσθαι, καὶ οἷον συνάγειν: hoc est, memoria concipere & firmiter tenere. Seneca Suasio III Satellius Quadratus, ut Grammaticos haberet analectas.

Analectides, ἀναλεκτίδες, dicuntur, quibus è xylino lino, vel quavis materia, puellæ tanquam pulvillis constipant scapulas prominentes, ut videri habitiores possint Ovid. 3. de arte aman Conveniunt tenues scapulis analectides altis, Angustum circa fascia pectus eat Cælius lib. 13. c. 31

Anālēmmă, ἀνάλημμα, est ratio conquisita Solis cursus & umbræ crescentes à brumæ observatione inventa, è qua per rationes architectonicas circinique descriptiones est inventus effectus in mundo. Vitruv. lib. 9 c. 4

Analesia f p dicta est eò quòd sanas partes capitis sensu privet. Fit, vel nascitur ex negligentia, aut ex nimio cibo, aut ex luxuria, aut potu frigido bibendo, vel nimium cogitando, vel ex indigestione ciborum.

Anălŏgĭă, Proportio, proprietas, convenientia, similitudo,

[Spanish ... Gall. *Analogie, proportion, convenance*. Ital. *Proportione, convenienza* Germ. Gleichförmigkeit/ ähnligkeit. Belg. ... gelijckförmigheyt. Hispan. *Propriedad conveniente*. Pol. *Podobienstwo, przystojnosc*. Vng. Egyezés, hasonlóság. Angl. *Proportionable likenesse*.] Cicero: Quòd analogiam Stoici, nos appellemus convenientiam, si placet. Quint. libro 1: Analogia praecipuè, quam proximè ex Graeco transferentes in Latinum, Proportionem vocaverunt. Haec est ejus vis, ut id quod dubium est, ad aliquid simile, de quo non quaeritur, referat, ut incerta certis probet. ut si quaeratur, funis masculini, an foeminini generis sit, ex ejus diminutivo cognoscitur, quia funiculus generis masculini est. ¶ Analogia apud Mathematicos, est quum numeri duo aut plures, quum item magnitudines inter se comparantur, ad similitudinem secundae comparationis, juxta aequalitatem vel inaequalitatem, ut si dicas, Ve se habent quatuor ad duo, sic octo ad quatuor: & quantò est longior pes Herculaneus alterius alicujus pede, tantò item stadium Herculano pede sexcentis commensum, longius est eo stadio quod alterius pede toties transmissum est.

Ănălŏgismus, ἀναλογισμός. A dialecticis vocatur firmissimum illud argumenti genus, quod à causa propinqua ducitur. Cui opponitur Epilogismus, qui fulcitur ab effectu, aut certè à causa remota. Dicitur autem Analogismus à verbo Graeco ἀναλογίζομαι, quod inter caetera significat ratiocinari, & firmissimis argumentis aliquid colligere.

Ănălŏgitae, tutores qui nō tenentur rationem reddere tutelae.

Ănălŏgos, ἀνάλογος, Proportione respondens.

Ănălytica, orum, ἀναλυτικά, Nomen est duorum librorum Aristotelis, quibus ille judicādi, sive (aut alii loquuntur) argumenta resolvendi partem exequitur. Nomen deductum est à verbo ἀναλύειν, quod resolvere significat, nonnunquam etiam dijudicare Budaeus in Comment. linguae Graecae.

Ănalphăbēti, ἀναλφάβητοι, A Graecis dicuntur, qui ne elementarias quidem literas noverunt, quos Fulgentius Abecedarios appellat in 3. Mithologicōn. Bud. in Pandect.

Ănămnēsis ἀνάμνησις, Latinè commemoratio dicitur.

Ănancaeon, ἀναγκαῖον, Necessarium Latinè dicitur: Figura quum volumus ostendere necessitudinem, aut naturae, aut temporis aut alicujus personae: quale est illud Demochares: Nihil valebat assidua pro fratre ac misericors deprecatio, quum judicaret tyrannus, cujus crudelitas omnem naturae necessitudinem extinguebat. Rutilius Lupus lib. 1.

Ananchitis anachitidis, ἀναγχῖτις, Gemma, de qua sic Plin. l. 3 cap. 11: Ananchitide in hydromantia dicunt evocari imagines deorum. Vide suprà Anachytes.

Anantapodoton, ἀνανταπόδοτον, Schema est, quo Graeci frequentius utuntur quàm Latini, quum scilicet oratio aliquo membro destituitur.

Ănăpaestus ἀνάπαιστος, m. f. Pes ex duabus syllabis brevibus, & ex tertia lōga. Componitur ex ἀνὰ, re & παίω, ferio: eò quòd repercutiat dactylum suno reciproco. A Graecis ἀντίδακτυλος dicitur, quasi dactylo contrarius Cic. lib 3. Tuscul. Non adhibe tur ulla sine anapaestis exhortatio.

Anaphalis [ἀναφαλίς. Polon. Koc...] Herba est quae notiore nomine Gnaphalium & à quibusdam Centunculus appellatur.

Ănăphŏră ἀναφορά seu Epanaphora, ἐπαναφορά, pen. corr. Figura quam nos relationem seu repetitionem dicere possumus, quae fit quoties, in principio singulorum membrorum, aut versuum eadem pars orationis repetitur hoc modo, Verres calumniatores apponebat, Verres de causa cognoscebat, Verres pronunciabat. Virg. 1. Aeneid. Nate meae vires, mea magna potentia, solus Nate patris summi. ¶ Anaphorae etiam scansiones seu ascensiones signorum vocabantur, ab Oriente circumactu mundi quotidiano factae, ex inclinatione coeli varia, nunc majores, nunc minores. Firmicus: Sed istis tandiu vitiis laborabit, quoad signi ejus fuerit anaphora completa.

Ănăpŏlŏgētos ἀναπολόγητος, Latinè inexcusabilis.

Ănarchus [ἄναρχος. Germ. Ohn ein Obern/ oder ohn ein Regenten. Belg. Sonder overste/ oft hooftman.] Sine principe, vel principio. Ambr. libro Hexam. Dedit ergo principium mundo, dedit etiam creaturae infirmitatem, ne anarchon: id est, principio carentem crederemus.

Anarrinon, ἀνάῤῥινον, Quod & Antirrhinum, herba est Anagallidi similis, radice nulla aut perexigua, semine vitulinas nares imitante: unde & nomen habet. Galenus Bucranion appellat. Galli *Ocimum* ... Vide Plin. lib. 25. cap. 10. & Ruel. lib. 3. cap. 31.

Ănās aris, pen. genitivi correp. Avis notissima ex genere amphibiorum, ita dicta ab assiduitate natandi. [... Gall. *Cane ou canart*. Ital. *Anitra*. Germ. Ein Ent. Belg. Ende. Hisp. *Anade*. Pol. *Kaczka*. Vng. *Kacsa*. Ang. *A ducke, a drake*.] Martial. lib. 13: Tota tibi ponatur anas, sed pectore tantùm, Et cervice sapit, caetera redde coquo. ¶ Anatem morbum anuum dicebāt: id est, vetularum: sicut senium, morbum senum. Festus.

Ănăcula. diminutivum est. [νηττάριον. Gall. *Petite cane ou petit canart*. Ital. *Picciola anitra*. German. Ein Entle/ Entvögelin. Hisp. *El anadino ò anadica*. Polon. *Kaczeczka*. Vng. *Kacsacska*. Angl. *A litle ducke or drake*.] Cic. 5 de Finib. Serpere anguiculos, evolare merulas, natare anaticulas, cornibus uti videmus boves,

Anătīnus, na, num. pen. prod. [νηττικός. Gall. *De cane ou canard*. Ital. *Che fa di anitra*. Germ. Das zu der Enten gehört. Hisp. *Cosa perteneciente al anad*. Pol. *Kaczy*. Vng. *Kacsához való, kacsai*. Angl. *Which perteineth to a ducke or drake*.] Plaut. in Rud. Vtinam fortuna anatina nunc uterer: ut quum exiissem ex aqua, arerem tamen.

Anatarius, Quia anates custodit, pascitve. [νηττοφύλαξ. Germ. Entenhüt.] Anataria Aquila, quae anates circa lacus venatur. Ex Sipontino. De anataria aquila. Plin. lib. 10 cap. 3.

Anătārius, a, um, Quod ex anate est: ut Anatariae plumae: sive quod ad anates pertinet: ut, Anataria aquila, νηττοφόνος ἀετός, quae anates venatur. Plin. lib. 10. c. 3.

Anasphoros. ἀνάσφορος, A quibusdam vocatur herba, quam Graeci λινόζωστιν, Latini Linum appellant. Legitur hoc nomen in quibusdam Dioscoridis exemplaribus. Quidam verò hoc ut pleraque alias herbarum nomenclaturas apud eundem inter notha referre malunt.

Anastomosis, ἀναστόμωσις, A medicis appellatur apertio venarum, quando scilicet venarum orificia amplius aequo aperiuntur: quod fit aut propter vasorum imbecillitatem, aut propter sanguinis ad orificia affluentis copiam. Gal. lib. 4. & 5. Methodi. Est autem nomen hoc deductum à verbo Graeco ἀναστομόω, quod Latinè sonat Aperio.

Ănastrŏphē, ἀναστροφή, Inversio, vel perversio dicitur: est enim (ut docet Diomedes) duorum verborum ordo praeposterus: ut, Italiam contra pro contra Italiam.

Ănăthēma, n. t. Detestatio, execratio. [חרם cherem. ἀνάθεμα, Gall. *Excommunication, execration*. Ital. *Scommunica*. Germ. Ein fluch/ ein verbannter. Hisp. *Descomunion*. Pol. *Przeklestwo, wyrzgowanie*. Vng. *Átok*. Ang. *Excommunication, execration*.] ¶ Ponitur interdū pro donario, quod diis suspenditur in columna, vel pariete templi, ἀπὸ τοῦ ἀνατιθέναι: hoc est, reponendo, vel suspendendo: aut certè ab eo, quòd nefas esset ea loco movere. ¶ Homines quoq; sacri, quorū capita deorū alicui dicata sunt, Anathemata appellantur. Vide Budaeū in Cōmen. ling. Graecae.

Ănăthĕmătizo is, Devoveo, detestor, ἀναθεματίζω.

Ănătŏcismos. m. f. [ἀνατοκισμός. Gal. *Renouvellement d'usure, quand les arrerages et baillent encore a usure, & produisent nouveau de sort & principal*. Ital. *Rinouamento d'usura, quando l'usura ac quistata entra nel principale & fa usura*. German. Der Wucher da man zins anlegt/ das dieselbigen wider zins tragen/ zins von zinsen. Hisp. *Renovacion de usura, usura sobre usura*. Pol. *Lichwa z lichwy*. Vng. ... Ang. *Yearlie usurie, and usurie of usurie*.] Est usurae anniversaria revolutio. & quas usuras usurarum vocant. Cic. ad Att. interim quum in edicto translatio centesimas me observaturum haberem cum anatocismo anniversario. Latinè autem Cicero ipse hoc verbū interpretatur in Epist. Centesimis sexennii ductis cum renovatione singulorum annorum.

Ănătŏmē, mes, [ἀνατομή. German. Zerschneidung.] Dissectio, vel consectio, quū scilicet humanū corpus dissecatur, ut venae, nervi, & caetera à medicis conspici possint. ¶ Inde Anatomice, ἀνατομική sc. τέχνη, ars dissecandi & aperiendi corpora.

Antomicus, pen. corr. Anatomiae peritus, Macrob. [German. Ein Anatomist.

Anaxetum, ἀνάξετον, apud Dioscor. dem lib. 3 legitur inter nomenclaturas Gnaphalii herbae, Quanquam non desunt, qui & hoc malint inter notha referre.

Anaxyris. [ἀναξυρίς. Pol. ...] Herba est notissima, quam & Oxalidem Graeci & Latini Rumicem appellant. Ita dicta, quòd folia eius calceorum solas imitentur, quae & anaxyrides quandoq; à Graecis appellantur.

Ăncăsa, n. f. [Pol. *Co feterowane naczynie*. Vngar. *Cz...*] Dicta sunt ab antiquis vasa, quae caelata vocamus, quòd circumcidendo talia fiant. Ipsum quoque Caelare verbū ab eadem causa dictum est, d. cum l permutata. Festus.

Ănceps, ancipitis, Quod utrinque acutum est. פיפיות piphijoth. ἀμφίτομος.] Anceps (inquit Festus) significare videtur, quod ex utraque parte caput habet, ut securis, bipennis. Sed magis à capiendo, quòd ex utraque parte aequè capiatur, appellatum est. Lucil. Vecte, atque ancipiti ferro effringam cardines. ¶ Accipitur pro dubio, sive ambiguo. [... ἀμφίβολος, ἀμφίδοξος, Gal. *Douteux, incertain*. Ital. *Dubio*. Ger. Zweiffelhafftig. Hispan. *Dudoso*. Polon. *Watpliwy, niepewny*. Vngar. *Kétséges*. Angl. *Double or two edged, doubtsome*.] Cic. pro Marcell. Incertus est exitus, & anceps fortunae. Idem 1. de Natur. deor. Bestiae quasi ancipites, in utraque sede viventes. ¶ Veteres ancipites in nominativo dixerunt non sine ratione, ne in genitivo ancipitis duabus syllabis videretur crescere. Sosipater lib. 1. Plaut. in Rud. Post altrinsecus est securicula anceps. Vide Priscianum lib. 6. Vocabula ancipitia, quae & in bonam & in malam partem accipi possunt. ut, tempestas, valetudo, facinus, &c. Vide Gell. lib. 12. c. 9.

Anceum, sylvestris cucumer, apud Dioscorid.

Anchites, lege ANACHITES.

Ănchŏra penult. corr. Ferreum instrumentum, quo naves retinentur, quod & à Graecis ἄγκυρα vocantur: unde & Latini vocem hanc procul dubio mutuarunt, & tenue in suam aspiratam & υ in o commutantes. [Gall. *Ancre, ou crs de fer dequoy on retient les navires*. Ital. *Anchora*. Germ. Ein Ancker/ der groß eisen das

Haft wol man in dem Meer die Schiff behaltet. Hisp. *Ancla ò ancora de la naue.* Pol. *Kotew.* Vng. *Vas matska.* Ang. *An anker.*] Cic. 7. Verr. Vela fieri, præcidi anchoras imperavit. ¶ Et quia nautæ tempestate jactati, quando feliciter navigandi nulla spes superest, ad anchoram confugiunt, qua ejecta navim eodem in loco retinent, donec faciliùs navigandi se offerat occasio: factum est ut Sacram anchorã proverbialiter dicamus pro extremo perfugio. Vnde etiam proverbiali figura apud Euripidem Hecuba Polydorum familiæ gentisq; suę anchoram nominat, Ὃς μόνος οἴκων ἄγκυρά τ' ἐμῶν. Qui jam solus generis superest anchora nostri. Dicemus itaq; Anchorã domus pro refugio & columna domus. ¶ Prævertit anchoræ jactum Deus, Ἀλλ' αὐτόματον τὴν ἐπ' ἄγκυραν Θεός, dicimus, quũ res præter spem evenit. Traductum à nautis, quibus accidit sæpenumerò, ut quum nituntur anchoram jacere, in portum appulsuri, repellantur à ventis, & in mediam tempestatem revocentur. ¶ Duabus anchoris fultus, ἐπὶ δυοῖν ὁρμεῖ, Duabus nixus in portu, subaud. anchoris. De firmis & immotis, & qui rem suam probè constabilierunt. Meminit Aristot. in Panath. Huic simile est, Bonum est duabus niti anchoris. ¶ His contrariũ est, Rupta anchora, de his qui repentè tanquam magnum quiddam facturi prodiissent: deinde in falsa omnium expectatione turpiter & indecorè se gessissent in negotio. ¶ Sacram anchoram solvere, ἱερὰν ἄγκυραν χαλᾶν, proverbialiter dicitur, quoties ad extrema refugia confugitur. Translatũ à nautis qui maximam ac validissimam anchoram sacram vocant: eamq; tũ demum mittunt, quum extremo laborant discrimine. Vide Lucian. in Iove, & in Drapetis, & Euripidem in Hecuba. ¶ Anchoras tollere dicitur à Varrone non sine proverbiali specie pro moliri discessum.

Anchŏrārĭŭs, m. f. [ἀγκυράρχης. Germ. Der Ancker meister.] Qui curam anchoræ habet, ut eam vel demittat vel elevet.

Anchŏrārĭŭs, a, um. Quod ad anchoram pertinet. ἀγκυραῖος. ut Funes anchorarii. Hirtius: Storias autem ex funibus anchorariis tres fecerunt.

Anchŏrālĭs, le, adjectivum. ἀγκυρωτικός. Plin. lib. 16. cap. 8. Vsus ejus anchoralibus maximè navium piscantiumq; tragulis. Anchoralis tractus, Liv. 7. belli Maced.

Anchŏrāgo, Piscis est. qui & Salmo à rostri aduncitate (ut in Anchora) Anchorago vocatus. Cassiodorus Variarũ lib. 12. cap. 4: Destinet carpam Danubius, à Rheno veniat Anchorago. Vide Tonsicula.

Anchusă, f. p. [ἄγχουσα. Pol. *Czerwony korzen:* malè quibusdã *wolowy yęzyk.*] Herba est lactucæ foliis, radicem habens digitali crassitudine, colore sanguineo, æstate manus inficiens, qua mulieres colorem purpureum malis inducunt. Galli vocant *Orchanettam.*

Ancīlĕ, per i simplex, penul. prod. n. t. [מגן ישונאה *magen.* ἀγκύλιον. Gall. *Vn escusson court, ou bouclier.* Ital. *Scudetto, brochiero.* German. Ein ronder Schilt den man im Krieg braucht/ein Rondellen. Hisp. *Escudo redondo.* Pol. *Rodella tarcza.* Vng. *Kerekpaix.*] Scutũ breve erat, authore Festo, ita ex vtroq; latere recisum, ut nullus angulus videri posset, & summum infimumq; ejus latus medio pateret. Dictum ab Am & Cæsum, quasi Ancisum: vel ab ἀγκῶν, quod est cubitus, vel ab ἄκος remedium, quoniam pestilentiæ remedium fuit. Fertur Numæ Pompilii tempestate de cœlo decidisse, unaq; editam vocem omnium potentissimam fore civitatem, quandiu in ea mansisset. Itaq; facta sunt ejusdem generis plura, quib. id misceretur, ne internosci cœleste posset. De hoc Ovid. lib. 3. Fastorum: Ecce levi scutũ versatum leniter aura Decidit: à populo clamor ad astra venit. Et paulò pòst. Idq; ancile vocat, quod ab omni parte recisum est. Quemq; notes oculis, angulus omnis abest. Livius lib. 1: Salios itẽ duodecim Marti gradivo legit, tunicæ pictæ insigne dedit, & super tunicam, æneũ pectori tegmen: cœlestiaq; arma, quæ ancilia appellantur ferre, ac per urbem ire canentes carmina cum tripudiis, solennique saltatu jussit. Hor. lib. 3. Carm. hoc Ancilium declinavit, quum ait: Anciliorum nominis, & togæ. Iuvenalis verò adjectivum posuit, quum dixit: Clypeis ancilibus.

Ancile, incisio est tendinum circa collum vel articulos, propter quam impeditur functio. Gal. de Defin.

Ancillă, f. p. [שפחה *schiphchah* אמה *amáh* δούλη. Gall. *Chambriere, servante.* Ital. *Fante, serua.* Germ. Ein Dienstmagt/Dienstjungfraw. Belg. Jonckwif. Hisp. *Sierua esclaua, ò moca de seruicio.* Pol. *Sluzebna dziewka.* Vng. *Szolgáló leány.* Ang. *A maidseruand.*] Mulier serva. Nomen deductũ putavit Festus ab Anco Martio, quòd is in bello magnum fœminarum numerum cœperit. Sive quòd Antiqui Anculare dicebant ministrare. Ex quo dii quoq; ac deæ ferũtur coli, quibus nomina sunt Anculi, & Anculæ. Plin. lib. 2. cap. 63: Terra mortalium semper ancilla. ¶ Quæ semel ancilla, nunquam hera. Vt vulgò jactatum refertur in Græcis Epigramm. Μήποτε δοῦλ' ἄνασσα γυνή, [illegible] E'i [illegible]: id est, Siqua ancilla semel fuit, haud unquam dominetur, ut proverbiũ habet. Videtur ideo dictum, quòd qui ex humili fortuna subvehũtur ad res amplas, solent esse in cæteris insolentiores, minusq; tolerabiles quàm qui fœlices nascuntur.

Ancillŭlă. [θεραπαινίδιον. Germ. Ein Dienstmägtlein. Pol. *Dziewczinka.* Vng. *Szolgáló tska.* Ang. *A litle maidseruand.*] Diminutivum ab ancilla. Terent. in Eunuch. Nonne ubi mihi dixti cupere te ex Aethiopia ancillulã, &c. Cic. 1. de Orat. Iuris sciẽtiã eloquentiæ, tanquã ancillulam pedissequamq; adjũxisti.

Ancillāris, adject. vum, quod ad ancillam pertinet. [δούλειος, δουλικός. Vng. *Szolgáló, leányhoz való.*] Salust. in Ciceronem: Cui insidias in civitate fecisti ancillares. Cicero in Tusculan. quæst. Ancillari sordidoq; artificio regiæ virgines ut tonstriculæ tondebant barbam.

Ancillārĭŏlŭs, Ancillæ addictus, qui ancillã amat. [δουλαγέρωχος. Vng. *Szolgáló leány szerető.*] Mart. lib. 12: Ancillariolũ tua te vocat uxor, & ipsa Lecticariola est: estis Alauda pares. Seneca libro 1. de Benef. Siquis nulla se amica fecit insignem, nec alienæ uxori annulum præstat: hunc matronæ humilem, & sordidæ libidinis, & ancillariolum appellant.

Ancillŏr, latir, d. p. [עבד *habádh.* δουλεύω. Gall. *Seruir, s'assuiettir à quelqu'vn comme son seruãt.* Ital. *Ministrare, seruire.* Germ. Ein Dienstmagt seyn/Dienen. Hisp. *Seruir como esclauo ò moca.* Pol. *Sluze za dziewke.* Vng. *Szolgálok, rabostálok.* Ang. *To serue to subiect him selfe as a seruand.*] Ministro, vel dedico me administrãdũ, ac serviendũ, more ancillarum, quæ suis ministrãt ac serviũt heris. Cic. in Salust. Nõ enim uni privatim ancillatus sũ.

Anclābră, Vasa sunt quibus sacerdotes utebãtur. Anclabris (inquit Festus) est mensa ministeriis apta divinis. Vasa quoque in ea, quibus Sacerdotes utuntur, anclabra appellantur. Sũt qui legant Antlabra, ἀπὸ τοῦ ἀντλεῖν: hoc est ab hauriendo.

Anclārĕ, Vide ANTLARE. ¶ Turnebus putat esse anculare: id est, haurire & ministrare. Vnde & ancillularum nomen Livius florem anculabant liberi ex carchesiis, quod si ab ἀντλεῖν deducitur, ut Festo videtur, certè litera mutatur.

Ancones, Vide ANCON in Onomastico.

Anconiscī, ἀγκωνίσκοι. Instrumenta tortoria. [Vng *Kénzo szerszám.*] ¶ Itẽ ferramenta oneribus sustinendis idonea, quę à Gallis corruptè *Angones* vocãtur [Pol. *Klamra.* Vng. *Aszok salp.*] cujusmodi in cellarum vinariarum colũnis videmus quibus incumbũt ligna, quæ dolia ferunt. Dicta à similitudine cubiti, quem ἀγκῶνα Græci appellant. Nam ut pleriq; dormientium cubitis, ita hisce ferramentis onera innituntur.

Anctēres, ἀγκτῆρες. Vincula sunt, quibus vulnerũ labra constringuntur, ne latior fiat cicatrix. [Pol. *Hafty.* Vng. *Seb szorito, seb varro fonal.*] Gal. 3. Terapeut. Item pars colli, suffocationi maximè obnoxia, ἀπὸ τοῦ ἄγχειν. Vide Cælium Rhodig. libro 4. capite 2.

Ancyloglossum, [ἀγκυλόγλωσσον. Vngar. *Nyelvgyekér.*] Vinculum nervosum sub lingua, in pueris præsertim quod filum vulgò appellatur. Eximitur autem instrumento, quod ἀγκυλότομον appellant. Vide Paulum Aeginetam l. 6. c. 29.

Anculī, & Anculæ dii, deæq; ancillarũ putabantur. Festus.

Ancyromachus, pen corr. [ἀγκυρομάχος. Pol. *Dubas.* Vng. *Terhes hajo.*] Genus navigii est, ita dictum, quòd anchoris, & reliquis navigii instrumentis vehendis sit aptum.

Andabatæ, [ἀνδαβάται. Ital. *Combatenti à la cieca.* Germ. Fechter mit beschlossnen oder verdeckten Augen. Pol. *Szlepo szermierze.* Vng. *Az kik szemök bé hunyva vivnak, kordéra vivok.*] Gladiatores erant, qui oculis clausis digladiabantur. Cic. Trebatio: Quem antea ne Andabatã quidem defraudare poteramus. De Andabatis sic scribit Erasmus, Andabatæ fuerintne populi clausis oculis soliti pugnare, an gladiatorũ genus, qui clausis oculis tenderent in adversarium, an potius lusus genus, ut propemodum ex Seneca licet conjicere, nondum (ut ingenuè fatear) satis compertum habeo. ¶ Quidam legunt *Antibadiastæ.* Vide Leunclaium in Eclogam Bas.

Andrāchnē, ἀνδράχνη, Herba est, quæ à Latinis Portulaca dicitur.

Andrāchnē agrĭă, [ἀνδράχνη ἀγρία. Pol. *Kurza noga, Tluste ziele.* Vng. *Mezei portsfu.*] Herba est majori semper vivo similis, sed foliis minoribus, quæ à Latinis Illecebra appellatur, & Portulaca sylvestris. Vide Ruell. lib. 2. c. 140.

Andrāgo, penult. prod. f. t. [ἀνδρεία. Germ. Ein Männisch vnd vnverzagt Weib. Pol. *Niewiasta mezskiego serca.* Vng. *Fërfiszivü asszony.*] Mulier animum virilem habẽs, ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀγεῖν Latini viraginem vocant.

Andrŏdămās, ἀνδροδάμας, Lapis est ex genere hæmatitarũ, colore nigricante, põdere ac duritia insignis, qui attritus coti succum reddit sanguineum. Vide Plinium lib. 36. cap. 20. ¶ Est prætereà Androdamas, gemmæ nomen, quæ argenteũ nitorem habet: ut adamas, quadrata, & semper tessellis similis: cui Magi putant nomen impositum ab eo, quòd impetus hominum & iracũdias domet, ἀπὸ τοῦ δαμάζειν τοὺς ἄνδρας: hoc est, à domandis viris. De hac Plin. lib. 37. c. 10.

Andrŏgynŏs, penult. corr. m. f. [ἀνδρόγυνος. Germ. Der ein Mann vnd Weib ist/ein Zwickdorn. Belg. Die een Manen de Wyf beide is. Pol. *Meskie ymiewiescie rzecimasaci.* Vngar. *Azkinek az természet minde két féle fayt adot, (azaz Azzonférfi.*] Qui utrũque habet sexũ, & maris & fœminæ: cujusmodi Hermaphroditum fuisse Poëtæ fabulantur, & Mercurii & Veneris filium, ἀνὴρ & γυνή. Cicero de Divinat. Quid ortus Androgyni? nónne fatale quoddam monstrum fuit?

Andrōn, m. t [ἀνδρών. German. Das Höfle im Hauß zwischen zweyen Mawren: Item, Mannengemach oder Kammer. Pol. *Scziankȳ beznakrecia.* Vng *Vállás nékül való ház.*] A' quibusdam putatur esse locus in ædibus, parietibus undique septus, sed ferè sine tecto. Plin. libr. Epist. Tam alii abditiq; secreti illa ratio est.

tio est, quòd interjacens andron parietem cubiculi hortique distinguit, atq; ita omnem sonum medii inanitate distinguit. Festus locum esse in ędibus longitudine angustiorem, in quo viri plurimùm versantur, ut γυναικῶν, in quo mulieres. Solebant enim viri publico sito in conviviis maximè à mulieribus sejungi, ne illorum moribus accumberent. Suidas quoq; Andronem interpretatur locum in ædibus, in quem viri solent convenire. Dicebatur hujusmodi locus etiam Andronitis quòd in eo viri sine interpellationibus mulierum versarẽtur, ut scribit Vitruv lib 6.

Andronium, Medicamentum est, uvæ quæ in fine faucium nasci solet, curandæ utile. Ejus confectionem vide apud Celsum lib.6.cap.14.

Andrŏsæmōn ἀνδρόσαιμον, Herba est similis Hyperico, cauliculis tamen majoribus, ac magis rubentibus. Florem habet lutei coloris, qui digitis attritus, succum emittit sanguini similem: unde & nomen habet. Αἷμα enim apud nos sanguinẽ significat. De hac herba vide Plin. lib. 26. c. 5.

Androsaces, ἀνδρόσακες, Herba est in maritimis Syriæ locis copiosissime proveniens, alba, carens foliis, folliculos in cirris habens, & in folliculis semen. Vide Plin. lib. 27. c. 4.

Anecloglstus. [ἀνεκλόγιστος. Pol. *Regestr widatku wy przyecia.* Vng. *Szám adásától Szabados.*] rationibus reddendis liber & solutus. Vlpian. de admin. tut. Quidam decedens filiis suis dederat tutores, adjecerat: Eosque anecologistos esse volo. Et ait Iulianus, tutores nisi bonã fidem in administratione præstiterint, damnari debere: quanvis testamento comprehensum sit, ut aneclogisti essent. Idem est anexetastus, ἀνεξέταστος. Hotomannus in Lexico.

Ānēllŭs, Vide infrà ANVLVS.

Ānĕmōnē, pen. prod. [ἀνεμώνη. Gall. *Coquelourdes ou passefleur.* Ital. *Anemone.* Germ. *Klein oder groß Klappertosen.* Hisp. *Ama pollas de flor chiquita.* Pol *Roza polna.* Vng. *Papius, vad mák, (nagy) papitok.*] Herba est florem habens ejusdem nominis, caduca levitate statim evanescentem, quem poëtæ fabulantur ortum esse ex sanguine Adonidis ab apro interẽpti. Galli vocant Herbam venti, quòd flante vento floribus suis spolietur, quos illi *Coquelourdes* appellant. Meminit hujus herbę Nicander in Theriacis, & Theocritus in Bucol. Flos est purpureus, aspectu satis amœnus, sed nulla odoris gratia commendatus. Vnde ortum est proverbium: ῥόδον ἀνεμώνῃ συγκρίνεις: hoc est, Rosam cum Anemone confers. Convenit in eum, qui vehementer imparia inter se componit. Dicta putatur Anemone, quòd nisi vento flante (quem ἄνεμον vocant Græci) non aperiatur.

Anemosphoros ἀνεμώφορος, Herba est ex naporum generibus, quæ receptiore nomine *Bunion* appellatur.

Ānēthum, n. s. [ἄνηθον. Gall. *Anet.* Ital. *Anetho.* Germ. *Dill / Hochkraut.* Belg. *Dille.* Hisp. *Eneldo.* Pol. *Swoski kopr.* Vng. *Kapor.* Ang. *Dill, anet.*] Genus herbæ boni odoris, etiam hodie in officinis nomen retinens, ructus movens, tormina sedans, & singultus cohibens. Plin. lib. 20. c. 18.

Ānfractŭs, dicuntur obliqui viarum flexus, in sese recurrentes, ab Am & frango, quòd tecta via crebris mæandris vndequaque sit interrupta. [עקלקלות *hakalkallôth.* ἑλιγμός. Gall. *Vn destour en rond, vn destour de rue.* Ital. *Rottura & rouina de via.* Germ. *Krüme vnd vmbgang der Wägen / vmbwendung oder ränck wie in den schnecken sind.* Hisp. *Rodeo de camino aspero* Pol. *Droga krzywa, Pasieka.* Vng *Kerengözés, körösz mi kóul valohi.* Ang *Overthwart winding or turning streates.*] Cæsar: Oppidi murus ab planitie, atque initio ascensus, recta regione, si nullus anfractus intercederet, MDC. passuum aberat ¶ Trãsfertur & ad alia, accipiturq; simpliciter pro quovis circuitu. Cic. de Partit. Orat. Oratio circumscripta longo anfractu. Idem de Divinat. Iam verò quid opus circuitu & anfractu? ¶ Legitur & Anfractum neutro genere apud vetustissimos. Accius Eurysace, citante Nonio: Super Oceani stagna alta patris terrarum anfracta revisam.

Angari, ἄγγαροι, teste Suida. Nũtii erant regii apud Persas, qui & ἀστάνδαι vocabantur. Quod tamen nomen posteà latiùs usurpari cœpit, pro quibusvis qui servorum aut jumentorum onera bajularent. Horum diversoria, in quæ peracto diei pẽso diverrebant, Angara, ἄγγαρα vocabantur. Quod etiam annotauit Cælius Rhodig. lib. 18. cap. 8.

Āngarĭă. [עבודת *habdath* לחץ *láchats* ἀγγαρεία. Gall. *Charge, contrainctè.* Ital. *Angaria, grauezza.* Germ. *Ein genötigter Dienst / zwang* Hisp. *Duana ò seruidumbre.* Pol. *Slużba przymuszona. Przymus do każdey rzeczy.* Vngar. *Kényszerítésből való szolgálat.* Ang. *Compelled seruice, the charges of postes.*] Pen. prod. Munus angari. In jure autem Romano, angaria sæpe legitur, & signif. Munus præstandi equos ad cursuram publicam. ¶ Differunt autem, angaria & parangaria, ut docent Iurisconsulti ad titul. Cod. de cursu publico, angariis & parãg. ¶ Angariari verbũ, quo utitur Vlpian. lege pen. D. de veter. ubi naves dicuntur angariari quæ onerum vehendorum necessitate astringũtur. Sic ferè apud Matthæum cap. 27. ἀγγαρεύειν usurpatur. ¶ Budęus sic habet: Apud Persas erat ἀγγαρήϊον δρόμημα, cursus pernicissimus equitum, ut scribit Herodotus in 8. unde nomen Angariæ, & Parangariæ in libris juris lectitatum manavit: est enim nomẽ Persicũ. Nostrates *Postas*, quasi positos collocatosq; in certis locis, & sæpe in procinctu excubãtes, appellãt.

Āngĕlŭs, [ἄγγελος. Germ. *Ein Bott / ein Engel.* Belg. *Engele.* Pol. *Possel wdzięczny, Anioł.* Vng. *Angyal, Követ.* Belg. *An angel.*] Latinè nuntius: nam officii nomen est, non naturæ. Semper enim spiritus sunt, sed quum mittuntur, vocantur Angeli. ¶ Angelicum metrum Diomedi, celeritate nuntiis aptum. ¶ Angelica, radix vulgò herbariis nota, Laserpitium est Gallicum. Ruell. lib. 3. c. 52.

Anger genus serpentis, qui cruciator & expatharius dicitur. Est & nomen fluvii in Illyrico.

Āngīnă, Vide ANGO.

Āngĭpōrtŭs, quarti ordinis: & angiportum, n. s. Via est exitum non habens: vel vicus angustus & flexuosus in modũ anguis: quasi angustus ad portam aditus: ab augẽdo, & portu. [עקלקלות *hakalkallôth.* στενωπός. Gall. *Vne ruelle, ou qui est sans issue.* Ital. *Via senza capo, angiporto.* Germ. *Ein eng Gäßlein das nit durchgeng ist.* Belg. *Een enge Strate / oft Ganck.* Hisp. *Calle angosta ò sin salida.* Pol. *Ciasna Vlica niemaiaca wyscia.* Vngar. *Szoroskőz.* Ang. *A narrow streate with many windinges.*] Vlpian. Angiportum a portu dictum est. Portus verò, conclusus & munitus locus est, quemadmodum & statio: ab importandis, expectandisq; mercibus nomen habens. Terent. in Adelph. Id quidem angiportũ non est pervium. Cicero quarta in Verrem: Vt omnibus in angiportis prædonis improbissimi statuæ ponantur. Idem 1. de Divin. Ex horreis direptum effusumq; frumentum vias omnes angiportusq; constraverat. ¶ Alii a Græco ἀγχί, quod significat propè, deductũ volunt, quia non longiùs extenditur.

Āngō, angis, anxi, sine supino usitato, act. t. Constringo, premo, crucio. [הדריך *hidhrich* סגר *hesgir.* ἄγχω. Gall. *Estrangler, tourmenter, angoisser.* Ital. *Affannare, ansiare, ansare.* Germ. *Tringen / trucken / engstigen.* Belg. *Benauwen / worgen / becommeren / bedrucken.* Hisp. *Angustiar ò congoxar.* Pol. *Drecze, Dusze, Sciskã, Trapie.* Vng *Kesergők, szorongatom, sonnyadok.* Ang. *To vexe to anguish, to torment.*] Et modò ad animum, modò ad corpus, modò ad utrumque promiscuè pertinet. ¶ Ad animum. Cicer. Epistol. famil. libro 16: Audio te animo angi. Gellius: Chilo præstabilis homo, sapientiæ, quoniam usque debuerit contra legẽ contraque ius pro amico progredi, dubitavit: eaque res in fine quoque vitæ ipsum animum anxit. ¶ Ad corpus Colum. lib. 9: Cavendum est ut tenerior separetur à validioribus, quia robustus angit imbecillum. ¶ Ad utrunque promiscuè. Gell. Dum Pyrrhus rex intra Italiam esset, & unam atque alteram pugnam prosperè pugnavisset, satisque angerentur Romani, & pleraq; Italia ad regem descivisset. ¶ Plaut pro absumo posuit in Aulular. Tum anxisse aquam, siquis peteret. Deducitur ἀπὸ τοῦ ἄγχω, quod est suffoco, strangulo: à quo Synanche morbus faucium acutus, ut dictum est in dictione Angina. Dicimus autem, Angor animi, vel animo, ἀθυμῶ, ἀθυμίαν ἔχω.

Ānxŭs, particip. ab angor, teste Diomede Grammat. libro 1. [Vng *Törődött, sonnyadot*]

Āngŏr, oris, m. t. Corporis vel animi cruciatus. [דאבה *deabah.* ἀδημονία. Gall. *Angoisse.* Ital. *Affanno, doglia.* Germ. *Angst / bekümmernuß.* Belg *Angst / becommernisse / pyne.* Hisp. *Angustia, ansia, ò congoxa.* Pol. *Trapienie, smętek.* Vng. *Keserges sonnyadás, tördés.* Ang. *Greiffe, anguishe.*] Cic. 4. Tuscul. Angor, est ægritudo premens. Item 1. de Finib. Sic robustus animus & excelsus, omni est liber cura & angore, quum & mortem contemnit.

Āngīnă, pen. prod. f. p. [συνάγχη, κυνάγχη. Gal. *Squinãcie.* Ital. *La schinantia.* Ger. *Geschwulst im Halß oder der kelen / so die lufftrör verhindert / zäpffinweh* Belg. *Squinancie.* Hisp. *Esquinancia.* Pol. *Czopka vpadnienie, garla bolenie.* Vng. *Torokgyík.* Ang. *The quinsey, a kind of disease.*] Genus morbi acutissimi, quo fauces anguntur ac strangulantur. Imperitũ vulgus medicorum *Squinantiam* vocat. Dicta angina, quòd angat guttur, viamq; spiritui præcludat. Plautus. Vellem me in anginam verti, & huic aniculæ faucis præoccuparem. ¶ Festus Pompeius indicat joco jactatum in eos, qui vino præfocantur, laborare vinaria angina quam οἰνάγχην possis dicere.

Ānguīllæ, f. p. Piscium solæ exanimes non fluitant: quas non ovo, non coitu procreari scribit Aristoteles. [ἐγχέλεις. Gall. *Anguilles.* Ital. *Anguille* Germ. *Ael.* Belg *Palinck* Hisp. *Anguillas.* Pol. *Węgorz.* Vng *Angola, anguilla.* Ang. *Eles.*] Dictæ anguillæ quòd specie anguem repræsentent. Plin. lib. 9. cap. 51: Anguillæ atterunt se scopulis, ea strigmenta vivescunt, nec alia est earum procreatio. Plaut. in Pseud. Anguilla est, elabitur. ¶ Cauda tenes anguillam, ἀπ᾽ οὐρᾶς τὴν ἔγχελυν ἔχεις. Proverbium est, in eos aptè dici solitum, quibus res est cum hominibus lubrica fide perfidisq; Aut qui rem incertam aliquã habent, quam tueri diu non possint. ¶ Ejus contrarium τῷ θρίῳ τὴν ἔγχελυν. Folio ficulno anguillam subaudiendum, tenes. Vbi quis alioqui fugax & lubricus, arctiore nodo tenetur, quàm ut possit elabi. ¶ Anguillas captare, ἐγχέλεις θηρᾶσθαι. Quadrabit in eos, quibus tranquillo Reip. statu nihil est emolumenti: Proinde seditiones gaudent exoriri, quo civitatis publicum malum in suum privatum vertant commodũ. Inde ducta similitudine, quòd quum aqua stat immota, nihil capiunt qui captant anguillas: quum verò sursum ac deorsum miscent ac perturbant aquam, ita demum capiunt. Proverbium extat apud Aristoph. in Equitibus.

Anguis, Tam fœminini quàm masculini generis, serpentis genus est satis notum, & propriè illud (si Servio credimus) quod in aquis degit. [נחש nachas, תנין tannin. ὄφις. Gal. *Serpent, couleuure.* Ital. *Serpente.* German. Ein Schlang/ein wasser Natter oder Schlang. Belg. Een Waterslange. Hisp. *Culebra ò serpiente.* Pol. Wąż wodni. Vng. *Vizi kigyó.* Ang. *A serpent, an edder.*] Frequentissimè tamen etiã de terrestribus dictum invenitur. Virg. 3. Eclog. Frigidus, ô pueri, fugite hinc, latet anguis in herba. Valer. lib. 1: Sylla Consul, sociali bello, quum in agro Nolano ante prætorium immolaret, subitò ab una parte aræ prolapsam anguẽ prospexit. Corn. Tacit. Vnam omninò anguem in cubiculo visam narrare solitus est. Frequentiùs tamen masculino genere profertur.

Anguĭcŭlus, diminutivum ab anguis. [ὀφίδιον. Gall. *Serpenteau, petite couleuure.* Ital. *Serpentello.* Germ. Ein Schlängle/ein kleine Schlang. Hisp. *Pequeño serpiente.* Polon. Wężik. Vng. *Vizi kigyócska.* Ang. *A litle snake or edder.*] Cicer. 5. de Finibus: Serpere anguiculos, nare anaticulas.

Angŭĭfer, penult. corr. Signũ cœleste, quod à Græcis dicitur ὀφιοῦχος. Columel. Anguifer quum mane occidit, tempestatem significat.

Anguĭnĕus, a, um, adjectivum, Quod anguium est, aut quod ex anguibus constat: [ὀφιώδης. Gal. *De serpent.* Ital. *Cosa de serpente.* Germ. Das von der Schlangen ist/ oder zu der Schlangen gehört. Hisp. *Cosa de serpiente.* Polon. Wężowy. Vngar. *Vizi kigyóbol valo.* Ang. *Of a serpent.*] ut, anguineæ comæ Medusæ, apud Ovid 4. Tristiũ, & Anguineus capillus Eumenidum, apud Catullum. ¶ Item quod anguis similitudinem accidit: ut, Anguineus cucumer. Columel. lib. 2. cap. 9: Hoc est, oblongus, ad anguis similitudinem contortus. Plin. dicitur Erraticus, lib. 20. cap. 2.

Anguīnus, a, um, Idem: Vng. *Vizi kigyóbol valo.*] ut, Anguina vernatio. γῆρας ὄφεως, pro pelle quam verno tempore angues exuunt. [Vng. *Kigyo ing.*] Plin. lib. 30. c. 3: Anguinũ ovum. Plin. lib. 29. c. 3: Præterea est ovorum genus in magna Galliarum fama omissum Græcis. Angues innumeri æstate convoluti, salivis faucium corporumq; spumis artifici cõplexu glomerantur: anguinum appellatur.

Anguimănus, ni, Elephantorũ epitheton est, propterea quòd proboscis eorum, quæ manus vocatur, in omnem partẽ anguium more, facilè flectitur, & vertitur. Lucret. lib. 5: Anguimanos belli docuerunt vulnera Pœni Sufferre, & magnas Martis turbare catervas.

Anguĭpĕdes, A poëtis dicti sunt Gigantes, quasi loripedes, quod pedes tortuosos habuisse finguntur, sicut angues se tortuosos faciunt, ὀφιόποδες. Ovid. 1. Metam. qua centũ quisque parabat Injicere anguipedum captivo brachia cœlo.

Anguĭtĕnens, tis. ὀφιοῦχος, Sydus cœleste, quod & Anguifer dicitur. Cic. 2. de Nat. deor. Atq; hæc quidẽ à tergo, propter caput autẽ anguitenẽs: Quem claro prohibent ὀφιοῦχον nomine Graii: Hic pressu duplici palmarum continet anguem.

Angŭlus, pen. corr. m. f. A geometris dicitur id, quod cõstat ex duabus lineis in idem punctum desinentibus. [פאה peáh מקצוע miktsóah. γωνία. Gall. *Angle, coing.* Ital. *Angolo, ò cantone, canto.* German. Ein eck/ winckel. Belg. Een hoeck. Hispan. *Rincon.* Polon. *Kąt, rog domu wy albo iniszy rzecz.* Vngar. *Szuglet, szegelet.* Ang. *A corner.*] ¶ In ædificiis item anguli dicuntur, ubi duo parietes coeunt. ¶ Item in agris & regionibus, ubi duo latera conveniunt, atque in acutum desinunt, angulus appellatur. Cæsar 5. Belli. Gall. Hujus lateris alter angulus, qui est ad Cantiũ, *&c.* ¶ Et quoniam anguli in ædificiis, reliquis partibus ferè sunt obscuriores, & secretiores, factũ est, ut angulus accipiatur pro loco quovis secreto & abdito. Terent. in Adelph. Interea in angulum aliquo abeã. Cic. in Catil. Nemo non modò Romæ, sed ne ullo quidem in angulo totius Italiæ fuit, *&c.*

Angellus, li. [γωνίδιον. Vng. *Szugelyotska szegeletetske.*] Parvus angulus. Lucr. lib. 2: Sed magis angellis paulũ prostãtibus.

Angŭlātus, a, um, ad modũ & formam anguli factus. [מקצוע mechuktsah. γωνιωμένος. Gall. *Fait à angles.* Ital. *Fatto à cantoni.* Germ. Geeckt/eckechtig. Hisp. *Hecho à rincones.* Pol. *Narożnisty.* Vng. *Szeges, szurdékos, szegeletes.* Ang. *Made after the fashion of a corner.*] Cic. de Nat. deor. Esse corpuscula quædam lævia, alia aspera, rotunda alia, partim autem angulata.

Angŭlōsus, Habens plures angulos. [מקצוע מקצעות miktsóah miktsóah, γωνιώδης. Gal. *Qui a plusieurs coins.* Ital. *Di piu cantoni.* German. Das viel eck hat/ eckechtig. Hispan. *Lleno de rincones.* Vngar. *Szurdékos, szeges, szegeletes.* Angl. *Full of corners.*] Plin. libro. 37. cap. 12: Figura oblonga maximè probatur, deinde quæ vocatur lenticula, postea clypeodes & rotunda: angulosis minima gratia.

Angŭlāris, & hoc lare, Quod habet angulos. [γωνιαῖος. Pol. *Kamieny albo narożnicze quadratowi.* Vng. *Szeges szegeletes.* Ang. *Which hath many corners.*] Cato de Re rust. cap. 15: Pilas ex lapide angulari.

Angŭlārĭus, idem quod angularis sive quadratus. [Vng. *Szeges szegeletes.*] Procul. in L. 69. D. de contrah. emp. Rutilia Polla emit lacum Sabbatenem angularium, & circa cum lacum pedes decem. Ex Hotomano.

Angŭlātim, κατὰ γωνίας. Vng. *Szegeletenkint.*] Adverbium significans per Angulos: Diomedes Gramm. lib. 1. Grãmatices.

Angustus, a, um, ab angulus. [צר tsar, דחוק dachuk. στενός. Gal. *Estroit, serré.* Ital. *Stretto.* Ger. Eng. Hisp. *Angosto, y estrecho, ò apretado.* Pol. *Ciasny.* Vng. *Szoross.* Angl. *Narrow, streict.*] Arctus, eò quòd anguli semper coarctẽtur: ut, Angusta domus, Cic. 1. de Finib. Angustissimæ fauces, Cæsar 1. Bell. Civil. Angustioribus foliis. Plin. lib. 13. cap. 21.

Angusto, as: id est stringo, coarcto, contraho. [צר hetsár, דחק hedhik. στενόω. Gall. *Estrecir.* Ital. *Stringere.* Ger. Eng machẽ. Hisp. *Angostar, estrechar.* Pol. *Sciskam ściągam, ścieśniam.* Vng. *Megh szorongatom, bẽue szoritom.* Ang. *To make narrow, or streict.*] Lucr. lib. 5: Quà matis angustat fauces saxosa Carystos.

Angustans, Angustatus, Angustandus, participia. Catul. Cujus iter cæsis angustans corporum acervis. Cic. Somn. Scip. Omnis enim terra quæ colitur à vobis, angustata verticibus, lateribus latior. Senec. de Tranq. vitæ: Angustanda certè patrimonia sunt, ut minùs ad injurias fortunæ simus expositi.

Angustè, adverbium, arctè, strictè, exiguè, exiliter, tenuiter, pressè. [στενῶς. Gall. *Estroitement, serrement.* Ital. *Strettamente.* German. Eng. Hispan. *Estrecha y apretadamente.* Polon. *Ścisle, ciasno.* Vngar. *Szorossan.* Ang. *Narrowle, streictlie.*] Cæsar 3. Belli Civ. Ad rem frumentariam expediendã, qua angustè utebatur.

Angustĭa, æ, f. p. Locus arctus, & minimè amplus, cujusmodi sunt montium fauces. [צרה tsaráh, מצוק maltsók, στενοχωρία. Gall. *Destroit, destresse.* Ital. *Angustia, strettezza.* Germ. Enge eines orts. Belg. Engicheit/ becommernus. Hisp. *Ang. Hura estrechura.* Pol. *Ciasność, ścisk.* Vng. *Szorossag, szukseg, szoros.* Ang. *Narrownesse, distresse.*] Cæsar 5. Bell. Gall. Tamẽ angustiis viarum quàm maxime poteft, contrà ii Idem: Qui prior has angustias occupaverit, ab hoc hostem prohiberi nihil esse negotii. ¶ Transfertur & ad alias res: ut, Angustia orationis, Angustia etiã corporis & animi. [Vng. *Nyomorúság keserűség.*] Cæsar: Neminem, qui ei in tot rerũ angustiis subveniret habebat. ¶ Angustiæ temporum, Vbi difficilia & quasi maligna sunt tempora aut propter bella, aut famem & rerum penuriã, aliudve incommodorum genus. Cic. 1. de Orat. Sed tamẽ in his vel asperitatibus rerum, vel angustiis temporis, obsequar studiis nostris. ¶ Angustiæ etiam dicuntur, quum quis tantis difficultatibus premitur ut nesciat quò se vertere debeat. Cic. de Fato: Angustiis urgeri.

Angustĭtas, atis, vetus nomen, pro Angustia. Actius: Sed angustitatem inclusam, ac saxis squalidam. Nonius.

Angusticlavium, vii, n. f. Eadem forma dicitur, ut Laticlaviũ: quòd esset tunica angusticlavii, ut Latini volũt. Sueton. Dũ patrem suum Angusticlavium fuisse narrat, cum nondum adeptum fuisse latum clavum significat. Quod & Paterculus confirmat de Mecœnate, qui in Equestri ordine semper mansit, sic scribens. Quippe vix angusto clavo penè contentus, nec majora consequi non potuit, sed nõ tam exoptavit. Vide Turneb. lib. 1. Adversar. cap. 2.

Anhēlo, as, pen prod. ex am, & Halo, m, in n, mutata, significat ægrè halo: quũ videlicet ex cursu, aut alio quovis labore vehementi, crebris quasi singultibus spiratur, ac respiratur. [נפח napbách נשף נשם רוח ravách נשף sibaáph rkach, ἀσθμαίνω. Gal. *Haleter, halener, souffler.* Ital. *Spirare, fiatare, ansare.* Ger. Reichen/ mit arbeit athmen. Belg. Hyghen. Hisp. *Acezar ò sospirar desleado.* Pol. *Tchne, ledwo oddicham.* Vng. *Zuggok, pihhök, lehök.* Ang. *To breath and blowe.*] Colum. lib. 1. cap. 3: Sed antè ad præsepia boves religari non expedit, quàm sudare atq; anhelare desierint. ¶ Translatè posuit Cicero in Cat. Tandem aliquando, Quirites, Catilinam furentem audacia, scelus anhelantem, pestem patriæ nefariè molientem, *&c.*

Anhēlātor, m. t. Qui est suspiriosus & pnevmaticus, quod vitiũ consistit in spirandi difficultate. [נפח nophéach. ἀσθματικός. Gal. *Qui a son vent & haleine à grand peine.* Ital. *Chi ansa & spande grosso fiato.* Germ. Reichiger/der mit arbeit auß engbrüstigkeit oder sunst athmet. Belg. Hyger. Hisp. *El que mucho spira ò aceza.* Polon. *Ledwo tchnacy.* Vngar. *Zuggo. pihhö azky nehezen veszön lélegzetet.* Ang. *Which breatheth with difficultie, or pursey.*] Plin. 22: Anhelatoribus, & in tussi vetusta cum porro ex aceto datur.

Anhēlātus, participium. [ἀσθμαίνων. Vngar. *Zuggatatot.*] Ovid. in Epist. Medeæ ad Iasonem: Isset anhelatos non præmeditatus ad ignes.

Anhēlātĭo, onis, f. et spirãdi difficultas. [מפח mappáh, δύσπνοια. Gal. *Difficulté d'auoir son haleine.* Ital. *Asmo, difficulta di respirare.* Ger. Das Reichen/das schwer athmen. Hisp. *Acezo ò, ò. spiro.* Pol. *Tchnienie, oddech ciesny.* Vng. *Zuggás lélés, pihés.* Ang. *Difficultie or peine of breathing.*] Plin. lib. 11. cap. 21: Prodest & orthopnoicis, & anhelationi.

Anhēlĭtus, penult. corr. Spiritus, respiratio. [רוח revacháh מפח mappách. ἆσθμα. Gal. *Haleine, ou difficulté d'aleiner, comme quand quelqu'vn a couru.* Ital. *Fiato.* Germ. Der Athem. Hisp. *Acezo ò sospiro.* Polon. *Oddechnienie.* Vngar. *Lihelles.* Ang. *The breath.*] Plaut. in Epid. Animo malè est, accipiam anhelitum.

Anhēlus, a, um, Anhelans, spiritũ ægrè ducẽs. [נפח nophéach. ἀσθμαίνων, πνευστιῶν. Gal. *Qui à peine peut auoir son haleine.* Ital. *Che spira con difficultà.* German. Der schwerlich athmet reichet. Hispan. *El que mucho sospira ò aceza.* Pol. *Dychawiczny.* Vngar. *Nehezentlélö, zuggo.* Ang. *Which breatheth painefullie.*]

Virg 1. Geor. Nosq; ubi primus equis Oriẽs afflavit anhelis. Idem 2. Georg. -senibus medicãtur anhelis: id est, suspiriosis.

Anicetum, [ἀνίσσον. Gall. *Anis*. Ital. *Aniso*. Ger. Enis Belg. Anijs. Hisp. *Anis*. Pol. *Hannisz*. Vng. *Kapor, kömény*. Ang *Aniso*.] A' quibusdam appellari semen, quod notiore nomine Anisum vocamus, author est Plin. lib. 20. cap. 17. propterea q appetentiam excitet. A' Græcis quæcunq; orexim adjuvant, ἀνίκητα dicuntur, quasi invicta. Non aliam etiam ob causam Dioscorides, eandem appellationem anetho tribuit, lib. 3. c. 60. Vide ea quæ ibi annotavit Marcellus Virgilius.

Aniciana, Inter pyrorum genera reponuntur. [Vng. *Sudtiny Skörtsfíly*.] Vide Col. lib. 5. cap. 10. & Catonem. cap. 7.

Anicularis, Vide A N U S.

A'nĭlĭs, Anilitas, Aniliter, Vide A N U S.

A'nĭmă, f. p. [נשמה *neschamáh* נפש *néphes*. h. ψυχή. Gal. *L'ame, la vie, l'air que nous respirons*. Ital. *Aima, anima, fiato, ario*. Ger. Die Seel. Belg De Siele. Hisp. *Anima, ayre*. Pol. *Dusza*. Vng. *Lélek*. Ang *The saull, the lyfe*.] Corporum viventium, hoc est, stirpium, & animalium iam rationalium, quàm ratione carẽtium, pars nobilior, qua unumquodq; illorum vivit, alitur, sentit. Ea in stirpibus simplex est, quã Altricem appellãt, qua scilicet illæ alimentum attrahunt, retinent, & in universas sui partes distribuunt, illisq; assimilẽt, & quod in alimonia verti nõ potest, excernunt. Brutis verò animantibus anima duplex est, quę à nobiliori sua actione Sẽtiens appellatur, sub se cõprehendẽs Altricẽ, non secus atq; in tetragono trigonus cõprehenditur. Lõgè autem nobilissima homini est anima, quę à ratione, qua solus homo utitur, Rationalis appellatur. Hęc ne quidẽ una est, ex triplici autẽ actione tria sortitur nomina, modò Altrix sive Vegetatrix: modò Sentiens, modò Ratiocinatrix appellata. ¶ Accipitur itẽ Anima pro animo, pro vita, pro spiritu: de quib. vide testimonia in dictione Animus. ¶Item accipitur pro iracũdia. Plaut. in Amph. Animã compr me. ¶Item pro vento Virg. lib. 8: Quantum ignis animæq; valent. Lucret. Aurarumq; leves animæ calidiq; vapores. ¶ Anima & vita, ζωὴ καὶ ψυχή, de re supra modũ suavi. Proverbium natum in cubilibus, atq; inde deductũ in cõmunẽ sermonem: quo utuntur Iuvenalis & Martialis. ¶ Animã debet, τὴν ψυχὴν ὀφείλει: Donatus in eo loco Phormionis Terẽt. Quid si animã debet? admonet proverbium esse de eo, qui immodico ære alieno teneatur, ut plus quàm omneis facultates debeat, ac deniq; seipsum debeat. ¶Simili figura, Omnia pręter animã tradita, dicuntur, de illis qui nihil nõ dederunt aut debẽt præter animãm, quo usus est Cic. pro Rosc. Amer. ¶ Inter animam & spiritum hoc interest: quia Animæ sunt ea, quæ ad naturam pertinẽt: Spiritus verò ea quæ supra naturam. ¶ Anima putei pro aqua. Plaut. Amph. Ni ego illi putro, si occepso, animam omnem intertraxero. Fortasse pro Halitu & vapore prodeũte ex puteo. Nam si pro aqua, Plautinum certè & nimis durè figuratum est.

A'nĭmŭlă f p. Parva anima, diminutivum ab Anima. [ψυχίδιον Gall. *Petite ame, vient tendrette*. Ital. *Animetta* German. Ein kleine Seel. Hisp. *Pequenna anima*. Pol. *Duszyczka*. Vng. *Lelkeske*. Angl. *A poore saull*.] Servius Sulpit. ad Ciceronem lib. 4: In unius mulierculæ animula si jactura facta, tantopere commoveris?

A'nĭmăl, ab anima, n. t. Est substantia animata sentiens. [חיה *chayyáh*. ζῶον, ἔμψυχον. Gall. *Vn animant, ce qui a vie avec sens, cõme les hommes & les bestes*. Ital. *Animale*. Germ. Ein Thier/was das leben hat und empfindt Belg. Een Dier. Hisp. *Animal que tiene anima*. Pol. *Zwierze*. Vng. *Elö állat*. Ang. *A liuing creature*.] Plin. lib. 10. cap. 63: Bipedum solus homo animal gignit. Cic. 1. de Legib. Animal providum & sagax homo.

A'nĭmālĭs, & hoc animale, Quod est ex animali, sive quod habet in se animã. [ἔμψυχος. Gal. *Vivant & sentant, ayant ame*. Ital. *Vitale*. Ger. lebisch/Seelenhafft. Belg. Dat een siel heeft/levendich. Hisp. *Cosa de vida*. Pol. *Ducha, rusżeniey w sobie maiacy*. Vngar. *Elö állatbol valo, sött természet szerent valo eleteo*. Ang. *That which hath lyfe*.] Vnde veteres Animales deos dixerũt, qui de animis essent facti, ut Penates. ¶ Animalis aliquando ponitur pro spirabilis & aërius. Cic. libr. 3. Tusculan. Sive illi animi sunt animales: Cõtrarium ejus est exanimalis, qui nõ est animal, vel qui sine anima est. Plaut. in Bacch. Nam neq; Bellona mihi unquam, neque Mars creduat, Ni illum exanimalem faxo, si convenero. Nive exhæredem fecero vitæ suæ. ¶ Animalis spiritus. Plin. lib. 8. cap. 42: Equas Favonio flante obversas, animalem concipere spiritum: idque partum fieri. Id est, vivificum.

A'nĭmālĭs hostĭă dicebatur quæ ob eam solùm causam mactabatur, ut ejus anima Deo alicui offerretur. θυσία ψυχική. Duo enim (ut inquit Macrobius) erant hostiarum genera: Vnum, in quo voluntas Dei per exta disquiritur: Alterum, in quo sola anima Deo sacratur: quas Aruspices Animales hostias ideirco appellant.

A'nĭmābĭlĭs, le, adjectivum, Quod animam & spiritũ habet, spirabilis. [πνευστικός, πνευματικός. Polon. *Zywiaci*. Vng. *Lelkös állat*] Cic. 2. de Nat. deor. Principio enim terra sita in media parte mũdi, circunfusa undique est hac animabili spirabiliqne natura, cui nomen est aër.

A'nĭmālĭtās, f. t. Pro ipsa animali essentia. [τὸ ψυχικόν. Vng. *Elö állatság*.]

A'nĭmādvertō, a. t. Animũ aliquò verto, sẽsus in illud quod fit intendo, cogito, intueor, cõsidero, deprehendo, sentio, intelligo. [פקד *paqád* השכיל *hiskchil* הבין *hebin*. διανοέομαι, ἐπιστρέφω τὸν νοῦν, ἐπιβάλλω τὸν νοῦν, αἰσθάνομαι. Gal. *Adviser, prẽdre garde, appercevoir*. Ital. *Cõsiderare*. Ger. Warnemen/fleissig mercken. Belg. Iet hooren merkelick toe/ost neme waer. Hisp. *Mirar y estar atento hazia alguno*. Pol. *Spilnośćia obaczam*. Vng. *Eszömben veszöm meg saldisom*. Ang. *To consider to, to perceave, to ty apply the mynd to any thing*.] Plaut. Animadvertere hominẽ subalbidum. Cic. 1. de Divin. Experrecta nutrix animadvertit dormientẽ circũplicatum serpentis amplexu. ¶ Interdum ponitur pro punio & castigo, junctũ accusativo mediante prępositione. [פקד *pakádh*. κολάζειν. Gall. *Punir, chastier* Ital. *Punire*. Ger. Straffen. Hisp. *Punir y castigar alguno*. Pol. *Karze*. Vng *Meg büntetöm*. Ang *To punishe, to chastice*.] Cic. in Verr. Act. 3: Tu qui statueras animadvertere in eos, qui perperam judicassẽt. ¶ Interdũ sine prępositione. Idem in Verr. act. 2: Atque ea sunt graviter animadvertenda peccata, quæ difficilime præcaventur. ¶Invenitur etiam ablativo jũctum, in eadem significatione mediãte præpositione A, vel Ab. Terent. in Andr. Ea primùm ab illo est animadvertenda injuria: id est, castiganda & vindicãda. ¶ Animadvertere & punire differunt. Nam punire est quoruncunque, sive jure, sive injuria: animadvertere est ejus qui in alterum habet potestatem ordine ac ritè: id est, cum animadversione puniendi.

A'nĭmădvērsĭo, f. t. observatio, notatio. [בינה *bináh*, ἐπίσκεψις, ἐπιλογισμός. Gal. *Consideration*. Ital. *Consideratione*. German. Warnemmung / Auffmerckung. Hisp. *Aquella obra de mirar hazia alguno*. Pol. *Bacżenie, doglądanie*. Vng. *Eszében vivés meg saldítás*. Ang. *Perceauing or marking of a thing consideration*.] Cicero 1. de Finib. Interesse enim inter argumentum, cõclusionemq; rationis, & inter mediorum animadversionẽ. ¶ Sæpè enim pœnam & castigationem significat, quam κόλασιν Græci vocant. [מוסר *musár*. Gal. *Chastiment, punition*. Ital. *Punitione*. Germ. Straff. Hisp *Punition, castigo*. Polon. *Karność*. Vngar. *Büntetés*. Angl. *Chastisement, punishement*.] Idem 1. Offic. Omnis autem animadversio, & castigatio contumelia vacare debet.

A'nĭmādvērsŏr, m. t. Punitor. [פקד *pokidh*. κολαστής. Gall. *Qui punit, chastieur*. Ital. *Chi punisse*. German. Ein einseher/straffer. Hisp. *Castigador*. Pol *Tenktori karze*. Vng. *Büntetö*. Angl. *A punisher, which chastiseth*.] Cic. 1. Offic. Si acres ac diligẽtes esse volumus animadversores vitiorum, magna sæpe intelligimus ex parvis. Apuleius: Exponam breviter, quid animadversor meus fecit.

A'nĭmădvērsŭs, perspectus, cognitus. [מובן *mubán*. ἐγνωσθείς. Gal. *Cogneu*. Ital. *Conosciuto*. Ger. Verstanden/gemerckt. Hisp. *Conoscido*. Pol. *Wibaczony*. Vng. *Meg tudatot*. Angl. *Knowin perceaued*.] Cæsar: Hac re animadversa Cæsar jubet signa cõvertit. ¶Item Animadversus, qui supplicio affectus est. [פקוד *pakúdh* מוסר *meiussár*. κολασθείς. Gal. *Chastié*. Ital. *Punito*. Ger. Gestrafft. Hisp. *Castigado*. Pol. *Skarany*. Vng *Meg büntetetöt*. Ang. *Castised, punished*.] Paulus Iureconsul. Corpora animadversorum, quibuslibet petentibus, ad sepulturam danda.

A'nĭmæquĭŏr, com. t. qui est animo æquiore & tranquilliore. εὐγνωμονέστερος.

A'nĭmæquŭs, a, um, moderatus, tolerans, minimè querulus in adversis. Denique omnia æquo animo ferens. εὐγνώμων.

A'nĭmŭs, & Anima, in hoc differunt, quòd anima sit vitæ, animus consilii. Nã anima, in homine est, qua vivimus, & sentimus, & movemur: ita ut contineat vim vegetandi, movẽdi, & sentiendi: quæ omnia communia sunt nobis cum cæteris animantibus. Nam ipsa aluntur, crescunt & gignũt, movẽtur præterea, & sentiũt. ¶ Animus verò est, quo homines sumus, quo sapimus & intelligimus. [רוח *rúach* לב *leb* דעת *dáhath*. θυμός, νοῦς. Gall. *Ame, esprit, courage*. Ital. *Lo spirito humano*. Ger. Das gemüt. Belg. Den moet/ dat verstandt. Hispan. *Animal racional con que entendemos*. Polon. *Vmisl*. Vngar. *Okosság, ész, lélek*. Ang. *The mynde, courage or esprit in doing any thing*.] Quę vis non est educta de potentia materiæ, sed à Deo immortalis de nihilo creatur eodẽ tempore, quo & infũditur in corpus nostrum. Cicer. lib. 1. Tuscul. sic disserit: Animum autem alii, animam etiam ferè nostri declarant nominari. Nam & agere animam, & Efflare animam dicimus, & Animosos, & Bene animatos, & Ex animi sententia. Ipse autem animus ab anima est dictus. Sciendum tamen est, animum pro anima plerunque sumi, ut apud eundem in Catone: Qui si in hoc erro, quòd animos immortales credam, libenter erro. Et iterum: Sic mihi persuasi, sic sentio, quum tãta celeritate animarũ, &c. ¶ Plautus in Mostel. proverbialiter dixit: Nihil est miserius, quàm animus conscius. Conscientia enim mille testes. ¶ Aliquando accipitur pro voluntate sive affectu & delectatione, ψυχαγωγία. Plautus in Epid. Captivã adulescentulam de præda mercatus est. Quid ergo ex te audio? r. Hoc quod fabulor. s. Cur eam emit? r. Animi causa. s. Quod ille animos habet? Hinc fit Vnanimis, ὁμόψυχος, qui unius est animi: id est, voluntatis. ¶ Animi pro cogitationibus. Plautus Epid. Quod illic homo animos habet. ¶ Munerum animus optimus: ἀλλ' ἐν δὲ τῷ θυμὸς μέγας: Græcis hemistichium Heroicum proverbiale, quo significatur, in amicorũ muneribus non esse spectandum rei missæ pretiũ, sed mittentis

tentis potiùs animum. ¶Volens nolente animo: ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ. Hemistichium Homeri Iliad. libro δ. dicendum ubi quis fingit se nolle quod cupit: vel contrà. Nonnunquam de ambigente, animique incerto dicitur. ut apud Eurip. in Hecuba. ¶Animus habitat in auribus, ἐν ὠσὶν ὁ νοῦς τῶν ἀνθρώπων οἰκεῖ ἴσως. Herod. in Polym. Cujus Adagii is est sensus, quòd ex iis, quæ audivimus, maximè placatur aut irritatur animus. ¶Quandoque pro spiritu, sive flatu, ac vento: unde anima vel animus nomen accepit. ¶Nam ἄνεμον Græci dicunt, quem nos ventum. Cicer. 1. Tusculan. Si anima animus est, fortasse dissipabitur. Terentius in Adelph. Animum recipe: id est, respira. Pro eodem etiam legitur Anima: & (ut opinor) frequentiùs quàm animus. Cic. de Vniversit. Inter ignem & terram aquam Deus animamque posuit. Virgil. 8. Aeneid. Quantum ignes animæque valent. ¶Ponitur etiam Animus pro animositate, sive fortitudine, & animi alacritate. Cicero Attic. lib. 2: Nostris animus accessit: timor hostibus injectus est. Idem libro 3: Labienus adventu noster Cneus multò animi plus habet. ¶Quandoque etiam pro memoria. Cicer. Illa quæ sæpè auditis & tenetis animis prætermitto. Idem in Catil. Percipite quæso ea quæ dicam, & ea penitùs animis vestris mandare. Virgil. 9. Eclog. Omnia fert ætas, animum quoque, &c. ubi Servius animum pro memoria dici annotavit. ¶Animus heptaboeus, θυμὸς ἑπταβόειος, de forti dictum, Epithetum sumptum à clypeo Ajacis, quem Homerus ἑπταβόειον appellat, quòd septem boum tergoribus esset obductus, atque ob id impenetrabilis. Ovid. dominus clypei septemplicis Ajax. Sumptum est Adagium ex Ranis Aristoph. ¶Aut minus animi, aut plus potentiæ, ἢ φρονεῖν ἧσσον, ἢ δύνασθαι μεῖζον. Convenit in feroces, quorum arrogantiæ non suppetant vires: Aut, qui non timent irritare, quem vincere non possint. Vtitur Plutarch. in Laton. ¶Mulierum animus, γυναικὸς φρένες. Diogenianus ostendit dici solitum in stultos. Videtur autem magis quadrare in imbelles & inconstantes. ¶Non abjicit animum. De eo qui ne afflictissimis quidem rebus, spem aut consilium abjicit. ¶Recipere animum. Convenief, quum quis re subitaria consternatus, postea recipit sese. ¶Animos quoque plurali numero, eleganter dicimus, pro temeritate, quæ scilicet habeat arrogantiæ nonnihil conjunctum. Cic. pro Flacco: Remittant spiritus, comprimant animos, sedent arrogantiam. Idem pro Cluentio: Notatis animos ejus & spiritus Tribunitios. ¶Frequenter etiam Anima pro vita accipitur. Salust. At nobis est domi inopia, foris æs alienum, mala res, spes multò asperior: denique quid reliqui habemus præter miseram animam? Iuvenalis: I nunc, & ventis animam committere, dolato Confisus ligno, digitis à morte remotus Quatuor aut septé, si sit latissima teda. ¶Animá quoq; pro animo positá legimus: hoc est pro mente. Macrobius: Tunc enim anima libera est, & nulla corporis cogitatione impedita. ¶Item pro vento, ut suprà ostendimus. ¶Sæpè etiam pro halitu oris, sive spiritu. Plaut. in Asin. Dic, amabo, an fœtet anima uxoris tuæ? Virg 3. Georg. animas & olentia Medi ora fovent illo. Terent. Hoc ubi audivi, ad fores suspenso gradu, placidè ire perreci, accessi, astiti, animam compressi, aurê admovi. Plaut. Ne quid emittat animæ dormiens. ¶Pro eodem etiam Græci ψυχὴν dicunt, à verbo ψύχω quod est refrigero: Nã quæ plus æquo calent, anima: hoc est spiritu refrigerantur. ¶Animam accipitur pro ira. Idem animam comprime. ¶Hinc Animosus, & Animatus, pro iracundo: de quibus infrà. ¶Varro posuit animam pro sono. Et Phrygias audire animas. Virg. pro ipso homine: Ite, ait, egregias animas quæ sanguine nobis Hanc patriam peperêre suo, &c. In homine autem quatuor animas esse constat: Vitalem scilicet, ut quæ in vermibus est, qui tantum moventur: Sensualem, ut in brutis animalibus, in quibus est sensus & timoris & gaudii: Intellectualem quæ est in hominibus tantùm, qui & cogitare & judicare possunt: &, quæ infrà omnes est, Physicam: hoc est, naturalem, ut ea quæ est in arboribus & herbis, quæ etsi non moventur, vitam tamen habent, quum nascantur, crescant & pareant.

Animŭlus, dimin. [ψυχίδιον. Vng. Eszetske, okosságotska, lelketske.] Plaut. in Cas. Mi animule mi Olympio, mea vita.

Animo, ar, act. p. Animum do, incito, incendo. [piel chizzek hechezik, ... ἐμψυχῶ, θαρσύνω, ἐμβάλλω. Gall. Donner courage enhardir. Ital. Incorare, inanimare. German. Muttig und geherzt machen. Belg. Eenen moet oft hert geven. Hispan. Esforçar, dar coraçon. Polon. Sercá dodáć. Vngar. Bátoritom. Angl. To encourege, to stirre vp.] Claudian. libro 3: Qualis pestiferas animare ad prælia taxus Torva Megæra ruit. Macrobius: Animati sunt ergo veteres ad faciendam discretionem. ¶Aliquando animare est animam inducere, animam inspirare, vivificare. [piel chijjah. hiphil hechejah. ψυχόω. Gall. Bailler vie ou ame vivante souuant. Ital. Mettere l'anima. Germ. Das Leben geben/lebendig machen/herhafftig machen. Hispan. Dar anima y vida. Polon. Zywot wracam, ozywiam. Angl. to giue life or soull.] Colum. lib. 9: Diebus quibus animantur ova, & in speciē volucrum conformantur. Cicer. de Divin. Quicquid est hoc omnia animat, format, alit, auget.

Anĭmans, substantivum, fœmi. vel neutr. generis, ferè pro animali accipitur. [chajjah, quod Græci ζῷον vocant. Gal. Vn animant, qui a vie & sens. Ital. Animale, animante. Germ. Ein Thier/ oder was ein Leben hat. Hispan. Animal. Polon. Zwierze albo rzecz ... majaca. Vngar. Eleö állat. Angl. A liuing creature.] Cicer. de Nat. deor. Animantium aliæ coriis tectæ, aliæ villis vestitæ. Idem 1. de Legibus: Nam quum cæteras animantes abjecisset ad pastum, solum hominem erexit. Invehitur & genere masculino. Horat. 2. Sermon. sed hic stylus haud petet ultrò Quenquam animantem. Cicero de Vniversi. A quo enim animante omnes reliquos contineri vellet animantes, hunc ea forma figuravit, qua omnes reliquæ formæ concluduntur. ¶Nonnunquam latiùs extenditur Animantis appellatio, præsertim in neutro genere, ad omnia scilicet, quæ habent animam: ut sunt arbores, frutices, & herbæ, quibus animam alentem inesse constat, quam philosophi recentiores Vegetativam appellabant. Itaque vivere & mori illa dicimus: nec animalia tamen, sed animantia nũcupantur, ut docet Senec. lib. 8. Epistol. moral. ¶Animans verò adject. ἔμψυχος, idem est quod animam habens. Autor ad Heren. lib. 4: Sed invenio similium facilis erit, siquis sibi res omnes animantes, & inanimantes frequenter ob oculos poterit ponere.

Anĭmātus, ab animo fit, sicut à tunica, Tunicatus, à galea, Galeatus: & significat idem quod Animo aut voluntate aliquâ affectus. [... mechuzzak ... διακείμενος. Gall. Qui a cœur, ou courage. Ital. Disposto nell' animo ad vna impresa. Germanicè. Gemut ... gesinnet. Hispa. De animo y voluntad. Pol. Smiały ... Vng. Esses, okos, lelkes. Ang. That hath courage or life.] Cic. D. Bruto: Ita paratus, seu animatus esse debet, ut nihil facias nisi jussus: id est, cum voluntatem habere debes.

Anĭmātus, part. cipium, Qui habet animam. [ἔμψυχος. Vngar. Lelkes.] Cic. Tusc. 1: Animatum quod est, id motu cietur interiore & suo. Huic opponuntur Inanimis. Exanimis sive exanimus. ¶Interdum ponitur pro affectus. Cic. in Verr. Civitatem ut abs te affecta sit, ita in te animatam videmus. ¶Interdũ pro fortis & magnanimus & animosus. Cic. in Epist. Pompeius animatus meliùs quàm paratus.

Anĭmātio, f. i. verbale ab animando. [... ἐμψύχωσις. Gall. Don d'ame ou de vie. Ital. Rinforzamento ... vita. German. Lebendmachung. Hisp. El dar de animo ... Pol. Dawanie ... Vngar. Lelkezes meg eleventtés. Ang. The gift of the life or of the soull.] Cic. de Vniversit. Erant autem animantium genera quatuor, quorum unum divinum, atq; cœleste: alterũ pennigerum, & aërium: tertium terrestre: quartum divinæ animationis.

Anĭmātus, us. verbale nomen idem quod animatio. [ἐμψύχωσις. Vng. Lelkezes, megeleveníttés.] Plin. lib. 11 cap. 3: Volare quidē aliqua, & animatu carere in suo spiritu viventia docuimus.

Anĭmōsus, Habens in se vehementiam animi, sive qui est hilari spiritu, quique ad iracundiam est proclivior. [... θυμώδης, θυμοειδής. Gall. Courageux, hardi, de grand cœur. Ital. Animoso, coraggioso. Germ. Manlich/mutig/unerschrocken/ herzhafft. Belgic. Stoutmoedich/mannelijk. Hisp. Animoso, de grande animo y esfuerço. Polon. Smiały, ... Vngar. Bátor. Angl. Couragious, of great spirite and hart manlie.] Ovid. Pyrrhus Achillides animosus imagine patris. Cic. in Cat. Ex quo fit ut animosior etiam senectus sit, quàm adolescentia. Virg. Quos animosi Euri assiduè frangunt, feriuntque. Ea quoq; anima potentia, qua ad iram incitamur, Animosa, θυμικὴ appellatur. ¶Invenitur etiam Animosus pro nodoso, per translationē positum. Virg. 3. Georg. Luxuriatque toris animosum pectus. Vbi Servius. Animosum interpretatur nodosum, non malè tamen Animosum pectus intelligere possumus in hoc loco Virg. de homine forti & magnanimo.

Anĭmōsē, adverb. fortiter strenuè. [θυμωδῶς, ἀνδρείως. Gal. Courageusement, de grand cœur. Ital. Animosamente, con gran cuore. German. Manlich/dapfferlich. Hispa. De animo y de coraçon. Pol. Smiele. Vngar. Bátran, ba... Angl. Couragiouslie, manfullie.] Cic. 4. Phil. Nec solùm id animosè & fortiter, sed considerate etiam, sapienterque fecerunt.

Anĭmōsĭtas, f. t. Est vehementia & impetus animi, sedem habens in corde, quē Speusippus definit esse motū violentum ... animæ irrationalis, absq; ratione & ordine mentis. [... θυμός. Gall. Courage, grand cœur. Ital. Animosità ... Germ. Herzhafftigkeit, Mannhaftigkeit, dapfferkeit. Belg. Stoutmoedicheit, manhachticheit. Hisp. Grandeza de animo y esfuerço. Polon. Smiałość. Vng. Batorság. Ang. Courage, manlinesse.] Iulius Firmicus Math. secus lib. 2: Secura mentis animositate perdisce. Macrob. Comment. lib. 1. cap 6: Animositas quam θυμόν.

Anisocycla, apud Vitruvium organa sunt multos orbes habentia, quosdam majores quosdam minores in rationem majorum impulsione, reliqui orbes moverentur, & maliter ... alicujus fieret, aut expulsio: quò enim major est absis & rotunditas circuli, eò minore conatu & opera movetur. Ita interpretatur Turnebus. Budæus vero dicit esse organa inæqualium circulorum quæ maximi sunt momenti.

Anisum [ἄνισον. Gall. Anis. Ital. Aniso. Germanic. Enis. Belg. Anijs. Hisp. Matalahuga. Pol. Hanyż. Vnga. Ánizs. Angl. Anise.] Herba est, caulē, folia, & flores habens foeniculo similia: unde etiā à quibusdā fœniculum Romanũ appellatur. Se ... fert in umbilicis, cibis condiendis in primis utile herbæ sive nomē tā Græcis, Latinis, Germanis, & Gallis cognitū. Plin. lib. 20. c. ... Anisum à Pythagora inter pauca laudatur, sive crudum sive decoctum. Item: Viride aridūmve omnibus quæ condiuntur quæq; intinguntur, desideratū: tetrorem tollit manducatū, mox vino collutū vultum juniorem præstat: appetentiam ciborum facit.

Annāles, Annalis, Annarius, vide ANNVS.

Annālĭcōr;

Annāscor, iuxta nascor, d. t. [ἐπιφύομαι. Germ. Auffwachsen. Hisp. Pegirasfam. Vng Kôzel, mellette születni, mellette termök. Angl. To be borne nigh another.] Gellius: Denteis quoque in septem primis mensibus, & septenos ex utraque parte gigni, & cadere annis septenis, & genuinos annasci annis ferè bis septenis. Hinc Agnatus, Agnatio, in quibus subtrahitur n, quæ pro poneretur, & mutatur in g.

Annāvĭgo, as, pen. corr. Ad locum aliquem navigo. [προσπλέω. Gall. Naviger iusques à quelque lieu. Ital. Navigare fino à qualche luoco. German. Hinzu schiffen/anlenden. Hispan. Navegar hazia algo. Pol. P... pływam. Vnga. Evezni, haton valahova menni. Angl. To sayle to any place.] Plin. lib. 36. cap. 12: Sanè conspicuè undique annavigantibus sitæ sunt in parte Africæ.

Annĕcto is, annexi, annexum, Agglutino, alligo, ad aliquid necto. [חבר הדביק hidbibk, προσάπτω. Gall. Attacher ou lier à quelque chose. Ital. Attaccare ò legare à qualche cosa. Germa. Anbinden/anknüpffen. Hispan. Travar vna cosa à otra. Polon. Przywiązuję, spajam. Vngar. Hozzá kötöm, foglalom. Angl. To knit to, or bind to any thing.] Plin. lib. 10. c. 37: Epistolas annexas eorum pedibus. Cels. l. 4 c. 3: Morbus qui modò caput scapulis, modò mentum pectori annectit. Cic. 2. de Nat. deor. Paulò suprà, quàm ad linguam stomachus annectitur. Plin. lib. 28. c. 8. Cor annexum in lana ovis nigræ.

Annexus, ûs hujus annexus. [ἐπιπλοκή. Vng. Hozzá foglalás, ragaszás.] Igitur numero colonorum, opportunitate fluminum, uber agri annexu connubiisque gentium adolevit floruitque.

Annītor, eris, penult prod. Ad aliquid applico sive applicor, innitor. Cic. de amic. Sic natura solitarium nihil amat, semperque ad aliud tanquam adminiculum annititur, quod in amicissimo quoque dulcissimum est. ¶ Ponitur etiam aliquando pro valde Conor, & incumbo ad aliquid agendum. [השתדל hamaʾ ... φιλοτιμέομαι. Gal. S'efforcer à faire quelque chose. Ital. Sforzarsi forzevolmente. Germanic. Dapffer etwas zuthun understehen. Belg. ... Hispan. Estribar. Polo. Usiłuję, usiłuję. Vng. Igyekezöm reá, erekszik. Ang. To do any thing with the force and strength by all meanes.] Salust. Postea Piso in citeriorem Hispaniam, Quæstor pro Prætore missus est annitente Crasso, qui eum infestum inimicum Cn. Pompeio noverat.

Annīsus, ûs, & Annixus, ἐπιχείρησις, συναγωνισμός. Liv. 5. ab Vrbe: Et Patres interficere intercessores legis annisi sunt. Idem lib. 4: Patres summa ope annisi sunt.

Annīsūrus, & Annixurus. Liv. 2. ab Vrb. Annisurum, ut appareat exilio illis iratos, non fractos animos esse. Idem lib. 1: Quod annixurus pro se quisque sit.

Annōmĭnātio. Est (ut ait author ad Heren. lib. 4.) quum ad idem verbum & nomen acceditur commutatione vocum, vel additione unius literæ, aut literarum: aut syllabæ, aut syllabarum, aut quum ad res dissimiles similia verba accommodantur. A Græcis vocatur παρονομασία.

Annōna, V. de ANNVS.

Annŏto, as, pen. corr. act. p. Iuxta sive aliquid noto: & significat aliquando inscribo [כתב chathàm רשם rasihàm ספר samà ... ὑποσημειόω, ἐπισημαίνω. Gall. Noter, marquer. Ital. Annotare. Germanic. Darzu zeichnen/auffzeichnen/auffschreiben. Hisp. Notar ò sennalar vna cosa. Polon. Znaczam, napisuję. Vngar. Feliegyzem. Angl. To note, to marke.] Lactant. lib. 6: Et ausus est libros suos nefarios, ac Dei hosteis annotare. ¶ Interdum annotare significat, memoriæ causa in commentarium referre. Columel. lib. 12 cap. 3: Sciret unde daret, & meminisset, atq; annotaret, quid, & quando & cui dedisset. ¶ Annotare etiam pro decernere Sueton. in Caligul. c. 27: Quum ad saginam ferarum muneri præparatum carius pedes compararentur, ex noxiis laniandos annotavit. Budæus. ¶ Annotari etiam dicitur, qui absens in reos refertur. Nam in gravioribus criminibus Magistratibus qui absentem in reos recipiebat, edicta proponebat, quibus illi denuntiabat fore, ut nisi intra annum adesset, ejus bona confiscarentur, uti Marcianus & Mater docent de requirendis reis. Hinc annotatio apud Macrum ibidem, illa in reos relatio. Ex Hotomanno.

Annŏtāmentă plur. Annotationes. [Pol. Przypiś. Vng. Iegyzés. ὑπομνήματα.] Gell lib. 1. cap. 7: Apud veteres scriptores, locutionum talium copiam offendimus, atque his vulgò annotamentis inspersimus.

Annŏtātor, oris, m. t. [σημειωτής. Germ. Ein auffzeichner. Vng. Iélentö.] Qui aliquid annotat. Plin. in Paneg. Num enim ante medium diem distentus solitaria cœna spectator, annotatorq; convivis tuis immines? Hoc est, observator, ut videlicet notes, & observes quantum quisque aut edat aut bibat.

Annuātim, Quotannis seu singulis annis. [בכל שנה ושנה schanàh ... Gall Par chacun an. Ital. Ogn' anno. German. Jährlich. Hispan. Cada vn anno. Polon. Co rok, nakażdy rok. Vng. Esztendö szént esztendöről ríz esztendre. Ang Yearlie.] Qua voce usus est Hieronymus referens Plinium prodidisse, singula millia talentum thuris annuatim pensitasse Arabas regibus Persarum. Locus Plinii, quem citat Hieronymus, est lib. 12 cap. 17. ubi tamen Annua legitur non Annuatim.

Annŭlus li, Vide ANVLVS.

Annŭmĕro, as, pen. corr. In aliquot numero pono, in eundem numerum refero. [ספר saphar מנה manâh. προσαριθμέω. Gall. Annombrer, adiouster au nombre, conter & payer. Ital. Aggiongere ad vn numero, annumerare. Germanicè. Darzu zehlen/zu der zahl thun. Hispa. Contar vna cosa sobre otra. Polon Przyliczam, nadliczam. Vngar. Hozzá számlálom. Angl. To counte, and cast to others.] Cic. 2. de Divin. Atque his libris annumerandi sunt, sex de Republ. Interdum idem est quod simplex numero. Cic. 1. de Nat. deor. Ut eorum molestum sit annumerare senteotias. Idem de Optim. gen. Orat. Annumerare verba lectori.

Annūntio, as, are, nuntio, denuntio. [בשר bischschar הגיד highghidh. προσαγγέλλω. Gall. Annoncer porter nouvelle. Ital. Annontiare. Germa. Verkünden. Hisp. Denunciar ò traer nuevas. Pol. Oznaimuię. Vngar. Meg hirdetöm hirt teszöm. Ang. To bring newes to tell tydinges.] Plin. lib. 7. cap. 52: Animam relicto corpore errare solitam, vagamque è longinquo multa annuntiare. Cic. Attic. Eique interea, ut scribis, salutem annuntiabis.

Annŭo, is, ere, n. t. Proprè est nutu: id est, capitis signo assentior. [קרץ karàts הניע ראש ... ἐπινεύω. Gal. Faire signe de la teste qu'on est content, s'accorder & consentir à quelque chose. Ital. Assentire, accenar de sì col capo. German. Mit dem haupt winken oder zeichen geben/Bewilligen. Hispa. Otorgar inclinado la cabeça. Polon. Skinąm przyzwalam Skinieniem. Vng. Fö hajtással reá hagyom. Angl. To nod with the head in signe of aggreing, to consent or graunt.] Cicer. 1. Verr. Id mihi significasse & annuisse visus est. Idem de Orat. Id quoque toto capite annuit. Virgil. 9 Aeneid. Annuit & totum nutu tremefecit Olympum. ¶ Annuere pro affirmare. Plaut. Bacchid. Ego autem venturum annuo. ¶ Annuere, item pro nutu sciscitari. Tacit lib. 15: Idem Subrio Flavio assistenti annuentique an inter ipsam cognitionem distringeret gladium, cædemq; patraret, retinuit fregitq; impetum. ¶ Item pro favere. Plin. epist. 22: Superest ut promissis Deus annuat. ¶ Et pro Concedere: cujus contrarium. Virg. lib. 12. Aeneid. Annuere nutu. Liv. 7. ab Vrb. Annuite Patres Conscripti, nutum numenq; vestrum invictum Campanis & jubere sperare incolumem Capuam futuram. Hoc eadem figura dictum est, quâ Vivere vitam, & Servire servitutem.

Annŭs Tempus est 365. dierum, & horarum circiter sex, quo Sol cursum suum conficit. [שנה schanàh, ἐνιαυτός, ἔτος. Gall. An, annee. Ital. Anno. German. Ein Jar. Belg. Een iaer. Hispa. Ano. Polon. Rok. Vngar. Esztendö. Ang. A yeare.] Nominis ratio varia traditur. Quidam enim dictum existimant ab Am, circum, & No, nuo. Servius ab anulo deducit, quòd in se redeat quasi annulus. Ad quam originem etiam Virgilius alludere videtur, quum ait: atque in sua per vestigia labitur annus. Nam mensibus in se currentibus volvitur. Sol enim per duodecim Zodiaci signa excurrens, annum conficit. Vnde apud Aegyptios, ante inventas literas dracone picto suam mordente caudam indicabatur. Alii à verbo Græco ἀνανεόω derivant, quod significat renovo, quia semper renovatur. Alii à Græco ἔνος, unde & τρίενος dicunt quod nos Trimum. Triplex autem olim fuit annus. Lunaris triginta dies habens: Solaris, qui duodecim continet menseis, qui dicitur Solis anfractus, quum peractis trecentis sexaginta quinque diebus & quadrante ad eadem syderum loca redit: qui etiam Annus vertens dicitur. Item, Magnus annus, quem esse voluerunt omnibus planetis in eundem locum recurrentibus. Et hoc fit secundum Ciceronis Hortensium, post annos duodecies mille, noningentos, quinquaginta quatuor solares. Anni verò quatuor sunt tempora, divisa in ternos menseis Ipsorum quoque temporum faciunt talem discretionem ut primo mense, Ver novum dicatur, secundo Adultum, tertio Præceps vel extremum, unde est, Extremæ sub casum hyemis. Idem quoq; de æstate, autumno, & hyeme dicendum est. Annum primò Eudoxus, pòst Hipparchus, deinde Ptolemæus, adultimum Cæsar deprehendit. ¶ Annus Saturni (κρόνου ἐνιαυτός) à quibusdam dicitur, qui est quadraginta annorum. ¶ Annus mundanus, sive vertens, est magnus annus Platoni, qui conversione Mundi: id est, cœli: nempe octavæ sphæræ, quod ἀπλανής & plenæ universitatis efficitur, nempe post quindecim millia annorum peracta, quo temporis spatio octava sphæra proprio motu circumvolvitur. Macrob. Comment. lib. 2. cap. 11. ¶ Annus Arcadum trimestris fuit. Aegyptii Lunæ senio annum terminabant, apud quos etiam singula millia annorum quidam vixisse produntur. ¶ Proverbiali schemate dictum à Iuvenale in vetulam jam ἄωρον quidem, & ad Veneris lusus prorsum intempestivam, sed quæ verborum nequitiis puellam etiam dum ageret: facies tua computat annos. Hoc est, frontis rugæ numerum annorũ tuorum præferunt: quanquam libido nondum in te consenuit. ¶ Magnum os anni, μέγα στόμα τοῦ ἐνιαυτοῦ, Dicebatur quoties uberior rerũ proventus aut vilior annona animos & loquendi libertatem adderet, alioqui timidioribus. Solent enim rustici magnificentiùs loqui, largiusque polliceri spe proventus uberioris. ¶ Anno senior fio, Quoties aliquid nobis magnopere molestum significamus, senescere nos etiam vulgò dicimus. Aristoph in Ranis. ¶ Semper superior anni proventus melior, Ἀεὶ τὰ πέρυσι βελτίω, Quum præsentia displicent, & antefeeruntur acta. Diogenianus. Sumpta metaphora ab agricolis, qui semper de præsentis anni fructibus queruntur apud dominos. ¶ Annum gerere pro agere annum apud Sueton. in Vespasiano: Extinctus est annum gerens ætatis sexagesimum. ¶ Annos exuere. ponere exuvias, de serpentibus, cùm leberide, annuámq; vernationem deponunt. Tibul. lib. 1 Ecl. 4. serpens novus exuit annos.

Annāl. 8.

Annales, m. t. Dicuntur res gestæ, quæ de anno in annū in historias rediguntur, memoria publica. [דברי הימים *dibre hajamim*, ὑπομνήματα, χρονικά. Gall. *Annales, Chroniques*. Ital. *Annali*. Germanic. Jarbücher / Chronicken in welche man verloffene ding vonjar zu jar verzeichnet. Hispan. *Cronica de tiempos*. Pol. *Ksiegi, albo kronika w ktora sprawy ro- znie vodzieme*. Vng. *Kronica*. Angl. *Cronicles of thinges done frome yeare to yeare*.] Vnde Virg. 1. Aeneid. Et vacet annales nostrorum audire laborum. Historia res gestas narrat, & ab ætatis nostræ memoria remoneat. Cic. lib. 2. de Orat. Erat enim historia nil aliud nisi annalium confectio. Gellius sic habet: rectè annalais historias appellavaris, sed non continuò quicquid historia fuerit, annales appellare possis: sunt enim utraque rerum gestarum narratio. Earum propriè rerum sit historia, quibus gerendis interfuit is qui narrat: Annales verò, quum res gestæ, plurimum annorum servato cujusque anni ordine, memoriæ traduntur. Quum autem non per annos, sed per dies singulos res gestæ scribuntur, Diarium, ἐφημερὶς vocatur. Præterea historia non solùm res gestas lōgo ordine explicat, sed & consilia quibus gestæ sunt exponit, & conciones facit, & acies instruit & situs locorum describit, Annales singulorum annorum gesta brevissimè notant. Vnde Annales Pisonis, & Salustii historias dicimus.

Annālis, & hoc Annale, Quod ad annos pertinet. [ἐτήσιος. Gall. *Annuel*. Ital. *Annale, annuale*. Germanic. Das zu dem Jar gehört. Hispan. *Annal*. Polon. *Kiroku przinależacy*. Vnga. *Esztendőre valo* Ang. *Which perteineth to the yeare, yearlie*.] Vnde Legem annalem dixerunt, quæ præscribebat legitimam ad petendum magistratum ætatem Cic. de Legibus: Civitatem annali lege servanto. ¶ Dicitur & tempus aunale, quod est unius anni. Varro: Et quoniam tempora duorum generum sunt: unum annale, quod sol circuitu suo finit: alterum menstruum, quod luna circumiens comprehendit. ¶ Annalis, in singulari pro Annalibus. Cicer. Attic. lib. 12: Et ut scias me ita dolere, ut non taceam quibus Coss. Carneades sic & ea legatio venerit Romam scriptum est in tuo Annali. Pro, in tuis Annalibus. Sic Plin. lib 7. cap. 28.

Annārĭus, a, um. Idem quod annalis. [Polon. *Rocyni*. Vng. *Esztendőre valo*.] Vt, Lex annaria ab antiquis dicebatur qua præscribuntur anuui magistratus capiendi, ut inquit Festus.

Annāre, [Polon. *Na kaz i rok odnawiam*. Vngar. *Esztendőt éltet* [illegible]] Macrob. Satur. lib. 1. cap. 12: Eodem quoque mense & publicè & privatim ad Annam perennam sacrificatum itur, ut annare perennareque commodè liceat.

Annellus, Cicer. 5. de Finib. Epicuri imaginem non modò in tabulis nostri familiares, sed etiam in poculis & in annellis habent.

Anniceri. Cic. 3. Offic. Anniceris philosophi ab Aristippo.

Annĭcŭlus, Quod est unius anni, ut, Anniculus puer, Annicula puella, Anniculum jumentum [בן שנה *ben schanáh*. ἐνιαύσιος, ἐτήσιος. Gall *D'vn an*. Italic. *D'vn anno*. Germanic. Järig / das eins Jars alt ist. Hispan. *Cosa pequenna de vn anno*. Polon. *Rocyny*. Vng *Egyesztendős*. An. *Of one yeare*.] Nec de animalibus tantùm, sed etiam de inanimatis: ut: Anniculæ vites. Plin lib. 13 Ergo plantaria instituunt, anniculasque transferunt, & iterum bimas. De pueris tamen magis dicitur per diminutionem, & iis omnibus quæ adhuc incrementum accipere possunt. Vide Vallam Eleg. lib 1 cap. 5.

Annĭfer, adjectivum, ἐπετησιοφόρος Plin. lib. 11. cap. 7. Quædam & radice & semine, ut cæpa allium: bulbi, & siquorum radicem anniferorum relinquunt.

Annīlis, hoc annile, penultim. prod. om. t. dicitur quasi senilis & ætate grandi. [πολυετής. Polon. *Stary*. Vngar. *Ag, vén, widős*.] Columella lib. 2: Parentem omnium terram sicut muliebrem sexum ætate annili confectam progenerandis esse fœtibus inhabilem. Quanquam in castigatoribus exemplaribus non annili legitur, sed anili: quod etiam comparationi illi, quàm ibi Columella ab ætate mulieris senio effœtæ, ad terræ sterilitatem transfert, multò est accommodatius. Satius itaque erit, nisi aliud testimonium afferatur, ab hac voce abstinere. Nam apud Columellam proculdubiò anilis legendum est unico n. Est autem anilis, denominativum ab anus, idem significans quod ad anum pertinet, ut anilis fabula: anilis ætas, γεραιός.

Annĭversārĭus, a. um, Quod singulis annis statuto tempore revertitur. [שנה שנה *schanáh schanáh*. ἐτήσιος. Gall. *Qui se faict tous les ans, d'an en an*. Ital. *Quelche si fa vna volta à l'anno*. Germ. Das auff bestimpte zeit Järlich wider kompt / Jarzeit. Belg. Jaerlycksche. Hisp. *Cosa de cada vn anno*. Polon. *Przy roczny, Doroczny*. Vn. *Minden esztendőnkent elő forgo*. Angl. *That cometh euerie yeare, or [illegible]*] Cicero in Verrem 6: Mercurius sacris anniversariis colebatur. Scribit Valerius maximus, quòd Antipater Sidonius poëta, omnibus annis, uno die natali tantùm corripiebatur febre, quæ idcirco anniversaria dici poterant. Suetonius de August. Quasdam & anniuersarias, ac certo tempore recurrentes experiebatur.

Annōna, æ, penult. product. Res frumentarias, res omnes quæ ad annuum victum reponuntur. [שבר *schéber*. βίος. Gall. *Provision de vivres pour vn an, vivres ou autres choses de provision pour vn an*. Italic. *La vivanda ò vittuaglia di vno anno di ogni cosa*. German. Järliche frücht. Belg. Jaerlycksche vruchte. Hispan. *Pan, trigo cevada y cada cosa para vivir, vituallas*. Polon. *Do roczne wichowanie Doroczna* [illegible]. Vngar. *Egész esztendőre valo gabona eledel*. Angl. *The provision of victailles for a yeare*.] Hoc enim nomine non solùm fruges comprehenduntur, verùm etiam omnia quæ annus suppeditat ad alimoniam nostram. Columella libro 9: Vel lactis annona permittit. Cicero libro secundo de Divinat. Putarem annonam in macello cariorem fore. Iuven. His opibus nunquam cara est annona veneni. ¶ Annona etiam pro certa dafinitaque annuorum cibariorum ratione usurpatur à Lampridio. Alexander, *inquit*, medicus annonas binas & ternas dedit. Vnda etiam in Iurisconsultorum libris annonæ civiles appellatæ sunt, quæ & panes civiles alibi nominantur, Ex Lexico Hotomanni. ¶ Abusivè pro ipso victu capitur. ¶ Annonam atiam veteres mensuram, vel annuam mercedem ac stipendium nominaverunt. Veget. de re milit. Torques aureus solidæ virtutis præmium fuit, quem qui meruisset, præter laudem duplas consequebatur annonas ¶ Annona etiam pro pana capitur, sicut panis quoque pro annona: præsertim apud Iustinianum in Authent. de non alienand. §. hæc ergo. Idem Leg. ultim. C. de iur. dot. L. hac edictali §. his illud. C. de secund. nupt. ibi fit mantio de annona civili, & de pane civili. Hinc

Annōtĭnus, a, um, adjectivum ab, annona, Quod ad annonam pertinet: ut, Naves annotinæ, quibus annona comportatur. [σιταγωγοὶ ἢ σιτηγοὶ νῆες. Polon. *Do wchowania rocznego przinależaci*. Vngar. *Egész esztendei eledelhöz valo*.] Cæsar 5. Bell. Gall. Multitudine navium perterritæ, quæ cum annotinis privatisq; quas suis quisque commodi causa fecerat amplius octingentæ uno erant visæ tempore. Quidam legunt *Annonarias*, sed mendosé.

Annōnārĭus, a, um, Quod ad annonum pertinet. [σιτηρέσιος. Gall. *De vivres* Ital. *Cosa pertinente al vivere di vno anno*. German. Das zu järlicher Nahrung gehört. Hispan *Cosa pertinecinete à vitualla*. Pol. *Kużywnosci należacy*. Vngar. *Egy esztendei eledelre valo*. Angl. *Pertening to victailles*.] Vt lex annonaria, σιτηρικὸς νόμος, quam Clodius tulit, & summè popularis fuit. Vegetius Annonarias expensas vocat, eas frugum pabulique species, quas provinciales militibus expendunt.

Annōsus, a, um, Quod est vetustum, quasi multorum annorum, [ישן *joschan*. πολυετής. Gall. *Vieil, fort vieil*. Ital. *Annoso, carico d'anno*. Germanic. Alt / wolbetagt. Belg. Out. Hispan *Vejo de muchos annos*. Pol. *Stari, Letny*. Vng. *Ag, widős*. Angl. *Olde, of many yeares*.] Vt annosa mater, Colum. lib 6. cap. 28. Annosum Falernum, Mart. lib 6. Annosa ornus. Virgil lib. 2. Aeneid. Annoso degit ævo, Plin. lib. 4. cap. 12.

Annōtĭnus, [בן שנה *ben schanáh*. ἐνιαύσιος, χρόνιος. Gall. *D'vn an*. Ital. *D'vn anno*. Germanic. Järig. Hisp. *Cosa de vno anno*. Polon. *Roczni*. Vnga. *Egy esztendős*. Angl. *Of one yeare*.] Quod sit unius anni. Colum lib. 4 cap. 24: Vngues custodum annotinos resecato.

Annŭus, a, um, Quod unius anni spatio continetur [ἐνιαύσιος, ἐπέτειος. Gall. *Qui dure vn an, annuel* Ita. *Cosa d'vn' anno*. Germanic Das ein Jarlang wäret. Belg. Jaerlyck / een jaer lang / [illegible]. Hispa. *Cosa de vn anno*. Polon. *Doroczny. Do Roku trwajacy*. Vngar. *Esztendő belli*. Anglic. *That dureth one yeare*.] Sicut Diurnū quod diei. Cicero Cathio. lib 5: Ad hāc provinciam, quem & senatus, & populus annuam esse volunt. ¶ Annum quoque dicimus quod fit singulis annis. Virg. 1. Georg. atque annua magnæ Sacra refert Cereri. ¶ Annua absolutè, dicuntur alimenta in singulos annos. Iuven. sunt quæ tortoribus annua præstent, Sueton. de Tiber. Peculio concesso à patre, præbitisq; annuis fraudavit per speciem publici iuris. ¶ Annua, bima, trima die, vetus est locutio Iurisconsultis usitata, pro anno, biennio, triennio. Vide Hotom. Lexicon.

Anno, as, n. p. annum ago, à quo fit perenno, quod significat annum perficio.

Anōdīna. [ἀνώδυνα. German. Artzneien welche zwar den gebresten nicht hinnemmen / aber den schmertzen etwas leichtern vnnd mitteren. Polo. *Lekarstwa chorobe vśmierzace*. Vnga. *Fájdalom enyhitő orvosság*.] A medicis appellantur Pharmaca dolorem sedantia, quæ cruciatus quidem minuunt, partem autem effectam non sanant, sed sensum ejus obstupefaciunt. Ab α privativo, & ὀδύνη, doleo: ν litera euphoniæ gratia interiecta.

Anōmălĭa, f. p. [שלא שמשפט *schelló schemischphat*. ἀνωμαλία. Gall. *Inesgalité*. Ital. *Disugualità*. Germa. Vngleichheit. Hispan. *Irregularidad, desigualdad*. Polon. *Nierownosć, Niezgoda*. Vngar. *Szokás rend, és mód nélkül valo lészt*. Angl. *Inequalitie, irregularitie*.] Inæqualitas, cui opponitur analogia. Gell. lib. 2. cap. 15: In Latino sermone, sicut in Græco, alii Analogiam sequendam putaverunt, alii Anomaliam. ¶ Ἀναλογία, est similium similis declinatio, quam quidam Latinè proportionem vocant ἀνωμαλία, est inæqualitas declinationum consuetudinem non sequens.

Anōmălum, panult. corr. Inæquale [ἀνώμαλον. Gall. *Inegal*. Ital. *Disuguale*. Germ. Das vngleich ist. Hisp. *Desigual*. Pol. *Nierowni, Chropowaty*. Vnga. *Szokot rend es mód nélkül valo*. Ang. *Vnequall, vnlike*.] Ab α fine, & ὁμαλὸς, æqualis. Anomalum etiam dicitur asperum, varium.

Anonis, pen. prod. quæ & Ononis. [ἀνωνίς, ὀνωνίς. Gall. *Bugraites & bugrandes*. Ital. *Bonaga*. German. Ochsenbrech / hawhechel / Stallkraut. Hispa. *Gavillos, gatunos*. Polonic. *Lisi ogon*, alii

alii, *Czártowe ziebro.*] Herba est ex genere aculeatarum, quem recentiores Herbarii *Restam bovis* appellant. Vide Diosc. lib. 3.

Anonymos, pro nomine corporis, Vide ENONYMOS.

Anonymum, penult. corr. n. f. ἀνώνυμον, Sine nomine & obscurum. ¶ Legimus autem populos esse in Africa Atlantes dictos, qui sunt anonymi: hoc est, sine propriis nominibus, qui in universum Atlantes tantùm vocitantur. Horum meminit Plin. lib. 5. cap. 8.

Anormis, me, Sine norma, qui aliorum normam non sequitur. [*schelló chem sciphat*, ἀνώμαλος. Gall. *Desreglé, desmesuré.* Ital. *Senza regola.* German *Ohn ordnung/ohn alle maß.* Hispan. *Irregular.* Pol. *Nierządny.* Vnga. *Határtalan.* Ang. *Without order or rule.*] Horat. 2. Serm. Rusticus anormis, sapiens, crassaque Minerva. Vide ABNORMIS.

Anquina, pen. prod. Funis navis, quod ad malum antenna constringitur. De qua Cinna: Atque anquina regit stabilem fortissima cursum.

Anquirere, Antiquum est verbum. [חקר *chakár* דרש *darásch*, ἀναζητεῖν. Gall. *Faire information ou enqueste, s'informer.* Ital. *Informarsi, far inquisition.* German. *Nachfragen haben / nachsuchen, erforschen.* Hispan. *Hazer information.* Polon. *Wypytywać się.* Vngar. *Meg tudakozni.* Ang. *To make information or inquisition.*] Liv. 4. Bell. Pun. Seu legibus seu moribus mallet, anquireret. Id est, ut vulgò loquitur, *facere inquisitionem* sive *informationem.* Quod Cicero tùm Quærere tùm inquirere in aliquem dicit. Hæc Bud. Sed constat ex antiquorum monumentis hoc verbum idem esse quod accusare. Liv. lib. 8: Capite anquisitum ob rem bello malè gestam. Idem lib. 26: Quum Tribunus plebis pecunia anquisisset, & tertiò capitis se anquirere diceret. Id est, Quum accusasset ad populum ut multa irrogaretur, tandem capitis accusare voluit. ¶ Item aliquando positum pro judicare & quærere. Liv. l. 6. Suet qui Duumviros qui de perduellione anquirerent creatos Autores sunt. Vide Hotomani Lexicon in Anquiro.

Ansa, f. p. Vasis auris, utrinque prominens, quæ scilicet manibus teneri solet. [אזן *ózen* הכלי *hacheli*, λαβή. Gal. *Anse ou courroye, par laquelle on tient quelque vaisseau ou autre chose.* Ital. *Manico d'ogni vase.* Germanic. *Ein handthaben/öre an einem geschirr.* Belg. *Oore oft Handthaver.* Hispan. *Asa de cosa, macho y hembra.* Polon. *Ucho u naczynia.* Vngar. *Fül, fogantyú.* Ang. *The handle of a cuppe or pott.*] Virg. in Sileno: Et gravis attritu pendebat cantharus ansa. ¶ Ansa quoque manubrium, vel quicquid omnino à toto corpore exit. Vnde ponitur quandoque pro fibula, seu fixula quæ calceis insuitur. Tibullus: Ansaque compressos alligat arcta pedes. ¶ In catenis quoque ansæ vocantur annuli, ex quorum connexione tota constat catena. ¶ Proverbiali figura dicetur, In easdem ansas venisti, εἰς τὰς ἐμαυτοῦ λαβὰς ἐλήλυθας, in eum qui sic irretitus est, ut quocunque se vertat, teneatur, nec explicare se possit. Plato in Phæd. & Lucian. in Hermotimo. ¶ Per translationem Ansa ponitur pro occasione. Cicer. de Amicit. Quinetiam necesse erit cupere, ut quàm sæpissimè peccet amicus, quò plures det sibi tanquam ansas ad reprehendendum. Idem pro Planc. Si locus habet reprehensionis ansam aliquam. ¶ Hinc proverbialiter dicitur, Ansam quærere, λαβὴν ζητεῖν, pro captare occasionem. Plautus Persa: An non vides hunc ansam quærere? Sic Ansam præbere, λαβὴν παρέχειν. Aristoph. in Lysistrat. & Plat. lib. De leg. 3.

Ansula, f. p. Diminutivum ab ansa: [אזנים *oznáim*, λαβίδιον. Gal. *Ansette ou petite courroye pour tenir quelque chose.* Ital. *Anella della catena.* German. *Ein kleine handthabe.* Hispan. *Eslabon de cadena.* Polonic. *Uszko, Kakoieczek.* Vngar. *Fülecske fogantyúcska.* Ang. *A litle handle of a cuppe.*] quo usus est August. lib. 8. Confess. pro annulo quo fiunt catenæ, licet per translationem. Ex voluntate (*inquit*) perversa facta est libido: & dum servitur libidini, facta est consuetudo: & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas quibus quasi ansulis quibusdam sibimet innexis (unde catenam appellant) tenebat me obstrictum dura servitute. ¶ In calceamentis quoque ansulæ vocantur fibulæ, quibus ligantur. Valer. lib. 8 cap. 13. Mirificè & ille artifex, qui in opere suo moneri se à sutore de crepida & ansulis passus, de crure cum disputare incipientem supra plantam ascendere vetuit.

Ansarium, n. f. Cultellus sutoris, quo pelles purgat. [German. *Ein Gerbmesser.*]

Ansatus, adject. Quod ansam habet. [ἐνώτιος. Gallic. *Qui a anse par ou on le puisse prendre.* Ital. *Cosa di un manico.* Germanic. *Das ein öre oder ein handthaben hat.* Hispan. *Cosa con ansas ò asas o con orejas.* Polon. *Z uszy, ucho ...* Vnga. *Füles, fogantyús.* Ang. *That hath an handle.*] ut, Vas ansatum. Colum. lib. 9 c. 15: Ansatus homo. Plautus Persa: Subnixis alis me inferam atque amicibor gloriosè. T. Sed quis hic ansatus ambulat? Ansatum hominem joco dixit, qui incedit utroque brachio ansarum in modum ad latera applicato: sive ut ipse loquitur, qui subnixis alis sese infert.

Anser, avis est nota. [χήν. Gal. *Oye ou iars.* Ital. *Oca papere.* German & Belg. *Ein Gans.* Hispan. *Ansar ò pato e ganzo.* Polon. *Gęś.* Vngar. *Lúd.* Angl. *A goose, a gander.*] Hæc nocturnas excubias celebrat: vigilias enim suas clangore testatur: Anseres olim publicè in capitolio alebantur, quòd custodibus omnibus sopitis Romanos ad defensionem arcis excitavissent, & arcè suis veluti excubiis, à Gallorum vi servassent. Anserum autem alii domestici, alii agrestes, de quibus Plin. lib. 10 cap. 22.

Anserinus, a, um, Quod est anseris [χήνειος. Gall. *De oye.* Ital. *Cosa di oca.* German. *Das zu der Gans gehört.* Hispan. *Cosa de ansar.* Polon. *Gęsi.* Vnga. *A lúdé.* Ang. *Of a goose or gander.*] Plin. Tubera & quæcunque emolliri opus sit, efficacissimè anserino adipe curantur.

Anserculus, li, diminutivum. [χηνάριον. Gall. *Oyson, petite oye.* Ita. *Vn papere, polla di oca.* German *Ein Gänßlin.* Hisp. *Pequenno ansar.* Polon. *Gąsiątko, gąska.* Vnga. *Ludacska.* Ang. *A goos ling, little goose.*] Colum. lib. 8. cap. 14: Nec noceri possit exutis anserculis quos enecant urticæ.

Antacæi, ἀντακαῖοι, Pisces sunt Delphinos magnitudine æquantes, quos ad Mæotin & Borysthenis ostia, in glacie effodi author est Strabo lib. 7. Eorum naturam vide apud Aelian. lib. 13. cap. 7.

Antachates, ἀνταχάτης, Gemma est Achatæ generibus, myrrham redolens quum uritur, & ob id mulieribus grata. Plin. lib. 37. cap. 19.

Antæ, arum. f. p. tantùm pluraliter, Ostiorum latera dicuntur: [παραστάδες. Gall. *Les jambes, ou jambages d'un huis ou porte.* Ital. *Posti, le balestrade delle porte.* Germ *Fürbüg an den Thür gestellen.* Belg. *Die Stijlen van de Deure/posten.* Hispan. *El umbral o lado de la puerta.* Polon. *Podwoi.* Vng. *Ajtó fája.*] à quibus Antepagmenta dicuntur ornamenta valvarum quæ antis appinguntur, hoc est, affiguntur, Festus. ¶ Antes sunt extremi ordines vinearum, unde etiam nomen trahunt Antæ, quæ sunt latera ostiorum. Idem: Antes sunt quadraturæ, unde & Antæ dictæ sunt quadræ columnæ. ¶ Anta in singulari legitur apud Vitruvium, & Antarius apud eundem libro 19. cap. 3: His explicatis anatarii fines ante laxi collocentur.

Antanaclasis, ἀντανάκλασις, ad verbum transferri potest, Ex adverso refractio. Figura, cùm id quod ab altero dictum est, non ea mente qua dictum est, intelligitur: sed in aliam aut contrariam accipitur. Vide Quint. lib. 8. cap. 3.

Antapocha, æ, pen. corr. f. p. Bud. [Germ *Ein gegenschein/ so dem andern gibt und abthut.*]

Antapodosis, pen. corr. f. t. ἀνταπόδοσις, Figura est quum media primis & ultimis respondent: ut, Vestrum hoc factum reprehendendo: P. C. Non meum, ac pulcherrimum quidem factum, verùm, ut dixi, non meum, sed vestrum.

Antarcticus circulus, [ἀνταρκτικὸς κύκλος. German *Der unvertruckt punct und end oder Ecken des Himmels gegen Mittag.*] qui arctico ex diametro opponitur, terræque objectu à nobis cerni non potest. Hujus circuli centrum polus Antarcticus appellatur, qui Arctico polo oppositus est, & alio nomine Australis appellatur.

Ante, Modò adverbium, modò præpositio est. [לפני *kedhem.* Gall. *Paravant, auparavant.* Ital. *Prima innanzi.* Germanic. *Bevor/zuvor.* Belg. *Voor.* Hispan. *Ante delante.* Polon *Przedtym.* Vngar. *Elõt, Elõl.* Ang. *Before, in tymes bygone.*] Adverbium, quando nulli deservit casui, & significat Antea, πρότερον. Virgil. Eclog. 1: Antè leves ergo pascentur in æthere cervi. Hoc enim areidit multis præpositionibus. Nec mirum, quando adverbiis etiam quibusdam liceat vim præpositionis assumere: ut, Pridie Calendas, pridie Nonas. ¶ Itaque, Apud, Circum, Ante, Post, & reliquæ, tunc præpositiones jure appellantur, quando casibus adjunctæ transitionem facere ostenduntur, quod est proprium ipsarum: quando verò sine casibus ponuntur, sunt adverbia. ¶ Sciendum quòd ante & Post, quum casibus præponuntur, accusativum exigunt: ut, Ante Post annum, diem: quum verò casibus subjiciuntur, ablativum. Plautus in Asin. Vix anno pòst exegi. Cic. de Nat deor. Ille multò ante lucem surrexit. Nisi malis dicere, ibi esse Adverbia. ¶ Ante præpositio, πρό, extra compositionem, quandoque personam, quandoque locum, quandoque tempus denotat: ut, Ante ora parentum, Ante templum, Ante duos annos. ¶ Composita plerunque significat sicut sonat, & componitur cum dictione incipiente Ab A: ut, Anteambulo: à c, ut Antecapio: e, ut, Anteeo: f, ut, Antefero, g, ut Antegradior: l, ut Antelucanus: p, ut Antepono: f, ut, Antesto. ¶ Ab Ante fiunt derivativa, Antica, Anticum, Antes, Antenna, & hujusmodi. ¶ ANTE, id tempus notat quod actum præcedit, post quod subsequitur: communis doctorum opinio, quæ sententia in actu momentaneo expeditum intellectum habet, sed in actu tractum habente, idem est, ut quum dicimus rem ante bellum factam, intelligitur cœptam. Legatur Alc. in l. ff. Si cert. pet.

Antea, Antehac, ante hoc tempus, superioribus diebus. [קדם *kedhem* πρότερον Gall *Par ci devant, devant ce temps là.* Ital. *Innanzi, prima.* Germ *Zuvor/vor der zeit.* Belg. *Te voren.* Hisp. *Antes ò delante.* Pol. *Przedtym.* Vng. *Ezelõtt.* Ang *In tymes bygone.*] Horat. Epist. 11. Pecti, nihil me, sicut antea, juvat Scribere versiculos amore perculsum gravi.

Antealios, Præ aliis in comparationibus locum habet, quum in uno aliquo vel nonnullis aliquid inesse ostendere volumus, quàm in aliis omnibus. πρὸ τῶν ἄλλων. Virgil. lib. 11. Aeneid. Ille mihi ante alios fortunatusq; laborum Egregiusq; animi. Idem 3. Aen. O felix una ante alias Priameia virgo.

Antéactus, participium ex ante, & actus, Præteritus, superior, elapsus. [קדמוני *kadmoni.* Gall. *Faict devant.* Ital. *Cosa fatta innanzi.* German. *Zuvor vollbracht / vergangen.* Hispan. *Cosa hecha delante.* Pol. *Przedtym skończony, Przeszły.* Vnga. *Meglett, el múlt.*

Ang.

Angl. *Done before, bygone past*] Cic. pro M. Marcello. Ille quidem fructum omnis anteactæ vitæ hodierno die maximum capit. Idem 5. Verr. Nihil puta valere in judiciis conjecturam, nihil suspicionem, nihil anteactæ vitæ existimationem.

Anteambŭlo as, procedo, progredior. [προάγω. German. Ich gang voran]

Anteambŭlo, pen. corr. anteambulonis: [holech liphnê] προπομπός. Gall. *Escuyer allant devant son seigneur.* Ital. *Staffiere che camina avanti il suo signore* German. Ein Vorlauffer/ein Knecht der vor seinem Herren tretet oder gehet. Belgic. Een Voorlooper/een Dienaer die voor den Heere gaet. Hispa. *Escudero que anda adelante.* Polon. *Bieżąd chodzący, albo też drabant.* Vngar. *Elöl járó, hop mester.* Anglic. *An usher or treader that goeth before his master or maistresse*] ab ante & ambulare, qui aliquem superiorem honoris causa præcedens comitatur. Mart. lib 10: Anteambulones & togatulos inter, Centum merebor plumbeos die toto. Sueton. in Vespas. Dum eum identidem per contumeliam anteambulonem fratris appellat.

Antecănis, à Cicerone de Natura deorum dicitur sydus illud, quod à Græcis προκύων inde nomen habens quòd ante majorē Canem exoritur. Hic, teste Higino, in lacteo circulo est desixus, pedibus æquinoctialem circulum tangens. Spectat ad Occasum, utpote qui inter Geminos & Cancrum fit constitutus. Tres tantùm habet stellas. Ab aliquibus Abricanis appellatur, sed illorum error ex Græcæ dictionis compositione facilè deprehenditur.

Antĕcăpio, act. t. Prævenio, anticipo. [kiddêm. προλαμβάνω. Gall. *Prevenir, anticiper, preoccuper.* Ital. *Prevenire, anticipare.* German. Zuvor hinweg nemmen/fürkommen. Hispan. *Venir delante.* Polonic. *Uprzedzam, uprzedzić.* Vngar. *Elöl veszem.* Angl. *To prevent, or preoccupie.*] Salust. Consul optimum factu ratus noctem quæ instabat antecapere, nequid eo spacio novaretur. Tacitus libro 20: Qui pontem Mosæ fluminis antecaperat.

Antecăptus, particip. [προληφθείς. Vngar. *Elöl vetetett.*] Livius libro 5. ab Vrb. Non loco castris antecapto, non præmunito vallo. ¶ Anteceptus etiam legitur, si locus mendo vacat. Cicer. 1. de Natur. deor. Quam appellat πρόληψιν Epicurus: id est, antecaptam animo rei quandam informationem.

Antecăpio onis, Cic. de Nat. deor. dixit pro antecapta animo rei quadam informatione Græci πρόληψιν vocant.

Antecēdo, pen. prod. n. t. Præcedo, anteeo, præeo, & aliquando supero, excello. [kiddêm bohilô. προηγοῦμαι. Gal. *Aller devant, preceder.* Ital. *Precedere, andare innanzi.* Germanic. Vorangehn. Belg. Voorgaen. Hispan. *Ir o estar delante.* Pol. *Uprzedzam, chodzę.* Vng. *Elöl megyek.* Ang. *To go before.*] D. Brutus Ciceroni: Biduo me Antonius antecessit, itinere multo majore, fugiens, quàm ego sequens. Cic. pro Archia: Celeriter antecedere omnibus ingenii gloria ingenti. ¶ Et cum accusativo rei. Plaut. Pseud. Virtutem regis Agathoclis antecesseris.

Antecēdens, participium. [προηγούμενος. Vngar. *Elöl menö, elöl járo*] Plin. Antecedens annus. Cic. Antecedens dignitate. ¶ Antecedentis gradus homines qui latioris sunt dignitatis, quibus opponuntur inferioris gradus homines à Marcello Iurisconsf. D. lib. 23. Tit. 2 l. 49.

Antecessŏr, oris, m. t. Qui antecedit. [naghidh. πρόδρομος, πρόγονος. Gall. *Avant coureur.* Ita. *Quel che sorre o camina innanzi.* German. Vorgenger/vorläuffer/vorbote. Hispan. *Antecessor o quel que sta delante.* Polon. *Przedbiegacz, poprzednik.* Vnga. *Elöl menö, elöl menö idro.* Ang. *That goeth before.*] Suet. in Vitel. Irruperant jam agminis antecessores, & singula rimabantur. ¶ Antecessor, priorem magistratum quoque significat cui alter succedit. ¶ Item antecessorum nomine Iuris doctores & magistri à Iustiniano appellantur. ¶ Antecessores equites. Hirtio de bello Africo antecursores Cæsari [πρόδρομοι. Pol. *Uprzedzający.* Vn. *Elöl járók.*]

Antecessio, onis, f. t. Precursio, progressio. [προηγησις, πρόδρομος. Vngar. *Elöl járas, elöl menés.*] Cic. 1. Offic. Consequentia cernit, causas rerum videt, earumque progressus, & quasi antecessiones non ignorat.

Antecessus sive Antecessum dicitur id quod priùs datur, ut pòst aliquid recipiatur. [πρόδομα. German. Ein Gab die man angibt/ovest eh man das ubrig gibt.] Senec. l. 4. de Benefic. Vnde apud me istæ expensorum acceptorumque rationes distinguuntur. Ego, cui debeam scio, aliis post longam diem repono, aliis in antecessum. Et alibi: Sed non ero difficilis, bene crediti tibi scio itaque in antecessum labo.

Antecello, n. t. præcello, antecedo, supero. [nitsach. ὑπερέχω. Gall. *Exceller, estre plus avancé.* Ital. *Avanzare, vincere.* Germ. Fürtreffen/ubertreffen. Belg. Ich gae te boven. Hispan. *Sobrepujar o ser adelantarse.* Polo. *Przechodzę, przewyższam.* Vngar. *Meg haladom, elöl vészem.* Ang. *To excell, to surmount more then others.*] Cicer. pro Cornel. Qui eloquentia cæteros antecellis. Idem Offic. 1: Omnes participes sumus rationis præstantiæq́; ejus, qua antecellimus bestiis.

Antecellor, pass. Author ad Herennium lib. 2: An ad pares: id est, partibus animi corporis, fortunarum positos: an ad inferiores, qui omnibus his rebus antecelluntur.

Antecellens, tis, particip. [ὑπερέχων. Vngar. *Meg haladó, elöl veszö.*] Cic. pro Muc. Q. Catulum humanitate, sapientia, integritate antecellentem.

Antecœnium, n. t. Cibus, qui ante cœnam sumitur: vulgò *Antecœna.* [προδόρπιον. Gall. *Le recine ou gouster.* Italic. *Merenda.* Germa. Das abendessen/Abendbrot. Hisp. *Merienda o comida ante de la cena.* Polon. *Podwieczorek, zupina.* Vngar. *O enna.* Angl. *Meat before supper.*] Apul. lib 2 Prorsus gladiatoriæ Veneris antecœnia.

Antecursor, m. t. Qui præcurrit: Ab ante, & cursor. [naghidh. πρόδρομος. Gall. *Avant coureur.* Ital. *Il corridore innanzi staffiere.* Germ. Vorläuffer. Belg. Een Voorlooper. Hisp. *Corredor, o embajador del campo.* Pol. *Przedbiegacz.* Vngar. *Elöl futó.* Angl. *That runneth before.*] Cæsar 1 bell. Civil. ibi cum antecursoribus Cæsaris prælio commisso. Idē 5. Bell. Gallic. Hora circiter tertia ab antecursoribus de Crassi adventu certior factus.

Antedīco, is, ere. Prædico. [προλέγω. Gall. *Predire, dire devant.* Ital. *Indovinare.* Germanic. Vorsagen/weissagen. Hispan. *Dezir delante.* Polon. *Przepowiadam obiecuję.* Vngar. *Meg be nevezem, elöl meg mondom.* Angl. *To say or speak before.*] Cicer. 2. de Divinat. Hæc qui antedicunt, quam rationem sequantur, vides.

Anteĕo, n. q. Præcedo, præeo, præcello, antecedo, supero, tàm dativo quàm accusativo jungitur. [kiddêm] [nitsach. προέρχομαι, ὑπερέχω. Gal. *Aller devant, preceder.* Ital. *Andare innanzi.* Germ. Vorgehn/voranggehn. Belg. Voorgaen. Hisp. *Ir delante.* Pol. *Uprzedzam.* Vngar. *Elöl megyek.* Angl. *To go before.*] Cic. 2. Offic. Barbarum districto gladio jubebat anteire. Plaut. in Amphitr. Virtus omnibus rebus anteit. Cic. Offic. lib. 2: Cæteros virtute anteeunt. Salust. in Iug. Et quum omnes gloria anteiret, omnibus tamen charus erat.

Antè expectatum sive Antexpectatum, una dictione (ut Servio placet in illud Virgilii: Antexpectatum positis datin agmine castris) ponitur pro adverbio temporis, & idem est quod Antè vel citiùs quàm expectabatur. [πρὸ τοῦ προσδοκᾶν, ἀπροσδοκήτως. Germanic. Eh dann man solches verhoffet.]

Antefĕro, pen. corr. act. inconf. Antepono. [hikdîm. προτιμάω. Gallic. *Preferer, priser plus.* Ital. *Anteporre.* Germanic. Hoher halten/oder schetzen. Hisp. *Poner delante.* Polon. *Przekładam, więcey waże.* Vnga. *Elöl veszem.* Ang. *To esteme better, to preferre.*] Cicer. Cecin. Quum vel iniquissimam pacem justissimo bello anteferrem.

Antelātus, part. Prælatus. [mukdâm. προτιμηθείς, προκριθείς. Gall. *Preferé, esleué sur les autres.* Ital. *Preferito, più stimato.* Germanic. Höher gehalten/höher geschetzt für andere Leut. Hispa. *Antepuesto, puesto delante.* Pol. *Więcy waży.* Vng. *Elöl vétetett, többnak böcsültetett.* Ang. *Preferred.*] Cicer. de provinc. Consul. Quū ipse cæteris omnibus esset omni honore antelatus.

Antefixa, Dicuntur quæ ex opere figulino sub tectis affiguntur sub stillicidio. Festus.

Antegenitus, priore loco genitus. [πρωτογενής. German. Vorhin geboren.] Hinc.

Antegenitālis pen. prod. adjectivum. πρωτογενής. Plin. lib. 7. cap. 55. At quantò faciliùs certiusq́; sibi quenque credere, ac specimen securitatis antegenitali sumere experimento.

Antegrĕdior d. t. Præfero, præeo. [kiddêm. προπορεύομαι, προηγοῦμαι. Gall. *Marcher devant, preceder.* Ital. *Andare innanzi.* Germ. Vorgehn/voranttretten. Hisp. *Andar delante.* Pol. *Uprzedzam.* Vng. *Elöl megyek.* Angl. *To go before.*] Cic. 1. Offic. Quicquid est quod deceat, id eum apparet quum antegressa sit honestas. Idem de Nat. deor. Lucifer Latinè dicitur quum antegreditur Solem.

Antehăbeo. Præfero. [hikdîm. προτιμάω. Gall. *Preferer, estimer plus.* Ital. *Anteporre.* German. Höher halten. Hisp. *Poner delante.* Polon. *Więcey waże.* Vnga. *Nagyobbnak, többre vészem.* Angl. *To esteme more, to preferre.*] Ejus contraria sunt, posthabeo, postpono. Tacit. lib. 4: Ne divulgata, atque incredibilia avidè acceperis, neque in miraculum corruptis, antehabeas.

Antehāc. Ante hoc tempus, ante illud tempus. [kedem. πρότερον. Gall. *Par ci devant, auparavant.* Ital. *Per adietro, per lo addietro.* German. Vor der zeit/vormalen. Belg. Voor tote. Hispan. *Adelante.* Polon. *Przedtim.* Vngaric. *Ennek elötte.* Ang. *Before this time, in tymes bygone.*] Terentius in Andria: Nam quod antehac fecis, nihil ad me attinet: id est, Ante hoc tempus, sive hactenus, vel usque modò. Salustius: Sic erat accensa libidine, ut sæpiùs peteret viros, quàm peteretur: sed ea sæpe antehac fidem prodiderat: id est, Ante illud tempus: quemadmodum Posthac non tantùm posthoc, sed etiam post illud tempus significat.

Antelŏquor, d. t. priùs loquor: [προδιαλέγομαι. German. Zuvor reden.] à quo.

Antelŏquium, προλογία, Primus in loquendo locus, seu principatus loquendi. Macrob. Huic assensi omnes, Prætextato antelogquium detulerunt: id est, primas loquendi vices, ait Budæus. ¶ Idem Saturn. lib. 1. cap. ult. Philosophia, quod unicum est munus Deorum, & disciplina disciplinarum, honoranda est anteloquio.

Antelucānus, a, um, Quod est ante lucem. [ἀμφιλύκος, ἀντηλιος. Gall. *Qui est ou est fait avant le iour.* Ital. *Nanzi giorno.* German. Das früh vortag ist. Hispan. *Ante de la luz del dia.* Polo. *Poranni, przed świtaniem będący.* Vngar. *Igen reggeli virradta elöt való, hajnali.* Ang. *That is done before day light.*] Cic. M. Catoni: Ex antelucano tempore usque ad horam diei decimam magna multitudine hostium occisa. Sic & Antelucanæ cœnæ,

¶ Anteluca-

¶ Antelucani flatus, ἀμφιλύκοι ἄνεμοι. Venti sunt diluculò flantes, ver no præsertim tempore, sole autem invalescente cadentes Oriuntur ex vicinis fluminibus, aut convallibus, aut ex sinu aliquo, neque ultra terræ conspectum feruntur.

Antelūco, as, pen. prod. u. p. sive Antelucor, significat ante lucem vigilo, ὀρθρίζομαι.

Antē lūcem adverb. quasi ante lucem. [לפני הבקר liphne ha'boker. ἀντιλυκής. Gal. Devant le jour. Ita. Nanzi giorno. German. Vor tag. Hispan. Delante d'la luz. Polon. Przededniem. Vngar. Virradat. Angl. Before day light.] Apul. 1: Optimum itaque factu visum est, anteluculò furtim evadere.

Antemalōrum, hyphé est id est, subunio quia sub uno accentu duæ dictiones proferuntur. Est enim Voitas quasi compositio, nam significat præteritorum malorum. Sic apud Terent. Semper lenitas, pro perpetua lenitas. Virgil. 1. Aeneid. Neque enim ignari sumus antemalorum.

Antemĕrīdiānus. Quod est, vel fit ante meridiem. [ἀντιμεσημβρινός. Gall. Ded'avant midi. Ital. Inanti mezzo di. German. Vormittag. Hispan. Cosa antes del medio dia. Polonic. Przedpołudniowy. Vngar. Delelőtt valo. Angl. That is before midday.] Plin. lib. 36. c. 15: Antemeridiano Ludorum spectaculo edito. Cicer. Attic lib. 3: Antemeridianis tuis literis heri statim rescripsi. Hoc est quæ mihi ante meridiem redditæ fuerant.

Antennă, f. p. Lignum transversum in navi ad malum, cui velum alligatur à circumtenendo dictum. [κεραία. Gall. Le long traverse le mast du navire, à quoi est lié le voile. Ita. Antenna. German. Die Segelstang in einem Schiff. Belg. De Sprieт. Hisp. Antenna de la nao. Pol. Zerownak, na ktorym zagiel wisi. Vngar. Vitorla fa. Angl. The sayle yard.] Plin lib. 1. Non antennas solùm, verùm ipsa navigia contorta frangens. Virg. lib. 3. Aeneid. Cornua velatarum obvertimus antennarum.

Antĕŏcŭlos. [πρὸ ὀφθαλμῶν. German. Vor augen. Vngar. Szeme elött.] Minus est, quàm Corám. Nam Corám proximitatem significat. Ante oculos potest etiam de remotiore loco intelligi, modò extra conspectum non sit. Terent. in Eunuch. Quæ mihi ante oculos amatorem coram adduxti tuum.

Antĕoccŭpo, anteoccupas, pen. corr. Præoccupo. [קדם kiddém, προκαταλαμβάνω. Gall. Prevenir, anticiper. Ital. Prevenire, preoccupare. Germ. Zuvor einnemen, für kommen. Hispa. Tomar de primero. Pol. Uprzedzam, uprzedzam. Vngar. Előbe foglalom, előbe veszem. Angl. To prevent, to preoccupie.] Cicer. in Orat. Vt anteoccupet quod putat opponi.

Antĕoccŭpātio, onis, f. t. Cic. in Orat. Erroris inductio, in hilaritatem impulsio, anteoccupatio.

Antĕpigmentă, n. f. Sunt valvarum ornamenta, quòd ante valvas appingantur: id est, affigantur: vel quòd appingantur antis, seu valvis. [παραστάδες. Germanic. Köstliche zierd an den Porten. Polo. Malowanie na podwoiach. Vnga. Ajto feinen valo kezera.] Cato cap. 14: Fullonicam unam antepagmenta, vasa, torcula, duo. Sunt qui legant Antipagmenta.

Antĕpīlānī, m. f. [Germa. Die besten und stercksten Kriegsleut/so in dem Römischen Schlachtordnungen vor dem Kriegsknechten stunden.] In Romana militia secundæ aciei milites erant scutati omnes, robustiorisque ætatis, qui, quòd ferè ex optimatibus essent, & armis maximè insignes etiam principes sunt appellati. Dicti sunt Antepilani, quòd ante Pilanos: hoc est, ante Triarios qui pilis pugnabant, prælium capessarent. Ita enim apud Romanos, teste multis in locis Livio, acies instruebatur, ut primo loco hostes aggrederentur manipuli hastatorum ex flore juvenum pubescentium collecti: qui si hostem propulsare non possent, sensim retrocedentes à principibus scutatis, quos Antepilanos vocari diximus, intervalla ordinum recipiebantur: principesque in eorum locum succedebant: hastati autem pòst eos subsequebantur. Si à principibus quoque non satis fœliciter esset pugnatum, à prima acie ad Triarios paulatim referebantur, unoque facto agmine, jam nulla spe post se relicta, unà omnes in hostem procedebant. Ex his itaque Triarii, qui novissimi prælium inibant Pilani dicti sunt, quòd pilis præcipuè in bello uterentur. Erat autem Pilum teli genus longum pedes quinque & semis: Romanis familiare: quemadmodum Sarissæ Macedonibus & Gæsa Gallis. Principes verò scutati, qui ante hos in acie consistebant, Antepilani dicti sunt. Hæc ferè Liv. lib. 8. ab Vrbe cond. ta.

Antĕpōno nis Ante aliquid pono. [הקדים hikdim, προτίθημι. Gall. Mettre devant. Italic. Anteporre. Germ. Vor à setzen/für setzen. Belg. Voor setten. Hisp. Poner d'lante. Polon. Przekłam. Vnga. Előbe veszem. Ang. To put before, to preferre.] Plaut. in Curcul. Quid antepones Veneri à jantaculo? ¶ Sæpè ponitur pro præfero, antefero & priorem duco, προτιμάω. Cicero in Lælio: Vt amicitiam omnibus rebus anteponas.

Antĕquam pen. corr. Adverbium, Priusquam. [בטרם kadham, בטרם beterem. πρὶν ἤ, πρὶν. Gall. Devant que, avant que. Ital. Innanzi che, prima che. German. Eh dann/vor und eh. Hispa. Ante que. Polon. Przedtym, niżeli. Vngar. Minek előtte. Angl. Before that.] Hoc modò junctim legitur, modò disjunctum, aliquo scilicet interiecto. Iunctum construitur cum subjunctivis. Cic. 1. Philipp. Antequam de Repub. P. C. dicam. Disjunctū cū indicativis. Virgil. 4 Aeneid. Antè pudor quàm te violo &c. Author est Diomedes. Illa tamē differentia (nisi fortè corrupta sunt authorum loca) non semper observatur. Cic. pro Muræna: Antequam pro Muræna dicere instituo. Idem Attico: Antequam discedimus. Virg. 1. Georg. Antè novis rubeant quàm prata coloribus. Cic. pro Rab. Quæ causa antè mortua est, quàm tu natus esses.

Antĕrĭus. Antehac vel priùs. [ἐμπροσθεν. Vngar. Előbb.] Fit enim ab ante: sicut à post Posterius & à Sub, Subterius, quo usus est Boëthius, Sidon. ad Domitium: Quænam potissimùm anterius caulibus nostris culina fumaret.

Antĕrmĭnī, m. f. Qui circum terminos provinciæ habitant. [Polon. Pograniczni. Vngar. Határ'an lakók.] Festus [illegible]

Antĕrōtēs, ἀντέρωτες, Gemmæ sunt ex generibus amethysti: de quibus Plin. lib. 37. c. 9.

Antēs, m. t. Nomen ab Ante deductum quo significantur eminentes lapides, sive ultimæ columnæ quadratæ, quibus sustinetur fabrica. [παραστάδες. German. Die ersten Reben / so behüptet in den Weingärten oder Gemeuren darumb: item, die aufgerichten Seulen daran das Gebäu steht. Polon. Slupinak, ktoric bud stoij. Vnga. Sze elso kö.] Nonius tamen simpliciter antas quadraturas esse scribit: antes verò columnas quadratas. Hinc dicti videntur Antiani magistratus in urbibus, qui semestrem magistratum exercent: qui velut antea columnæ, totius urbis onera sibi incumbentia sustinent. ¶ Antes etiam dicuntur primi ordines vitium: sic dicti, quòd antè stent, & primos offertant. Virgil. lib. 2. Georg. Iam canit extremos fœtus vinitor antes.

Antĕsignānus, m. f. Miles qui ante signum in acie collocatus, Signorum: hoc est, vexillorum propugnator, sive defensor. [דגל dagul, πρόμαχος. Gall. Qui marche en bataille devant le port enseigne ou le guidon. Ita. Capitano di bandiera. Gonfalon e et Germanic. Der vor dem Fehnlin oder Panier steht und streitet. Hisp. Al mez. Polon. Ci oraz sgo, ka albo chorazy. Vngar. Sza lo brozo vitez had nagy vezér. Anglic. One nixt the flande to defend it, that goeth before the standerd.] Nam signum pro vexillo militari ponitur. Liv. 4: Signa nunc resistentia deferuntur ab antesignanis, nunc inter suos manipulos recipiuntur. Signifer, est qui vexillum fert. Livius ibidem: Ita primo statim prælio, quum Dictator equitatu immisso antesignanos hostium turbasset, legionum inde signa inferri properè jussit signiferumque ea suis unum cunctantem occidit.

Antĕsto, as, n. p. cum Dativo construitur, significatque Præsto, antecello. [הותיר hothir. προΐσταμαι. Gall. Estre devant, estre plus avancé. Ital. Stare innanzi. Germanic. Den vortrab oder vorgang haben/ fürtreffen. Hispan. Estar delante. Polon. Przewyższam. Vnga. Előbe állok. Angl. To be in greater honour or valour.] Cicer. de Invent. Omnibus corporum viribus antestererunt. Gell lib. 9. Qui & viribus & magnitudine, & adolescentia, simulque virtute cæteris antestabat: id est, antecellebat: sed hoc per translationem: nam propriè significat sicut sonat. Vnde Antistes & antistita, de quibus infrà.

Antestŏr, aris, d. p. teste Budæo, Vetus est Iurisconsultorum verbum significans accipere in testem. Apud veteres enim qui adversarium in jus pertrahere volebat prius aliquem de præsentibus antestabatur: hoc est, attestabatur, vel testem capiebat, ejus attingens auriculam, & sic interrogans, Licetne antestari? illo autem respondente, Licet: tum injecta manu adversarium in judicium rapiebat. Solos autem liberos antestari fas erat: servi autem testes esse non poterant. Ad hoc alludit Horat. lib. 1. Serm. Sat. 9. quum ait: quò tu turpissime? magna Exclamat voce, & licet antestari? ego verò Oppono auriculam: rapit in jus. Hanc etiam juris solennitatem elegantissimè depinxit Plautus in Persa: Age, (inquit ibi Saturio) ambula in jus leno DORP. Quid me in jus vocas? SAT. Illic dicam apud Prætorē, sed ego in jus voco. DORP. Nónne antestaris? SAT. Tuán, ago causa carnifex cuiquam, mortali libero aureis atteram? Quare autem antestantes testium aures apprehendamus docet Plin. lib. 11 cap. 45: Est (inquit) in aure ima memoriæ locus quam tangentes antestantur.

Antĕvĕnio, Prævenio. [קדם kiddém, προφθάνω. Gall. Anticiper, venir devant un autre. Ital. Venire innanzi. Germanic. Fürkommen. Hispan. Venir delante. Polon. Uprzedam pierwey, ubiegam. Vngar. Előb vészem. Ang. To prevene, to come before.] Salust. in Iugurth. Ac per tramites occultos exercitum Metelli antevenit. Plaut. in Trinummo, dativo junxit, pro Corám, sive obviam venio: Tempori huic hodie anteveni. ¶ Antevenire est etiam alicui malo nobis imminenti occurrere. Plaut. Milite: Viden' hostes tibi adesse? Et paulò pòst: Anteveni aliqua, &c. ¶ Antevenire per metaphoram pro antecellere, præstare. Plaut. Casin. Omnibus rebus ego amorem credo & nitoribus nitidis Antevenire. Salust. in Catil. Etiam homines novi, qui antea per virtutem soliti erant nobilitatem antevenire, furtim & per latrocinia potiùs quàm bonis artibus ad imperia & honores nituntur.

Antĕverto, n. f. Prævenio, præverto, antevenio. [קדם kiddém, φθάνω. Gal. Devancer, anticiper. Ital. Anticipare, trapassare chi camina. Germ. Fürlauffen/fürkommen. Hispan. Prevenir ò anticipar. Pol. Przybiegam. Vngar. Előb veszem. Ang. To prevent.] Cicer. in Læl. Id in summa quum tecum agere conarer, Fanius antevertit: id est, prævenit. ¶ Antevertere, præferre, præponere. Plaut. Bacch. Rebus aliis antevortam Bacchis quæ mandas mihi. Quasi dicat, Cætera omnia posthabeo tuis mandatis.

Antē-

Antevŏlō, as, [προσίπταμαι Gal. *Voler devant.* Ital. *Volare avanti.* German. Voran fliegen. Hispanicè, *Volar delante.* Polon. *Przedlatam.* Vng. *Elöl röpülök.* Ang. *To flie before.*] Virg. 9. Aen. -antevolans tardum praecesserat agmen.

Anteurbānus, a, um, Quod est urbi propinquum. προάστειος. Vnde Anteurbana praedia dicuntur, urbi propinqua. Festus.

Antexpectatum. Vide ANTEEXPECTATUM.

Anthalium. ἀνθάλιον, Malum est rotundum, magnitudine mespili, in locis Aegypti arenosis nascens, non procul à Nilo, quòd bellariorum vicem in secundis mensis apud Aegyptios obtinet. Vide Plin. lib. 20. cap. 15. Theophrastus Anthali malum vocat, ab Anthalo planta, in qua nascitur, quam Plinius cyperi folia habere tradit.

Anthedōn, pen. prod. ἀνθηδών, Mespili arboris genus, pomum fereus minus caeteris, sed odore praestantius, & quod diutiùs servetur. Flos amygdalae flori similis, folium magna ex parte fissum, quod antequam decidat, valde rubescit. Non fuit in Italia haec arbor Catonis tempore. Vide Plin. lib. 15. cap. 20.

Anthĕmĭs, anthemidis, pen. cor. f. t. [ἀνθεμίς. Gallic. *Camomille.* Ital. *Camomilla.* German. Camillen blumen. Belg. Camillen bloemen/Camomille. Hispan. *Manzanilla.* Pol. *Camomilla.*] Herba est foeniculi folio: quam nonnulli Leucanthemida, alii Leucanthemum, nonnulli Melanthemon vocant. Hanc medici recentiores barbarè *Camomillam* vocant. Ruell. lib. 3. capite 6. & Plin. libro 22. cap. 21.

Anthericeum, ἀνθερικόν, Balsami genus tenui & capillacea coma. Antherices enim Aristae dicuntur.

Anthericus ἀνθέρικος, Scapus est sive caulis Asphodeli herbae: quam *Hastulam regiam* quidam hodie appellant. Vide Plin. libro 22. cap. 22. ❡ Hujus herbae caules Herodotus antherices vocat, teste Suida: quos & tenaciores ait esse, quàm ut frangi queant. Hinc locus factus Proverbio: Anthericum metere, Ἀνθέρικον θερίζει. Quadrat in eum, qui laborem inanem ac sterilem carpere.

Anthias, ἀνθίας, Piscis nomen est, qui circa Chelidonias Asiae insulas capitur, cujus naturam vide apud Plin. lib. 9. cap. 59.

Anthilion. Herba a Dioscoride auricula muris appellata.

Anthinum mel, ἀνθινὸν μέλι vocatur, quod vere factum est, quoniam ex floribus favi construuntur, quos Graeci ἄνθη appellant. [Polon. Miod wiosenny. Vng. Tavaszi méz.] Mel verò aestivum vocatur ὡραῖον, quòd Graeci omneis fructus aestivos nominant ὡραίους, quoniam id tempus per excellentiam Horam vocant.

Anthrax. [פחם pechám ἄνθραξ. Gall. *Charbon ou anthrax.* Ital. *Carbone, carbonchio.* Germ. Ein Kolen. Hisp. *Carbon ò carbonclo.* Polon. Wegl. Vng. *Holt szén.* Angl. *A coale.*] Latinè carbo. ❡ Est & anthrax gemmae nomen pretiosissimae, rubrae & transucidae: ita dicta ab igniti carbonis similitudine: unde & à Latinis *Carbunculus* dicitur. ❡ Hoc praeterea nomine medici vocant ulceris genus (teste Galen. lib. 6. de Composit. medic. secundum genera) reiiciens crustam faciens, cum vehementi totius circunstantis particulae inflammatione.

Anthracites, ἀνθρακίτης, Gemma est, in qua veluti scintillae ignis discurrere videntur. Plin. lib. 37. cap. 7.

Anthracinus, m. f. ἀνθράκινος, Color niger, à carbone, quòd carboni similis sit: sive quod hujusmodi color fiat ex tritis in mortario carbonibus. Varr. de Vit. Patr. Propinquae adolescentulae etiam anthracinis, proximo amiculo nigello, capillo demisso sequuntur lactum. [Polon. Czarniawy wegl. Vng. Fekete.]

Anthriscus sive Anthriscum [ἄνθρισκος. German. Kerbelkraut. Belg. Kervel.] Herba est Scandici adeò similis, ut eadem videri posset nisi tenuioribus & odoratioribus foliis ab ea distinguetur. Peculiaris ejus laus est, quòd fatigato venere corpori succurrat, jamque senio marcescentes coitus excitet. & alba foeminarum sistat profluvia. De hac Plin. lib. 20. cap. 15.

Anthropŏgrăphŭs ἀνθρωπογράφος, Dictus Dionysius, quòd nihil aliud quàm homines pinxerit. Plin. lib. 35. cap. 10.

Anthrōpŏmorphītae ἀνθρωπομορφῖται, Dicti sunt, qui simplicitate rustica Deum ἀνθρωπόμορφον esse: hoc est, humanam formam, & membra habere arbitrabantur. [Polon. Ciktorzy Boga ... Vngaricè, Em...] Vnde & Anthropomorphitarum haeresis.

Anthrōpŏmorphōn, ἀνθρωπόμορφον, à Pythagora dicta est herba quaedam somnifera, quam alio nomine *Mandragoram* appellamus: ab humana nimirum forma imposito nomine, quam radix ejus utcunque videtur imitari.

Anthus, ἄνθος, Arist. Hist. lib. 8. cap. 3: Florus Gazae, φλέως Suidae. Avis est pulchri coloris, magnitudine fringillae, circa amnes ac paludes degit. Haec adventu equorum herbae pabulo pulsa iniuriam ulciscatur, hinnitum irridendo imitatur. Plin. libro 10. cap. 32. ex Aristotele sic describit: Est quae equorum quoque hinnitus, Anthus nomine, herbae pabulo adventu eorum pulsa imitatur, ad hunc modum se ulciscens. Rursus ca. 74: Aegithum verò Anthus in tantum odit, ut sanguinem eorum credant non coire, multisque ob id infament veneficiis.

Anthypŏphŏră, ἀνθυποφορά Figura est apud Rhetores, quam Quintilianus subjectionem vocat, quum tacitae adversariorum objectioni occurrimus, eorumque nobis dicta, sententiasque proponimus in hoc tantum, ut illis respondeamus. De hac Iul. Rufinian. l. 2.

Anthylliŏn, ἀνθύλλιον, Herba est lenti simillima, quae in vino pota vesicam vitiis liberat, & sanguinem sistit. Plin. li. 26. cap. 8.

Anthyllis ἀνθυλλίς, Herba est chamaepityos similitudine, flore purpureo, gravi odore, radice intubi. Plin. lib. 26. cap. 8.

Antia lex, Dicebatur quam Antius Restio tulit: quae licet optima esset, luxuriae tamen obstinatione nullo abrogante obliterata est: propter quod Restionem ipsum tradunt, quandiu postea vixit, foris non coenasse, ne legem à se latam contemnere videretur. Vide Macrob. lib. 3. cap. 17.

Antiae, sive Anthiae, arum, Apuleius Floridorum lib. 1. de Apolline: Iam primùm inquit, crines ejus praemulsis anthiis, promissis capronis anteventuli & propenduli. Sunt muliebres capilli, in fronte demissi, quòd ante faciem sibi sint. [צמה tsammah. προκόμιον. Gal. *Cheveux de femmes.* Ital. *Capelli de done.* German. Der Weyberen haarlock vornen an der Stirnen. Belg. De bestisse voren nederhangende haer. Hispan. *Copete de los cabellos.* Polon. Nato czolo wlosy ... Vng. *Az asszonyi mberök ... le hayto ...* Angl. *Heare in womens forehead.*]

Antiades, ἀντιάδες, à Paulo Aegineta dicuntur tonsillae, quum in tumorem obduruerunt, cibi, potusque, & spiritus viam praecludentes.

Antibacchius, ἀντιβάκχειος, Pes Bacchio contrarius. Constat ex duabus longis & ultima brevi: Nātūră.

Antica, Vide in dictione POSTICA.

Anticantharus, [ἀντικάνθαρος. Vng *Bika liliom*] à quibusdam appellatur flos, quem Romani *Lilium agreste* vocant.

Anticanis. Vide ANTECANIS.

Anticatēgŏrĭa, ἀντικατηγορία, Latinè dici potest Retriminatio, sive mutua accusatio: & est genus controversiae judicialis. Quint. lib. 3. cap. 12: Adjecerunt quidam numero mutuam accusationem, quae ἀντικατηγορία vocatur.

Anticatones, ἀντικάτωνες, Dicti sunt duo libri, quos Caesar contra Catonem scripsit. Suetonius: Reliquit & de Analogia duos libros, & Anticatones totidem. Iuven. Sat. 6: -quae psalteria penem Majorem, quàm sint duo Caesaris Anticatones, Intulerit. Nomen est compositum ex Graeco & Latino. Nam (ut Quintilianus inquit) ex peregrino & nostro componuntur dictiones: ut Epitogium, & Anticato.

Anticellium. Herba est lenti simillima, quae & Anthyllion dicitur. Plin. lib. 22. cap. 29.

Antichresis, ἀντίχρησις, mutuus usus, ut verbi notatio declarat. Sic enim is contractus dicitur, quo pignus ita datur, ut quoad debitor satisfaciat, eo creditor usurae nomine utatur, fruatur. Hotoman.

Antichristus, Vide in Propriis.

Anticipo, as, act. p. Antè capio, antè occupo, praevenio. [קדם kiddem. προκαταλαμβάνω, προλαμβάνω. Gal. *Anticiper, s'avancer de prendre, occuper devant.* Ital. *Anticipare.* German. Vornemmen/fürkommen. Hispa. *Venir delante* Pol. *Vprzedzam, wprzod biore.* Vngar. *Elöl fogom.* Ang. *To preuent.*] Virgil. in Rosis: -strictior eos praecesserat aura jugales, Aestivum suadens anticipare diem. Cicer. Attic. Quid igitur proficis, qui anticipas ejus rei molestiam, quam triduo sciturus sis?

Anticipatio, onis, f. t. verbale. [קדמה kadmah. πρόληψις. Gal. *Anticipation.* Ital. *Anticipatione.* Germ. Fürkommung. Hisp. *Obra de venir delante.* Polo. *Vprzedzenie.* Vngaric. *Elöl veves.* Ang. *Anticipation, preuenting.*] Cicer. 1. de Natur. deorum: Quae est enim gens, aut quod genus hominum, quod non habeat sine doctrina anticipationem quandam deorum, quam appellat πρόληψιν Epicurus: id est, anteceptam animo rei quandam informationem: sine qua nec intelligi quicquam, nec quaeri, nec disputari potest. ❡ Anticipatio à Servio dicitur figura, quae Graecè πρόληψις. Vide PROLEPSIS. Alii *Praesumptionem* vocant.

Anticus, a, um, adjectivum: [Polon. Przedni. Vng. *Elöl valo, elsö.*] ut posticus, penult. prod. Hinc veteres anticas vocabant fores templorum vel aedium anteriores, ut posticas posteriores, auctor est Cornutus in Pers. Sat. 1.

Anticyricon ἀντικυρικόν, Sesamoidis herbae species, similis Erigeronti, quae in Antiryra insula crescit.

Antidora, penult. prod. Remunerationes quae à nobis pro acceptis pecuniis redduntur. [שלום shillum. ἀντίδωρα. Gal. *Recompense d'un don lap voulle.* Ital. *Rimuneratione, guiderdone.* German. Widergeltung/ein Gegenschencke/ein Gegengabe. Hisp. *Galardon.* Polon. *Oddarowanie, oddanie.* Vng. *Viszontagsá gal valo aiándék.* Ang. *The recompensation of an gift.*] Vlpianus titul. de petition. haereditatis. Planè si antidora acceperunt, dicendum est eatenus locupletiores factos, quatenus acceperunt, velut genus quoddam hoc esset permutationis.

Antidosis, penult. cort. [ἀντίδοσις. Vngar. *Viszontagsággal valo ajándékozás.*] Latinè *Retributio*: significat enim quicquid ex adverso datur, ab ἀντιδίδωμι, retribuo.

Antidotum, penult. corr. n. s. Remedium quod contra venena, aut morbos quos timemus datur. vulgò *praeservativum* vocant: [תרופה terupháh. ἀντίδοτον. Gall. *Contrepoison, drogue, breuuage contre venins.* Ital. *Rimedio contra il veneno.* Germanic. Artzney wider Gifft. Belg. Preservatief oft medecijne tegens t' venijn/oft vergheven. Hispan. *Medicina contra ponçoña.* Polon. *Lekarstwo przeciwko truciznie.* Vngar. *Egésség örzö orvosság, mérög ellen valo orvosság.* Anglicè, *A remedie or drink against vennome.*] ex ἀντὶ & δίδωμι: Id est, Contra, & Do: nam contraria contrariis curantur. Quintil. libro 7: Tyrannus suspicatus à medico suo datum sibi venenum, torsit eum. Et quum id dedisse se negaret, accersit alte-

sit alterum medicum. Ille datum ei venenum dixit, sed se antidotum daturum. ¶ Dicitur & Antidotus, genere fœminino. Gell. lib. 14: Hujus regis antidotus celebratissima, quæ Mithridatios vocatur.

Antiferna, Bona sunt quæ à marito vicissim loco dotis adferuntur in matrimonium. Nam φερνὴ dotem significat. Vnde & Parapherna vocantur bona, quæ mulier ultra dotem sibi habet.

Antigerio, Veteres pro Valde, & pro statim utebantur, quasi antequam res gereretur. Festus.

Antigrapheus. [ἀντιγραφεύς. Gall. *Contrerolleur.* Ital. *Contra scrittore.* German. Zinnsschreiber/Rächenschreiber/Rodelschreiber. Belg. Contrelleur. Hisp. *El que debuxa sacando à cotra ceja.* Polon. *Pissarz item, Proventowi pissarz.* Vng. *Szám tartó deák, aszki az tai-stromnak massát tartya* Ang. *A controller.*] Dicitur, cui id muneris injunctum est, ut observet pecuniam, quam in usum principis, vel civitatis collegerunt exactores. Hos Cicero *Custodes* appellat in oration. pro lege Agraria contra Rullum, & de Reditu suo. Et Vlpian. libro tertio de administ. tutor. Budæus in Annotationibus.

Antigraphum. [ἀντίγραφον. Polon. *Wypis.* Vngar. *Mássa.*] Dicebatur Antigrapheorum nota sive diversum exemplar.

Antilegomena, pen. corr. n. s. plur. num. verti potest Contradictiones. Plin. [Germ. Widersprechung/widerbäfzung.]

Antilena. [ר‍ח‍ז chazib. προστηθίδιον. Gall. *Poitral de cheual.* Ital. *Pettorale.* German. Ein Brustriemen. Hispanicè, *Petral de bestias,* Polon *Podpiersien.* Vnga. *Szügyelő.* Angl. *A peitrel for an horse.*] Qua pectus jumenti cingitur: sicut Postilena, quæ sub cauda ponitur.

Antilepsis, ἀντίληψις, Græcè dicitur, quam Latini intercessionem, vel interjectionem nominant.

Antilogia, ἀντιλογία, Dici potest contradictio, refragatio, vel quasi contraria oratio.

Antimathon. Græcè sit an Hebræum nescitur: Nicolaus tamen interpretatur contra mortem.

Antimelon [דודאים dudhaim. ἀντίμηλον. Gall. *Mandragore.* Ital. *Mandragora.* German. Alraun. Belg. Mandragora. Hispan. *Mandragola.* Polon *Pokrzyk.* Vnga. *Nadragulya.* Angl *A mandrage.*] Herba est Dioscoridi, quam alio nomine *Mandragoram* appellamus.

Antimetabole, ἀντιμεταβολή, Latinè dici potest Ex adverso mutatio. Figura qua verba declinata repetuntur: ut, Non ut edam vivo, sed ut vivam edo.

Antinomia, æ, penult. corr [ἀντινομία. Germa. Widerwertigkeit und stoß zweyer Gesatzen.] Duarum legum contrarietas, pugna. Quint. lib. 7 cap. 8: Proximum est de legibus contrariis dicere: quia inter omnes artium scriptores constat, in antinomia duos esse scripti & voluntatis status, &c.

Antipagmenta, Vide ANTEPAGMENTA.

Antiparastasis, ἀντιπαράστασις, Figura est frequens Demostheni & Ciceroni, habens confessionem quandam conjunctam cum majore inficiatione. Sic Demosthenes adversus Leptinem, ubi docuit etiam apud majores in usu fuisse, ut viris fortibus præmia persolverentur, postea ostendit, se sine causæ detrimento, ejus contrarium posse confiteri, neque ex eo sequi, immunitates illa ætate viris de republica benè meritis concessas, sine manifesta aliqua culpa esse eripiendas, nisi ostenderet adversarius idem quoque à majoribus esse factitatum. Sic etiam Cicer. in Orat. pro Rabirio Posthumo, ubi ostendit falsum esse, Rabirii manu occisum esse Saturnium, subdit: Si integrum sibi esset, libentissimè se hoc confessurum, & meritum eo nomine præmium petiturum, quòd civem seditiosum è medio sustulisset.

Antipates, ἀντιπατής, Gemmæ nigræ species, non translucentis, quæ in lacte decocta, id myrrhæ simile facit. Plin. libro 37. cap. 10.

Antipathia, [ἀντιπάθεια. Germa. Widerwertigkeit zweyer Naturen oder Complexionen so wider einander sind / ein natürliche Widerwertigkeit. Pol. *Przeciwnosc przyrodzenia.* Vng. *Természet, szerént való ellenközés.*] Naturalis rerum differentia sive repugnantia: ad verbum sonat contrapassionem, cui opponitur *Sympathia,* συμπάθεια, quæ mutuam quandam rerum inter se cognationem significat. Plinius libro 32 cap. 2: Quod ad repugnantiam rerum attinet, quam Græci *antipathiam* vocant, nihil est venenatius usquam, quàm in mari pastinaca. Idem libro 34. capite 15: A rubigine vindicatur cerussa & gypso, & liquida pice. Hæc est temperatura, à Græcis *antipathia* dicta. Est igitur antipathia inter ea, quæ veluti quodam odio inter se dissident: ut brassica antipathiam quandam habet cum vite. Contrà ostrea & concha sympathiam habent, quòd plenilunio plenæ sint: & decrescente luna decrescant.

Antipelargesis, penult. product. sive Antipelargia, Remuneratio, mutua beneficiorum compensatio [שלום schillum. ἀντιπελάργησις. Gall *Recompense, la pareille.* Ital. *Retributione de benefici.* Germanic. Widergeltung der empfangenen Gutthaten. Hispanicè, *Retribucion del bien hecho* Polonicè, *Oddanie dobrodziejstwa.* Vngaricè, *Iótè emeny helyébe valo iotétel.* Angl. *The lyke recompensation.*] Græci enim ἀντιπελαργεῖν vocant, de nobis bene meritis officiorum vicissitudine respondere. Sumpta est metaphora à ciconiis, quas illi πελαργοὺς vocant. Illis enim naturalis quædam pietas insita est, qua parentes senio defectos alunt, & quum sub hyemem mutanda sedes est, eos inter se medios recipiunt, & deficientes alis sustinent. Quod etiam Latini quidam ad imitationem Græcorum Ciconiare vocaverunt.

Antiperistasis, f. t. ἀντιπερίστασις Latinè circum obsistentia, reciprocatio, compressio undique circumfusa: [Pol. *Okrazenie.* Vng *Környül állás.*] per quam ubi calidum est, inde frigus expellitur: ubi frigidum est, inde calor expellitur. Hinc putei per hybernum tempus calent, quia illo se calor contulit cedens frigori superiora possidenti.

Antipherna: [ἀντίφερνα. Polon. *Zapissanie posagu.* Vngar. *Mindön adandek, az mellyet az ura adánsékor feleségének*] juncto ex ἀντὶ & φερνὴ nomine dicuntur apud Iurisconsultos ea, quæ maritus constante matrimonio uxori suæ quasi remunerandæ dotis causa largitur. Hotom.

Antiphona, penult. prod. [ἀντίφωνον. Polon. *Spiewanie na odmiani.* Vngar. *Antiphona, psalmus előtt valo versetke.*] Vox reciproca duobus choris alternatim psallentibus. Antiphonas Græci primi composuerunt, & apud Latinos sanctus Ambrosius instituit. Exhinc in cunctis regionibus Occiduis usus increbuit.

Antiphrasis, [ἀντίφρασις. Pol. *Spaczenie wyrozumienia.* Vng. *Viszza valo értés.*] pen. corr. Sermo per contrarium intelligendus, ut Parcæ, quia nemini parcant. Sic Manes, quòd non sint boni: Manum enim antiqui bonum dicebant.

Antiphrates, Gemmæ species, quæ in lacte decocta, id myrrhæ simile facit.

Antipocha Chirographum confessio, quam debitor creditori facit in præstationibus annuis oppidò necessarium. [Germa. Ein Quittung/Bekandtnuß der bezahlten Schuldt.]

Antipophora, Vide ANTHYPOPHORA.

Antiptosis, pen. prod. ἀντίπτωσις. Figura est quando casus pro casu ponitur: ut, Vrbem quam statuo vestra est. Componitur enim ex ἀντὶ pro, πτῶσις casus, à πίπτω, cado.

Antiquus, Vetus, priscus: ab Ante & Aevum, ut Varroni placet. [קדמון kadmón ישן jaschan ... ἀρχαῖος, παλαιός Gal. *Ancien, antique, vieux ou viel.* Ital. *Antico.* German. Alt. Belg. Out. Hisp. *Antiguo ò viejo.* Polon. *Stary, dawny* Vng. *Régi.* Angl. *Ancient, olde.*] Virgil. 2. Georg -antiquasque domos avium. ¶ Quoniam verò quæ antiquiora sunt, ferè meliora esse consueverunt, ut mores, vinum & similia: factum est, ut antiquum pro probo, bono, & simplici dicamus. Terent. in Andr. Pol Crito hospes antiquum obtines. Cicer. pro Sext. Roscio: In qua muliere vestigia antiqui officii remanent. Sic & antiquius dicimus pro meliore, chariore, potiore, προτιμότερον, προυργιαίτερον. Cicer. ad Attic. lib. 1: Nihil mihi antiquius nostra amicitia est. Idem 1. de Invent. Qui pauperes sunt, iis antiquior officio pecunia est. ¶ Antiqui homines, pro optimis & probatissimis. Cicer. pro Rosc. Amerino: Vsque adeò autem ille pertimuerat, ut mori mallet quàm de his rebus Syllam doceri. Homines antiqui, qui ex sua natura cæteros fingerent. ¶ Antiquus etiam dicitur, qui nobis ex longo & diuturno tempore conjunctus est, ut Antiquus amicus, antiquus hospes Plaut. Bacchid. ¶ Antiquum pro Pristino. Terent. Adelph. Eandem illam rationem antiquam obtine. ¶ Proverbialiter dicimus, per antiquum diem. Διὰ παλαιᾶς ἡμέρας: de re admodum obsoleta, priscaque. Refertur à Diogeniano. Finitimum illi, quod hodie non infìcitè jactatur in scholis philosophorum, Magno Platonis anno. ¶ Antiquus tamen & Vetus ita à Corn. Frontone distinguuntur in differen. vocab. ut Antiquum dicatur id, quod memoriā etiam Patrum excessit: Vetus verò id, quod multorum annorum est, aut mensium.

Antiquarius, a, um, Qui verba ab usu remota, & commentarios pontificum, & vetustissima fœdera, & exoletos scrutatur autores, ut ex his contrahat, quæ non intelligantur, utque quædam solus scire videatur. [φιλάρχαιος. Gall. *Curieux de l'antiquité.* Ital. *Amator de l'antiquità.* German. Der mit fleiß alte Wort braucht/dieniemands versteht. Hispan. *Amator de las antiguedades.* Pol. *Starich slowa niezwycz anie, pozywaiaci* Vng. *Ki ot regi dolgoknak szereto* Ang. *A lover of antiquitie.*] Iuvenal. Ignotosque mihi tenet antiquaria versus. Sueton. in August. Cacozelos & antiquarios pari studio sprevit.

Antiquitas, f. t. Vetustas. [קדמות kédhem. ἀρχαιότης. Gallic. *Antiquité, ancienneté.* Ital. *Antiquità, vecchiezza.* Germ. Dieelte Hisp. *Antiguedad è vejeza.* Polo. *Starosc, dawnosc.* Vng. *Régiség.* Angl. *Antiquitie, ancietie*] Cicero 1. de Finib. Quod quàm magnum sit, fictæ veterum fabulæ declarant, in quibus tam fabulis multisque variis ab ultima antiquitate repetitis, tria vix amicorum paria reperiuntur. ¶ Antiquitas, pro ipsis antiquis. Plin. lib. 12. cap. 19: Cinnamomum & casias fabulosa narravit antiquitas. ¶ Item in alio significatu accipitur apud Salustium, Servio teste: Tantum antiquitatis, curæque majoribus pro Italica gente fuit. Id est, antiqui & præcipui amoris sive charitatis, ab eo quod est antiquum pro charo.

Antiquitus, [מקדם mikkédhem ἀρχαίως, πάλαι. Gall. *Anciennement, d'ancienneté.* Ital. *Per il passato & antichamente.* Germanic. Von alter her/von alten zeiten her. Hisp. *Antigua y viejamente.* Pol. *Zdawna.* Vng. *Régen.* Ang. *In olde tymes.*] Idem quod olim, vel tempore antiquorum. Cæs. lib 6. bell. Gall. Quòd summa autoritas antiquitus erat in Heduis.

Antiquo, as, act. p, Aboleo, abrogo, irritum facio. [בטל billéh סכיר

פסך *besle* ... *ber*. ἀναγκάζειν, καταργεῖν. Gal. *Abolir, mettre hors d'vsage, deser er.* Italicè, *Vetare, cancellare, in ebilire, far vano.* Ger. Abthun, hinweg thun, vnkräfftig machen. Belg. Af maecke te niet ... Hispan. *Quitar de v, o lo anti guo.* Pol. *Odda lam obracjam wniwec, niemiewierdjam.* Vng. *El töröm, el vesztöm.* Ang. *To abolishe, to put out of vse.*] Vnde legem antiquatam dicimus, quam populus suffragiis suis improbavit, nec perferri passus est. Abrogatam autem dicimus legem, quæ quum accepta fuerit, & perlata, postea contraria lege fuerit sublata. Livius: Omnium rerum causa vobis antiquandas censeo istas rogationes. Cic. 3. de Leg. Vos item, ut video, legem antiquastis sine tabella.

Antiquatio, onis, verbale, f. r. Abolitio, abrogatio. [בטול *betti.* ἀντικάθισις, κατάργησις. Gall. *Desfaiement, abolition.* Ital. *S ancellamento.* German. Abstellung, cassierung. Hisp. *Quitamiento del antiguo.* Polon. Wniwecz, brocenie. Vngaric. *Eltörlés.* Ang. *Abolishing putting out of vse.*] Gellius: Facta mox est antiquatio legis.

Antiquè. adverb. Hoc est, ad morem antiquorum: ut Antiquè dictum. [כקדם *chekédhem.* παλαιῶς. Gal. *Antiquement, à la maniere antique.* Ital. *Antichemente.* Germa. Auff eitte gattung, Altfrendsch. Hispan. *Antigua y viejamente.* Pol. *Po starema.* Vnga. *Régi módon, régiesen mégyjá a.* Ang. *Ancientlie, after the maner of the anc ennes.*] Horat. 2. epist. Si quædam minus antiquè, si pleraque durè Dicere credat eos.

Antirrhinum, [ἀντίῤῥινον. Gal. *Mufle de veau l'ail du gat.* Germ. Orant, Sterckrant. Belg. Calfs muyle, calfs auese, orant.] Herba est eadem cum illa, quam suprà Anarrhinon appellavimus, de qua vide Plin. li. 25. cap. 10. & ea quæ suprà annotavimus in dictione ANARRHINON.

Antiscorodon. [ἀντισκόροδον. Pol. Zaiecy ...] Herba est ex generibus allii, quæ & Vlpicum, & Allium Cyprium appellatur. Vide Plin. lib. 19. cap. 6.

Antisophistes, æ, ἀντισοφιστής. Quint. Vrbaneq; Virginius interrogavit de quondam suo antisophiste, quot millia passuum declamasset.

Antispasis, Secundum Hippocr. est avectio materiæ morbi in contrarium.

Antispoda sive Antispodia. ἀντίσποδα Dioscoridi, ἀντίσποδα Galeno, Vocantur à medicis omnia ea, quæ eandem cum spodio habent facultatem, quæque in spodii inopia pro eo possunt supponi. Quid autem sit Spodos, sive Spodium, vide suo loco.

Antismos, quod hic corruptè legebatur. Vide ASTEISMOS.

Antistes, itis ex Ante & sto, tàm fœminini quàm masculini generis: à verbo antiquo Antisto, pro antesto, quòd cæteris antestet: id est, excellat, Primarius unius templi sacerdos. [כהן הראש *chohén haròsch* פקיד *pakid*, נגיד *nagidh.* προστάτης, προεστώς. Gall. *Premier entre les autres, prelat, president.* Italic. *Antiste, presidente.* Ger. Ein Vorstender, ein Prelet. Belg. Prelaet, Prioor. Hispa. *Prelado presidente.* Polon. *Przełożony, prelat.* Vng. *Elöljáró gá ...* Ang. *A bishop or prelat, a president.*] Ovid. 4. de Pont. Non finiciliæ sui vatus antistitis unquam Esse preces. Livius 1. ab Vrbe: Potitii ab Evandro edocti, antistites sacri ejus per multas ætates fuerunt. Valer. lib. 1: Ne deæ vetustis ritibus perita deesset antistes. ¶ Per translationem verò Antistes dicitur, qui in re ali qua excellit, atque principatum tenet.

Vude Servius Sulpitius. Quint. teste lib. 11. cap. 1. Iuris antistes appellatus est. Item Plato sapientiæ antistes.

Antistita, æ, f. p. [προστάτις. Gall. *Celle qui à charge des choses sainctes.* Ital. *Abadessa, ò priore ssa.* German. Ein Vorstenderin, ale ein Priorin oder Aeptissin. Belg. Abtisse, Priorinne. Hisp. *Muger prelada.* Pol. *Ksieni, przełożona, opatka.* Vngar. *Apácza.* Ang. *An abesse.*] Gellius libro 31. capite 19: Sacerdotes quoque fœminas M. Cicer. Antistitas dicit: Sacerdotes, inquit, Cereris atque illius fani antistitæ. Sic enim locus in Verrem, quem hic citat Gell. legendus est, præter Gellium etiam Prisciano authore.

Antistitium, n. f. Excellentia, antistitis dignitas. [פקודה *pekuddàh.* προστασία. Gal. *Eminence, excell nce.* Ital. *Eccellenza.* German. Fürtrefflicheit. Hisp. *Prelacia.* Polon *Przełożeństwo, godność.* Vng. *Cziránság, elöljárás.* Angl. *The prelats dignitie.*] Martianus Capella: Antistitio præminabat Athanasius.

Antistitor, pen. corr. Præses, præfectus, quasi antestator. [שר *schoter* נשיא *nasi.* ἐπιστάτης. Gall. *Le maistre de l'œuvre.* Ital. *Presidente, prefetto.* Ger. ein Fürgesetzter, Vorstender. Hispan. *Prelado, presidente.* Polon. *Przełożony, przełożony.* Vng. *Fö ember.* Angl. *A president, the maister o any worke.*] Columell. lib. 4: Neque enim singulis totidem antistitores possit dare, qui observent, quique præcipiat ut ne acerbæ uvæ demetantur. Nonnulli tamen hic legunt *antistites.*

Antisto, as, are. n. p. antiquum verbum pro antesto: id est, antecello. [יתר *iathár* ... ὑπερέχειν. Gall. *Presider.* Ital. *Esser presidente.* Germ. ein Fürgesetzter oder Vorstender sein. Hisp. *Ser presidente en alguna dignidad.* Pol. *Przedniejszym być.* Vng. *Elöl járok, föllyebvalo vagyok.* Ang. *To haue preheminence.*] Cato cap. 156: Brassica est, quæ omnibus olerib. antistat. Lucret. libro 5: Herculis antistare autem si facta putabis, Longiùs à vera multò ratione ferere.

Antistœchon, ἀντίστοιχον, Literarum permutatio, quum scilicet litera pro litera collocatur, ab ἀντὶ, pro, & στοιχεῖον, elementum: ut Sella pro sedda, & Magalia pro magaria, l. pro r. nam Magal pro Magar dicitur, quod Pœnorum lingua villam designat.

Antistrophe ἀντιστροφή, Dicitur quum inter conjuncta duo, quæ à sese mutuò pendeant, fit alterna conversio: ut, Servus domini & Dominus servi. ¶ Lyricis autem pœtis Antistrophe est saltationis genus, quo modò in dextram, modò in sinistram choros agerent, ac revocarent.

Antithesis, pen. corr. [ἀντίθεσις. Vng. *Ellembe, szembe valo vetés.*] Color rhetoricus quum contraria contrariis opponuntur. Quintil. Contentionem vocat.

Antitheton, pen. corr. [ἀντίθετον. Vng. *Ellembe szembe valo vetés.*] Figura est, quum contrariis opponuntur contraria, ut apud Ovid. 1. Metam. Frigida pugnabant calidis, humentia siccis, Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus. Persius: -crimina rasis Librat in antithetis, doctas posuisse figuras Laudatur. Cicer. ad Brutum: Semper hæc quæ Græci antitheta nominant, quum contrariis opponuntur contraria numerum oratorum necessitate efficiunt.

Antitypum, pen. cor. n. f. [ἀντίτυπον. Polon. Wyobrażenie. Vng. *Példa.*] Latinè exemplar, similis formæ, vel contrarium.

Antlare, ἀντλεῖν, Vetustissimi dicebant pro haurire, verbo à Græcis mutuato, Livius Andronicus: Florem antlabant uberi ex carchesiis. Hinc Exantlare, exhaurire, de quo infrà.

Antlia, æ, f. p. machina ad hauriendam aquam. [משאבה *mascheab.* ἀντλία. Gal. *Vn engin à tirer de l'eau.* Ital. *Instromento con che si caua l'aqua.* German. Ein Instrument damit man wasser schöpffet oder ausshübet. Hisp. *Anoria para sacar agua.* Pol. *Klumba, instrument k orimu ... wyciągania ... kolow ...* Vngar. *... ede, meri ő vizén.* Ang. *An ingyne to draw water.*] Nam ἀντλεῖν, Latinis haurire est. Martial. lib. 9: Curva laboratas antlia tollit aquas. Et Fest. Antlare, haurire: à Græco ἀντλεῖν: id est, haurire. Liv. Florem antlabant liberi ex carchesiis.

Antonomasia, æ, f. p. ἀντονομασία. Dici potest, pro nomine: id est, vice nominis positio. Diomed. Antonomasia est vocabulum quod sine nomine positum, loco ejus fungitur: ut est, Arma, virumque cano: ibi intelligitur Aeneas. Fit autem trib. modis: Ab animo: ut, Magnanimus Anchisiades: id est, Aeneas. A corpore: ut, Ipse arduus: id est, Polyphemus. Extrinsecus: ut, Infœlix puer, atque impar congressus Achilli: hoc est, Troilus. ¶ Inde Antonomasticôs: hoc est per Autonomasiam.

Antræ, orum, authore Festo, Dicuntur convalles, vel arborum intervalla. [Polon. *Rozmiarmi... przestępami.* Vngaric. Woldok ...]

Antrum, n. f. Specus, caverna. [מערה *mehàràh.* ἄντρον, σπήλαιον. Gal. *Fosse sousterre, caverne, creux.* Ital. *Antro, spelonca.* German. ein Höle, Klufft. Belg. een spelonck, een hol, een cuyl. Hispa. *Caverna.* Polo. *Jaskinia, padoł, loch.* Vngar. *Barlang.* Ang. *A caue or denne.*] Virg. 6. Aeneid. Excisum Euboicæ latus ingens rupis in antrum. Martial. lib. 13: Gaudet in effossis habitare cuniculus antris. ¶ Item pro cavo. Virg. 4. Georg. Pumicibúsque cavis, exesæque arboris antro.

Anubias, adis, ἀνουβίας, A quibusdam dicitur herba, quæ notiore nomine *Conyza* appellatur, & vulgò *Cimicaria*, seu *Pulicaria*. Legitur hæc vox in quibusdam Dioscoridis exemplaribus: quam tamen à peritioribus inter nomenclaturas nothas, falsoque Dioscoridi attributas video numerari.

Anubis, Vide in Propriis.

Anulus, m. f. Pro digitorum ornamento à circuitu vocatus est sive à rotunditate, quasi annus. Græci à digitis δακτύλιον appellaverunt. [טבעת *tabahath.* Gal. *Anneau, vne verge à mettre au doigt.* Ital. *Anello.* Germ. ein fingerring. Belg. een rinck. Hispa. *Anillo.* Polonic. *Pierścień.* Vng. *Gyűrű.* Ang. *A ring.*] Cicer. 5. Ver. Sæpe enim nostri imperatores superatis hostibus, optimè Republica gesta scribas suos anulis aureis in concione donarunt. ¶ Fuerunt homines tam inepti, qui anulos etiam digitos à Latinis vocari crederent, adducti autoritate Plauti in Pœnulo: Atque, ut opinor, digitos in manib. non habent. AN. Quid jam? MIL. quia incedunt anulatis aurib. Sed hi profectò nimis pueriliter delirant neque Poëtæ jocum assequuntur. Irridet enim ibi poëta Pœnorum morem, qui ac si digitos in manibus non haberent, anulos à manibus ad aures transferebant. Apud nos prisci Vngulum & Vnguinum vocabant: postea & nostri & Græci, Symbolon dixêre. Nam Symbolum, nota est & signum. Anuli autem equestris ordinis notæ erant. ¶ Condulum quoque & Condalium veteres anulum nuncupavêre, teste Festo. Plaut. in Trin. In thermodolio condalium es oblitus. ¶ Mos fuit veterum gerere anulum in digito sinistræ manus, qui est minimo proximus. Ejus rei duplex redditur ratio à Macrobio. Prior, quia in eo digito gemmæ anuli ab omni læsione essent tutissimæ: altera, quia dissectis humanis corporibus repertum est, nervum quendam tenuissimò (ut credi vult) ab eo digito ad cor hominis pervenire. Et ideò visum est veteribus, ut ille digitus anulo tanquam corona, circundaretur. Primus Promotheus fertur circulum ferreum, incluso lapide, digito circundedisse, quâ consuetudine homines usi anulos habere cœperunt. Anuli autem per diminutionem dicti à circulis & anis, qui sunt circa brachia & circum crura. Apud Romanos anuli de publico dabantur, & non sine discrimine: nam dignitate præcipuis viris gemmati dabantur, cæteris inliti. Anulum aureum neque servus, neque libertinus gestabat in publico: sed anulo aureo liberi utebantur, libertini argenteo, servi

ferreo. Apud veteres ultra unum anulum uti infame habitum viro. Gracchus in Mævium: Consideratate Quirites sinistram ejus: en, cujus authoritatem sequimini, qui propter mulierum cupiditatem, ut mulier est ornatus. Crassus, qui apud Parthos periit, in senectute duos habuit anulos, causam præferens: quòd pecunia ei immensa crevisset. Fœminæ non usæ sunt anulis, nisi quos virgini sponsus miserat, neque ampliùs quàm binos anulos aureos in digitis habere solebant. Inter genera anulorum sunt Vngulus, Samothracius, Tynius. Vngulus est gemmatus, vocatusque hoc nomine: quia sicut ungula carni, ita gemma anuli auro accingitur. Samothracius, aureus est quidem sed capitulo ferreo à loco ita vocatus. Tynius putus est, primùm in bithynia fabricatus, quam olim Tynam vocabant Flaccus: Lugente mea vita nec smaragdus berillusque mihi Flacce nec nitentes per candidam margaritam quæro, nec quos Tynica lima polivit anellos nec jaspios lapillos. Isidorus de Etymologiis. ¶ Anuli cura, Cancellarii (ut loquimur) dignitas. Iustin. Histor. lib. Trogus dicit patrem suum sub Caio Cæsare militasse, epistolarumque, & legationum simul & anuli curam habuisse. ¶ Arctum anulum ne gestato μὴ φορεῖν στενὸν δακτύλιον. Hoc est, interprete D. Hieronymo: Ne vixeris anxiè: & ne temet in servitutem conjicias, aut in ejusmodi vitæ institutum, unde te non queas extricare. Siquidem quisquis anulum angustum gestat, is sibi quodammodo vincula injicit. ¶ In anulo Dei figuram ne gestato, ἐν δακτυλίῳ θεοῦ εἰκόνα μὴ περιφέρειν. Fortassis admonet non passim admiscendam, Dei mentionem. ¶ Per medium anulum traharis oportet. διὰ δακτυλίου δεῖ σε ἑλκυσθῆναι. In eum quadrabit, qui sit vehementer extenuato gracilique corpore, seu morbo, seu cura, seu studio, seu qua alia re. Aristot. in Pluto: Διὰ δακτυλίου μὲν οὖν ἐμέ γ' ἂν διελκύσειας: id est, Itaque profectò per anulum me traxeris. Verba sunt anus volentis se videri usque adeò maceratam atque exhaustam dolore, ut per anulum trahi posset. Equidem opinor adagium esse sumtum à lusu, quo ovum aceto maceratum per anulum trahitur. Cujus rei meminit Plin lib. 10. c. 16

Ănellŭs, idem quod anulus. [Polon. Pierścionecżek. Vngar. Gyurücskéc.] Cic de Finib. bonor. & mal. lib. 5. Nec tamen Epicurum licet oblivisci si cupiam, cujus imaginem non solùm in tabulis nostri familiares, sed etiam in poculis & anellis habebant. Ex Nonio. Horat. in Serm. sæpe notatus Cum tribus anellis modò læva priscus inani.

Ănŭlārĭŭs, Artifex qui anulos facit. [Hebr. ... Gal Orfeure qui faict anneaux. Ital. Orefice, che fa anella. German. Der die Ring macht. Hispan. Platero que haze los anillos. Polon. Ten ktory robi pierścienie. Vngar. Gyürü csinálo. Ang. A goldsmyth, that maketh ringes.] Cicer. 4. Acad. An tibi erit quærendus anularius aliquis, quoniam gallinarium invenisti, Delicatum illum, qui ova cognosceret?

Ănŭlārĭs, re, Quod anuli est [Pol. Pierścieniowy. Vng. Gyürüs.] ut Digitus anularis dicitur, qui proximus est auriculari. δακτυλικός. Quare autem veteres in hoc potissimum digito anulos gestaverint vide Macrob. lib. 7. Saturn. cap. 13.

Ănŭlātŭs, [δακτυλιωτός. Vng. Gyürüvel, gyürükkel ékesitetet.] Anulis ornatus. Plaut in Pœnulo: Quid jam? quia incedunt cum anulatis auribus.

Ănŭs us, prima correpta, f. q. Vetula dicitur, ab annorum multitudine ita vocata, quam antiqui consonantem non geminarent. [Hebr. ... zekenáh γραῦς. Gal Vieille Ital. Vecchia. Germanicè, Ein alt Weib / ein Vettel Belg. Een out Wijf. Hispan. Vieja. Polon. Baba Vng. Bába, vén kofa, agdada. Ang An olde wyfe.] Vel ab a, & nous sensus, intellectus: quòd jam deliret, & quodammodo mente careat. Cic 1. Tusc. Quæ est anus tam delira, quæ timeat ista quæ vos videlicet si physica non didicissetis, timeretis? ¶ Anus bacchatur, γραῦς βακχεύει, in eos dici solitum, qui præter ætatem indecorè lasciviunt. ¶ Anus hircissans, γραῦς κακορχοῦσα, de anu adhuc intempestiva libidine prurienti: &, ut ait Plautus, catullienti. Aristophanes in Pluto. ¶ Anus cothonissat, γραῦς κωθωνίζεται. De vetulis indecorè lascivientibus. κώθων enim temulentum significat: inde fictum verbum κωθωνίζειν. ¶ Anus hircum olet γραῦς ... , De vetula libidinante: propterea quòd alarum ac reliquarum partium odor excitatur ad libidinem incensis. ¶ Anus saltat, γραῦς χορεύει. In eum convenit, qui indecorè quippiam facit: velut si senex ludat nucibus: aut si theologus rhetoricis flosculis lasciviat: aut princeps exemplo Neronis musicetur. ¶ Expecta anus meum filium te suaviaturum, μένε γραῦ ἐμόν σε παῖδα φιλήσοντα. ¶ Nam priusquam adolescat puer, illa decesserit. Vtimur, quum fera spes ostenditur. ¶ Anus velus equus profundam habebis fossam, γραῦς, ὥς τις ἵππος, τὸν χαράδραιον τάφον ἔχει. De iis qui penitùs abjiciuntur, tanquam prorsus inutiles. Præstat canem irritare quàm anum, κρεῖττόν ἐστι κύνα ἐρεθίζειν ἢ γραῦν. Refertur ex Menandro. ¶ Anus ficus. Plin libro 15. capite 19: Senescunt in arbore, anusque distillant gummi modo lachrymam, siccanturque.

Ănĭcŭlă, f. p diminut. Vetula [γραΐδιον. Gallic. Vieillotte, vieille radotee. Ital. Vecchiarella. German. Ein altes Weiblein / ein alts Mütterlin Hisp. Viejezuella, ò pequenna vieja. Pol. Bobiska. Vng. Babáczka vén kofátska, ag dadátska. Ang. An litle old wyfe.] Cicer. pro Flac. Aniculæ minimè suspiciosæ purgat se. ¶ Aniculum deliramenta, γραώδης ὕθλος. De nugis inanibus, cujusmodi solent effutire vetulæ, quum jam sexus vitio vitium ætatis accedens nugacitatis morbum conduplicat. Extat proverbium apud Platonem in Theæteto.

Ănīlis, & hoc anile, Quod est anus, vel quod ad anum pertinet. [γραϊκός. Vng. Vén babához, kofához valo.] Virgil. 4. Aen. illa gradum dum studio properabat anili.

Ănĭcŭlāris, & hoc aniculare, idem est quod anilis. [γραώδης. Vng. Vén babához, kofához valo.] Aug. Delirare tibi videor, avare, quum hæc loquor: anicularia tibi videntur hæc verba.

Ănīlĭtās, atis, f. t. Senectus. [Hebr. ... zikenáh, τὸ γραῶν γῆρας. Gal. Vieillesse des femmes. Ital. Vecchiezza di vecchia. German. Das graw oder weiß alter der Weibern Hispa. Vejez de la vieja. Polon. Starość niewieścia. Vng. Vénség. Ang. Oldeage of women.] Catul. Vsque dum tremulum movens Cana tempus anilitas, Omnia omnibus annuit.

Ănīlĭtĕr, adverbium [γραϊκῶς. Vng Vén kofa moggyára.] Cic. 3. de Nat. deor. Neque id dicitis superstitiosè atque aniliter, sed physica constantique ratione.

Ānŭs, ani, prima producta, m. f. pars posterior, podex. [Hebr. ... ὁ ὀρρός, πρωκτός. Gal Le trou par où se purge le ventre. Ital. El buco, donde e ce el purgamento del ventre. Germ. Der arß. Belg. Den ærs. Hisp. El culo. Polon. Zadek, dupa. Vngaric Segglyuk. Anglic The arse, the hole wherby the bellie is purged.] Cicer. Pæto: Anum appellas alieno nomine, cur non suo potiùs? si turpe est, ne alieno quidem, si non est, suo potiùs.

Ānxĭŭs, a, um, Solicitus, mœstus, ab ἄγχω. [Hebr. ... dóegh ... charéd. ἀγωνιῶν. Gal. Chagrin, Qui est en grand soucy, fascheux & soucieux. Ital. Pieno d'affanno, anxio, sollecito. Germ. Angsthafftig / sorgfeltig. Belg. Beangt, bekreet / bekommert / sorchfuldech. Hispa. congoxoso, ò diligente. Polon. Frasowliwy, smutny. Vngar. Szorgalmatos. Ang. Carefull, pensife.] Cicer. 5. Tuscul. Itaque dicimus gravedinosos quosdam, quosdam torminosos, non quia semper sint, sed quia sæpe sint: alii ad metum, alii ad aliam perturbationem proclives. Ex quo in aliis anxietas, vnde anxii: in aliis iracundia dicitur, quæ ab ira differt: Estque aliud iracundum esse, aliud iratum: ut differt anxietas ab angore. Neque enim omnes anxii, qui anguntur aliquando, neque anxii semper anguntur.

Ānxĭē, adverbium, Solicitè, curiosè. [Hebr. ... bebaharadháh ... φροντιστικῶς. Gal Avec soing, fascherie & chagrin. Ital. Ansiamente con affanno di cuore. Ger. Angsthafftiglich / sorgfältiglich. Hisp. Congoxosamente. Polo Frasowliwie. Vng. Szorgalmatossan. Anglicè, Carefullie, curiouslie.] Salust. in Iugurth. Nobis satis compertum est, illum magis honore Marii quàm injuria sua excruciatum: neque tam anxiè laturum fuisse, si adepta provincia alii, quàm Mario tradretur. Plin. lib. 11. cap 52: Ne in se quisque & auguria anxiè quærat.

Ānxĭĕtās, & Anxietudo, f. t. Proclivitas ad angorem. [Hebr. ... chaaváh ... daabáh. ἀγωνία. Gal Chagrin & soucy. Ital Anxietà, affanno di cuore. German Angsthafftigkeit / sorgfeltigkeit. Hisp. Congoxa. Pol. Frasunek Smutek. Ang. Pensifenesse, or sulnesse.] Cicer. de Repub. ut citat Nonius: Quarta que anxietudo prona ad luctum, & mœrens semper. Plin. lib. 7. cap. 53: Quem eventi anxietate diximus mortuum Iuvenalis Satyra 13: Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat.

Ānxĭfĕr, pen. corr. Quasi angorem, anxietatemq; ferens. [ἀλγεινός. Pol. Smutek zadawacz. Vngar. Szorgalmatoskodo.] Cic. libro 2. Tusc. Nunc nunc lorum anxiferi torquent vertices. Ibid. 1. de Divin. Tu tamen anxiferas curas requiete relaxas.

A ante O.

A. O. In notis antiquorum, alii omnes. A O. P. auro puro, vel auro posito.

Āortă, ἀορτή, Arteria est omnium maxima, ex sinistro cordis ventriculo exoriens, spiritum vitalem in totum animantis corpus deferens, nativumque calorem per diastolem & systolen temperans. Hæc ubi primùm à corde emersit, imparibus sectionibus bifariam dividitur: quarum altera, quæ minor est, sursum fertur, omnibus quæ sunt supra cor partibus, vasorum propagines præbitura. Altera, quæ major est, fertur deorsum, partibus omnibus inferioribus arterias immittens. Ex Galeno de dissectione arteriarum, & lib. 16. de Vsu partium.

A ante P.

A. P. In notis antiquorum, apud. AP. IVD. apud iudicem. APP. Appius. APP. appellas. A. P. Q. Aulus, vel Auli Publii Quint. A. P. R. C. anno post Romam conditam. AP. N apud nos. APPN. appellantur. APPS. CLV. Appius Claudius. A. P. CLN. ad pedes columnæ.

Ăpăgĕ, & apagete, Abigentis vox & fastidientis aliquid [Hebr. lech ... ἄπαγε. Gal Ostez, ostez, arriere de là, retire toy. Itali. Leva via, levate via. German. Hinweg mit / dannen mit / heb dich Belgic. Wech met. Hispa. Quita de ay. Polon. Pószli, mi kiej. Vng. Tar adolgod, kotory. Ang Hence away, away out of this.] Comicis præcipuè poëtis usitata dictio, à verbo Græco ἀπάγω, quod significat abduco, abigo, removeo. Plaut. in Curcul. Apage hanc caniculam. Apuleius: Apage factorem extremæ latrinæ. Vatin. ad Cicer. Apagete cum nostro Sext. Servilio, nam mehercule ego illum quoque amo.

Ăpăgĕsīs, pen. cor. (quod & ipsum frequens est apud comicos) Familiariter corripientis est, & significat Aufer, vel remove si vis [ἄπαγε δή. Pol. Precz. Vng. Kotory, many dolgodra.] Apul. Apagesis jam cruentos deos. Vel etiam absolutè, pro Abi si vis. Plaut. in Pœn. Apagesis, negotii in muliere quantum una est.

A'pălæstrī, ἀπάλαιστροι, Græci vocant ignaros palæstræ: hoc est, qui sese in lucta non exercuerunt. [Polo. *Niecwiczeni zapaśnik*. Vng. *Bay ok vivásra tud.tlan*.

Apalon vinum, id est, tenerum.

A'parctias [ἀπαρκτίας. Pol. *Wiatr połnocny*. Vngar. *Eszaki szél*.] Ventus ab arcto flans: hoc est, à Septentrione.

A'parinē, [ἀπαρίνη. Gall. *Grateron, rieble*. Italic. *Sperovilla*. Germ. *Klebkraut* Belg. *Longe cruyt/cleef cruyt* Hisp. *Presera*.] Lappæ genus, quod alio nomine Philantropos appellatur, quòd vestibus hominum adhærens, eos amare videatur.

A'pătē, ἀπάτη, Genus intybi, apud Theoph. quam Theodorus fraudem convertit, eò quòd gustantes amaritudine decipiat.

A'păthēs [ἀπαθής. Gal. *Sans passion* Ital. *Senza passione, & perturbatione*. Ger. *Ohn anfechtung und betrübnuß/unbewegtlich am Gemüt* *Sossegado sin turbacion*. Polon. *Nyp. a.owiwi eji kiorich ..* *gmuly*. Vng. *Szenuedetlen len*. Angl. *Without passion*] Latinè dici tur sine ulla animi perturbatione, quasi impassibilis, qualem Stoici volebant esse sapientem. Negabant enim sapientis esse aut dolore, aut voluptate, aut metu aut odio, aut misericordia commoveri. Plin. lib. 7. cap. 20, scribit quosdam sapientiæ sectatores torvitate quadam naturæ dura & inflexibili præditos, humanis affectibus caruisse, qui & ipsi Apathes nominantur. ¶ Vnde Apathia, ἀπάθεια, Animi tranquillitas, nullis affectuum motibus obnoxia.

Apeliotes, tæ, penult. product. [ἀπηλιώτης. Germa *Der Ostwind*. Polon. *Wiatr od wschodu słonc*. Vng. *Napkeleti szél*.] Ventus est ab Oriente æquinoctiali flans, quem Latini Subsolanum vocant.

A'pellă æ, p. Dici potest sine pelle. [ערל mul. ἀπερίτμητος. Gall. *Circoncis* Italice, *Circonciso* Germa *Beschnitten* *ein Jud*. Belg. *Besneden als een Jode* Hisp. *Circuncidado*. Polon *Obrzezany* e Vng. *Körülmetélt, zsidó*. Ang. *Circumcised*.] Quo nomine vocati sunt Iudæi circuncisi. Horat. libro 1. Serm. Satyr. 5: credat Iudæus apella, Non ego. Masculini generis, aut potiùs com. generis. Nomen fictum ab A privativa particula, & nomine Pellis.

A'pello, lis, apuli, apulsum, ex à, & pello, significat Amoveo: [ἀπωθεῖν. Ger *Von dannen treiben*.] ut, Apulsus ab Vrbe. id est, amotus. unt tamen qui putant Aspello, non Apello scribi debere, & compuni ex abs, seu ab. b. in s. mutata, nec ex AD compositum videatur. Nam ita in Captiv. Plauti legitur: Hic est ille dies, quum nulla vitæ salus sperabilis est mecum, Neque exilium exitio est, neque adeò spes, quæ mihi hunc aspellat. Cicer. Tusc. 2. Sed longe à læto numine aspellor Iovis.

Apepsia [ἀπεψία. German *Unverdäwligkeit*. Polon. *Ser .. ffiech* *niestrawność*. Vngar. *Nem emésztés valo emésztes*.] Ventriculi vitium est, quod Latini Cruditatem appellant: quum scilicet cibi in ventriculo non immutantur, sed tales ferè egeruntur, quales sunt ingesti. Quo modo autem differat à dyspepsia, & à tertia specie, quam Græci βραδυπεψίαν vocant, vide in dictione DYSPEPSIA.

A'per m. f. Porcus sylvester, à Græco κάπρος, remota prima litera. [חזיר chazir. Gal. *Sanglier, porc sanglier*. Ital. *Porco selvatico cinghiale*. German. *Ein Eber/ein Wildschwein*. Belg. *Wild verken*. Hisp. *El javali, puerco monte*. Pol. *Dzik, wieprz*. Vng. *Vad .. an*. Ang. *A wylde bore*.] Iuvenalis: quanta est gula, quæ sibi totos Ponit apros animal propter convivia natum Varro de ling. lib. 4: Apri ab eo, quod in locis asperis versantur: nisi à Græcis deductum malis qui hos κάπρους vocant.

Aprārĭus, adiectivum ab Aper: [Pol. *Dzikowieprzow*. Vngaric. *Vaddisznó valo*.] ut retia apraria. Paul. D. lib. 23. Tit. 7. l. 22: Fundo legato, ut omnis maximusque est, retia apraria, & cætera venationis instrumenta continebuntur.

Aprinus [κάπρειος. Gal *De porc sanglier*. Ital. *Cinghiarino, cosa di cinghiale sana*. German. *Das zu dem Wildschwein gehört oder darvon kompt*. Hisp. *Cosa de puerco javali*. Polon *Dzikowy* .. *przirodzcici*. Vng *Vaddisznó ..* *kanbol valo*. Angl. *Of an wyldbore*.] ab Apro deductum, ut, Aprina caro. Sic scribi quidem debet secundum analogiam Antiqui tamen scribebant Aprugnus, Plin. lib. 8 cap. 51: Catonis censoris orationes aprugnum exprobrat callum. In tres tamen partes diviso apro, media ponebatur, lumbus aprugnus appellata.

A'pĕrĭo, act. quæ ex Ad & Pario (ut inquit Priscianus) abiecta d. (quia d, sequente p, nonnunquam abiicitur) Patefacio, palàm facio, illustro, expono, nudo detego. [פתח patach. ἀνοίγω. Gall. *Ouvrir*. Ital. *Aprire*. German. *Auffthun/öffnen*. Belg. *Opdoen*. Hispan. *Abrir o ferrado*. Polon. *Otwieram*. Vngaric. *Meg nyitom*. Ang. *to open*.] Cicero de Divinat. In templo Herculis valvæ clausæ repagulis subitò se ipsæ aperuerunt. Idem pro Cluent. Quæ in diuturna obscuritate latuerunt, sic aperiam, ut ea cernere oculis videamini. Idem de Finib. Aperiendum est quid sit voluptas. Idem in Anton. Quum multo uberius fleret, caput aperuit, & in eius collum invasit ¶ Interdum ponitur pro communicare: ut, Aperire rem familiarem: id est, de ea impartire & communicare aliis: ejus contrarium est claudere. Cicer. in Offic. ¶ Interdum pro instituere. Cic in Epist. Dionysius Corinthi ludum aperuit. ¶ Interdum ponitur pro, se ad solutionem esse paratum ostendere Cicer. ad Attic. De Oppio factum est ut volui, & maximè quòd DCCC. aperuisti. Id quod alio loco ad eundem: De Oppio, ὅπερ, bene curasti, quòd ei DCCC exposuisti. ¶ Aperire fenestram, januam, proverbialiter dicuntur, pro occasionem & velut ansam præbere. ¶ Hujus verbi composita sunt Adaperio, & Exaperio. ¶ Aperiri cœlum dicitur à poëtis matutino tempore quum fit dies: claudi verò noctu. quum finitur. Ex Servio in illud Aeneid. 10: Panditur interea domus omnipotentis olympi. Aperuit diem dispulsa nebula. Liv. 2. belli Punici: Quum calescente Sole dispulsa nebula aperuisset diem. Sic ibidem lib. 6.

A'pertē, adverbium, Clarè manifestè. [בגלוי begbalui. φανερῶς. Gall. *Apertement, clairement*. Ital. *Apertamente*. Germa *Offentlich/heiter*. Hispan. *Claramente*. Pol *Iawnie, oświecznie*. Vng. *Nyilván nyilva*. Angl. *Plainlie, openlie*.] Cic. Attic: Quæ verba apertè indicant, posse rationem haberi etiam absentis. ¶ Hinc Apertiùs, & apertissimè. Idem pro Q. Roscio: Planiùs, & apertiùs dicam Idem Attico: Lætitiam apertissimè tulimus omnes.

A'pertio onis, verbale f. t. [פתיחה pithchon. ἄνοιξις Gall. *Ouverture*. Ital. *Apertura* German *Oeffnung/auffthuung* Hisp *Obra de abrir*. Pol. *Otwar . ie*. Vng *Meg nyitas, nyitakozas*. Angl *Openyng*] Varr. 1. de Re rust. cap 36 Sub terra, qui habent frumentum in iis, quos vocant syros, quò cum periculo introitur recenti apertione, ita ut quibusdam interclusa sit anima.

A'pertum Ius, clarum & indubium. Autor Cicer. & Quint. Sicut varium, quod vagatur in opinionibus Iureconsf. controversum autem id est, contrarietate opinionum.

A'pertus, a, um, Patens, manifestus, planus, ante oculos positus. ¶ Hinc per translationem Apertum pectus dicimus: id est, liberum, simplex, & non simulatum, ut in amicitia pectus apertum esse debet, quod Cicer. & Plin. Epist. lib. Fab. Epistolarum quas mihi (ut ait) aperto pectore scripsisti, oblivisci me iubes. ¶ Apertum cœlum: id est, purum & serenum, inquit Servius. Virgil. 1. Aen. cœloque invectus aperto. ¶ Apertus campus, planissimus & latissimè patens. Virg. 2. Georg. Liv. 0. belli Maced. Sic apertum mare, apud eundem 5. belli Pun. ¶ Apertum, item quod fraude vel insidiis caret. Virg. 11. Aen. saltus ingressus apertos. Id est, vacantes insidiis, ait Servius Aperti & simplices homines. Qui nihil habent simulatum, qui sunt minimè fraudulenti. Cic. 1. Offic. ¶ Apertum, absolutè. Liv. 1. ab Vrb. Et castris in apertis positis: id est, in loco undique patenti. Cic. in Paradoxis Hoc tamen opus in apertum ut proferas nihil postulo.

A'pertūră, ræ, Idem [ἄνοιξις. Vngar. *Meg nyitakozás, Nyitás*.] Vitruv. lib 5. cap. 5. Contraque eas cellas relinquentur aperturæ inferiorum graduum cubilibus, &c. Idem lib. 10 cap. 9: Circa frontem ejus figuntur tabulæ, relictis semipedalibus aperturis ad aquam intrò concipiendam ¶ Apertura tabularum apud Iurisconsultos, Vlpianus D. lib. 28. Tit. 5. l 3: Apertura tabularum dilatio necessarii hæredis ius non mutat.

A'pes, vel Apis, in nominativo singulari. [דבורה deboráh, μέλισσα. Gal *Mousche à miel* Ital. *Ape*. German. *Ein Imb/oder Bin*. Belg. *Een bye*. Hispan. *Abeja*. Pol *Pszczoła*. Vngaricè, *Méh*. Angl. *A bee*.] Columel. libr. 10: Nam quantò grandior apis atque rotundior, tantò pejor. Ovid. libr. 12. Metamorph. Non apis inde tulit collectos sedula flores. ¶ Hoc nomen compositum existimant plerique ab a fine, & pes, quòd sine pedibus nasci videantur, dicente Virgilio: Trunca pedum primo. Sed quum non servet analogiam, sicut cætera composita, Bipes, edis, Tripes, edis, Compes, edis, magis simplex iudicandum est Creantur apes ex boum fimo, sicut crabrones ex equorum. fuci ex mulorum. vespæ ex asinorum excrementis. ¶ Neque mel, neque apes, μήτε μέλι, μήτε μελίσσας In eos dici solitum, qui recusant commodum ferre, quod sit cum incommodo quopiam coniunctum. Veluti, si quis apes, quòd sint aculeatæ, nolit perpeti, is nec melle quidem, quod optat, fruetur. Tryphon ex Sappho poëtria Lesbia. ¶ In apes irruisti, ἐς μελίττας ἐνώρμησας. Vbi quis præter opinionem in ingens agmen, velut examen malorum immergitur: quemadmodum evenire solet iis, qui imprudentes in apum nidos incidunt. ¶ Apium & Apum, in genitivo plurali. Iuvenalis: Examenque apium longa consederit uva. Sic bis aut sæpius Columella modò uno, modò altero utitur genitivo: sed Apum frequentiùs usurpat, sine i.

A'pĕcŭlă, sive Apicula, diminutivum, Parva apes. [μελίσσιον. Ger. *Ein Bynlein*. Polon *Pszczołka* Vngar. *Méhecske*. Ang. *A litle bee*.] Plin. lib. 7: Quadrigam ex eadem materia, quam musca integeret alis, fabricatam, & navem quam apicula pennis abscondenet.

Apianus, vide infrà.

A'piarium n. f. Locus ubi apes considunt: hoc est, ubi alvei apium tenentur. quod Mellarium, sive alvearium nominatur. [μελισσῶν. Gal. *La ruche, ou est le lieu où se nourissent les mousches à miel*. Ital. *Luogo dove si nutrono l'api*. Germ. *Ein Imbenbeutel / ein Imbenbanck*. Hisp. *El colmenar* Polonice, *Pszczelnik*. Vng *Méhes, méhes kertbely*. Ang. *A place wher bees maketh honie*.] Col libr 10 Non est dubitandum, quin ædificio iunctum apiarium maceria circundemus, sed ea parte, quæ teris latrinæ sterquilinumque, & balnei odoribus libera est, Idem lib 8. cap. 14.

A'piarius, m. f. Qui curat sive qui possidet apes. [μελιττουργός. Gal *Celuy qui a la charge & gouvernement des mousches à miel*. Ital. *Governator o possessore dell' api*. German *Der Imben hat/mit den Imben umbgeht/in den Imben sorg tregt* Belg *Een biemeester*. Hisp. *Colmenero* Pol. *Pszczelnik*. Vng *Méh pásztor, méh tartó* Ang *That hath the charge of bees*.] Plin. lib. 31: Proventum enim sperant apiarii largè florescente thymo.

Apiastrum, [μελισσόφυλλον. Polo. Pszczelnik, roiownik.] Herba est, qua apes mirum in modum delectantur: unde & Melissophyllon, & per syncopen Meliphyllon appellatur. Vulgò *Melissa*. Vide latiùs in dictione MELISSOPHYLLON.

Apiastra, æ, aliàs Merops. μέροψ, Arist. Hist. lib. 9. in Creta à comedendis apibus [μελισσοφάγος. Gal. *Guespier*. Ital. *Gaulo*. Vng. *Feske*] Serv. in 4. Georg. Virg. Meropes aves vocantur apiastræ, quia apes comedunt. Vide MEROPS.

Apiatus, a, um, ab apibus: sicut à vermibus Vermiculatus. Dicitur quod apium impressam habet similitudinem: ut, Apiata mensa, apud Plin. lib. 13. cap. 15: ubi de mensis cedrinis loquitur.

Apex, icis, m. t. [Pol. *Wierzcholek*. Vng. *Tetö csucsos süveg*.] Fastigium in summo Flaminis pileo, in cujus extremo modica lana est, quòd primùm constat ad Albam Ascanium instituisse. Ponitur tamē pro ipso pileo Flaminis acuminato. κορυφὴ ἀκροτήριον. Hodie pontificum infula hoc nomine appellari potest. Valer. lib. 1: At Sulpitio inter sacrificandum à capite apex prolapsus, eidem sacerdotium abstulit. ¶ Sumitur aliquando pro summa verticis parte, quòd longè sit à pedibus, & pro cujuscunque rei summitate accuminata. [שׂיא rosch גב gab. Gal. *La pointe ou sommet de quelque chose*. Ital. *La sommità de qualche cosa*. Germ. *Ein Spitz / das aüsserst oder oberst theil eines jeden dings*. Hisp. *El altura o cumbre de qualquier cosa*. Polon. *Wierzcholek, Szpica*. Vngar. *Tetö*. Anglic. *The point or toppe of any thing*.] Colum. lib. 5. Ejusque velut apex pronus imminens vocatur. Cicero tralatulit ad summam rei alicujus dignitatem: Apex, κολοφὼν inquit, senectutis est authoritas, quanta fuit in M. Cælio Metello. ¶ Apices juris etiam dicuntur in libris Iurisconsultorum, pro jure summo & subtili, spinosaque disputatione. Vlpianus L. 29 D. mandat. De bona enim fide agitur, cui non congruit de apicibus juris disputare. ¶ Apices literarum dicuntur accentuum notæ. Gell. lib. 13. cap. 29: Vix ipsos literarum apices potui comprehendere. ¶ Apex avium crista, ut in pavone, galerita, upupa, & gallinaceo genere. Plin. lib. 11. cap. 27: In capite paucis animalium, nec nisi volucribus, apices diversi quidem generis.

Apiculus, Diminutivum, Parvus apex, κορυφίον, quod & apiculum dicitur. [Vng. *Tetöcske, patyolat tetezésre fejkötö*.] Festus: Apiculum, filum est quo Flamines velatum apicem gerunt.

Apexabo, onis. Intestinum sanguine plenum, admisto pingui: sic dictum quòd in summitate quiddam, quasi in capite apicem habet. [Ger. *Ein blutwurst*. Polon. *Kaßnica, albo kiszka napełniona*. Vng. *Veres hurka*.] Varr. lib. 4. de lingua Latina.

Aphaca, æ, sive Aphace, ces, ἀφάκη, Herba est in arvis nascens, paulò altior lente, foliis admodum tenuibus, terna antiquaterna semina nigra in siliquis ferens. Hæc Plin. lib. 27. cap. 5. Ruellius eandem esse putat cum ea, quam vulgus *Vitiam agrestem* appellat.

Aphæresis, pen. corr. ἀφαίρεσις, Dici potest abscissio. Figura quæ à principio dictionis literam vel syllabam aufert; ut, Pone metum, pro Depone. Ex ἀπὸ τῆς αἱρέσεως.

Apheteria, [ἀφετηρία. Gal. *La barriere ou le lieu du quel partoyent les chevaux pour courir*. Italicè, *Mosse*. Germanicè *Schrancken in welcher man die Rossz lest / sich mit lauffen zu üben*. Hispanicè, *La cuerda que empareja los cavallos*. Polonicè, *Szranki ... wyjazd po ... szranki do ćwiczenia koni*. Vngaricè *Pallya czel*. Anglicè, *An place out of the which one beginneth to runne*.] Latini dicunt carceres, unde equi emittuntur ad cursum. ¶ Sunt & Apheteria, ut inquit Suidas, organa ad expugnandas urbes accommodata.

Aphracta [ἄφρακτα. German. *Unbedeckte Schiff*. Polonic. *Lodz*. Vng. *Ladik*.] Sunt aperta, intectaque navigia. Cicero ad Attic. Nos Rhodiorum aphractis tranquillitates aucupaturi eramus. Idem ad Tironem: Nostri aphracta Rhodiorum, nihil est quod minus fluctum ferre possit. ¶ Legitur & Aphractus masculin. gen. Cicero ad Attic. libro 6: Nos Etesiæ vehementissimè tardarunt: detraxit viginti ipsos dies etiam aphractus Rhodiorum.

Aphrodisia, ἀφροδίσια, Dicuntur Veneris festa, vel venereæ voluptates.

Aphronitrum, n. s. [ἀφρόνιτρον. Gal. *Escume d'une sorte de Salpetre*. Ital. *Schiuma di salnitro*. Germ. *Schaum des Salpeters*. Hispa. *Alamon*. Pol. *Saletra*. Vng. *Salétrom tajték*. Ang. *Salpeter*.] Spuma nitri: de qua Plin. lib. 31. cap. 10 & Mart. lib. 14: Rusticus es? nescis quid Græco nomine dicar? Spuma vocor nitri, Græcus es? Aphronitrum.

Aphron, Plinio herba est ex generibus papaveris, foliis, (si propiùs intuearis) passerum speciem repræsentantibus, radicem habens in summa terræ cute, semine spumeo. A Dioscoride μήκων ἀφρώδης: hoc est, spumeum papaver appellatur. De hoc Plin. lib. 20. cap. 19.

Aphroscorodon, ἀφροσκόροδον, Genus est allii majoris incrementi, quod à Plinio Vlpicum vocatur. Nominis ratio diversa traditur. Nam Columell. ab Aphris nomen sumpsisse existimat. Vlpicum (inquit) quod quidam allium Punicum vocant, Græci *Aphroscorodon*. Plin. à spuma dictum existimat, quam gignit in pulmentariis, quibus adhibetur: ita enim habet l. 19. ca. 6. Vlpicum quoq; in genere Græci appellaverunt allium Cypriū, præcipuè Aphricæ celebratū inter pulmentaria ruris, grandius allio. Tritum in oleo & aceto mirum quantum increscat spumā.

Aphroselenus, ἀφροσέληνος, Lapis alio nomine Selenites dictus, διὰ τὸ φέγγειν αὐτὸν νυκτὸς μετὰ τῆς σελήνης αὐξανομένης. Nascitur in Arabia, colore candido, pellucidus & minimè ponderosus. A Latinis etiam Lunaris lapis appellatur. Vide Dioscor. lib. 5.

Aphthæ, [ἄφθαι. Germa. *Ausbrechung des Munds*. Pol. *Pechers na wargach*. Vngar. *Száj ... pellés, ajak dagadás*.] Exulcerationes sunt in summo ore, infantibus peculiares, provenientes vitio lactis quo nutriuntur, calido humore corrupti. Oriuntur & in ætate provectioribus, quum ora illis intumescunt, rubescuntque calidis humoribus, eò commeantibus. Vide plura apud Cæl. Rhodig. lib. 9. cap. 20.

Aphya, ἀφύη, Piscis genus, candidum, molle, ac tenerum, quod admotum igni protinus decoquitur. Vnde Proverbium, Aphya ad ignem: in ea quæ celeriter intereunt, aut consumuntur. Piscis hujus meminit Aristot. lib. 6. Animal. Theodorus Apuam vertit. Athenienses πτωχῶν ὄψον: hoc est mendicorum opsonium vocare solent, ob nimiam rei utilitatem. Cic. Attic. lib. 4: Aphyam populi vocat sentinam, & sordes populi. Quare (inquit) ut homini curioso, ita perscribere ad me quid primus diet, quid serundus, quid Censores, quid Appius, quid illa populi aphya, denique etiam quid de re fiat, ad me velim scribas. Vide Cæl. lib. 5. cap. 19.

Aphythagoras, Ctesias (referente Plinio) arbores quasdam esse voluit juxta Hypobarum Indiæ fluvium, electrum fitentes: voceque hac prædulcem suavitatem significari tradidit, Vide Plin. lib. 37. cap. 2.

Apianus, na, num, Quod apes avidæ sumunt, μελισσοτρόφος. Vnde Apianæ uvæ dictæ sunt, quas muscæ infectantur: nunc vulgò à muscis *Muscatelle* dicuntur. [German. *Muscatel trauben*. Belgic. *Muscatellen druyven*. Vng. *Muskataly, szölö, malosa szölö*.] Plin. libr. 13. capit. 2: Apianæ apes dedere cognomen, præcipuè earum avidæ. Colum. lib. 12. cap. 34: Passum si ex uva apiana facere volueris, uvam apianam integram legito. Idem lib. 3. cap. 2: Magnis etiam dotibus tres apianæ commendantur, omnes feraces, jugoque & arboribus satis idoneæ: generosior tamen uva, quæ nudis foliis est. Nam duæ lanatæ quamvis frondibus, & palmitum pari facie fluxuræ, qualitate sunt dispariles, quum tardiùs altera recipiat cariem vetustatis. Pingui solo feracissimæ mediocri quoque fœcundæ, prætcoqui fructus. Ideoque frigidis locis aptissimæ, vini dulcis, sed capiti, nervis, venisque non aptæ, nisi maturè lectæ. Pluviis, ventisque, & apibus afferunt prædam, quarum vocabulo propter hanc expopulationem cognominantur.

Apia, ἄπιον, A Græcis arbor dicitur, quā Latini Pyrum vocant.

Apicæ oves, dictæ sunt, quæ nō amplo corpore sunt, nec multam lanam habent circa corpus totum [πρόβατα ψιλὰ. Gal. *Brebis pelees sous le ventre*. Ital. *Pecore che non hanno molta lana*. German. *Schaaf die nicht wol bey leib sind / unnd wenig Wollen haben / dürre und blutt Schaaf*. Hispan. *Las ovejas que tienen el vientre lampino*. Pol. *Obl...* Vng. *...* Ang. *A kind of sheip with an litle boute, an litle woll*.] Plin. lib. 8. cap. 48: Ipsa ove latus generositatis ostenditur brevitate crurum, ventris vestitu: quibus nudus esset, Apicas vocabant, damnabantque. Idem scribit Varr. lib. 2. cap. 2.

Apicula, Vide APES.

Apiculus, Vide APEX.

Apilascus, udis, pen. prod. Plin. lib. 33. cap. 4: Nam aurum quod ad pilas cudunt, Apilascudem vocant.

Apinæ, penult. corr. f. p. Nuces vocantur (inquit Perottus) quæ cutem veriùs, quàm putamen, adeò mollem habent, ut simul mandatur. Apud Plin. tamen lib. 15. cap. 10, unde Perottus hæc ad verbum descripsit, Sapinem hoc nucis genus, non Apinam nominatum invenimus.

Apiria, ἀπειρία, Inexperientia. [Vngar. *Kétség ... próbálatlanság*.] Cic. de Finib. vertit Infinitionem. Quare, inquit, incursionem non solùm videamus, sed etiam cogitemus infinitionem ipsam, quam Apiriam vocant.

Apiscor, aris, d. e. cujus præteritum volunt esse Aptus sum. Acquiro. [קנה kanah τυγχάνω. Gall. *Recouvrer, avoir*. Ital. *Acquistare*. German. *Überkommen, erlangen*. Hisp. *Alcançar lo dessado*. Pol. *Dostawam*. Vngaric. *Megnyerem*. Ang. *To get, to obteine, to recover*.] Verbum est penè obsoletum, quod non nisi apud antiquissimos legitur. Lucr. lib. 1: Nec ratione animi quam quivis possit apisci. Idem libr. 6: Quippe etenim nullo cessabant tempore apisci, Ex aliis alios avidi contagia morbi. In Iurisconsultorum libris adhuc frequenter legitur Apisci possessionem, pro adipisci. ¶ Hujus composita sunt Adipiscor & Indipiscor: de quibus suis locis.

Apistos, (Quod hactenus hîc perperam pro gemmæ nomine lectum est) lege apsyctos, ἄψυκτος.

Apium, n. s. Herba est hortensis. [σέλινον. Gal. *Persil*. Itali. *Petrosemolo*. German. *Eppich*. Belg. *Eppe*. Hispan. *...* Polon. *Pietruszka*. Vngar. *Apium, méz fü*. Ang. *Persley*.] Ex hac fiebant apud antiquos coronæ victoribus in Nemeorum sacris certaminibus. Iuvenalis: Gaudentes fœdo peregrina ad pulpita saltu Prostitui, Graiæque apium meruisse coronæ. Quidam hoc nomen ab apice deducunt: quia antiqui apicem capitis apio coronabant: unde est illud dictum: quòd apex hoc ferre solebat Victoris, veterum fieret dum more triumphus. Ipse sibi talem prior imposuisse coronam Dicitur Alcides. Alii hoc nomen ab apibus deductum putant, quæ illo præcipuè delectari

delectati putantur. ¶ Ne inter Apia quidem sunt: Οὐδ' ἐν σελίνοις εἰσίν: pro eo quod est, ne ingressum quidem, aut initium rei attigerunt. Sumpta metaphora ab iis qui hortus ingrediuntur. Nam antiquitus extremus ille hortorum ambitus apio cōserebatur, quem qui nondum præteriissent, velut in horti liminead huc esse videbantur. Aristoph. in Vespis. ¶ Apio eget, τοῦ σελίνου δεῖται. Ita loquebantur quoties morbum capitalem innuebant, & vitæ periculum imminere. Nam olim monumenta defunctorum apio coronabantur. Plutarch. in Symposiacis.

Apium montanum, Herba est cicutæ foliis, quæ apium agreste vocatur, in montibus ferè, locisque petrosis nascens: unde & nomen habet. [ὀρεοσέλινον. Gal. Persil de montagne. Ital. Petrosemolo agreste. German. Wilder eppich. Hispanicè, Perexil montesino. Pol. Lecina piotrusz[illegible].]

Apium palustre, Herba est apio sativo major: sic dicta quòd in paludibus, & aquosis locis proveniat. [ἑλεοσέλινον. Gal. Persil de marets. Italicè, Petrosemolo della acqua. Germ. Pfützeneppich. Belg. Jouffrou merck / eppe. Hisp. Perexil del agua. Polonicè, Opich [illegible]. Ang. A kind per sley that groweth in marases.]

Apium saxatile, Herba est semen proferens ammeos semini non dissimile sed odoratius: quæ quoniam in Macedonia optima nascitur, vulgò Petroselinum Macedonicum vocari cœpit. πετροσέλινον. Nascitur in petris: unde & nomen accepit. Pro hoc officinæ hipposelinum perperam substituunt, quæ est herba à petroselino omnino diversa, quam Latini Olusatrum appellant. Vide suo loco.

Aplanes. pen. prod. Inerrans, minimè vagus. [ἀπλανής. Vngar. Al[illegible], nem bú[illegible].] Macrob. lib. 1. de Som. Prima illa stellifera sphæra, quæ proprio nomine dicitur cœlum, Aplanes apud Græcos vocatur continens & arcens cæteras.

Apludæ, arum, antiquorum rusticorum vocabulum [Vngaric. [illegible].] de quo ita Nonius: Apludas, inquit, frumenti furfures dicunt rustici veteres. Hoc in antiquis inventum quorum in dubio est autoritas, itaque exemplis supersedebimus: quanquam & Plautus in Astraba usus sit. Hæc Nonius.

Aplustre, n. s. & in numero plurali Aplustra, vel Aplustria. [German. Ein Schiffzeichen zu oberst am Segelbaum / das Fehnlin. Belg. Scheepsbanier ghap / Het vaentken. Vng. Ha[illegible].] Navis est ornamentum in summitate mali, & omnino scribendum est absque m, quia apud Poëtas invenitur prima correpta: quæ si cum m scriberetur, ratione positionis necessario produceretur. Cic. in Arato: Navibus absumptis fluitantia quærere aplustra. Festus utroque modo scribi posse existimavit. Aplustra, inquit, navium ornamenta: quæ quia erant amplius, quàm essent necessaria usui, etiam amplustra dicebantur. Hæc ille. Nos cum Græcis putamus, non ab adverbio Amplius, hoc nomen deduci sed ab α privativa, & verbo πλέω, quòd ad navigationem non sit necessarium.

Aplysiæ, ἀπλυσίαι, Illotas vertit Theodorus, Spongiarum genus vilissimum, maximam habens fistulas, & reliquam partem admodum spissam, ita dictum, quòd elui non possit. Vide Plin. lib. 9. cap. 45.

Apocalypsis, is, f. t. Latinè dicitur revelatio.

Apocha, æ. pen. corr. f. p. Schedula est, qua fatemur nobis de pecunia esse satisfactum [ἀποχή. Gal. Quitance. Ital. Quitanza. German. Ein Quittierung / ein Quittung. Belg. Een Quitantie. Hisp. Alvala de paga y fin y quito. Polonic. Kwitancia. Vngar. Quittanczia meneveklevel. Anglicè, An acquittance, or discharge.] Vulgò Quitantiam vocant. ¶ Antapocha verò est, quam debitor dat creditori. ¶ Acceptilationis autem nomen generalius est, quam Apochæ. Illa enim quanvis liberationem continet, etiamsi nulla præcesserit numeratio. Apocha autem solùm dicitur, cum pecunia soluta est. Vlpian. de Acceptil. l. Si acceptolatum.

Apocope ἀποκοπή Amputatio, ex ἀπὸ, quæ Re vel ab significat, & κόπτω, scindo, amputo. Figura, quando ultima litera, vel syllaba tollitur, ut neci [illegible].

Apocopi. m. f. [ἀπόκοποι. Gal. Chastrez. Ital. Castrati. Germ. Bets [illegible]. Hisp. Castrados hombres. Polon. Wurzezany. Vng. Heréltek. Angl. Gelded.] Dicti sunt à Julio Materno castrati, quasi excisi & spoliati.

Apocrotus, m. f. idem quod durus, asper, rigidus. [ἀπόκροτος. Vng. Kemény da abor.] Firmicus lib. 7: Nascentur servi, miseri, apocroti oligochronii, & infelices.

Apocryphus a. um. pen. corr. [סתום sathúm נסתר nistar. ἀπόκρυφος. Gal. Apocryphe, caché, sans autheur. Ital. Ascoso, secreto, non pra auctore. German. Verborgen / heimlich. Hispanic. Escondido, cosa que non tiene autoridad. Polon. Skryty, [illegible]. Vngar. Eltejtett. Anglic. Hid, but an authour.] Latinè absconditus, secretus. ex ἀπὸ quæ exaggerat rem, & κρύπτω abscondo. Illa verò scriptura dicitur Apocrypha, cujus occulta origo est, & in qua, licet inveniatur aliqua veritas, tamen propter multa falsa, non habet scripturæ canonicæ pondus. Qui verò sint apocryphi libri, vide in Decr. distinct. 15. capit. Sancta Rom. ecclesia.

Apocrysis ἀπόκρισις, responsum [Vng. Felelet.]

Apocrysiarii, non Apocrysarii, necnon Ipocrysiarii, quanvis perinde barbarum, ut hæc esse videatur: attamen illud rectius ab ἀποκρίσεως. [Vngaric. Locumtenens, vicepræfect.] quod respondeo significat, dicitur. Est autem apocrysiarius, ut quidum putant, Responsalis, & Legatus episcopi: inde dictus, quod aliquando pro episcopo respondere cogatur. Vsi sunt has voce pontifices. Melius tamen alii qui aiunt, Apocrysiarios doctos, velut locum tenentes Episcoporum, ut res Ecclesiæ gubernarent, negotia singulorum audirent, referrentque ad Episcopos.

Apocynon, n. s. ἀπόκυνον, Ossiculum in ranæ sinistro latere, quod si in aquam dejectum fuerit, statim fervere ferunt: amorem eo & jurgia si in potionem addatur concitari: multaque præterea alia de hoc tradit magica vanitas. Sic dictum, quoniã canum impetus eo cohibentur. Vide Plin. lib. 32. ca. 5.

Apodectæ, Athenis dicebantur, qui collationibus & vectigalibus præerant, quorum judicio quicquid controversiæ erat, in publicis collationibus decernebatur.

Apodes pen. corr. [ἄποδες. Gal. Martelets. Ital. Rondoni, bini. Ger. Rheinschwalben oder Spirschwalben. Belg. Gheerswaluwen oft Rynswaluwen. Hisp. Vencejos, arrexaques. Polon. Gerz[illegible]. Vngari. Labatlan [illegible].] Aves quædam ex genere hirundinum, ita dictæ quòd careant usu pedum. Alio nomine Cypselli dicuntur, volant plurimùm, nidificant in scopulis atque in editionibus domibus. Quies eis nisi in nido nulla: aut pendent, aut jacent. Plin. lib. 10. Plurimùm vulant, quæ Apodes vocantur, quia carent usu pedum.

Apodixis, f. t. Evidens probatio, demonstratio, documentum. [הוכחה hochacháh. ἀπόδειξις. Gal. Preuve evidente, demonstration claire. Ital. Prova evidente, demonstratione chiara. German. Ein gewisse anzeigung und bewärung eines Handels. Hispanic. [illegible]. Polon. Dostatecz pokazanie, albo [illegible]. Vngar. Erös és nyilván valo erösség. Ang. An approbation.] Vnde Apodixes grammaticas Quintil. vocat potentissimas Geometrarum demonstrationes.

Apodos penult. prod. m. f. scribitur enim per ω ἀπῳδός. Est vox galli intempestiva, sive immatura, & vox quæ neq; choro, neque fidibus concordat.

Apodosis, pen. corr. Schema jucundissimum, quum præcedentium membrorum singulis singulæ particulæ respondent. ἀπόδοσις. Exemplum ejus est apud Terent. in And. Adeón me ignavum putas? Adeón porrò ingratum, aut inhumanum, aut ferum, Vt neq; me consuetudo, neque amor, neque pudor Commoveat, ut servem fidem? Ibi enim consuetudo feritati, amor inhumanitati, pudor ingratitudini respõdet. Latinè enim redditionem sonat.

Apodyterium, Spoliatorium, Locus in quo loturi aut sudaturi, vestes deponebant, quas capsarii servabant: [ἀποδυτήριον. Gallic. Le lieu où on laisse les habillements, quand on veut entrer dans les estuves. Ital. Luoco da lasciare i drapi quando si va in stuffa, spoliatoio. German. Ein Abziehstuben: ein Ort in dem Bad da die Kleider abgezogen und bewahrt werden. Hispan. Lugar donde se ponen los despojos. Polon. Izba albomiesce do rozbierania, nis do laznie, [illegible]. Vngar. Vetkőző [illegible]. Ang. A place where thay put their clothes which ente into the stewes.] nam ἀποδύειν exuere dicitur. Plin. ad Apollinarem: Inde apodyterium balnei laxum & hilare excipit cella frigidaria, in qua baptisterium amplum atque opacum.

Apogæum, n. f. ἀπόγαιον, ab Astrologis vocatur pars media cœli, quæ & μεσουράνημα dicitur: sicut contrà Hypogæum, pars ima cœli appellatur. Vide Cælium Rhodig. lib. 2. cap. 21.

Apogæi, Venti sunt à terra flantes. [ἀπόγαιοι. Gal. Vens de terre. Ital. Venti da terra. Germanicè, Die Wind so von dem Erdtrich aufgehn. Hisp. Ventos de la tierra. Pol. Wiatrie [illegible]. Vng. Száraz [illegible] földi szél.] Plin. lib. 2. cap. 43.

Apographum, n. f. Exemplum, descriptio libri, quasi diceres descriptum, aut exscriptum. [פתשגן pathschéghen. ἀπόγραφον. Gall. Copie ou double, transcript ou extrait. Ital. Essemplare. Germa. Ein Abgeschrifft / ein Copey / ein Auszug. Belg. Copie / ütschrifft. Hisp. El decado para sabiar ó pintar. Polon. Przepis [illegible], extract, [illegible]. Vngar. Valamely iràsnak massa. Ang. A copie, which is written out of another, a patterne.] Vnde Cic. libros suos philosophos Apographa vocat, quasi scriptorum Græcorum imagines & exempla. Plin. lib. 35. cap. 11: Hujus tabulæ exemplar, quod Apographon vocant. L. Lucullus duobus talentis emit.

Apolactizo. as. [ἀπολακτίζω. Polo. Nogami wierzgam. Vng. Megrugdo[illegible].] Calcibus invado. ¶ Per translationem, Parvi facio, contemno. Plaut. in Epid. Auxilia mihi, & suppetiæ domi sunt: apolactizo inimicos omnes.

Apolecti, ἀπόλεκτοι. Ger. Die weisesten unnd auserlesnen Rhatsherren.] Senatores erant, sanctius quoddam concilium, quod ex delectis viris constabat: ita dicti παρὰ τὸ ἀπολέγειν, eò quòd ex multis soleant delegi. Liv. lib. 6 belli Maced. Vbi quum in concilio delectorum, quos apolectos vocant, Phaneas & quæ imperarentur, & quæ ipsis propè accidissent, exposuisset. Ibidem: Concilium quidem universæ gentis Aetoli post dimissos Romanos non habuerunt: per apolectos autem (ita vocant sanctius concilium quod delectis constat viris) id agitabant, quomodo res in Græcia novarentur. ¶ Est & genus pisci, ex pelamidum genere. Plin. lib. 9. cap. 15: Pelamides in apolectos, particulatimq; consectæ in genera cybiorum dispartiuntur. Idem lib. 32. cap. 11: Pelamis earum generis maxima, apolectus vocatur, durior tritone.

Apollopolites Præfectura Plin. lib. 5. cap. 11. 70.

Apolis, idis, penult. corr. m. t. [לא עיר glóth [illegible]. ἄπολις. Gall. Sans ...

Banno, estrangir. Itali. Bandito. German. Ein Bandit/der auß seiner Statt vnd Heimet vertrieben ist Hispan. Desterrado, ò fuera de sua tierra. Pol. Wolanie, odkazanie z miasta. Vnga. Szánkinetet. Ang. That hath not a citie, a stranger, banished.] Latinè extorris dicitur, qui caret civitate, quales sunt exules, aut deportati, aut in metallum damnati, quibus civitatis jus ademptum est. Martian. l. Quidam de pœnis. ¶ Item quidam apolides sunt, ut sunt in opus publicum perpetuò dati, & in insulam deportati.

A'pŏlŏgĭă, f. p. defensio, excusatio, responsio & satisfactio. [hishnatsithuth ἀπολογία. Gal. Apologie, defense. Ital. Apologia, difesa. Germanicè. Ein Verantwortung/ beschirmung/ gegenantwort. Belgic. Een verantwoordinge/ ontschuldinge/ beschermings. Hispan. Respuesta, escusation. Polon. Obmowa, obrona rzeczy, znowu odpowiedź. Vngar. Magamenté, Felelet. Ang. An excusation, a defence.] Dicitur & Apologeticon, & Apologema, ἀπολόγημα. unde Apologeticus liber, quo nos expurgamus, aut adversario satisfacimus.

A'pŏlŏgŭs. pen. corr. m. f. Fabula in qua bruta animalia introducuntur loquentia. [mashal schemuah. ἀπόλογος. Gal. Fable. Ital. Favola. German. Ein Fabel/ ein gedicht/ fabelstuck. Belg. Fabel/ onstichte. Hisp. fiction, ò novela fingida. Polon. Baika, fabula. Vng. Mese beszed. An. A fable where brute beasts are fayned to speak.] Nam est quædam ex humilibus rebus composita forma ac species accommodata ad ridendum, quæ & Apologia dicitur. Cicer. 2. Orat. Et ad hoc genus adscribamus etiam narrationes apologorum. Vide Quint. lib. 5. cap. 11.

A'pŏlŏgo, as, Postulo. [schimmen ἀπολογοῦμαι.] Senec. epistol. 47: Et sæpè illum invicem apologavit. Gallicè dicitur Brocarder.

A'pŏlŏgātĭo, onis, f. t. ἀπολογία. Quint. lib. 5. cap. 11: Nostrorũ quidam, non sanè recepto in usum nomine Apologationem vocant. De fabulis loquitur.

Apomeli, itis. [ἀπόμελι. German Meth. Pol. Miod z woda rozmaczony.] Potus confectus ex maceratis aqua favis, medium inter mulsum & oxymeli locum obtinens: cujus plurimus est usus circa Peloponnesum, ut scribit Galen lib. 8 Method.

A'pŏphăsĭs, pen. corr. f. t. ἀπόφασις, Negatio, abnuentia, depulsio, ab ἀποφημι. Vide de hac figura Quint. lib. 9. cap. 2. ¶ Apophasis etiam dicitur catalogus & index bonorum: qualis ferè fieri solet à morte alicujus: Iurisperiti suo quodam more vocant Inventarium Dicitur autem Apophasis in hac significatione ab ἀποφαίνω, quod est, in rationes totelæ refero.

Apophlegmatismi, [ἀποφλεγματισμοί. Germanic. Artzneyen so böse feuchtigkeiten auß dem Heupt ziehen] Vocantur remedia, quæ in ore retenta, vel manducata aut linguæ subdita, noxios quosque humores ex capite detrahunt. Fit à verbo Græco ἀποφλεγματίζω, quod est capitis pituitam expurgo.

A'pŏphyădēs, ἀποφυάδες, Latinè Appendices vocari possunt, quæ scilicet rei alicui agnascuntur. [Polon. Wyrostlina, odwistienie] Vnde & Aristoteles ἀποφυάδας vocat intestinorum appendices quæ & ἐκφυάδες dicuntur.

A'pŏphŏrētă, pen. prod. n. t. plur. num. Munera quæ dari solent Saturnalibus, quem morem hodie quoque servant mense Decembri in natali Salvatoris, & initio anni. [mas'eeth. ἀποφόρητα Gal Estrenes. Ital. Mancia. Germanic Schenckinen zu dem guten iar. Belg Een nieuws iaer. Hisp. Cosas que se dan como presente. Pol. Nowe lato, podarek nanowy rock, kolenda. Vngar. Vi esztendö ajandéka. Ang. Giftes geven on certaine dayes, as new yeare gifts.] Munuscula quoque quæ à cœna convivis dabantur domum auferenda, etiam Apophoreta dicebantur: ita dicta à verbo Græco ἀποφέρω, quod auferre significat. Suetonius in Domit. Dabat sicut Saturnalibus viris apophoreta ita per Calendas Martias fœminis. Vide Turnebum & interpr. ver Martialis.

A'pŏphthĕgmă, atis, n. t. [mashal. ἀπόφθεγμα. Polon Odpowiedź, mądra krótka. Vngar. Ekes mondas. Ang. A briefe or short maner of speaking full of sentence.] Brevis & acuta sententia, sive argutum dictum, non cujuslibet, sed illustrũm tantùm virorũ. Vnde Plutarchi Apophthegmata. Cic. 1. Offic. Multaq; multorum facetè dicta, ut ea quæ à sene Catone collecta sunt, quæ vocant ἀποφθέγματα. [Gall. Apophthegme, breve parole sententieuse. Ital. Sentenza overo detto breve Germani. Ein kurtzer/aber ein weyser Spruch vnd Sententz Hispani. Dicho gracioso y sententioso.]

A'pŏplectĭci, ἀποπληκτικοί. Ger. Die der Schlag getroffen hat. Pol. Ktorzy ogim albo slakiem zarazoni.] Sunt quorum videlicet & corpus, & mens stupet ictu fulminis, aut morbo. Celsus libr. 3. cap. 26. vocat Attonitos.

A'pŏplexĭă, f. p. [ἀποπληξία. Gal. Apoplexie, quand on est entrepris de tous les membres Ital. Goccia. German. Der Schlag oder Tropff ab welchem eins Glieder erstarren Belgic Ds popelsie/ de hant Gods. Hispan. Apoplexia enfermedad. Polon. Zarazenie slakiem powietrzni. Vnga. Guttaütés. Angl. The palsey, a depriving of feeling or moving in the bodie.] sive Apoplexis, Est stupefactio nervorum totius corporis cum privatione sensus & motus. Ita dicta à verbo Græco ἀποπλήττω, quod est percutio, affio, attonitum reddo. Celsus libro 6. capite 29: Attonitos quoque rarò videmus, quorum & corpus & mens stupet. Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo: ἀποπληξίαν hunc Græci appellant. Idem capite proximè sequenti: At resolutio nervorum frequens ubique morbus est: sed interdum tota corpora, interdum partes infestat. Veteres autores illud Apoplexian, hoc Paralysin nominaverunt, nunc utrunque Paralysin appellari video.

Aporior, aris, [German. Zu zweiffel stehen/ nicht wissen wohin oder ein] verbum ex Græco ἀπορεῖν tractum, quo vetus interpres testamenti novi usus est 2. ad Cor. cap 4. Significat autem modò hæreo, & consilii inops & perplexus sum, modò ad summam angustiam redigor modò indigeo.

Aporia, æ ἀπορία, Indigentia, vel dubitatio, & consilii inopia.

A'pŏrŏn, ἄπορον, Controversiæ genus inexplicabile, cujus exemplum prænonitur à Gell lib. 9. cap. 15.

A'porrōgăs, [ἀπόῤῥωγας. Polon Gwiazda latająca.] Græci vocant defluxus quosdam aëtios, qui ad terram labentes, stellarum rapsus imitantur.

A'pŏsĭōpēsĭs. pen. prod. ἀποσιώπησις, à Cicer. dicitur Reticentia, à Celso Obtirentia, alii interruptionem appellant. Nam est quasi interceptum silentium. Figura indignantibus familiaris, in qua verbum extrinsecus subintelligitur. Virgil. 1. Aen. Quos ego! deest enim Puniam vel quid simile. Quint. lib. 9: Omne in quo aliquid deest, Aposiopesis poterit appellari.

A'pŏsīrmătă desquammationes.

A'pŏsyrmă, ἀπόσυρμα. Id omne quod detractum est & ἀποσυρόμενον.

A'pŏspăsmătă: id est, avulsiones. Apostematis quoque species est, sed cujus nomen, nunc non succurrit, ubi phlegmoni harena innascitur, ligna, carbones, amurca, fæces, setæ porcinæ, calculi, quisquiliæ, & id genus alia quædam, quæ malis medicamentis fieri, insana vulgi arbitratur credulitas Fit autem, ut inquit Galenus, inveteratis abscessibus ob varias humorum qualitates materiam in hujusmodi quisquilias, & istiusmodi formam convertentes.

A'pŏsphrăgĭsmă, [ἀποσφράγισμα. Pol. Wyricie na pieczęci. Vng. Ki metczöt pöt es formaja] sigilli celatura forma expressa, Plin. Trajano: Signata est anulo meo, cujus est Aposphragisma quadriga Sic Ectypa dicuntur.

A'pŏstăsĭŏn, repudii libellus [Germa. Ein Scheidbrieff.]

A'pŏstătă pen. cor. defector, & delertor sui ducis, sive religionis & instituti. [nophel, ποτὲ ἀποστάτης. Gall Apostat, rebelle. Ital. Spretato, rebelle. Germa. Ein Abtrünniger/ ein Abfälliger Hisp. Cosa rebelde, ò que rebela. Pol. Odstępca. Vngar. Hittöl szakat, hiti hagyot. Angl. An apostata, rebell, which revolteth.] Hujusmodi autem defectio. Apostasia, ἀποστασία appellatur.

A'pŏstăto, as, pen. corr. n. p. Desicio, desero, oppugno quod antea defendebam [nap ... chith ἀποστατεῖν. Gall. Rebeller, se revolter. Ital Ribellare. Germ. Abfallen/ abtrünnig werden/ sich widersetzen Hisp. Rebelar. Polon. Przeciwić, sie, y w am ... przedem wierzel. Vngar. Hitemet, el hagyom. Ang. To make defection, to revolte.] Cyprianus ad Cornelium: Eos qui velut apostataverunt, & ad seculum cui renunciaverunt, reversi gentiliter vivunt, vel ad hæreticos transfugæ facti, contra Ecclesiam perniciala arma suscipiunt.

A'pŏstēmă, atis, pen. prod. n. t. [mazór. Gal. Apostume. Ital. Posta, postema Germanic. Ein geschwär/ ein böse Beul. Belg. Oefsweer/ Apostemms. Hisp. Bexor. Polo Wrzod, napuchnienie, gruczol. Vngar. Daganag, daganat, mirigy. Ang An inpostume, an vnnatur all swelling of any matter in the bodie.] Est tumor præter naturam, quum pus est phlegmone resolutum in quendam quasi sinum colligitur: vel etiam nulla præcedente phlegmone, quum humor quidam acris statim ab initio in parte aliqua colligitur, spatiumque sibi moliens vel inter duas tunicas, vel sub certis membranis, nimia distensione eam excoriat Tria autem præcipua horum sunt genera, quorum singula propriam appellationem sunt sortita à rebus in ipsis contentis. Nam si quidam melli simile contineant, Melicerides, μελικηρίδες appellantur. Si pingue quippiam in morem sevi, Stearomata, στεατώματα. Quòd si pultis similitudinem referat, quod in iis continetur, Atheromata, ἀθερώματα dicuntur. Dicitur autem Apostema à verbo Græca ἀφίστημι, quod est abscedo: unde & Latini verbum ex verbo exprimentes Abscessum appellarunt. Cels. lib. 2. cap. 1: Abscessus corporis quæ Apostemata Græci nominant. Plin. lib. 20. cap 33 suppurationem interpretatur: Cato (inquit) ejus interior clavis pedum & suppurationibus medetur, quæ Græci vocant Apostemata.

A'pŏstŏlŭs, [ἀπόστολος German Ein Apostel/ ein Gesandter. Pol. Poseł, apostoł. Vngar. Apastal. Ang. A messinger, ambassadour.] Latinè missus, sive nuncius dicitur, ab ἀποστέλλω, mitto. Apostolorum autem quatuor sunt genera A' Deo missi, non per hominem, ut Moses: à Deo, sed per hominem, ut Iesus Naza: per hominem tantùm sicut nostris temporibus multi favore vulgi in sacerdotium subrogati sunt: ex se autem, sicut sunt ipsi pseudoapostoli & pseudoprophetæ. ¶ Apostoli etiam dicebantur literæ dimissoriæ: quæ ab eo, à quo appellatum erat, ad eum qui de appellatione cogniturus erat, testandæ appellationis causa dabantur, de quibus Alciat. de rerum & verborum signif. & Hotomanus in Lexico suo. ¶ Athenis quoque Apostoli, magistratus quidem erant, quorum officium erat rectè atque ordine rorare atque instruere classem.

A'pŏstrŏphē, ἀποστροφή dici potest conversio. Figura quum sermonem à judice vel auditore ad absentem aliquem convertimus. Te nunc alloquor Africane, cujus mortui nomen splendori ac decori est civitati. ἀποστρέφω enim Averto.

A'pŏstrŏphŭs, m. f. ἀπόστροφος, Collisionis nota, in fine alicujus dictionis, denotans vocalem præcedentis dictionis elisam propter hiatum: ut ἀφ' οὗ, pro ἀπὸ.

A'pŏte

Apŏtĕlesmă, n.t. ἀποτέλεσμα. Effectus horoscopi: hoc est, quicquid cœlum ex astrorum compositione & aspectu mutuo affectum, in natali hora cujusque efficit. ¶ Hinc Apotelesmatici, ἀποτελεσματικοὶ, post Homeri ætatem dicti sunt, qui nunc Mathematici & Chaldæi vocantur: quorum curiositas nihil reliquit, quod planetarum non subjiceret potestati: ut in primum librum Iliados annotavit Eustathius.

Ăpŏthēcă, f.p. [אוצר otsár מסכנה mischchenáh. ἀποθήκη. Gall. *Boutique, lieu où on serre quelque chose pour la garder.* Ital. *Canena, bottega.* German. Ein Weinkeller / ein jedes ort darinn man etwas behaltet. Belg. Een Wijnkelder. Hispan. *Bodega ò taberna è tienda.* Polon. *Komora, kramnica, piwnica, a bomeijcemie iak e do chowania rzecy.* Vngar. *Patika, kamara.* Angl. *A place where any thing is layde to be keept, as shope, storehouse.*] Quælibet cella dicitur, in qua aliquid reponitur, taberna, ubi vinum & conservatur & venditur, ut cella vinaria. Plinius: Tantum pecuniarum detinent vini apothecæ: nec alia res majus incrementum sentit. Idem Vina in apothecis Canis ortum stantur. Quum omnium domos, apothecas, navesque furacissimè scrutarere, Cicer. Idem in Antonium: Apothecæ totæ hominibus nequissimis condonabantur.

Ăpŏthĕōsis, [ἀποθέωσις. Gall. *Deification, consecration.* Ital. *Consecratione, deificatione.* Germ. Ein vergöttung / da man ein Menschen zu einem Gott setzt vnd auffwirfft. Hispan. *Consagration.* Pol. *Miedze bogi liczenie.* Vngar. *Istenné szentelni, szente közze szamlálni.* Angl. *Consecration, deification.*] Consecratio, seu deificatio, relatio in numerum deorum: quæ quibus ceremoniis apud Romanos fieri soleat, eleganter scribit Herodianus lib. 4.

Ăpŏtŏmiă, ἀποτομία, Major pars semitoni, quæ à Latinis discissio dici potest: à verbo Græco ἀποτέμνω, quod est abscindo.

Ăpŏxyŏmĕnŏs, ἀποξυόμενος, Signum æreum Lysippi, quod à M. Agrippa ante thermas suas dedicatum Tiberius Cæsar detraxit, & in cubiculum suum transtulit: quod tamen, populi clamoribus adactus, postea reposuit. Erat autem imago distringentis se: ita dicta à verbo Græco ἀποξύεσθαι, quod est distringi.

Ăpŏzĕmă, n.t. [ἀπόζεμα. Gall. *Apozeme, decoction.* Ital. *Acqua cotta con varij condimenti.* Germ. Ein Tranck / Wasser das man mit Specereyen vnd Kreuteren kochet vnd zurüstet. Hispan. *Cozimiento de muchas cosas.* Pol. *Trunek warzony y nagotowany, ziołmi ...* Vng. *Főt viz.* Angl. *Water sodden with diverse sortes of spices and herbes.*] Aqua cocta cum variis condimentis, decoctum ex herbis. A verbo Græco ἀποζέω quod est deferveso.

Āppărātŭs, & Āppărātĭo, Vide APPARO.

Āppārĕo, es, penult. cor. n. s. Videor, compareo, adsum, exto, existo, in conspectum venio. [נראה nirá φαίνομαι. Gall. *Apparoistre, estre veu.* Ital. *Apparire.* Germ. Erscheinen. Belg. Schynen / duncken / ghesien werden. Hispan. *Aparecer.* Pol. *Ukazuje się, stawam się.* Vngar. *Meg tetezöm, jelenöm.* Angl. *To appeare, to be in sight.*] Virg. 1. Georg. Apparet liquido sublimis in aëre Nisus. Cicero: Quum equites Antonii apparuissent. Virg. lib. 12. Hæc Iovis ad solium, sævique ad limina Regis Apparent. Ter. in Eunuch. Ille autem bonus vir nusquam apparet. Plin. in Epist. Intercepτúsne sit à suis, an cum suis, dubium: certè non ipse, non quisquam ex servis ejus apparuit.

Āppārĭtĭo f.t. Ostensio dicitur, & officium apparitoris qui magistratui præstò est [מערכה maarcáh: (vel) maréh. ὑπηρεσία. Gall. *Apparition, assistence.* Ital. *Apparitione.* German. Ein Erscheinung. Hisp. *Aparecimiento.* Pol. *Okazanie.* Vngar. *Jelenés.* Angl. *Appearing or standing before, the office of a sergeant.*] Cic. ad Thermum: Ego quum antè studiosè commendabam Marcilium, tùm multò nunc studiosius, quòd in longa apparitione singularem, & propè incredibilem patris Marcilii fidem, abstinentiam, modestiamque cognovi.

Āppārĭtōres, m.t. Satellites, stipatores, & ministri magistratuū. Dicti sunt quòd appareant, & præstò sint ad obsequium. [שוטרים schotér. ὑπηρέται, δορυφόροι, οἰκέται. Gall. *Appariteurs, comme sergeans, huissiers & bedeaux.* Ital. *Apparitori, birri.* German. Ein Rhatsknecht oder Statknecht: ein Diener der da warten vnd auffsehen soll / wo man jhm etwas befehle. Hisp. *Que estan en pie para servir, à otro.* Polon. *Miejski sługa albo tez pilnujący na urzędowa posługe ...* Vngar. *Porozlo ... szolgai.* Ang. *Sergeantes, officiers, porters.*] Hi & Statores dicuntur, quòd magistratib. circumstent parati ad obsequendum. ¶ Intelliguntur autem apparitorum nomine omnes qui magistratui apparere solent, ut scribæ, accensi, interpretes, lictoras, viatores, præcones. Cic. pro Cluent. Quid sibi autem illi scribæ, quid lictores, quid cæteri quos apparere huic quæstioni video?

Āppārĭtūră, Ministeriū apparendi, apparitio. [ὑπηρεσία Ger. Ein Wartdienst / Rhatsknechten Ampt. Angl. *Summoning or attending.*] Scribit Suet. lib. de Grammaticis Orbilium apparituram fecisse magistratibus: significans eum fuisse apparitorem ministrumq; magistratuum: quod à Græcis appellatur ὑπηρεσία.

Āppăro, as, pen. corr. act. p. Paro, comparo, præparo, cum magnificentia quadam & splendore adorno. [הכין hechin תקן ticchén. παρασκευάζω, ἐξαρτύω. Gall. *Appareiller, apprester, faire apprest.* Ital. *Apparare, apparecchiare.* German. Zubereiten / zurüsten. Belg. Costelijck toebereiten. Hispan. *Apparejar con mucho apparado.* Pol. *Przygotowuje, na...* Vngar. *Készitöm.* Angl. *To make readie, to prepare.*] Cic 3. Philip. Faciliùs apparabitis ea quæ necessitas postulat. Idem pro lege Manilia: Pompeius extrema hyeme bellum apparavit, ineunte vere suscepit, media æstate confecit. Idem ad Q. Fratrem: Ludos apparat magnificentissimos, sic inquam, ut nemo sumptuosiores.

Āppărātŭs, a, um, Participium, sive nomen ex participio, Instructus. Cic. 1. de Legib. 17. Atque ad illam causarum operam, ad quam ego nunquam nisi apparatus & meditatus accedo.

Āppărātŭs, Apparatio, præparatio, magnificētia. [מכונת mathchoneth. παρασκευή. Gall. *Appareil, apprest.* Ital. *Apparecchio.* Ger. Ein Zubereitung / ein Außrüstung. Hispan. *Aparejo.* Polon. *Przygotowanie, apparat, narządzenie.* Vngar. *Készület.* Angl. *Preparation, making readie.*] Cic. 3. Philip. Quid prandiorum apparatus proferam? Idem in Somn. Scipion. Pòst autem regio apparatu excepti. ¶ Apparatus belli apud Cic. 4. Acad. De hoc autem Valla lib. 5. Apparatus, inquit, videtur interdum significare & apparatum ipsum & præparationem: ut, Apparatus belli, quasi præparatio. Sed ut dicimus, naves non modò instructas, sed etiam ornatas, quòd quò res instructiores ad bellum, eò pulchriores sunt: ita Apparatum belli vocamus, ubi instrumenta bellica etiam adornata sunt.

Āppărātĭo, f.t. idem quod apparatus. παρασκευασμα. Cicer. 2. Offic. Est enim multus in laudanda magnificentia, & apparatione popularium munerum. Idem 1 de Invent. Propterea quòd ex his suspicio quædam apparationis, atque artificiosæ diligentiæ nascitur.

Āppărātē, adverbiū, Cum apparatu. [παρασκευασμένως, ἀδρῶς. Gall. *Avec grand appareil.* Ital. *Con gran apparecchio.* Germ. Mit grosser Rüstung / prächtig. Hispan. *Con mucho aparejo.* Pol. *Z wielkim narządzeniem, obficie.* Vng. *Készülettel, keppen.* Ang. *With great preparation.*] Cic. Attico: Itaque & edit, & bibit, ἀδεῶς, & jucundè, opiparè, sanè & apparatè. Liv. 1. bell. Macedon. Ludi magnificè, apparateq; facti.

Āppĕllo, as, act. p. Nomino. [קרא kará ὀνομάζω, προσαγορεύω. Gall. *Nommer, appeller.* Ital. *Nominare appellare.* Ger. Nennen / mit namen ansprechen. Belg. Ick naeme hem. Hispan. *Llamar è appellidar con vozes.* Pol. *Nazywam, mianuje.* Vng. *Nevezöm, szollitom.* Angl. *To call, to name.*] Cicer. 3 Offic. Publ. Scipione qui primus Africanus appellatus sit. ¶ Item appellare, est comiter seu familiariter compellare, alloqui, vocare. προσαγορεύειν, προσλαλεῖν, Cicer. pro Cluentio: Appellat hilari vultu hominem Balbus, ut blandissimè potest. ¶ Hinc etiam appellare, teste Vlpiano de injuriis, est blanda oratione alicujus pudicitiam attentare, πειρᾶν λόγοις, προσφέρειν λόγους περὶ συνουσίας. ¶ Pro accusare. Liv. Blaccius Dasium de proditione appellabat. ¶ Item auxilii, vel testimonii gratia quempiam implorare. Cic pro Roscio: Te nunc Publ. Scipio appello. ¶ Appellare debitorem, est rem nobis debitam à debitore exigere. Quintil. Appellabatur à creditoribus ut solveret debitum. ¶ Interdum etiam est post sententiam, tanquam iniquam, ad superiorem judicem provocare. [ἐκκαλεῖσθαι τὴν δίκην, ἐφιέναι, ἐπικαλεῖσθαι. Gall. *Se porter pour appelant, appeler devant vn autre juge.* Ital. *Appellare da vn giudice ad vn altro.* Germ. Appellieren / eines andern Richters nach gefallenem Sententz vnd Vrtheil begeren. Hispan. *Apelar de vn juez para otro.* Polon. *Appellowac do inszego sędziego.* Vngar. *Apellalok.* Angl. *To appeal, to bring any cause before another judge.*] Vlpian. Qui appellat, majorem judicem debet appellare. Dicimusque Appello principem, & ad principem. ¶ Appellare ex adverso, Est nomina per antistrophen imponere, ὀνομάζειν κατ' ἀντίφρασιν. Vt qui herbam illam omni duritia carentem ὀλόστεον vocavit, quasi totam osseam.

Āppĕllātŏr, oris. verbale, m.t. Qui appellavit: hoc est, qui ab aliquo judice ad alium provocavit. Cicer. 6. Verr. Quo quidem die nihil ægrius factum est multo labore meo, quàm ut manus ab illo appellatore abstineretur.

Āppĕllātōrĭŭs, [ἐκκλητικός. Vng. *Appellato.*] ut libelli appellatorii. D. libr. 49. Tit. 1. l. 1. & 5. ut Tit. 5. l. 5. Intra appellatoria tempora.

Āppĕllĭto, as, are. frequentativum. Vnde Festus, Appellitavisse, pro appellavisse. Macrob. Satur. libr. 1. c. 7.

Āppĕllātĭo, f.t. Compellatio, allocutio. [προσαγόρευμα, προσφώνησις. Germ. Ansprechung / nennung.] Interdum idem quod nominatio. Cic. pro Domo sua: Regum appellationes vænales erant. ¶ Apud Iurisconsultos Appellatio est provocatio, quum ob sententiam iniquam, majoris judicis auxilium imploramus. V. de suprà in verbo APPELLO. ¶ Appellatio literarum pro ipsa prolatione. Quintil. lib. 11. cap. 3. Ideoque laudatur in Catulo suavis appellatio literarum.

Āppĕllātīvŭs, προσηγορικός, Adjectivum est fictum à Grammaticis, ut quum dicunt Appellativum nomen. Priscianus libr. 2. Appellativum nomen naturaliter commune est & multorum quos eadem substantia sive qualitas vel quantitas generalis aut specialis jungit. Generalis, ut Animal: Specialis, ut Homo.

Āppĕllo, lis, appuli, appulsum, Applico, admoveo. [נגש nighghásch קרב karáb בא ba. προσάγω, προσορμίζω. Gall. *Aborder, arriver, mener à bord.* Ital. *Arrivare giungere, accostarsi.* German. Zufügen / mit macht hetzutreiben / ankommen / lenden. Belg. Landen / toevaeren. Hispan. *Empuxar hazia otra co a venir.* Polon. *Przybywam do brzegu, laduie.* Vngar. *El inrokgel erkezöm.* Ang. *To arrive, to come nigh, to bringe to the or coast shoare.*] Cic. 2 Verr. Quum Persæ mille numero navium classe Delum appulissent. Idem Attico: Quum ad villam nostram navis appellaretur. Virgil. 3. Aeneid. Hinc me digressum vestris deus appulit oris. ¶ Legitur etiā ap-

pellere absolutè & sine casu, pro accedere. Cic. 2. de Divin. Visus est insomnis pastor ad me appellere. Hinc Appulsus, us, Pro accessu pecoris ad aquam. ποτισμός, προσελασις. Iureconsultus: Totum corrumpat pecoris ad aquam appulsum. ¶ Appellere animum, significat animum ad aliquid agendum intendere, προσέχειν, ὁρμᾶν. Terent. in Prolog. Andr. Poëta quum primùm animum ad scribendum appulit. ¶ Interdum idem quod adduco, compello, cogo. Plaut. in Asin. Argenti viginti minæ me ad mortem appulerunt: id est, adduxerunt.

Appulsus, us, m. q. Verbale, Ipse appellendi actus: hoc est, accessus qui fit navigio. Liv. 7. bell. Pun. Appulsus Solis per metaph. pro Solis accessu. Item, apud Iurisconf. Ius appellendi. Vlpianus. D. lib. 8. Tit. 3. l. 5. Neratius ex Plautio ait, nec haustum pecoris, nec appulsum, nec cretis eximendæ calcisque locandæ jus, posse in alieno esse, nisi fundum vicinum habeat.

Appendeo, es, n. s. Iuxta aliquid pendeo, προσκρέμαμαι.

Appendo, is, di, sum, Suspendo, quasi ad aliquid pendo: [תלה talah. προσαρτάω. Gall. *Prendre à quelque chose.* Ital. *Sospendere, attacare.* Germ. Anhencken / umb etwas anders hencken. Belg. Aenhangen. Hispan. *Colgar una cosa à otra.* Polon. *Zawieszam.* Vng. *Fel fuggesztem.* Angl. *To hang to any thing or nigh.*] ut, Appendi uvam ad tigna. Plin. Atque uvas jam maturas ad solem appendere. ¶ Interdum ponitur Appendere, pro Ponderare, vel pondere alicui tradere. [שקל schakál. σταθμίζειν. Gall. *Peser, bailler à poids.* Ital. *Pesare.* Hispan. *Pesar.* Vng. *Meg merem.* Angl. *To weighe, to give by weight, to pay.*] Cic. in Ant. Vt jam appendatur pecunia, non numeretur. Cic. pro Sext. Rosc. Omnia sua tibi concessit, adnumeravit, appendit.

Appensus, participium, Suspensus [προσκρεμασθείς. Germ. Angehenckt.] Cic. 5. Tusc. In hoc medio apparatu fulgentem gladium elacunari seta equina appensum demitti jussit. ¶ Appensum aurum. Liv. 5. ab urbe: id est, ponderatum.

Appendix, f. t. Dicitur quod alii adjunctum est & adpensum, additamentum, corollarium. [ἀποφυάς, προσθήκη. Gal. *Dependence, accessoire.* Ital. *Pendice, giunta.* Germ. Ein Anhang / ein kurtzer Begriff. Belg. Een Aenhang. Hisp. *Lo que se liga à otra cosa.* Polon. *Przidatek, przicziniek.* Vngar. *Szerzes.* Angl. *That dependeth on another.*] Cic. in Hort. Vidit, quod videndum fuit, appendicem animi esse corpus. ¶ Est & Appendix genus spinæ, ita dictum quòd bacceas puniceas habeat de se pendentes, quæ & ipsæ Appendices nominantur. De hac Plin. lib. 24. c. 13.

Appendicula, f. p. μικρὰ προσθήκη. Cic. pro Rabir. Est enim hæc causa, quò ea pecunia pervenerit, quasi quædam appendicula causæ judicatæ, atque damnatæ.

Appeto, is, pen. corr. Avide cupio: [תאוה tavah. חמד chamádh. ὀρέγομαι, ὀρῶ, ἐφίεμαι, ἐρῶ.] Gall. *Convoiter, desirer ardemment.* Ital. *Appetire, desiderare.* Germ. Begeren. Belg. Seer begheeren. Hispan. *Dessear.* Polon. *Pozadam.* Vngar. *Igen Kewanom.* Ang. *To desire much, to coveti greatlie.*] & tàm in bonum, quàm in malum, ficut Expeto capitur, nisi quòd in expeto major vis est propter Ex, quæ maximam in se vim continet. Curtius. Hærebat inter cupiditatem pudoremque, & quò modestiùs quod expectabat appeteret, eò pervicacius oblaturos esse credebat. Falluntur itaque qui differentiam hanc assignant inter Appetere & Expetere: hoc cum ratione esse, illud qualitercunque: & Expeti bona, planeq; honesta. Appeti verò inhonesta & mala, quo Appetitus, pro immoderata cupiditate. quod constat falsum esse. Nam Appeto ad bona atq; honesta autores usi sunt, & Expeto ad Inhonesta atque mala. Cic. Cas. Tu puer me appetisti, ego autem semper ornamento te mihi fore duxi. Idem lib. 4. Tusc. Quoniam ut bona naturâ appetimus, sic & à malis naturâ declinamus. Quòd autem Expeto etiam ad voluptates, & quandoq; ad maximum malum pertineat, Cic. ostendit lib. 1. Offic. Expetuntur divitiæ cùm ad usus vitæ necessarios, tùm ad perfruendas voluptates. Ad maximum malum. Cic. in Pisonem: A me quidem etiã pœnas expetistis, quibus conjuratorum manes mortuorum expiaretis: id est, requisistis, sive flagitastis. ¶ Construitur frequenter cum ablativo intercedente præpositione, sicut apud Quint. li. 9. Ex cognitione rerũ exemplorumq;, quibus in primis instructus debet esse Orator, ne omnia testimonia expetat à litigatore. ¶ Aliquando tamen pro requiro, sive desidero, solo accusativo contentum est. Plaut. in Casinar. Prologo: Nos postquam populi rumore intelleximus studiosè appetere vos Plautinas fabulas. ¶ Interdum appetere significat instare, appropinquare, ἐγγίζω, ἐπείγομαι: unde, Appetit dies, dicimus, appetit nox, vespera, &c. ¶ Interdum pro Aggredi βιάζω: unde dicimus appetere vitam alicujus, pro eo quod est, Mortẽ alicui moliri. Cic. pro Sex. Rosc. Filii vita infesta, ferro atq; insidiis appetita. ¶ Item Appetere oculos, pro invadere. Liv. lib. 7. Levans se alis, os, oculosq; hostis rostro & unguibus appetit. Hieronymus ad Vital. pro Amare posuit, quum, inquit, Impendio precor, ut in amore quo nos appetere cœpisti, ad finem usq; perdures. ¶ Hinc appetitor, ἐπιθυμητής, Appetitus, & Appetentia, Appetitio, pro desiderio, ὄρεξις. Plin. l. 16. A stomacho fastidiũ auferunt, cibiq; appetentiam faciunt lactucæ.

Appetens, Nomen ex participio. Avidus, cupidus. [חומד chomédh מתאוה mithavvéh. ὀρεγόμενος, ἐπιθυμητικός. Gall. *Appetant, convoiteux.* Ital. *Desideroso.* Germ. Begierig. Hisp. *Dessoso.* Polon. *Chciwy, pozadliwy.* Vngar. *Kewanos.* Angl. *Covetous, greedie.*] Sal. in Catil. Alieni appetens, sui profusus. Cic. de Amic. Nihil est appetentius similium sui.

Appetitor, ris, m. t. [Vng. *Kewáno.*] Lamprid. in Alexand. Severo: Boni linteaminis appetitor fuit, & quidem puri.

Appetitio, tionis, f. t. Motus est & impetus animi, quod ad aliquid agendum impellimur. [תאוה taavah חמדה chemdáh תשוקה teschukáh. ὁρμή. Gall. *Appetit, desir d'avoir quelque chose.* Ital. *Appetitio, desiderio.* Germ. Ein kräfftiges begerung / wunsch. Hisp. *Desseo.* Polon. *Pozadliwosc, chciwosc.* Vngar. *Szomio y indulat.* Angl. *Appetit, desire to aue any thing.*] Cic. 2. de Finib. Appetitio animi, quæ Græcè ὁρμή dicitur. ¶ Accipitur & pro Appetentia cibi, quam Græci ὄρεξιν vocant. Gell. lib. 16 ca. 3. Quòd quum antehac semper edundi fuerit appetens, nunc post imperatam inediam tridui, omnis ejus appetitio pristina elanguerit. ¶ Item pro conatu aliquid apprehendendi. Citer 1. de Divin. Nam quum dormienti ei Sol ad pedes visus esset, ter eum scribit frustra appetivisse manibus, quum se convolvens Sol elaberetur, & abiret: eique magos dixisse, ex triplici appetitione Solis, triginta annos Cyrum regnaturum portendi.

Appetentia, f. p. Appetitio, seu cupiditas, motúsve animi, quo ad aliquid agendum impellimur. [תאוה taavah תשוקה teschukáh. ὁρμή. Gall. *Appetit desir.* Ital. *Appetito.* Germ. Begierd / begerung. Hisp. *Desseo.* Pol. *Chcienie zadanie.* Vngar. *Szomiuság indulat.* Angl. *Appetit, desire of any thing.*] Cic. 4. Tusc. Vt ægritudo quasi morbum aliquem doloris efficiat, motus recessum quendam animi & fugam, læti tia profusam hilaritatem, libido effrœnatam appetentiam. ¶ Appetentia cibi, ὄρεξις. Plin. Cibi appetentiam lactucæ. ¶ Appetentia gloriæ: id est, appetitio, in Epit. Sex. Aurel. Victoris in Antonio Pio: Appetentia gloriæ carens & ostentatione.

Appetibilis. [ἐπιθυμητός. Vng. *Kewánando*: (vel) *kewánhatando.*] Apuleius lib. 1. de Philosoph. Solitudinem & laborem si naturales essent, & ab ipsa virtute descenderent & essent pro aliqua præclara administratione susceptæ appetibiles dicebant esse. Vide Macrob. Satur. lib. 1. ca. 1. Appetibiles venustate.

Appetitus, m. q. Concupiscentia, impetus animi, quo ad tem aliquam impellimur: cujus sedem Philosophi constituerunt in jecore. ὁρμή. Cic. 3. Offic. Duplex est animorum vis atq; natura. Vna pars in appetitu posita est, quæ est ὁρμή Græcè, quæ hominem huc atque illuc rapit. Altera in ratione, quæ docet & explanat quid faciendum, fugiendúmve.

Appetones, inquit Nonius, qui appetunt. Laberius in Virgine: Alienum appetonibus vitæ perditæ, diverticula sequi.

Appianum, ni, Coloris viridis genus, apud Plin. lib. 35. c. 6.

Appingo, egi, actum, compositum est à Pango: Addo, vel adjungo. [יסף hosiph. προστίθημι. Gall. *Adiouster.* Ital. *Aggiungere.* German. Zu jhm thun / zu jhm setzen. Hisp. *Anadir à otra cosa.* Polon. *Przidawam, przipisuie.* Vngar. *Fel teszem, meg irom.* Ang. *To ioyne to, to bind any thing with ano her.*] Cic. ad Attic. lib. 2. Epistolam superiorem restitue nobis, & appinge aliquid novi. ¶ Alterum est Appingo, xi, ctum, compositum à Pingo, quod significat juxta pingo. [Angl. *To peint or write more to.*] Horat. in art. Poetic. Delphinum sylvis appingit, fluctibus aprum.

Appiosus, moribus in pecudibus vocatur, quum noxius sanguis membranam cerebri, & ex una parte perfoderit, & eandem colore nimio cœperit prægravare, ejus & mens & usus hebetatur.

Applaudo, n. t. Allido, pedibus terram concutio, ἐπικροτέω, ἐπικροτεῖν. Apuleius lib. 9. Intusis in eam posteriorum pedum calcibus, protinus applaudo terræ. ¶ Aliquando Applaudere, est manum vel pedum plausu favorem ostendere. [ספק saphak מחא machah. Gall. *Frapper les mains l'une contre l'autre en signe de faveur.* Ital. *Applaudere.* Germ. Frolocken / die Händ vor frewden zusammen schlahen. Belg. Ter eer die Händ tesamen van blijschappen. Hispan. *Dar favor.* Polon. *Klaskam rekami, raduis sie.* Vngar. *Tapsolok.* Ang. *To stryk the earth with the feet, to clappe handes in token of favour.*] Plaut. Pseud. si vultis applaudere, Atque approbare hunc gregem & fabulam, in crastinum vos vocabo. Cicero pro Sext. Quid ego nunc dicam, quibus viris aut cui generi civium maximè applaudatur?

Applausor, oris, verbale, m. t. Qui applaudit. [ספק sophéc. ἐπικροτητής. Gall. *Frappant ses mains en signe de faveur.* Ital. *Chi applaude co'l batter delle mani.* German. Frolocker / der auß frewden die Händ zusammen schlegt. Hispan. *El que da favor.* Polon. *Radosnik ktori weselim rekami klaska.* Vngaricè, *Tapsolo.* Angl. *He that clappeth his handes in token of favour.*] Plinius in Panegyr. Idem ergo populus ille aliquando scenici Imperatoris spectator & applausor, nunc in Pantominis quoque adversatur.

Applausus, a, um, particip. ἐπικροτηθείς. Ovid. 4. Metam. Ille cantu velox applauso corpore palmas Desilit in latices.

Applausus, us, m. q. Nomen. [ספק siphek, κρότος, ἐπικρότησις. Gall. *Applaudissement.* Ital. *Applauso, il battere delle mani.* Germ. Frolockung / die Händ zusammen schlagen. Hispan. *Obra de dar favor à otro.* Pol. *Klaskanie.* Vng. *Tapsolás.* Angl. *Clapping of the handes.*] Cicero 2. de Divin. Ennius qui magno applausu loquitur, assentante populo, &c.

Applico, as, act. p. penult. corr. avi, atum, & applicui, applicitum, Appello. [קרב hikrib קבר chibbér חבר hidbik דבק dabak. προσάπτω, προσαγω, προσεγγίζω, συνάπτω, Adjungo, annecto, ἐπέχω, προσαρμόζω, προστίθημι, προσκολλάω, & construitur cum dativo, vel accusativo mediante Ab. [Gall. *Faire arriver, accommoder, appliquer.*

que Ital. *Applicare, accostare, aggiungere.* Germ. Zu ihm fügen/hefte zu tigen. Belg. Aentnoopen/by eft am voeghen. Hisp. *Arrimar una cosa à otra.* Polon. *Przytownie im, przykladam.* Vng. *Melle ragaztam, ho zá illesztem.* Ang. *To applye, to make any thing meete with another.*] Virgil.1. Aeneid.-quæ vis immanibus applicat oris. Cic. Appio Pul. Omnes vires civitatis se ad Pompeii ductum applicaverunt: id est, adjunxerunt. Lib.2. ad Her. Quo in itinere se tam familiariter applicaverit: id est, se sotiaverit. Terent. in Andr. Tum ille egens fortè applicat primùm ad Chrysidis patrem se: id est, confert vel recipit. ¶ Applicare, item ad aliquem usum quippiam accommodare. Colum. lib.11.c.2. Sarmenta quoque, atq; arbustorum ramos è segetibus, aut rubos nunc egerere, & ad sepem applicare oportet. Cicer.2. de Finibus: Ut ad honestatem applicetur: Id est, accommodetur. De voluptate loquitur. ¶ Applicare annum. Martial. lib.6. Bissenis modò mensibus peractis Vix unum puer applicabat annum: Id est, vix ad unum annum accedebat.

A͞pplĭcātĭo, verbale, f.t. Adjunctio animi. [פרק dibek, ἐφαρμογή, ἀρμοσμός. Gall. *Application.* Ital. *Applicatione.* Germ. Zufügung. Hispan. *Arrimamiento de una cosa.* Polon. *Przyp dowanie sye przyiacielskie.* Vng. *Melle adas ragaztas.* Ang. *Application, making any thing to one with another.*] Cicer.1. de Orat. Cui Romæ exulare jus esset si se ad aliquem quasi patronum applicuisset, intestatoque esset mortuus, nónne in ea causa jus applicationis obscurum sanè & ignotum, patefactum in judicio, atque illustratum est patrono? Idem in Lælio: Quapropter à natura videtur mihi potiùs, quàm ab indigentia orta amicitia: applicatione magis animi cum quodam sensu amandi, quàm cogitatione, quantum illa res utilitatis esset habitura.

A͞pplĭcātŭs, & Applicitus Participium. προσκολληθεὶς, ἐφαρμοσθεὶς. Cæsar 3. Bell. civ. Applicatisque nostris ad terram navibus. Plin. in Epistol. Applicitum est in cubiculo hypocaustum perexiguum.

A͞pplōdo, is, penult. prod. Applaudo. ἐπικροτῶ. Veteres enim Plodo dicebant, quod nos Plaudo. ¶ Applodere fulgetris, apud Plin. est favere testarique honorem illo motu.

A͞pplōro, as, are, n.p. Apud aliquem ploro, vel unà cum aliquo ploro. [προσδακρύω. Gall. *Plorer aupres.* Ital. *Piangere appresso al cuno.* Germ. Bey einem weynen. Hisp. *Llorar cerca.* Pol. *Pomagam placzu.* Vng. *Egymas froth.* Ang. *To [illegible] nigh an other.*] Horat. lib. 3. Carm. Contraque lucrum nil valere candidum pauperis ingenium querebar applorans tibi.

A͞pplūda, penult. prod. f.p. [Angl. *Branne*] Antiquis idem significabat quod furfur, ut dicet Gell. lib.11. ca.7. πίτυρον. Plin. libr.18 cap.10 docet appludam vocari purgamenta milii, & panici, & zizaniæ, quum in frumento palea dicatur. Dicta Appluda ab applodendo, quòd propter tenuitatem, quia minutissima est, spiritu dejiciatur. Nævius: Ne hercle appluda est hodie, quàm tu levior.

A͞pplŭĕre, [προσυετίζειν. Gall. *Plouvoir aupres.* Ital. *Piovere vicino.* Germ. Nah bey einem ding regnen / zu ihm regnen. Hisp. *Llover cerca.* Pol. *Po nym pada.* Vngar. *Melle (vagy) esik ey...* Ang. *To raine nigh.*] Ex ad & pluere: idem quod pluere vel juxta pluere. Plin. lib.9 c.16. Quippe & arundines quamvis palude prognatæ non tamen sine imbre adolescunt, & aliàs ubicunque pisces in eadem aqua assidui, nisi appluat, exanimantur.

A͞pplumbo, as, n.p. Plumbo, metallo quæ disjuncta erant conjungo. [בדיל hibdil. προσμολυβδόω. Gall. *Plomber.* Ital. *Impiombare.* Germ. Verbleyen/mit bley verlöthen. Hispan. *Soldar con plombo.* Polon. *Olowem spaiam, olowiam, oczagam olowem.* Vngar. *Onnal öszve foglalom.* Angl. *To conioyne or soulde with lead.*] Vlpian. in l.2. de sepulcr. violat: Idem quærit, si statua neque applumbata fuerit, neque affixa, an pars monumenti affixa sit, &c.

A͞pplŭmbātūrā, idem quod plumbatura. [μολύβδωσις. Angl. *Conioyning or solding with leade.*] Conglutinatio quæ fit plumbo. Paul. de rei vindicat. Inter applumbaturam & ferruminationem distinguit ita, quòd hæc per eandem materiam facit confusionem, illa non idem efficit, sed conjungit & connectit tantùm.

A͞ppōno, apponis, penulti. prod. apposui, appositum, penulti. correpta, Appingo, ad aliquid pono, admoveo. [הושיב hosiph הקריב hikrib תלוה hebhin. προστίθημι, παρατίθημι, ἐπιτίθημι, παρακεῖσθαι. Gall. *Mettre auprès, apposer.* Ital. *Mettere appresso.* German. Hinzu thun / hinzu setzen. Hisp. *Annadir una cosa à otra.* Pol. *Przykladam, przysadzam.* Vng. *Melle teszem.* Ang. *To put or laye one thing nigh another.*] Cicer.1 Phil. Aristarchus qui notam apponebat ad malum versum. Idem 1. Verr. Reticulumq; ad nares sibi apponebat plenum rosæ. Ovid.1. Amor. Eleg.5. Apposui medio membra levanda toro. ¶ Apponere accusatorem alicui: Id est, ex composito adhibere. [Gall. *Attirer.*] Cic. 7. Verr.

A͞ppŏsĭtŭs, a, um Quod est juxta vel ad aliquid positum. [סמוך musáp מקומח metuche ân. παρακείμενος. Gall. *Mis auprès, apposé, adjousté.* Ital. *Posto appresso, atto, accommodato.* German. Hinzugethan / hinzugesetzt. Hispan *Anadido à otra cosa, idoneo y aparejado.* Polon. *Przylozony.* Vngar. *Mellé tétetet.* Ang. *Which is layed or put nigh an other, apte, meete.*] Cicer. de Invent. Gladium propè appositum e vagina eduxit, & illum alterum occidit. ¶ Aliquando sumitur pro conveniens, aptus, accommodatus. ἐπιτήδειος. Idem ibidem: Eam ipsam scripturam, in qua inerit illud ambiguum, de quo quæritur, totam omnibus partibus pertentare, si quid ad id appositum sit, quod nos interpretemur: aut ei quod adversarius intelligat, adversetur. Hinc comparativus Appositior. Cicer. in Verr. Operarius appositior ad deferenda quàm ad auferenda signa. ¶ Appositum absolutè pro reposito. Seneca de Benefic.4. Si quis intelligit adeò per hoc nihil se consecuturum, ut multa etiam ex apposito & acquisito perdenda sint, non libens in detrimenta descendent. ¶ At Appositus, us, nomen est verbale. Plin. lib.24. cap.5. Abortus non exeuntes trahit appositu, vel suffitu. Id est, si apponatur, admoveatur, adhibeatur. Quod alibi dicit, admotu.

A͞ppŏsĭtē, Convenienter, aptè, accommodatè. [ἐπιτηδείως. Gall. *Bien & proprement, convenablement.* Ital. *Acconciamente, propiamente.* Germ. Kömmlich/ füglich/fein vnd wol. Hisp. *Convenientemente.* Polon. *Sposobnie, ladnie, zgodnie.* Vng. *Illendö képpen.* Angl. *Properlye, aptlie, comelie.*] Cicero Attic. lib.8. Cætera appositè tibi mandabo. Idem de Invent. Officium ejus facultatis videtur dicere appositè ad persuasionem.

A͞ppŏsĭtĭo, onis, fœ.t. Figura constructionis apud recentiores Gramm. quam veteres epexegesin (id est, expositionem sive interpretationem) vocabant: ut, Vrbs Roma: quasi dicas, Vrbs quæ est Roma.

A͞ppōrrĭgo, apporrigis, penulti. correp. exi, apporrectum. Iuxtà porrigo. [שבטה schatác נטה natáh προσορέγω. Gall. *Estendre auprès.* Ital. *Porgere appresso.* Germ. Hinzustrecken/ hinzu bieten Hisp. *Estender cerca.* Pol. *Przyciagam.* Vng. *Melle nyuytom.* Angl. *To reach one nigh another.*] Ovid.2. Metamorph. Infantemq; vident apporrectumque draconem.

A͞ppōrto, affero: cui contrarium asporto. [נשא nasá הביא hebhi. προσφέρω. Gall. *Apporter aupres.* Ital. *Portare, condurre.* German. Hinzu tragen/herzu bringen. Hispan. *Traer algo.* Polon. *Przynaszam.* Vngar. *El hozom.* Angl. *To bring or beare to another.*] Sæpiùs tamen proadvehere accipitur. Plaut. Stich. Magnasque apportavisse divitias domum. Cicer.3. Verr. Lapis aliquis cædendus & apportandus fuit machina sua. ¶ Apportare, Nuntiare. Terent. And. Quidnam apportas? hoc est, quidnam nuntias? quid affers novi?

A͞ppōsco, is, apoposci, ex ad & posco, Insuper posco. [προσαπαιτέω. Gall. *Demander d'avantage, ou par dessus.* Ital. *Domandare oltre quello che ci viene.* Germ. Darzu fordern/ noch mehr darzu begeren. Hisp. *Demanda sobre lo demandado.* Polon. *Przitem zadam.* Vng. *Mellé ké vánom.* Angl. *To require or aske moreover.*] Terent. Heaut. Porrò hæc talenta dotis apposcent duo.

A͞ppōtŭs, valde potus, qui multùm potavit. [שכור schechól. οἰνωθείς. Gall. *Qui a bien beu, yvre.* Ital. *Chi ha ben beuuto.* Ger. Der wol truncken ist/wol besoffen/voll genug. Hispan. *El que a beuido demasiadamente.* Polon. *Opily, podchmielony.* Vngar. *Az ki iol iut.* Angl. *Which hath dronken much, dronken.*] Plaut. in Curc. Postquam cœnati, atq; appoti, talos poscit in manu. Idem in Amph. Credo equidem dormire Solem atque appotum probè.

A͞pprĕhēndo, act.t. & in carmine Apprendo: Attrecto, capio, vel ad me traho, arripio. [החזיק hechezik אחז achaz. λαμβάνω. Gall. *Prendre avec la main, empoigner.* Ital. *Apprendere.* German. Ergreiff n/ erwütschen. Hispan. *Tomar ò prendere.* Polon. *Poimam.* Vngar. *Meg kapom, ragadom.* Angl. *To attache and plucke to me, to senze.*] Cicer.2. de Nat. Deor. Vites claviculis adminicula, quasi manibus apprehendunt. Virgil.2. Aeneid. Quo res summa loco Panthu? quam prendimus arcem? ¶ Interdum ponitur pro discere & percipere. Cic. de Orat. Ex Socratis disputationibus variis, alius aliud apprehendit. Idem ad Attic. Necesse est illum apprehendere historias. ¶ Interdum pro comprehendere. Callistratus D. libro 23. Tit.2. leg.64. puto hæredem quoque tutoris extraneum sententia apprehendi: id est, comprehendi sententia.

A͞pprĕhēnsĭo. [Vng. *Meg fogás.* Ang. *Seizing of a thing.*] Assimulatur traditio. l. pœnale de usuc.

A͞pprĭmē, penult prod. adverb. In primis, egregiè, valde. [מאד מאד meódh meódh λίαν σφόδρα. Gall. *Grandement, excellentement.* Ital. *Sopra tutto, in prima, grandemente, molto.* German. Heftig/ vbertaus / fürnemlich. Hispan. *Primero y principalmente, y señaladamente.* Polon. *Nad wszystko zwlacz y osobliwie.* Vngar. *Igen iol.* Ang. *Very much, very well.*] Terent. in Andr. Nam id arbitror apprimè in vita esse utile. ¶ Fit ab antiquo nomine Apprimus, quo veteres usi sunt pro longè primo, ut docet Gell. lib.7. c.7. citans illud ex Livii Odyss. Ibi denique vir summus apprimus, Patroclus.

A͞pprĭmo, is, ere, ex Ad, & Premo: Ad aliquid premo, premendo adigo. [הצר hetsár דחק hdhik. προσθλίβω, προσπιέζω. Gall. *Presser ou serrer.* Ital. *Premere.* German. Antrucken / hinzu trucken. Hispan. *Apretar.* Pol. *Przyduszam.* Vngar. *Meg szoritom.* Ang. *To presse or thrust one thing to another.*] Plin. lib.24. cap.9. Sedare ventris dolores asseveravit impositam, ita ut tunica cinctuque corpori apprimeretur.

A͞pprŏbŭs, penult. correp. Valde probus. [טוב tob חסיד chasidh. πάνυ ἀγαθός. Gall. *Bon & honeste.* Ital. *Molto buono.* German. Gar fromm. Hispan. *Mucho bueno.* Polon. *Bardzo cnotliwy.* Vngar. *Igen iamber.* Ang. *Very good and honeste.*] Gellius: Et in versu est Cæcilii poëtæ comici, Hierocles hospes est mihi adolescens approbus.

A͞pprŏbo, as, are, act. p. Probo, comprobo, laudo, auctoritatem & fidem alicui tribuo. [שבח schibach ללהלל hilél קים kijam, δοκιμάζω. Gall. *Approuver, trouver bon.* Ital. *Laudar grandemente,*

mente, approbare. German. Hefftig loben / für gut geben / bewären. Hisp. *Apro var alguna cosa por buena.* Polon. *Pochwalem, pozwalam.* Ang. *To approve, to alowe, to commend.*] Cicer 4. Acad. Nec tamen ego is sum, qui nihil unquam falsi approbem. Idem App. Quicquid feceris, approbabo. ¶ Approbare, itē efficere ut quid probum rectumque judicetur. Cicer. in Verr. Non vereor ne hoc meum officium P. Servilio judici non approbem. ¶ Approbare opus, sive probare, est (ut vulgus loquitur) rectè & probè consummatum præbere. Id autem redemptoris est, non locatoris. Vitruvius: Redemptor ad tempus opus manu factum subtiliter regi approbavit. ¶ Approbare, est etiam dicta nostra rationibus, aut alio modo confirmare: ut fieri solet in argumentatione, quod & Probare dicitur. Cicero primo de Invent. Hoc quia perspicuè verum est, nihil attinet approbari.

Ăpprŏbātĭo, verbale, f.t. [ἀποδοχή. Polon. *Pochwalenie.* Ang. *A prooving, alowing.*] Cic. 2. Tuscul. Effectus eloquentiæ, est audientium approbatio. ¶ Approbatio apud oratores, Est pars argumentationis, qua aut propositio confirmatur, aut assumptio, aut utraq; si opus videtur. Cicer 1. de Invent. ¶ Approbatio, aliter item acceptum. Cicer 4. Acad. Ne vinolenti quidem quæ faciunt, eadem approbatione faciunt qua sobrii. Dubitant, hæsitant, revocant se interdum. Id est, non tali mentis firmitate certitudine, constantia.

Ăpprŏbātŏr, oris, verbale, m.t. Autor, comprobator. [ἀποδεκτής. Ang. *One that aloweth or approveth.*] Cic. Attic. Quanvis non fueris suasor & impulsor profectionis meæ: approbator certè fuisti.

Ăpprōmittō, is, act. Pro altero promitto, quod alter promisit, idem promitto. [ערב haráb ἐγγυᾶσθαι. Gall. *S'obliger pour un autre, promettre pour lui.* Ital. *Promettere per un altro.* German. Für ein anderen sich versprechen / umb das so er verheissen hat. Hispan. *Prometter por otro.* Pol. *Recze, ſię ubvie zaiſſego, albo przi mſym.* Vng. *Azonit igirém.* Ang. *To promise for another, to oblish him selfe for another man, to come suertie.*] Cicero Attic. De Oppio factum est, ut volui: & maximè quod DCCC appromisisti: quæ quidem ego utique vel versura facta solvi volo.

Ăpprōmīssŏr, oris, verbale, m.t. [ἐγγυητής. Germ. Ein Bürg / der für ein andern verspricht. Vngar. *Igirö.* Ang. *A Suertie, that confirmeth another mannes promise.*] Vlpianus: Appromissorem vocat fidejussorem, leg. in omnibus. ff. de solutionibus.

Ăppronāre, in genua se prosternere: [ברך baréch. γονυπετεῖν. Gall. *S'agenouiller.* Ital. *Ingenocchiarsi.* Germ. Sich neigen / bucken / niderknien. Hispan. *Arrodillar, hincar las rodillas.* Pol. *Klaniam ſię, nakolana padam, bis czolem.* Vng. *Terdre esni.* Angl. *To kneele, to fall on the knees.*] Apul. lib. 1. Planiore in ripæ margine implicitus, in genua appronat se, avidiùs affectans purtionem. Videtur esse compositum ex Ad præpositione & nomine Pronus: unde gemino p scribendum est.

Ăpprŏpĕro, as, are, Propero, accelero. [מהר mihér. ἐπισπεύδω. Gall. *Se haster, s'avancer.* Ital. *Affrettare.* German. Hertzu eilen. Hispan. *Appresurarse en venir.* Polon. *Pospiecham, przikwapiam.* Vngar. *El sietök.* Ang. *To haist, to speed.*] Terentius in Andr. postquam ante ostium Me audivit stare, approperat Cicero Attic. Quare appropera, & vale. ¶ Approperatum opus: id est, acceleratum. Livius 4. ab Vrb. Cœptumque opus adeò approperatum est, ut Sole orto, *&c.*

Ăpprŏpĭnquo, as, are, act. p. Propiùs accedo, advento, propè sum: & simul de loco & tempore dicitur. [קרב karáb. ἐγγίζω. Gall. *Approcher, venir pres.* Ital. *Accostarsi.* German. Sich näheren. Hispan. *Acercarse ò allegarse.* Polon. *Przibliżam ſię.* Vng. *El közeliték.* Ang. *To come nigh, to approche.*] Cæsar 1. Bell. Gall. Heduos finibus Bellovacorum appropinquare cognoverant. Cicero ad Quint. frat. Sed ejus rei maturitas neque dum venit, & tamen jam appropinquat.

Ăpprŏpĭnquātĭo, verbale, f.t. Cicero de Senect. [קרבה kerabáh. ἐγγισμός. Gall. *Approchement.* Ital. *Avicinamento.* German. Die näbung. Hispan. *Acercamiento, allegamiento.* Pol. *Przibliżanie.* Vng. *Közelités.* Ang. *Comming nighe, approching.*] Quarta restat causa, quæ maximè angere, atq; solicitam habere nostram ætatem videtur, appropinquatio mortis.

Apraginosis, coronarium quoddam sativum, apud Aristoph. portam, ut Grammaticus Aristoph. interpretatur, Athenis in Academia nasci solitum.

Aprarius; Vide Aper.

Ăprīcŭs, a, um, penultima prod. Soli expositus, Soli apertus. [εὐήλιος, ἀλεινός, εὐείλιος. Gall. *Tourné vers le Soleil, où le Soleil bat, abri.* Ital. *Esposto al Sole, aprico.* Germ. Ein Sonnechtig ort / ein ort das viel Sonnen hat. Belg. Sonachtich / een plaetse die seer aen de Sonne ligget / oft dat gerne die Sonne heeft. Hispan. *Cosa abrigada, que esta al abrigo.* Pol. *Miesce kiorgo słonce obeyrze nay zrawa.* Vngar. *Verbfenyes.* Angl. *Which lieth to the Sunne, seated with the Sunne.*] Dicitur autem quasi ἀπὸ Φρίκης: hoc est, sine frigore, Φ, aspirata in π, suam tenuem conversa. Virgil Georgic. Mitis in apricis coquitur vindemia saxis. ¶ Apricus homo, vel Aprica avis, quæ Sole gaudet. Idem 5. Aeneid. apricis statio gratissima mergis.

Apricior. apricissimus. Columella lib. 11. cap. 3. Nonnulli hanc eandem locis apricioribus à Calendis Martiis deponunt. Idem libr 9. ca. 14. Dum adhuc autumni reliquiæ sunt, apricissimo die purgatis domiciliis.

Apricāri, d.p. Est in aprico loco esse: hoc est, in loco Soli exposito versari. [ἡλιοῦσθαι, εἱλεῖσθαι. Gall. *Estre en l'abri, se tenir au Soleil.* Ital. *Essere in luogo aprico, stare al Sole.* German. An der Sonnen seyn / sich an einen Sonnechtigen ort halten. Belg. Ick werme my aen de Sonne. Hispan. *Abrigarse en lugar abrigado.* Pol. *Na słoncu ſię grzacz.* Vng. *Verbfenyen lenni.* Ang. *To use a sunnie place.*] Varro in ministeriis: Licet videre multos quotidie in hyeme in Sole apricari. Plin. lib. 36. de columbis: Apricantur aliæ scalpentes sese. Cic. in Catone: Vbi enim potest illa ætas aut calescere, vel apricatione melius, vel igni, aut vicissim umbris aquisve refrigerari salubribus?

Ăprīcātĭo, onis, f.t. [εἵλησις. Gall. *Abri.* Ital. *Aprico.* Germ. Wohnung oder haltung in der Sonnen. Hispan. *Abri.* Pol. *Mieszkanie na słoncu.* Vng. *Terdfenyen valo iarás.* Ang. *A sitting in a sunnie place.*] Verbale. Cic. Attic. Sibi habeat suam fortunam, unam mehercule tecum apricationem in illo Lucretino tuo Sole malim, quàm omnia istiusmodi regna.

Ăprīcĭtās, atis, f.t. Est hybernus ille tepor in locis apricis. [εἰλησία. Angl. *Warmnesse of the Sunne.*] Colum. lib 8. cap. 15. Cum apricitate diei gestiunt aves. Idem lib. 7. cap. 7. Si dici permittit apricitas. Plinius lib. 6. cap. 26. Apricitatis inclyta regio.

Ăprīcŭlŭs, Piscis est qui κάπρισκος dicitur, cujus dentes acutissimi ac validissimi, teste Oppiano, diversusque ab eo qui Aper dicitur; Græcè κάπρος. Apuleius in Apologia: Tàm ridiculum argumentum, quàm si dicas venandis apiis piscem apriculum. Ennius: Apriculum piscem scito primùm esse Tarenti.

Ăprīlĭs, m.t. Mensis dictus est, quasi aperilis, quòd terram aperiat. [אייר ijár. ἀπρίλλιος, ἀπρίλις, ξανθικός. Gall. *Le mois d'Avril.* Ital. *Aprile.* German. Der Monat Aprill. Belg. Den April. Hispan. *El mes de Abril.* Polon. *Kwiecien.* Vng. *Szent Görg hava.* Ang. *The moneth called Aprile.*] Nam verna temperie plantarum germina aperiuntur. Vel dicitur Aprilis, quasi Aphrilis ab ἀφρός, spuma, quòd Venus, cui hic mensis sacer est, ex spuma maris fingitur nata. Horatius 4. Carm. Idus tibi sunt agendæ, Qui dies mensem Veneris marinæ Findit Aprilem. ¶ Accipitur præterea adjectivè: ut Nonis Aprilibus. Cicer. ad Len. Quinctiam Marcellino, & Philippo Consulibus, Nonis Aprilibus mihi est senatus assensus.

Apronia, Herba est, quam alii Vitem nigram alii Bryoniam alii Chironiam, alii Gynecan[illegible] vocant. [ἄμπελος μέλαινα. German. Schmerwurtz.] Plin. lib. 23. cap. 1. ¶ Apronia mala, majora apiis, aliter Melappia, dicta à figura orbis in rotunditatem circumacti.

Ăpsis, idis, Vide Absis.

Ăpsȳchŏn, [ἄψυχον. Polon. *Nieżywi.* Vngar. *Oktalan állat.*] Inanimatum, quod est sine anima, & spirare non potest.

Ăpsȳctŏs, ἄψυκτος, Gemma est nigra & ponderosa, rubentibus venis distincta: ita dicta quasi irrefrigerabilis. Nam semel igni excalfacta, septem dieb. calorem servat. Autor Plin. li. 36 c. 10.

Ăptōtum, aptoti, penult. prod. Interpretatur, sine casu. Sunt enim aptota nomina, quæ neque per casus, neque per numeros declinantur: ut Frugi, Nihil, Nequam, Fas, Nefas. Autor Donatus in 2. Editione. Hæc alio nomine dicuntur *Indeclinabilia.*

Ăptŭs, a, um, Accommodatus, appositus, conveniens, congruens. [נכון nachón יתרון ithravi, ἐπιτήδειος, ἁρμόδιος, εὐάρμοστος, ἁρμόδιος, κατάλληλος. Gall. *Bien sortable, convenable, propre.* Ital. *Atto, accommodato, acconcio.* German. Geschickt / bequem / tommlich. Belg. Bequaem. Hispan. *Cosa idonea y a mano.* Polon. *Sposobny.* Vngar. *Illendö.* Ang. *Apte, proper au. meete, fitt.*] Pers. Satyr. 1. Si fortè quid aptius exit. ¶ Interdum elegans, ut apud Cic. lib. 2. de Orat. Ita porrò verbis est aptus & pressus, ut nescias utrum sententiæ oratione, an verba sententiis illustrentur. Idem 1. Offic. Vt enim pulchritudo corporis apta compositione membrorum movet oculos. ¶ Interdum connexus. Virgil. lib. 2. Georg. ipsos è torquibus apros, Iunge pares. Cicer. 2. de Nat. Deor. Balbus multa dixit, etiamsi minus vera, tamen apta inter se & cohærentia. ¶ Interdum ponitur pro compositus, creatus sive factus. Idem lib. 3. de Finib. Itaque natura sumus apti ad totius consilia civitatis. ¶ Est etiam Aptus participium ab Apiscor, idem significans quod Adeptus. Varro: Ea omnibus ostendat, quæ bello est aptus.

Ăptē, [ἁρμοδίως, ἐπιτηδείως. Gal. *Convenablement, proprement.* Ital. *Propriamente, acconciamente.* German. Geschicklich / bequemlich / füglich. Hispan. *Convenientemente.* Polon. *Właſnie, ſpoſobnie.* Vng. *Illendö kép en, helyesén.* Angl. *Aptelie, properlie.*] Adverbium qualitatis, aptiùs, aptissime, convenienter & accommodatè. Cicer. 1. de Finibus: Quum inciderit: ut id aptè fieri possit. Plin. lib. 16. cap. 15. Ratio aptiùs reddetur ab hoc tertio volumine. Idem lib. 19. c. 5. Parilibus tamen aptissimè. ¶ Aptè dicere. Cic. 1 Offic. Quod est Oratoris proprium, aptè, distinctè, ornatè dicere. Idem 1. de Orat.

Ăpto, as, act. p. Convenienter aliquid rei alicui jungo, seu accommodo. [הכין hechin תקן thicchén. ἁρμόζω. Gall. *Appr prier, accommoder, agencer.* Ital. *Adattare accommodare.* Germ. Zusammen fügen / oder ordnen. Belg. Ick voege / schicke t' samen. Hispan. *Ataviar ò ayuntar uno con otro.* Polon. *Przikladam.* Vngar. *Hozzá illeszem.* Angl. *To make apte and proper, or meete with any thing.*] Construitur cum dativo vel accusativo mediante Ad. Cicer. in Philipp. Cujus denique fortunæ studia tantæ laudi & gratulatione tuæ se non aptarint? Idem 3. de Orat. Hoc verbum est ad id aptatum, quòd antè dixerat. ¶ Hujus composita sunt Adapto & Coapto.

Ăpŭă,

Apŭă, æ, Pisciculus est minimus & vilissimus, quem Græci, quòd ex pluvia nascatur, ἀφύην vocant. Vide Plin. lib. 31. c. 8. & ea quæ suprà annotavimus in dictione Aphya. ¶ Est etiam ex Apuarum genere quæ vulgo *Anchoie*, Aristoteli ἐγκρασίχολος, Aeliano λυκόστομος. Ex qua liquamentum atq; elæogarum optimum ad excitandum appetentiam conficitur. Addito oleo, vino & aceto, totus piscis subjectis prunis liquatur: nec spinæ vestigium remanet. ¶ Est & alia Apua quæ Aristoteli ἀφύη κωβίτις (vel ut alii κωβίτης) vulgò *loche*. Fœtus est gobii. ¶ Est & Apua phalerica ἀφύη φαληρική, vulgò *Nadelle*, vel *Melette*, Rhotomagi *Cando*. Piscis mollissimus atq; pinguis, sardinis similis, nisi quòd minor & latior. ¶ Deniq; est in censu apuarum pisciculus, qui Aristoteli ἐψητὸς dicitur, Narico Plauto apud Festum. Et Apua membras, μεμβράς, vulgo *Celerin*.

Apŭd, Præpositio est, quæ nunquam composita reperitur: apposita verò casibus, quandoq; locum denotat: [אצל *etsel*. παρὰ, πρὸς. Gall. *Auprès, chez, devant*. Ital. *Appo, appresso, presso*. Germ. *Bey*. Belg. *By*. Hispan. *Cerca*. Pol. *V*. Vng. *Nalla, na*. Ang. *By or nigh*.] ut, Apud Mantuam hæc scripsi. ¶ Quandoq; personam: ut, Apud Regem. Quandoq; loci & personæ conjunctionem: ut, Cœnavi apud Pompeium. Sed quum ad personam refertur, plerunque familiaritatem significat, non dominium, ut, Fuit apud te: id est, tecum, vel domi tuæ. Penes verò & potestatem, & personam, & dominium (sed cum dativo) Ovid. lib. 1. Fast. Me penes est unum vasti custodia mundi. Quanquam etiam sine dominii significatione aliquando inveniatur: ut latius docebimus suo loco. ¶ Apud aliquando accipitur pro In: ut apud Terent. in Andria: De Davo modò apud forum audivi. ¶ Apud se dicitur esse qui omissis negotiis se in recessum recipit. Cic. l. 1. de Orat. Marcus verò Scaurus, quem non longè ruri apud se esse audio. Magis tamen videtur Apud se, in hoc Ciceronis loco accipi pro, Domi suæ: quemadmodum frequenter, apud Terentium, Apud nos, pro Domi nostræ. ¶ Apud etiam juxta significat. Cic. de Offic. Cujus focum mirari solitus Cato, apud quem ille sedens, Samnitum quondam hostium jam clientium suorum munera repudiabat. Idem de Orat. 2. Quum etiam tum in lecto Sulpitius esset, & apud eum Crassus sederet. ¶ Apud aliquem obligari, pro alicui. Iulianus de fidejussoribus: Fidejussor obligari non potest ei, apud quem reus promittendi obligatus non est. ¶ Apud exponitur etiam pro Inter. Cic. pro Fonteio: Studiis militaribus apud juventutem obsoletis. Hoc est, inter juvenes. Tale est quum dicimus, Mos fuit apud Romanos pro eo quod est inter Romanos. ¶ Apud maiores vel patres nostros, pro temporibus majorum vel patrum nostrorum. Apud Platonem: id est, in Platonis libris. Cic. 1. de Divinat. ¶ Apud Aliquando postponitur suo casui. Tacit. lib. 5 Ripam apud Euphratis: Et lib. 4. Misenum apud & Ravennam.

Ăpūs, vel cypsellus, ἄπους κύψελος. Arist. [Pol. *Geysik*. Vngar. *Labatlan fecske*. Ang. *A martinet birde*.] Avis est de genere hirundinum, cujus pedes curti, & mutili, quasiq; inutiles. Plin. lib. 10. cap. 39. Plurimum volant quæ Apodes, quia carent usu pedum, ab aliis Cypselli appellantur, hirundinum specie. ¶ Est & aquilæ species apud Avicennam Arlachine. ¶ Apud Pausaniam verò aquilæ cygneæ fit mentio in Arcad. Et quæ variis pedibus ὀνομάζεται recentium.

Ăpȳrīnŏn, ἀπύρηνον. Genus est mali Punici dulcissimi, ita dictum, quasi ἄνευ πυρῆνος: hoc est, sine nucleo: non quòd prorsus nucleis careat, sed quòd eos habeat minus lignosos. Quò fit, ut & acinos habeat blandiores & minus amaros. Plin. lib. 13. cap. 19. Martial. lib. 13. Lecta suburbanus mittuntur apyrina ramis, Et vernæ tuberes, quid tibi cum Lybicis? ¶ Legitur & adjectivum Apyrinus, a, um, ut Apyrinus fructus: hoc est, dulcis, nucleisq; minus lignosis, quales habent apyrina. Columell. lib. de Arboribus, cap. 23. Ea res & fertilem arborem reddet, & primitivis annis fructum vinosum: postea verò etiam dulcem & apyrinum faciet.

Apyrum sulphur, ἄπυρον θεῖον, Plin. lib. 33. cap. 15. vocat sulphur vivum, quodq; ignem non est expertum: ἄπυρον enim Græci vocant incoctum, & quod igni non est admotum. Vnde & Apyri tripodes, ἄπυροι τρίποδες dicebantur, qui ignibus intacti erant, ut qui non culinario usui, sed domorum templorumque ornatui dicati erant.

Ăpȳrōtus, f. f. ἀπύρωτος, Gemma igniti carbonis similitudinem referens, quam Ovid. 2 Metamorph. Pyropum vocat, Latini Carbunculum: inde Apyrotus dicta, quòd ignem non sentiat. Plin. lib. 37. cap. 7. Principatum habent Carbunculi, à similitudine ignium appellati, quum ipsi non sentiant ignes: ob id à quibusdam Apyroti vocati.

A ante Q.

Ăquă, f. p. componi videtur ex à & qua, quasi à qua vivamus. [מים *majim*. ὕδωρ. Gall. *Eau*. Ital. *Acqua*. Germ. *Wasser*. Belg. *Water*. Hispan. *Agua*. Polon. *Woda*. Vngar. *Viz*. Ang. *Water*.] Vnde aqua & igni interdici solebat damnatis. Aquam & ignē sumebant nuptæ, & qui funus persecuti fuerant, redeuntes ignem supergrediebantur aqua aspersi, quod purgationis genus vocabant Suffitionem. Hoc elementum cæteris omnibus videtur imperare. Terras enim devorant aquæ, flammas necant, scandunt in sublime, & ipsum quoq; sibi vendicant cœlum. Quid esse mirabilius potest, quàm stare in cœlo aquas? At illæ non modò in tantam altitudinem, sed secum quoque piscium examina, & lapides rapiunt. Eædem cadentes omnium in terra nascentium causa fiunt: fruges, arbores, frutices juvant: migrant in cœlum, ut vitalem animam deferant herbis. Prætereà alibi calidæ sunt, alibi frigidæ; alibi tepidæ, & penè omnibus morborum generibus auxiliantur. Aliæ sulphuris, aliæ ferri, aliæ aluminis, aliæ salis, aliæ nitri, aliæ bituminis, aliæ æris. Aliæ acidæ sunt, aliæ salsæ, & cunctæ hominum tantùm causa videntur erupisse. Generatim nervis prosunt omnes: aliæ pedibus, aliæ coxendicibus, aliæ luxatis, aliæ fractis: aliæ exinaniunt alvos, aliæ sanant vulnera, aliæ capiti auribusq; & oculis privatim medentur: aliæ sterilitatem mulierū, & virorum infamiam abolere produntur, nonnullæ juvant calculosos, aliquæ prohibent abortum. Sunt quæ tollunt vitiligenes, aliæ podagris prosunt, aliæ tertianas febres discutiunt, aliæ dentes sistunt, aliæ ungulas etiam jumentorum indurunt, aliæ subtiliores faciunt sensus, aliæ memoriam auferunt, aliæ oblivionem inducunt, aliæ canoras vocis faciunt. Hæc Perottus ex Plinio, quibus illud prætereà addit, se deduxisse aquas in agro Viterbiensi, quæ lethargicos, & hydropicos & colicos curant, luxatos statim sanant, dentes ea colluros sistunt, scabiem, lichenas, vitiligines mira celeritate tollunt, famem omnino sublato fastidio inducunt, fœcunditatem mulieribus afferunt, venerem debilitatam excitant, calculorum vitia discutiunt. *Hæc ille*. Alii aquam, quasi æquam: hoc est, æqualem dictam volunt, ablato e, quòd aqua, nisi ventis agitetur, nihil sit æqualius. ¶ Aspersisse aquam proverbialiter quis dicitur, qui dicto quopiam reddiderit animum, ac metum ademerit. Plaut. in Bacch. Evax aspersisti aquam. Idem Trucul. Aspersisti aquam, jam redit animus, translatum ab iis qui in deliquio, quem Græci λιποθυμίαν appellant, aspersa in faciem aqua ad sui sensum revocantur. ¶ Aquam bibens nihil boni parias. ὕδωρ δὲ πίνων, χρηστὸν οὐδὲν ἂν τέκοις: Cujus proverbii sensus est, à poëtis nihil præclarum aut venustum proficisci, si biberint aquam: hoc est, si pauperes fuerint, & tenui victu. Demetrius Halicarnasseus. ¶ Inaniter aquam consumis, ἄλλως ἀναλίσκεις ὕδωρ. In eos quadrabit qui frustra suadent. A prisco more judiciorum sumptum, in quibus ad clepsydræ modum dicebatur. ¶ In aqua hæret. In eos competit, qui sic implicantur negotio quopiam, ut se nequeant extricare. Cic. 3. Offic. de Epicuro: Dicit ille quidem multa multis locis, sed aqua hæret, ut ajunt. Translatum apparet vel à fluitantibus: vel certè ab Oratorum clepsidra. ¶ Aquam cribro haurit, κοσκίνῳ ὕδωρ ἀντλεῖς: In aqua scribis, εἰς ὕδωρ γράφεις: In aqua sementem jacis, εἰς ὕδωρ σπείρεις: Aquam in mortario tundere, ὕδωρ ἐν ὅλμῳ κόπτειν, & similes parœmiæ in eos quadrant, qui laborant inaniter. ¶ Ad aquam malus, Ἐφ' ὕδωρ πονηρός, In infimæ sortis homines olim dicebatur, ac sordidissimis quæstibus addictos: propterea quòd antiquitus infames habebantur, multoq; omnium contemptissimi qui litigantibus aquam subministrare consueverunt. ¶ Aquam igni miscere, πῦρ ὕδατι μιγνύναι: inter proverbia, quibus ἀδύνατα significamus, referendum est. Pugnat enim aqua cum igne. Plutarch. in lib. περὶ πρώτου ψυχροῦ. ¶ Mitte in aquam, βάλλ' εἰς ὕδωρ: hoc est, aufer è medio. Dicitur vel in hominem vel in rem exitio dignam. Tractum à supplicio quorundam, qui in profluentem aut mare mittebantur. ¶ Aquam è pumice postulas, pro eo quod est, frustra ab alio petere: cujus ipse à quo petas, maximè sit indigus. ¶ Cœno puram aquam turbans, nunquam invenies potum, βορβόρῳ ὕδωρ λαμπρὸν μιαίνων, οὔποθ' εὑρήσεις ποτόν. Dici solitum, ubi quis ea quæ sunt per se pulcherrima, contaminet, admistis iis quæ sunt turpissima.

Ăquŭlă, diminutivum ab aqua, f. p. [ὑδάτιον. Pol. *Wodeczka, woczka*. Vngar. *Vizetske*. Ang. *A litle brooke*.] Cic. lib. de Orat. Quæ mihi videtur non tàm ipsa aquula, quæ describitur, quàm Platonis oratione crevisse. Et lib. 2. Vbi non seclusa aquula teneatur, sed unde universum flumen erumpat.

Ăquædūctŭs, us. ui. m. q. ab aqua ducenda. [תעלה *tehalah*. ὑδραγωγία. Gall. *Conduite d'eau*. Ital. *Acquedotto*. Germ. *Wasserleitung / Wassergräben / wasserfurt*. Belg. *Wanterleyngen / watterloopen / oft goten*. Hispan. *Aguaducs para traer agua*. Polon. *Wodi przywod, wodne przekopi, rowno przwiedzenie wody*. Vng. *Vizbé vitel*. Angl. *A conveyance or cundite of water*.] Est enim aquarum deductio: hoc est, quum alicunde aqua derivatur, ut per cuniculos impositis canalibus aliò inducatur, sive ad bibendum sive ad irrigandum, ut est videre apud Iulium Frontinum, in lib. de Aquæ ductibus Romanorum. Erat autem apud veteres duplex ratio ducendæ aquæ. Nam aut per subterraneos cuniculos ducebatur, aut opere arcuato. Vtriusq; generis etiam hodie Romæ non pauca extant vestigia. Vlpian. de Servit. rust. præd. Servitutes rusticorum prædiorum sunt hæ, Iter, actus, via, aquæductus.

Ăquælĭcĭum, n. s. Dicitur quum aqua pluvialis remediis quibusdam elicitur: quod in magnis siccitatibus aliquando factum creditur.

Ăquænīvālēs, mensæ adhibebantur antiquitus, quæ decoquebantur, ut essent salubriores, ὑδρόλυτα ὕδατα. Postea colonī vario & sacco attenuabantur, deinde refrigerabantur.

Ăquăgĭum, quasi aquæ agium, inquit Festus. Idem quod aquæductus, [ὑδραγωγία, ὀχετός, ἀγωγός. Ang. *A conveyance or cundite of water*.] Pomp. l. hoc jure. de aqu. quotid. Dum ne fundum domino, aut aquagium rivalibus deterius faciat.

Aquă intercus, Morbus est, quem Græci *Hydropen* appellant: [Germ. Die Wassersucht/ Wasser zwischen Haut und Fleisch. Belg. Dat gheladen Water. Pol. *Puchlina*. Vngar. *Vix korsag* Ang. *the dropsie.*] quum inter cutem aqua colligitur, qua corpus turgescit. ὕδερον, ὕδερος. Nonius: Aqua intercus, hydrops morbus, quasi aqua inter cutem. Cic. 3. Offic. Siquis medicamentum cuipiam dederit ad aquam intercutem. A' Celso Aqua inter cutem appellatur: Ita enim habet ille lib. 3. c. 21. Longus verò fieri potest morbus eorum, quos aqua inter cutem malè habet. Plinius vocat aquam subter cutem fusam.

Aqualĭcūs, pen. corr. Alvus, quò sordes defluunt. Item genus quoddam lati intestini, ex quo farcimina fieri solent. Apicius: Reple aqualicum, sic ut lavamentum habeat, ne dissiliat in coctura.

Aqualĭcŭlūs, diminutivum est ab aqualicus, Vas est in quo porci sorbent. [γάστρα. Gall. *Auge où mangent les pourceaux*. Ital. *Albio, Albuole da porci*. Germ. Ein Sewtrog Belg. Eenen verkens bact. Hisp. *Baxe ò barriga, Dornajo dende comen los puercos*. Polon. *Swinie koryto*. Vngar. *Vallu*. Angl. *A troughe for swyne*.] ¶ Per translationem pro ventre sive alvo sumitur, tàm occulta quàm apparente, in quam sordes fluunt. Persius Satyr. 1. ougatis, quum tibi calve Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet, in quod Cornutus scribit aqualiculum propriè ventrem esse porci, & per translationem de humano ventre dici.

Aqualĭs, m. t. Genus vasis ad aquam tenendam, quo aqua manibus datur, quod & Matellio dicitur, teste Varrone. [כוס ספל *sephel* גביע *ghebiâh* כד *cha* ... ὑδρία. Gall. *Eguiere, pot à eau*. Ital. *Vrna*. German. Ein Wassergeschirr / ein Giessfass. Belg. Een Handvat / fonteyne. Hisp. *Iarro de agua para bever*. Polon. *Nalewka*. Vng. *Veder*. Angl. *A lauer, or ewer to wash the handes*.] Plaut. in Curc. Date isti sellam aut sedeat, & aqualim cum aqua.

Aquāriŏlă, [Ang. *Places where water is voyded*.] Dicuntur lotrinæ, in quas lotura projicitur: nec in culina tantùm, sed & in tricliniis, & cubiculis, & cœnationibus cum dignitate & elegantia fiunt.

Aquāriŏlī, Dicuntur mulierum impudicarum sordidissimi assectæ. Festus. [πορνοβοσκοί, μαστροποί. Gall. *Maquereaux*. Ital. *Rufianelli*. Germ. Hüring/Hurenführer. Hispan. *Alchauetes*. Pol. *Kurewnik*. Vngar. *Kurvás* Ang. *Bawdes, merchauntes of hoores*.

Aquāriŏlum, sive aquarium, [ὑδροδοχεῖον. Germ. Ein Dolen/ darein das Wasser laufft/ oder anderer vnrhat.] Locus in quem sordida aqua demittitur, qui & Lavatrina dicitur à lavando, & per syncopen, Latrina.

Aquārium, ii, n. s. Locus in flumine, aut alia quavis aqua, ad quem animalia potum aguntur. [שקת *schóketh*. ὑδρεῖον, ὑδρεῖον. Gall. *Euier, abreuoir*. Ital. *Luoco da abeuerare*. Germ. Ein ort da sich das Wasser versammlet / vnd das Vieh darob trenckt/ Brunntrog. Belg. Watersteen. Hispan. *Abreuadero dende beven bestias*. Polon. *Kenio do napawania bydla*. Vngar. *Itato hely*. Ang. *A place where beastes may drink as in rivers or any waters*.] Cato cap. 1. Si poteris, sub radice montis fiet, in meridiem spectet, loco salubri, operariorum copia fiet, boumq; ibi aquarium. ¶ In Glossario sic legitur, Aquarium ὑδραγωγεῖον.

Aquārĭus, a, um, Quod ad aquam pertinet, ὑδραυλικός. ut, Cos aquaria. [Ang. *A grindstone going in troughes of water*.] Gell. Re aquaria defectos. Plin. lib. 34. Quippe quum in exacuendo oleares cotes, & aquariæ differant, oleo delicatior ei fiat acies. Aquarii, servi dicuntur aquarum custodes & hydrophylaces.

Aquārĭus, rii, m. s. Vndecimum signum Zodiaci. est proximum Capricorno, quod oritur XV. Kalend. Febr. [ὑδροχόος. Gall. *Vn des douze signes du ciel*. Ital. *Acquario*. German. Wassermann. Hispan. *Aguador*. Pol. Wodnik. Vng. *Viz öntö*. Angl. *One of the twelue signes of heauen*.] Fabulantur Poëtæ hunc fuisse Ganymedem, quum Iupiter ejus pulchritudine captus, ab aquila in cœlum raptum, ministrum suum fecisse existimatur.

Aquārĭus sŭlcus, Qui aquam educit. [αὖλαξ ὑδραυλικός. German. Ein Wasserfurchen / wassergraben. Belg. Een Watersort.] Colum. lib. 2. Crebrosque sulcos aquarios, quos & nonnulli Elices vocant.

Aquātĭcus, ca, cum, Qui in aqua degit. [ἔνυδρος. Polon. Wodni. Vng. *Vizi*. Angl. *That liues in the water*.] sicut Terrestria qui in terra vivit. Plin. Terrestres & aquatici pisces. ¶ Aquaticum dicitur etiam quod in aquis aut prope aquas nascitur. Plin. lib. 16. cap. 36. Inter ea quæ frigidis gaudent, & aquaticos fruticis dixisse conveniat. ¶ Aquaticus etiam dicitur Auster, quòd pluviam inducat. Ovid. 2. Metamorphos.

Aquātĭlĭs, pen. cor. aquaticus. [ὑδραυλικός. Ang. *Whatsoeuer liueth in the water*.] Plin. lib. 9. c. 12. Aquatilium tegmenta plura sunt. Cic. 1. de Nat. Deor. Bestiarum autem terrenæ sunt aliæ, partim aquatiles, aliæ quasi ancipites, in utraq; sede viventes.

Aquĭlex, pen. corr. Qui aquam illicit & ducit. [ὑδρολόγος. Gall. *Meistre fontenier*. Ital. *Colui qui raccoglie l'acqua*. German. Der die Brunnen erfindt/ Brunnmeister. Belg. Fonteynmeester. Hisp. *El que coje de rastada, ò el que conoce donde ay agua*. Pol. *Mistrz studnie buduiacy*, vel, *mistrz wode przywodzacy*. Vngar. *Viz vénö*. Angl. *A welmaister that gathered waters together*.] Varro in Quinquatrib. An hoc præstat Herofilus Diogeoi (ut legit Scaliger) quod ille è ventre aquam mittit? an hoc te jactas? at hoc pacto utilior te Tuscus aquilex. Ex Nonio.

Aquĭmĭnālĕ, vas Aquarium dicitur à Paulo in l. 3. de supel. leg. Nam & pelves argenteas, & aquiminalia argentea.

Aquĭmĭnārĭum, Vas quoddam escarium fuit. Pompon. in l. 21. §. 2. D. de aur. & arg. leg. Sed de aquiminario Cassius ait, quum alteri argentum potorium, alteri escarium legatum esset, escario cedere. Item Vlpian. Si cui escarium legatum sit, argentum aquiminarium continetur. Nam & hoc propter escam paratum est.

Aquŏr, aris, d. p. verbum castrense est, Aquam haurio, sive aquam fero, ad usum exercitus vel alterius rei. [שאב *schaab*. ὑδρεύειν, ὑδροφορεῖν. Gall. *Prendre eau, se fournir d'eau*. Ital. *Cavar aqua, andar per acqua*. German. Wasser schöpffen/ sich mit Wasser versehen. Hispan. *Ir por agua para el real*. Pol. *Wwode sye opatruie*. Vng. *Itatok*. Ang. *To furnish water, to drawe and beare water to an hoste*.] Curtius: Quum miles aquatum profectus esset. Virgil. Sub mœnibus urbis aquantur. Vide in dictione ADAQUO.

Aquātĭo, onis, verbale, f. t. Actus aquandi: hoc est, aquam ad castra afferendi. [ὑδρεία. Gall. *Puisement d'eau ou aeport, abreuement*. Ital. *L'anacquare, l'andare à pigliar aqua*. German. Wasserschöpffung / ein Wasserholung. Hisp. *El traer del agua para el real*. Polon. *Wody przyczyniamie, albo wnaganie*. Vngar. *Itatás*. Ang. *Drawing or bearing of water to an armie*.] Cæs. 4. Bell. Gal. Tamen sese non longiùs millibus passuum quatuor aquationis causa processurum eo die dixit. ¶ Aquatio, item aquarum pluvialium abundantia. Plin. lib. 32. cap. 7. Et hoc utebatur in multis variisq; per aquationem Autumni nascentibus.

Aquātŏr, oris, m. t. Qui aquandi ministerium, præsertim in exercitu facit. [שאב מים *schoëb máyim*. ὑδροφόρος. Gall. *Porteur d'eau, celui qui fournit d'eau au camp*. Ital. *Chi va per acqua per fornire uno exercito*. German. Der ein Läger mit Wasser versihet/ Wasserschöpffer. Hisp. *Aguador del real*. Pol. *Ten ktori oboz opatruie wodam*. Vng. *Itato*. Angl. *Which draweth or furnisheth water, a bearer of water to an armie*.] Cæs. 1. bell. Civ. Hæc consultantibus eis nuntiatur aquatores ab equitatu premi nostro.

Aquātŭs, ta, tum, Aqua mixtus, aqua dilutus: [מזוג *mazúgh*. ὑδρόμικτος. Gall. *Mistionné d'eau, où on a misle l'eau*. Ital. *Adacquate, acquoso*. Germ. Wässerechtig / mit Wasser vermischet. Hisp. *Aguado*. Pol. *Wodnisty*, vel *zwoda zmieszany*. Vngar. *Vizzel elegyet*. Ang. *Mingled or mixed with water*.] ut, Aquatum vinum. ¶ Interdum idem quod aquosus, ut Lac aquatum. Plin. lib. 28. c. 9. Omne autem vernum aquatius æstivo.

Aquĕŭs, a, um, Quod ex aqua est. ὑδατώδης ut Color aqueus.

Aquōsŭs, sa, sum, Quod copiam aquæ habet: [ὑδατώδης. Gall. *Plein d'eau, aqueux, fort humide*. Ital. *Acquoso, abondante d'acqua*. Germ. Gewässeret/ das viel Wasser hat Belg. Waterachtich. Hisp. *Lleno de agua* Pol. *Wodnisty woda oblany*. Vngar. *Vizes*. Angl. *Full of water, waterish, very wett*.] ut, Hyems aquosa. Colum. lib. 4. de ficis. Locis, inquit, frigidis, & autumni temporibus aquosis præcoces serito. ¶ Hujus compositum, & contrarium est Inaquosus, ἄνυδρος.

Aquōsissĭmŭs, Superlativus. [Vngar. *Igön vizes*.] Seneca Quæst. natur. 3. c. 11. Quia ferè aquosissima sunt, quæcunque umbrosissima. ¶ Piscis aquosus, Virgil. 4 Georg. Id est, Australis piscis; qui Aquarii undam suscipit: nam oritur quo tempore pleiades occidunt.

Aquĭfŏlĭă, Species est ilicis, mespilum foliis referens, κραταιγών, ἢ κραταίγονος Theophrasto: unde & Mespilus sylvestris, μεσπιλώδης ἀγρία à nonnullis appellatur. Vide Plin. lib. 24. capite 13. & lib. 27. cap. 8. ¶ Aquifolia etiam diversa arbor est, semper viridis, cujus folia per ambitum aculeata, ac spinosa, fructus rotundus ac rubeus. Ex cujus corticibus in fimo putrefactis fit viscum capiendis avibus. Olim vocata est aquus pro acus. Theophrasto ἀγρία, non verò ut putavit Plin. κραταίγονος.

Aquĭlă, f. p. [נשר *nésche*. ἀετός. Gall. *Aigle*. Ital. *Aquila*. Germ. Ein Adler. Belg. Een Arent. Hisp. *Aguila*. Polon. *Orzel*. Vng. *Sasske elyö*. Ang *An egle*.] Regina avium quam poëtæ Iovis alitem, ejusdemq; armigeram appellant & fulmina ei subministrare fabulantur. Cui fabulæ occasionem dedit aquilæ natura, quia sola avium & fulminis ictu non læditur, & Solis fulgorem oculis inconniventibus potest aspicere. ¶ Sex autem Aquilarum genera enumerantur à Plinio libro 10. capite 3. Primum est Valeria μελανάετος, apud Eustathium, minima magnitudine, viribus præcipua colore nigricans: sola aquilarum fœtus suos alit, sola sine clangore, sine murmuratione conversantur in montib. Secundi generis est Pygargus, πύγαργος, eò quòd πυγὴν ἀργὴν: id est, caudam albam habeat, & albicante sit cauda, cognomine νεβροφόνος: id est, hinnularia. In oppidis & campis mansitat. Tertii generis est Anataria dicta νηττοφόνος, μόρφνος, κλάγγος, meliùs quàm πλάγγος apud Aristot. Hanc Homerus περκνὸν percnum, & Latinè plancum vocant, secunda magnitudine & vi: huicq; vita circa lacus, ut plurimum. ¶ Sex autem aquilarum genera enumerantur à Plinio, Melanaëtos, quæ & valeria: Pygargus: Morphnos, quam & Percnon Homerus, Latini Plancum, & Anatariam vocant Percnopterus: Onesioi, & Halyæetus. ¶ Aquila non captat muscas. ἀετὸς οὐ θηρεύει τὰς μυίας. quo significatur, summos viros negligere minutula quæpiam. Animus enim excelsus res humiles despicit. Aut egregiè docti nonnunquam in minimis quibusdam labuntur. Et maximis occupari negotiis ad pusilla quædam connivent. Effertur & citra negationem adagium, ἀετὸς μυίας θηρεύει, Aquila venatur muscas, quoties magnis minima sunt curæ. ¶ Aquila nubibus, ἀετὸς ἐν νεφέλαις: plerique interpretantur de re magna quidem illa, sed quam non facilè es-

cilè assequaris: alii de iis qui longè reliquis præcellunt. Aristoph. in Equit. ¶ Iupiter aquilam delagit, ζεὺς αἰετὸν ἐκ... ubi quis asciscit sibi præclarum, suisque rebus accommodos. ¶ Aquilam cornix provocat, αἰετὸν κορώνη ἐρεσχελεῖ. Lucus fuerit adagio si quando leviusculus quispiam homuncio, qui neque prodesse queat, neque lædere, maximis viris allatrat. ¶ Aquilæ senecta. αἰετοῦ γῆρας. In senes dicebatur bibaces magis quam edaces. ¶ Aquila thripas aspiciens. αἰετὸς θρῖπας ἐρᾷ. De magnis qui pusilla negligunt. Est enim θρὶψ avicula minutissima, aut vermiculi genus. ¶ Aquilam testudo vincit, accipi potest per ironiam: aut simpliciter, ubi quis potentiorem arte vincit: & quod viribus non potest, assiduitate conficit. ¶ Aquilam volare doces, αἰετὸν ἵπτασθαι διδάσκεις. In eos competit qui monere quempiam conantur in ea re, in qua quum sit ipse exercitatissimus, nihil eget doctore. ¶ Aquila præterea, sydus cœleste est, cujus ala dextera circulum æquinoctialem attingit, sinistra autem non longè à capite Ophiuchi videtur figurata. Rostrum ejus à reliquo corpore dividit circulus à Cancro ad Capricornum perveniens. Exoriente Leone occidit: exoritur autem cum Capricorno, Habet in capite stellam unum, in utraque ala unam, & unam in cauda. ¶ Est etiam aquila, piscis nomen ex genere planorum, quem & Græci ἀετὸν appellant: teste Plin. lib. 9. cap. 24.

Aquilinus, a, um, Quod est aquilæ, vel quod ad aquilam pertinet: [ἀετιος. Gall. D'aigle. Ital. Aquilino. Germ. Das zu dem Adler gehört. Hispan. Aquilino, cosa de aguila. Pol. Orli. Vngar. Sasi. Angl. Of an egge, belonging to an eggle.] ut Aquilinæ ungulæ. Plaut. in Pseud. An tu invenire postulas quenquam coquum, Nisi milvinis, & aquilinis ungulis? Vbi Aquilinas ungulas dixit, pro manibus rapacibus, quales sunt ungues aquilarum.

Aquiliferi, m. f. Dicti sunt signiferi in Romana militia: [ἀετοφόροι. Germ. Panerherren / so bey den Römern das Feldzeichen trugen mit dem Adler / (...) Zinnerich. Pol. Chorazi] ab aquila, quam Romanis legionibus Marius in secundo Consulatu suo propriè dicavit: fuitque tanquam princeps totius legionis signum. Cæs. 3. bel. Civ. In eo prælio quum gravi vulnere esset affectus aquilifer. Habuerunt & Romani alia quatuor signa, videlicet lupos, minotauros, equos, apros, quæ singulos ordines anteibant. Item & dracones: unde Draconarii. Postea tamen repulsi cæteris, unam servaverunt aquilam.

Aquilegium, n. s. Aquæ collectio & aquæductus. [ὑδραγωγία. Angl. A conduite or conueyance of water.] Plaut. Si pluet, aquilegio invabo.

Aquilex, Vide AQVA.

Aquilo, Aquilonaris, Aquilonius, Vide in Propriis.

Aquilus color, fuscus & subniger, ab Aqua. [שחור schachór, ὑδατώδης χροιά. Gall. Brun, tirant sur le blanc & sur le noir. Ital. Fosco, alquanto negro. Germ. Braun / dunckelfarb. Belg. Bruyn. Hispan. Vn poco negro. Polon. (...), blawatny. Vngar. Feszeresz(...). Angl. Dunne colour, the colour of water, half white half blacke.] Nam quum antiqui duos omnino naturales colores noscerent, album scilicet & nigrum: intervenit is quoque, qui ita neutri similis est, ut tamen ab utroque proprietatem trahat: quem potissimùm ab aqua nominaverunt, cujus incertus est color. Plaut. in Pœn. Statura haud magna, colore aquilo. Sueton. in August. Nasum à summo eminentiorem, & ab imo deductiorem, colorem inter aquilum candidumque.

Aquiminarium, Vide AQVA.

Aquinarii, Dicuntur omnia vasa deferendis aquis deputata. apud Florentinus Iurisconsf. lib 34 ff. Nam & pelves argenteas, & aquinarios argenteos in supellectili non esse dubitatur.

A ante R.

ARM. P. in notis antiquorum, arma publica. ARM. E. arma ejus. ARC. arca ARG. argentum.

Ara, f. p. Quasi ansa, ut Varroni placet, dicta est à tripodibus, quod sacrificantes ansas tenebant: vel potiùs, quia precantes manibus aras apprehenderent. [מזבח mizbeach. βωμός. Gall. Autel. Ital. Altare. Germ. Ein Altar. Belg. Een Outaer. Hispan. Ara ò altar. Pol. Oltarz. Vngar. Oltar. Ang. An altar.] Hinc Virgil. lib. 4. Aeneid. Talibus orantem dictis, arasque tenentem. Primò argo ansæ dictæ, deinde commutatione literarum, aræ. Sunt qui aras ab ardendo derivent, quòd in his victimæ adolerentur. Alii ab ἀρῶμαι, quod est oro (unde & ἀρὰ oratio dicitur) quòd in sacrificando oretur. Iurantes etiam olim aras tangebant. Vnde celebratur nobilis illa Periclis sententia: Ad aras usque me amicum esse oportet: quia significatur, neminem amici causa aut pejerare, aut quidpiam inhonestum facere oportere. ¶ Quibus nec ara neque fides. Aristoph. ἐν Ἀχαρνεῦσιν, οἷσιν οὔτε βωμὸς οὔτε πίστις, οὐθ' ὅρκος μένει: id est, Queis nec ara fides nec ulla durant fœdera. De vehementer perfidis. Dictum est in Spartanos, quorum perfidiam taxavit Euripides. ¶ Tanquam ad aram confugere, proverbiali figura dicimus quum extremum refugium intelligi volumus. Inde sumptum, quòd olim qui extrema necessitate urgebantur, ad aras deorum solerent confugere, unde nefas erat quenquam extrahere. Cicer usus est hoc proverbio, in Orat. pro Rosc. lib. 3. de Nat. deor. & 4. act. in Verr. & Plautus Mostellaria. ¶ Pro aris focisque dimicare dicimur, quum nobis de re chara seriaque certamen est ineundum, fortique animo pugnandum. Habet autem hoc nomen primam syllabam productam. Hara autem cum h, eandem corripit, & significat porcorum seu avium stabulum, συφεός, συφεός. Ovid. in Epist. Penelopes ad Vlyssem: Tertius immundæ cura fidelis haræ. De hoc plura suo loco. ¶ Ara, sydus cœleste. Cicer. de Nat. Deinde Nepæ cernes propter fulgentis acumen Aram, quam flatu permulcet spiritus Austri. ¶ Aræ dicuntur etiam saxa quæ inter Africam & Sardiniam medio mari eminent. Aræ dictæ propterea quòd ibi Afri & Romani fœdus inierunt, & fines imperii sui illic esse voluerunt. Hæc ferè Servius in illud Virg. 1. Aeneid. Tres notus abreptas in saxa latentia torquet, Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus, aras.

Arabarches, ἀραβάρχης (ut pulchrè ostendit Alciatus li. 1. Prætermissorum) Dicebatur publicanus, qui præerat exigendo vectigali de pecoribus, quæ ex Arabia in Aegyptum adducebantur. Horum autem officium Arabarchia ἀραβαρχία vocatur. Super hac re extat Constitutio Val. Græc. Theod. Imp. in hæc verba: Vsurpationem totius licentiæ submovemus circa vectigal arabarchiæ, per Aegyptum atque Augustaneam constitutum, nihilq; super transductione animalium vendicari permittimus. Hinc facilè intelligi potest sententia horum versuum apud Iuvenalem: Atque triumphales inter, quos ausus habere Nescio quis titulos Aegyptius, aut Arabarches. ¶ Invenitur apud Iosephum T. Alexandrum natione Aegyptium, quem Arabarchem vocat, hoc est, Aegyptium publicanum.

Arabilis, Vide ARO.

Arachnides, tunica tenuissima in oculo: ea media subsidet, eoque cavo continetur quiddam; quod similitudine hyaloides appellatur à Græcis, idque neque liquidum, neque aridum est, sed quasi concretus humor, ex cujus colore pupillæ color vel niger est, vel cæsius, cum summa tunica tota alba sit: id autem supervenientes, ab interiore parte membranulæ includit. Sub his gutta humoris est ovi albi similis, à quo videndi facultas proficiscitur, κρυσταλλοειδής Græcis nominatur.

Arachnium, Olearum morbus est apud Theophrastum lib. 4. cap. 17.

Arangæ, spondylion apud Dioscor. lib. 3. c. 36.

Araciæ ficus, Dicuntur albæ, pediculo minimo, latissimæ, de quibus Plin. lib. 15. cap. 18.

Aracus, ἄρακος, sive ἄρακις, Theophrasto: (sylvestris verò Arachus ἄραχος Galeno. Vide Clymenum) leguminis genus: Gallis l'Aracq n. Italis Mocho.

Aranea, æ, f. p. idem quod araneus. [ἀράχνη. Gall. Araigne. Ital. Ragno, aragna. Germ. Ein Spinnwupp / Spinnweb. Belg. Een Spinnecoppe / spinneweve. Hispan. Arana. Polon. Pajeczyna. Vngar. Pók. Ang. A spider.] Ovid. 4. Metamorph. non illud opus tenuissima vincant Stamina, nec summo quæ pendet aranea tigno. Virgil. 4. Georg. Laxos in foribus suspendit aranea casses. Ovid. 6. Metamorphos. Stamen & antiquas exercet aranea telas. Salicis fructus antè maturitatem in araneam abit. Plin. libro 24. capite 9. Id est, in lanuginem araneæ similem.

Araneus, nei, Animalculum ex genere insectorum, quod Græci [ἀράχνην appellant. עכביש hachchabisch. (...) Gall. Araigne. Ital. Ragno, aragno. German. Ein Spinn. Belg. Een Spinne. Hispan. Arana. Polon. Pajak. Vngar. Pók. Angl. A spider, or cobwebbe.] Hujus multa sunt genera. unum tamen præcipuum, nulliq; incognitum, quod miro quodam artificio telas orditur, quibus muscæ irretiuntur. Plaut. in Asin. Iussin' columnis dejici opera araneorum? Idem in Sticho: Vt Operam omnem araneorum tergam, & texturam improbem, dejiciamque eorum omnes telas. ¶ Sunt & ex araneorum genere Phalangia, Italiæ ignota (ut scribit Plinius libro 29. capite 4.) quorum nosti morsus, corpus exiguum, varium & acuminatum. Hæc rursus in multas secantur species, quas vide apud eundem loco jam citato. Sunt & alia araneorum genera, quæ latiùs explicat idem Plin. lib. 11. cap. 24. ¶ Araneorum telas texere, τὰ ἀράχνια ὑφαίνειν, est in re frivola, nulliusq. frugis infinitum atque anxium capere laborem. Refertur à D. Basilio initio enarrat. Hexamer. ¶ Est præterea Araneus vitium peculiare vitibus & olivis, quum veluti telæ involvunt fructum & absumunt. De hoc Plin. lib. 17. cap. 24. ¶ Est etiam piscis quidam hoc nomine, mari peculiaris, noxiam in dorso spinam ferens: de quo Plin. lib. 9. cap. 48. & lib. 32. cap. 11. ¶ Araneus mus, Animal est ex genere mustellarū, morsu venenato, quod si orbitam transierit, statim emoritur. μυγαλῆ. De hoc Plin. lib. 8. cap. 58. & Aelianus lib. 8. cap. 39.

Araneolus, ἀραχνίδιον, parvus araneus. Virgil. in Cul. Atque ut araneoli tenuem formavimus orsum.

Araneola, æ, idem quod araneolus. [Angl. Pókocska. Ang. A little spider or cobwebbe.] Cicer. de Natur. deor. Vt in araneolis aliæ quasi retexunt, aliæ ex improviso observant.

Araneosus, a, um, Aranearum faciem habens: [ἀραχνώδης. Gall. Araigneux, plein d'araignes, semblables aux toiles d'araignes. Ital. Pieno di ragni, simile à tele di ragno. Germ. Das den Spinnwuppen gleich ist / oder von Spinnwuppen ist. Hisp. Lleno de aranas ò telaranas. Pol. Pajeczysty, vel Pajeczynie podobny. Vng. Pók hálós, pók hálo szabású. Angl. Full of spiders webbes.] ut, Araneosus caulis. Plin. lib. 21. c. 15. Huic similis est spina illa quam Græci Acanthion vocant, minoribus multò foliis aculeatis per extremitates, & araneosa lanugine obductis. lib. 24. c. 12. Araneum est quod textū est ab araneis, tela sive rete araneorum. Neq; in

hac si-

hac significatione Aranea dicendum est, quòd usque adhuc falsò hic notatum fuit. Repudiat enim hoc primùm Latinè loquentium usus: deinde etiam autoritas Corn. Front. qui apertè scribit, Araneam esse quæ texit: Araneum quod textum est. ¶ Araneosus vomitus. Plin. l. 29. c. 4. Pejor utroq; est cæruleus, lanugine nigra caliginē concitans, & vomitus araneosos. Hoc est, in quibus telæ araneæ conspiciuntur, ut ait Sipontinus.

Ărātio, Aratiuncula, Arator, Aratro, Aratrum, Vide Aro.

Ărbĭllă ārvīnă: id est, pinguedo corporis. Festus.

Ărbĭtĕr, tri, pen. corr. Iudex honorarius non à lege datus, sed ab iis qui litigant, lectus, qui totius rei habet potestatem: dictus ab arbitrando: id est, existimando. [פלילים pelilim, διαιτητής. Gall. *Arbitre.* Ital. *Giudice, arbitro.* German. Ein Scheidmann. Belg. Middelaer / scheydman. Hispan. *El juez arbitro, ò arbitrario.* Polon. *Iednacz, rozjemkana ktorego, z'e strony spuszczaca.* Vngar. *Fogos, biro.* Ang. *An arbyter an vmpyre.*] Ejus enim officium est judicare, non ex lege & stricto jure, sed prout ipse æquum esse existimet. Iudex verò ex officio dictus est. Terent. in Heautont. Simo & Crito vicini hic ambigunt de finibus, Me cepêre arbitrum. Cæsar 3. bell. Civil. De his rebus quum ageretur apud Cæsarem, isque maxime vellet pro communi amico atque arbitro controversias regum componere. ¶ Arbitrorum duo ponit genera Proclus, D. lib. 17. Tit. pro socio lib 76. Arbitrorum, *inquit*, duo sunt genera, unum ejusmodi, ut sive æquum sit sive iniquum, parêre debeamus, quod observatur, cum ex compromisso ad arbitrum itum est. Alterum ejusmodi ut ad viri boni arbitratum redigi debeat: Etsi nominatim persona sit comprehensa, cujus arbitratu fiat. ¶ Legitur & fœmininum Arbitra. Ambros. lib. 1. Offic. Conscientia vera atque incorrupta pœnarum præmiorumque arbitra. ¶ Sine arbitris aliquid facere: Id est, nemine vel vidente vel audiente. Plaut. Cistell. -in latebras abscondas pectore penitissimo Tuam stultitiam: sola facito ut scias, sine arbitris. Livius lib. 1. Lucus erat: quem medium ex opaco specu fons perenni rigabat aqua: quò quia se persæpe Numa sine arbitris, velut ad congressum Deæ inferebat, camœnis eum lucum sacravit: Id est, clàm solus, nemine comitante. Sic Cicer. 3. Offic. Et 7. in Verr. Amœno sanè & ab arbitris remoto loco: Id est, Interpellatoribus crebris carente.

Ărbĭtrāmĕntum, ti, n. s. Idem quod arbitrium: hoc est, arbitri sententia. *[illegible]*

Ărbĭtrārĭum, n. s. Dicitur quod alicujus arbitrio est relictum: ita dictum ab arbitrorum more, quia totius controversiæ suo arbitrio finiendæ potestatem habent. [פלילי peli[illegible], τὸ ἐφ' ἡμῖν. Gall. *Arbitraire.* Ital. & Hisp. *Arbitrario.* German. Willkührlich / das eines guten willen heimgestellt ist. Pol. *Rozsadek dobrowolny, ktora przymnie mam.* Vngar. *Kinalikeppen valo itilettre hagyatot.* Ang. *That is commited to any mannes arbitrie or opinion.*] Illi enim non ad summum juris rigorem, sed quod ipsis æquissimū videtur, solent decidere. Vnde arbitraria pœna dicitur, quæ non lege statuta est, sed judicis arbitrio relicta. Martianus: Quam celebrem cuperent, fictor arbitrarius variabat. Plaut. in Amph. Hoc quidem profectò certum est, non arbitrarium.

Ărbĭtrārĭus pro voluntarius, qui est nostri arbitrii. [Vng. *Szabad akaratu.*] Gell. lib. 18. c. 10. Σφυγμὸς autem est intentio, motus, & remissio in corde, & in arteria naturalis non arbitrarii.

Ărbĭtrātus, us m. q. Arbitrium, voluntas, opinio. [כפץ chephets, γνώμη. Gall. *Arbitrage.* Ital. *Parere, volunta.* Germ. Ein will / gutduncken. Hispan. *Parescer, voluntad.* Polon. *Zdanie dobrawola, mniemanie moie.* Vngar. *Kenany g szerént valo.* Angl. *Whil, opinion, arbitrement.*] Plaut. in Amph. Mane arbitratu tuo jusjurandum dabo. Cic. in Læl. Cujus disputationis sententias memoriæ mandavi, quas in hoc libro exposui meo arbitratu.

Ărbĭtrārĭo, sive Arbitrariò, adverb. κατὰ γνώμην, idem quod pro arbitrio; hoc est, pro voluntate. Plaut. Pœn. Nunc pol ego perii certò haud arbitrariò.

Ărbĭtrĭum, trii, n. s. Sententia quæ ab arbitrio statuitur. [פליליה pelilijah, δίαιτα. Gall. *Sentence d'arbitre, arbitrage.* Ital. *Sentenza arbitraria.* German. Willkührlicher vnd gütiger entscheid / ein Will. Belg. Eenen Will / oft Meyninge. Hisp. *Sententia del juez arbitrario.* Pol. *Zdanie a bo ac zet rozsadek.* Vngar. *Kinalsko pen val. itilet.* Angl. *The sentence that the vmpyre or arbiter giveth, the vmpyres decree.*] ¶ Interdum dicitur potestas arbitro data. Vnde Arbitrarium suscepisse dicitur, qui partes judicis suscepit. Cic. in Procœmio Offic. Iudicio, arbitrioque nostro, quantum quoque modo videbitur, hauriemus. ¶ Interdum idem est quod opinio, sive voluntas. γνώμη τὸ αὐτεξούσιον: ut, Omnia pro meo arbitrio facio: id est, ut mihi videtur, & ut opinor faciendum. Cic. 1. de Finib. Ad arbitrium suum scribere. ¶ Arbitrium, item Potestas. Liv. 4. bell. Maced. Scilicet si legem Oppiam abrogaveritis, non vestri arbitrii erit, si quid ejus vetare volueritis, quod nunc lex vetat. Horat. Quem penes arbitrium est, & vis & norma loquendi. ¶ Item Arbitrium pro præmio. Cic. in Pisonem: Eodem in templo, eodem & loci vestigio & temporis, arbitria non mei solùm, sed patriæ funeris abstulisti.

Ărbĭtrŏr, traris, pen. corr. Existimo, censeo. [חשב chaschab פלל pillel ἡγοῦμαι. Gall. *Arbitrer, donner sentence par arbitrage, peser, cuider, estimer.* Ital. *Giudicare, pensare, existimare.* Germ. Entscheiden / achten / schetzen / meynen. Belg. Meynen / schatten / ordeelen. Hisp. *Iuzgar como arbitro, pensar.* Pol. *Mniemam, rozumiem.* Vngar. *Velem, itilem.* Angl. *To think, to suppose, to iudge to give a decree as vmpyre.*] Cic. 6. Verr. Si hoc, quod abs te postulo, minus ad officium tuum pertinere arbitrabere, succedam ego vicarius tuo muneri, suscipiam partes, quas alienas esse arbitrabar. Terent. Hecyr. Neque enim quenquam esse arbitror. ¶ Interdum accipitur pro speculari, κατασκοπεῖν, & inquirere, seu auscultare. Plaut. in Aulul. Hinc ego huc & illuc potero, quid agant arbitrarier. ¶ Apud Iurisconsult. Arbitrari, pro judicare ponitur, & litem arbitrio finire: quod & διαιτᾶν à Græcis dicitur. Vlpian. de recept. arbitr. Si quis litigatorum defuerit, quia per eum factum est, quò minùs arbitretur, pœna committetur. ¶ Arbitrari in patiendi significatione Vlpian. posuit in dicto loco, & in l. 12. de religiosis. Sumptus funeris, *inquit*, arbitrantur pro facultatibus vel dignitate defuncti.

Ărbŏr, Piscis est in Oceano Gaditano, tàm vastis dispansus ramis, ut fretum nunquam ingressus credatur. Autor Plin. lib. 9. cap. 4.

Ărbŏr, oris, f. t. notæ significationis nomen: cujus appellatione continentur plantæ majores, & dissolutu contumaces, quæ simplici caudice, ramisque brachiorum more porrectis assurgunt: cujusmodi sunt olea, vitis, quercus & similes. [עץ hets, δένδρον, καὶ δένδρος τό. Gall. *Arbre.* Ital. *Albero, arbore.* Germ. Ein Baum. Belg. Eenen boom. Hisp. *Arbol.* Polon. *Drzewo.* Vng. *Elö fa.* Angl. *A tree.*] Plin. in Prooem lib. 12. Summumque munus homini datum, arbores, sylvæque intelligebantur. ¶ Dicitur & arbos in nominativo. Virgil. 4. Georg. Obviaque hospitiis teneat frondentibus arbos. Hinc Festus, Arbosem pro arbore antiqui dicebant, & Robosem pro robore. ¶ Arborem fici, sicut arborem ficum dici posse, ostendit Colum. lib. 6, quum ait: In scrobem fici arbusculam deponito. Ibidem: Tum arborem fici detrunca: Cicer. pro Flacco: Homini enim Phrygi, qui arborem fici nunquam vidisset, fiscinam ficorum objecisti. Quod est contra Laurentium Vallam. ¶ Annosam arborem transplantare, γεράνδρυον μεταφυτεύειν. In eos dicitur qui serò atque exacta jam ætate conantur dediscere, quibus diu juvenes assueverint. Aut simpliciter de iis quæ frustra moliuntur. ¶ Post folia cadent in te arbores. Quoties admonebimus. leviores injurias si quis ferat, sequi atrociores: Veluti arborum decidua folia negliguntur: verùm aliquando fit ut ipsæ arbores putres in caput subjecti decidant. Plaut. Menæch. ¶ Arbore dejecta quivis ligna colligit. Δρυὸς πεσούσης, πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. Si quem fortuna præcipitem dederit, in hunc passim omnes incurrunt, quisque quod potest diripit: jam enim sibi putant impunè fore. ¶ Generosioris arboris statim planta cum fructu: Quo id innui videtur, egregia benèque nata ingenia, statim maturescere & ad frugem pervenire. ¶ Arbŏr, item pro malo navis ponitur. Iuvenal. Satyr. 12. Pro remo posuit. Virgil. lib. 10. Aeneid. ¶ Arbores resinam sudantes sunt sex: pinus, pinaster, picea, abies, larix, teda: quibus addi potest & septima, pinaster in Hispania. Quarum singularem descriptionem lege suis in locis.

Ărbŏrĭdeus ramus dicitur, qui alitur ut arborescat: hoc est, ut arbor fiat, & arborea magnitudine adolescat. Columell. lib. 5. cap. 4.

Ărbŏrārĭus, a, um, adjectivum: [δενδρικός. Ang. *Which breedeth in trees.*] ut, Arborarius picus, δρυοκολάπτης, qui in arboribus nidificat. Plin. lib. 30. c. 16. Eò usque qui arborarii pici rostrum habeant. Arboraria falx, apud Catonem cap. 11.

Ărbŏrātŏr, m. t. Nomen verbale, ab Arboro, ras, quod significat eum qui arbores putat, qui & frondator dicitur. [δενδροτόμος. Gall. *Celui qui plante, esmonde & cultive les arbres, jardinier.* Ital. *Potatore d'alberi.* German. Ein Baumsäuberer / der die Bäum erbawet. Belg. Boomsavuyer. Hispan. *El que corta los arboles.* Polon. *Okrzesiwacz drzew.* Vng. *Erdölö.* Ang. *A woodman, he that loppeth trees.*] Plin. lib. 18. Frondem medio die arborator ne cædito. Colum. lib. 11. cap. 1. Nam & arator reperitur aliquis bonus, & optimus fossor, aut fœnisector, nec minus arborator & vinitor.

Ărbŏrēscĕrĕ, Arborem fieri, vel in arborē crescere. [δενδροῦσθαι. Gall. *Devenir arbre, croistre en arbre.* Ital. *Farsi albera.* German. Zu einem Baum werden. Hispan. *Hazerse poco à poco arbol, arbolecer.* Polon. *Wdrzewo rosle.* Vng. *Fává leszök.* Ang. *To growe a tree, to waie and become a tree.*] Plin. lib. 9. Tradunt autores, in Arabia malvas septimo mense arborescere.

Ărbŏrētum, n. s. δενδρών. Vide paulò pòst in dictione Arbusta.

Ărbŏrĕus, rea, reum, Quod est arboris. [δενδρῷος. Gall. *D'arbre.* Ital. *D'arbore.* Germ. Das des Baums ist. Hisp. *Cosa de materia de arbol.* Pol. *Drzewiany.* Vng. *Fái.* Angl. *Of a tree.*] Virg. lib. 1. Georg. Arborei fœtus alibi.

Ărbŭscŭlă, f. p. diminutivum ab Arbor. [שיח siach, δενδρύφιον. Gall. *Arbrisseau, petit arbre.* Ital. *Arboscello.* Germ. Ein Bäumle. Hispan. *Pequeño arbol.* Pol. *Drzewko.* Vngar. *Tsömötz faaska.* Angl. *A litle tree, a shrubbe.*] Varr. lib. 3. de Re rust. In eo arbusculas esse oportet, quæ ferant glandem. ¶ Significat etiam machinulam, quæ Græcè ἁμαξόπους dicitur, in qua versantur rotarum axes conclusi laminis ferreis: de qua Vitruv. lib. 10. cap. 17.

Ărbūstă, n. s. Loca consita arboribus. [אשל eschel חרשים chăreschim [illegible] fichim יער jáhar. δρυμοί, δενδρῶνες. Gall. *Boscage, ou bosc, lieu planté d'arbres.* Ital. *Luoghi doue sono molti alberi, arborato, boschi.* Germ. Ein ort da Bäum stehn / ein ort mit Bäumen / an welchen die

chen die Råben auffgezogen seind. Belg. Een ley / oft plaetse daer boom staen. Hispan. *Arboledas de arboles.* Pol. *Liassek albo miesse drzewem nassadzone.* Vng. *Erdős hely az hol sokfa vagyon.* Ang. *A groues, a places planted with trees.*] Colum. lib. 5. c. 5. Qui vineam vel arbustum constituere volet, seminaria priùs facere debebit. Docet etiam Plin. quomodo arbustum sit faciendum. Cicer. in Arat. Arbusta ornata tegmine foliorum. ¶ Hoc & Arboreum aliqui vocant. Gell. li. 17. c. 2. Cõvalles, *inquit*, & arboreta magna erant.

Ărbŭstīvŭs, a, um, adjectivum: ut, Arbustivæ vites, quæ in arbustis plantatæ sunt, & arboribus applicatæ, *ἀναδενδράδες*, *ἀναδενδρίτιδες*. Pallad. Locum, quem arbustivis vitibus destinabis implere. Colum. de arboribus, c. 16. Arbustivam vitem, quàm putare, tàm alligare diligenter oportet.

Ărbŭsto, stas, agrum arboribus consero ad maritandas vites. [*נטע אשל natáh éschel* *נטע עץ natáh hétz.* *δενδροφυτεῖν.* Gall. *Complanter d'arbres, garnir d'arbres pour soustenir la vigne.* Italicè, *Piantar' alberi per sostegno delle viti.* German. Båum zweigen / pflantzen / die Råben daran auffzuheben. Hispanicè, *Plantar arboles para vinas.* Pol. *Zadze, vel sczepie drzewo.* Vng *Fakat ültetők, planiálok.* Angl. *To plante trees for the holding vp of wine threes.*] Plin. lib. 17. cap. 23. Transpadana Italia præter supra dicta, corno, populo, tilia, acere, orno, carpino, arbustat agros.

Ărbŭtŭs, pen. corr. f. s. Arbor folio citro similis, sed raris frondibus, cujus fructus Arbutum, seu unedo vocatur. [*κόμαρος*. Gall. *Arbosier.* Ital. *Corbezzolo, albatro.* Ger. Ein Baum der frucht bringt wie roth Kirsen / Hagapffelbaum. Belg. Heegappelboom. Hisp. *Madronno, arbol conocido.* Polon. *Drzewo mającę owoc podob nimyswom.* Vngar. *Vad alma fa.* Ang. *A crabbe tree.*] Hæc arbor in Arabia excrescit in altitudinem 50. cubitorum. Virg. Eclog 7. Et quæ vos rara viridis tegit arbutus umbra.

Ărbŭtum, n. s. Pomum rubrum sylvarum, quod Plinius unedonem vocat, quod asperitate sua plura edi non possint. [*κόμαρον*. Gall. *Arbousse, fruit d'arbosier.* Ital. *Corbezzolo.* German. Die frucht von diesem Baum / ein Hagöpffel. Hispan. *Madronno.* Polon. *Owocz sta kiego drzewa.* Vngar. *Vad alma.* Ang. *The fruit of a crabbe tree.*] Virg. lib. 2. Georg. .. dant arbuta sylvæ. Duo ejus traduntur esse genera, Comaron, & Memecylon. De quo vide plura apud Plin. lib. 4. cap. 15.

Ărbŭtĕŭs, a, um, Ex arbuto factum: [*κομάρινος*. Gall. *Qui est d'arbosier.* Ital. *Cosa fatta di corbezzolo.* Ger. Das auß solchem Baum / ulß vorgemelt / gemacht wirdt. Hisp. *Cosa de madronno.* Vng. *Vad almafabol valo.* Ang. *Made of a crabbe tree.*] ut Arbuteæ crates, & Arbuteæ virgæ. Virg. 1. Georg. Arbuteæ crates & mystica vannus Iacchi. Idem 1. Aeneid. .. & molle pheretrum Arbuteis texunt virgis.

Ărcă, cæ, f. p. Scrinium, capsa. [*ארון arón.* *κιβωτός*. Gal. *Coffre, huche, arche.* Ital. *Arca, cassa.* Germ. Ein Kist / ein trog / kast / ein sarch. Belg. Een kiste / oft schrijne. Hisp. *Arca ò caxa de guarda.* Pol. *Skrzynia.* Vng. *Láda.* Ang. *An cheste, a choffer.*] ab arcendo dicta (ut inquit Var. lib. 4. de lingua Latina) quòd ab ea clausa arceantur fures. Cic. in Parad. Animus hominis dives, non arca, appellari solet. ¶ Arca pro monumento vel loculo in quo mortui conduntur in terra. Plin. lib. 13. cap. 13. ¶ Arcas appellat Vitruvius tabulationes intra aquam circundatas, ab arcendis aquis ab opere. Alii aquaria septa vocant.

Arca camerata: id est, arcuata & confornicata. Vlp. in l. si inquilinus. Locati. Vide in hunc locum Bud.

Arcalia, pro fisci quodam jure particulari. Reliqua (inquit Theodosius) tàm arcaliam, quàm utriusque ærarii, usque ad incipientem primam indictionem jubemus ad indulgentiam pertinere: id est, remitti.

Ărcŭlă, diminutivum, Parva arca. [*κιβώτιον*. Gall. *Cassetin petit coffre ou bahu.* Ital. *Cassette.* Germ. Ein kistlin / trögiin / kästlin. Hisp. *Arquilla, pequenna caxa.* Pol. *Skrzynka.* Vng *Ládácska.* Ang *A litle coffer or cheste.*] Cic. 2. Offic. Præmittebatque de stipatorib. suis, qui perscrutarentur arculas muliebres, & ne quod in vestimentis telum occultaretur, exquirerent. ¶ In auspiciis quoque, Arcula dicebatur, teste Festo, avis quæ aliquid fieri vetabat: ab arcendo nomen habens, quod consulentem à re aliqua aggrediunda arceret: hoc est, prohiberet.

Ărcārĭŭs, quod ad arcam pertinet. [Pol. *Podskarbi.* Ang *A treasurer, chamberlaine.*] Hinc arcarius Servius, cui arcæ in qua domini pecunia condita est, procuratio commissa est. Idem qui actor aut dispensator. Scævol. de fidei comm. libertat. Stichus arcarius probante domino nomina fecit, *&c.* Hotom.

Ărcānum, n. s. Secretum, & absconsum, occultũ: ab arca, in qua quæ clausa sunt, secreta manent. [*סוד sodh.* *ἀπόρρητον*. Gal. *Vn secret, chose secrette.* Ital. *Secreto.* Germ. Das heimlich vnd verborgen / ein verholen ding. Belg. Heymelyck / Secret. Hisp. *Secreto y guardado.* Polon. *Skryte, rzecz taiemna.* Vng. *Titok.* Angl. *A secret, any secret thing or hidde frome many.*] Potest & ab arce dici, quæ tutissima pars urbis est. Virg. 1. Aen. Longius & volvens, fatorum arcana movebo. ¶ Qui continet arcanum. Conveniet in eum, qui celat arcanum sibi commissum, neque cuiquam effutit. Sumptum est ex Homeri versu. Odyss. φ: τῇ δ' ἄπτερος ἔπλετο μῦθος: id est, huic pennis dicta carebant. ¶ Arcanè, & Arcanò, adverbia, *ἀπορρήτως, κρυφαίως*. Colum lib. 3. c. 2. Sed de hac sententia quanquam & ipse paulò antè id censuerim, quid tamen arcaniùs judicem, suo loco mox dicam. Cæsar 1. Bell. Civil. Ipse arcano cum paucis familiaribus suis colloquitur.

Ărcānŭs, a, um, adjectivum, Occultus, tectus, minimè loquax: [*מחריש machárisch.* *ἀπόρρητος, κρυφαῖος*. Gall. *Secret, caché.* Ital. *Secreto.* Germ. Heimlich / verborgen / secret. Hisp. *Bosa secreta y guardada.* Pol. *Skryty, tamiemny.* Vngar. *Titkos.* Ang. *Priuie, secret, hidde.*] ut, Arcanus homo, qui quæ audit, tacet, & continet optimé. Plaut. Cave sic dixeris me dixisse hoc P. Dixisti arcanò satis. Arcanus sensus. Virg. 4. Aen. .. solam nam perfidus ille Te colere, arcanos etiam tibi credere sensus.

Ărcārĭŭs, est qui pecuniã publicã adservat. Scævola de Fideic. libr. 11. Thais Stichum (*inquit*) rationibus redditis, manumissa volo Stichus arcarius, probante domino, nomina fecit. Et in C. Iustin. est, Susceptoribus, & præpositis, & arcariis.

Ărcārĭi, & Atriarii à Iureconsultis inter servorum species numerantur. Ea refert Alex. Neapolit. c. 15. tertii Gen. dier. & Pyrrhus lib 2. Quæst. magist.

Ărcātŭs, Vide ARQUATUS.

Ărcellă, f. p. Videri potest diminutivum, ab Arcera, de qua infrà. Vnde Arcella vitis quæ in formam arceræ disposita est. Colum. lib. 3. cap. 22. de districtis generibus vitium loquens: Hinc partes his heluolæ respondent, illinc arcellæ, rursus illinc spioniæ basilicæve conveniunt. Fortassis *arcellatæ* legendum, ut c. 2. Vnam etiam præcocem vitem, nobis ante hoc tempus incognitam, Græca consuetudine Dracontium vocari comperimus, quæ fœcunditate jucunditatéve arcellatæ, basilicæque & Bituricæ comparari possit, generositate vini, Amineæ. Et paulò antè omnium quas cognovimus, copiosissima arcellata.

Ărcĕllŭla, cellulæ. [Pol. *Ladka.* Vng. *Ládaska.*] diminutivum ab arcella: Id est, arcula ab arca. Diomedes Grammat. lib. 1.

Ărcĕo, es, cui, n. s. Sine supino usitato. (Nam arcitum non dicimus: licet in compositis Exercitum dicamus, & Coërcitum) Propulso, abigo, prohibeo, pello [*מנע manáh* *כלא chald.* *ἀμύνειν, ἀπείργειν, εἴργειν*. Gall. *Garder d'approcher, chasser, empescher.* Ital. *Scacciare, rimmouere, impedire.* Germ. Hinweg treiben / wehren / hinderhalten. Belg. Wechjagen. Hisp. *Constrennir, arredrar, apartar de lugar.* Pol. *Odpędzam, zawciągam.* Vng. *Meg tiltom.* Angl. *To stoppe frome comming to, to hinder, to butake.*] Cic. in Cat. Tum tu Iupiter hunc à mœnibus urbis arcebis. Idem 4. Philipp. Brutus illum non ut consulem recepit, sed ut hostem arcuit. ¶ Aliquando legitur pro stringo, sive coërceo. Virg. 2. Aen. .. teneras arcebant vincula palmas. ¶ Interdum ponitur pro contineo. Cic. de Nat. Alvus arcet & continet illud quod recepit. Idem in Somn. Scip. Orbis extimus arcens & continens cæteros. ¶ Arcere vim hostium, est vim vi propulsare & operam dare ne noceant. Liv. 1. ab Vrbe: Ad arcendam vim advenarum, armari ex urbe atq; agris concurrunt. ¶ Arcere aquam pluviam, Idem pro Muræna: Ille scit ut hostium copiæ, tu ut aquæ pluviæ arceantur. ¶ Ab arceo fiunt Arx arcis, Arctus, a, um, & Artus pro membris: de quibus infrà suo loco.

Ărcesso, sis act. t. ab Arceo nascitur, Accuso, postulo. [*הגיל highghil* *κατηγορεῖν, ἐγκαλεῖν*. Gal. *Accuser* Ital *Accusare.* Ger. Einẽ verklagen. Belg. Beweyen oft beclagen. Hisp. *Accusar.* Pol. *Obskarżam.* Vngar. *Bevádolom.* Ang. *To accuse.*] Lib 1. ad Herenn. Arcessitur Cæpio majestatis. Cic. lib. 1. Offic. Atque etiam hoc præceptum officii diligenter retinendum est, ne quem unquam innocentem judicio capitis arcessas. ¶ Est & Arcesso, advoco: [*μεταπέμπω*. Gall. *Hucher, appeler.* Ital. *Chiamare.* Ger. Beruffen / einen holen oder reichen. Hisp *Llamar.* Pol. *Przyzywam, przyzywiam.* Vng. *Hiuom.* Angl. *To call for, to crie on.*] ab Adcio, d. in r, mutata. Antiqui enim (teste Prisciano) d literam mutabant in r, nos in c. Plaut. in Amphit. Blepharonem arcessat, qui nobiscum prandeat. Cicer. pro Rosc. Amer. Quum ab aratro arcessebantur, qui consules fierent. ¶ Arcessere à capite. Cic. in Top. Quum autem à genere ducitur argumentum, non erit necesse id usque à capite arcessere. A capite arcessere argumentum, est à capite & origine rei argumentum eruere. Budæus. ¶ Arcessitus, particip. Cic. 2. de Orat. Cavendum est, ne arcessitum malum putetur.

Ărcto, ctas act. p. frequentativum est, formatũ ab Arctum inusitato supino verbi arceo, Constringo, vehementer arcto. [*בצר betsár* *פי חבק behhík* *צרר* *στενοῦν*. Gall. *Serrer pres, estreindre, estrecir* Ital. *Stringere.* Ger. Eng machen / zusammen zwingen. Belg. Te dauwe tsamen. Hispan. *Estrechar, estrennir ò apretar.* Pol. *Vciskam, sciesniam.* Vngar. *Meg szoritom.* Angl. *To mak narrow or strict.*] Colum. lib 12 cap. 43. Nonnulli adjecto defruto, contenti sunt transversas perticas arctare. Plin. lib. 17 cap. 23. Quando contineri debet vimine, non arctari. Est item arctare, Angustius facere Plin lib. 3. ca 6. Etiamnum angustias eas arctantibus insulis parvis, quæ Cuniculariæ appellatur. Mart. Atriaque immodicis arctat imaginibus.

Ărctŭs, cta, ctum. Angustus, strictus, ab arcendo: id est, constringendo. [*צר tsár* *צרה* *στενός*. Gall. *Serré, estroit.* Ital *Stretto.* Germ. Eng zusammen gezogen. Hispan *Estrenido, estrecho.* Polon. *Ciasny.* Vng. *Szoros.* Ang. *Narrow, streict.*] Cic. 3. Verr. Mihi credere arctioribus apud populum Romanum laqueis tenebitur. ¶ Arctè, adverbium, *στενῶς*. Columella lib. 3. In tributum fictile vel cornu arctè inserito.

Ărcĕră, ab Arca deducitur, & significat plaustrum tectum undique ex tabulis, quasi arca quædam magna, vestimentis instrata, ut inquit Asconius, quo vehiculi genere senes & ægroti cubantes vectabantur. [*צב tsab.* *φορεῖον*. Gallicè, *Charriot couuert de tous costez, comme vne littiere ou charios branslans.* Italicè, *Lettiga.* German. Ein hangender Wagen / ein Senffte / ein Roßbaar. Hispan. *Andas.* Polon. *Lektyka, kolebka caretta.* Vngar. *Kolya.*

 Angl.

Ang. *Aliter, à chariot covered on all partes.*] Gell. lib. 20. cap. 1.

Archaismus, m.f. ἀρχαϊσμός. Latinè Antiquitas dicitur. Figura est, vetustè aliquid dictum significans. Terent. Andr. Quod plerique omnes faciunt adolescentuli. Vbi Donatus: Plerique omnes pro una parte orationis dixere veteres. Ibidem: ille instat factum. Vbi Donatus: Instat factum ἀρχαϊσμός, vetustè: id est, instat dicere factum esse.

Archarius, m.f. Præfectus & moderator dicitur. [שלטון schalit. ἄρχων, Gall. *Recteur, gouverneur.* Ital. *Soprastante.* Germ. Ein Oberster / ein Regent. Hisp. *Regidor, antecessor.* Polon. *starosta, przełożony na iakim urzędzie.* Vngar. *Tisztartó, gubernator.* Angl. *A gouvernour, a ruler or ouerseer, he which hath charge of any thing.*] Paulus ad Romanos: Salutat vos Erastus archarius civitatis. ἀρχή, à nostris principium, à quo ἄρχω impero, præsum.

Archetypus, pen. corr. m.f. adjectivum, ἀρχέτυπος. Est quodcunq; ita primum fabricatum est, ut exemplar reliquis fit. Martial. lib. 8. Archetypum Myos argentum se dicit habere. Idem lib. 3. Sic tanquam tabulas, scyphosque Paule, Omnes archetypos habet amicos. ¶ Est & Archetypum substantivum, quo significatur primum exemplar, quod quis sibi imitandum proponit. [תבנית tabnith. Gal. *Le patron, l'exemplaire premier.* Ital. *Modello.* Ger. Ein Vorbild / ein Exempel / das ein ander für sich nimpt und nach dem ein anders macht. Hispan. *El original de donde se saca el exemplo.* Pol. *Wzorung.* Vng. *Első példa.* Ang. *The first exemple, or patrone.*] Plin. Iunior ad Antonium: Vt pictores pulchram absolutamq; faciem, raro nisi in pejus effingunt: ita ego ab hoc archetypo labor & decido. ¶ Dicuntur etiam Archetypa signa, statuæ, vasa, & tabulæ, non ad aliorum imitationem efficta, sed à nobili quodam artifice primum confecta. Martial. lib. 8. Archetypis veluti nihil est odiosius Aucti.

Archezostis, [ἀρχέζωστις. Vng. *Iólauék.*] Dioscoridi, Herba quam Latini vitem albam vocant. Græci etiam ἄμπελον λευκὴν sativæ viti foliis, sarmentis, & pampinis simillima. Vide Plin. lib. 23. c. 1. & Ruel. lib. 5. cap. 151.

Archiater, & Archiatrus, tri, [ἀρχίατρος. Ger. Der fürnemest Artzt. Pol. *Przedni cyrulik, doktor.* Vng. *Fő orvos.* Angl. *Cheeffe master of medicine.*] Medicorum princeps, ἰατρὸς enim medicus, ἀρχὸς princeps dicitur. Hic vulgo *Protomedicus* appellatur. Archiater dictus est Aesculapius, tanquam præses deusq; medicorum. ¶ In codice Imperatorio legimus, Privilegiis Imperatoris archiatros decorari.

Archibelion, anchusa apud Diosc. lib. 4. cap. 26.

Archieunuchus, Cubiculariorum regis princeps.

Archigerontes, ἀρχιγέροντες. Latinè Principes seniorum, seu summi senes. Alc. a[illegible] & cler. C.

Archigrammatei, Scribarum principes. [ראשי סופרים roscheh hassophe im. ἀρχιγραμματεῖς. Gall. *Chanceliers.* Ital. *Gran cancelieri.* German. Die obersten und fürnemesten Schreiber / die Cantzler / die Stattschreiber. Belg. Cancellier. Hispan. *Chancilleres.* Pol. *Najwyższe pisarze, Kanclerzy.* Vng. *Fő kancellárius.* Angl. *Chancelers.*] Plaut. Eumenem Cardianum fuisse archigrammatea Alexandri Magni.

Archigubernus, ex ἀρχὴ & κυβερνήτης juncto nomine, Princeps gubernator, omnium gubernatorum primas, sive classis præfectus. [Pol. *Wielki sternik.* Angl. *Cheeffe gouernour.*] Iavolenus ad S. C. Trebell. Seius Saturninus archigubernus testamento, reliquit hæredem Valerium Maximum.

Archimagirus, pen. prod. Princeps & magister coquorum, summus coquus. [רב הטבחים rab hattabbachim. ἀρχιμάγειρος. Gall. *Maistre cuisinier, maistre queux.* Ital. *Maestro de cuochi.* Ger. Kuchenmeister. Belg. Keukenmeester / Opperkock. Hispan. *Maestro cozinero.* Pol. *Kuchmistrz.* Vngar. *Fő szakács.* Angl. *Cheeffe cooke, or maister cooke.*] μάγειρος enim Latinè coquus. Iuven. Finxerunt pariter librarius archimagiri.

Archimandritæ, pen. prod. [ἀρχιμανδρῖται. Gall. *Abbez, Prieurs, Provinciaux.* Ital. *Abbati, priori, guardiani, generali.* Ger. Ein Abt / ein Prelat. Belg. Een Abt. Hisp. *Prelados de monges y semejante dignidad.* Pol. *Opat, gwardian, Prior.* Vng. *Gardian.* Ang. *Abbottes, priors, pre ates.*] Dicitur præpositi collectaneæ turbæ haud longè dissimiles ab episcopali dignitate: ita dicti quod principes mandræ & agminis sint. Mandræ quoq; significant speluncas, in quibus greges solent stabulari. Hinc episcopi archimandritæ à Græcis dicti possunt videri, non dissimili ratione, ab ea qua à nobis dicuntur pastores. Alciatus scribit archimandritam id significare, quod dicimus Abbatem. Prisci enim monachi eremos colentes ἐν ταῖς μάνδραις: id est, in speluncis & cavis montium habitabant.

Archimimus, mi, m.f. Princeps mimorum, & summus. [ἀρχίμιμος. Gall. *Le maistre des ioueurs de farces.* Ital. *Primo de buffoni.* Ger. Der oberste Possentreiber. Hisp. *Maestro de momos.* Pol. *Kuglarski mistrz.* Vng. *Fő játékos.* Ang. *Cheeffe among the players of enterludes, master scoffer.*] Sunt autem Mimi qui in scena gestus eorum quos volunt irridere, exprimunt & imitantur, ἀπὸ τοῦ μιμεῖσθαι, quod est imitari. Tranquillus in Vespasiano: Favo archimimus personam eius ferens, sustinensq; (ut est mos) facta & dicta viri &c. Vtitur etiam hac voce Iulianus de operis liberorum, l. patronus: Nam si quis (*inquit*) archimimum, vel pantomimum, &c.

Archine, mandragora apud Diosc. lib. 4. c. 79.

Archiotæ, Vide ARCHIVUM.

Archipirata, tæ, Prædonum dux. [ἀρχιπειρατής. Gall. *Le capitaine des coursaires & escumeurs de mer.* Ital. *Capitano de Corsali.* Germ. Ein oberster der Meerräubern. Belg. Een zeerover. Hisp. *Principe de Cossarios.* Polon. *Wódz morskich zbójców.* Vng. *Fő tolvaj.* Angl. *Maister pyrat.*] Cic. 7. in Verrem: Archipiratam ipsum vidit nemo, de quo supplicium sumi oportuit. Idem 2. Offic. Ille qui archipirata dicitur, nisi æquabiliter prædam dispertiat, aut occiditur à sociis, aut relinquitur.

Archippocomos, pen. corr. ἀρχιπποκόμος, dicitur hippocomorum præfectus. Polon. *Koniuszy.* Angl. *Maister of the horse.*] Hippocomi autem dicuntur equorum curatores, ab ἵππος, κομέω, verbo neutro, quod significat equos curo. Est itaq; Archippocomus, quem Galli *Magnum scutarium* vocant.

Architectus, m. f. [רב הבונים rab habbonim. חרש charásch. ἀρχιτέκτων. Gall. *Maistre ouvrier, maistre charpentier ou masson.* Ital. *Architetto, Soprastante alle fabriche.* Germ. Baw oder Werckmeister. Belg. Werckmeester. Hisp. *El maestro de obra para edificar.* Pol. *Cieśla, vel mistrz nad budowaniem.* Vngar. *Fő ács.* Ang. *Maister of work.*] Nomen compositum ex ἀρχὸς princeps, & τέκτων, faber: Principalis faber, fabricandi artem habens, vel qui structuris ædificiorum præest, & qui fabricanda præscribit. Architectus (ut inquit Plato libro de Regno) magno ministerio non utitur, sed utentibus præsidet. Fabri autem, qui aliquid manu faciunt in ædificiis, alii funguntur ingenio, alii opera valent. Cic. Varr. Si quis adhibere volet non modò ut architectos, verumetiam ut fabros ad ædificandam Rempublicam, poterimus & nos libenter accurrere. Mart. lib. 5. Si duri puer ingenii videtur, Præconem facias, vel architectum. ¶ Architectus, item pro autore & principe inventore. Cic. de Finib. Eaque ipsa quæ ab ipso inventore veritatis, & quasi architecto beatæ vitæ dicta sunt explicabo.

Architecton, onis m.f. idem quod Architectus. [Ang. *A deviser of building.*] Plaut. Pœn. Me dolis jam superat architectonem. Idem Mostel. Nam sibi laudasse ædeis ait architectonem Nescio quem, esse ædificatas sanè bene.

Architectonicus, a, um, adject. ἀρχιτεκτονικός. Ad architectonem pertinens. Vitru. lib. 9. c. 4. Et qua per rationes architectonicas circinique descriptiones est inventus in mundo.

Architector, aris d.o. Construo, fabricor. [בנה banah. ἀρχιτεκτονέω. Gall. *Deviser & bailler l'ordonnance de quelque bastiment, bastir, edifier.* Ital. *Fabricare.* Ger. Bawen / ein werck machen. Hisp. *Obrar por artificio.* Pol. *Budować.* Vng. *Épít.* Ang. *To deuise sundrie sortes of building to prescribe rules in building.*] Vitr. lib. 9. c. 4. Neque in his locis naturalis potestas ita architectata est, collocavitq; carinas, tanquam cenera. ¶ Translatè ponitur à Cic. 2. de Finib. Cur tandem sapientia tantoperè laudatur? an quod ita calida est, ut optimè possit architectari voluptates? id est, formâ & rationem fruendarum voluptatū communisci & præscribere: quemadmodū architecti opera majoris sumptus & magnifica ingenti ratiocinatione architectantur. Bud.

Architectonice, ces, fœm. gen. [ἀρχιτεκτονική. Gall. *Architecture.* Ital. *Architettura.* German. Die kunst des bawens / Bawmeisterin. Hispan. *Arte de edificar.* Pol. *Kunszt albo sztuka budowania.* Vngar. *Ars mesterség.* Ang. *An art in deuising and building, the skill of building.*] Ars ipsa architectandi. Quint. lib. 2. Aliæ quoq; artes minores habent multiplicem materiam, velut architectonice: namq; in omnibus quæ sunt in ædificio utilia versatur.

Architectura, f. p. Aedificandi scientia, Græcè ἀρχιτεκτονική, Architectonice dicitur. Pol. *Umiejętność budowania.*] Hoc nomine Vitruvius opus suum inscripsit, quod de ædificandi ratione conscripsit. Cic. lib. 1. Offic. Quibus autem artibus aut prudentia major inest, aut nō mediocris utilitas, quæritur, ut medicina, ut architectura, ut doctrina rerum honestarum.

Architectio, onis, f.t. Plin. lib. 10. cap. 71. In quo vel præcipua naturæ architectio.

Architriclinus, pen. prod. Qui præest triclinio. [ראש המסבה rosch hammesibba. ἀρχιτρίκλινος. Gal. *Sommelier.* Ital. *Scalco.* Germ. Ein Truchsess / Hoffmeister. Hisp. *Maestresala.* Ital. *Maestro di casa.* Pol. *Marszałek.* Vng. *Fő asztalnagy.* Ang. *A marshall of a hall.*] Erat autem Triclinium, cœnaculum, tribus ad accumbendum lectis stratum. Iuvenalis: Tertia ne vacuo cessaret culcita lecto. Architriclini erat curare, ut eduliorum variorum fercula seriatim & in tempore convivis exhiberentur, utque rectè omnia disposita essent.

Archivum, n.f. [בית ספרים beth sepharim. ἀρχεῖον. Gall. *Le lieu où sont serrez les vieux registres, papiers ou chartres.* Ital. *Cancelaria.* Germ. Ein Cantzley / ein ort da ein Statt ihre Brieff / Bücher behaltet / &c. Belg. De Staetcamer oft kiste daer die privilegien en ander Originalen inne ligghen. Hisp. *Libreria de los originales.* Polon. *Cancellaria gdzie listy y przywileje leżą.* Vng. *Káptalan.* Angl. *A place where charters or evidences or such writings concerning the commonwealth are kept.*] Armarium librorum, seu locus publicus, in quo acta urbis & civium recondi consueverunt. Romani *Tabularium* dicunt: Græci *chartophylacium*. Bud.

Archiotæ, pen. prod. ἀρχειῶται, Dicebantur qui publico archio præerant. [Pol. *Sprawca nad rodem.* Vng. *Káptalanok.*] In scholiis Græcis traditum est, aulam locum esse, in quem fontes ducerentur, eumque à junioribus ἀρχεῖον appellari. Alciat.

Archoinochus, pincernarum, sive (ut D. Hieronym. sub finem Quæst. in Genes. interpretatur) vinariorum princeps.

Archon, ontis, Vide in propriis.

Archontici, ἀρχοντικοί, Hæretici quidam à principe appellati, qui

qui universitatem quam Deus condidit, opera esse peincipum dicebant & negabant, resurrectionem carnis.

Archōs, m.f. ἀρχὸς, Latinè princeps dicitur. A' quo multa fiunt composita: ut Monarcha, Patriarcha, pateum princeps.

Arcifinius ăger, [Pol. *Rolia nieogranicȝóna.*] dictus est, qui certis linearum mensuris non continetur, sed arcentur fines ejus objectu fluminum, montium, arboeum: unde & in his ageis nihil subsecivorum intervenit. Sic in libro variorum autorum de limitibus. Siculus autem Flaccus: Occupatorii, *inquit*, agri, quos quidam arcifinales vocant: ii autem arcifinales dici debent, quibus ageis victor populus occupando nomen dedit. bellis enim gestis victores populi terras omnes ex quibus victos ejecerunt, publicè atque universalirer teeritorium dixerunt, intra quos fines jus ducendi esset: deinde ut quisque virtute colendi occupavit, aecendo vicinum, arcifinalem dixit. Hæc apud Frontinum leguntur. Ager arcifinius, sicut ait Varro, ab aecendis hostibus est appellatus: qui postea, interventu litium, per ea loca, quibus finit, teeminos accipere cœpit. in his agris nullum jus subsecivorum intervenit. Arcifinales agri, & Arcifinii dicuntue, quorum fines deprehendi non possunt.

Arcima, Genus modi plaustri, quo homo gestari solet. Festus *auctor.*

Arcio, aecis, aecivi, arcitum, pro Indere. & adigere accepisse videtur Cato de Re rust. c. 40. Antiquum est verbum.

Arcitĕnens, adjectivum, Apollinis epitheton, ab arcu tenendo, quòd semper cum arcu & pharetra pingeretur Apollo. [τοξοφόρος. Pol. *Łukonos.* Ang. *Which beare bow or shooteth with a bow.*] Virg. 3. Aen. Quam pius aecitenens oras & littora circū Errantem Mycone celsa, Gyaroque revinxit. Ovid. 1 Metam. Huic Deus, arcitenens, & nunquam talibus armis Antè, nisi in damis, capreisque fugacibus usus Perdidit, *&c.*

Arcophthalmŏn, ἀρκοφθαλμον, A' quibusdam appellatur herba, quæ Chrysogonon Diosc. dicitur. Est autem hæc nomenclatura ex iis, quæ inter notha Dioscoridis à doctoribus numerantue.

Arcophytŏn, ἀρκόφυτον. Ex iis nomenclaturis, quæ Bechio, seu Tussilagini herbæ in quibusdam Dioscord. exemplaribus tribuuntur.

Arctātiō, [στενοχωρία, στένωσις. Pol. *Zcyśnienie.* Vng. *Szorongatás.*] Diomedes Gramm. l. 2. Cum quadam arctatione sermonis, quæ ἐμφατικὸν à poetis congeruntur.

Arctomys, ἀρκτόμυς, Animal habēs similitudinē muris & ursi.

Arctŏphylăx, pen. corr. [ἀρκτοφύλαξ. Cicer. Das Gestirn so man nennt den Wagenmann.] Sydus juxta majorem Vrsam, alio nomine Bootes. Cic. in Phænom. Arati: Arctophylax vulgò qui dicitur esse Bootes. Latinè Vrsæ custodem interpretari possumus: nam veluti custos quidam Vrsæ adnibitus, à tergo eam subsequitue. simili etiam eatione Bootes appellatur, quòd in modum bubulci plaustrum sequatur: rustici enim Septenteiones Plaustra vocant. Fabulantur autem poëtæ, hunc esse Calistus ex Iove filium, cui nomen Arcadi fuit.

Arctŏs, [ἄρκτος. Ger. Das Gestirn der Bäe / also werden genannt die zwey Mitnächtischen siben Gestirn / sonst der Herwagen groß und klein.] Apud Græcos ursum, vel ursam significat. Quò fit, ut pro duobus signis Septentrionalibus accipiatur, quæ & à Latinis Vrsæ appellantue. [Pol. *Wozy niebie.* Vng. *Göncʒöl szekere.*] ¶ Sunt autem Arcti duæ Septentrionali polo, velut axe quodam, nixæ Arctico circulo clausæ, & ita collocatæ, ut uteaque resupinata, alterius contegat caput: sed caput ejus quæ superior est, ad caudam inferioris contendat. Alteram majorem Vrsam sive Elicen: alteram minorem Vrsam, sive Græcorum lingua, *Cynosuram*: id est, Canis caudam nominant. Illam Græciæ populi notare soliti, hanc Sidonii observant inter navigandum. Ovid esse duas Arctos, quarum Cynosuea vocatur Sidoniis, Elicen Graia carina notat. Elicen scribit Hesiodus Calisto Lycaonis Arcadiæ regis filiam fuisse. Hanc studio venationis inductam, relicto patre, sese in sylvas contulisse, factamq; unā ex comitibus Dianæ, à qua quum mirificè amaretur, quodam die solam in sylvis inventam, à Iove compressam fuisse. Quod facinus quum aliquandiu celasset, tandem jussam cum cæteris virginibus lavari, tumore, uteri crimen detexisse. Quamobrem indignatam deam, in Vrsæ effigiem eam commutasse, quæ Græcis ἄρκτος appellatur: in ea specie non multò pòst filium peperisse, quem Aecada nominavit: à quo postea dicta est Arcadia Peloponnesi regio. ¶ Arctos, item Claudianus dixit pro illis qui Septentrionalem regionem inhabitant sub Arctis positam 4. Paneg. Atq; indignantes in jura redegerit Arctos. ¶ Ab Arcto oritue Arctous, Arcticus, & Antarcticus.

Arctĭcŭs, a, um, adject. [ἀρκτικὸς. Ger. Der Nortspitz. Ang *North ward or northen.*] ut, Polus aecticus: hoc est, Septentrionalis, cui oppositus est Antarcticus polus: hoc est, Meridionalis.

Arctōus, [ἀρκτῷος. Ang. *Northward or northen.*] pen. prod. adject. ab Arcto. Idem quod Septentrionalis. Mart. lib. 10. Fœlices quibus urna dedit spectare coruscum Solibus arctois, syderibus que ducem. ¶ Arctous orbis Lucan. li. 1. Arctoa sedes, & arctous polus, Seneca in Hercule Oetæo.

Arctūrŭs, [ἀρκτοῦρος. Ger. Der hell Stern des Wagenmanns.] Stella in signo Bootæ post caudā majoris Vrsæ, cujus ortus & occasus tēpestates facit: dictus Arcturus παρὰ τὴν τῆς ἄρκτου οὐρὰν: hoc est, ab Vrsinæ caudę similitudine. Vir. 1. Geor. At si nō fuerit tellus fœcūda sub ipsum Aecturū, tenui sat erit suspēdere sulco.

Arcŭlă, Vide ARCA.

Arcŭlātă, Circuli qui è farina in sacrificiis fiebant. Festus.

Arcŭs, hujus aecus, quartæ tantùm declinationis, Instrumentū est notum, è quo sagittæ emittuntur [קשת *késcheth.* τόξον. Gal. *Arc.* Ital. & Hisp. *Arco.* Ger. Ein Bogen. Belg. Boghe Pol. *Łuk.* Vng. *Iy.* Ang. *A bowe.*] Ovid. 1. Metam. Figat tuus omnia, Phœbe, Te meus arcus ait. Cic. de Senect. Appius animū intentum, tanquam arcū habebat. Dictus est autē arcus ab aecendo, quòd eminùs arceat hostem, non comminus propulset, quemadmodum ensis aut hasta. ¶ Est præterea Arcus, cuevatura in ædificiis, quæ alio nomine Fornix appellatue. Ita dictus ab aecendo: hoc est, continendo, vel consteingendo ædificio. [καμάρα, κάμαρα Germ. Ein Schwybogen oder Gewelb. Belg. Een Schwibboge / welfboge. Pol. *Zas klepiens owbłak.* Vng. *Boltozat, bolt haytás.* Ang. *A vaulte in a building.*] Cic. Iam enim atriolum, & arcus duos absolveeat. atq; in hac significatione in secundo ordine usus est Varro de vita pop. Rom. Eoque, *inquit*, pecuniā magnam consumpsisset, quod arci, quos summopere fecerat, tessi pondere diu facti, celeriter corruissent Ex Nunio. ¶ Arcus item, sive (ut Nonio placet) Arquus, [ἶρις. Pol. *Tecza, dega.* Vng. *Szivarvany.* Ang *The rayne bowe.*] accipitur pro arcu cœlesti, quē pluvio tempore variis coloribus expressum in nubib. conspicimus. Hor. in Arte: Qua flumen Rhenū, aut pluvius describitur arcus. In hac autem significatione, etiam per secundam declinationem inflexum legitur. Cic. de Nat. Deor. Cur autem arci species in deorum numerum non reponitur? Ennius gen. fœminino protulit. Formatur autem arcus cœlestis hoc modo: Dum enim Sol in nubibus rarescentibus ex adverso refulserit, radiosque suos directa linea humori nubilo transfundens impresserit, fit repercussio splendoris ejus in nubibus, ex quibus fulgor emicans, arcus speciem foemat. Sicut enim impressa cera annuli imaginem exprimit, sic nubes ex adverso eo rotunditate Solis figuram sumentes, orbem efficiunt, & aecus effigiem fingunt. Apparet autem hoc non sempee, sed quum earescunt nubila cœli. Nam rursus quum coëunt in se nubes atq; densantur, confestim arcus forma resolvitur. In nubium enim densitate, arcus impeefecto gyro complectitur. Deniq; sine Sole & nubibus nunquam apparet arcus. Quadricolor autem est, quia ex omnibus elementis in se rapit species. De cœlo enim trahit igneum colorem, de aquis purpureum, de aëre album, de teeris colligit nigrum. Nonius hoc discrimen statuit intee Arcum, & Arquum, ut Aecus dicatur foenix suspensus: Arquus autem nonnisi qui in cœlo apparet, quem Irin poëtæ dixerunt. Vnde etiam Arquatos dictos vult, quibus coloe & oculi virent, quasi in arqui similitudinem. Verùm eam differentiam non usquequaq; observari, abundè magno illud est argumento quòd & arquatum dicimus pro camerato, & Arquites peo sagittariis.

Arcŭlus. Diminutivum ab arcus, [τοξάριον. Germ. Ein Bögelin. Ang. *A litle bowe.*] à quo aliud diminutivum Arcellus. ¶ Arculus præteeeà teste Festo, dictus est Deus, qui tutelam gereret arcarum. Item Aeculus, ut idem Festus testatur, dicebatur circulus, qui capiti imponebatue ad sustinenda commodiùs vasa, quæ ad sacra publica capite portabantue. Erat enim eitus apud Athenienses, postea ad alias quoq, nationes translatus, ut viegines nubiles Dianæ sacra capite gererent in canisteis (unde Canephoræ, κανηφόροι, dictæ sunt) circulis quibusdam suppositis, ut firmiùs inhærerent: hoc ipso Dianæ fidem facientes, se virginitatis pertæsas cupere exauroeari.

Arcŭo, as, are, act. p. In modum arcus curvare. [כפף *chaphaph* כפף *achaph.* καμπύλον, καμπυλιάζειν, κυρτοῦν. Gall. *Faire en vouste, courber en forme d'arc.* Ital. *Piegar in modo d'arco, inarcare.* Germ. Biegen / als ein Bogen krümmen. Hisp. *Encorvar.* Pol. *Sklepie wobkak nakrzywam.* Vng. *Meg hayitom.* Angl. *To bowe or crooke like à bowe, to make like à vaulte.*] Plin. li. 29 c. 6. Illam autem, quæ non arcuatue, *Sepa* Græci vocant, alii *Scolopendram.*

Arcŭātŭs, a, um, partic. Curvatus in modum aecus. [כפוף *chaphuph.* κεκυρτωμένος. Gall. *Vouste, courbé en forme d'arc.* Ital. *Inarcato.* Ger. Gebogen / gewelbt Belg. Ghewelft / ghecrompt. Hisp. *Encorvado.* Pol. *Sklepiony.* Vngar. *Bols haytásos.* Angl. *Crooked lyke a bowe, vaulted.*] Liv. 1. ab Vrbe: Ad id sacearium Flamines bigis cuvru arcuato vehi jussit. Plin in Epist. Sicut initio tentatum erat arcuato opere. ¶ Dicitue etiam arcuatus, correptus ictero: hoc est, morbo regio: de quo vide infrà ARQVATVS.

Arcātŭs peo Arcuatus, apud Ovid. legitue 11. Metamorph. Iris & aecato cœlum curvamine signans.

Arcŭātim, adverb. in modum arcus. [ἀγκυλοειδῶς, κεκυρτωμένως. Gall. *En facon d'arc* Ital *A foggia di arco.* Ger. Bogechtig / wie ein Bogen. Hisp. *Aguisa de arco.* Pol. *Woblak sklepisto.* Vngar. *Iy moggyára.* Ang. *Efter the maner of a bowe, or vaulte.*] Plin. lib. 29. c. 6. Millepeda, ab aliis centipeda, aut multipeda dicta, animal est è vermib. teeræ, pilosum, multis pedibus arcuatim eepens, tractuque contrahens sese.

Ardalides, vel Aedabotides, Musæ coluntur in Trœzene ab Aedalo quodam conditore aut à loco dictæ, Stephanus.

Ardĕă, æ, f. p. Avis quædā, quasi ardua, quoniā volādo alta petit. [שלך *schalach.* ἐρωδιός. Gall *Heron.* Ital. *Hairone.* Ger. Ein Reiger. Hisp. *Garca* Pol. *Czapla.* Vng. *Gém.* Ang. *An hearn.*] Virg. 1. Georg. atque altam supra volat aedea nubem. ¶ Hujus diminutivum est Ardeola. Ardearum tria genera ponuntue ab Aristotele, Leucon ab albedine dictum: Arestias à fulgore astro-

pellere absolutè & sine casu, pro accedere. Cic. 2. de Divin. Visus est insomnis pastor ad me appellere. Hinc Appulsus, us, Pro accessu pecoris ad aquam. ποτισμός, προσβολή. Iureconsultus: Totum corrumpat pecoris ad aquam appulsum. ¶ Appellere animum, significat animum ad aliquid agendum intendere, προσέχειν, ὁρμᾷν. Terent. in Prolog. And. Poëta quum primùm animum ad scribendum appulit. ¶ Interdum idem quod adduco, compello, cogo. Plaut. in Asin. Argenti viginti minæ me ad mortem appulerunt: id est, adduxerunt.

Āppūlsŭs, us, m. q. Verbale, Ipse appellendi actus: hoc est, accessus qui fit navigio. Liv. 7. bell. Pun. Appulsus Solis per metaph. pro Solis accessu. Item, apud Iurisconſ. Ius appellendi. Vlpianus. D. lib. 8. Tit. 3. l. 5. Neratius ex Plautio ait, nec haustum pecoris, nec appulsum, nec cutis eximendæ calcisque locandæ jus, posse in alieno esse, nisi fundum vicinum habeat.

Āppēndĕo, es, n. s. Iuxta aliquid pendeo, προσαρτάομαι.

Āppēndo, is, di, sum, Suspendo, quasi ad aliquid pendo: [תלה salah. ἐπικρεμάννυμι. Gall. *Prendre à quelque chose.* Ital. *Sospendere, attacare.* Germ. Anhencken / umb etwas andere hencken. Belg. Aenhangen. Hispan. *Colgar una cosa à otra.* Polon. *Zawiesʒwe.* Vng. *Fel fuggeʒtem.* Angl. *To hang to any thing or nigh.*] ut, Appendi uvam ad tigna. Plin. Atque uvas jam maturas ad solem appendere. ¶ Interdum ponitur Appendere, pro Ponderare, vel pondere alicui tradere. [שקל schakál. σταθμίζειν. Gall. *Peser, bailler à poids.* Ital. *Pesare.* Hispan. *Pesar.* Vng. *Meg merem.* Angl. *To weigh e, to give by weight, to pay.*] Cic. in Ant. Vt jam appendatur pecunia, non numeretur. Cic. pro Sext. Rosc. Omnia sua tibi concessit, adnumeravit, appendit.

Āppēnsŭs, participium, Suspensus [προσηρτημένος. Germ. Angehenckt.] Cic. 5. Tusc. In hoc medio apparatu fulgentem gladium elacunari seta equina appensum demitti jussit. ¶ Appensum aurum. Liv. 5. ab urbe: id est, ponderatum.

Āppēndix, f. 1. Dicitur quod alii adjunctum est & adpensum, additamentum, corollarium. [ἀποφυὰς προσθήκη. Gal. *Dependence, accessoire.* Ital. *Pendice, giunta.* Germ. Ein Anhang / ein zutuher Begriff. Belg. Een Aenhang. Hisp. *Lo que cuelga à otra cosa.* Polon. *Przidatek, przyczinek.* Vngar. *Szerzés.* Angl. *That dependeth on another.*] Cic. in Hort. Vidit, quod videndum fuit, appendicem animi esse corpus. ¶ Est & Appendix genus spinæ, ita dictum quòd bacceas puniceas habeat de se pendentes, quæ & ipsæ Appendices nominantur. De hac Plin. lib. 24. c. 13.

Āppēndĭcŭlă, f. p. μικρὰ προσθήκη. Cic. pro Rabir. Est enim hæc causa, quò ea pecunia pervenerit, quasi quædam appendicula causæ judicatæ, atque damnatæ.

Āppĕto, is, pen. corr. Avide cupio: [אוה ivváh חמד chamádh. ὀρέγομαι, ὀρέγω, ἐφίεμαι, ἐρῶ. Gall. *Convoiter, desirer ardemment.* Ital. *Appetire, desiderare.* Germ. Begeren. Belg. Seer begheeren. Hispan. *Dessear.* Polon. *Pożadam.* Vngar. *Igen kevanom.* Ang. *To desire much, to covets greatlie.*] & tàm in bonum, quàm in malum, sicut Expeto capitur, nisi quòd in expeto major vis est propter Ex, quæ maximam in se vim continet. Curtius. Hærebat inter cupiditatem pudoremque, & quò modestiùs quod expectabat appeteret, eò pervicacius oblaturos esse credebat. Falluntur itaque qui differentiam hanc assignant inter Appetere & Expetere: hoc cum ratione esse, illud qualitercunque: & Expeti bona, planeq; honesta. Appeti verò inhonesta & mala, quo Appetitus, pro immoderata cupiditate. quod constat falsum esse. Nam Appeto ad bona atq; honesta autores usi sunt, & Expeto ad Inhonesta atque mala. Cic. Cæs. Tu puer me appetisti, ego autem semper ornamento te mihi fore duxi. Idem lib. 4. Tusc. Quoniam ut bona naturâ appetimus, sic & à malis naturâ declinamus. Quòd autem Expeto etiam ad voluptates, & quandoq; ad maximum malum pertineat, Cic. ostendit lib. 1. Offic. Expetuntur diviciæ cùm ad usus vitæ necessarios, tùm ad perfruendas voluptates. Ad maximum malum. Cic. in Pisonem: A me quidem etiã pœnas expetistis, quibus conjuratorum manes mortuorum expiaretis: id est, requisistis, sive flagitastis. ¶ Construitur frequenter cum ablativo intercedente præpositione, sicut apud Quint. li. 9. Ex cognitione rerũ exemplorumq;, quibus in primis instructus debet esse Orator, ne omnia testimonia expetat à litigatore. ¶ Aliquando tamen pro requiro, sive desidero, solo accusativo contentum est. Plaut. in Casinar. Prologo: Nos postquam populi rumore intelleximus studiosè appetere vos Plautinas fabulas. ¶ Interdum appetere significat instare, appropinquare, ἐγγίζω, ἐφίσταμαι: unde, Appetit dies, dicimus, appetit nox, vespera, &c. ¶ Interdum pro Aggredi, βιάζω: unde dicimus appetere vitam alicujus, pro eo quod est, Mortẽ alicui moliri. Cic. pro Sex. Rosc. Filii vita infesta, ferro atq; insidiis appetita. ¶ Item Appetere oculos, pro invadere. Liv. lib. 7. Levans se alis, os, oculosq; hostis rostro & unguibus appetit. Hieronymus ad Vital. pro Amare posuit, quum, inquit. Impendio precor, ut in amore quo nos appetere cœpisti, ad finem usq; perdures. ¶ Hinc appetitor, ἐπιθυμητής, Appetitus, & Appetentia, Appetitio, pro desiderio, ὄρεξις. Plin. l. 16. A stomacho fastidiũ auferunt, cibiq; appetentiam faciũt lactucæ.

Āppĕtēns, Nomen ex participio, Avidus, cupidus. [חמד chomédh מתאוה mithavvéh. ὀρεγόμενος, ἐπιθυμητικός. Gall. *Appetant, convoiteux.* Ital. *Desideroso.* Germ. Begerig. Hisp. *Desseoso.* Polon. *Chciwy, pożadliwy.* Vngar. *Kevanos.* Angl. *Covetous, greedie.*] Sal. in Catil. Alieni appetens, sui profusus. Cic. de Amic. Nihil est appetentius similium sui.

Āppĕtītŏr, ris, m. t. [Vng. *Kenáno.*] Lamprid. in Alexand. Severo: Boni linteaminis appetitor fuit, & quidem puri.

Āppĕtītĭo, tionis, f. t. Motus est & impetus animi, quod ad aliquid agendum impellimur. [תאוה taaváh חמדה chemdáh תשוקה teschukáh. ὁρμή. Gall. *Appetit, desir d'avoir quelque chose.* Ital. *Appetitio, desiderio.* Germ. Ein ernstliche begerung / wunsch. Hisp. *Desseo.* Polon. *Pożadliwość, chciwość.* Vngar. *Szwbo y indulas.* Angl. *Appetit, desire to aue any thing.*] Cic. 2. de Finib. Appetitio animi, quæ Græcè ὁρμή dicitur. ¶ Accipitur & pro Appetentia cibi, quam Græci ὄρεξιν vocant. Gell. lib. 16. ca. 3. Quòd quum antehac semper edundi fuerit appetens, nunc post imperatam inediam tridui, omnis ejus appetitio pristina elanguerit. ¶ Item pro conatu aliquid apprehendendi. Cicer. 1. de Divin. Nam quum dormienti ei Sol ad pedes visus esset, ter eum scribit frustra appetivisse manibus, quum se convolvens Sol elaberetur, & abiret: eique magos dixisse, ex triplici appetitione Solis, triginta annos Cyrum regnaturum portendi.

Āppĕtēntĭă, f. p. Appetitio, seu cupiditas, motúsve animi, quo ad aliquid agendum impellimur. [תאוה taaváh תשוקה teschukáh. ὁρμή. Gall. *Appetit desir.* Ital. *Appetito.* Germ. Begierd / begerung. Hisp. *Desseo.* Pol. *Chcenie żadanie.* Vngar. *Szwbely indulas.* Angl. *Appetit, desire of any thing.*] Cic. 4. Tusc. Vt ægritudo quasi morbum aliquem doloris efficiat, motus recessum quendam animi & fugam, lætitia profusam hilaritatem, libido effrœnatam appetentiam. ¶ Appetentia cibi, ὄρεξις. Plin. Cibi appetentiam lactucæ. ¶ Appetentia gloriæ: id est, appetitio, in Epit. Sex. Aurel. Victoris in Antonio Pio: Appetentia gloriæ carens & ostentatione.

Āppĕtībĭlis. [ἐπιθυμητός. Vng. *Kenánando:* (vel) *kenánhatando.*] Apuleius lib. 1. de Philosoph. Solitudinem & laborem si naturales essent, & ab ipsa virtute descenderent & essent pro aliqua præclara administratione susceptæ appetibiles dicebant esse. Vide Macrob. Satur. lib. 1. ca. 1. Appetibiles venustate.

Āppĕtītŭs, m. q. Concupiscentia, impetus animi, quo ad rem aliquam impellimur: cujus sedem Philosophi constituerunt in jecore. ὁρμή. Cic. 3. Offic. Duplex est animorum vis atq; natura. Vna pars in appetitu posita est, quæ est ὁρμή Græcè, quæ hominem huc atque illuc rapit. Altera in ratione, quæ docet & explanat quid faciendum, fugiendúmve.

Āppĕtōnēs, inquit Nonius, qui appetunt. Laberius in Virgine: Alienum appetonibus vitæ perditæ, diverticula sequi.

Appianum, ni, Coloris viridis genus, apud Plin. lib. 35. c. 6.

Āppīngo, egi, actum, compositum est à Pango: Addo, vel adjungo. [הוסיף hosiph. προστίθημι. Gall. *Adiouster.* Ital. *Aggiungere.* German. Zu jhm thun / zu jhm setzen. Hisp. *Añadir à otra cosa.* Polon. *Przidawam, przipisuie.* Vngar. *Fel teszem, meg irom.* Ang. *To ioyne to, to bind any thing with another.*] Cic. ad Attic. lib. 2. Epistolam superiorem restitue nobis, & appinge aliquid novi. ¶ Alterum est Appingo, xi, ctum, compositum à Pingo, quod significat juxta pingo. [Angl. *To print or write more to.*] Horat. in art. Poetic. Delphinum sylvis appingit, fluctibus aprum.

Āppĭōsŭs, moribus in pecudibus vocatur, quum noxius sanguis membranam cerebri, & ex una parte perfoderit, & eandem colore nimio cœperit prægravare, ejus & mens & usus hebetatur.

Āpplaudo, n. t. Allido, pedibus terram concutio, ἐπικροτῶ, ἐπικροτέω. Apulejus lib. 9. Incussis in eam posteriorum pedum calcibus, protinus applaudo terræ. ¶ Aliquando Applaudere, est manum vel pedum plausu favorem ostendere. [ספק saphák מחא machah. Gall. *Frapper les mains l'une contre l'autre en signe de faveur.* Ital. *Applaudere.* Germ. Frolocken / die Händ vor frewden zusammen schlahen. Belg. Ick slae die Händ tesamen van blyschappen. Hispan. *Dar favor.* Polon. *Klaskam rekami, raduie sie.* Vngar. *Tapsolok.* Ang. *To stryk the earth with the feet, to clappe handes in token of favour.*] Plaut. Pseud. Si vultis applaudere, Atque approbare hunc gregem & fabulam, in crastinum vos vocabo. Cicero pro Sext. Quid ego nunc dicam, quibus viris aut cui generi civium maximè applaudatur?

Āpplausŏr, oris, verbale, m. t. Qui applaudit. [סופק sophéc. ἐπικροτητής. Gall. *Frappant ses mains en signe de faveur.* Ital. *Chi applaude co'l batter delle mani.* German. Frolocker / der auß frewden die Händ zusammen schlegt. Hispan. *El que da favor.* Polon. *Radośnik ktori zwesselim rekami klaska.* Vngaricè, *Tapsolo.* Angl. *He that clappeth his handes in token of favour.*] Plinius in Panegyr. Idem ergo populus ille aliquando scenici Imperatoris spectator & applausor, nunc in Pantominis quoque adversatur.

Āpplausŭs, a, um, particip. ἐπικεκροτημένος. Ovid. 4. Metam. Ille cavis velox applauso corpore [illegible] Desilit in latices.

Āpplausŭs, us, m. q. Nomen. [ספק sephek. κρότος, ἐπικρότησις. Gal. *Applaudissement.* Ital. *Applauso co'l batter delle mani.* Germ. Frolockung / die Händ zusammen schlagen. Hispan. *Obra de dar favor à otro.* Pol. *Klaskanie.* Vng. *Tapsolás.* Angl. *Clapping of the handes.*] Cicero 2. de Divin. Ennius qui magno applausu loquitur, assentante populo, &c.

Āpplĭco, as, act. p. penult. corr. avi, atum, & applicui, applicitum, Appello. [קרב hikriv קבר chibbér הדביק hidbik סבל sapiál. προσάγω, προσορμίζω, ὁρμίζω, Adjungo, annecto, ἐπάγω, προσαρμόζω, προστίθημι, παραβάλλω, & construitur cum dativo, vel accusativo mediante Ab. [Gall. *Faire arriver, accommoder, appliquer.*

que Ital. *Applicare, accostare, aggiungere.* Germ. Zu ihm fügen/hefte zu tegen. Belg Aenknoopen/bv est aen voeghen. Hisp. *Arrimar una cosa à otra.* Polon. *Przyczcowanie am, przykladam.* Vng. *Mellé ragez-tom, ho-zá illeszem.* Ang. *To applye, to mak any thing meete with another.*] Virgil. 1. Aeneid. -quæ vis immanibus applicat oris. Cic. Appio Pul. Omnes vires civitatis se ad Pompeii ductum applicaverunt: id est, adjunxerunt. Lib. 2. ad Her. Quo in itinere se tam familiariter applicaverit: id est, se sociaverit. Terent. in Andr. Tum ille egens fortè applicat primùm ad Chrysidis patrem se: id est, confert vel recipit. ¶ Applicare, item ad aliquem usum quippiam accommodare. Colum. lib. 11. c. 2. Sarmenta quoque, atq; arbustorum ramos è segetibus, aut rubos nunc egerere, & ad sepem applicare oportet. Cicer. 2. de Finibus: Vt ad honestatem applicetur: Id est, accommodetur. De voluptate loquitur. ¶ Applicare annum. Martial. lib. 6. Bissenis modò mensibus perectis Vix unum puer applicabat annum: Id est, vix ad unum annum accedebat.

A˘pplĭcātĭo, verbale. f. t. Adjunctio animi. [פדבק débek, ἰφαρμογή, προσκόλλησις. Gall. *Applocation.* Ital. *Applicatione.* Ger. Zufügung. Hispan. *Arrimamiento de una cosa.* Polon. *Przyp. dowanie sie przyczynie, i.e.* Vng. *Mellé adat egyezalem.* Ang. *Application, making any thing to ene with another.*] Cicer. 1. de Orat. Cui Romæ exultare jus esset si se ad aliquem quasi patronum applicuisset, intestatoque esset mortuus, nónne in ea causa jus applicationis obscurum sanè & ignotum, patefactum in judicio, atque illustratum est patrono? Idem in Lælio: Quapropter à natura videtur mihi potiùs, quàm ab indigentia orta amicitia: applicatione magis animi cum quodam sensu amandi, quàm cogitatione, quantum illa res utilitatis esset habitura.

A˘pplĭcātŭs, & Applicitus Participium. προσκολληθείς, ἐφηρμοσμένος. Cæsar 3. Bell. civ. Applicatisque nostris ad terram navibus. Plin. in Epistol. Applicitum est in cubiculo hypocaustum perexiguum.

A˘pplōdo, is, penult. prod. Applaudo. ἐπικροτέω. Veteres enim Plodo dicebant, quod nos Plaudo. ¶ Applodere fulgetris, apud Plin. est favere testarique honorem illo motu.

A˘pplōro, as, are, n. p. Apud aliquem ploro, vel unà cum aliquo ploro [προσκλαίω. Gall. *Plorer aupres.* Ital. *Piangere appresso al cuno.* Germ. Bey einem weynen. Hisp. [illegible] *llorar cerca.* Pol. *Pomagam placze.* Vng. [illegible] *sirok.* Ang *To* [illegible] *nigh another.*] Horat. lib. 3. Carm. Contraque lucrum nil valere candidum pauperis ingenium querebar applorans tibi.

A˘pplŭda, penult. prod. f. p. [Angl. *Branne*] Antiquis idem significabat quod furfur, ut docet Gell. lib. 11. ca 7 ἀχυρώδης. Plin. libr. 18 cap. 10 docet appludam vorari purgementa milii, & panici, & zizaniæ, quum in frumento palea dicatur. Dicta Apluda ab applodendo, quòd propter levitatem, quia minutissima est, spiritu dejiciatur. Nævius: Ne hercle appluda est hodie, quàm tu levior.

A˘pplŭĕrĕ, [προσβρέχειν. Gall. *Plouvoir aupres.* Ital. *Piovere vicino.* Germ. Nah bey einem ding regnen / zu ihm regnen. Hisp. *Llover cerca.* Pol. *Przy popruwam.* Vngar. *Mellé (vagy) eső esny.* Ang. *To raine nigh*] Ex ad & pluere: idem quod pluere vel juxta pluere. Plin. lib 9 c. 16. Quippe & arundines quamvis palude prognatæ non tamen sine imbre adolescunt, & aliàs ubicunque pisces in eadem aqua assidua, nisi appluat exanimantur.

A˘pplŭmbo, as, n. p. Plumbo, metallo quæ disjuncta erant conjungo [פבדיל hibhbil. προσμολυβδόω. Gall. *Plomber.* Ital. *Impiombare.* Germ. Verbleyen/mit bley verlöten. Hispan. *Soldar con plombo.* Polon. *Olowem spaiam, zalewam, oczpiagam olowem.* Vngar. *Onnal össze fog alom.* Angl. *To conioyne or soulde with lead.*] Vlpian. in l 2 de sepulcr. violat: Idem quærit, si statua neque applumbata fuerit, neque affixa, an pars monumenti affixa sit, &c.

A˘pplŭmbātūrā, idem quod plumbatura. [μολυβδοῦν. Angl. *Conioyning an solding with leade.*] Conglutinatio quæ fit plumbo. Paul. de rei vindicat. Inter applumbaturam & ferruminationem distinguit ita, quòd hæc per randem materiam facit confusionem, illa non idem efficit, sed conjungit & connectit tantùm.

A˘ppōno, apponis penulti. prod. apposui, appositum, penulti. correpta, Appingo, ad aliquod pono, admoveo. [פקריב hikrib פקריב hikrib פנתן nithchen. παρατίθημι, προστίθημι, ἐπιτίθημι, προσκεῖσθαι. Gall. *Mettre auprès, apposer.* Ital. *Mettere appresso.* German. Hinzu thun / hinzu setzen. Hisp. *Annadir una cosa à otra.* Pol. *Przykladam, przysadzam.* Vng. *Mellé teszem* Ang. *To put or laye any thing nigh another.*] Cicer. 1 Phil. Aristarchus qui notam apponebat ad malum versum. Idem 1. Verr. Reticulumq; ad nares sibi apponebat plenum rosæ. Ovid. 1. Amor. Eleg. 5. Apposui medio membra levanda toro. ¶ Apponere accusatorem alicui: Id est, ex composito adhibere. [Gall. *Attirer.*] Cic 7. Verr.

A˘ppŏsĭtŭs, a, um. Quod est juxta vel ad aliquid positum. [מוסף musáp פנתן menuchchán, παρακείμενος. Gall. *Mis aupres, apposé, adjoint.* Ital. *Posto appresso, atto, accommodato.* German. Hetzugethan / hinzugesetzt. Hispan *Anadido à otra cosa idoneo y atavisado.* Polon. *Przysozy.* Vngar. *Mellé teretet.* Ang. *Which is layed or put nigh another, apte, meete.*] Cicer. de Invent. Gladium propè appositum è vagina eduxit, & illum alterum occidit. ¶ Aliquando sumitur pro conveniens, aptus, accommodatus, ἐπιτήδειος. Idem ibidem: Eam ipsam scripturam, in qua interit illud ambiguum, de quo quæritur, totam omnibus partibus pertentare, si quid ad id appositum sit, quod nos interpretemur: aut si quod adversarius intelligat, adversetur. Hinc comparativus Appositior. Cicer. in Verr. Operarius eppositior ad deferenda quàm ad auferenda signa. ¶ Appositum absolutè pro reposito. Seneca de Benefic. 4. Si quis intelligit eadem per hoc nihil se consecuturum, ut multa etiam ex apposito & acquisito perdenda sint, non libens in detrimenta descendent. ¶ At Appositus, us, nomen est verbale. Plin. lib. 24. cap. 5. Abortus non exeuntes trahit appositu, vel suffitu. Id est, si apponatur, admoveatur, adhibeatur. Quod alibi dicit, admotu.

A˘ppŏsĭtē, Convenienter, aptè, accommodatè. [ἐπιτηδείως. Gall. *Bien & proprement, convenablement.* Ital. *Acconciamente, propiamente.* Germ. Kommlich / füglich / fein und wol. Hisp. *Convenientemente.* Polon *Sposobnie sadnie, zgodnie.* Vng. *Illendo keppen.* Angl. *Properlie, aptlie, comelie.*] Cicero Attic. lib. 8. Cætera apponsè tibi mendabo. Idem de Invent. Officium ejus facultatis videtur dicere eppositè ad persuasionem.

A˘ppŏsĭtĭo, onis, fœ. t. Figura constructionis apud recentiores Gramm. quam veteres epexegesin (id est, expositionem sive interpretationem) vocabant: ut, Vrbs Roma: quasi dicas, Vrbs quæ est Roma.

A˘pporrĭgo, apporrigis, penulti. corrept. exi, apporrectum. Iuxtà porrigo. [פושיט hoschitt פנטה natáh παρατείνω. Gall. *Estendre aupres.* Ital. *Porgere appresso.* Germ. Hinzu strecken / hinzu bieten Hisp. *Estender cerca.* Pol. *Przyciagam.* Vng. *Mellé nyujtom.* Angl. *To reach one nigh another.*] Ovid. 2. Metamorph. Infantemq; vident apporrectumque draconem.

A˘pporto, affero: cui contrarium asporto. [פביא ... פושיע hobil, προσφέρω. Gall. *Apporter amener.* Ital. *Portare, condurre.* German. Hertzu tragen / hertzu bringen. Hispan. *Traer algo.* Polon. *Przynaszam.* Vngar. *El hozom.* Angl. *To bring or beare to another.*] Sæpiùs tamen proadvehere accipitur. Plaut. Stich. Magnasque apportavisse divitias domum. Cicer. 3. Verr. Lapis aliquis cædendus & apportandus fuit mechina sua. ¶ Apportare, Nuntiare. Terent. And. Quidnam apportas? hoc est, quidnam nuntias? quid affers novi?

A˘ppōsco, is, eppoposci, ex ad & posco, Insuper posco. [ἐπαιτέω. Gall. *Demander d'avantage, ou par dessus.* Ital *Dimandare oltre quello che ci viene.* Germ. Dartzu fordern / noch mehr dartzu begern. Hisp. *Demandar sobre lo demandado.* Polon. *Przytem zadam;* Vng. *Mellé ké vánom.* Angl. *To require or aske moreover.*] Terent. Heaut. Porrò hæc talenta dotis apposcent duo.

A˘ppōtŭs, valde potus, qui multùm potavit. [שכור schachúl. οἰνωμένος. Gall. *Qui a bien beu, yvre.* Ital *Che ha ben beuuto.* Ger. Der wol truncken ist / wol besoffen / voll genug. Hispan. *El que a beuido demasiadamente.* Polon. *Opity, podchmielony.* Vngar. *Az ki tol itt.* Angl. *Which hath dronken much, dronken.*] Plaut. in Curc. Postquam cœnati, erq; appoti, talos poscit in manu. Idem in Amph. Credo equidem dormire Solem atque appotum probè.

A˘pprĕhĕndo, act. t. & in carmine Apprendo: Attrecto, repio, vel ad me traho, arripio. [פחזיק hechezik אחז achaz, λαμβάνω. Gall. *Prendre avec le main, empoigner.* Ital. *Apprendere.* German. Ergreiff n / erwütschen. Hispan. *Tomar ò prendere.* Polon. *Porwam.* Vngar. *Meg kapom, ragadom.* Angl. *To attache and plucke to me, to seaze.*] Cicer. 2. de Nat. Deor. Vites claviculis adminicula, quasi manibus apprehendunt. Virgil. 2. Aeneid. Quo res summa loco Panthu? quam prendimus arcem? ¶ Interdum ponitur pro discere & percipere. Cic. de Orat. Ex Socratis disputationibus variis, alius eliud apprehendit. Idem ed Attic. Necesse est illum apprehendere historias. ¶ Interdum pro comprehendere. Callistratus D. libro 23. Tit. 2. leg. 64. puro hæredem quoque tutoris extraneum sententia apprehendi: id est, comprehendi sententia.

A˘pprĕhēnsĭo. [Vng. *Meg fogás.* Ang. *Seizing of a thing.*] Assimulatur traditio. l. pœnale de usuc.

A˘pprīmē, penult prod. adverb. In primis, egregiè, velde. [מאד מאד meódh meódh עד מאד ád meódh, ἐς ἄκρον. Gall. *Grandement, excellentement.* Ital. *Sopra tutto, in prima, grandemente, molto.* German. Heftig / uberaus / fürnemlich. Hispan. *Primera y principalmente ò senaladamente.* Polon. *Nad wszystko zwlaszcza osobliwie.* Vngar. *Igen iol.* Ang. *Very much, very weell.*] Terent. in Andr. Nam id arbitror apprimè in vita esse utile. ¶ Fit ab antiquo nomine Apprimus, quo veteres usi sunt pro longè primo, ut docet Gell. lib. 7. c. 7. citans illud ex Livii Odyss. Ibi denique vir summus apprimus, Patroclus.

A˘pprīmo, is, ere, ex Ad, & Premo: Ad aliquid premo, premendo adigo. [פכבש beuár פכבש hibik, προσπιέζω, προσθλίβω. Gall. *Presser ou serrer.* Ital. *Premere* German. Antrucken / hinzu trucken. Hispan. *Apretar.* Pol. *Przyciskam.* Vngar. *Meg szoritom.* Ang. *To presse or thrust any thing to another.*] Plin. lib 24. cap. 9. Sedare ventris dolores efferavit impositam, ita ut tunica rinctaque corpori apprimeretur.

A˘pprŏbŭs, penult correp. Valde probus. [טוב tob חסיד chasidh. ἀγαθός. Gall. *Bon & honeste.* Ital. *Molto buono.* German. Gar fromm. Hispan. *Mucho bueno.* Polon. *Bardzo cnotliwy.* Vngar. *Igen iambor.* Ang. *Very good and honeste.*] Gellius: Et in versu est Cæcilii poetæ comici, Hierocles hospes est mihi adolescens approbus.

A˘pprŏbo, as, are, act. p. Probo, comprobo, laudo, auctoritatem & fidem alicui retribuo. [פשבח schibbách פלל hillél קיים kijjam, δοκιμάζω. Gall. *Approuver, trouver bon.* Ital. *Laudar grandamente,*

mente, approbare. German. Hefftig loben / für gut geben / bewären. Hisp. Apro var alguna cosa por buena. Polon. Pochwalam, pozwalam. Ang. To approve, to alowe, to commend] Cicer 4. Acad. Nec tamen ego is sum, qui nihil unquam falsi approbem. Idem App. Quicquid feceris, approbabo. ¶ Approbare, itē efficere ut quid probum rectumque judicetur. Cicer. in Verr. Non vereor ne hoc meum officium P. Servilio judici non approbem. ¶ Approbare opus, sive probare, est (ut vulgus loquitur) rectè & probè consummatum præbere. Id autem redemptoris est, non locatoris. Vitruvius: Redemptor ad tempus opus manu factum subtiliter regi approbavit. ¶ Approbare, est etiam dicta nostra rationibus, aut alio modo confirmare: ut fieri solet in argumentatione, quod & Probare dicitur. Cicero primo de Invent. Hoc quia perspicuè verum est, nihil attinet approbari.

Āpprŏbātĭo, verbale, f.t. [δοκιμασία. Polon. Pochwalenie. Ang. A prooving, alowing.] Cic. 2. Tuscul. Effectus eloquentiæ, est audientium approbatio. ¶ Approbatio apud oratores, Est pars argumentationis, qua aut propositio confirmatur, aut assumptio, aut utraq; si opus videtur. Cicer 1. de Invent. ¶ Approbatio, aliter item acceptum. Cicer 4. Acad. Ne vinolenti quidem quæ faciunt, eadem approbatione faciunt qua sobrii. Dubitant, hæsitant, revocant se interdum. Id est, non tali mentis firmitate, certitudine, constantia.

Āpprŏbātŏr, oris, verbale, m.t. Autor, comprobator. [δοκιμαστής. Ang. One that aloweth or approveth.] Cic. Attic. Quanvis non fueris suasor & impulsor profectionis meæ: approbator certè fuisti.

Āpprŏmĭtto. is, act. Pro altero promitto, quod alter promisit, idem promitto. [ערב harab ἐγγυάομαι. Gall. S'obliger pour un autre, prometre pour lui Ital. Prometter per un altro. German. Für ein anderen sich versprechen / umb das so er verheissen hat. Hispan. Prometter por otro. Pol. Recze, sie ubrie zainsszego, albo przi insszym. Vng. Azons igirom. Ang. To promise for another, to oblish him selfe for another man, to come suertie.] Cicero Attic. De Oppio factum est, ut voluis & maximè quod DCCC appromisisti: quæ quidem ego utique vel versura facta solvi volo.

Āpprŏmĭssŏr, oris, verbale, m.t. [ἐγγυητής. Germ. Ein Bürg / der für ein andern verspricht. Vngar. Igirö. Ang. A Suertie, that confirmeth another mannes promise.] Vlpianus: Appromissorem vocat fidejussorem, leg. in omnibus. ff. de solutionibus.

Āpprōnārĕ, in genua se prosternere: [ברך barách. ὀκλάζω. Gall. S'agenouiller Ital. Ingenocchiarsi. Germ. Sich neigen / bucken / niderknien. Hispan. Arrodillar, hincar las rodillas. Pol. Klaniam sie, nakolana padam, bii czolem. Vng. Terdre esni. Angl. To kneele, to fall on the knees.] Apul. lib. 1. Plantore in ripæ margine implicitus, in genua appronat se, avidiùs affectans portionem. Videtur esse compositum ex Ad præpositione & nomine Pronus: unde gemino p scribendum est.

Āpprŏpĕro, as, are. Propero, accelero. [מהר mihér. σπεύδω. Gall. Se haster, s'avancer. Ital. Affrettare German. Hertzu eylen. Hispan. Appresurarse en venir. Polon. Pospicham, przikwapiam. Vngar. El sietök. Ang To haist, to speed.] Terentius in Andr. postquam ante ostium Me audivit stare, approperat Cicero Attic. Quare appropera, & vale. ¶ Approperatum opus: id est, acceleratum. Livius 4. ab Vrb. Cœptumque opus adeò approperatum est, ut Sole orto, &c.

Āpprŏpīnquo, as, are, act. p. Propiùs accedo, advento, propè sum: & simul de loco & tempore dicitur. [קרב karáb. ἐγγίζω. Gall. Approcher, venir pres. Ital. Accostarsi. German. Sich näheren. Hispan. Acercarse ò allegarsi. Polon Przibliżam sie. Vng. El közeliedök. Ang. To come nigh, to approche.] Cæsar 1. Bell. Gall. Heduos finibus Bellovacorum appropinquare cognoverant. Cicero ad Quint. frat. Sed ejus rei maturitas neque dum venit, & tamen jam appropinquat.

Āpprŏpīnquātĭo, verbale, f.t. Cicero de Senect. [קרבה kerabáh. προσπέλασις. Gall. Approchement. Ital. Avicinamento. German. Die nahung. Hispan. Acercamiento, allegamiento. Pol. Przibliżanie. Vng. Közelités. Ang. Comming night, approching.] Quarta restat causa, quæ maximè angere, atq; solicitam habere nostram ætatem videtur, appropinquatio mortis.

Apragmosis, coronarium quoddam sativum, apud Aristoph. portàm, ut Grammaticus Aristoph. interpretatur, Athenis in Academia nasci solitum.

Aprarius; Vide APER.

Aprīcŭs, a, um, penultima prod. Soli expositus, Soli apertus: [προσήλιος, εὐήλιος, προσηλίαιος. Gall. Tourné vers le Soleil où le Soleil bat, abri Ital. Esposto al Sole, aprico. Germ. Ein Sonnechtig ort / ein ort das viel Sonnen hat. Belg. Sonachtich / een plaetse die zeer aen de Sonne ligget / ofte dat gerne die Sonne heeft Hispan. Cosa abrigada, que esta al abrigo. Pol. Miescze ktor go slonce ogrzewa nag grzewa. Vngar. Verösényes. Angl. Which lieth to the Sunne, heated with the Sunne.] Dicitur autem quasi ἄνευ φρίκης: hoc est, sine frigore, φ, aspirata in π, suam tenuem conversa. Virgil Georgic. Mitis in apricis coquitur vindemia saxis. ¶ Apricus homo, vel Aprica avis, quæ Sole gaudet. Idem 5. Aeneid. ..apricis statio gratissima mergis.

Aprīcĭŏr apricissimus. Columella lib. 11. cap. 3. Nonnulli hanc eandem locis apricioribus à Calendis Martiis deponunt. Idem libr 9. ca. 14. Dum adhuc autumni reliquiæ sunt, apricissimo die purgatis domiciliis.

Aprīcāri, d.p. Est in aprico loco esse: hoc est, in loco Soli exposito versari. [ἡλιοῦσθαι, εἰλεάζω. Gall. Estre en l'abri, se tenir au Soleil. Ital. Essere in luogo aprico, stare al Sole. German. An der Sonnen seyn / sich an einen Sonnechtigen ort halten. Belg. Ick werme my aen de Sonne Hispan. Abrigarse en lugar abrigado. Pol. Na sloncu sie grzeię. Vng. Verösényen lenni. Ang. To use a sunnie place.] Varro in ministeriis: Licet videre multos quotidie in hyeme in Sole apricari. Plin. lib 36. de columbis: Apricantur aliæ scalpentes sese. Cic. in Catone: Vbi enim potest illa ætas aut calescere, vel apricatione melius, vel igni, aut vicissim umbris aquisve refrigerari salubribus?

Aprīcātĭo, onis, f.t. [εἵλησις Gall. Abri. Ital. Aprico. Germ. Wohnung oder haltung in der Sonnen Hispan. Abri. Pol. Mieszkanie na sloncu. Vng. Terösényen vale iarás. Ang. A sitting in a sunnie place.] Verbale. Cic. Attic. Sibi habeat suam fortunam, unam mehercule tecum apricationem in illo Lucretino tuo Sole malim, quàm omnia istiusmodi regna.

Aprīcĭtās, atis, f.t. Est hybernus ille tepor in locis apricis. [εἵλησις. Angl. Warmnesse of the Sunne.] Colum. lib 8. cap. 15. Cum apricitate diei gestiunt aves. Idem lib. 7. cap. 7. Si dici permittit apricitas. Plinius lib. 6. cap. 26. Apricitatis inclyta regio.

Aprīcŭlŭs, Piscis est qui κάπρισκος dicitur, cujus dentes acutissimi ac validissimi, teste Oppiano, diversusque ab eo qui Aper dicitur; Græcè κάπρος. Apuleius in Apologia: Tàm ridiculum argumentum, quàm si dicas venandis apris piscem apriculum. Ennius: Apriculum piscem scito primùm esse Tarenti.

Aprīlĭs, m.t. Mensis dictus est, quasi aperilis, quòd terram aperiat. [אייר ijár. ἀπρίλλιος ἀπρίλιος, Ξανθικός. Gall. Le mois d'Auril. Ital. Aprile. German. Der Monat April. Belg. Den April. Hispan. El mes de Abril. Polon. Kwiecień. Vng. Szent Görg hava. Ang. The moneth called Aprile.] Nam verna temperie plantarum germina aperiuntur. Vel dicitur Aprilis, quasi Aphrilis ab ἀφρὸς, spuma, quòd Venus, cui hic mensis sacer est, ex spuma maris fingitur nata. Horatius 4. Carm. Idus tibi sunt agendæ, Qui dies mensem Veneris marinæ Findit Aprilem. ¶ Accipitur præterea adjectivè: ut Nonis Aprilibus. Cicer. ad Len. Quinetiam Marcellino, & Philippo Consulibus, Nonis Aprilibus mihi est senatus assensus.

Apronia, Herba est, quam alii Vitem nigram alii Bryoniam alii Chironiam, alii Gyneca[illegible]n vocant. [ἄμπελος μέλαινα. German. Schmerwurtz.] Plin. lib. 23. cap. 1. ¶ Apronia mala, majora apiis, aliter Melappia, dicta à figura orbis in rotunditatem circumacti.

Āpsĭs, idis, Vide ABSIS.

Āpsȳchŏn, [ἄψυχον. Polon. Nieżywy. Vngar. Oktalan állat.] Inanimatum, quod est sine anima, & spirare non potest.

Āpsȳctŏs, ἄψυκτος, Gemma est nigra & ponderosa, rubentibus venis distincta: ita dicta quasi irrefrigerabilis. Nam semel igni excalfacta, septem dieb. calorem servat. Autor Plin. li. 36 c. 10.

Āptōtum, aptoti, penult. prod. Interpretatur, sine casu. Sunt enim aptota nomina, quæ neque per casus, neque per numeros declinantur: ut Frugi, Nihil, Nequam, Fas, Nefas. Autor Donatus in 2. Editione. Hæc alio nomine dicuntur Indeclinabilia.

Āptŭs, a, um, Accommodatus, appositus, conveniens, congruens. [נכון nachón יתכרוי[illegible] ravi. ἐπιτήδειος, ἁρμόδιος, προσφορος, ἐοικώς. Gall. Bien sortable, convenable, propre. Ital. Atto, accommodato, acconcio. German. Geschickt / bequem / kommlich. Belg. Bequaem. Hispan. Cosa idonea y aptual. Polon. Sposobny. Vngar. Illénö. Ang. Apte, proper an.. meete, fitt.] Pers. Satyr. 1. Si fortè quid aptius exit. ¶ Interdum elegans, ut apud Cic. lib 2. de Orat. Ita porrò verbis est aptus & pressus, ut nescias utrum sententiæ oratione, an verba sententiis illustrentur. Idem 1. Offic. Vt enim pulchritudo corporis apta compositione membrorum movet oculos. ¶ Interdum connexus. Virgil. lib. 2. Georg. ipsos è torquibus aptos, Iunge pares. Cicer. 2. de Nat. Deor. Balbus multa dixit, etiamsi minus vera, tamen apta inter se & cohærentia. ¶ Interdum ponitur pro compositus, creatus sive factus. Idem lib. 3. de Finib. Itaque natura sumus apti ad totius consilia civitatis. ¶ Est etiam Aptus participium ab Apiscor, idem significans quod Adeptus. Varro: Ea omnibus ostendat, quæ bello est aptus.

Āptē, [ἁρμοδίως, ἐπιτηδείως. Gal. Convenablement proprement. Ita. Propiamente, acconciamente. German. Geschicklich / bequemlich / füglich Hispan. Convenientemente. Polon Własnie [illegible]. Vng. Illénö kép en, helyesön. Angl. Aptelie, properlie.] Adverbium qualitatis, aptiùs, aptissime, convenienter & accommodatè. Cicer. 1. de Finibus: Quum inciderit: ut id aptè fieri possit. Plin. lib. 16. cap. 15. Ratio aptiùs reddetur ab hoc tertio volumine. Idem lib. 19. c. 5. Parilibus tamen aptissimè. ¶ Aptè dicere. Cic. 1 Offic. Quod est Oratoris proprium, aptè, distinctè, ornatè dicere. Idem 1. de Orat.

Āpto, as, act. p. Convenienter aliquid rei alicui jungo, seu accommodo. [הכין hechín תקן ticchén. συναρμόζω. Gall. Approprier, accommoder, agencer. Ital. Adattare accommodare. Germ. Zusammen fügen / oder ordnen. Belg Ick voege / schicke t'samen Hispan. Aparejar ò ayuntar uno con otro. Polon. Przikladam. Vngar. Hozzá illesztem. Angl. To make apte and proper, or meete with any thing.] Construitur cum dativo vel accusativo mediante Ad. Cicer. in Philipp. Cujus denique fortunæ studia tantæ laudi & gratulatione tuæ se non aptarint? Idem 3. de Orat. Hoc verbum est ad id aptatum, quòd antè dixerat. ¶ Hujus composita sunt Adapto, & Coapto.

Apŭă, æ, Pisciculus est minimus & vilissimus, quem Græci, quòd ex pluvia nascatur, ἀφύην vocant. Vide Plin. lib. 31. c. 8. & ea quæ suprà annotavimus in dictione Aphya. ¶ Est etiam ex Apuarum genere quæ vulgo *Anchoie*, Aristoteli ἐγγραυλίς, Aeliano λυκόστομος. Ex qua liquamentum atq; elæogarum optimum ad excitandum appetentiam conficitur. Addito oleo, vino & aceto, totus piscis subjectis prunis liquatur: nec spinæ vestigium remanet. ¶ Est & alia Apua quæ Aristoteli ἀφύη κωβίτις (vel ut alii κωβίτης) vulgò *lo be* Foetus est gobii. ¶ Est & Apua phalerica ἀφύα φαληρική, vulgò *Nadelle*, vel *Melete*, Rhotomagi *Cado*. Piscis mollissimus atq; pinguis, sardinis similis, nisi quòd minor & latior. ¶ Deniq; est in censu apuarum pisciculus, qui Aristoteli ἐψητός dicitur, Narico Plauto apud Festum. Et Apua membras, μεμβράς, vulgo *Celerin*.

Apŭd, Præpositio est, quæ nunquam composita reperitur: apposita verò casibus, quandoq; locum denotat: [אצל *ê.tsel*. παρά, πρός. Gall. *Aupres, chez, ueuant*. Ital. *Appo, appresso, presso*. Germ. Bey. Belg. By. Hispan. *Cerca*. Pol. *V*. Vng. *Nalla, ná*. Ang. *By or nigh*.] ut, Apud Mantuam hæc scripsi. ¶ Quandoq; personam: ut, Apud Regem. Quandoq; loci & personæ conjunctionem: ut, Cœnavi apud Pompeium. Sed quum ad personam refertur, plerunque familiaritatem significat, non dominium, ut, Fuit apud te: id est, tecum, vel domi tuæ. Penes verò & potestatem, & personam, & dominium (ἐπί cum dativo) Ovid. lib. 1. Fast. Me penes est unum vasti custodia mundi. Quanquam etiam sine dominii significatione aliquando invenitur: ut latius docebimus suo loco. ¶ Apud, aliquando accipitur pro In: ut apud Terent. in Andria: De Davo modò apud forum audivi. ¶ Apud se dicitur esse qui omissis negotiis se in recessum recipit. Cic. l. 1. de Orat. Marcus verò Scaurus, quem non longè ruri apud se esse audio. Magis tamen videtur Apud se, in hoc Ciceronis loco accipi pro, Domi suæ: quemadmodum frequenter, apud Terentium, Apud nos, pro Domi nostræ. ¶ Apud, etiam juxta significat. Cic. de Offic. Cujus focum mirari solitus Cato, apud quem ille sedens, Samnitum quondam hostium jam clientium suorum munera repudiabat. Idem de Orat. 2. Quum etiam tum in lecto Sulpitius esset, & apud eum Crassus sederet. ¶ Apud aliquem obligari, pro alicui. Iulianus de fidejussoribus: Fidejussor obligari non potest ei, apud quem reus promittendi obligatus non est. ¶ Apud exponitur etiam pro Inter. Cic. pro Fonteio: Studiis militaribus apud juventutem obsoletis. Hoc est, inter juvenes. Tale est quum dicimus, Mos fuit apud Romanos, pro eo quod est inter Romanos. ¶ Apud maiores vel patres nostros, pro temporibus majorum vel patrum nostrorum. Apud Platonem: id est, in Platonis libris. Cic. 1. de Divinat. ¶ Apud Aliquando postponitur suo casui. Tacit. lib. 5 Ripam apud Euphratis: Et lib. 4. Misenum apud & Ravennam.

Apŭs, vel cypsellus, ἄπους κυψέλλος. Arist. [Pol. *Gersik* Vngar. *Lebatlan fecske*. Ang. *A martinet bird*.] Avis est de genere hirundinum, cujus pedes curti, & mutili, quasiq; inutiles. Plin. lib. 10. cap. 39. Plurimum volant quæ Apodes, quia carent usu pedum, ab aliis Cypselli appellantur, hirundinum specie. ¶ Est & aquilæ species apud Avicennam Arlachine. ¶ Apud Pausaniam verò aquilæ cygneæ fit mentio in Arcad. Et quæ variis pedibus ἄπεζοι recentium.

Ăpȳrīnŏn, ἀπύρηνον, Genus est mali Punici dulcissimi, ita dictum, quasi ἄνευ πυρῆνος; hoc est, sine nucleo: non quòd prorsus nucleis careat, sed quòd eos habeat minus lignosos. Quò fit, ut & acinos habeat blandiores & minus amaros. Plin. lib. 13. cap. 19. Martial. lib. 13. Lecta suburbanus mittuntur apyrina ramis, Et vernæ tuberes, quid tibi cum Lybicis? ¶ Legitur & adjectivum Apyrinus, a, um, ut Apyrinus fructus: hoc est, dulcis, nucleisq; minus lignosis, quales habent apyrina. Columell. lib. de Arboribus, cap. 23. Ea res & fertilem arborem reddet, & primitivis annis fructum vinosum: postea verò etiam dulcem & apyrinum faciet.

Apyrum sulphur, ἄπυρον θεῖον, Plin. lib. 33. cap. 15. vocat sulphur vivum, quodq; ignem non est expertum: ἄπυρον enim Græci vocant incoctum, & quod igni non est admotum. Vnde & Apyri tripodes, ἄπυροι τρίποδες dicebantur, qui ignibus intacti erant, ut qui non culinario usui, sed domorum templorumque ornatui dicati erant.

Ăpȳrōtus, f. s. ἀπύρωτος, Gemma igniti carbonis similitudinem referens, quam Ovid. 2 Metamorph. Pyropum vocat, Latini Carbunculum: inde Apyrotus dicta, quòd ignem non sentiat. Plin. lib. 37. cap. 7. Principatum habent Carbunculi, à similitudine ignium appellati, quum ipsi non sentiant ignea: ob id à quibusdam Apyroti vocati.

A ante Q.

Ăquă, f. p. componi videtur ex à & qua, quasi à qua vivamus. [מים *máiim*. ὕδωρ. Gall. *Eau*. Ital. *Aqua*. Germ. Wasser Belg. Water. Hispan. *Agua*. Polon. W da. Vngar. *Viz*. Ang. Water.] Vnde aqua & igni interdici solebat damnatis. Aquam & igné sumebant nuptæ, & qui funus persecuti fuerant, redeuntes ignem supergrediebantur aqua aspersi, quod purgationis genus vocabant Suffitionem. Hoc elementum cæteria omnibus videtur imperare. Terras enim devorant aquæ, flammas necant, scandunt in sublime, & ipsum quoq; sibi vendicant cœlum. Quid esse mirabilius potest, quàm stare in cœlo aquas? At illæ non modò in tantam altitudinem, sed secum quoque piscium examina, & lapides rapiunt. Eædem cadentes omnium in terra nascentium causa fiunt: fruges, arbores, frutices juvant: migrant in cœlum, ut viralem animam deferant herbis. Præterea alibi calidæ sunt, alibi frigidæ; alibi tepidæ, & penè omnibus morborum generibus auxiliantur. Aliæ sulphuris, aliæ ferri, aliæ aluminis, aliæ salis, aliæ nitri, aliæ bituminis, aliæ æris. Aliæ acidæ sunt, aliæ salsæ, & cunctæ hominum tantùm causa videntur erupisse. Generatim nervis prosunt omnes: aliæ pedibus, aliæ coxendicibus, aliæ luxatis, aliæ fractis: aliæ exinaniunt alvos, aliæ sanant vulnera, aliæ capiti auribusq; & oculis privatim medentur: aliæ sterilitatem mulierū, & virorum infamiam abolere produntur, nonnullæ juvant calculosos, aliquæ prohibent abortum. Sunt quæ tollunt vitiligenes, aliæ podagris prosunt, aliæ tertianas febres discutiunt, aliæ dentes sistunt, aliæ ungulas etiam jumentorum indurunt, aliæ subtiliores faciunt sensus, aliæ memoriam auferunt, aliæ oblivionem inducunt, aliæ canoras vocis faciunt. Hæc Perottus ex Plinio, quibus illud præterea addit, se deduxisse aquas in agro Viterbicensi, quæ lethergicos, & hydropicos & colicos curant, luxatos statim sanant, dentes ea collutos sistunt scabiem, lichenas, vitiligines mira celeritate tollunt, famem omnino sublato fastidio inducunt, fœcunditatem mulieribus afferunt venerem debilitatam excitant, calculorum vitia discutiunt. *Hæc ille*. Alia aquam, quasi æquam: hoc est, æqualem dictam volunt, ablato e, quòd aqua, nisi ventis agitetur, nihil sit æqualius. ¶ Aspersisse aquam proverbialiter quis dicitur, qui dicto quopiam reddiderit animum, ac metum ademerit. Plaut. in Bacch. Evax aspersisti aquam. Idem Trucul. Aspersisti aquam, jam redit animus, translatum ab iis qui in deliquio, quem Græci λειποθυμίαν appellant, aspersa in faciem aqua ad sui sensum revocantur. ¶ Aquam bibens nihil boni parias. ὕδωρ δὲ πίνων, χρηστὸν οὐδὲν ἂν τέκοις: Cujus proverbii sensus est, à poëtis nihil præclarum aut venustum proficisci, si biberint aquam: hoc est, si pauperes fuerint, & tenui victu. Demetrius Halicarnasseus. ¶ Inaniter aquam consumis, ἄλλως ἀναλίσκεις ὕδωρ. In eos quadrabit qui frustra suadent. À prisco more judiciorum sumptum, in quibus ad clepsydræ modum dicebatur. ¶ In aqua hæret. In eos competit, qui sic implicantur negotio quopiam, ut se nequeant extricare. Cic. 3. Offic. de Epicuro: Dicit ille quidem multa multis locis, sed aqua hæret, ut ajunt. Translatum apparet vel à fluitantibus: vel certè ab Oratorum clepsidra. ¶ Aquam cribro haurit, κοσκίνῳ ὕδωρ ἀντλεῖ. εἰς πίθον: In aqua scribis, εἰς ὕδωρ γράφεις: In aqua sementem facis, εἰς ὕδωρ σπείρεις: Aquam in mortario tundere, ὕδωρ ἐν ὅλμῳ κόπτειν, & similes parœmiæ in eos quadrant, qui laborant inaniter. ¶ Ad aquam malus, Ἐφ' ὕδωρ κακός, In infimæ sortis homines olim dicebatur, ac sordidissimis quæstibus addictos: propterea quòd antiquitus infames habebantur, multoq; omnium contemptissimi, qui litigantibus aquam subministrare consueverunt. ¶ Aquam igni miscere, πῦρ ὕδατι μιγνύειν: inter proverbia, quibus ἀδύνατον significamus, referendum est. Pugnat enim aqua cum igne. Plutarch. in lib. περὶ πρώτου ψυχροῦ. ¶ Mitte in aquam, βάλλ' εἰς ὕδωρ: hoc est, aufer è medio. Dicitur vel in hominem vel in rem exitio dignam. Tractum à supplicio quorundam, qui in profluentem aut mare mittebantur. ¶ Aquam è pumice postulas, pro eo quod est, frustra ab alio petere: cujus ipse à quo petas, maximè sit indigus. ¶ Cœno puram aquam turbans, nunquam invenies potum, βορβόρῳ ὕδωρ λαμπρὸν μιαίνων, οὔποθ' εὑρήσεις ποτόν. Dici solitum, ubi quis ea quæ sunt per se pulcherrima, contaminat, admistis iis quæ sunt turpissima.

Ăquŭlă, diminutivum ab aqua, f. p. [ὑδάτιον. Pol. Wodeczka, wodka. Vngar. *Vizetske*. Ang. *A litle brooke*.] Cic. lib. de Orat. Quæ mihi videtur non tàm ipsa aquula, quæ describitur, quàm Platonis oratione crevisse. Et lib. 2. Vbi non seclusa aquula trncatur, sed unde universum flumen erumpat.

Ăquæductus, us, ui, m. q. ab aqua ducenda. [תעלה *tehalah*. ὑδραγωγία. Gall. *Conduite d'eau*. Ital. *Acquedotto*. Germ. Wasserleitung / Wassergräben / wasserfurt. Belg. Waterleyingen / waterloopen / eyt goten. Hispan. *Aguaduco para traer agua*. Polon. *Wodi przewod, wodne przekopi, rowno prz wiedzn a wo i*. Vng. *Vizbé vetel*. Angl. *A conveyance or cundite of water*.] Est enim aquarum deductio: hoc est, quum alicunde aqua derivatur, ut per cuniculos impositis canalibus aliò inducatur, sive ad bibendum sive ad irrigandum, ut est videre apud Iulium Frontinum, in lib. de Aquæ ductibus Romanorum. Erat autem apud veteres duplex ratio ducendæ aquæ. Nam aut per subterraneos cuniculos ducebatur, aut opere arcuato. Vtriusq; generis etiam hodie Romæ non pauca extant vestigia. Vlpian. de Servit. rust. præd. Servitutes rusticorum prædiorum sunt hæ, Iter, actus, via, aquæductus.

Ăquælĭcĭum, n. s. Dicitur quum aqua pluvialis remediis quibusdam elicitur: quod in magnis siccitatibus aliquando factum creditur.

Ăquænīvālēs, mensæ adhibebantur antiquitus, quæ decoquebantur, ut essent salubriores, ὑδροχόαι. Postea colonisvario & sacco attenuabantur, deinde refrigerabantur.

Ăquăgĭum, quasi aquæ agium, inquit Festus. Idem quod aquæductus, [ὑδραγωγία, ὀχετός, ἀγωγός. Ang. *A conveyance or cundite of water*.] Pomp. l. hoc jure. de aqu. quotid. Dum ne fundum domino, aut aquagium rivalibus deterius faciat.

Ăquă

Aquă intĕrcŭs, Morbus est, quem Græci *Hydropem* appellant: [Germ. Die Wassersucht/ Wasser zwischen Haut und Fleisch. Belg. Dat gheladen Water. Pol. *Puchlina.* Vngar. *Viz korsag* Ang. *the dropsie.*] quum inter cutem aqua colligitur, qua corpus turgescit. ὕδερον, ὕδερος. Nonius: Aqua intercus, hydrops morbus. quasi aqua inter cutem. Cic. 3. Offic. Siquis medicamentum cuipiam dederit ad aquam intercutem. A' Celso Aqua inter cutem appellatur: Ita enim habet ille lib. 3. c. 21. Longus verò fieri potest morbus eorum, quos aqua inter cutem malè habet. Plinius vocat aquam subter cutem fusam.

Aquālĭcŭs, pen. corr. Alvus, quò sordes defluunt. Item genus quoddam lati intestini, ex quo farcimina fieri solent. Apicius: Reple aqualicum, sic ut lavamentum habeat, ne dissiliat in coctura.

Aquālĭcŭlŭs, diminutivum est ab aqualicus, Vas est in quo porci sorbent. [γάστρα Gall. *Auge où mangent les pourceaux.* Ital. *Albio, Albuolo da porci.* Germ. Ein Sewtrog Belg. Eenen verkens back. Hisp. *Baxo ò barriga, Dornajo dende comen los puercos.* Polon. *Swinie koryto.* Vngar. *Vállu.* Angl. *A troughe for swyne.*] ¶ Per translationem pro ventre sive alvo sumitur, tàm occulta quàm apparente, in quam sordes fluunt. Persius Satyr. 1. nugatis, quum tibi calve Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet, in quod Cornutus scribit aqualiculum propriè ventrem esse porci, & per translationem de humano ventre dici.

Aquālĭs, m. t. Genus vasis ad aquam tenendam, quo aqua manibus datur, quod & Marellio dicitur, teste Varrone. [כוס ספל *sephel* גביע *ghebiáh* כד *chá th.* ὑδρία. Gall. *Eguiere, pot à eau.* Ital. *Vrna.* German. Ein Wassergeschirr / ein Giessfaß. Belg. Een Handvat/ fonteyne. Hisp. *Jarro de agua para bever.* Polon. *Naliewka.* Vng. *Veder.* Angl. *A lauer, or ewer to wash the handes.*] Plaut. in Curc. Date isti sellam aut sedeat, & aqualim cum aqua.

Aquārĭŏlă, [Ang. *Places where water is voyded.*] Dicuntur lotrinæ, in quas lotura projicitur: nec in culina tantùm, sed & in tricliniis, & cubiculis, & cœnationibus cum dignitate & elegantia fiunt.

Aquārĭŏlī, Dicuntur mulierum impudicarum sordidissimi assectæ. Festus. [πορνοβοσκοί, μαστροποί. Gall. *Maquereaux.* Ital. *Ruffianelli.* Germ. Hüring/ Hurenfüchter. Hispan. *Alcahuetes.* Pol. *Kurewnik.* Vngar. *Kurvás* Ang. *Bawdes, merchauntes of hoores.*

Aquārĭŏlum, sive aquarium, [ὑδροδοχεῖον. Germ. Ein Daten/ darein das Wasser leufft/oder anderer vnrhat.] Locus in quem sordida aqua demittitur, qui & Lavatrina dicitur à lavando, & per syncopen, Latrina.

Aquārĭum, ii, n. s. Locus in flumine, aut alia quavis aqua, ad quem animalia potum aguntur. [שקת *schóketh.* ὑδροθήκη, ὑδρεῖον. Gall. *Euier, abreuoir.* Ital. *Luoco da abeuerare.* Germ. Ein ort da sich das Wasser versammlet / vnd das Vieh darob trenckt/ Brunntrog. Belg. Watersteen. Hispan. *Abreuadero dende beuen bestias.* Polon. *Koryto do napawania bydła.* Vngar. *Itato hely.* Ang. *A place where beastes may drink at in riuers or any waters.*] Cato cap. 1. Si poteris, sub radice montis fiet, in meridiem spectet, loco salubri, operariorum copia fiet, boumq; ibi aquarium. ¶ In Glossario sic legitur, Aquarium ὑδραγωγεῖον.

Aquārĭŭs, a, um, Quod ad aquam pertinet, ὑδατικός. ut, Cos aquaria. [Ang. *A grindstone going in troughes of water.*] Gell. Re aquaria defectos. Plin. lib. 34. Quippe quum in exacuendo oleares cotes, & aquariæ differant, oleo delicatior ei fiat acies. Aquarii, servi dicuntur aquarum custodes & hydrophylaces.

Aquārĭŭs, rii, m. s. Vndecimum signum Zodiaci, est proximum Capricorno, quod oritur XV. Kalend. Febr. [ὑδροχόος. Gall. *Vn des douze signes du ciel.* Ital. *Acquario.* German. Wassermann. Hispan. *Aguador.* Pol. *Wodnik.* Vng. *Viz öntö.* Angl *One of the twelue signes of heauen.*] Fabulantur Poëtæ hunc fuisse Ganymedem, quum Iupiter ejus pulchritudine captus, ab aquila in cœlum raptum, ministrum suum fecisse existimatur.

Aquārĭus sŭlcŭs, Qui aquam educit. [αὖλαξ ὑδατικός. German. Ein Wasserfurchen / wassergraben. Belg. Een Watersort] Colum. lib. 2. Crebrosque sulcos aquarios, quos & nonnulli Elices vocant.

Aquātĭcŭs, ca, cum, Qui in aqua degit [ἔνυδρος. Polon. *Wodni.* Vng. *Vizi.* Angl. *That liues in the water*] sicut Terrestris qui in terra vivit. Plin. Terrestres & aquatici pisces. ¶ Aquaticum dicitur etiam quod in aquis aut prope aquas nascitur. Plin, lib. 16. cap. 36. Inter ea quæ frigidis gaudent, & aquaticos fruticis dixisse conveniat. ¶ Aquaticus etiam dicitur Auster, quòd pluviam indutat. Ovid. 2. Metamorphos.

Aquātĭlĭs, pen. cor. aquaticus. [ὑδατικός. Ang *Whatsoeuer liueth in the water.*] Plin. lib. 9. c. 12. Aquatilium tegmenta plura sunt. Cic. 1. de Nat. Deor. Bestiarum autem terrenæ sunt aliæ, partim aquatiles, aliæ quasi ancipites, in utraq; sede viventes.

Aquĭlēx, pen. corr. Qui aquam illicit & ducit. [ὑδρολόγος. Gall. *Maistre fontenier.* Ital. *Colui qui raccoglie l'acqua.* German. Der die Brunnen erfindt/ Brunnmeister. Belg. Fonteynmeester. Hisp. *El que coje de rastada, ò el que conoce donde ay agua.* Pol. *Mistrzowie budniacy*, vel, *mistrzwode przywodzacy.* Vngar. *Viz vénö.* Angl. *A welmaister that gathered waters together.*] Varro in Quinquatrib. An hoc præstat Herofilus Diogeni (ut legit Scaliger) quod ille è ventre aquam mittit? an hoc te jactas? at hoc pacto utilior te Tuscus aquilex. Ex Nonio.

Aquĭmĭnālĕ, vas Aquarium dicitur à Paulo in l. 3. de supel. leg. Nam & pelves argenteas, & aquiminalia argentea.

Aquĭmĭnārĭum, Vas quoddam escarium fuit. Pompon. in l. 21. §. 2. D. de aur. & arg. leg. Sed de aquiminario Cassius ait, quum alteri argentum potorium, alteri escarium legatum esset, escario cedere. Item Vlpian. Si cui escarium legatum sit, argentum aquiminarium continetur. Nam & hoc propter escam paratum est.

Aquŏr, aris, d. p. verbum castrense est, Aquam haurio, sive aquam fero, ad usum exercitus vel alterius rei. [שאב *schaab.* ὑδρεύειν, ὑδροφορεῖν. Gall. *Prendre eau, se fournir d'eau.* Ital. *Cauar aqua, andar per acqua.* German. Wasser schöpffen/ sich mit Wasser versehen. Hispan. *Ir por agua para el real.* Pol. *Wwode sye opatrnie.* Vng. *Itatok.* Ang. *To furnish water, to drawe and beare water to an hoste.*] Curtius: Quum miles aquatum profectus esset. Virgil. -sub mœnibus urbis aquantur. Vide in dictione Adaquo.

Aquātĭo, onis, verbale, f. t. Actus aquandi: hoc est, aquam ad castra afferendi. [ὑδρεία. Gall. *Puisement d'eau ou apport, abreuement.* Ital. *L'annacquare, l'andare à pigliar aqua.* German. Wasserschöpffung / ein Wasserholung. Hisp. *El traer del agua para el real.* Polon. *Wodi przieginianie, albo wniagenie.* Vngar. *Itatás.* Ang. *Drawing or bearing of water to an armie.*] Cæs. 4. Bell. Gal. Tamen sese non longiùs millibus passuum quatuor aquationis causa processurum eo die dixit. ¶ Aquatio, item aquarum pluvialium abundantia. Plin. lib 31. cap. 7. Et hoc urebatur in multis variisq; per aquationem Autumni nascentibus.

Aquātŏr, oris, m. t. Qui aquandi ministerium, præsertim in exercitu facit. [שאב מים *scheeb máiim.* ὑδροφόρος. Gall. *Porteur d'eau, celui qui fournit d'eau au camp.* Ital. *Chi va per acqua per fornire vno exercito.* German. Der ein Läger mit Wasser versihet/ Wasserschöpffer. Hisp. *Aguador del real.* Pol. *Ten ktori oboz opatruie wodam.* Vng. *Itato.* Angl. *Which draweth or furnisheth water, a bearer of water to an armie*] Cæs. 1. bell. Civ. Hæc consultantibus eis nuntiatur aquatores ab equitatu premi nostro.

Aquātŭs, ta, tum, Aqua mixtus, aqua dilutus: [מזוג *mazúgh.* ὑδαρής. Gall. *Mixtionné d'eau, où on a mis de l'eau.* Ital. *Adacquato, acquoso.* Germ. Wasserechtig / mit Wasser vermischet Hisp. *Aguado.* Pol. *Wodnisty*, vel *zwoda zmieszany.* Vngar. *Vizzel elegyes.* Ang. *Mingled or mixed with water.*] ut, Aquatum vinum. ¶ Interdum idem quod aquosus, ut Lac aquatum. Plin. lib. 28. c. 9. Omne autem vernum aquatius æstivo.

Aquĕŭs, a, um, Quod ex aqua est. ὑδατώδης ut Color aqueus.

Aquōsŭs, sa, sum, Quod copiam aquæ habet: [ὑδατώδης. Gall. *Plein d'eau, aqueux, fort humide.* Ital. *Acquoso, abondante d'acqua.* Germ. Gewässeret/ das viel Wasser hat Belg. Waterachtich. Hisp. *Lleno de agua* Pol. *Wodnisty woda oblany.* Vngar. *Vizes.* Angl. *Full of water, waterish, very wett.*] ut, Hyems aquosa. Colum. lib 4. de ficis. Locis, *inquit*, frigidis, & autumni temporibus aquosis præcoces serito. ¶ Hujus compositum, & contrarium est Inaquosus, ἄνυδρος.

Aquōsissĭmŭs, Superlativus. [Vngar. *Igön vizes.*] Seneca Quæst. natur. 3. c. 11. Quia ferè aquosissima sunt, quæcunque umbrosissima. ¶ Piscis aquosus, Virgil. 4 Georg. Id est, Australis piscis, qui Aquarii undam suscipit: nam oritur quo tempore plejades occidunt.

Aquĭfŏlĭă, Species est ilicis, mespilum foliis referens, κραταιγών, ἢ κραταίγονος Theophrasto: unde & Mespilus sylvestris, μεσπιλὸς ἀγρία à nonnullis appellatur. Vide Plin. lib. 24. capite 13. & lib. 27. cap. 8. ¶ Aquifolia etiam diversa arbor est, semper viridis, cujus folia per ambitum aculeata, ac spinosa, fructus rotundus ac rubeus. Ex cujus corticibus in fimo putrefactis fit viscum capiendis avibus. Olim vocata est aquus pro acus. Theophrasto ἀγρία, non verò ut putavit Plin. κραταίγονος.

Aquĭlă, f. o. [נשר *nésicher.* ἀετός. Gall. *Aigle.* Ital. *Aquila.* Germ. Ein Adler. Belg. Een Arent. Hisp. *Aguila.* Polon. *Orzel.* Vng. *Saskeselyö.* Ang *An egle.*] Regina avium quam poëtæ Iovis alitem, ejusdemq; armigeram appellant & fulmina ei subministrare fabulantur. Cui fabulæ occasionem dedit aquilæ natura, quia sola avium & fulminis ictu non læditur, & Solis fulgorem oculis inconniventibus potest aspicere. ¶ Sex autem Aquilarum genera enumerantur à Plinio libro 10. capite 3. Primum est Valeria μελαναετὸς, apud Eustathium, minima magnitudine, viribus præcipua colore nigricans: sola aquilarum fœtus suos alit, sola sine clangore, sine murmuratione conversantur in montib. Secundi generis est Pygargus, πύγαργος, eò quòd πυγὴν ἀργὴν: id est, caudam albam habeat, & albicante sit cauda, cognomine νεβροφόνος: id est, hinnularia. In oppidis & campis mansitat. Tertii generis est Anataria dicta περκνόπτερος, μόρφνος, πλάγγος, meliùs quàm πλάγγος apud Aristot. Hanc Homerus περκνὸν percnum, & Latinè plancum vocant, secunda magnitudine & vi: huicq; vita circa lacus, ut plurimum. ¶ Sex autem aquilarum genera enumerantur à Plinio, Melanaetos, quæ & valeria: Pygargus: Morphnos, quam & Percnon Homerus, Latini Plancum, & Anatariam vocant Percnopterus: Onesioi, & Halyæetus. ¶ Aquila non capiat muscas. ἀετὸς οὐ θηρεύει τὰς μυίας. quo significatur, summos viros negligere minutula quæpiam. Animus enim excelsus res humiles despicit. Aut egregiè docti nonnunquam in minimis quibusdam labuntur. Et maximis occupati negotiis ad pusilla quædam connivent. Effertur & citra negationem adagium, ἀετὸς μυίας θηρεύει, Aquila venatur muscas, quoties magnis minima sunt curæ. ¶ Aquila nubibus, ἀετὸς ἐν νεφέλαις: plerique interpretantur de re magna quidem illa, sed quam non facilè est.

cilè assequaris: alii de iis qui longè reliquis præcellunt. Aristoph. in Equit. ¶ Iupiter aquilam delegit, ζεὺς αἰετὸν εἵλετο. ubi quis ascriscit sibi præclaros, suisque rebus accommodos. ¶ Aquilam cornix provocat, αἰετὸν κορώνη ἐρεχθίει. Locus fuerit adagio si quando levlusculus quispiam homunrio, qui neque prodesse queat, neque lædere, maximis viris allatrat. ¶ Aquilæ senecta. αἰετοῦ γῆρας. In senes dicebatur bibaces magis quam edaces. ¶ Aquila thripas aspiriens. αἰετὸς θρῖπας ἐρεῶν. De magnis qui pusilla negligunt. Est enim θρὶψ avicula minutissima, aut vermiculi genus. ¶ Aquilam testudo vincit, arripi potest per ironiam: aut simpliciter, ubi quis potentiorem arte vincit: & quod viribus non potest, assiduitate conficit. ¶ Aquilam volare doces, αἰετὸν ἵπτασθαι διδάσκεις. In eos competit qui monere quempiam conantur in ea re, in qua quum sit ipse exercitatissimus, nihil eget doctore. ¶ Aquila præterea, sydus cœleste ast, cujus ala dextera circulum æquinoctialem attingit, sinistra autem non longè à capite Ophiuchi videtur figurata. Rostrum ejus à reliquo corpore dividit circulus à Cancro ad Capricornum perveniens. Exoriente Leone occidit: exoritur autem cum Capricorno. Habet in capite stellam unam, in utraque ala unam, & unam in cauda. ¶ Est etiam aquila, piscis nomen ex genere planorum, quem & Græci αἰετὸν appellant: teste Plin. lib. 9. cap. 24.

Aquilinus, a, um, Quod est aquilæ, vel quod ad aquilam pertinet: [ἀετιαῖος. Gall. D'aigle. Ital. Aquilino. Germ. Das zu dem Adler gehört. Hispan. Aquileno, cosa de aguila. Pol. Orli. Vngar. Sasé. Angl. Of an egle, belonging to an egle.] ut Aquilinæ ungulæ. Plaut. in Pseud. An tu invenire postulas quenquam coquū, Nisi milvinis, & aquilinis ungulis? Ubi Aquilinas ungulas dicit, pro manibus rapacibus, quales sunt ungues aquilarum.

Aquiliferi, m. f. Dicti sunt signiferi in Romana militia: [ἀετοφόροι. Germ. Panerherren / so bey den Römern das Feldzeichen trugen mit dem Adler / d. i. dem Zeichen. Pol. Chorazy] ab aquila, quam Romanis legionibus Marius in secundo Consulatu suo propriè dicavit: fuitque tanquam princeps totius legionis signum. Cæs. 3. bel. Civ. In eo prælio quum gravi vulnere esset affectus aquilifer. Habuerunt & Romani alia quatuor signa, videlicet lupos, minotauros, equos, apros, quæ singulos ordines antcibant. Item & dracones: unde Draconarii. Postea tamen repulsis cæteris, unam servaverunt aquilam.

Aquilegium, n. f. Aquæ collectio & aquæductus. [ὑδραγωγεῖον. Angl. A conduite or conveyance of water.] Plaut. Si pluet, aquilegium vinvabo.

Aquilex, Vide AQVA.

Aquilo. Aquilonaris, Aquilonius, Vide in Propriis.

Aquilus color, Fuscus & subniger, ab Aqua. [שחור schachór, ὑπόμελας, ξανθός. Gall. Brun, moïen entre le blanc & le noir. Ital. Fosco, alquanto negro. German. Braun / dunckelfarb. Belg. Bruyn. Hispan. Un poco negro. Polon. Czarnawy, blawatny. Vngar. Feketeskés. Angl. Dunne colour, the colour of water, half white half blake.] Nam quum antiqui duos omnino naturales colores noscerent, album scilicet & nigrum: intervenit is quoque, qui ita neutri similis est, ut tamen ab utroque proprietatem trahat: quem potissimum ab aqua nominaverunt, cujus incertus est color. Plaut. in Pœn. Statura haud magna, colore aquilo. Suetonius in August. Nasum à summo eminentiorem, & ab imo deductiorem, colorem inter aquilum candidumque.

Aquiminarium, Vide AQVA.

Aquinarii, Dicuntur omnia vasa deferendis aquis deputata. Ulpia. Florentinus Iurisconsul. lib. 34 ff. Nam & pelves argenteas, & aquinarios argenteos in supellectili non esse dubitatur.

A ante R.

A R M. P. in notis antiquorum, arma publica. A R M. E. arma ejus. A R C. arca. A R G. argentum.

Ara, f. p. Quasi ansa, ut Varroni placet, dicta est à tripodibus, quod sacrificantes ansas tenebant: vel potius, quia precantes manibus aras apprehenderent. [מזבח mizbeach. Βωμός. Gall. Autel. Ital. Altare. Germ. Ein Altar. Belg. Een Outaer. Hispan. Ara o altar. Pol. Ołtarz. Vngar. Oltár. Ang. An altar.] Hinc Virgil. lib. 4. Aeneid. Talibus orantem dictis, arasque tenentem. Primò ergo ansæ dictæ, deinde commutatione literarum, aræ. Sunt qui aras ab ardendo derivent, quòd in his victimæ adolerentur. Alii ab ἀρᾶσθαι, quod est oro (unde & ἀρὰ oratio dicitur) quòd in sacrificando oretur. Iurantes etiam olim aras tangebant. Unde celebratur nobilis illa Periclis sententia: Ad aras usque me amicum esse oportet: quia significatur, hominem amici causa aut pejerare, aut quidpiam inhonestum facere non oportere. ¶ Quibus nec ara neque fides. Aristoph. in Acharnensibus, οἷσιν οὔτε βωμὸς οὔτε πίστις, οὔθ' ὅρκος μένει: id est, Queis nec ara fides nec ulla durant fœdera. De vehementer perfidis. Dictum est in Spartanos, quorum perfidiam taxavit Euripides. ¶ Tanquam ad aram confugere, proverbiali figura dicimus quum extremum refugium intelligi volumus. Inde sumptum, quòd olim qui extrema necessitate urgebantur, ad aras deorum solerent confugere, unde nefas erat quenquam extrahere. Cicer usus est hoc proverbio, in Orat. pro Rosc. lib. 3. de Nat. deor. & 4. act. in Verr. & Plautus Mostellaria. ¶ Pro aris focisque dimicare dicimur, quum nobis de re chara seriaque certamen est ineundum, fortique animo propugnandum. Habet autem hoc nomen priorem syllabam productam. Hara autem cum h, eandem corripit, & significat porcorum seu avium stabulum, συφεῶνες, συφεός. Ovid. in Epist. Penelopes ad Ulyssem. Tertius immundæ cura fidelis haræ. De hoc plura suo loco. ¶ Ara, sydus cœleste. Cicer. de Nat. Deinde Nepæ cernes propter fulgentis acumen Aram, quam flatu permulcet spiritus Austri. ¶ Aræ dicuntur etiam saxa quæ inter Africam & Sardiniam medio mari eminent. Aræ dictæ propterea quòd ibi Afri & Romani fœdus inierunt, & fines imperii sui illic esse voluerunt. Hæc ferè Servius in illud Virg. 1. Aeneid. Tres notus abreptas in saxa latentia torquet, Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus, aras.

Arabarches, ἀραβάρχης (ut pulchrè ostendit Alciatus li. 1. Prætermissorum) Dicebatur publicanus, qui præerat exigendo vectigali de pecoribus, quæ ex Arabia in Aegyptum adducebantur. Horum autem officium Arabarchia ἀραβαρχία vocatur. Super hac re extat Constitutio Val. Græc. Theod. Imp. in hæc verba: Usurpationem totius licentiæ submovemus circa vectigal arabarchiæ, per Aegyptum atque Augustaneam constitutum, nihilq; super transductione animalium vendicari permittimus. Hinc facilè intelligi potest sententia horum versuum apud Iuvenalem: Atque triumphales inter quos ausus habere Nescio quis titulos Aegyptius, aut Arabarches. ¶ Invenitur etiam in T. Alexandrum natione Aegyptium, quem Arabarchem vocat, hoc est, Aegyptium publicanum.

Arabilis, Vide ARO.

Arachnides, tunica tenuissima in oculo: ea media subsidet, eoque cavo continetur quiddam, quod similitudine hyaloides appellatur à Græcis, idque neque liquidum, neque aridum est, sed quasi concretus humor, ex cujus colore pupillæ color vel niger est, vel cæsius, cum summa tunica tota alba sit: id autem supervenientes, ab interiore parte membranulæ includit. Sub his gutta humoris est ovi albi similis, à quo videndi facultas proficiscitur, κρυσταλλοειδὴς Græcis nominatur.

Arachnium, Olearum morbus est apud Theophrastum lib. 4. cap. 17.

Arangæ, Spondylion apud Dioscor. lib. 3. c. 36.

Araciæ ficus, Dicuntur albæ, pediculo minimo, latissimæ, de quibus Plin. lib. 15. cap. 18.

Aracus, ἄρακος, sive ἄρακις, Theophrasto: (sylvestris verò Arachnus ἄραχος Galeno. Vide Clymenum) legumini genus: Gallis Pisum, Italis Mocho.

Aranea, æ, f. p. idem quod araneus. [ἀράχνη. Gal. Araignée. Ital. Ragno, aragna. Germ. Ein Spinnwüpp / Spinnweb. Belg. Een Spinnecoppe / spinnewebbe. Hispan. Arana. Polon. Pajęczyna. Vngar. Pók. Ang. A spider.] Ovid. 4. Metamorph. non illud opus tenuissima vincant Stamina, nec summo quæ pendet aranea tigno. Virgil. 4. Georg. Laxos in foribus suspendit aranea casses. Ovid. 6. Metamorphos. Stamen & antiquas exercet aranea telas. Salicis fructus antè maturitatem in araneam abit. Plin. libro 24. capite 9. Id est, in lanuginem araneæ similem.

Araneus, nei, Animalculum ex genere insectorum. quod Græci [ἀράχνην appellant. שׂממית semamith. Gall. Araigne. Ital. Ragno, aragno. German. Ein Spinn. Belg. Een Spinne. Hispan. Arana. Polon. Pająk. Vngar. Pók. Angl. A spider, or cobwebbe.] Hujus multa sunt genera: unum tamen præcipuum, nulliq; incognitum, quod miro quodam artificio telas orditur, quibus muscæ irretiuntur. Plaut. in Asin. Iussin' columnis dejici opera araneorum? Idem in Sticho: Ut operam omnem araneorum tergam, & texturam improbem, dejiciámque eorum omnes telas. ¶ Sunt & ex araneorum genera Phalangia, Italiæ ignota (ut scribit Plinius libro 29. capite 4.) quorum noxii morsus, corpus exiguum, varium & acuminatum. Hæc rursus in multas secantur species, quas vide apud eundem loco jam citato. Sunt & alia araneorum genera, quæ latius explicat idem Plin. lib. 11. cap. 24. ¶ Araneorum telas texere, τὰ ἀραχνίων ὑφαίνειν, est in re frivola, nulliusq; frugis infinitum atque anxium capere laborem. Refertur à D. Basilio initio enarrat. Hexamer. ¶ Est præterea Araneus vitium peculiare vitibus & olivis, quum veluti telæ involvunt fructum & absumunt. De hoc Plin. lib. 17. cap. 24. ¶ Est etiam piscis quidam hoc nomine, mari peculiaris, noxiam in dorso spinam ferens: de quo Plin. lib. 9. cap. 48. & lib. 32. cap. 11. ¶ Araneus mus, Animal est ex genere mustellarū, morsu venenato. quod si orbitam transierit, statim emoritur. μυγαλῆ. De hoc Plin. lib. 8. cap. 58. & Aelianus lib. 8. cap. 39.

Araneolus, ἀραχνίδιον, parvus araneus. Virgil. in Cul. Atque ut araneoli tenuem formavimus orsum.

Araneola, æ, idem quod araneolus. [Angl. Pókocska. Ang. A little spider or cobwebbe.] Cicer. de Natur. deor. Ut in araneolis aliæ quasi retexunt, aliæ ex improviso observant.

Araneosus, a, um, Aranearum faciem habens: [ἀραχνώδης. Gall. Araigneux, plein d'araignes, semblables aux toiles d'araignes. Ital. Pieno di ragni, simile à tele di ragno. Germ. Das den Spinnwüppen gleich ist / oder von Spinnwüppen ist. Hisp. Lleno de aranas à telaranas. Pol. Pajęczysty, vel Pajęczynie podobny. Vng. Pók hálós, pók háló szabású. Angl. Full of spiders webbes.] ut, Araneosus caulis. Plin. lib. 21. c. 15. Huic similis est spina illa quam Græci Acanthion vocant, minoribus multò foliis aculeatis per extremitates, & araneosa lanugine obductis. lib. 24. c. 12. Araneum est quod textū est ab araneis, tela sive rete araneorum. Neq; in hac si-

hac significatione Aranea dicendum est, quòd usque adhuc falsò hic notatum fuit. Repudiat enim hoc primùm Latinè loquentium usus: deinde etiam autoritas Corn. Front. qui apertè scribit, Araneam esse quæ texit: Araneum quod textum est. ¶ Araneosus vomitus. Plin. l.29. c.4. Pejor utroq; est cæruleus, lanugine nigra caliginé concitans, & vomitus araneosos. Hoc est, in quibus telæ araneæ conspiciuntur, ut ait Sipontinus.

Arātio, Aratiuncula, Arator, Aratro, Aratrum, Vide ARO.

Arbilla arvina: id est, pinguedo corporis. Festus.

Arbiter, tri, pen. corr. Iudex honorarius non à lege datus, sed ab iis qui litigant, lectus, qui totius rei habet potestatem: dictus ab arbitrando: id est, existimando. [פלילי *pelil*, *diaitetes*. Gall. *Arbitre*. Ital. *Giudice, arbitro*. German. Ein Schidmann. Belg. Middelaer / scheidman. Hispan. *El juez arbitro, ò arbitrario*. Polon. *Iednacz, rozjemkana ktorego sie strony spuszczaca*. Vngar. *Fogot, biro*. Ang. *An arbyter an vmpyre*.] Ejus enim officium est judicare, non ex lege & stricto jure, sed prout ipse æquum esse existimet. Iudex verò ex officio dictus est. Terent. in Heautont. Simo & Crito vicini hic ambigunt de finibus, Me cepêre arbitrum. Cæsar 3. bell. Civil. De his rebus quum ageretur apud Cæsarem, isque maximè vellet pro communi amico atque arbitro controversias regum componere. ¶ Arbitrorum duo ponit genera Proculus, D. lib. 17. Tit. pro socio lib. 76. Arbitrorum, *inquit*, duo sunt genera, unum ejusmodi, ut sive æquum sit sive iniquum, parêre debeamus, quod observatur, cum ex compromisso ad arbitrum itum est; Alterum ejusmodi ut ad viri boni arbitratum redigi debeat: Etsi nominatim persona sit comprehensa, cujus arbitratu fiat. ¶ Legitur & fœmininum Arbitra. Ambros. lib. 1. Offic. Conscientia vera atque incorrupta pœnarum præmiorumque arbitra. ¶ Sine arbitris aliquid facere: Id est, nemine vel vidente vel audiente. Plaut. Cistell. -in latebras abscondas pectore penitissimo Tuam stultitiam: sola facito ut scias, sine arbitris. Livius lib. 1. Lucus erat, quem medium ex opaco specu fons perenni rigabat aqua: quò quia se persæpe Numa sine arbitris, velut ad congressum Deæ inferebat, camœnis eum lucum sacravit: Id est, clàm solus, nemine comitante. Sic Cicer. 3. Offic. Et 7. in Verr. Amœno sanè & ab arbitris remoto loco: Id est, Interpellatoribus crebris carente.

Arbitramentum, ti, n.s. Idem quod arbitrium: hoc est, arbitri sententia *diaitema*.

Arbitrarium, n.s. Dicitur quod alicujus arbitrio est relictum: ita dictum ab arbitrorum more, quia totius controversiæ suo arbitrio finiendæ potestatem habent. [פלילי *pelili*. *to ep' emoi*. Gall. *Arbitraire*. Ital. & Hisp. *Arbitrario*. German. Willkürlich / das eines guten willen heimgestellt ist. Pol. *Rozsadek dobrowolny, ktora przymnie stoi*. Vngar. *Kinalikeppen valo isilewe hagyatot*. Ang. *That is commited to any mannes arbitrie or opinion*.] Illi enim non ad summum juris rigorem, sed quod ipsis æquissimū videtur, solent decidere. Vnde arbitraria pœna dicitur, quæ non lege statuta est, sed judicis arbitrio relicta. Martianus: Quam celebrem cuperent, fictor arbitrarius variabat. Plaut. in Amph. Hoc quidem profectò certum est, non arbitrarium.

Arbitrarius pro voluntarius, qui est nostri arbitrii. [Vng. *Szabad akaratu*.] Gell. lib. 18. c. 10. Σφυγμὸς autem est incentio, motus, & remissio in corde, & in arteria naturalis non arbitrarii.

Arbitratus, us, m.q. Arbitrium, voluntas, opinio. [רצון *ratson*, חפץ *chephets*. *Gnome*. Gall. *Arbitrage*. Ital. *Parere, volunta*. Germ. Ein will / gutduncken. Hispan. *Parescer, voluntad*. Polon. *Zdanie dobrowolne, mniemanie moie*. Vngar. *Kenant szerént valo*. Angl. *Wil, opinion, arbitrement*.] Plaut. in Amph. Mane, arbitratu tuo jusjurandum dabo. Cic. in Læl. Cujus disputationis sententias memoriæ mandavi, quas in hoc libro exposui meo arbitratu.

Arbitrario, sive Arbitrariè, adverb. *kata dokesin*, idem quod pro arbitrio: hoc est, pro voluntate. Plaut. Pœn. Nunc pol ego perii certò haud arbitrariò.

Arbitrium, trii, n.s. Sententia quæ ab arbitrio statuitur. [פלילים *pelilim*, *diaitema*. Gall. *Sentence d'arbitre, arbitrage*. Ital. *Sentenza arbitraria*. German. Willkürlicher und gütiger entscheid / ein Will. Belg. Eenen Wil / oft Meyninge. Hisp. *Sentencia del juez arbitrario*. Pol. *Zdanie a bo dekret rozsadek*. Vngar. *Kinalikeppen valo itilet*. Angl. *The sentence that the vmpyre or arbiter giueth, the vmpyres decree*.] ¶ Interdum dicitur potestas arbitro data. Vnde Arbitrarium suscepisse dicitur, qui partes judicis suscepit. Cic. in Procœmio Offic. Iudicio, arbitrioque nostro, quantum quoque modo videbitur, hauriemus. ¶ Interdum idem est quod opinio, sive voluntas. *gnome*, *to autexousion*: ut, Omnia pro meo arbitrio facio: id est, ut mihi videtur, & ut opinor faciendum. Cic. 1. de Finib. Ad arbitrium suum scribere. ¶ Arbitrium, item Potestas. Liv. 4. bell. Maced. Scilicet si legem Oppiam abrogaveritis, non vestri arbitrii erit, si quid ejus vetare volueritis, quod nunc lex vetat. Horat. Quem penes arbitrium est, & vis & norma loquendi. ¶ Item Arbitrium pro præmio. Cic. in Pisonem: Eodem in templo, eodem & loci vestigio & temporis, arbitria non mei solum, sed patriæ funeris abstulisti.

Arbitror, traris, pen. corr. Existimo, censeo. [חשב *chaschab*, פלל *pillel*. *egnoka*. Gall. *Arbitrer, donner sentence par arbitrage, penser, cuider, estimer*. Ital. *Giudicare, pensare, existimare*. Germ. Entscheiden / achten / schetzen / meynen. Belg. Meynen / schatten / ordeelen. Hisp. *Iuzgar como arbitro, pensar*. Pol. *Mniemam, rozumiem*. Vngar. *Vélem, itilem*. Angl. *To think, to suppose, to iudge to giue a decree as vmpyre*.] Cic. 6. Verr. Si hoc, quod abs te postulo, minus ad officium tuum pertinere arbitrabere, succedam ego vicarius tuo muneri, suscipiam partes, quas alienas esse arbitrabar. Terent. Hecyr. Neque enim quenquam esse arbitror. ¶ Interdum accipitur pro speculari, *kataskopein*, & inquirere, seu auscultare. Plaut. in Aulul. Hinc ego huc & illuc potero, quid agant arbitrarier. ¶ Apud Iurisconsult. Arbitrari, pro judicare ponitur, & litem arbitrio finire: quod & *diaitan* à Græcis dicitur. Vlpian. de recept. arbitr. Si quis litigatorum defuerit, quia per eum factum est, quò minùs arbitretur, pœna committetur. ¶ Arbitrari in patiendi significatione Vlpian. posuit in dicto loco, & in l. 12. de religiosis. Sumptus funeris, *inquit*, arbitrantur pro facultatibus vel dignitate defuncti.

Arbor, Piscis est in Oceano Gaditano, tàm vastis dispansus ramis, ut fretum nunquam ingressus credatur. Autor Plin. lib. 9. cap. 4.

Arbor, oris, f.t. notæ significationis nomen: cujus appellatione continentur plantæ majores, & dissolutu contumaces, quæ simplici caudice, ramisque brachiorum more porrectis assurgunt: cujusmodi sunt olea, vitis, quercus & similes. [עץ *hets*. *dendron*, *kai dendros to*. Gall. *Arbre*. Ital. *Albero, arbore*. Germ. Ein Baum. Belg. Eenen boom. Hisp. *Arbol*. Polon. *Drzewo*. Vng. *Elö fa*. Angl. *A tree*.] Plin. in Procem. lib. 12. Summumque munus homini datum, arbores, sylvæque intelligebantur. ¶ Dicitur & arbos in nominativo. Virgil. 4. Georg. Obviaque hospitiis tensat frondentibus arbos. Hinc Festus. Arbosem pro arbore antiqui dicebant, & Robosem pro robore. ¶ Arborem fici, sicut arborem ficum dici posse, ostendit Colum. lib. 6, quum ait: In scrobem fici arbusculam deponito. Ibidem; Tum arborem fici detrunca: Cicer. pro Flacco: Homini enim Phrygi, qui arborem fici nunquam vidisset, fiscinam ficorum objecisti. Quod est contra Laurentium Vallam. ¶ Annosam arborem transplantare, *geronta phyton metaphyteuein*. In eos dicitur qui sero atque exacta jam ætate conantur dediscere, quibus diu juvenes assueverint. Aut simpliciter de iis quæ frustra molimur. ¶ Post folia cadent in te arbores. Quoties admonebimus, leviores injurias si quis ferat, sequi atrociores: Velutì arborum decidua folia negliguntur: verùm aliquando fit ut ipsæ arbores putres in caput subjecti decidant. Plaut. Menæch. ¶ Arbore dejecta quivis ligna colligit. *Dryos pesouses pas anēr xyleuetai*. Si quem fortuna præcipitem dederit, in hunc passim omnes incurrunt, quisque quod potest diripit: jam enim sibi putant impunè fore. ¶ Generosioris arboris statim planta cum fructu: Quo id innui videtur, egregia beneque nata ingenia, statim maturescere & ad frugem pervenire. ¶ Arbor, item pro malo navis ponitur. Iuvenal. Satyr. 12. Pro remo posuit. Virgil. lib. 10. Aeneid. ¶ Arbores resinam sudantes sunt sex: pinus, pinaster, picea, abies, larix, teda: quibus addi potest & septima, pinaster in Hispania. Quarum singularem descriptionem lege suis in locis.

Arborideus ramus dicitur, qui alitur ut arborescat: hoc est, ut arbor fiat, & arborea magnitudine adolescat. Columell. lib. 5. cap. 4.

Arborarius, a, um, adjectivum: [*dendrikos*. Ang. *Which breedeth in trees*.] ut, Arborarius picus, *dryokolaptes*, qui in arboribus nidificat. Plin. lib. 30. c. 16. Eò usque qui arborarii pici rostrum habeant. Arboraria falx, apud Catonem cap. 11.

Arborator, m.t. Nomen verbale, ab Arboro, ras, quod significat eum qui arbores putat: qui & frondator dicitur. [*dendrokopos*. Gall. *Celui qui plante, esmonde & cultiue les arbres, jardinier*. Ital. *Potatore d'alberi*. German. Ein Baumsäuberer / der die Bäum erbawet. Belg. Boomsnoeyer. Hispan. *El que corta los arboles*. Polon. *Okrzesaßowacz drzew*. Vng. *Erdöoló*. Ang. *A woodman, he that loppeth trees*.] Plin. lib. 18. Frondem medio die arborator ne cædito. Colum. lib. 11. cap. 1. Nam & arator reperitur aliquis bonus, & optimus fossor, aut fœnisector, nec minus arborator & vinitor.

Arborescere, Arborem fieri, vel in arborē crescere. [*Dendrousthai*. Gall. *Deuenir arbre, croistre en arbre*. Ital. *Farsi albero*. German. Zu einem Baum werden. Hispan. *Hazerse poco à poco arbol, arbolecer*. Polon. *Wdrzewo rosse*. Vng. *Fává leszök*. Ang. *To growe a tree, to waxe and become a tree*.] Plin. lib. 9. Tradunt autores, in Arabia malvas septimo mense arborescere.

Arboretum, n.s. *dendron*. Vide paulò post in dictione ARBUSTA.

Arboreus, rea, reum. Quod est arboris. [*Dendreos*. Gall. *D'arbre*. Ital. *D'arbore*. Germ. Das des Baums ist. Hisp. *Cosa de materia de arbol*. Pol. *Drzewiany*. Vng. *Fái*. Angl. *Of a tree*.] Virg. lib. 1. Georg. Arborei fœtus alibi.

Arbuscula, f.p. diminutivum ab Arbor. [שיח *siach*. *Dendrion*. Gall. *Arbrisseau, petit arbre*. Ital. *Arboscello*. Germ. Ein Bäumle. Hispan. *Pequenno arbol*. Pol. *Drzewko*. Vngar. *Tsemete faitska*. Angl. *A litle tree, a shrubbe*.] Varr. lib. 3. de Re rust. In eo arbusculas esse oportet, quæ ferant glandem. ¶ Significat etiam machinulam, quæ Græcè *amaxopous* dicitur, in qua versantur rotarum axes conclusi laminis ferreis: de qua Vitruv. lib. 10. cap. 17.

Arbusta, n.s. Loca consita arboribus. [אשל *eschel* חרש *chòresch* סיכים *fichim* יער *jàhar*. *Drymoi, dendrōnes*. Gall. *Boscage, ou bosc, lieu planté d'arbres*. Ital. *Luoghi doue sono molti alberi, arborate, bruoli*. Germ. Ein ort da Bäum stehn / ein ort mit Bäumen / an welchen die

chen die

den die Räben auffgezogen seind. Belg. Een tey / oft plaetse daer boom staen. Hispan. Arboledas de arboles. Pol. Liassek albo miesse drzewem nassadzone. Vng. Erdős hely az hol sokfa vagyon. Ang. A groues, a places planted with trees.] Colum. lib. 5. c. 5. Qui vineam vel arbustum constituere volet, seminaria priùs facere debebit. Docet etiam Plin. quomodo arbustum sit faciendum. Cicer. in Arat. Arbusta ornata tegmine foliorum. ¶ Hor & Arboreum aliqui vocant. Gell. li. 17. r. 2. Convalles, inquit, & arborete magna erant.

A˘rbustīvus, a, um, adjectivum: ut, Arbustivæ vites, quæ in arbustis plantetæ suot, & arboribus applicatæ, ἀναδενδράδες, δενδρίτιδες. Pallad. Locum, quem arbustivis vitibus destinabis implere. Colum: de arboribus, c. 16. Arbustivam vitem, quàm putare, tàm alligare diligenter oportet.

A˘rbusto, stas, agrum arboribus consero ad maritandas vites. [...] natáh éschel [...] natáh héts. δενδροφυτεῖν. Gall. Complanter d' arbres, garnir d' arbres pour soustenir la vigne. Italice, Piantar alberi per sostegno delle viti. German. Bäum zweigen / pflantzen / die Räben daran auffziehen. Hispanice, Plantar arboles para vinas. Pol. Zadze, vel sczepie drzewo. Vng Fákat ülteték, plántálok. Angl. To plante trees for the holding vp of wine shrites.] Plin. lib. 17. cap. 23. Transpadana Italia præter supra dicta, corno, populo, tilia, acere orno, carpino, arbustat agros.

A˘rbūtus, pen. corr. f. f. Arbor folio citro similis, sed raris frondibus, cujus fructus Arbutum, seu unedo vocatur. [κόμαρος. Gall. Arbousier. Ital. Corbezzolo, albatro. Ger. Ein Baum der frucht bringt wie roth Kirsen / Hagapffelbaum. Belg. Haegappelboom. Hisp. Madronno, arbol conocido. Polon. Drzewo ma iace owoc podob nim .... Vngar. Vad alma fa. Ang. A crabbe tree.] Hæc arbor in Arabia excrescit io altitudinem 50. cubitorum. Virg. Eclog 7. Et quæ vos rara viridis tegit arbutus umbra.

A˘rbūtum, o. f. Pomum rubrum sylvarum, quod Plinius unedonem vorat, quod asperitate sua plura edi non possint. [κόμαρον. Gall. Arbouse, fruit d' arbosier. Ital. Corbezzolo. German. Die frucht von diesem Baum / ein Hagapffel. Hispan. Madronno. Polon. Owoc z sla kiego drzewa. Vngar. Vad alma. Ang. The fruit of a crabbe tree.] Virg. lib. 2. Georg.. dant arbuta sylvæ. Duo ejus traduntur esse genera, Comaron, & Memecyloo. De quo vide plura apud Plin. lib. 4. cap. 15.

A˘rbŭtĕus, a, um, Ex arbuto factum: [κομάρινος. Gall. Qui est d' arbosier. Ital. Cosa fatta di corbezzolo. Ger. Das auß solchem Baum / ist gemacht / gemacht wirdt. Hisp. Cosa de madronno. Vng. Vad almafabol valo. Ang. Made of a crabbe tree.] ut Arbuteæ crates, & Arbuteæ virgæ. Virg. 1. Georg. Arbuteæ crates & mystira vanaus Iacchi. Idem 1. Aeneid.. & molle pheretrum Arbuteis texunt virgis.

A˘rcă, cæ, f. p. Scrinium, capsa. [ארון arón. κιβωτός. Gal. Coffe, huche, arche. Ital. Arca, cassa. Germ. Ein Kist / ein trog / tast / ein fach. Belg. Een kiste / oft schryne. Hisp. Arca ò caxa de guarda. Pol. Skrzynia. Vng. Láda. Ang. An cheste, a choffer.] ab arcendo dicta (ut inquit Var. lib. 4. de lingua Latine) quòd ab ea clausa arceantur fures. Cic. in Parad. Animus hominis dives, non arca, appellari solet. ¶ Arca pro monumento vel loculo in quo mortui conduntur in terra. Plin. lib. 13. cap. 13. ¶ Arcas appellat Vitruvius tabulationes intra aquam circundatas, ab arcendis equis ab onere. Alii aquaria septa vocent.

Arca camerata: id est, arcuata & cameracata. Vlp. in l. si inquilinus. Locati. Vide in hunc locum Bud.

Arcalia, pro fisci quodam jure particulari. Reliqua (inquit Theodosius) tàm arcaliam, quàm utriusque ærarii, usque ad incipientem primem indictionem jubemus ad indulgentiam pertinere: id est, remitti.

A˘rcŭlă, diminutivum, Parva arca. [κιβώτιον. Gall. Cassetin, petit coffre ou bahu. Ital. Cassette. Germ. Ein kistlin / tröglin / tästlin. Hisp. Arquilla, pequenna caxa. Pol. Skrzynka. Vng Ládácska. Ang. A litle coffer or chestle.] Cic. 2. Offic. Præmittebatque de stipatoribus suis, qui perscrutarentur arculas muliebres, & ne quod in vestimentis telum occulteretur, exquirerent. ¶ In auspiciis quoque, Arcula dicebatur, teste Festo, avis quæ aliquid fieri vetabat: ab arcendo nomen habens, quod consulentem à re aliqua aggrediunda arceret: hoc est, prohiberet.

A˘rcārius, quod ad arcam pertinet. [Pol. Podskarbi. Ang A treasurer, chamberlaine.] Hinc arcarius Servius, cui ercæ in qua domini pecunia condita est, procuratio commissa est. Idem qui actor aut dispensator. Scævol. de fidei comm. libertat. Stichus arcarius probante domino nomina facit, &c. Hotom.

A˘rcānum, n. f. Secretum, & absconsum, occultū: ab arca, in qua quæ causa suns, secreta manent. [סוד sodh. ἀπόρρητον. Gal. Vn secret, chose secrete. Ital. Secreto. Germ. Ein heimlich und verborgen / ein verborgen ding. Belg. Heymelyck / Secret. Hisp. Secreto y guardado. Polon. Skrite, rzecz taiemna. Vng. Titok. Angl. A secret, any secret thing or hidde frome many.] Potest & ab arce dici, quæ tutissima pars urbis est. Virg. 1. Aen. Longius & volvens, fatorum arcana movebo. ¶ Qui continet arcanum. Convenit in eum, qui celat arcanum sibi commissum, neque cuiquam effutit. Sumptum est ex Homeri versu. Odyss. φ: τῇ δ' ἄπτερος ἔπλετο μῦθος: id est, huic pennis dicta carebant. ¶ Arcanè, & Arcanò, adverbia, ἀπορρήτως, κρυφαίως. Colum lib. 5. c. 2. Sed de hac sententia qua quem & ipse paulò antè id censuerim, quid tamen arcaniùs judicem, suo loco mox dicam. Cæsar 1. Bell. Civil. Ipse arcano cum paucis familiaribus suis colloquitur.

A˘rcānus, a, um, adjectivum, Occultus, tectus, minimè loquax: [...] machariseh. ἀπόρρητος, κρυφαῖος. Gall. Secret, caché. Ital. Secreto. Germ. Heimlich / verborgen / secret. Hisp. Bosa secreta y guardada. Pol. Skryty, taiemny. Vngar. Titkos. Ang. Priuie, secret, hidde.] ut, Arcanus homo, qui quæ audit, tacet, & continet optimé. Plaut. Cave sic dixeris me dixisse hoc P. Dixisti arcanò satis. Arcanus sensus. Virg. 4. Aen.. solem nam perfidus ille Te colere, arcanos etiam tibi credere sensus.

A˘rcārius, est qui pecuniā publicā adservat. Scævola de Fideic. lib. 11. Thais Stichum (inquit) rationibus redditis, manumissa volo Stichus arcarius, probante domino, nomina fecit. Et in C. Iustin. est, Susreptoribus, & præpositis, & arcariis.

A˘rcārii, & Atriarii à Iureconsultis inter servorum species numerantur. Ea refert Alex. Neapolit. c. 15. tertii Gen. dier. & Pyrrhus lib 2. Quæst. magist.

A˘rcātus, Vide ARQVATVS.

A˘rcellă, f. p. Videri potest diminutivum, eb Arcere, de que infrà. Vnde Arcella vitis quæ in formem arceræ disposita est. Colum. lib. 3. cap. 22. de districtis generibus vitium loquens: Hinc partes his heluolæ respondent, illinc arcellæ, rursus illinc spioniæ basiliræve conveniunt. Fortassis arcellatæ legendum, ut c. 2. Vnam etiam præterea vitem, nobis ante hoc tempus incognitam, Græca consuetudine Dracontium vocari comperimus, quæ fœcunditate jucunditateve arcellatæ, basiliræque & Bituricæ comperari possit, generositate vini, Amineæ. Et paulò antè omnium quas cognovimus, copiosissima arcellata.

A˘rcellŭla, cellulæ. [Pol. Ladka. Vng. Ládaska.] diminutivum ab arcella: Id est, arcula ab arca. Diomedes Grammat. lib. 2.

A˘rcĕo, es, rui, n. f. Sine supino usitato. (Nam arcitum non dicimus: licet in compositis Exercitum diramus, & Coercitum) Propulso, abigo, prohibeo, pello. [מנע manáh כלא chalá. ἀμύνειν, ἀπείργειν, εἴργειν. Gall. Garder d' approcher, chasser, empescher. Ital. Scacciare, rimuovere, impedire. Germ. Hinweg treiben / wehren / hinderhalten. Belg. Wechiagen. Hisp. Constrennir, arredrar, apartar de lugar. Pol. Odpedzam, zamczagam. Vng. Meg tiltom. Angl. To stopps frome comming to, to hinder, to butake.] Cic. in Cat. Tum tu Iupiter hunc à mœnibus urbis arcebis. Idem 4. Philipp. Brutus illum non ut consulem recepit, sed ut hostem arcuit. ¶ Aliquando legitur pro stringo, sive coërceo. Virg. 2. Aen.. teneras arcebant vincula palmas. ¶ Interdum ponitur pro continere. Cic. de Nat. Alvus arcet & continet illud quod recepit. Idem in Somn. Scip. Orbis extimus arcens & continens cæteros. ¶ Arcere vim hostium, est vim vi propulsare & operam dare ne noceant. Liv. 1. ab Vrbe: Ad arcendam vim advenarum, armari ex urbe atq; agris concurrunt. ¶ Arcere aquam pluviam, Idem pro Muræna: Ille sit ut hostium copiæ, tu ut aquæ pluviæ arceantur. ¶ Ab arceo fiunt Arx arcis, Arctus, a, um, & Artus pro membris: de quibus infrà suo loco.

A˘rcesso, sis act. t. ab Arceo deritur, Accuso, postulo. [הרגיל hirghil. κατηγορεῖν, ἐγκαλεῖν. Gal. Accuser. Ital. Accusare. Ger. Einē verklagen. Belg. Betichten oft beclagen. Hisp. Accusar. Pol. Obskarzam. Vngar. Bevádolom. Ang. To accuse.] Lib 1. ad Herenn. Arcessitur Cæpio majestatis. Cic. lib. 2. Offic. Atque etiam hoc præceptum officii diligenter retinendum est, ne quem unquam innocentem judicio rapitis arcessas. ¶ Est & Arcesso, advoco: [μεταπέμπω. Gall. Hucher, appeller. Ital. Chiamare. Ger. Berüffen / einen holen oder reichen. Hisp. Llamar. Pol. Przywołwam, przyzywiam. Vng. Hiuom. Angl. To call for, to cme on.] eb Adcio, d. in r, mutera. Antiqui enim (teste Prisciano) d literam mutabant in r, nos in e. Plaut. in Amphit. Blepharonem arcessat, qui nobiscum prandeat. Cicer. pro Rosc. Amer. Quum ab aratro arcessebantur, qui consules fierent. ¶ Arcessere à capite. Cic. in Top. Quum autem à genere ducitur argumentum, non est necesse id usque à capite arcessere. A capite arcessere argumentum, est à capite & origine rei argumentum eruere. Budæus. ¶ Arcessitus, particip. Cic. 2. de Orat. Cavendum est, ne arcessitum malum putetur.

A˘rcto, ctas act. p. frequentativum est, formatū ab Arctum inusitato supino verbi arceo, Constringo, vehementer arcto. [ב... bessár ... behik ... ... Gall. Serrer pres, estreindre, estrecir. Ital. Stringere. Ger. Eng machen / zusammen zwingen. Belg. Te baue samen. Hispan. Estrechar, estrennir ò apretar. Pol. Scisnam, sczesniam. Vngar. Meg szoritom. Angl. To mak narrow or strict.] Colum. lib 12 cap. 43. Nonnulli adjecto defruto, contenti sunt transversas pertiras arctare. Plin lib. 17 cap. 23. Quando contineri debet vimine, non arctari. Est item arctare, Angustius facere Plin lib. 3. ca 6. Etiamnum angustias eas arctentibus insulis parvis, quæ Cuniculariæ appellatur. Mart. Atriaque immodicis arctat imaginibus.

A˘rctus, cta, ctum. Angustus, strictus, ab arcendo: id est, constringendo. [צר tsár ... ... στενός. Gall. Serré, estroit. Ital. Stretto. Germ. Eng zusammen gezogen. Hispan. Estrenido, estrecho. Polon. Ciasny. Vng. Szoros. Ang. Narrow. strict.] Cic. 3. Verr. Mihi credere arctioribus apud populum Romanum laqueis tenebitur. ¶ Arctè, adverbium, στενῶς. Columella lib. 3. In tributum fictile vel cornu arctè inserito.

A˘rcĕra, ab Arca deducitur, & significat plaustrum tectum undique ex tabulis, quasi arca quædem magna, vestimentis instrata, ut inquit Afronius, quo vehiculi genere senes & ægroti cubantes vectabantur. [צב tsab. φορεῖον. Gallice, Charriot couuert de tous costez, comme vne littiere ou chariot branslant. Italice, Lettiga. German. Ein hangender Wagen / ein Senffte / ein Roßbaar. Hispan. Andas. Polon. Lektyka, kolebka caretta. Vngar. Kolya.

Angl.

Ang. *A litter, à charios covered on all partes.*] Gell. lib. 20. cap. 1.

Archaismus, m.f. ἀρχαϊσμός. Latinè Antiquitas dicitur. Figura est, vetustè aliquid dictum significans. Terent. Andr. Quod plerique omnes faciunt adolescentuli. Vbi Donatus: Plerique omnes pro una parte orationis dixere veteres. Ibidem: ille instat factum. Vbi Donatus: Instat factum ἀρχαϊσμός, vetustè: id est, instat dicere factum esse.

Archarius, m.f. Præfectus & moderator dicitur. [שליש schalis. ἀρχιοῖκος. Gall. *Recteur, gouverneur*. Ital. *Soprastante*. Germ. Ein Oberster / ein Regent. Hisp. *Regidor, antecesso*. Polon. *starosta, urzednik przełożony na jakim urzędzie*. Vngar. *Igazgato, gubernator*. Angl. *A gouvernour, a ruler or ouerseer, he which hath charge of any thing.*] Paulus ad Romanos: Salutat vos Erastus archarius civitatis. ἀρχή, à nostris principium, à quo ἄρχω impero, præsum.

Archetypus, pen. corr. m.f. adjectivum, ἀρχέτυπος. Est quodcunq; ita primum fabricatum est, ut exemplar reliquis sit. Martial. lib 8. Archetypum Myos argentum se dicit habere. Idem lib. 3. Sic tanquam tabulas, scyphosque Paule, Omnes archetypos habet amicos. ¶ Est & Archetypum substantivum, quo significatur primum exemplar, quod quis sibi imitandum proponit. [תבנית tabnith. Gal. *Le patron, l'exemplaire premier*. Ital. *Modello*. Ger. Ein Vorbild / ein exempler / das ein r für sich nimpt und nach dem ein anders macht. Hispan. *El original de donde se saca el exemplo*. Pol. *Vzerunk*. Vng *Elsö pelda* Ang. *The first example, or patrone.*] Plin. Iunior ad Antonium: Vt pictores pulchram absolutamq; faciem, raro nisi in pejus effingunt: ita ego ab hoc archetypo labor & decido. ¶ Dicuntur etiam Archetypa signa, statuæ, vasa, & tabulæ, non ad aliorum similitudinem efficta, sed à nobili quodam artifice primum confecta. Martial. lib. 8. Archetypis veluti nihil est odiosius Aucti.

Archezostis, [ἀρχέζωστις. Vng *Földtök*.] Dioscoridi, Herba quam Latini vitem albam vocant. Græci etiam ἄμπελον λευκὴν sativæ viti foliis, sarmentis, & pampinis simillima. Vide Plin. lib. 31. c. 1. & Ruel lib. 5. cap 151.

Archiater, & Archiatrus, tri, [ἀρχίατρος. Ger. Der fürnemest Arzt. Pol. *Przedniejszy doktor*. Vng. *Fö orvos*. Angl. *Chieffe maister of medicine.*] Medicorum princeps, ἰατρὸς enim medicus, ἀρχὸς princeps dicitur. Hic vulgo *Protomedicus* appellatur. Archiater dictus est Aesculapius, tanquam præses deusq; medicorum. ¶ In codice Imperatorio legimus, Privilegiis imperatoris archiatros decorari.

Archibelion, anchusa apud Diosc. lib 4. cap. 26.

Archieunuchus. Cubiculariorum regis princeps.

Archigerontes, ἀρχιγέροντες. Latinè Principes seniorum, seu summi senes. Alciatus de eccl. & cler. C.

Archigrammathei, Scribarum principes. [ראש הספרים rosch hassophe im ἀρχιγραμματεῖς. Gall. *Chancelier*. Ital. *Gran cancelliere*. German. Die obersten und fürnemsten Schreiber / die Cantzler / die Stattschreiber. Belg. Carcellier. Hispan *Chanciller*. Pol *Pisarze przedniejszy, Canclerz*. Vng *Fö kancellarius*. Angl. *Chancelers.*] Plaut. Eumenem Cardianum fuisse archigrammatea Alexandri Magni.

Archigubernus, ex ἀρχὸς & κυβερνήτης juncto nomine, Princeps gubernator, omnium gubernatorum primus, sive classis præfectus. [Pol. *Wielky sterman*. Angl. *Chieffe gouarnour*.] Iavolenus ad S. C. Trebell. Seius Saturninus archigubernus testamento, reliquit hæredem Valerium Maximum.

Archimagirus, pen. prod. Princeps & magister coquorum, summus coquus. [רב הטבחים rab hattabbachim. ἀρχιμάγειρος. Gall. *Maistre cuisinier, maistre queux*. Ital *Maestro de cuochi*. Ger. Kuchenmeister. Belg Ceuckenmeester / Oppercock Hispan. *Maestro cozinero*. Pol. *Kuchmistrz* Vngar. *Fö szakacs*. Angl. *Chieffe cooke, or maister cooke.*] μάγειρος enim Latinè coquus. Iuven. Finxerunt pariter librarius archimagiri.

Archimandritæ, pen. prod. [ἀρχιμανδρῖται. Gall. *Abbez, Prieurs, Prelats*. Ital. *Abbati, priori, guardiani, generali*. Ger. Ein Abt / ein Prelat. Belg. Een Abt Hisp. *Prelados de monges y semejante dignidad* Pol. *Oppat garai, pan, Prior*. Vng. *Gargian*. Ang. *Abbotes, priors, prelates.*] Dicuntur præpositi cœtectaneæ turbæ haud longè dissimiles ab episcopali dignitate: ita dicti quod principes mandræ & agminis sint. Mandræ quoq; significant speluncas, in quibus greges solent stabulari. Hinc episcopi archimandritæ à Græcis dicti possunt videri, non dissimili ratione, ab ea qua à nobis dicuntur pastores. Alciatus scribit archimandritam id significare, quod dicimus Abbatem. Prisci enim monachi eremos colentes ἐν ταῖς μάνδραις: id est, in speluncis & cavis montium habitabant.

Archimimus, mi, m.f. Princeps mimorum, & summus. [ἀρχίμιμος. Gall. *Le maistre des ioueurs de farces*. Ital. *Principe de buffoni*. Ger. Der oberste Possentreiber Hisp. *Maestro de momos* Pol. *Kuglarskij mistrz*. Vng. *Fö jaczkos*. Ang. *Chieffe among the players of enterludes, maister scoffer.*] Sunt autem Mimi, qui in scena gestus eorum quos volunt irridere, exprimunt & imitantur, ἀπὸ τοῦ μιμεῖσθαι, quod est imitari. Tranquillus in Vespasiano: Favo archimimus personam eius ferens, sustinensq; (ut est mos) facta & dicta viri &c. Vtitur etiam hac voce Iulianus de operis liberorum, l. patronus: Nam siquis (*inquit*) archimimum, vel pantomimum, &c.

Archime, mandragora apud Diosc. lib 4 c. 79.

Archiotæ, Vide ARCHIVUM.

Archipirata, tæ, Prædonum dux. [ἀρχιπειρατής. Gall. *Le capitaine des coursaires & escumeurs de mer*. Ital. *Capitano de Corsali*. Germ. Ein oberster der Meerräuberen. Belg. Een zeerover. Hisp. *Principe de Cossarios*. Polon. *Wodz morskich zbojcow*. Vng. *Fö sului*. Angl. *Maister pyrat.*] Cic. 7. in Verrem: Archipiratam ipsum vidit nemo, de quo supplicium sumi oportuit. Idem 2. Offic. Ille qui archipirata dicitur, nisi æquabiliter prædam dispertiat, aut occiditur à sociis, aut relinquitur.

Archippocomos, pen. corr. ἀρχιπποκόμος, dicitur hippocomorum præfectus. Polon. *Koniuszij*. Angl. *Maister of the horses.*] Hippocomi autem dicuntur equorum curatores, ab ἱπποκομεῖν, verbo neutro, quod significat equos curo. Est itaq; Archippocomus, quem Galli *Magnum scutarium* vocant.

Architectus, m.f. [רב הבונים rab habbonim חרש chara'ch. ἀρχιτέκτων. Gall. *Maistre ouvrier, maistre charpentier ou masson*. Ital. *Architetto, Soprastante alle fabriche*. Germ. Bau oder Werckmeister. Belg. Werckmeester. Hisp. *El maestro de obra para edificar*. Pol. *Cyesla, vel mistrz nad budowaniem*. Vngar. *Fö mi*. Ang. *Maister of work.*] Nomen compositum ex ἀρχὸς princeps, & τέκτων, faber: Principalis faber, fabricandi artem habens, vel qui structuris ædificiorum præest, & qui fabricanda præscribit. Architectus (ut inquit Plato libro de Regno) magno ministerio non utitur, sed utentibus præsidet. Fabri autem, qui aliquid manu faciunt in ædificiis, alii funguntur ingenio, alii opera valent. Cic. Varr. Si quis adhibere volet non modò ut architectos, verumetiam ut fabros ad ædificandam Rempublicam, poterimus & nos libenter accurrere. Mart. lib. 5. Si duri puer ingenii videtur, Præconem facias, vel architectum. ¶ Architectus, item pro autore & principe inventore. Cic. de Finib. Eaque ipsa quæ ab ipso inventore veritatis, & quasi architecto beatæ vitæ dicta sunt explicabo.

Architecton, onis m.t. idem quod Architectus. [Ang. *A deuiser of building.*] Plaut. Pœn. Me dolis jam superat architectonem. Idem Mostel. Nam sibi laudasse ædeis ait architectonem Nescio quem, esse ædificatas sanè bene.

Architectonicus, a, um, adject. ἀρχιτεκτονικός. Ad architectonem pertinens. Vitru. lib. 9 c. 4. Et qua perscriptiones architectonicarum circinique descriptiones est inventus in mundo.

Architector, ctaris d.p. Construo, fabricor [בנה banah, ἀρχιτεκτονέω. Gall. *Deviser & bailler l'ordonnance de quelque bastiment, bastir, edifier*. Ital *Fabricare*. Ger. Bawen / ein werck machen. Hisp. *Obrar por artificio*. Pol. *Budowac*. Vng. *Tsinalok, epitek*. Ang *To deuise sundrie sortes of building to prescribe rules in building.*] Vitr. l. 9. c. 4. Neque in his locis naturalis potestas ita architectata est, collocavitq; cardines, tanquam centra. ¶ Translatè ponitur à Cic. 2. de Finib. Cur tandem sapientia tantoperè laudatur? an quod ita callida est, ut optime possit architectari voluptates? id est, formam & rationem fruendarum voluptatum comminisci & præscribere: quemadmodum architecti opera majoris sumptus & magnifica ingenti ratiocinatione architectari solent. Bud.

Architectonice, ces, fœm. gen. [ἀρχιτεκτονική. Gall. *Architecture*. Ital. *Architettura*. German. Die kunst des bawens / Bawmeisterei. Hispan. *Arte de edificar*. Pol. *Kunszt albo sztuka budowania*. Vngar. *Ars mesterseg* Ang. *An arte in deuising buildinges, skille of building.*] Ars ipsa architectandi. Quint. lib. 2. Aliæ quoq; artes minores habent in simplicem materiam, velut architectonice: namq; in omnibus quæ sunt in ædificio utilia versatur.

Architectura, æ, f.p. Aedificandi scientia, Græcè ἀρχιτεκτονική, Architectonice dicitur. Pol. *Vmiejetnosc budowania*.] Hoc nomine Vitruvius opus suum inscripsit, quod de ædificandi ratione conscripsit. Cic. lib. 1. Offic. Quibus autem artibus aut prudentia major inest, aut non mediocris utilitas, quæritur, ut medicina, ut architectura, ut doctrina rerum honestarum.

Architectio, onis, f.t. Plin. lib. 10. cap. 71. In quo vel præcipua naturæ architectio.

Architriclinus, pen. prod. Qui præest triclinio. [מלצר meltsar. ἀρχιτρίκλινος. Gal. *Sommelier*. Ital. *Scalco*. Germ. Ein Truchses / ein Hoffmeister. Hisp. *Repostero*. Ital. *Marsalek nad stołami pańskimi, Truchsas*. Vng *Fö asztalnagy*. Ang. *A marshall of the hall.*] Erat autem Triclinium, cœnaculum, tribus ad accumbendum lectis stratum. Iuvenalis: Tertia ne vacuo cessaret culcitra lecto. Architriclini erat curare, ut eduliorum variorum fercula seriatim & in tempore convivis exhiberentur, utque rectè omnia disposita essent.

Archivum, n.f. [בית ספרים beth sepharim, ἀρχεῖον. Gall. *Le lieu où sont serrez les vieux registres, papiers ou chartres*. Ital. *Cancelaria*. Germ. Ein Cantzley / ein ort da ein Statt ihre Brieff / Bücher behaltet / &c. Belg. De Stadtcamer oft kiste daer die privilegien en ander Originalen inne ligghen Hisp. *Libreria de los originales*. Polon. *Cral, cancellaria gdzie sie gp lozenie iest*. Vng. *Kapcalam*. Angl. *A place wher chartres or euidenses or such writings concerning the commone welth are kept, &c.*] Armarium librorum, seu locus publicus, in quo acta urbis & civium recondi consueverunt. Romani *Tabularium* dicunt: Græci *chartophylacium*. Bud.

Archiotæ, pen. prod. ἀρχειῶται, Dicebantur qui publico archio præerant. [Pol *Sprawcy nad rodem*. Vng. *Kapta lanok*.] In scholiis Græcis traditum est, aulam locum esse, in quem fontes ducerentur, eumque à junioribus ἀρχεῖον appellari. Alciat.

Archoinochus, pincernarum, sive (ut D. Hieronym. sub finem Quæst. in Genes. interpretatur) vinariorum princeps.

Archon, ontis, Vide in propriis.

Archontici, ἀρχοντικοί, Hæretici quidam à principe appellati, qui

qui universitatem quam Deus condidit, opera esse principum dicebant & negabant, resurrectionem carnis.

Archōs, m.f. ἀρχὸς, Latinè princeps dicitur. A quo multa fiunt composita: ut Monarcha, Patriarcha, patrum princeps.

Arcifinius ager, [Pol. *Rolia niezgraniczona.*] dictus est, qui certis linearum mensuris non continetur, sed arcentur fines ejus objectu fluminum, montium, arborum: unde & in his agris nihil subsecivorum intervenit. Sic in libro variorum autorum de limitibus. Siculus autem Flaccus: Occupatorii, *inquit*, agri, quos quidam arcifinales vocant: ii autem arcifinales dici debent, quibus agris victor populus occupando nomen dedit. bellis enim gestis victores populi terras omnes ex quibus victos ejecerunt, publicè atque universaliter territorium dixerunt, intra quos fines jus ducendi esset: deinde ut quisque virtute colendi occupavit, arcendo vicinum, arcifinalem dixit. Hæc apud Frontinum leguntur. Ager arcifinius, sicut ait Varro, ab arcendis hostibus est appellatus: qui postea, interventu litium, per ea loca, quibus finit, terminos accipere cœpit. in his agris nullum jus subsecivorum intervenit. Arcifinales agri, & Arcifinii dicuntur, quorum fines deprehendi non possunt.

Arcima, Genus modi plaustri, quo homo gestari solet. Festus ἅμαξιν.

Arcio, arcis, arcivi, arcitum, pro Indere. & adigere accepisse videtur Cato de Re rust. c. 40. Antiquum est verbum.

Arcitenens, adjectivum, Apollinis epitheton, ab arcu tenendo, quòd semper cum arcu & pharetra pingeretur Apollo. [τοξοφόρος. Pol. *Lukonos.* Ang. *Which beare h or shooteth with a bowe.*] Virg. 3. Aen. Quam pius arcitenens oras & littora circũ Errantem Mycone celsa, Gyaroque revinxit. Ovid. 1 Metam. Hic Deus, arcitenens, & nunquam talibus armis Antè, nisi in damis, capreisque fugacibus usus Perdidit, &c.

Arcophthalmon, ἀρκόφθαλμον, A quibusdam appellatur herba, quæ Chrysogonon Diosc. dicitur. Est autem hæc nomenclatura ex iis, quæ inter notha Dioscoridis à doctoribus numerantur.

Arcophyton, ἀρκόφυτον. Ex iis nomenclaturis, quæ Bechio, seu Tussilagini herbæ in quibusdam Dioscord. exemplaribus tribuuntur.

Arctatio, [στενοχωρία, σίνωσις. Pol. *Zcisnienie.* Vng. *Szorongatas.*] Diomedes Gramm. l. 2. Cum quadam arctatione sermonis, quæ συναλοιφὴ à poetis congeruntur.

Arctomys, ἀρκτόμυς, Animal habẽs similitudinẽ muris & ursi.

Arctophylax, pen. corr. [ἀρκτοφύλαξ. Ger. *Das Gestirn so man nennt den Wagenmann.*] Sydus juxta majorem Vrsam, alio nomine Bootes. Cic. in Phænom. Arati: Arctophylax vulgò qui dicitur esse Bootes. Latinè Vrsæ custodem interpretari possumus: nam veluti custos quidam Vrsæ adnibitus, à tergo eam subsequitur. simili etiam ratione Bootes appellatur, quòd in modum bubulci plaustrum sequatur: rustici enim Septentriones Plaustra vocant. Fabulantur autem poetæ, hunc esse Calistus ex Iove filium, cui nomen Arcadi fuit.

Arctos [ἄρκτος. Ger. *Das Gestirn der Bär / also werden genannt die zwey Mitnächtischen siben Gestirn / sonst der Herrwagen groß und klein.*] Apud Græcos ursum, vel ursam significat. Quo fit, ut pro duobus signis Septentrionalibus accipiatur, quæ & à Latinis Vrsæ appellantur. [Pol. *Wozna niebie.* Vng. *Göncziöl szekere.*] ¶ Sunt autem Arcti duæ Septentrionali polo, velut axe quodam, nixæ Arctico circulo clausæ, & ita collocatæ, ut utraque resupinata, alterius contegat caput: sed caput ejus quæ superior est, ad caudam inferioris contendat. Alteram majorem Vrsam sive Elicen: alteram minorem Vrsam, sive Græcorum lingua, *Cynosuram*: id est, Canis caudam nominant. Illam Græcię populi notare soliti, hanc Sidonii observant inter navigandum. Ovid esse duas Arctos, quarum Cynosura vocatur Sidoniis, Elicen Graia carina notat. Elicen scribit Hesiodus Calisto Lycaonis Arcadiæ regis filiam fuisse. Hanc studio venationis inductam, relicto patre, sese in sylvas contulisse, factamq; unà ex comitibus Dianæ, à qua quum mirificè amaretur, quodam die solam in sylvis inventam, à Iove compressam fuisse. Quod facinus quum aliquandiu celasset, tandem jussam tum cæteris virginibus lavari, timore, uteri crimen detexisse. Quamobrem indignatam deam, in Vrsæ effigiem eam commutasse, quę Græcis ἄρκτος appellatur: in ea specie non multò pòst filium peperisse, quem Arcada nominavit: à quo postea dicta est Arcadia Peloponnesi regio. ¶ Arctos, item Claudianus dixit pro illis qui Septentrionalem regionem inhabitant sub Arctis positam 4. Paneg. Atq; indignantes in jura redegerit Arctos. ¶ Ab Arcto oritur Arctous, Arcticus, & Antarcticus.

Arcticus, a, um, adject. [ἀρκτικός. Ger. *Der Nortspitz.* Ang. *Northward or northen.*] ut, Polus arcticus: hoc est, Septentrionalis, cui oppositus est Antarcticus polus: hoc est, Meridionalis.

Arctous, [ἀρκτῷος. Ang. *Northward or northen.*] pen. prod. adject. ab Arcto. Idem quod Septentrionalis. Mart. lib. 10. Fœlices quibus urna dedit spectare coruscum Solibus arctois, syderibusque ducem. ¶ Arctous orbis Lucan. li. 1. Arctoa sedes, & arctous polus, Seneca in Hercule Oetæo.

Arcturus, [ἀρκτοῦρος. Ger. *Der hell Stern des Wagenmanns.*] Stella in signo Bootæ post caudã majoris Vrsæ, cujus ortus & occasus tẽpestates facit: dictus Arcturus παρὰ τὴν τοῦ ἄρκτου οὐρὰν: hoc est, ab Vrsinæ caudę similitudine. Vir. 1. Geor. Atsi nõ fuerit tellus fœcũda sub ipsum Arcturũ, tenui sat erit suspẽdere sulco.

Arcula, Vide ARCA.

Arculata, Circuli qui è farina in sacrificiis fiebant. Festus.

Arcus, hujus arcus, quartæ tantùm declinationis, Instrumentũ est notum, è quo sagittæ emittuntur [קשת *kescheth.* τόξον. Gal. *Arc.* Ital. & Hisp. *Arco.* Ger. *Ein Bogen.* Belg. *Boghe.* Pol. *Luk.* Vng. *Iy.* Ang. *A bowe.*] Ovid. 1. Metam. Figat tuus omnia, Phœbe, Te meus arcus, ait. Cic. de Senect. Appius animũ intentum, tanquam arcũ habebat. Dictus est autẽ arcus ab arcendo, quòd eminùs arceat hostem, non comminùs propulset, quemadmodum ensis aut hasta. ¶ Est præterea Arcus, curvatura in ędificiis, quæ alio nomine Fornix appellatur. Ita dictus ab arcendo: hoc est, continendo, vel constringendo ædificio. [ψαλίς, κύρτωμα. Germ. *Ein Schwybogen oder Gewelb.* Belg. *Een Schwebboge / welfboge.* Pol. *Zas klepiens wobłak.* Vng. *Boltozat, bolt haytás.* Ang. *A vaulte in a building.*] Cic. Iam enim atriolum, & arcus duos absolverat. atq; in hac significatione in secundo ordine usus est Varro de vita pop. Rom. Eoque, *inquit*, pecuniã magnam consumpsisset, quod arci, quos summopere fecerat, fessi pondere diu facti, celeriter corruissent. Ex Nonio. ¶ Arcus item, sive (ut Nonio placet) Arquus, [ἶρις. Pol. *Tecza, dega.* Vng. *Szivarvany.* Ang. *The raynbowe.*] accipitur pro arcu cœlesti, quẽ pluvio tempore variis coloribus expressum in nubib. conspicimus. Hor. in Arte: Quũ flumen Rhenũ, aut pluvius describitur arcus. In hac autem significatione, etiam per secundam declinationem inflexum legitur. Cic. de Nat. Deor. Cur autem arci species in deorum numerum non reponitur? Ennius gen. fœminino protulit. Formatur autem arcus cœlestis hoc modo: Dum enim Sol in nubibus rarescentibus ex adverso refulserit, radiosque suos directa linea humori nubilo transfundens impresserit, fit repercussio splendoris ejus in nubibus, ex quibus fulgor emicans, arcus speciem format. Sicut enim impressa cera anuli imaginem exprimit, sic nubes ex adverso eo rotunditate Solis figuram sumentes, orbem efficiunt, & arcus effigiem fingunt. Apparet autem hoc non semper, sed quum rarescunt nubila cœli. Nam rursus quum coeunt in se nubes atq; densantur, confestim arcus forma resolvitur. In nubium enim densitate, arcus imperfecto gyro complectitur. Demq; sine Sole & nubibus nunquam apparet arcus. Quadricolor autem est, quia ex omnibus elementis in se rapit species. De cœlo enim trahit igneum colorem, de aquis purpureum, de aëre album, de terris colligit nigrum. Nonius hoc discrimen statuit inter Arcum, & Arquum, ut Arcus dicatur fornix suspensus: Arquus autem nonnisi qui in cœlo apparet, quem Irim poëtæ dixerunt. Vnde etiam Arquatos dictos vult, quibus color & oculi virent, quasi in arqui similitudinem. Verùm eam differentiam non usquequaq; observari, abundè magno illud est argumento quòd & arquatum dicimus pro camerato, & Arquites pro sagittariis.

Arculus, Diminutivum ab arcus, [τοξάριον. Germ. *Ein Bögtin.* Ang. *A litle bowe.*] à quo aliud diminutivum Arcellus. ¶ Arculus præterea teste Festo, dictus est Deus, qui tutelam gereret arcarum. Item Arculus, ut idem Festus testatur, dicebatur circulus, qui capiti imponebatur ad sustinenda commodiùs vasa, quæ ad sacra publica capite portabantur. Erat enim ritus apud Athenienses, postea ad alias quoq; nationes translatus, ut virgines nubiles Dianæ sacra capite gererent in canistris (unde Canephoræ, κανηφόροι, dictæ sunt) circulis quibusdam suppositis, ut firmiùs inhærerent: hoc ipso Dianæ fidem facientes, se virginitatis pertæsas cupere exautorari.

Arcuo, as, are, act. p. In modum arcus curvare. [כפף *chaphaph* קשף *achaph.* κυρτόω, καμπυλιάζειν, κυρτῶ. Gall. *Faire en voute, courber en forme d'arc.* Ital. *Piegar in modo d'arco, inarcare.* Germ. *Biegen / als ein Bogen krümmen.* Hisp. *Encorvar.* Pol. *Sklepie wobkak nakrywam.* Vng. *Meg hayltom.* Angl. *To bowe or crooke like a bowe, to mak lik a vaulte.*] Plin. li. 29 c. 6. Illam autem, quæ non arcuatur, Sepa Græci vocant, alii *Scolopendram.*

Arcuatus, a, um, partic. Curvatus in modum arcus. [כפוף *chaphuph.* κεκυρτωμένος. Gall. *Vouté, courbé en forme d'arc.* Ital. *Inarcato.* Ger. *Gebogen / gewelbt.* Belg. *Ghewelft / ghecrompt.* Hisp. *Encorvado.* Pol. *Sklepiony.* Vngar. *Bolt haytásos.* Angl. *Crooked lyke a bowe, vaulted.*] Liv. 1. ab Vrbe: Ad id sacrarium Flamines bigis curru arcuato vehi jussit. Plin. in Epist. Sicut initio tentatum erat arcuato opere. ¶ Dicitur etiam arcuatus, correptus ictero: hoc est, morbo regio: de quo vide infrà ARQVATVS.

Arcatus pro Arcuatus, apud Ovid. legitur 11. Metamorph. Iris & arcato cœlum curvamine signans.

Arcuatim, adverb. in modum arcus. [ἀγκυλοειδῶς, κυρτοειδῶς. Gall. *En façon d'arc.* Ital. *A foggia di arco.* Ger. *Bogechtig / wie ein Bogen.* Hisp. *A guisa de arco.* Pol. *Woblak sklepisto.* Vngar. *Iy moggyára.* Ang. *Efter the maner of a bowe, or vaulte.*] Plin. lib. 29. c. 6. Millepeda, ab aliis centipeda, aut multipeda dicta, animal est è vermib. terræ, pilosum, multis pedibus arcuatim repens, tractuque contrahens sese.

Ardalides, vel Ardabotides, Musæ coluntur in Trœzene ab Ardalo quodam conditore aut à loco dictæ, Stephanus.

Ardea, æ, f. p. Avis quædã, quasi ardua, quoniã volãdo alta petit. [שלך *schalach.* ἐρωδιός. Gall. *Heron.* Ital. *Hierone.* Ger. *Ein Reiger.* Hisp. *Garca.* Pol. *Czapla.* Vng. *Gém.* Ang. *An heron.*] Virg. 1. Georg. atque altam supra volat ardea nubem. ¶ Hujus diminutivum est Ardeola. Ardearum tria genera ponuntur ab Aristotele, Leucon ab albedine dictum: Arestias à fulgore astrorum;

rum: & Pelos ab adverb. πέλας, quod propè significat, quoniam hoc tertium non ita altè volat.

Ardĕlio, Homo inquietus & huc atq; illuc semper volitās, saliens, & omnib. negotiis sese immiscens. [פזז σελκ. πολυπράγμων. Gall. *Qui de tout se mesle.* Ital. *Inquieto, che vorrebbe far ogni cosa.* Germ. Ein unrühiger Mensch/ der sich aller sachen underzeucht/ Hanß in allen Gassen. Hispan. *Hombre ligero, sin golgança, ò perdido por gestionar.* Pol. *Niecnoth, wszedibel.* Vngar. *Tsel-sapo.* Angl. *A man ter with meny thinges, a samaterer.*] Mart. ad Atta. Vis dicam quid sis, magnus es ardelio.

Ardĕo, ardes. n. f. arsi in præterito: arsum in supino, ardere Flagro, deflagro, cōflagro. [בער bahár פזז dalak. καίομαι, πυρέομαι. Gall. *Ardre, bruler.* Ital. *Ardere.* Ger. Brennen. Belg. Ic brand. Hisp. *Arder.* Pol. *Goram.* Vng. *Egek.* Angl. *To burne.*] Virg. 5. Aen. Namq; volans liquidis in nubib. arsit arūdo. ¶ Per translationē Ardere, ponitur pro ardēter seu impatienter amare, sive alicuius cupiditate, vel studio teneri: & sic modò cū accusativo modò cū ablativo cōstruitur. Vir. 2. Ecl. Corydō ardebat Alexin. Hor. in Epod. Non aliter Samio dicūt arsisse Batillo Anacreonta Teium. Cic. Quoniā nimio videndi te desiderio ardebā. Et cū infinitivo, Virg. patriæq; mori pro mœnib. ardent. Plin. Ardeo te videre. ¶ Interdū pro festinare, σπεύδειν: unde ardens pro festinante, ingenioso, acutoq; ponitur, q instar ignis omnia penetret: sicut è contrario Segnis dicitur tardus, quasi fine igne. Virg. 1. Aen. Instant ardentes Tyrii. ¶ Interdum pro fulgorem emitto, αἴθω. Idem 4. Aen. Tyrioq; ardebat murice læna. unde & ardens. αἴθων, pro fulgido, seu flammeo. ¶ Interdū furere vel irasci, ut apud eundem lib. 10. Proxima quæq; metit gladio, latumq; per agmen Ardens limitē agit ferro, te Turne superbū Cæde nova quærens. Huc pertinent illa, ardere bello, avaritia, cupiditate, cura dolore flagitio, iracūdia, invidia, &c. ¶ Ardere, activa significatione pro adurere. Vir. 4. Aen. ardebat Sirius Indos. ¶ Hujus composita sunt Exardeo, ἐκφλέγομαι Inardeo, & Perardeo, in quibus præpos. auget vim significationis.

Ardēsco, scis, ardens fio, iterum ardeo, ardorē concipio. [יקד jakádh בער bahár. φλέγομαι, ἀνάπτομαι. Gall. *S'allumer, s'embraser.* Ital. *Venenire ardente.* Ger. Brennend werden/ entbrünstig werden. Hisp. *Hazerse ardiente.* Pol. *Zapalam sie.* Vngar. *Hol gyulladok, egek.* Ang. *To be or waxe very hoat, or fierie.*] Virg. 1. Aeneid. Expleri mentem nequit, ardescitque tuendo. Inde Exardesco & Redardesco.

Ardens, nomen ex participio [בוער boher. φλογερός. Gall. *Ardent.* Ital. & Hisp. *Ardiente.* Germ. Brennend. Pol. *Goracy.* Vng. *Ego.* Ang. *Burning, very hoate.*] ut, ardentissimæ diei horæ, Plin. lib. 31. c. 3. Ardentissimus color, Plin. li. 21. c. 4. Addidére alii Melesiam, cujus sit ardentissimus color, i. fulgentissimus.

Ardenter, adverbium. [σφοδρῶς. Ang. *Earnestlie, fervently.*] Plin. lib. 32. cap. 19. Austros ibi tam ardenter flare, ut æstatibus sylvas accendant.

Arsūrus, participium futurum: Ovid. 14. Metam. Luridaque arsuro portabat membra pheretro.

Ardor, oris. m. t. Vehemens calor & incendium. [דלקת dalleketh. καῦσις. Gall. *Ardeur, vehemence, chaleur.* Ital. *Ardore.* German. Brunst/ grosse Hitz. Hisp. *Ardor, calor estraño.* Polon. *Zapalenie, goraczosc.* Vng. *Heu eg éges.* Ang. *Great heat.*] Cicer. 4. Academ. Fore tamen aliquando, ut omnis hic mundus ardore deflagret. Plin. lib. 14. cap. 16. Singulare remedium habent ad refrigerandum in morbis corporum ardores.

Ardum veteres pro Aridum dicebant, inquit Nonius citans illud Lucilii ex lib. 27. Ardum miserrimum atque infelix lignum sambuchum vocat.

Ardŭus, a, um, Ascensu difficilis. [קשה kaschéh נשגב nisgbab. ὄρθιος, ἀνάντης. Gall. *Haut & mal aisé à atteindre.* Ital. *Arduo, alto, difficile, malagevole.* Germ. Hoch/ steinig/ schwer. Belg. Hooch/ swaer/ lastich. Hispan. *Alto y enriscado.* Pol. *Przykry do wstapienia.* Vng. *Nehez, gonos.* Ang. *High, which may not be easilie clammend or passed up.*] Ovid. 2. Metam. Ardua prima via est. ¶ Per metaphoram accipitur pro difficili, laborioso & molesto. Salust. in Catil. At mihi quidem tametsi haudquaquam par gloria sequatur scriptorem & autorem rerum, tamen in primis arduum videtur res gestas scribere. Quod verbum exponens Gell. lib. 4. cap. 15, inquit: Sed arduum Salust. non pro difficili tantùm, sed pro eo quoque ponit, quod Græci δυσχερὲς aut χαλεπὸν appellant, quod est, cum difficile, tum molestum quoq; & incommodum & intractabile. Plin. li. 2. cap. 46. Tam ardua inventu perquirere, inter bella præsertim & infida hospitia. ¶ Hinc nascitur proverbium: In arduis constanter agendum: quo admonemur, in arduis ac periculosis negotiis non esse præcipitandum consilium.

Ardŭĭtas, tis, f. t. Altitudo: [משגב misgbáb קשי keschi. ὑψηλότης. Gall. *Hauteur difficile à monter.* Ital. *Altezza.* Germ. Höhe. Hisp. *Altura arriscada.* Pol. Wyssokość. Vng. *Magasság meredek seg.* Ang. *Highnesse vneasinesse in climming.*] ut montium arduitas atque asperitas. Varro 1. de Re rust. c. 10.

Ārĕa, f. p. Propriè locus est ubi frumenta secta teruntur & arescunt, indeq; area dicta est. Ad hujus similitudinē locus in urbe purus sine ædificio area dicitur. Varro li. 4. de Lingua Lat. quē Græci ἅλωνα dicunt [גרן horen. ἅλως καὶ ἅλων. Gall. *Aire, place sans bastiment.* Ital. *Aia, piazza.* Ger. Ein ort/ oder platz ohn ein gebew/ dein hoffstatt. Bel. Een pleyn/ oft plaetse/ oft doe schuioer. Hisp. *Era.* Pol. *Gumno, powierzch placz albo miesce gole,* Vngar. *Szerw.* Ang. *The floore of an house, a plane or even place.*] Valla: Cāpus, est planities ampla & grandis, ideoq; spatiosæ platea areæve cāpi nomen accipiunt. Vnde Romæ campus Martius: Nam locus hujusmodi vocatur area. Cic. in Parad. Etenim si calidi isti rerum æstimatores, prata & areas quasdā magni æstimant, quòd ei generi quasi nocere nihil potest. Suetonius tamē in Cæsare, posuit Aream pro loco puro, accommodato foro extruendo, quum inquit: Forum de manubiis inchoavit, cuius area super sestertium millies cōstitit. Virg. li. 1. Georg. Area tum primū ingenti est æquanda cylindro. Colum. li. 3. Area quoq; si terrena erit, ut sit ad trituram satis habilis, primùm radatur. ¶ Proverbiali figura dicimus, In area latitas. ἐν ἅλῳ ὀρχοῦμαι. De eo qui in eo versatur negotio, ut nō possit nō esse conspicuus: aut qui sic latitat, ut à nemine tamē non conspiciatur: nam in area nullæ latebræ. ¶ Item Area, & per diminutionē Areola, est terra probè subacta, atque sata, seu serenda: quales sunt in hortis quadrata quædam & bene subacta, & coæquata spatia, in quæ mox semina jaciantur. Colum. Areæ sic informādæ sunt, ut facilè runcantium manus ad dimidiam partē latitudinis perveniant. ¶ Apud Geometras area sumitur pro spatio vacuo in aliqua figura, ut in triangulo, vel quadrāgulo. ¶ Item area morbus est capitis cum profluvio capillorum, ita dictus quòd areas quasdam: hoc est, loca capillis nuda in capite efficiat. Celsus lib. 6. c. 4. Areatū genera duo: commune utriq;, quod emortua summa pellicula, pili primùm extenuantur, deinde decidunt. Ea quæ ἀλωπεκία appellatur, sub qualibet figura dilatatur: sic & in capillo & in barba. Id verò quod à serpentis similitudine ὀφίασις appellatur, incipit ab occipitio, & duorum digitorū latitudinem non excedit. *Hac ille.* ¶ Area præterea à quibusdam nominatur species vel imago syderea claritatis, illustrata undiq;, quæ & ἅλως à Græcis dicitur: differens ab iride, quòd hæc adverso Sole appareat: area verò totum sydus ambitu suo cingat. Vide commentarium de Mundo, qui Arist. adscribitur.

Ārĕator, m. t. Qui aream purgat, & in ea frumentum triturat. [ἀλωεύς. Ger. Ein Trescher. Belg. Een Dorscher. Pol. *Mlocek.* Ang. *That wy eth the floore.*] Colum. lib. 2. c. 21. Atque hoc supremum aratoris emolumentum percipiendorum seminum, quæ terræ crediderat. Hæc Calepinus. Mea tamen sententia *Arators*, non *Areatoris* legendum est.

Ārĕŏla, diminutivum ab area. [ἀλώνιον. Pol. *Gumienko.* Angl. *A litle floore.*] Colum. lib. 6. Quum terram bene suberis, areolas facito. ¶ Aliter accipitur à Geometris, pro spatio scilicet in figuris vacuo inter lineas.

Ārēna, f. p. Tenuissimus pulvis & aridus, ideoq; ab ariditate deductum nomen quidam existimant. [חול chol. ἄμμος. Gall. *Sable, arene, sablon, graue.* Ital. *Arena.* Ger. Sand. Belg. Sant/ gruys. Hisp. *Arena.* Pol. *Piassek.* Vng. *Föveny.* Ang. *Sand, gravel.*] Caret enim omni humore, & succo, unde & plurimum aquæ ebibit: & ita sine aspiratione scribi debet. Nec quenquam movere debet, quòd Arena habeat primam brevē, Area verò productam, quum derivativa nō semper primitivorum naturā servent. Alii per aspirationem scribunt, voluntq; dici ab hærendo, quòd sibi invicem propter tenuitatem cohæreat: vel quòd cum calce partibus inhæreat, sicut in fabricis videmus. Ejus verò tres sunt species scilicet Fossilis, fluviatilis, & marina inter quas crassior, sabulum, ψάμμος nuncupatur. ¶ Litoris arenas furari proverbialiter dicitur, qui rem ab omnibus neglectam & incustodiam tollit. Ovid. de Arte amandi: Ille potest vacuo furari littore arenas, Vxorem stulti quisquis amare potest. ¶ Ex arena funiculum nectis, Ἐξ ἄμμου σχοινίον πλέκεις. In stultè frustraque conantem dicebatur: aut ubi quis ea connectere laboret quæ nequaquam cohæreant. In summa quadrabit in quidvis ἀδυνάτων καὶ ἀπόρων. ¶ Arena interdum terrā aridam significat, quæ est sicut arena Authore Servio. Virg. 1. Georg. Exiguus sterilem ne deserat humor arenam. ¶ Quandoq; Arena ponitur pro loco, in quo pugnabant gladiatores, quod locus ille arena & pulvere solet esse conspersus. Sueton. in Aug. Quodam autem muneris die Parthorum obsides tunc primùm missos, per arenam mediam ad spectaculum induxit. ¶ Hinc arenarii dicti sunt gladiatores, qui in arena depugnabant. ¶ Per translationem arenam dicimus, pro foro, quia illic sic depugnant actores causarum, ut in arena gladiatores digladiabantur. Seneca: Hoc ita habitum est, scholam quasi ludū esse, forum arenam. Hic Plin. Arenam suam appellat Centumviros: quoniam in judicio centumvirali certabat frequenter telis oratoriis. Hoc nomen licet rarò pluralem numerū habeat. Virg. tamen dixit: -quàm multæ Zephyro turbantur arenæ. ¶ Ab hac significatione oritur adagium: In sua ipsius arena: hoc est, in sua arte: neq; enim parum gladiatorum referebat nota an ignota dimicarent arena.

Ārēnācĕus, a, um, Quod ex arena est. [ἀμμώδης. Gal. *De sablon.* Ital. *Di arena.* Ger. Das von Sand ist/ sandechtig. Hisp. *Cosa de la materia de arena.* Pol. *Piaszczysty.* Ang. *Of sand.*] Plin. l. 17. c. 7. Est enim alba rufa, colūbina, argillacea, tophacea, arenacea. Idē l. 13. c. 15. Inveniuntur in corniculis cochlearū arenaceæ duritię.

Ārēnārĭus, a, um, Quod ad arenā pertinet: [ἀμμώνιος. Gal. *Appartenant à sablon.* Ital. *Pertinente à l'arena.* Germ. Das zu dem sand gehört. Hisp. *Cosa perteneciente à la arena.* Pol. *Piaszczysty.* Vng. *Fövenyes.* Ang. *That belongeth to sand.*] ut Iupiter arenarius, quem Græci Ammonem dicunt.

Ārēnārĭus, substantivū: [θηριομάχος. Pol. *Mecszuiaci sie zbestyami, mocarz.* Vngar. *Vadakkal vivo:*] bestiarius qui in arena

atque

atque amphitheatro cum bestiis depugnat: qui infamis Iurisconsultis ac satyris: Iulius Capitol. in Antonino: Tum sancti principis filius his moribus fuit, quibus nullus lanista, nullus scenicus, nullus arenarius, &c.

Arenariæ, arum, Arenæ fodinæ. [ψαμμωρυχεῖα. Gal. *Sablonnieres.* Ital. *Donde si cava l'arena.* Ger. Sandgrub. Hisp. *El lugar de donde se saca la arena.* Polon. Piasczyste dol. Vng. Föveny banya. Angl. *Sand pittes.*] Cicer. pro Cluentio: In arenariis quasdam extra portam Esquilinam productus occiditur. Varro: Neq; lapidicinæ, neq; arenariæ ad agriculturam pertinent.

Arenatus, ta, tum, Quod arena mixtum est: [ψαμμώδης. Ang. *Mingled with sand.*] ut Calx arenatus. Cato de Re rust. cap. 10. Postea cæmentis minutis & calce arenato, semipedem unumquodq; corium struito.

Arenatum, n. s. substantivè, pro eo quod ex arena factum est: sicut armoratum, quod ex marmore. [ἀμμοκονία, ψαμμωτὸν. Ang. *Morter made of lyme & sand.*] Vitru. Quæ autem tectorio fundata arenati & marmorati soliditate sunt. Varro de Re rustica: Vbi libraveris da glarea & calce, arenatum primo corio facito. Plinius: In Græcia tectoriis etiam arenatū quod ducturi sunt, priùs in mortario ligneis vectibus subigunt. Arenatum alio nomine *Intritum* vocamus: Barbari etiam *Mortarium*: nonnulli & cæmentum, sed perperam. Nam cæmenti appellatione lapides significantur impoliti, vel potiùs lapidum frusta, quæ arenato conjunguntur: ut latiùs docebimus suo loco.

Arenosus, sa, sum, Quòd arena abūdat. [ψαμμώδης, ψαμμώδης. Gal. *Sablonneux, plein de sable.* Ital. *Arenoso, pieno d'arena.* Germ. Voll Sand / sandechtig. Hisp. *Cosa llena de arena.* Polon. Piasczysti. Vngar. Fövenyes. Angl. *Full of sand or gravell.*] Plinius: Litus non arenosum, sed alga & fluviorum sordibus plenum. Virg. 4. Aen. Litus arenosum Libyæ.

Arenula, diminutivū ab arena. [ψαμμίδιον. Gall. *Menu sablon.* Ital. *Minuta sabbia.* Ger. Klein Sand. Hisp. *Arena delgada.* Pol. Piasseczek. Vng. Fövenyetske. Ang. *Small sand.*] Arena tenuissima. Plin. lib. 30. cap. 3. Arenulæ quæ inveniuntur in cornibus cochlearum, cavis dentium inditæ, statim liberant dolore.

Arenidum: id est, Furfurosum.

Areo, es, rui, n. s. Aridus sum. [יבש *jabesch* חרב *charab.* αὐαίνω. Gall *Se secher.* Ital *Essere secco.* Germ. Dürr seyn. Belg. Dor ben / oft droogh. Hisp. *Secarse.* Pol. Suchi iestem. Vng. Aszu vagyok. Ang. *To be drie.*] Plaut. in Rud. Vtinam fortuna nunc anatina uterer, ut cùm exissem ex aqua, arerem tamen Plin. lib. 13. cap. 4. In totum arentes Thebaides. Quidam hoc verbum ab ara deducunt, in qua, quæ Diis immolabantur, torreri solebant. Alii verò per contrarium sensum ἀπὸ τοῦ ἄρδειν, quod significat Irrigare, q aridum minimè fit irrigatū. ¶ Arere pro Sitire dixisse videtur Ovid. l. 2. de Remedio amoris: Tantalus in media garrulus aret aqua. ¶ Hujus composita sunt, Adareo, Exareo, Inareo, Obareo, Perareo, & Subareo: de quibus suis locis.

Arefacio, Aridū facio. [יבש *hochrib.* ξηραίνω, αὐαίνω, αὐαλέον ποιῶ. Gall. *Secher ou desecher quelque chose.* Ital *Seccare.* German. Dürr machen / dörren. Belg. Dorre maken / droogen. Hisp. *Secar otra cosa.* Pol. Susze. Vngar. *Meg aszalom.* Angl. *To make drie.*] Cato de Re rust. cap. 69. Postea amurcam eximito, & arefacito. Plin. lib. 13. cap 22. Quidam caulem incidunt per messes, & in ipsa excavant radice, quo succus confluat, arefactumque tollunt. ¶ Hujus passivum est Arefio, ξηραίνομαι, pro exiccor.

Aresco, scis, n. t. Aridus fio, viriditatem amitto. [יבש *jabesch* חרב *charab.* ξηραίνομαι, μαραίνομαι, αὐαίνομαι, ἰσχναίνομαι, ψύχομαι, αὐαλέος γίνομαι. Gall. *Devenir sec, se secher.* Ital. *Seccarsi.* Germ. Dürr und trocken werden. Hispan. *Hazerse seco.* Pol. Schne. Vng. *Meg aszok.* Angl. *To wax drie.*] Author ad Heren. lib. 2. Nihil lachryma citiùs arescit. Idem in part. Citò arescit lachryma, præsertim in alienis malis. ¶ Arescit in gemmas: Id est concrescit. Plin. lib. 8. cap. 38. Lyncum humor ita redditus glaciatur, arescitve in gemmas carbunculis similes. ¶ Hujus composita sunt Adaresco, Inaresco, Obaresco, Peraresco, Exaresco, sive Exareo, quorum significata vide suis locis.

Aridus, da, dum, pen. corr. Siccus, exiccatus, tenuis. [יבש *jabesch.* αὖος, ξηρὸς, σκελετὸς, ἀπεσκληκώς. Gall. *Sec, aride.* Ital. *Secco.* Germ. Das dürr ist / verdorret / ausgetruckt. Belg. Dorr / droogh. Hisp. *Seco, enxuto de toda humidad* Polon. *Suchy.* Vngar. *Aszu.* Angl. *Drie.*] ut, Fons aridus. Catull. Atqui corpora ficciora cornu, Aut si quid magis aridum est. ¶ Interdum ponitur pro puro & lucido. Plaut. in Rudent. Argento arido. ¶ Interdum pro horrifico, acuto, quum de sono loquimur: quia ea quæ arida sunt, quum frangi cœperint, nimium atq; horrificum sonum edunt. Virg. lib. 1. Georg. -& aridus altis Montibus audiri fragor. ¶ Plin. lib. 2. cap. 12. distinguit inter aridum & siccum, quum ait: Arida fint potiùs quàm ficca folia. Catullus non distinguit: nam ad Furium 20. Atqui (*inquit*) corpora ficciora cornu, Aut siquid magis aridum est habetis.

Ariditas, quæ & aritudo, f. t. Siccitas. [יבשה *jabschah.* αὐαρότης, ξηρασία, ξηρότης. Gall. *Secheresse.* Ital. *Aridità, siccità.* German. Dürre / Trückne. Belg. Dorheyt / drooghte. Hispan. *Secura.* Pol. Suchość. Vng. *Aszuság.* Angl. *Drynesse.*] Plin. lib. 11. cap. 35. Sitit enim araneus, & omnem humorem absorbens, ariditatem ampliat. Varro de Re rust. lib. 1. c. 12. Quòd & bestiolæ siquæ propè nascuntur, & inferuntur aut afflantur, aut aritudine citò pereunt.

Aritudo, pro parsimonia apud Plaut. in Rud. Qui semper servas gloriam aritudinis.

Arepennis, apud Gallos mansura est dimidij jugeri, qua illi agros suos metiuntur. Col. lib. 5. c. 1. Galli *Candetum* appellant in areis urbanis spatium centum pedum: in agrestibus autem pedum CL. quod aratores *Candetum* nominant, semijugerum quoque Arepennam vocant.

Arestum, [ἀρεστὸν. Pol. Zawczignienie, postanowienie. Angl. *An ordinance or law agreed vpon.*] Vnico r, Latinè sonat placitum, à verbo ἀρέσκω, placeo. Hinc factum est, ut sententiæ Præfecti prætorio, quæ appellatione rescindi non possunt, Aresta dicantur Budæus.

Aretalogus, pen. corr. [בדאי *badh.* ἀρεταλόγος. Gall. *Inventeur de moralitez, fat conteur, plaisanteur.* Ital. *Garrulo, loquace, ciarlatore, ciancia tore, avantatore.* Germ. Ein schwetzman / der sich seiner Tugent viel berümpt. Hispan. *Componedor de novelas fingidas, el que parla vanamente.* Pol. Chlubca, sam sobie wyssawiacacy. Vngar. *Kerkedékeny.* Angl. *He which speakeths many vaine wordes, vanteth much.*] Porphyrione teste, garrulus & loquax dicitur in ostentationem virtutis: unde nomen deducitur: ἀρετὴ enim virtus est, & λόγος sermo. Suet. in Aug. Frequentiùs aretalogos & festos, & solenneis, nonnunquam tantùm jocularitatem celebrabat. Iuv. Sat 15. risum fortasse quibusdam Moverat, ut mendax Aretalogus. ¶ Aretalogus etiā dicitur, qui in fingendis mendaciis auditores movet arte verborum. Sed nunc contra Porphyrionem ab ἀρέσκω placeo, fieret, ut sit Aretalogus, facetus, urbanus, qui; sermonis lepore oblectat auditores.

Arferia, æ, f. p. Aqua quæ inferis libabatur, seu vas vini, quod adhibebatur sacris, & à Fero deducitur. Festus.

Arganon, medicamentum, quo utebantur olim adversus elephantiasin. Autor Cels. Aurel. lib. 4. cap. 1.

Argema, atis, pen. brevi, n. t. [ἄργεμα. Pol. Bielmo na oczach.] Morbus est oculorum, quum scilicet elbidum quoddam ulcus oculi infestat circulum, quem *Iris* Græci dicunt, quod mali genus affine est illi, quod Latinis Albugo vocatur: Græcis etiam λεύκωμα. Plin. lib. 29. cap. 6. Eadem vis est in Gallinacei felle alligato ad argema & albugines. Apud eundem (nisi fortè vitiata sit lectio) legitur & Argema, æ, per primam nominū declinationem: ut lib. 20. cap. 5. Succo & cicatrices oculorum, & albugines, & argemas inunxére. Item cap. 9. lib. ejusdem: Folia trita cum oleo argema jumentorum sanant. Quibus tamen in locis nonnulli legunt *Argemos.* A Græcis certè ἄργεμα, ατος, & ἄργεμος, ου, indifferenter effertur.

Argemon, Herba est apud Plin. lib. 24. cap. 19. quæ Iuppa canaria dicitur.

Argemone, es, pen. prod. ἀργεμώνη, Herba est sylvestri papaveri omninò similis: ita dicta ab effectu, quòd oculorum albugines, quæ argemata appellantur, sanet. Vide Diosc. lib. 2. cap. 169. Plin. Argemoniam appellat. lib. 25. cap. 9.

Argentum, ti, n. s. Metallum est post eurum preciosissimum, quod gignitur (si chymistis credimus) ex argento vivo, & sulphure albo. [כסף *ceseph.* ἀργύριον, ὁ ἄργυρος. Gall. *Argent.* Ital. *Argento.* Germ. Silber. Belg. Silver. Hisp. *La plata.* Pol. Srzebro. Vng. *Ezüst.* Ang. *Sylver.*] Ejus spuma vulnera sanat, neq; sinit superfluas carneis excrescere, & sordes cordis mundificat. Argentum factum dicitur, quod elaboratum est, & in vasa, eliamve supellectilem fabricatum: Græci ἀργυρώματα appellant, Pomp. ff. de auro & argen. legato. Argento facto Q. Mutius ait, vasa argentea contineri, veluti trullas, parospides, pelves, & his similia. Huic contrerium est Argentum infectum: hoc est, rude & nondum laboratum. ¶ Argentum signatum: [Pol. Lieniadze.] ab eo dicitur pecunia argentea, quod signū principis, vel magistratus habeat impressum, ἀργύριον. Seneca 1. de Benefic. Libentiùs do, nabo argentū factum, quàm signatū. ¶ Interdum etiam Argentū absolutè positum lagimus pro argento facto, sive supellectili argentea. Plaut. Tu esto lectisterniator, tu argentum eluito. Cic. Quum essent triclinia strata, argentumq; expositum in ædibus. ¶ Item pro argento signato: hoc est, pecunia argentea. Terent. in Phorm. Emunxi argento senes. Idem in Heaut. Argentum cudo. ¶ Argentū primò signatum est anno Vrbis 585. Quinto Fabio consule, quinq; annis ante bellū Punicum primum. Notæ argenti bigæ & quadrigæ fuerunt, inde Bigati, & Quadrigati nūmi appellati sunt. Aureus verò nummus 60. anno post argenteum percussus est, in quo primò Cōsulum, deinde Imperatorū capita imprimi cœperunt, & ab iis sæpe nomina accepêre. Argenti venæ, ἀργυρίτιδες φλέβες. ¶ Argentum pustulatum, vide infra statim post dictionem Pustula. ¶ Argentum accepi, imperium vendidi. Plaut. proverbii quadam specie, in Asinaria dixit: Nihil hac sententia decantatius: Qui accipit beneficium, perdit libertatem. ¶ Argenti fontes loquuntur, ἀργύρου κρῆναι λαλοῦσι. Hoc adagio notabantur ii, qui stolidè quidē atq; indoctè, sed erroganter tamen & cōfidenter loquerentur, opibus videlicet suis freti. ¶ Argentum sublimatum nusquam apud antiquos reperiri traditum est: planè venenum est, quod semihora & minori spatio exedendo interficit. Nam omnia intrinseca, & præsertim præcordia valut ignis urit. ¶ Argentum rasile. Vellejus Paterculus Hist. 2. de Cæsare: Quinq; egit triumphos. Gallici apparatus ex Citro, Pontici ex Acantho, Alexandrini testudine, Africi ebore: Hispaniensis argento rasili constitit. Argentum viatorium, & argentum balneare: de quibus D. lib. 34. Tit. 2. l. 39. & 40.

Argentarium, Argētææ supellectilis instrumentū. [ἀργυροθήκη. Pol. Forma do mincy. Vngar. *Ezüst ijesztám tarto.*] Vlp. D. lib. 34. Tit.

24. Tit. 2. lib. 19. Vt in junctura argentea scio me dixisse, quod non in argentario paterfamilias reponebat.

Argentārĭŭs, rii, m. f. substantivè, Qui argenti exercet: hoc est, apud quem pecuniam deponimus, quam tempore locóve alio nobis reddat. [τραπεζίτης, ἀργυραμοιβός. Gall. *Banquier, changeur.* Ital. *Cassiere, banchiere.* Ger. Ein Wechßler. Belg. Een wisseler. Hispan. *Cambiado ò banquero publico.* Pol. Wechslarz, *zamieniacz pienniezy.* Vng. *Pénz váltó.* Angl. *A banker or a lender of money.*] Plaut. in Curcul. Habent hunc moram pleriq; argentarii, ut alius alium poscant, reddant memini. Eundem etiam Trapezitam & Mensarium appellamus. Idem ibidem: Ibi me interrogat, Ecquem in Epidauro trapezitam Lyconem noverim. Cic. pro Flacco: Civitas, in qua nummus nullus moveri potest, sina quinque Prætoribus, tribus Quæstoribus, quatuor Mensariis. ¶ Propriè autem Argentarii dicuntur (ut docet Iureconsf. ff. de eden.) majores mansarii, qui multorum pacunias acceptas custodiunt, quum opus fuerit, reddituri, & quorum officium atque ministerium publicam habet causam: hiq; rationes conficiunt Author ast Senaca, argantarios præesse publicis actionibus. Vide Budæi annotationes in Pandectas.

Argentārĭŭs, ria, rium, adjectivū, Quod est argenti, quod ad argentum pertinet. [ἀργύρεος, ἀργυρικός. Gall *D'argent, appartenant à argent.* Ital. *cosa d'argento, ouero ch' appartiene all' argento.* Germ. Das zum Sylber gehöre Hisp. *Cosa pertenesciente à la plata.* Pol. *Kstrzeprupzynalezacy.* Vngar. *Ezüsthöz tartozo.* Angl *Belonging to sylver, of sylver.*] Plin. lib. 33. c. 5. Laudationem eandem in ærariis matallis & proximam in argantariis fieri compertum est. Ratio argentaria: id est, pecuniaria. Cato de Re rust. cap. 2. Rationem putare argentariam, & frumentariam. ¶ Auxilium argantarium. Plaut. in Pseud. Spero alicunde hodie me bona opera, aut mala, tibi inventurū esse auxiliū argātariū.

Argentārĭă, riæ, f. p. Mensa, tabernáve argentarii, vel etiam officina, in qua argentum cuditur, aut præparatur. [ἀργυρεῖον ἀργυροκοπεῖον. Gall. *Boutique ou forge, ou on bat of forge l'argent.* Ital. *Banco, zecca, ò bottega doue se batte l'argento.* Germ. Wechselbanck/ oder ein Sylberschmitten. Hisp. *Plateria, ò la casa de la moneda.* Pol. *Hutawktorei strzebro odgenicia albo kuta, miencie.* Vngar. *Pénz veró hely.* Angl. *A bankers table or shoppe.*] Plaut. in Epid. Per myropolia & lanienas, circunque argentarias. ¶ Significat & Argentaria officium sau functionem argentarii. Vlpian. tit. da eden. Sed & quod solvi constituit argentarius, edere debet: nam & hoc ex argentaria venit. ¶ Argentariam facere val exercere, ἀργυροπρατικὴν ἐργάζεσθαι. Idem eodem titulo: Is etiam qui desiit argentariam facere, ad editionem compellitur, ubi argantariam exercuit.

Argentātŭs, ata, atum, Argento tectus. ἀργυρωτός. Gall. *Argenté, couuert ou vestu d'argent.* Ital *Coperto d'argento.* Germ. Vbersylbert. Hisp. *Cosa plateada por de fuera.* Pol. *Postrzebrzony* Vng. *Eszüstös.* Angl. *Couered with sylver, ouerlayde with sylver.*] Liv. 9. ab Vrb. Tunicæ auratis militibus versicolores, argentatis linteæ candidæ.

Argentĕŭs, a, um, Quod est ex argento: [ἀργύρεος. Gall. *D'argent* Ital. *Fatto d'argento.* Ger. Sylberin Belg. Silveren. Hispan. *Cosa hecha de materia de plata* Polon. *Strzebrny.* Vng. *Ezüstböl való.* Angl. *Made of sylver.*] ut Argenteus danarius, & argenteæ sphæræ, apud Plin. Argenteum solium, argenti splendorem referens, apud eundem lib. 16 cap. 18. Argentea amica, quæ argento vendita est. Plaut. in Pseud. Quid ego ex te audio? amicam tuam essa factam argenteam. ¶ Argenteis hastis pugnara, Ἀργυρέαις λόγχαις μάχεσθαι, dicuntur, qui quum negotiū alio pacto confici nequit, muneribus & largitione perficiunt. Nihil autem tam arduum, quod pecunia non explicetur. Ortam ajunt parœmiam ab oraculo quodam Apollinis qui Philippo regi consulenti, quo pacto posset victoria potiri, respondit ad hunc modum: Ἀργυρέαις λόγχαις μάχου, καὶ πάντα νικήσεις: id est, Argentais pugna telis, atq; omnia vinceas. ¶ Bos in quadra argentea. Βοῦς ἐπὶ πίνακος ἀργυροῦ. In eos qui personam sustinent, officium aliquod egregium pollicentem, nec ulli tamen sunt usui, nisi ad voluptatem aut fastum.

Argentōsŭs, Cui immistum ast argentum: [ἀργυρομιγής. Gall. *Plein d'argent, argenteux.* Ital. *Che tien d'argento.* German. Das mit Sylber vermischet ist. Hispan. *Cosa que esta mezclada con plata.* Pol *Miesjany z strzebrem, napeli z strz brem.* Vng. *Ezüsttel elegyest.* Ang. *Full of sylver, wherwith sylver is mingled.*] ut Aurum argentosum. Plin. lib 33. cap. 5. Ita ferruminatur aurum quod argentosum vocant.

Argentĭfŏdīnă, næ, Vbi foditur argentum, quam Argenti minam vocamus. [ἀργυρεῖον, ἀργυρωρυχεῖα. Gal. *Mine d'argent.* Ital. *Minera d'argento* Germ. Ein Sylbergrub. Hisp. *Minero de donde sacan plata.* Pol. *Gora gdzie strzebro biora.* Vng *Ezüst bánya.* Ang. *A sylver mine.*] Plin. lib. 33. cap. 6. Odor ex argentifodinis inimicus est omnibus animalibus, sad maximè canibus.

Argentŭm vīvum, n. f. Genus ast metalli liquidi, argentum colore, fluida verò consistentia aquam referens: unde & nomen accepit. ὑδράργυρος. Aristoteles ἄργυρος χυτὸς: hoc est, fusile, seu liquidum argentum vocat. [Gall *Vif argent.* Ital. *Argento vivo.* Ger Quecksylber Belg. Quicksilver. Hisp. *Azogue.* Pol. *Z.we strzebro.* Vng. *Kéneső* Ang. *Quicke sylver.*] Hujus duæ sunt species Nativum, seu Fossitium, & factitium, quod ex minio excoquitur. Vtrunq; Hydrargyros Dioscoridi dicitur. Plinius Hydrargyron ab argento vivo distinguit, quod fossile est & nativum Argentum vivum, quod ex minio purgatur, Hydrargyron appellans. Sic enim habet lib. 3. cap. 3. Aes inaurari argento vivo, aut certè hydrargyro legitimum erat, Vtraq; species pestilantem exhalat odorem, auramque planè exitialem.

Argentāngĭnă, Vocabulum est Latinum ex Græco ἀργυράγχη effictum: [Pol. *Nakazenie przez podarki.*] quo significatur angina ex argenti, hoc est, pecuniæ cupiditate proficiscens. Vnde Argentangina laborare dicuntur, qui pecunia corrupti reticent aa, quæ ad Reipublicæ commoda judicant pertinere. Vide infrà in dictiona ARGYRANCHE.

Argestēs, [ἀργέστης. Ital. *Vento di maestro.* Ger. Westwind von des Sommers niedergang her. Belg. Noortwessen / west Ang. *The North westwind.*] Ventus flans ab occasu æstivo, qui à Latinis Corus & Caurus dicitur. Plin. lib. 2. c. 47. Ab occasu æquinoctiali Favonius, ab occasu solstitiali Corus: Zephyrū & Agersten vocāt.

Argillă, f. p. Terra tanax, qua figuli utuntur ad facienda vasa. [חמר chomér. ἄργιλος. Gall. *Argille*, Ital. *Creta, terra.* Germ. Weich Erdreich/ weicher Leim oder Lett. Belg. Potarde. Hisp. *Barro ò argilla.* Pol. *Glina.* Vng. *Agyag.* Ang. *Potters claye.*] Cic. in Pisonam: Quid cessat hic homulus ex argilla & luto factus Epicureus? Horat. 2. Epist. - idoneus arti Cuilibet, & argilla quidvis imitabitur usu. Sunt qui unico l, scribant, quod etiam convenira videtur cum Græca origine: contrà tamen usus obtinuit.

Argillācĕŭs, a, um, Quod ex argilla ast, aut quod tenax est in modū argillæ. [ἀργιλλώδης. Gal. *Chose d'argille, ou gluant & prenant comme argille.* Ital. *Cosa fatta di creta.* Germ. Das auß Leim ist/ lettechtig/ Schlipfferechtig. Hisp. *Cosa de materia de barro.* Pol. *Glinasti sliuky.* Vng. *Agyagbol valo.* Ang. *Of potters claye.*] Plin. lib. 17. c. 7. Est enim alba terra, rufa, columbina, argillacea.

Argillōsŭs, a, um, Abundans argilla. [ἀργιλλώδης. Gall. *Argilleux, plein d'argille.* Ital. *Abundante di creta.* Germ Das lettechtig oder leimechtig ist. Hisp. *Pleno de barro.* Pol. *Glinpelny.* Vng. *Agyagos.* Angl. *Full of potters claye.*] Plin. lib. 22. c. 4. Sari nec pinguibus vult nec argillosis locis. Colles argillosi, Columella: Olea maximè collibus siccis, & argillosis gaudet.

Argion, Capillus Veneris, apud Diosc. lib. 4. cap. 157.

Argiros, Lincostis vel Mercurialis apud Diosc lib. 4. cap. 101.

Argis, is ἄργι, adverbialiter in loco. Plin. lib. 26. Argis etiam olea durate dicitur.

Argo, gener. fœmin. ἀργώ. Prima navis fuissa creditur, qua Iason, unà cum flore juventutis Græciæ, Colchida navigavit, vellusque aureum, à Medaa adjutus, in Græciam reportavit. Volunt autem hanc navem Argo appellatam ab Argo architecto, de quo Flaccus: - ad charum Tritonia devolat Argum, Moliri hunc puppim jubet, & demittere ferro Robora. Diodorus à velocitata dictam putat: nam ἀργὸς intar cætera significat velocem. Alii ab Argivis, qui in aa vecti fuerunt, malunt appellatam. Quod sentire videtur Cic lib. 1. Tuscul. quæst. quum ait: Et eas angustias, per quas penetravit ea, quæ est nominata Argo, quia Argivi in ea delecti viri vecti, petebant pallem inauratam arietis. ¶ Est & Argo signum cœleste, quod & Navis appellatur. Oritur pridia Idus Martii.

Argŏnaūtæ, ἀργοναῦται, Dicti sunt heroës illi, qui cum Iasone in Colchos profecti sunt, numero amplius quinquaginta: ex quibus præcipui fuère Castor & Pollux, Talamon, Orphaus, Herculas, & Hylas puer. Sic cognominati à navi qua navigaverunt. De his Orpheus lib. 1. & Apollonius in Catal. heroum, & Flacc. in Argon.

Argŭo, arguis, argui, argutum, n. t. Accuso, reprehendo. [מוכיח hochiach נתוכח hithvach. hach. ἐλέγχω. Gall. *Reprendre, conuaincre.* Ital. *Imputare, reprender, accusare.* Germ. Schelten/ straffen/ anklagen. Belg. Schelten oft straffen. Hisp. *Redarguir y reprender.* Pol. *Karze strofuie, popramuie.* Vng. *Meg feddöm* Angl. *To accuse, to rebuke.*] Et genitivo sæpiùs, quàm ablativo jungitur. Curtius: Orsinem modò avaritiæ, interdum & defectionis arguebat. Plaut. in Amphit. Et eccum video, qui ma miseram arguit stupri dedecoris. Si verò id quo quis arguitur non exprimitur, accusativum tantùm habet. Lact. lib. 3. Tui ergo te liberi arguunt. ¶ Interdum idem significat quod ostendere. Virgil. 4. Aeneid. Degeneres animos timor arguit. ¶ Arguere reum, est Demonstrare & argumentis probare ab eo commissum crimen. Vlpian. de Verb. signif. Indicasse reum est detulisse: Arguisse, accusasse & convicisse. ¶ Argui de crimine. Cicer. 2. de Inven. Negare oportebit de vita ejus & moribus quæri, sed de eo crimine quo de arguatur. ¶ Arguere pro vetare & prohibera dictum videtur ab Ovidio lib. 1. de Ponto, aleg. 7. Me quoque conantem gladio finire dolorem Arguit, injecta continuitq; manu. ¶ Aliquando in discrimen vocare, Festus: Argutum iri: id est, in discrimen vocari. ¶ Hujus composita sunt, Coarguo, & Redarguo. ¶ Sciendum est, quòd licet Arguo, Argutum supinum faciat, ex quo Argutus, participium tamen futuri temporis est Arguiturus. Salust. li 2. histor. Quos adversum multi ex Bithynia volentes occurrere, falsum filium arguituri. Nam, ut docet Priscianus, quædem sunt verba in utum supinum formantia, quorum participia futuri terminant in iturus, & verbalia in itio, ut argutum, arguiturus: Tutum, tuiturus: Sputum, spuiturus: Plutum, pluiturus, pluitio.

Argūtŭs, ta, tum, particip. passivum ab Arguo, Accusatus, reprahensus, ἐλεγχθείς. Plaut. in Pseud. Argutus malorum facinorum. ¶ Quandoque est nomen, idem significans quod subtilis & acutus. [חכם hacám, ὀξύς, ἀγχίνους. Gall. *Subtil, ingenieux.*

Ital.

Ital. *Arguto, sottile.* German Beschēiden/Spitzfündig/oder listig. Belg. Listich/Subtijl/Schalk Hispan. *Agudo, o ingenioso.* Polon. *Dowcipny, wikrętny.* Vngar. *Meg fedditis.* Ang. *Subtill, witie, ingenious.*] Plin. in Epist. Vitassem jamdudum, ne viderer argutior nisi proposuissem omnes angulos tecum epistola circuire ¶ Interdum significat canorus, resonans, λιγυρός: ut, Arguta hirundo, & arguti homines, qui multum & celeriter loquuntur. Virg. Eclog. 9: argutos interstrepere anser olores. ¶ Interdum exilis, brevis acutus. Idem lib 3 Georg. Argutumq; caput brevis alvus, obesaq; terga. Arguta exta, Quæ maxime declarant & ostendunt quid futurum sit. Cic. 2 de Divinat.

Argūtē, adverbiū, Subtiliter, acutè. Cic. pro Cecin. Si mihi acutè argutéq, responderis, Idem de Orat. De rebus difficillimis argutissimè disputare.

Argūtissimè, [Pol. *Subtilniusienko.* Vngar. *Igen fzöllen agrasfan.*] Gell lib. 11. cap. 5: Super qua re Phavorinus subtilissimè, argutissimeq; decem libros composuit.

Argūtŭlŭs, a, [μικρὸς, λογικώτερος. Ang. *Some what subtill, shrill.*] Diminutivum ad cōtemptum, & non blandiendi causa, ut Homunculus & Homulus.

Argūtĭæ, tiarum. f. p. Dicuntur acutè & malitiosè dicta vel facta. [חכמה *kesem.* σοφίσματα Gall. *Subtilitez & finesses, Sophisteries.* Ital. *Argutie, sottigliezze.* Germ. Klugr/beschēidene/spitzfündige wort oder werck. Belg. Doschheyt/spitsvinnicheyt/scherpsinnicheyt. Hispan. *Gracias sotilezas ò malicias.* Polon. *Dowcipki, wikretny.* Vngar. *Okorranfág.* Ang. *Subtill and sweete sayings or doings, pratie chatting.*] Plaut. in Mostel. Exi à culina, sis foris mastigia. Qui mihi inter patinas exhibes argutias. Cic. Sed nihil est quod illi non assequantur suis argutiis.

Argūtĭŏla, læ, diminutivum. Gell lib. 2. cap. 7: Argutiola quippe hæc frivola atque inanis est. λογιδάρια, σοφισμάτια.

Argūtŏr, taris, pen. prod. depon. p. ab Argutus fit, & significat procaciter loquor, teste Nonio. [פטפט *hochiach* פטפט *hithvachchah.* σοφίζομαι, λογίζομαι. Gall. *Iaser trop subtilement arguer.* Ital. *Parlare argutamente.* Germ. List und Spitzfündigkeit zu der red brauchen/schwetzen. Belg. Scherpsinnichlijck/subtijlijc. Hisp. *Parlar argutamente.* Polon. *Mowie wikretnie, subtelnie, wiegoce.* Vngar. *Okosan vanaszkodom.* Ang. *To chat pirtlie.*] Nævius: Quādoq; ad ludos venit, alii quum tacerent, totum diem argutatur, quasi cicada. ¶ Est & arguari, subsilire. Titinnius in Fullonia, ut citat idē Nonius: Terra hæc est nova, quasi ubi tu solitus argutari, pedibus cretam dum compescis, vestimentaq; lavas.

Argūto, as, λαλέω. Propertius: Illa mihi totis argutat noctibus ignes: id est, argutè objicit, aut (ut ait Budæus) imputat.

Argūtātĭo, f. t. Strepitus. [קול *kol* המולה *hamullah.* ψόφησις, λαλιά. Gall *Iaserie, caquet.* Ital. *Parlamento importuno.* German. Geschwetz. Hisp. *Hablar.* Polon. *Bergotanie.* Vng. *Tfokorgas.* Ang. *A quarelling, or chatting.*] Catul. Pulvinusque peræquè, & hic & ille Attritus, tremulique quassa lecti Argutatio, inambulatioq;. ¶ Cùm verò dicit Catullus: Tremulique quassa lecti argutatio, intelligitur crepitantis lecti quasi garrulitas, de qua Ovid. in 3. Amor. Spondaque lasciva mobilitate premat.

Argūtātŏr, oris, m. t. verbale. [מוכיח *mochiach.* σοφιστής, σοφιστής. Gall. *Iaseur, sophiste.* Ital. *Sophista.* Germ. Ein geschwetziger Gesell. Hispan. *El que mucho ò demasiado menos parla.* Pol. *Medrek, wegtsophista.* Vngar. *Okosrauász.* Angl. *A quereller, a chatter, that chattesh pearlie.*] Gell lib. 17. cap. 5: Processisset autem argutatori isti fortasse reprehensio. Argutatorem pro sophista argutulo, vel argumentatore accipit.

Argūmentum, n. f. [תוכחת *tochachath* השמה *hassumah.* ὑπόθεσις, πίστις. Gall. *Argument.* Ital. *Argumento.* Germ. Ein anzeigung/ein bewärung eines zweiffelhaffigen dings. Belg. Een Bewerijnghe/bewijsinghe. Hisp. *Argumento.* Pol. *Dowod, jecziprwaszliwy.* Vng. *Erosség, mama.* Ang. *An argument.*] Quint. Est ratio probationem præstans, qua colligitur aliud per aliud, & quæ quod est dubium, per id quod dubium non est, confirmat. ¶ Sumitur interdum etiam pro materia, quæ aliquo in opere tractatur: quā Græci ὑπόθεσιν vocant. Cic. Quoniam nullum scribendi argumentum mihi relictum. Sic dicimus Argumentum Comœdiæ, quod Græci *Periocham* vocant: id est, summā totius Comœdiæ, paucis versib. expressam. ¶ Interdū pro conjectura. Idē in Bat. Certissima argumēta atq; indicia sceleris. Idem a. Verrina: Quæ res pertenui nobis argumento indicioq; patefacta est ¶ Item pro sententia ab Arguo, pro demonstro. Cic. lib 3 Offic. Tabulæ verò novæ quid habent argumenti, nisi ut emas mea pecunia fundum? ¶ Argumentum præterea pro ingenioso artificio ponitur. Idem 6. Verr. Ex ebore diligentissimè perfecta erant ædificia in valvis. Sic alibi legimus Argumenta rotarum, & Argumentosa opera, pro ingeniosis. ¶ Argumentum, est ficta res, quæ tamen fieri potuit. Cic. de Invent. 1. Argumentum est probabile inventum ad faciendum fidem. Idem de Part. ¶ Argumentum est ratio, quæ rei dubiæ facit fidem. [Pol. *Dowod.* Vng. *Erősség.*] Cic. in Top. Ad probandum duplex est subjecta Oratori materies: una rerum earum quas non excogitat Orator, sed in re proposita ratione tractantur: ut tabulæ, testimonia, pacta, conventa quæstiones, leges, senatusconsulta, res judicatæ, decreta, responsa, & reliquæ si quæ sunt, quæ non ab Oratore præteruntur, sed ad Oratorē à causa atq; à reis deferuntur. Altera est quæ tota in disputatione & argumentatione Oratoris collocata est. Cic. in Orat. 1. Propriæ notæ argumentum quod nunquam aliter fit, certumque declarat, ut fumus ignē. Cic. in Part. ¶ Argumentum esse erroris alicuis id est, causam seu occasionem. Ovid 4. de Ponto, eleg. 15: Erroris nam tu vix est discernere nostri. Sic argumentum majus, an auxilium. Numerorū argumenta. Cic. pro Rab. Posth. Alexandriam nunc cognoscimus: illinc omnes præstigiæ, illinc omnes falaciæ, omnia denique ab his numerorum argumenta nata sunt.

Argūmentālis, Adjectivum, [ὑποθετικός, λογικώτερος Polon. *Dowodny.* Vngar. *Erősségből valo*] Ascon. Pædian. in Divinat Narrationem in Exordio multi admirantur hac reprehensione, sed non rectè: Est enim argumentalis narratio ad priorem divisionem.

Argūmentŏr, aris, d. p. argumentis ostendo vel probo, argumētis persequor. [הוכיח *hochiach* ויכוח *hith vachchah* ἐπιχειρέω, συλλογίζομαι. Gall *Argumenter, amener raisons pour prouver quelque chose.* Ital. *Argumentare.* German. Etwas mit guten anzeigungen und gründen bewären oder beweisen. Hispan. *Argumentar.* Pol *Dowodzę gruntownie że zwątpliwam, albo przewiadomam.* Vng *Okoskodom.* Ang. *To prove be argument, to prooue any thing by reasons.*] Cic. a. Verr. Nonne argumentamur quò ista pecunia pervenerit? Idē de Finib. 1: Sed & argumentandum, & acutatè disserendū, & rationib. cōquisitis de voluptate & dolore disputandū putant.

Argumentandi duo sunt genera: quorum alterum ad fidem directè spectat, alterum se inflectit ad motum Dirigitur, quum proposuit aliquid quod probaret, sumpsitque ea, quibus monstretur: atque his confirmatis, ad propositum sese retulit, atque conclusit. Illa autem altera argumentatio, quasi retrò & contrà prius sumit quæ vult, eaque confirmat. Deinde id quod proponendum fuit permotis animis jacet ad extremum.

Argūmentātĭo f. t. Est rei propositæ per argumenta probatio. [תוכחת *tochachath* השמה *hassumah* ἐπιχείρημα. Gall *Probation ou preuue par raison ou e mesure.* Ital. *Argumentatione* German. Bewärung/beweisung Hisp. *Argumento luengo.* Polon *Prowadzanie, dowodzenie.* Vngar *Okoskodás.* Ang. *Prooving be argument or reason.*] Autor ad Herenn. l. 1: Argumentationes, quas Græci ἐπιχειρήματα appellant. Cicer. 2. de Orat. Altera est, quæ tota in disputatione & argumentatione oratoris collocata est. Idem lib. 1. de Invent. definit hoc modo: Argumentatio, est inventum ex aliquo genere, rem aliquam, aut probabiliter ostendens, aut necessariò demonstrans. Vide plura in eodem lib.

Argumentationis vitia. Ipsum autem genus argumentationis vitiosum his de causis ostendetur. Si autem in ipso vitium erit, aut si non ad id quod instituitur, accommodabitur. Atque in ipso vitium erit, si omnino totū falsum erit, si commune, si vulgare, si leve, si remotum, si mala definitio, si controversum, si perspicuum, si non concessum, si turpe, si offensum, si contrarium, si inconstans, si adversum. Adversum est quod ipsi causæ aliqua ex parte officit, ut si quis hostium vim & copias, & felicitatem auget, quū ad pugnā milites hortetur. Commune est, quod nihilo magis ab adversariis quàm à nobis facit. Contrarium est, quod contra ea dicitur, quæ ii, qui audiunt fecerunt: ut si quis apud Alexandrum Macedonem, contra aliquem urbis expugnatorem diceret, nihil esse crudelius, quàm urbes diruere, quum ipse Alexander Thebas diruisset. Controversum est in quo ad dubium demonstrandum dubia causa adfertur. Definitionem malam vide in litera D suo ordine Falsum est, in quo perspicuum mendacium est. Inconstans, quod ab eodem de eadem re diversè dicitur: ut si quis dixerit qui virtutem habeat, eum nullius rei ad benè vivendum indigere: neget postea sine bona valetudine posse bene vivere: aut se amico adesse propter benevolentiam, sperare tamen aliquid commodi ad se perventurum. Leve est, quod aut post tempus dicitur: aut perspicuè rem turpem levi tegere vult defensione. Non concessum est, quum id quod agitur in controversia est: ut si quis quum Vlyssem accuset, in hoc maximè commoretur, indignum esse ab homine ignavissimo virum fortissimum, Ajacem necatum. Offensum est quod eorum qui audiunt, voluntatem lædit: ut si quis apud equites Romanos cupidos judicandi Cæpionis legem judiciariam laudet. Perspicuum est, de quo non est controversia, ut si quis quum Orestem accuset, planum faciat ab eo matrem esse occisam. Remotum est, quòd ultra quàm satis est petitur. Turpe, quod aut eo loco in quo dicitur, aut eo homine qui dicit, aut eo tempore quo dicitur, aut iis qui audiunt, aut ea de re qua agitur indignum propter inhonestam rem videtur. Vulgare est quod in aliam quoque rem non probabilem, si nunc concessum sit, transferri possit. Cic. 1. de Invent.

Argūmentōsus, sa, sum, Quod est factum magno argumento: hoc est, artificio. [ὑποθετικός. Gall. *Artificiel, ing n eu ement fait.* Ital. *Argomentoso, ingegnioso.* Germ. Das vil bewärung hat/Kunstreich. Hisp. *Lleno de argumentos, sutil.* Polon. *Naukipelny, dowodny.* Vngar. *Okosan efindiltatot.* Ang. *That is made craftelie, with ingine and skill.*] Quint. lib. 5. cap. 20: Vulgoque paulò numerosius opus dicitur argumentosum: id est, nimia argumentorum mole refertum. In picturis quoque argumentosa opera vocamus: id est, ingeniosa.

Argyranche, es, f. p. [ἀργυράγχη. German Die Mietsuchung/wann einem durch Mietgut Gaaben das Maul und Ohren gestopffet/ daß er vor demselbigen weder reden noch mehr hören kan. Polon. *Namajętne gardło, grosem*] A Græcis dicitur quam Latinorum quidā verbum ex verbo exprimentes, Argentanginam appellavēre, cujus vocabuli hæc traditur fuisse origo. Milesiorum legati Athenas

missi, quum Demostheoem postulatis suis magnopere adversari viderent: pecunia eum corrumpunt, ne quid in posterum commodis ipsorũ obsisteret. Postridie itaque, quum res denuò apud populum ageretur, Demosthenes collum fasciis obvolvit, anginaq; sese laborare simulavit. Qua re audita, quidam ex populo, cui fucus subolebat, nõ synanchen illam, sed argyranchen esse exclamavit. ¶ Hinc proverbio locus factus est, ut argyranche laborare dicantur, qui pecunia muti redditi sunt, eáque supprimunt, quæ ex reipublicæ usu esse noverunt.

Ărgўrăspĭdes, ἀργυράσπιδες, dicuntur qui argentea scuta ferunt. Sic Chrysaspides, ab aureis clypeis nominati. Lampr.

Argyritæ, arum, pen. prod. ἀργυρῖται, Agones quidam dicebantur ab argento, pecuniarióve præmio. Budæus.

Argyritis, spuma argenti. [קיפס sigh. ἀργυρῖτις. Gall. *Escume d'argent.* Ital. *Schiuma d'argento.* Ger. Sylberschaum. Belg. Lytharg yrum. Hisp. *Eschiuma de plata.* Pol. *Szyebrna piana.* Vngar. *Ezwst sayték.* Ang. *the drosse of sylner.*] Plin. l. 33. c. 6. Fit in iisdem metallis & quæ vocatur spuma argenti. Genera ejus tria: optima, quã chrysitin vocãt: secunda, quã argyritin: tertia, quã molybditin.

Argyrocopus, m. f. ἀργυροκόπος. Gall. *Changeur, ou qui cauure en argent.* Ital. *Banchiere, ò colui che intaglia l'argento.* Germ. Ein Wechßler/oder der das Sylber außsticht oder stempfft. Hisp. *Cambiador ò escultor y entallador de plata.* Polon. *Rzemiesnik, fstzeb emrobiacy.* Vngar. *Pénz válto.* Ang. *That worketh in sylner, a sylnersmyth.*] à Græcis appellatur numularius, campsor, vel ipse etiam argenti sculptor. παρὰ τὸ κόπτειν τὸν ἄργυρον: hoc est, ab incidendo argento.

Ărgўrŏlŏgŭs, m. f. [גזבר ghizbár. ἀργυρολόγος. Gall. *Thresorier.* Ital. *Camerlengo, Tesoriere.* Germ. Ein Seckelmeister / dem der Gemein Seckel befohlen ist. Hispan. *Contador mayor.* Pol. *Poborca al Skarbny ktori pospolit m grosziem skarbnie.* Vngar. *Kéntstarto.* Angl. *Threasurer, in sylner maister.*] à Græcis vocatur, quem Latini Quæstorem appellant, cujus officium est, ut argentum: hoc est, pecuniam colligat. & in ærarium, sive fiscum redigat.

Argyrodamas, m. t. ἀργυροδάμας, Lapillus argenti nitorem habens, ut adamas, de quo Plin. lib. 37. cap. 10. addubitat: sitne idem cum eo, quem Adenmaota vocant, quoniam impetus hominum & iracundias domat.

Argyrognomones, [ἀργυρογνώμονες. Gall. *Banquiers.* Ital. *Banchieri.* Germ. Wächßler. Hispan. *Los cambiadores.* Pol. *Pieniedzy przemieniacze.* Vng. *Pénz valto.* Ang. *Banqueurs, changer of money.*] Vocantur à Græcis pecuniæ permutatores, quos *Campsores* vulgò vocamus, quasi pecuniæ spectatores dicas. Budæus.

Aria, ἀρία, Arbor est apud Theophrastum, hyemis initio fructificans, materie tam dura, ut necesse sit, priùs quàm terebretur, aqua eam macerari.

Arianis, ἀριανίς, Herba ignei coloris, cuius tactu Magi tradunt ligna oleo peruncta accendi. Nascitur apud Arianos: quæ est Scythica gens, Gedrosis finitima, à quibus & nomen accepit. De hac Plin. lib. 24. cap. 18.

Arida, [ἔχιον. Gall. *Buglosse sauuage ou herbe à bone.* Ital. *Buglossa salvatica.* Germ. Wild Ochsenzung. Hispan. *Hierua de la biuora.* Pol. Wolowi iezik.] Herba est, quæ & Echium, & Alcibiadion dicitur, de qua Diosc. lib 4.

Ărĭēs, tis, pen. corr. m. t. Mas ovium, & dux gregis qui integer est: & tenetur ad generandam sobolem. [איל ail. κριός. Gall. *Mouton, Belier, belin.* Ital. *Montone.* Germ. Ein Wider. Belg. Een Hamel. Hispan. *Carnero.* Pol. *Baran.* Vng. *Kos.* Angl. *A ramme.*] Vervex vero, cui inversi vel adempti sunt testiculi. Ab ara dictus est aries, quòd aris imponi ad sacrificia soleret. Virg. 3. Eclog. Ipse aries etiã nunc vellera siccat. ¶ Arietem emittit, Ἄρνα ἀφίησι. In rixæ pugnæq; cupidũ dicebatur. Antiquitus enim bellum suscepturi, fæcialem mittebant, qui arietem adductum, in hostium fines immitteret: hoc significans pacto civitatem & agros illorum hostibus compascuos fore. Autor Diogenianus ¶ Aries cornibus lasciviens, κριὸς ἀσελγόκερως. Diogenianus ostendit convenire in magnos ac lascivos. Pruriunt cornua arietibus benè pastis. ¶ Arietis ministerium, κριοῦ διακονία. Suidas & Zenodotus sic referunt, quasi dici solitum de officio in ingratos collocato. Siquidem aries cornibus ferit pascentem Hesychius ita refert, quasi congruat in eos qui spe cujusvis præmioli inserviunt indignis. Quum pueros invitamus ad ministerium, pollicemur aliquid, puta talos aut nuces. ¶ A cujus similitudine bellica machina Aries appellatur. Veget. lib. 4. c. 14. Materia ac tabularis testudo contexitur, quæ ne flammis exuri possit, corio sive cicilio vestitur. Intrinsecus recipit trabẽ quæ si adunco præfigitur ferro, falx vocatur: ab eo quòd incurvata est, ut ex muris lapides extrahat. Si verò caput ipsius ferro tegitur, aries appellatur, quòd instar arietini capitis fieri soleret: vel quòd habet durissimã frontem, qua subruat muros: vel quòd more arietum retrocedit, ut vehementiùs feriat. Cæsar lib. 7. bell. Gall. Quod ab incendio lapis, & ab ariete materia defendit. Cic. 1. Offic. Quãvis murũ aries percusserit. Liv. 1. ab Vrb. Quũ effractis portis, stratisve ariete muris. Plin 7. c. 56. Et quũ qui nũc Aries appellatur, in muralib. machinis, Epeum ad Trojã ferunt invenisse. Eadem & Testudo dicitur, à similitudine naturæ testudinis: quia sicut illa modò reducit caput, modò profert, ita ejusmodi machina interdũ reducit caput, interdum effert ut vehementiùs feriat ¶ Est & Aries cœleste signũ primũ in Zodiaco. ¶ Aries etiam marinus piscis, sive marina bellua est: candore tantùm cornibus assimilatis. De hoc Plin. lib. 9. c. 44. Grassatur (inquit) aries, ut latro: & nunc grandium navium in salo stantium occultatus umbra, si quem nandi voluptas invitet, expectat: nunc elato extra aquam capite, piscantium cymbas speculatur, occultusq; adnatans emergit.

Ărĭĕtārĭŭs, ria, rium, Quod ad arietem pertinet, seu quod arietis habet similitudinem. κριώδης. Vitr. Constituebatur autem in ea arietaria machina.

Ărĭĕtīnŭs, na, num, pen. prod. Quod est ex ariete. [ὁ τοῦ κριοῦ. Gall. *De belier.* Ital. *Di montone.* German. Das von dem Wider ist. Belg. Hamelen. Hispan. *De carnero.* Pol. *Barany.* Vngar. *Az mi kosból valo.* Angl. *Of or like a ramme.*] Plin. Arietinum jecur ad id utile est.

Ărĭĕto, as, pen. corr. Percutio, dejicio. [נגח naghách נכה machà הפיל hippil. κυρίττω. Gall. *Heurter des cornes, cotir, ietter pas terre.* Ital. *Percuotere, cozzare.* Ger. Zu boden stossen wie ein Wider mit den hörneren. Belg. Ick stoote oft werpe daer neder. Hisp. *Dar en vayuen, ò topetar.* Pol. *Trikstam iako baran witoracam.* Vng. *Lőf öm.* Ang. *To jacke and cast to the ground, to strike with the ho nes.*] Tractum ab arietum similitudine, cujus firmissimũ caput & solidissima cornua faciunt, ut magno impetu quicquid objeceris, percutiant & dejiciant. Plaut. in Truc. Quis protervè nostras ædeis arietat? Id est, vehementer pulsat, quasi in modũ arietis bellici, locus Plautinus. Curtius: Macedo gladium cœperat stringere, quem occupatum cõplexu, pedibus repentè subductus Dioxippus arietavit in terrã. Id est, præcipitavit. Arietat in portã. Id est, ruit more arietis, bellici machinamenti. Servius apud Virg. lib. 12. Aen. ¶ Arietare, neutrũ, pro labascere. Senec. de Provid. Quę casus iocitat, sæpè turbari & citò arietare. Idem de Vita beata: Nihil pravi, nihil subiti superest, nihil in quo arietet aut labet.

Ărĭncă, Gallicum est vocabulum, quo, teste Plinio, significatur frumenti genus, quod Græci *Olyram*, Latini *Siliginem* vocant. [ὄλυρα. Ger. Welsch weitzen. Belg. Roomsche tarwe. Polon. *Zyto Rez.* Vng. *Rés.*] Vide Ruellium lib. 2. cap. 21.

Ariolus, & Ariolor, Vide Hariolus.

Ariolatio, [Pol. *Wieszcba.* Vng. *Iöven' ölés.*] Pro divinatione, ac vaticinio. Gell. lib. 12. cap. 18. At Cornelii Sacerdotis ariolatio levis tum quidem visa est, & vecors, sed magnæ mox admirationi fuit.

Arisaron, ἀρίσαρον, Herba est exigua, radicem habens olivæ magnitudine, majore acrimonia, quàm Aron. A Plinio Aris appellatur.

Ărĭstă, f. p. Extremæ spicæ partes, quæ ut acus tenues è grani gluma eminent, & frumentum ab avium minorum morsu tuentur. [שבלת sc abboleth. ἄθηρ, ἀθέριν, ἀθερίξ. Gall. *La barbe des espis de blè, ou l'espi.* Ital. *Spiga.* Germ. Das spitzlin an den ähern. Belg. Die Angel. Hisp. *Raspa.* Pol. *Osc zita.* Vngar. *Kalász.* Ang. *The beard of corne the eare of corne.*] Dicitur autem Arista ab ariditate, quod sit omnino arida. Cic. in Catone: Fundit frugem spicæ ordine structam, & contra avium minorum morsus munitur vallo aristarum. ¶ Apud Poëtas quandoq; accipitur pro ipso frumento. Virg. 1. Georg. Chaoniam pingui glandem mutavit arista. ¶ Nonnunquam etiam pro ipsa æstate. Idem 1. Eclog. Post aliquot mea regna videns, mirabor aristas: hoc est, post aliquot æstates, sive aliquot annos. ¶ Persius pro pilis posuit Satyr. 3. Alges quum excussit membris timor albus aristas. ¶ Aristas, odoratas, nardi spicas intelligit Stat. 3 Sylv. odoratas nec Arabs decerpsit aristas. Nam (ut inquit Plin. lib. 12. c. 11.) nardi cacumina in Aristas se spargunt.

Ărĭstŏcrătĭă, ἀριστοκρατία, Optimatum principatus, ubi optimates Remp. tractant: quasi τῶν ἀρίστων κράτησις, qualis etiam hodie est apud Venetos.

Ărĭstŏlŏchĭă, [ἀριστολοχία. Gall. *Aristologie, ou terre fine.* Ital. & Hisp. *Aristologia.* German. Runde Osterlucey/oder Holtzwurtz. Belg. Ronde ostruyte. Polon. *Kokornak*: aliis *Rast*: quibusdam *Smolnik.*] Plinio alterum fumariæ genus. [Vng. *Farkas alma.*] Herba est etiam hodie nomen servans: cujus duæ sunt species, alia longa, alia rotunda. Aurium sordes emundat, & cum melle mista, si in aures instillata fuerit, auditum juvat. ¶ Aristolochia Cretica, tertium ejus genus, radice longissima, flore purpureo, colore buxeo, baculas ferens ut capparis.

Aristophontes, ontis, ἀριστοφόντης, Quasi optimarum occisor.

Aristophorum, penult. corr. ἀριστοφόρον, Vas quo prandium defertur: Latinè discus. ἄριστον enim prandium dicitur, φορῶ, porto.

Ărĭthmētĭcă, f. p. ἀριθμητική. Numerorum scientia, quæ tractat de numeris & supputandi ratione. Hæc inter disciplinas Mathematicas prima esse dicitur, quoniam ipsa nulla alia indiget disciplina: Musica autem, & Geometria, & Astronomia istius auxilio egent. Plin. lib. 35. cap. 10. Sed primus in pictura omnibus literis eruditus, præcipuè Arithmeticè & Geometricé. Dicta Arithmetica, ἀπὸ τοῦ ἀριθμεῖν hoc est, à numerando.

Arithmus, ἀριθμός, Latinè numerus: inde Arithmetica.

Aritudo, Vide Areo.

Ārmă, n. f. ab armis dicuntur: id est humeris, à quibus dependent, ut inquit Festus: ut scutum, gladius, tela, & ea quibus præliamur. [כלים kelim. ὅπλα. Gall. *Armes armures, harnois.* Ital. *Armi, e arme.* Germ. Waffen / Gewehr und Harnisch. Belg. Wapen. Hisp. *Las armas para armar.* Pol. *Bron zbroia.* Vng. *Fegyver.* Ang. *Armour, harnes, weapons, all maner of instrumentes and tooles.*] Servius docet Arma esse, quę armos tegũnt. Varro ab arcẽdo Arma dicta existimat, quòd his arceamus hosteis: ut fustes, lapides, & hujus

& hujusmodi. Quidam à verbo Græco derivant, ἁρμόζειν: id est, convenire. Inutilia enim sunt arma, nisi ita quadrent corpori, ut neque ampliora sint, neque angustiora: ut neque corpus lædatur angustia, neque amplitudine impediatur. Sed revera non solùm hoc nomine bellica, sed etiam omnium ferè artium instrumenta intelliguntur. Vnde rusticorum arma vocamus, rastra, & ligones, & hujusmodi. Virgil. 1. Georg. Dicendum & quæ sint duris agrestibus arma. ¶ Arma coquinaria, sunt, lebes, patella tripos, olla. Plautus: Quàm eleganter instructũ coquinatiis armis. ¶ Arma scholastica, stylus, pupillares libri, Plinius: Cujus arma erant, non venabulum, & lancea, sed stylus & pugillares. ¶ Nautarum quoque & pistorum instrumenta arma dicuntur. Virgil. lib. 5. Aeneid. Colligere arma jubet, validisque incumbere remis. Et lib. 1: cerealiaque arma Expediunt. ¶ Quandoque arma capiuntur pro bello, sicut toga pro pace: ut, Cedant arma togæ. ¶ Fraudes quoque & consilia, Arma dicuntur. Virg. 2. Aeneid. & quærere conscius arma. ¶ Omnibus armis præsidiisq; destitutus, proverbialiter dicitur qui prorsus omni caret auxilio, quod & indicabimus hoc versu, qui est Iliad. φ: Γυμνὸν ἄτερ κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος, οὐδ' ἔχεν ἔγχος: id est, Et clypeo simul & galea nudatus & hasta. ¶ Bis interimitur qui suis armis perit. Mimus est proverbialis, incertũ cujus, Senecæ titulo celebratur, sed falsò hoc est, magis dolent incommoda quibus ipsi dedimus occasionem.

Armātūrā, f. p. Armandi genus & forma. [נשק nésche k ὁπλισμὸς, ὅπλα, πανοπλία σκεῦη. Gall. *Armure*. Ital. *Armatura*. German. Rüstung/waffen. Belg. Wapeninge. Hispan. *Armadura*. Polo. *Rynsztunek*. Vngar. *Fôl fegyuerkõdés*. Ang. *Armour, or arming, weaponing*.] Cic. Attic. li. 6. Haber autem cohortes, quadragenarias, nostra armatura xxx. id est, similibus, quibus nos armati, armis. Veget. l. 3. c. 14. Tertius ordo disponitur de armaturis velocissimis, de sagittariis juuenibus. Levis armatura, Cic. γυμνῆτες Thuc.

Armĭfĕr, a, um, Adjectivum, Arma ferens. ὁπλοφόρος. Silius lib. 6. Queis cedat toga, & armiferi gens sacra Quirini. ¶ Armifera dea, periphrasis Minervæ. Ovid. ad Liviam. ¶ Armiferum aurum Senec. in Medea.

Armĭgĕr, armigeri pen. cor. m. f. Substantivum, Qui lanceam, scutum, galeamque ferens, armatum equitem in prælio sequitur. [נושא כלים nosé chelim. ὁπλοφόρος, ὑπασπιστής. Gal. *Celui qui porte les armes apres un maistre*. Ital. *Scudiere di lancia, scudiero*. Germa. Ein Waffenträger/ein Trosbub. Belg. Wapendrager. Hisp. *Servidor que trae a mano el escudo*. Polo. *Giermek*. Vngar. *Fegyver hordozó*. Ang. *That beare h armour, or weapons, an esquier for the bodie of his master*.] Et planè apud antiquos Armigeri fuerunt summi viri, ut Patroclus fuit armiger Achillis, & Achates Aeneæ. Plin. libro 35. Pinxit Apelles Clytum equo ad bellum festinantem, & et galeam poscenti armigerum, porrigentem. ¶ Item Armiger, Adjectivum pro armifero, ut Armigera cohors, quæ fert arma. Silius lib. 10. Armiger Deus: id est Mars, apud eundem libro 7. Armiger equus: id est, indutus armis, Propert. lib. 3. eleg. 4. Iras armigeras dixit Statius, quòd facilè nobis arma suppeditent: nam (ut inquit Virg. li. 1. Aeneid.) furor arma ministrat.

Armĭgĕrā, æ, quæ arma gerit dominæ. Ovid. 3. Metam.

Armĭpŏtēns, om. t. Armis valens. [κρατερὸς, αἰχμητής. Gall. *Puissant en armes*. Ital. *Potente nell' armi*. German. Mächtig mit waffen. Hispan. *Poderoso en armas*. Polon. *Mocznу w rynsztunku, Oręzu mogący zdolacz*. Vngar. *Azkv fegyuerrel hatalmas*. Ang. *Valiant or mightie in armour, or weapons*.] Vnde Pallas sive Bellona, armipotens dicitur. Cicero, Antequam iret in exilium: Nam ego te Iupiter optime maxime, cujus nutu ac ditione sola terrarum gubernantur, teque particeps connubii, socia regni, regia Iuno, teque Tritonia armipotens, Gorgonia Pallas, Minerva. Virg. 2. Aen. Penelei dextra divæ armipotentis ad aram procumbit.

Armĭsŏnŭs, notæ significationis, ut Pallas armisona. Virgilius 3. Aeneid. tum numina sancta precamur Palladis armisonæ.

Armo, mas, act. p. Armis induo, seu munio. [נשק naschák. ὁπλίζω, Gal. *Armer, equiper*. Ital. *Armare*. German. Bewaffnen/wapnen/mit waffen anthun. Belg. Wapenen. Hispan. *Armar*. Polon. *Wybroie vbieram, Rysztunek tase*. Vngar. *Fôl fegyuerkõztetõm*. Ang. *To harnesse, to put on armour*.] Virg. l. 8. Aeneid. Tunc quoque fas nobis Teucros armare fuisset. Plancus ad Cic. Qui quidem quum in fraudem se deductũ videret, manus quas iustius in Lepidi perniciem armasset, sibi afferre conatus est. Liv. lib. 2. de bello Pun. Itaque & muri reficiebantur, & propugnaculis armabantur. ¶ Armare ferrum veneno, pro eo quod est veneno ferrum tingere, ut præsentiùs vulneret. Virg. 9. Aen. ¶ Composita sunt, Dearmo, Exarmo, Obarmo, Perarmo; quorum significata vide suis locis.

Armātī, m. f. Dicuntur non solùm qui scutis telisq; parati sunt, sed etiam qui glebis aut saxis aut fustibus instructi. [נשק noschék. ὁπλῖται. Gall. *Armez*. Ital. *Armati*. German. Gewaffnete/die waffen antragen. Hispan. *Armados*. Pol. *Zbrojni, do potrzeby na gotowany*. Vngar. *Fegyuerbek*. Angl. *Furnished with armour or weapons, weapened, armed*.] Cic. pro Cecin. Armatos; si Latinè loqui volumus, quos appellare verè possumus? opinor eos qui scutis telisque parati ornatique sunt. Idem pro Domo sua: Incredibili armatus audacia. Idem 1. Philip. Quid legati egerint nondum scimus: at verò erecti, citati, armati animis esse debemus. ¶ Armatos Virgilius substantivè dixisse videtur pro Militibus: Arduus armatos mediis in mœnibus adstans Fundit equus.

Armātissĭmus, Superlativus. [Vng. *Igen fôl fegyuerkõzöt*.] Sen. l. 6. de Beneficentia c. 4. Tamen tàm par tibi sum, quàm multis armatissimis nudi aut leviter armati.

Armātŏr, m. t. ὁπλιστής, & Armatrix, verbalia sunt ab Armo, as.

Armātūs, hujus armatus, m. q. Idem quod armatura. [ὁπλισμός. Angl. *Armour, harnesse*.] Liv. 7. bell. Maced. Inde Neocretes ille & eodem armatu Cates & Cilices mille & quingenti: hoc est, paribus & similibus armis induti.

Armāmentā, n. s. omnis generis instrumenta, ut navis, planstri, belli. [כלים זיין kelé zajin, ὅπλα, ἐργαλεῖα, σκεύη. Gall. *Vtensiles & instrumens servans à quelque chose que ce soit*. Ital. *Munitione d'armi & cose simili*. German. Allerley Rüstung oder Werckzeug. Belg. Rüstinghe. Hispan. *Ayuntamiento de armas*. Polo. *Wszelakiey narzędzie do potrzeby*. Vngar. *Minden féle szerszam, fegyueri hadi szerszám*. Ang. *All kind of instrumentes*.] Colum. lib. 4. Nonnulli strenuè fabricant navigia, nec consummata perinde instruunt armamentis ministrisque. Dicuntur tamen etiam de aliis rebus. Nam Plinius etiam Vinitorum instrumenta armamenta vocat.

Armāmentārĭă, n. s. Navalia, loci, ubi armamenta, armaque servantur. [ὁπλοθήκη, σκευοθῆκαι. Gall. *Lieux où on serre toutes sortes d'utensiles*. Ital. *Luogo da riporre l'armi, luogo da munitione, arsenale*. Germa. Ein Zeughauß/ein ort da man allerley Rüstung zu dem Krieg behaltet/Harnischkamer. Belg. Tuychuyse/d wopenhuyse/daer bussen en ander geweeren inne staen. Hispan. *Almazen para guardar armas*. Polon. *Zbrojnica. Dom albo komora do chowania strzelby, albo zbroie*. Vngar. *Fegyuer tartó kely*. Ang. *Armouries or storehouses for ordinance, or shipes*.] Armamentum insigne Athenis Philon fabricavit, mille (teste Plinio) capax navium. Livius de bell. Maced. Conflagrarunt & horrea regia, armamentarium cũ ingenti apparatu machinarum, & tormentorum. Cic. pro Rab. Ex ædificiis armamentariisque publicis arma populo Rom. distributa sunt. Visitur etiam hodie amplissimum armamentarium Venetiis, quod illa sua lingua *Arsanale* vocant.

Armārĭum, rii, n. s. ab armis. Locus ubi cibaria, libri, vestes & similia reconduntur. [ארון arón ἀβάκιον. Gal. *Armoire*. Ital. *Armario*. Germ. Ein ort da man allerley ding hin behaltet/ein kensterlin/almergen. Belg. Schapprae/eenen amatie. Hispan. *Armario para guardar cosas*. Polonic. *Szafa; Almaria*. Vngaric. *Almáriom*. Ang. *A store house, or wher any thing is layed vp to be kepte*.] Plaut. in Capt. Cellas refregit omneis intus, reclusitque armarium. ¶ Armarium item machina ferro munita. Gel. li. 6. c. 4. Id, ubi Romæ cognitum est, nobilissimos Pœnorum captivos liberis Reguli à Senatu deditos, & ab iis in armario muricibus præfixo destitutos, eademque insomnia cruciatos interiisse. ¶ Hujus diminutivum est Armatiolum. ἀβάκιον, parvum armarium, Plautus in Truculent. Aut lectus dapsilis, aut armariola Græca.

Armĕntum, n. s. inquit Festus, id genus pecoris dicitur, quod est idoneum ad opus armorum: ut sunt, equi & boves. [בקר bekár. ἀγέλη. Gall. *Haras, troupeau de gros bestail*. Ital. *Armento*. German. Ein herd groß Vieh/als Ochsen und Roß. Belg. Dreft oft hoop groote Beesten. Hispan. *Ganado mayor, como buey ò cavallo*. Polon. *Trzoda. Stado bidla wielkiego iako wolow, kon, mulow, Oslow*. Vngar. *Tsorda*. Ang. *A heard of bigge cattel, as of horses, oxen, &c*.] Nam equis in bellum curritur, clypei verò boum coriis armantur. Varro autem boves, Armenta vocari voluit, quasi Aramenta, tertia litera sublata, quòd eorum præcipuè opera in arando agris utamur. Vnde Columell. libro 7: Iumenta & armenta nomen à re traxêre, quòd nostrum laborem vel onera subvectando vel arando juvarent. Propriè itaque Armenta boves dicuntur & equi: quamvis etiam alia majora animalia eo nomine dici possint: quanvis sint ad arãdum, aut ad gestanda arma inutilia. Nam cervi, qui ad hoc non sunt idonei, inter armenta computantur à Virgil. lib. 1. quum ait: hos tota armenta sequuntur. De hoc vide plura in dictione GREX. ¶ Dixerunt etiam antiqui, armenta, æ; in fœminino, ut annotavit Nonius ex Ennio, & Pacuvius. Ennius: ad armentas ipsius easdem. Pacuvius: Tu cutvifrõtes pascere armentas soles, ita enim scitè correxit hunc Nonii locum Scaliger.

Armĕntālĭs, le, Quòd ex armento, ἀγελαῖος, Virgil. 11. Aeneid. Hic natam in dumis interque horrentia lustra, Armẽtalis equæ mammis, & lacte ferino Nutribat teneris immulgens ubera labris.

Armĕntārĭŭs, tii m. l. Armẽti custos. [בוקר bokér. ἀγελάρχης. Gal. *Gardien de gros bestail, comme vacher, bouvier*. Ital. *Custode del armento*. Germ. Ein Viehirt/als Ochsenhirt/Kühirt. Roßhirt. Belg. Ossenwyer/Koewachter. Hispan. *Gardadero de ganado mayor*. Polo. *Skotarz, krowiarz, pastucha w zelakiego bydla wielkiego*. Vngar. *Tsordás*. Ang. *A heardman*.] Virg. l. 3. Georg. omnia se cum Armentarius Apher agit, tectumq; laremque. Lucret. l. 6. Præterea jam pastor, & armentarius omnis.

Armĕntōsŭs, Armentis abundans. [בוקד nokédh. ἀγελάδης. Gall. *Plein ou abondant en gros bestail*. Ital. *Ricco ò abondante di bestiami*. Germ. Viehreich. Hispan. *Lleno di ganado mayor*. Pol. *Obfity wbidlo*. Vng. *Barmos*. Ang. *Riche or abunding of bigge cattel*.] Gel. l. 11. c. 1: Quòd Italia tunc esset armentosissima.

Armentinus,na,num, Quod est ex armento. [ἀγελαῖος. Gall. Du troupeau de gros bestial. Ital. Cosa di armento. Germ. Das von dem grossen Vieh ist. Hispan. Cosa de aquel ganado. Pol. Stadny. Vng. Tehenes állat. Ang. Of a heard of bigge cattel. Plin. l. 28. cap 17: Fimi cervini, maxime subulonis, sed & bubuli: de armentinis loquar &c.

Armentitius,a,um, Armentinus Varr. lib. 2. de Re rust. cap. 10: In alimon. is armentitium pecus sic continendum.

Armillæ, arum, f.p. [צמידים tsamidim [illegible] Gall. Brasselets. Ital. Abbigliamentu militari, come braccialetti d'oro & simili. German. Armgold / Armbänder. Hispan. Manillas ò manyas del esfuerdo ò braço. Polon. Zausznice [illegible]. Vngar. Arany perecz. Ang. Braceletts.] Sunt ornamenta in circulorum modum, quæ viri militares ab Imperatoribus donata, in sinistris brachiis gerere consueverunt. Hæc Priscianus brachialia vocat: quemamodum Græci βραχιονιστῆρας. Dicuntur autem Armillæ ab armis, quod antiqui humeros cum brachiis armos vocabant: unde arma ab his dependentia armillæ sunt vocata. Liv. lib. 1: Additur fabulæ, quòd Sabini aureas armillas magni ponderis brachio lævo gemmatosq; magna specie annulos habuerunt. Quod Galli vulgò Blason, Budæus Armillam vocat. unde Armillati cursores, quos postas dicimus, videlicet quia id insigne gerunt, quod potest armilla aut sp[le]nter dici.

Armillatus, Dicitur qui armillas habet. [ψελλιοφόρος. Ang. Which weareth bracelettes.] Propert. Atque armillatos colla Molossa canes. ¶ Fuit & Armillatus nomen viri, qui sub Nerone & Domitiano vixit.

Armille, neutr. generis, Instrumentum, & apparatus versutiarum ab armis, pro dolis & fraudibus. Apuleius lib. 6: Ad armille redit.

Armillum, Vas vinarium in sacris ita dictum, quod ab armo: id est, humero deportaretur. Varro de vita pop. Rom. lib. 1: Etiam nunc pocula, quæ vocant Capulas, & Capides, quod est poculi genus: item armilium, quod est urceoli genus vinarii.

Armomantia, divinatio quæ fit in armis: hoc est, scapulis bestiarum.

Armon, Plin. lib. 19. c. 5: Raphani sylvestris genus Pontica lingua dici ostendit, quod Latini Armoracion, officinæ rapistrum vocant.

Armoracea ceæ, ἀρμορακία, teste Pallad. Agrestis Raphanus est. [Polon. Podgrzon. Vng. Repcze. Ang. A wil[d] radish.] Plin. Armoraciam vocat, sic scribens l. 19. cap. 5: Etiamnum unum sylvestre: Græci ἄγριον vocant, Pontici Armon, alii Leucen, nostri Armoracion, frondè copiosius, quàm corpore. ¶ Est & hoc nomine fluvius, qui de montibus Arabiæ descendens in stagnum Alphaltitem erumpit, dividens Moabitidem & Ammonitidem. Ioseph. l. 4.

Armus, mi, Humerus. [שכם schekem, ὦμος. Gall. L'espaule ou l'extremité d'icelle. Ital. Homero, spalla. German. Ein Schulteren/ein Spalm. Belg. Een schouder. Hispan. Espalda. Pol. Lopatka, plecz. Vngar. Czimer váll. Ang. The soulder of a beaste the pinnion of a bird, the soulder of a man.] Virg. l. 3. Georg. Densa juba & dextro jactata recumbit in armo. Differt tamen Armus ab humero. Nam humeri propriè eorum sunt, qui recti in cœlum spectant: unde homini soli humeros esse dicimus, Virgil. 1. Aen. O. humerosq; deo similis. Armi verò sunt brutorum (quamvis & de hominibus quandoq; dicantur) Horat. Satyr. 4: Fœcundi leporis sapiens sectabitur armos.

Arnabo, Vnguenti species apud Paulum & Aëtium, sed exoletum planè.

Arnoglossum, [ἀρνόγλωσσον. Gall. Plantain. Ital. Plantagine. Germ. Schafzung/wegerich. Hispan. Llanten. Pol. Psyjez[illegible]. Vngar. Vtifu. Ang. A plantayne, or waybred.] Latinè Lingua agni, vulgò Plantago dicitur: ἀρνὸς enim Græci agnum dicunt, γλῶσσαν linguam. Hæc alio nomine dicitur. Heptapleuron: id est, habens septem costas, nam in folio ejus sunt septem costæ. Sunt enim septem nervi instar costarum animalium. Vide Ruell. l. 1. c. 20. & l. 2. c. 58.

Aro, aras, n.p. Aratro proscindo. [חרש charásch, ἀρόω. Gall. Arer, labourer la terre. Ital. Arare. Germ. Ackern das Feld/zu acker gehen. Belg. Aerren/ackeren. Hisp. Arar y labrar la tierra. Polon. Orze. Vngar. Szántok. Ang. To tille, to plough, to husband the ground.] Plinius: In arando magnopere servandum est Catonis oraculum, Quid est primum? Agrum bene colere. Quid secundum? Bene arare. Quid tertium? Stercorare. Alienum arare fundum. ἀλλοτρίαν ἄρουραν ἀροῦν, proverbiali metaphora dictum est pro Alienum agere negotium, ac etiam alienis uxoribus habere rem. Plaut. Fundum alienum arat incultum, familiarem deserit: id est, alienas mulieres subagitat, uxorem suam deserit. ¶ Arare æquor, Navigare significat apud poëtas. Virg. 3. Aen. ¶ Arare littora, pro inanem operam sumere. Ovid. 5. epist. 23: Non profecturis littora bobus aras. ¶ Composita hujus verbi sunt, Dearo, Exaro, Peraro, Inaro, & Subaro.

Aratio, onis, f.t. Ipse arandi actus. [חרישה chérisch, ἄροσις. Gall. Labourage, labour. Ital. Aratione. German. Das ackern/die zu acker fahrung. Belg. Beldtering/die tiling/ploeginge. Hisp. Aquella obra de labrar la tierra. Polon. Oranie. Vngar. Szántás. Ang. Tilling, ploughing.] Plin. lib. 18. c. 10: Aratione per transversum iterata, occatio sequatur. ¶ Citra arationem citraque sementem quæ citra operam nostram casu nobis eveniunt, ἀνήροτα καὶ ἄσπαρτα contingere dicunt Græci. ¶ Nonnunquam sumitur pro ipso arvo seu agro culto. Nam (ut rectè inquit Val.) nomina quæ positionem habent in io, latiùs significare solent: nec actionem modò, sed rem etiam & corpus significant. Cicer. 5. Verr. Quum dederint Apronio quod poposcerit, relinquent arationes, relinquent larem familiarem suum? Plin. l. 27. c. 8. Nascitur in arationibus.

Aratiuncula, læ, f.p. diminutivum. [ἀρούριον. Gall. Petite terre labourable. petit labourage. Ital. Picciola terra da arare. German. Ein ackerbewle. Hispan. Pequenna tierra de arar. Pol. Oraninka. Vng. Szántócska. Ang. A small labouring or tilling.] Plautus in Trucul. Malè vortit res pecuaria mihi apud vos nunc vicissim volo habere aratiunculam pro copia apud vos. A. Non arvus hic, qui arari solea[t], sed pascuus est ager.

Arator, m.t. Qui arat. [חורש chorésch, ἀροτήρ. Gall. Laboureur de terre. Ital. Aratore. Germ. Ein Ackermann/einer der die acker eeret. Belg. Ploeger. Hisp. Gannan que ara la tierra. Polon. Oracz, ratay [illegible]. Vngar. Szántó. Ang. A tiller, or plougher.] Et sumitur tam pro bove, quàm pro homine bovem ducente. Plin. l. 18. c. 19: Arator nisi incurvus prævaricatur. Quod proverbii speciem habet: præcipit enim Plinius, ut arator arvum primùm rectis sulcis proscindat, mox & obliquis subigat. Id fieri vix potest, nisi toto corpore incumbat labori, unde & Virgilio dictus est curvus arator. Cæterùm prævaricari est à recto sulco divertere. Conveniet igitur in negotium, quod absque magnis sudoribus peragi non potest.

Arabilis, le, verbale, Quod arari potest. ἀρόσιμος. Plin. l. 17. c. 5. Cõtrà in Cyrenaico Africæ illum centena & quinquagesima fruge fertilem campum, nullis quum siccus est, arabilem tauris.

Aratro, as, pen. prod. sive Artro litera una per syncopen ablata, quasi arando itero. [ἀναπολεῖν. Gall. Labourer la terre pour la seconde fois. Ital. Sarchiare. Germ. Widerumb eeren. Hisp. Arroyar ò tornar à arar lo sembrado. Polon. Po[illegible]. Vng. Keverés, gezéles. Ang. To tille or plough over the second tyme.] Significat autem segetes jam natas rursus arando proscindere, quod impinguandi causa fit. Plin. lib. 18. c. 20: At illæ messes duplicatæ docuerunt, quod nunc vocant artrare: id est, aratrare, ut credo tunc dictum. Hoc fit vel incipiente calamo, quum jam bis bina vel terna emiserit folia.

Aratrum, tri, penult. prod. n.s. Instrumentum quo aratur: [כלי בקר cheliabbakar, ἄροτρον. Gall. Vne charrue, une araire. Ital. Aratro. Germ. Ein Pflug. Belg. Een Ploeg. Hisp. Arada para arar. Polon. Plug. Vng. Eke. Ang. A plough.] dictum ab Aro verbo, sicut à Lavo Lavacrum, & à Simulo Simulacrum. Virg. 7. Aen. Et terram centum vertebat aratris. ¶ Aratrum inducere, moris fuit Romanis quum urbem aliquam evertissent, ut eam funditùs delerent. Hinc Horat. lib. 1: Iræ altis urbibus ultimæ stetêre causæ Cur perirent funditùs, imprimeretque muris Hostile aratrum. Modest. lib. 21. quib. mod. ususfruct. amitt. Si ususfructus civitati legetur & aratrum in eam inducatur, civitas esse desinit. Ex Lexico Hotomani.

Aromata, n.t. [ἀρώματα. German. Specerey. Belg. Speceryen. Ang. Spices, as ginger, pepper, nutmeggs.] Sunt quæ vulgò speciæ dicuntur, vel alia etiam odoramenta. Colum. lib. 12. c. 20: Deinde quum videbitur mediocriter calere defrutum, reliqua aromata contusa, & cribrata paulatim inspergens.

Aromaticus, a, um, adject. ἀρωματικός. German. Das von wolgeschmackten Gewürz gemacht ist/oder ein guts geschmack darvon hat. Ang. Which smelleth or hath the smell of spices.] Odorem habens aromatum.

Aromatopola, [ἀρωματοπώλης. Gall. Espicier, vendeur de drogues. Ital. Aromatario. German. Ein Würtzkrämer / der Gewürtz von Specereyen verkaufft/ein Putenkrämer. Hisp. Especiero. Pol. Korzenny kramarz. Vngar. Paukás, [illegible] árúsó. Ang. A seller of spices, a grocer, a spicer.] Qui aromata vendit, quem nos Aromatarium dicimus.

Aromatites, ἀρωματίτης, Gemma, quæ in Arabia gignitur: ita dicta, quòd myrrhæ odorem habeat. Plin. l. 37. c. 10: Aromatites & ipsa in Arabia traditur gigni: sed & in Aegypto circa Pisas, ubique lapidosa, & myrrhæ coloris & odoris, ob hoc reginis frequentata. ¶ Est item Aromatites, vinum aromatibus conditum. [Ang. Hippocras wine.] Plin. lib. 4. cap. 13: Lautissima erant apud priscos vina myrrhæ odore condita. Ideo quidam aromatite delectatos maximè credunt. Hoc vini genus quo pacto confici soleat, docet Dioscor. l. 5.

Aron. [German. Schlangenkraut/ Aron/pfaffenpint. Belg. Papencullekens/calfsvoet.] Herba est è bulborum genere, teste Plin. lib. 19. cap. 5. scillæ proximum amplitudine, foliis lapathi, caule recto duorum cubitorum, baculi crassitudine, radice molliorìs naturæ, quæ & cruda editur. Folia quoq; ejus in aceto decocta manduntur. Officinæ corrupto, ut solent, nomine Iarum appellant. Quidam ex vulgo Pedem vituli, alii Serpentariam minorem vocant.

Aromen, sempervivum, apud Dioscorid. lib. 4. cap. 91.

Arquatus, a, um, sive Arcuatus, adjectivum ab Arcus. Dicitur quicquid arcus figuram ullo modo imitatur. [ἀγκυλωτός. Gall. Courbé en forme d'arc, voulté. Ital. Inarquato. Germ. Gebogen/gekrümmet. Hispan. Arcada, corvo arco. Pol. Sg[illegible], wobłak nachi lony. Vngar. Hogas [illegible]. Ang. Crooked or bowed, like a bowe, vaulted, made arched.] Ovid. 11. Metamorph. Dixit, & arquato cœlum curvamine signans. ¶ Vnde opera illa quibus aqua duci solet, Arquata dicuntur, quòd multis arcubus æqualiter distan-

distantibus fulciantur. ¶Arquatus morbus est, quem regium nominat, sic dictus à colore cœlestis arcus, quem poëtæ *Irim* vocant. Nam Antiqui per Q Arquus scribebant, quod nos per C, arcus. Celsus l.3.c.14: Aequè notus est morbus quem interdum arquatum, interdũ regium nominant Plin. li 2.c.24: Varro regium cognominatum morbum arquatum tradit, quoniam curetur mulso. Regius autem dicitur, ut ait Ovid. Molliter excelsa quoniam curetur in aula. ¶Dicuntur etiam Arquati, quos Græci ἰκτεριῶντας vocant, quòd vitentibus oculis arqui cœlestis colorem imitentur. Et dicimus Arquatum pecus, quod morbo icterico: id est, regio laborat. Colum. lib 7: Bilis æstivo tempore non minima pernicies, portione depellitur humanæ veteris urinæ, quæ ipsa remedio est etiam pecori.

Arquītēs, Dicebant antiqui ar[cu] præliantes, quos nunc sagittarios vocant. [קשׁשׁת *kaschschath*. τοξόται. Gall. *Archiers*. Ital. *Sagittari, arcieri*. Germ. Bogenschützen. Hispa *Archeros ò flecheros* Polon. *Kusacy*. Vngar. *Iyas, kezijyel vivo*. Angl. *Archers, shooters*.] Vide suprà in dictione Arcus.

Arrēptītĭūs, Qui à dæmone rapitur, qui etiam Abreptitius dicitur, μανιακός. Veteres Arreptitium dicebant larvatum, quasi à larvis arreptum. Petotus.

Arrēpto, as, are, Frequentativum ab arrepto, pro quo frequentiùs Adrepo usurparur. Plin. lib.35.c.10. Et item nobiles Bacchas arreptantibus Satyris.

Arrhă, rhæ. f p. & Arrhabo, onis, penult. corr. Id quod dari solet ad confirmationem contractus [ἀῤῥαβών. Gal. *Arres, denier à Dieu*. Ital. *Arra caparra* Germa Ein hafftgelt/ein Gotspfenning. Belg. Een gots penninck. Hispan. *Sennal de la compra*. Ital. *Swieto im kie, zadasek, dlapewnoscy*. Vngar. *Zálag, szent, miklós pénze*. Ang. *Earnest money at a bargayne making*] Plin. li. 33.cap. 1. Argumento est consuetudo vulgi, ad sponsiones etiamnum annulo exiliente, tracta ab eo tempore quo nondum erat arrha velocior. ¶Arrhabo, inquit Varro, Pecunia est sic data ut reliquum reddatur ¶Arrhabo pro Obsidibus. Gell. libro 17. cap 2. M. Cato in L. Veturium: Quum tantus (*inquit*) arrhabo penes Samnites Pop. Romani esset: Arrhabonem dixit, DC. obsides: & id maluit quàm pignus dicere: quoniam vis hujus vocabuli in ea sententia gravior, acriorque est. Sed nunc arrhabo in sordidis verbis haberi cœptus: ac multò rectiùs videtur arrha: quanquam arrham quoque sæpe veteres dixerint. *Hæc Gellius*. ¶Aliquando idem quod pignus. Terent. in Heaut. Reliquit filiam adolescentulam. Ea relicta huic arrhaboni est, pro illo argento. Hinc Arrho, rhas, à quo Subarrho, quod est arrhã facio. Ambrosius: Annulo suo subarrhavit me Dominus meus. ¶Est prætereà oppidum Arabiæ. Sunt & qui scribunt sine aspiratione.

Arrhă, id est, quod datur in emptione & venditione, in testimonium vel signum venditionis. Sunt & arrhæ sponsalitiæ, quas utrinq; sponsus & sponsa mutuò dant in signum contrahendi matrimonii.

Arrēstārē, [Germ. Verbieten/arrestieren] Vulgò est aliquẽ, vel sua bona per mandatũ iudicis impedire, ne moveatur à loco, donec conquirenti respõdeat. Arrestum prosequestio verbum quoque barbarum est.

Arrīdĕo, es, n.s. Ridendo applaudo, vel risu lætitiam ostendo. [שׂחק *achák* שׂחק *sachák*. προσγελάω. Gall *Rire à quelqu'vn, sousrire*. Ital. *Ridere verso alcuno*. German Anlachen/ frölichkeit mit dem lachen erzeigen Hispan. *Reir a la risa de otro que se rie*. Polon. *Vsjm echájsie*. Vngar. *Red mosolg, k, neu..ök*. Ang. *To laugh, ou myle v. ō.*] Cic. de Somn Scipio. Hic leniter arridens Scipio ¶Accipitur & pro placeo. Idem Attico: Inhibere illud tuum, quod valde mihi arriserat, vehementer displicet. ¶Arrideri & Derideri contraria. Cic de Opt. gen. Orat Quoniã nonnullorũ sermo jam increbuit, partim seipsos Atticè dicere, partim neminẽ nostrûm dicere: alteros negligamus. Satis enim his res ipsa respondet, quum aut non adhibeantur ad causas, aut adhibiti derideãtur. Nam si arrideantur, esset idipsum Atticorum.

Arrīsĭo, onis, f.t. Risus, applausus. Author. ad Heren.

Arrīsŏr, ris [Vng. *Tisofolo, neuető*.] Seneca Epist. 27. lib. 3: Suasit illi Satellitius Quadratus, stultorum divitum adrosor, & quod sequitur arrisor, & quod duobus his adjunctum est, derisor, ut Grammaticos haberet analectas.

Arrĭgo, is, penult. corr. arrexi, arrectum arrigere. Ex ad & rego compositum, Erigo [הקים *hekim* זקף *zakiph*. ἐγείρω, τείνομαι. Gal. *Dresser en haut*. Ital. *Arrizare, rizarsi*. German. Auffrichten/auffrecken. Hispan. *Enhestar lo caido*. Polon. *Podnoße, nadkladam*. Vng *Föl meresz töm, folbor szasztom*. Angl. *To lift vp, to applie the mynd to any thing*.] Virgil. 10. Aeneid. Comasque arrexit. ¶Arrigere aliquem, sive alicujus animum, per metaphoram. Salust. Eos non paulò Marius oratione sua arrexerat ¶Arrigere aures. Terent. in Andria: Arrige aures Pamphile. Virgil. Aeneid. 1. arrectisque auribus astant. Plautus Rud. Suo mihi hic sermone arrexit aures. Vnde proverbii loco à Diogeniano refertur: Auribus arrectis. Ὦτ' ἐν ὄρθῳ. Quadrat in illos, qui sitienter atque avidè auscultant quæ dicuntur, aut expectant, quid dicendum sit.

Arrēctŭs, Participium. Virgil 4. Aeneid. Arrectæq; horrore comæ [זקוף *zakúph*. ὀρθόρριχος, ὄρθιος. Gal. *Dressé, droit eslevé*. Ital. *[illegible]zato*. German. Auffgerichtet/ auffgereckt. Hispan. *Enhestado*. Polon *Wzniesiony*. Vngar. *Föl meresztetött*. Ang. *Lifted vp, which standeth euen lifted vp*.]

Arrēctārĭŭs adjectivum à participio Arrectus. [ὄρθιος. Angl. *Lifted vp, which standeth euen vp*.] Quod est arrectum. Vt aller arrectarius in cratitio pariete, qui arrectus est! sicut Transversarius, qui in transversum ponitur. Vitruv. lib. 2. c. 8: Etiam qui sunt in tectoriis operibus, rimas in iis faciunt arrectariorum & transversariorum dispositione.

Arrĭpĭo, is, act. t. Ad me repio, attraho, apprehendo, per vim adduco. [חטף *chataph* טרף *taraph*. ἁρπάζω, συναρπάζω. Gall *Empoigner rudement, ravir & prendre soudain*. Ital. *Tor per forza*. Germanic. Ergreiffen/erwüschen Hispa. *Arrebatar* Polo. *Por.wam*. Vngar. *El ragadom*. Ang. *To grippe and pluke or drawe to me through force*.] Cicero in Cato. Non cani, non rugæ repentè authoritatem arripere possunt, sed honestè acta superior ætas fructus capit authoritatis extremos. Idem pro Sext. Qui cognomen sibi ex aliorum imaginibus arripuit. Idem 2. de Natur. deor. Quærit apud Xenophontem Socrates, unde animam arripuerimus. Liv. lib. 1 Tum Tarquinius, necessitate jam cogente, ultima audere: ipse multò & ætate & viribus validior, medium arripit, elatumque è Curia in inferiorem partem per gradus dejicit. ¶Interdum ponitur pro subitò evado. Plautus in Curculione: Vix me foras arripui ¶Aliquando pro celeriter invado. Virg. 2. Aen. hanc arripe velis.

Arrōdŏ, dis, penult. prod. arrosi, Rodo, circumrodo. [כרסם *kirsem* אכל *achal* סביב *sabib*. κατατρώγω, περιτρώγω Gall *Ronger à l'entour*. Ital. *Rodere a canto* Germa Benagen/umbnagen. Hispan. *Mucho roer ò en derredor*. Polon. *Okessuie, ogladzam, ogrizam*. Vngar *El rágom*. Ang. *To gnawe on*.] Plin. lib. 11 cap 30: Semina arrosa condunt formicæ ne rursus in fruges exeant è terra. ¶Arrodere Rempublicam, per translationem. Cic. pro Sestio: Quoniam id etiã fatum civitatis fuit, ut illa ex vepreculis extracta nitedula Remp. niteretur arrodere.

Arrōgŏ, as, penult. corr act. p. Assumo, vendico, plus satis mihi tribuo. [לקח לנפשו *lachách lenafso*. ἀντιποιέομαι ἑαυτῷ, ἀλαζονεύομαι, αὐθαιρετίζω. Gall. *S'attribuer trop*. Ital. *Attribuirsi tropp*. Germa. Ihm selbs zumessen/ zu viel ihm selbs zuschreiben Belg Ich neme aen my/ick schrive my selve toe. Hispan *Attribuyr, e, ò attribuyr à si lo que no tiene*. Polon. *Przypuszßuie, przicz tanie sobie*. Vnga. *Magamnak tulay doniton*. Ang. *To attribute much, to him self, to clayme*.] Huic opponitur Derogo. Cic. pro Sextio Roscio: Non enim tantum mihi Derogo (tametsi nihil arrogo) ut te copiosiùs putem quã me, posse dicere Hieronymus in Prologo Esdræ: Interrogent Hebræos, & ipsis authoribus translationi meæ vel arrogent vel derogent fidem. Cic. 7. Philipp. Ego itaq; pacis (ut ita dicam) alumnus, qui quantuscunque sum (nihil enim mihi arrogo) sine pace civili certè non fuissem. ¶Ponitur aliquando pro adopto & filium facio. [לקח לבן *lakách liben* εἰς υἱοποιοῦμαι. Gall *Adopter & prendre à fils*. Ital. *Adottare uno per figliuolo* German. Einem zum kind oder haußgenossen auffnemmen. Hispan. *Adoptar el emancipado*. Polo. *Za dziecie przymuie*. Vngar *Fiammá fogadom hozzam vé xöm*. Ang *To adopte or tacke for his sone*.] Hinc fit arrogatio, quæ est quum quis voluntate & jussu populi asciscit sibi in locum filii eum, qui sui juris erat. Dicitur autem arrogatio, quòd & populus rogabatur vellétne eum qui arrogandus erat ita filium jure legeque esse adoptantis, atque si ex eo & ejus matrefam. natus esset. & præterea is qui arrogabatur, *&c* Vide Gell. l. 5. c. 19. ¶Arrogare Dictatorem consuli. Id est, præficere: Liv. 7. ab Vrbe: Inter cætera tristia ejus anni, cos. alter App. Claudius in ipso belli apparatu moritur, redierantq; res ad Camillum cui unico cos. vel ob aliam dignationem haud subjiciendam Dictaturæ, vel ob omen faustum ad Gallicum tumultum cognominis, Dictatorem arrogari haud satis decorum visum est Patribus.

Arrōgāns, Qui sibi temerè atque insolenter tribuit quæ in se nõ sunt, insolens. [גאה *gheéh*. ἀλαζών. Gall. *Arrogant, presomptueux, outrecuidé*. Ital *Arrogante, presumptuoso*. Germ. Vermessen/der viel auff ihm selbs haltet/stoltz Hispa. *Sobernio, El que se attribuye lo que nis ente ni merese*. Polo. *Harëy, nasbie sobie przypisuiacy*. Vngar. *Föl fualkodo, kevély* Ang. *Arrogant, presumptuous, p.ydefall*.] Cæsar 3. bell. Civ Statuerat enim hos priùs judicio populi debere restitui, quàm suo beneficio videri receptos: ne aut ingratus in ferenda gratia, aut arrogans in præripiendo populi beneficio videretur. Arist. in Ethicis: Arrogans præclara, & ea quæ non insunt, & majora quàm insint, sibi fingit. Dissimulator verò eut inesse sibi negat, aut imminuit. ¶Arrogãs minoribus: id est, erga inferiores. Tacit lib. 11: Adversus superiores tristi adulatione, arrogans minoribus inter partes difficilis.

Arrōgāntĭă, f. p. Vitium est, quum sibi aliquis in fortunæ aut animi bonis plus tribuit, quàm oportebat Superbia, insolentia. [גאוה *gheuáh*. ἀλαζονεία. Gall *Arrogance, presomption, outrecuidance* Ital. *Arrogantia, presumptione*. Germa Vermessenheit/ vbermütigkeit Hispan *Presumpcion y soberuia*. Polon. *Go nosi ß misßly wielkim o sobie ogromnimim, vpor na v misße*. Vngar. *Föl fualkodás, kevélység* Angl *Arrogancie, presumption, pride, clayming much to him self*.] Cæsar. 3. bell. Civil. Accidisse igitur his, quod plerunque hominibus nimia pertinacia atque arrogantia accidere solet, ut eò recurrant & id cupidissimè petant, quod paulò antè contempserant. Est autem arrogantia ferè idem quod superbia: hoc tamen interest, quòd superbia ex divitiis oritur, arrogantia autem in paupertate esse potest. Vide infrà vocem Superbia.

Arrōgāntĕr, Superbè. [ἀλαζονικῶς. [Gal. *Arrogamment, presomptueu-*

præsumptuosement. Ital. *Arrogantemente, presuntuosamente.* Germ. Ver-messentlich/ubermütiglich. Hispan. *Presumptuosa y sobervamente.* Polon. *Hardzie.* Vngar. *Kevélyen fel fualkodottol.* Ang. *Prydfullie, presumptuouslie.*] Adverbiū. Cic. 2. de Orat. Si asperè, si arroganter, si turpiter si sordidè, si quoquo animi vitio dictum esse aliquid videatur.

Arrhōstēmă, atis, n. t. vel Arrhostia, æ, f. p. [חלי choli. ἀῤῥωστία, ἀῤῥώστημα. Gal. *Maladie.* Ital. *Malatia.* Germa. Kranckheit. Hispa. *Enfermedad.* Polon. *Choroba, niemoc.* Vng. *Betegség.* Ang. *Sicknesse.*] Latinè ægrotatio, ab ἀῤῥωστία, ægroto. ¶ Arrhostos, ἄῤῥωστος, ægrotus. Cic. 4. Tusc. Deinde ægrotationes, quæ appellantur à Stoicis ἀῤῥωστήματα, hisque item oppositæ contrariæ offensiones.

Arrugia, æ, pen. corr. Cuniculus subterraneus, ex quo effoditur aurum. [χρυσωρυχεῖα. Gall. *Mine d'or, lieu sous terre d'où on tire l'or.* Ital. *Fossa donde si cava l'oro.* German. Goldgrub. Hispan. *Mina de donde se saca el oro.* Polon. *Gora zlota.* Vngar. *Bánya, arany banya.* Angl. *A goldmine.*] Vide Plin. li. 33. cap. 4.

Ars, f. t. [מלאכה molachah. דעת dahath. τέχνη. Gall. *Art, science, mestier, industrie.* Ital. & Hispa. *Arte.* Germ. Ein Kunst. Belg. Een conste. Polon. *Nauka, kunszt.* Vngar. *Mesterség.* Ang. *Craft, or art, occupation, a trade of liuing.*] Multipliciter dicitur. Nam quædam est ars, quæ in speculatione tantùm consistit, ut Astrologia: & hæc Theorice: id est, speculativa dicitur, nullum exigens actum, sed ipso rei, cujus studiū habet, intellectu contenta. Quędam in agendo, quæ actu perficitur: & Practice: id est, activa dicitur, ut saltatio. Quædam in effectu, quæ operis, quod oculis subjicitur, consummationem: id est finem accipit, qualis est pictura: & sic definitur: Ars est recta ratio rerum faciendarum. Dicta ars ἀπὸ τῆς ἀρετῆς: id est, à virtute, quam Græci uniuscujusq; scientiam vocant. ¶ Est etiam Ars, quæ constat ex præceptorum collectione, ab Arcto, ctas, quod arctis præceptis: id est, angustis & brevibus concludatur, ut est Ars Servii, Ars Donati, Ars Prisciani. ¶ Ars etiam astutia, sive fit in virtute, sive in vitio, dicitur, qua quis non facilè falli, sed magis alios fallere potest, quæ Græcè quoque dicitur τέχνη. Virgilius 2. Aeneid.-dolis instructus & arte Pelasga. ¶ Ab Ars fiunt composita, Iners, Solers, Artifex, & diminutivum Articula, τεχνύδριον. ¶ Caput artis est decere quid facias: quo utitur Quintil. lib. Institut. Orator. 11: Id usurpare licebit non solùm ubi quid fiet parum decorè, verùm etiam quum negabimus quibuslibet quidvis esse decorum. ¶ Duodecim artium, δωδεκαμήχανον, appellabant callidum, versutum, versipellem, vafrum ac variis instructum dolis. ¶ In dolio figularem artem discere, ἐν πίθῳ κεραμείαν μανθάνειν. De iis qui protinus maximis in rebus artificii sui capiunt experimentum, quum paulatim à minutis ad summa proficisci conveniat. Neq; enim figulus statim à dolio: id est, vase maximo artem auspicatur, sed à pusillis quibusdam vasculis, in quibus non fit grave dispendium, si quid secus accidat. ¶ Quam quisque norit artem, in hac se exerceat. Locus est Cicer. Tusc. Quæst. lib. 1. quo admonemur, ut quarum rerum sumus periti, in his duntaxat disputandis tractandisque versemur: quarū verò sumus rudes, eas doctioribus concedamus, neque professionem alienam nobis vindicemus, neque in messem alienam mittamus falcem, néve sutores ultra crepidam judicemus. ¶ Ars ipsa inopiæ portus est mortalibus, λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη: hoc est, unicum confugium in egestate est ars. ¶ Simile huic est, Artem quævis alit terra, τὴν τέχνην πᾶσα γαῖα τρέφει. Quo significatum est, certissimum viaticum esse eruditionem aut artificium aliquod.

Ars est similium comprehensionum congeries, quæ ad finem quendam vitę commodum referri possunt. Vel sic: Ars est comprehensionum similium adjectio, quæ ad finem unum referuntur. Galen de Definit.

Ars, earum rerum est, quæ sciuntur. Cic. 2. de Orat.

Ars medica, ab Hippocr. in lib. de Arte, sic definitur, medicinam hoc nomine appellante, ut si quæ à morbis & ægritudinibus liberat affectos, & laborantes graviter, & vehementiores morborum impetus sedat & ne malefactis admoliamur, monet sciences. hæc omnia medicinam præstare posse. Sunt & alii non pauci, qui sic definierunt: Medicina est ars non minus sanitati juvandæ, atque morbis sanandis accommoda. Galen. de Definit.

Artĭfēx, om. t. qui artem aliquā exercet, aut novit: dictus quòd arte quippiam faciat. [אומן omàn. δημιουργὸς, τεχνίτης Gal. *Ouvrier.* Ital. *Artefice.* Germ. Ein Künstler/ein Handtwercks man. Hispan. *Hazedor de alguna arte ò obra.* Polon. *Mistrz, rzemiesnik.* Vngar. *Mester ember.* Angl. *A craftisman, or workman.*] Cic. 4. Acad Q. m si subtraxeris, qui distingues artificem ab inscio? Quintil li. 2. c. 14. Artifex est, qui percipit artem. Festus: Artifex dicti, quod scientiam suam per artus exercent, sive quòd aptè opera inter se arctent, qua ex causa etiam artes appellatæ sunt. ¶ Dicendi artifices & doctores Græci. Cic. 1. de Orat. Artifex statuarum, Quintil. l. 5. c. 12.

Artĭfĭcium, n. s. Ars & scientia. [מלאכה melachah. דעת dahath. τέχνη. Gal. *Artifice, finesse, r. se* Ital. *Artificio.* Germa. Ein Kunst/ein Handtwerck. Belg. Handtwerckinge. Hispan. *Arte para hazer alguna cosa.* Polon. *Rzemiosło, nauka, kunszt, sztuka.* Vngar. *Mesterség.* Ang. *Trade or occupation, deceit, guile.*] Cæs. 7. bell. Gall Neque acie vicisse Romanos, sed artificio quodam, & scientia oppugnationis. Cic. pro Cluent. Nisi forte hæc causa est, quòd ne dici nihil præter artificium oratores etiam autoritatem præstare debent. ¶ Artificium pro fraude dolo. Cic. Art. Quorum artificiis effectum est, ut Respublica in hunc statum perveniret. Idem 4. Verr. Audit hæc etiam Verres, & primo illo suo leviore artificio Heraclitum aggredi conatur.

Artĭfĭciōsŭs, a, um, Plenus artificio. [ἔντεχνος. Gall. *Artificieux, ingenieux, fait de main de maistre.* Ital. *Artificioso.* Germ. Kunstreich. Hispan. *Cosa mucho hecha por arte.* Polon. *Pelni kunsztow, misterny.* Vngar. *Mesterséges.* Ang. *Ingenious, craftie, cuninglie made.*] Cicer. de Finib. Epicurus autem, ut opinor, nec non vult, si possit, planè & apertè loqui, nec de re obscura, ut Physici, aut artificiosa, ut Mathematici, &c. Sic artificiosa eloquentia, apud eundem de Inventione. ¶ Dicitur, & Artificiosus, qui aliquid arte facit. Cic. 2. de Nat. deor. Zeno igitur naturam ita definit, ut eam dicat esse ignem artificiosum ad gignendum.

Artĭfĭciōsē, adverbium. [τεχνικῶς. Gal. *Artificieusement, auec art.* Ital. *Artificiosamente, ingeniosamente.* German. Künstlich/mit kunst. Belg. Constelijck. Hispan. *Artificialmente.* Polon. *Mysternie, kunsztownie.* Vng. *Mesterségessen.* Ang. *Skilfullie, cuninglie, made ingeniouslie, workmanlie.*] Cic. de Orat. Nulli fuerunt, qui illa artificiosè digesta, generatim componerent.

Artĭfĭciālis, le. om. t. Quod arte factum est. [τεχνικός. Gal. *Fait d'art artificiel.* Ital. *Artificiale.* Germa. Künstlich/das mit Kunst gemachet ist. Belg. Constelijck/oft met conste gemaeckt. Hispan. *Cosa que se haze ò que se puede hazer por arte.* Pol *Ktory misternie y uczyniona.* Vng. *Mesterséggel tsinált.* Angl. *Artificiall, made by art and skill.*] Hujus compositum, & antitheton est Inartificialis, Qui arte caret, ἄτεχνος. Quint. lib. 5. c. 5. Aliis probationibus æque inartificialibus solvitur.

Artĭfĭciālĭtēr, adverbium, Artificiosè, τεχνικῶς, cui opponitur Inartificialiter, ἀτέχνως: hoc est, sine arte. Idem l. 2. c. 18: Sed nec illa omittenda sunt, qua in re alius se inartificialiter, alius artificialiter gerat.

Artītūs, pen. prod. Dicitur bonis artibus instructus, Fest.

Arsacus, ramus, cancri.

Arsela, Argemonis species secunda.

Arsemanthon, glichon vel pulegium apud Dioscorid. libro 3. cap. 34.

Arsĕnĭcum, ei, [ἀρσενικόν. Gal. *Orpin, arsenic.* Ital. *Arsenico, orpimento.* German. Arsenic/Reuschgelb/Operment. Belg. Rattecruyt/Operment. Hisp. *Oropimente.* Polo. *Auripigment.* Vng. *Aranyglét, arady szin.* Angl. *Arsenike, colour called orpin.*] Genus est coloris lutei, quòd à Plinio auripigmentum vocatur, eò quòd in picturis auri colorem referat. Duo ejus sunt genera, nativum, & factitium. Nativum rursus est duplex, alterum crustosum & in squamas scissile, aureo colore micans, nullique materię permistum. Hoc à nonnullis vocatur foliatum. Hujus generis magnam vim Cajus princeps auri avidissimus, excoqui jussit, & fecit planè aureum excellens, sed tam exiguum, ut detrimentum sentiret. Alterum genus glandis effigie, pallidius, & colore sandaracham referens. Hoc ignobilius est, nullumque ex eo excoquitur aurum. Sæpe in eadem invenitur gleba cum sandaracha: à qua solo colore differt & coctione, vim alioqui eandem habens. Ex hac specie fit Arsenicum factitium: quod quo pacto fiat, vide apud Diosc. l. 5.

Arsenocœtas, ἀρσενοκοίτας, Græci vocant pueros concubinos, catamitos.

Arsĕnŏgŏnŏn, ἀρσενόγονον, Herba ferens semen testibus simile: ita dicta quòd vino, in quo macerata est, epoto, mares generari credantur, quemadmodum Thelygono fœminæ. Autor Plin. li 26. c. ult.

Arsĭs, f. t. [ἄρσις, Latinè vocis elevatio: sicut & θέσις positio vocis: ut, Arma: ar, elevatio est: ma, positio. In his duobus per divisionem pedes legitimi colliguntur.

Arseverse, Averte ignem significat, Tuscorum enim lingua Arse, averte, Verse ignem constat appellari. Vnde Afranius ait: Inscribat aliquis in ostro arse. Festus.

Artaba, æ, sive Artabe, es, ἀρτάβη, Mensura est frumentaria apud Persas capiens Atticum medimnum, & chœnicas tres. Author Herodot. lib. 1.

Artemisia, f. p. herba insignis, absinthii modo fruticosa, majoribus foliis, pinguioribusque: cujus duo sunt genera, alterum latioribus foliis, alterum minoribus & tenerioribus, non nisi in locis maritimis nascens. [Gal. *Armoise* Ital. *Artemisia.* German. Beyfuss/Bücken/S. Johannes Gürtel Belg. Bijvoet/Sint Jans cruyt. Hispa. *Artemisa* Polon. *Bylica czarna y biala.*] Artemisiam autem vocatam existimant ab Artemisia Mausoli regis uxore, quæ eam adoptando sibi cognomen fecit. [Vng. *Fekete urôm.* Ang *Mugwort.*] Nomen accepisse putatur ab Artemisia regina, quum antea Parthenis diceretur. Alii ab Artemide cognominatā putant: hoc est, à Diana quæ ἄρτεμις dicitur, quòd ea hujus herbæ vires prima ostenderit: & quemadmodum Dea illa invocata, parturientibus adesse solebat, sic herba hæc Deæ hujus beneficio, malis mulierum medetur, menses secundos fœtusque trahendo, & matris conclusiones, & inflammationes sanando. Vide Plin. lib. 25 c 7.

Artĕmōn, monis, penult. corr. m. t. [ἀρτέμων. Gall. *Le plus grand voile.* Ital. & Hispan. *La vela grande.* German. Das gross Segel im Schiff. Belg. Het tarsel. Angl. *A truckle or pullie wherein ropes, doo runne, also an instrument which hath troucles as a crayne also the sayle of a shipe.*] Quid sit inter eruditos non satis convenit. Bay-

Sug

fius credit esse velum maximum in navi, eo argumento fretus, quod etiam hodie Veneti maximum navis velum hoc nomine vocant. Alciatus verò credit esse velum addititium, quod scilicet maiori velo additur, & affiatur dirigendæ navis causa. Nam Græci ἀρτᾶν dicunt affuere, vel appendere: ἄρτημα, appendicem. Alii verò volunt esse navis antennam, ex qua velum suspenditur. Vitruv. lib. 10. docet Artemonem esse, quam nostri *Tracleam*, Græci ἐπάγωγον vocant. Hac autem in navibus funes ductuarii trahuntur, & armamenta explicantur, ut meritò additamentum magis quàm pars navis esse videatur. Ait idem scriptor, machinas id genus tractatorias ad onerandas naves esse accommodatas, fierique his trochleis navium subductiones.

Artĕrĭă, f. p. Vena vitalis, seu semita in qua est vitalis spiritus. [גיד both beláh. ἀρτηρία. Gall. *Artere*. Ital. *Arteri, la canna de la gola, strozza*. German Ein pulsader. Belg. Ader des levens / den puls/ oft slachader. Hispan. *Don se passa el ayre*. Polon. *Puls*. Vng. *Eer gége*. Ang. *An arterie or vayne wherein vitale spiritt myxed with bloode doth runne in the bodie*.] Plin. lib. 11. cap. 37. Inter hos latent arteriæ: id est, spiritus semitæ. Gellius lib. 3. cap. 10. & lib. 17. cap. 11. & lib. 18. cap. 10: Arteria est, *inquit*, conceptaculum spiritus naturalis misti confusique cum sanguine, in quo plus spiritus est & minus sanguinis, quæ motu atque pulsu habitum & modum febrium demonstrat. Antiqui arterias vocant Pulsus. Super arterias locantur venæ, præterquam in dorso, in quo magna arteria est posita super venam. Læduntur arteriæ si, antequam vox bene permulsa est, acri clamore compleantur. Ergo intervallis longioribus uti convenit, recreatur enim spiritu vox, & arteriæ reticendo acquiescunt. ¶ Ponitur quandoque vena pro arteria. Persius. Tange miser venas, & pone in pectore dextram, Nil calet hic. Neque enim venas ægrotorum, sed arterias pertentamus. Celsus lib. 3. Si protinus venæ concidetint, & sæpius eodem die: si inter plures accessiones vis perinde corporis deest. Dicta est autem Arteria ab eo, quòd aër: hoc est, spiritus in ea servetur, quasi τὸν ἀέρα τηρεῖν. ¶ Aspera arteria, τραχεῖα ἀρτηρία, est fistula exterior colli ab ore protensa ad pulmonem, per quam spiritus attrahitur & emittitur. ¶ Genere neutro Lucret. lib. 4. usus est, ubi an vox corporea sit, latiùs perquirit: Corpoream quoque enim vocem constare fatendum est: Et sonitum, quoniam possint impellere sensus. Præterea radit vox fauces sæpe, facitq; Asperiora foràs gradiens arteria clamor. ¶ Arteriace, arteriaces, ἀρτηριακὴ, Medicamentum quod & Diacodion vocatur. Plin. lib. 20. cap. 19.

Artesis dicitur artium morbus. Prudent. Nodosa quos podagra distorquet, & artesis.

Artericus, Qui illo morbo laborat.

Arthritis, idis, [ἀρθρῖτις. Gall. *Goutte*. Ital. *Infermità ò dolor di giunture*. Ger. Die kranckheit und schmertzen in Gleichen / das Zipperle. Belg. Dat flerijn den geleden / t' flerecijn / Gichte. Hisp. *Enfermedad de los artejos ò articulos*. Polon. *Lamanie wkośćiach podagra*. Vngar. *Kószvény*. Angl. *The gouth*.] Morbus articularis, ita dictus, quòd τὰ ἄρθρα: hoc est, articulos & juncturas infestet.

Arthriticus, [ἀρθριτικός, ἀρθριτικός. Gal. *Goutteux*. Ital. *Gottoso*. Germa. Der das Zipperle / oder Podagram hat. Hisp. *Enfermo de los artejos*. Polo. *Podagrowaty*. Vng. *Kószvény es*. Ang. *Sicke of the gouth*.] Qui laborat arthiride: hoc est, morbo articulari. ἄρθρον enim apud Græcos articulum significat. Cic. ad Pætum: Non enim arbitror cocum etiam te arthriticum habere.

Arto, as, Vide suprà Arcto.

Artīrĕ, apud Catonem est dimittere, adigere, inserere, immittere: ut surculum aridum, quem artiveras eximito, eò artito surculum, quẽ inserere voles. Iterũ eò surculos præacutos artito.

Artŏcŏpŭs, pen. corr. Pistor. [אפה ophéh. ἀρτοκόπος. Gallic. *Boulenger, fournier*. Ital. *Pistore, panattiere, fornaio*. Germ. Ein Brotbeck. Belg. Een Broodbecker. Hispan. *Hornero que cueze en horno el pan*. Polon. *Piekarz*. Vngar. *Kenyérsütő, abrakoló*. Ang. *A baker of bread*.] ¶ Interdũ & pro dispensatore accipitur, cui panis distribuendi officium incumbit. Iuven. Satyr. 5: Salva sit artocopi reverentia.

Artŏcrĕas, atis, [ἀρτόκρεας. Gall. *Pasté de chair*. Ital. *Vivanda di pane & di carne*. Germa. Ein Pastet / ein speiß von Brot und Fleisch. Hisp. *El pastel de carne*. Polo. *Pasteta*. Vng. *Húsos étel*. Ang. *A pie or pastie of fleshe*.] neut. gen. sicut simplex κρέας, ατος. Cibi genus est ex pane & carne minutim concisa confectum. Quod quo pacto fieri consueverit, vide in eo libello qui Apicii nomine circumfertur. Sunt qui inflectant per primam inflexionem: an rectè, ipsi viderint: certè apud Apicium legitur nominativus Artocreas. Ita etiam videtur exigere ratio analogiæ, quam habet cum simplici. Neque obstat Persii autoritas Satyr. 6: -oleum artocreasque popello Largior: an prohibes? Nam doctorum omnium judicio Artocreas ibi est accusativus singularis neutri generis.

Artolaganus, ni, pen. corr. [ἀρτολάγανον. Germ. Brettstuck. Pol. *Krepel*. Vng. *Rétes*. Ang. *Fine cake breade, a flawne, custa de*.] Panis genus delicatissimi, quod cum pusillo vino, lacte, oleo, & pipere coquebatur, ut placet Ruell. lib. 2. c. 14. Plin. libr. 18. capit. 11. Panis ipsius varia genera persequi supervacuum videtur: aliàs ab obsoniis appellati, ut ostrearii: alias à deliciis, ut artolagani. Cic. Pæto, lib. 9. epist. Dedisceudæ sunt tibi sportellæ, & artolagani tui.

Artŏptă, f. p. [אפה ophâh. ἀρτόπτης. Gal. *Boulengere ou fourniere, qui cuit & rostit le pain*. Ital. *Femina que cuoce il pane, overo instrumento da cuocere lo*. German Ein brotbeckerin / ein pfisterin. Hispan. *Hornera que cueze en horno el pan*. Polonic. *Piekarka*. Vnga. *Kenyér sütő asszony (anagy) szakajtó tekenő*. Ang. *A kneding troug*.] A quibusdam dicitur mulier quæ coquit panem in clibano vel in furnos ab ὀπτάω, coquo. Erat enim id officium mulierum: neque ante bellum Persicum (teste Plin. l. 18. c. 11.) Romani, pistores suos habuerunt. Hunc morem hodie Pannonii observare dicuntur qui virilia & muliebria munia sedulò distinguunt. Plaut. in Aulul. Ego hinc artoptam ex proximo utendam peto. At Pollux dicit esse instrumentum artocopi, in quo panes torrebantur. [Ang. *A trundell or rolling pinne that they use to knead with all*.] Alii accipiunt pro vase in quo farina subigitur.

Artopticius panis, Qui ex fermento duriore conficitur torreturque in artopta. [Vng. *Pogácsás kenyér*.] Plin. lib. 18. cap. 9 Siligineæ farinæ modius Gallicæ, viginti duas libras panis reddit; Italicæ duabus tribusve amplius in artopticio pane. Nam furnaceis binas adjiciunt libras. Vide Ruell. lib. 2. c. 14.

Artredines, vocantur, quæ ab apibus sunt minores harum meminit Aristot. qui inter crabrones collocat, etiamsi in veteribus exemplaribus *tenthredon* corruptè legatur, pro *anthedon*. [Vnga. *Lyukásméh*.]

Artūs, artuum, artubus, pluralis tantùm numeri, m. q. [ἄρθρα, μέλη. Gall. *Membre*. Ital. *Nodi*. Germ. Glider. Bel. Geleedmaten. Hispan *ñudos, ò membros del cuerpo*. Pol. *Tzlonk*. Vng. *Tagok*. Ang. *Membre, of the bodie, or limmes*.] Propriè dicuntur nodi in corpore animalis, ex corpore duorum ossium coëuntibus extremitatibus resultantes: ita dicti ab arctandis: hoc est, continendis, & colligandis ossibus. Virgil. lib. 5: Et magni membrorum artus. Quidam sic distinguunt Artus à membris, quòd Artus ossa cum nervis & venis: Membra autem propriè vocamus carnem artus tegentem. Vnde membrana, superior membri pars: hoc est, pellis. Sed hæc sæpenumerò confunduntur. ¶ Apud Plautum in Menæch. Artua dicuntur, à nominativo Artu: Ita mihi imperas, ut ego hujus membra, atque ossa, atque artua Comminuam illo scipione, quem ipse habet.

Artŭo, tua, act. ab Artus fit [ἀρθρόω Vng. *Tagonként osztom*.] à quo Deartuo, quod est per artus divido. Maternus lib. 5: Vt sic artuatis viscerum partibus, membra omnia crudelis artificii præsidi proferantur.

Artĭcŭlārĕ, [ἀρθροῦν. Polo. *Składam*. Vngar. *Magyarázni*.] Apuleius Floridor lib. 2: Eò facilius verba hominis articulantur, patentiore plectro, & palato.

Artĭcŭlŭs, m. f diminutivum ab Artus, & ponitur pro junctura sive nodo vel parte membri. [ἄρθρον Gall. *Iointure, nœud*. Ital. *Nodo giuntura*. German. Gleich. Belg. Geleedmaten. Hisp. *ñudo, artejo, articulo*. Pol. *Członeczek*. Vng. *Iz*. Angl. *A ioynte, a knote*.] Articulis membra distinxit. ¶ Sed & in vite dicuntur articuli, nodi ex quibus gemma erumpit. Cicer. in Catone: Itaque ineunte vere, in iis quæ relicta sunt, existit tanquam ad articulos sarmentorum, ea quæ gemma dicitur. ¶ Articuli etiam in montibus dicuntur. Plin. in calce operis: Etenim contingit recurrentis Italiæ positio in partem utilissimam, & inter ortus occasusque mediam, aquarum copia, nemorum salubritate, montium articulis, ferorum animalium innocentia, soli fertilitate, pabuli ubertate. Vbi montium articulos videtur accepisse pro colliculis, & clivis molliter surgentibus, qui editioribus montibus velut corpori membra, sunt annexi. ¶ Sic articulos fidei, tanquam membra religionis nostræ dixerunt. ¶ Interdum ponitur pro digito, ut apud Ovid lib. 2. de Ponto: At reditus jam quisque suos amat, & sibi quid sit Vtile solicitis supputat articulis. ¶ Interdum pro momento, καιρὸς, & tempestiva rerum faciendarum hora, sive puncto, ἀκμὴ, seu alicujus rei aut temporis particula. Terent. in Adelph. Vide ut in ipso articulo (ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ) oppressit eam. ¶ Item Articulus membrorum est periodi, quod etiam à Græcis κῶλον appellatur: de quo Autor ad Heren. lib. 3. Articulus habetur quum singula verba intervallis distinguuntur cæsa oratione. ¶ Similiter Articulus, ἄρθρον, à Grammaticis dicitur particula, quæ in declinandis nominibus discernendi generis causa præponitur: cujusmodi sunt apud Latinos Hic, hæc, hoc: apud Græcos, ὁ, ἡ, τό. Quanquam est & aliud genus articulorum apud Græcos, quos illi subjunctivos vocant, eundem usum præstantes, quem relativa apud Latinos, ὅς, ἥ, ὅ.

Artĭcŭlārĭs, & hoc are, Quod ad articulos pertinet. [ἀρθριτικὸς Gal. *Appartenant aux iointures*. Ital. *Pertinente à giunture*. Germa. Das zu den Gleichen gehört. Hispa. *Perteneciente à artejos ò articulos*. Polo. *Sżu członkom przynależący*. Vngar. *Izekbéli*. Angl. *That belongeth to the ioyntes*.] Vt, Articularis morbus, ἀρθρῖτις, ita dictus, quòd per omnes artus vagetur. Hoc morbo Ennius laborasse fertur. Serenus: Si verò articulos tabes inimica per omnes Hæserit, ex ficuberas cum melle jugabis, Vel pelagi latices, simul & Baccheia dona Sumere curabis, nimio sed parcito vino. Ennius ipse pater dum pocula siccat iniqua, Hoc vitio tales fertur meruisse dolores.

Artĭcŭlārĭŭs, a, um, idem. [Vngar. *Izekbéli*.] Plin. lib. 21. cap. 20. Articularios morbos sedat canisque morsus. Idem lib. 20 c. 9: Podagræ autem, morbisque articulariis illini cum rutæ, coriandri, & salis mica, hordei farina.

Artĭcŭlārĭŭs, rii, substantivum, Qui articulari morbo laborat.

[ἀρθριτι-

[ἀρθριτικός. Gall. *Gouteux.* Ital. *Gottoso.* German Der ein Gleichen schmertzen hat/als lämi/Krampff/Podagran/ꝛc. Hispan. *Gotoso.* Pol *Podag e maiacy.* Vngar. *Kőszvenyes.* Angl *Sick of the goute.*] Plaut. Mercur. Nec podagricus, nec articularius est, quem rus ducunt pedes.

Ārtĭcŭlātim, Significat per articulos, separatim, seorsim. [ἀρθρώδως. Gall. *Par les ioinctures, de poinct en poinct, distinctement.* Ital. *Per le gionture, à pezzo à pezzo, di punto in punto, distintamente.* Ger. Von gleich zu Gleich/stucksweiß. Hisp. *De articulo en articulo, distincta y paradamente.* Polo. *Rodzaielnie poczlonku, posznie.* Vngar. *Izen kent.* Ang. *Frome ioynte to ioynte, distinctlie, frome poynte to poynte.*] Plaut. in Epid. Hem istic homo te articulatim occidit senex. Cicer. de legib. Quæ fusè olim disputabantur ac liberè, ea nunc articulatim distinctéque dicuntur.

Ārtĭcŭlātē, Distinctè. Inde dicimus Articulatè pronunciare: id est, distinctè & quibusdam veluti articulis. [Germ Heiter/clar/verstendtlich. Pol. *Porządnie.* Vng *Magyará, kalkal.*] ¶Interdum ponitur pro clarè, apertè. Cic. Att. Valebis igitur, & puellæ salutem articulatè dices.

Ārtĭcŭlātĭo, onis, f.t. [ἄρθρωσις. Polo *Rodzienie.*] Plin. lib. 16. cap. 25 Clareque & tunc cernitur excrescentium cacuminum articulatio. De Germinatione & partu arborum loquens. ¶Item morbus vitium apud eundem Plin. l. 17. c. 24: Viribus præter vermiculationem & syderationem morb. peculiaris articulatio, tribus de causis. Vna, vi tempestatum germinibus ablatis: Altera, ut notavit Theophrastus, in supinum excisis: Tertia, culturæ imperitia læsis. Omnes enim earum injuriæ in articulis sentiuntur.

Ārtĭcŭlōsŭs, a, um, Plenus articulis. [ἀρθρώδης. Gall *Plein de ioinctures & de neuds.* Ital. *Articuloso.* German. Voll Gleich/oder knöpff. Hispa. *Lleno de ñudos.* Polo Wielkowatri. Vng. *Iz s.* Ang. *Full of ioyntes, that ha h many knottes or ioyntes.*] Plin. lib. 24. cap. 16. Alii radice longa, veluti signata, articulosaque monstravêre, trib. omnino cauliculis. Quint. l. 4. c. 5. Evitanda utique maximè concisa nimium, & velut articulosa partitio.

Ārvĭcă, genus frumenti.

Ārvīnă, pen. product f.p. Durū pingue inter cutem, ut autor est Servius. [חלב cheleb. στέαρ. Gal. *Graisse, sang doux.* Ital. *Grasso, lardo.* German. Schmär/feißte zwischen haut vnnd fleisch. Belg. Smeer/vett/Smout. Hispan *Grassa que esta pushta sobre la carne.* Polo *Biel, sadlo, slofloszcz.* Vngar. Hay Angl. *Suet, or tallow.*] Virg. lib. 7. Aen. Pars læveis clypeos, & lucida spicula tergent Arvina pingui.

Ārūncŭs, m. f. Villus est à caprarum mento dependens. [ἠρύγγιον. Gal. *Barbe de chevre.* Ital. *Barbetta della capra.* German. Geiß oder Zigenbart. Hisp *La barua de las cabra ò cab ones* Pol. *Koziabroda.* Vng. *Ketske szakál.* Ang *A goates barde.*] Plin. lib. 8. c. 50. Dependet omnium mento villus, quem aruncum vocant.

Ārūndo, f.t. Aquaticus frutex. [קנה kaneh. κάλαμος. Gall. *Canne, roseau.* Ital. *Canna.* Germa. Ein Rhor. Belg. Een Rietpipe. Hispan *Canna.* Polo. *Trzcyna.* Vnga *Nád.* Angl. *A reede, or cane.*] Liv. 7. bel. Pun. Erat autem pleraque ex cratibus, aut tabulis facta, alia arundine texta, stramento intecta. ¶Et quoniam ex arundinibus fiebant sagittæ, quandoque Arundo ponitur pro sagitta. Virg. lib. 7. Aen. -acta que multo Perque uterum sonitu, perque illa venit arundo.

Ārūndĭnĕŭs, nea, neum. Quod est ex arundine. [καλάμινος. Gal. *De cane ou roseau.* Ital. *De canna.* Germ. Das von dem Rhor ist. Hisp. *Cosa tota de canna* Pol. *Ze trzciny.* Vngar. *Nádbeli, nádas.* Ang *Of a reede, made of a cane.*] Plin. lib. 10 ca. 29. Addita in transuersas labias, fronde arundinea. ¶Scipioni arundineo inniti, apud Hebræos in proverbio fuisse videtur 4. Reg. cap. 18. Isa. cap. 36 Ezechiel cap. 29. De eo qui spes suas figit in iis, qui non solùm non possunt esse præsidio, verùm etiam noceant destituto. Siquidem arundineus scipio non modò non sustinet innitentem, verùm etiam manum penetrat ac vulnerat.

Ārūndĭnācĕŭs a, um, Similis arundini. [καλαμοειδής. Gal. *Semblable à vne cane ou roseau.* Ital. *Cosa che ha forma di canna.* Germa. Einem Rhor gleich. Hisp. *Cosa semejante à la canna.* Polo. *Trzcinie podobny* Vngar. *Nád szabású.* Ang. *Lyke a reede, lyke a cane.*] ut Folium arundinaceum. Plin. libr. 18. capit. 7. Frumenti, folium arundinaceum, fabæ rotundum, & magnæ leguminum parti.

Ārūndĭnētum, pen. prod. n. f. Locus arundinibus abundans. [καλαμών. Gall. *Le lieu où croissent cannes ou roseaux.* Ital. *Luogo doue sono molte canne, canneto.* Germ. Ein ort da viel Rhor wachsen/Rhorbusch. Belg. Rietbosch Hispan. *El cañaveral, lugar donde nacen cannas.* Polon *Gdzie obsitoscz trczyny.* Vng. *Nádas.* Ang. *A place where reedes growe or canes.*] Sicut Salictum & Olivetum dicimus, pro locis in quibus magna est copia salicum, & olearum. Plin. libro 10. cap. 32: Minores halcyones in arundinetis canunt.

Ārūndĭnōsŭs, a, um. adject. Abundans arundinibus. [καλαμώδης. Gall. *Plein de roseaux ou de cannes.* Ital. *Pieno di canne.* Germa. Rhorecht/das viel Rhor hat. Hisp. *Lleno de cannas.* Polo. *Trzcinisty.* Vng. *Nadasos, hnadas.* Ang *Full of reedes or canes.*] Catul. Quæque Ancona, Cnidumque arundinosum Colis.

Ārūndĭfer, adiect. Ferens arundines. [καλαμοφόρος. German. Das viel Rhohr tregt. Vng. *Nád termö.* Ang. *That beareth or bringeth reedes or canes.*] Ovid. 5 Fast. Tibris arundiferum medio caput extulit alveo.

Ārūspex, [Vng. *Io vendölo.* Ang. *A diuinour, a coniectour of thinges to come.*] Vide infrà in dictione HARUSPEX, ἱεροσκόπος.

Ārvum, vi, n. f. ab Arando dictum, Ager aratus, nondum satus, qui tamen sementi datur. [שדה sadhé. ἄρουρα. Gall. *Champ labouré, terre labourée, semée ou à semer.* Ital. *Campo.* German. Ein Feld das schon zu dem säyen gerüstet ist. Belg. Een bouws oft ackerveldt / oft eerur/bouwlant Hispan. *Campo que se labra y siembra.* Polo *Rol a wigosowana.* Vngar. *Ugar.* Angl. *A tilled feild, fallowed feild, land eared to be sowen*] Varro 1. de Re rustic. capite 29: Arvum, quod aratum, nec satum est. Salust. Quia Numidæ pabulo pecoris magis, quàm arvo student. ¶Pro eodem etiam dicitur Ager arvus. Plaut. Truc. Nō arvus hic qui arari solear, Sed pascuus est ager. ¶Arvo aliquem pascere: Id est, frumento & iis quæ in arvo nascuntur. Horat. 1. Epist. 17: Ne percontaris fundus meus, optime Quinti Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivæ.

Ārx, f.t. Ab arceo, quia arcet: id est, prohibet hostes accedere castellum. [מצודה missgháb. ἀκρόπολις, ἄκρα. Gallic. *Forteresse, chasteau de deffense, haute tour.* Ital. *Fortezza, castella, difeza.* German. Schloß/ein Veste/ein Burg Belg Een Slot oft Casteel Hisp. *Fortaleza, roqueta ò alcaçar de cuidad.* Polon *Zamek, twierdza.* Vngar. *Vár.* Ang. *A castell, a forteresse, a high tower.*] Est enim locus urbis in monte situs natura munitus. Inde etiam summitates montium & cujuscunque altitudinis, ex quibus facilè possunt depelli hostes, Arces dicuntur. Vel (ut Solinus inquit) ab Arcadibus dicta est Arx, qui munitissimos quosque colles sub Evandro tenuerunt. Virgil 2. Aeneid Quo res summa loco Pantheu? quam prendimus arcem? Cic. in Paradox. Hoc opus in apertum ut proferas nihil postulo: non enim est tale, ut in arce poni possit, quasi illa Minerva Phidiæ: sed tantùm ut ex eadem officina exisse appareat. ¶Translatè hac voce utimur quum tutissimum ac validissimum præsidium significamus. Cicer in Verr. act. 6: Idem ad vos privatim judices, confugit, utitur hac lege qua judicium est communi arce sociorum. Rursus in eadem: Hic locus est igitur unus quò perfugiant, hic portus, hæc arx, hæc ara sociorum. Idem pro Rosc. comœd. Idem pro Sylla. Idem in Epist. Fam. ad Lentul quod erat in causa præcipuū, arcem vocat. Non potuit, *inquit*, magis in arcem causæ illius invadere. ¶Arcem ex cloaca facere, proverbialiter dicuntur, qui rem humilem nive nihil laudibus magnificis attollunt. Cicero pro Cn. Plancio: Nunc venio ad illud extremum quod dixisti, dum Plancii in me meritum verbis extollerem, me arcem ex cloaca facere, lapidem è sepulchro venerari pro Deo, neque enim insidiarum periculum ullum neque mortis fuisse. In cujus verbis & illud proverbii figuram habet, lapidem è sepulchro venerari pro Deo, quod tum locum habet, quum aliquem laudamus & extollimus qui laude dignus non est.

A ante S.

AS. TT. In notis antiquorum, à suprà tecto. A. S. L. à sua lege fecit. A. S à suis.

Ās, assis, Libra. [מנה manéh. à Græcis μνᾶ, *Mna.* Ger. Ein pfund. Vngar. *Garas, pénz.* Ang. *A pound weight.*] Mina à nostris, interpositione i, literæ quæ ex nonaginta sex drachmis cōficitur, sive duodecim unciis. κοτύλαιον. Vncia verò ab uno dicitur οὐγγία. ¶Sextans, Vnciæ duæ, quasi sexta pars assis, ἑκτημόριον. ¶Quadrans, Vnciæ tres, quarta pars assis, qui & Triuncium dicitur. τριμοιρία. ¶Triens, Quatuor unciæ, tertia pars. τετρημόριον. ¶Quincunx, Vnciæ quinque. ¶Semis, Vnciæ sex, dimidium assis, sive selibra: id est, media pars libræ, quasi semias. ἡμιλίτριον. ¶Septunx, Vnciæ septem. ¶Bes, Vnciæ octo dempto triente ab asse, quasi Des διμοιρία. ¶Dodrans, Vnciæ novem, ab asse dempto quadrante, quem & Novuncium dicimus. τετραμοιρία. ¶Dextans, Vnciæ decem, dictus, quòd assi desit sextans: hoc est, unciæ duæ. ¶Deunx, Vnciæ undecim, quasi uncia dempta ex asse uncia. ¶Aeris autem minima pars Sextula dicitur quòd sit sexta pars unciæ. ¶Semuncia, Dimidia pars unciæ. ¶Sicilicū, Semunciæ dimidium, ita dictū quòd semunciam secet. Sicilire enim antiqui dicebant, quod nos Dividere unde etiam Siciliæ nomen mansit. Et sciendum quòd veteres volentes aliquid dividere in partes æquales, ut hæreditatem & quidvis simile, id assem appellaverunt, & partes uncias. Vnde illud Plinii de Luna lib. 2. c. 14 Haud dubium est lucere dodranteis semuncias horarum ab secunda adiicientem usque ad plenum orbem. ¶Vnde etiam habemus, Ex asse hæredem fecit, ἰζόλου κλῆρον. i. totius hæreditatis. Suet in Cæsare. Novissimo testamento tres instituit hæredes suorum nepotes, Octavium ex dodrante, Pinarium & Pedium ex quadrante ¶Interdum etiam As dicitur nummus æreus libera is, quòd esset unius libræ, ita dictus ab ære Horat. Quem si diminuas, vilem redigatur ad assem valebat aut eas (inquit Budæus) quaternos denariolos nostros paulo plurìs. Inde dupondius, ex duabus libris. Et Sestertius, duarum librarum & semissis. ¶Interdum Triens Quadrans, Quincunx, & similes partes assis apud poëtas accipiuntur, pro cyathis, aut mensura poculorum. Propertius: Quū fuerit multis exacta trientibus hora Martiat. Te conviva leget mixto quincunce. ¶Componitur autem as cum eo quod est Tres, & fit Tressis. Persius: hic Dama est, nō tressis Agaso. ¶Ex Octo & As, fit Octussis Horat. Quinti empta? Parvi. Quanti ergo? Octussibus. Et sic per omnes numeros usq; ad cētū ut Cētussis. Persius Et centū Græcos curto centusse licetur.

Āssărĭus, rii, n. f. ἀσσάριον, numus sive genus ponderis. Joseph. Quatuor drach. venderetur assarius.

Ăsă-

Asărōrum, penult. prod. n.s. [ἀσάρωτον. German. Ein Boden in einem Sahl oder sunst/von gevierten steinen besetzt / von allerley farben. Polon. Podlada malowani. Vngar. Cifrás pagyimentu m. Angl. Pauing tiles of diuers colours finelie set with figures of birdes or other thinges, or hauing like pictures carued vpon them.] Pavimentum picturæ arte elaboratum, à Græcis inventum: sic dictum, quòd verri non debeat. ¶ Nam deducitur ab α ptivativa particula, & σαίρω, verro, purgo scopis. Scopæ quoque à Græcis σάρος, dicuntur. Solebant quippe purgamenta cœnarum: quæ ἀσάρωτα vocantur, è pavimento everri, dum subtegulanea pavimenta in usu erant. Postea asarotis inventis, cessavit usus scoparum, manibusq; colligi purgaméta cœperunt, pavimente verò spōgiis mundari. Xenodorus primus claruit in faciendis asarotis, quæ miro artificio parvulis testulis in varios colores tinctis, & imagines pictis stravit. Nam Pergami in asaroto columbam effecit bibentem, quæ aquam capitis umbra offuscabat, aliæ sibi escam eripiente. Papinius lib. Sylvarum: -varias ubi picta per arteis Gaudet humus, superantq; novis asarota figuris. De hoc vide plura apud Plin. lib 36 cap.25

Asărum, penult. corr. n.s. [ἄσαρον. Gall Cabaret. Ital. Asaro. German. Haselwurtz Belg. Haselwortel/mansoren. Hisp. Asarabacara. Polo. Kopytnig.] Marer Asarum Latinè vulvaginem dici scribit. [Vngar. Kapotnyak.] teste Plin. lib. 12. c. 13. Herba est folia habens similia hederæ, rotundiora tamen & molliora, florem purpureum, radicē Gallici nardi, semen acinosum, saporis calidi, & vinosi. Hæc herba etiam hodie (ut Ruellio credimus) Gallorum lingua Asarum appellatur, Baccara & Cabara. Id certum est vel Dioscoridis testimonio eandem herbam esse cum ea, quæ alio nomine Baccar sive Baccaris sine aspiratione dicitur: at Baccharis aspiratè alia herba est, quam describit Diosco. l.3.c.51. quæ in coronis expetebatur.

Asbĕstinum, n.s. [ἀσβέστινον. Gall. Vne sorte de lin qui ne brusle point. Ital. Lino che non si abbruggia Germa Ein gettung des flachs/ der von dem Fewr nicht mag verzebret werden. Hispan. Cierto lino que non se quema. Pol. Rodzaj lnu ktory nie m że być spalony. Vng. Lenaz ky meg nem ég. Ang. A sort of line or flaxe that burneth not] Genus est lini, quod ignibus non absumitur. Vivum id vocant, ardentesq; in foris conviviorum ex eo vidimus mappas, sordibus exustis splendescentes igni magis, quàm possent aquis. Vocatur autem à Græcis Asbestinum ex argumento naturæ. Hæc Plin. lib. 19. cap. 1.

Asbestŭs. Inextinguibilis. [ἄσβεστος. Gall. Chose qu'on ne peut estaindre. Ital. Cosa che non se puo stegnere. Germanic. Vnleschlich. Hispan. Cosa que non se puede apagar. Polon. Rzecz ktorana, może zgaszą. Vngar El oltbata lan. Ang. That can not be quenched.] Nomē lapidis est, ferrei coloris, in montibus Arcadiæ nascentis, qui quum ignem non habeat proprium, tamen sic ardet, ut non possit extingui. de hoc Plin lib. 37 cap. 10.

Asbŏlŭs, numeratur ab Ovid 3. l Metam. inter canes Actæonis. Nomen est fictitium, dictum à colore pilorum fuliginem referente. ἄσβολος enim apud nos fuliginem sonat.

Ascalabotes, ἀσκαλαβώτης, Animal venenatum, ex genere stellionum, lentigine plenum, acerbi stridoris, diversum ab eo, quod Itali sua lingua Tarantulum vocant. Vide Plin. lib. 29. cap. 4. Dictus autem putatur Ascabotes, παρὰ τὸ ἀσκαλαβὸς, τὸ ἀσυχῶς, ἐπὶ βαλ καὶ πλιονασμῷ τοῦ σ.

Ascalonia, sive Ascalonium. [ἀσκαλώνιον, κρόμμυον. Gall Eschalottes, cibboulles vne sorte d'oignon petit. Ital. Scalogna. Germ. Ein gattung der zwybelen Hispan. La ascalonia, sebolla para semiente Polo. Cebula Ascalonska. Vngar Mogyoro hagyma. Ang. A sort of ony non called a scalion] Cepe genus, quod in Ascalone plurimùm nascitur. Plin. lib. 19. c 6.

Ascarides, ἀσκαρίδες Vermes sunt exigui ex genere lumbricorum de quibus Galenus lib. ult. Methodices.

Ascĕndo, dis Ex Ad & Scando, sed d abjicitur: Significat sursum, sive ad aliquid scaudo. [סלק shalak, ἀναβαίνω. Gall. Monter Ital. Ascendere, alzare, montare. Germ. Auffsteigen, hinauffgehen. Bel. Opclimmen Hispa. Subir ar iba. Polon. Wstepuie, w hore. Vng. Fölhagok, föl megyök. Ang To go vp, to ascende.] Terent. in Adelph. Navem ascendit. Ascendere in concionem: hoc est, in eum locum unde oratio solet haberi ad populum Cic. ad Attic. Tum subitò ille in concionem ascendit, quam Appius ei dedit. ¶ Ascēdere in rostra pro eodem apud Livium bel. Pun. Publius Aelius Prætor, senatu misso, & concione inde advocata cum L. Lælio in rostra ascendit. Ascendere equum, & in equum. Liv. Cicero. Ascendere gradum dignitatis. Cic. 2. Offi. Ascendere ad honores, & in honorem Cicero. Vox etiam ascendere dicitur, apud eundem 3. de Orat.

Ascēnsŭs, us. verbale. m. q. pro ascendendi actu. [ἀνάβασις. Vng. Fölhágás, föl menés. Ang Going or climing vp.] Cic. pro domo sua: Homines audaces ab ejus tēpli editu atque ascensu prohibuisti.

Ascētēriă, [ἀσκητήρια. Vngar. Kalastrum. Ang. Monasteries, minsters.] Vocantur monasteria in Codice Iustiniani, à verbo ἀσκῶ, quod est mentem exerceo in contemplatione rerum divinarum.

Ascĭă, f.p. Fabri lignarii instrumentum est, quo fabricæ materiæ dolantur. [כשיל kashil מעצד mahatsád. ἀξίνη Gall. Vne coignée ou hache de doloire Ital Ascia Germa Ein beihel/bobel/breitax. Belg. Een bijle/breedbijl/oft beelet. Hispan. El segurón ò acuela para dolar. Polon Hebel. Vngar. Gyalu szniöbárd. Angl. A chippe axe.] Plin. lib. 16. c. 40. Mollissima tilia, eadem videtur & calidissima: argumentum afferunt, quòd citissimè ascias retundat. ¶ Hujus diminutivum est Asciola.

Ascĭo, as p. Ascia cædo [πελεκίζω. Gall. Doler, hacher auec vne coignée. Ital. Asciare, polire Germa Behawen/ zimmeren. Hisp. Dolar. Pol. Ociosuie. Vngar. Bárdolom, meg szinlöm, gyalulom. Ang. To hew or chippe.] Vitru. lib. 7. ca. 2. Sumatur ascia, & quemadmodū materia dolatur, sic calx in lacu macerata ascietur. Sic Exascio, as: unde Exasciatum opus dicitur à Plauto pro polito, perfectoque λελειωμένος.

Ascisco, scis, ascivi, ascitum - vel etiam (ut quibusdam placet) Ascio is, Advoco, aliunde sumo, accerso, expeto, adscribo, adjungo. [לקח lakach הבדיל hivdil כבר chibbar. ἐπάγομαι, προσάγομαι, ποιοῦμαι, προσοικειοῦμαι. Gallic. Prendre ou appliquer à soy, s'attribuer, vsurper & prendre pour soy. Ital. Attribuire, chiamare ad se. German. Auffnemmen / an sich nemmen/zu sich berüffen. Belg. Tot hem voegt toe/nemt toe. Hispan. Attribuyr, llamar ò traher de lexos. Polo. Przypuszczam, przyimuie k sobie. Vngar. Mellém fogadom, mellém ves zöm. Ang To vsurpe, to take to him as his owne, to claym to him.] Accusativum post dativum semper fermè postulat. Quintil. lib. 8. Quo in genere idem præcipuè custodiendum, ne id quod similitudinis gratia ascivimus, aut obscurum sit, aut ignotum. Cicer. pro domo sua: Istam sapientiam mihi non ascisco. Lactant. lib. 4. Et illos qui temerè sapientum sibi nomen asciverunt, erroris, stultitiæq; damnarunt. Cic. pro Arch. Quod si mihi à vobis tribui, concediq; sentiam, perficiam profectò, ut Aulum Licinium non modo non segregandum (quum sit civis) à numero civium, verumetiam, si non esset, putetis asciscendum fuisse: id est, donandum civitate. ¶ Dicitur & Asciscí in civitatem, pro Donari civitate. Liv 6. ab Vrbe. ¶ Asciscere, pro appetere Cic. 3 de Finib. Eas ipsas cognitiones per se asciscendas arbitramur, quòd habeant quiddam complexum & continens veritatem. Budæus. ¶ Ascitus, Participium: ejus contrarium est Nativus Corn. Nepos in vita Attici: Atticus Græcè loquebatur, ut Athenis natus videretur. Tanta autem erat suavitas sermonis Latini, ut appareret in eo nativum quendam leporem esse non ascitum. Item pro longè accersito. Ovid 6. Fast. Prisca Dea est, aliturque cibis antè solebat, Nec petit ascitas luxuriosa dapes.

Ascites. [ἀσκίτης. German Die wassersucht/bey welcher mehr wasser dann blast ist. Belg De watersuchte.] Species est aquæ subter cutem fusæ, in qua plus sese humoris promit, spiritus autem minus. Polo Puchlina zatkonna Vnga. Viz korsag.] Cui opponitur Tympanites in quo plus spiritus est, quàm aquæ. Vide Cels. lib. 3. c 21.

Asclepias, adis, ἀσκληπιὰς, Herba est ramos oblongos, & hederæ folia habens, & radices numerosas: ita dicta ab Asclepio inventore De nar Diosc l. 3. & Plin. lib. 26. ca. 5.

Ascŏpēră. [כיס כלי kis cli צרור tsror. ἀσκοπήρα. Gall. Vne pochette ou poche de cuir Ital. Sacchetto borsa di cuoio. Germ. Ein läderfäckle/ ein läderner seckel. Belg. Een lederen sack. Hisp Saco pequenno, ò costal de cuero Polon. Taistra, torba. Vng Tarsoly tarsoly Angl. A bagge of leather, purse pouche.] Sacculus pelliceus, marsupium: dictum ab ἀσκὸς, & πήρα. Suet. in Ner. Alterius collo ascopera deligata. Ex quo datur intelligi, culleum symbolum fuisse deligatum Neronianæ statuæ: quoniam matricida fuit.

Ascrībo psi. ptum, ex Ad & Scribo, act. t. Subscribo: hoc est, ad scriptum aliquod nomen vel sententiā meā subjungo. [כתב על chathab hal. προσγράφω, προσνέμω. Gal. Adioster a ce qu'est escript, attribuer. Ital Sottoscrivere, attribuire. German. Hinzuschreiben/zumessen. Belg Toe oft aenschryven Hisp Escrevir mas a lo dicho, atribuyr ò cruzar persona para al una cosa. Polo Przypisuie, przyczytuie. Vng. Hòzzàirom, alá irok Ang To subscribe, to write to more to that which is written, to number and put to the ankes of others.] Cicer. de Leg. 1. 1: Ascribito me fratris sententiæ. & de Opt. genere Orat. Qui Thucydidem laudavit, ascribet suæ nostram sententiam. Idem Attico. Nam quòd me non esse ascriptum vides: id est, nomen meum Sic ad Q. Fratr. In qua primum erat, quòd antiquior in tuis fuisset ascripta literis, quàm in Cæsaris. Idem ad Attic. Igitur tu quoque salutem utrique ascribito. ¶ Significat quoque ascisco. Cic pro Archia: Venit Heracleam, quæ quum esset civitas antiquissimo iure ac fœdere, ascribi se in eam civitatem voluit: id est, civis fieri voluit, & aliis civibus adjungi. dicimus autem ascribere civitati, in civitatem, vel in civitate. ¶ Interdum Ascribere, est attribuere, adjungere, assignare, & vel dativo vel accusativo cum præpositione in vel ad, jungitur. Cicero: Quòd vulgò hominum opinio socium me ascribat tuis laudibus. Vbi cum dativo poni vides. ¶ Idem Offic. lib. 3: Admiratus eorum fidem tyrannus, petivit se in amicitiam tertium ascriberent. Et ad Q. Fr. Hunc ad tuum numerum libenter adscribito. ¶ Interdum Imputare, προστιθέναι, ἀνατιθέναι. Cic. Neque mihi negligentiam velim ascribas. ¶ Ab Abscribo Ascripti dicebantur, qui in colonias nomina dedissent, ut cæteris coloni adderentur. ¶ Item Adscripti milites, qui supplendis legionibus ascribebantur: quos etiam Accensos dicebant, quòd ad legionum censum essent ascripti. Et velatos, quia vestiti inermes sequebantur exercitum. Et Ferentarios, quia fundis præliaturi ea modo ferrent, quæ in hostes jacerent. Et Rorarios, quòd in hominum genus antequā acies coirent, in modum rorantis tempestatis dimicarent.

Ascriptitius m.s. Allectus, qui ad aliquam rem ascriptus est: [כתוב cathub. παρέγγραπτος, προσέγγραπτος. Gal. Enregistré, escrit,

ascrit, comme vn officier nouuellement creé, & adiousté au nombre anciens. Ital. *Colui che è ordinato à qualche cosa.* Germ. Eingeschriben/oder genommen. Hispan. *Persona escrita para alguna cosa.* Pol. Wpissany, prsiety. Vngar. *Beirattat.* Ang. *That is writ ten and chosen to any office amongst the rest, registred or enrolled.*] ut qui vulgò in collegiis magistratum Extraordinarii vocantur. ¶ Et Dii ascriptitii, qui diis majorum gentium opponuntur: de quib. Budæus in Pandectis. ¶ Item cives ascriptitii, quòd natis civibus adjuncti, se jam in alterius imperium dediderunt. ¶ Ascriptitii dicuntur illi, quos villanos vocamus, quòd villæ (vnde villici dicti) ascripti, & colonariæ conditioni addicti aut ipsi sunt, aut eorum majores fuerunt. Budæus. Idem alio loco: Ascriptitius nō multum à servo differebat, qui scilicet cum terra & possessionibus vendi puterat, ut servus cum peculio. L. Ne diutius. De agricolis & censitis. lib. 10. c.

Ascriptor, oris, m. t. Qui rei alicui nomē suum ascribit, alteriusve acta approbat. [σύγγραφος. Vngar. *Aláiro.* Ang. *Which subscribeth to any thing, a registrer or enroller.*] Cic. pro domo sua: Deniq; ille novitius Ligur venalis ascriptor, subscriptor tuus, quem M. Papirii sui fratris esse testamento & judicio improbatus, mortem ejus se velle persequi dici. Idem ad Quir. post red. Itaq; is fuit non modò salutis defensor, verumetiam ascriptor dignitatis meæ. Id est, fautor.

Ascriptīvus, idem est, quod Ascriptitius. [Vng. *Be irot, fel irattot* Ang. *Registred, enrolled whith others.*] apud Plautum in Menæch. Idem istuc aliis ascriptivis ad legionem solet. Dicebantur inermes adscripti, qui succederent armatis militibus: id est, si quis eorum deperisset. Var. lib. 6. de ling. Lat.

Ascyron, ἄσκυρον. [Ang. *Great S. Iohnes worth.*] Herba est hyperico similis, comas habens, quæ manibus tritæ, succo sanguineo manant: unde & Androsæmon appellatur. Fab. ἀνδρὸς αἷμα id est, hominis sanguinis. Vide Plin. lib. 27. cap. 4.

Asilus. pen. prod. m. f. [οἶστρος. Gall. *Taon, vne mousche fort piquante qui moleste fort les bœufs & les vaches.* Ital. *Tafano, ò tauano.* German. Ein bräm/ein roßmuck/grosse fliegen/hummel. Belg. Koe vlieghe/een peerden vlieghe. Hispan. *Moscarda que abuy enta las vacas ò reses.* Polon. *Bak, gzikkonie fuspipiaci.* Vngar. *Barom kergető fene bogar, varga legy.* Ang. *A great flie byting beastes, also a worme found in fisshes.*] Muscæ genus, gregibus maximè infestum unde etiam à Græcis *Oestros* appellatur. Hoc insecto Iuno pellicem Io mutatam in juvencam adegit ad insaniam. De hoc Virgil. 3. Geor:

> Est lucos Silari circa, ilicibusque virentem
> Pluribus Alburnum volitans: cui nomen Asilo
> Romanum est: œstron Graii vertēre vocantes,
> Asper acerba sonans, quo tota exterrita sylvis,
> Diffugiunt armenta.

Nascitur è latiusculis quibusdam bestiolis, quæ in fluviis supernatant. Vnde circa aquas magna asilorum copia, ubi id genus bestiolarum est. ¶ Asilus marinus, οἶστρος θαλάσσιος, animal ita vocatur ab Asili terrestris centùm natura, quod Thynnos gladiosque pisces, & interdum delphinos vigente canicula exagitet. De quo Arist. Hist. anim. lib. 5. c. 31. Plin. li. 9. cap. 15. Animal est parvō scorpionis effigie, aranei magnitudine. Hoc se & Thynno, & ei qui gladius vocatur crebro delphini magnitudinem excedenti, sub pinna affigit aculeo, tantoque infestat dolore, ut in naves sæpenumerò exiliant. Pro ore tubulum sive fistulam habet, utrinque quippiam manus vice, senisque pedibus nititur.

Asĭnă, Asella; Vide Asinus.

Asĭnŭs, penult corr. m. f. animal notum. [חמור *chamór.* ὄνος, ὁ, ἡ. Gall. *Asne.* Ital. *Asino.* Ger. & Belg. Ein Esel. Hisp. *Asino, animal domestico.* Pol. *Osiel.* Vng. *Szamar.* Ang. *An asse.*] M. Varro de Re rust. lib. 2. cap. 8: Ex equa enim & asino fit, mulus: contrà ex equo & asina hinnus. Asini in Achaia optimi sunt Arcadici, in Italia Reatini: ut tradit Plin. li. 8. c. 43. ¶ Ab equis ad asinos, ἀφ᾽ ἵππων ἐπ᾽ ὄνους, proverbiali figura dicimus, ubi quis à studiis honestioribus ad parum honesta deflectit: Aut ubi quis à conditione lautiore ad abjectiora devenerit. Procopius Sophista in epistola quapiam: τὸ δὴ λεγόμενον ἀφ᾽ ἵππων ἐπ᾽ ὄνους μεταβεβήκαμεν. i. juxta proverbium: Ab equis ad asinos transivimus. ¶ Huic adversum est illud Plaut. in Aulular. Ab Asinis ad boves transcendere, pro eo quod est, ex humiliore conditione ad ditiorum partes transire. Ab asino delapsus, ἀπ᾽ ὄνου καταπεσών, in eos dicitur qui inconsultè quippiam agunt & imperitè: aut in eos qui à præsentibus commodis, quibus ob inscitiam uti nesciunt, excidunt. Vtuntur hoc adagio Plato lib. de leg. 3. Plut. in Gryllo & Aristoph. in Nub. ¶ Asinus ad lyram, ὄνος λύρας, subaudi ἀκροατής, auscultator. In eos, qui propter imperitiam nullo sunt judicio, crassisque auribus. Rectè etiam torquebitur in eos, qui indecorè tentant artificium cujus sunt imperiti, & à quo natura abhorrent. ¶ Germanum huic est, Asinus ad tibiam, ὄνος πρὸς αὐλόν. Dicendum ubi quis ea quæ scitè dicuntur, nec animadvertit, nec intelligit, nec laudat. Asinus asino, & sus sui pulcher, ὄνος ὄνῳ κάλλιστος, ὗς δὲ τῷ ὑΐ. Id est, simile simili placet. Cōvenit ubi inter honestus similitudo morum & instituti conciliat benevolentiam: velut quum miles placet militi, aleator aleatori, potator potatori, sophista sophistæ. ¶ Asinus balneatoris, ὁ ἀπ᾽ ὄνος βαλανέως. Dictum est in eos, qui ex suis laboribus ipsi nihil fructus caperent. Plut. in libel. περὶ τῆς φιλοπλουτίας: Οὐδὲν δὲ πάσχει, ὥσπερ ὄνος βαλανέως, ξύλα καὶ φρύγανα κομίζων, ἀεὶ καπνοῦ καὶ τέφρας ἀναπιμπλάμενος, λουτροῦ δὲ μὴ μετέχων, μηδὲ ἀλέας, μηδὲ καθαριότητος. i. Nihil inde capiens commodi, velut asinus balneatoris, qui ligna & sarmenta defert, semper fumo ac favillis oppletus, nunquam autem particeps balnei, neque teporis, neque munditiei. Loquitur de divite parco & sordido, qui quum sit onustus divitiis, non utitur tamen. ¶ Asini caput ne laves nitro. ὄνου κεφαλὴν μὴ πλύνειν νίτρῳ. Nec multum sumptus operæve impendas ioʀē vilem ac sordidam. ¶ Asini mandibula, ὄνου γνάθος. Convenit in edaces, aliqui stolidos & ignavos. Asini mortes, ὄνου θανάτους, subaudiendum narrat. Dicebatur in eos qui narrarent absurda, ridiculaque dictu. Suidas. ¶ Asinus compluitur, ὄνος ὕεται. Dicitur in eos qui maledictis nihil omnino commoverentur. Quemadmudum asinus ob cutis duritiem adeò pluvia nihil offenditur, ut vix etiam fustem sentiat. ¶ Asinus esuriens fustē negligit, ὄνος πεινῶν ῥοπάλου ἀμελεῖ. In eos convenit qui ventris compendiive gratia quamvis contumeliam perferunt. Refert Aristot. lib. 3. Moral. ¶ Asinus in paleas, ὄνος εἰς ἄχυρα, subaudiendum, incidit. Dici solitum ubi cuipiā fortune lautior præter spem obtigerit, aut nactus fortè fuerit aliquis quo vel præcipuè gaudeat. Conveniet & in hunc usum, ubi quis inscitia rem contaminat, veluti si barbarus & illiteratus bonum autorem malis commentariis inquinet. Adagium ab eventu natum nemo non videt. ¶ Asinus inter simias, ὄνος ἐν πιθήκοις. Vbi quis incidit in homines nasutos & cōtumeliosos, ipse stolidus, à quibus impunè rideatur. Gell. li. 1. c. 23. ¶ Consimilem habet cum proximo sensum, Asinus inter apes, ὄνος ἐν μελίτταις. Dici solitum ubi quis infeliciter incidit in homines improbos atque importunos. ¶ Asinus in unguento, ὄνος ἐν μύρῳ. Quum deliciæ adhibentur iis quos haudquaquem decent, neque qui velut norunt illis, vel delectantur. Asinus stramenta mavult, quàm aurum, Aristot. Moral. Nicomach. 10. disputans, nō eandem omnibus esse voluptatem, quum aliis rebus delectetur canis, aliis equus, aliis homo: citat Heraclitum qui dixerit, ὄνους σύρματ᾽ ἂν ἑλέσθαι μᾶλλον ἢ χρυσόν, ἥδιον γὰρ χρυσοῦ τροφὴ ὄνοις: id est, Asinos stramenta malle quàm aurum: quòd asinis pabulum auro sit jucundius. ¶ Asinus portans mysteria, ὄνος ἄγων μυστήρια. In eum dicebatur, qui præter dignitatem in munere quopiam versabatur. Aristophan. in Ranis. ¶ Rex aut asinus, βασιλεὺς ἢ ὄνος, hoc est, aut victor aut victus. Eustathius Odysseæ sextum enarrans librum, ostendit metaphoram ductum ab iis qui ludunt sphæra, quibus qui vicisset, rex appellabatur: qui victus fuisset, huic asino nomen erat. Vtitur Plato in Theæteto. ¶ Asinum sub frænum currere doces: hoc est, doces indocilem. Horat. Infelix operam perdas, ut si quis asellum. In campū doceat parentem currere fræno. ¶ E tardigradis asinis equus prodiit, ἐκ βραδυπόδων ὄνων ἵππος ἐγένετο. Qui clarus evadit quispiam obscuro genere natus: aut quoties ab indocto præceptore proficiscitur discipulus eruditus. ¶ Ab asino lanam, ὄνου πόκας ζητεῖς. De iis qui stultè quærunt ea quæ nusquam sunt. Aristoph. in Ranis. ¶ Eundem sensum habet, τὸν ὄνον κείρεις, Asinū tondes. De iis qui rem absurdam atque inutilem aggrediuntur, propterea quòd asinum neq; pectere possis propter villos: neque tondere, quum lanam non habet. Aristoph. in Ranis. ¶ De asini umbra, ὑπὲρ ὄνου σκιᾶς: pro eo quod est, de te nihil. Sophocles, Aristophanes & Plutarch. in vita Demosth.

Asellus, m. f. diminutivum ab Asinus. [ὀνάριον. Gal. *Asnon, asnichon, petit asne.* Ital. *Asinello.* German. Ein eselin. Hispan. *Asnillo pequeno asno.* Pol. *Osielek.* Vngar. *Szamárocska.* Ang. *A litle asse, an asse colte.*] Mart. lib. 6. Hunc verò acuto capite, & aurib. lōgis. Quæ sic moventur, ut solent asellorum. ¶ Asellus etiam est nomen piscis sic dicti, quòd sit colore cineritio, sicut asinus, quem vulgò *Merlusium* vocamus. De quo vide Plin. lib. 9. c. 17. ¶ Est & nomen duarum stellarum in signo Cancri. Plin. lib. 8. cap. 35. Sunt in signo Cancri duæ stellæ parvæ Aselli appellatæ.

Asellă, diminutivum ab Asina: [אתון *athón.* ὀνίσκη. Gal. *Petite asnesse.* Ital. *Asinella.* German. Ein Eselin. Hisp. *Asnilla, pequenna asna.* Polon. *Osilica.* Vng. Nőst[illegible] szamárocska. Angl. *A litle she asse.*] sicut Asellus, ab Asinus. [illegible] vid. 3. de Arte: Vt rudit à scabra turpis asella mola.

Asĭnārĭŭs, adjectivum, quod ad asinos pertinet: [ὀνικός. Gall. *D'asne, appartenant à vn asne.* Ital. *Cosa pertenente ad asino.* Germa. Das zu dem esel gehört. Hispa. *Cosa que pertenesce à asino, de asnos.* Pol. *Osily.* Vngar. *Szamárhoz való, szamári.* Angl. *Of asses, belonging to an asse.*] ut, Mola asinaria quam circumagit asinus. Et Asinaria Plauti comœdia, ita dicta, quòd de Asinorum venditione tractat.

Asĭnārĭŭs, rii, m. f. Qui asinos pascit vel custodit. [ὀνηλάτης. Gal. *Asnier.* Ital. *Asinaio.* Germanic. Ein eselhirt/ein eseltreiber. Hisp. *Asnero.* Polon. *Osli pastucha.* Vngar. *Szamarőrző, szamár pásztor.* Angl. *The pastour of asses.*] Cato de Re rust. cap. 10. Operarios quinque, bubulcos tres, subulcum unum, asinarium unum. Sueton. In Aug. Apud Actium descendenti in aciem, asellus cum asinario occurrit.

Asĭnīnŭs, a, um, adject. Quod est asini [ὄνειος. Gall. *D'asne.* Ital. *Di asino.* German. Das des esels ist. Hispa. *Cosa de asino.* Polo. *Oslowy.* Vngar. *Szamáry.* Angl. *Of an asse.*] ut, Pullus Asininus, Varr. 2. de Re rust. c. 8. ¶ Lac asininum Plin. lib. 28. c. 10. Asinino lacte potu venena restinguuntur.

Asio, onis, [ἀσίων. Polon. *Kalus.* Vngar. *Fules bagoly.* Angl. *A bustarde, or bistarde, a bir de so called.*] Avis est ex genere noctuarum, minor bubone, plumas erectas habens aurium modo. Plin. lib. 10. cap. 23. Otis bubone minor est, noctua major, auribus

bus plumeis eminentibus: unde & nomen illi: quidam Latinè Asionem vocant.

A͞smătogrăphī, ἀσματογράφοι, Dicti sunt Poëtæ, qui ad barbiton, citharam, aliúdve musicum instrumentum cantica conscribebant: cujusmodi fuêre Automedes, Demodocus, & Lares Corcyrei, & Ithacensis Phemius: ut post Demetrium Phalereum refert Cæl. Rhod. lib. 7. c. 4.

A͞sōmătŏs, id est, sine corpore, & impalpabilis. [ἀσώματος. Gall. *Sans corps.* Ital. *Senza corpo.* German. Ohne ein leib. Hisp. *Lo que no tiene cuerpo.* Polon. *Cialaniemaiacy.* Vngar. *Testetlen, test-telen.* Angl. *Without a bodie bodielesse.*] Cicer. 1. de Nat. deor. Quòd verò sine corpore ullo deum vult esse, ut Græci dicunt, ἀσώματον, id quale esse possit, intelligi non potest. sic e converso Origines σωματικὸν appellat id, quod solidum, & palpabile est.

A͞sōtĭă, Luxus, luxuria. [ἀσωτία. Gall. *Intemperance, luxure.* Ital. *Incontinenza lussuria.* Germ. Unmessigkeit/mutwill/verschwendersey. Hisp. *Superfluidad.* Pol. *Niepowsciagliwosc, zarloczstwo.* Vngar. *Tobzódás.* Ang. *Riotousnesse, prodigalitie.*] Gellius: Cedere equidem vobis debui, ut in tali asotiâ: id est, luxu, prodigalitate, atque nequitiâ, artium nos vinceritis. ex α, & σώζω, servo.

A͞sōtus, Prodigus, luxuriosus, helluo. [פזרן *fazran* זולל *zolel.* ἄσωτος. Gall. *Lassif, prodigue.* Ital. *Lascivo, prodigo.* German. Ein unmessiger/vergeuder/verschwender. Hispan. *Prodigo, gastador.* Pol. *Zarlok, obzarca, rozrzutnik.* Vngar. *Tobzódó.* Ang. *An riotous and prodigall persone, a reueller, spendgood.*] Cicer. 2. de Natur. deor. Posse Asotos ex Aristippi, acerbos ex Zenonis scholâ exire. ¶ Inde adverbium Asótως, ἀσώτως, idem significans quod incontinenter & nequiter. Martialis: Vivis asótως: id est, lasciviè incontinenter.

Aspalathus, f. s. [ἀσπάλαθος. Gall. *Bois d'Aloë de Rhodes.* Ital. *Legno aloes da Rhodes.* German. Rhodiß holtz. Hispan. *Alarguez.* Polon. *Drzewo rhodiskie.*] Spina est candide, teste Plin. lib. 12. capite 24, magnitudine arboris modicæ, flore rosæ, cujus radix unguentis expeditur. Putatur idem esse cum eo, quod hodie officinæ *Lignum Rhodium* appellant. Vide Ruell. lib. 1. capite 38.

A͞sphălthĭōn, ἀσφάλτιον, Species est trifolii, apud Dioscorid. lib. 3.

A͞spărăgŭs, gi, [ἀσπάραγος. Gall. *Asperges.* Ital. *Sparagi.* German. Spargen. Belg. Spergel. Hispan. *Esparagos, ò esparraguera.* Polon. *Asparagi.* Vngar. *Maiorána.*] Herba est fœniculi folio, baccisque, quum maturuerint, rubris: tàm hodie in seplasiorum officinis, quàm usu vulgi, indubitata veteris nomenclaturæ vestigia retinens. Duo ejus sunt genera, alterum sativum, sive altile, quod propriam sibi asparagi appellationē vendicavit. Alterum sylvestre, quod peculiari vocabulo *Corrudam* vocaverunt. Plinius lib. 19. cap. 4: Sylvestres fecerat natura corrudas, ut quisque demeteret passim: ecce altiles spectantur asparagi. ¶ Dicitur autem asparagus, quòd qui sunt in his præcipui, non seruntur, ut Athenæus dixit. ¶ Hujus herbæ summa priusquam durescant, leviter coquuntur, tantùm ut cruditas absit. Hinc locus factus proverbio: Citiùs quàm asparagi coquuntur. De re vehementer properatâ. Sueton in Tranquillo. ¶ Asparagus etiam planta spinosa absque foliis est, de qua ex Theophrast. Histor. lib. cap. 6. Plin. lib. 21. cap. 15. in hunc modum scribit: in totum spina est Asparagus, Scorpio, nullum enim folium habet.

A͞spārgo, inis, Vitium ex pluviâ undáve cōtractum. Callistrat. l. 4. ff. ad leg. Rhodiam de jact. Si vicenum merces duorum fuerunt, & aspargine decem esse cœperunt. In aliis tamen *aspergine* ibi legitur.

A͞spello, is, act. t. Amoveo, abigo, arceo. [נדח *nadhách* נדח *nadhaph.* ἀπωθεῖν. Gall. *Repousser, chasser arriere de soy.* Ital. *Rimovere.* German. Dannen treiben/ hindersich stossen. Hispan. *Echar de algun lugar.* Polon. *Odpadzam.* Vngar. *Elűzöm.* Ang. *To driue or thrusse away.*] Plaut. Capt. Neque exilium exitio est: neque adeò spes, quæ mihi hunc aspellat. Cic. 3. Tusc. Sed longè à læto nomine aspellor Iovis: id est, expellor, arceor.

A͞spĕr, ra, rum, Quod visu vel gustu, vel tactu, alióve sensu insuave est, ut inquit Sipontinus, Scaber, durus: cui contraria sunt Lenis, levis. [קשה *kascheh* שעיר *schahir*, τραχύς. Gall. *Aspre & rude à voir, ouir, gouster & toucher, raboteux.* Ital. *Aspro, insoaue.* Germ. Rauch/herb/unliebiich. Belg. Sery/rou/onmilt. Hispan. *Aspero.* Pol. *Chropiasty, przikri, cierpki.* Vngar. *Darabos.* Ang. *Rough, rude vnpleasant aswell tho the sigth as the other senses.*] Videtur deductum à Græco ἄσπρος. Hinc asperam arteriam vocat Plinius, atque adeò medici omnes, quam Græci τραχεῖαν, propter multorum semicirculorum asperitatem. Cicer. 2. de Finib. Sensus judicat dulce amarum, lene asperum, propè longè, &c. Cic. in Part. orat. In locis autem & illa naturalia leves an asperi, salubres an pestilentes, &c. ¶ Aspera signis pocula. Virgilius 2. Aeneid. Cymbiaque argento perfecta, atque aspera signis Pocula. ἀνάγλυφα. ¶ Transfertur & ad alia, quæ dura sunt, σκληρός. Terent. Asperum, pater, hoc est, aliud fodes para. Vnde & pro nocente quãdoque capitur. Virgil. 3. Georgic. Asper, acerba sonans. ¶ Et pro iniquo. Idem 1. Aeneid.-quin aspera Iuno. Cicero pro Cn. Planc. Eodemque adjungas, quod naturâ putes asperos, atque omnibus iniquos. ¶ Pro fastidioso, & ingrato. Virgil. 8. Aeneid.-rebusque veni non asper egenis. ¶ Asperâ & horrida oratio. Cic. in Orat. Quod ipsum alii asperâ, tristi, horridâ oratione, neque perfectâ neq; conclusâ, &c. ¶ Aspri pro Asperi, synæresis usitata Poëtis. Virg. 2. Aeneid. Improvisum aspris veluti qui sentibus anguem Pressit.

A͞spĕr nūmmūs dici putatur, qui recenter cusus signatusq; est, quòd plusculum habeat asperitatis, quàm ille, qui jam manibus tritus est. Pers.-quid asper Vtile nummus habet. Suet. in Neron. Exigitq; ingenti fastidio & acerbitate nummũ asperũ.

A͞spĕrĭtās, atis, f. t. cui opponitur Lenitas. [קשי *keschi.* τραχύτης. Gall. *Aspreté, rudesse, austerité.* Ital. *Asprezza.* Ger. Herbe/reuhe/unmiltigkeit. Hisp. *Asperza.* Polon. *Ostrosci, przikrosci.* Ang. *Roughnesse, vnpleasantnesse to the senses, rudenesse.*] Cic. 4. de Finib. Quam illorum tristitiam atq; asperitatem fugiens Panætius, nec acerbitatem sententiarum, nec disserendi spinas probavit. ¶ Asperitas animi, sive animæ, pro difficultate spirandi. Plin. lib. 22. c. 24: Ergo & hæc animi asperitas, seu potiùs animæ dulciore succo mitigatur.

A͞spĕrē, adverb. Durè, & insolenter. [τραχέως, χαλεπῶς. Gall. *Asprement.* Ital. *Aspramente.* German. Reuchlich/unliebiich. Hispan. *Asperamente.* Polon. *Ostrze.* Vngar. *Darabosan, keménnyen.* Ang. *Roughlie, rudelie, churlishlie.*] Cic. de Amic. Vt igitur & monere, & moneri proprium est veræ amicitiæ, & alterum liberè facere, non asperè: alterum patienter accipere, non repugnanter: ita, &c. Idem 1. de Orat. M. Cato Galbæ gravis atq; acer inimicus, asperè apud pop. Rom. & vehementer est loquutus.

A͞spĕrĭtĕr. [Angl. *Rudelie, churlishlie.*] pro eodem apud Nævium in Pullis: Vbi tu nequaquam cubares asperiter. Nonius.

A͞spĕro, as, Asperum facio. [הקשה *hikschah* החמיר *hemár.* τραχύνω. Gall. *Faire aspre & rude.* Ital. *Inasprire.* German. Rauch und grob mechen. Hispan. *Asperear, azer aspero.* Polon. *Chropawcze.* Vngar. *Darabossá, keménnyé teszem.* Ang. *To mak rough, or rude or churlishe.*] Colum. lib. 9: Innectis parieti modicis asserculis, qui paulum formatis gradibus asperantur, ne sint volantibus lubrici. Virg. pro Coagulo, sive durum facio, posuit, Aen. 3: Et glacialis hyems Aquilonibus asperat undas.

A͞sprēdo, Asperitas. [τραχύτης. German. Reuhe / hertigkeit.] Cels. lib. 5. capite 27: Interdum simile his, quæ vocant Græci μυρμηκίας, asperdine quadam, & magnitudine sua.

A͞sprētūdo, inis, [τραχυσμός. Germ. Reuhe/hertigkeit.] Cels. li. 6. c. 6: Atq; alia quoq; utilia sunt, quæ ad extenuandam aspretudinem fiunt, de qua protinùs dicam.

A͞sprētum, ti, n. s. Locus asper & abruptus. [τραχών. Gal. *Lieu aspre & mal uni.* Ital. *Luogo aspro.* German. Ein rauch ort/schrofechtig. Hisp. *Lugar aspero, spinal.* Pol. *Chropatosci, ostrosci.* Vng. *Darabos hely.* Angl. *A rough place broken like rockes and steppe downe.*] Liv. 9. ab Vrb. Ad hæc saxa erant, & temerè jacentia (ut fit) in asperis. Idem 5. bell. Maced. Tabernacula statuere in aspretis, & inæquali solo difficile erat.

A͞spĕrgo, gis, si sum, act. t. ex Ad, & Spargo, Quasi ad aliquid spargo, respergo. [נזה *nazáh.* ἐπιρραίνω, ῥαίνω, βρέχω, διαχέω. Gall. *Arrouser, asperger.* Ital. *Spargere spruzzare.* Germ. Ansprützen/ besprengen. Belg. Besprenen/besprenghen. Hisp. *Derramar ò rociar.* Polon. *Nakrapiam.* Vngar. *Meghintöm.* Angl. *To sprinkle vpon, to water.*] Regit autem vel accusativum solum. Plautus: Aspersisti aquam, jam redüt animus. Metaphorâ sumptâ ab iis, qui in deliquio, quam Græci λειποθυμίαν vocant, aspersâ in faciem aquâ, ad sui sensum revocantur. ¶ Aspergere aliquid in epistolis dicimus, quum pauca de re aliquâ scribimus. Cicer. ad Cælium lib. 2. Epist. Hæc aspersi, ut scires me tamen in stomacho solere ridere. ¶ Vel accusativum cum dativo. Virg. lib. 3. Georg. Aut recto assuetus coluber succedere, & umbræ, Pestis acerba boum, pecoriq; aspergere virus. ¶ Vel accusativum cum ablativo. Plaut. in Epid. Ah, guttulâ pectus mihi ardens aspersisti. ¶ Vel ablativum cum præpositione Ex. Cic. Fam. 6: Quæ est igitur (inquies) spes ab irato, eodem fonte se hausturum intelligit laudes suas, è quo sit leviter aspersus.

A͞spĕrsĭo, onis, f. t. Respersio. [זריה *zará* מזה *mazzéh.* ῥαντισμός. Gall. *Aspersion, arrousement.* Ital. *Spruzzo.* German. Besprengung. Hisp. *Aquella obra de derramar ò rociar.* Pol. *Nakrapianie.* Vngar. *Hintés.* Angl. *Sprinkling, watering, casting of licour.*] Cic. 2. de Legib. Nam illud vel aspersione aquæ, vel dierum numero tollitur.

A͞spĕrgo, inis, f. t. Significat actum ipsum aspergēdi, vel madefactionem. [ῥαντισμός. German. Besprengung/ensprützung. Vng. *Hintés.* Angl. *Sprinkling watering.*] Virgil. Aeneid lib. 3:- salsâ spumant aspergine cautes. Plin. lib. 36. c. 22: Aspergine & gelu pruinisq; rumpuntur in testas.

A͞spĕrsŭs, hujus aspersus, nomen, m. q. [ῥαντισμός. Vng. *Hintés.*] Plin. lib. 11. c. 53: Quæ insecta appellavimus, omnia olei aspersu necantur.

A͞spĕrgĭllum, n. s. [ὑδραντήριον. Gall. *Asperge ou guepillon.* Ital. *Aspergolo.* Germ. Ein sprützwadel. Belg. Quispel. Hisp. *Rociadero.* Pol. *Kropidlo.* Vng. *Szentelő.* Angl. *A sprinkling, instrument aholie water sluke.*] Instrumentum, quo aquâ nos aspergere solemus. Sipontinus.

A͞spernor, aris, d. p. compositum à Sperno, Recuso, aversor, non agnosco, fastidio. [בזה *bizáh.* ἀπαξιοῦν. Gall. *Mespriser, reietter, contemner.* Ital. *Sprezzare.* German. Verachten/verwerffen. Belg. Versmaden. Hispan. *Menospreciar.* Polon. *Gardze.* Vngar. *Útálom.* Angl. *To refuse, to reiect, to contemne.*] Terent. in Phorm. Quam is aspernatur nunc tam illiberaliter.

Aspernabilis, om.t. Qui est dignus ut aspernetur. [ἀπόβλητος, ἀπόπτυστος. Gall. *Desprisable, refusable.* Ital. *Degno d' essere sprezzato.* Germ. Das verachtens wärt ist. Hisp. *Digno de ser menospreciado.* Polon. Wzgardy godzien. Vngar. *Vtálatos.* Angl. *Worthie to be reiected and contemned, which ought not to be regarded, refusable.*] Gellius: Nonnunquam apud me ipsum soleo res ejusmodi parvas quidem minutasq; & hominibus non benè-eruditis aspernabiles, *&c.*

Aspernatio, f.t. Contemptus. [בזיון bezûi. περιφρόνησις. Gall. *Mespris, & rejectement.* Ital. *Dispregiamento.* Ger. Verachtung. Hispa. *Menosprecio.* Pol. Wzgarda. Vngar. *Vtálatosság, vtálás.* Ang. *Contempte, despite, desprizing.*] Cic.4.Tuscul. Quorum omnes morbi & perturbationes ex aspernatione rationis eveniunt.

Asphodelus, li, [ἀσφόδελος. Gall. *Aphrodille.* Ital. *Asphodello.* Germ. Goldwurtz oder Heydnisch blumen. Hispan. *Gamonito.* Pol. *Złotogłow.*] Gesnerus lilii genus facit. Videtur autem lilium Cynorrhodon dictum Plinio libro 21. capite 1. & 25. capite 2. [Vngar. *Oskör fark.*] Herba est quam alio nomine *Anthericon* vocant, qua Lucianus fingit manes vesci apud inferos. Ejus duæ sunt species, sexu discretæ. Marem Albucum nominant, fœminam Hastulam regiam: quòd, dum floret, regii sceptri effigiem referat. Vide Plin. libro 20. capite 17. & Ruell. libro 2. cap. 99.

Aspicio, is, act.t. ex Ad, & Specio: antiquo verbo (teste Varrone) e in i mutatâ, intueri, oculos in rem aliquam intendere. [ראה raáh הביט hibbît שקף schakaph. ἐφορᾶν, ἐμβλέπειν. Gall. *Regarder, aviser.* Ital. *Vedere guardare.* Germ. Ansehen/anschawen. Belg. Aensien/aenmercken. Hispan. *Mucho mirar.* Polon. Wglądam, patrzę. Vng. Nézek. Ang. *To beold, to looke on, to see.*] Plautus in Asin. Si quem alium aspexerit, cæca continuò fiet. Terentius in Andr. - interea inter mulieres Quæ ibi aderant, fortè unà aspicio adolescentulã. Ex quibus locis apertè quoq; intelligitur id quod traditur à Cornel. Frontone in dift. vocab. Aspicere esse de rebus improvisis: de qua re infrà in verbo Cerno. ¶ Aspicere ad. Cic. de Arusp. resp. Et simul ad Cn. Lentulũ Cos. aspexit. ¶ Aspicere aliquem, idem quod Iuvare. Virg. 2. Aeneid. Iuppiter omnipotens, precibus si flecteris ullis, Aspice nos. Vbi Servius: Aspice nos, quia intuentes dii adjuvant.

Aspectus, us, m. q. Visus & intuitus cujuscunque animalis. [מראה mareh. ὄψις, ἐπίφανσις. Gall. *Regard, veuë.* Ital. *Aspetto, veduta.* German. Angesicht/anschawung. Hisp. *Aspecto ò vista.* Pol. Wglad, weyrzenie. Vngar. *Látás, tekintet, nézés.* Ang. *The sight.*] Virgil. 1. Aeneid. - teq; aspectu ne subtrahe nostro. Cic. 1. Tusc. Quod iis sæpe usu venit, qui quum acriter oculis deficientem solem intuerentur, ut aspectum omnino amitterent: sic mentis acies seipsam intuens nonnunquam hebescit. Idem de univer. Qua ex coniunctione cœlum ita actum est, ut sub aspectum & tactum cadat. ¶ Atticus aspectus. Ἀττικὸς βλέπος, perinde est, quasi dicas, os impudẽs. In eos dicebatur, qui vultu ipso præ se ferebant impudentiam, dicendiq; confidentiam. Nam hoc vitio notati sunt Atticorum mores. Aristoph. in Nub ¶ Titanicus aspectus, Τιτανικὸν βλέπειν. id est, Titanicum tueri: hoc est, vultu Titanico obtueri. Titanicum autem torvum vocant, ac cujusmodi fuisse feruntur veteres illi Titanes. Lucian. in Timone.

Aspecto, as, act. p. Fixis oculis aliquem intueor. [הביט hibbît שקף schaxáph. ἐφοράω. Gall. *Regarder souvent.* Ital *Guardar fisso.* Germ. Eben vnd mit fleiß sehen/fleissig ansehen. Hisp. *Mirar à menudo.* Pol. *Pilnośćie przypatruię.* Vngar. *Szémléllek, nézéllek.* Ang. *To behold much, to gaze vpon, to stare.*] Plaut. in Amph. Cœlum aspectat, observabo quam rem agat. Virgil. 1. Aen. - adversasq; aspectat desuper arces.

Aspectabilis, le, om.t. Dignum quod aspiciatur. [שקף schakáph. ἀξιοθέατος, ἐπίβλεπτος. Gall. *Digne d'estre veu & regardé.* Ital. *Cosa degna di esser mirata.* Germ. Wol schawens wärt. Hisp. *Digno de ser mirado.* Polon. *Godny widzenia.* Vng. *Nézésre méltó.* Ang. *Worthie, to be looked on.*] Cic. de Vnivers. Deus animal unum aspectabile, in quo omnia animalia continentur, effecit. ¶ Interdum id, quod videri potest, quod sub visum cadit. Idem de univerfit. Corporeum, atque aspectabile, itemq; tractabile omne necesse est esse, quod natum est.

Aspectabilior, compar. Spectatione dignor. [θεατώτερος. Vn. *Nézésre méltób.*] Apuleius in Apologiâ: Antu ignoras nihil esse aspectabilius homini nato, quàm formam suam.

Aspidion, alysson Dioscorid. lib. 3. cap. 104. Aspidion, attractilis apud Dioscorid. l. 3. c. 106.

Aspidisci, ἀσπιδίσκοι. Brevia sunt scuta, & in scuti modum orbiculata ornamenta. Cæl. lib. 13. c. 16.

Aspilates, æ, f. p. Ἀσπιλάτης. Ger. Ein köstlicher stein von farben wie Silber.] Gemma est ignei coloris, quam Democritus tradit in Arabiâ gigni, & in avium quarundam nido inveniri: traditq; eam ex cameli pilo spleneticis alligatam, malo illorũ mederi. ¶ Est & altera eodem nomine argentei coloris, lymphatis utilis. Vtriusq; meminit Plin. lib. 37. c. 10.

Aspiro, ras, n. p. idem quod Afflo, ex Ad, & Spiro, sed d, abjicitur: idem aliquando, quod simplex Spiro. [פוח puéch שאף schaáph נפח naphách. ἐμπνέω. Gall. *Souffler, aspirer.* Ital. *Spirare, fauorire.* Germ. Anblasen/anhauchen/anwaen. Belg. Aenbuyghen/asemen/aenblasen. Hisp. *Dar aliento y favor à otro.* Pol. *Nadijmam, dech daie, dmę.* Vngar. *Fuvok, kedvetteszék.* Angl. *To blowe vpon, to aspire, to comete, to haue accesse, to attaine.*] Virgilius: aspirant auræ in noctem. Cicer. de Nat. Pulmones tùm se contrahunt aspirantes, tùm spiritu dilatant. ¶ Ponitur interdum pro Auxilium præbere, favere. [ἐπιτυγχάνειν, ἐπιβοηθεῖν. Vngar. *Megsegitem.* Angl. *To helpe, to aide.*] Virgil. 2. Aeneid. - aspirat primo fortuna labori. Tractum à navigantibus, quibus spirantes auræ favent. ¶ Interdum pro Incumbere, & quasi toto spiritu intentũ esse, ἐφίεσθαι: ut Scipio aspirat ad Consulatum. ¶ Interdum Accedere, ἐφίεσθαι. Gell. lib. 1: Ad horum autem synceritatem veritatemque verborum an aspiraverit Cæcilius, consideremus. Cicer. Trebatio: Vltrò etiam accersitum ab eo, ad quem cæteri non propter ejus superbiam, sed propter occupationem aspirare non possunt.

Aspiratio, onis, verbale, f.t. Afflatus, halitus, exhalatio. [נשמה neschamáh. ἐπίπνοια. Gall. *Aspiration, soufflement.* Ital. *Aspiratione, soffio.* German. Anblasung/anwähung. Hisp. *Obra de dar aliento ò favor.* Pol. *Naddech, tchu wipuszanie.* Vng. *Fuvás lehellés.* Angl. *Blowing or wenting on.*] Cicer. 2. de Nat. deor. Animantes autem aspiratione aëris sustinentur. Cicer. de Divinat. Nam si obscurior, quasique caliginosa stella extiterit, pingue & concretum esse cœlum, ut ejus aspiratio gravis & pestilens futura fit. ¶ Est item aspiratio, spiritus asper, quo literas quasdam vegetiore sono efferimus. δασεῖα. Cicer. 3. de Orator. Majores nusquam nisi in vocali, aspiratione utebantur.

Aspis, idis. [פתן péthen. ἀσπίς. Gall. *Serpent nommé Aspic.* Ital. *Aspe, aspide.* Ger. Ein Schlang Aspis genannt. Hisp. *Bivora.* Polon. *Wąż aspis nazwany.* Vng. *Aspis kigyo.* Angl. *A kind of most venemous serpent.*] Serpens parvus, tardi visus, tam præsens habens venenum, ut nullum fit morsis remedium, nisi ut partes læsæ cõfestim amputentur. Huic animali tãtus est amoris affectus, ut vix unquam sine cõpare vagetur. Itaq; siquis alterã interemerit, tãta est alteri ultionis cura, ut interfectorẽ persequatur: unũq; eum in quantovis hominum agmine agnitum infestat: perrumpit omnes difficultates, permeat spatia, nec nisi amnibus arcetur, aut præceleri fugâ. Hęc Plin. l. 8 c. 23. Aspis, si Lucano credimus, in solâ Africâ nascitur, quanvis & in nostrum orbem avaritia invexerit. Ita enim de eâ ait li. 9: Ipsa caloris egens gelidum non transit in orbem Sponte suâ, Niloq; tenus metitur arenas Sed quis erit nobis lucri pudor? inde petuntur Hunc Libycæ mortes, & fecimus aspida merces. Sunt autem plures aspidum species, disparesq; effectus ad nocendum: de quibus vide Aelian. lib. 9. à capite 26. usque ad caput 29.

Asplenum, ni, n.f. [ἄσπληνον. Gall. *Ceterach.* Ital. *Scolopendria.* German. Hirtzenzung Hispan. *Doradilla.* Angl. *An hearbe which diminisheth the milte.*] Herba ita dicta, quòd lienem imminuat: de qua Plin. lib. 27. c. 5. Hanc alii Scolopendrion, vel Scolopendram vocant: Arabes Ceterach: quod nomen vulgus pharmacopolarum adhuc retinet. Quam autem pharmacopolæ falsò *Scolopendram* vocant, est ea quam Dioscorides Phyllitim appellat.

Asporto, act. p. Auferre, quasi hinc aliò portare. [העביר heébhir נשא nasá טלטל taltél. ἀποφέρω. Gall. *Transporter d'vn lieu en vn autre* Ital. *Leuar da vn luogo, & portar à vn altro.* Germ. Hinweg tragen/an ein ander ort tragen. Belg. Ic drage/oft leide wech. Hispan. *Lleuar de algun lugar.* Polon. *Odnoszę, indzey przenioszę.* Vngar. *El hordani.* Angl. *To transporte or carie frome one place to another.*] Terent. in Phorm. Quoquo hinc asportabitur terrarum, certum est persequi. Cic. in Parad. Multa de suis rebus secum asportarent. Virg. 2 Aen. Nec comitem te hinc asportare Creusam. ¶ Ejus contrarium est Importare, afferre.

Asportatio, onis, verb. f.t. Asportandi actus. [העברה haábharah טלטלה taltaláh. ἀπαγωγή, ἐξαγωγή. Gall. *Transport d'vn lieu en autre.* Ital. *Il portare vna cosa da vn luoco da vn altro.* German. Hinweg tragung. Hisp. *Obra de lleuar de lugar.* Pol. *Przenoszenie.* Vng *El hordás.* Ang. *Transporting or carying frome one place to another.*] Cicer. in Verr. His pulchritudo periculo, amplitudo saluti fuit, quòd eorum demolitio atq; asportatio difficilis videbatur.

Assa, vox, ut Nonius scribit, ore tantùm prolata, nullis tibiarũ aut aliorum organorum vocibus admistis. Cato de lib. educand. Melos alterum in cantibus bipartitum: unum, quod est in assâ voce: alterum, quod vocant organicum. Bud. in Pand.

Assa, in neutro genere, vel asse carnes eâdem ratione dictæ sunt, quâ vox assa, ὀπτά, ἐν ψιλῷ. Assum enim apud veteres solum significat, vel merum: vel quòd solo igne aliquo liquore coctæ essent, vel quòd sine condimento aliquo, aut adjumento alieni saporis solent edi. Eâdem etiam figurâ Merum dicimus vinum solum & purum, quod nihil aquæ habeat admistum. Sic etiam Vox assa dicitur, vox sola, quæ nullâ organorũ symphoniâ adjuvatur. ¶ Assa, item locus in balneis ubi tantùm sudant, non etiam lavant: Seneca Sudatoria vocat. Cic. Qu. Fr. In balneariis assa in alterum apodyterii angulum promovi.

Assæ, assarum, nutrices dicuntur, ob id, quòd adsint iis, quos nutriãt, nec vel exiguo divellantur. [Vng. *Dayka.*] Ex Nonio.

Assamenta, orum, neutrum plurale. [לוח luách קרש kéresch. σανίδες. Gall. *Ais de bois de fenestre, membrures.* Ital. *Tauola da sigare.* Germ. Dillen/läden/bretter. Belg. Berderen. Hisp. *Entabladura.* Pol. *Deska, tarcica, dil.* Vnga. *Deszkázni valo.* Angl. *Sawed boardes.*] Tabulæ sunt sectiles, quę asses sive potiùs asseres aliàs dicuntur, non absimiles scandulis, quibus tecta tegularũ vice aliquando tegi solent. Plin. lib. 6. cap. 4: Ob id cardinibus, assamentisq; portarum utilissima.

Assaratum, Autore Festo, Potionis genus erat ex vino & sanguine

guine temperatum, quod Latini prisci Sanguinem Assir vocabant.

A¯sseclă, com. p. Assectator. [הולך אחר *holech achar*, מדביק *madhbik*, ἀκόλουθος. Gall. *Page ou serviteur allant apres son seigneur, suivant.* Ital. *Seguitatore.* Germ. Der auff einen wartet vnd jhm nachtrittet. Hispa. *Aquel que accompanna seguiendo.* Pol. *Nasladownik, vel, Sinsyka wshodzącą nachodzący.* Vngar. *Követő.* Ang. *A page, a servand which followeth and waiteth on his maister.*] Livius lib. 5: Eò devolvi rem, ut aut Patricii, aut Patriciorum asseclæ habendi Tribuni plebis sint. Cic. in Salust. Sed tu omnium mensarum assecla, omnium cubiculorum in ætate pellex, & idem postea adulter. ¶ Assecla autem distinguitur à sodali & comite, quòd Sodalis dicitur adolescentiæ: Comes is, qui unà iter facit: Assecla verò qui sequitur potentiorem. Ita ut comes comiti securitatem, sodalis amico amicitiæ, assecla verò officii jus præstet superiori. Cornelius Fronto.

A¯ssentĭo, tis, si, sum, act. q. & Assentior, iris: [יאה *jaáh* נאות *veatáh* הודה *hodháh*. συνεπαινῶ, συγκατατίθεμαι, συναινῶ, ὁμογνωμονῶ. Gall. *Consentir, s'accorder.* Ital. *Consentire.* German. Bewilligen/mitstimmen/einer meynung seyn. Belg. Ick stae toe/ick houde/ oft meyne ooch toe. Hisp. *Consentir con otro.* Polo. *Przyzwalam, nie odmawiam.* Vngar. *Eggyes ertök, hozzá hayiok.* Ang. *To consent, to aggre.*] idem quod Consentio, sive in eâdem sum sententiâ. Cicero Lentulo lib. 1. Epistol. Nam advertebatur, Pompeii familiares Volcatio assentire. Idem 2. de Orat. Tibi Senatus breviter impoliteque dicenti maximis est de rebus assensus. ¶ Assensum est, Impersonale. Cicer. ad Lentul. lib. 1: Quatenus de religione dicebat, eiq; rei jam obsisti non poterat, Bibulo assensum est.

A¯ssensŭs, a, um, Particip. pass. Cic. 4. Acad. Et enim is quoque, qui à vobis sapiens inducitur, multa sequitur probabilia, nec comprehensa, nec percepta, neq; assensa, sed similia veri: quæ nisi probet, omnis vita tollatur.

A¯ssensŭs, us, verbale, m. q. Approbatio, consensus. [רצון *ratsón*. συγκατάθεσις. Gal. *Consentement, accord.* Ital. *Consentimento.* Germ. Verwilligung/mitstimmung. Hisp. *Consentimiento con otro.* Polon. *Zezwolenie, zgodzenie.* Vngar. *Ianallas, eggyes értés.* Angl. *consent, accord.*] Cicero 4. Acad. Quare qui aut visum aut assensum tollit, is omnem actionem tollit è vitâ.

A¯ssensĭo, onis, f. t. Aliud verbale ejusdẽ significationis. [Ger. Verwilligung/einhelligkeit. Vng. *Ianallas, ertés.*] Cic. 4. Acad. Neque peccare quenquam, nisi assensione. Idem l. 1. Acad. Sed ad hæc quæ visa sunt, & quasi accepta sensibus, assensionẽ adjungit animorum, quam esse vult in nobis positam, & volũtariam.

A¯ssensŏr, m. t. Qui alicui assentit. [רוצה *rotseh*. σύμψηφος. Gall. *Qui consens.* Ital. *Chi consente.* Germ. Ein verwilliger/ Der etwas zu sein willen vnd stimm gibt. Hispan. *El que consiente.* Polo. *Zezwalacz.* Vnga. *Eggyes értöazkv, eggyes ert, eg gyezö.* Angl. *That consenteth to any thing.*] Cic. Toriano: Quotidie commemorabam te in tanto exercitu mihi fuisse assensorem, & me tibi.

A¯ssentŏr, aris, d. p. Adulor. blandior. [החליק *hechelik*. κολακεύω. Gall. *Flater.* Ital. *Adulare.* Germ. Schmeichlen/flattieren. Belg. Ick vleye. Hispa. *Halagar y lisongear.* Pol. *Pochlebuie, lasiesie.* Vng. *Hizelkedöm.* Angl. *To flatter.*] Significat (ut scribit Valla li. 5. ca. 68:) insidiosè, & conciliandæ alicujus utilitatis gratiâ, effusiùs, & plerunque falsò, quempiam laudo. Et propriè assentamur voce, adulamur gestu, blandimur tactu. ¶ Ponitur autem aliquando absoluté. Bic. Ne assentari viderere. ¶ Aliquando cum dativo. Idem in Bruto: Cur ita sentiam, non dicam, ne me tibi assentari putes. ¶ Aliquando cum accusativo. Terent. in Eun. Postremò imperavi egomet mihi Omnia assentiri.

A¯ssentātĭo, onis, verb. f. r. Adulatio, blanditiæ. [חלקלקה *chalaklakkáh*, κολακεία, θωπεία. Gall. *Adulation, flaterie.* Ital. *Adulatione, insingha.* Germ. Schmeichlung/liebkosung/ ohrenreed. Hisp. *Halago, lisonia.* Pol. *Pochlebstwo.* Vnga. *Hizelkedés.* Ang. *Flattering.*] Liv. 5. bel. Maced. Assentatione immodicâ pudorem onerantis. Cicer. de Amic. Semper auget assentatio id quod is, cujus ad voluntatem dicitur, vult esse magnum.

A¯ssentātĭuncŭlă, diminutivum, θωπευμάτιον. Cic. ad Luceium: Vereor ne assentatiunculâ quadam aucupari tuam gloriam videar.

A¯ssentātŏr, oris, m. t. Qui assentatur, ad voluntatem loquens. [מחליק *mechalik*, κόλαξ. Gal. *Flateur, amadoueur.* Ital. *Adulatore.* Germ. Ein schmeichler / Flatterer/ Tellerschlecker. Hispan. *Lisonjero.* Polon. *Pochlebca.* Vng. *Hizelkedö.* Ang. *A flatterer.*] Cic. 1. Offic. Non benefici, neque liberales, sed perniciosi assentatores judicandi sunt.

A¯ssentātŏrĭē, adverbium. [κολακευτικῶς. Gall. *Par flatterie, flatteusement.* Ital *Con adulatione & lusinghe.* Germa. Schmeichlerisch/ mit liebkosen vnd flattieren Hisp *Con alagos y lisonja.* Polon. *Pochlebnie.* Vngar. *Hizelkedés képpen, hizelkedve.* Angl *By flattering.*] Cic. ad Quint. Frat. Dubitare te non assentatoriè, sed fraternè vero.

A¯ssĕquŏr, eris, d. r. Consequor, nanciscor. [השיג *hissigh* הדביק *hidbik*, ἐπιτυγχάνω, καταλαμβάνω. Gall. *Suivre & atteindre, parvenir iusques à que que chose.* Ital. *Giungere, arrivare, acquistare.* German. Einem nachfolgen/einen erlauffen / ereylen / erlangen. Belg. Achtervolgen. Hisp. *conseguir y alancar.* Pol. *Dochodz, dostepuie dostawam.* Vnga. *Elérém.* Ang. *To follow e and attaine or come to by following.*] Cic. Att. lib. 1: Ad te quid scribam, nescio. Si enim es Romæ, jam me assequi non potes: sin es in viâ, quum me fueris assecutus, coràm agemus. ¶ Per translationem accipitur pro Aequare. Cic. 3. de Legib. Quem imitaris, nunquam assequère. Idem Lentulo: Nullam partem tuorum erga me meritorum videar assequutus. Quandoq; pro Acquiro. ἐπιτυγχάνω. Idem post reditum ab exilio: Vestros denique honores, quos eramus gradatim singulos assequuti.

A¯ssectŏr, aris, d. p. Alteri honoris gratiâ assiduè me comitem præsto. [הדביק *hidbik* הלך אחר *halách áchar*. παραπέμπω, ἀκολουθῶ. Gall. *Suivre souvent aucun, le convoyer.* Ital. *Seguir, seguitare.* German. Einen beleitten/oft einem nachfolgen. Hispan. *A companar seguiendo.* Polon. *Vstawicznie, Odprowazam.* Vnga. *Vtánna járok mellette forgódom.* Ang. *To keep compagnie wich any for honours cause.*] Cicer. de Orat. Quum ædilitatem Crassus peteret, eumq; major natu & consularis Sergius Galba assectaretur, quòd Crassi filiam Cn. filio suo despondisset. ¶ Assectari prætextatum aut prætextatam, à Iustin. lib. 4. Instit. dictum est pro, Pudorem pueri ingenui aut puellę sugillare, & notam infamię, tanquam scorto masculo fœmininoq; inurere. Budæus.

A¯ssectātĭo, onis, f. t. [שיג *sigh*. παραπομπή, ἀκολούθησις. Gall *Suite ordinaire, accompagnement, convoy.* Ital. *L'accompagnare, ò seguire.* Germa. Nachfolgung/beleittung. Hispan. *Obra de assi accompanar.* Pol. *Prowadzenie, nasladowanie.* Vng. *Vtánna idras mellette forgódas.* Ang. *A companing and conueighing of another, fellowing or waiting on.*] Cic. pro Muræn. Hanc in nostris petitionibus operam atque assectationem, &c. ¶ Assectatio cœli. Plin. lib. 2. cap. 20: Latet plerosque, magnâ cœli assectatione compertum à principibus doctrinæ viris supernorum trium syderum ignes esse: Id est, observatione.

A¯ssectātŏr, oris, m. t. Qui assectatur, qui comitem se præstat. [מדביק *madbik*. ἀκόλουθος. Gall. *Qui fait compagnie à vn autre par le chemin ou la ville, Suivant.* Ital. *Chi accompagna vno per camino ò per la città.* German. Ein nachfolger/ Der von gesellschaffr wegen mit einem gehet/ein Gleidsmann/Nachfolger. Hispan. *Aquel que assi accompana à otro.* Polon. *Odprowazyna.* Vngar. *Vtánna idro, mellette forgódo.* Ang. *A connoyer.*] Cic. 7. Verr. Quum ab eo vetus quidam assectator ex numero amicorum non impetraret, ut, &c.

A¯ssĕrēs, m. t. Tabulæ sectiles, dicti ab assidendo, quòd admoveantur, hereantq; parietibus, trabibusque. [קרשים *keraschim* לוחות *luchoth*. σανίδες. Gall. *Au membrures de bois fendu ou scié.* Ital *Tavole da segare.* German. Dilen/taflen/bretter. Belg. Eerd oft plancken. Hispan. *Tablas cortadas.* Polon. *Tarcyca.* Vngar *Deszka.* Angl. *Boardes, plankes, icyzbes.*] Hujus nominativus singularis est Assis, asseris, sicut pulvis, sive etiam Asser Plin. Vernisq; asseribus contabulare pavimenta oportet. ¶ Hinc Asso, sas. de quo infrà: Palladius asseres quernas dixit. ¶ Asserum structuram Coassationem vocamus, ut à tabulis Tabulationem. ¶ Interdum Asseres accipiuntur pro lignis, quibus utebantur lecticarii. Sueton. in Calig. Ad primum tumultum lecticarii cum asseribus accurrerunt. ¶ Dicitur & Assis, is, pro eodem: unde & diminutivum Assiculus. Col. lib. 6. c. 18: Assibus roboreis compingitur solum. Et paulò pòst. Nec exire aliâ parte prohibentibus adversis assiculis. ¶ Hinc fit Assula diminutivum. ¶ Asserculus autem diminutivum est ab Asser, ris, σανίδιον. Col. lib. 12. c. 50: Itaque quum lacus exstruxeris, asserculos inter se distantes, semipedalibus spatiis supra solum ponito.

A¯ssĕro, ris, n. r. assevi, assitum, Iuxtà semino, vel juxtà planto, [זרע *zaráh* נטע *natáh*. παραφυτεύω. Gall. *Semer, planter ou enter aupres.* Ital. *Seminar appresso.* German. Etwas zu sâven/etwas bey pflantzen. Hisp. *Sembrar cerca algun lugar.* Polon. *Przysieppam, przysjewam.* Vnga. *Melleste vetök, ültetök.* Angl. *To sowe or plant nigh by others.*] Cato de re rust. Arbores facito, ubi bene maturatæ sint, vitesq; uti satis multæ asserantur.

A¯ssĕro, ris, asserui, assertum, act. t. Significat Affirmo. [קיים *kiyám* הקים *hekim* הכין *hechin* אמר *amár* יעד *jaád*. διαβεβαιοῦμαι, διισχυρίζομαι. Gall. *Asseurer, affermer, acertener.* Ital. *Affermare, approvare.* Germa. Bestetigen/fur gewiss sagen. Belg. Zeer vastelyck seggen. Hisp. *Affirmare porfiando.* Pol *Twierdze.* Vngar *Vallom.* Ang. *To alledge, to affirme.*] Cic. Off. 3: Quod si qui proscribunt villam bonam (ut ipsi asserũt) beneq; ædificatam. ¶ Asserere item juris verbum est, idem significans, quod, Vendicare, suumque esse dicere. [ἐπιδικάζεσθαι, ἀντιλαμβάνεσθαι. Angl. *To clayme or chalenge to him self.*] ¶ Vnde asserere in libertatem, est affirmare aliquem, qui servus creditur, esse liberum, ἐξαφαιρεῖσθαι εἰς ἐλευθερίαν. Contrà Asserere in servitutem, est aliquem qui pro libero se gessit, tanquam servum suum vindicare. Liv. lib. 3. ab Vrbe condit. M. Clodio clienti negotium dedit ut virginem in servitutem assereret: hoc est, vindiciarũ judicio pro servâ vindicaret. ¶ Sic etiam dicimus, Asserere se ab injuriâ mortalitatis aut oblivionis, pro eo quod est, rerum gestarũ, aut scriptorum monumentis à quadam oblivionis, aut mortalitatis servitute, cui alioqui sumus obnoxii, se vindicare. ¶ Frequens etiam locutio est apud veteres, Asserere manu, pro eo quod est, in libertatem vindicare. Terent. in Adelph. Nam ego illam liberali causâ manu assero. Vbi Donatus: Verba, *inquit*, sunt juris. Nam & assertores dicuntur, vindices alienæ libertatis: & ipsa causa liberalis dicitur, quæ actionem in se continet libertatis. Item apud Plaut. in Curcul. Memento promisisse te, si quisquam hanc liberali causâ manu assereret, mihi omne argentum redditum iri. ¶ Legimus etiam Asserere se, absolutè dictum, pro Vindicare se in libertatem. Ovidius lib. 3. Amor.

Scilicet asserui jam me, fugique catenas.

Assertor, [Βοηθός. Ger. Ein erretter der Freyheit/ der einem beim in hülff/ vnd darbey beschirmet. Vnga. Szabad ságban (auagy) Szolgá latban helyéközteö. Angl. He which claymeth or chalengeth any thing.] Dicitur is qui aliquem in servitutem, aut etiam in libertatem vindicat. Prioris exemplum est apud Liv. lib. 4. ab Vrbe cond. Assertor nihil opus multitudine cōcitarā ait: se jure grassari. Vbi assertorem intelligit M. Clodium, qui ab Appio Claudio submissus, virginem in servitutem petebat. Posterioris exempla passim occurrunt. Mart. lib. 1: Assertor venias, satisque prestes. Item alibi: Qui Curios loquitur, assertoresq; Camillos. Vocat autem Camillum assertorem: hoc est, publicæ libertatis vindicem, quòd populum Romanum à Gallorum servitute in libertatem vindicaverit. Contrarium ejus est Desertor, qui patriam, principem, aut clientem in periculo deserit.

Assertio, f. t. [Διαβεβαίωσις. Germ. Bestätung/ bevestigung. Vng. Vallás.] Cicer. 1. Acad. Quibus de causis nihil oportere neque profiteri neque affirmare quenquam, neque assertione approbare. ¶ Invenitur nonnunquam positum pro ipsis vindiciis, sive liberali judicio. Fabius l. 3. c. 8: Sitne liber, qui in assertione est. Vnde assertio prima, secunda, tertia. Assertio prima erat, quum quis aliquem liberum esse asserebat: qui si primâ assertione liber non fieret, secundò asserebatur, ac item tertiò, si secundò victus esset, & hæc dicebatur secunda & tertia assertio. Nam assertiones bis terq; apud priscos fiebant.

Asservio, is, ire, n. q. Inservio, obsequor. [עבד habádh, ὑπηρετεῖν. Gall. Servir à quelque chose, s'y addonner. Ital. Servire. German. Dienen/ mitdienen. Hispa. Servir en favor de otro. Polon. Przysluguie, spolemsluze. Vngar. Szolgalok. Ang. To serue to obey, to employe him self in seruing another.] Cic. 4. Tus. Qui volunt exclamare magis, toto corpore contentioni vocis asserviunt.

Asservo, as, act. p. Servo custodio. [שמר schamár. Φυλάττω. Gall. Contregarder, garder. Ital. Conservare, custodire. German Behalten/ bewaren. Hispan. Guardar. Polon. Chowam, oppatruie. Vng. Tartom órzöm. Ang. To keep, to warrant.] Cicer. 5. Verr. Tum iste imperat, dum res judicaretur, hominem ut asservarent. Idem pro Archia: Quum Appii tabulæ negligentiùs asservatæ esse dicerentur. ¶ Asservare pro Observare. Plaut. Mercat. Asservabo hinc quid rerum gerat.

Assevero, as, act. p. Constanter & severè affirmo, confirmo. קום kijám הקים hekim הכין hechin אמר amár. διϊσχυρίζομαι, διαβεβαιόομαι. Gall. Afferme, asseurer, acertener. Ital. Affermare, approuare. Germ. Bestätigen/ etwas gewiß/ vnd beständigtlich sagen. Belg. Bevestige oft seggen tet met ernst. Hispan. Affirmar porfiando. Polo. Mocznie twierdze. Vngar. Albatatossan vallom. Angl. To auowe, to affirme boldlie, to vouche.] Cic. 1. Ac. Nemo ullâ de re potest contendere, nequa asseverare, sine certâ aliquâ ejus rei & propriâ notâ. Idem de Claris Orat. Magni interest, coràm videre, quemadmodum adversarius de quâque re asseveret.

Assevetor, passivum. Cic. 4. in Verrem: Quæ est ista defensio? utrum asseveratur in hoc, aut tentatur.

Asseveranter, & asseveratè, adverbia. [Βεβαίως. Gal. Asseuremēt, en affermant. Ital. Affirmatamente. German. Bestigtlich/ gewißlich. Hisp. Con affirmation porfiando. Polon Prawdziwie, pewnie. Vngar. Albatatossan, vallás keppen. Ang. By affirming and alledging boldelie.] Cic. ad Attic. Statius scripsit ad me, loquutum secum esse Q. Ciceronem valde asseveranter, se hæc ferre non posse. Idem 4. Acad. Multò etiam asseverantiùs, in Syriâ, quum esset meeum, & paulò antè quàm esset mortuus. Gell. li. 17. c. 5: Tragœdias Poëtarum nobilium scitè atque asseveratè actitavit.

Asseveratio, verbale, f. t. Affirmatio. [Βεβαίωσις. Gall. Affirmation, asseurance. Ital. Affirmatione. Germ. Ein bestätigung. Hispan. Obra de affirmar. Pol. Pewnosć, twierdzenie. Vngar. Albatatos vallás. Angl. Auowing, ouching.] Quintil. lib. 4. ca. 2: Quum præsertim quorundam probatio sola sit in asseveratione & perseverantiâ, &c. Plin. lib 9. c. 3: Tanta autorum asseveratione commendatur.

Assicco, as, act. p. Sicco. [הוביש hecherib הוביש hobisch ξηραίνω. Gall. Faire secher diligemment. Ital. Seccare. Germ. Fleissig trücknen. Hispan. Secar. Polon. Wysuszam. Vngar. Szárasztom. Ang. To mak drie.] Colum. lib. 11 c. 15: Tum rursum in Sole assiccavit.

Assiccesco, is, Siccus fio. [חרב charáb יבש jabésch. ἀφαυαίνομαι, ἀποξηραίνομαι. Gall. Devenir sec, se secher. Ital. Secarsi. Germ. Wol trocken werden. Hispan. Secarse. Pol. Wysycham. Vng. Meg száradok, aszok. Ang. To waxe drie.] Colum. lib. 12. c. 6: Expressos in cratibus pandere dum assiccescant.

Assidelæ, Mensæ ad quas sedentes Flamines sacra faciebant. Festus.

Assideo, assides, n. s. compositum est à Sedeo, juxtà sedeo. [ישב אצל jaschab hal. παρεδρεύω. Gall. Estre assis aupres ou ioignant. Ital. Sedere, assidere. German Beysitzen/ neben etwas sitzen. Belg. Bysitten. Hispan. Assentarse cerca de otro, como por dar consejo. Pol. Przysiadamsye. Vngar. Mellette ülök. Angl. To sitt by or nigh another, tobe continua ie assisting in doing any thing.] Verbum est neutrum, sicut suum simplex. Cicero pro Planco: Huic assident, pro hoc laborant. ¶ Habet etiam interdum accusativum virtute præpositionis, ex quâ componitur. Salustius in Iugurth. Adherbalem dextra assedit. Quanquàm hoc aliqui velint esse ab Assido. ¶ Salustius, teste Prisciano, passivè protulit, Oppidum amissum assideri, eodem modo, sicut dicimus, Obsideri, & Circumsideri: quod certè rarissimum est. ¶ Assideo etiam accipitur pro Similis sum. Horat. Parcus ob hæredis curam, nimiumq; severus, Assidet insano: id est, similis est insano.

Assessio, onis, verb. f. t. [ישיבה schibeth. παρεδρεία. Gal. Assistence. Ital. Assistenza. Germ. Beysitz/ oder beysitzung. Hispa. Obra de estar assentado cerca de otros. Vngar. Mellette ülés. Angl. Sitting by and giuing counsell, or counseling.] Cic. Mario: Quæ tua fuerit assessio, oratio, confirmatio animi mei, &c.

Assessor, Nomen verbale ab Assideo, cujus officium est assidere Præsidi, atque consulere in causis, cognitionibus, postulationibus, libellis, edictis, decretis, epistolis. [πάρεδρος. Gall. Assesseur ou conseiller. Ital. Assessore. Germ. Ein beysitzer in den Rhatschlägen. Belg. Een bysitter/ raetgever. Hispa. Assessor, que cerca de otro se assienta como por dar consejo. Polon Spolem wursedzie szedzacy, rayca. Vnga. Assessor, mellette ülő. Ang. Which sitteth by another and helpeth in counsell.] Cic. 1. de Divin. Lacedæmoniis regibus suis Augurem assessorem dederunt.

Assessura, ræ, [Vngar. Mellette ülés. Ang. Sitting, or being continuallie at a thing.] Vlpian. de proxenetis: Facilius quod Græci ἑρμηνευτικὸν appellant, peti apud eos poterit, siquis fortè conditionis vel amicitiæ, vel assessuræ, vel alicujus alterius hujusmodi proxeneta fuerit.

Assestrix, verb. fœm. t. Quæ juxtà sedet. [παρεδρος, ἡ. Germ. Ein beysitzerin/ oder beysitzerin. Angl. She that sitteth nigh another.] Afranius: Dimittit jam assestricem, me ad se vocat. Nam verbalia fœminina si formantur à supinis in *sum* desinentibus, assumunt literam r, ut Expultrix, Tostrix, Assestrix: & non temerè aliud invenias verbale in Trix præter hæc tria, cujus masculinum terminetur in *sor*.

Assido, dis, Idem penè significat quod Assideo, sed cum motu quodam: ut fit quasi, ad assidendum me demitto. [ישב אצל jaschab hal. παρίζομαι. Gall. S'asseoir, se mettre aupres. Ital. Porsi à sedere. German. Hinzusitzen. Hispan. Poner sitio ó cerbo à lugar. Polon. Przysiadam. Vngar. Mellé ereszkedem. Ang. To sitt downe, or nigh by another which before did stande or go.] Caret proprio præterito & supino. Capit autem præteritum à verbo Assideo, propter significationis affinitatem, & temporum similitudinem: quæ vix aliâ ratione quàm accentu, dignoscas. Vnde in illo Salustiano: Adherbalem dextra assedit. Priscianus vult esse præteritum ab Assido: non proprium tamen, sed mutuatum à verbo Assideo. Nescio quid hîc somniarint, qui hoc verbum Assido & simplex Sido activum esse voluerunt: quibus significationis natura refragatur. Nihil enim aliud significant, quàm ad sedendum, vel assidendum, descendo. Neque statim sequitur, si Assido accusativum habere inveniatur, esse verbum activum, quum etiam Accedo eâdem ratione esset verbum activum. Hoc enim fit ex naturâ duntaxat præpositionis. Neque etiam leviùs peccaverunt, qui penultimam hujus verbi corripi voluerunt: quod certè falsum est, quum & simplex & reliqua composita eandem producant. Virgil. 6. Aeneid. Sedibus optaris geminâ super arbore sidunt. Ovid. lib. 1. Metam. Iussit & extendi campos, subsidere valles. Multa alia hoc in loco congesta erant, quæ quòd partim falsa essent, partim inutilia, omnia resecuimus.

Assiduus, Quasi ab assidendo: quod tamen Sosipater reprehēdit: cujus verba, quoniam nominis hujus vim planè explicant, subscribam. Quum à Servio Tullio populus in classes esset distributus, ut tributum prout quisq; possideret, inferret: ditiores qui asses dabât, assidui dicti sunt: & quoniam soli negotiis publicis frequētes aderât, eos qui frequentes adsunt, assiduos ab assidibus dixerunt. Hæc Sosipater, quæ etiam confirmat Gell. lib. 16. cap. 10. Atque hinc factum est, ut assiduus diceretur, Iugis, continuus & diligens. [תדיר tedhír תמיד tamídh, ἐνδελεχής, παραμονος, συνεχής. Gall. Assidu, continuel. Ital. Assiduo, continuo, frequente. Germ. Fleissig/ embsig/ ohn vnderlaß. Belg. Neerstich/ duerende naden anderen. Hispan Cosa continua, y acostumbrada. Pol. Pilny, vstawiczny. Vngar. Szüntelen valo, szorgalmatos. Ang. Continuell, often, and euer without ceasing.] Liv. lib. 3. bell. Maced. Accedebat, quòd alter decimum jam prope annum assiduus in oculis hominum fuerat.

Assiduissimus, superlat. [Vngar. Igen szorgalmatos, szüntelen valo.] Suet. in August. Et mox vasa aurea Assiduissimi usus conflaverit omnia.

Assiduitas, f. t. Diligentia. [תמיד tamídh התמדה hathmadháh. ἐνδελέχεια, συνεχεία. Gall. Assiduité, diligence. Ital. Assiduita, diligenza. Germ. Fleiß/ embsigkeit. Hispan. Continuacion y diligentia. Polon. Pilnosć, vstawicznosć. Vngar. Szüntelen valoság szorgalmatosság. Angl. Diligence without ceasing.] Cic. 1. Acad. Quam partim exercitationis assiduitate, partim ratione formabant. Cic. 2. de Nat. deor Assiduitate quotidianâ, & consuetudine oculorum assuescunt animi: neq; admirantur, neq; requirunt rationes earum rerū, quas semper vident. ¶ Ejus contraria sunt, Desides, segnes & otiosi.

Assiduè, Frequenter. [תמיד tamídh. ἐνδελεχῶς, συνεχῶς. Gall. Continuellement, ordinairement. Ital. Assiduamente, diligentamente. German. Embsiglich/ ohn vnderlaß/ fleissiglich. Hispan. Continuamente. Pol. Vstawicznie, czesto. Vng. Szüntelen. Ang. Often, euer, without ceasing. Virg. 2. Ecl. Tantùm inter densas, umbrosa cacumina, fagos Assiduè veniebat. Terēt. in Heaut. Quid te futurum censes, quem assiduè exedent. Cic. de Clar. Orat. Assiduissimè autem mecum fuit Dionysius.

Assiduò, idem quod assiduè. [Vng. Szüntelen. An. Often, euer.] Plaut.

Plaut. Mil. Dum tale facies, quale assiduò edes, Communicabo te semper mensâ meâ.

Assigno, as, act. p. Attribuo, constituo. [נתן nathán חלק chalák. [illegible] Gall. *Assigner, bailler par assignation.* Ital. *Assegnare.* Germ. Zugeben/zuordnen/zuschetzen. Hispa. *Assignar ò constituyr.* Polon. *Naznaczam.* Vngar. *Dèputálom, szolgytanitom, föl irom, föl iecezōm.* Angl. *To assigne, to giue by assignation, to depute, to lay the fault to another.*] Cic. pro Domo suâ: Inferiorem ædium partem assignavit genti suæ Clodiæ. Idem 3. Ver. Hoc quoq; attendite apparitores à Prætore assignatos habuisse decumanum. ¶ Interdum idem quod Imputo, tribuo. Author ad Heren. l. 1: Sed si tardiùs hæc, quàm studes, absolvetur, tùm rerum magnitudini, tum occupationibus assignare debebis. Persius usus est pro Obsigno Marcus dixit: iba est: assigna Marce tabellas. nisi fortassis ibi melius *Obsigna* legendum videretur.

Assignatio, verb. f. t. Idem significans quod Attributio. [מחלקת machalóketh. [illegible] Gall. *Distribution, assignation.* Ital. *Distributione, assegnatione.* Ger. Zugebung/verordnung. Hispa. *Obra para assignar.* Polon. *Naznaczenie.* Vng. *Dèputálás szolgytonitás, föl ieczés.* Ang. *Assignation, appoynting.*] Cic. Rutil. Quum Cæsar Syllanas venditiones & assignationes agrorum esse velit, quò firmiores existimentur suę. Sic assignationes agrorum, apud eundem 4. Philip. & de lege Agrariâ.

Assilio, lij, assilui & assilivi, assultum, ex Ad & Salio, Aggredior. [דלג dalágh קפץ kaphátz. [illegible] Gall. *Sailler contre quelque chose.* Ital. *Assalire, assaltare.* Germa. Herzu springen. Belg. Bespringen Hisp. *Saltar hazia alguna cosa, acometer con impeto.* Pol. *Naskakuie, przyskakuie.* Vngar. *Rea szökōm reá vgrom.* Angl. *To leap vpon, to inuade, to assaile, to leape forth or against some thing.*] Cic. 3 de Orat. Nec assiliendum est statim ad illud genus ¶ Accipitur pro Oppugno, invado, aggredior. Ovid. lib. 11. Met. Quum sæpe assiluit defensæ mœnibus urbis. ¶ Etiam Assilire dicitur de animalibus maribus, quum fœminas ineūt. Col. lib. 7: Nam nisi prius ea marem concivit assilientem, admissarium calcibus proturbat.

Assultus, us, ui, verb. m. q. Actus assiliendi. [דלוג רקידה rekidháh. [illegible] Gall. *Assaut.* Ital. *Assalto.* German. Einherzuspringung/Anspreung/anrennung. Hisp. *Obra de saltar assi, ò a cometer con impeto.* Polon. *Przyskok.* Vnga. *Reá vgrás, reá szökés.* Angl. *Assaulting, leaping vpon, an assault.*] Virg. 5. Aeneid Nunc hos, nunc illos aditus, omnemq; pererrat Arte locum & variis assultibus irritus urget.

Assulto, as, are, frequentativum. [[illegible] Angl. *To assault often.*] Plin. lib. 9. c. 42, assultant illi protinus. Idem lib. 8. cap. 40: Mox ingruit assultans, contraque belluam exurgens. ¶ Cum dativo. Silius lib. 7: Iam cernes Libycum huic vallo assultare leonem. Cum accusativo. Statius. 11. Thebaid. Portarumque moras frænis assultat & hastis.

Assultim, adverb. Per saltus, vel more salientium. [[illegible] Vng. *Vgrándozva, szökōldèzve.* Angl. *By leaping and jumping.*] Plin lib. 11. c. 24: Phalangia ex his appellantur, quorum noxii morsus corpus exiguum, varium, acuminatum, assultim ingredientium.

Assimilis le, om. t. ex Ad & Similis, Similis. [דומה domèh. [illegible] Gall. *Fort semblable, moult ressemblant.* Ital. *Simile, assomegliante.* Germ. Gar gleich Belg. Gelyc. Hisp. *Semejante.* Polon. *Podobny.* Vngar. *Hasonlatos.* Angl. *Very lyke to another*] Cic. 2. de Nat. deor. In pulmonibus autem inest raritas quædam, & assimilis spongiis mollitudo, ad hauriendum spiritum aptissima. Plaut, Mer. Quasi tu nunquam quicquam assimile huic facto feceris.

Assimiliter, adverb. Similiter. [כן chen כמו כן chemó chen. [illegible] Gall. *Semblablement.* Ital. *Similmente.* German. Gleichförmigklich/gleicherweiß. Hisp. *Semejantemente.* Polon. *Podobnie.* Vnga. *Hásonlatossan.* Angl. *In lyke maner, lykewyse.*] Plaut Bacchid. Assimiliter hodie mihi obtigit.

Assimilo, las, act. p. Similem facio, cóparo. [דמה dimmáh. [illegible] Gall. *Comparager, parangonner, rendre semblable.* Ital. *Assomegliare.* German. Vergleichen. Belg. Ic gelyc. Hispan. *Semejar.* Polon. *Przyrownywam, podobnim czinie.* Vngar. *Hasonlitom.* Angl. *To compare, to resemble.*] Cic. 4 Verr. Literæ, lituræque omnes assimilatę & expressæ de tabulis in libros transferūtur. Ovid. 5. de Trist. Assimilemq; sui longâ assuetudine fecit, Grandia si parvis assimilare velis.

Assimulo, las, act. p. Fingo aliquid esse, quod reverâ non est, Simulo. [חנף chanéph. [illegible] Gall. *Simuler, feindre ce qui n' est point, contrefaire.* Ital. *Simulare, fingere.* German. Gleißnen/der gleichen thun als ob etwas were das nit ist. Hisp. *Fingir lo que no es.* Polon. *Zmyślam to co nie iest, zakiakobi bele.* Vnga. *Tettetem.* Angl. *To faine that it not, to counter faite.*] Terent. in And. Nunc tuum est officium, has benè ut assimules nuptias. Cic. 3. Offic. Vlysses furorem assimulavit, ne quò iret ¶ Assimulari passivè. Terent. Eunuch. Tum pol ego is essem verè, qui assimulabar. ¶ Assimulare, pro, adumbrare & repræsentare. Quintil. li. 7. c. 11: Pictor acceptâ semel imitandi ratione, facilè assimulabit quicquid acceperit. ¶ Assimulare literas, pro adulterare & confingere: apud Tacitum.

Assimulatio, verbale, f. t. [[illegible]] Vng. *Tettetés.* Angl. *Fayning of that which is not, counterfayting.*] Plin. lib. 11. c. 49: Contrà mulierum paucis prodigiosa assimulatio.

Assipitum, idque Arabicè vocant *ziribegi*, dulcis cibus, factus de carnibus, speciebus, & melle, seu saccharo, seu aceto, etiamsi addi id interdum possit. Vtitur eo vocabulo subindè in diætis suis author Tacuin.

Assipondium, n. s. Pondus unius assis, sive libræ. [λίτρα. Gall. *Le poix d' vne livre.* Ital. *Il peso d' vna libra.* German Ein gewicht eines pfundts. Hisp. *Libra entera di dozo oncas.* Polon. *Funt.* Vngar. *Egy garas nyomo.* Angl. *One pound weight.*] Varro de ling. Lat. Quod unum pondo Assipondium dicebatur, id ideò, quòd as erat libræ pondus.

Assis, is, Tabula sectilis. [לוח lúach קרש keresch. [illegible] Gall. [illegible] Ital. *Tauola, asse.* German Ein dillen/tafel/brett. Hispan. *Tabla ò ripia ò cabrio.* Polon. *Deszczka.* Vng. *Deszka.* [illegible] Ang. *A planke, a boorde.*] Plin. Quernisq; assibus contabulare pavimenta oportet. Vide supra in dictione ASSERES.

Assula, f. p. diminut. ab assis, Tabella. [[illegible] Vng. *Forgács deszkaczka.*] Plaut. in Merc. At etiam cesso foribus facere his assulas?

Assula, Plin. Vitru. & aliis honesta vox est, quâ primùm significant, quæ matrimonii in cedendo marmore fragmenta dissecant, & quæ in fregendis aliis rebus in longitudinem magisq; in latitudinem fragmenta disjiciuntur. Item Dioscoridis interpretes, significaturi radicum concisionem, utuntur eâ voce, [illegible], quòd ejus scilicet radices interdum assulosè, sive assulatim jubeant concidi.

Assulatim: id est, minuatim. [[illegible] Gall. *Par esclats, en menues pieces.* Ital. *Minutamente.* German. Stuckechtig/schifferechtig/oder mit dillen. Hispa. *Astilla à astilla* Polon. *W drobne kasky, wdeszczki* Vng. *Aprónkent: darabonkent* Ang. *Litle and litle, by litle peeces.*] Plaut. in Menæch Faciam quod jubes, securim capiam ancipitem, atque huc senem exossem reddam: dedolabo assulatim viscera.

Assulosè, adver Assulatim. [Vngar. *Aronkent, darabonkent.*] Plin. Calamus melior qui assulosè potiùs quàm raphani more frangitur.

Assisto, is, n. t. Adsto. [עמד hamádh נצב nitsábh התיצב hithjatsébh, [illegible] Gall. *Assister, estre aupres* Ital. *Stare, essere presente.* German. Beystehen/zugegen stehn Hisp. *Estar cerca de alguna cosa.* Polon *Stoie przy* [illegible] Vng. *Mellé állok.* Angl. *To assist, to stand by.*] Terent. in Adelph. Hic propter hisce assiste. ¶ Aliquando significat Patrocinari, quod prisci Adesse dicebant. Sic enim elegāter dicimus, Tibi adsum: &, Tibi assisto, pro eo quod est Advocatus sum, causamq; tuam defendo.

Assisus, Vide ASSUS.

Asso, as, Tabulis sterno, vel operio. [קרה keráh. [illegible] Gall. *Plancher ou paver d'ais* Ital. *Intauolare.* German. Täfelln/ mit dilen oberschiessen oder bedecken: item, Braten. Belg Solderen. Hispan. *Entablar, assar.* Polon. *Tarcicamy pokladam.* Vng *Deszkázok, táblázok.* Angl. *To couer with plankes, or bardes.*] A quo Coasso, pro contabulo. Vitru. Quum assatum fuerit, super altera coassatio struatur, clavisque fixa duplicem præbeat contignationi loricationem ¶ Item Assare etiam utimur pro cibum ad ignem torrere. Vnde Inassare. Plin. lib. 30 ca. 10: Alii in cibo, in ligneis verubus inassatum.

Assarius a. um, Assus, assatus. [צלי tsalí [illegible] Gall. *Rosti.* Ital. *Arrostito.* German. Gebraten. Hisp. *Assado.* Pol. *Vpieczony.* Vngar. *Sült.* Ang. *Rosted.*] Cato de Re rust. cap. 132: Daps Iovi assaria pecunia, urna vini Iunoni castæ.

Assatura, Carnes assæ. [[illegible] Polon. *Pieczyste.* Vng. *Sült peczenye.* Ang. *Arost.*] Flavius Vopiscus scribit Aurelianum Imperatorem convivium de assaturis maximè dedisse.

Associo, as, are, Socium me adjungo. [חבר chibbér. [illegible] Gall. *Associer, coupler, ioindre pour compagnon.* Ital. *Accompagnare.* Germ Zugesellen. Hisp *Accompanar al ygual.* Polon. *Sprzagam, stowarzyszam.* Vng. *Társalkodom.* Ang. *To make him selfe a companion with others.*] Stat. 1. Theb. - soleris tibi cura futuri Amphiaraē datur: juxtaq; Amythaone cretus Associat passus. ¶ Significat & adaptare, & conjungere. Claudianus - cornua summis Associant malis.

Assolet, n. s. Idem quod simplex Solet. [חק הוא chok hu מנהג הוא minhágh hu. [illegible] Gall. *La coustume est, on a de coustume.* Ital. *Suole.* Germa. Man ist also gewohnt / es ist breuchig. Hisp. *Mucho acostumbra suele.* Polon. *Zwykł, mam obyczaj.* Vngar *Szokos lenny.* Ang. *It vseth, it is costumable.*] Legitur autem in tertiis tantùm personis, & ferè impersonaliter. Cic de Amic. Quum in hortos D. Bruti commentandi causâ (ut assolet) venissemus. Liv. 1. ab Vrbe: Vbi illuxit, paratis omnibus, ut assulet, vocari ad concionem utrunque exercitum jubet. Cic. 2. de Nat. deor. Gracchus ad senatum retulit. Senatus ad quos assoleret, referendum censuit. ¶ Nonnunquam etiam personaliter. Terent. in Andr. Adhuc Archillis, quæ assolent, quæq; oportet Signa ad salutem esse omnia. huic esse video.

Assono, nas, n. p. Sonitum reflecto, vel sono respondeo. [ענה hanáh. [illegible] Gall. *Resonner, retentir, sonner auec* Ital. *Ribombare.* German. Zustimmen/zuthönen/wider thönen. Hisp. *Hazer retumbar y resurtir la voz.* Polon. *Spolem brzmie, społem huczę.* Vnga. *Reá feleiök, visszonsag zöngök.* Ang. *To sound with another, to sound agane.*] Persius Satyr. 1: Euyon ingeminat, reparabilis assonat Echo. Ovid. 3. Metamorph. Planxerunt Dryades, plangentibus assonat Echo: id est, velut respondet.

Assuesco, is, ex Ad, & Suesco compositum; Consuetudinem capio, In consuetudinem venio. [למד lommádh. [illegible]

 [illegible]

ζεσθαι. Gall. S'accoustumer, se duire, avoir de coustume. Ital. Avezzarsi, assuefarsi. Germ. Gewohnen mit langem brauch. Belg. Ghewene aen gewennen. Hispan. Acostumbrarse. Polo. Zwyczaiam sie, przywykam. Vnga. Red szokom. Ang. To come in vse or accustome, to practise by long custome to do a thing.] Cic. 5. de Fin. Quo in loco ad fluctum, ajunt, declamare solitum Demosthenem, ut fremitum assuesceret voce vincere. Virgil. 8. Aeneid. tua cernere facta Assuescat. ¶ Cum dativo. Celsus lib. 8. cap. 10: Atque ita deligando, assuescere iterum vetustæ sedi cogit. Loquitur de osse reposito in sedem suam. ¶ Assuescitur, Impersonale. Liv. 2. ab Vrbe: Charitasq; ipsius soli, cui longo tempore assuescitur, animos eorum consociasset.

Assuētus, Vsitatus. [למוד limmúdh. συνήθης, εἰωθώς, ἐθάς. Gall. Accoustumé, usité & duit. Ital. Assuefatto avezzo. Germ. Gewohnen/oder gewennet. Hisp. Acostumbrado. Polon. Zwikly. Vng. Szokôt. Ang. Vsed, accustomed, broght in vse, wonted.] Plin. Assuetus eò dona mittere jam & regibus Romanis. Cic. pro Plancio: Vicinitas non assueta mendaciis. ¶ Assuetus labore assiduo. Cic. 3 de Orat. Non assuetas ad sceptra manus post terga dabit. Senec. in Troa. Assuetus in jura. Liv. 4. bel. Pun. Et jam inde à puero in omnia familiaria jura assuetum. Et apud eundem 8. bel. Mac. cum genitivo: Romanis Gallici tumultus assuetis, etiam vanitates notę sunt. ¶ Assuetior, comparat. Liv. 2. bel. Pun. Ea assuetior mōtibus, & ad concursandum inter saxa, rupesq; aptior ac levior.

Assuētūdo, f. t. Consuetudo. [מנהג minhágh דרך dérech, συνήθεια. Gall. Accoustumance, usage. Ital. Vsanza, consuetudine. German. Gewohnheit. Hispan. Costumbre. Pol. Zwyczay. Vng. Szokas. Angl. Vse accustome.] Ovid. 2. de Arte: Nihil assuetudine majus. Idē 1. de Tristib. Assimilemq; sui longâ assuetudine fecit. Tacit. lib. 11: Degenerabat à labore ac virtute miles assuetudine voluptatum, & contemptu ducis.

Assuēfăcio, cis, act. t. ex Ad præpositione. & duobus verbis, nempe Sueo sues, & Facio compositum: Vsu doceo, in consuetudinem induco. [הרגיל hirghil למד limmadh ἐθίζω. Gall. Accoustumer, duire. Ital. Assuefare, avezzare. Germ. Gewenen. Hisp. Acostumbrar à otro. Pol. Zwyczaiam. Vngar. Szoktatom. Ang. To teach or accustome by vse, to wont him self with any thing.] Cic. de provin. Cons. Imperio populi Romani parere assuefecit. ¶ Hujus passivum est, Assuefio. Cicer. 3. de Orat. Quorum sermoni assuefacti qui erunt, non poterunt non lautè loqui. Liv. 2. bel. Pun. Ea secretis viri alieni assuefacta sermonibus.

Assūmo, mis, act. t. Suscipio. [נשא nasá. προσλαμβάνω. Gall. Prendre vers soy, retirer vers soy, s'attribuer. Ital. Assumere, prendere. German. Herzu nemmen/annemmen. Belg. Aennemen. Hispan. Tomar à su cargo. Polon. Przymuie. Vnga. Fôl vészem. Angl. To attribute to him self, to take him.] Cic. Neque id onus invitus assumpsit. ¶ Interdum ponitur pro Attribuo, arrogo. [illegible] Idem 1. Off. Si id mihi assumo, videor id meo jure quodammodo vendicare. ¶ Assumere aliquem. Plin. Iunior: Assumo te in consilium rei familiaris, ut soleo. ¶ Assumere, pro esitare & cibum sumere. Celsus: Iuvenum minus interest, quæ assumant, & quo modo eurentur.

Assumptio, onis, verbale, f. t. Acceptio. [מקח mikkách. πρόσληψις. Gall. Prinse. Ital. Presa. Germ. Ein annemmung/auffnemmung. Hispan. Comamiento. Polon. Przyięcie. Vng. Fô vétel. Ang. Attributing, or taking to him self.] Cic. 3. de Fin. Artes etiam ipsas propter se assumendas putamus, tùm quia sit in his aliquid dignū assumptione, tùm, &c.

Assumptīvus, verb. Quod assumit. Cic. 1. de Inven. Ac juridicialis quidem ipsa in duas distribuitur partes, absolutam, & assumptivam. Et paulò pòst. Assumptiva est, quæ ex se nihil firmi dat ad recusationem, &c.

Assum, Vide Adsum.

Assuo, assuis, assui, assutum, act. t. Suendo annecto. [תפר taphár. προσράπτω. Gall. Coudre à ou sur vn autre, rapetasser, emboicer. Ital. Cucire vna cosa all' altra. German. Herzu sticken/ansetzen. Hispan. Coser vna cosa à otra. Polon. Przyszywam. Vngar. Hozzá varrom. Angl. To sew to, or together.] Horat. in Art. poet. Purpureus latè qui splendeat unus & alter, Assuitur pannus.

Assurgo, gis, rexi, n. t. Est honoris vel benevolentiæ causâ surgo. [קום kam. ὑπανίσταμαι, ἐξανίσταμαι. Gall. Se lever, se dresser contre, se lever devant quelqu'vn. Ital. Levarsi. German. Auffstehen/einem ehr erbieten mit auffstehn. Belg. Opgaen. Hisp. Levantarse à otro por honrario, ò enantarse, simpliciter. Pol. Powstawa drugiemu ku poczciwosci. Vng. Fôl kelôk. Ang. To rise for to do honour to another.] Virg. 5. Eclog. Vtque viro Phœbi chorus assurrexerit omnis. ¶ Ausonius: Assurgit Musæ nostra Camœna tuæ. Virgil. 2. Georg. Tmolus & assurgit quibus & rex ipse Phanæus. ¶ Accipitur pro Excresco & altus fio. Virg. 3. Georg. Sed jacet aggeribus niveis informis, & alto Terra gelu latè, septemq; assurgit in ulnas. ¶ Hinc & plantas dicimus assurgere, quum crescunt, & in altitudinem accipiunt incrementum. ¶ Colles quoq; assurgere dicuntur, qui nō ardui sunt, sed acclives, quiq; paulatim in altitudinem tendunt. Col. lib. 2: Collem molliter assurgentem, montem sublimem & asperum, sed nemorosum & herbidum maximè probaverunt. ¶ Assurgere ex morbo: id est, convalescere. Liv. & Tacit. ¶ Assurgere dicitur Orator, qui sublimiter loquitur. Quintil. Rarò assurgit Hesiodus.

Assūs, a, um, Torrefactus, aridus, eò quòd igni assuescit (ut Varroni placet, lib. 4. de ling. Lat.) Sudando enim assum distillat ob calorem. [צלי tsalí. ὀπτός. Gal. Rosti. Ital. Arrosto, arrostito. Ger. Das gebraten ist. Hispan. Cosa assada. Polon. Pieczony. Vng. Sült. Ang. Rosted.] Vel dicitur assum (ut Nonius mavult) quasi solum, quemadmodum merum, solum dicimus: quoniam in opsoniis sine pigmento saporis alieni assæ carnes inferebantur. Vide Assa.

Ast, Conjunctio est, quâ Poetę carminis gratiâ utuntur, pro At, sive Sed. [אך ach כי chi אבל abál. ἀλλά. Gall. Mais. Ital. Ma. Germ. Aber. Hispan. Mas. Polo. Ale. Vnga. De. Ang. But.] Virg. 1. Aeneid. Ast ego quę divûm incedo regina. ¶ Vtuntur & Oratores. Cic. Attico lib. 1. Epist. 11: Tu si uno in loco es futurus, crebras à nobis literas expecta: ast plures etiam mittito.

Astaci, ἀστακοί, Ex genere sunt cancrorum, apud Plin. lib. 9 c. 31.

Astandæ, Regum in Perside nuncios Angaros nuncupatos, à doctis observatum est, atq; illarum gentium esse vocabulum Herodoto videtur. Sicuti Astandæ ferè notionis ejusdem: hoc est, grammatophori sive tabellarii, qui certis itinerum spaciis permutarentur. Plutarch. lib. de Alexandri fortunâ scribit Darium Persarum regem fuisse, quandoq; regis Astandam.

Astaphylinos. Pastinaca sylvestris, quæ & Staphylinos dicitur. Vide Ruell. lib. 3 c. 41.

Astăphis, idis, f. t. [צמוקים tsimmukim. ἀσταφίς. Gall. Raisin confit, passes, passerilles. Ital. Vva passa. Germ. Meertrauben. Hisp. Vva passa ò passa ia. Pol. Rozenky. Vngar. Tengeri szôlô, malosa azzu szôlô. Ang. A confite or raising confected.] A nobis uva passa vocatur. Plin. lib. 23. cap. 1: Vva passa, quam Astaphida vocant, stomachum, ventrem, interanea tentaret, nisi pro remedio in ipsis acinis nuclei essent. ¶ Viri senis astaphis calvaria, ἀνδρὸς γέροντος ἀσταφὶς τὸ κρανίον: id est, viri senis velut uva passa cranium. Admonet adagium, invalidum & flaccidum esse senile corpus, exhausto succo, carnibusq; adesis.

Astăphis agriă, [ἀσταφὶς ἀγρία. Gall. Staphis agria. Ital. Staphusagria, semenza de frato. Germa. Staphisagria/Leussamen. Hispan. Avarraz. Ang. Staves agre.] Herba est cauliculis nigris, rectis, foliis labruscæ: fert folliculos veriùs, quàm acinos, virides, similes ciceri. Hæc à Romanis, teste Dioscoride, Pedicularis herba dicebatur, eò quòd nucleos haberet phthiriasi curandæ utiles. Vocatur & Staphis agria, primâ vocali à capite sublatâ. Nam quam ἀσταφίδα Attici, reliqui Græci σταφίδα appellant. Quinetiam hodie ab Officinis Staphis agria dicitur.

Astăphus, significat aquam à tenebris profluentem.

Asteismos, m. s. Vrbanitas. [שפר schéphar. ἀστεϊσμός. Gall. Gentillesse, civilité, courtoisie. Ital. Gentilezza, urbanità, civilità. German. Höfligkeit/stattligkeit. Belg. Hoflockheit. Hispan. Nobleza, buena guia, civilidad. Polon. Dworstwo. Vng. Embersêg. Angl. Civilitie, courtesie, good maner, gentlenesse in speach and behaviour, plesant testing.] Est tropus multiplex, numerosęq; virtutis. Nam Asteismos putatur quicquid rusticâ simplicitate caret, & facetâ satis urbanitate exponitur, ut apud Virgil. 3. Ecl. Qui Bavium non odit, amet tua carmina Mævi. Id est, pro pœnâ ei contingat, ut diligat Mævium pejorem Poetam. Atque idem jungat vulpes, & mulgeat hircos. Id est, faciat ea, quæ contra naturam sunt. Nam ἀστεῖος, Vrbanus, ἀστεΐζομαι, Vrbanus sum.

Astĕr, m. s. & Astrum, n. s. [כוכב chochab ἀστὴρ & ἄστρον. Gall. Estoille. Ital. Stella. Germ. Ein Stern/oder Gestirn. Hisp. Estrella ò planeta. Pol. Gwiazda. Vnga. Tsillag. Angl. A starre.] Hoc modo inter se differunt: quòd hoc congregationem significat stellarum, vel signum ex stellis coactum, ut est Leo, Libra, &c. Illud verò unam tantùm stellam. Apud Grecos etiam eadem observatur differentia: ἀστὴρ enim apud illos unicam tantùm stellam, ἄστρον sidus totum significat. Suidas. Cicero: Quum autem ver esse cœperat, cujus initium iste non à Favonio, neq; aliquo astro notabat, &c. Idem de Vniver. Has igitur ob causas nota sunt astra.

Astĕriscŭs, m. s. [Ger. Ein Sternlin. Belg. Een clyn sterken. Vnga. Tsiezés.] diminutivum, Signum est ad parvæ stellæ similitudinem, quo utimur quum aliquid in scribendo omissum est, vel quum variant exemplaria. Hieronymus: Qui editioni antiquę Theodotionis miscuit asteriscos & obelos. Pingitur sic *.

Astrĭfĕr, ri. Ferens astrum. [ἀστροφόρος. Gall. Qui porte astres ou estoilles. Ital. Chi porta le stelle. Germ. Sternentrager. Hispan. Cosa que tienne en si estrellas. Vng. Tsillag viselô. Angl. Which beareth or hath starres.] Martial. lib. 8: An tua multifidum numeravit lana Timavum, Quem prius astrifero Cyllarus ore bibit?

Astĕr Samius. [ἀστὴρ σάμιος. Vngar. Bonus arminus.] Species est terræ cujusdam, ad multos medicinæ usus conducentis, quę in Samo insulâ effoditur: ita dicta à stellæ imagine quæ illi imprimi sigillo consuevit. Hujus terræ meminit Galen. l. 9. Simpl.

Astĕr Attĭcŭs, vel Acticus potiùs, q. d. litoralis, non invenitur nisi in litoribus Astragalus, cicer rusticum vel montanum. Cic. Sic dicta est herba, quòd radicem crassam & astragalo ossi similem habeat. ἀστὴρ ἀττικός, Herba est Plinio quæ quod præsens est inguinum remedium, à Romanis Bubonium dicitur, & vulgò Inguinalis. Vide Plin. lib. 25. c. 5.

Astĕrias. [ἀστερίας. Vnga. Matska gém.] Avis ex genere ardeolarum, à fulgore astrorum. Plin. l. 10. c. 60.

Astĕricum, ci, n. s. ἀστερικόν, Vulgo volubilis minor, & campanula, [Pol. Powoy mniey.] Herba est ocymi folio, quæ & Helxine dicitur, ἀπὸ τοῦ ἕλκειν, eò quòd asperitate suâ tenaci nexu vestes, quibus hæserit, ad se trahat, & Vrceolaris herba, eò quòd vitreis urceolis detergendis in primis sit idonea. Nascitur in tegulis, parieti-

parietinisque: unde & *Parietaria*, & *Muralis herba* vulgò dicitur. De hâc Plin. lib. 22 cap. 17.

Asteriscus, ἀστερίσκος, Vide Aster.

Asterion, ii, [ἀστέριον. Pol. *Barsicz.* Vng. *Pok.* Ang. *A sort of spider.*] Species est aranei, cujus morsu genua labefactantur, ut tradit Plin. lib. 29, cap. 4. ¶ Est & Asterion herba, quæ & spondylium dicitur, quòd semen habeat Asterii animalculi figurâ. Vide Diosc. lib. 3. in descriptione Spondylii.

Asterno, is, ere, astravi, astratum, Iuxta sterno [רפד *raphádh* הרביץ *hirbits* בשכיב *bischchib* ... *hitstriah.* παρεγκατασπείρω Gall. *Coucher & estendre auprès* Ital. *Distendere.* Germ. *Hinzu streuwen / Neben etwas legen* Hisp. *Derribar algo hazia otra cosa.* Polon. *Przyscielam.* Vng. *Mellé terítöm.* Ang. *To lie and spread out nigh another.*] Ovid. utitur ejus passivo 2. Metam. Nocte dieque vocant, asternunturq; sepulchro.

Asthmaticus, cum, h. m. f. [ἀσθματικός. Gall. *Poussif, qui a son aleine à grande difficulté.* Ital. *Che spira con difficultà, c'ha il asma.* Germ. *Ein keichiger der schwerlich unnd mit keichen athmet / ein engbrüstiger* Hisp. *Cosa que tiene dificil respiracion.* Pol. *Dychawiczny.* Vngar. *Nehezen lehel.* Ang. *Which breatheth pane fullie, pursy.*] Anhelus & spiriosus dicitur: quum scilicet spirare sine sono & difficultate quispiam nō potest. ¶ Id autem morbi genus ἄσθμα vocatus hoc est, spirandi difficultas.

Astipulor, pen. corr. d. p. Assentior. [... *ratsâh.* ... Gall. *Consentir à quelque chose.* Ital. *Consentare.* Germ. *Verwilligen / ubereins kommen.* Hisp. *Consentir con otro, y otorgar.* Polon. *Przyzwalam.* Vng. *Egyezök, egyet ertök.* Ang. *To consent, to any thing, to aggree.*] Liv. 9 bell. Maced. Non posse recte ex alterius vultu ac nutu, nec alienis momentis animi circumagi, astipularique irato Consuli Tribuni plebis.

Astipulatio, f. t. Assensus [רצון *ratsón.* ... Gall. *Consentement & accord* Ital. *Consentimento, accordo.* Germ. *Verwilligung / vermischung* Hisp. *consentimiento* Pol. *Przyzwolenie* Vngar *Egyezés, egyetértés.* Ang. *Consenting according with another.*] Plin. lib. 29. c. 1: Quâ de te extat etiam Annei Senecæ astipulatio.

Astipulatus, us, m. q. Attestatio, vel Assensus. [Vngar *Egyezés, egyetértés.*] Plin. lib. 7. c. 47: Consecratus est vivus, sententiaque oraculi ejusdem jussu, & Iovis deorum summi astipulatu.

Astipulator, oris, m. t. Qui assentitur. [... *rotseh,* συγκατατιθέμενος. Gall. *Qui s'accorde à aucun & est de son opinion.* Ital. *chi si accorda è concorre in opinione con alcuno* Germ. *Ein verwilliger / mitstimmer.* Hisp. *El que assi consiente con otro.* Pol. *Zezwalacz, albo ktory się zgadza.* Vngar. *Egyezö.* Ang. *He that consenteth with another.*] Cic. 4. Acad. Sed illud factum esse, & Stoici dicunt & eorum astipulator Antiochus.

Astituo, astitui, astitutum, act. 3. compositum ex Ad & Statuo, juxtà statuo præsentem exhibeo. [העמיד *hehemidh.* παρίστημι. Gall. *Ranger, agencer.* Ital. *Collocare.* Germ. *Herzu setzen / neben etwas stellen* Hisp. *Establecer.* Pol. *Przystawiam.* Vng. *Elö állatom.* Angl. *To set or place nigh by.*] Autor ad Heren. lib. 1: Ægrotum in lecto cubantem faciemus, & reum ad lectum ejus astituemus. ¶ Est item Astituo, Suo in loco colloco. Plaut. in Capt. Iuben', annon jubes astitui aulas, patinas elui? ...

Asto, as, astiti, astitum, n. p. Præsens, aut firmus, seu erectus sto. [עמד *hamádh* παρίσταμαι. Gall *Estre pres, assister, estre debout pres quelque chose.* Ital. *Esser presente, estar fermo in piede* Germ: *Beystehn / zugegen stehn / neben etwas stehn.* Belg *Bystaen.* Hispan *Estar en pie cerca de otro.* Polon *Stoię przy drugim* Vng. *Föl állok.* Ang. *To stand by, to be present.*] ¶ Ponitur interdum absolutè Plaut. in Capt. Ego miser vix asto præ formidine Idem in Cistell. Adolescens asta, atque audi. Idem in Cas. Stultus conterui diem, dum asto advocatus cuidam cognato meo. Idem: Continuò in genua astanti. Cic pro Archia. Quum in Sigeo ad Achillis tumulum astitisset. ¶ Aliquando significat simpliciter Sto. Virgil. arrectisq, auribus astant. ¶ Interdum Sum, quum de rebus loquimur, quæ cadere non possunt, ut quum dicimus, terram astare.

Astorgion, vel Asterion, ἀστέριον, genus aranei, quod latè pungit, Barb. in Corol.

Astragalus, pen. corr. m. f. Os est pedis, in animalibus quibusdam, supra calcaneum, à Latinis Talus dicitur. [ἀστράγαλος. Gall. *Vn osselet qui est au talon ou au bout d'une esclanche de mouton, duquel on joue au lieu de dez, garignon.* Ital. *Tallone.* Germani. *Knoden oder wurtelbein: item, ein Spyl mit würffen.* Hispan. *Carnicol.* Polo. *Kos.* Vng. *Boka, tsud.* Ang. *To bukle bone.*] ¶ Astragalus item ludi genus erat, in quo astragalis, hoc est, talis utebantur, iisque, aut naturalibus, aut ad earum similitudinem ex ebore, aliâve materiâ effictis: de quo ludi genere vide plura in dictione Talus. [Ang. *The play at the dice, the play at the bukle bones.*] ¶ Astragali quoq; dicuntur septem spinæ vertebræ, quibus collum incumbit, quos ... Suidas appellat. Vnde Homer. lib. 10. Odyss. Elpenorum tradit in Circes ædibus de scalis delapsum, astragalos fregisse. ¶ Est item Astragalus (ut ex Dioscoride colligit Ruellius) herba, quam *Montanum* vel *rusticum cicer* appellamus. ¶ In ædificiorum quoque columnis Astragalus erat cælaturæ quoddam genus, ab herbæ fortasse hujus similitudine dictum, cujus meminit Vitruvius, quum ait: Astragali faciendi sunt octavæ partis.

Astragalizo, n. p. Græcum est verbum, idem significans quod talis ludo. [ἀστραγαλίζω. Gall. *Iouer aux garignons ou aux dez.* Ital. *Giocare à dadi* Germ. *Mit würfflen spilen* Hispa. *Iugar al carnicol.* Pol. *Wkostki grać.* Vng. *Verfölyés iaczom tsúddel iaczom.* Angl. *To play at the dice, or at the bukle bones.*] Vnde Astragalizontes, ἀστραγαλίζοντες, talis ludentes, quo nomine dictum fuit opus nobilissimum Polycleti ex ære, quod duos habebat pueros, talis ludentes: de quo Plin. lib. 34. cap. 8.

Astrapias, ἀστραπίας, Gemma est colore partim albo, partim cyaneo, fulminis radios in medio habens discurrentes. Vnde & nomen accepit. De hâc Plinius lib. ult. c. 11.

Astrepo, is, ui, itum, ere, ut Plin. in Paneg. 42: Ac plerique iteratis precibus surdas principis aures astrepebant. Tacitus: Astrepebat huic alacre vulgus, id est, applaudebat. Budæus.

Astringo, Conjungo, contraho, coarcto. [אסר *hasár* קשר *kaschár*? דחק *dachák* קפה *kaphá* כבש *chabásch* בלם *balám.* σφίγγω. Gall. *Serrer, estreindre, lier, contraindre* Ital. *Stringere, ligare.* Germ. *Zusammen ziehen / zusammen zwingen* Belg. *Te samen / bind toe / voege bi den anderen* Hisp. *Apretar mucho.* Polon. *Zciągam, ściskam, spinam, spisuję.* Vngar. *Hozzá szoritom.* Ang. *To draw together, to make streight.*] Colum. lib. 3: Quum omnes surculos, quos arbor patietur, dimisseris, libro ulmi vel vimine arborem astringito. Virg. 1. Georg. Seu durat magis, & venas astringit hiantes. ¶ Astringere frontem, pro Corrugare. Senec. epist. 107. ¶ Astringere se furti, subaudi scelere. Plaut. Pœnulo. ¶ Per translationem Astringere ponitur pro obligare, ἐνέχω. & sic genitivo jungitur, sicut Gellius notavit Sabinum scripsisse: Qui alienum tacens lucrifaciendi causâ sustulit, furti astringitur, sive scit cujus sit, sive non scit. ... ¶ Quandoque pro promittere: quia promissa, vincula fidei dicuntur. Terent. in Eunuch. Meam astringo fidem. ¶ Est item Astringere, στύφειν, medicorum verbum, quod significat Densare, & poros, sive meatus contrahere: huic opponitur Dissolvere.

Astrictus, a, um, part. cip. cui contrarium Relaxatus. Cic. in Parad. Voluptatibus astricti & illigati. Astricta frons, pro, contracta, Martial. lib. 11.

Astrictio, verbale, f. t. Astringendi actus. [קפיון *kippáon* ... σφίγξις. Gall *Restriction, estreté.* Ital. *Stringezza, astrezza.* Ger. *Zusammen ziehung / oder bindung* Hisp. *Apretamiento, astrezza.* Pol. *Związanie* Vng *Hozzá szoritás.* Ang. *Making streight.*] Plin. Gustus amari cum astrictione.

Astrictorius, a, um Quod astringit. [στυπτικός. Gal *Qui restreint ou peut restreindre* Ital. *cosa che vale per stringere.* Germ. *Das eng macht / zusammen zeucht oder stopffet* Hisp. *Cosa para mucho apretar.* Pol. *Ściągły.* Vng. *Szoritó.* Ang *That bindeth.*] Plin. lib. 24. c. 13: Palmæ folia astrictoriam vim habent.

Astrictè, adverb. Arctè. [στενῶς. Gal. *Estroitement, serrement.* Ital. *Strettamente.* German *Eng / nah zusammen.* Hispan *Apretadamente, estrechamente.* Pol. *Ciasno, ścieśnie.* Vngar. *Szorosan.* Ang. *Narrowlie, streictlie.*] Cicero 3 de Orat. Qui putat orationem, quæ quidem sit polita, atque facta quodammodo non astrictè, sed remissiùs, numerosam esse oportere.

Astrios, otis, Gemma crystallo propinqua, quæ si astris opponatur, fulgorem eorum capit & regerit. Plin. l. 37. c. 9.

Astrobolismus, [ἀστροβολισμός. Pol. *Schnienie drzewa od gorąca słoń.* Vngar. *Rogyázás, rogya.*] Arborum vitium est, quum Caniculæ æstu (quam Theophrastus peculiariter ἄστρον appellat) humore absumpto arescunt. Latinorum nonnulli *Siderationem* interpretantur. ¶ Transfertur & ad animalia, quum pars aliqua corporis cum ipsis etiam ossibus exarescit: quod mali genus σφακελισμός à Galeno appellatur.

Astroites, ἀστροΐτης, Gemma, quæ oculis piscium similis esse perhibetur. Autor Plin. l. 37. c. 9.

Astrolabium, n. t. ἀστρολάβιον, Instrumentum, ex quo astrorum motus colliguntur.

Astrologia, f. p. [ἀστρολογία. Vng. *Egbe nizbröl valo tudomány.*] Scientia, tractans de cognitione & motu astrorum: quæ & Astronomia dicitur: quanquam non desunt, qui hæc ita distinguant, ut Astronomia sit, quæ de motu astrorum disserit: Astrologia autem, quæ de judiciis agit, ad vitam fortunamq; pertinentibus. Verùm hæc differentia non observatur. Cic. de Senect. In Astrologiâ C. Sulpitium audivimus. Idem 3. de Divin. Eudoxus in Astrologiâ facilè princeps.

Astrologus, sive Astronomus, m. f. [ἀστρολόγος ἀστρονόμος. Gall. *Astrologue* Ital. *Astrologo.* Germ. *Sternseher / ein Practickschreiber.* Belg. *Een sterrekijcker oft Practica schrijver.* Hispan *Astrologo que escrive juyzios.* Pol *Gwiazdarz.* Vng. *Egben...ég ... valo tudománnak mestere.* Ang. *Which hath skill and knowledge of the starres.*] Qui astrologiæ, sive astronomiæ gnarus est. Cic. 2. de Divin. Quid astrologus? cur stella Iovis aut Veneris conjuncta cum Lunâ ad ortum puerorum salutaris sit, Saturni, Martisve contraria? Astrologorum prædictiones, 2. ad eundem ibidem.

Astrum, ἄστρον, Vide in dictione Astra.

Astruo, is, act. 3. Iuxtà struo, & ædificium ædificio jungo. [בנה *banáh* בדביק *bidbik* ... *ekibbér* προσοικοδομέω. Gall. *Bastir & edifier joignant autrui* Ital. *Fabricare appresso, fortificare, confirmare.* Ger. *Hinzu bawen* Belg *By den anderen bawen.* Hispa *Fabricar, afirmar o confirmar.* Polon. *Przybuduiam* Vng *Hozzá építöm mellé építöm.* Ang. *To build by or nigh any thing.*] Colum. lib. 1: Nam quum veteri astruitur recens ædificium, quasi surgenti reluctans oneri cedit. ¶ Translatè, pro affirmare sumitur. Plin. l. 18. c. 12: Petiti terum astruxerunt, non ferre tantum annuo fortu-

quantum, &c. ¶ Astruere audivis, pro Augere audita, & plura affingere. Sil. l. b. 4.

Astu, adverbialiter pro astutè ponitur. [*πανούργως.* Germ. Listig-lich. Vngar. *Okossan, ravaszon.*] Terent. in Eunucho: Quòd si astu rem tractavit, di vostram fidem. Quantam & quam veram laudem capiet Parmeno.

Astūs, adject. videtur finxisse Plaut. Trucul. si veneris Neiffium e astu hodie astu [illegible] fallaciis.

Astŭpĕo, es, ui, ē, est ad rem vel auditam vel visam obstupescere. Stat. Thebaid. l. b. 3. Astupet [illegible].

Astus, us, m. q. [*πανουργία.* Vngar. *Okosság.*] Astu, astutia, à Græco ἄστυ, quod Latinis oppidum sonat. Nam qui in urbibus frequentes sunt, solent esse callidiores. Sil. lib. 16: Non ars aut astus belli, vel dextera deerat Callidi astus. Senec. in Troade. Actis astus, Valerius 2. Argonaut.

Astūtus, ta, tum, adject. Ve[illegible], cautus [[illegible] *πανοῦργος.* Gal. *Fin, cauteleux, rusé, malicieux.* Ital. *Astuto, [illegible].* Germ. Listig, geschwind, arglistig durch triben. Belg. [illegible]. Hispan. *Astuto, y cauteloso.* Polon. *Chytry.* Vngar. [illegible]. Ang. *Craftie, subtil, wylie.*] [illegible] astutos [illegible] vocamus. Cic. 2. Ve[illegible] [illegible] Idem 3. Off. Certè non aperti, non simplicis, non ingenui, [illegible] bonis, sed versuti potius, [illegible] astuti, fallacis, malitiosi, callidi, veteratoris, vafri. Plaut. Casin. Nec [illegible] [illegible] poeta.

Astūtĭa, æ, f. [illegible] [*πανουργία.*] Gall. *Ruse, finesse, astuce, cautelle.* Ital. *Astutia, [illegible].* German. Listigkeit, geschwindigkeit. Hisp. *Astucia, [illegible].* Pol. *Chytrość.* Vngar. [illegible]. Ang. *Craftinesse, wilinesse.*] Cic. 5. de Fin. Quibus abest [illegible] ad præcavendum intelligendi astutia. Terent. in Eunuch. [illegible] Mihi ad hasce res [illegible].

Astūtē adverb. Call[illegible] [illegible] Gall. *Finement, cauteleusement.* Ital. [illegible]. Ger. Listiglich. Hispan. [illegible]. Vng. *Ravaszul, [illegible].* Ang. *Craftilie, [illegible].*] Cic. ad Q. Frat. Nihil tam [illegible].

Astylis, idis [[illegible]. Vng. [illegible].] Lactucæ latioris genus, hinc caulem [illegible] Veteri maxime credunt resistere: unde & Eunuchion, & Spadonion à nonnullis appellatum. Vide Ruel. l. b. 2. c. 10.

Asyla herba est, quâ sibi pecora medentur, si quando anag[illegible] [illegible] gustaverint. Latini Ferum oculum appellant, ut est Plin. l. 26. c. 2.

Asylum, n. f. [[illegible] [illegible] *ἄσυλον.*] Gall. *Temple où il y a franchise, [illegible].* Ital. *Luogo [illegible].* Germ. Ein Freyheit, [illegible]. Belg. [illegible]. Hisp. *Lugar [illegible] para los malhechores.* Pol. [illegible]. Vng. *Szabadhely, [illegible].* Ang. *Sanctuarie, a place of refuge.*] Templum, altare quævis locus inviolabilis, & consecratione lege tutus, à direptione, ad quem confugientes sine summo piaculo avelli non poterant. Dictum Asylum ab α privativo, & verbo συλάω quod est, rapio prædor, & facio [illegible]. Servius tamen Asylum dictum [illegible] quod est [illegible] propter quod inde avelli quemquam nefas esset. Asylum autem primum Athenis sibi constituerunt Herculis posteri, veriti vim eorum, qui ab illo fuerant vexati. Statius 12. Thebaid. Fama est, defessis acie post busta paterni Numinis Herculeos sedem fundasse colonos. ¶ Hos deinde imitatus Romulus, & ipse Romæ asylum constituit inter Capitolium & Palatium in sacro luco, quod Quercetum dicitur. Vide Pædianus in Varronem, 111. à principio [illegible] fecerunt tribus: Titienses una, à Tatio rege: Ramnes altera, à Romulo: Luceres tertia, à Lucumone, [illegible] à luco, quem lucum Asylum vocaverat Romulus. De hoc Virgil. lib. 8. hinc lucum quem Romulus acer Asylum Rettulit. Ser bit Liv. lib. 5. Bell. Maced. Templum Apollinis Delii fuisse Asylum, atque sacra templa à Græcis vocari Asyla. ¶ Ad asylum confugere, proverbialiter dicimus, quum extremum refugium intelligere volumus. Cicer. actione in Verrem 3: Se quæstorem prohibitum esse dicebat, quominus è fano Dianæ servum suum, qui in illud asylum confugisset, abduceret. ¶ Asylum, item status ad quam confugientibus [illegible] erat asyl[illegible] Bud.

Asylia, æ, [*ἀσυλία.* Germ. Freyheit, sicherheit. Pol. *[illegible]* Vnga. *Szabadság.*] Ius libertatis, immunitatis & veniæ, quod is consequebatur, qui ad asylum confugiebat: quod immunitatis genus etiam hodie observari videmus in iis, qui ad divorum templa confugiunt. Budæus in Annotationibus in Pand.

Asymbŏlus [*ἀσύμβολος.* Gall. *Franc d'escot.* Ital. *Franco da pagare lo scotto.* Germ. Der kein [illegible] gibt / Frey. Hisp. *El que come sin escota.* Polon. [illegible]. Vnga. *[illegible].* Ang. *Scotfree, that payeth nothing.*] Qui symbolum non dedit, & sine collatione accessit ad commessationem. Terent. in Phorm. Tene asymbolum venire unctum, atq; lautum è balneis &c.

Asymphōnĭa *ἀσυμφωνία*, Latinè incosonantia. [*ἀσύμφωνος.* Polon. [illegible]. Vngar. *Egyenetlenség.*] discors.

Asyndĕtōn [*ἀσύνδετον.* Polo. *[illegible].* Vnga. *[illegible].*] dissolutum vel disjunctum. Est enim figura, quum plura sine conjunctionis vinculo proferuntur, ut: Veni vidi, vici.

Asynthĕtă, [*ἀσύνθετα.*] Polon [illegible] Vngar. *Tiszta kristály.*] Plin. appellat crystalla, quæ pura sunt, & sine vitio.

Asystăton, [*ἀσύστατον.* Polon. *[illegible].* Vngar. *Allhatatlan.*] Idem quod instabile, aut adeò repugnans, ut subsistere non queat. Vnde genus quoddam philosophiæ, quod Arcesilas introduxit ignorantiæ magister, à Gellio Asystaton appellatur. Affirmabat enim Arcesilas, sese hoc unum scire, quòd nihil sciret posset. Cujus assertionis veritas subsistere non potest. Nam si hoc scias, nihil sciri posse: sequitur aliquid esse quod sciatur. Sic inducitur dogma sibi ipsi repugnans, seseq; dissolvens.

Asystătōs, id est, Non consistens status [Vngar. *[illegible]*.] Africanus hac voce usus est in l. qui quadraginta. A l. leg. Falcid. ut vulgat habent Codices: tametsi in Not. ex. [illegible] legatur juxta Alciat. utraq; lectio, videtur posse defendi, [illegible] altera ad Rhetores, altera ad Dialecticos pertinet. Vide eum cap. 8. libri Parerg.

A ante T.

AT In notis antiquorum, aut A TE. à tergo. A.T.M.D.O. ajo te mihi dare oportere. A T Q. atque. A T R E B Aulus Trebonius. A T R. autoritas vel autor. A.T.P. annuo tempore. A. TT. ante [illegible] A TR TP ad turrem Tarpejam. A. T. AB adolescentes [illegible].

At, Particula principiis apta, præsertim quum aut indignationem, aut dolorem exprimere volumus, ut [illegible] querelas [illegible] [illegible]. Gall. *Mais.* Ital. *Ma.* Germ. Aber. Hispan. *[illegible] pero mas.* Polon. *A.* Vngar. [illegible] Ang. *But.*] Virg. l. 2. Aeneid. At tibi pro scelere, exclamat, pro talibus ausis Di, (si qua est cœlo pietas, quæ talia curet) Persolvant grates dignas. Terent. At tibi dii dignum factis exitium duint. ¶ Quandoq; superiorum dictorum discrepantiam est, ut apud eundem in Andria. At mihi [illegible] unus [illegible]. ¶ Quandoq; rerum differentiam denotat: ut, Scipio est bellator, at Cato Orator. ¶ Quandoque ponitur pro Sed tamen. Ov. [illegible] Crudeles somni quid me tenuistis inertem? At ferrei æternâ nocte premenda fui. Et apud Virgil. 1. Aeneid. Si genus humanum, & mortalia temnitis arma, At sperate deos memores fandi atque nefandi. ¶ Quandoque adversativè ponitur. Virg. l. 4. Aeneid. At regina gravi jamdudum saucia cura. Nam qu[illegible] Aeneas [illegible], Regina turbatur, quod est contrarium. ¶ Componitur cum enim, ut Atenim, ἀλλὰ γὰρ, ὡς δὲ ἀλλά. Est autem hæc particula anthypophoris inprimis accommodata. Cicer. [illegible] de Natura deorum: Atenim nimis [illegible] [illegible]. Idem in Divinatio. in Verrem: Atenim [illegible] persequentur, cives Romani, quum Siculi à [illegible] [illegible].

Atat [illegible] interjectio est paulatim perceptæ atq; intellectæ mali [illegible] Terent. in Eunuch. Atat data hercule verba mihi sunt. Servius in Aene[illegible] Atat, est aliquid de improviso deprehensi [illegible], ¶ Quandoque est interjectio timoris. Te[illegible] in Eunuch. Atat [illegible] homo [illegible]?

Atăvus, m. f. Est atavi, vel abaviæ pater. [[illegible] *ἀπὸ [illegible]*. Gall. *L'ayeul ou pere grand du bisayeul.* Ital. *Terzo avol[illegible].* Germ. Ahne des Urgroßvatters / oder der Urgroßmutter. Belg. *Den vierden* [illegible]. Hispan. *Tercero abuelo.* Pol. *[illegible].* Vnga. *[illegible] (ex az) [illegible] atya.* Angl. *My great grand fathers father.*] Terent. in Phorm. memorem Prore[illegible] vestram usq; ab avo atq; atavo proferens. Cic. pro Cæl. Non patrem suum videras? non patruum, non avum, proavum, atavum audierat Consules fuisse.

Atechnia, [*ἀτεχνία.* Polon. *[illegible].* Vngar. *[illegible].* Ang. *Vnskilfulnesse, lack of knowledge.*] Ruditas, imperitia Quintil. [illegible].

Āter, a, um, Obscurus, niger, ab atterendo dictum: quòd quæ atteruntur, livorem contrahant. [[illegible] *schachor.* [illegible] Gall. *Noir obscur.* Ital. *Nero, oscuro.* Germ. Schwartz, finster. Belg. Swert. Hisp. *Negro, obscuro y [illegible].* Polon. *[illegible].* Vng. *[illegible].* Ang. *Blacke as a cole, browne [illegible].*] Cic. 3. [illegible] Alba & atra discernere non poterat Democritus, lum[illegible] [illegible]. Terent in Adelph. Tam excoctam reddam atque atram, quàm carbo est. ¶ Atra bilis succus est frigidus & siccus, qui ex mul[illegible] adustione atrum colorem contraxit: Græci μελαγχολίαν vocant. Cic. 3. Tuscul. Hinc enim insaniam, quæ juncta stultitiæ patet latius, à furore disjungimus. Græci volunt ill[illegible] quidem, sed parum valent verbo: quem nos furorem, μελαγχολίαν illi vocant. Quasi verò atra bili solùm mens, ac non sæpe vel iracundia graviore vel timore, vel dolore moveatur. ¶ Interdum Atrum capitur pro funesto: unde Atri dies, adversi & infœlices vocabantur, quibus Romani insignem aliquam cladem acceperant: ut dies ante quartum Cal. Nonas, vel Idus ater habebatur: quod ante quartum Calend. Sextiles clades ad Cannas credatur accepta. Gell. l. b. 5. cap. 17. ¶ Atrum agmen, Pulverisque nube coopertum. Virgil. 12. Aeneid. campoque atrum capit agmen aperto. Servius. ¶ Cupressus atra, Virg. 3. Aeneid. Id est, nigra & funesta: nam inferis consecrata est, quia cæsa nunquam revirescit. Et paulò post: Atra autem, quòd atratos lares significat. *Hæc Servius.*

Atĕrāmnus, a, um, [illegible] factus [illegible] Gall. *[illegible] portant le dueil.* Ital. *Fastidioso.* German. Beschwerlich / schwarz gemacht. Belg. Beswert. Hispan. *[illegible].*

[illegible] Pol. [illegible] Vngar. *Feketitetöt, graz[illegible]ban valo.* Ang. *blacked, made blacke*] Vt, Atratus fluvius, atro colore [illegible] Cic. [illegible] de Div. Quid, quod fluvius atratus sanguine fluxit? ¶ Atratus item, veste lugubri indutum significat. [Ang. *Cladde in mourning apparell*] Eius contrarium est albatus. Cic. in Va[tin]. Cedo, qu[illegible] quam [illegible] ? ita enim illud epulum est funebre, ut munus sit [illegible], epulæ quidem ipsæ di[gnitatis] [illegible].

[Atri]t[u]do, [illegible] Nigredo [illegible] Gal. *Noirceur.* [illegible] Hisp. *Negror, negrura.* Pol. [illegible] Vng. [illegible] Ang. [illegible]] Plaut. [illegible] Poe. [illegible] Aegypti [illegible] ¶ Ali[illegible] [illegible] capitu[illegible].

[Atr]u[l]e[n]tus, [illegible] Atrate. [Vngar. *F[illegible]*] Ge[illegible] libro [illegible], atr[illegible], nigr[illegible] [illegible] multo [illegible].

[Atram]entum, [illegible] colore [illegible] Gal. *[illegible]* Ital. *Incl[illegible]* [illegible] Belg. Jnckt. Hispan. *Tinta para escriuir, ò tinta delos pintores, ò tinta de los capat[illegible]* [illegible] *Inkaust [illegible]* Vng. *[illegible] feke [illegible]* Ang. *Ink* [illegible] Scripto[rium] [illegible] *[illegible]* [illegible] Librarium [illegible] [illegible] & Tect[illegible]m, à tectoris, qu[illegible] pictores [illegible] [Ang. *Painters* [illegible]] Cic. ad Quint. Frat. Calamo & atramento temperato [illegible] [illegible] ¶ [illegible] atramento candefacto [illegible], dixit Plau[tus] [illegible] [illegible] quam [illegible] [illegible] tamen [illegible] operâ [illegible] atramento [illegible] posse [illegible]. Est & [illegible] atra[mentum] [illegible] quod in inficiendis pellibus sutores [illegible] usurpant. [illegible] Vul[illegible] [illegible] *[illegible]* nominant. [illegible] Græci [illegible] fecerunt [illegible] & [illegible] [illegible] Gall. *Coupe[rose]* [illegible] German. [illegible] Belg. [illegible] [illegible] Hisp. *Caparrosa* Angl. *[Co]pperose or vitriol*] Cic. lib. Epist. [illegible] [illegible] pater ejus [illegible] est à M. Antonio. Suetonio [illegible] Sub[illegible] videtur proverbium. [illegible] [illegible] judicium [illegible] [illegible] infami[illegible] ¶ Atramentum pro sanguine est sæpius, [illegible] [illegible] [illegible] atramento, [illegible] aquâ [illegible] [illegible].

[Atramentarium] [illegible], quo atramentum continetur. [illegible] Gall. *[illegible]* Ital. *[illegible]* German. [illegible] Belg. [illegible] Polon. *Kalamarz.* Vng. *[illegible]* Angl. *[illegible]*]

A[illegible] [illegible] Polon. *[illegible]* Vng. *[illegible]*] A Theophrasto [illegible] legu[minum] [illegible] Plato ea[illegible] [illegible] quæ [illegible] Græcis enim [illegible] quod [illegible] & indo[illegible] Vide Ruell. lib. 2. [illegible].

[Attagen]s, [illegible] Genus volucris [illegible] quatuor pe[dibus] [illegible] habens, de [illegible] mentio in Le[v]itico.

Athanasia, quemadmodum herbis à diversis rebus & even[tibus] [illegible] [illegible] nomina [illegible] ex compositis medica[mentis] quemadmodum est id cernere in [illegible] Compositionum [illegible], ex quibus est & hæc Athanasia ab immortalitate, quia [illegible] valente [illegible] ægrotos, sic dicta [illegible] descriptio[nem] [illegible] apud Nicolaum.

Athănătŏs, com. gen. [illegible] Gall. *Immortel.* Ital. *Immortale.* Germ. Unsterblich. Hispan. *Cosa que non puede morir.* [illegible] Vngar. *Halhatatlan.* Ang. *Immortall,* [illegible] *death.*] Dicitur immortalis, quod nomen Deo Opt. Max. [illegible] ¶ Fuit item Athanatus vir incredibilis corporis [illegible] quippe quem thorace plumbeo quingentorum pon[do] [illegible] totidem pondo indutum, per scenam ambu[lantem] [illegible] se vidisse testatur lib. 7. c. 20.

A[thara], [illegible] Polon. *[illegible]* Vng. [illegible]] Puls ex olyrâ, [illegible], infantibus utilissima: quâ tamen & adultos illi[illegible] [illegible] Plin. lib. 22. c. 25.

A[th]e[r]rhō[n], Compositum videtur ab athara & trion, quod [illegible] genus est, apud Plautum, ductum à foliis fici, quibus [illegible].

Athĕŏs, [illegible] Polon. *[illegible]* Vngar. *Istentelen.*] Impius, qui [illegible] Deum esse, qui est sine Deo.

Athĕrōmătă, [illegible] Pol. *[illegible]*] Tabernacula sunt ex ge[nere] apostematum ita dicta, quòd humorem pulti similem in se contineant. Nam [illegible] Græcis pultis genus est, ex olyrâ sive [illegible] confectum. Vide Gal. [illegible] Method.

Athēr, eris, [illegible] Pol. *[illegible]* Vngar. *[illegible]*] In hordeo dici [illegible] summa spicæ cuspis [illegible] ex Ga[leni] [illegible] docet Ruellius lib. [illegible] c. [illegible].

Athlētă, æ. f. Pugil, luctator, ad luctationem & certamen in[structus]. [illegible] Gall. *Lutteur.* Ital. *Maestro di lotta.* German. Ein Fechter / ein Ringer / Kempffer. Belg. Een campvechter. Hisp. *Luchador.* Pol. *Zapaśnik, Szermierz.* Vng. *Bay[nok].* Ang. *A great wrastler or runner at games, a champion.*] Ab [illegible], quod est certo. Pollux hoc nomine Gymnicos omnes intelligit, [illegible]: hoc est luctatores, cursores, pugiles, item disco & saltu certantes. Cic. 2. Tusc. Faciunt idem, quum exercentur, athletæ.

Athlētĭcă, Absolutè dicitur pro arte certandi. [illegible] Ger. Fechtkunst / fechtmeisterkunst] Subaudiuâ voce [illegible], ut cùm dicimus Dialectica, Rhetorica, Grammatica, & cætera artium nomina, quæ ferè sunt Græca. [Polon. *[illegible]* Vngar. *Baynokság.* Ang. *The art or sk[ill] of wrastling.*] Vnde apud Iurisconsultum legitur, ignominiosos non esse, qui athleticam virtutis gratia exercerent.

Athlētĭcŭs, a, um, [illegible] Vngar. *Baynoki.* Ang. *Belonging to wrastlers or champions*] Quod athletarum est, [illegible].

Athlĕtĭcē, Et Id est, optimè & firmissimé. [Polon. *[illegible]* Vngar. *Baynokul, igën [illegible]* Ang. *Strongly, puissantly, like a champion.*] Plaut. in Bacchid. Bene que usque valuit. [illegible] Pancratiċè atque athleticè.

Athlŏthĕtēs, [illegible] Certaminum judex. [illegible] Germ. Der Kriegswart [illegible] der Schutzmann in der Fechtschul. Polon. [illegible] Vng. *[illegible]* Ang. *[illegible] of wrastlers or champions*] Quo [illegible] Suetonius. Athlothetæ in gymnasiis [illegible] est curatores, constitutoresq; certaminum, [illegible] & Agonothetæ. Horum erant lictores [illegible] ad summovendam turbam, & coh[ib]endam [illegible]. Budæus.

Athop[illegible] vocatur parvitas oculi totius & pupillæ, cum visus imbecillitate.

Athr[ib]i[s], Præfectura Aegypti. Vide Steph. in [illegible] & in Ath[illegible].

Atrina[illegible], æ, Genus ulmi, [illegible] ferens [illegible] cùm [illegible] enim [illegible] vocant [illegible] frondes, quas prim[illegible] germinatione [illegible], latentem. Columel. lib. 5. c. 15.

Atizŏës, [illegible]. Gemmæ species argenteo nitore fulgens, [illegible] trium digitorum, ad lenticulæ figuram, odoris jucundi. Vide Plin. lib. 37. c. 10.

Atlantĭcŭs nodus, Primus spinæ articulus vocatur à Plin. lib. 11. cap. [illegible].

Atnĕpŏs, ōtis, m. t. Filius abnepotis, vel ab[ne]potis. [illegible] Gall. *[illegible]* Ital. *[illegible] nipote per diritta linea.* Ger. Der Enckel [illegible] Hisp. *[illegible] nieto del nieto.* Polon. *[illegible]* Vngar. *Az unokának [illegible] az fianak fia [illegible]* Ang. *My [illegible] nephewe.*]

Atneptis, Filia abnepotis, vel abneptis. Insti. [illegible] Gall. *La niepce de ma niepce en droite ligne.* Ital. *[illegible]* Ger. Die Tochter meines [illegible] Tochter. Hispan. *Latercera nieta, nieta de la nieta.* Polon. *[illegible]* Ang. *My neeses neese.*]

Atocion, [illegible] Polon. *[illegible]*] Dicitur omnis medicina quæ conceptum ab[illegible]: hoc [illegible] partum [illegible] recipit. Plin. lib. 29. c. 4. Tertium genus est [illegible] phal[illegible] nomine [illegible], lanuginosus, grandissimo capite, quo di[ss]ecto inveniri [illegible] vermiculi duo [illegible] atque mulieribus cervinâ pelle ante Solis ortum [illegible] conciperent. Vis ea annua est, quam solam ex omni atocio dixisse fas sit: quoniam aliquarum fœcunditas plena liberis tali venia indiget.

Atomos, Veratrum album apud Diosc. lib. 4. c. 151. Atomos hyoscyamus, Idem lib. 4. c. 71.

Atŏmŭs, [illegible] Individuum corpusculum, quod [illegible] id est, sectionem non recipit: [illegible] Gall. *[illegible] qui [illegible] ne se peut [illegible] partir.* Ital. *Atomo, indivisibile.* German. Ein ding das man nit kan zertheilen von wegen der kleine. Hisp. *Cosa non partible en partes, que non se puede partir.* Polon. *Rzecz [illegible] która niemoże być rozdzielona, [illegible]* Vngar. *Az mit kettenem vághatnak.* Ang. *A mote [illegible]*] res quæ [illegible]: id est, sectionem non recipit. Nam atomos insecabilis dici potest, ab [illegible], & [illegible], divido, seco. Vnde & Atomi dictæ sunt, quas Lucretius minutiores dixit esse [illegible] corpusculis, quæ in[illegible] per fenestram [illegible] Solis, videmus. Vnde Epicurus ex suis atomis mundum struit, & universa conformat, & earundem dissolutione dissolvit. Cic. 1. Acad. Quid est enim magnum, quum causas rerum efficientium sustuleris, de corpusculorum (ita enim appellat atomos) concursione fortuitâ loqui? Vide G. [illegible] in Lucretium. ¶ Sunt etiam atomi in corpore, ut sapis quum dividitur usque ad minutiam, quæ dividi & secari non possit. ¶ Dicitur etiam [illegible] ratione Atomus, minimum & insecabile temporis momentum. ¶ Similiter in numeris unitas.

Atquĕ, Conjunctio copulandi vim habens. [illegible] Gall. *Et mesmes, ensemblement.* Ital. *Insiememente.* Ger. Und auch. Belg. Een. Hisp. *Semejantemente.* Polo. *Itez.* Vngar. *Es.* Angl. *And, also.*] Virg. [illegible] genus unde Latinum, Albanique patres, atque altæ mœnia Romæ. ¶ Quandoque adverbium, quod pro Quam poni solet, [illegible] ut Persius: [illegible] impunitior exis, Atque hic? Suetonius in Cæsare: Velut gravius atque ipse sensisset. Cic. in Catil. Simulachrum Iovis contrà, atque fuerat, ad Orientem conversum. Idem de Somnio Scipionis: Stellæ errantes versantur retrò, contrario modo, atque cœlum. Idem Attic. Hoc ad officium meum æquè, atque ullam rem pertinet. ¶ Quandoque pro celeriter & statim,

κῦδι. Virg. Atque illum in præceps prono rapit alveus amni. ¶ Item pro Sed. Cic. ad Terent. lib. 15. epist. 4: Sed si hoc fuit liberis nostris gratius, nos vivere cætera, quanquam ferenda non sunt, feramus. Atque ego quæ te confirmo, ipse me non possum ¶ Quandoque pro festinè, & intrepidè geminatum invenitur. Ennius: Atque ascendit sui et muros Trojana iuventus. ¶ Quandoque pro Postquam. Plaut. in Amph. Neque se Luna mutat quoquam, atque exorta est semel. ¶ Atque adeò, particula est augmentativa, quâ utimur, quum significantius graviusque verbum leviori subjungimus. Cic. pro Sex. Rosc. Hoc consilio, atque adeò hâc amentiâ impulsi. Idem Att. lib. 1: Ego princeps in adjutoribus, atq; adeò secundus fui.

Atqui. Sed, sed enim at enim. [אך אבל *ach abal* ἀτὰρ, ἀλλὰ μὴν ...] Gall. *Mais toutesfois.* Ital. *Ma certamente, percioche.* Germ. Aber. Hisp. *Mas empero, mas.* Pol. *Ale.* Vngar. *De.* Ang. *Got, but neverthelesse.*] Terent. in Adelph. Atqui ex me hic non est natus, sed ex fratre. Cic. pro Milone: Atqui excelso loco superiorem se fore putabat Milo.

Atrabiliaria id est, atræ bili obnoxia corpora.

Atractÿlis, [ἀτρακτυλίς. Gall. *Espece de chardon qu'on appelle saffran bastard.* Ital. *Specie di cardo.* Germ. Ein gattung einer distlen mit rotem ... Hisp. *El cardo ...* Pol. *Panny Mariey osti.* Vngar. *Bogáts Kóro.* Ang. *An kinde of thistelle.*] Spina est, ex quâ mulieres colus faciebant, unde & nomen habet. Ἀτρακτυλὶς enim dicitur διὰ τὸ ταῖς ἀγροίκοις γυναιξὶν ἀτράκτους ... id est, ex eo quòd rusticæ mulieres hinc fusos compararent. Ejus duæ sunt species, quarum unam Carthamum agrestem, alteram *Carduum benedictum* vocant officinæ. Vide Plin. lib. 21. c. 17. & Ruellium lib. 3. cap. 55.

Atrebaticæ vestes, [ἀτρεβατικαὶ ἐσθῆτες], Vestes erant coloris xerampelini: hoc est, siccatis vitium frondibus similes, quæ apud Atrebates optimæ fiebant. Sunt qui Atrabaticas vocat, alii Atrabapticas, à coloris scilicet nigredine. V. de Cæl Rhod. lib. 16. cap. 10.

Atri dies, vide suprà in dictione Ater.

Atricapilla, μελαγκόρυφος. Avis est ex ficedularum genere. Festus: Melancoryphi, genus aviu n, quæ Latinè vocantur Atricapillæ, eò quòd summa earum capita nigra sint.

Atrifer. μελαγκόρυφος dicitur, quoniam semen nigrum ferat, iunci species est.

Atriclicium eam atrii partem significat, in quo olim licia etiam texebantur, teste Ascon. Pædian.

Atrium, atrii, n. f. Primus intra ædes aditus. [חצר *chatzer* ... *hazarah.* αὐλή. Gall. *Premiere salle d'une maison, l'entrée de la grand salle.* Ital. *Cortile, corte de la casa.* Germa. Ein Vorhof eines hauses. Belg. Een voorhof/ ... Hispa. *El portal ó entrada de casa, primera parte de la casa.* Pol. *Podworzec, ...* Vngar *Pitvar, tornácz.* Ang. *A porche or portall before an house, a hall, an inner court.*] Prima pars domus, quæ continet mediam aream, in quam collecta ex omni tecto pluvia descendit, & in quâ prisci (ut ait Cato) aperto ostio epulabantur, ubi etiam pecunias & cætera pretiosiora servabant: servosq; iis, quibus, tanquam honorarioribus, earum rerum custodiam committebant, Atrienses appellabant: Vitruv. lib. 6: In urbe atria proxima januis esse debent. Gell. lib. 16 capite 5: Animadverti enim quosdam haudquaquam indoctos viros opinari vestibulum esse partem domus priorem, quam vulgus *Atrium* vocat. Dictum Atrium ab Atriatibus Hetruriæ populis, ut inquit Varro lib. 4. de Linguâ Latinâ, quia id genus ædificii Atriæ, primùm in Hetruriâ sit institutum: vel quod à terrâ oritur, quasi Aterrium: vel quòd atrum esset ex fumo culinæ. In atrio enim tria erant habitacula: vestibulum, locus sportularum, qui & ipse Sportula dicebatur, ubi proponebatur eo die, quæ dono danda erant, & culina: quanquam vestibulum propriè locus sit ante ædes. Vide suo loco.

Atriolum, n. f. αὐλίδιον. Germa. Ein kleiner vorhöffle oder Sale. Polon. *Sionka.* Vngar. *Pitvaratska.* Ang. *A little porche or little inner court.*] Parvum atrium. Cicer. ad Quint. Fr. Quo in loco te in porticu esse bere ajunt, ubi mihi, ut est, magis placebant: neque enim satis loci esse videbatur atriolo.

Atrienses, m. f. [שומר הסף *schoamer hasaph* ... *schomeri hasaph.* αὐλωροί. Gall. *Portiers, huissiers de sale.* Ital. *Portinari, portieri.* Germ. Pförtner/ Thürschliesser. Hisp. *Los porteros de la casa.* Pol. *Odzwierny.* Vngar. *Ajtó őrizó.* Ang. *Porters, hushers.*] & Iurisconsultis dicuntur, qui excubant ad atrium, qui & ad limina vocantur, & Atrienses.

Atriensis, om. t. [שומר הסף *schomer hasaph* ... *schoher hasaph* ... *schoher hechatzer* αὐλωρός. Gall. *Maistre de sale, portier.* Ital. *Maestro, ò portinaro di sala.* Germ. Hofmeister der zu dem vorhof sorg tregt. Hisp. *Portero de la casa.* Pol. *Nadworny.* Vng *Ház gond viselő, Házhoz ...* Ang. *A porter, a gate or porter mai ster.*] Is erat, cui credebatur cura atrii: erat autè servus præcipuus in familiâ. Cic. in Par. Servi sordidati ministrant, nonnulli etiam sesses: idem coquus, idem atriensis. Col. lib. 12. c. 3: Tum sistere atriensibus, ut supellectilem exponant.

Atriplex, ἀτράφαξις, Dioscoridi, Herba est sylvestris & hortensis, frigidæ & humidæ substantiæ, [Gall. *Arroches bonnes dames.* Ital. *Atriplice, ...* Ger. Molten/ oder Moltenkraut. Belg. Melde. Hispan. *Los armuelles, yerva.* Polon. *Lebioda.* Vngar *Laboda.*] Alvum mollit, & ictericis prodest: ab atro colore, ut quidam ajunt, quòd homines lividos & decolores faciat. Macer: Atriplicem tritam cum nitro, melle & aceto dicunt appositam calidam sedare podagram. Accusatur hæc herba à Pythagora, quòd hydropicos homines faciat, & regium morbum inducat. Atreplexum veteres dixêre, teste Festo.

Atrophia, æ, [ἀτροφία. German Schweinsucht. Polon. *Suchoti, schnienie.* Vngar. *El szaradás, el aszás.* Angl. *Leannesse of the bodie.*] Macies vel totius corporis, vel alicujus tantùm partis, proveniens ex unâ vel pluribus naturalis facultatis partibus vitiatis: ut si côtingat, exempli causâ, partis alicujus facultatem attractricem adeò esse imbecillam, ut alimentum suum attrahere non possit, necesse erit eam partem nutrimento suo destitutam, macie extenuari & veluti exarescere. Idem censendum est, si alia quæ vis ex facultatibus naturalibus, munus suum exequi non queat. Qui autem hoc morbi genere laborant, Atrophi, ἄτροφοι, appellantur. Vide Galenum in tractatu de Symptom. differentiis & Celsum lib. 3. c. 22.

Atrox, om. t. Asper, crudelis, atro horrendoque aspectu. [אכזרי *achzari* ... Gall. *Cruel, felon, outrageux, sans pitié.* Ital. *Atroce, crudele, aspro.* German Grausam/ grimm/ ... Belg. Wreet/ gruwelijck. Hispan. *Inhumano, terrible, y cruel.* Polon. *Sroga, Okrutny.* Vng. *Kegyetlen, Kemény tekintetű.* Ang. *Outrageous, pitiellesse, cruell.*] Terent. in Hecyrâ: Incredibile atque atrox peteraus. Virgil. 1. Georg. Ecce inimicum atrox magno stridore per auras Insequitur Nimbus. Festus à Græco nomen hoc derivat, quòd illi ἄτροπα appellant, quæ cruda sunt: sive ab eo quòd atroces nihil de se timeant, τρέω enim significat timere. Vnde & pro constanti quandoque ponitur. Horatius libro secundo Carm. Ode 1: Et cuncta terrarum subacta, Præter atrocem animum Catonis. ¶ Atrox, cum genitivo. Tacitus libro 12: Iisdem Consulibus atrox odii Agrippina ac Lolliæ infensa, quòd secum, &c. Id est, atroce odio percita.

Atrocitas, atis, f. t. [Crudelitas. אכזריות *achzeriuth*, ὠμότης, ἀγριότης. Gall. *Felonnie, cruauté, outrage.* Ital. *Atrocità, crudeltà.* German Grausamkeit/ grimme. Hisp. *Inhumanidad y crueldad.* Polon. *Okrutnosc, Srogosc.* Vng. *Kegyetlenség.* Ang. *Outrageousnesse, cruelltie, fiercenesse.*] Cic. 6. Verr. Donec populus, atque universa multitudo atrocitate rei misericordiâque commota, senatum clamore coëgit, &c.

Atrociter, adverb. Crudeliter. [ὠμῶς. Gall. *Cruellement, felonnement.* Ital. *Crudelmente, atrocemente.* Germa. Grausamlich/ grimmiglich. Hispan. *Inhumana y cruelmente.* Pol. *Srodze.* Vng. *Kegyetlenül.* Ang. *Cruellie.*] Cicero pro Rosc. Amer. Nam quum omnibus horis aliquid atrociter fieri videmus, aut audimus, etiam qui naturâ mitissimi sumus, assiduitate molestiarum sensum omnem humanitatis ex animis amittimus.

Atrocissimè, adverb. Vngar. *Kegyetlenül, igen nyú keppen.*] Vlpian. D. lib. 1. Tit. 6. l. 2: Divus etiam Hadrianus Vmbriciam quandam matronam, in quinquennium relegavit, quòd ex levissimis causis ancillas atrocissimè tractasset.

Attaceo, ces, ere, ex ad & taceo, simul taceo. Cic. pro Flac. Liceat hæc nobis si oblivisci non possumus, attacere: liceat mihi potius de levitate Græcorum queri.

Atta, æ, m. p. [Germ. Schleiffer/ schlurper/ welche man sit gehen/ die fuß vor faulkeit von boden nicht auffhüpffen mögen.] teste Festo, dicti sunt, qui per vitium crurum, aut pedum plantas à terrâ non sublevant, & atterunt magis terram, quàm ambulant: quod cognomen fuit Quintio poetæ. Horat. lib. 2. Epist. ad Augustum: Rectè, necne crocum, floresque perambulet Attæ Fabula, si dubitem clament periisse, pudorem Cuncti penè patres, ea quum reprehendere coner, Quæ gravis Æsopus, quæ doctus Roscius egit.

Attagen, penult. corr. m. p. & Attagena, æ, ἀτταγᾶς. Suidæ, & Aristophani, Avis Asiatica inter nobilissimas habita, maximè verò quæ in Ioniâ nascitur, & inter esculentiores aves præcipuo sapore censebatur. [Gall. *Oiseau nommé Francolin.* Ital. *Vccello detto Francolino.* Germ. Ein Haselhun. Hisp. *El francolin ave preciosa.* Polon. *Iarząbek.* Vng. *Tsászár madár.*] Plin. lib. 10. c. 48: Attagen maximè Ionius celebratur, vocalis aliàs, captus verò obmutescens, quondam existimatus inter raras aves. Martialis: Inter sapores fertur alitum primus Ionicarum gustus attagenarum. ¶ Attagen, ἀτταγᾶς, Suidas indicat hoc cognominis proverb. joco dici solere in servos stigmaticos, quòd hæc avis plumas habeat variis colorum notis distinctas. Aristoph. in avibus. ¶ Depingitur ab Alexandro Myndio apud Athenæum lib. 9. Dipnosophist. Est (inquit) perdice paulò major, cujus dorsum versicoloribus maculis distinctum est, testæque figulinæ coloris speciem gerit, nisi quòd magis rufum est. Poloni nihil hâc ave frequentius habent.

Attamen, Conjunctio est composita ex Ad & tamen, Veruntamen [אך אבל *abal ach* ἀλλ' ὅμως. Gall. *Neantmoins, mais toutesfois.* Ital. *Nondimeno.* Ger. Aber doch, iedoch. Hisp. *Empero.* Polon. *Wszakze, Iednak.* Vngar. *De mind azáltal.* Ang. *But neverthelesse.*] Cic. in Epist. Attamen ne mirere, unde hoc acciderit. ¶ Aliquando etiam legitur divisa. Idem 3. de Orat. Atque ei se nequaquã parem ejus ingenio, at pro nostro tamen studio meritam gratiam referre debemus.

Attamino, nas, p. Contamino, [μιαίνω. Polon. *Sprzne.* Vng. *Megfertéztetem.*] Iustinus Historicus lib. 21: Omnibus antè juratis viris, ne quis ullam attaminet. Vide Contamino.

Atte-

Attegiæ, arum : id est, mapalia, & tuguria. [חרשת chorśsh. ...] Gall. *Maisonnette à berger, loge, cabanne.* Ital. *capanne.* Germa. Hütten/ Hirtenhäuslin. Hisp. *Choças, cabañas de casas pobres.* Pol. *Kuczka pasterska.* Vngar. *Kaliba, kunyho.* Angl. *Tentes that occupyers make in sawres.*] Iuven. Dirue Maurorum attegias castella Brigantum.

Attegrare, Veteres dixerunt pro Integrare, sive augere. Vt notat Festus.

Attelabus, ἀττέλαβος, Parvæ locustæ species est, quæ alis caret. Vide Plin. lib. 29. c. 4.

Atellanæ fabulæ, Vide in Onomastico ATTELLA.

Attempero, as, Adapto. [תקן tikkén. ἁρμόζω. Gal. *Addresser vn quelque part.* Ital. *Accommodare.* Germ. Etwas zu im fügen. Hisp. *Atinar.* Polo. *Przymierzyc ksobie albo skłoniam.* Vng. *Hozzá szabom.* Ang. *To make meete or fitte.*] Senec. Epist. 30: Sic gladiator, tota pugna timidissimus, jugulum adversario præstat, & errantem gladium sibi attemperat.

Attemperate, adverbium, Tempestivè, in tempore. [*Convenienter.* Gall. *En temps & lieu, tout à point.* Ital. *Temperatamente, con modestia.* Germ. Eben recht/ zu rechter zeit. Hispan. *A buen tiempo.* Pol. *W czas.* Vngar. *Idején koran. Alkolmatossan.* Ang. *In season, in tyme and place conveniently.*] Terent. in Andr. Icane attemperate venit hodie in ipsis nuptiis?

Attendo, n. t. Adverto, cogito, considero, & quasi animum attendo. [הקשיב hikschib. προσέχω, ἐπιτείνομαι. Gall. *Estre attentif, tendre ses yeux ou son esprit vers quelque chose.* Ital. *Attendere, considerare.* Germ. Warnemmen/ aufmercken. Belg. Ick mercke & toe gade. Hisp. *Considerar, estar atento.* Polon. *Baczę, pilnuię.* Vng. *Reá hagiatok, figyelmezek.* Ang. *To take heed, to consider, to have thee eyes and mynd fixed on any thing.*] ¶ Ponitur autem interdum absolutè. Cic. 2. de Invent. Si diligenter attendimus, hæc apta esse inter se intelligemus. ¶ Nonnunquam cum accusativo. Ibidē: Hoc autem in horum locorum expositione oportebit attendere. Idem pro Archia: Quoniam me in hoc novo genere dicendi tam diligenter attenditis. ¶ Aliquando accusativus mutatur in ablativum. Terent. Nunc quid petam, mea causa æquo animo attendite. ¶ Suetonius junxit dativo: Inter liberales disciplinas attendit & juri: id est, operam dedit. ¶ Ponitur quoq; cum præpositione Ad. Terent. in Adelph. Nimium ad rem in senecta attenti sumus. ¶ Dicimus etiam Animum attendere, pro attendere, & mentem in re aliqua fixam habere. Cic. 3. Offic. Si quum animum attenderis, turpitudinem videas adjunctam. ... ¶ Hinc Attentos, φιλοκόους dicimus auditores, qui ad ea quæ dicuntur, intendunt animum. Cic. 3. de Nat. deor. Præbebo igitur me tibi vicissim attentum contra Stoicos auditorem. ¶ Et attentum patremfamiliâs: id est, consideratum, prudentem, sui negotii bene gerentem. Cic. pro Quintio: Quintius fuit P. Quintii hujus frater, sanè cæterarum rerum paterfamilias & prudens & attentus: una in re minus consideratus, &c. ¶ Et attentam vitam, pro diligente & curiosa. Cic. pro Roscio Amer: Tamenne hæc attenta vita & rusticana relegatio, atq; amandatio appellabitur?

Attentio, ut Speusippus inquit: Est intentio animi ad dicendū. [הקשבה hakschabah. προσοχή.] Gall. *Attention, soing d'ouir ou faire quelque chose.* Ital. *Attentione.* Germ. Aufmerckung/ warnemmung. Belg. Aenmerckinghe. Hisp. *Atencion.* Polo. *Pilność, wysłuchanie.* Vnga. *Figyelmezés.* Angl. *Attention, or earnestness in hearing.*] Cic. 3. de Orat. Reliqua quæ sunt in corā, attentione animi, cogitatione, vigilantia, &c.

Attente, adverbium, Animo intento, diligenter. [Φιλοκόως. Gal. *Attentivement, soigneusement.* Ital. *Attentamente.* Ger. Fleissig. lich ver sucht. Hisp. *Con atencion.* Pol. *Pilnie.* Vnga. *Figyelmetessen.* Ang. *Heedefullie, attentivelie.*] Cic. ad Catonem: Scis enim quàm attentè te audire soleam.

Attento, as, ex Ad & tento, act. p. Tento, pertento, periculum alicujus rei facio. [בחן bachán נסה nisáh. πειράω. Gall. *Attenter, essayer, esprouver.* Ital. *Tentare.* Germ. Understehn. Hispan. *Tentar.* Polon. *Doświadczam.* Vngar. *Megpróbálom, meg kísértem.* Ang. *To essaie, to prove, to assaille, to sett vpon deceite.*] Plin. in præfat. lib. 6: Nemo apud nos quidem, qui attentaverit. ¶ Aliquando videtur idem esse quod Inchoare. Cicer. in Orat. Melius est prætere, quàm attentatum deserere. ¶ Item, manu invadere, vel insidiis adoriri. Cic pro Sestio: Capuam propter plurimas belli importunitates, ab illa impia & scelerata manu attentari suspicabatur. ¶ Attentari sententia dicitur, quum per appellationem, ac justa fuerit, discutitur. Vlpian. in l. eleganter. §. tunc enim. ff. de condict. indeb. Tunc enim rescriptis locum esse credendum est, quum de sententia indubitata, quæ nullo remedio attentari potest, transigitur. ¶ Attentari pudicitia dicitur, quū id agitur ut ex pudico impudicus fiat. Paul. I C. Et Senec. lib. 2. de Ira: Servi pudicitiam attentari non vult, qui non peperit suæ! ¶ Lachrymis attentare aliquē. Valer. 4. Argon. Tum precibus, tū me lachrymis, & supplice dextra Attentare vetō.

Attenuo, as, act. p. Significat subtilem facio, minuo, imminuo. [דקק hedhák, λεπτύνω. Gall. *Amenuiser, attenuer, apetisser, amoindrir.* Ital. *Attenuare, assottigliare.* German. Kleinern/ ringer/ kleiner/ vnd schmäler machen. Hisp. *Adelgazar lo gruesso.* Pol. *Pocieńczę, nie/ V mniejszam.* Vngar. *Meg vékonitom, kissebbitem.* Ang. *To diminish, to make thinne or lesse, to appayre, to make worse.*] Ovid. 4. Trist. Cuncta potest igitur tacito pede lapsa vetustas, Præterquam curas attenuare meas.

Attenuate, adverbium. [Λεπτοπρεπῶς, ψιλῶς. Gal. *Petitement, sobrement, chichement.* Ital. *Attenuatamente, sottilmente.* Ger. Gering gestreckt. Hisp. *Adelgazamente.* Pol. *Podlejszym sposobem.* Vngar. *Gyengén, vékonyon.* Ang. *Breuflie, skarselie.*] Cic. de Clar. Orat. Oratorum bonorum duo sunt genera: unum attenuatè, pressēq;, alterum sublatè, ampleq; dicentium.

Attenuatio, onis verbale, f. t. [Λέπτυνσις. Gall. *Amoindrissement, diminution.* Ital. *Attenuatione, diminutione.* Germa. Minderung/ Kleinerung. Hisp. *Adelgazamiento.* Pol. *Vmniejszenie.* Vng. *Vékonitás.* Angl. *Diminishing, or making thinne and worse.*] Author ad Her. lib. 4: Desensoris oratio simplicem & dilucidam expositionem debet habere cum attenuatione suspicionis.

Attenuatus, a, um, Imminutus, depressus, ut Attenuata oratio: id est, humilis & depressa. Cic. ad Heren. Attenuata oratio est quæ demissa est, usque ad usitatissimam puri sermonis consuetudinem.

Attero, is, tum, act. t. Facit atterui, præteritum, apud Tibull. lib. 1. Eleg. 4: Aut operi insuetas atteruisse manus. Estq; Rem aliquam ad aliam tero, & quodammodo cōfrico. [דכדך dichdich כתת chathath דקק hedhák. κατατρίβω, ψήχω. Gall. *Frotter vn à l'autre, frayer à quelque chose.* Ital. *Fregare.* German. Zerreiben/ zerreiben. Hispan. *Gastar usando la cosa, fregar.* Polon. *Przycieram.* Vngar. *El koptatom.* Angl. *To wear by rubbing.*] Plin. lib. 9. cap. 5: Anguillæ atterunt se scopulis. ¶ Significat & Comminuo. Colum. libro 5. capite 6: Nam demissum ex eo palmitem germinantem inferior atteret, & fructum decutiet. Virgil. 4. Georg. - aut erraus bucula campo Decutiat rorem, & surgentes atterat herbas.

Attritus, tior, tissimus, Imminutus, detritus. [מדוכה meduchcha. כתותה chathuthah מודק mudhak. κατατετριμμένος, κατεψηγμένος. Gall. *Vsé, consumé, frotté, frayé.* Ital. *Vsato, consumato, fruste, frollo.* Germ. Zerriben/ zerschlissen. Hispa. *Gastado vsando.* Pol. *Starty, wichodzony.* Vngar. *El koptt.* Angl. *Worne, brused; much vsed.*] Cicero 6. in Verrem: Vt rictus ejus, ac mentum paulo sit attritius: quod in precibus & gratulationibus non solùm id venerari, verum etiam osculari solent. ¶ Attritæ opes, apud Livium pro imminutæ.

Attritus, us, verbale, m. q. [דכא decha מחיכה mechichah מחק mahhak. τρῖψις, παράτριψις. Gall. *Frottement, vsure.* Ital. *Fricamento, consumamento.* German. Anreibung/ zerschleissung. Hispan. *Gasto por vso.* Polon. *Wcieranie, Przytarcie.* Vngar. *Kopás.* Angl. *Wearing, brusing, much vsing.*] Plinius libro 9. capite 45: Contactos pisces attrituque petræ scalpentes prurituminvadit.

Attestor, aris, d. p. Testor, testem facio, sive advoco. [העיד heïd. μαρτυρέομαι. Gall. *Prendre ou appeller à tesmoin, attester, tesmoigner.* Ital. *Attestar per testimonio, affirmare.* German. Bezeugen. Hisp. *Tomar per testigo, o dezir testimonio.* Pol. *Oświadczam.* Vnga. *Bizonságul fogom.* Ang. *To call or take in witnesse.*] Cic. pro Milo. qui ita natus est, & ita consuevit, te Magne tamen attestaretur. Plin. lib. 11. cap. 45: Est in aure ima memoriæ locus, quem tangentes attestamur. Pro eodem veteres dicebant Antestor. Vide suo loco. ¶ Ponitur etiam pro Testimonium dico, affirmo, comprobo. Plin. in Præfat. lib. 4: Hoc attestabatur, vel inimico judici se approbari posse. Cicer. pro Syll. De his tantùm dicam quod satis est, attestante memoria omnium. ¶ Attestata fulgura dicebantur, quæ iteratò fiebant, videlicet significationem priorum attestantia. Festus.

Attestatio, onis, f. t. Διαμαρτυρία. Polon. *Poświadczanie.* Vng. *Bizonság tétel.*] Macrobius Comment. libro secundo, capite 9: Sed describi hoc nostra attestatione non debuit, cujus situs nobis incognitus perseverat. ¶ Attestationes, dicta testium sunt, vel testimonia ordine juris scripto deducta.

Attexo, is, ere, attexui, attextum, act. t. Addo, adjungo, applico. [חבר hibbik חבר hikrib. ... Gall. *Tistre avec, attistre avec.* Ital. *Tessere appresso, aggiungere.* Germa. Anweben/ zu fügen. Hispan. *Texer sobre otra cosa, añadir.* Pol. *Przytkam, nadstkiwam.* Vngar. *Hozzá szövöm.* Ang. *To weave or adde to another.*] Cic. de Vnivers. Vos autem ad id, quod erit immortale, partem attexitote mortalem. Varr. lib. 2. cap. 5: Nos interea secundum actum de majoribus attexamus. Cæsar: Pinnæ, loricæque ex cratibus attexuntur.

Attigo, finen, idem quod attingo. [Ang. *To touche softelie.*] Nam sicut Tango, ita & Tago dicimus. Plaut. in Mustel. Abscedite, telis ne attigant.

Attiguus, Proximus, [Ang. *That is nigh or toucheth another.*] Ab Attingendo, sicut Contiguus à Contingendo. σύνεγγυς. Apul. lib. 4: Contra proclivē mortis attigui fuga me liberavi.

Attilus, Piscis satis grandis, qui in Pado inertia pinguescens ad mille aliquando libras captus est, catenato hamo, nec nisi boum jugis extractus. Plin. lib. 9. c. 15.

Attineo, attines, attinui, ex ad & teneo, n. Idem quod Teneo. [אחז achaz חזק chazák. κατέχω. Gall. *Retenir.* Ital. *Retenere.* Germ. Behalten. Hisp. *Retener.* Pol. *Przytrzymuię.* Vng. *Tartom.* Ang. *To hold, to retein.*] Plaut. Cap. Nunc jam cultros attinet. Tacitus libro primo: Ni proximi prehensam dextram vi attinuissent.

Attinere, Pertinere, decere, convenire. [Προσήκειν, ἀνήκειν. Gal. *Il appartient, il convient, id est, besoin.* Ital. *Pertenere, convenire.* German. Gehören/ antreffen/ gezimmen/ zustehn. Belg. Toebehooren. Hispan. *Atañer ò pertenecer algo.* Polonicè, *Przynależeć.*

Cossim-

Ostjemnie iknie. Vngar. *Hozzá tartozni illeni rea nézni.* Ang. *It belongeth, it perteneth.*] Terent.in Adelph. Iámne me vis dicere, quod ad te attinet? ¶ Aliquando significet Retinere. Tacit lib. 14: Seneca rarus per urbem, quasi veletudine infensâ aut sapientiæ studiis domi attineretur. ¶ Attineri publicâ custodiâ, idem lib. 3.

A᷉ttingo, gis, attigi, attactum. Leviter tango: minus est enim quàm tango, ut inquit Donatus. [נגע *naghah* משש *maschásch.* ἐπιψαύω, ἐπιψαύω. Gall. *Attaindre, toucher tant soit peu.* Ital. *Toccare leggier mente.* Germ. Anrüren. Belg. Aenraecken. Hispa. *Alcançar tocando alguna cosa* Polon. *Dotikam sie.* Vng. *Meg illetöm.* Ang. *To touche softelie, to mention or handle brefflie.*] Terent.in Adelph. Tetigin' tui aliquid? Æ. Si attigisses, ferres in fortunium ¶ Nihil attingit ad rem. Plaut. Merc. hoc ideo fit, quia quæ nihil attingunt ad rem, *&c.* Id est, quæ nihil ad rem attinent, sive pertinent. Attingit me sanguine, cognatione. Plin. epist. 144: Nec iis tantû quos sanguine attingit. *&c.* Cic. 4. Ver. Quo quisque te maximè cognatione affinitate, necessitudine aliquâ attingebat. ¶ Attingere rem aliquâ, pro Tractare Cic. 4. de Finib.

A᷉ttāctŭs, us, verbale, m. q. [ἁφὴ Gall. *Attouchement.* Ital. *Toccamento.* Ger. Anrürung. Hisp. *Tocamiento.* Pol. *Dotknienie.* Vngar. *Meg illetés.* Angl. *Touching softelie. brieff mention.*] Virg. 7. Aen. Ille inter vestes, & levia pectora lapsus Volvitur attactu nullo.

A᷉ttōllo, is, act. t. Elevo, erigo. [נשא *nasá* הרים *hérim.* ἐπαίρω. Gall. *Lever haut, eslever* Ital *Elevare, inalzare, toglere.* Germ. Erheben/auffheben. Belg. Verheffen/opheffen. Hispan. *Alçar ò quitar.* Polon. *Dzwigam Podnosze.* Vng. *Föl emelöm.* Angl *To lift up, to exalte.*] Liv. Quumque se quisque attollere, ac levare vellet. ¶ Aliquando ponitur pro Aufero. Pecuvius: Custodite illum vos, ne eum quis attollat, néve quis attingat. ¶ Aliquando pro Affero. Plaut. in Casina: Quid si propiùs attollamus, fiamusque obviam? Hoc verbum facit præteritum Attuli. Diomedes, Affero, attuli, quoniam & à fero Tuli dicimus: quanquam & id perfectum quod est attuli, ex alio verbo proficisci reperimus apud veteres, ex eo quod est Attollo. ¶ Attollere pro Educare. Plin. lib. 11. c. 39: Ne fœminæ quidem in pectore mammas habent, nisi quæ partus suos attollere possunt.

A᷉ttōndĕo, es, attondi, attonsum, act. s. Tondeo. [גזז *gházáz* גלח *ghilláeh.* ἀποκείρω. Gall. *Tondre tout au tour, raire.* Ital. *Radere, tondere à fatto.* Germ. Gar beschären Hisp *Muchos trasquilar.* Pol. *Golse, Przystrzigam.* Vnga. *Meg nyirom, el beretvalom* Ang *To sheare, to shave.*] Plaut. Casin. Sed utrùm strictimne attonsurum, dicam esse, an per pectinem, Nescio. ¶ Attondere aliquem auro, per metaphoram. Plaut. Bacch. -is me scelus Auro usq; attondit doctis indoctum dolis.

A᷉ttōndēns, particip. [ἀποκείρων. Ang. *Which sheareth or shaveth.*] Virg. 2. Georg. -curvo Saturni dente relictam Persequitur vitem attondens.

A᷉ttōnsŭs, particip. [ἀποκεκαρμένος. Germa. Beschoren seyn. Pol. *Przystrzyzoni.* Vngar. *Nyrött, Beretvaltatott.* Angl. *Shorne, shaued, shred.*] Cels lib. 4 c. 3: Neque inutile erit caput attonsum habere. Cic. 5. Tusc. ut, - Epaminundas, Consiliis nostris laus est attonsa Laconum.

A᷉ttŏno, attonas, attonui, attonitum. [ἐμβροντάω. Ger. Erstaunen.] Verbum rarissimè lectum: quod stupefacere videtur significare. Ovid. Epist. 4: Aut quas semideæ Dryades Faunique bicornes Numine contractas attonuêre suo.

A᷉ttŏnĭtŭs, m. s. Consternatus, perturbatus, propriè propter casum fulminis stupefactus. [נבהל *nibhal* נבהל *nibhál.* ἐμβρόντητος, ἐμβρόντητος. Gall. *Estonné, esbahi, esperdu.* Ital. *Stupefatto, attonito.* German. Erstaunet/erzittert/erschrecken. Belg. Verslagen/verschrecken. Hisp. *Attonado, espantado* Polon. *Przelękly, zdumialy.* Vngar. *Eltémült.* Ang. *Astonied, greatlie affrayed, abashed.*] Servius: Attonitus dicitur, cui casus vicini fulminis, & sonitus tonitruum dant stuporem. Virg. 3. Aen. Talibus attonitus visis ac voce deorum. Virgil. 6. Aeneid. -nec enim antè dehiscent Attonitæ magna ora domus. Vbi Servius: Attonitæ domus, Stupendæ, non stupentis. Ergo attonitæ, facientis attonitos: ut, Mors pallida. Tristis senectus.

A᷉ttŏnĭtē, adverb. ἐμβροντήτως, ἐκπληκτικῶς. Plin. lib. 30. c. 1: Britannia, hodieque eam attonitè celebrat tantis cæremoniis, ut dedisse Persis videri possit.

A᷉ttrăho, his. act. t. Ad me traho, allicio. [משך *maschách.* ἐπισπάω, προσέλκω. Gall. *Attirer, attraire, tirer à soy.* Ital. *Allettare.* Ger. Zu ihm ziehen/an sich ziehen. Hisp. *Traer à si.* Polon. *Przyciągam k sobie.* Vng *Hozzám vonszom.* Ang. *To draw to me, to intise, to pull to me.*] Cicer. Att. Quum id malum, quod vitare poteras, ultrò accerses, atq; attrahas.

A᷉ttrăctĭo, verbale, f. t. ἑλκυσμός. Attractionem apud Quintilianum legimus pro eo positam, quod Donatus adverbia congregandi vocat: qualia sunt Summatim, Viritim, Ostiatim, & id genus similia. Ejus verba sunt lib. 1. cap. 4.

A᷉ttrăctus, partic. ἑλκυσθείς. ut Attractus spiritus. Virg. 3. Georg. Tum verò ardentes oculi atque attractus ab alto Spiritus, interdum gemitu gravis. Intelligit difficilem respirationem.

A᷉ttrĕcto, act. p. Significat manibus tracto, palpo. [גשש *gasch-ásch* משש *maschásch* טפש *taphásch.* μεταχειρίζομαι, ψηλαφάω. Gall. *Manier, taster, toucher doucement.* Ital. *Maneggiare.* Germ. Berüren/betasten/angreiffen. Hisp. *Tratar sobajando la cosa.* Polo. *Macam, Dotikam sie.* Vng. *Tapogatom, Tapaszталom.* Ang. *To handle often, to touche sof telie.*] Plaut. in Persa: Ne me attrecta subigatrix. Liv. 5. ab Vrbe: Quòd id signum more Hetrusco, nisi certæ gentis sacerdos, attrectare non esset solitus. Sic Cic. de Arusp. Respon. Attrectare contaminatis manibus. Et Virg. 2. Aeneid Attrectare sacra. Cic. pro Cælio: Est enim dictum ab illis, fore qui dicerent, uxores suas à cœnâ redeuntes attrectatas esse à Cælio.

A᷉ttrĕctātĭo, f. t. ψηλάφησις, Attrectatus. [Polo. *Macanie.* Vng. *Meg illetés, tapogatás, tapaszталás.*] Lamprid. in Heliogabalo: In conviviis exoletos maximè juxta se ponebat, eorumque attrectatione, & tactu præcipuè gaudebat.

A᷉ttrĕctātŭs, us, verbale, m. q. Tactus. [ψηλάφημα Gal. *Maniement, attouchement par plusieurs fois.* Ital. *Maneggiamento.* Germa. Betastung/oder angreiffung. Hisp. *Sobajamiento.* Polon. *Dotknienie.* Vngar. *Tapogatás, Tapaszталás.* Angl. *Often handling or touching.*] Cicer. 2. Tusc. Nam attrectatu, & quassu sævum amplificatis dolorem.

A᷉ttrĕmo, is, ere, n. t. Ad vocem alicujus contremiscere. [ἐντρέμω Ger. Ab eines andern Red erzitteren.] Stat. 8. Theb. Dixerat, atq; illi jamdudum regia tristis Attremit oranti.

A᷉ttrĭbŭo, is, act. t. Impono, committo, assigno, ascribo, destino, tribuo. [נתן *nathán.* ἀπονέμω, ἀνατίθημι, ἐπιτρέπω. Gall. *Attribuer, bailler, assigner.* Ital *Assegnare, atribuir.* German. Zugeben/zumessen Belg. Obleggen/toeleggen Hispa. *Attribuir à alguno ò dar* Polon. *Przyczytam, przypisuie, przidawam, pozwalam.* Vng. *Tulaydonitom, adom.* Angl. *To gyue, to impute, to assigne.*] Liv. 6. bell. Pun Cæterorû curam benignè tuendorum C. Flaminio Quæstori attribuit. Cæs. lib. ult. Nostri sicut superioribus diebus, ut cuique erat locus attributus, ad munitionem accedunt. ¶ Vnde Attributæ pecuniæ, quas nunc *assignationes* dicimus. ἀποτεταγμένα χρήματα. Varro de Linguâ Latinâ: Tributum, *inquit*, dictum à tribubus, quòd ea pecunia, quæ à populo imperata erat, tributim à singulis pro portione census exigebatur. Ab hoc ea, quæ assignata erat, Attributum dictum Ab eo quoque, quibus attributa erat pecunia ut militi reddant, Tribuni ærarii dicti. Id quod attributum erat, Aes militare dictum.

A᷉tўpŭs, pi. [ἄτυπος. Ger. Einer der da stamlet/oder ein lender mit reden Polon. *Bełkot.* Vnga. *Rebegö szavú, pelp.*] Dicitur, qui non satis expedito plectro linguæ utitur: quasi aërem non feriens, vel quasi non satis verba exprimens, conformánsve. Gell. lib. 4. c. 2: Balbus autem, *inquit*, & atypus vitiosi magis quàm morbosi sunt. Hujus vitii meminerunt & Iurisc. de Aedil. edict. ¶ Vlpianus D. lib. 21. Tit. 1. l. 10: Quæsitum est an balbus, & blæsus, & atypus, isque qui tardiùs loquitur, & varus, & vatius sanus sit.

A　　ante　　V.

AVG. In notis antiquorum, Augustus, vel aug. AVG. Augustus A V G. N. Augustus noster. A V R. Aurelius. A V T. vel A. V T S. vel AVC. auctoritas, vel auctoratus, vel autor. A V T. P R. R. author provinciæ Romanorum.

Au, Interjectio est conturbatæ mentis. Terent. in Andr. Dictu rane quod rogo? M. Au. D. Concede ad dextram. Au, interjectionem esse silentium injungentis, docet Linacer ex Terentii Eunucho: - au, Ne comparandus hic quidem ad illum est. Quod tamen rectiùs Hau, per aspirationem legitur. Est quoque hæc particula apud Afranium in Emancipato: Au mi homo, immò ædepol vos supremum meum concelebretis diem. Item in eodem: Au quid me censes, obsecro non audisti. Sosipater lib. 2: Atque his in locis videtur exclamandi particula potiùs, quàm silentium imponendi.

A᷈vārŭs. m. s. Quasi avidus æris, tenax, parcus, restrictus. [כילי *chílái.* φιλάργυρος, φιλοχρήματος. Gall. *Auaricieux, chiche, convoiteux de biens.* Ital. *Auaro, auido, ingordo.* German. Geitzig/karg. Belg. Giericht. Hisp. *Auariento, ò codicioso.* Polon. *Lakomy, skapy.* Vngar. *Fösvény.* Ang. *Niggarde, greedie, couetous of goodes.*] Dictio composita est (ut Nigidius voluit, referente Gellio) sive (quod Gellio magis placet) simplex nomen, ab avendo dictum & semper in reprehensione est. ¶ Avidus verò ab avendo, etiâ in laude ponitur. Salustius: Laudis avidi, pecuniæ liberales erant. Horat. 1. epist. Semper avarus eget. Terent. in Eunuch. Ab meretrice avarâ. Avara terra dicitur, quum id, quod in se recipit, ampliore fœnore non reddit. ¶ Adulationes avaræ, pro avarorum. Plin. in Panegyr. 67 ¶ Avarior, comparat. Plaut. Capt. Ne tuum animum avariorem faxint divitiæ meæ.

A᷈vārĭtĭā, Vox ab Alc. observata, in codice Theodosiano, functionis nomen, etiam quæ collocatione lustrali exigebatur de rebus promercalibus & venalitiariis: eam sustulit Iustinian. lib 11. Codic.

A᷈vārĭtĭā, f. p. Cupiditas, avidites, tenacitas. [בצע *betsáh.* φιλαργυρία. Gall. *Auarice, chicheté, convoitise de biens.* Ital. *Auaritia.* Ger. Geitz/geitzigkeit. Hispan. *Auaritia ò codicia.* Pol. *Lakomstwo.* Vng. *Fösvénség.* Angl. *Niggardnesse hardnesse in spearing expences*] Cic. 4. Tusc. Avaritia est opinatio vehemens de pecuniâ, quasi valde expetenda sit, inhærens & penitùs insita. Terent. Phorm Quia egens relicta est misera, ignoratur parens, Negligitur ipsa: vide, avaritia quid facit. ¶ Avaritia gloriæ, pro cupiditate. Curtius lib. 9: Rursum avaritia gloriæ, & insatiabilis cupido famæ nihil invium, nihil remotum videri sinebat.

A᷈vārĭtĭēs, tiei, f. q. Idem. [Ang. *Niggardnesse.*] Lucret. libro 3: Denique avarities, & honorû cæca cupido, Quæ miseros homines cogunt transcendere fines Iuris,

A᷈vārē, adverb. Tenaciter, parcè. [φιλαργυρῶς. Gall *chichement, auaricieusement, escharsement.* Ital *Auaramente.* German. Geytziglich.

Geitziglich.Hisp *Avarienta y codiciosamente*.Pol.*Lakomie*. Vngar. *Fösvényül*.Angl *Niggardl e,greed elie.*] Cic. 3. Offic. Nihil tamen avarè,nihil injustè,nihil libidinosè,nihil incontineoter esse faciendom.

Avāritĕr, Avidè.Plaut.Curc.Hoc vide, ut ingurgitat impura in femerum avariter.

Aucĕps, aocupis,com.t. Qui vel quæ aves capit. [יקוש *jakúsch*. ἰξευτὴς, ὀρνιθοθήρας. Gall. *Oiseleur,preneur d'oiseaux*. Ital. *Vccellatore*. Germ. Ein Vogler/oder ein Vogleriin. Belg. Vogelaer/Vitgher. Hispan. *Caçador de las aves*. Polon.*Ptasznik*. Vngar. *Madarász*. Angl. *A birder,a taker of birdes,a hauker*.] Col.lib.8.cap. 10: Qui ab aucupibus in huncusum nutriti, quasi allectores sint captivorum. Plaut.Asin. Auceps quãdo concinnavit aream, effundit cibum, aves assuescunt. ¶ Auceps syllabarum,per translationem dictum à Cic.s.de Orat. Et Plaut.in Milite: Circumspicito dum, nequis nostro auceps sermoni siet.

Aucŭpĭum,n.s.& Aucupatio,f.t. Avium captio. [מוקש *mokésch*. ἰξευτικὴ, ὀρνιθοθηρία. Gall. *Oiselerie,chasse aux oiseaux,prinse d'oiseaux à la glu ou à tremens* Ital. *Vccellatione*. Germ. Voglen/vogelfahung.Hisp. *Caça de aves*. Polon. *Ptaszylstwo*. Vngar. *Madarászás*. Ang. *Hawking, taking of birdes*.] Plaut. in Asin. Hic noster quæstus aucupii simillimus est.¶ Per translationem accipitur pro illecebris.Cic. de Orat. Si minimè animadverteretur delectationis aucupiũ. ¶ Aucupia,pro captis avibus.Senec.de Providentiâ:Quid ergo? felicior esset,si in ventrem suum longinqui litoris pisces & peregrina aucupia congereret.

Aucŭpŏr,deponens,p. Aves capio. [יקש *jakásch*. ὀρνιθοθηρεῦω, ἰξεύω. Gall. *Chasser aux oiseaux*, *tendre aux oiseaux*, *tendre à quelque chose*. Ital. *Vccellare,cercare*. German. Voglen/vogel fahen. Hispan. *Caçar aves, buscar*. Polon *Ptaki lowie*. Vngar. *Madarászok*. Ang. *To hauke,to take or chasse birdes or fowles*.] ¶ Per translatiooem verò significat artificio quodam & solertiâ quæro, capto, magnâ diligentiâ consector. θηρεύομαι:ut, Aocupari gratiam alicujus, Cic.ad Luceium libro 5: Non vereor, oe assentatiunculâ quadam aucupari tuam gratiam videar. ¶ Aucupari rumusculos imperitorum hominum, Cic.lib.3.de Legib. ¶ Reperitur etiam Aucupo,as, voce activâ. Plaut. Mostel. Circonspice dum, nunquis est, Sermooem nostrum qui aucupet. Idem in Asinariâ: Paulisper mane, Aucupemus ex insidiis clanculùm, quam rem gerant.

Aucŭpātōrĭŭs,a,um, Quod ad aucupium pertinet. [ἰξευτικὸς. Gall. *Appartenant à prenare oiseaux*. Ital. *Cosa que apart ene à pigliare vccelli*. Germa. Das zu dem voglen gehöret. Hispan. *Cosa perteneciente à caçar aves*. Polon. *Ptaszy*. Vngar. *Madarászo szerszám*, Ang. *That belongeth to hauking*.] Vnde aucupatorii calami viscatis,quibus utimur ad capiendas aves. Plin.lib.16.cap.36: Quum igitur anno permanserit inundatio,proficiunt, in aucupatoriâ quoq; amplitudinem.

Audĕo,audes,ausus sum, n.s. Non dubito,fidens som. [דלק *dalák* בטח *batách*, τολμάω. Gall *Oser*. Ital. *Ardire,essere audace*. German. Dörffen.Belg.Coen syn/dorven. Hispan. *Osar*. Polon. Smiem. Vngar *Merbem*. Angl. *To be bold or hardie*.] Plaot. Vix domo egredi audet.¶ Iuogitur aliquando cum accosativo. Ovid. lib.6. Metamorph. Et nihil est,quod non effræno captus amore Ausit:nec capiunt inclusas pectora flammas.¶ Aliquando sine accusativo,& ferè semper infinitivus tùm adjungitur. Virgilius 12. Aeneid. -hæc præmia, qui me Ferro ausi tentare, ferunt.

Audēns,participium,Non timidus, τολμῶν, ῶσα. Virg. 10. Aen. Audentes fortuna juvat.

Audēns,oomen ex participio, Confidens. [θαῤῥαλέος. Ang. *Bolde,hardie*.] Quint. lib.9: Illa adhuc audentiora,& majorum (ot Cic. existimat) laterum, quæ prosopopœiæ, dicuntur. Virg.6. Aen. Tu oe cede malis,sed contrà audentior ito.

Audendum. [τολμητέον. Angl. *Worthie or meete to be adventured.*] Tib.1.Eleg. Audendum est,fortes adjuvat ipsa Venus.

Audentĕr, adverb. Audacter. [בטח *bétach*. θρασέως, τολμηρῶς. Gall. *Hardiment*. Ital. *Audacemente*. German. Frässenlich/dapfferlich. Hispan. *Osadamente*. Polon. *Smiele*. Vngar. *Merészen*. Ang. *Boldlie,hardelie*.] Tacit.lib.4: Quidam audentius apertis in collibus visebatur.

Ausŭs,a,um,particip. τολμήσας. Livius: Exules,obærati, ausi capitalia pleriq;. Ovid. 3. Trist. Conscia percussit meritorum pectora Colchis Ausa,atq; aosura multa nefanda manu.

Ausum, aosi oomen substantivum, Cœptum, cogitatum. [τόλμημα. Ang. *An adventurous act, an interprise*.] Silius lib. 5: Funditur unanimo visu, & concordibus ausis Pilorum in Pœoos nimbus. Virgil. 6. Aeoeid. Ausi omoes immane nefas, ausoque potiti.

Audăx, om.t. Modò fidens dicitur. [דלק *dolék* בטח *botéach* בעזות *baʿázuth*. τολμηρὸς, vel quod ἀτολμότερον est, τολμητής. Gall. *Hardi,temeraire,audacieux,avantureux*. Ital. *Audace,ardite,temerario*. Germa. Frässel/dapffer/kün/keck Belg. Stout/coen. Hispan. *Atrevido,osado,sin prudencia*. Polon. *Smialy,waszacisya*. Vnga. *Meresz*. Ang. *Bolde rashe hardie*.] Virgil. 5. Aen. Quiq; pedum cursu valet,& qui viribus audax. Modò temerarius. Plaut. Pergin' aodax hoc facinus persequi? ¶ Interest tamen inter temerarium & audacem: quòd Temerarius est is, qui sine respectu salutis objicit se periculis oihil timens: Audax verò qui sine ratione impetum facit nihil providens. Atque hoc modo Corn. Fronto de vocab. diff. distioguit.

Audācŭlŭs, diminutivum. [Ang. *A pretie hardie fellow*.] Gell. Aderat reprehensor audaculus verborum.

Audācĭă,f.p. Nimia confidentia. [מבטח *mibtách*. θράσος. Gall. *Audace, presomption,temerité*. Ital. *Audacia, ardire, temerità*. Germ. Frässelheit/vermessenheit. Hispan. *Osadia, atrevimiento*. Pol. *Szmialosczcz, lekomyslnoscz*. Vngar. *Merészség*. Angl. *Boldnesse, rashnesse, hardinesse*.] Speusippus, esse securitatem, *inquit*, qua quis malum neque futurum exspectat, neque præsens horrescit. ¶ Et accipitor in malam partem pro nimiâ confidentiâ, quum quis sine ullo aut periculi metu, aut pudoris respectu rem aliquam temerè aggreditur. Cicero: Nec vires eis, nec audacia, oec tela defuêre. Salust. Audacia pro muro habetur.

Audācĭtĕr,& Audacter per syncopen, Audenter,confidenter. בטח *betách*. θρασέως. Gall. *Hardiment, audacieusement*. Ital. *Audacemente*. German. Frässenlich. Belg Cettly Hispan. *Osadamente*. Polon. *Smiele*. Vngar. *Merészen*. Ang. *Boldlie, rashlie*.] Cic. pro Rosc. Multa scelerate, multa audaciter, multa improbè fecisti. Idem de Clar. Orat. Magis audacter quàm paratè veoiebat ad dicendum.

Audĭo,audis,audivi,auditum,act. q. Propriè significat sonum auribus accipio, ἀπὸ τῆς αὐδῆς: id est, à voce, cujus proprium est ut audiatur. [שמע *schamáh*. ἀκούω. Gall. *Ouir, escouter*. Ital. *Vdire*. Germ. Hören/lesen Belg. Hooren. Hispan. *Oyr*. Pol *Slisze*. Vngar. *Hallom*. Angl. *To heare*.] ¶ Virg. audiendi vocabulum etiam ad ea transtulit, quæ auribus & sensu carent, quum ait lib 1. Georg. -& frustra retinacula tendens Fertur equis auriga, neque audit currus habenas. ¶ Aliquando Audire est intelligere, Virg. 1. Aeneid. Progeniem sed enim Trojano à sanguioe duci Audierat. ¶ Interdum est, postulata petenti concedere. Virg. 9. Aeo. Audiit, & genitor cœli de parte sioistrâ Intonuit lævum. ¶ Interdum Credere, accedere. Cic. in Tusc. Nec Homerum audio, qui Ganymedem à dîs raptum ait. ¶ Interdum, præcipienti parère, ὑπακούειν, ἀκούειν: & hoc tàm cum accusativo, quàm cum dativo. Cic. de Nat. Tu Cotta, si me audias, eandem causam agas. ¶ Cum dativo. Idem: Et audiens esset huic ordini: id est, obediens. ¶ Invenitur & Audio cum adverbio Benè vel Malè, & pooitur pro Laudor & Vituperor: καλῶς ἀκούω, Aristophanes. Terent Bene dictis si certasset, audisset benè. Cic. in Verr. Ne gratis io provinciâ malè audiret. ¶ Audire Socratē aut Platooem: pro discipulum esse Socratis. Cicer. 1. Acad. Iam Polemooem audiverant assiduè Zeno & Archesilas. Audio à, è ex, & de. Vt, Audivi à vel ex vel de patre meo. idem significant, inquit Valla ¶ Audire de, aliter acceptum, Terent Adelph. De Psalteriâ hac audivit, id illi nunc dolet. ¶ Audire de capite pro Cognoscere. Senec. lib 2. de Benef. Parum fœdè furioseq; superbus erat, qui de capite viri Consularis soccatus audiebat. Sic & Cic. pro Flac. ¶ Audibo pro Audiã, more antiquo. Plaut. Capt. ¶ Hujus verbi composita sunt, Exaudio, Ioaudio, Obaudio, Subaudio, de quibus omnibus suo loco.

Audĭtĭo,f.t. Ipse audiendi actus, auditus. [שמיעה *schemiáh* שמועה *schemuháh* משמע *mismáh*, ἀκρόασις. Gall. *L'ouye*. Ital. *L'vdire*. German. Hörung. Hispan. *Obra de oyr*. Polon. *Sluchanie*. Vng. *Hallás*. Ang. *Hearing*.] Cic. 5. de Finib. Dantque se ad ludendum, fabellarumque auditione ducuntur. ¶ Audientia, audiendi attentio: est enim aliud paulò quàm auditio. Plaut. Exurge præco, fac popolo audientiam: hoc est, fac ut populus audiat. Cic. 1. Verr. Quantam deoique audientiam orationi meæ improbitas illius factura sit. ¶ Auditiuncula, diminutivum. Gell. lib. 13. ca 18: Auditiunculâ quâdam de Catonis familiâ aspersus est.

Audĭtōrĭum, o.s. Locus ubi audiuntur præceptores, aut Oratores. [ἀκροατήριον. Gall *Auditoire, parquet d'audience*. Ital. *Auditorio*. Germ. Ein ort da man einem Redner oder Lehrer zuhöre. Hisp. *Lugar para oyr*. Polon. *Miesce do sluchania mowiacich, albo veszacich*. Vngar. *Halgato hely ravito hely*. Angl. *An auditorie, a place where oratours or maisters sheacheth*.] Quint. lib. 2. cap 11: Sed cujus rei gratiâ plenum sit auditorium. ¶ Per metonymiam accipitur pro ipsâ auditorum turbâ. Plin. in Epist. Nam proximè frequenti auditorio inter se corâm multi ordinis nostri clarè jocabantur. ¶ Auditorium etiam pro foro & tribunali ponitur. Paul in l. contra. de re jud. Is qui ad majus auditorium vocatus est, si litem inchoatam deseruerit, contumax non videatur. Quintil. tamen forum & auditorium opponit libro 10. cap. 1: Sed alia ratio est litium & disputationum, fori & auditorii, periculorum & præceptorum.

Audĭtŏr, oris, verbale, m.t. Discipulus, is qui audit, is apud quem agitur. [שמע *schoméah*. ἀκροατής. Gall. *Auditeur*. Ital. *Auditore*. Germ. Ein Zuhörer. Hispan. *Oydor*. Polon. *Sluchacz*. Vng. *Halgato*. Angl. *That heareth, an auditour*.] Cic. Att. lib. 16: Sed ooteotur Eclogarii, qoos Salvius bonos auditores nactus, in convivio duntaxat legat. Iuven. Satyr. 1: Semper ego auditor tantùm.

Audĭtŭs. tus, m.q. Seosus audiendi, vis illa, qua soni percipiuntur. [משמע *mischmáh*. ἀκοή. Gall. *Ouye*. Ital. *Vdito*. Germa. Gehör. Belg. Dat gehoor. Hispan. *El sentido de oyr*. Polon. *Sluch*. Vng. *Hallas*. Angl. *Hearing*.] Plin. lib. 10. cap. 69: Auditus, cui hominũ primò negatus est, huic & sermonis usus ablatus. Cic. pro Marc. Vereor ut hoc qood dicam, non perinde intelligi auditu possit, atq; ego ipse cogitaos sentio.

Āvē, verbum defectivum: in secundâ personâ singulari Ave. & plurali Avete: in infinitivo Avere, teste Diomede lib. 1. [שלום *schalóm*. χαῖρε. Polon. *Bas pozdrowiem*. Vngar. *Egesseggel*.] Martial.

Martial.lib.5: Exprimere, Ruffe, fidiculæ licet cogant Ave Latinum, χαῖρε non poteſt Græcum.

Avĕho, is, Abduco, ſive aliò veho. [ἀπάγω. Gall. *Charier ou porter de lieu en autre.* Ital. *Condure, altroue.* Ger. Dannen führen/hinweg führen. Belg. Wech voeren. Hiſpan. *Traer à algun lugar.* Polo. *Odwożę.* Vngar. *Elviſzöm.* Angl. *To carye frome, or away.*] Sueton. in Cæſ. Stipendiarium quoque pronuntiatum, & abſtrahentibus ſtatim eripuit, occultavitq; apud ſe diu, & mox ex præfecturâ proficiſcens in Hiſpaniam, inter officia proſequentium faceſq; lictorum lecticâ ſuâ avexit. Terent. in Adelph. Is venit ut ſecum avehat.

Avellānă, næ, f.p. [לוז lez, λεπτοκάρυον. Gall. *Noiſette aueline, noix de haye.* Ital. *Nocciuola, noſella, nocchia.* German. Ein Haſelnuß. Belg. Een Haſennoten. Hiſpan. *El auellana.* Polon. *Laſkowi orzech, abellina priſcis.* Vng. *Mogyoro.* Ang. *A filbert or haſill nutt.*] Nux eſt coryli arboris, quæ alio nomine dicitur, Nux Pontica, quòd in Aſiam Græciamq; primò è Ponto venerit: eadem & Prænestina dicitur, quòd Prænestini his abundent, ſive (ut Macrobio placet) quòd Prænestini ab Annibale obſidione cincti, his nucibus famem toleraverint. Primùm autem dictæ ſunt Abellinæ ab Abellino Campaniæ oppido, quod à Virg. appellatur Abella, à Silio Avella. Plin. lib. 15 cap. 21: Cæteris quicquid eſt, ſolidum eſt: ut in avellanis, & ipſo nucum genere, quas antea *abellinas* patrio nomine vocabant.

Avello, lis, avelli, & avulſi, avulſum, act. t. A loco vello, abſtraho, aufero. [נתק naták, פשבק haſbák, ἀποσπάω. Gall. *Arracher, retirer à force, oſter bon gré mal gré.* Ital. *Sbarbicare, ſtirpare à forza.* Germ. Abreiſſen/dannen reiſſen. Belg. Aftrecken / afplucken. Hiſp. *Arrancar de lugar.* Polon. *Oduʒeram, odtrʒam, odtarʒnie.* Vngar. *El ſzakaſztom.* Ang. *To drawe or plucke away through force.*] Cic. de Senect. & quaſi poma ex arboribus, ſi cruda ſunt, vi avelluntur. Virg. 2. Aen. Fatale aggreſſi ſacrato avellere templo Palladium. Terent. in Andr. Ita magnę, ut ſperem poſſe avelli: id eſt, abduci, disjungi.

Avulsŏr, m.t. ἀποσπαστής, & Avulſio. ἀποσπασμός, verbalia. Plin. lib. 17. c. 10: Aut enim ſemine proveniunt, aut plantis radicis, aut propagine, aut avulſione. Idem lib. 9. c. 45: Vbi avulſorem ſenſêre, contractæ multò difficiliùs abſtrahuntur.

Avēnă, æ, f.p. Herba eſt nota ex frumentaceo genere, equorum præcipuè pabulis naſcens, tritico foliis & culmo ſimilis, ſemen habens ejuſdem nominis, è ſummo pendens culmo, locuſtarum quandam ſimilitudinem referēs, duplici crure divaricata [βρῶμος. Gall. *Auoine.* Ital. & Hiſp. *Auena.* German. Haber. Belg. Havit. Polon. *Owies.* Vngar *Zab.* Ang. *Oates.*] Nomen accepiſſe putatur ab eo, quòd ad fructum non veniat. Numeratur enim inter vitia ſegetis veluti quidam frumenti abortus. Solis enim cœliq; vitio interdum accidit, ut triticum, hordeúmve in avenam degeneret. Nonnunquam etiam idem evenit vitio ſeminis, ſi illud aut imbecillum fuerit, aut carioſum. Vide Plin. lib. 16. c. 17. ¶ Eſt & alterum avenæ genus, quę Avena Græca à Plin. vocatur, & à Græcis αἰγίλωψ, quod morbum curet ejuſdem nominis. Hęc in Hordeo naſci gaudet, ut lolium in tritico, multiplicíq; radice ſolum emacians, illi præripit alimentum. ¶ Ponitur interdum Avena pro calamo, ſive culmo ſegetis ex quo paſtores ſibi fiſtulas conficere ſolent: quò fit, ut pro ſtylo, ſive charactere bucolico accipiatur. Virgil. 1. Eclog. Sylveſtrem tenui muſam meditaris avenâ.

Avēnācĕŭs, a, um, Quod ex avenâ confectū eſt [ὁ ἐκ βρώμου. Gall. *D'auoine.* Ital. *Di auena.* Germ. Das von Haber iſt. Hiſpan. *Coſa de materia de auena.* Polon. *Owſiany.* Vng. *Zabból iſinált.* Ang. *Ogoates.*] Plin. lib. 30: Vel cum farinâ hordeaceâ, vel avenaceâ.

Avēnārĭă, Cicadæ ſpecies eſt, quam nonnulli Frumentariam vocant, quoniam ſimul cum frumentis areſcentibus apparet. Autor. Plin. lib. 11. cap. 27.

Avĕo, es, n.ſ. Verbum defectivum ſine præterito & ſupino. Significat Concupiſco. [אוה aváh, אבה abáh, γλίχομαι. Gall. *Souhaiter, deſirer, conuoiter.* Ital. *Deſiderare, appetire.* Germ. Begeren/erwünſchen. Hiſpan. *Codiciar.* Polon. *Żądam, chcę ʒcę ſob e.* Vnga. *Kéuánom.* Ang. *To couet, to deſire greatlie.*] Cicero libro 1. Offic. Itaque quum ſumus negotiis curiſque vacui, tum avemus aliquid audire & diſcere. Idem ad Attic. lib. 1: Valde aveo ſcire, quid agas. ¶ Avere etiam à nimiâ cupiditate, pro Gaudere ponitur: unde ſalutantes quoque Aue, χαῖρε dicimus: id eſt, gaude & lætare.

Avēns, partitip. Horat. 2. Serm. —non eſt mihi tempus aventi Ponere ſigna novis præceptis.

Avērrūnco, Averto, depello, à runcando deductum. [הסיר heſir, הבדיל bishír, ἀποτρέπω, ἀποπέμπω. Gall. *Oſter & deſchaſſer, pouſſer & chaſſer ce qui nuit.* Ital. *Diſcacciare, rimouere.* Germa. Auſreüten/hinwegthun. Hiſpan. *Rancar ò arancar raizes.* Pol. *Wypleć, wykorzeniać.* Vngar. *Ártenek harágját engeſztelni, el hárítani.* Angl. *To put or take away that which hurteth, to weed.*] Eſt autem runcare, herbas vel frutices noxios ex agro evellere. Liv. 8. ab Vrbe: Placuit ad averruncandam Deûm iram, victimas cædi. ¶ Inde Averruncaſſo pro eodem. Luc. lib. 26: Dii maluerint meliora atque amentiam averruncaſſint tuam.

Avērtæ, tarum. Sunt lora (ut Budæus ſcribit in Annotat. Poſt.) latiora, quæ per terga equi jugalis excurrunt, ſub alis ejus ſuccincta. [Ger. Der bruſtriem eines pferds. Polo. *Poclzwa ʒ rʒedu konij wʒ wich.* Vng. *Hát ſzíj (auagy) ſzíg elő, ſzíg hám.*] Accurſius, Avertam, equorum pectorale vult eſſe, ita dictum, quòd averſum collocetur: ſicut Poſtilena Plauto incurvum illud corium dicitur, quod à ſellâ in caudam deſinit: ab eo quòd Poſt ſellam ſit. Alciato placet hoc vocabulo ornamētum capitis intelligi, quo habenæ figuntur: id quoq; ab avertendo, quòd equi per eam vertantur, prout Seſſoci viſum eſt.

Avĕrto, is, act. t. Aliò verto, amoveo. [הסיב heſigh. ἀποστρέφω. Gall. *Deſtourner, tourner d'autre coſté.* Ital. *Rimouere, volgere altroue.* Germ. Abwenden/dannen kehren. Belg. Afkeeren. Hiſp. *Bolner, empuxar de algun lugar.* Polon. *Odwracam.* Vngar. *Mas felé fordítom, al fordítom.* Ang. *To turne away, to turne bakeward.*] Virgil. 1. Aeneid. Nec poſſe Italiâ Teucrorū avertere regem. Plaut. in Amphitryone: te volo uxor colloqui. Quò te avertiſti nunc? Cic. de Amicit. Tu velim animum parumper à me avertas, Lælium loqui ipſum putes. ¶ Contrarium ejus eſt Adverto: unde Advertere oculos, vel mentem dicimus, pro eo, quod eſt, ad rem aliquam aciem oculorum vel mentis intendere. ¶ Ponitur aliquando pro Interverto, intercipio & efficio, ne res ad eum perveniat, cujus eſt. Cic. 3. in Verr. Is averſâ pecuniâ publicâ aufugit. At paulò antè: Hic in quæſturâ pecuniam publicam Cn. Carboni Coſ. datam avertit. Idem in Frumentariâ: Frumētum averſum à Rep. abceptum ab aratoribus.

Avērsŭs, a, um, Qui faciem à nobis avertit, tergumq; oſtendit. [נסוב naſigh. ἀπεστραμμένος. Gall. *Qui a le dos tourné, deſtourné, tourné d'autre coſté.* Ital. *Quello che volge le ſpalle verſo noi.* German. Das abgewendt iſt. Hiſpan. *El que bolue las eſpaldas.* Pol. *Odwrocony.* Vnga. *El fordult.* Ang. *Which hath his face turned away, turned on the other ſide.*] Huic contrarium eſt Adverſus, ἐναντίος, qui faciem anterioremq; corporis partē nobis objectā habet. Cic. 3. de Orat. Adverſus & averſus impudicus es: hoc eſt, ab anteriore parte & à poſteriore. Sic hoſtes adverſos aggredi dicimur, quum eos à fronte invadimus: averſos autem, quum fugientes à tergo adorimur. ¶ Per metaphoram Averſum vocamus iratum, iniquum, contrarium & malè cupientem. Cic. ad Attic. lib. 8: Deos averſos eſſe à ſalute populi Romani. Idem eidem lib. 7: Ille averſiſſimo eſt à me animo. Virg. 4. Aen. Talia dicentem jam dudum averſa tuetur. Vbi Serv. Averſa, *inquit*, hoc eſt, irata. Nam ſi intueretur, quomodo averſa, niſi irata? ¶ Averſa Venus, dicitur præpoſterus, infandus & execrandus coitus. παιδεραστία. Iul. Capitol. de Clodio Albino: Mulierarius fuit inter primos amatores, averſæ veneris ſemper ignarus, & talium perſecutor. ¶ Cum dativo, ut, Averſus mercaturis, Qui mercaturam odit. Horat. 2. Serm. ſatyr. 3.

Avērsĭŏr, comparativus, cujus ſuperlativus eſt Averſiſſimus, apud Cic. [Polon. *Odwrocenſzy.* Vngar. *El fordúbb.*] Senec. l. 2. de irâ: Illius vultus averſior viſus eſt.

Avērsŏr, ris, m.t. ἀποστερητής. Cic. 7. in Verr. Verres ille vetus proditor Conſulis, tranſlator quæſturæ, averſor pecuniæ publicæ.

Avērsĭo, nis, verbale, f.t. ut: In averſione emere, In averſione venire, Per averſionem vendere, Per averſionem conducere, Averſione locare: eſt quum res multæ ſimul uno pretio emuntur, venduntur, & locantur: Fortaſſis non ab avertendo dictum, ſed ab averrendo: quaſi quum omnia ſimul uno tempore tanquam per everriculum averruntur. Hotomanus in ſuo Lexico. Modeſt. l. Qui officii. de contrahendâ emptione & vendit. Res in averſione empta, ſi non dolo venditoris factum ſit, ad periculum emptoris pertinebit, etiam ſi res aſſignata non ſit. Vlpian. in l. ſi quis vina. de periculo & comm. rei vend. Si in averſione vinum venit, cuſtodia tantum præſtanda eſt.

Avērsŏr, aris, d.p. Deteſtor, abominor, refugio, recuſo. [מאס maás, געל ghahál, מאן meén. ἀποστρέφομαι, ἀποπροσποιέομαι. Gall. *Tourner le dos, deſtourner ſa face, ne daigner regarder, rejetter.* Ital. *Abominare, volgere il volto in altra parte.* German. Die augen abwenden/ein grewel vnd vnwillen haben. Belg. Ick verſake/vermoepe/hebbe een afſten. Hiſpan. *Deteſtar, mal agorar.* Polon. *Brʒidʒę ſię, chec ʒinię mam.* Vngar *Iróʒom tölle, gyülölöm, vtálom.* Ang. *To turne bake, to abhorre, to turne away the face frome beholding.*] Ovid. in Faſt. Officioque levem non averſatus honorem. Colum. Nam nec cubos averſatur capra.

Avērsātĭo, verbale, f.t. [ἀποστροφή, ἀποτροπή. German. Ein abſchewhung. Angl. *Turning away, diſdaine, refuſing.*] Quintilian. libro octavo, capite 3: Ego certè mihi cernere videor, eorum qui aderant tantam averſationem, ac timidam verecundiam.

Avērsātŭs, paſſivè pro Averſus. [Polon. *Brydʒę ſię.* Vng. *Viſſza fordítattatot, meg vtáltattatot.*] Sex. Aurel. Victor in Philippo: Adeò ſeveri & triſtis animi, ut jam cùm à quinquennio nullo procſus cujuſquam commento ad ridendum ſolvi potuerit, partemq; ludis ſecularibus petulantiùs cachinnantem, quanquam adhuc tener vultu notaverit averſato.

Avērtŏr, eris, d.t. Averſor, contemno vel ſperno: [ἀποστρέφομαι. Ang. *To abhorre, to diſdaine.*] à moribus & conſuetudine hominum ductâ ſignificatione. Ab iis enim quæ nobis ſunt contemptui, faciem noſtram avertimus. Boëthius: Heu heu quàm ſurdâ miſeros avertitur aure: id eſt, ſpernit, dedignatur. ¶ Aliud eſt Avertor paſſivum ab Averto: à quo fit Averſus, de quo ſuprà.

Aufĕro, aufers, abſtuli, ablatum, act. inconſeq. ex Ab & Fero compoſitum, teſte Cicer. in Orat. Adimo, abripio. [הסיר heſir, הביא bibhír. ἀφαιρέω, ἀφαρπάζω. Gall. *Oſter, emporter.* Ital. *Togliere, rapere.* German. Hinweg nemmen. Belg. Wechnemen. Hiſp. *Quitar al-*

guna

gune cosa de lugar. Polon. *Biore odnaßam.* Vng. *El vißem.* Ang. *To take away.*] Terent. in And. Vos isthæc intrò auferte. Cic. 3. de Finib. Commentarios quosdam, inquam, Aristotelicos, quos hic sciebam esse, veni ut auferrem, quos legerem dum essem otiosus. ¶ Auferre pro Furari & rapere. Plautus Aulul. Nihil equidem tibi abstuli. Cic. ad Att. lib. 7: Auferre pecuniam de ærario. ¶ Item pro Impetrare. Cic. ad Att. lib. 16: Adiimus ad Cæsarem, verba fecimus pro Butrotiis: liberalissimum decretum abstulimus. ¶ Aufer pro Desine. Horat. 2. Serm. satyr. 7. -aufer me vultu terrere.

Abstŭlĭt, ab Aufero præteritum est, significatque Asportavit, ademit, eripuit.

Ablātŭs, partic. ἀφῃρημένος. Val. 6. Argon. -nec ablatam sequitur, quærítve sororem.

Aufŭgĭo, is, t. Aliò fugio. [נדד nadhadh ἀποφεύγω. Gall. *S'enfuir, eschaper.* Ital. *Fugire altrone.* German. *Hinweg fliehen.* Belg. *Wechvlien.* Hispan. *Huyr à lugar, ò de lugar.* Polon. *Vciekam.* Vng. *El futok.* Angl. *To escape, to flee away.*] Terent. in Hecyra: -deniq; hercle aufugerim Potiùs, quàm redeā, si eò mihi redeundum fiet. ¶ Invenitur aliquando accusativo junctum, quemadmodum simplex Fugio. Cicer. 1. de Nat deor. Andromeda aufugiens aspectum mœsta parentis. ¶ Sæpe etiam absolutè, & sine casu. Idem in Epistol. ad Vatinium: Dionysius, cum multos libros surripuisset, nec se impunè laturum putaret, aufugit. ¶ Interdum cum ablativo mediante præpositione A, Ab, vel Ex. Livius: Iam aliquantum spatii ex eo loco, ubi pugnatum est, aufugerat.

Augĕo, es, xi, auctum, act. f. Magis facio, amplio, addo, accessionem facio, cumulo, multiplico: [הרבה hirbah, αὔξω, συναύξω. Gall. *Croistre, augmenter, multiplier.* Ital. *Accrescere, far maggiore.* Ger. *Mehren, grösser machen.* Belg. *Vermeerderen, wassende maken.* Hisp. *Acrecentar.* Polon. *Mnożę, przyczyniam, przymnażam.* Vng. *Meg bregbitem.* An. *To augment, to amplifie, to make more.*] & tùm ad res tùm ad personas refertur. ¶ Ad personas, Cicero ad Attic. Auctus Antonii beneficio sum. ¶ Ad res. Idem in Verr: Nam locupletissimi cujusque census extenuarant, tenuissimi auxerant. Et ad Qu. Frat. Cæsaris in nos amorem quibuscunque poterimus, augebimus. ¶ Hinc componitur Adaugeo & Exaugeo. ¶ Ab Augeo fiunt, Aucto, as, Auctus, a, um, αὐξηθείς, Auctus, us, Auctor, Augesco, scis. ¶ Augifico nonnulli ex antiquis dixerunt. Ennius: Et tabes numeros augificabit suos.

Augēsco, scis, Cresco, incrementum accipio. [רבה rabah, αὐξάνομαι. Gall. *Croistre, prendre accroissement, ou croissance, devenir plus grand & plus gros.* Ital. *Accrescere, aumentarse.* German. *Grösser werden, zunemmen.* Belg. *Toenemen / vermeerderet werden.* Hispan. *Acrecentarse.* Pol. *Przymnażam się, przyrastam.* Vngar. *Meg bregbitt.* Ang. *To growe or waxe more.*] Plin. lib. 11: Augescunt corpora dulcibus, atq; pinguibus, & potu: minuuntur siccis & aridis, & siti. Cicer. in Cat. Quæ & succo terræ, & calore Solis augescens, primò est peracerba gustatu, deinde maturata dulcescit.

Auctŭs, us, verbale, m. q. Incrementum, accessio. [מרבית marbith מרבית marbith. αὔξησις. Gall. *Accroissement, multiplication.* Ital. *Accrescimento.* German. *Zunemmung.* Hisp. *Acrecentamiento.* Pol. *Przymnożenie, przyrośnienie.* Vngar. *bregbités.* Angl. *Growing or waxing more, increasing.*] Liv. 4. ab Vrbe: Cujus rei præmium sit in civitate, eam maximus semper auctibus crescere. Plin. epist. 95: Fontis mira natura: ter in die statis auctibus & deminutionibus crescit, decrescitque. Plin. lib. 4. cap. 12: Auctu immenso aquarum.

Auctă, in plurali, Incrementa, αὐξήσεις, auctus. [Vnga. *bregbités, bregbwlés.*] Gell. lib. 20. cap. 7: Quia sæpe solùm olerum omnium contra Lunæ aucta, atq; damna vices minuendi, atque augendi habeat contrarias.

Auctum, n. f. Vocabatur spacium circi, quod super definitum modum victoriæ adjungebatur Festus.

Auctĭo, onis f. t. nomen ab Augeo: Augendi actus, augmentum, αὔξησις. Vnde etiam ponitur pro Venditione, quæ fit per augmentum precii: [πρᾶσις. Gall. *Vendre de biens au plus offrant & dernier encherisseur, criée au plus offrant, encant.* Ital. *Vendita all' incanto.* Ger. *Ein verkauffung an einer Gandt / da einer mehr gibt dann der ander.* Belg. *Een Hooginge.* Hispan. *Almoneda à quien da mas.* Polon. *Wilożenie na przedaj gdi przyczynie ieden drugiego przymi.iia.* Vngar. *Newekedés breg bwlés: kotya vetye.* Angl. *Open sale, or portsale of priuate mennes goodes.*] quum fit publica rerum venditio, & res traditur plus offerenti. Iuvenalis: Si conjugis auctio fiat. Plaut. in Stich. de auctione parasiticā loquens: Nunc auctionem, inquiis, facere decretum est mihi, δημοπράτησιν. Erat autem duplex auctio, rerum privatarum, quæ fiebat fine hastā: & publicarum, quæ fiebat hastā in foro fixā. Nam hastæ subjiciebant, ea, quæ publicè venundabant, sicut in bello capta. Inde hastam Cæsaris refixisse scribit Cicero qui alibi ait: Bis jam vidimus hastam in foro ponere, & bona civium voci subjacere præconis.

Auctĭōnŏr, d. p. Per auctionem vendo, auctionem facio. [δημοπρατέω, κηρύττω τὰ κτήματα, λαφυροπωλῶ. Gall. *Vendre publiquement au plus offrant, vendre à l'encant.* Ital. *Vendere all' incanto.* Germ. *Vergandten.* Belg. *Wtroepen / verhoogen.* Hispā. *Almonedear, vender en almoneda.* Pol. *Przedaię na vendecyie.* Vngar. *Kotya vetyés ha vtyok.* Ang. *To sell openlie priuate goodes.*] Cic. pro Quinctio: Nævius hominem multis verbis deterret, ne auctionetur.

Auctĭōnālĭā, Tabulæ auctionis, instrumenta auctionis. l. 1. D. de tutelæ rationibus.

Auctĭōnārĭŭs, adject. ut Auctionaria atria: [τὰ πωλητήρια. Angl. *Courtes where such open sale is made.*] in quibus auctio fiebat, ... δημοσίας πράσεως. Cic. de leg. Ag. 4: Vt in atriis auctionariis, potiùs quàm in triviis, aut in compitis auctionentur.

Aucto, as, act. p. frequentativum est verbi Augeo, αὐξάνω. Plaut. in Amph. Et ut res rationesq; vestrorum omnium Bene expedire voltis, peregreq; & domi Bono atque amplo auctare perpetuo lucro. ¶ Hujus compositum est Adaucto. Accius: Quibus rem suam, & patriam nostram quoudam adauctavit pater.

Auctĭto, as, frequent. ab Aucto: ut Auctitare pecunias fœnore, apud Tacit. αὐξάνειν.

Auctārĭum, rii, n. f. Quod super mensuram vel pondus justū adjicitur, Accessio. [תוספת tosephth. ἐπίμετρον, προσθήκη, ἐπίδομα, προσθήκημα. Gall. *Surcroist, le pardessus qu'on donne outre le poix, nombre ou mesure.* Ital. *Accrescimento, buon peso, buona misura.* Ger. *Ein zugab / ein zu mässe / was man einem in dem kauff darzu gibt.* Belg. *Een toemaet.* Hispan. *Colmo de medida, ò sobornal.* Pol. *Przdwiższenie, przyczynienie, przysypanie.* Vngar. *Szörzés.* Ang. *Surplusage, that is ouer number, measure or weight.*] Item quod ad justum pretium adjicitur. Plautus: Auctarium adjicito, vel mille nummûm plus, quàm poscet.

Auctŏr, nomen verbale ab Augeo, m. t. Qui auget: cujus fœmininū est Auctrix. [מגדל gadal מגבר mechabbēr. αὐξητής. Gall. *Qui donne accroissement.* Ital. *Accrescitore.* Germ. *Ein Mehrer.* Belg. *Een vermeerder.* Hisp. *Crescedor.* Polon. *Rozmnażacz wmnożyciel.* Vng. *bregbitó.* Ang. *That augmenteth or increaseth.*] ¶ Autor verò quem Græci αὐθέντην & αὐτουργὸν dicunt, sine c scribendum nonnulli putant, quòd fit à Græco αὐθέντης, qui falluntur. Nam & Pierius probat esse ab Augeo, & apud Festum Carsium, item in antiquis lapidibus scribitur cum c. [Gall. *Autheur, inuenteur, ouurier.* Ital. *Autore.* Hispan. *Autor que da autoridad à alguna cosa.* Ang. *Szörző, mester.*] Cic. 2. Offic. Apud Homerum optimum autorem nulla talis est de Vlysse suspicio. ¶ Legitur & in fœminino genere. Ovid. lib. 4. Fast. Optima tu proprii nominis autor eris. Figurateq; per obliquos, sicut alia verbalia in or desinentia, neutris adjungitur. Virg. lib. 10. Aen. Italiam petiit fatis autoribus, esto. Est autem Autor, quasi operis factor. Vnde Poëta, cæterique operum conditores dicuntur autores. Valla lib. 4. cap. 32. & lib. 5. cap. 50: Neque solùm quis opus aliquod facit, sed qui princeps est, & primus jubet, ut aliquid fiat, aut inductor, persuasórve, Autor vocatur: ut si quis populum ad bella concitavit, vel qui concordiam persuasit, belli vel concordiæ autor fuit. Cic. lib. 3. Offic. Atque hujus deditionis ipse Posthumus qui dedebatur, suasor, & autor fuit: quasi dixisset, suasor & persuasor. ¶ Autor etiam significat promissorem, ut apud Liv. lib. 2: Autores sumus tutam ibi majestatem Romani nominis fore. ¶ Item propugnatorem sive defensorē, aut vindicem. Idem: Sed ut inventor legis Volero, sic Lectorius collega ejus autor cùm recentior, tùm acrior erat. ¶ Itē eum, cui quis fidem habet. Idem: Agitatus deinde consiliis ex omni parte assentiendo multis autoribus trepidaverat. ¶ Item primum denunciatorem. Idem: Iisdem autoribus cognitum est Aequos, Volscosq; summā vi bellum apparare. ¶ Similiter approbatorē. Idem lib. 3: Multiq; erant, qui mollius cōsultum dicerēt, quòd legum ab eis latarum patres autores fuissent. ¶ Is etiam in quo est jus, potestas, dignitas, nec ab alio pendet, potest dici Autor: à quo Autoritas, αὐθεντία, est appellata. Vnde illud apud Liviū: Decreverunt, ut quum populus regem jussisset, id sic ratum esset, si patres autores fierent: hoc est, si autoritatem suam interponerent, & ratum haberent. ¶ Autores sententiæ sunt, quorum sententiam sequimur. ¶ Autores pupilli, in quorum administratione res ejus sunt. Paulus Iureconsultus: Etiamsi non interrogatus tutor, autor fuit, valet autoritas ejus: quum se probare dicit quod agitur: id est, autorem fieri. ¶ Autor item is dicitur, à quo quis autoritate: id est, jus dominii in rem quampiam accipit. Cic. Verr. 7: Illi intellexerunt, se id quòd à malo autore emissent, diutiùs obtinere non posse: Id est, ab eo qui vendendi autoritatem nullam habebat. Idem pro Cæcin. P. Cesennius autor fundi. ¶ Inde autor secundus dicitur fidejussor, qui à venditore datur ob evictionem. Hotomanus.

Auctŏrĭtās, Auctorare, Auctoramentum. Vide AUTHORITAS.

Auctĭfĭcŭs, adjectivum, Quod auget quódve momentum aliquod affert ad incrementum. [מרבה marbeh. αὐξητικός, αὐξητήριος. Gall. *Qui fait croistre, qui donne croissance.* Ital. *Quello ch' accresce.* German. *Das zu der mehrung hilfft / das grösser macht.* Hispan. *El que aze accrescentamiento.* Polon. *Przymnażający.* Vng. *bregbitő.* Angl. *That augmenteth, that giueth increase.*] Lucret. lib. 2: Nec porro rerum genitales auctificique Motus, perpetuò possunt servare creata.

Augĭfĭco, dixit Ennius pro Augeo, Et tabes numeros augificabit suos. Obsoletum.

Augmĕn, inis, n. t. Augmentum. [מרבית marbith. αὔξησις. Gall. *Augmentation, accroissement.* Ital. *Accrescimento.* German. *Ein mehrung / zunemmung.* Hispan. *Acrecentamiento.* Polon. *Przymnożenie.* Vngar. *bregbwlés.* Angl. *Increase, increasing.*] Luc. libro 3: -perfectum corporis augmen. ¶ Augmine donare, pro augere. Idem lib. 1: Vnde abeunt, minuunt: quò venêre, augmine donant.

Augmentum, n. f. obsonii genus, quod ex immolatâ hostiâ desectum in jecore imponendo agendi causâ. Varro lib. 4. de lingua Lat. Meminit & Arnobius lib. 7.

Augmento, συναυξάνω, idem quod Augeo. Cicer. in Læl. Sed vi... est finis optimus, quum integrâ mente, cæterisq; sensibus, opus ipsa suum quæ augmentavit natura dissolvit. ¶ Coagmentor, vide infra in COAGMENTO.

Augur, auguris, Interpres auguriorum, qui ex volatu, pastu, cantu avium futura divinat. [מנחש menachêsch. οἰωνοσκόπος, οἰωνοπόλος, ὁ ἐκ οἰωνῶν μαντευόμενος. Gall. Devin ou devine par le chant, vol ou autre geste des oiseaux, augur. Ital. Augure, indovinatore. German. Ein Vogelschawer/ein weyssager auß dem fliegen/schreyen/oder weiden der vögeln. Hispan. El que adevina por agueros. Polon. Wieszczek s ptastwego lotow, spiewania albo pastwi. Vng. Ioueudölö, iouendö mondo. Angl. A coniectour of thinges to come.] Dictus, teste Festo, ab avium garritu, sive à gestu earum, quem augures solent observare. Cic. in Catone: Augurq; quum esset, dicere ausus est, optimis auspiciis ea geri, quæ pro Reipub. salute gererentur.

Auguralis, le, om. t. Ad augurem pertinens. [οἰωνοσκοπικός. Pol. Wieszczowi. Ang. Belonging to shame which gesseth thinges to come.] ut, Auguralis cœna, quæ & Adjicialis dicitur. Varr. 3. de Re rust. cap. 6: Primus hos Q. Hortensius augurali cœnâ posuisse dicitur. Cic. ad Gallum: In eas quum incidissem in cœnâ augurali apud Lentulum. Augurales libri, Auguralia insignia, Porta auguralis. Tacit. lib. 2: Nocte portâ egressus augurali, per occulta, & vigilibus ignara, uno comite, &c.

Augurale, Insigne augurum. Senec. de Tranquill. vitæ, c. 11: Quę dignitas, cujus non prætextam, & augurale, &c. Vir Auguralis Cic. de Clar. Orat. Auguralis virga, οἰωνοσκοπικὴ ῥάβδος, Baculus erat brevis, qui & Lituus appellatus est, in eâ parte, quâ robustior erat, incurvus.

Augurium, n. f. quasi Avigerium dictum, vel Avigarium: pro quo antiquissimi etiam Augurum dixerunt per tres syllabas, ut Accii testimonio confirmat Nonius. Auspicium, autoritas rei bene gerendæ. [נחש nachasch. οἰωνοσκοπία. Gall. Augure, devination, ou devinement par les oiseaux. Ital. Indovinamento, divinatione. Ger. Ein weyssagung von dem vögeln genoffen. Hisp. Divinacion por agueros. Pol. Wieszczba z lotow ptaszego albo iedzi. Vng. Ioueudölés. Ang. Divination, sunthsaying birdes.] Erant autem tria divinationis genera in avibus: nam aliæ volatu, aliæ cantu futura prædicebant: & illæ quidem Præpetes, istæ Oscines dicebantur. Erat & tertium genus, ex illarum pastu, quum pullis gallinaceis è caveâ depromptis esca porrigebatur. Si enim ita avidè edebant, ut cibus ore excidens terram paviret: hoc est, feriret, tum auspicanti tripudium solistimum nuntiabatur, & fœliciter eventurum quicquid ille animo concepisset: contrà omnia infausta portendebantur, si escam non caperent. Quapropter infelicè conflictum à Numantinis in Mancinum illatum prædixerunt pulli, qui escam non ceperunt, sed ex caveâ evolarunt. De auguribus auguriisq; vide Alexandrum ab Alexandro, & Budæum in Pandectas. ¶ Auguria avium, & avium auspicia, distinguuntur apud Plin. lib. 7. c. 56. Augurium species est ab avium garritu, oscinisque nomen est: At auspicium ab avium inspectione, generis rationem videtur obtinere, ac de volatu, cantu, pastu ac tripudio, totam observationem, complecti. ¶ Sumitur etiam latiùs Augurii nomen pro quavis divinatione, sive conjecturâ, Cic. 4. Philip. O' mea semper frustra verissima auguria rerum futurarum. ¶ Pro oraculo. Virg. 3. Aeneid. Da pater augurium, atque animis illabere nostris. Servius.

Auguraculum, raculi, n. f. [οἰωνοσκοπεῖον. Germ. Das ort da man weyssaget/oder das gemerck ab den vögeln nimpt.] Veteres dicebant, quam nos arcem vocamus, quòd ibi augures publicè auspicarentur. Fuit autem auguraculum in vico Mustellario & colle Latiari, ad sacram viam, quâ in auguraculum ibatur, ut ex Varr. de ling. Lat. 4. intelligitur, apud quem malè Turaculum, pro Auguraculo legitur, ut doctè animadvertit Scaliger.

Augurius, a, um, Idem quod Auguralis. οἰωνοσκοπικός. Cic. epist. libro 2: Quum ipsam cognitionem juris augurii consequi cupio.

Auguror, Propriè est ex avium cantu, gestu vel pastu futura divino. [נחש nichêsch קסם kesám. μαντεύομαι, οἰωνοσκοπῶ. Gall. Deviner par les oiseaux. Ital. Augurare, indovinare. Germa. Weyssagen auß der vögeln fliegen/schreyen/vnd dergleichen. Hispan. Adevinar por agueros. Polon. Prorokuie z ptaszego spiewania, albo latania. Vng. Ioueudölök. Ang. To tell by divination what shal happen, to gesse.] Quanquam etiam latiùs accipitur, pro quovis modo conjicio. ¶ Regit autem vel accusativum. Cicer. de Divin. 1: Calchas ex passerum numero belli Trojani annos auguratus est. ¶ Vel ablativum. Idem ad Atticum: Etenim quantum conjecturâ auguramur. ¶ Item cū præpositione De. Idem in Bruto: Sed quid de illo augurer, lubet dicere. ¶ Et cum Ex. Idem Cecinnę. Non igitur ex alitis volatu, nec ex cantu sinistro oscinis, nec è tripudiis solistimis aut somniis tibi auguror.

Auguro, as. Auguror, [οἰωνίζομαι. Germ. Lesen/etwas künfftigs weyssagen.] Virgil. lib. 9: -& siquid veri mens augurat opto. ¶ Hinc Inauguro, & Exauguro, cōposita contrariæ significationis. Nam Inaugurare, est, per auguriū consecrare. ¶ Exaugurare autem quod inauguratum erat, contrario augurio profanare. Cic. de Antonio Cæsaris Flamine: Quid igitur cessas? cur non inaugurare? sume diem: vide, quis te inauguret. Liv. 1 ab Vrbe: Et ut libera à cæteris religionibus area esset, tota Iovis templique ejus, quod inædificaretur, exaugurare fana, sacellaque statuit.

Auguratò, adverbium, οἰωνισμῶς, Per augurium: sicut Auspicatò, per auspicium Livius 1. Decad. lib. 1: Atticus Numa, sicut Romulus auguratò in urbe condendâ regnum adeptus est, de se quoque deos consuli jussit.

Auguratus, us, m. q. Scientia, vel dignitas auguris. [οἰωνοσκοπία. Germ. Die Ehr/Würde vnd ampt des weissagens ab den vögeln.] Cic. de Divinat. Cujus quum tentaret scientiam auguratus, dixi ei cogitare se quicquam. Ibidem: Quid lituus iste vester, quod clarissimum est insigne auguratus, unde vobis est traditus?

Auguratio, onis, f. t. Ipse augurandi actus, divinatio. [οἰωνοσκοπία. Ger. Ein weyssagung oder bedeutung ab dem flug der vögeln.] Cicer. 3. de Divinat. Quæ tandem ista auguratio est ex passeribus, &c.

Augustus, a, um, Dicitur sanctus, & dignus, quem religiosâ quadam veneratione observationeque colamus. [נכבד hannichbadh. σεβαστός, σεμνός, ἱερός. Gall. Consacré ou sainct, venerable, reverend, magnifique. Ital. Augusto, venerando per religione, degno di reverenza. Germ. Heilig/Ehrwirdig/voll Maiestat. Hispan. Sancto, religioso, que deue ser honrado. Polon. Swiety, czcygodny, pelny godnosczy. Vngar. Szentséges, böcsülletes. Angl. Worthie of reverence and honour, magnifick, worshipfull.] Vnde Augusta templa & simulacra, augusta forma, & augusta dignitas, &c. Ovid. 1. Fast. Sancta vocant augusta patres: augusta vocantur Templa, sacerdotum ritè dicata manu. Cic. 5. Tuscul. Ex hoc igitur Platonis quasi quodam sancto, augustorumque fonte nostra omnis manabit oratio. Sed & Octavius Cæsar primùm, indeque reliqui ab illo Cæsares, Augusti, σεβαστοί, cognominati sunt, cū ob singularem eorum virtutem, meritaque in Rempublicam maxima, tùm ut cæteri tàm Augusto, splendidoque nomine sibi adepto, ad easdem egregias virtutes invitarentur. ¶ Item quia mense Sextili Octavius Cæsar primum Cōsulatum iniit, triumphos in urbem intulit: Aegyptus quoque hoc mense in potestatem populi Romani redacta, & finis civilib. bellis impositus est, placuit Senatui, ut qui antè Sextilis, deinde Augustus appellaretur, ut qui imperio fœlicissimus fuerit. [אב elul. αὔγουστος. Gall. Le mois d'Aoust. Ital. Mese di Agosto. Germ. Der Augstmonat. Belg. Oostmaent oft Oogstmaent. Hispan. El mes de Agosto.] ¶ Augustata mensa, apud Macrobium est ea, quæ Augusta facta est: id est, quæ consecrata est. In templo, inquit, Iunonis Populoniæ Augustata mensa est.

Auguste, adverb. Sanctè, piè, religiosè, & cum quadam veneratione. [σεβαστῶς. Vngar. Szentül, böcsülletessen.] Cic. 2. de Nat. Deor. Hunc dico Liberum Semele natum: non eum, quem nostri majores augustè sanctèque Liberum cum Cerere & Liberâ consecraverunt. ¶ Dicere de religione augustius. Cic. de claris Orat.

Augustale, is, n. t. Germ. Ein Fürsten Hof oder Zelt. Angl. A kinges pavilion or tent, a princes palace.] Domus principis vel magistratus, à recentioribus appellata fuit, quæ à veteribus dicebatur Prætorium, πραιτώριον. In castris quoque Imperatoris tabernaculum, Augustale dictum legimus. Quintil.

Augustales, teste Vegetio lib. 2. rei militaris, appellabantur, qui primos in bello ordines ducebant: ita dicti, quòd ab Augusto ad id munus essent delecti. ¶ De Augustalibus vide Tacitum & Lipsium. Augustalia dicebantur ludi in honorem Augusti, quibus tribuni mortuo Augusto præfecti sunt quasi sacri. meminit & Tacit. in pr. ubi Lips.

Augustei, termini dicebantur in locis montanis positi, rotundi: quòd Augustus eos recensuit, & ubi fuerunt, lapides aliquot constituit, omnemque terram suis temporibus remensurari voluit, ac veteranis militibus assignari.

Avidus, Cupidus, ab avendo: hoc est, à cupiendo. [מתאוה mearvéh. ἐπιθυμητικός. Gall. Convoiteux, desireux, cupide. Ital. Avido, ingordo, desideroso. Germ. Begierig. Belg. Begeerich. Hisp. Codicioso y avariento. Polon. Chetiwi. Vng. Kéuáno. Angl. Covetous, desirous, gredie.] Terent. in Heaut. Sed habet patrem quendam avidum, miserum atque aridum. Plin. lib. 12. c. 1: Vt est natura hominum novitatis avida.

Aviditas, atis, f. t. Cupiditas, desiderii. [תאוה taavâh. ἐπιθυμία. Gall. Convoitise, desir aspre & ardent, avidité. Ital. Ardente appetito & desiderio. Germ. Begierd/begirligkeit. Hisp. Codicia y avaricia. Pol. Chciwosc. Vngar. Kéuányág. Ang. Covetousnesse, greedinesse.] Cic. de Senect. Habeoque senectuti magnam gratiam, quæ mihi sermonis aviditatem auxit, potionis & cibi sustulit. Idem 3. de Finibus: Erat enim, ut scis, in eo inexhausta aviditas legendi, nec satiari poterat.

Avide, adverbium, Cupidè. [ἐπιθυμητικῶς, ἀπλήστως. Gall. Ardemment, aspremens, de grande affection. Ital. Avidamente, fieramente. German. Begierlich. Hisp. Codiciosamente. Polon. Chciwie. Vngar. Mohon. Ang. Covetouslie, greedelie.] Cic. de Senect. Græcas literas senex didici, quas quidem sic avidè arripui, quasi diuturnam sitim explere cupiens. De hoc etiam in dictione AVARUS.

Avilla, quasi ovilla, Agnus recentis partus. Festus.

Avis, f. t. Volucris omnis, quæ ova parit & pennis decorata est. [עוף hoph. ὄρνις. Gall. Oiseau. Ital. Vccello, augello. Ger. Ein vogel. Hispan. Ave que pone y saca huevos. Polon. Ptak. Vngar. Madar. Ang.

Ang. *A foule, a birde, al great birdes, as henne goose.*] Ita dicta, (ut quibusdam videtur) ab aviis: hoc est, locis secretioribus, quibus aves maximè delectantur. Autor ad Herenn. lib. 1: Avium dulcedo ducit ad avium. Volucres autem πτηνὰ dicuntur, quæcunque volare possunt. Vnde apes, vespæ, muscæ, & papiliones, volucres quidem sunt, non tamen aves. Vespertilio quoque, à quibusdam inter aves non numeratur, eò quòd pennatus non sit, sed pennarum loco alas habeat membranaceas, & quatuor pedes contra avium naturam: quo fit ut media quædam species inter avem, & murem esse videatur: tametsi Valla ab avium genere eum non excludat. ¶ Alba avis, λευκὸς ὄρνις, proverbialiter à M. Tullio in epist. Famil. lib. 7, dicitur, pro re novâ atque auspicatâ. Quadrabit & in rem admodum raram & inusitatam, quòd aves perpaucæ sint hoc colore. ¶ Bonis aut malis avibus dicimus, quum rem feliciter aut secus cedere significamus. Ab augurum observatione sumptum. ¶ Avis ex avibus, ὄρνις ἐκ τῶν ὀρνίθων, proverbii formâ dictus est Aristophani, per ironiam, vir nobilis, quasi bonus ex bonis prognatus. ¶ Musarum aves, μουσῶν ὄρνιθας, non absque proverbii specie Theocritus in Thalysiâ appellat Poëtas, quòd Lusciniarum in morem assiduè canant sua poëmata. ¶ Meliores nanrisci aves, Α'μεινόνων οἰωνῶν τυχεῖν, dicuntur, quibus pòst res adversas succedût prosperiora. ¶ Nisi siqua vidit avis, πλὴν εἴ τις ἄρ᾽ ὄρνις. Hyperbole proverbialis, de re vehementer occultâ. Aristoph. in Avib. Οὐδεὶς θησαυρὸν τὸν ἐμὸν πλὴν εἴ τις ἄρ᾽ ὄρνις: id est, Nemo meum vidit thesaurum, nisi forsan si qua avis usquam. Vide Suidam. ¶ De Avium cantu diversis temporibus, rum & qualitate, lege Apul. lib. 2. Florid. ubi de psittaco differere incipit. Præterea aves rectiùs dici animal terrestre, quàm aërium, idem Apul. ostendit in suo, de Deo Socratis, libello circa medium. ¶ Aves crate capere. Plautus in Asinariâ: Hoc uno excepto, quòd non crate, sed retibus aves capiuntur. Vide Bud. Miscellaneorum lib. 1. cap. 28: Nostrates, *inquit*, rustici, cùm nive tecta est humus, ab eâ vacuas areolas quasdam conciunnant, in quibus superjectâ crate ordeum effundunt, variaque semina ad inescandas aves spargunt. ¶ Ex verò sub eâ desuper incumbente pascentes, fune, qui machinam suspendit, clàm laxato, omnes facilè opprimuntur.

A'vĭcŭlă, f. p. diminutivum, Parva avis. [ὀρνίθιον. Gall. *Oiselet, petit oiseau, poussin.* Ital. *Vccellino, augellino.* German. Ein vögelin. Hispan. *Avezilla, ò pequenna ave.* Polon. *Ptaszek.* Vnga. *Madarka.* Ang. *A litle birde.*] Gellius lib. 1: Avicula est parva, nomen est Cassita, nidulaturque in segetibus.

A'vĭārĭum, aviarii, n. s. Locus ubi aves domi nutriuntur, vel quo aves includûtur. [ὀρνιθών. Gall. *Voliere, lieu où on nourrit oiseaux, cage, mué.* Ital. *Luogo de tenere vccelli & volatili.* German. Ein vogelhauß oder keffig. Belg. Vogelhuys/een treije Hispan. *Lugar donde se crian aves.* Pol. *Klatka ptaszą, kociecz ptaszy.* Vngar. *Ketrecz madar tartó hely.* Ang. *A cage.*] Cicer. Q. fratri lib. 3: Nihil ei restat præter balnearia, & ambulationem, & aviarium. Colum. lib. 8. cap. 1. Quæ nos similiter appellamus apum cubilia apiaria, vel nantium volucrum, quæ stagnis piscinisque lætantur, aviaria: vel etiam pecudum sylvestrium, quæ nemoribus clausis custodiuntur, vivaria. ¶ Aviaria quoque à Virgilio dicuntur loca nemorosa, & secreta, quæ avibus abundant. Sic enim habet 2. Georg. Sanguineisque inculta rubent aviaria baccis. Vbi Servius: Aviaria secreta nemorum, quæ aves frequentant.

A'vĭārĭŭs, m. s. Qui curam avium gerit. [ὀρνιθοκόμος. Gall. *Oiseleur, qui prence les oiseaux en volieres ou cages.* Ital. *Colui che tiene cura d'vccelli.* German. Der die vögel versihet/der mit vögeln umbgeht. Hispan. *El que cria ò guarda aquellas aves.* Pol. *Ptaky opatruiacy.* Vngar. *Akki az madarakkal bánik.* Ang. *He that hath the caire of birdes, a poulter.*] Columel. l. 9. de Gallinis: Sic tamen, ut illustria sint loca, quo commodiùs habitet aviarius. Dicitur & Avicularius.

A'vĭŭs, a, um, Quod longius distat à viâ, aut quod est sine viâ. [ἄβατος. Gall. *Sans chemin ne voye, esgaré.* Ital. *Senza via, isviato, disviato.* Germ. Ohn ein weg/unwegsam Hispan. *Descaminado.* Polon. *Bezdrogy, daleki zdrogy.* Vngar. *Vtnélkül valo.* Ang. *Without a way.*] Virgil. lib. 2. Georg. Avia tum resonant avibus virgulta canoris. Salust. in Iugurt. Ipse nocturnis, aviis itineribus ignoratus, repentè Romanos palantes aggreditur. Lucr. Avia Pieridum peragro loca, nullius antè Trita solo. Idem: Avius à verâ longè ratione vagaris. ¶ Avia substantivè. Tacit. libro 4: Postquam saltuosos locos attigerat, dimisso equo per dirupta & avia sequentes frustratus est. Valer. 5. Argonaut. Hic tibi tot casus, horrenda tot avia mensi Cernimur.

Aulă, f. p. Atrium, tegia, Propriè est principum domus, ventis perflatilis, ut annotavit Athenæus. [היכל ulám ביתן bithan. αὐλή. Gall. *Vne sale, la court du prince, maison royale.* Ital. *Corte del palazzo, corte de principe.* German. Ein hof/ein Saal. Hisp. *Palacio de los grandes.* Polon. *Sala, dwor krolewski.* Vngar. *Vduar, palota.* Angl. *An haule, a princes house, or palace, a courte.*] Vnde apud Homerum loca subdialia hoc nomine intelliguntur. Verùm quoniam principum ædes habere solent amplissima hypæthra, factum est ut aula pro regiâ ponatur. Seneca: Notissima vox est ejus, qui in cultu regum consenuerat, quum quidam illum interrogaret, quomodo rarissimam rem in aulâ consequutus esset, senectutem: Injurias (*inquit*) accipiêdo, & gratias sæpe agendo ¶ Aulai. genitivus apud Virgil. 3. Aeneid. Aulai in medio libabant pocula Bacchi. ¶ Antiqui Aulas dicebant, quas nos Ollas: id est, vasa figulina, quibus cibaria coquuntur. Plautus in Amphytrione: Optimo jure infringatur aula cineris in caput. ¶ Est etiam Aula sive olla arborum virium, de quo Theophr. lib. 4. cap. 19. ¶ Hujus diminutivum est Aulula, à qua Plauti Comœdia Aulularia vocata est: hoc est, Parva olla. ¶ A'quo rursus fit aliud diminutivum Auxilla, ut est autor Festus.

Aulĭcŭs, ca, cum, denominativum, Quod ad aulam pertinet: [αὐλικὸς, αὐλικός. Gal. *De court, de sale.* Ital. *Di corte.* German. Höflich/was zu dem Hof gehört Hispan. *Cosa de palacio de grandes.* Polon. *Dworski.* Vnga. *Vduari.* Ang. *Courtly, a courtiour.*] ut, Aulicus apparatus. Et Aulicus, substantivè, qui aulæ sectator est assiduus. Suet. in Nerone: Nam fortè accidit, ut in publicâ fame Alexandrina navis nuntiaretur, pulverem luctatoribus aulicis advexisse.

Aulæum, aulæi, n. s. vel (quod magis in usu est) Aulæă, orum, pluraliter, αὐλαῖαι, ἡ τὰ αὐλαῖα, Sunt vela picturata, & versicolori texturâ spectabilia quæ à Græcis ἀνθεπτισμένα, & ποικίλματα nominantur, quibus in splendido aliquo apparatu parietes obtenduntur. [Gall. *Tapis, tapisseries.* Ital. *Panno d'arazzo, arazzi.* Germ. Teppich/schöne Heydnischwerck tücher. Belg. *Tapisserye.* Hispa. *Manta de pared con figuras.* Polon. *Kobierzec, obicie.* Vngar. *Karpit.* Ang. *Tapistrie, arras, hanginges of houses.*] ¶ Dicta Aulæa, ab aulâ Attali Asiæ regis, in qua primum inventa sunt. Vnde etiam Attalica aulæa vocantur. Propertius Nobilis atlæis porticus Attalicis. ¶ Belluata tapetia, ζωωτά, dixit Plautus, à texturâ belluarum, quæ in aulæis intexuntur. ¶ Singularis numerus legitur apud Cic. pro Cælio. Deinde scabella concrepant, aulæum tollitur. ¶ Legitur & Aulæa fœminino genere apud Q. Curtium: Nec quicquam (*inquit*) eorum quæ invicem jactata erant, Rex ignorabat, quum post aulæam, qua lectos obduxerat, staret.

Aulētēs, Tibicen, Aulœdus. [חליל cholil. αὐλητής. Gall. *Chantre ou ioueur de fleute, menestrier.* Ital. *Suonatore di piffaro, cantore.* German. Ein Pfeiffer/ein schwegler. Belg. Een pijper/oft speelman. Hispan *Tannedor de flautas.* Polon. *Trebacz, piszczek.* Vngar. *Trombitás.* Angl. *A flutter, a piper, a minisdrel.*] Cicer. pro Muræna: Pòst, quum id assequi non potuissent, isthuc potissimùm sunt delapsi, ut ajunt in Græcis artificibus, eos auletas esse, qui citharœdi fieri non potuerint: sic nonnullos videmus, qui oratores evadere non potuerunt, eos ad juris studium devenire. Hinc locus factus provebio, Aulœdus fit, qui citharœdus esse non possit. ¶ Fuit & Auletes cognomen Ptolemæi, patris Cleopatræ, qui præter reliquam vitæ molliciem etiam choraulam exercuit: unde & nomen nactus est. Hic ab Alexandrinis regno exactus, ad Pompeium confugit, à quo Senatui commendatus est, & à Gabinio in regnum reductus. Autor Strabo lib. 17.

Aulētĭcŭs, ca, cum, αὐλητικός. Hoc est, tibiis idoneus: ut Auleticus calamus. Plin. lib. 16. c. 36: Orchomenius est continuo foramine pervius, quem Auleticon vocant.

Aulētrĭs, auletrieis f. t. [αὐλὶς αὐλητρίς. German. Ein Pfeifferin oder schwegletin. Ang. *A woman ministrell.*] Mulier tibicina est. nam αὐλὸς, tibia est.

Aulĭcŏquă, Antiqui dicebant, quæ in aulis: hoc est, ollis coquuntur. Vnde Aulicoqua exta dicuntur, in ollis elixa. Autor Festus.

Aulœdŭs, [αὐλῳδός. Germ. Ein Sänger oder Pfeiffer. Polon. *Surmacz.* Vngar. *Sipos.* Ang. *A minstrel or piper.*] Qui tibiis canit, quas Græci αὐλοὺς vocant. Cicero pro Muræna: In Græcis artificibus eos aulœdos esse ajunt, qui citharœdi fieri non possent. Emendati codices habent *auletas* non *aulœdos*.

Aulŏn, αὐλὸν, ut scribit Hieronymus, cannulæ aut cordulæ sunt, quæ in organo resonant. Aulæ tibiæ & calamus tibialis, auleticus dicitur, utpote tibiis utilior. Ille verò qui fistulis est accommodatus, Syrinx appellatur. Sicut scribit Plin. lib. 16. ¶ Dicitur & hic Aulus, auli, pro tibia, inde Choraulus tibicen.

A'vŏco, act. p. Aliò voco, abstraho, averto. [השיב heschib. ἀποκαλῶ, ἀποτρέπω. Gall. *Rappeller, retirer.* Ital. *Chiamare altroune.* German. Hinweg berüffen/an einander ort berüffen. Belg. Jeweers afroepen Hispa. *Llamar a lugar.* Polon. *Odwodzę.* Vngar. *Máshuuá hiuom, el hiuom* Ang. *To call away, to with drawe.*] Lactant. lib. 1. & ad studia pacis à rebus bellicis avocavit. Cicero pro Rosc. Amer. Non necesse est omnes commemorare Curtios, Marios, denique Mamercos, quos jam ætas à præliis avocabat. ¶ Avocare concionem, Impedire, ne habeatur concio. Gell. lib. 13. cap. 14: Consul ab omnibus magistratibus & comitiatum & concionem avocare potest.

A'vŏcārī alicui, pro ab aliquo. Vlpianus de noxali actione: Nec oberit ei quod Servianâ ei potest homo avocari.

A'vŏcātĭo, Verbale, f. t. ἀπότρεψις, ἀνάκλησις. Ipse avocandi actur. Cic. 3. Tuscul. Levationem autem ægritudinis in duabus rebus ponit: avocatione à cogitandâ molestiâ, & revocatione ad contemplandas voluptates.

A'vŏcāmentă n. s. [αἱ ἀπαγωγαὶ, ὅσα τοῦ λυπεῖν ἀπάγει. Germ. Underredung oder ergetzung von ernsthafftigen Geschefften. Ang. *Pastime, any thinges that with draweth the minde frome heavinesse.*] Sunt negotia jucundiora, sive solatia, animum à mœrore avocantia: id est, revocantia. Plin. Epist. Ero ergo suspensus pro homine amicissimo, dum admittere avocamenta, & cicatricem pati possit. Bud.

Avŏlo. Aliò volo, sive aliò subitò discedo. [נדד nadhádh כנף caph. ἀφίπταμαι. Gall. *S'en voler, se partir viste.* Ital. *Volar altrove.* Germ. Hinweg fliegen. Hisp. *Volar de lugar.* Pol. *Odlatnie.* Vng. *Elrőpülők.* Ang. *To flee or go quickelie to another place.*] Cic. ad Attic. Experiar certè ut hinc avolem.

Aūră, f. p. Lenior ventorum flatus. [רוח rúach. αὔρα. Gall. *Vn petit vent doux, l'air.* Ital. *Aura, vento piacevole.* German. Ein sanffter lufft. Belg. Den soeten tocht. Hispan. *Aire, viento sotil ò resplandor.* Pol. *Powietrze, wdzięczne.* Vngar. *Szellő.* Ang. *A soft coole of wind the aire.*] Virgil. lib. 4. Aeneid. - at illi Dulcis compositis spirabat crinibus aura. ¶ Interdum ponitur pro splendore. Idem 6. Aen. Discolor unde auri per ramos aura refulsit. ¶ Interdum pro afflatu & favore: quia quum flat aura æstate, videtur æstuantibus favere. Idem ibidem: Iam quoque nunc nimium gaudens popularibus auris. ¶ Horatius per translationem posuit pro venustate, & illecebris mulierum, & quodam quasi philtro, quo illæ amantes ad se alliciunt. Sic enim habet 2. Carm. Ode 9: Te suis matres metuunt juvencis, Te senes parci, miseræque nuper Virgines nuptæ, tua ne retardet Aura maritos. ¶ Metaphora sumpta est à navigantibus, quorum cursum adversi ventorum flatus sæpe remorantur. Hinc Cicero proverbii specie dixit, in Verrem actio 6: Video quid egerim: erigit se, sperat sibi auram aliquam posse afflare in hoc crimine: id est, ostendi spem. Fit autem (ut quidam volunt) Aura ab aëre, quòd motus aër & splendorem faciat & ventum: & proculdubiò Græcum est. Suidas, αὔρα ἡ τοῦ πνοή. Aura *inquit*: id est, spiritus, vel, si mavis, flatus. ¶ Auras, Græcus genitivus, pro Auræ. Virgil. 11. Aeneid. - nihil ipsa nec auras Nec sonitus memor. Item Aurai pro Auræ. Aeneid. 6. Aethereum sensum atque auraï simplicis ignem.

Aūrātă, f. p. [χρυσόφρυς. Gall. *Dorée.* Ital. *Orata.* German. Ein Goldfarber fisch / oder goldfarb Brachsme. Hisp. *Doradilla.* Polon. *Pstrąg.* Vnga. *Aranyszinü hal.* Ang. *A gilthead.*] Piscis qui ab auri colore nomen accepit: cujus amator Sergius, Orata cognominatus est, ut refert Macrobius, quasi Aurata: sicut Plostrum pro Plaustrum. Mart. lib. 13: Non omnis pretium, laudemq; aurata meretur.

Aūrĕă Ălĕxāndrīnă, Alexandri cujusdam nobilis compositio, ab excellentia, aurea dicta, describitur à Nicolao proposito in Antidotario suo: sunt qui ab hoc loco sic inscriptam volunt.

Aūrĕæ, Sunt fræni, qui circa aures equorum religantur, imò pars habenæ, quæ circa aures ponitur. [παρώτια. Gall. *Chanfrain.* Ital. *Testiere.* Germ. Das theil an dem zaum das umb die ohren ist / ohrengereidt. Hispan. *Frenos.* Pol. *Naglowek.* Vngar. *Fékagy.* Ang. *The headstalles of bridles that cometh over the forcheade.*] Festus.

Aūrĭchălcum, Vide ORICHALCUM.

Aūrīgă, gen. communis, secundum Priscianum, Qui vel quæ currum regit. [רכב rachcháb. ἡνίοχος. Gall. *Charretier ou routier.* Ital. *Carrattiero.* German. Ein Karter / ein Fuhrmann. Belg. Een Voermann / Wagenmann. Hispan. *Carretero, ò el que rige el carro.* Polon. *Furmann woźnica.* Vngar. *Kotsis, szekeres.* Angl. *A carter, a wayne man.*] Quæ vox ab aureis agendis dicta videtur: sunt autem aureæ (ut suprà ex Festo docuimus) lora quædam, quæ circa equi jugalis aures religantur. Virgil. 12. Aeneid. Circunstant properi aurigæ, manibusque lacessunt Pectora plausa cavis.

Aūrīgo, as, Currum rego. [ἡνιοχέω. Gall. *Charrier, mener & gouverner une charrette.* Ital. *Menar ò guidare la carreta.* Germ. Karren / ein Wagen führen. Hispan. *Regir el carro.* Pol. *Powożę.* Vng. *Kotsiskodom.* Ang. *To drive a cart.*] Suet. in Calig. Nec ullis nisi ex Senatorio ordine aurigantibus. Idem in Neron. Mox & ipse aurigare, atque etiam spectari sæpiùs voluit.

Aūrīgŏr, aris, d. p. Moderor, rego. ἡνιοχέω. Varro Modio: Natura aurigatur, non necessitudo. Ex Nonio.

Aūrīgātĭo, onis, verbale, f. t. [ἡνιοχεία, ἡνιόχησις. Gall. *Conduitte de charrette.* Ital. *L'officio di menar carro.* Germ. Die Wagenführung / das karren. Hispan. *Obra de regir ò governar carro.* Polon. *Wożnictwo.* Vngar. *Kotsiság.* Ang. *Driving of a cart.*] Gell. lib. 7. cap. 8: Quibus verbis delphini amantis & pueri non abhorrentis, consuetudines, lusus, gestationes, aurigationes refert.

Aūrīgārĭus, [רכב rachcháb. ἡνιοχοτρόφος. Gall. *Charrier.* Ital. *Carrattiero,* German. Ein Karter. Hispan. *Carretero.* Polon. *Karwownik.* Vngar. *Szekeres.* Ang. *A carter, a wayne man.*] Videtur usurpari à Suet. in Neron. cap. 5. pro eo qui curam habet instruendi aurigas in spectaculis. Perfidiæ verò, *inquit*, tantæ, ut non modò argentarios pretiis rerum coëmptarum, sed & in præturâ mercede palmarum aurigarios fraudaverit.

Aūrĭpĭgmĕntum, ti, n. f. [ἀρσενικόν. Gall. *Orpin, arsenic.* Ital. *Orpimento.* Germ. Operment / Arsenick. Hispa. *Oropimente.* Polon. *Auripigment.* Vngar. *Arany glét.* Ang. *Arsenike, colour called Orpin.*] Genus est coloris quod in Syriâ invenitur in summâ tellure, auri splendore, sed fragile, lapidum specularium similitudine. Vide Plin. lib. 33. cap. 4. Duo autem sunt auripigmenti genera, quæ vide suprà in dictione ARSENICUM.

Aūrĭs, hujus auris, f. t. Pars capitis, qua vocem accipimus & haurimus. [און ózen. οὖς, οὔατος. Gall. *Oreille.* Ital. *Orecchia.* German. Ein Ohr. Belg. D'oore. Hispan. *Oreja.* Polon. *Vcho.* Vng. *Fül.* Ang. *The eare.*] Ab hauriendo dicitur, aspiratione detracta, quòd vocem accipiat, & quasi haurire videatur. Hinc Virgil. 3. Aeneid. vocemque his auribus hausi hoc est, intellexi. Terent. Phorm. Astiti, animam compressi, aurem admovi. ¶ Alii à Græco αὐδὴ deduci malunt, quod vocem significat, quæ solo aurium instrumento percipitur: aut certè à verbo Audio: ut Aures dictæ sint, quasi Audes. Intelliguntur autem hoc nomine tàm cartilagines foris prominentes, quàm ipsa foramina. Lucretius lib. 6: Sollicitæ porrò, plenæq; sonoribus aures. ¶ Aures autem dicuntur in rebus inanimatis, quibus rem aliquam apprehendimus, quas alio nomine Ansas vocamus. Virgil. 1. Georg. Binæ aures, duplici aptantur dentalia dorso. ¶ Hinc Inauris, ἐνώτιον, & Auritus, ὠτώεις: de quibus infrà. ¶ Auribus provehi, ἀκοῇ περιάγεσθαι, dicitur, quando audientes aliquid delectabile, laborem pedum non sentimus, tanquam aures non vehant. Apuleius: Me usque ad istam civitatis portam meis auribus provecto. ¶ Aures regiæ, ὠτακουσταί, ministri regii renunciationibus, delationibusque præpositi. Apuleius lib. de Mundo: Erant divisa officia in comitatu regio: Sed & inter eos aures regiæ, & imperatoris oculi quidam homines vocabantur, &c. Vbi & Otacustarum vocabulo tali casus inclinamento utitur. ¶ Ad ambas usque aures, μέχρι τῶν ἀμφωτίδων, impleri dicuntur, qui supra modum ingurgitant se. Sumptâ metaphorâ à vasculis ad ansas usque impletis. Extat apud Suidam. ¶ Cæcus auribus & mente, τυφλὸς τά τ' ὦτα τόν τε νοῦν τά τ' ὄμματ' εἶ: id est, Tu simul & aure, & mente & oculis cæcus es. Quadrat in hominem planè stupidum. est autem Sophoclis versus. ¶ Auris dextra tinit. Quo significatur alicubi sermonem de se absentibus factum cum laude. Idemq; Plinius testatur, vulgò quandoq; creditum fuisse, ut qui laudaretur absens, ei dextra tinniret auris, qui vituperaretur, sinistra. Lucianus in Dialogo meretricis. ¶ Ad deorum aures pervenir, Εἰς θεῶν ὦτα ἦλθε. Vbi facinus aliquod clanculum patratum, rescisscitur ab iis, qui possunt vel remunerari rectè factum, vel punire secus admissum. Simile est, Iovis auribus servare. ¶ Procul auribus nuntius veniet, ἀπ' οὔατος ἄγγελος ἔλθοι: id est, procul absit nuntius aure. Sermo deprecantis malè auspicatum. Suidas ex Callimacho citat. Homer. item Iliad. 6. ¶ Purgatis auribus, pro attentis & vatuis, proverbium resipit. Plautus in Milite: Perpurgatis ambo damus tibi operam auribus. ¶ Ne ad aures quidam scalpendas otium est. ¶ Proverbialis est hyperbole, quum ne minimum quidem otii superesse significamus. Lucianus in bis accusato: Οὐδ' ὅσον κνήσασθαι τὸ οὖς, φασί, σχολὴν ἄγων: id est, Ac ne tantisper ociosus, ut aurem, sicut ajūt, scalpere vacet. ¶ Aurem vellere, Veteres dicebant pro admonere: à prisco ritu sumptâ figurâ, quo in jus vocantes quempiam aurem vellicabant, attestantes eum, quem quasi testem meminisse volebant. ¶ In utramvis dormire autem, est animo otioso, securo, vacuoque esse. Terentius Heautont. Vtitur eo & Basilius in epistolâ quadam, sed malam in partem, ita ut supinam securitatem intelligi velit. Menander in Plotio apud Gell. Ἐπ' ἀμφότερον, ἣν ἐπίκληρος ᾖ, μέλλει καθευδήσειν: id est, In aurem utranque, si dotata fuerit, est cubatura. Eodem sensu dixit Plin. In dextram aurem.

Aūrĭcŭlă, f. p. Quamvis diminutivi formam habeat, non tamen parvam aurem significat, sed exteriorē auris partem, aut certè mollem illam particulam, quæ etiam infima vel ima auris appellatur. [λοβός, ὠτίον. Germ. Ein Ohrleplin. Belg. Een oorlappen. Polon. *Miekisza lapka u vcha.* Angl. *The lug.*] Cicero ad Quintum Fratrem: Ad inimicitias res venisset, si quum Esermino Samnite Pacideianus comparatus videretur: auriculam fortasse mordicus abstulisset: cum Clodio quidem certè rediisset in gratiam. Adagium est, quod convenit in eum, qui quantumvis indignetur, magis cupiat quàm possit lædere. Martialis tamen pro totâ aure posuisse videtur, quum ait libro 5: Auriculam Mario graviter miraris olere: Tu facis hoc, garris Nestor in auriculam. ¶ Demittere auriculas vulgo dicuntur, qui suâ spe frustrantur: & qui dejecto sunt animo. Auriculas super humeros habere, ait Plato libro tertio de Rep. 10: τὰ ὦτα ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχοντες: id est, Auriculas super humeros habentes: hoc est, animis dejectis & ægris. Flaccus: Demitto auriculas ut iniquæ mentis asellus, Quum gravius dorso subiit onus. ¶ Auriculâ infimâ mollior: hyperbole proverbialis in homines minimè iracundos, leniq; ingenio præditos: nihil est enim in humano corpore mollius, aut flexibilius lentiusque, quàm ea auriculæ pars, quæ nec osse rigeat, neque cartilagine durescat, neq; nervis intendatur. Cic. ad Quint. Fratrem lib. 2: Tu quemadmodum me censes oportere esse in rep. & in nostris inimicitiis, ita & esse & fore auriculâ infimâ scito molliorem. Vide Ammian. lib. 19.

Auricula muris, Alsine apud Dioscor. lib. 4. cap. 89. Herba quæ Germanicè Meußörlin appellatur. ¶ Auriculam muris quoq; pingit Plin. lib. 27. cap. 12.

Auricularis, aizoum majus apud Dioscor. lib. 4. cap. 91.

Aūrĭcŭlārĭus, a, um, Quod ad aures pertinet. [ὠτικός. Gall. *Des oreilles ou des appartenances des oreilles.* Ital. *Cosa pertinente all' orecchia.* Germ. Das zu den ohren gehört. Hispan. *Cosa perteneciente à la oreja.* Polon. *Do vszow przynależący.* Vng. *Fülhöz tartozó.* Angl. *That belongeth to the eares.*] Vnde auricularium specillum chirurgorum instrumentum, quod curandis purgandisve auribus adhibetur. ¶ Pro eodem etiã dicimus Auricularis, & hoc auriculare: ut verminatio auricularis, quum putridæ aures vermibus scatēt. Et auricularis digitus, parvus, quo aures mundãtur.

Aūrĭ-

Aurifcalpium, Inftrumentum quo aures purgantur. [ὠτογλυφίς. Gall. *Vn cureoreille.* Ital. *Il cura orecchie.* German. Ohrengrübel/Ohrlöffel. Belg. Oorlepel. Hifpan. *Inftrumento para limpiar las orejas.* Polon. *Ligerzka do vfzu.* Vngar. *Fwvájo.* Ang. *An earepike.*]

Auritus, a, um, Magnas aures habens. [ὠτώεις. Gall. *Qui a grandes oreilles, bonne ouye, & attentif à ouyr.* Ital. *Chi ha grandi orecchie, buona udita, & attente ad udire.* Germ. Der groß Ohren hat. Hifp. *Cofa de grandes orejas, ò que las tiene llanas, que oye mucho.* Hif. *Vfzaftsi.* Vngar. *Fwes.* Ang. *That hath great eares, that heareth well.*] Virg. 3. Aeneid. -auritosque fequi lepores. ¶ Auritus item dicitur, qui bene audit. Horat. lib. 1. Carm. Doctus auritas fidibus canoris Ducere quercus. ¶ Auritus populus, apud Plaut. in Afin. id eft aures intentas habens.

Aurora, æ, f. t. Prima diei lux, quâ fub Solis adventum aër illuftratur. [שחר fchachar ἠώς. Gall. *L'aube du iour, le poinct du iour.* Ital. *L'aurora.* German. Die Morgenröte/die zeit so es anfaeht tag werden. Belg. Den Dageraet. Hifpan. *El alua que antecedent dia.* Polon. *Iutrzenka zwitanie.* Vngar. *Haynal.* Angl. *Daybreke, the morning.*] Item tempus ipfum: hoc eft, prima pars diei, quâ lux quædam dubia in Oriente cernitur, adveniente Sole. Varr. 6. de ling. Lat. Aurora dicitur ante Solis ortum ab eo, quod ab igne Solis aureo aër aurefcit. ¶ Poëtæ fingunt Auroram deam effe, Tithoni conjugem, & matrem Memnonis, quæ quòd maritum habeat fenem, relicto ejus cubili, ortum Solis antevertit.

Aurum, ri, n. f. [זהב zahab χρυσός. Gall. *Or.* Ital. & Hifpan. *Oro.* German. Gold. Belg. Gout. Polon. *Zloto.* Vngar. *Arany.* Angl. *Gold.*] Pretiofiffimum omnium metallorum, ab aurâ, hoc eft, à fplendore ita appellatum: aut certè à Græco αὖρος, quod divitem & potentem fignificat. Plin. lib. 33. c. 2: Vtinam poffet è vitâ in totum abdicari aurum, facra fames, ut celeberrimi autores prodidêre, profciffum conviciis ab optimis quibufque, & ad perniciem vitæ repertum. ¶ Falluntur autem qui deducunt hanc vocem à Græco αὔρος, quòd diviné fignificet, quum Græcis ea vox fit incognita, fed ejus loco eft ἁβρὸς, quâ voce mollis & delicatus homo fignificatur. ¶ Aurum factum, χρυσὸν ἐιργασμένον dicitur, quod artificis manu aliquem in ufum eft laboratum. Vlpian. l. Qu. Mutuo. ff. de auro & argent. leg. Cui aurum vel argentum factum legatum eft, fi fractum vel collifum fuerit, non continetur. Servius enim exiftimat, aurum vel argentum factum id videri, quo commodè uti poffumus. ¶ Huic opponitur aurum infectum: hoc eft, rude & non laboratum. Virg. 10 Aeneid. -funt auri pondera facti, Infectique mihi. ¶ Aurum fignatum, eft pecunia ex auro cufa. Vlpian. Si autem aurû vel argentum fignatum legatum eft, id paterfamilias videtur teftamento legaffe, quod aliquâ formâ eft expreffum. ¶ In eâdem etiam fignificatione legimus aurum abfoluté, & fine ullâ adjectione pofitum. Plaut. in Aulul. Effodio aulam auri plenam. ¶ Ponitur item aurum pro ornamentis muliebribus, ex auro confectis. Terent. in Evnuch. Interea aurum fibi clàm mulier demit, dat mihi ut auferam. ¶ Aurum coronarium, quod Imperatori triumphaturo in coronam decernebatur. Triumphalis enim corona, quæ antiquitùs incorruptis adhuc Romanorum moribus ex lauro fiebat, poftea ex auro fieri cœpit. ¶ Aurum igne probatum, ὁ χρυσὸς τῷ πυρὶ δοκιμασθείς, dicitur is, cujus fides robur adverfus explorata fpectataque eft. Vtitur hâc fimilitudine M. Tull. in epift. famil. Pindarus item in Nemeis hymno 4. pluresque alii probatiffimi autores. ¶ Auro habet fuppactum folum, proverb. figurâ divit Plaut. in Bacch. de prædivite, cui tanta fuppetat auri vis, ut pedibus calcet.

Auratus, a, um, Quod in fuperficie habet aurum. [διάχρυσος, χρυσόπαστος. Gall. *Doré.* Ital. *Dorato, indorato.* German. Vergült/ver überguldet. Hifpan. *Dorado por parte de fuera.* Polon. *Pozlocony, zlotifty.* Vngar *Aranyas, aranyazot.* Ang. *Gilde with gold.*] Cicer. poft reditum in Senat. Lentuli beneficio excellenti atque divino, non folùm reducti fumus in patriam, ficut nonnulli clariffimi viri, fed equis infignibus, & figno aurato reportati. Suet. in Neron. Pifcatus eft reti aurato, purpurâ coccoque funibus nexis. ¶ Abufivè tamen auream domum, & auream portam dicimus pro auratâ. Milites aurati. Liv. 9: Tunicæ auratis militibus verficolores.

Auramentum, n. f. Videtur inftrumentum effe effodiendo, aut purgando auro accommodatum, χρύσωμα. Plin. li. 33 c. 3: Hifpania ftrigiles vocat auri parvulas maffas, quod fuper omnia folùm in maffâ auramento capitur, quum extera in metallis reperta igni perficiantur.

Auratura, χρύσωσις, Quintil. lib. 8 cap. 6, De hypallage: Sed nomen immuto, ut quum aurata tecta, aurea: pufillum à vero difcedo, quia non eft nifi pars, auratura.

Aurarius, a, um, adjectivum: [ὁ τῷ χρυσῷ, ἔγχρυσος. Gall. *D'or.* Ital. *D'oro.* Germ. Von gold/oder was zum gold gehört. Hifpan. *Cofa pertenefciente a oro.* Polon. *Zlotniczy.* Vngar. *Aranyhoz valo.* Ang. *Of gold.*] ut, Auraria metalla. Plin. lib. 37. cap. 12. Aurarium negotium. Plaut. in Bacchid. Auraria fodina, ubi foditur aurum: quæ & Aurifodina dicitur. [χρυσωρυχεῖον. Gall. *Miniere ou mine d'or.* Ital. *Minera da cauare oro.* German. Gruben da man gold auß grabet. Hifpan. *El minero de donde fe faca el oro.* Vngar. *Arany banya.* Ang. *A golde mine.*] Plin. lib. 34. cap. 4.

Aurarii, m. f. Aurifices, qui aliquid ex auro conficiunt, aut inaurant. [צורף tforeph. χρυσοχόοι. Gall. *Orfeures.* Ital. *Orefici.* German. Goldfchmid. Belg. Goutfmit. Hifpan. *Plateros que labran en oro.* Polon. *Zlotnik.* Vng. *Aranyműves, ötvös.* Ang. *Goldefmythes, gilders.*] Aurarii etiam fautores dicuntur, tefte Servio, à nomine Aura, quod nonnunquam pro favore accipitur.

Aureus, fubftantivum, Nummus eft ex auro cufus. [χρυσοῦς, χρυσίνος. Polon. *Czerwoni zloty.* Vngar. *Arany penz.* Angl. *A noble in golde.*] Plin. lib. 35. cap. 10: Immane tabulæ pretium accepit, aureos menfurâ, non numero. Aureus autem valet vigintiquinque denarios, five centum feftertios nummos, quum denarius quatuor effet feftertiûm. Vide Hotomanum in fuo Lex. ¶ Vide Antonium Aug. lib. 2. cap. 9.

Aureus, a, um, Quod ex auro eft confectum. [χρυσοῦς, χρύσεος. Gall. *D'or, fait d'or.* Ital. *Cofa fatta d'oro.* German. Gulden/was von gold gemacht ift. Belg. Gouwen. Hifpan. *Cofa de oro, o dorada.* Polon. *Zloty.* Vngar. *Aranybol valo.* Ang. *Golden, made of golde.*] Cicer. 4. Philipp. Sedebat in roftris Cæfar, in fellâ aureâ coronatus. ¶ Item quod auri colorem habet. Virg. 3. Eclog. Aurea mala decem mifi, cras altera mittam. ¶ Interdum idem quod pulchrum. Idem 10. Aeneid. -at non Venus aurea contrà Pauca refert. ¶ Aureo pifcari hamo dicuntur, qui mediocris commodi cupiditate periculum adeunt, ut maximarum rerum faciant jacturam. Fit enim nonnunquam, ut pifcis hamum etiam ipfum fecum auferat. Commemoratur inter facetè dicta Octavii Cæfaris, à Suetonio. ¶ Aureos montes polliceri, χρυσᾶ ὄρη ὑπισχνεῖσθαι, Proverbialis hyperbole, de iis qui immenfa promittunt, fpefque ampliffimas oftentant; à Perfarum arrogantiâ ducta, qui propter auri venas montes aureos jactabant. Plaut. & Terent. ¶ Aureæ compedes, χρυσαῖ πέδαι, Proverbiali metaphorâ dicitur Servitus fplendida, & ambitiofa, qualis eft ferè aulicorum vita. Diogenes in epiftolâ quâdam fcriptum reliquit, Ariftippum in aulâ regiâ, aureis teneri compedibus, ne poffet avolare. Horat. de amicâ formosâ: -tenetque gratâ Compede vinctum.

Aureolus, a, um, diminutivum ab adjectivo Aureus. Aureolum collum, auri colorem referens. Varro 3. de Re ruftic. cap. 9. Aureolus libellus, Cic. 4 Acad. Malum aureolum, Catullo.

Aureolus, fubftantivum diminutivum ab aureo nummo. Martial lib. 5: Qui reparat aureolos, forfitan unus erit; Idem lib. 10: Aureolos ultrò quærit ipfe petit.

Aurofus, adject. [Polon. *Zlotawy.* Vngar. *Aranyas.*] ut Aurofa arena. Lampridius in Heliogab. Scobe auri porticum ftravit & argenti, dolens quòd non poffet & electri. Idque frequentet quâcunque fecit iter pedibus ufque ad equum, vel carpentum, ut fit hodie in aurofâ arenâ.

Aurefco, fcis, χρυσοῦμαι, χρυσαυγέω. Varro de ling. Lat. Auroram fplendorem Solis exiftimant, feu matutinum fplendorem, eò quòd ab igne Solis aureo aër aurefcit.

Aurichalcum, compof. ex ære & auro, five quòd colorem habeat aureum, inquit Feftus. Vide Orichalcum. ¶ Sed aurichalcum nunquam fuiffe in rerum naturâ, & Ariftotelis & Hefychii autoritate probatur; hujus verba funt hæc: Ὀρείχαλκον· οὐδὲ ἦν ποτε ὁ ὀρείχαλκος, εἰ δὴ ὀνόματι ὀρείχαλκον ἦν. Vide Scal. in Feft.

Auricomus, Qui aureos crines, feu auream comam habet: [χρυσοκόμης. Gall. *Qui a les cheueux iaunes comme fin or, qui a le chef doré.* Ital. *Biondo.* German. Das guldin haar hat/oder goldgälb. Hifpan. *Lo que tiene cabelladura de oro.* Polon. *Zlote wlos mający.* Vngar. *Aranyhaio.* Ang. *Which hath heare of the colour of gold.*] unde Phœbus vocatus eft auricomus. Batavus auricomus, Sil. l. 3.

Aurifer, a, um, Quod fert aurum. [χρυσοφόρος. Gall. *Portant or.* Ital. *Che produce oro.* Germ. Das gold tregt. Hifpan. *Cofa que tiene ò trae oro.* Polon. *Zloto rodzący.* Vngar. *Aranyterő.* Angl. *Which bringeth or beareth gold.*] Vnde aurifera flumina dicuntur, Tagus in Hifpaniâ, Padus in Italiâ, Hebrus in Thraciâ, Pactolus in Afiâ, Ganges in Indiâ. Aurifera arbor. Cicer. 2. Tufc. Auriferum nemus. Plin. lib. 5. c. 1. Aurifera terra, Martial lib. 10.

Aurifex, ficis, Faber aurarius, qui auri laborandi artifex eft. [צורף tforeph. χρυσοχόος. Gall. *Orfeure, affineur d'or.* Ital. *Orefice.* Germ. Goldfchmid. Belg. Goutfmit. Hifpan. *Platero que labra oro.* Polon. *Zlotnik.* Vngar. *Otvös.* Ang. *A goldefmyth.*] Cicer. 1. Orat. Ad ea probanda quæ non aurificis ftaterâ; fed quâdam populari trutinâ examinantur. Plin. Velut aurificum arte alternis inter folia candicantibus margaritis.

Aurificina, f. p. [Ang. *A goldfmythes shoppe.*] pro aurificis officinâ.

Aurifodina, f. p. Locus unde effoditur aurum. Plinius libro 33. cap. 4.

Aurifur, Qui furatur aurum. [χρυσοκλέπτης. Ang. *Which ftealeth gold.*] Plaut. Et mihi aurifur eft.

Auriger, ra, rum, adject. χρυσοφόρος. ut auriger taurus, Cic. 2 de Divin. Aurigeris divûm placantes numina tauris. Arbor aurigera, Valerius 8. Argonaut.

Aurugo, ginis, f. t. Scribonio Largo, à fellis five bilis fuffufione coloris aurei, ἴκτερος: Hippoc. ἰκτεριώδης: morbus regius Horatio, & arquatus Celf. libro 3. cap. 24. [Gall. *Iaunnifse.* Ital. *Trabocco di fiele.* German. Gelbfucht. Belg. Geelfuchte. Hifpan. *La ictericia, dolencia de los ojos.* Polon. *Zlota niemoc.* Vng. *Sárgaság.* Ang. *The iaundis.*] Eo morbo qui laborant ἰκτερικοί, Icterici, Horat. Auruginofi: morbus ipfe etiam bilis fuffufio à Plin. vocatur.

Aurilegus, Qui aurum legit: id est, furatur. χρυσολόγος, χρυσεκλέπτης.

Auro, as, [χρυσόω, Polon. Pozłacam. Vng. Meg aranyazom. Angl. To gilde.] Aurum superpono, à quo Deauro, & Inauro: inde auratum, inauratum, deauratum.

Auscarpedam, [Pol. Gąsienka. Vng. Hernyo.] dixerunt veteres pro vermiculo piloso, qui solet in fronde nasci cum multis pedibus, teste Varr. lib. 6. de ling. Lat. Sed vide ibi Scalig.

Ausculari. Veteres pro osculari dicebant. Et ab osculo: hoc est, parvo ore deducitur, quod ausculum dicebant. Festus.

Ausculto, n. p. cum accusativo significat Audio, & diligenter attendo. [ἀκροάομαι, Gall. Ouyr, escouter. Ital. Ascoltare, udire, star attento. Germa. Zuhören / zuhören und aufmercken. Belg. Toeluisteren / oft vertrouwt hooren. Hispan. Oyr, escuchando escuchar. Polon. Słucham. Vngar. Hallgatok. Ang. To hearken, to give goode care vnto.] Hinc illud Catonianum: Auditis, enim, non auscultatis, tanquam pharmacopolam. ¶ Ausculta & perpende, ex Homero: Conveniet quoties significabimus, nos aliquid dicturos quod ad rem pertineat, quodque ratum ac certum futurum sit. ¶ Aliquando obedio, sed cum dativo. πείθομαι, πειθαρχέω. Terent. in And. Pamphilumne adjutem, an auscultem seni. ¶ Item Aspicio, cerno. Afran. Privigno (ut citat Nonius) Ludos hinc auscultavi procul.

Auscultabitur, Impersonale: Plaut. Merc. excusato me fecisse sedulò, Ad portum ne ires, dicō jam tibi. c. auscultabitur. ¶ Hine Auscultatio, ἀκρόασις, & Auscultator, ἀκροατής, verbalia.

Ausim, ausis, ausit, ponitur pro Audeam, audeas, audeat, τολμῴην Liv. in Proœmio, lib. 1 ab Vrbe: Nec satis sciam, dicere ausim. Virgil. 1. Georg. Ausim vel tenui vitem committere sulco.

Ausio, Ausus & Ausum, τόλμημα, τὸ τολμηθέν, pro temerè præsumpto accipiuntur. Maro: Hoc ubi pro meritis & talibus imprecor ausis.

Auspex, icis, com. t. Propriè dicitur qui ex avium volatu, cantu, aut pastu futura divinat: quem & augurem appellari, suprà ostendimus. [οἰωνοσκόπος. Gall. Prognosticateur, Augure. Ital. Pronosticatore. German. Ein Weissager auß wahrnemmung der vögeln. Hispan. Adevino de agueros de aves. Pol. Wieszczek. Vnga. Iövendölö, iövendö mondo. Ang. A sothsayer, a gesser.] Cic. ad Attic. lib. 1: Latores & auspices legis curiatæ. Auspices autem in omnibus ferè rebus publicis & privatis negotiis adhibebantur. Nam & in nuptiis adhibebantur contrahendis, ut de nuptiarum successu auspicia sumerent. Vnde apud Suetonium legimus, Sporum puerum Neroni nupsisse, dote inter auspices consignatâ. Et Cic. pro Cluent. Nubit genero socrus nullis auspiciis. Quâ de causâ falsum est, quod hic anteà scriptum erat, Auspices etiam vocari pronubos, qui à patre mariti in nuptiis adhibentur: quemadmodum pronubæ ex parte sponsæ. ¶ Auspicem præterea vocamus, cujus ductu, & autoritate rei aliquid gerimus. [Angl. A fore man, a guide.] Horat. lib. 1. Carm. Ode 7: Nil desperandum est Teucro duce, & auspice Teucro.

Auspicialis, le, om. t. Quod ad auspicium pertinet. οἰωνοσκοπικός: ut Auspicialis pisciculus, qui aliquid portendit, aut significat futurum. Plin. lib. 32. c. 1. Alii legunt Auspicalis.

Auspicium, n. s. Augurium, divinatio sumpta ex gestu vel cantu avium, cujus inventionem Tiresiæ Thebano assignat Plin. lib. 7. cap. 56. [οἰωνισμός, οἰωνοσκοπία. Gall. Consideration des choses à venir par contempler & observer le vol ou cri d'oiseaux ou telles choses. Ital. Auspicio. German. Ein Weissagung die man nimpt ab den gebärden der vögeln. Hisp. El aguero, tomado de las aves. Polon. Wieszczba ptaków ślatania śpiewa. Vng. Iövendölés. Ang. Gessing, a signe or token shewed by birdes of thinges to come.] Dictum Auspicium, quasi avispecium, ab avibus spectandis: quemadmodum Augurium, quasi avigarrium, ab avium scilicet garritu, quem auspicantes observabant. Cic. 2. de Divin. Nihil publicè sine auspiciis, neq; domi, neq; militiæ gerebatur. Auspiciorum duo fuisse genera Dion narrat: unum sine obnunciatione; alterum cum obnunciatione. Vtroque genere potestas agendi cum populo tollebatur: primò, vel si nulla omnino signa de cœlo monstrarentur, nec obnunciaretur quidquam: altero, quum cœlesti aliquo signo viso, quod publicam calamitatem portendere videretur, obnunciaretis, qui auspicabatur, ei, qui agere cum populo vellet. Vtrunque genus, lege latâ, sustulit P. Clodius Trib. Pleb. Ciceronis inimicus: de quo sic in oratione pro Sextio: Iisdem Consulibus sedentibus atque inspectantibus, lata lex est, ne auspicia valerent, ne quis obnunciaret, ne quis legi intercederet. Ex Commentariis Aldi in oratione pro Sextio ¶ Sumitur etiam latiùs, ut ad alia divinandi genera extendatur. Cic. 3. de Divin. Fulmen optimum auspicium habetur, si sinistrum fuerit. ¶ Ponitur & pro ductu, fortunâ, & autoritate. [Ang. Conductour disposition of a captaine; authoritie.] Virgil. 5. Aeneid. En hujus, nate, auspiciis illa inclyta Roma Imperium terris animos æquabit Olympo. ¶ Non nunquam etiam pro imperio & potestate. Idem 4. Aeneid. Communem hunc ergò populum, paribusque regamus Auspiciis. ¶ Dicimus & Meis auspiciis, pro meo arbitrio, meo Marte, meisque præsidiis. Virgil. 4. Aeneid. Me si fata meis paterentur ducere vitam Auspiciis, & sponte meâ componere curas.

Auspicor, aris, de p. Auspicia sumo, de cœlo servo, ex aviū cantu gestuque futura divino, de rei eventu aves consulo. [οἰωνοσκοπῶ. Gall. Considerer par les oiseaux, deviner, encommencer. Ital. Augurare, cominciare. German. Der vöglen achtung tragen / und etwas weissagen. Hisp. Adevinar por agueros, comencar. Polon. Poczynam; wieszcz z ptaka wieszczę. Vnga. Iövendöt mondok, el kezdöm. Ang. To diuine, by birdes.] Cic. 2. de Nat. Deor. Gracchus quum pomœrium transiret, auspicari est oblitus. ¶ Et quoniam veteres nihil nisi auspicatò gerebant, sit ut Auspicari dicamus pro incipere, & negotium aliquod aggredi. [Ang. To beginne or interprise a bussinesse.] Suet. in Aug. Militiam auspicantibus non tribunatum modò legionum, sed etiam præfecturas alarum dedit: id est, militiam incipientibus & felici auspicio inchoantibus. Colum. lib. 2: Possit ab Idibus Ianuariis auspicari culturarum officia.

Auspicatus, Nomen ex participio. αἴσιος, felix. Quintil. lib. 10. cap. 1: Itaque ut apud illos Homerus, sic apud nos Virgilius auspicatissimum dederit exordium. Id est, felicissimum. Catull. 42: Quis ullos homines beatiores vidit? quis Venerem auspicatiorem?

Auspico, as, Antiqui dixerunt pro Auspicor. Plaut. in Persa Ego auspicavi in hunc diem. Idem in Rud. Non hodie isti auspicamtei. Nonius. M. Cato de consulatu suo: Postquam auspicavi atque exercitum adduxi ponè castra hostium, &c. Sosipater Instit. Grammat. lib. 1.

Auspicatò, adverb. Auspicio sumpto, auguratò [αἰσίως. Gall. A la bonne heure, de bonne fortune. Ital. In buona hora. German. Mit zustimmung der vöglen / glücklich / zu einer guten stund. Hispa. Con buena dicha y aguero. Pol. Szczęśliwie. Vnga. Szerencsésen. Ang. Fortunatlie, luckelie.] Cic. 2. de Divin. Romulus urbem auspicatò condidit. Idem pro Dejotaro: Nihil Dejotarus, nisi auspicatò gerit. ¶ Sumitur nonnunquam pro Feliciter. Terent. in Andr. Haud auspicatò me huc appuli. ¶ Hujus compositum est inauspicatò: hoc est, infœliciter, vel nullo auspicio prævio.

Auster, Ventus meridionalis: ab hauriendis aquis dictus, licet non aspiretur in principio. [תימן temân. νότος. Gall. Vent de midi. Ital. Vento ostro. Germa. Der Sudwind von Mittag. Belg. Zuyden wint. Hispan. Viento de medio dia. Pol. Wiatr południowy. Vng. Déli szél, Ang. The southwind.] Nam nebulosus atque humectus est: unde etiam Græcè eâdem ratione νότος appellatur, quoniam νοτὶς Latinè humor dicitur. Virgil. 4. Georg. Frigidus ut quondam sylvis immurmurat Auster. ¶ Ventus hic ob violentiam floribus est inimicissimus. Hinc locus factus proverbio, apud Maronem in carmine Bucolico: Floribus austrum, fontibus aptos immisi, ubi quis optat nocitura. ¶ Austrum perculi ineptissimè hic ex Plauto legebatur. Nam in loco Plauti Plaustrum legendum est, non Austrum. Vide PERCELLO. ¶ Ab Auster fiunt duo adiectiva, Australis, & Austrinus. νότιος. Cic. de Somn. Scip. Duo sunt habitabiles, quorum Australis ille, in quo insistunt, adversa vobis urgent vestigia. Plin. lib. 16. cap. 26: Pyrus & amygdala, etiamsi non pluat, sed fiat austrinum cœlum, atque nubilum, florem amittunt.

Austo, as, Humecto νοτίζω Plaut. Austratis d ignem sedent.

Austerus, a, um.]קשה kasheh. αὐστηρός. Gall. Austere, aspre rude, severe. Ital. Acerbo, aspro. German. Rauch / streng / unfreundlich. Belg. Stuer / wreet. Hispan. Aspero en la gusto toca al gusto. Polon. Srogi; cierpki kwaśny. Vnga. Sanyaru. Ang. Seuere, cruell, rude, sower.] Immitis, subacerbus, qualis est sapor fructuum, qui nondum plenam maturitatem sunt consequuti. Differt autem ab acerbo (ut docet Plato in Timæo, & Gal. lib. 3. de Fac. Simpl.) tanquam minus à majore. Vtraque enim gustata astringunt & contrahunt linguam: minus tamen eam exasperant, quæ austera sunt. Hinc Austerum vinum dicimus, quod vulgus viride appellat. ¶ Per translationem accipitur pro duro, aspero, gravi. Horat. in Serm. Molliter austerū studio fallēte laborē. Propert. li. 3. Eleg. Qui volet austeros arte ferire viros.

Austeritas, atis: cui opponitur suavitas. [קשי kesheh פרך perech. αὐστηρότης. Gall. Austerité, aspreté, rudesse. Ital. Austerità, asprezza, severità. Germa. Rauche / herbe / strenge. Hispan. Aquella asprezza tocante al gusto. Pol. Srogość, cierpkość. Vng. Sanyaruság. Ang. Rudenesse, seueritie.] Quint. lib. 2. c. 2: Non austeritas ejus tristis, non dissoluta sit comitas.

Austerè, adverb. Duriter, severè. [αὐστηρῶς. Gall. Austerement, asprement, rudement. Ital. Austeramente, aspramente, duramente. Germ. Rauch / ernstlich / mit sawrem sehen. Hisp. Asperamente. Polo. Srodze. Vng. Sanyaruan, kegyetlenül. Ang. Sowerlie, rudelie.] Cic pro Muræna: Attamen agit mecum austerè & Stoicè Cato.

Austrum, Vide HAVSTRVM.

Aut. Conjunctio separativa [או o. ἤ. Gall. Ou. Ital. Ouero, ouueramente. Germ. Oder. Belg. Oft. Hispan. O. Polon. Albo. Vng. Vagy, avagy. Ang. Either.] Virgil. 1. Aeneid. Aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent. ¶ Aliquando dubitativa: ut, Aut librum volo, aut precium. ¶ Si semel subjiciatur, diminutiva est: ut apud Virgil. 1. Aeneid. aut age diversas (quod enim gravissimum erat, Iuno primùm optabat, ut scil. submersas puppes obrueret) aut, si id gravius videretur, ut saltē in partes diversas eas disjiceret. ¶ Aliquando conjunctiva: ut apud eundē 9. Aen. me primam absumite ferro, aut tu magne pater divûm miserere.

Autem, pro sed, sive verùm, Conjunctio est tantùm subjunctiva. [אבל abal. δέ, αὐτάρ. Gall. Mais, or, ains. Ital. Ma. Ger. Aber. Belg. Maer. Hisp. Mas. Polon. Lecz. Vngar. De penig. Ang. But.]

nu.] Valla: Verò & Autem, idem significant, & eodem in loco poni possunt antecedente utiq; aliquâ dictione, nunquam enim ab his sententia incipit. Collocantur autem frequenter, ut nusquam referantur, sed tantùm distinguant sententiam à sententiâ. Hactenus Valla lib. 2. Terent. Adelph. Aeschinus odiosè cessat, prandium corrumpitur. Ctesipho autem in amore est totus. ¶ Autem inter multas copulativas ponitur, quasi respirationis causâ: Cicer. 2. de Naturâ deorum: Tum autem rursus aperiuntur, tum abeunt, tum recedunt, tum antecedunt, tum autem subsequuntur, tum celeriùs moventur, tum tardiùs. ¶ Autem utimur, quum verbum jam dictum repetimus cum interrogatione, corrigentes quod minus nobis dictum videbatur. Cicero Attico: Sed ferendus tibi in hoc meus error. ferendus autem? imò verò etiam adjuvandus. Bud.

Authenticum [αὐθεντικόν. Gal. *Authentique & approuvé par gens d'authorité.* Ital. *Autentico, approbato.* German. Das durch viel angenommen und bewähret ist/ glaubwirdig. Hispa. *Cosa que tiene autoridad.* Polon. *Vchwalione, potwierdzone przeczchwale.* Vngar. *Kössegös tanásbol méltoságaban meg erössitetet dolog.* Ang. *Authentik, approved.*] dicimus, Græcos sequuti, quod Latine Authoratum diceremus. Hinc lex authentica, & decretum authenticum, quod multorum autoritate comprobatum est.

Authepsa, [αὐθέψη, Polon. *Panew albo kocyelek miedziani.* Ang. *A brasen pot wherein meate is solden with litle fire.*] Ollæ æneæ fuit genus, ita dictum, quasi per seipsum coquens, quod iam artificiosè factum esset, ut minimo supposito igne facile bulliret. ¶ Meminit hujusmodi ollæ Cic. pro Sex. Rosc. Amerino: cujus tantum precium fuisse dicit, ut prætereuntes audito, totum fundum vænire arbitrarentur.

Author, Lege in nomine AVCTOR in AVGEO.

Authoritas, f. t. Est pondus & eminentia quædam, vitæ probitate, scientiâ, ætate, meritis, potentiâ, vel honoribus parta, cujus gratiâ dictis factisque cujuspiam plurimum deferimus. [רבותא pechbóiesh. τὸ κῦρος, ἡ πίστις, τὸ ἀξιωματικόν, αὐθεντία. Gall. *Authorité, dignité, credit, pouvoir.* Ital. *Autorità, podestà, gravità, forza, credito.* German. Ansehen/gewalt/wirdigkeit. Belg. Een aensien/treflickheyt. Hispan. *Autoridad.* Pol. *Powaznosc.* Vng. *Méltoság.* Ang. *Authoritie, preheminence.*] Cicer. 2. de Divin. Hunc ergo antepones Platoni? qui ut rationem non redderet, authoritate tamen hos minutos philosophos vinceret. Idem libro primo Epist. Famil. Nos eò minorem in causâ authoritatem habemus, quod tibi debemus. Livius libro 2. ab Vrbe: Nec antè moverunt de sententiâ Consulem, quàm Tribuni se in authoritate Patrum futuros esse polliciti sunt. Cic. Philipp. 11. A vobis peto, ut si sequi minus audebitis orationem atque authoritatem meam, benignè me tamen, ut fecistis, adhuc audiatis. ¶ Authoritas quoque titulus est, sive jus quo quid possidemus, apud Iurisconsultos. Idem evictio, sive periculi præstatio. Paulus libro 2. Sentent. capite 17: Venditor si ejus rei quam vendiderit, dominus non sit, pretio accepto authoritatis manet obnoxius; id est, evictionis. Melius fortasse scriberetur sine aspiratione, à Græco pronomine αὐτός. Vide suprà in AVCTOR.

Authorare, as, act. p. Est aliquem sacramento & stipendio astringere, & propriè de militibus dicitur. [ἐξορκίζω. Gall. *Obliger pour quelque bien faict, ou par serment faict & gages receus, comme gendarmes.* Ital. *Obligar' alcuno col sacramento.* German. Verbinden/verpflichten. Hispan. *Obligar alguno entrepuesto juramento.* Polon. *Obowiązać.* Vngar. *Vitézek száma közzé főldre [illegible].* Ang. *To bind one by covenans.*] Suetonius: De legendo, vel authorando milite, ac legionum, & auxiliorum discretione. Cicero in Epist. Famil. Quia quum depressus in ludum, bis gratis depugnasset, authorari sese nolebat, & apud populum confugerat.

Authoramentum, n. s. Sumitur pro obligatione, nexuque ac veluti stipendio, pretioque ejus qui fit autoratus: id est, obligatus. [ὀψώνιον. Gall. *Guerdon ou bien fait par lequel on est esmeu & quasi obligé à faire quelque chose.* Ital. *Premio, guiderdone, obligo, per lo quale alcuno si mette à fare qualche impresa.* German. Die besoldung oder lohn/dardurch einer verbunden wirt etwas zu. Hisp. *Obligacion de alguno, entrepuesto iuramiento, ò otra cosa.* Polon. *Obwiazanie.* Vng. *Iutalom, tiszti szérent valo szolgálatra kötelező iutalom.* Ang. *Obligation wherberby one is bound to serve, an indenture.*] Cic. lib. 1. Offic. Mercedem ait esse authoramentum servitutis. Vbi authoramentum rapitur pro illâ obligatione, quâ mercenarius acceptâ mercede, cogitur servire. Seneca, ad finem operis: Magno authoramento labor pervenit.

Authoratus, m. s. Authoramento obligatus, mercede conductus: quod nomen ad gladiatores refertur, qui vitam suam venalem habent, vilique mercede ad apertissima pericula sese addicunt. [ἐπιμισθός. German. Verpflicht/verbunden. Belg. Verplicht verbond.] ¶ Huic opponitur Exauthoratus: hoc est, authoramento solutus. Plin. lib. 14: Vindemiatorem authoratū dixit: hoc est, mercede conductum, & sublimitate viris periclitantem. Idem li. 36. populum Romanum Authoratū appellat, in spectaculis periclitantem, instar gladiatorū. A Livio Authoratus proditor dictus, quasi obligatus. Manil. lib 5. Astronomicôn, ministros, perpetuo quasi epitheto Authoratos vocat, tanquam perpetuos mercenarios obligatosq; dominis, à quib. mercede comparantur. sic enim ait: Atq; autoratos in tertia jura ministros. Sic Serv. dixit solos parentes habere potestatē authorādi.

Autochthones, αὐτόχθονες, Epitheton est Atheniensium, & aliorum nonnullorum populorum, quasi indigenæ, & in eodem nati solo quod incolant, ejusque terræ primi cultores, ut quæ illis sedes eadem sit & origo. Cic. Att. lib. 7: Curius autem ipse sensit quantum vellet à me diligi, & eo sum admodum delectatus, & mehercule est, quam facilè diligas, αὐτόχθων in homine urbanitas: id est ingenita, nativa.

Autocineton, n. s. αὐτοκίνητον, seipsum movens, & quod non ab alio movetur.

Autodidactus, m. s. αὐτοδίδακτος, Qui seipsum magistrum habet qualis fuit divus Augustinus Ecclesiæ doctor eximius.

Autographum, n. s. propriâ manu scriptum. [αὐτόγραφον. Gal. *Escrit de la main de celuy qui en est auteur.* Ital. *Escritto di propria manu.* German. Eigene handgeschrifft. Belg. Eigen hant. Hispan. *Escritura de su propria mano.* Polo. *Własna reką pisanie.* Vng. *Tulaydon kez írás.* Ang. *The authours own write.*] Vnde autographa epistola αὐτόγραφος ἐπιστολή, apud Suet. in Augusto, ipsius manu scripta significatur. ¶ Antigrapha verò rescripta.

Autolecythos, [αὐτολήκυθος. Polon. *Hollomek, holsay, biegan.* Vngar. *Buaosó, koriszoló, vandorló koldus.* Ang. *A beg ger.*] Mendicus, Scurra. Nam λήκυθος, est urceolus olei, αὐτὸς ipse: quoniam non aliud possidet, ait Suid. Vide Erasmi Adagia.

Automata [αὐτόματα. Polon *Zegarek sam chodzący.*] Sunt instrumenta arte mechanicâ ita subtiliter fabricata, ut suâ sponte, nullâque apparente causâ moveantur: qualia sunt horologia, machinæq; versatiles: αὐτόματος enim interpretatur ultroneum, & suæ spontis. Scribit Vitruv. hydraulicas machinas & aquarum expressiones Automatas à Ctesibio primò repertas fuisse. ¶ Mors naturalis & fatalis dicitur à Demosthene αὐτόματος: quasi suæ spontis & nullâ extrinsecus vi coacta.

Automolæ, sive Automoli, αὐτόμολοι, A Græcis dicuntur profugi. [Polo. *Zbiegowie.* Ang. *Thay which fleeth away.*] Pomponius scribit, Aethiopum alios vocari à vitæ spatio Macrobios: alios, quia ex Aegypto advenêre Automolas: ita enim Græci profugos appellant.

Autonomia, [αὐτονομία. Pol. *Sobiewolne zycie.*] Libertas vivendi suis legibus.

Autonomus. [αὐτόνομος. Polon. *Wedlie swoi moi(?) zyiacei.*] Qui vivit suis legibus.

Autophoros [αὐτόφωρος. German. Ein Dieb/ den man am diebstal ergriffen hat. Polon. *Ziodziei iawny.*] A Iurisconsultis vocatur fur manifestus, qui scilicet in ipso furto, aut cum rem furtivâ antequàm quò destinaverat, pertulisset, est deprehensus. Vetustissimi enim Græci φῶρα vocaverunt, quem recentiores κλέπτην vocant.

Autopyros [αὐτόπυρος. Polon *Chleb grubi napoli z osciami.*] Epitheton panis, ex quo furfures non sunt sublati, quasi totum in se triticum non imminutum habens. Celsus lib. 2. cap. 17: Firmius est triticum, quàm milium: idipsum, quàm hordeum: & ex tritico firmissima siligo, deinde simila: deinde cui nihil ademptum est, quod *Autopyron* Græci vocant infirmior est ex polline: infirmissimus cibarius panis. Ex quibus Celsi verbis satis constat, non eundem esse panem autopyron cum eo, quem Cicero Cibarium vocat. Autopyros enim (qui & à Galeno appellatur) is est, ex quo nihil neque pollinis neq; furfuris exeretum est. Cibarius verò dicitur, cui bona pars pollinis adempta est, quiq; magna ex parte furfuraceus est, quam Paulus Aegineta ῥυπαρὸν videtur appellare.

Autoschedius, αὐτοσχέδιος, Adjectiv. est, Idem significans quod extemporalis, rudis sive impræmeditatus: à verbo αὐτοσχεδιάζω, quod est ruditer. & ex tempore sive impræmeditatè aliquid ago.

Autumnus, m. s. [סתו kâsits. ὀπώρα. φθινόπωρον. Gall *L'automne.* Ital. *Autunno.* Germ. Der Herbst. Belg. Der herfst. Hispan *Otonno.* Pol *Iesien.* Vngar. *Ősz.* Ang. *The harvest, or harvest time.*] Vna ex quatuor anni partibus, inter æstatem & hyemem media, quâ vindemia fit & arborum fructus colliguntur. Vnde etiam ab augendo quidam autumnum dictum putant, quòd eo tempore coactis frugibus agricolarum opes maximè augeantur. Virg. 1. Georg. Quid tempestates Autumni, & sydera dicam! Idem 6. Aeneid. Quàm multa in sylvis autumni frigore primo Lapsa cadunt folia. ¶ Pulchrorum etiam autumnus pulcher est, τῶν καλῶν καὶ ὀπώρα καλή. Metaphora proverbialis nata ex Archelai apophthegmate, quod ab eo dictum Plutarchus refert in Euripidem, qui jam pubescentem atque exoletum Agathonem in convivio suaviabatur. Quadrat igitur in ea, quæ quum natura sint egregia, ne tum quidem fastidienda videntur, quum maturuerint.

Autumnitas, f. t. Autumni tempestivitas: sicut Olivitas, quando olea legitur, ὀπωρισμός. Cato de Re rust. cap. 4: Circum oleas autumnitate ablaqueato. Idem cap. 156: Primâ autumnitate, quum pluvia est, tum maximè ab aquâ periculum est.

Autumnus, a, um, ut Aequinoctium autumnum. Plinius libro 19. cap. 6.

Autumnale, adjectivum, ὀπωρινόν: ut, Tempus autumnale. Varr. lib. 1. cap. 39: Nónne videmus alia florere verno tempore, alia æstivo, neq; eadem autumnali, quæ hyberno? Autumnal dixit Varro, linguæ Latinæ magister eximius: ut, Aequinoctium Autumnal. Autor est Sosipater lib. 1.

Autumo, as, n. p. Existimo, censeo, affirmo. [אמר amár. חכים hekim. ὑπολαμβάνω. Gall. *Estimer, iuger, penser, croire &* affir-

affirmare. Ital. *Stimare, pensare, credere, & affermare.* Germ. *Achten/ schetzen/meinen.* Belg. *Ick segge rastetijt.* Hisp. *Juzgar oppensar, creer.* Polon. *Mniemam, rozumiem.* Vng. *Velem, iudom.* Ang. *To iugde, think, beleue.*] Cicer. in Topic. Bene quam meritam esse autumas, dicis malè mereri. Plautus: Nisi hoc ita factum est, perinde ut factum esse autumo, non causam dico, cum quin simules probri. Vide Gell. lib. 15. c. 3.

Autŭrgĭă, f. p. αὐτουργία, manualis operatio.

Autŭrgŭs, m. f. αὐτουργός, artifex per seipsum faciens.

Ăvŭs, m. f. Patris, vel matris pater. [πάππος. Gall. *Ayeul, pere grand.* Ital. *Auolo.* German *Grosvatter.* Belg. *Een Grootvader.* Hisp. *Abuelo.* Polon. *Dziad.* Vngar *Iob atya.* Ang. *A grandfather.*] Ab ævo nominatus, quòd sit patre antiquior: vel à Græco αὔω, quod siccum significat & aridum. Aut certè à verbo αὔω, quod inter cætera significat clamo, strepo. Est enim ætas illa clamosa, & impendiò loquacior. ¶ Hinc Proavus, πρόπαππος: Avi paterni vel materni pater, quòd sit prope avum. Abavus, ἐπίπαππος, Proavi paterni vel materni pater. Tritavus, quasi Tetartavus, quòd quartus sit ab avo: Post tritavum, majores, πρόγονοι, progenitores dicuntur.

Ăvuncŭlŭs, m. f. Nomen est diminutivum, quod non servat significationem integram, sed est matris meæ frater. [θεῖος πρὸς μητρὸς, μητράδελφος. Gall. *L'on le du costé de la mere, le frere de la mere.* Ital. *Zio da lato di matre.* Germ. *Meiner Mutter Bruder.* Belg. *Oom.* Hispan. *Hermano de la madre.* Pol. *Wuy, brater mouiy matczy.* Vngar. *Azanyam battya.* Angl. *The vncle on the mothers side, a mother brother.*] Sic dictus quòd æquè tertius à me, ut avus est, sed non ejusdem juris: ideoq; vocabuli facta diminutio est, perinde ac minor avus. Vel dicitur Avunculus, quòd avi locum teneat, & proximitate tueatur sororis filios: quemadmodum frater patris, à patre Patruus, πατράδελφος, θεῖος πρὸς πατρὸς appellatur, quòd sit quasi alter pater. Vnde & ipsi fratrum ac sororum filii, nepotes ex fratre & nepotes ex sorore dicuntur. Cicero 3. de Finibus: Ita ut; controversiam dijudicabis, quæ in his tibi cum avunculo tuo, divino ac singulari viro Avunculus major, θεῖος μέγας Theophilo, est aviæ materna frater. Persius: Major avunculus erit.

Ăvĭă, æ. f. p. Patris vel matris mater. τήθη. Gall. *La mere grand, soit du costé du pere ou de la mere.* Ital. *Auola paterna, ò materna.* Germ. *Grosmutter.* Belg. *Een Grootmoeder.* Hisp. *Abuela de padre ò de madre.* Polon. *Babka, Starka.* Vngar. *Iob anya.* Angl. *A grandame, a grandmother.*] Cicer. de Arusp. respon. Tete Cn. Lentule, cujus abavia Mater deûm manibus esset accepta, spectatorem esse voluit.

Ăvītŭs, a, um, Quod ab avo, aut aviâ ad nos pervenit. [πατρῷος, προγονικός. Polon. *Starzyni.* Ang. *That is lefte by ancetours, ancient.*] Cic. in Verrem: Nulla res cujusquam tam patria, atque avita fuit quæ non ab eo imperio istius abjudicaretur.

Auxĭlĭum, lii, n. f. Subsidium, adjumentum, quod & opem Latinè dicimus. [עזר *hezer.* βοήθεια. Gall. *Aide, secours.* Ital. *Aiuto, aita.* German *Hulff/ beystand.* Belg. *Hulp.* Hispan. *Ayuda.* Polon. *Pomoc.* Vng. *Segitség.* Ang. *Aide, helph, succour.*] Cicero antequam iret in exilium: In meis miseriis divinum aliquod auxilium & numen ostendite. Idem pro Rabir. Dii quorum ope & auxilio hæc Resp. gubernatur. ¶ Accipitur & pro ipsis militibus qui alicui auxilio mittebantur. Cic. 6. Philipp. Non ut ex eâ acie auxilium haberemus, sed ut ipsa acies subsidium haberet etiam transmarinum. ¶ In quâ tamen significatione frequentiùs utimur plurali numero. Idem in Parad. Magna equitum & peditum auxilia. Idem pro Deiotaro: Et imperatoribus nostris auxilia mitteret. Dictum autem putatur Auxilium ab Augendo, quòd vires ejus augeat, cui accedit. ¶ Post bellum auxilium, μετὰ τὸν πόλεμον ἡ συμμαχία. Quoties seriùs adhibetur remedium. Refertur à Suida. ¶ Differunt autem aliquo modo Auxilium, præsidium & subsidium. Nam auxilium repentinum est, & ex insperato venit: Præsidium est quod imponitur & ad custodiam collocatur: Subsidium, quod subest deficientibus, in quorum locum succedit. Cornel. Fronto de diff. vocab. ¶ Antiqui etiam auxiliatum pro auxilio dixerunt. Lucret. lib. 5: Alituum porrò genus alis omne videmus Fidere, & à pennis tremulum petere auxiliarum. Ex Nonio.

Auxĭlĭŏr, aris, d. p. Adjuvo, auxilio sum, & dativo construitur. [עזר *hezar.* βοηθῶ. Gall. *Aider, secourir, donner aide, confort & secours.* Ital. *Aiutare, aitare.* Germ. *Helffen/ handtreichung thun.* Belg. *Helpen.* Hispan. *Ayudar ò traer gente para ayuda.* Polon. *Pomagam.* Vngar. *Segitem.* Ang. *To help, to succour.*] Terent. in Adelph. Vt si omnes cuperent, nihil tibi possent auxiliari. ¶ Auxiliari contra aliquid. Plin. libro 24, cap. 12: Spinæ albæ semen contra scorpiones auxiliatur. ¶ Reperitur & in terminatione activâ pro significatione passivâ auxilio pro auxilior, ut Gravus adversus Furium: Quibus ego primum cùm auxilio. Refert Diomedes Gram. lib. 1.

Auxĭlĭārĭs, & Auxiliarius, opifer, medicinalis, suppetias ferens. [עזר *hozer.* βοηθητικός, ἐπίκουρος, συμμαχικός. Gall. *Secourable, qui aide.* Ital. *Aiutatore d'altri.* Germ. *Behülfflich/ der da hülff beweißt.* Hisp. *Ayudador.* Polon. *Pomocny.* Vnga. *Segitő segitség.* Ang. *That helpeth.*] Plin. lib. 23. cap. 1: Vinumq; & acetum ex his factum, auxiliatè contra eandem vim habent. Asinius Pol. Ciceron: Militem non modò legionarium, sed ne auxiliarium quidem ullum quoquam misi. ¶ Auxiliaris vena, jecorariæ ramusculus. Auxiliaria cohors, apud Cic. de provinciis consular.

Auxĭlĭātŏr, Verbale, m. t. Qui auxiliatur. Quintil. lib. 12. c. 3: Et ipse litigantium auxiliator egebit auxilio.

Auxĭllam, Ollam parvulam Antiqui dicebant, ut inquit Festus.

Auxĭnă mājŏr, periclimenon apud Dioscor. lib. 4. cap. 16.

A ante X.

A. X. In notis antiquorum, annis X.

Axămentă, Carmina quæ à Saliis in universos homines componebantur, Festus.

Axĭrĕ, Antiqui pro nominare posuerunt. Festus.

Axiculus, Diminutivum, ἀξονίσκος, Parvus assis, sive asser. Columel. lib. 6. cap. 19: Ita ut à posteriore parte, quæ latior est, velut in caveam quadrupes possit induci, nec exire aliâ parte prohibentibus adversis axiculis. Vitruv. l. 10. c. 2.

Axĭllă, f. p. [אצילה *atsilah.* μασχάλη. Gall. *Aisselle.* Ital. *Ascella.* Germ. *Die Achsel.* Belg. *Die Ochselen.* Hispan. *Sobaco.* Pol. *Podpachy.* Vngar *Hon allya.* Ang. *The arme hole.*] Locus convaeus subter brachium, ubi nascuntur pili. Quidam putaverunt diminutivum esse ab Alâ. Cicero tamen in Oratore autor est, Alam potiùs ex Axillâ contrahi, sublatâ asperitate literæ x: ut ex Maxillâ Malum, & ex Paxillo Palum.

Axim, pro egerim. Pacuvius Periboea: Vt quæ egi, ago vel axim verruncent bene. Nonius.

Axĭnŏmantĭă, f. p. ἀξινομαντεία. Genus magicæ divinationis, per dolabras securesq; e, quas Græci ἀξίνας vocant. Plinius libro 36. cap. 19. de gagate lapide: Hoc dicuntur ut Magi in eâ quam vocant Axinomantiam.

Axĭōmă, n. p. [כלל *chelal.* ἀξίωμα. Gall. *Authorité, dignité, vne maxime.* Ital. *Dignità, sentenza, parlar perfetto & intero.* German. *Wirdigkeit/ herrligkeit/ oder ein Glaubwirdiger vnnd vngezweiffelter Spruch.* Hispan. *Dignidad, sentencia.* Polon. *Zacność, wspráwa, sentencia wazna.* Vngar. *Méltoság bölcsület.* Ang. *A principle or generall ground of any art.*] Dignitas, & amplitudo propter honores gestos, aut magistratum: vel etiam authoritas, quam ἀξίωμα Græci vocant. Dictum Axioma, à verbo Græco ἀξιόω quod inter cætera significat, dignum judico. ¶ Axiomata item à Dialecticis dicuntur disciplinarum principia, & propositiones quædam demonstrabiles, quæ in communi sensu conceptuque versantur, neque ullâ egent probatione, sed per seipsas fidem faciunt: cuiusmodi est illud: Quæ sunt æqualia eidem, inter se quoque æqualia esse necesse est. [Pol. *Dowod.* Vngar. *Meltó tagos es tökelletes mondás.*] ¶ Accipitur item Axioma pro oratione profectâ, veri sui falsi significativâ, quam Cic. nunc Pronuntiatum, nunc effatum, Varro Profatum & Proloquium appellat: nonnulli ex recentioribus Propositionem nominant: cujusmodi sunt, Annibal Pœnus fuit: Scipio Carthaginem delevit. Gell. lib. 6 c. 8: Et omnino quicquid ita dicitur plenâ atque perfectâ verborum sententiâ, ut id necesse sit aut verum, aut falsum esse, id à Dialecticis ἀξίωμα appellatum est. ¶ Quidam in hac significatione vertunt Dignitas, quod & apud Priscianum legas. ¶ Est præterea Axioma, quod alii Adjunctum, alii Connexum dixere, συνημμένον ἀξίωμα, nonnulli ex recentioribus Propositionem hypotheticam appellavere. Cujus generis sunt hæc: Si Plato ambulat, Plato movetur: Si dies est, Sol est super terram.

Axĭs, m. t. Lignum illud teres, circa quod rota currûs vertitur. [ציר אופן *tsir ophan.* ἄξων. Gall. *Le bois rond autour duquel les roues tournent.* Ital. *Asse, cardine, polo.* Germ. *Ein Achs an einem Rad oder Wagen.* Belg. *Asse / as.* Hispan. *Exe de carro ò de carretta, abia, ripio, cabrio.* Polon. *Os.* Vngar *Tengely.* Ang. *A round tree vpon the which the cart wheele turneth.*] Dictum ab agendo, quòd rota circa illud agatur: hoc est, moveatur. Virgil. 3. Georgic. Pòst valido nitens sub pondere faginus axis. ¶ Nonnunquam pro toto curru ponitur: ut apud Iuvenalem: Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes. ¶ In cœlo item, Axem vocant Mundi diametron: hoc est, lineam quandam imaginariam, quæ ab uno Mundi cardine in alterum tendit, quòd tota Mundi machina circa eam versari existimetur. ¶ Alio modo pro ipsis polis accipitur, qui & Cardines dicuntur, quòd circa eos rotari orbis videatur. Vnus Australis, sive Antarcticus, ἀνταρκτικὸς appellatur, Arctico oppositus, qui terræ objectu à nobis cerni non potest: alter Septentrionalis, sive arcticus, sive Arctous, aut Boreus ἀρκτικὸς βόρειος, qui nunquam occidens, semper conspicitur. Virgil. 1. Georgic. Hic vertex nobis semper sublimis; at illum Sub pedibus Styx atra videt manesque profundi. Cicer. 1. Tuscul. Tum globum terræ eminentem è mari, fixum in medio Mundi universi loco, duabus oris distantibus habitabilem & cultum. Quarum altera, quam nos incolimus, sub axe posita ad stellas septem, unde horrifer Aquilonis stridor gelidas molitur nives. Altera australis ignota nobis, quam vocant Græci ἀντίχθονα. Item Axis dicitur totum cœlum. Virgil. 4. Aeneid. ubi maximus Atlas Axem humero torquet: id est, cœlum sustinet. ¶ Item Axes, tabulæ sectiles sunt, inquit Festus, quæ & à Græcis Axones appellantur, cujusmodi erant Athenis, quæ leges Solonis habebant insculptas. Gel. lib. 2. cap. 12: In legibus Solonis illis antiquissimis, quæ Athenis axibus ligneis incisæ sunt. ¶ Axis quoque fera est in Indiâ, hinnuli pelle, pluribus candidioribusque maculis, sacra Libero patri, ut est autor Plinius libro 8. cap. 21.

Axĭtĭōsi, à veteribus dicti sunt factiosi, quum plures vnà quid agerent, facerentque. Autor Festus.

Axŏnă, Græci vocant secundam cervicis vertebram quòd immobilis sit quasi axis.

Axŏs, Flos est spinæ ejusdem nominis, venenatus, de qua vide Diosc. lib. 28. cap. 14.

Axūngĭă, f. p. Interior pinguedo porci inveterata. [στέαρ ὕειον Dioscoridi, ἀξούγγιον. Aeginetæ. Gall. *Oing, ou vieil oing.* Ital. *Sogna, songia.* German. Karchsalb / schweinin schmär. Belg. Waghensmeer. Hisp. *Vnto anejo, como para v untar exes.* Polon. *Stare sadlo.* Vng. *O háy.* Ang. *Swynes grease.*] Hæc ab axe plaustrorum ungendo dicta, ut faciliùs circa eum rota vertatur. Hæc quantò vetustior, tantò utilior est, & multas vireis habere creditur, quoniam id animal herbarum radicibus vescitur. Vide Plin. li. 28. cap. 6.

A ante Z.

Azȳmŭs, a, um, [ἄζυμος. Gall. *Sans levain.* Ital. *Senza levato, ò fermento.* German. Ungeheflet / ungesewret. Hispan. *Concenno ò sin levadura.* Polon. *Przasni chlieb, niekwassoni.* Vngar. *Kouasználkwl valo kinyér, pogácsa.* Angl. Withowt leaven, *unleavened.*] Sine fermento: unde azymi panes: hoc est, infermentati: מצות *masstsóth.* ¶ Per translationem accipitur pro syncero, & non elato. Nam infermentata consperfio non attollitur.

B

B LITERA muta est, quæ non in sonum suum, sed in sonum e literæ finitur. Itaque Græci βῆτα nominant. Non modò impeditus & obscurus ejus sonus, sed nullus apparet: dumque sibi exitum parat, irrito laborat conatu: & omnino incassum niteretur, si vocalis destitueretur adminiculo: hæc enim, velut cæteri mancipatum & vinctum eripit, ac solvit: quo morbi vitio laborant & cæteræ mutuæ. Dum profertur incipit à labiorum compressione, & E vocalem sibi sociam assumens, diducuntur labra, & exit. Gerit virtutem & potestatem mediam inter p & ph. Quare nos ob literarum affinitatem dictiones Græcas traducentes, nonnunquam p & ph in illam convertimus, ut cùm apud Græcos πύξος scribatur, apud nos buxus: & quod illi ἄμφω, nos ambo transcribimus. ¶ At è contrario, quod illi per b scribunt, nos in ph commutamus: ut θρίαμβος, triumphus. ¶ Convertitur quandoq; b in u, euphoniæ vel differentiæ causâ, idq; in duobus tantùm verbis, teste Cicerone, Aufero pro Abfero, Aufugio pro Abfugio. Transit etiam in f, ut sufficio: in c, ut Occurro: in g, ut Suggero: in m, ut Summitto: in p, ut Nubo, psi. ¶ Sonum ejus & auget & minuit ratione loci, qualitate antecedentium, aut subsequentium vocalium, aut consonantium simplicium, geminatarum, aut diversarum coëuntium inter se hac solâ ratione. b amat m ante se quod m terminat in labiorum compressu in quo b incipit. In fine cujuscunq; dictionis syllabâ corripit. ¶ In notis antiquorum B bonus, vel Brutus, vel bene, vel balbus. B. Balbius, vel bonæ, vel bene. B. A. bonam actionem, vel bonis auspiciis, vel bonis avibus, vel bonus amabilis, vel bonam actionem, vel bonis auguriis. BB bona. B. ARA. bona aurea. B. A. bonorum. B. C. bonorum concessum.

Băbæ, βαβαί, adverbium Græcum, pro quo nos interjectione admirantis Papę utimur. Plaut. Pseud. Babæ nunc demum mihi animus in tuto est loco.

Băccæ, geminato c, & sine aspiratione, continent intra sui nominis ambitum fructus diversorum generum, lauri, olivę, corni, myrti, & aliorum hujusmodi. [τὰ ἀκρόδρυα. Gall. *Graine qui croist aux arbres ou menu fruict, comme de laurier, d'olivier.* Ital. *Frutti minuti d'alberi, comme le chiocciole.* German. Kleine frucht / als da sind die beer. Belg. Beye / besye. Hispan. *El frutto menuto, como azeitunas.* Pol. Wszeliaka golaska. Vng. *Olay, borostyán, som, myrtus és effele egyéb fák gyümölcse.* Ang. *Small fruite not pressed thogether, as bayebaries, olives.*] Differunt ab acinis, quòd acini densiùs nascantur, ut in uvis baccæ dispersiùs & rariùs. Vide Plin. lib. 15. ca. 14. & Vallam lib. 6. c. 14. Cic. 1. Tusc. Ergo arbores seret diligens agricola, quarum aspiciet baccam ipse nunquam. Idem 1. De diuinatione: Vt agricola quum florem oleæ videt, baccam quoq; se visurum putat. ¶ Baccę egent oleo, τὰ σέμφυλα δεῖται ἐλαίου. De re absurdâ. Nam incredibile est, illi opus esse oleo unde nascitur oleum. E baccis autem olivarum exprimitur oleum. ¶ Est & bacca gemma candida, & baccæ more rotunda, quam & unionē dicimus. [μαργαρίτης. Ang. *A pearle.*] Virg. in Culice:- nec Inde Conchea bacca maris pretio.

Băccalaurĕŭs, m. f. Is hodie dicitur, qui ob bonarum artium tyroniciū, primo honoris gradu, stimuli loco decoratus est: fortè quòd iis olim corolla ex lauri baccis nexa imponeretur.

Băccĭfĕr, Ferens baccas. [Angl. *That beareth beaeries as sloen, of goosebearies.*] Plin. lib. 16. cap. 10: Ex omnibus sola baccifera. Seneca in Oedip. Hedera baccifera.

Băccŭlă, diminutivum, parva bacca. [Angl. *Litle small fruite, as hawbearies.*] Plin. lib. 25: Omnes colore buxeo, caulibus parvis, flore purpureo, ferunt bacculas parvas, ut cappares.

Băccātŭs, a, um, Gemmatus, unionibus seu margaritis ornatus, λιθοκόλλητος. Virg. 1. Aen.- colloque monile Baccatum.

Băccālĭă, Lauri species est, à baccarum fertilitate dicta. De qua vide Plin. lib. 5. c. 13.

Bācchărĭs, is, βάκχαρις, Dioscoridi herba est radice odoratâ, folio aspero, magnitudine inter violam & verbascum, anguloso caule, quæ coronis admisceri solet. [Germ. Waser Frawen hendschuch: oder / wie etliche wöllen / Haselwurtz. Pol. *Sanicá.*] Rustici in Galliâ, *Divæ Mariæ chirothecas* appellant, ut tradit Ruell. lib. 5. cap. 27. ¶ Virgilius hac herbâ fascinum depelli scribit. Plinius scribit hanc alio nomine à Græcis *Melamprason*: officinę vocant *Marrubium nigrum.*

Bācchŏr, Furor, insanio. [השתגע *hischtăghghēah.* βακχεύω. Gall. *Turongner, estre fol & enragé, vivre dissoluement.* Ital. *Impazzire, furiare.* German. Wüten / toben / schreyen als die truncknen / halb unsinnig seyn. Belg. Rasen. Hisp. *Enloquecerse, embriagarse.* Polon. *Szalieć, wrzesczec iako szaloni.* Vng. *Dwhoskodom belondeskodom.* Ang. *To rage, to rayle like a dronken man, to be woode angrie.*] Propriè est Baccharum, quæ furore quodam correptæ magnis clamoribus Liberi patris Orgia celebrabant: quanquam & latiùs sumitur pro furere, insanire, & clamoribus, tumultuque omnia implere. Virgil. 4. Aeneid. Sęvit inops animi, totamque incensa per urbem Bacchatur, qualis commotis excita sacris Thyas, ubi audito stimulant trieterica Baccho Orgia, nocturnusque vocat clamore Cithæron. Cic. de clar. orat. Quòd eos quorum altior oratio actioque esset ardentior furere & bacchari arbitraretur. ¶ Bacchari dicuntur venti, dum flant impetuosiùs. Horat. 1. Carm. Thracio bacchante magis sub interlunia vento. Ovid. 1. Tristium. eleg. 2:- boreas bacchatur ab Arcto.

Bāchātŭs, partic. Virg. 10. Aeneid.- medias Italûm bacchatā per urbes. ¶ Legitur Bacchatus, in passivâ significatione, pro eo, quod est à bacchantibus frequentatus, aut peragratus. Virg. 2 Georg.- virginibus bacchata Lacænis Taygeta. Vbi Taygeta bacchata, dixit eâ formâ, qua alibi:- terra acri regnata Lycurgo. Sed hoc rarius.

Bācchāns, antis, aliud participium. Cic. 4. in Catil. Versatur mihi ante oculos aspectus Cethegi, ut furor in vestrâ cæde bacchantis.

Bācchātĭo, onis, verbale, f. t. [βάκχευσις. Polo. *Szalienstwo.* Ang. *Dronkennesse, surfetting.*] Cicer. 3. Verrinâ: Sileatur de nocturnis ejus bacchationibus ac vigiliis. ¶ Hujus verbi compositum est Debacchor.

Bāchātim, adverbium significat more bacchantium. βακχικῶς. Apul. Quin igitur soror hūc primum bacchatim discerpimus?

Bācchēis, dos, βακχηΐς, Denominativum fœmininum à Baccho formatum. Stat. 2. Syl. Qualis si jubeas Ephyres Baccheidos altum Culmen ab Inoo fert semita tefta Lechæo.

Bācchēŭs, a, um, per tres syllabas, quarum penultima producitur, βακχεῖος, possessivum à Baccho deductum. Colum. lib. 10: - per omissa silentia Musis Pierii nemoris Bacchēā voce frementem. Virg. ei diphthongum dividens per quatuor syllabas extulit. lib. 1. Georg. Quid memorandum æquè Bacchēia dona tulerunt.

Bācchĭcŭs, a, um, βακχικός, possessivum à nomine Bacchus deductum. Ovid. 1. Trist. Deme meis hederas Bacchica serta comis.

Bācchĭdēs, βακχίδης, patronymicum masculinum à Baccho formatum, quo significatur Bacchi filius vel nepos. ¶ Fuit & Bacchides nomen unius ex satrapis Assyriorum, qui à Demetrio Seleuci filio adversus Machabæos missus, ab illis est interfectus.

Bācchĭum, sive Baccheum βακχεῖον: Genus vasis vinarii, quo in sacrificiis Bacchi utebantur. Quin ipsum etiam Bacchi templum à Græcis hoc nomine appellatur.

Bācchĭŭs, substantivum, Genus pedis est, ex tribus syllabis constans, quarum prima brevis est, reliquæ duæ longæ, βακχεῖος: ut Hŏnēstās. Hoc pedis genere utebantur in carminibus sacrorum Bacchi: cui contrarius est Antibacchius, constans ex duabus longis & ultimâ brevi: ut, Fōrtūnă.

Baceli: [βάκηλοι. Polon. *Balamuntowie, vni bolend.*] Ab Augusto dicti sunt stulti, teste Suetoñ. à Bacelo quodam eunucho (ut Alciatus credit) qui corpore quidem procero fuit, sed adeò stolidus, ut cesserit in proverbium, Γάλλος Βακήλω, & Βάκηλος εἶ: id est, Bacelo similis, & Bacelus es. In cinædos ac parùm viros dictum, sed animo stupidos.

Băcrĭōnem [German. Ein gattung als Geschirr. Polon. *Kuliado napoiow.*] Dicebant genus vasis longioris manubrii, quod alii trullam appellant. Festus. De usu autem hujus vasis, vide infrà in dictione. TRULLA.

Băcŭlŭs, li, m. f. Fustis, stupes, scipio: pro quo legitur & baculum neutri gen. [שבט *schēbet* מקל *makkēl* משען *mischhán.* βάκτρον, βακτηρία. Gall. *Baston.* Ital. *Bastone.* German. Ein Stack.

Belg. Een Stock. Hispan. *Cayado ò bordon*. Pol. *Ky, laska*. Vngar. Bot. Ang. *A staffe, a cudgell*.] Ovid. lib. 15. Metam. -baculumque tenens agreste sinistrâ. ¶ Absque baculo ne ingredior, ἄνευ ξύλου μὴ βαδίζε. Inermis ne sis: verùm semper ad manum sit quo depellas, si quis fortè quærat lædere. ¶ Viro seni maxillæ baculus, ἀνδρὸς γέροντος αἱ γνάθοι βακτηρία. Dici solitum de iis qui ob defectas ætate vires, lautiore pariter & copiosiore victu coguntur uti, quò quod senecta deterit, utcunque farciatur cibo.

Băcillum, n. s. diminutivum. [τὸ βακτηρίδιον. Gall. *Bastonnet, petit baston*. Ital. *Bastoncello*. Germ. Ein Stäblin. Hispan. *Pequenno cayado ò bordon*. Polon. *Kiik, laseczka*. Vng. *Botocska*. Ang. *A litle staffe*.] Cicer. de Finib. bon. Bacillum aliud inflexum & incurvatum, aliud ita natum. ¶ Bacillus in masculino genere in usu non est: à quo tamen videtur manasse compositum Imbecillus, a, um, & Imbecillis, inbecille, Vnde imbecillitas pro infirmitate.

Badius color, is est, quem & Phœniceum vocamus, à colore dactylorum, quas φοίνικας vocant Græci. [φοινικοῦν χρῶμα. Pol. *Gnisiawi, ridzafwi*. Ang. *Browne as a chesten*.] Idem & Spadiceus dicitur, & Baius: ab eo quòd termitem unà cum fructu à palmâ revulsum, Græci Σπάδικα & Βάϊον appellant. Vide Thylesii libellum de coloribus.

Bădĭzārĕ, Significat ire. [Βαδίζειν. Polon. *Poskakowac bieyec*. Ang. *To go, to walke*.] Plautus in Asinar. Demam hercle jam de hordeo, tolutim ni badizas.

Bætўlus, βαίτυλος, dicitur saxum illud fasciis obvinctum, quod pro Iove devoravit Saturnus, ut testatur Hesychius. Vnde locus factus proverbio, Etiam bætylum devorares, καὶ βαίτυλον ἂν καταπίοις. In voracem & omnia concoquentem. ¶ Vide Priscianum qui docet eum Addir & Abaddir dici à Latinis.

Băjŭlo, as, Porto [נשא *nasá* סבל *sabál* נטל *natal*. βαστάζω. Gall. *Porter sur ses espaules*. Ital. *Portare*. German. & Belg. Tragen. Hispa. *Llevar ò traer carga acuestas*. Pol. *Niosse*. Vng. *Hordozom vijeiòm*. Ang. *To beare vpon the shoulders*.] Plaut. in Asin. Ego bajulabo, tu, ut decet dominum, ante me ito inanis. Quint. lib. 6. c. 1: Ego te bajulare non possum.

Băjŭlus, m. f. Operarius, & propriè qui onera corpore suo, victus quærendi gratiâ portat. [נשא *nosé* סבל *sabál*. φορτοφόρος, φορτηγός, ὁ βαστάζων. Gall. *Portefais, crocheteur, gaigne denier*. Ital. *Facchino, baiulo*. German. Der schwere burdinen tregt / ein Burde trager. Hispan. *Bastaje ò ganapan*. Pol. *Tragarz*. Vng. *Terhhordozó fakin*. Angl. *A bearer of burdens, or porter*. [Cic. in Parad. Vtrùm potiùs de bonis est quærendum quid bajuli atque operarii, an quid homines doctissimi senserint? Idem 2. de Orat. Remigem aliquem, aut bajulum nobis oratorem descripserat.

Bajus color, idem est cum spadiceo, sive badio, in equis in primis laudatus: [φοινικοῦν χρῶμα. Gall. *Baie, bayard*. Ital. *Baio*. Germ. Kestenbraunefarb Hisp. *Vayo*. Pol. *Cyssawa farba, ridsla farba*. Vng. *Veres, piros*. Ang. *Browne as a chesten*.] ita dictus est ἀπὸ τοῦ βαΐου, quo nomine Græci appellant palmæ termitem unà cum fructu avulsum, qui hujus est coloris.

Bălæna, æ, Vastissima maris bellua, ex genere cetorum, quam Plin. tradit in Oceano Indico ad quaternûm jugerum magnitudinem increscere. [תנין *tannin*. Græcis φάλαινα dicitur ἀπὸ τοῦ εἰς φῶς ἀνιέναι. Vnde & Latini Balænam appellarunt, φ aspiratâ in β mediam suam conversâ. Vide Plin. lib. 9. cap. 3. 4. 6. [Gall. *Balene*. Ital. *Balena pesce*. Germa. Ein Wallfisch. Belg. Een walvisch. Hisp. *Ballena*. Pol. *Balena*. Vngar. *Czet hal*. Ang. *A great fishe named a whirlepole*.]

Bălănus, ni, f. f. [βάλανος. German. Allerley Eichlen. Polon. *Wßelyaki owocz jolad iowi pudobni*. Vngar. *Mak*. Angl. *All kinde of acornes or mast*.] Generale nomen est, omnia continens, quæ apud nos Glandis vocabulo comprehenduntur. Præcipuè tamen hoc nomine dactyli appellantur, & olivæ, & si quasi sint alia, quæ nucleos intùs habent. ¶ Balanus myrepsica, βάλανος μυρεψική, Dioscoridi, Fructus est arbusculæ, myricæ similis, magnitudine nucis avellanæ, ex cujus cortice oporiferus liquor exprimitur, quem vocant Oleum balaninum. Sunt qui credant esse glandem eam, quam vulgò *nucem muscatam* vocant: quibus tamen non arbitror adhibendam fidem, quum descriptio ei non conveniat. Constat enim glandem myrepsicam lignoso intus esse osse, quod nux odorata non habet. Potiùs itaque Ruellio crediderim, nucem odoratam, quam nos *muscatam* vocamus, veteribus fuisse incognitam. Glandem autem myrepsicam Plin. uno nomine vocat Myrobalanum, quasi dicas gandem unguentariam. Ita enim de eo scribit lib. 12. c. 21: Myrobalanum, Troglodytis, & Thebaidi, & Arabiæ, quæ Iudæam ab Aegypto disterminat, commune est, nascens unguento, ut ipso nomine apparet. Quo item indicatur, glandem esse arboris, heliotropio, quam dicemus inter herbas, simili folio. Fructus, magnitudine avellanæ nucis. *Hactenus ille*. Myrobalanum Celsus videtur accepisse pro unguento ipso, quod ex glandis myrepsicæ commisto liquore conficitur. Ita nanque ait lib. 4. c. 9: Fit ex unguento & palmulis, quod Myrobalanon vocant. Ad hanc etiam significationem allusisse videtur Mart. lib. 14: Quod nec Virgilius nec carmine dixit Homerus, Hoc ex unguento constat, & ex balano. Nam si de glande ipsâ intelligas, non video quo modo dicat Myrobolanum constare ex balano & unguento. ¶ Balanus etiam à Græcis vocatur extrema membri virilis pars, quam etiam Latinè Glandem vocamus. ¶ Hoc etiam nomine dicuntur, quæ à pharmacopolis vocātur *Suppositoria*, quæ ad subducendā alvum podici inseruntur: ita dicta, quòd figurâ glandis similitudinē referāt. ¶ Balanus item est nomen urbis in Epiro. ¶ Balanus item piscis marinus. Plin. lib. 31. cap. 11. Plaut. Rud. Ostreas, balanos captamus, conchas, marinam urticam. ¶ Balani, Castanearum genus excellens. Plin. lib. 15. cap. 25: Sardibus eæ provenēre primùm. Ideo apud Grecos Sardianos balanos appellāt. nam divus Tiberius postea balanum nomen imposuit, excellentioribus satu factis. Hic autem Balanus aut est etiam masculinum, aut *Sardianas* legendum est.

Bălānītēs, hujus balanitæ, βαλανίτης, Gemma subviridis, & Corinthio similis æri, secante mediam flammeâ venâ. Autor Plin. lib. 37. c. 10.

Bălānītis, idis, [βαλανῖτις. Polon. *Kastan*. Vng. *Gesztenye*.] Genus castaneæ rotundius & maximè purgabile, & spontè prosiliens: à rotundâ glandis effigie ita appellatum. Plinius lib. 15. cap. 23.

Bălānātus, ta, tum, adject. Hoc est, balanino oleo perfusus. Persius Sat. 4: Tu quum maxillis balanatum gausape pectas.

Bălānĭnus, na, num, aliud adjectivum, Ex balano factum: ut, Balaninum oleum. Plin. libro 23. Balaninum oleum repurgat varos. Idem l. 13. c. 1: Increvit deinde Mendesium, balanino resina mista.

Bălārĕ, n. p. Proprium est vocis ovis, aut hœdi. [βληχᾶσθαι. Gall. *Beeller*. Ital. *Belare*. German. Blären / schreyen wie ein Schaf oder Geiß. Belg. Bläten. Hispan. *Balar las ouejas ò corderos*. Polon. *Beczeć*. Vng. *Begetni*. Ang. *To bleate*.] Quintil. lib. 1. capite 5: Iam ne balare quidem, aut hinnire fortiter diceremus, nisi judicio vetustatis niterentur. Ovid. 4. Fast. Tactaq; fumanti sulphure balet ovis. Sil. lib. 15: cui mille sub altis Lanigeræ balant stabulis. ¶ Balare, ad hominem translatum. Varr. 2. de Re rust. cap. 3. Cui Cossinius: Quoniam satis balasti, *inquit*, ô Faustule noster, accipe à me cum Homerico Melanthio Cordo de capellis. Id est, tractasti, & docuisti de ovibus, quarum proprium est balare.

Bālĭto, as, frequentativum. [Pol *Vßawnie wrzescze*. Vng. *Gyakorta bigetek*. Angl. *To bleate often*.] Plaut. in Bacch. Pastor harum dormit, quum eæ eunt. Si à pecu balitantes.

Bălātus, us, nomen, m. q. [βληχή, βλήχημα. Gal *Beellement, cri de brebis*. Ital. *Voce di pecora ò di agnello*. German. Das blären eines schafs / schafgeblärt. Hispan. *El balido de ouejas ò corderos*. Pol. *Beczenie*. Vnga. *Begetes*. Angl. *Bleating*.] Plin. Gustatum à pecore caprisque balatum concitat.

Bălārĭă, Lychnis coronaria, Dioscor. lib. 4. cap. 313.

Bălătrōnes, m. t. inquit Festus, & Blateas, antiqui appellabant, bullas luti ex itineribus, aut quod de calceamentorum soleis traditur. [. Germ. Leut die nicht wärt seind. Pol. *Przilepkina botach*.] Balatrones pro nihili hominibus, & nullius pretii videtur accepisse Vatro de Re rust. lib. 2. cap. 5. quum inquit: Videbo jam vos balatrones, & huc afferam meum corium, & flagra. ¶ Dicti autem putātur Balatrones à balatu & vaniloquētiâ, ut annotavit Porphyrion in illud Horatii 1. Serm. Satyr. 2: Mendici, mimæ, balatrones, hoc genus omne Mœstum, ac solicitum est cantoris morte Tigelli.

Bălaustĭum, n. s. [βαλαύστιον. Gall. *La fleur d'vn grenadier*. Ital. *Fior di melagrand*. German. Granatapffelblühe. Belg. De bloem ofte bloeysel van eenen wilden Granaet appelboom. Hisp. *Flor del granado*. Pol. *Kwiat granatowi*. Vngar. *Pomogránat viraga*. Angl. *The floure of an pomegarnette*.] Flos mali punici, utilis non modò medicinis, sed etiam tingendis vestibus, quas sibi concolores facit. Propriè autem hoc nomine appellatur sylvestris punicæ flos: nam sativæ Cytinus dicitur.

Bălaustīnus, a, um, ut Balaustinus color, à floris hujus similitudine dictus. [Vngar. *Poma-gránat virág szinu*.]

Bălausus, Βαλαυσος, Herba non multùm dissimilis narcisso.

Balbus, m. f. Qui vitio linguæ non bene potest exprimere verba, & obscurè loquitur, hæsitans. ¶ Hoc vitio laboravit Aristoteles & Alcibiades, qui R in L detorquebat. Scal libro 1. de Causis ling. Lat. cap. 14. [עלג *hillégh*, ψελλός. Gall. *Begue*. Ital. *Balbo*. German. Stammlet / stagglet oder statzer Belg. Stameloer / Kekelbont. Hispan. *Tardamudo*. Polon. *Iekotliwy*. Vng. *Selyp, oelyp*. Ang. *A stafler, a stammerer or stutterer*.] Persius Satyr. 1: Rancidulum quiddam balbâ de nare loquutus. Cicer. 1. de Orat. Quumque ita balbus esset, ut ejus ipsius artis, cui studeret, primam literam non posset dicere, *&c*.

Balbē, adverbiū, Obscurè, imperfectè, blesè. Nonius ex Varrone.

Balbūtĭo, tis, n. q. Imperfectè loquor, quadam linguæ hæsitatione & confusione trepido. [עלג *hilliágh* ψελλίζω, ψιθυρίζω, ψελλίζομαι. Gall *Begueyer, parler mal & indistinctement*. Ital. *Balbetare*. Germ. Stammlen / sich heffelig an der red stossen Hispan. *Tartamudar*. Pol. *Zaiakam sie, zacinam sie wmowie, begloce*. Vngar. *Pelypégetek, selypegetek, babutizálok*. An. *To faste, flammer or flutter in speaking*.] Horat. in Serm. Balbutit Scaurum pravis fultum malè talis. Id est, balbutiendo appellat Scaurum. Solent enim parentes filiorum puellorum adhuc infantiam imitari, blandiùs cum illis colloquuturi. Cic. 3. Tuscul. Me quidem autore etiam Peripatetici, veteresque Academici balbutire desinant aliquando.

Balbūcĭnări, significat linguâ balbâ loqui, sicut fenes. [ψιθυρίζειν, ψιθυ-

ψελλίζω. Vngar. *Selypegetni, pelypegetni, rezketve szollani.* Ang *To saffle or stutter in speaking.*

Băleūcă, aurum est nondum purgatum, neq; adhuc in massam redactum. Græcè χρυσαμμος, dictum, quasi ab eo, quòd sit aurum imperfectum: verbum non Latinum, sed Hispanum. Plin. lib. 35: Hispani, *inquit*, aurum quod minutũ est, *baleucam* vocāt.

Bălīncĭum, vinum quod in Siciliâ nascitur, saporem mulsi referens.

Bălĭnĕum, n. s. & Balineæ, arum, f. p. Idem quod Balneum, & Balneæ, arum [מרחצת *marchéçeth.* βαλανεῖον. Gall. *Bain ou estuves.* Ital. *Bagno.* German. Bad/Badstuben. Belg. Bat/badtstove. Hispan. *Banno.* Pol. *Lasnia.* Vngar. *Fördő, banya.* Angl. *Stewes or a bayne.*] Cic. Att. lib. 2: Balineum calefieri jubeo. Plaut. Pœnul. Numnam ita balineis circunductus pallio? Plinius Epistol. 3: Quid balineum illud, quod pluribus sol implet, & circumit? Dictum autem putatur Balineum, ἀπὸ τῶν βαλάνων: hoc est, à glandibus quæ in balneis succendi solent. Scribit enim Suidas glandes hominibus apud antiquissimos, cortices verò earum igni alimenta præbuisse.

Bălĭus cŏlŏr, [βαλιὰ χροιά. Gall. *Bay, bayard.* Ital. *Baio.* Germa. Kestenbraunefarb. Hisp. *Vayo.* Pol. *Glinasta farba, czisawa farba.* Vng. *Veres, piros vertseszinw.* Ang. *Browne like a chestnut.*] In equis laudatissimus est, à quo Homerus unũ ex equis Achillis Balium, sive Baliam appellavit. Nonnulli varium interpretantur, maculisq; multis distinctum. Thylesius autem in libello de coloribus, eundem esse existimat cum eo, qui & Spacideus, & Bajus, & Badius, & Phœniceus appellatur.

Băllārĭă, æ, f. p. A' Romanis appellata est herba, quæ à Dioscoride λυχνὶς στεφανωματική: hoc est, Lychnis coronaria, & à Gallorum vulgò *Candelaria* dicitur. Vide Ruell. lib. 3. cap. 57.

Bāllīnŭs, pro præside, Ballis, seu Ballinatus pro provinciâ: vocabula sunt omnino peregrina. Vides in quam vocum spurcitiem degenerarunt interpretes, paulatim recedentes à puritate Latini sermonis ver. Iurisconsultor.

Băllĭstă, f. p. gemino l, à βάλλω, Iacio: Machina est qua saxa torquentur, vel sagittæ. De saxa jaciente (quæ & major ballista appellari potest) Valer. Maxim. lib. 1: Quum telorum jactu perforari nequiret (intelligit serpentem ab Attilio Regulo interemptam) ad ultimum ballistarũ tormẽtis undiq. petitam, silicum crebris & ponderosis verberibus procubuisse, *&c.* Et sive trabs, quę versilis appellatur, fuerit, sive alterius generis, modò saxa majora & graviora jaciat, hoc nomine intelligitur. ¶ De sagittas jaciẽte (quæ & minor) Lucan. lib. 2: Tortaq; per tenebras validis ballista lacertis Multifidas jaculata faces. Et D. Hieronymus contra Iovin. Ballista quãtò plus retrahitur, tãtò fortiùs emittitur. Hanc Hebręi מקל *mecbl*: Gręci βαλλίστρα. Gall. *Arbaleste, instrument de guerre à ietter pierres ou autres choses.* Ital. *Balestra.* Ger. Ein geweriff/ein instrument mit dem man schiesset/ ein schlingen oder schlenckeren. Belg. Een geschut. Hispan. *Trabuco ò ingenno, ballestra.* Polon. *Procza, kusza,* Vnga. *Szánszerigy.* Ang. *An engin of warre to cast dartes or stones, a sling.* dicunt, quam & Phœnicas invenisse, Plin. tradit lib. 8. cap. 56, aliis Saturnum à Iove pulsum & in Græciam profugum ballistarum usum docuisse scribentibus.

Băllĭstārĭum, n. s. Locus ubi sita est ballista. [Vng *Szánszerigy tartó hely.*] Plautus: Intenta est ballista probè quam ego haud multò pòst emittam è ballistario. Vbi etiam Ballistam accipere videtur pro telo.

Băllĭstārĭŭs, rii, m. s. Qui facit ballistas, ballistarum artifex. [Pol. *Tenktori kuszerobi,* Vngar. *Szánszerigy.* Vng. *A maker of slinges.*] Paternus in L. ult. D. de jure immunitatis.

Băllōtē, [βαλλωτή. Gall. *Marrubin noir.* Ital. *Marrobio nero.* Germ. Stinckender Andorn Hispan. *Marrubios negros.* Pol. *Santa czerna.*] Herba est marrubio similis, quæ & *Melamprasion* à Græcis appellatur. Officinæ *Marrubiastrum* vocant, aut *Marrubium nigrũ.* Vide Dioscor. lib. 3. Plin. lib 27. cap. 8 & Ruell. lib. 3. cap. 58.

Băllūcă, cæ, Vide BALUX.

Bălnĕæ, erant bina ædificia conjuncta alterum ubi viri; alterum ubi mulieres publicè lavabantur. Autor Varro.

Bălnĕum, n. s. [מרחצת *marchéçeth* βαλανεῖον. Gall. *Bain ou estuves.* Ital *Bagno.* Germ Bad/badstuben. Belg. Badstove. Hispan. *Banno.* Pol. *Lasnia.* Vngar. *Fördő, bánya* Ang. *A bayne or stewe, a washing place.*] & in plurali numero Balneæ, arum, vel Balnea, orum, Loca sunt publica vel privata, in quibus aut sanitatis, aut abstergendarum sordium causâ lavamur. Cicero Terentię uxori: Labrum si in balneo non est, fac ut sit. Idem Attico: Balneum calefieri jubebo. Idem pro Sext. Roscio: Occiditur ad balneas Palatinas rediens à cœnâ Roscius. Illud autem ferè observatur à scriptoribus: ut Balnea in plurali numero de publicis tantùm dicantur: Balneum in singulari, locus in domo nostrâ, ubi privatim lavamur. Ratio hujus diversitatis videtur, quòd in publicis balneis plura ad lavandum fuerint lora. Habebant enim mulieres lavationes suas à viris separatas. Erant præterea in balneis tria veluti cœnacula (nisi regiones malis appellare) quorum summum plenum erat aëris calidi, qualia hodie sunt Germanorum hypocausta: hæc balneorum pars Laconicum vocabatur. In medio cœnaculo erant aquæ calidæ: in imo, frigidæ. Ex his facilè ostendi potest quid sit discriminis inter balneas & Thermas. Balnea enim tantùm dicuntur in quibus lavamur. Vnde summa illa balneorum pars, quam Laconicum vocari diximus, & cryptæ quædam siccæ in litore Bajano calidi aëris plenæ, balneorum appellatione non veniunt, quæ tamen Thermæ aptè dici possunt. Thermæ enim dicuntur quæcunq; loca calida, sive illa sicca sint, sive calidis lotionibus accommodata. Frigidum itaq; balneum sub thermarum appellationem non venit. Nam θέρμη calorem significat. Valla in Raudensem hujusmodi ponit differentiam, ut Thermæ dicantur quæ naturâ calida sunt. Balnea etiam quæ calefiunt igni. Quod non omnino verum esse constat, multis tùm Martialis, tùm aliorum testimoniis, qui Neronis & Titi balnea Thermas vocant, quæ certè igni calefiebant. Vnde aũt dicatur balneum, vide suprà in dictione BALINEUM. ¶ Teneri calidis balneis. ἁπαλοὶ θερμολουσίαις. In molles & luxu diffluentes dicebatur. nam antiquitùs calida balnea deliciarum nomine taxata fuisse, vel Homerus testis est Odyss. θ. inter voluptariæ vitæ delicias ea commemorans. ¶ Herculana balnea. Ἡράκλεια λουτρά. De impendio ferventibus balneis dicebatur, quales legimus & thermas Neronianas. Aristoph. in Nebulis. ¶ Quid cani & Balneo? τί κυνὶ καὶ βαλανείῳ. Quadrabit in eos qui ad rem quampiam prorsus sunt inutiles: ita ut in balneo nullus est omnium canum usus. Hoc adagio utitur Lucianus adversus ineruditum, & in Parasito.

Bālnĕōlum, n. s. diminutivum est. [Polon. *Lazienka.* Vnga. *Fördőske.*] Iuven. Sat. 7: quum jam noti celebresq; poetæ Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos Tentarent.

Bālnĕārĭă, orum, Ea pars villæ, sive ædium, in qua balnea sunt, & nonnunquam etiam ipsum balneum. [τὸ λουτρὸν, τὸ βαλανεῖον. Gall. *Le lieu en la maison où sont les bains & estuves.* Ital *Luoco da bagni ò stuffe.* Germ. Das ort im Hauß/da die badstub oder das bad ist. Hispa. *El lugar donde ay bannos.* Pol. *Miesce w domu gdze lasnia iest.* Vnga. *Fördő ház.* Ang. *Places where baynes, or stewes ar.*] Cic. ad Quint. Fratr. lib. 3: Sed tamen nihil ei restabat præter balnearia, & ambulationem, & alvearium. Ibidem: in balneariis, assa in alterum apodyterii angulum promovi. Col. lib 1. cap. 6. Balnearia, Occidenti ęstivo obvertãtur, ut sint post meridiem, & usque in vesperum illustria.

Bālnĕārĭs, re, adject. Quod ad balneum pertinet: [Vnga. *Fördőhöz.*] ut Balneare argentum, quo qui in balneo lavabant utebantur. Scævola in L. ult. de auro & argento legat. Semproniæ dominæ meæ hoc amplius argentum balneare: quæsitum est an etiam id argentum quo diebus festis in balineo uti consuevit, legato cedat. Spartianus in Adriano. Ex quo ille locus balnearis innotuit. [Polon. *Lazniowi.* Vng. *Fördői.*]

Bālnĕārĭŭs, a, um, Balnearis, quod ad balneum pertinet: [βαλανευτικός. Gall. *Estant du bain, ou estuves.* Ital. *Cosa pertinente à bagni ò stuffe.* Germ Das zu dem Bad gehört. Hisp. *Cosa del banno,* Pol. *Lazniowy.* Vngar *Fördőhöz valo.* Angl. *Belonging to a bayne or stewe*] ut, Vestis balnearia, Servus balnearius. Itẽ Balnearia instrumenta, cujusmodi sunt olearia, lintea. Pro quibus etiam Balnearia absolutè. Apul. lib. 3: Milonem jussit cum balnearibus assequi.

Bālnĕātŏr, m. t. Qui curam habet balnearum. [βαλανεύς. Gall. *Maistre des bains ou estuves.* Ital *Maestro de bagno, stuffato.* Germ. Ein Bader. Belg. Bat oft Stoofmeester Hisp. *El bannador.* Polon. *Lazebnik.* Vngar. *Fördős.* Ang. *Maister of the baynes or stewes.*] Cicer. pro Cæl. Familiaris facta erat balneatori. Plaut. Trucul. Omnes amatores balneatores fient. ¶ Hujus fœmininum est balneatrix, βαλανεύτρια, Mulier cui balnei cura, idest cura incumbit.

Bālnĕātŏrĭŭs, a, um. ¶ Balneator, [βαλανευτικός. Polon *Wszipka.* Vngar. *Henvé más dolgában praktikaló.* Ang. *Maister of the baynes or stewes.*] Id nominis vulgato convitio dicebatur in hominem alienarum rerum plus satis curiosum. Propterea quòd hujusmodi genus hominum, quoniam in otio vivit, neq; suis negotiis destinetur, aliena curare consuevit. Quod ad balneum pertinet, βαλανευτικός. Martianus Iurecons. Instrumento balneatorio legato balneatores continentur, quoniam sine his balneæ usum suum præbere non possunt.

Bālsămēntă, Buphthalmus, apud Diosc. lib. 3. cap. 157.

Bālsămĭtă, ut inquit Dioscorid. albæ violæ, lilii autem pyracanthæ magnitudine conspicitur, folium rutæ proximum, atque longè candidius, perpetuò virens. In Iudęę solùm quadam valle, & Aegypto nascens, his differens modis: scabritiâ, proceritate, gracilitate. quòd igitur tenui & capillaceâ comâ est, Theristum vocant quasi demessile. Fortasse quoniam ob gracilitatem facilè demetatur. Plura Plin. lib. 12. cap. 25. Theophrast. lib. 9. cap. 6.

Bālsămum, n. s. [בשם *pannágh* צרי *çori.* βάλσαμον. Gal. *Baume.* Ital. & Hisp. *Balsamo.* Ger. Balsam. Belg Een balsam boom. Pol. *Balsam.* Vng. *Balsamom.* An *Balme hearbe.*] Arbusculà uni terrarũ Iudęę quondam cõcessa, viti similior quàm myrto. Virgil. 2. Georgic. Quid tibi odorato referam sudantia ligno Balsamaq; & baccas semper frondẽtis acanthi? Seritur malleolis, ut vitis, & colles implet vinearum modo, sustinens sese sine adminiculis. Intra tertium annum est fructifera: proceritas intra bina cubita subsistit. Præfertur omnibus odoribus. Inciditur vitro, lapide, osseisve cultellis, & succum emittit eximiæ suavitatis, quem Opobalsamum dicunt. Nam ὀπὸς Græcis succus est. Summa Opobalsami probatio est, ut lac coaguletur, & in veste maculas non faciat. Lignum quoq; ejus in pretio est, Xylobalsamum appellatum, quòd officinæ unguentariorum pro succo substituebant. Carpobalsamum, fructus balsami: καρπὸς enim Latinè fructus. Vide Plin. lib. 12. cap. 25.

Balsămĕlæōn,] βαλσαμέλαιον Polon. *Balsamowi oleiek.* Vng. *Balsamom fanak leve.* Ang. *Iuice of balme hearbe.*] Succus est oleo persimilis, qui ineunte autumno, ex imis balsami fruticis partibus scarificatis profluit: ut post Aetium refert Ruell. libro 1. capite 35.

Bălsămĭnŭs, na, num, adjectivum, ut Balsaminum oleum. [βαλσάμινον. Vnga. *Balsamomi.*] Plin. lib. 23. capite 4: Balsaminum longè pretiosissimum omnium, ut in unguentis diximus, contra omnes serpentes efficax.

Bāltĕŭs, & Balteum in singulari, in plurali neutrum tantùm. [אבנט *abnét* אזור *ezór.* ζωστήρ. Gall. *Baudrier.* Ital. *Corregia, cinta da spada.* Germ. Ein ůbertnet Gürtel mit eysen beschlagen. Belg. Een Wapenriem. Hisp. *Vanda de cavallero.* Polon. *Pas ricerski obiti bullami.* Vng. *Partad, fzably fzíy.* Ang. *A sword girdle.*] Militare cingulum, vel zona bullis ornata. Virg. 12. Aen. infœlix humero quo apparuit alto balteus. Balteum, inquit Varro est cingulum è corio bullis ornatum. Idem, ut autor est Sosipater: Tuscum ait esse vocabulum, in lib. 18. rerum humanarum. Plinius vult masculino genere funiculum significare; neutro autē lora ad alligandum apta.

Balux, lucis, Minutior auri particula ab Hispanis dicitur, cujusmodi in arrugiis, aut puteis penè puræ inveniuntur, nullāq; opus habentes coctione. A' Græcis χρυσάμμος, quasi aurea arena dicitur. [Hisp. *Oro de tabar no apurado* vocant. Polon. *Skrì odzlota.* Vnga. *Arany fzőm.* Angl. *A peece or wedge of gold.*] Plin. lib. 33 ca. 4: Aurum arrugia quæsitum non coquitur, sed statim suum est. Inveniuntur ita massæ, néc non in puteis etiam denas excedētes libras. Palacras Hispani, alii Palacranas. iidem, quod minutum est Balucem vocant.

Bāmbăcĭŏn, [βαμβάκιον, βάμβαξ, & βαμβακίς Suidæ. Polon. *Bawelna.* Ang. *Cotton.*] Lanæ genus candidissimum, in exiguo nascēs frutice, quem nonnulli Gossipion, plures Xylon appellant, teste Plin. lib. 19. cap. 1: Fert hic frutex fructum barbatæ nuci non dissimilem, quæ dehiscens velut inculcatum lanæ glomum detegit, ex qua deinde vestes fiunt, quæ à nonnullis Bambacinæ appellantur, à peritioribus Xylinæ, vel Gossipinæ. Vulgus *Cotonium* vocat, à similitudine fortasse illius lanuginis, quæ foris in malo cotoneo gignitur. Vide Ruell. lib. 2. cap. 150.

Bambalio, [Polon. *Zniakacz.* Vng. *Pelypegeőkǩ dadágok.*] Socer M. Antonii, quod Cic à balbutiendo deducit Philip. 2. Turnebus nomen per diminutionem ad usum fictum arbitratur, ut quemadmodum dicitur à sceparnum sceparnio; sic à βαμβαλίς βαμβαλίων, βαμβαλίς autem est tremere, & dentibus crepitare, & labiis balbutire.

Bambatæ, In aceti scillitici confectione jubet Columella descilcem bambatas, in mustum mitti: eo nomine intelliguntur scillæ, quæ aliquo intinctu conditæ sunt. Romani autem cum Syracusanorum sermone hac in re, ut & in multis aliis uterentur, potiùs bambatas, quàm bamnatas nominant, quod Siculi βάμβα pro βάμμα dicere solerent.

Bănaūsŭs, [חרש *charásch.* βάναυσος. Gall *Mecanique, artisan.* Ital *Mecanico, artigiano, artiere.* Germ. Ein Handtwercksmann/der ob dem Fewr vnnd in dem Ofen sein arbeit machet. Hispan. *Sucio, hazedor de alguna arte ò obra.* Polon. *Rzemiesnik, wszeliak y ktori robotemi od ognia.* Vngar. *Óvös, kovács legény, rabotáló.* Ang. *A handie trafts man, a man of occupation.*] Propriè dicitur artifex, qui circa caminos & fornaces exercetur, quiq; opera sua igni conficit. βαῦνος enim Peloponnesis caminus est, & αὔειν, incendere ¶ Per translationem tamen latiùs sumitur ad viliores omnes operas, quæ manuum opificio victum quæritāt. Id quod & Hieronymus annotavit, libro 1. adversus Pelagium. Arist. in Polit. inter servum & banausum hoc unum interesse ait, quòd ille naturâ servit, banausus mercede.

Bānchŭs, m. f. βάγχος, Piscis marini genus, quem & Myxona vocari autor est Plin. l. 32. c. 7. ¶ Est & Banchus inter mugiles minimus, quem Aristoteles Chelonem vocat.

Bānnum, Exilii species, quæ antiquis dicebatur Proscriptio. [Polo. *Wywolanie zziemie.* Vng. *Szánkő vetésre való föl irás.* Angl. *A maner of condemnation that who soever findeth a man may kill him.* Hinc Banniti dicebantur, qui carebant jure togæ quibus aquâ & igne interdictum erat. C. de Episc. & cler. in no.

Băphīă, [βαφεῖα. Gall. *Tinturerie, le lieu où on teind.* Ital. *Tintoria.* German. Die Ferbe/ein ort da man ferbt. Hispan. *Tintoreria, lugar de tintores.* Polon. *Farbownia.* Vnga. *Festő ház.* Ang. *The place where they die, a dieing house.*] Dicuntur loca tincturæ in quibus tinguntur panni: nos *Tinctoria* dicimus. Lampridius in Alexand. scribit Probum fuisse baphiis præpositum. βαφὴ enim tinctura dicitur: unde Dibapha, bis tincta ¶ Hinc adjectivum Baphicus. Inde est, tinctorius, ut Coccus baphicus, granum tinctorium. Vide Dioscoridem & Galenum.

Bāptēs, βάπτης, Gemma est mollis, sed præstantissimi odoris Plin. lib. 37. c. 10.

Bāptĭsmus, m. f. & Baptismum, n. f. βαπτισμὸς, & Baptisma, atis, n. t. βάπτισμα Latinè immersio vel intinctio dicitur. à βαπτίζω immergo. [טבילה *tebiláh.* Gall *Baptesme.* Ital. *Batesimo.* German. Tauff Belg Een doopinge/doopsel/indoopinge. Hispan. *Baptismo.* Polon. *Krzest, ponorzenie, omiczie.* Vngar. *Kőrőszteles, kőrőszteg.* Ang *Baptisme dipping.*] Gregorius, βάπτισμα Græco eloquio dicitur, quod Latinè Tinctio: quia ibi homo Spiritu gratiæ in melius immutatur, & longè aliud quàm erat, efficitur. Primum enim fœdi eramus deformitate peccatorum, in ipsâ tinctione

reddimur pulchri dealbatione virtutum.

Bāptistērium, n. f. Est locus vel vas ex ligno aut lapide ita ædificatum, ut in illud aqua infundi possit, in quam lavandi causâ aliquis se possit immergere. [βαπτιστήριον. Gall. *Cuve, ou autre grand vaisseau dans lequel on se lave, lavoir.* Ital. *Lavatorio.* German. Tauffstein/badstein/badzüber. Belg. De vonte/ een bad cuype. Hispan. *Lavador, lugar do se lavan.* Pol. *Krzesielnica, cebr do omiczia wanna.* Vnga *Kőrőszteő kő.* Ang. *A fonto or veshell to washin.*] Hoc in cellis: id est, in locis secretioribus solet constitui: quarum aliæ Caldariæ sunt, in quibus calidâ lavamur: aliæ Frigidariæ, in quibus lavamur frigidâ: aliæ Tepidariæ, in quibus tepidâ aquâ abluimur. Plin. Iun. ad Apollinarem: Cella frigidaria, in qua baptisterium amplum, atq; opacum.

Bărāthrum, [תהום *tehôm.* βάραθρον. Gall. *Abisme, gouffre, lieu profond & dangereux.* Ital. *Abisso, profundità.* German. Ein grausame tieffe/grub/oder loch: war vorzeiten zu Athen ein solchs vnden voll mur vnnd kot/in welchs sie die vbelthäter versanckten. Hispan. *Lugar sin hondon.* Polon. *Przepasscz.* Vngar. *Mély barlang.* Ang. *A deep and dangerous gulffe or pitte.*] Locus Athenis fuit immensæ profunditatis in imo mollis & cœnosus, in quem noxios & damnatos deturbabant. Hinc factum est, ut loca omnia profunda, unde quis emergere non possit, ab illius similitudine Barathra dicantur, cujusmodi apud inferos Tartarum fingūt poëtæ, qui Bis patet in præceps tantùm, tenditque sub umbras Quantus ad æthereum cœli suspectus Olympum. ¶ Hoc etiam nomine appellantur terræ cavitates, quæ fluvios hauriunt, aliis in locis rursus emersuros. ¶ Transfertur quoque ad alia. Martialis Barathum fœmineum, pro locis muliebribus dixit. Idem stomachi imum hiatum Barathrum appellavit, quum ait: Extremo ructus si venit à barathro. Horat. de lurcone quodam loquens lib 1. epist. 16, usurpat pro ingluvie & voragine. Apud Demosthen. ponitur pro pernicie, ut annotavit Harpocration.

Bărăthro, m. t. Luxuriosus dicitur, vel gulosus, qui in barathrū gulæ insumit totum patrimonium. [Germ. Ein frass/ein schlemmer. Belg Een fraet/slampamper/verfloter.]

Bārbă, Vtroq; numero, non solùm hominum, sed & brutorum quadrupedum est. [זקן *zakán.* πώγων. Gall. *Barbe.* Ital. & Hisp. *Barba.* German. Ein bart. Belg. Een baert. Pol. *Broda.* Vngar. *Szakál.* Ang. *A beard.*] Plaut. Bacchid. Cano capite, atque albâ barbâ. Virgil. 2. Aeneid. Squallentem barbam & concretos sanguine crines. Horat. lib. 1. Serm. Vtque lupi barbam variæ cum dente colubræ. Plin. lib. 28. cap. 13: Afferunt & magni, sua commenta: primum omnium, rabiem hircorum, si mulceatur barba, mitigari. ¶ Silius numero plurali etiam de homine dici posse ostendit lib. 13: Indociles nunc propexis in pectora barbis Verrere humum. ¶ Hujus nominis composita possunt declinari secundum tertiam & secundam declinationem: ut Imberbis, & hoc Imberbe: & Imberbus, a, um, quod est sine barbâ. ¶ Ante barbam doces senes, ὁ τῆς χροιᾶς διδάσκεις τὸν γέροντα. Quum imberbis majorem natu docet. Est autem figura proverbialis, quod ait Persius Ante pilos. ¶ Berba non facit Philosophum, οὐ φιλοσόφους πωγωνοτροφία ποιεῖ. Plutarch. Convenit in eos qui barbâ pallioque philosophos se profitentur, quum cætera cultui non respondeant. ¶ Προμήκης πώγων. De prælongâ barbâ dicebatur, Aristoph. in Concionātibus. ¶ Barba tenus sapientes. Ἐκ πώγωνος σοφοί, καὶ ἀπὸ πώγωνος σοφισταὶ, & ἀπὸ πώγωνος φιλόσοφοι: id est, Barba tenus sapiētes, & sophistæ, & philosophi. Vsurpatur apud Plutarch. Huc allusit Horatius quum ait: jussit sapientem pascere barbâ. ¶ Barbam vellere, τὸν πώγωνα τίλλειν. Sumptum à gestu, quo summum contemptum ac ludibrium significamus.

Bārbŭlă, læ, f. p. diminutivum. [πωγωνάριον. Gall. *Barbette, petite barbe.* Ital. *Picciola barba.* German. Ein bärtlin. Hispan. *Pequenna barba.* Polon. *Brodka.* Vnga. *Szakállocska.* Angl. *A litle beard.*] Cicer. pro Cælio: Aliquis mihi ab inferis excitandus est ex barbatis illis: non hac barbulâ, qua ista delectatur, sed, &c.

Bārbātŭs, m. f. Dicitur qui barbam habet. [εὐπώγων. Gall. *Barbu.* Ital *Barbuto.* Germa. Gebartet/der ein bart hat. Belg Ghebaert. Hisp. *Barbado, con barba.* Polon. *Brodziasty.* Vnga. *Szakállos.* Ang. *That hath a beard, bearded.*] Vnde illud: Si promissa facit prudentem barba, quid obstat Barbatus possit quin caper esse Plato? Cic. 1. de Natur. deor. Isto enim modo dicere licebit, Iovem semper barbatum. Barbati proverbiali joco apud Romanos dici consueverunt, homines priscis ac simplicibus moribus, rusticanæq; veritatis: quòd illis serò receptum sit barbam radere aut tonderi. Plin. lib. 8. cap. 59. Cic. 4. de Finib.

Bārbātŭlŭs, diminutivum: [Polon. *Brodaczek.* Ang. *That hath a yond beard,*] ut Barbatuli juvenes, & Mulli barbatuli. ὑποπώγωνες. Cic in Paradox. Barbatulos mullos exceptare de piscinis. Idem ad Attic. lib. 1: Concursabant barbatuli juvenes: totus ille grex Catilinæ.

Bārbĭgĕr, ra, rum. adjectivum. Qui barbam gerit. [πωγωνοφόρος. Gall. *Qui porte barbe.* Ital. *Chi porta barba.* German. Der ein bart tregt. Hisp. *Cosa que tiene ò trae barbas.* Pol. *Brodnos.* Vngar. *Szakál viselő.* Angl. *That beareth a beard, bearded.*] ut Barbigeræ pecudes, Lucr. lib. 5: Quippe videre licet pinguescere sæpe cicutâ Barbigeras pecudes: homini quæ est acre venenum.

Bārbĭtĭum, ponitur pro barbâ. [Vng *Szakál.* Ang. *A beard.*] Apuleius: Hircino barbitio Philosophum mentiebatur.

Bārbă,

Barbă caprīnă, Herba, quæ Germanis Waldgeißbart dicitur, caulem habet tricubitalem, angulosum, folia castaneæ aut Corylo similia,in ambitu serrata, flores candidos,exiguos, racematim compactos instar barbæ canæ dependentes, radicem nigram, lignosam, intùs candidam. Flores ejus in julos abeunt.

Barbă Iovis, Chrysocome adud Diosc.lib.4.cap 58.

Barbă petræ, πωγωνίτης herba est, vulgò sic appellata, quibusdam barbula hircina, in acetariis laudatur.

Barbarŏlexis, βαρβαρόλεξις, Figura, quâ dictionem barbaram & peregrinam Latinæ aut Græcæ admiscemus orationi: ut Gaza & Magalia,apud Virgilium.

Barbărŭs,m.f. [נכרי lobèz, βάρβαρος. Gal. Barbares,qui ne sont point de nostre langue,estrangers, incivils,maussades. Ital. Rozzi nel parlare, mal costumati di lingua & provincia esterna. German. Die ein frembde und grobe Sprach haben / Außländer mit groben Sitten. Hisp. Peregrinos en lengua y costumbres. Polon. Grubi ludzie, o obcego iezyka. Vng. Darabos szava, zordon szava, paraszt szava, idegen szava. Ang. barbarous, that are not of our language, that hath no civilitie.] Factitio nomine,inquit Strabo libro 14. dicti sunt ab initio,qui difficulter, asperè atque duriter loquebantur, quasi dutiloqui,& crassilingues: quemadmodum blæsi atque balbi dicuntur, qui linguâ impediti sunt. Dicti barbari a βάρβαρ absonâ voce, in quam peregrini homines Athenas advenientes, quum primùm Græcè loqui conarentur, identidem incidebant. Omnes igitur qui crassè loquuntur, Barbari dicuntur: quales olim habiti sunt omnes gentes, præter Græcos. Vnde Plautus Nævium Poetam Latinum Barbarū dixit. Nunc etiam ab hoc nomine exempti sunt Latini, quod hi mitiorē linguam habeant ac magis cultam. Quinetiam inter hos,si quis non rectè profetat,barbarè loqui dicitur. In summâ Barbari dicuntur illiterati, malis moribus,feri,crudeles. Cic. pro Fonteio: Immanis,ac barbara consuetudo hominum immolandorum. ❡ Barbarus ex trivio, βάρβαρος ἐκ τριόδου. In hominem dicebatur extremæ humilitatis ac prorsum nullius precii: perinde quasi dicas,extremum ac vilem servulum alicunde è triviis emptum, non dono datum aut dominatum. Lucian.

Barbărē,adverb. [βαρβάρως, βαρβαρικῶς. Polon. Grubie. Vng. Parasztul, idegenül. Ang. Barbarouslie, rudelie.] ut, Barbare loqui.Cic.2.Tusc. Vt enim si Grammaticū se professos quispiam, barbarè loquatur.

Barbărĭcŭs, a,um, [βαρβαρικός. Polon. Grubi. Vngar. Paraszt erkölcsü, goromba. Angl. barbarous, that speaketh rudelie.] Ejusdem significationis est cum Barbarus: hoc est, ferus, & mal s moribus. Apul. Feris ac barbaricis moribus. Virgilius Barbaricum aurū dixit,pro multo, aut ex barbariâ advecto. Aeneid. 2. Barbarico postes auro, spoliisque superbi Procubuère. ❡ Barbarica pavimēta,quæ & Subtegulanea dicebantur ex testis tusis,rudere, & calce constantia & fistuciis pavita: de quibus Plin.lib.36 c.25. ❡ Cœnum barbaricum. βόρβορος βαρβαρικός, pro vehementi stupore mentis,apud Plat.de Rep.lib.6.

Barbărĭcum, n.f. Clamor exercitûs dicitur quò leo vociferandi genere Barbari utantur. Festus.

Barbărĭcārĭī, m.f. [Polon. Kobiertnici. Angl. Weavers of cloth of baudkin, embroderers.] Textores artificesque barbaricæ vestis, quâ ex auro & coloratis filis effigies hominum & animalium exprimuntur. Alitèr Phrygiones dicuntur. Alciatus.

Barbărĭă. Rusticitas,duritia,sævitia. Cicero 1.de Orat. Neque enim si multitudo litium, si varietas causarum,si hæc turba & barbaria forensis, dat locum vel vitiosissimis oratoribus,&c. Hic Cicero videtur barbariam pro barbarie posuisse, per communem oratorum phrasin. Ovid.3. Amorum, eleg.7: Ingenium quondam fuerat pretiosius auro: At nunc barbaria est grandis, habere nihil. Id est, hic agrestis & rudis habetur, qui pauper est.

Barbărĭēs, [βαρβαρισμός. Gall. Barbarie,incivilité, ignorance, maussadesé. Ital. Barbaria, incivilità, crudelta. German. Grobheit/ unbeschiedenheit. Belg. Grofheit. Hispan. Barbarie fiereza crueldad, Polon. Grubość, nieumiejętność. Vngar. Parasztság, embörtelen, goromba ság. Ang. Barbarisme, incivilitie,lack of knowledge & good maners.] Ad imitationem pertinet, & significat incivilitatem feritatemque. Cic. pro Corn. Balbo: Inveteratam quandam barbariem ex Gaditanorum moribus disciplinâque delevit. ❡ Idem pro vitioso, & inquinato sermone. Idem de clar. Orat. Sed omnes tum ferè qui nec extra urbem hanc vixerant, nec eos aliqua barbaries domestica infuscaverat, rectè loquebantur.

Barbărĭsmŭs, m. f. βαρβαρισμός. Est contra Romani sermonis legem, aut scripta aut pronunciata vitiosa dictio. Fitque duobus modis, scripto & pronuntiatione: & hoc quadrifariam: adjectione, detractione, mutatione, transpositione literæ syllabæ, temporis. Adjectione literæ: ut, Relliquias Danaûm,pro reliquias: syllabæ,ut Mavors pro Mars: tēporis, ut Italiâ fato profugus,ubi prima syllaba, quum corripi debeat,producitur. Detractione literæ,ut Argyripa, pro Argyrippa: apud Virg.11. Aen. syllabæ,ut Salmentum,pro Salsamentum: tēporis,ut:Fervere Leucaten, auroque effulgere fluctus. Mutatione literæ, fit barbarismus,ut Olli pro Illi: syllabæ,ut Pernices,pro pernicies: temporis,ut Vnius ob noxam. Trāsportatione literæ,ut Tymbre,pro Tymber: temporis, ut dominus,penultimâ productâ.

Barbĭtŏs, gen. masc. [βάρβιτος. Polon. Cytra. Vngaricè. Lant.] Instrumentum musicum, quod pulsatur plectro vel calamo Horat.lib.1. Carm. Ode 32: age dic Latinum barbite carmen,Lesbio primùm modulate civi. Fœminino autem genere usus est Ovid. in Epist. Sapphus ad Phaonem: Nec facit ad lachrymas barbitos ulla meas. ❡ Dicimus etiam Barbitum in neutro genere. Ausonius in Philomusum: Hoc genere & chordas & plectra & barbita conde.

Barbŭs sive Barbo [Gall. Barbon, barbel, barbeau, surmulet. Ital. Barbo, trigla Rom. German. Ein Barb. Belg. Barbeel. Hispan Salmonete. Pol Parma. Vngar. Harisa. Ang. a barbell fishe.] Piscis mugilis species, et iam barbatus, cujus tottum longius excedæ pinnâ rubescit ejus in purgatrix ad ... usque. Ausonius: Liberius laxos exerces barbe natatus. Vide Mullus.

Bardŏcŭcullŭs Genus vestis omni tempore commodæ, cum qua etiam cubare soliti erant imbrium tempore in castris milites,& in agris rustici. [Polon. Opończa. Vngar. Zeke.] Martial. Gallia Santonica vestit te bardocucullo, Cercopithecorum penula nuper erat. ❡ Sunt qui dicant Bardocucullum esse tegmē capitis villosum,cujus usus translatus sit à populis Galliæ, qui dicuntur Bardi. [Gall. Coqueluchon, cappe de marinier, ou de charretier. Ital. Capuccio di marinari ò de carrettieri German. Ougelkapp. Belg. Cout. appe. pile. Hispan. Capote de marineros, o de los carreteros Polon. Sukń. Vngar. Oláh lajnok, guba, lajnokos kuklya.] ❡ Bardiacus autem genus vestis quod cucullum non habet. Martial.lib.4: Lassi bardiacios quod evocati. Versus est Phaleucius.

Bardŭs. Stultus, stupidus, hebes, tardus. [נבל nabál בער báhar. βλάξ. Gall. Morne tout lant, est ordi. Ital. Stolto, pazzo, grosso. Ger. Ein narr/ein dölpisch/unverständiger Hispan Grossero, bovo, que poco sabe. Polon. Głupi, bałamut. Vng. Bolond, balgatag, ostoba. Ang. Foolish sluttish,dull and slow.] Cic pro Cecin. Nimis audacem,nimisque bardum Idem de Fato: Stupidum esse Socratem dixit, & bardum,quòd jugula concava non haberet. Bardi etiam apud Gallos vates erant, aut philosophi. qui virorum fortium laudes decantabant de quibus Lucanus: Plurima securi fudistis carmina Bardi.

Bărĭs, βᾶρις. Apud Aegyptios dicebatur cymba quâ cadavera vectabant ad sepulturam. Propert.l.3: Baridos & contos rostra Liburna sequi.

Bărōnēs. [Vngar. Német fő emberek] Pro viris fortibus quidam putant esse Latinum, citantque locum Cicer ad Attic. lib.5: Apud Patronem & reliquos Barones te in maximâ gratiâ posui. Verùm quum de Epicureis, à quibus tantoperè in philosophia dissentiebat, in hac epist. â loquatur, accipiatur sanè hic eadem in significatione, quâ Cicero tribus aliis in locis usus est, nimirum pro Bardo & stolido. [Vngar. Német bolond, (avagy) igen bolond.] Cicer. Epist. ult. libro 9: Ille Baro te putabat quæsiturum, Vnum cœlum esset, an innumerabilia? Idem de Divinat.2: Ad interpretem detulit, aquilam se in somnis visum esse factum, At ille, vicisti istâ enim ave volat nulla vehementior. Huic equidem Antipho. Baro (inquit) victum te esse non vides? Ista enim avis insectans alias aves & agitans, semper ipsa postrema est. Idem.2.de Finib. Semper tui in ore sunt,recta,honesta, digna imperio,omnia pericula pro Repub. mori pro patriâ. Hæc quum loqueris, nos Barones stupemus. Atque in eâdem significatione Persius dixit Varro Sat.5.sic enim rectè ibi legitur, & propter cognationem literarum B. & V. facilè ex Baro Varro fieri potuit Nam & in antiquis libris Libius, Favius,&c pro Livius & Fabius reperiuntur.

Baroptenus, Plin l.b. 37. cap. 10, gemma est nigri coloris, sanguineis & albis notis distincta.

Barrŭs, ri,m.f. [שנהבים ἐλέφας. Gall Elephant Ital. Elephante. German Elephant. Hispan. Elephante, animal conocido Polon. Słoń Vngar. Elefánt. Ang. An elephant.] Maximum animalium terrestrium, quod Elephantem vocant Græci pariter & Latini. Horat in Epod Quid tibi vis mulier nigris dignissima barris? ❡ Hinc Ebur dictum putant elephanti dentes, quòd sit è barro.

Barrītŭs, us,m.q Vox elephantis. [ἐλέφαντος βρύχημα Gall. Le cry d'vn Elephant. Ital. La voce dell' Elephante. German. Das geschrey der Elephanten. Hispan. Bramido de los Elephantes. Polon. Wrzask słoniowi. Vngar. Elefánt orditás. Ang. The crying of an elephant.] ❡ Barritus etiam dicitur Romanorum clamor militum,qui fit quum utræque acies se junxerint. Autor Vegetius l.b.3 cap.18.

Băsaltes, æ, βασάλτης, Genus est marmoris ferrei coloris, & duritiæ, ab Aegyptiis in viciniâ Aethiopiâ inventum: cujus generis longè maximum Vespasianus Cæsar in templo Pacis dedicavit. Auctor Plin.lib.36.cap 7.

Basanites,tis,m.f. βασανίτης, Lapis ex quo fiunt cotes. [Polon. Kamień na którim złoto probują.] Plin.lib.36.cap.20: Experimentum ejus esse in cote ex lapide basanite. Dictus basanites ἀπὸ τοῦ βασανίζειν, quod est explorare, vel examinare: unde & βάσανον dicunt Græci pro indice, cujus attritu exploratur aurum.

Băscaudă, Vas Britannicum, postea in Romanorum usum receptum. Iuvenal. Satyr.12: Adde & bascaudas, & mille escaria. Mart lib. 14: Barbara de pictis venit bascauda Britannis, Sed me jam mavult dicere Roma suam.

Băsĭleŭs, ei,m.f. βασιλεύς, rex tanquam populum sustentans, βάσις, sedes, & λαός, populus. Quantò enim magis præponitur, tantò amplius pondere laborum gravatur.

Băsĭlĭcă

Băsilĭcă,æ,f.p. [בית ההיכל bitân hechâl. βασιλική. Gall. *Maison royale, maison magnifique, maison de Prince, Hostel de ville.* Ital. *Luogo publico doue se fanno le facende d'importanza, Palazzo.* German. Ein Pallast/ ein schön herrlich und weit Hauß/ das gemeinen händlen bestimbt ist/ als ein Rhathauß/ Königlich hauß. Belg. Paleys/ raet-huys/ statthuys/ herrenhuys. Hispan. *Casa real, palacio.* Pol. *Palacz krolewski, albo dom pisini pansky, tako iest ratuz.* Vngar. *Monostor.* Angl. *A kinges or princes house or hall, a palace.*] Principio dicta fuit domus ampla & spatiosa, causarum cognitioni destinata: dicta ab eo, quòd principes eò ad jus dicendum convenirent: aut rectè, quòd Græci τῷ βασιλέως appellatione etiam judicem intelligerent, astipulante etiam Hesiodo, qui δωροφάγους appellat βασιλῆας: hoc est, donivoros judices, interprete Budæo. Plin. in Epist. Descenderam in Basilicam Iuliam, auditurus quibus proximâ comperendinatione respondere debebam. Erat autem Basilica templo persimilis, ambulationibus amplissimis instructa ad quam mu ti totâ ex urbe, alii causas agendi, alii aliud agendi gratiâ confluebant. Vnde venustum in primis est illud Cicer. ad Attic libro 2: Basilicam habeo, non villam, frequentiâ Formianorum. Postea etiam basilicæ ædificatæ fuerunt in usum negotiatorum, eæque in locis calidissimis, fotoque proximis: ut haberent mercatores quò se hybernis mensibus subitò ingruente tempestate possent recipere. Vide Vitruv. lib. 5.

Băsĭlĭcus,a,um, Regius, regalis. [βασιλικός. Gall. *Royal, magnifique, somptueux, grand.* Ital. *Regale, da re.* Germ. Königlich. Hisp. *Real, o pertenesciente al rei.* Polon. *Pansky, krolewsky.* Vng. *Királyi.* Ang. *Kinglie magnifico.*] Plaut in Capt Basilicas editiones atq imperiosas habet. Et in Pseud. Basilicus status, & Basilicus victus: id est, regalis & excellens, & Basilica facinora: hoc est, regia. ¶ Basilica nux, sive Basilicon absolutè βασιλικὸν κάρυον, Iuglandis genus optimum, quod & Persicum dicitur, quòd ex Perside primùm fuerit advectum. Dictum autem videtur Basilicon, sive à præstantiâ, quod inter nuces principatum obtinere videatur: sive à regibus, qui eas primi à Perside in Græciam transtulerunt, ut non obscurè innuit Plin. lib. 15. cap. 22.

Băsĭlĭcē, adverb. [βασιλικῶς. Polon *Panko.* Vngar. *Királyul, frissen.* Ang. *Richelie, magnificklie.*] Regiè, magnificè, splendidè, egregiè. Plaut. in Pœn. Basilicè ornatus incedit, & affabrè ad fallaciam.

Băsĭlindă, βασιλίνδα, Ludi genus est, quo Rex sorte creatus, negotii aliquid ministro similiter sorte creato imperat.

Băsĭlĭscus, [βασιλίσκος. Gall. *Vn serpent nommé Basilic.* Ital. & Hispan. *Basilisco.* German. & Belg. Ein Basilisck. Polon. *Bazyliszek.* Vngar. *Basiliskus.* Angl. *A cockatrice.*] Genus serpentis quod (teste Plin. lib 8 cap 21.) in solitudinibus Africæ habitat, candidâ in capite maculâ, velut quodam diademate, adornatum. Acutissimum habet caput, rubeos oculos, & colorem ad nigredinem vergentem. Reliquos serpentes sibilo fugat, ut solus regnare videatur. Lucanus lib. 9: Sibilaque effundens cunctas terrentia pestes, Ante venena nocens, latè sibi submovet omne Vulgus, & in vacuâ regnat Basiliscus arenâ. Latinorum nonnulli Regulum vocant. Basiliscus nomine notius animal, quàm visu, Cyrenaicæ potissimùm provinciæ, 12. non amplius digitorum magnitudine, candidâ in capite maculâ, ut quodam diademate insigni: sibilo reliquos omnes fugat serpentes, nec ut reliqui serpentes corpus impellit, sed celsus & in medio erectus incedens, frutices & herbas necat. & non contactu solùm: sed & afflatu: huic tamen monstro mustellarum virus exitio est. Plin. lib. 8. cap. 21.

Băsio, Vide Basium.

Băsĭs. f. t. [מכונה mechonâh. βάσις. Gall. *Vn soustenement de colonne ou d'autres choses, soustenement.* Ital. *Basi, sostegno.* German. Ein underfaß/ stud oder saul/ darauff etwas stehet/ das es nicht falle. Belg. Eenen voet van eenich dinck. Hispan. *El pie de la columna, y otra cosa.* Polon. *Fundament, albo slupna kterim sty bud.* Vngar. *Fundamentom, oszlop, tálp.* Ang. *The fondation, ground of any thing.*] A' nostris dici potest Sustentamentum. Sunt enim bases, fulcimenta, & quidam veluti pedes columnarum, statuarum, seu fabricarum, quæ à fundamento consurgunt, & superpositæ fabricæ sustinent pondus. Cicero 5. Tuscul. Animadverti columellam non multùm è dumis eminentem, in quâ inerat sphæræ figura & cylindri. Et paulò pòst: Quò quum patefactus esset aditus, ad universam basim accessimus: apparebat epigramma exesis posterioribus partibus versiculorum. A' quâ similitudine orbiculi illi, quibus vasa in mensis collocantur, ne toralia polluantur, vocari solent bases. Trebatius Iureconsul. de legat. lib. 3: Cui Corinthia vasa legata essent, & bases huic quoque horum vasorum collocandorum causâ paratas, deberi respondet. ¶ Est Basis figura in narrationibus, quum omnia pedetentim insinuandi gratiâ proferuntur, ut apud Terent. in Eunuch. Ibi tum matri parvulam Puellam dono quidam mercator dedit, Ex Atticâ hinc abreptam. Et paulò pòst: Mater ubi accepit, &c.

Băsĭum, sii, n. f. Osculum, suavium. [נשיקה neschikâh. φίλημα. Gall. *Vn baiser.* Ital. *Bascio.* Germ. Ein kuß. Belg. Een kus. Hisp. *El beso, como de enamorado.* Polon. *Pocalowanie.* Vngar. *Tsyok, apolás.* Angl. *A kisse.*] Martial. libro 2: Basia dimidio quod das mihi postume labro, Laudo, licet demas hinc quoque dimidium. Donatus tria ponit osculandi genera, Osculum, Basium, & Suavium: quæ sic distinguit, ut oscula sint officiorum, Basia pudicorum affectuum, suavia libidinum vel amorum. Quæ differentia aut nulla est, aut certè non observatur: ut latiùs infrà ostendimus in dictione Osculum. Hic satis fuerit hoc ostendere, basia sæpenumerò impudicorum affectuum esse. Catullus ad Lesbiam: Da mi basia mille, deinde centum. Idem paulò pòst: Ne tantū sciat esse basiorum. Et mox: -tam te basia multa basiare, Vesano satis & super, Catullo: Quæ nec pernumerare curiosi Possint, nec mala fascinare lingua. Idem ad Iuventium: Nunquam jam posthac basia surripiam.

Băsio, basias, Osculor, osculum do. [נשק naschák. φιλεῖν. Gall. *Baiser.* Ital. *Basciare.* German. Küssen. Hispan. *Besar como enamorado.* Polon. *Caluie.* Vngar. *Tsokolok, apolok.* Ang. *To kisse.*] Martial. lib. 7: Et totam Line basiare Romam. Basiare basia. Catul. lib 7.

Băsĭātĭo, verbale, f. t. [נשיקות neschikâh. τὸ φίλημα. Gall. *Baisement.* Ital. *Basciamento.* German. Das küssen/ küssung. Hispan. *Obra de besar.* Polon. *Calowanie, gebka wgebke.* Vngar. *Tsokolás apolás.* Angl. *Kissing.*] Martial. lib. 6: Hybernas Line basiationes. Idem lib. 7: Quæris quot mihi basiationes Tuæ Lesbia sint satis superque.

Băsĭātŏr, m. t. [φιλητής. Vng. *Tsokolo, apolo.* Ang. *Which kisseth.*] verbale Martialis.

Bastagia, Munus erat ferendi res necessarias ad exercitum. Alciatus. Hinc Bastagiarii in L. 4. de marileg. qui illud munus susceperunt: ἀπὸ τοῦ βαστάζειν, à portando ita dicti.

Basternæ, Genus vehiculi. Serv. in Virg. lib. 8. Aen.

Bat, Vox est, quâ uti solemus quum quempiam corripimus, jubemusq; eum tacere. [Pol. *Stul pisk, cyt.* Vng. *Tsi.*] Plaut. Pœnul.: quid opus est? P. Potin', aliam rem ut cures? C. at. P. bat. C. crucior. P. eò ot dura. C. Non possum. P. fac possis.

Bathynon, βαθυνον τὸ, profundum.

Bathynchus, profundus. Nam βαθὺ profundum significat, & ἔχω, habeo.

Batiola, [βατιόλη. Polo. *Czasza.* Vng. *Kantsyótska, bokálotska.*] Vasis genus, quo vinum è cado haustum ad mensam ferebatur. Plaut. in Colace, ut Citat Nonius: Batiolam auream octo pondo habebat.

Bătillum, n. f. [πύραυνον. Gall. *Vne palette à feu.* Ital. *Badile.* Germ. Ein Fewrschauffel/ ein fewrkellen. Belg. Een vierschuppe/ oft schuffel. Hisp. *Badil, ò la pala de hierro.* Polon. *Przygrzebacz.* Vnga. *Vaslapat.* Ang. *A fier shovell or a pan of y'on, to beare fier in a chaufing dish.*] Ferreum instrumentum est similitudine palæ, quo pruna colligitur: primùm Batulum dictum, quasi patulum: à quo deinde diminutivâ formâ deductum est Batillum. Plinius lib. 33. cap. 8: Batillis ferreis, candentibus, ramento argenti imposito, quod candidum permaneat probatur. Apicius de petasone: Et armillam illius candenti batillo uris, & melle contegis. ¶ Batillum etiam rustici vocant ferreum instrumentum, quo ad sulcos, ilices, fossasque, in agris faciundas utuntur. Varro 3. de Re rust. cap. 6: Itaque pastorem earum batillo circuire oportet ac stercus tollere ac conservare. quod & ad agriculturam idoneum. ¶ Est item Batillum messorium instrumentum, quo Picentes utebantur. Idem 1. de Re rust. cap. 50: Altero modo metunt, ut in Piceno: ubi ligneū habent incurvum batillum in quo sit extremo serrula ferrea: hæc quum comprehendit, fascem spicarum desecat, & stramenta stantia in segete relinquit, ut postea subsecentur.

Bătĭŏcus, masculin. gener. [ספל saph. τὸ βάτιον. Gall. *Vaisseau à vin, vn broc.* Ital. *Il bocale.* German. Ein kanten/ ein geschirr mit welchem man den Wein auff dem keller auff den tisch tregt. Hispan. *Vn genere de vaso parar tener vino.* Polo *Konew Holowa, ktora napoij nessiado stolu.* Vngar. *Kantso, bókál.* Ang. *A kind of vessell wherin vine is broght to the table.*] [Genus vasis à quo vinum è cado haustum ad mensam fertur. Plaut.

Bătĭs, idis, vel Batus, ti, βατὶς, ὁ βάτος. Piscis mollis & delicatissimi species est: quem Plin. lib. 32 cap. ult. enumerat inter eos qui mari peculiares sunt. ¶ Hinc βατιδοφάγους, homines delicatos, & gulæ proceres Græci appellant. Hujus piscis fel recens quidem, sed vino inveteratum auribus medetur, teste Plin. lib. 32 cap. 7.

Bătĭs, f. g. Herba est fruticosa, pingui folio in modum portulacæ, sed crassiore, latiusculo, & gustu salso, floribus candidis, & semine libanotidis, quam Dioscorides κρίθμον, sive κρῆθμον appellat. [Gall. *Cresse marine, bacille, percepierre.* Ital. *Finocchio marino, herba di san Pietro.* Germa. Battilen. Hispa. *Perrexil de la mar.* Ang. *A' sampier heurbe.*] Eius duo sunt genera, quorum alterum in locis petrosis & marinis nascens, ad nos defertur sale & aceto conditum. Hoc officinæ *Cretam marinam* appellant. Alterum in hortis nascitur, quod Plin. à quibusdam Asparagum Gallicum vocari tradit. Columella Olus chordum appellavit, quasi serotinum, quemadmodum & Fœnum chordum dixit Varro, quod autumnali demum tempore colligitur. Vulgus *Bacilias* vocat, quasi baticulas. Vide Diosc. lib. 2. & Ruell. lib. 2. cap. 61.

Batos, [βάτος. Polon. *Iezyny, Rush ożyna.* Ang. *A bramble, a blake berrie tree.*] Frutex spinosus, lenta habens flagella per terram sparsa, quem Latini Rubum appellant: de quo Diosc. libro 4. cap. 40: Diversas ejus species vide apud Ruell. libro 3. cap. 93.

Batrăchītes, βατραχίτης, Lapis ranæ viridi similis, colore atque effigie. Plin. lib. 37. cap. 70.

Batrăchĭum

Batrachium. [βατράχιον. German. Ein kraut/Grüßblumen oder Hanenfuß genannt.] Coloris species, quo ante inventas personas faciem obungebant. Vnde apud Athenienses, Pausania autore, forum Batrachium erat, à coloribus denominatum. ¶ Est & genus herbæ quam & Latini Ranunculum vocant, de quâ plin.li 25. cap 13. ¶ Est & Batrachium chymistis chrysocollæ quoddam genus, ex divino, quem vocant, latice proveniens, cui tanta inest veneni vis, ut vel solo halitu incautam interficiat. Vide Cælium Antiq. lect. lib 28 cap. 9

Batrachomyomachia. [βατραχομυομαχία. Ger. Der Fröschen Krieg mit den Mäusen Pol. Zabia, z myszami wojna. Vng Bekak-nak is egerreknek hada (awagy) bekeger harcz. Ang. A figth betwene froggest and myse.] Ranarum & murium pugna: quo titulo elegantem Homerus conscripsit libellum.

Batrachus chi, m.f. [βάτραχος. German. Ein Frosch. Polon. Zabka pod iezykiem, choroba.] Medicis est tumor quidem sub lingua nascens, cum inflammatione, quam ranulam vocat Avicenna. ¶ Est item Batrachus piscis mari peculiaris, apud Plin. lib. 32 cap. 11.

Battologia, f. p. [βαττολογία. Polon. Zbytnie blogotanie. Vngar. Azon bak mywzas.] Verborum redundantia, ejusdem sermonis iteratio. Nomen deductum est à Batto quodam inepto Poëta, qui in carmine suo eadem sæpius repetebat, eandemque iterum atque iterum occinebat cantilenam. Huic opponitur Laconismus, quum Lacedæmoniorum more sermonis studebant compendio.

Batuo, is, Verbero. [חבט nacheb. ἀλοάω. Gall. Battre, meurtrir. Ital. Battere. Ger. Schlahen. Belg. Met roeden slaen. Hisp. Batir ò golpear. Polon. Tluke, nabyam. Vng. Vereleni verbera. Ang. To beat, to knocke.] Plautus in Casina: Quid quod ego primus, quam sculponeas, Quibus batuatur tibi os, senex nequissime? Cic. ad Paetum, transtulit ad rem obscœnam, quum inquit: Equidem jam etiam non obscœna verba pro obscœnis sunt. Batuit enim, impudenter depsit, multò impudentius, atqui neutrum est obscœnum. βινεῖν enim Syracusis dicebatur quum mas init fœminam. Theocrit. [illegible] Hinc Cicero batuere sumpsit. ¶ Item pro Pugnare. Suet. in Calig. cap. 54: Thrax & auriga, idem cantator atque saltator batuebat pugnatoriis armis. Et cap. 32: Mirmilonem è ludo rudibus secum batuentem, & sponte prostratum confodit ferrea sica, ac more fictorum cum palma discurrit.

Batus, ti. [βάτος. German. Ein maß / das ohngefehrlich anderthalb Straßburger Ohm hatt. Vngar. Neg öly.] Hebraicæ mensuræ genus fuit, teste Iosepho Ant q. l. 8. quę continebat sextarios 72, ut docet Budæus in commentario de Asse.

Baubari, deponens. [נבח nabach. βαΰζειν. Gall. Abayer. Ital. Abbaiare. Ger. Bellen. Hisp. Ladrar specialmente à los canes ò perros. Pol Hapac się kaci. Vngar. Babukkolni. Ang To barke like a dogge.] Factitium verbum a voce canum quum latrant. Lucr. lib. 5: Et quum deserti baubantur in ædibus omnes.

Baucalis, Vas est, quo æstate utimur refrigerandis in aquâ cyathis. Alciat autor in prætermissis. [German. Kettwasserkessel.]

Baxeæ, f. p. [ὑποδήματα φιλοσόφων. Gall. Vne maniere de pantouffles ou souliers, desquels vsoyent les Philosophes. Ital. Pianelle, zoccoli. German. Ein gattung der schuh oder pantoffeln/wie es die Gelehrten tragen. Hispan. Chinelas ò alcorque. Polon. Pantofle albo sotnlar, ktorsji noszą philosofowie. Vngar. Pántofait. Angl. Pettens or wooden shoes.] Sunt crepidæ & calciamenta: & proprie calcei philosophorum, ut ostendit Apuleius in lib. de Asino aureo, qui ait. Nec quid pallio, baculoque, & baxeis, & hircino barbitio Philosophum fingeret. Plaut. in Menæch. Quis is est penículus? qui extergentur baxeæ?

B ante D.

B.D. in notis antiquorum, bonorum datum. B F. bonâ fide, vel bona fides, vel fortuna, vel filia, vel fœmina. B F beneficium, vel bonum factum, & aliquando benefecit. B F C. beneficium, vel benefecit B. F. C. B F I. C. B F C T. bona fide contractum, bonæ fidei contracti B. F. L. bonorum filius B. F. P. bonæ fidei possessor. B. F R. bona fortuna, B G R. bona gratia. B. H. bonus homo, vel bona hæreditaria. B. H. S. I. bona hic sita invenies. B H T S bonorum hæreditas.

Bdellium, n.s. [בדלח bedholach. βδέλλιον Germ. Ein gattung eines schwartzen Baums wie ein Oelbaum, dessen Gummi noch also ein Apotecken genennet wirdt.] Arbor nigra, magnitudine oleæ, folio roboris, fructu caprifici, gummi genus exsudans, quod & ipsum Bdellium vocatur. Maximè commendatur quod in Bactrianâ nascitur: quanquam & in Arabiâ, & in Indiâ, & Mediâ, & Babyloniâ proveniat. Galen. lib. 6. Simpl. duo bdellii constituit genera, Scythicum & Arabicum: quorum Scythicum nigrius est, magisque resinosum: Arabicum translucidius & siccius. Vide plura de hoc apud Plin. lib. 12. cap. 9, & Diosc. lib. 1. cap. 69.

B ante E.

Beatus, a, um, Felix, fortunatus, cui bene est. [אשרי menschleben אשרי aschrê. μακάριος. Gal. Heureux, bien-heureux, bien fortuné. Ital. Beato. Ger. Seligk glückhafftig. Belg. Salich. Hispan. Bienaventurado y perfecto. Pol. Blogoslawiony, szczęśliwy. Vngar. Bódog. Ang. Blissed, happie, fortunat.] Qui sint dicendi beati, Senec. lib. 6. epist. declarat his verbis: Hoc nos docet, beatum non eum esse, quem vulgus appellat, ad quem pecunia magna confluit: sed illum cui bonum omne in animo est, erectum & mirabilia calcantem: qui neminem videt, cum quo se commutatum velit: qui hominem eâ solâ parte existimat, quâ homo est: qui naturâ magistrâ utitur, ad illius leges componitur: sic vivit quomodo illa præscripsit. cui bona illa nulla vis excutit: qui mala in bonum convertit: certus judicii, inconcussus, intrepidus: quem si aliqua vis movet, nulla perturbat: quem fortuna, quum [illegible] eum, quod habuit telum nocentissimum vi maximâ intorsit, pungit, non vulnerat. Sed talem hactenus videre haud licuit. Nemini enim summa illa beatitudo, nisi exuto corporis impedimento, potest contingere: adeò ut verissima videatur Solonis illa apud Poëtam sententia: scilicet ultima semper Expectanda dies homini est, dicique beatus Ante obitum nemo, supremaque funera debet C. [illegible] lib. [illegible] Tuscul. Hos existimo beatos, qui sint in bonis nullo adjuncto malo ¶ Accipitur & pro divite: quæ significatio ex vulgi opinione tracta est, quod solos divites felices existimat. Iuven Sat 1: op[illegible] ma summi Nunc via processus vetulæ vesica beatæ. Horat. lib. 2. Carm. Od. 4: Nescias, an te generum beati Phyllidis flavæ decorent parentes. ¶ Transfertur & ad alia. Vnde beatam vocem dixit Quintilianus pro sonorâ, & ratâ, cuique ad perfectionem nihil desit. ¶ In beato omnia beata, ἐν ὄλβῳ ὄλβια πάντα. Theocrit. Vlu[illegible] dicas, ab homine docto omnia doctè fieri, à pio piè, à rege regaliter. ¶ Non est beatus, esse qui se nescit. Seneca lib. Ep[illegible] Famil. 16: Sensus est, haud esse satis ut adsit felicitas, ni felicitatem tuam intellexeris. Huc alludens V[illegible] O' fortunatos nimium, bona si sua norint, Agricolas. ¶ Nihil est ab omni parte beatum, Horat. in Odis. Proverbialem habet sententiam, quam Græci sic efferunt: Οὐκ ἔστιν ὅς τις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ: id est, Fœlix per omnia nullus est mortalium. Hunc senarium citat Arist lib. Rhetor. 2.

Beatulus, diminutivum. [μακάριος, ὀλβίστιχος. Vngar. Bódogocska.] Persius Sat. 3: tandemque beatulus alto Compositus [illegible]

Beatè, adverb. Feliciter. [μακαρίως, εὐδαιμόνως Gall. Heureusement, bien heureusement. Ital. Beatamente. German Seliglich glücklich. Hispan. Bienaventurada y perfectamente. Polon. Szczęśliwie. Vng. Bodogul Ang. Blessedlie, happilie.] Cic. 1. F[illegible]. Quoniam igitur omnis summa philosophiæ ad beatè vivendum refertur. Idem in Paradox. Profectò nihil est aliud, benè beateque vivere, nisi honestè & rectè vivere.

Beatificus, [μακαριστικός] Polon. Blogoslawiony. Vngar. Bódogitó, bódoggátévó.] Apuleius lib. de dogmate Platonis: Deus beatus, & beatificus, optimus.

Beatitas, & Beatitudo, f.1. [אשר ôscher אשרה aschrah. μακαριότης. Gall. Beatitude, felicité. Ital. Beatitudine. Germ. Seligkeit, glückhaffigkeit. Belg. Salichheyt. Hispan. Bienaventurança. Polon. Szczęśliwość, blogoslawienstwo. Vngar Bódogság. Ang. Blessednesse.] Ciceronis seculo vocabula fuerunt dura, quæ tamen ille putavit usu fieri posse molliora. Sic enim scribit lib. de Nat. deor. At ista sive beatitas, sive beatitudo dicenda sit (utrumque enim durum, sed usu mollienda verba [illegible]) verum ea quæcunque est, cur aut in Solem illum, aut in hunc mundum, aut in aliquam mentem æternam figurâ membrisque corporis vacuam, cadere, non potest?

Beo, as, act. p. Beatum facio. [אשר ischscher. μακαρίζω. Gall Faire heureux, donner felicité. Ital Beatificare, beare. German. Selig oder glückhafftig machen. Belg. Salich maken troosten. Hispan. Hazer bienaventurado, o beatificar. Polon. Szczęśliwym czynię. Vng. Meg bódogitom. Ang. To blesse.] Plaut. in Truc. Hoc me beat saltem, quoniam perduelles vicit, & domum compos laudis revertit. Terent. in Andr. O' factum benè, Beâsti, metui à Chryside. ¶ Cœlo aliquem beare. Id est, donare cœlo, cœli participē facere & in cœlum efferre. Horat. 4. Carm. Ode 8. Dignum laude virum Musa vetat mori, Cœlo Musa beat. ¶ Semet beare, est indulgere animo: phrasi quâdam Epicureâ. qui summum bonum voluptatem ajebant esse. Horat. 2. Carm Ode 3: Seu te in remoto gramine per dies Festos reclinatum bearis Interiore notâ Falerni. ¶ Hinc Beatus, beatior, beatissimus: de quibus paulò antè.

Bechion [βήχιον Germ Brandlattig/Roßhub/Esuhub. Polon. Podbiałkruał] Herba est, Latinè Tussilago dicta, quia tussim sedat Vnde etiam bechion à Græcis dicitur, παρὰ τὸ τὴν βῆχα ἤγουν παύειν: hoc est, à tussi sanandâ Plin. lib. 26. cap. 6 Officinæ Vngulam caballinam vocant.

Bechica Medicamenta, βηχικὰ φάρμακα, à medicis appellantur, quæ tussi medentur. βὴξ enim Græci tussim appellant.

Belbiton, (quod hic corruptè legebatur) Vide Bolbiton.

Belbus, quæ & hyæna. [ὕαινα. German. Ein Vahlan/Nachtwolff oder Aßwolff.] Ferarum omnium astutissima, quæ imitatur sub noctem humanos gemitus, ut homines pietate motos, & ad succurrendum egredientes devoret.

Belecr, Legumenta apud Aristophanem: sic enim dicitur βλήχρ Græcè.

Belenium, βελένιον, Aristoteli, (si modò Aristotelis opus sit, quod de plantis nomine ejus circumfertur) olim delibutorium in Perside venenum erat: translatum autem in Aegyptum & Palæstinam, sine periculo mandi cœpit. Putatur idem esse quod Crateias medicus Helenium Aegyptium vocat. Vide Ruel. lib. 2. cap. 12.

Belion, βίλιον, Herba, quæ à Dioscoride πόλιον ὀρεινὸν: hoc est, Polion montanum appellatur. Est autem hæc nomenclatura ex iis, quæ inter notha Dioscoridis à doctioribus numerantur.

Bellāriă, orum, plural. numer. n. s. Fructus & cibi sacchāro aut melle conditi, aut alia id genus gulæ irritamenta, quæ & Secundæ mensæ appellantur. [τραγήματα, ἐπιδόρπισμοί, τρωγάλια, ἐπιφορήματα. Gall. *Le dernier mets, la desserte de table.* Ital. *Frutti & confettioni doppo pasto.* Germ. Schläckhafftige Speiß / die man zu dem nachtisch aufftregt / als lebkuchen / zuckerladen / latwergen. Hisp. *La mesa de la fruta.* Pol. *Przysmaky postole wesielakie, takie sa cukry prziserty, pastety, y insze.* Vngar. *Gyümölczial.* Ang. *Banketting dishes, as tartes, marchpaines, fruites with sugar and such lik thinges.*] Macrob. In Satur. Adhuc dicente Furio, secundæ mensæ illata bellaria novo sermoni principium dedêre. ¶ Vina quoque dulciora est invenire in Comediis antiquioribus hoc vocabulo appellata, dictaque esse ea Liberi bellaria. Gellius libro 3. cap. 11. ¶ Bellarium & bellaria, res bellis aptas appellabant. Festus.

Bellātŏr, Bellatrix, Bellax Vide Bello.

Bellātŭlŭs, Belle, Bellissime, Bellitudo, Bellulus, Vide Bonus.

Bellĭcă, cæ, Dicebatur columella illa ante templum Bellonæ, super quam jaciebant hastam quum bellum indicerent. Festus.

Bellĭcŭm, ci, n. s. substantivum, Cantus ad arma vocans, signum prælii incundi tubâ datum. [תרועה teruhâh, τὸ πολεμικόν. Gall. *Le son de la trompette quand on sonne à l'arme.* Ital. *Suono della trombetta quando suona à l'arme.* German. Das auffblasen zum streit im Krieg / ein lerman. Hispan. *Sonido de bozina para acometer pelea.* Polon. *Lerma do boiwy, pobudka do potkania.* Vngar. *Hareza valo abaitás, dob, vagy tromibitasfuvás.* Angl. *An alarme, the sound of trompets when they blowe to the bataille.*] Vnde Bellicum canere, propriè est milites tubæ cantu ad prælium animare. ¶ Per metaphoram accipitur pro instigare seu inflammare ad dissidium. Cicer 6. Philip. Atque iidem bellicum me cecinisse dicunt. Idem 3. de Orat. Thucydides incitatior fertur, & de bellicis rebus canit quodammodo bellicum. Idem pro Muræna: Simulatq; motus aliquis novus bellicum canere cœpit.

Bellis, vel, Bellius herba est: [Gall *Marguerite.* Ital. *Prime fiore.* Pol. *Stokroć cudne.*] Plin. li. 26. cap. 5: Bellis in pratis nascitur, flore albo aliquatenus rubente. Et lib. 21. cap. 8: Luteus (nempe calyx) & Bellio pastillicantibus quinquagenis quivis barbulis coronatur. Pratenses hi flores, &c.

Bellŭă, Vide in Belua, infrà.

Bellum, n. s. Belli contentio, certamen belli, tempus belli, arma: cui contrarium pax [מלחמה milchamâh. πόλεμος. Gall *Guerre, bataille.* Ital. & Hisp *Guerra.* Ger. Krieg. Belg. Oorloge / Crijg. Pol. Woyna, bój, wo. Vng. *Had.* Ang. *Warre, a bataille.*] Prælium autem est conflictus ipse, & hostium congressio, quæ & pugna dicitur & certamen: quamvis hoc etiam nudis verbis peragi possit. Hæc differentia non obscurè colligitur ex Livio, quum ait: Populum Romanum nullo bello, multis verò præliis fuisse superatum. Item ex loco Virg. 11. Aen. Infantem fugiens media inter prælia belli Sustulit exilio comitem. ¶ Aliquando tamen bellum capitur pro prælio Salust. In eo bello recenti milites desiderati. ¶ Belli vocabulo, bellatores, milites, & ea quæ ad bellum pertinent, omnia complexus est Ovid. 11. Metam. Permanet Aoniis Nereus violentus in undis, Bellaque non transfert. Id est, maris tempestas trajicere Græcos in Asiam nō patitur. Sic Silius lib. 7: Sed victæ fera bella Deæ vexère per æquor, Atque excisa suo pariter cum judice Troja est. ¶ Bellum sine hoste, Civile bellum vocavit Lucanus lib. 1: -tela manusque Romanæ miscent acies, bellumque sine hoste est. Dictum bellum (ut Priscianus sentit) per antiphrasin, quòd minimè bellum sit. Alii à bono deducunt: non tamen per contrarium, sed quòd boni gratiâ bella olim susciperentur, nec ad inferendam, sed ad propulsandam injuriam pacemq; parandam. Alii à duello derivant, abjecto d, & digamma in b converso. Festus à belluis, quòd belluarum sit mutuo se laniatu conficere. ¶ Dulce bellum inexpertis; γλυκὺς ἀπείρῳ πόλεμος. Elegans quum primis, & multorum literis celebratum adagium. Citatur ex Pindaro. Sunt quædam in rebus mortalium, quæ quantum habeant discriminis ac malorum, non intelligas nisi facto periculo. ¶ Multa in bellis inania, πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. De inani suspicione aut pavore sine causâ oborto, quem Græci πανικὸν vocant. ¶ Non licet bis in bello peccare, ἁμαρτεῖν οὐκ ἔστι δὶς ἐν πολέμῳ. In rebus periculosis non tutum est labi. Nam si semel erretur, actum est de capite: nec est secundo errori locus. Vel quòd in bello (quia cuncta tumultu peragantur) non detur spatium revocandi restituendique, si quid perperam sit institutum. ¶ Initium belli, ἀρχὴ πολέμου. ubi quis prior lacessit injuriâ, seu convitio. ¶ Talia gignit bellum, τοιαῦτα ὁ τλήμων πόλεμος ἐξεργάζεται: id est, Similia calamitosum bellum perficit. Senarius Cic epist. ad Qu. Frat. lib. 1. quo sentit, è dissidiis eorum qui Remp. administrant, multa gigni absurda. Id translatum ad privatam discordiam plusculum habebit gratiæ ¶ Bello parta, ἐκ πολεμίας. Vbi quis immodicè sua consumeret. Solemus enim celeriùs ac temerè profundere, si quid hostibus sit ereptum.

Bellum recuperatorium, Quod scilicet ob recuperationem rerum ablatarum infertur. Defensorium verò, quod videlicet necessariæ defensionis gratiâ non intervallo, sed ex continenti suscipitur. Verùm hoc non propriè belli nomen meretur, sed potiùs defensionis censetur facultas, cuilibet omni jure, ipsoque rationis ductu permissa, quandoquidem vim atque injuriam propulsare jus gentium permittit. leg. ut vim. ff. de Iustit. & jur. Bellum offensivum, Bellum defensivum, ut vulgò loquuntur, in barbarorum scholâ nota sunt vocabula.

Bellĭcŭs, a, um, adjectivum, Quod ad bellum pertinet: ut Bellica disciplina. [πολεμικός. Gall. *Belliques, servant à la guerre.* Ital. *Di guerra.* Germa. Das zu dem Krieg gehört. Hispan. *Cosa pertenenciente à la guerra.* Polon. Woienský. Vngar. *Hadra valo, hadi.* Ang. *Pertaining to warre, warelike.*] Cic. 2. de Natur. deor. Bellica corona, quæ bellatoribus victoribus dabatur. Plin. lib. 16. cap. 4. Ovid. 3. Fast. Dea bellica Pallas. ¶ Bellicum, substantivum, vide suprà post Ballica.

Bellĭcōsŭs, a, um, Fortis, ferox, & ad bella gerenda aptus. [איש מלחמה isch milchamâh. πολεμικός. Gall. *Belliqueux, vaillant en guerre.* Ital. *Feroce* Germ. Kriegisch / streitbar. Hispan. *Mucho guerreador.* Pol. *Zołnierský, żołnierz.* Vngar. *Harczos, hadakozo, viadalos.* Ang. *Valiant in armes, fierce, warrelike.*] Salust. in Iugurthâ: Libyci quàm Getuli minus bellicosi erant. Liv. 9 ab Vrbe: Cepisse enim eos non Romam, sed quod multò bellicosius fuerit, Romanam virtutem, ferociamque.

Bellĭcōsē, adverbium. Fortiter, ferociter, ut virum bellicosum decet [πολεμικῶς, Gall. *Vaillament, belliqueusement.* Ital. *Ferocemente, gagliardamente, bellicosamente* Germa. Kriegisch / auff weiß wie dapffere Kriegsleut. Hisp. *Brauaò bellicosamente.* Polon. *Po żołniersku, śmiele.* Vng. *Erössen, keményen.* Ang. *Valiantlie, warlike.*]

Bellĭcrĕpă, Genus veteris saltationis à Romulo institutæ, in quâ cum armis saltabant.

Bellĭfĕr, a, um. Bellicosus, ad bellum gerendum idoneus. πολεμικός, πολεμοφόρος. Claudianus in Rufinum: quid belliferam communibus urunt Italiam maculis?

Bellĭgĕr, a, um, Ad bellum gerendum idoneus. [איש מלחמה isch milchamâh. πολεμικός, πολεμοποιός. Gall. *Qui fait la guerre.* Ital. *Chi guerregia.* German. Der geschickt ist ein Krieg zu führen. Hispa. *Cosa que haze ò mueve guerra.* Polon. *Sposobny do woiny* Vng. *Hadviselö* Ang. *That maketh warre.*] Martial libro 15: Hermes belligerâ superbus hastâ.

Bellĭgĕro, as, n. p. Bello, bellum, gero. [נלחם nilchâm. πολεμῶ, Gall *Guerroyer, faire ou mener guerre.* Ital. *Guerreggiare.* German. Ein Krieg führen / kriegen. Hispan. *Guerrear.* Polon. Woine wiode. Vngar. *Hadat viselek, hadakozom.* Ang. *To make warre.*] Cic. pro Fonteio: C. Marius qui Induciomaro isti minaci atque arroganti par in belligerando esse possit. Ennius apud eundem libro 1. Offic. Non cauponantes bellum, sed belligerantes. Livius 1. lib. tertii Belli Punici: Et cum Gallis tumultuatum magis, quàm belligeratum.

Bellĭpŏtēns, Qui bello pollet. [ἐνυάλιος, ἀλκίφρων. Polon. *Mocny wocak.* Vngar. *Hadados.* Ang. *Mightie in warre*] Statius Theb. 2: Bellipotens cui torva genis horrore decoro Cassis, & asperso crudescit sanguine Gorgon. Cicer 3. de Divinat. Aeacidæ bellipotentes magis sunt, quàm sapientiâ potentes.

Bĕllo, as, n. p. Bellum gero, confligo. [נלחם nilchêm. πολεμῶ. Gal. *Guerroyer, mener ou faire guerre.* Ital. *Combattere, guerreggiare.* Germ. Kriegen. Hisp. *Guerrear, hazer guerra* Polo *Bitwe świadczę.* Vng. *Hadakozom.* Ang. *To warre, or to mak warre.*] Plin. lib. 5. cap. 1. Romana arma primùm Claudio principe in Mauritaniâ bellavêre, Ptolemæum regem à C. Cæsare interemptum ulciscente liberto Aedemone. Cic. pro leg. Man. Fuit proprium popul Rom. longè à domo bellare. Idem de Senect. Quid enim est aliud gigantum more bellare cum diis, nisi naturæ repugnare? ¶ Bellare alicui: id est, contra aliquem. Stat. lib. 8. Thebaid. & magno bellare parenti.

Bĕllŏr, aris, deponens, p. Virg. 11. Aeneid. Et pictis bellantur Amazones armis. ¶ Composita sunt Debello & Rebello: de quibus infrà suis locis.

Bĕllātŏr, oris, m. t. Bellicosus, vel qui bellum gerit. [איש מלחמה isch milchamâh. πολεμιστής Gall. *Guerroyeur, homme de guerre* Ital. *Combattitore guerriero.* Ger. Ein Krieger / Kriegsmann / Kriegführer / Hisp. *Mucho guerreador.* Polon. Woiownik. Vngar. *Hadakozó.* Ang. *A warriour, a man of warre.*] Cicer 4. Tusc. An accusatori majores nostri majora præmia, quàm bellatori esse voluerunt? ¶ Dicitur etiam de brutis animalibus. Vide Virgil. lib. 10. Aen. equum animosum & ad prælium incitatum Bellatorem vocat, quum inquit: -& inter Bellatoris equi cava tempora cōjicit hastam.

Bĕllātrīx, cis, f. t. Mulier quæ bellum gerit, seu bellicosa. [אשת מלחמה ischeth milchamâh. πολεμίστρια. Gall. *Guerriere, femme vaillante en guerre.* Ital. *Guerriera.* Ger. Ein Kriegerin / ein kriegisch Weib. Hisp. *Guerreadora.* Polon. *Niewiasta bijtna.* Angl. *She that warreth, a woman that fighteth in the warre.*] Virg. 1. Aen. Aurea subnectens exertæ cingula mammæ Bellatrix.

Bĕllāx, acis, adject. Bellicosus, vel belli appetens. [πολεμικός, μαχητής. Pol. *Bijtni.* Vng. *Harczos, hadszomiuhozo.*

Bĕllŭs, Vide Bonus.

Bĕllōsŭs, a, um, Vetustum est nomen idem significans, quod bellico

bellicosus. [πολεμικός. Polon. Bijtni. Vng. Harczos badakozo. Angl. Warlike.] Cæl. apud Nonium: Tantum bellum suscitare conari adversarios contra bellosum genus.

Bĕlŏnē, f.g. per simplex l. [βελόνη. German. Ein Meerfisch mit einem langen schnabel/ein Hornfisch. Vngar. Anguilla.] Piscis est qui alio nomine dicitur Acus: utroque nomine à tenui, recta, & oblonga figura deducto, qualem ferè in acu sartoris cernimus. De hoc Plin. lib. 8. cap. 51: Acus, inquit, sive belone, unus piscium dehiscente propter multitudinem utero parit: à partu coalescit vulnus: quod & in cæciliis serpentibus tradunt. Vulgò Angusicula dicitur.

Bĕlŏs, eos, βέλος, Sagitta, telum, ἀπὸ τοῦ βάλλειν, quod significat jacere. [חץ chets. Gall. Sagette, fleche. Ital. Saetta. Germ. Ein Pfeil. Hisp. Saeta, ò vira, ò flecha. Polon. Strzala. Vnga. Nyil. Angl. An arrowe or dart.] Cajus de Verb. sign. Quod nos telum appellamus, illi βέλος appellant: eoque nomine vulgo quidem id significatur, quod ab arcu mittitur.

Bēlŭă, æ, sive (ut alii malunt) Bellua geminato l, Immanis fera. [מפחקה מבחנה בעיר behir, θηρίον. Gall. Beste cruelle & sauvage. Ital. Bestia. Germ. Ein grausames vnd erschreckliches Thier. Belg. Een vreesselick en onbesuyst Dier. Hisp. Bestia commun à tierra ò à mar. Polon. Zwierz sefrogie. Vng. Fene vad, bestye. Angl. A great and terrible wilde beast.] A' Bello, hoc est, bono, vel pulchro, κατ' ἀντίφρασιν (ut quidam existimant) dicta: aut (ut aliis placet) à substantivo Bellum, quòd Bestiarum sit, bellum sibi mutuò inferre, quibus natura ad hoc ipsum arma videtur concessisse. Terent. in Eunuch. Eône es ferox, quia habes imperium in beluas? ¶ Belua etiam de homine fero, stupido & hebeti dicitur. Terent. in Phorm. Sed quid pertimui autem belua? Idem in Eunucho: Age nunc belua, credis huic quid dicat.

Bēlŭātă tapetia, Dicta sunt à Plauto in Pseud. beluarum figuris picta, intextaque ζῷα.

Bēlŭālĭs, vel Bēllŭālĭs, beluinus. [Polon. Bestialski. Vngar. Vadhozvalo, vadhozillendo] Macrob. Satur. lib. 5. cap. 11: Educationem quoque nutricationis tanquam bellualem & asperam criminatur.

Bēlŭīnŭs, a, um, Quod est beluæ: ut Beluina rabies. [θηριώδης. Gall. De beste, bestial, cruel Ital. Bestiale. Germ. Das des Thiers ist/zum Thier gehört. Hispan Bestial, cosa de bestia. Polon. Swinsky, okrutny, basty podobny. Vngar. Fene kegyetlen, fene vadhoz illendök. Angl. Of a beast, beastlie, cruell.] Ambr. Tum ipsa habitudo corporis suavis & grata, ut neq; beluina vastitas horrori sit, nec gracilitas infirmitati.

Bēlŭōsŭs, a, um, sive Belluosus, Quod abundat beluis. [θηριώδης. Polon. Pelni besty. Vnga. Vadakkal bwuölkodö.] Vnde Oceanus dictus est beluosus, κητώδης, à beluarum multitudine & magnitudine, quæ ibi sunt: nam inter beluas marinas numerātur balenæ, pristis, physeter, & orca. Horat. 4. Carm. Te beluosus qui remotis Obstrepit Oceanus Britannis.

Belioculus, Gemma est albicans, Belo Assyriorum deo dicata, pupillam pingens nigram è medio aureo fulgore lucentem. Vide Plin. lib. 37. cap. 10.

Bembrades, Pisces sunt Membrades aliàs vocitati: conjectura est, esse pisciculos, quos Galli Celerius vocant: vel eos, qui Agathopoli magnā sæpè copiā capiuntur, parvis Alosis similes, & illi Calliques vel Lasches vocantur.

Bendidia, βενδίδεια, Sacra fuisse apud Thraces narrat Strabo, ex quibus Orphica originem sumpsēre. Vide Cælium Rhodig. Lect. antiq. lib. 18. c. 23.

Bĕnĕ, Benedico, Benefacio, Beneficiarius, Beneficium, Vide Benè in Bonus.

Bĕnnă, teste Festo, Linguā Gallicā genus est vehiculi. [Germ. Ein Benn/ist ein gattung eines Karrens. Polo. Kareta, Angl. A wagon.] Vnde Combennones in eādem bennā sedentes. Cato de Re rust. cap. 23: Bennæ emantur: oleæ caducæ saliantur.

Berbena, aliàs Verbena.

Berberion, vel Berberi, Conchæ genus ex qua uniones & margaritæ velluntur, autor Barbat. in Corol. Chamarion li. 2. [German. Ein Perlinmutter.]

Bĕrĕnīcēs cŏmă, κόμη Βερενίκης, Sydus ad caudam leonis situm, ex septem constans stellis, trigoni figurā collocatis: ita dictum à capillis Berenices, Ptolemæi Philadelphi filiæ, & Evergetæ fratris sui uxoris, quos quum illa voti solvendi gratiā detondisset, & postridie nusquam apparerent, in hasce stellas creditum est esse commutatos. Vide latiùs in Onomastico in dictione Berenice.

Berillus, Vide Beryllus.

Bero, Saccus, quasi pero, à perā dictus. [Polon. Biessaga, torba. Vngar. Táska, sák. Ang. A bagge, a satchell.] Vide priores Budæi annotationes.

Barula, Vide Sisymbrium.

Bēryllūs, [βήρυλλος. German. Beryll/ist ein Edelgestein Belg. Beryle.] Gemma est subviridis, & trāsparens, vix alibi unquam quàm in Indiā reperta: cujus novem enumerantur species apud Plin. lib. 37. cap. 5: Probatissimi tamen sunt ex iis, qui viriditatem puri maris imitantur. Poliuntur omnes sexangulā figurā artificum ingeniis: quoniam hebescunt, ni color surdus repercussu angulorum excitetur. Propert. lib. 3: Et solitum digito beryllon adederat ignis.

Bēs, bessis, m.t. compositum est ab Asse, octo significans uncias: διμοιρία, Festus, Bes appellatus est, quòd bis triens fit: quanvis dura compositio fiat bessis ex triente. Cicer. ad Attic. lib 4. Fœnus ex triente factum erat bessibus. Plin. libro 18. cap. 11: Græci in binos semodios farinæ satis esse besses fermenti constituēre. ¶ Legitur & nominativus Bessis apud Festum, modò emendata sit lectio: Bessis, inquit, unciæ octo, triens quatuor. ¶ Bes etiam est Geometrarum mensura, continens octo partes jugeri in duodecim partes divisi. Vide Colum. lib. 5. cap. 1.

Besasa, nomen rutæ, ut placet Aetio Serm. 8 cap. 47.

Bēstĭă, Bellua, f.p. [בעיר behir בהמה behemah θηρίον. Gall. Beste. Ital. Bestia. Germa Ein Thier. Belg Een Beeste. Hispan. Bestia, animal bravo y fiero. Polon. Bestia zwierz. Vngar. Fene bestye, fene vad. Angl. A beast] Nomen est generale, omnia animalia rationis expertia complectens: Nam & de piscibus & volucribus dicitur. Cicer. 5. Tusc. Namq; alias bestias nantes aquarū incolas esse voluit: alias volucres cœlo frui libero: serpentes quasdam esse gradientes. Idem de Amic. Quòd si hæc apparent in bestiis volucribus, agrestibus, nantibus, &c. ¶ Bestia quoq; prænomine Lucii commemoratur à Salustio inter eos, qui cum Catilinā adversus Rempub. conjurarunt. ¶ Bestia bestiam novit, ἔγνω δὲ θὴρ θῆρα. Novit profectò fera feram. Aristot. lib. Rhetor. 1: Congruet, ubi convenit inter duos pariter improbos. ¶ Ne bestiæ quidem ferre possent. Proverbialis hyperbole est apud M. Tullium actione in Verrem 5. Postremò ut odor Apronii teterrimus oris & corporis, quem, ut ajunt, ne bestiæ quidē ferre possent, uni isti suavis & jucūdus videretur.

Bēstĭŏlă, læ, f.p diminutivum. [θηρίδιον. Polo Bestyka. Vngar. Fene bestyeske. Ang. A litle beastes.] Plin. lib. 11. cap. 6: Apes alveum illinunt amarioribus succis contra aliarum bestiolarum aviditates.

Bēstĭārĭī, m.f. Dicebantur qui ad depugnandum cum bestiis damnati erant θηριομαχοῦντες. Hinc à Seneca ludus bestiariorum nuncupatur, quo bestiarii depugnabant. Cic. pro Sestio: Præclara ædilitas, unus leo, ducenti bestiarii. Idem in Vatinium: Milonem dicas gladiatoribus & bestiariis obsedisse Rempublicam.

Bētă, tæ, Herba est notissima, etiam hodie nomen retinens, quæ quòd insipida sit, fatua, peculiari quodam epithero appellatur. [τεῦτλον, sive σεῦτλον. Gall Porée, jotte, blette Ital. Bieta, bietola. German, Mangelt/oder Röl. Belg Biete Hispan. Aselgas. Polon. Cwikla. Vngar. Paré, alasjonkaposzta. Angl. A betie.] Martialis lib. 13: Vt sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ, O' quàm sæpe petet vina, piperque coquus. ¶ Betæ quoque à Diogene appellabantur homines molles & cinædi. Vnde & Betizare dixit Augustus, pro languere, & effœminari. Vide Cælium lib. 15. cap. 11.

Betanomantia, (quod in quibusdam editionibus hnc perperam fuit ingestum) Vide Botanomantia.

Bethilalca, Vitis nigra apud Diosc. lib. 4. cap. 195.

Bĕto, is, Vado, quasi benè ito. [Polon. Bieże. Vng. Megyök.] Varro: Mulierem quòd parere ea non poterat, foràs betere jussit Pacuvius: Vos hinc defensum patriam in pugnam betite, ex Nonio. Plautus Curcul. Si illa ad me betet.

Bĕtŏnĭcă, f.p. κεστρὸν Dioscoridi. [Gall. Betoine ou vetoine. Ital. & Hisp. Betonica. Germ. Betonien. Belg. Betonie. Pol Bukwica czyrwona.] Herba Gallis dicitur, quæ ab Italis Serratula, teste Plin. lib. 25. cap. 8. ¶ Est & altera Betonicæ species, teste Aegineta, herba unicaulis, ramulos habens pulegii, sed tenuiores, & gustu fatuos, quæ à superiore specie differt nō effectu ¶ Est & alia species Betonicæ, seu veronica coronesia: seu vetonicū altile, vulgò flores tunici, aut garyophylli, teste Ruellio. [Pol. Gwozdziki. Angl. Vetonne.]

Bētŭlă, Per simplex l melius quàm Betulla per duplex. σημύδα. Theophrasto σημύδη. Hist. Plant. lib. 3. cap. 14. [Germ. Birken. Pol. Brzoza. Vng. Nyirfa.] Arbor est satis vulgaris, cortice candidissimo, quam Romani ex Galliā in Italiam transtulerūt: & ex eā fasces conficiebāt, qui magistratibus solebāt præferri. Indeq; nomē sortita & à Batuendo (batuere enim cędēre) batula, leviq; mutatione betula. Quo error insignis corrigitur Matthæoli (viri alioqui meo judicio maximi) in Diosc. cap. de Populo: qui betulam à bitumine deduci existimavit.

B ante I.

B.I. In notis antiquorum, Bonum judicium. B.I.I. Boni judicis judicium.

Bĭæōn, βιαῖον, Vini factitii genus erat, valetudinis causā excogitatum: Fiebāt ex uvis ad Solem siccatis, & aquā marinā: dictum est à curā, quia multum in eo condendo laboris adhibetur: sive quia violentum esset, & efficax contra morbos: sive à festinatione atque impetu. Plin. lib. 14. cap 8: Apud Græcos jure clarissimum nomen accepit, quod appellaverunt Bixon, ad plurimos valetudinum usus excogitatum. Fit autem hoc modo, Vvæ paulùm ante maturitatem decerptæ, siccantur acri Sole, ter die versatæ per triduum, quarto exprimuntur, dein cadis Sole inveterantur.

Bĭarchī, [βίαρχοι. Polon. Przełożeni nad żywnością.] Qui præsunt cōmeatibus, vitæq; necessariis comparandis: βίος enim Græcis non modò vitam, verumetiam victum significat.

Bĭblĭă, bibliorum, plur. num. n.s. [Βιβλία. Germa. Die Bibel: das ist/die H. Schrifft. Polon. Biblia. Vngar. Biblia.] Libri, quo nomine Libri sacri per excellentiā appellantur. Sunt namq; teste Chrysostomo Hom. 9. in Epist. ad Coloss salubris animę pharmaca,

maca quæ (ut Basilius ait in Comment. super psalmum primum) similia sunt medici officinæ, è qua quisq; petere possit aptum suo morbo remedium. Quare & Irenæus lib.5.contra Valent.comparavit Biblia arboribus ligni Paradisi. De omni, *inquit*, ligno Paradisi manducate: id est, ab omni scripturâ divinâ manducate.

Bibliogrăphŭs. βιβλιογράφος, Librarius, περὶ τὸ βιβλίον, καὶ γράφω. [Polon. *Ksiegarz.*]

Bibliolathas, à Demetrio Trœzenio dictus est Didymus Grammaticus: quoniam supra ter mille quingentos libros conscripsit: Vide Cæl.lib.19.cap.9.

Bibliopegus, Librorum compactor. [Gall. *Relieur de livres.* Ital. *Ligator de libri.* German. Ein Buchbinder. Belg. Een Boeckbinder. Hispan. *Acador de libros.*]

Bĭblĭŏpōlă, m.f. Librorum venditor. [βιβλιοπώλης. Gall. *Libraire, vendeur de livres.* Ital. *Libraio, venditore de libri.* German. Ein Buchführer / ein Buchtrager / der da Bücher verkaufft. Belg. Boeckvercooper. Hispan. *Librero.* Polon. *Ksiegarz.* Vngar. *Kony város.* Ang. *A book-seller, a stationer.*] Mart. Non habeo, sed habet bibliopola Thryphon. Plin. Iunior: Bibliopolas Lugduni esse nô putabam: ac tantò libentiùs ex literis tuis cognovi, venditari libellos meos. Componitur autem ex βιβλίον, quod est liber, & πωλῶ, vendo per ω in primâ.

Bibliotaphi βιβλιοτάφοι, Ab eruditis appellantur qui ut soli sapere videantur, librorum aliquid insignium nacti, nemini eorum copiam faciunt, sed in arcâ, velut in sepulchro quodam inclusos asservant.

Bĭblĭŏthēcă, [בית ספרים beth sephaelm. βιβλιοθήκη. Gall. *Librairie, estude, chambre aux livres.* Ital. *Libraria.* German. Ein Lyberey / ein ort da man die Bücher bey einander behaltet. Belg. Een Liberye. Hispan. *Libreria.* Polon. *Ksiegarnia.* Vngar. *Konyv tartó.* Angl. *A librarie, a studie, a great number of bookes.*] Tàm librorum per se magnus numerus, quàm locus ubi libri sunt, appellatur, ut lib.32. Digest. scribit Vlpian. Cicer. ad Sulpit. Dionysius servus meus, qui meam bibliothecam multorum nummorum tractavit, quum multos libros surripuisset, *&c.* Latinis Libraria dicitur. Gel. Fortè in libraria ego, & L. Paulus poëta, vir memoriâ nostrâ doctissimus, consederamus. ¶ Est & bibliotheca titulus sive inscriptio, qua Diodorus historiam suam nominavit. Plin in Proœmio operis: Apud Græcos desiit nugari Diodorus, & Bibliothecas historiam suam inscripsit. Bibliothecæ (ut scribit Vitruvius) ad Orientem spectare debent. Vsus enim librorum matutinum expostulat lumen.

Bĭblĭŏthēcālĭs, le, Quod est Bibliothecæ: ut apud Mart. Bibliothecalis copia. [Vnga. *Kônyv tartó.*]

Biblo, is, verbum est factitium, à similitudine soni, qui fit in vase. [Polon *Bełkocę.* Vngar. *Hordó mogzyara döngök.*] Nævius: Biblit amphora. Festus.

Biblos βίβλος, fœm.gen. Iuncum significat, item Aegypti arborem, quæ & Papyrus, cujus cortice ad chartas, ligno autem ad navigia utebantur. Lucan.lib.3: Nondum flumineas Memphis contexere biblos Noverat.

Bĭbo bibis, bibi, bibitum. n.t. Potum haurio, humorem attraho [שתה chatáh. πίνω. Gall. *Boire.* Ital *Bere.* German. & Belg. Trincken. Hisp *Bever.* Polon. *Pije.* Vngar *Iszom.* Ang. *To drink.*] Plaut. in Stich. Vide quot cyathos hos bibimus. Virgil. lib. 11. etiam his junxit, quæ vim attrahendi humoris nullam habent: Hasta sub exertam donec perlata papillam, Hæsit, virgineúmque altè bibit acta cruorem. ¶ Bibere etiam accipitur pro auscultare, seu studiosè audire. Horat. l. Car. 2: Pugnas & exactos tyrannos Densum humeris bibit aure vulgus. Cicer. 5. Tusc. Mihi quidem in vitâ servâda videtur illa lex quę in Gręcorum conviviis obtinetur: Aut bibat, *inquit*, aut abeat. Et rectè. Aut enim fruatur aliquis pariter cum aliis voluptate potandi, ne sobrius in violentiam vinolentorum incidat: aut discedat. *Hactenus Cicero.* Hoc Adagio (inquit Erasmus) monemur ut aut tempori, locoq; nos accommodemus: aut ab hominum consuetudine nos subducamus. ¶ Invenitur etiam passivum hujus verbi Bibo in tertiâ personâ. Iuvenalis: -sed nulla aconita bibuntur Fictilibus.

Bĭbāx, om.t. & Bibosus, m.f. Qui est bibendi avidus, vel nimius potator. [שתה schothéh סבא sobé. πότης, ποτικός. Gall. *Grand beuveur, qui boit beaucoup.* Ital. *Bevitore, cincglione.* German. Ein Trincker / ein Sauffer / der viel trinckt. Belg. Drinckachtig / een dronckaert. Hispan. *Grand bevedor.* Pol. *Opraviec.* Vngar. *Nagy ibaso, boriszák.* Ang. *A great drinker.*] Gell. lib. 3. cap. 12: Bibendi avidum P. Nigidius in Commentariis Grammaticis bibacem & bibosum dicit. Laberius in Mimo lib. 1: Non mammosa, non annosa, non bibosa, non procax. Bibosus tamen (si Gellio credimus) vocabulum est novum & à Laberio vocum innovatore confictum. Nomina enim in *osus* potiùs fiunt à nominibus, quam à verbis.

Bĭbācŭlŭs, diminutivum à nomine Bibax, Qui largiùs & frequentiùs bibit. [φιλοπότης. Polon *Opralca.* Vngar. *Boriszákotska.*] ¶ Idem nomen fuit Poëtæ, quê Hieronymus in Chronicis Cremonæ natum scribit, paulò minorem Cicerone.

Bĭbācĭtās, atis, f.t. Propensio ad largiùs bibendum. [Φιλοποσία. Gall *Beuverie excessive.* Ital. *Eccessivo bevere.* German. Das vbermässig trincken. Hispan. *El habito y obra de mucho bever.* Polon. *Opilstwo.* Vngar. *Nagyibatosag, földöttöb valo ital,* Angl. *Great drinking.*

Biber, Nomen antiquum neutro genere usurpatum, τὸ πίειν. C Fannius annalium 8: Domina ejus ubi ad villam venerat, jubebat biber dari. Cato quoque in Originum libris usus est, & Tintinnius in prgl. Date illi biber, iracunda est. Sosipater lib. 1.

Bibesia, æ Vocabulum est à Plauto confictum pro nimiâ bibendi aviditate: [Φιλοποσία. Polon. Wielkie pragnienie. Vngar. *Nagy italra valo kévánság.*] quemadmodum & Perediam idem dixit pro fame, & voracitate. Festus.

Bĭbŭlŭs, a, um, Quod facilè sorbet. [שתה schothéh סבא sobé. φιλοπότης, πολυπότης. Gall. *Qui boit volontiers.* Ital. *Che beve volontieri.* Germ. Das gern trinckt / oder aussupffet. Belg. Dorstich. Hispan. *Que se passa como papel.* Polo. *Obzerca, chlistacz.* Vngar. *Kinnyen ivo ibato.* Ang. *That sucketh vp quickelie, desirous to drink and swil.*] Virg. ad Messalam: Inverso bibulum restinguens lumen olivo. Lumen enim bibit oleum: id est, ardendo consumit. ¶ Vnde & Bibulorum cognomen ductum est, & Bibula papyrus, quæ sorbet atramentum. Lucanus: Conficitur bibulâ Memphitis charta papyro. ¶ Hinc fit Meribibulus, de quo alibi ¶ Horat. passivè dixit, Bibulum Falernum:

> Potores bibuli mediâ de nocte Falerni,
> Oderunt porrecta negantem pocula.

Bĭbrĕvĭs, pes pyrrichius, Diomedes Grammaticus lib. 3.

Bĭcēps, Biclinium, Bicolor, Bicornis, Bicorpor, Bicubitalis, Vide Bis.

Bĭlĭs, f.t. [חמה chemáh מרורה merorâh ממר mémer. χολή. Gal. *Colere, fiel.* Ital. *Colera.* Germ. Dis Gall. Belg. De galle / oft cholera. Hispan. *Colera, hyel.* Polon. *Zolcz.* Vngar. *Sár, sagokban folyó nedvesség.* Ang. *Choler, anger, the gall.*] Nomen est commune duobus præcipuè humani corporis humoribus: quorum alter, qui calidus est & siccus, ab aureo colore Flava bilis appellatur. Alter, qui frigidus est & siccus, quoniam nigræ favillæ colorem imitatur, Atra bilis dicitur. Vtrunque genus rursus in duas primarias species finditur: in naturalem scilicet, & non naturalem. ¶ Bilis flava naturalis (quæ bilis appellationem sibi peculiariter vendicavit) rursus duplex est. Quædam enim apta est nutritioni, quæ unâ cum sanguine miscetur in venis: partim ut ille hoc veluti vehiculo commodiùs penetret in venas exiliores, partim ut alat partes naturæ suæ affines: hoc est, calidas & siccas. Deinde munere suo functa, quod reliquû est, unâ cum sudoribus foràs effluit per poros. Hæc tenuis humoris permistione mutatur in bilem pallidam, quæ & ipsa à naturali quàm minimum recedit. ¶ Altera excremêtitia est, & inepta nutritioni, quę à sanguine expurgata recipitur in vesiculam bilis, quam χοληδόχον Græci appellant, & inde proprio meatu in intestina delabens, dejectionê stimulat, & tingit excrementa. ¶ Non naturalis iterum in quatuor distinguitur species, in vitellinam, λεκιθώδη, quæ fit ex bile pallidâ acrimoniâ caloris non naturalis ustâ: in porraceâ πρασοειδῆ: in æruginosam ἰώδη: & in eam quæ cæruleo colore glastum imitatur, unde ἰσατώδης à Græcis appellatur. Tres hæ posteriores species potissimùm fiunt in ventriculo, ex alimentis acribus, ut porro, sinapi, & similibus: ex quibus primum fit porracea bilis, deinde æruginosa, & postremò cærulea. Nonnunquam etiam in jecinore ex vitellinâ vehementiùs ustâ, ut accidere solet in morbis ardentissimis. ¶ Atra bilis & ipsa in Naturalem dividitur, quam propriè μελαγχολικὸν χυμὸν: id est, atrum succum, sive succum melancholicum medici appellant, & Non naturalem: & Naturalis rursus in Aptam nutritioni, quæ miscetur sanguini in venis, alitque partes frigidas & siccas, ossa scilicet, & cartilagines: & in Excrementitiam, quę nihil aliud est, quàm excrementum sanguinis, quod à jecore lien ad se allicit, ejusq; tenuissimâ parte alitur: reliquum per proprium meatum (quem & Stomachum vocant) in ventriculum regurgitans, ut illum astringat & roboret, ubi munere suo functa, unâ cum excremêtis per intestina dejicitur. ¶ Non naturalis autem (quæ propriè Atra bilis dicitur, in triplici est differentiâ. Alia enim fit ex succo melancholico, putredinis aut caloris vi in cinerem quodammodo converso, Alia ex bile vitellinâ, primùm in porraceam, deinde in æruginosam, & postremò in cæruleam mutata. Alia ex pituitâ in venis putrescente, & vehementiùs ustâ. Hæc tam exactè discutere, ad medici forsan officium magis attinebat: verùm quoniam hic tam crassè impegisse videbamus Dictionarii hujus consarcinatores, ut atram bilem eam esse traderent, quę à vesiculâ fellis excipitur, flavam autem bilem intestinorum vitium interpretarentur, visum fuit hæc paulò altiùs repetere, ut intelligerent vel rei medicæ imperiti, aliud esse, speciosis doctorum titulis lectori fucum facere, & putria salsamenta (quod dici solet) origano condire: aliud ex fumo lucem prębere & præter summam fidem & diligentiam, judicii etiam nonnihil ad opus aliquod afferre. ¶ Accipitur item Bilis pro irâ, quæ à bile excitatur. Horat. 2. Sermon. Satyr. 2. -tantùm maledicit utriq; vocando Hanc Furiam, hunc aliud, jussit quod splendida bilis. ¶ Inest & formicæ & serpho bilis, Ἔνεστι κἀν μύρμηκι κἀν σέρφῳ χολή. Admonet adagium non esse contemnendum inimicum quempiam, nec ullum temerè lacessendum: quandoquidem nullum animal tam minutum aut imbecillum, quod irritatum non excandescat irâ Quadrabit & in homunculos nullis prędítos viribus, tamen vindictam molientes, irâ, ut solet, animos suppeditante. Serphus minutulum animal non dissimile formicæ.

Bĭlĭs, apud Afros appellatur semen humanum, humi profusum

sum. [Polon. *Simie meskie.* Vnga. *Ondo.*] Festus.

Biliosus,a,um, In quo bilis abundat. [χολώδης. Gall. *Bilieux, coleré, facile à courroucer.* Ital. *Colerico, chi facilmente corrucia.* Germ. In dem viel gallen/oder bitterkeit ist / zornmütig. Hisp. *Melancolico, ò colerico.* Polon. *Collerik.* Ang. *Az kiben az sagok ban folyo nedueßlegek bunnek.* Angl. *Colericke, angrie.*] ut, Sanguis biliosus, sputum biliosum, apud Cornelium Celsum.

Biothanatos, Violenter mortuus. [הֻבְּקְלָל *pekalál.* Gall. *Occis violentement.* Ital. *Veciso violentemente.* Germ. Der unzeitige Tod / so mit gewalt einem angethan wirdt. Hisp. *Matado fuerçosamente.* Pol. *Naglie, gwaltownie vmieraiacy.* Vngar. *Meg ölettet, meg nyomuaziatt, erőszakkal meg holt.* Ang. *That is killed violentlie.*] βιοθάνατος ex βία violentia, & θάνατος mors: ut quum quis ferro, vel aliâ vi interficitur, & non suâ: id est, naturali morte moritur, quæ naturaliter cōtingit: & mors ipsa Biothanara dicitur, quæ per vim infertur. De quâ intellexit Virgil. lib. 4. Aeneid. quum dixit: Nam quia nec fato, meritâ nec morte peribat, Sed misera ante diem. Scribit Lampridius prædictum fuisse Heliogabalo, ipsum biothanatum futurum. Iul. Firm. Si luna, *inquit*, applicuerit se Saturno deficiens lumine, faciet matres biothanatas interire. Servius ait, Biothanatorum animas non recipi in originem suam.

Bis, adverb. Duabus vicibus, iterum. [פַּעֲמַיִם *pahamájim.* δίς. Gall. *Deux fois.* Ital. *Due fiate.* German. Zwey maal. Belg. Tweemaal. Hispan. *Dos vezes.* Polon. *Dwa razy.* Vng. *Kétszer.* Ang. *Two times.*] Cic. de Amic. Bis unâ consules. Plin. Vt aliquæ bis die pariant. Multa habet composita, de quibus mox dicemus.

Biceps, itis, om. t. Qui habet duo capita. [δικέφαλος. Gall. *Ayant deux testes ou deux sommitez.* Ital. *Cosa che ha due capi.* German. Zweyköpfig / das zwey häupter hat. Belg. Twehoofdich/tweehoofdich. Hispan. *Cosa que tiene dos cabeças.* Pol. *Ktory w dwu glowach.* Vngar. *Két fejű.* Ang. *That hath two heades.*] Plin. lib. 10. cap. 62: Serpentes coëunt complexu, adeò circumvolutæ sibi, ut una existimari biceps possit. Cic. 1. de Divin. Et si puella nata biceps esset.

Biclinium, n. s. Locus ubi duo lecti sunt, sicut Tricliniū, ubi tres. [δικλίνιον. Gall. *Chambre où il y a deux licts dressez.* Ital. *Luogo doue stanno due letti.* German. Ein ort da zwey bett stehen. Hisp. *De dos lechos ò mesas.* Pol. *Miesce odwu lozach.* Vng. *Két ágyu kamara.* Ang. *A chamber with two beddes.*] Est autem hæc dictio ex Latino & Græco composita: nam Bis Latinum est, & κλίνη Græcum, quod lectum significat. Plaut. in Bacch. In biclinio cum amicâ suâ uterq; cubitum eatis.

Bicolor, adject. com. t. Duorum colorum. [δίχρωμος. Gall. *De deux couleurs.* Ital. *Di due colori.* Germ. Das zweyerley farben hat. Belg. Van tweederley verben. Hispan. *Cosa que tiene dos colores.* Pol. *Dwoiey farby.* Vngar. *Két színű.* Ang. *Of two coloures.*] Plin. lib. 10. cap. 52: Intus omne ovum volucrum bicolor. Ovid. 11. Metam. Myrtea sylva subest bicoloribus obsita baccis.

Bicornis, ne, Quod habet duo cornua. [δίκερως. Gall. *Ayant deux cornes ou deux fourchons.* Ital. *Di due cornua.* Germ. Das zwey hörner hat. Belg. Dat twee hoornen heft. Hispan. *Cosa que tiene dos cuernos.* Polon. *O dwu rogach.* Vngar. *Két szarvú.* Angl. *That hath two hornes.*] ut Bicorne ferramentum. Colum. lib. 10. cap. 5: Bicornes furcæ. Virg. 1. Georg. Exacuunt alii vallos, furcasq; bicornes.

Bicorpor, [δισώματος. Gall. *Ayant double corps.* Ital. *Di due corpi.* German. Das zwey leib hat. Hispan. *Cosa que tiene dos cuerpos.* Vngar. *Két testű.* Ang. *That hath two bodies.*] Omnis generis. Duorum corporum. Cic. 2. Tusc. Hæc bicorporem afflixit manum.

Bicubitalis, le, Quod duorum est cubitorum: [δίπηχυς. Gall. *Qui a deux coudees de long.* Ital. *Di dui cubiti.* Germ. Das zween elnbogen lang ist. Hisp. *Cosa que tiene dos codos de medir.* Polo. *Dwa lokcia dlugij.* Vnga. *Két singni, két karni.* Angl. *Two cubites long.*] ut, Bicubitalis caulis. Plin. lib. 20. cap. 23.

Bidental, n. t. Locus erat, aut ædificium fulmine tactum: ita dictum ab ove bidente, quæ ad prodigii procurationem à sacerdote immolata, ibi sepeliebatur. Horat. Minxerit in patrios cineres, an triste bidental Moverit incestus: certè furit, ac velut ursus. Nonius Marcel. Bidental dici vult, quòd binæ pecudes mactarentur. Cornutus in Pers. Sat. 2, ipsum fulmen bidental appellari scribit, aut quia duos dentes habeat, aut quia, ubi ceciderit, bidentes mactentur.

Bidentes, f. t. Quidam intelligunt oves, aut alia pecora, quæ per ætatem duos dentes altiores habent. [Polon. *Owce albo bydło stare.*] Nam Higinus dicit: Quæ bidens hostia, oportet dentes habeat octo, sed ex his duos cęteris altiores per quos appareat ex minore ætate in majorem transcendisse. Alii Hostias bimas: id est, duos annos habentes, hoc nomine intelligunt, quod in commentariis ad jus Pontificum pertinentibus legatur Bidentes primò dictas, d, literâ ex superfluo interjectâ (sicut in Redeo) ad hiatum duarum vocalium præcavendum. Ergo Bidennes primò dictę sunt quasi Biennes: postea autem vocabulo longo usu loquendi corrupto, quæ priùs Bidennes dicebātur, postea Bidentes sunt dictæ. Vide Gell. lib. 10. cap. 4. Virgil. 6. Aen. totidem lectas de more bidentes. ¶ Item Bidens, σμινύη. Pollux, ubi περὶ τῶν γεωργικῶν ὀργάνων, instrumentum rusticum fossorium, quòd duos dentes habeat. Iuven. Vive bidentis amans, & culti villicus horti.

Biduum, n. s. Spatium duorum dierum: à quo Bidunnus, a, um: ut Bidunnæ induciæ. [יוֹמַיִם *jomájim*, δυὲ ἡμέραι. Gall. *L'espace de deux iours, deux iours, deux iours entiers.* Ital. *Lo spatio di due giorni.* Germ. Zween tag. Belg. Tween dagen. Hispan. *El espacio de dos dias.* Pol. *Czas dwuchdny.* Vnga. *Két nap.* Angl. *The space of two dayes.*] Terent. in Eunuch. Ego impetrare nequeo hoc abs te, biduum Saltem ut concedas solùm. ¶ Biduo continenti, significat duobus diebus continentibus. Suet. in Caligul. Per hunc pontem ultrò citrò commeavit biduo continenti.

Biennis, om. t. Qui est duorum annorum. [διετής. Gall. *De deux ans.* Ital. *Di due anni.* Germ. Zwey jar alt/von zweyen jaren. Belg. Van tweejaren. Hispan. *Cosa de dos annos.* Polon. *Dwuroczny.* Vng. *Két esztendős.* Angl. *Of two yeares.*] Plin. lib. 2. cap. 82: Vtpote quum quidam annuo & bienni spatio duraverint.

Biennium, n. s. Spatium duorum annorum. [שְׁנָתַיִם *schenáthajim.* διετία. Gall. *Deux ans entiers, l'espace de deux ans.* Ital. *Di due anni.* Ger. Zwey jar. Belg. Twee jaren. Hisp. *Cosa de dos annos.* Polon. *Dwie lecie.* Vng. *Két esztendő.* Ang. *The space of two yeares.*] Cicero de Amicit. Primò Gabiniâ lege: bienno autem pòst, Cassiâ.

Bifariam, Duobus modis, duplici ratione. [διχῶς. Gall. *En deux parties, en deux sortes, en deux manieres.* Ital. *In due parti.* German. Auff zween weg / auff zwo weiß. Hispan. *En dos partes.* Polon. *Dwoiako.* Vngar. *Két képpen.* Ang. *Two fold or two maner of wise.*] ut Trifariam, τριχῶς adverbia sunt, quibus significatur quod duobus vel tribus modis, vel quod in duas vel tres partes fari potest. Cicero 3. Tuscul. Bifariam quatuor perturbationes æqualiter distributæ sunt, nam duæ, &c. ¶ Sic Multifariam, Omnifariam, Plurifariam, significant multorum generum, omnis generis, plurimum generum, sive in multas, in omnes, & in plures partes: sive quod multis, omnibus, & pluribus modis fari potest. Dicimus etiam Bifariè, Trifariè, Multifariè, &c.

Biferus, a, um. Quod bis quotannis fructum fert. [δίφορος, δίκαρπος. Gall. *Portant deux fois l'an.* Ital. *Che fa frutto due volte all'anno.* German. Das jährlich zweymal frucht tregt. Hisp. *Cosa que trae dos vezes enel anno.* Polon. *Dwakroć owoc ku rodzący.* Vng. *Az mi egyesztendőb en kétszer hoz gyümölcsöt.* Ang. *That beareth fruite twise in one yeare.*] Virg. 4. Georg. biferique rosaria Pesti. ¶ Biferæ ficus. Colum. lib. 5. cap. 10. Fabulantur poëtæ Alcinoi Phæacum regis, pomaria fuisse bifera: hoc est, bis quotannis fructum protulisse.

Bifidus, a, um, Quod in duas partes fissum est. [δίχηλος. Gall. *Qui est fendu ou refendu en deux.* Ital. *Fesso in due parti.* German. Inn zwey theil gespalten. Belg. Ghecloven. Hispan. *Cosa endida en dos partes.* Polon. *Na dwoie rozdzielony, rozszczepiony.* Vngar. *Két felé hasados.* Ang. *Cloven in two.*] Plin. lib. 11. cap. 37: Lacertis bifida & pilosa lingua. Ovid. 14. Metamorph. bifidosque relinquit Rima pedes.

Bifidatus, a, um, adjectivum. Idem quod Bifidus. Plinius libro 13. ca. 4: Folia culrato mucrone, lateribus in sese bifidatis bellas primùm demonstravêre gemmas. [Angl. *Clouen in two.*]

Biforis, re, Quod haber duas januas. [δίθυρος. Gall. *Ayant deux huis qu'on ouure çà & là.* Ital. *Che ha due porte.* Polon. Das zwo thüren hat. Hispan. *Cosa que tiene dos agujeros, ò horados, ò puertas.* Polon. *O dwu drzwiach.* Vnga. *Két ajtóin.* Ang. *That has two gates or leaves.*] Ovidius 3. de Ponto. Eleg. 3: Nox erat, & biforès intrabat Luna fenestras. Biforis cantus. Virgil. 9. Aen. Vbi assuetis biforem dat tibia cantum. Vbi Servius: Biforem, bisonum, imparem.

Biformis, is, & hoc biforme, Duas habens formas. [δίμορφος. Gall. *Double de forme, ayant deux formes.* Ital. *Di due forme.* Germ. Zweygestältig/das zwo gestalten hat. Hispan. *Coso que tiene dos formas ò figuras.* Pol. *Dwoiakiego kształtu.* Vng. *Két formaiu.* Ang. *That hath two shapes.*] Virg. 6. Aeneid. mistumque genus, prolesque biformis. Colum. lib. 10: Inter lascivos Satyros, Panásque biformes.

Biformatus, a, um, adjectivum. Idem quod Biformis. [δίμορφος. German. Das zwo gestalten hat. Vngar. *Két formaiu.*] Cicero 2. Tusc. Non biformatus impetu Centaurus ictus corpori infixit meo.

Bifrons, tis, com. t. Qui duas frontes habet. [διπρόσωπος. Gall. *Qui a deux faces, ou deux visages.* Ital. *De due fronte.* German. Der zwo stirnen hat. Hisp. *Cosa que tiene dos frontes.* Polon. *O dwu czelech.* Vnga. *Két homlokú.* Ang. *That hath two visages or faces.*] Est autem hoc Iani epitheton, quem ideo dicimus bifrontem, quòd præterita sciverit, & futura prævideritː vel quia superûm, & inferûm janitor est. Virgil. 12. Aen. Latonæq; genus duplex, Ianumque bifrontem.

Bifur, Plus quàm fur, sive qui bis in furto est deprehensus.

Bifurcus, m. s. Geminas furcas habens: [ἀμφίκραος. Gall. *Qui a deux fourchons, fourchu.* Ital. *Biforcato.* German. Das zween spitz oder zincken hat. Hisp. *Cosa de dos horcas.* Polon. *Widłowaty, odwu zebiech.* Vngar. *Villás, két águ.* Angl. *Two forked.*] ut, Bifurcum ferramentum. Colum. lib. 3. cap. 18: Bifurci ramusculi. Idem lib. 5. cap. 11.

Bigæ, Currus duobus equis vecti: ita dicti, quasi Bijugi, quòd duorum equorum jugo agantur. [συνωρίς, ζεῦγος. Gall. *Chariot ou charrette de deux cheuaux, deux cheuaux attelez l'vn auec l'autre.* Ital. *Carretta di due canalli, Biga.* German. Ein Karch so von zweyen Rossen gezogen wirdt. Hispa. *La yunta de dos cauallos.* Polon. *Sprzęgwe dwakonie.* Vngar. *Két louu szekér, saliga.* Angl. *Chariots or carts drawn with two horses.*] ¶ Equi verò ipsi Bijugi,

Bijugésve dicuntur. ¶ Sic Quadrigæ, quæ à quatuor equorum jugo trahi solent: & equi ipsi Quadrijugi. Virgil. 5. Aeneid. Et nox atra polum bigis subvecta tenebat. ¶ Apud veteres tamen Bigam, & Trigam, & Quadrigam invenimus. Suetonius in Tib. Vix unius bigæ adjectione honorari passus est. Papin. in Theb. Rorsferum gelidâ tenuaverat aëra bigâ. Plin. In summo Mausoleo est quadriga marmorea. Bigas primùm junxerunt Phrygii, quadrigas Erichthonius, teste Plinio libro 7, capite 56.

Bīgātī, m. f. Nummi bigas impressas habentes. Plin. lib. 33. cap. 3: Nota argenti fuère bigæ atq; quadrigæ: & inde bigati. quadrigatique dicti. Tacit. de Germ. Pecuniam probant veterem, & diu notam, serratos, bigatosque.

Bĭgămŭs, m. f. [δίγαμος. Gal. Remarié. Ital. Rimaritato. Germ. Der zwey maal geweibet hat. Hisp. Casado dos vezes. Polon. Tenktori drugi raz się ożenieł. Vngar. Kés felesége. Ang. Which hath had two wifes.] Qui duas uxores duxit. à quo Bigamia. γάμος enim nuptiæ dicuntur. Sipontinus.

Bĭgĕmmĭs, me, om. t. Quod habet duas gemmas. Colum. lib. 6. Pro materiis longioribus pollices quaternûm aut quinûm gemmarum relinquuntur, pro custodibus autem bigemmes resecces efficiunt in eâ.

Bĭgĕnĕră, Animalia ex diverso genere nata, ut Leopardus ex leænâ, & pardo, non (ut aliqui putant) ex leone & pantherâ, διγενῆ. Varro lib. 2. de Re rust. Nam muli & hinni bigeneri, atq; intitii, non suopte genere ab radicibus. Ex equâ enim & asino fit mulus: contrà, ex equo & asinâ hinnus.

Bĭgnæ, Gemmæ dicuntur. quia bis unâ die natæ sunt. Festus.

Bĭjŭgī, m. f. Equi dicuntur bini, ad unum jugum nexi. [δίζυγοι. Gall. Accouplé à costé d'un autre. Ital. Due cavalli ad un gioco. German. Zwey Rosss neben einander eyngespannet oder angeschirret. Hisp. Dos cavallos de una yunta. Pol. Dwa konij sprzężone. Vnga. Ezue fogot kés ló. Angl. Two horses in one yoke.] Martial. Gestatus bijugis Regulus esset equis. Virgil. 10. Aeneid. Interea bijugis infert se Lucagus albis.

Bihenii, Dicuntur quibus in utrisque seroti partibus signa herniæ apparent. διχηλεῖς. Græcè.

Bilagium, Medicamentum est: id est, χολάγωγον.

Bĭlānx, cis, f. c. Statera quę duas habet lāces: [מאזנים mozna̋jim. ζυγὶς Gall. Balance. Ital. Balancia. German. Ein Wag mit zween schüsslen. Hispan. Peso de dos balancas. Polon. Waga o dwu szalkach. Vng. Mérték, mérő serpenyő. Angl. Ballaunces.] alio nomine Libra dicitur. Perottus.

Bĭlībrĭs, bre, Duarum librarum. [δίλιτρος. Gall. Pesans deux livres. Ital. Di due libre. German. Zweypfündig. Hispan. Cosa que pesa dos libras. Polon. Odwu fanczioch. Ang. Of two pound weigt.] Martial. libro 11: Nunc ut emam grandémve lupum, mulúmve bilibrem. Plin. lib. 18 cap. 11: Ex aquâ hordeoque bilibres offæ.

Bĭlībră, bilibræ, f. p. δίλιτρον. duarum librarum pondus. Liv. 4. ab Vrbe: Melium, cui tribunatus plebis magis est optandus, quàm sperandus fuerit, frumentarium divitem, bilibrâ farris sperasse libertatem se civium suorum emisse.

Bĭlĭnguĭs, Qui duas habet linguas: hoc est, qui modò unum, modò aliud loquitur. [δίγλωττος. Gall. Qui parle deux langues, Trompeur, qui tantost dit d'un, tantost d'autre. Ital. Di due lingue, bilingue fallace. German. Der zwe zungen hat/jetzt dieses dann ein anders sagt. Lugner. Belg. Tweetongig / sprekende met twe tongen. Hispan. El que tiene dos lenguas enganoso. Polon. Matacz, razwuc rzy two mowiacy. Vngar. Kés nyelvű, hazug. Ang. That has two tounges, deceatfull.] Vnde etiam, pro fallaci, posuit Virgil. 1. Aeneid. Quippe domum timet ambiguam. Tyriosque bilingues ¶ Item, qui callet duas linguas. Horat. libro 1. Serm. Satyr. 10: -Canusini more bilinguis. Canusinum ideo bilinguem vocat; quia & Græci & Latini apud Canusinum urbem Italiæ, non procul à mari sitam, & à Diomede conditam habitant, utroque sermone utentes, Latino & Græco. Ex Acrone. Curtius lib. 7, de Branchidis: Mores patrii nondum exoleverant: sed jam bilingues erant, paulatim à domestico externoq; sermone degeneres.

Bĭlīx, adjectivum à Licium: [δίμιτος. Gall. Renforcé à double fil, tissuen double. Ital. Maglia à due lici. Hispan. Cosa que se texe con dos lizos. Pol. Dwoisty nicy. Vng. Bélés, késrétű. Ang. Double woven.] ut, Bilix lorica à Virgilio dicta, quæ duo licia & fila in summitate haberet ad ornatum, lib. 12. Aen. -rumpitque infixa bilicem Loricam.

Bĭlūstrĭs, stre, Quod est duorum lustrorum: id est, decem annorum: ut, Bellum bilustre, quod duo lustra: hoc est, decem annos duravit. [διετηρίς. Gall. De dix ans, qui a duré deux fois cinq ans. Ital. Di due lustri. German. Zehen järig. Hisp. Cosa de espacio de dos lustros. Pol. Dziesięcioletni. Vng. Tizesztendős. Ang. Which lasteth ten yares, of ten yeares.] Ovid. 2. Amor. Pergama quum caderent bello superata bilustri.

Bĭmărĭs, re, adject. Quod inter duo maria situm est: [διθάλασσος. Gall. Qui est entre deux mers. Ital. Cosa posta due mari. German. Das zwischen zweyen Meeren ist. Hispan. Cosa que participia de dos mares. Polon. Miedzy dwiema morzamy polożony. Vngar. Két tenger közöt való. Ang. That is betwene two seas.] ut, Bimaris Corinthus. Horat. lib. 1. Carm. -aut Ephesum bimarisve Corinthi Mœnia.

Bĭmărītŭs, qui duas uxores habuit.

Bĭmātĕr, [Germ. Der zwo Mütter hat.] Agnomen Bacchi, quòd duas matres habuerit, Semelen & Iovem, matris fungentem officio, διμήτωρ. Vide B A C C H U S in propriis.

Bĭmēmbrĭs, Duarum partium, quasi membrorum. [διμελής. Gall. Ayant doubles membres, ou deux membres. Ital. Di due parti. Germ. Das zwey theil oder glider hat. Hisp. Cosa que tiene dos miembros. Polon. Dwiecześcy albo członki mający. Vngar. Két tagú. Ang. That hath two partes or members.] Ovid. Est malè confusum pedibus, formaque bimembri. ¶ Et Bimembres substantivè, pro Centauris. Ovid. 2. Metamorph. Ecce ruunt vasto trepidi clamore Bimembres, Virgil. 8. Aen. -tu nubigenas invicte Bimembres, &c.

Bĭmēnsĭs, hujus bimensis, Tempus duorum mensium. [τὸ δίμηνον. Gall. L'espace de deux mois, deux mois entiers. Ital. Spatio di duo mesi. German. Zween Monat. Hisp. Spacio de dos meses. Pol. Dwu miesięczny. Vngar. Két holnap. Ang. The space of two monethis.] Livius Dec. 3: Et ad opera quæ locassent probanda, anni & bimensis tempus prorogaretur.

Bĭmēstrĭs, om. t. stre, Duos menses habens, aut duos annos à lunâ computatos. [δίμηνος. Gall. De deux mois. Ital. Chi ha due mesi. German. Das zween Monat hat. Hispan. Cosa de espacio de dos meses. Polon. Odwumiesiętni. Vngar. Két holnapi. Angl. Of two monethes.] Horat. libro 3. Carm. -& porco bimestri Cum famulis operum solutis. Sic Trimestris, Quadrimestris, Quinquemestris. Plin. Castrari agnos, nisi quinquemestres, præmaturum existimant.

Bĭmŭlŭs, Qui in bimatu est, hoc est, qui duos annos ætatis habet. [διετής. Gal. De deux ans. Ital. De due anni. German. Von zweyen jaren/zweyjärig. Hisp. Cosa de espacio de dos annos. Pol. Dwuroczny. Vngar. Kés esztendős. Angl. Of two yeares.] Et propriè de iis dicitur (teste Valla) quæ post eam ætatem adhuc incrementum possunt accipere: ut puerum propriè bimulum dicas; bovem aut canem non ita.

Bĭmŭs, διετής, Trimus, Quadrimus, Quimus (unde Bimatus, Trimatus, Quadrimatus, Quimatus) pro eo quod ætatem habet duorum, trium, quatuor, aut quinque annorum. Cato de Re rust. capite 17: Dum sint nuces bimæ, inde semen excidet. Varro de Re rust cap. 5: Vnum anniculum, alterum bimum. Bima sententia. Cicero ad App. De hac quoque sententiâ bimâ decedat: id est, qua censuit, ut per duos annos remanerem in provinciâ. Plin. Vita fœminis quindecim annis longissima, maribus viginti robur in quimatu. Suet. in August. Quadrimus patrem amisit. Plin. libro 11. cap. 21: Vita vesparum bimatum non transit ¶ Bima dies, pro biennio. Pomponius D. lib. 13. tit. 7. l. 8: Si annuâ, bimâ, trimâ die triginta stipulatus acceperim pignus: id est, anno, biennio, triennio.

Bīnī, æ, a. Propriè distributi numeri vox est, significans duo, non conjunctim, sed separatim intellecta. [שנים שנים schenájim schenájim. δυοῖν. Gal. Deux ensemble, doubles gemeaux. Ital. Duerni, à due à due. German. Je zween und zween. Belg. Tween. Hisp. Cada dos è de dos en dos. Polon. Dwa a dwa. Vng. Ketten ketten. Ang. Two and two, by couples.] Cic. 4. Verr. Describebat censores binos per singulas civitates Timarchides: id est, duos in singulis civitatibus. Idem Att. Pompejus distribuit binos, singulis patribus familiarum: hoc est, unicuique duos. Sic binos, ternos, quaternos, aut quinos dicimus milites incedere: hoc est, duos, tres, quatuor, aut quinq; in singulis lineis aut ordinibus. ¶ Nonnunquam etiam simpliciter accipitur, pro duobus: & sic frequentiùs iis jungitur, quę singulari numero destituuntur. ¶ Sic binas literas dicimus, & bina castra, non duas literas, aut duo castra. Cicero 6. in Verr. Cn. Pompejus cum P. Vectio intra bina castra colloquutus est. Idem 2. in Verr. Vt dies 45. inter binos ludos tollerentur. Nam castra pro militum centoriis: & ludi pro magnificis & splēdidis spectaculis singularem numerum non agnoscunt. ¶ Aliquando tamen etiam in hac significatione iis conjungitur, quæ utrunque habent numerum, sed hoc frequentiùs apud Poëtas. Virgil 1. Aen. Bina manu lato crispans hastilia ferro. Idem 8. Aeneid. Frænaque bina meus quę nunc habet aurea Pallas. ¶ Interdum etiam in oratione solutâ. Plin. lib. 9. cap. 30: In nostro mari loligines capiuntur quinûm cubitorum, sæpe binûm. Cicero 3. de Orat. Demosthenes unâ contentione verborum binas contentiones vocis & remissiones continebat.

Bĭnŏctĭum, (dicitur ut Trinoctium.) [δινύκτιον. Vng. Két éjel, két éjeli idő.] Cornel. Tacit. lib. 3: Quotiens valetudo adversa Flaminem incessisset, ut Pontificis Maxim. arbitrio plusquam binoctium abesset.

Bĭnōmĭŭs, m. f. Dicitur qui geminum habet nomen: ut Ister, & Danubius: & Iulus & Ascanius. [διώνυμος. Gall. Qui a deux noms. Ital. Di due nomi. Germ. Der zween Nammen hat. Hisp. Cosa que tiene dos nombres. Pol. Dwu imion. Vng. Két nevű. Ang. That hath two names.

Bĭnōmĭnĭs, ne, om t. idem. [Vng. Két nevű.] Ovid. 14. Metamorphos. Inde sub Ascanii ditione binominis Alba, Resq; Latina fuit.

Bĭpālĭum, Instrumentum rusticum, quo terra foditur. [ἄγκος. Gall. Vne houe, ou beche, hoyau à faire fosses ou fossez. Ital. Vanga. Germ. Ein Karst/ein Hawen. Hisp. Cierto instrumento para cavar. Polon. Graca, albo ridl. Vng. Kés agu kapa. Ang. A mattok, pikaxe or spedde.] Varro: Si locus humectus sit, ibi cacumina populorum serunda, & arundinetum: id prius bipalio vertito, &c.

Liv. 3.

Liv. 3. ab Vrb. Ibi ab Legatis salute datâ, &c. seu fossam fodiens bipalio innixus, seu quum araret, &c.

Bipălmis, me, duorum palmorum. [διπάλαιστος. Gall. De deux palmes de long, large ou profond. Ital. Di due palme. Germ. Zwoyer hand breit. Hisp. Cosa que tiene dos palmos in luengo. Pol. Wzroky nadwiedlony. Vngar. Kèt sedjiremi. Angl. Of twospannes.] Varr. 3. de Re rust. cap. 7: Intus ternorum palmorum ex omnibus partibus sub ordines singulos, tabulæ sunt fine bipalmes, quo utantur vestibulo, ac prodeant.

Bipărŭs, a, um, Qui vel quæ bis peperit, διτόκος.

Bipătĕos, Quod ex utraque parte aperitur. [δίθυρος. Gall. Ayant deux ouvertures. Ital. Che s'apre da due parti. German. Zu zweyen orten offen. Hispan. Cosa abierta en dos partes. Polon. Zeobustrgn otworzisty. Vngar. Mindkèt felöl nyitva mind, kèt felö nyitva. Ang. Open on both the partes.] ut, Bipatentes portæ, pro geminis. Virgil. 2. Aen. portis alii bipatentibus adsunt. Idem lib. 10: Confidunt tectis bipatentibus: hoc est, utrinque apertis.

Bipĕdālis, le, quod habet longitudinem duorum pedum: [διπόδιαῖος, διπόδης. Gall. De deux pieds de long, large, ou profond. Ital. Di due piedi. Ger. Zween Schuh lang. Hisp. Cosa que tiene dos pies. Pol. Stopaki nadwie stopie. Vnga. Kèt lábi nyomni. Ang. Two foote long.] ut, Trabs bipedalis. Cæs. bell. Gall. lib. 4: Insuper bipedalibus trabibus immissis.

Bipĕdānĕŭs, a, um, sive Bipedaneus, idem quod bipedalis. Columel. lib. 2. cap. 2: Frumentis autem sat erit, si æquè bona suberit bipedana humus: arboribus altitudo quatuor pedum abunde est. Idem lib. 4. cap. 1: Quippe seminibus vineaticis nimiùm me profundos censuisse fieri scrobes, adjecto dodrante super altitudinem bipedaneam.

Bipennĭs, ne, quod duas habet pennas, δίπτερος. Plin. libro 11. cap. 18. de insectorum pennis: Nullis eorum pennæ reviviscit avulsæ: nullum, cui aculeus in aluo est, bipenne est. ¶ Bipenne item dicitur, teste Nonio, quod utrinque est acutum. Virg. lib. 11: ferro sonat acta bipenni Fraxinus. ¶ Hinc bipennis substantivum significat securim utraque ex parte aciem habens. [כשיל casch ehil. πέλεκυς. Gall. Besagne. Ital. B penne, scure da due tagli. German. Ein Hellparten/ein Bryel so auff beyden seiten hawet. Hispan. Hacha de ambas partes aguda. Pol. Siekiera z obu stron ostra, hallabart. Vngar. Kèt èlu. Ang. An halbard, a twibill.] Virgil. 2. Aen. Ipse inter primos correptâ dura bipenni Limina perrumpit. Idem 4. Georg. Vre fata: & validam in vites molire bipennem.

Bipennĭfĕr, a, um, ferens bipennem. [πελεκυφόρος. Gall. Qui porte vne besague. Ital. Portatore di tal scure. Germ. Ein Hellparten treget / oder der ein solch zweyschneidend Beyel tregt. Hisp. Cosa que trae aquella hacha. Polon. Siekiernik, Siekieranos, drabant. Vngar. Kèt èlu fegyver hordozó. Ang. That beareth an halbard or twibill wherwith carpenters mak mortaises.] Ovid. 2. Metam. Fecefurens contra sua fata bipennifer Arcas. Idem 5. Trist. Ossa bipenniferi sic sint malè pressa Lycurgi.

Bipertio, is, & Bipertior, iris, vel bipartior, in duas partes divido. [διχάζω. Gal. Partir en deux. Ital. Dividere in due parti. Germ. In zweytheil zerschneiden oder zertheilen. Belg. In twee deelen. Hisp. Partir en dos partes. Polon. Dzielic na dwoie. Vng. Kèt felé osztom. Ang. To devide and part in two.] Colum. lib. 11. cap. 2: Vndecimo Calendas Majas ver bipertitur, pluvia, & nonnunquam grando. Cic. in Cat. Atque ibi in proximis villis ita bipertiti fuerunt ut Tyberis inter eos & pons interesset.

Bipertitò, Bifariam, dupliciter. [δίχα, διχῇ. Gall. En deux parts ou parties. Ital. In due parti. Germ. Auff zween weg oder theil. Hispan. En dos partes. Polon. Dwoiako. Vnga. Kèt kèppen. Ang. In two partes.] Cicer. de Invent. Nam id fit bipertitò: nam tum causa, tum res ipsa removetur. Cæs. 1. bell. Gall. Romani conversa signa bipertitò intulerunt. Hoc est, duobus locis.

Bĭpēs, bipedis, adject. Quod habet duos pedes. [δίπους. Gall. Ayant deux pieds. Ital. Chi ha due piedi. German. Zweyfüssig. Belg. Met twee voeten. Hispan. Cosa que tiene dos pies. Polon. Dwunogach. Vngar. Kètlábu. Angl. That hath two feete.] Iuvenal. itaque alium bipedem sibi quærat asellum. ¶ Ponitur etiam substantivè, quòd facilè intelligatur substantivum. Cic. pro Domo suâ: Hoc ministro omnium non modò bipedum, sed etiam quadrupedum impurissimo. ¶ Bipedum nequissimus. De homine vehementer improbo, quique vel pecudes nequitiâ superet. Vsus est. Cic. pro Domo suâ, & Plin. in Epist.

Bipinnellā, Herba hortensis, dicta, quòd in duas pinnas folia per totum cauliculum diducta habeat. Hanc corrupto vocabulo quidam pimpinellam vocant.

Birēmis, navis, quæ duobus remorum ordinibus agitur: ab Erythræis (ut creditur) primùm inventa. [δίκροτος. Gall. Navire à double rang d'avirons ou de rames. Ital. Fusta. German. Ein Schiff das auff beyden seiten Ruder hat. Hispan. Nave de dos ordenes de remos. Polon. Okret odwurzedziech powieni. Vnga. Nàva, kèt rend evezeüs haio. Ang. A galey with two oares on the seat.] Plin. lib. 7. cap. 57: Biremem Demosthenes autor est Erythræos fecisse: triremem Thucydides Amoclem Corinthium: quadriremem Aristoteles, Carthaginenses. Virgil. lib. 8. Aen. geminasque legit de classe biremes.

Birōtum, penult. correpe. genus vehiculi duas rotas habentis, δίτροχον.

Birrŭs, genus est vestis: Vopiscus in Carino: Donati sunt ab Atrebaticis birri petiti: donati birri Canusini.

Bisellĭum, lii, Subsellium duorum capax. [δίεδρον. Gall. Vne selle ou siege pour deux. Ital. Sedia capace di dui. Germ. Ein Stül auff welchem zween sitzen mögen. Hisp. Silla de dos assientos. Polon. Stolek nadwie ossobie. Vngar. Kèt embernek valo szèk. Angl. A seat or benche for two.] Author Varro lib. 4. de linguâ Latinâ.

Bisētă, Porca dicitur, à cuius cervice setæ bifariam dividuntur, quum jam esse incipit major ætate sex mensium Festus.

Bisextŭs, sive Bissextus, Dies intercalaris, qui quarto quoque anno interseritur, ut anni ratio cum cursu Solis conveniat. [ἐμβόλιμος, ἡμέρα. Gall. Bissexte. Ital. Bisesto. German. Schaltjar. Hisp. bisiesto. Polon. Przestępny rok. Vng. Mindhnegyed esztendöben, ... forgó nap, ... Ang. A day that is put to everie foure yeare.] Inventa est autem hæc intercalandi ratio à Cæsare Dictatore. Is enim quum animadvertisset, Solem cursum suum conficere diebus 365. & horis circiter sex, quarto quoque anno diem unum curavit adjiciendum. ¶ Dictus est autem bissextus, quòd bis, hoc est, duobus diebus continuis numerarent, sexto Calendas Martias, duos videlicet dies pro uno computantes. Vnde qui est natus bisexto Calendas, nihil refert (ut inquit Celsus de verborum significat. l. Quum Bisextus,) utrum priore, an posteriore die natus sit, quum illud biduum pro uno tantùm die habeatur. Erat autem huic intercalationi constitutus dies certus, qui est post XXIII. Februarii diem, inter Terminalia jam peracta, & Regifugium. Februarius verò duabus de causis huic rei aptissimus visus est, tùm quòd paucissimos haberet dies, tùm etiam quòd inter menses ultimum haberet locum. Nam quum antea decem tantùm essent menses, quorum primus erat Martius, duo postea in fine sunt adjecti, Ianuarius & Februarius.

Bisulcŭs, Qui ungulas non solidas habet, sed scissas. [δίχηλος. Gall. Fourché, fourchu. Ital. Chi a l'unghie fesse. German. Der gespaltene Klawen hat. Belg. Gekloven. Hispan. Lo que tiene las uñas hendidas. Pol. Maiacy kopyta rozdzielone. Vng. Hasat körmü. Angl. Cloven footed.] Plin. lib. 11. cap. 37: Cornigera unâ parte dentata, & quæ in pedibus talos habent, sevo pinguescunt: bisulca, scissive in digitos pedibus, & non cornigera adipe. Ovid. 7. Metamorph. Pulveremq; solum pede pulsavêre bisulco. ¶ Accipitur & latiùs pro omni eo, quod in duas cuspides divisum est. Vnde bisulcam caudam dixit Plin. lib. 9. cap. 29. & bisulcos arborum surculos, Colum. de Arboribus cap. 6.

Bisultŏr, m. t. Martis cognomen, à bis ulciscendo impositum. Augustus enim, quum Brutum & Cassium vicisset, & signa à Parthis recepisset, Martis templum dedicavit, quem Bisultorem cognominavit, quòd primùm C. Cæsaris, deinde & Crassorũ necem ultus esset. Ovid. 5. Fast. Ritè deo templumque datum, nomenque Bisultor.

Bithalassum, locus ubi duo maria concurrunt.

Bĭvĭum, n. s. Quod duas vias habet, sicut Trivium, Quadrivium, quod tres aut quatuor habet anfractus. [ἀμφοδος. Gall. Deux chemins, vne fourchee, carrefour de deux voyes ou sentiers. Ital. Di due vie. Germa. Ein ort da zween weg sich von einander scheiden. Hispan. El lugar donde se retruencan dos caminos. Pol. Miejsce gdzie sie rozchodza drogy, rosstanie. Vngar. Ketbs ut, kèt vias. Ang. Where two wayes or streates do meete.] Virgil. 9. Aeneid. locum insidiis conspeximus ipsi Qui patet in bivio portæ, quâ proxima ponto.

Bĭvĭus, adjectivum, ἀμφίοδος. Virg. 11. Aen. Vt bivias armato obsidam milite fauces: id est, quæ ad duo loca ducũt. ¶ Bivius agrorum cultus, per metaphoram Varr. 1. de Re rust. cap. 18.

Bisōn, ontis. m. t. [βίσων Pausaniæ. Germ. Ein Büffel/ist ein geschlecht wilder Ochsen.] Animal ferum & deforme prolixitate jubarum, & reliquo corpore cervi figurâ, mediâ fronte inter aures unum cornu habens. Martial. in Amph. Illi cessit atrox bubalus, atque bison.

Bithūs, & Bacchius nobile par gladiatorum fuit, quorum mentionem quoque Suetonius facit, paret audaciâ. Proinde quoties duo æqualiter improbi contendunt inter sese, ita ut neuter alteri velit concedere, non impestiviter dicemus Bacchium cum Bitho commissum. Horat. in Serm.

Bithymum mel, Vide infrà in dictione THYMUM.

Bitūmĕn, inis, n. t. Limus quidam est tenax, & sulphurei odoris, in Iudææ lacu emergens, qui inde Asphaltites dicitur. [חמר chêmer כפר chopher, ἄσφαλτος. Gall. Terre limoneuse ou limon gluant comme poix, bruslant comme souffre. Ital. Bitume. German. Ein jähes leim/Judenleim/Päch. Belg. Jodenlijm. Hispa. El betun, generalmente. Polon. Kleiswata ziemia, zywica. Vng. Enyu (szurok) enyu. Ang. A kind of gleuish claye and tough which burneth lik brimstone.] Invenitur & durũ in Syriâ, nõ procul à Sidone, terreæ globæ, vel eorũ carbonũ similitudine, qui in usum ferrariarum fabricarũ è terrâ effodiuntur. ¶ Est præterea & liquidum bitumen, in Zacyntho insulâ & circa Babylonẽ nascens, & in agro Apolloniatarũ, quod Græci πισσάσφαλτον appellant, argumento picis & bituminis. ¶ Gignitur & pingue, liquoris oleacei, in Siciliâ, Agragantino fonte inficiens rivum: quo incolæ utuntur ad lucernarum lumina, olei vice. Hujus generis Bitumen apud Prutenos ex saxis effluit, ex quo maris frigiditate, in quo defluit, succinum sive electrum coalescit. Apud Babylonios bitumen calcis usum præbet, ita ferruminatis Babylonis muris. Vide plura apud Plin. lib. 35. cap. 15.

Bitūmĭneŭs,a,um: [ἀσφάλτινος. Gall. *De bitume.* Ital. *De bitume.* German. Was von dem zähen leim ist. Hispan. *Cosa de betun.* Polon. *Kleiowati.* Vng. *Enyues.* Ang. *Of such earth or glewish claye.*] ut, Bituminea vites. Ovid.15. Metam. Sive bitumineæ rapiunt incendia vires.

Bĭtūmĭno, as, Bitumine linio: [כפר caphar. ἀσφαλτόω. Polon. *Sklejam.* Vngar. *Enyuezek.* Angl. *To ouersmere with glewish claye.*] aqua bituminata, apud Plin. lib. 31. cap. 6. cui admistum est bitumen, vel quæ per venas terræ bituminosas transit, ὕδωρ ἀσφαλτῶδες.

Bivira, æ, Antiqui dicebant pro vidua, teste Nonio.] Polon. *Wdowa.* Vng *özuegy.*] Varro: Ad biviram venio quum vellem ostendere quid vellem, Metamelos inconstantiæ filius me reprehendit.

B ante L.

B.L. In notis antiquorum Bona lex. B.L.B. Bonorum liberi. B. M. Bonæ memoriæ, Bona materia, Benè merentis. B. MR. C. Benè mereat cibum. B. MR. SE. H. Benè merentibus serva hoc. B.M.F. Benè meritæ facit. B.M.H.E. Bona memoriis hic est. B. MN. Bona munera. B.M.P. Benè merenti posuit, vel Benè meritæ. B.M T. Bona materia. B.N Bona nostra. BN.H.I. Bona hic invenies. BN.M FEC. Benè merenti fecit.

Blactĕro, ras, Vide BLATERO.

Blæsŭs, m f. Qui linguam habet impeditam, aut qui inter pronunciandum aliquam literam aut excludit, aut malè profert: [עלג hilleg. βλαισὸς, τραυλὸς. Gall. *Begue.* Ital. *Balbo, tardo a parlar.* German. Ein lisper/ein stamler. Belg. Een stamelaer/tateraer/lispelaer. Hisp. *Tartamudo.* Pol. *Iekotliwy belkot.* Vngar. *Pelyp, selp.* Ang. *That stammere ther stutteth in speaking.*] quo vitii genere Demosthenem laborasse accepimus, qui aliquandiu primam artis suæ literam enunciare nō potuit. Iuven. Blæsis atque mero titubantibus. Mart. lib. 5: Et nomen Blæso garriatore meum. Idem lib. 10: Os blæsum tibi debilisque lingua est. ¶ Græci etiam hoc nomen ad alia membra transferunt. Blæsosque appellant, quibus membrum aliquod solutum est, quos & paralyticos appellamus: & generaliter omnes eos, quibus aliquod est membrum, quod actiones suas commodè obire non possit, quódve situ aut figurâ sit deforme: quales sunt qui crura habent in diversum acta, quos Latini Valgios, & Varios appellant. Vide Cæl. Rhod. lib. 8. cap. 1, & Bud. in Annot. Pand.

Blandē, & Blanditer, Vide BLANDVS.

Blandĭŏr, iris, d.q. Assentor, adulor, blanditias dico. [חלק hechelik. σαίνω, ἀρέσκω, κολακεύω. Gall. *Flater, amignarder, amignoter, amadoner.* Ital. *Lusingare, piacere.* Ger. Schmeichlen/liebkosen. Belg. Bleyen. Hisp. *Halagar o lisongear.* Polon. *Lasie sie, prochlebiu.* Vng. *Hizelkedem.* Ang. *To flatter, to speak faire for to allure, by faire speaking.*] Cic. de Amic. Qui adversario assentatur, & litigare se simulans, blanditur. Idem pro Flacco: Cur matri bläditur? cur epistolis & matris & sororis imbecillitate aucupatur? ¶ Refertur & ad sensus interiores, pro eo quod est placeo, arrideo, animum vel affectum titillo. Cic. 4. Acad. Vide quàm suaviter voluptas sensibus blandiatur. ¶ Blandior calamitatibus meis, dixit Quint. pro eo, quod est mitigo, lenio calamitates, vel æquo in calamitatibus me animo gero.

Blandītŭs, us, ui, m. q. Ipse blandiendi actus, sive blanditiæ, & quædam quasi illecebræ sensum titillätes. [חלקת chelkath. κολακεία, θωπεία. Gall. *Blandissement, flaterie.* Ital. *Il lusingare.* Germ. Das schmeichlen/liebkosen. Hispan. *Lisonja o halago.* Pol. *Lasienie.* Vng. *Hizelkedés.* Angl. *Flattering, faire speaking.*] Lucret. lib. 2: Vt res per Veneris blanditum secla propagent.

Blandītŭs, a, um, particip. à verbo Blandior. Plin. lib. 10. cap. 23: Hanc principio bläditā peregrinatione avidè profectum, pœnitentiā in volatu cum labore scilicet subit. Vbi blanditam peregrinationem dixit, pro gratā, jucundā, quæq; principio adblandiebatur & arridebat.

Blandŭs, adject. Placidus & comis in sermone, & hilaris. [חלק chalak. χαρίεις, εὐπροσήγορος. Gall. *Plaisant, attrayant, courtois, gratieux, doux en parler.* Ital. *Piacevole.* Germ. Lieblich mit red/ wols gesprächt/fruntlich. Belg. Soet/lieflijck van sprake. Hispan. *Cosa blanda o halagueña.* Pol *Lagodni wmowie wdzięczny.* Vng. *Nyaias hizelkeđó.* Ang *Faire speaking and plesant.*] Cicero ad Attic. Scis me minimè esse blandum. Terent. in Hecyr. At tu ecastor morem antiquum obtines, Vt unus hominum homo te vivat nūquam quisquam blandior. ¶ Blandus amicus, cui opponitur Verus. Cic. de Amicit. Secerni autem blandus amicus à vero, & internosci tàm potest adhibitā diligentiā, quàm omnia fucata & simulata à synceris atq; veris.

Blandŭlŭs, a, um, diminutivum ab adjectivo Blandus.

Blandē, adverb. [ἡδέως, μαλθακῶς. Gall. *Doucement, gratieusement, courtoisement.* Ital. *Piacevolmente.* Germ. Lieblichen/freundtlicher weyß. Hispan. *Lisonjera, o halagueñamente.* Polon. *Wdzięcznie, lagodnie.* Vng. *Nyaiassan, hizelkedue.* Angl. *Plesantlie, with faire wordes.*] Cic. ad Attic. Sed amabo te, mi Attice: vidésne quàm blandè? Idem pro Cluent. Tum appellat hilari vultu hominem Bulbus, ut blandissimè potest.

Blandĭter, Idem quod blandè. Plaut. Pseud. Magis cogito, sævitèr, blanditérne alloquar.

Blandĭcŭlŭs, & Blandicellus. [Pol. *Lagodniczek.* Vngar. *Nyaiasocska, hizelkedecske.* Ang. *That speaketh somewhat plesantlie.*] Diminutiva sunt à Blandus: sicut ab eo quod est Mollis, fit Molliculus & Mollicellos. Nam Blandicus & Mollicus (à quibus nonnulli hæc trahi voluerunt) Latinæ linguæ perîsse non agnoscunt. Inde Blandicella verba, apud Festum.

Blandĭdĭcŭs, Qui blandè loquitur. [חלק chalak. χαριεπής. Gall. *Parlant doucement.* Ital. *Chi da belle parolle.* Germ. Der liebliche und glatte wort gibt. Hispan. *El que habla con lisonja.* Polo *Lagodnie mowiący.* Vngar. *Hizelkedö beszedü.* Ang. *That speaketh sweetlie.*] Plaut. Pœnul. Nunc mihi blandidicus es: heri in tergo meo tres facilè corios contrivisti bubulos.

Blandĭfĭco, Blandum facio, *blandio.* Perottus.

Blandĭlŏquŭs, m. f. Blanda verba loquens, ad voluntatem dicens: [חלק chalak, χαριεπής. Gall. *Beau parleur, parlant doucement.* Ital. *Lusinghiere.* German. Ein liebkoser/der seine süsse und liebliche wort braucht. Hispan. *El qui habla lisonjas, o halagos.* Polon. *Gladkomowiący.* Vng. *Hizelkedö szeru.* Ang. *A faire and plesant speaker.*] ut, Vox blandiloqua. Senec. in Agam. Quid voce blandiloquā mala consilia dictas?

Blandĭlŏquēns, Idem Macrob. 2. Satur. Submissa placidè blandiloquens oratio.

Blandĭlŏquentŭlŭs, Diminutivum, *ἀνασιμολόγος.* Plaut. Trinum.

Blandĭlŏquentĭă, tiæ, f.p. [חלקת chelkath. χαριλογία. Gall. *Doux langage, beau parler, papelardise.* Ital. *Parlar piacevole & gratioso.* Germ. Ein liebliche/süsse oder angeneme red. Hispan. *Hablar de lisonjas.* Pol. *Słodka y wdzięczna mowa.* Vng. *Hizelkedes.* Ang. *Flattering, faire speaking.*] Cic. 3. de Nat. deor. Nam & ego illis supplicarem tantā blandiloquentiā.

Blandĭmentum, ti, n. f Idem quod blanditia. Oblectamentum, illecebræ, χαριλογία, θωπεία. Cic. pro Cælio: Multa enim blandimenta nobis natura ipsa genuit. [Germ. Liebkosung/schmeichlung. Vng. *Hizelkedés.*]

Blandĭtĭă, æ, fp. & Blanditiæ, tiarum, Adulatio, illecebræ. [חלקות chalakoth חלקלקות chalaklakkoth. χαριλογία, θωπεία. Gall. *Flaterie, blandissements.* Ital. *Carezze, lusinghe.* German. Schmeichlende Red. Belg. Bleyinghe. Hispan. *Lisonjas, o halagos.* Polon. *Pochlebstwo.* Vngar. *Hizelkedés.* Ang. *Flatterie, intysements.*] Plaut. in Bacch. Viscus merus vestra & blanditia. Cicero pro Planc. Facilis est illa occursatio, & blanditia popularis: aspicitur, non attrectatur. Idem primo de Finib. Blanditiis præsentium voluptatum deliniti atq; corrupti.

Blapsĭgŏnĭă, βλαψιγονία, quasi prolis detrimentum. [Polon. *Chibienie przymnożenia.*] Quum apes morbo, ignaviā, aut infœcunditate naturali fœtum non peragunt. Plin. lib. 11. cap. 19. A βλάπτω noceo, & γόνος fœtus sive proles.

Blasphēmĭă, f.p. Execratio, maledictio, vituperatio, convitium, & quasi nocens dictum, sacrilegia infamatio, vel obtrectatio nefaria. Budæus. [נאצה neatsah גדופה giddúph. βλασφημία. Gall. *Blasphème.* Ital. *Bestemmia.* German. Ein lesterung. Hispan. *Maldicion, maldezimiento.* Polo. *Bluźnierstwo.* Vngar. *Káromlás.* Angl. *Blasphemie.*]

Blasphēmo, as, act.p. Significat execror, maledico, & verbis calumniam infero, ac dignitati honoriq; alterius derogo. [גדף nitts גדף ghiddeph. βλασφημέω. Gall. *Blasphemer.* Ital. *Bestemmiare.* German. Lestern. Hisp. *Maldezir, mal agorar.* Pol. *Cześć ubliżam.* Vng. *Káromlok.* Ang. *To blaspheme.*]

Blătĕro, as, n.p. & Blatio, is, q. [פטפט siphsiph. μωρολογέω, βατταλογέω. Gall. *Babiller, parler mal, begue*[illegible]. Ital. *Parlare sciocamente, cianciare.* German. Plaudern/schwetzen/unnütze und unfletige Reden treiben. Belg. Snateren. Hispan. *Hablar vana y neciamente.* Polon. *Bleguie: wiele ieżikiem.* Vng. *Helytelenül tsácsogok, mód nélkül szolok.* Angl. *To blable, to stammer in speach.*] Veteres dicebant pro inconditè & inaniter loqui: ut sunt, qui extra propositum loquuntur, vel verba immoderata emittunt, & quorum lingua (ut ait Gell. lib. 1. cap. 15.) tam prodiga, infrænisq; sit, ut fluat semper & æstuet colluvionem verborum teterrimā. Hoc hominum genus Locutuleios, & Blaterones, & linguaces Latini dixerunt. Plaut. in Amphit. Qui malùm, intelligere quisquam potis est, ita nugas blatis? Idem in Aulul. Vbi tu es, quæ blateravisti jam vicinis omnibus, me meæ filiæ daturum dotem? ¶ Sunt autem factitia verba, à camelorum voce tracta, qui quum vocem edunt, blaterare dicuntur. Quidam tamen à Græco deducunt, apud quos βλὰξ dicitur, qui se inaniter jactat, quapropter c, literam addentes, blacteronem & blacterare existimant scribendum. Ovid. de Philomelā (si tamen credamus hoc carmen esse Ovidii) produxit: Blacterat hinc aries, & pia balat ovis. Horat in Serm. fine c, & primā correptā: Audit quum magno blateras clamore, furisq;.

Blătĕro, onis, m.t. Homo immoderatæ loquacitatis, & jactantiæ: à blaterando dictus. [פטפטן metaphsiph. βλάξ. Gall. *Babillart, bavard, languart.* Ital. *Cicalone, ciarlone.* German. Ein plauderer/ein klapperman. Hispan. *Hablador, parlero y mentiroso.* Polon. *Mieligeba, blegot.* Vngar. *Tsátsogo, fecsegö.* Angl. *A babler.*] Gell. lib. 3. cap. 15: Nec minus insigniter veteres quoque nostri, hoc genus homines in verba proiectos, loquutuleios, & blaterones, & linguaces dixerunt.

Blătĕrātŭs, inaniter effutitus. [Vngar. *Kifecsegett, tsátsogatott.*] Ap. in Apo. Quæ & si possent ab his utiliter blaterata ob mercedem, & auctoramenta impudentiæ deprehensa haberi.

Blattă, f.p. Vermis qui alvearia lædit: à βλάπτω, noceo. [עש sa, עש hásch, σής. Gall *Vermine, comme cloportes & semblables qu* rongent.

rongent les fueres & habillements. Ital. *Tarma.* German. Ein schaben/ oder ein klein würmlin/oder mögtin. Belg. Motte/schieter. Hispan. *Polilla.* Polon. *Mol vlowy, motil.* Vngar. *Moly.* Ang. *A mothe, a worme that eateth clothes or bookes.*] Colum. lib. 10. appellat Lucifugas blattas. Martial. tamen posuit pro verme, libros & vestes rodente. Constrictos (*inquit,*) nisi das mihi libellos, Admittam tineas, trucesq; blattas. Horat. in Ser. cui stragula vestis Blattarum ac tinearum epulæ putrescit in arcâ. ¶ Blatta etiam ponitur pro Purpurâ. Sidon. in Paneg. Pontus castoria, blattam Tyrus, æra Corinthus. ¶ Blattam recentiores scriptores vermiculum Bombycem intellexerunt, cujus textu vestes sericæ conficerentur: unde Blattea vestis, & Blatteum paludamentum, apud Lampridium, Capitolinumque, pro serico & pretioso: vel (ut Paulus Aegineta) pro purpurâ: quoniam Indicum conchylium vulgò *Blatta* dicitur. Sic Cassiodorus in Epistolis Blatteum, pro purpureo, cepit: Chamæleon (*inquiens*) modò prasinâ, modò cyaneâ, modò Blatteâ varietate se commutat. ¶ Eutropius scribit Neronem solitum piscari reti aureo blatteis funibus annexo: quum ab Orosio dicatur, purpureis. ¶ A quo colore Blatta etiam frumentum dicitur, quòd rubidum fit, sementi accômodatius, in purpuram declinans. ¶ Blattæ lucifugæ Virgilii, nigra animalia sunt scrabeis vel gryllis simillima, velocia, quæ interdiu delitescunt. Græci σίλφας vocant, nuncque vulgò σφάδι ψέμι, (qua voce & monachos) sed ignominiosè Galli *Caphars:* Itali *Piattole* vocant. Hæc est σίλφη ἐργαστηρίων Dioscoridis.

Blattārĭŭs, adject. Seneca Epist. 57: At nûc blattaria vocant balnea, si qua nõ ita aperta sunt, ut totius diei solem fenestris amplissimis recipiant.

Blattērĭă, Herba est verbasco similis, foliis minùs cãdidis, cauliculis pluribus, flore luteo: hæc abjecta, blattas in se contrahit: unde & nomen accepit. Plin. lib. 25 cap. 9. [Germ. Ein kraut dem weissen wullkraut gleich.]

Blattĕŭs, a. um. Purpureus [πορφύρεος. Gall. *Rouge, vermeil.* Ital. *Rosso.* Germ. Purpurfarb. Hisp. *Roxo ò vermejo.* Polon. *Szarlatnej farby.* Vng *Piros fzinû, bars-on fzinû.* Ang. *Purple coloured, redde.*] Eutropius in Nerone: Nero incitatâ luxuriâ fuit, ut qui exemplo Caligulæ frigidis & calidis lavaretur unguentis, hamis aureis argenteisque piscaretur, quæ blatteis funibus extrahebantur. Sueton. vocat purpureos: Piscatus est (*inquit*) reti aurato, purpurâ, coccoque funibus nexis. Orosius: Luxuriæ, *inquit,* tàm effrænatæ fuit Nero, ut retibus aureis piscaretur, quæ purpureis funibus extrahebantur.

Blăx. com. t. Stolidus, mollis, delicatus, lascivus, qui nescit res discernere, & qui se inaniter jactat, Festus. [פרחח, *arhach*, βλάξ. Gall. *Luxurieux, delicat.* Ital. *Troppo delicato, pazzo.* Germ. Ein thor/düppel/unflat. Hispan. *Luxurioso, deficato, Bovo.* Polon. *Kochanek, glupi, szczebiot, delicak sik.* Vng. *Balyokás, bolond kérkèdò.* Ang. *Foolish, luxurious, delicat.*]

Blēchnōn, βλῆχνον Dioscor. Herba est notissima, quam Græci πτερίδα, Latini filicem appellant. [Polon. *Paproc.* Ang. *A brake or ferne.*] Vide Plinium libro 27. cap. 9.

Blēchōn, [βλήχων. Pol. *Szrasz twa piero.* Ang. Wilde penirial.] Plinio, Sylvestre est pulegium, simile origano, minoribus foliis quàm sativum: quod à pecore gustatum balatum excitat: unde etiam literæ unius commutatione βλήχων appellatum est ἀπὸ τῦ γλήχων. sic enim Græci pulegium vocant. Vide Plin. libro 20. cap. 14.

Blēnnōs, Stultum esse Plautus in Bacchid. indicat, qui ait: Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones. [Pol. *Blegus.* Vng. *Bolond.*] Festus.

Blĕphăro, [βλεφαρώδης. Polon. *Kosmatich brwy, wielkobrwy.* Vng. *Nagy fsemöldökü.* Angl. *That hath great eye liddes.*] Dicitur superciliosus homo, qui habet supercilia magna. Plaut. in Amphit. Raptant pro mœchis: Blepharo captus arbiter.

Blĕsi, [Pol. *Szpotami.*] Quibus extrorsum sunt crura, sicut vari, quibus introrsum sunt, autor Paul.

Blēsus, seu Blæsus est, qui literam aliquam exprimere non potest, eamque non quamlibet, sed certam. [Pol. *Iskos.* Vngar. *Selyp, pelyp.*]

Bletes. Species calceamenti dicta, quòd pedes offendat.

Blētrā, βλέτρα, appellare solent Græci, offendentia præsertim pedes.

Bletrus, Herba, vide BLECHNON.

Blitum, vel Blitus, vel Bletum, differenter dicitur Græcè & Latiné. Erumpit ocyssimè bliti semen, ut betæ corticeum, copiosum racemosumque à triplici radice, non unâ crassâ in tectum tendente, ut betha & lapathon, & maxima pars olerum, sed continuâ, multiplici, ac prolixâ, insipidum & sine acrimoniâ: duorum generum habetur, rubrum & candidum. Nullum in morbis aut sanitate usum habet, in aliquibus tamen locis, vulgari plebeculæ edendo est.

Blitum, n. s. [βλίτον. Dioscoridi, βλίτος. Suidæ. Gall. *Blete.* Ital *Biedoni, blito.* German. Ein gattung kôl oder mangolt/wächst am Bach. Belg. Maier. Hispan. *Bredos.* Polon. *Lobioda.* Vngar. *Keszeg part.* Ang. *The herbe spinach*] Olus est betæ foliis, teste Hermolao, iners, nulliusq; saporis aut acrimoniæ. ¶ Inde Blitum dicitur, quod vile est & nullius pretii. Vnde apud Menandrum (teste Plin. lib. 20. cap. 21.) uxores per convitium blitea vocantur à maritis, & apud Plautum in Truc. Meretrix blitea.

B ante O.

B. O. In notis antiquorum Benè, optimè. B N. EM. Bonorum emptores. B. P, Bona possessio, vel bonorũ possessor. B. P. Bona paterna. B. P. C, Bona pecunia. B. P. Bonum publicũ, vel bone paterna, vel bonorum potestas. B. Q. Bona quæsita.

Bŏă, æ. f. p. Serpentis genus est, quod in miram magnitudinem excrescit: ita dictum, quòd lactis bubuli succo primùm alatur. De hac scribit Plin. lib. 8. cap. 14: Faciunt his fidem in Italiâ appellatæ boæ, in tantam magnitudinem exeuntes, ut divo Claudio principe, occisæ in Vaticano solidus in alvo spectatus sit infans. Aiuntur primò bubuli lactis succo: unde & nomẽ traxêre. Hæc ille. ¶ Est etiam Boa morbi genus, quum corpore papularum multitudine rubent à fimo bubulo, cujus litu maximè tollitur, ita dictum. Plinius libro 28 capite 18: Boas fimus bubulus abolet: unde & nomen traxêre. Idem libro 24. capite 11: Ebuli folia contrita, & è veteri vino imposita, boam sanant: id est rubentes papulas: creditur hic morbus esse, qui pueros præcipuè infestat, quem *Rubellam* vocant.

Bŏālĭă, Boarius, vide Bos.

Bŏārĭă lāppă, Herba nota, cujus radix è vino pota, articulis mirificè prodest.

Bōcās, inquit Festus Genus piscis: à boando: id est, clamando appellatum. *Hæc ille.* βῶκες (ut ex Speusippo annotavit Hermolaus) sunt leucomænides: hoc est, mænæ candidiores, quas hoc *Gerres* sive *Gerrulos* vocamus.

Bŏēthi, Adjutores. [עוזרים *hozerim*. βοηθοί. Gall. *Qui donnent ayde, secourables.* Ital. *Coadiutori.* Germ. Ein Mithelffer. Hisp. *Los que ayudan, ayudatores.* Pol. *Pomocznicy, podpomocnicy.* Vngar. *Segitö, és segitö.* Ang. *They which aideth or helpeth.*] ἀπὸ τῦ βοηθεῖν: hoc est, ab adjuvando. Vnde scribarum adiutores Boëthi vocantur ab Imperatore in l. Vnicuique. C. de prox. sacr. scrin. Hinc etiam Severinus Boëthius dictus est, non Boëtius, ut vulgò scribitur.

Bŏiæ arum. [κλοιός. German. Ein gattung eysenin oder hôltziner Banden. Polon. *Troky, braice, szablata.* Vngar. *Tfimsér.*] Genus vinculorum tàm lineorum quàm ferreorum: teste Festo, seu torquis damnatorum, quòd quasi iugum in bove fit. Plaut. in Asin. Carceres, numellas, pedicas, boias, tortoresque acerrimos.

Bŏlbĭtŏn. ti, n. s. [פרש *peresch*. βόλβιτον. Gall. *Fiens de bœuf.* Ital *Letame di bove.* German. Rindermist/Kühmist. Hispan. *Estiercol de buey.* Pol *Gnoy wolowy.* Vngar. *Tehen ganë ìözet.* Ang *Oxe dung.*] Græcis fimum significat & propriè bubulum: unde Imbulbitare dictum putat Festus, pro eo, quod est, pueriles stercore inquinare. Plinius libro 28. capite 17: Fimi cervini, maximè subulonis, sed & bubuli, de armentitiis liquor (quidam Bolbiton vocât) cinis, cochleariorum trium in mulsi heminâ bovis fœminæ in mulieribus efficax, & ex altero sexu in viris.

Bŏĭēnĭă, Gemma quæ nimbo invenitur glebæ similitudine. Plin. lib. 37. c. 10.

Bŏlēr. Iovius lib. 3. mortaria vocat. Hæc ejus verba sunt: Galli (*inquit*) post id factum, &c. ad emittenda mortaria sese contulerunt. Ea sunt patuli atq; ingentis oris tormẽta, quæ siliceam pilam trivedalis ambitus in sublime iaciunt, &c.

Bōlētŭs, [βωλίτης. Gall. *Champignon, potiron.* Ital *Fungo.* Germ. Pfifferling. Belg. Eroeilgen/campernoelie/duyvelsbroot. Hispan. *Hongos cogomelos.* Polon. *Rydzik.* Vng. *Vrgëmba*] Aeginetæ genus fungi, inter omnes optimi: de quo abundè Plin. lib. 22. cap. 22 Iuven. Vilibus ancipites fungi ponentur amicis Boletus domino, sed qualem Claudius edit.

Bŏlĭs, idis, f. t. Hasta missilis, jaculum. [βολίς. Gall *Vn flambeau comme vn dard apparoissant en l'air.* Ital. *Dardo.* Germ. Ein schöfslin/ein pfeil. Hisp. *El tiro, que se lança ò embia.* Polon. *Ogien na powietrzu gorzaczy strzala.* Vngar. *Dárda.* Angl *A flamme like a dart appearing in the aire.*] παρὰ τὸ βάλλω, jacio. Ad cujus similitudinem faces quædam igneæ bolides vocantur, quæ in supremâ aëris regione gignuntur. Plin. libro 2. cap. 26: Duo genera earum, lampades vocant, planè faces: alterum bolidas, quales Mutinensibus malis visum est. Distant quòd faces vestigia longa faciunt priore ardente parte: bolis verò perpetua ardens, longiorem trahit limitem. ¶ Bolis. [βολίς. Gall *Vn poids attaché à vne cordelle, qu'on jette en la mer pour sçavoir si on est pres ou loin de la terre, vne sonde.* Ital. *Vn piombo ò peso legato ad vna chorda per tentare & trovare il fondo della aqua.* Germ. Ein bleyklotz an ein schnur gebunden/ mit dem man die tieffe des Meers ergründet. Belg. Grondt oft dieplood. Hisp. *La solda ò fonda para medir el agua.* Pol. *Olowo ny szniwsze samoszony ktorim glebokosci morskiei doswiadczaia.* Vngar. *Vize mérö kötel.* Ang. *The sounding lead, or plommet which is lett downe into the water to trie the grounde.*] etiam est perpendiculum nauticum: hoc est, funis cum plumbeo aut ferreo pondere annexo, quo nautæ maris altitudinem explorant. Ejus meminit Lucas in Act. Apost.

Bolone, vel Bolones, dicebantur à bolis piscium, tabernæ cetariorũ. Donatus in Terent. Cetarii, *inquit,* sunt qui cete: id est, magnos pisces venditãt, & bolones exercent. Turneb. verò reperit in antiquo quodam Lexico, Bolonas disertè explicari μεταπράτας & παλιγκαπήλους: id est, propolas.

Bōlŭs, pen prod. cujusque rei frustum. [פת *path*. βῶλος. Gall. *Vn morceau, vne bouchée.* Ital. *Boccone.* German. Ein stuck von

etnem jeden ding/Mundvol. Belg Montvol/brocke/bete. Hispan. *Pedaco ò parte de lo entero.* Polon. *Babalek, sztuka od kazdey rzeczy.* Vngar. *Darab.(avagy) koncz.* Ang. *A morsell gobbet, or lumpe.*] Vnde Bolum terræ, glebam dicimus: Bolum argenti, massam argenteam. Terent. in Heaut. Crucior bolum tantum mihi ereptum tam subitò è faucibus. Quod dici solet, inquit Erasmus in Chiliad. quoties commoditas, quæ jam propemodum tenebatur, inopinatò præripitur: translatione (ut ait Donatus) ab animalibus sumpta, quibus aufertur præda. ¶ Ne bolus quidem relictus, οὐδ' ἐγκαταλέλειπται, hoc est, nec vel pauxillum. ¶ Tribus bolis. Plaut. in Curc. Si vis tribus bolis, velim chlamydem. Tribus bolis dixit pro, compendio, quasi tribus verbis. Nam bolum Terentius accipere videtur pro eo, quod Greci vocant βλωμόν. Quod autem continuò devoratur, tribus bolis edi dicitur. ¶ Bolus autem penul. brevi, jactum significat, vel rete ipsum piscatorium quod *fundam* vocamus. Plaut. in Rud.- ô Neptune lepide, salve. Nec te aleator ullus est sapientior, profectò Nimis lepidè jecisti bolum, perjurum perdidisti. Verba sunt Trachalionis servi ad Neptunum existimãtis, lenonem naufragio periisse. Perdere autem, perimere & evertere interdum significat: unde jocus resultat. Aleatores enim & piscatores bolum jaciunt. Perdidisti igitur Neptune hominem perditissimum. id est, lenonem maximè perdendum, propterea Neptune aleam pulchrè jecisti, pulcherrimum jactũ fecisti. Hæc ex Budæo in Pand.

Bōlus Armĕnĭă, βῶλος ἀρμενία. Gleba est terræ, quæ invenitur in ea Armeniæ parte, quæ Cappadociæ contermina est, colore ochræ, miram ad desiccandum vim habens. Hæc hodie apud nos admodum rara est inventu. Nã quam Seplasiarii hodie pro bolo Armenia vendũt, aut ex Hispania, aut ex Normãnia advehitur, penè ad rubricam accedens.

Bōmbăx, A veteribus usurpatum est pro adverbio contemnentis, vel negligentis. Plaut. in Pseud. Fur. B. babę. P. fugitive. B. Bombax. C. fraus populi. B. planissimè.

Bōmbŭs, m. f. Sonus tubarum raucus. [המיון hemjáh ,המון hamón. βόμβος. Gall *Son de trompette qui n'est cler, ou bourdonnement de mousches à miel.* Ital. *Ribumba.* Germ. Der bemb/oder das brummen einer Trommeten oder der Immen. Belg. Ghebommel der Bijen. Hispan. *Zumbido, ò sonido ronco.* Polon. *Huk od traby, albo trabienie.* Vng. *Zengès, zeges, bongès.* Ang. *The sowne of a trompet, humming of bees.*] Vox tracta ab ipso sonitu, sicut mugitus boum. Persius. Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis. ¶ Est etiam bombus, sonus apum.

Bōmbĭlo, as. n. p. Bombum facio, Bombum emitto. [המה hamáh. βομβέω. Gall. *Bourdonner ou bruire comme font les mousches à miel.* Ital. *Ribumbare.* German. Rauschen oder brummen wie die Immen. Hispan. *Zumbar como las abejas.* Polon. *Dzwiek pczelny, brzek.* Vngar. *Zengők, zengők, bongok.* Angl. *To humme like a bee.*] Auctor carminis de Philomela: Bombilat ore legens munera mellis apis.

Bōmbĭlātĭo, f. t. Sonus apum. [Angl. *Humming of bees.*]

Bōmbȳlĭus. [βομβύλιος. Pol. *Bak.* Vng. *Dongo méh, dongo bogár.* Ang. *A drone or humming kinde of bee.*] Apis quoddam genus obstreperum, à Bombo, quem edit, appellatum: ingens, sed ad mellificium inutile: favos sibi nectit è luto. Hinc proverbiali figura, Homo bombylus, βομβύλιος ἄνθρωπος, dicitur verbosus, multique strepitus, cæterùm inutilis.

Bombylis, Vermis genus est, ex quo necydalus, & deinde bombyx procreatur. Plin. lib. 11. cap. 22: Est & alia bombycum origo è grandiori vermiculo, gemina protendens sui generis cornua. Hi erucæ sunt. Fit deinde, quod vocatur Bombylis, ex ea necydalus, ex hoc in sex mensibus Bombyces.

Bōmbȳx, [βόμβυξ. Gall. *Ver à soye.* Ital. *Verme dá far la seta, bigatto* Germ. Ein Seydenwurm. Belg. Sydenworm. Hisp. *Gusano della seda ya perfecto.* Polon. *Iedwabny robak.* Vng *Selyem szaró bogár.* Angl. *The silke worme.*] per y, Vermis genus est similis erucę, qui apud Indiam, Aethiopiam, & Seroes in aranearũ morem tenuissima fila ducit ad vestem faciendam. Primùm bombylis, deinde necydalus, demum bombyx appellatus: De hoc Aristoteles & Plinius ferè idem tradunt. ¶ In sex mensibus bombyces telas araneorum mundè texunt, ad vestem luxúmque fœminarum, quæ bombycina appellantur. Primò eas in filum torquere, & rursus texere invenit mulier Pamphila Latoi filia.

Bōmbȳcĭnă, orum, n. s. βομβύκινα, Vestes sunt tenuissimę ex bõbyce confectæ. Mart. Fœmineum lucet sic per bombycina corpus. [Vng. *Selyem ruha.*]

Bōmbȳcĭnŭs, a, um. [βομβύκινος. Gall. *Faict de soye de vers.* Ital. *Fatto di seta.* German. Seydenwaar/seydenwerck / was auß der Würm seyden gemacht ist. Hispan. *Cosa de seda ò de sirgo.* Pol. *Iedwabna szata, albo axamitna.* Vngar. *Selyemből valo.* Ang. *Made of silke.*] Quod ex bombyce est confectum: ut Panniculus bõbycinus, apud Iuven. Sat. 6: -quarum Delicias & panniculus bombycinus urit.

Bōmōlŏchŭs, [βωμολόχος. Polon. *Sztukarz, moczigeba, smiech.* Vngar. *Lsalfabiro.* Angl. *A sawcie scoffer, a flattering jester.*] Dictus est apud Græcos, qui facilis, atq; idem humilis, omnia lucris gratia perfert jocando, cavillandoque, quales apud nos Scurræ appellantur, qui ut sumptuosioribus cœnis intersint, à nullo scurrilitatis genere se continent ¶ Sed propriè qui alteri insidiantur, ut furentur oblata, quasi ἐπὶ τὸν βωμὸν λοχῶντες. Vide Cæl. Rhodig. Antiq. lect. lib. 19. cap. 6.

Bona caduca, Bona dea, Bonæ fidei possessor, Bonæ frugi hominem, Bona hæreditaria, Bona venia, Boni consulere, vide BONUS.

Bonariam, (Cæsar, μαλακίαν, malaciam) maris tranquillitatem, vulgus mali ominis vitandi gratiã nominat, cùm fluctus quiescunt.

Bonāsŭs, βόνασος, Fera est, quæ, ut scribit Aristoteles, in monte Mesapo, qui Pæoniæ ac Mœsię limes est, invenitur, cujus meminit & Plinius libro 8. c. 15: Habet caput taurinum, corpus verò & jubas equi: latiore tamen corpore est quàm bos, sed pilo molliore, quàm juba equina, & compositiore, color pili totius corporis flavus, juba prolixa, & ad oculos usque demissa. Cornua adunca, multo flexu in se recurvata, & pugnæ inutilia gerit, magnitudine palmari: vocem similem bovi emittit: caret superiore dentium ordine, crura hirsuta habet, & pedes bisulcos: Ab Aeliano Monops appellatur. Meminit ejus & Solinus, qui circa Lydiam & Phrygiam bonasum nasci tradit.

Bŏnŭs, na, num, cui opponitur Malus. [טוב tob. ἀγαθός. Gall. *Bon.* Ital. *Buono.* Germ. Gut. Belg. Goet. Hisp. *Cosa buena generalmente.* Polon. *Dobry.* Vng. *Io.* Angl. *Good.*] Cic. 2. Offic. Vir bonus innumerabilibus officiis & laudibus continetur. ¶ Bonum absolutè à Philosophis appellatur, quod sui causa expetitur. Vnde Aristot. τἀγαθόν: hoc est, bonum appetitus sensitivi objectũ facit. Idq; duplex est, Verum, & Apparẽs. Voluptas enim corporis tanquam bonũ expetitur, non quòd reverã bonum sit, sed quòd ejusmodi appareat. Summum autem bonum appellabant, quod esset rerum omnium expetendarum extremum: quod Stoici in vita naturæ cõvenientia, Epicurei in animi voluptate, sive indolẽtia, Cyrenaici in voluptate corporis, alii aliis in rebus collocabant. Peripatetici triplicia cõstituunt bona: Animi, Corporis, & Fortunę. Quò fit, ut opes, & facultates à nostris etiã Bona, ὄντα, χρήματα appellentur. Cic. pro Cecin. Ad incertũ revocari bona, fortunas, possessionesq; omnium. Idem in Topicis: Mulier, cui vir bonorum suorũ usumfructũ legavit. ¶ Bonũ item dicitur, quod exequitur officiũ suum, quodq; actiones suas probè obit. Hinc si virum bonum dicimus, intelligimus probum: si bonum militem, fortem: si bonũ Imperatorem, prudentem: si bonum Grãmaticum, literatum: si bonũ Oratorem, facundum: si bonum judicem, justum. Sic econtrariò, Malum, generale est nomen, & turpia simul, & detrimẽtosa complectens. Vnde malum virum dicimus flagitiosum: malum militem, imbellem: & sic de reliquis. ¶ Aliquando Bonum sumitur pro Bonitate, & humanitate. [Pol. *Dobrotliwosc.*] ut quũ dicimus, Ex æquo & bono judicare. ¶ Aliquando pro Magno. Salustius: Bona pars militum inde discesserat ¶ Aliquando pro non vili, quia (ut Donatus ait) boni nõ sunt viles. [Pol. *Nie podl.*] Terent. in Phorm. Illam civem esse Atticam bonam, bonis prognatam. ¶ Aliquando pro Vtili: ut bonum est pecuniæ parcere. ¶ Item pro Otio & quiete: sicut Malũ pro labore. Seneca: Delicatus & bono semper assuetus. ¶ Item pro miti, & favente. Statius: - tu corda parumper Huc adverte libens, atq; has bonus accipe voces. ¶ Item pro pulchro, Vnde forma bona, apud Terent. in Andr. ¶ Item pro apto & idoneo. Virgil. 2. Georg. - & bona bello Cornus. ¶ Item pro docto. [Pol. *Uczony.*] Horatius: Quandoq; bonus dormitat Homerus. ¶ Bona caduca, In jure civili dicuntur ea, quæ deficiente eo, cui jure civili debebantur, in alium ceciderunt: veluti quũ lex Papia Poppæa jubet, ut quæ ad orbos ex testamentis perveniunt, eorum pars decima fisco attribueretur. ¶ Bona dea, quã veteres Faunam, sive Fatuam, sive Sentã dixêre, ἀγαθὴ θεός. Hãc Varro scripsit tantæ pudicitiæ fuisse, ut nemo illam dum vixit, præter virum, mas viderit, nec nomen ejus audierit, propter quod illi in operto mulieres sacrificabant, & Bonã deam appellabant. Vide Alexand. ab Alexand. lib. 6. cap. 8. ¶ Bonæ fidei possessor, Esse videtur, qui rem possidet non suam, quam tamẽ suam esse putat, & eum qui vendidit, jus vendendi habuisse, putã procuratorem, aut tutorem fuisse, καλόπιστος κάτοχος. Contrà verò Malę fidei possessorem dicimus, qui nec rem suam possidet, & eam scit suam non esse. ¶ Bona fides, ἀπλότης, χρηστότης: & bona fide, ἀπροφασίστως. ¶ Bonæ frugi hominem dicimus, cum laude: hoc est, utilem & bonũ, χρηστόν, Apul. lib. 4: Statui jam dolis abjectis asinum me bonæ frugi dominis exhibere. Hæc loquendi formula vetus admodum videtur, & penè obsoleta: frequentiùs tamen apud Plautum & veteres Iurisconsultos occurrit, quàm ut librariorũ culpæ debeat asscribi. Illud tamen dubium non est, usitatiùs dici Bonæ frugis hominẽ, quàm Bonæ frugi. Ad bonã frugem redire: hoc est, ad bonos mores, probitatẽq;. Reliqua vide infrà in dictione FRUGI. ¶ Bona hereditaria, quæ hereditate veniunt. κλῆρος. ¶ Bonã veniã, dicimus, quod est sine irã, sine indignatione. ἐπιεικῶς. Terent. in Phorm. Adolescens, primùm abs te bonã veniã peto. ¶ Boni consulere: hoc est, Benè statuere, in bonam partem, ut ajunt, accipere. [ἀγαπητῶς. Gall. *Prendre en bonne part.* Ital. *Pigliare in buona parte.* Germ. Für gut auffnemmen Hisp. *Tómar in buena parte* Pol. *Zadobri prziia.* Vng *Iónemen venni só végre magyarázni.* Ang. *To take in good part.*] ¶ Boni ad bonorum cõvivia ultrò accedunt, Αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασι: id est, Sponte bonis mos est convivia adire bonorũ. Hexameter proverbialis, tunc usurpãdus, ubi vir bonus fiducia virtutis & amicitiæ, quę generalis

intec

inter manceis probos intercedit, ad sui similem accedit, nõ expectatis vulgaribus istis invitatiunculis.¶ Bona Cilicum, ἀγαθὰ Κιλίκων: subaudiendum, facit aut habet. Convenit; ubi quis malefactis ac fœdis artibus sibi paravit opes. Huic adagio locum fecit Cilicon quidam, natione Milesius, qui prodita Priensibus Mileto patriâ, ampliter quidem sed fœdè ditatus est. Is, quum, proditioně moliens, rogaretur, quidnam esset facturus respondit: πάντ᾽ ἀγαθά: id est, omnia bona.¶ Ego ex bono in bonũ traductus sum, ἐγὼ μὲν ἐκ τοῦ καλοῦ εἰς καλὸν μετελήλυθα. Suidas indicat dici solitum de iis, qui bonum institutum bono cõmutant. Innuit autem natum à quodam, qui ex bono citharœdo factus sit poëta tragicus. Bonũ malum fit, tempore haud datum suo, καιροῦ τὸ καλὸν ἐὰν μὴ καιρῷ τύχῃ. Nihil gratum quod intempestivum. Pharmacum in tempore datum saluti est: secus datum, mortem affert.¶ Bonorum myrmecia, ἀγαθῶν μυρμηκία. De immensis opibus. Nam myrmecia, Græcè significat cavernam, aut agmen formicarum. ¶ Eodem sensu dicimus, Bona terræ, τὰ τῆς γῆς ἀγαθά, de bonis & immensis & omnigenis: quasi dicas, quidquid terra progignit, omnium rerum parens.

Mĕlĭŏr, & hoc melius. Comparativum à Bonus. [ὁ καὶ ἀμείνων, κρείττων, βελτίων, & τὸ ἄμεινον, κρεῖττον, βέλτιον. Gall. *Meilleur.* Ital. *Megliore.* Hispan. *Mejor.* Polon. *Lepszy.* Vng. *Iob.* Ang. *Better.*] Cicer. Attic. Hircium per me meliorem fieri volunt. Idem pro Flac. Phrygem plagis fieri meliorem. Idem de Arusp. Meliore loco esse, Deteriore statu esse, contraria.

Mĕlĭuscŭlŭs, Diminutivum. Colum. lib. 9. cap. 3: Alias magis exiguas, nec tam rotundas, sed obesas tamen & latas coloris meliusculi: De opibus. Plaut. Capt. Rem tuam facies ex malâ meliusculam.

Mĕlĭuscŭlē, adverb. Cic. ad Tironem lib. 6. 1, quem, quum meliusculè tibi esset, ad me mitteres. Idem Att. li. 4: Casu enim trinas antè legeram, quibus meliusculè Lentulo esse, scriptũ erat.

Mĕlĭōro, are, Meliorem reddere: [Pol. *Poprawiam.* Vnga. *Meg iavitom, meg iobbitom.* Ang. *To make better.*] ut Meliorare agrum: id est, quemadmodum Cicero loquitur, stercorare, & meliorare proprietatem. Vlpian. L. 13. D. de usufruct. Siquidem usufructuario permittitur meliorare proprietatem.

Mĕlĭōresco, is, Melior fio. [βελτιοῦμαι. Gall. *Devenir meilleur.* Ital. *Divenir megliore.* Germ. Besser werden/sich besseren. Hispan. *Mejorarse.* Polon. *Poprawiam sie.* Vngar. *Meg iobbulok.* Angl. *To waxe better.*] Colum. lib. 2. cap. 10: Napus devexam amat & siccam, tenuique propiorem terram, atque sabulosis, glareosisque arvis melioresceit.

O͞ptĭmŭs, superlativum est à Bonus. [מיטב טוב *tob metdb.* ἄριστος, κράτιστος, βέλτιστος. Gall. *Tresbon.* Ital. *Ottimo, perfetto.* German. Der aller best. Hispan. *Muy mucho bueno, perfetto.* Polon. *Naylepszy.* Vng. *Földöse igön io, leg iob.* Angl. *Best of all.*] Optimo jure prædia esse dicuntur, quæ immunia prorsus sunt: id est, ut nunc loquuntur, allodialia. Cicer. de Leg. Agr. Optimo enim jure ea sunt profectò prædia, quæ optimâ conditione sunt. Quint. in Prœm. lib. 1: Optima facere quàm promittere maluerit.¶ Optimus Maximus, Iovis titulus. Cic. 2. de Nat. deor. Sed ipse Iupiter: id est, juvans pater, quem cõversis casibus appellamus à juvando, Iovem, à poëtis pater divûmque hominumq; dicitur: à majoribus autem nostris, optimus maximus: & quidem antè optimus: id est, beneficentissimus, quàm maximus: quia majus est, certeq; gratius prodesse omnibus, quàm opes magnas habere.

O͞ptĭmē, adverbiũ. [היטיב *heteb.* ἄριστα, κάλλιστα, βέλτιστα, πάνυ εὖ. Gall. *Tresbien.* Ital. *Ottimamente.* German Gar wol/zu dem aller besten. Hispan. *Muy bien.* Polon. Wybornie, nalepiei. Vngar. *Igen iol.* Angl. *Best, very well.*] Cicer. ad Quint. Frat. Si perficiunt optimè, si minùs, &c. Idem Epist. Famil. Sed hæc tu meliùs vel optimè omnis.¶ Ponitur aliquando pro Opportunè. Terent. in Eunuch. Adest optimè frater.

O͞ptĭmĭtās, atis, f. t. Vtilitas, commodum. [מיטב *metdb.* ὠφέλεια. Gall. *Vtilité, commodité.* Ital *Vtilità, commodo* Germ. Nutzbarkeit/tauglichkeit. Hispan. *Provecho.* Polon. *Zisk.* Vngar. *Iováág, haszon.* Angl. *Profite, vtilite.*] Plaut. Naximas optimitates, gaudioq; opportunissimas Suis heris illè unà mecum pariet.

O͞ptĭmās, hujus optimatis, com. gen. Princeps in civitate, vir primarius, cui cõtrarium Popularis. [נשיא *nasi.* οἱ ἄριστοι, οἱ ἐν τέλει ἀρχοντες, οἱ καλοὶ κἀγαθοί. Gall. *Les principaux d' vne communauté, les plus nobles personnages.* Ital. *Primai, nobili.* German Der fürnembst/ fürnembst/oberst. Hispan. *Hombres buenos y nobles.* Polon. *Naprzedniejszy, naiwiszy.* Vng. *Fö ember.* Ang. *Chiefe and principall man of citie.*] Optimates dicuntur, ut ait Perottus, qui primum in civitate locum tenẽt: vel quòd opulẽtiores sunt, & in majori censu, vel quòd in primis opem ferre possunt oppressis. Cic. pro Sest. Duo genera semper in hac civitate fuerunt eorum, qui versari in Repub. atque in eâ se excellentiùs gerere studuerunt: quibus ex generibus alteri se populares, alteri optimates & haberi & esse voluerunt. Qui ea, quę faciebant, quęque dicebant, multitudini jucunda volebant esse, populares. Qui autem ità se gerebant, ut sua consilia optimo cuiq; probarentur, optimates habebantur. Ibidem. Omnes optimates sunt qui neq; nocentes sunt, nec naturâ improbi, nec furiosi, nec malis domesticis impediti. Priscian. l. 5: Optimates sunt, qui defendunt Senatores: populares, qui defendunt populum. Cic. Attic. lib. 10. Vide ne dum pudet te parùm optimatem esse, parùm diligenter, quod optimum sit, eligas.¶ Optimates matronæ. Cic. ad Trebat. l. 7.

Bĕllŭs, a, um, per duplex l, diminutivum est à Bonus. [יפה *jepheh.* εὐμορφος. Gall. *Bon, beau, gentil, honeste.* Ital. *Bello, buono.* Germ. Gut/fein/lieblich. Hisp. *Bello y bueno.* Polon *Nadobni, roskoszny, sliczny.* Vngar. *Iotska.* Ang. *Good, faire, beautifull, honest.*] Varro: Ita cum eis bellum geras, ut bella omnia domum auferas: id est, bona omnia. Idem: Venio nunc ad ultimum testamentum, quod dicitur physicum, in quo Græci belliores, quàm Romani nostri.¶ Et quoniam bonum, quandoque pulchrum significat (ut apud Terentium: Formâ bonâ fortasse) Bellum quoq; pro pulchro accipitur: ut Bellus puer, Bella puella, Bellum corpus. Martial. Bella es, novimus, & puella: verum est. Hinc belli homines aliquando boni & prudentes: aliquando formosi atque elegantes, & festivi dicuntur.

Bĕllĭŏr, comparativum, de quo paulò antè citavimus ex Varrone testimonium. [εὐμορφότερος. Pol. *Sudnieiszi.* Vng. *Iob.* Angl. *More gallant, or gaye.*]

Bĕllĭssĭmŭs, superlativum, Idem significans, quod Optimus, vel pulcherrimus. [εὐμορφότατος. Polon. *Napieknieisze.* Vngar. *Földöse igen io.* Ang. *Most gallant.*] Terent. Adelph. Ego jam prospiciam mihi, atque unumquodque, quod erit bellissimum, Carpam.

Bĕllārŭlŭs, a, um, Vocabulum blandientis ejusdem significantię cum Bellulus. Plautus: Cur ergo non imus cubitum bella bellatula?

Bĕllŭlŭs, a, um, Diminutivum formatum à Bellus. Pulchellus. [εὐμορφος ὢν μικρός. Gall. *Ioliet, tout gentil.* Ital. *Bellino.* Germa. Ein klein hübsch/fein/holdselig. Hispan. *Bello vn poco.* Polon. *Sliczniuchny, mieluchny.* Vngar. *Iotska.* Ang *Gallant or gaye.*] Plaut. in Milit. Aedepol equidem bellulá es. A quo adverbium Bellulé. Plaut. Nam nurus bellulè se haber.

Bĕllĭātŭs, a, um, adject. Bellulus. Plaut. in Rud. Hem tibi aquam mea tu belliata. Sunt tamen qui hoc in loco *Bellatula* legere malint, quàm *Belliata.*

Bĕllè, adverb. Pulchrè, egregiè, festivè. [καλῶς. Gall. *Gentiment, iolment, bien.* Ital. & Hisp. *Bellamente.* German. Woll/fein. Pol. *Slicznie, pieknie, miele.* Vngar. *Iól, ekessen.* Ang. *Very well.*] Plaut. Truc. Qui istas buccas tam bellè purpurissatas habent. Dolabella Ciceroni: Terentia minus bellè habuit: sed certum scio, jam convaluisse eam. Cic. Terentiæ: Bellissimè vel mecum, vel in nostris prædiis esse poteris.

Bĕllĭtūdo, inis, f. t. Ornatus, pulchritudo. Festus, κάλλος, εὐμορφία. [Vng. *Ekesseg.*]

Bŏnĭtas, f. t. Capitur pro virtute, & honestate, atque justitiâ [טובה *tobah* טוב *tob* מיטב *metab.* ἀγαθότης. Gall. *Bonté.* Ital. *Bontà.* German. Gütigkeit/güte. Belg. Goetheyt. Hispan. *Bondad.* Polon. *Dobroc, cnota.* Vngar. *Iósag.* Ang. *Goodnesse.*] Cicero. 3. Offic. Quum enim fidem alicujus bonitatemque laudant, dignum esse dicunt, quicum in tenebris mices. Ejus contrarium est Malitia.¶ Frequentiùs tamen Bonitas pro benignitate, & quadam ingenii simplicitate ponitur. Plinius: Bonitas & simplicitas uxoris. Malitia econtrariò pro Versutiâ: unde Malitiosum, callidum ac versutum dicimus. Cicero: Virtutis contraria est vitiositas. sic enim malo, quàm malitiam, appellare, quam Græci κακίαν appellant. Nam Malitia certi cujusdam vitii nomen est, Vitiositas omnium. ¶ Est & alia Bonitas, non ex industriâ, sed ex naturâ proveniens. Idem 3. Offic. Quæ & bonitate ingenii multi assequuntur: id est, excellentiâ ingenii: cui similiter opponitur Malitia. Plin. Quod modò cœli, modò terræ malitia facit.

Bĕnĕ, adverb. à Bonus. [היטיב *hetib.* εὖ. Gall. *Bien.* Ital *Bene.* Germ. Wol Belg. Wel. Hispan. *Bien ò buenamente.* Pol. *Dobrze.* Vnga. *Iól.* Angl. *Well.*] Terent. in Andr. O' factum benè. ¶ Aliquando ponitur pro Cõmodè: ut Benè habito. Cic. 2. in Offic. Domus bene & ratione ædificata.¶ Interdũ fœliciter sive prosperè. Cic. 3. Divin. Quæ autem deorum inconstantia est, ut primis minentur extis, benè promittant secundis?¶ Nonnunquam pro valdè. Idem de Lege Agrariâ contra Rullum: Adolescens non minus benè nummatus, quàm benè capillatus. Idem 3. de Orat. Habetis sermonem benè longum. ¶ Benè cogitare. εὐφρονεῖν. vel Malè cogitare, κακοφρονεῖν, referuntur ad alterum, significantq; beneficium, aut perniciem. Plinius: Hoc tuo studio benè de te cogitantem & liberaliorem reddes. Cic. de Senect. Carthaginem diu malè cogitantem non priùs timere desinam, quàm excisam cognovero.¶ Benè de te mereor, εὐποιῶ σε: id est, bona in te confero, aut benè tracto. ¶ Benè vertere καλῶς ἀποβῆναι, Est in utilitatem vertere: sicut Malè vertere, est in perniciem.¶ Benè alicui vel alicujus causâ velle, cupere: id est, alicui favere. Hinc Benevolus, εὔνοος & Benevolentia. quæ est inclinatio animi cum desiderio benè faciendi. ¶ Melius, comparativum, Optimè superlativum.

Bĕnĕdīco, act. t. [ברך *barech.* εὐλογεῖν, εὐφημεῖν. Gall. *Bien dire d'aucun, le louër, en parler en bien.* Ital. *Laudare, benedire.* German. Guts reden/loben/segnen Belg. Wel spreken/loven/prysen Hisp. *Dezir bien de alguno.* Polon. *Blogoslawic, chwalie.* Vngar. *Meg aldom.* Angl. *To blisse.*] Benè loquor, duæ sunt separatæ dictiones: & construitur cum dativo. Cic. pro Sestio. Cui benè dixit unquam bono? benedixit? imò quem, &c.! Nonnunquam una est dictio, quæ in sacrâ Scripturâ accipitur pro Laudo, quod non temerè invenias apud veteres, teste Valla lib. 1. cap. 12. ¶ Benedicere, interdũ divisim legitur, interpositâ unâ aut alterâ dictione, interdũ pluribus Plautus in Milite: Benè quæso inter vos dicere:

& mi absenti tamen. ¶ Benè dico, ponitur aliquando, pro scienter, peritè & ornatè dico. Cicero de opt. Benè dicere, *inquit*, est Atticè dicere. Sed ineptum est ibi unâ voce legere benedicere, cùm benè dicere sit εὖ λέγειν, non εὐλογεῖν & hic & alibi apud Ciceronem.

Bĕnĕdictio, f.t. [εὐλογία. Pol. *Blogoslawienstwo, poźegnanie*. Vng. *Aldás*.] Apuleius in Hermetis Asclepio: Tanti operis effector, & restitutor Deus ab omnibus qui nunc erunt frequentibus laudum praeconiis, benedictionibusque celebretur.

Bĕnĕdictă. [εὐφημα. Polon. *Dobre słowka*. Vng. *Iò mondás, áldás*.] Bona verba, placida, & benevolentiae plena: quibus opponuntur Maledicta. Terent. in Phorm. Benedictus si certasset, audisset bene. ¶ Benè dicta etiam divisis dictionibus dicimus pro iis, quae commodè, prudenter, & appositè dicta sunt. Cic. de Natur. deorum, libro 2: Benè dicta malè interpretari. Idem de clar. Orat. Philosophia mater omnium benè dictorum, beneq; factorum.

Bĕnĕdicē, adverbium. [εὐφήμως. Polon. *Dobrotliwie*. Vngar. *Aldással*.] Plaut. Asin. Aliam, atque olim, quum illiciebas blandè ad te & benedicè.

Bĕnĕdicus, a, um. χρηστολόγος, qui benedicit & laudat: à quo adverbium Benedicè.

Bĕnĕfăcio, n c. Rectè & quod me decet, facio. [היטיב hetib. εὖ ποιεῖν. Gall. *Faire bien faire du bien*. Ital. *Ben fare*. German. Wolthun/oder beweysen. Belg. Goet doen. Hispan. *Bien hazer*. Polon. *Dobrze czynie*. Vng. *Iòt tészek, iòt tselekszem*. Angl. *To do good or well*.] Terent. in Eunuch. Benefacis: meritò te amo. Vbi Donatus, Benefacis non judicantis, sed gratias agentis est. ¶ Benefacio cum dativo, est, beneficium in aliquem cōfero, de aliquo benè mereor. Cic. 2 de Invent. Ab iis, quibus benefecerimus, malè tractari.

Bĕnĕfactum, n f. substantivum. Beneficium. [חסד chésedh. εὐεργέτημα. Gall. *Bienfait, benefice*. Ital. *Ben fatto, beneficio*. Germ. Ein Gutthat. Hisp. *El bien hecho, ò beneficio*. Polon. *Dobri uczynek, dobrodziejstwo*. Vng. *Iò tétel*. Ang. *Pleasure or seruice doone*.] Liv. 5. bell. Pun. Respōdit, non plura per annos quinquaginta benefacta Hieronis, quàm paucis his annis maleficia eorum, *&c*. Cicer. 2. Offic. Benefacta malè collocata, malefacta arbitror. Benè facta item divisis dictionibus dicuntur, quae rectè atq; ordine gesta sunt, quae vulgò dicunt, Bona opera. Idem 4. Tusc. Omnia enim benefacta in luce se collocari volunt. Idem de Senectute: Multorum benè factorum recordatio jucundissima est.

Bĕnĕfĭcus, m. f. Liberalis, qui beneficium praestat. [חסיד chasidh נדיב nadhib. εὐεργέτης. Gall. *Liberal, qui faict volontiers plaisir & seruice*. Ital. *Benefico, chi fa beneficii*. Germ. Gutthätig/der geneigt ist guts zu beweisen. Belg. Milt. Hisp. *Bien hechor y franco*. Polon. *Dobrotliwy*. Vngar. *Iòt tévő*. Ang. *Liberall, that doeth pleasure or benefitte*.] Cic. 1. de Nat. deor. Vt enim omittam vim & naturam deorum, ne homines quidem censeris, nisi imbecilli essent, futuros beneficos, & benignos fuisse. ¶ Comparativum habet, Beneficentior, & superlativum Beneficentissimus. Cic. ibidem: Iupiter optimus: id est beneficentissimus. ¶ Legitur tamen & Beneficissimus apud antiquos: ut apud M. Catonem. De Ptolemaeo rege optimo & beneficissimo.

Bĕnĕfĭcĭārĭus, m. t. Qui beneficium accepit. [חסיד chasid. εὐεργετηθείς. Gall. *Qui a receu plaisir ou bien fais d'autrui*. Ital. *Quello che ha riceuuto beneficio*. Germ. Der gutthaten empfangen hat. Hispan. *El à quien se da el beneficio*. Pol. *Dobrodziejstwo pozywaiacy*. Vngar. *Az kinek iòt tesz ek*. Angl. *That hath receiueth a benefitte or pleasure*.] Vnde à veteribus Beneficiarii dicti sunt illi, quos Imperator suo beneficio promovisset in militiâ. Caesar lib. 1. belli Hispanici: Perreius verè non deserit sese, armat familiam: cū hac, & Praetoriâ cohorte, certamen init, barbarisq; equitibus paucis beneficiariis suis *&c*. ¶ Beneficiarii etiam dicebantur milites, qui vacabāt à militiâ beneficio Imperatoris, & contrà munifices, qui non vacabant, sed munus Reipub. faciebant.

Bĕnĕfĭcĭum, n. f. Meritum. [חסד chesedh. εὐεργέτημα. Gall. *Benefice*. Ital. & Hisp. *Beneficio*. Germ. Ein Gutthat. Belg. Een weldaet. Polon. *Dobrodziejstwo*. Vngar *Iòtétemény*. Angl. *Benefitte, pleasure or seruice doone*.] Cic. Plancio l. 10: Quod si erit factum, & Rempub. divino beneficio affeceris, & ipse aeternā gloriam consequēre. Terent. in Eunuch. Vt solidum parerem hoc mihi beneficium Chaerea. Ibidem: Cupio aliquos parare amicos beneficio meo. ¶ Beneficium in jure Civili, pro Iure quodam praecipuo alicui concesso, quod & Privilegium dicitur.

Bĕnĕfĭcentiă, ae, f. p. Benignitas, beneficiorum collatio. [נדבה nedhabáh. εὐεργεσία. Gall. *Largesse, liberalité, vouloir de bien faire à quelq' vn*. Ital. *Beneficenza*. Germ Gutthätigkeit. Hispan. *Aquella obra de bien hazer*. Pol. *Dobrotliwość, szczodrość*. Vngar. *Kegyesség, iò tetemény*. Angl. *Beneficence, liberalitie, doing pleasure*.] Cic. 1. de Nat. deor. Quid est melius aut praestantius bonitate aut beneficentiâ?

Bĕnĕvŏlens, idem est quod Benevolus. [Vng. *Iò akarò*. Angl. *Fauorable, bearing good will*.] Plaut. in Capt. Ecquem alium benevolentem videris. Idem in Mercatore: Non sum molesta, sed benevolens.

Bĕnĕvŏlus, a. um, adject. Benè cupiens alicui. [חפץ chaphétz, εὔνους. Gall. *Bien voulant, portant bonne affection a quelq' vn*. Ital. *Beniuolo*. German Gutwillig. Hispan. *Amigable y bien quisto*. Polon. *Dobrze życzący*. Vnga. *Iò akarò*. Ang. *Fauourable, that beareth good will*.] Terentius in Hecyr. Facilem, benevolumque lingua tua jam tibi me reddidit. Cicero 1. in Verr. Benevolo animo me, ut magnoperè caverem, praemonebat. ¶ Benevolus trucidator, εὔνους σφάκτης, proverbiali figurâ dicitur, qui quū summam adferat perniciem, tamen benevolentiae speciem admiscet.

Bĕnĕvŏlē, adverb. Benignè, amicè. [ברצון beratzón. εὐνόως. Gall. *D'vn bon vouloir*. Ital. *Benignamente*. German. Gutwilliglich/freundtlich. Hispan. *Bien quisto y amigablemente*. Polon. *Dobrotliwie, chetliwie*. Vngar. *Iò akaratbol, iò akarattal*. Ang. *Fauorablie, with bearing good will*.] Cic. de Amicit. Et haec accipienda amicè, quum benevolè fiunt.

Bĕnĕvŏlentior, oris, cōparativum à Benevolus, sive ab antiquo Benevolens: quo Plautus itenidē utitur, ut paulò antè ostendimus suo loco. [Pol. *Dobrotliwszy*. Vngar. *Iòb akarò*. Ang. *More fauorable*.] Cic. lib. 1. Epist. Benevolentior tibi, quàm fueram, nihilo sum factus. Idem alibi: Nam benevolentior, quàm semper fui, esse non possum.

Bĕnĕvŏlentiă, ae, f.p. Studium, favor, amor. [חפץ chéphets רצון ratsón. εὔνοια. Gall. *Beneuolence, amour & bon vouloir enuers quelq' vn*. Ital. *Beniuolenza*. German. Guter will/gunst/gutwilligkeit. Hispan. *Amistad y bienquerencia*. Pol. *Dobrodziejstwo, dobrowolia, laska przeciw drugiemu*. Vng. *Iò akarat*. Ang. *Fauour, loue, good will*.] Cic. 1. Offic. Benevolētia beneficiis capitur maximè. Idem 3. de Orat. Haec omnia benevolentiam maximè conciliant. ¶ Intempestiva benevolentia, nihil à simultate differt. Ἄκαιρος εὔνοι' οὐδὲν ἔχθρας διαφέρει: id est, par odio importuna benevolentia. Senarius est Graecis proverbii vice celebratus. Quadrabit in eos, qui dum officiosi student esse, non habitā temporis ratione, nocent, aut molesti sunt sedulitate. ¶ Reperitur & in plurali Benevolentiae, arum. Spartianus in Caracallā: Non in benevolentiis segnis.

Bĕnignus, m. f. Liberalis, munificus, à bene gignendo, ut quibusdam videtur. [חסיד chasidh נדיב nadhib טוב tob. εὐεργετικός, ἰλαρός. Gall. *courtois, benin, liberal, gracieux*. Ital. *Benigno, liberale*. German. Gütig/trew. Belg. Goedertieren/goet/Miltdadt. Hispan. *Franco y liberal*. Polon. *Szczodry, darny*. Vngar. *Iòt mivo, bökezü, kegyes*. Ang. *Liberal gentill, courteous*.] Vnde benignam terram dicimus, fructus abundè reddentem. Plin. de Aegypto: Nulla est benignior tellus, nullus ager feracior. Cic. 2. de Nat. deor. Ne homines quidem censeris, nisi imbecilli essent, futuros benignos, & beneficos fuisse. Plaut. Rud. Quando ergo tibi benignus fuit.

Bĕnignē, adverb. Liberaliter, amicè, benevolè. [ἰλαρῶς, ἀφθόνως. Gall. *Courtoisement, liberalement gracieusement, benignement*. Ital. *Benignamente*. German. Trewlich/freygebigtlich. Hisp. *Liberalmente*. Polon. *Szczodrze, laskawie, chetliwie*. Vngar. *Iò kedvel, kegyössen*. Ang. *Liberalie, with good will*.] Cicero 1. Offic. Nam ut opera benignè fit indigentibus aut pecunia. Idem pro Flacco: Ista civitas neque severè Flaccum oppugnarit neque benignè defenderit. Idem in Verrem. Act. 4: Frumentum (*inquit*) me abs te emere oportet. Optimè. Modium denario. Benignè, ac liberaliter.

Bĕnignĭtĕr, idem quod Benignè. [Vngar. *Iokedvel, kegyössen*. Ang. *Gentlie, liberalie, courteouslie*.] apud Trittinium in Geminis, ut citat Nonius: Nimium te patrocinari censeo benigniter.

Bĕnignĭtās, atis, f. t. Liberalitas, munificentia. [חסד chésed נדבה nedhabáh. εὐεργεσία, ἰλαρότης. Gall. *Courtoisie, liberalité, benignité*. Ital. *Benignità, beneficenza*. Germ. Gütigkeit/trew/freundtligkeit. Hispan. *Largueza, liberalidad*. Polo. *Dobrotliwość, szczodrość*. Vngar *Iò tétemény, bökezüség*. Ang. *Liberalitie, gentlenesse, courtesie*.] Terent. in Eunuch. nuncubi meam Benignitatem sensisti in te claudier? Vbi Donatus: Benignitas est in quantitate rerum, aut in facilitate praestantis. Nam plerunq; ingrata dona sunt, in quibus facilitas non apparet. Cic. 1. Offic. Ne major benignitas sit quàm facultas.

Borago, Herba, quae alio nomine Buglossum: [Polon. *Borak*. Vngar *Ökör nyelv*.] Vide in dictione BUGLOSSUM.

Bŏreas, reae, m. p. Aquilo. [צפון tsaphón. Βορέας. Gall. *Vent de bise*. Ital. *Borea*. German. Nortwind von Mitternacht/der Nordenwind. Belg. Noordoostenwint. Hispan. *Regañon viento entre Nortey Solano*. Polon. *Wiatr polnocny, bartoszimni*. Vng. *Eszaki szél*. Angl. *The northeast wind*.] Ventus frigidus & siccus spirans inter Septentrionem, & exortum solstitialem, teste Plin. lib. 2. cap. 47. à quo Hyperborei montes nomen traxerunt. ¶ De hoc in dictione AQUILO. ¶ Dictus Boreas, ἀπὸ τῆς βοῆς, ῥοῆς, quoniam ut violenti flatus est, ita etiam sonori. Virg. 1. Georg. aut Boreae penetrabile frigus adurat. ¶ Fuit item hoc nomine Trax quidam Strymonis filius, raptor Orithyiae, Erichthonii Atheniarum regis filiae: unde poëtis fabulandi occasio subministrata est, Orithyam à Borea vento fuisse raptam, eique Zethem & Calaim peperisse.

Bŏrēus, a, um, Septentrionalis. [βόρειος. Gall. *Septentrional*. Ital. *Settentrionale*. German. Mitnächtisch. Hispan. *cosa de aquel viento*. Polon. *Polnoczny*. Vngar. *Eszaki*. Angl. *Northward, or toward the north*.] ut, Axis Boreus, qui & Polus arcticus dicitur. Ovid 4. Trist. Vita procul patriâ peragenda sub axe Boreo est.

Bŏrĕae, Gemmae sunt ex Iaspidum generibus, coelo autumnali matutino similes: unde & Aërizusae appellantur. Vide Plin. lib. 37. cap. 8.

Borith,

Borith, Herba fullonum, quæ juxta rivum provinciæ Palestinæ in virentibus & humectis locis nascitur, & ad lavandas sordes eandem vim habet, quam nitrum.

Borsycites, Plin. lib. 37. c. 11: Gemma est in nigro ramosa, candidis aut sanguineis frondibus.

Borypetes, Gemma nigra, sanguineis & albis nodis. Plinius lib. 37. cap. 10.

Bōs, bovis. [שור *schor* βοῦς. Gall. *Beuf*. Ital. *Bue*. German. Ein Rind. Belg. Een Os/ofte rindt. Hispan. *Buey*. Polon. *Wol*. Vng. *ökr, tehen*. Ang. *An oxe, or cowe*.] Generis communis, dativum & ablativum plurales Bōbus per syncopen facit, & more veterum Būbus. Col. li. 2: Nihil dubium, quin equis melius quàm būbus res conficiatur. Cic. 2. de Nat. deor. Quid de bubus loquar? Idem de Senect. Olympiæ per stadium ingressus esse Milo dicitur, quum humeris sustineret bovem vivum. ¶ Hinc fiunt adjectiva, Bovinus, a, um, cujus diminutivum est Bovillus, Bubulus, Bucerus, ra, rum, & Boarius, a, um, unde Forū Boarium, ubi vendebantur boves. ¶ Dictus Bos, ἀπὸ τοῦ βόσκω, quod est pasco, quòd homines pascat laboribus suis. ¶ Iuvenci autem in bubulo genere dicuntur juniores, qui jam vituli esse desierunt, secundo scilicet ætatis anno: ita dicti à juventute, teste Varr. libro 2. de Re rust. c. 5, ubi quatuor ponit ętates in genere bubulo: ut prima sit vitulorum, secunda juvencorum, tertia boum novellorum, quarta vetulorum. ¶ Bos etiam piscis est βοῦς & βόας. Est vastissimum raiarum genus, ac latissimū de quo Arist. in Histor. Animal. Strab. lib. 17. Oppianus lib. Halieut. 2. Pliniusq; meminit, inter planos pisces reponens lib. 9 cap. 24. ¶ Bos ad præsepe, βοῦς ἐπὶ φάτνῃ. In emeritos dici consuevit, quique jam ob ætatem otio vitçq; molliori indulgent. Efferetur ad hunc modum, βοῦς ἐν αὐλῇ, bos in stabulo. Congruit & in eos, qui nullis negotiis exercentur, sed turpi otio atq; abdomini serviunt. ¶ Bos apud seipsum pulverem movet, βοῦς ἐφ' ἑαυτῷ κονίεται. Vbi quis ad suum ipsius malum volens lubensque ducitur. Nam boves ut sunt mansueti, facilè se præbent vinciendos, neque gravatim obtemperant jugo. ¶ Si bovem non possis, asinum agas, ὁ μὴ δυνάμενος βοῦν, ἐλαυνέτω ὄνον: id est si non potes ut vis, utcunque potes, facito, Autore Suida. ¶ Volentem bovem ducito, τὸν ἐθέλοντα βοῦν ἔλαυνε. Vtere illorum operâ, qui ex animo faciunt. Refertur ab interprete Theocriti. ¶ Ex ipso bove lora sumere, ἐκ τοῦ βοὸς τοὺς ἱμάντας λαμβάνειν dicuntur, qui quo lædant quempiam, id ab ipso, quem lædunt, accipiunt. ¶ Expectat bos aliquando herbam, μένει βοῦς ποτε βοτάνην. Dicendum, ubi quid serò contingit. Laborat enim bos in agricolando, sed aliquādo gustatura herbam enatam. ¶ Boves messis tempus expectantes, βόες ἄμητον ἐκδεχόμενοι. Dici solitum, ubi quis ingentium emolumentorum spe, laborem susciperet. ¶ Immolare boves, βουθυτεῖν, tanquam proverbialiter dicebantur, qui amplos magnificosque sumptus facerent. ¶ Bos in civitate, βοῦς ἐν πόλει. Dicitur ubi quis ad novos honores evehitur. Lypsias bovis imaginem æream in arce collocavit. Athenis ea res in vulgi jocum cessit: nam in agris boū usus est, non in urbibus. ¶ Bovem in faucibus portat, βοῦν ἐπὶ γνάθοις φέρει. In edacem olim dicebatur, ut indicant Zenodotus & Suidas. ¶ Bos nummum aliquando significat, quòd antiqua pecunia quædam boves signatos haberet, quædam etiam pecudes, unde nomen pecuniæ tractum. Plinius libro 18. cap. 3: Servius rex, ovium boumque effigie primus æs signavit. Plaut. Persa: Boves bini hic sunt in crumenâ. Vnde tractum proverbium, Bos in linguâ, βοῦς ἐπὶ γλώττης. In eos qui non audent, quod sentiunt, dicere. Translatū vel à robore animantis, quasi linguam opprimens nō sinat eam eloqui: vel hinc quòd Athenienſium numisma quondam bovis obtinuit figuram. ¶ Bos alienus subinde foras prospectat, βοῦς ἀλλότριος τὰ πολλὰ ἔξω βλέπει. De his qui apud alienos non satis ex animi sententiâ tractantur, eoque sæpiùs desiderant.

Bŏālĭă, *Βοάλια*, apud antiquos Atticos, quæ & Bupetiæ, sive Bupetii dicuntur, Ludi boum gratiâ instituti. In eo enim festo solennis boum & taurorū venatio fieri solebant, quemadmodum nunc quoq; Venetiis, & per totam Italiam fieri solet eo die, qui Quadragesimæ proximus est.

Bŏārĭus, a, um, adject. Quod ad bovem pertinet [Pol. *Wolowi*. Vng. *ökri, teheni*. Ang. *Belonging to an oxe or cowe*.] ut, Boarium forum Romæ dicebatur locus, in quo vendebantur boves. βοῶν ἀγορά. Hujus meminit Plin. lib. 28. cap. 2. & lib. 34. cap. 2.

Bŏo, as, n. p. Mugio, clamo, à βοάω, vel à boum mugitibus. [געה *ghahah*, μυκάομαι. Gall. *Beugler, ou meugler, crier en beuf ou en vache*. Ital. *Mugghiare, Ribombare*. German. Lüyen/schreyen. Hispan. *Resonar, bramar el buey ò vaca*. Polon *Ricże, becże*. Vngar. *Bögök*. Ang. *To crie like a cow or oxe, to lowe, or bellowe*.] Plautus in Amph. Tela frangunt, boat cœlum fremitu virûm. ¶ Et Boo bois, boire, ejusdem significationis, verbum antiquum. Varr. Parmenone, ut citat Nonius: Exeunt citi, strepunt, bount. Pacuvius Medeâ apud eundem: Clamore & sonitu resonantes bonnt. ¶ Bovare dicuntur boves, quum vocem emittunt, teste Varr. libro 6. de ling. Lat. verùm Boare magis est in usu. ¶ Hinc Reboo, as.

Bŏstăr, Locus ubi boves stare consueverunt. [βούσταθμον. Pol. *Stanowisko dla wolow*. Vnga. *Akol, tehen állás*. Ang. *A place wherin oxen standeth*.]

Bŏvātim, Ad similitudinem bovis. [Polon. *Podobno wolowi*. Vng. *ökör módgyára, tehenkeppen*. Ang. *Like an oxe or cowe*.] Nigidius Figulus apud Nonium: Sunt etiam assimilanter dicta hæc, Caninatim, Suatim, Bovatim, quæ ab animalibus sumuntur.

Bŏvīlĭă, n. p. Dicuntur loca, in quibus boves morantur: [רפתים *rephatim*. βουστάσια. Gall. *Estable à beufs*. Ital. *Stalle de buoui*. German. Ein Ochsenst all/Rinderstall. Hispan. *Torilles, para ganado vacuno*. Polon. *Wolownia*. Vngar. *Akol*. Angl. *Stalles for oxen*.] sicut Ovilia in quibus oves. Columella lib. 1: Domitis armencis duplicia bovilia sunt: hyberna, atque æstiva. Eadem etiam Bubilia dicuntur. Plautus Persa: -enim metuo, ne possim in bubile rejicere, ne vagentur. Cato cap. 4: Bubilia bona, beneq; ædificata, &c.

Bŏvillus, a, um, Bovinus. [βόειος. Gall. *De beuf*. Ital. *Di bue*. Germ. Das zu dem Rindern gehört. Hispan. *Cosa de buey*. Polon. *Wolowy*. Vng. *ökörhöz, ökörből való*. Angl. *Of an oxe or cowe*.] Plin. Bovillæ carnis jure facilè curatur. In eâdem significatione dicimus & Bubulus.

Bŏvīnŏr, aris, Convitior, & quasi in aliquē mugio. [λοιδορέομαι. Polon. *Drożnie na inego*. Vngar. *Szidnak vesz*... *szidalmazom*. Ang. *To rayle, to checke, to speake despitefullie*.] Vnde bovinatores dicti sunt, λοίδοροι, quos derisores dicimus: & Bovinatio, λοιδορία, convitium. Hæ tamen dictiones ab Aulo Gell. lib. 11. cap. 7. numerantur inter obsoletas, & desitas: easque (juxta sententiam Cæsaris) non minus, quàm scopulum, præcipit esse fugiendas.

Bubsĕquă, com. p. Bubulcus, qui boves sequitur. [בוקר *boker*. βουκόλος. Gal. *Bouuier vachier*. Ital. *Guardiano de buoi, vaccaro*. German. Ein Ochsen oder Rindertreiber. Hispan. *Vaquero ò boyero*. Polon. *Wolarz*. Vngar. *ökör pásztor*. Ang. *That feedeth and followeth oxen, an heardman*.] Sidonius ad Eutropium: Si relinquare inter subsequas rusticanos subulcosque runcantes, tunc est tibi summa votorum beatitudo.

Bŭbīlĕ, βούσταθμον, βοοστασία, Locus ubi boves morantur. Columell. lib. 1. cap. 6. Domitis armentis duplicia bubilia sint, hyberna atq; æstiva.

Bŭbŭlcus, m. f. Qui bobus arat, sive qui boves fundi aratorios pascit. [בוקר *boker*. βουκόλος. Gall. *Bouuier*. Ital. *Bolco, boaro*. Germ. Ein Rinderhirt. Hispan. *Boyero*. Polon. *Wolowi pastucha*. Vng. *Szánto ember, ökör pásztor*. Angl. *An feeder of oxen, and heardman*.] Cic 1. de Naturâ deorum: Hoc verò eum somnio commotum, manè bubulco præstò ad portam fuisse: quæsisse ex eo qui esset in plaustro.

Bŭbulcĭtŏr, aris, d. p. Bubulci officium facio. [בקר *bakar*, βουκολέω. Gal. *Traitter les beufs, faire office de bouuier*. Ital. *Fare officio de biolco*. German. Ein Rinder hirt eder ein Kühhirt seyn. Hispan. *Hazer officio del boyero*. Pol. *Wołarzem być*. Vnga. *ökröt örzök*. Ang. *To handle or take care of oxen, to do the office of an heardman*.] Plaut. in Mostel. Decet me amare, & te bubulcitarier.

Bŭbulcĭtārĕ, Bubulcorum more clamare est. [Pol. *Heilckam iako wolarz*. Vngar. *ökörpásztor módgyára kiáltok*. Angl. *To crie like an heardman*.] Varr. Vicinus meus quòd apud Plotium rhetorem bubulcitaret, alteri in dolore non defuit: ex Nonio.

Bŭbŭlus, a, um, Adjectivum à bove formatum, Bovinus. [Gall. *De beuf, ou vache*. Ital. *Bouino*. German Rinderin Hispan. *Cosa de bueyes ò vacas*. Polon. *Wolowy*. Vngar. *Az mi ökörből való*. Angl. *Of an oxe or cowe*.] Plin. lib. 28. cap. 13: Stomachum exulceratum lactis asinini ac bubuli potus reficit. Col. li. 7: Defricari bubulâ urinâ convenit. Pro eodem dicimus & Bovillus.

Bŭcĕrĭă, æ, Boum, armentaria, sive bubuli generis grex. [Vng. *Tehen csorda*. Angl. *A troupe of oxen or of any such cattail*.] Lucretius libro 5: Lanigeræ pecudes, & equorum duellica proles Buceriæq; greges.

Bŭcĕrus, [βούκερως. Polon. *Rogati iako wol*. Vngar. *Szárnas tehen*. Angl. *Horned like an oxe or cowe*.] Bubuli generis epithecon, idem significans, quod, bubula habens cornua, ἀπὸ τοῦ βοὸς, καὶ τοῦ κέρως. Ovidius in Metamorphos. armentaque bucera pavit.

Bŭcŏlĭcă, orum, n. f. [βουκολικά. Pol. *Pi fneka pastusza*. Vng. *Pasztori, pásztori vers*.] Pastorale carmen, ita dictum ἀπὸ τῶν βουκόλων: hoc est à bubulcis: quod pastorum genus apud rusticos maximo habetur in precio.

Bŭcŏlĭcŏn, [βουκολικόν. Polon. *Zlomi gniazh*.] Genus est Panacis, quod ex Macedoniâ affertur: ita dictum, quòd armentarii succum ejus spontè profluentem excipiant. Vide Plin lib. 25. ca. 4.

Bŭcŭlă, per simplex c, diminutivum est à bove, vaccam juvenem, & adhuc teneram significans. [פרה *parah*, Gall. *Bouueau ou bouuillon, genisse ou genisson*. Ital. *Vacchetta*. Germ. Ein kälblin/ ein junge kuh. Belg. Een veerse. Hispan. *Pequenna vaca*. Pol. *Iałowica*. Vngar. *Üsző, ünö*. Angl. *A yonge cowe, a halfer*.] Plin. Eidem morbo buculæ jecur contritum prodest. Virgilius lib. 1. Georgic. -aut bucula cœlum Suspiciens patulis captavit naribus auras. ¶ Item Buculus masculinū Parvus bos. [Ang. *A steer, a bullocke*.] Columella libro 6. capite 2: Quum deinde buculos comprehenderis, perducito extra stabulum, & ad stipites religato.

Bŏscās, non Bŏscĭs, idis. [βοσκάς. Polo. *Cyeranka*.] Avis est palmipes, similis anati, minor tamen, quæ lacus amnesq; incolit. Apud Colum. lib. 8. cap. 15. legendum boscades, non boscides, & separat à querquedulis. Boscadum alterum genus posuit Athen lib 9. cap. 18. majus anate, minus Chenalopse.

Bŏscĭs, idis, βοσκίς, volucris est (teste Colum. lib. 8. cap. 15.) quæ clausa pascitur, quemadmodum anates & coturnices.

Bosmorus, teste Strab. lib. 15. frumenti religiosi genus est, tritico minus, apud Indos inter amnes proveniens, quod excusum protinus torretur: juramentoq; adiguntur messores, nõ asportaturos prius quàm coxerint, ne semen in alias terras trãsferri possit. Apud Diodorum Bosphorum vocatum legimus, corruptis (ut videtur) exemplaribus.

Bŏstrўchītēs, βοστρυχίτης, Gemma crinibus mulierum similis. Plin. lib. 37. cap. 10.

Bŏstrўchŭs, [βόστρυχος. Polon. *Warkocz splieciony.* Vngar. *Et font hay, kisában szoritos hay.* Ang. *A bushe of heare.*] Dicitur capillus plexus, & cæsaries, in modum muliebris comæ ornata. Firmicus lib. 3: Venus crispos crinium facit, & bostrychis comatos: id est, capillis muliebribus cæsariatos.

Botanomantia, βοτανομαντία, Magiæ species est, quæ fit per herbas, qua Circem & Medeam excelluisse Poëtæ prodiderunt.

Botrus, tri, Vva, racemus: à Græco βότρυς, quòd παρὰ τὸ βᾶν, τὸ πατεῖν, Moschopulus deduci arbitratur. [אשכול *eschchól* ענב *henáb.* Gall. *Grape de raisin.* Ital. *Grappolo, racemo.* Germ. Der tam oder drapp am Weintrauben. Belg. Een druyve. Hispan. *Gajo en que se juntan las vuas.* Polon. *Gronowinna.* Vnga. *Gerezd.* Ang. *A grape, a cluster of grapes.*]

Botrўo, onis, [βοτρυών. Polon. *Grona w konfekcyie.* Vngar. *Szölö Gerezd.*] Botrus vel uva, præsertim condititia. Mart. lib. 11: Nec toto dignam se botryone putat.

Bothrўon, oculi ulcus arctum & curvum, quasi fossulam duxerit. Avicenna annulum vocat, est in corneâ oculi.

Botrypes, (quod hic pro nomine gemmę corruptè legebatur,) Vide BOTRYITES.

Botrytis, Cadmiæ species, quæ testudini ærariarum fabricarum uvæ modo adhæret: unde & nomẽ habet. Vide Gal. l. 9. Simp.

Botrўs, [βότρυς. Gall. *Pyment.* Ital. *Botri.* German. Rdbentraut. Belg Druyfcruyt. Pol. *Bylica czarna biala.* vulgò *Herbam Hierusalem* appellant. Vng. *Vad salya.* Ang. *Mugwort.*] Dioscoridi, herbæ genus, quod alio nomine Ambrosia, & à quibusdam Artemisia vocatur: ita dictum, quòd circa imum caulem semen habeat in ramulis, uvarum modo dependens, odore vinoso, βότρυν enim Græci racemum vocant. Vide Plin. lib. 27. cap. 4.

Bŏtrўtēs, βοτρυΐτης, Gemma, quæ incipienti uvæ similis est, alia nigra, alia pampinea. Vide Plin. lib. 37. cap. 10.

Bŏtŭlŭs, sive Bŏtēllŭs: [Gall. *Saucisse, boudin, andouille.* Ital. *Salciccia.* German. Ein Wurst/Bratwurst. Belg. Worst/braetworst. Hispan. *Morcilla ò longaniza.* Polon. *Jelisko.* Vngar. *Kolbász.* Ang. *A pudding called a sawsage.*] Farciminis genus, ex carne suillâ: à bolis: id est, frustula carnis, ut quidam putant, appellatus. Martial. lib. 5: Et pultem niveam premens botellus. Idem libro 14: Qui venit botulus medio tibi tempore brumę, Saturni Septem venerat ante dies.

Bŏvă, quum alii Boa vocant, significat interdum papulas toto ebullientes corpore cum robore, ut apud Plin. sed apud Lucilium, Aes defrandasse cauponem, bovam luto oblevisse, tum portitores terram duxère, cùm scribitur, vas vinarium lõgum, turgidum & amplum, buvæq; serpenti simile, videtur. Explicatur & in antiquo Lexico Bova, γένος βοῶν.

Bovinalis, Paronychia, frutex apud Diosc. lib. 4. cap. 57.

Bŏx, ocis, βῶξ, Genus piscis marini, à boando, ut putatur, dictũ, cujus meminit Plin. l. 32. c. ult. Vide suprà BOCAS & BOCES.

B ante R.

BR. In notis antiquorum, bonorum. BR. SI. bonorum servi. B. R. Bonorum rector. BRITANNIC. Britannicus. B RP. N. bono Reipublicæ nato BRT. Britannicus. B. S. bene satisfecit, vel bona sua. B. T. bonorum tutor.

Brăbeūtæ, [βραβευταί. Gall. *Qui donne les pris.* Ital. *Che da li primi et vincidori.* Germ. Der die Gaaben außgibt. Belg. Die de prijsen geeft. Hispan. *El que da el galardon de la vittoria.* Pol. *Sadzy nad goniacimy klobie.* Ang. *Iudges of players which rewardeth the victours.*] à Græcis dicuntur judices speculatorum, qui victoribus in certamine exhibent prẹmium & coronas: qui verò prẹfectus est certaminis, ἀγωνοθέτης dicitur. Græci (autore Philostrato) ludis Olympicis decem judices prẹficere solebant. Suet. de Ner. Nec aliter certamina gymnica Grẹcia tota spectaverat, quàm Brabentarum more in stadio humi assidẽs. Suidas: βραβευτής, διαιτητής, κριτής, ἐφορτής, ὁ βραβεῖον ἐπιδιδούς, ὁ μισθοδότης. Sunt & Brabeutæ, funebrium pomparum curatores, quos etiam Latinè Designatores vocamus: qui scilicet cuique incedendi ordinem præscribunt. Vide Annot. Bud.

Brăbĭum, & per literam b in secundâ syllabâ. [βραβεῖον. Pol. *Zaplata zawigranie.* Vng. *Iutalom.* Ang. *A fee, the rewarde of victorie.*] Dicitur victoria, vel certaminis præmium.

Brabyla, Pruna apud Theocrit. id est. Damascena.

Braccæ, f. p. [מכנסים *michnesájim.* ἀναξυρίδες, ἀναξυρίδες. Gall. *Brayes.* Ital. *Braghe.* German. Ungeschorne kleider/die vielerley farb haben. Hispan. *Las bragas.* Pol. *Gunka, sziermiega.* Vngar. *Gyapias ruha, nadrág.* Ang *Breeches or menes ouer stockes.*] A quibusdam accipiuntur vestes fluxæ, intonsæque ac varii coloris, quibus utebantur frigidioris plagæ gentes, ut inquit Diodor. libro 6. à quibus braccata Gallia vocata est Narbonensis provincia, quòd vestes ferret intonsas, & varii coloris. Baccis usos fuisse Scythas docet Ovid. scribens: Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis. Vide Alexandrum ab Alexandro libro 5. cap. 18. & Gell. lib. 10. cap. 21. Pompon. Mela: Braccati sunt, *inquit*, totum corpus Sarmatæ, & Mysi, qua vident etiam ora vestiti. Suet. in Cæs. Iidem in curiâ Galli braccas deposuerunt, latum clavum sumpserunt. Corn. Tacit lib. 8. sic ait: Ornatum Cecinnæ municipia, & coloniæ in superbiam trahebant, quòd versicolori sagulo braccas, barbarum tegmen indutus, togatos alloqueretur. Alii scribunt brachę per h, sed sine ratione: fit enim à Græco ῥάκος, unde braccæ quasi ῥάκκαι.

Brăccārĭī, Braccarum vestium confectores. [Pol. *Ci ktorzi, gunie skaia.* Angl. *Which maketh breeches, saylours of ouer stockes.*] Lamprid. Ob quod Alexander imperator, vectigal instituit braccariorum, linteonum & pellionum.

Brăccātŭs, m. f. Braccis indutus. [Polon. *W gunie obleczony.* Vng. *Nadrágos.* Angl. *That weareth breeches.*] Cic. pro Font. Si existimatis eos hic sagatos, braccatosq; versari animo demisso, atq; humili, ut solent ii, qui affecti injuriis ad opem judicum supplices, inferioresque confugiunt. ¶ Braccatam Galliam ex Plinio, Pomponio Mela & aliis, constat dictã esse Galliam Narbonensem, Romanorum provinciam, à braccis, genere vestis, quo ejus regionis homines præcipuè utebantur. Hæc Alpibus ab Italiâ discernitur, & Varo amne. Reliqua autem Galliâ, à studio nutriendæ comæ, Comata dicta est.

Brāchĭum, n. s. [זרוע *zeroáh.* βραχίων, ονος. Gall. *Bras.* Ital. *Braccio.* German. Ein Arm. Belg Den Arm. Hispan. *Braco.* Polon. *Ramie.* Vnga. *Kar.* Ang. *The arme.*] Aliquando totum membrum cum manu comprehendit. Virgil. li. 5. -& evinctis attollit brachia palmis. Aliquando ab humero ad cubitum: id est, pars superior quæ Armus dicitur. Nam armos, humeros cum brachiis, sed non econtrariò dicimus: à cubito verò usque ad vertebram manus, Lacertus nuncupatur. Ovid. lib. 1. Metam. -laudat digitosque manusque, Brachiaque, & nudos, mediâ plus parte, lacertos. ¶ Molli brachio & leni brachio aliquid fieri dicimus, quum indiligentem operam significamus. Cic. libro Epist. ad Attic. 2. & 4. ¶ Trãsfertur interdum ad maris & montium sinuosus flexus. Ovid. 1. Metam. -nec brachia longo Margine terrarum porrexerat Amphitrite. ¶ Brachia, de piscibus. Plin. lib. 9. cap. 29. de nautilo: Postea duo prima brachia retorquens, membranam inter illa miræ tenuitatis extẽdit. Qua velificante in aurâ cẹteris subremigans brachiis, mediâ caudâ ut gubernaculo se regit. ¶ De equo, vel potiùs Centauro. Ovid. 3. Metam. Edidit hinnitus, & brachia movit in herbis. ¶ Brachia in vitibus sunt, ut flagella, palmites, duramenta. Colum. lib. 6: Brachia sunt quæ *duramenta* Græci vocant. ¶ De arboribus. Virg. 6. Aeneid. In medio ramos annosaq; brachia pandit Vlmus opaca, ingens.

Brāchĭŏlum, li, n. s. dimin. [βραχιόνιον. Polon. *Ramionko.* Vngar. *Karocska.* Ang. *A litle or tender arme.*] Catul. Mitte brachiolum teres, Prætextate, puellulæ.

Brāchĭālē, n. t. [ψέλλιον, βραχιόνιον, περικάρπιον Theodoro. Gall. *Brasselet ou manchetton, ornement de bras.* Ital. *Giontura, della mano & manile.* Germ. Das gleich/oder der knopff/an welchem der arm und hand zusammen kommen/oder armgierd. Hispan. *Muneca de la mano, bracal ò manilla.* Polon. *Oboiczik ramionny.* Vngar. *Az kar és kéz közt valo haylás.* Angl. *A bracer or bracelet.*] Dicitur nodus, quo manus cum brachio jungitur coarctaturque. ¶ Brachialia. [צעדה *etschadáh.* ψέλλια, βραχιόνια. Polon. *Kossika ramionna.* Vng. *Kár ékessége.*] Brachiorum ornamenta, & tegumenta, sicut Ventralia vẽtris, Frontalia frontis, Tibialia tibiarum. Plin. libro 28: Lais & Salpe canum rabiosorum morsus, & tertias quartanasque febres ajunt leniri, menstruo in lanâ arietis nigri & argẽteo brachiali incluso.

Brāchĭātŭs, a, um, Quod est ad brachiorum modum factum, & ad vites præcipuè pertinet. [βραχιονωτός. Vng *Kár mogyyára valo.*] Colum. lib. 6: Alii capitatas vineas, alii brachiatas magis probant, quibus cordi est in brachia vitem componere.

Brăchўcătălēctŏn, βραχυκατάληκτον, Brevis terminatio versus. cui desunt in fine syllabæ. Nam in eo ut perfectus sit, deest integer pes: Vnde & metrum Brachycatalecticum dicimus.

Brăchўlŏgĭă, βραχυλογία, Breviloquium, Laconismus. Vide Quint. lib. 9. cap. 3.

Brăctĕă, & Lamina, (ut scribit Valla lib. 4. cap. 57.) sic differunt, quòd lamina crassior est, ex qua armatura conficitur, & quâ incensâ olim homines torquebantur. Potest autem esse ferrea, ærea, & argentea, electrea, orichalcea, plumbea, aurea, lignea, cornea sive ex aliâ materiâ. Bractea tenuis magis est, & suâ sponte plicabilis, quæ crepitat. [רקועות *rikkúah* פח *pach.* τὸ πέταλον, ἔλασμα τοῦ ἀργύρου ἢ χαλκοῦ ἢ τινος ἄλλου μετάλλου. Gall. *Fueille d'or, ou d'argent, ou d'autre metail.* Ital. *Foglietta d' oro ò d' argento, ò di altro metallo ben sottile.* German. Ein blech/oder ein blat von einem metall. Hispan. *Chapa ò hoja de metal.* Polon. *Blachajiakie ykolwiek materij.* Vngar. *Kiuert arany ezüst, es effele bányaszna.* Angl. *Goldfoile, or thinne leaues of any metall.*] Virg. lib. 6. Aen. -sic leni crepitabat bractea vento. Bracteis inaurari simulacra solebant, sed unguibus plerunque auferebantur. Mart. An magis astuti derasa est ungue ministri Bractea. Et servus qui bractea deraserat (apud Sueton) damnatus est. ¶ Dicta Bractea ἀπὸ τοῦ βράχειν. hoc est à resonando.

Brăctĕŏlă, f. p. diminut. [τὸ πεταλίδιον. Pol *Blaszka.* Vnga. *Ki vekenyitetet arany veszzöcske.* Angl. *A litle raye or a thinne leaue of gold, or any metall.*] Folium auri, alteriusve metalli. Iuvenal. -qui bracteolam de Castore ducat.

Brăctĕātŏr, m. r. idem quod Bractearius: [ὁ τῶν πετάλων ποιητής. Gall. *Batteur d'or ou d' argent.* Ital. *Battitori di tai fogli.* Germ. Ein

Buchmacher/oder der die blinden Bletter von den metallen schreibet. Hispan. *El batihoja.* Polon. *Blachmistrz.* Vngar. *Arany mives, Szabo.* Ang. *A goldbeater, a gold laet.*] Firm. Quicunque habuerit horoscopum in XVII. parte Scorpii, erit aurifex, inaurator, & bracteator.

Bracteārius, Qui bracteas facit: cujus ars bractearia: [Vngar. *Arany mives Szabo, kovács.* Angl. *A goldbeater.*] & bracteatum quod bracteis tegitur. Bud. in Pand.

Branchiæ, arum, f. p. [βράγχια. Gall. *L'ouyeen ou l'ouille des poissons.* Ital. *Branche, barbole di pesci.* German. *Fischoren.* Belg. *Visch-oeren, vischkaken/tuwen.* Hispan. *Las agallas del pesce propriamente.* Polon. *Skrzelie.* Vng. *Hal kopoltyu.* Ang. *The gilles of fishe.*] Dicuntur in piscibus secundum cervicem follium more hiantes partes, quibus anhelitum reddere ac per vices recipere existimantur. Plin. lib. 9. cap. 7: Branchiæ non sunt balænis, nec delphinis. Hæc duo genera fistulis spirant, quæ ad pulmonem pertinent, balænis à fronte, delphinis à dorso.

Branchus, [βράγχος. Polon. *Ochrapiali.* Vngar. *Rekedés, rekedtség.* Ang. *Hoarsenesse of voice by falling downe of humoures in the throate.*] Raucedo & asperæ arteriæ passio, quum humor ad guttur descendit, ita ut madente interiore pellicula vox raucescat. Vnde & Arteriacum hoc vitium appellant, quòd asperam arteriam peculiariter infestet. Contingit etiam interdum citra humoris defluxum, nimia vociferatione vel frigidi aëris inspiratione, ut & Aegineta asserit, & experientia ipsa confirmat.

Brassica, f. p. [κράμβη. Gall. *Chous.* Ital. *Cavoli.* German. *Kol.* Belg. *Koole.* Hispan. *Versa generalmente.* Polon. & Vngar. *Kapusta.* Ang. *Colewortes.*] Herba est, vulgò caulis nomine nota: ita dicta quasi præseca, teste Varrone, quia ex eius scapo, quem maximum habet, folia minutatim præsecantur. Cato de Re rustic. capit. 156, & 157. brassicarum tria facit genera, unum extensis foliis, caule magno: alterum crispo folio quam Apianam vocant & Selinada: tertium minutis caulibus. Huic herbæ tantum traditur esse cum vite dissidii, ut vitis, si propè ipsam lata sit brassica, in diversam refugiat partem. Cicero de Naturâ deorum: Iam verò vites sic claviculis adminicula, tanquam manibus apprehendunt: atque ita se erigunt ut animantes: quinetiam à caulibus, brassicisque si propè sata sint, ut à pestiferis & nocentibus refugere dicuntur, nec eos ullâ ex parte cōtingere.

Bravium, Vide Brabium.

Bregma, βρέγμα, A medicis propriè appellatur anterior pars capitis supra frontem capillis tecta, quæ & Sinciput à Latinis dicitur: quanquam etiam frequenter apud Græcos pro toto capite positum invenitur. [Pol. *Ciemię.* Vngar. *Agy kaponyá.* Ang. *The fore parte of the head.*]

Brenthiæ radices quædam, quibus mulieres nonnullæ genas rubrificant: quas nõnulli fucum aut anchusam interpretatur.

Brephotrophia. [βρεφοτροφεῖα. Germ. *Kinder Spital.* Polon. *Dziecinnij spital.* Vng. *Fattyák ispitallia.*] Latinè parvulorum hospitalia: quibus infantes expositi aluntur. βρέφος enim infans nominatur, τροφὴ educatio. De quibus in decretis 23. q. 8.

Brevis, & hoc breve, Curtus, parvus, pusillus, contractus, concisus: ejus contraria sunt Longus, productus. [קצר *katsar* קטן *katan.* βραχύς. Gall. *Bref ou brief, court.* Ital. *Breve, corto, picciolo.* German. *Kurtz.* Belg. *Cort.* Hisp. *Cosa breve ò corta.* Polon. *Krotky.* Vngar. *Rövid, kurta.* Ang. *Short.*] Cicer. pro Archia. Quid est quod in hoc tam exiguo vitæ curriculo, & tam brevi, tantis nos laboribus exerceamus? Horat. 4. Carm.-sed Cynaræ breves Annos fata dederunt. Et differt brevis & pusillus, quòd brevis est in naturâ, ut brevis dies, annus, &c. Pusillus in corpore. Sospater lib. 1. ¶ Brevi manu, per compendium, à vitato circuitu. Vlp. D. lib. 23. tit. 3. l. 43: Nisi fortè si accepto tulit, ut velit mulieri in totum donatum, tunc enim credendum est, brevi manu acceptum à muliere, & marito datum.

Brevi, adverbium, Breviter, paucis verbis, propediem, brevi tempore. [ἐν βραχεῖ. Gall. *En brief, en peu de temps, incontinent.* Ital. *Brevemente.* Germa. *In einer kurtze/in einer kurtzen zeit.* Hisp. *Breve y certamente.* Polon. *W krotkim czasie.* Vngar. *Rövid nap hamar.* Ang. *Shortlie, in few wordes, quicklie.*] Cicer. Curioni: Brevi tamen sic habeto, in eum statum temporum, tuum reditum incidere. Potest esse & ablativus, ut subintelligatur Tempore. Cicero in Verr. Brevi postea mortuus est. Idem ad Terentiam suam scribens cum tempore conjunxit: Etiam illud verendum est, ne brevi tempore fames in urbe sit. Et ad Octavium posuit cum præpositione In O' miseram, & in brevi tam celebrem, & tam vanam reipub. commutationem. Aliter Gell. libro 13. capite 17: Fuit autem, inquit, Aeschylus non brevi antiquior Euripide: hoc est, nõ multo tempore ante Euripidem.

Brevio, as, are, [קצר *kitsar* βραχύνω. Gall. *Abreger, accourcir.* Ital. *Abreviare, accortare.* German. *Kürtzen/kürtzer machen.* Hisp. *Abreviar, acortar.* Polon. *Ukracam.* Vng. *Meg rövidítem.* Angl. *To make short, or abbridge.*] Quintil. libro 1. capite 19: Qua & breviare quædam, & exornare, salvo modò Poëtæ sensu permittitur.

Brevia, [βραχέα. Vng. *Tóhely.* Angl. *Foordes, shallowe places where men may go over.*] Thucyd. Vadosa loca sunt mari, navibus insidiosa. Virg. Aeneid. In brevia & Syrtes urget.

Breviārium, n. s. Compendium, summarium, opus concisum. [תמצית. Gall. *Abregé, sommaire.* Ital. *Sommario.* Germ. *Ein summarien/ein kurtzer begriff.* Hispan. *Libro abbreviado.* Pol. *Summariusz, krotkie ogarnienie.* Vngar. *Rövid summába szedés dolog.* Ang. *A breif compendious draught, an abbridgment.*] Plin lib. 18: Verùm ut pariter omnis culturæ breviarium peragatur. Suet. in August. Fecit & breviarium totius Imperii, quantum militum sub signis ubiq; esset, quantum pecuniæ in ærario, & fiscis, & vectigaliorum residuis. ¶ Breviariæ rationes, quæ in breve contractæ sunt. Suet. in Caligula: Ordinarió quidem dispensatori breviarium rationum offerenti, paropsidē leguminis porrexisse. Scævola de petul. legat. An peculio prælegato & centum aurei & usuræ eorum debentur, cum rationibus breviariis.

Breviloquens, tis, om. r [βραχυλόγος. Gal. *Qui dit en peu de paroles ce qu'il veut.* Ital. *Chi parla brevemente.* German. *Kurtzredend.* Hispan. *El que habla brevemente.* Polon. *Krotko mowiący.* Vng. *Rövid beszédű.* Angl. *A speaker in few wordes.*] Cicer. ad Att. lib. 7: Breviloquentem jam me tempus ipsum facit.

Breviloquentia, f. p. sive Breviloquium, n. f. [βραχυλογία. Gall. *Bref & court parler.* Ital. *Il parlar breve & corto.* German. *Ein kurtze red.* Hispan. *El hablar abreviado.* Polon. *Krotkie mowienie.* Vng. *Rövid beszéd.* Angl. *Short speaking, breffnesse, wordes.*] Cic. de Repub. et Gell. lib. 12. cap. 1: Breviloquentiam in dicendo colat.

Breviloquus, Qui aliquid paucis scribit, aut dicit. [Vngar. *Rövid beszédű.* Ang. *Hat speaketh quickelie and briefelie.*]

Brevitas, tatis, f. t. Angustia, contractio. [קצר *kotser.* βραχύτης. Gall. *Brefueté.* Ital. *Brevità.* Germ. *Kürtze.* Hisp. *Brevedad ò cortedad.* Pol. *Krotkość.* Vngar. *Rövidség.* Ang. *Shortnesse, briefnesse.*] Cic. lib. 1. Offic 1. Brevitatis causâ uno exemplo contenti erimus.

Brevis item, & Breve, masculini & neutri generis, à quibusdam dicuntur in eo significato, quo vulgus usurpat, Breve Apostolicum. [ἐπιτομή. Pol. *Sztocem.*] Lampridius: Milites suos sic ubique scivit, ut in cubiculo haberet breves, & numerum, & tempora militantium. Flavius Vopisc. in Aurel. Breve nominum conscripsit.

Bris, Iucundum dicitur, inquit Cornutus. [Polon. *Wdzięczny.* Vng. *Gyönyörűséges.*] unde etiam quidam Briseida dictam, quòd ea jucunda fuerit Achilli.

Brisa, æ, f. p [Pol. *Brzeczka winna.* Vngar. *Törköly.*] Vinaceorum massa, ex qua vini vel aquæ infusione fit vinum secundarium. Colum lib. 12. cap. 39: Postea vinaceos calcare, adjecto recentissimo musto, quod ex aliis uvis factum fuerit, quas per triduum insolaveris: tum permiscere, & subactam bene iam prælo subjicere, passumq; secundarium statim vasis obsignatis includere, ne fiat austerius.

Briso, as, are. [Polon *Wyciskam winno wodą przylewszy.* Vngar. *Bort nyomok saytolok, borsajtolok.* Angl. *To presse or wring out.*] Exprimere est, inquit Cornutus in Persium unde Brisæum Liberum patrem dictum putat, de quo suprá. ¶ Puto quoq; Brisare idem antiquis fuisse quod Comedere & consumere. Itaque apud Nonium pro *Brasiare*, existimo legendum esse *Brisare* trãspositis literis quibusdam. Afranius Divortio: Qui conet noctu clanculùm brisare dotem.

Britannica, f. p. Plin lib. 25. ca. 3. Herba est foliis oblongis & nigris, radice item nigrâ, nervis & dentibus salutaris, & contra anginas, & serpentum morsus efficax remedium habens. Hujus flores Vibones vocantur, quibus ante tonitrua degustatis, milites adversus fulminum ictus prorsus securi reddebantur. Scribit Plinius loco jam citato, promotis à Germanico trans Rhenum castris in maritimo tractu fontem fuisse inventum aquæ dulcis, quâ potâ intra biennium dentes deciderent, cõpagesq; in genibus solverentur. Ei autem malo Britannicam herbam auxilio fuisse, à Frisiis Romano militi commonstratam.

Brocardia, Materia dicitur, quæ est contrariarum opinionum rationibus involuta.

Brochus, adjectivum est, idem significans, quod Bronchus. Vide suo loco.

Brochon, Arbor est nigra, magnitudine oleę, folio roboris, fructu caprifici, ex qua Bdellium manat: Hanc aliqui *Malachram*, alii *Maldacon* appellant. Autor Plin. lib. 12. cap. 9.

Bromos [βρόμος. Pol *Owies.*] Herba est folio & culmis tritico similis, in summo semen habens simile locustis duplici crure divaricatis, jumentorum potiùs, quàm hominum nascens pabulo. Latini Avenam appellant. Vide Plin. lib. 22. cap. ult.

Bronchus, [βρόγχος. Polo *Gardziel.* Vng. *Gége, torok.* Angl *Any thing of gristle, the winde pipe.*] Corpus quoddã est cartilagineũ, Galeno secundũ asperam arteriam, quod & βρόγχιον appellatur: ita dictũ παρὰ τὸ βρέχειν ἐν τῷ πίνειν ἢ πτύειν. ¶ Accipitur & pro gutture: unde βρογχοκήλη dixerunt pro gutturis tumore.

Bronci, m f. (ut Nonius scribit) Dicuntur qui producto ore, & dentibus prominentibus sunt. [Gall. *Qui a le menton & les dens de dessous plus avancées que celles de dessus* Ital. *Chi ha le labra di sotto molto grosse & infuore.* German. *Der ein langes Maul hat und dem die zeen weit herfür stecken* Belg. *Euytemuyl/dien de tanden voorren uit steken met een lange muyl.* Hisp *Hombre que tiene los labros baxo. mas gruesses que no tiene los s-breros.* Pol. *Geboszbarge* Vngar. *Kin, vöb fogu.* Ang. *Great lipped.*] Plin. lib. 11. cap. 37: Labra, à quibus Bronci Labeones dicti. Lucil. in Satyr. Broncus novit. Lanius dente eminulo. Hic est Rhinoceros. Varro de Re rust. lib. 1, non Broncos, sed Brochos canum vocat. Ex eo, inquit, enatis duobus dentibus, dextrâ & sinistrâ paulò eminulis superioribus, duc tis potiùs, quàm Brochis, & acutis. ¶ Hinc Brochi-

Brochitas. Plin. lib. 11. cap. 37: Senectus in equis & cæteris veterinis, intelligitur dentium brochitate, superciliorum canitie.

Bronchocele, [βρογχοκήλη. Polon. Gardzielny. Vngar. Golyua.] Tumor magnus & rotundus in cervice inter cutem & asperam arteriam, qua modò caro hebes, modò humor aliquis includitur: interdum etiam minutis ossibus pili immisti. Creditur gigni hoc vitium assiduo potu aquæ, quæ ex nivibus resolvitur: unde iis præcipue peculiare est, qui Alpibus sunt vicini: Sabaudis scilicet & Pedemontanis. Qui hoc vitio laborant, Gutturosi dicuntur.

Bronteum, βροντεῖον, Machina erat sub scenâ, æneum habens vas, in quod decidentes calculi & in eo circumacti, tonitrui sonum imitabatur: quod genus Claudiana tonitrua Festus appellavit, à Claudio Pulchro inventore.

Brontia, æ, βροντία Gemmæ nomen, quæ cum tonitruis cadere creditur, testudinis capiti similis. [Ang. A thunder stone.] Vide Plin. lib. 37. cap. 10.

Bruchus, m. s. [ילק jélek. βροῦχος. Gall. Chenille, vne vermine qui mange les herbes. Ital. Rugia che mangia le herbe. Germ. Ein rauy / heuschreck / käfer. Belg. Eenen cruytworm. Hispan. El pulgon que roe las vinas. Polon. Chrząszcz. Vnga. Tjere bogar. Angl. A worme that eateth hearbes.] Genus vermis, è locustarum genere, sine alis tamen, herbas & arborum frondes erodens: unde & nomen accepit. παρὰ τὸ βρύκειν τὸ ἐσθίειν. ¶ Hujus meminit Hieron. Malach.

Bruma, f. p. Dicitur dies solstitii hyemalis, qui est ad xviij. Kal. Ian. quo die fit in Capricorno hyemale solstitium. [תקופת טבת. χειμερινὴ τροπή. Gall. Les plus courts iours de l'an, le milieu de l'hyuer. Ital. I minori di di tutto l'anno. German. Der kürtzist tag im Winter. Hispan. Los menores dias de todo el anno. Polon. Nakrotszy dzien zimie. Vng. Tel. Angl. Winter.] Cicer. 2. de Divin. Nam & musculorum jecuscula brumâ dicuntur augeri, & puleium aridum florescere brumali ipso die. ¶ Et ponitur quandoq; pro hyeme, aut rectè pro frigidissimâ illa hyemis parte, qua dies brevissimi sunt. Virgil. Aeneid. 2: Frigida sub terrâ tumidū quem bruma tegebat. Martial. libro 11 At quum December canus & bruma impotens Aquilone rauco mugiret. ¶ Inde Brumalis adjectivum: ut, Brumale tempus, & Brumalis dies, apud Cic. de Divin. Dicta Bruma, quasi βραχυήμερος: id est, brevis dies. [Ang. Winterlik belonging to winter.

Brumalia, à Romanis dicebantur Bacchi sacra, quæ & Libertelia dicebantur: quæ bis quotannis celebrātur, semel ij. Cal. Martii, atq; iterum xvij. Cal. Septemb. Ἀγριώνια. Plin. Priora & posteriora Vinalia appellat. Brumalia autem à Brumo dicebātur: quo nomine Romani Bacchum appellabant. Vide Cæl. Rhod. lib. 28. cap. 25.

Brumus, Vide BRUMALIA.

Bruscum, [Polon. Gebka narośna. Vng. Az tölgy fának fodros ásomba, bötke. Ang. A knage, bunshe, or knot in woods.] Tuber est aceris arboris intortius crispum: nam quod simplicius sparsum est, Mollusceum dicitur. Autor. Plin. lib. 19. cap. 19.

Bruta, Arbor est soli Orièti cognita, cupresso fusæ similis, albicantibus ramis, odore cedri; citra Pasitigrin nascens, in finibus oppidi Sittacæ monte Zagro Vide Plin. lib. 11. cap. 17. ¶ Sunt qui hanc arborem hodie in Europâ passim nasci existiment, eandemq; esse cum secundo sabinæ genere. Vide Ruel. lib. 1.

Brutus a, um, adjectivum, Stupidus, gravis, tardus, hebes: ejus contraria sunt, Prudens acutus. [בער bâhar. ἀναίσθητος. Gall. Insensé, sans raison, bestial. Ital. Grosso, tardo, insensato. German. Unverstendig / toll / ungeschickt. Belg. Onverstandich / beestachtich / bot. Hispan. Bruto, bestial y sin seso. Polo. Bezrozumny, cielie, nieuk. Vngar. Oktalan, goromba. Ang. Brutish, dull, without reason, beastlie.] Cyprianus ad Demet. Nullus effectus offert lumen cæco, sermonem surdo, sapientiam bruto: quum nec sentire brutus possit, nec cæcus lumen admittere, nec surdus audire. Horat. lib. Carm. Brutam tellurem dixit, pro gravi & tardâ, quod terræ perpetuum est. ¶ Inde bruta animalia, pro tardis & irrationalibus. Plin. lib. 11. c. 37: Bruta existimantur animalia, quibus cor durum riget: ubi bruta animalia accipit pro hebetioris, tardiorisque intellectus. Inde Iunii Bruti cognomen, qui se stolidum simulavit.

Brya, æ, f. p. Pumilus quidam frutex, in Achaiâ appellatur. quem Dioscor. μυρίκην, Romani Tamaricen appellant. Vulgò Tamarices. [בערער harhár. Gall. Briere, de quoy on fait les verges à nettoyer les habillemens. German. Tamarisc. Hisp. Tamariz ò atarce. Pol. Tamaryszek. Vng. Hanga. Angl. A birche tree.] Ejus duo sunt genera, sativum, fructum ferens gallæ similem: & sylvestre, nihil ferès præter muscosum florem. Vide Plin. lib. 13. cap. 21.

Bryon [βρύον. German. Mies an den alten Eichbäumen Pol. Mech na drzewie. Vngar. Fa moh. Ang. Mosse, or mossinesse of trees.] Villosum quiddam est, in quercu præcipuè, in cedro, & in populo nascēs, quod Latini Muscum arborum appellarunt. Vide Dioscor. lib. 1. cap. 20. ¶ Est & Bryon herba quædam, quam Plinius Lupum salictarium, officinæ Lupulum appellant. [Ang. Hoppes hearbe.] cujus flore Galliæ aliquot & Germaniæ populi cervisiæ suæ saporem commendant. Vide Ruell. lib. 2. cap. 141.

Bryon marinum, βρύον θαλάσσιον, Herba est marina, lactucæ foliis, rugosa & veluti contracta, sine caule, exeuntibus è radice foliis. Nascitur in scopulis maximè, testisq; terrâ comprehensis. Vide Plin. lib. 27. cap. 8.

Bryonia, [βρυωνία. Gall. Tam, couleuvrée noire. Ital. Vite nera. Germ. Schwartze Stickwurtz. Belg. Swarte bryonie. Hisp. Nueza negra, con goma. Polon. Przestęp. Vngar. Földi tök.] Herba est sarmenta, capreolos, & folia habens sativæ viti non dissimilis, omnia tamen hirsutiora. Alio nomine Viti alba à nostris, & à Græcis ἄμπελος λευκὴ appellatur: à nonnullis etiam Psilothrū, quòd acinos ferat rubentes, quibus coriarii ad tergora depilanda utuntur. Vide Plinium li. 23. cap. 1. & Dioscorid. libro 4. capite 163.

Bryton, [βρῦτον. Pol. Piwo. Vnga. Arpa ser, Fejéd ser.] Potionis genus ex hordeo, cujus meminerunt Sophocles in Triptolemo, & Aeschylus in Lycurgo: Aristot. πῖνον vocat.

B ante V.

Bu, βου, Particulam solebant magnis & amplis rebus præponere, à magnitudine scilicet bovis: etiam Varrone teste. Hinc Bupædas, magnos pueros: Bupodas, magnos pedes: Bulimiam, magnam famem dixère.

Bua, f. p. Puerorum infantium potio est, βρῦν Aristophani. Varro: Quum cibum ac potionem Pappas & Buas vocent, & matrem mammam, & patrem Tatam. Lucil. lib. 8: Quum vinolentas diceret, vini buas designavit.

Bubalus, [יחמור jachmûr ברין meri. βούβαλις, βούβαλος. Gall. Buffle, beuf sauuage. Ital. Bufalo. German. & Belg. Ein Büffel. Hispan. Bufalo, animal conocido. Polon. Bawół. Vngar. Bial. Ang. A buffle, bugle, or wild oxe.] Animal est simile bovi vel sylvestris bos: colore niger, fortissimis cruribus, & brevibus, respectu sui corporis: cornua habet longe & inflexa, nigraque, parvipili, & parvæ caudæ, præterea est magnæ velocitatis. Plinii ætate bubali Romæ erant solo nomine noti, unde non mirum videri debet, si cervi aut vituli figurâ esse dixerit. Primi autem bubali creduntur ex Africâ esse advecti: nunc autem tanta eorum in Italiâ copia est, ut vix alio animali ad agriculturam utantur.

Bubalinus, a, um, ut Thorax bubalinus [βουβάλινος. Gall. Vaccles de buffle. Ital. Corazzo ò corazzina di bufolo. Germ. Das zu dem büffel gehört / oder von dem büffel gemacht ist. Hispan. Iubon de bufalo. Pol. Bawolowy. Vngar. Bialbol valo, bial. Ang. A breast plate or covering of the bodie of buffle.] Bubalina stragula à Iureconsulto dicta sunt, quæ equis insterni solebant: ex pellibus enim bubalinis fiebant antiquitùs stragula ed equos. Beysius.

Bubetia, Vide BUPETII.

Bubile, Vide Bos.

Bubino, as, act p. Menstruo mulierum sanguine inquino, cujus compositum est Imbubino. Lucil. apud Nonium: Hæc te imbubinat, at hic contrà te imbulbitat. Nam imbulbitare, βολβιτίζειν, est pueri stercore fœdare: tractum à fimo, quod βόλβιτον Græci vocant.

Bubo, onis. [כוס cos. βύας. Gall. Chathuant, hibou. Ital. Alocco. German. Ein mistfink hubu. Belg. Schuyfuyt, nachtuyl. Hisp. Buho. Polon. Puhacz, leli, sowa. Vngar. Bagoly. Ang. An owle.] generis masculini & fœminini secundum Priscianum. Avis feralis, debilis ad volandum, in cavernis commorans: à bovis mugitu quem imitari videtur, ita appellata. Ovid. li. 8. Metamor. Ignavus bubo dirum mortalibus omen. Virg. lib. 4: Solaq; culminibus feralis carmine bubo. ¶ Bubones, βουβῶνες, tumores quidam sunt, præter naturam in quacunq; corporis parte provenientes, sed maximè circa inguina, unde & nomen acceperunt: nam & inguina ipsa Græci βουβῶνας appellant. ¶ Bubo canit lusciniæ. Κὰξ ἐρίσαι τοὶ σκῶπες ἀηδόσι γηρύσαιντο: id est, Buboq; mōtanus philomelis occinnat ipsis. Quum infans suadere conatur eloquenti, aut ineruditus docere doctissimum.

Bubulo, as, are, βύζω. Autor carminis de Philomelâ apud Ovid. Bubulat horrendum ferali carmine bubo.

Bubo, is, ere, Verbum est, significans actum canendi, quem reddit butio avis palustris. Ovidius, aut quivis alius in libello de Philomelâ: Inque paludiferis butio bubit aquis.

Bubonium, [βουβώνιον. Germ. Klein Megerkraut / Megkrau oder Sternkraut.] [Herba est, quæ alio nomine, After Atticus, dicitur, à capitulis quibusdam, quæ in cacumine habet, stellæ in modum radiata. Latinis etiam Inguinalis appellatur eâdem ratione, qua à Græcis Bubonium, quòd scilicet præsentaneum sit affectorum inguinum remedium. Vide Plin. lib. 27. cap. 5.

Bubonocele, [βουβωνοκήλη. German. Ein Bruch / der sich neben den Gemächten ereigt und erhebt. Pol Przepuklina Vngar. Tökösség.] teste Manardo, herniæ species est, quum intestinum aut omentum non intra scrotum descendit, sed in inguine retentum tumefacit. Latini inguinis ramicem appellant.

Bucardia, βουκαρδία. Lapillus bubulco cordi similis in Babylone tantùm nascens Plin. lib. 37. cap. 10.

Bucca, æ, f. p. Oris concavitas intra malas à mento ad oculos, quæ spiritu à pulmone revocato & oppressis labiis retento inflatur. [פפה peh. γνάθος. Gall Bouche. Ital. Bocca. German. Die höle des mundes die man auffblasen kan. Belg. Kaken. Hispan. Boca. Polon. Wydecie geby, pogębek. Vngar. Pofa, száj. Ang. The cheeke.] Horatius libro 1. Serm. Quid causæ meritò quin illis Iuppiter ambas Iratus buccas inflet! Plaut. in Truculpro maxillis exterioribus posuit: Quæ istas buccas tam bellè purpurissatas habes: id est, ipsas malas. ¶ Et sonus ille, qui ex inflatione buccarum erumpit, fictitio nomine Scloppus dicitur. Persius: Nec scloppo tumidas intendis rumpere buccas. ¶ Buccas inflare est, τὰς γνάθους φυσᾶν, & apud Lucian. φυσιγναθεῖν. Quicquid in buccam venerit, ex tempore & impræmeditatè.

ἐσχάρας. Cic. ad Attic. Si rem nullam habebis, quod in buccam venerit, scribito. ¶ Item bucca, tuba dicitur. Iuvenalis Sat. 6. & Phrygiâ vestitur bucca tiarâ. Hinc Buccina.

Bŭccōnēs, m.t. Qui tumidioribus sunt buccis, & pro stultis accipiuntur. [Pol. *Odmigebowie.* Angl. *Which hath great cheekes.*] Plaut. Bacch. Stulti stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones, solus ego omnes anteeo stultitiâ. Hi à physionomis habentur leves & futiles.

Bŭccŭlĕntŭs, a, um. [Gall. *Ionesflu, ou goullard, qui à la bouche grande.* Ital. *Ch' ha le guancie infiate, ganassone.* Germ. Grossebacken/ oder der ein groß maul hat. Belg. Bolle wangen / grooт backhuys. Hispan. *Hombre de bouchettes grandes, carillado.*] Qui magnam habet buccam. Plaut. in Merc. Ego dicam tibi canum, vanum, ventrosum, bucculentum.

Bŭccŭlă, per duplex c, diminutivum à buccâ, oris parte: id est, pusilla bucca. [τὸ γνάθιον. Gall. *Petite bouche, bouchette.* Ital. *Bocchina.* Germ. Ein kleine bölebes munds/ein meule. Hispan. *Pequeña boca.* Pol. *Gebka.* Vngar. *Posatska, szayacska.* Angl. *A litle cheeke.*] Apuleius lib 6. de Asino: Tunc Iupiter perprensâ Cupidinis bucculâ, manuq; ad os suum relatâ combaliavit. ¶ Quandoque ponitur pro parte cassidis, per quam mittitur spiritus, ita dicta quòd buccá tegat: unde & Buccarum tegmen, à Cæsare appellatur. Cassis enim caput, buccula autem barbatas partes armat. Aut certè pro summo galeæ conio, in quo desiguntur cristæ, quòd buccæ parvæ habeat similitudinem. Iuvenal. Lorica & fractâ de casside buccula pendens.

Bŭccēllă, diminutivum à Buccâ, ψωμίον. Pol. *Skibka.* Vngar. *Falat.* Angl. *A bitte or morsell.*]

Bŭccĕa, æ, f.p. A' buccá fit, pro ore, & significat frustulum alicujus rei esui aptæ, quantum scilicet bucca cōmodè capit: quod & Bolus dicitur. [פת path. ἐνθεσις, ψωμὸς, βλωμός. Gall. *Bouchée, morceau.* Ital. *Boccone.* German. Ein Mumpffel/ Bisslin/ ein Mund voll. Belg. Een montvol/bete. Hisp. *Bocado que cabe en la boca.* Pol. *Stucząk, kabalek.* Vng. *Falat.* Ang. *A morsell of any meate, or a cheeke full of meate.*] Augustus Cæsar ad Tiberium: Ne Iudæus quidem, mi Tiberi, tàm diligenter sabbathis id jejunium servat, quàm ego hodie servavi, qui balneo demum post horam primam noctis, duas bucceas manducavi priusquam ungi inciperem. Martialis libro 7. Buccas dixit pro Bucceas, vel Buccellas: Buccis (*inquit*) placentæ sordidas linit mappas.

Bŭccellārĭi, m.f. Gallogræci vocabantur: & Buccellariorum regio Gallogræcia: ut est apud Suidam, citante Alciato. ¶ Sunt & Buccellarii equites Cataphracti per Orientem, qui suberant magistro militum.

Bŭccellātum n.f. Panis castrensis & frumentacei genus. [διπύριτος ἄρτος. Gall. *Biscuit, pain biscuit.* Ital. *Pan biscotto, pan biscottato, biscotto.* Germ. Brot das zwey mahl gebachen ist/ als man es etwan im Krieg braucht. Hisp. *Viscocho.* Pol. *chleb waiszni dwa razy pieczony.* Vngar. *Tabori kenyér.* Ang. *Bisket twise baked & made in cakes.*] de quo Spartianus scripsit: Pescennium Imperatorem prohibuisse pistores exercitum sequi, ac jussisse, milites omnes buccellato, in locis pacatis accepto, esse contentos. Ammianus vero sic scribit: Viginti dierum frumentum, ex eo quod erat in sedibus consumendum, ad usus diuturnitatem excoctum, buccellatum, ut vulgò appellant, humeris imposuit libentium militum. Vbi buccellatum accipere videtur pro pane nautico, quem vulgus *Bis coctum* appellat. Dictum est ex eo, quòd in buccellas, & quasi tessellata frusta confectum sit. In Codicis volumine legimus, milites expeditionis tempore buccellatum primis diebus, mox lardum, carnem vervecinam accipere debere.

Buccellātum, dicitur à buccâ, quod est frustulum panis, quantū commodè buccella capere potest. [Polon. *Skibke.* Vng. *Falat.* Angl. *A morsell or cheek full of meate.*] August. ad Tranq. Post horam primam noctis duas buccas manducavit. Inde sic buccella, Mart. in l. 1. C. de erog. mil. l. 12.

Bŭccĭnă, æ, f.p. Propriè est cornu recurvum, quod tubæ modo inflatur: ita dictum à Bucca: quum tubam significat. [שופר schophár. σάλπιγξ, βυκάνη. Gall. *Vn cornet.* Ital. *Corno, tromba.* German. Ein Zinckhorn / ein horn mit welchem man aussbläset/ als mit einer Trommeten oder Posaun. Belg. Basuyne/sincke/cornet. Hisp. *Bozina para tannar.* Polon. *Cornet, zinck.* Vng *Kürt, trombita.* Angl. *A blowing horne, a trumpett.*] Hieron. ad Dar. Bucca vocatur tuba apud Hebræos: deinde per diminutionem Buccina dicitur. Varro: Orphea vocari jussit: qui cùm eò venisset, citharâ cantare jussus, buccinam inflavit. Ovid. Cava buccina sumitur illi Tortilis in latum. ¶ Est quoque buccina pastoralis, quâ oves & porci appellantur. Columel. libro 7. capite 23: Ad quem saturæ pabulo libenter recurrunt, quum pastorali signo quasi receptui canitur: nam id quoque semper crepusculo fieri debet, ut ad sonum buccinæ, pecus, si quod in sylvis substiterit, septa repetere consuescat. ¶ Buccinas à tubis nonnulli sic distinguunt, quòd illæ ex recurvis animaliū cornibus, tubæ ex ære, argentóve confici soleant ad animos militum & equorum inflammandos. Apul. certè l. 3. Florid. buccinam manifestè à tubâ secernit, quum ait: Siquidem vox hominis & tubâ rudiore torvior, & lyræ concentu variatior, & tibiæ questu delectabilior, & fistulæ susurro jucundior, & buccinæ significatu longinquior. ¶ Sæpe tamen buccinam pro tubâ positam invenimus, aut certè pro instrumento tubæ simili, eundem in bello usum habente. Cic. pro Mur. Te Gallorum, illum buccinatorum cantus exsuscitat: tu actionem instituis, ille aciem instruit.

Bŭccĭno, n.p. Buccinâ cano. [הריע heráh. σαλπίζω. Gall. *Corner.* Ital. *Sonare di cornetto.* German. Hornblasen. Hispan. *Tannar con aquella bozina.* Polon. *Nakornecie gram.* Vngar. *Kürtölök, trombitálok.* Angl. *To sound the trumpett, to blow an horne.*] Varro 2. de Re rust. Primùm quum incluserunt, quum buccinatum est, aperiunt, ut exire possint, &c.

Bŭccĭnātŏr, m.t. Qui buccinâ canit ad incitandos ad prælium militum animos. [מריע merâh מחצצר machesir. σαλπιγκτής, βυκανητής. Gall. *Cornetur, trompetteur, ou trompette.* Ital. *Sonatore di cornetto.* Germ. Ein Hornblaser/Zinckenblaser. Belg. Zinckblaser/ hoornblaser. Hisp. *Tannedor de bozina.* Pol. *Trebacz.* Vngar. *Kürtös, trombitas.* Angl. *He that soundeth a trumpet or bloweth an horne.*] Cæsar 2. bel. Civil. Qua re animadversâ Varus & terrore exercitus cognito, buccinatore in castris, & paucis ad speciem castrorum in tabernaculis relictis, de tertiâ vigiliâ silentio exercitum in oppidum reducit. ¶ Per translationem Buccinatorem pro laudatore ponimus. Cic. Tironi: Quòd polliceris te buccinatorem fore existimationis meæ, firmo id, constantiq; animo facias.

Bŭccĭnum, ni, Buccina, cornu recurvum, quod tubæ modo inflatur. [σάλπιγξ, βυκάνη. Germ. Zinckhorn. Belg. Sinckhoren. Pol. *Traba.* Vng. *Kürt, trombita.* Angl. *A horne which soundeth lik a trumpett.*] ¶ Buccinum item conchæ genus purpurâ minus, quod petris adhærescit, & circa scopulos legitur. Plin. lib 9. cap. 36. uno in loco utranque significationem expressit. Buccinum, *inquit*, est minor concha, ad similitudinem ejus buccini, quo sonus editur: unde & causa nominis, rotunditate oris in margine incisâ.

Bŭcca, per simplex c, folliculus grani fabæ interior, qui albus est. [Polon. *Blankana bobu.* Vng. *Bab toka.* Angl. *The white inwarde huske or hull of a beane.*]

Būcentaurus, Βουκένταυρος, Bucentoro. Composita dictio à βου, quod magnum quiddam signat, & Centaurus: id est, magna navis Centauro insignita. Veteres enim solebāt magnis rebus βου syllabam præponere à magnitudine scilicet bovis.

Būcentes, Ταυρ... [Βουκέντης. Gall. *Taon.* Ital. *Tafano.* Germ. Bremen/ bomaessen. Hispan. *Moscarda que a uyenta las vacas ò reses.* Polon. *Gsik.* Vngar. *Barom kergetö fene ... varga légy.* Angl. *A flie sucking the blood of beastes, called a horse flie or dogge flie.*] A' pungendis bobus: κεντεῖν enim pungere significat. Latini hoc insecti genus asilum vocant. Græci alio nomine οἶστρον. Non dissimile est apibus, quamvis majore corpore, armentis præcipuè infestum. De quo ita Virg. in Georg.

> Est lucos Silari circa, ilicibusque virentem
> Pluribus Alburnum volitans, cui nomen Asilo
> Romanum est, œstrum Graii vertêre vocantes
> Asper acerba sonans, quo tota exterrita sylvis
> Diffugiunt armenta. Vide ASILVS.

Būcentrum, n.s. [βούκεντρον. Pol. *Kostürek ktorim popichaia woly.* Vng. *Ösztön.* Ang. *A goade to pricke forward catell.*] Stimulus, quo boves agitantur.

Bucephalus, m.s. Βουκέφαλος, Quasi bovis caput: quo nomine dictus est equus Alexandri, ab aspectu torvo, seu ab insigni taurini capitis, armo impressi. In cujus demortui memoriam, Bucephalam Indiæ urbem condidit. ¶ Est etiam Bucephalus herba eadem cum tribulo: ita dicta, quòd bubuli capitis imaginē referat, duobus cornibus & rictu. Vide Marcell. Virg. in Dioscor.

Būcerās, [βούκερας. Gall. *Fenegrec, senegrey.* Ital. *Fiengreco.* Germa. Fenigrec/ Bockshorn. Belg. Fenigriek. Hispan. *Alfornas, alholuas.*] Herba est Theophrasto, quæ notiore nomine Fœnugræcum appellatur: ita dicta à figurâ seminis, quod corniculorum similitudinem quandam præ se fert. Vide Plin. lib. 24. c. ult.

Būcrānium, Βουκράνιον, Herba est Galeno alio nomine Antirrhinon appellata. Vide Ruell. l. 3. c. 131.

Būfo, [φρῦνος. Gall. *Crapaut.* Ital. *Botta, rospo.* Germani. Ein Krott. Belg. Een Padde. Hisp. *Capo ò escuerço.* Pol. *Zaba krostawa.* Vngar. *Varas béka.* Ang. *A toade.*] Rana terrestris venenata. Virg. 1. Georg. Inventusque cavis bufo, & quæ plurima terræ Monstra ferunt. ¶ In bufonis capite invenitur lapis, qui batrachius dicitur. Hunc & hac arte evomit. Apponuntur panni plurimi diversi coloris, bufo omnes contemplatur, atque in placiti coloris pannum lapillum egerit, quem tamen avidè rursus vorat, nisi mox bufo interceptus insidiatis hominis spiculo transfigatur.

Buglōssum, n.s. sive buglossos, [βούγλωσσον. Gall. *Bourroches ou buglosse.* Ital. *Borana, borragine.* Germ. Borretsch oder Ochsenzung. Belg. Bruynagie/ boragie/ bernaedse. Hispan. *Borraja, yerva nota.* Polon. *Wo owi iezik, albo wielka miodunka.* Vng. *Ökör nyelv.* Ang. *Buglosse, borage.*] Herba est officinis & herbariis *Borraginis* nomine nota: diversa ab eâ quam vulgus hodie *Buglossam* vocat: nam ea Circion est, sive Buglossum majus. Dictum autem est Buglossum à linguæ bubulæ similitudine. ¶ Alio nomine Euphrosynum dicitur, propterea, quòd in vinum dejecta, animi hilaritatem gignere credatur. Vide Plin. libro 25. capite 8.

Būgōnēs, m.t. [βουγενεῖς. Germ. Bynle die von einem faulen Ochsen wachsen/ vand viel honigs machen. Polon. *Pszczoly.* Vngar. *Méh.*]

à Græ-

à Græcis dictæ ſunt apes, quoniam ex bove putrefacto naſci perhibeantur. Varro de Re ruſt. lib. 2. c. 5.

Bŭlăpăthum, [βουλάπαθον. Germ. Groſ Mangoltwurtz.] Herba eſt ex Lapathi generibus, ab oxylapatho ſolâ radicis altitudine differens. Vide Plin. l. 20. c. 21. & Ruel. l. 1. c. 49.

Bŭlbĭnē, es. [Germ. Ein gattung wildes Lauchs.] teſte Plin. lib. 20. cap. 9. Herba eſt, porraceis foliis, rubicundo bulbo, quę vulneribus mirum in modum utilis eſt. Officinæ Maurorum vocabulo Bolegerim appellant, teſte Ruell. l. 2. c. 100.

Bŭlbĭto, as, [βολβιτίζω. Polon. Pluczętam łaynem maze. Vng. Gyermek ganéval be kenlek.] Pueruli ſtercore fœdo. Vide in dictione BVBINO.

Bŭlbus [βολβὸς. Gall. Eſchalotte. Ital. Cipolla maligia. German. Eſchlauch. Belg. Scaloengie/Eſſtenchet Hiſp. Vn cierto genero de cebolla. Pol. Cebulka polny, vel zaiecze czoſnek. Vng. Pár hagyma. Ang. A litle onyon called a ſcalion, or wild garlicke.] Latinè Allium agreſte, ſive Allium marinum, caulem & folia habens lilio ſimilia: cæpæque genus eſt, non abſimile Aſcaloniæ, quod venerem impendio excitat. Mart. lib. 12: Quum ſit anus conjunx, quum ſint tibi mortua membra, Nil aliud bulbis quàm ſatur eſſe potes. Colum lib. 10: quæque viros acuunt, armantque puellas, Iam Megaris veniant genitalia ſemina bulbi. ¶ Generaliter verò apud idoneos authores bulbi ſunt radices rotundæ, membranis ſuis tunicatæ, ſive plurib. capitulis coagmententur, uno folliculo omnes ambiente, ſive quadantenus diſtinctæ ſeparentur: cuiuſmodi ſunt croci, narciſſi, colocaſiæ, ſcillæ, & arundinum. [Gall. Toute racine ronde ayant plusieurs tayes & pelures l'une ſur l'autre, comme lis, ſaffran, oignon. Ital. Scalogne che naſcono con più cipollette attacate inſieme. Germ. Allerley runde Wurtzlen/ die viel ſchelffen uber einander haben Hiſpan. Qualquier raiz como de cebollas. Polon Wſzelaka okragla cebula mająca łupine na wierzchu. Vng. Bimballás, feies, bojtos gyökér. Ang. All round kind of roote where many rootes groweth togither in one, as in garlicke.] Pallad. Nūc & liliorum bulbos ponemus, vel lilia antè habita ſarriemus ſummâ diligentiâ, ne oculos circa radices naſcentes, & minores bulbos ſauciemus, qui à matre ſubtracti, atq; in alios digeſti ordines nova lilieta formabunt. Idem: Violarum plantæ, & croci bulbi ſerendi ſunt. Varro & Apicius ita ſcribunt: Aquâ decoquant bulbos, qui veneris uſum quærunt. ¶ Ex bulborum genere Cato maximè celebravit Megaricos: ita dictos, quòd è Megaride Attici agri regiunculâ mittebantur. Alii Scillam nobiliſſimam faciūt medicamentis, & aceto exacuando natam. Vide Plin. lib. 19. c. 5. ¶ Bulbos quærit, βουλβὸν ζητεῖ, locus proverbialis in eos, qui juxta Perſium: Obſtipo capite defigunt lumina terræ.

Bulbōſus, adject. m. f. [βολβώδης. Gall. Ayant plusieurs petites teſtes comme oignon en la racine. Ital. Pieno di picciole coperte nella radice. German. Rundlecht wie ein runde kropffechtige wurtzel Hiſp. Coſa que tiene mucho de tal rayz. Polon. Okragło wſzelako korzen. Vng. Tsomos, fejes. Ang. That hath many litle heades, in ye rootes as garlicke.] ut, Radix Bulboſa, in qua bulbi conſpiciuntur, quales in radicibus arundinum. Plin lib. 21 c 17: Semipedali radice, bulboſâ, molli, tribus aut quatuor agnatis.

Bŭlĕūtă, æ, m. p. Conſiliarius, ſenator, decurio; [יועץ zakên. βουλευτὴς. Gall. Conſeiller de ville, Eſchevin. Ital. Conſigliere, Senatore. Germ Ein Rhatsherr/ Rhatgeb. Hiſp. Conſejero, Senador. Polo. Radziyca Vngar Tanátsbéli ember, tanáts. Ang. A conſailour, a ſenatour.] à βουλὴ, Senatus, Conſilium. Plin. in epiſt. Claudiopolitani quoque in depreſſo loco, imminente etiam monte, ingens balineum defodiunt magis quàm ædificant, & quidem ex ea pecunia quam Buleutæ addunt beneficio tuo.

Bŭlĕūtēriŏn, Locus conſiliis publicis deſtinatus, Senaculum, Curia. [בית מועצה beth dia. βουλευτήριον. Gall. Senat, Cour. Ital. Luogo dove ſi fanno i conſigli, corte. Germ. Rhathauß/ Richthauß. Hiſp. Senado lugar donde eſtà el conſejo. Pol. Ratuſz, radni dom. Vng. Tanátsház. Ang. A place appointed for to hold conſell in, a ſenate.] Cic. 4 Verr. Deinde ut curia Syracuſis, quem locum illi Buleuterion vocant. Plin. lib. 36 cap. 15: Inſigne buleuterion Cyzici fuiſſe tradit, ſine ferreo clavo, ita diſpoſitâ contignatione, ut eximerentur trabes ſine fulturis, ac reponerentur: quod item Romæ in ponte Sublicio religioſum fuit, poſteaquam Coclite Horatio defendente ægrè revulſus eſt.

Bŭlgă, gæ, f. p. authore Feſto, Sacculus erat ex corio, aut aliâ materiâ confectus, quo circumferebant peregrinantes pecuniam, aut alia viæ neceſſaria: à Græcis ab equis quibus ferebatur, ἱππόπηρα appellabant. [ילקוט jalkút. Gall. Bougette de cuir. Ital Bolgia, valigia. Germ. Ein Bulgen/ Wetſcher. Belg. Bouget/Male. Hiſp. Bolſa de cuero. Pol. Torba, taſka. Vng. Tarſoly. Ang. A bouget of leather.] Lucil. Satyr. lib. 6: Cui neque jumentum eſt, nec ſervus, nec comes ullus, Bulgam, & quicquid habet nummorum, ſecum habet ipſe: Cum bulgâ cœnat, dormit, lavit: omnis in unâ Spes hominis bulgâ: hâc devincta eſt cætera vita.

Bŭlīmĭă, [βουλιμία, ἡ βούλιμος. Gall Grand' faim. Ital. Gran fame. Germ. Groſſer hunger/ unmäſſig begierd zu eſſen. Hiſpan. Grande hambre. Pol. Żarłoczność, nienaſycona pożadliwoſć jadła. Vngar. Telhetetlenſég. Ang. Exceading great famine or hunger.] Immodica appetentia interpretari poteſt, quum ſcilicet cibo quantolibet ſumpto famęs non extinguitur. ¶ Componitur ex βου particulâ, quæ magnum quid indicat in compoſitione, & λιμὸς fames. ¶ Eſt & Bulimia, ſive bulimos, Galeno 2. Aphor. orificii ventriculi morbus, & caſus appetentiæ, ex frigiditate exteriore, qui à fame quidem inchoavit, ſed non habet eam ampliùs adjunctam. Et in hoc differt ab appetentiâ caninâ, quæ perpetuò cibum appetit, ſumptumque ſtatim evomit.

Bŭllă, f. p. [βοῦλλα. Germ. Ball/ rundgeſchloſſen Halßzierd/ als Wiſſemknöpff/ ic. Belg. Hertekin/ bruecke/ ronde bagghe. Polon. Czetka, bulla. Vng. Gomb.] Inſigne erat triumphantium, quam in triumpho præ ſe gerebant incluſis intra eam remediis, quæ crederent adverſus invidiam valentiſſima. Hinc deductus mos, ut prætexta, περιπόρφυρος, quæ magiſtratuum erat, etiam in uſu puerorum ingenuorum uſurparetur ad omen & vota conciliandæ virtutis, ei ſimilis, cui primis in annis munera iſta ceſſerant. Erat hæc bulla rotunda (ut Macrobius ſcribit) in cordis figuram formata, quam ante pectus annectebant in collo, ut bullam inſpicientes, ita demum ſe homines eſſe cogitarent, ſi corde præſtarent. Romani depoſitâ adoleſcentiâ eam exuebant. ¶ Dicta eſt autem bulla, teſte Macrobio, παρὰ τὴν βουλὴν: hoc eſt, à conſilio; quòd effrænis illius ætatis impetus cōſilio præcipuè eſſe regendus. Primus autem Tarquinii Priſci filius, quòd ſe in bello viriliter geſſiſſet, bullâ aureâ donatus eſt, & togâ prætextâ. Deinde omnibus pueris ingenuis facta eſt cōmunis. Libertinorum verò filii, lorum in collo pro bullæ decôre geſtabāt. Aſcon. Bulla ſuſpendi in collo infantib. ingenuis ſolet aurea, libertinis ſcortea, quaſi communiens pectus puerile. A cuius rei ſpecie (Plutarcho autore in Prob.) dicta bulla: [אבעבועה ababbuhah. πομφόλυξ. Gall. Bouteille, ou bouillon s'eſlevant ſur l'eau quand il pleut ou autrement. Ital. Ampolla, ſonaglino d'acqua. Germ. Ein Waſſerblater. Belg. Bobbelken/ Bellekens. Hiſp. Bambuja ò ampula. Pol. Bambolie nawodzie. Vngar. Buborik. Angl. A buble riſing in water when it rayneth.] tumor quidam extrelicens tam in aquâ quum bullit, quàm in urinâ quum ſpumam facit, & repentè evaneſcit. Ex quo etiam proverbialiter apud Varronem dicitur, Homo bulla, quòd ſcilicet ſimilis bullæ vita hominis ſit fluxa, & momento caduca. Plaut. in Aſin. Accepit bullam pro capite clavorum: Iuſſiſti in ſplendorē dari bullas has foribus noſtris: Nam clavorum capita more bullæ quaſi turgentia formata ſunt, & ſplendent ad fores decorandas. Sic Cic. tradit Verrem bullas aureas, ex valvis templi magnificentiſſimis abſtuliſſe. ¶ Bullæ etiam dicuntur ornamenta, quibus cingula decorantur. Calphur. in Bucol. Alternat vitreas lateralis cingula bullas. [Angl. A ſtudde on a girdle, the boſſe of a bridle.] Apud Apuleium lib. 6. accipitur pro ornamentis illis orbicularis extuberantibusque, quibus tanquam oculis ephippia equorum, & pectoralia, & habenæ exornari ſolent. [Pol. Czetka.] ait enim: Bullis multis aureis inoculatum, veluti ſtellis relucentem.

Bŭllŭlă, diminut. f. p. Parva bulla. [πομφολύγιον. Pol. Czetecka. Vng. Gombotska. Ang. A litle ſtud on a girdle, or boſſe of a bridle.] Celſ. lib. 2. de Vrinâ: Aut ſi quaſdam, inquit, maculas repręſentet, ut ſi bullulas excitet.

Bullārī, Verbum barbarum quo tamen Accurſiani utuntur pro eo, quod Imperator Conſtantinus in l. ſi quis in metallum. C. de Pœnis, translatè, nec omnino ineleganter dixit in facie ſcribere.

Bŭllātus, ta, tum, Bullâ inſignitus. [ἐμφολυγωμένος, πομφολυγώδης. Gall. Reſſemblant aux bouillons ou bouteilles d'eau, orne de bagues. Ital. Ornato di bolle. German. Woigeziert mit Bullen/ als mit Wiſſemknöpffen/ ic. Hiſpan. Coſa llena de bollones ò chatones. Pol. Bullamy obwieſzony, cżkami, obiii. Vng. Gombos. Ang. Garniſhed with ſtudes or lik blabes of water of bubbles.] Veſtis bullata, in qua erat bulla. ¶ Accipitur pro Inani, tumido, & inflato. [πομφολυγώδης, πομφολυγώδης. Polon. Nadmięcbo. Perſius: Non equidem hoc ſtudeo, bullatis ut mihi nugis Pagina turgeſcat. Bullatas nugas, proverbii ſpecie appellans inanem perſtrepentium vocum congeriem, in quibus nihil ſubſit ſolidioris ſententiæ.

Bŭllĭo, is, ivi, itum. n. q. Ferveo, bullas emitto. [רתח ratach. ἀναβράζω, ἀναζέω. Gall. Bouillir. Ital. Bollire. German. Sieden/ wallen/ ſtrudlen. Belg. Sieden/ opborrelen. Hiſpan. Bullir como lo que hierve. Pol. Wram, wrzeſzcie Vngar. Forrok, buzgok. Ang. To bubble as water doeth in ſeething.] Dictum à bullis, quas in aquâ fervidâ videmus. Celſ. lib. 5. c. 19: Aut ſpumæ argenti ſelibra, ex olei heminâ, & aquæ marinæ alterâ, coctâ donec bullire deſierit, cui paulum ceræ ſit adjectum. ¶ Hujus compoſitum eſt, Ebullire, ἐκφυσιοῦσθαι, effervescere, & inter bulliendum effundi, ſicut aqua in aheno calefacta ebulliens, non ſeipſam capit, ſed intumeſcit & effunditur. ¶ Per metaphoram accipitur pro Iactare, vel oſtentare. Cicer. 3. de Finibus: Dixerit hoc quidem Epicurus, ſemper beatum eſſe ſapientem, quod quidem ſolet ebullire nonnunquam Idem 3. Tuſc. Quæſt. Qui ſi virtutes ebullire volent & ſapientias, nihil aliud dicent. &c.

Bŭllo, as Bullio. [ἐκφυσιοῦμαι. Germ. Blateren auffwerffen. Polon. Wrám. Vngar. Forrok, buzgok. Ang. To bubble as water doeth in ſeething.] Cato de Re ruſtic. Vinum Græcum ſic facito: Muſti quadrantalia viginti in ahenum, aut plumbum infundito, ignem ſubdito, ubi bullabit vinum, ignem ſubducito. Plin. lib. 28. cap. 6. Magna ſigna ſunt urinæ bullantis, & craſſæ. ¶ Sic Ebullo: id eſt, erumpo, crepo. Perſius: O' ſi ebullet patrui pręclarum funus.

Bumamma, sive (ut apud Macrob. lib. 3. Saturn. cap. 3. legitur) Bumammia uva, est eadem, quæ & Bumastos dicitur. [Germ. Trauben mit grossen beeren. Vngar. *Ketske tsötsu szölö.*] Vide in sequenti dictione.

Bumastos, idem quod Bumamma, fœm. gen. [βούμαστος. Polon. *Iagoda jako cycek nadeta.* Vng. *Ketske tsötsu szölö.*] Vvæ genus, crassioris mammæ cujusdam modo intumescentis: à βου augmentativâ particulâ, & μαστὸς, mamma: quasi magnam mammam dixeris. Plin. lib. 14. cap. 1: Tument verò mammarum modo bumasti.

Bumelia, βουμελία, Fraxini species in Macedoniâ amplissima & lentissima, cujus folia contra serpentes succo expresso ad potum, & imposita ulceribus maximè prosunt. Plin. lib. 16. c. 13.

Bunias, adis, f. r. [βουνιάς. German. Groß rund Rüben / Stickrüben.] Napi species est, diversa à Bunio. Plin. lib. 22. cap. 4. duas napi species facit, quarum altera, Bunion, altera Bunias vocatur. Bunion autem angulosis foliorum caulibus esse tradit, ejusque decoctum purgationibus fœminarum, & vesicæ, & urinæ utile esse: idque Dioscorides à Romanis *Scopam regiam* vocari asserit. ¶ Buniada autem idem Plinius raphano & rapo similem facit, cujus semen antidotis, quæ contra venena fiunt, admisceri tradit. Hodie Bunias, napi nomine nulli non cognita est. ¶ Bunium autem id esse, quod vulgus Gallorum *Carpentariam herbam* vocat, plerique suspicantur. Vtriusque autem generis appellatio à tumente radicis figurâ tractum videtur. Nam colles, terræque tumores βουνοὺς Græci appellant. Napum autem Buniadis nomine ne Columella quidem ignoravit, qui sic scribit li. 10: Atq; amiterninis defertur bunias arvis.

Bunion, Vide Bunias.

Bupædas, com. t. βούπαιδας. Magnos pueros dicunt Græci, qui fecerant finem extrescendi. [Polon *Dorosle dzieci.* Vng. *Meg állapodot.*] Latini vocant Exoletos.

Buphonum, n. f. βούφονον, Genus herbæ, quæ à bobus devorata anginam procreat, eosque necat. Græcè quippe φόνος, dicitur mors. Hanc herbam quidam Camæleontam vocât: alii Cynozolon, quòd fœtore ejus ricini è canum auribus decidant. κύων enim canis, ὄζειν fœtere. Vide Plin. lib. 22. cap. 18. ubi tamen *Hippophæum* legitur, non *Buphonum*. [Ger. Ein geschlecht des kreuts Chameleone oder Eberwurtz.]

Buphthalmus, [βούφθαλμος. German. Ein kraut wie Camillen: aber die Blum ist gantz goldgeel. Polon *Panny marii ziele*, vel, *S. Iana ziele, herba św. Swedko.*] Herba est, quam Romani *Boeriam* appellavêre, cauliculis teneris & subtenuibus, foliis fœniculi, floribus luteis, majoribus quàm anthemidis, & bubulorũ oculorum similitudinem referentibus: unde & nomen accepit. Vide Plin. lib. 25. ca. 8. ¶ Buphthalmos etiam apud Dioscoridem recensetur inter appellationes Sedi, sive Sempervivi majoris.

Bupleuron, [βούπλευρον. German. Wild Költkraut.] Herbæ nomen quam sic describit Plin. lib. 22. c. 22: Bupleuron in sponte nascentium olerum numero Græci habent, caule cubitali, foliis multis, longisq;, capite anethi, laudatum in cibis ab Hippocrate, in Medicinâ à Glaucone & Nicandro.

Buprestis, f. t. [βούπρηστις. Germ. Ein grüner stinckender Käfer.] Vt scribit Plin. lib. 30. c. 4: Animal est ex genere cantharidũ, scarabeo longipedi simile, venenatum, rarum in Italiâ: fallit inter herbas bovem maximè, unde & nomen invenit. Apud Iurisconsult. Titulo ad legem Corneliam scribitur: Si cui temerè pigmẽtarii dederint pytiocampas, aut buprestes, quæ ambo venenata sunt, teneri pœnâ legis Corneliæ de sicariis & veneficis. ¶ Est & Buprestis herbæ genus, quam in laudibus ciborum habuêre. Vide Ruell. lib. 2. cap. 127. [Germ. Ein wild Költkraut / dem Grass gleich.]

Bura, sive Buris, Pars aratri posterior, quæ manu bubulci tenetur: ita dicta, quasi βοὸς οὐρά, quòd ad similitudinẽ bubulæ caudæ sit incurvata. [ἐχέτλη. Gall. *Le bois de la charrue, la manche.* Ital. *Manica dell' aratro.* German. Das geihen hinden an dem Pflug / die Pflugsterzen. Belg. Een ploechsterte. Hispan. *La manga o cola del arado.* Pol. *Rekojesc v pługa.* Vngar. *Eke szarva.* Ang. *The plough tayle or handle.*] Varro lib. 1. de Re rust. Et sæpè fractâ burâ relinquunt vomeres in arvo. Virg. lib. 1. Georg. Continuò in sylvis magnâ vi flexa domatur in burim.

Burdo, m. t. Dicitur, qui ex equo & asinâ natus est. [פרד péredh, ἱππόονος. Gall. *Mulet né d'un cheval & d'une asnesse.* Ital. *Mulo nato di cavallo & asina.* German. Ein Maulesel / der von einem Ross und einer Eslin geboren wirdt. Hispa. *Burdegano, hijo de cavallo y asna.* Polon *Mul.* Vnga. *Öszver.* Angl. *A mule engendred of an horse and a she asse.*] Vtitur hac voce Vlpianus Iureconsult. de Leg. iij. item legato.

Burgi, quorum mentio in titul. C. de fund. rei privatæ. Qui collegio, vel curiæ, vel burgis cæterisq; corporibus servierit. Andr. Altham. vir eruditus, præcipuusq; Germaniæ illustrator Rhenani nostri sententias firmans, à Græco *pyrgo* deductũ putat, colligitq; haud absurdè ab hac voce eos, qui castellis, munitionibus, & turritis mœnibus habitant, Burger / quod cives significat, quasi dicat *pyrgios*, & Burggraf / appellatum præfectum atq; Comitem & arcis & castri. Constãs autem est opinio à Burgis Burgundos Germaniæ populos esse.

Burchanicum, Genus vasis, Festo.

Burrhanina, [Pol. *Serwatka.*] Genus Potionis, lac sapâ mistum, à rufo colore nomen ductum. Festus.

Burrhus, m. f. [אדמדם adhamdhám, Gall. *Rouge, vermeil.* Ital. *Rosso.* German. Rechtfarb. Hispan. *Roxo o bermejo.* Pol. *Rissawy.* Vngar. *Vörös.* Angl. *Having a swart redde.*] Color à veteribus dicebatur, qui hodie *Rufus* dicitur. Græci enim πυῤῥὸν rubrum, seu rufum vocant. Hinc burrhus vel burrha, sine, vel cum aspiratione, vestis genus, aliquantum vilioris, & pilis hirsutæ: qua indutus, Cyprianus fuisse scribitur, quum ad supplicium duceretur. ¶ Hinc Burrhæ, per translationem, pro rebus ineptis & nugis. Ausonius: At nos illepidum rudem libellum, Burrhas, quisquilias, ineptiasque.

Buselinum, n. f. βουσέλινον, Herba est sativo apio similis, foliaque caulis brevitate, & rufâ radice ab eo differens. Autor Plin. libro 20. cap. 12.

Busicon, βούσυκον, Ficus erat præcipuæ magnitudinis, sed fatuo sapore, quæ alio nomine Marisca dicitur. Ex Festo.

Bustuarii, m. f. Gladiatores dicti sunt, qui ante sepulchra, in honorem defuncti digladiabantur. [ἐπιτύμβιοι. Gall. *Spadassins, iouëurs d'escrime devant le sepulchre à l'honneur des morts.* Ital. *Spadacini.* German. Fechter die vor zeiten mit Schwerteren vor den Greberen fochten / zu ehren den abgestorbenen. Hispan. *Esgremidores de espada.* Polon. *Szermierze ktorzy przy grobiech umarlich szermowali.* Vngar. *Torban iáczo fég ynetesek.* Angl. *Skirmishers at the grave in honour of the dead.*] Cicero in Pison. Si mihi cum illo bustuario gladiatore, & tecum, & cum collegâ tuo decertandum fuisset.

Bustum n. f. Propriè dicitur locus, in quo mortui cadaver combustum est, & sepultum. [שרפה srephah. τύμβος. Gall. *Sepulchre, tombeau, le lieu où l'on brusle les morts.* Ital. *Tomba, sepolcro, sepoltura.* German. Ein Grab. Belg. Graf. Hispan. *La sepultura, sepulcro.* Polon. *Grob.* Vngar. *Temetö hely.* Ang. *A grave or tombe.*] Diciturque Bustum, quasi bene ustum. *Hæc Festus.* Servius verò in 12. Aen. Pyra (*inquit*) est lignorum congeries: Rogus, quum ardere cœperit dicitur: Bustum verò, jam exustum vocatur. Quem ordinem servat Poëta dicens: Constituêre pyras. Item: subjectisque ignibus atris, Ter circum accensos cincti fulgentibus armis Decurrêre rogos. Item postea: semiustaque servant Busta. Livius quoque lib. 5. scribit locum fuisse juxta Aequimelium, nomine Busta Gallica, quoniam illic acervatos cumulos suorum defunctorum ex pestilentiâ ussrant Galli. Cicero verò lib. de Legibus, Bustum appellavit tumbam, aut monumentum: Pœna (*inquit*) fuit Solonis lege constituta, siquis bustum aut violasset, aut dejecisset. Sueton. in Cæs. Iudæi, qui etiam noctibus continuis bustũ frequentârunt. Cicero ad Attic. Vnas video à te non esse redditas, quas L. Quintius familiaris meus quum ferret, ad bustum Basilii vulneratus, & despoliatus est. Apud Sosipatrum libro 1, legitur Bustar, quod ille, locum, ubi mortuorum corpora cremantur, interpretatur.

Buteo, m. t. Ex accipitrum genere avis est, quam Græci à numero testium τριόρχην vocant: ὄρχις enim testiculus dicitur. Huic avi Phemonoë, Apollinis filia, in auguriis principatum dedit. [Gall. *Busard.* Ital. *Sorte di vecello di rapina.* Germ. Ein Bussart oder Kuttein / ist ein raubvogel auß dem geschlecht der Habichten. Bel. Busart / buysart. Hisp. *Vn genero de aue acrebatadora.* Polon. *Kania.* Vng. *Vërse.* Ang. *A bustard or bustarde, a birde so called.*] ¶ Buteonum item nobilis Romæ familia fuit, ita dicta à Buteone ave, quæ prosperò auspicio in Fabii ducis nave consedit, referente Plin. lib. 10. cap. 8.

Buthysian, βουθυσίαν, Magnum sacrificium appellavêre, qualis est Hecatombe, & immolatio magnarum hostiarum. Suet. in Nerone: Inter Buthysiæ apparatum barbam primam posuit. Deducitur à βου augmentativâ particulâ, & θυσία, quod hostiam, vel sacrificium significat. Plautus Buthytas appellat Sacerdotes.

Butio, Vide Buteo.

Butomum, n. f. [βούτομον sive χαλαμαγρώστις. Diostor. Pol. *Szywielky.*] Frutex est in paludibus nascens, folia ferens iridis proxima, ex unâ radice non singulos scapos, sed plures veluti virgas emittens, ad vitilium nexus utiles. Frondibus autem boves maximè oblectantur: unde & nomen accepit. Vulgus hodie *Iuncum cabaceum* appellat, quòd ex foliis ejus sportulæ texantur, quibus ficus & uvæ passæ ad nos afferuntur. Vide Ruell. lib. 2. cap. 127.

Buttubata, [German. Es ist nicht einer bonen oder schnillen werdt. Pol. *Pierdolenie.*] Veteres usurpaverunt pro eo, quod nugatorium est, & nullius valoris. Festus ex Nævio. Vide ibi Scalig.

Butyrum, [חמאה chemáh, βούτυρον. Gall. *Beurre.* Ital. *Butiro.* Venetiis *Onto sottile.* Alibi *Smalzo.* German. Butter oder ancken. Belg. Botter. Hispan. *Manteca.* Polon. *Masło.* Vng. *Vay.* Ang. *Butter.*] Portio lactis pinguior, quæ frequenti agitatione, à sero separatur, dictum butyrum, quasi βοὸς τυρός: hoc est, bubulus caseus. Fit enim (teste Plin. libro 28. capite 9.) ex lacte bubulo ut plurimum. Habet autem penultimam syllabam indifferentem, quanvis apud veteres poëtas non temerè invenias. Macer & Serenus corripuerunt: Sidonius verò, aliique nonnulli produxerunt.

Buxus, f. f. [πύξος. Gall. *Bouys.* Ital. *Bosso.* German. Buchsbaum. Belg. Busboom. Hisp. *Box.* Polon. *Bukspan.* Vngar. *Puszpán fa.* Ang. *Boxe or the boxe tree.*] Arbor exigua, semper virens & tonsilis. Producit ex se viscũ, & semẽ, seu granũ, quod Cattegon dicunt, omnibus animalibus invisum. Lignũ habet adeò durũ, ut cariem non sentiat, & tàm ponderosum, ut in aquâ subsidat.

Hoc Bu-

Hoc Buxum appellatur. Nam in plerisque nominibus arbores sunt fœminini generis: fructus verò & ligna neutri. Virg. -dant arbuta sylvæ: Cruentaq; myrta: & Cerea pruna, Volubile buxum. ¶ Quandoq; tamen Buxus ditur pro ligno. Virgil. lib. 9: - buxosq; vocat Berecynthia mater. Ex Buxo fiunt tibiæ multiforatiles, & pectines ad capillos explicandos, & pyxides ad usus plurimos. Vnde buxus pro tubâ vel tibiâ buxeâ sæpe legitur apud poëtas, juxta eam figurâ (metonymiam videlicet) quâ materia ponitur, pro re, ex eâ confectâ. Statius 2. Thebaid. [illegible] Celenærâ committere prælia buxo. Claud. de Raptu Proserp. Si buxos inflare velim, &c. Id est, Si tibias inspirem. ¶ Buxum quidam non aliud esse quàm guaiacum lignum volunt, quòd pluries compertum sit, ejus decocto etiam felicius eos natos esse, qui Gallicâ lue affecti erant.

Bŭxĕus, a, um, Quod ex buxo est, vel quod buxi colorem imitatur. [πύξινος. Gall. De bouys. Ital. Di bosso. Germ. Buchsbaumin / auß Buchsbaumen gemacht. Hispan. Cosa de madera ò de color de box. Pol Bukspanowy Vng. Pusz pánbol valo, pusz páni. Ang. Of boxe or lik boxe.] Martialis Et tres sunt tibi Maximina dentes, Sed planè picei quæ buxei que.

Bŭxētum, n. f. Locus buxis consitus. [πυξών. Gall. Boscaige de bouys. Ital. Luogo oue sono multi bossi. Germ. Ein ort da Buchsbaum wachsen. Hispan. Boxedal, lugar de aquellos arbores. Polon. Miesce gdzie bukspan rosnie. Vngar. Az hol jok pusz pán sa vagyon. Ang. A place sett with boxe trees.] Martial. Non otiosis ordinata myrtetis, Viduaque platano tonsilique buxeto Ingrata lati spatia detinent campi.

Bŭxōsus, a, um, Quod buxo simile est: [πυξοειδής. Gall. Plein de bouys, ou fort ressemblant à bouys. Ital. Pieno di bossi simile al bosso. German. Das dem Buchs gleich ist. Hispan. Lleno de box, ò semejante al box. Polon. Podobny bukspanowy. Vng. Pusz pán sához hasonlatos. Ang. Full of boxe trees or lik boxe trees.] ut, Lignum balsami buxosum. Plin. lib. 12. cap. 25: Ex hoc Buxosum est optimum, quod est odoratissimum.

Buxĭfer, Ferens buxum: [πυξοφόρος. Angl. Which beareth boxe trees.] ut, Buxifer Cytorus, Catullo.

B ante Y.

Byne. [Polon. Slod. Vngar. Szalad] Ex conjecturâ Cornarii, qui in commentariis in 2. lib. Galeni de Compos. medic. secundum locos hæc scribit: Byne, velut nos ex Aetio vertimus, est hordeum madefactum quod germen emisit, & deinde unà cum enatis ligulis tostum est. His verbis Aetius planè describit hordei præparationem, quomodo per omnem Poloniam & Germaniam ad zythum sive cervisiam, ut vocant, coquendam parare solent. Neq; frio alium qui bynem, hunc parandi modum appellet, vulgo Polonis Slod appellatur, digno literis nomine, utpote cujus beneficio fit, ut Bacchi indignationem ac numen à nostrâ Poloniâ aversum mitiùs feramus. Alludit autem ad bynem appellatio Germanica ipsius cervisiæ. Vnâ enim literâ mutatâ Byre dicunt.

Byrsă, f. p. [עור hoc βύρσα. Gall. Cuir. Ital. Cuoio. German. Leder. Belg. Leer huyt oft vell. Hispan. Cuero. Polon. Skora. Vngar. Bör. Angl. The hide or skinne of a beast.] Corium ac tergus Græcis dicitur: unde & βυρσεῖς coriarium appellarunt. Hinc arx in mediâ Carthaginiensium urbe Byrsa appellata. Dido enim, quum fratrem fugiens in Africam pervenisset, emit ab Iarbâ rege tantum soli, quantum taurino tergore posset circundare. Dissecto deinde tergore in minutissimas laminas, tantum loci circundedit, quantum arci extruendæ sat esset. Ad hanc fabulam alludit Virgilius, quum ait:

Mercatique solum facti de nomine Byrsam,
Taurino quantum posset circundare tergo.

Byssus, [בוץ buts. βύσσος. Gall. Crespe, fin lin. Ital Bisso. German. Köstlich vnnd reine leinwat. Hisp Cierto genero de lino muy delicado. Polon. Plotno cienniuchne. Vngar. Bibor. Ang. Silk fine flexe.] Tenuissimi lini genus, proximam ab asbeto dignitatem obtinens, ex quo subtilissimæ fiunt vestes, quæ mulieribus olim præcipuè in deliciis erant. Plin. circa Elim Achaiæ nasci credidit. Pollux verò ex Indiâ & Aegypto gigni prodidit. Philostratus autor est, byssum ex quâdam arbore nasci, quæ altitudine populos æquat, foliis autem salicibus æquiparatur. Quam quum vidisset Apollonius, gavisus est, quòd fusco amictui, quem gestabat, non dissimilis admodum esset.

Byssĭnus, a, um, Quod ex bysso est: [βύσσινος. Gall. De crespe ou de fin lin. Ital. Che è di tal lino. German. Das auß köstlicher vnd reiner leinwat gemacht ist. Belg. Het fijn lijnwaet. Hisp. Cosa de materia de aquel lino. Polo. Zcienniuchne go plotnianego bionny. Vng. Biborbol valo. Angl. Of silk or fine flexe.] ut, Byssine vestes, quæ lutei coloris erant, & fulgore aurum imitabantur: quanquam posteà inventa est ratio, byssum quovis colore inficiendi.

C

C Litera muta est, quæ ante u, sequente vocali in eadē syllabâ ponitur, sed profertur sub voce g, ob cognationem literarum, ut Cnidius, Cneus. Transit etiam per compositiones & derivationes in g, ut Quadringēti pro quadrincenti. In s, ut Parco, parsi. In x, Duco, duxi, Noceo, noxa. Litera tristis appellatur, quòd nota cōdemnandi esset, quam Prætor in publicis judiciis dare judicibus solebat, in tabellâ cerarâ scriptam, ut si reus damnandus videretur, eam in urnam conjicerent. ¶ C tertio loco ponitur à Latinis, variato à Græcis & Hebræis ordine. Medium est inter G & CH. Vnius horum cognitâ naturâ, facilè noris reliquarum duarum. Dum profertur, extremæ linguæ pars anteriores dētes percutit, fitq; ex eo repercussu obtusior sonus. Diversæ regiones diversimodè pronunciant, aliæ ita proferunt, ut magis ad sonum S videatur acredere: aliæ verò nonnihil de sono G admixtum habent. Sed nil mirum, quando nulla apud nos est recta elementorum pronunciatio, ut facilè percipi potest. Sed diffusiùs ubi de elemento, H, verba feremus. Auget hæc litera sonum & minuit eadem ratione qua & B. In fine dictionis producit syllabam, præterquam in donec, nec & lac, quæ corripiuntur. ¶ In notis antiquorum C. comitia, comitialem diem. C. causa, causat, centum, con, contra, cum, cornibus, condemno, condemnatio, Caio. C. vel CA. A M. causa amabilis. CB. Corymbus. C. con, Caia, C. C. calumniæ causa. C.C.E. causa conventa est. CC. circum. CCC. DP. tercentum duplex. CCC. T. P. tercentum terræ pedes. C. C F. Caius Caii filius. C S. causa. CA. vel CAM. Camillus. CAE cæsar. CAES. AVG. vel A. Cæsar Augustus. CAES. AVG. Cæsaris Augusti. CAES. AVGG. Cæsares de tribus. CAR. COIV. carissimæ conjugi. CARIS. carissimus. C.B. commune bonum, civis bonus. CC. ducenti. C.CL. R causam clara regi. CR. contrarius. CC. consilium cepit. vel cessit calumniæ, causâ contractus. CS. cujus. C. D. C. Quadringentis condemnatus. CD. condignum.

Caballatio, sive Caballatio, onis, in Constitutionibus, munus alendi equos publicos, à caballis dicta. Festum autorem habet Alciatus, unde apparet exemplaria in hoc variare.

Căballus, m. f. Equus. [סוס sus. ἵππος. Gallice, Cheual. Ital. & Hispan. Canallo. German. Ein Roß / Gaul / Hengst / Pferd. Belg. Een peerd oft guyl. Polon. Kon, sladnik. Vngar. Kabala lo. Angl. An horse.] Lucil. lib. 2: Succussator tetri tardiq; caballi. Varr. in Parm. Alius caballum arboris ramo in humili alligatum reliquit. Seneca Epist. 27: O' quantum erat dies ejus seculi Imperatorium, triumphalem, Censoriumq; super omnia: hoc est, Catonem uno caballo esse contentum.

Caballus ab equo distat, quòd caballus ferè nunquam sine derisione dicitur: equus, verò semper de apto & probato. Pomponius de Fund. instrum. l. Si ita caballus, *ait*, qui in pistrinis esset: tanquam dicat malus.

Căballinus, um. [ἵππειος. Gall. De cheual, appartenant à cheual. Ital Di cauallo. German. Das zu dem Roß gehört. Hispan. Cosa de canallo. Polon Konsky. Vngar. Kabalábol valo. Ang. Of an horse, or belonging to an horse.] ut, Caballina caro. Plinius libro 28. capite 20. ¶ Caballinus fons, est in monte Helicone Bœotiæ, quem Pegasus in eo loco saxum feriens, aperuit. ἱπποκρήνη. Vnde & Pegasus vocatur. Autor Strabo. Vide infrà in dictione Helicon.

Cabus, Frumentaria est mensura: unde cabasi qui expiari nequeunt.

Căcăbo, Propriè est vocis perdicum. [κακκαβίζειν, κακκάζειν. Gall. Chanter la perdrix. Ital. Cantar de starne. German. Hühnern wie ein Rebhun. Hispan. Cantar de la perdiz. Polon. Tarlikanie przepiorcze. Vngar. Az fogoly madar szava moggyarasztlok. Ang. To sing lik a parrich.] Ovid. de Philomelâ (si modò id carmen Ovidii dicendum sit) Cacabat hinc perdix, hinc graciat improbus anser.

Cacabos lingua Pœnorum Solanum somniferum, apud Diosc. lib. 4. cap. 74. Carabulum.

Căcăbus, Vas æneum, in quo pulmentarium coquimus. [דוד dudh. λέβης, κάκκαβος. Gall. Chaudiere ou chaudron, marmitte. Ital. Laueggio, caldarone. German. Ein Kessel. Belg. Een coperen ketelken oft potteken. Hispan. Caldera para cozer al huego. Polon. Kociel. Vnga. Vasfazek, fozo. Ang. A great pan or pottage pot.] Plin. lib. 23. c. 6: Succus in cacabo novo coquitur mellis crassitudine. Paulus Iureconsult. Inter ahenum quod supra focum pendet, & cacabum non multum interest. Nam hoc pulmentarium coquitur, in quo aqua ad potandum calescit. Antiqui enim calidam & frigidam cœnis adhibebant. Apicius: Capita porrorum simul elixabis in cacabo novo, ut aqua ad tertiam deferveat.

Cacalia, κακαλία, Herba est quæ & Leontice vocatur, in montibus ferè nascens, folia ferens candida & magna, inter quæ semen dependet ejusdem nominis, minutis margaritis simile. Autor est Plin. lib. 25. c. 11. & Diosc. l. 4. c. 108. Officinis Cumi agresti vocatur teste Ruell. lib. 3. c. 128.

Căcemphăton, κακέμφατον, vel cacophaton, κακόφατον. Durior in

rior in oratione sonus, ex malâ ut plurimum compositione nascens: quale est illud :- numerum cum navibus æquat. Item illud: O' fortunatam natam me consule Romam. ¶ Huic contraria est Euphonia, εὐφωνία.

Căcĕxĭă, f. p. καχεξία, A' medicis appellatur malus corporis totius habitus, quo alimenta corrumpuntur: [Gall. *Mauuaise dispositiõn du corps.* Ital. *Cattiua dispositiõn del corpo.* German. Ein böse gestalt des leibs. Belg. Een groote siechte / als een die een quaet vel heeft. Hisp. *Assi que todo el cuerpo esta mal dispuesto.* Pol. *Zle wmiênie wyjadeku.*] quod fit, quum longo morbo vitiata corpora, etiamsi illo vacant, alimentum tamen in sui substantiam non convertunt. Qui hoc vitio laborant, Cacectici, καχεκτικοὶ appellantur.

Căchinnus, m. s. Solutus risus, à sono risus fictum vocabulum. [שחוק sechók. καγχασμός. Gal. *Ris desmesuré, moquerie, risée a pleine gorge.* Ital. *Riso immoderato.* Germa. Das ungstümich lachen / ein lachen / das gaffen. Belg. Een vnmanierlijck ghelach. Hispan. *Risa con carcajadâ.* Polon. *Smiechnie prusczny.* Vngar. *Kaczagás hahotálas.* Ang. *A lowde laughter.*] Iuvenalis, Sed facilis cujus rigidi censura cachinni. Persius: Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos. Hinc Seneca præcipit, ut risus sit sine cachinno, vox sine clamore. Apud antiquos non de riso tantùm dicitur, sed & de quovis alio sono vehementiore. Catullus: Procedunt, leviterq; sonant clamore cachinni.

Căchinnŏr, aris, d. p. & Cachinno, as, n. p Immoderatè rideo. [שחק sachak. καγχάζω. Gall. *Rire à pleine gorge ou desmesurément.* Ital. *Ridere immoderatamente.* German. Unzimlich / uber die maß lachen. Belg. Ick lache dat ick schêtere. Hispan. *Reir demasiadamente, è dar carcajadas de risa.* Polon. *Rzegoce sye.* Vngar. *Kaczagok.* Ang. *To laugh a lowde or vnmeasurablie.*] Cic 5. Verrinâ: Ridere convivæ, cachinnari ipse Apronius: nisi fortè existimatis, eum in vino ac luxu non risisse, qui nunc in periculo ac exitio suo risum tenere non possit. Lucret. libr. 4: Quam famulæ longè fugiant, furtumque cachinnant. ¶ Dicitur & de alio quovis sono vehementiore. Accius: Sæva sonando crepitu clangentes cachinnant.

Căchinnātĭo, f. t. Dissolutio risus. [καγχασμός. Gall. *Grand ris, risée.* Ital. *Riso dissoluto.* German. Das gaffen / das unmessig unfletig lachen. Hisp. *Reir demasiado.* Polon. *Smiech w elky.* Vng. *Kacagás.* Angl. *Vnmeasurable laughing.*] Cic. 4. Tusc. Vt ridere concessum sit, vituperetur tamen cachinnatio.

Căchlă, [Pol. *S. Ianasielic.*] Plin. lib. 25. cap. 8: Herba est, quæ alio nomine Buphthalmus appellatur. Vide suprà.

Cachryes, κάχρυς, Sunt oblonga paniculatum modo nucamenta: quæ squamatim compacta propendent è ramis. Crescunt hyeme, vere dehiscunt in flaventes squamulas, & folio procedente decidunt: qualia multa in abiete, piceâ, cæterisq; id genus arboribus conspiciuntur. Vide Plin lib. 16 cap. 7.

Căcĭă, f. p. [מרמה mirmá. κακία. Gall. *Astuce, malice.* Ital. *Astutia Vitiosita.* Ger. Boßheit / boßhafftigkeit. Hisp. *Malicia, astutia.* Pol. *Zlosc.* Vng. *Gonosság.* Ang. *Malice.*] Græca dictio in Latinorum usum non recepta, quam Cicero Vitiositatem interpretari mavult, quàm malitiam: quum vitiositas nomê sit generalius, ad omnia vitia pertinens; malitia specialius. Apud veteres malitia inter adiaphora: hoc est, indifferentia connumerabatur, quasi sit & bona & mala: ut, Dolus bonus & malus. Vnde apud Plautum dicitur cû laude: Te civem summâ omni malitiâ.

Căco, Alvum exonero, ventris onus depono, excerno. [נפנה הפך hesichraghláv. χέζω. Gal. *Chier, aller à la selle.* Ital *Cacar.* Germ. Scheissen / sein nottueſſt thun. Belg. Ick doe myn genoech. Hisp. *Cagar.* Polon *Wyproznia sye, kakam.* Vngar. *Szarom.* Ang. *To shyte.*] Mart. Veneris onus misero (nec te pudet) excipis auro: Basse bibis vitro, cariùs ergo cacas.

Căcātus, a, um, Excrementis fœdatus. κατακεχεσμένος. Catullus: Annales Volusi, cacata charta.

Căcātūrĭo, ris, n. q. desiderativum à Caco. [χεζητιάω. χεζίω. Gall. *Auoir faim de chier, vouloir aller à selle.* Ital. *Hauer voglia di andar del corpo.* German. Scheysseren / einem zu scheissen noth thun. Hisp. *Auer gana de cagar.* Pol. *Chcemi sye kakac.* Vnga. *Szarhatnam.* Angl. *To haue a desire to shyte.*] Mart. lib. 11. in Vacer. Cœnaturit Vacerra, non, cacaturit.

Căcŏchylă, sive cacochyma, κακόχυλα, & κακόχυμα, Dicuntur illa, quæ malum succum habent quibus côtraria sunt Euchyla, εὔχυλα, & Euchyma, εὔχυμα.

Căcŏdæmōn, Malus genius. [שד sched. κακοδαίμων. Gall. *Esprit malin, foullet, phantosme.* Ital. *Spirito notturno, spirito maligno.* German. Ein böser geist / ein böß gespenst. Hispan. *Fantasma que parece de noche, Angel malo.* Polon. *Zlyduch.* Vnga. *ördög, gonoz lélek.* Ang. *An euill spirit.*]

Căchŏēthes, dictio tetrasyllaba, neutrius generis, [κακόηθες. Gall. *Mauuaise nourriture, mauuaise coustume.* Ital. *Cattiua creanza, mala consuetudine.* Germ. Ein böse gewonheit / böse sitten. Hisp. *Mala costumbre.* Polon. *Zly zwiczay, zlinalog.* Vngar. *Gonosz szokás.* Ang. *Euill custome and maners.*] Mala & præpostera consuetudo. Nam κακὸς malum & ἦθος morem vel consuetudinem sonat. Iuvenalis pro ambitione sumpsisse videtur per translationem, quæ quum semel animo insederit, non facilè amoveri potest :- Tenet (*inquit*) insanabile multos Scribendi cacoëthes. Hermolaus in Castig. Bud. in Pandect. Politianus Miscel. cap. 49. Cacoëthe prætereà à medicis appellantur ulcera maligna, quæ quum omnia rectè atque ordine feceris, non tamê curantur: quia in ipso ulceris loco, Galeno teste, inest malignitas, sanari ea prohibês, quum in aliis ulceribus malorum humorum influxus aliunde recipiatur.

Căcŏstŏmăchŏs, [κακοστόμαχος. Gal. *Qui à mauuais estomac.* Ital. *Quello che ha debole stomacho.* Germ. Der ein blöden unnd bösen Magen hat. Hispan. *El que tienne estomago enfermo.* Polon. *Maiacy zly zoladek.* Vngar. *Gyenge gyomrú.* Angl. *That hat an euill stomack or diseased.*] Qui malum ac debilitatum stomachum habet. hoc est. ventriculum. Os enim ventriculi, qui stomachus dicitur, pro ipso ventriculo sumi solet. Cicer. ad Tironem: De medico & tu bene existimari scribis, & ego sic audio: sed planè curationes ejus non probo: jus enim dandum tibi non fuit, quum κακοστόμαχος esses.

Căcŏsynthĕtŏn, κακοσύνθετον, Mala, seu defotmis compositio: ut apud Virg. lib. 9 Aen. Terga fatigamus hastâ.

Căcŏtechnĭă, κακοτεχνία, Ars mala interpretatur, & ad perniciem inventa. Quint. lib. 20: Cacotechniam quidam nominaverunt artis pravitatem.

Căcŏzēlĭă, [κακοζηλία. Pol. *Zle náśladowanie.* Vnga. *Gonosz követés.*] Dicitur mala & indecora affectatio, quoties inscitè virtutem aliquam imitantes, in vitium labimur. Veluti siquis, Atticismum affectans; jejunus fiat & aridus: aut contrà copiæ studens, in ineptam incidat loquacitatem, Cacozeliæ genere peccare, Quint. lib. 2 c. 3.

Căcŏzēlus, κακόζηλος. Ineptus imitator.

Căctŏs, [κάκτος. German. Artischock / Welschdistel. Polon. *Włoski osets.* Vnga. *Gonosz köuető.* Ang. *Artechokes, an hearbe so called.*] Herba est teste Plin lib. 21. c. 16. in solâ Siciliâ nascês, quæ caules habet à radice emissos & in terrâ serpentes; quos etiam cactos vocant Athenæus eam esse credit, quæ Latinis Carduus, Græcis κινάρα vocatur.

Cacubalum, Herba acinos ferens nigros, quæ à Græcorum nonnullis *Strychnos*, à Latinis verò, quòd strumis medeatur, ab affectu Strumum appellatur. Vide Plin. lib. 27. c. 8.

Căcŭlă, m. p. Militis servus, fustibus, clavisque ligneis armatus ad tutelam dominorum. [נושא כלים nosé chelim. τῶν ὅπλων ἀκόλουθος. Gall. *Vn goujart d'homme de guerre.* Ital. *Ragazzo, seruitore massimamente in guerra.* German. Ein Quardyknecht / ein Troßbub. Belg. Een tote / eenen jongen. Hispan. *Moço ò rapaz del escudero.* Polon. *Giermek.* Vng. *Katona inas.* Ang. *A man of warres slaue.*] Dictus ἀπὸ τῶν ξύλων: hoc eit, à lignis quæ ferebat. Plaut. Video cacolam militarem me futurum. ¶ Vnde & Calones dicti.

Căcūmĕn, n. t. Summitas cujusque rei: [ראש rosch. κορυφή. Gall. *Sommet ou coupeau de quelque chose.* Ital. *Cima sommità.* Germ. Ein gipffel / das oberste theil eines jeden dings. Belg. Een eberste sop. Hispanice, *Cumbre ò altura.* Polon. *Wierzcholek.* Vngarice, *Tetö.* Angl. *The toppe or highte of any thing, the ridge of an house.*] ut, Cacumina montium, cacumina arborum. Cæsar. 7 bell. Gall. Itaq; trûcis arborum, aut admodum firmis ramis abscissis, atque horum delibratis atque præacutis cacuminibus, perpetuæ fossæ quinos pedes altæ ducebantur. Virg. 6. Aen. dehinc summa cacumina linquunt. Lucret. lib. 5: ad summû postquam venêre cacumen. Id est, Ad summam absolutionem & côsummationem. De artium inventione loquitur, quæ ex parvis initiis paulatim ad summum perfectionis fastigium pervenerunt.

Căcūmĭnārĕ, Acutum reddere. [ἀκροζυμόω. Gall *Faire pointu ou aigu.* Ital. *Far' acuto, appuntato.* Germ Spitz machen. Hisp *Encumbrar, ò alcar, ò empinar.* Polon. *Sśpiczować, Zaostrzyc.* Vng. *Tetözni, hegyezni.* Angl. *To make pointed and sharpe.*] Ovid. 3. Metam. Dat spatium collo, summasque cacuminat aures De Actæone loquitur in cervum mutato.

Căcūmĭnātŭs, a, um, adjectivum. [ἀποξυνθείς. Gall. *Aigu, pointu.* Ital. *Acuto, pentuto.* Germ. Gespitzt. Hisp. *Agudo, empinado.* Pol. *Spiczasty, Zaostrzony.* Vng. *Hegyes, tetős.* Angl *Pointed, sharped, that hath a sharpe toppe.*] Plin. lib. 10 c. 52: Avium ova ex calore fragilia, serpentium ex frigore lenta, piscium ex liquore mollia, aquatilium rotunda, reliqua ferè fastigio cacuminata.

Cădāvĕr, n. t. Corpus mortuum, à cadendo (ut inquit Hieronymus) ab eo, quòd post mortem ceciderit. Sic Hebræi נבלה nebeláh à radice נבל nabál, cecidit: & Græci πτῶμα παρὰ τὸ πίπτειν, cadere. deducunt, [τὸ νεκρὸν ἢ ὁ νεκρός, τὸ πτῶμα. Gall. *Vn corps mort, charongne.* Ital. *Corpo morto.* German. Ein todter Cörper. Belg. Een lijck / en doet lichaem. Hispan. *Cuerpo de animal muerto.* Polon *Trup.* Vngar. *Dög, holt test.* Ang. *A carcage, dead bodis or coarse.*] Cæsar. 7. bell. Gall. Quid hominum millibus octoginta uno loco interfectis, propinquis, consanguineisquê nostris animi fore existimaris, si penè in ipsis cadaveribus prælio decertare cogentur? ¶ Transfertur & ad alia, ut etiam de oppidis solo æquatis quandoq; dicâtur. Ser. Sulp. Ciceroni: Tot oppidorum cadavera projecta jacent. Servius enim à Carendo deducit. ¶ Vivum cadaver, ἔμψυχος νεκρός. Proverbiali figurâ dixit Sophocles in Antigone: οὐ ζῆν ἐγὼ ζῆν τοῦτον, ἀλλ' ἔμψυχον ἡγοῦμαι νεκρόν: id est, hunc ego vivere Haud arbitror, vivum at cadaver judico. In eos dicetur, qui sic vivunt, ut nihil dignum vitâ agant.

Cădāvĕrōsŭs, a, um, [νεκρώδης. Gall. *Pourri comme charongne, hideux.* Ital. *Pieno di carogne.* Ger. Das einem Cörper gleich ist. Hisp. *Cosa semejante à cuerpo muerto,* Angl. *Deadlie face or contenance, a cruell looke.*] Quod cadaveris similitudinem habet: ut, Cadaverosa facies, apud Terent in Hecyr.

Cădiscus, Vasculum quo suffragia colliguntur. [Græcè κάδισκος. Polon. *Dzban wiszerim na fortunne kladam.*] diminutivum à cadus. ¶ Fuerunt autem duo apud veteres cadisci, in quos calculos mittebant judices, alterum κύριος, in quem condemnationis, alterū ἄκυρος, in quem absolutionis calculos projiciebant. Hic τοῦ ἐλέου id est, misericordiæ, vocabatur, in quem οἱ σώζοντες mittebantur. alter θανάτου: hoc est, mortis erat, priore loco posita. Bud. Com. ¶ Est etiam Cadiscus mons Cretæ, Plin. lib. 4. c. 12.

Cădmītēs, καδμίτης, Gemma, quam cæruleæ interdum bullæ cingunt.

Cădmīă, καδμία, Corpus est metallicum: cujus duo sunt genera: alterum, quod in rivis & montibus reperitur earum regionum, in quibus æris sunt metalla: idque Cadmiam lapidosam vocat Galen. lib. 9. Simpl. Nam revera nihil aliud est quàm pyrites ærosus, ex quo excoquitur æs. Atq; hoc quidem cadmiæ genus etiam Plinio cognitum fuit: qui ejus sic meminit lib. 34 cap. 1: Fit & æs è lapide æroso, quem vocant Cadmiam. Item cap. 10, ejusdem libr: Namq; ipse lapis, ex quo fit æs, Cadmia vocatur. ¶ Alterum est genus cadmiæ, quod in ærariis officinis invenitur, idq; rursus duplex. Nam quod ex fuligine sive favillâ, quæ ex fornace perpetuò egeritur, sensim colligitur, altioribusq; ædium partibus, in quibus æs excoquitur, adhærescit, Botrytis appellatur, quòd uvæ quendam imaginem repræsentet. Alterum in fornacibus ipsis invenitur supra diphryges, crustæ similitudine: unde & Placitin appellavêre. Vide Gal. lib. 1. Simpl. & Agricolam de metallicâ.

Cădo, is, cecidi, casum, n. t. Concido, labor, corruo, præcipito. [נפל naphal. πίπτω. Gall. *Cheoir, tomber.* Ital. *Cadere morire, cascare.* Germ. Fallen. Belg. Vallen. Hisp. *Caer, morir, y acontecer.* Polon. *Vpadam.* Vngar. *El esöm.* Angl. *To fall.*] Cicer. in Orat. Si semel constiterit, nunquam cadet. Ponitur autem cum dativo. Plaut. in Menæch. Quid clamas? quin taces? Quot eras annos natus, quum te pater à patriâ avehit? Mem. Septenuis: nam tum dentes mihi cadebant primulùm. Plin. lib. 16. c. 22: Cadunt plurimis autumno, de foliis loquitur, quæ maximè illo tempore arbores amittunt. ¶ Cadere, idem quod Mori. Cæsar 3. belli civilis: Ad duorum millium numerum ex Pompejanis cecidisse reperiebamus. Virgil. 1. Aeneid. Multa tibi ante aras nostrâ cadet hostia dextrâ. Id est, occidetur, mactabitur, immolabitur. Idem: Cadit & Ripheus justissimus: pro Occidit, moritur. ¶ Oriri & cadere (de stellis) contraria. Ovid. 1. Fast. Quie vetat & stellas, ut quæq; oriturq; caditque, Dicere? ¶ Cum præpositione Ab. Plin. lib. 16. cap. 18, de avibus: Impingi putes aliquas; aut rursus ab alto cadere has, illas salire. Cicero per adverbiū dixit: Magnum tamen periculum non adibit: altè enim cadere non potest. ¶ Cum præpositione De. Cic. de Fato: Si Daphitæ fatum fuit de equo cadere, atq; ita perire. ¶ Cum præpositione Ex. Plinius libro 17. cap. 20: Perfringi solum debet suprà ex Novemb. mense in Februarium: quo solutæ sponte cadunt ex arbore, atque subnascuntur. Habet hoc verbum multas egregias & venustas translationes, locutionesque: Terent. in Adelph. Laudarier te audit libenter: facio te apud illum deum: Virtutes narro. Ctes. meas? Sy. tuas: homini illicò lachrumæ cadunt, Quasi puero, gaudio. Virg. Ecl. 1: Et jam summa procul villarum culmina fumant, Majoresque cadunt altis de montibus umbræ. ¶ Item Cadere commodè, opportunè, optatè: pro evenire, contingere. ¶ Cadere in suspicionem, in cogitationem, in deliberationem, in ostensionem: pro incidere, venire. ¶ Cadere causâ, vel à causâ: pro Amittere litem. ¶ Cadere formulâ: pro Rem ipsam per formulas non rectè explicare. ¶ Cadere animum, cadere oculos, vultus, verba, &c. pro frangi, debilitari, opprimi, perire. Et Cicer. in Orat. Quòd verba meliùs in syllabas longiores cadunt, pro: terminant, desinunt. Idem ad Atticum: Accedit illud, si maneo, & illum comitatum optimorum & clarissimorum civium desero, cadendum in unius potestatem: pro Venire, redigi, poni. Tracta esse metaphora à ludo talorum. Tunc enim talus feliciter cadere dicebatur, quum in summitate Venerem: hoc est, numerum septenarium ostenderet, aut etiam senionem; contrà sinistrè vel infeliciter cadere dicebatur, quum unionem, quem illi Caniculam vocabant, in summo latere ostenderet. ¶ Hinc etiam res nobis feliciter cadere dicuntur, quoties aliquid nobis pro voto obtingit. Cicer. ad Attic. Nihil mihi fœliciùs cadere potuit. ¶ Cadere in cursu, M. Tullius lib. de Clar. Orat. dixit, pro eo quod est, expetitâ laude frustrari. Metaphora sumpta est, à publicis certaminibus, pedibus aut equis currentium. ¶ Non cadit in alium tam absolutum opus. Id est, non potest ab alio tam absolutum opus perfici. Plin. lib. 35. cap. 10: Cadunt in malos omnia scelera. Quintil. lib. 7. cap. 3: Si cadit in sapientem animi dolor, qui profectò cadit. Cicer. de Amic. Id est, si sapientis est dolere. Idem in Orat. Iambus enim & dactylus in versum cadunt maximè. Id est, conveniunt. ¶ Hujus composita sunt, Accido, Decido, Excido, Incido, Intercido, Occido, Concido, Procido, Recido, & Succido. quæ habent penultimam correptam. ¶ Derivativa sunt, Caso, as, & Casito, de quibus infrà.

Cāsus, us, m. q. propriè idem quod ruina, à cadendo. [מפלה mappeleth ... πτῶσις. Gall. *Cheute, ruine, cas fortune.* Ital. *Caso, fortuna, ruina.* Ger. Ein fal oder zufal. Belg. Een gheval. Hispan. *Caso y fortuna, ò cayada.* Polon. *Trefi, przypadek.* Vng. *Eses.* Angl. *A fall, chance or fortune.*] Curtius: Inopinato rhedæ casu oppressus. ¶ Interdum idem quod Fortuna vel inopinatus eventus, σύμπτωμα, τύχη. Cicero de amic. Ut si in ejusmodi amicitias ignari casu aliquo inciderint. ¶ Modò Calamitas & infortunium, σύμβαμα. Virgil. 2. Aeneid. Sed si tantus amor casus cognoscere nostros. ¶ Casus temerarius à Græcis αὐτόματον dicitur: à Cicerone Temeritas. ¶ Item casus dicuntur vocabulorum formæ, quibus in aliam atque aliam cadunt effigiem. Hinc etiam veteres Cascum, antiquum dicebant, quasi jam cadentem. Casus item Latinus dicitur sextus, Ablativus, quo Græci carent, cujus vis apud Græcos per genitivum explicatur. Sic appellatur à Varrone, autore Diomede Gramm. libro primo.

Cāsuālis, [πτωτικός. Polon. *Przypadkowi.*] ut, Casuales declinationes apud Probum: & Casualis forma apud Diomedem, Grammatices lib. 1: In singulari numero nominum formæ Casuales sunt sex.

Căso, sas, are, Frequenter cadò: à quo fit aliud frequentativum Casito, as. [πυκνάκις ἢ πυκνῶς πίπτω. Gall. *Cheoir souvent, cheoir par le menu.* Ital. *Cadere spesso.* German. Stätig fallen/ Offt fallen. Hispan. *Caer muchas veces.* Polon. *Często vpadam.* Vngar. *Gyakran esöm.* Angl. *To fall often.*] Paul. Iureconf. de servit. urb. prædioc. l. Servientes: Si antea ex tegulâ casitaverit stillicidium, posteà vel ex tabulato, vel ex aliâ materiâ casitare non potest.

Cāsūră, ræ, f. p. [πτῶμα. Polon. *Vpadnienie.* Vngar. *Eses.* Ang. *Falling.*] Casus seu cadendi actus. Hieron. Totum amisit in casurâ, quod erat ædificatum in sabulo.

Cāsūrus, Particip. à Cado. Cicer. ad Senatum lib. 15. 1: Quid casurum sit, incertum est. Id est, eventurum. Apud Ovidium 1. Amor. eleg. 15. nomen nullo tempore casurum, pro perpetuo nomine.

Cădūcus, a, um, Fragilis, mobilis, mortalis, à cadendo [ἐπίκηρος. Gall. *Caduque, corruptible ruineux, allant en decadence,* Ital. *Caduco, mortale, fragile.* German. Hinfellig/ zerbrechlich/ zergenglich. Belg. Ongestandich/ verganckelyck. Hispan. *Debil, que ligeramente puede caer.* Polon. *Vpadly, szmiertelny.* Vngar. *Romlandó, veszendő.* Angl. *Falling into decaie, which falleth, which do not last.*] ¶ Item Caducus dicitur is, qui morbo eo laborat, qui hominem cadere facit. Firmic. lib. 7: Si luna in horoscopo fuerit inventa, stultos, lentos, fatuos & caducos efficiet. Plin. lib. 17: In drupis quoque, quæ maturescens te tunc sunt, præcipuè caducæ, id riguis magis evenit, etiamsi non ceciderint, fastidiendis. ¶ Quandoque Caducus, mortuus dicitur. Virgil. lib. 6: Hinc multum fleti ad superos, belloque caduci Dardanidæ. ¶ Caduca hæreditas dicitur, & caduca bona, quæ ab eo cui jure debebantur, in alium ciciderunt. ¶ Caduca auspicia, veteres dicebant, quum aliquid in templo excidit, veluti, de manu virgæ. ¶ Caducæ literæ, χάμηλα διαφαινόμενα, quæ obscuriorea sunt, & visum propemodum fugiunt. Plin. libro 13. c. 12: Scabritia lævigatur dente, concháve, sed literæ caducæ fiunt. ¶ Caduca aqua. Frontino dicitur, inquit Bud. quæ de lacu abundat. Sic Varro: Caduca aqua, quæ de canalibus defluit: hoc est, quę superfluit, & non continetur. id est, abundat. Ovid. verò 2. de Ponto, eleg. 7: -utque caducis Percussu crebro saxa cavantur aquis: Id est, cadentibus.

Cădūcĭtĕr, adverbium antiquum, teste Nonio, idem significans quod præcipitanter. [ἐπιπτωτικῶς. Polon. *Nagle.* Vng. *Veszendő ... romland ...* Angl. *Rashlie.*] Varro: Frigidos nimbos aquâ istâ caduciter ruentes pertimuerunt aquatiles querquedulæ natantes.

Cāvīvus, Quod per se cecidit: [αὐτόματος. Gall. *Qui cheoit aisément & de luy mesmes.* Ital. *Caduto da per se.* Germ. Das von jhm selbs hinfelt. Hispan. *Co'a que por si se cae como fruta.* Polon. *Sam przesfie vpadly.* Vngar. *Lendö.* Angl. *That falleth by the self, transitor r.*] unde Cadiva poma dicuntur, quæ non manu collecta, sed suâ sponte in terram cecidere, & Cadiva folia, quæ per se ex arboribus cadunt. Plinius: Colligi mala post æquinoctium autumnale, cadiva separari, stramentis, storiis, paleisve sterni.

Cădūcĕum, n. f. Mercurii virga fuisse fertur, quâ ille ad dissidia & discordias tollendas utebatur: à cadendo dicta, quòd contentiones & bella cadere faciat. [κηρύκειον. Gall. *Vne verge blanche que portoyent ceux qui alloyent en ambassade pour la paix.* Ital. *Vna verga picciola che portauano gl' ambasciadori & mediatori di pace.* German. Ein ruten oder stecken des Mercurii/ mit welchem er die streitigen befridiget hat. Belg. Een Heraultsroede. Hispan. *Vara del Embaxador.* Polon. *Laska ktora vderzenim ... ; item, Laska iaka marszalek naszimie nosij.* Vngar. *Békeség szerző pálcza, vessző.* Angl. *A white wand which messingers or ambassadours that goeth for pace do beare.*] Nam quemadmodum per Fæciales bella indicebantur, ita per Caduceatores finiebantur. Non immeritò itaque Mercurio, qui orationis deus, & deorum nuntius habebatur, assignatum est caduceum, quòd dissidentium animi oratione præcipuè sedentur. Caduceum Aegypti in speciem duorum draconum, maris & fœmininæ figuraverunt, qui parte mediâ sui voluminis, nodo, quem Herculeum vocant, sibi alligantur, primisque partibus reflexi, in modum circuli oscula jungunt. Hanc virgam Apollo dicitur invenisse, & Mercurio donavisse, lyrâ vicissim ab illo acceptâ. De draconibus

nibus autem caduceo additis hanc afferunt rationem: Mercurium, quum hanc virgam manu tenens in Arcadiam proficisceretur, duos serpentes pugnantes invenisse, virgâq; interpositâ dicto citiùs prælium diremisse. Ad cujus rei memoriam posteri caduceum duorum draconum similitudine fecerunt, quâ etiam in palęstrâ reliquisque certaminibus tollendis usi sunt ¶ Hasta caduceum, δόρυ κηρύκειον. Dici solitum, quoties aliquis simul & minaretur & ad concordiam invitaret.

Caduceātŏr, Dicitur legatus, qui pacē petebat: à caduceo quem manu gestabat. [ציר tsir. κῆρυξ. Gall. *Ambassadeur de paix* Ital. *Ambasciadore*. German. Ein Fridbott/ein Legat so man außschickt frid zumachen Belg. Vreedbode/paysbode/een Heraut. Hispan: *Embaxador*. Pol. *Legat pokoy sprawuiacy*. Vnga. *Békeség szerzeto követ, Bekeség végzö hordozo*. Ang. *An ambassadour of peace, an harauld*.] Cato: Caduceatori nemo homo nocet. Liv. 6. bel. Pun. Asdrubal, ut in arctiores esset, caduceatorem misit, *&c.*

Caducĭfĕr, Nomen, quo Mercurius vocitatus est. Quum enim Mercurius lyram in Cyllene monte Arcadiæ septichordem ad Atlantidem numerum instituisset, quòd Maja mater ejus illarum numero esset: ac non multò pòst deprehensus fuisset ab Appolline boves suas abigere, quò faciliùs veniam ab eo impetraret, Apollini traditur concessisse, ut lyram à se primò inventam prædicaret. Quamobrem Apollinem ferunt virgam quandam Mercurio dedisse: quâm quum manu tenens, in Arcadiam proficisceretur, inventos ab eo fuisse dracones duos simul ligatos, & inter se mutuò pugnantes: quo viso, virgam interposuisse, & dicto citiùs prælium diremisse. Qua re cōspecta, hujusmodi virgam, pacis gratiâ, creditum est, constitutam. ¶ Vnde factum est, ut legati pacis, Caduceatores dicerentur, posterique ejus rei exemplo Mercurio virgam deinceps duorum draconum similitudine ubique affinxerint. Hujus virgæ potestatem describit Virg. Aen. 4.

Tum virgam capit, hac animas ille evocat Orco
Pallentes, alias sub tristia Tartara mittit:
Dat somnos, adimitque, & lumina morte resignat.
Illâ fretus agit ventos, & turbida tranat Nubila.

Cadūrcum, n. s. [Ger. Ein Krämerdecke. Belg. Een deckfel der cramers. Polon. *Podnuchbienie: item, Namiotek nad loskiem*. Vngar. *Mosha/ködel, (angyi) födel*. Ang. *A curteine, a quilte a vaile*.] Tentorium, sive culcitra, qua merces teguntur: à Cadurcis Galliæ populis, ut inquit Plinius, apud quos lini præstantia palmam obtinet in culcitris. Iuvenalis: Institor hybernæ tegetis, niveique cadurci. Sunt qui putent esse vela illa pensilia, quæ lecto obtenduntur: aut etiam tegmen quoddam quadratum, quale est illud, sub quo principes in solennioribus pompis vehi videmus. Iuven. violato pœna cadurco. ¶ Cadurcum, item vas illud, quod ex piscinâ & puteo aquam haurit, jumento rotam versante. Solent ex his etiā fieri canales, in parietibus domorum, per quos aquæ ex tectis defluant in cloacas: etiam in quibusdam urbibus, per quos aquæ pluviæ cisternas impleant. Hæc Valla in Raudensem.

Cădus, [כד cadh. κάδος. Gall. *Vne caque*. Ital. *Barills, Botta*. Germ. Ein Weinfaß. Hisp *Vasija de vino*. Pol. Winna/faſſa. Vng. *Kad hordo*. Ang. *A winne vessel, a pippe, a barell*.] Vas vinarium, quo vinum conditur, ut vult Acron: cujus prima corripitur. Martialis: In Vaticanis condita musta cadis. Continet congios decem, vel (ut alii volunt) duodecim. Primi in Alpibus rustici cados ligneos circulis cinctos excogitarunt.

Cæcias, [καικίας. Gall. *Northouest*. Ital. *Maestro, ò maestro, vento maestrale*. German. Nordwind zum Westen. Belg. Noordewint ten Westen Hisp. *Viento maestro, viento maestral*] Ventus, qui ita flare dicitur ab Aristotele, non ut nubes propellat, sed ut ad se vocet. Flat inter Aquilonē & exortum Aequinoctialem. Plin. lib. 2. c. 47: Narrant & in Ponto Cæciam in se trahere nubes. De hoc vide multa apud Erasm. in Adagiis.

Cæcĭlĭă, f. p. Genus serpentis cæci, unde & nomen accepisse videtur. [German. Ein Blindschleiche. Polon. Wrzeczenica. Vng. *Kurta vak kigyo*. Angl. *A slowe worme being blinde*.] Colum. lib. 7: Est & magnorum animalium noxium virus. Nam & vipera, & cæcilia sæpè, quum pascua bos improvidè supercubuerit, lacessita onere morsum imprimit. Vide ejusdem cap. 17. libro 6.

Cæcŭbum. [καίκουβος. Pol. Winno przebrane.] Straboni Vinum generosissimum: sic dictum à Cæcubis Campaniæ populis, apud quos nascitur. Plin. l. 4: Setini & Cæcubi obtenduntur agri. His junguntur Falerni, Caleni. Mart. lib. 13: Cæcuba Fundanis generosa coquuntur Amyclis.

Cæcus, m. f. Oculis captus, visu carens. [עור hivvér. τυφλός. Gall *Aveugle*. Ital. *Cieco*. German. Blind. Belg. Blint. Hispan. *Ciego*. Polon *Slepy, nie widomy*. Vng. *Vak*. Ang. *Blinde*.] ¶ Quandoque idem est quod Insidiosus, occultè malus latens, tacitus, qui videri non potest. Colum. lib. 1: Ex quibus sæpe contrahuntur cæci morbi, quorum causas ne medici quidem perspicere queunt. Cicer. contra Rullum: Cur hoc est tam obscurum atque cæcum? Idem de Orat. Res cæcæ, & ab aspectus judicio remotæ Sic Virgilius etiam Vada cæca, & Cæcos scopulos vocat: qui ita sub aquis occultantur, ut oculos fallant. ¶ Transfertur etiam ad animum: ut quum aliquem Cæcum esse avaritiâ, furore, amore, aut odio dicimus, Cicer. pro Sexto Roscio: Ipsos cæcos reddit cupiditas, atque avaritia. ¶ Sic dicimus Cæcam noctem, in qua non videmus. ¶ Vestigia quoque cæca dicuntur, quæ in obscurâ aut incognitâ viâ versantur. Virg. 6. Aeneid. Cæca regens filo vestigia. ¶ Item Locus cæcus dicitur, in quo non videmus. Cæcę fossæ, cæci aditus, qui sunt obsepti. ¶ Cæcum vallum, in quo præacuti pali affixi herbis vel frondibus occuluntur. ¶ Item Cæcum intestinum, quòd inter ileon, & colon situm, parvo oblongoq; ventri simile est: cęcū appellatū ab eo, quod ingressum exitui adversum nō acceperit, sed hos tàm vicinos habeat, ut plerunq; in unum coire & exitu carere videatur. ¶ Vel cæco appareat, proverbialis hyperbole frequens apud autores, de re vehementer perspicuâ. ¶ Cæcus cæco dux, τυφλὸς τυφλῷ ὁδηγός. Adagium evangelicis quoq; literis celebratū, quo uti licebit, quoties indoctus indoctum docere, inconsultus imprudenti consilium dare conabitur. Allusit ad proverbium M. Tullius lib. de Finib. ultimo: Cæci præscriptio, τυφλοῦ κανὼν κινδύνου, dicitur absurda, quoties ipse qui præscribit, nō intelligit, quid dicat. Socrates apud Platonem in Theæteto ¶ Huic prorsus simile est, Cæca speculatio, ἀλαμπτότης. ¶ Neque cæcum ducem; neque amentem consultorem, μήτε τυφλὸν ὁδηγόν, μήτε ἄνουν σύμβουλον. Subaudiendum, adhibeas: Disce, sed à doctis: Consilium pete, sed à consultis. ¶ Quid cæco cum speculo? τί τυφλῷ κατόπτρῳ; Citatur à Stobæo versiculus ex Epicharmo: τί χρὴ κατόπτρου καὶ τυφλῷ κτήματος; id est, Luminibus orbo cū speculo quid est rei? Quorsum opus est libris illiterato? quò regnum juveni stulto? quò divitias ei qui nesciat uti? ¶ Cæcâ die emere aliquid. Plaut. Pseud. Eme die cæcâ hercle olivum, id vendito oculatâ die. Id est, eme non præsente pecuniâ, sed in diem pactâ, revende pecuniâ præsente. Vocant & iurisconsulti cæcam diem & cæca testimonia, quæ scripto perhibentur absentibus. Nam cæca sunt, non tantùm quę non vident, sed quæ non videntur & absunt. Erasmus in Chiliad.

Cæcŭlŭs, diminutivum à Cæcus.

Cæcĭtās, atis, f. t. Privatio visus: Tàm ad corpus, quàm ad animum refertur. [עורון hivvarón, τυφλότης. Gal. *Cecité, aveuglement*. Ital *Cecità, l'esser cieco*. Germ Blindheit. Hisp. *Ceguedad*. Polon. *Slepota*. Vng. *Vakság* Ang *Blindnesse*.] Cicer. de Aruspic. resp An tibi luminis obesset cæcitas plus, quàm libidinis? Idem pro Domo suâ: Pœna omnis occultorum ad cæcitatem mentis est conversa.

Cæcĭgĕnus, ni, m. f. Qui cæcus natus est [τυφλογενής. Gal. *Aveugle né*. Ital. *Nato cieco*. Germ. Ein geborner blinder. Hisp. *Nacido ciego*. Polo. *Slepo narodzony*. Vngar. *Vakon született*. Ang *Borne blinde*.] Lucr. lib. 2: Nam quum cæcigeni, solis qui lumina nunquam Aspexère, tamen cognoscant corpora tactu.

Cæco, as, act. p. Cæcum facio, excæco. [עור hivvér. τυφλόω. Gall. *Rendre ou faire aveugle*. Ital. *Accecare*. Germ. Blind machen/ Blenden. Belg. Verblinden Hisp. *Cegar à otro, hazer ciego*. Polon. *Oslepiam*. Vnga. *Meg vakitom* Angl. *To make blinde*.] Plinius de viris illustrib. Potitios Herculis sacerdotes pretio corrupit, ut sacra Herculea servos publicos doceret: unde cęcatus est. Cicer. 4. Philipp. Sed spes rapiendi atque prædandi cæcat animos eorum. Idem pro domo suâ, argenti & supellectilis meæ cupiditate esse cæcatum. ¶ Cujus composita sunt. Excæco, quod est valde, seu perfectè cæco. Plin: Vt quum lavatur, si oculos attingit, excæcet. Obcæco, de quo infrà.

Cæcūtĭo, is, n. q. Parum video. [ἀμβλυώττω. Gall *Estre aveugle, ne voir goutte, ou ne voir pas clair*. Ital *Vedere poco, esser lorsco*. Germa. Blöd oder nur ein wenig seh n/ ein blöd und abnemmend gesicht haben. Hispan. *Cegar ò ceguejar*. Polon. *Poco nam sleniec*. Vnga. *Vaksok*. Ang. *To be dimme sighted, to see but a litle or not clerelie*.] & Cæcutiens, quasi semicæcus. Varro: Vtrum oculi mihi cæcutiunt, an ego vidi servos in armis contra dominos? Hieronymus ad Paul. Vt rarus sit qui non earum cæcutiat lectione.

Cæcŭlto, as, Obtusum visum habeo, cæcos imitor. [ἀμβλυώττω. Gal. *Ne voir pas fort cler, Avoir les yeux comme esblouis*. Ital *Veder poco, contrafare i ciechi*. German. Ein blöd und schwach gesicht haben. Hispan. *Contrahazer à alguno ciego*. Pol. *Slepnie*. Vng. *Vaksok, homalyosan latok*. Ang. *To be dimme in sight*.] Festus: Cæculcare, est cæcos imitari. Plaut. Numnam mihi oculicæ culcant: est'ne hic noster Hermio?

Cædĭtĭæ tăbērnæ, Dictæ sunt à Cæditio quodam, qui eas in viâ Appiâ ædificavit.

Cædo, is cecidi, cæsum, act. t. Percutio, ferio, verbero. [הכה hichcháh. τύπτω, πλήσσω, κόπτω. Gall. *Frapper, couper, trencher, tuer*. Ital. *Percuotere*. Germa. Schlahen/streichen Belg. Slaen/ geesselen/dooden. Hispan *Herir ò matar ò hierro*. Polon. *Bije*. Vng. *Meg verem, el metszem, el törom, áldozatra le vágom*. Angl. *To beat, to whippe, to cutte, to strike, to kill*.] Terent in Andr. Verberibus te cæsum in pistrinum Dave dedam. ¶ Interdum idem quod amputo, præcido. Cicer. de Divin Arbores simul cum lunâ senescentes tempestivè cædi. Et paulò pòst Qui robur illud cecidit, dolavit, inscripsit. ¶ Item Occido. Virgil. 2. Aeneid. Cæduntur vigiles. ¶ Ponitur quandoque pro Immolo, sacrifico: ut apud eundem: cædunt binas de more bidentes. ¶ Item pro Frango. Cicero 3. Verr. Cædere januam saxis, instare ferro. ¶ Cædi testibus, apud eundem ad Quint. Fratrem, est testium multitudine urgeri, premi, convinci. ¶ Hujus composita sunt Abscido, Concido, Circuncido, περιτέμνω, Decido, Excido, Incido, Intercido, Occido, Precido, Recido. & Succido: quorum penult. producitur. ¶ At Cedo sine diphthon

go cessi præteritum, & supinum cessum facit, multaque significat. [[illegible] ἀναχωρεῖν. Gall. Se retirer, donner lieu, ceder, obeir. Ital. Ritrarsi, dar luogo, accordarsi con alcuno. German. Weichen. Belg. Wycken/plaetse geven. Hispan. Ir dar lugar libre. Polon. Ustepuie. Vngar. Engedek. Angl. To giue place, to obey.] Nam quandoque Cedere significat abire, & locum victori dare. εἴκειν. Cicer. Cui quidem exercitus nostri, imperator eisque cesserunt. ¶ Quandoque discedere, evitare atque subterfugere rem aliquam. [Pol. Strzegesie.] Plaut. Cedamus imbri. Hinc Cedere iræ, ὑπείκειν τῷ θυμῷ dare locum iræ, & quasi ab irâ discedere. Cedere bonis, Discedere à bonis, & quicquid nostrûm erat, tradere creditori, [illegible] ¶ Cedere in jure, Ius quod habemus alteri tradere: quod & De jure cedere, dicimus. ¶ Cedere item, Est in jus alicujus venire: ut Cedunt mihi ea bona: id est, in jus meû veniunt. ¶ Et cum accusativo, mediante In. Hier. super Mat. Ita fiebat, ut oblatio liberorum sub occasione templi & Dei, in sacerdotum lucra cederet. ¶ Cedere lite, pro victum se fateri, & à judicio victum abire. ¶ Item Cedere, ponitur pro accidere, evenire. Omnia ex sententiâ cedunt. In magnopere fortunatos, quibus & rectè & secus instituta feliciter cedunt. ¶ Item Cedere ponitur pro Dare. Enn. Salvete optima corpora, cedite manus vestras, measque accipite. ¶ Pro Concedere, obsequi, non repugnare παραχωρεῖν. Virgil. l. 2. Aeneid. Cedo equidem nec nate tibi comes ire recuso. ¶ Pro Succedere, seu in sortem contingere. Idem: Cesserit Ausonio si fors victoria Turno. ¶ Pro incidere. Plaut. Aulul. In hostem absolutus cedas. ¶ Invenitur & Cedo imperativum, Dic, φέρε δή, εἰπέ: nec habet aliam personam, nisi tantùm Cedite pluraliter, habetque primam correptam. Terent. in Andr. Cedò, cujum puerum apposuisti hic ante januam? Cicero in Caton. Cedò, qui vestram Rempub. tantam amisistis? id est, dic. Terent in Phorm. positum pro Da: Quin tu mihi argentum cedo? PHOR. imò uxorem tu cedò. ¶ Invenitur certe, pro cedite. Nævius, pro industriâ ne te regem prognatum patrem Lycurgum certe. Ennius in Medeâ: Salvete optima corpora, cette manus vestras, measque accipite. Vide Nonium. ¶ Cedere diem, χωρεῖν τὴν ἡμέραν, inquit Vlpianus, significat Incipere deberi pecuniam: sicut Venire diem, significat eum diem venisse, quo pecunia peti possit. ¶ Cedere è vitâ, est mori. Cicero de Clar. Orat. Hortensius è vitâ cessit. Hinc Cessicius tutor dicitur in jure, cui tutela cessa est, & cessitia tutela, quæ ita cessa in jure & translata est. ¶ Item Cessim ire, pro retrò cedere, vel retrò redire. Alfenus in L. c. 2. D. ad leg. Aquil. Item Iustinus lib. 2: Commisso prælio ite cessim, inhibete remos, &c. ¶ Hujus verbi composita sunt, Abscedo, Accedo, Antecedo, Concedo, Decedo, Discedo, Excedo, Incedo, Intercedo, Præcedo, Procedo, Recedo, ἀφίσταμαι, Retrocedo, & Succedo, quæ habent penultimam productam.

Cæsus, participium à Cædo: [κεκομμένος. Gall. Taillé, batu, tué. Ital. Tagliato, battuto. German. Geschlagen. Hispa. Cosa herida ò muerta. Polon. Bity, Zwalczoni. Vng. Levágatot, verettetöt. Angl. Cutt, killed, beaten.] ut, Cæsis copiis. Cicer. ad Brut. lib. 10. Cæsis victimis, Idem ad Attic. libr. 2. Cæsæ arbores, Plin. lib. 16. capite 12.

Cæsum, Vide CAESA.

Cæsūrā, ræ, f. p. Propriè incisura. [[illegible]] ἀποκοπή. Gall. Coupe, taillade, incision. Ital. Taglio. German. Erhauwung/Beschneidung. Hisp. Cortadura. Polo. Przyrznienie, odcięcie, obrzezanie. Vngar. El metczés, el vágás. Angl. A cutt, a gash.] Plin. lib. 17: Ante Calendas Martias crescit ad brumam usque, desinitque quum durescere incipit hoc signum, quod tempestivam habet cæsuram. ¶ Cæsura item in carmine dicitur, quum in medio versus vox pronuntiantis quasi inciditur, pedis alicujus principio fine dictionis terminante. Hæc quadrifariam dividitur, alia Penthemimeris dicitur, sive semiquinaria, alia Hepthemimeris, sive Semiseptenaria: tertia Trochaica: quarta Bucolica. ¶ Penthemimeris est, quum post duos primos pedes superans syllaba invenitur, quæ dictionem terminet: ut Arma virumque cano. &. Italiam fato: habet enim ex quinque dimidium. ¶ Hepthemimeris est, quum post tres pedes similiter syllaba dictionem terminans invenitur: ut, Arma virumque cano Troiæ. Continet enim septenarii medietatem. ¶ Trochaica est, quum post duos pedes trochæus partem orationis perficit: ut, Nil nostri miserere. Bucolica, quû post quatuor pedes syllaba superat in partem orationis terminans: ut, Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Cæsūrātim, Succinctè, breviter. [συντόμως. Gall. Succinctement, briefuement. Ital. Succintamente, breuemente. Germ. Beschneidung/kurtz/behawtich. Hisp. Cortando, breuemente. Polon. Krotce. Vng. Röuideden. Angl. Shortlie, in few wordes.] Vtitur hac voce Sidonius in Epist. quadam ad Claudianum.

Cæsim, adverbium, significat cædendo, sive per incisionem gladii: [κατὰ κομμάτων, κατὰ τομὰς, τμηδόν. Gall. Par membres. Ital. Appezzi à minuto, à brano à brano, di taglio. Germ. Durch beschneiden oder hawen. Belg. All houwende/al steckende/al slaende. Hispa. Cortando à cuchilladas de miembro en membro. Polon. Zuartsienim, cięciem. Vngar. Vágua, metzue. Angl. By cutting in partes or membres.] sicut Punctim, κατὰ νύξιν, pungendo. Liv. 2. bel. Pun. Hispano punctim magis quàm cæsim assueto petere hostem. Colum. lib. 5: Maior autem pars operis in vineam ductim potius, quàm cæsim facienda est: id est, cum maturitate potiùs, quàm uno impetu. ¶ Cessim verò gemino ss, & sine diphthongo aliud significat: de quo vide infrà suo loco.

Cæsĭo, onis, verbale, f. t. Incisio. [[illegible]] Gall. Coupeure. Ital. Tagliatura. German. Erhawung. Hisp. Cortadura. Polon. Nacięcie, narznienie. Vnga. Metczés, vágás. Angl. Cutting.] Col. lib. 4. c. 33: Et post quinquennium cæsa, more salicti recreatur, atque in pallum formata, ferè usque in alteram cæsionem perennat.

Cæsĭtium, tii, n. s. [Polon. Tub alba biala. Ang. A handkerch fe.] Linteolum erat purum & candidum: dictum quod ce [illegible] ad candorem perveniret: vel quòd oras circumcisas habeet. Plaut. in Epid Linteolum cæsitium. Ex Nonio.

Cædēs, dis, f. t. Mors ferro, aut aliâ vi illata, præsertim ab eo, qui occidere, aut ferire volebat. [[illegible] φόνος. Gall. Meurtre, tuerie. Ital. Vccisione, morte violenta. German. Todschlag/Mord. Belg. Eenen doodslag. Hispan. Muerte con fuerça, ò matança à hierro. Polon. Mord, Zabycie. Vnga. Halálos, fegyuer miatt valo halál. Ang. Slaughter, murther, killing.] Cicer. in Bruto: Nam quum in sylvâ ita facta sua cædes esset. Ovid. 8. Metamorph. modo vulnera fratrum Ante oculos mihi sunt, & tantæ cædis imago. Plin. lib. 14. c. 13. Invenimus inter exempla, Mecenti uxorem, quòd vinum bibisset è dolio, interfectam fuste à marito, eúmque cædis à Romulo absolutum. ¶ Inde dicimus, aliquem commisisse cædem. ¶ Cædes pro sanguine. Ovid. 4. Metamorph. Arborei fœtus aspergine cædis in atram Vertuntur faciem. Id est, sanguinis aspersione. ¶ Hujus diminutivum est Cædicula.

Cædēs, [Polon. Rąbanie. Vngar. Fa vágas.] de cæsurâ lignorum, taliumq; Gell. lib. 19. c. 12. Cur tantam ligni atq; frondium cædem faceret, percontatus est.

Cæduus, adjectivum, κόπιμος. ut Cædua sylva, quæ scilicet religiosa non est, sed quoties opus est, ad ignis vel ædificiorum usum cæditur. [ὑλοτομία, ὑλοτόμος. Gall. Taillis. Ital. Boschi da tagliare. Germ. Der zuhawen ist. Hisp. Bosq ue que se corta ò puede cortar. Polon. Kurabanim wolny. Vnga. Fago, az mit szabad le vagni. Ang. A wood that is cutt as often as neede is.] Plin. lib. 13. cap. 4. Cæduæ palmarum sylvæ. Servius Sylvam cæduam vocat, quæ succisa rursus ex stirpibus aut radicibus renascatur. ¶ Contra Incidua sylva dicitur, quæ non cæditur.

Cælātūrā, Vide CAELO.

Cælebs, com. t. Vir sine uxore, aut mulier sine marito vivens. [ἄγαμος, ἤϊθεος. Gall. Qui n'est point marié, sans femme. Ital. Huomo overo donna, non maritati. German. Der oder die ausserhalb dem Ehestand lebt/ ein Mann ohn ein Weib/ ein Weib ohn ein Mann. Belg. Een ongehoude persoone/ongebondene/leedich. Hispan. Varon soltero ò muger soltera. Pol. Mąż bezżony albo żona bez męża, niedziewice. Vngar. Özuegy, nötelen, ferü. Ang. Chaste, vnmaried, that is single.] Dictus cælebs (ut inquit Hieronymus) quod cœlo dignam vitam agat, qui coitu careat. August. Cælebs qui non habet uxorem, vel quæ non habet maritum, qualia sunt numina in cœlo, quæ absque conjuge sunt, si agapetas non attendamus. Hi accipiunt Cælibes non tàm pro uxore carentibus, quàm pro castis & omni venere abstinentibus. Sed propriè dicitur Cælebs, qui uxorem non habet, etiamsi concubinas habeat. Nam cælebs & maritus contraria sunt. Mart lib. 12: Corrumpis sine talione cælebs. Hoc est, corrumpis alienas uxores, quum ipse vivas in cælibatu, nec habeas uxorem, quam illi vicissim possint corrumpere. Quint. Num clarus an obscurus: magistratus, an privatus civis, an peregrinus: liber, an servus: maritus, an cælebs: parens liberorum, an orbus sit. Cic. de Legib. Cælibes esse prohibento. Inde dicimus Torum cælibem, & vitam cælibem, actam in cælibatu. Ovid. Quæ si non fuerat, cælebs te vita deceret.

Cælĭbātŭs, tus, m. q. Pro vitâ, quæ agitur sine uxore. [ἀγαμία. Gal. Estat de ni homme non marié. Ital. Lo stato di castità ò di non esser maritato. Ger. Der ledig stand ausserhalb der Ehe. Hispa. Soltería de no ser casado. Polon. Zywot bez żony, panieństwo, wdowstwo. Vngar. Özuegység, feleségteleség. Ang. Chastitie, singlenesse, or the estate of one vnmaried.] Martial. Constituit Mercurius pellere cælibatum. Sueton. Verùm amissâ uxore Lepidâ, duobusque ex eâ liberis mansit in cælibatu.

Cælĭa, Potus genus ex frugibus confecti: cujus meminit Plin. l. 22. c. 25.

Cælĭbāris hastă, dicebatur, qua caput nubentis comebatur, quæ in corpore gladiatoris occisi stetisset, ut sicut illa conjuncta fuerat cum corpore gladiatoris, sic cum viro nova nupta esset copulata. Festus.

Cælo, as, n. p. Sculpo, incido. [[illegible] pittach. γλύφω. Gall. Graver, ou esleuer. Ital. Scolpire, intagliare. German. Aufgraben/aufstechen/getruckte arbeit machen. Belg. Breisteken. Hispanicè, Labrar de buril ò sinzel sinzelar. Polon. Wyrzezuje, wyrywam. Vngar. Kimetczöm, kifaragom. Ang. To carue, graue or intayle.] Cicero 1. de Divin. Hanc speciem Praxiteles cælavit argento, & noster expressit Archias versibus. Virgil. cælataque in auro Fortia facta virûm. ¶ A quo Cælata vasa dicuntur, quæ veteres Ancæsa vocabant, quòd circumcidendo fiant: & cælum, γλυφεῖον, ipsum instrumentum, quo quippiam cælatur. Plinius libro 33. construxit hoc verbum instar eorum, quæ pretium signant: L. Crassus, inquit, orator duos scyphos habuit Mentoris artificis manu cælatos, sestertiis centum: confessus est tamen, nunquam se his usi

uti propter verecundiam ausum. ¶ Opus cælare, metaph. pro componere. Horat. 2. Epist. Carmina compono, hic elegos, mirabile visu, Cælatumque novem Musis opus. Vbi Porphyrio: Cælatum, variatum & quasi pictum.

Cælātūrā, f.p. Ars est cælandi, aut ipsa sculptura & incisio. [פתוח pittuach. γλυφή. Gall. *Graveure ou esleveure, mestier de graveur.* Ital. *Intagliamento, l'arte di tal lavoro.* German. Die kunst des ausgrabens / aufstechens / oder Bildwerck zumachen. Hispan. *Obra de finzelo ò la arte de finzelar.* Pol. Wirzezywanie, wirictie. Vng. *Metczés.* Angl. *The art of graving or carving.*] Plin libro 19. cap. 4. Superque pistrinarum operibus, & cælaturis vivere. Idem libro 35. c. 12: Qui plasticen matrem statuariæ, sculpturæque & cælaturæ esse dixit.

Cælātŏr, oris, m.t. [מפתח mephattach. γλύπτης. Gall. *Graveur ou esleveur.* Ital. *Scultore, intagliatore.* German. Ein ausgraber. Aufstecher. Hispan. *El que labra de finzel.* Polon. Wiriwacz. Vng. *Metczö, faragó.* Ang. *A graver, carver or imager.*] Quintil. libro 2. cap 4: Cælator cælum desiderat, & pictor penicilla. ¶ Argenticælatores, Plin. lib. 34. cap. 8.

Cælāmĕn, inis, idem quod Cælatura. [γλυφή. Angl. *Engraving, or carving.*] Ovid. 13. Metam. - neque enim clypei cælamina novit Oceanum & terras, cumque alto sydera cœlo.

Cællo, cællis, diphthongo, & gemino l, scriptum, Verbum antiquum, & quo solùm in compositis utimur, significat Percutio, aut frango, πλήττω, κλάω. Præteritum facit Cecull, vel culsi, & supinum Culsum. ¶ Hinc fiunt composita, Percællo, Procello, & Recello: Percello, idem est quod percutio, pulso: frequenter ad animum transfertur. Terent. in Andr. Perculsit illicò animũ. Procello idem est quod Propello, vel everto. Inde Procella: de quo suo loco dicemus: Item Recællo idem quod Reclino. Est & Cello, sine diphthongo scriptum, de quo vide infrà.

Cæltes, is, Est instrumentum ad sculpendum aptum. [Polon. *Dlutko.* Vng. *Vésü.*] Quidam à cælo, alii à cello deductum putant.

Cælum, Vlcus in oculi corneâ tunicâ, latiùs quàm bothrytum, sed profundum minus. Avicenna Lilimie vocat.

Cælius, Vide C E L S U S.

Cælum, n.f. Instrumentum, quo utuntur argentarii, dum vasa sculpunt, aut quo sculptores, aut statuarii utuntur in ligneis, aut lapideis simulachris scalpendis. [חרט cheret. γλυπτήριον, γλυφεῖον. Gal. *Burin ou autre instrument à graver.* Ital. *Scalpello.* German. Ein Aufstecher / ein Schrötteysen / ein Grabmeissel. Belg. Een steeckiser oft grafiser. Hispan. *Sinzel ò buril.* Polon. *Dloto kto-rym wirzezywiemy.* Vngar. *Vésü ponczolo vas.* Ang. *A graving or carving instrument.*] Vnde est illud: cælo fabricata Mytonis.

Cælum, sive cœlum, n.f. [שמים schamáym. οὐρανός. Gall. *Le ciel, les cieux.* Ital. & Hisp. *Cielo.* Ger. Der Hymmel. Belg. Den hemel. Polo. *Niebo.* Vnga. *Meny, Eeg.* Ang. *The heaven, the firmament.*] Vno nomine dicitur rota illa mundi pars, quæ est suprà elementum ignis, quam philosophi Aethera appellant ita dictum à celando: hoc est, occultando: quod inferiora omnia celet, & regat: sive à stellarum imagine, quæ in eo quodammodo cælatæ apparent. Ambrosius libro Hexam. Cælum, quòd impressa stellarum lumina habeat, quasi Cælatum appellatur: sicut argentum quòd signis eminentibus refulgit, cælatum dicimus. Varro Cœlum, quasi κοῖλον: hoc est, cavum, dictum putat: & sic per œ dipthongum scribendum videretur: Cicer. pro Pomp. Pompeium omnes, sicut aliquẽ non ex hac urbe missum, sed de cœlo lapsum intuentur. ¶ In cœlum ferre vel tollere, Est summis honoribus afficere, οὐρανίζειν. Cic. Attic. libro 3: Salaminii nos in cœlum decretis suis sustulerunt. ¶ De cœlo detrahere, Est de summo honoris gradu deturbari. Cic. 6. Philipp. Collegam de cœlo detraxisti. ¶ Philosophi, decem cœlos esse dixerunt, quorum septem à planetis appellavêre: octavum, sydereum seu stellatum; nonum verò, quum nescirent cujus conditionis esset, vocaverunt cœlum aqueum, crystallinum ve, non à frigiditate, sed transparentiâ, quod per illud sydera appareant, & pelluceant. Decimum locum sibi vendicat cælum illud, quod ultimum philosophi putantes, Primum mobile vocaveruot. Vndecimum cælum beatorum sedes, ab Ethnicis philosophis ignoratum, quod idcirco Theologi Empyreum vocaverũt, nõ quòd calore, sed splendore & claritate cæteris antecellat. ¶ Sunt igitur undecim cœli, scilicet cœlum empyreum, primum mobile, cœlum crystallinum, cœlum stellarum, cœlum Saturni, cœlum Iovis, cœlum Martis, cœlum Solis, cœlum Veneris, cœlum Mercurii, & cœlum Lunæ: Hæc fusiùs tractantur, in libro de Cœlo, ab Aristotele. Cicer. 4. Tusc. Cœlum hoc in quo nubes, imbres, ventiq; coguntur, quod & humidum, & caliginosum est propter exhalationes terræ. ¶ De cœlo ici, est fulmine afflari. Cic. libro 2. de Divin. Summatus de cœlo ictus: ¶ De Cœlo servare, Est cœli statu observato, auspicia inde sumere. Auspicia enim non nisi sereno cœlo rata erant: contrà fulmine aut pluviâ turbabantur. Cicer. in Vatinium: Quòd eo die scires, de cœlo esse servatum. Idem Attic. li. 2: Milo proscripsit se per omnes dies comitiales de cœlo servaturum. ¶ Plin. libro 11. capite 37, cœlum capitis, cranium videtur appellasse, eò quòd caput totum eo tegatur, ut inferiora hæc cœlo: Hoc (inquit) est viscerum excelsissimum, proximumque cœlo capitis, sine carne, sine cruore, sine sordibus. ¶ Interdum cœlum sumitur pro aëre. Virgil. 1. Aeneid. -maria ac terras, cœlumq; profundum. Idem Georg. 1: -& varium cœli prædicere morem. Vbi Servius: Cœli, id est, aëris Lucret.. in hoc cœlo qui dicitur Aër. Plin. libro 2: Et hoc cœlum appellavêre majores, quod alio nomine Aëra. Hinc grãdines sunt, & pruinæ, imbres, procellæ, turbines ventorum. ¶ Cœlum pro vivorum regione: id est, terrâ, sumitur etiam, ut in illo Virgil. lib. 6. Aeneid. Sed falsa ad cœlum mittunt insomnia manes: quia sicut Dii nobis, ita nos inferis superi habemur. Macrob. in Somn. Scip. cap. 3. ¶ Cœlum οὐρανὸν antiquissimum deorum fingunt Poëtæ, qui Terrâ sorore in matrimonium ductâ, Saturnum, Bætillum, Dogana & Atlanta genuit: à cujus nomine formosissimum supremum corpus cœlum dicunt fuisse appellatũ. ¶ A' cœlo ad terram, ἀπ' οὐρανοῦ μέχρι γῆς, Proverbialis figura, perinde valens ac si dicas, quacunque de re, ab extremo initio usque ad supremum finem. Plaut. in Persa. ¶ Neque cœlum, neque terram attingit, Οὔτε γῆς, οὔτ' οὐρανοῦ ἅπτεται. De re vehementer absurdâ atque alienâ, quæque nullâ vicinitate pertineat ad id, de quo agitur. Lucian. in Pseudomante. ¶ Cœlum digito attingere, proverbiali hyperbole dicuntur, qui longè suprà mortalium conditionem, ac diis proximi esse videntur. Cic. ad Attic. libro 2. ¶ In cœlo esse aliquem, proverbiali hyperbole dicimus, qui est supra modum fortunatus ac gloriosus. Cic. ad Attic. libro 2. ¶ In cœlum exspuit, εἰς οὐρανὸν πτύεις: id est, Facis, quod in tuum ipsius recidat caput. Aut obloqueris iis, qui facilè possint lædere. ¶ In cœlum jacularis, εἰς τὸν οὐρανὸν τοξεύεις. Est apud Zenodotum & Suidam de iis qui frustrà laborant: aut qui audent eos lacessere, quos non possunt lædere: nihil enim ferire potest, qui in cœlum sagittã torquet, nisi quòd divus videtur petere. ¶ Cœlo, ac terræ loqui, proverbii specie dicuntur, qui frustra vociferãtur. Sic enim solet, qui diffidũt hominũ præsidiis, exclamare, ò cœlũ, ò terra. Theugnetus apud Athenæum. ¶ Mare cœlo miscere, Proverbialis hyperbole, pro eo, quod est, omnia perturbare, nihilque non facere. T. Livius: Quid est quòd cœlo terram, terræ cœlum misceant? Lucianus in Dialogo Promethei, & Mercurii. ¶ Cœlum territat: Proverbialis hyperbole apud Virgil. -& cœlum territat armis. Convenit in minaces & feroces, Thrasonesque magniloquos. ¶ Toto cœlo errare, proverbium est, in eos, qui vehementer aberrãt: quod usurpat Macrob. Saturn. lib. 3. ¶ Adhuc cœlum volvitur, Proverbium, quo uti licebit, quoties significabimus adhuc superesse spem, & nondum omne tempus, quod melioris fortunę solet occasionẽ adducere, exactũ esse. Theocr. in Charit. Οὔπω πάντα ἄγων ἐτέρα κέρα οὐρανὸς, οὐδ' ἐνιαυτός: id est, Nondum defessus provolvere desijt æther Menses atq; annos. Quod enim unus annus negat, alter ultrò defert. ¶ In masculino genere usus est Ennius: Quem cœlus genuit. Idem. Cœlus profundus. Autor est Sosipater lib. 1.

Cœlestĭs, ste, om.t. Divus, divinus, è cœlo proficiscens. [οὐράνιος. Gall. *Celeste, de l'air, du ciel, divin.* Ital. *Celeste.* Germ. Himmelisch. Belg. Hemelsch. Hisp. *Celestial.* Polon. *Niebieszky.* Vngar. *Mennyéi.* Ang. *Heavenlie.*] Virgil. 1. Aeneid. -tantæne animis cœlestibus iræ. Liv. 4. ab Vrbe: Siccitate eo anno plurimum laboratum est: nec cœlestes modò defuerunt aquæ, sed terra quoque ingenito humore egens. ¶ Cœlestes etiam substantivè dicimus, pro cœlitibus, & diis superis. Cic. 6. Philipp. Quid est, quod de voluntate cœlestium dubitari possumus? Idem. 3. Offic. Hercules, quem hominum fama, beneficiorum memor, in cœlestium concilio collocavit.

Cœlestissĭmŭs, superlativus. [Vngar. *Fölötte igen mennyei.*] Velleius Paterculus. Hist. 2: Cœlestissimorum eius operum pro captu mediocritatis meæ adjutor fuit.

Cœlĭcŏlă, com.p. Qui, vel quæ cœlum habitat. [οὐρανίων. Gall. *Celeste, qui habite au ciel.* Ital. *Habitatore del cielo.* Germ. Einwohner des Hymmels. Hisp. *Morador del cielo.* Pol. Wnebie mieszkaiacy. Vnga. *Mennyéi, egbe lakó.* Ang. *That dwelleth in heaven.*] Virgil. 2. Aen. Me si cœlicolæ voluissent ducere vitam.

Cœlĭcŭs, a, um, οὐράνιος, Cœleste: ut, Cœlica regna

Cœlĭfer, Atlantis epitheton est, quem poëtæ ob insignem Astrologiæ peritiam finxerunt sustinere cœlũ. οὐρανοφόρος. Virg. 6. Aeneid. ubi cœlifer Atlas Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

Cœlĭtes, cœlitum, Dii cœlestes, qui cœlum inhabitant. [οὐρανίωνες. Gal. *Celestes, habitans au ciel.* Ital. *Dei celesti.* German. Die im Hymmel sind / die himmelischen. Hispan. *Los diosés ò sanctos del cielo.* Polon. *Niebieszy.* Vngar. *Menybeliek.* Angl. *Thay which dwelleth in heaven.*] Cœlum autem appellabant veteres, illam mundi partem, quam nos *Aethera*, sive *Aetherium mundum* vocamus hoc est, omne illud, quod est supra elementum ignis. Vnde Solem & Lunam, & cæteros planetas inter deos cœlestes numerabant. Cicero 2. de Divin. Ego Deûm genus esse semper dixi, & dicam cœlitum. Idem in Somn. Scipion. Et grates, inquit, tibi ago, summe Sol, vobisq̃ue reliqui cœlites. ¶ Legitur & apud Ovid. 5. de Ponto, singulare, Cœlite: Quale tamen potui de cœlite, Brute, recenti Vestra procul positus carmen in ora dedi. Vbi vocat Augustum Cœlitem.

Cœlĭtŭs, adverbium. Significat, è cœlo: sicut Divinitùs, à Deo. [οὐρανόθεν. Vngar. *Menyből.* Angl. *Frome heaven.*] Hieronymus: Tandem cœlitùs inspiratus præcisam morsu linguam in osculantis se faciem exspuit.

Cæmentum, n.f. [חמר chomer. χάλιξ. Gall. *Moilon, blocaille.* Ital. *Pietre & simile materia da murare.* German. Allerley ungewerckte

werckte Stein zu den Mawren. Belg. Metrosteen. Hispan. *Cimiento o pared de piedra manpuesta.* Polon. *Wijesiak y kamien do murowania spolobny.* Vngar. *Mészes kőfal eppületre valo egyéb szerszám.* Angl. *Morte, perget rubbishe.*] à Cedo, ut quidam putant. Sunt enim Cæmenta, omnis rudior materia, à qua ædificia construuntur, quales sunt rudes lapides, nullâ arte ad ædificium accommodati aut politi, sed quales inveniuntur temerè congesti. Fodinas quoq; rustici Campaniæ Cæmentarias appellant. Livius 1. bel. Pun. Nec erat difficile murum subruere, quòd cæmenta non calce ducata erant, sed interlita luto, structuræ antiquæ genere. Colum. lib. 9: Sub porticibus quadratæ aut cæmentis, vel etiam laterculis extruuntur. ¶ Aliquando ponitur pro ipso opere: id est, ædificio, quod structo lapide erigitur. Plin. lib. 26. cap. 22. E reliquis pallidus in cæmento tarò utilis: Globosus contra injurias fortis, ad structuram tamē infidelis est. ¶ Interpretes utitur in Bibliis pro calce, aquâ fabulóque fermentatâ. Habuerunt lateres pro saxis, & bitumen pro cæmento.

Cæmentārĭī, [χαλικολόγοι. Vngar. Kőmiwes. Angl. *Roughe masons.*] Dicuntur Cæmentorum: hoc est, ædificiorum, quæ ex lapidibus sunt, structores, quos Fabros murarios appellant.

Cæmentĭtĭŭs, a, um, Quod ex cæmento est: [χαλικινός. Gall. *Fait de moilon.* Ital. *Fatto di cemento di calce.* German. Von allerley zusammen gelesenen Steinen gemacht. Hispan. *Cosa edificada de tal manera.* Polon *Z wszelakiego kamienia zbudowany.* Vnga. *Mészbello.* Angl. *Made of morter or perget.*] ut, Parietes cæmentitii. Vitru. lib. 2. c. 8: Itaque pilis lapideis, structuris testaceis, parietibus cæmentitiis altitudines extructæ.

Cæpē, gener. neut. & indeclinabile, à capitis magnitudine dicitur: & primæ vocalis diphthongum accepit. [בצל batzal, κρόμμυον. Gall. Oignon Ital. *Cipolla.* Germ Zwybel. Belg. Aiuyn. Hispan. *Cebolla.* Polon *Cybula.* Vnga. *Veres hagyma.* Angl. *An onyon.*] Plin. lib. 19. cap. 6: Ergo omnibus annis separatim semen cæpe causâ seritur, separatim cæpe seminis. ¶ Dicitur & Cæpa, æ. Ovid. 4. Fast. Cædida est hortis eruta cæpa meis. ¶ Cæparum plura sunt genera, nobilissima Ascalonia, ab Ascalone oppido Iudææ. Nam ut refert Strabo lib. 16: Ascaloniensium regio præcipuè fert cæpes. Columella: Pompeiam vel Ascaloniam cæpam eligito, & compositio infidelia. Cæpa oculos mordet, unde à Græcis nomen impositum κρόμμυον, quasi pupillam oculi comprimi cogeret. sicut scribit Aristoteles in Problematibus. Vnde Lacrymosa dicitur à Columella. ¶ Cæpas edere aut olfacere, κρόμμυα ἐσθίειν, dicebantur joco proverbiali, qui lacrymari viderentur. Dictum est hinc proverbium, quod cæparum odor ut est acris, consueverit lachrymas oculis excutere. ¶ Quis usus cæpis putridis? πεχρεία σαπρῶν κρομμύου; De rebus aut etiam hominibus ridiculis, & quorum nusquam est usus. Etenim quum cæpe sit herba per se vilissima, simul atque computruit, nihil esse potest abjectius.

Cæpŭlă, f. p. diminutivum à Cæpa. [Vngar. *Veres hagymácska.* Angl. *A litle onyon.*] Pallad. Hoc mense cæpulas feris.

Cæpĭtĭŭs, a, um. [Vnga. *Hagyma fele* Angl. *Of onyons.*] & Cæpitium substantivum, secundum Priscianum: pro eo quod est, ex genere cæparum.

Cæpētum, [κρομμυών. Vnga. *Hagymafele.* Angl. *An onyon bed.*] Gell. lib 20. cap. 7 Cæpetum revirescit, & congeminat decedente lunâ. Quo loco legitur & cæpitum: id est, teste Prisciano, cæpe.

Cæpīnă, Est locus cæpis consitus, vel ipsarum cæparum uno in loco consitarum multitudo. [ὁ κρομμυὼν, κρομμύων πεδίον. Gall *Le lieu où croissent les oignons, oignonniere, cives, civots, oignons.* Ital. *Luoco seminato de cipolle.* German. Zwybelgarten/ ein ort da viel Zwybel stehn. Hispan. *Cebollino, ò simiente de cebollas.* Polon. *Ogrod cebulny.* Vngar. *Veres hagymás kert, ahol sok hagyma vagyon.* Angl. *A place planted with onyons, a bed of onyons.*] Columella libro 11. capite 3: Cæpina magis frequenter subactam postulat terram, quàm altiùs conversam. Et paulò pòst: Sed Cæpina vel sæpiùs, certè non minùs debet, quàm quater sarriri.

Cæpus, Facie Satyro similis, cætera inter canem & ursum, nascitur in Aethiopiâ. Strabo lib. 17.

Cæră & ejus derivata. Vide CERA. ¶ Malè enim quidam per æ scribunt, quum nec origo quæ est Græca, nec libri veteres id suadeant. Vide Manutii Orthographion.

Cærago, liquor vel succus ex favorum concavitatibus, saporis amari, Græci *Aerithricem* dicunt.

Cærēmŏnĭă, f. p [טקס chukkóth. θρησκεία, τελετή. Gall. *Ceremonies.* Ital. *Cerimonie.* German. Allerley heilige Brauch/ Kirchengepräng. Hispan. *Las cerimonias.* Polon. *Obrzedy.* Vngar. *Ceremonia.* Angl. *Ceremonies, rites.*] vel ab oppido Cære, vel à carendo dictæ sunt. Nam Vrbe à Gallis captâ, quum Vestales virgines simulachra deorum ex hostibus erepta traducerent, in oppidum Cære, potissimùm convenêre, ubi benignè fuerunt hospitio susceptæ, donec à Gallis civitas per Camillum liberata fuit. In cujus beneficii memoriam Romani præstiterunt, ut omnis divinus cultus Cæremoniæ à Cære diceretur. Livius lib 5. scribit, L. Albinum de plebe virum, virgines sacerdotes sacrasq; plaustro Cære pervexisse: unde Cæremoniis sit earum nomen. Macrob. lib. 2. cap. 3. innuit Cæremonias à carēdo dictas. Servius Sulpitius (inquit) Religionem esse dictam tradidit, quæ propter sanctitatem aliquam remota & seposita à nobis sit: quasi à relinquendo dicta, ut à carendo Cæremonia. In quo exemplo illud notandum est, dici etiam Cæremonia in singulari. Cæsar. 7. bell. Gall. Qui more eorum gravissimâ cæremoniâ continetur. ¶ Cæremoniam legationis, quasi sanctitatem & religionem, Cic. metaphoricè dixit, de mandati judicio loquens. pro Roscio Amer. Qui non negligentiâ privatum aliquod commodum læserit, sed perfidiâ, legationis ipsius cæremoniam polluerit, maculâque affecerit. Bod.

Cærŭlĕŭs, a, um, Quod cæli puri, & nubibus vacui colorem imitatur: quasi cæluleus. [κυάνεος. Gall. *De couleur bleuë comme le ciel.* Ital. *color verdone ò d'azurro.* German. Himmelblaw. Hispa. *Color verde ò azul escuro.* Polon. *Blawotny.* Vngar. *Kék, ég szinü.* Angl. *Skie coloured, or blew like azure.*] Vnde & mare, quod à cælo colorem suum accepit, propriè Cæruleum dicimus. Virgil. 12. Aeneid. Fontesque fluviosque voco, quæque ætheris alti Religio, & quæ cæruleo sunt numina ponto. Sic etiam Cic. lib. 1. de Nat. deor. Neptuni oculos dixit esse cæruleos, ad maris nimirum colorem respiciens.

Cærŭlĕātŭs, Cæruleo colore infectus. [Vng. *Megkékitett*] Velleius Paterculus Hist. 2: Cùm in omnia & in omnibus venalis, cùm cæruleatus & nudus genibus innixus glaucum saltasset.

Cærŭlŭs, a, um, Quod cærulei coloris est per se suâque naturâ. [ἰνδικοειδής. Vngar. *Kék, ég szinü.* Ang. *Which is skie coloured by nature.*] Catullus: Cærula verrentes abiegnis æquora palmis. Et apud Virgil. lib. 10. Aeneid. Freta cærula. ¶ Interest igitur inter Cærulum & Cæruleum, quòd Cærulus naturæ color est: Cæruleus naturam fingit & imitatur. Cornelius Fronto lib. de diff. vocab.

Cærŭlŭm, n. f substantivum, seu potiùs in plurali numero Cærula pro mari frequentissimè accipitur apud poëtas. Virg. 3. Aen. Adnixi torquent spumas, & cærula verrunt.

Cærŭlĕum, Arenæ genus est, quæ in auri atque argenti metallis nascitur, pictorum usui: cujus tria sunt genera, Aegyptium, Scythicum, & Cyprium. Vide Plin. lib. 34. c. 12. & 13.

Cæsă. Quæ & Incisa vocantur, sunt particulæ orationis, quæ Græci κόμματα vocant: differuntque à membris, quæ κῶλα. Membrum enim est pars periodi, ex pluribus verbis absolutè aliquid significans. hoc modo: Etsi vereor, judices, ne turpe sit pro fortissimo viro dicere incipientem. Cæsum autem pars orationis, ex duobus aut pluribus verbis, nondum quicquam absolutè significans, hoc modo: Etsi vereor, judices, ne turpe sit. Cæsa oratio dicitur, quum non efficiuntur membra ex cōnexione verborum, sed singula verba aliquid significantia proferuntur, hoc modo: Quis est ille Gellius? Armiger Cetiliaæ, stipator tui corporis, concitator tabernariorum, latrator fori. ¶ Veteres etiam Cæsa vocabant, quæ postea Cæsa dicta sunt: quæ erant tela Gallis pecularia, sicuti Romanis pila, & Macedonibus sarissæ. Varro: Qui gladiis cincti sine scutis, cum binis cæsis essent.

Cærālē. quod hic corruptè legebatur. Vide CASALE.

Cæsărĭēs, riei, f. q. Coma. A' crebrâ cæsione: ideoque propriè virorum est. [בלורית בלורית siseith שער פרע רוש השערות nozir, κόμη. Gall. *Perruque* Ital. *Zazzera.* Germ. Das haar der Manns personen/ welches man oft beschneidet. Belg. Haer/ t'haer van den hoofde. Hispan. *Cabelladura.* Pol. *Dlugie wlosy meskie.* Vng. *Wrhök.* Ang. *The heare, or bushe of head heare.*] Plaut. in Mil. Vide cæsaries quā decet ¶ Cæsaries promissa: id est, longa, apud Liv. bell. Pun. 8. ¶ Vnde Cæsariati, comati dicuntur. Plaut. in Mil. Qui miles admutiletur cæsariatus.

Cæsărĭātŭs. [Vng. *Wrhökös.*] Cum Plauto utitur ita Apuleius libr. de Mundo: Videas & vicidantibus comis cæsariatam esse comam.

Cæsion, Cæsim, Vide CAEDO.

Cæsĭŭs cŏlŏr, Oculorum proprius est, quem & Felineum à felium oculis nonnulli appellaverunt: [γλαυκὸν χρῶμα. Gall. *De couleur du ciel, pers.* Ital. *Color del cielo, azurro.* German. Himmelblaw farb/ der augen besonders. Belg. Hemmelsblaw/ irsuer. Hispa. *Turquesado, color del cielo.* Polon *Blawotny wzrok.* Vngar. *Macskaszem szin, avagy kékes.* Ang. *Gray of colour.*] quemadmodum & Græci γλαυκὸν, quòd nocturnorum oculorum similitudinem repræsentet. Est autem hic color subviridis, igneo quodam splendore intermicans: quelem in leonis oculis potissimùm conspicimus. Hujusmodi oculos Minervæ Poëtę tribuerunt, bellorum præsidi, utpote præfeccis animi indices: unde & γλαυκῶπις à Græcis, à nostris *Cæsia* peculiari epitheto appelletur. Est autem hic color diversus à cæruleo, manifestè eos distinguente Cicer. 1. de Nat. deor. ubi sic habet: Apollinem semper imberbem, cæsios oculos Minervæ: cæruleos Neptuni.

Cæsōnēs, Qui cæso matris utero nati sunt. Plin. lib. 7. capite 9. Primusque ex Cæsarum familiâ, à cæso matris utero dictus: quâ de causâ & Cæsones dicti.

Cæspēs, m. t. à Cædo fit, & significat terram cum herbâ avulsam, seu in modum lateris cæsam. [רגב régheb מגרפה meghraphâh. βῶλος. Gall. *Motte de terre, glazon, bitte de terre herbue.* Ital. *Cesso, cespite, zoppa.* German. Ein Wasen / ein Graßbusch. Belg. Stoene sodse / een groene rusch. Hispanicè, *Cespo, tierra con yerzes.* Polon *Darn.* Vngaricè, *Kafitos hant.* Angl. *A sodde, or turffe.*] Virgil. 1. Eclog. Pauperis & tuguri congestum cæspite culmen. ¶ Ex cæspite agger castrensis fit.

Lucan.

Lucan. lib. 1: Et subitus rapti munimine cæspitis agger Præbet securos intra tentoria somnos Docet Veget. lib. 3, quâ altitudine, ac latitudine cæspes circuncidi debeat.

Cæspititius, a, um. Quod fit ex cæspitibus. [ἐκ τῶν βώλων ...] Gall. *Fait de mottes de terre.* Ital. *Fatto di terra & di herba.* German. Das auß Wasen gemacht ist. Hispan. *Cosa hecha de cespedes.* Polon. *Darniany.* Vngar. *Az mi hantból áll.* Ang. *Of feddes or turffes.*] Vnde Tribunal cæspititium, vocatur suggestum ex cæspitibus factum. Flavius Vopiscus: Deinde concursus ad cæspititium tribunal. ¶ Aræ cæspititiæ, ex cæspite congestæ. Iulius Capitol. Centum aræ uno in loco cæspititiæ exstruuntur.

Cæspito, as, penult. corr. act. p. Pedem offendo, ut quasi ruere cogar, ad cæspitem offendo, vacillo. [שכל chaschal. ...] Gall. *Broncher, trebucher.* Ital. *Scappucciare, inciampare.* German. Stranchlen / sich mit den fussen stossen. Hispan. *Tropeçar andando.* Polon. *Szwankuie.* Vngar. *Botlom.* Ang. *To stumble, falter.*]

Cæspitatores. [Vngar. *Botlólonak.* Ang. *Which stumbleth which faltereth.*] equi, qui sæpè in cæspitem, vel lapidem, aut aliquid huiusmodi impingunt.

Cæstrum, n. f. Instrumentum, quo ebur cavatur. Plin. libr. 35. cap. 11: Lala Cyzicena perpetua virgo M. Varronis iuventa, & penicillo Romæ pinxit, & cæstro in ebore imagines mulierum maximè, &c. Ibidem: In encaustice pingendi duo fuisse antiquitùs genera cōstat, cera, & in ebore cæstro: id est, viticulo, donec classes pingi cœpere.

Cæstus, us, m. q. Genus clavæ pilas plumbeas loris bubulis appensas habens, quo Daretem & Entellum pugnasse legimus, à cædendo dictum. ... Virgil. libr. 5. Aen. Sic crudo fidit pugnam committere cæstu. ¶ Cestus verò, cesti, sine diphthongo sumitur pro cingulo, & zona illa virginea, quam maritus primâ nocte dissolvebat: & est fœminini generis, quamvis masculini reperiatur: à variis punctis sic dicta: κεντεῖν enim pungere est. Vnde cingulum illud Veneris, quo ipsa Martem & Iunio Iovem conciliabant, à poëtis Cestus, κεστὸς dicitur. Martialis: Vt Martis revocetur amor, summique Tonantis, A te Iuno petit ceston, & ipsa Venus. Vnde cestum Veneris, ... habere dicuntur, qui novis modis quemlibet in amorem sui pelliciunt. ¶ Sed & lorum, aut opus interpunctum, acûve pictum, commune ornamentum fœminarum, *Ceston* Græci vocant. [... chagorah.] Gall. *Ceinture d'espousée.* Ital. *Cintura di donna.* German. Zierlich hüpsche Band so die Weyber zu der zierd brauchen. Hispan. *Cerca de ... de la muger.* Vngar *Opaszanie, ...* Pol. *Gyrsáló.* Angl. *A brides girdle.*] ¶ Proinde Celsus Africanus contra quem scripsit Orig. 24. libros edidit, quos à rerum varietate κεστοὺς appellavit. Hinc incestus: & Cestillus diminutivum.

Cæsulliæ. A' vetustissimis dicti sunt, qui cæsiis sunt oculis. Festus.

Cæsum. Cæsi, Vide CAEDO.

Cæsura. Cæsuratim, Cæsus, Vide CAEDO.

Cætera, Cæterum, absque recto masculino in singulari numero usitato, ex Græco, ἕτερος, id est, & alter. [... acher ...] Gall. *L'autre, le reste.* Ital. *Il resto, l'altre cose.* Ger. Das vberig. Hisp. *Lo restante.* Pol. *Ostatek, ostatnie.* Vngar. *Az többi.* Angl. *The rest, that remaineth.*] Terent. in Hec. Quàm fortunatus cæteris sum rebus. Cic. 2. A'ad. Cætera sæpe deinde sequetur. Idem 6. Verr. Argentum illi cæterum purum apposuerat. ¶ Cætera doctus, figurata locutio, derivata à Græcis, qui κατὰ præpositionem frequenter subaudiunt. Cicer. 1. de Nat. deor. Non solùm enim poëta suavis, verumetiam cætera doctus, sapiensque traditur: in quo tamen Ciceronis loco in plerisque exemplaribus, *Cæterùm* legitur. Martialis: Visceribus bonus est, cætera vile sapit: id est, quantum ad cætera. ¶ Ad cætera, pro eodem, Gallicè *Au reste*: id est, quod ad cætera attinet Horat. 1. epist. 10: hâc in re scilicet unâ Multum dissimiles, ad cætera penè gemelli. ¶ De cætero, Cic. de Finib. De cætero vellem equidem, aut ille ipse doctrinâ fuisset instructior, &c. ¶ Cætera, absolutè positum. Cic. in Topic. In partitione quasi membra sunt, ut corporis, Caput, humeri, manus, latera, crura, pedes & cætera. ¶ Nominativo singulari Cæterus in masculino genere usus est Cato de Re rust. cap. 22. ubi sic habet: Cæterus ornatus domi Pompeii emptus est.

Cæterò, adverb. [... achar ...] Gall. *Au reste, au demeurant.* Ital. *Quanto al resto.* German. So viel das vberig. Hisp. *Allende de esto.* Pol. *Naostatek, ostatnie.* Vngar. *Egyéb ..., ...* Ang. *Moreover, as touching the rest.*] Plin. lib. 10. cap. 58: Palumbes fœmina incubat, post meridiana in matutinum, cæterò mas: hoc est, quod reliquum est temporis.

Cæteroquin, vel Cæteroqui, pro alioquin. [ἄλλως τε, ...] Gall. *Sans cela, autrement.* Ital. *Altramente, oltre di questo.* Germ. Sonst. Hisp. *En otra manera.* Pol. *Acz.* Vngar. *Egyéb aránt, azon kivül.* Ang. *Otherwise.*] Cic. de Orat. Illam autem concionatorem adhibet quidem hic subtilis: quem nisi quòd solum, cæteroquin rectè quidam vocant Atticum.

Cæterùm, [... abal ...] Gall. *Toutesfois, neantmoins.* Ital. *Ma quanto al resto* Germ. Aber Hisp. *Mas.* Polon. *Naostatek* Vng. *Tovább.* Ang. *Moreover: nevertheless.*] Coniunctio, significat Alioqui, aut Reliquum, sive in posterum. Salust. hist. 4: Scio equidem tibi magnas opes virorum, armorum & auri esse, & eâ re à nobis ad societatem, ab illis ad prædam peteris. Cæterùm consilium est Tigranis regno integro procul à domo per nostra corpora bellum cōficere: ubi scribit Sosipater, pro alioqui positum esse. Plaut. Pœn. Dehinc cæterùm valete: id est, in reliquum & postetum tempus.

Cætera, etiam quandoque adverbialiter capitur pro deinceps. [τὰ ἄλλα. Vngaricè, *Ez vtan.*] Virgil 9. Aeneid. Cætera parce puer bello. Curtius: Cætera opimam prædam fore: id est, in posterum.

Cæyx, cæyeis, κήϋξ, Genus avis. Plin. lib. 32. cap. 8: Fit in mari & halcyoneum appellatū, ex nidis (ut aliqui existimant) halcyonum & cæycum.

Calæ, [Angl. *Billets.*] teste Servio, à maioribus dicebantur fustes, quos portabant servi, sequentes dominos ad prælium: unde etiam Calones dicebantur. Nam cōsuetudo erat militis Romani, ut ipse sibi arma portaret, & vallum: vallum autem dicebant Calas Lucil. Scinde calam, ut caleas: id est, scinde lignum, & focum accende, ut calefias.

Calabra curia, Romæ erat proxima casæ Romuli, à calando: id est, vocando dicta, quòd ibi ante fastorum cognitionē Pontifex convocatâ plebe pronuntiabat, quot dies inter Calendas & Nonas intercederent. ¶ Hinc Curia ipsa, teste Macr. lib. 1 cap. 15, Calabra dicta est, quòd in ipsam populus calaretur.

Caladrius pro avis nomine, Vide CHALADRIUS.

Calama, æ, f. p. Est hasta seu spica ipsius frumenti: dicta ἀπὸ τοῦ ..., quod est lignum, vel ἀπὸ ..., sic appellatum, Suid.

Calamagrostis, καλαμάγρωστις, Graminis genus foliorum magnitudine ad arundineum, enè accedens, iumenta apud Babylonem (ut ubi iuxta vias copiosè nascitur) enecans, Latini Græcorum imitatione *Gramen arundinaceum* appellant.

Calamarium, n. f. Theca, sive repositorium calamorum, Theca calamaria. [...] Gall. *Calemar, ou escritoire.* Ital. *Pennarolo.* German. Ein Schreibzeug/ein Federrohr. Belg. *Kocker/schrijfgetuig.* Hispan. *Caxa de escrivanias.* Polon. *Kałamarz.* Vngar. *Penna tartó, penna vala.* Ang. *A pennar, a case for pennes.*] ¶ Calamariæ thecæ. Suet. in Claudio: Scriberem ac vix te ... sit, ne cuivis comiti, aut librario calamariæ & graphiariæ thecæ adimerentur. Mart. de his lib. 14: Sortitus thecam calamis armare memento.

Calamentha, pen. prod. apud Col. lib. 4. cap. 27. ponuntur pro fragmentis veterum calamorum: hoc est, pedamentorum, quæ ex calamis: hoc est, ex arundine fiebant.

Calametum. καλαμών, Colum. lib. 4 cap. 27: Sic deinde ordinata vineta festinabimus emendare, sarmentisque & calametis liberare.

Calaminthà, æ, [καλαμίνθη. Gall. *Pouliot sauvage, ou l'herbe au chat.* Ital. *Nepetella.* Germ. Bergmüntz, Steinmüntz / Katzenmüntz. Belg Katterkruyt/mynte Hispan *Lancuada* Polon. *Polei na ...* Vngar. *Lá ... menta.* Angl. *Wild pimiriall or pudomgrasse.*] Herba est montibus familiaris, folia habens ocymi iocata, surculos aridos, caules angulosos, & florem purpureum. Hoc autem calaminthæ genus officinæ, servata propemodum antiquâ appellatione, *Calamentum* vocant. ¶ Sunt & aliæ duæ Calaminthæ species; quarum altera pulegio est similis, & figurâ & odore, licet aliquâto maior sit: unde & *pulegium sylvestre* vulgo appellatur. ¶ Altera menthastro similis, foliis oblōgioribus caule & ramulis maioribus, quàm superior. Vide Dioscorid. lib. 3. cap. 34. Ruell. lib. 3. cap. 30.

Calamister, vel calamistrum, stri, Tenue ferrum, quo in cinere calefacto crispantur capilli, unde sunt illi tanquam annuli qui cincinni vocantur. [... charith ...] Gall. *Vn instrument ou fer pour griller ou friser les cheveux.* Ital *Ferro da ...* Germ Ein Pfriemb / mit dem man das haar kraus machet. Belg. Naelde oft Pfriem om't haer te croллen. Hisp. *Hierro para encrespar los cabellos.* Polon. *Szpilka ...* Vng. *Hay fodoritó vas.* Ang. *A frisling iron to frizle the heare with.*] Cicero in masculino genere usus est in Orat. id quod & Sosipater Grammaticus annotavit. Removebitur omnis insignis ornatus quasi margaritarum, ne calamistri quidem adhibebuntur. Et Varro de scenicis originibus, in masculino quoque posuit, teste eodem Sosipatro libro 1. In neutro genere usus est Plaut. in Curculione: Pecten, speculum calamistrum meum. ¶ Hinc Calamistratus, a, um, adiectivum id quod calamistro inustum, & ornatum est. [Ang *Frisled or crisped.*] Cicer. post reditum: Calamistratus saltator. Idem pro Sextio: Calamistrata coma. Plaut in Asin. Quidam istuc tibi accidat, cinæde calamistrate?

Calamitæ, f. p. [καλαμίτης. Gall. *Petites grenouilles* Ital. *Ranocchi piccioli* Germ. Ein Laubfrosch Hisp. *Ranas pequeñas que se hallan entre canaveral.* Polon. *Zielona żabka.* Vng. *Zöld béka, vagy ... kalaszin ...* Ang. *Litle frogges.*] Ranæ minimæ sunt, & viridissimæ, quæ à quibusdam Diopetæ vocantur: sic dictæ, quòd inter calamos versentur. Plin. l. 31. c. 7.

Calamites, Gemma, à Calamo nomen habens, quòd plures simul iunctæ inveniantur. Plin lib 37. c. 10.

Calamochnus. καλαμόχνους, ἀδάρκης. Est falsa quædam lanugo in locis palustribus calamis tenuioribus adnascens, ex aquâ dulci & marinâ, ubi se miscent. ¶ Alio nomine Adarca dicitur. Vide Plin. lib. 21. cap. 10.

Calamus, m. f. Frutex aquaticus, ex quo quum multæ res fierent, multa significat. [... kaneth. κάλαμος. Gall. *Roseau ou canne*

tuyau de blé, chenine, chalumeau, glous. Ital. *Canna sottile, penna da scriuere.* German. Ein Rohr/ein Schreibfeder. Belg. Reetriet/ Spaensch riet / een penne / schrijfveder / schacht. Hispan *Caña, ò paja como de trigo: canna para escriuir ò otra.* Polon *Piore, trzcina.* Vngar. *Nád.* Angl. *A reede, a stalk, a wheaten or oaten strawe, a pipe or whistell, a penne.*] primùm significat sagittam. Virgil. Eclog. 3: quum Daphnidis arcum Fregisti, & calamos. Plin. lib. 16: Calamis populi Orientis bella conficiunt. ¶ Deinde instrumentum quo scribi solet. Primi enim calami ex arundine conficiebantur. Martialis in distichis: Dat chartis calamos habiles Memphitica tellus, Texantur reliquâ tecta palude tibi. ¶ Ponitur aliquando pro fistulâ. Virgil. Eclog. 5: Nec calamis solùm æquiparas, sed voce magistrum. Hujus primum inventorem fuisse Pana, volunt poetæ. Idem Eclog. 2: Pan primus calamos cerâ conjungere plures Instituit. ¶ Calamus item est virga cui hamus filo longo alligatur ad capiendos pisces, similiter virga, ad capiendas aves visco illita. Martialis: Galbula decipitur calamis, & retibus ales. ¶ Aliquando accipitur pro stipulâ, & pro quâcunque re teneri, ac fistulosâ ob similitudinem arundinis. Unde arborum quoque ac vitium calamos dicimus: id est, teneres particulas & virgas ad serendum in terrâ aptas. Plin. Quòd si longiùs afferantur pomorum calami, rapis infixos optimè custodire succum arbitrantur. ¶ Est etiam calamus mensura sex cubitorum & palmi. ¶ Calamus odoratus, κάλαμος μυρεψικός. Dioscoridi arundini similis est aspectu, multis geniculatus nodis, salsæ sapore, tactu mollis, & quum frangitur, fissilis, intùs araneosus, locum, in quo nascitur, suavissimo replens odore. Provenit in Arabiâ, Indiâ, & in Syriâ juxta Libanum montem. Vide Plin. lib. 12, cap. 20. ¶ In officinis appellatione manet.

Călămĭtās, tis, f. & propriè significat calamorum fractionem, quæ fit grandine aut tempestate. [איד *edh* רעה *rahah* שואה *schóah* שממה *schemamah.* χάλαζα. Gal. *Calamité, malencontre, perte, malheur, misere, proprement gresse qui rompt le tuyau du blé.* Ital. *Grandine, calamità, miseria.* German. Ein Hagel der die saat zerschlecht/ Arbeitseligkeit / jamer/ Noth. Hispan *Danno que haze la tempestad, generalmente danno, ò desastre ò perdida qualquiera.* Polon *Nedza, pslota, grad ktory zyto tłucze.* Vngar. *Nyavalya, nyomoruság.* Ang. *Misery, calamitie, the breaking of the stalkes of cornes by tempest.*] Plaut. Casin. Profectò hercle non fuit quicquam olerum, Nisi quicquid erat: calamitas profectò attigerat nunquam. Terent. in Eunuch. Ipsa egreditur nostri fundi calamitas. ¶ Translatè, pro omni miseriâ, & pernicie ponitur. Cicero ad Attic. Nemo majorem calamitatem morte Parsæ accepit. Alterius calamitatem & afflictionem ut suam quenque putare debere, atque ferendo, quantum in se est, adesse decere Ethnicus poëta Euripides hoc voluisse versu admonere videtur, dum inquit: οἰκεῖος αὐτῷ πρᾶσσε τὸν ἄλλον χρεών. ¶ Calamitas dicebatur etiam in scenicis ludis, quum fabula exigebatur. Terent. in Prologo Hecyræ: Hecyram ad vos refero, quam mihi per silentium Nunquam agere licitum est: ita eam oppressit calamitas. Eam calamitatem vestra intelligentia sedabit. A' Græcis πταῖσμα dicitur. Budæus.

Călămĭtōsus, penult. prod. adjectivum, Quod calamitate lædi solet. [χαλαζοβόλος Gall. *Suiet à gresle & à estre gasté par le mauuais temps.* Ital. *Rouinata dalla tempesta, dalla gragnola & mali tempi.* Germ. Das vom Hagel mag zerschlagen werden. Hispa *Perdido per danno que haze la tempestad.* Polon. *Kieszwstka kiedy grad może potłuc.* Vnga *Nyavalyás alá vetteltt.* Ang. *Broken and cast downe by tempest.*] Plin. lib. 18 c. 7: Hordeum ex omni frumento minimè calamitosum: quia tollitur antequam triticum occupet rubigo. Calamitosus ager apud Catonem: & Calamitosum cœlum cap. 11. & 35. ¶ Calamitosus etiam ærumnosus est, malis calamitatibusque prægravatus inquit Nonius. [שמם *schemém* עני *aniáh.* ταλαίπωρος, ἀτυχής, ἄθλιος. Gall. *Miserable, poure malheureux, calamiteux, affligé d'ennuis & fascheuse.* Ital. *Pieno di miseria, disgratie, auersità.* German. Elendhafft/ Arbeitselig / jamerhafft/ Mit noth beschwert. Hisp. *Cosa perdida ò desastrada.* Polo. *Nedzny, vpadły, vtrapiony.* Vng. *Nyavalyás nyomorúságos.* Ang. *Miserable, full of miserie, wretched.*] Cicer. 1. Verr. Et honoris amplissimi puto esse, & accusare improbos, & miseros, calamitosos que defendere.

Călămĭtōsē, adverbium. Miserè. [δυστυχῶς, ἀθλίως Gall. *Malheureusement, miserablement, piteusement.* Ital. *Meschinamente.* Germ. Arbeitseligklich/ Jämerlich. Hispan. *Perdidamente.* Polon. *Nedznie.* Vnga. *Nyomorúlt ul, nyavalyás ságossan.* Ang. *Miserablie, wretchedlie.*] Cic. 3. Offic. Nam quod aiunt minima de malis: id est, ut turpiter potiùs, quàm calamitosè: an est ullum majus malum turpitudine?

Călantĭcă, f. p. Tegmen muliebre, quod capiti accommodatur. [צניף *tsenipháh.* ταινία. Gall. *Sorte de counrechef, ou chaperon de femme, usité en Champaigne.* Ital. *Cuffia di donna.* Germ. Ein Tüchle der Weiberen/ Schleyer. Belg. Caproen/ Keuvel. Hisp. *Vn cierto tocado de mugeres que se dize tofia.* Polon. *Kanisch, poawika.* Vng. *Kerty fôre valogyô is.* Ang. *An hoode or kerchief for a woman.*] Cic. in Clod. Tùnc, quum vinciebantur pedes fasciis, quum calanticam capiti accommodares, &c.

Călăsĭs, autore Festo, Vestis genus fuit apud Veteres, quod Græci γαλακτοχρόα vocant. Sunt qui dicant, tunicæ muliebris nodum esse, quo circa cervicem connectitur.

Călātă comitĭă, Vide in dictione Comitia.

Călăthus, pen. cor. ab aliquibus Qualus, & Quasillus: ab aliquibus Fiscella, Vas vimineum, secundum Porphyrionem, in quo mulieres pensa vel tramam revolvunt, aut in quo flores vel fructus, aut aliquid id genus ferunt. [סל *sal* סלסלה *salsilláh.* κάλαθος, πλόκος. Gall. *Panier de clisse ou d'osier.* Ital. *Sesto paniere.* Germ. Ein Korb/ ein Zeinen auß weyden oder gerten geflechten/ Spindelkrüblr. Belg. Spillenkorf oft Rack manden. Hispan. *Canastra de varas.* Polo. *Kosyk.* Vng *Kosár.* Ang *A panier, frayle, or basket.*] Virg. in Alexi: tibi lilia plenis Ecce ferunt Nymphæ calathis. Ovid. lib 4 Fastor: Hæc implet calathos lento de vimine nexos, Hæc gremium, laxos degravat illa sinus. Erat autem calathi forma supernè latior, paulatim in angustum desinens, qualem etiam in turbine conspicimus. ¶ Accipitur interdum pro calice ad sacrificium apto. Virgilius in Daphnide: Vina novum fundam calathis Arvisia nectar. Servius ait esse vas æneâ in quo lac, vel recens caseus distrahitur.

Călăthĭscus, diminutivum, [καλαθίσκος. Vngar. *Kosaratska, (avagy) kosárotska.* Ang. *A litle frayle, or basket.*] Parvus calathus. Catullus: Ante pedes autem candentis mollia lanæ Vellera, virgati custodibant calathisci.

Călăthĭānă vĭŏlă, Flos est præter violarum naturam Autumno proveniens, lutei coloris, foliis minutis, sine odore: à calathi signo ita appellatus. Vide Plin. lib. 21. c. 6.

Călātōrēs, καλήτορες, Dicebantur servi, ἀπὸ τοῦ καλεῖν, quod est vocare, quòd semper vocari possent ob necessitatem servituris.

Calbĕī, Autore Festo, dicebantur apud veteres armillæ, quibus triumphantes utebantur, & milites ob virtutem donabantur.

Călcendīx, Festo conchæ genus est.

Călcanĕus, Calcar. Vide Calx, cis.

Călcĭfrăgă æ. f. p. [Gall *Cetérach.* Ital *Ceteraco.* German. Miltzkraut Belg Steenvaren. Hispan *Doradilla.*] Herba est in maritimis petris ferè nascens, à calculis frangendis ita dicta; ἀσπλήνιον: de quâ vide Plin. lib. 27. c. 9. & Ruell. lib. 2. c. 129.

Călcĭŏlī, (quod hic corruptè legebatur) Vide Carpioli, & Carsioli.

Calco, & Calceus, Vide Calx.

Călcŭlus, m. s. Lapis brevis terræ admixtus: sic dictus, quòd molestiam calcantibus exhibeat: vel, quòd calcem: hoc est pedem offendat. [חצץ *mehah* צרור *tseror.* ψῆφος, ψηφίδιον. Gall *Petite pierre, granois, la pierre ou grauelle, mereau ou getton à compter ou iouer.* Ital. *Sasso picciolo.* Germa Ein Sandsteinlin. Belg. Een tefelsteen. Hispan *Pedrezita.* Polon. *Kamik.* Vnga. *Kövecske, láb fertô gető kövess.* Ang. *A pebble or grauell stone, the stone in the bodie, a chesse or table man counters.*] Virgil 2 Georg. Tenuis ubi argilla, & in dumosis calculus arvis. Cicer. de Orator. Demosthenes conjectis in nos calculis summâ voce versus multos uno spiritu pronuntiabat. ¶ Calculi pro difficultatibus. Plin. Junior lib. 2. Epist. Omnes quos ego movi in utrâque parte calculos pone, id est, difficultates. ¶ Est item calculus, Lapillus in renibus aut vesicâ generatus, meatum urinæ prohibens, asperrimumque gignens cruciatum: quod morbi genus Græci λιθίασιν appellant. Plin. libr. 11. c. 37: Sed hominum quibusdam diro cruciatu subinde nascentes calculi, & setarum capillamenta. ¶ Qui autem eo morbo laborant, Calculosi dicuntur. Plin. lib. 20. cap. 21: Hic & calculosis, & inflationi, & torminibus illinitur. Celsus lib. 7. cap. 26 de curatione calculosorum. A' Græcis λιθιῶντες, λιθιῶντες. Plin. lib. 21: Vtuntur ad alopecias, lithanicos, opistotonicos. ¶ Item calculus ψῆφος dicitur quem Latronem seu Latrunculum antiqui appellaverunt, vulgus *Scacum* vocat. Martialis: Hic mihi bisseno numeratur tessera puncto, Calculus hic gemino discolor hoste perit. ¶ Quoniam autem calculis subducere rationes solemus, calculus pro ipsis rationibus ponitur. Hinc Revocare, sive Reducere ad calculum, est aliquid exactiùs supputare. Cicer. de Amicitiâ: Hoc est quidem nimis exiguè & exiliter ad calculum revocare amicitiam, ut par sit ratio acceptorum & datorum. Idem: Itaque tibi concedo, ut si te alicujus dati pœnitet, ad calculum reducas. ¶ Calculis olim Græci sententias & suffragia colligebant, candidis absolutionem, nigris condemnationem significantibus, unde factum est, ut Calculum pro suffragio, sententiâ, & judicio ponamus. ¶ Calculum de se permittere. Plin. in Paneg. Quotannis diis ipsis tanquam judicibus calculum de te permittis, an dignus sis incolumitate. Id est, censendi potestatem facis & calculum ponendi: utque nunc loquimur, opinandi. Eundem autem ferè modum habent hi loquendi modi, Mittere in consilium, Censendi potestatem facere, Calculum permittere, Calculum porrigere, Calculum proponere. *Ex Budæo.* ¶ Dicitur etiam proverbialiter, Album calculum addere, λευκὴν ψῆφον προσθεῖναι, pro approbare, subinde legimus apud doctos. ¶ Connæ calculus, Κόννου ψῆφος. In hominem autem nihili nulliusq; momenti, Proverbium manavit à Connâ quopiam Citharœdo. ¶ Calculo mordere, ψήφῳ δάκνειν, dicuntur, qui suffragio lædunt aut ulciscuntur hominem. Aristoph. ἐν ἀχαρνεῦσι. ¶ Plurium calculus vincit, τῶν πλειόνων ψῆφος νικᾷ. Quoties in consilio creditur multitudini.

Călcŭlo, as, are. [ψηφίζομαι. Angl. *To compte, to cast accompte.*] Rationem facio. Inde

Călcŭlātŏr, A' Calculis: id est, lapidibus minutis, quos antiqui in manu tenentes numeros componebant. [חשב *mechaschéb.* λογιστής.

λογιστής. Gall. *Calculeur, conteur, dresseur de contes.* Ital. *Chi fa conte, calculatore.* Germ. Ein Rechenmeister. Hisp. *Contador como cantan te.* Polon. *Rachmistrz.* Vng. *Szam vető.* Ang. *Which calleth accomptes.*] Martial lib. 10: Nec calculator, nec notarius velox Maiore quisquam circulo coronetur.

Calculōsus, a, um. Calculis plenus. [λιθώδης, ψηφιδώδης. Gall. *Pierreux.* Ital. *Pieno di pietruccie.* Ger. Den steinigem. Hisp. *Pedregoso.* Polon. *Kamienisty.* Vng. *Köuecses.* Ang. *Full of grauell or small stones.*] Colum. Loca aprica, calculosa, glareosa, interdum & sa ... amar. Et apud Plin. l. 35. c. 14. Calculosum solum.

Calendæ, plur. num. f. p. [ראש חדש chodesch. νουμηνία. Plutarcho, Gall. *Le premier iour d'vn chascun mois.* Ital. *Il primo giorno del mese.* German. Der erste tag eines jetlichen Monats. Belg. Den eersten dach des Maents. Hisp. *El primero dia de qualquier mes.*] Primus dies mensis: ab eo, quod hoc die calentur dies mensis à pontifice, Nonæ, quintanæ ve an septimanæ sint futuræ. Quinque calo Iuno Nouella. Septem calo Iuno Nouella. Hæc Varro lib. 5. de ling. Lat. Macrobius autem in 1. Saturnal. totam hanc rem copiosè tradit. Priscis, *inquit*, temporibus antequam fast. à Cn. Flauio scribâ, inuitis patribus in omnium notitiam proderentur, pontifici minori hæc prouincia delegabatur, ut nouæ lunæ primum observaret aspectum, visumque regi sacrificulo nunciaret. Itaque sacrificio à rege & minore pontifice celebrato, idem pontifex calata, id est, vocata in capitolium plebe, quot numero dies à Calendis ad Nonas superessent, pronuntiabat, & quintanas quidem, quinquies dicto verbo Calo, septimanas repetito septies prædicebat. Et hunc diem qui ex his diebus, qui calarentur primus esset, placuit Calendas vocari. Hæc Macrobius. Eam autem ob causam populo, quónam dies Calendarum essent prædici necesse erat, ut sciret, quónam Nonarum dies esset futurus, quo confluere in Vrbem populus solebat ut addiscerent quid eo mense in diuinis, humanisq. rebus facto opus esset. ❡ Sciendum, quum dico Tertio Calendas, ... semper diem me significare. Ad tertium verò Calendas etiam incertum, ut qui est circiter tertium calendas. ❡ Græci autem calendas non habent, unde proverbiali formâ dicere solebat Augustus, ut refert Suetonius: Ad calendas Græcas solvturos eos, quos nunquam solutos significare volebat. cap. 87.

Calendāris, re. Quod ad calendas pertinet, ut Iuno calendaris dicta, quòd calendarum dies ei sacer esset. Macrob. lib. 1. c. 15: Illos, *inquit*, Iovi dedicatæ, calendæ Iunoni; unde Laurentes calendarem Iunonem appellavere.

Calendārius, a, um, idem est: ut calendarius liber, ἡμερολόγιον, ἐφημερίς.

Calendārium, [Ger. Kalender Büchlin vnd rödel der Kauffleuten / vnd anderer die etwas Gewerbs treiben. Ang. *Calendars, Almanaches.*] Dicebantur tabulæ, ab obseruatione singulorum mensium; ut Dani, à singulorum dierum ratione observatâ. ❡ Accipitur etiam Calendarium apud Iurisconsultos pro negotiatione nominum faciendorum. Vlpianus: Calendarii quoque curatio & quæstura in aliquâ ciuitate inter honores non habetur, sed personale munus est. Africanus: Itaque ipsæ pecuniæ, si adhuc calendario, id est, nominibus faciendis destinatæ essent, fideicommisso cedere solent. Bud.

Calēfactus, Vide CALIX.

Calendrum, n. f. [Gall. *Perruque.* Ital. *apello posticcio.* Germa. Gemacht haar. Belg. Ghemaeckt oft ontleent haer. Hisp. *Tocado alto de muger.*] Ornatus est muliebris capitis, vel certe coma assumta, ut interpretatur Acron in illud Horat. 1 Serm. altum Saganæ caliendrum Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis Vincula cum magno risuq. iocoq. videres.

Căligă, penult. corr. f. p. Tibiarum tegumentum. [καλίγα. Gall. *Chausse, botine & chaussure de guerre iusques à my iambe garnie de clous.* Ital. *Armatura delle gambe, gambiere, calze.* Germ. Stiffel / hosen biß auff die waden. Belg. Kousen. Hisp. *calça ò cierta armadura ò vestidura de piernas.* Pol. *Nogawica, pancerzka.* Vng. *Haritsnya, salanári, Nadrág.* Ang. *An hoze or neather stock.*] cuius diminutiuum est Caligula. Cic. 2. Phil. Cum caligis & lacerna cucurristi. Plin. lib. 7. cap. 43: Quanquam Massurius autor est, bis in triumpho ductum, Ciceroni mulionem castrensem suffarraneum fuisse: plurimi iuventam inopem in caligâ militari tolerasse. ❡ Caliga Maximini, vulgò dictitatum est in homines insulsos & immodicæ proceritatis. Id Adagio refert Iulius Capitolinus in vita Maximini imperatoris. ❡ Caligas Epicratis oratoris lasciuas videtur Cicero accipere pro oratione lasciviusculâ, quum ad Atticum libro 2. 18, sic scribit: Valerius absolutus est Hortensio defendente. Id iudicium Attilio condonatum putabatur, & epicratem suspicor, ut scribis, lasciuum fuisse. Etenim mihi eius caligæ, ut fasciæ cretatæ, non placebant. Ita interpretes Bene Pius.

Căligātus, ta, tum, adiectiuum. Caligis indutus. [καλιγοφόρος. Gall. *Portans botines, chaussé de telle chaussure.* Ital. *Calzato di tali calze.* German. Mit sollichen hosen oder stiffeln angethan. Hisp. *Cosa armada de aquella armadura.* Pol. Wnogawicę obuty. Vng. *Harisnyás, nadrágos.* Ang. *That hath hoze on.*] Iuven. Ventum in caligatus in agros. ❡ Dicebantur autem milites caligati, tenuissimæ sortis, & postremarum classium milites, qui ocreas æneas gestabant. Autor est Liv. lib. 1. ab Vrbe conditâ.

Căligārius, a, um. Quod pertinet ad caligas. [ὁ τῆς καλίγας. Gall. *De botines, seruant aux botines.* Ital. *Che serue à tali calze.* Ger. Das solcher hosen oder stiffeln ist. Hispan. *Cosa para aquella armadura.* Polon. *Nogawiczny.* Vngar. *Azmy harisnyához való.* Ang. *Belonging to hoze or neather stockes.*] Plin. libro 10. cap. 18: In quibus pisces omnibus annis, Virgilitatum ortu existunt squamis conspicui crebris atque præacutis, clavorum caligariorum effigie. Idem libro 34: Aliud brevitate solâ placet, clavisque caligariis. ❡ Caligarius, artifex caligarum apud Lamprid. in Alex. Severo: Corpora omnium constituit vinariorum, lupantorum, caligariorum & omnino omnium artium. Iulius Firmicus Matheseos libro 3: Coriorum confectores, aut caligarii.

Căligāris, & hoc caligare. [Vngar. *Nadrághoz, harisnyához való.* Angl. *Belonging to hoze or neather stockes.*] Idem. Plin. libro 22. cap. 22. Si enim caligaris clavus, si ferri vel chalybis aliqua rubigo, &c.

Căligo, penult. prod. f. t. Tenebræ, obscuritas, opacitas, aëris spissitudo. [אפל ôphêl. ערפל haraphêl. ζόφος. Gall. *Obscurité, tenebrosité, eblouissement.* Ital. *Nebia, folta.* German. Finsternuß / Dunckle. Belg. Duysterheyt, donckerheyt. Hispan. *Escuridad ò ceguedad.* Pol. *Zaćmienie.* Vngar. *Homály.* Ang. *Darknesse, dimnesse like mist.*] Virgil. 4. Aeneid: Quis globus o cives, caligine volvitur atra?

Căliginōsus, a, um. Obscurus, caligine tectus. [אפל aphel. ζοφώδης. Germ. Dunckel, finster, wüst. Pol. *Ciemny.* Vng. *Homályos.* Ang. *Darke or verie obscure.*] Cic. 1. Tusc. Vt penetret & dividat omne cœlum hoc, in quo nubes, imbres, ventique coguntur, quod & humidum, & caliginosum est, propter exhalationes terræ.

Căligo, as. Cæcutio. [חשך chaschchâh. ἀμβλυώσσω. Gall. *Estre ebloui, ne voir guerres clair.* Ital. *Offuscarsi.* German. Finster sehen / Dunckle augen haben. Belg. Niet wel sien. Hisp. *Escurecerse, ò cegarse.* Pol. *Ćmić się.* Vngar. *Homályosodni, vakulok.* Ang. *To be darke or dimme.*] Plin. lib. 20. c. 22: Iungunt quoq. scabras genas, aut caligantes oculos cum melle. ❡ Caligare in sole apud Quint. lib. 1. 2, legitur, ut exeganter, ita & proverbialiter dictum, pro eo quod est in re clarissima cæcutire: id est, solet accidere vitiosis oculis, qui nihil vident in luce quàm maximè perspicuâ, videl. ex sensum debilem obruente vi splendoris. ❡ Caligare ad aliquid, Plin. l. 30. c. 1.

Căligāns, particip. [ἀμβλυώττων. Ger. Dunckel, finster. Angl. *Dim, or darke.*] Virgil. 4. Georg. Et caligantem nigrâ formidine lucum ingressus.

Căligātio, onis, verb. f. t. [סנורים sanverîm אפלה aphêlâh. ἀμβλυωπία. Gall. *Eblouissement.* Ital. *Offuscatione.* Germ. Verfinsterung / verdunckelung. Hisp. *Escuridad, ò ceguedad.* Polon. *Zaćmienie.* Vng. *Homályosság.* Ang. *Darknesse, or dimnesse of sight.*] Plin. lib. 20. c. 6: Aquilæ misto felle cum melle Attico iunguntur nubeculæ, & caligationes, suffusionesque oculorum.

Călim, Veteres pro Clām usurparunt. Autor Festus.

Călix, m. t. Poculum. [כוס chôs. κύλιξ. Gall. *Calice, coupe hanap.* Ital. *Calice.* Ger. Ein Trinckgeschirr, ein Kelch / ein Becher. Belg. Een Becker, drinckvat, kelck. Hisp. *Vaso, como de vidro para beuer.* Polon. *Kubek, kuflik.* Vngar. *Pohár, kelyeh.* Angl. *A chalice or cuppe.*] Ita dictum quòd eo calidam bibebant: nam & calidam & frigidam conviviis veteres adhibebant. Plautus in Captiv. Aulas calicesque omnes confregit, nisi quæ modiales erant. ❡ Quandoque ponitur pro maiori vase. Cic. l. 1. Tusc. Quid? si calix mulsi impingendus est, ut plorare desinat. ❡ Quandoque pro vase, in quo legumina & olera coquuntur. Ovid. l. 4. Fast. Stant calices, minor inde fabas, olus alter habebat. Varro: Calix à caldo, quòd in eâ calida puls apponebatur. ❡ Multa cadunt inter calicem supremaq; labra, πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου. Adagium est, quo monemur, nihil tam certum sperari, neque quicquam tam esse vicinum, quod non repentinus aliquis casus queat intervertere, adeoque non esse futurum venturis fidere, ut vix etiam illa sint certa, quæ manibus tenemus. ❡ Calices amatiores: Catullus Epigram. 24: Minister vetuli puer Falerni, Ingere mi calices amariores. Citat sic Gellius lib. 7. c. 20. Vinum vetus intelligit. Seneca Epist. 64: Quomodo in vino nimis veteri ipsa nos amaritudo delectat.

Călĭcŭlus, li, diminutiuum à calice deductum, quum vas pororum significat. [κυλίκιον. Gall. *Gobelet, petit hanap.* Ital. *Caliceto.* Germ. Ein Trinckgeschirrlin. Hisp. *Pequenno vaso.* Pol. *Kubeczek.* Vngar. *Poháracska.* Ang. *A little chalise or cuppe.*] Cato de Re rust. cap. 108: Vinum si voles experiri, duraturum sit nécne, polentam grandem dimidium acetabuli in caliculum novum indito.

Călla, Herbæ genus est aro simile, in arationibus nascens, usufque eosdem habens quos arum. ❡ Est altera callæ species, quam Anchusam nonnulli, alii Rinoclisiam appellant. Vide Plin. l. 27. c. 9.

Callæi, κάλλαιοι, Gallinaceorum barbæ dicuntur, eò quòd colorem purpureum, quâ κάλλαιον Græci dicunt, imitatur. Vide Cælium Rhodig. l. 1. c. 16. ❡ Sed melius sic scripsisset Rhodig. κάλλαια, ὧν, barba seu palea galli gallinacei. Nam κάλλαιον dicüt Græci, non κάλλαιος, & de colore quod addidit, autorem quæro.

Callăis, idis, κάλλαϊς, Gemma est ex viridi pallescens, oculis figurâ exuberans, leviterque adhærens petris, non ut agnata, sed ut eisdem apposita. Nascitur in finibus Indiæ, amplitudine cõspicua, sed fistulosa, & sordium plena. Vide plura de hac gemmâ apud Plin. l. 37. c. 8.

Callarias, Piscis est mari peculiaris, ex asellorum genere, ni minor esset. Vide Plin. lib. 32. cap. ult.

Calleo, Callens. Vide CALLUM.

Calliblepharon, καλλιβλέφαρον, Medicamen accommodatum vitiis oculorum, præsertim quum palpebræ cohærescunt, & ulcera oculorum male curata sunt. Plin. lib. 23. cap. 4.

Callicia. Herba, quâ Pythagoras aquam conglaciari tradidit. Vide Plin. lib. 24. cap. 27.

Callielæa, καλλιελαία, Olea sativa. Vide Ruell. l. 1. c. 104.

Callidus, Callide, Calliditas, Vide CALLUM.

Calligonon, [καλλίγονον. Germ. Wegtraß oder wegtritt] Herba est (quam nonnulli Sanguinariam dicunt) à multitudine seminis, & densitate fruticis sic dicta. Plin. libr. 27. cap. 32. Dicitur & Polygonon.

Callimus, κάλλιμος, Lapis est ex genere aëtitarum: de quo Plin. lib. 37. cap. 21.

Callion, κάλλιον, στρύχνος ὑπνωτικός, Herba est, quam aliis nominibus Salanum somniferum, Halicacabum, & Vesicariam appellant. Vide Plin. lib. 21. c. 31.

Callionymus, καλλιώνυμος, Genus piscis, cujus fel cicatrices sanat & carnes oculorum supervacuas consumit. Plin. lib. 32. c. 7.

Callescere, Vide CALLUM.

Callistephanos, καλλιστέφανος, Genus est oleastri, quo victores Olympiorum coronabantur: unde & nomen accepit. Author Pausanias.

Callistruthiæ, [ψυχρότατα. Germ. Ein geschlecht der Feigen.] Ficorum omnium frigidissimæ. Plin. lib. 15. c. 18.

Callitrichon, [καλλίτριχον. German. Schwartz oder rot Steinbrech / in der Apoteck Capilli Veneris genant. Polon. *Czyrwone włosky, matki bożey włoski, Paprotek.*] Herba est, quæ alio nomine Polytrichon dicitur, quòd multos & pulchros crines nutriat: nam in vino cocta cum semine apii, adjecto oleo copiosè, & fluere capillum prohibet, & crispum densumq; facit, Dioscor. Adiantum appellat: quo nomine & Plin. utitur lib. 22. cap. 21: Aliud (inquit) adianti miraculum: æstate viret: brumâ non marcescit: aquas respuit perfusum, mersumque sicco simile est tanta dissociatio deprehenditur: unde & nomen à Græcis alioquin frutici topiario. Quidam Callitrichon vocant, alii Polytrichon: utrunq; ab effectu. *Hæc ille* ❡ Legitur & nominativus Callitrix. Idem lib. 26. cap. 14: Astragali radix in pulverem trita, humidis ulceribus prodest: item callitrix decocta in aquâ.

Callithrix, icis, καλλίθριξ, Animal est ex genere simiarum, à pili pulchritudine ita dictum. Plin. lib. 8. cap. 54: Callithrices toto penè aspectu à simiis differunt: barba est in facie: cauda latè diffusa primori parte. Hoc animal negatur vivere in alio, nisi Aethiopiæ, quo gignitur, cœlo.

Callitrix, icis, Herba quæ decocta in aquâ, humidis ulceribus prodest. Plin. lib. 25. c. 14.

Callius, mas Tripolicum. Diosc. l. 4 c. 136.

Callos, κάλλος, Pulchritudo, honestas. [Vngar. *Szépség, ékesség.*]

Callus, in masculino genere, & Callum, li, n. s. (utroque enim modo dicitur) Est cutis labore viæ in pedibus, aut alio opere in manibus, partéve aliâ corporis densior facta, cujusmodi est in suis rostro, cervice bovis, animalium plantis, & duritia illa quæ in manibus ex labore nascitur. [τύλος, τύλη. Gall. *Cal, durillon, quand la peau est endurcie, comme ès mains par trop labourer, & aux pieds par trop cheminer.* Ital. *Callo, picciola durezza nelle mani per lavorare, ò nei piedi per caminare troppo.* German Harte / dicke / oder schwielechtige haut / die von viel gehn oder viel arbeit erhartet. Belg. Een weere / int ticheen / eelt Hisp. *El callo de pie ò mano ò de otra parte.* Polon *Twardość na rękach ed ciężkiey roboty.* Vnga. *Fól törés* Ang. *Hardnesse in the skinne through muche labour*] Plautus in Persa: Plus calleo quàm aprugnum callum callet. Est autem Callum aprugnum, caro apri callosior, & ob id saporis iucundioris. ❡ Et in Captivis: Quanta sumini absumedo? quanta callo calamitas? ❡ Vnde Callum obducere dolori, vel labori, per metaphoram dicimus, pro eo quod est longâ assuetudine ita nos comparare, ut laboris, vel doloris molestiam non admodum sentiamus. Cic. li. 9. epist. famil. Consuetudo diuturna callum jam obduxit stomacho meo. Idem 2. Tusc. Et ipse labor quasi callū quoddam obducit dolori πόνος.

Callus, est substantia lapidosa & rigida, compactaq;, alba, atque expiratione privata caro. Vnde etiam dolorem nō sentit: quippe quum neq; vena neq; nervus ipsam pertingat. Curationem ejus vide apud Paulum l. 6. c. 77.

Callosus, adjectivum, Durus, callis plenus. [τυλώδης. Gall. *Plein de cals & durillons, dur comme un cal, raboteux.* Ital *Pieno di calli.* Ger. Das hart und dick ist Hisp. *Cosa llena de callos.* Polon. *Twardy à mias sie* Vn *Fól törös, meg kóménycdös* An *Hard slended through labour.*] Colum. l. 3. c. 1: Humido loco sciet non rectè mandari fructus teneri & amplioris acini, sed callosi, & angusti. Autor Carminis ad Pisonem, quod Ovidio à quibusdam tribuitur: Humida callosâ quum pinseret hordea dextrâ.

Calleo, les, lui, propriè Callosus sum. [τυλόω. Gal. *Avoir des cals & durillons.* Ital *Far il callo,* Germ Harte oder schwielechtige haut haben an henden oder füssen. Hisp. *Hazer callos, Ser calloso ò tener callos.* Pol. *Poczynam twardzecna rekach.* Vng. *Fól törös taggal vagyok.* Ang. *To be hardned in the skinne through long use.*] Plaut. in Pseud. Neque ego homines magis asinos unquam vidi: ita plagis costæ callent: quos dum ferias, tibi plus noceas. ❡ Transfertur & ad animum. Cicer. Sulpitio: Aut qui non in illis rebus exercitatus animus callere jam debet. ❡ Interdum callere, est perfectè scire: [ידע jadháh. ἐπίσταμαι Gall. *Scavoir par experiēce quelque chose, l'entendre bien.* Ital. *Sapere perfettamente.* German. Ein ding wol können / eines handels wol bericht seyn. Hispan. *Saber muy bien.* Polon. *Vmiem prawie dobrze.* Vng. *Tudom, értöm.* Angl. *To know well, to perceive.*] quòd sicut pes vel manus ex longo labore callum acquirit, ita mens lōgâ experientiâ colligit habitum quendam rerum, in quibus versatur. Et sic neutrum transitivum est. Persius: Dicenda, tacendaque calles. Horat. in Arte: Legitimumque sonum digitis callemus & aure. ❡ Hujus compositum est, Occalleo: à quo Occallesco, de quo suo loco. ❡ Callere, cum infinitivo Horat. 4. Carm. 9. Ode: -qui deorum Muneribus sapienter uti, Duramq; callet pauperiem pati: Id est, ingeniosè novit. Acron. Sic Lucret. lib. 2: Multaq; de rerum naturâ dicere callent.

Callens, nomē. Plin. lib. 21. c. 31: Halicacabi radicem bibunt, qui sunt vaticinandi callentes. [Angl. *Which perceiveth and knoweth well.*]

Callicere veteres dixerunt pro callescere, sive occallescere. Cat. Aures nobis calliscunt ad injurias: id est, occallescunt. Nonius. [Ang. *To waxe hard in the skinne by labour.*]

Callidus per duplex l, Astutus: differtque à versuto, quòd callidus sit ille (ut scribit Cicero) cujus animus usu, ut manus operâ concalluit: Versutus, cujus mens celeriter versetur. [ערום harôm, πανοῦργος. Gall. *Fin, caut, ruzé, bien appris, praticien.* Ital. *Scaltrito, astuto.* Germ. Klug / Beschwind / listig. Belg. *loos / cloeck / leep.* Hisp. *Astuto y recatado.* Pol. *Chitry, bistrego rozumu.* Vngar. *Okos, ravasz.* Ang. *Wilie, guilefull, craftie.*] Cic. 4. Acad. Ego enim, ut agitator callidus priusquā ad finem perveniam, equos sustinebo. ❡ Callidus ad aliquid. Cicer. pro Cluentio: Quòd hi ad fraudem callidi sunt. ❡ Cum infinitivo. Horat. 3. Carm. Ode 11: Tuq; testudo resonare septem Callida nervis.

Callide, adverbium, Astutè, vafrè, malitiosè. [πανούργως. Gall. *Finement, par ruze.* Ital. *Astutamente, accortamente.* German. listiglich / behendiglich. Hisp. *Astuta y recatadamente.* Polon. *Chitrze.* Vngar. *Okossan, ravaszszan, ravaszúl.* Ang *Guilefullie or craftelie.*] Cic. 3. de Orat. Callidè, argutèque dicere. Idem 2. de Finib. Sed omnia callidè referentem ad utilitatem.

Calliditas, atis, f. t. Vafritia, astutia. [ערמה hormah. πανουργία. Gall. *Finesse, ruze.* Ital. *Accortezza, astutia.* Germ. Geschwindigkeit / listigkeit. Hisp. *Astucia y recatamiento.* Pol. *Chitrość.* Vngar. *Ravaszság, okosság.* Ang. *Guile, deceit, craftinesse.*] Cic. 1. Offic. Scientia, quæ est remota à justitiâ, calliditas potius quàm sapientia appellanda est.

Callis, lis, m. t. Via callo perdurata. [מסלול mesillâh τρίβος. Gall. *chemin frayé.* Ital. *Calle, strada.* Ger. Ein gebanneter weg. Hisp. *Camino hondo y estrecho.* Pol *Droga utorowana.* Vng. *Keménység, idrett, sörös út.* Ang. *A path, or footway.*] Virgil. libr. 8. Aen. Rara per occultos ducebat semitâ calles. Idem 4. Aen. prædamque per herbas Convectant calle angusto.

Calo, as, Verbum antiquum à Græcis deductum, idem significans quod voco. [קרא karâ καλέω Gall. *Appeller.* Ital. *Chiamare.* Ger. Rüffen / nennen. Hisp. *Clamar.* Pol. *Pozywam, mianuie* Vng *Hivom.* Ang. *To call.*] Hinc dicta sunt Comitia calata, quæ pro collegio Pontificum haberi solent, aut Regis sacrorum, aut Flaminum inaugurandorum causâ. Dicta autem sunt Calata comitia, quòd classes per ordinem calarentur: hoc est vocarentur. Equites enim vocabantur primi: octoginta deinde primæ classis centuriæ, & deinceps suo ordine cæteræ inferiores classes. Budæus. Itaq; omnia comitia Calata à veteribus appellabantur. Hinc & Calendæ dictæ sunt, ut Macrobius scribit lib. 1. Saturn. cap. 15.

Calator, pen. prod. m. t. Fest. Calatores servi ἀπὸ τοῦ καλεῖν, quia semper ob necessitatem servitutis vocari possent.

Calones, καλοπόδια, calcei ex ligno facti. Festus. [Gall. *Sabot ou galoche.* Ital. *Zoccolo di legno.* Ger. Holtzschuch. Belg. Platijnen / cloppers / holblocken Hispan. *Sabato hecho de madera.* Polon. *Trepki drzewiane.* Vngar. *Fatalpu czipelles.* Ang. *Petten, or shooes of woode.*]

Calones, penult. prod. m. t. [חוטבי עצים ושואבי מים chotebé hessim vesch'habe maiim ξυλοφόροι. Gall. *Les goujars des gēdarmes.* Ital. *Servitore di gente d'armi.* Germ Troßbuben. Belg. Troosboeven / tuyters jongben. Hisp. *Los leñadores que llevan leña al real.* Pol *Pacholikowie zolnierscy.* Vngar. *Tárborbeli rabotás szolgák* Ang. *Souldiours slaves.*] Servi militum castra sequentes dicuntur, qui clavas ligneas, & fustes gerebant, vel qui militibus ligna subministrabant. ξυλοφόροι. Horatius: Hunc permixerunt calones atq; caballi. Livius 3. Bell. Punic. Impedimenta subsequi jussit, calones, lixasq;, & invalidos milites vallum ferre. Quidam tamen Calones à calando derivant, quòd ad ministerium advocarentur: alii à Calendis, quod Calendarium die cibaria caperent pro toto mense.

Calophanta, m. p. [German. Speyvogel / verspotter] Plautus in Curc. Aedepol nugatorem lepidum, lepidè hunc nactu' est Phædromus, Calophantam an Sycophantam magis hunc dicam nescio. Videtur autem hoc nomine appellari qui in speciem apparet bonus quum sit malus, quales Græci χειρολόγους vocant. Alciatus παρέργων x 1.

Calopodion, καλοπόδιον, Calceamenti lignei genus est, quod alio nomine dicimus Soccum, & per diminutionem Socculum.

Calo-

Călopus, καλόπους, Animal Syriæ, juxta Euphratem habitans austerum ac velox, cornibus longis, quibus arbores dejicere fertur.

Călor, m.t. Căliditas, f.t. [חם chom. θέρμη ἀλέα. Gall. *Chaleur.* Ital. *Calore.* German. Wärme/hitz. Hispan. *Calor natural ò de fuera.* Polon. *Cieplość.* Vng. *Melegség, hév, hévség.* Ang. *Heat.*] idem significat: à calendo. Plautus in Milit. nam mihi nimius calor comburebat gutturem. ¶ Calor, pro festinatione operis. Virgil. 1. Georg. Magnaque cum magno veniet tritura calore. Vbi Servius, per calorem, festinationem operis significat: ut alibi, Fervet opus, ut ostendat, eo anno pro copiâ frugum festinatam & studiosam trituram futuram. Hactenus ille. Potest autem aliter exponi.

Călŏr, doris, idem quod Calor. [θέρμη. Vngar. *Hév, hévség, melegség.* Ang. *Heat.*] Varro libr. 1. de Re rustic. cap. 55: Olea lecta, si nimium diu fuerit in acervis, caldore fracescit, & oleum fœtidum fit.

Călĭdus, a, um, à calore fit. Modò ferventem significat. [חם cham חם chom. θερμός. Gall. *chaud.* Ital. *caldo.* Germ. Warm. Belg. Werm. Hispan. *Caliente.* Pol. *Ciepły, gorący.* Vng. *Meleg, hév.* Ang. *Heat, or warme.*] Virgil. Aen. 9 Volvitur ille vomens calidum de pectore flumen. ¶ Modò ferocem, inconsultum, Pacuvius: Cave fis, ne nimis calidè loquaris, & turbam concites. ¶ Modò velocem. Varro: Quum hæc dixisset, ecce calidus quidam navicularis irrumpit in curiam. ¶ Dicitur & Caldus per syncopen. Martial. Frigida non deerit calda petenti.

Căldārium, n.f. Ahenum, quo aqua calida hauritur: vel in quo aqua igni admovetur. דוד duan λέβης, χαλκεῖον. Gall. *Chaudiere.* Ital. *Caldaio.* Germ. Ein kessel. Hisp. *Caldera.* Pol. *Kocioł, saglan.* Vnga. *Melegitö víz.* Ang. *A cawdron or kettle.*] In balneis item Caldarium erat locus, in quo calidâ lavabantur: quemadmodum Frigidarium, in quo frigidâ: & Tepidarium, in quo tepidâ.

Caldārĭus, a, um ut, Caldaria cella, in qua calidâ lavabantur: Plin. lib. 5. Ep. Frigidariæ cellæ connectitur media: cui Sol benignissimè præstò est, caldariæ magis: prominet enim. ¶ Caldarium æs, ex quo caldaria: hoc est, ahena fiebat. Plin lib. 34. c. 8.

Căleo, les, lui, per simplex l, Ferveo, calidus sum. [חמם chamám חם jacham θέρμομαι. Gall. *Estre chaud.* Ital. *Scaldarsi.* Germa. Heiß oder warm seyn. Hisp. *Escalentarse.* Pol. *Ciepły iestem.* Vng. *Meleg vagyok, meg hevülök.* Ang. *To be hoate.*] Plaut. in Rud. Os tibi calet. Virgil. 1. Aeneid. Centum calent aræ. ¶ Calere dicitur res per translationem, dum adhuc recens est. Plaut. Poen. Atenim nihil est, nisi dum calet, hoc agitur. Tracta metaphora à fabris ferrariis, qui ferrum candens simul ac igni exemerunt, statim cudunt, ne morâ interpositâ durum fiat, & intractabile. ¶ Aliter tamen calere res apud Cic. accipitur 3. in Verrem: Posteaquam satis calere res Rubrio visa est: quæso (inquit) Philodame, &c. id est, ubi vidit eos inflammatos & accensos multâ compotatione. ¶ Calere, pro desyderare. Stat. 4. Thebaid. Arma, tubas audire calens. ¶ Fœminâ aliquâ seu puellâ calere. Horat. 4. Carm. Ode 11: Non enim posthac aliâ calebo Fœminâ. ¶ Composita sunt Concaleo, & Incaleo. ¶ Caletur, impersonale, à Caleo.

Călēsco, scis, n.t. Calidus, vel calidior fio. [חמם chamám חם jacham θερμαίνομαι. Gall. *S'eschauffer, devenir chaud.* Ital. *Scaldarsi.* German. Heiß oder warm werden. Hisp. *Escalentarse.* Pol. *Ciepłeie, zagrzewam się.* Vngar. *Melegwlök.* Angl. *To waxe hoate.*] Plin. lib. 20. capite 21: Succusque tribus modis exprimitur in fictili, calescitque in eo Sole modicè. Ovid. 6. Fast. Est Deus in nobis, agitante calescimus illo. A' quo Concalesco, & Incalesco.

Călĕfăcio, & Calfacio, Calidum reddo. [חמם chimmém. θερμαίνω. Gall. *Eschauffer.* Ital. *Scaldare.* Germ. Wermen/heiß oder warm machen. Hispan. *Calentar à otra cosa.* Pol. *Grzeie.* Vng. *Meg melegitem.* Ang. *To make hoat, to warme.*] Plin. lib. 21. c. 20: Chrysocho-mes radix calfacit & stringit Cic. 2. de Nat. deor. Partim ad calefaciendum corpus igni adhibito. ¶ Transfertur ad animum. Cic. ad Quint. Fratr. lib. 3: Eodem die Gabinium ad populum luculenter calefecerat Memmius: id est, vexarat, exagitarat. Hinc Excalfacio: à quo Excalfactorius, a, um, θερμαντικός. Idem excalfactorias habet vires. Concalfacio, calidum reddo. συνθερμαίνω Cic. 2 de Orat. Et ait idem: Quum brachium concalfecerit, tum se solere pugnare.

Călĕfactĭo, f.t. θέρμανσις, Calefactus, Plinio. [Vngar. *Melegités, hevités, fwtés.*] Scævola D. libr. 32. Tit. 1. l. 36: Videri testatorem super calefactionis & præbitionis onus, de his quoq; sensisse. Calefactiones thermarum, apud Hermogenianum D. lib. ult. Tit. 4. l. 1. & l. 4: Calefactio publici balnei.

Călĕfactus, particip. [מחמם mechummám. θερμανθείς. Gall. *Eschauffé.* Ital. *Scaldato.* Germ. Gewermbt/warm gemacht. Hisp. *Escalentado.* Polon. *Zgrzany.* Vnga. *Meg melegitetet.* Ang. *Made hoat or warmed.*] Ovid. in Ibin: Vtque petit primò plenum flaventis arenæ Nondum calfacti velitis hasta solum.

Calfactus, us, nomen, m q. [חמם chammáh. θέρμανσις. Gall. *Eschauffement.* Ital. *Scaldamento.* Germ. Erwermung/erhitzung. Hispan. *Escalentamento.* Pol. *Zgrzanie.* Vngar. *Melegités, hevités.* Ang. *Heating or warming.*] Plin. lib. 20 cap. 3. Cibo quot modis juvent, notum est, quum transmeent faucium tumorem, calfactuque obiter foveant.

Calfacto, as, are, frequent. [θάλπω ἐν θερμῷ. Vng *Gyakran melegitem.* Ang. *To make hoate, to warme often.*] Horat. 1. Epist. Sub noctem gelidam lignis calfactat ahenum.

Călĕfio, Calidus fio, sub voce neutrali passivam habet significationem. [חמם chamám חם jácham. θερμαίνομαι. Gall. *Estre eschauffé, devenir chaud.* Ital. *Scaldarsi.* Germ. Warm werden. Hispan. *Ser escalentado.* Polon. *Zagrzewam się.* Vng. *Meg melegwlök, melegszem.* Ang. *To be made hoat, to waxe hoat.*] Cic. ad Attic. lib. 2: Balneum calefieri jubebo. A' quo Concalfio, & Excalfio.

Călōrĭfĭcus, a, um, Quod calorem facit: [מחמם mechammém. θερμαντικός. Gall. *Chose qui eschauffe.* Ital. *Cosa que scalda.* Germ. Das hitz oder werme macht. Hisp. *Cosa que haze calor.* Polo. *Ciepło czyniący.* Vngar. *Melegitö, hevitö.* Angl. *That doeth heath, or warmeth.*] sicut à Frigore, Frigorificus. ¶ Gell. lib. 17. cap. 8: Oleum quoq; calorificum est.

Καλὸς λιμήν: id est, bonus portus: ita Græci nominarunt (à re scilicet, ut solent frequentissimè) Scythiæ Europeæ portum in Euxino super Tauricos. Pompon. lib 2.

Călŏtechnus, καλότεχνος, bonus artifex: cujus contrarium est Cacotechnus, κακότεχνος, malus artifex.

Călpăr, κάλπη, Dolium, & vini genus, quod sacrificii causâ è dolio emittebatur, priùs quàm degustaretur. Varro lib. 1. de vitâ pop. Rom. Quia antequam nomen dolii prolatum esset, quum etiam id genus vasorum Calpar diceretur, id vinum Calpar appellatum. ¶ Festus docet esse genus vasis fictilis.

Calthă, f.p. [καλθα Gall. *Soulcie,* quasi *solsie* Germ. Ringelblumen. Belg. Goutbloeme. Polon. *Kroc.* Ruellio *Chamæmelum.* Vng. *Peremin.* Angl. *Marigold.*] Viola est lutei coloris. Virgil. in Bucol: Mollia luteolâ pingit vaccinia calthâ. Vide latiùs apud Plin. li. 21. c. 6. Vulgus Gallorum *Solsiam* vocat, quasi solsequiam.

Călthŭlă, æ, f p. Vestis à calthâ violâ coloris lutei. Plautus: Indusiatam, paragiatam, calthulam, ac crocotulam.

Călvă, æ, f. p. Dicitur os capitis, ubi capilli esse consuevêre. [גלגלת gulgóleth. κρανίον. Gal. *Le test de la teste, ce qui couvre le cerveau.* Ital. *Geppa, o' la della testa.* Germ. Ein hirnschal/Hauptschädel. Belg. Hoofstschedel/de panne van t' hooft. Hisp. *La calauerna.* Polon. *Leb.* Vngar. *Hó kaponya.* Ang. *The scull or harte scalpe of the head.*] Martialis: Psilothro faciemque lavas & dropace calvam.

Calvărĭă, Totum caput carne nudum: & tàm de brutis, quàm de hominibus dicitur. [τὸ βρέγμα. Angl. *The scull of the head.*] Caper Calvam vocat. Palladius: Equæ calvaria, sed non virginis, intra hortum ponenda est, vel potiùs asinæ. ¶ Calvariæ descriptionem vide apud Celsum lib 8. c. 1. ¶ Et Calvariæ, loca sepulturæ publica, πολυάνδρια, seu loca in quibus supplicio afficiebantur damnati. ¶ Calvaria piscis etiam est, Plinio Orbis ὄρφος. Arist. Apuleius in Apologiâ: Tam ridiculum argumentum fore, quàm si dicas, venandis apris piscem Apriculum, aut eliciendis mortuis marinam Calvariam. Ennius in Phagitiis: Corcyræ polypus, Calvaria pinguis. A' carne. Sic enim legendum, teste Gesnero.

Călvastĕr, Subcalvus. cui capilli partim deciderunt. [ὑποφαλακρίας. Germ. Glatzig/kaal. Pol *Łysiak.* Vng. *Kopasz.* Ang. *A balde man.*]

Calvată vĭneă, In qua vites quidem sunt, verùm paucæ, raræq; ut in calvitio capilli. Plin. lib. 17. cap. 22: Cato de Re rust. ca. 33.

Călvĭtĭes, f. q. & Calvitium, n.f. Defluvium capillorum à capite: seu locus capitis, ex quo capilli defluxerunt. [קרחת karáchath. φαλάκρα, φαλακρότης Gall *chauveté.* Ital *Calvezza.* German. Kaalheit oder Haupts von des hars ausfallen. Belg. Caelheyt. Hisp. *Caluez de cabellos.* Polon. *Łysość.* Vngar. *Kopaszság.* Ang. *Baldenesse.*] Sueton. in Cæsare: Calvitii verò deformitatem iniquissimè ferebat, sæpe obtrectatorum jocis obnoxiam expertus: ideo deficientem capillum revocare è vertice consueverat. Cic. 3. Tusc. Proinde stultissimum Regem in luctu capillum sibi evellere, quasi calvitio mœror levaretur.

Călveo, es, n f. Calvus sum. [קרח karách φαλακρόω. Gall. *Estre chauve.* Ital. *Esser calvo.* Germ. Kaal seyn. Belg. Caet zyn Hisp. *Encaluarse.* Polo. *Łysieie.* Vng. *Kopaszulok, kopasz vagyok.* Ang. *To be balde.*] Plin. l. 11 c. 38: Et quedâ animalium naturaliter calvent, sicut struthiocameli, & corvi aquatici. ¶ Hinc cōponitur Recalveo, ἀναφαλαντόω, quod est, rursus in calvitiem revertor.

Călvescĕre, Est Calvum fieri [קרח karách φαλακρόομαι. Gal. *Devenir chauve.* Ital. *Divenir calvo.* Germ. Kaal werden/ein glatzkopff überkommen. Belg. Cael worden. Hispan. *Encaluecer.* Polon. *Łysieie.* Vngar. *Meg kopaszulni.* Ang. *To waxe balde.*] Plin. l. 11. c. 19: Propriam huic calvescere omnibus annis, quum seritur rapa. ¶ Dicitur & de agris. Col. lib. 5: Propter muros atque talpas sæpè novella castaneta calvescunt: id est, rarescunt.

Călvĕfio, fis Calvus fio. [ἀναφαλαντίας γίνομαι Vngar. *Meg kopaszulok.* Ang. *To waxe balde or pilde.*] Varro de Re rust. l. 11. cap. 37: Ego ista etiam, inquit Agrasius, non solùm in ovibus tondendis, sed in meo capillo à patre acceptum servo, ne decrescente lunâ tondens calvefiam.

Călvo, as, act. p Calvū facio: [Vng. *Meg kopaszitom.* Ang. *To make balde, or pilde.*] à quo Decalvo, & Recalvo. De quibus suis locis.

Călvo, vis, act. t Decipio, Frustror: [נכזב niphiáh נכזב nehekáb. ἐξαπατῶ. Gal. *Frustrer, tromper.* Ital. *Ingannare.* Germ. Betriegen. Hisp. *Enganar faltar en lo prometido.* Polo. *Oszukać.* Vnga. *Meg csalom.* Ang. *To beguile, to deceive.*] cujus passivum est Calvor: tractum à calvis militibus, qui omnibus solent esse frustratui. Salust. in 3. hist. Contrà ille calvi ratus. Hoc est, decipi.

Călvŏr, deponens. Plautus in Casin. Nam ubi domi sola sum, sopor manus calvitur: id est, decipit. Pacuvius: Sed quid conspicio? num me lactans calvitur aetas? Accius Eurysace: Sed memet calvor, vos istum, ut jussi, ocyus abstrahite: tractum à calvis mimicis, quòd fiunt omnibus frustratui.

Călvŭs, m. f. Dicitur à cujus capite capilli defluxerunt, sive qui sine capillis natus est. [קרח kereach. φαλακρός. Gall. *Chauve*. Ital. *Calvo*. German. Kaal/glatzecht. Belg. Caelhooft. Hisp. *Calvo de cabellos*. Pol. *Lysy*. Vngar. *Kopasz*. Ang. *Balde*.] Vnde Plin. lib. 11. docet esse gentes naturaliter calvas: quales Myconii, qui capillo carentes gignuntur. Sueton. in Caesare: Vrbani servate uxores, moechum calvum adducimus. ¶ Calvus comatus apud Martialem, haud dubiè figurâ proverbiali dicitur: convenietque in eum, qui veris bonis nudus, adscititiis se venditat. Veluti si quis indoctus, aliena pro suis ederet: aut si quis dissimulet esse se, quod est. ¶ Calvum vellis, φαλακρὸν τίλλεις. Vbi inanem operam quis sumit, aut ubi quis auferre conatur quo vacat is, à quo petitur. Veluti si quis à paupere conetur extundere pecuniam, ab indocto literaturam.

Călŭmnĭă, f. p. Vexatio alicujus in litibus per fraudem, & frustrationem: aut rei alicujus malitiosa interpretatio. [דבה dibbáh דפי dóphi בשחק böschek. διαβολή. Gall. *Calomnie*. Ital. *Calumnia*. German. Ein schmachred/ein falsche antlagung/afterredung. Belg. Smaet/valsche verstierdelinghen. Hisp. *Accusacion falsa, calumnia*. Pol. *Falszywe oskarzenie*. Vng. *Patvar*. Ang. *A false or craftie accusation, a forged crime*.] Nonius, malitiosam & mendacem infamationem interpretatur. Cic. 1. Offic. Existunt saepe injuriae, calumniâ quâdam, & nimis callidâ, atque malitiosâ juris interpretatione. Idem in Salust. Sed est quaedam calumnia, quam unusquisq; nostrûm, testante animo suo fert de eo, qui falsum crimen bonis objectat. ¶ Iurare calumniam in aliquem, dicitur de accusatoribus, quos priùs quàm audirentur, jurare oportebat se calumniae causâ ad accusandum non venisse. Caelius ad Cicer. lib. 8. Nam de divinatione, Appius quum calumniam jurasset, contendere ausus non est, Pilioque cessit. Liv. 3. bell. Maced. Itaq; diu repugnante Scipione Africano, quia parum ex dignitate suâ ducebant subscribere odiis, accusationibusque Annibalis, & factionibus Carthaginiensium inserere publicam autoritatem: nec satis habere, bello vicisse Annibalem, nisi velut accusatores, calumniam in eum jurarent, ac nomen deferrent: tandem pervicerunt, ut legati Carthaginem mitterentur.

Călumnĭŏr, aris, d. p. Significat, per fraudem & subdolam rationem, causâ vincendi, in litibus, mendaciis alios vexo: vel falsa crimina intendo. [הוציא דבה hotsi dibbáh. διαβάλλω, συκοφαντέω. Gall. *Calomnier, desguiser la verité pour blasmer quelqu' vn*. Ital. *Calunniare*. German. Schmähen/lesteren/ falsche nachreden treiben. Hispan. *Accusar falsamente, calumniar*. Pol. *Obelgnie, obmawiam falszywie*. Vngar. *Patvarkodom*. Angl. *To accuse falselie, to forge a crime*.] Cicero ad Varronem: Nam quod antea te calumniatus sum, indicabo malitiam meam. ¶ Domesticum thesaurum calumniaris, τὸν οἴκοι θησαυρὸν διαβάλλεις: hoc est, tua ipsius carpis laceras que: conveniet & in illos, qui sua ipsorum arcana non celant. ¶ Calumniari cum dandi casu. Asconius Paedianus in Divinat. Frustra calumniantur Ciceroni homines.

Călmŭnĭātŏr, m. t. Qui calumniam facit, qui falsum crimen objicit. [מוציא דבה motsi dibbáh. συκοφάντης. Gall. *Calomniateur*. Ital. *Calumniatore*. German. Ein schmäher/lesterer. Belg. Een lasteraer/valsch lasterer. Hispan. *Columniador, falso accusador*. Polon. *Obmowca falszywy*. Vngar. *Patvaros, patvarkodo*. Ang. *He that accuseth falselie, and forgeth crimes*.] Vnde in lege XII. Tabularum: Calumniator idem patiatur quod reus, si convictus fuerit. Cicer. pro Cluent: Est hic Ennius egens quidam calumniator mercenarius Oppianici.

Călŭmnĭatrix, f. t. Quae calumniam facit. [Vng. *Porpatvaros asszony*.] ἡ διάβολος. Vlpianus D. lib. 37. Tit. 9. l. 1: Nisi manifesta sit calumniatrix mulier.

Călŭmnĭōsŭs, Qui calumniam inferre solet. [συκοφαντικός. Ger. Voll Schmachreden. Ang. *Ready to accuse or forge crimes*.] Augustinus: Nemo illic calumniosus tendiculam verborum requirit.

Călŭmnĭōsē, adverbium. [συκοφαντικῶς. Ang. *By false accusing, by forging of crimes*.]

Calvo, calvus, Vide CALVA.

Călx, calcis, Pro calcaneo, extremâ pedis parte ponitur, qui & pes imus appellatur, à calcando dictus. [עקב hakéb. πτέρνα, σφυρόν. Gall. *Le dessous du talon*. Ital. *Calcagno*. Ger. Die Fersen des fuß. Belg. Hiele. Hisp. *Calcanar, ò coce, golpe del pie ò del calcanno*. Pol. *Pieta*. Vng. *Sark*. Ang. *The heele*.] Virgil. 5. Aeneid. -calcemque terit jam calce Diores. ¶ Vnde & pro fine metaphoricè ponitur: ut, A vertice ad calcem. Cicero: Quoniam sumus ab ipsâ calce ejus interpellatione revocati. ¶ Ad calcem pervenire, pro eo quod est, ad metam finemque. Proverbialem habet figuram, quoties ad aliud quippiam deflectitur, quàm ad corpus humanum. Cicero libr. de Amic. Vt cum aequalibus possis, quibuscum tanquam è carceribus emissus, cum iisdem ad calcem, ut dicitur, pervenire. Simile huic reperitur apud eundem lib. de Senect. Nec verò velim quasi decurso spatio à calce ad carceres revocari. ¶ Aliquando pro ictu calcis, & percussione pedum, plagâque, λάκτισμα. Terent. in Phorm. -nam quae in scitia est, Adversum stimulos calces. Iuvenalis: -aut dic a ccipe calcem. ¶ Et tàm pro calcaneo, quàm percussione, modò masculino, modò foemioino genere usurpari solet. Silius: Iam compos voti ferratâ calce cruentat Cornipedem. Virg. Cornipedemque citum ferrato calce fatigat.

Calcăr, aris, n. t. Ferreus stimulus ad urgendos equos: sic dictus, quod ad calcem alligetur. [מגהף magheghaph. πλῆκτρον, κέντρον. Gall. *Vn esperon*. Ital. *Sprone*. German. Ein Sporen. Belg. De spore. Hisp. *Espuela de hierro*. Pol. *Ostroga*. Vngar. *Sarkantyu*. Ang. *A spurre*.] Ovid. Non opus est celeri subdere calcar equo. Cicer. de Orat. Quod dicebat Isocrates doctor singularis, se calcaribus in Ephoro egere: contrà autè in Theopompo frenis uti solere. ¶ Currenti calcar addere, proverbialis metaphora, pro eo quod est, eum qui suâ sponte ad rem aliquâ satis incitatus est, vehementiùs adhuc inflammare, τὸν τρέχοντα ὀτρύνειν. ¶ Tolle calcar, αἶρε πλῆκτρον ἀμυντήριον: id est, tolle calcar ultorium. Aristoph. in Avib. -αἶρε πλῆκτρον, εἰ μάχῃ, tolle calcar, si pugnas. In eum dici solitum, qui jam ultionem parat. ¶ Calcaria, in gallinis. Colum. lib. 8. cap. 2: Geocrosissimaeque creduntur, quae binos habent digitos, sed ita ne cruribus emineant transversa calcaria. ¶ Calcar pro impetu. Varro Sesquiulysse: Ventus suo casu vehementiùs sufflare & calcar admovere. Nonius.

Călcānĕŭs m. f. & Calcaneum, n. f. (utroq; enim modo dicitur) Pars posterior pedis imi. [עקב hakéb. πτέρνα. Gall. *Le talon, le derriere du pied où se mettent les esperons*. Ital. *Calcanar*. Germ. Die fersen. Belg. De versen aen den voet. Hisp. *Calcanar*. Pol. *Podeszwa*. Vngar. *Sark*. Ang. *The heele*.] Virg. in Moreto: Continuis rimis calcanea scissa rigebant.

Călcĕŭs, m. f. à calce, Pedis indumentum, quod fit ex pellibus animalium. [נעל nahal. ὑπόδημα, ἐμβάς. Gall. *Souliers*. Ital. *Scarpa*. German. Ein schuch. Belg. Een schoen. Hispan. *Capato*. Pol. *Bot*. Vngar. *Saru*. Angl. *A Shooe*.] Cic. 1. de Invent. Si multus erat in calceis pulvis, ex itinere eum venire oportebat. Plaut. in Truc. Iam quos capiam calceos? ¶ Dextrum pedem in calceo, sinistrum in pedem, δεξιὸν εἰς ὑπόδημα, ἀριστερὸν εἰς ποδόνιπτρον. Subaudi verbum ad sententiam accommodum, Mittit aut ponit. Suidas ex Aristophane citat, atque dici solere in eos, qui se norunt commodè ad rei praesentis conditionem applicare, proque loco, tempore, negotiis aliam atque aliam sustinere personam. ¶ Ne supra pedem calceus, μὴ ὑπὲρ τὸν πόδα τὸ ὑπόδημα: id est, ne majora viribus suscipias: aut ne magnificentiùs te geras, quàm pro tuâ conditione. Lucian. in imagin. & in Gallo.

Calcĕŏlŭs, diminutivum à calceus. [ὑποδημάτιον. Gall. *Petit soulier, scarpin*. Ital. *Picciola scarpa*. Germ. Ein schühle. Hisp. *Capatillo*. Polon. *Boczik*. Vngar. *Sarutska*. Ang. *Litle shooe*.] Cic. 1. de Nat. deor. Cum pelle caprinâ, cum hastâ, cum scutulo, cum calceolis repandis.

Calcĕārĭum, rii, n. f. In singulari numero pluralis vim habet: quemadmodum & Vestiarium, ὑποδήματα, ὑποδέσεις. Nam quũ alicui calcearium, aut Vestiarium legatum dicimus, non calceum unum, non vestem unam significamus, sed tantùm vestium, aut calceorum, quantum illi corpori honesteq; tegendo, pedibusque armandis fuerit satis. Vlpian. de alim. leg. Diariis, vel cibariis relictis, neq; habitationem, neque vestiarium, neq; calceatium deberi palàm est.

Calcĕōlārĭŭs, m. f. Qui calceos conficit. [ὑποδηματοποιός. Gall. *Cordonnier*. Ital. *Calceolaio*. German. Ein Schuster / Schuhmacher. Belg. Schoenmaecker. Hisp. *Capatero*. Polon. Szwiecz. Vngar. *Saro esinálo, varga*. Ang. *Shooe maker, a sower*.] Plaut. in Aul. Propôlae, linteones, calceolarii.

Calcĕāmĕn, & Calceamentum, pro ipso calceo. [נעל nahál. ὑπόδημα. Gall. *Chaussure*. Ital. *Scarpe, ò altro vestito del piede*. Ger. Geschůch. Hisp. *Capato ò qualquier calceado*. Polon. *Obuwie*. Vng. *Saru*. Ang. *A shooe*.] Plin. lib. 19: Hinc calceamina, & pastorum vestis. Cic. 5. Tusc. Mihi amictui est Scythicum tegmen, calceamentum solorum callum, cubile terra.

Calcĕātŭs, us, m. q. Idem quod Calceamẽ. [Vngar. *Saru*. Ang. *A shooe*.] Plin. Itaq; longo itinere fine calceatu atteruntur pedes. Idem l. 11. c. 45: Pes imus vestigio carnosa, quâ de causâ in longiore itinere fine calceatu fatiscunt.

Calcĕo & Calceo, as, Calceos induo. [נעל nahál ὑποδέω. Gall. *Chausser*. Ital. *Calzare, ò ferrar muli, ò cavalli ò asini*. Germ. Schuch anlegen. Belg. Schoeven andoen/schoeyen. Hispan. *Calcar los pies, ò herrar las bestias*. Pol. *Boty obuwiam*. Vngar. *Az sarut föl vonszom*. Ang. *To put on shooes, to shooes*.] Et modò accusativum habet ejus rei, quâ quis calceatur: modò ablativum. Accusativo junxit Plin. l. 36. c. 5: Arcesilaum quoq; (inquit) magnificat Varro, cujus se marmoream habuisse leaenam tradit, aligerosque ludentes cum eâ Cupidines, quorum alii religatam tenerent, alii è cornu cogerent bibere, alii calciarent soccos, omnes ex uno lapide. ¶ Ablativo autem idem junxit lib. 7. c. 20: Nos quoque vidimus Athanatum nomine, prodigiosè ostentationis, quinquagenario thorace plumbeo indutum, cothurnisque quingentorum pondo calciatum per scenam ingredi. Item Gell. Die feriato tunicis & lacernis indutos, & gallicis calciatos. ¶ Calciari item equi dicuntur, quum pedes eorum adversus saxorum injuriam ferramentis muniuntur. Testimonium vide apud Suetonium in Vespasiano. ¶ Hujus compositum est, Excalcio, de quo suo loco.

Calcĭtro, as, pen. corr. Pede percutio. [בעט bahat. λακτίζω. Gall. *Ruer*

ruer des pieds, regimber. Ital. Trare di calci. German. Mit den Füssen hindersich schlahen/schatten/stampffen. Belg. Ick slae achter we met wertin. Hispan. Acocear. Polon. Kopam. Vnga. Rúgok, rúgoldozok. Ang. To kicke, to spurne, to winse, to flinge.] Plin. lib. 30. c. 6. Mulas non calcitrare quum vinum biberint. ¶ Hinc Calcitrones dicti sunt equi, qui calcibus infestant. [[illegible]. Gall. Chevaux qui ruent & regimbent. Ital. Cavalli ò muli che tirano de calci. Hisp. Cavallos acoceadores.] Gell. l. 4. c. 2: Equus mordax aut calcitro, vitiosus, nō morbosus est. ¶ Calcitrare, per metaphoram. Cic. pro Cælio: Illum filiumfamiliâs patre parco & tenaci habere tuis copiis devinctum non potes: calcitrat, respuit, non putat tua dona esse tanti. ¶ Hujus compositum est Recalcitro.

Călcĭtrātŭs, us, nomē verbale m. q. Actus ipse calcitrandi. [[illegible]. Gall. Regimbement, ruade. Ital. Percosse con calci. German. Das hinden ausschlahen oder schatten mit den Füssen. Hispan. Obra de acocear. Pol. Odkopywanie. Vnga. Rúgás. Ang. A kicking, or winsing.] Plin. lib. 8. c. 44: Mulæ calcitratus inhibetur vini crebriore potu.

Călcĭtrōsŭs, Qui sæpè calcibus ferit. [[illegible]. Gall. Qui ad coustume de ruer & regimber. Ital. Solito a calcitrar. German. Der gern mit den Füssen hindenausschlecht. Hisp. Cosa acoceadora. Polo. Kopiacy. Vngar. Rugoldozo. Ang. That kicketh, or winseth often.] Colum. lib. 2: Iuvencumq; teste tractum calcitrosum reddit.

Călco, as, Propriè significat Pede comprimo. [דרך darach [illegible]. Gall. Fouler aux pieds, mettre le pied dessus. Ital. Premere col pie, calcar. Ger. Mit füssen tretten. Belg. Treden. Hispan. Hollar acocear con los pies. Polon. Depce. Vngar. Nyomom, taposom. Angl. To treade, to stampe downe, to trample, or go vpon.] Virgil. 2. Aeneid. —mistâque cruor calcatur arenâ. Ovid. 3. Trist. —ducum calcavimus æquor. Plin. Ita fercatis vectibus calcari solent, parietesque similiter. Carbones calcare, [illegible]. Calcare solum, terram, [illegible]. Pedibus calcare, [illegible]. Terra [illegible]mantium vestigiis calcata, [illegible]. ¶ Transfertur etiam ad animum: ut idem significet quod Contemno. Autor carminis ad Pisonem: Raraq; non humilem calcat fastosa clientem. ¶ Sic dicimus. Calcare voluptates, aut alias animi passiones. ¶ Cōposita sunt Conculco, Inculco, & Proculco. ¶ Tuā ipsius terram calca. Adagium est, quo jubemus cuipiam, ut in suo loco se contineat, neque se recipiat in nostra. Theoc. in Hedorpo: [illegible]: id est, Quin propriam calcans terram, quæ certa teneto. Cōveniet, ubi pacūm fidemus [illegible], nec volemus in domesticam recipere consuetudinem.

Călx, f. t. Lapis ustus, ex quo arenę admixtione fit intrita: ita dictus à calcando: nam ita lapides simul adstringit, ut calcari videantur. [שיד sidh גיר ghir. [illegible]. Gall. De la chaux. Ital. Calcina. Germ. Kalch. Belg. Calck. Hisp. La cal. Polon. Wapno. Vng. Mész. Ang. Lime for morter.] Cic. pro Mil. Repente lyntribus in eam insulam materiam, calcem, cæmenta, atq; arma convenit. Palladius: Calx quæ erit ex spisso & duro saxo, structuris convenit: ex fistuloso verò, aut molliore lapide, tectoriis adhibetur utilius. Vide Plin. lib. 36. c. 23.

Călcārĭă fŏrnāx, in quâ calx eoquitur: [[illegible]. Gall. Fourneau à chaux, chaufour. Ital. Fornace da calcina. Germa. Kalchofen. Hispan. Calera donde se cueze la cal. Pol. Wapienni piec. Vng. Mész kemencze. Ang. A lime fornace.] sicut Sulphuraria, in qua sulphur. Plin. l. 17. c. 9: Nuper repertum, oleas gaudere maxime cinere è calcariis fornacibus. ¶ Est autem adjectivum Calcarius, a, um. Calcacius verò substantivè, qui præest fornaci calcariæ. [[illegible]. Gall. Qui fait la chaux, chaufournier. Ital. Chi cuoce la calcina nelle fornaci. Hispan. El calero que haze la cal. Angl. A lime maker.] Cato de Re rust. Calcarius ligna conficit ad fornacem.

Călcātă ædĭfĭcĭă, Dicuntur calce contecta. [Polon. Tynkowana sciana. Vng. Mészelt ház. Ang. Buildinges parged and overdawbed with lime.] quam artem Loricationem & Tectoriam appellant, & præcipuè si læve politumve fuerit, ut superinduci possit peniculus vel albarium, vel pictura, vel aliud quippiam ad venustandam structuram.

Călcātōrĭum, n. s. [Angl. The place where thay stampe grapes.] apud Palladium l. 1. c. 18. videtur esse semita quædam editior in cellâ vinariâ, inter duos lacus. Verba ejus sunt hæc: Cellam vinariā Septentrioni debemus habere oppositam, ita instructam necessariis, ut non vincatur à fructu: sic autem dispositam, ut basilicæ ipsius formâ calcatorium habeat altiore loco constructum: ad quod inter lacus, qui ad excipienda vina hinc inde depressi sunt, gradibus tribus ferè aut quatuor ascendatur. Et paulò pòst: Quòd si cupis, locum suum deputabimus: is locus ad calcatorii similitudinem, podiis brevibus, & testaceo pavimento solidetur. ¶ Dictum autem videtur Calcatorium, sive à calcando: hoc est, eundo: sive ab opere calcato: hoc est, lorscato, quo conficiebatur.

Călȳptră, æ, [צעיף tsahiph. [illegible]. Gall. Faille. Germ. Ein weiberstürtz. Belg. Falie/hueyke. Polon. Rantuch. Vngar. Fédél, fátyol. Ang. A womans hoode or cappe.] Genus vestimenti, quo mulieres capita tegebant. à [illegible], tego.

Calȳx, m. t. [[illegible]. Gall. Bouton de rose ou autre fleur, ou la petite peau ou vellicre qui couvre le fruit, comme vne noix ou amande. Ital. Guscia ò pelle di qualche frutto come di noce ò mandole, bottone ò boccolo di rosa, cioè quelle parti che tengono chiuse prima che spanisca. German. Die bälgen oder die haut einer jeden frucht/als der Nüssen/Mandeln/Kisten. Belg. Schael van der fruyt. Hispan. El erizo como ci castanna ò bellota. Polon. Wszeliaka lupina ktora nakrywa owocy, iako iest orzech, zoladz. Vngar. Virágnak gyöm ölcsnekés mognak teke. Ang. The yonge bourgeon or bulde of a rose, or other floure, also the hull or shel of fruites.] Significat folliculum, quo primùm flos, & deinde semen herbarum, vel fructus arborum cooperitur: ut amygdalæ, nuces, & castaneæ habent suos calyces, [illegible]: hoc est, à contegendo. Plin. lib. 15. c. 22: Nec non & honor his naturæ peculiaris gemino protectis operimento; pulvinati primùm calycis, mox lignei putaminis.

Călĭcŭlus, diminut. Plin. lib. 16. c. 44: Quod verò in spinâ fulloniâ gignitur hypophæston, caliculis inanibus, foliis parvis.

Cama, Lecti quoddam genus breve & circa terram. D. Ambrosius in offic.

Cămbĭo is, psi, Commuto. [[illegible]. Gall. Changer. Ital. Cambiare. Germ. Wertauschen/wechslen. Belg. Wisselen. Hispan. Cambiar, ò troccar. Polon. Odmieniam. Vngar. Kiváltom, tserélöm. Ang. To change money.] Apud antiquos verò Cambire accipitur pro pugnare, iter inchoare, flectere: à quo Campso, as, quod est, iter flecto.

Cămellă, Genus vasis est apud Ovid. l. 4. Fastorū, ubi sic habet:

> Dum licet, appositâ, veluti cratère, camellâ,
> Lac niveum potes, purpureamq; sapam.

Cămēlŏpardălĭs, [[illegible]. Gall. Giraffe, beste ressemblant au chameau & panthere. Ital. Giraffa. Ger. Ein Greiff. Hispa. Girafa, animal raro. Pol. Gryff. Ang. A beast lik a camel and panthere.] Animal est cameli proceritate, colore pantheræ, maculis veluti florentibus variegatum: postremæ infra alvum partes humi subsidunt, sicuti in leonibus videmus: humeri pedesque priores, atque item pectus præter cæterorum membrorum rationem protera, tenuis cervix: camelo capite simile, pedibus & cruribus bovi. Plin. lib. 8. c. 18.

Cămēlŭs, sim, lici, l. m. s. [גמל ghamal. [illegible]. Gall. Chameau. Ital. Camelo. Germ. Ein Kamelthier. Belg. Kemel. Hispa. Camello. Polon. Wielbląd. Vnga. Teve. Ang. A camell.] Animal quadrupes, quod crura pro[illegible], collum oblungum habet. Sitim per triduum tolerat, sed quum invenit aquam, tantum bibit, ut & præteritæ, & futuræ siti satisfaciat. Bactri camelos mittunt & Arabes, ut scribit Diodorus: sed in hoc differunt, quòd Arabici in dorso bina habent tubercula (hos Dromedarios vocant) Bactriani singula. De camelis multa Plin. lib. 8. cap. 18. Cic. 2. de Nat. deor. Cameli adjuvantur proceritate collorum. Horat. 2. Epist. Diversum confusa genus panthera camelo. ¶ Camelus vel scabiosa complurium asinorum gestat onera, [illegible]. De iis qui usque adeò præcellunt quosdam, ut etiam senes, aut alioquin ægroti præstātiores tamen sint illis integris: aut de iis, qui rebus parùm prosperis, tamen plus valent ob pristinæ fortunæ reliquas, quam alii rebus integris. Usus est Synesius. ¶ Est & Camelus funis nauticus, quo anchoræ religantur. De quo aliqui intelligūt illud in Evangelio: Facilius est camelum per foramen acus intrare, quam divitem in regnum cœlorum.

Cămēlīnŭs, a, um, adject. [[illegible]. Gall. De chameau. Ital. Di camelo. Germ. Das vom Kamelthier ist. Hisp. Cosa de camellos. Pol. Wielbłądowy. Vng. Tevés, tevétöl valo. Ang. Of a camell.] ut Camelinum lac. Plin. lib. 28. cap. 9: Dulcissimum ab hominis camelinum, efficacissimum ex asinis.

Cămēlārĭŭs, m. s. [[illegible]. Gal. Celuy qui meine les chameaux. Ital. Gardiano di cameli. Germa. Ein Kamelthier/ein Kameltreiber. Hispan. El que cura los camelos. Pol. Wielbłądnik. Vng. Teve pásztor. Angl. A guider of camels.] qui custodit pascitque camelos. Bud.

Cămēlāsĭă, sive Camelaria, Camelorum curatio & præfectura: & Camelarii, ipsorum camelorum curatores. Arcadius in L. ultim. de muner. & honor. Camelasia similiter quoque personale munus est &c.

Cămēlēlāsĭă, productio camelorum. Arcad. D. lib. ult. Tit. 9. leg. 18 [illegible].

Cămēlŏpŏdĭum. [[illegible]. Polo. Szanta. Ang. Horehound.] Herba est quibusdam, quam Dioscorides [illegible], Latini Marrubium vocant.

Cămĕră, f. p. [[illegible] chippá [illegible] vlám. [illegible]. Gal. Voulte, berceau, comme celuy qu'on fait aux iardins pour soustenir la vigne en treille. Ital. Volta. German. Ein gewelb. Belg. Een gewelfsel. Hispan. Boveda. Polon. Sklep, ogucie. Vng. Kamara bolt. Angl. An voulte or siele an archeroofe.] Arcus ædificium sustinens, tectumq; devexum & incurvatum: quod & Fornix & Testudo à Latinis appellatur. Servius deductum existimat ab adjectivo Camurus, quod curvum significat & inflexum. Cicer. ad Qu. Fr. Cameras quasdam non probavi, murique jussi. Salust. in Catil. Eum muniunt undiq; parietes, atq; insuper camera lapideis fornicibus juncta, sed inculta tenebris. Verrius Flaccus cameram dicendum putavit, ut autor est Sosipater lib. 1. Nonius cameram à camero deducit. Camerum, inquit, obtortum significat, unde cameræ tecta, in curvitatem formata.

Cămĕrārĭŭs, a, um adiect. [[illegible]. Gall. De treille ou berceau. Ital. Di pergola à volta. Germ. Das des gewelbs ist. Hisp. De boveda. Pol. Wsklepiony sklepiasty. Vng. Fára folyo. Angl. Of a vaulte or siele, or archeroofe.] Plin. loquens de cucurbitis, lib. 19. cap. 5: Inde hæc duo prima genera, cameracium & plebeium, quod humi repit. Camerarium, genus cucurbitæ vocat, quod in pergulas arrepit in hortis, non quod humi serpit.

Cămĕ-

Cămĕro, as, are, n.p. Cameram facio. Hinc Concamero. [καμαρόω. Gall. *Vouter.* Ital. *Edificare in volto.* Germ. Welben / ein gewelb machen. Belg. Welven. Hispan. *Edificar de bouedo.* Polon. Woblak buduie. Vnga. *Böltozom.* Ang. *To vaulte, to sele, to make an archeroofe.*] Plin. lib. 24: Dinocrates architectus Alexandri, Arsinoës templum concamerare inchoaverat.

Cămĕrātĭo, f.t. [καμάρωσις. Vnga. *Kamarázás, böltozás.* Ang. *Wanlting, making of an archerooge.*] Spartianus in Caracallâ: Ex ære vel cupro cancelli, quibus cameratio tota conredita est. Ab hoc verbo fit Concameratio, de quo suo loco.

Cămĕrātŭs, a, um: unde Concamerata loca, dicimus testudinea: hoc est, quæ fornicibus constant. [Gall. *Vousté.* Ital. *Fatto in volto.* Germ. Gewelbet. Hisp. *Cosa hecha de boueda.* Polon. *Sklepisty.* Vngar. *Böltozot.* Angl. *Vaulted.*] ¶ Camerata vehicula, quæ Græci καμαρωτὰ vocant, qualia sont pensilia, quibus matronæ gestantur: cujusmodi etiam hodie fiunt corio contecta.

Cămillŭs. Propriè puer ingenuus, qui flamini diali ad sacrificia ministrabat. Antiqui enim Camillos & Camillas vocabant ministros & ministras impuberes in sacris, Vnde Mercurius Hetruscâ linguâ Camillus, quasi deorum minister dictus est. ¶ Camilli, Pomp. Lætus de Sacerdot. Rom. Sed rerum omnium sacrarum administri camilli dicebantur.

Cămīnŭs, Græca dictio à Latinis mutuata. Fornax. [כבשן *chibschán* תנור *tannúr* ארבה *arubbáh*, κάμινος. Gall. *Fournaise, cheminee.* Ital. *Fornace, camino.* German. Ein Ofen / ein Kamin. Belg. Schauwe / schoorsteen / casscom Hisp. *Horno, ò cheminea.* Polon. *Komin.* Vngar. *Kemencze.* Angl. *A chemnie or fourneis.*] Virg. lib. 3. Aen. - ruptus flāmam exspirare caminis. Iuvenal. Satyr. 10: Iam strident ignes, jam follibus atq; caminis Ardet adoratum populo caput. ¶ Est etiam structura, quæ fumum excipit, vel locus in quo ignis struitur. Cicer ad Trebat. Luculento camino utendum censeo. Suet. Vitel. Nec ante in prætoriū rediit, quàm flagrante triclinio ex conceptu camini. Addere oleum camino. Horat. 2. Ser. satyrâ 3: Adde poëmata nunc: hoc est. oleum adde camino. Id est, adde majoris insaniæ materiam. Proverbialis locutio de quâ Erasm. in Chiliad.

Cămīno, as, are, In modum fornacis & camini struo. [καμινόω. Gal. *Faire fournaise ou en facon de fournaise.* Ital. *Far vna fornace.* German. Etwas wie ein ofen oder Camin machen. Hisp. *Hazer orno ò cheminea.* Polon. *Budniesako komin.* Vngar. *Kemencze mógyára sfinálom.* Ang. *To mak lik a chimnie or fourneis.*] Plin. lib. 16. c. 6: Acervi confertis taleis recentibus luto caminantur. Idem lib. 17. c. 15: In prunis palmo amplius, & ubique caminatâ fossurâ ore compressiore fuit.

Cămmărŏn, [κάμμαρον. Pol. *Omieg.*] Herbarum venenosissima, quæ notiore nomine *Aconitum* appellatur. Camaron autem dictum existimant à radicis flexurâ, quam Dioscorides scorpionis caudæ assimilat. ¶ Mandragoram item herbam nonnulli *Cammaron* appellant.

Cămmărŭs, [ἀστακός. Gal. *Escreuisse de mer.* Ital. *Gambaro.* German. Gattung der Krebsen im Meer. Hispan. *El camaron.* Polon. Kakmorski. Vngar. *Rák.* Ang. *Crabbe fishe.*] Piscis est ex cancrorum genere, molliorem testam habens pro cute. Vide Plin. lib. 32. cap. 8. Martial. lib. 2: Concolor in nostrâ cammare lance rubes.

Cămœnă, & Cămœnæ, Vide in Propriis.

Cămpānă, æ, f.p. [κώδων. Ger. Ein Glock. Belg. Een clocke.] Instrumentum notum ad pulsandum idoneum, à quo Campanula. Hieronymus ad Eusto. Quousque campanula in claustro pulsabitur. Malleus campanæ dicitur Rhopalum ῥόπαλον. ¶ Est etiam instrumentum quo pulsatur ostium.

Cămpē, plur. num. tantùm, & neut. gen. [κάμπη. Ger. Ein Raup oder Graswurm. Belg. Ruppe. Vngar. *Hernyo.*] Vermis genus hortensis, herbas & arborum frondes infestans, à verbo Græco κάμπτειν, quod est flectere: eò quod flexo obliquis tractib. corpore progrediatur. Col. lib. 10: Nec solùm teneras audens erodere frondes Implicitus conchæ limax, hirsutaque campe. ¶ Hinc Hippocampæ pisces, qui & equi appellantur, à flexu caudarum, quæ piscosæ sunt.

Cămpsŏr, oris, m.t. Qui ex pecuniæ permutatione lucrum facit. [κολλυβιστής. Germ. Ein Wechsler. Pol. Wekslarz. Vng. *Hiuanal valo pénz válto.* Angl. *A banker or exchanger of money.*]

Cămptaulēs, Qui canit inflexâ tibiâ: tali in bello utuntur Helvetii. [Vng. *Trombitas.*] Vopiscus in Carino: Exhibuit centum salpistas uno crepitu concinentes, & centum camptaulas.

Cămpŭs, m.f. Est grande atque amplum spatium terræ planæ, ut plateæ arex q;. [כִּכָּר *chichchár* שדה *sadhéh* πεδίον. Gal. *Vn champ, vne plaine.* Ital. *Campo.* German. Ein Feld Belg. Pleyne / effen velt. Hispan. *Campo raso, ò vega para labrar.* Pol. *Polie.* Vnga. *Mezö.* Ang. *The fieldes or the plaine.*] Oppius 3. bell. Civil. Sed quum esset inter bina castra campus circiter millium passuum sex, Domitius castris Scipionis aciem suā subiecit. Virg. 7. Aen. Filius ardentes haud secius æquore campi Exercebat equos. ¶ Dictus Campus à capiendo, quòd animalium, seu rerum aliarum multitudinem facilè capiat: seu quòd veteres ex agro tantum plano capiebant fructus: vel potiùs, ut Scaliger in Varronem notavit, à verbo Siculo, qui Circum aut Hippodromum κάμπον vocabant, à flexu equorum & quadrigarum, quæ ibi certabant. Inde omnia plana κάμποι dicti. Solet tamen accipi pro qualibet re, in qua quis studium habeat. Dicer. 2. Acad. Quum sit enim campus in quo possit exultare oratio, cur eam in tantas angustias, & in Stoicorum dumeta compellimus? Latissimum dicendi campum alio loco dixit Cicero, pro ubertate materiæ, quam vocant. ¶ Martis campus, Ἄρεος πεδίον, Suldas ex Alexādridis Pisandro. In eos torquebatur, qui militari confidentiâ præditi viderentur, quiq; rem vi, non judicio gererent: & quibus jus est in armis: quos Hesiod. eleganter compositâ voce χειροδίκας vocat. Ceterùm in quo quis valet, id Græci Campum illius vocant. ¶ Oblivionis campus, λήθης πεδίον. Dicetur vel de vehementer obliviosis, vel de rebus commentitiis ac frivolis, quæ nusquam sint. Aristoph. ¶ Famis campus, λιμοῦ πεδίον. In civitates dicitur, ingenti fame pressas. Est autem locus quispiam hoc nomine. ¶ Venti campus, ἀνέμου πεδίον. In hominem instabilem, levem & inconstantem dicebatur. Refertur à Diogeniano. Nam in planitie venti liberiùs huc atq; illuc divagantur, nullo coërciti obstaculo. ¶ Campus, item pro comitiis. Cicer. 3. de Orat. Gravis est modus in ornatu orationis, & sæpe sumendus, ex quo genere hæc sunt: Martem belli esse communem, Cererem pro frugibus, Liberum appellare pro vino, Neptunum pro mari, curiam pro Senatu, campum pro comitiis, togam pro pace, arma ac tela pro bello.

Cămpĕstrĭs, stre, om.t. denominativum à Campo formatum. [πεδινός. Vngar. *Mezei.* Ang. *Belonging to the fieldes or plaine.*] ut, Campestres operarii, qui in campo Martio servilem operā candidato impertiebantur. ¶ Campestria. Loca plana, à Campo deductum nomen. [τὰ πεδινὰ χωρία. German. Felder / Wiesen oder Matten Belg. Pladtvelt.] ¶ Campestria item dicuntur genitalium succinctoria, eò quòd ludentes in campo vestibus omnibus exuebantur, & nudi ludebant solis campestribus tecti virilia. [περίζωμα. Gall. *Des brayes à luicter.* Ital. *Le braccie.* Germ. Ein bruch / ein schambeck. Hisp. *Bragas marineras.* Pol. *Gacie.* Vngar. *Berbe.* Angl. *Breeches to wrastle or strugglein.*] Horatius: Penula solstitio, campestre nivalibus auris. Vnde qui ita succincti sunt *Campestratos* vulgus appellat.

Cămptĕr, pteris, incte in campis. Nonius ex Pacuvii Tantalo: Extremum intra campterem ipsum Iam progreditur Parthenopæum.

Cămūră æ, [. Angl. *A cuppe in olde tyme borne covered before a bride.*] Vasis genus, quod opertum in nuptiis ferebant, in quo erant nubentis utensilia Festus.

Cămærŭs, a, um. Inflexus, seu curvus. [נעוה *nahavéh* כפוף *caphuph* מעוקל *mehuȧkal*. ἐπικαμπής, καμπύλος. Gall. *Courbe ou courbé, camus, recroquillé.* Ital. *Torto, piegato.* Germ. Gebogen / krumb. Hispan. *Recuerto ò de boueda.* Polon. *Nachilony, nakloniony.* Vng. *Meg haylot, horgas.* Ang. *Crooked or bowed.*] Virgil. 3. Georg. - camuris hirtæ sub cornibus aures.

Cămŭs, mi, m.f. Genus vinculi. [מתג *méthegh* רסן *résen* מחסום *machsóm*. κημός, φιμός. Gall. *Frein, bride ou licol.* Ital. *Laccio, fune.* German. Ein Band / ein Strick / ein Halffter. Belg. Breydel Hispa. *Lazo cuerda.* Polon. *Kaganiec, troky.* Vngar *Gyeplö, are, fek.* Angl. *A bridle bitte.*] Plaut. in Cas. posuit pro fune quo damnati alligantur furcæ, quum ait: Camum & furcam feras. ¶ Item equorum retinaculum, frenum, & muliebre ornamentum. ¶ Græcis etiam Cadum judicialem significat, coni figuram referentem, in quem judices calculos conjiciebant. ¶ Est & genus tibiæ, pabuli, & lilii & quædam herba. ¶ Item mechanicum instrumentum igniferum. ¶ Chamos aspiratū, idolum est, quod alio nomine dicitur Beelphegor, ut inquit Hieronymus.

Cămum, mi, n.f. Genus potionis est apud Vlpianum in libr. 9. D. de tritic. vin.

Cănabĭs, Vide CANNABIS.

Cănălĭcŏlæ, Forenses homines pauperes: dicti quòd circa canales fori consisterent Festus.

Cănālĭs, & tàm masculini quàm fœminini generis, à canna fit, unâ literâ detractâ. Est autem Canalis lignum ad cannæ similitudinem cavatum, quo aqua deducitur. [שקת *schokéth* תעלה *tehaláh* רהט *rahát*. αὐλών. Gall. *Canal, conduit, esuier, tuyau.* Ital. *Cannale, condotto.* German Ein Känel / deuchel Belg. Een goote. Hispan. *Cannal.* Polon. *Rinna, kanal, korito.* Vngar. *Tsatorna.* Ang. *A cundite pippe, a cannell.*] Festus: Canales per quos aqua cōfluit in viis lapide stratis. Virgil. 3. Georg. - greges ad stagna jubeto Currentem illignis potare canalibus undam. ¶ Dicitur & hoc Canale. Stat. lib. 1. Syl. Flumina demerso trahit intemerata canali. ¶ Canalis animæ, Plinio canalicula sive fistula per quam spiritus reciprocatur. Aul. Gell. l. 17. cap. 11. τραχεῖα ἀρτηρία, aspera arteria, sive quibusdam canna pulmonis, cujus caput. [λάρυγξ. Gall. *Sifflet.* Ital. *Canna de la gola.* Vng. *Lelökezes vene torok (amagy) gége.*

Cănālĭcŭlŭs, diminutivum à Canalis in masculino genere. [σωληνάριον. Gall. *Petit canal, petit esuier, auget.* Ital. *Piccioli canali.* Germ. Ein kleiner känel. Hisp. *Canno pequenno.* Pol. *Koritsko, rurka.* Vng. *Tsatornácska.* Ang. *A litle cundite pippe.*] Columel. lib. 9. Longiore cibo celeriùs pinguescit: semper tamen etiam canaliculi milio repleti apponuntur.

Cănālĭcŭlă, diminutivum, Parva canalis. [σωληνάριον. Pol. *Rinienka.* Vng. *Tsatornatska.*] Gell. lib. 7. c. 11: Ipsum autem Erasistratum dicere, duas esse quasi canaliculas quasdam, seu fistulas, &c. ¶ Canaliculæ, Forenses homines pauperes dicti, quòd circa canales fori consisterent. Festus.

Cănālĭcŭlātŭs, a, um. Quod est in canalis modum factum. [σωληνοειδής. Gal. *Fait en facon de canal ou tuyau.* Ital. *A foggia di cannale.* Germ. Gemacht wie ein känel. Hisp. *Cosa acannalada.* Pol. *Iako korito*

[illegible], Vngar. *Tsatorna megg, yáromeg valatos.* Ang. *Made lik a candlin pippe.*] Plin. lib. 19: Quibusdam angustâ & canaliculatâ, ut cumino: paucis foliceâ & latâ, ut atriplici.

Canalitius, a, um, adjectivum: [σωληνωτός. Gall. *De canal ou tuyau.* Ital. *Di canale.* Germ. Das zum kånel gehört. Hisp. *Cosa de canno.* Pol. *Kanalowy.* Vng. *Aso, vdios, tsatornas.* Angl. *Of a candle pippe.*] ut Canalitium aurum, dicitur in puteis effossum, quod venalum canalibus per saxa vagatur huc atq; illuc, & per latera puteorum. Plin. lib. 33. c. 4: Quod puteis foditur, canalitium vocant: alii Canaliense marmoris glareæ inhærens.

Canaria, f. p. [Germ. Hundsgras.] Herba est, quam vernaculâ linguâ etiam *Herbam canis* vocamus, quòd canes ægroti ea præsentem vomitum eliciant. Plin. lib. 25. c. 8. ¶ Invenerunt & canes canariam, qua fastidium deducunt, eamq; in nostro conspectu mandunt: sed ita, ut nunquam intelligatur quæ sit: etenim depasta cernitur. Ruellius humilem esse herbulam ostendit, foliis tritici multò minoribus, calamulo tenui, geniculis pyxidatim cohærentibus articulato, internodiis tibiarum modo in se infarctis, quæ tracta suis ex vaginulis exeruntur: evanidam spicæ loco paniculam habens: deniq; folio & culmo triticum, cacumine arundinem imitans.

Canatius, ab Apulcio dicitur in Flor. pro clarâ præconis voce: Canatius, inquit, lunam dabo, ut per omnes provincias eat. Sed hoc à canando; id est, Calando videtur dictum. Nam Varro scribit consuetudinis fuisse, ut classicus in arce circumq; muros canaturus iret.

Cancamos, [illegible], Herba est Galeno, quæ Dioscoridi & Plinio Calcalia dicitur, & Leontice. Vide Ruellium l. 3. c. 128.

Cancelli, lorum, m. s. Ligna aut ferramenta, modicis intervallis in transversum instar retis invicem annexa, quibus scenæ, tribunalia atque fenestræ muniri solent, aditusq; eorum præcludi. [שבכה *sebachah*, κιγκλίδες, δρύφακτοι. Gall. *Treillis, claires voyes.* Ital. *Gelosie ferrate.* Germ. Gåtter auß holtz oder eysen. Belg. Tralien oft ghetterden. Hispan. *Rexas ò verjas de hierro para apartar.* Polon. *Krata.* Vngar. *Rostély.* Angl. *Lattasses, windowes made with barres of timber or yron.*] Et apud priscos ferè semper fuerunt ærei, quorum multi extant per basilicas distributi, ad lignorum similitudinem fabrefacti, quorum lineolæ altrinsecus in quincuncem superpositæ foramina linquunt, quibus quum aëraspectusque admittatur, prohibetur accessus, servatque usus ejusmodi claustra vineis pro valvis, foribusq; apponi. Cic. pro Sestio: Tantus est à fori cancellis plausus excitatus. ¶ Cancellos alicui circundare, per translationem dicitur pro eo, quod est, limites quosdam angustos cuipiam præscribere, extra quos non liceat evagari. Idem pro Quintio: Si extra hos cancellos, quos mihi ipse circundedi, declinavero. ¶ Sunt cancelli loca cancellatim; hoc est, tessellatim facta trāsversariis lignis, accōmoda sessui. Ovidius: Cācellis primos imposuisse pedes. ¶ Cācellos agere, à cancellis esse: posteriorum temporum scriptores dixerunt, quum Cancellarium esse significare vellent. Cassiodorus lib. 11. Instit. divin. & hum. & lib. 15. Var. Ericus monachus lib. 6. de vitâ Germani: Volusianus erat præcelso nomine quidam Vrbis patritio toti delectus & urbi, Atq; à cancellis prisco de more minister. Atq; eam ob causam Cancellarius à cancellis dictus videtur. In sacris literis Cancelli vocātur specilla foraminibus plena & transversim plagulis fenestrata, quas vulgus *Zelotypias* vocitat. Vnde in Proverbiis: De fenestrâ domus meæ per cancellos perspexi juvenem. Hos cācellos deliciosos Cic. li. 1. de perfecto genere dicendi, appellat Transennas, ab oculorum videlicet & foraminum transitu: ait enim: Quasi per transennam prætereuntes strictim aspicimus.

Cancello, as, are, act. p. Col. l. 4. c. 2. de vite loquens: Hæc autem quæ toto prostrata corpore, quum inferius solum quasi cancellavit atq; irretivis, cratem facit, & pluribus radicibus inter se connexis angitur, nec aliter quàm si multis palmitibus gravata, deficit. ¶ Aliquando significat Concido, dilanio, dispungo, erado, deleo. [קצץ *katsáh* מחה *machâh*. διαγράφω. Gal. *Canceller, rayer, casser.* Ital. *Cancellare, cassare, torre via.* Ger. Vergåtteren oder zerstossen/ außstrachen. Bel. Wutwagen/ uitwissen. Hisp. *Truncar, cassar, ò borrar come la escriptura.* Polon. *Zakracam, przekrisslam, zamrzezam.* Vnga. *Rostélyozom, ki törlom áltanordosom.* Angl. *To crosse out any thing written.*] Nam sicut ex transverso ducuntur ligna in cancellis, ita delendis scripturis transverso calamo notæ, lineæque atramentariæ. Iureconsult. titul. De his quæ in testamento delentur: Cancellatat quis testamentum vel induxerat.

Cancellatus, a, um, adjectivum, Quod cancellorum figuram imitatur. [κιγκλιδωτός. Gall. *Fais en facon de treillis ou de rez.* Ital. *Fatto in gelosia.* Germ. Das der gåtteren form hat. Hisp. *Cosa apuntada con rexas.* Polon. *Kraciasty.* Vng. *Rostélyos, kö-özni / kosul vonyatot.* Angl. *Made lik a lattis window.*] Plin. lib. 3. c. 10 Durissimum dorso tergū, ventres molles, setarum nullum tegumentum: ne in caudâ quidem præsidium abigendo tædio muscarum (nanque id & tanta vastitas sentit) sed & cancellata cutis, & invitans id genus animalium odore. Ergo quum extenti recepêre examina, arctatis in rugas repente cancellis comprehensas enecant. Vbi cancellatam cutem appellat, quibusdam cancellis distinctam: hoc est, tessellatim quadratam, & in modum capsularum factam.

Cancellatim. Ad similitudinem cancelli. [δίκην κιγκλίδων. Gall. *En facon de treillis, en maniere de rez.* Ital. *A foggia de gelosia.* Germ. Nach weyß vnd form der gåtteren. Hisp. *Apartadamente.* Pol. *Kraciasto.* Vngar. *Rostély méggyara.* Angl. *Lattis wise, or lik a lettis window.*] Plin lib. 11. c. 37: Terrestrium aliis venter denticulatæ asperitatis, aliis cancellatim mordacis.

Cancellarii, m. s. [סופרים *sopherim*. ἀρχιγραμματεῖς. Gall. *Chancelliers.* Ital. *Scrivani, canciliers.* Germ. Cantzler. Belg. Canceliers. Hisp. *Chancilleres.* Polon. *Kanclerz.* Vngar. *Kancellarius deákok.* Ang. *Chancellours.*] Degenerante jam tum paulatim linguâ Latinâ dicti sunt scribæ principum, quorum operâ illi in conficiendis, examinandísve diplomatibus utebantur. Vtitur hac voce Flavius Vopiscus, scribens à Carino Imperatore factum esse præfectum urbis unum ex Cancellariis suis.

Cancer, cri, m. s. [καρκίνος. Gall. *Escrevisse.* Ital. *Gambaro.* Germ. Ein Krebs. Belg. Een Crabbe. Hispan. *Cangrejo.* Polon. *Rak.* Vng. *Rák.* Angl. *A crabbe.*] Piscis genus est, mollem testam habens pro tegmento, cujus multæ sunt species, quas vide apud Plin. l. 9. c. 51. ¶ Est item cancer unum ex duodecim Zodiaci signis, à quadam cancri piscis similitudine ita dictum: eò quòd Sol mense Iunio signum hoc perambulans, paulatim incipit à nobis cedere, & cursu retrogrado ferri, in modum cancri. Refert Hyginus, hunc fuisse cancrum, qui à Iunone in Herculem cum Hydrâ Lernæâ pugnantem, immissus fuit: qui quum pedem ejus momordisset, ab Hercule occisus est, & à Iunone inter sydera collocatus. ¶ Cancer item, [καρκίνος, καρκίνωμα. Gall. *Chancre.* Ital. *Cancaro infermità.* Germ. Der krebs / ein kranckheit die vmb sich frißt. Hisp. *El cancer ò caratan enfermedad.* Pol. *Cancerowatus.* Vnga. *Folyoso seneg.* Ang. *A canker, or spreading disease in the bodie.*] morbus est ab atrâ bile effervescente proficiscens, cùm alias corporis partes, tùm mulierum mammas in primis infestans, quæ menstruo non purgantur. Dictus cancer, vel quòd paulatim serpat cancri piscis similitudine: vel quòd venas circa se habet extensas, instar brachiorum cancri: vel quòd pertinaciter hæreat, ut solet cancer, si quid chelis apprehenderit. ¶ Est aūt & in hac significatione, uti in duabus præcedentibus, masculini generis & secūdæ declinationis. Cato de Re rust. Eadem brassica vulnera putrida, cancrosq; purgabit, sanosq; faciet. ¶ Grammaticorū nonnulli in hac significatione neutri generis esse tradiderunt, & tertiæ declinationis, decepti Ovidii loco, quē opinionis suæ corroborandæ causâ solent adducere: Vtq; malum latè solet immedicabile cancer Serpere, & illæsas vitiatis addere partes. Qua in re nimium profectò pueriliter falluntur, nō animadvertētes, adjectivū Immedicabile, non cum nomine Cancer, sed cum dictione Malum, cohærere. ¶ Cancros Orci, dixit Apulejus, pro faucibus, & tenacibus stationibus, quasi cancellos. ¶ Cancros lepori comparas, καρκίνους δασυπόδι συγκρίνεις. De supra modū dissimilibus. Etenim ut leporum celeritas, ita & cancrorum tarditas nota est. ¶ Cancer leporem capit, καρκίνος λαγωὸν αἱρεῖ. De re nequaquam verisimili, dictuq; absurdâ, velut si quis dicat ab indoctissimo superari doctum. Cācrum rectè ingredi doces, καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν διδάσκεις. De eo qui docet indocilem. Refertur in Plutarchi Collectaneis, pertinetq; ad genus ἀδυνάτων. ¶ Huic finitimum est quod Aristoph. in pace: Οὔποτε ποιήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν. Οὐδ' ἐπὶ τῷ [illegible] ποιήσεις ὕστερον ἔρδειν. Id est, Ambulet ut cancer rectà, haud effeceris unquam: Nec quicquam efficies ubi res erit antè peracta. Hoc velut oraculum poëta facetus pronuntiat. Quod à naturâ sit insitum, nullo corriges negotio: Nam cancris genuinum, obliquè ingredi.

Canchrys, κάγχρυς, Libanotidis fœcundæ semen est, Dioscoridi lib. 3. c. 70.

Candaulus, κάνδαυλος, Opsonii genus fuit ex carne elixâ, pane, & caseo Phrygio, cum anetho, & pingui jure. Vide Cælium Rhod. lib. 20. c. 14.

Candefacio, Vide CANDEO.

Candela, f. p. A' candore luminis dicitur. [לפיד *lappîd* נר *ner*. λύχνος, κηρός. Gall. *Chandelle, torche, cierge, ou telle chose esclairante.* Ital. *Candela.* Germ. Ein Kertz / ein Liecht. Belg. Een Keerse / licht. Hispan. *Candela y candil.* Polon. *Swieca.* Vngar. *Gyertya.* Ang. *A candel.*] Iuven. Satyr 9: candelam apponere valvis. Plin. li. 13. cap. 13: Lapidem fuisse quadratum circiter in medio arctè vinctum candelis quoquò versus. Liquitur de lapide in quo reperti sunt libri Numæ Hermolaus: Candelæ, *inquit*, sunt, quacunq; constant materiâ, scirpis, tædâ, sevo, cerâ: uti mirum non sit, libros Numæ candelis involutos tradi. Candelas sebare, Colum. lib. 2. cap. 22.

Candelabrum, n. s. Instrumentum in quo figitur candela, ad lucendum: [מנורה *menoráh*. λυχνία, κηροπήγιον. Gall. *Chandelier.* Ital. *Candeliero.* German. Ein kertzstock / leuchter / liechtstock. Belg. Candelaer. Hispan. *El lugar donde se pone el candil.* Polon. *Swiecznik, lichtarz.* Vnga. *Gyertyatartó.* Angl. *A kandlestick.*] dicitur, quòd in eo candelæ figantur, autore Festo. Cic. 6. in Verr. Iam verò lectos æratos & candelabra ænea. Martial. de candelabro Corinthio, lib. 14: Nomina candelæ nobis antiqua dederunt Non norat parcos uncta lucerna patres.

Candeo, es, ui, n. s. Candidus sum. [לבן *labin*. λευκὸς εἶναι. Gall. *Estre blanc.* Ital. *Essere bianco.* Germ. Weyß seyn. Belg. Blincken / wit zyn. Hispan. *Emblanquecerse.* Polo. *Biele sie.* Vng. *Feier vagyok.* Ang. *To be white or shyning.*] Virgil. 4. Aeneid. Candentis vaccæ media inter cornua fundit. Ovid. 11. Metamorph. Candida de nigris, & de candentibus atra. ¶ Significat etiam Ignitum esse. [קדח *kadhách*. αἴθειν, πυροῦσθαι. Gall. *Estre embrasé, ou reluire* & *estre*

& estre blanc de force d'estre embrasé & cuit au feu. Ital. *Deuenir di fuoco.* Germ. Glüend seyn/fewrig seyn. Hispan *Encenderse.* Polon. *Zarze sie.* Vngar. *Tuzes vagyok.* Ang. *To be hoate and glowing redde.*] Cic. 2. Offic. Qui cultros metuens tonsorios, candente carbone sibi adurebat capillum. ¶ Composita, Excandeo, & Incandeo, à quibus Excandesco, propriè, vehementer incendor, inflammorq;. Cato de Re rust. Nam si sub tecto coquas, quum bitumen & sulphur additum est, excandescet: hoc est, incendetur, & inflammabitur. ¶ Transferuntur etiam ad iram, θυμοῦσθαι, quòd ea est velut ignis, animum incẽdens, & vultum hominis quodam candore perfundens: vel quia, ut Sol quantò candidior tantò ardentior: ita animus, dum concitatus est, inflammatus, incensus & candescens dicitur, ut tanta mentis commotio significetur. Cælius Cic. Id postquam rescit, excanduit, & me causam inimicitiarũ quęrere clamitavit: id est, ita vehementer incensus est. Hinc Excandescentia, quę est (ut Cic. 4. Tusc. inquit) ira nascens, & modò existens, θύμωσις. Incandesco, candens & ignitus fio. Metam. l. 7: Non secus exarsit, quàm quum Balearica plumbum Funda jacit: volat hoc, atq; incandescit eundo: Et quos non habuit, sub nubibus invenit ignes. Est & Recandeo, à quo Recandesco, quod est rursus candesco: & accipitur pro Calefacio. Ovid. lib. 1: Metamorph. Ergo ubi diluvio tellus lutulenta recenti, Solibus ætherеis altoque recanduit æstu.

Cāndēsco, Ignitus fio, Ignesco. [קדח *kadhách.* πυροῦμαι. Gall. *S'embraser, deuenir feu.* Ital. *Diuenir di fuoco.* German. Glüend oder fewrig werden. Hispan. *Encenderse.* Pol. *Rozpalony zostem, swiecę się odogna.* Vngar. *Meg tüzesedöm.* Ang. *To waxe hoat or glowing redde.*] Ovid. 2. Metamor. currusq; suos candescere sentit ¶ Candescere etiam album fieri significat. Tibul. lib. 1: liceatque caput candescere canis.

Cāndŏr, oris, m t. Albedo splendori conjuncta [לבן *labán.* λευκότης. Gall *Blancheur lueur, pureté, bonne foy.* Ital. *Bianchezza, candore.* Germ. Weisse/glitzerechte. Hisp *Blancura con lustre.* Pol. *Bialosc.* Vngar. *Feierség.* Ang. *Whiteness, glowing, rednesse, vprightnesse.*] Plaut. in Men. O', Solem vides, statim ut occæcatus est, præ hujus corporis candoribus. Plin. lib. 12. c. 14: Thus probatur candore. Cic. 2. de Nat. deor. Nam Solis calor & candor illustrior est, quàm ullius ignis: quippe qui immenso mundo tam longè lateq; colluceat. Dicitur & per metaphoram Candor animi à Cicer. multis in locis, pro synceritate & puritate animi.

Cāndĕfăcĭo, Candidum facio. [הלבין *hilbín.* λευκαίνω. Gall. *Faire blanc, blanchir.* Ital *Imbiancare.* Germ. Weyß machen/weyßgen. Hispan. *Emblanquecer.* Polon. *Obielam.* Vng. *Meg feiérítöm.* Ang. *To make white.*] Plaut. in Mostel. Vnâ operâ ebur atramẽto candescere postules. ¶ Aliquando etiam Candefacere, est candẽtem & ignitum reddere. [ἐκπυρίζειν. Gall. *Eschauffer tellement quelque chose qu'on la face reluisante & comme blanche.* Ital *Scaldare talmente vna cosa che ti paia bianca.* German. Glüend machen. Hispa. *Encender.* Pol. *Rozpalam.* Vngar. *Meg tüzesítöm.* Ang. *To make glowing hoet or fire.*] Plin. lib. 34 c. 8. Vbi inter lapides candefactos funditur. Hinc Excandefacio, candens & ignitum facio: unde Ferrum excandefactum: hoc est, candens & ignitum. ¶ Par translationem accipitur pro Irâ inflammare, θυμοῦν.

Cāndĭco, as, candorem habeo, subcandidus sum. [ὑπολευκαίνομαι. Gall. *Estre blanc, tirer sur le blanc.* Ital. *Essere vn poco bianco.* German. Weyß/glitzerichtig seyn. Belg. Blincken/wit zyn / oft wit maken. Hispan. *Ser blanco per defuera.* Pol *Swiecę się bialo.* Vng. *Feiérröllöm, feierlöm.* Ang. *To be some what white.*] Plinius libro 8: Insigne ei in dextro latere candicans macula.

Cāndĭcāntĭă, æ, f. p. Pro albedine. [λευκότης. Gall. *Blancheur, couleur blanchastre, tirant sur le blanc.* Ital. *Bianchezza.* German. Weysse. Hispan. *Blancura* Polon. *Iasniace sie.* Vng. *Feiérség.* Ang. *Bleaching, making faire or white.*] Plin. lib 37. ca. 13: Fictitiæ scarificationis candicantiam fugiunt.

Cāndĭdātŭs, Albâ veste indutus. [λευχειμονῶν, λευχείμων. Gall. *Vestu de blanc, blanchi.* Ital. *Vestito di bianco.* Germ. Mit weissen kleideren angethan. Hispa. *Cosa vestida de vesta blanca.* Pol. *Wbiala suknie vbrany.* Vngar. *Feiér ruhában öltözöt.* Angl. *Clothed in white.*] Plautus Rud. Ergo vos æquiùs erat candidatas venire, hostiatasque. ¶ Item, qui luce quadam nitente est perfusus. Vnde Lactantius immortalitate nos veluti candidatos esse, eleganter dixit. ¶ Candidati etiam dicebantur, qui ad alicujus magistratus, aut dignitatis petitionem aspirabant, οἱ παραγγέλλοντες τὴν ἀρχὴν, οἱ λευκοφόροι, à togâ candidâ, quam per id tempus induebant, sive ad denotandam integritatem, quòd solus hic color syncerus ac purus, & minimè inquinatus est: sive, ut perspici ab omnibus possent. Ire autem candidati per comitia solebant, suadendo, rogando, submittendo se omnibus, & nudato etiam corpore, cicatrices ostendendo. Cic. pro Murænâ: Nec candidatis ista benignitas adimenda est, quæ liberalitatem magis significat, quàm largitionem. Inde per translationem aliarum quoq; rerum petitores Candidati dicuntur, sicut ad Quint. Candidatus eloquentiæ, & à Plinio in Paneg. Candidatus gloriæ, & immortalitatis: ab Hieronymo: Candidatus fidei. Ex quibus ostenditur Candidatus construi cum genitivo: ut sit Candidatus Consulatus, Præturæ, Quæsturæ, qui petit Consulatum, Pręturam, Quęsturam. ¶ Candidati milites, inquit Vegetius li 2: Hi sunt principales, qui privilegiis muniũtur, Reliqui Munifices appellãtur, quia munera facere cogũtur.

Cāndĭdŭs, da, dum, Albus, lucens. [לבן *labán.* λευκὸς, ἀργής. Gall. *Blanc, reluisant, resplendissant.* Ital. *Candido, bianco.* German Weyß/gleissend. Belg. Wit/blanck/schynende. Hispan. *Blanco con lustre.* Polon. *Bialy, Iasnaci sie.* Vngar. *Feiér, világos.* Ang. *White, shyning.*] Servius in 3. Georg. Aliud est candidum esse: id est, quadam nitente luce perfusum: aliud album, quod pallori constat esse vicinum. Itemque candidum propriè dicitur quod fit curâ: album quod fit naturâ: & candido nigrum, albo verò fuscum opponitur. Cor. Front. de diff. vocab. ¶ Sumitur etiã Candidus, πυρώδης, pro ignito. [Ang. *Fiery, bright shyning like fire.*] unde ferrum candidum vocamus, quum accensum est & ignitum. ¶ Et quiâ inter colores candidus purissimus est, accipitur etiã Candidum pro puro, & syncero, & minimè fucato. Horat. 1 Epist. Albi nostrorum sermonum candide judex. Et cãdidus sermo, λευκὸς λόγος, Græcis dicitur oratio dilucida perspicuaq;, à colore, qui inter cæteros plurimum habet lucis. ¶ Interdum Cãdidus ponitur pro Fœlici: tractum à Thracibus, qui diem fortunatum, alboi adversum nigro designarunt. Catullus: Fulsère verè cãdidi: tibi soles. Hor. lib. 2. Ser: hunccine solem Tam nigrum esse mihi? id est, tristem & exitiosum.

Cāndĭdē, Purè, syncerè, benignè. [ἀνυπόκρως. Gall. *A la bonne foy, simplement.* Ital. *Da huomo da be, di puro cuore.* German. Einfeltiglich/trewlich/ohne betrug/gütiglich. Hispa. *Simple y puramente.* Polon. *Szczerze, otworzyscie.* Vngar. *Keg yesen, igazán.* Ang. *Simplie, vprightlie.*] Cælius Ciceroni: Cavendum tibi erit, ne pacùm simpliciter, & candidè posuisse inimicitias videaris.

Cāndĭdŭlŭs, a, um, diminutivum. [λευκίσκος. Vngar. *Feiérdeski.* Ang. *Somewhatte white.*] Cic. 5. Tusc. Candiduli dentes, venusti oculi, color suavis.

Cāndĭdo, as, act p. Candidum facio. [הלבין *hilbín.* λευκαίνω. Gal. *Blanchir, faire blanc.* Ital *Imbiancare.* Ger. Weyßgen/weyß machen. Belg. Wit maken. Hispan. *Emblanquecer.* Polon. *Bielese.* Vng. *Meg feiérítöm.* An. *To bleache, to make white.*] Pomponius: Vestẽ lixivio candidans. Plin. Cujus radice utuntur ad candidãdos capillos.

Cāndĭfĭco, as, idem. [λευκόω. Vngar *Meg feiérs töm, feiérre teszöm.* Angl *To make white.*] Nævius: Poliens sese, & succis herbarum candificans cutem.

Cāndĭdātōrĭŭs, a, um, παραγγελτικός: ut, candidatorium munus. Cic. ad Attic. lib. 1: Nos in omni munere candidatorio fungendo summam adhibebimus diligentiam.

Candetum, n. s. Galli appellant in areis urbanis spatium centum pedum, quasi Centeatum: in agrestibus autem pedum centum quinquaginta quadratorum, justum Candetum vocant. Ex libello variorum autorum de Limitibus.

Candosoccus, in vitibus quid dicatur, docet Colum. lib. 5. cap. 4. his verbis: Nonnullos tamen in vineis choracatis animadverti, & maximè heluenaci generis prolixos palmites, quasi propagines summo solo adobruere, deinde rursus ad arundines erigere, & in fructum summittere, quos nostri agricolæ *Mergos,* Galli *Candosoccos* vocant. [Germ. Eyngegrubet oder eyngelegte gerten der Weinreben.]

Canella, Vulgò *Cinnamomum,* idque Italico idiomate, & à mercatoribus.

Cānĕo, Vide Canus.

Canentas, Capitis ornamenta veteres dixère Festus.

Cănēphŏră, [κανηφόρος. German. Die ein zeine auff dem Haupt tregt.] Virgo dicitur quæ more Attico sacra in cistulis reposita capite sustinebat. κανᾶ enim Græci dicunt, quæ nos Canistra, & per diminutionem Canistella. Cic. in Verrem. Erant ænea duo pręterea signa, non maxima, verùm eximiâ venustate, virginali habitu atq; vestitu: quæ manibus sublatis sacra quædam more Atheniensium virginum reposita, in capitibus sustinebãt. Canephoræ ipsæ vocabantur. Idem. Habe Canephoras, deorum simulachra restitue.

Cānī, canorum, Vide Canus.

Cania, æ, Vrticæ sylvestris genus. Plin. l. 21. c. 15: Et in sylvestri quę dicitur Cana, acrior, caule quoq; mordaci, fimbriatis foliis.

Cănīcæ, f. p. Furfures ab antiquis dicebantur. [Ger. Kleyen oder krüsch vom Mäl. Polon. *Otreby, ossipka dlapsow.* Vng. *Korpa.* Ang. *Skourfe or branc of wheate.*] teste Festo, eò quòd canes iis pascerentur. Vnde Canicaceum panem, furfureum dicimus. Pacuvius: Qui apud te, quasi servus, est canicaceum panem.

Cănĭcēps, Genus animalis faciem caninam habens. κυνοκέφαλος. Plin. lib. 7. cap. 2. tradit in Asiæ montibus genus hominum esse canino capite, pro voce latratum edentium, quos vocat κυνοκεφάλους: nos etiam *Canicipites* vocare possumus.

Cănĭcŭlă, Vide Canis.

Cănīnŭs, Vide Canis.

Cănĭs, com. t. Animal domesticum satis notum. [כלב *chelèb.* κύων. Gall. *Chien ou chienne.* Ital. *Cane.* German. Ein Hund. Belg. Een Hont. Hispan. *Can, perro.* Polon. *Pies.* Vngar. *Eb, kutya.* Angl. *A dogge, or bitche.*] A canendo dicitur, quòd nocte in custodiâ, & in venando signum voce det. Terent. in Phorm. Introiit in ædes ater alienus canis. De hoc Columel lib. 7. cap. 12: Quis hominum clariùs, aut tantâ vociferatione bestiam vel furem prædicat, quàm ille latratu? quis famulus amantior domini? quis fidelior comes? quis custos incorruptior? quis excubitor inveniri vigilantior? quis denique ultor aut vindex constantior? De genere autem & naturâ canum vide Plin. libro 10. cap. 63, & Xenophontem in opere de Venatione. Dicebant & veteres etiam in singulari Canes, quemadmodum Varro libr. de ling.

ling. Lat. 6. probat ex Ennio: Tantidem quasi fœta canes sine dentibus latret. Lucilius de litera R Irritata canes. ¶ Canis item piscis marinus est, ita dictus, quòd cani similis sit. ¶ Canis præterea ludi talaris signum, quod unum duntaxat punctum continebat: ideò damnosus canis appellatur à Propertio: Semper damnosi subsiluêre canes. ¶ Canes pro furiis. Virg. 6. Aen. visæque canes ululare per umbram Adventante dea. Vbi Servius, canes furias dicit. Semidei canes Lucan. l. 8. Nos in templa tuam Romana accepimus Isin, Semideosq; canes. Videlicet Mercurium, quem Anubim vocant. Nam colitur apud Aegyptios in forma canis, & lingua Aegyptia Anubis canis dicitur. ¶ Canis est etiam vox, qua impudentibus inimicis convitium fieri solet. Terent. in Eunuch. Diminuam ego caput tuum hodie nisi abis. G. ain, tu verò canis. Donatus: Canis ad cibum, κύων ἐπὶ σῖτον. De iis qui in suum properant exitium. Qui canem volunt occidere, cibo ostenso alliciunt. ¶ Teipsum non alens, canes alis, αὑτὸν οὐ τρέφων, κύνας τρέφεις, in eum dicebatur, qui quū per inopiam sibi quæ sunt ad vitam necessaria, suppeditare non posset, conaretur, aut equos, aut famulos habere domi, splendidisque vestibus indui. ¶ Cum cane simul & lorum, σὺν τῷ κυνὶ καὶ τὸν ἱμάντα. Eudemus indicat dici, quoties simul omnia pereunt, ut nihil omnino sit reliqui, ne spes quidem recuperandi, quod periit. ¶ Cani das paleas, asino ossa, κυνὶ δίδως ἄχυρα, ὄνῳ δὲ ὀστᾶ. Quum res præposterè distribuitur, veluti si quis indocto mun⁹ mittat literarium, erudito flosculos & gladium, baltcumve, militi librum. ¶ Canis ad proprium vomitum κύων ἐπὶ τὸν ἴδιον ἐξέραμα. Quadrat in eos qui relabuntur in eadem flagitia à quibus sunt aliquando expiati. Refertur in epist. D. Petri. ¶ Digna canis pabulo, ἀξία ἡ κύων τοῦ βρώματος. Fermè perinde valet ac si dicas, Dignus operarius mercede sua. Refertur à Suida. Quadrabit in hominem non usquequaq; rejiciēdum atq; inutilem. ¶ Canem excorietum excoriare, κύνα δέρειν δεδαρμένην. Suidas ait dici solere de iis, qui iterum ea patiuntur, quibus aliquando fuerunt afflicti. Aristoph. in Lysistrata. Diogenianu ait convenire in eos, qui frustra sumunt operam. Sunt qui putant magis quadrare quum quis affligit afflictum. ¶ Canis festinans cæcos parit catulos, ἡ κύων σπεύδουσα τυφλὰ τίκτει. In eos jacebatur, qui nimio festinendi studio rem parūm absolutam edunt: ut si quis operis perūm eliminati præcipitet editionem. Gelen. l. de Semine. ¶ Canis in præsepi, ἡ κύων ἐν τῇ φάτνῃ in eos dicitur, qui nec ipsi fruuntur re quapiam, neque reliquos item sinunt uti. Quandoquidem canis in præsepi nec ipse vescitur hordeo, & equum vetat vesci. Lucian. adversus indoctum. ¶ Objicere canibus agnos, προβάλλειν τοῖς κυσὶν ἄρνας, dicebatur, qui imbellem & litium imperitum calumniatoribus & exercitatis exponeret, quòd genus sit animal omnium maximè imbelle. Refertur à Diogeniano. ¶ Ex canis podice, ἐκ κυνὸς πρωκτοῦ. Dictū videtur à Luciano pro eo quod est, rebus anxiis atq; angustis, quòd ea pars arctior sit huic animanti: quamobrem & excernunt difficiliùs. ¶ Canis sæviens in lapidem, κύων εἰς τὸν λίθον ἀγανακτοῦσα. Competit in eos, qui mali sui causam imputant non ipsi autori, sed alteri cuipiam. Plato de Rep. & Pacuvius apud Nonium. Invitis canibus venari. Hoc indagio Plautus in Sticho significare videtur, non sat feliciter succedere, quod à nolentibus extorquetur. ¶ Canis vindictam, κυνὸς δίκην. Macedonicū adagium, in eos qui præter expectationem pœnas dant iis, quos aliquando læserunt. Natum ab Euripidis tragici Poëtæ interitu, qui à canibus fuit discerptus. ¶ Canis caninam non est. Proverbium ad quod allusit Iuvenalis, parcit cognatis maculis similis fera. Varro lib. 6. de lingua Latina. ¶ Canis sydus leporem fugientem sequitur: habet in lingua stellam unam, quæ propriè appellatur Canis, magnam quidem & splendidam, in capite alteram, quam nonnulli Sirion dicunt. Sunt ergo duo canes in cœlo, major scilicet & minor: sed Canem dicendo, majorem intelligimus. Minor enim canis Canicula dicitur: quæ quia integrum diem in ortu atq; occasu Canem præcedit, à Græcis προκύων vocatur. Hæc etiam Antecanis, & Sirius dicitur. Cic. Antecanem Procyon Graio qui nomine fertur. Oritur XVII. Calen. August. occidit, sed non tota, post dies quadraginta. Id q; dierum spatium, Dies caniculares appellamus, eò quòd sydus hoc iis diebus in medio cœli centro sit, conjunctumq; cum Sole, duplicet calorem quo dissolvuntur corpora, & evaporantur. Dicta Canis, quòd corpora morbo afficiat, & nimio calore mordere instar canis an malis videatur.

Cănĭcŭlă, diminutivum à Cane, quum est fœm. gen. [κυνίδιον. Gall. *Petite chienne*. Ital. *Vna piccola cagna*. Germ. Ein Hündlin. Belg. Een hondeken. Hisp. *Perra pequenna perrita*. Pol. *Suka, psica*. Vng. *Kutya, ebet kœska kölyök*. Angl. *A litle bitche*.] Cic. 3. de Nat. deor. At illud non modo non arrogantis, sed potiùs prudentis, intelligere se habere sensum & rationem, hæc eadem & caniculam non habere. ¶ Accipitur & pro signo cœlesti, σείριος. Columella lib. 10. Quumq; peracto solstitio usque ad ortum Caniculæ, qui ferè dies triginta sunt. ¶ Hinc caniculares dies, αἱ ἀμφὶ τὸν σείριον ἡμέραι. Dicebatur præterea hoc nomine talis iactus, quod unitatem ostendebat, in quod converso talo deponebatur ab eo qui jactauerat, nummus unus, aut quantum inter se pacti fuerant, sine aliquo lucro: idcircò damnosa canicula vocabatur. Persius: — damnosa canicula quantum Raderet. ¶ Canicula item genus piscis marini, apud Plin. l. 32. c. 11. ¶ Canicula item de homine mordaci apud Gellium l. 4. c. 20. Qui jurabat cavillator quidem, & Canicula, & nimis ridicularius fuit.

Cănīnŭs, a, um, Quod est ex cane. [κυνικός, Gall. *De chien, des appartenances de chiens*. Ital. *Di cane*. German. Hündisch / was vom Hund ist. Hisp. *Cosa de can ó perro, perruno*. Polon. *Psy*. Vngar. *Ebbol valo*. Ang. *Of a dogge, doggish or curlish*.] Plinius: Sanguine canino nihil contra toxica præstantius est. Vnde canini dentes post primores: de quibus in dictione DENS. Et caninum prandium abstemium, in quo nihil vini potatur, quoniam canis vinum non bibit. Vide Aulum Gellium lib. 13. c. 29. Canina cœna, idem. Plaut. in Cas. Hâc ibo, caninam cœnam spero meliorem fore. Et canina facundia, elustius apud Nonium Marcellum in dictione Rabula: Canina, ut ait Appius, facundia exercebatur. Hieronymus ad Rusticum monachum: Pomparum seculis procedunt in publicum, ut caninam exerceant facundiam. ¶ Caninum studium, ars oratoria per contemptum, ut Canina eloquentia, apud Quint. lib. 12. cap. 9. Et Isid. lib. 3. de summo bono. Columella initio operis: Sed ne caninum quidem (sicut dixêre veteres) studium præstantius, locupletissimumq, ad latrandi, & contra innocentes, ac pro nocentibus neglectum à majoribus, à nobis etiam concessum intra mœnia, & in ipso foro latrocinium.

Cănārĭŭs, a, um, Quod ad canem pertinet: [κυνικός. Ga. *De chien*. Ital. *Canino, cagnesco*. Ger. Das zum Hund gehort. Hisp. *Cosa de can ó perro, perruno*. Vng. *Ebbœz tartozo*. Angl. *Of a dogge*.] ut, Lappa canaria quæ canibus adhæret. Augurium canarium. Plin. l. 18. c. 3 Augurio canario agendo dies constituatur, priùs quam frumenta vaginas exeant, & antè quàm in vaginas perveniant.

Cănatim, adverb. significans ad similitudinem canis. [δίκην κυνός. Gall. *En chien en façon de chien*. Ital. *Cagnescamente, in cagnesco*. Germ. Auff hündische weiß. Hisp. *En manera de can ó perro*. Pol. *Psym obyczaiem*. Vng. *Eb módra*. Ang. *Like a dogge*.] Sicut Bovatim ad similitudinem bovis. Nigidius Figulus in Comment. Gramm. ut citat Nonius. Sunt etiam essimilanter dicta hæc Canatim, Suatim, Bovatim, quæ ab animalibus sumuntur.

Cănistrum, & Canister, [סל *sal*. κάνεον. Gal. *Panier ou corbeil, le faisselle d'osier*. Ita. *Canestro, cesta panaro*. German. Ein korb / oder seinen Brottorb. Belg. Brootcorf / broormande. Hisp. *Canasta*. Pol. *Kosz*. Vng. *Cosá*. Ang. *A pannier or baske made of wicker or osiars*.] Piscella, cista viminea: à Græco κάνεον, ε in i mutato, aut à κάνυστρον, quod idem significat, teste Hesychio. Virgilius: Cereremque canistris Expediunt. Palladius: Salignis canistros fieri debere virgultis, quia genus hoc oleū dicitur adjuvare. ¶ Hinc fiunt diminutiva Canistella & Canistellus. κανίσκιον, κανισκίον.

Cănnă, f. ք. קנה *kaneh*. κάννα, δόναξ. Gal. *Canne, roseau*. Ital. *Canna*. German. Ein Rohr. Belg. Een Riet. Hisp. *Cana*. Polon. *Rura trzcina*. Vngar. *Nád*. Ang. *A cane or reede*.] Arundo, licet minor sit, & major calamo. Ovidius: Et pigram vatebant canna paludem. Columel. lib. 5. de arundineto: Ea est autem senectus, quum vel exaruit situ, & inertia plurimum annorum, vel ita densatum est, ut gracilis, & cannæ similis arundo prodeat. Strabo scribit, in Africa ad cubitos quinos longas, crassitudine verò digiti minoris cannas nasci.

Cănnĕŭs, a, um adjectivum, Quod ex cannis conficitur [καλάμινος. Gal. *De canne ou roseau*. Ital. *Di canna*. German. Röhrin / das auß Rohren gemacht ist. Hispan. *De cana*. Pol. *Trzcinasti, rurkowaty, z rurkawy*. Vng. *Nádbol valo*. Angl. *Made of canes or reedes*.] Vnde Columella, Canneas tegetes vocat, storeas ex cannis confectas, quæ ad excipiendum olivam arboribus substerni solebant. Sic enim ait lib. 12. cap. 50. Vrcei quibus oleum progeritur, canneæ tegetes, quibus oliva excipitur.

Cannetum, n. s. Vbi cannarum copia est. [καλαμών. Gall. *Lieu où croissent ces Cannes ou roseaux*. Ital. *Canneto*. German. Ein ort da viel Rohr wachsen. Belg. Riet. Hispan. *Cananeral, Lugar donde nacen canas*. Polon. *Trzcinisko*. Vngar. *Nádas, nád termö hely*. Angl. *A place where canes or reedes growth*.] Palladius: Liberta canneta ponenda sunt.

Cannitius. Adjectivum: Titulus est apud Palladium lib. 2. ti. 13. de Cameris cannitiis: de quibus sic ait: Cameras in agrestib. ædificiis, ex ea materia utilius erit formare, quæ facile invenietur in villa. Itaq; aut tabulis faciemus, aut cannis hoc genere.

Cănnăbis, f. t. [κάνναβις. Gal. *Du chanure chènevis*. Ital. *Canapo*. German. Hanff. Belg. Kemp. Hisp. *E. canamo*. Polon. *Konop*. Vng. *Kender*. Ang. *Hemp*.] pen. corr. Herba est, ea qua funes chordæ. Persius: Tun' mare transilias? tibi torta cannabe fulto Cœna sit in Tranitros? ¶ Dicitur & Cannabum. Palladius lib. 3. cap. 6. Hoc tempore cannabum seris.

Cānnăbăcĕŭs a, um, & Cannabinus, a, um, Quod est ex cannabe. [καννάβινος. Gall. *De chanure*. Ital. *Di canape*. Germ. Hänffin / das auß Hanff gemacht ist. Hispan. *Cosa de canamo*. Polon. *Konopny*. Vngar. *Kenuerbol valo*. Angl. *Of hemp*.] Columel. l. 7. Cannabinisq; funibus cornua jumentorum ligato.

Cannitiæ cămĕræ, Dicuntur in agrestibus ædificiis ex cannis constructæ καλαμωταὶ καμάραι, ut est apud Pallad. lib. 1. tit. 13.

Căno, is, cecini, cantum: sed ejus composita faciunt præteritum in ui, divisis syllabis, significatque propriè canere, voce modulari. [שיר *shir* זמר *zimmer*. ᾄδω. Gall. *chanter*. Ital. *Cantare*. Germ. Singen. Hisp. *Cantar*. Polon. *Spiewam*. Vngar. *Enekľög*. Angl. *To singe*.] Plin. lib. 10. cap. 29. Merula canit æstate, hyeme balbutit. Cic. 4. Acad. Quum cornix cecinerit. ¶ Hinc canere Poetæ dicuntur: quoniam versus rhythmica ratione compositos, cantando pronunciare consueverunt. Virg. 1. Aen. Arma virumq; cano. ¶ Canere etiam is dicitur, qui fides, orga-

naque pulsat, aut qui tibias inflat. Cicer. 1. Tusc. Igitur Epaminondas, princeps meo judicio Græciæ fidibus præclarè cecinisse dicitur. Idem 2. de Orat. Quemadmodum tibicen sine tibiis canere, sic orator sine multitudine audiente eloquens esse non potest. ¶ Canere receptui, τῇ σάλπιγγι [illegible] σημαίνειν, significat post conflictum milites à pugna revocare, quod fit cantu tubarum & clangore. Liv. 6. bell. Pun. Legionum ardor ingens ad hostem insequendum fuit: sed Flaccus receptui cani jussit. ¶ Contrà. Canere bellicum, [illegible] σημαίνειν, τὸ πολεμικὸν σημαίνειν. Est milites tubæ clãgore ad bellum accendere. Cicer in Orat. Alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodò bellicum. ¶ Sed quia veteres laudare versibus solebant, factum est, ut Canere pro laudare capiatur. Virg. 6. Aen. – regemque canebant. Et pro prædicare, & cum quodam, ut exaudiri possit, canore proferre. Martialis: Quicquid fama canit, donat arena tibi. ¶ Canere idem etiam quod vaticinari. Cicer. in Sextia: Non hæc à me tanquam fata canebantur. Idem in Catil. Quæ ita nobis consulibus facta sunt, ut hæc quæ nunc fiunt, canere dii immortales viderentur. Idem in Orat. pro dom. Et Virgil. Sola mihi alter casus Cassandra canebat. ¶ Canere eandem cantilenam dicitur is qui molestus est, sæpiùs eadem inculcans. Terent. in Phorm. Cantilenam eandem canis. ¶ Intùs canere dici solet is, qui privati commodi studiosus, quicquid agit, id omne ad domesticam fert utilitatem. Cic. in Rullum adversus legem Agrariam: Atq; hoc carmen hic Tribunus plebis non vobis, sed sibi intùs canit. ¶ Haud canit paternas cantiones, [illegible] αὐλεῖ μέλη. De eo jactatum, qui à paternis moribus degeneraret. ¶ Canis, ᾄδεις ἔχων, pro nugaris, ineptis, frustrà loqueris: etenim qui canunt, non videntur rem seriam agere. Frustrà canis, ἄλλως ᾄδεις. De iis qui frustra dent. ¶ Sibi canere, ἑαυτῷ ψάλλειν, dicitur qui non ad alienum arbitrium facit quippiam, sed animo obsequens suo. ¶ Hujus verbi composita sunt, Accino, quod est ad aliquid, vel juxta cano. [illegible]. Concino, simul cano. Intercino, inter agendum cano. Occino, sive occano, [illegible], convitium facio. Percino, canendo persevero. Procino, canendo profero. Præcino, prædico, prædivino, & antè cano. Recino, rursus cano. Horat. lib. 1. Carm. Quem deum cujus recinit jocosa Nomen imago. ¶ Interdum significat in contrarium cano. Inde frequentativum Recantare, idem significans, quod retractare, & quod semel à nobis malè aut dictum aut scriptum est, revocare, & corrigere: quod Græci eodem modo dicunt, παλινῳδεῖν. Item lib. 1. Carm. Nunc ergo mitibus Mutare quæro tristia: dum mihi fias recantatis amica Opprobriis. Et Succino, quod est summissa voce cano. Et omnia habent penultimam correptam.

Cantio, onis, f.t. Cantus, [זמירה mirâh שיר schir. ᾆσμα. Gall. Chant, chanson. Ital. Canto, canzone. Ger. Ein Gesang. Belg. Ghesanck/ghedichte/rijm. Hisp. Canto ò cancion. Pol. Spiewani, piosnka. Vng. Enek. Ang. Singing, asonge. Plautus in Sticho: Lepidam & suavem aliquam cantionem occipio. ¶ Cantio pro incantatione. Cic. de cl. Orat. Subitò totam causam oblitus est, idque veneficiis & cantionibus Titiniæ factum esse dicebat.

Cantiuncula, f.t. diminutiv. ᾀσμάτιον, Germ. Ein Gesängle. Belg. Ein liedeken. Polon. Piosnka. Vng. Enekecske. Ang. A songe of litle maners] Cic. 5. de Finib. Vidit Homerus probari fabulam non posse, si cantiunculis tantus vir irretitus teneretur.

Canor, oris, m.t. Cantus, & elegantia quædam, ac consonantia. [זמירה zimirâh. μέλος. Gal. Son accordant. Ital. Canto, concento, eleganza. Germ. Ein lieblicher/zusammenstimmender thon. Belg. Sanck. Hisp. Canto accordado, lindeza, gala ò gentileza. Pol. Spiewanie wdzięcżne. Vngar. Enekszó, egy árànt való eneklés. Ang. Melodious singing.] Ovid. 5. Metam. Nec tamen ille canor mulcendas natus ad aureis. Virg. 4. Georg. – nanq; morantes Martius ille æris rauci canor increpat.

Canorus, a, um, adject. Vocalis, sonorus, λιγυρὸς, φωνῆεις μεγαλόφωνος. Gall. Resonant doux & accordant. Ital. Sonoro, canoro. Ger. Wolthönend / wolsingend. Hispan. Cosa que mucho suena ò resuena. Polon. Glosny spiewak, brzmiący. Vngar. Hangos szavu. Angl. Lowde, shrill.] Plaut. in Pœn. Canora hic voce tinnire tempe rent. Cic. de Senectut. Omninò canorum illud in voce splendescit. Virg. 6. Aeneid. Threïcia fretus cithara, fidibusque canoris.

Canorosus, a, um, idem. [Vng. Hangos. Ang. Shrill.] Gellius, collectam coactamque vocem, & magis claros, canorosque sonitus facit.

Cantilena, f.p. Carmen, canticum. [זמרה zemirâh שירה schirâh. μελῴδημα ᾆσμα. Gall. chanson. Ital. Canzone. Germ. Ein gesang/ ein lied. Belg. Sanck/een liedeken. Hisp. Cancion, canto. Pol. Piosnka. Vng. Enek. Ang. A songe.] Cic. 1. de Orat. Neque ex scholis cantilenam requirunt. ¶ Accipitur & pro verborum jactatione, denuntiatione, & rumore. [Ang. A speache or tale commonlie used, a rumour.] Brutus ad Cic. lib. 11. Nam de tuo periculo crede mihi jactatione verborum, & denuntiatione periculi sperare eos te perterrefacto, adolescente impulso, posse magna consequi præmia: & totam istam cantilenam ex hoc pendere, ut quàm plurimum lucri faciant. ¶ Cantilenam eandem canis, τὸ αὐτὸ τὸ ᾆσμα ᾄδεις. De eo qui molestus est sæpiùs eadem inculcans, nihil enim odiosius, quàm quod semper idem est. Dorio in Phorm. Terent.

Canticum, n. f. Propriè est elegans & lascivus cantus. [שיר schir ᾠδή. Vng. Ekesenekles. Ang. A ballads, the ditie or mater of a songe.] Quintilianus: Sit Poëtæ lectio cum suavitate quadam gravis, & non quidem prosæ similis (quia carmen est, & se Poëtæ canere testantur) non tamen in canticum dissoluta.

Cantor, m.t. & Cantrix, f.t. Verbalia: Qui vel quæ canit. [שר schar. ψάλτης ἀοιδός. Gal. Chantre. Ital. Cantore. Germ. Ein Sänger/oder Sängerin. Belg. Sangher. Hispan. Cantor. Pol. Spiewak albo Spiewaczka. Vng. Kantor, Aerále, ön ökie. Ang. Whiche singeth.] Plaut. in Trin. Cantrices, cistellatrices, nuntii, raptores panis, & peni. Cic. 1. de Orat. Ita & tibi Iurisconsultus ipse per se nihil, nisi leguleius quidam cautus, & acutus, præco actionum, cantor formularum, auceps syllabarum. Mentiuntur multa cantores, πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοί. In eos quadrabit, qui ad gratiam loquuntur, & auribus blandiuntur. Indè ductum; quòd cantores hoc modo spectantes ut delectent ac placeant, pleraque canunt in laudem auditorum falsè, Arist. lib. 1. Metaph.

Cantus, us, m. q. à Cano: Cantio, symphonia, vocis inflexio. [זמירה zemirâh זמרה zimrâh. μέλος. Gall. Chant, chanserie. Ital. Canzone. German. Ein gesang. Hispa. Cancion. Polon. Spiewanie. Vng. Enekles. Ang. A songe, singing.] Virg. 8. Aen. Tum Salii ad cantus incensa altaria circum Populeis adsunt evincti tempora ramis. Cic. de Orat. 2. Qui enim cantus moderata pronuntiatione dulcior inveniri potest? ¶ Cantus etiam pro incantatione, seu magicis carminibus accipitur. [Angl. A charme, inchauntment.] Tibul. nempe hæc eadem se dixit amores Cantibus, aut herbis solvere posse meos.

Canto, as, frequentativum à Cano. [שיר beschir שר schár זמר zimmer. ᾄδω. Gall. Chanter. Ital. Cantare. German. Singen/ eins singens. Hispan. Cantar. Polon. Spiewam. Vng. Enekelek. Angl. To singe.] Plin. l. 11. c. 26. Mares cantant in utroq; genere. Terent. in Eunuch. Cantatum provocemus Pamphilam. Plaut. in Epid. Conducta veni, ut cantarem fidibus seni. ¶ Item Cantare, pro incantare. [Ang. To charme, to enchaunte.] Virg. in Pharmac. Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. Ubi Servius: Cantando, dum incantatur: Nam gerundivus modus ab omni verbo similiter procreatur: unde modò cantando à passivo, ait, quum suprà ab activo dixerit: Cantando tu illum. ¶ Cantare item pro celebrare, tollere laudibus, ἐγκωμιάζειν. Cic. ad Attic. Nam, ut scis, jam pridem istum cantu Celatem. ¶ Cantare alicui aliquid, pro sæpiùs dicere, admonere, inculcare. Plaut. Trinum. Hæc dies noctesq; tibi canto ut caveas. Teren. Qui harum mores cantabat mihi. Ab hoc verbo fiunt Cantatio, ᾆσις. ¶ Composita sunt, Accanto, Excanto, Incanto, & Recanto.

Cantito, as, pen. corr. frequentativum à Canto frequentativo formatum. [τερετίζω, ᾄδειν. Gall. Chanter, souvent. Ital. Cantare sovente. German. Offt singen/ ohn underlässlich singen. Hisp. Cantar muchas vezes. Pol. Ustawicznie spiewam, prospiewule. Vng. Gyakrá eneklek. Ang. To singe often.] Terent. Adelph. Facturum credo, ut habeas qui cum cantites. Cic. de clar. Orat. Utinam extarent illa carmina quæ multis seclis ante suam ætatem in epulis esse cantitata à singulis convivis, &c.

Cantatus, particip. [ᾀσθείς. Ang. Which is songe, praised.] Statius 2. Syl. Asteris & Battis totam cantata per urbem.

Cantator, m.t. Qui consuevit canere. [שר schar משורר meshorer. ἀοιδὸς μακρηγός. Gal. Chantre. Ital. Cantore. Germ. Ein Sänger. Hisp. Cantor. Pol. Spiewak. Vng. Enekes. Ang. A singing man.] Martial. lib. 13. Cantator cygnus funeris ipse sui. ¶ Cantator fidibus, Fidicen, κιθαρῳδός. Gell. lib. 16. c. 19. Verus, inquit, & nobilis Arion cantator fidibus fuit.

Cantatrix, f.t. [משוררת meschorerah. ψάλτρια. Gall. Chanteresse, chanterelle. Ital. Cantatrice. Germ. Ein Sängerin. Hisp. Cantora. Pol. Spiewaczka. Vngar. Enekes asszony. Ang. A singing woman.] Claudian. Imploret citharas, cantatricesq; choreas.

Cantamen, inis, n.t. pro incantatione accipitur. [לחש lechaschi. γοητεία. Gall. Enchantement, enchanterie. Ital. Incantamento, incanto, incantesimo. Ger. Beschwerung. Hisp. Obra de encantar de palabras, encantacion. Pol. Oczarowanie. Vng. Bu-bay. Ang. Inchauntment, witcherie.] Propert. O utinam magicæ nossem cantamina Musæ.

Canocersea. Helxine apud Diosc. l. 4. c. 42.

Canon, [κανών. Gall. L'ordinaire, domaine. Ital. Entrata. Germ. Jährlich gut. Belg. Ordinarie/ Domeyne. Hisp. Renta.] Tributum erat frumentarium, quòd Aegyptus, Africa, & Sicilia statum populo Romano quotannis pendebant. Asconius Pædianus tria facit tributorum genera, Canonem, ut in portoriis & vectigalibus: Oblationem, ut in vini distractione, & Indictionem, quæ & Collatio, & collecta dicitur à Cicerone lib. 2. de Orat.

Canon, onis, pen. genit. corr. m.t. Latinè regula. [קו kav משקל mischkal. κανών. Gal. Reigle. Ital. Regola. German. Ein Regel/ ein Richtscheit/ Lineal/ Richtschnur. Hisp. Regla. Pol. Linia weldewną, ktorei sznur cieśielski. Vng. Regula szabot ravid. Ang. A rule.] Cicero ad Tiron. Sed heus tu, qui κανὼν esse meorum scriptorum soles, unde illud tam ἄκυρον, Valetudini fideliter inserviendo? Plin. lib. 34. cap. 8. Fecit & quem canona artifices vocant, lineamenta artis ex eo petentes, velut à lege quadam. ¶ Canon etiam lorum scuti in quod brachium immittitur. [Pol. Pas u rotelle. Vng. Pais szij.]

Canonicus, a, um, Regularis. κανονικός.

Canonizo, as, act. p. ad regulam examino, regula & regulam tenta, κρίνω καὶ κανονίζω.

Canor,

Canor, Canorus, Canorosus, Vide Cano.

Canta, pro cantata veteres usi sunt. Festus.

Cantarus, Vide Cantharus.

Cantes, pluralis numeri tantùm, & fœminini generis, Fistulæ sunt organorum.] Vngar. *Organa sipiei.*]

Cantator, Cantatrix, Cantatio, Vide Cano.

Cantharias, Gemmæ species, quæ scarabæorum effigiem habet: quippe Græci κανθάρους vocant scarabæos. Plin. l. 37. c. 11.

Cantharis, cantharidis. [κανθαρὶς Gall. *Cantharide, ver ou mousche verde & venimeuse.* Ital. *Cantarella verde & lucida come oro, che si trova in rovistici.* Ger. Cantaride / sind grüne käfer / Meylandischer käfer / Goldkäfer. Belg. Groene vliege / Spaensche vlieghe / kever. Hisp. *Abadeje animal pequeño ponçonoso.* Polon. *Chrzasczik zielony na iesionnie albo oldrzewie gnowim.* Vngar. *Fán termö fonyes, és mérges pók.* Ang. *A grene worme venimouse and shyninglik gold.*] Vermis terrenus viridis, auri colore superlucens: in summitate ramorum fraxini & olivæ nascens: cujus succus in venas ingressus, & venenum interimit, & humano corpori applicitus, vesicas plenas humore facit. Ovidius: Chantharidum succos dante parente bibat. Plin. lib. 29. cap. 4. In cantharidibus magna quæstio: quoniam ipsæ venena sunt potæ, vesicæ cum cruciatu præcipuo. Cic. ad Pætum lib. 9: Cajus accusante L. Crasso cantharidas sumpsisse dicitur. ¶ Cantharis etiam à quibusdam appellatur herba, quæ καπνὸς Dioscor. Latinis Fumaria, & Officinis *fumus terræ* dicitur.

Cantharus, κάνθαρος, penultima correpta Poculum quod Baccho tribuitur, sicut Scyphus Herculi: à canthar o, navigii genere. Germ. Weinkanne. Belg. Wijnkanne. Vngar. *Kanna.* Angl. *A king or great pot to drinke in.*] Plin. lib. 33. c. 11. C. Marius post victoriam Cimbricam cantharis potasse Liberi patris exemplo traditur. Virgil. Eclog. 6: Et gravis attrita pendebat cantharus ansa. Vlpianus scribit Cantharos esse per quos aquæ saliunt. ¶ Et Cantharus, piscis nomen est apud Plin. l. 32. cap. 11. Columel. lib. 8. Nam & halecula modò capta, & cantharus, et [illegible] gobia. ¶ Ovidius: Cantharus ingratus succo tum concolor illi Orphus, &c. ¶ Est item Cantharus Græcis, quem Latini Scarabæum vocant, ex genere insectorum, qui circa animalium fimum ferè versatur, pilulas ex eo conficiens, aversisque pedibus volutans. De hoc multa Plin. l. 11. cap. 28. & Aristophanes in Cantharo. Vide Cælium lib. 8. cap. 5. ¶ Aetnæus cantharus, Αἰτναῖος κάνθαρος, De magnis & fœdis. Aristoph. ¶ Cantharus pilulam. Adagium est in eos, qui castigati sæpius, nihil proficiunt: sed quod pertinaciter semel arripuerunt, pertinacius fovent. Quod enim est animali ingenitum, nulla prorsum arte viceris. Ductum adagium à pilularum, id est, orbicularium stercorum illa volutatione, quæ est cantharis admodum familiaris. Cælius lib. 8. cap. 5. ¶ Est item Cantharus, cœleste signum in Aquario, ex tribus constans stellis. ¶ Cantharus item Comicus Atheniensis fuit, cujus scripta memorantur à Suida.

Cantherium, κανθήλιον. Vehiculi genus, de quo Seneca Epist. 87. M. Cato Censorius canthe rio vehebatur Aetiopico.

Cantherius, [κάμαξ τῆς ἀμπέλου. Gall. *Chantier ou chevron.* Ital. *Cantiero.* Germ. Ein gebeld der Raben. Hispan. *Percha de la parra.* Pol. *Podpora winnich lasarolsky szcka winna.* Vngar. *Lugas karó.* Angl. *A rayle or barre, a kind of instrument in a vineyarde.*] Genus [illegible] in vinea, de quo Columel. lib. 4. cap. 12. Itaque aut veteres, ne novæ radicem agant, arundines binas singulis vitibus applicabimus: aut si regionis conditio permittit, vetera deponemus hastilia, quibus annectuntur singulæ transversæ perticæ in imam partem ordinis: quod genus jugi *Cantherium* vocant rustici. ¶ Cantherius equus.] ἵππος ὁ ἐκτομίας. Gall. *cheval chastré, hongre.* Ital. *Cavallo castrato.* Germ. Ein Roß dem verschnitten ist / ein Münch. Belg. Een ruyn. Hisp. *Cavallo castrado.* Vng. *Herélt ló.* Angl. *A gelding or gelded horse.*] Cui testes amputati sunt, ut fiat mansuetior. Varro: & ideo quòd semine carent ii, Cantherii appellantur: distat ab equo, sicut capus à gallo. ¶ Cantherii item dicuntur, qui subjici solent à fabris materiariis, dum moles arborum secant: Vulgus *Caballos* vocat. ¶ Item Cantherii tigna dicuntur. Vitruv. lib. 5. Et Cantherii prominentes ad extremam suggrundationem. Supra cantherios templa. ¶ Item Cantherius, ut autor est Varro, mons est in Sabinis.

Cantheriolus, diminutivum, pro parvo pedamento. [κανθήλιον, χαμάκιον. Pol. *Ticzka.* Vngar. *Karóska.* Angl. *A litle rayle or barre.*] Columell. lib. 11. cap. 3. Deinde quum fecerint caulem, humilioribus quasi Cantheriolis interpolitis, rigorem stylorum cõservato, &c. ¶ Apud eundem Columellam sunt in cepinis: id est, Ceparum locis, munimenta quædam ceparum, ne thalli earum à ventis prosternantur. Sicut in rapinis etiam cantherii, quum operiuntur rapæ, ut à pruinis semina defendantur. Cælius lib. 8. c. 4.

Cantherinus, a, um, adject. Plaut. in Menæch. Certè hæc mulier cantherino ritu astans somniat. Solent enim equi stantes somniare, autore Plin. lib. 10. cap. ult. Cantherinum hordeum. Colum. lib. 2. cap. 9. Proximus est his frumenti usus hordei, quod rustici *hexastichum*, quidam etiam *cantherinum* appellant. ¶ Cantherinum lapathum, Latini Rumicem appellant. Plin. lib. 20. cap. 21.

Cantheriatus, a, um, Colum. lib. 5. Quæ pedaminibus adnixæ singulis jugis imponuntur, eas rustici *cantheriatas* appellant.

Canthus, thi, m. s. [[illegible] *chishishúk*, κανθός. Gall. *Le fer du tour d'une roue, les bandes d'une roue.* Ital. *Il ferramento che va intorno à una ruota.* German. Ein eysin Radschinen. Belg. D'beslach van t'rat / ratscheue / dat yser rontom t'rat. Hisp. *Cincho de la rueda de carreta.* Polo. Obwanu. Vngar. *Páns (abroncs) kerék talpan valo vas.* Angl. *The strake of a carte, the yron wherewith the carte wheeles are bounde.*] Ferrum quo rotæ extremitates vinciuntur. Persius: Verrentem sese frustrà sectabere canthum. ¶ Canthos etiam Græci angulos oculorum vocant.

Canticum, Cantilena, Cantio, Cantito, Vide Cano.

Canto, Cantus Vide Cano.

Canus, a, um. Cui canent, sive albent capilli præ senectute. [שב *sab*. πολιός. Gall. *Chenu grison, qui a ses cheveux blancs.* Ital. *Canuto, bianco.* Germ. Graw / der weisse oder grawe haar hat von seines alters wegen. Belg. Grijs / Graew. Hispan. *Blanco ò cano de los cabellos.* Polon. *Siwy.* Vngar. *Ösz vén.* Angl. *Hoare, gray for age.*] Plautus in Asin. Cano capite cuculum uxor ex lustris rapit. Idem in Bacch. Cano capite, atque alba barba. ¶ Transfertur & ad alia: ut, Cani montes, albi ex nive. Cana fides. Virg. 1. Aeneid. Cana fides & Vesta. Vbi Nonius: Canam fidem, veterem, & antiquã interpretatur. ¶ Cana veritas. Varro in Eudæ. Et ecce de improviso accidit cana veritas Atticæ philosophiæ alumna.

Cani, orum substantivè, pluraliter tantùm. [שיבה *sebáh*. πολιαί. Gall. *Blancs cheveux grisons, chenus.* Ital. *I capegli canuti.* Ger. Die grawen haar. Hisp. *Las canas de la cabeça.* Polon. *Siwe włosy.* Vng. *Ösz haj.* Angl. *Gray or whyte heares.*] Capilli albi in capitibus senum. Cic. de Senect. Non cani, non rugæ repentè autoritatem afferre possunt.

Caneo, es, ui, n. s. propriè de capillis dicitur in senibus, quum albescunt.] שב *sab*. πολιόω. Gall. *Grisir, grisonner, devenir chenu & blanc.* Ital. *Venir canuto.* Ger. Graw werden. Belg. Wit oft grijs worden. Hisp. *Encanecer.* Polon. *Siwieie.* Vngar. *Meg ösz ülök.* Ang. *To have gray heares.*] ¶ Per translationem de aliis etiam rebus quæ capillorum canitiem imitantur. Canent herbæ: hoc est, albæ sunt, matutino rore aspersæ. Virg. l. 3. Georg. Luciferi primo quum sydere frigida rura Campanus, dum mane novum dum gramina canent. Idem 2. Georg. & glauca canentia fronde salicta.

Canesco, is, n. 3. Canus fio; & propriè de senibus dicitur quũ capilli eorum in albedinem vergunt. [שב *sab*. πολιοῦμαι τὴν τρίχα. Gall. *Grisonner, devenir chenu & blanc.* Ital. *Devenir canuto.* Germ. Graw oder weiß alters halb werden. Hispan. *Encanecer.* Pol. *Siwieie siwieiam.* Vngar. *Meg ösz ülök.* Angl. *To waxe gray, or have white heares.*] ¶ Per translationem autem accipitur pro senescere; & de aliis rebus quàm hominibus dicitur. Cic. 1. de Legibus: Quercus huic loco non deerit, quæ Mariana dicatur: eaque (ut ait Scævola) de fratris mei Mario, canescet seculis innumerabilibus. Idem de Clar. Orat. Quumque ipsa oratio jam nostra canesceret, haberetque suam quandam maturitatem, & quasi senectutem.

Canities, f. q. & Canitudo, f. t. Capillorum albedo, qualem in senibus conspicimus. [שיבה *sebáh* πολιότης. Gall. *Blanchissure de cheveux, blanche vieillesse, quand l'homme est chenu & grison.* Ital. *Bianchezza, canutezza.* Germ. Gräwe des haars / bisonders von elte. Belg. Grijsheyt. Hisp. *Canas de los cabellos.* Pol. *Siwizna.* Vng. *Öszség, vénség.* Angl. Whitnesse of heare for age.] Plin. Et ipsa jam canitie venerabilis. Idem lib. 11. c. 37. Canities homini tantùm & equis. Plautus: Stultus est adversus ætatem & capitis canitudinem. Varro Aboriginum: Sed neque vetulus cantherinus, quàm novellus melior: nec canitudini comes virtus.

Capacitas, Vide Capio.

Capax, Vide Capio.

Capedo, inis, f. t. Vas in sacris usitatum, à capiendo dictum. [[illegible] κερχνεία. Gall. *Un grand vaisseau, qui n'estoit de grand valeur, & servoit aux sacrifices.* Ital. *Vaso da sacrifici.* Germ. Ein groß weit geschirr. Belg. Een nap met een hanthave oft oore. Hispan. *Vaso para sacrificar.* Polon. *Kuffel sierok y.* Vngar. *Aldozatboz valo edény.* Angl. *A great vessell of great value that serveth in sacrifices.*] Plin. l. 37. cap. 2: Sed Nero, ut par erat, princeps vicit omnes, quadringentis sestertiorum millibus capedinem unam parando. Cic. in paradox. Minúsne gratas diis immortalibus capedines ac fictiles urnulas fuisse, quàm delicatas aliorum pateras arbitramur?

Capedunculã, f. p. diminutivum. [illegible]. Cic. de Nat. deor. Docebo meliura me didicisse de colendis diis immortalibus jure pontificio, & more majorum, capedines, capedunculis, quas Numa nobis reliquit.

Capella, Vide Caper.

Caper, pri. m. s. Mas castratus in genere caprino. [תיש *tais* [illegible] τράγος. Gall. *Un bouc chastré.* Ital. *Caprone.* Germ. Ein hellebock. Belg. Ghesneden bock. Hispan. *El cabron ò chibo castrado.* Polon. *Kozieł trzebiony.* Vngar. *Kecske, herélt kecske bak.* Angl. *A male goat gelded.*] Martialis: Dum jugulas hircum factus & ipse caper. Nam Virgilius impropriè caprum pro hirco posuit, quum dixit: Vir gregis ipse caper: sicut etiam impropriè brutum animal Virum appellavit. ¶ Dicitur Caper sive Capra à carpendis virgultis: rodit enim omne virgultum, & in primis vites, propter quod Baccho immolari caper solebat.

Capra, f. p. quasi carpa, quòd virgulta carpat: vel quòd captet aspera: vel à crurum crepitu. Vnde & crepas eas antiqui vocabant. [עז *hez* αἴξ. Gall. *Chevre.* Ital. *Capra.* Ger. Ein geiß oder geyß. Belg. Gheyte. Hisp. *Cabra.* Polon. *Koza.* Vngar. *Kecske.* Angl. *A she goate.*]

goate.] Pallad. de Re rust. li 2.c.3. Studiosè enim de agrestibus fruticibus pascuntur: atque in locis virgulta carpunt: itaq; à carpendo capræ nominatæ. ¶ Matris ut capra dicitur, τῆ μητρὸς ὡς αἶξ καλοῦμαι. In spurios dictum videtur, quorum pater incertus est, eaque gratia à matre denominantur. Dictum ab hœdis qui in caprilibus à matre dignoscuntur: nam à patribus haud quaquam possis. Potest & in jocum verti proverbium, veluti si quis per lusum neget se patrem agnoscere, matrem scire: τῆ μητρὸς ὡς αἶξ καλοῦμαι: id est, Matris velut capra vocor. ¶ Capra ad festum, αἶξ ἐν τὴν ἑορτήν. Dici solitum ubi quis in tempore ad negotium aliquod accederet: Aut, ubi quis commodè in suam perniciem offert sese. Nam in festis, maximè Bacchi, capram immolabant. Refertur à Plutarcho. ¶ Liberæ capræ ab aratro: ἐλεύθεραι αἶγες ἀπ' ἀρότρου. Hemistichum est heroici carminis proverbiale, dictum olim ab iis qui se ab onere quopiam aut molestia liberatos gloriarentur. ¶ Est etiam Capra signum cœleste, quæ (ut poëtis placet) Amaltheæ capra fuit, cujus lacte educatus est Iupiter: quare postea rerum potitus, inter astra eam collocavit. Columel. lib. 11. c. 2: Decimo Calend. Ianuar. Capra occidit manè tempestatem significat. ¶ Capram cœlestem orientem conspexerunt, αἶγα τὴν οὐρανίαν ἀνατέλλουσαν ἐθεάσαντο. Hoc dici solitum in eos quibus omnia feliciter, eque animi sententia succederent, propterea quòd antiquitùs opinione vulgi comprobatum est, qui capram illam Iovis altricem, & ob id in siderum relatam numerum, conspexissent, quicquid votis conciperent, ejus compotes futuros.

Căpēllă, æ, f. p. diminutivum à capra. [χίμαιρα. Gall. *Chevrette, petite chevre*. Ital. *Capretta*. Germ. Ein geißlin / ein gitzlin oder zicklin. Belg. Gheytken Hispan. *Cabra pequenna*. Polon. *Kozka*. Vng. *Kecskécske*. Angl. *A younge goate*.] Columell. lib. 7. cap. 6. Anniculæ, vel bimæ capellæ (nam utraque ætas partum edit) submitti hœdum non oportet. Virgil. Eclog. 3: Tityre pascentes à flumine, rejice capellas ¶ Est etiam stella. Plin. li. 18. cap. 31. Quinto Idus Septembris Cæsari capella oritur vesperi.

Căprārĭŭs. m. f. custos exercitorque caprarum. [αἰπόλος, αἰγονόμος. Gall. *Gardeur de chevres, chevrier*. Ital. *Capraro*. German. Ein Zigen oder Geißhirt Belg. Gheytenhirdes / Gheytendrijver. Hisp. *Cabrerizo que garda capras* Polon. *Kozi pasterz*. Vngar. *Kecskepásztor*. Angl. *A keeper or feeder of goates*.] Varro 2. de Re rustica cap. 3: Is enim quum in suburbano haberet agrum jugerum mille, & à caprario quodam, qui adduxit capellas ad urbem, denarios sibi in dies singulos dare audisset, &c. Columella lib. 3. cap. 10. ¶ Caprarius in æstu, αἰπόλος ἐν καύματι. In hominem insatiatæ, aut etiam intempestivæ libidinis dictitabatur. Nam his horis caprarii, dum seductis gregibus in umbra latitant lascivire soliti scribuntur Autores Zenodotus & Suidas.

Căprĕă, penult. corr. f. p. [צביה tsebijah. δορκάς ἀπὸ τοῦ δέρκεσθαι id est, à videndo. Gall. *chevre sauvage* Ital. *Capra salvatica*. Germa. Ein Rihe / ein rehrbock. Belg. Een Ree / ofte wilde gheyte Hisp. *Cabra montes* Polon. *Koza dzika*. Vngar. *Vad kecske*. Ang. *A wilde goate*.] Animal sylvestre non solùm videns, seu perspiciens acerrimè, sed & aliis visum præbens. ¶ Asserunt enim medici huic animali intra viscera humorem quendam inesse, qui caliginem depellat oculorum, & obtusiores quousq; visus exacuat. Martialis in distichis: Pendentem summa capream de rupe videbis, Casuram speres, decipit illa canes. Caprearum genera, vide apud Plin. ¶ Est & Caprea vitis, dicta (ut inquit Varro) quòd pariat Capreolum. ¶ Ne caprea contra leonem, μὴ πρὸς λέοντα δορκάς: hoc est, ne longè inferior cum potentiore decertes. Diogenian. & Suidas. ¶ Capræ prius jungentur lupis. De re dicitur incredibili. Horat. 1. Carm. Ode 33. prius Appulis jungentur capreæ lupis, Quàm turpi Pholoë peccet adultero.

Căprĕŏlŭs, diminutivum à Capreus. [צבי tsebi. δορκάδιον. Gall. *Petit chevreul sauvage*. Ital. *Capriolo*. Ger. Ein Rehböcklin / ein kleines böcklin. Belg. Een Reebock. Hispan. *El hijo de la cabra montes*. Pol. *Koziolek*. Vngar. *Vad kecskécske*. Angl. *A litle wild kid or roe, roebucke*.] Virg. Eclog. 2: Præterea duo, nec tuta mihi valle reperti Capreoli, sparsis etiam nunc pellibus albo. ¶ Sunt etiam Capreoli, claviculi intortilio vitibus, & veluti quidam cincinni in tenerioribus pampinis apparentes, quibus vitis, veluti manibus quibusdam adminicula complectitur. [αἱ ἕλικες ἀμπέλων. Gall. *Les petis tenons des vignes desquels elles se tiennent, & entortillent entour quelque chose pour s' aider à monter plus haut*. Ital. *I vitticci cioe tralci con the le viti si tegeno di pali & intorno se*. German. Die gablen so an den Weinräben wachsen. Hispan. *Carcillos o tijeretas de la vid*. Ang. *The tendrell of a vine wherewith it taketh holde or winneth about some thing*.] ¶ Præterea Capreolus, Instrumentum rusticum est bicorne [Gall. *Instrument de fer qui a deux cornes pour mouvoir & rompre la terre* Ital. *Instrumento à modo d' una zappa con doi denti da cauar à i piedi della viti*. Germ. Ein karst. Hisp. *Açada de dos dientes para cavar*. Polon. *Motyka*. Vngar. *Kecske, termeszto, kecsk fay*. Angl. *An instrument of yron serving vines to digge with and hath two forkes*.] Columel. lib. 11. cap. 3: Vere deinde prius quàm cœperit germinare, capreolis (quod genus bicornis ferramenti est) terra commoveatur. ¶ Capreolus est etiam dictio tectonica. Cæsar 2. bell. civil. Duæ primùm trabes in solo æquè longæ, distantes inter se pedes IIII. collocantur: inque eis columellæ pedum in altitudinem v. defiguntur, has inter se capreolis molli fastigio conjungunt.

Căprĭgĕnŭs a, um, pen. corr Quod est ex caprarum genere. [αἰγογενής. Gall. *Qui est du genre des chevres*. Ital. *Di specie di capra*. German. Von dem geschlecht der geissen. Hispan. *Cosa de linaje de cabras*. Pol. *Koziego rodu*. Vngar *Kecske fay*. Angl *That is of the kind of goates*.] Plaut. in Epid. Caprigenum hominum non placet mihi, neque pantherinum genus.

Căprīlĕ, pen. prod. Stabulum caprarum. Locus ubi capræ servantur. [αἰγών. Gall. *Le lieu & estable où les chevres logent, parc à chevres*. Ital. *Caprile*. Germ. Ein Zigen oder Geißstall. Bel. Een gheytenstal. Hispan. *Chibital è aprisco de capras*. Polon. *Koziarnia*. Vnga. *Kecske akol*. Angl. *A goates stable*.] Plin. l. 28. c. 10: Atque in totum difficilius se recolligentes à serpentium ictu, in caprilibus optimè convalescunt.

Căprīlĭs, adject. [Vngar. *Kecskéi*.] ut, Caprilis casa, apud Eutrop. lib. 5. in bell. civil.

Căprĭmulgŭs, Dicitur qui capras mulget. [αἰγοβότης, αἰγοάμολγος. Gall. *Tette-chevre*. Ital. *Quello che molge capre*. Germ. Ein Geißmelcker. Hispan. *Ordeñador o chupador de las cabras*. Pol. *Kozodoy*. Vng. *Kecske fejő*. An. *That milketh goates*.] Catul. Suffenus unus caprimulgus aut fossor Rursus videtur. ¶ Caprimulgi, Aves suot merolæ aspectu, aliquanto grandiores, fures nocturni, interdiu non videntur, nec ipsæ vident: intrant pastorum stabula, caprarumque uberibus propter suctum lactis advolant, qua injuria emoriuntur ubera. Hos Aristoteles à caprarum mammis αἰγοθήλας vocat Plin. l. 10. c. 40. [Germ. Ein Vogel der zu nacht die Zigen oder geissen saugt / ein Nachtraam]

Căprīnŭs, a, um, Capreus: [αἴγειος. Gall. *De chevres, des appartenances de chevres*. Ital. *Caprigno, di capra*. Germ. Geissin. Hispan. *Cosa de cabras*. Pol. *Kozly*. Vng *Kecskéből való, kecskéi*. Ang *Of goates, or belonging to goates*.] ut, Caprinus grex, Liv. 2. bell. Pun. Caprina pellis. Cic 1. de Nat Deor.

Căprĭpēs, pen. corr capripedis: [αἰγίπους, αἰγόπους. Germ. Das Geißfüß hat. Vn. *Kecske lábu*.] Qui pedes caprinos habet. Proper lib. 3. eleg 17. Capripedes calamo Panes hiante canent.

Căprĭcornŭs, Vide suo loco.

Căprĭfĭcŭs, Vide suo loco.

Căpĕrŏ, as, pen. corr. Frontem rugis contraho, & asperitatem vultus ostendo: [כהה chahah קמט kamát. συστέλλω τὴν ὀφρύν Gall. *Rider, refrongner*. Ital. *Crespar la fronte*. German. Die stirnen rümpfen / sawr und scheußlich sehen. Hisp. *Rugar la frente*. Polon. *Marszczę, kwaśno patrzę*. Vngar. *Az homlokomat meg komorítom*. Angel. *To make wrinckles on the forehead or browe, to frowne, to lowre*.] quòd à crispis caprorum frontibus, vel à coronum caprinorum similitudine tractum est. Vnde & Caperatum, rugosum dicitur συνεσταλμένον. Plautus: Quid illud est, quòd illi caperat frons severitudine? Varro Eumenidibus: Quin mihi caperatam tuam frontem Strobile omittis.

Căpesso, Vide Capio.

Caphura, καφουρά, Aetio & Actuario, Indiæ arbor est tantæ magnitudinis, ut sub singulis hominum centuriæ possint quiescere Nascitur in montibus mari vicinis, materie levi, & ferulacea: gummique exudat ejusdem nominis, quod à recentioribus unguentis admiscetur: cujus longè maximus est proventus, quum cœlum fulgetris coruscat. Officinæ *Camphoram* appellant.

Căpidum, n. f. Genus vestimenti (inquit Festus) quo caput tegebatur.

Căpīllŭs, m. f. Quasi capitis pilus. [שער sehár. κόμη. Gall. *Cheveu ou perruque, poil*. Ital. *Capello*. Germa. Haar des haupts. Belg. Hayr / t'hayr van den hoofde. Hispan. *Cabello de la cabeça* Pol. *Włosy na głowie*. Vngar. *Hay*. Angl. *The heare of the head, to bush*.] Cic. in Pisonem: Erant illi compti capilli, & madentes cincinnorum fimbriæ. Quamvis & Pro omni pilo sumatur θρίξ. Plin. lib. 7. cap. 2. Ossibus humanorum capitum bibere, cutibusque cum capillo pro mantilibus ante pectora uti. Gellius capillum pro hœdino pilo posuit, quum ait: Nam si ovium lacte hœdi, aut caprarum agni alerentur, constat fermè in his lanam duriorem, in illis capillum gigni teneriorem. Capillorum affectus novem sunt, scilicet Contorsio, decoloratio, quassatio, fractio, nutrimenti penuria, ἀτροφία, canities, alopecia, fluxio. Contorsio in extremitate ex capillorum habitus & connexio indivisibilis, adeò ut non possint augescere crines. Conquassatio autem hæc est, inæqualis crinium dissidentia, quæ fit forcipibus combinatis, aut tonsis non dissimilis. Atrophia: id est, nutrimenti indigentia, & vehemens ex defectu gracilitas, propter quam non possunt crines crescere: ξηρασία autem est quum lanuginosa est crinium superficies, similis his, qui sunt pulvere discissi & dissoluti. De fluvio capillorum est decidentia, sequens plerunq; deficientes, aut qui ex morbo longo convalescunt. Canities est mutatio crinium in alborem ante maturum ætatis tempus. Alopecia, mutatio crinium est in candorem, quum crines veteres radicibus excidunt. Ophiasis est mutatio coloris, similis suprà dictis, at multò densior, etiam tunc quum tortuosi fiunt, & caput dividitur.

Căpillācĕŭs, adjectivum, [τριχοειδής. Gall. *De cheveux, delié & menu comme cheveux*. Ital. *Di capello sottile como capelli* German. Hären von haar gemacht Hisp. *Cosa de cabellos*. Polon *Włosiasty*. Vngar. *Hay szabású* Angl. *Of heare, made small lik heare*.] Plin. lib. 12. cap. 25. Balsamum tenui & capillacea coma, quod vocant enatheriston.

Căpillo, as, are n. p. Est capillos facere. [τριχόω. Gal. *Faire avoir cheveux, produire cheveux* Ital. *Metterr capegli*. Germ Haar machen. Hisp. *Hazer cabellos*. Polon. *Włosy zapuszczam*. Vngar. *Meg hajasí-*

haissium. Ang. *To cause, to have heare.*] Plin. l. 37. c. 11. Polythrix in viridi capillatur, sed defluvia comarum facere dicitur.

Capillatus, a, um, Qui crines longiores habet. [פרע *sommim.* τριχωτός. Gall. *Chevelu, qui porte longs cheveux, qui a grosse perruque.* Ital. *Capigliuto, di longi capelli.* Germ. Haechtig / der viel oder lang haar hat. Hisp. *Cosa de luengos cabellos.* Pol. *Dlugowlos.* Vng. *Hajas.* Angl. *Hearie, long heared.*] Cic. de lege Agr. Non minus bene nummatus, quàm bene capillatus.

Capillamentum, n. s. Dicuntur ipsi capilli. [... τριχώματα. Gall. *Chevelure, perruque.* Ital. *Crini.* Germ. Die haar. Belg. Hayr. Hisp. *Los pelos.* Pol. *Wlosy.* Vng. Hay. Angl. *The bushe of head heare.*] Apul. lib. 2. de Asin. Tanta est capillamenti dignitas, ut quamvis auro, veste, gemmis, omniq; extero mundo exornata mulier in cedat tamen nisi capillum distinxerit; ornata non possit videri. Plin. lib. 21. Herba croci est folio angusto, penè in capillamenti modum. ❡ Transfertur quoque ad herbas & arbores. Colum. lib. 5. Qui non solùm in eo errabant, quòd primi anni capillamenta seminum intecta patiebantur, &c. ❡ Capillamentum, quod vulgus falsam petruquam vocat. Sueton in Calig. c. 11. Naturam tamen sævam atq; probrosam nec tunc quidem inhibere poterat, quin & animadversionibus pœnisq; ad supplicium datorum cupidissimè interesset, & ganeas atque adulteria capillamento celatus & veste longa noctibus ambularet. Galericulum aliàs Latini dicunt. *Ex Budæo.* ❡ Capillamentum in crystallo, timæ simile, oro eo quod gemmarii sellaturam vocant, accepit Plin. 37. c. 2. teste eodem Budæo.

Capillare, hujus capillaris, n. t. Reticum quo mulieres crines involvunt. [... κεκρύφαλος, ὁ ματεα. Gall. *Vne coiffe.* Ital. *Rescella.* Germ. Ein haarhauben. Hisp. *El hainavoya, ò capillejo de muger.* Pol. *Czepiec.* Vnga. Fökötö. Angl. *A caule to cover the heare as maidens doe.*] Martial. 5. lib. 3: Non erubescit murice aureo nomus Dividere mœcæ pauperis capillare. ❡ Capillaris & Capillata arbor appellatur, in qua tonsum capillum adolescentes suspendebant, quando deponebant comam, deo eam sacrantes. Erat & in urbe Roma, teste Festo, arbor antiquissima, quæ supra trecentos & septuaginta annos durasse compertum est, quæ capillata appellabantur, quòd Virginum Vestalium capillos ad eam deferre mos erat: cujus arboris meminit & Plin. l. 16 c. 44.

Capillitium, n. s. Capillamentum. [κόμη. Ger. Haaram haupt. Belg. Tˈhaar van den hoofde. Angl. *The bush of head heare.*] Sic enim à Capillo Capillitium dicitur, ut à Famulo, famulitium, à Satellite satellitium. ❡ Capillitium flavum. Apul.

Capillus Veneris, Herba sic dicta, quòd Pelapsos post alopeciam capillos recreat, sive quod capillorum fluores coërcet. [ἀδίαντον. Gall. *Capilli veneris.* Ital. *capil venere.* Germ. Mantiane ... Belg. Vrouwenhayr. Hisp. *Culantrillo de pozo.* Pol. *Czerwone wloski, vel marko bozy wloski.* Vngar. *A nus leany hay.* Angl. *The heare maidens heare.*] Plin. Adiantum, polytrichon, & calitrichon appellat.

Capio, is, cepi, captum, act. t. significat accipio, Comprehendo, Prehendo. [לקח *lakach* לכד *lachad* החזיק *hechil.* λαμβάνω Gall. *Prendre, retenir, comprendre, tenir.* Ital. *Pigliare.* German. Nehmen / empfahen / fassen. Belg. Nemen. Hispan. *Tomar.* Pol. *Przymuie, poiimam biore.* Vng. *Meg fogom.* Angl. *To take, to receive, to containe, to hold.*] Virg. li. 3. Georg.–cape sacra manu, cape robora pastor. Sed differunt: quia Capere est cum affectu: Accipere quis quæ non sic accipit, ut habet. Ideo, ut Vlpianus scribit, non videtur quis capere, quod est restituturus. Et capere & sponte, vel non sponte. Accipere tantùm, sponte. Vnde dicimus, Cepi labores, Cepi molestiam, Cepi vel suscepi inimicitias: Accepi calamitatem, cladem, contumeliam, vulnus. Valer. Max. Vt non coactus ensem accipere, sed sua sponte sumere videretur. Habet interdum reciprocum usum: ut idem fit, Cepi voluptatem: & Cepit me voluptas, Cepisti dolorem, ... Cepit te dolor, ... ❡ Quandoque significat facere. Terent. in And. Non si capiundos mihi sciam inimicos homines omnes. ❡ Quandoq; delectare, ..., inescare, irretire, ex translatione ferarum, venatuque. Horat. 2. Ser. Te conjunx aliena capit, meretricula Davum. ❡ Quandoque propitiari. Lucret. lib. 1. Nec bene promeritis capitur, nec tangitur ira. ❡ Quandoque decipere, ... Virg. 2. Aeneid.–captique dolis, lacrymisque coacti. ❡ Quandoque eligere, αἱρεῖν. Terent. in Heaut. Quum illum gnatum cepimus. ❡ Quandoque perpeti: ut apud eundem in Heaut. Dum abs te abiùm, omnes mihi labores, quos cepi, fuêre leves. ❡ Quandoque tenere ... ut in Evnuchio: Dii boni quid turbæ ædes nostræ vix capient ❡ Quandoque invadere, occupare, χειροῦν. Cic. Navem quandam piratarum præda onustam cepêre. Varro: Quid hic venator non capit? Hine vincti, Capcivi dicuntur, quòd non sui juris sint, sed in potestatem aliorum redacti, αἰχμάλωτοι. Quoniam autem qui ita capti sunt, non sunt, ampliùs sui juris, sed libertate privati, ideo Captos quandoque pro privatis, sive impeditis accipimus. ❡ Mente capti, amentes: hoc est, qui mentis compotes non sunt. Capti oculis, ..., qui officio oculorũ privati sunt. ❡ Aliquando Capi, est amore accendi: unde Capti amantes dicitur. Lucilius: Ne aspectu & forma capiare aliena. ❡ Item Capere usu, capere possessione, & præcisè capere, fine ulla adjunctione, pro acquirere ponitur à Iure cõsultis, l. ei à quo. & l. 23. D. de usurp. & usucap. & aliis multis in locis. ❡ Capere, verbum ad affectum acquisitionis magis refertur, quàm accipere. Nam plerunque accepisse dicitur, qui tamen adhuc non acquisivit. l. naturalit. §. 1. D. de præscrip. verb. Quanvis etiam capere dicimus eum qui rapit, vel simpliciter aufert. l. fi. de tutel. Sunt & qui accipere de manu alterius, capere verò propria autoritate intelligunt. Sed hæc confundi aliquando, monuit jam antea Alciat. Attamen fas est capere quàm accipere. l. aliud est capere, de verb. sign. ❡ In summa hoc verbum sua habet significata pro diversitate rerum, cum quibus jungitur: ut Capere manu, est comprehendere: Capere oculis, videre: Capere auribus audire: Capere mente, intelligere: Capere consilio, eligere: Capere astu vel dolis, decipere: Capere cantu aut voluptate, delectare. Virg. 4. Georg. Carmine quo captæ dum fusis mollia pensa Devolvunt. ❡ Capere consilium, est deliberare. Cic. Quum autem consilium hoc princeps cepisset. ❡ Capere rationem, est modum invenire, ... Plaut. Rationem cepi, ut & amanti obsequerer, & patrem non offenderem. ❡ Hujus verbi composita sunt, Accipio, à quo Præaccipio, Concipio, Decipio, Excipio, Incipio, Intercipio, Percipio, Præcipio, Recipio, Suscipio & usucapio, quæ antepenultimam correptam habent. ❡ Derivata sunt quæ sequuntur, Auceps, Forceps, Princeps, Municeps, Particeps.

Captus, us, m. q. Comprehensio, capacitas, intelligendi facultas. [לקח *lekach.* κατάληψις. Gall. *Capacité de porter.* Ital. *Capacità, la possanza ò possanza di alcuno à fare è intendere qualche cosa.* Ger. Das ergreiffen der verstandts. Hispa. *El tomo de algo para hazer ò entender alguna cosa.* Pol. *Poiecie rozumu.* Vng. *Ertelem, ... meg fogás.* Angl. *Taking, capacitie or perceiving.*] Cic. lib. 2. Tusc. Græci homines non satis animosi, sed prudentes, ut est captus hominum: quasi diceret, tam prudentes quàm capax prudentiæ est hominum natura. Apuleius dixit supra captum cogitationis, pro eo quod est, suprà quàm quispiam cogitatione capere & complecti possit. ❡ Accipitur item Captus pro sorte & conditione. Terent. in Adelph. Prætereà (ut captus est servorum) non malus: hoc est, ut se habet servorum conditio, sicut exponit Donatus.

Captura, ræ, f. p. Actus ipse capiendi feras, aves, aut aliquid ejusmodi. [מלקוח *malkiech* מקח *mikkach* לכד *lakad* מלכדת *malchodes.* ἄγρα, ἄγρευμα. Gall. *Prinse, proye, gain.* Ital. *Presa, gli a.* Ger. Ein fahung. Belg. Een vanck. Hispa. *El tomo.* Pol. *Lowiapanie.* Vng. *Fogás.* Angl. *Catching, taking.*] Plin. l. 19 c. 1. Accipitrum & alitum capturam. ❡ Interdum præda, quæ capitur. Idem lib. 10. c. 10. Placa nominatur advolans ad eas quæ in mari sese mergunt, & capita earum morsu corripiens, donec capturam extorqueat. ❡ Accipitur & pro quæstu. Suet. in Calig. c. 40: Ex gerulorum diurnis quæstibus pars octava, ex capturis prostitutarum, quantum quæque uno concubitu mereret.

Captio, f. t. Ipse actus accipiendi, seu id per quod quis capitur. [מלכדת *malchodeth* לכד *lechidh.* ἄγρευσις. Gall. *Prinse.* Ital. *Aquel ano da pigliar.* Germa. Ein fang. Hisp. *Aquella obra de tomar, assechança.* Pol. *Poimanie, jamolowka.* Vng. *Fogas.* An. *Taking.*] Cic. de clar. Orat. Quanta esset in verbis captio, cùm in cæteris rebus, tùm in testamentis. &c. ❡ Captio, deceptio. [מרמה *mirmah.* δόλος, ἀπάτη. Gall. *Deception, fraude.* Ital. *Fraude, inganno.* Ger. Ein betrug. Hisp. *Engaimo.* Pol. *Zdrada.*] Plaut. Epid. Verum si plus dederis, referam: nulla in re captio est.

Captio: id est deceptio, f. t. [Ang. *Deceyving.*] l. si fundo ff de Act. empt. Hanc in cõtractibus, insidias verò extra eos fieri receptum est. l. j. ff. de minorib. Captio item pro captatione bonorum. l. magistratus. ff. de mun. & hon. eum sum. l. Sed pro captura usurpatur, ut indicat Albertus.

Captiuncula, diminutivum. [... Pol. *Lapka.* Vng. *Amokgondolas, ...* Angl. *A captious cavill.*] Gell. Quid autem legis istius propugnatores in illa captiuncula facient, in qua hæc esse necessum est?

Captiosus, sa, sum, Quod capit, seu decipit, & dolis plenum est. [σοφιστικός. Gall. *Plein de tromperie, ... deceur.* Ital. *Captioso.* Germ. Betrüglich / voll list und betrug. Hisp. *Engannoso, e con assechança.* Pol. *Chytry.* Vng. *Tjalard.* Ang. *That deceiveth and is guilefull.*] Gell. Non esse captiosis quæstionibus respondendum. Cic. pro Quint. Rosc. Quo nihil captiosius, neque indignius dici potest.

Captiosè, adverb. Vafrè, callidè, argutè. [... δολιως. Gall. *Finement, trompeusement, par finesse & tromperie.* Ital. *Ingannevolmente astutamente.* Ger. Betrüglich / durch list. Hisp. *Engannosamente.* Pol. *Zdradliwie, chytrze.* Vnga. *Tjalárdul, álnokul.* Angl. *Deceitfullie.*] Cic. 4. Acad. Si me, *inquit,* antè sustinebo, nec diutiùs captiosè, interroganti respondebo.

Captivus, m. f. Qui in bello captus est, & in hostium potestate detinetur. [שבוי *shabui.* αἰχμάλωτος. Gall. *Captif, prins des ennemis.* Ital. *Captivo, prigione.* Germ. Ein gefangener. Belg. Een ghevangnet. Hisp. *Captivo, prisionero.* Pol. *Poimaniec.* Vng. *Fogoly, rab.* Angl. *Captive, taken in warre, a prisoner.*] Cic. 8 Philip. Diutiùs servitutem perpessi sumus, quàm captivi frugi & diligentes solent. Virg. 9. Aeneid. Prætereà bis sex genitor lectissima matrum Corpora, captivosq; dabit. ❡ Captivus sanguis, pro captivorum. Virg. 10. Aeneid. Captivoq; rogi perfundat sanguine flammas. Et Aeneid. 2.–captivaque vestis Congeritur. pro captivorum & est nota locutio. Servius.

Captivitas, f. t. Ipsa detentio. [שבי *shebi.* αἰχμαλωσία Gal. *Captivité, servitude aux ennemis.* Ital. *Cattivita.* Ger. Gefängnuß. Hisp. *Captiv-*

Cap:tividad. Pol *Poiecpie.* Vngar. *Rabság fogság* Ang. *Captivitie.*] Tacitus: Quocunque oculos Romanus inteoderet, captivitatem, clademq. & dira omnia oculis observari.

Căpto, act. p. frequĕtativum à Capio: licet à primitivi significatione nonnihil desciscat. [*pitáh* [illegible] *hissigh.* [illegible] Gall. *Guetter & tascher a prendre, cercher le moyen d'avoir quelquechose.* Ital. *Cercar via & modo da pigliar per inganno.* Germ. Mit begier nemmen/einem ding nachstellen. Belg. Na eentich dinck staen. Hisp. *Affechar para tomar.* Pol. *Podchwicham, zalapiam.* Vngar. *Hizelkedéssel valami után sindókodom,* Ang *To endevore to get or tak.*] Idem est quod blanditiis & illecebris aliquid venor: ut, Hic obsequendo captat auram & popularem. Cic. in Pis. Ioania sunt ista, mihi crede, delectamenta penè puerorum, captare plausus, vehi per urbem, conspici velle. Martial. Capto tuam (pudet heu) sed capto, Maxime, cœnam: Tu captas alias: jam sumus ergo pares. ¶ Aliquando Captare, est conari, decipere. [illegible] Terent. in Hecyr. Injurium est autē ulcisci adversarios aut qua via captent te illi, eadem ipsos capi? Martial. lib 9: Dum me captares, mittebas munera nobis, Postquam cepisti, das mihi Ruse nihil. ¶ A Capto rursus deducitur Captito, aliud frequentativum.

Căptātio, f. t. Venatio. [[illegible] Gall. *Le soin ou guet ou pour-chas qu'on fait avant quelque chose.* Ital. *Lusinghe, piacevolezze fatte per aver qualche cosa.* German. Das laustern etwas zu uberkommen. Hisp. *Affechanca.* Pol. *Lowienie lapanie.* Vng. *Hizelkedéssel való sindókodás.* Ang. *A diligent going abont or enacting to tak orget.*] Plin in Procem. li. 14: Postquam cœpit esse captatio in quæstu fertilissimo. ¶ Item ponitur pro nimia verborum exquirendorum diligentia. Cic. in part. Et illam disputandi prudentiam concertatio, captatioq; verborum imitatur.

Căptātŏr, m. t. Venator. [*mephatteh* [illegible] *massigh* [illegible] Gall. *Pourchassant & faussant le guet pour avoir quelque chose, amadoueur.* Ital. *Chi lusingha, adulatore per haver qualche cosa.* Germ. Ein nachjager eines dings Hisp. *Affechador para tomar algo.* Polon. *Lowiec myslowiec,* Vng *Fogó, fogdosó, vadász.* Ang. *He which a bout to get or tak any thing.*] Cicer. Captator ille popularis auræ. ¶ Et pro hæredipeta & inescatore senum orborum, quibus blanditur ut sibi hæreditas aut quidvis aliud relinquatur. Iuvenal. Sat. 10: Vbi adeò gravis uxori, natisq; se, sibique. Vt captatori moveat fastidia Cosso.

Căptātŏrius, a, um: [[illegible] Gall. *Frauduleux deceveur* Ital. *Fraudolente.* Germ. Des betrüglichen nachstellung zugehörig. Hispan. *Enganoso.* Polon *Chytry lowiec.* Vng *Hizelkedéssel sindókodó.* Ang. *Guileful, deceitfull.*] ut Captatoriæ scripturæ, & captatoriæ institutiones: id est, adulatoriæ, ut interpretatur Papinianus & Cajus Iurisconsulti: quæ scilicet ideo factæ sunt ut vicissim hæres scribaris, aut saltem legatum consequaris ab eo quem instituisti. Nam Captare, propriè est illecebris, donis, obsequio, & majorum spe aliquid aucupari.

Căpesso, is, ivi, itum, secundum Priscianum, verbum activum, Idem quod capio, sive ad capiendum eo. [*lakách.* [illegible] Gall. *Prendre, empoigner.* Ital. *Capere, pigliare.* German. Annemmen/ergreiffen. Belg Nemen/ontfangen. Hisp. *Tomar.* Pol *Biore, przyimuie.* Vng. *Fogadom.* Ang. *To tak or receave, to tak in hande.*] Salust. lib 2. Histor. Diversa, uti solet, rebus perditis capessivit. Livius lib. 21. Ergo ut segregeret pugnam, capessit fugam. Similiter Apuleius: Dum simul illi & gratias agerē, & dona capesserem. ¶ Virgilius posuit pro Exequendū suscipio mihi jussa capessere fas est. Cic. 1. Offic Capessere Remp. [illegible] i. Administrare, gubernare: defendere. Salust. Expergiscimini aliquādo, & capessite Rempub. ¶ Plaut. in Asin. pro immitto, recipio. Quò magis te in altum capessis, tàm æstus te in portum refert. Idem in Amphit. Nunc pergam hera imperium exequi, & me domum capessam. Cic. ad Attic lib. 10: Melitam capessamus: id est, proficiscamur.

Căpax, acis, om. t. Quod capit, seu cōtinet, aut continere potest. [*cholél* [illegible] *rachab* [illegible] *mechil.* [illegible] Gall *Capable, contenant.* Ital. *Capace.* German Fähig/Das etwas fassen oder begreiffen mag. Belg Begrypende/amemente/vattende. Hispan. *Cosa en que mucho cabe.* Polon. *Latwi da pojecia, szeroky.* Vngar. *Bw* Ang. *Able at apt to holde take or receave.*] Plin. lib. 10. c. 33: Hirundines utero capaci. Idem lib. 12. c. 1. Capax quindecim convivarum triclinium. Cicer. in Orator. Tamen non semper implet aures meas, ita sunt avidæ, & capaces, & semper aliquid immensum, infinitumq; desyderant.

Căpācitas, tatis, f. t. Spatium capiendi.] *ráchab* [illegible] *merchāb.* [illegible] Gall. *Capacité grandeur de lieu où il peut entrer beaucoup de choses.* Ital. *Capacità.* German. Weite/das etwas fassen mag Hisp. *Aquella capacidad de caber.* Pol. *Szerokosci.* Vng. *Bwseg.* Angl. *Capacitie, exstinesse or apinesse in receaving.*] Cicer. 1. Tusc. Verum capacitatem aliquam in animo putamus esse, quo tanquam in aliquod vas, ea quæ meminimus infundantur?

Căpis, idis, f. t. [[illegible] German. Ein gattung eines Trinckgeschirrs/daraus viel geht Pol. *Kubek szeroki.* Vng. *Kés sintó pohár, szeles nyelu edény*] Poculi genus in sacris usitatum est à capiendo. Liv. lib. 10 ab Vrbe: Qui Iovis Opt. Maxim. ornatu decoratus, curru aurato per urbem vectus in Capitolium ascenderit, si conspiciatur cum capide & lituo, capite velato victimam cædat.

Căpistĕrium. n. s. Genus vasis rustici, quod tamen (ut Georgius Merula inquit) Scaphisterium melius dicitur. [[illegible] Germ. Ein Wañ/sib oder reyteren. Pol. *Naliewka do czerpania.* Vng. *Tekenő.*] Colum. lib. 2. c. 9: Quicquid exteretur, capisterio expurgandum erit: & semper quod propter magnitudinem ac pondus in imo subsederit, ad semen reservandum.

Căpistrum, Capistro, capistras, Vide CAPVT.

Căpitātus, Capitellum, Capitium, Capito, Capitulatum, Capitulatim, Capitulum, Vide CAPVT.

Căpnĭas, [illegible], Gemma est ex Iaspidum generibus, quodam veluti fumo infecta, unde & nomen accepit. Plin. l. 37. c. 9.

Căpnĭon, Vide CAPNOS.

Capnitis, [[illegible] Pol. *Polnaruta.*] Herba est eadem cum fumo terræ. ¶ Est item Capnitis Cadmiæ species tenuissima, quæ è fornacibus flamma atque flatu egesta, cameris, lateribusque fornacum adhæret. Vide Plin l. 34. c. 10.

Căpnŏs, [*hasсhán.* [illegible] Gall. *Fumee.* Ital. *Fumo.* Germ. Ein rauch. Hisp *Humo.* Pol. *Para, Dim* Vngar. *Füst.* Angl. *Smoke.*] Fumus. Hinc [illegible], dicta sunt ligna sicca, quæ sine fumo ardent. Et, Vinum Capnias, [illegible]: hoc est, fumosum. ¶ Capnos etiam, sive Capnion, [illegible], Dioscoridi. Herba est, quæ & fumus terræ vocatur: nascitur in segete hordeacea. [Germ. Erdrauch oder tote taubenkröpflin.] Hæc lachrymas ut fumus provocat. Plin. l 16 c. 7. & l. 25 c. 13.

Căpnŏmantia, [illegible], Divinationis genus quod fiebat ex fumi dissectione, qui è thure in ara accenso emanabat Qui verò hoc augurii genere utebantur, Capnomantes dicti sunt.

Capo, Vide CAPVS.

Căppa, [illegible], Nomen literæ Græcæ, pro qua Latini utuntur c. Græci (ut Suidas docet) quum malum hominem volunt proverbio signare, unum cappa: quum pejorem duo: quum pessimum, tria habere cappa dixerunt, volentes eum intelligi esse Cretensem, Cilica, Cappadoca: qui singularis fuisse improbitatis existimantur. Vide Erasmum in proverbio: Tria [illegible] pessima, [illegible].

Cappăris, pen. corr f. t. [[illegible] Gall. *Des capres.* Ital. *Cappari.* Ger. Kappern. Belg. Cappers Hispan. *Alcaparra.* Pol. *Kappary.* Vngar. *Káporna.*] Frutex est firmioris ligni, sentieosus, & humilis, baccis oleæ, sed minoribus, quibus fatiscentibus emicat flos roseus, candidus, odoratusque: qui postquam decidit, glans exuberat oblonga, seminis acinosi plena. Nascitur præcipuè in parietinis: hoc est, muris veteribus, & splenetici prodest: seritur quoq; in locis siccis, area circumfossa parieteq; ex lapidibus circumducto, ne latiùs evagata, steriles reddat agros. Flos & baccæ in ciborum condimentis laudantur, eo quòd & appetentiam excitent, & lienem laxent, & pituitam per alvum exigant. Colum Capparis, & tristes inulæ, ferulæq; minaces. ¶ Dicitur & Cappar. Pallad. Hoc mense mentha & pastinaca, thymum, & origanum, & cappar.

Căprĭcornus, m. s. [[illegible] Gall. *Capricorne, une figure au ciel de vingt estoiles.* Ital. *Capricorno.* Germ. Ein Steinbock. Hispan. *Vn signo del cielo.* Pol. *Koziorozec.* Vngar. *Bak, egbeli egy.* Angl. *Capricorne, a signe in heaven.*] Cœleste signum, quod Pana fuisse existimant, qui in Aegypto repentino adventu Typhonis gigantis perterritus, posteriorem partem in effigiem piscis, priorem verò in formam hirci commutavit: cujus ingenium admiratus Iovem, ferunt hanc figuram in cœlum transtulisse. ¶ Alii volunt Capricornum Iovis fuisse collactaneum. Amalthea enim, cui Iupiter nutriendus datus erat, quum ipsa lac non haberet, aluit eum lacte capræ, quæ duos habebat hœdos, quos Iupiter unà cum matre in cœlum transtulit. Stellam habet in naso unam, in pectore duas, in pede duas, inter scapulas septem, in ventre sex, in cauda duas. Cicer. 2. de Nat. deor. Tum gelidum valido de pectore frigus anhelans Corpore semifero magno Capricornus in orbe

Căprĭficus, ci, penult. prod. Ficus est ex sylvestrium genere, nunquam maturescens: sed quod ipsa non habet, aliis tribuens. [[illegible] Gall *Figuier sauvage.* Ital. *Ficaia selvatica.* Germ Ein wilder feigenbaum. Belg Een wilde vijgeboom. Hispan. *Cabrahigo.* Pol. *Fik we drzewo plone.* Vngar. *Vad füge fa, vad füge.* Angl. *A wilde figge tree.*] Gignit enim culices, qui ad ficus alias advolātes ipsis maturitatem conferunt. Vide Plin. l. 15. c. 19. Dictam autē volunt Caprificum à carpendo, quòd parietes & maceries, atque adeò saxa ipsa sibi obstantia discerpat. Mart. Marmora Messalæ scindit caprificus.

Căprĭfĭcāri. [Germ Ein wilden Feigenbaum zam machen. Angl *To husband or dresse wilde figge trees.*] Ficuum proprium est, quum culices ex caprifici fructu (quas Grossos appellant) ad ipsas advolantes, lacteum humorem in eis contentum absumunt, easq; ad maturitatē perducunt. [illegible]. Plin. l. 16. c. 27: In Cea insula caprifici triferæ sunt. Primo fœtu sequens evocatur, sequenti tertius: hoc fici caprificantur.

Căprĭfĭcātio, onis, f. t. [[illegible] Pol. *Roszczepienie skorinaszczepiech.* Vngar. *Elő fa bimbasogatása.* Angl. *Husbanding or dressing of wilde figge trees.*] (ut hactenus interpretati sunt quotquot Onomastico huic manus sunt admoliti) in arboribus dicitur, quoties illatum cortex cultello finditur, ut commodiùs prorumpant, & crescant, similitudine caprifici, quæ ruptis muris intumescens exit. Qua in se quàm longè à veritate aberrarint, satis docebunt Plinii verba lib. 15. c. 19, quæ hîc subjecimus: Caprificus (*inquit*) culices parit: hi fraudati alimēto in matre, putri ejus tabe, ad cognatam volāt, morsuq; ficorum crebro: hoc est, avidiore pastu, aperientes ora earum, atq; ita

ita penetrantes, intùs Solem primò secum inducunt, cerealésque auras immittunt foribus apertis. Mox lacteum humorem: hoc est, infantiam pomi absumunt: quod fit & sponte. Ideoq; fictis caprificus permittitur ad rationem venti, ut flatus evolantes in ficus ferat. Inde repertum, ut illatæ quoque abundè, & inter se colligatæ, injicerentur fico: quod in macro solo & aquilonio non desideratur: quoniam sponte arescunt loci situ, rimisque eadem, quæ culicum opera, causa perficit nec non ubi multus, quod evenit maximè frequenti via apposita. Namque & pulveri vis siccandi, succumque lactis absorbendi: quæ ratio pulvere, & caprificatione hoc quoque præstat, ne decidant, absumpto humore tenero, & cum quadam fragilitate ponderoso. Ex quibus Plinii verbis constat, Caprificationem nihil aliud esse, quàm rationem quandam perficiendi, ut culices è grossis enati ad ficus advolent, humoremque earum lacte consumpto, ad maturitatem eas perducant. Id autem solet fieri duobus modis: aut enim circum ficeta ita solebant disponi caprifici, ut ventorum flatu culices è grossis enati ad ficus ferrentur: aut grossi aliunde petitæ, & colligatæ, in arborem injiciebantur.

Caprificiālis dies, Vulcano sacer fuit, quo Articiæ æstivi mellis vindemias auspicabantur. Vide Plin. lib. 11. cap. 15.

Caprigenus, Caprile, Caprimulgus, Caprinus. Vide CAPRA.

Capronæ, arum, Iubæ, seu comæ in fronte devexæ, quasi à capite pronæ. [צמה tsammah. προκόμιον. Gall. *Les crins qui pendent au devant du front, le toufet qui pend devant les yeux, comme des chevaux.* Ital. *Capelli che sono nella fronte, come delle donne.* German. Das haar so vornen in die stirnen hanget. Hispan. *Los copetes, cabellos dela frente.* Polon. *Czuprina.* Vng. *Szemre ejteggö üstök, comio ken ală foggö freshey.* Angl. *Women heare layd out ever hair forehead called goldy locker.*] Lucil. lib. 7. Satyr. (ut citat Nonius) Apțati caput, atque comas fluitare capronas Altas, frontibus, unmissas, ut mos fuit illis. Hæ alio nomine dicuntur Antiæ. Ex Festo, & Nonio.

Caprunculum, [Pol. *Donica.*] Vas sic dictum quod capax sit. Festus.

Capsa, f. p. Cista & repositorium, à Capio, quòd res irreconditas capiat. vel à κάψα quod est curvo. [ארגז argház. κάψα, κιβωτός. Gall. *Coffre, casse, layette, boite.* Ital. *Cassa.* Germ. Ein Kast/ kist. Belg. Kiste/ casse. Hisp. *Caxa ò arca.* Pol. *Kapsa, skrzynia trulda skrzinay.* Vngar. *Szekreny.* Angl. *A coffer or chest.*] Cic. in Divin in Verr. Mihi quàm multis custodibus opus erit, si te semel ad meas capsas admisero.

Capsula, f. p. diminutivum: à quo Capsella. [κιβώτιον. Gall. *Laïette, boite.* Ital. *Cassetta, scatolina.* Germa. Ein lädle/ kistlin/ trögtin/ schrein. Belg. Een boosse oft laede/ een cabas. Hispan. *Caxa pequenna, cestica.* Pol. *Kapicerka.* Vngar. *Szekreny ska ke.* Angl. *A caskett a little coffer.*] Plin. lib. 30. c. 11: Stellionem inclusum capsulis subjiciunt capiti. Catull. Huc una è multis capsula me sequitur.

Capsarius, m. f. [κιβωτοφόρος. Gall. *Qui porte les cassettes, paniers, ou coffers.* Ital. *Cassiere, chi porta la cassa ò libri.* Germ. Ein Diener/ welcher im bad vmb lohn die kleider in den kisten verhütet. Hispan. *El que lleva la caxa, ò el libro al escuelo.* Polon. *Kastarz, albo fluga fiat pilnujy.* Vngar. *Szekrényö ző.* Angl. *That beareth chestes or coffres.*] Qui mercedis gratia, servanda in balneis vestimenta suscipit, custos capsarum. Sueton. in Nerone cap. 36. Constat quosdam cum pædagogis & capsariis uno prandio pariter necatos. ¶ Item Capsarius, qui portat libros, inquit Vlpian. ¶ Item Capsarii sunt qui capsas faciunt. L. ult. de jur. im.

Capsaces pen. corrept. Vas olearium. [צפחת tsappáchath. καψάκης. Gall. *Bouteille a huile.* Ital. *Boccale da l'oglio.* Germ. Ein Ölkrug/ oder sunst ein geschirr in das man Öl thut. Hispan. *Jarrillo para tener azeyte.* Polon. *Bania oleiowa.* Vng. *Olay tarto esteny, vég öly.* Angl. *A bottle for oyle.*] Cyprianus lib. 2. Epist. Fidelia fratris non deficiet, & capsaces olei non minuetur.

Capsis, Antiqui dicebant pro eo, quod est Cape si vis: sicut Sodes, pro si audes. Capsit, Prehenderit, teste Festo. Obsoletum verbum à Capio, quod est Prehendo.

Capsoldum, Barbara vox sic à vulgo conficta, vix de solido: id est, integro capiatur, author Alciat. Capsoldum non dissimilem collybo deductionem. Salicetus de stipendiis Iuris professorum deduci non posse docuit. l. privilegia. C. de sacrosancta Ecclesia.

Captatio, Captator, Captatorius, Captio, Captiuncula, Captiosus, Captivus, Captivitas, Capto, Captura, Captus. Vide CAPIO.

Capula, f. p. Vas vinarium quo veteres utebantur. [גביע gbiah. καπίς. Gall. *Long vaisseau pour boire, ou pour oster l'huile d'un autre vaisseau avec manches.* Ital. *Vaso longo da bere per cavare in mano con i manichi.* German. Ein Weinfass/ oder ein lang bläglein geschirr/ mit welchem man die ölfass/ oder geschirr füllet. Hispan. *Vaso de dos asas.* Polon. *Konew wielka o dwu vchach, leyk.* Vngar. *Eweles kanna, kupa.* Anglic. *A ladle a wessell for wine, a spoone.*] Varro: Capitis, & minores capulæ à capiendo nominantur, quòd ansatæ sint: vel à Græco, quod Calpim & Calpium digitatos, ansatosque crateras, Erythris fingi solitos Philemon & Pamphilus scripsère. ¶ Capulis item utebantur in vasis olearriis deplendis. κώπη. unde & verbum Capulare manavit: de quo postea.

Capulator, m. t. Qui capulis oleum replet. Colum. lib. 12. cap. 50.

Capulo, as, are [κωπάω. Gall. *De semplir les vaisseaux d'huile, puiser huile & la tirer & mettre de vaisseau en autre.* Ital. *Votare vn vaso a'un vaso d'oglio, cavar l'oglio.* Germ. Mit einem geschirr ölgeschirr füllen. Hisp. *Trassegar el azeyte del alpechin.* Pol. *Deletwam wiem.* Vngar. *Azolayat hordoe kupaual kymerwen megtöltöm.* Ang. *To take oyle out of one wessel and put in another.*] Dolia olearia capulis replere. Cato de Re rust. c. 67: Ligna in torculario ne cædar, oleum frequenter capulet.

Capulus, m. f. & Capulum, n. f. à capiendo: Dicitur omne quicquid aliquam rem capit, ut inquit Nonius. Hinc capulum dicitur, quo mortui efferuntur. [ארון arón. νεκροφόρον, τυμβοῦ. Gal. *Vn arcueil, où vne biere où en met vn corps mort.* Ital. *Illetta, letto da portar i morti, sepolcro.* German. Ein todtenbar/ oder der schragen/ auff welchem man die todtenbar tregt. Belg. Doottiste/ oft batiste daermen den dooden inne legt. doodenbaer. Hispan. *Las andas è lechiga de muerto' sepulcro.* Pol. *Mary, trage.* Vngar. *Szent minaty lona.* Angl. *Abier.*] ¶ Item ipse sarcophagus quòd corpora capiat. Plaut. in Asin. dicens de sene: Perii misera ut osculatur carnifex, capuli decus. Nævius Pappo: Pater priùs in capulo, quàm in curuli sella suspendit nates. ¶ Capulus item, Manubrium gladii, quod manu capiatur. [כף החרב nitsab ítchar allabab. κώπη, λαβή. Gall. *Vn manche par lequel on tient quelque chose.* Ital. *Manico di spada over pugnale.* Germ. Ein handthebe oder hefft an einem schwerdt. Belg. Een hecht/ een handtheve. Hisp. *El cabo ò empuñadura del cuchillo.* Pol. *Rekoiesc broni.* Vng. *Ma eklas szablya boda.* Angl. *The hilte, the handle of a sword or weapon.*] Virg. 2. Aeneid. capulo tenus abdidit ensem. Suet. in Calig. Veniam, inquit, veniam, & hic mecum: capulum gladii crebrò verberans, quo cinctus erat.

Capularis, re, adject. ut Capularis senex: id est, morti cōtiguus, & mox capulo efferendus.] τυμβογέρων, Gall. *Vieillard, qui est sur le bord de sa fosse.* Ital. *Il vecchio che ha gli piedi nel cataletto.* Germ. Der auff der gruben geht. Hisp. *Viejo cercano a la muerte.* Pol. *Strich rusicke.* Vngar. *Ven ember kinek fel iaba az koporsoba.* Angl. *Veryold, at deathes dore, at the pittes brinke.*] Plaut. in Milite: Quid ais tu? itane ego videor oppido acherontis capularis? ¶ Reum item capularem dicebant, quod capulo dignus esset. ¶ Stamen capulare, pro vita brevi etiam capulo vicina. Plaut. in Asin. Tam capulari stamine tibi diu videor vivere.

Capus, pi, & Capo, onis, [ἀλεκτρυών, εὐνοῦχος. Gal. *Chapon, coq chastré.* Ital. *Capone.* Germ. Ein Kappaun/ Kaphan. Belg. Capoen/ oft capuyn. Hispan. *Capon.* Pol. *Kaplun.* Vng. *Kappan.* Ang. *A capon.*] Gallus cui testes sunt avulsi. Var. 3. de Re rust. Villaticæ gallinæ mares galli, capi semimares, quod sunt castrati. Idem: Ex gallo gallinaceo castrato fit capus. Sipontinus: Galli quibus testes avelluntur, libidinis abolendæ causa, ut magis pinguescant, capi vocantur: quum metrico Galli à similitudine sacerdotis Matris deum dici posse viderentur. Itaque à contrario sensu Gallos appellatos quidam existimant.

Caput, itis, n. t. [ראש rosch. κεφαλή. Gall. *La teste, le chef.* Ital. *Capo, testa.* German. Ein Kopff/ ein haupt. Belg. Een hooft. Hisp. *Cabeca.* Pol. *Glowa.* Vnga. *fö vel fw.* Angl. *The heade.*] Dicitur totum illud quod collo sustentatur: inde dictum quod ab eo initium capiunt nervi, per quos totum in corpus distribuitur sensus & motus. In summo enim à natura collocatum est, quo in eo regimen totius animantis resideret. Alii ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. quod est caput, vel ἀπὸ τῆς κάρας, ejusdē significationis. Terēt. Adelph. Colaphis tuber est totum caput. ¶ Partes capitis distinguuntur: nam eminentior pars Vertex appellatur. Tum corona capitis dividitur in frontem anteriorem, & occiput posteriorem partem: media vero sunt tempora quibus aures inhærent. ¶ Aliquando caput dicitur origo & principium. [ἀρχή. Pol. *Poczatek.*] Cicer. pro Flac. Caput est omnium Græcorum concitandorum Heraclides ille Temnites. ¶ Pro fonte & scaturigine, ut, caput Rheni, apud Horat. 3. Serm. Satyr. 10. Item caput fluminis, quo flumen exoneratur in mare. Cæsar lib. 4. bell. Gall. Multisque capitibus in Oceanum influit. ¶ Aliquando quod est in re quapiam præcipuum, & ad quod unum reliqua omnia conferuntur. caput proverbio vocamus. Terent. in Adelph. Te esse huic rei caput. Sic à capite arcessere, Cicer. 2. de Oratore. 1. de Legib. in Topic. & Tuscul. ¶ Aliquando pro vita ponitur: ut Capitis res est: id est, de vita periculum est Plaut. in Trinum. Et nimirum crederem, cui si capitis res siet, nummum nunquam credam plumbeum. ¶ Capitis aliquem arcessere. Cic. ὑπάγειν θανάτῳ, Plato. ¶ Capitis causam dicere. Cic. ἀπολογεῖσθαι θανάτου δίκην. Thucyd. ¶ Capitis damnari, capitis cōdemnari, Cic. θανάτου δίκην ὀφλισκάνειν, Laercius. ¶ Aliquando pro summa prima pecunia, à qua fœnus aut alius quæstus fit, veluti rei principium quam & Sortem dicunt. [ראש rosch. κεφάλαιον. Gall. *Le principal, le premier argent ou denier qu'en baille à usure, le sort.* Ital. *Principale somma.* German. Ein haupt summa gelts/ das man zu wucher ausleyhet. Hispan. *El caudal en la usura.* Polon. *Summa pieniezna lichwe dana.* Vngar. *Derek summa.* Ang. *The principall summe of money gevin for usurie.*] ¶ Capita item infra parva in libris, quæ Capitula apud vulgares dicitur. Gell. Quod in capite superiore à Critolao scriptum esse dicimus. ¶ Caput facere dicitur de suppurationibus, quum apostemata franguntur. Plinius de furunculis: Remedia sunt quæ diximus folia trita cum polenta si non caput fecerint. ¶ Capite censi dicebantur ejusmodi, qui in plebe Roma-

Romane perquam pauco, aut nullo ære censebantur, οἱ τὸ θῆτικὸν πλεονῶντες. Budæus à censione capitum, quòd solis capitibus censerentur. Horum opera Romani in bello non utebantur: quòd opes civium obsidum loco ducerent, metuarentque ne infimæ sortis homines, qui nihil quod amittere possent, in urbe reliquissent, aut segniter pugnarent, aut facilè spe lucri ad hostes deficerent. ¶ Prolatariorum autem conditio paulò arat honestior: nam hi rebus asperis in militiam edmittebantur, armaque illis sumptu publico præbebantur. Horum census erat ad mille quingentûm æris: capita censi autem non ampliùs 375. æris censum defaecbant: dicti autem sunt Proletarii, à numero officioque prolis edandæ, quòd quum re familiari parva minus possent Rempub. juvara, sobolis tamen gignendæ copia civitatem frequantarent. ¶ Capitis diminutio: [ὑποβάσεως ἐναλλαγή. Pol. Ozkazanie zjemie.] Est prioris status mutatio cujus tria sunt genera (ut scribit Paulus) Maxima, minima, media: Tria enim sunt quæ habemus, libertetem, civitatam, familiam. Igitur quum hæc omnia amittimus maximam esse capitis diminutionam, ut est depoitatio: quum verò amittimus civitatem, & libertatem retinemus, mediam essa capitis diminutionam: ut est in colonias Latinas transportatio. Quum libertes & civites retinetur, & familia tantùm mutatur, minimam esse capitis diminutionem constat, velut est adoptatio. ¶ Caput demulcere, allegoria proverbii vice tecepta, pro blandiri sumpta ab adulantium gestu. In aundem sensum usurpavit Lucilius Scabere caput, apud Nonium ¶ Quos tenerè amamus, capite gestare dicimur. Plato de Rep. 10. Translatum epparet à matribus ec nutricibus, quæ infantulos cunis impositos capite portant. ¶ Quotias in autoram mali malum retorquetur aut recidit, Græci dicunt ἐς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, in tuum ipsius caput. Demusthanas. [Polon. Natwoje.] ¶ Nec caput nac pades. Negotium ita perturbatum, ut nesciae quo pacto vel expedias, val amittas, veteres dicebant nec caput habere nec pedes, Cic. Curioni. ¶ Nudo capite, γυμνῇ κεφαλῇ, facere quippiam dicuntur, qui palam ac citra pudorem omnem faciunt. Qui rem pudendam faciebant, iis mos erat centonibus caput operire. Plaut. Capt. Cyrillus intarpratans Ioannis Euang. & D. Chrys. in ancomio Babylæ martyris. ¶ Sine capite sermo, ἀκέφαλος μῦθος, dicitur imperfectus ac mutilus. Plat. da lag. 6. ¶ Caput sina lingua. Competit in eos qui in consultationibus aut disputationibus ipsi quidem nihil habent quod dicant, verùm aliorum sententiis annuunt. Laber. Caput sine lingua, pedaria est sententia. ¶ Caput vacuum carebro, ὦ οἵα κεφαλὴ καὶ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει, id est, O' quale caput, & & carebrum non habet [Polon. Glowa bez mozgu.] De iis qui corporis specie præcellunt ingenio carantas. Natum ex Apologo Aesopi ¶ Capita prò summitatibus arborum Seneca in Troada: Movére sylvæ capite. Colum. lib. 3. c. 10. axtrema pars ejus quod caput vitis appellant: id est, ultimum & productissimum flagellum.

Căpĭtăl, pen. corr. capitalis, pan. prod. [ἄμπυξ, ἱερόδημον. Angl. A coife to trusse vp the haire.] quod sacerdotulæ etiam nunc in capite solent habere. Hæc Varro de ling. Lat. Festus autem, Capital, *inquit*, linteum quoddam quo in sacrificiis utebantur. ¶ Capital item Facinus, ut idem Festus autor ast, quod pœna capitis luitur. Hinc Arrius l. 6. de re milit. Si quis commilitonam gladio vulnaraverit, Capital admittit. Cic. 2. de Legib. Quisque non paruerit, capital esto.

Căpĭtālĭs, le adject. [κεφαλικός. Gall. *Capital, criminel, mortel.* Ital. *Capitale mortale.* Germ. Das den tod verschuldt hat Belg. Een quet tootdeloos mensch Hispan. *criminoso digno de muerte* Pol. *Gardle przepadajacy, smiertcz godny.* Vngar. *Fobe iáro dolog* Angl. *Deadlie, worthie of the death*] Quod capitis supplicium meretur: ut capitale crimen Cicer. 7. Varr. Primùm insimulatio est repentina, capitalis atque invidiosi criminis. ¶ Capitale crimen non ita planè ast intalligendum, quòd vita privaretur is, qui crimine cap. damnatus erat, sed quòd eum capitis pœna sequeretur. Capitis autem pœna, vel libertatis vel civitatis amissio dicebatur, quam utrenque capitis diminutionē vocabant: at cap. diminutio quũ triplex esset, maxima, media, minima: non omnis tamen pœna fuit, sed tantùm duæ priores: maxima, quæ libertatis ademptione; media quæ civitatis: minima, quum familia mutaretur, beneficium potiùs quàm pœna fuit: quòd si cui magistratus adimeretur, capitis ea diminutio fuit: ut Inst. lib. 1. lagimus: sicuti capitis ea diminutio fuit manante magistratu, ut in mancipatione filii: quod l. XXVIII. da capite minutis traditum est. quocunque autem in crimine vel maxima vel media capitis diminutio sequeretur, capitale illud essa crimen dicebatur. Ex lib. quem edidit Manutius de legibus Rom. ¶ Capitalis aliquando ponitur pro, pretiosus. Cic. in Anton. Capitalem vel pestiferum M. Antonii reditum à Brundusio expectabamus. ¶ Capitalis oratio, ὀλέθριος λόγος. Cic. l. 1. Offic. Capitalis oratio est ad æquationem bonorum pertinans. ¶ Capitalis ira ab Horatio dicitur pro mortifera. Capitale odiũ, ἔχθιστος μῖσος. Capitalis morbus, quòd caput & hominis vitam petat. ¶ Capitalis locus dicabatur, ubi si quid violatum arat, capite violatoris expiabatur. ¶ Capitale pactum, capitale vitium, propter quod dabeat quis ad pœnam capitis peti.

Căpĭtăl, substantivum, Criman capitis periculo dignum. [Pol. *Garla stracenie.* Vng. *Fobe iáro pétek.* Angl. *A deadlie crimen.*] Plaut. in Menæch. Nunquam edepol fugiet, tametsi capital fecerit.

Căpĭtālĭtĕr, adverbium. [κεφαλικῶς, φονικῶς. Gall: *Mortellement à mort.* Ital. *Mortalemente.* German. Todtlich. Hisp. *Mortalmante, muerte.* Polon. *Smiertelnie.* Vngar. *Halálos keppen, fto vé zto ben* Angl. *Deadlie.*] Plinius apistol. 5: Præterea reminiscebantur, quàm capitaliter meipsum apud Centum viros lacessissat.

Căpistrum, n. s. Capitis vinculum quod equis & hujusmodi animalibus adhibari solet, ne fugiant. [מחסום *machsóm.* κημός. Gall. *Licol bride ou chevestre.* Ital. *Capestro, legame, fune.* German. Ein band das man den Rossen vmb den kopff legt/ ein Halffter. Belg. Muylbant. Hispan. *Xequina à cabestro.* Polon *Naglowek.* Vng. *Kotu fek, lanzos fék.* Angl. *Anhalter.*] Martialis: Paret purpureis apar capistris. ¶ Colum lib. 5. vitibus attribuit, quum inquit: Quare quum ad summum palum recta vitis exacta ast, capistro constringitur, ne fœtu gravata subsidat, curveturque. ¶ Et capistrum dicitur, quod circa os brutorum involvitur, ne cibus decerpant.

Capistro, as act. p. Capistrum impono. [חסם *chasám.* κημόω. Gall. *Enchevestrer, lier par la teste, emmuseler.* Ital. *Incapestrare, incanezzare.* Germ. Ein halffter anlegen/anbinden. Hispan. *Encabestar bestias.* Polon. *Kiedznam klade oglow.* Vngar. *Meg fekezem* Angl. *To put an halter in the head of a beaste.*] Plin. lib. 18. c. 19: Si inter arbores, vitesq; aretur, fiscellis capistrari boves oportet, ne germinum tenara decerpant. Col. lib. 11. c. 2. Vt juga vineis imponantur, & capistrentur.

Căpĭtātĭo, onis. f. t. [מס *más.* Pol. *Pobor od kazdei glowi.* Vng. *Fors valo tanár, ado.*] Tributum quod in capita ita distributum erat, ut Iugatio in juga boum l. immunitatas. & l. seq. C. da agric. & cans. lib 11. ¶ Capitatio itam pro annona. in titul. C. de annonis & capitationa Budæus.

Căpĭtātūs, a, um. Quod formá habet capitis. [κεφαλωτός. Gall. *Thestu, ayant teste.* Ital. *Chi ha testa.* Germ. Der ein kopff oder haupt hat. Hispan. *Cosa de grande cabeca.* Polon. *Glowaty.* Vngar. *Fetes.* Angl. *that hath an head.*] Vnde capitatum porrum. col lib. 12: Cultus autem porri capitatis assidua sarritio & stercoratio est. ¶ Item capitata vinea ab aodem dicitur, sicut & brachiata lib. 5. c. 5: Nam duæ spècies hujus quoque culturæ sunt: alii capitatas vineas, alii brachiatas magis probant.

Căpĭtĕllum, li, n. s. diminutivum est à capitulū, quod significat parvum caput: id est, crassiorem summitatem cujuscunque rei. [כותרת *cothéreth,* κεφαλὶς, κεφάλαιον, Gall. *Teste ou petite teste.* Ital. *Capitello* German. Ein heuptlin/oder ein capitel vnderscheid in einem Buch. Hispan. *Capitel, como de columna ò pilar.* Pol. *Glowka.* Vng. *Fetetske* Angl. *A litle head.*] Plin. lib. 24 cap. 16: Inde ramuli alsurgunt sua capitella gerentes. ¶ Item capitellum dicitur epistylium: id est, caput columnatum [Ang. *The chapiter of a piller.*] Nam basis inferior pars est: hoc & capitulum vocatur. Plin. lib. 36 c. 23: Spiræ subditæ, & capitella addita. ¶ Recentiores insuper medici Capitellum sumunt, pro vasa illo duplici, in quo reponuntur: herbæ, aromata, & similia, ut igni supposito ex eis aqua exprimatur.

Căpĭtĭum, interprete Nonio, Capitis tegumentum est. [צניף *tsaníph* פתיגיל *pethighil.* περικεφαλαία τῆς κεφαλῆς Gall. *Chaperon ou cape que les femmes portent au temps de pluye.* Ital *Capello, beretta.* Germ Ein hauptdecke/als ein hut/kapp/barett Hisp. *Bonete, sombrero.* Pol. *Kapeluß czapka.* Vng *Föveg, béretra.* Angl. *An hood.*] Contra Varro non obscurè innuit muliabre tegumentum fuisse, quo illæ pectus vinciebant, & à capiendo: id est, comprehendendo, non à capita esse deductum. Capitium (inquit lib. 4 de ling. Lat.) quòd pectus capiti id est, comprehendit. Idem lib. 4. de vita pop. Rom ut citat Nonius: Neq; id ab orbita matrum fam lias instituti, quòd ex pectore & lacertis essent apertis, nec capitia habebant. Vlp. l. vestis ff. de aur & arg. leg. Muliebria sunt valuti stolæ, pallia, capitia, zonæ.

Căpĭtōnēs, m. t. dicuntur duri qui nunquam de sua sententia immutantur, ut apud Plaut. in Parsa. [קשה ערף *kschéh haréph.* ἀτεγκτοι. Gal. *Testus, grosses testes, opiniastres.* Ital. *Testarecci, di suo capo, ostinati.* Ger. Hartkopff/eintönig/die von irem kopff oder meynung nicht abweichen wöllen. Hispan. *Porfiados, cosfirmados, hombres de cabeca.* Pol. *Twardoglowie, vporny.* Vngar. *Meg átalkodot.* Angl. *That hath great heades, stubburne and willfull.*] ¶ Dicitur & Capito qui magnum habet caput. Cic. 2. de Nat. Deor. Redeo ad deos, ecquos si non tam Strabones, at patulos esse arbitramur? ecquos nævum habere? ecquos silos, flaccos, frontones, capitonas, &c ¶ Est item Capito piscis apud Catonē de Re rust. c. 158. Angl. *A codde fishe.*] Κεφαλῖνος ποτάμιος, vel potius κεφαλος ποταμιος, mugil fluviatilis, similis est mugili, cujus in dorso unica pinna, os sine dentibus, sed asperum branchiæ quaternæ ac geminæ, oculi pupilla nigra, Cato cap. 148. de alvo dejicienda, piscem capitonem (scriptum capitoneum) & scorpionem memorat. Ausonius in Mosella Squameus herbosas capito interlucet arenas, Viscere præ tenero fartim congestus aristis.

Căpĭtōsŭs a, um, [κεφαλώδης. Pol. *Wielkilob* Vng. *Nagyfeiu.* Ang. *Which hath a great head.*] Qui magnum caput habet. ¶ Interdum dicitur qui est duri capitis, qui & cervicosus appellatur.

Căpĭtŭlātum, dicitur quod in summo crassum quiddam habet in morem capitelli [κεφαλωτόν Pol. *Kulkowstie* Vng *Feies, bo-tos.*] Plin. Folia novis linguæ similia, minora subcandida, & in cacumina capitula.

Capitulatim, adverb. Per capita. [Gall. *Par petis sommaires & articles.* Ital. *Per capitoli, per parti.* German. Durch die Capitel / von Capitel zu Capitel. Hisp. *De capitulo en capitulo.* Polon. *Porz sztuky, od rzedu dorzedu.* Vng. *Feienként.* Ang. *By speciall heades and summes.*] Plin. lib. 2. cap. 12: Nunc confessa de iisdem breviter atq; capitulatim attingam.

Căpĭtŭlo, as. act. p. Capitulum appono vel per capita distinguo, κεφαλαιόω. Vnde & Recapitulare, ἀνακεφαλαιόω, est breviter quæ dicta sunt per capita recensere.

Căpĭtŭlum, diminutivum, Significat parvum caput. [κεφάλιον. Gall. *Testelette, petite teste.* Ital. *Picciol capo.* Germ. Ein heuptlin / köpflin. Hisp. *Pequenna cabeça.* Polon. *Glowka.* Vng. *Fetetske.* Ang. *A litle head.*] Plaut. Curc. Vbi quid surripuere, operto capitulo caldum bibunt. Est & vox blandientis. Idem: Meum capitulum, meus ocellus. Terent. O lepidum capitulum. ¶ Aliquando dicitur initium sententiæ, quod per metaphoram etiam caput vocatur. [κεφάλαιον. Polon. *Poczatek.* Vng. *Rész.*] Cic. 1. de Legibus: Nec vero ferent, si audierint te primum capitulum optimum prodidisse: in quo scripsit nihil curare deos, nec sui, nec alieni. ¶ Item capitulum dicitur caput columnarum. Plin. lib. 36. cap. 23: Quoniam capitulis Corinthiorum eadem est altitudo, &c.

Capitulum Martis, Eryngion apud Dioscor. lib. 3 cap. 23.

Cara, radix est herbæ ejusdem nominis, qua lacti admixta Hirtius scribit Cæsaris exercitum diu inopiam levasse.

Cārăbūs, pen. corr. Genus cancri. Plin. 9 c. 31: Cancrorum genera carabi, astaci, majæ, paguri, heracleotici, leones, & alia ignobiliora. Carabi à cæteris cancris cauda distant. In Phœnice ἱππεῖς vocantur, tantæ velocitatis ut consequi non sit.

Căracallă, læ, indumenti genus fuit ad talos usque demissum ab Antonio Imperatore populo datum: unde & Caracallæ agnomen invenit. Autor Sext. Aure. in Anton. Ejus hæc sunt verba: Caracallæ nomen accepit à vestimento, quod populo dederat, demisso usque ad talos, quod antè non fuerat: unde hodie Antonianæ dicuntur Caracallæ hujusmodi in usu maxime plebis frequentatæ.

Carbas, [Ἀργ. Gall. *Garbin.* Ital. *Garbino.* German. Der Wind so von der Sonnen nidergang des Winters her wäet. Hisp. *Viento a brego.* Polon. *Wiatr od zapady.* Wiciny. Vng. *Nap nyugoti szél.* Angl. *The south west wind.*] A Vitruvio appellatur ventus ab occasu brumali flans quem usitatiore nomine Africum vocamus. Itali *Gabinum* vocant, nomine à Carba (ut videtur) deducto.

Carbăsus, pen. corr. κάρπασος, λίνον λεπτόν. Gall. *Fin lin.* Ital. *Lino fine.* Ger. Ein schöne leinwet. Hisp. *Vn genero de lino precioso.* Pol. *Plotno cienkie jedwabne materyi.* Vng. *Vékony vászon, vitorla.* Ang. *Tawne or fine linnen cloth, cypres.*] In singulari frequentius fœminini generis, interdum etiam masculini, in plurali vero neutri. Papinius in Achilleid. Nec mora jam dextras Ithaceis carbasus auras Poscit. Propert. Exhibuit vivos carbasus alba foccos. Apud Valerium Maximum in masculino genere invenitur. Ita enim ait lib. 1: Quum carbasum, quem optimum habebat foculo imposuisset, subito ignis emicuit. Est autem carbasus genus lini miræ tenuitatis in Hispania primum repertum ut scribit Plin. lib. 19. cap. 1: Ex carbaso fiebant vela navium, quæ & ipsa Carbasa, ἀρμενα, dicuntur. Virgil. 3. Aen. & auræ Vela vocant, tumidoque inflatur carbasus Austro. Nonius docet Carbasum esse pallium, quo fœminæ amiciuntur opulentiæ causa, ut serico, aut tenui lino, Virg. 8. Aen. cum tenuis glauco velabat amictu Carbasus.

Carbăsĕus, a, um. Ex carbaso factum, [ὀθόνινος. Gall. *De fin lin.* Ital. *Fatto di lino.* Germ. Das auß schöner ebreteiner leinwat gemacht ist. Hisp. *Cosa de aquel lino precioso.* Pol. *Zeyien kiego plotna vrobiony.* Vng. *Vékony vászonbol tsinyáltatot.* Ang. *Made of fine linnen cloth.*] Cicer. 7. Verr. Tabernacula carbaseis intenta velis collocabat. ¶ Carbasei venti. Tibul. lib. 3. Eleg. Postbæc carbaseis humorem tollere ventis.

Carbăsĭnus, a, um. Carbasina vela, apud Plin lib. 10. c. 2. [λίνεα καλύμματα. Vng. *Vékony vászonbol valo.*] Quint. Curtius Carbasini vestibus Indi & Arabes corpora velant, quæ sunt auro, purpuraque distinctæ.

Carbăsĭnĕus, a, um, idem. [Vng. *Vékony vászonbol valo.*] Varro de Vita pop. Rom. lib. 4: Eadem postea carbasineo magis, ut pellibus tegerentur togæ.

Carbăsĭnæ, [καρβάτιναι. Pol. *Kurpie.* Vng *Lérset botskor.*] Calceamenti rustici genus, ex recentiore corio bubulo, unde Carbatinæ crepidæ apud Catullum Arist. lib. 2. de Animalibus, scribit camalos calciari carbatinis, ne scilicet in exercitu longiore itinere fatiscant.

Carbo onis, m. t. Propriè dicitur, quum extincta fuerit pruna [גחלת *gheheth* ודו *pecham* ... ἄνθραξ. Gall. *Charbon.* Ital. *Carbone.* German. Ein kolen. Belg. Kole / doove kole / ghebluste kol. Hisp. *Carbon.* Polon. Wegiel. Vngar *Hólt szén.* Ang. *A cole, a charcole not burning.*] Persius: Illa priùs creta, mox hæc carbone notasti. ¶ Carbone notare. Id est, damnare: cui contrarium. Creta notare, propterea quod Pythagoras ajebat, id quod esset colore candido, ad boni naturam pertinet: quod atro, mali. Terent. Adelph. Tam excoctam reddam atque atram, quàm carbo est. ¶ Aliquando dicitur Carbo quum est ignitus. Plin. lib. 18: Et quum cinis in foco concrescit, & quum carbo vehementer perlucet.

Carbuncŭlus, m. f. dimin. Parvus carbo. ἀνθράκιον. Gall. *Petit charbon.* Ital. *Picciolo carbone.* Germ. Ein kölelein. Hisp. *Pequeño carbon.* Pol. *Wegiłek.* Vng. *Hólt szenetske.* Ang. *A litle cole.*] Plaut. in Most. Amburet misero ei corculum, ut carbunculus. Ad Herenn. lib. 4: Ipse è vicinis cum testa ambulans carbunculos corrigeret. ¶ Est item Carbunculus, tumor præter naturam; sive ulceris genus celeriter crustam faciens, cum vehementi partis inflammatione: ita dictus à carbonis igniti similitudine. [... Gall. *Apostume nommé charbon.* Ital. *Carboncello.* Germ. Ein böß gifftig Geschwär / ein Carfunckel blater. Belg. Carbonckel / bleesfwere. Hispan. *El carmoncol.* Polon. *Wrzod zapałczywi.* Vngar. *Tüzes kelés.*] Ejus hæ notæ sunt: Rubor est, superque eum non minimum pustulæ eminent, maximè nigræ, interdum sublividæ, aut pallidæ. In his sanies esse videtur; infrà color est niger, ipsum corpus aridum & durius quàm naturaliter oportet. Plin. lib. 23. c. 4: Nomas repurgent, carbunculos rumpunt. ¶ Est item Carbunculus Gemma igniti carbonis similitudinem referens, ipsisque etiam noctibus lucens, & quibusdam quasi radiis refulgens quæ apud Indos, & Garamantas invenitur. [נפך *nophech.* ἄνθραξ. Gall. *Pierre precieuse appellee escarboncle.* Ital. *Pietra pretiosa detta carboncolo.* Germ. Ein Carfunckelstein der in nacht scheint. Belg. Carbunckel. Hispan. *El carmoncol piedra.* Polon. *Karbunkul kamien drogi.* Vng. *Drága kover kö karbunkulo nak mondnak.*] Plin. lib. 37. c. 7: Principatum habent carbunculi, à similitudine ignium appellati, quum ipsi non sentiant ignes: ob id à quibusdam Apyroti vocati. ¶ Sumitur quandoq; Carbunculus, pro terra, ubi tessellæ lapideæ, & nigræ reperiuntur. Palladius In Ianuario mense carbunculus, nisi stercoretur, macras vineas reddit. Plin. lib. 16: Maximæque sabulum humidum, aut carbunculum, aut tophaceam formant. ¶ Hinc carbunculosus ager dicitur, in quo id genus carbunculi abundat. Colum. lib. 3. c. 11: Nam carbunculosum agrum nisi stercore juves, macras vineas efficere dixerunt. Plin. lib. 31: c. 3. Sabulosum vasculum, & arena carbunculosa certas promittit venas stabilesq; & salubres. ¶ Carbunculus præterea in in vitibus & arboribus dicitur, quum earum flores aduruntur, & ad carbonis siccitatem nigredinemque rediguntur. ἀνθρακώσεις. Plin. lib. 17. c. 24. Syderatio tota è cœlo constat: quapropter & grando iis in causis intelligi debet, & carbunculatio: quod pruinarum injuria evenit. Hæc enim verno tempore inviratis, & erumpere audentibus satis mollibus insidens, adurit lactescentes gemmarum oculos: quod in flore carbunculum vocant.

Carbuncŭlo, as, neut. absolutum p. & Carbunculor, aris, d. p. pro eo quod est, carbonis similitudine aduro, seu inflammo. [קדח *kadhach.* ἀνθρακόω. Gall. *Estre enflammé & rouge comme vn charbon.* Ital. *Essere, infiammato come carbone.* German Brennen oder entzünden wie Kolen oder wie ein Glut. Hispan. *Abornarse, q. la terra.* Polon. *Rozżarzam.* Vngar. *Tüz módra meggyuladok, szenabálom.* Angl. *To be inflammed and redde like a cole.*] Plin. lib. 23. cap. 3: Succus eorum carbunculantibus circa oculos ulceribus, & pustulis, procidentique pupillæ efficax. Idem lib. 12. cap. 7: Verùm & his sua injuria est, atque cœli intemperie carbunculantur, fiuntque semina cassa, & inania. Idem lib. 12. cap. 28. In hoc temporis intervallo res summa vitium agitur, decretorio uvis sydere illo, quod Caniculam appellavimus: unde carbunculare dicuntur, ut quodam uredinis carbone exustæ.

Carbuncŭlătĭo, onis, Verbale, fœm. t. Vide in CARBUNCULUS.

Carbōnārĭus, substan. Qui carbones conficit. [ἀνθρακεύς. Gall. *Charbonnier.* Ital. *Carbonaro.* German. Der da Kolen macht / Koler. Belg. Coolbrander / coolger. Hispan. *Carbonero.* Pol. *Weglarz.* Vng. *Szén égető.* Angl. *A colier.*] Plaut. in Cast. Sine modò rus veniat, conmittam adte virum Cum furca in urbem, tanquam carbonarium.

Carbōnārĭus, a, um adject. [ἀνθρακικός. Gall. *De charbon, des appartenances de charbon.* Ital. *Di carboni.* Germ. Das zu den Kolen gehört. Hisp. *Cosa pertinenciente à carbon.* Pol. *Weglowaty.* Vngar. *Hólt szenes.* Angl. *Pertaining to coles.*] ut, Fornax carbonaria. Carbonarium negotium exercere. Plin. de viris illustr. Nam pater ejus, quanvis patricius, ob paupertatem carbonarium negotium exercuit.

Carcer, ceris, m. t. Locus in quo servantur noxii: vel undecunque quis exire prohibetur: quasi Coarcer: à coërcendo, ut docet Varro: quòd vincti in eo custodiri prohibeantur exire possint. [כלא *chele.* δεσμωτήριον, φυλακή. Gall. *Prison.* Ital. *Carcere, prigione.* German. Ein Kercker / ein Gefängnuß. Belg. Een ghevangenisse. Hispan. *Carcel, lugar de prision.* Polon. *Tarus.* Vngar. *Tömlötz.* Angl. *A prison or gaill.*] Livius lib. 1: Carcer ad terrorem increscentis audaciæ, media urbe, imminens foro ædificatur. Cicero 7. Verr. Cur carcer ædificatus? cur tot supplicia in improbos more majorum constituta? ¶ Vnde & in circo, unde emittebantur equi, Carceres sunt appellati, quòd coërceantur equi, ne inde exeant, antequam magistratus signum miserit. [βαλβίδες, ἄφεσις. Gall. *La barriere, ou le lieu duquel partoyent les chevaux pour courir es ieux de prix publiques.* Ital. *Luoco donde si partivano i cavali per correre al pallio, le mosse.* German. Schrancken / in welchen / die Rosse gehalten werden / ehe daß man sie herauß läßt zu dem Zurnier oder andrem Schawspiel. Hispan. *Las carreras que emparcia los cavallos.* Polonicè, *Szranky.* Vngar. *Pallya jute enyl, ah sunansz Iuto lonerty berjiltatuah.* Angl.

Places out of which horses is letten to runne, a goale.] Terminum autem ad campi finem, ubi cursum sistunt, Metam pro fine ponimus. Et licet quidam dicant in singulari tantùm significari custodiam publicam, in plurali currentium equorum repagula, vel funes, qui equis ad metam currere volentibus opponuntur: Cicero tamen utrumque indifferenter posuit. Nam in Catone sic inquit: Nec verò velim quasi decurso spatio, ad carceres à calce revocari. Et lib. 4. ad Herenn. Quasi si quis ad Olympiacum cursum venerit, & steterit ut emittatur, impudentesq; illos dicat esse, qui currere cœperint, ipse intra carcerem stet. ¶ Hinc dicimus, A carcere, ἀπὸ βαλβίδος, pro ab ipso rei principio. Et à carcerib. ἀπὸ βαλβίδων, pro eodé. ¶ Carceres interdum pro furibus, seu captivis poni solent: Græcè δεσμῶται. Idque per metonymiam, continens pro contentis, quemadmodum etiam Ergastula sæpè accepimus pro iis, qui ergastulis sunt inclusi. Cicero in Epist. Quacunq; ivit, ergastula solvit.

Carcĕrārĭus, a, um, Quod ad carcerem pertinet. [ὁ δεσμὸς, ὁ ἐκ τῶν δεσμῶν, ὁ ἀπὸ τοῦ δεσμωτηρίου. Pol. *Tarasslowi.* Vngar. *Tömlöcz hóz való.* Ang. *Belonging to a gaill.*] Plaut. in Cap. Agere mihi est, hunc quæstum facere carcerarium.

Carchēdŏnĭus, [καρχηδόνιος, σμαραγδίτης. German. *Ein Carchedonier.*] Genus inter metalla æris repertum, vilissimum, minimumq; idem fragile, & colore incertum, ac virentium in caudis pavonum, columbarumq; collo plumis simile. Alio nomine Smaragdites dicitur. Vide Plin. lib. 37. cap. 5.

Carchēsĭum, n. s. [καρχήσιον. German. *Ein Krauss/oder ein anders gattung Trinckgeschirr.* Polon *Kredencz złoti.* Vng. *Menas, virágos, fules pohár.*] Poculi genus. Virg. 5. Aen. Hic duo ritè mero libans carchesia Baccho. Traduut Iovem, quãdo cum Alcmena concubuit, in pretium ei concubitus carchesium aureum dedisse. ¶ Est autem id vasis genus procerum ac circa mediam partem compressum, ansatum mediocriter, ansis à summo ad infimum pertingentibus. ¶ Est præterea Carchesium in navibus suprema pars mali, à qua veli latera, quæ cornua vocantur, utrinque diffunduntur: à cujus figura Asclepiades, referente Macrobio, vascula ejusdem nominis dicta arbitratur. ¶ Mali autem navium in tres omnino partes distinguuntur: quarum infima Paterna vocatur, media τράχηλος, suprema Carchesium. Plura de hoc vide apud Macrobium, Crinitum & Bayfium.

Carchoquios, genus ranunculi, cœrulentum in dorso, habens in ventre croceas maculas.

Carcĭnēthron,] καρκίνηθρον, Germ. *Wegtritt.* Pol. *Sporysz Podroznik.* Vng. *Szent mán fűve.*] Genus herbæ, quod Græci *polygonon* vocant: cujus succus naribus infusus supprimit sanguinem: & cum vino potus cujuslibet partis profluvium excreationesque cruentas inhibet, Geniculatam Latini vocant. Plin. lib. 27. cap. 12. ¶ Vulgo *Centinodia.* Dicimus hic, herba sancti innocentis.

Carcĭnĭas, καρκινίας, Gemma est marini cancri colore. Plin. lib. 37. cap. 11.

Carcĭnōdēs, Vide CARCINUS.

Carcĭnōmă, pen. prod. n. t. Cancer morbus. [καρκίνωμα. Gall. *Chancre, maladie és parties superieures.* Ital. *Cancaro.* Germ. *Der Krebs/ein kranckheit.* Belg. *De Cancker.* Hispan. *Cancro avratan.* Polon. *Kancerowanie ciała Parantiesfieg ała.* Vng. *Fene.* Angl. *A canker or disease in the superiour partes.*] De quo vide Plin. lib. 20. cap. 9. Cato de Re rust. Et si quid in mammis ulceris natum, & carcinoma brassicam tritam apponito, sanum facies. Celsus tria facit ejus genera: primum Cacoëthes, quum ulcus quidem pressum est, sed quæ circa sunt, intumescunt: secundum sine ulcere, tertium quod Thymum vocat. Vide plura in dictione CANCER.

Carcĭnūs, penult. corr. m. s. Cancer animal & signum cœleste. [καρκίνος. Gall. *Vn cancre.* Ital. *Gambaro, granchio, cancro.* Germ. *Krebs/das thier.* Hispan. *Cangrejo.* Pol. *Kak.* Vngar. *Rak.* Ang. *A crabbe or heavenlie signe.*] Vide in dictione CANCER. Luc. lib. 9: Par geminis Chiron, & idem quod Carcinus ardens, Homidus Aegoceros.

Carcĭnōdēs, neut. gen. καρκινώδες, Vitium seu morbus cancri naturam imitans, similique modo serpens Vngar. *Folyojó.*] Plin. libro 20. capite 17. Narium quoque carcinodes consumis illitum ex aqua.

Cardaces, [Polon. *Nieswożcząsy.* Vngar. *Predánal elő kalóz.*] Apud Persas appellabantur, qui ex rapto vivebant: nam Carda apud eos bellicosum, & violentum significabat. Autor Strab. lib. 15.

Cardamine, [καρδαμίνη. Gall *Mente aquatique.* Ital. *Balsamita, menta aquatica.* German *Bachmüntz.* Hispan. *Hierua buena de la agua.* Ang. *Water cresses.*] Sisymbrii genus est, quod officinæ *Nasturcium aquaticum* vocant. Vide Dioscor. lib. 2. cap. 117. & Ruell. lib. 2. cap. 60.

Cardămōmum, pen. prod. n. s. [καρδάμωμον. Germ. *Paradeiss körner.* Ang. *Graines.*] Frutex est amomo similis, odoratus, oblongo semine & angulosos: metitur eodem modo quo amomum. Vide Plin. lib. 12. cap. 13.

Cardămum, n. s. [κάρδαμον. Gal *Cresson alenois.* Ital. *Agretto.* Ger. *Brunnen kressig.* Hispan. *Nasturcio, malpica.* Pol. *Rzeżucha.* Vngar. *Torma.* Ang. *Garden cresses.*] A Græcis vocatur herba, in hortis passim proveniens, quam Latini Nasturtium hortense vocant, Cardamum autem dictum putatur ἀπὸ τοῦ καρδίας, quòd cor foveat, & in syncope illa, quam Cardiacam vocant, plurimùm valeat. Alii diversa ratione usi, sic dictum arbitrantur, quòd caput edomet, quasi κάρα δαμῶν. Nam arcem mentis obsidens suo ferit acremento & ignea vi præditum caput tentat. Capitis tamen vitia purgare creditur: unde ortum est proverbium, ἔσθιε κάρδαμον: hoc est, Ede nasturtium: in eos dici solitum quibus sanum non est cerebrum.

Cardăx, κάρδαξ, Saltatio obscœna & Comica, inquit Budæus.

Cardĭă, Græca dictio, Latinè Cor: [Ab lib. καρδία Gall. *Cœur.* Ital. *Cuore.* German. *Das hertz.* Belg. *Dat herte.* Hispan. *Coraçon.* Pol. *Serce.* Vng. *Szív.* Angl. *The hart.*] quanquam etiam à priscis medicis, teste Galeno, pro superiori ventriculi orificio ponitur: quo pacto ipsum etiam Hippocratem aliquando loquutum esse ostendit. Hinc factum est ut Cardiacus morbus dictus sit, non qui cor, sed ipsum infestet ventriculum: quippe qui fiat ex humoribus mordacibus, & venenatis, in ventriculo congestis, nimioq; dolore syncopen afferentibus, quam Cardiacam appellant.

Cardĭăcŭs, aci, Pro illo qui cardiaco morbo tentatur. [καρδιακός. Pol. *Kordyaczn.* Vngar. *Szívmurfáso.*] Cic. 1. de Div. Ego ausit haud scio an nec cardiacis hoc tribuendũ sit, nec phreneticis. Iuven. Cardiaco nunquam cyathum missurus amico.

Cardĭālgĭă, [καρδιαλγία, Vng. *Szfaias, le hoszomorusag.* Ang. *Sorowe of the harte.*] Dolor cordis, & mentis tristitia. Item ventriculi erosio, quæ & Cardiogmos dicitur. Vide infrà.

Cardinum, (quod hic pro nasturtio hortensi perperam legebatur) Vide CARDAMUM.

Cardĭōgmus, mi, m. s. [καρδιωγμός. Polon. *Rzezanie wbrzuchu.* Vng. *Gyomor fajás.* Ang. *Griping of the stomake.*] Morbus est ventriculi, ortum habens ex humoribus acribus & mordacibus, ipsum ventriculi orificium (quod prisci Græci, teste Galeno, etiam καρδίαν appellarunt) intolerabili punctione erosioneq; infestantibus, nonnunquam etiam syncopen inducentibus. Ea enim pars corporis exactissimo tactus sensu est prædita, propter insigne par nervorum ad eam à cerebro transmissum. Quo fit ut dolores ea in parte sint maximi, quibus quum vires ferendis pares non sint, solet subsequi ea syncope, quam stomachicam vocant.

Cardiscē, καρδίσκη, Gemma est, quæ fit ex draconis cerebro, viventi abscisso, alio nomine Dracontias dicta. Plin. l. 37. c. 10: Draconites, sive dracontias è cerebro fit draconum: sed nisi viventibus abscisso nunquam gemmascit, invidia animalis mori se sentientis. Igitur mos est, ut dormientibus animalibus caput amputent. Encardia cognominatur & Cardisce.

Cardo, inis, dub gen. t. Ferramentum circa quod fores vertuntur. [στρόφιγξ, στροφεύς, στρόφιγξ, στροφεὺς. Gal. *Le gond d'vn huys ou porte, le pivot d'vne porte, le tenon qui s'enclave en vne mortaise.* Ital. *Ganghero.* Germ. *Der Angel an der thür.* Belg. *Een herre/gehenge ofte hincte.* Hispan. *El quicio sobre que se buelue la puerta.* Pol. *Hakiu drzwi.* Vngar. *Ajtó tark.* Ang. *The hing, hingell, or hooke of a gate or dore.*] Virgil. 6. Aeneid.-foribus cardo stridebat ahenis. Plaut. in Amphit. Penè effregisti, fatue, foribus cardines. Hinc apud Romanos fuit dea Cardea, sive Cardinea, quæ Cardinibus præerat, quasi Cardina. ¶ Cardines etiam dicuntur duæ cœli partes immobiles sibi mutuò oppositæ, quarum altera est ad Septentrionem, altera ad Austrum: Græci πόλους vocant: unde etiam stella Boreali polo proxima quæ est in cauda minoris Vrsæ, Polaris stella vocatur: non quòd sit polus ipse, sed quòd sua circumvolutione circulum minimum efficiat, cujus polus est centrũ. Linea autem illa recta, quam Astronomi ab uno cardine ad alterũ imaginantur: propriè Axis appellatur. Sæpè tamen Cosmographi Cardinum nomine quatuor præcipuas cœli regiones intelligunt, Ortum, Occasum Septentrionem, & Meridiem. ¶ Cardo etiam in agrorum limitatione appellatur limes, qui per agrum currit à Meridie ad Septentrionem: sicut Decumanus vocatur limes ille, qui secat agrum ab Exortu ad Occasum, ut inquit Plinius: & Columella. ¶ Ponitur interdum Cardo pro opportunitate, ἀκμὴ, καιρός. Virgil. 1. Aeneid. haud tanto cessabit cardine rerum. Quod Servius inde tractum existimat, quod in proverbio dicitur: Res in cardine est, & Circa id verti cardinem dicimus, in quo summa rei est. ¶ Vnde Cardo litis: id est, summa totius causæ: Quintil. lib. 12. cap. 8: Negligentium oratorum nihil refert ubi litis cardo vertatur, dum sint quæ extra causam ex personis ac cõmuni tractatu locorũ & occasionem clamãdi largiantur. Budæus. ¶ Cardines temporum à Plinio dicuntur. Ver, Aestas, Autumnus, & Hyems: lib. 18. cap. 25: Cardo temporum quadripartita anni distinctione constat, per incremẽta lucis. ¶ Extremus ævi cardo. Seneca in Troade: Mortalis ævi cardinem extremum premens: id est, exitum.

Cārdo, à veteribus dictus est limes, qui à Meridiano ad Septentrionem dirigeretur: à Mundi cardine, Hoc Aggenus & Hyginus tradiderunt.

Cardĭnātŭs, a, um, [στροφεύς, ἐφόλιος. Pol. *Hakami spoioni.* Vngar. *Sarkas.*] ut, Tignum cardinatum. Vitr. lib. 10. c. 22: Conjuncta capitibus transversatio cardinato tigno, & altero mediano inter duos scapos cardinato.

Cardĭnālĭs, & Cardineus, adjectiva sunt à cardine deducta, quibus recentiorum nonnulli usi sunt pro præcipuo seu principali.

Cărdŏpŏs, [κάρδοπος. Gall. *Coffre au pain.* Ital. *Cassa del pane.* Ger. Brottkasten / Brotkorb Hispan. *Caxa del pan.* Polon. *Kosz chlebowy.* Vng. *Kenyer tarto szekrény.* Ang. *A cofer or chest for bread.*] Significat arcam panariam.

Cardŭēlĭs, [ἀκανθίς. Gall. *Chardonneret, ou chardonnerette.* Ital. *Gardarello gar lellino.* Germ Ein Distelfinck / ein Distelvogel / Stigeliz Belg. Een distelvincke. petit. Hisp. *Sirgueretio aue.* Polon. *Szczygiel.* Vng. *Tengilicz.* Ang *A fincke birde, or linnet.*] Avis parva, capite rubro, alis luteis, albo nigroque distincta: dicta quòd carduorum semine nascatur. Plin. 10. cap. 24: Minimæ avium carducles imperata faciunt: nec voce tantum, sed pedibus & ore pro manibus.

Cārdŭūs, Herba volgo nota, à qua Carduelis avis appellata. [דרדר dardar. κνῆκος. Gall. *chardon.* Ital. *carde* German. Ein Ŝebe distel. Hisp. *El cardo generalmente di bo.* Polon. *Oset.* Vngar. *Bogáts koro.* Ang. *A thistle.*] Virgil. 1. Georg. -segnisque horret in arvis Carduus.

Căre, Vide Carus.

Carectum, Vide Carex.

Căreo, es, carui & cassus sum, & caritum, & cassum, secundum Priscianum est rem desideratam non habere: & propriè de eo dicitur, teste Cicerone, quod aliquando habuimus, & quo nunc indigemus: [חסר chasér. στερέομαι. Gall. *Auoir faute de ce qu'on voudroit bien auoir* Ital. *Mancare, essere senza* Ger. Mangeln. Belg Gebrecken/derven. Hispan. *Carecer.* Pol. *Niedostawamy, niestawamy.* Vngar. *Szűkölködöm* Ang *To lacke that which we would haue, to want.*] ita enim ait Thusc. lib 1: Triste est nomen ipsum Carendi, quia subjicitur hæc via, Habuit quis, non habet, desiderat, requirit, indiget. Et mox, Carere igitur hoc significat, egere eo quod habere velis: inest enim velle in carendo, nisi cùm sic tanquam in febri dicitur, alia quadam notione verbi. Dicitur enim alio modo etiã carere, quũ aliquid nõ habeas & non habere te sentias, etiã si id facilè patiare. *Hactenus Cicer.* Ex quo patet, Carere non modò de iis rebus dici, quæ ad nostrum usum naturamque accommodatæ sint, sed etiam de aliis: ut, Carere febri, Carere dolore, Carere molestia, & his similia. ¶ Construitur autem hoc verbum aliquando cum genitivo. Terent. in Heavtont. Nam dum abs te absum, omnes mihi labores fuêre, Quos cepi, leves, præterquam tui carendum quòd erat. ¶ Aliquando cum accusativo. Plautus in Curcul. Sed quid est, quòd lubet perditum dicere? PH. Quia id, quod amo careo. ¶ Sæpiùs verò cum ablativo: ut, Carere domo, patria. Cicero pro Milone. Comprehensus est in templo Castoris servus P. Clodi quem ille ad Cn. Pompeium interficiendum collocarat: extorta est confitenti sica de manibus: caruit foro postea Pompeius, caruit Senatu, caruit publico: id est, in forum non venit, in senatu non fuit, in publico non seruatus est. Idem de Finib lib. 2: Itaque non placuit Epicuro medium esse quiddam inter dolorem & voluptatem: illud enim ipsum quod quibusdam medium videtur, cùm omni dolore caret, nõ modo voluptatem esse, verum etiam summam voluptatem. Et Epist. l. Famil. librò 6: Aegypta ad me venit pridie idus Aprilis: is etsi mihi nuntiavit te planè febri carere, & bellè habere, tamen quod negavit te potuisse ad me scribere, curam mihi attulit. Quod autem Plaut. in Curcul. dixit, Caruitne febris te heri, vel nudiustertius? hypallage quædam est, & præpostera omnino loquutio ¶ Aliquando ponitur pro abesse. Cic. ad Atticum lib. 9. Ego meo Ciceroni, quoniam Roma caremus, Arpini potissimùm togam puram dedi.

Carenum, ni, numeratur in generibus vini dulcis, cum musti una parte decocta deperditaque relinquuntur duæ. Hujus vocis meminerunt Palladius & Græci rerum rusticarum scriptores, & in Medicina Nicolaus Myrepsus & Apitius coquus. Turnebus autem vinum velut Daricum esse putat. Genus enim tale vini, ut credibile est, primi Cares decoxêre, & nomine de se afferêre.

Careum, Frutex peregrinus, gentis suæ nomine appellatus culinis principalis: laudatissimus ex sua gente: id est, Caria, ut Plin. libro 19. capite 8, testatur. Non igitur legendum Carreum à carne, ut Alciat. putant, neque Carinon, neque Cæreum.

Careum sive Carium, Plinio, [καρὼ. Pol. *Pasternak.*] Dioscoridi, Herbe genus est, gentis suæ cognomento ita appellatum, semen habens ejusdem nominis. Athenæus Pastinacam majorem interpretatur, vulgata pastinaca multò præstantiorem. Officinæ *Carui* appellant. Vide Rull. lib: 3 c 43.

Cārēx, fœm. gen. Herba acuta & durissima, similis sparto, uliginosis & palustribus locis plurima nascens. [עגם aghám סוף *suph.* Ἄνα. German. Allerley Rietgras. Polon. *Rogoz, ostrzyca.* Vng. *Sás.* Ang. *Segges or shere grasse.*] Virgil 4. Georg. -& carice stus acuta. Col. lib. 11. cap. 2: Filix quoque, aut carex ubicunque nascitur, Augusto mense rectè extirpatur: meliùs tamen circa Idus Iul ante Caniculæ exortum.

Cārēctum, cti, n. s. Locus caricibus plenus. [אגמון agmón סוף ackú. δονακών. Vngar. *Sás os.* Ang. *A place where segges doe growe.*] Virg. 3. Eclog. tu post carecta latebat. Colum. lib. 6. c. 12: Meliùs nemoribus herbidis, & frutetis, & carectis, quàm lapidosis locis durantur ungulæ.

Cārīcă, æ, f. p. Genus fici, à loco sic dictum. Plin. lib. 13. c 5: Syria præter hanc peculiates habet arbores, *&c.* In ficorum genere, caricas, & minores ejus generis, quæ coctana vocant. Cicero 2 de Divin. Quum M. Crassus exercitum Brundusii imponeret, quidam in portu caricas Canno advectas vendens, Cauneas clamitabat.

Cārĭco, as, penult. corr. Onero. [βαρύνω, φορτίζω. Polon *Obciążam.* Vngar. *Meg terhelöm.*] Hieronymus: Origenes majora cogitans, propriumque ingenium ferre non sufficiens, oneribus majoribus caricabat se: & quum sic incedere non posset, ruina magna devolutus est.

Cārĭēs, riei, f. q. Putrilago ex vetustate. [רקב rakáb רקבון rikkabon. σαθρότης. Gallicè, *Pourriture de bois & vermoulissure, moisissure.* Ital. *Tarlo.* German Schimmel und Fäule so von der elte eines dings kompt. Belg. Vermoordinghe / verwittinghe / verondinghe. Hisp. *Carcoma de madera ò de otra cosa.* Polon. *Zbutzalosc, sprochniałosc.* Vngar. *Szú étel, osag* Ang. *Rootenesse of wood by long continuance, wormeating.*] Lucil. lib. 4: Nec auriculam obsidat caries, ne vermiculique. Auson. I, tineas, cariemque pati te charta necesse est. Propriè autem Caries in lignis dicitur, quum à vermiculo, qui à Græcis κὶς dicitur, eroduntur. Colum. lib. 12: Omnis materia in ædificia succidi debet luna decrescente, ab vigesima usque in trigesimam: quæ sic cæsa judicatur carie non infestari. Plinius: Cedri oleo peruncta materies, nec tineam, nec cariem sentit. Idem libro 12: Celeriter ea cariem sentit.

Cārĭōsŭs, a, um, Quod est carie plenum רקב rakéb. σαθρώδης. Gall. *Fort vermoulu, pourri & corrompu.* Ital. *Rodato, corrosso da tarli.* German Schimmlechtig / wurmstichig. Hispan. *Cosa carcomida de carcoma.* Pol. *Sprochniałe, nagniely, plesniwe.* Vng *Szuuas* Angl. *Full of rootenesse, wormeaten.*] Colum lib 4: Alia summovenda, quæ vel cariosa, vel justo breviora sunt. Ovid. 1. Amor. Quid precer iratus? nisi vos cariosa senectus Rodat. Colum. lib. 2 c. 4. Quam terram rustici variam, cariosamque appellant. Vide Catonem c 34. & Plin. lib. 17. c 5.

Cărīnă næ, pen. prod f. p. Pars navis est, quàm alvum aut ventrem vocant hoc est ipsa navis concavitas. [τρόπις, γάστρα. Gall. *Le fond du nauire, la carene.* Ital *Il fondo della naue.* Germ Der boden oder bauch des Schiffs. Belg. De kiel / den schipbodem. Hispan. *Carena, el bando la naue.* Polon. *Dno, a bo spodek lodzi.* Vngar. *Hajofenék (zuagy) derék* Ang. *The kele or botome of a ship.*] Est & infima trabs, cui inædificatur navis, quæque illi est pro fundamento Ovid 14 Metam -mediique carina Subdita navigii, spinæ mutatur in usum. Idem libro 2. de Pont. Dum mea puppis erat valida fundata carina. Cæsar 1 bell. Civil. Carinæ primùm ac statumina ex levi materia fiebant: reliquum corpus navium viminibus contextum coriis integebatur. Poëtæ κατ᾽ συνεκδοχὴν Carinam accipiunt pro tota navi. Virg. 1. Georg. -quum jam portum tetigêre carinæ. Idem 4. Aen. Huc cursum Iliacas vento tenuisse carinas.

Cărīnārĕ, Est in modum carinæ formare. [τρόπιδι ὁμοίως σχηματίζειν, κυρτοῦν. Gall. *Former en maniere de fond de nauire, caver.* Ital. *Fabricare à foggia di fondo di naue.* Germ In gestalt eines Schiffbodens machen. Hisp *Dar carena al lado de la naue.* Polon. *Wypuczam.* Vngar. *Hajo derék moggydra tsinálom.* Ang. *To make holow or lik the kele of a ship.*] Plin. lib. 9. cap. 33: Saliunt pectines & extra volitant, seque & ipsi carinant: id est, sua sibi concha instrumentum porrigunt ad navigandum: & ceu carinam quandam ex testa effingunt. ¶ Aliquando Carinare est probra objicere, quòd qui se mutuis probris insectantur, sint infimæ sortis homines, sicut & carina navis pars est infima. Festus. Obsoletum.

Cărīnātŭs, a, um, adjectivum est à carina deductum Concavus & in carinæ modum incurvatus. [κυρτωθείς, κοιλωθείς. Gall. *Caué, & faict en façon de fond de nauire.* Ital. *Fatto come un fondo di naue.* German. Gebogen wie ein Schiffboden. Hisp. *Hecho à guisa de hondo de naue.* Polon. *Wypukły.* Vng. *Hajo derék formá'ra hajtatot.* Ang *Hol. mak the botome a shipe.*] Plin lib 11. cap. 37 Pectus homini tantùm latum, reliquis carinatum. Idem lib. 9 cap. 30: Concham esse acatii modo carinatam.

Cărīnātim, significat ad similitudinem carinæ.

Cărĭōsŭs. Vide Caries.

Cărissam, antiqui pro vafro usurpabant, & nonnulli à carne deductum putaverunt.

Cārĭtās, Vide Carus.

Cārmĕn, n. t. quasi canimen à canendo, dici potest quicquid est metricè scriptum. [מזמור mizmór שיר schir. ᾆσμα. Gall. *Chanson, vers, rithme, poësie.* Ital. *Verso.* German. Ein Gesang oder Gedicht. Belg Een liedeken / ghedichte / rijm. Hispan *El cantar, cancion, verso.* Polon. *Piesn, rym. wiersz, spiewanie.* Vng. *Vers.* Ang. *Verse, meter, poesie.*] Vnde Virgil. 3. Aeneid. versum unum carmen dixit: -& rem carmine signo, Aeneas hæc de Danais victoribus arma. Et duo similiter in Daphnide: -tumulo superaddite carmen: Daphnis ego in sylvis, *&c.* Tota insuper Aeneis, heroicum carmen dicitur: item Eclogæ universæ, carmen bucolicum. ¶ Quandoque carmen dicitur incantatio: [ἐπῳδή Ang. *A charme.*] ut, Carmina de cœlo possunt deducere lunam. ¶ Carmen pro vaticinio. Virgil. Eclog. 4: Vltima Cumæi venit jam carminis ætas. ¶ Et pro cantu bubonis avis. Virg. 4. Aen. Solaque culminibus ferali carmine bubo Sæpè queri ¶ Dicebãtur etiam carmina apud veteres, formulæ quædam conceptis verbis & solennibus compositæ. Vnde Iurisconsulti illi vetustissimi dicuntur habuisse carmina quædã excogitata, à quibus non licebat recedere. Cicer. pro Muræna:

Prætor

Prætor præterea, ne pulchrum se ac beatum putaret, atque aliquid ipse sua sponte loqueretur, ei quoque carmen compositum est, cum cæteris rebus absurdum, tùm verò nullo usu, &c. Istam viam dico.inite viam, &c. ¶ Erant & Saliis sua carmina, quæ Saliaria vocabant, Marti peculiariter dedicata. Habebãt & feciales suum quoddam carmen ad res repetendas, & bellum destinatum. ¶ Habebant & patres patrati sua carmina, quibus ad ferienda fœdera utebantur, quorum formulam depingit Liv. lib. 1. ab Vrbe condita. ¶ Erat aliud carminis genus in urbium obsidionibus solenne, quo dii tutelares, ne cum illis quoque bellum susceptum videretur, solent evocari. Hoc, teste Macrobio, ferè his verbis constabat: si deus, si dea est, cui populus, civitasque Carthagiensis est in tutela, teque maximè qui hujus urbis populique tutelam suscepisti, precor, venerorque, veniamque à vobis peto, ut vos populum civitatemque Carthaginensium deseratis: loca sacra, templa, urbemque eorum relinquatis, absque iis abeatis, eique populo & civitati metum, formidinem, oblivionem injiciatis, proditique Romam ad me, meosque veniatis nostraque vobis loca, templa, sacra, urbs acceptior probatiorque sit, mihi quoque populoque Romano, militibusque meis præpositi sitis, ut sciamus, intelligamusque. Si ita feceritis, voveo vobis, templa deosque facturum. Erat & aliud carminis genus, quo hostium exercitus solent devoveri, cujus formam Macrob. tradit Saturn. lib. 3. cap. 9.

Cārmĭno, as, are, act. p. Est pectere & lanas ab immunditiis purgare. [גלעש ghalásch מרק maras פרק ma ák, ξαίνειν, ἀξαίνειν. Gall. *Carder ou peigner la laine.* Ital. *Pettinare, carminare.* Germ. Die Wollen streichen / oder seubern. Hispan. *Carmenar ò cardar lana.* Polon. *Gramplu... ...* Vngar. *Gerebellők, kebellők.* Angl. *To card wooll.*] Plin. li. 9. cap. 1 Iustum est à quinquagenis fasciculis libris quinas denas carminari. Idem lib. 9. cap. 38. Quinis lana potat horis, rursusque mergitur carminata, donec omnem ebibat sanguinem.

Cārmĭnatĭo, verbale f. t. [ξάνσις, ... Pol. *Przegramplowanie.* Vngar. *Gerebelés, kebellés.* Angl. *Carding of wooll.*] Plin. li. 11. ca... ... ab his quoque cogi, sub gique unguium carminatione ... inter ramos tenuari ceu pectine.

Cārmĭnātŏ, es, ... *Gramp... ...* Vngar. *Gerebellők, kebellők.* Angl. *Which cardeth wooll.*]

Carnarium, Carnarius, Carneus, Carnifex, Carnificium, Carnuaria, Carnosus, Vide Ca... o.

Caro, nis, f. t. Propriè mortuorum animalium est, quòd careat anima, inquit Donatus [בשר basar, σάρξ. Gall. *Chair.* Ital. & Hispan. *Carne.* Germ. Fleisch. Belg. Vleesch. Polo. *Mięso.* Vngar. *Hus.* Ang. *Fleshe.*] At Hieronymus inter carnem & pulpam sic distinguit: caro sit quæ sanguine, venis ossibus, nervisque constringitur, pulpa quæ manducatur, eò quòd pulsetur & conciditur. Plin. lib. 6. cap. 30. Agriophagi pantherarum & leonum carnibus maximè viventes: Pamphagi omnia mandentes: Antropophagi, humana carne vescentes ¶ Et non solùm de animalibus: sed etiam de piscibus pomisque. Caro dicitur Plin. l. b. 9. cap. 17. de multis piscibus: & aliorum piscium carne. Idem lib. 16. cap. 38. Atque in toto corpore arborum ut reliquorum animalium cutis, sanguis, caro, nervi, venæ, ossa, medullæ. Quidam hoc nomen à Græco derivant, κρέας, à quo fit Creo verbum.

Cārārĭŭs, Qui carnes vendit ac etiam qui carne delectatur. [κρεοπώλης. Gall. *Boucher chaircutier.* Ital. *Beccaio.* Ger. Ein Metzger. Belg. Slaeger / vleeschouwer. Hisp. *Carnicero, amador de carne.* Polon. *Rzeźnik.* Vngar. *Mészáros, hus árós.* Angl. *A feller of fleashe, a butcher.*] Mart. lib. 11. Carnarius sum, pinguiarius non sum: hoc est, carnosa muliere delector, pingui non delector.

Cārnārium, n. f. Locus propriè ubi caro salsa suspenditur, seu reponitur. [κρεάγρα. Gall. *Salloir, boucherie.* Ital. *Carnaio.* Ger. Ein fleischkammer / ein ort da man das gesaltzen fleisch auffhenckt oder hinlegt. Belg. Daerment t'gesouten oft t' gerooct vleesch ophanget. Hisp. *Lugar donde se guarda la carne.* Pol. *Spiżarnia mięsna.* Vng. *Hely ahol az ő hus fel figesztetik.* Angl. *A butcherie, a lardour house.*] Plin. Quippe è macello, aut carnario vivendum est. Plaut. in Capt. Adveniens modò deturbavit totum cum carne carnarium. ¶ Quandoque etiam dicitur locus ubi carnes tantummodò venduntur [κρεοπωλεῖον. Gall. *La boucherie.* Ital. *Labeccaria.* Ger. Metzg. Belg. De vleeschmarct / het vleeschhuys. Hispan. *La carniceria.*] Plaut. Cœnam è carnario emit, jam factus satur. Varr. tabernam carnariam vocat. ¶ Interdum carnarium accipitur pro ipsa carne, sicut cibarium pro cibo. Plaut. Qui mihi canarũ paravit ridiculus ad jentandum. ¶ Carnarium item instrumentum dicitur cum pluribus uncis, ...ibus fuccidiæ: hoc est, carnes salitæ appenduntur. [Germ. Gabel. Belg. Vleesch gaffel.]

Cārnārĭŭs, a, um. Quod ad carnem pertinet: [κρεωδικός. Vngar. *Hushoz való.* Angl. *Belonging to fleashe.*] ut Carnaria taberna, ubi carnes venduntur.

Cārnĕŭs a, um, Quod ex carne est. [σαρκώδης. Gall. *De chair, charnel.* Ital. *Di carne.* German. Fleischin Hispan. *Carnal, cosa de carne.* Polon. *Mięsny.* Vngar. *Husos, husbol való.* Angl. *Of fleashe.*] Cornel. Gallus: Carnis ad officium carnea membra placent.

Cārnĭfex m. t. Tortor, lictor, Qui carnes ex hominibus facit. [δήμιος. Gall. *Boucher, bourreau, meurtrier.* Ital. *Boia, manigoldo.* Germ. Ein Nachrichter / ein Hencker. Belg. Scherprichter / Beul. Hisp. *Sayon ò verdugo de los hombres.* Polon. *Kat.* Vng. *Hohhér, báko.* Angl. *A butcher, a tormenter of malefactours.*] Cicer. 7. Verr. Aderat janitor carceris carnifex Prætoris, mors terrorque sociorum, & civium lictor. Hinc Excarnifico, as, pro excrucio. Terent. in Heavt. Hujusmodi semper comminiscere, uti me excarnifices.

Cārnĭfĭcīnă, pen. prod. f. p. Locus publicus in quo jussu magistratus homines sontes à carnificibus occiduntur. [κολαστήριον. Gall. *Le lieu où on fait mourir les malfaicteurs, gibet, justice.* Ital. *Luogo della giustitia.* German. Ein Richtstatt / ein Walstatt da man die Vbelthäter strafft. Belg. Een Richtplaetse. Hispan. *Lugar donde atormentan los hombres.* Polon. *Katownia, albo, szubienica.* Vngar. *Kénzo hely.* Ang. *A place where malefactours are tormented.*] Plaut. Quid si desperatis rebus carnificinam petat? Suetonius de Tiberio: Carnificinæ ejus ostenditur locus Capreis, unde damnatos post longa & exquisita tormenta præcipitari coram se in mare jubebat. ¶ Carnificina item dicitur ipsa carnificatio & cruciatus. Plaut. in Capt. Vel carnificinam hanc facilè possem perpeti. Cicer pro Sestio: Non ea est medicina, sed carnificina est ista atque crudelitas. ¶ Cato: Carnificinas dixit plurali numero, pro tormentis & crudelitatibus, βάσανοι. Vbi societas (inquit) ubi fides majorum, ubi ignitas injurias, plagas verbera, vibices eos dolores atque carnificinas per dedecus, atque ignominiam te facere ausum esse? ¶ Plaut. in Cistel. singulari usus est: Credo ego amorem primum apud homines carnificinam commentum. ¶ Cic. prima Tuscul. per translationem usus est: Nam cùm omnis perturbatio misera, tùm carnificina est ægritudo, quia instar carnificis cruciat, laniat præcordia, lacerat animum, excarnificatumque conficit.

Cārnĭfĭcĭum, n. f. Ipse actus carnificis, quod & carnificina dicitur [Polon. *Katowanie.* Vngar *Kenzás.* Angl. *Kyllyng or cuttyng in peaces.*] ¶ Carnificium cribrum, adjectivè legitur apud Plaut. in Mostel. O' carnificium cribrum quod credo fore, Ita te forabunt patibulatum per vias Stimulis.

Cārnĭfĭco, as, act. p. Corpus humanum in frusta dissecto, more carnificis. [בתק nisâ ... κρεουργέω, κρεανομέω. Gall. *Tuer ou bourreler, faire mourir.* Ital. *Stra... ... chientare.* German. Einen Menschen leib in stuck zerhawen. Belg Iusticie doen. Hisp. *Despedaçar, encarnicar.* Pol. *Ćwiczenie.* Vngar. *Hol kenczolni.* Angl. *To rent a man's bodie in peeces, to kyll.*] Liv. 4. bel. Punic. Quod ubi tribuni militum Graccho nunciaverunt, neminem stantem jam vulnerari hostem, carnificari jacentes: & in dextris militum pro gladiis humana capita esse, signum dari properè jussit.

Cārnĭvōrŭs, penultim. corr. Carnes vorans. [σαρκοφάγος. Gall. *Qui devore & mange chair, goulu de chair.* Ital. *Devoratore de carni.* German. Fleischfresser Hispan *Tragador de carne* Polon. *Mięsojad.* Vngar. *Husfaló, husfalo.* Angl. *That devoureth fleashe.*] Vnde dicimus aquilam carnivoram, quòd carnibus vescatur. Plinius libro 10. cap. 73. Serratorum dentium carnivora sunt omnia.

Cārnōsŭs a num. Carne seu musculis abundans: ut Carnosum femur, Carnosum palatum. [σαρκώδης. Gall. *Charnu.* Ital. *Carnuto, grasso corpacuto pieno di carne.* Germ. Fleischechtig. Hisp. *Cosa de mucha carne, carnuda.* Pol. *Mięsisty.* Vng. *Husos.* Angl. *Fleashie, grosse.*] Plin. lib. 12. c. 37. Sed in gustatu linguæ vice carnosum aquatilibus palatum.

Carnŭlentŭs, adjectivum idem quod carnosus [Vngar. *Husos.* Ang. *Fleashie, grosse.*] Solinus capite 62. Sunt enim illis reciprocis quibusdam pulmunculis vestigia carnulentia. De camelis.

Cārnōsĭtās, f. t. Musculorum plenitudo qualis in obesioribus esse consuevit. [σαρκώδεια. Vng. *Husosság.*]

Cārŭncŭlă, f. p. à Caro diminutivum est. [σαρκίον, κρεάδιον. Gal. *Un peu de chair, un morceles de chair.* Ital. *carnicina.* Ger. Ein stücklin fleisch. Hispan. *Carne poca ò pequenna.* Pol. *Sztuczka mięsa.* Vng. *Huska.* Ang. *A litle morsell of fleashe.*] Caruncula verò à Caro nominativo antiquo. Cicero 2. de divin. An tu, inquis, carunculæ vitulinæ mavis, quàm imperatori veteri credere? Celsus: Si urina crassa carunculas quasdam exiguas, quasi capillos habet.

Caro, is, ere, Vetus verbum est Carminare, & lanam pectere & purgare. [ξαίνω, κτενίζω. Gall. *Carder ou peigner la laine.* Ital. *Pettinare, carminare.* Germ. Die Wollen streichen / oder seubern. Hispan. *Carmenar ò cardar lana.* Pol. *Gramplu...* Vng *Gerebellők, kebellők.* Ang. *To carde wooll.*] Varro lib. 6. de ling. Lat. à carendo deducit, quòd purgatur lana, ac deducitur spurcitia. Sed sine dubio est à Græco κείρω, ξαίνω, ut doctè tradit Scaliger in Varronem. Plaut. in Menæchmis: Inter ancillas sedere jubeas lanam carere. Sic enim locus ille etiam Varrone & Nonio testibus legendus est.

Caron, Athenæus pastinacam majorem esse putavit, & multò præstantiore sapore quàm pastinacam vulgarem, libro 9. Dipnosoph.

Caros, [κάρος. Polon. *Sparo nelbie spiączka.* Vngar. *Bor ...ul való fő fájás, ...* Ang. *Surfetting.*] Crapularis redundantia: à κάρω perturbo, vexo, agito: seu à καρηβαρία, quod est capite aggravor, oblinor, velut ab oppressura capitis, & ingenii offensione. ¶ Apud Medicos Caros est somnus iusto profundior, proveniens ex humore frigido, & viscido, cerebrum, & præcipuè anteriores ejus ventriculos occupante, sensumque pariter

[illegible] ter & motum ad tempus impediente', spiratione tamen in-tegra relicta. Hæc Gal. lib. 4. De locis affectis c. 2.

Caros, [illegible]. Dioscor. lib. 3. semen est exiguum, aniso propor-tione respondens, cujus radix pastinacæ modo estur, ab Edo, Plaut. & Ovid. estur. Plinium Careum, sive Carium dicitur, Of-ficinis *Carvi*.

Carotides venæ, [καρωτίδες φλέϐες. Pol. *Zyly [illegible]*. Vngar. *To [illegible]*] Circa colli jugulum sunt, quæ & σφαγίτιδες Aristoteli: id est, jugulares dicuntur. Carotides appellatæ: quòd iis vehementiùs compressis, Caros morbus gignatur.

Carpa piscis Cyprinus, aliquibus Carpano.

Carpathon, periclimenon Diosc. lib. 4. c. 41.

Carpentum, n. f. Vehiculi genus, ita dictum: quasi Carmen-tum à Carmenta Evandri matre. [[illegible]. Gall. *Vn cha-riot [illegible]*. Ital. *Cocchio, carretta*. Germ. Ein gattung der Wa-gen / ein Roßwagen. Belg. Een Karte oft waghen. Hisp. *Vn [illegible] genero de carro*. Polon. *Karoca*, item *Sanky*. Vngar. *Kotsi, [illegible]*. Angl. *A chariot or wagon*.] Ovid. lib. 1. Fast. Nam prius Ausonias matres carpenta vehebant: Hæc quoque ab Evan-dri [illegible] parente reor. Plin. de viris illust. A qua jussa turba re-cederet, quum domum rediret, viso patris corpore, mulio-nem evitantem super ipsum corpus carpentum agere præce-pit.

Carpentarius, m. f. Faber qui carpenta facit, faber lignarius. [[illegible] *charâsh hetsim*, ἁμαξουργός. Gall. *Charpentier*. Ital. *Legnaiuolo*. Germ. Ein Wagner. Belg. Een Ratmaecker / Waghen-maecker. Hispa. *Carpintero*. Polo. *Kołodziej, Stelmach*. Vng. *Kotsi [illegible]*. Angl. *A carpenter*.] Hieronymus: Carpen-tarius artifex fecit scamnum. ¶ Carpentarius equus, qui car-pentum ducit. ¶ Carpentarium opus, quod ad fabrũ lignarium [illegible]. ¶ Carpentarium vehiculum Spartianus in Zenobia.

Carpesium, n. f. Officinis *cubeba*. [καρπήσιον Actuario. Germ. & Belg. Cubeben.]

Carphotum, [Vng. *[illegible]*] Thuris genus puris-simum, & candidum, quod Autumno legitur ex partu æstivo. Autor Plin. lib. 12. c. 14.

Carphos, Herbæ genus, quæ alio nomine Fœnogræcum di-citur, & Buceras à similitudine cornuum bovis, à nonnullis e-tiam ægoceras, quòd semen ejus caprarum cornibus simile fit. Græci [illegible] nominant. Plin. lib. 24. c. 19. Nec fœnogræco mi-nor autoritas, quod Telin vocant, alii Carphos. [Gall. *Senegré*. Ital. *Fien greco*. Germ. Bockshorn oder Griechisch Hew in der Apo-teck. Hispa. *Alhoruas, alholuas*.] Herba palustris caule admo-dum triangulari, folio teli instar formato flore albo, deciduo, in medio echinato. [Pol. *Boża trawka*.]

Carpinus, pen. corr. [ζυγία. Vng. *Tiszafgy*.] Arbor nota de acerum genere. Col. libr. 6. Quinetiam cornus, & carpinus, & ornus, nonnunquam & salix à plerisque in hoc ipsum dispo-nitur. Palladius Carpinus ultima arbor.

Carpineus, a, um, Ex carpino factum. Plin. lib. 16. c. 43. Hyginus materiam rusticis carpinea fieri jubet.

Carpio, onis, à Benaci lacus accolis appellatur piscis, uni huic lacus peculiaris, quem aureis arenulis victitare tradunt. [Gall. *Vn carpe*. Ital. *Carpena, rama*. Vener. *bulbaro*. Germ. Ein Karpff: doch wird in Italia ein fisch im Gartsee carpion genannt. Belg. Kar-per [illegible] Karp. Vng. *Ponty* (*avagy*) *potykasz*. Angl. *A carpe*.] Cave autem accipias pro illo pisce, quem *carpam* vulgò dicimus: nam longè ab eo diversus est. Vocatur autem Carpa à quibus-dam *Cyprinus*.

Carpo, pis, carpsi, ptum, Decerpo. [קטף *katáph* כלה *balas* [illegible], δρέπω [illegible]. Gall. *Cueillir prendre doucement, tirer & oster sans violen-ce*. Ital. *Torre, carpire, pigliar senza violenza*. Germ. Nemmen / abbre-chen / ergreiffen. Belg. Afplucken. Hisp. *Tomar, sacar sin violencia, coger*. Pol. *Obrywam*. Vnga. *Szaggatom*. Angl. *To gather as flowers and [illegible] bes [illegible]*.] Virg. Ecl. 9. Insere Daphni pyros: car-pent tua poma nepotes. Idem 3. Georg. Luciferi primo cum sydere frigida rura Carpamus, dum mane novum, dum gra-mina canent. ¶ Ponitur aliquando pro eligo. Terent. in Adelph. [illegible] quoque, quod erit bellissimum, carpam. ¶ Aliquando pro reprehendo. [[illegible], διασύρω. Pol. *Karzę*. Vng. *Megfed-[illegible]*. Angl. *To rebuke, to reprove*.] Mart. Carpere vel noli nostra, vel ede tua. ¶ Ab hac significatione ortum est Adagium, Car-pet citius aliquis, quàm imitabitur, μωμήσεταί τις μᾶλλον ἢ μιμή-σεται. Aptè dicetur de re quapiam artis absolutæ atque inimi-tabilis: nam res egregias multò proclivius est carpere, quàm æmulari. ¶ Item læderetur Virg. Georg. 3. Carpit enim vires paulatim uritque videndo Fœmina. Carpere viam, est ambu-lare. ¶ Carpere vitales auras, est haurire spiritum. ¶ Carpere la-nam, est pectere, & attenuare, ξαίνειν ἔριον. Virgil. libro 1. Ge-org. Nec nocturna quidem carpentes pensa puellæ Nescivêre hyemem. ¶ Carpere linum, est evellere. Carpere cibum, est pa-sci. Carpere agmen: hoc est, aliquos ab agmine segregatos in-tercipere & occidere, & velut agminis particulas decerpere. Cæsar: Equitatu præmisso, qui novissimum agmen carperet. ¶ Carpere exercitum in multas partes: id est, separare. Liv. 6. belli punici: Multorum Annibal Italiæ populorum animos averterat, quos neque omnes tenere præsidiis, nisi vellet in multas parvasque partes carpere exercitum, quod minimè tum expediebat, poterat. ¶ Carpere faciem, Laniare, lacerare. Servius in illud 12. Aeneid. Et roseas laniata genas: Moris (in-quit) fuerat ut ante rogos humanus sanguis effunderetur, vel captivorum vel gladiatorum: quorum si fortè copia non fuis-set, laniantes genas suum effundebant cruorem, ut rogis illa i-mago restitueretur. Tamen sciendum, cautum lege duodecim tabularum, ne mulieres caperent faciem, his verbis: Mulier fa-ciem ne carpito. ¶ Item pro despoliare, & (ut vocat Terent.) emungere. Ovid. 1. Amor. eleg. 8. Et soror & mater, nutrix quo-que carpat amantem: Fit citò per multas præda petita manus. ¶ Composita sunt, Decerpo, Excerpo, & Discerpo, de quibus vide suis locis.

Carptim, adverbium, Hinc atque illinc carpendo, non ipsam seriem sequendo: [ἀμερίστως. Gall. *Par ci par la, en recueillant çà & là par parcelles*. Ital. *Per particelle, scegliendo di quà & di là*. Germ. Hin und wider ohn alle ordnung angebrochen oder genommen. Hispan. *A pedaços*. Polon. *Potrosze*. Vngar. *Szaggatva, vond [illegible]*. Angl. *By piking out here and there*.] Salust. in Cat. Statui res gestas populi Rom. carptim, ut quæque memoria digna vi-debuntur, perscribere.

Carptus, hujus carptus, m. q. & Carptura, ræ, f. p. [[illegible] *liket, dephi-lie*, καρπισμός. Gall. *Cueillette, amassement*. Ital. *Scarpimento*. Germ. Abbrechung / abzwickung. Hisp. *Obra de coger, cogimiento*. Polon. *Obrywanie, wyskubanie*. Vng. *Leszaggatas*. Angl. *Gathering and plucking as it were fruite of a tree*.] Ipse decerpendi actus, & non-nunquam id quod decerpitur. Plin. libro 24. capite 10: Flos cujusque generis trium digitorum carptu, dysentericos & al-vum citam emendat, in vino austero bis die potus: hoc est, quantum tres digiti decerpere possunt. Varro 2. de Re rustic. capite 16: Nec non etiam aliud discrimen sequantur in car-ptura, &c.

Carptor, oris, verbale, m. t. Reprehensor. [מבקר [illegible], ἀγορευτής. Gall. *Repreneur*. Ital. *Carpitore*. German. Ein tegreiffer. Hispan. *Reprehendedor*. Polon. *Naganiacz*. Vngaricè, *Meg-fuedo*. Angl. *He that reprocheth*.] Gell. libro 19. cap. 7. Quale illud est, quod vituperones suos, subducti supercilii carptores appellavit.

Carpobalsamum, n. f. καρποϐάλσαμον, Balsami fructus est. Nam καρπὸς Græcis fructum significat. Vide Plinium libro 12 cap. 25.

Carpophorus, pen. corr. [καρποφόρος. Pol. *Urodzainy*. Vng. *Gyumolts hozo*. Angl. *Fruite full, that beareth fruite*.] Latinè fru-ctifer. Hieronymus ad Eust. de morte Paulæ: Salve Ephrata ter-ra uberrima, atque καρποφόρα, cujus sterilitas Deus est.

Carptim, Carptus, Carptura, Carptor. Vide CARPO.

Carpophyllon, li, [καρπόφυλλον. Pol. *Bobkowy plonnego drzewo*.] Genus lauri, non nisi in montibus nascens, foliis mollioribus: unde etiam ad opera topiaria longè aptissimum perhibetur, & ad coronas conficiendas accommodatissimum: de quo Plin. lib. 15. cap. 30.

Carpos, finis ossis parapechii, Plinius vocat Brachiale, ossibus compactum octo, cui quod præjacet, procarpion vocat.

Carrago, apud Pollionem in Claudium, Pro impedimento ac-cepi videtur, ut vulgò Galli *Carriagium* vocant. Budæus.

Carrus, m. f. & Carrum, n. f. Currus quatuor rotarum, cujus-modi erant quibus exercituum impedimenta vehebantur: à sono, ut quidam putant, & rotarum stridore dictus. [עגלה *hagalah*, ἅμαξα. Gall. *Char ou charier*. Ital. *Carro*. Germ. Ein Karch. Belg. Een carre. Hisp. *Carro ò carreta*. Polon. *Nas-[illegible] kara*. Vngar. *Deszkaszekér*. Angl. *A charriot with fowre wheeles*.] Cæsar: Inter Carros, impedimentaque prælium com-miserunt. Hirtius libro sexto: Pompeius eo die per viarum angustias carra complura, multosque lanistas retraxit. Cæsar bel. Gall. libro 1: Alteri ad impedimenta, & carros suos se con-tulerunt.

Carruca, penultim corr. f. p. Genus vehiculi duas habens ro-tas, quod & Cisium dicitur. [מרכבה *merchabah* רכב *rechob* [illegible], δίτροχον, ἁμάξιον. Gall. *Petit char ou charete*. Ital. *Carrucola*. German. Ein Karch mit zweyen Redern. Belg. Een carre met twee rat. Hisp. *Carreta para allevar cargos*. Polon. *Karra o dwu koluch*. Vngar. *Taliga*. Ang. *A carre or carte*.] Martial libro 3: Nec feriatus ibat ante carrucam. Plinius libro 33. capite 11: At nos carrucas ex argento cælare invenimus. ¶ Carruca dor-mitoria: Scævola D. libr. 34. Titul. secundo. l. decimatertia: Quæsitum est an carruca dormitoria cum mulis, cùm semper uxor usa sit, ei debeatur.

Carrucarius, [רכב *rachchab*, ἁμαξηλάτης. Gall. *Charretier*. Ital. *Carrettiere*. Germ. Ein Karter. Belg. Een Karteman. Hisp. *Carretero*. Polon. *Karnik*. Vngar. *Taligas*. Angl. *A carter or carman*.] Qui carrucam regit. Vlp. in l: Item quæritur in princip. ff. loca. Si cisiarius: id est, carrucarius, dum cæteros transire conten-dit, cisium evertit.

Carrucarius, a, um, [ἁμαξικός. Vngaricè, *Taligaboz valo*. Ang. *Belonging to a carte or carte*.] Quod ad carrucam perti-net. Pomponius: Plerasque mulas carrucarias tales esse, ut transjungi non possint.

Cartallus, [κάρταλλος. Ger. Ein Brottkorb. Belg. Broodtcorf. Pol. *Kosz*. Vng. *Veka, kosar*. Angl. *A hamper or baskette*.] Græca dictio significans canistrum.

Carthegon, Buxi granum est. Plin. lib. 16. c. 30.

Cartilago, inis, f. t. Pars similaris corporis ex spermate genita, quæ tamen neq; os est, neque caro, sed quoddam intermedium, qualis est tota auris: & extremæ partes ossium motoriorum. [[illegible] *bedhâl*. χόνδρος, Gallicè, *Cartilage, tendron ou tendril-lon, come*

tom, comme celuy de l'oreille ou du nez. Ital. Cartilagine, tenerume, como è quel de l'orecchio. Germ. Krospelbein. Belg. Week been / tratelling. Hispa. Ternilla. Pol. Chrząstka. Vngar. Porczogo. Angl. Gristle.] Plin. lib. 11. cap. 4: Insecta non videntur habere cartilaginem. Idem lib. 9. cap. 24. Planorum piscium alterum est genus, quod pro spina cartilaginem habet. ❡ Cartilago mori. Plin. lib. 15 cap. 28, Callo placent pyra & mala, corpore melimela, mora cartilagine, nuclei genus.

Cartilagineus, a, um, Quod ex cartilagine constat. [χονδρώδης. Gall. De cartilage. Ital. Di cartilagine. Germ. Von krospeln oder krospelbeinen. Hispa. Cosa de ternilla. Polon. Chrząstkowy. Vngar. Torczogós. Ang. Of gristle. Plin. lib. 11. c. 37. Sed auriculæ omnibus, exceptis quæ cartilaginea appellavimus.

Cartilaginosus, a, um. [χονδρώδης. Germ. Krospelecht. Pol. Zdowat. Vng. Porczogós. Angl. Full of gristle, gristlie.] Plin. lib. 12. cap. 25. Quod maximè laudant cartilaginosum, purum, ad similitudinem ammoniaci, minimeque lignosum.

Carii, Tithymalus apud Dioscor. lib. 4 cap. 168.

Caruncula. Vide Caro.

Carus, a, um, Gratus, dilectus, jucundus, suavis, [יקר jakár חביב chabib. ἀγαπητός. Gall. Cher, precieux. Italicè, Caro, precioso, diletto. Ger. Lieb / angenem / thewer / kostlich. Belg. Dier / weert. Hisp. Agradecido, caro en precio. Pol. Miły, wdzięczny, nieprzepłacony. Vngar. Kedves, nagy árra méltó, szerelmes. Angl. Deere, precious.] Virg. 4. Ecl. Cara Deûm soboles. Cicero post reditum ad Quirites: Mihi verò & propter indulgentiam meam, & propter excellens eorum ingenium, vita sunt mea cariores. ❡ Et quia quod omnibus gratum est, magno pretio solet vendi, hinc est factū ut Carum etiam significet, id quod non vile est, quod magno constat. Cic. 2. Divinat. Putarem annonam in macello cariorem fore. Sunt qui ita distinguant, ut Charus per aspirationē significet idem quod dilectus: Carus sine aspiratione, quod magno venditur. Hanc tamen differentiam non esse veram, vel ex eo solùm ostenditur, quòd alteram significationem ex altera videmus esse deflexam. Satius itaque erit utrunq; sine aspiratione scribere, quum dictiones sint prorsus Latinæ. Nam qui à Græca dictione χάρις deduci volunt, refragatur primæ syllabæ quantitas, quæ in dictione Carus producitur, quum χάρις eandem corripiat.

Carè, adverbium à Carus. [πολυτίμως. Gall. Cherement, à grand pris. Ital. Caramente, de gran precio. Ger. Thewer / inn grossem wert. Hisp. Mucho precia do. Pol. Drogo, nieprzepłacenie. Vng. Szerelmesen, kedvessen. Ang. Of a great price, of great dearth.] Magno pretio, & pluris quam pro rei valore. Carè æstimare, Carè venire. Cic. ad Brutum: Valdè carè æstimas tot annos, quot ista ætas recipit. Varro: Quæ pingues, væneunt caré.

Caritas, f. t. sine h, à careo, Significat exuberans rei alicujus precium, ex penuria ferè & raritate proveniens. [יקר jekár. πολυτίμησις. Gall. Cherté, grand pris. Ital. Carestia, inopia. German. Thewre / kostligkeit. Hisp. Carestia ò careza de precio. Pol. Drogość. Vng. Drágaság. Angl. Dearth, great price.] Cic. 5. Verrina: Biennio provinciam obtinuit, quum alter annus in vilitate, alter in summa caritate fuerit. Liv. li. 11. Caritas primùm erat annonæ. Differunt autem Caritas & Inopia: quòd Caritas fit rerum penuria, quæ adhuc extant: Inopia earum quæ non extant. Cic. pro Domo sua: Quæ ex re primùm caritas nata est, deinde Inopia.

Caryatides. Statuæ muliebres in ædificiis, ut ait Vitruv. sicut viriles, quæ mutulos aut columnas sustinent, Telamones à nostris, ἄτλαντες à Græcis appellatæ. [Gall. Figures de femmes portans les modillons. Ital. Caryati il. femine. Germ. Weibsbilder under die Balcken. Belg. Portanten in Vrouwen ghedaente. Hisp. Figuras de mugeres para sostener las vigas. Pol. Podpori wierzchościane na kształt niewiast.] Nam eversa Carya Peloponnesi civitate, & interfectis viris matronæ in servitutem adductæ fuerunt: nec passi sunt victores eas stolas deponere, ut æterno servitutis exemplo gravi contumelia pressæ, pœnas pendere viderentur pro civitate. Ideo qui tunc architecti fuerunt, earum imagines ædificiis publicis designaverunt oneri ferendo, ut etiam posteris pœna Caryatidum memoriæ traderetur.

Caryca, pen. corr. [καρύκη. Pol. Kiszka z krwie. Vng. Vérmós etek.] Genus eduli ex sanguine & variis condimentis constans, quod & καρυκεία à Græcis, dicitur. Vide Cæl. Rhodig. lib. 27. cap. 23. ❡ Carica verò per i nostrum ficus genus est, ut suprà docuimus suo loco.

Caryites, per tres syllabas, media produc. Tithymalli species, foliis myrthi, acutis & pungentibus. Vide Plin. lib. 26. c. 9.

Caryon, yi, neut. gen. [κάρυον. Ger. Ein Nuß. Belg. Ein Note. Po. Włoski orzech. V. Wloski orzech. Vn. A wallnut or wallnut tree.] Quanvis Græcis generale sit ad omne nucis genus vocabulum, unde κάρυον ποντικὸν avellanam, & κάρυον βασιλικὸν, juglandem appellant peculiariter tamen καὶ κατ' ἐξοχὴν, hoc sibi nomen juglandes vendicarunt Plin. lib. 15. c. 22. Caryon à capitis gravedine propter odoris gravitatem convenit dictum.

Carynus, a, um, adjectivum: ut, Carynum oleum. Idem lib. 23. c. 4. E nuce verò juglande oleum, quod carynum appellavimus, alopeciis utile est, & tarditati aurium infusum.

Caryopon, pi. [καρύοπον. Ger. Safft von Nussen eines baums / so dem Zimmetbaum in Syria gleich ist.] Genus cinnami, quod in Syria gignitur. Plin. li. 12. c. 28. In Syria gignitur cinnamon, quod Caryopon appellant. Hic est succus nuci expressus, multum à surculo veri cinnami differens, vicina tamen gratia.

Caryotæ, sive Caryotides, καρυωτίδες, Palmulæ genus est in Iudæa præcipuè circa Hiericuntem nascens: ita appellatum à capitis gravedine, quam gignit. Plin. libr. 13. c. 4: Ab his Caryotæ maximè celebrantur, & cibo quidem, sed & succo uberrimę: ex quibus præcipua vina Orienti, iniqua capiti: unde pomo nomen. Varr. de Re rust. lib. 2: Non scitis palmulas caryotas in Syria parere in Iudæa, invectas in Italiam non posse? Papin. in Sylvis: Prægnantes cariotides cadebant.

Casa, f. p. Domus rustica: ita dicta quasi cava, ut nonnulli existimant, eò quòd primi agricolæ in cavis montium: hoc est, in antris solerent habitare. [מסכנות miskenóth סכה succáh גדרה ghedeਰáh. כוכה chocáh, καλύβη. Gall. Logette, maison nette, tente. Ital. Casa. Ger. Ein schlechts Bawrenheusslin / ein Hütt. Belg. Een huetken. Hisp. Casa pagiza ò choça. Pol. Chałupa, kuczka. Vn. Kúnyo, kaliba. An. A cottage, a litle house.] Alii à casu: id est, ruinà deductum malunt, propterea quòd rustica ædificia, quum ex leviore ferè materia conficiantur, minus sunt diuturna, magisque ruinæ obnoxia. Virg. 2. Eclog. Atq; humiles habitare casas, & figere cervos. Hircius lib. 6: Et harpagones ad casas, quæ stramentis ab nostris hybernorū causa ædificatæ erant, diruendas. Varro 2. de Re rustica, cap. 10: Qui autem sunt in saltibus, & sylvestribus locis pascunt, & non in villa, sed casis, repentinos imbres vitant. ❡ Fores habet tritas, ut pastorum casæ. τὴν θύραν ἔχει τετριμμένην ὥσπερ αἱ ποιμένων. Ironia proverbialis in homines in hospitales, aditu difficiles, sibi viventes, semper occlusis foribus: quòd pastores procul ab hominum commercio semotos vix unquam quisquam intervisat. Diogenianus.

Casula, pen. corr. [καλυβίδιον. Pol. Kuczeczka. Vng. Kunyo ikák kalibácska. Ang. A litle cotage.] diminutivum. Plin. lib. 35 cap. 10. Casula Protogenes contentus erat, in hortulo suo.

Casabundus, Crebrò cadens, [πλανώμενος. Pol. Wyłamujac pada iacy. Vng. Gyakran eső.] Festus. Varro lib. 6, à cadendo deducit, & Nævium Poëtam antiquum adducit: Risi egomet casabundum ire ebrium: diabathra in pedibus habebat, atque amictus erat epicroco.

Casaria, Dicitur mulier quæ casam custodit. [καλυβοφύλαξ, οἰκουρός. Pol. Kuczki strzegąca. Vng. Ház őrző. Frisius.

Cascus, ca, cum. [זקן zakén קדמוני kadmoni παλαιός. Gall. Viel, ancien. Ital. Vecchio. Germ. Alt. Belg. Oat. Hisp. Cosa muy antigua. Pol. Starzec. Vng. Agg, régi. Ang. Old, ancient.] Significat vetus: cujus verbi origo Sabina est. Ennius: Quàm primùm Casci populi genuêre Latini. Refert Varro Manilii nomine celebratam fuisse hanc sententiam, Cascum duxisse cascam non mirabile est: id est, vetulam nupsisse seni. Vide Erasmi Adagia.

Caseus m. l. A coëundo, vel (ut inquit Varro) à lacte coacto dicitur: [גבינה ghebiniáh. τυρός. Gall. Fourmage. Ital. Formaggio. Ger. Käß. Belgicè, Kaes / keese. Hisp. Queso. Pol. Ser. Vngar. Sayt. Ang. Chese.] hinc fit ex lacte coagulato, hœdino imprimis, vitulinóve coagulo. Virg. in Buc. Pinguis & ingratæ premeretur caseus urbi. Cicer. de Senect. Villa quæ tota locuples est, abundat porco, hœdo, agno, gallina, lacte caseo, melle. ❡ Caseus mustus: id est, recens & mollis, qui magis alibilis, quàm vetus & aridus. Caseus oxygalacticus commendatur à Galeno, diciturque quasi acetosum lac: nam Græci τὸ ὄξος acetum vocant, & γάλα lac. ❡ Caseorum varia genera vide apud Plin. lib. 11. c. 42. ❡ Si caseum haberem, non egerem opsonio: Εἰ τυρὸν εἶχον, οὐκ ἂν ἐδεόμην ὄψου. Dicendū ubi quis minimis vilissimisque contentus. Refertur apud Plut. in Laco. ❡ Caseum neutro genere dixit Pomponius in Leone, Caseum molle. Sosipater lib. 1.

Caseale, lis, n. t. Locus alvo exonerandæ destinatus: quam Sellam familiarem vocat Varro. [Pol. Stolczek do czynienia potrzeby. Vngar. Kamaraszék, pőcze.] Colum. libr. 2. cap. 15. Nam ubi greges quadrupedum versantur, quædam quotidie, ut culina, & caseale: quædam pluviis diebus, ut bubilia & ovilia debent emundari. ❡ Sunt tamen qui existimant Caseale declarare locum in quo aut fit, aut servatur caseus. [τυροποιεῖον, τυροφορεῖον. Germ. Die Sennhütten / darinn man die Käß macht item, der Käßladen. Angl. A chese presse.] locumque Columelle sic intelligi debere, ut caseale (hoc est, locus conficiendi casei) sicut & culina quotidie purgetur.

Casearius, om adjectivum, A caseo formatum: [Pol. Twarożkowy, sericzni. Vng. Sajtos. Angl. Belonging to chese.] ut Taberna casearia. Vlp. l. sicuti. §. Aristo. ff. si servit. vend. Aristo Cerellio Vitali respondit, non putare se, ex taberna casearia fumum in superiora ædificia jure immitti posse, nisi ejus rei servitutem talem admittat. τυροπωλεῖον, τὸ τυροπώλιον.

Casia, unico s. quanvis apud Græcos κασσία gemino σσ, scribatur. [קציעה ketsihàh קדה kiddáh. Germ. Ein frembde rinden wie Zimmet etlich halten / unsere Zimmet für Casia.] Frutex est Theophrasto, salicis Amerinæ magnitudine, multis surculosisque brachiatus ramis, crassiore quàm cinnamonum, sarmento, soloque cortice commendatus. Virgil. 2 Georg. Nec casia liquidi corrumpitur usus olivi. Dioscor. libr. 1, tria facit præcipua casiæ genera: unum ex nigro purpurascens & rosæ odorem referens, Zigir appellatum: alterum longius & angustius, & fistulis plenum, aromatum & vini mistum odorem repræsentans quod Arabum lingua Lada, ab Alexandrinis autem mercatoribus Daphnitis dicitur. ❡ Tertium genus superioribus paulò vilius quod Kubum mosylicum vocitarunt. ❡ Hyginus autor est à Lati

à Latinis Casiam appellari cocci Cnidii fruticem, quem Græci *Cneorum* vocant, & *Tymelæam*: cujus folia & in coronamenta veniunt. Vnde est illud apud Virgil. lib. 2. Eclog. Tum casia, atque aliis intexens suavibus herbis, quanquam ibi casiam herbam quandam, non fruticem videtur designare. ¶ Casia fistularis, κασία συριγγώδης, à recentioribus medicis appellatur, quam ex doctioribus nonnulli *Siliquam Aegyptiam* malunt nominare. Est autem siliqua oblonga & teres, concretum intus atramentum continens, non una coalescens serie, sed ex intervallosis lignosis tenuibusq; membranis septum, ossaq; quædam habens immersa, non dissimilia iis, quæ nostra profert siliqua.

Casignete, κασιγνήτη, Herbæ genus est apud Plin. lib. 24. cap. 17. ita dictum quòd cum sui generis herbis tantùm nascatur. Eandem & Dionysio nymphadem appellant, quòd vino mirè conveniat.

Casnar, Senex dicitur Oscorum lingua. Festus. [Polon. *Stari*. Vng. *Ven,ag*. Angl. *Olde*.] Id quod Varro de ling. Lat. 6. confirmat his verbis; Cascis, *inquit*, significat vetus, ejus origo, Sabina, quæ usq; radices in Oscam linguam egit. Quod igitur Osci Casnar, hoc Sabini Cascus: & illos secuti Romani dixerunt. Nonius Casnares, seniles dixit: apud quem male tamen legitur Carnales sedales.

Caso, as, are, à cado frequentativum, Vide CADO.

Cassida, dæ, Vide CASSIS, cassidis.

Cassis, hujus cassis, m. t. Rete præsertim venatorum, quòd cassum: hoc est, ratum sit: [רשת réschehh δίκτυον. Gal. *Vn ret à veneur*. Ital. *Rete*. Germ. Das garn der Jäger. Belg. Net. Hispan. *La red*. Pol. *Sieci swieczeca*. Vngar. *Vadász madara xhalo*. Angl. *A hunters net, a hay*] unde & à raritate Rete dictum. Ovid. 2. de Arte: Incidit in casses præda petita meos. Virg. 4. Georg. aut invisa minervæ In foribus laxos suspendit aranea casses.

Cassiculus, diminutivum à Cassis, Reticulum. [ἀγρεῖον. Gal. *Petit rets*. Ital. *Picciola rete*. German. Ein klein garn oder netz. Hisp. *Pequenna red*. Polon. *Siatka*. Vngar. *Vadász madarász hálotska*. Angl. *A litle net, a hay*.] Hieronymus: Nequaquam aranearum mihi opponas cassiculos. ¶ Dicitur & Cassiculum neutri generis. Festus: Cassiculum, reticulum à cassibus per diminutionem dictum.

Cassis, hujus cassidis, f. t. Galea, quod vacua sit ad caput recipiendum. [כובע chobhâ, κόρυς. Gall. *Heaume, armet, testiere, salade, bassinet*. Ital. *Elmo, Elmetto*. Ger. Ein Helm/ein Eysenhut. Hispan. *Capacete*. Pol. *Helm, szyszak przilbica*. Vng. *Sisak*. Angl. *An helmet, or salet*.] Plaut. in Trinum Mihi & pharetram & sagittas sumpsero, cassidem in caput. Iuvenal. fracta de casside buccula pendens. Cæsar 7. bell. Gall. Mulionesq; cum cassidibus equitum specie, ac simulatione collibus circumvehi jussit. ¶ Dicitur & Cassida, æ, Propertius: Aurea cui postquam nudavit cassida frontem. Virg. 11. Aen. Aureus ex humeris sonat arcus, & aurea vati Cassida. Vbi Servius; Cassida accusativus Græcus pro nominativo Latino Cassis.

Cassita, pen. prod. f. p. Avis, quam alii Alaudam, alii Galeritam dicunt. [κορυδαλλός. Gall. *Alouette*. Ital. *Lodola*. Germ. Ein lerch. Belg. *Leeuwercke*. Hisp. *Copada ò cogujada, aut conocida*. Pol. *Skowronek*. Vnga. *Pacsirta*. Ang. *A lark*.] Plin. lib. 10. c. 37. Vide apud Gell. apologum de cassita, lib. 2. c. 29.

Cassiteros, pen. corr. [κασσίτερος. Pol. *Biali olow*. Vng. *Fejér ón*. Angl. *Tinne*.] Latinè plumbum album dicitur. Plin. lib. 34. c. 16: plumbi duo genera; nigrum atque candidum. Pretiosissimum candidum, à Græcis appellatum *cassiteron*. ¶ Vnde Cassiterides, κασσιτερίδες, insulæ decem in Oceano, ex adverso Celtiberiæ, in quibus plumbum album effoditur. Plin. lib. 4. c. 16. Ex adverso Celtiberiæ complures sunt insulæ, Cassiterides dictæ Græcis, à fertilitate plumbi.

Cassitias, Visci genus in abiete & larice nascens, Sipontinus.

Casso, as, Vide QUASSO.

Cassus, a, um, Quod est inane & vacuum, fragile atque omni re carens: [נבוב נבוב nabhúb רק rak, κενός. Gal *De nulle valeur, vain & frivole*. Ital. *Casso, vacuo, vuoto*. Ger. Lär/nichts sollend/vergebenlich. Belg. *ydel*. Hisp. *Vano, vazio*. Pol. *Nics krze czij, niketemny*. Vnga. *Hiábo valo, haszontalam*. Angl. *That is of no valeur, vaine, frivole*.] ut, Cassa nux à Plauto & Horatio dicta. Luc. Cassa fraude parat. Plaut. in Aul. Virginem habeo grandem, dote cassam, atq; illocabilem. Virg. Lumine cassum: & Athere cassos: dixit pro vita privatos & vacuos. Vnde & Cassis, & per diminutionem Cassiculus. ¶ Hinc incassum adverbium ut κενῶς.

Cassum, cassi, substant. Fragmentum. Solin. c. 65: Aut palearum cassa aut chartarum fila ad se rapit De lychnite gemma.

Castaldia, Gubernatio dicitur qua domini res gubernantur. [Polon. *Włodarstwo*. Vng. *Ház birása, igazgatása*.] Castaldi Gubernatores vel Vice domini. Zas. de Feud. de generant. Itaque erat Castaldio non absimilis procuratori & actori possessionum domini, cujus fit mentio in l. ult. C. Quod cum eo qui in alien. potest. Secundum Alvarat. & secundum Gloss. erat velut œconomus quidam, cui res dominica gubernanda committebatur, instar œconomi ecclesiastici, arg. l. jubemus nulli. C. de sacrosanct. Eccles. ex comment. Feudalibus Baron. à Tencenberg.

Casta mola, Dicebatur sacrificii genus, quod Vestales virgines faciebant. ἁγνὴ θύα.

Castanea, f. p. [ערמון harmón, κάστανα. Gall. *Castaigne, ou chastaigne*. Ital. *Castagna*. Ger. Ein Kesten/oder Kestenbaum. Belg. *Castanie oft Castanienboom*. Hisp. *Castanna, ò castanno arbol*. Pol. *Kasztanowe drzewo*. Vng. *Gesztenye fa, gesztenye*. Angl. *A chestenut, or chestonut tree*.] A' Castano Magnesiæ urbe, ut putatur, dicta: tàm fructum, quam ipsam arborem significat. Virg. 2. Eclog. Castaneæ molles, & pressi copia lactis. Plin. lib. 17. c. 20: Castanea pedamentis omnibus præfertur facilitate tractatus, perdurandi pervicacia.

Castanetum, n. s. Locus castaneis consitus. [ὁ κασταναιών, τόπος τοῖς Διὸς βαλάνοις φυλλοδοκάς. Gall. *Chastaignerayé, lieu planté de chastaignes*. Ital. *Castaneto*. German. Ein Kestenwald. Hispan. *Castanar, lugar de castannas*. Polon. *Las kasztanowij*. Vngar. *Gesztenyes fas hely*. Angl. *A place planted with chestenut trees*.] Columella libro 4. capite 33. Propter quæ sæpè novella castaneta calvescunt.

Castaninum, Oleum ex castaneis factum.

Caste, Vide CASTUS.

Castellum, Castellanus, Castellani, Castellatim, Vide CASTRUM.

Casteria, [τὸ καταγώγιον. Germ. Ein Fischerhäußlin/darinn man die Ruder behält. Pol. *Dom dochowania potrzeb sziperskich*. Vngar. *Hajo szerszam tartó hely*.] Significat locum, ubi quum navigatio conquiescit, remi & gubernacula reponuntur. Plaut. Asin. Quin pol si reposui remum sola ego in casteria, Vbi quiesco. Lactantio dicitur pertica, quam in navi hortatur remigum tener, quasi incesserit, remiges non desinunt: si deposuerit, conquiescunt à labore.

Castificus, Vide CASTUS.

Castigo, as, penult. product. act. p. Propriè verbis reprehendo, quasi castum: id est, honestum ago. [יסר jasár הוכיח hochîach. νουθετέω, σωφρονίζω. Gall. *Chastier corriger, reprendre*. Ital *Castigare*. Germ. Straffen/verbessern. Belg. *Berbeteren/castyen*. Hispan. *Castigar ò corregir*. Polon. *Karze, strofuie*. Vngar. *Dorgalom, feddöm, enyhitöm*. Angl. *To chastice or punishe*.] Virgil. lib. 5. Aeneid. Hic gravis Entellum dictis castiget Acestes. ¶ Quandoque Castigare est vindicare, punire, κολάζω. Idem lib. 6: Castigatque auditque dolos, subigitque fateri. ¶ Hinc Castigatus dicitur correctus, emendatusque: ἐπανορθωθείς. Cic. 1. Tuscul. Videsne, ut obmutuerit, non sedatus corporis, sed castigatus animi dolor?

Castigatio, castigationis verbale, f. t. Objurgatio, animadversio. [מוסר musar תוכחת tochácháth. νουθεσία. Gal. *Chastiment, reprehension*. Ital. *Castigamento*. Ger. Straffe/Züchtigung. Hisp. *Castigo y correction*. Pol. *Karnośc*. Vng. *Dorgálás*. Ang. *Chasticeing, correction, blaming*.] Cic. 1. Offic. Animadversio, & castigatio omnis contumelia vacare debet.

Castigator, oris, m. t. Reprehensor, & objurgator. [יסר jasér מוכיח mochîach. ἐπανορθωτής, σωφρονιστής. Gall. *Chastieur, correcteur*. Ital. *Colui che castiga & riprendre*. German. Ein Straffer/ scheltter/ züchtiger. Hispa. *Castigador y corregidor*. Polon. *Karca*. Vngar. *Dorgálo, feddö, enyhitö*. Angl. *A chasticer or correcter*.] Plaut. in Trin. Ibo ad meum castigatorem. Horat. in Arte: Difficilis, querelus, laudator temporis acti Se puero: censor, castigatorque minorum.

Castigabilis, & hoc castigabile, Quod castigari debet. Plaut. Trinummo: quid admisit in se culpam castigabilem.

Castitas, Vide CASTUS.

Castimonia, Castus hujus castus, Vide CASTUS.

Castor, m. t. [κάστωρ. Gall. *Bievre*. Ital. *Bivaro*. Ger. Ein Biber. Bel. *Bevere*. Hispan. *Bivaro, ò biverio*. Pol. *Bobr*. Vng. *Hod*. Ang. *A badger, a graye*.] Animal ex genere amphibio, quod Latinè fiber Ponticus appellatur: ex cujus testiculis medicamentum conficitur, quod *Castorium*, καστόριον, medici appellant. Hic comprehensa hominis parte, non antè quàm fracta conerepuerint ossa, morsum resolvit. Habet caudam piscium, cætera specie lutræ, pilus mollior pluma. Et licet sint qui dant castora castrare se, ne à venatoribus capiatur: quòd sciat se experi propter testiculos, qui medicinis adhibentur: Sestius tamen diligentissimus medicinæ conditor, neget testes amputari ab ipso castore, quum capitur: quinimò parvos esse ait, substrictosque, & adhærentes spinæ, nec adimi sine animalis vita posse: verùm folliculos geminos esse ex uno nexu dependenteis, qui amputentur, quorum vis medica sit. Plin. lib. 32. c. 3: Spectabilis naturæ potentia in his quoque, quibus & in terris & in aqua victus est: sicut & fibris, quos Castores vocant.

Castoreus, a, um, adject. [Pol. *Bobrem czuchnaci*. Vng. *Hodi, bodhez illendö*. Ang. *Belonging to a badger*.] ut, Castoreus odor. Plin. lib. 12. c. 24: Aspalethi probatio est in colore rufo vel igneo tactuque spisso, & odore castoreo. hoc est, fœtido & putri, vel acuto. ¶ Castoreum item appellatur pharmaci genus, ex castoriis avulsis testiculis (ut creditur) compositum. Idem lib. 26. c. 11: Clavos pedum extrahit ladanum cum castoreo, & verbeneca ex vino.

Castorea, orum, Plin. l. 32. c. 3. vocantur testes castoris.

Castrametor, Vide CASTRUM.

Castrata, Siliginis genus est apud Plin. l. 18. c. 9. quod in Campania proveniebat, Pisano magis rufum.

Castrensis, Vide CASTRUM.

Castro, as, are, Virilia, amputo, execo. [נתק nathák ἐκτέμνειν, ἀποκόπτειν, ἐκτομίζω. Gall. *Castrer*. Ital. *Castrar*. German. Außhawen/München. Belg. *Luppen*. Hispan. *Castrar*. Pol. *Trzebie, wrzi-*

nam,

nem misse. Vng. Herélők meg here őm. Angl. To geld.] Juven. nullus ephebum deformem sæva castravit in arce tyrannus. Plin. lib. 18. c. 32: Verres, juvencos, arietes, hœdos decrescente luna castrato. ¶ Licet & de quacunq; truncatione, sive privatione quandoq; dicatur. Pacuvius: Vt esset aliquis qui linguam ejus castraret. ¶ Castrare alvearia, Est alveos favis spoliare, & mellis vindemiam facere: quod qua ratione faciendum sit, docet Col. 9. c. 15.

Castrātĭo, Verbale, f. t. Virilium exectio. [ἀποκοπὴ, ἐκτομὴ. Gall. *Chastrement*. Ital. *Castramento*. Ger. Außhawung / außschneydung deß heimlichen Glids. Hisp. *Castradura, castrazon*. Pol. *Omnisi nie otrzebienie*. Vng. *Herélés* Ang. *Gelding or plucking away*.] Col. lib. 16. c. 26: In optimum genus castrationum, quod adhibetur teneræ ætati.

Castrātūră, ræ, f. p. idem. [ἐκτομὴ. Vng. *Herélés*. Ang. *Gelding, pluking away*.] Plin. lib. 18. c. 9: Instum est e grano Campanæ (quam vocant castratam) è medio redire sextarios quatuor siliginis, vel è gregali sine castratura sextarios quinque.

Castrum, nom. sing. n. f. Locus est muris munitus. [מבצר *mibtár* מצר *matsór*. ἔρυμα. Gall. *Chasteau, vn fort, bourg*. Ital. *Castello*. Germ. Ein Burg / ein Schloß oder gemaurter Flecl. Belg. Een Casteel. Hisp. *Lugar ò villa cercada de muralla, ò a arme, castillo* Pol. *Grod, murowane miasteczko*. Vngar. *Kastély*. Angl. *A castel, or tower*.] dictum à casa quòd sit conjunctio quædam casarum. Cic. ad Caton. lib. Epist. 15: Vallo & fossa oppidum circumdedi: sex castellis, castrisq; maximis sepsi.

Castrā, plur. num. n. f. appellantur loca, in quibus milites tentoria fixerunt: vel ipsa tentoria, in quibus milites diversantur. [מחנה *machaneh*. στρατόπεδον. Gall. *Le camp, le fort*. Ital. *Campo all giamento, steccato*. Germ. Kriegsläger / Heerläger. Belg. Eenen heyrlager / eenen lager. Hisp. *Real de la hueste*. Polon. *Namiony, polozenie wojsku obozem*. Vng. *Tabor*. Angl. *An armie lodged, à camp, à forte or campe pitched*.] Cic. ad Attic. Quum Cæsar ad oppidum castra haberet. Vnde de navib. Virg. dixit: nos castra movemus: quoniam in illis milites essent. Cæs. 5. bell. Gall. Atque iis imperat, ut coactis omnibus copiis, castra navalia de improviso adoriantur, atq; expugnent. Dicta à Castri similitudine, quòd fossa, valloq; quasi muro circundari solent.

Castĕllum, n. f. diminut. à Castro, Parvus vicus muris circundatus. [ἐπιτείχισμα, φρούριον, πολίχνη. Gall. *Petit chasteau, forte place, bourg*. Ital. *Castello*. Germ. Ein Castell / ein kleiner Flecl vmbmauret. Hisp. *Castillo*. Pol. *Miasteczko murem obtoczone*. Vnga. *Kastelyocska*. Angl. *A litle castell, or tower*.] Cic. pro Cec. Ecce ipse Eburius in castellum venit. Cæs. bell. Gall. l. 2: Cunctis oppidis, castellisq; defectis. Dicebantur etiam Castella, quædam in aquæ ductibus receptacula, ex quibus ad omnes viarum anfractus, aqua per uncias & digitos dividebatur. Frontinus: Omne plumbū & omnes impensæ ad aquæ ductus, & castella, & lacus pertinentes, inde erogantur. ¶ Qui autem ejusmodi castellis præerant, castellarii dicti sunt.

Castĕllānŭs, a, um, quod ad castellum pertinet. [Gall. *De chasteau*. Ital. *Cosa de Castello*. Ger. Das zu dem Castell gehört. Hisp. *Cosa de castillo ò villa*. Pol. *Domiasteczka przynależący*. Vng. *Kastélhoz valo, kastélyos*. Angl. *Perteining to an castell*.] ut, Castellanus triumphus: id est, de castello capto actus. Cic. de Clar. Orat. Malim mihi L. Crassi unam pro M. Curio dictionem, quam castellanos triumphos duos.

Castĕllānī, dicti qui castellum habitant. [κωμῆται. Gal. *Qui demeurent au chasteau, ou qui en ont la charge*. Ital. *Habitatori de castelli*. German. Die in Bürgen wohnen / Burgvögt / Schloßherrn. Hisp. *Los que moran en los castillos, ò que los gardan*. Polon. *Obronli miasta, ludzie mieszkający nad miastem*. Vngar. *Kastélyos, kastélybalako, por kolah*. Angl. *That dwelleth in à castel and hath the charge of it*.] Livius 4. de bell. Maced. Decem millia populacium cum castellanis agrestibus in armis habuit. Salust. in Iugurt. Iter castellanorum angustum, undiq; præcisum. Dicti autem sunt Castellani à castello ea forma, qua ab oppido Oppidani, & à Vico vicani. Est & castellanus, qui castelli curam & defensionem suscipit, φρούραρχος.

Castĕllātim, adverb. quasi enematim per castella. [κατὰ φρούρια. Gall. *De chasteau en chasteau*. Ital. *Di castello in castello*. Germ. Von einer Burg oder Veste zu der andern. Hispan. *De castillo en castillo, de villa en villa*. Pol. *Od iednego miasteczka do drugiego*. Vng. *Kastélyonként*. Ang. *Frome castell to castell*.] Liv. l. b. 7: Vt hostes, & nocturno pavore attonitos, & circa collem castellatim dissipatos aggrederentur.

Castrāmĕtor, penult. prod. Castra loco, sive pono. [חנה *chanáh*. στρατοπεδεύω. Gall. *Camper, asseoir le camp*. Ital. *Accampare, attendare*. Germ. Das Läger schlahen. Belg. Een n Lager slaen. Hisp. *Assentar real*. Polon. *Namioty kłade, obozem stanąć*. Vngar. *Tabort ütök*. Angl. *To pitch the camp*.] Livius 9. ab Vrbe: Eo consules cum valido exercitu venerunt: & primò circa saltus, quum utrinque ad hostem iniqua via esset, cunctati, castrametatique sunt.

Castrēnsĭs, & hoc castrense, om. t. quod ad castra pertinet. [τὸ τῶν στρατοπέδων. Gall. *Du camp, des appertenances du camp*. Ital. *Cosa di campo*. Germ. Das zu dem Läger gehört. Hispan. *Cosa de real ò de la hueste*. Pol. *Do naminotow przynależący*. Vng. *Tabori, táborhoz valo*. Angl *Perteining to the campe*.] Vnde Castrenses vigiliæ, quæ castris disponuntur. ¶ Castrense peculium, est quod à parentibus vel cognatis in militia agenti donatum est, vel quod ipse filiusfamilias in militia acquisivit: quod nisi militaret, non acquisiturus fuisset. ¶ Et Castrensia bona dicuntur, quæ licet in militia filiofamilias non acquiruntur, ita tamen fiunt ipsius ac si acquisita in militia fuissent: ut sunt ea quæ ex officiis acquiruntur. ¶ Ordo castrensis, qui in castris servatur pro uniuscujusq; officio. Milites enim Centurioni parebant, Centuriones Tribuno, Tribunus legato, Legatus Consuli, & Magister equitum Dictatori.

Castŭlă, læ, f. p. Palliolum quo puellæ nudæ infra papillas præcingebantur. Varro: Castulam mulier sumpserat pro succula. Hæc & ὑπόζωμα, & præcinctorium appellatur. [Pol. *Cuasmocha*. Vng. *Pendelye, ing kebél*.]

Castŭs, a, um, Purus, continens, & à libidinis labe immunis. [טהור *tahór* נקי *naki*. ἁγνός, σώφρων. Gall. *Caste, qui n'est point corrompu*. Ital. *Casto, immaculato*. Germ. Keusch / rein / züchtig. Belg. Kuysch / suyver. Hisp. *Casto ò religioso*. Polon. *Czysty, nugamratny*. Vngar. *Szemérmes, tiszta* Ang. *chaste, not corrupted, nor decomed*.] Plant. in Pœnul. Eo fumus gnatæ fece: ut doceat nos esse à culpa castas. Virgil. 2. Georg. Casta pudicitiam servat domus. Vnde dicimus uxorem castam, & castum cantum in quo nihil est lascivæ: & castam manum, quæ se ab alienis continet. ¶ Item pro pio & religioso. Virgil. 5. Aeneid. Quique sacerdotes casti, dum vita maneret. Vbi servius: casti dum vita maneret: Id est, qui fuerunt casti dum in communione vitæ versarentur: Nam hi qui sacra maxima accipiebant, renuntiabant omnibus rebus, nec ulla in his nisi numinum cura remanebat. Herbis etiam quibusdam emasculabantur: unde jam coire non poterant.

Castus, hujus castus, per quartā declinationem, castitas. [Vng. *Szemérmesség*. Ang. *Chastenesse*.] Varr. & religiones & castus id possunt, ut ex periculo eripiant nostro.

Castē, castiùs, castissimè, Pudicè, cōtinenter, abstinenter. [ἁγνῶς. Gall. *Chastement, purement*. Ital. & Hisp. *Castamente*. Ger. Keuschlich / züchtiglich. Pol. *Powciagliwie, niegamratliwie*. Vng. *Szemérmesen, tisztán*. Angl. *Castelie, without corruption of the bodie*.] Cic. pro lege Manil. Castè, integreq; versatus est labor meus in privatorum periculis. Idem de Arusp. respon. Quod quum Dejotarus religione sua castissimè tueretur.

Castĭtās, f. t. Castimonia, virginitas. [טהרה *taharáh* נקיון *nikkaión*. σωφροσύνη, ἁγνεία. Gall. *Chasteté*. Ital. *Castitade, pudicitia*. Ger. Keuschheit / reinigkeit / zucht. Hispan. *Castidad*. Pol. *Czystość*. Vngar. *Szemérmesség, tisztaság*. Angl. *Castitie, singlenesse of life*.] Cic. 2. de Leg. Et colendæ virgines præsint, ut advigiletur faciliùs aut custodiam ignis & sentiant mulieres in natura fœminarum omnem castitatem pati.

Castĭmōnĭă, f. p. Castitudo, castitas. [ἁγνεία. Vng. *Szemérmesség tisztaság*.] Liv. l. 9. bel. Maced. Decem dierum castimonia opus esse. Accius: Ibi fas ibi cunctam antiquam castitudinem.

Castĭfĭcus, a, um. [ἁγνοποιός. Vng. *Tisztaváló, szemérmes*.] Seneca in Hippol. Expelle facinus mente castifica horridum: id est, quæ facit castum.

Cătăbăsis, κατάβασις. Inferior Solis meatus, vel descensus.

Cătachresis, pen. c. cod. f. t. κατάχρησις, Tropus, quem nos *Abusionem*, vel *usurpationem* dicimus, quum alienis abutimur perinde ac propriis, quum propria deficiunt: ut, quum piscinam dicimus pro natatione, in qua nulli sunt pisces. Simile est illud: faciesq; simillima lauro: nam facies propriè hominis est. Dicta Catachresis παρὰ τὸ καταχρῆσθαι, quod est abuti.

Cătăclĭstă, [κατάκλειστα. Pol. *Serdak*. Vng. *Merőfoho*. Ang. *A garment close round about, a frocke*.] Vestis undique clausa, dicta à verbo κατακλείω id est, undiq; claudo.

Cătăclysmus, m. f. [מבול *Mabbúl*. κατακλυσμός. Gall. *Deluge d'eau*. Ital. *Diluvio*. German. Ein grosser Wasserfluß wie der Sündfluß / vberschwall deß Wassers. Hispan. *Diluuio, rebossadura*. Pol. *Potop, rozlanie wody*. Vng. *Vízözön*. Angl. *A deluge a floude*.] Diluvium & inundatio dicitur Varr. 3 de Re rust. cap. 1: Thebæ, quæ ante cataclysmum Ogygi conditæ dicuntur. Frequens est cataclysmi mentio apud veteres philosophos. Illi enim magnum quendam annum imaginabantur, cujus hyems esset Cataclysmus: Ecpyrosis vero æstas.

Cătăcrĭsis. [דין *din* משפט *mishpát*. κατάκρισις. Gall. *Condemnation*. Ital *Condennaggione*. Ger. Verdamnuß. Hispan. *Condenacion*. Polon. *Ossądzenie, wirok*. Vng. *Kárhoztatas*. Ang *Condemnation*.] Condemnatio decretum, sanctio: à verbo Græco κατακρίνω, quod est condamno, statuo, sancio. Vtitur hac voce Cic. in Ep. ad Attic.

Cătădrŏmŭs, penult. corrept. Decursorium, locus in quo equi decurrunt. [κατάδρομος. Gall. *Lice, espace à courir*. Ital. *Vn luogo ò piazza da correre*. Germ. Ein Lauff oder Rennplatz. Hispan. *Carrera ò lugar donde corren*. Polo *Miesce dosiegania*. Vng. *Pállyafuto hely*. Angl. *A place where horses run in*.] παρὰ τὸ κατατρέχειν enim decurro. Sueton. in Ner. Notissimus eques Romanus elephanto supersedens, per catadromum decurrit: id est, per stadium, in quo equites decurrere solebant imaginario prælio: ut fit sæpe in Gallia principe spectante: *Licias* vocant. ¶ Est etiam, teste Vitruvio, machinæ genus hoc nomine, qua architecti utuntur ad sublevanda vel demittenda onera. quæ apud Iurisconsultos Catadromus γέρανος vocatur, quasi dicas Decursorium gruis, à figura fortassis, quòd collum haberet extensum more gruis: quales machinas etiam hodie videmus in maritimis emporiis, ad exoneranda navigia accommodatas, quas etiam hodie

hodie Græci vocamus. ¶ Fuit & alius catadromi usus, cujus meminit Iulius Pollux lib 4. cap. 19. quum ex sublimi theatri parte per machinam quis dilapsus aliquem rapit, & secum sursum asportabat: quum Aurora Memnonem rapiebat, aut Iupiter Ganymedem, aut Diana Endymionem. De hoc machinæ genere videntur intelligenda esse verba Pauli Iurisconsulti, lege penultimâ, de actionibus empti.

Catagnomicum, n. s. Est signum ex quo cognoscitur effectus interiorum & exteriorum.

Catagraphe, [illegible], Futuræ picturæ delineatio est, quam & Descriptionem vocant Latini. ¶ Catagrapha autem in picturis obliquæ imagines dicuntur, ex uno tantùm latere sese ostendentes, interprete Plin. l. 35. c. 8.

Catalecticum, metrum, [illegible], Dicitur cui una tantùm deest syllaba, ut apud Horatium, Mea renidet in domo lacunar. Est enim senarium iambicum perfectum, unâ syllabâ minus. Acatalecticum, [illegible], dicitur quod legitimo fine clauditur, cuique ad perfectionem nihil deest, ut, Nec fonte labra prolui caballino. Est enim iambicum senarium perfectum.

Catalepsis, f. t. [illegible], Occupatio, comprehensio, cognitio. Cic. 4. Acad. & lib. [illegible] de Finibus: Cognitiones autem, vel si hæc verba aut minùs placent, aut minùs intelliguntur, [illegible] appellemus licet. ¶ Est præterea Catalepsis medicis, affectus cerebri, & potissimum posterioris ejus partis, procedens ab humoribus frigidis, cerebri ventres præcipuè posteriores, occupantibus, respiratione tamen integra manente, oculisque ut in vigilia apertis.

Catalogus, m. s. [illegible] Gall. Vn role ou rolles. Ital. Catalogo, [illegible]. German. Ein Register/ein Rodel. Belg. Een rolle oft namen register. Hispan. Manicula de se escriven mucho. Pol. Katalog, [illegible]. Vng. Lastrom. Ang. A roll or bill of names.] Sermo vel scriptura quæ numerum vel ordinem recenset. Plautus in Milite: Si minus cum curâ, aut catalogo loquendi lectum fiet. ¶ Vltra catalogum vivere, [illegible]. Id est dicebatur, qui multum ætatis viveret, ut jam præscriptum aliorum [illegible] numerum præteriisse videretur. Est, ni fallor, apud Lucianum. Refertur à Suida.

Catamidiare, act. p. Verbum Græcum est, ad Latinam declinationem deflexum, quo, labescente jam tum linguæ Latinæ puritate, nonnulli usi sunt pro deridere. [[illegible]. Gall. Infamer quelqu'un publiquement. Ital. Beffare, dileggiare. German. Einem ein essent schand/ spott oder schmach anthun. Hisp. Poner a la verguença. Pol. [illegible]. Vng. [illegible]. Angl. To mock, to scorne, to defame.] Spartianus de constitutionibus Adriani loquens: Decoctores bonorum suorum, si suæ autoritatis essent, catamidiari in amphitheatro, & dimitti jussit: id est, deridendos omnibus, per theatrum præberi: à Græco [illegible], quod deridere & ludibrio habere significat. Vnde id propemodum ludibrii genus esse suspicor, quo polygami afficiuntur: id est, qui multis uxoribus abutuntur, quum in scalario suggestu lascivientis plebeculæ scurrilitates obaudire perfrictâ fronte ad aliquot horas coguntur: [illegible] id appellant. Cui non dissimile est illud, quod Traducere Latinè dicitur. Budæus.

Catamitus, m. s. Puer meritorius. [[illegible] kedhesch.] [illegible] Græci mercedem dicunt, quasi [illegible], id est, pro pretio. Cic. 2. Philipp. O hominem nequam! quid enim aliud dicam? magis propriè nihil possum dicere. Ergo ut te catamitum nec inopinatò quum ostendisses, præter spem mulier aspiceret. Ausonius: Aut Iovis Elysii tu catamitus eris.

Catanance, [illegible] Dioscoridi, Herba est, qua ad amorem veneficia Thessalæ mulieres utebantur: unde & Thessalam herbam nonnulli appellarunt. ¶ Gesneri judicio, limonium veterum. [Pol. [illegible].] Ejus duo sunt genera. Alterum folia habet longa, cornicis pedi similia, radicem gracilem, junceamque: capitula autem sex aut septem, in quibus ervo simile semen est, quod quum siccatur, ad speciem unguium exanimati milvi contrahitur. Alterum exigui mali magnitudinem habet, radicem autem exiguam, olivæ magnitudine: folia autem figurâ coloreque oleaginis similia. Posterius hoc genus Officinæ [illegible] appellarunt: nam superius Herbariis nostris est incognitum.

Catangelos, Rubus apud Dioscor. lib. 4. cap. 147.

Catanchusa, Idem quod Anchusa apud Diosc. lib. 4. cap. 26.

Cataphysis, [illegible], Herba est publicaris, quæ Psyllion Dioscoridi dicitur. Est autem ex iis nomenclaturis, quæ veluti nothæ à doctioribus ex Dioscoride abjectæ sunt.

Cataphractus, m. s. [[illegible] [illegible]. Gall. Gendarme armé de toutes pieces. Ital. Armato d'ogni parte. German. Allenthalben mit wehr und waffen wol bewart/ein Kürisser. Belg. Rontom bewaert oft ghebarnascht. Hispan. Hombre armada de todo. Pol. [illegible]. Vngar. [illegible]. Ang. A man of warre armed on all partes.] Vndique munitus, à verbo Græco [illegible], quod est obsepio, & munio. Vnde Cataphractæ naves dicuntur, quas nos constratas, aut tectas dicimus. Servius 11. Aeneid. Cataphracti equites, qui & ferro muniti sunt, & equos similiter ita munitos habent. Salustius: Et sequebantur equites cataphracti. ¶ Est etiam Cataphracta, [illegible], lorica, sive thorax militaris. Vnde Vegetius scribit exercitum Romanum pedestrem cataphractis & galeis fuisse munitum. ¶ Et Livius libro 37. Pedites loricatos cataphractos vocat.

Cataphractarii, qui cataphractis muniti sunt. Lamprid. de Alexandro: Cataphractarios, quos illi clibanarios vocant, decem millia in bello interemimus.

Cataplasma, atis. n. t. [[illegible]. Gall. Emplastre. Ital. Empiastro. Germ. Ein Pflaster. Belg. Een Cataplasme/plaester. Hisp. Emplastro. Pol. Plastr. Vngar. [illegible]. Ang. A Plaister made of grene hearbes.] Malagma quod constat ex floribus, eorumque surculis, & axungiâ. Plin. lib. 20. cap. 16 Dalion herbarius parturientibus ex eo cataplasma imposuit cum opio.

Catapotia, n. s. [[illegible]. Gal. Pillules & autres medecines qu'on avale sans mascher. Ital. Pilole. Germ. Pillulen/oder andere Artzney die man isst oder trinckt. Belg. Pillen. Hisp. Pildoras que se tragan. Pol. Pigulki, [illegible]. Vng. Pilula. Ang. Pilles.] Pilulæ dicuntur, [illegible], quod est devorare, vel bibere propriè: quoniam neq; editur, neq; lingitur id genus, sed devoratur. Plin. lib. [illegible]. Est & semen in usu cum melle decoctum ad catapotia [illegible] vendæ alvi gratiâ.

Catapyxis, Cicuta apud Dioscor. lib. [illegible] cap. 8.

Catapulta, æ. f. p. [[illegible]. German. Ein Armbrust oder Kriegerüstung in die weite zu schiessen [illegible]. Pol. [illegible]. Vng. [illegible]. Angl. A sling, an engin [illegible] darter.] Machina bellica, qua tela, aut saxa excuti solent. Plaut. in Curc. Atq; ita te nervo torquebo, ut catapultæ solent. Cæs. 2. bell. Civil. Centones insuper injecerunt, ne aut tela tormentis emissa tabulationem perfringerent, aut saxa ex catapultis lateritium discuterent.

Catapultarium pilum: hoc est, sagitta, sive jaculum, quod catapulta emittitur. [Vng. [illegible].] Plaut. Curcul. Ex te hodie faciam pilum catapultarium.

Cataracta, f. p. sive Cataractes, sive etiam geminato r, Catarracta, vel Catarractas [[illegible] [illegible]. Germ. Ein gäh fallend Wasser das oben herab schiesst. Pol. [illegible]. Vng. [illegible]. Angl. A dammer [illegible].] Locus est abruptus, & præceps in flumine, unde aqua ruit potiùs quàm fluit. Plin. lib. 5. cap. 9. de Nilo flumine: Vectus aquis properantibus ad locum Aethiopum, qui Catadupi vocantur, novissimo cataracte inter occursantes scopulos, non fluere immenso fragore creditur, sed ruere. Dictæ autem sunt Cataractæ à verbo Græco [illegible], sive [illegible], quod inter cætera significat, cum impetu decido. ¶ Dicuntur item Cataractæ portæ quædam ex funibus aut catenis pendentes, quæ attolli, & demitti possunt, cujusmodi in urbium portis videmus, ad hostium irruptionem propulsandam accommodatæ: [illegible] in fluminibus quibusdam emittendæ, vel retinendæ aquæ idoneas. [Gall. La herse ou le gril de la porte d'une ville qu'on monte & laisse on cheoir quand on veut. Ital. Le saracinesche delle porte [illegible]. Germ. Ein schutzgatter den man auffzicht und hinab lest. Belg. Een valpoorte, oft valdeure, [illegible]. Hispan. La compuerta de la ciudad o fortaleza. Pol. [illegible]. Vngar. [illegible].] Livius: Pendulas & recidenteis portas cataractas. Idem: Porta cataracta dejecta clausa erat: eam partim vectibus levant, partim funibus subducunt in tantum altitudinis, ut subire recti possent. ¶ Est item Catarractes, Pamphyliæ fluvius post Olbiam, ita dictus, quòd magno cum impetu defluit. Strab. lib. 14. Post Olbiam est qui Catarractes appellatur, amnis magnus, & torrentis more rapidus ab alta petra descendens, adeò ut longissimè strepitus exaudiatur. Meminit hujus fluvii & Pomponius Mela lib. 1, in descriptione Pamphyliæ. ¶ Sunt præterea Cataractæ, aves quædam fulicis similes, sed deauratæ, oculosque habentes coloris ignei, cætero corpore candido, quæ nusquam terrarum apparent, nisi in insula Apuliæ adjacente, Diomedis tumulo nobili: ubi & advenas Barbaros clangore infestant, Græcis tantùm adulantur, miro discrimine, veluti genti Diomedis hoc tribuentes. Vnde plura de iis apud Plin. lib. 10. c. 44.

Catarrhus, m. s. Fluxus, destillatio. [[illegible]. Gall. Reume, catarrhe. Ital. Catarro, [illegible]. German. Ein [illegible] fluss des haupts so in dem schlund hinab fallet oder plubset oder schnuppen. Belg. Den [illegible] catarrhe, [illegible]. Hispan. Romadizo. Pol. [illegible]. Vngar. [illegible]. Ang. Destillation of humours into the throat, the catarrhe.] Differt à Coryza, & Brancho: [illegible] enim dicitur, quum pituita nares tantùm obsidet, Gravedo Latinè dicta: Catarrhus verò, quum fauceis, palatumque: at [illegible] quum & guttur, & arteria corripitur ob id & Arteriacum quandoque id vitium appellant. Omnia hæc tamen Hippocrates Coryzas vocat, nostri Destillationes, quia Græci [illegible] nominant in commune. Dictus est autem Catarrhus à [illegible], defluo, destillo.

Catarrhytus [[illegible] [illegible]. Gall. Baigné, arrousé. Ital. Bagnato, acquoso. German. Gewässeret/befeuchtiget. Hisp. Regado. Polon. [illegible]. Vngar. [illegible]. Ang. Watered, moistie.] Latinè Irriguus, à verbo Græco [illegible]. Vnde etiam Plin. lib. 5. cap. 4. Hipponem Africæ oppidum Catarrhytum vocatum fuisse tradit propter aquarum irrigua.

Catascopium, n. s. [[illegible]. Gall. Vn brigantin, petit navire pour espier & descouvrir pays. Ital. Fregata. German. Ein Spehschifflin. Belg. Een verspiede schip/een fuste/oft bergantiin. Hisp. Nave para atalayar. Polon. Lodka, [illegible]. Vngar. [illegible]. Angl. A brigantine, or barke.] Genus navigii exploratorii, quòd circunquaq; speculetur. Cicer. ad Att. [illegible] Rhodio-

rium, & dicrota Mitylenæorum habebam, & alind [illegible].

Cătăscŏpŭs, [מרגל meragghél. κατάσκοπος. Gall. *Espie, espion.* Ital. *Spia, spione.* German. Ein Außspäher. Hispan. *Atalaya, varon que atalaya.* Pol. *Speg[illegible]* Vngar. [illegible] Angl. *An espier.*] Latinè speculator. Est enim κατὰ τῆς specularis.

Cătăstă, [κατάστασις] Germ. Ein ort da man die knecht verkaufft: item, ein Stock oder Gefengknus der Knechten. Angl. *A cage or jell to punish bond servants.*] Lucian. Locus erat ubi venales servi exponebantur, à καθίστασθαι verbo Græco, quod significat statuo, colloco. Tibull. lib. 2. Eleg. 3:

> Nota loquor; regnum ipse tenet, quem sæpè coëgit
> Barbara gypsatos ferre catasta pedes.

¶ Est & Catasta machina lignea, longæ & magnæ compedis formâ, qua servi vincti tenebantur. Plin. lib. 35. cap. 18: Talem in catastâ videre Chrysogonum Syllæ.

Cătāstrōmă, n. t. [κατάστρωμα. Polon. *Burta.* Angl. *Hatches or deckes in a shippe where men stand to fight.*] Navis partem significat, per quam nautæ discurrunt. Latini Transtra vocant.

Cătāstrŏphē, [καταστροφή. German. Umbwendung. Angl. *A subversion.*] Latinè subversio, volumen, ἀπὸ τοῦ στρέφειν: id est, à convertendo. Vnde etiam extrema pars fabulæ καταστροφὴ appellatur, quòd in eâ res turbulentæ in lætum convertantur exitum, ut in Comœdiis fieri solet: aut contrà quòd res lætæ tristem sortiantur exitum, ut in Tragœdiis. ¶ Transsumitur etiam pro cujusvis rei exitu, & pro ipsâ etiam morte ponitur, quæ est extremus nostræ vitæ actus. [German. Ein außgang oder ende eines jedlichen dings. Angl. *The end of an comedie, the end of any thing.*]

Cătastrum, Extimum his, qui Latinas non callent literas.

Cătătўpōsĭs, κατατύπωσις. Figura est, quæ fit quum aliquid ad typum: hoc est, formam alterius describitur: ut apud Virg. lib. 4. Aeneid.

> Omnia Mercurio similis, vocemque coloremque,
> Et crines flavos, & membra decora juventæ.

Catax, à Veteribus dictus est, teste Festo, qui hodie *Claudus.* [Polon. *Kul[illegible].* Vng. *Sánta.*] Nonius antiquè catacem dici testatur, quem nunc *caxonem*, eamque in rem citat Lucil. Satyr. lib. 2: Hostilibus contra pestem perniciemque catax, quam & Manlius nobis.

Cătēchēsĭs, f. t. [חנוך chinnúch. κατήχησις. German. Ein mündtliche oder bericht. Polon. *Nauka wiary krześcijańskiej krótce zebrana.* Vngar. *Keresztyénségnek fundamentomira való tanitas.*] Dicitur institutio, vel instructio rerum sacrarū, quæ vivâ voce tradi solet iis, qui sacris mysteriis initiabantur. Nam Aegyptii theologi (à quibus hic ritus fluxisse creditur) nefas arbitrabātur arcana suæ religionis scripto committere: satiusq; illis visum est, eos qui illorū mysteriis vellent initiari, vivâ voce institui, & ita religionis suæ cæremonias veluti per manus ad posteros propagari. Ad hunc etiam modum in primitivâ Ecclesiâ, qui ad Baptismum admitti cupiebant, priùs fidei Christianæ mysteria ab Apostolis vivâ voce accipiebāt. Hujusmodi institutionis genus κατήχησιν appellabant, ἀπὸ τοῦ κατηχεῖν, quod est vivâ voce instruere. Illi autem qui ad hunc modum sacris mysteriis initiabántur, κατηχούμενοι dicebantur.

Cătēchīzo, as, are, act. p. κατηχίζω, Instruo, doceo, voce erudio. Erasm. cap. 6. ad Galat.

Cătēchŭmĕnŭs. [חניך chanîch. κατηχούμενος. Germanicè, Der mündtlich underwisen und bericht ist. Polon. *Gruntu sie wiary ucząci wyznania wiary.* Vngar. *Az ki az keresztyenségnek fundamentomara tanitatik.*] Qui sacris nondum est initiatus, sed adhuc imbuitur elementis religionis, necdum ad sacra spectanda introductus: cui mysteria fidei vivæ vocis ministerio concredebantur. Bod.

Cătēgŏrēmătă, n. t. κατηγορήματα, Prædicamenta. Cic. 4. Tusc. Distinguitur illud etiam, ut libido sit earum rerum, quę dicuntur de quodam, aut de quibusdam, quæ κατηγορήματα Dialectici appellant, ut Habere divitias, Capere honores.

Cătēgŏrĭă, f. p. [שטנה sitnáh. κατηγορία, ας. Gall. *Accusation.* Ital. *Accusa.* German. Antlagung. Hisp. *Accusacion.* Pol. *Skarga.* Vngar. *Vádolás.* Angl. *Accusation or accusing.*] Accusatio, à κατηγορεῖν, Accuso: unde & κατήγορος, Accusator. ¶ Categoriæ itē sive Categoremata Aristoteli dicuntur Prædicamenta. Quin & positiones quædam à Dialecticis Categoriæ nominantur, quas prædicatorias Latinè dicere possumus à κατηγορεῖν, prædicare. Sunt autem decem prædicamenta, circa quæ versari videtur omnis quæstio, οὐσία: id est, essentia, Qualitas, Quantitas, Ad aliquid, Agere, Pati, Vbi, Quando, Situs, & Habitus. Appellatas verò Categorias constat (ut inquit Augustinus in Dial.) propterea quòd non possunt nisi è subjectis agnosci. Quis enim quid sit homo possit agnoscere, nisi sibi hominem ponat ante oculos, quasi subjectum homini?

Cătellă, diminutivum à catenâ, Vide Catena.

Cătellŭs, Vide Catulus.

Cătēnă, f. p. Vinculum est ferreum, quo vel servos, vel captivos, vel animalia retinemus, ne effugiant. [רתוק rattók. ἅλυσις. Gall. *Chaine.* Ital. *Catena.* German. Ein ketten. Belg. Een keten. Hispan. *Cadena hecha de eslabones.* Polon. *Lancuch.* Vngar. *Láncz.* Angl. *A chaine.*] Ita dicta, quòd se capiendo teneat, quia in eâ anulus anulum capit. Liv. 1. ab Vrbe: Injectæ Turno catenæ. Cic. 7. Verr. Iste hominibus miseris, innocentibusque injici catenas imperat. ¶ Transsumitur etiam ad incorporea. Seneca ad Lucil. Vna est catena, quæ nos alligatos tenet, amor vitæ. Cicero pro Sestio: Hanc tetram immanemque belluam vinctam auspiciis, alligatam more majorum, cum strictam legum sacratarum catenis, solvit subitò legum curâ Consul, &c.

Cătēnātŭs, a, um. [רתוק rattúk. אסור asúr. ἁλυσιδωτός. Gall. *Enchainé.* Ital. *Catenato.* Germ. An ein ketten gebunden. Hispan. *Encadenado.* Polon. *Wlancuch poimany.* Vngar. *Meg lánczoltt.* Ang. *Bound with a chaine.*] Cæl. ad Ciceronem: Vellem quidem venere prognatus tantum animi habuisset in vestro Domitio, quantum ipse catenatus in hoc habuit. Martial. lib. 7: Nulla catenatis pila est præcincta lagenis. ¶ Catenatus janitor, Portæ adjacens canis. Columell. in Præfat. ¶ Catenati labores per translationem: hoc est, sese vicissim sequentes. Martial. lib. 6: Exspectant curæque, catenatique labores.

Cătēnātĭo, f. t. Conjunctio, & stricta arctatio. [התקשרות [illegible]. δέρμασις, σύζευξις. Gall. *Connection, liaison.* Ital. *Congiuntione, ligamento.* German. Ein zusammenfügung. Hispan. *Encadenamiento de cadenas, atadura.* Polon. *Spojenie.* Vngar. *Lánczozás.* Angl. *Binding or fastening with a chaine.*] Vitruv. lib. 2. cap. 9: Et in commissuris, & in coagmentationibus ab lentitudine firmas recipiunt catenationes.

Cătēnārĭŭs, a, um. Qui catenâ ligatus est. [ἁλυσίδιος, δέσμιος. Polon. *Lancuchem zwiazany.* Vngar. *Lánczal meg kötöztetett.* Ang. *Fastened with a chaine.*] Senec. lib. 3. de Irâ: Irasceris catenario cani, & hic, quum multum latravit, objecto cibo mansuescit. Canis catenarius, qui ad fores domus alligatur causâ custodiæ.

Cătēnŭlă, f. p. Diminutivum à Catenâ. [ἁλυσίδιον. Gall. *Chainette, petite chaine.* Ital. *Catenella.* German. Ein kettemle. Hispan. *Cadenilla ò pequeña cadena.* Polon. *Lancuszek.* Vngar. *Lánczotska.* Ang. *A little chaine.*]

Cătellă f. t. vel Catellum, n. s. aliud diminutivum. [ἁλύσιον. Vng. *Lánczotska.*] Liv. 9. bell. Maced. Quintius alter Prætor suos equites catellis & fibulis donavit. Plautus Curc. Delicatum te hodie faciam, cum catello ut accubes Ferreo. Horat. 1. epistol. Nota refert meretricis acumina, sæpè catellam, Sæpè periscelidem raptam sibi flentis.

Cătervă, Propriè Gallorum legio. [גדוד gedhudh. στῖφος. Gall. *Vne bande de gendarmes, vne multitude de gens.* Ital. *Compagnia.* Germ. Ein schaar Kriegsleuten. Belg. Een schare, een hoop volcks. Hisp. *Compaña.* Polon. *Woysko.* Vng. *Sereg.* Angl. *A band or companie of men of warre, or other folkes, a route.*] sicut Phalanx Macedonum: eaq; certo numero constabat. Nam autore Vegetio lib. 2. cap. 2, in catervâ erant sena militum millia. Horat. 1. epist. Dum fugiunt equitum turmæ peditumque catervæ. ¶ Plerunque tamen pro quavis multitudine sumitur. Cic. 1. Tusculan. Catervę contra dicentium. Idem pro Murænâ, Posthumus obviam cum benè magnâ catervâ suâ venit. Virg. 2. Aeneid. - magnâ comitante catervâ.

Cătērvārĭi, m. s. Catervatim conglobati. [οἱ σύμφωνοι. Gall. *Vnis en compagnie.* Ital. *Vniti in frotta.* German. Die auß den schaaren sind, Oder ohn ordnung mit schaaren zusammen gelossen. Hisp. *Ajuntadas en compaña.* Polon. *Kupami stojacy lud.* Vngar. *Öszue csoportoszlott.* Angl. *Gathered in a band or multitude togeather.*] Sueton. in August. Sed & catervarios oppidanos inter angustias vicorum temerè & sine arte pugnantes. Catervarios vocat vulgares, & non dispositos.

Cătērvātim, adverb. Per catervas. [ἰλαδόν. Gall. *Par bandes.* Ital. *In frotta,* Germ. Schaarweiß, hauffechtig, von schaar zu schaar. Hispan. *De compaña en compaña.* Pol. *Wkupie.* Vng. *Seregenként.* Ang. *By bandes and multitudes, by routes.*] Plin. lib. 10. cap. 24: Sturnorum generi proprium, catervatim volare. Liv. bel. Pun. 3: Iam primi conseruerant manus, quum alii catervatim currerent. [Gall. *Par bandes.*] Colum. lib. 5. cap. 19: Sed illud etiam dicendum est, an plurium generum vites habendæ sint, eæque separatæ, & distinctæ specialiter, an confusæ & mistæ catervatim.

Căthārmătă, n. t. [חטאת chattáth. καθάρματα.] Hostiæ, quæ pro peste, aliòve morbo expiando immolabantur diis. Romani *Piacula* vocabant. ¶ Erat autem interdum hostia humana, interdum ex brutorum genere, in cujus caput mala omnia, quæ civitati imminebant, sese credebant avertere.

Căthārtĭcŭs, a, um; Latinè Purgatorius. [מנקה menakkéh. καθαρτικός. Gall. *Purgatif.* Ital. *Purgativo.* German. Das reiniget oder purgieret. Hispan. *Purga para purgar.* Polon. *Czyszczący.* Vngar. *Tisztitó.* Angl. *Purgative, that cleanseth.*] Vnde medicamentum catharticum dici potest, quod nos *Purgationem* vocamus. Cels. lib. 20: Sed medicamenta stomachum ferè lędunt: ideoque omnibus catharticis aloë miscenda est.

Căthēdră, dræ. f. p. [מושב moschab. καθέδρα. Gall. *Vne chaire, vn siege.* Ital. *Sedia.* German. Ein stul, ein hoher sitz, ab welchem man list oder prediget. Belg. Een stoel oft setel. Hispan. *Cathedra ò silla.* Polon. *Kazalnica.* Vngar. *Zeke vel szék, predikálló szék.* Angl. *A chaire.*] Propriè est sella sublimior professorum, recitatorum, aut declamatorum. Martial. lib. 11: De cathedrâ quoties surgis. Iuven. Cujus apud molles minima est jactura cathedras. Horat. 1. Serm. Satyr. 10: Discipulorum inter jubeo plorare cathedras.

Căthēdrārĭos, Philosophos vocat Seneca, umbratiles illos, quibus sa-

bus satis est de virtute in cathedris garrire. [illegible]

Cathedralitii, orum: ut Cathedralitii servi, qui in cathedra herum deferunt. [illegible] Martial.

Quum cathedralitios portet tibi rheda ministros,
Et Libys in longo pulvere sudet eques.

Catholicus, [illegible]. [Gall. *Vniversel.* Ital. *Catholico, universale.* German. Allgemein. Hispan. *Vniversal.* Polon. *Powszechny, obecny.* Vngar. *Közbuseges.* Angl. *Generall, universall.*] Dici potest universalis, quasi circa omnia versetur. fit enim ex [illegible]: id est, circa, & [illegible] totum. ¶ Inde etiam Catholicon medicamentum, quod omnibus humoribus simul vacuandis utile est. Item præcepta universalia, vel perpetua, catholica vocant, ait Quintil. lib. 2 cap. 13.

Catillus, Catillones, Catillatio, Catillo, Vide CATINUS.

Catinus, m. s. quod & Catinum dicitur, vas immensum escarum, in quo pultem aut jurulenti quid ponebant à capiendo appellatum. [קערה kehar ah. [illegible]. Gall. *Vn plat ou escuelle.* Ital. *Catino, conca.* German. Ein Napff/ein grosse Blatten oder Schüssel. Belg. Een Commetem / ofte diepe Schotel. Hispan. *Plato, ò escudilla.* Polon. *Szeroka missa.* Vngar. *Tál.* Angl. *A dishe ò plate.*] Persius Sat. 3: positum est algente catino Durum olus, & populi cribro decussa farina. ¶ Catinus item dicebatur vas in quo metalla purgabatur. Plin. lib. 33. cap. 44: Quæ è catino jactatur spurcitia in omni metallo vocatur scoria. ¶ A Catinus fit diminutivum Catillus: à Catinum Catillum, vel Catillum. [illegible]. Colum. lib. 12. cap. 57: Hanc misturam quum in catillo composueris, oleum superfundito. Vide Bayfium de Vasculis.

Catillus, m. s. sive catillum, n. s. diminutivum. [[illegible]. Ang. *A little dishe.*] Parvum vas escarium. Colum. lib. 12. cap. 57: Hanc misturam quum in catillo composueris, oleum superfundito. ¶ Est etiam pars superior molæ molendinariæ, sicut Meta pars inferior. [רכב rèc eb. [illegible] Gall. *Le dessus d'vne meule de moulin.* Ital. *Macigno sorano.* German. Der oberst theil auff der Mülstein. Hispan. *Muela de encima para moler.* Pol. *Kosz mlynski.* Vng. *Tálatska.* Ang. *The upper part of a mill.*] Paulus in l. Quum de lanionis. §. idem consultus. ff. de fundo instructo.

Catinellus, à Catinus, Catinulus, catillus. [Pol. *Myska.* Vngar. *Tálatska.*] Diomedes Grammat. lib. 1.

Catillones, m. t. Qui catillos lingunt, & pro gulosis accipi solet. [[illegible]. Gall. *Leche-plats, gourmands, friands.* Ital. *Quelli che leccano i piatti, mangioni, ingordi.* German. Blatten und Schüsselschlecker/fräffige Leut. Hispan. *Golosos, los que lamen los platos.* Pol. *Lakotkowie, lakomcy.* Vngar. *Tál nyalok, nyalankak, tobzódok.* Ang. *Dishlikers.*] ¶ Catillones etiam dicebantur lupi Tyberini, inter duos pontes capti, quòd stercora circa ripas catillarent, id est, devorarent. Vide Macrob. lib. 3. Saturn. c. 16.

Catillo, as, are, Catinos lingo. [[illegible]. Gall. *Lecher les plats.* Ital. *Leccare i piatti.* Germ. Blatten schlecken. Hispan. *Lamer los platos.* Polon. *Polizuie mis, y.* Vngar. *Nyalánkozom nyalakodom.* Angl. *To lik plates or dishes.*] Plaut. in Cas. operam uxoris polliceor foràs, quasi catillatum.

Catillatio, f. t. Gravè opprobrium objiciebatur hominibus generosis, siqui provincias amicas populi Romani exspoliassent, quòd eorum bona ligurrisse viderentur. [λιχνεία. Pol. *Vijmanie [illegible].* Vng. *Nyalakodás föl nyalás.*] Festus.

Catoblepas, [illegible], Feræ genus est, solis Aethiopibus cognitum, solo visu hominem interficiens. Plin. lib. 8. cap. 21: Est apud Hisperios Aethiopes fons Nigris, Nili, ut plerique existimant, caput. Iuxta hunc fera appellatur Catoblepas, modica alioquin, cæterisque membris iners, caput tantum prægrave ægrè ferens, idque idque dejectum semper in terram: aliàs internecio humani generis: omnibus qui oculos ejus videre, confestim exspirantibus. De eadem vide & Aelianum lib. 7. cap. 5. apud quem, [illegible] dicitur.

Catoche, [illegible], Morbus est veterno similis: ex melancholicis & biliosis humoribus proveniens, cerebrum occupantibus, perpetuosque sopores invehentibus. Latini vigilantem soporem interpretantur. Differt à catalepsi, quòd in ea oculi maneant aperti, in catoche autem claudantur.

Catochites, [illegible], Gemma Corsicæ insulæ, impositam manum velut gummi retinens. Plin. l. 37. c. 10.

Catochus, Detentio seu captio insensibilis animæ cum punctione totius corporis. Species autem hujus sunt tres. Vna somnivulosa, cui lethargus inest. Alia vigilans, huic adest cetanus. Tertia autem species, quam neque perperam, neque inusitate Catochon Phreneticon aliquis dixerit. Fit autem ex mistione aggregatio Catochi, & phreniritidis, quemadmodum tiphonia, quæ aut lethargus, aut suffocans, aut lethargicus affectus dicitur. Gal. de Definit. Græcorum medici vetustiores vocaverunt, ἀπὸ τοῦ [illegible], quod est detineri & occupari: & in eo malo constitutos, [illegible] nuncupaverunt. Recentiores verò fœminino genere, sed non dissimili significato, [illegible], quasi detentionem & deprehensionem dicat aliquis, nominaverunt. Paul. lib. 3. cap. 20. Vide suprà CATALEPSIS.

Catocœlia, [illegible], a, us, inferior venter, in quo excrementum diutiùs remoratur.

Catogeum, n. s. [illegible], Domicilium subterraneum. [Polon. *Podziemne mieszkanie.* Vngar. *Föld alat valo haz.*]

Catomum, mi, n. s. Vinculum & catenam significat. Legitur in quodam in Iuvenalem scholio. ¶ Vsurpatur & à Laberico apud Sellium in versu catalectico: Tollet bonâ fide vos urcus nudus in catomum.

Catoptromantia, [illegible], Divinatio, quæ fit per speculum: de qua vide infrà in dictione MAGIA.

Catopyrites, [illegible], Gemma, quæ ex Cappadocia venit. Plin. lib. 37. cap. 10.

Catorthoma, [[illegible]. Vngar. *Io cselekedet.*] Opus virtutis rectum. Cicer. Perfectum officium interpretatur, & Rectè factum.

Catorthosis, [illegible], Recta effectio, [illegible], Egregiè cum virtute aliquid facio. Cic. 3. de Finib. Quæ nos aut recta, aut rectè facta dicamus, si placet, illi autem appellant [illegible], omnes numeros virtutis continent.

Catulus, Propriè significat caniculum: hoc est, minorem, vel juniorem canem: ab antiquo nomine catus, quod sagacem significat. [גור ghur. [illegible]. Gall. *Vn petit chien, ou vn petit de quelque autre beste.* Ital. *Cagnolo, picciol cane.* German. Ein jung Hündlin. Belg. Een ionck hondeken. Hispan. *El cachorro.* Polon. *Piesiek.* Vngar. *Kölyök.* Angl. *A whelpe.*] Varro: Catulus à sagaci sensu & acuto. Cic. 2. de Natura deorum: Benè igitur idem Chrysippus, qui similitudines adjungens, omnia in perfectis & maturis docet esse meliora: ut in equo, quàm in equulo: in cane, quàm in catulo: in viro, quàm in puero. ¶ Sed ponitur largè pro fœtu omnium animalium, præterquam avium, sive immanium, sive mitium: unde de colubro Virgilius: catulos tectis aut ova relinquens. Et de leonibus Plinius: Raptor appropinquante tigridis fremitu, abjicit unum ex catulis. Idem: Simiæ gestant catulos, quos mansuefactæ intra domos pepèrere. Idem: Murium quoque catuli ostentum faciunt. Idem delphinum catulos nominat. Lacertarum quoque & cæterorum serpentium soboles Catuli dicuntur. ¶ Accipitur quandoque Catulus pro ipso cane. Apuleius: Catulos secum ducens venaticos, atque sagaces. ¶ Interdum pro quodam vinculi genere, quod etiam canis dicitur. Plaut. Faciam te delicatum, catulo ut accubes ferreo.

Catellus, & Catella, diminutiva à Catulus, Parvus canis, vel canicula. [[illegible]. Gall. *Vn fort petit chien.* Ital. *Cagnolino, cagnolotto.* German. Ein gar jung Hündlin. Hispan. *Perrillo ò perro pequeno.* Polon. *Pstiaka, psiatko.* Vng. *Kölykötske, kutyetska.* Ang. *A little whelpe.*] Plaut. in Stich. Tantillum loci, ubi catellus cubet, id mihi sat est loci. Cic. de Divin. Erat autem mortuus catellus eo nomine.

Catellulus, Catillus à Catulus. [Vngar. *Kölykötske, kutyetska.*] Diomedes Grammat. lib. 1.

Catulinus, a, um, Quod est ex catulo. [[illegible]. Gall. *De petit chien.* Ital. *Di cagnolino.* Germ. Das von einem Hündlin ist. Hisp. *Cosa perteneciente à cachorro perro nuevo.* Vngar. *Kölyöktöl valo.* Angl. *Of a whelpe.*] Vnde Plin. Catulinam carnem clitavisse Romanos ostendit lib. 29. cap. 4: Genito manè catulo res divina fit: & in cœnis Deûm etiamnum ponitur catulina.

Catulire, n. q. Est gestire, & coitum maris appetere: [[illegible]. Gall. *Demander le masle.* Ital. *Domandare il maschio con gesti, essere in caldo.* German. Läuffig seyn, ist der Hunden oder Weibin. Hisp. *Cachonda estar la perra, y todos otros animales.* Pol. *Zbiegac sie, szukac chodzic.* Vngar. *Bagzásra kévanni[illegible].* Angl. *In bitches to desire the male, to go in rutter.*] & propriè de canibus dicitur, quamvis etiam ad alia transferatur. Varro: Fœturæ principium admittendi faciunt. Veris principio: tum enim dicuntur catulire: id est, naturæ instinctu in venerem rapi. Plautus: Quin meam uxorem vidi catulientem.

Catulitio, f. c. Propriè dicitur de canibus, quum statis anni temporibus ad venerem incitantur. [[illegible]. Gall. *Appetit du masle.* Ital. *Quando la cagna brama il cane.* German. Das lauffen der hunden auß samens begierd. Hispan. *Quando la perra esta cachonda.* Pol. *Psia pozadliwosc.* Vngar. *Bagzás.* Angl. *A desiring of the male in bitches, going a rutting.*] Plin. lib. 16. cap. 25, ad terram transtulit: Catulitionem (inquit) vocant, gestiente natura semina accipere, eáq; animam inferente omnibus satis.

Catulaster, stri, m. s. Catuli imitator, sicut ab Antonio Antoniaster. Catulaster etiam significat ipsum catulum: hoc est, parvum canem, sive filium.

Catus, a, um, Callidus, & sagax. [ערום harum. [illegible]. Gall. *Caut, fin, rusé, accort.* Ital. *Accorto, sagace.* German. Bescheiden/behutsam. Hispan. *Astuto y recatado.* Polon. *Ostrozny, chytry.* Vngar. *Okos, ravasz.* Ang. *Wilie, subtill, ware.*] Vnde etiam Catuli dicti sunt, teste Varrone. Horat. lib. 1. Carm. Qui feros cultus hominum recentum, Voce formasti catus, & decoræ More palæstræ. Idem in Serm. Posthæc ille catus, quantumvis rusticus ibit.

Catè, Cautè, callidè. [בערמה beharmáh. [illegible]. Gall. *Cautement, finement, accortement.* Ital. *Cautamente, prudentemente, scaltritamente.* German. Bescheidentlich/fürsichtiglich. Hispan. *Cautelosamente, astutamente.* Polon. *Ostroznie.* Vng. *Okossan, ravaszzon.* Angl. *Subtillie, warelie.*] Plaut. Men. Sic decet dari facetè verba custodi catè. Catum enim veteres acutum dicebant, teste Varr. de ling. Lat.

Cava, æ, f. p. [illegible], Foramen, in quo aves nidificant. [Polon.

Dup. pesse gniazdo. Vng. *Vdu.* Angl. *A hole wherein birdes builde there nestes.*] Plin. Multo tamen emcacissimè, ripariarum pulli, ita vocant in riparum cavis nidificantes.

Căvædĭum. dii, n.f. (ut Plinius Iunior in Epist.) dictione mutilata, sive Cavum ædium (ut Varro) duabus integris dictionibus. Locus est sub dio vacuus, cinctus undique porticibus, ad communem omnium usum. [חצר *chatsér* חצרה *hazaráh.* Gall. *Une basse cour.* Ital. *Corte, chiostro.* German. Ein hof in einem hauß der undre dem blossen himmel ist/ aber mit Gmachen unnd Gängen umbgeben. Hisp. *Cercadura ò encerramiento, corte.* Pol. *Sala abo dwor pod nie bem gma. hamq obtocjony.* Vngar. *hôrnyul rekeszbô, kôzön-séges ászék, (avagy) sétálo hely.* Angl. *A porche or broade place in the court of a house to stand in.*] Hujus tria sunt genera, Tuscanicum, Corinthium, Tetrastylon displuviatum, & testudinatum. Plinius Epistol. 41: A' tergo cavædium, porticum, aream, *&c.*

Caŭcălĭs, lis, Genus herbæ fœniculo similis, brevi caule, flore candido. Plin. lib. 22. cap. 22.

Caucōn, κώνος, Herba est, quæ etiam Ephedra, & Anabasis appellatur. ¶ Nascitur ventoso ferè tractu, scandens arborem, & ex ramis propendens, folio nullo, cirris numerosis, qui sunt junci geniculati, radice pallidâ. Hæc Plin. lib. 26. cap. 7. Vulgus *Prelam* appellat: quâ mulierculæ utuntur ad purganda vasa culinaria.

Caūdă, f. p. Quam veteres quàm Codam dicebant. [זנב *zanáb* οὐρά. Gall. *Queue.* Ital. *coda.* German. Ein schwantz. Belg. De steert. Hispan. *Cola.* Polon. *Ogon.* Vngar. *Fark.* Angl. *The taile of any beast.*] Cic. de Orat. Oculos autem natura nobis, ut equo & leoni setas, caudam, aures ad motus animorum declarandos dedit. Virgil. 3. Georg. extremæque agmina caudæ Solvuntur. Unde Caudati, & Codati, κέρκωτοι dicuntur, qui caudas habent. ¶ Interdum Cauda ponitur pro virili membro. Horat. in Sermon. Accidit ut quidam testes, caudamque salacem Demetere ferro. ¶ Caudâ blandiri σαίνειν σαίνειν, dicuntur, qui spe commodi cuipiam blandiuntur. Aristophanes in Equit. eodem modo Caudam gestare, blandiri & assentari est: quæ translatio sumpta est à canibus, qui quum blandiuntur dominis caudam movent. Pers. Satyr. 4. Quin tu igitur summâ nequicquam pelle decorus Ante diem blando caudam jactare popello Desinis. ¶ Ne gustaris quibus nigra est cauda, μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων, Interpretatur Plutarch. in Commentario, De liberis instituendis, Ne commercium habeas cum improbis, & iis qui sunt nigris ac infamibus moribus. ¶ Cauda de vulpe testatur, ἡ κέρκος τῆς ἀλώπεκος μαρτυρεῖ, In eos dici solitum, qui pusillâ in re cujusmodi sint declarant. Est autem vulpi cauda pro corpore major ac pilosior, ut non sit facilè celare. ¶ Caudam trahere, Proverbium inquit esse Acron de illis dici solitum, qui pro deridiculo habentur. Solent enim, ut addit Porphyrio, pueri deridentes nescientibus à tergo caudam suspendere, ut velut pecora caudam trahant. Horatius 2. Serm. Satyr. 3: hoc te Crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille, Qui te deridet caudam trahat.

Caudacus, significat suavem & mansuetum.

Caudĕcæ, Cistellæ appellatæ sunt ex junco, à similitudine caudæ equinæ factæ. Festus.

Caūdĕx, vel Codex. [גזע *ghezáh.* κορμός, στέλεχος. Gall. *Le tronc d'un arbre.* Ital. *Tronco d'albero.* German. Der stamm eines baums. Belg. Den stomp oft block van den boom/ de stame. Hispan. *Tronco de arbol.* Pol. *Pniak wktory sie sepiam.* Vngar. *E' fának derekà, tökkie, tôrt, tsutak.* Ang. *The stumpe, stock or bodie of a tree.*] Dicitur in fruticibus & arboribus, id quod à radice supra terram simplex attingit: sive in quod fruticis vel arboris à radice defertur alimentum: differtque in hoc à caule, ut caulis ad herbas, caudex verò ad frutices, & arbores pertineat. Lactantius: Caudice desecto lachrymat sua gaudia palmes. Virgil. lib. 2. Georgic. Quin & caudicibus sectis (mirabile dictu) Truditur è sicco radix oleagina ligno. ¶ Est præterea Caudex plurium tabularum contextus. Unde tabellæ Codices dicuntur, quasi caudices: & naves quibus commeatus subvehuntur, Caudicariæ appellantur. ¶ Sic etiam Appius Claudius Caudex cognominatus est, quoniam primus Romanis persuasit navem conscendere. Seneca de Brevit. vitæ: Claudius is Caudex fuit ob hoc ipsum appellatus, quia plurium tabularum contextus, Caudex apud antiquos vocatur. ¶ Ponitur & pro duro sedili, seu pro sede meretriciâ, quæ plerumque ex truncis fieri solet. Iuvenalis: Horrida quale facit residens in codice pellex. ¶ Hominem præterea stultum, metaphoricôs, Caudicem appellamus. Terent. in Heauton. Quæ sunt dicta in stultum, caudex, stipes, asinus, plumbeus. ¶ Apud veteres Caudex & Codex pro eodem leguntur, sicut Plaustrum & plostrum. Et certè utriusque eadem debet esse significatio: quanvis hodie Codicem frequentiùs pro libro, Caudicem pro trunco accipiamus.

Caūdĕŭs, a, um, Quod ex caudice est. [στελέχινος. Gall. *Fait du tronc d'un arbre.* Ital. *Fatto di tronco d'albero.* German. Das von dem stammen eines Baums ist. Hispan. *Cosa hecha de tronco de arbol.* Polon. *Rzecz zrobiona z pnia drzewa.* Vngar. *Fá-ból sa tökè bô valo, törsbôl tsutakbol valo.* Ang. *Made of the stumpe or bodie of a tree.*] Plautus in Rud. Cistellam istic inesse oportet caudeam in isto vidulo.

Caūdĭcālĭs. [στελεχικός. Gall. *Propre à fendre bois.* Ital. *Cosa atta à fendere legno.* Germ. Das da zu dem zerschneiden der stammen gehört. Hispan. *Segueron para hender lena ò madera.* Pol. *Lin, ac) pniakow.* Vngar. *Tökè hasogatásra alkalmatos.* Angl. *That is meete and apt to cleave or cutte bodies of trees.*] Ad caudices scindendos inventum. Plaut. in Pseud. Te cum securi caudicali præficio provinciæ: id est, præpono te oneri scindendorum lignorū: quæ caudicis nomine appellantur.

Caūdĭcārĭŭs, a, um: ut, Caudicariæ naves, quæ commeatus per Tyberim subvehunt: quòd ex lignis crassioribus cavatis fierent. Fitque à caudice, dum pro trunco seu tabulâ ponitur: quæ & Codicariæ dicuntur. ¶ Seneca lib. de Brevitate vitæ, caudicatas vocat: Nunc quoque naves, quæ ex antiquâ consuetudine commeatus subvehunt, caudicatæ vocantur.

Căvĕă, Vide Cavus.

Căvĕo, es, cautum, n.f. Significat, cautionem, hoc est, diligentiam adhibeo, provideo, prospicio ne aliquid præter spem accidat. [נשמר *nischmar* נזהר *nizhar.* εὐλαβοῦμαι. Gall. *Se contregarder, se retirer, prevenir & donner de garde.* Ital. *Schiffare, procedere cautamente.* German. Hüten, mit fleiß sich fürsehen/ Sorg haben. Belg. Ik wachte ofte myde my. Hispan. *Huir proveer a alguna cosa.* Polon. *Strzege sie, ostrożny iest wem.* Vngar. *Et kerülöm, magam ôrizom, vigyázok.* Ang. *To be ware and circumspect to foresee least he be deceived.*] ¶ Varia hujus constructio est. Interdum absolutè ponitur. Plautus: Cave nemo id intelligat. Interdum cum dativo, Cicer. Famil. lib. 7: Tu qui cæteris cavere didicisti, in Britanniâ ab essedariis ne decipiaris, caveto. Quo in loco Cavere verbum proprium est, Iurisconsultis & patronis. Illis enim dicebantur cavere suis clientibus, quum prospiciebant ne circumscriberentur in contractibus, pactis & judiciis. Cic. in proœmio Topicorum ad Trebatium: Etenim quum tu mihi, meisque multa sæpe cavisses, veritus sum, ne si gravarer, aut ingratum id, aut superbum videretur. Terent. in Eunucho: Istuc est sapere: ut hosce instruxit, ipse sibi cavit loco. ¶ Cum dativo & accusativo. Plautus in Bacchid. Hæc ita memorat, tibi qui caveat, aliquem ut reperiam hominem, Isthoc milite ut ubi emeritum sibi sit, se revehat domum: id, amabo te, huic caveas. *Ph.* Quid isti caveam? *&c.* Et Cato de Rerustic. cap. 5: Scabiem pecori & jumentis caveto: id est, videto ne scabie inficiantur. ¶ Cum dativo & ablativo mediante præpositione ab. Plaut. in Pseud. Hercle, quin ut tu prædicas, Cavendum est mihi abs te irato. ¶ Cum accusativo. Terent. in Eunuch. Quod cavere possis, stultum est admittere. Cicer. ad Attic. Bibulus Pompeium fecerat certiorem, ut caveret insidias. Sunt aliæ quoque in hoc genere loquendi formæ: ut, Cave facias, pro Cave ne facias. Cave faxis, pro Cave ne feceris μὴ ποιήσῃς, μὴ ποιήσῃς. Cave responderis, pro Cave ne respondeas. Quæ omnia sine Ve aut Ne Latinè dixeris, aut etiam cum illis. Terent. in Andriâ: Eum id cavit, ne unquam infamiæ ea res sibi esset. Cum Ve: Plaut. in Bacchid. Quid isti ut caveam? ¶ Quin & in jure usus est hujus verbi, quum illi licet (ut tradit Alciatus) significat, securum facere. Is autem securus est, cui vel pignore, vel fidejussione consultum est. Itaque pignoribus & fidejussoribus cavere dicimur, cùm pignora & fidejussores damus. ¶ Item pro Cautionem exigere. Ulpian. in l. quod ad hæredem ff. de Magistratibus conveniendis: Nam magistratus si tantâ fuit negligentiâ, ut omnem cautionem omitteret, æquum est haberi eum loco fidejussoris, ut & hæres ejus teneatur. Si verò cavit, & tunc idonei fuerunt, & postea defecerunt, sicut ipse Magistratus probè recusaret hanc actionem, ita & hæres multò justiùs. ¶ Cavere aliquandò ponitur pro Statuere & jubere. Cicer. de Finib. lib. 2: Sed ut sit, etiámne post mortem coletur, idque testamento cavebit is, qui vobis quasi oraculum ediderit, nihil post mortem ad nos pertinere? ¶ Hinc componitur Præcaveo, quod est diligenter caveo. Terentius: Hoc tempus præcavere mihi me monet. ¶ Invenitur & Cavo, is, in eâdem significatione. Horatius in Serm. Vade, vale, cave, ne titubes, mandataque frangas. Ubi, ve, syllabæ brevitas satis arguit tertiæ Conjugationis imperativum esse, non secundæ, quæ necessariò produceretur.

Cautŏr, m. t. [מזהיר *mazhîr* חושד *chosédh.* εὐλαβούμενος. ὑποπτεύων. Gall. *Celuy qui garde, & enseigne qu'on ne soit trompé.* Ital. *Quello che di fende gli altri.* Germ. Verhüter/ Sorgtrager. Hispan. *El que defiende los otros.* Polon. *Obronca, ostrożnik.* Vngar. *Oltalmazo.* Angl. *He that is ware and circumspect.*] Qui cavet, & providet aliis: quales erant Iurisconsulti & patroni, qui consultoribus aut clientelis suis cavere solent, & providere ne quid causa eorum detrimenti acciperet. Plautus in Epid. Iam cautor ipse captus est. Cicer. pro Sestio: At ille sceleratissimus, ex omnium scelerum collusione natus, parum se fœdus violaturum arbitratus, nisi ipsum cautorem alieni periculi suis propriis periculis terruisset, *&c.*

Cautĭo, onis, f. t. Provisio, evitatio. [אזהרה *azharáh* משמר *mischmár.* εὐλάβεια, φυλακή. Gall. *Caution, seureté, prevoyance, asseurance.* Ital. *Cautione sicurtà.* German. Behutsamkeit/ fürsehung/ fürsichtigkeit. Hispan. *Caucion à cautela.* Polon. *Ostrożność.* Vngar. *Oudás, oltalmazás.* Ang. *A taking head and provision.*] Cicero 4. Tuscul. Quoniamque ut bona naturâ appetimus, sic à malis naturâ declinamus: quæ declinatio si cum ratione fiet, Cautio appellatur: eaque intelligatur in solo esse sapiente. Idem de Amicitiâ: Omnino omnium horum vitiorum atque incommodorum

modorum una cautio est, atque una provisio, ut ne nimis cito diligere incipiamus, neve non dignos. ¶ Cautio est, locutio frequens est apud Comicos, pro Cautione est opus, sive Cavendum est. Terent. in Andria: Puerum autem ne resciscat mihi esse ab illa, cautio est. Plaut. Pseud. Ne quisquam pertundat crumenam, cautio est. ¶ Cautiones etiam à Iurisconsultis vocantur fidejussiones, aut aliæ, satisdationes quibus nobis cavetur: id est, securi reddimur. [ἐγγύησις. Angl. *A bill of ones hande or bonde of assurance.*] Vlpian. l. Ista autem. §. Iulian. ff. de administr. tut. Nemo enim jus publicum remittere potest hujusmodi cautionibus. ¶ Cautio hæreditaria, Gaius D. lib. 10. Titul. 2. l. 4: Cautiones hæreditarias in æde sacra deponi jubet non ad licitationem rem deducere. Cautio de rato, de rato cavere. D. lib. 3. Titul. 4. l. 6: Actor, universitatis flagat, compellitur etiam defendere, non autem compellitur cavere de rato. Sed interdum si de decreto dubitetur, puto & interponendam de rato cautionem. Vide Ratihabitio.

Cautionalis, le, adject. [ἀσφαλιστικός, διαγγελτικός. Vng. *Okos vetes, bizalmas.*] Ut, Cautionales stipulationes Prætoriæ, apud Vlpianum de Præt. stipul. lib. 46. Digest. Prætoriarum stipulationum tres videntur esse species, Iudiciales, Cautionales, Communes. Et paulò post: Cautionales autem sunt, quæ instar actionis habent.

Cautus, m. f. Prudens, circumspectus, & qui sibi scit cavere. [משמר mischmár נזהר nizhar נבון nabón. ἀσφαλής, ἐχέφρων, προμηθής. Gall. *Caut, fin, prudent, bien avisé.* Ital. *Cauto, proveduto, sicuro, scaltrito, accorto.* German. Behutsam / fürsichtig / gewarnt. Belg. Wijs, vroet. Hispan. *Cautelosa, astuto y recatado.* Pol. *Ostrożny, opatrny.* Vngar. *Eszes, okos.* Angl. *Ware, circumspect.*] Terent in Phormione: Ve cautus est, ubi nihil opus est. ¶ Nonnunquam ponitur pro tutus. Cicer. pro Cæcina: Quo res nulli esset cautior. ¶ Vnde Incautus, qui nescit sibi cavere. ἀφύλακτος. Livius lib. 3: In incautum hostem decumana porta erupit.

Cautè, adverb. Prudenter, callidè. [בחכמה bechochmáh. ἀσφαλῶς, προμηθῶς. Gall. *Cautement, finement, prudemment.* Ital. *Cautamente, prudentemente, scaltritamente.* German. Behutsamlich / fürsichtiglich. Belg. Wijsselick. Hispan. *Cautelosamente, astutamente.* Polon. *Ostrożnie, opatrnie.* Vngar. *Okossan, eszessen.* Angl. *Warelie, circumspectlie.*] Plaut. in Curcul. Cautè ut incedas via.

Cautim, idem est quod Cautè. [Vngar. *Okossan, eszessen.* Angl. *Advisedlie, warelie.*] Terent. in Heaut. Sed hæc ita ut sunt, cautim & paulatim dabis.

Cautela, pro Cautione. [משמר mischmár. ἀσφάλεια. German. Versicherung. Polon. *Przestroga.* Vngar. *Oktatás, ...* Angl. *A taking heede, an assurance.*] Paulus in l. Si defunctus. §. qui ad communi. ff. de procur. Qui ad communi dividundo judicium datus est, ad agendum idem, & defendendum videbitur datus, duplici cautela interponenda Pomponius in l. Quamvis convenerit. D. de pignor act. Prius idonea cautela à debitore pro indemnitate ei præstanda.

Caverna, Cavernosus, Cavernula. Vide Cavus.

Caviares hostiæ, quæ & Cavæ. Erant partes hostiæ cauda tenus, quæ in sacrificio pro collegio Pontificum quotannis ponebantur. Festus.

Cavilla, læ, f. p. & Cavillus, li, m. f. Irrisio quædam jocosa. [לעג lahagh קלס keles. σκῶμμα. Gall. *Moquerie joyeuse, brocard, joyeuse menterie.* Ital. *Scherzo.* German. Ein spottwort / schertz. Belg. Ein boertdinghe / schimp. Hisp. *Motete sabroso, escarnio.* Polon. *Posmiech, żartowna mowa.* Vngar. *Gúgolás.* Ang. *A mock, scoffe, or iest.*] Plaut. in Aulul. Pone hoc sis aufer cavillam: non ego nunc nugas ago. Idem in Trucul. Quid est, amabò, isthæc ridicularia, cavillationes vis, Opinor, dicere, ita ut pauxillum differat à cavillis.

Cavillor, aris, d. p. à Calvo, is, teste Nonio, Iocosè ludo, dicta dico. [לעג לעג hilléb קלס hithkallés קלס tsihék. σκώπτω, χλευάζω. Gall. *Se moquer, brocarder.* Ital. *Scherzare, beffare, ingannare.* German. Spotten / schertzen / In schimpff einen vexieren / und verlachen. Belg. Spotten / jecken / schimpen. Hispan. *Motejar, burla, à escarnecer, usar de malicias.* Pol. *Trawic, posmiech stroic, szydzę.* Vngar. *Iaczatalom, gúgolom, viszsálkodom.* Angl. *To iest, to wrangle, or reason over curioslie about wordes.*] Cic. 2. de Orat. Vt ille in Gorgia Socrates cavillatur. Idem ad Quint. Fratr. lib. 2: Præterea togam sum ejus prætextam, quam erat adeptus Cæsare Consule, magno hominum risu cavillatus. Item 4. de Naturâ Deorum Atque etiam in eo cavillatus est, æstate grave esse aureum amiculum, hyeme frigidum Est & Cavillari, in disceptationibus fallaciâ & dolo uti. σοφίζω. Hinc Cavillatio, subdola (ut Cajus Iurisconsultus definit) ratio, quam conscii nobis mendacii, vincendi tamen causâ proferimus. Vnde Boëthius super Topic. scribit, cavillationem partem quandam Logices esse, quum inquit: Colligendi facultas triplici diversitate tractatur. Aut enim veris & necessariis argumentationis disputatio decurrit: & Disciplina vel Demonstratio dicitur. Aut tantùm probabilibus: & Dialectica dicitur. Aut apertissimè falsis: & Sophistica, & Cavillatoria perhibetur. Sic Seneca & Cicero Cavillationes dixerunt, quæ Græcè σοφίσματα nuncupantur. Vlpianus in l. Natura. D. de verb. & rer. signif. Cavillationis natura, quam Græci σωρείτην appellaverunt, hæc est, ut ab evidenter veris, per brevissimas mutationes disputatio perducatur. ¶ Est item Cavillatio arguta irrisio, quam Græci σκῶμμα, vel σκώμματα appellant. Cic. 2. de Orat. Quum duo (inquit) sint facetiarum genera, alterum æqualiter in omni sermone fusum, alterum peracutum & breve, superior Cavillatio, altera Dicacitas nominata est. Suet. in Vespas. Et maximè tamen dicax tatem in deformibus lucris affectabat, ut invidiam aliquâ cavillatione dilueret, transferretque ad sales.

Cavillator, m. t. Derisor. [מהתל mahtil מלעיב mithlakkéb מתקלס mithkallés מצחק metsachék. φιλοσκώπτης, φιλόψογος. Gall. *Moqueur, gaudisseur.* Ital. *Truffatore, trovator de qualche falsità.* German. Ein spötvogel / ... Hispan. *Burlador, que usa de malicias.* Polon. *Szyderz.* Vngar. *Gúgolo, viszsálkodo.* Angl. *A quareller or wrangler, a fellowe.*] Cic. ad Attic. lib. 1: Consul autem ipse parvo animo, & pravo, tamen cavillatur, &c. Plautus: Cavillator facetus, vel conviva commodus item ero.

Cavillatus, us, m. idem quod Cavillatio: de qua in Cavillor. Apuleius in Asino, lib. 8: Sed ille cognito cavillatu, similis indignanti: At te, inquit, &c.

Caula, læ, f. p. Stabulum ovium, ovile. [כלא chéle. μάνδρα, σηκός. Gall. *Estable, toit, bergerie.* Ital. *Stalla.* German. Ein schaffstell. Belg. Een schaepsstal / schaepskooye. Hispan. *Mata, aprisco de ganado.* Pol. *Owczarnia.* Vngar. *Akol, istálló.* Angl. *A sheep house, or fold, a sheepecoate.*] à Græco αὐλὴ, (ut quidam putant) quod non solùm atrium vel aulam; sed etiam stabulum; & omnia septa designat. Festus à Cavo Caulam derivat, quod apertè Varro de ling. Lat. 4. probat: quòd antiqui ante usum tectorum, oveis in antra ducebant. Sed veteres ἀπὸ τοῦ καυλοῦ: nam etiam nunc fiunt ex viminibus septa. Virg. 9. Aeneid. Ac veluti pleno lupus insidiatus ovili, Quum fremit ad caulas. A' veteribus verò Caula pro quocunq; receptaculo accipiebatur. Lucret. lib. 6: Dispergunt animas per caulas corporis omnes.

Caulis, hujus caulis, m. t. In herbis dicitur ipsum robur, sive stipes: id est, ea herbæ pars, unde se producunt folia aut ramusculi. [גבעול ghibhól καυλός. Gall. *La tige d'une herbe, le gros.* Ital. *Il gambo de le herbe.* German. Der stengel an den kräutern / auff welchen die bletter wachsen. Belg. Stangel / stock / steel. Hispan. *Tallo de la yerua à planta.* Polon. *Głąb.* Vngar. *Fűnek szára, or...* Angl. *The stalke or stumpe of an hearbe.*] Plin. lib. 19 cap 8: Sativi autem differentiæ in folio denso, crispo, aut rariore, & leviore: item caule tenuiore aut crassiore. Idem lib. 18. cap. 7: Fabæ in folia exeunt, ac deinde caulem emittunt nullis distinctum internodiis. ¶ Similiter in arboribus & in vite Caulis dicitur, ad quem alimentum defertur, quique supra terram exurgit. Radix autem plantæ est, unde alimentum attrahitur à terra: Ramus, quod à caudice exit. Surculus, qui è ramis oritur. Varro: Ex sarmento caules qui nati sunt, de his plurimum valent. Virgil. lib. 12: Puberibus caulem foliis. ¶ Ponitur & pro quibuscunq; oleribus. Iuvenal. Satyr. 1: Caules misceis atque ignis emendus. ¶ Et peculiariter pro brassica. Plin. lib. 17. cap. 24: Odit & caulem vitis & omne olus. ¶ Caulis item in volucrum pennis dicitur calamus extra cutem eminens, è quo plumea illa lanugo erumpit. Plin. lib. 11. cap. 39: Pennarum caules omnium avium præcisi non crescunt, vulsi autem renascuntur. ¶ In animalium quoque caudis caulis dicitur illud unde pili nascuntur. Idem lib. 11: Boum caudis longissimus caulis, atque in ima parte hirtus. ¶ Quandoque (sicut docet Servius) sumitur pro virili membro: quandoque pro ferro, & pro quolibet hastili. ¶ A' caulis fiunt composita, Vnicaulis, & multicaulis. Idem lib. 12: Est & illa differentia, quòd quædam in his multicaulia, ramosaque sunt, ut carduus.

Caulias, liæ, καυλίας, Succus ex caule laserpitii, qui in vas conjectus, admisto furfure, subinde concutiendo, ad maturitatem perducebatur. Plin. lib. 19. cap. 3.

Cauliculus, m. f. diminutivum à Caulis. [καυλίον. Polon. *Głąbek.* Vng. *Torsacska.* Angl. *A little or tender stalke.*] Plin. Hic est quidam ipsorum caulium delitatior, tenuiorque cauliculus.

Caulesco, is, in caulem excresco, caulem produco: [καυλίζομαι. Gall. *Produire sa tige.* Ital. *Crescere nel gambo & nelle foglie.* Germ. Stengel uberkommen / in stengel schiessen. Hisp. *Crescer el tallo.* Polon. *Wgłab rosnie.* Vng. *Szárba indúlok.* Angl. *To wax, to a stalke.*] Licet quandoque ponatur pro folia producere: unde & Decaulescere contrarium, quod significat sine foliis fieri, ἀποκαυλίζω. Plin. lib. 19: Raphanus uti jucundior detractis foliis antequam decaulescat.

Caulinum vinum, juxta Capuam proveniens, ab agro ita nominatum. Plin. lib. 14. cap. 6: Campania nuper excitavit novis nominibus autoritatem sive curâ, sive casu, ad quartum à Neapoli lapidem Trebellicis, juxta Capuam Caulinis & in suo agro Trebulanis.

Caulodes, καυλώδης, Brassicæ species est, lata habens folia, è caule exeuntia: unde & nomen accepit. Autor Plin. lib. 20. c. 9.

Cauma, atis. [חמה chammáh καῦμα, Latinè calor. ἀπὸ τοῦ καίειν, quod est uror. Gall. *Chaleur.* Ital *Calore.* Hispan. *Calor.* Polon. *Ciepłość.* Vng *Hevség.* Angl. *Exceading heate.*]

Caunia, sive Cauneæ, καυνίαι, Fici genus minutum, quod è Cauno maritimâ Cariæ urbe advehebatur. Cicer. 2. de Divin. Quum M. Crassus exercitum Brundusii imponeret, quidam in portu caricas Cauno advectas vendens, Cauneas clamitabat.

Cavo, Cavas, Cavatus, Cavea, Vide Cavus.

Caupo, vel Cupo, onis, m. t. Esculentorum potulentorumque

que venditor. [καπηλος, οἰνοπώλης. Gall. *Tavernier, qui vend en detail.* Ital. *Hoste, hostiere, taverniero.* German. Ein Wirt/der speiß und tranck verkaufft. Belg. Een Weert/een Herberghier. Hispan. *Tavernero ò ventero.* Polon. *Gospodarz napoi y pokarm przedawacy.* Vngar. *Kufar.* Ang. *An huckster, a taverner.*] Vlp. in l. j. §. caupones autem. ff. nautæ, caup. stabul. Caupones autem & stabularios æquè eos accipiemus, qui cauponam vel stabulum exercent, institorésve eorum. Mart. lib. 1: Non potes, ut cuperes, vendere caupo merum. Cicer. 2. de Divin. Quum duo quidam Arcades admodum familiares iter unà facerent, & Megaram venissent, alterum ad cauponam devertisse, ad hospitem alterum, *&c.*

Caupōnă, pen. prod. f. p. vocatur tàm mulier quæ vinum & esculenta vendit, quàm ipse taberna vinaria. [זונה zonah. καπηλεῖον. Gall. *Taverne, ou boutique où on vend en detail.* Ital. *Hostera, taverna* Germ. Ein Wirtsfraw: item, ein Wirtshauß/ Weinhauß. Belg. Een Weertshuys ofte Taverne. Hispan. *Taverna ò ventera, taverna ò venta.* Polon. *Gospoda pospolita, karczma.* Vng. *Kufárné, kors somáros, korsoma.* Ang. *A taverne, a woman selling wine.*] Cicer. in Pisonem; Nónne tibi nox erat pro die? non solitudo pro frequentiâ? caupona pro oppido?

Caupōnŭlă, f. p. diminutivum. [καπηλίον, καπηλίδιον. Polon. *Karczemka.* Vngar. *Korsomácska, kofaritka.* Ang. *A tipling house.*] Cic. 2. Philip. Delituit in quadam cauponulâ, atq; ibi se occultans perpotavit ad vesperum.

Caupōnārĭă, æ, f. p. Ars cauponandi. [καπηλική. Ang. *A victaillers or taverners craft.*]

Caupōnĭŭs, a, um, Quod ad cauponē pertinet [καπηλικός. Gal. *De taverne, des appartenances de taverne.* Ital. *Cosa che apartenga al' hoste.* German. Das zum Wirt gehört. Hispan. *De tavernera ò venta.* Polon. *Karczemni.* Vngar. *Korsomaroz, kufas hoz valo.* Ang. *Pertaining to a taverne.*] ut Ars cauponia. Iustinus lib. 1: Iussitq; cauponias, & ludicras arteis, & lenocinia exercere. Martianus de fund. instrum. & inst. legat. l. Pictorius. Et instrumēto cauponio institorum.

Caupōnŏr, cauponaris, pen. prod. d. p. Cauponariam exerceo, vel re aliquâ lucri causâ ad quæstum abutor. [καπηλεύω. Gall. *Taverner, vendre en detail, cab. ter.* Ital. *Vendere à l' hosteria.* Germ. Wirtschafft treiben/ Grempen. Hispan. *Vender en taverna, andar por tavernas.* Polon. *Gospodarnie, przekupuie.* Vngar. *Kufárkodom.* Ang. *To sell wine and other victualls.*] Atque hinc caupo, caupona, & caupa, sive cupa. Olim autem hoc verbum non de unâ tantùm re, ut nunc, sed ad multa extendebatur, ut καπηλεύειν, Græcum. Itaque Ennius dixit apud Ciceronem de offic. lib. 1: Cauponari bellum: quod ex Aeschylo desumpsit, qui dixit ὦ καπηλεύοντες μάχην. Scaliger in Varronem. Id est, Bellum lucri causâ gerere.

Caurĭo, cauris, Verbum pantheribus proprium, ut latrare canibus, ut volt is qui conscripsit librum Philomelæ, qui Ovidio tribuitur: Panther caurit amans, pardus hiando felit.

Causĭă, [καυσία. Germ. Ein Schatt oder Schinhut. Pol. *Zawoy.*] Regium capitis tegmen apud Macedones. Val. Max. lib. 5: Quemadmodum Antigonus caput Pyrrhi texit causia, qua velatum caput more Macedonum habebat. Alibi etiam tenuiores causiâ usos legimus. Plaut. Persa: Tunicam, atque zonam, & chlamydem afferto, & causiam.

Causōn, vel Causo. [חם chom קדחת kaddáchath. καῦσος, ὁ καύσων. Gall. *Ardeur extreme.* Ital. *Ardore, calore eccessivo.* German. Brunst und grosse hiz. Hispan. *Ardor, calor estrenno.* Polon. *Zapalczywosc, goracosc.* Vngar. *Hevség, rekkenö hév.* Angl. *Extreme heat.*] Aestus seu ardor. Inde ab Hippocrate Causon febris æstuans appellatur.

Causă, f. p. [סבה sibbāh דבר dabár עלילה halilah טעם tahham. αἰτία. Gall. *Cause, raison.* Ital. *Causa, ragione.* German. Ein ursach. Belg. Een oorsake. Hisp. *causa ò ocasion, ò la occasion.* Polon. *Przyczyna.* Vngar. *Ok, ugy.* Angl. *A cause, a reason.*] Propriè dicitur id, ex quo, vel propter quod, vel à quo aliquid fit. Cic. de Fato: Causa ea est, quæ id efficit, cujus est causa: ut vulnus, mortis: cruditas, morbi: ignis, ardoris. Et paulò pòst: Nulla igitur earum est causa, quoniam nullam rem suâ vi efficit id, cujus dicitur causa. Differt autem Causa à Ratione: quòd Causa dicitur impulsus ipse ad aliquid agendum: Ratio verò ordo gerendorum ex causâ venientium. ¶ Est & aliud frequens bonis autoribus. Quid causæ est? τί οὐ: id est, negaréne quisquam potest, vel causam aliquam afferre? &, Causam haud dicam: id est, per me licet, non recusabo. Quatuor autem causarum genera scripsit Aristoteles. Materialem, ex quâ aliquid fit: Formalem, per quam aliquid tale fit: Efficientem, à quâ aliquid fit: Finalem, cujus gratiâ aliquid fit. Hinc rerum omnium opificem Deum, causam causarum esse affirmat. ¶ Per translationem Causa dicitur omnis actio, quam in senatu vel in foro habemus. [Polon. *Sprawa przed urzedem.* Angl. *A controversie in suite, a mater to be spoken of before audience.*] δίκη. Vnde tria esse causarum genera scribit Cicero: Demonstrativum, τὸ ἐπιδεικτικὸν γένος: Deliberativum, τὸ συμβουλευτικὸν, & Iudiciale, τὸ δικανικόν. Ex his tamē magis propriè causa dicitur, quę judicialis est: unde & causam pro lite et controversiâ ponimus: ut, Cicero diligēter egit causam Milonis. Cic. 2. de Orat. Atq; in civium causis disceptationibusque diversantur. ¶ Interdum Causa dicitur occasio, ἀφορμή. Terent. in Eunuch. Nunc diu aliquam causam quærebat, quamobrem insigne aliquid faceret. ¶ Per causam: id est, prætextu. Suet. in Othone, c. 3: Quare diducto matrimonio, sepositus est per causam legationis in Lusitaniam, *&c.* Cæsar: Repetita Bithynia per causam exigendæ pecuniæ. ¶ Causa, Negotiū, onus, provincia. Plaut. Asin. – sola ego in casteria Vbi quiesco, omnis familiæ causa consistit tibi. Apud Ovid. 12. Metam. Publica causa: id est, negotium publicum. ¶ Causa itē, status & conditio. Cic. de Finib. Morte qui affecti sunt, in eâdem causâ sunt, qua antè quàm nati. Idem alibi: Negatq; Platonem, si sapiens non sit, eâdem esse in causâ, qua Dionysium tyrannum. Idem 3. Offic. Itaq; tum quum vigilando necabatur, erat in meliore causâ, quàm si domi senex captivus perjurus Consularis remansisset. ¶ Interdum dicitur excusatio, ἀπολογία: ut, Honesta est causa mei discessus. ¶ Interdum ratio, λόγος. Ovid. lib. 1. Fastor. Tempora cum causis Latium digesta per annum. ¶ Interdum origo, ἀρχή. unde & quidā causam à casu dictam existimant, quòd initia & origines rerū, quæ causæ sunt, Casu eveniant. Nonnulli à Chaos, detractâ aspiratione, quòd confusa illa materia prima omnium rerum causa fuerit. Alii à Græco καῦσις, quod ardorem, seu incendium significat, quòd causa sit quæ nos accendit ad aliquid agendum. ¶ Alii à cavendo, quòd ea sit quæ cavet ut aliquid agatur, aut non agatur. ¶ Causa item pro partibus accipitur. Lucan. lib. 2: Victrix causa deis placuit, sed victa Catoni. ¶ Causa deserta, ἐρήμη δίκη, dicitur, quum nemo repugnat. Translatum à judiciis, ubi nonnunquam altera pars cedens tradit causam adversario. Itaque desertâ causâ vincere, est vincere nullo contrà pugnāte. ¶ Huic simillimum est, Heteromolia causa, ἑτερομολία δίκη, ἀπὸ τοῦ τὸν ἕτερον μολεῖν, quòd alter duntaxat accedat. Vsurpabitur non ineleganter ubi quis damnat absentem. At quoniam causa aliter à philosophis, aliter à Medicis, aliter à Iurecōsultis, aliter à Rhetoribus consideratur, visum est hic operæpretium, singulorum causas seorsum recēsere: præterquàm Philosophorum, quæ priùs erant appositæ.

Medicorum.

Causa, alia est procatarctica: id est, evidens, alia synectica: id est, conjuncta, sive continens, alia præcedens, sive interna. Procatarctica est, quæ dum adversam valetudinē creavit, separatur: ut canis mordens, scorpio pungens. Causa conjuncta est, quæ quum præsens est, ejus quoq; affectus adest: quum verò desinit, etiam affectus evanescit: ut lapis in vesicâ, unguis in oculo. Præcedens causa est, quæ à procatarcticâ præparatur & adjuvatur. Vel est, quâ auctâ augetur, & qua sublatâ aufertur effectus. Perfecta, quæ eundem in seipsâ finē facit. Causæ abditæ in medicinâ vocētur, in quibus requiritur, ex quibus principiis corpora nostra sint, quid secundā, quid adversam valetudinem faciat. Cels. lib. 1: Causæ evidētes in medicinâ vocantur, in quibus quęritur initium morbi, calor attulerit an frigus, fames an satietas, & quæ similia. Causas omnium morborum lege apud Hippocr. lib. de Flatibus. Causæ morborū sunt, spiritus & aër, eidē. Causa est, ad quam aliquid sequitur. Ad eam verò aliquid sequi, & ex eâ, per eam, ab eâ: aut ex ejus gratiâ aliquid fieri. Causa in actu, quæ simul cum effectu existit. Causa in potentiâ, quę non simul cum potentiâ existit. Causa efficiēs vocatur, à qua aliquid fit. Causa finalis est cujus gratiâ aliquid fit. Causa formalis est, per quam res habet esse. Nam dat esse rei, & eam conservat in esse. Ipsâ nanq; præsente res est, & ipsâ fugiente perit. Causa per se vocatur, quum aliquid suâpte naturâ fit, causalitatis nomine pariter est expressa. Causa per accidens, quæ ad effectum eum non ordinatur, aut causalitatis nomine minimè est expressa. Causa materialis, ex qua cū aliquo aliquid fit, vel ex qua quum formâ fit compositum, vel in qua aliquid, ut in subjecto. Causa propinqua est quæ particulari nomine designatur: aut inter quā & effectum haud multæ interjacent causæ. Causa remota, quæ nomine communi designatur, aut inter quam & effectum multæ interjacent causæ.

Iurisconsultorum.

Causa, verbum generale est, quod comprehendit principium negotii quum proponitur, & quum quis deliberat, & proponit ut litiget. Quum verò discutitur, Iudicium est, quod accipitur non solùm quum ipsum factum discutitur, sed etiam tractantur ea, quæ præperetoria dicimus ipsius discutionis. At ubi judicatum fuerit, dicitur facta justitia: quia tum jus unicuique est redditum. Alc. lib. 2. Dispunct. c. 24. l. Lis. Vnde Causa Vlpiano facta est unde obligatio oritur, quod Rhetores αἰτίαν vocant. Idē in lib. 9. ff. Si cert. Et causa transitivè, dicitur omnis actio, quā in senatu vel in foro habemus. Et Causidici patroni dicuntur, qui in causis judiciisque versantur, ubi lites & controversiæ: id est, causæ judiciales aguntur. Causa dicitur id, ex quo, vel per quod, vel à quo, vel propter quod aliquid fit. Differtque hoc à Ratione, quòd Causa est impulsus ipse ad aliquid agendum: Ratio verò, ordo gerendorum ex causâ venientium. Causa jus respicit, Occasio factum. Causa dominii quæ proxima sit, item quæ remota, Glos. explicat in l. possidere. §. veteres. ff. de Aquirend. possession. Causa & Pactum interdum pro eodem usurpantur. l. plurimum. ff. de Iur. & facti ignorant. l. si ex plagis. §. in clivo. ad Leg. Aquil. Causarum tria genera esse notum est. Demonstrativum, Deliberativum (quod & Concionale appellatur) & Iudiciale. Ex iis tamen propriè causa dicitur, quæ Iudicialis est. Vnde causam pro lite & controversiâ ponimus. Quamvis nonnulli ita distinguant, & controversiam seu litē dici velint, postquā contestatum est:

Causam

Causam autem, & ante & post contestationem. Causæ definitionem, quam refert Glos. in Rub. ff. de Cond. & demonst. Bart. improbat, qui ait: Causam esse quid prætaritum vel instans, quo quis impellitur ad aliquid disponendum. Causa criminalis dicitur major, Civilis minor. Aut. Vt omn. obed. Iud. prov. § si igitur fuarit. Causa efficiens est cjus, ex quo res ipsa fluit, ut Ius civile, tutelæ: Testaror, tastamentariæ: Lex, legitimæ & Magistratus, dativæ. Ius gentium emptionis, locationis, mutui, commodati, depositi, &c. Ius civile stipulationis, contractus emphyteutici, &c. Causa favorabilis non ea est (ut axistimat vulgus) favore digna sed quòd favoris plena apud omnes est, propemodum hæ sunt causæ testamenti, matrimonii, dotis, legitimationis, pupilli, acclasiæ, viduarum, & aliarum miserabilium personarum. Causa sontica, quæ cuiqua rei de qua agitur, nocet atque prohibet, ne quis in jus veniat. Causa superior, quæ iuri communi fundata est, val Ius apparentium. Cujus contrarium ast, causa inferior: Vide Budæum in posteriore de Origine.

Rhetorum.

Causa est, ut dicit Hermagoras, res quę habeat in se controversiam in dicendo positam, cum personarum certarum interpositione. Cicero de Invent. 1. Causa certis personis, locis, temporibus, nagotiis cernitur, aut in omnibus, aut in plerisque eorum. In Topic. Causa ea est, quæ id efficit cujus est causa, ut vulnus mortis: cruditas morbi: ignis ardoris. De Fato: Causam appello rationam efficiendi, eventum id, quod est effectum. In partit. Chrysippus causarum genera distinguit: Causarum enim inquit, aliæ sunt perfectæ & princ palas, aliæ adjuvantes & proximæ. De Fato: Causarum genera duo sunt. Vnum quod vi sua id, quod sub ea subjectum ast, certè efficit, ut ignis accendit. Alterum quòd naturam efficiendi non habeat, sed sine quo effici non possit, ut si quis æs causam statuæ valit dicere, quod sine eo non possit effici. Hujus generis causarum sine quo non efficitur, alia sunt quieta, nihil agantia, stolida quodammodo, ut locus, tempus, materiæ, &c. Alia autem, præcursionem quandam adhibent ad efficiendum, & quædam afferunt per se adjuvantia etsi non necessaria, ut amori congressio causam attulerit, amor flagitio. Ex hoc genare causarum ex æternitate pendentium. Fatum à Stoicis nectitur, &c. Sunt aliæ causæ, quæ planè efficiant, nulla re adjuvante: aliæ quæ adjuvari velint, ut sapientia efficit sapientes sola per sa. In Topic. Causa simplex, quæ absoluram continet quæstionem. De inventione 1. Causa conjuncta ex quæstionibus pluribus, in qua plura quæruntur. Ibidem: Causa ex comparatione, quam per contentionam, utrum potius, aut quid potissimum fit, quæritur. Ibidem: Causam facere dicitur, quo sublato, controversia stare non potest. De Orat. 2. Tria sunt genera causarum, judicii, daliberationis exornationis. Aristotales tribus in generibus verum versari Rhetoris officium putavit, demonstrativo, deliberativo, & judiciali. In part. Causæ à communi quæstione sejunctę partim in judiciis versantur, partim in deliberationibus. Est etiam ganus tertium quod in laudandis aut vituperandis hominibus ponitur. Hæc tria genera vide suo ordine. De Oratore: Genara causarum sunt quinque, Honestum, admirabile, humile, anceps, obscurum. Honestum causæ ganus est, cui statim sine oratione nostra auditoris favat animus. Admirabile est, à quo alienatus est animus aorum qui audituri sunt. Humile, quod nagligitur ab auditore, & non magnopere attendendum vidatur. Anceps, in quo aut judicatio dubia est, aut causa & honestatis & turpitudinis particeps, ut & benevolentiam pariat & offansionem. Obscurum, in quo aut tardi auditores sunt, aut difficilioribus ad cognoscendum negotiis causa implicita ast, de Invent. 1.

Causālis, ut Causales conjunctiones, qualis ast Igitur, apud Probum.

Causārius, adiectivum, ut causarii milites, [ἀπὸ αἰτίας, οἱ ἐξ αἰτίας τινὸς ἀπολυόμενοι. Pol. Wyslawaiaci dlia przyczini wrzedu. Vngar. Ió wgyb. Angl. That is essoined in the lawe or excused for any cause.] dicuntur à Livio lib. 7. qui propter honestam causam, putà valetudinem à militia solvuntur, quasi valatudinarii, siva sontici, aut qui omninò causam & missionem habebant ex morbo, senectutéve: Tertius, *inquit*, exercitus ex causariis senioribusque à L. Quintio conscribatur, qui urbi mœnibusque præsidio sit. ¶ Sic causaria missio dicitur, per quam milites solvuntur à sacramento militari. Vlpianus: Causaria, *inquit*, missio ast, quæ propter valetudinem à laboribus militiæ solvit.

Causāriē, advarb. Martianus in l. Milites agrum. §. is etiam ff. de re milit. Ideo & ad eum, qui causariè missus est, potest dici pertinere, quum huic quoque præmium præstetur. ἀπὸ αἰτίας ἀπολυθεὶς, ὁ ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπολυθείς. Vng. Ió wgy szerént.]

Causŭlă, f. p. diminutivum à Causa. [αἰτίδιον. Polon. Przyczinka. Vngar. Okocska, wgyetske.] Cicero in Orator. Sed quia & privata ille plerasque, & eas ipsas aliis, & parvarum rerum causulas scripsit, videtur esse jajunior.

Causŏr, aris, d. p. rei gestæ causam affero seu reperio, & excusationem adduco. [αἰτιολογίζομαι. Gall. *Dire & allegner la raison ou excuse de quelque faict, s' excuser.* Ital. *Excusarsi narrare il fatto.* German. Ein ursach oder entschuldigung herfürbringen. Hispan. *Traer causas ó achaques, contar razones.* Polon. Wymawiam sie, przyczinke wina duie. Vngar. *Ok addással mentem.* Ang. *To alledge a reason or excuse, to essoine.*] Suet. in Nerone: Causatus nondum esse fatalem horam. Idem: Syllanum item socerum ad necem, sedandasq; novacula fauces compulit, causatus in utroque quòd se ingressum turbatius mare non esset sequutus. Gell. Negotium sibi esse causabatur. Virg. Eclog. 9: Causando nostros in longum ducis amores. ¶ Causari etiam culpare est, αἰτιᾶσθαι.

Causĭfĭcŏr, causam dico, excusationem effero, recuso. [αἰτιολογοῦμαι, σκήπτομαι. Gall. *Allegner ses raisons ou excuses, s' excuser.* Ital. *Excusarsi.* Germ. Ein ursach anzeigen / ein entschuldigung darthun. Hisp. *Traer cosas.* Polon. Wimowie przinoszę. Vngar. *Okát adom.* Angl. *To alledge a reason or excuse, to essoine.*] Plautu in Aulul. -haud causificor, quin eam Ego habeam potissimúm.

Causātĭo, f. t. Prætextus, excusatio, vel color: quandoque ponitur pro vitio interiore, & ægritudine. [πρόφασις. Gal. *Excuse.* Ital. *Excusatione.* Germ. Entschuldigung / ausred. Hispan. *Aquella obra de traer causas, excusacion.* Polon. Wimowka. Vng. *Mentség, maga ventyogatas.* Angl. *An excuse, essoining.*] Pallad. libr. 1: Si salvo capite in pulmonibus ac thorace, aut hilla est, aut rara causatio.

Causātĭus, adverb. majore cum causa. [ἀλογώτερον. Pol. *Zwiecęy przyczina.* Vng. *Nagyob wgyel, okal.*] Plin. in præfatione operis: Quanto nos causatius ab aliquo judice defandimur, melius defendimus.

Causĭdĭcus, pen. corr. dicitur patronus, qui in causis judiciisque versatur. [δικαιολόγος, ῥήτωρ. Gall. *Advocat, celuy qui plaide.* Ital. *Avocato.* Germ. Ein Fürsprech in Rechtshändlen. Belg. Een Voorspraeck / Advocaet / taelman. Hisp. *Abogado de pleitos.* Pol. *Mowca, rzecznik.* Vng. *Prokátor.* Ang. *An advocat that defendeth an other mans cause, a man of law.*] Cic. de Orat. Non enim causidicum nescio quem, neq; proclamatorem, aut rabulam hoc sermone nostro conquirimus. Iuven. Satyr. 10. nec unquam Sanguine causidici maduerunt rostra pusilli.

Caustĭcă mĕdĭcāmentă, Sunt quæ habent vim causticam: id est urticam. καυστικὰ φάρμακα. Plin. lib. 20. c. 9: Stirpium brassicæ aridorum cinis, inter caustica intelligitur. Martial. Caustica Teutonicos accendit spuma capillos.

Caustŏn, καυστόν. Latinè dicitur Vstile. Plin. Quartum caustum ad ellychnia.

Cautē, Cautela. Vide CAVEO.

Cautēres, καυτῆρες. Iidem cum cauteriis, quos Palladius habandos esse in instrumento rustico præcipit.

Cautērium, rii, n. s. instrumentum quo notæ imprimuntur, & morbi alioqui insanabilas curari solent. [καυτήριον. Gall. *Vn cautere, ou fer chaud.* Ital. *Ferro da cremare.* German. Ein Eysen mit welchem man ein zeichen brennet. Belg. Een Brantyser / X'merck. Hispan. *Hierro para quemar.* Pol. *Zelazo ktorym crchę napaliamy.* Vng. *Bélyegezővas.* Angl. *A marking instrument, an hoat yron.*] Plin. libro 22. cap. 23: Tempestivè etiam datum cauterii vim obtinet: assuetis etiam utilius, quàm expertibus. Prætereà, Cauterium in pictorum instrumentis continetur, quo bituminationes, & fortiores quæque conglutinationes concoquuntur maximè in pictura, quæ ἐγκαυστική appallatur, quæ fit carbonibus inustis, resolutis igne ceris. Martianus titulo de fundo instructo, sic refert: Pictoris instrumento legato, ceræ, colores similiaq; horum legato cedunt: peniculi, & cauteria & conchæ.

Cautērĭātus, a, um, quod est cauterio notatum: [καυτηριασμένος. Pol. *Napiętnowany.* Vng. *Bélyegés, belyegzet.* Ang. *Marked or seared with an hoate yron.*] unde ab Apostolo Cauteriata conscientia dicta ast.

Cautēs, hujus cautis. f. t. Saxum asperum & abruptum. [צור *tsur* סלע *seláh.* σπιλάς. Gall. *Vn rocher, ou vne roche.* Ital. *Sasso aspero & grande.* German. Schrofen / ein rauher Fels. Belg. Cuppe / steenrootse. Hispan. *Piedra aspera.* Polon. *Przypa ies, skała przykra.* Vng. *Kő szikla.* Angl. *A ragged roke, or hill full of great stones.*] Virgil. 6. Aeneidos: Quàm si dura silex, aut stet Marpesia cautes. Plinius libro 2. capite 96. Iuxta Harpasa oppidum Asiæ, cautes stat horrenda, uno digito mobilis: eadem si toto corpore impellatur, resistens. Cæsar 3. de bell. Gall. Et ab æstu deralictæ, nihil saxa & cautes timerent. Caute loquacior, σπιλάδος λαλίστερος, proverbialis hyperbole in hominem immodicè & permolestè garrulum. Sumpta metaphora à cautibus, quæ quoniam assiduis fluctibus tunduntur, multo resonant fragore.

Cautŏr, Cautio, Cautionalis, Cautus, Vide CAVEO.

Căvus, a, um, Concavus, vacuus: à Chaos, quod quasi vorago quædam erat inanis. [נבוב *nabúb.* κοῖλος. Gall. *Cavé, creux.* Ital. *Voto, cavato, concavo.* Germ. & Belg. Hol. Hisp. *Profundo, hondo, ó hueco.* Pol. Widlubany, globkowati. Vng. Wrr., wreg, hézag. Angl. *Holow.*] Virg. 3. Aen. -dat signum specula Misenus ab alta Aere cavo. Ovid. 4. Metam. -quæ sanguine mista recenti Coxerat ære cavo.

Căvus, sive Cavum, Locus cavatus, seu concavus. [גבא *ghébe* גב *ghéb.* κοίλωμα. Gall. *Creux, trou, taniere.* Ital. *Luogo cavato, buco.* Germ. Ein hol ort / ein hüle / loch. Hisp. *El hoyo ó aguiero.* Vngar. *Vdu, wresség, wreg.* Angl. *An hole or holow place.*] Varr. Facere his cavos oportet laxioras, ubi pullos parare possint. Columel. lib. 12: Deinde cavum quem fecaris, surculo obturato. Idem scribit Cavum esse locum, qui inter ædium parietes relinquebatur, patulus ut esset. Horat. 1. Epist. Macra cavum repetes

... arctum, quem macera fabisti. Plin. lib. 10. cap. 12. Pullos in cavis educant avium folr.

Cavaticus, a, um, [...] Vng. Barlangbeli, wreg helyben valo.] ut, Cavaticæ cochleæ. Plin. lib. 30. cap. 6. Sunt Balearicæ, quas cavaticas vocant: quoniam in speluncis nascuntur.

Cavo, as, act. p. E vacuo, Cavum facio. [כרה charáh חפר chaphár, ὀρύσσω, κοιλαίνω. Gal. Cauer, creuser. Ital. Cauare, votare. German. Außhelen, hol machen. Hispan. Cauar. Pol. Wydlubiam. Vng. Meg vajom, meg assom. Angl. To make holow.] Plin. lib. 36. In Syphno lapis est qui cavatur, tornaturque in vasa coquendis cibis utilia, Liv. 1. bell. Pun. Itaque ingens coacta vis navium est, lintriumque temerè in vicinalem usum paratarum: novasque alias primùm Galli inchoantes, cavabant ex singulis arboribus. Ovid. 1. de Arte: Saxa cavantur aqua. Virg. 3. Georg. cavatq; Tellurem, & solido graviter sonat ungula cornu. ¶ Hujus composita sunt Concavo, Excavo, & Recavo, pen. corr. Ovid. lib. 2. Met. Est locus, in geminos ubi brachia concavat arcus.

Cavator, oris. verbale, m. t. [כורה choréh חופר chophér, κοιλαντής. Pol. Dlubacz. Vng. Vajo ass. Ang. Which maketh hollowe.] ut, Cavator arborum picus Martius, δρυοκολάπτης. Plin. l. 10. c. 18.

Cavea, caveæ, f. p. à cavo fit, significatque specum, vel antrum subterraneum. [נקבה nicbe מערה meuráh מנהרה minharáh, ἄντρον. Gall. Caue. Ital. Caua sotterra. Germ. Ein Hüle vnder dem Erdtrich. Hisp. Cueua. Pol. Padol loch. Vng. Barlang. Ang. A caue or denne.] Sed quoniam in hujusmodi locis esse consueverunt ferarum cubilia, caveas pro ipsis ferarum receptaculis usurpamus. Apul. Bestiam immittimus caveæ. Suetonius: Bestiarum more quadrupedes cavea coërcuit. ¶ Et ab harum similitudine pro septis ex ligno, sive ex ebore aliáve materia factis, in quibus aviculas tenemus. [כלוב chelub, οἰκίσκος, οἰκίσκιον. Gal. Cage. Ital. Gabia. Germ. Ein Vogelkefy. Hisp. Iaula para las aues. Pol. Klátka. Vng. Kalitka. Angl. A cage.] Plaut. in Curcul. Quia enim cavea si forent conclusi, itidem ut pulli gallinacei. ¶ Item Cavea, est area in medio theatri, in qua equitum subsellia constituta esse consueverunt, quòd velis tecta caveæ similitudinem haberent. Θεωρητήριον. Plaut. in Amphitryone: Vt conquisitores singuli in subsellia Eant pro totam caveam spectatoribus. ¶ Quandoque ponitur pro populi consessu. Virgil. lib. 5. Aen. Hic totum caveæ consessum ingentis, &c. ¶ Caveai legitur pro caveæ, apud Lucret. lib. 4. Namq; ibi consessum caveai subter.

Caverna, næ, f. p. Specus vel antrum subterraneum, vel terræ concavitas. [מערה moharáh מנהרה minharáh, ἄντρον. Gall. Cauerne, creux. Ital. Spelonca, cauerna. Germ. Ein Hüle vnder dem erdtrich. Belg. Een hol. Hisp. Cueua, concauidad. Pol. Iama, dziurapodziemna. Vng. Barlang, wreg hézag hely. Ang. A caue, denne, or holowplace.] Cic. de Nat. deor. Quòd magna vis terræ cavernis contineatur caloris, eaq; hyeme fit densior. Virg. 2. Aeneid. Insonuêre cavæ gemitumq; dedêre cavernæ. Cic. 2. de Nat. deor. Nos ex terræ cavernis ferrum elicimus, rem ad colendos agros necessariam.

Cavernosus, a, um. Pro loco passim vacuo, & veluti caverni pleno. [σηραγγώδης. Gall. Ayant plusieurs grandes cauernes, fort creux. Ital. Pieno di caverne. Germ. Grubechtig/voll löcher/oder hölinen. Hisp. Cosa llena de cueuas. Polon. Dolcowati dziurawi. Vng Lickas, hezagos, parlangos. Ang. Ful of dennes or holow places.] Plinius lib. 26 cap. 8. Radix in usu pilosa, coloris intus herbacei, crassitudine digiti minimi, acetabulis cavernosa, seu polyporum cirri, subdulcis, & in petris nascens.

Cavernula, læ, f. p. diminut. [σηράγγιον. Polon. Iamca. Vng. Barlangotsca. Angl. A litle caue or denne.] Plin. lib. 17. c. 11. Ipsi qua pediculi adhærent, cavernulas habent, & intus semen.

C ante E

CEL In notis antiquorum, Celeres. CEN. P. P. vel CENS. vel CHS. Censor perpetuus. CEN. A. Censoris arbitratu. CENT. Centura, vel Centurio, vel cententrio. CENTV. centuriones. C. F. Caii filius.

Ce Syllabica adjectio est, de qua vide infrà in particula Met.

Cediciæ tabernæ, Aedificia quædam Romæ: ita dicta à domini nomine, qui Ceditius vocabatur.

Cedo, cedis, cessi, cessum: [ספר sâr נתן nathán, παραχωρέω. Vng. Terôm, vágom. Angl. To giue place.] & Cedo, cedite. Vide Caedo.

Cedratus, Vide Cedrus.

Cedrelate, fœ. gen. [גפר ghópher κεδρελάτη.] Genus cedri. Plin. l. 24. c. 5. Cedrus magna, cum Cedrelaten vocant, dapicem, quæ Cedria vocatur, dentium doloribus utilissimam.

Cedria, f. p. [κεδρία. Pol. Zywica cedrowa.] Pix est, quæ ex cedro late: hoc est, ex majore cedro defluit. Plin. lib. 29 c. 3. Scabiem corporum, ac pruritum oleo & cedria mistis tollunt. Vide Ruell. lib. 1. c. 62.

Cedrostis, f. t. κεδρωστίς. Vitis alba quam nonnulli Ampeloleucen vocant. [Pol. Przestep. Vng. Földi tök.] Plin. l. 23. c. 11. Vitis alba, quam Græci Ampeloleucen, alii Ophiostaphylon, alii Melothron, alii Psilothron, alii Archezostin, alii Cedrostin, alii Madon appellant. Hæc & Brionia à Dioscoride appellatur.

Cedrus, [ארז érez, κέδρος. Gal. Cedre. Ital. Cedro. Ger. Cederbaum. Belg. Cederboom. Hisp. Alerze. Pol. Cedrowe drzewo. Vng. Czédrus fa.] Arbor est perpetuò virens, junipero non absimilis, radicibus raris, per summa terræ dispersis, folio duro, acuto mucrone capillato, & spinoso, ligno contorto, nodoso, medulla rubente odorata, baccis myrti flavis, odoratis & esculentis, novo fructu per autumnum cum anniculo pendente. Laudatissima in Creta nascitur: item in Africa & Syriæ montibus. ¶ Cedro æterna materies, cariem non sentiens, unde classibus & domorum tectis ædificandis inprimis est idonea. Vnde proverbialiter Digna cedro dicuntur, quæ promerentur immortalitatem, & ejusmodi judicantur, ut posteritati consecrare debeat. Horatius in arte poëtic. – speramus carmina fingi Posse linenda cedro. Persius item: – & cedro digna loquutus. Plinius duo cedri facit genera, majoris & minoris discrimine: minorem rursus in duas secans species: quas Lyciam appellat, & Phœniciam, utranque juniperi similitudine, sed foliis differentem. Nam quæ acutum, spinosum, & durum habet folium, Oxycedrus nominatur. Altera odore præstat. Majoris item cedri duo facit genera. Nam quæ floret, fructum non fert: fructifera non floret, sed in ea antecedentem fructum novus occupat. ¶ Cedrus in Cypro maxima nasci traditur, centum triginta pedum longitudine, crassitudine autem ad quinum hominum complexum. Vide plura de hac arbore apud Plinium lib. 13. c. 6. Virgil. 2. Georgic. Dant alios aliæ fœtus: dant utile lignum Navigiis pinos, domibus cedrumque, cupressosque. Vitruvius libro 2. autor est, ex cedro oleum nasci, quo libri aliæve res perunctæ, à tineis & carie non læduntur. Ad quod pertinere videtur illud Persii, Satyra 1. & cedro digna loquutus. Item illud Ovidii 1. Tristium: Nec titulus minio, nec cedro charta notetur.

Cedratus, a, um, κεδρωθείς, Cedrino oleo perunctus. Plin. lib. 13 c. 13. Et libros cedratos fuisse, propterea arbitrarier tineas non tetigisse.

Cedrinus, a, um, nomen possessivum, Quod est ex cedro. [κέδρινος. Polon. cedrowi. Vngar. Czédrus fabol valo.] Plinius l. 13. c. 5. Cedrinus est Romæ in delubro Apollo Sosianus, Seleucia advectus.

Cedrium, n. f. Pix liquida & primaria, quæ ex tæda excoquitur. Plin. l. 16. c. 11. Pix liquida in Europa è tæda coquitur navalibus muniendis, multosque ad alios usus. Lignum ejus concisum, furnis undique igni extrà circundato, fervet: primus sudor aquæ modo fluat in canali. Hoc in Syria Cedrium vocatur, cui tanta vis est, ut in Aegypto corpora defunctorum hominum eo perfusa serventur.

Cedrides, pen. corr. [κεδρίδες. Pol. Cedrowé owoc. Vngar. Czédrus fa gyomolts.] Fructus Cedri, sicut Daphnides, fructus lauri. Plin. l. 24. c. 5. Cedrides: hoc est, fructus cedri; tussim sanant, urinam cient.

Celatim, Vide Celo.

Celastrus, f. t. [Polon. Deren.] Theophrasto: Arbor est æterna frondens coma, cultura degenerans, & omnium tardissimè fructus suos perficiens: usus ejus ad baculos & scipiones accommodatus. Vide Ruel. l. 3. c. 63. & 138.

Celebris, & hoc celebre, vel celeber, bris, bre, pen. corr. quod celebratur, frequentatur & colitur: clarus, frequens. [מכבד mechubbách נכבד nichbádh, ἀοίδιμος, εὐκλεής, διαβόητος, διαφανής. Gall. Renommé, hanté. Ital. Famoso, celebre. Ger. Berümbt/fürnem. Belg. Vermaert. Hispan. Famoso, glorioso. Polon. Slawny, zacny. Vng. Hires neues, neues... Ang. Well renowmed, honorable, much haunted.] Cic. de Divinat. Nunquam illud oraculum tam celebre, aut tam clarum fuit. Idem in Verrem: Clara res est, tota Sicilia celeberrima atque notissima. Item in eundem: Cùm in foro celeberrimo tanta frequentia hoc tibi objectum esset. Idem pro Pompejo: Portus celeberrimus & plenissimus navium. Ad Heren. Locus quæritur celebris an desertus. ¶ Celeberrimus arte aliqua vel in arte aliqua. Plin. l. 24. c. 17. & l. 8. c. 5. ¶ Dies celeberrimus: id est, honoratissimus. Cic. de amicitia: Hoc tamen verè licet dicere, P. Scipioni ex multis diebus, quos in vita celeberrimos lætissimosque viderit, illum diem clarissimum fuisse, quum Senatu dimisso, domum reductus ad vesperam est. Celeberrimus vir, pro multorum sermone comprobato. Hermogenianus in l. Si res pupillaris. ff. de Administrat. tutorum: Si res pupillaris incursu latronum pereat: vel argentarius cui tutor pecuniam dederit, quum fuisset celeberrimus, solidum reddere non possit: nihil eo nomine tutor præstare cogitur.

Celebritas, f. t. Frequentia & hominum cœtus, concursus. [כבוד kabód פרסום hedbah, πολυανθρωπία. Gall. Assemblee de gent de honneur, frequentation, grande assemblee de hommes & de femmes. Ital. La frequentation. German. Ein grosse menge vnd versamlung der leuten. Hispan. Companna de hombres. Polon. Wielkie ludzi zgromadzenie. Vng. Gywles. Ang. A greate resorte to a place.] Cicero ad Attic. Odi celebritatem, fugio homines, lucem aspicere vix possum. Idem pro Domo sua: Nullis unquam comitiis campus Martius celebritate omnis generis hominum floruit. ¶ Interdum celebritas significat nomen, honorem & famæ claritatem. [כבוד kabódh שמע schemah, εὔκλεια. Gall. Bonne renommee, bon bruit, bonne reputation. Ital. La fama, il buon nome, l'honoranza. German. Berümbter Namm mit herrlichem lob. Hispan. Gloriosa fama. Polon. Slawa. Vngar. Ebes wles, hir neu. Angl. Renowme.] Idem pro Arch. Hac tanta famæ celebritate quum esset absentibus notus, Romam venit Quintius, ante omnia futurus orator, cui in magna celebritate, & in media Republica vivendum est, assuescat à puero non reformidare homines

mines. Cicero 3. Offic. Itaque nos, qui in maxima celebritate atq; in oculis quondam civium viximus, nunc fugientes conspectum sceleratorum hominum, &c.

Cĕlĕbērrĭmē, Adverb. Suet. in Tiber. Per noctes celeberrimè acclamatum est, redde Germanicum. Dictum ut crebertimè apud Cic. [Vng. Neuezetessen.]

Cĕlĕbro, as, act. p. Frequento. [בהלל hithhallech. φοιτάω. Gall. Frequenter & hanter. Ital. Celebrare, frequentare. Germ. Embsig bey gehen Belg. Ick gahe oft bedebt in een plaetse. Hisp. Hazer muchas vezes alguna cosa, ò andar muchas vezes à vn lugar. Polon. Swiecic. Vngar. Valahoua gyakra iárok gyakorlam. Angl. To haunt.] Varr. Cui non tàm cura erat, ut templa deorum, quàm ut popinas celebraret. Cic. 3. de Orat. Qu: Mutii janua maxima quotidie civium frequentia celebratur. ¶ Est item Celebrare, idem quod prædicare, & illustrare. [שבח schibbach הלל hillel. ἐπαινεῖν. ὑμνεῖν. Gall. Solennizer par assemblee de gens, louer & faire estime. Ital. Honorare, inal are. Germ. loben / ettlicht machen / Ehren. Hispan. Diuulgar por fama y gloria. Pol. (i sis salicacwyslawiac. Vngar. Dicsirom, magaztalom, h.rdetem. Ang. To make famous to honour or worshipe.] Cic. pro Rab. Hæc mira laus est, quæ non poëtarum carminibus, non annalium monimentis celebratur, sed prudentium judicio expenditur. ¶ Hine celebrare laudibus: ἐγκωμιάζειν, δοξάζειν, & virtutum celebritatem, ἱερῶν ἐν φημίαν, ἐπιφάνειαν dicimus. ¶ Celebrare ludos, est cum celebritate quadam ludos facere. Cic. 6. Philipp. Ludi Apollinares incredibili M. Bruti honore celebrati. ¶ Celebrare diem festum, est feriari. [חגג chágag. ἑορτάζειν.] Idem in Catil. Quapropter Quirites celebratote illos dies cum conjugibus & liberis vestris.

Cĕlĕbrātĭo, onis, verb. f. t. [בא חג bag חלל chillah. ἑορτασμός, ἐπιφάνεια. Germ. Ein zusammenkommung des Volcks. Polon. Ciesenie. Vngar. Dicsiret, magaztalás. Angl. A solemnisation, an assemblee or companie.] Celebrandi actus. Cic. ad Attic. l. 15: De celebratione ludorum Bruti assentior. Plinius lib. 34: Quæ domus, quæ celebratio, quæ familiaris dignitas, quæ studia amicorum, quæ ex quoquo ordine multitudo?

Cĕlĕbrātŭs, nomen ex particip. [משבח me chubbach מנכבד nichbádh. ἀοίδιμος. Polon. Slawni. Vng. Dicsirctes, neuezetes.] Cic. 2. Phil. Scio me in rebus celebratissimis sermone omnium versari.

Cĕlĕbrātĭŏr: id est celebrior. [Vngar. Neuezetesb, dicsiretesb.] Suet in Augusto: Quoq; Actiacæ victoriæ memoria celebratior & in postremum esset.

Cĕlĕbrēsco, celebris fio. [ἀοίδιμος. Pol. Staie sie zacnim. Vng. Dicsiretesse neuezetesse lesz. Ang. To waxe famous and renowmed.] Accius: Et qualiscunq; ama celebrescat tua. Ex Nonio.

Cĕlĕr, celeris, om. t. Velox, incitatus, volucer. [מהיר mahir. ταχύς. Gall. Viste, soudain, leger. Ital. Presto, veloce. German. Schnäll / geschwind / behend. Belg. Snel / ras. Hispan. Ligero. Pol. Pretky, wartky, obrotny. Vngar. Gyors, serény. Ang. Quicke swift and speede, nimble.] Cic. ad Octavium O' miseram, & in brevi tàm celerem, & tàm variam Reip. commutationem Hor. lib. 1. Epist. Oderunt hilarem tristes, tristemq; jocosi Sedatum celeres, agilē gnavumq; remissi ¶ Hinc Celerrimus superlativum: pro quo vetustissimi dicebant Celerissimus Manilius in Iliade apud Priscianum: celerissimus advolat Hector. Celeres dicebantur milites c c c. quos Romulus ad custodiam corporis sui delegerat, à celeritate dicti, quòd pro belli necessitate, tàm equites, tàm pedites expediti pugnabāt: Cai in l. ij. ff. de Orig. ju.

Cĕlĕrĭuscŭlŭs, a, um, Aliquantum celer. [Ang. Somewhat swifte and quicke.]

Cĕlĕro, celeras, pen. cor. act. p. Celeriter aliquid facio, celeritate utor. [מהר mihér. ταχύνω. Gall. Haster, avancer. Ital. Far presto affrettare. Germ. Etwas schnäll thun / eylen. Belg. Ick haeste / ick doe ras. Hisp. Presto y ligeramente traer. Pol. Prospiecham. Vng. Sietök, gyorsalkodom. Angl. To haste, to speede.] Virg. 9. Aen. Tum celerare fugam, patriaque excedere suadet. Idem 8. Aen. Ergo iter inceptum celerant rumore secundo. Hinc Accelero compositum: de quo suprà suo loco.

Cĕlĕrĭtās, atis, f. t. Velocitas. [מהרה meherāh. ταχύτης. Gall. Legiereté, vistesse soudaineté. Ital. Prestezza, velocità. Germ. Schnelle / Behendigkeit. Hispan. Ligereza. Polon. Pospiech wartyosc, pretkośc. Vngar. Gyorsaság, sietség. Ang. Quicknesse, speede, swiftnesse.] Cic. 7. Verr. Hæc contripina navis erat incredibili celeritate. Idem 1. Acad. In pedibus celeritatem, in manibus vim ponebant. ¶ Celeritas in malis optima. Sophocles in Antigone: βραχεῖα γὰρ κακῶν τ' αὖ ποιεῖ συντομία: id est, Vrgentibus malis celeritas optima est. Nihil enim molestius, quàm diu animo discruciari.

Cĕlĕrĭtūdo, f. t. Celeritas. Varr. 3. de rust. Lucius Aelius putabat dictum leporē, à celeritudine, quod levipes esset. [Ang Quicknesse, speede.]

Cĕlĕrĭpēs, pedis, com. t. Qui levis est pedibus. [ὠκύπους. Gall. Legier du pied. Ital. Veloce. German. Schnäll zu fuß / ringfertig. Hispan. Cosa que tiene ligeros los pies. Polon. Pretky y pretkonog Vngar. Gyors lábu. Angl. Light and nimble footed.] Cicero ad Attic. lib. 9: Venit autem eo ipso die ille celeripes quem Salvius dixerat.

Cĕlĕrĭtĕr, celeriùs, celerrimè, adverb. Velociter. [במהרה bimheráh. ταχύ. Gall. Vistement, legierement, soudainement. Ital. Velocemente Germ Schnäll / flucks / geschwind. Hisp. Prestamente, ligeramente. Pol. Pretko. Vngar. Gyorsan. Angl. Quickelie, swiftlie speedlie.] Cæsar lib. 5. de bell. Gall Illi imperata celeriter fecerunt. Cic. de Finib. Celerrimeque multas simul agitantem.

Cĕlĕrāntĕr, idem quod celeriter. Accius apud Nonium: Sed quis est, qui maturinum cursum hue celeranter rapit.

Cĕlĕrātim, aliud adverbium, pro celeriter. Sisen. histor. lib. 5. ut citat Nonius: Quò magis celeratim poterat, in insidiis suos disponit.

Cĕlētes, penult. prod. m. t. κέλητες, Vocantur equi, qui ad cursum soli adhibentur, sine bigis, vel quadrigis. [Pol Lezny konie. Vng. Futtatni valo háras lovak. Ang. Postes, hor es for running.] Latinè dicuntur Desultorii, quòd ex his facilè desiliatur. Plin. libro 34 cap. 5. videtur Celetas posuisse pro statuis equestribus. Equestres (inquit) statuæ Romanā celebrationem habent, orto sine dubio à Græcis exemplo. Sed illi celetas tantùm dicebāt in sacris victores: posteà verò & qui bigis & quadrigis vicissent. ¶ Celetes item dicebantur navigia auctuaria, quæ unico remorum ordine agebantur, Latini Celoces appellant.

Cĕlētĭzontes, [κελητίζοντες. Polon. Wsiwod biegaiac. Vngar. Száguldók, lovaglók, futtatók.] à Græcis dicuntur equitantes, & equum celerem regentes. Qua voce usus est & Plin. lib. 34 capite 8. Hegiæ (inquit) Minerva, Pyrrhusque rex laudatur, & celetizontes pueri

Cĕleusmă, n. t. [הידד hedhádh. κέλευσμα. Gall. Cry de plusieurs personnes, chant des mariniers. Ital. Gr do vnito di più persone. Germ. Das zusamen schreyen / wann man einanderen ermanet etwas zu thun. Hispan. Canto di marineros. Polon. Zwolanie, ochutki fliszowka. Vngar. Fel kiáltás, unblsér. Angl. A shouting or crie of shipmen] Clamor nautarum & aliorum, quum uno aliquid jubente, omnes uniformiter respondent, quasi sibi invicem jubentes. Mart. lib. 3: Quorum per vada tarda navigantes Lentos figitis ad celeusma remos.

Cĕlĕustēs, celeustæ, m. p. [κελευστής. German. Ein ermahner und zuschreyer der Ruderknechten.] qui remiges hortatur, quasi navigationis moderator: qui à Plauto Latinè Hortator appellatur, quòd ea hortamenta faciat, quæ verbo Græco Celeusmata dicuntur etiam à Latinis. Budæus.

Celiă, Potus ex frugibus confectus, qui Hispanis præcipuè in usu erat sicut Cervisia Gallis. Plin. lib. 22. cap. ultim.

Cellă, f. p. Dicta est, quòd in ea celentur, quæ esse volumus occulta. [אוצר otsár. Gallic. Celier, gardemanger, dispense, chambre. Ital. Cella, gardaroba, dispensa, camera. German. Ein Keller / ein Speißkammer. Belg. Een Kelder. Hispan. La celda ò camara de bodega. Polon. Piwnica, spizarnia. Vngar. Terhetház, tárház, pincze. Angl. A buttrie, a storehouse.] Græci ταμιεῖον dicunt, in qua res esculentæ & poculentæ reponuntur: quanvis propriè ταμιεῖον cella vinaria sit Cic. Att. lib. 14: Atticam meam gratias mihi agere de matre gaudeo: cui quidem ego totam villam, cellamq; tradidi Capit autē Cella significationem, pro ratione adiectivorum, quæ illi junguntur: ut, Cella vinaria οἰνών: Cella olearia, ἐλαιών: Cella farinaria, Cella pomaria, Cella lignaria, Cellæ libraria, Cella casearia. Denique omnis locus, in quo quid reponitur, Cella dicitur. Cicer. de Senect. Semper enim boni assiduique domini referta est cella vinaria, olearia, mellaria, & pomaria. Terent. in Adelph. Nam me in cellam aliquam cum illa concludam. Virgil. item 4 Georg. favorum cavernas Cellas vocavit, quum ait: distendunt nectare cellas. κυψέλας ¶ Item loca in quibus lavamur, aut ungimur in balneis, Cellæ dicuntur. Vnde Caldariam cellam, frigidariam & tepidariam dicimus. ¶ Cella item pars templi erat sacratior, in quam ingredi cuivis fas non erat. ἄδυτον. Vnde apud Gell. legitur: Scipionem in Capitolium sæpè venisse, jussisseq; cellam Iovis aperiri, ibiq; solum demoratum fuisse. Liv. lib. 3: In cella Iovis optimi Maximi habitaret exul.

Cellŭlă, æ, f. p. diminutivum à cella. [τὸ μικρὸν ταμιεῖον, οἰκίσκος. Polonic. Pywnicżka. Vngaric. Pinczécske. Anglic. A litle buttrie.] Terent. in Eunuch. Quum in cellulam ad te patris penum omne congerebam clanculum. Colum. lib. 8. cap. 9: Receptacula non tanquam columbis loculamenta, vel cellulæ cavatæ efficiuntur.

Cellārĭă, Locus ubi conditur vinum. [אוצר יין otsár jájin. οἰνών. Gall. Celier. Ital. Cantina, canena del vino. Germ. Ein Weinkeller. Belg. Een Wijnkelder. Hispan. Cella para vino. Pol. Komora winna. Vngar. Pincze. Angl. A celler.] Plaut. in Mil. Ego ejiciar cellaria. ¶ Et cellaria, quæ præest cellæ. [מכנסת othénéth. ταμία. Homero. Gall. Despensiere, qui a la char e du boire & du manger. Ital. Donna che charda la dispensa. Germ. Ein Kellerin. Hispan. Dispensera, bottillera.] Plaut. in Mil. Iampridem, quia nihil abstulerit, succenset cellaria.

Cellārĭus, m. f. qui in cella præpositus est penui promendo vel condendo. [סוכן sochén. ταμίας. Gall Despensier, maistre d'hostel, qui a la charge du boire & du manger. Ital. Preposto alla mensa, dispensiere. Germ. Ein Kellermeister / Speißmeister. Belg. Een Kellerwaerder / Keukenmeester. Hispan. El cillero, botillero. Pol. Piwniczny, klucznick. Vngar. Koltjár Angl. To steward, that ruleth the celler.] Colum. Vt cibus & potus sine fraude à cellariis præbeatur. Plaut. in Capt. Prome quodvis, te facio cellarium. ¶ Hinc etiam Promum condum appellabant. Plaut. in Pseud. Promus & condus sum, procurator peni. Auson. Promusq; quàm condus magis.

Cellārium, rii, n. f. Cella, repositorium. [אסם asám אוצר otsár. ταμιεῖον. Gallic. Celier. Italic Ricostiglio. German. Ein Keller oder Speißkammer. Hispan. Cilla. Polon. Spizarnia, pywnica. Vngar.

Τὰν βάς.μινε. Angl. *Abutnie, a cellar.*] Videtur ea figura dici, qua Granarium, Penarium. ¶ Hanc & Cellam promptuariam, seu promptuarium appellant, in quo conduntur, & ex quo promuntur ad victum necessaria. Plinius lib. 36. cap. 15. Quorum agri quoque minorem modum obtinuere, quàm istorum cellana. Idem & Penatium, & Penaria, seu penaria cella à penu nuncupatur. Cicero in Verrem. M. Cato sapiens cellam penuariam Reipublicæ nostræ, nutricem plebis Romanæ, Siciliam nominavit. Hujus diminutivum est Cellariolum.

Cellāris, re, adjectivum: [ὁ τῷ ταμιῳ. Vng. *Pin iobbi bug hol valo.*] ut, Columbi cellares. Columel. lib. 8 cap. 8. Hæc eadem ratione palumbos, columbosque cellares, pinguissimos facere contingit.

Cello, is, fine diphthongo, Antiquissimis in usu fuit pro cedo: nunc compositis tantùm utimur, Excello, & Præcello, quæ significant Excedo, & Antecedo, Vide in dictione Caello.

Cēlo, as, act. p. Abscondo, clàm habeo. [חלם *halám* סתר *fathár* כחש *chiſſáh*. λανθάνω, κρύπτω. Gal. *cacher, celer, tenir secret.* Ital. *Absconder, coprire.* Germ. Verbergen/heimlich halten/verheelen Belg. Verhelen/swijgen] Hisp. *Encubrir, ò esconder.* Pol. *Taie, nakrywam.* Vng. *Eltéytöm, el augom.* Angl. *To hide, to keep close and secret.*] Construitur modò cum uno duntaxat accusat. Cic. de Nat. deor. Nec tu me celas, ut Pythagoras solebat alienos Lactant. lib. 5. Utrúmne profitebitur fugitivum se, vel pestilentem domum vendere, an celabit emptorem? ¶ Modò cum duobus. Plaut. in Bacch. Aedepol fecisti furtum ærati malum, cum isthæc flagitia me celavisti, & patrem. Eodem modo Græci λανθάνω σε τὶ λάθρᾳ. ¶ Interdum loco unius accusativi habet dativum. Teren. in Phorm. Si hoc celetur patri, in metu sum. ¶ Modò cum ablativo mediante præpositione. Cic. Trebario: Sed Bassus noster mede hoc libro celavit. ¶ At quum passivè ponitur, res sive persona, quam quis aliquem celavit, ponitur in nominativo. Ter. in Eunuch. Ubi est, diu celalari non potest.

Cēlātūs, particip. Occultatus, absconsus. [נעלם *nel elam* מכוסה *mechuſſéh*. λανθανόμενος. Gal. *Caché, celé,* Ital. *Nascosto.* Germ. Verborgen. Hisp. *Escondido, encubierto.* Pol. *Zakryty, sata ony.* Vngar. *El reytelet, el t s koltatot.* Angl. *Hidde, kepen close.*] Ter. in Andr. Ibi tum exanimatus Pamphilus bene dissimulatum amorem, & celatum indicat. Cic. pro Cluent. Non est profectò de illo veneno celata mater: nihil est ab Oppiano sine consilio mulieris cogitatum.

Cēlātim, adverb. Clàm, occultè [בסתר *beséther*. κρύφα, λάθρα. Gall. *Secretement, couvertement, en chachette.* Ital. *Ab consamente, celatamente.* Germ. Verborgentlich/heimlicher weiß. Hispan. *E condidamente.* Polon. *Skrytie, pocsichu.* Vngar. *Reytue, alattomban, titkon.* Angl. *Secretile, quietliche.*] Gell. lib. 12. cap. 15. Sisennam citans lib. 6. Historiarum: Quàm maximè celatum poterat, in insidiis duo disponit.

Cēlox, f. t. Navigii exigui genus fuit, quod uno remorum ordine agebatur, à celeritate nomen habens. [κέλης, κελήτιον. Germ. Ein Jagschiff Bel. Een Seynschip Pol. *Lodka poiezna.* Vng. *Sayka, foljo hajo.* Angl. *A brigantine.*] Plaut. in Asin. Quò hanc celocem conferam. Apul. lib. de Repub. Qui celocem regere nequit, onerariam petit. Eam Rhodii invenerunt.

Celsus, celsa, celsum, Altus, sublimis, excellens, elatus, excelsus. [רם *ram* גבוה *ghaboáh*. ὑψηλός. Gal. *Haut, eslevé.* Ital. *Alto, sublime, excellente.* Ger. Hoch. Hisp. *Cosa alta.* Pol. *Wysoky.* Vng. *Magas.* Angl. *High.*] Plin. lib. 13. c. 28: Firmiores, celsioresque infantes fore. Cic. 2. de Nat. deor. Quæ primum eos humo excitatos, celsos, & rectos constituit. Deducunt autem quidam volunt hoc nomen à Cello antiquo verbo. Festus à Græco κέλης, quod qui equo vehuntur, sublimes sint.

Celsitūdo, nis, f. t. pro excellentia. [רום *rum* רוממה *romáh* ὑπεροχή. Gall. *Hauteur, eslevement.* Ital. *Eccellenza grandezza d'animo* Ger. Hochheit. Hisp. *Alteza è grandeza de animo.* Pol. *Wysokość* Vng. *Magasság méltóság.* Ang. *Highenesse, excellentie.*] Valla in Herodoto.

Celsitās, tatis, f. t. Altitudo, excelsitas, elatio. ὑπεροχή. Cic. in Offic. Celsitas animi, & magnitudo.

Celtis, Est arbor insignis, magnitudine pyri, in Africa, & potissimùm circa Syrtes nascens, quæ Lotus appellatur. λωτός. Incisuræ in foliis crebriores, alioqui ilicis viderentur: fructui magnitudo fabæ color croci. Tam dulcis ibi cibus est, ut nomen etiam genti terræque dederit. Siquidem Lotophagi nominantur. Plin. lib. 13 c. 17. ¶ Loti sylvestris inodori genus, cui flores lutei sunt, specie columbarum ingluviem repræsentantes. [Pol. *Kaja.* Angl. *Achesill.*]

Celydrus, Lege Chelydrus.

Cementum. Vide Caementum.

Cēmus, κημός. Herba est apud Plin. lib. 27. c. 8. cujus descriptionem se idcirco prætermittere ait, quòd solus in amatoriis usum habebat. Diosc. lib. 4 eandem esse ostendit cum leontopodio. ¶ Cemus autem videtur appellata ex floris, sive calycis figura: quoniam pyxidicula Athenis ita nominabatur, per quam suffragia in subjectum vasculum, quod Cadiscum vocabant, demitti consueverant. Vide Ruell. lib. 3. c. 130.

Cēmās, Græcè κεμάς, hinnulus, cerva, sive idem quod νεβρός: quanquam κεμάδα volunt progredi in pascua. Cemum Græcè κεμάς, Aristoteles, & idonei ferè omnes à cervo non distinguunt. Alii primogenitos tantùm cervos procas vocant. Ab hoc animali Proconnesus quoque appellata est. Nam Ophion quod Sardinia quondam ferebat, interiisse creditur. Cervus nō erat, sed animal pilo ac dentibus simile cervo minus. Barb.

Cenchramides, [κεγχραμίδες. Polon. *Ziarnka figowe.* Vng *Kadás fuge mag.* Ang. *Kestielle.*] Ficorum grana, ita dicta à milii similitudine, quod Græci κέγχρον vocant. Plin. lib. 15. cap. 19. frumenta appellat: Ficis mollis omnibus tactus: Maturis frumenta intus.

Cenchris, hujus cenchridis, f. t. [κεγχρίς. Gall. *Quercelle, ou cercelle.* Ital. *Caninello, canibello, tristarello.* Germ. Ein wannenweher/ wandweche. Belg. Steenschmetter. Hisp. *Cernicalo.* Polon. *Kania.* Vngar. *Nyeritó kanya.* Ang. *Castrell.*] Avis ex accipitrum genere, quam Arist. lib. 6. de Animal. solum ex adunco genere, quaterna, & eo plura ova parere dicit. Plin. lib. 29. cap. 6: Turturis fimum albugines extenuat: item cochlearum cinis, fimum cenchridis. Dicta Cenchris, quasi militaria, Latini à tinnitu vocis Tinniculum appellant. ¶ Est item Cenchris serpens maculis plena, Thebano marmori similis. Lucanus lib. 6. Et semper recto lapsurus limite cenchris. Pluribus ille notis, variatam tingitur alvum. Plinius libro 20. capite 22: Serpillum adversus serpentes efficax, maximè cenchtin, & scolopendras.

Cenchrites, κεγχρίτης, Gemmæ species, quæ veluti sparsis milii granis distincta videtur. Plin. lib. 37. cap. 11.

Cenchron, Adamantis genus est, quòd sit milii magnitudine. κέγχρος enim milium dicitur. Plin. lib. 27. cap. 4.

Cenotaphium, n. f. [κενοτάφιον. Gall. *Une representacion de sepulchre, un sepulchre où il n'y rien dedans, mais seulement fetti de monstre.* Ital. *Sepolchro, avello, deposito vacuo.* Germ. Ein lår Grab/ Ehrengrab. Belg. Staetgraf. Hisp. *Sepulchro vazio y vano.* Polon. *Prozny grob.* Vngar. *Üres koporso.* Ang. *An herse sett vpon a solenne buriall.*] Vacuum sepulchrum. κενὸν enim vacuus dicitur, & τάφος sepulchrum: à θάπτω, sepelire. Est enim ut capsa, quæ ponitur in templo in exequiis mortuorum. Virgil. 3. Aen. describit Cenotaphium sic:

> Solennès tum fortè dapes, & tristia dona
> Libabat cineri Andromache, manesque vocabat
> Hectoreum ad tumulum: viridi quem cæspite inanem
> Et geminas, causam lachrymis, sacraverat aras.

Quo loco Servius tumulum inanem cenotaphium esse dicit. Cenotaphiorum autem usum ad'nvenit superstitiosa veterum opinio, qui credebant defunctorum animas, si honore sepulchri carerent, stygiam paludem tranare non posse. Unde à sacerdotibus inventum est exequiarum genus, quod Terræ injectionem vocabant: ut etiam iis, qui naufragio periissent, aut quorum corpora haberi non possent, Iusta persolverentur. Tumulum itaque ex cæspitibus, aut alia materia congerebant, ubi absenti defuncti cadaver, tanquam præsente, solenni quodam ritu exequiæ peragebantur. Hujusmodi autem sepulchrum, in quod nullæ illatæ erant reliquiæ, Cenotaphium: hoc est, inane sepulchrum vocabatur. Suetonius honorarium tumulum appellat, in Claudio, Cæterum, inquit, exercitus honorarium ei tumulum excitavit: circa quem deinceps stato die quotannis miles decurreret: Galliarumque civitates publicè supplicarent. Quibus verbis significat cenotaphium Druso in Germania extructum, quum corpus ejus Romam devectum esset. Sic vocari possunt hodie, quos *repræsentationes* in anniversariis exequiis vocamus. Budæus. Ulpianus l. vel quæ. ff. de Religiosis & sumptibus fun. Si adhuc monumentum (*inquit*) purum est, poterit quis hoc & vendere & donare: si cenotaphium sit, posse hoc vænire dicendum est, nec enim hoc esse religiosum Divi fratres rescripserunt.

Censeo, censes, censui, censum, pen corr. n. t. Existimo, puto, arbitror. [חשב *chaſchab* דן *dan* כחב *chas.* ἀξιόω, ἡγέομαι. Gall. *Penser, estimer, opiner, estre d'avis.* Ital. *Esti mare, pensare, giudicare.* Germ. Schetzen/ achten/ meynen. Belg. Schatten/ meynen. Hisp. *Estimar, juzgar ò pensar.* Pol. *Mniemam, sprodziewam sie.* Vngar. *Vélöm, itilöm.* Angl. *To thing, estheme, iudge.*] Terent. in Eunuch. Censen posse me obsfirmare, &c. Liv. lib. 6. Bell. Pun. Censent eò venturum obviam Pœnum ¶ Item constituere, deliberare, sententiam dicere, ἀποφαίνεσθαι γνώμην. Nam senator censet, quum sententiam dicit de eo, quod sibi videtur: assentitur, quum alienum approbat. Cic. in Catil. Quid senatus censuerit, exponam. Idem pro Flacco: Cujus patrem armis pellendum à suis mœnibus censuissent. ¶ Item Censere, succensere significat. Varr. Ne vobis censeam, si ad me referretis. ¶ Est item Censere, facultates æstimare, & in censum redigere: quod quinto quoque anno Censores Romæ facere solebant. Cic. de Legib. Censores populi, civitatis soboles, familias, pecuniasque censento. ¶ Item censere sua bona, idem est aliquando, quod profiteri apud Censores. Cic. pro Flacco: In quatribu denique ista prædia censuisti? loquitur enim non de Censore, qui censere civium facultates solebat: sed de Deciano quodam, qui apud Censorem quum Census ageretur, sua prædia profitebatur. ¶ Est etiam Censeor deponens, idem significans quod profiteri, & sua bona censere. Cic. pro Flacco: Verum esto: gloriosus fuisti: voluisti magnum agri numerum censeri. Et paulò pòst: Census es præterea numeratæ pecuniæ centum tria millia, &c. Census es mancipia Amyntæ. Ibidem: Ac primò pertimuit quum te audisset servus suos esse censum. ¶ Composita à Censeo sunt Accenseo, Percenseo, Recenseo, Succenseo.

Censuus,

Censuus, adject. ut Censui agri: qui emi & vænire jure civili poterant. Festus.

Censio, onis, f. t. Castigatio. [ענש hanesch מכסה michsáh. τίμησις. Gall. Punition & reformation, estimation, taxe. Ital. Castigatione, correttione. Germ. Ein straff. Belg. Een pene. Hispan. Castigamiento y corregimiento. Polon. Kara, winna. Vngar. Bűntetés, bűságolás. Ang. Chastisement, punishment.] Vnde Censionem facere dicebantur Censores, quum mulctam cuipiam irrogabant, vel equiti equum adimebant, vel senatorem senatu movebant, vel quempiam ex plebe ærarium faciebant. Plaut. in Rud. Assume quidem, ne censionem semper facias. ¶ Censio hastaria vocabatur, quum militi mulctæ nomine, ob delictum militare indicebatur, ut hastas daret.

Censitio, onis, f. t. idem est quod Census impositio. [Pol. Danpodaw. Vng. Adó vetés.] Spartianus in Nigro: Idem Palestinis rogantibus, ut eorum censitio levaretur, idcirco quòd esset gravata, respondit: Vos terras vestras levari censitione vultis, ego verò etiam aerem vestrum censere vellem.

Censitor, oris, verb. m. t. ab antiquo verbo Censio, is, quartæ declinationis, idem quod censor. Vlp. in l. Formæ. § Illam æquitatem ff de censib. Illam æquitatem debet admittere censitor, ut officio ejus congruat.

Censor, oris, m. t. Qui censuram gerit, præfectus morum. [מתחכך methachchên מחקן meshakkên מוכיח mochiach ספר sophêr. τιμητής. Gall. Censeur, ou reformateur des mœurs & de la police. Ital. Censore, correggitore. German. Ein Schetzer, ein Straffer, ein Zuchtmeister. Belg. Reformatoor, tuchtheere. Hisp. El juez de los censos y costumbres, corregidor. Pol. Dozorca sprawy, ... Vngar. Vissgáló, ... Ang. A reformer, or corrector of manners.] Censores magistri morũ erant, à censendo: id est, arbitrando dicti, quòd illis summũ arbitrium esset de civiũ moribus castigandis. Vel à censu, quòd quinto quoque anno populi Rom. censum agerent. Varr. Censor ad cujus censionem: id est, arbitrium censeretur populus. Cicer. 3 de Legib. ex Leg. xij. tab. Censores, populi ævitates, soboles, familias, pecuniasque censento: urbis templa, vias, aquas, ærarium, vectigalia tuento. Fest. Censores dicti, quòd quisque tanti sua æstimaret, quantum illi censuissent: quod non absurdum videtur, quia & rerum & morũ censores erant. Vnde Plutarchus in Aemilio: Censura maximæ omnium magistratuum reverentiæ, plurimæ potestatis, tùm in aliis rebus, tùm maximè ad morum emendationem. Nam senatores è senatu removere potest, equitibus equos adimere, ex plebeis ærarios facere, notare infamiã, censum agere, lustrum condere. Erant autem duo Censores, qui quinto quoq; anno creabantur. Vide autem Titum Livium lib. 4. Decadis primæ, ubi docet Censores ab agendo populi censu nomen fuisse sortitos.

Censor, Quinquennale primùm fuit censorum imperium ea lege, quæ Geganio Macerino II, Quinctio Capitolino V. Coss. lata est: Qua simul illud sancitũ, ut è gente patriciã crearentur; sed eam legẽ sexennio pòst Mam. Aemilius dictator correxit, lege latã, ne plus quàm annua ac semestris censura esset: gravis enim omnis diuturna potestas in liberã civitate. Censorũ erat munus civitatẽ censere, vectigalia locare, vitia notare. notatio autẽ, & animadversio in improbos cives non ejusdem erat generis. senator senatu movebatur: eques equũ publicum perdebat: plebeius in Ceritũ tabulas referebatur, & ærarius fiebat: hoc est, ferẽdi suffragii, & capiendi muneris publici potestate omni privabatur, ut tantum ad æra pro suo capite, tributi nomine, pendenda civis esset. Cerites enim, inquit Gellius, pro sacris bello Gallico receptis, custoditisq;, municipes sine suffragii jure facti: concessumq; illis, ut civitatis Romanæ honorem quidem caperent, negotiis tamen atq; oneribus vacarent, hinc tabulæ Cerites appellatæ, in quas censores referri jubebãt, quos notæ causã suffragiis privabant. adimebant igitur censores, quod cuiq; ordini summum erat: senatori, ne in senatu esset: equiti, ne equitis insigne publicũ equum, & annulum aureum haberet: plebeio, ne suffragium ferret: quod enim prætereà posset adimi, nihil erat. suffragii porrò amissionem sequebatur amissio simul omnium munerum publicorũ, sicuti è suffragii jure concesso, scimus honorum simul ac munerum omnium partem esse datam. Erátne civi Romano senatori, dicet aliquis, præter ordinis amissionem, alia pœna? erat. nam interdum non modò aditu curiæ prohibebatur: verumetiam tribu movebatur, in ærariosque referebatur. moveri autem tribu, est, in tribum ignobiliorem trãsferri, ut ex rusticã in urbanam, vel in aliam rusticam minus honoratam. Aemilium quidẽ Mamercinũ, quòd censuræ tẽpus minuisset, à censoribus & senatu ejectum, & tribu motum, ærariumque etiam, censu octuplicato, esse factum, Liv. lib. XXIX. scriptum reliquit. eodemque modo cives Romanos ordinis equestris non modò equo publico privatos, verum etiam in ærarios relatos esse, ex Valerio Maximo, aliisq; dicimus. Censoriam autem notã, atq; ignominiam ii, qui succedebant, censores plerunq; solvebãt. atq; etiam, quod censor unus statuerat, id alter sæpe mutabat. prætereà, notatos à censoribus pristinum in locũ restituere vel judices, re cognitã & judicatã, suis sententiis, vel populus ipse suffragiis & poterat, & solebat. quòd si quis è senatu ejectus, neq; à censoribus sequẽtibus: neq; à judicibus, neq; à populo in integrum restitutus esset: unã habebat in senatum redeundi viam, si honores illos denuò populi suffragiis consequeretur, quos qui gesserant, iis, etiamsi lecti in senatum à censoribus non essent, parere tamen curiam leges jubebant. Causæ quibus cives Romani à censoribus notarentur, multæ traduntur, ut: si quis cõceptis verbis pejerasset: si, quum esset in provinciã, socios diripuisset: si pecuniam accepisse ob rem judicandã putaretur: si propter æris magnitudinem prædia mancipasset: si paulò esset insolentior in sumptu: quæ de re verba sunt hæc apud Gellium lib. IIII. Cornelium Rufinũ bis consulatu & dictaturã functũ, censor Fabritius senatu movit ob luxuriæ notam, quòd decẽ pondo argenti facti haberet: notabantur etiã qui strigosiores equos haberent. quibus equus publicus adimebatur. omnium denique rerum nomine malè audientes, ut furti, peculatus, captarum pecuniarum, pro socio, quorum criminum turpia judicia vocabantur, à censoribus notabãtur: ut tamen iidem illarum ipsarum rerum postea judiciis absoluti, jus suum, censorum animadversione ademptum, sæpe recuperaverint. neq; unquam iis, in quos animadvertissent, censores, propterea vel magistratum capere, vel judicem legi, vel alterum accusare non licuit. In cẽsis pœna fuit gravissima, bonorum, & libertatis amissio: eamq; significat quidem Livius, quũ ait lib. I: Servius censum maturavit metu legis de incensis latæ: ostendit autẽ apertè Dionysius: [illegible] ex nostro libro de Legibus, & ex libro de civitate Romanã.

Census. Egregia multa sunt, nec à multis animadversa, quæ de censu civium Romanorum à veteribus tradita licet colligere. Censebantur cives Romani, nõ ubi ad ætatem ferendis armis idoneam, hoc est, ad annos XVII. pervenerant: quod video quosdam existimasse; sed à quo primùm die nati erant: nam si robustiores tantùm censi essent: Serv. Tullio regnãte, qui censum instituit, Romæ fuissent hominum ducenta millia siquidẽ Livius octuaginta millia, Dionysius etiam plures in primo cẽsu cõmemorat: ut necesse sit, eos, qui nondũ per ætatẽ gestare arma possent (omitto senes affectã jam ætate ob infirmitatem vitiũ domi sedentes, aut in lectulis cubãtes) haud ferè pauciores ducentis millibus fuisse, tantõq; marium numero parẽ fuisse numerũ fœminarum, æquè necessarium videtur. quod certè ad æstimationẽ quidem judicii mei, vix est ut credi possit. demus, id quod verum est, urbem Romã quum, regum virtute, ac sapientiã rebus omnibus vehementer esse auctam. annorum verò CLXXIII. spatio (in illo enim regni principio Servius, sextus rex, censum instituit) incremẽta fuisse tanta, ut capitum ducenta millia, quam hodie multitudinem in unã aut alterã Europæ urbe vix, aut fortasse ne vix quidem inveneas, numerata sint, ita simile veri non est, ut monstri simile videatur. ipse etiã Liv. lib. IIII, quum ait: Qu. Fabio T. Quinctio coss. censa civium capita CXXIIII millia, CCXIIII, præter orbos, orbasq;: nullam ætatẽ, orbis exceptis, nullumq; sexum censu exclusum, satis indicat, idẽq; lib. LIX significat, quũ inquit: Censa sunt CCCVIII millia, DXIII, præter orbos, & viduas. Quæ si cui dubia videntur argumenta, Dionysii Halicarnassei legat historiam, nam ex ejus verbis, quæ sunt lib. I, non modò cujusq; rem esse æstimatam, quod unum Livius, scriptor quãdoque parum diligens, tradidit, verumetiam ætates omnium, uxores, liberos, locum ubi habitarent vel in urbe vel in agro, publicis in tabulis notatum, planissimè ostenditur. Quod autẽ ad libertinos attinet: eos item unà cum ingenuis esse censos, idem Dionysius eodem in loco significat. Vtrum verò, qui extra pomœrium, an soli qui intra pomœrium habitabãt, censerentur, dubitare nõ licet: quum ab eodem & de agro Romano fieri mentionem videamus. Et ut de rusticis Romanis censis ex Dionysio, sic de municipibus, postea quàm communicari cœpta civitas est, planè constat ex eo Pædiani loco: Convenerat ex municipiis cujuscunque modi multitudo, aut propter comitia, suffragiorum causã, aut ludorum, aut ut censeretur. nec tamen obscurè idem significãt illa verba pro Cluentio: Illũ tabulas publicas Larini censorias corrupisse, decuriones universi judicaverunt. certè enim de tabulis iis intelligit, in quas censores quũ civium Romanorũ censum agerẽt, municipũ nomina retulerant. Coloni ante bellũ Punicum secundũ non censebãtur. ait enim Livius sic lib. XXIX: Duodecim coloniarum, quod nunquam antea factum erat, deferentibus censoribus, censum acceperunt; ut quantum numero militum, quantum pecuniã valerent, in publicis tabulis monumenta extarent: Censebantur quinto quoq; anno lustro scilicet cõfecto, quod integrum quatuor annorum spatium fuit. tametsi, ultra quadriennii intervallũ, vel bello, vel domesticis discordiis, vel alio casu, sæpe productũ esse censum observabimus. Magistratus huic muneri præfuit, primũ, qui summus in urbe fuit, reges duo postremi, Servius & Superbus: ejectisq; regibus, consules: deinde quum consules bellis impedirentur, censores: qui ab re nomen acceperunt: Census in foro fiebat: lustrum in campo Martio cõdebatur, cæsis sue, ove, tauro. quod sacrificium & solitaurilia, & suovetaurilia vocãt. de lustro Livius, Dionysius, oẽs historiæ narrant. de censu inde cõjicio, quod equites trabeatos per medium forũ idibus Quinctilibus ante cẽsores suã manu equum traduxisse, Livius, Valerius, Suetonius, Plutarchus affirmãt: qua qua in re significandã, verbũ traducendi vel vehere, veteres historici libenter usurparũt: Cicero, traducere dixit. quòd si equites in foro censebãtur: de cæteris, nihil obstet quin idẽ putemus. A principio, è Servii regis instituto, in suã quisq; classe quæ in centurias

turias dispertitæ erant: hoc est, ex suo quisque censu, quæ rei familiaris erat æstimatio, censebatur: qui centum millia, æve amplius possideret, in primâ classe, qui infra centum usque ad septuaginta quinque, in secundâ inde ad quinquaginta millia, in tertiâ: inde ad viginti millia, in quartâ: ab eo ad undecim millia, in quintâ: infrà verò, in sextâ. ex quo sequitur, ut decuriones, equites, senatores omnes in primâ classe censerentur: quandoquidem neque decurio poterat esse, qui centum millia non haberet: neque eques, qui quadraginta millia: neq; senator, qui octingêta millia. Post expletas verò XXXV tribus, non in centuriis, sed in suâ quemq; tribu censum esse crediderim. senatores enim clarissimos viros, summis honoribus functos ipsos inquam, censores, M. Livium salinatorem, C. Claudium Neronem, in suis utrunq; tribubus, nullâ factâ classium mentione, censum esse. Livius libro XXIX. perspicuè demonstrat his verbis: Equitum deinde census agi cœptus est, & ambo fortè censores equum publicum habebant. quum ad tribũ Polliam ventum est, in qua M. Livii nomen erat, & præco cunctaretur citare ipsum censorem: Cita, inquit Nero, M. Livium, & sive ex residuâ & vetere simultate, sive intépestivâ jactatione severitatis inflatus, M. Livium quia populi judicio esset cõdemnatus equum vendere jussit. Item M. Livius quum ad tribum Narniensensem, & nomen collegæ ventum est, vendere equum C. Claudium jussit. Festus tamen videtur significare, post expletas etiam XXXV. tribus cẽsos esse cives Romanos in centuriis: ait enim sic. Niquiscivit cẽturia est, quæ dicitur à Serv. Tullio rege constituta, in qua liceret ei suffragium ferre, qui non tulisset in suâ, ne quis civis suffragii jure privaretur. nam, sciscito, significat, sententiam dicito, ac suffragium ferto: unde scita plebis: sed in eâ centuriâ neque censetur quisquam neque centuriæ præficitur, neque centurialis potest esse: quia nemo certus est ejus centuriæ est autem, Niquiscivit, nisi quis scivit. Pedianus etiam, cujusque civis nomen in albo suæ centuriæ scriptum fuisse, tradit: indeque exemptos, qui à censore ærarii fierent. itaq; hanc veterũ quasi controversiã ita dirimemus, ut nominatas quidem recognitas in censu singulas tribus, nomina tamen civium in suâ cujusq; centuriâ scripta esse dicamus. Et quoniam tria genera civium fuisse constat, senatores, equites, plebẽ &, plebi equites, equitibus senatores dignitate præstitisse, constat: ratio postulat, id quod etiam veterum exempla testantur, ut in censu primus ordinis senatorii locus, equitum secundus, plebis verò fuerit postremus. primùm igitur recitabantur omnium senatorum nomina. erat autem inter ipsos senatores primùm recitari, perhonorificum: isque princeps senatus vocabatur. id in arbitrio censorum positum erat: à quibus tamen neminem, nisi de consularibus, principem senatus esse lectum, animadvertimus. eodem modo princeps equestris ordinis dicebatur is, quem censores primo loco scripsissent in iis tabulis, quæ equitum nomina continebant. Ex nostris observationibus.

Cēnsōrĭŭs, ad hominem relatum, cum significat, qui aliquando censurâ fuerit functus, τιμητικός: quemadmodum Consularem, & Prætorium vocamus, qui aliquando aut Consulatum gesserit, aut Præturã. Cic. 2. de Orat. Quid enim poterit dicere? Consularem se esse hominem & Censorium. Et paulò pòst: Id autem committere, vide quàm homini Censorio conveniat. ¶ Dicitur & de aliis rebus omnibus, quæ ad Censores pertinẽt quæq; censorum sunt. Censorium dictum, quod est censoris, seu quod ad censorem pertinet, & Censoria virgula. Quintil. lib. 1. cap. 2: Veteres Grammatici non versus modò censoriâ quadam virgulâ notare, sed & libros, qui viderentur falsò inscripti, tanquã subdititios submovere familiã permiserunt sibi, &c. ¶ Censorium non est. Cic. pro Cluent. Hominum delictum fortunæ judicio committere, minimè censorium est. ¶ Censoriæ vestes dicebantur, quibus Censores meritò uti possent. ἱμάτια τιμητικά. ¶ Censoriam virgulam tritissimum est ab eruditis appellari judicandi autoritatem, præsertim cum supercilio, à magistratu Romano sumptum.

Cēnsūrā, ræ, f. p. Censoris dignitas, sicut à Prætore Prætura. [תוכחת tochâchath. τιμητεία, τιμητικὴ ἀρχή. Gall. *Reformation, censure l'office d'un censeur.* Ital. *Dignità di Censore, Censura, reprehensione.* Germ. Das Ampt des schetzens oder straffens. Hisp. *La judicatura de aquel Censor, corregimiento.* Pol. *Vrząd sprawiaci obyczaie.* Vngar. *Vizsgálás emendalás.* Angl. *The office of the Censour, reformation.*] Plin. lib. 14. cap. 5: Catonum ille primus, triumpho & censurâ super cætera insignis. Liv. lib. 4. ab Vrb. Alios magistratus annuos esse, quinquennalem Censuram gravem esse. ¶ Accipitur interdum pro severitate, correctione, decreto & lege. Plin. in Paneg. Nam vita principis, censura est, eaque perpetua: ad hanc dirigimur, ad hanc convertimur. Apud Græcos censuræ genus. ὀνομασία.

Cēnsŭs, us, m. q. [מכלה michlâh מכס mèches, τίμημα. Gall. *Taxe & estimation, revenu, rente.* Ital. *Censo intrata, rendita, tributo.* Ger. Schatzung die man einem nach seinem angezeigten Gut aufferlegt/ Steur. Belg. Een Schattinge. Hispan. *Pecha, cannama.* Pol. *Dan, szacunek.* Vngar. *A'do, marha ...* Angl. *A cessing, valuing, a subsidie, or yarlie revenewes.*] Dicebatur æstimatio rerum & bonorum facta, secundum quam tributa pendebantur. Vnde, Censum agere, est recensere hominũ facultates. Liv. 1. ab Vrb. Cẽsum instituit, rem saluberrimam tanto futuro imperio. ¶ Censui censendo bona esse dicebantur, quæ mancipi erant, & modis jure civili institutis acquisita. Cic. pro Flacco: Illud quæro sintne ista prædia Censui censendo? habeant jus civile? sint mancipi? subsignari apud ærarium, apud Censorem possint? ¶ Census item, annuus reditus, & quicquid fortunarum quis habet. οὐσία, τιμητόν. Iuvenalis: Protinus ad censum, de moribus ultima fiet Quæstio. Cic. 2. de Legib. A' quo iterum funerum sumptus præfinitur ex censibus, à minis quinque usque ad minam. Vnde qui censum millia æris in professionem detulissent, Censi dicebantur. Census equestris constabat ex sestertiis quadringentis.

Cēnsŭs, a, um, significat id, quod in censum relatum est. [τιμηθείς. Polon. *Oszacowani.* Vngar. *Szám, szám ..., ado ala vetetett.* Angl. *Cessed, valued, taxed.*] Cic. pro Archia, Illis temporibus nulla populi pars est censa. Idem in Verrem: Te prætore Sicilia censa denuò est. Cic. de Orat. Quæritur de eo qui domini voluntate census sit, si lustrum conditũ non sit: sitne liber. ¶ Censi etiam illi appellabantur, qui centum millia in bonis habebant, qui à Iurisconsultis appellantur Centenarii.

Cēnsŭs, si, m. f. Significat eum de cujus bonis factus est census, τιμηθείς. Cic. pro Archia: Eum qui sit census, se gessisse jam tum pro cive. ¶ Capite census, vide suprà suo loco.

Cēnsŭālĭs, le, Vlp. l. Forma. ff. de censi. Formâ censuali cavetur, ut agri sic in censum referantur. Vincula censualia. Idem ead. l. §. si quis inquil. Si quis inquilinum, vel colonum non fuerit professus, vinculis censualibus tenetur.

Cĕntaurēā, æ, f. p. sive centaurion, rii, κενταύρειον. Diosc. Herba est, quæ à Chirone Centauro nomen accepit, qui eâ curatus dicitur, quum Herculis hospitis sui arma pertractanti, sagitta decidisset in pedem. Ejus duo sunt genera, majus, & minus. Majoris radix, quæ sola in usu est. in Officinis pro Rheo Pontico magno errore ostenditur. [Gall. *Centaurée ou ceronnée.* Ital. *Reuponttico.* German. Tausend guldenkraut/ Erdgall/ Biberkraut. Belg. Cleene centorie/centauriaen. Hispan. *Reupontico.* Polon. *Centuryia.*] Minus verò Centaurion (quod à Plinio Centaurion lepton dicitur, & à nonnullis Limnesion, propterea quòd rigua amet loca) etiam hodie in officinis nomen retinet. tametsi à quibusdam Febrifugia, & Fel terræ dicitur. [Gall. *Fiel de terre.* Ital. *Biondella.* Hisp. *Hiel de terra.*] Virg. 4. Georg. Centaureum appellavit, pen. prod. Cecropiumque thymum, & graveolentia Centaurea. Vide Plin. lib. 25. cap. 6.

Cĕntaurĭs, Plinio, Tertia est centaurii species, cognomento Triorches, eò quòd qui eam secat, à triorche accipitrum genere dicatur impugnari. Hæc Plin. lib. 25. cap. 6.

Cĕntēnārĭŭs, Centenus, Centesimus, Centesimare, Centiceps, Centimanus, Vide CENTUM.

Cĕntĭfŏlĭa. Rosæ genus, in Campaniâ potissimùm proveniens: à foliorum multitudine ita appellatum: de quo vide Plin. libro 21. cap. 4.

Cĕntĭgrānum, Genus tritici, dictum quòd ferat centum grana. Plin. lib. 18. cap. 10.

Centinodia, Vide POLYGONON.

Cĕntĭpĕdă, Vermis est pilosus, multis pedibus arcuatim repens, ab aliquibus Multipeda, ab aliis Millepeda dictus. [ὀνίσκος. Pol. *Gąsienka.* Vng. *Hernyo.*] Differt à scolopendra, quæ & minor est, & perniciosior, neque arcuatim serpens. Autor Plin. lib. 29. cap. 6.

Cĕntĭpellĭo, onis, Plin lib. 28. cap. 9. de Cervis: Testes quoque ejus inveterati, vel genitale mari, salutariter dantur in vino: item ventres qui centipelliones vocantur.

Cĕntĭpēs, com. t. Piscis est alio nomine Scolopendra dictus. σκολόπενδρα, dicitur à terrestris scolopendræ similitudine. Hic hamo devorato omnia interanea evomit, donec hamum egerat: deinde resorbet. Autor Plin. lib 9. cap. 43.

Cento, onis, m. t. Velum laneum, lana, aut tomen confertum, qualibus olim in bello uti solebant, ad machinas obtegendas, ne tormentorũ missilibus perfringerẽtur. [כלונים beloîm. κέντρων, ἐπίσαγμα, σύρραμμα. Gall. *Vne chose faicte de pieces ramassées, amas de plusieurs pieces & morceaux.* Ital. *Schiauina.* German. Ein Wolline zusammen gebletzete Decke/ oder fätzeng. Belg. Een versetoorre gaderde Decken. Hispan. *Vestidura ò obra de remiendos.* Pol. *Wory natkane y na murze ..., ony, lazanina.* Vngar. *Ybido ...* *fodozot lasnok pok ócz.* Angl. *A hapharlat, a course covering of diverse shreds.*] Cæs. Centonesq; insuper injecerunt, ne aut tela tormẽtis missa contabulationẽ perfringerent, aut saxa in catapultis lateritium discuterẽt. Sisen. l. 3. Histor. Aceto madefactis centonibus integũtur. ¶ Quidã Centonẽ capiunt pro stragulî genere quod cubantibus insterni solet. Cato de Re rust. cap. 10. & 11: Culcitras octo, instragula octo, pulvinos sexdecim, operimẽta decem, mappas tres, cẽtones pueris sex. Similiter & Macrobius dum scioplã sub cẽtonibus jacẽre scribit, rusticum stragulũ esse declarat. Fieri aũt cẽtones cõstat ex pannis diversorũ colorũ, vel lanis in unũ cõdensatis atq; consutis. ¶ Vnde ad earũ similitudinẽ, Centonẽ vocãt carminis genus ex diversis carminũ fragmentis hinc atq; illinc accersitis, contextum, quasiq; consutũ: Græci κέντρωνας vocãt. ¶ Extãt adhuc Homerocentones. Ὁμηρόκεντρωνες: & Virgiliocentones, à Probâ Falconiâ consuti: itẽ alii ab Ausonio, qui etiã centonum legẽ præscribit his verbis. Variis (inquit) de locis, sensibusque diversis quædã carminis structura in unũ solidatur versum, ut coëant, aut cæsi duo, aut unus, & sequens cum medio: nam duos junctim locare ineptũ est. ¶ Vnde proverbialiter dicimus farcire

centones

centones. Plaut. Epid. Quid tu, inquit, alium quæras, cui centones farcias. id est, quem tu gloriosis mendaciis & consarcinatis fabulamentis expleas.

Centunculus, dim f. à Cento pro vili ac sordido stragulo. [illegible] Polon. [illegible] Vng. [illegible] Seneca lib. 11. Epist. Diutinum accipit, in centunculo dormit. ¶ Accipitur & pro viliori operimenti genere, quod clitellis substerni solet. Liu. 7. ab Vrb. Multis strata detrahi jubet, binis tantum centunculis relictis. ¶ Centunculus item, teste Dioscor. à Romanis vocatur herba, quam Græci *Gnaphalion*, & [illegible] vocant. ¶ Ratio nominis tracta videtur à molli foliorum lanugine, qua ad infarciendos centones tomenti inopia suppleri possit. Vide Diosc lib. 3. cap. 122. Plin. autem lib. 24. cap. 15. autor est: Centunculum Italis appellatum fuisse terrarum clematidis genus, costatis fulis, ad similitudinem capitulorum [illegible] jacens in arvis.

Centona is. Ruta sylvestris apud Diosc lib. 3. cap. 51.

Cent[illegible] id est. Absynthium marinum Diosc. lib. 3. cap. 26.

Centrinæ, Culices in ficub fucis apũ ignaviã militiaq; similes.

Centrum, n. f. Latinè Punctum in sphæra, orbe aut circulo, medium à quo lineæ rectæ ad extremitatem ductæ inter se sunt æquales. [illegible] Gall. *Centre, le point au milieu d'un cercle rond*. Ital. *Centro*, Germ Ein mittel punct, Hispan. *Centro*. Pol. [illegible] Vng. [illegible] Ang. *The midde point of a round thing.*] Apuleius in Cosmographia: Cardinem, [illegible] Mundi (sic enim dixerim centrum) habet tellus. Cicer. 1. Tusc. Persuadent enim Mathematici terram in medio Mundo sitam ad universi cœli complexum, quasi puncti instar obtinere, quod Centrum illi vocãt. ¶ Centra in marmore, sunt quidam veluti duriores nodi ad clavi similitudinem, inimica sectiri intima etiam lignorum parte inveniuntur. Plin. lib. 36. cap. [illegible] ¶ Inveniuntur & in quibusdam arboribus, sicut in marmore [illegible] est, duritia clavo similis, inimica ferris. Et quædam [illegible] lapide recoctæ, aut comprehensiu in corpus, [illegible] arboris ramo ¶ Est item Centron crystalli quoddam [illegible] durum & fragile. quod & sale appellant. Plin. lib. 37 cap. [illegible] Inficitur crystallis plurimis vitiis, scabro, ferrugine, maculosâ nube, occultâ aliquando vomicâ, præduro fragilig; centro, & sale appellato.

Centra[illegible] is. adjectivum. [illegible] Plin. lib. [illegible] Quindecies & plurius subter. quum terca centrali intervenat.

Centrosus, a, um: [illegible] Polon. [illegible] Vngar. [illegible] ut, Centrosa scobis: id est, limatura admodum dura, veluti centrum quod in marmore. vel junipero invenitur. Plin lib. 37. cap. 7: Adulterantur [illegible] simillimæ, sed cote deprehenduntur, sicut aliæ gemmæ tactitæ mollior enim materia & fragilis, & centrosa scrobe deprehenduntur: & pondere, quod minus est vitreis, aliquando pustulis argenti modo relucentibus.

Centum. Nomen numerale & indeclinabile. [illegible] Gall. *cent*. Ital. *Cento*. German. Hundert. Belg. Hondert. Hisp. *Cien*. Pol. *Sto*. Vngar. *Száz* Ang. *An hundred.*] Cicer. pro Mil. Hic centum dies penes accusatorem quum fuissent, ab eo ipso accusatore producti sunt. ¶ Accipitur aliquando Centum indefinitè pro pluribus. Sic Centum greges apud Horat. 2. Carm. Ode 16 & Centum juvenes apud eundem, lib. Epod. Centum puer artium. 4. Carm ¶ Composita tamen variantur. ut Ducenti, æ, ta. Trecenti, Quadringenti, Quingenti, Sexcenti, Septingenti. Octingenti, Nongenti.

Centies. adverb. [illegible] Gall. *Cent fois*. Ital *Cento volte*. Ger. Hundertmahl Hisp. *Cient vezes*. Polon. *Stokro[illegible]* Vngar. *Százszor*. Ang. *An hundred times.*] ut, Centiès circumf. scere prius quam, & Plaut Rud. Centies H. S reliquit Cicer. 2. Phil. Ducenties. Trecenties. Quadringenties Quingenties, Sexcenties, Septingenties, Octingenties, Nongenties.

Centenarius, [illegible] Gall. *De cent ans, de cent livres, ou autres choses*. Ital. *Di cento anni, di cento libre & cose simili* German. Das ein hundert jar/ oder pfund / oder dergleichen anders. Hispan. *Cosa de numero de ciento*. Polon [illegible] Vngar. *Száz fontos, mà s.* Ang. *Of an hundred yeeres in age, of an hundred pound weight, and such like.*] & similia in arius, denotant non multiplicationem sui, sed numerum aliarum rerum quæ non nominantur: ut, Lapis centenarius, non quòd centuplus sit, sed centum librarum. Homo centenarius, non quòd sit centum geminus, sed quòd habeat centum annos. Centenarius numerus gregum Varr. 2. de Re rust. cap. 5. [illegible] ¶ Centenariæ cœnæ dicebantur, in quibus lege Licinia non plus centussibus: hoc est, centum assibus impendebatur, qui erant nummi breves ex ære Festus. ¶ Centenarii item illi dicuntur à luteris insulteis, qui centũ millia H. S possident, qui à veteribus, ut aie Asconius, dicebantur Censi.

Centenus, a, um: [illegible] Gall. *De cent*. Ital *Di cento*. German. Das zu hundert gehört. Hispan. *Cada uno ciento*. Polon. *Stokrotny*. Vngar. *Százig valo*. Ang. *Of an hundred.*] Plin. lib. 11. cap. 37: Iecur maximæ vetustatis patiens, centenis durare annis, obsidionum exempla prodidère: hoc est, centum. Idem lib. 33. cap. 10: Non erat apud antiquos numerus ultra centum millia: itaque & hodie multiplicantur hæc, ut decies centena millia, aut sæpiùs dicantur. Virg. 10. Æn. It gravis Auletes centenâque arbore fluctum Verberat assurgens: hoc est, centum ingentibus remis.

Centesimus, a, um, Propriè ordinis numerus est, significãs postremum, vel unum ex centenarios [illegible] Gall. *Centiesme*. Ital. *Centesimo, cento per uno*. German. Der hundertest. Hispan. *Ciento puesto en orden*. Polon. *Sty*. Vngar. *Százaik*. Ang. *The hundreth.*] Plaut. in Milit haud centesimam Partem dixi: neque otium si sit, possem expromere. ¶ Interdum multiplicandi vim habet, & pro centuplo accipitur: ut quum dicimus, Centesimũ fructum ager attulit: hoc est, centies tantum quantum sementis acceperat. ¶ Centesima fruges, idem Plin. li. 5. ca. 4. Ita appellatur regio CCL M passuum fertilitatis eximiæ, cum centesimâ fruge agricolis fœnus reddente terrâ. ¶ Centesimas Calendas, Iurisconsulti vocant centesimũ mensem unde Centesimis Calendis aliquid dare: hoc est, intra annos octo, & menses quatuor: ut annotavit Alciat. in Parerg.

Centesimæ, simæ. [Polon. [illegible]] Genus usuræ, quæ centesimo mense explet sortem, utpote quum centum librarũ sors singulis mensibus libram unam usuræ parit: hoc est, duodecim libras singulis annis. [illegible] vide Bud. de Asse. Cicer. ad Attic. lib. 1: Nam à Cæcilio propinqui minore centesimis nummum movere non possunt. Plin. Epist. 205: Proinde primã quoque occasione mitte. appositis quidem usuris, quas ego (non possum parcius) centesimas computabo.

Centesimare, & Decimare exercitum, castrensia verba sunt, pro eo quod est, centesimum, vel decimum militem supplicio afficere. Solent enim Imperatores, quum gravius quippiam milites deliquissent, eam moderationem adhibere, ut neque universum exercitum delerent, neque facilitate veniæ alios ad similia invitarent. Convocatis itaque universis, centesimum, aut (si videretur) decimum quenque sorte proditum securi percutiebant, cæterosque metu liberabant ¶ Iulius Capitolinus in Macrino Et cùm seditiones militares parerentur: multos sæpiùs decimavit, aliquando etiam centesimavit, quod verbum proprium ijs est eùm se clementem diceret, quando eos centesimaret, qui digni essent decimatione atque centesimatione

Centiceps, pitis, om. t. Qui centum habet capita. [illegible] Gall. *Qui a cent testes*. Ital. *De cento capi*. German. Hundertköpfig/ das hundert häupter hat. Hisp *Cosa que tiene cien cabeças*. Polon. *Stogl[illegible]*. Vngar *Száz fo[illegible]*. Ang. *That hath an hundred heades.*] Horat. 2. Carm. Ode 13: illis carminibus stupens Demittit atras bellua centiceps Aures.

Centimanus, Qui centum habet manus [illegible] Gall. *Qui a cent mains*. Ital. *Di cento man*. German Der hundert hend hat. Hispan. *El que tiene cien manos*. Pol. *Storęczny*. Vng. *Száz kezu*. Ang *That hath an hundred handes.*] qualem finxit Briareum gigantem Virgil 6. Æn. refert. Ovid. 3 Metam Nec quo centimanum dejecerat igne Typhœa Centimanus Gyges. Horat. 2. Carm. Testis mearum centimanus Gyges Sententiarum.

Centumviri, Iudices centum Romæ, qui de causis quibusdam privatis cognoscebant & judicabant, ut de usucapionibus, tutelis, gentilitatibus, agnationibus, testamentis, &c. [Gall *Cent personnes ou plus qui anciennement à Rome iugeoyent des causes civiles*. Ital. [illegible] German. Hundert und fünff Richter vor zeiten zu Rom. Hispan. *Collegio era en Roma de ciento*. Angl. *An hundred and moe iudges that iudged of certaine civill causes in Rome.*] Nam quum essent Romæ triginta quinque Tribus, quæ & Curiæ sunt dictæ, terni ex singulis tribubus sunt electi ad judicandum, & Centum viri appellati: qui licet quinque supra centum fuerint, tamen quò faciliùs nominarentur, Centumviri dicti sunt. Festus. Cic pro Cæcin. Ex hoc loco Scævolam dixisti causam apud Centumviros non tenuisse. Idem 1. de Orat. Quid qua de re inter Marcellos & Claudios patritio Centumviri judicarunt?

Centumviralis, rale, Quod ad centumviros pertinet: ut, Iudicium centumvirale. Cic. 1. de Orat. Quid quod item in centumvirali judicio certatum accepimus! Centumvirales causæ, Centumviralia judicia, & Centumviralis hasta. &c.

Centuplex, icis, om. t. [illegible] Gall. *Centuple, double cent fois* Ital. *A cento doppi*. Germ. Hundertfaltig. Hispan. *Ciento tanto*. Pol. *Stokrotny* Vng. *Százszor fo[illegible]*. Angl. *An hundreth folde.*] Plaut. in Pers: Hæc misi inde abiecit, centuplex murus rebus servandis parvus est.

Centuplicatò, adverbium. [illegible] Gall. *En cent doubles, ou double cent fois*. Ital. *Raddopiato cento volte*. Germ. Doppelt/ hundertfeltig. Hispan. *Cient vezes tanto* Polon. *Sto pow[illegible]*. Vngar. *Száz k[illegible]*. Angl. *A hundreth folde doubled.*] Plinius libro 6. cap. 23: Quæ apud nos centuplicatò væneunt.

Centuplus, a, um, idem quod Centuplex.

Centussis, Pecuniæ genus fuit apud Romanos, centum asses, seu (quod in idem cecidit) quadraginta valens sestertios. Persius: Et centum Græcos curto centusse licetur. ¶ Centussis pro centusse: id est, assibus centum. Varr. apud Gell. lib. 15. cap. 18: Nunc qui illum norunt, volunt emere millibus centum: te quî novi nemo centussis.

Centumcapita, [illegible] Herba est ex aculeatarum genere, quæ alio nomine Eryngē alba, sive Fryngium dicitur, [illegible], caule & radice in cibos à Græcis recepta. Plin. lib. 22. cap 8.

Centum-

Cĕntūmpŏndĭum, n. f. Pro immani pondere legitur, etiam si centum pondo excedat. Plaut. in Asin. Ad pedes quando alligatus es, æquum centumpondium. Cato cap. 13: Cellas duas, trutinam unam, centumpondium incertum unum, & pondera certa.

Cĕntŭncŭlŭs, Vide CENTO.

Cĕntŭrĭă, f.p. numerus Centum. [ἑκατοντάς, ἑκατοστύς. Gall. *centeine, bande de cent hommes.* Ital. *Compagnia de cent' huomini.* German. Ein Rott von hundert Kriegsleuten. Belg. Een Rot ofte Bende van hondert Krijgsluyden. Hispan. *Compania de cient hombres armados.* Polon. *Rotta sto zolnierzow pod soba maiaca.* Vngar. *Százallya.* Angl. *A companie conteining an hundred men.*] In re militari centum continet homines, qui sub uno Centurione sunt, quorum centenarius justus est numerus. Cicer. 2. de Divin. Primùm vide ne in eum dixerint, qui rogator centuriæ fuisset. ¶ Centuriæ in agris, dicebantur ducenta jugera. Centuria à Centum jugeribus vocabatur: sed mox duplicata nomen retinuit, inquit Colum. lib. 6: Sicut Tribus dictæ, primùm à partibus populi tripartitò divisi, quæ tamē nunc multiplicatæ, pristinum nomen possident. Var. l. 4. de ling. Lat.

Centuria, vocabulum centuriis, ut ait Siculus Flaccus, ex eo datum est, quum antiqui Romani agrum ex hoste captum victori populo per bina jugera partiti sunt, centenis hominibus ducentena jugera dederunt, & ex hoc facto centuria jure appellata est.

Cĕntŭrĭo, Dicitur qui centum peditibus præest. [שר מאות sar meoth. ἑκατόνταρχος, ταξίαρχος. Gall. *Centenier, ayant sous soy & à sa charge cent hommes.* Ital. *Centurione, capitano de cento soldati.* German. Hauptmann uber hundert Fußknecht. Belg. Een Hoderdtsman, een Hopman over hondert. Hispan. *Capitan de cient hombres armados.* Polon. *Kotmistrz maiaci podsoba stoknechtow.* Vng. *Százados.* Ang. *A centurion, a capitaine of an hundred men.*] Cicero pro Marcello: Nihil sibi ex istâ laude Cĕturio, nihil Præfectus, nihil cohors, nihil turma decerpit. In exercitu autem miles Centurioni, Centurio Tribuno, Tribunus Legato, Legatus Consuli obediebat: sed seorsum Magister equitum soli Dictatori obtemperabat. ¶ Centurio autem primæ cohortis dicebatur Primipilus, teste Plin. Veteres quum viderent commisso prælio, acies facile turbari, ut hoc incommodum evitarēt, cohortes in centurias divisēre, & singulis centuriis singulos centuriones præfecerūt, qui primò Centurioni vocabātur, quemadmodum Decuriones Decurioni. Cohortes in exercitu decem erant in singulis legionibus, sed prima quæ reliquas & numero militum & dignitate præcedebat, Aquilam habebat, quod præcipuum erat signum Romanorum. Centuriones hujus cohortis cæteris centurionibus digniores habebantur. Prima cēturia Primipilum vocabatur, quòd circa signa gravis armaturæ constituta erat. Centurio ipse, primipili centurio dicebatur, & Primipilus hic non modò Aquilæ præerat, sed quatuor centurias: hoc est, quadringentos milites in primâ acie gubernabat: & tanquam princeps totius legionis merita consequebatur & commoda. Mart. Grata pudens meritis tulerit quum præmia pili.

Cĕntŭrĭo rias, act. p. In centurias distribuo, refero. [ἑκατοντάζω, λοχαγέω, συντάσσω. Gall. *Mettre par centaine, distribuer par bandes.* Ital. *Ordinare soldati à cento à cento.* German. Solche rotten ordnen/das ein jede hundert personen hatte. Hispan. *Ordenar los hombres armados de ciento en ciento.* Polon. *Roty dzielic na sto osob.* Vngar. *Százankint el osztom.* Angl. *To distribute and put in bandes, or an hundred, to hundred.*] Cicer. ad Quirites post red. Ego quum homines in tribunali Aurelio palàm conscribi, centuriarīq; vidissem. Ager centuriatus, qui in ducenta jugera definitus erat. Romulus enim centenis civibus ducenta jugera distribuit. Et milites Centuriati, qui in centurias ordinabātur, [illegible]. Liv. lib. 28: Scipio postquam in Siciliam trajecit, voluntarios milites ordinavit, cēturiavitq;. ¶ Centuriata comitia, ut Asconius scribit, dicuntur, quum ab omni sexu & ætate fertur suffragium: dicta Centuriata, quod populus per centurias divisus suffragia ferebat. Hæc in campo fiebant Martio, & omnium fuerunt maxima, itaque maximus Comitatus pro centuriatis comitiis sæpe apud Ciceronem dicitur. Hinc Succenturio à quo Succenturiati, dicuntur milites non primæ, sed secundæ centuriæ, ubi ad insidiandum maximè collocabantur. Vnde Succenturiatus dicitur, quasi in insidiis positus. Terent. in Phorm. Nunc prior adito tu, ego in insidiis ero hic succenturiatus, Si quid deficies. Propriè autem Succenturiare significat explendæ centuriæ gratiâ, militum numerum supplere, vel in locum occisorum, vel exauctoratorū militum, alios substituere. Gellius eleganter ad cibos transtulit, quum in locum ciborum qui auferuntur, alii statim substituuntur.

Cĕntŭrĭā-tŭs, tūs, nomen, m. q. [Dignitas & officium centurionis. [ἑκατονταρχία. Polon. *Rotmistrstwo.* Vng *Százados ság.*] Cic. pro lege Manil. Quem enim possumus Imperatorem aliquo in numero putare, cujus in exercitu vænēant centuriatus atque vænierint? Liv. 5. bell. Pun. Vbi ad decuriatum, aut centuriatum convenissent. Cic. in Pison. Quid centuriatus palàm venditos!

Cĕntŭrĭātim, per Centurias. [κατ' ἑκατόν, καθ' ἑκατὸν ἑκατοντάδας. Gal. *Par centaines.* Ital. *Per centenata, à cento à cento.* German. Von einer Rott/welche hundert hattet/zu der anderen/durch die Rotten. Hispan. *De batalla en batalla.* Polon. *Przez roty, na roty.* Vngar. *Százankint.* Ang. *In hundredsis hundreth by hundreths.*] Quemadmodum Tributim, pro tribus. Cic. pro Flac. Distributis partibus, tributim, & cēturiatim descriptis ordinibus, classibus, ætatibus. ¶ Item Centuriatim, abundanter significat & copiosè. Pomp. Prostibulo: Continuò ad te centuriatim current, qui panem petent. Ex Nonio.

Cĕntŭrĭōnŭs, ab antiquis dicebatur, teste Festo, qui postea Cēturio appellatus est, sicut Curionus, & Decurionus, qui nunc *Curio & Decurio* nuncupantur.

Cepæa, Plinio, Herba est similis portulacæ, nigriore radice, sed inutili, nascens in litoribus arenosis, gustu amara.

Cēpē, sive Cepa CAEPA.

Cēpīnă, æ, f. p. Locus cepis consitus, vel ipsarum ceparum unò in loco consitarum multitudo. Colum. Sed cepina vel sæpiùs certè non minùs debet quàm quater sarriri.

Cephalalgia, [κεφαλαλγία. Gall. *Douleur.* Ital. *Dolor di testa.* German. Hauptweh. Belg. Hooft swere/pijne int hoof. Hispan. *Dolor de cabeça.* Polon. *Bolenieglowi.* Vng. *Fö fájás.* Angl. *Greef or dolour of the de head.*] Generale nomen est ad omnes capitis dolores, continetque sub se Hemicraniam, Cephaliam & similes.

Cĕphălēă, f. p. [κεφαλαία. Gall. *Douleur de teste de long temps.* Ital. *Dolor di testa vecchio.* German. Hauptweh von langer zeit her. Belg. Inghewortelde oft langhe hoofdweete. Hispan. *Axaqueca.* Polon. *Bolenie wszystkiey glowy.* Vngar. *Meg aggos fö fájás.* Ang. *A long dolour of the head.*] Diuturnus, & inveteratus capitis dolor, à sono, splendore, vel odore vehementiore, & nonnunquam à meri potu proveniens. Differt ab hemicraniâ, quòd ea dimidiam tantùm capitis partem infestat, Cephalea totum caput occupet. Plin. lib. 13: Lenit autem capitis dolores pota cum vino, aut cum aceto & rosaceo illita. Si verò sit cephalea, cum farinâ hordaceâ, vel aceto. Sed & Celsus Cephaleam cautum quoddam, pestilensque malum appellat.

Cĕphălĭcum, Emplastrum sic dictum quòd capiti fracto convenit. Celsus lib. 10.

Cephaline, Linguæ portio, cui gustus potentia inest.

Cĕphălocrŏstes, κεφαλοκρόστης, Vermis qui in foliis persici involvitur.

Cĕphălŏs, Daphnoides apud Diosc. lib. 4. cap. 149.

Cephalotos, Thymus apud Diosc. lib. 2. cap. 24.

Cĕphălŭs, m. f. [κέφαλος. German. Ein Meeräsch. Pol. *Glowacz.*] Piscis est in metu caput occultans, totum se absconditum existimans: cephalus dictus à capitis magnitudine.

Cĕphălēŭs, a, um: ut, Caro cephalea. Lucil. lib. 2. Satyr. Abdomina thinnia venientibus priva Dabo, cephaleamque carnem. Vide Gell. lib. 10. cap. 20.

Cephas, כיפא Ioan. 1. Non est (ut quidam nugantur) Græca κεφαλή, sed ut rectè docet D. Hieronymus Syriaca dictio, quæ interpretatur *Petrus*: id est, rupes seu lapis, vel petra. Cognomen est Simonis Petri Apostoli, illi, à Christo inditum: quo etiam illum Paulus Galat. 2. & 1. Corinth. 15. & alibi nominat.

Cēphēnēs, κηφῆνες, Recentes fucorum fœtus, quum formam capere cœperint. Plin. lib. 11. cap. 16. Rex apum statim mellei coloris, ut electo flore ex omni copiâ factus: neq; vermiculus, sed statim penniger. Cætera turba quum formam capere cœperit, nymphæ vocantur, ut fuci sirenes atq; cephenes.

Cepedines, saxa prominentia, Festus.

Cephus, Animal est apud Aethiopes, pedes posteriores humanis pedibus, & cruribus, priores hominis manibus similes habens. Hoc animal à Pompeio, quum ludos faceret, in theatro fuit ostensum, & postea Romæ non visum. Plin. lib. 8. c. 19.

Cēpiōnīdēs, Gemmæ crystallini nitoris, quæ imagines reddunt, ut speculum. Plin. lib. 37. cap. 10.

Cēpītēs, sive Cecopacites, Gemma candida est, venarum nodis coëuntibus candore imaginem referens. Plinius libro 37. cap. 10.

Cēpphŏs, Avis est ita levis, ut in quancunque partem ventus flaverit, in eam auferatur. Vnde Cepphicus. Adjectivum prolevi. Cicer. Ea quæ dicunt, minimi sunt ponderis, Planè cepphica.

Cēpūrĭcă, κηπουρικά, Græci appellant, quæ nostri hortensia, olera scilicet quæ in horto seruntur. [Polon. *Ogrodne vrodzaie.* Vng *Kerti paré.*] Vnde Sabinus Tiro librum, Cepuricōn, scripsit: hoc est, hortensium, quem Mæcenati dicavit.

Cēră, f. p. [שעוה donagh. κηρός. Gal. *Cire.* Ital. & Hispan. *Cera.* Germ. Wachs. Belg. Was. Polon. Wosk. Vngar. *Viasz.* Angl. Waxe.] Satis notæ significationis est, nempe illud quod melle ex favis expresso remanet. Plin. lib. 21. cap. 14: Cera fit expressis favis, sed antè purificatis aqua, & triduò in tenebris siccatis, quarto die liquatis igni in novo fictili. ¶ Eadem cera, εἷς κηρός, idem favus, dicebantur proverbiali figurâ, qui uno ore idem affirmarent: aut qui inter se conspirassent. Dictum à favorum cellulis inter se connexis: sive quòd cera tenax, sibique hærens: sive quòd olim in ceratis tabellis scribebant. Vnde & Horatius: Cerâ laudatur eâdem. ¶ Imis ceris radere, pro eo quod est, delere penitùs, sic ut nullum omninò memoriæ pristinæ vestigium extet. Ceram auribus obdis, κηρὸν τοῖς ὠσὶν ἐπαλείφεις. In eos qui recusant audire vel æqua vel iniqua. Natum ab Vlyssis cerâ, qua suas ac sociorum aures obturat apud Homer. adversus Sirenum cantilenas. ¶ Cerâ tractabilior, κηροῦ εὐπλαστότερος. De vehementer docili dicebatur, aut de ingenio

genio facili tractabilique, & in quemvis habitum sequaci Horatius. Persius. ¶ Cera etiam veteres ante inventum papyri usum, pugillares suos obducere solebant: unde etiam pro epistolis & pugillaribus positum invenitur. Iuvenal. Nonne libet medio ceras implere capaces Quadrivio? Plin. Epist. lib. 1: Erat in proximo, non venabulum aut lancea, sed stylus & pugillares: meditabar aliqua, annotabamque: ut si manus vacuas, plenas tamen ceras reportarem. ¶ Hinc profecta sunt illa loquendi genera, quæ sæpe apud veteres occurrunt. In prima cerâ, In secundâ cerâ, Imâ cerâ, & Extremâ cerâ. Romani enim sua testamenta in tabulis ceratis perscribebant. Sueton. in Cæs. Q. Pedium ex quadrante hæredem instituit, reliquos imâ cerâ: hoc est, in ultimâ parte testamenti. ¶ Inter ceras optima ceditur Punica candidissima, proxima maximè fulva.

Cērŭlă, læ, f. p. diminutivum. [τὸ κηρίον. Polon. Woszczek. Vngar. Viaszacska.] Cic. ad Att. lib. 16: Cerulas enim tuas miniatulas illas extimescebam.

Cēro, as, Cerâ obduco. [κηρόω. Gall. Cirer, encirer, enduire en couvrir de cire. Ital. Incerare. Germ. Verwächsen / mit Wachs überziehen. Hispan. Encerar. Polon. Nawoszczam. Vngar. Meg viaszozom, czeradom. Ang. To dresse, to seare or overlaye with waxe.] Colum. lib. 12. cap. 50: Sexta quaq; olivitate dolia cerari oportere antiqui dixerunt. Hinc tabulæ ceratæ dicebantur, cerâ supercinductæ. ¶ Hinc fit compositum Incerare. Iuvenalis: -genua incerare deorum.

Cĕrĭfĭcārĕ, apes dicuntur, quum ceram faciunt. [κηροποιεῖν. Gall. Faire cire. Ital. Far cera. Germ. Wachs machen. Hispan. Hazer cera. Polon. Wosk czynić. Vngar. Lépet csinálni. Angl. To make waxe.] Plin. lib. 9. cap. 38: Quum cerificavere, fluxos habent succos. Quædam tamen exemplaria hoc in loco habent [illegible].

Cērātūră, ræ, f. p. Ceratio, ceræ obductio. [κήρωσις. Gall. Cirement, ciure. Ital. Ceramento. German. Wächsung. Hispan. Encerramento. Polon. Nawoszczenie. Vngar. Viaszolás, czerádás. Angl. Searing or arising with waxe.] Columella libro 12. cap. 50: Sic vetera non crediderim, propter olei succum, ceraturam pati.

Cērātum, sive Cerotum, n. s. [κηρωτόν. Gall. Cerot. Ital. Cirotto. German. Ein pflaster von Wachs gemacht. Hispan. Ceroto. Polon. Plaster woskowy. Vngar. Ires ruha. Ang. A seare cloth.] Malagmatis genus, quod vulneribus solet superimponi: constat ex rebus siccioribus, & igni appositum mollescit, sed corpori admotum durescit, & pertinaciùs hæret. Dictum videtur à cerâ, quæ ferè omnibus ceratis adhiberi solet. Plin. lib. 33. cap. 22: Faciemque invadunt ignes sacri, ob id cerato prius illinunt.

Cērārium, n. s. [Pol. Zapłata od przyłożenia pieczęci do listu. Vng. [illegible]] Apud Cicer. 5. Verr. Videtur accipi pro eo, quod ceræ nomine penditur. Cujusmodi est, quod etiam hodie pro diplomatum sigillis exsolvimus Cic. 5. Verr. Ex omni pecuniâ quâ aratoribus solvere debuisti, certis nominibus deductiones fieri solebant, primùm pro spectatione, & collybo, deinde nescio pro quo cerario.

Cērĕŭs, a, um, Quod ex cerâ fit: [κήρινος. Gall. De cire, fait de cire, ou de couleur de cire. Ital. Fatto di cera, ò di color di cera. German. Was fin/das von Wachs gemachet ist. Hispan. Cosa hecha de cera ò de color de cera. Polon. Woskowy. Vng. Viaszból szinlt. Angl. Of waxe, coloured lik waxe.] ut, Imago cerea. Cic. 3. de Nat. deor. Ut enim si omnis cera commutabilis esset, nihil esset cereum, quod commutari non posset ¶ Sumitur quandoque pro molli, facili, & flexibili. Horat. de Arte: Cereus in vitium flecti, monitoribus asper. ¶ Ponitur aliquando pro flavo. Virg. 2. Eclog. Addâ cerea pruna, à ceræ videlicet colore. ¶ Inde ficedulæ pingues ab Accio cereæ vocantur, translucente nimirum per cutem flavâ pinguedine. ¶ Quandoque pro uncto. Martialis: Cerea si pendet lumbis, & trita lacerna.

Cērĕŭs, substantivum, Fax cerea. [κηρός, ὁ κηρίον. Gall. Un cierge, une chandelle de cire, torche. Ital. Cereo, torchio. Germ. Wachskertz. Hispan. Cirio. Pol. Swieca woskowa. Vng. Viasz gyertya, viaszból [illegible] Ang. A torche of waxe, a waxe candle.] Est funale, vel candela ex cerâ confecta. Martialis: Hic tibi nocturnos præstabit cereus ignes.

Cērĕŏlŭs, diminutivum. [Polon. Woszczykow. Vng. Viasz gyertyácska. Ang. A litle waxe candle.] Hieronymus: Magnum honorem præbent hujusmodi homines beatissimis martyribus, quos putant hujusmodi cereolis illustrandos.

Cērĭnŭs, a, um, Quod ceræ simile est: [κήρινος, κηροειδής. Gall. Resemblant à cire, de couleur de cire. Ital. Simile alla cera. Germ. Das dem Wachs gleich ist. Hispan. Cosa semejante à la cera. Pol. Woskowi podobny. Vng. Viasz szinw. Angl. Like or ressembling waxe.] ut Cerinus color. Plinius: Sunt & nigra, ac laudatiora cerina, atque purpurea. Cerini smaragdi, apud eundem lib. 37. cap. 4. Plaut. in Epid. Cumacile, aut plumatile, aut cerinum, subintellige vestimentum: quod & Melinum ab eodem dicitur è mellis colore, quod μέλι Græci appellant.

Cērŏfĕrārĭi, m. s. ἀκόλουθοι, κηροφόροι, Dicti sunt à deportandis cereis in sacris.

Cērŏfĕrārium, Instrumentum quo cereus fixus continetur. In Decretis canon. distinct. 24: Acolythus accipiat ceroferarium cum cereo, ut sciat se ad accendenda lumina mancipare.

Cērōsŭs, a, um, Quod ceram admixtam habet. [κηρώδης. Polon. Woskowaty. Vngar. Viaszos, viaszszal elegyítetett. Angl. Full or mingled with waxe.] Unde mel cerosum dicitur, nondum satis expurgatum. Plin. Liquore veluti mellis cerosi.

Cērāchātēs, κηραχάτης, Gemma est ex Achatæ generibus, ceræ colorem præ se ferens. Plin. lib. 37. cap. 10.

Ceraites, κεραΐτις, à quibusdam appellatur herba quæ Græcis τῆλις, Latinis Fænogræcum dicitur. Ceraitis dicta, quòd fructum habeat corniculis similem.

Cĕrămītēs, Gemma est testæ colorem habens, unde & nomen accepit: nam κέραμος, testam vel tegulam sonat. Meminit hujus gemmæ Plin. lib. 37. cap. 10.

Cērārium Vide Cera.

Ceras Amaltheas, κέρας ἀμαλθείας, Dicitur cornucopiæ à cornu Amaltheæ Nymphæ, quæ (ut fabulantur Poëtæ) Iovem caprino lacte nutrivit. Vide infrà Cornucopiae.

Cĕrăsbŏlă, [κερασβόλα. Pol. Twarde siemiona.] Semina sunt, quæ tempore sementis bubula cornua si attigerunt, ea veteres credidere neque igni consumi, neq; facilè coqui. Unde & ἀτεράμονα nominat Plutarch. in Symposiacis, quasi incoctilia. ¶ Hinc homines duri, & contumaces nõ invenustâ metaphorâ κερασβόλοι appellantur.

Cerascomion, Oenathire, Diosc. lib. 5. cap. 334.

Cĕrăsphŏrŏs, κερασφόρος, à nostris Corniger dicitur.

Cĕrăscŏnĭă, Pastinaca sylvestris Diosc. lib. 4. cap. 57.

Cĕrastă, Arbor quæ sit, require ex Theophr. lib. 8. cap. 18.

Cĕrastes, stæ, m. p. [שפיפון schephiphôn. κεράστης.] Genus est serpentis, quod teste Plin. lib. 8. cap. 23: Quadrigemina cornua præfert, simillima arietum, unde & nomen habet. Nam κέρας, ατος, Cornu dicitur. Lucan. -spinâq; vagi torquente cerastæ.

Cĕrăsŭs, si. [κέρασος. Gall. Cerisier. Ital. Ceregio a bore. German. Ein Kirschbaum. Belg. Eenen Kersseboom. Hispan. Cereso, arbol conocido. Polon. Drzewo wiśniowe. Vngar. Cseresznye fa (vel) cseresnye fa. Ang. A cherie tree.] Arbor nota, à Cerasunte Ponti civitate sic dicta: quam quum Lucullus delevisset, inde illam Romam transtulit, & à civitate Cerasum appellavit. Sanè arbor Cerasus dicitur, fructus verò Cerasum. [τὸ κεράσιον. Gall. Cerise. Ital. Ceriegia frutto. German. Ein Kirsche. Belg. Kersen. Hispan. Cereza fruto. Polon. W [illegible]. Vngar. Cseresznye (vel) cseresnye. Angl. A cherie.] Ovid. de nuce: Audiat hæc cerasus, stipes inanis erit. Plin. lib. 15. cap. 25: Cerasorum Aproniana maximè rubent. Et paulò post. Inter Cerasa principatum obtinent Duracina. Gal. lib. 2. de Alimen. κεράσια vorat Cerasia Aquitanica dici possunt, quæ Galli vocant, des Guisnes, quod ab Aquitania, quæ ab illis Guienne appellatur, primùm sint advecta ¶ Dicitur & Cerasum pro arbore. Colum. Cerasia & tuberes, & armeniacæ, & amygdalæ quæ primæ florent, possunt inseri commodè. Sunt & alia genera Siciliana, rotunda, Iuniana, Poracina, Campanica, Laurea, Amarasia, Visula, Germanica, Gallica, Macedonica. Plura alia videri possunt apud Plin. lib. 13. cap. 25. lib 13. cap. 1. lib. 16. cap. 19. Theoph. lib. 3. cap. 24. Diosc. lib. 7. Aegineram lib. 6. Serapion. cap. 145. Gal. 7. sim. cap. 18. & Alimentorum lib. 2. cap. 11.

Cĕrătĭă, tiæ, Genus herbæ, de qua Plin lib. 26 cap. 8: Ceratia uno folio, radice nodosâ & magnâ, in cibo cœliacis & dysentericis medetur.

Cĕrătĭās, Cometæ genus ἀπὸ τοῦ κέρατος: hoc est, à cornu cujus speciem habet. Plin. lib. 2. c. 25: Ceratias cornus speciem habet, qualis fuit quum Græcia depugnavit apud Salamina.

Cĕrătīnæ. [κερατίναι. Germ. Ein geschwinde und listige art zu argumentiren / mit welcher einer bald gefangen würde. Polon. Wezwanie pitanie.] Apud Quintilianum, vocantur argumentationes quædam sophisticæ inexplicabiles, quæ à Latinis etiam argumenta cornuta vocantur: dictæ à cornibus hoc est, à materia in quâ utebantur verborum: cujusmodi est, Quod non perdidisti, habes: cornua non perdidisti: cornua ergo habes.

Ceratis, Corniculatum papaver, apud Dioscor lib 4. cap. 92. ¶ Ceratitis, herba sylvestris. Plinius libro 20. cap. 19: Sylvestrium unum genus, ceratitim vocant, nigrum cubitali altitudine, radice crassâ & corticosâ, calyculo inflexo, ut corniculâ. Folia minora & tenuiora quàm cæteris sylvestribus, &c.

Cĕrătium, [κεράτιον. Gall. Quatre grains. Ital. Quattro grani. Germ. Vier gran. Belg. Viergreynen. Hisp. Peso de quatro granos de trigo. Vngar. Egy mangorni.] Minimum pondus, quod apud nos siliquæ dicitur: tres verò siliquæ conficiunt obolum. ¶ Ceratoni item Græcis appellatur arbor siliquas ferens corniculorum similitudine: unde & nomen habet. Latini Siliquam Græcam appellant. Colum. lib: de Arb. cap. 25: Siliquam Græcam, quam quidam κεράτιον vocant, deinde Persicum ante brumam per autumnum serito.

Ceratonia. [κερατωνία. Pol. Świętego Jana chlieb.] Galeno arbor est, quæ Latinis Siliqua dicitur, cujus fructus etiam Græco nomine τὰ κέρατα & κεράτια appellatur, propterea quòd corniculorum similitudinem referat.

Ceratum, Vide Cera.

Ceraunobolus, κεραυνοβόλος. Dicta est Apellis tabula, in quâ tonitrua, fulgetra, & fulgura pinxit: ita dicta quasi τὸν κεραυνὸν βάλλων: hoc est, fulmen torquens Plin. 35. cap. 10.

Cĕraunĭă, niæ, Gemma est candida. Plinius libro 37. capite 9: Est inter candidas & quæ Ceraunia vocatur, fulgorem syderum rapiens.

Ceraunium, Tuberis genus, in Thraciâ nascens. Plin. l. 19. c. 3.

Cerrera.

Cerceraphron, Anagallis à Dacis sic vocata.

Cercitam, [illegible]. Pausanias Grammaticus ait vocari temonis genus, à populis inventoribus, qui Cercitæ appellabantur in tertiâ Indiâ.

Cercius qui & Circius dicitur. Ventus est violentissimus. Galliæ Narbonensi peculiaris, reliquis cœli partibus ignotus. Vide Aul. Gell. lib. 2. cap. 22, & Plin. lib. 2. cap. 47.

Cercopa. Græci appellant lucri undique cupientem. quasi [illegible]. [Polon. *Zyskn pozadliw*. Vngar. *Iwsuény nyeres g szomiuhozo*.] quem nos quoque *lucrionem* vocamus. Festus.

Cercopithecus. [קוף *koph*. [illegible]. Gall. *Vn marmot, vne espece de singe a yant queue*. Ital. *Gatto mammone*. German. Ein Meerkatz. Hispan. *Gattopaus*. Polon. *Morski kot*. Vngar. *Farkas majom*. Angl. *A munkey or marmoset*.] nomen compositum ex [illegible], quæ dicitur cauda, & [illegible] simia, quasi simia caudata, quam *marmonem* vulgò dicimus. Plin. lib. 8: Cercopitheci nigris capitibus, pilo asinino, & dissimiles cæteris voce sunt. Mart. lib. 13:

> Callidus emissas eludere simius hastas,
> Si mihi cauda foret, cercopithecus eram.

Cercos, (quod hic pro accipitris genere corruptè legebatur.) Vide Circos.

Cercurus, [illegible], Navis Asiana prægrandis, autore Nonio, à Cypriis inventa, teste Plin. lib. 7. cap. 56. Plautus in Sticho: Cercurum, quo ego me majorem non vidisse censeo. ¶ Est item Cercurus, vilissimi oleris genus: unde natum est illud Græcorum proverb. [illegible]: id est, Est & cercurus inter olera.

Cerdo, m. t. Artifex sordidus, & qui arteis illiberaleis quæstus gratiâ exercet, quales sunt sutores veterum calceorum, quã Suetonio Veteramentarii appellantur. [[illegible] *mun* [illegible] *chareśch*. [illegible]. Gall. *Cordonnier, savetier, ou couroyeur, artisan*. Ital. *Artisan vile, che solamente attende al guadagno*. German. Der unflätige handtwerck treibt umb gewinns willen / Schuchbüßer/ Altreiß. Belg. Schoenlapper. Hispan. *Official de algun arte de ganancia*. Polon. *Wszelaki rzemieslnik plugawy* [illegible]. Vng. *Timár, foltozo varga*. Ang. *A cobler or botcher*.] Mart. lib. 3: Ebrius es: nec enim faceres hoc sobrius unquam. Vt velles corio ludere cerdo tuo. Cic. 1. de Nat. deor. Orpheum poëtam docet Aristoteles nunquam fuisse, & hoc Orpheum carmen Pythagorei ferunt cujusdam fuisse cerdonis. Dicti autem sunt Cerdones, à Græco [illegible], quod lucrum significat: unde & Lucriones à Latinis appellantur.

Cere, Vide Caere.

Cerealis. Vide Ceres.

Cerebrum, n. s. inquit Plinius: Est viscerum excellentissimum, proximumque cœlo capitis, sine carne, sine cruore, sine sordibus. [מוח *moach*. [illegible]. Gall. *Cerveau, ou cervelle*. Ital. *Cervello*. Germ. Das hirn. Belg. De herssene/ brejne. Hispan. *Meollo de la cabeça*. Pol. *Mozg*. Vng. *agy veló*. Angl. *The braine*.] Hic habet sensus arcem, hic culmen altissimum, hîc mentis est regimen. Cic. 1. Tusc. Aliis pars quædam cerebri visa est animi principatum tenere. Aliis nec cor ipsum placet, nec cerebri quandam partem esse animum: sed alii in corde, alii in cerebro dixerunt animi esse sedem & locum. A' cerebro proficiscitur somnus. Quæ cerebrum non habent, non dormiunt.

Cerebellum, n. s. dimin. [illegible]. Gall. *Petit cerveau*. Ital. *Cervellino, picciol cervello*. Germ. Das hirnlin. Belg. D' achte stę herssene. Hisp. *Pequeño meollo de la cabeça, ò la nuca del meollo*. Polon. *Mozdżek*. Vngar. *Agy velöcske*. Angl. *A litle brayne*.] Plin. libro 9. cap. 5: Morsis à carne rabido, ne rabiosi fiãt, cerebello gallinaceo occurritur. Medici cerebelli nomine intelligunt posteriorem cerebri partem quã [illegible] Græci appellant, à reliquo cerebro duplicatis meningibus seclusam, eoq; duriorẽ & sicciorem: cujus pars extrema per spinæ fistulam illapsa in ossis sacri imum trajicitur: à quo duriores nervi, ut ex arboris caudice rami proferuntur.

Cerebrosus, m. f. Cui vitiatum est cerebrum, quiq; præceps fertur in iram, totusq; suo consilio hæret, & obstinatus à nemine persuadetur, & iracundiæ obtemperans sine ratione fertur. [קשה ערף *kesśe oreph* [illegible] *kesśchih hooreph*. [illegible]. Gall. *Cervelœux, fort cholere, outrecuidant, obstiné, & rigoureux*. Ital. *Cervel leggiero, ostinato*. Germ. Blatterkopff / hirnwütig. Belg. Herssseloos/ eygencoppich. Hisp. *Loco, como sin meollo*. Polon. *Szalony mozg*. Vngar. *Haragos, viz ya fondolt agyu*. Ang. *Stubburne, obstinat, stiffnecked*.] Horat. lib. 1. Serm. Donec cerebrosus prosiliit unus. ¶ Dicitur & de brutis. Col. lib. 2: Quod eo tempore satum pecori fit noxium, & præcipuè bobus, quos pabulo suo cerebrosos reddit.

Cereo, Antiquum verbum, & idem quod Creo: unde Ceres dicta, non ut Cicero & Varro volunt à gerendo. Meminit hujus Varro lib. 5. de Ling. Latin. Itemque Festus dicit ab hoc verbo in Saliari carmine fuisse, Cerus manus: id est, creator bonus.

Ceres, Cerealis, Cerealia, Vide in Propriis.

Ceria, æ, Potionis genus ex frugibus confectum, quo utuntur Hispani. Plin. lib. 22. cap. 15. Vide suprà Celia. [Polon. *Piwo*. Vngar. *Báza ser*.]

Cerinthe es, f. p. vel Cerintha, æ. [[illegible]. German. Ein kraut den Bynen oder Immen angenem / auch ein art der Bulgen.] Genus herbæ est, mellis cum cerâ mitti saporem habens. Virgil. 4. Georg. -cerinthæ ignobile gramen. Habet folium candidum, incurvum, capite concavo, cujus florum apes sunt avidissimæ. ¶ Dicitur & Cerinthus [illegible], & à Dioscoride Ceranthe. ab Aristotele Erithace. Vulgò eam vocare solent *Carbinam*, in Hetruriâ præsertim & Liguriâ: quia flatu Africi natci crescitur, quem (ut inquit Vitruvius) Carbam nautæ, vel Carbinum cognominant.

Cirinus. Vide Cara.

Cerion, [illegible], Vlceris genus, ac horibus simile, majusculis foraminibus, in quibus sanies melli similis, instar favi apum cõtinetur, unde & nomen accepit. nam [illegible] Græcis favum significat. Plin. lib. 20. cap. 1: Sanat radix ulcera concreta in modum favi, quem Cerion appellant. Idem lib. 23. cap. 7: Cum melle item ulceribus, quæ Ceria vocantur, illinuntur.

Cerites, [illegible], Gemma est cerei coloris: cujus meminit Plin. lib. 37. cap. 10.

Ceritus, quasi cereritus: hoc est, Cereris irâ & indignatione vexatus, [illegible]. Nam in Cereris sacris furore corripiebantur. Et sicut à Baccho Bacchantem dicimus, sic à Cerere Ceritum. Horat. in Serm. Ceritus fuit, aut commotæ crimine mentis: id est, insanus & furiosus. Plaut. in Amph. Tu certè larvatus es, aut ceritus. Idem: Iube hanc pro ceritâ circumferri.

Cerno, is, crevi, cretum, Video. [ראה *raáh* [illegible] *hibbit* [illegible]. Gall. *Voir, regarder*. Ital. *Vedere*. Germ. Sehen/ sügen. Belg. Sien. Hisp. *Mirar, ò verlon los ojos*. Polon. *Wydzę*. Vngar. *Latok, nezök*. Ang. *To see, to perceive*.] Differt autem Cerno à Video, aspicio, specto, intueor. quòd cernimus animo, videmus naturâ: aspicimus ex improviso: spectamus voluntate: intuemur curâ: quemadmodum elegantissimè tradit Corn. Fronto. in diff. vocab. Virg. 3. Aeneid. Cernimus astantes nequicquam lumine torvo Aetnæos fratres. Et 2. Aeneid. Ardentes clypeos atque æra micantia cerno. Plautus Cistel. Tum ante hac te amavi & mihi amicam esse crevi mea Gymnasium: id est, vidi. ¶ Transfertur & ad animum, & significat animadverto, cõsidero. Cic. in Topic. Verecundè tu quidem, ut omnia, sed tamen ut facilè cernerem te ardere studio, mecum, ut tibi illa traderem, egisti. Idem lib. 3. Epist. Cerno jam animo, quantò omnia uberiora futura sint. ¶ Quandoq; significat judicare, statuere, deliberare [illegible]. Cic. de Legib. Quodcũq; Senatus creverit, populusve jusserit, tot sunto: regio imperio duo sunto. Lucilius: Postquã præsidium castris educere crevit. Pacuvius: Et æquum & rectũ est quod postulas, jurati cernant. ¶ Quandoq; dividere, secernere, cribrare: [נפה *henîph*. [illegible]. Gall. *cribler, sasser, tamiser*. Ital. *Crivellare, vagliare*. Germ. Underscheiden / reytteren / abtheilen. Hisp. *Acribar, catandar, cernar*. Pol. *Rożdzielam, przesiewam*. Vngar. *El választani, meg szitálni*. Ang. *To sift, to searce*.] quod & incernere dicitur: unde & Incernicula cribros vocamus Plinius lib. 18. cap. 11: Rarius quæ transit, arctiore cernitur. Vnde & Crines dicti sunt, quòd sint discreti. ¶ Quandoq; dimicare [ריב *raib* [illegible]. Gall. *Se fascher, combattre*. Italicè, *Contendere, combattere*. Germanicè, Streitten/ kempffen. Hisp. *Contender y pelear*. Polon. *Bijesie, walcze*. Vng. *Vini*.] Plaut. Pro Patria Amphitryo dum cernit. ¶ Cernere armis cũ aliquo. Accius Epinausimache. Ex Nonio. ¶ Cernere vitam. De vitâ certare. Ennius apud Cic. 1. Offic. Ferro, nõ auro, vitam cernamus utrique. ¶ Quandoq; adire. unde Cernere hæreditatem hæredes dicuntur. [illegible]. Cicer. ad Dolabellam: A' te peto, ut me hanc quasi falsam hæreditatem alienæ gloriæ sinas cernere. ¶ Composita hujus verbi sunt Concerno, Decerno, Discerno, Excerno, Incerno, Secerno, Succerno, quorum significationes vide suis locis.

Cretio, onis, verbale. f. t. Solennitas, quæ adhibebatur in adeundis hæreditatibus. Cic. ad Att. lib. 11: Galeonis hæreditatẽ crevi. Puto enim cretionem fuisse simplicem, quoniam ad me nulla missa est. Varro 5. de ling. Lat. Facito videant te hæredem: itaq; in cretione adhibere jubent testes Theodosius Imper. lib. 6. C. tit. de jure deliber. Cretionum scrupulosam solennitatem hac lege penitùs amputare decrevimus: [illegible].

Cernuo, as, are: id est, Cernuum me facio, ad terram inclino. [Polon. *Wsiemie padze*. Vngar. *Föld felé borgadva nizök*. Ang. *To bowe downewart*.] Varro de vitâ pop. Rom. Et jam pelles bubulas oleo perfusas percurrebant, ibique cernuabant: id est, ad terram sese inclinabant, aut saltando in terram cadebant proni. Nonius.

Cernuus, a, um, Inclinatus, quasi qui terram cernat. [[illegible]. Gall. *Penchant, encliné vers la terre*. Ital. *Chino, inchinato*. German. Nidergebogen/ Bogschtig. Hisp. *El que mira la cabeça baxa*. Pol. *Nachilony, nagiety*. Vng. *Hanyat homlok nizö, föld felé tekinteö*. Ang. *Looking downe towarde the earth*.] Virgil. lib. 10: -erectoque incumbit cernuus armo. Vbi Servius: Cernuus equus dicitur, qui cadit in faciem, quasi in eam partem, quã cernimus. Vnde & pueri quos in ludis videmus, eâ parte quâ cernunt stantes, Cernui vocantur: ut etiam Varro in ludis theatralibus docet. ¶ Cernuus, item calceamenti genus. Festus.

Ceroma n. t. [[illegible]. German. Ein salb von öl und Erden/ damit sich die Kempffer bestreichen.] Oleum quo sese athletæ perungere solent, adhibito quodam terræ genere. Cælius lib. 4. cap. 26, vocat [illegible]: cui si sudor accessisset, [illegible] vocabatur ab iis,

ab iis, qui nimis Attici videri volebant, ut inquit Galenus. Arenam autem qua Athletæ se aspergebant, post hujusmodi unctionem ἁφὴν vocabant. Martialis: Et flavescit haphe. Fiebat autem ceroma ex oleo, terraque, nec ex omni terra, sed ex quibusdam generibus, quibus robustiora fieri corpora, & ad tolerandos æstus, atque algores reddebantur firmiora: & erat albida quædam terra pertenuis, ex albano agro, & rubrica, & Bajanus pulvis. Adhibebatur autem oleum, tùm ad agilitatem præstandam, ut corpora lubrica fierent: tùm quod natura olei est, tepefacere membra, & contra algores munire. Terra verò ad induraodos magis artus, & adversus æstum firmandos admiscebatur. Stat. de Palæstris: Postquam oleo gavisa cutis, petit æquor uterq; Procursu medium, atq; hausta vestitur arena, Tum madidos artus alterno pulvere siccant. ¶ Ponitur & pro loco in quo palæstritæ ungebantur, quem Vitruvius κονιστήριον vocat. Plinius: Iidem palæstras athletarum imaginibus, & ceromata sua illustrant.

Cērōmăticŭs, a, um, quod ceromate perunctum est. Iuvenal. Satyr. 3. Et ceromatico fert niceteria collo.

Cĕrostrōtum, pen. prod. n. s. κεροστρωτόν, compositum à κέρας cornu, & στρωτὸς stratus, & est picturæ genus, quum ex cornibus ramenta tinguntur variis coloribus: deinde vermiculatim ligno inseruntur. Germ. Eingelegte Arbeit von mancherley farben.] Principiò hoc ex lignis bracteis fieri cœptum: postea cœpêre tingi animalium cornua, dentes elephantorum secari, lignumq; ebore distingui, mox totum operari. Plin. lib. 16. Nunc tincta, nunc sublita, nunc quæ Cerostrota, picturæ genere dicuntur. Propriè tamen dicuntur Cerostrota, cornibus strata: sicut Lithostrota, lapidibus strata.

Cērōtum, vide Ceratum in Cera.

Cērrī, Piscium genus, de quibus Diosc. lib. 2.

Cērrŭs, f. s. Arboris glandiferæ species est, cujus glande suilla caro firmior redditur. [αἰγίλωψ. Germ. Ein besonder geschlecht von Eychen/Birnenbaum. Vngar. Tölgy mak fa.] Plinius lib. 16. c. 6: Glans optima in quercu atque grandissima, mox æsculo: nam roboris parvas, Cerro tristis horrida, echinato calyce, ceu castaneæ.

Cerrinus, a, um: ut, Cerrinus calyx. Plin. libro 5. c. 101. Quidam pe... ejus bibendum censent, & in cerrino calyce.

Cērrĕŭs, a, um: ut Cerrea glans. Plinius libro 16. cap. 6 de glande fagina loquens: Proximam huic cerream tradit Nigidius, nec ex alia solidiorem carnem, sed duram.

Cērti, vide Certus.

Cērto, as, n. p. Pugno, prælior, bellum gero, contendo. [רב rab נצח nitschah. ἀγωνίζομαι. Gall. Debatre avec quelq' un, combatre. Ital. Contendere, combattere. Germ. Streitten/kempffen. Belg. Strijden/wedden. Hisp. Contender y pelear. Polon. Walczę. Vngar. Vanok, tusakodom. Ang. To debate, to fight, to strive.] Tacit. libr. 21: Missus in eos eques cum expeditis cohortibus ambiguè certavit. ¶ Cum dativo. Virg. Eclog. 5: Montibus in nostris solus tibi certet Amyntas. ¶ Cum ablativo Terent. Benedictis si certasset, audisset bene. ¶ Cum ablativo & præpositione De. Livius: Aricini atque Ardeates de ambiguo agro quum sæpe bello certassent. ¶ Cum præpositione Cum. Salustius: Sed ut mos est illius gentis, equitare, jaculari, cursu cum æqualibus certare. ¶ Cum præpositione Inter. Cic. Reliquum est, ut officiis certemus inter nos, q. d. in omne facinus certare. id est, ruere in omnem turpitudinem, proclivum esse ad omne scelus. Seneca Thebaid. 1. Diris scelestis (breviter ut dicam) meis Certant in omne facinus. ¶ Certare item, inter se summa cura deliberare. Virgil. 6. Aen. Haud mora, festinant flentes, aramque sepulchri Congerere arboribus cœloque educere certant. Hoc est (ait Servius) ut hoc faciant, mente pertractant. Nam adhuc intel sunt ad sylvas. ¶ Certare aliquid: id est, certando ... Horatius 2. Serm. Satyr. 3: An quodcunque facit Mecœnas, te quoq; verum est Tanto dissimilem & tanto certare minorem? ¶ Et cum adverbiis Mecum, Tecum, Secum. Plin. Iun. Nam mihi satis est certare mecum. ¶ Certare cum usuris fructibus prædiorum, dicuntur, quorum vectigalia vix, aut ne vix quidem usuris persolvendis paria esse possunt. Cic. Catil. 2. Meo beneficio tabulæ novæ proferrentur, verùm auctionariæ: quod si maturiùs facere voluissent, neque id quod stultissimum est certare cum usuris fructibus prædiorum locupletioribus, his & melioribus civibus uteremur. Hotomanus. ¶ Hinc componuntur Decerto & Concerto.

Cērtāmĕn, n. t. Conflictus, concertatio, contentio, prælium. [ריב rib מצה matsah. ἀγὼν, ἆθλος, ἀμφισβήτησις. Gall. Debat, combat, estrif. Ital. Battaglia abbatimento, conflitto. Ger. Streit/kampff. Belg. Eenen Strijdt/slach. Hisp. Pelea, contencion, y porfia. Pol. Bitwa, woina. Vng. Viacal, tusakodás. Ang. Debate, fight, strife.] Ovid. 10. Metamorph. Mors pretium tardis, ea lex certaminis esto. ¶ Interdum res ipsa de qua certatur, scilicet uter columbam sagitta feriat, uter prior decurrat ad metas. Virgil. 2. Georg. Velocis jaculi certamina ponit in ulmo. ¶ Græca certamina celeberrima hæc fuerunt, Olympia, Pythia, Isthmia, & Nemæa, in quibus Græci magnos honores constituerunt victoribus athletis. Nam Olympia juxta Olympiam Elidis civitatem quinto quoque anno in honorem Olympii Iovis celebrabantur: & qui vicisset, corona ex oleastro, qui Philostephanus dicitur, donabatur: institutaq; sunt anno Mundi quadringentesimo super quatuor millia, in eoque certamine Hercules primus coronatus est. ¶ Pythia, Apollini sacra erant, in memoriam Pythonis serpentis ab Apolline occisi instituta. Unde & nomen tenuerunt. Ex hoc certamine victor coronam laureâ cū malis reportabat. Nam quòd Ovidius Pythiorum victori æsculeam coronam videtur tribuere lib. 1. Metam. (quum ait:

> Neve operis famam posset delere vetustas,
> Instituit sacros celeri certamine ludos,
> Pythia perdomitæ serpentis nomine dictos.
> Hic juvenum quicunque manu, pedibusve, rotâve,
> Vicerat, æsculeæ capiebat frondis honorem.)

id non ex animi sententia affirmat, sed ut commodiorem faceret transitum ad fabulam Daphnes. Subdit enim: Nondum laurus erat. ¶ Isthmia, ab Isthmo Peloponnesi, ubi celebrabantur in honorem Palæmonis; quem Latini Portunum dicunt, in quibus qui vicisset, coronam ex pinu reportabat. ¶ Nemæa, à Nemea sylva in memoriam Archemori Lycurgi filii fiebant, quorum victores apio coronati abibant. De hisce quatuor sacris Græciæ certaminibus extat etiam nobile Archiæ poëtæ Græcum epigramma.

> Τέσσαρές εἰσιν ἀγῶνες ἀν' Ἑλλάδα, τέσσαρες ἱροί.
> Οἱ δύο μὲν θνητῶν, οἱ δύο δ' ἀθανάτων.
> Ζηνός, Λητοΐδαο, Παλαίμονος, Ἀρχεμόροιο,
> Ἆθλα δὲ τῶν κότινος, μῆλα, σέλινα, πίτυς. Id est,

> Quatuor Argivis certamina sacra feruntur:
> Bina hominum natis, binaque cœlitibus:
> Phœbo ipsique Iovi, Archemoro & parvo Melicertæ.
> Poma oleastra, apium præmia, pinus erant.

Hæc certamina etiam Ludi plurali numero dicuntur, & spectacula. ¶ Certamen significat etiam privatam contentionem. Salust. Diu magnum inter mortales certamen fuit, vine corporis, an virtute animi res militaris magis procederet. ¶ Certamen, prælium. Cic. 4. de Finib. Sed ut magnum, & difficile certamen iniens, quum tibi cum capitali adversario dolore depugnandū videret, excitavit omnes rationes fortitudinis & patientiæ. Planc. Ciceroni: Aut ipse à certamine belli tam necessario me removissem. Certamen non accipit excusationem, ἀγὼν οὐ δέχεται σκήψεις. Plat. lib. de Leg. ἀλλὰ γὰρ ἀγῶνα προφάσεις οὐ ... δέχεσθαι ... est. Verùm ajunt certamen non admittere causationes. Locum habet proverbium, quum quis in magno præsertim ... periculo vult tergiversari, & occasionem expectare. ¶ Certamen Chrysanthinum, ab aureo flore præmio victoris nuncupatum, ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ: id est, ab auro, & ἄνθος flore.

Cērtātio, onis, f. t. Contentio, certamen. [מריבה meribah ... ... Gall. Debat, combat. Ital. Contesa. German. Das streitten oder kempffen. Hisp. Contencion y porfia. Pol. Walka, bijwa. Vng. Vaskodás, vitongas, tusakodás. Ang. Debate striuing.] Cicero de Natur. deor. Sed nequaquam istuc ibit: magna est certatio. Idem 2. de Leg. Ludis publicis (quod sine curriculo, & sine certatione corporum fiat) popularem lætitiam in cantu, & fidibus, & tibiis moderanto.

Cērtatim, adverb. Cum certamine, contentione, & æmulatione. [φιλονείκως. Gall. A l'envie l'un de l'autre, à qui mieux mieux. Ital. A gara, à chi fa più presto. German. Mit streit/in den pfis weiß. Hisp. Contenciosa, y porfiadamente. Polon. Walecznie, ... Vng. Egymásra valo képest, sereg gel. Angl. By striving and contention to best.] Virgil. lib. 8. Aen. Tunc lecti juvenes certatim, araque sacerdos Viscera tosta ferunt taurorum. Sueton. in Aug. Senatus & in funere ornando & in memoria honoranda eo studio certatim progressus est.

Cērtātŭs, a, um, Adject. ἀγωνισθείς. Tacit. lib. 11: Et huic contrarium ad amnem Erindem, in cujus transgressu multum certato, pervicit Bardanes. Certato: id est, quum certassent. Passivum pro activo.

Cērtātŭs, us, ui, nomen, m. q. idem quod certamen. [Vngar. Viadal, tusakodás. Stat. lib. 3. Syl. rideique benigna Parthenope gentile sacrum, nudosq; virorum Certatus, & parva suæ simulachra coronæ.

Cērtŭs, a, um, Clarus, & indubitatus, à Cerno pro video, quia ea quæ cernimus, clara & indubitata sunt. [יציב jatsib ... נאמן neeman. ἀσφαλής, δῆλος. Gall. Certain & asseuré. Ital. Certo, chiaro. Germ. Gewiß. Belg. Seker/openbaer. Hisp. Cierto, no dudoso, claro. Polon. Pewny, istny. Vngar. Nyilván való, bizonyos. Ang. Certane, sure.] Plaut. Mercur. Quid illud sit negotii, lubet scire me, ex hoc ut sim certus metu. Gellius: Certi sumus non ignorare te quid una appellatur. ¶ Interdum certus dicitur ... hoc est tantus & talis quantum ac qualem volumus. Unde Certum vulnus fecisse aliquem dicimus, quum nec plus nec minus fecit, quàm voluit. Mart. O quàm certa fuit librato dextera ferro. ¶ Interdum discretus, ἀφωρισμένος. Hinc certos ferè plurali numero dicimus, pro eo quod est Quosdam, quasi cæteris discretos. Cic. Is enim cum certis aliis ad Cæsarem missus, paulò antè discesserat. Salust. Apud latera certos locavit. ¶ Certo patre nati, & certi liberi, pro legitimis. Cic. pro Sexto Roscio Amerino: Si tibi fortuna non dedit ut nascerere certo patre. Et 1. de Invent. Nondum divinæ religionis, non humani officii ratio colebatur, nemo legitimas viderat nuptias, non certos quisquam inspexerat liberos. Sic Progenies certa pro legitima, apud Senec. in Troad. Et, Certissima proles. Virgil. 6 Aen. ¶ Homines certi: id est, fidissimi nuntii. Cic. ad Lentulum lib. 17: Quoties mihi certorum hominum potestas erit, quibus rectè dem, non prætermittam. Idem 4. Verr. Confitentur & se ho-

mines certos ejus rei causa, in Siciliam & terra & mari missurum. ❡ Certus cum præpositione In vel Erga, interdum idē est quod prosper, & de quo melius confidas. Varr. lib. 1. Argonaut. Ille tibi cultusque deûm, delubraq; genti Instituet, quum jam genitor lucebis ab omni Parte poli: neque enim in Tyrias Cynosura carinas Certior, aut Graiis Elice servanda magistris. ❡ Item certus, firmus, non vacillans. *βέβαιος*. Ovid. Da mihi quod petitur certo contingere telo. ❡ Et certum dicimus deliberatum, in quo plerunq; adjungitur dativus cum infinitivo: ut, Certum est mihi in Asiam navigare. *δέδοκταί μοι*. Virgil in Gallo Certum est in sylvis inter spelæa ferarum Malle pati. Terentius: Si ita certum est tibi, *εἰ οὕτω δέδοκταί σοι*. ❡ Certo certius pro verbiali tropo dicimus, quod prorsus indubitatum haberi volumus. Vlp. Pandect. li. 23. tit. de testam tut Testamento datos sponsores non esse cogendos satisdare rem salvam fore, certo certius est ❡ Certus cum genitivo ut apud Virg l. 4. Aeneid. certus eundi: hoc est, haudubiè profecturus. Sic Tacit. lib. 10: Desciscendi certus. Et lib. 12. Nam ubi sui matrimonii certa fuit, struere majora, *&c.* ❡ Certus cū infinitivo. Statius 3. Thebaid. Ibo libens certusq; mori. Val. Flac. lib. 2: Actius hoc instare viri, succurrere certi.

Cērtifico. [Polon. *Vpewniam.* Vngar. *Bizonyossá teszem.* Angl. *To make certane or sure.*] pro hoc verbo ceu reprobrobato, plerique ponunt, certum aut certiorem facere seu reddere, licet etiam certiorem facere dicimur, qui alioquin nihil certi à nobis habuerit: atq, sic obtinuit frequentior usus scribendi, tamen aliter à Cicerone positum libro 9. Epist fam. Insulanus observavit.

Certiŏr, & Certiŭs, comparativa, pro compertiore, exploratiore, & peritiore. [Polon *Vpewnionii.* Vngar. *Bizonyosb* Ang. *More certaine, more sure.*] Senec. in Hip loquens de Cupidine: Ipsumque Phœbum, tela qui nervo regit, Fuit sagitta certior missa puer. Facere certiorem *δηλοῦν, πιστοῦν*, est notum facere, indicare, & dicere ita esse. Cicer 6. Verr. Ad tum Segestani clientes tui, socii populi Romani atque amici certiorem te faciunt, P. Africanum Carthagine deleta, *&c.* Plaut. in Cas. Face me certiorem quid meus vir me velit. Terent. Phorm. Quantum potes, me certiorem face.

Cērtiōro, as, act. p. Certiorem facio, certiorem reddo. [הודיע *hodi'ah*, *δηλῶ παραγγέλλω*. Gall. *Certiorer faire savoir, advertir.* Ital. *Certificare.* German. *Zu wissen thun.* Hispan. *Certificar y avisar.* Polon. *Vpewniam, vyswiadczam.* Vngar. *Bizonyossá teszem.* Ang. *To make certane, or sure, to advertise.*] Quod verbum non temere alibi reperias, quàm apud Iurisconsultos. Vlp. de eo qui pro tut. lib 1: Sed necessarios pupilli non certioravit. Idem lib 1. ff de act. empt. & venditi. Hæc ita vera sunt, si emptor ignoraverit servitutes: quia non videtur esse celatus qui scit: nec certiorari debuit, qui non ignoravit.

Certisso, certissas, Certus fio. Pacuvius apud Nonium: Vocant cocos, unde certissent.

Cērtitūdo, f. t. à certus. [אמונה *emunáh* אמן *emún*. *ἀσφάλεια, πληροφορία*. Gall. *Certitude, asseurance, seurete* Ital *Certezza.* Germ *Gewisse eines dings, sicherheit.* Hispan. *Certidumbre.* Polon. *Istość, pewność.* Vng. *Bizonyosság, mitsem való ság, malaminek bizonyos volta.* Ang. *Certaintie, surenesse.*] Vnde Incertitudo, notæ significationis.

Certē, adverbium affirmantis. [אמנם *omnám*. *ἀμέλει, ναὶ μήν* Gall. *Certainement, asseurance ne il faut doute.* Ital. *Certo, certamente, fermamente.* German. *Warlich ja, fürwahr, eigentlich* Belg. *Voorwaer* Hisp. *Ciertamente affirmando.* Polon *Pewnie, zaiste.* Vng *Nyluán, bizony.* Ang *Truelie, sulie, verely.*] Cicer. de Finib. 3: Satisne hoc conclusum videtur? certé. ❡ Interdum idem quod certò *σαφῶς*, hoc est, claré & manifesté. Cic. Quint. Fratri: Certè enim scio, te fecisse cum causa Idem Attico: Quod te molestè ferre, certè scio. ❡ Interdum idem est quod saltē. Cic. pro Marcello: Victi sumus igitur: aut si vinci dignitas non potest, certè fracti, & abjecti.

Certò, Claré, liquidò. [באמונה *beemunáh*. *σαφῶς*. Gall. *Clairement.* Ital *Chiaramente.* German *Gewißlich, ohn alles fählen* Hisp *Claramente.* Pol *Zaprawde, istotnie.* Vng *Nyluán bizonyossan.* Ang. *Manifestlie, clearlie.*] Terēt. in Eunuch. Hoc certò scio, Rhamnusium se esse ajebat. Cic. in Epist Etsi certò scio, *&c.*

Cērvă. Cervarium, Vide Cervus.

Cērūchus, pen. prod. m. f. [קרנים *karnáim*. *κεροῦχος*. Gall *Cornu.* Ital. *cornuto.* Germ *Gehörnt.* Hisp. *Cornuto cosa que tiene cuernos.* Polon. *Rogaty.* Vng *Szarvas.* Ang. *Horned.*] Latinè dicitur Cornutus, quasi *κέρας ἔχων*. In navibus autem Ceruchi dicuntur rudentes antennarum cornua firmantes, suasq; habentes in puppe ansas, ad quas religātur. Flaccus 1. Argon Temperet ut tremulos Zethes, fraterq; ceruchos. Hesychius Ceruchos vocat, quasi *τὰς κεραίας ἔχοντας*.

Cērvīcāl, Vide Cervix.

Cērvī, m. f. Animalia satis nota: ita dicta quòd magna cornua gerant, quasi gerui, g in c mutata. [איל *ajál*. *ἔλαφοι*.] Vel *ἀπὸ τῶν κεράτων*: hoc est, à cornibus quæ primùm bimis oriuntur, simplicia quidem recta ad subulatum similitudinem: quam obrem Subulones per id tempus appellantur: [Gallicè, *Cerfs.* Italicè, *Cervi.* Germanicè, *Hirtzen* Belg *Hert.* Hispanicè *Ciervos, animales conocidos.* Polon. *Gelenie* Vngar. *Szarvasok.* Ang *Hartes or stagges.*] Plin. lib 8. cap. 32: Cervis quoq; est sua malignitas quanquam placidissimo animalium. ❡ Cervi item dicuntur furcæ, quæ ad casæ sustentationem figuntur ad similitudinem cornuum cervi. Virgil. 2. Eclog. Atque humiles habitare casas & figere cervos. ❡ Cervos canes trahit. *τοὺς κύνας ὁ ἔλαφος ἕλκει*. Adagium est inter ea, quibus *ἀδύνατον* seu præposterum quippiam significamus. Præposterum est enim ut cervus venetur canes.

Cērvă, væ f. p [German. & Belg. *Hindt.* Ang. *A hynde.*] Plin. lib. 25. cap. 8: Simplicius cervæ monstravêre elaphoboscon, de qua diximus.

Cērvārĭŭs, a, um, adjectivum à cervo deductum. [*ἐλάφειος*. Vnde Lupus cervarius. [Gall. *Loup cervier.*] Ital. *Lupo cerviero.* German *Ein Luchß.* Hispan. *Lobo ò gato cerual.* Polon. *Lampart.* Vng *Párduc.* Ang. *A wild beast lik a wolffe with the spottes of a panthere*] (ut Aristoteli, si Theodoro credimus) dicta est fera lupi effigiem habens, & Pantheræ maculas, nomine (ut opinor) à cervina pernicitate imposito. Plin. lib. 8. cap 22, de lupis: Sunt in eo genere qui cervarii vocantur, qualem è Gallia in Pompeii magni arena spectatum diximus ❡ Cervarium venenum Plin. lib. 27. cap. 11: Limeum herba appellatur à Gallis, qua sagittas in venatu tingunt medicamento, quod venenum cervarium vocant.

Cērvīnŭs, Quod ad cervum pertinet: [*ἐλάφειος*. Gall. *De cerf.* Ital *Di cervo.* Germaan. *Das zu dem Hirtzen gehört.* Hispan. *Cosa pertenesciente al cieruo.* Polon. *Ieleny.* Vngar. *Az my szarvashoz tartozo, szarvasbol valo.* Ang. *Belonging to a stagge or an hart*] ut, Cervinum cornu. Varr. 3. de Re rust. Circum caveas cotum incendendum cornu cervinum, nequa serpens accedat. Cervinus color, qualis est pellis cervi, vel castaneæ. Pallad. libro 4. cap. 13: Colores hi præcipui, badius, aureus, albineus, russeus, murteus, cervinus, gilvus, *&c.* Pellis cervina. Horat. 1. Epistol. venaticus ex quo Tempore cervinam pellem latravit in aula, Militat in sylvis catulus. ❡ Cervinus vir, *ἐλάφειος ἀνήρ*, olim dicebatur formidolosus, & fugæ fidens magis, quàm viribus. Cervus enim animal cursu pernicissimum, & in venatu pedibus quærit salutem.

Cērvīsiă, f. p. [*ζῦθος*. Gall. *Cervoise* Ital. *Cervogia.* Germ. *Bier.* Hisp. *Cerveza.* Pol *Piwo.* Vng *Ser.* Ang.] Potus ex aqua & frugibus confectus, & præcipuè ex hordeo madefacto, & rursus clibanis siccato, addito lupi salictarii flore, quo potus genere etiam hodie pleraque Galliæ & Germaniæ loca, Britanniaq; universa, vini inopiam supplent. Plin. lib 22. cap. 25: Ex iisdem fiunt & potus, zythus in Aegypto, cælia, & ceria in Hispania, cervisia & plura alia genera in Gallia.

Cērvīx, f. t. Posterior colli pars, quæ ab occipitio incipit, & tendit ad spinam. [ערף *óreph*. *ἰνίον, αὐχήν*. Gall. *Chinon du collet* Ital *Coppa.* German. *Der nack, das genick* Begl *De necke, dem achter hals.* Hisp. *Cerviz de cuello.* Polon. *Szija.* Vng *Nyak.* Ang. *The neck.*] Quæ autē anterior est, Gula dicitur. Cervicis hæc comoditas est, ut ad dextram, sinistrámve prorsum, retrorsumq; vertatur. Constat enim ex ossibus orbiculatim vertebratis, ex quibus fit ad circunspectum facilis. Hinc est quòd qui nec flecti, nec cogi possunt, cervicis duræ perhibeantur. Vnde dicimus hominem duræ cervicis, quasi indomabilem, sive inexorabilem, atque contumacem: qui & Cervicosus dicitur. *ἀτενής*. Antiqui verò (ut Quintilianus ait) Cervices pluraliter dicebant, primusq; Hortens. Cervicem dixit. Cic. in Vat. Inflato collo, tumidis cervicibus intulist. Cato: Si caput aut cervices dolent, ea lotio caldo lavito.

Cērvīcŭlă, diminutivum. [*τὸ αὐχένιον, ὁ μικρὸς αὐχήν*. Pol. *Szijka.* Vng *Nyakacska.* Ang *A litle neck*] Cic. 5 Verr. Taménne putamus patronum tuum in hoc crimine cerviculam jactaturum, & populo sead coronam daturum.

Cērvīcālĕ, & per apocopen Cervical, pen. prod. Significat cervicis sustentamentum, & munimentum, cui scilicet dormientis caput & cervix innituntur. [מראשות *meraschoth* *ὑπαυχένιον, προσκεφάλαιον*. Gall. *Chevet ou traversin, coussin de lit, ou oreiller.* Ital. *Guanciale.* German *Ein Hauptküssen.* Belg *Een ooreussen.* Hisp. *El almohada ò cabeçal para la cabeça.* Polon. *Podušzka głowna.* Vng. *Vánkos, fönaly.* Ang. *A bolster, of a bed*] Iuvenal. Conducit comites, sellam, cervical, amicas. Martial. Tinge caput nardi folio, cervical olebit. Plinius libro 20. capite 20: Sunt qui ante Solis ortum cervicalibus subjicit, efficaciter patent. Vestis nomine cervicalia continentur apud Vlpianum de auro & arg. Quòd si ad muliebrem mundum ea pertinent, significari putat hoc nomine Hotomanus quæ Græci *περιτραχήλια* nominant quæ Iul. Pollux in mundo muliebri recenset. sin ad ornatum virilem, fortassis ea quæ frigoris vitandi causa cervici circundantur.

Cērvīcōsŭs, ponitur pro duro & inexorabili.

Cerus Vide Cerrus.

Cerula Vide Cera.

Cērūssă, pen prod f p. Plumbo in acerto aceto soluto comparatur. [פוך *puch*. *ψιμύθιον* Gall. *De la ceruse.* Ital. *Biacca.* German *Bleyweiß.* Belg. *Ceruse, loot wit.* Hispan. *El alvayalde.* Polon *Biala farba z olowu.* Vngar. *Göröggfejér, kenőcs.* Ang. *White lead or ceruse, paintinb that women vse.*] Vitru docet quomodo dat, dicens: Rhodii in doliis sarmenta collocantes: aceto suffuso supra sarmenta collocant plumbeas massas, deinde ea operculis obturāt, ne spiramentū obturata emittant post certum tempus aperientes, inveniunt è massis plumbeis cerussam, Eadem ratione lamellas æreas collocantes, efficiunt æruginem

ginem. Cerussa verò quum in fornace coquitur, mutato colore, ad ignis incendium efficitur Sandaracha. Idem autem incendio factum ex casu didicerunt homines, ex eo multò meliorem usum præstari, quàm quæ de metallis per se nata foditur. Vtcunq; igitur ita cerussa comparentur, neq; acutum, neq; lancinans quicquam habet, neque distrahens, sed emplasticam, ac refrigerans. Vsta autem, *inquit Aetius*, pura cerussa mutatur in id quod Syricum nuncupatur: medici *Sandycem* vocant. Vide Galen lib.9 Simplic. & Plin lib 34.cap.8.

Cerussātus, a, um. [כחול chachûl. ψιμμυθιώδης. Pol. *Vmeglowany*. Vng. *Az kit kindözik*. Ang, *Coloured, paynted.*] ut, Cerussatæ mulieres, quæ candoris comparandi gratia cerussa utuntur. Mart. lib 2: Cerussata timet Sabella solem. Cerussata cuti, Cerussatæ buccæ. Mart. lib. 7, Cic. in Pisonem.

Cērȳx, κῆρυξ, m. t. Latinè præco & caduceator: [Pol. *Búsel, sięrga.* Ang. *A beadle, such as crieth congregations in the vniversities*] unde Eusebius scribit a Nerone Cerycas fuisse certamine superatos. Seneca ad Serenum: Non vis nisi Consul aut Prytanis, aut Ceryx, aut Suffes administrare Remplublicam: hoc est, caduceator, & magistratus ad Rem gerendam.

Cēspēs. Vide CAESPES.

Cēssĭo, onis, f. t. [Ang *A yelding or geving over.* [Dic. Topic. Abalienatio est ejus rei quæ mancipi est, aut traditio nexus, aut in jure cessio, inter quos ea jure civili fieri possunt.

Cēssim ire. [ἀναχωρεῖν. Polon. *Wspad wstępuie* Vng *Hátrá menni, vizza mászni.* Ang. *To recule, to reture.*] significat regredi, retrocedere. Iustinian. libro 2: Commisso prælio ite cessim, inhibete remos, & à bello discedite. Et apud legis consul. tit. ad legem Aquil. Interim superiùs plaustrum cessim ire cœpit. fit autem à Cedo.

Cēsso, as, n. p. Abstineo, ab opere vaco. [חדל chadhál שבת schábath בטל basál עכב ecbár, παύομαι Gall *Cesser, estre tardif.* Ital. *Cessare, indugiare, abstinere.* Germ. Auffhören / ablassen. Belg. Aflaten / ophouden. Hispan. *Cessar, tardarse ò abstener* Pol *Przestawam.* Vng. *Meg szünöm, késedem.* Ang *To cease, to loiter, to linger.*] Virgil. 7. Eclog. Et siquid cessare potes, requiesce sub umbra: id est (*inquit Servius*) si potes breve otium tibi persuadere. Dicimus autem Cessare in re aliqua, & Cessare a re Cic. Neq; unquam in suo studio atq; opere cessavit. Liv. Nec ex quo castris castra collata sunt, cessatum à levibus præliis est. ¶ Item Cessare, ὀκνεῖν, ῥᾳθυμεῖν, tardare, remorari, diutiùs immorari in re aliqua facienda, & eam negligentiùs agere. Virgil. 6. Aeneid. Cessas in vota precesque? id est, tardus es in vota facienda. Terent. in Eunuch. Paululum si cessassem Pythia, Domi non offendissem, ita jam adornabat fugam. Idem in Adelph. Aeschinus odiosè cessat, prandium corrumpitur. ¶ Et cessare dicimus eos, quorum officium desideramus. Gellius in fabula Cassite: Amici isti magnam in partem cessatores sunt, ὀκνηροί. Breviter sic accipe, quòd Cessare interdum significat nihil agere, vacare: interdum conquiescere vel respirare, & hic duobus modis absolutè ponitur, ut apud Ciceronem de Natura deorum: Cur iam multos deos nihil agere, & cessare patitur? & apud Terent. in Eunuch. & Adelph ut dictum est. Quum verò pro intermittere, desistere, desinere, vel finem facere ponitur, habet alium secum infinitum. Cicer ad Quintum Fratrem: Si te quoque inimici vexare cœperint, ne cessaris me certiorem facere ut accurram. Terent in Andr. Cessas alloqui, & in Phormion. Absenti tibi te indignas, seque dignas contumelias nunquam cessavit hodie dicere id est, toto die nihil aliud quàm contumelias loquutus est. ¶ Hujus compositū est Concesso.

Cēssātŏr, oris, verbal. m. t. à Cesso, as, Cunctator, otiosus, qui cessat, & nihil agit. [מאחר meachèr. μελλητής, χολάιος. Gall. *Cesseur, musard, oiseux, faitard, lasche en besongne.* Ital. *Indugiatore, otioso.* Germ. Seumig / müssig / der etwas zu thun auffgehört hat. Hispan. *Tardio, espacioso.* Polon. *Niepospiech, leniwiec, odkładacz.* Vng *Hé-solkodo, henyélő.* Angl. *A lingerer, a loiterer, an idle fellow.*] Gell. Amici isti magnam in partem cessatores sunt. Cic. Pæto lib. 9: Hæc tibi antea non rescripsi: non quòd cessator esse solerem, præsertim in literis: sed quia, &c.

Cēssātu., a, um, participium sine verbi origine, sicut Regnatus, & similia: nam Regnor, aut Cessor non dicimus. [ἀγεωργητός. Ang *That hath lien fallow.*] ¶ Hinc cessata arva: id est, neglecta, & non culta. Ovid. 4. Fast. Largaq; proveniit cessatis messis in arvis.

Cēssātĭo, onis, vebale, f. t. Otium, [שבת schébeth משבת mischbath. μέλλησις, χολασμός. Gall. *Relasche, vsiue è lasche.* Ital. *Indugio.* German Auffhörung / müssiggang. Hisp. *Tardança.* Pol *Przestawanie, leniſtwo.* Vn *Vezteg heveres, heverés, heverködés.* Ang *Slacknesse, loitering, vacantnesse frome labour*] Cic. 1. de Nat. deor. Profectò Epicurus, quasi pueri delicati, nihil cessatione melius existimat. Colum. lib. 2. cap. 1: At econtrariò seu sponte, seu quolibet casu destituta humus quum est repetita cultu, magno fœnore cessationis colono respondet.

Cēstĭcīllūs, [Ang. *A wase, or wreath to be layed vnder the vessell that is borne on the head, a wispe.*] autore Fest. Circulus est quam mulieres imponunt capiti quò commodiùs onera ferant.

Cēstĭcŭlūs, m. f. dim. parvum cingulum. κεστὸς μικρός.

Cēstrŏsphēndŏnă, [κεστροσφενδόνη. Polon. *Skal*] Telum erat semicubitale, bipalme spiculum infixum habens digiti crassitudine, cui ad libramen pinnæ tres, veluti sagittis solent, circundabantur. Nomen invenit à figura & usu, quorum utrunq; medium habet inter telum & fundam. κέστρος enim Græcis teli genus est, Persico bello inventum. σφενδόνη autem id est, quod Latini fundam vocant. [Ang. *A sling, an engine of warre to cast dartes.*] nam fundæ modo librabatur. Inventum autem fuit hoc teli genus, autore Livio, in bello Macedonico.

Cēstrēūs, duabus tantùm syllabis, κεστρεύς, Piscis genus, qui & Cephalus, & mugil vocatur, publicis adulterorum suppliciis destinatus apud Athenienses. Vide Cæl. Rhodig. libro. 27 cap. 4. ¶ A cujus natura tractum est adagium, Cestreus jejunat, Κεστρεὺς νηστεύει. De famelicis & voracibus dici consuevit. Vnde & qui fame oscitant κεστρεῖς dicuntur, & κεστρῖνοι.

Cēstrum, n. f. κέστρον, Instrumentum quo cavatur ebur. Suidas putat esse genus teli, Persico bello inventi, Latini Viriculum appellant. Iulius Pollux pro stimulo, sive stylo accepit. ¶ Est & herba Cestron, quæ & Betonica dicitur, à varietate remediorum, & efficacia nomine imposito. Plin. lib. 25 cap. 8. Quæ Betonica dicitur in Gallia, in Italia autem Serratula, à Græcis *Cestron*, Psychotrochon.

Cēstūs, Veneris, Vide in dictione CAESTVS, & Politianum Misc. cap. 11.

Cetarii. Vide CETVS.

Cētră, træ, f. p. Scutum, breve loreum, quo utuntur Afri & Hispani. [צנה sinnáh ἡ πέλτη, τὸ πελτάριον. Gall. *Vne petite targe & boucliet de quoy vsoyent les Espagnols & ceux d'Afrique.* Ital *Targetta, brocchiero.* Ger. Ein schilt / wie man sie in Hispanien vnd Africa braucht. Hispan. *El adarga ò escudo de cuero.* Polon. *Tarcza mała, skórzana Hiszpańska y Murzyńska.* Vngar. *Tasar pais.* Angl. *A short buckler which the Spaniardes and Africkans doth vse*] Virgil 7. Aeneid. Lævas cetra tegit. Liv 1 bel. Pun. Hispani sine ulla mole in utres vestimentis conjectis, ipsis cetris superpositis incubantes, flumen transnatavere. Hinc Cetrati dicti sunt milites cetris muniti, quos Peltastas vocant· πελτοφόροι, πελτασταί. Cæsar. bel. Civil. lib. 1: Erant, ut suprà demonstratum est, Legiones Afranii tres, Petreii duæ, præter à scutatæ citerioris provinciæ, & cetratæ ulterioris Hispaniæ cohortes circiter octoginta. Liv. lib. 1. bell. Maced. Nocte cetratos quos Peltastas vocant, loco opportuno inter bina castra in insidiis abdiderat.

Cētūs, m. f. [תנין thanin. κῆτος. Gall. *Grand poisson de mer, comme Dauphin, Marsouin, Balaine & semblables.* Ital. *Ogni sorte di pesci smisurati & grandissimi* German. Ein grosser Meerfisch / besonders aber die andere Fisch von sich gebären / als Walfisch / Delphin. Hisp. *Pece muy grande como ballena.* Pol *Morska ryba, wieloryb.* Vn. *Czet hal.* Angl. *A whale fishe or such great fishes*] Nomen est majoribus omnibus marinis piscibus commune, iis præsertim qui animal pariunt, non ovum: cujusmodi sunt balenæ, orcæ, pristes, thynni & similes ¶ Vnde cetarii appellantur, teste Nonio, qui majores in mari pisces capiunt. Plin lib. 32. cap. 1: Cetos sexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum sexaginta latitudinis in flumen Arabiæ intrasse tradit Iuba, pinguiq; ejus negotiatores & omnium piscium adipe camelos perungi in eo situ, ut asilos ab his fugent odore. Dicimus & Cete pro iisdem plurali tantùm numero, nullaque casuum inflexione. Virg. l. 5. Aeneid. Immania cete.

Cētārĭūs, m. f. Qui cetos: hoc est, marinos pisces majores capit aut vendit. [κητοπώλης. Gall. *Poissonnier, qui vend de grans poissons de mer.* Ital. *Venditori ò pescatore di grossi pesci.* German. Ein Fischer welcher die grossen Meerfisch fangt oder dieselbigen verkaufft. Hispan. *Pescador ò vendedor de las almadravas.* Polon. *Przekupień albo rybak wielgich ryb morskich.* Vng. *Czet hal arulo.* Ang *That fisheth or selleth great fishes, a fishmonger.*] Colum. lib. 8: Salsamentorum omnium purgamenta quæ cetariorum officinis evertuntur, præberi convenit. Varro: Adversis cetarios, quum viderivolunt in mari turmas, ascendere in malum altè, ut penitùs per aquam perspiciant.

Cētārĭæ, arum, f. p. Loca juxta mare stagnante laeu, in quibus thynni & alii hujusmodi pisces capiuntur & juxta saliuntur. [τὰ κητοτροφεῖα. Gall. *Poissonnerie de grans poissons de mer.* Ital. *Pescaria de grand pesci.* German. Grosse gräben bey dem Meer in welchen man die grossen Fisch fangt vnnd salzet. Hispan. *Almadrava de atunes.* Polon. *Przytomi vmorza gdzie wielkie ryby łowią y nassalaią.* Vngar. *Hel y ahol öreg halakat be.* Ang. *Places wheres great fishes haunter and is taken.*] Plinius libro 37. cap. 5: Ferunt & in ea insula tumulo reguli Hermiæ juxta cetarias marmoreo leoni fuisse inditos oculos ex smaragdis. ¶ Cetaria in neutro gen. Horat. 2. Serm. Satyr. Plures annabunt thunni, & cetaria crescent.

Cēttĕ, significat Dicite, vel date: ab eo quod est cedo. Nævius Lycurgo: Pro industria ne te regem prognatum patre Lycurgo cette. Ennius Medea: Salvete optima corpora, cette manus vestras, measque accipite Nonius Antiquum est.

Cĕū, adverbium similitudinis, idem significans quod Tanquam vel quasi: magisq; est Poëtarum quàm Oratorum: sed quo multi & præsertim Plinius, utuntur. [כמו chemó. εἶαρ, ὡσεί. Gall. *Comme, quasi, tous ainsi que.* Ital. *Come.* German. Gleich als / eben wie. Hispan. *Assi como.* Polon. *Iakoby, rownie.* Vng. *Vgymint.* Ang. *As like as.*] Virgil. 2. Aen. Adversi rupto ceu quondam turbine venti Confligunt. Plin. lib. 8. cap. 17: Increment. to tergis ceu quodam incitamento flagellantur.

Cēvă, f. p. Genus vaccæ humilioris. [Polon. *Krowka rowna.*

Vng *Gőbölv, alias ser w ső gulya.* Ang. *A bils milke cowe.*] Colum. lib. 6 cap. 23: Melius etiam in hos usus altinæ vaccæ probantur, quas eius regionis incolæ *Cevas* appellant. Eæ sunt humilis staturæ, lactis abundantes: propter quod remotis earum fœtibus, generosum pecus alienis educatur uberibus.

Cēvĕrĕ, [Greek], [Greek], [Greek]. Aristophani in avibus, [Greek], pen. prod. est clunes movere, quod fit adulando, ut in canibus videmus. Persius: an Romule ceves?

C ante H.

C H In notis antiquorum, Custos hæredum.

Chærĕ: id est, salve. Martial. lib. 5.

Chærŏphyllŏn, [Greek]. German *Kőrbelkraut.* Polon. *Trzebula.*] Herba est, pastinacæ erraticæ, sive dauci folio aliquanto tenuiore radicula candicante, subamara. Veteres *Gingidion* appellarunt. Nam Chærephylli nomen recentius est, à comæ luxuria, & aspectus jucunditate (ut videtur) impositum. Hodie à vulgo Herbariorum *Cherofolium* appellatur, Græca & Latina voce in unam coalescentibus.

Chălāsĭs, f. [Greek], à medicis appellatur laxatio articulorum, quum scilicet ex lassitudine nimiòve labore, aliáve ex causa evenit, ut laxatis vinculis membrum excidat: ut si radius in brachio à cubito submoveatur, ita ut locus quidam in medio vacuus relinquatur. [Polon. *Wywinienie członku.* Vng. *Ki ficzamodás.*]

Chălăsis, penult. prod. Tunicæ genus quod & Græci [Greek] vocant à laxitate: vel (ut quidam volunt) nodus tunicæ muliebris, quo connexa circa cervicem, tunica submittitur.

Chălăză f. p. [Greek]. Gall. *Glande, glandule.* Ital. *Ghiandola, natta.* German. *Ein böss trüss oder bätz under der haut.* Hispan. *Granizo.* Polon. *Sadzol.* Vngar. *Emes szém lenin, oink szém.* Angl. *A waxe kernell.*] Collectio sub cute, & buboni & Aegyptiæ fabæ similis, dolorem si tangatur, afferens: à Latinis Grando dicitur.

Chălăzĭās, æ. [Greek]. Ger. *Ein gattung Edelgesteins, an der farb wie die hagelstein.*] Gemma quæ grandinum colorem & figuram habet adamantinæ duritiæ, Plin. lib. 37. cap. 11.

Chălāzĭŏn, [Greek]. Polon. *Brodaweczka na powiekach.* Ang. *Arpa.*] Tuberculum est in oculorum palpebris, non dissimile illi, quod à Græcis [Greek] appellatur: diversæ tamen figuræ, & mobile si huc atque illuc pellatur. Recentiores medici *Grandinem* appellant.

Chalcanthum, n. f. [Greek]. Gall. *Vitriol ou couperose.* Ital. *Vitriolo.* German. *Victriol oder schuhmacher schwertze.* Belg *Coperwater.* Hispan. *Capparosa.* Polon. *Cinowodo [illegible].* Vng. *Galicz kő.* Ang. *Coperas or vitriall.*] Corpus est metallicum, quod à Latinis atramentum sutorium appellatur. ¶ Est autem duplex, fossile & factitium. Fossitium aliquando est cæruleum, aliquando pallidum, aliquando candidum & pellucidum in more vitri: unde & *Vitriolum* à vulgo appellatur. Factitium verò ex aqua pluvia fit per metalla defluente in lacunam, quæ inde ab iis qui ad metalla sunt damnati in vasa ampla fictilia perfertur, in quibus paucis diebus concrescit. Dictū Chalcanthum quasi flos æris. Atramenti autem sutorii nomen accepit, quòd ex eo aqua dissoluto corium denigretur. Vide de hoc plura apud Diosc. lib. 5. & apud Plin. lib. 34. cap. 12.

Chalcĕŏs, Herbæ genus est apud Plin. lib. 21 cap. 18, spinosos habens aculeos.

Chalcetum. Herbæ etiam genus est apud eundem lib. 26. cap. 7. Item herba Chalcetum è vineis contrita imponitur.

Chalceutĭcē [Greek], Aeraria fabrica. Nam [Greek] faber ærarius est, quem excusorem Quintilianus interpretatur.

Chalcis, idis, [Greek], Serpentis venenosi genus est è genere lacertarum, quasdam ærei coloris lineas in tergo habens: unde & nomen habet. Plin. lib. 32. cap. 3: Quippe adversus scorpiones ex vino bibuntur, adversus phalangia & araneos ex mulso, & adversus Chalcidas cum myrtite. Idem lib 29 cap. 5: Lacerta, quam hi sepa, alii chalcidem appellant. Chalcidis lacertæ meminit & Aristoteles de animalibus. ¶ Est & Chalcis Homero avis nocturna ex genere accipitrum, bellum internecinum cum aquila gerens. Plin. lib. 10. cap. 8 cymindin vocat. ¶ Est & Chalcis piscis quidam ex genere thombrorum, apud Plin. lib. 32 cap. 11.

Chalcites [Greek], Gemma æris coloris, sed nigrioris. Plin lib. 37 cap. 11.

Chalcophonos, [Greek], Gemma quæ illisa, æris tinnitum reddit. Plin lib. 37. cap. 10.

Chălcŏsmărăgdŏs [Greek], Gemma ex genere smaragdorum, æneis Venis turbida. Plin. lib. 37 cap 5.

Chalcus, Exiguum pondus erat apud Atticos quod decies sumptum, obolum conficiebat. Plin. lib. 22. cap ult. Drachma Atticæ denarii argentei pondus: eademq; sex obolos pondere efficit, obolus decem chalcos.

Chălĭpĭ versus. [Greek], Dicuntur duri, asperi, ac prolatu difficiles, qualis est versus Virgilianus: Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum. Polon *Niepiekani wiersz, nieprzyjemni wiersz*, P.G.]

Chalix, [Greek], Lapidis genus, ex quo deducitur ignis.

Chalybs. Vide in Propriis.

Chamæ, à Græcis. [Greek] Vng *Teſzga.*] species sunt concharum Aliud in mari videtur piscis esse genus chamæ, quas Hiatulas quidam interpretantur, habentes valvam, sicut & qui Etichthynni: hoc est, Rubelliones dicuntur: Chamarum duo traduntur genera, scilicet, Tracea: hoc est, asperæ, mali succi quas & ostrea cognominant, & in Macedonia Corycos: & Athenis Crios. Alterum leves multò meliores & crassiores: ob id Pelorides & Pelorinæ à quibusdam & Basiliceæ vocantur, & ab Helio Spartiano Lithostria: id est, Lithostres, si mendosè legatur. Plin. lib. 32 cap ult. Chamarum plurima genera recenset: Chamarum, inquit, genera (perperam editum cancrorum, lege ergo Chamarum) 1. Chametrachea [Greek], quia chamarum testæ durissimæ. 2. Chamæleos, [Greek] vel [Greek], cujus testa albissima ac tenera. 3 Chamæpælorides, [Greek], [Greek], apud Athenæum, à magnitudine: quia [Greek] est ingens, generis varietate distantes & rotundiate. 4. Chamæ glycymerides, [Greek] à dulcedine sic dictæ, quæ sunt majores quam pelorides. 5. Colycia sive Corophya, aliis Corycia. Additur apud Athenæum aliud genus: Camenigra, [Greek] vel [Greek].

Chămæăctē, ĕs. [Greek]. Gall *Herbe appellee hiebles.* Ital. *Ebolo.* Germ. *Attich.* Hisp *Hiezgo* Polon. *Chebd.* Vng *Földi bozza.* Ang. *Daynewort, or wallwort.*] Sambuci genus est humilius, quod à Latinis Ebulum appellatur. Plin lib. 24. cap. 8: Sambucus habet alterum genus magis sylvestre, quod Græci Chamæacten, alii Helion vocant, multò brevius.

Chămæcĕrăsī, [Greek], Ex cerasorum genere humillimæ, terna raro altitudinis cubita excedentes. Plin. lib. 15 cap. 25: Sunt & Macedonica parua arboris, raroque tria cubita excedentis & minore etiamnum frutice chamæcerasi.

Chămæcўpărissŏs, [Greek]. Germ. *Cypressenkraut*] Herba quæ ex vino pota, contra venena serpentium omnium, scorpionumq; pollet. Plin. lib. 24. cap. 15. Ruellius docet, plurimum esse fruticem in hortis seri folium, foliis incanis, cupressi arboris folia odore & figura referentibus. Vnde & à vulgo *Cypressus* appellatur. ¶ Sunt qui pusillam cupressum abrotoni fœminam vocent, à similitudine quā hæc cum arbore in multis habet [Pol *cypris.*]

Chămæcissŭs, [Greek]. German *Grundreben, oder ein art Ebhew*] Genus hederæ, quæ nunquam se ab humo attollit. Cōposita dictio ex [Greek], quòd humi sive ad terram significat, & [Greek], hedera ¶ Sic Chamæplatani, vocantur humiles platani, à coacta brevitate.

Chămædăphnē f. p. [Greek], Plinio [Gall. *Laureole.* Ital. *Chamedaphne* Germ *Windenkraut, sonst auch lorberkraut.* Hisp. *Laurel baxo, laureola.* Polon. *B [illegible].* Vng. *Folyo boroſt ág.*] Herba est in hortis seri solita in funiculi modum sese porrigens, & vicina quæq; vinciens, unde & Vincapervinca ab eodem appellatur. Folia habet lauro similia, ideo chamædaphne: hoc est, parva laurus appellatur: florem autem violæ similem. de hac Plin. lib 21. cap. 11 Dioscoridi [Greek] dicitur. ¶ Est & altera Chamædaphnes species, cujus idem Plin. meminit lib. 24. cap. 5: Chamædaphne (*inquit*) unico ramulo est cubitali ferè folio tenui, lauri similitudine: cujus semen rubens admistum foliis, illinitur capitis doloribus recens. Hanc Romani *Laureolam* aut *Loraginem* appellant: Dioscorides autem, & Galenus hanc solam chamædaphnes nomine noverunt.

Chămædrăcontēs, [Greek], genera serpentium.

Chămædrŏps, Chamædrys apud Diosc. lib. 3. cap. 11.

Chămædrўs, [Greek]. Gall. *Germandree.* Ital. *Quercivola, chalamandrea.* German *Klein bathengel, oder klein Betonien.* Belg *Gamanderlin.* Hispan. *Camedrios.* Pol. *Dąbrowka wielka.* Ang *Germande.*] Herba est, Plin. lib. 24. cap. 15, quæ Latinè Trissago dicitur. Aliqui eam Chamædropen, alii Teucrion appellavere. ¶ Dicitur autem Chamædrys quasi humilis & terrestris quercus. Vulgo *Serratula* appellatur teste Ruell. lib. 3. cap. 36.

Chămælæă f. p. [Greek]. Polon. *Dzwiecil, [illegible].*] Herba quæ similitudinem foliorū oleæ habet. Plin. lib. 25 cap. 7: Multum infra hanc succū est, qui in Gallia fit ex herba Chamælæa, granum cocci ferente. Idem lib 24. cap. 15: Chamælæa similitudinem foliorum oleæ habet sunt autem amara odorata in petrosis palmum altitudine non excedente. Vulgus à foliorum similitudine *Oleastellum* vocant.

Chămælĕōn, chamæleonis, [Greek], Herba est ex genere aculeatorum: ita dicta à varietate foliorum. Mutat enim cum terra colorum, hic niger, illic viridis, alicubi cyaneus, alicubi croceus. Quibusdam in locis viscum gignit sub alis foliorum: unde & Ixia appellatur. Ejus duo sunt genera, album & nigrum, radicis colore distincta. Album Latini Carduum suarium, quòd sues enecet, officinæ *Cardopatium* appellant. [Gall. *Chardonsse.* Ital *Cardo mariano, cardo maculato.* German *Klein oder weiss Eberwurtz.* Hisp. *Cardo pinto.* Polon. *Oſtropeſt.*] Nigrum Latini Vernilaginem, vel Carduum nigrum. [Gall. *Chardonnette de quoi on fait prendre le laict à faire fromages.* Ital. *Camaleone nero.* German *Gross oder schwartz Eberwurtz.* Hispan. *Cardo pinto negro, cardo aliogero.*] Vide Plin. lib. 22. cap 18.

Chămælĕōn, tis, [Greek], Quasi parvus leo, animal est diversa varietate conspersum, ut pardus, & ad colores quos videt, conversione facillima variatur, præter ad rubrum & album. ¶ Ab hac colorum mutatione oritur parœmia, Chamæleone mutabilior, [Greek]. Competit in hominem versipellem, sive inconstantem, ac pro tempore sese vertentem in omnem habitum. Nascitur in Indis, figura & magnitudine lacertæ, nisi quòd crura habet recta & excelsiora,

ſota. Latera ventri junguntur, ut piſcibus, & ſpina ſimili modo. Eminet roſtrum ſimile ſuillo, cauda prælonga in tenuitatẽ deſinens, & implicans ſe viperinis orbibus: ungues adunci motus tardior, ut teſtudini ſiperum corpus ut crocodilo: habet oculos in receſſu cavos, tenui diſcrimine prægrandes & corpori concolores, nunquam eos operit. Solus animalium nec cibo, nec potu alitur, nec alio quàm aëris alimento: latet hyeme, ut lacerta. Vide plura de chamæleone apud Plin. libro 28 cap. 8.

Chămælеucē,] χαμαιλεύκη. German. Brandtlattich oder Roßhub. Polon. *Podbiał, kopiat.*] Herba quæ Tuſſilago dicitur, naſcitur circa fluvios, folio populi, ſed ampliore. Plin. lib. 24. cap. 15. Vulgus vocat] *Ungulam caballinam.* Barbarus *populaginem* & *Bechion*.

Chămæmēlŏn, [χαμαίμηλον. Gall. *Herbe qu'on appelle Camomille.* Ital. *Chamomilla herba.* German. Ramillen Belg. Camillen bloemen. Hiſpan. *Man canilla yerua conoſcida.* Pol. *Rumien, ruthenis, romnia.* Ang. *Camomile.*] Herba eſt vulgo nota, ab odore mali ſic dicta, quæ alio nomine Anthemis appelatur. Medici recentiores *chamomillam* barbarè vocant. Ejus tria ſunt genera, floribus tantùm diſtantia, Leucanthemon, Chryſanthemon, & Eranthemon: de quibus latiùs ſuis locis. Vide Plin. lib. 22. cap. 21. ubi corruptum Plinii locũ ita repone: Genera ejus tria palmum non excedentia, flore tantùm diſtans: parviſq; floribus ut rutæ folia, candidis, aut mellinis aut pupureis.

Cāmæmēlŏn parthenicum. Dioſc. lib. 3. cap. 156.

Chămæmēlŏn, inter alias linguas Siculorum cognomentum tertiæ ſpeciei Ariſtolochiæ, ut in inquit Dioſc. lib. 3. cap 5.

Chămæmyrſĭnē, [χαμαιμυρσίνη. Germ. Meußthorn/in der Apotecken Bruſtus genannt.] Frutex ex quo ſcopæ fiunt, aliàs Ruſcus. Nonnulli ſylveſtrem myrtum vocant, ex quo fit oleum chamæmyrſinum. Vide Plin. lib 23. cap. 9.

Chămæpeucē, f. p. χαμαιπεύκη Herbe eſt folia habens laricis foliis ſimilia, lumborum ſpinæ doloribus propria. Plin. lib. 24. cap. 15.

Chămæpĭtys, yos. [χαμαιπίτυς. Gall. *Ive ſauvage.* Ital. *Chamepitis.* Germ. Feld cypreſſen Belg. Hoe langer hoe liver. Hiſpan. *Pinillo.* Polon. *Pimiecne ziele, ſ. chene ziele.*] Herba eſt Plin. lib. 24. cap. 6. à Latinis Ajuga, ſive (ut alii legunt) Abiuga vocata, ab abortu ſcilicet quem facere creditur. Aliò nomine Thus terræ dicitur. Ejus tria ſunt genera unum ſeſquipedalibus ſurculis, flore & odore pinus: alterum brevius, & incurvum: tertium foliis ſcabris, digitali caulis craſſitudine. Vulgus *Ivam* appellat.

Chamæplatani, Coactæ brevitatis platani. Plin. lib. 11. cap. 2.

Chămærōps, opis, f. t. [χαμαίρωψ. German. Gamanderlin] Herba eſt myrteis circa caulem geminis foliis, capitulis Græculæ roſæ, quæ ex vino pota, lateri, renibus convulſis, & ruptis medetur. Autor Plinius libro 26. capite 6. Ruellius eandem eſſe exiſtimat, quem à Mithridate inventore Mithridation appellat.

Chămærōpes vel potiùs Chemerriphes, χαμαιρριφεῖς, & Theoph. χαμαιρρῶπες φοίνικες. Arbores ſunt ex ſpecie dactylorum, quæ & in Creta & in Sicilia naſcuntur. Plin. lib. 13. cap. 4 de palmis. Vocantur autem Chamæropes folio latiore ac molli ad vitilia utiliſſimæ. Copioſæ in Creta, ſed magis in Sicilia. Ita dictæ ab humilitate. Hujus palmæ medulla edulis eſt, diciturq; Ceſilione à Serapione, quia palmæ medulla ſeu cerebrum ἐγκέφαλος à Galeno vocatur.

Chămærhyten, Lege Struthium.

Chămærĭpēs, χαμαιρριφεῖς, Arbores ſunt ex ſpecie dactylorum, quæ & in Creta & in Sicilia naſcuntur, folio latiore, ac molli, & ad vitilia utiliſſimæ, Vide Plin. lib. 13. cap. 4.

Chamæſyce χαμαισύκη, Herba eſt lentis folia habens, nihil ſe attollentia, in aridis petroſiſque naſcens. Vide Plin. lib. 24. cap. 15.

Chamætēræ, quæ & Chămætērĭdēs, χαμαιτερίδες, à Græcis dicuntur, humiles & depreſſæ imagines: quales ſunt ſervarum & pediſſequarum, quæ fere humi ſedentes finguntur. χαμαὶ enim Græcorum adverbium Latinè ſignificat Humi Scribit Plin. lib. 30. cap. 5: Scopam feciſſe Apollinem Palatinum, Veſtam ſedentem laudetam in Servilianis hortis, duasq; chamæteras circa eam.

Chămæzēlŏn, χαμαίζηλον, Herba eſt, teſte Plin lib. 27. cap. 16, quam quidam eandem eſſe credunt cum gnaphalio, cujus folia ita alba & mollia ſunt, ut planè videantur tomentum. & pro tomento uſurpentur. ¶ Eſt & aliud Chamæzeli genus, quod & Pentadhyllon à Græcis & à Latinis Quinque folium appellatur cujus meminit idem Plin. lib. 25. cap. 9. [German. Fünfffinger kraut.]

Chămelŏpardălis, & Chamelus, Vide Camelopardalis, & Camelas.

Chamſæ, Crocodili apud Aegyptios vocantur.

Chamus, chami, genus freni. [Germ. Ein biſſ an einem zaum/ oder ein zaum.]

Channă, vel Chănnē vel Chānnūs, χάννη, χάννος, Piſcis eſt ex ſarcophagis percæ ſimilis, cujus dentes acuti, maxilla inferior prominętior, qua ſemper hiat (unde à χαίνειν hiare nomẽ (dor, ſum ex rubro nigreſcit, cauda maculis ruſis inſignis. Ovid. lib. de piſcibus: ex ſe Cõcipiens channe gemino fraudata parente eſt. Plin. de eo lib. 9. cap. 52, ex Ariſtot. hiſt. lib. 4. cap. 6.

Chăōnĭdēs, χαονίδες, canum genus ex chais: hoc eſt, ex lupis cervariis conceptum, ut videtur ſentire Hermolaus in Plin. Veriſimilius tamen eſt, à Chaonia regione dictos, quemẽ admodum & Moloſſos à Moloſſia. Chaonidum canum originem refert Iulius Pollux ad æneum canem à Vulcano fabricatum.

Chaŏs, n. g. [תהו *tohù.* χάος. Gall. *Confuſion univerſelle de toutes choſes, gouffre & tenebres & profondeur ineſtimable.* Ital. *Confuſione, chaos.* German. Ein vermiſchung / vermirrung. Belg. Een confuſie/ een vermenginge van alle dingen. Hiſpan. *Confuſion, mezcla, chaos.* Polon. *Mieſzanina.* Vngar. *Zur zauar, mennek, föld üdnek zürzauaria.* Angl. *A generall confuſion of all thinges, great deepneſſe with darkneſſe.*] Heſiodus in Theog. omnium rerum de quo & Orpheus initio Argonaut. Alii appellant materiam cœli & terræ confuſam atque informem, quæ primùm ex nihilo facta eſt, de qua poſtmodũ omnia ſigillatim per ſpecies varias formaſque proprias prodierunt: de que Scriptura loquitur: Qui feciſti Mundum de materia informi. Lactantius verò ſic habet: Nemo quærat ex quibus iſta materiis tam magna mirifica opera Deus fecerit: omnia enim fecit ex nihilo. Nec audiendi ſunt poetæ, qui ajunt Chaos in principio fuiſſe: id eſt, confuſionem rerum atque elementorum: poſtea verò Deum diremiſſe omnem illam congeriem, ſingulisque rebus ex confuſo acervo ſeparatis, in ordinemque deſcriptis, inſtruxiſſe Mundum pariter & ornaſſe. Eſt autem hoc nomen Græcum, quod declinatur prima declinatione contractorum, hoc modo, χάος, τὸ χάους, ἐκ χάους. Apud Latinos tantùm in uſu eſt Chaos, & ablativus Chao, quanvis Priſcianus per ſecundam declinationem declinavit Chaus, Chai, &c. Virgil. libro 4. Georg. Atque Chao denſos divûm narrabat amores. Ovid. 14. Metamorph Et noctem, noctiſque deos, Ereboque Chaoque Convocat. Dictum autem Chaos, à χέω, fundo, quòd fuerit fuſio: id eſt, confuſio elementorum omnium ¶ Antiquior quàm chaos, χάους ἀρχαιότερος. De re nimiùm priſca & obſoleta.

Chărăcātus, adjectivum à Græco χάραξ, κος.] [German. Geſtecktreben. Polon. *Tikacwina.* Vngar. *Szölö kare.*] quod inter cætera vallum ſignificat, ſive pedamentum, cui vitis alligatur. ¶ Unde Characata vitis, quæ quo pacto fieri ſoleat, docet Columel. libro 5. capite quarto: Mox (*inquit*) quæ dextris arundinibus circummunitæ, per ſtatumina calamorum, materiis ligetis, in orbiculos, gyroſque flectuntur, eas nonnulli charactatas vocant.

Chărăcĭās, æ, χαρακίας. Plin. lib. 26 cap. 8. primum eſt tithymali genus, ramos habent digitali craſſitudine, cujus ſemen cum melle decoctum, id uſu eſt ad catapotia: hoc eſt, pilulas faciendas, ſolvendæ alvi gratia. Hanc officinæ corrupto vocabulo *Catapuciam* vocant. Alia quoque Characias eſt (vulgò *Charantia*) quæ ſepti modo in hortis feneſtriſque per cancellos topiario opere digeritur. Sed de hac veteres nihil Hermolaus Corol.

Chărăctēr, m. t. Signum, inſigne, forma, figura. [צורה *tſurâh* תאר *thóar.* χαρακτήρ. Gall. *Charactere, marque, figure, forme, façon.* Ital. *Carattere, ſegno, figura, forma* German. Ein form / geſtalt/bildnuß. Hiſpan. *Forma, eſſi o de dezir, ſennal.* Polon. *Piadno, cycha.* Vng. *legy, ut be yeg.* Ang. *A marke, ſigne, ſeall or print in a thing.*] Colum. lib. 11. cap. 2: Nec minus majora quadrupedia charactere ſignari debent. ¶ Item character. Genus & figura dicendi. Gell. lib. 7. cap 14: Et in carmine, & in ſoluta oratione genera dicendi probabilia ſunt tria, quæ Græci χαρακτῆρας vocant. Cicer. in Orat. Sed jam ipſa forma reſtat, & character ille, qui dicitur.

Căhrăctēriſmŏs, χαρακτηρισμός, Latinè deſignatio: figura, quâ orator vitas eorum, de quibus loquitur, deformat, ut eſt apud Iuvenalem: calvo ſerviret Roma Neroni: id eſt, Domitiano.

Chărădrĭus, m. ſ. χαραδριός, Avis maritima magna, & ingloviosa, quam aſpicientes icterici morbo liberatur, teſte Aelian. lib. 15. cap. 26. ¶ Alio nomine Icterus appellatur, & à Latinis Galgulus, ut exiſtimat Plin. lib. 30. cap. 11. ¶ Charadrium imitans, χαραδριὸν μιμούμενος, dici ſolitum de diſſimulante, ac rem utilem occultante.

Chărāx, cis, pen. prod. m. t. [German. Ein Rebſteck.] Adminiculum vitis.

Chărcări. Piſces ſunt.

Chărĭentĭſmŏs, [χαριεντισμός. Gall. *Plaiſanterie & grace à parler.* Ital. *Piacevolezza, ciuilità nec ragionare.* Germ. Hoflichkeit/ holdſeligkeit / unnd freundtligkeit in der Red. Hiſpan. *Hermoſura y gracia en donaire.* Polon. *Wdzieczna mowa.* Vng. *Nyájas edes beſzed.* Ang. *Plaiſantneſſe, and good grace ſpeaking.*] Eſt urbanitas, lepos, & venuſtas ſermonis, à verbo Græco χαριεντίζομαι, quod ſignificat jocor, facetè cavillor. ¶ Sumitur etiam pro figura illa, quæ alio nomine ἀστεϊσμὸς à Græcis dicitur, qua ſcilicet dura dictu mitiùs & gratiùs proferuntur: ut ſi roganti, An ſe quiſpiam quæ ſiverit, reſpondeas. Bona fortuna: item ſi vixiſſe dicas, quem mortuum eſſe velis ſignificare.

Chărĭs, [חן *chén* χάρις. Polon. *Miloſc.* Vng. *Kegyelem, ker.*] Latinè gratia, feſtivitas, beneficium, munus. ¶ A quo chariſma, χάρισμα, in eadem ſignificatione.

Chărĭſtium mărmŏr, (quod hic ut vitioſè ſcriptum erat, ita perpe-

perperam interpretatum) Vide CARUSTIUM.

Chăristiă, χαρίστια, neutri generis & numeri pluralis: [Germ. Ein Freundtmal. Polon. Swieta wizore powinnowacji godna.] Festa vocabantur, quibus cognati conveniebant, & munera mutuò mittebant. Ovidius lib. 2. Fast.

Proxima cognati dixère Charistia chari:
Et venit ad socios turba propinqua deos.

Valer. lib. 2. cap. 1. Convivium etiam solenne majores instituerunt, idque Charistia appellavêre, cui præter cognatos & affines nemo interponebatur. ¶ Sumitur pro annona gravi & difficili, sed imperité.

Chăristĭcŏn, pro remuneratione apud Callistratum in l. divus Adrianus de bon damnator. Sed debent ad ea servari, quæ jure præsidum solént erogari: ut puta Charisticon quibusdam officialibus, &c.

Chăritas & Charus, Vide CARITAS & CARUS.

Charmaiynum, ni, n. s. genus feriri, ex eo quòd aspicientes delectet.

Chărŏpŭs, penult. corr. Latinè amabilis, blandus, gratiosus: [יְדִידִי jedhidh χάροπος. Gall. Aimable, plaisant & gracieux. Ital. Amabile, piacevole, gracioso. Germ. Freundtlich / liebisch / holdselig. Hispan. Hermoso, gracioso à ver. Pol. Wdzięczny, miely. Vng. Kedues, szerelmes. Angl. Gratious, amiable.] à χάρα, & ὤψ, ὠπὸς, aspectus. Vnde Caropus color, χάροπον χρῶμα, qui dilutam habet viriditatem, igneo quodam splendore intermitantem, qualem in leonum oculis conspicimus.

Chărtă, f. p. [מְגִלָּה megillah, χάρτης. Gall. Carte, papier, livre, ou feuillets de livre. Ital. Carta. Germ. Papier. Belg. Kaerte. Hisp. La carta ò hoja del libro. Polon. Papier. Vng. Papiros. Ang. Paper.] Cum ch aspirato, Papyrus in qua scribimus, propriéq; ea quam veteres ex papyri arboris cortice, & glutino præparabant, cujus species, variaq; nomina, & præparandi rationem vide apud Plin. lib. 13 cap. 11. 12 & 13. Quanquam etiam latiùs Chartæ nomen postea cœpit extendi, ut etiam de iis diratur quæ ex membranis, linteis, aut alia quacunque materia conficiuntur. Suet. in Nerone: Plumbeam chartam supino pectore sustinuit. Plin. lib. 13 cap. 11: Chartam Alexandri Magni victoria repertam, autor est M. Varro, condita in Aegypto Alexandria: antè non fuisse chartarum usum: palmarum foliis primò scriptitatum, deinde quarundam arborum libris, postea publica monumenta plumbeis voluminibus, mox & privata linteis confici cœpta, aut ceris. ¶ Charta virgo, quæ nunquam peperit: hoc est, quæ nondum transcripta est, dicitur à Mart. Custodit ipse virginis pater chartæ. Párere enim dicuntur chartæ, quum ex iis exempla sumuntur. ¶ Item Charta, urbs Tyri dicta est, ex qua & Dido orta fertur, & ab ejus nomine à sese conditam urbem Carthaginem appellasse.

Chărtĕŭs Chartulanus, & Chartaceus, a, um, quod est ex charta: [ὁ ἐκ χάρτου. Gal. Fait de carte. Ital. Di carta. Germ. Papirin, das von Papier gemacht ist. Hisp. Cosa de carta. Polon. Papierowy. Vng. Papirosbol valo. Ang. Made of paper.] Vlp. de leg. 3: Quòd si in codicibus sint membranceis, vel chartaceis, vel etiam eboreis, vel alterius materiæ.

Chartārĭŭs, a, um: [ὁ τοῦ χάρτου. Pol. Papierni. Ang. Belonging to paper.] ut, Chartariæ officinæ. Plin. lib. 8. cap. 10. Hoc ærariæ officinæ, chartariæq; utuntur.

Chărtŭlă, f. p. diminutivum. [χαρτίον. Pol. Karteczka. Vng. Papirossacska. Ang. A litle peece of paper.] Hieronym. Volo in chartulis meis ineptias scribere.

Chartŭlārĭi, sunt Iustiniano qui tabulis nomina recepta & impensa describebant.

Chartiaticum, merces quæ officialibus pro charta dabatur, eodem modo quo Cerarium dicitur Verrina 5, quod pro cera pendebatur. [Pol. Zaplata od pysania.] Ea vox apud Zonaram observatur: [Greek illegible] Ex Hotomano.

Chartŏphylăcĭum, n. s. [χαρτοφυλάκιον. Ger. Ein trog oder Kast darein man Bücher oder Brieff behaltet. Polon. Skrzynia od chowania listow. Vnga. Papiros tartó haz. Angl. The treasurye of monumentes, a great offices house, as the chauncelours of the roles.] Scrinium est, conclave, vel ipsa etiam domus, in qua chartæ asservantur. Latini Tabularium vocant: nam φυλακὴ, custodia est φυλάττω, custodio.

Chartŏpiprātī, Chartarum & papyri venditores sunt: χάρτης enim chartam sonat & πιπράσκω vendo: nunc Papyropolæ vocantur. Heg. in Tit. Cic. de coll & chart.

Chartĭlāgo Vide CARTILAGO.

Chārŭs, a, um, Vide CARUS.

Chăsmă, tis, n. t. Latinè hiatus, fissura. [בִּקְעָה bekiah. χάσμα. Gall. Grande ouverture comme un abysme ou autre gouffre. Ital. Fessura, apertura. German. Ein grosser spalt / ein kluffe. Hispan. Hendedura, ò abertura como de boca. Polon. Przepaśc, rozpadnienie, rozewrzenie. Vngar. Köz, hasadás. Angl. A great gaping or opening of the earth or firmament.] A χαίνω. Hio Fit autem Chasma non solùm in cœlo, sed etiam in terra. Vnde ait Iurecon-sultus de censibus, lege Forma § quare si. Si agri portio chasmate perierit, debebit per censitorem revelari. Ammianus eleganti vocabulo Chasmaticum appellat terræmotum, quo patefactis subitò voratrinis, terrarum partes per hiatum absorbentur.

Chastanon, Xanthion vel lappa apud Dioscoridem libro 4 capite 139.

Chaŭs. [λυκοπάνθηρος. Gal. Loup cervier. Ital. Lupo cervaio. Germ. Ein Thierwolff / ist ein gattung der Luchsen. Hispan. Lobo cerval. Polon. Lampart. Vngar. Farkas, pardoczkul fajzos farkas.] Lupi species est, pardorum marulas habentis, quem alio nomine lupum cervarium vocant. De quo Plin. libro 8. capite 19: ita scribit: Pompeii Magni primùm ludi ostenderunt chaum, quem Galli Rhaphium vocant, effigie lupi, pardorum maculis. Et paulò pòst eodem lib. cap. 22: Sunt in eo genere qui Cervarii vocantur, qualem è Gallia in Pompeii Magni arena spectatum diximus.

Chēdrā, Hippuris altera, Diosc. lib. 4. cap. 5.

Chēlæ, arum, f. p. [χηλαί. Gal. Les bras & parties de devant des scorpion. Ital. Branchi di gambari ò di granceole. Germ. Die schären oder arm der Krebsen und Scorpionen. Hisp. Bracos de scorpion ò de gamarejo. Polon. Nożyce racze abo Scorpionowe. Vngar. Izes rák lábi. Ang. The armes or fore partes of a scorpion.] Scorpiorum & cancrorum brachia ita dicta è forficulis denticulatis, quos Græci χηλὰς vocant. Virgil. 1. Georg. Quà locus Erigonem inter, chelasq; sequentes. Ambrosius de cancro loquens: Et periculosum est, inquis, si chelam ejus inludat.

Chĕlĭdŏnĭă, sive Chĕlĕdŏnĭum, n. s. χελιδόνιον, Herba ab hirundinibus appellata, quæ Græcè χελιδόνες dicuntur. Eo enim avium genere adveniente, nascitur, & discedente extinguitur. Fertur etiam hirundines oculos pullis suis excæcatis ea herba restituere. Plin. lib. 8. cap. 27. & lib 25 cap. 8. ¶ Chelidoniæ duæ sunt species, quarum major etiam hodie in officinis nomen retinet. [Gall. Chelidoine, esclere. Ital. Celidonia. German Schelwurtz oder groß Schwalbenkraut. Belg. Schelkruyt / gountwortel. Hispan. Celiduenna. Polon. Złotnik, ceidonia, iaskołcze ziele. Vnga. Fecske fü. Ang. Chelidone.] Minorem autem quòd strumis medeatur, quas Scrophulas nonnulli vocant, sive quod strumosam habeat radicem, Scrophulariam appellant [Gall. Herbe aux escrouelles, couillons de prestre. Ital. Favoseillo. German. Ein gattung des Storckenschnabels / so man heißt Gottes gnad. Belg. Speenkruyt. Hispan. Scrofularia menor. Polon. Mały iaskier.] ¶ Chelidonia item vocatur Favonius ventus, à die sexto ante Februarias idus usque ad VII. Calend. Martias: eò quòd iis diebus hirundines primùm conspici incipiant. Autor Plin. libr. 2. cap. 47. ¶ Est etiam Chelidonia gemmæ nomen altera parte purpureæ, nigris interpellantibus maculis, altera hirundinis colorem referentis: unde & nomen accepit. De hac Plin. libro 37. capite 10. ¶ Item genus aspidis, ut Galenus autor est. ¶ Chelidonia præterea inter ficorum genera recensetur. Plin. lib. 15. cap. 18, & Colum. lib. 10: Purpureæque chelidoniæ, pinguesque mariscæ.

Chĕlōnĭă, χελωνία, Gemma est Indicæ testudinis oculo similis, quem magorum vanitas tradidit linguæ impositam, futurorum divinationem præstare. Autor Plinius libro 37. capite 10.

Chĕlōnĭum. Vide CHELYS.

Chĕlydrŏs, [χέλυδρος. Gal. Tortue de mer. Ital. Testudine marina. Germ. Wasser oder Meerschneck. Hispan. Galapago de la mar. Pol. Morski ślimak. Vng. Tengeri tekenös béka. Ang. A tortois a water snake.] Est testudo marina. Nam χέλυς testudinem Græcis, & ὕδωρ aquam significat: quasi testudinem aquatiram dixeris. ¶ Sunt qui etiam pro ornamento muliebri accipi putent, citantes illud Iuvenalis: donantur cana chelydros. Quo tamen in loco alii cylindros legere malunt.

Chĕlys, f. t. [קִפֹּד kippodh χέλυς. Gal. Vne tortue. Ital. Testudine. Germ. Schneck. Belg. Slecke. Hisp. Galapago. Pol. Lutnia, ślimak, żabiaczka. Vng. Tekenös béka, lant. Ang. A torteis snake, a lute.] Propriè est testudo animal, quamvis etiam pro instrumento musico accipitur, quod & Latini testudinem appellant. Nam ex testudine prima facta est cithara à Mercurio, consumpta jam carne, sed superstitibus nervis. Ovid. ad Pison. Pulsatur manibus Phœbea chelys. Canora chelys, Seneca.

Chĕlōnĭum [χελώνιον. Gal. La couverture & coquille d'une tortue. Ital. La scorza di sopra la testuggine. German. Die schal oder das heußlin des Schnecken. Belg. T'slecken Huysken oft borsten. Hisp. La cobertura del galapago. Polon. Skorupa od ślimaka, item żabiarka. Vngar. Béka tekenö. Angl. The shell of a torteis or snaile.] Budæus Testudinis tegumentum est. Nam testudinem Græci χελώνην appellant.

Chemosis, oculorum morbus, quando ex tumore vehementi utræque palpebræ convertuntur, ut vix liceat connivere, & album supra nigrum attollitur ac rubescit.

Chēnălōpĕcēs, χηναλώπεκες, ex anserum sunt genere, quibus pro cibis lautioribus utuntur Britanni. Vide Plin. lib 10. cap. 22. Est autem nomen ἀπὸ τοῦ χηνὸς καὶ ἀλώπεκος: hoc est, ex ansere & vulpe compositum: unde & Vulpanserem Aeliani interpres transtulit. Anserem enim specie, vulpem calliditate refert. Aquilæ & felis injuriam facilè propulsat. Aucupi ad nidum accedenti obviam prodit, ut interim pullis elabendi spatium prebeat. Vide Aelian. lib. 15 cap. 51.

Chēnĭscŭs, m. s. χηνίσκος, Latinis ansarculus est. [Polon. Gąsiątko. Vng. Ludacska, pipe.] Vnde & puppis extremum, quod ornatus gratia ad anseris similitudinem effictum erat, Cheniscum appellarunt. Apuleius: Puppis intorta chenisco. Luc. in eo dialogo, qui πλοῖον, ἢ εὐχαὶ inscribitur: Ὡς δὲ ὁ χηνίσκος μὲν ἠρέμα ἐπινένευκεν

μισέλαιον ἴσχιον ὑψικέλης χρυσοῦ χηνίσκου ἐπικεκαμμένου ... δὲ ἀνάλογον ... ἐπὶ τὸ πρόσω ... τὴν ... Hoc est. Vt verò ipsa quidem puppis paulatim assurgit inflexo aureo chenisco ornata (hoc est, inflexa, atq; aureum anserculum supernè habens impositum) è regione autem æqua proportione prorâ prominet in anteriorem partem longè porrecta, cognomine navi deam Isidem videlicet utrinque additam habens. Idem in veris narrationibus: Ὁ ... χηνίσκος ἄφνω ἀνεπτερύξατο καὶ ἀνεβόησεν. Hoc est, Cheniscus enim (sive anserculus) qui ad puppim erat repentè alis plaudere cœpit & clangorem edere. Formam chenisci, Vide apud Bayfium de re navali.

Chēnŏbŏscīŏn, pen. prod. χηνοβοσκεῖον, Locus ubi anseres aliiq; id genus nantes volucres aluntur. [Pol. Ptaszarnia. Vng. Lúd, és récze tartó t.] nam χὴν, χηνὸς, anser dicitur. Colum. lib. 8. cap. 14: Qui verò greges anatium possidere student, chenobofria constituunt.

Chēnŏmyehōn. Herba ad cujus aspectum expavescunt anseres: alio nominibus Nyctegretum dicitur, & Nyctilops, eò quòd noctibus luceat. Vide Plin. lib. 21 cap. 11.

Chēnŏpūs, dis. [χηνόπους. Polon. Gęsia noga. Vng. Lúd láb.] Latinè anseris pes dicitur: quo nomine dicta est & herba, quæ habet effigiem anserini pedis. Plin. lib. 11. cap. 8. Ceras ex omnium arborum, satorumque floribus confingunt, excepta rumice & chenopode.

Chēnŏtrŏphīă, pen. prod. [χηνοτροφεῖα. Pol. Pokarmi ptaszarnich ...] Nantium volucrum aviaria.

Cheopina (quod nomen adhuc manet integrum apud Gallos) mensura est liquidorum, dimidiæ pintæ (quam vocant) capax: ex eo dicta quòd ea tantum funditur vel hauritur vini, quantum homo sitibundus uno haustu ebibere possit. Pino enim Græcè significat bibo unde & pinta. Quod verum est, si de cheopina Parisiensi intelligas. Cheo verò Græcè significat fundo. Budæus de asse.

Cheramides, Genus lapilli pretiosi, qui (ut Strab. lib. ult. refert) in Mauritaniæ campestribus nascitur. Plin. lib. 37. cap. 10: Cheramides eadem esset quam Ostracitem vocant, nisi quòd hanc cerulea interdum bullæ cingunt.

Cherodanon. Hippuris. Apud Dioscoridem libro 4. cap. 49. German. Katzenschwantz.]

Chĕrīă, A quibusdam appellatur Raphanus sylvestris, quem Latini Armoraciam appellant. Vide Ruell. lib. 2. cap. 123.

Chernides, χερνίτης, Lapidis genus est ebori simillimi, in quo defunctorum corpora condebantur. Plinius libro 36. capite 17: Minor est autem conservandis corporibus, nec absumendis, chernites ebori simillimus, in quo Darium conditum ferunt.

Chĕrsīnă, æ, f. p. Genus est testudinis terrestris, in aridissimis Africæ desertis toto do humore vivens. Autor Plinius lib. 9. cap. 16.

Chĕrsy̆drŏs, χέρσυδρος, Serpens qui tàm in terris, quàm in aquis moratur: nam componitur à χέρσος terra, & ὕδωρ aqua, quasi vivens in terra & in aqua. [Polon. Wąż wodny ...]

Chĕrydră, χερύδρα, propriè terræ ruina sive fissura, quam aquæ obruta torrens aut terræ motus efficit.

Chĭa terră. [Χία γῆ. Pol. Biała glina. Vngar. Fejér föld.] Terra est albida, sive cinerita, Samiæ similis: quæ cutem erugat-totumq; corpus amabili coloris bonitate commendat. Autor Diosc. lib. 5. cap. 101.

Chĭāfĭcŭs, sive Chia absolutè σῦκον χῖον. Fici species est, grato quodam sapore palatum pungens, viniq; veteris, salisq; saporem referens. Mart. lib. 7:

> Infantem melmela dato, fatuasque mariscas:
> Nam mihi, quæ novit pungere, Chia placet.
> Ibidem lib. 13:
> Chia seni similis Baccho, quam Setia misit:
> Ipsa merum secum portat, & ipsa salem.

Chĭlĭăs, [אלף eleph. χιλιάς. Ang. The number of a thousand.] Numerus qui mille continet. Chilia enim mille à Græcis dicitur.

Chĭlĭarchŭs, m. f. Qui mille hominibus præest. [ראש אלפים aluphim ... χιλίαρχος. Gall. colonnel de mille hommes. Ital. colonello di mille fanti. German. Ein Herr oder Hauptmann uber tausent. Hispan. Capitan de mil hombres. Polon. Rotmistrz nad tysiącem ludu. Vngar. Ezer ember előtt járó, ezer vitéz hadnagya. Vngar. A captaine over a thousand.] A Græcis tamen scriptoribus, quoties de Romanorum militia sermo est, Chiliarchus accipitur pro Tribuno militari: quemadmodum in civitate Demarchus, δήμαρχος, pro Tribuno plebis: nam autore Ioseph ordo in Romanorum militia hic erat: ut milites ad Centuriones, illi ad Tribunos quos illi Chiliarchos vocant manè convenirent salutatum. Hecatontarchi autem dicebantur Centuriones, qui centum militibus præerant. Pentecosiarchi, qui quingentis. Decarchi qui & à Latinis Decuriones, qui decem militibus præerant.

Chĭlĭŏphyllŏn, χιλιόφυλλον, Herba est quæ notioribus nominibus Achillea, & Militaris herba, στρατιωτικὴ, dicitur. Chiliophylli nomen accepit à multitudine foliorum.

Chĭlĭŏdy̆nămĭs, χιλιοδύναμις Dioscoridi. [Polon. Szałwia leśna.] Chiliodyname Plinio: Herba est quæ alio nomine Prolemonia dicitur, à regum certamine, qui ejus inventionem sibi certatim vendicaverunt. Chiliodynamis autem à Cappadocibus nominata est, propter varios in medicina usus. Plin. lib. 25. cap. 6.

Chīlōnēs, [χείλωνες. Germ. Der grosse lefftzen hat. Pol. Wargacze. Vnga. Ajakas, nagy ajaku. Ang. Which hath great lippes.] Quibus immodica sunt labra, qui & à Latinis Labeones dicuntur: nam χεῖλος Græcis labrum est.

Chīmāstrum, n. f. [χείμαστρον. Polon. Suknia podszyta, dolużman naszimę. Vngar. Téli paraszt ruha, kösök, szűrmány. Angl. A winter garment, a freze or furred garment.] Vestis est rusticorum qua hyeme utuntur, ἀπὸ τοῦ χειμάζειν, quod nobis sonat hyemare.

Chĭmĕrīnē. Aizoum minus, apud Diosc. lib. 4 cap. 92.

Chĭmĕrīnŏs, penult. corr. χειμερινὸς, Græcis idem est quod hybernus, sive hyemalis. [Germ. Winterlich. Pol. Zimny. Vng. Téli. Ang. Belonging to winter.] Martialis de Eatino:

> Si daret autumnus mihi nomen, Oporinos essem,
> Horrida si brumæ sydera, Chimerinos.

¶ Hinc Capricorni Tropicus, ad quem accedente Sole, dies brevissimi fiunt, à Græcis *Chimerinos* appellatur: quemadmodum & à nobis *Brumalis*. Plago quoq; Australis habitabilis, à Cosmographis Chimerine appellatur. Duæ enim sunt plagæ orbis habitabiles: quæ à nobis incolitur, θερινὴ nominatur: altera quam incolunt Antichthones, Chimerine, à nobis Hyemalis: quæ quòd ad Austrum deflexa sit, Australis quoque nuncupatur, quum nostra Septentrionibus supposita est.

Chīrăgră, penult. corr. [χειράγρα. Gall. Douleur & goutte aux mains. Ital. Gotta ai mano. German. Das gipperle der Hend u. Hispan. Gotta, ó tincta de las manos. Polon. Łamanie w rękach. Vng. Kéz zsába. Angl. The goute in the hands.] Morbus articularis, manus infestans. Martial. Sed nil patrono porrigit, hæc chiragra est.

Chīrăgĕr, & Chīragrĭcŭs. [χειραγρικός. Ang. That hath the goute in the fingers.] Qui chiragram patitur.

Chīrembŏlum, [χειρεμβόλιον. Polon. Żeglarzowna ... kymanie.] Vlp. in lib. 1. Naut. caup. stabul. Quanquam ipse vel navicularius, vel magister id faciat, quod Græci χειρεμβόλιον appellant. Significat hæc vox manus immissionem, ut Alciatus in parerg. refert, qui arbitratur χειρεμβόλιον, dici signum quod magister in prora sedens dat, quum nautis imperat, ut aliquid faciant, seu aliquem recipiant. Verùm quum hæc vox à se nusquam alibi lecta sit, admonet amplius quærendum.

Chīrīdŏtă. [χειριδωτός. Germ. Ein Rock mit langen Ermel biß auff die finger. Pol. Zupica. Vng. Hoszú ujjú ruha.] Tunica prolixa ultra brachia manus operiens. Alio nomine Macrochira dicitur. Vnde Scipio Galio homini delicato objecit, quòd cum chiridota tunica, id est, manicata accubuerit. Has vestes Plautus vocat manuleatas. ¶ Dicta est autem chiridota ἀπὸ τῶν χειρῶν: hoc est, à manibus quas tegebat.

Chīrŏgrăphum, n. f. [כתב יד chethab iad. χειρόγραφον. Gall. Escrit signé ou cedule de sa main, seing manuel. Ital. Scritto di mano. Germ. Ein Handtschrifft. Belg. Handschrifft / obligatie. Hisp. Escriptura de propria mano. Pol. Cyrograph, wyznanie. Vng. Kézírás. Ang. My awne handwriting.] Est quod nostra manu perscripsimus in fidem alicujus. Asconius scribit Chirographa dici, in quibus tantùm quæ gesta sunt, scribi solent. In syngraphis etiam contra fidem veritatis pactio venit, & non numerata pecunia, aut non integrè numerata pro temporaria voluntate hominum scribi solet. Iuven. Vana supervacui dicunt chirographa ligni. Cic. 3. de Nat. deor. Id quoq; L. Labienus fecit, quum chirographum sex primorum imitatus est.

Chīrŏgrăphārĭŭs, adject. [Polon. Ten który długo chirographem ...] ut Debitor chirographarius, qui suo chirographo scripsit se debitorem in codice. Vlpian. in l. Si ut certo. §. Idem denique ff. Commodati. Si tibi codicem commodavero, & in eo chirographarium debitorem tuum cavere feceris, &c. ¶ Itē Chirographarius creditor dicitur, qui sibi chirographo cavit. Paulus in l. pen. de privileg. credit. Respublica creditrix omnibus chirographariis creditoribus præfertur. Opponuntur autem hi creditores iis qui hypothecarii dicuntur. ¶ Dicitur etiam chirographaria pecunia, quæ sine pignore ex chirographo debetur.

Chiogrillus m. f. Echinus terrestris ut apud Levit. cap. 11.

Chīrŏmantīă, [χειρομαντεία. Pol. Znyes na rękach proso ...o. Ang. Palmestrie, telling of fortune by lines in the hand.] In manibus divinatio, quæ ex linearum, quæ in manibus sunt, inspectione fieri solet, à χεὶρ & μαντεία.

Chīrŏmantĭcŭs, vel Chiromantis. [χειρομάντις. Gall. Vn chiromancien ou ... la main. Ital. Chiromantico. German. Wahrsager auß den Henden. Belg. Een Handtdicter / ofte bestendet. Hisp. El que adevina por rayas de la mano.] Qui è manuum lineamentis futura prædicit.

Chīrōnĭŏn [χειρώνιον. Germ. Ein Kraut gemeiniglich Rhapontica genant.] Tertium panacis genus, ab inventore Chirone Centauro ita dictum, folium lapatho simile, florem aureum, radicem parvam habens. Plinius lib. 25. cap. 4. ¶ Est præterea Chironium herba eadem cum centaurio majore: ita dicta à Chirone Centauro quòd ea curatus esse dicitur, quum Herculis arma pertractando telum in pedem decidisset. Vide suprà in dictione Centaurea.

Chīrōnĭă vitis, [χειρωνία ἄμπελος. Polon. Czernika.] Herba est smilacis foliis, claviculis suis arbores vitis modo conscendens, pro semine acinos habens uvæ modo dependentes, initio herbaceos, postea nigricantes, radice foris atra, intus buxei coloris. Alio nomine Vitis nigra, ἄμπελος μέλαινα appellatur. Dicitur à Chirone inventa. Vide Plinium libro 23. capite 1.

Chīrōnŏmus, m.f. [χειρονόμος. Gall. Ioueur de moresques, ou celuy qui apprent à mouuoir les mains & à faire la contenance. Ital. Giuocatore di mano, danzatore di moresche con menare di mano. Germ. Der im Tanz mit den henden wunderbare und vielerley bossen treibt. Hispan. El que dança por personajes. Polon. Plessacz. Vng. Tapsoló, szökö. Angl. A morrishe dauncer.] Propriè qui inter saltandum manibus gesticulatur: quanvis etiā ad reliqui corporis gestus transferatur. Iuven. Sat 6: Chironomum Ledam molli saltante Batillo, Tuccia vesicæ non imperat. ¶ Inde χειρονομεῖν Græcis idem est quod manibus gesticulari: cujus verbi participio usus est idem Iuven. Satyr. 5:

Structore interea (nequa indignatio desit)
Saltantem spectas, & χειρονομοῦντα volanti
Cultello, donec peragat dictata magistri
Omnia, nec minimo sanè discrimine refert
Quo gesto lepores, & quo gallina secetur. Vbi χειρονομοῦντα dixit, quasi manibus gesticulantem, & certo quodam manuum gestu escas dividentem.

Chīrōnŏmĭă, f.p. [χειρονομία. Gall. Science de faire gestes des mains, moresque. Ital. Moresche con menare di mano. Germ. Das fechten possen treiben mit den henden / oder ein abentheuriger bossechtiger Tantz. Hisp. Dança por personajes. Polon. Plessy. Vnga. Tapsolás kez hányas. Ang. The art of playing morishes.] Manuum gesticulatio inter saltandum, vel saltationis quoddam genus quod manuum gesticulationem habebat adjunctam: cujusmodi olim fuit Pyrrhice. Quint. lib. 1. cap. 19. legem gestus interpretatur: à χεὶρ manus, & νόμος lex: sunt enim manuum motus quidam præscripti, quibus saltantes utuntur: quod potissimum in Græcorum usu fuit. Apud Romanos autem, integris adhuc urbis moribus, saltatio in solo theatro exercebatur, & maximè pyrrhica.

Chīrōthēcă, f.p. [בית היד beth je hajad. χειροθήκη. Gal. Gant. Ital. Guanto. Germ. Handschuch. Belg. Handtschoen / Wants. Hispan. El guante. Pol. Rękawica. Vng. Keszkeno. Ang. A gloue.] Manuum vagina, quæ etiam manica sive manutheca, & manipulus dici solet. Cic. in Philipp. Solet enim citò ipse accipere manicas Græci etiam Dactylothecam vocant.

Chīrūrgŭs, m.f. [χειρουργός. Gall. Chirurgien. Ital. Cerusico. Germ. Ein Wundartzet. Belg. Wondenmeester / oft chirurgijn. Hisp. Chirurgiano que cura con manos. Polon. Balwierz. Vng. Borbély, czi̇ellikus. Ang. A surgean, a chirurgion.] Medicus vulnerarius, à manuum operatione sic dictus. Mart. lib. 2. Chirurgus fuerat, nunc est vespillo Diaulus.

Chīrūrgĭcŭs, a, um, χειρουργικός: ut Ars chirurgica, Instrumentum chirurgicum.

Chīrūrgĭă, f.p. [χειρουργία. Gall. Chirurgie. Ital. Chirurgia. Ger. Die kunst der Wundartzney. Hispan. Aquella arte de curar con las manos, chirurgia. Polon. Vmiemiętność goienia ran. Vngar. Borbélyság. Angl. The art of surgerie.] Licet nomen generale sit ad omnem artem, quæ actionem habet manuum cum cognitione conjunctam: propriè tamen dicitur de ea parte medicinæ, quæ sectione, vel ustione, aut alia quavis ratione, quæ manu administretur, morbos curat. Cicero ad Atticum: Sed ego diæta curari incipio, chirurgiæ tædet. ¶ Eadem & Chirurgice appellatur. Celsus in procemio libri primi Medicinæ: Iisdemque temporibus in tres partes medicina diducta est, ut una esset quæ victu, altera quæ medicamentis, tertia quæ manu mederetur. Primam Diæteticen, secundam Pharmaceuticen, tertiam Chirurgicen Græci nominaverunt. ¶ Chirurgia est scientia medicinæ altera pars, quæ per consuetas tùm sectiones, tùm adustiones, & quæcunque alia manu fiunt, humana corpora restituit. Chirurgia quum sit vetustissima, magis tamen ab illo parente omnis medicinæ Hippocrate, quàm à prioribus exculta est, deinde posteaquam deducta ab aliis habere professores suos cœpit, in Aegypto quoque excrevit, Philoxene maximè autore, qui pluribus voluminibus hanc partem diligentissimè comprehendit: Gorgias quoque & Sostratus & Hieron & Apollonii duo, & Hammon Alexandrinus, multique alii viri, singuli quędam repererunt. Ac Romę non mediocres professores, maximéq; nuper Tryphon pater & Evelpistus, & ut ex scriptis eorum intelligi potest eruditissimus magis, quibusdam in melius mutatis, aliquantum rei disciplinæ adduxerunt. Ex Celso.

Chlămys, ydis, f.t. [בגד מעיל mehil. χλαμύς. Gal. Manteau ou cape, habit de gendarme au temps passé. Ital. Sopraueste militare. Germ. Ein Kriegskleidung. Belg. Een Ruyters Mantel / een Crijchsmans volte capps. Hisp. Vestidura redonda como manto. Polon. Zoln erska szata. Vng. Kurta mante, kurta köntös. Ang. A cloke or a spanish cappe, a man of warres habite.] Propriè vestis militaris, pallio brevior multo ac strictior. Virgil. 8. Aeneid.-ipse agmine Pallas In medio chlamyde & pictis conspectus in armis. Plautus: Puer cape chlamydem, & da pallium. Idem ad ornatum militis ait opus esse chlamyde, machæra, & petaso. Similiter Iul. Pollux inter apparatus militares, numerat chlamyda. Iureconsult. verò inter vestimenta puerilia numerant chlamydes. Vnde Vlpianus in l. vestis. ff. de auro & argento legatis: Puerilia sunt quæ ad nullum alium usum pertinent nisi ad puerilem: veluti togæ prętextæ, aliculæ, chlamydes, pallia quæ filiis nostris comparamus. Macrobius: Veteres, inquit, omnem habitabilem terram extentæ chlamydi similem esse dixerunt. Hoc dicit significans similitudinem ejus arctam esse. Budæus. A Numa Romanorum rege chlamydem repertam Suidas autor est. Quidam deducunt à χλιαίνειν, tepefacere.

Chlămydātus, adiectivum, Qui est chlamyde indutus. [χλαμυδωτός. Polon. Wdziany w płaszcz obleczony. Vngar. Kurta mentés. Angl. That weareth a spanish cappe or cloke.] Plautus in Pseud. Quis hic homo chlamydatus est? aut unde est? aut quem quæritat?

Chlămydŭlă, diminut. [χλαμύδιον. Vngar. Kurta mentécske. Angl. A litle cloke with a hoode, or spanish cloke.] Idem: Tu sume chlamydulam.

Chlænă, æ, f.p. χλαῖνα, Vestimenti genus quod palliis, hyberno præsertim tempore superinduebatur: [Polon. Kopieniak. Vnga. Szuba.] Latinis Læna appellatum. Vnde natum est apud Græcos proverbium: ἐν θέρει τὴν χλαῖναν κατατρίβεις, ἀεὶ τοῦ μὴ πρὸ ὥρας δὶς ἀναγκαίοις χρῆσθαι. Hoc est, Aestate lænam deteris. In eos dici solitum qui alieno tempore rebus necessariis abutuntur. ¶ Dicta est autem Chlæna, ut putatur, ἀπὸ τοῦ χλιαίνειν: hoc est, à calfaciendo, propterea quòd densitate sua & pondere gestantes calefaceret.

Chlōrĭōn, χλωρίων, Avis est lutei coloris, perpetuas cum corvo inimicitias exercens, altero alterius ovis insidiante. Vide Plin. lib. 10. cap. 29. & 74.

Chlōrītēs, χλωρίτης, Gemma est herbacei coloris, quæ in scyllæ avis ventre inveniri creditur. Hanc magi ferro includi jubent, tanquam ad prodigiosa quædam miracula utilem. Vide Plin. ultim. cap. 10.

Chŏă, sive Chus, χοῦς ἢ χοεύς, Mensuræ genus fuit apud Græcos, Romanum capiens congium: hoc est, sextarios sex, sive cotylas Atticas duodecim. Vide Budæum de Asse.

Chŏāspītēs, χοασπίτης, Gemma est viridis, auri fulgore intermicante: ita dicta à Choaspi fluvio, in quo invenitur. Autor Plin. lib. 37. cap. 10.

Chœnix, chœnicis, χοῖνιξ, Nomen mensuræ duos capientis sextarios. Hac mensura servis olim frumentum in cibum admetiebantur domini. Vnde Pythagoreum ænigma est: Super chœnice non sedendum: hoc est, per inertiam & ocium alienum cibum non esse sectandum, sed sua quenque industria sibi vitæ necessaria debere parare. ¶ Chœnix, quæ & major libra apud Athenienses vocatur: fuit mensura tritici, quantum quisq; uno die comederet: pendebat earum drachmas C L: hoc est, V I I. & XX. uncias Græcas: nostra autem mensura sesquilibram. Ejus Chœnicis dimidium drachmarum L X X V. libra seu libella dicebatur, cujus fit mentio in l. judices C. de Episc. aut qua jubent Imp. Honor. & Theodos. duas libellas & Chœnicem victualis substantiæ custoditis præstari.

Chœnīcĭōn, χοινίκιον, Instrumentum est chirurgorum, quo minora ossicula extrahunt. Latini Modiolum vocant. Celsus libro octavo, capite 3: Exciditur verò os duobus modis: si parvulum est, modiolo, quem χοινίκιον Græci vocant: si spatiosum, terebris.

Chœrades. [χοιράδες. Gall. Escrouelles. Ital. Scrofole. German. Kröpff. Hispan. Lampazones. Polon. Sadżel, gruczoł. Vngar. Merigo. Angl. The kinges euill.] Nihil aliud sunt quàm indurati adenes in collo præcipuè, in alis, & inguinibus nascentes: Latino vocabulo Stroma appellatæ. Chœrades autem dictæ videntur, ἀπὸ τῶν χοίρων: hoc est, à suibus, qui hoc malo peculiariter infestantur.

Cholas, Lapis est ex genere smaragdorum, quem Iuba tradit in Arabia ædificiorum ornamentis includi, referente Plin. libro 37. cap. 5.

Chŏlĕră, choleræ, f.p. [Gall. Cholere. Ital. Colera. German. Ein kranckheit die von der Gallen her kompt. Bel. Buyckwee / oft crevelinge. Hisp. El humor colera. Pol. Kollera, albo, chorobá gwałtowna [illegible]. Vng. Sár. Ang. cholere.] Morbi genus est præcipitis, in quo vomitus, & dejectio simul fiunt. Corn. Cels. lib. 4. cap. 11: Primò facienda est mentio choleræ, quia commune id stomachi atque intestinorum vitium videri potest. Nam simul & dejectio & vomitus est, præterque hæc inflatio est: intestina torquentur: bilis suprà infraque rumpit, primùm aquæ similis: deinde ut in ea recēs caro lota esse videatur: interdum alba, nonnunquam nigra & varia. ¶ Accipitur pro bile, ut ait Lamprid. Alexander, inquit, Cæsar iudices, qui furtorum fama laborassent, si casu aliquo videret: commotione animi & stomachi choleram evomebat.

Chōlĭambī, χωλίαμβοι, Qui & Scazontes dicuntur, dicti quasi claudi iambi. Græci enim χωλὸν claudum dicunt. Versus sunt Iambici trimetri, nihil à rectis Iambicis distantes, quàm quòd in quinta semper habeant iambum, in sexta verò spondæum.

Cholopœon, Abrotonum, apud Dioscoridem libro quinto capite 27.

Chōmă, atis, n.t. [סוללה solelá. χῶμα. Polon. Grobelia. Vngar. Tölts. Ang. A dike, a sluce.] Agger, sive tumulus Bud. in Pandectas: Chomata sunt aggeres, qui terra aggesta facti sunt, quibus-

quibusque Nili aqua coërcetur. Vlp. de extraor crim.l.Sacculariis in Aegypto qui chomata rumpit.

Chōndrōs xiphoides. χόνδρος ξιφοειδής, A' medicis appellatur corpus quoddam cartilagineum, quod ab extremo pectoris osse dependet, ventriculi orificio superiori respondens:ita dictum quòd acuminatum sit,& gladioli figuram quodammodo imitetur.

Chōndrōs [חסחס bedhál. χόνδρος. Gall. *Cartilage,tendron,ou tendrillon.* Ital. *Cartilagine,tenerume,come è quel de l' orecchi.* Ger. Crospelbein. Hisp. *Ternilla.* Pol. *Chrząstek.* Vnga. *Porczogó.* Angl. *The gristle.*] Græcis est pars similaris, in corpore animalis, ex semine generata, mediam inter ossa & carnem duritiem obtinens, quam Latini cartilaginem vocant.

Chōndrōsyndĕsmōn, vocant constitutionem illam, quæ est ex ligamentis & cartilaginibus in homine. Galen.1.de Temperamentis à fine.

Chōrāgium, Choragus. Choraules, Vide CHORUS.

Chōramnæi, [χοραμναῖοι. Pol. *Szybgacze.* Vngar. *Erdei emberek.*] Genus quoddam hominum sylvestre in Perside, tantæ velocitatis ut cervos comprehendant cursu. Steph.

Choramos, appellant utrosque linguæ sinus & cavitates.

Chordūs, da, dum, Quod serotina fœtura natum est: [חשב ha-shaph. ὄψιγονος. Pol. *Pozny plod.* Vng *Vtó vtan szewle.*] ut Chordi agni, qui post tempus debitum nascuntur: quos vulgus vocabulo inde deducto *Chordiscos* vocat. Varr. libro secundo de Re rustic. capite 1, Dicuntur agni chordi, qui post tempus nascuntur, & remanserunt in volvis intimis: vocant χόριον: inde Chordi dicti. Plin. lib. 8. cap. 47, de ovibus loquens: Gerunt partum diebus CL, postea concepti invalidi: Chordos vocabant antiqui post id tempus natos. ¶ Dicitur & de hominibus unde pleriq; serius nati, Chordorum cognomen traxerunt. ¶ Vnde Chordi cujusdam Cremerii meminit Suetonius: item altarius Iulius Capitolinus in vita Gordianorum. Quintilianus quoq; libro primo, à diligenti præceptore exigit, ut nominum origines curiosè scrutetur: cujusmodi sunt Agrippa, Opiter, Chordus & Posthumus. ¶ Transfertur & ad inanimata: unde Chordum fœnum dicitur, quod autumno secatur. Columel. libro 7. c. 3: Aluntur autumnali fœno quod Chordum vocatur. ¶ Sic & Chorda frumenta dicuntur, quæ serò maturescunt. ¶ Apud plerosque animadvertimus Cordum scribi sine aspiratione: quæ tamen scriptura repugnat etymo, quod paulò antè è Varr. adduximus.

Chōrdă, dæ, f. p. Funiculus in instrumento musico, fides. [יתר yether. χορδή. Gall. *Corde à instrumens de musique.* Ital. *Corda de gli instrumenti musicali.* Germ. Ein seitten. Belg. Ein snare. Hisp. *Cuerda.* Pol. *Strona.* Vngar. *Hur.* Ang. *A chorde in a musicall instrument or a string.*] Cic. 3. de Orat. Nam voces, ut chordæ, sunt intentæ, quæ ad quemque tactum respondeant, acuta, gravis, cita, tarda, magna, parva. Ovid. Metam. Calliope querulas prætentat pollice chordas, Atque hæc percussis subjungit carmina nervis. ¶ Eadem oberrare chorda, proverbialiter dicuntur, qui vel in simili re crebrius peccant, vel culpam eandem iterum atque iterum committunt. Horat. in Arte poet. & citharœdus Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem.

Chōrdapsŭs, m. f. [χορδαψός. Gall. *Iliaque passion.* Ital. *Dolor di viscere, do fianco.* German. Die kranckheit des krimmens in den därmen. Hisp. *La colica dolencia.* Polon *Skrecenie kiszka we wnatrz.* Vng *Has szkerés, bel fasás.* Ang *Torment or gripping of the entralles.*] Morbus est intestinorum, quem Latini ab ilibus Iliacum vocant. Eadem etiam ratione à Græcis χορδαψός vocatur, παρὰ τὴν χορδήν: ita enim intestinum vocant, quod peculiariter hoc morbo infestatur.

Chōrdum, Vide CHORDUS.

Chŏrēă, reæ, Choraules, Choreuma, Vide CHORUS.

Chŏrĭāmbūs χορίαμβος, Pes ex prima & ultima productis, duabus mediis brevibus: ut filĭŏlīs. Dictus Choriambus, quod ex choreo: hoc est, trochæo, constet, & iambo.

Chŏrīūs sive Choreus χορεῖος, Pes qui alio nomine dicitur Trochæus, constans ex duabus syllabis, prima longa, & secunda brevi ut Mūsă.

Chŏrŏbătēs, pen. corr. [χοροβάτης. Pol *Zwatwnad Iudnia.*] Est regula longa circiter pedes XX. quæ habet transversaria aquarum librationibus dicata ut est videre apud Vitruv. lib. 8 c. 6.

Chŏrŏcĭthărĭstă, Chorodidascalus, Chorostates, Vide CHORUS.

Chorodanon. Spondylon apud Diosc. lib. 3. c. 88.

Chŏrŏgrăphĭă, f. p. χωρογραφία, Regionis alicujus particularis descriptio: Geographia verò, est totius terrarum Orbis descriptio. ¶ Hinc fit Chorographus, regionis alicujus descriptor.

Chorroci Interpretantur furores.

Chōrs, Chortalis, vide CORS.

Chōrtŏs, ti, m. f. χόρτος, Gramen in commune significat, sed præcipuè fontium.

Chŏrŭs ri, m. f. [מחול machól. χορός. Gal. *L' assemblee des danses.* Ital. *Coro, moltitudine di quelli che cantano overo saltano.* Germ. Ein viele verein die singen oder tanzen. Hispan *Corro, compana de personas que dançan ò bailan.* Pol. *Zgromadzenie taniecznicy, albo szpiewacze.* Vnga. *Kar.* Angl. *A companie of daunsers.*] Propriè multitudo est canentium aut saltantium. Nam multorum vocibus, & concentu cōstat, ut Seneca & Macrobius tradunt. Et apud priscos ex servis symphoniacis comparabatur. Vnde apud Iureconsultos lib. 3, de Legatis: Si chorus legatur, perinde est, ac quasi singuli homines legati sint. ¶ Et à χαρᾷ (secundum Platonem l. 2. de Legibus) quæ est lætitia, deducitur. Festus à corona derivat, habetq; primam correptam. Vir. 6. Aeneid. Illa chorum simulans, ovantes orgia circum Ducebat Phrygias. Vbi Servius Chorum, hoc est multitudinem in sacro collectam. Idem 1. Georg. Omnis quam chorus, & socii comitantur ovantes. Vbi rursus Servius: Chorus propriè est coævorum cantus atq; saltatio. ¶ Transsumitur & ad res incorporeas, sumiturq; pro consentienti rerum aliquarum multitudine. Cic. 3. Offic. Potest igitur quicquam utile esse, quod sit huic talium virtutum choro contrarium? Hieronymus ad Dardanium scribit: Chorum esse musicum instrumentum ex simplici pelle, cum duabus cicutis æreis, quod per primam inspiratur, & per secundam sonus emittitur. ¶ Tertiū chorus, ἀρχομένου χορός. De cœtu lascivientium dicebatur. ¶ In alieno choro pedem ponere, εἰς ἀλλότριον χορὸν πόδα τιθέναι: est sese miscere negotiis alienis, & aliorum sibi vendicare partes. Extra chorum saltare, ἐκτὸς χοροῦ ὀρχεῖσθαι, dicitur qui dicit aut facit à re quam proposuit alienum aliquid. Etenim qui choros agunt, certis limitibus, certisq; numeris adstricti moventur ut liberū non sit quò libet evagari. ¶ Chori pro aciebus. Virg. 5. Aeneid. Olli discurrere pares: atq; agmina terni Diductus solvêre choris. Servius.

Chŏrāgĭŭm, gii, n. f. [χορηγεῖον. Gal. *Le lieu ou est l' equipage des ioueurs de farces, comedies ou tragedies, seut ornement ou appareil.* Ital. *Ornamento, apparecchio da representare comedie ò tragidie.* Germ Das ort/der platz/oder die rüstung/zu einem tanz oder schawspyl. Hispan. *Lieno instrumento para la dança.* Polon. *Miesce do gry albo tanca sprawione.* Vng. *Iáték ruha tarto ház, fársáng ruhá tarto ház.* Ang. *Stuff wherwith the places of interludes ar adorned.*] Propriè ædificium amplum post scenam, unde promebantur omnia ad ludos necessaria. Vitruvius libro 5: Post scenam porticus sunt constituendæ, uti quum imbres repentini ludos interpellaverint, habeat populus quò se recipiat ex theatro: choragiaque laxamentum habeant ad chorum parandum, uti sunt Porticus Pompejanæ. ¶ Festus Choragium interpretatur ipsum scenicum instrumentum, quo scena instruitur & apparatur: cujus præfectus dicitur Choragus: χορηγός. Plaut. in Trinummo: Ipsa ornamenta à Chorago hæc sumpsit suo periculo. ¶ Transfertur item Choragium ad quemlibet alterius rei apparatum. Autor ad Herenn. libro quarto: Aut aliquod fragile falsæ choragium gloriæ comparetur. Apul. lib. 5. de Asin. Iam feralium nuptiarum miserrimæ virgini choragium struitur. ¶ Dictum Choragium à verbo Græco χορηγῶ, quod est suppedito, subministro.

Chŏrāgŭs, gi, [χορηγός Gall. *L' entrepreneur de ieux publiquer, celuy qui fournis tout, & meine la danse.* Ital. *Chi a cura di giuochi publici, chi menala danza.* German. Der ein offen Spyl oder Tanz führet / unnd regieret. Hispan. *El guiador de corro ò dança.* Polon. *Sprawcan tancu albo gry.* Vngar. *Iáték mester.* Ang. *A setter forth of playes, a leader of the daunce.*] Dux chori & suppeditator instrumenti ludicri, & expensarum inquit Budæus. Plautus in Persa, sed ποῦ ornamenta? T. abs chorago sumito. Sueton in Augusto:

> Quum primum istorum conduxit mensa choragum,
> Sexque deos vidit, Mallia sexque deas.

Chŏraūlēs, vel etiam Choraula, com. t. [חלל cholél. χοραύλης. Gall. *Celuy qui sonne de la fleute aux ieux, menestrier, qui fait dancer au son de la fleute.* Ital. *Suonatore de instrumenti come piffari.* German. Ein Spylmann/der zu dem Tanz pfeiffet Belg Pijper ofte speelman daerman danst. Hispan *El que tanne enel corro o en la dança.* Pol. *Gracz do tanica piszczałacy.* Vng. *Hegedős, musikás.* Ang. *A minstrell, piper, or fluter.*] A' choro & tibiis dicti sunt, qui modulantur ad choros, vel qui in choro fistulas inflant. χορὸς nanque chorum, & tripudium significat, αὐλὸς verò fistulam, seu tibiam, unde Choraulæ dicti, quòd tibiis ad choreas canunt. Martial. lib. 11: Non sit quum citharœdus aut choraules. Plin. lib. 37. c. 1: Preterquam Ismeniam choraulem, multisque, fulgentibusque uti solitum. Apuleius: Erat quidem juvenis satis corpulentus, choraula doctissimus. Iuven. Satyr. 6: Accipis uxorem de qua citharœdus Echion, aut Glaphyrus fiat pater Ambrosiusque choraules. ¶ Choraules monumentarii, ἐπικήδειοι αὐληταί, sunt tibicines qui ad sepulchra defunctorum canebant, quales prisci *Siticines* vocant, qui apud sitos: id est, defunctos canunt.

Chŏraūlă, [χοραύλη. Pol. *Piszczenie.*] appellatur ars tibicinum. Vnde Strabo culpat Ptolem. Aegypti regem, quòd præter alia flagitia etiam choraulam exercuerit.

Chŏrēă, reæ, f. p. [מחולה mecholah. χορεία. Gall. *Dance.* Ital. *Ballo.* German. Ein Tanz. Hispan. *Dança ò baile.* Polon. *Taniec.* Vnga. *Tánz.* Angl. *A daunce where many danse together.*] penultima in differente, à χορεύω, salto, pro ipsa saltatione usurpatur. Virgil. 6. Aeneid. Pars pedibus plaudunt choreas & carmina dicunt. Idem: Immemores nostri festas duxêre choreas.

Chŏreūtēs, χορευτής, Quilibet ex choro vocatur.

Chŏreūmă, [χόρευμα. Angl. *Dauncing and singing together.*] à Platone vocatur canticum, quod à choro canitur & saltatur.

Chŏrŏcĭthărĭstæ, [חלל cholél. χοροκιθαρισταί. Gall. *Chantres ou menestriers qui chantent, ou sonnent aux danses.* Italic. *Quelli che can-*

che cantans, & suonano in coro. Germ. Die auff den täntzen die harpffen schlagen. Hisp. Los tannadores de corro ò dança. Polon. Do tanca na harffie grawcy. Vngar. Karba, sokasag ... hegedolò. Ang. Minstrelles or singers to daunsers.] Qui in choro citharizant: sicut psallo citharistæ qui psallunt: id est, canunt ad citharam. Sueton. in Domit. Certabatur etiam prosa oratione Græcè, Latinéque ac præter citharœdas chorocitharistæ quoque & psallocitharistæ.

Chŏrŏdĭdascălus, li, [χοροδιδάσκαλος. Gall. Maistre de cantions de la chapelle. Ital. Maestro di coro. German. Ein spielmeister / der die personen des Spyls anführet / vnderweiset. Hispa. Maestro de dança. Polon. Sprawca komedy. Vngar. Kar mester, kar igazgato. Angl. Maister of the company of daunsers.] Magister est chori Aristoteli & Platoni. Bud.

Chŏrostătēs, [χοροστάτης. Polon. Ten który zaczyna spiewanie. Vnga. Kar igazgato, kantor, kerato.] Chori præceptor est, quem vulgus Intonatorem vocat, qui scilicet chorum symphoniacum moderatur.

Chrēsis, f. t. χρῆσις, Latinè usus dicitur. Vnde κατάχρησις, abusio.

Chrestŏn [χρηστόν. Germ. Wegwart / oder zamer Endivia. Pol. Podroznik, nawroc. Ang. Cicoria, Katang koro.] quòd circum agat se cum sole, ut ortum ejus manè spectet, & eius iter ad occasum usque etiam nubilo die sequatur. Intubi erratici species, quæ Aegyptio nomine Cichorium, Romano Ambubeia appellatur. Chreston appellatur ab insigni utilitate, teste Plin. lib. 20. cap. 8.

Chrīa, [χρεία. Germ. Ein schöner Spruch hübscher Reden vnd auch herrlicher Thaten.] Est commemoratio alicujus dicti vel facti, vel utriusq; simul, celebrem habens demonstrationem: ut Isocrates dicebat, Virtutum radices amaras, fructus verò dulces. Est autem una ex quatuor exercitationibus, quas Fabius Grammaticorum tractandis præcipit. Aphthonius in Progym. definit χρείαν hoc modo χρεία ἐστὶν ἀπομνημόνευμα σύντομον, εὐστόχως ἐπί τι πρόσωπον ἀναφερόμενον: hoc est, Chria brevis est commemoratio, commode ad personam aliquam relata. ¶ Chriæ usum & genera latiùs exequitur Cælius Rhodigin. lib. 26. cap. 27. Dicta Chria, quòd maximè fit utilis & necessaria: χρεία enim & usum & necessitatem significat.

Chrīsmă atis n. t. [משחה mischchâh. χρῖσμα. Polon. Krzyzmo, pomazanie. Vng. Kenet. Ang. Oyntment or anoyting.] Vnguentum sive unctio: à verbo χρίω, ungo: unde & CHRISTUS, χριστὸς unctus.

Christiānus, De homine Christiano sic præclarè D. Hieronymus loquitur: Nihil (inquit) Christiano felicius, cui promittitur regnum cœlorum: nihil laboriosius, qui quotidie de vita periclitatur: nihil fortius, qui vincit diabolum: nihil imbecillius, qui à carne superatur. ¶ Lactantius Christianos vocat Immortalitatis candidatos, lib. 6. c. 18 in fine.

Chrōmătă, n. t. [χρώματα. Polon. Ozdoby. Vnga. Szin, ekesseg.] Præter vulgatam illam apud Græcos significationem, qua colores denotantur, quæ propriè visus sunt objecta, etiam accipiuntur pro ornamentis & luminibus artium, qui & colores à Latinis appellantur. ¶ Vnde Chromaticum melos ab antiquis dicebatur una ex tribus Musicæ partibus, quæ ob nimiam mollitiem infamiæ nota non caruit: quam tamen Agathon tibicen in primis amplexus fuisse traditur. ¶ Chromatiarii, inquit Cornutus, in Satyr. 4. Persii dicuntur colorarii, vel qui toto die in arena sunt vel sole. Antiqui enim ungebant se, & in sole erant, ut oleum corpus imbiberet. Vnde Iuven. lib. 4 Satyr. 2: Nostra bibit vernum contracta cuticula solem, Effigiatq; togam.

Chrōmbūs, Genus piscis est, cujus tres enumerantur species, Cyprinos, Chalcis, & Cobio. Plin. lib. 32. cap. 11.

Chrōmis apud Plin. lib. 32. c. 11, Piscis est in aqua nidificans.

Chrŏnĭcă, orum, n. t. [דברי הימים dibre haijamim. χρονικά. Gall. Chroniques, annales. Ital. Cronica, annali. Ger. Geschichtbücher / Cronicken. Hisp. Cronica ò historia de tiempos. Pol. Kronika, księga mająca w sobie sprawy postępne. Vgar. Kronica, historia ... Angl. Chronicles, histories of thinges done frome yeare to yeare.] non chronica, cæ, (ut indocti usurpant) Annales, sive historiæ temporum memoriam conservantes, quibus scilicet res gestæ, secres gestæ, servato temporum ordine digeruntur. ¶ Invenitur & Chronicus, ca, cum. Gel. lib. 17. cap. 21: Excerpebamus ex libris, qui Chronici appellantur, quibus temporibus floruissent Græci, simul atq; Romani viri. ¶ Chronici, qui de temporibus scribunt. Plin. lib. 35: Quod & ipsius Timagoræ carmine vetusto apparet, Chronicorum errore non dubio.

Chrŏnĭsso as, [התמהמה hithmahmâh עכב echab χρονίζω. Pol. Poliegam. Vng. Mulatoz, kesedek.] Græcum verbum idem significans quod moror subsisto, & ex intervallo identidem quiesco. Quo verbo usus est Lucret. libro 2: Et satiati agni ludunt blandeque chronissant.

Chronologia, χρονικὴ sive χρονολογία an sit pars quoq; philosophiæ consule Bibliand. in suæ Chronologiæ principio, ubi hanc quæstionem latiùs disputat.

Chrŏnŏs. [זמן zemân. χρόνος. Gall. Temps. Ital. Tempo. Germ. Die zeit. Hisp. Tiempo. Pol. Czas. Vng. Idö. Angl. Tyme.] Latinè tempus dicitur. Cic. 2 de Natur. Deor. Saturnum autem eum esse voluerunt, qui cursum & conversionem spatiorum, ac temporum contineret: qui Deus Græcè idipsum nomen habet: Κρόνος enim dicitur: qui est idem χρόνος: id est, temporis spatium. Hinc factus est locus fabulæ, Cronon: hoc est, Saturnum, filios suos devorare, & eosdem rursus evomere: qua nihil aliud significatur, quàm temporis successu omnia gigni & cursus consumi.

Chrȳsălĭs, dis, χρυσαλλίς, Erucæ genus est ex core nascens, quæ rupto cortice, cui includitur, fit papilio. Vide Plin. lib. 11. c. 23.

Chrȳsanthĕmŏn, χρυσάνθεμον, Genus est anthemidis sive chamæmeli, luteis per ambitum foliis à leucanthemo distinctum, de quo separatim agit Dioscorides lib. 4, meminit Chrysanthemi & Plin. lib. 26 cap. 8.

Chrȳsaspĭdēs, [χρυσάσπιδες. Pol. Zolnierze swietno vbrani.] Appellati sunt milites armati clypeis auro cælatis.

Chrȳsēlectrum, n. s. χρυσήλεκτρον, Electri species in colorem luteum declinans: de quo Plin. lib. 37. c. 4.

Chrȳsendĕtŏn, pen. coc. [χρυσένδετον. Polon. Kubek złoty, czasza. Vnga. Aranyas virágos pohár.] Vasis genus aureis crustis illigatum. Martial. libro 6: Si vidisse potes miseri chrysendeta Cinnæ.

Chrysisceptrum, Chamæleo albus, Diosc. lib. 3. c. 9.

Chrysippea, æ, Herba à Chrysippo inventore dicta: cujus meminis Plin. lib. 26. c. 9.

Chrȳsītēs, χρυσίτης, Gemma est in Aegypto nascens, quæ alio nomine Philogynus dicitur, ostreæ similis Atticæ. Plin. lib. 37. cap. 10. Numeratur etiam Chrysites inter genera lapidis mortariorum à Plin. lib. 36. c. 22.

Chrȳsĭtis, χρυσῖτις, quæ dicatur docet Plin. libro 33. cap. 6. his verbis: Fit (inquit) in iisdem metallis & quæ vocatur spuma argenti, genera ejus tria, optima, quam Chrysitin vocant: secunda, quam Argyritin: tertia, quam Molybditin. Et plerunq; omnes hi colores in iisdem tabulis inveniuntur. Probatissima est Attica, secunda Hispaniensis. Chrysitis ex ipsa vena fit: Argyritis ex argento: Molybditis plumbi ipsius fusura, quæ Puteolis fit: unde & nomen habet. ¶ Est item Chrysitis herbæ genus, quæ alio nomine Chrysocome appellatur: de qua vide paulò pòst in dictione CHRYSOCOME.

Chrȳsŏbērȳllī, χρυσοβήρυλλοι, Berylli quidam pallidiores, sed colorem aureum fulgore prae se ferentes. Est autem Beryllus gemma proxima smaragdis. Plin. lib. 37. cap. 5.

Chrysitis, Mercurialis, Diosc. lib. 4. cap. 202.

Chrysocolis, [χρυσοκόμης. Pol. Maruna.] A quibusdam vocatur herba, quæ notiore nomine Parthenium appellatur. Est autem ex iis nomenclaturis quæ inter notha Dioscoridis à doctioribus rejiciuntur.

Chrȳsŏcarpum, χρυσόκαρπον, Hederæ species est, ab aureo acinorum colore ita appellata. Autor Plin. lib. 16. c. 34.

Chrȳsŏcolla, [χρυσοκόλλα. Gall. Colle d'or, soudure d'or. Ital. Saldadura dell' oro. German. Berggrün / Steingrün. Belg. Berchgroen. Hispan. La atincaduca del oro] Humor qui in Metallis per venas defluit, crassescente limo, rigoribus hybernis, usque in duritiam pumicis: laudatissima est in æratiis metallis: proxima in argentariis: tertia in aurariis: deterrima in plumbariis. In omnibus autem iis metallis fit & cura, multùm infra naturalem illam, immissis in venam aquis leviter hyeme tota, usque in Iunium mensem, deinde siccatis in Iunio & Iulio: ita ut planè intelligatur, nihil aliud esse chrysocollam quàm venam putrem. Nativa autem ab hac duritia multùm distat, quam luteam vocant. Tingitur tamen & factitia herba quadam, quàm luteam appellant, ut nativam ementiatur. Hæc autem duo genera in usu sunt pictoribus. ¶ Est tertium Chrysocollæ genus, quod aurifices sibi vendicant ad glutinandum aurum: unde & nomen accepit. Temperatur autem Cypria ærugine, & pueri impubis urina, addito nitro. [Gall. Colle d'or, soudure d'or, Borax. Ital. Borras. German. Burris mit welchem die Goldschmid löten. Belg. Borax. Hispan. Borrax à atincar. Polon. Buris ... Vngar. Glet, arany glet. Angl. Gold soulder wherewith gold is souldred.] Vide plura de hac re apud Plin. libro 33. cap. 5.

Chrȳsŏcŏme, f. p. [χρυσοκόμη. Polon. Parsięgidls.] Herba est, quæ alio nomine Chrysitis appellatur, Latinam appellationem nõ habens, palmi altitudine, comantibus fulgore auri corymbis, radice nigra, ex austero dulci, in petrosis opacis; nascens.

Chrysŏcŏmus, pen. corr. [χρυσοκόμης. Pol. Zlotowlos. Vng. Arany haju] Comas aureas habens: quo nomine dictus Apollo, à fulgore radiorum, quæ comæ sunt Solis aureæ.

Chrysogonum, n. s. χρυσόγονον, Herba est folio querno, flore coronario verbasci, radice rapi, vehementer intùs rubente, foris nigra: quæ trita & imposita cum aceto muris aranei morsibus auxiliatur Autor. Dioscor. lib. 4. cap. 46: Nomen autem accepit ab aurei seminis colore.

Chrysolachanon, χρυσολάχανον Dioscoridi, herba est eadem cum atriplice. [Gall. Herbe nommée arroche, ou bonnes dames. Ital. Armola, atreplice. Germ. Wilde melten / Scheißmelten. Hispan. Armuelles. Pol. Loboda.] Plin. verò lib. 27. c. 8, duo facit Chrysolachani genera: unum in pineis nascens, lactucæ simile: alterum flore aureo, & foliis oleris.

Chrȳsŏlampis, χρυσόλαμπις. Lapillus in Aethiopia nascens noctu ignei coloris, licet die pallescat. Plin. lib. 37. cap. 10.

Chrȳsŏlectrum, Vide CHRYSELECTRUM.

Chrȳsŏlĭthus, [תרשיש tharschisch. χρυσόλιθος. Gall. Hyacinthe. Ital. Hyacintho. German. Hiacynth. Belg. Jacynth. Hisp. Iacinto.] pen. cor.

pen.cor. Lapis preciosus, aureo nitore transluc ens: χρυσ⊕- aurum. λίθος lapis, quasi aureus lapis. Ovid. 2. Metam. Per juga chrysolithi, positaq; ex ordine gemmæ. Vide Plin. lib. 37. c. 9.

Chrysōmă, atis. n. t. [χρύσωμα. Polon. Pozłotka. Vng. Fölmozott arany.] Græci vocant, quod nos eurum fectum, quod scilicet in vasa, aut alium usum leboratum est.

Chrysomallos, χρυσόμαλλ⊕-, Epithetou est arietis illius, quo Phryxus trans Hellespontum vectus est: ab aureo nimirum vellere, quod illi Poëtarum fabulæ tribuerunt. Nam μαλλὸς vellus significat, five lenam.

Chrysomēlă, pen prod n. f. [χρυσόμηλα. German. Goldfarbige Küten. Belg. Goutgeele queen. Pol. Morelki. Vng. Bisalma.] Mala funt ex genere cydoniorum, ad auri colorem inclinata, & in ei-sferis quibusdam crispata: eandem, ut opinor, cum iis quæ Virgil. Aurea mala appellet. Vide Plin. lib. 15. c. 11.

Chrysos. Piscis aurei coloris, cujus Ovidium in Halieuticis meminisse eutor est Plin. 32. cap. 32. cap. 11. Sunt qui suspicêtur eundem esse, quem nunc *Auratam* dicimus.

Chrysopastus, [Χρυσόπαστ⊕-. Pol. Złotem posypani.] Auro aspersus. πάσσω enim spargo significat.

Chrysoplycium, n. f. [Germ. Die Kunst das Gold zu wäschen.] est auri lavandi officina. Huius est id artificium, ut vi aquæ medicatæ quam chrysulcam appellant, quantulamcunq; auri partem argento aut cuivis metallo illirem aut confusam, nullo dispendio abstrahat, ita ut inauraturis nihil jam depereat, nisi quod usu intercetur. Chrysoplytes autem est qui hujusmod: artificium exercet. Budæus in lib. de Asse. [Gem. Goldwäscher oder Krätzwäscher.]

Chrysoprasus pen. cor. χρυσόπρασος, Gemme est ex genere topaziorum, à porracea viridicate nonnihil in aurum declinans. πράσον enim Græci Porrum vocant. Inde Prasinus color: id est, porraceus. Vide de hac gemma Plin. lib. 37. c. 8.

Chrysospermon, χρυσόσπερμον, A' quibusdem appellatur herba, quæ notiore nomine *Sempervivum majus* appellatur.

Chrytulion Psylleum. Diosc. lib 4. cap 73.

Chrysulca, Aqua ille est, qua mixta metella dicuntur. Vulgò *Aquafort*, cuius vim ignorasse veteres colligit Alciat. ex Vlpiani verbis in l. Idem Pomponius scribit versus, sed si d'duci-de rer vend.

Chūs χοῦς, five Choa, Genus mensuræ humidorum apud Atticos, Romanum congium capiens, nempe sex sextarios, five cotylas Atticas duodecim Bud.

Chymūs. [χυμός. Pol. Pokarm obracaiaci sie w krew] quamvis apud Græcos quemvis succum significet, à medicis temen peculiariter accipitur pro massa sanguinea, quæ fit in hepate ex chylo è ventriculo per mesenterium attracto, quæ deinde exactiùs in venis excocta, & per earum orificia ad universas corporis partes delapsa, vertitur in illarum alimentum, instauratq; quod à calore naturali fuerat dissipatum.

Chytră, f. p. [כד קדרה dudi כדר parúr. χύτρα. Gall. Vn pot. Ital. Pentola. Germ. Ein haf oder topff. Belg. Een pot. Hispan. La olla. Polon. Garniec oriaco nagach, kociel. Vngar. Fazék. Ang. A posnet or skillet.] & Chytrou, vel etiam Cnutrou, Latinè olla. Inde Chytropos, odis Olla quæ habet pedes, vel instrumentum ferreum, super quod olla atque ignein collocatur. [χυτρόπους. Gall. Pot à trois pieds. Ital. Pentola con i piedi. German. Ein dreyfuß Hispan. Olla con sus pies para cozer. Polon. Dryfus.] Cato: Vbi in Chutra fervefeceris id lotium, sub sellam supponito pertusam.

C ante I.

C.M. In notis antiquorum, centum millia. CIC. Cicero. C.I.C. Cajus Iulius Cæsar. C III.IN. Cubitur tres inveniens. CS. CIPP. Cippus: id est, terminus, ut ad tertiū cippum, seu lapidem. CIV. Civis vel civitas. C.IV. Causa justi. C.II.IV.P. cubitos duos inveniens plumbum.

Cibale. Cibarium Cibo. Vide CIBUS

Ciborium, n. f. κιβώριον, Dioscorides interpretatur utriculos quosdam in feba Aegyptia (quam & Colocasiam vocet Plinius) vesparum favis similes, in quibus fabæ sunt bullarum modo emergentes Idem & Cibotium appelleri testatur, quasi scriniolum: propterea quòd feratur feba hæc indito in madentem glebam semine, sicque in aquam projecto. Hebet autem febe Aegyptie folia latissima, petasi, five galeri similitudine, quibus Alexandrini pro poculis & catinis utebentur, testibus Pliu. lib. 20. cap. 15. & Strabone lib. 17. ¶ A' quorum etiam similitudine Poculi quoddem genus Cibotium, five Ciborium vocari autor est Atheuæus. In qua etiam significatione usus est hac voce Horat. lib. 2. Carm. O de 7: Oblivioso lævia Massico Ciboria exple.

Cibus, m. f. Omne id quo vescimur. [אכל ócbel מזון mazon. σῖτος ἢ βίος. Gall. Viande Ital. Cibo. German. Speiß. Belg. Spyse/cost. Hispan. Cevo, mantenimiento, manjar. Polon. Pokarm iadlo. Vnga. Etek. Angl. Meat, foode, sustenance.] Donctus cibum distingoit à victu, quod Cibus etiam delicatis præbeator: Victus in parvis, aridisque alimoniis constitutus sit. Terent. in Andria: Lana ac tela victum quæritans. Idem in Eunucho: Viden' otium & cibus quid feciat alienus? Ibidem: Cibum nonnunquam capiet cum ea. ¶ Deorum cibus. θεῶν τροφή. De prælautis epulis dicebatur, propterea quòd Homerus fingit deos uectare atque ambrosia victitare, nec ob id unquam senescere. Sueton. in Nerone. ¶ Cibum in matellam ne immittas, σιτίον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν. Interpretatur Plutarchus: Ne sermonem urbanum immittes in animum hominis improbi. Nem oratio cibus est animi: is corrumpitur & putrescit si in animum insyncerum inci lerit. ¶ E' flamma cibum petere. Terent, in Eunuch. dixit in parasitum, pro quidvis cibi causa pati ac facere.

Cibo, as. Cibum infero, alo, nutrio: [הבחיל hebhil. σιτίζω. Gall. Nourrir, fervir de viande, bailler à manger. Ital. Nutrire, cibare. German. Speysen. Hisp. Criar y mantener. Polon. Karmie Vnga. Enni adok, etetem, tapla tom. Ang. To feede.] Colum lib. 6: Atque ea genera, quæ intra septe villæ cibantur, ferè persequuti sumus.

Cibaria, orum, n. f. Alimenta non modò hominum, verùm etiam quorumvis animalium. [מאכל maachál. ὁ βίος, τὰ ἐδώδιμα, ἡ τροφή. Gall. Nourriture, viande, pension, despense vivres. Ital. Nutrimento, cibo. Germ. Allerley Speiß der Leuten und des Viehs. Hispa. Mantenimiento, cevo. Pol. Pokarmy wszelakie. Vng. Etek, eledel Ang. Meat, foode, sustenance. Cicer. ad Attic. libro 6: Respondi me non instituisse iis dere cibaria, quorum opera non essent usus. Cic. pro Sext. Rof. Anseribus ciberie publicè locantur. Cato de Re rust. cap. 60: Bubus ciberia aonue in juga singula lupini modios CXX. &c.

Cibarius, Quod ad cibum pertinet. [τρόφιμος, σιτικός. Gal. Appartenant à nourriture, bon à manger. Ital. Cosa che appartien al cibo. Germ. Das der speyß zugehörig ist. Hispan. Cosa de mantenimiento. Polon. Pokarmowy. Vngar. Etekhez valo. Angl. Perteaning to meate.] Macrob. lib. 3. Satur. Sylla mortuo, Lepidus Consul legem tulit & ipse cibariam. Cato enim sumptuarias leges, cibarias appellat. ¶ Cibarius panis, συγκομιστὸς ἄρτος Aeginetæ, dicitur penis secunderius, qui fit ex farina secunderia ex qua flos ante excussus est. Cornelius Celsus lib. 2. cap. 17: Firmius est triticum quàm milium: id ipsum quàm hordeum, & ex tritico firmissima siligo: deinde simila: deinde cui nihil ademptum est, quod αὐτόπυρον Græci vocant. Infirmior est ex polline: infirmissimus cibarius Panis. *Hæc ille*. Cic. l b. 5. Tuscul. Cui cùm peragranti Aegyptum, comitibus non consequutis cibarius in casa panis datus esset, nihil visum est illo pane jucundius. [Gal. Gros pain, pain de mesnage, pain bis duquel on n'avien tiré. Ital. Pane grosso, secundario. German. Rauch/schwartz Brot. Hisp. Pan baço. Polon. Chleb domowy, powsiedni. Vngar. Fekete, korpas kinyer. Angl. Gray breade.] ¶ Cibarium vinum pro ignobili. Verro: Potus meus vinum cibarium. ¶ Sic & cibarius homo, ab eodem dicitur pro sordido & plebeio: ait enim: Tuus frater cibarius fuit Aristoxenus. ¶ Cibarium oleum. Col. lib. 12. cap. 50: Cavendum est itaque ne ex eo fiat oleum cibarium.

Cibatus, hujus cibatus. m. q. Idem ferè quod Cibus. [אכל óchel. σιτίον, βίος. Gall. Nourriture, mangeaille. Ital Cibo, rifiacimento. Germ. Speysung. Hisp. Mantenimiento cevo. Pol. Karmia. Vng. Etek. Ang. Feeding, nourishing.] Plin. Truncos quidem gratissimo in cibatu habent. Plautus in Mil. Interclude inimicis commeatum: tibi muni viam, Qua cibatus commeatusq; ad te & legiones tuas Tutò possit pervenire

Cibalis, & hoc cibale, Quod ad cibum pertinet. [σιτώδης. Pol. Zipni. Vng Etekhöz valo. Ang Belonging to foode.] Varro: Est enim lac omnium rerum, quas cibeli causa capimus liquentium maximè alibile, & id ovillum, inde caprinum. Sic enim hactenus lectum est in omnibus quotquot videre contigit, Dictionarii hujusce editionibus: quum temen in emendatioribus Vartonis exemplaribus. Cibi causa legatur. non cibali. Locus Varronis est de Re rust. lib. 2 cap. 11: quem ideo indicare visum est, ut & lectori diligentiæ nostræ fidem faceremus & ne quippiem, animi potiùs nostri somnio, quàm optimorum exemplarium fide freti viderentur emendasse.

Cibicida, æ, Qui cibum cædit: hoc est, comedo, five lurco. Lucil. lib. 27: Viginti domi an triginta vel centum cibicides alas. Ex Nonio. [Ang. Which carneth meat.]

Cibilla, æ, [Gal. Table ronde. Ital. Mensa. Germ. Ein tisch auff dem man isset / ein scheib tisch. Hisp. Mesa redonda. Pol. Stol okrągły. Vng. Asztal, kerek asztal. Ang. A ronde table.] teste Verrone lib. 4 de ling. Latina: Mensa erat escaria à cibis dicta, quæ primùm quadrata fiebat, & postea rotunda. ¶ Festus item Cibillam interpretatur mensæ rotundæ genus: apud quem temen *cillibam* corruptè legi putaverim, pro *Cibilla*.

Cicada, f. p. [τέττιξ. Gal. Cigale. Ital. Cicala. German. Ein thierlin das im Sommer auff den bäumen singt / Etlich nennen es Hewschreck. Belg. Eenen crekel. Hispan. Cigarra ò chicharra. Polon. Szmurszek. Vnga. Prucsök. Angl. A grashopper.] Insecti genus canorum, aculeatum quiddam habens in pectore, quo rorem lembit, nonnisi æstivis mensibus apparens. unde & Cicadem quidam dictam volunt, quasi citò cadentem: hoc est, evanescentem. Virg. 3. Georg. Et cantu querulæ rumpent arbusta cicadæ. Idem Eclog. 2: At mecum raucis (tua dum vestigia lustro) Sole sub ardenti resonant arbusta cicadis. Pliu. lib. 11. cap. 26. autor est, cicadam ex omnibus quæ vivunt, sine ore esse, pro eo aculeatum quiddam in pectore habere linguæ simile, quo rorem lambit. & pectus ipsum fistulosum, quo vocem emittit. Cicaderum autem duo genera: minores, quæ primæ proveniunt, & novissimæ pereunt: mejores, quæ canunt, vocantur Achetæ. ¶ Cicadæ apem compares, τέττιγα τῇ μελίττῃ συγκρίνεις Coovenit in res supra modū impares, propterea quòd cicada cùm major,

major, tùm canora quum sit, non modò minuto corpusculo, verumetiam penè muta. Lucianus. ¶ Cicadis pleni, τεττίγων μεστοί. In gloriosos ac stultos olim dicebatur, aut obsoletis ac jam desitis utentes. Antiquitùs enim Atticis mos erat, capillorum cincinnis aureas cicadas addere. ¶ Cicada vocalior, τέττιγος ἀδικώτερος. Dici solitum in hominem impendio garrulum aut admodum musicum: propterea quòd hoc insectum ore duntaxat vivens, cantu potissimùm delectetur.

Cĭcātrix, cis, f. t. Propriè, est signum vulneris obducti, quasi circa cutem, vel quasi occæcatrix. [צלקת aru hâh. οὐλή. Gall. *Cicatrice, la marque qui demeure apres la playe.* Ital. *Il segno della ferita ò piaga.* German. Ein wundmal/ein schramm/Ist ein zeichen die nit verwachsenen wunden. Belg. Een litteecken / lidteecken. Hispan. *Senal que queda de la herida.* Polon. *Szram, blizna.* Vngar. *Seb hely, vak seb.* Angl. *The scarre of a wounde.*] Est enim callosa caro pro cute inducta, ubi hiatus vulneris, quod jam coivit, fuerat. Terent. in Eunuch. Neque pugnas narrat, neque cicatrices suas ostentat. Cicer. 7. Phil. Luculentam tamen ipse plagam accepit, ut docet cicatrix. ¶ Hinc Cicatricare, teste Festo, pro eo quod est cicatricem ducere. ¶ Cicatrix refricari dicitur: quũ dolor temporum spatio jam mitior, renovatur. Cic. in Rullum: Ne aut refricare obductam jam Reip. cicatricem viderer.

Cĭcātrīcŭlă, Diminut. Celsus lib. 2. cap. 10: Ideoque protinus brachium deligandum, habendumque ita est, donec valens cicatricula fit, quæ celerrimè in vena confirmatur.

Cĭcātrīcōsus. Cicatricibus plenus. [οὐλώδης. Gall. *Plein de cicatrices.* Ital. *Pieno di segni di feri.e.* German. Voll wundmäleren. Hisp. *Lleno di sennales de heridas.* Polon. *Szramowaty.* Vng. *Seb helyö, vak sebbö.* Angl. *Full of scar.es or gashes.*] Colum. de Arb. cap. 11: Tum etiam vitis minus cicatricosa fit. Quintil. lib. 4. cap. 1: Turbari memoria, vel continuandi verba facultate destitui, nusquam turpiùs: quum vitiosum prooemium possit videri, ut cicatricosa facies.

Cĭccum Dicebant antiqui membranam tenuem, quæ est malo punico velut cellularum discrimen. [German. Ein dünn subtil heutlin / als in den Granatöpffeln zwischen den kernen. Pol. *Lupina w pomarancz.* Ang. *The thinne skinne of a pomegarnette.*] Festus: Ciccum membrana tenuis malorum Punicorum. Varr. lib. 6. de ling. Lat.

Cĭcer, ris, n. t. Genus leguminis. [ἐρέβινθος. Gall. *Pois chiche.* Ital. *Cece.* Germ. Kichern, zisererbs. Belg. Ciceren. Hisp. *Garuanco.* Pol. *Włoski groch.* Vng. *Bagoly borsó, czizzer borsó.*] Plin. lib. 18. cap. 12: Ciceris natura est gigni cum salsilagine: ideo solum urit, nec nisi madefactum priùs seri debet. Vide ibidem plura ciceris genera. Horat. 1. Serm. Sat. 6: inde domum me Ad porri, & ciceris refero, laganique catinum. Idem in Arte poët. dixit: Ciceris & nucis emptor, pro infimæ sortis homine, deque ima plebe quempiam significans.

Cicer arietinum, aliud à sativo vulgari. Vide Diosc. lib. 2. Plin. lib. 18. Theoph. lib. 9. Paul. lib. 4.

Cicer erraticum, serpillum.

Cĭcĕră, f. p. [Gall. *Cicerole, vne sorte de poix chiches.* Ital. *Cicercola.* Germ. Schwartzlecht kichern/graw erbs. Hisp. *La galgama, legumbre.* Pol. *Wyka.* Vng. *Lödnök.*] Leguminis genus, à Columella inter pabula annumeratus, à cicercula solo differens colore. Est enim obsoletior & nigro propior. Græcis ὤχρος dicitur, si Theodori versioni credimus: quanquam idem pro ochro nõnunquam & erviliam vertit.

Cĭcerbĭtă Leonicenus dicit illam esse, quam Dioscorides Sonchon appellat.

Cĭcĕcŭrlă, æ, f. p. Leguminis genus ciceri nõ dissimile, sed minucius, inæquales angulos habens, veluti pisum. [λάθυρος. Gall. *Cerres, pois cornes.* Ital. *Cicerchia.* German. Kleine kichern. Hisp. *Cicercha.* Polon. *Szczerbica.* Vng. *Vad borsó, szeges borsó.*] Plin. lib. 18. cap. 12: Est & Cicercula minuti ciceris, inæquales angulos habens veluti pisum. Colum. lib. 2. cap. 10: Cicercula, quæ piso est similis, mense Ianuario, aut Februario seri debet, læto loco, cœlo humido.

Cĭcercŭlum, n. s. Genus sinopidis. Plin. lib. 35. cap. 6: Species sinopidis tres, rubra, & minus rubens, & inter has media. Pretium optimæ in libras tredecim denarii. Vsus ad penicillum, aut si lignum colorare libeat. Ejus, quæ ex Africa venit, octoni asses: Cicerculum appellant.

Cĭchōrium, penult. prod. κιχώριον Dioscoridi, Herba est, quam alio nomine intubum erraticum vocant [עולש morér. Gall. *De la crechorée.* Italicè *Cicoria, radichio.* Germ. Wegweiß / Sonnenwirbel. Belg. Wilde Cicoreye. Hispan. *Chicoria, yerua conocida.* Polon. *Podroznik, nawroт.* Vng. *Katáng kóro.* Ang. *Wild succory or endyue.*] Plinius libro 20. capite 8: Cichorium refrigerat in cibo sumptum. Idem libro 19 capite 8: Est & erraticum intubum, quod in Aegyptum Cichorium vocant. Horatius dictionis hujus penultimam syllabam producit, corripuit autem antepenultimam perinde ac si apud Græcos κιχώριον scriberetur. Me (inquit) pascunt olivæ, Me cichoria, levesque malvæ. Posterior versus est Dactylicus. Alcimanius. Acatalecticus, constans duobus dactylis, & duobus spondæis.

Cici, [קיקיון kikaión. κίκι, ἢ κρότων. Pol. *Skoczek wielky.*] Frutex est parvæ fici magnitudine, folia habens platano similia, majora tamen nigrioraque, & majore lævore mollia, semen autem in racemis asperis, quod cortice nudatum ricino veri simile est: ex quo colligitur id, quod Ricinium oleum vocant, lucernarum luminibus, & emplastris utile. Ab hujus seminis similitudine Romani ipsum etiam fruticem *Ricinum* appellant, quemadmodum & Græci κρότωνα. Vide Diosc. lib. 4. cap. 145. & Plin. 15. cap. 7. Vulgus Herbariorum hodie *Catapuciam majorem* vocat.

Cicinus, a, um, adjectivum: ut, Oleum cicinum, ἔλαιον κίκινον Dioscoridi, quod & Ricininum appellari paulò antè documus. Plin. lib. 23. cap. 4: Oleum cicinum bibitur ad purgationes ventris cum pari caldæ mensura.

Cicina, (quod hic pro ave nocturna legebantur) Vide Cicuma.

Cĭcindēlă, penult. prod. f. p. [πυγολαμπίς, Arist. Gall. *Ver ou mousche luisante de nuict, au temps que les bleds sont meurs ou sciez.* Ital. *Mosca picciola detta luciola, che luce di notte.* German. Mücke oder käferle die zu nacht scheinen. Belg. Een licht ofte nachtmugge. Hisp. *Luciernaga.* Polon. *Złotnik, chrząszczik wnocy świecący.* Vng. *Eyel vonádkló bogaracska, villanto.* Ang. *A globerd or glowwme.*] Genus muscarum, quod noctu lucet ignium modo, laterum & clunium colore: à Græcis λαμπυρὶς dict. Quidam Noctilucam, alii Nitedulam vocant. Non ante matura pabula, aut post desecta conspicitur: nũc pennarum hiatu refulgens, nunc compressu obumbrata. Ab hac lychnus pensilis, quem vulgò *Lampadem* vocant, Cicindela appellatur, quæ nocte tota servatur accensa, & lampyridis instar lucet.

Cĭcōnĭă, f. p. Avis quæ serpentibus pullos nutrit, teste Plinio libro 10 capite 23. [חסידה chasidháh. πελαργός. Gall. *Cigogne.* Ital. *Cigogna.* German. Ein Storch. Belg. Ooyevaer / eenovaer. Hispan. *Ciguenna.* Pol. *Bocian.* Vng. *Esztrag.* Angl. *A storke, a birde so called.*] Iuvenal. Satyr. 14: serpente ciconia pullos Nutrit, & inventa per via rura lacerta. Vbi Iuvenalis Romanos arguens, quorum liberi tales evadebant, quales à parentibus instituebantur, alludit ad naturam ciconiæ ejusque pullorum. Hi enim à teneris assuefacti colubris vescuntur. Ovid. 4. Metamorph. sumptis quin candida pennis Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro. ¶ Quo etiã nomine ab Hispanis vocatur lignum rostratum, quo è puteis hauriri aqua solet: quod & *Telonem* agricolæ vocant. ¶ Item Ciconia mensuræ genus est, sive instrumenti, quo rustici uti solent in sulcis & fossis ducendis, ne qua pars aliis aut profundior esset, aut latior Colum. lib. 4: Sed huic operi erigendo, quasi quandam machinam commenti majores nostri, regulam fabricaverunt, in cujus latere virga prominens ad eam altitudinem, qua deprimi sulcum oportet, cõtingat summam ripæ partem. Id genus mensuræ *Ciconiam* vocant rustici. ¶ Ciconia etiam sannæ & irrisionis species est. Irrisores etiam apud veteres digitis colligatis, & ad inferiorem partem inclinatis ciconium rostrum formabant, quod quum præsentarent post tergum nutantes, deridebant. Vnde Persius Sat. 1: O' Iane à tergo quẽ nulla ciconia pinxit.

Cicuma, æ, Avis est nocturna, teste Festo. [Pol. *Lielek.*] Cælius lib. 17. cap. 11, nycticoracem interpretatur.

Cĭcŭr, cicuris, penult. corr. adjectivum, Animal mansuetum: [לימוד limmúdh. ἡμερος. Gall. *Apprivoisé, privé, qui hante avec les hommes.* Ital. *Animal di salvatico fatto domestico.* Germ. Zam / gewenet. Begl. Tam. Hisp. *Cosa domestica, duenda y mansa.* Polon. *Oggłaskan, łaskawy.* Vng. *Szelid.* Ang. *Tame.*] ut Aper, cervus, leo, & quicquid cicurari: id est, mansuefieri potest. Quod enim à fero discretum est, id Cicur dicitur. Cicer. 5 Tusculan. Earum ipsarum solivagas, partim congregatas, immanes alias, quasdam autem cicures, nonnullas abditas, terraque tectas. ¶ Cicur ingenium dicitur mite, ac mansuetum. Varr. de ling. Lat. lib. 6.

Cĭcŭro, as, Mansuefacio, verbum vetus, quod alio verbo dicitur Exarmo. [לימד limmádh. ἡμερόω. Gall. *Apprivoiser.* Ital. *Domesticare.* German. Zam machen. Hispan. *Amansar los animales fieros.* Pol. *Ogglaskuie.* Vng. *Meg szelediteni.* Ang. *To tame, or to make tame.*] Varr. de ling. Lat.

Cĭcūtă, penultim. product. f. p. [κώνειον. Gall. *Cigue, herbe venimeuse.* Ital. *Cicuta herba.* German. Schierling / Wüetterling. Belg. Scheerlinck / dulle kervel / pijpcruyt. Hisp. *La cecuta planta nota.* Pol. *Swiniawesz.* Vngar. *Bürök.* Angl. *Hemlocke.*] Herba venenosa, teste Plinio libro 25. capite 13, caule viridi & geniculato, altior sæpe binis cubitis, in cacuminibusque ramosa, foliis coriandri tenuioribus, gravi odoratu, semine aniso crassiori, radice concava, nullius vsus: nam semini tantùm & foliis refrigeratoria vis est. Cicutæ famam Athenienses auxerunt, succo ejus capitali judicio damnatis necem inferentes. Iuvenal. Satyr. 7: hunc inopem vidistis Athenæ, Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas. ¶ Est item Cicuta (ut Servius docet) in cannis calamisve, quod interceptum est inter duos nodos. Virgil. 2. Eclog. Est mihi disparibus septem compacta cicutis Fistula.

Cĭdărĭs, ris, pen. corr. [צניף tsaniph. κίδαρις. German. Ein Turbant. Belg. Een Tuelf. Polon. *Zawoi.* Vng. *Patyólat, süvegh.*] Tegumentum capitis, quo Persarum reges peculiariter utebantur, albis maculis in cærulei coloris fascia intermicantibus. Quintus Curtius libro 3: Cidarim regum capitis vocant insigne. Hieronymus item autor est, Hæbræorum Pontifices cidari uti solitos, in qua Dei nomen habebant inscriptum.

Cidonium malum, idem quod cotoneum. [Gall. *Pomme de coing.* Ital. *Pomo cotogno.* German. Küttenapffel. Belg. Queappel. Hispan. *Membrillo, marmello.* Polon. *Pigwa.* Vng. *Bisalma.* Ang. *A quince peare.*] Hinc Cidonium vinum, ex ejus mali succo cōfectum. Vlp. de trit. l. si quis: Cidonia (*inquit*) si qua alia sunt vina quæ non ea vineo fiunt.

Cĭĕo, es, Cio, is, ambo civi, citum faciunt: sed à Cieo, es, fit Citum penultima correpta, à Cio verò producitur. Ovid. lib. 1. Metamorph. Nec fruitur somno vigilantibus excita curis. Idem lib. 1. Trist. Accitus toties in genus omne joci. ¶ Et Cieo quidem, significat turbare, commovere. [קעיר *hehir* ירפהמ *phemah.* ... Gall. *Provoquir, esmouvoir.* Ital. *Movere, turbare.* Germ. Bewegen/betrüben. Belg. Bewegen. Hispan. *Mover, turbar y llamar.* Pol. *Zamecam, pobudzam.* Vngar. *Fel mozditom, inditom, borzgatom.* Ang. *To sturre, or raise vp, to call or name.*] Virgil. 4. Aeneid. tonitru cœlum omne ciebo. ¶ Cio verò, voco propriè. Propriè autem dixi, quoniam Cire aliquando movere est: sicut & Ciere vocare, adeò ut alterum pro altero quandoque sumi posse videatur. Virgil. 6. Aeneid. Misenum Aeolidem, quo non præstantior alter Aere ciere viros, Martemque accendere cantu. Colum. lib. 7. cap. 5. Cio, is, posuit pro commoveo. Nullo (*inquit*) tempore, & minimè æstate utile est, boves in cursum concitari: nam ea ter cit alvum. Livius lib. : Principes utrinq; pugnam ciebant. Similiter à Cieo fiunt Concieo, & Excieo, & si qua sunt alia composita. Primum significat cōmoveo vel convoco. Liv. Galli, quos prædæ populat omnium que concivetat spes. Secundùm, foras moveo & excutio. A' Cio fit Excio, evoco. Stat. lib. 4 Theb. ...suus excit in arma Antiqua Tirynthia Deus. Accio sive Arcio: de quibus suprà. Præcio, provoco Percio, pulso, tango, percutio, valde commoveo. Concio, simul voco congrego. Hinc Concio, onis quod tria significat, autore Gellio: populum ipsum, qui ad audiendum convenit: orationem ipsam quæ coram multitudine habetur: & locum, sive suggestum, ex quo habetur oratio. A' Concio, Excio, Procio, rursus fiunt, Concito, Excito, Procito, frequentativa. Porrò quòd præterita & supina eadem amborum simplicium sunt, ideoque compositorum, orta est non parva interpretandi ea verba difficultas. Nam Cito, as, frequentativum est amborum primitivorum. Cio & Cieo ideò aliquando vocito, aliquando frequenter moveo, significat. Pro vocito, ... Cic. in Verr. Act. 4. Citatur reus, causa agitur. Pro ciebrò moveo. Colum. lib. 8. Ne immaturis herbis citetur alvus. Igitur non somniculosè spectandæ sunt frequentativa, composita, præterita, participiaque compositorum, ut quæ convocationis magis proprietatem habent à Cio, quæ verò motionis, è Cieo sumantur.

Cĭtŭs, a, um f. Celer velox. [מהיר *mahir.* ὠκύς Gall *Soudain aisé* Ital. *Veloce.* Germ. Schnell/behend. Hispan. *Muy ligero.* Polon. *Prędki, wartki.* Vng. *Gyors.* Ang *Swift, speedie.*] Liv. 6. bell. Pun. Eques citus ab Roma venit. ... Modò citus, modo tardus incessus ejus. ¶ Hinc Citior, citissimus. Plaut. Nullam ego rem citiorem apud homines esse, quàm famam reor, Citissimus omnium redit. ¶ Est & Citus participium à Cieo, pro citatus vel agitatus. Virg. lib. 8. Aeneid. Haud procul inde citæ Metium in diversa quadrigæ Distulerant.

Cĭtō, adverb. [במהרה *bimherah.* ὠκέως, ταχέως. Gall. *Tost, soudainement.* Ital. *Subito, tosto, presto.* German. Geschwind/bald/flucks. Hispan. *Presto ò ligeramente.* Pol. *Prędko, ochotnie.* Vng. *Gyorsan, hamar.* Ang. *Soon, speedie.*] Terent. in Eunuch. Cito hanc deduci ad militem. Cic. Var. lib. lib. 4: Quid ergo potissimùm scribam? quod velle te puto, citò me ad te esse venturum.

Cĭtĭŭs, comparativum. [Pol. *Rychlei.* Vng. *Gyorsabban, hamarbb.*] Terent. in Hecyra Qui me propter exanimatum citiùs educi foras. Virgil. Aeneid. 1. Hæc ait, & dicto citiùs tumida æquora placat.

Cĭtĭssĭmē, superlativum. [Vngar. *Igen gyorsán.*] Plin. lib. 17. cap. 4: Citissimè ascias retundit.

Cĭto, as, frequentativum à Cieo. In jus voco, adesse jubeo diem alicui dico, accuso. [קרא *kará* ... Gall. *Appeler, baster, faire avancer.* Ital. *Citare, chiamare.* German. Beruffen/citieren. Hispan. *Llamar.* Polon. *Pozywam, cituie.* Vng. *Bé idézem.* Ang. *To call to iustice, to summond, to sett a day of comming to iustice.*] Cicer. Antequam iret: Non citatur reus audaciæ, sed virtutis reus citatur: id est, accusatur. Cic. pro Cluent. Cognoscite nunc ita reum citatum esse illum, ut se semel atque iterum præjudicata, condemnatus in judicium venerit. Et in Verrem 4: Citat reum, non respondet: citat accusatorem, citatus accusator M. Pacilius, nescio quo casu, non respondit, non adfuit. ¶ Aliquando videtur poni pro laudare. Idem de Natur. Deor. libro 2: Tu ipse paulò antè, quum tanquam Senatum Philosophorum citares, summos viros desipere dicebas. ¶ Citare etiam, Incitare, provocare. [העיר *hehir* הקים *hemah.* ... Gall. *Inciter, provoquer.* Ital. *Incitare, commovere.* German. Bewegen/ anhetzen/treiben. Hispan. *Mover.* Polon. *Pobudzam, przymuszac.* Ang. *To stirre vp, to anger or prouoke*] Cæsar 3 bell. civil. Prorsusque equo citato, Luriliam contendit. Livius lib. 1. ab Vrbe: Age sanè omnes citatis equis advolant Romam. Columelle. lib. 8: Ne immaturis herbis citetur alvus. Alia composita sunt Concito, quod est ad iram provoco. Item Excito, suscito, &c. ¶ Vultus citatus ira: Id est commotus ira. Senec. Medea: quod impotenti facinus parat furore? Vultus citatus ira Riget.

Cĭtātŭs, participium, sive nomen ex participio. Acceleratus, vel citus, aut velox. [מהיר *mahir.* ὠκύς. Gall. *Esmeu hasté, avancé, leger, viste.* Ital. *Chiamato, citato, veloce.* German Schnell/ behend. Hispan. *Llamado, ligero.* Polon. *Pobudzony, ochotny, wartky.* Vngar *Gyors, hamaria.* Ang. *Stirred or moved vp, speedie.*] Apuleius. Citato, non testudineo gressu. Liv. lib. 8 bell. Pun. Citato gradu in hostem ducebant. Idem: Citato vadere equo. Liv. 7. bell. Pun. Nero ea nocte quæ sequuta est pugnam, citatiore quàm inde venerat agmine, die sexta ad stativa atque ad hostem pervenit. Ibidem lib. 6: Quàm citatissimo poterant agmine sese abripuerunt.

Cĭtātim, adverbium, Celeriter, velociter. [במהרה *bimherah.* ταχύ Gall. *Hastivement, vistement* Ital. *Presto.* German Schnelliglich/eine wegs/bald. Hisp. *Prestamente, presto.* Pol. *Hned, wskok.* Vng. *Gyorson, hamarsággal.* Ang. *Hastelie, speedelie.*] Hirtius de bell. Afric. Ipse cum expedita copia in eum locum citatim cōtendit.

Cĭlĭcium, cii, n. f. à Cilicibus populis dictum est, apud quos (ut inquit Varro 2. de Re Rust. cap. 11.) Cilicia primùm confecta sunt. [שק *sak.* κιλίκιον, ... Gall. *Une haire, une estamine.* Ital & Hisp *Cilicio.* Germ. Ein kleid das auß bockshaar oder grobhaar gemacht ist. Pol. *Włosiennica, ... gunka:* item, *Włosienka.* Vngar. *Gúba.* Ang. *A cloth made of heare, a strainer.*] Cicer. 3. in Verrem: Quum iste civitatibus frumentum, coria, cilicia, saccos imperaret. Fiunt autem ex villis hircorum atq; caprarum: adhibenturque (ut Vegetius inquit) ad excipiendum impetum sagittarum. ¶ Asconius scribit Cilicia tecta esse ex pilis, in castrorum usum atque nautarum. ¶ Inde Ciliciina vestis, quæ ex Cilicio est, vel ei similis. [ἡ ἐκ τοῦ κιλικίου ἢ τριχίνου ἐσθής. Gall. *Une haire, vestement de poil de cheure ou de bouc.* Ital. *Vestimento tessuto di diversi animali.* German. Ein hären kleid. Hisp. *Vestidura de pelos como de cabras y otros animales.* Ang. *The hairie clothe of heare.*]

Cilindrum, Plaut. Pseud. Genus herbæ: vel leguminis. Sunt qui legant *cicilindum*

Cĭlĭum, n. s. [βλέφαρον. Gall. *La peau qui couvre les yeux dessus & dessous en les clignant.* Ital. *Ciglio.* Germ. Die böhe oder der reyff ob den augliederen/ Augbrawen haar. Belg Het haer aen d'ooghe-/ooghebrauwe. Hispan. *La pestaña o parpado del ojo* Polon *Powie.* Vngar. *Szém heá, szém szőr.* Ang *The eye lid.*] teste Plin. lib. 9. cap. 37: Antiqui vocaverunt extremum superioris genæ ambitum: unde & Supercilia. Genas autem intelligit Plinius folliculos quibus oculus integitur, & à quibus palpebræ: hoc est, pili dependent. ¶ Alii Cilia intelligunt folliculos ipsos quibus oculus integitur. Nam quas Græci vocant βλεφαρίδας, Theodorus Cilia vertit. Lactantius quoque de Opific. oculos ciliorum tegminibus occultatos scribit. ¶ Cilium (inquit Festus) folliculus, quo oculus tegitur: unde & Supercilium. Idem alibi: Supercilium dicitur, quòd super cilium sit: id est, integumentum oculi superius.

Cĭllĭbæ, pen. corr. Vide CIBILLA.

Cĭllo, Antiqui usurpaverunt pro moveo. [קרץ *karáts.* ... Gall. *Mouvoir.* Ital. *Movere.* German. Bewegen. Hispan. *Mover.* Polon. *Poruszam.* Vngar. *Pillogatok, mozgatom* Ang. *To moue*] unde etiam Fucillæ appellatæ sunt. Autor Servius libro 2. Georg.

Cillibantes κιλλίβαντες, Instrumenta erant tribus pedibus fulta, quibus in bello scuta imponebant fatigati: ut ex Aristophane annotavit Cælius lib. 8. cap. 16.

Cillibantum, Vide CYLIBANTUM.

Cilones. [φοξοί Polon *Kukłiastogłowonie.* Vng *Hoszszu fejü, kinek ó homloká.*] Dicti sunt quorum capita oblonga, & compressa sunt: vel quibus frons eminentior est, ita ut à dextra sinistraq; recisa videatur. Cicer. in Salust. Quicquid impudicorum, cilonum, parricidarum, sacrilegorum, debitorum fuit in urbe, &c.

Cima Vide CYMA.

Cimacia, Vide CYMATIA.

Cimeliarchium, n. s. Locus est, ubi reponitur thesaurus. Vnde Cimeliarcha custos vasorum & aliarum rerum Ecclesiæ.

Cīmex, m. t. Vermiculus est odore fœdus, ex ligno nascens, chartisque & paleis [κόρις. Gall. *Punaise.* Ital *Cimice* German. Ein wantzen/wentel. Belg. Want oft walluys / weegluys. Hispan. *Chisme.* Polon. *Pluskwa.* Vngar. *Palaczk féreg, tsimaz.* Ang. *A wallouse.*] Mart. lib. 11: Nec toga nec focus est, nec tritus cimice lectus. Plin. lib. 27. cap. 9: Folia cimicem necant. Idem lib. 29 c. 4: Veluti cimicum animalis fœdissimi, & dictu quoque fastidiendi natura, contra serpentum morsus, & præcipuè aspidum, valere dicitur.

Cīmōlĭă crētă, Vide in Onomastico CIMOLUS.

Cinædiæ, Lapilli qui inveniuntur in cerebro cinædi piscis, maris habitum colore præsagientes. Plin. lib. 37. c. 10.

Cĭnædŭs, cum æ, diphthongo. [קדש *kadhésch.* ... Polon *Niewieściuch, ten który się niewieście obraca.* Vng. *Az mely gyermekkel természet ellen élnek, sodomai gyermek.*] Qui muliebria patitur ... Catullus Epigramm. 22: Cinædus mollior cuniculi capillo, vel anseris medulla, vel mola molicella. Gellius: Nihil interest, quibus membris cinædi sint posterioribus, an prioribus. ¶ Alii Cinædos, quasi pudore vacuos appellant. κενὸν enim vacuum. αἰδὼς pudor. Alii interpretantur saltatores, vel pantomimos. ...

τὴν κινεῖν, quòd libidine omnibus antecirent, qui choros ducebant, & nimia agilitate se exercerent. Hos alio vocabulo Petauristas vocant, eo quòd saltibus levioribus moverentur, ut nulla durities in corpore videretur. Plaut. in Aul. in fustibus sum mollior magis, quàm ullus cinædus. ¶ Cinædus etiam genus piscis, de quo Plin. lib. 32. cap. ult. Cinædi, *inquit*, soli piscium lutei: ubi lege pro soli, toti, ex autoritate Athenæi. Piscis est marinus saxatilis, totus luteus, excepto dorso, quod purpurascit, mænis figura similis. *μαινίδας* ... dictus Aristoteli ob indivisas spinas.

Cĭnædĭcŭs ca, cum, pen. corr. adjectivum *κιναιδικός*. Plaut in Sticho, Lepidam & suavem cantationem aliquam occipito Cinædicam.

Cĭnædĭŏr, in comparativo. [Pol. *Wszeteczniejszy*. Vng. *Szömtelenb soromiagyermek*.] Catull in Epigram. de Vari scorto: Hic illa ut decuit cinædiorem: id est, impudentiorem.

Cĭnædŭlŭs, diminutivè à Cinædus. [Pol. *Wszeteczniczek*. Vngar. *Szotomiagyermökösk*e.] Macrob. Satur lib. 3. c. 14: Testis est Scipio Africanus Aemilianus, qui in oratione contra legem judiciariam Tiberii Gracchi sic ait: Docentur præstigias inhonestas cum cinædulis, & sambucca psalterioq; eunt in ludum histrionum.

Cĭnara, Vide CINARA.

Cĭnăræ, Cardui sunt majores, qui primùm ab Italis, mox etiam à Gallis inter præcipuas mensarum delicias habiti sunt. [*σκόλυμος*. Gall. *Artichaux*. Ital. *Carciofoli*. Germ. *Klein Wilsch distlen die kein stacheln haben*. Hispa. *Cardos que se labran y comemos*. Pol. *Wloskyosset*. Vng. *Bogács kóró*. Angl. *Artechokes*.] Colum. lib. 10. Hispida ponatur cinara, quæ dulcis Iaccho Potanti veniat nec Phœbo grata canenti, *&c.* Nominis originem referunt ad Cinaram puellam, in harbam sui nominis mutatam. Alii à cinere deductum putant, quòd cinere in primis hæc herba gaudeat stercorari.

Cĭncinnī, per duplex n. m. f. [קוצות kevutsóth ציצית tsitsith מחלפות machlaphóth. *κίκιννοι*. Gall. *Cheveux entortillez & frizez ou regillez passefillõ*. Ital. *Capelli crespi*. Ger. *Gekrauste haarlock*. Belg. *Gecrolt haer*. Hispan. *Guedejade los cabellos*. Polon. *Kedziery, wlosse skrecone*. Vnga. *Be sont haj, fodoritot haj, kitaban sont haj*. Angl. *Bushes of browded heare*.] Sunt crines intorti, qui etiam Calamistrati dicuntur Iuven. Altior hic quare cincinnus? Hos capillos Martialis Anulos vocat; ait enim: Vnus de toto peccaverat orbe comarum Anulus. Varro: Is est coliculus viteus intortus ut cincinnus. Solent autem cincinni oleo perungi Cic. in Pisonem. Erant illi compti capilli, & madentes cincinnorum fimbriæ.

Cĭncĭnnātŭs, adject. qui capillos intortos gestat, calamistratur. [ὁ σγουρόθριξ, ὁ κικίννους ... Gall. *Tressonné, & ayans les cheveux regillez*. Ital. *Con capelli ricci*. German. *Die krumme oder krause haarlock tregt*. Hispan. *Cosa con aquellas guedejas*. Polon. *Kedzierzawi*. Vng. *Be sont haiú fodoritot haiú*. Angl. *That hath heare browded in bushes*.] Cicero post reditum in Senat. Quo vultu cincinnatus ganeo non solùm civium lachrymas, verumetiam patriæ preces repudiavit? Plautus Capt. Subrufus aliquantum, crispus, cincinnatus. ¶ Hoc cognomen fuit L. Quintio, qui ab aratro ad Dictaturam vocatus, æquos victos sub jugum egit, & decimosexto die à quo magistratum acceperat, Dictatura se abdicavit.

Cĭnclŭs. [κίγκλος, Suidæ. Gall. *Oiseau qui tousiours remue la queue*. Ital. *Codatremola*. German. *Wasserstelz*. Hisp. *Vna cierta ave que siempre muene la cola*. Polon. *Pliszka*. Vnga. *Barazda billegető*. Ang. *A water swallow, a wagtaille*.] Avis est exigua, perpetuò caudam movens, unde & Mortacilla à nonnullis appellatur. Hanc posteriore sui parte tam debilem esse ajunt, ut nidum struere non possit: sed in alienis nidis ova pariat. Quæ res fecit locum proverbio, ut omnium rerum inopia laborantes, Cinclo pauperiores dicamus. Autores Suidas, & Aelian. lib. 15. cap. 28.

Cĭnctŭs, Vide CINGO.

Cĭnĕr, Cĭniflōnēs, Vide CINIS.

Cĭngo, is, xi, ctum, act. t. Coërceo, comprehendo. [אזר azár עגל ... *ζώννυμι*. Gal. *Ceindre, environner, entourer*. Ital. *Cingere*. Germa. *Umbgürtten/umbgeben*. Belg. *Ombgorten/omringhen/ omvangben*. Hispa. *Cenir*. Polon. *Opasuie, obtaczam*. Vnga. *Környül vetzöm, meg szorsom*. Angl. *To girde or compasse about*.] Ovid. 5. Fastor. Sustulit hoc Nymphe, cinxitq; decentibus armis. Idem 2 de Ponto: Vos ego complectar, Geticis si cingar ab armis. Cicer. 3. de Nat. deor. Diligentiusque urbem religione, quàm ipsis mœnibus cingitis. ¶ Per translationem Cingere ponitur pro circuire, & circunsepire, περιβάλλειν. Liv. lib. 1: Nam & muro lapideo, cujus exordium operis Sabino bello turbatum erat, urbem quam nondum munierat, cingere parat. Plinius: Quum eum saltum venatores cinxissent. Dictum cingo, quasi circumago. ¶ Cingere arborem veteste pro deglubrare, sive delibrare ponitur, ut tradit Paulus in L. 5. de arborib. furtim cæsis: in qua significatione apud Vlpianum semel iterumque invenitur. ¶ Cingi venenis, Instrui, muniri. Valer Flacc. lib. 6. Argonaut. Cingitur arcanis Saturnia læta venenis. ¶ Cingere, pro Veste tegere. Sil. lib. 3: -vestigia nuda, sinusque Cingere inassuetum, & rubræ velamine vestis. ¶ Cingere pro Circum habitare. Valer. lib. 6. Argonaut. Misit in arma Darabs: acies quem Martia circum Gangaridum, potaque Getus quos effetat unda: Quique lacum cinxère Bicen. ¶ Cingi cum aliquo id est, conjungi. Claud. 2. Paneg. -unoque receptæ Pectore diversos tecum cinguntur in usus. ¶ Hujus composita sunt Accingo, circumcingo, Discingo: de quibus suis locis. Incinctus, idem quod cinctus. Liv. 10. Incinctum Gabinu cinctu super telum stantem. Intercingo. Plinius: Thebaicus intercinctus aureis guttis invenitur in Africæ parte. Præcingo, idem quod cingo διαζώννυμι. Plaut. in Bacch. Iude de hippodromo & palæstra ubi revenisset domum Cincticulo præcinctus, in sella apud magistrarū assideres. ¶ Interdum præcingere, est præparare, παρασκευάζειν, unde Præcinctos, εὐζώνους, strenuos & expeditos dicimus. Procingo, cingo, apparo: à quo procinctus, apparatus bellicus. Vnde dicimus, aliquid nos fecisse in procinctu, quum ad expeditionem, aut ad iter essemus parati & accincti. Ovid. Hæc in procinctu carmina facta puta. Plin. Vinum curas, vigoremq; animi impedit ad procinctum tendentibus. Et procincta classis vocabatur, quum exercitus cinctus erat confestim pugnaturus. Recingo, quod cinctum erat, discingo. Ovid. 1. Metam. -velantque caput, tunicasq; recingunt. Subtingo, subtus cingo, & ad cingulum alligo, παραζώννυμι, ὑποζώννυμι. Cic. 11. Phil. Sceg. Galbam eodem pugione succinctum quo in castris videtis. Et succingere id est, cincta vestes ita colligere, ut breviores videantur, fiatq; homo ad agendum promptior. Vnde & succinctam orationem, brevem dicimus, & Succinctè, breviter, συντόμως. Hinc succingulum, balteum dicimus, ζωστήρ. Succinctorium, vestis genus brevissimæ, quo venter & verenda teguntur: quod & semicinctium vocatur, quòd medium hominem cingat: id est, vestiat.

Cĭnctus, participium. [חגור chaghúr. ἐζωσμένος, περιεζωσμένος. Gal. *Ceint, environné*. Ital. *Cinto*. German. *Umbgeben/umbgürtet*. Hispan. *Cennido*. Polon. *Obtaczony*. Vngar. *Környül vetett, meg szoritatot*. Angl. *Girded or compassed about*.] Cic. pro Flac. Equidem existimo in ejusmodi regione atque provincia, quæ mari cincta, partibus distincta, insulis circundata esset, *&c.* Gellius: Scuto pedestri & gladio Hispanico cinctus, contra Gallum constitit. ¶ Cinctus etiam simpliciter sine adjectione, qui ad militiam conscriptus, miles factus est. Marcel de testam. Titius priusquam tribunus legionis factus esset, testamentum fecit, & postea cinctus manente eodem testamento discessit: quod inde introductum, quòd prælium inituri præcingerentur. Ex Hotomano.

Cĭnctŭs, us, m. q. A Cingo, sicut Cingulum. [אזור ezór, חגורה chaghorah מזח mézach. διάζωμα. Gal. *Ceinture*. Ital. *Cinto, cintola*. Germ. *Gurt/gürtel/umbgürtung*. Belg. *Eenen riem/oft gordel*. Hisp. *Cinto, cennidura*. Pol. *Pas, tasma*. Vnga. *Szorító saurez, elöbötő*. Ang. *A girdle*.] Varro de ling. Latina: Cinctus, Cingulum à cingendo: alterum viris, alterum mulieribus attributum. Quanvis & pro vestitu sumatur. Virgil. lib 7. Aen. Ipse Quirinali trabeo cinctuque Gabino Insignis. Porphyrio docet Cinctum tunicæ genus esse infra pectus aptatæ, à quo Cinctutos Cethegos Horatius nominavit. Cinctum Gabinum esse dicunt, togam sic in tergum rejectam, ut una ejus lacinia revocata, hominem cingat. Hoc genere vestimenti Consul Romanus utebatur bellum indicturus. Hoc item vestis genere indutos fuisse duos Decios, quum se pro exercitu devoverent, autor est Livius. ¶ Cincti, pro viris militaribus & quasi ad militiam accinctis dicuntur. Contrà Discincti, ad pugnam imbelles atque imparati accipiuntur.

Cĭnctūră, æ, f. p. Sueton in Cæs. cap. 45: Nec ut unquam aliter, quàm super eum cingeretur & quidem fluxiore cinctura.

Cĭnctĭcŭlŭs, m. f. diminutivum. Amiculi genus, quòd ferè sub umbilico præcingitur, & ad dimidium crus porrigitur [διαζωμάτιον. Gall. *Petite ceinture*. Ital. *Cinturetta*. Ger. *Ein umbgürtung/ oder umbschurtz des undern theils am Leib*. Hisp. *Pequenna cinta*. Pol. *Podwiaska, tasiemka*. Vng. *Szoritó bötske jmarczouska, előkötőske*. Ang. *A litle girdle or fardingall*.] Plautus in Bacch. Cincticulo præcinctus in sella apud magistrum assideres.

Cĭnctūtŭs, a, um, pen. prod. Cinctu indutus: quod vestis genus antiquissimis Romanis in usu fuit. Vnde Horatius in arte, quum antiquissimos illos denotare vellet, Cinctutos Cethegos dixit. Verba ejus sunt hæc: -si forte necesse est Indiciis monstrare recentibus addita rerum, Fingere cinctutis non exaudita Cethegis Continget. Hoc est, iis seculis nunquam audita, quibus Romani cinctu utebantur. ¶ Alii Cinctutos intelligunt bellicosos, quasi ad militiam accinctos: sicut contrà Discinctos, molles & imbelles. Prior tamen interpretatio Horatii loco magis videtur convenire.

Cĭngŭlum, n. f. Hominis cinctorium dicitur, & propriè mulierum. [חגורה chaghoráh. ζώνη. Gall. *Ceinture*. Ital. *Cintola, cintura*. German. *Ein Gürtel*. Belg. *Eenen Gordel oft riem*. Hisp. *Cinta de la muger*. Pol. *Pas*. Vng. *ö*. Ang. *A girdle*.] Varro 4. de lingua Latina: Cinctus & Cingulum à cingendo: alterum viris, alterum mulieribus attributum. Festus: Cingulo nova nupta præcingebatur, quod vir in lecto solvebat. ¶ Cingula, pro Veneris cæsto ponit Valerius lib. 6. Argon. -fœcundaq; monstris Cingula: non pietas quibus aut custodia famæ: Nun pudor at contra levis & festina cupido, Affatusq; malus, dulcisq; labantibus error. ¶ Ita cœlo quoq; Cingula dicuntur, quæ & zonæ Cicero in Somnio Scip. Cernis autem terram eandem, quasi quibusdam redimitam & circundatam cingulis. ¶ Quandoque pro anulo ponitur, quod digitum circuit.

Cingu-

Cingula, læ, f. p. qua cinguntur jumenta [עגנה habôth. ζώνη. Gall. *Ceinture pour ceindre les bestes*. Ital. *Cigna*. German. Gurt der thieren. Hisp. *Cincha del albarda*. Pol. *Poprag*. Vng. *Heveder*. Ang. *A girdle or bande to bind beastes with*.] Ovid de Remed. Et nova velocem cingula lædit equum.

Cingriæ. Tabulæ dicebantur, quæ licet breviores essent, subtilioribus tamen modis insonabant. [Pol. *Fletnia*. Vng. *Vékony szavu trombita, car ogato sip*.]

Cinis, cineris, ab antiquo nominativo Ciner, hodie mascul. generis, olim etiam fœmini. [אפר épher דשן déschen, τέφρα. Gall. *Cendre*. Ital. *Cenere*. German. Esch. Belg. Asschen. Hispan. *Ceniza*. Polon. *Popiol*. Vngar. *Hamu*. Ang. *Ashe*.] Pulvis in quem materia usta resolvitur. Stat. libro 3. Thebaid. Veteris quum regia Cadmi Fulmineum in cinerem montis Iunonis iniquæ Consedit. Idem 10. Aeneid. Non satius cineres patriæ insedisse supremos? Idem 6. Aeneid. Postquam collapsi cineres & flamma quievit. ¶ Sumitur & pro manibus & reliquiis funerum, sive memoria. Cic. 3. in Verrem: Homo importunissime, cur tantam injuriam P. Annio mortuo fecisti! cur hunc dolorem cineri ejus atque ossibus inussisti? Virgil. 4. Aeneid. Nec patris Anchisæ cinerem, manésve revelli. ¶ Antiqui hoc nomen etiam fœminino genere efferebant. Calvus apud Nonium: Quum jam fulva cinis fueris. ¶ Minxisse in patrios cineres, olim dicebatur, qui in temporiis ageretur, cuique cunctaredederent infelicitet, ac si monumentum patris violasset. Horat. in arte poëtica. ¶ Ne cinerem vitans, in prunas incidas, μὴ πῦρ φεύγων, εἰς ἀνθρακιὰν ἐμπέσῃς. Nec sic defugiat malû hoc aut illud, ut in aliud longè majus incurras.

Cineraceus, a, um, Cineris colorem referens. [אפרור amúst cômpeth, τεφρώδης. Gall. *Cendreux*. Ital. *Di color di cinere*. German. Eschfarb. Hisp. *Cosa de ceniza*. Pol. *Popielasty*. Vng. *Hamu szinu*. Ang. *Ashie or gray coloured*.] Plin. lib. 33: Terra est atra, rufa, albâs cineracea.

Cinereus, a, um. [Pol. *Szari*. Ang. *Grayas ashes*.] Quod è cinere est, vel quod cinereum refert colorem.

Cinerarius, Qui calamistror, ut inquit Varro libro 4. quibus in cinere calefactis capilli ornari solebant, administrabat. M. Cato, ut autor est Sosipater lib. 1. cum esse in originibus scripsit, qui unguenta ex cinere composita, quibus mulieres capillum ungitabant, ut rutilior esset crinis, conficiebat. Catul. Nunc tuum cinerarius Tondet os: miser, ah miser, Concubinæ nuces da.

Cinericius, a, um: ut, Panis cinericius: [ἐγκρυφίας ἄρτος. Polon. *Placek w popielu upieczony*. Vng. *Hamuas, hamuba, sult*. Ang. *Gray bread and ashie coloured*.] qui coctus est sub cinere.

Cinefacio, cinefacis, cinefacere, In cinerem reduco. [דשן dischschên, τεφρόω, τεφρίζω] A quo Cinefactus, a, um, In cinerem dissolutus. [τεφρωθείς Gall. *Reduit ou mis en cendre*. Ital. *Ridotto in cenere, incenerito*. Germ. Zu eschen gemacht. Hisp. *Hecho ceniza*. Pol. *Obracam w popiol*. Vng. *Hamuá perra tessem, é bggé pperá te. zôm*. Ang. *To make ashes of any thing*.] Figuratio est (inquit Nonius) ut, Tepefactum & Labefactum. Lucil. lib. 3: At nos horrifico cinefactum te propè busto insatiabiliter defleb imus.

Ciniflones, m. t. qui & Cinerarii dicti sunt. Qui calamistris in cinere calefactis capillos crispabant. [Pol. *Włosy fryżownie*. Vng. *Fodoritos bainik*. Ang. *Frizlers of heare*.] Horatius Custodes lectra, ciniflones, parasiti. οἱ τὰς τρίχας ἀναθερμαίνοντες, ἐν τῇ σποδῷ χρησάμενοι.

Cinira, nomen est oleris, cui inditum videtur nomen à cinere quoniam huic herbæ id genus stercorationis est aptissimum plura in hortis. Dol. lib. 1 trap. 3.

Cinnabari, sive Cinnabarim, κιννάβαρι Plin. lib. 33. cap. 7 saniem putavit esse draconis elisi elephantorum morientium pondere, permisto animalis utriusque sanguine. Quod tamen falsum esse, manifestius est, quàm ut debeat refelli. Dioscorides à minio diversum esse ostēdit, quòd Cinnabari ex Libya, miniû ex Hispania afferatur: quid tamen re vera esset, non indicavit. Hoc tantùm testatur, tam exiguam ejus copiam afferri solere, ut vix variandis in pictura lineis pictoribus sufficeret. Quod autem hodie *cinnabrium* vocant, ex sulphure & argento vivo simul ustis conficitur. [German. Zinober.]

Cinnamomum, n. f. [קנמון kinnamón. κιννάμωμον. Polon. *Cynamon*. Vng. *Fahéy*.] Frutex duorum cubitorum altitudine amplissimus, palmique minimus, quatuor digitorum crassitudinis, statim à terra sex digitis surculosus, arido similis, quum viret non odoratus, folio origani, siccitate gaudens, sterilior imbre, ceu diræ naturæ. Gignitur in planis, sed densissimis in vepribus rubisque difficilis collectu. Plura apud Plin. libro 12. cap. 19. Theophrastum lib. 9. cap. 47. Genera ejus plura esse, inquit Dioscor. libro 1, patrium sibi nomen vendicantia. Præfertur tamen Mosyllion, quod Casiæ, cui Mosylitis nomen est, aliquam refert effigiem. Plura loco citato. Malumus enim hæc ex fontibus ipsis petas, ne nos librum immensum gravemus. Barbaris tamen Corollarium, quoniam rem ferè omnem in compendio explicat, adscripsimus. Cinnamomum in partes quinque concidunt: præcipua bonitas tenuissimis ad longitudinem palmi, paulóve amplioribus, secunda proximis breviore mensura. Vilissimæ quæ radicem antecedunt, quoniam ibi minimum corticis, in quo summa gratia, qua de causa præferuntur cacumina, ubi plurimus cortex. Ipse frutex duorum cubitorum altitudine amplissimus, palmique minimus, quatuor digitorum crassitudinis, statim à terra sex digitis surculosus, arido similis, quum viret non odoratus, folio origani, siccitate gaudens, sterilior imbre, ceu contraria cæteris natura. Gignitur quidem in planis, sed densissimis in vepribus rubisque, difficilis collectu. Verior sententia est, nasci in Aethiopia, Troglodytis connubio permixta: non ut Herodotus, quo situ Liber pater educatus esset, ex inviis rupibus aviumque nidis peti, & privatim Phœnicis: neque ut alii, in Arabia. Igitur mercantes illi à contermini[s] v[e]hunt per maria vasta ratibus, sine gubernaculo, sine remis [ac] velis, sed hyberno per brumam, Euris tum maximè flantibus. Primus hic portus Gebanitarum Ocila, sive Arila, ut Strabo, Ptolemæus Ocelis. Produntur vix quinto anno reverti mercatores, & interire multos. Contrà revehunt vitrea & ænea, vestes, fibulas, cum armillis ac monilibus. Ipsum lignum in fastidio est propter Origani acrimoniam. Xylocinnamomum vocatur. Pretium in libras 10. Quidam Cinnami (nam & Cinnamum dicitur) duo genera tradidêre, candidum, nigricánsque. Et quondam præferebatur candidum. Nunc contrà nigrum commendatius, autore Plinio: atque varium etiam præferunt candido, certissimo argumento, si sit scabrum: atque ut invicem tritum contumaciter se teratur & inhorrescat. Improbatur molle in primis, aut cui albicat cortex. Ius ejus à Gebanitarum rege solo proficiscitur. Is edicto mercatu vendit. Pretio quondam fuêre in libras denariorum mille. Auctum id parte dimidia est, incensis (ut ferunt) sylvis ira barbarorum: aut etiam fortè fortuna, quoniam Austri tam ardentes ibi afflare solent, ut æstatibus sylvas accendant. Coronæ veteribus fiebant ex Cinnamomo, interrasili auro inclusæ. Radicem ejus magni ponderis aureæ pateræ in positam vidisse, Plinius meminit, ex qua guttæ editæ, annis omnibus in grana durabantur. Pseudocinnamomum. Galenus Cinnamomi idam quoque appellari scribit. ¶ Cinnamomum etiam hodie in Officinis nomen retinet: Vulgus à quadam canalium figura *canellam* appellat.

Cinnamum, penult. corr. n. f. κίνναμον, Frutex, sive arbuscula nascens apud Gebanitas, in finibus Troglodytarum, præstantissimum exsudans odoramentum, quod & ipsum Cinnamomum dicitur. Vide Plinium libr. 12. cap. 19. Ovid. 3. Fastor. Cinnama tum primùm captivaque thura dedisti.

Cinnaris, f. t. [Polon. *Wlaski oset*.] Herba est, autore Plinio, quæ cervis adversus venenata pabula est remedio. Plin. libro 8. cap. 7. Cervus herba cinnare venenatis pabulis resistit.

Cinnus, per duplex n. Est plurimarum rerum, præsertim liquidarum, commistio: nam ab aliquibus potionis genus ex multis liquoribus confectum putatur, quod κυκεῶνα, Græci appellant. [Gall. *Entortillement de cheveux, ou meslange de plusieurs choses*. Ital. *Vna mescolanza ò meleng[o] de più cose*. German. Ein vermischung von vielerley dingen. Hispan. *Mezcla ò composicion de cosas diversas*. Polon. *Mieszanina rozmaitych rzeczy*. Vng. *Sokfele elegyitesbol*, *vegyes bor*. Ang. *The rolling together of the heare in plaites, or mingling of many thinges*.] Cic. de Orat. Cinnus nit[i] utriusque particeps, vel utriusque, si verum quærimus expers. Et eleganter Picus Mirandula ad Angel. Polit. Tu ita utrumque imples, ut utrum magis, haud satis constet, qui & Græcam, & nostram Minervam pulchrè amplectaris, quasi cinnus utriusque linguæ: ut quæ insititia sit, quæ genuina, non facile discernip[o]ssit.

Cinnomyron, Vnguentum [I]liorum.

Cio, cis, civi, citum. Vide Cieo.

Ciperum, (quod hic corruptè legebatur) Vide Cyperos.

Cippus, Columnam significat, quæ cum inscriptione, ad conservandam rei alicujus memoriam soleam erigi. [ציון tsijún. ἀνθρώπου σῆμα amúr. Vng. *Faghâl* rûm. Gall. *La pierre du sepulcre*. Ital. *Il sasso de la sepoltura*. Ger. Ein Creutz oder Stein auff einem Grab. Belg. De Sarck oft steen van den grave. Hispan. *La piedra de la sepultura*. Polon. *Slup na znak pamiatke po smierci*. Vng. *Emlekezetre fôl à jut oszlop, kop orsokr*. Angl. *A litle hill or marck called a barrow or geall*.] cujusmodi etiam in defunctorum monumentis erigi consueverunt. Horat. 1. Serm. Satyr. 8: Hoc miseræ plebi stabat commune sepulchrum, Pantolabo scurræ, Nomentanoque nepoti. Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum Hic dabat: hæredes monumentum ne sequeretur. ¶ Cippus item instrumentum erat ligneum, quo servorum & captivorum pedes colligabantur. [Gall. *Vn cep*. Ital. *Ceppo*. Germ. & Belg. Stock. Hispan. *Grilos*.]

Circa. Præpositio est accusativo serviens casui, Iuxta, circum. [סביב sabíb. עבל hál. ἀμφί. Gall. *Environ, pres*. Ital. *Intorno*. German. Bey oder umb/in ringsweiß. Belg. Ontrent. Hispan. *En derredor*. Polon. *Okolo*. Vngar. *Kornyule, mellette*. Ang. *About, or nigh by*.] Cic. de Lege agrar. contra Rullum: Quum Rullus Capuam & urbes circa Capuam occupârit. Idem 3. in Verr. Ajebat multa sibi opus esse, multa canibus suis, quos circa se haberet. ¶ Ponitur & pro Circiter, ut tempus denotet. Plin. lib. 8. cap. 18. Nec amplius, quàm circa eum mensem visuntur. ¶ Pro adversus. Plin. Epist. 9. libi. 3: Circa Hispanum & Probum multum sudoris. ¶ Pro apud Curtius lib. 3: Circa regem erat & Phrygum turba & Macedonum. ¶ Pro de Plin. lib. 8. cap. 16. Varia circa hæc opinio. ¶ Pro juxta Plin. lib. 8. cap. 33. Circa caprificos ferus, innoxius alioqui. ¶ Pro in. Quintilian. in Procem. libro 8. Præcipuè circa partis hujus præcepta elaboravit. Hor. a. Carm. Ode 5.

Ode.5. Circa virentes est animus tuæ Campos juvencæ. ¶ Circa Demetrium, pro Circa Demetrii tempora. Quintil. libro 1. cap. 4: Circa Demetrium Phalereum institutam ferè constat. ¶ Invenitur etiam adverbialiter positum, & sine casu. Cicer. ad Atticum lib. 2: Nostram ambulationem, & Laronicum, eaque quæ circa sint, velim, quum poteris, invisas. ¶ Hinc fiunt composita, Quocirca. & Circuncirca: de quibus suis locis.

Circānēa, Avis dicitur, quæ volando circuitum facit. Festus.

Circæa, f. p. κιρκαία, Herba est strichno sativo similis, flore nigro & pusillo, semine milii magnitudine, nascente in quibusdam corniculis, radice semipedali. Autor est Plin. lib. 27. cap. 8. ¶ Fuerunt qui eandem crederent cum Circæo, quod tamen falsum esse ex utriusque descriptione facilè deprehenditur.

Circæium n. f. Herba quæ & Mandragora dicitur. [German. Alraun. Belg. Mandragora. Pol. Pokrzyk. Vng. Kerek helyben valo [illegible]] Vide Plin. lib. 25. cap. 13.

Circensēs, ludi, vel Circenses, sine adjectivo, Certaminis cultuis genus erat, in honorem Consiliorum dei institutum: ἱπποδρομία, ita dictum, quòd in circo peragebatur, non autem ab ensibus (ut Servius nugatur) in circuitu dispositis. Livius: Tum primùm circo, qui nunc maximus dicitur, designatus est locus, divisi loca Patribus, Equitibusque urbis, ut spectacula sibi quisque facerent. Virgil. 8. Aeneid. Nec procul hinc Romam, & raptas sine more Sabinas Consessu caveæ, magnis Circensibus actis Addiderat. ¶ Circensium ludorum, septem erant curricula solennia. Gell. lib. 3. cap. 10. ex Varrone. ¶ Circense tomentum dicitur quod fit ex summitatibus palustrium arundinum mollibus, lanæ similibus. Ma t. lib. 14: Tomentum concisa palus circense vocatur: Hæc pro Lingonico, stramina pauper emit.

Circerūs, pen. prod. Navis Asiana prægrandis, ut inquit Nonius. Plaut. in Stich. Quum percontor portitores, ecquæ navis venerit ex Asia, negant venisse. Conspicatus sum interim cercurum, quo ego me meliorem non vidisse censeo.

Circinūs, penult. corr. m. f. Instrumentum quo circuli vertendo designantur [מחוגה mechughah. διαβήτης. Gall. Compas. Ital. Sesto, compasso. German. Ein zirckel. Hispan. El compas. Polon. Cirkiel. Vngaricè, Czirkalom. Ang. A paire of compasse.] Plin. lib. 2. cap. 15. Omnia autem hæc constant ratione circini semper indubitata.

Circino as, pen. cor. Rotundum facio: [חוג chogh. κυκλόω. Gall. Circuir, estendre en rond, tournoyer à l'entour, faire vn cercle avec le compas. Ital. Rotondare, compassare, circuire. German. Cirkeln. Belg. Ront maken. Hispan. Rodear ò compassar con compas. Polon. Cirkluie, okrażam. Vngar. Czirkalmozom, mog kerekitem, gömbölitém. Ang. To make round about, to measure with a compasse.] vel Circino circulum facio. Plin. lib. 16. cap. 38: Cætera mensarum genera fissis arboribus circinantur in pulpam. ¶ Significat etiam Circumeo: ut Circinare auras apud Ovid. 2. Metamorph. Sic super Actæas agilis Cyllenius arces Inclinat cursus, & easdem circinat auras.

Circinātio, onis, verbale, f. t. [מחוגה chughah. κυκλωσις, κύκλωσις. Gall. Entournement, environnement, tour, circuition de compas. Ital. Circuitione, circuito. Germ. Ein cirkelung oder umbgang des cirkels. Hisp. Rodeo, obra de rodear ò compassar. Polon. Okrążenie. Vngar. Czirkal[illegible]. Ang. A turning round about, measuring with a compasse.] Plin. & Bud. ut, Circinatio Solis.

Circinātò, adverbium, [בסבוב sabib, χυκλόθεν, κυκλωδῶς. Gall. En rond, en maniere de rond. Ital. Circondatamente. Germ. In cirkels weiß. Hispan. En rodeo, en cerillo. Polon. Wkrag. Vng. Czirkalmosan, kerekön. Angl. By round turning, in maner of a compasse.] Plinius.

Circiter, à Circa fit, Idemque significat: & refertur modò ad tempus. [סביב sabib. περὶ, ἀμφὶ, κατα. Gall. Environ, pres ou environ. Ital. Intorno. German. Umb, herumb. Hispan. Cerca, poco mas ò poco menos. Polon. Oblo. Vngar. Egymint, iüt. Angl. About.] Plaut. in Most. Redito huc circiter meridiem. Cæsar 1. bel. Gall. Ita dies circiter quindecim iter fecerunt. Cic. ad Attic. Nos circiter Kalendas aut in Formiano erimus, aut in Pompeiano. Modò ad numerum. Salust. in Catil. Sed ex omni copia circiter pars quarta erat militaribus armis instructa. Modò ad locum. Plaut. in Cistel. Loca hæc circiter excidit mihi. ¶ Circiter adverbium. Cic. ad Attic. Verùm hæc in Arpinati ad sextum circiter Idus Majas non deflexamus. Cassius Hemina: Lapidem fuisse quadratum circiter in media arce iunctum.

Circĭtĕr, ad tempus solùm pertinere Priscianus existimavit. Contrà Valla (quod verius est, nec latuit etiam interpretes nostros) ad numerum frequentiùs refert. Adrian. Card. de offic. ord. lib. 6. & Specul. de Dupur. & Alleg. § 4.

Circĭtēs, pen. corr. Circuli ex ære facti, teste Festo. Est & genus oleæ apud Culum. lib. 5. cap. 7.

Circĭus, Ventus nulli violentia inferior: sic dictus, quòd omnia turbet, ac circumvertat. Hic peculiaris est Galliæ Narbonensis, de quo Gellius: Galli ventum ex sua terra flantem, quem sævissimum patiuntur, Circium appellant à turbine, opinor, ejus ac vertigine. Lucan. Solus sua littora turbat Circius & tuta prohibet statione Monœci. Venius Circius, quum loquare, buccam implet armatum hominem, & plaustrum oneratum percellit. Cato Cercium, non Circium appellat.

Circitōres, Vide CIRCUITORES.

Circos, κίρκος, Avis est ex Accipitrũ genere, altero pede claudo, prosperrimi augurii in nuptialibus negotiis, & re pecuniaria. Autor Plin. lib. 10. cap. 8. Vide infrà CIRCUS.

Circuĕo, ablato m, vel circumeo, Circundo, eo circum. [סבב sabab. κυκλεύω. Gall. Aller à l'entour, environner, circuir, tournoyer. Ital. Andare intorno. Germ. Rings weiß umbgehn. Belg. Omgaen/rontom gaen. Hisp. Andar ò cercar en derredor. Polon. Obeo odże, wkolo. Vng. Kerülöm kerengöm. Ang. To go about, to campasse, to enuironne.] Cic. Att. lib. 4: Antonii consilia narrabat illum circuire veteranos. Rectiùs scribitur per m: quæ tamen inter pronunciandum eliditur. Vide CIRCUMEO.

Circuĭtor, Circuitio, Circuitus, Vide CIRCUMEO.

Circŭlātor, Circulo, Circulus, Vide CIRCUS.

Circum, præpositio. [סביב sabib. περὶ. Gall. A l'entour, autour. Ital. Intorno. Germ. Umb, herumb. Belg. Rontom. Hispan. En derredor. Polon. Wkolo. Vng. Körül. Ang. About.] & componi solet, & separari. Separata locum tantum significat, sicut & composita: ut, Circum theatrum. Quandoque loco adverbii ponitur. Virgil. 4. Aeneid. An'ne vides toto properari littore circum? ¶ Pro circa, adverbialiter. Tacit. lib. 4: Itaq; quanquam diversis super rebus consulerentur, aram Clementiæ, aram amicitiæ, effigiesque circùm Cæsaris, ac Sejani censuere. ¶ Apud Livium lib. 2. Decadis 5. motum significat. Inde legatio sub idem tempus in Asiam circum insulas missa. Componitur verò cum dictionibus ab a, incipientibus, ut Circumago: e, ut Circumcido: d, ut, Circumduco: e, ut, Circumeo: f, ut Circumfluo: i, ut Circumjacio: à quo Circumjectus: l, ut Circumlinio: m, ut, Circumunio: n, ut Circunnafcor: p, ut, Circumpono: q, ut, Circunquaque: s, ut, Circunscribo: t, ut, Circuntuli: u, ut, Circumvenio. Verùm juncta vocalibus integra scribi, sed non proferri debet, ut circumago, circumeo scribantur, sed proferatur circuago, circueo. Vnde Priscianus ait, Circumeo, & circumago, & similia non paterentur elisionem in pronuntiatione, si transiret in sequentem syllabam. Si verò jungantur cum c, d, f, q, t, mutatur m, in n: ut, Circuncido. Circundo, Circunfero, Circunquaque, Circuntuli. Cum aliis remanet integra: ut, Circumscribo, Circumvolo. ¶ Differunt autem Circa, Circiter, & Circum, quòd Circa temporis est & loci: Circiter temporis & numeri, & rarò loci: Circum semper loci: quemadmodum ex exemplis, quæ posuimus, apertè intelligitur. Nam differentia à Sosipatro tradita lib. 1. nimis est angusta.

Circŭmaggĕro, as, act. p. [περιχώννυμι, περιχώννυμι. Gall. Assembler autour, amonceler à l'entour. Ital. Adunare, ammuchiare. Ger. Umbschütten/umbschantzen/ [illegible] herumb verbollwerken. Hisp. Amontanar en derredor. Polon. Okopuie, obsipuie, osanctuie. Vngar. Környül töltöm. Ang. To heape or cast a heape about.] Plin. lib. 19. cap. 5: Terra minuta, fimoque circumaggeratas resistere frigori radices.

Circŭmăgo, gis, significat, circunduco. [סחב sbhigh περιάγω, περιάγειν. Gall. Mettre autour, tournoyer çà & là, faire tourner en rond. Ital. Menare intorno, in volta, d'ogni intorno. German. Umbtreiben. Belg. Omdryven. Hispan. Traer en cerco. Polon. Wkolo ugamam. Vngar. Környül vonszom, környül viszem. Angl. To driue or turne about.] Liv. 1. ab Vrb. Prius penè quàm Romulus, quique cum eo equites erant, circumagerent frænis equos, terga verterunt. Plin. lib. 2. c. 3: Circum igitur orbis viginti-quatuor horarum spatio. Apuleius: Nudumque hominum circumagens omnibus ostendebat. ¶ Interdum interquor, fugo, ἐλαύνω. Curtius: Nec vulneratum, & ferè semineceın circumagere destiterunt. ¶ Circumagere aliquando est Liberare, manumittere. Seneca: Philosophiæ servias oportet, ut tibi contingat vera libertas. Nam qui se illi subjecit, circumagitur nam philosophiæ servire libertas est. Circumagebantur autem olim servi: id est, vertebantur à lictore, quum vindicta apud prætorem manu mitterentur. Persius Satyr. 5. 8: -heu steriles veri quibus una Quiritem Vertigo facit. Et: Verterit hunc dominus, &c. ¶ Inde Circumactus verbale, Conversio sive motus in gyrum: περιαγωγή. Plinius: In ponte prætenui duabus capellis obviis è diverso circumactum angustiæ non caperent, nec reciprocationem longitudo.

Circŭmactio, [περιαγωγή, περίοδος. Pol. Obtoczenie. Vng. Környül hordozás.] Gell. lib. 17. c. 20. Ἐστρόμμενα, crebrum, & coruscũ, & connexum, brevibus, & rotundis numeris, cum quadam æquabili circumactione devinctum.

Circŭmambŭlo, as, Circumeo, circundo. [περιπατέω. Gall. Aller ou cheminer à l'entour. Ital. Andare ò caminare intorno. Germ. Herumb wandern. Hisp. Andar ò ir en derredor. Polon. Obchodzę. Vng. Környül iárom. Ang. To go or walke about.] Paul. in l. possideri, in princ. ff. de acquir. possess. Vt qui fundum possidere velit, omnes glebas ejus circumambulet.

Circŭmăro, as, are, act. p. Arando circundo. [περιαρόω. Gall. Labourer autour, arer tout à l'entour. Ital. Arare, lavorare intorno il terreno. German. Umbären. Hispan. Labrar la tierra en derredor. Polon. Wokoło orzę. Vng. Környül szántom. Ang. To plough, till or ere about.] Plin. lib. 18. cap. 3: Quantum quis uno die plurimum circumarasset.

Circŭmaspĭcio sis, act. t. [περιβλέπομαι. Gall. Regarder tout à l'entour, jetter sa veue de costé & d'autre. Ital. Guardar intorno. German. Hin und her sehen/rings herumb anschawen. Hisp. Mirar en derredor. Polon. Wkoło sie oglądam. Vng. Körnül nézök, szemlélök. Angl. To look about, to cast his sight hither and thither.] Plin.

Plin. lib. 8. c. 33. Nec pupillæ motu, sed totius oculi versatione circumaspicit.

Circumcelliones, Dicti sunt, qui circumcellas vagantur. [ἀλῆται. Pol. Tułacze.] Solent enim ire hâc atqueillac, nusquam habentes sedes.

Circumcido, dis, act. t. Circum, vel per circulum incido & amputo, demo, reseco. [מל mal. περιτέμνω Gall. Couper tout en tour, cerner. Ital. Tagliare intorno. German. Buttings umb beschneiden / umbhauen. Belg. Besnyden. Hisp. Cortar en derredor Pol. Obrzezuię, wkoło obrzynam. Vng. Környül metelem. Ang. To cutt about.] Colum. lib. 3. Ejusdem spatii corticem circumcidito, & materiem delibrato. ¶ Circumcidere vinum, pro eo quod est, vini usu intercidere. Celsus lib 4 cap. 20. Deinde ubi ad se redit, circumcideodum vinum est in totum annum. Idem lib 6 c. 9. In dentium autem dolore, qui ipse quoque magnis tormentis annumerari potest, vinum ex toto circumcidendum est. Id est, vinum omnino non est bibendum. ¶ Circumcido absolutè positum: Cic. 5. de Finib. Quæ sit scientia atque ars agricolarum, quæ circumcidat, amputet, erigat.

Circumcisus, participium, resectus, amputatus. [נמול mul. περιτμηθεὶς, περιτομής, ἀπότομος. Gall. Circoncis, coupé tout entour. Ital. Circonciso o tagliato di intorno. Germ. Beschnitten / beschnitten. Hisp. Cortado en derredor, circuncidado. Pol. Obrzezany, obcięty. Környül metéltetett Ang Circoncised, cut about.] Plin. lib 14 cap. 19. Quod circumcisis vinaceis profluxerit. Cic. 2. de Finibus: Vi sapiens solùm amputata, circumcisaque inanitate, & errore, naturæ finibus contentus.

Circumcidaneus, a, um, περιτομαῖος, ἀπότομος: ut Vinum circumcidaneum, quòd scilicet postremò exprimitur vinaceis, ubi fluere desierint, circunquaq; accisis. [ὁ δεύτερος οἶνος, ἤγουν ὁ μετὰ τὴν τοῦ πατουμένου βότρυος ἐκ νέου ... Gal. Vin de pressurage. Ital. Vin di torcol. Germ. Der Nachtruck. Hispan. Ellagopie Pol. Poślednie prasowanie winna.] Cato cap. 23. Tortivum mustum circumcidaneum suo cuique dolio dividito, additoque pariter.

Circumcisitius, a, um, ut Circumcisitium vinum, idem quod circumcidaneum. Varro de Re rust. lib. 1. c. 54. Quum desiit sub prælo fluere, quidam circumcidunt extrema, & rursus premunt: & rursus quum expressum, circumcisitium appellant: ac seorsum quod expressum est servant, quod relipit ferrum.

Circumcisè, adverb. [ἀποτόμως. Polon. Krótko. Vng. Környül metélve.] Suet. de Clar. Rhet. Tunc ne usquequaque scholasticus existimaretur, circumcisè, ac sordidè, & tantummodo trivialibus verbis egit, verùm rariùs.

Circumcisio, onis, f. t. [מילה milah. περιτομή, περιτμημή. Gal. Circoncision, ... Ital. Circoncisione ... Germ. Umbhauung / beschneidung. Hisp. Aquella cortadura in cerco. Polon. Obrzezanie, obrzezanie. Vngar. Környül metélkedes Ang. Circoncision, cutting about.] Lactant. lib 4 cap 17. Sed iræ atque invidiæ suæ alias causas præferebant quòd circumcisionem vacuè faceret.

Circumcisura, æ f. p. περίτμησις. Incisio in orbem facta. Plin. lib. 16. c. 40. Stantesque à circumcisura siccatæ fideliores.

Circumcingo, gis, act t. Circúdo. [περιζώννυμι, περιστέφω. Gal. Ceindre tout autour. Ital. Circondare, cingere intorno. Germ. Buttings umbgeben. Hisp. Cennir en cerco. Polon. Obtaczam, obstępuię, zewsząd Vng. Környül fogom Ang. To compasse or girde about.] Syl. lib. 10. Ceu fera quæ telis circumcingentibus ultrò Assilit in ferrum, & per vulnera colligit hostem.

Circumcirca, compositum ex duabus præpositionibus. Ab omni parte: [סביב סביב sabib sabib. ἀμφί, πέριξ. Gall. Deçà & delà, de toutes parts, tout à l'entour, de tous costez. Ital. D'intorno. Germ. Umb und umb / allenthalben. Belg. Rontom / overal. Hisp. Cercar è en derredor. Pol. Zewsząd. Vng. Körös környül. Ang. Round about, in all partes.] ut, Circumcirca prospicere. Plaut. in Aulul. Occepit ibi scalpurire ungulis Circumcirca.

Circumcludo, dis. circumclusi, circumclusum, Vndique claudo, constringo. [περικλείω. Gall. Enclorre, enfermer de tous costez, entourer. Ital. Serrare tutto intorno, chiudere da tutti i lati Germ. Allenthalben beschliessen. Hispan. Cerrar, en cerrar in cerco. Pol. Zawieram, zewsząd obtaczam. Vng. Bé rekesztöm, bé keritöm. Ang. To inclose or shutt in.] Plin. li. 18. c. 35. Si nubes Solem circumcludant. Cæsar 6. bel. Gall. Hæc studiosè acquisita ad labris argento circumcludunt, atque amplissimis epulis pro poculis utuntur. Loquitur de cornubus Vrorum. Cic. in Cat. 5. Num inficiari potes, te illo ipso die meis præsidiis, mea diligentia circumclusum, commovere te contra Rempub. non potuisse?

Circumcolo, lis, circumcolui, circumcultum, Circum habito. [περιοικέω. Gall. Demeurer & habiter es environs de quelque lieu. Ital. Habitare intorno. Germ. Herumb wohnen. Belg. Omwoonen. Hispan Morar cercar algun lugar. Pol. Wkoło mieszkam, wokrąg mieszkam. Vngar. Körös környül lakom. Angl. To dwell about or nighby.] Liv. bel. Maced. Is timor omnes, qui circumcolunt Bœben paludem, relictis urbibus, montes coëgit petere. Vlpian. l. j. ff. de flumin. Flumen à rivo magnitudine discernendum est, aut æstimatione circumcolentium, &c.

Circumcolumnium, n. f. Locus est circunquaque porticus habens, ut saltem à tribus lateribus, qualia fieri in monasteriis solent. [περιστύλιον. Polon. Krużganek. Vngar. Oszlopos kerített.]

Circumculcare, act. p. Circumcirca conculcare. [κύκλῳ καταπατεῖν. Gall. Fouller aux pieds tout entour. Ital. Calcare intorno. Germ. Buttings umbher zertretten. Hispan. Hollar, acocear ò pisar en derredor. Polon. Wkoło odeptanie. Vngar. Környül tapodni, nyomodni. Angl. To tread or trample about.] Colum. lib. 5. c. 6. Sin minus terra subacta, operiamus, & circunculcemus ipsum seminis codicem. Ibidem: Ac diligenter circunculcari.

Circuncurro, is, n. t. Discurro, huc illuc curro. [περιτρέχω. Gall. Courir çà & là, courir à l'entour. Ital. Correre intorno. Germ. Umbe lauffen. Hisp. Correr in cerco. Pol. Obiegám. Vngar Környül futok. Ang. To runne about or hither and thither.] Quintil. lib. 2. c. 22. Hanc autem, quam nos materiam vocamus: id est, res subjectas, quidam modò infinitam, modò non propriam Rhetores esse dixerunt, eamque artem circuncurrentem vocaverunt, quòd in omni materia doceret.

Circuncurso, as, are, n. p. frequentativum à Circuncurro. [περιθέω, περιτροχάζω. Gall. Courir de tous costez çà & là. Ital. Correre qua & là di intorno. Germ. Umbherlauffen / hin und her rennen. Hisp. Correr en cerco y de todas partes. Polon Obieżdżam, często obiegám. Vng. Környül futosok. Ang. To runne often to and frome.] Terent. Heaut. Hàc, illàc circuncursa: Inveniendum est tamen Argentum. Plaut. Rud. Omnia jam circuncursavi; atque in latebris omnibus Perreptavi quærere conservam.

Circundo, act. p. Cingo, sepio, circumvallo, circumligo, &c. [סבב sabab, קפה hikkiph. περιβάλλω, περιλαμβάνω. Gal. Environner circuir. Ital. Circondare, attorniare. Germ. Umbgeben. Belg. Omringen. Hisp. Cercar y rodear Polon. Obtaczam okrążam, ogradzam. Vng. Környül veszem. Ang. To compasse, to environne.] Circumeo, περιέρχομαι, inter se differunt: quoniam dicimus, Hercules circuivit terram, non circundedit: & Anulus circundat digitum, non Circuit. Circuitus nomen utrunque complectitur. Cic. Catil. Vallo & fossa circundedi. Plaut. in Asin. Circundato mihi brachiis, meumque collum circumplecte. Cæsar 3. bell. Civ. Octavius quinque castris oppidum circundedit.

Circundatus, participiũ. [מוסב musab ab קפה mukkaph. περιβληθείς. Gall. Environné, enclos, entouré Ital. Circondato German. Der umbgeben ist. Hisp. Cercado. Pol. Okrążony, obstąpiony, oblężony. Vng. Környül vé vött. Ang. Compassed, environned.] Cic. in Catil. Tectis omnibus subjectis propè jam ignes, circundatosque restinximus. Horat. Serm 1. Satyr 2. Ad talos stola demissa, & circundata palla Plurima. Armis circundatus: id est, armatus. Virg 9 Aeneid. Celsus lib. 8. cap. 10. Quinto die idem faciendum, ferulæque circundatæ.

Circundolo, as, are, act. p. Est circunquaque dolare, seu polire. [περιξέω, περιξύω. Gall. Doler de tous costez Ital. Polir intorno. Germ. Umbhobe / umb und umb glatt machen. Hispan. Dolar en derredor. Pol. Oglàdzam obhewlwam. Vngar. Körös környül meggyalulom. Ang. To square timber.] Plin. li. 16. c. 32. Sed maximè mirum, Antandri platanus etiam circundolatis lateribus restibilis sponte facta.

Circunduco, cis, penult. prod. In orbem duco, huc & illuc duco. [סבב sabab. περιάγω. Gall. Mener à lentour. Ital. Menare intorno. German. Herumb führen. Hispan. Traer en derredor Pol. Wkoło obwodzę Vngar. Környül vijszöm, környül hordozom. Ang. To leade about.] Plaut. Aliquos mitte, circunducere exercitum. Cic 2. Phil. Casilinum coloniam deduxisti, quò erat paucis annis antè deducta, ut vexillum videres, & aratrum circunduceres. Liv. 8. ab Vrbe: Placuit inde jam maiore conatu, animoque, ab unius expugnatione urbis, ad perdomandum Latium victorem circunducere exercitum. ¶ Circunducere apud Iureconsultos metaphoricè pro abolere, & abrogare accipitur. Paul. l. acta. ff. re judic. Acta apud se habita si partes consentiant, potest jubere judex ea circunduci, nisi vel negotium, vel lis terminata est. Vlp. l. Et post ed. dum. ff. de jud. Quòd si is, qui edictum peremptorium impetravit, absit die cognitionis, tunc circunducendum erit edictum peremptorium. ¶ Circunducere aliquem per dolos, est decipere, περιαγεύειν. Plaut. Pseud. Per sycophantiam, atque per doctos dolos, Eam circunducam lepidulè. ¶ Circunducere argento, Idem Plautus: Te velle amantem argento circunducere. Idem Bacch. Quadringentis Philippeis filius me & Chrysalus, circunduxerunt. ¶ Circunducere diem, transigere. Suet. in Nerone: Reliquam diei partem per organa hydraulica novi & ignoti generis circunduxit.

Circunductio, f. t. Deceptio. περιαγωγή. Plaut. Capt. Nec pueri suppositio, nec argenti circunductio.

Circunductus, us, m. q. [περιαγωγή. Pol. Okrążenie. Vngar. Környül hordozás Ang. Leading about.] Circumactus. Macrobius Comment. lib. 2. cap. 1. Ex ipso enim circunductu orbium sonum nasci necesse est.

Circumeo, is. ir. n. q. Ambio. [סבב sabab קפה hikkiph ... περιέρχομαι. Gal. Aller à l'entour, environner, circuir, tournoyer. Ital. Andare intorno Ger. Umbhergehn / buttings umb gehn Hisp. Andar, cercar en derredor. Polon. Obchodzę. Vngar. Környül iárok. Ang. To go about.] Liv. 1. ab Vrbe: Sed & ipse Romulus circumibat, docebatque, patrum id superbia factum, qui connubia vicinis negassent. Prædia circumire. Cic pro Cecin.

Circuitus, pen. corr. particip. Circunductus. [מוסב musab קפה muqqaph ò περιαχθείς, περιπατηθείς. Vng. Kerülgő, kerüngés.] Senec. in Med. Orbem circuitis cornibus alligat. Id est, circunductis, & totum globum cingentibus.

Circuitus, us, ui, Nomen verbale, m. q. [חוג chugh סבב mesab. περίοδος.

περίοδος. Gal. *Tour, circuit, environnement.* Ital. *Circuito.* Germ. Umbgang. Hisp. *El cerco è obra de cercar assi.* Pol. *Obchod, ganek.* Vng. *Kerüngö.* Ang. *Circuite, compassing.*] Cic 2. de Nat. Deor. Circuitus enim Solis orbium quinque diebus LX. & CCC. quarta ferè diei parte addita, conversionem conficiunt annuam. Celsus lib. 3. cap. 5. Sed tertianarum quartanarumque, quarum & certus circuitus est, & finis integer est. Quint. lib. 1. cap. 10. Ergo etiam id fieri potest, ut majore circuitu minor loci amplitudo claudatur. ¶ Orationis circuitus. Cic. in Orat. In quo quæsitum est, in totóne circuitu illo orationis, quem Græci περίοδον, nos tum *ambitum*, tum *circuitum*, tum *comprehensionem*, aut *continuationem*, aut *circumscriptionem* dicimus: an in principiis solùm: an in extremis, an in utraque parte numerus tenendus sit.

Circŭmĭtĭo, vel Circuitio, verbale, f. t. [מסב mesib. περίοδος, κύκλωσις. German. Umbgang / das herumb gehen. Polon. *Obchodzenie.* Vngar. *Kerüngé, kerülés.* Ang. *Going about, compassing.*] Liv. 3. ab Vrbe: Circuitio, ac cura Aedilium plebis erat: ad eos summa rerum, ac majestas consularis imperii venerat. Terent. in Andr. Ita apertè ipsam rem modò loquutus, nihil circuitione usus es. Cic. 2. de Divin. Ergo hic circuitione quadam deos tollens certè non dubitat divinationem tollere.

Circŭĭtōrēs, sive circitores, utrunque enim reperitur, publici urbis custodes & vigiles. [περίπολοι ἀγύρται. Gall. *Mercier, porte panier.* Ital. *Chi va per le strade con un cesto a vender stringhe & così fatte cosuccie.* Germ. Die etwas zuverkauffen umbtragen / Zeitträger Belg. Een Omdragher / een meersman Hispan. *El que anda a vender por las carillos.* Po. *Stroze.* Vng. *Vara' brzö czirkálo stráza, vigyázó.* Ang. *Watches, pedlers.*] Hi à trium viris, aut à præfecto urbis constitui solebant, ut urbem noctu circumirent, & ad cavenda incendia & arcendos fures. Dicuntur & circitores ab Vlpiano in l. quicunque. de instit. action. quibus linearii, vel vestiarii linteum aut vestem dant circumferendam aut distrahendam.

Circŭmĕquĭto, as, are, Equo circumeo. [περιιππεύω. Gall. *Chevaucher tout à l'entour.* Ital. *Cavalcare intorno.* Germ. Umbreiten Hisp. *Cavalgar en cerco.* Pol. *Obiezdzam.* Vngar. *Környül lovaglok, szágutok.* Ang *To ride about.*] Livius lib. 10. ab Vrbe: Ne quam occultam in fraudem incautus rueret, duas turmas sociorum Latini nominis circumequitare mœnia, atque explorare omnia jubet. Idem 9. bell. Pun. Cum equitibus Numidis circumequitabat urbem.

Circŭmĕrrāre, [Pol. *Tułac sie.* Vng. *Körös környül bujdosni.* Angl. *To wander hither and thither.*] Seneca Controverf. lib 2. in 1. Neque turba lateri circumerrat.

Circumfero, pen. corr. act. Circumporto, circumduco, circumgesto. [περιφέρω. Gall. *Porter deçà & delà.* Ital. *Portare intorno.* Ger. Herumb tragen / hie und her tragen. Belg. Omdragen. Hisp. *Traer en derredor.* Polon. Wkolo nosze Vng. *Környül hordozom.* Ang. *To beare or bring about.*] Salustius: Fuêre item ea tempestate, qui dicerent Catilinam, oratione habita, quum ad jusjurandum populares conscios sceleris sui adigeret, humani corporis sanguine vinum permistum pateris circumtulisse ¶ Per translationem ponitur pro lustrare seu purgare. Virg lib. 6. Idem ter socios pura circumtulit unda, Spargens, rore levi. Nam lustratio à circumlatione dicta est, vel tæda vel sulfuris.

Circumfĕrentĭă, æ, f. p. [περιφέρεια. Pol. *Okrąg.* Vngar. *Környék, kerület.* Angl. *Compassing, bringing about.*] Apuleius Floridor. lib. 4. Nec lacunarium refulgentia, nec sedilium circumferentia.

Circumfirmāre, Circumsepire, circunquaque munire [חזק samách סתר far. περιφράττειν. Gall *Affermir de toutes parts, munir tout entour, fortifier de tous costez.* Ital. *Fermare intorno, fortificare.* German. Beringe umb oder allenthalben bewaren/befestigen Hisp. *Cerrar en cerco, fortalecer.* Pol. *Ogradzic, omurowac.* Vngar. *Mind környül rekeszteni, meg erösitöm.* Ang. *To hedge and make strong on all partes.*] Columel. lib. 4. cap 17. Nam ubi magna vis & incursus est pluviarum, procellarumque, ubi frequentibus aquis vitis labefactatur, ubi præcipitibus clivis velut pendens plurima præsidia desiderat: ibi quasi quadrato circumfirmanda est agmine.

Circumflecto, ctis, circumflexi, circumflexum, act. t. In gyrum flecto. [כפף chapháph. περικάμπτω. Gall. *Tourner & retourner, faire tourner en rond, flechir à c flé* Ital. *Piegare intorno.* Germ Herumb biegen. Hisp. *Doblegar ò inclinar en derredor.* Pol. *Obracam.* Vng. *Meg teröngetöm.* Ang. *To bowe or turne about.*] Virg 5. Aen. Constituit signum nautis pater unde reverti Scirent, & longos ubi circumflectere cursus.

Circumflexĭo, f. t. περικαμψις, Circumflexus. [Pol. *Wkolo ogięcie.* Vng. *Környül tekeritis, teröngés.* Ang. *Bowing about.*] Macr. Comment. lib. 2. c. 21. Zodiacum ita lacteus circulus, obliquè circumflexionis occursu ambiendo amplectitur.

Circumflexŭs, particip. Vndique flexus. [כפוף chaphúph. Ang. *Bowed or broght about.*] ¶ Inde Accentus circumflexus, περισπώμενος, ex acuto & gravi factus.

Circumflexŭs, us, ui, nomen, m. q. [Gall *Retour, flechissement de tous costez, repliement à l'entour.* Ital. *Ripiegamento in cerchio.* Ger. Ein Umbbiegung Hisp. *Volverse de todas partes.* Pol. *Oggięcie.* Vngar. *Meg teröngetés, hay togatás.* Angl. *Bowing or turning about.*] Plin. lib. 8. c. 11. Vt & ipsos circumflexu facili ambiant. Idem lib. 2. cap. 1. Cujus circumflexu reguntur cuncta.

Circumflo, as, are, Vndiq; afflo. [περιπνέω. Gall. *Souffler de toutes parts.* Ital. *Soffiare intorno.* German. Umb und umb anblasen. Hisp. *Soplar en derredor.* Polon. *Wkolo wieie.* Vngar. *Mindenütt feldfuok.* Ang. *To blow vpon on all partes.*] Cic. 5. Verr. Sic est hic ordo quasi propositus atque editus in altum, ut ab omnibus ventis invidiæ circumflari posse videatur. Circumflantibus Austris, Statius lib. 11. Theb.

Circŭmflŭo, n. t. Abundo. [נהר nahár. ἀφθονέω. Gall. *Abonder.* Ital. *Abundare.* German. Die volle oder uberfluss haben. Belg. Overvloeien. Hispan. *Abundar y ser copioso.* Polon. *Miec dostatek, nabiec.* Vngar. *Környül folyok, bövölködöm.* Ang. *To abounde, to flowe or runne about.*] Cic. in Læl. Et circumfluere omnibus bonis, copiis, atque in omni rerum abundantia vivere. ¶ Propriè tamen Circumfluere est circum aliquid fluere, decurrere. [περιρρέω. Gall. *Couler entour, aborder de toutes parts.* Ital. *Scorrere intorno.* German. Umbfliessen / umbrinnen. Belg. Rontom vloeyen. Hispan. *Correr lo liquido en derredor.*] Plin. Id oppidum circumfluit amnis. ¶ Interdum Concurrere, convenire, συρρεῖν. Idem: Postquam variæ undique gentes circumfluxêre.

Circumflŭens, [περιρρέων. Pol. *Wkolo cieknacy.* Vng. *Környül folyo.*] participium: ut Circumfluens amnis oppidum. Cic. pro Mur. Circumfluente colonorum Aretinorum exercitu. Idem de Amic. Circumfluens omnibus copiis. Idem ad Attic. Ille noster amicus semper in laude versatus, circumfluens gloria.

Circumflŭus, a, um, Quod circumfluit [περίρρους. Gall. *Avant & courant tout autour, abordant de toutes parts.* Ital. *Che va fuori di intorno.* German. Das umbfleusst oder umbrinnet. Hispan. *Cosa que corre en derredor.* Polon. *Wkolo cieknacy.* Vngar. *Környül folyo.* Angl. *That floweth or runneth about.*] Ovid. 15. Metamorph. Scinditur in geminas partes circumfluus amnis. Plin. libro 2. capite 66. Tellus medio ambitu præcincta circumfluo mari. ¶ Item in passiva significatione, Insula circumflua, quam aqua circumfluit. Ovid. 15. Metamorph. Vnde Coronidem circumflua Tybridis alti Insula Romuleæ sacris arcesierit urbis.

Circumfŏdĭo, fodis, In gyrum fodio. [περισκάπτω. Gall *Fouir à l'entour.* Ital. *Cavare intorno.* Germ. Umbgraben. Hispan. *Cavar ò horadar en derredor.* Polon. *Okopuie.* Vngar. *Környül ásom, árkolom.* Ang. *To delue about.*] Plin. lib. 17. cap. 18. Circumfodi autem omnibus annis in solstitio dutim cubitorum, scrobe bipedali altitudine.

Circumfossŏr, verbale, m. t. [περισκαπτήρ, ὁ τὸ κύκλῳ ὀρύττων. Gall. *Celuy qui fouit à l'entour.* Ital. *Chi cava di intorno.* Germ. Umbgraber. Hisp. *Cavador en derredor.* Pol. *Okopacz.* Vngar. *Környül ásó, árkoló á o.* Ang. *He that delueth about.*] Plin. lib. 17. cap. 17. Aut circumfossor injurioso actu verberabit.

Circumfossūră, ræ, f. p. [περισκαφή, περισκαφεύς. Gall. *Fouissure, ou fossoyement fait à l'entour.* Ital. *Cavatura di intorno.* Germ. Umbgrabung. Hispan. *Cavadura en derredor.* Ang. *Deluing about.*] Plin. ibidem: Cupressus aspernatur circumfossuram.

Circumfŏrānĕă dŏmŭs, Apud Apuleium, pro ea quæ mobilis & ambulatoria est, facilis ad circumferendum. περιφορητὸς οἶκος.

Circumfŏrānĕæ hŏstĭæ, Dicuntur non tàm quæ circum fora, quam quæ circum agros & urbes in ambarvali sacrificio circumferuntur: à circumferendo dictæ.

Circumfŏrānī, m. f. seu Circumforanei, Qui circa fora crebrò versari solent, quales nugatores, impostoresque, qui fucis & strophis captant quæstum. [ἀγύρται. Gall. *Qui hantent les marchez & lieux publiques* Ital. *Ciaratani.* Germ. Auffschneider / der auff allen Märckten ist / Hanns in allen Gassen / Landtfahrer. Belg. Omloopertens / lantlooperc. Hispan. *Los que andan por los mercados.* Pol. *Tułacze po iarmarkach, matarze.* Vngar *Kuritoló szélsöfapó.* Ang. *That haunteth the merkat places.*] Cicero pro Cluent. Tum repentè Aconitanum quendam C. Clodium pharmacopolam circumforaneum, qui casu tum venisset, aggreditur. Hieronym. Garrulum nescio quem rumigerulum, circumforaneum. ¶ Aes circumforaneum, quod argentarii, qui circa forum Romæ habitabant tractare solebant. Cicero Attic. lib 1. Tusculanum & Pompejanum valde me delectant, nisi quòd me ære, non Corintho, sed hoc circumforaneo obruerunt. Hoc est ære alieno, quod fœnori sumpsi ab argentariis.

Circumfŏro, as, [περιτρυπάω. Gall. *Percer tout à l'entour, faire trous à l'entour.* Ital *Forare, pertusare di intorno.* Germ. Umbbohren / durchboren / zerboren. Hispan. *Horadar en derredor.* Pol. *Przewiercam, przepicham.* Vngar. *Környül furdalom.* Ang. *To perce and bore about.*] Plin. lib. 17. capite 27. Stipite ab ima parte circumforato.

Circumfrico, [περιτρίβω. Gall *Frotter tout entour.* Ital. *Fregare intorno.* Germ. Umb und umb treiben. Hispan. *Fregar en derredor.* Polon. *Ociera obmie, odrapiam.* Vng. *Környül vakarom.* Ang. *To rubbe about.*] Cato c. 26. Privas scopulas in dolia facito habeas illi rei, queis labra doliorum circumfrices.

Circumfulgĕo, ges, n. f. [περιλάμπω. Gall. *Reluire & resplendir tout autour.* Ital. *Splendere intorno.* Germ. Umbscheinen / umbleuchten. Hispan. *Resplandecer en derredor.* Polon. *Wkolo swiecę.* Vngar. *Környül fenlöm.* Ang. *To shine or glister round about*] Plin. lib. 2. capite 37. Hominum quoque capita vespertinis horis magno præsagio circumfulgent.

Circumfundo, dis, act. t. Circumcirca fundo, circundo. [περιχέω. Gall. *Espandre à l'entour, environner d'humeur, arrouser* tout

tout à l'entour. Ital. *Spargere intorno.* German. Juringe umbgiessen / umbschütten. Hispan. *Derramar ò rociar en derredor.* Pol. *Obiewam.* Vngar *Környül öntöm, öntöm.* Angl. *To sprinkle or powre out licour vpon.*] Cicer 2.de Nat.deor. Terram autem esse infimam, quam crassissimus circunfundat aër. Ibidem: Principio autem terra sita in media parte Mundi, circunfusa undique est hac animabili, Spiritualique natura cui nomen est aër: ¶ Circumfundere hostes, pro Sternere & ad terram ruere, sive occidere. Liv. 4 ab urbe: Postero die circunfusis jam magna ex parte hostibus, per aversam portam fuga turpi deferuntur.

Circūnfūsĭo, nis, f.t. [περίχυσις. Pol. Wkolo oblanie. Vng. *Környül öntés, öntés.* Ang. *Sprinkling or powring about.*] Iulius Firmicus Matheseōs lib. 2. Cœlum cujus est rotunda formatio, quòd terras, maria, cæteraque intra sese omnia ignei spiritus circunfusione complectitur.

Circūngĕlātŭs, particip. [περιπαγής. Gal. *Glacé & gelé tout entour.* Ital. *Gelato intorno.* Germ. Umb und umb gefroren. Hisp. *Elado en cerco.* Polon. *Obmarzly.* Vng *Környül fagyos.* Angl. *Frized and congealed round about.*] Plin. lib. 13.c.13. Sed qui circungelatus videri possit.

Cĭrcūngĕmo, mis, n.t. [περιστενάζομαι Gal. *Ceindre ou gemir à l'entour.* Ital. *Gemere intorno.* German. Umbher seufftzen. Hisp. *Gemir en derredor* Polon. *Okolstchne* Vng. *Környül nyögök* Ang. *To mourne about.*] Horat. Epod. 16. Nec vespertinus circungemit ursus ovile.

Cĭrcūngĕstārĕ, Circunferre. [περιφέρειν. Gall. *Porter par tout.* Ital. *Portare qua & la, per tutto.* German. Umbher tragen oder tetschen. Hisp. *Traer por todas partes.* Pol. Wkolo nosze. Vngar. *Környül hordozom* Angl. *To beare about.*] Cicero ad Quintil. Frat. libro 1. Nam eam quoque epistolam T. Catienus circungestabat.

Cĭrcōnglŏbo, as, act. p. [περισφαιρόω. Gall. *Amasser, amonceler & entortiller entour.* Ital. *Ingemare, ammucchiare* Germ. Zusamen umb an ein Kugel oder knüppel machen. Hispan. *De nanar ò redondear ò amontonar en derredor.* Pol. *Obsaczam.* Vngar. *Környül gömbölyítöm.* Ang. *To gather about in heapes or plumpes.*] Plin. lib.9.cap.47. Adeoque nihil non gignitur in mari, ut cauponarum etiam æstiva animalia, pernici molestia saltu, aut quæ capillus maximè celat, existant: & circunglobata escæ sæpè extrahantur.

Cĭrcūnjăcĕo, ces, cui, n.f. In circuitu jaceo. [περίκειμαι. Gall. *Estre situé & assis à l'entour.* Ital. *Giacere intorno.* Germ. Umbligen. Belg. Ombliggen. Hispan. *Iacer en cerco.* Pol. *Okolo leze.* Vng. *Környül fekszö.* Ang. *To lie about.*] Liv. Nam & Lycaonia, & Phrygia utraque Pisidia omnis, & Chersonesus, quæque circunjacent Europæ, in vestra sunt potestate.

Cĭrcūnjĭcĭo, cis, jeci, jectum, à Iacio compositum, act. t. Circundo, circumcingo. [περιβάλλειν. Gall. *Ietter tout entour, espandre de toutes pars.* Ital. *Gettare intorno.* German. Juringe herumb werffen. Belg. Rontom werpen. Hispan. *Echar en derredor.* Polon. *Obrzucam.* Vngar. *Környül vetém, környül vetém.* Ang. *To cast about.*] Liv. 3.bel. Maced. Postquam lævo latere nudato, circunjicere hastas invenientem ex transverso hostem conati sunt. ¶ Circunjicere vallum, apud eundem, pro circunædificare. Et Circunjicere ambitu extrema cœli. Cic. de Univ. Extremitatem cœli à suprema regione rotundo ambitu circunjecit: hoc est, circumamplexus est.

Cīrcūniēctūs, a, um, pro Circundatus: [περιβεβλημένος. Polon. *Obtoczoni* Vngar. *Környül vétel*] ut Circunjecta urbi loca, Livius Cic. Extremitas Mundi à suprema regione rotundo ambitu circunjecta.

Cĭrcūniēctŭs, us, m.q. [περιβολή, περιοχή. Gal. *Entournement, environnement.* Ital. *Il gittare atorno.* Germ. Umbtreyß Hisp. *Enchamiento en derredor.* Pol. *Okreszenie.* Vng. *Környül vevé, banyás.* Ang. *Compassing, enuironning.*] Cicer. de Nat. deor. Qui terram tenero circunjectu amplectitur.

Cĭrcūnlāmbo, bis, act. t. [περιλείχω Gall. *Lecher tout entour.* Ital. *Leccare intorno.* Germ. Umblecken. Hisp. *Lamar ò lamber en derredor.* Pol. Wkolo lyze. Vng. *Környül nyalom.* Ang. *To licke about.*] Plin. lib. 11 c.37. Sed suprà dictis capillamenti tenuitate: cæteris ad circunlambenda ora.

Cĭrcūnlĭgo, circunligas. [περιδέω. Gall. *Lier tout en tour.* Ital. *Ligare intorno.* German. Umbbinden. Hisp. *Atar en derredor.* Pol. *Obwiezuie.* Vngar. *Környül kötöm.* Ang. *To bind or knits about.*] Plin. libr 17 c.10. Proderit toto cespite circumligari. Liv 1.bel. Pun. Id sicut in pilo quadratum stuppe circunligabant, linebantque pice. Cic. 2. de Divin. De ipso Roscio potest illud quidem esse falsum, ut circunligatus fuerit angui.

Cĭrcūnlĭnĭo, linis, livi, linitum, act. q. Circumungo, vel frico, aut aliquid leviter digito, aut aliquo instrumento alicui rei circuminduco, & molliter ac leniter circum imprimo. [περιχρίω. Gall. *Oindre tout entour* Ital *Ongere intorno.* Germ. Umb und umb anstreichen oder bestreichen. Belg. Omsmeeren. Hisp. *Vntar en derredor.* Polon. *Obmazuie.* Vngar. *Környül kenöm.* Ang. *To ouersmeere round about*] Plin. lib.8. Nec pictura, in qua nihil circunlinitum est, eminet.

Cĭrcūnlĭno, in præterito circunlivi, vel circunlevi, & circunlini, Est circuncirca leniter induco. [περιχρίω. Polon. *Obmazuie* Vngar. *Környül mázolom, kenögetöm* Ang. *To ouersmeere*] Plin. Circunlini alvearia fimo bubulo utilissimum.

Cĭrcūnlĭtĭo, onis, f.t. Actus ipse circunliniendi. [Polon. *Obmazanie.* Vngar. *Környül mázolás, kenögetés.* Ang. *Ouer smearing.*] In picturis item circunlitiones dicebantur, supremæ operis expolitiones: quemadmodum etiam hodie in usu est, ut tabulæ jam perfectæ juniperi gummi illinantur. κόσμησις. Plin. lib. 35. capite 11. Hic est Nicias, de quo dicebat Praxiteles, interrogatus, quæ maximè opera probaret sua in marmoribus, Quibus Nicias manum admovisset: tantum circunlitioni ejus tribuebat.

Cĭrcūnlŏquūtĭo, περίφρασις, figura est, quum pluribus verbis, id quod uno, aut certè paucioribus dici potest, explicatur. Vt ad requisita naturæ dixit Salust. Voluptatum seminarium & libidinis officina, apud Cyprianum de ratione Circuncisionis.

Cĭrcūnlŭo, luis, lui, n.t. Circunfluo. [περικλύζω. Gall. *Laver & mouiller tout entour.* Ital. *Scorrere intorno* German. Juringe umb anrinnen / anwallen. Hisp. *Correr lo liquido en derredor.* Pol. Wkolo cyrkacz omiwam. Vngar. *Környül folyok* Ang. *To wash and weet about.*] Liv. 5. bel. Punic. Quo in peninsulæ modum pars major circunluitur.

Cĭrcūnlŭvĭo, onis, verbale, f.t. [περικλυσμός, περίκλυσις. Polon. *Obrazenie woda.* Vngar. *Környül folyás.* Angl. *A flowing about of waters.*] Est, quum partem alicujus agri rapidius amnis in alveū suum impulerit, & in modum insulæ circunvolverit: quæ ipso jure viciniori erit. Valla, Cic. 1. de Orator. Gentilitatum, agnationum alluvionum, circunluvionum, &c. Circumluvium jus prædiorum est, inquit Festus.

Cĭrcŭmmitto, act. t. [περιπέμπω. Gall. *Envoyer par tout ou de tous costez.* Ital. *Mandare intorno.* Germ. Umbher schicken. Belg. Rontom senden. Hisp. *Embiar en derredor.* Pol. *Obsilam.* Vngar. *Környül bocsátom.* Angl. *To send through out all partes*] Liv. 4. ab Vrbe. Vejens multitudine abundans, qui inter dimicationem castra Romana aggrederentur; post montes circummisit. Idem 2. ab Vrbe: Vincebatque auxilio loci paucitas; ni jugo circummissus Vejens, in verticem collis evasisset.

Cĭrcŭmmĭttĕrĕ, [περιπέμπειν. Vng. *Környül bocsátani.*] Cæsar lib. 7. Legiones in omnes partes circummittuntur.

Cĭrcŭmmulcērĕ, Molli attactu circuncirca abblandiri. [περικαταψάω. Gal. *Attoucher doucement de tous costez, & quasi amignoter.* Ital. *Lusingare intorno.* Germ. Umbstreichlen. Hispan. *Halagar en derredor.* Pol. *Oglask.* Vngar. *Környül sorblgetni, ényhiteni.* Angl. *To touche, ofstelie on all parte, to flat er.*] Plin. lib. 28. cap. 3. Ex qua familia legatus Hexagon nomine a Consulibus Romæ in dolium serpentium conjectus, experimenti causa, circunmulcentibus linguis miraculum præbuit.

Cĭrcŭmmūnĭo, act. q. Circunsepio, circumroboro. [חפש *fath.* περιφράττω Gall. *Fortifier ou munir de toutes pars.* Ital. *Fortificare intorno.* Germ. Juringe umb bewaren oder bevestigen. Belg. Rontom tuynen / rontom stercken. Hispan. *Fortalecer en derredor.* Polon. *Oggrádzam, obsypuie.* Vngar. *Környül rekesztöm, mind körül meg erösitöm.* Angl. *To fortifie on all partes.*] Columel. libro 3. Priusquam pomarium constituas, quàm magnum voles, circummunito macerie aut fossa, ita ut non solùm pecori, sed nec homini transitus fit. Plaut. Capt. In vinclis custodiisque circummuniti sumus.

Cĭrcŭmmūnĭtĭo, verbale, f.t. [περίφραγμα. Polon. Wkolo ogrodzenie. Vngar. *Körös környül valo meg erösités*] Cæsar: Id ne fieri posset, obsidione, oppidique circummunitione fiebat.

Cĭrcŭmnāscŏr, p.t. [περιφύομαι. Gal. *Naistre en one, nasquir ou croistre à l'entour.* Ital. *Na cere intorno.* Germ. Herumb wachsen. Hispan. *Nacer en derredor.* Pol. Wkolo rosle. Vng. *Környül termök.* Angl. *To growe or to be borne about.*] Plin. lib. 1. c. 103. Lacus Sinnaus in Asia circumnascente absinthio inficitur.

Cĭrcŭmŏbrŭĕrĕ, act. t. [περικαλύπτω Gall. *Couvrir de toutes pars, ennel oper & cacher du tout en quelque chose.* Ital. *Coprire di terra intorno.* Ger. Allenthalb uberfallen unnd bedecken mit Erdtreich. Hispan. *Enterrar ò amegar en derredor.* Polon. *Zewsząd obsipuie.* Vngar. *Környül bavitani.* Angl. *To couer round about to ouerwhelme.*] Plin. libro 19. capite 6. Confert alterna folia circumobruere.

Cĭrcŭmpādānŭs, a, um, Qui habitat in circuitu Padi. [Ital. *Chi habita interno el Po.* Vng. *Pádus környül lakók.*] Liv. 1. bel. Pun. Consistere jussis militibus Italiam ostentat, subjectosque Alpinis montibus circumpadanos campos. Plin. lib. 14 c 20. Liguriæ maximè, circumpadanisque multis utilitas.

Cĭrcŭmpango, [περιφυλάσσω. Gall. *Ficher & attacher entour, faire tenir & hendre à l'entour.* Ital *Figere in terra di intorno.* German. Umbstecken Hisp. *Plantar en derredor.* Pol. *Obtikam.* Vngar. *Környül gyakdosom.* Angl. *To fasten or bend about, to cause to sticke to.*] Plin. lib. 17. c. 13. Ramis terra circumpactis.

Cĭrcŭmpăvĭo, vis, Circompavire. [περιεδαφίζω. Gall. *Dresser & applanir en frappant tout entour.* Ital. *Battere, percuotere di intorno.* German. Herumb schlagen. Hisp. *Pisonear en derredor.* Pol. *Otaflum, obkladam.* Vng. *Környül verögetöm.* Angl. *To mak plane or pane about.*]

Cĭrcŭmpĕdēs, penult. corr. m t. Idem qui & A' pedibus dicuntur. [οἱ περὶ τοὺς πόδας, οἱ παραστάται Gall. *Serviteurs qui sont à l'entour de leur maistre qui luy assistent.* Ital. *Servitori di tavola.* German. Diener so auff ihre Herren warten wo sie hin gehn Hisp. *Moco despuelas.* Polon. *Sługa ustawnie za panem chodzący.* Vngar. *Aszszínok, udvarlo szolga.* Angl. *Servandes readie to assist their maistres.*]

maestres] Cic. 3. in Verrem: Servos artifices pupilli quum haberet domi, circumpedes autem homines formosos & literatos, suos esse dicebat.

Circumplector, eris, d.p. [περιπλέκω. Gall. *Embrasser tout entour environner* Ital. *Abbracciare intorno*. Germ. Umbbegreiffen/ umbfassen. Hispan. *Abraçar en derredor*. Pol. *Oblapiam, obyimam*. Vngar. *Által ölelem*. Ang. *To embrace round about, to environne*.] Cic. de Vniver. Vndique est eos circumplexus. Plinius libro 13. capite 10. Tam vastis arboribus, ut terni nequirent circumplecti.

Circumplexus, us, m. q. Nomen. [περιπλοκή. Gal. *Embrassement, entourement, environnement*. Ital. *Abbracciamento, circundatione*. German. Umbfahung/ umbgebung. Hisp. *Rodeamiento* Polon. *Oblapienie*. Vngar. *Által ölelés*. Ang. *Embracing*.] Plin. libro 10. cap. 63. Lacertæ, ut ea quæ sine pedibus sunt, circumplexu venerem novêre.

Circumplico, as, penult. corr. Circumnecto. [περιελίσσω. Gall. *Envelopper tout entour, entortiller* Ital. *Avoluppare all intorno, intorti gliare* German. Umbwicklen. Hisp. *Plegar en derredor* Polon. *Obwiiam, obwiiagam*. Vngar. *Környül teke ödöm*. Angl. *To folde or winde about*.] Cicero 1. de Divinat. Experrecta nutrix animadvertit puerum dormientem circumplicatum serpentis amplexu.

Circumpono, nis. [περιτίθημι. Gall. *Mettre entour*. Ital. *Mettere intorno*. Germ. Umbsetzen/ umblegen. Hisp. *Poner en derredor*. Pol. *Okladam*. Vngar. *Környül teszem*. Ang. *To put about*.] Horat 2 Serm. Sat. 4. Primus & inveni piper album cum sale nigro incretum, puris circumposuisse catillis.

Circumpotatio, onis, verbale, f. t. a Circumpoto, quum pocula de manu in manum traduntur, & in circuitum redeunt. [ἐγκυκλοποσία. Pol. Wkolopy cie. Vngar. *Rend szerént valo ivás, pohár köszöntés*. Ang. *Drinking about*.] Cic. 2. de Legib. Hæc præterea sunt in legibus de unctura, quibus servilis unctura tollitur, omnisque circumpotatio.

Circumrado, dis, act. t. Abrado, in circuitum rado. [περιξύω. Gall. *Racler tout entour, ratisser à l'entour* Ital. *Radere intorno*. Germ. Umbschaben. Hisp. *Raer ò arrebatar en derredor*. Polon. *Oskrobuie*. Vng. *Környül nyirom*. Angl. *To shave about, or to scrape about*.] Plin. libr. 17. c. 16. Veluti detractio sanguinis circumrasi corticis. Colum. lib. 4. c. 29. Hujus traducis si non est facultas, tum detractum viti quàm recentissimum eligitur sarmentum, & leviter circumrasum.

Circumretio, tis, act. q. Impedio, & implico, involvo. [περιαμπέχω. Gal. *Entourer & enveloper comme d'un rez*. Ital. *Inviluppare intorno, impedire*. Germ. Mit einem Garn umbgeben. Hispan. *Embolver en derredor, empachar è embaraçar*. Polon. *Obstawiam, sidie*. Vngar. *Be kötelezem, köz nyül hálolom*. Ang. *To intangle or felter in nets round about*.] Lucr. lib. 5. Circumretit enim jus, atque injuria quenque, Vnde etiam exorta est, ad eum plerunque revertit. Cicer. 7 in Verrem: Num ego tibi ullam salutem, ullum perfugium putem, quum rete implicatum severitate judicum, circumretitum frequentia populi Romani esse videam?

Circumrodo, dis, pen. prod. Arrodo. [περιτρώγω, περιβιβρώσκω. Gall. *Ronger tout entour* Ital. *Rodere intorno*. Ger. Umbnagen. Hisp. *Roer en de redor*. Polon. *Oieszie*. Vngar. *Környül rágom*. Angl. *To gnaw about*.] Plin. lib 32. cap. 12. Polypum hamos appetere, brachiisque complexa non morsu, nec priùs dimittere, quàm escam circumroserit. ¶ Circumrodere per translationem accipitur pro meditari, & quodammodo ruminare. Cic. ad Attic. libro 4. Quid quòd jam (dudum enim circumrodo quod devorandum est) subturpicula mihi videbatur esse παλινῳδία. ¶ Item pro detraho, obtrecto. Horat 1. Epist. Dente Theonino quum circumroditur.

Circumscalpo, pis. [περιξέω. Gall. *Gratter ou grater entour*, Ital. *Grattare di intorno*. Ger. Umbkratzen. Hisp. *Escarvar ò rascar, escar pir ò raspar*. Polon. *Oskrapuie*. Vngar. *Környül ásogatom, vakarom*. Ang. *To scratch about*.] Plin. lib. 20. c. 5. Radice ejus circumscalpti dentes dolore liberantur.

Circumscarifico, cas, act. p. [περιαμύσσω. Gal *Escarifier & enciser en cerner à l'entour*. Ital *Far intorno piccolini tagli in su la pe fona, accio il sangue è tristo humore esca*. Germ. Allenthalben schrepffen. Hisp. *Saxar en derredor* Pol. Wkolo otrzezuie Vngar. *Környül köpölyözöm*. Ang. *To launce, to open a sore round about*.] Plin. lib. 22. cap. 23. Pedum clavos circumscarificatos ferro, mistum ceræ extrahit.

Circumscindo, dis, act. t. [περισχίζω, περιτέμνω. Gall. *Enciser & couper de toutes parts*. Ital. *Tagliare da ogni parte*. German. Umbschneiden. Hispan. *Cortar ò taiar en derredor*. Polon. *Obrzynuie*. Vng. *Környül hasitom, metszem*. Ang. *To cutt about*.] Livius 2. ab Vrbe: Quò ferociùs clamitabat, eò infestiùs circumscindere, & spoliare lictor.

Circumscribo, bis, act. t. Colligo, comprehendo, definio, determino, concludo. [περιγράφω, Gall. *Escrire à l'entour, borner, limiter tout entour*. Ital. *Circunscriuere*. Germ. Zu ringe umbschreiben/ umbzielen. Belg. Omschrijven. Hispan. *Terminar*. Pol. *Opisuie, okreslam*. Vng. *Környül irom, bé foglalom*. Ang. *To write about, to bor. er an l sett marche, to bound*.] Cicer. 6. Philip. Virgula stantem circumscripsit, jussitque ut responderet, priusquam ex illa circumscriptione excederet. Lactantius: Cujus scientiæ summâ breviter circumscribo, ut neque religio ulla sine sapientia. Columella: Diophenes Bithynus Viticensem totum, Dionysii Pœni Magonis interpretem, per multa diffusum volumina, sex epitomis circumscripsit. Cicero in Paradox. Exilium terribile est illis, quibus circumscriptus est habitandi locus: id est, constitutus. Idem Pro Rab. Exiguum nobis vitæ curriculum natura circumscripsit, immensum gloriæ. ¶ Aliquando ponitur pro circumvenio, & decipio [רמה rimmáh. παραγράφω. Gall. *Decevoir, circonvenir*. Ital. *Frandare, circonuenire*. German. Betriegen. Hisp. *Engannar*. Pol. *Oszukuie, zdradzam*. Vngar. *Meg csalom*. Angl. *To deceive*.] Idem 2 Acad. Alterum est, quod captiosis & fallacibus interrogatiunculis circumscripti & decepti quidam, quum eas dissolvere non possunt, desciscunt à veritate. Plin. lib. 7. Vana mortalitas, & ad circumscribendam seipsam ingeniosa. ¶ Circumscribere, pro Tollere & expungere. Cic 4. Verr. Itaq; uno genere opinor circumscribere habetis in animo genus hoc aratorum. Id est, Tollere & rejicere eos testes ut vobis iniquos. Idem 13. Philipp. Senatus in Capitolium parata de circumscribendo adolescente sententia Consularis. Hoc est, de ejiciendo magistratu Octavio, & imperio ei abrogando. Budæus.

Circumscriptè, adverb. Definitè, paucis breviter. [περιγραπτῶς. Gall. *Briefuement, en certains limites*. Ital. *Breuemente con misura*, Germ. Kürtzlich/ mit umbschreibung. Hisp. *Breve y diminctamente*. Pol. *Kroce, zopisem*. Vngar. *Be foglalás képpen, röviden*. Angl. *B iefly, shortl e, in measure*.] Cicero de Nat. deor. Idque ratione concludimus, singulasque res diffinimus, circumscripteq; complectimur.

Circumscriptor, m. t. Deceptor, fraudator. [ὁ περιγράφων ἢ ἀπατῶν. Vng. *Tsalard, tsalo*.] Iuven. Sat. 15. pupillum ad jura vocantem Circumscriptorem.

Circumscriptio, onis, verbale, f. t. Circuitio, definitio, terminatio. [περιγραφή, διορισμός. Gall. *Description du tour, environnement*. Ital *Misura, limitatione*. Ger. Umbschreibung. Hisp. *Medida, termino*. Pol. *Opissanie*. Vng. *Bé foglalás környül tras* Angl. *Bounding, or going about*.] Cic. 1. Tusc. Quum totam terram contueri licebit, ejusque cùm situm, formam, circumscriptionem, tùm & habitabiles regiones. Verborum quadam circumscriptione comprehendere concludereque sententiam. Cicer. de clar. Orat. ¶ Circumscriptio, pro deceptione & fraude. [מרמה mirmáh, παραγραφή, ἀπάτη, δόλος. Gall. *Tromperie, surprinse, deception*. Ital. *Inganno, falsità*. Ger. Betriegerey/ beschiss. Hispan. *Engaano*. Polon. *Oszudzenie*. Ang. *Deceiving*.] Cicero Cluent. Quum omnis ab his fraus, omnes insidiæ, circumscriptionesq; adolescentium nascerentur.

Circumscriptior, Brevior. [Pol. *Zamierzeni*. Vngar. *Rövidebb karab, bé foglalab, kö nyül irab*. Ang. *More brieff*.] Plin. epist. lib. 1. Nam in concionibus eadem quæ in orationibus vis est, pressior tamen, & circumscriptior, & adductior.

Circumscriptus, non videtur, qui usus est jure communi, l. non videtur circumscriptus. C. de integ. rest.

Circumscriptus dolo, dicitur sua facultate lapsus. L. prima. ff. de Minoribus.

Circumseco, cas, Circumcido. [περιτέμνω. Gal. *Couper tout à l'entour*. Ital. *Tagliare intorno*, German. Umbschneiden oder hawen. Hispan. *Cortar en de redor*. Polon. *Oczinssiè, obrzinuie*. Vngar. *Környül, vágom, metszem*. Angl. *To cutt about*.] Cel lib 7. cap 5. Tuberculum cui subest vermiculus, ferro quàm cautissimè circumsecari oportet.

Circumsecus, adverb. pen. corr. significat in circuitu, à lateribus. [Pol. Wkrag. Vng. *Körös környül*.] Apul lib. 5. Quiq; circumsecus venantur.

Circumsedeo, des, n. s. & Circumsideo, des, circumsedi, circumsessum. Circundo, obsideo, obsidione cingo. [περικάθημαι, πολιορκέω, Gall. *Se seoir à l'entour, estre assis autour, assieger, tenir le siege à l'entour*. Ital. *Assediare d'ogni intorno*. German. Beringe herumb sitzen/ umbbelegern Belg. Omringen/ beleggen. Hispan. *Poner cerco à algun lugar*. Pol. *Wkrag obsyiadam*. Vng. *Környül ülöm*. Angl. *To sit abo t, to besiege roun t about*.] Cæl. ad Cic. lib. 8. Nisi si mavult Pompeium Brundusii circumsidere. Cic. ad Att. lib. 9. Populi Romani exercitus Cn. Pompejum circumsidet, fossa & vallo septum tenet, fuga prohibet. ¶ Circumsident item, qui assident utrinq; alicui. Cicer. in Catil. Nec tamen ego sum ille ferreus, qui fratris charissimi atq; amantissimi præsentis mœrore non movear, horumq; omnium lacrymis à quibus me circumsessum videtis.

Circumsessio, f. t. Obsessio. [περικάθισις, πολιορκία, περίστασις. Gall. *Assiegement assiette à l'entour* Ital. *Assedio di vna città*. Germ. Umbsitzung/ umbbelegerung. Hisp. *Obra de poner cerco à algun lugar*. Polon. *Obsiedzenie*. Vngar. *Környül ülés, meg szállás*. Angl. *Besieging, besieging about*.] Cicer 3. Verr. Te hujus circumsessionis tuæ causam & culpam in alios transtulisse.

Circumsepio, pis, act. q. Circundo, cingo. [περιφράσσω, περιθριγκόω. Gall. *Clorre & munir d'une haye ou d'autre chose tout à l'entour*. Ital. *Fare vna siepe d'intorno, concinder vno con reg ou*. Germ. Umbzeunen/ mit einem Zaun umbgeben. Hispan. *Cercar de seto ò foso en derredor*. Polon. *Ogradzam, opolocam*. Vngar. *Környül rekesztem*. Angl. *To hedge and fort fie about*.] Cicero ad August. Sed quoniam cohortibus armatis circumseptus Senatus. Livius 1. ab Vrbe: Conscius deinde, malè quærendi regni ab se ipso adversus se exemplum capi posse, armatis corpus circumsepsit.

Circum-

Circūnsĕro, ris, [[illegible]. Gall. *Semer ou planter à l'entour.* Ital. *Seminare è piantare d'intorno* Germ. Umbsäyen Hisp. *sembrar à plantar en derredor.* Pol. *Osiewam* Vngar. *Környül Vletem, vetöm.* Ang. *To plant or sowe about.*] Plin. lib. 21. cap. 12. At genistas circunseri alveariis gratissimum.

Circūnsīdo, dis, n. t. idem quòd circunsedeo, nisi quòd modum quendam habeat conjunctum: ut, Circunsidere dicatur qui se jam ad sedendum componunt, vel qui ipso actu oppidum, vel arcem castris vel exercitu circundant. [Vng. *Környül ülöm, meg ülöm.*] Liv. 9. ab Vrbe: Et spe abjecta Satriculæ tuendæ, Plistiam ipsi socios Romanorum, ut parem dolorem hosti redderent, circunsidunt.

Circūnsīgnārĕ, [[illegible], [illegible]. Gall *Marquer à l'entour.* Ital. *Signare è bollare.* Germ. Umbzeichnen. Hisp. *Señalar en derredor.* Pol. *Oznaczam.* Vng. *Környül jegyzöm* Angl. *To mark about.*] Colum. lib. de Arbor. cap. 26. Eam duobus digitis quadratis circumsignato, ut medio gemma sit.

Circūnsīsto, is, n. t. Circundo, circumsto. [[illegible] Gall. *Environner quelqu'vn, & se trouver aupres de luy pour l'assaillir, defendre ou autrement.* Ital. *Stare intorno, circundare* Germ. Umbstellen oder umbgeben. Belg. Rontom staen. Hispan. *Estar en derredor, cercar y rodear.* Polon. *Obstepuie.* Vng. *Környül állok.* Ang. *To compasse or stand about one.*] Liv lib 1. Centuriones Metium circunsistunt. Cæsar: Siquis graviori vulnere accepto deciderat, circunsistebant: id est, circum astabant faventes ei, & tela ab eo arcentes. Virgilius: At fessi tandem cives infanda furentem Armati circunsistunt.

Circūnsīstŏr, [[illegible]. Vng. *Környül allatsatom.*] Apul. lib. de philosophia: Fortitudo quippe circunsistitur hinc audacia, inde timiditate.

Circūnsŏno, as, are, Vndique sono. [[illegible]. Gall *Bruire & retentir de tous costés, sonner à l'entour.* Ital. *Sonare d'ogni intorno.* Germ. Umb und umb thönen oder klingen. Hispan. *Sonar en derredor.* Polon. *Wokoł brzmie.* Vngar. *Környül zöngö.* Ang. *To sound round about in all partes.*] Liv 9 bel. Macedon. Eos deducere in locum qui circunsonet ululatibus cantuque symphoniæ, & cymbalorum, & tympanorum pulsu, ne vox quiritantis, quum per vim stuprum inferatur exaudiri possit. Idem tertio ab Vrbe: Iussa miles exequitur, clamor hostes circunsonat.

Circūnspĕrgo, gis, [[illegible]. Gall. *Espandre & esparpir tout à l'entour, espars ça & là.* Ital. *Spargere intorno.* Ger. Umbsprügen oder sprengen Hispan. *Derramar ò rociar en derredor.* Polon. *Obkropiam.* Vngar. *Környül hintöm.* Ang. *To scatter or sprinkle about.*] Colum. lib. 11. cap 2. Magnis arboribus qua ternos modios stercoris caprini circunspergere &c.

Circūnspĭcio, cis, act. t. ex Circum & Specio, Omnia oculis lustro, accuratè considero [[illegible]. Gal. *Regarder à l'entour, prendre garde à tout cotiez.* Ital. *Guardare d'ogni intorno.* Germ. Umbschen/ jurings herumb lugen Belg. Rontom oversien/ embesien. Hispan. *Mirar en derredor* Polon. *Wokoł patrze.* Vngar. *Környül nezedek.* Ang *To look about, to behold on all partes.*] Estque Circunspicio, huc atque illuc oculos verto: & circunfero: omnia oculis collustro. Iustin. lib. 1. Primò latebras circumspicit. Cic. pro Roscio: Circunspicit, æstuat. Terent. in Andr Circunspicio nusquam. ¶ Significat etiam animadvertere, & diligenter videre, sive considerare. Cic. lib. 4. Acad. Deinde quum dicant, posse accidere sapienti, ut quum omnia fecerit, diligentissiméque circunspexerit, existat aliquid quod & verisimile videatur. ¶ Circunspicere se, pro Gloriari & seipsum admirari, sibi placere. Cicero: Vsque ebne te diligis, & magnificè circunspicis, ut, &c.

Circūnspectūs, m. f. significationis est activæ, & significat eum qui in omnem partem circunspectat: hoc est, qui prudens est & sagax. [[illegible], [illegible]. Gall. *Consideré, avisé, posé, prudent, qui prevoit à tout ce qu'il doit faire* Ital. *Circunspetto, prudente, che prevede quanto deve fare.* German. Umbsichtig/ oder fürsichtiger weiss. Hispan. *Prudente y sabio, è astuto.* Pol. *Opatrzny, rozumny* Vngar. *Eszes, vigyázó.* Ang. *Circumspect, ware, wise.*] Colum. Nam illa solennia sunt omnibus circunspectis, ut erga servulos mancipia cognoscent.

Circūnspecto, as, frequentativum, Frequenter circunspicio. [[illegible] [illegible], [illegible]. Gall. *Regarder souvent ça & là, & diligemment.* Ital. *Riguardare con diligentia.* German. Mit fleiss sich umbsehen. Hispan. *Mirar en derredor muchas vezes y en all gencia.* Polon. *Pilno sie oglądam.* Vngar. *Környül szemlélök.* Ang. *To look often about & diligently.*] Terent. in Eunuch. Et properans venit: nescio quid circunspectat. Cic. 2. de Nat deor. Iam verò illa etiam notiora, quanto se opere custodiant bestiæ, ut in pastu circunspectent, ut in cubilibus delitescant.

Circūnspectūs, passivè, [[illegible]. Pol *Opatrzni.* Vng. *Környül mezettett.*] Consideratus, judicatus, Qui circunspicitur. ut, Verba non circunspecta: id est, non perpensa, & considerata. Ovid. 5. Fast. Verba movent iras non circunspecta deorum. Vires non circunspectæ. Ovid. 5. Metamorph. Sed furit, & cupiens alto dare vulnera collo Non circunspectis exactam viribus ensem Fregit in extrema percussæ parte columnæ. Id est, non circunspiciens quò vires, & feriendi impetum rectè dirigeret.

Circūnspectūs, us, ui, m. q. [[illegible], [illegible], [illegible]. Gall. *Veuë & regard de tous costez.* Ital. *Aviso riguardo a fare qualche cosa.* Ger. Das umbsehen an alle ort Hisp. *Recatamiento de mirar.* Pol. *Obeyrzenie na wszytkie strony.* Vng *Környül nézés, vigyázás.* Ang. *Looking round about and beholding.*] Actus ipse circunspiciendi. Cic. 12. Philipp. Hæc ego in urbe prævideo: facilis est circunspectus, unde exeam, quò progrediar: quid ad dexteram, quid ad sinistram fit. Plin. lib. 11. cap. 37. Cervix flexilis ad circunspectum, articulorum nodis jungitur.

Circūnspĭcĭentĭă, idem. [Vngar. *Szemlélés, vigyázás.*] Gellius libro 14. capite 2. Multa & anxia cura, & circunspicientia indigens.

Circūnspectĭo, aliud verbale, f. t. Accurata consideratio. [[illegible] *ktiom.* Pol. *Pilnośćiwy jewie.* Vng. *Szorgalmatos szemlelés, vigyázás.*] Cic. 4. Acad. Sin ex circunspectione aliqua, & accurata consideratione, quod visum sit, id se dicent sequi, tamen exitum non habebunt.

Circūnspectē, adverbium. [[illegible]. Vng. *Eszessen, szemlélve, szemlésen.* Ang. *Foreca stinglie.*] Quint. lib. 9. cap. 2 Parciùs & circunspectiùs faciendum. ¶ Circunspectiùs agere. Gell. lib. 3. c. 8. id est, cautiùs.

Circūnspectātŏr, m. t. & Circūnspectātrīx, f. t. verbalia. [[illegible], [illegible]. Vng. *Környül szemlélö.*] Plaut. Aul. Exeundum hercle tibi hinc est foras Circunspectatrix cum oculis emissitiis. ¶ Apuleius in Apolog. Quam improba juvenum circunspectatrix, quàm immodica sui ostentatrix.

Circūnspĭcŭŭs, a Circunspicior, Qui circunquaq; aspici potest, [illegible].

Circūnstīpo, as, Comitum agmine cingo: [Vngar. *Környül állom.*] ut, Amores nurum circunstipant, Claudianus 2. Panegyr.

Circūnsto, stas, circunstiti, circunstitum, Circundo. [[illegible] *sháb.* [illegible]. Gall. *Estre entour, se tenir alentour à l'entour, environner.* Ital. *Stare intorno, circondare.* German. Umbstehen Belg. Rontsom staen. Hispan. *Estar en derredor, cercar y rodear.* Polon. *Wokoł stoie.* Vngar. *Környül állok.* Angl. *To stand about.*] Cicer. ad Attic. lib. 1. Vt me circunsteterint, ut apertè jugula pro meo capite P. Clodio ostenderint. Idem in Catil. Fortissimi cives, qui circunstant senatum. Ovid 3. Metam. Ad circunstantes vertit sua brachia sylvas.

Circūnstantĭă, æ, f. p. Actus ipse circunstandi. [Gall *Circonstance.* Ital. *Circonstanza* Ger. Das umbstehn/ umbstand/ umbstellung. Belg Omstanden. Hisp. *Aquel estar assi* Pol. *Okolicznosci.* Vng. *Környül allas.* Ang. *Circumstance, or standing about.*] Gell. lib 3. c. 7. De loci importunitate, & loci circunstantia. ¶ Circunstantiæ item, [illegible], quæ in unaquaq; controversia quæri solēt, & quasi quæstionem circunstant. Ex circunstantia ducere argumentum Quint. lib. 5. cap. 10.

Circūnstātĭo, onis, verbale, f. t. [[illegible]. Germ Das umbstehn. Pol. *Okolostanie.* Vng. *Környül állás.* Ang. *Standing about.*] Gell. lib. 7. c. 4. Ea circunstatio militum Corona appellata sit.

Circūnstrĕpo, pis, n. t. In circuitu strepitum facio. [[illegible]. Gall. *Faire bruit à l'entour.* Ital. *Far strepito intorno.* German. Herumb rauschen Hispan *Hazer estruendo en derredor.* Pol. *Wokoło szełeszcę.* Vngar. *Környül zörgök.* Angl. *To make a noise round about.*] Tacitus: Tum certatim cæteri circunstrepunt.

Circūnstrĕpĭtūs, [[illegible]. Pol *Wokoło szelest.* Vngar. *Környül zörges.*] Apuleius in Apolog. Ianua calcibus propulsata fenestræ canticis circunstrepitæ.

Circūnstrŭo, struis. [[illegible]. Gall. *Bastir à l'entour* Ital. *Edificare intorno.* Germ. Ringeweiss umbbawen Hisp. *Construir ò edificar en derredor.* Pol. *Wokrag buduie* Vngar. *Környül rakom, építöm.* Ang. *To build round about.*] Plin. lib. 11. c. 6. His deinde fores quoque latiores circunstruunt. Idem lib. 19 c. 8. Ripisq; undique circunstructis lapide.

Circūnsūdo, das, [[illegible] Gall *Suer de toutes parts.* Ital. *Sudare da ogni parte.* German. An allen orten schwitzen. Hispan. *Sudar de todas partes.* Pol. *Ze wszech stron poce.* Vng *Kötöl környül izzadok.* Ang. *To sweat in all partes.*] Plin. lib. 14 cap. 1. Stipatæ vinaceis circunsudantibus.

Circūnsŭo, suis, act. t. [[illegible]. Gall. *Coudre à l'entour.* Ital. *Cucire da ogni banda.* Ger. Umbnähen Hisp. *Coser en derredor.* Pol. *Obszywam.* Vng *Környül varrom.*] Plin. lib. 34. c 16. Vitilibusq; navigiis circunsutis corio advehi.

Circūntĕgo, gis, Circuncirca operio. [[illegible]. Gall. *Couvrir tout à l'entour.* Ital. *Coprire intorno* Germ. Allenthalben bedecken. Hisp. *Cubrir en derredor.* Polon. *Wokoło nakrywam.* Vng. *Környül födöm.* Angl. *To cover about.*] Plautus Mil. Meus herus elephanti corio circuntectus, non suo est. Cœlum circuntegit omnia. Lucr. lib 1.

Circūntĕxo, xis, [[illegible], [illegible]. Gall *Tistre à l'entour.* Ital. *Tessere intorno* Germ Umbwäben Hisp. *Texer en derredor* Polon *Obtykam.* Vngar. *Környül szövöm.* Ang *To weave about.*] Virgil. lib 1. Aeneid. Et circuntextum croceo velamen acantho.

Circūntextum, ti, n. f. Amictus genus, quod purpuram circum habeat. Festus.

Circūntondĕo, des. [[illegible]. Gall. *Tondre ou tonser à l'entour.* Ital. *Tondere tutto, ogni banda.* Ger. Gantz und gar bescheren. Hisp. *Tresquilar en derredor.* Pol. *Wokoło strzygam.* Vngar. *Környül nyirém, beretvalom.* Ang. *To sheare or pull round about.*] Sueton. in Augustu cap. 75. Stephanionem togatarium cui in

puerilem habitum circuntonsam matronam ministrasse comperierat, per trina theatra virgis cæsum relegaverit.

Circuntono, nas, [περιβρέμω. Gall. Tonner & faire bruit à l'entour. Ital. Tuonare, far gran remore di intorno. Germ. Herumb thönen/vast thönen. Hisp. Tornar en derredor. Pol. Okolo grzmie. Vng. Környül dörgök. Angl. To thunder and soun about.] Horat. 2. Serm. Satyr. 3. - quem cepit vitrea fama, Hunc circuntonuit gaudens Bellona cruentis. Syl. lib 6. Iamque ubi feralem strepitu circuntonat aulam Cornea gramineum persultans ungula campum.

Circuntremo, mis, [περιτρόμως ἔχω, περιφρίσσω. Gall. Trembler de tous costez. Ital. Tremare intorno. Germ. Umb und umb zittern. Hispan. Temer ò temblar en derredor. Polon. Zewszad drze. Vng. Mindenn felöl reszketök. Ang. To tremble in all partes.] Lucret. lib. 1. Atque ideo totum circumtremere æthera signit.

Circumvado, penult. prod. Invado, undique invado. [περιοδεύω. Gall. Enuironner, assaillir de toutes parts, surprendre. Ital. Assallire d'ogni intorno. German Ringsweiß ansallen. Belg. Omgaen. Hisp. Acometer en derredor. Pol. Wo zagobsiepuie. Vngar. Környül fogom. Ang. To compasse and set vpon on all partes.] Liv. 2. bel. Maced. Repente anceps terror hinc muros ascendentibus Romanis, illinc arce capta, Barbaros circumvasit.

Circumvagus, gi: [περιπλανώμενος. Pol. Okolni. Vng. Környül fogo. Ang. Which wandreth or goeth round about.] ut, Oceanus circumvagus. Horat. Epod. 16. - æthereæ moles circumvaga flammæ. Autor carminis ad Pisonem. Periphrasis est Solis.

Circumvallare, Vallo munire, obsidere, circumvenire. [περιχαρακόω, περιτειχίζειν. Gal. Enuironner d'vn rempart, munir & remparer. Ital. Fortificare d'ogni intorno di bastioni, palificata. Germ. Ringsweiß umbschantzen/verbollwercken. Hispan. Cercar fortalecer de palizada ò baluarte. Pol. Obtaczam walem. Vngar. Környül árkolom, környül vészöm. Angl. To compasse and fortifie about with bulworkes or rampars.] Cæsar 7. bell. Gall. Oppidum oppugnare instituit, idque biduo circumvallavit. Cicero ad Attic. libro 9. Quum mihi epistola affertur à Lepta, circumvallatum esse Pompeium Terent. Adelph. Tot res repentè circumvallant, unde emergi non potest.

Circumveho, is, ere, act. t. Circumporto, circunduco. [περιελαύνω. Gall. Porter çà & là, transporter à l'entour. Ital. Menare intorno. Germ. Herumb führen. Belg. Omvoeren. Hisp. Traer en derredor. Polon. Obwożę sie. Vngar. Környül venyszem vizzöm, hordozom. Ang. To carie or conueigh about.] Liv. 3. ab Vrbe: Dictator quantum nocte prospici poterat, equo circumvectus, contemplatúsque qui tractus castrorum, quæque forma esset.

Circumvectio, onis, verbale, f. t. [περιαγωγή. Gal. Portage ou transport à l'entour. Ital. Esso portare o porgere intorno. German. Herumbführung. Hispan. Obra de traher en derredor. Pol. Obwożenie. Vngar. Környül hordozás, környül vitel. Angl. Carying or conueighing about.] Cic. ad Attic. lib. 2. Illud tamen quod scribit, animadvertas velim de portorio circumvectionis.

Circumvecto, as, frequentativum, περιοχέομαι, πολλάκις ἄγεσθαι περιφέρομαι. Virgil. 3. Georg. Singula dum capti circumvectamur amore.

Circumvenio, Circundo. [סבב hikkiph. κυκλόω. Gall. Enuironner, entourer. Ital. Circundare. German. Umbgeben. Belg. Omvangen/omringen. Hispan. Cercar en derredor. Polon. Okrażam. Vng. Környül vészöm. Angl. To come about to compasse.] Liv. lib. 1. Vt & hostibus circumveniri se à tergo ratis terror ac fuga iniiceretur. Salustius: Petere consulatum C. Antonium, quem sibi collegam fore sperabat, hominem nobilem, familiarem, & omnibus necessitudinibus circumventum. ¶ Aliquando ponitur pro decipio & fallo: [רמה rimmah. ἐξαπατάω, περιέρχομαι. Gall. Circonuenir, surprendre, tromper. Ital. Truffare, ingannare. German. Umbhindergehn/betriegen. Belg. Achterlagen/bedriegen. Hispan. Sacar à tomar de saco, engannar. Polon. Oszukiwe, zdradzam. Vng. Megcsalom. Ang. To deceiue, to beguile.] tractum à venatoribus, qui feras laqueis, retibus, & canibus circumvenire solent. Cic. l. 2. Offic. Suum quisq; teneat, & neq; tenuiores propter humilitatem circumveniantur, nec locupletibus ad sua vel tenenda, vel recuperanda obsit invidia. ¶ Aliquando pro opprimo. Salust. Cuique opt mol teras mittit se falsis criminibus circumventum. Sic Liv. lib. 1. Fœnore circumventam plebem dixit. ¶ Pro circunfluo. Virgil. 6. Aeneid. Cocytusque sinu labens circumvenit atro. ¶ Et pro circunvolvo. Valer. lib. 1. - vacua nam lapsus ab arbore parvum Ter quater ardenti tergo circunvenit anguis.

Circunventio, f. t. [ἀπάτη, deceptio, circunscriptio. Pol. Oszukanie. Vng. Tsalárdság, tsalás.] D. de minorib. li 17. In integrum verò restitutio: erroris proprii veniæ petitionem, vel adversarii circunventionis allegationem continet.

Circunventor, ris. m. t. qui alterum circumvenit, & decipit. [Pol. Oszust. Vng. Tsaláró, tsaló.] Lamprid. in Alex. Severo: Habuit amicos non crudeles non circumventores suos non irrisores.

Circumverto, Circumvolvo. [סבב hesb περιστρέφω Gall. Faire tourner à l'entour. Ital. Volgere di intorno. German. Umbtreiben, umbwenden. Hisp. Bolver en derredor. Polon. Wkoło obracam. Vngar. Környül forgatom. Angl. To turne round about.] Plautus Persa: Iam à foro argentarii abeunt, in cursu rotula circumvertitur. ¶ Circumvertere aliquem argento. Plaut. Pseud. Aut de pacto faciunt confutis dolis, Qui me argento circumvertant. Id est, dolis auferant à me argentum.

Circumversor, [περιστρέφομαι Gall. Aller à l'entour, tourner à l'entour. Ital. Andare, praticare per tutto. Ger. Herumb gehn. Hisp. Andar ò conuersar en derredor. Polon. Obiegam. Vngar. Környül forgatom. Angl. To go or turne round about.] Lucret. libro 6. Nunc hinc, nunc illinc fremitus per nubila mittunt, Quærentesque viam, circumversantur, & ignis Semina convolvunt è nubibus.

Circumvestire, Vndequaque vestire. [περιέννυμι, περιβάλλω. Gall. Vestir & couurir à l'entour, habiller de tous costez. Ital. Vestire d'intorno. Germ. Umb und umb kleiden. Hisp. Vestir en derredor. Polon. Przyodziewam. Vngar. Környül ruházom, földibész eszöm. Ang. To cleath or couer round about.] Plin. lib 17. cap. 23. Vernacula putatio dejectis per ramos vitium crinibus, circumvestit arborem. Cic. 3. de Orat. Quandoquidem iste circumvestit dictis, sepit sedulò.

Circumvincio, cis, [περιδέω. Gall. Lier tout autour. Ital. Legare di intorno, da ogni banda. Germ. Umbbinden. Hispan. Atar en derredor. Pol. Obwiezuie. Vngar. Környül kötöm. Ang. To bind and make fast round about.] Plaut. Rud. Quasi myrteta juncis, ita ego vos virgis circumvinciam.

Circumviso, circumvisis, frequentativum à circumvideo. [περισκοπέω. Pol. Wkoło obeyźrzenie. Vngar. Körös környül látogatom.]

Circumvolo, las, n. p. [περιίπταμαι. Gall. Voler à l'entour. Ital. Volare intorno. German. Herumb fliegen. Belg. Omvliegen. Hispan. Volar en derredor. Polon. Oblatuie. Vngar. Környül röpök. Ang. To flee round about.] Syl. lib. 17. - jaculo circumvolat alite campum. Hor. 2. Serm. Satyr. 1. - mors atris circumvolat alis.

Circumvolatus, participium, passivum, à Circumvolor. [περιπταμένος. Pol. Oblecziony. Vng. Környül röpült. ö] Plin. lib. 10. c. 32. Halcyonem videre rarissimum est, nec nisi Vergiliarum occasu, & circa solstitia brumamve, nave aliquando circumvolata, statim in latebras abeuntem.

Circumvolito, frequentativum: iterum atque iterum circumvolo. [συχνῶς περιπλανᾶσθαι, ἢ κύκλῳ πετᾶσθαι συχνῶς. Gal. Volleter, ou voltiger à l'entour. Ital. Volar spesso per qua & per là. Germ. Herumb und wider herumb fliegen. Hispan. Volar muchas vezes en derredor. Polon. I tam y sam latam. Vngar. Környül röpdösök. Ang. To flee often round about.] Hujus proprius usus est apud Virg. libro 1. Georg. Aut arguta lacus circumvolitavit arundo. ¶ Columella per translationem pro Crebrò viso, seu pro Celeriter circundo, usus est: An honestius direrim mercenarii salutaturis mendacissimum aucupium, circumvolitatis limina potentiorum.

Circumvolvere, act. t. [περιελίσσω. Gall. Entortiller autour, se tourner autour. Ital. Volgere intorno. Ger. Herumb weltzen. Hispan. Bolver en derredor. Polon. Obwiie, obtoczę. Vngar. Környül tekerem, környül forgatom. Ang. To wrappe, or to roll round about.] Plinius lib. 10. capite 16. Serpentes coeunt complexu, adeò circumvolutæ sibi, ut existimari biceps possit. Virgil. Interea magnum Sol circumvolvitur annum, Et glacialis hyems Aquilonibus asperat undas.

Circumvolutor, aris, περικυλίνδομαι. Plin. lib. 8. c. 17. Feram verò circumvolutari non dubiè blandientem sese cōflictantem mœrore, qui etiam in panthera intelligi posset.

Circus, ci, m. f. Circulus. [חוג chúgh. κύκλος. Gall. Cercle, rondeau, entour, circuit. Ital. Cerchio, circolo. Germ. Ein umbkreyß/ein cirkel. Belg. Een ront perck/een cirkel. Hispan. Cerco, circulo cerco, ò rodilla de cabeça. Polon. Krag. Vngar. Kerék ö, kerékség. Angl. A circle, all round going about like a circle.] Omnis in gyrum ambitus à circumeundo, secundum Servium. Mathematici definiunt eum figuram planam, una tantùm linea contentam, in cujus medio punctus sit, à quo omnes lineæ ad circumferentiam ductæ, inter se sint æquales. Et differt Circus à Globo, quòd circus est planities rotunda, ut circulus: globus soliditas undique rotunda, ut est sphæra, & staminum glomera. ¶ Circus, κίρκος, Athen. lib. 13. etiam dicitur locus in quo populus ludos spectans considebat. Virgil. lib 3. - mediaque in valle theatri Circus erat. Cic. 3. Phil. Nescis heri quantum in circo dum ludorum Romanorum fuisse? Fuerunt autem tres Circi Romæ: Circus maximus inter Palatium & Aventinum: Circus Flaminius, qui & Apollinaris: & Circus Neronis in Vaticano. ¶ Candens Circus, κύκλος γαλαξίας: id est, orbis lacteus. Cic. in Arato: Vidisti magnum candentem serpere circum, Lacteus hic nimio fulgens candore notatur. Idem in somnio Scipionis: Erat autem is splendidissimo candore inter flammas Circus elucens, quem vos (ut a Graiis accepistis) orbem lacteum nuncupatis. ¶ Circus, Aristoteli κίρκος & κρίκος. Homero, est etiam Accipitris genus, omnium avium velocissimus, columbisque infestus, teste Homero. Plin. lib. 10 cap. 8. Accipitrum genera XVI. invenimus; fortassis error hic est, legendumque ex Aristotele libro 9. hist. anim. cap 36 Decem) Ex his Circum claudum altero pede. (At hoc Arist. libro 9. hist c. 15. de Aegitho) prosperr mi augurii nuptialibus negociis, & pecuariæ rei. Vide CIRCOS.

Circulus, m. f. diminutivum à Circus. [חוג chúgh. κύκλος. Gall. Cercle, entour. Ital. Circolo, cerchio. German. Ein Circkel. Belg. Een possel/eenen ront/oft ront perck. Hispan. Circulo, ò rodeo ò rodilla de cabeça. Pol. Cirkiel, okrągłość. Vng. Kerengöske, kaláts. Angl. A circle.]

A circle.] Figura est annularis. Cicer. 2 de Nat. deor. Quumque duæ formæ præstantes sint, ex solidis globus (sic enim sphæram interpretari placet) ex planis autem circulus aut orbis, qui κύκλος Græcè dicitur, *&c.* A mathematicis definitur esse figura plana, una tantùm linea contenta, in cujus medio punctus est, à quo omnes lineæ ad circunferentiam ductæ, sunt æquales. Hæc omnium planarum figurarum est perfectissima: unde Circularem scientiam dicimus, pro absoluta omnium scientiarum cognitione, quam Græci ἐγκυκλοπαιδείαν vocant. ¶ Circulus per translationem, pro cœtu hominum in orbem collectorum sumitur. [חבורה *chaburah.* Gall. *Compagnie d'hommes faisans vn cercle pour tenir propos.* Ital. *Compagnia in luoco publico per ragionare.* German. Ein versamlung der leuten in einem krayß. Hispan. *El corillo de hombres.*] Tacit. lib. 3. Nec ignoro in conviviis & circulis incusari ista, & modum posci. Liv. lib 4. Decad. 5. In omnibus circulis atq; etiam (si diis placet) in conviviis sunt, qui exercitus in Macedoniam ducunt. ¶ Circlus per syncopen pro circulo. Virgil. 3. Georg. At primum laxos tenui de vimine circlos Cervici subnecte.

Circulus, quinque circulis hæc nomina assignant, summum frigidissimæ partis finem septentrionalem appellant: secundum ab eo, solstitialem: ab hoc deinde, qui medium polum dividit, æquinoctialem, quòd in eo sol diei & noctis horas æquet: ab hoc deinde, qui est æquinoctiali proximus, brumalem nam & solstitialis est ordinatus, septentrionali deinde sese contrarium australem appellant, circulus autem zodiacus, cujus fines sol negatur excedere, ex circulo solstitiali ad brumalem per diagonum ostenditur, ita ut ex utraq; parte meridianum circulum medium secet, per hunc sol ire fertur, & orbem terrarum viginti & quatuor horis circumire. *Ex Hygino de limitibus constituendis.*

Circus, Soli principaliter consecratus est à paganis: cui ædes medio spatio, & effigies de fastigio ædis emicat, quod nonnulli putaverunt sub tecto contegendum: quem in aperto habent. Est autem circus omne illud spatium, quod circuire equi solent: hunc Romani dictum putant à circuitu equorum, eò quòd ibi circum metas equi currant: Græci verò à Circe filia Solis, quæ patri suo genus hoc certaminis instituit. Ornamenta Circi, ova, meta, obeliscus, carcer. Ova honori Castoris & Pollucis tribunt, qui illos ovo editos credendo, de cygno & Iove non erubescunt: Metarum appellatione propriè terminum ac finem Mundi designare volunt, ab eo quòd aliquis emensus finis est, sive ad terminum orientis occidentisque Solis. Obeliscum Mesferes rex Aegypti primus fecisse fertur tali ex causa. Quum quodam tempore Nilus violenta inundatione Aegyptum vastasset, indignatus rex, tanquam pœnas à flumine exigeret, sagittam in undas misit: non multò pòst gravi valetudine correptus, lumen amisit: qui pòst cæcitatem visu recepto, duos obeliscos Soli consecravit. Obeliscus enim sagitta dicitur, qui ideo in medio circo ponitur, quia per medium Mundum Sol currit, medio autem spatio ab utraque meta constitutus obeliscus, fastigium summitatemque cœli significat, quum sol ab utroque spatio medio horarum discrimine transferendit: summo obelisco superpositum est quiddam auratum, in modum flammæ formatum, quoniam Sol plurimum caloris atq; ignis habet. In circo, unde emittuntur equi, carceres dixerunt, à carcere, qui est in civitate: quòd, ut ibi homines damnati, atque inclusi, ita hic equi coërcentur, ne exeant antè, quàm signum emittant. Ars circi, auriga, & currus equites vel pedites, a rigæ autè duobus coloribus sunt, prasinus & venetus: prasinus terræ, venetus cœlo & mari dedicatus est à paganis. Erichthonius autè, qui regnavit Athenis, primus quatuor equos junxisse fertur, sicut Virg. autor est dicens:

> Primus Erichthonius currus, & quatuor ausus
> Iungere equos, rapidisque rotis insistere victor.

Currus autem à cursu dictus, vel quia rotas habere videtur, unde & carrum, quasi currum: quadrigarum verò currus duplici tempore olim erant, perpetuoque, & qui omnibus equis injicerentur, jugo primus Clisthenes Sicyonius tantùm medios jugavit, eosque singulos ex utraq; parte simplici vinculo applicavit. Quadrigæ, bigæ, trigæ, sejugæ, à numero equorum & jugo dictæ, ex quibus quadrigas Soli, bigas Lunæ, trigas Inferis, sejuges Iovi, desultores Lucifero & Hespero sacraverunt. Quadrigas ideo Soli jungunt, quia per quatuor tempora annus vertitur, ver, æstatem, autumnum, & hyemem: bigas Lunæ: quoniam gemino cursu cum Sole contendit, sive quia & nocte videtur, & die: jungunt enim unum equum nigrum, alterum candidum. Trigas diis inferis: quia hi per tres ætates homines ad se rapiunt: id est, per infantiam, juventutem, senectutem: Sejugæ, maximus currus Iovi, propterea quòd maximum deorum suorum eum esse credunt. Septem spatia quadrigæ currunt, referentes hoc ad cursum septem stellarum, quibus Mundum regi dicunt, sive ad cursum septem dierum præsentium, quibus peractis vitæ terminus consummatur. Porrò equites singulares ideo currere dicunt, quia singulariter unusquisque cursum vitæ hujus peragit, atq; transit, alius alio tempore sequens alium, per unam tamen viam mortalitatis itq; ad propriam metam mortis. Desultores nominant, quòd olim, prout quisq; ad finè cursus veneat, desiliebat, & curreba, sive de equo in equum iterum transiliebat. Pedites autem ajunt: propterea pede currere, quia pedibus curritur mortalitati, ob hoc à superiore parte currunt ad inferiora: id est, ab Oriente ad Occidentem, quia mortales oriuntur & occidunt. Nudi currunt, quia & homini in seculo nulla reliquiæ sunt. Recto spatio currunt, quia inter vitam & mortem nihil distat. ¶ Circa causas quoq; elementorum iidem Gentiles etiam colores equorum junxerunt, roseos Soli: id est, igni: albos aëri: prasinos terræ: venetos, mari assimilantes. Item roseos æstati, currere voluerunt, quòd ignei coloris sint, & cuncta tunc flavescant: albos hyemi, quòd sit glacialis & frigoribus universa canescant: veri prasinos viridi calore, quia tunc pampinus densatur. Item roseos currere Marti sacraverunt, a quo Romani exoriuntur, & quia vexilla Romanorum cocco decorantur, sive quòd Mars gaudet sanguine albos zephyris, & serenis tempestatibus, prasinos flori & terræ, venetos aquis vel aëri, qui cæruleo sunt colore: luteos: id est croceos, igni & Soli: purpureos Iri sacrificaverunt; quem arcũ dicimus, quòd is plurimos colores habeat. *Isidorus de Etymologiis.*

Circularis, re, adjectivum. [Gal. *Chose de cercle.* Ital. *Circolare.* Ger. Das zu dem Circkel gehört. Hisp. *Cosa de cerco, de circulo.* Pol. *Okregny, okragly.* Vng. *Kerengős, kerek.* Ang. *Round, or belonging to a circle.*] Quod ad circulum pertinet, κυκλικός: ut Figura circularis. ¶ Circulares item magistratus dicuntur, qui in orbem deferuntur, quæ & ἐγκύκλιοι ἀρχαί à Demosthene appellatur.

Circulator, m. t. Qui hominum cœtu circundatus, fabulis eos aut præstigiis oblectat, quive in foro hominúmve coronis sese ostentare solet, quem & circunforaneum dicimus. [ἀγύρτης, θαυματοποιός. Gal. *Basteleur, qui amasse le peuple à l'entour de soy, comme vn vendeur de theriacle.* Ital. *Il canta in banco, ciarlatano.* German. Ein umbschweiffiger Landstreicher / oder der under den leuten umb sich zeigt / oder Abentheurer treibt. Belg. Een Bueckuaer. Hispan. *El que junta al pueblo para que vea lo que haze, chocarrero o charlatan.* Polon. *Włożyciel Mataczny.* Vngar. *Kuritovo, ijesfeso tragar, ijatoka.* Ang. *A iester that gathereth the people about him.*] Cic. lib. 5. Epist. Circulator auctionum notissimus. Apul. l. 1. de Asino: Circulatorem aspexi equitrem, spatham præacutam mucrone infesto devorasse. Paul. Iurec. de Extraord. crim. In circulatores qui serpentes circunferunt, & proponunt, si cui ob eorum metum damnum datum est, pro modo admissi actio dabitur. Dictus Circulator à circulo: hoc est, hominum corona.

Circulatrix, icis, f. tem nimù à circulator, Quæ in foro hominúmque frequentia versatur, ineptiis & præstigiis suos t res oblectans. [ἀγύρτις. Gal. *Basteleuse, femme qui va d'vn costé & d'autre comme vn basteleur.* Ita. *Donna che va ballando à altri, o io per guadagno.* Ger. Ein Abentheurerin / die sich erzeigt mit singen / und dergleichen oder Märle und Fabeln zusagen. Hisp. *La que haze en corillos.* Pol. *Włóczebnica, planura.* Vng. *Tjesfaso t agói asszony.* Ang. *She that gathereth the people about her.*] Mart. lib 10. Linguam circulatricem dixit pro petulanti & maledica. Vernaculorum (*inquit*) dicta, sordidum dentem, Et fœdæ linguæ probra circulatricis, Poëta quidam clancularius spargit.

Circulatorius, a, um. Quod ad circulatorem spectat. [ἀγυρτικός. Gall. *De basteleur.* Ital. *Cosa pertinente a buffone, à ciarlatano.* Ger. Das zu einem solchen Abentheurer gehört. Hispan. *Cosa para los corillos y charlatan.* Polon. *Mataczowy.* Vng. *Tjesfasonhoz tragarhoz valo.* Ang. *Belonging to a iester.*] Vnde Quintil. præcipit nos comparandam vim orandi, non circulatoriam voluptatem spectandam: hoc est, garrulam illam circulatorum festivitatem non esse aucupandam. Idem Quintil. lib. 2. cap. 4. Extemporalis garrulitas, nec expectata cogitatio, ex vix surgendi mora, circulatoriæ verè jactationis est.

Circulatim, Significat per circulos. [κατὰ κύκλους. Gall. *Tout autour.* Ital. *Circondatamente.* German. Von ring zu ring. Hispan. *De corillo en corillo.* Polon. *Włokręgu koło.* Vngar. *Kerengue, kerengőnként.* Angl. *Round about, by circles.*] Suet. In summo publico luctu, externarum gentium multitudo circulatim suo quæq; more lamentata est.

Circulo, as, are, act. pro circundare legitur. [סבב *sabab.* κυκλόω. Gall. *Environner.* Ital. *Cerchiare, circondare.* Ger. Umbgeben als mit einem circkel kreiß. Belg. Omvangen/omvaen. Hisp. *Cercar, hazer cerco.* Pol. *Okrążam, Okrażam.* Vng. *Kórnyülvészem, környül vészem.* Angl. *To compasse, to enuirone.*] Colum lib. 12. Isq; debebit antè circulari fossula, quæ repleatur lapidibus & calce. Cicer. de Clar. Orat. posuit pro, In circulum caput circunferre: Videt (*inquit*) oscitantem judicem, colloquentem cum altero, nonnunquam etiam circulantem.

Ciris, [κεῖρις. Gal. *Alouëtte.* Ital. *Lodola.* Germ. Ein lerch. Belg. Een Leeuwercke. Hisp. *Cugujada.* Pol. *Skowronek.* Vngar. *Pacsirta.* Ang. *A larke.*] Est avis, quam alio nomine Alaudam dicimus. Hanc poëtæ fabulantur fuisse Scyllam Nisi regis filiam, quæ quum patrem fatali crine spoliatum Minoi prodidisset, mutata est in avem Cirim. Nominis hujus etymon Ovidius deducit à Græco verbo κείρω, quod est tondeo: alludens mirum ad fabulam, quod Scylla pur, urecum Nisi patris crinem ferius totondisse. Sic enim ait lib. 7. Metamorph.

> -plumis in avem mutata vocatur
> Ciris, & à tonso est hoc nomen adepta capillo.

Cirnea, æ, Vas vinarium: nam κιρνᾶν misceo significat. [Germ. Ein Becher. Pol. *Wanna, kuffa.* Vngar. *Boros edény.* Ang. *A vessell for wine.*] Plaut. in Amphyt. Inde mihi levi cirneam.

Cirri, à quibusdam appellantur capilli contorti: acuerunde crispati, quales pincus Martius, & alauda, & grues in capitibus gerunt. [ציצית *tsitsith.* βόστρυχοι, πλόκαμοι. Gall. *Vne houppe de cheueux*

cheveux retors les uns contre les autres. Ital. *Capelli crespi*. German. Haarzöpff Hisp. *La guadeja delos cabellos*. Polon. *Kedziori*: item *kedzior*, *Czubek*. Vngar. *Be fons, meg fodortot hay*. Angl. *Bushes of frizled heare*.] Ostreorum etiam capillamenta dicuntur Cirri. Mart. lib 7. Et ostreorum rapere lividos cirros. ¶ Alii cirros capillos capitis attonsos putant, à κείρω, attondeo, incido. Cato de liberis educandis: Itaque Ambraciæ primùm puerilem dentem, item cirros ad Apollinem oonere solent.

Cirrātus: id est, capillatus. [βοστρυχώδης. Gal. *Qui a les cheveux crespes & par touffeaux* Ital. *Chi a ricci a capelli*. Ger. Der umbe kräuset Haar oder solche Zöpff hat. Hisp. *Qui tiene crespos los cabellos*. Pol. *Splecziony, kedzierzawi*. Vngar. *Be font háu*. Ang. *That hat curled and frizled heare*.] Persius: Ten cirratorum centum dictata fuisse Pro nihilo pendas? ¶ Inde Cirratos vocat pueros, qui comam nutriunt, quam Veneri consecrent detonsam.

Cirsī, κιρσοί, ab Hippocrate vocantur varices: hoc est, tumores pedum, nonnunquam circa imam partem ventris, atque adeò circa ipsos testes: Aristoteles ἰξίας vocat. ¶ Tu vide Lexicon Horræi.

Cis, [κίς. Pol. *Robak wyssenicy*. Vng. *Buza fereg, moly*.] Vermiculus in tritico præcipuè & hordeo nascens, seminaq; illa cuspide sua exiguis foraminibus penetrans: à cujus similitudine etiam pumex lapis κισσηρὶς Græcis appellatur, quòd fistulosus sit, & multis foraminibus pertusus.

Cis & Citra, [עבר heber, ἐντὸς, ἐπὶ τάδε, ἐπὶ τάδε μέρη. Gall. *Deça* Ital *Di qua*. Germ. Hiedisseit Hispan. *A quende*. Polon. *Zonei strony*. Vngar. *Innen*. Ang. *On this part or side*.] differunt, quòd Cis magis propriis nominibus fluminum vel montium præponi solet: reliquis magis Citra: ut, Cis Rhenum, Cis Padum, Cis Alpes, ἐπὶ τάδε τῶν ἄλπεων. Citra forum, citra templum, hoc est, ab hac parte templi, aut fori. ¶ Harum duarum præpositionum significationi opponitur Vltra, quod significat Trans, vel ab alia parte: ut, Vltra Apenninum, Vltra Padum. Hæ autem particulæ Citra, Intra, Vltra, ut docet Gellius, apud veteres singulis syllabis appellabantur Cis & Vlt. Dicebaturq; Cis Tyberim, & Vlt Tyberim: mox dici cœptum est, Citra Tyberim, & Vltra Tyberim, & Intra Calendas, citra Calendas. ¶ Cis etiam per compositionem nominibus montium, vel fluviorũ conjungitur: ut, Cisalpinus, Cispadánus. Et quanvis habeat vim localem, per translationem tamen, & in tempore, & in aliis rebus uti possumus: ut, Cis definitum tempus venisti: sicut, Vltra tempus à nobis datum venisti. Cis naturæ leges: hoc est, minùs quàm patiantur naturæ leges. ¶ Citra etiam quandoque per Sine, χωρὶς. Columella: In agricultura voluntas, facultatesque citra scientiam sæpè magnam dominis afferunt jacturam. Suet. in Cæs. Alii citra Senatus, populique autoritatem: id est, sine autoritate. Quint. lib. 1. Tum neque citra Musicen, Grammatice potest esse perfecta. Plinius libro 3. Citra fastidium nominentur. ¶ Quandoque ponitur pro Ante: ut Citra Calendas: id est, ante Calendas. Suet. in August. Solebat etiam citra spectaculorum dies, si quando quid inusitatum, dignumque cognitu, &c. ¶ Fit autem Citra à Cis.

Citĕrĭōr, à Citra, vel à Citer, vocabulo obsoleto. [ἐντερος. Gall. *Qui est plus proche de nous*. Ital. *Più vicino, ulteriore*. Germ. Der hiedisseit ist. Hispan. *Cosa de mas aquende*. Pol. *Dal sz, oddaczny*. Vng. *Innegiö*. Ang. *That is nigher*.] Cicer. ad Attic. libro 12. Hircius ad me scripsit, Sextum Pompeium Corduba exisse, & fugisse in Hispaniam citeriorem. Aetas citerior. Valer. lib 8. titul. de studio & industria: Citerioris ætatis metas, sed non parvi tamen spatii Chrysippi vivacitas flexit. Hoc est, ad recentiorem nostræque propiorem ætatem pervenit. Quæ enim nobis proxima sunt, citima appellantur. Cicer. ad Vniv. Hanc autem citimam è mediana linea direxit ad lævam, sed principatum dedit superiori. Idem in Som. Scip. Ex quibus erat minima, quæ ultima cœlo, citima terris, luce lucebat aliena.

Cĭtĭmŭs, pen. corr. superlativum à Cis, vel Citra, vel potiùs ab antiquo nomine Citer, Proximus. Vnde Citima vocantur, quæ in cœlo infima sunt, & nobis proxima. [ἐγγύτατος. Gall. *Tres-prochain de nous*. Ital *Molto di quà di qua, più propinquo à noi*. Germ. Der zum aller nechsten hiedisseit bey uns ist. Hispan. *Cosa de muy mas aquende*. Polon. *Nablis sy*. Vngar. *Leginnenső, leg közelb való*. Angl. *Nighest*.] Cic. in Somn. Ex quibus erat ea minima, quæ ultima cœlo, citima terris luce lucebat aliena.

Cisibilites, Genus vini est, in Galacia nascens, quod saporem mulsi præbet.

Cĭsĭum, n. f. Genus vehiculi, duas habens rotas. [צב tsab. ἅμαξα. Gal. *Un certain chariot à deux roues, à porter gens* Ital *Un certo carrocche ha due ruote*. Germ. Ein Karch mit zweyen Rederen Bel. Een Cotsie. Hisp. *Un genero de carro à andas*. Polon. *Kara, kolessa o dwu kolech*. Vng. *Taliga*. Ang. *A certane cart or wagon with two wheeles*.] à quo Cisiarii, qui cisium regunt. Cic. Delituit in quadam cauponula, atque se ibi occultans, perpotavit ad vesperum: inde cisio celeriter ad urbem vectus, dum m venit capite involuto.

Cisiārĭŭs, Cisii moderator sive auriga. [ὁ ἐπὶ τοῦ ἁρμάτιον ἡνίοχος. Gall *Chartier & un nom de char à deux roues*. Ital. *Carrattiero*, Germ. Ein Karter Hisp *Carretero, el que rige aquellas andas de carro*. Pol. *Kwiczarz* Vngar. *Talgas, kocsis*. Ang. *A carter that guideth a cart with two wheeles*.] Paul. Iurec. lib. 29. Digest. Si cisiarius, dum cæteros transire contendit, cisium evertit, & servũ quassavit, vel occidit, puto ex locato esse in eum actionem.

Cispello, as, are, apud vetustissimos invenitur pro eo quod est in citeriorem partem pellere. [Germ Hiedisseit vertreiben. Pol. *Przepedzam*. Vng. *Innen hajtom, innen vezem*.] Plaut. in Amph. Inde optimè cispellam virum.

Cissanthĕmŏs, penult. corr. [κισσάνθεμος. Germ Klein Epheublümen.] Altera cyclaminis species est, quam vulgus hodie (teste Ruellio) *Divæ Mariæ sigillum* vocat.

Cissĭbĭum, n. f. Ligneum poculum ex hedera, quod Græci κισσύβιον ἢ κισσοβίον vocant. [Pol. *Kuff bluszczowy*. Vngar. *Borostyán fabol tsinált pohár*.] Meminerunt Theocritus & Homerus. Pollux ait poculum illud pastorale sic dictum, quòd hedera circundatum sit: nam κισσὸς hederam significat.

Cissītēs, κισσίτης, Gemma est ad similitud. nem folii hederæ candicans. Plin. lib. 37. cap. 11. Cissites in candido collucet, hederæ foliis, quæ totam tenent. Et apud eundem ejusdem lib. c. 10. Cissites circa Copton nascitur candida, & videtur intùs habere partum, qui sentiatur etiam strepitu.

Cissūs, [κισσός. Pol. *Bluszcz*. Vngar. *Borostyán fa*.] Hederæ genus est, quæ sola sine adminiculo subsistit, neque arboris aut muri, alteriúsve pedamenti eget sustentaculo, unde etiam *Orthocissus* à Græcis dicitur, quasi recta hedera. Fabulantur Græci Cissum Liberi patris pusionem in hanc herbam conversum, ei nomen fecisse.

Cistă, f. p. Fiscinum, arca. [ארון, תבה arôn, κίστη. Gall. *Panier, corbeille, coffre, ou bahu*. Ital *Canestro, cavestro*. Germ. Ein Korb, Zeinen, ein Kist. Belg. Kiste, Koffe. Hisp. *Cesta*. Pol. *Kosz, skrzynia*. Vng. *Veka szekrény* Ang. *A chest or coffer*] Genus vasis viminei, apud Columel. lib. 11. cap. 52. Ovid. 2. Metamorph. Clausęrat Actæo texta de vimine cista. ¶ Fit etiam cista ex asseribus, in qua conduntur & pecuniæ, & alia usui nostro necessaria. Cic. in Verr. Quaternos H S, quos mihi Senatus decrevit, & ex ærario dedit, ego habebo, & in cistam transferam ex fisco. Iuven. Nanque vetus Græcos servabat cista libellos. ¶ Cista in judiciis erat, intra quam tabulæ ceratæ ponebantur in ferendis suffragiis, ut inquit Asconius in illud Ciceronis in Divinatione: In Divinatione, & in aliis causis majoribus universi judices in cistam tabulas simul conjiciebant suas, easque insculptas literas habentes absolutionis sive commendationis.

Cistŭlă, f. p. [κιστίς. Gall *Petit panier, petit coffre ou bougette*. Ital *Piccol paniero*. Ger. Ein kleins Körblin, oder Kistlin. Hisp *Cestilla*. Polon. *Skrzynka, koszyk*. Vngar. *Veká ska, szapus ka*. Ang. *A litle chest*.] Mart. lib. 1. Parcæ cistula non capax olivæ. ¶ Hinc etiam diminutivum Cistella. Terent. in Eunuch. Cistellam Pythias domo effer cum monumentis. ¶ A quo rursus Cistelula. Plaut. in Rud. Vbinam ea fuit cistellula? Autor ad Heren. lib. 1. Cistellam pro vase posuit, quo suffragia populi in creandis magistratibus, legibusq; ferendis colligebantur, quum ait: Saturninus legem ferre cœpit, collegæ intercedere: ille nihilominus cistellam detulit.

Cistĭfĕr, a, um, [ὁ κιστοφόρος. Vngar. *Veka szekrény hordozo*. Ang. *Which beareth a chest*.] Qui fert cistam. Martial. Nuptiis Gellia cistifero.

Cistĕllātrix, icis, f. t. [ἡ κιστοφόρος. Vngar. *Veka hordozo leány*.] Plaut. in Trin. Nox datur, ducitur familia tota, Cantrices, cistellatrices, nuntii, renuntii, raptores panis & peni. Videtur significare ancillam, quæ cistrum fert hederæ.

Cisternă, f. p. Locus in quo colliguntur aquæ pluviæ per euripos & canaliculos sub dio positos, ad imbres suscipiendos. [בור bor, δεξαμενή, ὑδάτων δοχεῖον. Gall. *C'est une citerne, lieu à recueillir l'eau de pluye pour la garder* Ital *Cisterna* German Ein Cistern, Ein Ort dahin das Regenwasser zusammen laufft Belg. Een Cisterne, oft regenbact. Hispan. *Cisterna ò algibe de agua*. Polon. *Cisterna abo studnia do ktorey sie zbiera woda deszczowa*. Vngar. *ò kút, esső víz allo kút*. Angl. *A cisterne, a place to receive and gather rayne*.] Vlpian. l. ff. de fonte: Cisterna aquam vivam non habet. Et quid. m cisternæ imbribus concipiuntur, sed per glaream nimium illam in spongias transfusis. Idem l. Vulgaris §. sed & si de navi ff de fort. Et quidem si cisterna vini fit, quid dices? aut aquæ cisterna?

Cisternīnŭs, a, um. [ὁ ἀπὸ ἢ ἐν τῶν δεξαμενῶν. Gall. *De cisterne*. Ital. *Di cisterna*. German. Das den Cisternen zugehört. Hisp. *Cosa de cisterna ò algibe*. Polon. *Studzienny*. Vngar. *ò kutbéli*. Ang. *Belonging to a cisterne*.] Columel. libro 12. cap. 43. Tota deinde vasa in aqua fontana, vel cisternina ponderibus imposita mergi.

Cistūs, [κίστος. Gall *Ciste* Ital. *Cisto*. Germ. Cistus, ist ein Staud. Hisp. *Cergazos*.] quem & citharon vocant, sive Cistaron. Est frutex major thymo, foliis ocymi: cujus duo sunt genera, forma colore distincta. Masculinum enim florem habet rosaceum, fœminum album. Vide Plin. lib 24. cap. 10. Vulgus *Rosam Sylvestrem* & *Rosam caninam* appellat. Sub hoc frutice nascitur hypocistis: de qua suo loco. ¶ Est & Cisti species Leda Plinio, λῆδον Dioscoridi, ex qua ladanum λάδανον, sive λήδανον Herodoto. De quo Plinius lib 12. cap. 17.

Cistŏphŏrŭs, m. f. κιστοφόρος. ¶ Cistophorus, Ciceroni Asiatica pecunia, cujus pretium fuit paulo majus quàm denarii dimidium, ita dictus quòd in eo essent expressi cistigeri: quatuor autem denarii, ut ex Festo colligere licet, efficiunt 7. cistophoros cum semisse: ex qua summa ad calculos revocata, colligitur

ligitur ejus pretium ad tres obolos cum semisse, Malaspina enim in Ep. ad Att. aliter tradens fallitur. Hæc Adr. Iunius. Numi species sic dicti à Canephoris Palladis Atticæ virginibus ministris, quarum imaginem habebat impressam. Cic ad Att lib. 11. Ego in cistophoro in Asia habeo ad sestertia bis & vicies. Hujus pecuniæ permutatione fidem nostram facile tuebere. Idem pro Domo sua: Vt si in Asia cistophorum flagitaret.

Cistŭlă, Vide Cista.

Citātŭs, Vide Cito, citas.

Citĕrĭă. Appellabatur effigies quædam arguta & loquax ridiculi gratia, quæ in pompa vehi Romæ solebat. Cato in M. Cælium: Quid ego cum illo decertem amplius, quem ego denique credo in pompa vectitatum iri ludis pro citeria, atque cum spectatoribus sermocinaturum? Festus: Citeria itaq; convitium in homines impendio loquaces olim iactatum est. Vnde speciem Proverbii habebunt orationes hujusmodi, Citeria loquacior: & Per hoc mutam dicas citeriam: unus cum multis citeriis certare possit.

Citĕrĭŏr, Citerius, Vide Citra in Cis.

Cithără, penul. corr. f. p. Instrumentum musicum, alio nomine Lyra. [כנור chinnór. κιθάρα. Gall. Vne harpe. Ital. Cetera. German. Ein Harpff. Belg. Een Herpe/ost cithere. Hispan. Harpa, vihuela, instrumento. Pol. Harfa. Vngar. Hegedw. Ang. An harpe.] Hanc Hieronymus scribit effici in modum Δ literæ, cum chordis viginti quatuor, & per digitos varis vocibus, tinnulisque ictibus in diversis modos concitari. Plin. lib. 7. ca. 56. Citharam Amphion aut alii, Orpheus ut alii, Linus invenit. ¶ Citharam Virgilius pro ipsa musica & harmonia accepit, 12. Aen. Augurium citharamq; dabat, celeresque sagittas. Quint. lib. 2. cap. 8. Nā sicut cithara, ita oratio perfecta non est, nisi ab imo ad summum omnibus intenta nervis consentiant. ¶ Non omnes qui habent citharam sunt citharœdi. Varro de Re rust. lib. 2: Quo significatum est, compluribus mortalium adesse virtutis insignia, aut etiam famam, qui tamen vera virtute vacent.

Cithărœdŭs m. t. Qui cithara canit. [κιθαρῳδός. Gal. Harpeur, ioueur de harpe en parlant. Ital. Chi canta nella cetera, citarista. Germ. Ein Harpffenschlager oder welch r darzu singt. Belg. Een Harpenaer. Hispan. El que tañe la harpe. Polon. Harfiarz, ... Vngar. Hegedws. Ang. An harper.] Proprie (ut Moscopulus annotavit) qui & citharam pulsat, & ore accinit. Iuven. Accipis uxorem de qua citharœdus Echion, Aut Glaphyrus fiat pater. Cic. 5 Tusc. At vocem citharœdi non audiunt.

Cithărœdĭcŭs, a, um: [κιθαρῳδικός. Vngar. Hegedewshoz valo. Ang. Belonging to an harpe.] ut, Citharœdica ars, apud Plin lib. 9. cap. 8. & Citharœdicus habitus. Sueton. in Ner. Item statuas suas citharœdico habitu.

Cithărīstă, com. p. κιθαριστής. Qui citharam tantùm pulsat, non etiam accinit: nam is (teste Moscopulo) propriè dicitur Citharœdus. Cic. 3. Verr. At etiam illum Aspendium citharistam, de quo sæpè audistis id, quod est Græcis hominibus in proverbio, quem omnia intùs canere dicebant, sustulit.

Cithărus, κίθαρος Athenæo, κιθαρῳδὸς Aeliano, & κίθαρος Oppiano lib. 1: Piscis est qui Romæ Folio dicitur. Rhôbo similis est, vel, Galeno teste 1. 3. Aliment. Cujus dentes serrati: lingua soli ex planis folius est. Caro insuavior, qui alga vescitur, ut salpa. Cithari præter Aristotelem meminit Plin. l. 32. c. 11. Peculiaris autem maris accipenser, aurata, &c. balanus, corvus, citharus.

Cithărīstrĭă, f. p. Quæ cithara canit [κιθαρίστρια. Gal. Femme qui ioue de la harpe. Ital. Quella che canta in su la cetera. German. Ein Harpffenschlagerin/oder welche darzu singt. Hisp. La muger que tañe la harpa. Pol. ... Vngar. Hegedwes ... Ang. A woman that playeth on the harpe.] Terent. in Phorm. Continuò quandam nactus est puellulam Citharistriam. Ibidem Terentius eandem vocat Fidicinam: Ille, qui illam amabat fidicinam. ¶ Sunt autē Citharistes, & Citharistria, verbalia à Græco verbo κιθαρίζω, quod est cithara cano.

Citim. S. Vide Citra in Cis.

Citra, præpositio, citro, Vide in dictione Cis.

Citro, Vide in dictione Vltro.

Citrus, f. t. Arbor est duorum generum: quarum altera lauri folio perpetuò virens, eadem est cum malo medica, quæ citrium malum gignit, oris graveolentiam emendans, & vestium commendans odorem easdemque à tineis cōservans. [κιτρέα μηδική, vel κεδρόμηλον ... Gal. Citronnier, arbre qui porte les citrons. Ital. Citronaro. Germ. Citronenbaum. Belg. Arantappelboom. Hispan. Cidras made a m... precia a que alerge. Polon. Citronowe drzewo. Vngar. Czytromfa. Angl. A limon tree.] Altera sylvestri cupresso similis est, & caudice & folio & odoratu, in Mauritania præcipuè nascens: unde in Italiam ad pretiosissimarum mensarum materiam advehebatur, quæ & Cedrinæ appellantur à Plin. li. 13. cap. 15. Hæc arbor ab Homero Trogete, à quibusdam etiam Tuya appellatur, præcipuam in radicis crispitudine dotem habens. ¶ Citrum, neut. gen. citri arboris lignum, Varro 3. de Re rust. cap 2: Nuncubi hic vides citrum, aut aurum? Mart. libro 9: Et testudineum mensis quater hexaclinon, Ingemuit citro non satis esse suo. Idem lib. 10: -& citrum vetus, Indicosque dentes.

Citrĕŭs, a, um, Quod ex citro cōfectum est. [Pol. Citrinowi. Vng. Czytrombol valo. Ang. Made of the limon tree.] Cicer. 6. Verr. Tum maximam & pulcherrimam mensam citream, à Q. Lutatio Diodoro (qui C. Catulli beneficio à L. Sylla civis Romanus factus est) omnibus scientibus Lilybæi abstulisti. Citream mensam cum aurea comparat Martialis in Distichis: Accipe felices, Atlantica munera, mensas: Aurea qui dederit dona, minora dabit.

Citrīnŭs cŏlŏr, A citri similitudine dictus [Ang. The color of an orenge.] Plin. lib. 19. cap. 5, de cucumere loquens: Crescunt, qua coguntur, forma in Italia, virides, & quàm minimi: in provinciis quàm maximi, & citrini, aut nigri.

Citrĕă mālŭs, quæ & Medica, μηδική, nominatur. Arbor est toto anno pomifera, aliis cadentibus, aliis maturescentibus, aliis subnascentibus pomis. Folia habet lauri, intercursantibus spinis, fructum verò aureo colore, & odore gratissimo. quē Virg. 2. Georg. miris laudibus celebravit ibi: Medica fert tristes succos, tardumq; saporem Fœlicis mali. Præcipuæ mali hujus dotes sunt, oris graveolentiam emendare, & vestes à tineis illæsas conservare. Varia citrei mali genera vide apud Ruell. lib. 1. cap. 69 & Amatum Lusitanum in Diosc. cap. de citreis.

Citrōsă vestĭs, κιτρώδης, à similitudine citri appellata est. Hæc Festus. Meminit & Macrobius lib. 3. Saturn. c. 19.

Cittă, [κίττα. Pol. Pożądanie f. niewiasty w brzemieniu, ... iadla. Vnga. Hasas aszszonyok kévánsága.] Depravatus mulierum prægnantium appetitus, quum inutiles cibos appetunt, quod ferè contingere solet secundo aut tertio à conceptu mense, & alimento in ventriculo corrupto, fœtu existente tam imbecilli, ut nutrimentum tunc sumere non possit. Hinc fit, ut copiolæ in ventriculo redundantiæ accumulentur, quæ varium absurdumque gignunt appetitum, ut carbonum, cretæ, & similium. Eam ob causam Græci malum hoc κίττα, hoc est, picam appellavere, ab avis ejus varietate sumpta similitudine.

Cittampĕlŏs κιττάμπελος, Herba est quæ Dioscor. dicitur Helxine, & Officinis Parietaria dicitur. [Polon. Ne... ...] Vtitur hac appellatione Paul. Aegin. lib. 6.

Cittosis κίττωσις, Vvarum vitium est, quum acini à racemis dilapsi pereunt. Vide Cæl. Rhod. Antiq lect. lib. 6. ca. 1.

Cīvĭs, hujus civis, com. t. Vrbis incola. Municeps, liber à cōmuni pacto coeundo (Ciceroni probatur) quod vinculo quodam societatis cives in unum coeant cœtum, & sub iisdem legibus vivant. [... πολίτης, ἀστός. Gall. Citoyen, citoyenne. Ital. Cittadino. Germ. Ein Burger oder Burgerin. Belg. Een Borghere. Hisp. ciudadano. Polon. Mieszczanin, albo miesczka. Vng. Polgár, varasbeli. Angl. A citizen or burgesse.] Cicero in Catil. Servi me hercule metui me isto pacto metuerent, ut te metuunt omnes cives tui, domum meam relinquendam putarem. Idem 1. de Finib. Debeo profectò quantumcunq; possum, in eo quoque elaborare, ut sint opera, studio, labore meo, doctiores cives mei. ¶ Civis huic opponitur Peregrinus. Cic. 6. Verr. Apud Segestanos repertum esse judices statuere neminem, neq; liberum, neque servum, neque civem, neque peregrinum, qui illud signum auderet attingere. Idem: Colebatur à civibus, ab omnibus advenis visebatur.

Cīvĭtās, f. t. Civium multitudo unum in locum congregata, quæ eodem jure vivit. [... πόλις. Gal. Cité, bourgeoisie, assemblee de ville, amas de citoyens. Ital. Città. Germ. Burgerschafft oder Statt. Hisp. Ciudad, compannia de ciudadanos. Polon. Miasto miesczanie. Vngar. Varas. Ang. A citie.] Cic. de Somn. Scip. Nihil enim est illi principi Deo, qui omnem hunc Mundum regit, quod quidem in terris fiat acceptius, quàm concilia, cœtusque hominum jure sociati, quæ civitates appellantur. Idem pro Sestio: Tum conventicula hominum, quæ postea civitates nominatæ sunt. ¶ Civitas & Vrbs in hoc differunt, quòd incolæ dicuntur civitas, urbs verò com... leſtitur ædificia. Cicero 4. Acad. Aristoteles & Xenocrates, quos Antiochus sequi volebat, non dubitavissent, quin & Prætor ille esset, & Roma urbs & eam civitas incoleret. Idem pro P. Sylla: Etenim in qua civitate res tantas gesserim memini, & in qua urbe intelligo. ¶ Aliquando Civitas dicitur jus civium: unde Civitate donare, πολιτείαν δωρεῖσθαι. Vsurpative tamen dicitur urbs: hoc est, ipsa mœnia, & ædificia. ¶ Capere civitatem, Plat. in Dialogo, qui Sophista inscribitur, proverbialiter dixit, pro rem difficilem aggredi. Neque enim civitas primo statim impetu capitur. ¶ Civitatem usurpare, se pro cive agere. Sueton. in Claudio: Civitatem Romanam usurpantes in campo Esquilino securi percussit. ¶ Magna civitas, magna solitudo, ἐρημία μεγάλη ἐστὶν ἡ μεγάλη πόλις. Quadrabit in urbes aut domos, agrosaut hortos, aut aliud id genus quidpiam amplum quidem & spatiosum, sed parum excultum: Aut in librum ingentem quidem illum, verùm impolitum & illiteratum. ¶ Servorū civitas, δούλων πόλις. De cœtu convictuque hominum improborum, furacium, aut ignobilium dici potest. ¶ Dicitur etiam civitas, pro regione tota, cujus incolæ iisdem legibus utuntur, ut civitas Allobrogum, Helvetiorum. Salust. Itaque Q. Fabio Sangæ, cujus patrocinio plurimū civitas utebatur, rem omnem uti cognoverant aperiunt. Cæs. lib. 1. Apud Helvetios longè nobilissimus & ditissimus fuit Orgetorix. Is M. Messala & M. Pisone Coss. regni cupiditate inductus, congregationem nobilitatis fecit, & civitati persuasit, ut de finibus suis cum omnibus copiis exirent.

Cīvīlĭs, & hoc civile. Quod est civium seu quod ad cives pertinet. [πολιτικός. Gall. Civilique ... appartenant aux citoyen. Ital. Civile. Germ. Burgerlich/oder das den Burgern zugehört. Belg. Borgherlick. Hispan. cosa de ciudad, civil. Polon. Mieyski. Vng. Varasi, embersegös. Ang. Belonging to a citie.] ut, Civilis mos, Civile jus,

Civile odium, Civile bellum, Civilis homo, qui est peritus eorum quæ ad administrandam Rempub. pertinent. Cic. 7. Phil. Itaque ego ille, qui semper autor pacis fui, cuique pax, præsertim civilis, quanquam omnibus bonis, mihi tamen in primis fuit optabilis. Idem ad Att. lib. 7 Genus belli quod sit, vides: ita civile est, ut non ex civium dissensione, sed ex unius perditi civis audacia natum sit. ¶ Unde civiles: id est, curæ, & solicitudines Horat. 1. Epist. Nunc agilis fio, & versor civilibus undis Studia civilia. Cic. pro Font. Si inimico teste credi non oportuit, inimicior Marcello Crassus, aut Fimbriæ Scaurus, ex civilibus studiis, atque obtrectatione domestica, quàm huic Galli? Civilis actio: id est, præscriptis verbis. D. lib 9. Titul. ult. leg. 15. Cui opponitur legitima civilis actio incerti vocatur. ¶ Quercus civilis, est quercea corona, quam (ut refert Servius) qui in bello civem liberassent, accipiebant, ideo quia antè causa vitæ in hac arbore hominibus fuit, qui glandibus vescebantur. Virg 6. Aen. Atque umbrata gerunt civili tempora quercu.

Cīvīliŏr, & Civilius, πολιτικώτερος. ον. [Vng Emberségesb] comparativa. Ovid. 4. Trist. Eleg 4. Ipse pater patriæ, quid enim civilius illo?

Cīvīlĭssĭmūs, Superl. [Vngar Igen emberséges.] Spartianus in Adriano: In colloquiis etiam humillimorum civilissimus fuit.

Cīvīlĭtās, f. t. Comitas, facilitas, humanitas. [ἡ πολιτικὴ. Gal. Civilité, honnesteté, police. Ital. Civiltà. Germ Burgerliche und erbare sitten. Belg Hueschheyt Hispa. ciudad, ò policia. Polon Obyczaje piekne. Vngar. Emberség. Ang. Civilitie, gentlenesse and courteousnesse in maners.] Moderatio quædam atque modestia, magis civi hominique politico, quàm Imperatori conveniens, quam Augusto tribuit Suet. cap. 51: Clementiæ civitatisq; inquit, ejus multa & magna documenta sunt. Iulius Capitolinus laudat Antoninum Pium, quòd Imperatorum fastigium ad summam civilitatem deduxerit.

Cīvīlĭtĕr, adverb. Civium more. [πολιτικῶς. Gal. Civilement. Ital. civilmente, cittadinescamente. Germ. Burgerlich/freundlich. Belg. Hueschelijck Hispan Con limpieza, polidamente. Pol. Obyczajnie. Vng. Emberségesen, Polgári módra. Ang. Civilie, gentillie, like citizens.] Cicero 1. Offic. Vt enim quum civiliter contendimus, aliter si est inimicus, aliter si competitor: cum altero certamen honoris & dignitatis est, cum altero capitis & famæ. Iuvenal Satyr. 5: Poscimus ut cœnes civiliter: id est, ut tibi sit panis idem qui aliis convivis, iisdemque ferculis utaris: non ut tyrannico more, aut regio cœnes. Ovid. 12. Metam. Exercet memores plusquam civiliter iras.

Cīvĭcŭs, a, um pen corr. Civilis [πολιτικός Gall. Citoyen. Ital. Cittadinesco, civile Germ Burgerlich Hisp. Civil, e ciudad. Pol. Miejski. Vngar. Varasi emberséges. Ang. A civil, of a citie.] Civica corona, quam civis civi, à quo servatus fuisset in prælio, testem vitæ dare solebat. Cic. pro Planc. Ad id etiam gregarii milites faciunt inviti, ut coronam dent civicam, & se ab aliquo servatos esse fateantur. Vide plura in Civilis.

C ante L.

CL. In notis antiquorum Claudius. CL. V. clarissimus vir. CL. F. clarissima filia, vel fœmina CLI Claudius. C. LDBL causam laudabilem. C. L. Caii Libertus, vel Caius Libertus. CL. conlibertus. C. L. vel L. Caia liberta. C. L. Caia Libertæ. C. LIB. Caii libertus, vel liberorum CLB. CL: conlibertæ clarissimæ. C. MAR. P. caput margine pleno. CM. Comis. C. ML. centum millia. CMS. Comis. C. M Civis malus. C. M. vel CA. M. causa mortis, vel M. Marius. COM vel C. O comitia obdurata. C. M. T. causa mali tui. C. MT. crementum multum. CML. XII. camelos duodecim.

Clabula, Vide Clavola.

Clādēs, f. t. Strages, conflictus, & calamitas. [שבר schibber. פגע pegah. ἧττα, ὄλεθρος. Gall Desconfiture de guerre, perte en bataille, victoire perdue. Ital. Calamità, uccisione German Ein Niderlag/verderbung/Unglück oder schad. Belg Een ongeval/nederlage. Hispan. El estrago, ò mortandad ò herro. Pol Porażka, szkoda znaczna. Vngar. Vezedelem, hartz, viadal. Ang. Great slaughter and a mage.] Ἀπὸ τοῦ κλάδου hoc est ramo, est enim nihil aliud, quam ramorum & surculorum detritio: quemadmodum calamitas calamorum strages stratarum arborum. Deinde μεταφορικῶς ad homines transfertur: quanquam non desunt, qui ἀπὸ τοῦ κλαίειν: hoc est, à flendo, sive lugendo, aut à cadendo cladem, quasi cadem dictam existimant. Plin. lib. 16. cap. 32: A quo deinde tempore majestas populi Romani resurrexit, quæ antè vastata cladibus fuerat. Cic. de Cl. Orat. Cursum ingenii tui Brute, premit hæc importuna clades civitatis. Virgil 12. Aen. & subita turbaret clade Latinos.

Clam, Præpositio ablativo casu serviens, Secretò, latenter. [בסתר beséther. λάθρα, κρύφα. Gall En cachette, secrettement Ital. Celatamente, di nascosto. Germ Heimlicher weiß/verborgenlich Belg. Heymelick/sonder iemandts weten. Hispan Oculta ye continuamente. Polon Cicho taiemnie Vngar. Alattomban hirnélkül titkon Ang. Privelie, secretlie, closelie.] Clam patre egisti. Plaut. in Amph. Is amare occœpit Alcumenam clam viro ¶ Iungitur aliquando & accusativo. Plaut. Cas. Bona multa faciam clam meam hanc uxorem. Cicer. in Salust Timens ne facinora ejus clam vos essent. ¶ Quandoq; reperitur loco adverbii posita. Virg. 1. Aene. Clam ferro incautum superat, securus amorum Germanæ. ¶ Hinc compositum Perclam, quod est valdè occultè.

Clāncŭlō, λάθρα, clàm sive clàculum. [Vngar Titkon, alattomba.] Macrob. Satur. lib. 5. cap. 18. Fuit enim hic poëta, ut scrupulosè & anxiè ita dissimulanter & quasi clanculo doctus, ut multa transtulerit, quæ unde translata sint, difficile cognitu.

Clāncŭlūm, n. s. diminitivum est à Clàm. [בסתר beséther. λάθρα, κρύβδην. Gall Secrettement en cachette. Ital. Di nascosto, celatamente. Germ. Heimlich. Belg. Secretelick Hispa. A escondidillas. Polo. Pocichu, potaiemnie. Vnga. Titkon, alattomban. Ang. Secretlie, privelie.] Terent. in Eunuch. In cellulam ad te patris penum omne congerebam clanculum. Ibidem: Venisse clanculùm per impluvium. ¶ Clanculùm accusativo junxit. Terent. in Adelph. postremò alii clanculum Patres, quæ faciunt, quæ fert adolescentia: Ea ne me celet, consuefeci filium.

Clāncŭlārĭŭs, a, um Occultus, latens. [נסתר nistár. κρυφαῖος, κρύφιος. Gal Secret, caché incognu. Ital. Occulto, secreto. Germ. Verborgen. Hispan. Escondido, segreto. Polon. Taiemni Vng Alattombavalo, titkon valo Ang Secret, privat.] Martial. lib. 10. Vernaculorum dicta, sordidum dentem. Et fœda linguæ probra circulatricis, Poëta quidam clancularius spargit. Et vult videri nostra &c.

Clāndēstīnō, pen. prod. Occultè, secretò latenter. [בסתר beséther. κρύβδην, κρύφα, κρύφα. Gall En cachette, secrettement. Ital. Secretamente, occultamente. Germ. Heimlich/verborgenlich Hisp. Escondidamente, ò escondidillas. Polon. Cicho, potaiemnie. Vngar. Titkon, alattomban. Ang. Secretlie, closelie.] Lucilius: At enim dixit, clandestinò tibi, quod commissum fuerat. Plaut in Mil. Nam hoc negotii clandestinò, ut agerem mandavit mihi.

Clāndēstīnŭs, a, um penult. prod. Occultus, secretus: [כלסתר nebelám. κρυφαῖος. Gal. Secret, caché. Ital. Occulto, secreto. Germa. Heimlich/verborgen. Hispan. Escondido secreto. Pol. Cicho, Lakrni. Vngar. Titkon valo, alattomban valo. Angl. Secret, privie.] Liv. 4. ab Vrbe: Quum patres clandestina denuntiatione revocati ad diem certam essent. Manilius libro 1. Et clandestinis surgentia fraudibus arma. Sil. lib. 7: Ceu clandestino traheretur fœdere bellum.

Clāmŏr, m. t. Vox intensa, & majore cum impetu prolata [קול kol צעקה zeháka. זעקה zeakáh. κραυγὴ βοὴ Gall. Clameur, cri, bruyment. Ita. Grido. Germ. Ein geschrey Belg. Een ghecrijsch/gheroep. Hisp. Clamo ò voz grande. Polon. Krzyk. Vnga. Kiáltas wolt. Angl. A lowde crying.] Plin. in Epist. Turbidoque clamore postulaverat simul & oppresserat. Cic 6. in Verr. Interea ex clamore fama tota urbe percrebuit, expugnari deos patrios. Virg. 5. Aenei. resonat clamoribus æther. ¶ Antiqui etiam Clamos dicebant, sicut Arbos.

Clāmo, as, are, n. p. Vocifero, clamorem edo, clamorem facio, voce contendo. [קרא kará צעק zakák זעק zaák. βοάω, κεκράγω Gall. Crier, huyer, braire. Ital. Gridare, chiamare Germa. Schreyen. Belg. Roepen. Hispa. Llamar dando vozes. Polon. Wolam, krzycze Vng. Kiáltok, wobitok. Ang. To crie lowde.] Plaut. in Mercat. Nec tolerant, ut æquum est, patres: sed clamant, indecenter obstrepunt. Cic. ad Attic. libro 5 Id clamare omnes, qui aderât, nihil impudentius, &c. Terent. in Adelph. Clamant omnes, indignissimè factum esse. ¶ Clamare item pro dicere, & affirmare accipitur Cic. 3. in Verr Quum tutores HS LXXX. millibus id opus, ad illius hominis iniquissimi arbitrium se effecturos esse clamarent. ¶ Quandoque vocare καλεῖν, φωνεῖν Virgi 4. Aen. Per medios ruit, ac morientem nomine clamat. Ovid. 2 Meta. Aspicit hanc, visamque vocat, clamata refugit. Idem 6. Metam. Ipsa videbatur terras spectare relictas. Et comites clamare suas. ¶ Clamare conqueri. Terent. in Adelph Mihi quidè nô placet: Et clamo sæpè. Liv. 3 ab Vrbe: Clamant fraude fieri, quòd foris teneatur exercitus. Cic. pro Cluent Quû & de suo & de uxoris interitu clamaret, testamentumq; mutare cœpisset, &c. ¶ Hujus composita sunt, Acclamo, Conclamo, ut Vasa conclamo, συσκευάζομαι. Item, Declamo, Exclamo, Proclamo, Reclamo & Succlamo, quæ habent penultimam productam.

Clāmĭto, as, are, n. p. frequentativum [צעק zeák. κεκραγέναι, συχνῶς τι ποιεῖν κραυγὴν. Gal. Crier souvent, ou crier a haute voix Ital. Gridare spesso. Germ Hefftig oder offt schreyen Hispan. Llamar dando vozes Pol Pokrzykuie, wolam, Vng Kiáltoz, wobitok Ang. To crie often and lowde] Terent in Andr. clamitent Me sycophantam hæreditatem persequi. Cic 2 Tusc. Nam quû ex renibus laboraret, ipso in ejulatu clamitabat falsa esse, quæ antea de dolore sensisset ipse Terent. in Adelph. Venit ad me sæpè clamitans, Quid agis, Mitio?

Clāmātŏr, verbale, m. t. Qui clamat, voce contendit [צעקן zoakán. κράκτης, κεκράκτης Gall Un crieur ou criard braynd, criayneur. Ital. Chi grida e clama alzuno German Ein schreyer/rüffer Hispa. Strepitoso, pieno di gridi, Llamador Polo Wołacz, krzykacz. Vngar. Kiálto, wobito Ang. That crieth lowde] Cicer. 3. de Orator Quare Coracem istum vestrum patiamur nos quidam pullos suos excludere in nido, qui evolent clamatores odiosi ac molesti. Mart. lib. 12 Non venit ablatis clamator verna lacernis.

Clāmātōrĭŭs, a um, κραυγαστικός: ut, Clamatoria avis, in auguriis dicebatur, quæ alio nomine Clivina, & Prohibitoria appel abatur, ab eff. ctu impediendorum auspiciorum. Hanc Plin. lib. 9. ca. 15. numerat inter aues seculo suo incognitas. Clamatorium genus, Cic ad Quint. Frat. lib. 3.

Clāmōsŭs, a, um à nominativo Clamos, quod clamore obstrepit, vociferaturque. [κραυγαστικός. Gal. Criard, plein de crierie Ital. Strepitoso, pieno de gridi. German. Schreyig/prallechtig. Hispan. Gritador. Polon Krzykliwy wrzaśliwy. Vngar. Nagy kiáltását tevő

Ang.

Anglic. *Wich cryeth very lowde*] Iuvenalis: Secutum jubeant clamoso insistere circo. Quint. Non turbidus, non clamosus sit altercator.

Clăngo, is, xi, vel gui, n.t. Tuba cano, vel increpo. [תקע בשופר *takáh bascheschophár* יבב *iavéah*, κλάζω. Gallic. *Faire resonner, resonner comme faict vne trompette.* Ital. *Trombettare, suonare di tromba.* Ger. Trommeten/erklingen Belg. Trompetten. Hispan. *Sonnar la bozina ò trompeta.* Polo. *Brzmie.* Vng. *Trombitalok.* Angl. *To sowne a trompet, to crie lik an egle.*] Valerius Flac. Interhorruit æther, Luctisonum clangente tuba. ¶ Clangere idem dicuntur anseres, ut est videre apud Columel. lib. 8. cap. 13. ¶ Aquilis item clangorem tribuit autor Philomelæ apud Ovidium: Dum clangunt aquilæ.

Clāngŏr, m.t. Sonus tubarum est. [תרועה *teruháh*, κλαγγή. Gall. *Son de trompette.* Ita. *Il suono delle trombe.* German. Der Trommeten schall. Belg. Clanck/cimckende Hispa. *Son, ò sonido de trompeta.* Polo. *Dźwiek od trabi.* Vnga. *Trombuagarsoga, zengés.* Ang. *The sowne of trompettes.*] Virgil. 2. Aeneid. Exoritur clamorque virûm clangorque tubarum. Licet etiam dicatur de sono anserum, & aliarum rerum clarè strepentium. Cic. 2. Tusc. de Promethe: Jovis satelles (intelligit aquilam) pastu dilaniat fero. Tum jecore optimo farta & satiata affatim, Clangorem fundit vastû. Colum. de anseribus lib. 8. c. 13. Ejusque generis anser præcipuè rusticis gratus est, quòd nec maximam curam poscit, & solertiorem custodiam præbet, quàm canis: nam clangore prodit insidiantem.

Clārĕo, Clarifico, Clarigo, Claritas, Vide CLARUS.

Clārŭs, a, um. Planus, apertus, perspicuus, dilucidus: [נכח *nécah* טהור *tahór*, αἴθριος, λαμπρός. Gal. *clair.* Ital. *Chiaro, lucente.* Ger. Heiter vnd schön. Belg. Claer Hisp. *Claro.* Polon. *Jasny.* Vng. *Nyilvan valo, vilagos.* Ang. *Cleare bright.*] ut, Clara dies. Cicer. in Somn. Scip. Ostendebat autem Carthaginem de excelso, & pleno stellarum, illustri, & claro quodam loco. Virgil. 1. Geor. Et claro sylvas cernes Aquilone moveri. ¶ Figuratè pro insigni atque excellenti accipitur. [נכבד *nichbadh* ἐνδοξος, ἀοίδιμος. Gall. *Manifeste, noble, qui a grande renommee, illustre.* Ital. *Nobile, illustre.* Germ. Berümpt/nammhafftig Hisp. *Noble y esclarecido en fama.* Polon. *Zacny, slawny.* Vngar. *Neuezetes, hires neues.* Angl. *Well knawen, noble, famous renowmed.*] & eo, qui veluti fulgore quodam famæ resplendet, qui & Inclytus dicitur quamvis plus sit Inclytus quam Clarus, propter In, quæ ibi auget. Cic. 1. de Finib. Claris & fortibus viris commemorandis. Plaut. in Trin. In occulto tacebis quum te maximè clarum voles. ¶ Interdum ponitur pro audibili aut sonoro: ut Clara vox, εὔφωνος. Cic. pro Syl. Atque ut idem omnes exaudiant, clarissima voce dicam.

Clārē, adverbiū. Clara voce, explicatè, enodatè, manifestè, planè. [σαφῶς. Gal. *Clairement* Ital. *Chiaramente* Germa. Klar/vnd heiter. Hispan. *claramente.* Pol. *Jasnie.* Vnga. *Magyaran, nyilvan.* Angl. *To reade with a shrill voce.*] Terent. in Andr. Vnde est? dic clare. Cic. ad Attic. lib. 2 Varietas in re nulla sit, apertèque loquantur, & jam clarè gemant. Cælius Cic. lib. 8. Et quò propiùs ea contentio, quam fieri necesse est, accedit, eò clariùs id periculum apparet.

Clārĭsŏnŭs, a, um, Clarè sonans, canorus: [ὀξύφωνος. Gall. *Qui sonne clair.* Ital. *Di chiaro suono* Germa. Das hälthönet. Hisp. *Cosa que suena claro.* Pol. *Glosny* Vng. *Hangos szauu, nagy szauu.* Angl. *That sowneth shrille.*] ut, Voces clarisonæ. Catull. Clarisonas imo fudisse è pectore voces. Cic. in Arat. Nunc à clarisonis auris Aquilonis ad Austrum Condens.

Clārĭtās, f. t. Luciditas, splendor [צחצחה *tsachtsacháh* זהר *tóhar.* λαμπρότης, λαμπηδών. Gall. *Clarté splendeur.* Ital. *Chiarezza, splendore.* Germ. Klarheit/heitere. Belg. Claerheyt. Hispan. *Clareza ò esclarecimiento de fama.* Pol. *Jásnosc.* Vng. *Vilagossag fenyesseg.* Ang. *Clearenesse, brightnesse*] ut Claritas Solis, Plin. l. 2. cap. 8. Claritatis tantæ est vesper. Idem lib. 18. c. 11: Emicantq; fontes Oraxi oculorum claritati ¶ Aliquando pro excellentia: [δόξα. Pol. *Zacznosc.* Vngar. *Neuezetösseg.*] ut, Claritas generis, Claritas rerum gestarum. Cicer. 1. Offic. Facilior & tutior, & minùs aliis gravis, aut molesta vita est otiosorum: fructuosior autem hominum generi, & ad claritatem amplitudinemq; aptior, eorum qui se ad Rempublicam, & ad magnas res gerendas accommodaverunt. Idem ad Sulp. Quæ, quanquam ex multis pro tua claritate audiam, tamen libentissimè ex tuis literis cognoscam. ¶ Interdum facilitas, perspicuitas: ut Claritas orationis.

Clārĭtūdo, dinis, f. t. idem quod Claritas, Festo ac Nonio testibus. Pol *Zacznosc.* Vngar. *Vilagossag, neuezetösseg* Angl. *Clearnesse, brightnesse.*] Salust. Quum præsertim tam multæ variæque sint artes animi, quibus summa claritudo paratur. ¶ Claritudo vocis, εὐφωνία. Gell. libro 7. c. 5. Histrio in terra Græcia fuit fama celebri qui gestu & vocis claritudine & venustate cæteris antestabat.

Clāro, as. act. p. Clarum facio. [זהר *tihár.* δοξάζω. Gall. *Monstrer manifester, declarer.* Ital. *Far chiaro.* German. Hell vnd heiter machen/ Erkläret Hisp. *Esclarecer, y aclarar, hazer claro.* Polon. *Objasniam.* Vngar *Meg Hiresitöm, neuezetösse teszöm.* Ang. *To make plane and manifest.*] Ausonius: Pollet Aristides, veteres qui clarat Athenas. Cic. 1. de Divin. ex antiquo poëta Iuppiter excelsa clarabat sceptra columna. Horat. -illum non labor Isthmius Clarabit pugilem. Lucr. lib. 4: Multaque in his rebus quærendum, multaque nobis Clarandum est, planè si res exponere avemus. ¶ Hinc Declaro, as.

Clārĕo, es, ui, Clarus sum vel manifestus, seu notus sum, eniteo. [נכח *nach* זהר *tohar*, εὐδοκιμέω, φαίνομαι Gal. *Estre clair ou en bruit & renommée.* Ital. *Esser chiaro, illustre, noto manifesto.* German. Hell oder heiter seyn/oder weit berümpt seyn. Belg. Vermaert syn / oder vermaempt syn/ claer syn Hispan. *Esclarecerse, hazerse esclarecido ò famoso.* Polon. *Jasnicie, slawnym firstane.* Vng. *Hires neues vagyok.* Ang. *To be cleere or well knawen, to be famous and renowmed.*] Ennius apud Cic. 3. Officior. Ergo postque magisque viri nunc gloria claret. Idem de Senect. Turpilius Pædio, cujus adventu insula hodie claret Cypros. ¶ Claret lumen, Ennius Telamone (ut citat Nonius.) Nam ita mihi Telamonis patris, atque Aeaci proavi Iovis grata est, atque hoc lumen candidum claret mihi. Cic. in Arato: Propterea quòd ad æstatis primordia clarent. ¶ Claret, pro clarum est. Lucret. lib. 6: -quod in primo quoque carmine claret. ¶ Claret mihi, id est, intelligo. Claud. in Paneg. ventura potestas Claruit Ausonio, subita quum luce comarum Innocuus flagraret apex.

Clārēsco, scis, à clareo: Clarus fio. [נכח *nach.* ἐμφαίνομαι. Gal. *Devenir clair & manifeste.* Ital. *Farsi chiaro manifesto.* Germ. Heiter vnd scheinbar werden/oder berümpt werden. Hispan. *Esclarecerse.* Polo. *Slawnym sie staie.* Vnga. *Elhiresedöm.* Angl. *To waxe cleere and manifest.*] Quint. lib. 6. c. 4: Neque tantum hoc ipsis monitoribus clarescit: quidam faciunt apertè quòd rixemur. Virgil. 2. Aeneid. Clarescunt sonitus, armorumq; ingruit horror. ¶ Hinc fit compositum Inclareo, quod est clareo: à quo fit Inclaresco, quod est valde clarus fio. περιφαίνομαι. ¶ Clarescit pro clarū fit. Macrob. Comment lib. 2. cap. 12: Et hæc sit præsentis operis consummatio, ut animam non solum immortalem, sed deum esse clarescat.

Clārĭfĭco, as, act. p. Clarum facio, illustro. [זהר *tihár.* λαμπρύνω. Gall. *Clarifier, esclarcir.* Ital. *Far chiaro.* Germa. Heiter vnd scheinbar machen. Hisp. *Esclarecer y aclarar otra cosa.* Pol. *Objasniam.* Vngar. *Hiresse teszöm, dicsöitöm.* Angl *To make cleor.*] Plin. lib. 20. cap. 13: Alterum est nigrius quod capitis vitia purgat, visum clarificat.

Clārĭgo, as pen. corr. act. p. Res clarè repeto, Bellum indico. [ἐπαγγέλλειν τὸν πόλεμον. Gal. *Denoncer la guerre aux ennemis s'ils ne veulent faire raison* Ital. *Intimar la guerra.* German. Ein ding heiter vnd offentlich wider erforderen item, heiter einem Krieg vnnd Vnfrid ansagen lassen. Hispan *Demandar lo robado* Pol. *Iawnie sie o mie upominam: item, Iawnie wojne albo pokoj opowiadam.* Vnga *Hiruetöm, hadat hirdetök.* Angl *To announce warre.*] A vocis claritate dictum, quasi clarè ago, sicut Litigo, litem ago Lævigo, læve ago Mitigo, mite ago. Plin. libr. 22: Hac semper & legati quum ad hostes clarigatumque mitterentur, usi, id est, res raptas clarè repetitum. Erat autem Romanis in more, quum bellum indicere alicui populo volebant, ut Paterpatratus proficisceretur ad eum, & præfatus quædam solennia verba clara voce diceret, se bellū indicere ob certas causas quòd scilicet pecus abegissent, nec reddidissent, quòd noxios receptassent, quòd agrum vastassent, quòd socios læsissent, aut aliquid simile. Formulam belli indicendi vide apud Gellium, lib. 16 c. 4.

Clārĭgātĭo, f. t. Belli indictio [προαγγελία τοῦ πολέμου πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας ἀγωνιζομένων. Gal. *Denonciement de guerre à ceux qui ont fait tort, s'ils ne veulent venir à raison.* Ital. *Generale concessione di pigliare prigioni, & fa li pagare pena o taglia, intimatione di guerra.* Germ. Ein heitere/vnnd offentliche Absagung: item, ein offentliche treibung so einem wider sein Schuldner fürzunemmen zugelassen ist. Hispan. *Aquella demanda de lo robado.* Pol. *Iawne ogłoszenie wojny...* Vng. *Had hirdetés, zsakmanytas.* Ang. *Denouncing or proclayming of warre*] ¶ Accipitur & pro exactione nummaria, maximè quæ principis, vel Reipublicæ edicto conceditur. Livius lib. 8: In Veliternos veteres cives Romanos, quòd toties rebellassent, graviter sævitum, & muri dejecti, & Senatus inde abductus, jussique trans Tyberim habitare: ut ejus, qui cis Tyberim deprehensus esset, usque ad mille passus 200 pondo clarigatio esset nec priùs quam ære absoluto, is qui cepisset, extra vincula captum habere.

Clāssis, f. t. Aequivocum est significat enim navium multitudinem. [στόλος, ἀπὸ τοῦ στέλλειν. Ger. Ein Schiffzeug. item ein ordnung vnd stand der Menschen. Belg. Een vlote schepen Polo. *Armata morska.* Vngar. *Sereg hajo.* Ang. *A naue of shippes.*] hoc est, à lignis, vel potius rudentibus veli: quamvis abusivè pro una tantùm navi ponatur. Virgil. lib. 6: Lyciæ ductorem classis Orontem. ¶ Significat & civium partes pro censius ratione distributas. τάγματα. Nam Liv. de Serv. Tull. rebus gestis scribit, urbem in quinque classes divisam, censumque ab eo institutum fuisse, rem saluberrimam tanto futuram imperio. quò pacis bellique munia non viritim, ut antea, sed pro habitu pecuniarum fierent. Tum classes centuriasque ad hunc ordinem ex censu descripsit. Qui centum millia æris, aut majorem censum haberent, inter primarios numerabantur, & sub primæ classis titulo. Ex his octoginta fecit centurias, quadraginta senum, quadraginta juvenum. Seniores, ad urbis custodiam: juniores, ut foris bellum gererent. Arma his, galea, clypeus, ocreæ, lorica, omnia ex ære. hæc ut tegumenta corporis essent. Præterea tela in hostem, hastæ, & gladius. Additæ sunt fabrorum duæ centuriæ, quæ sine armis stipendia facerent. datum munus, ut machines in bello ferrent. ¶ Hinc Classici, hujus primæ tantùm classis homines dicebantur, qui (ut docet Gell. libro 7. cap. 13.)

centum

centum & viginti quinque millia æris, ampliúsve censi erant. ¶Hinc etiam Classici testes: hoc est, assidui, & locupletes: qui (ut inquit Festus) signandis testamentis adhibebantur: hoc est, primæ classis homines, quasi primæ autoritatis, & idonei veritatis censores. ¶Et metaphoricôs Classicus autores vocat Gell. lib. 19. c. 8, Quasi primæ notæ scriptores, Latinæq; elegantiæ testes idoneos, cujusmodi sunt, Cicero, Cæsar, Salustius, Virgilius, Ovidius, Horatius, T. Livius. ¶Ex iis verò, qui intra centum ad septuagintaquinque millia erant censi, viginti seniorum, & totidem iuniorum centurias conscripsit; quibus pro scuto clypeus & reliqua omnia arma, præter loricam, sunt imperata. ¶Tertia classis à septuagintaquinque ad quinquaginta millia. Arma, ut in superiore præter ocreas. ¶In quarta classe à quinquaginta ad vigintiquinque millia, centuriæ viginti seniorum, viginti iuniorum. Arma mutata, nihil præter hastam, & verutum datum. ¶Quinta classis centurias triginta habuit, fundas lapidesque missiles gerentes. Et homines quintæ classis, pro tenuibus, & minimæ autoritatis dicuntur, οἱ τὸ ἔσχατον τελοῦντες. In his erant accensi, cornicines, tubicines in tres centurias digesti, qui non ultra undecim millia censebantur. ¶Et infra classem & extremæ classis viros infimæ notæ licebit appellare. Creata est præterea una centuria, quæ fuit immunis militia. Infra classem autem esse dicebantur, secundæ classis, cæterarumque omnium classium, qui minore summa æris, quàm classici illi censebantur. ¶Significat & classis, equitum ordines. Virgil. 3. Aeneid. Scio me Danais è classibus unum. Vnde & Classis procincta, παρεσκευασμένη στρατιά, dicitur exercitus instructus. ¶Apud antiquos Classes clypeatæ dicebantur, quos nunc exercitus vocamus. ¶Classes quoque in scholis sunt ordines discipulorum. Quint. lib. 1. cap. 2. autor est, à præceptoribus suis pueros olim in classes distributos, ordinemque discendi secundum vires ingenii datum. ¶Latinis in sua classe manere dicuntur, qui non deserunt vitæ institutum: &, Classem suam deserere, qui mutant.

Clāssĭcŭla f. p. Diminutivum apud Cic. Ad Attic. lib. 16. Cassius cum classicula sua venerat.

Clāssĭcŭs, a, um Quod est classis, vel quod ad classem pertinet: [ναυτικός. Polon. Do by wi morskiej przinależący. Vng. Hajos, hajohoz valo. Angl. Belonging to a nauie of shippes.] ut Classicum bellum, bellum navale. Propert. lib. 2 Et canerem Siculæ classica bella fugæ. ¶Classici, qui in navibus remis incumbebant: apud Curtium libr. 4: Tandem remis pertinacius everberatum mare, veluti eripientibus navigia classicis, cessit, appulsaque sunt litori lacerata pleraque. ¶Et Classici, οἱ ἐν τέλει, οἱ τελοῦντες, οἱ ἐν τιμήματι, primæ tantùm classis homines, de quibus paulò antè. ¶Etiam Classici dicebantur Præcones, κήρυκες. Qui tuba vel cornu jussu magistratum ex arce, vel circum muros populum ad comitium vocabant, dicti à Calando: id est, vocando, sive à clangore. Vnde Classica pro ipsis tubis, σάλπιγξ, βυκάνημα. Virgil. lib. 7. Classica nanque sonant. Vbi Servius, classicum dicimus, & ipsam tubam, & sonum. ¶Classicum autem est flexilis tuba. Livius lib. 5 Vocatis classico ad concilium militibus. ¶Classicum item ineundæ pugnæ signum appellatur, quod tuba dari solet: unde Classicum canere, σημαίνειν τὸ πολεμικόν: hoc est, signum dare, quo milites pugnam ineant. Contrà, Canere receptui ἀνακαλεῖν, est à pugna revocare. ¶Arripitur etiam latiùs Classici vocabulum pro quovis tubæ sono, qui prodeunte imperatore, aut ejus jussu in castris fieri solet. Cæsar. 3. bell. Civ. Pompejus paucis pòst diebus in Thessaliam pervenit: suum cum Scipione honorem partitur, classicúmque apud eum cani, & alterum illi jubet prætorium tendi. Virg. 1. Georg. Nec dum etiam audierant inflari classica.

Clāssĭārĭi, m. f. Propriè dicuntur classis milites, qui scilicet in classe stipendia merent. [ἐπιβάται. Polon Z Inierz morscy. Vng. Hajon viselo vitézek.] Hirtius lib. 3. bell. Civil. Itemq; per equites dispositos aqua prohibere classiarios instituit. Sueton. in Galba: Nam quum classiarios, quos Nero ex remigibus justos milites fecerat, ad pristinum statum redire rogeret. Apuleius usurpavit pro tubicine, aut eo qui classicum canit, quum ait: Et laudum ejus classiarius: atque assiduus præco. Vbi pro eodem penè videtur accepisse Præconem laudum & classiarium. Quo in loco Perottus mentem Apuleii non satis assequutus, arbitratur Classiarios pro potentioribus accipi, quos alio nomine vocabant Assiduos.

Clāthrŭs. & Clathrum, utroque modo dicitur, ligna transversa quibus aliquid munitur, ut fenestræ quæ vulgò Ferratæ dicuntur. [סבכה sebachah, κλεῖθρον, à κλείω, claudo. Gall. Barre, barreau, treillis, laye. Ital. Stanga. German. Das holtz darauff man die gätter machet/Gätter. Hispan. La red ò rexa o verja para cerrar lugar. Pol. Mrzeza, krata. Vngar. Szegző fa, beuedar fa. Ang. A barre or lattise.] Orat. Objectus caveæ valvis si frangere clathros. Columella posuit pro lignis cancellatim compactis, quibus glebæ contunduntur. Hirpicem Varro appellat.

Clāthro, as, significat clathris claudere. [κλειθρόω. Gall. Barrer, fermer de barres ou treillis. Ital. Stangare, mettere la stanga. German. Vergättern/versperrenden. Belg. Tralien. Hispan. Cerrar lugar con rexas ò verjas. Polon Zakracam, zagradzam. Vngar. Keresztfa bé szegezem. Angl. To shut vp in lattises or with barres.] Columell. lib. 9: Satis est autem vacerras inter pedes octonos defigere, fenisque transversis ita clathrare, ne spatiorum laxitas, quæ foraminibus intervenit, pecudi præbeat fugam. ¶Hinc fenestra clathrata apud Plaut. in Milite: Nam certò neque solarium apud nos est, neque hortus ullus, neque Fenestra nisi clathrata.

Clāvă, f. p. Fustis teres ad clavi similitudinem capitatus. [κορύνη, ῥόπαλον. Gall. Vne Massue. Ital. Mazza. Germa. Ein Kolb. Belg. Een Kolue/stooßt. Hispan. La porra. Polon. Pálica bul awa. Vnga Buzgány sele bot. Angl. A clubbe.] Cic. 6. in Verrem: Qui primo quum obsistere ac defendere conarentur, malè mulctati, clavis ac fustibus repelluntur. Idem de Senect. Sibi igitur habeant alii arma, sibi equos, sibi hastas, sibi clavam, sibi pilam, &c. Plin. de lino. Interdum deinde in filo ponitur, illisum crebrò in silice ex aqua, tectumque rursus tunditur clavis, semper injuria melius. ¶Hinc clava Herculis, qua ille utebatur, quam quis Herculi extorquere proverbialiter dicitur, qui sibi vendicare conatur, quod alius jam potentior occupavit.

Clāvātŏr, m. c. Qui hujusmodi clava utebatur, inquit Festus: servus scilicet qui clava armatus dominum comitabatur. [κορυνηφόρος. Polon Zbulawa chodzący. Vng Buzgány hordozó inas. Angl. Whiche that beareth a clubbe.] Plaut. Merc. Egomet mihi comes, calator, eques, agaso, armiger. Idem Rud. Aedepol eccum clavator advenit.

Clāvĭgĕr Qui clavam fert. [κορυνηφόρος. Polo Ten który z bulawa chodzi. Vng. Buzgány hordozo. Angl. That beareth a clubbe.] Ovid. 7. Metamorph. Claviger invidit Vulcani occumbere prolem. Idem 15. Metamorph. Illic lavêre Bimembres Vulnera, clavigeri quæ fecerat Herculis arcus.

Clāvārĭŭs Vide Clavis.

Clāvātŭs, Vide Clavus.

Clāudĭco, Vide Claudus.

Clāudo, is, si, sum act. t. Obstruo, obsero, includo, intercludo. [סגר sagar, κλείω. Gal. Clorre, fermer. Ital. Chiudere, serrare. Germa. Beschliessen. Belg. Sluyten. Hispan. Cerrar. Polon Zawieram. Vng. Bé szegezem. Ang. To shutte or shutte in, to close or inclose.] Virg. lib. 3. Georg. Autumnus clausos saturæ ad præsepia servant. ¶Interdum ponitur pro Circuire, sive circundare, περιλαμβάνειν: ita enim interpretatur Nonius illud Virgil. Eclog. 6: Dictææ Nymphæ nemorum jam claudite saltus. ¶Interdu pro obsistere, arcere: apud eundem lib. 10: Ecce maris magno claudit nos obice pontus. ¶Innumeras claudere perdices apes, greges dicitur, qui harum rerum multitudine est apprimè dives. Valer. lib. 1. Argò. ¶Claudere cœnam dicitur cibus, qui sumitur in fine cœnæ. Martial. lib. 13 Claudere quæ cœnas lactuca solebat avorū, Dic mihi cur nostras inchoat illa dapes?

Clāusŭs, a, um. Reconditus sub claustris positus: cui opponuntur apertus, promptus. [סגור sagur. ἀποκεκλεισμένος, ὁ κλεισθείς. Gall. Clos, fermé. Ital. Chiuso serrato. German. Beschlossen. Hispan. Cerrado. Polon Zawarty. Vng. Bé szegezett. Ang. Shut vp, inclosed.] Cic. Act. in Verr. Statuerunt se nihil tàm clausum neque tàm reconditum posse habere, quod non istius cupiditati apertissimum promptissimumque esset. Vlpian. l. si quis gravi. §. Subvenitur autem. D. ad Senatusc. Syll. clausos (ἐγκλεισθέντας) pro vinctis accipit, si modò vincti sint, ut omni modo erumpere non possint.

Clāusŭs, Reconditus sub signo, & claustris suppositus: huic contraria sunt patens, apertus, promptus, expositus. [Vngar. Bé szegezett.]

Clāusum, substantivum, n. f. pro tecto, sive loco cōcluso. [מכנס mighereth. κλεῖθρον. Gal. Enclos, un lieu fermé, ou voisé. Ital. Luoco chiuso, serrato stabile. Germ. Ein beschlossen ort. Hisp. Lugar cerrado. Polon Zawarte miejsce. Vnga. Rekesz hely. Ang. A close place.] Col. lib. 9 c. 8: Nam diebus requies danda est, & infundendi grati apibus, liquores, quibus intra clausum alantur. Virgil. 4. Georg. Sic positum in clauso linquunt.

Clāustrum, n. f. Clausura, sive quo aliquid clauditur, valvæ, fores, loca clausa. [מסגר mesgheret, סגור seghor, κλεῖθρον. Gallic. Closture. Ital. Chiostro, claustro. Germa. Ein schloß damit man etwas beschleust. Belg. Een sloet. Hispa. Cerradura ò encerramiento. Polon. Zawora. Vngar. Szegező fa. Angl. A close place to inclose or shutte vp any thing.] Plaut. in Curc. Nam sonitum, & crepitum claustrorum audio. Virg. 7 Aeneid. portarum ingentia claustra. Cicero pro Flac. Omnes sinus, promontoria litora, insulas, urbes maritimas claustris imperii nostri contineri. ¶In plurali tàm masculini quàm neutri generis est. Apud Antiquos Clostra pro Claustra dicebantur.

Clāustrā, ius Qui ferra, & cætera ad claudendum opera facit. [κλειδοποιός. Ger. Ein Schlosser. Belg. Een Sloetmaker.]

Clāustrārĭus à, um, apud Lamprid. in Heliogabalo ita fertur, ut exigitur. Mulionem curare jussit, & cursorem jussit & Cocum, & Claustrarium artificem, & ....

Clāusŭlă, f. p. Dicitur id quod aliquid finit: hoc est, finit [סוף sof, τέλος, ἀπὸ τοῦ κλείω. Gal. La fin & l'achevement de quelque chose. Ital. ... Germ. Das end, beschluss/Beschluss. Hisp. Cerradura. Polo. Zamknienie, koniec. Vnga. Vég, bé rekesztés Ang. The clause and end of any thing.] Plinius libr. 11. cap 45. Vngues, qui clausulæ nervorum summæ existimantur omnibus his, quibus & digiti. ¶Item pro exitu. Cic. pro Cælio: Mimi ergo est jam exitus, non fabulæ: in quo quum clausula non invenitur, fugit aliquis è manibus: deinde scabella concrepant, aulæum tollitur. ¶Hinc etiam Clausula pro sententia accipitur, quam Græci κῶλον dicunt, ita dicta, quod sententiam claudat. ¶Nonnunquam etiam accipitur pro

pro sententia, quæ epistolam vel carmen claudit, quàm vulgò *Conclusionem* vocamus. Cicer. Famil. 2: Quoniam mihi nullum scribendi argumentum est, utar ea clausula, qua soleo. ¶Clausulam imponere finem imponere. Senec. epist. 67: Non potest dici hoc non esse par maximis bonum, quod beatæ vitæ clausulam imposuit, cui Epicurus extrema voce gratias egit. ¶Clausula pro parte edicti. Vlp. in l. sed etsi. D. ex quibus causis, &c. Hæc clausula ad eos pertinet, quos more majorum sine fraude in jus vocare non licet &c.

Claūsūræ, vel potiùs clusuræ, sunt τὰ ἰσχυρώματα, quæ imperatores Romani in limitibus habuerunt. Posteriorum temporum scriptores Clausas, & Clusas vocarunt.

Claūdūs, m. f. quasi pedibus clausus: id est, impeditus. Qui ex pedibus aut cruribus femoribúsve vitiatis, æquis passibus incedere non potest. [פסח pisséach. χωλός. Gal. *Boiteux*. Ital. *Zoppo* Germ. Hinckend. Belg Hinckepoot/mand/kreupel Hispa. *Coxo*. Pol. *Chromy kulhawy*. Vngar. *Santa, bénna*. Ang. *A criple, Lamed, that haulteth.*] ¶Vnde etiam Appius Claudius, à quo Claudia familia originē traxit, primùm Appius Clausus dicebatur. Plaut. in Aulul. Quasi claudus sutor domi sedet totos dies. ¶Si juxta claudum habitaris, claudicare disces, ἂν χωλῷ παροικήσῃς, ὑποσκάζειν μαθήσῃ. Plut. de liber. educ. Proverbium admonet, perniciosam improborum hominum consuetudinem fugiendam esse, propterea quòd cum corporis, tum maximè animi vitia & contagio serpūt in vicinum. ¶Claudi more tenere pilam, proverbialiter in Pisonem dixit Cicero, pro nullo delectu nulloq; judicio tenere ac sequi quicquid doctū indoctumque sit. ¶Claudus optimè virum agit, ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ, sive ut alii legunt, ὀχεῖ. Dici solitum ubi quispiam suam sortem vel parum egregiā anteponit alienæ, tametsi præstantiori.

Claūdĭco, as, ava, n. t. Altero tantùm pede incedo, vel alterum pedem infirmum, & instabilem, aut curtum habeo, Vacillo non rectè incedo. [פסח paséach צלע tsaláh. χωλαίνω. Gal. *Clocher, boiter*. Ital. *Zoppicare, andar zoppo*. Germ. Hincken. Hispa. *Coxquear*. Polon. *Chramie* Vnga. *Sántikálok, santálok*. Ang. *To criple, to hault, to be Lame.*] Cic. lib. 2. de Orat. Nam quod Spur. Carvilio graviter claudicanti ex vulnere ob Rempublicam accepto, & ob eam causam verecundanti in publicum prodire, &c. Translatè dicitur de omni eo, quod suis partibus rectum non est. Cic. 1. de Finibus: Qui verentur, ne si amicitiam propter nostram voluptatem expetendam putemus, tota amicitia quasi claudicare videatur. Liv. 2. bel. Punic. Si altera parte claudiret Respublica malis consiliis ac bonis, idem juris & potestatis erit.

Claūdĭcātĭo, verbale, f. t. [צלע tseláh. χωλότης. Gall. *Boitement, clochement*. Ital. *Esso andar zoppo* Germ. Das hincken. Belg. Hinckinge. Hispan. *Coxedad*. Polon. *Chramanie*. Vngar. *Sántikálas, sántalás*. Angl. *A haulting, lamenesse.*] Columell. lib. 6. cap. 12: Sanguis demissus in pedes claudicationem affert. Cic. 1 de Nat. Deor. In quo stante atq; vestito, levitec apparet claudicatio non deformis.

Claūdĭtās, f. t. idem: hoc est, ipsum claudicandi vitium. [צלע tseláh. χωλεία. Polon. *Chramota*. Vngar. *Sántaság*. Ang. *Lamenesse or haulting.*] Plin. Repulsu durioris materiæ claudicatem illicò affert.

Clāvĭcŭlă, Claviculus. Vide Clavus.

Clāvĭs, f. t. Est qua ostia, arculæ, & id genus multa, & clauduntur, & aperiuntur. [מפתח maphtéach. κλεὶς. Gall. *Clef*. Ital. *Chiave*. Germ. Ein schlüssel. Belg. Een sleutel. Hispan. *La llave*. Polon. *Klucz*. Vngar. *Kölis*. Ang. *A key*] à Clàm, quòd quæ celare volumus, hac claudere soleamus. Cato de Re rust. c. 13. Seriam vinariam unam, clavam torculario unam. Cic. pro Domo sua: Scilicet tu helluoni spurcissimo, &c. omne frumentum privatum & publicū, omnes provincias frumentarias, omnes mancipes omnes horreorū claves lege tu tradidisti. ¶Habet & clavim in accusativo. Plaut. in Most. Clavim mihi harumce ædiū nunc jam jube afferri. ¶Vnde Conclavia, loca quæ sub una eademque clave clausa sunt: & Conclavatus locus, una clava clausus. Clavem Theodorus Samius primò monstravit: à quo Faber clavicularius, κλειδοποιός. ¶Clave findere ligna, & securi fores aperire conaris, τῇ κλειδὶ τὰ ξύλα σχίζεις, τῷ δὲ ἀξίνῃ τὴν θύραν ἀνοίγειν πειρᾷς. Quum res præposterè geritur, veluti siquis metu liberos studeat emendare, servos beneficiis sibi adjungere.

Clāvĭcŭlă, f. p. diminutivum à clavi, vel à clava virga. [κλαδίσκος. Gall. *La vrille ou tendon de la vigne dequoy elle se lie & s'attache à ce qu'elle rencontre.* Ital. *Capelli della vite con i quali s'appiglia à quello che rencontra.* German. Ein schlüsselin. Hispan. *El carcillo ò tixereta de la vid.* Polon. *Kluczyk, item, Cylonek od ktorego się wiaże wino, latoro, winna albo szczepowa.* Vngar. *Kölis oska, az szöllőnek az kaccsa.* Anglic. *The boughe of a wine wherby it is coupled to an other wine.*] ¶Dicitur quoque Clavicula capreolus, sive pampinus in vite. Cic. de Senect. Vitis quidem, quæ natura & caduca est, & nisi fulta sit, fertur ad terram, eadem, ut se erigat, claviculis suis, quasi manibus, quicquid est nacta, complectitur.

Clāvĭcŭlārĭŭs, m. f. Qui claviculam: id est, virgam vel clavem gerit, κλειδοῦχος. Julius Firmicus Matheseo: lib. 3: Aut clavicularii, aut carceris custodes. [Polon. *Kluczink*. Vngar. *Kölsár.*]

Clāvārĭŭs, Appellatus est Suetonii pater, ab eo quòd præfectus fuerit donativo imperatorio inter milites dispertiendo. Vnde Corn. Tacitus scribit, Clavarium donativi nomen esse, qui ait Seditiosæ militum voces terrebant Clavarium: donativi nomen est.

Clavola, læ, f. p. Surculus arboris vel fruticis utrinque præcisus, & plantationi aptus: quam & Taleam vocant Latini. [נצר nétser יונקת jonéketh נטע néthah ... schetil. ξυλάριον, ξυλύφιον, κλάδος. Gall. *Vn lauceau, rejetton, ou greffe d'olivier*. Ital. *talamo*. Germ. Ein schoß das man pflantzen will. Hispa. *El estaca propria para plantar* Polo. *Latorosl, ktora się szczepi*. Vngar. *Palanta vessző, (a nagy) oltó ág*. Ang. *A greffe, a slipe of a tree, a young sett or shoote*] Varro lib. 1. de Re rust. cap. 40. Demum in oleagineis seminibus arboris videndum, ut sint de tenero ramo ex utraque parte æquabiliter præcisa, quas alii clavolas, alii taleas appellant, ac sac unt circiter pedales.

Claustrārĭŭs, Claustrum, Clausula, Vide Claudo.

Clāvŭs, m. f. dictus est quòd claudat, figat, atque contineat: à claudendo: nam ideò clavum figimus, ut claudat seu contineat aliquid [מסמר masmér יתד jathéah. ἧλος. Gall *Clou ou coing*. Ital. *Chiovo*. Germa & Belg Ein Nagel. Hispan *clavo*. Pol. *Gwozdz*. Vngar. *Szeg* Ang. *A nayle*] Cæsar 3 bell. Gall. Transtra ex pedalibus in altitudinem trabibus confixa clavis ferreis, digiti pollicis crassitudine. ¶Clavum clavo pellere ἥλῳ τὸν ἧλον ἐκκρούειν. Lucianus in Philopseude: ἧλον, φασὶ, ἐκκρούεις τὸν ἧλον: id est, Et clavo, quod ajunt, extundis clavum. Locus erit proverbio, non modò quum vitium vitio, malum malo, dolum dolo, vim vi, audaciam audacia, maledicentiam maledicentia retundimus: verùm etiam quoties rem utcunque molestā diversa molestia profligamus: ut quum libidinum incitamenta laboribus obruimus, curam amoris aliis majoribus curis domamus. ¶Clavus item navis est gubernaculum, sive temo, quòd eam dirigat, rectamque teneat. πηδάλιον. Cic. de Senect. Ille autem clavū tenens, quietus sedeat in puppi. ¶Hinc proverbium, dum clavum rectum teneam. Significat autem non imputandum eventum minùs prosperum artifici, modò is præstiterit quod artis est. Quin. li. 2 Inst. ¶Vinū claret clavo, τὸν οἶνον οὐκ ἔχει πηδάλιον. Quo significatur ebriatatem nihil consultè, neque moderatè vel dicere vel facere. Obruitur enim ratio, quæ clavi vice sobrios moderatur ac gubernat. ¶Purior clavo, ἁγνότερος πηδαλίου. Comparatio proverbialis de re vehementer inculpata aut moribus undequaque integris, & incontaminatis. Clavus enim nauticus assiduis fluctibus abluitur, ut nihil sordidum possit hærere. Adagium refertur à Suida. ¶Item Clavus genus tuberculi, quod & ἧλον Græci appellant, rotunda specie, coloris albi: fit in plantis digitisque pedum maximè: sic appellatum, quia ita pungit, ut quasi clavus ferreus infixus videatur. Nam caro durescit in callum semper ferè pungentem. ¶Alii Clavum intelligunt, quem δοθιῆνα Græci: Celsus, Furunculum appellat, sola duritie à phymate differentem: Aegyneta definit esse tumorem cum abscessu, à crassis humoribus genitum, qui in carnosis præcipuè locis consistit, mitis alioqui nisi profundior fit: nam tunc malignitatem habet coniunctam. Eo morbo Silius Italicus interiisse fertur. Plin. epist. 51: Erat illi natus insanabilis clavus, cujus tædio ad mortem irrevocabili constantia decurrit. ¶Fiunt & callosa quædam in candido oculi tubercula, quæ Clavi nominantur oculorum. ¶Arbores quoq; clavum hujusmodi patiuntur, qui & Fungus, & Patella dicitur, ut inquit Plin. li. 17 cap. 24. Idem scribit clavos innasci natibus, & purgari succo pyxaranthi. ¶Sunt & Clavi caligares, à caligis militaribus quibus suffigebantur. Idem l. b. 9. c. 8: In quibus piscas omnibus annis Vergiliarum exortu existunt, squamis conspirni crebris atque præacutis, clavorum caligarium effigie. ¶Præterea Clavus est vestimenti genus veluti quibusdam clavis aureis distinctum: quod & à palmarum similitudine Palmatum vocabatur, & à verrucis clavo similibus Verrucata vestis: quòd si latior ipsa vestis erat, Latusclavus dicebatur, πλατύσημον. Hac soli Senatores & patricii induebantur. Horat. lib. 1 Serm. & latum demisit pectora clavum. ¶Vnde Laticlavos appellari Senatores legimus. Suet. de Nerone: A' laticlavo, cujus uxorē attrectaverat, cæsus. Vide Latus clavus. ¶Ab Ovidio Clavus simpliciter dicitur pro Senatoria dignitate, illo versu: Curia restabat, clavi mensura coacta est. Sueton. de Aug. Clavo nec lato, nec angusto.

Clāvātŭs, a, um, Quod est aculeis clavorum modo prominantibus circundatum. [ἡλωτός. Pol. *Obiti godzdziami*. Vng. *Tsipkés, szeges.*] Nam & clavatæ vestes, πλατυσημοπορφύρια, hinc vocantur: quas vulgus à verrucis clavo similibus, *Verrucatas* appellat, etiamsi non ex auro, sed aut ex cocco, aut aliis coloribus verrucas habeant. Lamprid. in Alex. Convivium, neq; optimū, neque nimis parcum, sed nitoris summi fuit: ita tamen ut puta mantilia mitterentur sæpiùs cocco clavata, aurata verò nunquam. ¶Hinc etiam Clavata dicuntur vestimenta clavis intexta, vel calceamenta clavis confixa. Et clavati socci, quòd soleas habeant clavis intertextas. Clavata verò sunt vestimenta, quæ ex auro aut ex cocco, aut aliis coloribus clavos & verrucas habent. Quæ autem ex auro, Auroclavata dicuntur, & Auroclavatæ vestes, à textura aureorum clavorum. ¶Clavus annalis, qui figebatur in parietibus sacrarum ædium, per annos singulos ut per eos numerus colligeretur annorum. Apud Livium scribitur Dictatorem creatum fuisse causa tantùm figendi clavi ad pestilentiam sedandam. Hinc Clavo trabali beneficium figere, proverbiali metaphora dicitur, pro eo quod est alta

alta mente beneficium reponere, & inextinguibili memoriæ commendare de quo vide infrà in dictione TRABALIS. ¶ Præclavium, pars vestis, quæ ante clavum texitur. Afranius apud Nonium: Tertium diem præclavium unum texere.

Clāvātŏr, m. f. appellatur servus qui ad tutelam domini fustibus, clavaque armatus est.

Clāvĭcŭlŭs, m. f. diminutivum à clavo. [γομφίον. Polonic. *Faczek.* Vnga. *Szegetske* Angl. *A litle nayle.*] Significatur etiam hoc nomine Capreolus in vite, qui ἕλιξ Græcè, & *Pampinus* à nostris dicitur.

Clāvĭcŭlātŭs, a, um, Claviculis instructus. [ἐλιγματώδης, ἑλιγμένος. Vnga. *Szegetskekkel bwnbs.* Ang. *Nailed.*]

Clāvŭlŭs, Diminutivum, Parvus clavus. Varro de re Rust. cap. 9. Ne vulnerentur à bestiis, imponuntur iis collaria: id est, cingulum circum collum ex corio firmo, cum clavulis capitatis. Cato c. 21: Imbrices medias clavulis figito.

Clēmă, [κλῆμα. Polon. *Sojnka, mlecz, swiny.* Vngar. *Eb tej.*] Herba est tithymali generibus assignata, Cyparissiæ non absimilis, quæ Dioscoridi Pityusa, Officinis *Esula* dicitur. Vide Dioscor. l. 4. c. 148. & Ruell. lib. 3. c. 246. ¶ Hujus varia genera à perito linguæ Polonicæ, & rei herbariæ, distinguenda erunt. Evonymus vulgò apud Barbaros, item Italos & Gallos, fusaria vel fusanus appellatur ab usu fusorum, propter materiæ soliditatem: à nonnullis Gallicè *scerta sacerdotum*, à figura fructus. Tragus Tomo 3. fusariam nulla ratione evonymum esse negans, carpinum facit. Gesn. in capra lit. C. *Trzmiel* Polonis dicitur quibusdam *swidwina.* ¶ Clema item Plinio inter nomenclaturas polygoni herbæ commemoratur.

Clēmătĭs dăphnŏīdēs. [κληματὶς δαφνοειδής. Gall. *Pervenche.* Ital. *Provenca.* Ger. *Ingrün / Magdpalmen* Belg. *Vincoorte maeghden/palm/ingroen* Hisp. *Pervinca.* Polon *barwinek.* Vng. *Szulák.*] Herba est sarmenta habens prælonga, junceæ crassitudinis, folia autem lauri: unde & Daphnoides cognominata est. Notiore nomine *Vincapervinca* dicitur, quæ & clematis Aegyptia appellatur. ¶ Vnde locus factus proverbio: Clematis Aegyptia, κληματὶς αἰγυπτία. Phalereus Demetrius refert id joco dici solitum in eos qui corpore præter modū procero atq; atro colore essent. ¶ Est & altera Clematis, ramis rubentibus quibus se arboribus circumvolvit, ut smilax: unde ab Officinis *Volubilis major* appellatur. [Gall. *Liseron.* Ital. & Hispan. *Flammola.* Ger. *Weiß winden/ Jaunglocken*] ¶ Commemoratur & tertia Clematidis species à Plin. lib. 24. cap. 15. Italis *Centunculus* appellata, eadem fortasse cum ea, quam Dioscor. Gnaphalium appellat.

Clēmēns, tis, om. t. Lenis, mitis, mansuetus, humanus, qui remittit de eo quod possit prosequi. [חנון *chennún* רחום *rachúm* סידח *chasidh.* πρᾶος, ἐπιεικής. Gall. *Doux humain, mis entendieux, passible, clement.* Ital. *Clemente, piacevol, liberale, mansueto.* Germa. *Sanfftmütig / mild / barmhertzig.* Belg. *Sachtmoedig / goedertieren.* Hisp. *Manso, mansueto y templado* Polon. *Miłosierny, dobrotliwy.* Vng. *Kegyelmes.* Ang. *Mercifule, gentle meek.*] Cic. 2. de Finib. Etsi satis clemens sum in disputando, tamen interdum soleo subirasci. Differt à Placido, quòd Clemens sit circa rectè agentes, Placidus circa delinquentes: & clementes est nullos lædere, placidi arridere omnibus: clemens animo, placidus vultu Terent. in Adelph. Ille suam semper egit vitam in otio, in conviviis, clemēs, placidus, nulli lędere os, arridere omnibus. ¶ Clemens mare dicitur: id est, mite & tranquillum, cui mare iratum asperum, ac sævum opponitur. Gell. lib. 2. c. 21: Nox fuit & clemens mare, & anni æstas, cœlumque liquidè serenum.

Clēmēntĭă, f. p. Lenitas, benignitas, misericordia animi, moderatio. [חנינה *hanínah* חסד *chésedh* רחמים *ráchem.* πραότης, ἐπιείκεια. Gal. *Clemence, douceur, quand la personne ne se courrouce pas aisément* Ital. *Clemenza, benignità.* Germ. *Sanfftmütigkeit / mildigkeit / gütigkeit* Hisp. *Aquella mansedumbre y templança.* Polon. *Dobrotliwość, miłosierdzie.* Vngar. *Kegyelmesség.* Ang. *Mercifulnesse, meekenesse.*] Cic. de Inventione: Clementia est, per quam animi temerè in odium alicujus invectionis concitati, comitate retinentur. Terent. Adelph. Facilitate nihil homini esse melius, atque clementia. Cic. 7. Verr. Illam clementiam, mansuetudinemque nostri imperii in tantam crudelitatem, inhumanitatemq; esse conversam.

Clēmēntĕr, adverb. Modestè & moderatè. [πράως. Gal. *Doucement sans courroux gracieusement.* Ital. *Benignamente, dolcemente* German. *Gütigklich / sanfftmütigklich.* Hisp. *Mansa y templadamente.* Pol. *Laskawie.* Vngar. *Kegyelmessen, irgalmassan.* Angl. *Mercifullie, meekelie.*] Cic. 6. Verr. Leniter hominem, clementerque accepit. ¶ Clementer & moderatè jus dicere, apud Cæs. 3. bell. Civil. ¶ His contraria sunt, Inclemens, Inclementia, & Inclementer.

Clēmēntĭssĭmē, adverb [Pol. *Barzo Laskawie* Vngar. *Igen kegyelmessen, engedelmessen, irgalmassan.*] Gell lib. 1. cap. 18: Hæc Varro scripsit de ipso Lælio clementissimé.

Clĕŏnĭcĭŏn, [Κλεονίκιον. Germ. *Wider wolgemuth.*] Herba eadem cum clinopodio, teste Plin. lib. 24. ca. 15.

Clĕpo, is, psi, ptum, Furor, surripio. [גנב *ghanáb.* Gal. *Desrober, oster & destourner secrettement & en cachette.* Ital. *Rubare, furare.* Germa *Stälen / rauben.* Hispan. *Hurtar.* Pol. *Kradnę, obieram, ksobie ciągnę.* Vngar. *Lopok.* Ang. *To steall or tak away secretlie.*] à verbo Græco κλέπτω. unde Cleptum, furto subtractum. Liv. Siquis clepsit, ne populo scelus esto, néve cui cleptum erit. Plaut. Rape, clepe, tene, harpaga. Cic de Rep. Non modò ut Spartæ rapere, ubi & pueri clepere discunt. ¶ Clepere verba alicujus aut sermonem, observare est, & aucupari. Pacuv. Sermonem hic nostrum ex occulto clepit, quantum intelligo. Accius Epigram: Eaq; hoc causa, ut ne quis nostræ auribus verba cleperet. Ex Nonio.

Clĕpsȳdră, pen. corr. Vas è quo aqua paulatim effluens horas distinguebat, horologium. [κλεψύδρα Gall. *Vn certain vaisseau lequel perit à petis ietsois l'eau par bas, duquel on se servoit pour horloge.* Ital. *Horologio di acqua.* German. *Ein wasserstund / wie bey uns gemeinigklich die sand uhren.* Hispa. *El relox de agua que fue antiguamente.* Pol. *Zegarek cziekacy.* Vnga *Foly ora.* Ang. *A diall measuring houres by running of water.*] Dicta est autem Clepsydra ab aquæ furto quòd aquā aut celet, aut furetur. Cic. 3. de Orat. At hunc non declamator aliquis ad clepsydram latrare docuerat. Martialis lib. 6: Septem clepsydras magna tibi voce petenti Arbiter invitus, Cæciliane, dedit. ¶ Consimilia sunt hoc tempore clepsydris vascula illa apud nos usitatissima, quæ in medio instar duorum turbinum coarctantur: ex quibus pulvisculus per foramen minutum sensim delabitur ex parte superiore in inferiorem, atque ita legitimum tempus horæ metitur. Apud veteres oratoribus acturis causas forenses præscribebatur tempus dicendi datis clepsydris, quibus exhaustis, ampliùs dicere vetabantur. Plin in Epist. Dixeram horis penè quinque: nam tribus clepsydris, quas spatio sissimè acceperam, sunt additæ quatuor. ¶ Est item Clepsydra astronomicum organum, sydera dimetiens. Martianus: Clepsydris lunæ magnitudo cognoscitur. ¶ Est item Clepsydra nomen fontis, in arce Messeniorum, in Arsinoēn alterum fontem influens. ¶ Fuit & Athenis in arce ejusdem nominis fons, ita dictus, quòd flate incipientibus Etesiis abundet, iisdem desinentibus exarescat. Vide Cæl. Rhodig. lib. 18. c. 39.

Clērŏmāntĭă, æ, f. p. κληρομαντεία, Divinationis genus, quod fit per sortes.

Clērŭs, ri, m. f. [κλῆρος. Pol. *Mol vlowi.* Vngar. *Meh moly.*] Vermiculus est, teste Aristotele, in alveorum pavimentis nascens, quo excrescente, velut Aranea obducitur alveus, & favi carie pereunt, ipsis scilicet unà cum fœtu putrefactis: quòd virii genus Clerum quoque eruditiores appellant hoc est, favi fœtusq; putrefactionem. Plin. lib. 11. cap. 16, clerum interpretatur abortum & quandam amaræ ceræ duritiem, quum inde fœtum apes non eduxerint, morbo impeditæ, aut ignavia, aut infœcunditate naturali. ¶ Græcis item κλῆρος sortem significat, vel hæreditatem: unde Cleronomus, κληρονόμος, hæres: & Cleronomia, κληρονομία hæreditas.

Clĭbănŭs, ni, m. f. [תנור *tannúr.* κλίβανος. Gal. *Vn four.* Ital. *Teggh -, testo.* Germ. *Ein ofen* Belg. *Een oven.* Hispa. *Horno.* Pol. *Piec* Vngar. *Kemencze* Ang. *An ouen, a fournaise.*] Instrumentum placentis potiùs, & id genus cibis, quàm panis coquendo dicatum, quod antiquitùs ex testa, seu opere figlino fieri solebat, postea etiam ex ferro, vel ære. Colum. lib. 3: Scrobem clibano similem esse debere, ut imus, quàm summus, patentior fit, ut latiùs radices agantur. Plin. l. 19. Cortices quoq; decussi clibanis & furnis præbent usum. Differt autem Clibanus à furno, quòd hic major sit, & immobilis. Clibanus autem minor, ut quocunque vitium fuerit possit transferri. ¶ Hinc κλιβανίτης ἄρτος à Græcis appellatur, qui non in furno, sed in clibano coctus est: quem Varro lib. 4. de Ling. Lat. Testuaceum appellat, quòd scilicet in calido testo (sic enim clibanum testuaceum appellat) coqueretur.

Clĭbănārĭus, m. f. Qui bene ferro & armis munitus certamen init. [κατάφρακτος. Polo. *Zolnierz wzbroie do potrzeby vbrani.* Vng. *Fegyverbs vitéz.*] Nazarius in Panegyrico ad Constant. Operimento ferri, equi, atque homines obsepti: clibanariis in exercitu nomē est. Dicti Clibanarii, quoniam more testudinis arcuatis armis (quæ clibani forma est) utebantur Ammianus Marcellinus Clibanarios eosdem esse tradit, cum iis, qui Greco nomine appellantur *Cataphracti.*

Clīdĭum, κλείδιον, Thynni jugulus est, qui præcipuè in recenti hoc pisce commendatur. Plin. lib. 9. c. 15. Thynni membratim cæsi cervice, & abdomine commendantur, atque clidio, recenti duntaxat, & tum quoque, gravi ructu, cętera parte plenis pulpamentis sale asservantur.

Clīdūchŭs, κλειδοῦχος. Polon *Klincznik.* Vngar *Kolsták.*] Græcis clavigerum significat. ἀπὸ τῆς κλειδὸς: hoc est, à clave. Plinius lib. 34. cap. 8 Fecit & quadrigas, bigasque, & cliduchon eximia forma.

Clĭēns, com. t. Qui in fiducia & tutela alicujus est, & patronum habet: [בן חנן *ghannún* פבל *hebédh* חסיד *chasidh.* πελάτης, ὑπήκοος. Gall *Vassal de quelque seigneur, celuy qui s'est mis en la protection & defense d'vn autre.* Ital. *Cliente.* German. *Das under einem Bogtmann ist / under eines anderen schirm / ein Bogtkind / underthan.* Belg. *Onderstaen / een die des voorspraecken hulp en bystant versoeckt.* Hispan. *Encommendado à alguno, auogado.* Polon. *Sjierota, tenktory iest w piecze.* Vngar. *Valaki gongya viselője alat valo.* Ang. *A reteiner to some noble or gentle man.*] nam Patronus defensor causæ est dictus, quasi pater: Cliens autem defensione indigens: id est, litigator, qui patronum colit & sequitur, ut ab eo defendatur. Sed ut rectiùs vim vocabuli intelligas, scio quemadmodum Budæus in Pandect. scribit, moris fuisse apud antiquos, ut provinciales & socii populi Romani in Clientelam sese darent proceribus Romanis, quos patroni sibi adoptabāt,

non

non modò publicè, sed etiam privatim: iidq; ut clientes eorum dicerentur, inter se verò hospites. Ferebat autem id hujusmodi necessitudo, ut clientes perpetuò patronorum suorum patrocinio, caput ac fortunas suas tuerentur: vicissimque ipsi patronos suos omni observantia atque obsequio colerent, & venerarentur. Cicer. in Divinat. in Verrem: Clarissimi viri nostræ civitatis temporibus optimis, hoc sibi amplissimum pulcherrimumque ducebant, ab hospitibus, clientibúsve suis, ab exteris nationibus, quæ in amicitia pop. Rom. ditioneque essent, injurias propulsare, eorumque fortunas defendere. Quinetiam (ut idem scribit) quos *Vasallos* vocare solent, Clientes appellare possumus: & Clientelam, observantiam ipsam: & obseqnium, quod *Homagium* dicunt, Clientelaris officii sponsionem, agnitionemque.

Clientă, tæ, fœmininum, quo usus est Plaut. in Mil. Habeo eccillam clientam meam, meretricem adolescentulam. Idem in Rud. Iam clientas reperi. Afranius similiter in Pompa: Interim tua clienta. Et Horatius: Nec laconicas mihi Trahunt honestæ purpuras Clientæ. Sosipater lib. 1: In quo tamen Horatii loco nostra exemplaria *Clientes* habent, non *Clientæ*.

Clientēlă, Clientum multitudo, qui potentem aliquem civem, principémve favore prosequuntur, & cujus dignitatem factionemq; tuentur, ducti aliqua mercede, vel beneficio. [מגן maghin חסד chésedh. πελατεία. Gall. *Le domaine, la protection & sauvegarde des Seigneurs envers leurs vassaux & sujets.* Ital. *Sicurtà, clientela.* Germ. Viele der Vogtkindern: das ist / deren die Schirmvögt haben. Hispan. *Aquella encommendacion, y securidad,* Pol. Opieka. Vngar. *Valaki-ek párt tortoi (avagy,) Otalom.* Angl. *The protection and defence of lordes towardes their subiectes.*] Cic. ad Attic. lib. 14: Scis quàm diligam Siculos, & quàm illam clientelam honestam judicem. ¶ Item Clientela dicitur fides, tutela: unde Committere, vel conferre se in clientelam alicujus, est sese alterius clientem profiteri, & ejus patrocinio, sive (ut Gallorum vulgus loquitur) *Salvegardiæ* se committere. Terent. in Eunuch. Thais patri se commendavit in clientelam & fidem.

Clīmă, atis, n. t. [פאה peáh. κλίμα. Gall. *Climat, region, & air du pays.* Ital. & Hispan. *Clima.* Germ. Ein clima / ein ausgezeichnet theil des Himmels oder Erdbodens. Pol. Wimierzona czesc nieba albo ziemie. Vng. *Az egnek tartomani, bizonyos darab részei.* Angl. *A climat, the trait and draught of a contree.*] Græca dictio, quæ spatium significat, duobus respondens parallelis, quo diei longitudo ad dimidiatam horam variatur. Vitruv. lib. 1. cap. 1: Disciplinam verò medicinæ novisse oportet propter inclinationes cœli, quas Græci κλίματα dicunt.

Climax, [סלם sullám מדרגה madhregháh. κλίμαξ. Gallic. *Eschelle, degré.* Ital. *scala.* Germ. Stägen / Leitern. Hisp. *Escalera.* Pol. *Drabina, schod.* Vngar. *Garadits, lajtorja.* Angl. *A ladder, or the steppes of a ladder, or stare.*] Latinè scala vel potius scalæ: est figura, quæ dicitur Gradatio: qua paulatim veluti per scalas ascendimus: ut apud Ovid. Viderat hanc, visamque cupit, potiturque cupita.

Climactēricŭs, ca, cum, [κλιμακτηρικός. Polon *Stopniowani, stopniowan.* Vngar. *Grádisos.*] Latinè dici potest Scalaris, ἀπὸ τῶν κλιμακτήρων, quo nomine Græci scalarum gradus significant. Vnde numerus climactericus dicitur, ad quem per gradus, & veluti scalas quasdam paulatim ascendimus: qualis est numerus, qui ex novem novenariis resultat. Nam unitas ter sumpta conficit ternarium. Ternarius in se ductus, novenarium. Novenarius autem novies sumptus conficit unum & octoginta, qui est numerus Climactericus. Hunc autem numerum in humanæ vitæ annis maximè formidabilem esse, à veteribus proditum est, quippe qui rarò sine vitæ, aut fortunarum periculo soleat transmitti. Hoc enim anno ætatis Plato Philosophus, Diogenes Cynicus, Dionysius Heracleotes, Eratosthenes geometra diem suum obierunt: alii annum ætatis sexagesimum tertium in primis periculosum judicarunt, qui constat ex septies tribus ter multiplicatis, quem etiam Climactera vocabant. Vnde Augustus Cajum nepotem lætum natalem diem suum celebrare jubet, quòd annum illum omnibus senibus periculosissimum evaserat. Fuerunt etiam qui annum undequinquagesimū maximè formidarent: partim quòd sit numerus quadratus, quem potentissimum credidit antiquitas: partim etiam quòd ex septenario septies multiplicato resultet: cui inter omnes numeros veteres plurimum detulerunt: adeò ut per omnem vitam septimum quemque annum periculosum & crisimum esse voluerint, sed quum præcipuè qui per ternas hebdomadas ascenderet, qualis est annus primus & vigesimus, qui ex tribus septenariis constat: item quadragesimus secundus, & sexagesimus tertius, & omnium maximus octogesimus quartus. ¶ Climactericum tempus, pro arduo, difficili, contrario, authore Plin. epist. 44: Habes climactericum tempus, sed evades.

Clingo, Veteres pro Cingo usurparunt: à Græco κλάγω. Festus.

Clinĭcē, ces, κλινική, Medicina, quæ victu, & pharmacis corporibus medetur. Dividitur enim Clinice in duas partes, in Diæteticen, quæ victu medetur: & Pharmaceuticen, quæ medicamentis curat. Plin. lib. 29. cap. 1: Is quum fuisset mos, liberatos morbis scribere in templo ejus Dei, qui auxiliator fuisset, ut postea similitudo proficeret, exscripsisse ea traditur: atque (ut Varro apud nos credit) jam templo cremato instituisse medicinam hanc, quæ Clinice vocatur.

Clinĭcŭs, penul. corr. m. f. [κλινικός. Polon *Lekarz przy lożu vzdrawiajacy.* Vngar. *Orvos, beteghöz járó orvos.* Ang. *Beddred, one so si ke that he can not rise.*] Medicus qui dixtra curat, aut medicamentis dictus à lectis ægrotantium, quos frequentare solet, quasi Lecticularius. Martialis: Sote filia clinici: id est, medici. ¶ Dicuntur & Clinici, qui ita morbo affecti sunt, ut surgere è lecto non possint, nullaque ampliùs de eorum salute spes sit. Plin. li. 25. c. 5: Medetur ita morbis comitialibus, ut diximus, vertiginis, melancholicis. Et paulò pòst: Stomachicis, spasticis, clinicis, &c.

Clīno, as, Inclino [נטה natáh. κλίνω. Gall. *Incliner.* Ital. *chinare.* German. Neigen / biegen. Hispa. *Inclinar ò abaxar.* Polon. *Nachiliam* Vngar *Hayton, meg hajlok.* Ang *To bowe.*] Græcum est: & licet non sit in usu, ejus tamen composita usurpantur, quæ sunt Acclino, Declino, Inclino, & Reclino: de quibus suis locis.

Clīnāmĕn, inis, n. t. Inclinatio [מוט mot. ἔγκλισις. Gall *Destournement & inclination à costé.* Ital. *Inchinatione.* Germanic. Neigung. Hispan. *Inclinacion.* Polon. *Nachilenie, naklonienie.* Vngar. *Meg hajlas.* Angl. *Bowing or turning to a syde.*] Lucretius de inclinatione elementorum & primorum corporum: -sed ne res ipsa necessum Intestinum habeat cunctis in rebus agendis, Et devicta quasi cogatur ferre, patique: Id facit exiguum clinamen principiorum, Nec regione loci certa, nec tempore certo.

Clīnē. [κλίνη. Ger. Ein Betth. Polo. *Lożko.* Vngar. *Agy.* Ang. *A bed to rest in.*] Latinè lectus, lectica mensa, ἑξάκλινος, torus discubitorius, qui sex capiebat. Martial. Et testudinem mensus quater hexaclinon.

Clīnĕdĭŏn, κλινίδιον, lectulus. [Vng. *Agyatska.*]

Clīnŏpālē, les, f. p. κλινοπάλη, palæstra lecti dicitur: κλίνη, Græcè lectus πάλη, palæstra sive lucta. Suet. in Do. Assiduitate concubitus velut exercitationis genus clinopalem vocabat. Sic Virg. nocturna bella vocat colluctationes venereas: & ab Apuleio militia amatoria dicitur Clinopale, immodica fruitio, & venerearum rerum usus, apud Paulum lib. 1. c. 17.

Clīnŏpŏdĭŏn, κλινοπόδιον. German. Ein kraut dem wilden weigen mut und polen nicht ungleich.] Herba est serpillo similis, surculosa, palmi altitudine. Nascitur in petrosis, orbiculato florum ambitu, speciem lecti pedum præbens: unde & nomen accepit. Hæc Plin. lib. 24. cap. 15. putatur esse eadem quam officinæ *Pulegium montanum* appellant.

Clītellæ, arum, Dicuntur, quibus sarcinæ colligatæ mulis, & id genus veterinis, portantur: qui vulgò *Basti* vocantur. [כר char. σάγμα, ἐπισάγματα, ἀστράβαι σαλμάγια. Gall. *Le bas qu'on met sur vn mulet, asne, ou autre beste pour porter fix.* Ital. *Basti.* German. Saumsattel / sind darauff die Maulthier schwäre last tragen. Hisp. *Las albardas ò enxalmas.* Polon *Siodlo nakiorim to e ... na mulach albo oslach.* Vngar. *Terch hordox nyereg.* Angl. *Packe saules.*] Horat. in Satyr. hinc muli clitellas tempore ponunt. Cicer. ad Attic. lib. 5 Clitellæ bovi sunt impositæ: hoc est, homine inepto, & nequaquam idoneo delegata est provincia. vide Erasmi Adagia. ¶ Hoc etiam nomine significatur locus Romæ, teste Festo, propter similitudinem clitellarum, & in via Flaminia loca quædam devexa subinde, & acclivia. ¶ Item quoddam tormenti genus teste eodem.

Clītellārĭŭs, Qui clitellis utitur. [ἐπισαγματοφόρος, σκευοφόρος. Gall. *Qui porte faix dessus on dos auec vn bast.* Ital. *Che porta la basta.* German. Der mit einem solchen Sattel schwäre burdinen tregt. Hisp. *Cosa de albarda.* Polo. *Ten ktori nagrzbiecie takie siodla ...* Vngar. *Terch hordozo.* Ang. *That beareth any thing on his backe in a loot ... le.*] Vnde clitellarii muli dicuntur, qui neque ephippiati sunt, neque desultorii: nec bigas, aut quadrigas, aut currus ducunt, sed clitellati ferunt onera. Plaut. in Most. Muliones, mulos clitellarios Habent, ego habeo homines clitellarios: Magni sunt, oneris quicquid imponas vehunt.

Clītŏrĭum, muliebre pudendum, quod & Scandrus dicitur.

Clīvĭŭs, a, um, adjectivum. Difficilis, arduus: [קשה kaschéh Pol. Wyssoki. Vnga. *Nehéz.* Angl. *Vneasie to go vp.*] ut, Clivia auspicia. οἰωνοὶ δυσκατάπρακτοι, quæ aliquid (inquit Festus) fieri prohibebant: nam & omnia difficilia & ardua nominabantur Clivia: unde & Clivi.

Clīvīnă ăvĭs. in auguriis dicebatur, quæ alio nomine vocabatur Prohibitoria & Clamatoria: à clivis auspiciis dicta, quæ, teste Festo, dicebantur adversa, quibusque aliquid fieri prohibebatur. Hanc avem suo seculo fuisse incognitam, autor est Plin. lib. 9. cap. 15.

Clīvŭs, vi. m. f. Collis, locus arduus. [גבעה ghibhháh. γήλοφος. Gall. *Vne petite montagne qui n'a pas grand pente, la pente & ascente d'vne montagne.* Ital. *Scesa da vna montagna all' ingiu, pendente, collina.* Germ. Ein Bühel / ein ort das fein langsam haldecht oder stötzig ist. Hisp. *La cuesta arriba, ò la cuesta abaxo* Polo. *Pagorek przydlny sy a pochely.* Vng. *Heg y meredekség.* Angl. *The pitch of an hill, the bending downe of a thing.*] Virgil. 9. Aeneid. -qua se subducere colles Incipiunt, mollique jugum demittere clivo. ¶ Clivus Capitolinus. Cicer. ad Attic. lib. 2. Quem ego in clivo Capitolino te signifero à principe collocatam. ¶ Hujus composita possunt esse tàm secundæ quàm tertiæ declinationis: ut, Acclivus, a, um, & Acclivis, & hoc acclive. Declivus, & Declivis:

Pro-

Proclivus, & Proclivis: quæ habent penultimam productam. Dictus clivus à clino pro inclino. Vide Vallam lib. 4. c. 43.

Clivulus, li, diminutivum à Clivus. [γεωλοφία. Gall. *Une petite montagnette, un petit tertre.* Ital. *Picciol collina.* German. Ein kleinen oder böhelin. Hisp. *Pequeña cuesta.* Polo. *Gorka.* Vnga. *Meredekecske.* Ang. *A litle pitche of an hill.*] Colum. lib. 6. c. 36: Duos parietes adverso clivulo inædificatos habet.

Clivosus, a, um, adject. Clivis abundans: [βουνώδης. Gall. *Qui à plusieurs montagnettes, inegal, ayant plusieurs pentes & descentes.* Ital. *Pendente, montuoso.* German. Das viel Bühel oder Rhein hat. Hispa. *Cosa llena de cuestas.* Polo. *Miesce gdzie gesto pagorky.* Vngar. *Meredekes hely.* Ang. *That hath many litle montanes and pitches.*] ut, Clivosa loca. Col. de arboribus cap 4: Curandum autem est, ut locis aridis & clivosis altiùs vites deponantur, quàm si humidis & planis. Virg. 2. Georg. Nam jejuna quidem clivosi glarea ruris. Vix humiles apibus casias, roremq; ministrat.

Cloacæ, per. prod f. p. Loca cava, sive ea publica sint, sive privata, quò sordes confluunt. [מוצאות mots'aóth, ἀφεδρῶνες. Gallic. *Vn esgout, par où s'en vont les immondices de quelque lieu.* Ital. *Cloace, chiaviche.* German. Ein Graben oder Dolen / dardurch der unflat einer Statt hinweg fleußt. Belg. Kyole/oft Gootr onder d' aerdt. Hispa. *El albañar à do acuden las privadas.* Polon. Wichod, albo miesce gdzie plugastwo zgromadzaia. Vngar. *Kamara szék, arnyék szék.* Angl. *A chanell, a sinke.*] Vnde arcem facere ex cloaca, dicit Cic. in Orat. pro Plancio, pro eo quod est, rem humilem & nullius ferè momenti supra modum extollere. Fistulæ quoque, fossæ & viæ illæ subterraneæ parietibus in modum aquæductus munitæ, per quas aquæ pluviæ extra urbem vel in fluvium dilabentes, urbis sordes secum rapiunt, Cloacæ dicuntur, ὀχετοὶ, quòd urbem immunditiis purgent. ¶ Dicta est autem Cloaca (ut putatur) à colluendo, quasi colluaca. Festus à Cloacando: hoc est, inquinando derivat: quum tamen potiùs contrà, Cloacare verbum à Cloaca deductum videatur. Cic. pro Cecin. Qui de fossis, de cloacis, de minimis aquarum, itinerumque controversiis interdicit. Plautus verò in Curcul. - stomachum immundæ vetulæ & alvum. Cloacam nominavit. Age, *inquit*, effunde hoc citò in barathrum, Properè prolue cloacam.

Cloacula, f. p. diminutivum, [Pol. Wichodek. Vng. *Arnyik székecske.*] Lamprid. in Heliogab. Additaque injuria cadaveri est, ut id in cloaculam milites mitterent.

Cloacale flumen, Cato dixit, pro cloacarum omnium colluvie: ut annotavit Festus.

Cloacare, Inquinare: [טמא timmé. κηλιδόω. Gall. *Souiller.* Ital. *Imbrattare, macchiare.* Germa. Besudlen / verunreinigen. Hisp. *Ensuziar ò manzillar.* Polon. *Poplugawic.* Vngar. *Meg undokitani.* Ang. *To defile, to mak foul.*] unde Cloacam dictam putavit Festus.

Cloacarius, adjectivum, ut cloacarium vectigal. [Polo. Wychodowi chedoziaci, Vng. *Arnyig székhez valo.*] Vlp. D. lib. 30. Tit. 1. l. 39: Hæres cogitur legali prædii solvere vectigal præteritum, ut tributum vel solarium, vel cloacarium vel pro aquæ forma. Sic.

Cloacarium, pecunia est purgandis cloacis attributa. Vlpianus in l. 27. D. de usufruct. Si quid cloacarii nomine debeatur, vel si quid ob formam aquæductus. Ex Hotom.

Clodicare, χωλεύειν, veteres pro claudicare dixerunt. Cic. 2. de Orat. Præclarum & grave est, quòd Caludino Glaucia claudicanti, ubi est vetus illud: Num claudicat? at hic clodicat. Hoc ridiculum est: & utrumque ex eo quod in claudicatione animadverti potuit, est ductum.

Clostrum, n. s. idem quod claustrum. [מסגרת misghéreth סגור seghór. κλεῖθρον. Germ. Ein Rigel. Vnga. *Szegezõfa.*] Cato de re Rust. cap. 13. Trullas ligneas duas, claves cum clostris.

Clucidatus, a, um, Antiqui dixerunt pro dulci & jucundo, γλυκύς, τὸ γλυκύ. מתוק mathók ערב hareb. Polon. Roskoszny. Vng. *Edes.* Ang. *Swete.*] Festus. Varro lib. 6. de ling. lat. citans antiquum poëtam in Agidone: Clucidatus, suavis est, tametsi à magistris accepimus mansuetû. Ita enim doctissimè legit Scaliger, quum antea Caudatus legeretur.

Cludo, is, act. t. idem quod claudo: quo verbo veteres utebantur. [סגר saghár. κλείω. Gal. *Clorre, enclorre, enuironner, entourer.* Ital. *Chiudere, serrare.* Ger. Beschliessen. Hisp. *Cerrar.* Polon. *Zawieram.* Vngar. *Béfzegezõm.* Ang. *To shut in, to inclose.*] Cic. 2. de Nat. Deor. Ipsum autem mare sic terram appetens littoribus cludit. Martial. lib. 11: Sed mors vocis iter properavit cludere blandæ. In veteribus quoque numismatibus legimus, *Ianum clusit.*

Clusus, a, um, Particip. Circundatus. [German. Umgeben.] Valer. Flac. lib. 1. Argon. - Cleonæo jam tempora clusus hiatu Alcides. Id est, habens tempora circundata pelle hiantis leonis Cleonæi.

Clusilis, & hoc clusile, [Ger. Das sich gern beschliessen lest.] Quod facilè clauditur. Plin. lib 9. cap. 37. Inest iis esca, clusiles mordacesque conchæ, ceu nitulos videmus.

Clueo, es, ere, n. s. Perhibeor, putor, nominor. [נשמע nechschâb. κλύω. Gal. *Estre reputé, avoir le bruit.* Ital. *Essere stimato, nominato.* Germ. Genennet oder geachtet werden. Hisp. *Ser estimado y nombrado.* Polon. *Mianuie, za tego sie glosze.* Vnga. *Hirdettetém, neveztetém.* Ang. *To be in reputation, to have a renowme.*] Plautus in Trin. Ita sis, ut nomen cluet. Idem in Epid. Senati qui columen cluent: id est, habentur, & reputantur columen Senatus. Idem in Pœn. Vt volupe est homini mea soror, si quod agit, cluet victoria: id est, victoriæ tribuatur. ¶ Dicimus etiam Cluo, is, per tertiam inflexionem, quod sæpè pro splendeo accipitur. Prudentius: Qui patria virtute cluis. Cicer. de Clar. orat. Tum duo Cæpiones multùm cluentes consilio, & lingua, plus autoritate tamen & gratia sublevabant. ¶ Interdum etiam pro purgare. Plin. lib. 15. cap. 29. Depositis armis in eo loco, qui nunc signa Veneris Cluacinæ habet. Cluere enim antiqui purgare dicebant.

Clumæ, f. p. Sunt folliculi hordei. Festus. [ἔλυτρα, ἄχυρα. Polo. *Plewy iaczmienne.* Vng. *Arpa mag teka.*]

Clunadum, Culter sanguinarius: quòd ad clunes dependeat, vel quia clunes hostiarium dividat. Autor Festus.

Clunis, nis, sæpiùs in plurali Clunes, clunium. Nates, sive natium tumor: tàm masculini, quàm fœminini generis. [שת sheth, πυγαί. Gall. *La fesse.* Ital. *Natiche.* German. Der arßbac. Belg. Een eers bille. Gal. *Las nalgas.* Polon. *Zadek, Dupa.* Vngar. *Far.* Ang. *The hippe or buttocke.*] Iuvenalis: - tremulo descendunt clune puellæ. Plaut. Quasi lupus ab armis valeo, clunes infractos gero. Horat. Quòd pulchræ clunes, breve quòd caput, ardua cervix. Hinc Simias clunes appellatas volunt, quòd clunes tritas gerant.

Clunicùlus, diminutivum. [τὸ πυγίδιον. Pol. Hudzik. Vng. *Farécske.*] Gellius: Cæterarum avium atq; altilium nisi tantum apponatur, ut à cluniculis inferiore parte saturi fiant, convivium putabant inopia sordere.

Clusinum far, [Pol. *Swietla maka.* Vng. *Lisztláng.*] Adorei sive farri genus est candidum: ita dictum, à Clusio Hetruriæ urbe. Colum. lib. 2. c. 6: Adorei autem vidimus in usu, plerunque genera quatuor. Far, quod appellatur Clusinum, candoris nitidi. Far, quod vocatur Vermiculum, rutilum: atque alterum candidum: sed utrunque majoris ponderis, quàm Clusinum. Semen semestre, quod dicitur Alicastrum.

Clusios, Galli nominant dæmones quosdam, quos nonnulli existimant spiritus esse elemento aëreo compositos.

Clusura, Vide suprà in CLAVDO.

Clymenos, sive Clymenon, κλύμενον, Herba est fabæ caulem ferens, quadratum folia plantaginis, folliculis supra caulem in se inflexis, ut in polypodum cirrhis. Ita dicta à Clymeno rege, teste Plin. lib. 25. cap. 7. Vulgus hodie partim *Cyprium*, partim *Saponalim* appellat.

Clypeus, m. s. & Clypeum, sive Clupeus, y, in u, conversa. [מגן maghén. ἀσπίς. Gal. *Bouclier, targe, rondelle.* Ital. *Scudo.* German. Ein Schildt den man in Krieg zum schirm braucht. Hisp. *Escudo o paves.* Pol. *Tarcza, pawesa.* Vngar. *Pais.* Ang. *A Schield, targe, or buckler.*] Scutum majus, & tantùm peditum, sicuti Scutum equitum, Servio autore. Liv. li. 6: Clypeis antè Romani usi sunt: deinde postquam stipendiarii facti sunt, scuta pro clypeis fecêre. Dicti Clypei, ἀπὸ τοῦ καλύπτειν, quòd celent totum corpus: vel à clepere, quod est furari ab ictibus. Plin. lib. 35. cap. 3. ἀπὸ τοῦ γλύφειν: hoc est, sculpendo, cælandoq; deduxit: ut dicatur clypeus quasi γλυπτὸς: id est, sculptus, g, in c, mutata. Scutis, *inquit*, qualibus pugnatum est apud Trojam, continebantur imagines. Vnde & nomen habuerunt clypeorum: non ut perversa Grammaticorum subtilitas voluit, à cluendo. ¶ Clypeû quoque (ut Festus scribit) Antiqui ob rotunditatem etiam corium bovis appellarunt, in quo fœdus Gabiorum cum Romanis fuerat descriptum. ¶ Clypeus vel clypeum, imaginem quoque significavit, ut veteres Grammatici voluerunt: fortassis inde quòd clypei imaginibus pingi & ornari solebant. Vide Sosipatrum lib. 1. suæ Gram.

Clypeo, as, are, Clypeo munire est. [Polon. *Tarczam sie zastawiam.* Vng. *Paisozom.*] Pacuvius in Harmonia: Currum liquit: chlamyde contorta astu clypeat brachium. Nonius citat ex Pacuvio, & Varro lib. 4. de ling. Lat.

Clypeatus, Clypeo munitus. [נושא מגן nosé maghén. ἀσπιδοφόρος, ἀσπιδοῦχος. Gall *Garni de boucliers.* Ital. *Armato di brocciero.* Germ. Der mit einem Schilt bewaret ist / ein Schiltman. Hispa. *Escudado, armado de escudo.* Polo. *Tarczam okryty.* Vnga. *Paisos.* Ang. *That is armed with a buckler or shield.*] Plaut. in Curcul. Clypeatus elephantum ubi machæra diligit. Sic apud Virg. 7. Aen. Clypeata agmina. Ennius: Inequitur nimbus peditum, clypeataque totis Agmina densatur campis.

Clysmus, [שטיפה shetipháh, κλυσμός. Vngar. *Mosodás, tisztogatás.*] Latinè purgatio, sive lotio dicitur. Vnde Cataclysmus, de quo suprà.

Clyster, eris, ven. prod. m. t. κλυστὴρ quod & Clysterium, κλυστήριον dicitur, ἀπὸ τοῦ κλύζειν, quod est abluere: nam clystere alvum ægrotantium lavare, seu purgare solemus. [Gall. *Clystere.* Ital. *Cristero.* German. Ein clistier. Belg. Een Clisterye. Hisp. *Cr Hel.* Pol. *Klystera.* Vng. *Kristély.* Ang *A clester.*] Plinius Cucurbita infusa clysteribus intestinorum omnium vitiis medetur. Marer tamen hujus nominis penultimam corripit: Appositis digitis aut intus clystere fusis: quem ea in re non imitabimur. ¶ Accipitur item Clyster pro ipso instrumento, quod ad proluenda ventris recrementa sedi infertur, quoq; intestinorum (ut ita dicã) lavamentum alvo injicitur. Vlp. l. Itê si obstetrix. ad leg. Aquil. Si quis per vim, vel per suasum alicubi medicamentum infundit, vel ore, vel clystere ¶ Orticularius clyster. Celsus li. 7. c. 27: Idem humor rosa mixtus in ipsum vulnus orticulario clystere agendus est.

Cante

C ante N.

CN. In notis antiquorum, Cneus, vel C. Nevius. C.N.ES.C.C. credimus non esse causam convictam. C.N. Cajus noster, vel Cæsar noster, vel civis noster. CN.ARR. Cneius Arrius. CN.L. Cnei libertus.

Cnecion. [κνίκιον. Polon. Maieran. Vng. Maiorána.] Quibusdam herba est, quam notioribus nominibus *Sampsuchum*, & *Amaracum* vocamus: quanquam non desunt, qui hanc nomenclaturam adulterinam existiment, & inter eas numerandam, quas inter Dioscoridis notha rejiciunt doctiores.

Cneoron, κνέωρον, Frutex est coronarius, cujus duo sunt genera, nigrum & candidum: utrunq; germinat post æquinoctium autumnale, diuq; floret, Hyginus Casiam interpretatus. Vide Plin. lib. 21. c. 9. Dioscorides item thymelæam herbam Cneorum, & Cnestum appellat.

Cnicus, vel Cnecus, κνῆκος Dioscoridi, nonnullis κνῖκος, Herba est, oblonga habens folia, incisuris diversa, aspera, & aculeata, ex cujus ramulis divulsis sanguineus effluit liquor. Ruellius Cartamum sativum vocat. ¶ Officinis *crocus hortensis*. [Gall. *Saffran bastard & iaunage*. Ital. *Zaffrano Sarracinesco*. Germ. Wilder Saffran Belg. Wild saffraen. Hisp. *Cartamo, alacor, semiente de papagayos* Pol. *Krokot, albo domowy szafran*. Vng. *Sáfrány*.]

Cnipologus, κνιπολόγος, Aristot. Hist. lib. 9. c. 1. dicta quod κνῖπας id est, Cossos venetur. Gazę Culicilega. Avicula est achantylis magnitudine, coloris cinerei, ac distincti maculis.

C ante O.

Co. In notis antiquorum, conjugi. C.O. civitas omnis. C.O. controversia. COM.OB. comitia obdriaca, vel obaurata, vel obchiaca. CON. consularis. CON.SEN.E.OR.PQ.R. Consensu Senatus, equestris ordinis, populique Roman. CONS vel CS. Consiliarius. COL. CL. Colonia, vel coloniæ, vel coloni. COLL. collegæ, vel collegia, vel collegium. COL. collega, vel colonia, vel columen. COLL. FABR. collegium fabrûm, vel fabrorum. COH. cohors. CONIV. côjunxit CONIV. OBSQVE. conjugi obsequentissimæ CONIVG. M. conjugi Mercurii. CONX. conjunx. CONLIB. conlibertus, conliberta. CONTVB. contubernalis. COR. Cornelius. CORP. corpus. CNEL. R. F. Corneliæ regis filiæ. COR. N. AVRS. coronas aureas: COS. consul COS. QVAR. vel IIII. consul, quartùm vel quartò. COS. TER. consul tertiùm vel tertiò. COSS. DESIG. consules designati. CSS. Consules, vel consiliarii. COS. DES. consul designatus. C.P. civis publicus. CPS. capsa. C.PT. causa petitionis, vel causam posuit. CPRSS. cupressi.

Coa vestis, sive substantivè Coa, in plurali numero, subtilissimum erat vestis genus ex bombyce, adeò tenue, ut corpus pelluceret. [Βομβύκινος ἱμάτιον, Polon. *Rąbek iedwabny cyeniuchy*. Vng. *Ots vékony bársonyruha, az ki által ember testé meg latczik*. Ang. *A thinne kind of cloth of silk*.] Dictum à Co insula, vulgò Lango, in qua & bombycem nasci solere, sicut in Cea insula, autor est Plin. li. 11. c. 23. Ovid. de Arte amandi: Sive erit in Tyriis, Tyrios laudabis amictus, Sive erit in Cois, Coa decere puta. Fuerunt qui etiam Cois in nominativo dici putarent pro hac veste, decepti autoritate Horatii in Satyr. Altera nil obstat, Cois, tibi penè videre est, Vt nudam. Qui profectò error nimiùm est puerilis, quum Cois ibi non nominativus sit, sed ablativus. Eædem & Ceæ vestes dicuntur, à Cea insula, in qua Pamphila Laoi filia prima tationem invenit bombycum telas retorquendi, easque rursum texendi: ut testatur Plin. libro 11. cap. 22.

Coaccedo, dis, Simul accedo. [συμπροσέρχομαι, συμπαραγίνομαι. Gal. *Aprocher avec les autres, estre mis avec*. Ital. *Accostarsi insieme*. Ger. Sampt andern herzu komen. Hisp. *Allegarse, ò acercarse juntamente*. Polon. Wespol przystępuię. Vng *Egygyütt hozzá iárulok, megyek*. Ang. *To come to with others*.] Plaut. Curc. quia de illo emi virginem Triginta minis, vestem, aurum, & decem pro his coaccedunt minæ.

Coacervo, as, Cumulo, congrego, addo, cogo. [אסף asaph צבר tsabar, ἐπισωρεύω, συμφορέω. Gall. *Entassen ensemble, amonceler monceau sur monceau, accumuler*. Ital. *Accrescere, congregare, amassare, ammare*. Germ. Zusammen hauffen. Hisp. *Amontonar ò ayuntar*. Pol. Pgromadzam, do kupy zbieram. Vngar. *Egy rakásba gyüytöm*. Ang. *To gather in heapes together*.] Liv. 5. ab Vrb. Armorumq; cumulos, ut mos illis est, coacervare. Cæs. 2. bel. Gal. His dejectis & coacervatis cadaveribus. Cicer. 2. pro leg. Agrar. Antè pecuniæ coguntur, & coacervantur, quàm gleba una ematur.

Coacervatio, nis, f. t. Coactio, cumulatio. [צבור tsibbur. συμφόρησις, ἐπισώρευσις. Gall. *Entassements, & amoncelements ensemble*. Ital. *Accumulatione, ammassamento*. Germ. Zusammen hauffung. Hisp. *Amontonamiento*. Polon. *Zgromadzenie*. Vng. *Egy rakásba gyüytés*. Ang *Heaping together*.] Cic. in Part. Atque hæc quidem utrique maximè in peroratione facienda: alteri frequetatione argumẽtorum & coacervatione universa: alteri si planè causam redarguendo explicarit.

Coacesco, n. t. ex Con & Acesco, sed n abijcitur: significat simul vel totum acidum fio [חמץ chamets. συνοξύζω. Gall. *S'enaigrir, devenir aigre. Devenir acide*. German. Gantz herb oder sawr werden. Hisp. *Azedarse*. Pol. *Ocżycieie*. Vng. *Meg eczetesülök*. Ang. *To waxe sower tasted*.] Cic. in Cat. Vt enim non omne vinum, sic non omnis ætas vetustate coacescit.

Coactilia, Involucra dicuntur vestibus involvendis, circumferendisq; idonea. [Polon. *Tłomoczek* Vngar. *Bőrtáska*.] Vlp. l. argumento, de Auro & argento l. Aristo etiam coactilia vesti cedere ait, & tegumenta subselliorum, huic legato cedetur. Bayfius coactilia eas vestes interpretatur, quæ ex lanis & villis coactis fiunt, quas vulgò *Feltrosa* appellamus. Lanæ, inquit Plinius, & per se coactæ vellem faciunt.

Coacto, Coactura, Coactor, Coactus, Vide Cogo.

Coacum, emplastrum nigrum: quanquam legendum suspicatur Cæsarius *Choacen*, aut *Chiacum*, ut apud Georg. Vall. de Cura oculi. Nisi Coacon quod inter Hippocratis opera liber habetur, qui inscribitur de Coacis prænotionibus. Inde nomen deductum videri potest; Cels lib. 4. cap. 19.

Coaddo, Simul addo. [הוסיף hosiph συμπροστίθημι. Gall. *Adiouster avec, mettre ensemble*. Ital. *Aggiungere insieme* German Mit einander herzu thun. Hisp. *Ayuntar en vno*. Polon. *Przydaie*. Vng *Hozzá adom*. Angl. *To put or ioyne together*.] Cato cap. 40: Sumito tibi surcum durum præacuto: salicem Græcam discindito, argillam vel cretam coaddito.

Coaduno, act. p. In unum cogo. [יחד jichhedh. συνάγω. Gall. *Assembler ensemble faire tenir l'vn à l'autre* Ital. *Adunare* Germ. Vereinigen, zusammen fügen Hispan. *Ayuntar diuersas cosas en vno*. Polon. *Ziednoczam, społam*. Vng. *Egybe gyüytöm egybe ragasztom*. Ang. *To gather together in one*.] Plin. de Viris illustribus: Ipsi coaduntatis pastoribus, civitatem condiderunt. ¶ Brachium statuæ coadunare, Iulianus in l. Tigni appellatione. §. idem est, ff. ad exhib.

Coædifico, act. p. Arctè ædifico, ædificiis frequento: [συνοικοδομέω. Gall. *Edifier ensemble, a'iouster bastiment pres l'vn de l'autre* Ital. *Fare insieme più edificij*. German. Zusammen bawen / oder in einander bawen Hispan. *Edificar juntamente*. Polon. *Naabuduię, ciasno buduię* Vng. *Gyakran és szorosan épitek*. Ang *To build together or nigh other buildinges*.] ut, Coædificatus locus, cui opponitur Vastus, Cic. in Part. Culti an inculti: celebres an deserti, coædificati an vasti.

Coæquo, as, are, act. p. Aequo [השוה hischivvah. ἐξισόω, ὁμαλίζω. Gal. *Egaler*. Ital *Agguagliare*. German. Vergleichen / gleich machen. Hispan. *Ygualar vna cosa con otra*. Pol. *Rownam*. Vng. *Meg egyenlitöm, hozzá igyengetöm, igyenlöué teszöm*. Ang. *To make one thing equall with another*.] Salust. Sed quoniam coæquare gratiam omnium difficile est. Col l. b. 3. c. 16: Duabusq; gemmis supra terram eminere passi, reposita humo cætera coæquant.

Coæqualis, le, Aequalis, similis, par. שוה schoveh. ἴσος, ὁμαλής. Gall. *Egal, pareil*. Ital. *Vguale*. Ger Gleich. Hisp. *Ygual* Pol. *Rowny*. Vng. *Egy ideiü, igyenlö*, Ang. *Equall, alike*.] Colum. l. 8. cap. 14: Atque ubi se paulùm confirmavit, in gregem coæqualium compellitur.

Coæquus, a, um, Aequus. [ἴσος, ὁμαλής. Pol. *Rowny*. Vng. *Igyenlö*. Ang. *Equall*.] Plin. lib. 6 c. 29: Mirumque dictu ex innumeris populis pars coæqua in commerciis, aut latrociniis degit, quo tamen loco in castigatioribus exemplaribus *Aqua* legitur, non *Coaqua*.

Coætanei, Qui eadem ætate vixerunt. [ἡλικιῶται. Gall. *D'vn mesme aage*. Ital *D'vna medesima età*. German. Die eines alters oder zu einer zeit gelebt haben. Hisp. *Cosa de vna mesma edady tyempo*. Pol. *Iednochliath, iednego czasu zyact*. Vng. *Egy idöben elök*. Ang. *Of one age, of the same tyme*.] Portius Latro in decl. in Catil. Marco siquidem Catoni, aut Scipioni coætaneo suo. Vide suprà in dictione Aequalis.

Coævus, Ejusdem ævi, eadem ætate præditus. [ὁμῆλιξ. Gall. *D'vn mesme aage*. Ital. *D'vna istessa età* German. Eines oder gleiches alters Hisp. *Cosa de vna mesma edad*. Polon *Iednochliath*. Vng *Egy idös*. Ang. *Of the same age*.] Cicero in Vatin. Hunc tu morem ignorabas? nunquam epulum videras? nunquam puer aut adolescens inter coævos fueras.

Coæstimare, [συντιμάω. Pol. *Cenie*. Vng. *Egygyüt meg böcsülni*.] Celsus D lib. 47. tit. 2. l. 67: Furti actione hoc quoque coæstimabitur.

Coagitatio, onis, f. t. Agitatio. [συγκίνησις, κίνησις, συνδόνησις Gall. *Emotion & demenement de l'vn auec l'autre*. Ital. *Smouemento* German. Bewegung Hispan. *Obra de acossar è agujar*. Pol. *Poruszanie* Vng. *Mozgatás* Ang *Mouing or stirring together*.] Cic. 2. de Natur. Deor. Anima primùm calescit ab ipso spiritu, deinde coagitatione pulmonum. Ita quidem legit Budæus: sed quædam exemplaria legunt *contagione*.

Coagmento, as, Conjungo, compono, constituo, stringo [חבר chibber חדבק hidhbik συνάπτω, συναρμόζω, καταρτίζω. Gall. *Assembler & ioindre l'vn auec l'autre, coler ensemble*. Ital. *Coniungere*. Germ Zusammen fügen / an einander setzen. Belg. *Tesamen voegen*. Hispan. *Trauar vno con otro*. Pol. *Zgromadzam, spaiam*. Vng *Öszve foglalom*. Ang. *To ioyne or glue together*.] Cicer. de Senect. Vivendi finis est optimus, quum integra mente, certisq; sensibus opus ipsa suum, eadem quæ coagmentavit, natura dissolvit. ¶ Et translatè apud eundem de Orator. Verba enim verbis quasi coagmentare negligat: id est, ne nimiùm diligens sit in verbis conjungendis. Plinius Passivum protulit: Mox pluribus coagmentatur nucleis, & his separatim vestitis.

Coagmenta, n. f. Conjunctiones arctæ & compares, à cogendo: id est, stringendo. [חבר chibbir. συναφαί, συνοχαί, συγκολλήματα, συνάμματα. Gall. *Assemblemens, assemblees*. Ital. *Coniuntioni*. Germ. Enge zusammen fügungen etlicher dingen. Hispan. *Aquelles trauazones*

r

jones. Polon. *Ypoiena, Zezisʒynienie.* Vng. *öszue foglalás.* Ang. *Any streict conioyning of thinges together.*] Plaut. Most. Viden' coagmenta in foribus?

Cōagmentātĭo, f.t. Compositio, constructio. [מחברת *machbéreth* פדק *debék*, σύμπηξις. Gall. *Assemblement, assemblage, collement.* Ital. *Vnione, assambramento.* Ger. Zusammenfügung. Hisp. *Engrudamiento, travazon.* Pol. *Zlaczenie.* Vngar. *öszue foglalas.* Ang. *Gluing or ioyning together.*] Cic. de Nat. Deor. Quæ est enim coagmentatio non dissolubilis.

Cōāgŭlo, as, Cogo, constringo, [קפא *kepha* πήγνυμι. Gall. *Faire prendre avec pressure.* Ital. *Far' attacare & appigliare insieme.* Germ. Zusammen tringen / dick machen. Belg. Rinnen. Hisp. *Cuajar con cuajo.* Pol. *Zga szam, vsiadlo czinie.* Vngar. *öszue fontalom, meg altom, öszue altom.* Ang. *To crude and growe together.*] Gel. Semen in utero mulieris primis septem diebus conglobatur, coagulatur, fitq; ad capiendum figuram idoneum. Plin. l. 12. c. 25: Summa probatio est ut lac coagulet.

Cōāgŭlātĭo, verbale, f.t. Coactio, copulatio. [קפאון *kippaón.* [illegible]. Gall. *Prinse & coniunction, congelation espessissement.* Ital. *Preso, congionsione.* Germ. Zusammen wallung. Hisp. *Aquella obra de cuajar, contuajo cuajamiento.* Polon. *Ga szenie.* Vng. *öszue kapisolás, oltás.* Ang. *Growing thick, cruding.*] Plin lib. 18. cap. 10: Nam id quoque venenum est in prima lactis coagulatione.

Cōāgŭlum, n. s. à cogendo: id est, densando sive stringendo, dicitur illud quo ad densandum lac utimur. [קפאון *kippaón.* Gall. *Pressure.* Ital. *Caligasino, coagulo, omaglio.* Ger. Die rennen / geringen / tüppr. Belg. Rinninge. Hisp. *El cuajo.* Pol. *Sergiko.* Vng. *Oltó.* Ang. *Chese lope, chese courde.*] Tibul. Et miscere novo docuisse coagula lacte. Ovid. 13. Metamorph. Lac mihi semper adest niveum: pars inde bibenda Servatur, partem liquefacta coagula durant. ❡ Per metaphoram, quicquid connectit ac conjungit, Coagulum dicitur. Gell. lib. 12. c. 1. Vinculum illud coagulum animi atq; amoris. ❡ Coagulum translatè de semine atq; conceptu ἔμβρυον κύημα. Gellius lib. 3. c. 16: Conceptum in utero coagulum conformatur.

Cōālĕo, Cohæreo, concresco. [גדל *ghadhál*, συνίσταμαι, συμφύομαι. Gall. *S'adioindre & complir avec quelque chose, se nourir & croistre avec.* Ital. *Crescere, aumentare.* Germ. Zusammen wachsen. Belg. Tesamen opwassen. Hispan. *Crecer una cosa con otra.* Pol. *Zrostam sie.* Vng. *öszue fornadok, eg yben megyök.* Angl. *To growe together.*] Plin. lib. 15. cap. 1: Ut nisi pinguissimo solo coalere non possit. Gell. lib. 12. c. 1: Cujus in corpore cujusque ex sanguine concretus homo & coalitus sit. Tacit. Vetustate imperii coalita audacia.

Cōālesco, is, coalui, Concresco. [גדל *ghadál*, συνίσταμαι, συμφύομαι. Polon. *Zrastam sie.* Vngar. *öszue fornadok, eg yben megyök.* Ang. *To growe together.*] Col. de Arbor. Sic interposito triennio coalescet ficus olivæ. Livius lib. 1: Vocata ad consilium multitudine, quæ coalescere in populi unius corpus nulla re, præterquam legibus, poterat, jura dedit. Salust. Hi postquam convenerunt in una mœnia, dispari genere, dissimili lingua, alii alio more viventes, incredibile memoratu est, quàm facilè coaleverint. ❡ Ejus simplex protulit Varro libr. 1. de Re rust. Quemadmodum quicquam seri aut coalescere, aut meti possit.

Cōallŭĕrĕ, Est per alluvionem aliquid augere. Pomp. de acq. rer. dom. L. ergo: Paulatim aliquid coalluendo locum eminentem supra alveum fecit, & eum alluendo auxit.

Cōămīcŭs, ci, [συμφίλος. Gall. *Amis ensemble, qui s'entraiment.* Ital. *Amico dell' amico.* Germ. Ein mitfreund. Hispan. *Amigos juntamente con otros.* Polon. *Spolni przyiaciel.* Vngar. *Barát, tars.* Ang. *Frendes together.*] Cic. de Amic. ex Comœdia quadam antiqua: Hodie me ante omnes coamicos stultos senes Versaris atque luseris lautissimè.

Cōangŭsto, as, Coarcto, contraho. [בצר *bètsar.* συσφίγγω. Gall. *Estrecir, restraindre & faire plus estroit.* Ital. *Stringere.* Germ. Zusammen zwingen oder tringen. Hispan. *Iuntamente, y con otros estrechar.* Pol. *Zciskam.* Vng. *Megszoritom.* Ang. *To mak narrow or streict.*] Cicer. 3. de Leg. Atque hæc lex dilatata in ordinem cunctum, coangustari etiam potest.

Cōangŭstŏr, aris, pass. συσφίγγομαι. Cels. lib. 7. c. 27: Quò faciliùs claudatur, vel certè coangustetur.

Cōarctārĕ, Constipare, coangustare. [דחק *dachák* [illegible]. Gall. *Estrecir, enserer, presser ensemble.* Ital. *Stringere, comprimere.* German. Zusammen tringen / conzwingen. Belg. Tesamen tringen. Hisp. *Iuntamente estrechar, ensangostar.* Pol. *Zciskac.* Vngar *öszue szoritani, nyomni.* Ang. *To presse together and mak streist.*] Cic. 1. de Orat. Sed tu hoc nobis da Scævola, & perfice ut Crassus hæc quæ coarctavit & angustè refersit, in oratione sua dilatet nobis, atq; explicet.

Cōarctātŭs, Particip. passivum. Cicer. ad Atticum lib. 7. Cn. noster quid consilii ceperit, capiátve nescio: adhuc in oppidis coarctatus.

Cōarctātĭo, f.t. Constipatio, coagmentatio, compressio. [מצר *metsár.* [illegible]. Gall. *Estrecissement, enserrement.* Ital. *Stringimento.* Ger. Ein zwingung / zusammen tringung. Hisp. *Estrechamento ò angustura.* Pol. *Sciskanie.* Vng. *öszue szoritás, nyomás.* Ang. *Straining, pressing together.*] Dictio frequens apud Physicos. Liv. 7. bel. Pun. Coarctatio plurium in angusto tendentium facilior futura erat.

Cōarguo, is, act. t. Reprehendo, redarguo, judico. [הוכיח *hochiach*, ἐλέγχω. Gall. *Reprendre, convaincre.* Ital. *Riprendere, manifestare.* Germ. Straffen / schelten. Hisp. *Redarguir, descubrir la secreto.* Polo. *Karze, strofuie.* Vn. *Meg dorgalom, meg fedhöm.* Ang. *To re-, reone and conuicte.*] Cic. de Invent. Aut aliis quoq; constitutionibus factum coarguetur. Liv. 2. ab Vrb. Sed eam occasionem ut literæ legatis darentur, quæ deprehensæ rem coarguere possent expectabat. Plin. lib. 11. c. 19: Quam probabilem aliàs sententiam furorem eventus coarguit.

Cōaspernŏr, aris, atus sum. d.p. [ἅμα τοῖς ἄλλοις περιφρονέω, [illegible]. Gall. *Mespriser avec les autres.* Ital. *Sprezzar con altri.* Germ. Sampt anderen verachten. Hispan. *Meno spreciar con los otros.* Pol. *Przedrugich wzgardzam.* Vnga. *Eggyütt meg vidlom, meg vetöm.* Ang. *To sets lighi by with others.*] Tacit. lib. 17: Laudata olim & militari fama celebrata severitas ejus augebat coaspernantes veterem disciplinam.

Cōasso, as, per duplex ss, quod & Coaxo dicitur pro contabulo. [σανιδόω. Gal. *Assembler ais, entabler.* Ital. *Intavolare, tavolare.* Germ. Zusammen täfelen / bretter zusammen fügen. Hispa. *Entablar con tablas.* Polon. *Tarczicam pokladam.* Vngar. *Be deszkázom, meg pagymontomozom.* Ang. *To planke or floore with border.*] ❡ Vnde Coaxatio, vel Coassatio, [σανίδωσις. German. Zusammen täfelung.] contabulatio à baxibus: quamvis revera asseres tabulæ non sint, teste Vitruvio, sed crassior & angusta in modum parvæ trabis materia, ab assidendo parietibus atque tignis appellati: ut inquit Festus. Plin. libro 36. capite 15: Necessarium binas per diversum coassationes substerni. ❡ Est Coaxare proprium vocis ranarum. [κοάζειν. Ang. *To croke a frogge.*] Autor Carminis de Philomela: Garrula limosis rana coaxat aquis.

Cōaxo, Coaxatio, Vide Coasso.

Cobio, Piscis quidam ex genere chromborum. Plin lib. 32 cap. 8: Chromborum genera Cyprinus, Chalcis, Cobio.

Cobion, septima tithymali species est apud Plin. libro 26. capite 8, quæ δενδροειδής: hoc est, arborescens Dioscoridi cognominantur.

Cōccum, ci, n. s. vel Coccus. [שני *schani*, κόκκος. Gal. *Le graine de quoy on fait l'escarlate.* Ital. *Grana, cocco.* Ger. Ein körnlin da auß man den scharlach ferbt. Hispan. *La grana para tennir.* Pol. *Ziarnko, ktorym szarlat farbuia.* Vngar. *Eár-[illegible] festö mag.* Ang. *Grane to dis with.*] Est granum ex arbuscula ilici simili, vel ex rubenti gramine nascens: Vulgò *Granum* dicitur: quod ad purpuram tingendam adhibetur. Plin. l. 21. c. 8: Luxuria vestibus quoq; provocavit eos flores, qui colore commendantur. Hos animadverto tres esse principales: unum in cocco, qui in rosis micat: gratius nihil traditur aspectu: & in purpuras Tyrias, dibaphasque, ac Laconicas. ❡ Coccum à Dioscoride κόκκος βαφική dicitur: hoc est, granum tinctorium. Frutex est fullonius cui adhærent grana, quibus fit color lanarum præcipuus: cujus copia summa in ea parte Hispaniæ, quæ *Turdetana* appellatur: ut est autor Strabo lib. 10. Ardenti cocco radiare, Splendida veste indutum esse. Silius lib. 17: At contrà ardenti radiabat Scipio cocco.

Cōccĕus, sive Coccineus, a, um, Quod cocci: hoc est, grani tincturii colorem habet: [κοκκοβαφής, κόκκινος. Gal. *D'escarlate.* Ital. *Di grana, granatino.* Ger. Das die rot scharlach farb hat. Hisp. *Cosa de grana.* Polon. *Szarlatnowy farby.* Vng. *Bibor szinü.* Ang. *Of scarlet or so the colour of scarlet.*] ut Coccinei acini apud Plin. & Coccea indumenta apud Lampridium.

Cōccĭnum, penul. corr. n. s. substantivum. Vestis coccinea. [κόκκινον χιτών. German. Scharlachen kleid. Belg. Een scharlaten cleet. Pol. *Szarlatowi.* Vng. *Bibor ruha.* Ang. *Scarlet in grame.*] Marc. Coccina famosæ donas adianthina mœchæ. Idem: Si fuerit sævus coccina quid facient?

Cōccĭnātus, m. s. Dicitur qui coccineis vestibus est indutus. [ὁ κόκκινον [illegible]. Gal. *Vestud escarlatte.* Itali. *Vestito con habito di scarlato.* Germ. Mit scharlach bekleidet. Hisp. *Cosa vestida de grana.* Polon. *W szarlat obleczony.* Vngar. *Bibor ruhában valo.* Ang. *Cladde in scarlet.*] Mart. libro 5: Clamat coccinatus Euclides.

Cōccĭnus, a, um, pen. corr. Quod cocco tinctum est, sive quod cocci colorem refert. [κόκκινος. Gal. *D'escarlate.* Ital. *Di grano, granatino, di, carlato.* Germ. Das eintweders auß rot scharlach beren gefarbt ist, oder im gleich sicht. Belg. Scharlaten verbe. Hisp. *De grana.* Pol. *Rumiany.* Vng. *Skárlát (avagy) bibor szinü.* Ang. *Of scarlet.*] Hic color exuberantiam quandam ac splendorem ruboris ostendit, qui & Spadiceus & Phœniceus & Roseus vocatur. ❡ Coccina vestis, cocco infecta.

Cōccĭnĕus, a, um, aliud adjectivum, κόκκινος, η, ον: ut, Coccinei acini Plin. l. 21. c. 31: Quos invitat hederæ florum similitudo, in duobus ejus generibus: quorum alterum, cujus acini coccini, granosi folliculi, halicacabum vocant. Coccineum autem colorem non eundem esse cum purpureo ostendit. Vlpian. l. Sicut lana: de leg. 3: Purpuræ autem appellatione omnis generis purpuram contineri puto: sed coccum non continebitur: buccinum, & janthinum continebitur.

Cōccis, pars ex lateribus sacri ossis, apud Gal. l. 2. Anatomiæ.

Cōccyx, ygis, m. t. [κόκκυξ. Gal. *Vn oiseau appellé cocu ou coucou.* Ital. *Cucco.* Germ. Ein Kackuck / Gugguck. Belg. Een Cockuut / Koekoeck. Hispan. *Cuclillo.* Polon. *Gzegzolka.* Vngar. *Kakuk.* Ang. *A cuckow.*] Avis ex genere accipitrum quanvis aduncis unguibus careat,

careat, verno tempore procedens, & sub Caniculæ exortum sese occultans, Latini Cuculum appellant. Ova parit singula in alienis nidis, & maximè palumbium; cujus rei causa putatur, quòd sciat se reliquis avibus esse invisam. Vide Plin. lib. 10. c. 9. Hinc κοκκύζειν Græci dicunt pro eo quod est coccycis more candem semper ingerere cantilenam, quam & κόκκυγος ᾠδὴν appellat. ¶ Astutior coccyce, πανουργότερος κόκκυγος, dicebatur qui astu sibi consuleret. ¶ Est & coccyx piscis cujusdam nomen, apud Græcos, quem & Latinorum nonnulli Cuculum vertunt.

Cocetum, n. f. Edulii quoddam genus ex melle & papavere confectum: [Pol. *Makowa policewka*. Vng. *Mézes mákos*.] sic dictum, quod ad ignem coquatur.

Cochlacæ, Dicuntur lapides ex flumine rotundi ad cochlearum similitudinem Festus ad ignem coquatur.

Cochlea, f. p. [שבלול *schablul*. κόχλος, ὁ κοχλίας. Gal. *Vn limasson auec coquille, ou coquille de limasson, Escargot*. Ital. *Lumaca, bumbo*. German. Ein Schneck oder Schneckenhäuslein. Belg. Een slecke, slecken huysken. Hisp. *Caracol*. Polon. *Slimacza skorupka, Zolw*. Vng. *Tsiga*. Ang. *A snaile or shellfish*.] Ex genere est limacum, & propriè is, qui testam habet. Nam limax, quanvis aliquando generis nomen sit, propriè tamen de iis dicitur, qui testa carent. Cochleæ autem nomen iis propium est, quæ domicilium suum circunferunt (sive ex terrestres sint, sive aquatiles) bina prætendentes cornua, quibus iter explorant, quòd oculis sint destitutæ. Plaut. in Pœn. Vicisti cochleam tarditudine. Idem in Cap. Quasi quum caletur cochleæ in occulto latent. Plin. l. 18. c. 17. Limaces nascuntur in vicia, & aliquando è terra cochleæ minutæ erodentes eam. ¶ Cochleæ vita, κοχλίου βίος. De iis qui parcè parvoque vivunt, aut contenti negotiis luce, forensi sermoti. Plutarch. ¶ Cochlea etiam in torculari vocatur lignum erectum, strias habens paulatim ascendentes, quod dum vertitur, attollit trabem preli, aut demittit. Galli sua lingua *Vism* vocant. ¶ Est prætereà Cochlea haustorum organum, quod vulgò Tympanum vocant: cujus machinæ conficiendæ rationem Vitru. l. 10. c. 11. describit, sic inquiens: Est autem cochleæ ratio, quæ magnam vim haurit aquæ, sed non tam altè tollit quàm rota. ¶ Cochlea etiam est genus ostii. Varr. de Re rust. Ostium habere humili & augustum, & potissimùm ejus generis quod Cochleā appellant, ut solet esse in cavea, in qua tauri pugnare solent. ¶ Cochleæ etiam lapides sunt ex flumine rotundi ad cochlearum similitudinem, quæ & cochlacæ. [שבלול. κοχλάδες, ὁ κοχλάκες dicuntur. ¶ Similiter Cochlea, sive Cochlis, idis, turris dicitur, sive scalæ rotundæ, ad cochleatum similitudinem, quibus in editiorem partem ædium per circuitum cōscendimus: quemadmodum torcularia instar cochlearum facta, Cochleæ nominantur. Hujus diminutivum est Cochlearia.

Cochlearium, rii n. f. Mensura minima rerum liquidarum, quæ duodecies sumpta explet cyathum. Cyathus enim cōtinet mystra duo. Mystri tertia pars est cyame, quę capit duo cochlearia. Plin. l. 21. c. 27: Arida tusa hydropicis datur in aqua, cochlearii mensura. ¶ Est & Cochlearium, cochlearum vivarium, in quo cochleæ propagationis ergò asservantur. Varro 3. de Re rust. c. 14: Nam & idoneus sub dio sumendus locus cochleariis, quē circum totum aqua claudas, ut quas ibi posueris ad partum, non liberos earum, sed ipsas quæras.

Cochleare, & per apocopen Cochlear instrumentum quo cochleæ, & alia hujusmodi vescendo sumuntur. [כף *caph*. ὀχλιάριον. Gal. *cuillier ou culliere*. Ital. *Cocchiaio*. Germ. Löffel. Belg. Een lepel. Hisp. *Cuchara*. Pol. *Lyzka*. Vng. *Kanál, kalán*. Ang. *A spoone, a ladle*.] Martial. in distichis: Sum cochleis habilis, sed nec minus utilis ovis: Num quid scis, potiùs cur cochleare vocer? ¶ Cochleare crescet, ὀχλίαρ αὔξει, Chrysippus apud Zenodotum & Aristophanis interpretem ait, hanc parœmiam dici solere in pusillos homunciones per ironiam: nam cochleare & pusillum est, & contortum.

Cochlidium, n. f. quod & Cochleam & Cochlidem vocamus. [שבלול, κοχλίδιον. Gall. *Vne vis*. Ital. *Scala a modo di lumaca*. Ger. Ein Schneckenstiegen. Hisp. *El caracol para subir al altura*. Pol. *Kręcony schod*. Vngar. *Kerengő garádits*. Ang. *Round ladders or an staire to go vp to high house a trappe, or turne pike*.] Scalæ rotundæ, per quas in turrim, vel in æditiorem ædificii partem conscenditmus. Strab. lib. ultim. Hæc est etiam altitudo quædam manufacta, turbinea, petrosæ tipę persimilis in quam per cochlidium ascenditur.

Cochlites, Gemmæ sunt, quæ in Arabia ingentibus glebis nascuntur, & septem diebus tum melle coquuntur, donec terrenum vitiosumq; pulverem amittant. Vide Plin. l. 37. c. 12.

Coclites, pen. cor. Luscos dixerunt antiqui: hoc est, qui unum tantùm haberent oculum, quasi Oclites. [μονόφθαλμοι. Gall. *Borgnes, qui ne voyent que d'vn oil*. Ital. *Loschi, ch'anno vn'occhio solo*. Germ. Einäugig. Hisp. *Menguados de vn ojo*. Pol. *Oczlo, iednooki*. Vng. *Egyszömü, kandits*. Ang. *Halfblind, that hath one eye*.] Nam & Cyclopas Coclites legimus, unum oculum in fronte habentes. Plaut. in Curcul. Vnocule salve. Ex Coclitum prosapia te esse arbitror: nam hi sunt monoculi.

Cocolobis, Hispanis uvæ genus est, quam Dyrrachini Basilicam vocant. Ejus duo sunt genera, quæ vide apud Plin. libro 14. cap. 2.

Coctibilis, Coctilis, Coctivus, Coctus, Coctiatorius, Cocus, Vide Coquo.

Coculum, Vas æneum coctionibus aptum. [יורה *jir*. χαλκεῖον. Pol. *Miedziani garnice, kocziełek*. Vng. *Fözö vas fazék*.] Plautus: Aeneis coculis excocta est mihi omnis materia. ¶ Alii Cocula accipiunt pro lignis minutis, quibus facilè decoquuntur opsonia. Autor Festus.

Codam, veteres dicebant, quam caudam dicimus. [Pol. *Ogon*. Vng. *Fark*.] Varro: Sed ut canis sine coda Nonius.

Codex, qui & caudex, m. c. Truncus, vel stipes arboris, cui cortex detrahitur. [גזע *ghézáh* κορμός. Gall. *Le tronc d'vn arbre*. Ital. *Tronco*. German. Der stamm an einem Baum. Belg. De stamme. Hispa. *El tronco del arbol*. Polon. *Pien*. Vngar. *Fa töke, fanak az derekà, (anaga) tőre*. Angl. *The bodie or stumpe of a tree*.] Colum. l. 4. cap. 8: Nec tam celeriter radiculæ inveterato jam codice enascuntur. ¶ Codex robustus, pro supplicii genere apud Plautum in Pœnulo: Ego jam detrudam ad molas, Inde porrò ad puteum, atq; robustum codicem. Locus dicitur Festo Pompeio, quò deiiciebantur malefactores. ¶ Codex etiam dicitur liber. [Gall. *Conte de la recepte & dispense*. Ital. *Libro di conto, giornale*. Germ. Ein Rechenbuch des so man einnimpt vnd außgibt. Belg. Een rekenboeck oft boeckhouder. Hispan. *Libro de cuenta, libro de caxa, libro de rationes & de testamentos*. Polon. *Księga*. Vngar. *Könyv*. Ang. *A booke*.] Cic. in Verr. Itaq; L. Piso multos codices implevit earū rerum, in quibus ita intercessit, quòd iste aliter atq; ut dixerat decrevisset. ¶ Codex item dicitur tabulæ accepti & expensi in quas transferuntur omnia quæ in adversariis ad tempus scribebantur. Cic. pro Roscio: Non habere se hoc nomen in codice accepti & expensi relatum confitebatur, sed in adversariis patere contendit. Litura codicis, Cic. 5. Verrina. Legere codicem, Cic. in Vatin. Referre in codicem, Cic. pro Sylla. Scribere codicem, Cic. pro Roscio Com.

Codiculus, [Pol. *Księżeczka*. Vng. *Köny, vetske*. Ang. *A little booke*.] diminutivum à Codex, dum pro libro ponitur Parvus codex Budæus.

Codicillus, m. f. diminutivum à diminutivo Codiculus. [פנקס *ménghillah*. χαρτίδιον. Gal. *Lettres missiues, brieues, lettres*. Ital. *Codicillo*. Germ. Brieff, büchle. Belg. Brieven. Hisp. *El codicillo del testamento*. Pol. *Lyst poznaczenie summarnie*. Vng. *Könyvetske, cedula, testamentum levél*. Ang. *A little book, letters*.] Sunt autem codicilli literæ, sive epistolæ. [Ang. *Letters patents*.] Cic. ad Qu. Fratrem lib. 2: Epistolam hanc convitio efflagitarunt codicilli tui. Idem Lepæ li. 6. Simul ut accepi à Salenco tuo literas, statim quæsivi è Balbo per codicillos, quid esset in lege. ¶ Codicilli item apud Iureconsultos accipitur pro scriptura, qua testator absque omni solennitate voluntatem suam testatus est, de eo quod post mortem suam fieri vult.

Codicillaris, re. adjectivum: [ὁ διὰ τῶν διπλωμάτων. Pol. *Księgowi*. Vng. *Könyvetskéhöz tartózó, valo*. Ang. *Belonging to letters patents*.] ut Potestas codicillaris Lampridio, est potestas conficiendi codicillos, quæ beneficio principis & diplomate regio obtinetur, vel qua mandatur munus publicum l. judices, C. de dignit. lib. 12.

Codicariæ naves, Erant naves graviores & firmiores, à codicibus hoc est, crassioribus truncis confectæ. [Pol. *Komiegi*. Vng. *Borhas, terhes, hajo*.] Varro: Antiqui plures tabulas conjunctas Codices dicebant: à quo naves codicarias in Tyberi appellamus. Salustius: Et quanquam ad id naves codicariæ occultæ per hyemem fabricatæ aderant.

Codiaminon, Plin. l. 21. c. 11. Herba est bis quotannis florens, vere & Autumno, æstates atq; hyemes fugiens. Ruellius bulbi genus esse existimat, cujus flos Codion appellatur. Vide ipsum lib. 2. cap. 100.

Codion, Flos est bulbi initio veris atq; iterum sub æstatis exitum erumpens, frigus simul & æstum fugiens. Ruell. libro 2. cap. 100.

Codonophori, κωδωνοφόροι interpretantur Tintinabula gestantes: quos Anteambulones atratos, & Ferales præcones Latine appellare possumus. Sunt autem funerum indictores, & qui funebres pompas cum tintinnabulis crepitantibus antecedunt. Budæus.

Codratremula Vide Motacilla.

Cœliacus morbus. [κοιλιακὸς. Germ. Ein kranckheit, wañ entweder der Stulgang verstopfft, oder zu streng laufft.] Qui inferius stomachi orificium infestat, quòd à Græcis dicitur πυλωρός. ¶ Hunc morbum Celsus lib. 4. c. 12. describit his verbis: In ipsius verò ventriculi porta consistit is, qui & longus esse consuevit, κοιλιακὸς à Græcis nominatur. Sub hoc venter indurescit, doloręq; ejus est. Alvus nihil reddit, ac ne spiritum quidem transmittit: extremæ partes frigescunt, difficulter spiritus redditur. Qui hoc morbo laborant, etiam Cœliaci, κοιλιακοὶ appellantur. Plin. l. 23. c. 1: Decoctum eorum veteres dysentericos & cœliacos juvat. ¶ Medicinæ etiam, quibus huic malo occurritur, Cœliacæ dicuntur. Varro: Quin ex floribus nucis Græcæ & cornu cœliacas fieri, atq; urina pota refici. Plin. l. 20. c. 18. Ego tamen damnaverim collyriis addi: multoq; magis, quas vocant lexipyretas, quasq; perpeticas & cœliacas.

Cœlostomia, κοιλοστομία, Vitium pronunciationis, quum vox ex recessu oris velut è cavo quodam auditur.

Cœlum, li, Vide Caelum.

Cœmeterium, n. f. [בית הקברות *beth hakkeburoth*. κοιμητήριον à κοιμάω, sopio. Gall. *Cimetiere*. Ital. *Cimiterio*. Germ. Ein Kirchhof, ein Gottsacker, in welchem der abgestorbnen leib schlaffen. Belg. Een Kerckhof. Hisp. *Cemeterio de muertos*. Pol. *Smentarz, Sileżys ku rchow*

 Vng.

Vng. *Czintorem.* Ang. *Achurche yarde.*] Idem est quod dormitorium. Vnde locum sepulturæ destinatum vocant Cœmeterium, quia ibi mortui dormire dicuntur, quasi mortuorũ dormitorium. A' quibusdam dicitur Sepulchretum.

Cōĕmo, mis, act. t. Emo, coemptionem facio [[illegible] Gall. *Achetter ensemble.* Ital. *Comprare.* Ger. Zusammen kauffen Hisp. *Comprar junto.* Pol. *Skupuie* Vng. *Vészek, meg veszem.* Angl. *To bie together.*] Terent. Coëmisse, hinc quæ illuc veheres, multa. Cic. 5. Ver Deinde ipsos sibi frumentum coëmisse.

Cōēmptĭo, f. t [[illegible], Pol *Skupienie.* Vng. *Meg vétel, vénes*] verbale quo Iureconsulti fere utuntur pro imaginario venditionis genere quo uxor veniebat in jus mancipiumque mariti. Cic. 2 de Orat Nam neq; illud est mirandum qui, quibus verbis coëmptio fiat, nesciat mulieris quæ coëmptionem fecerit, causam possit defendere

Cœnă, cœnæ, f. p. Apud antiquos dicebatur (Autore Festo) quod nunc est prandium. Vesper autem dicebatur, quam nunc cœnam dicimus: à κοινὸν, quod est communis quia multi in commune cœnare consueverunt. [ארוחת ערב *arnchath heb.rebe* Gall. *Vn soupper* Ital. *Cena.* Ger. Ein Abendmal / oder Nachtessen Belg. Avontmael. Hisp. *La cena.* Pol. Wieczerza. Vng. *Vacsora.* Ang. *The supper.*] Plin. in Epist. Apponitur cœna non misera. Cic 5. Tusc. Vbi quum tyrannus cœnavisset Dionysius, negavit se jure illo nigro, quod cœnæ caput erat, delectatum. Quæ sit cœna recta, vide in dictione RECTA. ¶ Deorum cœnæ pro dulcibus & gratis dicitur, quod illi ambrosia victitare crediti sint, Horat. 2 Serm. Satyr. 6. Pontificum cœnę, Sumptuosæ dicuntur & opiparæ, Horat. 1 Carm. Ode 14 ¶ A' cœna fit domicœnium, de quo in dictione DOMVS. ¶ Cœna Dialis: id est, lautior, optima, adjicialis, quales Pontificum Cœnæ apud Horatium. Opponitur frugali & sine arte mensæ. Seneca Epist. 114: Hæc qualiscunq; Cœna Diali jucundior erit. Cœnæ fundus & fundamentum Gellius lib. 17. ca. 8: Ejus Cœnæ fundus & fundamentum omne erat in olla una lenticis Aegyptiæ. ¶ Cœna pro loco in quo cœnatur. Plin. lib. 12. cap 1: Aliud exemplum Caii principis in Veliterno rure mirati unius tabulata, laxisque ea- morum trabibus scamna patula, & in ea epulati, quum ipse pars esset umbræ, quindecim convivarum ac ministerii capace triclinio, quam cœnam appellavit ille nidum:

Cœnŭlă, f p. diminutivum. [[illegible] Gall. *Petit soupper.* Ital. *Cena piccola.* Germ. Ein nachtmalle Hisp. *Cena pequenna.* Pol. Wieczerzunka. Vng. *Vacsoracska.* Ang. *A litle supper.*] Cic. 5. Tusc. Quid vos hesterna, *inquit*, cœnula non intellexistis me peculia non egere? Mart. lib. 10: una ponetur cœnula mensa.

Cœno, as, avi. & cœnatus sum Cœnã sumo [[illegible] Gall. *Soupper.* Ital. *Cenare.* Germ. Zunacht essen. Belg Avontmael eten. Hisp. *Cenar.* Pol. Wieczerzam. Vng *Vacsorálni.* Angl. *To suppe, et be at supper.*] Plaut in Most Hic apud nos hodie cœnes. Cicer. ad Qu Fratrem: Eo die cœnavi apud Crassipedem Idem 5. Tusc. Socratem ferũt, quum usq; ad vesperum contentiùs ambularet, quæsitumq; esset ex eo, quare id faceret, respõdisse, se quò meliùs cœnaret, opsonare ambulando famem. Cœnare me doces [illegible] Proverbiali figura dictum ab Aristophan. in Ranis. Tempestiviter usurpabitur siquando doceret præire, aut etiam refellere conatur aliquem imperitus negotii de quo disceptatur.

Cœnātŭs, Qui cœnavit. [[illegible] Gal. *Qui a soupé.* Ital. *Che a cenato.* Germ Der zunacht gessen hat. Hisp *El que a cenado.* Pol. *Ten ktory iuz wieczerzal.* Vng. *Vacsorált* Angl. *Thet hath supped.*] ut, Pransus, Potus, Lotus, qui prãdit, potavit, lavit. Cic. pro Dejot. Quid igitur causæ excogitari potest, cur te lautum voluerit, cœnatum noluerit occidere.

Cœnātum est. Liv. 2. ab Vrb. Nam quum pridie quàm legati ad Tarquinios proficerentur, & cœnatum fortè apud Vitellios esset, *&c.*

Cœnātŭrĭo, n. q. Cupio, vel appeto cœnare. [[illegible] Gall. *Avoir faim de soupper, appeter le soupper* Ital. *Desiderare di cenare.* Ger. Begierd haben zu dem Nachtessen Hispan. *Aver gana de cenar.* Pol. *Pożadam wieczerzey.* Vng. *Vacsorálhatném.* Angl *To desire to suppe.*] quam significationem habent ferè in rio desinentia: ut Mulier parturit: id est, nititurut pariat. Martial In omnibus Vacerra quòd conclavibus Consumit horas & tota die sedet, Cœnaturit, non cacaturit: id est, laborat ut cœnet.

Cœnĭto frequentativum, Frequenter cœno. [[illegible] Gall *Soupper ou manger souvent.* Ger. Offt zu Nacht essen. Hisp. *Cenar o comer muchas vezes* Pol. *Często wieczerzam.* Vng. *Gyakran vacsorálom* Angl. *To suppe often.*] Cic lib. 9 epist. Itaq; non desino apud istos, qui nunc dominantur, cœnitare. Idem Treb. Ego si forte cœnitarem, Cn. Octavio familiari tuo non defuissem.

Cœnācŭlum, n f à cœnando nomen assumpsit, Locus ad cœnandum idoneus. [עליה *haalijah.* [illegible] Gall *Le lieu ou on souppe, chambre haute.* Ital. *Luogo da cenar, cenacolo* Germ. Ein ort in welchem man zu nacht isset Belg. Een opper camer / ofte salet om eeten. Hisp *La sala para cenar.* Pol. *Miesce do wieczerzania nagnaczone sala* Vngar. *Vacsorálo helye, tornácz.* Ang. *A place to suppin, a parlor.*] Varr Sicut Panarium, ubi panis: ubi cubabant, Cubiculum: ita ubi cœnabant, Cœnaculũ. Sed postquam in superiori parte cœnitare cœperunt, superior domus universa Cœnaculum dicta est, quod scalis sive cochleis ascenditur, ut scribit Festus. Hæc autem incolebant tenuiores, & inquilini, ut Iuven. Satyr. docuit: Lateranorum obsidet ædes Tota cohors, rarus venit in cœnaculum miles: id est, ad inquilinos & pauperes, qui in conducto habitant Cic. de lege Agr. Romam in montibus positam, & cœnaculis sublatam atq; suspensam, *&c.* Solet tamen cœnatio, & Cœnaculum, & Diæta accipi pro loco in quo æstate cœnatur.

Cœnātĭo, f. t. Locus ad cœnandum aptus, qui in imo domus, & hortis potentiorum erat: [[illegible] Gall. *Le lieu où on souppe.* Ital. *Luoco da cenare.* Germ. Ein ort unden im Hauß / in welchem man zu Nacht isset. Hisp. *La sala baxa para cenar.* Pol. *Gmach do wieczerzania, sala.* Vngar. *Vacsorálo helye, tornácz.* Ang. *A place for supping.*] unde Iuvenal. & algentem rapiat cœnatio solem. Suetonius Neron. Præcipua cœnationum rotunda, quæ perpetuò diebus ac noctibus vice mundi circumageretur.

Cœnātĭuncŭlă. f. p. diminutivum. [[illegible] Pol. Wieczerzalnica. Vng. *Vacsorálo helyetske.*] Plin. in Epist Fons oritur in monte, per saxa decurrit, excipitur cœnatiuncula manufacta: ibi paulum retentus, in Larium lacum decidit.

Cœnācŭlārĭŭs, m. t. Qui cœnaculum conducit, vel qui cœnaculariam exercet. L. 31, de pign. act.

Cœnācŭlārĭa, æ, f. p. Quæstus qui fit ex cœnaculorum ablocatione. [[illegible] Polon. *Zisk z naięmnych sal.* Vngar. *Vacsoralo hely bér.*] Vnde cœnaculariam facere: sive exercere dicebantur, qui domus totas cõductas per singula cœnacula inquilinis locabant, ut inde quæstum facerent, pluris in summam locando. [illegible] Vlp. l. Si verò. §. sed & si quis. ff. de his qui deiecerunt vel effuderunt. Si quis cœnaculariam exercens, modicum hospitium sibi retinuerit, reliquum locaverit pluribus, omnes tenebuntur, *&c.* ¶ Sic cœnacularius homo, [illegible], qui cœnaculum conduxit Idẽ l. Solutum §. planè ff de pignor. act Videtur autem tacitè, & cum domino ædium hoc convenisse, ut non pactio cœnaculariũ proficiat domino, sed sua propria.

Cœnātĭcŭs, a, um, Quod ad cœnã pertinet [[illegible] Gal. *Chose appartenante au souper.* Ital. *Cio que s' appartien à cena.* Germ. Das zu dem Nachtmal oder Abentmal gehört. Hisp. *Cosa de cena o para cenar.* Pol *Do wieczerzey przynalezacy.* Vng. *Vacsorához való.* Angl. *Belonging to the supper.*] ut, Apparatus cœnaticus, Sermo cœnaticus. Varr. Cœna cœnatica, & spes cœnatica: id est, spes cœnandi. Plaut. Capt Nunc ibo ad portum hinc: est illic mihi una spes cœnatica.

Cœnĭpĕtă. pen cor. com. p. Qui ambit alienas cœnas & parasiti sæpe personam induit [[illegible]. Pol. *Dziżurnik.* Vngar. *Mas asztalan ni alakodo, vacsora vadász.* Angl. *Which wait eth on others suppers*]

Cœnātōrĭŭs. a, um, Quod ad usum cœnę pertinet. [[illegible] Pol. Wieczerzni. Vngar. *Vacsorára.* Angl. *Belonging to the supper*]

Cœnātōrĭă, orum, plurali numero, n. t. pro veste cœnatoria, cũ qua discumbere in convivii solebãt, quæ & alio nomine Triclinaris toga dicebatur. [[illegible] Vngar. *Vacsoralo ruha* Pol. *Suknia w ktorey wieczerzamy*] Martial lib. 10 Pugnorum reus, ebriæq; noctis, Cœnatoria mittat advocato.

Cœnŏbĭum. n. f. [κοινόβιον. Gall. *Monastere, lieu où on vit en commun.* Ital. *Cõuento de frati, doue si viue à commune* Ger Ein gemein leben / als in einem Closter da man gemeinschafft des lebens mit einander hat. Belg. Cloester / Convent. Hisp *El monasterio.* Pol. *Klasztor, miesce gdzie spolnie zyą.* Vngar. *Klastrom, monostor.* Ang. *An abby, a monasterie.*] Locus ubi communis vita dicitur. κοινὸς enim communis, βίος vita. ¶ Hinc Cœnobitæ, pen. prod. qui in commune vivunt.

Cœnum, n. f. Lutum. [בץ *bots* טיט *tit.* βόρβορος. Gall. *Bourbier, fange, boue.* Ital. *Fango.* Germ Koth / dreck. Belg Slijck Hisp. *El cieno.* Pol *Bloto.* Vng. *Sár iszap.* Angl. *laie, myre.*] Plin. lib. 14. c. 12: Ad hæc pertinent peregrinæ exercitationes & volutatio in cœno. Cic. 4 Tusc. Sic se dicere omnes stultos insanire, ut malè olere omne cœnum ¶ Per metaphoram ponitur pro abjecto & nullius dignitatis homine. Cic pro Sestio: Habeo quem opponam labi illi atq; cœno. ¶ Cœno puram aquam turbans, nunquam invenies potum, [illegible]. Dici solitum ubi quis ea quæ sunt per se pulcherrima contaminat, admistis iis, quæ sunt turpissima.

Cœnōsŭs, a, um, Plenus cœno, Cœno abundans. [[illegible] Gall. *Bourbeux, fangeux, boueux.* Ital. *Pieno de loto, fangoso spesso.* Germ. Kohtechtig / dreckechtig. Hisp *Lleno de cieno.* Pol. *Błotny.* Vngar. *Sáros.* Angl. *Full of clay, dirtie*] Colum. libro 7 capit. 10: Nec ulla magis gaudet, quàm rivis atq; cœnoso lacu volutari.

Cŏĕo, cois, coivi, itum, n. q. ex Con, & Eo: sed n abjicitur, Convenio, conjungor, congrego, coitionẽ facio, ineo congredior. [בא *ba*, יעד *jaad* התחבר *hithchabber* שגל *schagal* שכב *schachab.* [illegible] Gall. *Convenir, s' assembler ensemble.* Ital. *Congiungere, essere ensieme* Ger. Zusammen gehn / oder zusammen kommen. Belg. Tesamen gaen / heymelick vertsamen / overcomen. Hisp. *Juntarse.* Pol *Schodzę się, społam się.* Vng. *Egyue gyülök.* Angl. *To convenire, assemble, and go together*] Terent. in Eunuch. Heri aliquot adolescentuli coimus in Piræeo. Virgil. li 11. Aen. coëant in fœdera dextræ Quà datur Lactãtius de Ira: Deniq; si atomorum & coitio & cõglobatio efficere omnia. ¶ Cicer. cum accusativo usus est, pro inire, 2 Philip. Vtinam Cn. Pompei cum C. Cæsare societatem aut nunquam coisses, aut nunquam

quam diremisses: κοινωνίαν κοινωνεῖν ζωῆς. Gellius protulit passivum: Coibatur societas inseparabilis. Nam propriè Coiri societas dicitur. Sic ab Vlpiano Societas coita, pro contracta & collecta accipitur Lactant lib. 3. Quid ego de Cynicis loquar, quibus in propatulò coire cum conjugibus mos fuit? ¶ Terent. in Phorm. vide quid agas: prima coitio est acerrima. Si eam sustinueris, post illam jam, ut lubet, ludas licet. Vbi una translatio à prælio: nam & Congredi milites, & Coire dicuntur. ¶ Coire in alienam litem, qui alicui calumniosè litem struunt, ut quod ex condemnatione redactum fuerit, inter eos communicetur. Plin. Epist. lib. 5: Quæstus est venire advocationes, venire prævaricationes, in lites coire. Ex Hotomano.

Cŏĕns coeuntis. Particip. ut Ripæ vadi coëuntes: id est, vadum angustum. Sil. lib. 1: Teque vadi dubium coëuntibus Aufide ripis. Senec. Troad. Repentesque ditem mersus ingentem specum Coëunte terra junxit: Id est, hiatum conjungente se terra clausit.

Cŏĭtŭs, m. s. pro concubitu. [משכבה mischcháb. ὀχεία. Gall. *Assemblee, amas.* Ital. *Assembramento carnale.* German. Beyschlaffung eines Weibs. Hispa. *Ayuntamiento, conjuncion.* Pol. *Lezenie z biała głową.* Vngar. *Hozzés.* Ang. *Going together, doing the act of generation.*] Gell. lib. 9. c. 2: Hippocrates autem divina vir scientia de coitu venereo ita existimabat, partem esse quandam morbi teterrimi, quem nostri comitialem dixêre. ¶ Coitus humoris. Celsus lib. 5. c. 18: Potest verò ea compositio etiam ad parotidas, phymata, strumam omnemque coitum humoris emolliendum. ¶ Coitus Lunæ, pro eclipsi, quando scilicet Soli opponitur. Plin. lib. 2. cap. 13.

Cŏbĭlĭŭs. adverb. Aptiore cohærentia. [Pol. *Zgodniei.* Vngar. *Egyezőb ... tuéblben; illendőbben.*] Apuleius in Apologia: Præsertim cùm ordinatius, & coibilius, eadem Græcè & Latinè adnitar conscribere.

Cŏĭtĭŏ, Conspiratio, congregatio ob malam rem facta. [קשר kescher. σύστασις. Polon. *Taiemne zmowienie.* Vngar. *Part ütés, összetámadás.*] Cicero pro Planc. Dubitabis an coitio facta sit?

Coĭtĭŏ pro coitu. [συνουσία. Vng. *Nősülés.*] Macrob. Saturnal. lib. 7. c. 16: Omni enim genere animantium, quæ ex coitione nascuntur, invenies omnium aliquorum esse principium instar elementi.

Cœpi, verbum defectivum, à Cœpio, pro incipio, quod apud antiquos in usu erat. [החל hel. החל hechél. ἄρχομαι, ἐγχειρέω, ἐξάρχω. Gall. *Commencer.* Ital. *Cominciare.* Germ. Anfahen/anheben. Begl. Ick beghinne/oft ick heb gegost. Hisp. *comencar.* Po. *Początem.* Vng. *El kezdém.* Angl. *To beginne.*] Cato: Cœptam seditiosa verba loqui. Nunc tantùm præterito ejus tam pro suo tempore, quàm pro præsenti utimur cum suis derivatis, Cœperam, Cœpissem, Cœpero, Cœpisse, Cœptum ire. Terent. in Adelph. Prius olfecissem, quàm ille quicquam cœperit. Sal. in Catil. Sed ea tempestate cœpère se quisq; magis extollere. Virg. 3. Georg. Sin in processu cœpit crudescere morbus. ¶ Cœptus sum, pro Cœpi. Cic. de Clar. Orat. Hortensius igitur quum admodum adolescens orsus esset in foro dicere, celeriter ad majores causas adhiberi cœptus est. Ibidem idem: Qua in urbe primum se orator extulit, primumque etiam monumentis & literis oratio est cœpta mandari.

Cœptum ti. n. s. Institutum, propositum. [תחלה techilláh. τὸ ἐγχείρημα, ἀρχή. Gall. *Commencement, entreprise.* Ital. *Comminciamento, impresa.* Germ. Ein anhab/anfang. Hisp. *Comienco.* Polon. *Początek.* Vnga. *El chezdet dolog.* Ang. *Interprise, begining.*] Ovid. 1. Metamorphoseon: -dii cœptis (nam vos mutastis & illas) Aspirate meis.

Cœptŭs, hujus cœptus, m. p. Idem. [תחלה techilláh. ἀρχή. Polon. *Poczęcie.* Vng. *El kezdés, kezdet.*] Gel. lib. 2. cap. ultim. Nos verò ut cœptus noster.

Cœpto, as, are, Incipio. [הוחיל hol. החל hechél. ἐπιχειρεῖν, ἐγχειρεῖν. Gall. *Commencer.* Ital. *Cominciare.* Germ. Anfahen/anheben. Hispa. *Comencar.* Pol. *Poczynam.* Vng. *Valamihez kezdők, fogok.* Ang. *To enterprise.*] Plaut. in Mercat. Cur istuc cœptas consilium? Terent. in Eunuch. Quid cœptas Thraso?

Cŏĕquĭto, as, are, [συνιππεύω. Gall. *Chevaucher ensemble.* Ital. *Cavalcar insieme à paro.* Germ. Mitreiten. Hispan. *Cavalgar juntamente.* Polon. *Iade społem.* Vng. *Együtt lovaglok.* Ang. *To ridde together.*] Livius in libr. bell. Maced. Coëquitaverant autem sex millia equitum.

Cŏercĕo, es, act. s. ex Con, & Arceo, sed n, abjicitur, & a, in e, mutatur, Restringo, contineo, refræno, inhibeo. [עצר hasár. חשך chasák. מנע manáh. יסר jasár. κατέχω, συνέχω. Gall. *Restraindre, reprimer, serrer.* Ital. *Restringere, constringere.* Germ. Einen hinderhalten/wehren. Belg. Vasthouwen/toebouwen. Hispa. *Restrinnir, refrenar.* Pol. *Powsciągam, bronia.* Vnga. *Megh zabolázom, meg empibidem.* Ang. *To restreine, to holdin, to bridle.*] Cicer. in Læl. Quem serpentem multiplici lapsu, & erratico ferro amputans, coërcet ars agricolarum. Lactantius libro 3: Illud satis est ad coërcendum furiosi hominis errorem. ¶ Ponitur etiam pro circundare, sive simul stringere. Ovidius libro primo Metamorphos. Vitta coërcebat positos sine lege capillos. Lucan. lib. 4: -camposq; coërcet Cinga rapax: hoc est, cingit, aut circundat. ¶ Item pro compellere lib. 3. ad Herennium: Prudentiæ partibus utemur in dicendo, si commoda cum incommodis conferemus: quum alterum vitare coërcemur. ¶ Aliu ita significationem hujus verbi distinguunt, ut aliquando vim in se contineat, atq; castigationem, aut certè reprehensionem, atque animadversionem, & pro repellere; sive puniri ponatur: aliquando simpliciter sine vi pro Continere, complecti, comprehendere: propriè tamen de iis, quæ aut diffluunt, aut prætermodum erumpunt.

Cŏërcĭtĭo, f. t. verbale à Coërceo. Cohibitio, castigatio. [מעצר mahássér. מוסר musár. κωλύσις. Gall. *Resserrement, empeschement, arrest, restrainte.* Ital. *Castigo.* Germa. hinderhaltung straff. Hispan. *Refrenamiento ò repression.* Polon. *Powsciągnienie, kazn.* Vnga. *Meg zabolázás, meg enyhités.* Ang. *Restreining, holding in, bridling.*] Livius lib. 4. ab Vrbe: Pronuntiaveruntque ex collegii sententia; C. Valerio cos. se damnum, aliámve coërcitionem, adversus intercessionem Collegæ delectus causa, detrectantibus militiam inhibenti, auxilio futuros. Fit autem hoc verbale regulariter à supino Coërcitum. ¶ Vnde etiam participium Coërcitus. Ovid. in Epistola Heroid. Clausa domo teneor, gravibusque coërcita vinclis. ¶ Legitur & verbale Coërtio, & fortasse sæpiùs quàm Coërcitio: quod dici potest aut per syncopen factum esse à verbale Coërcitio, abjecta media syllaba: aut (quod verisimilius videtur) ab antiquo verbo Arcio: quod etiam apud Festum legitur, quod ratione analogiæ facere debet supinum Artum, sicut Farcio Furtum, & Sartio, Sartum. ¶ Inde compositum Coercio mutatione primæ vocalis in secundam, sicut à farcio, Refercio, & supinum Coërtum, sicut à Refercio, Refertum. Itaque invenimus regulare verbale Coërtio: quanquam Arcio, & Coërcio nunc non sunt in usu. Poterimus itaque utrovis modo scribere Coërcitio, sive Coërtio.

Cŏĕrro, as, are, est unà cum aliis oberrare. [Pol. *Pospołu się bląkać.* Vng. *Együtt bujdosom.* Ang. *To wander with other.*] Paul. l. 3 D. de off. præfect. vigil. Sciendum est, inquit, præfectum vigilum per totam noctem vigilare debere, & coërrare, calciatum cum hamis & dolabris. Ex lexico Hotomani.

Cœtŏn, κοιτὼν, Græci dicunt thalamum: unde procœton antithalamum, Cecil. in Epist.

Cœtŭs, cum œ. diphthongo, m. q. Conventus, congregatio, à coëundo: id est, conveniendo. [עדה hedháh. חבר chebór. συνουσία, σύνοδος. Gal. *Assemblee de gens, amas.* Ital. *Conuento, congregatione.* German. Ein versammlung/ein menge Volcks. Belg. Vergaderinge oft menschen vom Volck. Hisp. *compannia, conuento.* Polo. *Zgromadzenie, obiezdka.* Vng. *Gyülés, gyülekezet.* Ang. *A companie, multitude or congregation of peopl.*] Cic. de Senect. O præclarum diem, quum ad illud divinum animorum concilium cœtumq; proficiscar quumque ex hac turba & colluvie excedam. Idem 2. de Finibus: Quid enim necesse est tanquam meretricem in matronarum cœtum, sic voluptatem in virtutum concilium adducere? Seneca lib. 3. Declamation. Cœtum esse ait nomen magnæ multitudinis coëuntis ex censu quodam. ¶ Cœtum Lucretius vocat connexionem & copulam membrorum cum humoribus, & spiritu; omnibusque ex quibus humanum corpus compactum & constitutum est, ut lib. 2. cap. 199: Cedit item retrò de terra quod fuit antè, In terras, & quod missum est ex ætheris oris, Id rursus cœli relatum templa receptant. Nec sic interimit mors, ut materiai Corpora conficiat: sed cœtum dissipat ollis.

Cŏexercĭtātŭs, [συγγεγυμνασμένος. Germa. Mit einander geübt. Pol. *Ćwiczony.* Vng. *Együtt gyakollattatot.* Ang. *Exercised or wonted with others.*] Quint. lib. 1. c. 17: Artem constare ex perceptionibus consentientibus & coëxercitatis ad finem utilem vitæ.

Coggygria, Arbor est adrachnæ non absimilis, fructum lanugine, quam Pappum vocant, amittens: quod nulli alii arbori evenit. Vide Plin. l. 13. c. 22.

Cōgĭto, as, frequentativum è Cogo, propterea quòd mens plura in unum cogit: unde quæ sibi videntur optima, vel utilissima eligere possit: Meditor, contemplor, mente complector, mente agito. [חשב chaschàb הגה haghàh. ἐννοέω, διανοοῦμαι. Gal. *Penser.* Ital. *Pensare.* Germ. & Belg. Gedencken/betrachten. Hispa. *Pensar.* Polon. *Myślę, rozważam.* Vng. *Gondolkodom, gondolom.* Ang. *To thinke, to muze, to cast in mynde.*] Nam Cogo & Cogito, sic se habent ut Ago & Agito, Facio & Factito. Veruntamen sic modò animus hoc verbum sibi vendicavit, ut non quod alibi, sed quod in animo colligitur, cogitari propriè jam dicatur. Cogitare itaque est sensus interiores ad originem suam revocare, sive mentem agitare, & veluti in mora esse consilii explicandi. Cic. lib. 5. Tusc. Vivere docto viro, est cogitare. Idem l. 2. de Leg. Nam illo loco libentissimè soleo uti, sive quid ipse mecum cogito sive aut scribo aut lego. ¶ Cogitare de aliquo, Eum in memoria habere. Terent. in Eunucho: Me expectes, de me cogites. ¶ Cogito in Tusculanum: hoc est, quod barbari dicunt, Existimo & dilibero ire. Cic. ad Atticum l. 2: Ludi Antii futuri sunt à 4. Kalend. ad Prid. Non. Mai. eos Tullia spectare vult: inde cogito in Tusculanum. A' Cogito fiunt composita, Excogito, quod propriè est perfectè cogito, ἐνθυμέομαι, ἐπινοεῖν, licet pro invenio sumatur: quod idcirco fit, quòd quisquis perfectè cogitat, aliquid ex eo quod cogitat, elicit & invenit. Cicero primo Tusculanarum quæst. Quid illa vis, quæ tandem est quæ investigat occulta, quæ inventio atq; excogitatio dicitur? Præcogito, priùs cogito, & cogitando prævideo, προνοοῦμαι. Quint. lib. 12: Licet tamen præcogitare plura, & animum ad causas non componere. Recogito, iterum atq; iterum cogito.

Cōgitātĭo, f.t. Quæ est velut Coagitatio: id est, longa consilii explicandi agitatio, mentis agitatio, animi motus, commentatio. [מחשבה machaschabah. διανόησις, διάνοια. Gal. *Pensement, pensée.* Ital. *Pensiero, pensamento.* Germa. Gedanck/betrachtung. Hispa. *Pensamiento.* Pol. *Myślenie, rozważanie.* Vng. *Gondolkodás, gondolat.* Ang. *Thinking, muzing.*] Plin. lib. 11. c. 37: Sic magna cogitatio obcæcat. Cic. ad Attic. Meas cogitationes omnes explicavi tibi superioribus literis.

Cōgitātō, Cogitatè & Cogitatim Festo, adverbia pro Consultò, data opera. [ἐκ προνοίας. Gal. *Auisément, apres y auoir pensé.* Ital. *Pensatamente.* Germ. Auß betrachtung/bedächtlichen. Hispan. *Adrede y à sabiendas.* Pol. *Chcąc, rozmyślnie.* Vng. *Gondolkodua, szándékkal.* Ang. *Aduisedlie, after aduisement was taken.*] Cic. pro Archia: Quæ verò accuratè cogitatéq; scripsisset, ea sic vidi probari, ut ad veterum scriptorum laudem perveniret. Idem 1. Offic. Sed in omni justitia permultum inter est, utrum perturbatione aliqua animi, quæ plerunque brevis est, & ad tempus: an consultò, & cogitatò fiat injuria.

Cōgitābĭlis, le. [נחשב nechschab. νοητός. Gall. *Qu'on pense.* Ital. *Cosa de pensare.* German. Betrachtlich. Hispan. *Cosa digna de pensar.* Polon. *Rozmyślny, myśląci.* Vng. *Meg gondolható.* Angl. *Which one thinketh vpon.*] Senec. Epist. 59: Cogitabile est quod est generale.

Cōgitātum ti, n. f. substantivum. [מחשבה mechschabah. διανόημα, νόημα. Gal. *Vne chose que nous pensons.* Ital. *Cosa pensata.* German. Betrachtung/ein betracht ist ding. Hisp. *cosa pensada.* Pol. *Rzecz rozważana.* Vng. *Gondolat, gondolt dolog.* Ang. *A thing muzed on.*] Cic. 1. de leg. Age. Verum cogitata sapientum, an optata furiosorum videntur.

Cognātī, m. f. Sanguine conjuncti, qui cognatione tenentur, dicti quasi unà communitérve nati, vel ab eodem orti progenitore. [אחים מולדת achim modhahlim. συγγενεῖς. Gall. *Prochains & alliez parens.* Ital. *Parenti.* Germ. Verwandts/nahgefreundts. Belg. Bloetvriendt, neeve en maghs die een ander bestaet. Hisp. *Los parientes.* Polon. *Powinowaczy, krewni.* Vng. *Rokon ság, atyafiak.* Ang. *Kinsmen by bloode or birth.*] Plaut. in Pœn. Vos meæ estis, filiæ ambæ. Et hic cognatus vester hujusce fratris filius. Cic. pro reditu: Pompilii nulli cognati & affines deprecati sunt. ¶ Plinius per translationem posuit pro simili, & ejusdem generis: Eadem (*inquit*) causa est ut pleraque alitum oculos hominum potissimum appetant, quòd effigiem suam in iis cernentes, velut ad cognata sua desideria tendant: id est, sibi proxima & suæ naturæ quodammodo similia. ¶ Cognatorum autem significatio latiùs extenditur, quàm Agnatorum. In cognatis enim agnati continentur, non autem contrà cognati in agnatis. ¶ Consobrini cognati quidem dicuntur, quum agnati tamen non sint. Illi enim soli qui paterna linea nobis conjunguntur, Agnati vocantur: Cognati etiam qui materno genere nobis sunt conjuncti.

Cōgnātĭo, onis, f.t. Agnatio, sanguinis conjunctio. [מולדת modhabath. συγγένεια. Gall. *Parenté, alliance.* Ital. *Parentela.* German. Verwandtschafft. Belg. Maghschap. Hisp. *Parentesco.* Polon. *Krewnosczy.* Vnga. *Rokonság, atyafiúság, fogorság.* Angl. *Kindred by bloode.*] Cic. 7. Verr. Nulla tibi Quinte cum illo cognatio est. Idem 4. Verr. Vt quisq; te maximè cognatione, affinitate, necessitudine aliqua attingebat, ita maximè manus tua putabatur. ¶ Transfertur etiam ad res inanimatas. Cicero pro Archia: Etenim omnes artes quæ ad humanitatem pertinent habent quoddam commune vinculum, & cognatione quadam inter se continentur.

Cōgnĭtĭo: vide COGNOSCO.

Cōgnōmĕn, n. t. Cognomentum quod vel à corporis quodam vitio, vel ab alio quodam eventu solebat imponi. [כנוי chinnui. Gal. *Surnom, soubriquet.* Ital. *cognome.* German. Ein zunamm/nachnamm. Belg. Eenen toenamen. Hispan. *El sobrenombre.* Polon. *Przezwisko.* Vngar. *Vezeték név.* Ang. *A surname.*] Cic. 1. de Finib. Neque eum Torquatum, qui hoc primus cognomen invenerit, aut torquē illum hosti detraxisse, &c. Idem 7. Verr. Quid? de Apollonio Dioclis filio, Panormitano, cui Gemino cognomen est, præteriri potest? Liv. 1. ab urbe: Mansit Sylvius postea omnibus cognomen, qui albæ regnarunt. Expedit plura habere cognomina, ὁ ἀγαθὸς ἐστ' ἐπωνυμίας πολλὰς ἔχει. Convenit in eos qui multa simul profitentur, quò quæstum faciant uberiorem, aut qui diversarum sunt partium. ¶ Cognomen necessitas primùm excogitavit, quum prænomen & nomen quandoq; non satis esse videretur ad homines distinguendos: pòst usus & cōmoditas custodivit & propagavit. Qui verò agnomen aliud à cognomine esse tradiderunt, ii mihi satis quod sentiunt non probant: ex eorum verò numero Grammatici veteres exiſtūt, qui cognominata appellant ea quæ tertio loco: quæ verò præterea adjiciuntur, ea omnia agnomina nuncupant: ut Africanum & Asiaticum: ejusmodi verò opinio facilè locupletissimi autoris Ciceronis verbis refellitur, apud quem animadvertere possumus: ea omnia cognomina dici, quæ etiam quarto loco ponuntur. Sic enim ait pro Muræna: Quam laudem ille Africa oppressa, cognomine ipso præ se ferebat, eandem hic sibi ex Asiæ nomine assumpsit. & in Somnio: Eritque cognomen id tibi ex te partum, quod nunc habes à me hæreditarium. Idem Divitem cognomen vocat lib. 2. de Offic. in M. Licinio Crasso, quod tamen quarto loco erat. Ex lib. Caroli Sigonii de nominibus Romanorum.

Cōgnōmĕntum, n. f. [כנוי chinnui. ἐπωνυμία. Pol. *Przezwanie.* Vng. *Vezeték név.* Ang. *A surname.*] Cic. pro Mil. Cassinius cognomento Schola. Idem 2. de Finib. Si aut de industria facias ut Heraclitus cognomento, qui σκοτεινὸς perhibetur, &c.

Cōgnōmĭnēs, com. t. Qui ejusdē nominis sunt. [ὁμώνυμοι. Gall. *Qui ont vn mesme nom ou surnom.* Ital. *Che hanno medesimo nome.* Ger. Die ein zunammen/oder vbernammen haben. Hispan. *Los que son del mesmo nombre.* Pol. *Druzbowie, jednego miana.* Vngar. *Egy vezeték nevük, jászok.* Ang. *That hath one name, or of the same surname.*] Sic à Plaut. duæ sorores Bacchides nominatæ vocantur cognomines. Declinaturq; hic & hæc cognominis, & in genitivo hujus cognominis. Nam apud Plautum legitur: Illa mea cognominis fuit. Idem Bacchid. Quid agunt germanæ duæ meretrices cognomines. Plin. lib. 6. cap. 2: Quo loco Henetos adiicit Nepos Cornelius, à quibus in Italia ortos cognomines eorum Venetos credi postulat.

Cōgnōmĭno, as, act. p. Cognomen impono. [כנה chinnah. ἐπονομάζω. Gall. *Surnommer, donner vn soubriquet.* Ital. *Mettere sopranome.* Germ. Zunammen geben. Belg. Toenamen. Hisp. *Dar sobrenombre.* Pol. *Przezwiska dawać.* Vng. *Vezetéknevet adok.* Ang. *To giue a surname, to surname.*] Fit autem ex con & nomino, n, in g. mutata. Pli. l. 21. c. 3: Suario cognominabatur, propter similitudinem Suarii cujusdam negotiatoris. Idem lib. 33. cap. 10: Postea divites cognominati, dummodò notum sit eum qui priùs acceperit hoc cognomen decoxisse creditoribus suis.

Cōgnōsco, is, act. t. Nosco, agnosco. [ידע jadhah. יכר hicchir. γινώσκω. Gal. *Cognoistre, entendre, auoir cognoissance, sçauoir.* Ital. *Cognoscere, intendere.* Ger. Erkennen/wol vnd eigentlich wissen. Hisp. *Conocer de nueuo.* Polon. *Znam, wiem pewnie.* Vngar. *Megesmerem.* Ang. *To know, to haue knowledge or vnderstanding.*] Est autem Cognoscere, noscere eos qui priùs incogniti erant: quum Agnoscere, ἀναγνωρίζειν dicatur propriè de olim notis. Virg. 4. Eclog. Incipe parve puer risu cognoscere matrem. Varr. Vereor, ne me quoque dum revertero, præter canem agnoscat nemo. Confunduntur tamen hæc sæpenumerò. Donatus: Cognoscere est diligenter, attentéq; cōsiderare. Terent. in Hecyra: Postquam ipse sese, & illam & hanc quæ domi erat, cognovit satis. ¶ Cognoscere ex literis, nuntiis, & id genus, idem est, quod certiorem fieri. Cicer. ad Atticum lib. 2: De me Imperatore scribis te ex Philotimi literis cognovisse. Idem lib. 1. Epistolarum familiar. Quæ hîc agantur, quæ acta sint, ea te ex literis multorum & nuntiis cognovisse arbitror. ¶ Interdum idem quod intelligere. Cicer. in Horten. Vnde autem facilius quàm ex annalium monumentis, aut bellicæ res, aut omnis Reipub. disciplina cognoscitur? Terent. Eo pacto & gnati vitam & consilium meum cognosces. ¶ Interdum concumbere, verecundiæ causa: ut in Evangelio: Et non cognovit eam. ¶ Aliquando ad forum pertinet, & significat judico, inquiro, judicium exerceo: ut Cognoscere de hæreditate, est judicium de hæreditate exercere, *Auoir la cognoissance.* ¶ Cognoscere de actis alicujus: id est, de actis ejus inquirere, *S'enquester d'aucun.* ¶ Cognoscere causas: id est, in causis judicis officio fungi, *Juger des causes.* Cic. lib. 2. Offic. Adhibuit sibi in consilium quindecim principes cum quibus causas cognovit. ¶ Cognoscite, pro attentè audite Cic. 4 Verr. Verùm ut totum genus amplexamini judiciorum, priùs jura Siculorum, deinde istius instituta cognoscite. Et paulò pòst: Quantum potestatem habuerit: quas res gesserit, cognoscite. ¶ Divos præsentes cognoscere, Auxilium divorum sentire. Virgil. 1. Ecloga: -neq; servitio me exire licebat, Nec tā præsentes alibi cognoscere divos. ¶ Hujus verbi composita sunt, Præcognosco, προγινώσκω, antè scio. Plane Cic. Quod si latro præcognito nostro adventu rursus in Italiam se recipere cœperit. Percognosco, διαγινώσκω. Plaut. in Trucul. Vtrosque percognovi pro bé. Recognosco, de quo alibi.

Cōgnĭtĭo, f. t. Agnitio, notitia, intelligentia. [דעת dahath. γνῶσις. Gal. *Cognoissance.* Ital. *Conoscimento, conoscenza.* Germa. Erkanntnuß. Belg. Bekentisse. Hispa. *Conoscimiento.* Polon. *Znaiomość, wiadomość.* Vng. *Ismeret, ismerés.* Angl. *Knowledge.*] Cic. 1. Acad. Cœlestia autem vel procul esse à naturę cognitione censeret. Idem 2. de Nat. deorum: Quæ primùm eos humo excitatos, celsos & erectos constituit, ut deorum cognitionem cœlum intuentes capere possent. ¶ Aliquando ponitur pro judicio sive judicatione. Cic. pro Cluent. Quum dies cognitionis adesset: id est, judicii. Idem pro Flac. Verum hîc tandem disceptationem & cognitionem veritatis, an innocentiæ labem aliquam fore putatis.

Cōgnĭtŏr, oris, m. t. Qui cognoscit. [ידע jodheah. ὁ γνώστης. Gall. *Cognoisseur, cognoissant, qui cognoit.* Ital. *Cognoscitore.* Germa. Ein erkenner/dem etwas wol zuwissen vnd kund ist. Hispan. *Conocedor.* Polo. *Wiadomy.* Vngar. *Megismerő.* Ang. *He which knoweth.*] Cicero de Aruspicum respons. Quum in me cognitorem harum omnium rerum illa flamma conjiciebatur. Idem 6. in Verrem: Homines tenues plerunque ad ea adveniunt loca, quæ nunquam antea viderunt: ubi neque noti esse iis, quò venerint, neque semper cum cognitoribus esse possunt. ¶ Est & cognitor forense verbum, quo olim appellabantur qui hodie *Procuratores judiciales* dicuntur. [Ang. *A proctour, a lawyer that defendeth ones cause.*] Cic. prima in Verrem: Me defensorem calamitatum suarum, me ultorem injuriarum, me cognitorem juris sui, me actorem causæ totius esse voluerunt.

Idem pro Sexto Rosc. Quid interest inter illum qui per se litigat, & qui cognitorem dat? Quanvis propriè Cognitor is dicatur, qui præsentis causam defendit, procurator absentis: [illegible], Asconius & Budæus in posterioribus annotationibus.

Cognĭtŭs, ti, Notus, [ידוע ja[illegible], γνωστός. Gall. *Cogneu*. Ital. *Cognosciuto*. Germ. Erkant. Hisp. *Conocido*. Pol. *Poznany*. Vng. *Meg ismertetet, ismeretes*. Ang. *Knowen*.] Cic. 1. Offic. Incognita pro cognitis ne habeamus vitandum. ¶ Cognitior id est, magis notus. Ovid. 5. Tristium: Sed magis hæc quò sunt cognitiora, gravant. ¶ Cognitissimus, superlativus. Catullus: Tibi hæc fuisse & esse cognitissima Ait Phaselus.

Cognitūræ, Suetonius in Vitellio: Cujus (*inquit*) filius sectionibus & cognituris uberius compendium nactus. Ita rectiùs legitur, quod libri veteres confirmant. Cognituras enim dicit procurationes, cui hominum in foro esset cognitor & procurator. Cognitiones non dixit, sed cognituras, ne de judice loqui videretur.

Cognōbĭlis om. t. Qui cognoscitur. [נודע nodhah. Γνωστὸς. Gal. *Chose qui se peut cognoistre*. Ital. *Che si cognosce*. Germ. Erkantlich/den man erkennt. Hispan. *Cosa que se puede conocer*. Pol. *Ktory sie poznawa*. Vng. *Meg ismerhető (annyi) ismerendő*. Ang. *That may be knawen*.] Gellius: Gil solis cognobiles fuerunt.

Cōgnōbĭlior, [Pol. *Znaiomszy*. Vng. *Esmerendőb*. Gell. lib. 20. c. 4: Hoc ego verbum [illegible], quærens uno itidem verbo dicere, aliud non reperi quàm quod est scriptum à Marco Catone in sexto Originum: Itaq; ego, *inquit*, cognobiliorem cogitationem esse arbitror.

Cōgo, is, coactum, act. t. ex con & ago, in quo a & n abjiciuntur, nisi in supino, ubi servatur a: Coacervo, congrego. [אסף asaph כנס canas, συνάγω. Gall. *Faire venir ensemble, assembler, amasser & amasser*. Ital. *Ammassare, accumulare*. Germ. Sammlen/zusammen treiben. Belg. T'samen brengen/ost dwingen. Hisp. *Ajuntar*. Pol. *Przymuszam, zgromadzam*. Vng. *Egybe gyüjtöm*. Ang. *To gather together in heapes*.] Cic. 1. Tusculanarum: Cœlum hoc in quo nubes, imbres ventiq; coguntur. Terent. in Heaut. Quæ talenta ad quindecim coëgi. ¶ Quandoque Vrgere, compellere, vim adhibere. [אנס [illegible] [illegible], ἀναγκάζω, βιάζω. Gall. *Contraindre*. Ital. *Spingere dentro, constringere sforzare*. Germ. Treiben/zwingen/nöhtigen. Hispa. *Constreñir*. Pol. *Przymuszam*. Vng. *Kenszeritem*. Ang. *To constrayne, to compell*.] Idem libro 3. Offic. Diogenes contra: Num te emere coëgit? ¶ Quandoque mulgere, ἀμέλγειν. Sic enim interpretatur Nonius illud Virgil. 3. Eclog. Cogite oves pueri, si lac perceperit æstus: Et nuper frustra pressabimus ubera palmis. ¶ Quandoque coagulare, densare, sive durum facere, πηγνύειν. Idem lib. 4 Georg. - nam frigore mella Cogit hyems eademq; calor liquefacta remittit. ¶ Quandoq; imprimere, seu interponere: ἐμβιβάζειν. Idem: Quadrifidam quercum cuneis tum forte coactis Scindebant. ¶ Quandoq; in ordinem ponere, [illegible]: ut Omnes arbores in sulcum cogendæ sunt. ¶ Cogere aliquem in ordinem, est eum cæteris parem facere, neq; plus ei deferre quàm cæteris, & quasi coërcere intra ordinem & statum reliquorum. [Gal. *Mettre au rang des autres*.] Liv. l. 5 bell. Pun. Nunquid videtis, *inquit*, vos in ordinem coactos esse? Idem Decad. 5. lib. 3: Eo facto, evocatam à se concionem questus Tribunus, & in ordinem se coactum, ex Capitolio ubi erat concilium, abiit.

Cōactio, onis, f. t. Congregatio, convocatio: [שבור shibbur אסף [illegible], συναγωγή, ἀνάγκασις, σύνοδος. Gall. *Amas, contraincte*. Ital. *Accumulatione*. Germ. Versamlung/zusammen treibung/zwang. Hispa. *Ajuntamiento*. Polon. *Zgromadzenie, zegnanie*. Vng. *Egybe gyüjtés*. Ang. *Gathering and heaping together*.] ut, coactio argentaria, munus ipsum cogendi pecunias. Suet. in Vesp. Vbi deinde venia & missione impetrata coactiones argentarias factitavit. Cic. de Arusp. Veruntamen nocturnis vigiliis & coactione hominum institutum illud conceptum & conflatum est.

Cōactŏr, oris, m. t. [אוסף oseph, συναγωγεύς, ἀναγκαστής. Gall. *Amasseur, collecteur*. Ital. *Chi constrigne, i ragunа, come danari*. Germa. Ein zusammentreiber/ein versamler. Hisp. *Constreñidor, ò cogedor como de pechos ò monedas*. Polon. *Zgromadzacz, zbieracz*. Vnga. *Adószedő*. Ang. *A gatherer together of money*.] Qui pecuniam cogit hoc est, colligit: quo nomine dicebantur qui nunc Receptores particulares. Cic. pro Clu. Ne multa, perquiritur à coactoribus: invenitur ea serrula ad Stratonem pervenisse.

Cōactus, hujus, coactus, m. q. Impulsus. [אנס ônes German Ein zwang. Pol. *Przymuszenie*. Vng. *Kénszerités*. Ang. *Constrayning*.] Cic. lib. 4. Verr. Eum quoque ostendam, si quando judex sit datus, coactu istius quod non senserit judicasse. Idem ad Brutum: Coactu tuo scribam quod sentio.

Cŏhærĕo, res, Adhæreo. [דבק dabák. συγκολλάομαι. Gall. *Tenir avec ou contre quelque chose, tendre à telle s'entretenir*. Ital. *Accostarsi*. Germ. An etwas hangen. Hisp. *Allegarse alguno con otro*. Pol. *Zgadzam sie, trzymam sie drugiego*. Vngar. *Hozzá ragadok*. Angl. *To sticke to, or to be fasten together*.] Cicer. lib. 1. Academ. Neque enim materiam ipsam cohærere potuisse, si nulla vi contineretur neque vim sine aliqua materia. ¶ Cohærere dicitur res aliqua, quando negotio convenit & concordat. Teren. in Andr. Hem. Paululum opsoni, ipsus tristis, de improviso nuptiæ: Non cohærent.

Cŏhærĕsco, scis, idem. [Vngar. *Hozzá ragadok*. Ang. *To stike or cleaue to*.] Cicero de Natura deorum: Quæ interjecto inani cohærescunt tamen inter se, & aliæ alias apprehendentes continuantur.

Cŏhærentĭă tiæ, f. p. Compositio, connexio. [דבק [illegible] מחברת machbereth, συναφή, σύμπηξις. Gall. *Vnion & connexion, entretenement*. Ital. *Vnione, coniongimento*. Germ. Vereinbarung/zusammenfügung. Hisp. *Allegamiento*. Pol. *Zgodzenie*. Vng. *Öszve foglalás, ragaztás*. Ang. *Sticking or cleaving together*.] Cic. de Nat. deor. Iam verò circuitus Solis & Lunæ, reliquorumque syderum quanquam etiam ad Mundi cohærentiam pertinent, tamen & spectaculum hominibus præbent.

Cŏhærārĭŭs, rii, Qui cohæret, & alicui ad aliquod murus adjunctus est. [Gall. dici potest *Attenant*. Germ. Ein Geschossen oder zugefüget. Polon. *Przyprzężony*. Vng. *Tarsbéli [illegible]*.] Cic. 3. de Legib. At si quid erit quod extra magistratus cohæratio usus sit, qui cohæret, populus creato, eique jus cohærendi dato.

Cŏhærēs, huius cohæredis, com. t. Qui simul hæres institutus est. [συγκληρονόμος. Gall. *Coheritier, heritier en partie*. Ital. *Herede insieme*. German. Ein Miterb. Hispan. *El que es heredero con otro*. Polon. *Spółdziedzic*. Vngar. *Örökös társ*. Angl. *That is heir of one parte*.] Plin. Epist. 116: Libertos ejus, eosdemq; cohæredes suos, falsò, ut veneficii reos detulebat ad principem. Idem in Panegyr. Qui si cohæredem non à filio acceipiat? Cic. l. 13. ad Att. Dolabellam video Liviæ testamento cum cohæredibus esse in triente.

Cŏhĭbĕo, es, ex Con, & Habeo quasi mecum habeo, act. f. Retineo, subibeo, refræno. [כלא cala כבש [illegible] מנע manah. ἐπέχω, κατέχω. Gall. *Contenir, arrester, restraindre, reprimer*. Ital. *Constringere, reprimere, raffrenare*. German Zusammen halten/verhüten. Belg. T'samen houden/bedwingen. Hisp. *Refrenar, ò reprimir*. Pol. *Pomiarkuję, hamuję*. Vngar. *Meg tartóztatom, el tiltom, meg zabolázom, meg tiltom*. Angl. *To restraine, to hold in*.] Plin. Et impetum furentis blanda oratione cohibuit. Plaut. in Mil. Cohibete intra limen etiam vos parumper: hoc est, continete. ¶ Cohibere animam, manus, oculos ab alieno, Non concupiscere, non furari aliena. Plaut. & Cic.

Cŏhĭbĭtĭo, verbale, f. t. interdū. [מעצור mahatsor, κώλυσις, ἀναγκασμός. Gall. *Contraincte, prohibition, deffense*. Ital. *Restringimento*. Germ. Die zusammen haltung oder zwingung. Hisp. *Refrenamiento*. Pol. *Powściągnienie*. Vng. *Meg tartóztatás, tiltás*. Ang. *Forbidding, holding in*.] Cic. l. 5 in Verr. Cohibitio tollendi, nisi pectus esset, vim adhibeat pactioni, non voluntatem.

Cŏhĭbĭtŭs adjectivum, [illegible] repressus: [Pol. *Powściągniony*. Vngar. *Meg tartóztatott, zabolázott*.] ut apud Gellium libro 7. capite 14: Subtile in Menelao dicendi genus & cohibitum.

Cŏhŏnesto, stas, stare, act. p. Honesto, decoro. [כבד chibbedh, τιμάω, κοσμέω. Gall. *Faire honneur, honorer, mettre en honneur*. Ital. *Far honore, honorare*. Germ. Ehren/Ehr beweisen. Hispa. *Hazer honra, ò honrar*. Pol. *Poczciwie*. Vng. *Tisztelem, böcsüllöm*. Ang. *To make honest or honorable*.] Cic. Antequam iret in exil. Tanctùm à vobis illud Equites Romani & peto & rogo, ut quem sæpenumerò vestra laude cohonestatis, eundem in dubiis vitæ periculis vestra virtute conservetis.

Cŏhorrĕo, es, n. s. vel Cohorresco, scis, t. Magno horrore afficior. [סמר samár, φρίττω. Gall. *Avoir grand peur & frayeur, trembler de peur*. Ital. *Spaventar tutto, tremar di paura*. Germ. Ein grausen vor forcht ankommen/ein abscheuhen mit schaudern tragen. Hispa. *Espeluzarse, ò temblar de miedo*. Polon. *Lękam się*. Vngar. *Elrettentem, elszonyodom*. Ang. *To tremble through feare*.] Cic. in Somn. Scip. Quem ut agnovi, equidem cohorrui. Idem 3. de Orat. Namque tum latus ei dicenti condoluisse, sudoremque multum consecutum esse audiebamus: ex quo cùm cohorruisset cum febri domum rediit, dieq; septimo est lateris dolore consumptus.

Cŏhors, f. t. Militum manus, A cohortando dicta est, quòd Tribunus eam ut sequatur hortari soleat: seu quòd ipsa se mutuò frequenter ad pugnam hortetur. [גדוד chedhudh, σπεῖρα, τάγμα. Gal. *Bande de gens de guerre ou autres gens*. Ital. *Compagnia di fanti à piedi*. German. Ein schaar oder rott/der Zußknecht besonder. Belg. Een schaer/een hop Krijchsvolck. Hisp. *La batailla ò esquadra de hombres de pie*. Polon. *Rota piszego ludu*. Vng. *Sereg*. Ang. *A bande of men of warre or other folkes*.] Cæs. 3. bell. Gall. Illi eductis quatuor cohortibus, quæ præsidio castris relictæ, integræ ab labore erant. Est autem propriè Cohors peditum sicut Turma equitum. Cic. pro Marcel. Hujus gloriæ, Cæsar, quam es paulò antè adeptus, socium habes neminem: nihil tibi cohors, nihil turma decerpit. Hoc est, neque pedites tibi quippiam decerpunt, neq; equites. ¶ Cohors etiam pro congregatione quorumcunque hominum ponitur. Suet. in Galba: Per hæc gratissimus Claudio, receptusque in cohortem amicorum magnæ dignationis est habitus. Horat. 1. Epist. Quid studiosa cohors operum struit? ¶ Item pro comitatu & satellitio magistratus, qui ibat in provinciam. ¶ Vnde cohors prætoria, quæ Consuli aut Prætori in Provincia præstò semper erat, quasiq; latus ejus cingebat. Cic. in Ver. Quæ cohors, & qui comitatus fuerit, meministis. Erant autem duæ Prætoriæ cohortes: una evocatorum, altera voluntariorum, qui Proconsules in expeditionem comitabantur, ut usu rerum peritiores domum redirent. ¶ Est & cohors, locus cinctus parietibus, quo gallinas, anates & id genus volatilia habere in illa solemus, ἔπαυλις. Ovi. Abstulerat, multas illa

cohortis aves. Vnde etiam militares cohortes dictæ videntur. Var.5.de ling.Lat.Cohors,quòd ut in villa ex pluribus tectis cõjungitur,quiddam fit unum,sic ex manipulis plurib. copulatur cohors. In villa verò Cohors dicitur, quòd circa eum locū pecus coërceretur. ¶ Hinc Cohortales gallinæ, vocantur apud rei rusticæ scriptores, quæ in cohorte domi aluntur. Possunt etiam dici Cohortes ab horto:nam quum veteres Hortos,vicos dicerent, quòd qui arma ferre possent,ibi nascerentur,inde cohortem dixerunt, manum hominum ex eodem vico ad pugnam exeuntium: quòd illi essent ex eodem horto:id est,vico geniti. Nam & Galli (ut est apud Cæsarem)hoc modo pugnabant: quisq; enim pagus per se pugnam capiebat. ¶ Dicitur & Cors pro avium septo. Varro:in urbana quoq; domo, cortem facere poterimus, in qua pascere ciconias, grues, pavones, gallinas, anseres, & similia dabitur, ad usus quotidianos. Mart. Rancæ cortis aves. ¶ Cortalis,le,ut Gallina cortalis, in corte nutrita. Col.in Præfatione totius operis: Et ut à pecoribus recedam, quorum in parte avium cortalium & apium cura posita est.

Cŏhortŏr,aris,ari,Hortor,adhortor. [Gall. *Enhorter, admonester, remonstrer.* Ital. *Essortare* Germ. Ermanen / ermundert . Hispan *Exhortar o atraer por razones.* Pol. *Napominam.* Vngar. *Intim, intok.* Angl. *To exhort, to encourage.*] Cic. ad Teren.lib. 14: Eum ut potui,per literas cohortatus sum.

Cŏhortātio,onis,verbale,f.t Hortatio. [Gall. *Exhortation,exhortement.* Ital. *Essortatione.* Ger. Vermanung. Hisp. *Inducimiento con razones.* Pol. *Napominanie.* Vng. *Intes, nogatás.* Ang. *Exhorting.*] Cic.ad Brutum: Erectior Senatus erat,non sententiis solùm nostris, sed etiam cohortationibus excitatus.

Cŏhum. Lorum est,quo temo buris cum jugo colligatur. [Pol. *Chomat.*] à cavo dictum, inquit Varro, sive (ut Festus mavult) à cohibendo. ¶ Cohum etiam poëtæ cœlum dixerunt,teste eodem Festo,à chao ex quo putabant cœlum esse formatum.

Coinquino, nas, pen. corr. Inquino. [Gall. *Souiller avec soi, diffamer, gaster ensemble.* Ital. *Imbrattare.* Germ. Verunsauberen/versudlen/besiecken. Belg. Besmetten Hispan *Ensuziar.* Pol. *Plugawie, naplugawie.* Vng. *Megfertoztetem jutitom.* Ang. *To defile, to pollute to staine.*] Col.l.8: Totam progeniem coinquinat: siquidem celeriter tùm alia pecora, tùm præcipuè oves contagione vexantur. Hor. merdisq; coinquinet albis. Cic.de Nat.deor. Periculum matres coinquinari regias.

Cois vide COA vestis.

Cŏix,cis. Genus stirpis, cujus folia ad texendum sunt utilia, similia juncis, atq; palmeis. [Pol. Wicki. Angl. *An osier tree.*] Autor Strabo. ¶ Est item Coix, vas farinarium ex arborum corticibus contextum quod Dores appellant.

Cŏlăphus,m.f.& Colaphū, pen.corr.n.f. Alapa. [Gall. *Vn souffler ou coup de la main ou du poing sur la ioue.* Ital. *Guanciata, mastaccino, punzone.* Germ. Ein backen streich. Belg. Eenen kinnebackslach/muulpeere/oft souffletie. Hispa. *Bofetada.* Pol. *Pogelak, policzek.* Vngar. *Orczal tsápás, ököl.* Ang. *A buffet or blowe.*] Terent.in Adelph. Colaphis tuber est totum caput. Sic Colaphos infringere alicui, pro illidere, infligere apud eundem: & Colaphos incutere, apud Iuvenalem.

Cŏlăphizo,as. Pugno, verbero, colaphum impingo. [Gall. *Souffleter, donner soufflet.* Ital. *Dar de pugni, dar punzoni.* Germ. Backenstreich geben/mit feusten schlahen. Belg Met vuysten slaen. Hisp. *Dar bofetadas.* Pol. Wgebe bue policzkuie. Vng. *Orczul tsapdosom, ököllel verem.* Angl. *To boxe or buffet.*] Græcum verbum est, quod apud Latinos extra Sacras literas haud temerè reperias.

Cŏlăris,ris. Aristoteli Hist.lib.1.c.9: Avis est quam ulula cæteræq; aduncis unguibus rapiunt, unde his bellum oritur.

Cŏlăsis, Genus pœnæ est, quod adhibetur castigandi vel emendandi gratia. Eustath. in 3. Ethicorum interpretatur refrænationem affectuum.

Cōlăx. [Pol. *Pochlebca.* Angl. *A flatterer.*] Latinè assentator dicitur. à adulor.

Cōlchicum,n.f. [Gal. *Mort au chien.* Germa Zeitlose/Herbstblum. Belg. Hermodactilen Polon. *Zimowit.*] Bulbus est agrestis, exitu autumni croceum edens florem, & posterius folia pinguiora quàm bulbi, caule semipedem alto, semine rufo. Quidam ephemeron lethale appellant. Gustatum enim fungorum more strangulat. Maxima ejus copia in Colchide nascitur (unde & nomen accepit). Officinæ *Hermodactylon* appellant. Vide Dioscor. lib.4 c 72.

Coles, is. Dicitur hasta, sive virga membri virilis, unde dependeot colei. [Gal. *Verge, vit.* Ital. *Coda, priapo.* Germ. Das Mannlich glied Belg. Demanlichheyt/oft tsmans roede. Hispan. *Verguença genitale, carajo.*] Ejus suprema pars Glans dicitur, Græcè: pellicula verò quæ glandem tegit, Præputium vocatur. Celsus lib.6.c.18: De colis morbi curationibus: Igitur si ex inflammatione coles intumuit, reducitq; summa cutis, aut rursus induci non potest, multa calida aqua fovendus locus est. Vbi verò glans contecta est, *&c.* Paulò pòst: Sursumq; coles ad ventrem deligandus est. Ibidem: Interdum autem per ipsa ulcera, coles sub cute exesus sicut glans excidat.

Coleata cuspis, apud Nonium à Pompeio dici videtur pars illa, quæ viri sunt, nec honestè potest nominari. Conspicio (inquit) coleatam cuspidem.

Cōlis, hujus colis, unico l m. Est tener in vite vel in herba ramusculus, quem in vite etiam pampinum vocant [Gal. *Vn tendron de sarment de vigne vne tige* Ital. *Germoglio di vite, ò altra herba.* Germ. Ein zart iung schoß/ebne ein Kleines stängelin an einem stant. Belg. ... Pol. *Latorosl glabek.* Vng. *Szölö es egyeb fanak ... ágas* Ang. *A litle tender bough or brenche in wine or hearbes.*] Varro de Re rust. l. 1. c. 31: Pampinare, est ex sarmento coles, qui nati de iis, qui plurimum valent, primum ac secundum, nonnunquam etiam tertium relinquere, reliquos decerpere, ne reliquis colibus sarmentum nequeat ministrare succum.

Cōlĭculus diminutivum. [Germ. Ein Kölbschen oder ein jung gerad schoß. Pol. *Wirostlinka.* Vng. *Szölö es jung, eng ... kaia fattyu vesszö:ske.*] Colum.lib.11.c.2: Sed faba candem culturam exigit, si jam coliculus ejus in quatuor digitos altitudinis excreverit. Varro lib.1.c.31. Ex altera parte capta, quòd parit capreolum, is est coliculus viteus intortus ut cincinnus.

Cōleus,m.1. Testis, sive testiculus per diminutivum. [Gal. *couillon* Ital. *Testicolo, ò testicolo* Germ. Hoden Belg. Cloote Hisp. *La turma o cojon del animal.* Pol. *Jaia.* Vng. *Mony töke, kets monya golyobissa* Ang. *The stones of man or beast.*] Cic. Fam. l. 9: Testes verbum honestissimum in iudicio, alio loco non nimis, at honesti colei Lanuvini, Cliternini non honesti. Dicitur etiam Culeus apud Poetas quinta vocali pro quarta supposita, ratione carminis. Martial. Quum dejiciatur Cæste culeos portas.

Cōlīna, per simplex l: [Gall. *cuisine* Ital. *Cocina* Germ. Ein kuche. Belg. Een keucken Hisp. *Cozina.* Pol. *Kuchnia* Vng. *Konyha.* Angl. *A kitchen.*] A Colo, is, quam postea Culinam dixerunt, de à coquendo Coquinam vocavere: quòd ibi colebant ignem locupletiorem.

Cōlĭphium. n. Panis genus, quo athletæ utebantur ita dictum hoc est, à robore membrorum. [Polon. *Bejsuc ... .*] Est enim Colix subcinericius panis. Plaut. Colyphia mihi ne incocta deti. Iuven. Sat. 2: Luctantur paucæ, comedunt coliphia paucæ. Mart. lib. 2: Quam coliphia sexdecim cumedit.

Cōlla, f. p. [Gal. *colle.* Ital. *Colla.* Germa. Leym/pappen Belg. Lijm/pap. Hisp. *La colla o engrudo.* Polon. *Klej.* Vnga. *Enyv (anagy) en ö, vagy enyu.* Ang. *Glue or soulder.*] A Græcis dicitur quod nos glutinum dicimus, quo ligna ferruminantur. Vtimur autem tantùm ejus compositis: ut Sacrucolla, Ichthyocolla, Chrysocolla.

Collabi, [Gall. ... Germ. Die nägel auff der harpffe oder lauten. Ital. *Piuoli della cetera, ò d' altri instrumenti.* Polon. ... *albo in ... instrumentu.* Vng. *Hegedü (agy) egyeb musica ... nak az pec zke, es szegei.*] Græco vocabulo appellantur fidium epitomia: hoc est, claviculi in cithara aut testudine, quibus intenduntur & remittuntur fides. Cælius lib.9.c.16.

Collābōr, beris. d.p. Labor, concido. [Gal. *Estre en danger de ... ensemble.* Ital. *Cadere.* Germ. Mit einem andern ding fallen/zusammen fallen. Hisp. *Caer con otro.* Pol. *Upadam wale sie.* Vng. ... *modom (vagy) sikamodom.* Ang. *to slipe, to slide together.*] Plaut. Truc. Clanculùm collapsus est hic in corruptelam suam. Ovid. 6. Met. Hæc frustra fugiens collabitur.

Collāpsus. dicitur is, cui præ dolore concidit animus. [Gall. *Cheut aux vn autre ... cortez, abatu & ruiné.* Ital. *Caduto, guasto, rotto* German Der gefallen ist/dem geschwunden oder onmechtig worden ist. Hispa. *Caido juntamente con otro.* Polon. *Upadly, omdlaly...* Vng. *... la inajzakat, megeröb.* Ang. *That hath slipeth o fallen.*] Virg. 8 Aeneid. Hæc genitor digressu dicta supremo Fundebat: famuli collapsum interea ferebant. ¶ Cineres collapsi dicuntur, quum est omnino extinctus ignis. Virg. 6 Aeneid. Postquam collapsi cineres, & flamma quievit.

Collăbāsco, scis, scere, Ruinam minitor. [Gal. *Estre prest ou commencer de cheoir avec vn autre.* Ital. *Crollare, ... disposto à cadere.* Germ. Wöllen fallen/anfahen fallen. Hispan *Caer ò ser dispuesto à caer con otro.* Polon. *Upadam wale sie.* Vngar. *Erö felbe vagyok, el iszamodom.* Ang. *To slipe or to begin ne to fall.*] Plaut. Stitho: Si labant Res lassæ, itidem amici collabascunt.

Collăbĕfĭo, fis, collabefieri. [Gall. *Estre gasté, rompu & destruit.* Ital. *Esser ... guasto & corrotto* Germ. Zerbrochen oder zerstört werden. Hispa. *Ser gastado y perdido.* Polon. *Iamie sie padam sie.* Vng. *Es ... romlok, el veszök, el ... öszverom* Ang. *To be ruinous broken.*] Cæsar. 2 bell. Civil. Illæ adeò graviter incitatæ conflixerunt, ut vehementissimè utræq; ex concursu laborarent: altera verò perfracto rostro tota collabefieret.

Collăbĕfacto, as, are, Labefacto. [Gal. *Faire cheoir ou esbranler, rompre & gaster.* Ital. *Guastare, indebolire, corrompere.* Germa. Erschüttern/verderbin/zu boden richten. Hisp. *Gastar, corromper.* Pol. *Wywracam, psuie.* Vngar. *Meg erötelenitem,* Ang. *To cause, to fall, to destroye.*] Ovid. 1. Fastor. Et factum motu collabefactat opus. Vnde, Collabefactari testula, significat ejici ex urbe per signa testarum, quod exilii genus Ostracismum vocabant.

Collabello. Labra adjungo. Laberius apud Nonium: Perge jam collabella osculum: hoc est junctis labris osculare.

Collachrymo, & Collachrymor, dicitur. [בכה bachah. συνδακρύω. Gall. *Pleurer incontinent.* Ital. *Lagrimare, piangere.* Germ. Beweinen/mitweinen. Hisp. *Llorar.* Pol. *Poplakuie spolu placze.* Vng. *Eggyutt sirok.* Ang. *To weepe together with others.*] Cic. in Som. Scip. Ad quem ut veni, complexus me senex collachrymavit. Idem pro Sestio: Et quoniam me huc provexit oratio, histrio casum meum toties collachrymavit. Terent. in Andr. Tristis interim nonnunquam collachrymabat. Plerisque videtur scribi sine aspiratione.

Collachrymatio f.t. [בכי bechi. συνδάκρυσις. Gal. *Pleur, pleurement.* Ital. *Pianto insieme.* German. Beweinung/mit weinung. Hisp. *Lloro.* Pol. *Spolu placz.* Vng. *Eggyutt valo siras.* Ang. Weeping together.] Cic. 2. de Orat. Signa doloris sui verbis, sententiis, voce, vultu, collachrymatione deniq; ostendens.

Collactaneus, m.f. Qui ejusdem mammis est nutritus: Collacteus, qui eodem lacte. [σύντροφος, ὁμογάλακτος. Gall. *Nourri d'un mesme lait, frere de laict.* Ital. *Fratello di latte.* German. Mitsäugling/der von einer Milch ist erzogen worden. Hispan. *Collaco, hermano de leche.* Polon. *Spolu ssaci.* Vngar. *Eg. tsets szopok, egy tejjel tartatak.* Angl. *Nourrsed with same milke, a foster brother.*] Juvenal Satyr. 6: Quid dicat notæ collactea Mauræ. Martial. Sed quòd sororis ejus amica & indiscreto fœdere collactea videretur.

Collare, hujus collaris. Vinculi genus, quo canum colla astringuntur, quod Mellum vocavit antiquitas. [περιτραχήλιον, κλοιός. Gall. *Collier.* Ital. *Collare.* German. Ein Halßband. Hispan. *Collar.* Polon. *Kornierz, obroz.* Vng. *Orv.* Ang. *A collar for houndes and other beastes.*] Fit ex corio firmo cum clavis capitatis. Varr. 2 de Re rust. Ne vulnerentur à bestiis, imponuntur his collaria.

Collaria, [κλοιόν. Polon. *Kuna.* Vnga. *Nyak szorito vas.* Ang. *Irons wherewith malfactours ar bounde.*] fœminini generis, pro ferro rotundo, quo cõstringuntur colla malefactorum. Plaut. in Cap. Hoc quidem haud molestu'st jam, quod collus collaria caret.

Collatio Collatus. Vide CONFERO.

Collativum ventrem, magnum & turgidum dicit. Plaut in Cur. quia in eum omnia edulia congeruntur. Festus.

Collato, as, are, Idem quod ampliare. Cic. in Orat. Quòd sit angusta quædam atque concisa, & alia est collata & diffusa oratio, necesse est id non literarum accidere natura, sed intervallorum longorum & brevium varietate.

Collaudo, das. act. p. Laudo, approbo. [ברך berech הודה hodhah קלל ... ἐπαινέω. Gal. *Louer en compagnée, louer ensemble.* Ital. *Lodare.* Germ. loben/mit loben. Hisp. *Iuntamente alabar.* Pol. *Pochwalam.* Vng. *Dicsirôm, magasztalom.* Angl. *To praise and commend together.*] Cic. Lentulo: Illud tibi affirmo, ut quum redieris, ab omnibus collaudêre.

Collaudatio, onis, verbale, f.t. Approbatio. [תהלה tehillah. ἐγκώμιον. Gal. *Louange, collaudation.* Ital. *Laude commendatione.* Germ. Das loben. Hisp. *Alabanca.* Pol. *Pochwala, pochwal.* Vng. *Dicsires, dicsiret.*] Cic. 2. de Invent. Primum scriptoris collaudatione, & loco communi, &c. Liv. 2. bell. Punic. Cujus collaudationem quum Tribuni plebis impedire conarentur.

Collegæ, arum, penult. prod. m. p. dicuntur duo vel plures in dignitate & honore socii: [אספים asuphim. συνάρχοντες. Gall. *Compagnons en magistrat ou office.* Ital. *Compagni in officio.* German. Mitgesellen in einem ampt/Amptsgenossen. Belg. Een Medegesel in een office. Hispan. *Companneros en officio o en collegio.* Pol. *Towarzysz ...* Vng. *Tisztbeli tarsok.* Ang. *Companions in office, collegers.*] ita dicti, teste Varrone, quòd simul lecti sint. Unde Consules, & Prætores Collegæ erant, teste Gellio libro 13 capite 14, quòd scilicet iisdem comitiis creabantur. Plaut. Asin. Id virtute ejus collegæ, meaque comitate factum est. Cic. 4. Verr. Qui se non Timarchidis, sed ipsius Verris collegam & socium esse dicebant.

Collegati artifices, ut Alciatus c. fin lib. 1. Parer. scribit, dicuntur, quod in Collegia, seu Decanias distincti essent. Hi ut alicui muneri diligentiùs deservirent, varia privilegia, consequebantur, erantque ex ipsius urbis fæce, ut idem testatur, interq; eos maximè illi numeros, quos in Novellis Iustin. Lecticarios, seu Decanos appellat: ad hos cura Libitinæ pertinebat: id est, sepulturamq; defunctorum procurandi, pheretra lecticásque ferendi. Varius autem eorum fuit numerus donec Iustin. mille centum ergasteria solùm illis attribuit, quę ad majorem ecclesiam pertinerent, immunitateq, fruerentur. l. 4. l. qui sub prætextu. C. de sacrosanct. eccles. Cæteros verò Munifices esse jussit, neq; hoc nomine excusari. Vide quæ idem annotavit ca. 13. lib. 2. Parerg. eiusdem operis. Erant opificum collegia ex quatuor hominum generibus, è servis, ex inopi veterum civium Romanorum plebe, ex novis civibus, ex iis, qui quum proximè in urbem venissent, censi nondum erant.

Collegium, n.s. propriè Collegarum societas, concilium. [כנסיה chenesiah קהל kahal בית אספים beth asuphim. συνέδριον, σύλλογος. Gal. *College, compagniee, assemblee, congregation.* Ital. & Hisp. *Collegio.* Germa. Versammlung. Polo. *Zgromadzenie, schaczka.* Vngar. *Czeh, gyulezet.* Angl. *The assemble of the colleges, an assemble.*] Tres numero collegium facere existimavit Hora. Priscus, quod magis sequendum affirmat Marcellus, quàm quod plerique scripserunt, majorem ad id numerum necessarium esse. Plaut in Menæch. Captum sit collegium augurum. Cic. 6. Verr. Tum ex amplissimo collegio decemvirali, &c. ¶ Collegium item congregationem, & societatem quorumcunque hominum significat Plin. in Epistol. Tu domine dispice, an instituendum putes collegium fabrorum, duntaxat hominum CL. ego attendam, ne quis nisi faber recipiatur.

Collegia: hoc est, infimorum hominum, certas artes pariter exercentium, conventus, jam inde à Numa rege instituta, in Plinii naturali historia & in Plutarcho scriptum est postea, quum horum collegiorum numerus esset auctus, omnia præter pauca atque certa, ut fabrorum, fictorumque, quæ civitatis utilitas desiderabat, pluribus legibus sublata sunt, neq; solùm legibus, sed etiam senatusconsultis, ut L. Cæcilio, Qu. Martio coss. nec enim hominum humilium coitiones in civitate satis tutæ videbantur. Clodius autem, ut inopem plebem, quæ parvo negotio ad facinus impellitur, sibi conciliaret, utpote qui novitatem & vim mediaretur, collegia non solùm vetera restituit, sed etiam nova innumerabilia constituit. de quo & in oratione pro Sextio, & in Pisonem Cicero meminit, præterea Dion lib. XXXVIII. Pædianus in commentario Cornelianæ. Hæc autem collegia non è solis peregrinis, aut è servis, sed è peregrinis, qui postea cives fiebant, è novis civibus, ex veteribus Romanis inopia laborantibus, è servis constabant. est enim ridiculum, eos putare fuisse peregrinos, quorum patres & majores multis antè annis artem aliquam sedentariam administrassent. peregrini quidem & erant, & dicebantur, antè quàm essent censi: sed, quum Romæ domicilium jam per aliquot annos habuissent, professi apud prætorem civium Romanorum jura consequebantur, & vel easdem quas antea, artes administrabant, vel in militiam proficiscebantur. in qua quum nonnulli fortem fidelemque operam reip. navassent, equestris loci dignitatem, si modo H-S quadraginta millia possiderent, consequebantur, vel tribuni militum fiebant. ex quo postea tribuni pl. facilè creabantur: unde ad alios magistratus erat ascensus. Romanos autem cives, alios magistratibus, alios militiæ, alios mechanicis artibus operam dedisse, facilè mihi & Plinius persuadet, qui de collegiis ærariorum, fabrûm, & singulorum à Numa rege institutis mentionem facit: & L. Florus idem apertè demonstrat, cujus hæc sunt verba: A Ser. Tullio rege populus Romanus relatus in censum, digestus in classes, decuriis atque collegiis distributus. summaq; regis solertia ita est ordinata respubl. ut omnia patrimonii, dignitatis, ætatis, artium, officiorumque discrimina in tabulas referrentur, ac si maxima civitas minimæ domus diligentia contineretur. Collegia nominat, & Artes: quæ duæ dictiones manifestò declarant, contra quàm Dionysius Halicarnasseus quodam in loco affirmat, artes illas, quæ in officinis tractantur, etiam ab iis, qui multis antè annis jure civium Romanorum uterentur esse cultas. hoc & Cicero demonstrat in oratione pro Domo sua. ait enim sic: Nullum est in hac urbe collegium, nulli pagani, aut montani, (quoniam plebi quoq; urbanæ majores conventicula, & quasi concilia quædam esse voluerunt) qui non amplissimè non modò de salute mea, sed etiam de dignitate decreverint. Præterea lib. VI. Epist. ad Attic. Iudicem esse Romæ significat Turpionem sutorium, quid autem? Pedianus qui fuit antiquitatum Romanarum benè peritus, nónne in orationis pro Milone commentario, & concionem, & populum nominat, quum de iis, qui mechanicas artes tractarent, manifestè loquatur? nam quum exponit illud, contra hesternam concionem illam subiungit hæc: Idem T. Munatius Plancus, ut sæpè diximus, post audita, & obsignata testium verba, dimissosque interim judices, vocata concione cohortatus erat populum, ut clausis tabernis postero die ad judicium adesset, nec pateretur elabi Milonem. Erant igitur opificum collegia ex quatuor hominum generibus, è servis, ex inopi veterum civium Romanorum plebe, ex novis civibus, ex iis, qui quum proximè in urbem venissent, censi nondum erant sed illa, quæ P. Clodius restituit, qui etiã, ut ait Cicero in Pisonem, nova quædam è servitiorum fæce constituit, Dion historiæ suæ lib. XXXVIII. τὰ ἑταιρικὰ ... nominat: quòd nihil aliud essent, quàm opificum sodalitates: quales Venetiis videmus esse quamplurimas. quod etsi ita sit: ad aliam tamen sententiam convertendum est illud, quod in lib. de Senect. ex persona Catonis Cic. pronunciat: sodalitates paulò ante me quæstorem constitutæ sunt. non enim de collegiis opificum est intelligendum, sed de sodalitatis honestorum civium, animi causa constitutis. & quemadmodum sodalitates, item collegia non semper de artificum cœtibus dicuntur. non enim, quod lib. II. ad Qu. Fratrem scriptum est, M. Furium Flaccum, equidem Romanum Capitolini, & Mercuriales de collegio ejecerunt, sic exponendum est, ut non de collegio eorum qui mechanicas artes exercerent, sed de collegio aliquo sacerdotum ejectum esse Flaccum, intelligamus. non enim suspicari aliter possumus, quum eques Romanus esset, artes autem quæstuariæ ab infima plebe tractarentur, argentaria tamen excepta; quam à Qu. Cæcilio, equite Romano, Pomponii Attici avunculo, esse administratam. lib. 1. ad Atticum Cic. significat: si modò fœnerator, & argentarius idem fuit. erat igitur inter quæstuarias artes paulò honestior, vel, ut dicã verius, paulò minus turpis argentaria: cui tamen operam dare, probro ducebatur. itaq; Octavio, qui postea est Augustus appellatus,

avum argentarium M. Antonius & Cassius Parmensis exprobrare soliti sunt. Ex nostris commentariis in orationem pro Sextio.

Collĕvo, as, act. p. Leviùs reddo, mitigo. [[illegible] *bekál*, [illegible]. Gall. *Soulager* Ital. *Mitigare, far lieve*. German. Erleichtern. Hispan *Amansar, ò ablandar*. Polon. *Vlzywam*. Vng. *Meg kinnyebbitem*. Angl. *To mitigat and mak lighter*.] Plin. lib. 23. c. 1: Prodest renibus, jecinori, & interaneis vesicæ: collevat enim ea. De musto loquitur.

Collĭberti, m. f. dicuntur, qui ab eodem domino, cujus servi fuerunt, libertate donati sunt. [συναπελεύθεροι. Gal. *Compagnons en servitude & liberté*. Ital *Servi di vno istesso patrone, & poi francati*. Germ. Die miteinander von einem Herren dienstbarkeit ledig worden seind. Hisp. *Los que de siervos fueron juntamẽte libres*. Pol. *Spolu wolnymi* [illegible] *woley*. Vngar. *Azon egy úrtúl el bocsátot kis szabadusszolga*. Angl. *companions in service made free*.] Plaut. in Pœn. Quin hercle collibertus meus faxo eris. Paul. in l. duo. §. duo. ff. pro socio: Duo colliberti societatem coierunt, &c.

Collĭbĕt, vel Collubet. In tertiis tantùm personis, Libet, placet. [[illegible] *jaiáb*, συνδοκεῖ. Gall. *Il plait, il vient à gré*. Ital. *Piace è grato*. German. Gefallen/gelieben. Hispan. *Antojarse ò plazer algo*. Polon. *Podoba sie*. Vngar. *Tetszik*. Ang *It pleaseth, is liketh*.] Salustius in Cic. An non ita à pueritia vixisti, ut nihil flagitiosum corpori tuo putares, quod alteri collibuisset? Hor. 1. Sermon. si collibuisset, ab ovo Vsque ad mala citaret. Io Bacche Plaut. Amphit. Vtcunque animo collibitum est meo. Cicer. ad Crassum lib. 15: Vt simulac mihi collibitum sit de te cogitare, illud occurrat.

Collĭciæ, f. p. interprete Festo, regulæ sunt, per quas aqua in vas defluere potest. Solent & in agris humidioribus colliciæ constitui, per quas aqua in fossas eliceretur. [οἱ ὀχετοί, [illegible]. Gall. *Fossez & grans raynes les terres par ou s'escoulet les eaux, rayes*. Ital. *Solchi per i quali l'acqua si scola da i campi*. German. Rond Holgiegel / oder wassertrunsen auß den Aeckeren. Belg. Water voren/ greeven. Hispan. *Los sulcos maestres en que acuden los menores*. Polo. *Brozda, rinna, row do* [illegible] *wody*. Vngar. *Tserép* [illegible] *vagy barázda*. Ang. *Gutters to conveigh water*.] Plin lib. 18. cap. 19: In usu est & collicias interponere, si ita locus postulat, ampliore sulco, quę in fossas aquam deducant. Columella, Colliquias vocat lib. 2. cap. 8: Sed quamvis, *inquit*, tempestivè messis confecta erit, cavebitur tamen, ut parentes liras, crebrosque sulcos aquarios, quos nonnulli elices vocant, faciamus, & omnem humorem in colliquias, atque inde extra segetes derivemus.

Collīdo, is, penult. prod. act. t. Simul percutio, frango, contero, [[illegible] *nitsásch* [illegible] *rátz*. συμβάλλω συνθλίβω [illegible]. Gall. *Frapper l'vn contre l'autre, choquer, heurter contre*. Ital. *Percuoter insieme*. Germ. Zusammen schlahen/an einander knütschen/oder stossen. Belg. T'samenslaen. Hispan. *Herir vna cosa con otra*. Polon *Ostracam, bué grugiemn*. Vng. *Egyben rontom, öszve verőm*. Angl. *To hit, bruise or knock together*.] Cic 3. de Nat. deor. Humor ita mollis, ut facilè premi collidique possit. Quintil. libro 2 capite 13. Iam collide manus, terræ pedem incutere, pectus, femur, frontem cædere, mirèdum ad pullatum circulum facit. Colum. libro 12. cap. 16: Ne inter se pondere suo pressę collidantur. Lactant. de Ira: Durissimi rigoris materiæ, si ictu vehementiore collidantur, ignis excutitur.

Collīsio, f. t. Quæ est duorum aut plurium corporũ mutua confricatio. [[illegible] *meruisáh*. σύγκρουσις, συγκρουσμός. Gal. *Froissure de deux choses l'vne contre l'autre, choc de l'vn à l'autre*. Ital *Il battere insieme più cose*. German *Das aneinander stossen zweyer dingen/anpütschung*. Hispan. *Herida de vna cosa con otra*. Pol. [illegible]. Vng. *Öszve verés, egybe rontás*. Ang. *The hitting or dasshing of hard thinges together*.]

Collīsŭs hujus collisus, m. q. [Pol. *Otracanie*. Vng. *Egyben verés, öszve rontás*.] Idem Plin. lib. 9. cap. 35: Ceu sono quoque & collisu ipso margaritarum.

Collĭgo, penult. corr. Cogo, constringo, quæ dispersa sunt conjungo. [[illegible] *asáph* [illegible] *chibbér* [illegible] *likkét* [illegible] *kabátz*. συγκομίζομαι, συναθροίζομαι, συλλέγω. Gal. *Cueillir & mettre ensemble, amasser*. Ital. *Cogliere, riddure ad vno*. German. Zusammen lesen. Belg. Vergaderen. Hispan. *Coger ò concluir*. Pol. *Zbieram, Zgromadzam*. Vnga *Egybe szedem, föl szedőm*. Ang. *To gather together*.] Virgil. libro 5. Aeneid. Colligere arma jubet, validisque incumbere remis. Lucilius: -ruis huc, & colligis omnia furtim. Virgil. in Rosis: Collige virgo rosas. ¶ Aliquando ponitur pro reficio, recreo. [[illegible] *chijja*. ἀναλαμβάνειν, ἀναζωπυρεῖν.] Cic. lib. 2 de Orat. Crassus colligendi sui causa se in Tusculanum contulit. Idem lib. 4. Tuscul. Quid est autem seipsum colligere, nisi dissipatas animi partes rursum in suum locum congerere? Quòd si alium casum addamus, ut collegit se in arma, idem est quod paravit, munivitque: ὡπλίσατο. Colligit se in iram: id est, excitat. Virgil. libro 12. Aeneid. Substitit Aeneas, & se collegit in arma. ¶ Aliquando ponitur pro percipio, intelligo. Cicer. ad Attic. Ex eo colligere potes quanta occupatione distinear. ¶ Aliquando pro parare, ut Colligere benevolentiam, existimationem, apud Ciceronem. ¶ Colligere rationem. [[illegible] *chischschéb* λογίζεσθαι. German. Ein rechnung halten. Polon. *Liczbe czynię*. Vngar. *Számot vetni*.] Dicitur rectè computare, ita ut quæ colligenda sunt, colligantur: & quæ deducenda: hoc est, detrahenda, detrahantur. ¶ Item pro Enumerare. Cic. de T. Orat. Putarem te (*inquit*) ambitiosum esse (ut dixisti) ii quos jamdiu colligis, viverent. ¶ Item pro Complecti Plin. libro 36. capite 12: Capitis nostri ambitus per frontem rerum duos pedes colligit. Idem libro 12. cap. 5: Superiores rami in excelsum emicant, sylvosa multitudine vasto matris corpore, ut LX. pedes pleræque orbe colligant.

Collēctio, onis, verbale, f. t. [[illegible] *ásiph* [illegible] *leket*. συλλογή, συγκομιδή. Gall. *Collection, amas*. Ital. *Raccolta, amassamento*. German. Das zusammen lesen/sammlung zu einandern. Hispan. *Ayuntamiento, cosecha*. Polon. *Zebranie*. Vngar. *Egybe szedés*. Ang. *A gathering together*.] Cic. pro L. Manil. Vt eorum collectio dispersa celeritatem prosequendi retardaret. ¶ Collectiones etiam dicuntur tumores præter naturam, ex humoribus in partem aliquam corporis defluentibus collecti. Plin. lib. 20. cap 8. In cibo sumptum & illitum, collectiones sucrosque decocti ventrem solvit. Idem lib. 27. cap. 8: Præcipua siccandi ei spissandique vis, & collectiones omnes, inflammationesque cohibendi. De byro herba.

Collēctă æ, Pecunia quæ à pluribus colligitur: symbolum aliàs dicitur: [[illegible] *asuphah*. συμβολή, ἔρανος. Gall. *La cueillette, cotte quand chacun contribue & baille sa part*. Ital *Ragunanza, raccolta*. German. Ein sammlung/ein ürten. Hisp. *La cosecha*. Pol. *Zebranie*, [illegible] *spolna zapłata*. Vnga. *Szer* [illegible]. Ang. *A share or reckening, a gathering*.] & vulgò Secrum, Gallicè *l'escot*. Cic. 3. de Orat. Quoniam collectam à conviva Crasse exigis.

Collēctanĕus, nea, neum, Quod mixtum est & ex diverso usu conflatum: ut Aes collectaneum. [συλλεγόμενος. Gal. *Ramassé & recueilli*. Ital. *cosa adunata*. German. Das hin und her zusammen gelesen ist Hispan. *Cosa cogediza* Polon *Zebrany z* [illegible]. Vngar. *Szer* [illegible]. Ang. *That is gathered and mingled of many*.] Plinius lib. 34 cap. 9: Massa proflatur in primis, mox in proflatum additur tertia pars æris collectanei. ¶ Vnde collectanea, orum, dicuntur scripta quę ex pluribus excerpta locis, in unum lecta sunt.

Collēctārius, ἀργυραμοιβὸς ἤτοι κέρμα ἀντὶ ἀργυρίου ἀλλάσσων, inquit Suidas: id est, argentarius, campsor, & pro argento monetam vicissim tribuens. [Polon. *Zamienca*.] ¶ Acron quoq; collectarios pro coactoribus accipit argentariorum. Vide Hotomani Lexicon.

Collēctārii, in jure coactores dicuntur, qui in auctionibus reliqua publicanorum solent emere, qui illi vel ob graviores curas, vel ob debitorum procrastinationem nequiverunt exigere. l. quisquis C. si certum petatur. Vide ARGENTARII.

Collēctīvŭs, a, um. [συλλογιστικός. Pol. *Zbierający*. Vng *öszve szedő*.] Quod colligit. Quintil. lib. 7. cap. 2: Ratiocinativa atq; collectiva quæstio oritur.

Collēctitius. Aliud adject. Cic. Mario, lib. 7. 3. Signa tyrone & collectitio exercitu cum robustissimis legionibus contulit.

Collĭgo, as, penult. corr. simul ligo. [[illegible] *kaschár* [illegible] *asar* [illegible]. συνδέω. Gal. *Lier ensemble*. Ital. *Ligare ad vno*. Germ Zusammen binden. Hispan. *Atar en vno*. Polon. *Związuję, kręzuię*. Vng. *Egyben kötőm*. Ang. *To binde or knit together*.] Plaut in Amph. Neque eum colligare quivit quisquam in cunabulis. Terent. Eunuch. Colligavit eum primùm miseris modis. Cicer. pro Rabir. Perduel. Lictor colliga manus. ¶ Colligare se cum aliis: per translationem Cic. ad Pęt. lib. 9. Quid faciat tamen non habet, ita se cum multis colligavit: id est, impedivit & irretivit. Cic in Orat. Annorum septingentorum memoriam uno libro colligavit: id est, complexus est.

Collĭgātio, verbale f. t. Connexio, vinculum. [[illegible] *késcher* [illegible] *masóreth* [illegible] *mahhbéreth*. σύνδεσμος. Gal. *Liaison ensemble*. Ital. *Ligamento di più cose insieme*. Germ Zusammenbindung Hisp. *Atadura en vno*. Pol. *Związek*. Vng. *Egyben kötés*. Ang *Binding or fastening together*.] Cic. 1. de Orat. Quin colligationem causarum omnium perspicit animo. Idem 1. Offic. Arctior verò colligatio est societatis propinquorum.

Collĭgātum n. f. substantivum, [Polon. *Związanina*. Vng. *öszve kötés*.] ut, Omne colligatum solvi potest. τὸ δεθὲν πᾶν λυτόν. Cic. de Vnivers.

Collīmāre, Oculorum proprium est, quum eos in angulum retorquentes, obliquè aliquid aspicimus, penitusque in rem aliquam defigimus: quemadmodum sagittarii solent quum aliquid sibi ad ictum designant. [στοχάζεσθαι, [illegible]. Gal. *Viser à quelque chose, tirer au blanc, toucher au blanc*. Ital. [illegible] *a mira*. German. Auff ein ding vberzwerch die augen schiessen wie ein Schütz zu seinem zweck. Hispan [illegible] *a mirada*. Polon. [illegible] *pilnie* [illegible]. Vng *Arányzani*. Ang *To winke with one eye and looke stedfastly on a thing with the other, to leve the marke, to levell*.] Plautus: Collimatis oculis ad umbram meam. Cicer. libro 2. de Divinat. videtur posuisse pro eo quod est, signum oculis destinatum ferire. Quis est, *inquit*, qui totum diem jaculans, non aliquando collimet: Quanquam non desunt qui *collineet* ibi malunt legere, pro *collimet*. Gell. lib. 9. cap. 1: At si in æditiora mittas, & ad percutiendum superne aliquid, manum & oculos collimes: quò modus à te datus fuerit, eò telum ibit, quod jeceris.

Collīmĭtor, aris, ari: [ὁμορέω Polonicè, *Spolu graniczęci*. Vngar. *Meg határoszteam*. Ang. *To bound or borderne vpon*.] ex cum & limitor. Solinus capite 25: Gelonis Agathyrsi colliminatur.

Collīmĭtātus, pen. prod. adjectivum. [Polon, *Spolu graniczęcie*.

Vngar

Vng. Meg határoztatot. Ang. Bounded, bordered together.] Solin. cap. 25: Ipsa Phrygia Troadi superjecta est, Aquilonia parte Galatiæ collimitata.

Colliminium, ii, n. s. [συνοριασμός. Pol. Zeisczie granic. Vngar. Ket föl határ. Ang. The meeting of bounders.] Coitio limitum. Solin. cap. 62: Hoc est colliminium in quod limes Persicus Scythis jungitur.

Collineo, as, act. p. Ad rectam lineam dirigo, oculos in scopum intendo, & nonnunquam rem designatam jaculo contingo. [כִּוֵּן kiuuen תִּקֵּן hecchin, σκοπάζεσθαι, ἀπευθύνειν. Gallic. Tirer droict au blanc, frapper dedans le blanc. Italic. Volar dritto, dare in brocca. German. Stracks / oder strack auff ein ding sehen / oder die augen wenden. Hispanicè, Tirar à mirada. Polonicè, Pilno na jaka rzec patrzie zmierzam. Vngaricè, Aránzok. Angl. To levell or sett right against the marke.] Cicero libro 3. de Finib. Vtenim si cui sit propositum collineare hastam aliquò, aut sagittam. Idem 2. de Divin. Quis est enim qui totum diem jaculans, non aliquando collineet? Quam lectionem eruditis magis video probari, quàm quæ vulgatis editionibus occurrit, Collimet.

Collino, collinis, penultima correpta, collini, collivi, collevi, collitum, Lino, unà lino [סוּךְ sach. περιχρίειν, συναλείφειν. Gall. Oindre & frotter de quelque chose. Ital. Stropicciare dolcemente di più cose insieme, come fa chi onge qualche cosa. German. Bestreichen / ansalben. Hispan. Vntar juntamente. Polon. Namazuie, naczieram. Vngar. Meg kenöm Angl. To rubbe and oversmere with any thing.] Columel. libro 6. capite 17: Pastinacæque agrestis semina & succus armoraceæ cum melle collinita oculorum sedant dolorem. Quo in loco legitur collinita: quæ vox est à Collino, is, penultima correpta, collinivi, collinitum, collinire: siquidem à Collino, collitum esset. Collinere item Coinquinare. Plaut. Mostel. Pulchrum ornatum turpes mores cœno collinunt. ❡ Crines pulvere collinere, Horat. 1. Carm. Ode 15.

Collinus, Vide COLLIS.

Colliquatio, vocatur, cùm per ventrem quiddam excernitur, quod non ab accepto cibo aut potu prodit, sed ab hominibus ex corpore in ventrem defluentibus, simulaturque ei quæ tùm per vomitum rejicitur, tùm infernè procedit, flavæ bili. Differt autem ab eo tùm graveolentia, tùm quòd flavius quoddam excrementum apparet, strigmentitiamque crassitudinem habet: aliquando verò oleosum & adiposum existit. Aetius Serm. 9. cap. 10. Vocatur & Syntaxis.

Colliquesco, scis, Liquesco. [נָמַס namás συντήκομαι. Gall. Se fondre ensemble. Ital. Divenir liquido. German. Ich zerfliesse gantz Hisp. Derretirse Polon. Rostapiam sie, rostaie sie, rozplywam sie. Vng. El olvadok. Ang To be ready or about to melt.] Colum. libro 12. cap. 23: Vsque eò, dum ea quæ addideris, in pice colliquescant. Colliquefacio, συντήκω. Cic. pro Cluent. In pane datum venenum faciliúsne potuit quàm in poculo? latentiùs potuit additum, in aliqua parte panis, quàm si totum colliquefactum in potione esset.

Colliquiæ arum, Vide COLLICIAE.

Collis, per duplex l, m. t. Minor mons à colendo dictus. [גִּבְעָה ghibháh, βουνός, λόφος. Gal. Tertre, costau, ou colle, montagnette, le penchant d'vne montagne. Ital. Colle, collina, monticello. German. Ein Bühel Belg. Eenen buihel ofte cleinen berch. Hispan. El cerro ò collado de monte, pequenno monte. Polon. Pagorek. Vngar. Halom. Angl. An hill, a litle hill or hillok.] Varr. Quòd primùm ex agro fructus capiebant, Campus dictus est: posteaquam superiora loca colere cœperunt, à colendo Colles appellarunt. Cicer. 5. Verr. Quos ego campos antea, collesque nitidissimos viridissimosque vidissem. Idem pro Cluent. Quum quædam in collibus, ut solet, controversia pastorum orta esset. ❡ Colles Romæ septem fuerunt: unde & Septicollis dicta est: Palatinus scilicet, Quirinalis, Aventinus, Cœlius, Viminalis, Exquilinus, & Tarpeius, sive Capitolinus. ❡ Colles item dicuntur dorsi eminentiæ, utrinque à spina (quæ in medio depressa, quandam valleculæ speciem referre videtur) colliculorum modo extantes.

Colliculus, per duplex l, m. s. significat parvum collem. [λόφος, γεώλοφος. Ger. Ein Berglin. Belg. Berchsken / heuvele. Pol. Pagorecżek. Vng. Halmocska. Angl. A hillock.] Apul. lib. 1. Flor. Colliculus sepimine consecratus.

Collinus, a, um, penult. prod. Quod est in colle, quod ad collem pertinet: [ὁ ἐν τῷ βουνῷ, vel ὁ ἐκ τοῦ βουνοῦ. Gall. De petite montagne, de coste ou costau. Italicè, Cosa di montagna, di colle. German. Das zu dem Bühel gehört / oder von dem Bühel kompt. Hispan. Cosa de tal cerro ò collado. Polonicè, Gorzisty. Vngaricè, Halomhoz valo, halmon valo. Ang Belonging to an hill or hillock.] ut Collina vinea, quæ in colle plantata est. Columell. libro 12. capite 21: Ejus defruti sextarius in duas urnas musti adjicitur, si mustum ex vineis collinis est, sed si ex campestribus, &c. Collina vina, in collibus nata. Collina aqua. Columell. libro 1. cap. 5: Tertia putealis, vel collina, vel quæ non infima valle reperitur.

Collobium, ii, n. s. [Gallicè, Habillement sans manches Italicè, Veste senza maniche. Germanicè, Ein Kleid ohn Ermel. Belgicè, Een Kleed ofte rocxken sonder mouwen. Hispan. Vestidura sin mangas.] Genus tunicæ, quo antiqui Romanorum utebantur. sic dictum quòd sine manicis esset, ac mutilatum. Nam κολοβὸν, breve & mutilatum significat. Strabo. Hæc cataclista vestis dicitur.

Colloco, as, are, act. p. Pono, dispono. [שׂוּם sam שׁוּת schash. τίθημι. Gall. Colloquer mettre & poser, asseoir. Ital. Collocare, riponere. German. Setzen / an ein ort stellen Hispan. Assentar. Pol. Stawiam, sadzam. Vnga. Helyhe eszteném. Angl. To sett in a place, to place.] Cicero 7. Verr. Vbi iste per eos dies tabernaculis positis castra luxuriæ collocaret. Idem 1. Offic. Quamobrem melius apud bonos, quàm apud fortunatos, beneficium collocari puto. Idem ad Brut. Maximo clamore atque plausu in costeis collocatus sum.

Collocatio, verb. f. t. Dispositio. [תְּשׂוּמֶת tesúmeth, θέσις, τάξις, σύνθεσις. Gall. Assiete. collocation, posement. Ital. collocatione ripomimento. German. Setzung / stellung Hispan. Aquel assentamiento de vno con otro. Polon. Postawienie. Vngar. Helyhe eszteés. Ang. Setting and placing of thinges in order.] Cicero tertio de Orat. Sequitur continuatio verborum, quæ duas res maximè, collocationem primùm, deinde modum quendam, formamque desideat.

Collocupleto, as, are, act. p. Locupleto. [הֶעֱשִׁיר heheschir, πλουτίζω. Gal. Enrichir, faire plus copieux & plus riche. Ital. Arrichire. Germ. Reich machen. Hispan. Enriquecer à otro. Polon. Bogace. Vngar. Meg öregbitöm meg gazdagitom. Ang. To enriche, to make more riche.] Terent. Heaut. Dum ego propter te errans patria careo demens, tu interea loci Collocupletasti te Antiphila. Ad Herenn. lib. 2: Exornatio est, qua utimur rei honestandæ & collocupletandæ causa.

Colloquor, eris, colloqui, d. t. Simul loquor. [דִּבֵּר dibbér. συνομιλεῖν. Gall. Parlementer ensemble, deviser, parler ensemble. Ital. Ragionare, parlare. German. Mit einander reden / Gespräch halten. Hispan. Habla vno con otro parlar. Polon. Mowie z kimś. Vngar. Eggyütt beszélgetök. Angl. To talke or speak together.] Terent. Eunuch Videbit colloquetur, aderit unà in unis ædibus. Cic. 1 de Orat. Hoc uno præstamus vel maximè feris quòd colloquimus inter nos & quod exprimere dicendo sensa possimus.

Collocutio, verbale, f. t. [דַּבָּרָה dabberáh. συνομιλία. Gal. Devis, parlement ensemble. Ital. Parlamento parole havute insieme. Germa. Ein gespräch / ein Red die man mit einander haltet Hispa. Habla vno con otro. Polon. Rozmowa. Vnga. Eggyüt valo beszé getés. Angl. A talking or speaking together.] Cic. 1. Tusc. Nec verò id collocutio hominum aut consensus efficit.

Colloquium, quii, n. s. Colloquutio. [דִּבֵּר dibbér. συνομιλία, κοινολογία. Vng. Eggyüt valo beszélles. Ang. A talking or communication together.] Liv. 1. ab Vrbe: Priusquam dimicent, opus esse colloquio Cicer. 2 Phil. Amicorum absentiam colloquia epistolæ. Plin. lib. 10. cap 49 sanguinem quisquis ederit, intellecturus sit alitum colloquia.

Colluceo, es, ere, n. s. Luceo. [זָהַר zahár אוֹר or. λάμπω, φαίνω. Gal. Reluire. Ital. Lucere, risplendere. German. Scheinen / leuchten Hispan. Luzir ò resplandecer. Polon. Swiecę sie. Vnga. Tündöklöm fenlöm. Ang To shyne.] Virgil. libro 5. Aeneid. -quæ jam infelicis Elisæ Collucent flammis. Cicero 2. de Natura deor. Nam Solis calor & candor illustrior est quàm ullius ignis, quippe qui immenso Mundo tam longè lateque colluceat.

Colluco, as, penult. prod. act. p. apud Plat. significat prophanæ sylvæ ramos officientes lumini decido. [זָמַר zamar. κλαδεύω, κλαδοκοπῶ. Gal Ebrancher, esserter, couper d'vn arbre les branches qui l'offusquent. Ital. Sboscare, tagliare rami di selva ombrosa German In einem finsteren Wald die Bäum abhawen / daß er heller werde. Hispan. Podar los arbores. Polon. Obcinam drzewo wszemnym lesie ula swiatla. Vngar. Sürüség sürü ágakat le vagdalván világosságot szerzök. Ang. To cut of boughes or lop trees.] Columell. libro 2. capite 21 Neque arborem feriis collucare permittitur.

Colluctor, aris, d. p. Simul luctor. [נִפְתַּל neftál συμπαλαίω. Gal. Luitter ensemble. Ital. Gioccare alla lotta, lottare insieme Germ. Mit ringen. Hispan. Luchar vno con otro. Polon. Passuie sie, borze sie. Vnga Tusakodom. Ang. To struggle or wrastle together.] Plin libro 27. cap. 2: Cum eo solo colluctatur, velut pari intùs invento

Colluctatio verb. f. t. [συμπάλαισμα Gal. Luicte contre vn autre. Ital. Lotta, giuoco delle braccia. Germ. Mitringung. Hisp. La lucha de vno con otro. Pol Passowanie. Vng. Tusakodás. Ang. Wrastling together.] Colum. lib. 6. cap. 2: Ne in colluctatione alter alteri noceat.

Colludo, dis, dere Simul ludere. [συμπαίζειν. Gall. Se iouer ensemble Ital Scherzare, burlare insieme. German. Mit schertzen / oder mit andern schimpffen. Hispan. Iugar vno con otro. Polon. Pograwam, zartuie. Vngar. Iáczodozom. Ang To play together.] Cicer. 4. Verr. Nisi tecum collusit, & tuæ potiùs existimationi servisset quàm suæ. Virgil. libro 1. Georgic. Aut summa nantes in aqua colludere plumas. ❡ Colludere est in speciem fictè & simulatè agere quod ex animo agere videmur. Hinc prævaricatores dicuntur colludere, quum causam domini produnt: & quum vincere possent, superari tamen se patiuntur. [συμπαραγωγεῖν, συντεχνάζειν. Gallicè, Quand les deux parties qui plaident, ou leurs procureurs s'entendent ensemble, & colludent pour tromper vn tiers. Italicè, Ingannar l'vn l'altro, quando due parti s'accordono per ingannare vn terzo. Germanicè,

Wann

Wann ihrer zween am Rechten angespan mit einander haben/und sie es mit einander anlegen/daß sich der ein uberwinden laßt/auff daß der dritt Mann betrogen werd. Hisp. *Hazer collusion enel pleito.* Pol. *Pogrzewa... się prokuratorskie ... abi ... strone.* Ang. *When two parties which plaideth agreeth for to deceave the thirde partie.*] Vlp. l. alleganter. ff. de dolo malo: Si dolo malo procurator passus sit vincere adversarium meum, ita ut absolvaretur, puto actionē de dolo non competere, si paratus sit reus transferre judicium in se sub exceptione hac, Si collusum sit.

Cōllūsio, onis, verbale. f. t. Actoris simulata cum reo concertatio. [συμπαιγνία, συνπαιγμός. Gall. *Collusion, quand les parties s'entr'entendent ensemble.* Ital. *Esso litigare ouero giuocare insieme per ingannare vn terzo.* German. Schimpff / schertzung / oder solche mittheilung an einem Rechtshandel. Hispan. *Aquella collusion enel pleyto.* Polon. *Pograwanie.* Vngar. *Iátzodosás.* Angl. *Playing togethet.*] Cicero 5. in Verrem: Quum verò verbo judicium sit in edicto, re quidem vera tuorum comitum hominum nequissimorum collusio cum Decumanis sociis tuis, atque adeò procuratoribus: tamen audes illius judicij mentionem facere?

Cōllūsŏr, oris, m. t. Qui cum altero ludit. [συμπαίκτης. Gall. *Qui se iouë auec vn autre, qui fait collusion.* Ital. *Chi giuoca con vn altro.* German. Ein schimpffer der mit einem anderen schertzet. Hisp. *El que haze aquella collusion, jugador.* Polon. *Spółigracz.* Vng. *Iátzotárs.* Ang. *A play fellow.*] Cic. 2. Philip. Hunc tu compransoribus tuis & collusoribus dividebas.

Cōllūsōrīē, adverbium, Simulatè. [συμπαικτικῶς. Polon. *Pograwaiac.* Vng *Iátzod, va, ...*] Vlpianus l. si servus plurium. ff. de leg. 1: Si hæreditatis judex contra hæredem pronuntiaverit non agentem causam, vel collusoriè agentem, nihil hoc nocebit legatariis.

Cōllum, per duplex l, n. s. Pars corporis caput sustentans: à Colo, is, quia hæc præcipuè pars torquibus ac monilibus ornari consuevit. [צואר tsavvâr. τράχηλος, αὐχήν. Gal. *Le col.* Ital. *Collo.* Germ. Der Halß. Hisp. *El cuello.* Pol. *Szyia.* Vng. *Nyak.* Ang. *The necke or craige.*] Cic. 10 Verr. Hæc civitas mulieri redimiculum præbeat, hæc in collum, hæc in crines. ¶ Hinc Decollo & Subcullo, de quibus suis locis. ¶ Legitur & Collus apud Plaut. in Captivis: Collus collaria caret. Collum obstrictum, τράχηλος περισφιγμένος, seu Collum obtortum, verbum est juris: nam in jus collo constricto rei trahebantur. Plaut. in Curc. Collum obstringe, abduce istum in malam crucem. Hieron Obtorto collo me in jus trahit. Vnde qui vi compellitur, obtorto collo trahi dicitur. Cicer. pro Cluent. Nec quicquam priùs est factū, quàm ut illam persequeretur, & collo obtorto ad subsellia reduceret, ut reliqua posset perorare Idem 6. Verr. ¶ Colla, abusivè de montibus dicuntur partes illæ quę infra summum verticem & supra medium mōtis apparent: ut colla Parnassi apud Statium lib. 9. Thebaid. Iamq; ferè medium Parnassi frondea præter Colla tenebat iter.

Cōllūmĭnō, ās, συμφωτίζειν. Collustrare. [Vng. *Meg vilagositani*] Apuleius de Deo Socratis: Servius Tullius flamma colluminatur à capite.

Cōllŭo, is, Lavo: [רחץ rachâtz. κλύζω. Gall. *Lauer auec quelque chose.* Ital. *Lauare.* German. Wäschen. Hispa. *Lauar, ò lauar juntamente.* Polon. *Myie.* Vnga. *Megmosam.* Angl. *To rinse or wash cleane.*] ut, Colluere os, Colluere dentes dicimus: & Colluere guttur, apud Persium. Item, Colluere amphoram, apud Catonem de Re rustic. cap. 88: Amphoram defricato, colluitoq; puram impleto aqua pura. Plin. lib. 20. cap 6: Vel si decocta aqua colluantur.

Cōllūrĭo, nis, κολλυρίων Aristoteli: Gallicè *Darneal* (quam alii ... Aristotelis esse contendunt) Avis est minor turdo, iisdem quibus merula victitans. Capitur potiùs hyberno tempore.

Cōllūstro, as, are act. p. Circunspicio, illustro. [συμφωτίζω. Gall. *Esclairer çà & là.* Ital. *Guardare intorno.* German. Allenthalben wol besichtigen. Hispan. *Mirar en derredor.* Polon. *W ... ie wipatruie.* Vnga. *El szóm le.bm.* Angl. *To behold and looke round or all about.*] Virgil. 3 Aeneid. Omnia collustrans, hanc primum littore classem Conspexi venientem. Cicero 5. Tusculan. Ego autem quum omnia collustrarem oculis, animadverti columellam, &c. Idem in Oratore: In picturis alios horrida, inculta, abdita, & opaca: contrà alios nitida, læta, collustrata delectant.

Cōllŭtŭlo, penult. corr. Fœdo, dedecoro. [טנף tinnéph. μιαίνω. Gall. *Souiller & gaster, diffamer & deshonorer.* Ital *Sporcare.* German. Versudlen / verwüsten / oder entehren. Hispan. *Ensuziar ò afear lo hermoso* Polon. *Plugawie, Sspece.* Vngar. *Be ...roznom, meg o fmán, tom.* Ang *To defile, to dishonest or dishonestie.*] Plaut. in Trinum. Hæc famigeratio te honestet, & me collutulet, si sine dote duxerit.

Cōllŭvĭēs, ei. f. q. Sordes, aut immunditiæ quæ ex concursu alicujus rei contrahuntur. [טנופת tinnúph. συγκλυς. Gall. *Amas d'ordure & fanges.* Ital. *Sporchezzo, sporcitia, lordura.* Ger. Unflat / wüst. Hisp. *Suziedad, cieno* Pol. *Smród, plugastwo.* Vng. *Osmánsággal, szömét gönyöség moslek.* Ang *Ordure and durt of sinkes.*] Plin. lib. 24. cap 19: Medetur & suibus hæc effossa sine ferro & addita in colluviem poturis vel ex lacte & vino. ¶ Colluvies per translationem apud Cic. ad Att. lib. 9: Et te in certamine vinci cum illo faciliùs patiaris, quàm cum hoc in ea, quæ perspicitur futura, colluvie regnare.

Cōllŭvĭo, onis, f. t. Colluvies. [Pol. *Pomiie.* Vng. *Osmánság gönyöség moslek.* Ang. *Dirte and stinck of sinkes.*] Cic. pro Sest. Ille nefarius ex omnium scelerum colluvione natus. Colluvio rerum, pro permistione & confusione. Liv. lib. 3. Ne cui in colluvione rerum contumeliæ majestatem suam offerant.

Cōllŭvĭārĭă, orum, n. s. Dicta sunt in Ductibus aquarum, per quę colluvies & immunditiæ ejectantur. [ὀχετοί. Pol. *Rynsztok.* Ang. *Sinkes whereby filth passed.*] Vitruv. lib. 8. Etiam in ventre colluviaria sunt facienda, per quæ vis spiritus relaxetur.

Cōllŭvĭārĭs, porcus dicitur, qui in colluvione nutritur, cibo permisto. Vng. *Mosl ... hizlalt diszno.*] Festus.

Cōllўbŭs, bi, pen. corr. [κόλλυβος. Gal. *Change, tare & dechet de l'or ou argent, soit pour le change ou autrement.* Ital. *Il cambio, perdita de l'aggio* Germ. Verlust in verwechslung des Gelts. Belg. Wissel. Hisp. *Lo que gana el cambiador con el cambio.* Pol. *Utrata na odmiánie pieniedzy.* Vng *Veszteség gel valo pénz váltás.* Ang. *The losse of money by exchange.*] Id detrimentum pecuniæ est quod in ratio cinii Emptionem auri appellant, & vulgò *Cambium* dicitur, quum pecunia ad exteras nationes exportanda est, & apud numularios aliis speciebus commutanda: ut si argentea moneta, aurea mutetur, aut genera quædam pecuniæ abrogata & antiquata, aut quovis modo repudiabilia in una provincia, alio quo genere permutanda sint rato, reciproque. & promulgato in eā provincia: id enim quod ex summa apud numalarium manet, Collybus verbo Græcó appallatur. Cic. 5. in Verrem Ex omni pecunia quam aratoribus solvere debuisti, certis nominibus deductiones fieri solebant: primùm pro spectatione & collybo: deinde pro nescio quo cerario. Hæc omnia judices non rerum certarum, sed furtorum improbissimorum sunt vocabula. Nam collybus esse qui potest, quum utantur omnes uno genere numorum? Vbi collybum appellat pecunię permutationem, & numorum quasi intertrimentum. Collybus, inquit Pollux, ἀργυρίου ἀλλαγή: id est, pecuniæ permutatio. Hactenus Budæus in Pandect. Cic. ad Att. De Cælio, vide quæso ne qua lacuna sit in auro: ago ista non novi. sed certè in collybo est detrimenti satis, &c.

Cōllўbistēs, æ. sive Collybista. [κολλυβιστής. Gal. *Changeur, banquier.* Ital. *Banchiere.* German. Wechßler. Belg Een wisselaer/ofte bandeler. Hispan. *El cambiador que trueca moneda.* Polo. *Odmienniacz money.* Vngar. *Pénzváltó.* Ang. *An exchanger of money or banker.*] Numularius qui ex pecuniæ permutationa quæstum facit.

Cōllўră, penult. corr. κολλύρα. Panis triangulus & modicus, quam Itali *Tortam* vocant. [German. Etwas Brots für die Kinder / als ring / prätzen / küchle / &c. Polon. *Ossuch.* Ang *A bunne or craknelle.*] Plaut. in Persa: Collyræ facite ut madeant Cæl. lib. 2. cap. 20.

Cōllўrĭum, n. s. [κολλύριον. Gall. *Appareil pour les yeux.* Ital *Medicina da ochi.* German. Ein Artzney der Augen. Hispa. *Medicina propria de los ojos.* Polon. *Lekarstwe na oczy.* Vngar. *Szém orvosság.* Ang *A medicine for the eyes*] Medicamentum oculorum. Horat. 1. Sermon. Satyr. 5: Hic oculis ego nigra meis collyria lippus illinere. Cels. lib. 5: Nec ignoro multis placuisse linamentum in modum collyrii compositum, tractum melle demitti. ¶ Non tamen solis oculis collyrium adhibetur, sed alvo quoque, qua subjicitur in cura equorum & boum, ut autor est Columella, qui lib. 6. cap 6, scripsit: Salis sextans cum decem cepis conteritur, & admisto melle decocto, collyria immittuntur alvo, atq; ita citatus bos agetur. ¶ Hoc etiam nomine peculiariter vocatur quoddam terræ Samiæ genus, diversum ab astro Samio, propterea quòd præcipuus ejus usus sit in collyriis. Vide Diosc. lib. 5.

Cōlo, as, priore prod. [ppi zikkék ἠθέω. Gal *Couler, passer par vn sas, ou estamine.* Ital. *Colare.* Germ. Seihen. Hisp *Colar como por coladero.* Pol. *Przecedzam, przecedzam.* Vng. *Meg szűröm.* Ang. *To strayne licour.*] Manilius: Et colare vagos inductis retibus amnes. Est autem colare, pauxillatim liquorem aliquem, stillatimq; emittere, vel rem aliquam per colum purgare. Apuleius l. Flor. de Gymnosophistis: Non illi norunt arvum colere, vel aurum colare, vel equum domare. ¶ Vnde & cola dicta, per quæ liquor emittitur. ἠθμοί. Virg in Georg Colaque prælorum fumosis diripe tectis.

Cŏlo, is, colui, cultum, Adoro, veneror. [עבד habádh כבד chibbédh. σέβομαι, λατρεύω, θεραπεύω. Gal *Honnorer, auoir en reuerence* Ital *Adorare, riuerire* Germ. Verehren / ehr enbieten. Hisp. *Adorar ò hazer reuerencia.* Polon *Czcie.* Vngar. *Böstisztelem ...* Ang. *To honour, to worship.*] Virgil lib. 9. Aeneid. Summe Deûm sancti custos Soractis Apollo, Quem primi colimus. ¶ Hinc Cultus & Cultura, quam Græci λατρείαν vocant. Colimus item pares amore & officio, ut minores humanitate & beneficiis: hoc est, prosequimur amore, officio, & similibus. Plaut. Cist. Quia me colitis & magnificatis. Terent. Adelph. Et nos coluit maximè. ¶ Ponitur & pro exercere, ἀσκεῖν ἐπιτηδεύειν. Liv. lib. 1: Abi, nuntia Romanis, Cœlestes ita velle, ut mea Roma caput Orbis terrarum sit: proinde rem militarē colant. ¶ Item pro habitare. [ישב jaschab. Habitar ou oiκεῖν. Gal *Habiter, demeurer.* Ital. *Habitare.* Germ. Wohnen. Hisp. *Morar.* Pol. *Mieszkam* Vng. *Kakom, lakom* Ang. *To dwell in place.*] Plaut in Aulul. Hanc domū jam multos annos ego possideo & colo. Virg. 2 Eclog. Pallas quas condidit arces Ipsa colat. Vnde & Cœlicolas dicimus, qui cœlum colant: id est, habitent, tanquam quidam cœli colonos:

Item

Item pro diligere. [אהב *ahab*. φιλεῖν. Gall. *Aimer avec honneur.* Ital. *Amare con honore.* Ger. Einen lieben vnd in ehren halten. Hisp. *Amare con honra, honrar.* Pol. *Miłuję*. Vng. *Szeretöm*. Ang. *To love or honour.*] Terent. in Heautont. Quippe forma impulsi nostra, nos amatores colunt. ¶ Item pro agere, ἄγειν. Virgil. libro 3 Georg. Hanc olim veteres vitam coluêre Sabini. Item pro arare. [עבד *habadh* חרש *charâsch*. γεωργεῖν. Gall. *Labourer.* Ital. *Lauorare.* Germ. Das Feld bawen. Hisp. *Laborar la tierra.* Polon. *Orzę.* Vng. *Mivelöm.* Angl. *To till or husband.*] Colum. lib. 1: Nam ubi sedulò colitur ager. Hinc Agricultor, Agricultura, Agricolatio, & Colonus, de quibus suis locis. ¶ Item pro ornare, καλλωπίζειν. Plautus: Quin tu te colis antequam exeas domum? Cicero: Erat enim non tàm gravis, quàm elegans & faceta & culta oratio. ¶ Hujus composita sunt Accolo, Circumcolo, Incolo, Excolo, Percolo, Intercolo, & Recolo, pen. corr.

Cultus, cultior, cultissimus, adiectivum. [נעבד *nehebadh*. εἰργασμένος, τεθεραπευμένος, γεωργηθείς. Polon. *Ozdoba*. Vng. *Ekessen mivelitetöt.* Ang. *Neate, feate, tricke.*] Col. li. 8. c. 8 Nam quantò est cultior, tantò lætior avis conspicitur. Idem lib. 1 c. 1: Nam is demum cultissimum rus habebit, qui & colere sciet, & poterit, & volet. Animus cultus, Cic. 2. Tuscul.

Cultus tus, m. q. verbale est à verbo Colo, unde etiam totidem penè habet significata, quot suum primitivum. Interdum enim Colo significat terram ad suscipiendum semen præparo. Inde Cultus, est hujusmodi terræ præparatio. [עבודה *habodhah*. γεωργία. Gall. *Labourage, labeur, cultivement.* Ital. *Lauoro.* Ger. Ein Feldbaw. Hisp. *La laborança.* Pol. *Oranie, roli sprawowanie.* Vn. *Mivel s.* Angl. *Husbanding or tilling.*] Cic. 2. de Legib. Nullius agricolæ cultu stirpes tam diuturnæ seminantur. ¶ Cultus idē quoq; significat quod ornatus, sive curatio. [עדי *hadhi*. κόσμησις, κόσμος. Gall. *Ornament.* Ital. *Ornamento.* Germ. Zierd. Hisp. *Honra y a atamiento al mejor.* Pol. *Chedoßtwo vzdoba.* Vng. *Ekesség.* Ang. *Decking or trimming.*] ut, Cultus corporis, cultus animi. Cic. 1. Offic. Ob easque causas studeat parare ea, quæ suppeditent & ad cultum, & ad victum. Plin. lib. 33 c. 1: Fabricarē etiam Deûm tabulas, & alia muliebris cultus. ¶ Cultum etiam deorum dicimus: hoc est, venerationem Græci λατρείαν vocant. Cic. 1. Tuscul. Hæc (philosophiam intelligit) nos primùm ad illorum cultum, deinde ad jus hominum erudivit.

Cultio, ōnis, f. t. Cultus. [*Mivelés.* Ang. *Husbanding or tilling.*] Cicer. 5. in Verr. Quid est enim Sicilia, si ei agri cultionem sustuleris?

Cultum, ti, n. C substantivum: ut, Pinguia culta, Claudianus in laude Serenæ.

Cultor, oris. verbale, m. t. [עבד *hobedh*. λατρευτής, ἐργάτης, γεωργός. Pol. *Oracz.* Vng *Mivelö.* Angl. *A labourer, a worshipper.*] Liv. 4. ab Vrbe: Famem cultoribus agrorū timentes. Cic. 2 de Nat. Deor. Quid jam de hominū genere dicam, qui quasi cultores terræ constituti, non patiuntur eam nec immanitate beluarum efferari, &c. Idem 1 Offic. Sunt his alii multum dispares, simplices & aperti, qui nihil ex occulto, nihil ex insidiis agendum putant, veritatis cultores, fraudis inimici.

Cultrix verbale, f. t. [γεωργίς, ἐργάτις. Polon. *Tá ktora orze.* Vng. *Mivelö.*] Cic 5. de Finib. Earumq; augendarum & alendarum quandam cultricem esse, quæ sit scientia, &c.

Cultura, ræ, f. p. cultus: [עבודה *habodhah*. ἐργασία, γεωργία. Pol. *Oranie.* Vng. *Mivelés.* Ang. *Husbanding.*] ut, Cultura agri. Cic. 5. in Verr. Deinde quum audierit ea res, quibus fundi fructus & cultura continetur, &c. Idem 2. Tusc. Ager quamvis fertilis, sine cultura fructuosus esse non potest.

Colonus, ni, m. f. à colendo, Qui agrū colit. [עבד האדמה *hobedh haadhamah* תושב *toschab*. ἄποικος. Gall. *Metayer, laboureur, laboureur, celuiqui habite en certain lieu où il a esté envoyé par son superieur hors son pays.* Ital. *Contadino, habitatore.* Germ. Ein Bawersmann/oder ein Einwohner. Belg. Een pachtenaer/een lantbouwer. Hispan. *Poblador nuevo de algun lugar morador, ò laborador de la tierra.* Pol. *Kmieć, nowak.* Vngar. *Iobbagy, szántó ember.* Ang. *That laboureth the ground, a farmer, ... in a place.*] duo significat. Nam aliquando coloni dicuntur, qui à metropoli (sic enim civitas dicebatur quæ coloniam emittebat) in alium locum habitandi causa deducebantur: iique non propriis, sed metropolitarum videbantur legibus. Cicero 3. de Natura Deorum: Quantum Circen quoque coloni nostri Circeienses religiosè colunt. Virgil. 1. Aeneid. Vrbs antiqua fuit Tyrii tenuêre coloni. Ascribere colonis novos, Cic. 2 Philip. Assignare agros colonis, Cic. 1. de Lege agrar. Deducere colonos. Cic. 2. de Lege agrar. ¶ Quandoque verò Coloni agrorum cultores dicuntur, γεωργοί. Cic. pro Cæcin. Qui colonus habuit conductum de Cesennia fundum. Virg. 1. Aeneid. Vt quanvis avido parerent arva colono. Colum. lib. 1: Comiter agat dominus cum colonis, facilemq; se præbeat.

Colona, æ, dicitur coloni, hoc est, agricolæ uxor. [Pol. *Siodłka, wieśniaczka.* Vng. *Szántó.* Angl. *A hus and mans wife.*] Ovid. de Nuce: Et cōdit lectas parca colona nuces. Idem 4. Fast. Habebat Rus breve cum duro parca colona viro.

Colonus a, um, adjectivum, Quod culturæ idoneū est. [γεωργικόν. Gall. *Donné à quelqu'vn pour labourer.* Ital. *Cosa da lavorare, ò affittata.* Ger. Das des Ackerbaws ist. Hisp. *cosa para labrar.* Pol. *Rolny.* Vngar. *Mivelésre alkolmatos.* Ang. *That may be manured or hus and ... ed*] Cic. 3. Phil. ... C. Pansa, A. Hirtius Consules, alter, ambove cognoscerent, qui ager colonus esset.

Colonia f. p. Oppidum in quo Romani magistratus ex urbe cives traduxerant, vel quod sine traductione coloniarum jure donatum erat. [גולה ... Gall. *Metairie, ... Lieu ou on a envoyé gens pour habiter.* Ital. *colonia, habitatione.* German. Ein zahl der leuten die man in ein ort hinauß sendet daselbst zu wohnen/ oder das ort der wohnung selbs. Hisp. ... *poblacion de algunos estrangeros.* Pol. ... Vng. ... Angl. *A grange or farme.*] Cæsar 8. bell. Gal. In togatam Galliam mittit ad colonias civium Romanorum tuendas. Cicer. de lege Agraria contra Rullum: Hoc in genere, sicut in cæteris Reipublicæ partibus, est operæpretium diligentiam majorū recordari, qui colonias sic idoneis in locis contra suspicionem periculi collocarunt, ut non oppida Italiæ, sed propugnacula imperii esse viderentur. Idem 1. Offic. In alias domos, tanquam in colonias exeunt. ¶ Coloniarum aliæ Latinæ, aliæ civium Romanorum dictæ sunt, aliæ ex utriusque conflatæ: nonnullæ ex peditibus vel equitibus, quum in agrum bello captum stirpis augendæ causa mitterentur. Bononia, Latina colonia est. Mutina & Parma, Romanorum civium. Erat & aliud genus coloniarum, quales olim Pompeius Strabo trans Padum traduxerat. Non enim novis colonis eas constituit, sed veteribus incolis manentibus jus dedit Latii, ut possent habere jus quod cæteræ Latinæ coloniæ: id est, ut jus petendi magistratus in civitate Romana adipiscerentur. Coloniarum autem hujusmodi ratio erat. Quum in urbe Roma multos ex veteribus novisque incolis paupertate premi intellectum erat, adeò ut censui solvendo non sufficerent, Triumviri à Senatu creabantur, qui locis primùm consideratis, in quibus Reipublicæ expediret propugnaculum constitui, nova edicta proponebant, dandā esse nomina ab illis, qui in novam coloniam deduci vellent: sicque urbs pauperibus exonerabatur, & rei familiaris pondere gravati ad novas, quibus indigerent, divitias gratis datas cum familia accedebant. Accipiebant enim duo, quatuor, sex aut septem agri jugera, & quandoque plura. ¶ Colonia etiam dicitur agricolationis locus, & aratoris officium, à colenda terra. Paulus: Servius qui coloniæ adscriptus est, ad periculum coloni pertinebit. Græcè γεωργία. Plaut. in Pseud. Der nomen ad molariam coloniam.

Colonia. Duo genera coloniarum fuêre Romanæ, & Latinæ, omnes constabant è civibus Romanis, in colonias euntibus. Romanæ dicebantur eæ, quæ jura civitatis Romanæ possiderent. itaque cives Romani erant, & ferendi suffragii potestatem habebant. cujus generis erant coloniæ multæ in Gallia togata: propterea que dixit Cic. in epist. 1. ad Att. Videtur in suffragiis multum posse Gallia. Latinæ verò coloniæ dicebantur eæ, quæ jus Latii haberent: quod infra jus Romanæ civitatis erat. itaque & in oratione pro Balbo, & alibi legimus, multos ex coloniis Latinis cives esse factos. quod item non legitur de coloniis Romanis. nec enim eis dari oportebat, quod habebant. Coloniam his verbis mentio fit apud Hyginum de limitibus. Finitis bellorum operibus, augendæ reipub. causa, illustres Romanorū viri urbes constituerunt, quas aut victoribus populi Romani civibus, aut emeritis militibus assignaverunt, & ab agrorum novæ dedicatione culturæ colonias appellaverunt. victoribus autem assignatæ coloniæ iis, qui temporis causa arma acceperant. non enim tantum militum incremento respub. populi Romani habuit erat nunc pretium terra, & pro emerito habebatur, multis legionibus contigit bellum feliciter transigere, ad laboriosam agriculturæ requiem primo tyrocinii gradu pervenire. nam cum signis & aquila, & primis ordinibus, ac tribunis deducebantur modus agri pro portione officii dabatur.

Coloniensis, a, um, Quod est coloni, seu quod ad coloniam pertinet. [γεωργικός. Polon. *Kmiecy.* Vngar. *Iobbágy ház valo.* Ang. *Belonging to a farmer.*] Varro: Atque etiam leges colonicas tollis.

Colonicum pecus, Dicitur hirsutum, quum molle dicatur tectum. Plinius libro 8. capite 47 Ovium summa genera duo, tectum & colonicum: illud mollius, hoc in pascuis delicatius, quippe cùm tectum rubis vescatur. Cohortes colonicæ Cæsar: Cohortes duas quæ colonicæ appellabantur, quum eò casu venissent, tuendi oppidi causa apud se retinuit. ¶ Decuriones colonici. Suet. in August. Excogitato genere suffragiorum, quæ de magistratibus urbis Decuriones colonici in sua quisque colonia ferrent.

Colonarium, vel (ut ab aliis scribitur) Columnarium. Cælius libro 11. cap. 55: In epistolis (*inquit*) ad Atticum. Colonarium esse arbitror vectigal, quod pro re penderetur rustica. De aquæductu, inquit Cicero, probè fecisti: colonarium vide ne ullum debeamus: quanquam audio Cæsaris lege commutatam esse legem. In eundem sensum dixit Cæsar lib. 3. belli Civilis. Hactenus Cælius enarrans eum quem citat Ciceronis locum ex epist. ad Attic. libro 13. Verba autem Cæsaris ex 3. lib. de bello Civili, hæc sunt: In capita singula servorum ac liberorum tributum imponebatur: colonaria, ostiaria, frumentum, milites, remiges, arma, tormenta, vecturæ imperabantur. Sciendum tamen à plerisq; scribi columnaria, quod Cælius ipse scribit colonaria: neque videatur à nomine colonus derivari.

Colobium, n. s. sive colobum. [Polon. *Sukna poczina*, Ang. *A jacket or cote without sleeues.*] vestis genus honestius, cujus fit mentio in principum constitutionibus & à Servio, qui servos neque colobia neque calceos habuisse scribit. Vide COLLOBIUM.

Cŏlŏcăsĭă, f. p. [κολοκασία. Faba Aegyptia, latissima habens folia, ex quibus Alexandrini sibi pocula conficere solebant. Pallad. Hoc mense colocasiæ bulbos ponemus. Amant humidum locum, pinguem, maximè irriguum. Frondere propè semper possunt, si tanquam tecta tegumentis defendantur à frigore.

Colŏcāsĭum, neutro genere dixit Virg. in Pollion. Mistaque ridenti colocasia fundet acantho. Vide suprà in dictione CIBORIUM.

Cŏlŏcynthis, idis. [κολοκυνθίς. Gal. *Courge sauuage, coloquinte.* Ital. & Hisp. *Coloquintida.* Germ. Coloquint/wilder Kürbs. Belg. Appel coloquint/coloquint. Pol. *Coloquinta, iabłko zamorskie.* Vng. *Sártök.* Ang. *A wilde gourde.*] Sylvestris cucurbitæ genus est, sativa minus, mediocris pilæ magnitudine fructum ferens, purgationibus alvi accommodatum. Vide Plinium li. 20 c. 3. Vulgus Herbariorum *Coloquintam* vocat.

Colomestrum, Romani appellaverunt secundam aconiti speciem teste Dioscoride, quam idem & Cynoctonon, & Lycoctonum, à canibus & lupis necandis cognominat.

Cōlŏn, pen. prod. [κῶλον. Gal. *Vn intestin ou boyau depuis le roignon dextre iusques au senestre, passant sur le fond de l'estomach.* Ital. *Vno intestino & budello che cinge i fianchi sotto i rognoni, & passa inverso il fondo dello stomacho.* Germ. Der groß Darm. Hisp. *La tripa ancha.* Pol. *Jelito wielkie prod żołądkiem leżące, przytyka jane nerce prawey.* Vng. *Öreg burka az kiben az kólika kerdetik.* Ang. *An of the entrailles or puddinges.*] Est crassius intestinum, tubulatum, ex quo excrementa cum accipiunt colorem, quo egeruntur; plurimas cellulas atque cavernas habens, ad renem sinistrum religatum. Gellius lib. 17. cap 11, alvum vocat: Ac deinde, *inquit*, acidiora ex iis excrementa in alvum convenire, quod Græcè κῶλον dicitur. Celsus lib 1. cap 8. Laxius intestinum vertit: Etsi, *inquit*, laxius intestinum dolore consuevit, quod κῶλον nominant, quum id nihil nisi genus inflationis sit, id agendum est, ut concoquat aliquis, ut lectione & aliis generibus exerceatur: utatur balneo calido, cibis quoque & potionibus calidis: denique omni modo frigus evitet: itemque dulcia omnia, leguminaque, & quicquid inflare consuevit. Est autem Colon, quintum in ordine intestinorum, medium inter Cæcum, & Rectum locum obtinens. Primùm per jecoris cava obrepit, ubi folliculum bilis attingens, illique nonnunquam annexum, amarorem coloremque luteum contrahit: indeque paulùm exurgens, ventriculi fundo insternitur: & rursus ad sinistrum hypocondrium contendens, lieni accumbit: posthæc in posteriora demergitur, cohæretque reni sinistro: à quo demum laxius apud coxam sinistrum eminet. ¶ Serenus dictionis hujus priorem syllabam contra artem corripuit, quum ait: Quum colon invisum morbi genus intima carpit, Mande Galeritam volucrem quam nomine dicunt, Aut pavidi leporis madefacta coagula pota: Nisi quis fortè *Colum* ibi malit legere, Latina terminatione, ut posterior syllaba per ellipsim absumatur. ¶ Est item Colon Græcis, quod Latinè Membrum vocamus, unde per translationem etiam membra orationis nuncupantur, quòd ex iis, veluti membris constet periodus. Cic. de Claris Orator. Comprehensio & ambitus ille verborum (si sic periodum appellari placet) erat apud illum contractus & brevis, & in membra quædam, quæ κῶλα Græci vocant, dispertiebat orationem libentiùs. Hinc Monocolon carmen dicitur, quod unimembre est: hoc est, simplex & ex uno tantùm carminis genere constans: Dicolon: hoc est, bimembre, quod ex duobus versuum generibus constat: & sic de aliis.

Cŏlĭcŭs, ca, cum, adject. [κωλικός. Pol. *Kolczie we wnątrzu.* Vng. *Kólika burka beli.*] ut, Colicus dolor, qui in loco generatur, & Colicus homo Plin. lib. 20 cap. 4: Praxagoras & ileosis dandos censet: Plistonicus & Colicis. Colicum medicamentum ad dolorem intestini plenioris. Celsus lib. 1. c. 14.

Cŏlōnŭs. Colonia, Vide COLO.

Cŏlŏphōnĭă, æ, κολοφωνία, Herba est notiore nomine Scammonia appellata. Succum habens ejusdem nominis Colophonia dicta à Colophone Ioniæ urbe, unde laudatissima advehebatur. Vide Diosc. lib 4 c. 152.

Cŏlŏr, oris, m. t. Objectum proprium visus, pigmentum. [צבע tsebah ברודיי. χρῶμα. Gal. *Couleur.* Ital *Colore* German. Ein farb. Belg. Een verwe/coleur. Hispan *El color.* Pol. *Farba.* Vngar. *Szín.* Ang. *Colour.*] Cic. 2. de Leg. Color autem albus præcipuè decorus Deo est, cùm in cæteris: tùm maximè in textili. Terent. Eunuch Color verus, corpus solidum, & succi plenum. Ibidem: Qui color, nitor, vestitus. Cic. 3. Verr. Iste color mutatus est, vultus, oratio, mens. Duo sunt principes colores. Albus scilicet & Niger: alii non dicuntur colores, nisi per participationem. ¶ Nullius coloris, proverbialiter à Plauto in Pseudolo is dicitur, qui modis omnibus ignotus est. ¶ Colores item appellantur ipsa pigmenta, quibus pictores rerum imagines delineant: cujusmodi sunt cretula, purpurissum, cæruleum, auripigmentum, cerussa, sinopis, & similia. Plin. libro 35 cap. 6: Sunt autem colores austeri aut floridi: utrumque natura aut mistura evenit. Floridi sunt, quos dominus pingenti præstat, minium, armenium, cinnabaris, &c. Et paulò post, capite 17: Sed & in officina imperitè multa differenti silentium comiter suadebat, rideri eum dicens à pueris qui colores tererent. ¶ Colores etiam apud Rhetores dicuntur ornamenta orationis: id est, figuræ, quæ à Græcis σχήματα dicuntur, & τρόποι. Nam (ut scripsit Cicero) sunt actori, ut pictori, colores ad narrandum. ¶ Hinc aliquem suis pingere coloribus, est talem describere, qualis est. Cicero ad Attic. lib. 5: Si ego hunc omnibus à me pictum artis coloribus, subitò deformatum, non sine magno dolore vidi. Horat. in Arte: Nec sic enitar tragico differre colori, Vt nihil intersit, Davúsne loquatur, an audax Pythias. ¶ Accipitur item Color pro velamento, fuco, sive prætextu, quo veritas obscuratur, aut culpa excusatur. Iuven. Satyr. 6: Sed jacet in servi, complexibus, aut equitis: dic, Dic aliquem sodes, dic Quintiliane colorem: Hæremus, Dic ipsa. Olim convenerat, *inquit*, Vt faceres tu quod velles, nécnon ego possem Indulgere mihi. ¶ Dicitur & Colos, sicut Arbos & lepos.

Cŏlōrŏas, penult. prod. act. p. Colorem induco: huic opponitur decoloro. [צבע tsabah. χρώννυμι. χρωματίζω, χρώννυμι. Gall. *Colorer, bailler & donner couleur.* Ital. *Colorare, dar colore* Germ. Ferben. Belg. Verwen. Hispan *Colorar de algun colore.* Polon. *Farbuie.* Vng. *Megfestöm, szint adok néki.* Ang. *To die or colour.*] Cicero 1. de Nat. deor. Formare, fucare, colorare, animare non posset. Decoloratur id, cujus color vitiatur, non mutatur. ἀποχρῶσθαι, ut est videre in facie ægroti, quæ palloiem contrahit, aut litorem: coloratur id, cujus alia fuit, quàm sit, facies. Colorare, pro inducere prætextum. Valer. Max. lib. 8 capite 1: Libidinosam liberalitatem debito nomine colorando. ¶ Coloratæ uvæ, Columel. libro 11. capite 2: Quum coloratas & perlucidas uvas animadvertissent. Colorata oratio, coloribus oratoriis decorata & ornata. Cicer. de Claris orator. Quòd non est eorum urbanitate quadam quasi colorata oratio. ¶ Coloratus, pro fucato, Seneca Epist. 15: Quæ scribit unde veniant, scio: non sunt ficta, nec colorata. ¶ Coloratior. Plin. lib. 16, c. 12: Quidam arbitrantur in montosis copia præstantiorem fieri at coloratiorem.

Cŏlōrĭus, a, um, adject. ut, Coloriæ vestes, quæ ex lana non tinctæ: hoc est, nativo colore factæ sunt. Valla l. 6. c. 53.

Cŏlŏs, κόλος, Fera est Scythiæ peculiaris, magnitudine inter cervum & arietem, albicante corpore, eximiæ levitatis ad cursum, naribus potum attrahens. Autor Strabo lib. 7.

Cŏlossŭs, m. s. [κολοσσός. Gall. *Statue d'vne forme grande.* Ital. *Colosso, statua grande.* German. Ein grosses Bild oder Saul. Belg. Groot beelt. Hispan, *Estatua grande.* Polon. *Slup wielki a fozmny.* Vngar. *Oszlop.* Ang. *An image of immeasurable lenght.*] Dicebatur statua immodicæ proceritatis, qualis Rhodi facta fuit à Charete Lysippi discipulo ex ære, altitudine LXX, cubitorum. Vnde etiam inter septem orbis miracula numeratur. ¶ Hinc Colossi magnitudine, κολοσσιαῖος τὸ μέγεθος, Proverbialis apud Lucianum hyperbole: in homines prægrandi corporis mole.

Cŏlossēŭs, adject. ad Colossi formam factum, colossi magnitudine. [κολοσσιαῖος, ὁ ὑπερμεγέθης. Gal. *Enormement grand, de grandeur enorme.* Ital *Di forma di gran statua* Germ. Das in eines grossen Bildstocks form gemacht ist Hisp. *Cosa asi grande.* Pol. *Wielki posławiony.* Vng. *Oszlopb, z baj mió.* Ang *That is unmeasurable great.*] Quod significat altum, & ad colossi formam factum. Plin. lib. 35. c. 7: Nero princeps jusserat se colosseum pingi CXX. pedum in linteo. ¶ Pro eodem etiam legimus Colossicus. Plin. 34 c. 8: Item duo signa quæ Catulus in eadem æde posuit palliata: & alterum colossicum nudum.

Cŏlossĭnŭs cŏlŏr, κολοσσινὸν χρῶμα, à Colosse Troadis urbe nomen accepit, ubi lana tingebatur, florem referens cyclamini, inter candorem fulgens & purpuram. Vide Thylesium in libello de Coloribus.

Cŏlostrum, n. s. & Colostra, æ, f. p. Spongiosa lactis densitas à partu prima [πυετία. Gall. *Caillé ou caillebot, laict espez, comme le premier qui viens aux mammelles, laict troublé.* Ital. *Capo di latte, fior di latte.* German. Die erste Milch nach der geburt. Hispan *Colostro de le che nueva.* Polon. *Siara po porodzeniu pierśi.* Vng. *Első napi téy, először fejt téy.* Angl. *The first milk in the theates after the birth.*] Martial. lib. 13: Surripuit pastor, quæ nondum stantibus hœdis, De primo matrum lacte colostra damus. Palladius: Colostram vocant pastores illud exiguum lactis, in quo est spissior natura.

Cŏlostrātĭo, tionis, f. t. Morbus est quo lactantes tentantur, si biduo à partu maternum lac gustaverint, densato in casei speciem lacte. Ideò infantibus statim à partu nutricis non matris lac exhibere convenit, quia matris extiosum est. Plin. lib. 11. c. 31: Pullis eorum, ubi pingue pabulum, biduo à partu maternum lac gustasse lethale est. ¶ Genus mali vocatur colostratio. Qui hoc mali genus patiuntur, Colostrati dicuntur. Plin. lib. 28 cap. 9.

Cŏlōtēs, κωλώτης, vel Cōlōtēs, κωλώτης, pen. prod. Aristoteli lacertæ genus est, quod Latini Stellionem vocant, Itali *Tarantolan.* Pol. *Iaszczurka zielona.* Vng. *Tarka gyik.*] Nomen habet à pedum magnitudine. Nam quæ nos crura & lacertos dicimus, Græci κῶλα dicunt.

Cōlpŏs, [κόλπος. Polon. *Cecjek.* Vngar. *Téy tartó edgy.*] à rei anatomicæ peritis appellatur ea uberum pars, quæ in se, tanquam

quam in sinu quodam, lac continet, unde & nomen accepit. Nam [illegible] Græci sinum vocant: hoc est, littoris obliquitatem, quibusdam veluti brachiis mare amplectentem. Vide Cælium lib. 4. c. 4.

Cŏlŭbĕr, pen. corr. m. t. Serpens qui umbras nemorum incolit. [[illegible] nachasch, [illegible]. Gall. *Couleuure.* Ital. *Serpe serpente, biscia.* Germ. Ein Schlang Belg. *Huysslange.* Hisp. *Culebra.* Polo. Wąż. Vng. *Kurra kigyo.* Ang. *A serpent lying in the shadow of woodes.*] Anguis & Hydrus, qui in aqua: Serpens, qui in terra serpit: Draco, templi: sed sæpè confunduntur. Plin lib. 32. cap. 5: Coluber est in aqua vivens: hujus adipem & fel habentes, *&c.* Ovid. 15. Metamorphos. niveisque frequens Sinuessa colubris. Hieronymus ad Præsid. Coluber ad bibendum veniens, in aqua venenum deponit, ne eum venenum aqua concretum occidat. Nudum hominem timet, vestitum persequitur, caput tamen suum celat, ubi scit esse mortem suam. Serpens quidem si semel calamo percutiatur, moritur: sin verò iterum percutiatur, confirmatur. Brumali tempore infirmior efficitur, & à foricibus vincitur. Igitur ante hyemem circa se colligit segetes, ut illæ sibi escam præbeant. ❡ Colubrum in sinu fovere, [illegible] dicitur qui complectitur amore, studioque persequitur hominem ingratum, & aliquando per occasionem nociturum. ❡ Colubram fœminino genere dici probat Nonius ex Lucil. lib. 20. Satyr.

Iam disrumpetur medius, jam ut Marsus colubras
Disrumpit cantu, venas quum extenderit omnes.

Cŏlubrĭfĕr, Adjectivum, Qui colubros fert, ut, Colubriferum monstrum. Ovid. 5. Metamorph.

Cōlum, pen. prod. n. s. Vas est ex viminibus contextum, ad vinum colandum aptum. [ἰθμός. Gall. *Vn couloir.* Ital. *Colatoio.* German. Ein seichten / ein geschirr durch welches man seihet. Belg. Stroyat / cleynser. Hisp. *Colador para colar cosa liquida* Pol. *Durchslak przetak.* Vng. *Borsszwrô kosar.* Ang. *A colander or strayne.*] Virgil. 2. Georg. Colaque prelorum fumosis diripe tectis. Colum nivarium, vas ex lapide spongioso factum ad colandas nives. ❡ Colum etiam est genus morbi, quem primus in Italia sensisse Tiberius princeps dicitur quum priùs ignotus esset. Plin lib. 26 cap. 1.

Cŏlŭmbŭs, m. f. & Columba, f. p. Avis nota. [יונה jonáh. [illegible] Gall. *Coulon ou pigeon* Ital. *Columbo, columba* Germ. Ein Taub. Belg. *Duyve / stadtduyve.* Hispan. *Paloma.* Pol. *Gołąb* Vng. *Galamb.* Angl. *A doue.*] Virgil. 2. Aen. Præcipites atra ceu tempestate columbæ. Martial. Nec violes teneras praduro dente columbas. Varro lib. 3. cap. 7. duo facit columbarum genera, quæ in peristerotrophio esse solent: unum agreste, ut alii dicunt saxatile, quod habetur in turribus ac culminibus villæ, à quo appellatæ columbæ, quæ propter timorem naturalem summa loca in tectis captant: alterum columbarum genus clementius, quod cibo domestico intra limina pascitur. Columbæ agrestes à colore Liviæ dicuntur, quasi lividæ: domesticæ verò, Cellares. Ex columbo agresti & columba domestica, vel contrariò, nascitur genus tertium columbarum: à nostris *miscella* dicuntur, ob duorum generum commistionem. Columbos esse in tutela Veneris ideo fictum putant, quia coitui semper indulgent. Distinguuntur autem columbæ à palumbis, quòd hi feri, & majores sint, & in arboribus aut sepibus nidificent: columbæ minores, & mansuetiores, ut quæ cibo domestico intra limina pascantur. Vnde proverbialiter dicimus, Mitior columba, [illegible], de homine incredibili mansuetudine prædito. Huic simile est, Sedens columba, [illegible]. Nam columbæ quum avolant, fallunt cæteras pernicitate volatus: quum sedent, nihil mitius ac simplicius. ❡ Sunt præterea palumbes, columbis longè vivaciores; vivunt enim (ut quidam tradiderunt) in trigesimum, & quadragesimum annum, quum columbarum vita octo ferè annorum sit conclusa. Vide Plinium libro 10. capite 34. & 35.

Cŏlŭmbārĕ, [Polon. *Całować.* Vng. *Galamb modra tsokolgatni.*] Oscula columbatim conferere, collabellare. Seneca Epist. 115, in versibus Mecænatis; Quid si quis fœminæ cirro crispatæ, labris columbatur.

Cŏlŭmbārĭŭs, rii, m. s. Qui columbas curat. [[illegible]. Gall. *Qui a la charge des coulons ou pigeons.* Ital. *Chi ha cura di columbi.* Germ. Der mit Tauben umbgeht Belg. Een duyven meester / duyfer Hispan. *El que cria las palomas.* Polo. *Gołębiarz.* Vng *Galamb gazda.* Ang. *That hath charge of doues.*] Varro 3. de Re rust. cap. 7: Ipse propter pullos, quos habent, utique redeunt, nisi à corvo occisæ, aut ab accipitre interceptæ, quos columbarii solent interficere.

Cŏlŭmbārĭum, rii, n. s. Locus ubi habitāt colūbę [[illegible] arubbáh. [illegible]. Gall. *Columbier, trou ou bouge ou chasque pigeon loge.* Ital. *Palumbaia.* German. Ein Taubhauß. Belg. Een duyfshuys. Hispan. *Palomar, lugar donde crian las palomas.* Polon. *Gołębnik, gołębieniec.* Vngar. *Galambos, galamb búg.* Ang. *A doue house or doue cote.*] Palladius: Columbarium potest accipi sublimis una turricula in prætorio constituta, lævigatis & dealbatis parietibus. Propriè tamen Columbarium loculamentum in peristerotrophio, singulis columbarum paribus præparatum. Varro libro 3. capite 7: Singulis paribus columbaria fiant rotunda, in ordinem crebra. Columbaria singula esse oportet, ut os habeant quo introire & exire possint. Columella libro. 8. c. 8: Paxillis adactis tabulæ superponantur, quæ vel loculamenta, quibus aves nidificent, vel fictilia columbaria recipiant, præpositis vestibulis, per quæ ad cubilia perveniant.

Cŏlŭmbīnŭs, a, um, Quod est ex columbis [[illegible]. Gall. *De pigeon.* Ital. *Cosa de colombi.* Germ. Das von den Tauben ist. Hisp. *Cosa de palomar.* Pol. *Gołębi.* Vng. *Galambol valo* Ang *Of doues.*] Plin. Columbinus fimus in aqua decoctus. Columbinum ovum. Horat. 2. Ser. Sat. 4: Pulli columbini. Varro 3. de Re rust. Qui solent saginare pullos columbinos, quò pluris vendant, secludunt eos, quum jam pluma sunt tecti. ❡ Columbinum venenum. Sueton. in Caligula: Columbo victori leviter tamen saucio, venenum in plagam abdidit, quod ex eo Columbinum appellavit.

Cŏlŭmbārĭs, re, adjectivum, Columbinus: [[illegible]. Ang. *Of a doue or pigeon.*] ut Columbare stercus, & columbaris cella. Columell. libro 9: Cæterùm cibos juxta parietem convenit spargi: quoniam ferè partes hæ columbari carent stercore.

Cŏlŭmbātim, adverb. Ad similitudinem columbæ. [illegible]. Vnde, Columbatim oscula jungere frequens est apud Catullum. ❡ Vtitur etiam Marius in Mimiambis: Sinuque amicam recipere frigidam caldo Columbatimque labra conserens labris.

Cŏlŭmbăr, n. t. Genus vinculi. [Ang. *The pillory*] Plaut. in Rudens. Illic in columbam cerdo leno vertitur. Nam in columbari collus haud multò pòst erit

Cŏlŭmbŭlŭs Diminutivum, Parvus Columbus. Plin. Epist. 202: Tu passerculis & columbulis nostris inter aquilas vestras dabis pennas Vtitur & Catull epigr. 27.

Cŏlŭmellă. Vide COLVMNA.

Cŏlŭmellārēs dentēs. Caninis proximi, [illegible]. Varr. lib. 2. de Re rust. c. 7: Incipientes quartum agere annum iisdem ejiciunt, & totidem proximos eorum quos amiserunt, & incipiunt nasci, quos vocant Columellares.

Cŏlŭmĕn, penul. corr. n. t. à Columus: id est, Culmus, culmen, fastigium. [ראש rosch משען mischhán [illegible]. Gall *Support & appuy sur quoy est soustenue & appuyee que que chose.* Ital. *Colmo, sorta, summita de alcuna cosa* Germ Ein Saul / understüz Belg Een noet / een pilaerne. Hispa *Columbre de cosa alta* Polon. *Podpora slup, wierzch.* Vng. *Tetô.* Ang. *A proppe, or toppe.*] Varr. de Re rust. cap. 7: Quod habetur in turribus, ac columinibus villæ. ❡ Per translationem accipitur pro sustentatione, ornamento, & salute. Terent. in Phorm. Bone custos salve, columen nostræ familiæ, Cui commendavi filium hinc abiens meum. Vbi Donatus: Columen familiæ, sustentatio, decus: unde Columnæ dictæ. Plaut. in Cist. Sed eccum egred tui senati columen, præsidium populi.

Cŏlŭmĭs, me, pen corr. Sanus integer. [[illegible]. Gal. *Sain, entier.* Ital. *Sano, salvo.* Ger. Frisch / gesund Belg Gesont. Hisp. *Entero, sano, y rezio,* Po *Zdrowy,* Vng *Egésséges.* Ang. *Whole, in good health*] Plautus in Trin. Neque ita, ut sit data, columem te sistere illi & detraxisse autument. Inde incolumis pro eodem: quòd est usitatius.

Cŏlumnă f. p. Dicta est quòd culmina sustineat [עמוד hammúdh [illegible]. Gal. *Colomne, piller, pilastre.* Ital. *Colunna, pilastro.* German. Ein Saul / pfeyler oder stud. Belg. Een pilaer / een ronde Colomne. Hispan. *columna pilar.* Polon. *Słup na którym dom stoi.* Vng *Oszlop, ágas* Ang *A piller*] Pilaria vulgò à nostris vocatur. Inter columnas, [illegible], & Pilas, [illegible], hanc differentiam esse volunt, quòd columnæ uno scapo constant: id est, lapide oblongo perpetuo: Pilæ autem structura constant aut lapidea, aut cæmentitia, aut lateritia. Non rarò tamen etiam structiles columnas apud veteres legimus. ❡ A' columna fit Intercolumnium, [illegible], quod est spatium inter columnas. Lib. 4. ad Heren. Aedes, intercolumnium, angulum, fornicem. Columnarum tria sunt genera: teretes, quadrangulæ, striatæ. Quæ superponuntur columnis, Epistylia: hoc est, Capitella: quæ supponuntur, Bases, sive Spiræ dicuntur. Ipsum autem columnæ corpus Scapus vocatur, teste Budæo. Antiqui, teste Quintiliano, Columam dicebant, detracta n, litera, pro Columna. Vnde per diminutionem Columella dicitur, pro Columnella. Cæsar 2. bell. Civil. Primùm trabes in solo æquè longè distantes inter se pedes quatuor, collocantur: inque eis columellæ, pedum in altitudinem quinque, defiguntur, *&c.*

Cŏlŭmnātŭs, adjectivum, Columna sustentatus. [[illegible]. Pol. *Podparty.* Vng. *Oszloppal meg tamaszatott.*] Varro 3. de Re rust. cap. 5: Inter eas piscinas tantum modò accessus semissa in tholum, qui est ultrà rotundus, columnatus, ut est in æde Catuli, si pro parietibus feceris columnas.

Cŏlŭmellă, pen. prod f. p. diminutivum est à columna. [[illegible]. Gal. *Petite colonne* Ital. *Colonnella.* German. Ein Seulin. Hisp. *Pequenna columna.* Pol. *Słupina.* Vng *Oszlopotska, ágasotska.* Ang *A little piller.*] Cic. 1. de Legibus: Nam super terræ tumulum noluit quid statui nisi columellam tribus digitis altam. Cato c. 10: Trapeti columellam ferream quæ in milliario stat. ❡ Appellatur præterea Columella à medicis quædam veluti pellicula, in fine palati dependens, ut in hiante homine conspicitur: quæ si inflammetur, & teretem nacta fuerit figuram,

Columella,

Columella, κίων: si verò rotundam, Vva σταφυλὴ, appellatur. ¶ Inveniur etiam scriptum Columnella pro Columella.

Cŏlumnātĭo, f.t. Columnarũ extructio. [στύλωσις. Pol *Slupienie.* Vng. *Agasolas, ágasok fölásása, oszlop emelés.* Ang. *Building or propping with pillers.*] Apuleius lib.3. Florid. Quid igitur superest ad statuæ meæ honorem: pavimenti marmoratio: proscenii, contabulatio: scenæ columnatio?

Cŏlumnārium, Vide COLONARIUM.

Cŏlumnellī, volunt quidam Columnellos dici dentes illos, quos caninos appellamus, quod rotundi, ac ad instar columnellarum extent & emineant.

Cŏlŭmŭs, A' veteribus dicebatur, qui nunc *Culmus.* [Polon. *Klos.* Vngar. *Teté.* Ang *The stemme of corne from the roote to the eare.*]

Cŏlŭrnŭs, a, um, κορύλινος, dicitur quod est ex materia corilli, teste Servio in illud Virgilii: Pinguiaque in verubus torrebimus exta colurnis. Festus tamen à corno arbore facta potiùs, quàm ex corylo.

Cŏlūri, m. f. Duo sunt circuli in sphæra: sese mutuò ad angulos rectos sphærales secantes ad polos Mundi, & Zodiacum ita transeuntes, ut alter per principia Arietis & Libræ feratur: alter per principia Cancri & Capricorni: ita dicti ab imperfecta sui conversione: à κόλος, quod est mutilum, mancum, imperfectum, & οὐρὰ, cauda: quòd imperfecti omnibus qui sub æquinoctiali non sunt, & tanquam cauda præcisa appareant. Boëthius de Arith. libro 2. & Macrob in Somn. Scip. ¶ Colura quoque animalia sunt caudam non habentia, vel mutilã caudam habentia, quæ in sacrificiis non offerebantur.

Cŏlŭs, coli, masculini generis, Tormenti genus, quod fit ex corio: sicut scribit Festus.

Cŏlŭs, li, fœm. gen. tàm quartæ, quàm secundæ declinationis, Instrumentum quod pensa continet, à quo fuso fila ducuntur, habetque penultimam correptam, [ἠλακάτη, ἀτρακτυλὶς. Gall. *Vne quenouille* Ital. *Rocca da filare, conocchia.* German *Ein Kunckel oder Rocken.* Belg. *Spinrocke.* Hispan. *Rueca para filar.* Pol. *Kadziel, kr͏ązel.* Vng. *Gusal, gusal szár, rokka szár.* Ang. *A distaffe.*] Ovid. lib 4. Metamor. Et colus, & fusus digitis cecidere remissis. Cicer. 2. de Orat. Quid tu Aegilia mea, quando ad me venis cum tua colu, & lana?

Cŏlŭtĕă, f. p. [κολουτία. Pol. *Senes.*] Arbor sylvestris apud Theophrastum 3. de plantis, fructum ferens in siliqua, magnitudine lentis: quæ Alexandri Magni ætate haud temerè alibi, quàm in Lipata insula nascebatur: hodie etiam in Gallia passim provenit, *Baguenaude* nomine vulgò nota. Vide Ruell. lib. 1. cap. ¶ Coluteum autem neutro genere Plautus in Persa videtur appellasse quoddam mali genus. Commiscæ (*inquit*) mulsum: struthea, coluteaque appara.

Colycæ, rum, Sperus quædam, in quibus aphronitrum invenitur, teste Plin. lib. 31. c. 10.

Cŏ'ymbădēs. [κολυμβάδες. Gall. *Olives confites, qui nágent en saumure.* Ital. *Oliue condite.* Germ. *Eingebrühte Olinen* Hisp. *Azeytunas.* Polon. *Oliwe nassolone.* Vng *Sós olay mag.* Ang *confected oliues which swimme in the sauce.*] Vocabantur olivæ quædam conditiiæ ἀπὸ τοῦ κολυμβᾶν, quod innatare est: propterea quòd propter suam levitatem salsilagini innatabant. Plin lib. 23 c. 3: Colymbades sordida ulcera purgant, inutiles difficultatibus urinæ. Qua autem conditura ratione hoc olivæ genus soleat parari, vide apud Ruell. lib. 1. cap. 104.

Cŏ'ymbus, κόλυμβος vel κολυμβὶς & κολυμβὰς, Avis est, quæ à Gaza Vrinatrix vocatur apud Aristot. Gallis *Cotee.* Est ex palmipedũ numero, circa lacus amnesq; versatur, sed foris parit. Ejus meminit Athenæus lib. 9. c. 19. cui μικρὸς κολυμβὶς est inter omnes aves aquaticas minima, atri & sordidi coloris, rostri acuti, cujus oculi spectãtur, mẽbra verò merguntur. Vide VRIA.

Cŏmă, æ, f. p. Capillus, interprete Festo, aliqua cum cura compositus. [פאה *tsammah* שערות *sehaloth.* κόμη. Gall *Perruque ou cheueleure.* Ital. *Chioma, zazzera.* German. *Das haar.* Belg. *Hayr.* Hispan. *Cabelladura.* Polon. *Dlugie wlosy.* Vng. *Esfélöt hay, bé font hay.* Ang *The bushe of head heare.*] ἀπὸ τοῦ κοσμεῖν: hoc est, ab ornando dictus: unde & Comete Latini deduxerunt. Cicer. 3. Tuscul. Scindens dolore identidem intonsam comam. Ovid. 2. Metam. Permulcetque comas, chlamydem ut pendeat aptè Collocat. ¶ Circuntondere comam, περικείρειν τὴν κόμην, Græcis in proverbio est, pro eo quod est ludibrio habere. Nam id lusus gratia fieri solet stupidis, ut eis non sentientibus, cæsaries circuntondeatur. Lucianus. ¶ Servus quum sis, comam geris, δοῦλος ὢν κόμην ἔχεις. De eo qui præter decorum quippiam faceret. Aristoph. in Avib. & Suidas. ¶ Coma metaphoricos etiam de arboribus, fruticibus, arundinibus, atque etiam herbis dicitur. Virgil. 4. Georg. Ille comam mollis jam tum tondebant acanthi. Ovid. 2. Amorum: Frigida quæ arboreas mulceat aura comas. ¶ Transfertur & ad faces: Catullus in Epithalam. Viden' ut faces splendidas quatiunt comas. Sic sol à poëtis dicitur Auricomus.

Cŏmāns, antis, participium sine verbo, qui longiorem habet comam. [κομῶν. Polon. *Dlugowlos.* Vng. *Hoszszú hajú.*] Plin libro 10. cap. 63: Equæ comantes gloria superbiunt. Virgil. 2. Aen. sic fatus, deinde comantem Androgei galeam, clypeique insigne decorum Induitur. Equorum colla comantia apud Virgil. 12. Aeneid.

Cŏmātŭs, a, um, participium sine verbo, Qui longiorem habet comam. [κομήτης. Gall. *Cheuelu, ayant longs cheueux.* Ital. *Capelluto con gran chioma.* German *Das viel haar hat, mit langen haaren.* Hispan. *Cosa de luengos cabellos.* Pol *Maiacy dlugie wlosy.* Vngar. *Hoszszú hajú.* Ang. *That hath long heare.*] Mart. lib. 1: Calvus quum fueris, eris comatus. Sylva comata, Car. Epig. 4. Vnde

Cŏmātŭlŭs, penult. corr. diminutivum à Comatus. [Vngar. *Hoszszúcske hajacska.*] Vnde Hieronymus, Comatulos pueros dixit.

Cŏmōsŭs, a, um, Coma magna præditus: [πολύκομος. Gall. *Fort cheuelu, ayant force branches & fueilles.* Ital. *Capelluto, con gran chioma.* Germ. *Haarechtig* Hispan *Cosa de luengos cabellos.* Polon. *Wlosiasty.* Vng. *Hajas* Ang. *That hath a great bushe of heade heare.*] Pli. li. 16. c. 6: Hemeris vocatur, brevior, & in orbe comosa.

Cōmă, atis, [κῶμα. Polon. *Spyk.* Vng. *Mély álom hozó betegség hozzá álmélkodás, nyughatatlanság pedig.*] Morbus gravem ac diuturnum inducens somnum, quem Latini. *Veternum* interpretantur. ¶ Est & altera Comatis species, quam Vigilantem soporem nonnulli appellant, quum neque lumina urgente somno, attollere, neque tranquillè dormire possumus, aliis atque aliis imaginationibus somni tranquillitatem identidem interpellantibus. Autor Galenus in eo Commentatio, qu m de Comate nominatim inscripsit.

Co'mo, is, Vide suo loco.

Cōmāgēnē, Herbæ nomen, de qua in Propriis, in dictione CAMAGENA.

Cŏmărŏs, [κόμαρος. Gall *Arbosier.* Ital. *Corbezzolo.* German. *Ertbeer,* Hisp. *Madroño arbol conocido.* Vng. *Vad alma fa.* Ang. *A wilding tree, or crabbe.*] Arbuti genus est, cujus etiam pomum Græci κόμαρον appellant, Latini Vnedonem. Plin. lib. 15 cap. 24: Duobus Vnedonem nominibus appellant Græci, *Comaron* & *Memecylon.* Ex quo apparet, totidem esse genera & apud nos.

Cŏmbĕnnŏnēs, Interprete Festo, dicti sunt in eadem benna sedentes. Benna autem vehiculi genus fuit, Gallis præcipuè usitatum.

Cŏmbĭbo, bis, n.t simul bibo, compoto, bibo, imbibo. [συμπίνω. Gall. *Boire ensemble.* Ital *Beuere in compagnia.* German. *Mit einander trincken.* Hispan. *Beuer juntamente.* Polon. *Spolem pije.* Vng. *Együtt iszom.* Ang. *To drink together.*] Plin. lib. 17. cap. 11: Vt Solem pluviasque combibant, Columell. lib. 12. cap. 10. Quæ quum jus combiberit, simili mistura vas suppleatur. Ovid. Epistol. 11: Et cogor lachrymas combibere ipsa meas. ¶ Combibere artes per translationem. Cic. 3. de Finib. Sed tamen infici debet his artibus, quas si, dum est tener, combiberit, ad majora veniet paratior.

Cŏmbĭbo, combibonis, masculi generis, Compotor. [συμπότης. Gall *Compagnon à boire.* Ital. *Compagno à bere.* Germ. *Ein trinckgesell* Hisp. *Beuedor con otro.* Pol. *Zemnapiyacy.* Vng. *Ivó társ.* Ang. *A cuppe companion*] Luc. lib. 6: Quandoquidem reperi magnis combibonũ ex copiis. Cic. Pæto, lib. 1: In his controversiis quas habeo cum tuis combibonibus Epicureis.

Cŏmbīno, as, pen. prod. Conjungo, conglutino, [συνδυάζω. Pol. *Spaiam.* Vng. *Öszve forrasztom, enyvezem.* Ang *To soulder or glue together.*] Sipontinus.

Cŏmbĭnātĭo, f. t. quam Græci ἐπίζευξιν vocant, quum in oratione eadem dictio sine medio duplicatur. Virg. 9. Aen. Me me adsum qui feci.

Combinatus, & compositus apud Diomedem Gram. lib. 3. cap. de Pede.

Combretum, Herba est baccari similis, sed procerior, foliorum exilitate usque in fila extenuata. Autor est Plinius libro 21. cap. 6.

Cŏmbūro, is, penult. prod. act. t. ex con & uro, b, interposita, simul cum aliis uro: uro, cremo, exuro, inflammo, incendo. [צרף *saraph* בער *behér.* ἐμπίμπρημι, συγκαίω. Gall. *Brusler tout, faire ardre ensemble.* Ital. *Abbruciare, consumare.* Germ *Verbrennen* Hispan. *Quemar, ò quemar juntamente.* Pol. *Palie.* Vng. *Meg égetem.* Ang. *To burne all together.*] Cic. pro Cluent. Puer ante noctem mortuus, & postridie antequam luceret, combustus est. Idem de Nat. deor. Libri Protagoræ in concione combusti. Et ad Qu. Fratr. lib. 1: Fumo ut combureretur, tota plaudente provincia. ¶ Et per translationem. Plaut. in Mil. nam mihi nimis calor Comburebat gutturem.

Cŏmbustĭlĭă, sunt quæcunque meatus hujusce modi, ut ignem introrsus admittant: atque in hisce meatibus, qui per rectum dispositi sunt, minus valentem, quam ignem continent humorem, 4. Meteor.

Cŏme, [German. *Bocksbart* Polon. *Kozia broda.*] Herba est, quã Barbam hircinam vocant, à comæ similitudine quòd folia in circuitu spargat. τραγοπώγων. Plin. lib. 21. c. 15, & lib. 27. cap. 13.

Cŏmĕdo, is, penult. corr. n. t. & Comedo, comes, comest, in infinitivo Comedere, vel Comesse, Edo. [אכל *achal* ἐσθίω, κατεσθίω. Gall. *Manger.* Ital. *Mangiare.* German. *Essen.* Belg. *Eten* Hispan. *Comer.* Polon. *Iem.* Vng. *Eszem.* Ang. *To eat.*] Mart. Scævola tu comedis apud omnes, nullus apud te. Plaut. in Trin. Quod ebibit, quod comest, quod facit sumpti. Cic. Sed ad extremũ pollicetur prolaturum se quæ comest. ¶ Supinum Comesum & Comestum. Salust. Comesa matrimonia. Comesa patina. Vbi translatè ponitur pro consumere, dissipare.

Cŏmĕdim, pro Comedam, scripserunt veteres: quod & Nonius observa-

observavit. Plaut. in Bacchid, Quod dem scortis, quodq; in lustris comedim, congerat er pater. Cicer. ad Patum: Cura, si me amas, ut valeas: ne ego te jacente bona tua comedim.

Comĕdo, onis, m. t. & comedus, di, pen. corr. Qui bona sua consumit, ut interpretatur Festus. [זולל zolél. ὀψοφάγος. Gal *Gentilzglouton, qui despend tout son bien.* Ital *Vn gran mangiatore, diuoratore, che mangia tutto ad vn tratto.* German. Ein fraß / ein schlemmer Hisp. *El comilon ò tragon.* Pol. *Zarlok, viratnik.* Vngar *Nagy ethető, tekozlo.* Angl. *A glutton, a great spender.*] Varro apud Nonium: Putat fore hoc, quod hinc comedonibus convenit usu, quibus, nota voluptate quum edunt, duntaxat gula gaudet.

Cōmĕstūră, pen. prod hujus comesturæ, ἐδωδή. Cato c. 157: Sed quæ vocatur *ἐλαιωδής*, hæc septem habet bona in comestura. De brassica loquitur.

Cōmēssŏr, aris, intempestivis conviviis indulgeo. [סבא *sabà* שכר *schachàr.* κωμάζω. Gall. *Manger & banqueter dissoluément.* Ital. *Banchettare far conuiti.* German. Prassen / schlemmen / zechen. Belg Bancketeren. Hispan. *comer come en boda ò confradia y demasiadamente.* Polon. *Vczawam przez obzarstwo.* Vng. *Vendégès kedôm, takozom.* Ang. *To make good cheere, to feast vntymonslie.*] Suet. in Domit. Convivabatur frequenter & large, sed penè raptim, certè non ultra Solis occasum, nec ut postea ut comessaretur. Liv. libro 10. Bell. Macedon. Demetrium post cœnam qua sodales acceperat, dixisse. Quin commessatum ad fratrem imus? Intromittere commessatum, Cic. & Terent.

Cōmēssās, tis, Comessator. [זולל zolél ἐπίκωμος, κωμαστής, κωμάζων. Gall. *Banqueteur dissolu, & à heure indeuë.* Ital. *Chi fa banchetti.* German. Ein prasser / schlemmer. Hisp. *Comilon.* Polon. *Kolaciamy sie bawiacy.* Vng. *Vendégeskedô, takozo.* Angl. *An vntymenslie banketter.*] Curt. lib. 9: Siquid victis saltem adversus comessantes animi fuisset, mille herclè viri modò sobrii septem dierū crapula graves in suo triumpho carpere potuerunt. Modo comessantium aliquid agere. Liv. 3 ab Vrbe.

Cōmēssātĭōnēs, Convivia sunt nocturna post cœnam, & alia intempestiva: sicut Merenda, cibus qui ante cœnam sumitur, & lentaculum ante prandium. [δεῖπνος, κῶμος. Gall *Banquenterie dissolue comme apres souper & heure indeuë.* Ital. *Mangiamento.* Germ. Schlafftrunck / schlemmereyen / fressmalt / Banckettierung. Hisp. *Comida demasiada.* Polon. *Pawieczorek, syostrunk.* Vng. *Vendégeskedés, takozas.* Ang. *Vntymemous banketting as after supper.*] Sueton. in Vitell. Epulas trifariam semper, interdum quadrifariam dispertiebat, in jentacula, prandia, cœnas, & comessationes. Cic in Catil. Quòd si in vino & alea comessationes solùm & scorta quærebat, essent illi quidem desperandi, sed tamen essent ferendi. Legitur hic & Comessatores. Idē pro Cæl.

Cōmēssābūndī, & Comessatores, qui comessationibus indulgent. [ἐπίκωμοι, κωμάζοντες. Pol. *Tuczbrzuchowie.* Vng. *Vendégeskedôk, takozok.*] Cic. pro Cæl. Non idem judicium comessatorum que conspectus. Liv. 9. ab Vrbe: Temulento agmine comessabundus incessit. Habet autem hoc nomen primā productam, Mart. Non Albana mihi sit comessatio tanti.

Cōmēssātŏr conjurationis. Cic. lib. 1. Ad Attic. Vt nostri ipsi comessatores conjurationis barbatuli juvenes illum in sermonibus Cn. Ciceronem appellent. Quibus verbis significat reliquos & seros conjuratos, ut qui post cœnam comessatum veniunt. Idem tamen lib 3 de Orat. Eam improbat translationē, quæ aut major est, quàm res postulat, ut tempestas comessationis: aut minor, ut comessatio tempestatis. In quod præceptum ipse videtur comisisse loco jam citato.

Cŏmĕs, itis, comm. gen. 3. qui vel quæ alterum sequitur, assectator, assecla & propriè majoris. [נלוה el ablr. ἀκόλουθος, συνοδοιπόρος, ὀπαδός. Gall *Compagnon de chemin, celui qui tient ou fait compagnie, comme l'inferieur au superieur* Ital. *compagno.* Germ. Ein geferte / ein gisell. Belg. Wechgesel. Hispan. *compañero menor, que sigue à otro mayor.* Polon. *Towarzisz podrozny.* Vngar. *Vti tars.* Angl. *A companion or follower on in the way, that beareth an other companie.*] Cic. de Amic. Neque se comitem illius furoris, sed ducem præbuit. Lucan lib. 8 Scire Senatus avet, miles te Magne sequatur, An comes. ¶ Aliquando tamen comitum appellatio partibus convenit, ut quum plures idem iter arripientes, sibi mutuò comitatum præstant. *συνέμποροι.* Plaut. Epid. Age, age, absolve, atque argentum numera, ne comites morer. Autor ad Herennium: Qui quum ante lucē surrexisset, comitem suum inclamavit. Prius enim dixerat: Et secum aliquantum numorum ferentem est comitatus. ¶ Differt enim Comes à Socio & Sodali, quòd Comes dicatur, qui quovis modo alterius sequitur dictum: Socius plerunque in negotiis seriisque rebus & fortunæ arbitrio subjectis. Sodalis, ἑταῖρος in levioribus ac sæpè voluptuosis, utpote qui ejusdem erant colegii, unaque epulabantur. Vnde Cic. Norbanum Quæstorem suum appellat Sodalem. Idem de Senectute: Epulabar cum sodalibus omninò modicé. ¶ Comes verò pro dignitate, etiam generis communis est, quanvis apud vulgus fœmina Comitissa dicatur. ¶ Ab Ammiano Largitionum comes dictus est, qui præerat largitionibus imperatoriis. ¶ Alii pro dignitate Comarchum *κώμαρχον* usurpant. ¶ Comes domorum, is à Iustiniano dicitur, quo in domesticos Principis præfecturam habebat. Comes horreorum, cujus & mentio est in posterioribus Codicis libris, pristini Principis curator fuit, habuitque mancipia quædam purgandis horreis ascripta, coquendoque pani Principis Comes laborum, qui & præpositus laborum, cui mediastini omnes, aliiq; domus Imperatoriæ artifices atq; opifices subditi erant. Comes Andreas Medicus citatur ab Aetio Serm. 14. c. 5. Comes rerum privatarum, procurator erat Cæsaris, cui omnis res familiaris commissa, qui quicquid egisset, ratum apud Cæsarem erat. Comes sacrarū largitionum, olim is erat per quem Cæsaris stipendia militibus erogaverunt. Comes Sacri patrimonii erat is, qui præerat patrimonio Cæsaris. Comites Palatini, cur à principibus constituantur, doctissimus Viglius explicat Instit. de exhæred. lib Comites Scholarum, qui & Tribuni Scholarum à Scholis Palatinis atq; militaribus dicti: quorum munus in tribus posteriorib. libris Cod. describitur: ut sint qui præsint epulis imperatoriis, & bello & pace opsonia curent: quod tamen Pyrrho absurdum visum est. Comitem Stabuli voce etiam à Iustiniano usurpata, nonnulli eum intelligunt, qualis olim fuit magister militum. Budæus item Conestabularium, Magistrum militū vocat. Procopius, ut Pyrrhus refert, Protospatarium appellari dixit. Comitem Labeo definit eum, qui frequentandi cujusque causa, ut sequeretur, destinatus fuit Nunc verò dignitatis nomen est, vel quòd ipse regem comitetur, vel quòd eum multi comitentur: ut Pyrrho visum est, Iure consulto nostra tempestate valde docto, nec infausti: Nonnulli à comitate ne etymum desideret, appellatum volunt, quod comis esse debeat. Callistratus in l. Observandū, de Offic. præsid. cēsuit. ut præses in adeundo quidem facilem se præbeat, sed contemni se non patiatur.

Cŏmĭtŏr, penultima correpta, d. p. Sector, assector, comitem me exhibeo: [הלך יחד halach jáchadh שלח schilléach. συνακολουθεῖν. Gall. *Accompagner, suyure, tenir ou faire compagnie à quelcun* Ital. *Accompagnare.* German. Beleyten / das gleyt geben. Hisp. *Accompañnar al mayor.* Polon. *Odprowadzam.* Vngar. *Kônetôm, kisérem.* Angl. *To accompanie to keepe fellowship, to follow.*] & propriè est minorum erga majores. Plinius: Quicunque eum comitati fuerant. Idem: Funerantū more comitantur exequias. ¶ Pro eodem & Comito, as, activè dicitur. Ovid. lib. 2 de Ponto: Quem pia nobiscum proles comitavit euntem. Et lib. 14. Metam. Nostraque adulantes comitant vestigia. Idem 8. Metamorph. Et nostros comitare gradus, & in ardua montis Ire simul. ¶ Comitor etiā in passiva significatione nonnunquam invenitur, *προπεμπόμενος*: unde non malè inter verba communia potest numerari: quod etiam ex participio præteriti temporis Comitatus potest deprehendi, quod tàm eum significat, qui alterum honoris aut officii causa deducit: quàm eum qui deducitur. Cic. de Invent. In itinere quendam proficiscentem ad mercatum est comitatus. idem in Catilin. Molestè fero, quòd parum exierit ab urbe comitatus.

Cŏmĭtātŭs, participium à Comitor, activè & passivè accipitur. [משלח meschalléach משלח meschullách. προπεμψάμενος. καὶ προπεμπόμενος. Gall. *Accompagné.* Ital. *Accompagnato* German. Beleytet. Hispan. *Accompañnado* Polon. *Odprowadzacz przez dnik.* Vngar. *Kônetô, kônetetôs, kisirô.* Angl. *Accompanied.*] Activè. Plinius: Quicunq; eum comitati fuerant. Passivè Cic. Invect. 2. in Catil. Illud etiam molestè fero, quòd ex urbe parùm comitatus exierit Virgil. 1. Aeneid. ipse uno graditur comitatus Achate. ¶ Idem in significatione passiva Incomitatus posuit, quum ait:

Sæpiùs Andromache ferre incomitata solebat.

Cŏmĭtātĭŭs, Comitatior, comitatissimus. Cic. 5. Tusc. Puero ut uno esset comitatior. Plin. lib 10. cap. 37. Est enim ars illis inter se blandiri, & corrumpere alias, furtoque comitatiores reverti. Sic Comitatissimum hominem dicemus, quem vulgò vocant *Bene associatum*: dicit Bud.

Cŏmĭtātŭs, us, m. q. Assectatores, comitum multitudo. [חברה chebràh שלוח schillúach. προπομπὴ, συνοδία. Gall. *Compagnie, accompagnement, train.* Ital *La compagnia, il seguito.* Germ. Beleitung / gute gesellschafft. Belg. Een gheleydinge Hispan. *El compañnamiento.* Polon. *Towarzistwo, przewodu.* Vng. *Kisérés.* Ang. *Accompaning, the multitude of them which accompanieth an great man.*] Cicero ad Lepidum: Ejus Falernum mihi semper idoneū visum est diversorio: si modò tecti satis est ad comitatum nostrum recipiendum Salust. in Catil. L. Valerio Flac. C. Pontinio Prætoribus imperat ut in ponte Milvio per insidias Allobrogum comitatus deprehendant. Cic. 2 de Legib, Auspicia, ut multos inutiles comitatus probabiles impedierent moræ quasi sæpè comitia populi temerè essent coacta, obnuntiatione Augurum disturbata fuerunt.

Cōmēssāns. Comessatio, Comessator, Comessabundus, Vide COMEDO.

Cŏmētēs, vel Cometa, pen. prod. generis masculini, Stella crinita [κομήτης. Gall. *Vne comete.* Ital. *Comete.* Germ. Ein Comet. Belg. Een Comete. Hispan. *Cometa del cielo.* Polon. *Miotla cometa.* Vngar. *Wsiôkôs csillag* Angl *A blasing starre.*] Lucan. libro 1: Ignota obscuræ viderunt sydera noctes, Ardentemque polum flammis, cæloq; volantes Obliquas per inane faces, crinemq; timendi Syderis & terris minitantem regna cometem. Cicer. 2. de Nat. deor, Tum facibus visis cœlestibus, tùm stellis his quas Græci *cometas*, nostri *cincinnatas* vocant, quæ nuper bello Octaviano magnarum fuerunt calamitatum prænuntiæ. Virgil. 1. Georg. nec diri toties arsere cometæ. ¶ Est etiam nomen proprium unius ex Argonautis apud Valer. Flaccum, pater Asterionis.

Cŏmĭcŭs, Vide COMOEDUS.

Cōminŭs, adverb. quod scribitur & duplici m. De propinquiore loco. [מקרוב mikkarób. ἐγγύθεν, συστάδην, συσταδὸν, ὅσοι ὁμόσε. Gall. *De pres.* Ital. *Da presso.* German. Von nahem/ in die nähe. Belg. Van by. Hispan. *cerca y quasi con las manos* Polon. *Zblisko.* Vngar. *Szömbül szöm. e.* Angl. *Nigh at hand, hand to hand.*] Non est idem quod propè, sed (ut si dicam) à propè: quemadmodum Eminùs, à longè: ut, Cominùs te incessabant lapidibus: hoc est, è propinquo loco. Cicer. secundo De Divin. Nunc cominùs agamus, experiamurque, *&c.* Idem pro Cecin. Neque conflictu corporum, neque ictu cominùs, neque conjectione telorum. ¶ Significat etiam Statim, sine intermissione. Virg. lib. 1. Georg. Quid dicam? jacto qui semine cominùs arva insequitur.

Cominia, Genus olivæ apud Plin. libro 15. c. 3.

Cōmis, com. t. Humanus, benignus, facilis & suavis. [ענו hanav. ὁ ἀνθρωπος. Gall. *Doux gratieux, courtois, affable, humain.* Ital. *Benigno, facile piacevole, humano, soave.* Germ. Lieblich/ freündtlich/ holdselig. Belg. Goeder tieren. Hisp. *Cortes tratable, humano.* Polon. *Wdzięczny, ludzky, vkladny.* Vngar. *Nyájas, kegyes* Ang. *Gentle, meek, humain.*] Cic. 2. de Fin. Quasi quis illum neget & bonum virum, & comem, & humanum fuisse. Idem pro Corn. Balbo: Comes, benigni, suaves, faciles homines dicũtur. ¶ Comior comparativum. Cic. pro Muræna: Quis verò C. Lælio comior? quis jucundior eodem ex studio isto?

Cōmĭtās, f. t. Humanitas, & morum suavitas. [ענוה hanavàh. φιλοφροσύνη. Gall. *Douceur, gracieuseté, courtoisie, humanité* Ital. *Gratiosità, piacevolezza, cortesia.* Germ. Freundtligkeit/ holdseligkeit. Hispan. *Humanidad, cortesia.* Pol. *Ludzkość, uczynność.* Vng. *Nyájasság, emberség, kegyesség.* Angl. *Gentlenesse, meeknesse, courtousie.*] Cicero de Amicit. Sed amicitia remissior esse debet, & liberior, & dulcior, & ad omnem comitatem facilitatemque proclivior.

Cōmĭtĕr, Suaviter, mansuetè. [φιλοφρόνως. Gall. *Gracieusement, courtoisement, doucement, humainement.* Ital. *Cortesemente piacevolmente, affabilmente* Germ. Freündtlich. Hisp. *Cortes y humanamente.* Polon. *Vkladnie, wdzięcznie.* Vngar. *Nyájassan, kegyessen.* Angl. *Meekely, gentlie, humainlie, courteouslie*] Comiter. ac benignè appellare aliquem. Liv. 2. ab Vrbe. Ovid. 2 Fast. Comiter excipitur, sanguine junctus erat. ¶ Comiter alterius populi majestatem conservare formula quæ in fœderum sanctione adjiciebatur, qua alterum populum esse superiorem intelligebatur. De qua re Cicero in Corneliana: Quum alterius, *inquit*, populi majestas comiter conservari jubetur, de altero siletur, certè ille populus in superiora conditione causaque ponitur, cujus majestas fœderis sanctione defenditur. Id autem quod Cic. dicit comiter defendere, Livius, Sine dolo malo.

Cōmĭtĭă, orum, plurali numero, n. s. Conventus populi ad creandos magistratus, leges ferendas, & alia cum populo agenda: à comeundo appellata ita enim veteres loquebantur, vel coëundo [קהל kahal. ἀρχαιρεσίαι, ἡ τῶν ἀρχαιρεσίων. Gall. *Assemblee ou congregation du peuple ou magistrats pour consulter & deliberer de quelque chose* Ital. *Congregatione, consiglio, ragunanza.* Germ. Reichstag/ landtag/ Versammlungen/ wann man Oberkeiten erwehlen will/ oder sonst etwas zu rathschlagen hat Belg. Eenen Rijcxdach/ eenen Dachvaert Hispan *Los dias que se aparta el cuerpo de dignidad.* Polon. *Seym, zjazd.* Vngar. *Orszag gywlése, az bírságos gywlés.* Ang. *The assemble of the people or magistrats to advise and consult of any thing.*] Leguntur autem comitia Consularia, Prætoria, Quæstoria. Tribunitia, Aedilitia: quibus scilicet Consules, Prætores, Quæstores, Tribuni Aediles creabantur. Tria autem genera comitiorum fuerũt, Curiata, Centuriata, Tributa Nam quæ Calata comitia legimus, ea sunt vel Curiata, vel Centuriata: ex eo quòd primis temporibus Calandi verbum pro vocandi usitatum erat unde æstimare licet veteribus omnia Comitia Calata fuisse. Curiata quum curiatim, κατὰ φυλὰς, populus Rom. suffragia ferebat. Centuriata, quum per cẽturias, sive centuriatim. Tributa, quum tributim sive per tribus. Dionys. lib. 7. Histor. scribit in comitiis curiatis omnẽ potestatem creandi magistratus fuisse penes populum, in centuriatis penes divites ¶ Comitium, tii, singulari numero, locus erat Romæ juxta forum & curiam, ita dictus à coëundo (teste Varrone) eò quòd populus tùm litium, tùm curiatorũ comitiorum causa eò soleat coire. Cic 4. in Vert. Quid? hoc ferendum cuiquam putas? hujus argento domus vestras, hujus signis & tabulis forum, comitium ornari? Idem pro Sextio: Quum forum, comitium, curiam multa de nocte armatis hominibus ac servis plerisq; occupavissent, impetum faciũt in Fabricium. Tempus comitiorum habendorum id erat, quod augures designabant. ¶ Antiqui præterea cõmune, & amplissimum concilium Comitium appellabant Vnde est illud in XII tabulis, De capite civis, nisi per maximũ comitium, ne ferũto. Ex Cic. 3. de Leg.

Comitia comitiorũ tria genera Romæ diversis temporibus instituta: curiata primùm à Romulo, cẽturiata deinde à Ser. Tullio, sexto Romanorum rege: postremò tributa: à tribunis pl. De curiatis comitiis illa significantur quæ scripta sunt apud Põponium jurisconsultum. Romulus, *inquit*, populo in triginta partes diviso, quas curias appellavit, quòd tũc reipub. curam per sententias earum expediebat, leges quasdam curiatas ad populum tulit: tulerunt & sequentes leges. Centuriata Servius rex, ut diximus, majorum rerum, patriciorumq; magistratum causa induxit: iisque comitiis ad extrema reipub. tempora patricios magistratus creatos esse legimus. Tributa, regibus ejectis, tum primùm instituta, quum Coriolanus in judicium populi vocatus est, posteaque cum Volerone Publilio Lætorius legem tulerunt, ut tributis comitiis plebeii magistratus fierent, quia antea curiatis geri solebant. Tributorum autem comitiorum aucta maximè vis est ea lege, quam L. Valerius, & M. Horatius coss. tulerunt, ut, quod tributis comitiis plebs sanxisset, eo Quirites omnes æque tenerentur, ac si centuriatis comitiis perlata lex esset: ita centuriatis tributa sunt æquata; &, quod ait Livius, tribuniciis rogationibus acerrimum telum, hac lege datum est: quum, quidquid tribuni pl. ferrent, id deinde ab omnibus civibus servari necesse esset. Quanquam & Publilius dictator, lege lata, centuriata, quæ patriciorum causâ instituta diximus, imminuit: sanxit enim, ut omnium legum, quæ comitiis centuriatis ferentur, ante initum suffragium patres auctores fierẽt: nec scilicet roboris minus haberet, si quid populares, patribus invitis, latum esset. De jure autem & tempore comitiorum ita cognosci poterit si, quæ duarum legum, Aeliæ, & Fusiæ, fuerit sententia, consideretur, quare loca ipsa proponemus, ac primùm, quod ait in ea pro Sextio: Iisdem consulibus sedentibus, atque inspectantibus, lata est lex ne auspicia valerent, ne quis obnunciaret, ne quis legi intercederet, ut omnibus fastis diebus legem ferre liceret, ut lex Aelia, lex Fusia ne valeret dicendum est quatuor illas partes, de auspiciis, de obnunciatione, de intercessione, de fastis diebus, omnes duabus legibus, quæ subjiciuntur. Aelia, & Fusia, comprehendi, sed tres priores Aelia, posteriorem autem Fusia: rursus è tribus prioribus, ejusdem generis: & quasi naturæ duas esse; tertiam separatam, & tanquam alienam. Nam auspicia ideo erant, ut esset obnunciatio, quum enim de cœlo servatum esset, tum ferentibus legem obnunciabatur. Itaque auspiciatorum quasi partus quidam erat obnunciatio, nec unquam servatum est de cœlo, quin obnunciatum sit, sive prospera, sive adversa signa essent quum prospera confirmarent id, quod cum populo ageretur, adversa impedirent propterea sublatum esse à Clodio morem de cœlo servandi, ut scripsit Dio. lib. XXXVIII. quum tamen antea ita diligenter auspicia servata essent, ut M. Drusi legibus, quia contra auspicia latæ judicarentur, senatus decreverit populum non teneri, quod Cicer. lib. II. de legibus. & Pædianus in commentario Cornelianæ tradidit ergo cum hoc auspiciorum genere quasi cognatione quadam cohæret obnunciatio: at intercessio nihil habet commune cum auspiciis, auspicia enim ad religionem referebãtur: quòd à cœlo: id est, à deorum numine, pendere viderentur. intercessio autem humanæ potestatis erat, & cùm à voluntate semper, nulla religionis observatione, manabat tum ab ea voluntate nonnunquam, quæ ab omni religione dissentiret & cum ipsa quasi deorũ voluntate pugnaret. præterea, servare de cœlo, augurum, atque omnium planè magistratuum fuit; quod suprà notavimus: intercedere verò, dũtaxat ad tribunos pl. tum veteri sacratarum legum jure, tum, ut ego existimo, legis Aeliæ jussu pertinuit. loquor autem de intercessione ad populum, quum lex ferretur. nam in senatu, quum S. C. fieret, non tribunos pl. tantum, sed omnes, qui eadem potestate, qua ii, qui S. C. facerent, majoreve essent, intercedendi facultatem habuisse, diximus in libro de Senatu atque etiam, quod in eo libro non diximus, forensis ut ita dicam, erat intercessio, quum prætori de privata controversia decernenti prætor, intercedebat. cujus generis idoneus locus erit in libro de judiciis. nunc persequamur institutum Dixi legis Aeliæ fuisse tria illa membra, de auspiciis de obnunciatione de intercessione, quæ Clodius sua lege sustulit: quartum de fastis diebus Fusia lege sancitum itaq; in oratione de provinciis consularibus, in extremo paulò distinctiùs locutus est Cicero. quum caput illud, de fastis diebus separatim à reliquis posuit: reliqua verò tria separatim quidem & ipsa ab eo capite, sed ipsa tamen inter se conjuncta, ut dubitandum minimè sit, quin hæc in una lege simul fuerunt, sicuti simul sunt à Cicerone pronunciata quòd si in una lege, ne illud quidem dubitandum de duabus legibus, Aelia scilicet, & Fusia, utrum intelligamus, nam si de tribus conjunctis unum aliquod in Aelia lege fuisse docuero; Aeliæ legi & reliqua duo tribui debere, concedendum, ut opinor, erit. docebo autem Pædiani verbis obnunciationem Aeliæ legis fuisse. nam illud in Pisonem A P. Clodio, fatali portento prodigioque reip. lex Aelia, & Fusia eversa est. ipse sic interpretatur: Legem tulit P. Clodius tribunus pl. ne quis per eos dies, quibus cum populo agi liceret, de cœlo servaret. propter quam rogationem, ait, legem Fusiam, & Aeliam, propugnacula, & muros tranquillitatis, atque otii, eversam esse. obnunciationem, quæ perniciosis legibus resistebat, quum Aelia lex confirmaverat, erat sublata. miror autem, cur eo loco nihil de sententia Fusiæ legis addiderit Pædianus, quum tamen ipsam legem simul cum Aelia nominàrit. non enim tantùm tulit Clodius, ne quis per eos dies, quibus cum populo agi liceret, de cœlo servaret, quod contrà lex Aelia jubebat; sed etiam, ut omnibus fastis legem ferri liceret ut apertè demonstrant illa, quæ sunt à nobis ex oratione pro Sextio recitata, & hæc in ea de provinciis: Aut statuendum nobis est, legem Aeliam manere, legem Fusiam non esse abrogatam, non omnibus fastis legem ferri licere: quum lex feratur de cœlo observari, obnunciari, intercedi licere. Verùm ut fortasse mutilus Pædianus, quia pretermiserit id, quod

Fusia

Fusia lege sancitum Clodius abrogavit, non item mendosus in eo, quod de lege Aelia posuimus. satis enim planè loquitur, atque ita, ut cur de mendo suspicemur, causam esse nullam videamus. quare habemus quod volumus, obnunciationem ad legem Aeliam pertinere. quòd si hoc ergo & illud auspicia quoque, a quibus obnunciatio derivatur, & intercessionem ad eandem legem pertinere. &, si haec tria ad legem Aeliam, unum illud, quod reliquum est, de fastis diebus, ad Fusiam pertinere, necesse erit, eandem utriusq; legis sententiam, nisi fallor, attigit in epistola, Quaeris, lib. 1. ad Atticum, quum ait: Lurco autem tribus pl. qui magistratum simul cum lege Aelia iniit, solutus est & Aelia, & Fusia, ut legem de ambitu ferret: inibant enim veteres Romani magistratum auspicato: neque omnino quidquam publicè, nec domi, nec militiae, sine auspiciis gerebatur. quod autem in tribunatu pl. Lurconi mandando factum erat, ut auspicia servarentur; id ut ipse in lege de ambitu ferenda ne servaret, neque auspiciorum ullam omnino rationē haberet, decretum est à senatu, neq; hoc solùm, sed illud simul, ut omnibus fastis legē ferre posset, quod lex Fusia vetabat. ideo enim solvit eum senatus & Aelia lege, & Fusia, ut neque auspiciorum religio, neq; dierum ratio impedimento esset, quo minus primo quoq; tempore perferri lex de ambitu posset. Has ipsas leges & in oratione pro Sextio lege Clodia significat abrogatas, quum ait: Mitto eam legem, quae omnia jura religionum auspiciorum, potestatum, omnes leges, quae sunt de jure, & de tempore legum rogandarum, una rogatione sustulit. Nam & si non nominat, legem tamen Aeliam significari certum est, quum ait: Quae sunt de jure: Fusiam autem, quum subjicit: Et de tempore. jus enim intelligit auspicandi, obnunciandi, intercedendi, quae sanxerat Aelia lex: tempus autem, quo legem perferri non liceret, fastos videlicet dies, de quibus caverat Fusia lex. nec dubito, quin, quum dixit: Omnia jura religionum, auspiciorum, potestatū, ad sententiam potius Aeliae legis, quàm Fusiae, spectaverit, nihil enim horum video, quod ad Fusiam referri possit. nam eo quidem, in verbo, Potestatem obnunciationem, & intercessionem significari puto, quae legis Aeliae fuisse, jam diximus. &, quanquam Auspiciorum, Potestatum, dixit, ad interpretationem antecedentis verbi, Religionum, quod saepè facit: & in dictione, Potestatum, & obnunciatio, & intercessio simul includitur, solam tamen obnunciationem ad religionem refero. nam intercessioni cum religione nihil erat commune: quod paulò antè demonstravi. Ex iis, quae attulimus, satis opinor, constat, auspicandi, obnunciandi, intercedendi morem apud Romanos fuisse; quae pertinent ad jus comitiorum: quo de genere lex Aelia loquebatur. constat illud quoque, fastis diebus non licuisse haberi comitia legum ferendarum causa, sed comitialibus tantùm. quod Fusia lege sancitum erat. Impediebantur autem comitia multis modis, primùm Iove fulgente & tonante: deinde, si sinistrum fulmen esset: tū si quis eo morbo, qui insputatur, corruisset; ex quo comitialis morbus dictus est. postremò si tribunus pl. intercessisset quod fiebat hac voce prolata, Veto. Notavimus etiam illud apud Gellium, lege cautum esse, ut, quo die auspicia capta essent, eodem ea de re, cujus rei causa auspicatum esset, comitia absolverentur, alioqui infirmum & inane populi jussum erat. Haec ex libro nostro de legibus Romanis.

Comitialis, le, quod ad comitium pertinet: [ἀρχαιρεσιακός. Gall. *Des appartenances des assemblées du peuple ou des magistrats.* Ital. *Pertinente al assimbramento.* German. Das zu solcher Versamlung eines Reichs oder Lands gehört. Hisp. *Cosa pertenesciente à tales ajuntamientos ò congregaciones.* Polon *Do sejmu przynależący.* Vng. *Orszàg gyűlésbez valo.* Ang. *Perteining to the assemble of the people or magistrats.*] ut, Dies comitialis, quo cum populo agi licebat, ut inquit Macrob. & quo populus Romanus convenire solebat ad suffragium ferendum. Cicer. ad Quint. Frat. Consecuti sunt dies comitiales, per quos senatus haberi non poterat. Iove autem tonante aut fulgurante, comitia populi habere nefas erat. ¶ Comitialis morbus: [ἐπιληψία. Gal. *Maladie qu' on appelle vulgairement le mal S. Ian, epilepsie, mal caduc.* Ital. *Mal caduco.* Venetiis, *la brutta*: Germ. Die hinfallende Sucht/ das Böß weh. Belg. *De vallende siecte / Jans vel.* Hispan. *Gota coral, ò morbo caduco.* Vngar. *Kórsàgos.* Angl. *The falling sicknesse.*] Qui cum totius corporis convulsione principes cerebri operationes tollit, toto cerebro, vel duobus ejus ventriculis affectis. Gignitur ex crassis humoribus, spiritus meatum in cerebri ventriculis obstruentibus, nervorum principio seipso concutiente, ut quod noxium est, excutiat. ¶ Dictus Comitialis, quòd comitia vitiare diceretur. Interrumpebantur enim comitia, quoties aliquis ex hoc morbo concidisset. Cato, quod comitia prohibere solet, nec id quidem mihi vitium fuit. Serenus: Est subiti species morbi, cui nomen ab illo, Quod fieri nobis suffragia justa recusat. Saepè etenim membris acri languore caducis Consilium populi labes horrenda diremit. Ipse Deus memorat dubiae per tempora lunae Conceptum, talis quem saepè ruina profudit. ¶ Hic morbus alio nomine dicitur sacer, & morbus major, propter gravitatem: quoniam homo subitò concidit, & spumae ore moventur. Docet etiam Aristoteles hunc morbum à priscis Herculeum fuisse nominatum, quia Hercules laborasse eo fertur: idque ex atra bile plerisque contingere tradit. Plato & Apuleius, divinum nuncuparunt, quòd animi partem rationalem, quae longè sanctissima esse videtur, obsideat. Graeci ἐπιληψίαν vocant, à verbo Graeco ἐπιλαμβάνεσθαι, quòd sensus comprehendat & vincat, ita ut eo correpti à mortuis non magnopere differre videantur. ¶ Comitialis homo, ἐπίληπτος, qui hunc morbum patitur. Plinius Fel testudinum naribus illitum comitiales erigit, attollitque. ¶ Plautus tamen Comitiales homines in Poenulo appellat litigiosos, qui in comitio propter lites quasi habitare videntur, qui si nihil litium, litem ferunt.

Cōmĭtĭālĭtĕr, adverb.] ἐπιληπτικῶς. Vng. *Ószve vonyás, ingerodás képpen.*] Plin. lib. 22. cap. 21: Folia heliotropii contractionibus medentur, etiamsi id comitialiter accidat: id est, etiamsi contractiones fiant ex morbo comitiali.

Cōmĭtĭārĭŭs, adject. [ἀρχαιρεσιακός. Vngar. *Gyűlés meggyára valo.*] ut, Comitiaria statio, quae in modum cōmitiorum celebratur. Liv. 3. bel. Pun. In hac commitiaria jam duorum exercituum statione, principes Nolanorum nuntiant Marcello, nocturna colloquia inter plebem & Poenos fieri.

Cōmĭtĭātŭs, us, m. q. [ἀρχαιρεσία. Vngar. *Orszàggyűlésben valo sokasàg, nép gyűlekezet.* Ang *An assemble of people.*] Dicitur populi in comitio congregatio. Cicero tertio de Legibus. Tum leges praeclarissimae de XII. tabulis translatae duae: quarum altera privilegia tollit, altera de capite civis rogari, nisi maximo comitiatu, vetat.

Cōmĭtĭāti, Tribuni militares, qui dicantur, docet his verbis Asconius Paedianus in 2. contra Ver. Tribunorum militarium duo genera, Primum eorum, qui Rufuli dicuntur: hi in exercitu creari solent. Alii sunt comitiati, qui Romae comitiis designantur.

Cōmĭto, & Comitor, Vide Comes.

Cōmmă, atis, n. t.] גזרה *gezérah.* Gal. *Incision, couppure.* Ital. *Incisione, taglio, distintione.* German. Zertheilung/underscheidung. Hisp. *Cortadura, medio punto en la scriptura.* Polon. *Rozdział.* Vngar. *Virgola, meg vàlasztó nota.* Ang. *A cutting, or cutting in an oration.*] per duplex μ, κόμμα incisio: à κόπτω, incido, minutissimae distinctionis genus est, quod incisum à Latinis dicitur, à Cicerone etiam Caesum, eo quod incidat Cola & Periodos. Constat enim periodus omnis ex commatibus & colis, tanquam partibus. Ex his cola, dicuntur partes majores periodi, quum scilicet oratio penè est perfecta, ita tamen ut animus audientis nondum conquiescat. Commata verò dicuntur minimae periodi particulae, in quas cola rursus, velut in partes dissecantur. ¶ Commata etiam dicuntur aquarum emissaria, & incilia, primùm in Aegypto ad hoc inventa structaque, ut pro arbitratu accolarum. Nilus vicissim admittatur in campos arvales, aut intra alveum contineatur. Vlpian. de extraordinar. crimin. I. Saecularis: Commata (inquit Budaeus) & Diacopi, qui in aggeribus fiunt. ¶ Comma praetereà (teste interprete Aristophanis in Pluto) est genus vilissimi numismatis. Vnde ortum Adagium: Mali commatis, κακοῦ κόμματος, subaudiendum, ἄνθρωπος, homo. Dicebatur de improbo, contempto & rejiculo homine. Aristoph. in Pluto, Ἐκεῖνος ἐστὶ τοῦ κακοῦ κόμματος: id est. Videtur esse non probi commatis.

Cōmmăcŭlo, as, act. p. Maculo. [טמא *timmé* טנף *tinneph.* μολύνω. Gall. *Se maculer du tout, souiller.* Ital. *Macchiare.* German. Vermasgen/verwüsten/versudlen. Hispan. *Ensuziar.* Polon. *Mazę, plugawię.* Vngar. *Megfertőztetöm, megrutitom.* Ang. *To make fowl, to steyne.*] Commaculare se ambitu, metaphoricè. Cicer. pro Caelio: Nunquam enim tam amens Coelius fuisset, ut si se isto infinito ambitu commaculasset, ambitus alterum accusaret. ¶ Commaculare manus sanguine alicujus, Virgil. de Medea, Eclog. 8: Saevus amor docuit natorum sanguine matrem Commaculare manus. Id est, polluere nece filiorum suorum.

Cōmmădĕo, mades, n. f. Madeo. רטב *ratáb* βρέχομαι, ὑγρὸς εἰμι. Gal. *Estre trempé ou mouillé tout àutre.* Ital. *Esser humido.* Germ. Nass seyn. Hispan. *Mojarse.* Polon. *Mokrę.* Vng. *Még àzom, vizesülök.* Ang. *To be wette, to be moist.*] Cato cap. 156: Coquito usquedum ea commadebit bene, aquam defundito.

Cōmmălaxo, as, are, est exercere ac maturè facere. [Vng. *Gyakorlom.*] Varro: Nec dolorem adiaphoron esse, quod philosophia commalaxarem eam partem, neque irato mihi habenas dedi unquam, neque cupiditas mihi imposuit fraenos. Ex Nonio.

Commandūcārĕ, act. p. Dentibus molere, quod Cic. Mandere dicit. [לעס *laás*, μασάομαι. Gall. *Mascher fort & tout ensemble.* Ital. *Mangiare, masticare.* Ger. Zerkeuwen. Hisp. *Comer ò mascar.* Pol. *Żuię.* Vng. *Megrágni.* Ang. *To chew all together.*] Plin. lib. 29. cap. 8: Quum priores ob religionem eam minimè commanducarent. Valerius: Protinusque dentibus abscissam, & commanducatam linguam in eum expuit.

Cōmmandūcātūs cĭbūs, dicitur à Plin. lib. 20. cap. 3, multa iteratione mollitus, ac propè liquefactus. quem Mansum Quintilianus vocat: [μεμασημένον βρῶμα. Vng. *Rágos.* Angl. *Chewing of the cudde.*]

Commāndū cātūr, deponens, apud Lucilium lib. 4. legitur pro comedit, vel devorat. Assequiter (inquit) nec opinantem, in caput insilit, ipsum commanducatur totum complexum. Idem lib. 25: Villicum Aristocratem mediastinum, atque bubulcum Commanducatur, corrupit, ad incita adegit. Nonius.

Cōmmāndūcātĭŭs, us, q. [μάσησις. Gall. *Maschement entre ses dents.* Ital. *Il masticamento intra i denti.* German. Zerkeuwung Hisp. *Ma-*

Hisp. *Mascadura è comida.* Polon. *Zzuy.* Vngar. *Rágás.* Ang. *Chewing.*] Plin lib.24 cap.4: Vlcera commanducatu, impositúque efficacissimè sanat.

Commăněrě, [*συμμένειν.* Polon. *Spolu przemieszkiwać.* Vngar. *Egyut maradni.* Ang. *To tarie with another.*] Macrob. Satur. lib.6. cap.6. Referunt enim non ad eos qui adveniunt, sed ad illos qui in domo commanent.

Commănĭpŭlārēs, Spartiano commanipulones, Ciceroni contubernales. [*συμμάχιται*, vel *σύλλοχοι.* Polon. *Spolni żolnierze.* Vng. *Azon hadbeli tars, azon szed allyal.*] Milites ejusdem manipuli, Cornelius Tacitus libro 20: Prensare commanipulatum pectora cervicibus injecti.

Commănĭpŭlōnes, qui sunt ejusdem manipuli. [Polon. *Spolni żoldacy.* Vngar. *Azon hadbeli tars, azon szed allat.*] Spartianus in Nigro: Idem ob unius gallinacei direptionem decem commanipulones, qui raptum ab uno comederant, securi percuti jussit.

Commănĭpŭlātĭo, [Polon. *Spolne żoł downie.* Vng. *Azon hadbeli, szebeli tarsaság.*] Spartianus in Nigro: Vt tota in expeditione, in commanipulatione nemo fucum faceret.

Commăscŭlārē, ut Commasculare frontem, masculi frontem attollere virginali verecundia relegata, & quasi perfricta fronte aliquid facere: Macrob. l.7. c.11. de Servio naturali verecundia predito Commascula frontem, & sequestrata verecundia quam in te facies rubore indicat, confer nobiscum liberè.

Commĕdĭtŏr, aris, d.p. Meditor. [הגה *haghâh* *μελετᾷν.* Gall. *Penser diligemment à quelque chose.* Ital. *Pensare, imaginare.* Germ. *Betrachten/besinnen.* Hispan. *Pensar, imaginar.* Polon. *Rozmyślam, rozmyślam.* Vngar. *Gondolkodom, lelki döbom.* Ang. *To thing and muse diligentlie.*] Autor ad Heren. l.3: Quare placet & ex ordine locos comparare, & locos quos assumpserimus, egregie commeditari oportebit, ut perpetuo nobis hærere possint. Lucret. lib.6: Et fragiles sonitus chartarum commeditatur: id est, exercet, facit, reddit.

Commĕmĭnī, Memini. [זכר *zachár.* *μέμνημαι.* Gall. *J'ay encore souvenance.* Ital. *Mi è sovenuto.* German. *Ich bin eyngedenck.* Hispan. *Recordarse.* Polon. *Pamiętam.* Vngar. *Emlekezöm reá.* Ang. *To haue remembrance.*] Cicer. t. Tuscul. Ego autem non commemini, antequam sum natus, me miserum. Idem 1. de Orat. Idem Qu. Sergium Galbam (quem hominem probè nosse & commeminisse se ajebat) pergraviter reprehendere solebat.

Commĕmŏro, penult. corr. Commonefacio, in memoriam reduco, recenseo, dico. [הזכיר *hizchîr.* *ἀπομνημονεύω*, *διηγέομαι*, *λέγω.* Gall. *Faire memoire, & mention, raconter, amenteuoir.* Ital. *Ricordare, narrare in memoria.* German. *Erzehlen / wideräfern / wider in gedechtnuß bringen.* Belg. *Verhalen.* Hispan. *Recordar.* Polon. *Przypominam, wspominam.* Vngar. *Eló számlálom, elo hozom.* Ang. *To report, to make mention, to bring in memorie.*] Cicer. in Catone: Pythagoreorumque more, exercendæ memoriæ causa, quid quoque die dixerim, audierim, commemoro vesperi. Idem pro Quintio: Nam quid hoc indignius, aut iniquius C. Aquili dici aut commemorari potest?

Commĕmŏrārē pro admonere. Pomponius in l. in vendendo, ff. de contrah. empt. & vend. Si quum servitus venditis prædiis deberetur, nec commemoraverit venditor, sed sciens reticuerit.

Commĕmŏrātĭo, verbale, f.t. Mentio, recordatio. [זכרון *zichârón* *ὑπόμνησις.* Gall. *Mention, recit.* Ital. *Ricordanza.* German. *Erzehlung / widerăferung / widergedechtnuß.* Hispan. *Recordacion.* Polon. *Przypominanie.* Vng. *Elószámlálás.* Ang. *Mentioner making report.*] Terent. in Andr. nam isthæc commemoratio, Quasi exprobratio est immemores beneficii.

Commĕmŏrāmentum, n. f. antiqui pro commemoratione dixerunt. Cæcilius Plotio: Pudebat credo, commemoramentum stupri.

Commĕmŏrābĭlis le, om. t. dignus qui commemoretur. [נזכר *nizchár* *ἀξιομνημόνευτος*, *ἀξιόλογος.* Gall. *Digne de memoire, ou d'estre raconté.* Ital. *Degno che sene faccia memoria.* Ger. *Der würdig ist, daß man sein gedencke und meldung thue.* Hisp. *Digno de ser recordado.* Polon. *Do przypomnienia godny.* Vngar. *Emlekezetre méltó.* Ang. *Worthie to be mentioned.*] Cicer. 2. de Nat. deor. Multaque alia in aliis locis commemorabilia perferre possum. Plaut. Pseud. Dabo aliam pugnam claram & commemorabilem.

Commendo, as, act. p. ex Con, & mando, Laudo: [הפקיד *hiphkid* שבח *schibbách* הלל *hillél.* *ἐπαινεῖν*, *συνίστημι.* Gall. *Recommander, louer, bailler en garde.* Ital. *Laudare, racommandare.* German. *Befehlen/loben.* Belg. *Bevelen/loven.* Hisp. *Encommendar ò alabar.* Polon. *Zalecam, chwalię.* Vngar. *Ajanlom.* Ang. *To commend, to loue and praise.*] & sic duobus ferè constitui solet modis. Nam quandoque accusativum tantùm habet. Cicer. post red. Quum eum, præter simulatam tristitiam, nulla res commendaret. Valer. Max lib.10: Quapropter non ludicram artem commendavit. ¶ Quandoque ultra accusativum construitur cum alio accusativo mediante Apud, aut hujusmodi præpositione: ut, Commendavi te apud prætorem. ¶ Quandoque post accusativum jungitur dativus, & significat, fidei alicujus committo, & quod charum est mihi, alicui concredo, *παρατίθημι*: sed non recedit à significatione verbi Laudo. Semper enim fit cū charitate & laude ejus, qui commendatur. Cic. Quint. Fratri: Quàm multos me cum egisse putas, ut se Statio commendarem? Plautus: Qualine an ico mea commendavit bona: Probo & fideli & fido. Cic. 3. de Finib. Quorum uterque tibi testamento liberos suos commendavit. Terent. in Eunuch. Ego me tuæ commendo & committo fidei.

Cōmmēndātŭs, a, um, particip. Commissus, laudatus, aut fidei alicujus concreditus. [מפקד *muphkádh* משבח *meschubbách.* *συνεστηκώς.* Gall. *Recommandé & loué.* Ital. *Laudato, tenuto in gran stima.* German. *Befohlen / oder gelobt / einem anderen vertrawt.* Hispan. *Encomendado y alabado.* Polon. *Zaleconý.* Vngar. *Ajánlatott.* Ang. *Commended, praised.*] Cicer. pro Rosc. Amer. Cui famæ mortui, fortunæ vivi commendatæ sunt atque concreditæ. Plancus Ciceroni: Meam dignitatem commendatam habeas rogo.

Cōmmēndātŭr, nomen ex participio. [*ἐπαινετός.* Pol. *Zaleconi.* Vngar. *Ajánlás.* Cic. pro Corn. Balbo: Quis est enim nostrûm cui non illa civitas sit hujus studio, cura, diligentia commendatior? Idem ad Brut. Quum ipsi per se tibi commendatissimi sint.

Cōmmēndātĭo, onis, verbale, f.t. Laus, laudatio, commissio. [פקדון *pikkadhón.* *ἐπαινεσις.* Gall. *Recommendation, lonange.* Ital. *Racommandatione.* German. *Befehlung.* Hispan. *Encomienda.* Pol. *Zalecenie.* Vngar. *Ajanlas, kommendalás.* Ang. *Commending, praising.*] Cic. ad Lent. lib.1: Nostra cæterorumq; amicorum commendatione gratissimus in provincia fuit. Idem: Magna est hominum opinio de te, magna commendatio liberalitatis, magna memoria Consulatus tui.

Cōmmēndātŏr, m.t. Commendatrix, f.t. qui & quæ commendat. [מפקיד *maphkidh,* *ὁ συστατικός, ἡ συστατική.* Polon. *Zalecacz.* Vngar. *Ajánló.*] Cic. 1. de Legib. Sed profectò ita se res habet, ut quoniam vitiorum emendatricem legem esse oportet, commendatricemq; virtutum, ab ea vivendi doctrina ducatur.

Cōmmēndātĭtĭŭs, a, um, ut Commendatitiæ literæ, in quibus aliqui commendatur. [*συστατικὰ γράμματα.* Gall. *Lettres de recommendation.* Ital. *Lettere di racommendatione.* German. *Fürdernuß brieff.* Hispan. *Letras de encommendar.* Pol. *Zalecenia listy.* Vng. *Ajánló, kommendáló.* Ang. *Letters of commendacion.*] Cicer. Anton. lib.5: Etsi statueram nullas ad te literas mittere, nisi commendatitias.

Cōmmēndābĭlis, le, dignum quod laudetur. [*ἐπαινετός.* Gall. *Digne d'estre loué.* Ital. *Che è degno di esser laudato.* German. *Das fürderens oder befehlens wol werd ist.* Hisp. *Digno de ser encommendado y alabado.* Polon. *Godni chwaly.* Vngar. *Ajanlásra, vitsiretre méltó.* Ang. *Worthie to be praised*] Colum. lib. 5. cap 6: Sed ut deinsum arbustum commendabile fructu & decore est, sic ubi, &c.

Cōmmēntācŭlum, culi, n.f. (inquit Festus) virga qua in sacris utebantur ad sacrificia euntes, ut à se obvios homines amoverent.

Cōmmēnsus. vide COMMETIOR.

Cōmmēntŏr, Commentitius, Commentum, vide COMMINISCOR.

Cōmmĕo, as, n. f. ex Con, & Meo, Eo, iter facio. [הלך *halách* התהלך *hithhallêch* עבר *abhár.* *φοιτᾶν.* Gall. *Aller & faire un voyage, passer d'un lieu en autre, voyager.* Ital. *Andare, venire.* Germ. *Etwan hingehn der meinung wider zu kommen.* Belg. *Gaen.* Hispan. *Passar por algun lugar, yr venir.* Polon. *Ide abosniß, z wrocznem, wedchodze.* Ang. *To go, to walk, to make an iourney.*] Colum. lib. 1. cap.3: Qui libentiùs commeaturus sit, si vexationem viæ non reformidet. Plaut. in Rud. Eum ad carnificem est æquius, quàm ad Venerem commeare. ¶ Aliquando ponitur pro Convenio. Cic. pro Leg. Man. Insula Delos quò omnes undiq; cum mercibus commeabant. ¶ Aliquando pro Venio & redeo. Idem: Sol ab ortu ad occasum commeans. ¶ Inde Commeatus dari dicitur: id est, tempus quo ire & redire commodè possis. ¶ Veteres etiam commetare dixerunt, pro commeare, ut citat Nonius ex Nævio: Quum ad lupam nostram tam multi crebrò commetant lupi. Afran. Quò tu commetas? ubi confixus desides? Ex Nonio.

Cōmmĕātŏr, m.t. qui commeat, idque ultrò citroque, ut internuntius: qualis Mercurius apud Apul. in Apolog. Deus superûm & inferorum commeator appellatur. Hom. *διάκτορος* [Pol. *Tam, y sam przechodzaci.* Vng. *Közben járó*]

Cōmmĕātŭs, us, m.q. Facultas abeundi, sive quod dicitur, *Salvus conductus*, quem dat imperator militi, præpositus inferiori, eundi quò velit ad præscriptum diem reversuro. [*ἐφοδία*, *ἐφόδιον.* Gall. *Congé de s'en aller, saufconduit.* Ital. *Licenza, salvocondotto.* German. *Ein geleit/erlaubnuß hinweg zu ghen.* Belg. *Geleide/Paspoort.* Hispan. *Licencia para passar por algun lugar, salvoconducto ue principe, ò capitan.* Polon. *Glejtowny list.* Vng. *Salbskonductus, el menésfrenalo szabadság.* Ang. *Passport or sauffe conducte to passe*] Autor ad Herenn. Illic qui ad diem commeatus non venit, quòd eum aquæ interclusissent. Liv. lib.21. Magna pars sine commeatibus dilabebatur. ¶ Aliquando accipitur pro cibariis ad alimoniam exercitus, aut Reip. aut multitudinis, vel etiam privati alicujus. [לחם *léchem* שבר *schéber.* *σιτοῦ, ὁ σιτός.* Gall. *Viures pour passer quelque temps.* Ital. *Vettovaglia* German. *Profiand/oder nahrung zu erhaltung eines Kriegsvolcks.* Belg. *Provande/vitaille.* Hispan. *Las vituallas.* Polon. *Zywność, pica żolnierskiego ludu.* Vngar. *Vti eledel.* Ang. *Victualles for the way or iournay*] Cic. pro lege Manil. Iam commeatu & privato, & publico prohibemur. Cæsar 1. bell. Civil. Reliquas

liquas merces commeatusque ad obsidionem urbis, si accidat, reservant. ¶ Unde, Trium dierum commeatus dicitur, quum instare paupertas extrema significatur. Aristoph. in Acharnens. καὶ μὴ ἰπιμεῖν σιτι ἡμερῶν τριῶν: id est, Ee non ut quis reservet commeatum tridui. ¶ Aliquando pro transitu multitudinis. Apul. lib. 6. Sed cuneatim stipato commeatu difficultates transabiremus.

Cōmmĕātīlis, miles dicitur, qui in stipendii partem accipit alimenta ex commeatu: id est, ex alimento publico, juxta priorem significationem vocis, Commeatus. Iustin. de Praefect. praet. Aphr. l. quas Deo. Nullum audeant Duces vel Tribuni commeatilem de ipsis dimittere: ne dum sibi lucrum student conferre, custoditas nostras relinquant provincias. Et infrà: Non de commeatilibus militum, aut eorum stipendiis lucrum facere.

Cōmmērcŏr, aris, d. p. Mercor, vel multas res simul mercor, coëmo. [סחר sachar. ἀγοράζω. Gall. *Marchander ou acheter ensemble.* Ital. *Comprare.* Germ. Kramen/ viel ding zusamen kauffen. Hisp. *Mercar, ò mercar juntamente.* Polon. *Skupuje.* Vngar. *Sáfárlok, veszek.* Ang. *To make merchandise, to buy or sell together.*] Plaut. in Capt. Pater captivos commercatur alios, tantum studens, ut natum recuperet.

Cōmmĕrcium, n. s. Est libera commeandi contrahendique facultas, concessa iis, qui merces ultrò citroque convehunt. [מסחר mischar. ἐμπορία. Germ. Gewerbschafft/ Kauffmanshandel. Belg. Mede coopmanschappinge/ mede handelinge. Polon. *Przekupowanie,* Vng. *Kereske dése valo szabadság.* Angl. *Entercourse, merchandise.*] ¶ Aliter Commercium est vicissitudo dandi & accipiendi: a Con, & Merces: mercium commutatio, quae victus causa inventa fuit, συνάλλαγμα, ἀλλαγή, ἐμπορία. Plinius in Paneg. Diversasque gentes ita commercio miscuit, ut quod genitum esset usquam, id apud omnes genitum esse videretur. ¶ Accipitur & pro usu & consuetudine. [ὁμιλία. Vng. *Társaság.* Ang. *Fellowship, acquaintance.*] tunc praepositioni Cum jungitur. Cicero de Senectute: Nec habet ullum cum virtute commercium. Plautus in Bacch. Quid tibi commercii est cum dis damnosissimis? Idem in Aulularia: Quid tibi mecum est commercii, senex?

Cōmmĕrĕo, res, n. s. vel Commereor, reris, Committo, malè ago, delinquo, pecco. [פעל pahal. פעל pahal. חטא chata. [illegible] kaschalah. ἁμαρτάνω. Gal. *Mesfaire, defaillir, faillir.* Ital. *Errare, mancare.* German. Etwas verschulden/ oder verdienen/ sündigen/ etwas unrechts begehen. Belg. Sondigen. Hispan. *Pecar, merecer.* Polon. *Wystepnie grzeszę.* Vngar. *Bunben szerint erdemlem, vétkezem.* Ang. *To deserve, to committe, to offend, to trespasse.*] Terent. in Andr. Quid feci? quid commerui? aut peccavi pater? Ubi Donatus Commerui, majoris culpae est: Peccavi, multò minoris, vel levioris. Idem in Phormione: Nam si senserit timidum pater esse, arbitrabitur Commeruisse culpam: id est (inquit Donatus) commisisse. Idem in Hecyra: Quibus iris impulsus nunc in illam iniquus sim? Quae nunquam quicquam erga me commerita est pater. Quod nollem: & saepè quod vellem meritam scio. Ubi Donatus Adverte (inquit) proprietatem Commerendi & Merendi. Mereri bona dicimus, Commereri mala: id est, delinquere, peccare. Ergo hic Meritam, pro praestitisse dixit. Cicero de Orat. Interrogabatur reus, quā quasi aestimationem commeruisse se maximè diceret. ¶ Interdum etiam in bonam partem accipitur pro mereri. Ut apud Plaut. in Mostellaria: Quid gravaris, quasi gratiam non commeream?

Cōmmētĭŏr, tiris, d. q. Metior, simul metior. [מדד madhadh. μετρέω. Gall. *Mesurer & compasser.* Ital. *Mesurare.* Germ. Messen. Hispan. *Medir.* Pol. *Mierzę rownam.* Vngar. *Meg mérém.* Ang. *To measure.*] Cicero 1. de Invent. Nam saepè oportet cōmetiri cum tempore negotium, & videre, poteritne aut magnitudo negotii, aut multitudo rerum in eo transigi tempore.

Cōmmēnsŭs, us, ui, m. q. Symmetriam significat. [מדה middah משקל mischkal, συμμετρία, ἀναλογία. Gall. *Mesure, mesurement.* Ital. *Misura.* German. Ein formliche abmessung. Hispan. *Medida.* Pol. *Odmierz nie krzywe.* Vng. *Egyarányú mérték.* Angl. *Measuring.*] Vitruvius lib. 3. cap. 1. Reliqua quoque membra suos habent commensus proportionis, &c.

Cōmmĕto, as, pen. corr. Vetustissimi dixerunt pro commeo: hoc est, ito, aliquò me confero. [φοιτάω. Pol. *Chodzę.* Vng. *Járok, megyék.*] Naevius: Quum ad lupam nostram tam multi crebrò commetant lupi. Vide COMMEO.

Cōmmĭctĭlis sērvŭs, apud Pomponium in Praecone posteriore: Si fecam quid velis, inquit, quasi servi comici commictilis: id est, compositi. Ex Nonio.

Cōmmigro, as, Idem est quod migro, & habitationem in locum aliquem transfero. [נסע nasah. μετοικέω. Gall. *Aller loger, demeurer ou habiter en autre lieu.* Ital. *Andar ad habitar altroue.* Germ. Sein wohnung an ein ort hin verendern. Belg. Verhuysen. Hisp. *Mudar casa en otro lugar.* Polon. *Odmieniam mieszkanie, przenaszam sie.* Vng. *El költözöm.* Angl. *To go and dwell in an other place, to flitte.*] Terent. in Andr. Mulier quaedam ad hinc triennium commigravit huic viciniae. Liv. 5. ab Urbe: Quid si non Galli hoc, sed veteres hostes vestri Aequi, Volscive faciant, ut commigrent Romam? Cicer. ad Quintum Frat. lib. 2: Sed ut spero, paucis mensibus post Calend. Quintiles in tuam commigrabis.

Cōmmīlĕs, tis, com. t. Cōmilito. [ὁ συστρατιώτης. Gall. *Compagnon de guerre.* Ital. *Compagno di guerra.* Germ. Mitkriegsman/ gesell im Krieg. Hisp. *Compannero en la guerra.* Pol. *Spolnie rennik, żołnierz.* Vng *Vitez vitéz társ.* Angl. *A fellow in warre fare.*] Cal. bell. Civil. Commilitesque nonnulli graviores sermones militum vulgò durius accipiebant.

Cōmmīlĭtium, ipsa belli societas. [συμμαχία, ἑταιρεία. Gall. *Compaignie de guerre, societé en la guerre.* Ital. *Compagnia di guerra.* Germ. Gesellschafft im Krieg. Hisp. *Compannia en la guerra.* Pol. *Towarzystwo żołnierskie.* Vng. *Hadbeli társaság.* Angl. *Fellowship in warre fare.*] Iustinian. lib. 1. Deinde cogitatione legum sacrarum, tum vetusti per tot bella commilitii, orat misereatur civis exulum. Tacitus lib. 1: Chauci quum auxilia pollicerentur, in commilitium adsciti sunt. ¶ Apud Apuleium etiam Commilicia legitur foeminino genere.

Cōmmīlĭtĭă, ae, [ἑταιρεία. Commilitium. Polon. *Spolna służba żołnierska.* Vngar. *Társaság, egy más valo vitézködés.*] Apul. Florid. lib. 3: Commemoravit inter nos jura amicitiae, ac commilitiae studiorum.

Cōmmīlĭtōnēs, m. t. Qui simul militant. commilites. [συστρατιῶται. Gall. *Compaignons d'armes & de guerre.* Ital. *Compagni alla guerra.* German. Spießgesellen. Hisp. *Compannneros en la guerra.* Polon. *Spolni towarzysze służacy.* Vng. *Egymás hadakozo társ vitézlő társ.* Angl. *Companions or fellowes in warre.*] Sueton. in Caesare. Nec milites suos pro concione, sed blandiore nomine cōmilitones appellabat, tanquam & ipse unus esset ex numero militum. Cicer. pro Dejot. His verò adolescens, qui meus in Cilicia miles, in Graecia commilito fuit.

Cōmmĭnīscŏr, d. t. Fingo, vel excogito: ab antiquo verbo Meminiscor: unde & Reminiscor. [בדא bada. יצר jatsar. συμπλάττω. μηχανάομαι. Gall. *Controuver, excogiter, forger.* Ital. *Fingere, imaginare.* German. Erdichten. Belg. Vinden/ versieren. Hisp. *Pensar o fingir.* Polon. *Zmyślam, spominam.* Vngar. *Gondolok.* Ang. *To invent, to imagine, to fayne, to devise, to forge.*] Terent. in Hecyra: Aliquid tulisse comminiscentur mali. Cic. 4. de Finib. Ille enim occurrentia nescio quae comminiscebatur. Liv. 7. bell. Maced. Nihil adversus tale machinationis genus parare aut comminisci oppidani conabantur.

Cōmmēntŭs, partic. activae significationis. [בודא bodhe. יוצר jotser. Gall. *Controuveur, forgeur, qui a excogité.* Ital. *Che a trovato.* Ger. Der erdichtet hat. Hispan. *Fingidor.* Pol. *Zmyśliwszy.* Vng. *Gondolt.* Angl. *He that inventeth, imagineth or deviseth.*] Cicero 2. de Nat. deor. Monogrammos deos & nihil agentes commentus est Epicurus.

Cōmmēntŭs, passivè. [בדוי badhui. נוצר notsar. συμπλασθείς. Gal. *Feint, controuvé.* Ital. *Finto, simulato.* Germ. Der erdichtet ist. Hisp. *Fingido, falso.* Polon. *Zmyślony.* Vng. *Gondoltatot.* Ang. *Fayned, invented, forged, devised.*] Ovid. 6. Met. Dat gemitus fictos, commentaque funera narrat.

Cōmmēntāri, frequentativum est à comminiscor. Cogitare, agitare, tractare, mentionem facere, disputare. [חשב chaschab הגה hagah יצר jatsar הרה harah διαλογίζομαι, πραγματεύομαι. Gall. *Penser & songer à quelque chose, inventer & controuver.* Ital. *Trattare, disputare, dichiarare.* Germ. Sinnen/ betrachten/ sich mit einem andern underreden. Hisp. *Pensar, disputar, tratar, glosar libros.* Pol. *Rozważam, zmyślam, radzie, rozmawiam.* Vngar. *Megamban hanyom vetem gondolkodom.* Angl. *To muze and thing on a thing, to invent, to reason.*] Cicero ad Atticum libro 4: Verumtamen idipsum mecum in his locis commentor, ut ista improbem. Idem in Lael. Quum in hortos D. Bruti Auguris commentandi causa (ut assolet) venissemus: hoc est, tractandi vel disputandi. ¶ Interdum significat comminisci, confingere fallaciam. πλάττω. Plaut. in Casin. Ut citò commentatus est ecquid te pudet? ¶ Interdum commentarium scribere, scribendo aliquid componere, ὑπομνηματίζειν. Plin. lib. 18. c. 25: Id eo ipso anno, quum commentaremur haec, notatum est, proventum earum ter repetito frigore, extinctum. ¶ Commentari, pro invenire. Cicero 11. Philip. Quorum alter commentatus est Mimos, alter egit tragoedias.

Cōmmēntātŭs, particip. quod modò passivè accipitur. [נוצר notsar, συμπεπλασμένος, συμπλασθείς. Gall. *Pensé, songé, controuvé.* Ital. *Trovato, imaginato.* Germ. Mit nachsinnen erdichtet. Hispan. *Fingido.* Pol. *Rozważony, zmyślony.* Vng. *Megh hányotvetött gondoltatot.* Angl. *Musedon, invented, devised.*] Cic. ad Titonem libro 6. Isque diu, & multis lucubrationibus cōmentata oratione, vide ut probare possit te non peccasse. ¶ Modò activè Cicero Attic. lib. 4: Quum in villa Metelli cōplures dies commentatus esset.

Cōmmēntātĭo, verbale, f. t. Meditatio, atque contemplatio. [יצר jetser, הגיון higghaion, μελέτημα, σκέψις, ἐπιμέλεια. Gall. *Pensement à inventer, & controuver quelque chose.* Ital. *Pensamente di qualche cosa.* German. Innerliche erwegung/ oder betrachtung eines dings. Hisp. *Pensamiento para hallar alguna cosa.* Polon. *Uważanie, obmyślanie.* Vng. *Magában valo hányás vetés, gondolkodás.* Angl. *A thinking and muzing to invent or devise a thing.*] Cicer. 1. Tusc. Tota enim philosophorum vita, ut ait idem, commentatio mortis est. ¶ Item pro descriptione. Plin. lib. 6. cap. 17: Seneca etiam apud nos, tentata Indiae commentatione, sexaginta amnes ejus prodidit.

Cōmmēntārĭēnsĭs, m. t. [מזכיר mazchir. ὑπομνηματογράφος. Gall. *celuy qui fait registre, comme geolier des prisonniers qu'il re-*

cus. Ital *Guardiano di registri, protocoli ouero d'atti publici.* German. Ein Schreiber so die betrachtungen vnnd Rhatschlag vber Händel auffschreibt/ vnd sie bewahrt vnd Protocolliert. Hisp. *El que haze registros, como vn carcelero.* Polon. *Pisarz ...* Vngar. *Orzég dolgainak író ...* Ang. *He that registreth any thing as a iaulour of the prisoners which he receiveth.*] Qui in commentarium custodias refert, & velut diarium custodiarum conficit, Budæus. Asconius in eum locum Ciceron. 6. 3. Verr. Accensus Neronis: Accensus, *inquit*, nomen est ordinis, & promotionis in militia, ut nunc dicitur princeps vel Commentariensis, ut Corniculatius. Hæc enim nomina de legionaria militia sumpta sunt. Paulus in L. in fraudem §. A' debitore ff. de iure fisci: Quoties apud fiscum agitur, actorum potestas postulanda est, ut meritò his uti liceat: eaque manu Commentariensis annotanda sunt. Secundùm hoc commentarienses sunt, quibus commentarii Imperatoris commissi sunt, ut est hodie thesaurus chartarum. In l. Ad commẽtariensem, C. de custodia reorum, pro eo accipitur, qui custodiam & periculum reorum præstat, ita ut reo elapso talione ipse puniatur & in l. fin. commentariensis singulis mensibus de personis reorum & numero, de qualitate delictorum, de clausorum ordinibus ad iudicem referre debet.

Cōmmĕtārĭum, n. s. Commentarius, & Commentarii, orum, plurali num. pro una eademque significatione sumuntur, scilicet pro libris in quibus non latè diffuseque res, sed quàm brevissimè possunt, explicantur, simpliciterque, & quasi per capita describuntur. [זכרון *zicheharon* מגלה *meghillah.* ὑπόμνημα, ὑπομνήματα, ὑπομνηματισμοί. Gall. *Registre, memoires papier iournal.* Ital. *Registro, giornale memoriale.* German. Ein Buch oder Rodel/ in welchem bericht oder erinnerung eines dings kurtz begriffen seind. Hisp. *La minuta dela obra.* Polon. *Ksiega do ktorey sprawy ... wpisuią.* Vngar. *Laistrom, magyarazo kony.* Ang. *Registre of actes done, an short exposition or comment.*] Cicer. in Brut. Non est oratio, sed quasi capita rerum, & orationis commentarium paulò plenius. Sic Cæsaris Commentarii dicuntur, quos Plutarchus ἐφημερίδας appellat, inquiẽs: Καίσαρ ἐν ταῖς ἐφημερίσι γέγραφεν: in quibus ad exequendam historiam alijs videtur materiam subiecisse. Vnde Seneca lib. 3. Decl. Sine commentario nuquam dixit Severus Cassius, nec hoc commentario cõtentus erat, in quo nudæ res ponuntur. Gel. Est adeo Probi Grammatici commentarium satis curiosè factum. Et iterum: Nonnulli Grammatici qui commentaria in Virg. composuerunt. Idem Noster Taurus in primo cõmẽtariorum, quos in Gorgiam Platonis composuit, scriptum reliquit. ¶ Præterea Commentarius quandoque dicitur ipse commentator, ὑπομνηματιστής: hoc est, qui commentarium composuit. Servius super primo Georg. Superfluam movent quæstionem commentarii. ¶ A' commentarium, fit diminutivum Commentariolum, ὑπομνημάτιον. Cicero 4. de Finib. Quæ quidem res efficit, ne necesse sit iisdem de rebus semper quasi dictata decantare, neque à Commentariolis suis discedere.

Commĕntīrī. [συμψεύδεσθαι. Pol. *Przyłgiwać.* Vng. *Eggyut hazudni.*] Apuleius Apologia: Lignum à me toto oppido, & quidem oppidò quæsitum non piguit vos commentiri.

Commĕntītĭūs, a, um. Fictum, & ad tempus commentum & excogitatum. [בדוי *badhú* נוכל *noclar.* πλαστός, ἐπινενοημένος. Gall. *Controuué & feint.* Ital. *Finto, fittitio.* Germ. Erdicht. Hispan. *Cosa fingida ò falsa.* Polon. *Zmyślony.* Vngar. *Tettetes gondolat.* Ang. *Invented and fained for a time.*] Cicero 1. de Orat. Vt si in illa cõmentitia Platonis civitate res ageretur. Idem 4. Academ. Nẽve fueris commentitiis rebus assensus.

Cōmmēntātŏr, m. t. [εὑρετής, ἐπινοητής, inventor, atque excogitator. Pol. *Zmyślacz.* Vngar. *Gondolo, talalo.*] Apul. in Apologia: Est enim litium omniũ repertor omnium falsorum commentator, omnium similitudinum architectus.

Cōmmentŏr, oris, verbale, m. t. Inventor, excogitator. [... *bodhe ...* Gall. *Controuuer.* Ital. *Inventore.* German. Erdichter / erfinder. Hisp. *Fingidor.* Pol. *Zmyślacz.* ... Vngar. *Gondolo.* Ang. *An inventer or fayner, a deviser.*] ut, Vvæ commentor dicitur Baccus: id est, inventor. Ovid. 3. Fast. Luce sua ludos uvæ commentor habebat.

Cōmmēntūm, n. s. Res ficta, excogitata, inventio. [... ἐπίνοια. Gall. *Invention, chose controuuée.* Ital. *Commento, fittione.* German. Ein erdichtung, erfindung mit nachsinnen. Hispan. *Ficion ò glosa.* Pol. *Zmysł, wymalazek.* Vngar. *Gondolat.* Angl. *An invention, a thing devised, dorged or fayned.*] Terent. in Andria: Atqui ipsis commentum placet. Cicero de Clar. Orator. Vt sua commenta, & scripta meminisset. Deducitur à verbo Cõminiscor, quod facit supinum Commentum. ¶ Ponitur etiam pro expositione interpretationeque autorum in literas relata, & idem significat quod commentarius. Priscianus libro 6: Servius in commento Virgilii. Idem lib. 15. Donatus in commento Aeneidos. Id quum inducti non intelligerent, aut saltem minimè nasuti non probarent, ex commento commentarium imperitè fecerunt.

Cōmmĭnīstro, ... are, Ministro [שרת *schereth.* ὑπουργῶ. Gall. *Ministrer, servir, ...* Ital. *Ministrare.* German. Dienen/zudienen. Hispan. *Ministrar.* Polon. *Przysługuię.* Vngar. *Szolgalok.* Angl. *To minister, to serve.*] Plinius libro 28. capite 8: Super omnia est, quòd extremam fistulam inicitini contra dictum ac potestatum iniquitates commonstrant, & ad successus petitionum, iudiciorumque, ac litium eventus.

Commĭnŏr, aris, ari. Minor. [... *zahdah* ... ἀπειλῶ. Gall. *Menacer.* Ital. *Minacciare.* German. Dreuwen. Hisp. *Amenazar.* Polon. *Grożę.* Vng. *Fenyegetem, fenyegetek.* Ang. *To boast or threaten.*] Suet. in Cæs. cap. 61. Vt aquilifero moranti cuspide sit comminatus.

Cōmmĭnātĭo, verbale, f. t. [... ἀπειλή. Gall. *Menasse, comminarion.* Ital. *Menaccia.* Germ. Drewung. Hispan. *Obra de amenazas, amenaza.* Polon. *Groźba.* Vng. *Fenyegetés, fenyegetés.* Angl. *Boasting, threatening.*] Plinius l. 7. c. 45: Tauris in aspectu generositas, torva fronte, auribus setosis, cornibus in procinctu dimicationem poscentibus, sed tota comminatio prioribus in pedibus stat, ita gliscente alternos replicans, spargensque in altum arenam, & solus animalium eo stimulo ardescens. Cic. 3. de Orat. Orationis autem ipsius tanquam armorum est, vel ad usum comminatio, & quasi petitio, vel ad venustatem ipsa tractatio.

Cōmmĭnātīvus, adject. [ἀπειλητικός. Vngar. *Fenyegető.*] ut adverbia Comminativa. Diom. Gramm. lib. 1.

Commĭnŭo, uis, act. t. Frango, diminuo. [... ἀλοάω, συντρίβω. Gall. *Briser, gruger, mettre en pieces, demenuer.* Ital. *Minuire.* German. In stuck zerbrechen, zermalen. Hispan. *Desmenuzar.* Polon. *Kruszę, drobię.* Vngar. *Egybe tőröm.* Ang. *To break in pieces, to make lesse.*] Plaut. in Bacch. Nisi mavultis fores & postes comminui securibus. Plin. libr. 20. cap. 4: Sativi verò decocti, manè poti ad ternos cyathos, comminuunt, & eiiciunt calculos.

Commĭnŭs. vide Cominus.

Commīscĕo, sces, scere, n. s. Permisceo. [... *mazach* ... συμμίγνυμι. Gall. *Mesler ensemble, vnir ioindre ... ensemble, brouiller.* Ital. *Meschiare, mescolare.* Germ. Vermischen/ein ding vnder das ander mischen. Hispan. *Mezclar.* Polon. *Mieszam.* Vng. *Öszveelegyítem.* Angl. *To mixe or mingle together.*] Plaut. Persa: Commisce mulsum, struthea, coluteaque appara. Cicero 2. de Nat. deorum: Deinde partes corporis & ad procreandum, & ad concipiendum aptissimæ, & in mare, & in fœmina commiscendorum corporum miræ libidines.

Commīxtio, f. t. [σύμμιξις. Pol. *Zmieszanie.* Vng. *Öszveelegyítés.*] Iulius Firmicus Mathesews lib. 1: Ex illa commixtionis moderatione progenerat.

Cōmmīstŭs, partic. Mixtus, permixtus, [... *mezach* ... συμμιγής, συμμιγείς. Gall. *Meslé, mixtionné.* Ital. *Mescolato.* Ger. Vermischet. Hisp. *Mezclado.* Polon *Zmieszany.* Vng. ö. *szve egyeleitett.* Angl. *Mingled together.*] Virgil. 2. Georg. Magnus alieni agno commistus corpore fœtus.

Cōmmĭsĕrēsco, scis, scere. Misceresco. [... συνοικτείρω. Gall. *Auoir pitié & compassion.* Ital. *Hauer misericordia.* Germ. Mit einem erbärmbd vnd mitleiden tragen. Hisp. *Auer misericordia.* Polon. *Żałuię drugiego.* Vng. *Szánom, könyörülök.* Ang. *To have pitie and compassion.*] Terent. in Hecyra: Ibi deorum ita ægretulit, ut ipsam Bacchidem, Si adesset, credo ibi eius commiseresceret.

Cōmmĭsĕrŏr, raris, rari. Miseror, seu misericordia moveor, miseratione afficior. [... *richam* ... Polon. *Żal mi iest ...* Vng. *Szánom, könyörülök.*] Cicero 1. in Verr. Quid quum commiserari, conqueri & ex illius invidia deonerare aliquid, & in te traiicere cœperit? [Vng *Szánom könyörülök.*]

Cōmmĭsĕrātĭo, verbale, f. t. Misericordia, miseratio. [... *rachem* ... οἶκτος. Gall. *Pitié & compassion qu'on a d'aucun.* Ital. *Pietà, compassione.* Germ. Erbärmbd/ so man mit dem andern tregt. Hispan. *Aquella misericordia.* Polon. *Litość ktorą mam nad drugim.* Vng. *Szánás könyörülés ...* Ang. *Pitie or compassion of one.*] Cicero 1. de Oratore: Quid de Qu. Regis commiseratione dicam.

Cōmmīssŭs. Commissuræ, vide Committo.

Cōmmīstŏr, à Commisceo, vide Misceo.

Cōmmītīgo, as, penult. corr. [... ἀπαλύνω. Gall. *Adoucir, amollir.* Ital. *Mitigare.* German. Senfftigen/beschwigen. Hispan. *Amansar ò ablandar.* Polon. *Zmiękczam.* Vng. *Megszelídítem, enyhítem.* Angl. *To appeale, to mitigate.*] Terent. in Eunuch. Vtinam tibi commitigari videam sandalio caput. Vbi Donat. Commitigari, est tundendo deprimi, atque deponi.

Cōmmĭtīlē, Compos. Pompon. Præconem priores. Si sciam quid velis, quasi servi commitilis. Nonius.

Committo tis, Alicuius fidei trado. [... παρατίθημι ... Gall. *Donner en garde, commettre ...* Ital. *Commettere, dare in guardia.* German. Zusammen lassen/ eines trew befehlen vnd vbergeben. Belg. Beuelen ... Hispan. *Encomendar ...* Polon. *Poruczam, oddaię.* Vngar ... Ang. *To committe, to give in keeping.*] Terent. in Eunuch. Ovem lupo commisisti. Idem in Andr. Bona nostra hæc tibi committo, & tuæ mando fidei. Ibidem: Nec satis digna cui committeres primo partu mulierem. ¶ Quandoque committere est iniungere aliquid faciendum, & quasi cõmendare, ἐπιτρέπω. Cic. lib. 6. Epist. Famil. Neq; te impedio, quo minus susceptum negotiũ pro tua fide & diligentia, ex voluntate Cæsaris, qui tibi rem magnam difficilemque commisit, gerere possis. Idem pro Domo sua: Cn. Pompeio plurima bella extra ordinem sunt commissa.

¶ Quan-

¶ Quandoque peccare, [illegible]. Cic. in Verrem: Ego enim, quæ tu sine Verre commisisti Verri crimini daturus sum. Virgil. 1. Aeneid. Quid meus Aeneas in te committere tantum? Quid Troës potuêre? ¶ Quandoque sociare, conjungere. [illegible]. Virgil. 3. Aeneid. Delphinum caudas utero commissa luporum. ¶ Quandoque facere, perpetrare. [illegible]. Salust. in Catil. Sempronia, quæ multa sæpè virilis audaciæ commiserat. ¶ Quandoque incipere, [illegible]. Virgil. libro 5: Et tuba commissos medio canit aggere ludos. Salustius: Quibus dictis mox prælium commisêre: [illegible]. ¶ Quandoque idem quod permittere, vel occasionem præbere, [illegible] idque ferè negativè subsequente particula Vt. Cicer. ad Atticum libro 1: Non committam posthac ut me accusare de epistolarum negligentia possis. Idem 6. Philip. Ego nolo civem committere, ut morte mulctandus sit. ¶ Aliquando etiam sine negatione. Idem libro 2. Offic. Periculosum ipsi est, tùm etiam sordidum ad famam, committere ut accusator nominetur. ¶ Quandoq; in contentionem deducere. [illegible]. Suetonius in Calig. nec cessavit ex eo criminari alterum alteri, atque inter se omnes committere: id est, in certamen mittere. ¶ Committere prælium, est præliari. [illegible]. Cicer. libr. 4. Epistol. Fam. Sed ut rationem ineo, quo die prælium Pansa commisit, eodem die à Gadibus naves profectæ sunt. ¶ Committi verbum quoque juris est, quum quid commissum: id est, factum est, propter quod aliquid debeatur. Sic commissa hæreditas dicitur, in qua aliquid commissum, quamobrem aliquid debeatur: & commissa pœna, quæ debetur: commissa stipulatio, quum stipulatio locum habet & effectum: hoc est, quum id debetur quod est promissum, &c. Vide Lexicon Hotomani. ¶ Propriè tamen ratione præpositionis Con, significat simul mittere, sive simul jungere, [illegible]. Gellius: Gordium nomen est urbis, quam Sangarius amnis interfluit: magna ex parte cingitur fluctibus, speciem insulæ præbet: ac nisi tenue discrimen objiceret, maria quæ nunc dividit, committeret. Vide plura de hoc verbo apud Vallam libr. 2. cap. 38, & lib. 3. cap. 62. ¶ Committere se in præcipitem locum: hoc est, Exponere & committere se periculo. Cicero quarto Acad. Ita enim finitima sunt falsa veris, eaque quæ percipi possunt (si modò ea sunt quædam: jam enim videbimus) ut tamen in præcipitem locum non debeat se sapiens committere.

Commissa dicuntur, quæ contra constitutoris voluntatem facta, aut non facta ab hærede, mulcta aliqua pœnaque plectuntur. Autor Ascon.

Commissus, partic. [[illegible] Gall. *commis & baillé en garde.* Ital. *Dato in guardia.* Germ. [illegible]. Hisp. *Encommendado, confiado.* Polon. [illegible]. Vng. [illegible]. Angl. *Committed and given in keeping.*] Cic. pro Fonteio: Atque ita, ut commissos sit fidei permissos potestati. Virg. 5. Aen. Et tuba commissos medio canit aggere ludos.

Committendus, aliud partic. Cic. 4 ad Att. lib. 10: Fortunæ sunt committenda omnia, sine spe conamur ulla.

Commissum, i. n. f. substantivum. Delictum, peccatum. [[illegible] Gall. *Cas commis, faict, peché.* Ital. *Peccato.* Germ. [illegible]. Hispan. *Pecado.* Polon. [illegible]. Vngar. [illegible]. Ang. *An offence or faute.*] Cic. pro Sylla: Et quod hujus factum aut commissum, non dicam audacius, sed quod cuiquam paulò minùs consideratum videretur &c. ¶ Commissum pro confiscatione (quam vocant) quæ fit ob illicitas merces navigio aut alio modo advectas, aut propter vectigal non solutum, multasque alias ejusmodi ob causas. Hinc Commissio tollere, vendicare, in commissum cadere, incidere, & in causam commissi incidere, usitatæ apud Iurisconsultos loquendi formulæ.

Commissio, onis, verbale. f. t. [[illegible] Gall. *Assemblement de quelq' un contre un autre, comme de ceux qui doivent combatre irritants à se joindre pour se battre.* Ital. *La contesa tra due ò più.* German. [illegible]. Hispan. *Acometimiento, comission.* Pol. [illegible]. Vng. [illegible]. Angl. *A causing of two or moe together fighting one against another.*] Quo propriè significatur binorum vel pugilum, vel Musicorum, vel Poëtarum vel Rhetorum exhibitio, ad artis aut virium ostentationem. Hujusmodi autem certaminibus Prætores, velut Agonothetæ præsidebant. Sueton. in Augusto: Componi tamen aliquid de se nisi & serio, & à præstantissimis offendebatur: admonebatq; Prætores, ne paterentur nomen suum commissionibus obsolefieri. Plin. Epist. 144: Proximis sacerdotalibus ludis productis in commissione pantomimis, quum simul theatro ego & Quadratus egrederemur, &c.

Commissorius, a, um: ut Lex commissoria: id est, exceptio adjecta à venditore contra emptorem si quid commissum fuerit, ut conventio rescinditur. Vide Vlp. in l. 4. si fundus ff. de leg. commiss.

Commissura, æ. f. p. Iunctura, quales sunt tabularum & aliarum rerum. [[illegible] Gal. *Iointure, & assemblage.* Ital. *Commissure, giunture.* Germ. [illegible]. Belg. [illegible]. Hisp. *Commissuras ò ensamblaturas.* Pol. [illegible]. Vngar. [illegible]. Ang. *The joyning together of any thing.*] Cicero de Vniversi. Deinde in orbem torsit, ut & ipsa secum & inter se ex commissura, quæ è regione esset, jungerentur. Idem 2. de Natur. deor. Quid dicam de ossibus, quæ subjecta corpori mirabiles commissuras habent, & ad stabilitatem aptas, & ad actus finiendos accommodatas, & ad motum, & ad omnem corporis actionem.

Commŏdŭm, di, penult. corr. n. f. Vtile, emolumentum, opportunitas. [[illegible] Gall. *Proufit & emolument, commodité aisance.* Ital. *Commodo, commodità.* German. [illegible]. Belg. [illegible]. Hispan. *Provecho.* Pol. [illegible]. Vngar. [illegible]. Ang. *Gaine, oportunitie, leysure.*] Cujus contrarium est Incommodum pro damno, [illegible]. Lib. 2. ad Herenn. Causa est, quæ induxit eum commodorum spe, aut incommodorum vitatione. Et infrà: Hic accusator in spe commodi cupiditatem ostendet adversarii, & in vitatione incommodi formidinem augebit. ¶ Commodo suo vel alterius aliquid facere: id est ad suam vel alterius utilitatem. Cicero libro 1. Epist. Famil. Senatus decrevit, ut regem reducas, quod commodo Reip. facere possis: ubi malè antea *commodè* legebatur: fuit enim in S.C. usitata hæc formula. ¶ Commodùm adverb. significat Iam tunc, id temporis, eo momento. [[illegible] Gall. *Bien à poinct, bien à propos, de bonne fortune.* Ital. *Appunto, apunto, à tempo.* German. [illegible]. Belg. [illegible]. Hispan. *Provechosamente, à buen tiempo, con sazon.* Polon. [illegible]. Vngar. [illegible]. Angl. *In good tyme, easie and opportunitie.*] Apul. Commodùm limen evaserant, & fores ad pristinum statum integræ resurgunt. Idem libro 1: Igitur in efficaci celeritate fatigatus, commodùm vespera oriente ad balnea processeram. Gell. lib. 2: Taurus sectatoribus commodùm dimissis, sedebat pro cubiculi foribus. ¶ Commodùm sequente Quum, significat Vix, vel tantùm. Cicero ad Attic. Commodùm discesseras heri, quùm Trebatius venit. ¶ Item pro opportunè, Plaut. Merc. Commodùm obviam veniens patri. Idem in Mil. Hem te ipsum quæro, commodùm vir lepidissime. ¶ Item commodum esse alicui aliquid, significat, videri & placere. Cicero post redit. in Senat. Neque solùm id dixit, sed quos ei commodùm fuit compellavit: id est, quos ei visum fuit compellare & placuit.

Commŏdē, idem significat quod Commodum: [[illegible] Gall. *Aisément, à profit commodément, bien à point, bien à propos.* Ital. *Ben appunto, ben al proposito.* Germ. [illegible]. Hispan. *Provechosamente, à buen tiempo, con sazon.* Polon. [illegible]. Vngar. [illegible]. Ang. *Handsomelie, convenientlie.*] ut Commodè agere, audire, &c. id est, benè vel optimè, apte. Cicero de Amicitia: Multa ab aliquo commodè & breviter dicta. Idem ad Attic. Quod literas quibus putas opus esse curas dandas facis commodè. ¶ Veteres etiam commodò pro commodè dixerunt, ut notavit Sosipater libro 2, ex Titinnio: Eamus ad ipsum, atque ipse commodò de parte superiore descendebat.

Commŏdissĭmē. [Polon. [illegible]. Vng. [illegible].] Pomp. D. li. 28 Tit. 2. l. 10. Commodissime is qui nondum natus est ita hæres instituitur.

Commŏdĭŭs. & Commodissimè. [Pol. [illegible]. Vng. [illegible].] Cicero ad Attic. libro 13: Posthac enim poterimus commodiùs tollere in Tusculano. ¶ Hinc etiam formavit Plaut. in Sticho diminutivum Commodulè. hoc convivium est Pro opibus nostris, satis commodulè nucibus, fabulis, ficulis, Olea intertrimento lupillo, &c.

Commŏdŭs, da, dum. Vtilis, aptus, tempestivus, sive opportunus. [[illegible] Gall. *Convenable, opportun, profitable, traitable & de bonne sorte.* Ital. *Commodo, utile.* German. [illegible]. Belg. [illegible]. Hispan. *Idoneo y provechoso.* Pol. [illegible]. Vngar. [illegible]. Ang. *Fitt, profitable, handsom.*] Terent. in Andria: Ego commodiorem hominem adventum, tempus non vidi. Vbi Davus admiratur, quòd in ipso articulo periculi supervenerit Crito. Plin. in Epistolis: Hinc illa ita funus paravit, ita duxit exequias, ut ignoraret maritus: quinimò & quoties cubiculum ejus intraret, vivere filium, atque etiam commodiorem esse simulabat, id est, paulatim jam à morbo esse confirmatum. Corn. Cels. Sed inter omnia maximè commodum est modicè exercere.

Commŏdĭtās f. t. Vtilitas, opportunitas, emolumentum. [[illegible] Gall. *Commodité, aisance, opportunité.* Ital. *Commodità, commodo.* German. [illegible]. Belg. [illegible]. Hispan. *Provecho.* Pol. [illegible]. Vngar. [illegible]. Angl. *Profite, opportunitie, handsomnesse.*] Cicero 4 de finibus: Sed non sunt in eo genere tantæ commoditates corporis, tamque productæ temporibus, tamque multæ. Ovid. Epist. 1: Cogimur ipsius commoditate frui.

Commŏdo, as, penult. corr. act. p. Obsequor commoditati alicujus in re vel, seu commoditatem præsto. [[illegible] Gall. *Faire plaisir ou service aucun.* Ital. *Far piacere ò servitio, accommodare ò aiutare.* German. [illegible]. Belg. [illegible]. Hispan. [illegible]. Pol. [illegible]. Vng. [illegible]. Angl. *To do pleasure, or service.*] Cicer. ad Filium: Cui ego quibuscunque rebus potero, libentissimè commodabo. Cicer. Cæsari: Quicquid ei commodaveris, erit mihi gratum. ¶ Con-

tra Incommodo, molestus sum, & noceo significat. βλάπτω. Terent. in Andr. Magis adeò ut mihi incommodet, quàm ut obsequatur gnato. ¶ Commodare itèm, est utendum dare: hoc est, alicujus rei usum ad tempus concedere. [הלוה hilvah. χρῆσαι, κιχράναι. Gall. *Prester.* Ital. *Imprestare.* German. Außleihen/einem etwas ein zeit lang zu gebrauchen vergönnen. Hisp. *Prestar.* Polon. *Poziczę, doczassu pożyczić* Vngar. *Kölcsön adom* Ang. *To lend.*] Cicero: Dando & accipiendo, mutandisque facultatibus, ac commodandis nulla re egemus. ¶ Nec rei tantùm mobilis cōmodatio dicitur, ut Vlpian. existimavit, sed etiam soli. Plaut. Quum ædes pauperi accommodasset. Lib. 4 ad Herenn. Ait quidam ædes maximas ad nuptias commodasse. ¶ Et licet (ut multi afferunt) commodetur, quæ redduntur in eodē numero & specie, ut vestis, equus, liber: mutuentur, quæ non redduntur eadem numero, sed specie, ut vinum, frumentum, numi. Cicer. tamen in verrem Act. 6. usus est etiam de iis, quæ non eadem redduntur, sed similia. At publicè (inquit) commodasti, non sine magno quidem provinciæ Siciliæque detrimento, tritici modios sexaginta.

Cōmmŏdātă res propriè intelligitur, si nulla mercede accepta vel constituta, utenda res data est. [χρῆμα, κιχρημένον. Pol. *Pożyczenie.* Vngar. *Kölcsön adatot marha.*] Nam commodatum debet esse gratuitum. ¶ Hinc Commodatarius, cui res data est commodato.

Cōmmŏdātŏr, oris, m. t. [Pol. *Ten ktori pożycza.* Vng. *Kölcsön adó.*] Vlp. D. l. 13. Tit. 6. l. 7: Sed si legis Aquiliæ adversus socium eius habuit commodator actionem.

Cōmmŏcātĭo, f. t. [χρῆσις, mutatio. Polon. *Pożyczenie.* Vng. *Kölcsön adás, kölcsönözés.*] Apuleius in Hermetis Asclepio: Cōmunicationes, commodationes alternæ, qui est humanitatis firmissimus nexus.

Cōmmœrĕo, neut. pass. f. Mœreo, totus tristior. [נעצב hithhatsseb דאב daab, συλλυπῶ. Gall. *Se contrister, se douloir.* Ital. *Contristarsi, condolersi, ramaricarsi.* Germ. Ganz trawrig seyn/ befftig sich bekümmern. Hispan. *Entristecerse.* Polon. *Frasuneck, zasmucam.* Vngar. *Tellj esseggel szomorkodom.* Ang. *To be sadde or sorie.*] Plaut. in Epid. Nescio ædepol quid tu timidus es, trepidas Epidice, Ita voltum videor videre commœrisse.

Cōmmōlĭŏr, iris, iri, d. q. Molior. [הוביל holil. μηχανῶμαι. Gal. *Machiner de tout son pouvoir quelque chose.* Ital. *Movere con difficultà.* German. Etwas vnderstehen das arbeit nimpt/ etwas anrichten. Hispan. *Difficultosa ò ingeniosamente mover y disponer.* Pol. *Niecjego cheć dowieść.* Vngar. *Nehez dologhoz fogok.* Ang. *To worke or devise any thing after his whole power.* [Cicero 3. de Natura deorum: Nec quem dolum ad eum, aut machinam commoliar, scio quicquam.

Cōmmōlo, lis, lere, act. t. Mola contero. [טחן tachan. συναλέω. Gall. *Moudre, & froisser avec une meule.* Ital. *Macinare.* Germ. Zermalen. Hisp. *Moler.* Polon. *Miele zetrzeć.* Vng. *Ibrlu.* Angl. *To grind together in a mill.*] Columella libro 12. cap. 50: Cavendum est itaque, ne ex ea fiat oleum cibarium, quod uno modo vitari poterit, si protinus illata de agro bacca, commolita & expressa erit.

Cōmmŏnĕo, es penult. corr. act. f. Admoneo, & construitur cum genitivo. [הזכיר hizchir. ὑπομιμνήσκω. Gal. *Admonnester, advertir, faire souvenir.* Ital. *Ammonire.* German. Warnen/ vermahnen. Hispan. *Amonestar.* Polon. *Napominam.* Vng. *Intek.* Angl. *To admonish, to aduertish, to warne.*] Quintil. Grammaticos sui officii cōmonemus. Terent. in Andr. Aliorum exempla commoneat. Ad Herenn. libro 4. Non illæ te nuptiales tibiæ ejus matrimonii commonebant.

Cōmmŏnĭtŏrĭum, n. f. pro contentione tacita, & absque scriptura facta, apud Cod. Theod. Cujus quoq; in Iustiani Codice mentio est l. j. C. de Suffrag.

Cōmmŏnĭtŭs, participium. [מוזהר muzhar מוכח huchah. ὑπομνησθείς, νουθετηθείς. Gall. *Admonnesté, aduerti.* Ital. *Ammonito, avertito.* German. Gewarnet/ vermahnet. Hispan. *Amonestado.* Polon. *Napomniony.* Vng. *Intetes.* Ang. *Warned, advertised.*] Livius 4. Sell. Macedo. Commonitosq; in quo statu rerum accepisset eos, & in quo relinqueret, dimisit. Plautus pro commonitus dixit commentus in Amphitruone: Fac jam Amphitruonem advenientem ab ædibus ut abeat, quovis pacto, fac commentus fies. Ex Nonio.

Cōmmŏnĭtĭo, verbale, f. t. [תוכחת tochachah. ὑπόμνησις. Gall. *Admonition, advertissement.* Ital. *Ammonitione, avertimento.* Ger. Warnung/ vermahnung. Hisp. *Amonestacion.* Polon. *Napomienie.* Vng. *Intés.* Ang. *Advertisment, admonition, warning.*] Quintilianus libr. 4 capite 2: Non inutilis erat in extrema parte commonitio.

Cōmmŏnĕfăcĭo, cis, act. t. Commoneo, in memoriam redigo. [הזכיר hizchir. ὑπομιμνήσκω. Gall. *Advertir & faire souvenir, remonstrer & admonnester.* Ital. *Ammonire.* Germ. Warnen/ vermahnen/ eines dings erinnern. Hispan. *Amonestar.* Polon. *Napominam, przestrzegam.* Vngaricè, *Meg intöm.* Ang. *To advertise, to remember or bring in remembrance.*] Salustius in Ciceron. Videlicet ut nos commonefacias quàm conversa sit respublica, quum in ea domo habitares, &c. ¶ Hujus passivum Commonefio. Cicero in Verrem: Nemo est quin tui sceleris & crudelitatis ex illa oratione commonefiat.

Cōmmŏnstro, as, are, Monstro, demonstro. [הודיע hodiah הראה herah. ἐπιδείκνυμι. Gall. *Monstrer & enseigner.* Ital. *Monstrare.* German. Zeigen. Hisp. *Monstrar.* Pol. *Vkazuję.* Vng. *Meg mutatom.* Ang. *To shew.*] Terent. in Heauton. Parentes meos ut Cōmonstres. Cicer. 2. de Orat. Si aurum cui, quod esset multifariam defossum, commonstrare vellem.

Cōmmordērĕ, Mordere. [נשך naschach. δάκνω. Gall. *Mordre.* Ital. *Mordere.* German. Beissen. Hispan. *Morder ò mahlerir.* Polon. *Kąszę.* Vngar. *Meg marni.* Angl. *To bite.*] Plin. libro 24. cap. 11: Nomen accepit, quod à cane commorsus rabiem sentire non patitur.

Cōmmŏrĭŏr, reris, d. t. simul morior. [συναποθνήσκω. Gall. *Mourir ensemble.* Ital. *Morire insieme.* German. Mitsterben. Hisp. *Morir juntamente.* Polon. *Spolem vmieram.* Vngar. *Egyetemben meg halok.* Angl. *To die together.*] Plin. libro 27. capite 2: Mirumque exitialia per se ambo quū fuerint duo venena in homine commoriuntur, ut homo supersit.

Cōmmŏrĭentēs, συναποθνήσκοντες, Nomen fabulæ Plauti. Terent. in prolog. Adelph. Synapothnescontes Diphili comœdia est, Eam Commorientes Plautus fecit fabulam.

Cōmmŏro, are. Commoror, moror. [עכב ichchéb ἐγχρονίζω. Gall. *Demeurer.* Ital. *Tardare, indugiare.* German. Verziehen/ oder sich saumen. Hispan. *Tardarse.* Polon. *Bawię się, mieszkam.* Vngar. *Késő lenni, mulatok.* Ang. *To tary, to abyde.*] Plin lib. 19. cap. 6. ad finem: Statimque quæ devoravêre aves stupentes manu capiuntur & si paulum commoravêre, sopitæ.

Cōmmŏrŏr, raris, d. p. Moror, maneo, consisto, subsisto. [חנה chanah ישב jaschab שכן schachen גר ghar. χρονίζω, ἐνδιατρίβω. Gall. *Seiourner, demourer & s' arrester quelque temps.* Ital. *Dimorarsi, soggiornare.* German. Verziehen / ein zeit lang an einem ort sich saumen. Hispan. *Morar, tardarse en algun lugar.* Polon. *Przemieszkiwam, przebywam.* Vngar. *Mulatok, kesem.* Ang. *To abyde, to tarre.*] Cicer. ad App. libr. 3: Fuitque mecum familiariter triduum illud, quo ego Ephesi commoratus sum. Idem in Oratore: Vt vertet sæpè multis modis eandem & unam rem, & hæreat in eadem, commoreturque sententia. ¶ Commorari aliquem, est detinere, & in mora tenere. [עכב hikkeb ἐπέχω. Gall. *Tarder, retarder.* Ital. *Tardare, indugiare.* Germ. Einen seumig machen/ lang auffhalten. Hisp. *Detardar à otro.* Vng. *Késleltetni.*] Plaut. Merc. Malè facis, properantem qui me commorare, sol abit.

Cōmmŏrātĭo verbale, f. t. Habitatio. [מגור maghur מגורה ghevrath מושב moschab. συνδιατριβή. Gall. *Demourance, seiour pour quelque temps.* Ital. *Dimora.* German. Wohnung/ verharrung ein zeit lang. Hispan. *Habitacion.* Polon. *Mieszkanie, przebytek.* Vng. *Mulatás kesés.* Angl. *Tarying, abiding, duelling in a place.*] Cicer. ad Leptam libro 6. Nam & villa, & amœnitas illa commorationis est, non diversorii. ¶ Interdum pro mora, seu tarditate. [עכבה hikkebah. ἐγχρόνισις. Gall. *Tardiment, arrest.* Ital. *Tardanza.* Belg. Vertreg. Hispan. *Tardança.*] Cicer. Quint. Fratr. libr. 3: Quòd multos dies epistolam in manibus habui, propter commorationem tabellariorum. ¶ Commoratio, figura Rhetorica. Autor ad Heren. lib. 4. Cōmoratio est, quum in loco firmissimo, quo tota causa continetur, manetur diutiùs, & eòdem sæpiùs reditur.

Cōmmortālĭs, le, om. t. [συνθνητός, ὁμόθνητος. Polon. *Społu śmiertelny.* Vngar. *Halando.*] ut, Commortalis natura, Colu mell. libro 3. capite 20: Sed interdum (quod ait divinus autor Plato) rei non pulchritudo trahit, vel ea consectandi, quæ propter infirmitatem commortalis naturæ consequi nequeamus.

Cōmmōsĭs, penult. prod. κόμμωσις. Primum mellificii fundamentum ex tenaci & viscosa constant materia: ita dictum à Græco nomine κόμμι, quod nos Gummi dicimus. Vide Plin. lib. 11. cap. 7.

Cōmmŏvĕo, es, penult. corr. act. f. Perturbo, moveo, afficio, excito, concito. [עכר hachar הרגיש hirghisch הלהיב leiteh הבהיל hibhil. ἀνακινέω, συγκινέω, ἀνακινεῖν. Gall. *Remuer, esmouvoir, troubler.* Ital. *Perturbare, commovere.* Germ. Bewegen / betrüben. Hispan. *Mover è perturbar.* Polon. *Poruszam.* Vngar. *Föl indítom, föl háborítom.* Angl. *To move, stirre or provoke.*] Terent. in Andr. Commovi hominem. Cicer. lib. 1. Epistol. Visi sumus Senatum commemoratione tuæ voluntatis erga illum ordinem commovere. ¶ Interdum ponitur pro lædere. Columel. lib. 2: Ne in radicem majore nixu vomis impactus colla commoverat. ¶ Interdum pro recedere, ἀποχωρεῖν. Cicer. Tironi: Tu & cura ut valeas, & te isthinc ne temerè commoveas. ¶ Commossem pro Commovissem: & commorit pro commoverit: & commorunt pro commoverunt. Cic. pro Plancio: An si unquam in me vitæ cupiditas fuisset, ego mense Decembri mei Consulatus omnem parricidarum tela commossem? Cælius ad Ciceronem, lib. 8. 15: Ecquando tu hominem ineptiorem quàm tuum Cn. Pompeium vidisti, qui tantas turbas, qui tàm nugax esset, commorit? Lucret. lib. 2. commorunt æquora venti.

Cōmmōtŭs, participium. [עכור hachur מרעש marhasch מרגש murghasch מנוסת munsath. συγκινηθείς, ἀνακινηθείς. Gall. *Esmeu, esbranslé, agité, tourmenté.* Ital. *Commosso, smosso, conturbato.* Germ. Bewegt/ erschüttet. Hispan. *Movido, perturbado.* Pol. *Poruszony.* Vngar. *Föl indíttatot.* Angl. *Commoved, stirred, provoked.*] Idem quod motus vel concussus. Commotæ columnæ, apud Ciceron. 3. in Verr. Tripodes commoti. Seneca in Medea: tripodas agno-

agnosco meo s Favente commotos dea. ¶ Noonunquam idem quod perturbatus. Terent. Phorm. Quidoam ille commotus veatt?

Commōtiŏr, comparativus. [Vngar. *Föl indúlatab.*] Cicer. 1. de Clar. Orat. Habitus est sanè (ut ita dicam) luculentus patronus, asper, maledicus, genere toto paulò fervidior atque commotior.

Commōtĭo, verbale, f. t. Motus. [נעכרת *nebchéreth* רעש *rahásch* זעוה *zahavah.* συγκίνησις. Gall. *Esmotion, esmouvement, esbranlement.* Ital. *Turbatione smonimento.* German. Bewegung/betrübnuß. Hispan. *Movimiento perturbacion.* Polon. *Poruszenie, smetek.* Vng. *Föl indúlás haborodás.* Angl. *Moving or stirring, uproar.*] Perturbatio: ut, Commotio animi. Cic. lib. 3. Tusc: Alicui rei commotionem injicere, Quintil. lib. 5. cap. 10.

Commotiŭncŭlă, diminutivum. [τὸ μικρὸν κίνημα. Vngar. *Föl indúlattska, haborodásotska.*] Cic. ad Attic. lib. 12.

Commulcĕo, ces, n. s. Mollio, placo. [החליק *hechelik.* καταψάω, κατεπάδω. Gall. *Adoucir, amadouer.* Ital. *Placare, far molle.* Germ. Milteren/begütigen. Hispan. *Amansar al santo, amollentar.* Polon. *Miększe, ogłaskiwam.* Vng. *Meg enyhitém, le tsendesitém.* Angl. *To appease or mittigate.*] Gell. lib. 7. cap. 3: In principiis autem patroni, qui pro re is dicūt, conciliare sibi & complacare judices debent sensusque eorum expectatione causæ suspensos regentes, honorificis verecundisq; sententiis commulcere, non injuriis atq; imperiosis comminationibus confricare.

Commūnĭo, uis, nire, act. q. Circúmunio, munio, firmo. [περιφράσσω, ὀχυρόω. Gall. *Fortifier à l'entour, munir & asseurer de toutes parts.* Ital. *Fortificare intorno.* German. Allenthalben bewaren und bevestigen. Hispan. *Fortalecer à guarnecer.* Polonicè, *Zewsząd obwarowam murem, obwarowiwam.* Vngaricè. *Meg erösitém, környül, ...* Angl. *To fortifie and strengthen round about.*] Plaut. Oppidum magnum communibo. Cæsar: Præsidia disponit, castella communit, quò faciliùs, si se invito transire conarentur, prohibere possit.

Commūnītŭs, participium, Septus, firmatus, fultus. [περιπεφραγμένος, ὀχυρωμένος. Gall. *Fortifie.* Ital. *Fortificato.* German. Bewaret/bevestiget. Hispan. *Fortalecido.* Polon. *Umarowany, opparany.* Vngar. *Megerösíttetöt környül vévetöt.* Ang. *Fortified and made strengthen about.*] Cic. 3. in Verr. Situs urbis communitus & præclarus ad aspectum. Idem pro Cecluna: Quid refert habere fundum, si parum sit communitum jus?

Commūnĭs, ne, om. t. quod multorum est, & non privatum ab iisdem muniis, sive muneribus: [κοινός. Gall. *Commun, qui est à un chacun.* Ital. *Commune.* Germ. Gemein. Hisp. *Comun, de muchos.* Polon. *Obecny, pospolity.* Vngar. *Közö séges.* Angl. *Commone pertaining to summe one.*] Unde & Immunis deducitur. Usus ejus multiplex est: ¶ Interdum ponitur sine casu. Cic. Offic. 11. Magnum est enim eadem habere monimenta majorum eisdē, uti sacris, sepulchra habere communia. ¶ Interdum cum dativo. Plautus in Rud. Mare quidem commune certum est omnibus esse. ¶ Cum dativo & ablativo, præeunte præpositione Cum. Cic. Fam 13: Cum patrono Epicureo mihi omnia communia sunt, nisi quòd in philosophia vehementer ab eo dissentio. ¶ Et aliquando sine dativo. Cic de Senect. Quod illud est crimen senectutis, quum illud videatis cum adolescentia esse commune? ¶ Cum genitivo. Terent. in Adelph. Commune omnium vitium, quod nimiùm ad rem attenti sunt senes. Cic. in Verr. Communis omnium inimicus. ¶ Cum præpositione Inter. Teren. in Adelph. Nam vetus verbum hoc quidem est: Communia esse amicorum inter se omnia. ¶ Communes dies, apud veteres erant, qui alio nomine vocabantur intercisi, κοιναὶ ἡμέραι: ita dicti quòd diis hominibusque essent communes. Erant enim medii inter festos, & profestos, & quibusdā horis fas erat jus dicere, quibusdā non. Nam quum hostia cædebatur, fari nefas erat: cæsa autē & porrecta, fari licebat: rursus quum adolebatur hostia, non licebat.

Commūnĭŏr, comparativus. [κοινότερος. Pol *Pospolitszy.* Vngar. *Közönségesb.*] Apulejus in Apologia: Nonnihil à me in communioribus studiis adjuvantur.

Commūnĕ, munis, substantivè, pro communi Republica, inquit Asconius. [צבור *tsibur.* κοινόν. Gall. *Communauté, commun, republique.* Ital. *Commune, communità.* Germ. Ein Gemeind. Hisp. *Comun, a comunidad, ò republica.* Polon. *Obecność, pospolstwo.* Vngar. *Közönséges.* Ang. *That is common, a commone wealth.*] Cic. 3. Verr. Pro Quæstore verò quomodo iste commune Myliadū vexārit, &c. Idem 4. in Verr. Quis enim sibi molestus esset, aut quis appellaret, quum videret statuas ab negotiatoribus, ab aratoribus, à communi Siciliæ.

Commūnĭtĕr, adverbium, Promiscuè, de communi sententia. [κοινῶς. Gall. *Communement, en commun, ensemblement.* Ital. *Communemente.* Germanicè. Gemeinglich. Hispan. *Communemente.* Polon. *Pospolicie.* Vng. *Közönségesen.* Ang. *Commonlie.*] Cicero de Senectute: Quo uterque nostrum communiter utetur. Cicero 2. de offic. Admirantur igitur communiter illi quidem omnia, quæ magna, & præter opinionem suam animadverterunt.

Commūnĭtās, tatis, f. t. Communio, societas: [κοινότης. Gall. *Communauté, societé, participation.* Ital. *Communità.* German. Gemeinschafft/gesellschafft. Hispan. *Comunidad.* Polon. *Pospolność, obecność.* Vngar. *Közönséges társaság.* Ang. *Communione, or commone societie.*] ut, Communitas vitæ & victus. Cicero 6. Philippica: Quæ vobis potest cum hoc gladiatore, conditionis, æquitatis, legationis esse communitas? Consociatio hominum atque communitas Cicero 1. Offic. Communitas homini cum Deo, Cic. de Nat. deor. ¶ Ponitur aliquando pro Iustitia vel jure. Cic. in Offic. Omnibus honestas manat à partibus quatuor: quarum una sit cognitionis, altera communitatis, tertia magnanimitatis, &c.

Commūnĭo, communionis, f. t. idem quod communitas, vel participatio. κοινωνία, κοινότης, μετοχή. Cic. pro Cornelio Balbo: Ita mihi maximè communionem beneficiorum, præmiorū, civitatis continere videtur. Idem 1 de Legib. Inter quos porrò est communio legis, inter eos communio juris est.

Commūnĭco, as, penult. corr. act. p. à nomine communis, significat commune facere, conferre, impartiri: ut quum quod privatum est, fit universorum. [חלק *chalak.* κοινωνέω, κοινόω. Gallicè, *Communiquer, bailler part, faire participant.* Italicè. *Communicare, conferire.* Germanicè, Theilhafftig machen/mittheilen. Belg. Medtdeelen/deelachtich syn. Hispan. *Communicar ò dar parte.* Polonicè, *Udzielam, udzielam.* Vngaricè, *Közlöm.* Angl. *To make commone, to give a part to others.*] Varia hujus verbi constructio est. ¶ Cum accusativo, Cicero de Amicitia: Nam & secundas res splendidiores facit amicitia, & adversas patiens, communicansque, leviores. ¶ Cum accusativo & ablativo habente præpositionem Cum. Cicero pro Cornelio Balbo: Est enim in populum Romanum grave, non posse uti sociis excellenti virtute præditis, qui velint cum periculis nostris sua communicare. Idem Fam. 16: Nam, ut illa omittam, quæ civitate teste fecisti, quum mecum inimicitias communicasti: id est, quando ostendisti, te etiam esse inimicum adversariorum meorum, &c. Idem ad Atticum: Nihil mihi scito nunc tām deesse, quàm hominem eum, quo cum omnia, quæ me cura aliqua afficiunt, unà communicem: id est, cum quo ea loquar, quæ vehementer me jam solicitant. ¶ Cum accusativo & præpositione Inter me jam solicitat. ¶ Cum accusativo & præpositione Inter. Cicero: Sed hæc (ut spero) brevi inter nos communicabimus. ¶ Interdum præter præpositionem Inter, vel Cum, habet & altera præpositionem De. Cicero Famil. 15: Tum ne quibus de rebus vellemus, tu tuis, ego meis inter nos communicaremus. Idem Lent. Famil. 1: Etenim Pompejum, qui mecum sæpissimè non solùm à me provocatus, sed etiam sua sponte de te communicare solet, scis temporibus illis non sæpè in Senatu fuisse.

Commūnĭcātĭo, verbale, f. t. [κοινωνία, μετοχή. Gall. *Communication.* Ital. *Communicatione.* Germ. Gemeinschafft/mittheilung. Hisp. *Communicacion.* Polon. *Udzielenie, uczczenie.* Vng. *Közlés.* Angl. *The making of any thing commone.*] Cic. pro Corn. Balbo: Cujus autoritate & exemplo nunquam est intermissa à majoribus nostris largitio, & communicatio civitatis.

Commūnĭcātĭo, rerum fungibilium, quia nihil aliud est, quàm relatio, ideo præceptor noster Zasius (quem illustris Baro à Tautenbergo alicui commendat ob veterem ac bene fundatam peritiam, ac etiam annis diligentis censuram amplectitur) genus unum & genera tria in rebus fungibilibus esse dixit. Quod Appellus candidissimus commendat ceu admodum verè & probè dictum, si ad diversitatem retuleris categoriarum: Aliter communicatio est quasi cum his ipsis apud quos dicas, deliberatio. Communionem vide in cōstitutione translativa. Cic. de Orat.

Commurmŭro, ras, n. p. Murmuro. [γογγύζω. Gall. *Murmurer avec autres, ou avec soy-mesme.* Ital. *Mormorare.* Germ. Mitmurmelen. Hispan. *Murmurar.* Polon. *Przimarkotiwam.* Vng. *Morgodom.* Angl. *To whisper or mutter with him selff or other.*] Plin. lib. 3. cap. 23: Pythonos comen vocāt in Asia patentibus campis, ubi congregatæ inter se commurmurant. Silius lib. 15: Clauso cōmurmuratore

Commurmŭrŏr, aris, deponens. p.] Polon *Markot.*] Cic. in Pison: Ita enim perscriptæ scitè & literatè, ut scriba ad ærarium qui eas retulit, perscriptis rationibus secum ipse caput sinistra manu perfricans commurmuratus sit, &c.

Commurmŭrātĭo, nis. f. t. [συμμορμυρισμός, συγγογγυσμός. Pol. *Przimarkotwanie.* Vng. *Együtt morgás, együtt való maglodas.*] qui aderant.

Commūto, as, penultima product. act. p. Muto, permuto: [החליף *hechelijph* שנה *schanáh* המיר *hemir.* ἀλλάττομαι, καταλλάττομαι. Gall. *Changer, muer.* Ital. *Mutare, commutare.* Germ. Verenderen/vertauschen/verwechslen. Belg. Wisselen. Hispan. *Trocar una cosa con otra.* Polon. *Odmieniam.* Vng. *Meg változtatom el váltom, el cserélem.* Ang. *To change to barter.*] quod fit, quum una res pro alia datur: quumque quis alteri quod habet, concedit, ut aliud quippiam assequatur. Cicero 5. Verr. Ut non modò eorum agris vectigal novum nullum imponerent, sed ne legem quidem venditionis decumarum, néve vendundis aut tempus, aut locum commutarent. Plin. in Epist. Librum tuum legi, & quàm diligentissimè potui, annotavi, quæ commutanda, quæ eximenda arbitrarer. ¶ Commutare verba, μεταλλάττειν τοὺς λόγους, Est pro bonis dictis mala ingerere: id est iracundia in maledicta compeli, altercari, & jurgia habere. φιλονεικεῖν. Terent. in Andr. Nunquam hodie tecum commutaturum patrem unum esse verbum. Idem in Andria: Ut est ille bonus vir, tria non commutabitis hodie verba inter vos.

Cōmmūtābĭlĭs, le. om. t. Quòd facilè mutatur. משונה meschunneh, μεταβλητός. Gall. *Qui se mue & change facillement.* Ital. *Che si muta & cangia facilmente.* Germ. Das sich leichtlich verendert/unstet/wanckelbar. Hispan. *Cosa que se puede trocar con otra.* Pol. *Odmienny, niestateczny.* Vngar. *Elvaltozthato, változo.* Angl. *That is easilie changed.*] Cicer de Amic. Nam quum amicitiæ vis sit in eo, ut unus quasi animus fiat ex pluribus, qui fieri potest, si ne in uno quidem quoque unus animus erit, idemq; semper, sed Varius, commutabilis, multiplex.

Cōmmūtātŭs, us ui, verbale. m. q. [חליפיה chaliphàh. μετάθεσις. Gall. *Changement, mutation.* Ital. *Mutatione, cambiamento, mutamento.* Germ. Verenderung/verwechslung. Hisp. *Trueco de una cosa con otra.* Polon. *Odmienieny.* Vngar. *Valtozztatás.* Ang. *A changing.*] Lucret. lib. 1: quapropter quoniam, quæ diximus antè In commutatum veniunt.

Cōmmūtātĭo, onis f. t. Conversio, vicissitudo: [חליפה chalephàh. ἀλλαγή. Vngar. *Valtozás.*] aliud verbale ejusdem significationis. Cæs. 5. bell. Gall. Propter crebras commutationes æstuum. ¶ Est & commutatio Rhetorum figura; de qua sic ad Herenn. lib. 4. Commutatio est quum duæ sententiæ inter se discrepantes ex transjectione ita efferuntur, ut à priore posterior cōtraria priori proficiscatur, hoc modo: Esse oportet ut vivas, non vivere ut edas.

Cōmo, is, psi, ptum, significat comam compono, orno. [פער ... badhah פער ... tikkên הכין hechin פאר peer. κοσμεῖν. Gall. *Accoustrer, orner, attiffer.* Ital. *Ornare la chioma, comare.* German. Zieren/ auffmutzen/ das haar strälen. Hispan. *Encabellar, afeytar.* Polon. *Czesze gladze wlossy.* Vngar. *Hayamat izépitem, ékesitem.* Ang. *To kembe, to decke.*] Terentius in Heauton. Dum moliuntur, dum comuntur, annus est. Ovid. 2. Amor. Comere sed solas digna Cypassi deas. Tibull. lib. 1: nec nitidum parca composerit arte caput.

Cōmptŭs, a um, Ornatus, positus. [מכון mechûn. κεκοσμημένος. Gall. *Orné, attiffé.* Ital. *Ornato, acconciato.* German. Geziert/ auffgebutzt. Hispan. *Atauiado, polido.* Polon. *Wystrzelniony, ozdobiony.* Vngar. *Meg ékesitett.* Ang. *Kembed, decked.*] Plaut. in Mil. Capite compto, crines vittasque habeat. Virgil. 10. Aeneid. Sanguine turpantem comptos de more capillos. Lucan. libro 10: Quem formæ confisa suæ Cleopatra, sine ullis Tristis adit lachrymis, simulatum compta dolorem, &c. Vnde diminutivum Comptulus, κομψός.

Cōmptŭs, hujus comptus, verbale, m. q. [תפארת tiphe'reth. ἐγκαλλώπισμα, κόσμησις. Gall. *Ornement & attiffement.* Ital. *Ornamento, acconciamento.* Germ. Zierd/ auffmutzung. Hisp. *El atauio.* Pol. *Gladkosc.* Vng. *Ekesseg, ... frázás.* Ang. *A kombing, decking.*] ut, Virginei comptus, apud Lucr. lib. 1: id est, cultus puellares.

Cōmœdĭă, f. p. [κωμῳδία. Gall. *Comedie.* Ital. *Comedia.* German. Ein Comedy/ ein Schawspyl. Hisp. *Comedia, fabula fingida.* Polon. *Comedia, gra.* Vngar. *Komœdia.* Angl. *A comedie.*] Fabulæ genus, civilis privatæque vitæ imaginem veluti in speculo repræsentans: quemadmodum contrà in Tragœdia, regum præcipuè & aulicorum mores depinguntur. Nam in Comœdia non nisi humiles aut saltem privatæ personæ: in Tragœdia verò principes heroës, atque adeò dii ipsi introducuntur. Quòd si in Comœdia, deorum aut principum personas contingat admisceri, eæ non propriè Comœdiæ, sed Tragicomœdiæ appellantur. Ad hæc, in Comœdia turbulentum principium læta ferè excipit Catastrophe: contrà, Tragœdiæ tristissimas ferè est exitus. ¶ Iisdem è literis Comœdia & Tragœdia componitur, ἐκ τῶν αὐτῶν τραγῳδία γίνεται, καὶ κωμῳδία γραμμάτων. Convenit in eos, qui eadem de re norunt diversa fingere: aut qui eadem opera diversa possunt. ¶ Dicta est autem Comœdia ἀπὸ τῶν κωμῶν: hoc est, à vicis, ut quidam volunt: propterea quòd Atheniensibus nondū in urbem coactis, & adhuc per vicos dispersis, prima poëmatis hujus rudimenta à juventute inventa credantur: sive ut alii malunt, à Como lasciviæ & comessationis deo: cui juvētus indulgens, rudia & inculta carmina profundebat: quibus quos videbatur, nominatim perstringebat. Verùm quum eo genere licentiæ Poëtæ nimis petulanter abuterentur, atque optimi cujusque nomen invaderent, Lege cautum est, ne hoc poëmatis genere cuiquam in posterum uti liceret. Vertêre ergo stylum (ut inquit Horatius) formidine fustis: & in veteris Comœdiæ locum nova successit, in qua ficta argumenta tractare cœperunt. & humanæ vitæ similitudinem. veluti penicillo quodam exprimere. Cic. 1. Offic. Duplex omnino est jocandi genus, &c. Alterum elegans, urbanum, ingeniosum facetum: quo genere nō modò Plautus noster, & Atticorum antiqua Comœdia, sed etiam Philosophorum Socraticorum libri referti sunt. Idem de Clar. Orat. Eius improbitatem veteres Atticorum Comœdiæ notaverunt.

Cōmœdĭŏgrăphŭs, Comicus poëta. [Polon. *Pysarz comedy.* Vng. *Komœdiairo.*] Probus in Catholicis: Sic Plautus & antiqui Comœdiographi. Fab. Victorinus in 1. Rhetor. Cicer. Nam ut propter negotia exponenda sumitur quod est Comœdiographorum, vel Tragœdiographorum.

Cōmœdŭs, di, m. f. Actor Comœdiarum [κωμῳδός. Gall. *Ioueur de comedies, ou l'Autheur d'icelles.* Ital. *Che recita le comedie, histrione.* German. Der ein Schawspyl halt oder regiert. Hispan. *El representador de comedias.* Polon. *Komedyant.* Vngar. ... Angl. *A player of comedie.*] Sicut Calliopius apud Terentium & Q. Roscius apud Ciceronem. Facere Comœdum in pronuntiando, Quintil. lib. 2. cap. 12. Fieri Comœdum ex pessimo histrione, Cic. pro Roscio Comœdo.

Cōmĭcŭs, m. f. Scriptor comœdiarum: [κωμῳδοποιός, κωμικός. Gallicè, *Poëte comique, l'autheur d'une comedie.* Ital. *Compositor de comedie.* German. Der ein Schawspyl machet oder erdichtet. Hisp. *El poëta ó escriptor de comedias.* Polon. *Zmyslacz comedy.* Vng. *Komœdiairo.* Angl. *A writer of comedies.*] ut Terent. Plaut. & similes. Plin. lib. 13. cap. 1: Hoc erat celeberrimum Menandri poëtæ comici ætate.

Cōmĭcŭs a. um, adjectivum: [κωμικός. Gall. *Comique, de comedie.* Ital. *Di comedia.* German. Das zu einem Schawspyl gehört. Hisp. *Cosa pertenesciente à las comedias.* Polon. *Do comedy przynaleząc.* Angl. *Of a comedie.*] ut, Comicus versus Plin. lib. 14 cap. 14: Artificium comicum, Cic. pro Rosc. Comœdo: Nemo enim illum ex trunco corporis spectabat, sed ex artificio comico æstimabat. ¶ Res comica. Horat. in Arte: Versibus exponi tragicis res comica non volt.

Cōmœdĭcē adverbium, Significat mansuetè, suaviter: [κωμῳδικῶς, κατὰ κωμῳδίαν. Gal. *Doucement, gracieusement.* Ital. *Mansuetamente, soavemente.* Germanicè, Lieblich/ schimpfflich. Hispan. *A manera de comedia, suavemente.* Polon. *Żartownie, ...* Vngar. *Szelidén, ...* Ang. *Plesantlie, meekelie.*] sicut Tragœdicè, crudeliter. Plautus: Eugè astitistis & dulcè, & comœdicè festus.

Cōmŏsāndălŏs. κομοσάνδαλος, Flos est quem notiore nomine *Hyacinthum* nominamus, ut tradit Pausanias: ex quo Hermionenses solennibus Chthoniæ deæ festis coronas cōplicabant.

Cōmōsŭs, Vide Coma.

Cōmōtrĭæ, [κομμώτριαι. Gall. *Femmes qui ornent & attiffent les cheveux, & font les passefillons aux filles.* Ital. *Che ornano le chiome.* German. Weyber die sich zieren vnnd auffmutzen können. Hispan. *Las que afeytan la cabelladura.* Polon *Biał... ...* Vngar. *Hay ékesitő asszonyállatok.* Angl. *Women which kembe or frizleth heare.*] Latinè comptrices dici possunt, vel ornatrices, quæ ornandæ comæ habent peritiam. Romæ Vestæ ministræ, autore Festo, Comotriæ dictæ fuerunt, quæ sex erāt numero, ut singulæ partes populi, singulas haberent Sacrorum ministras.

Cōmōtrĭōn, [κομμώτριον. Pol. *Sto...ka.* Vng. *Hay ékesitő szerszám.* Angl. *A frizling yron.*] Dicitur instrumentum quo comptrices capillos adornant. Latinè Calamistrum appellatur, vel Discerniculum.

Cōmpāctŭs, Compactio, Compactilis, Vide Compingo.

Cōmpāgo, ginis, & Compages, compagis, pen. prod. f. t. Conjunctio. & compositio. [מחברת machbèreth דבק debek ἁρμογή. Gall. *Iointure, assemblement, ...* Ital. *Congiuntione.* Germ. Fügnüß/ zusammenfügung. Belg. *Tesamen voegen.* Hispan. *Ayuntamiento.* Polon. *Zpojenie, ... spojenie.* Vngar. ... Ang. *A joyning or knitting together.*] Ovid. 1. Metam. Atque ita disparibus calamis compagine ceræ Inter se junctis nomen tenuisse puellæ. Cicer. de Senect. Nam dum sumus in his inclusi compagibus corporis, munere quodam necessitatis, & gravi opere perfungimur. Pacuvius: Salvete gemini mei compages sanguinis. Virgil. 1. Aeneid.-compagibus arctis Claudentur belli portæ.

Cōmpāgĭno, as, pen. corr. act. p. Conjungo, copulo. [חבר chibbêr הדביק hidhbik. συναρμόζειν. Gall. *Conioindre, ioindre ensemble.* Ital. *Congiungere, giongere insieme.* German. Zusammen fügen/ in einander nüten. Hispan. *Ayuntar una cosa con otra.* Polon. *Złączam, zpajam.* Vngar. ... Angl. *To couple, joyne or knit together.*] Aug. Vt autem simus membra ejus, unitas nos compaginavit.

Cōmpăr om. t. Par. [שוה schavèh. ἴσος. Gall. *Pareil, esgal, semblable.* Ital. *Pari, simile, equale.* Germ. Gleich. Hispan. *Cosa igual á otra cosa.* Pol. *Rowny, podobny.* Vng. *Egyenlő.* Angl. *Equall, alike.*] Livius: Comparem cladem ad Aegates insulas Carthaginensium prælio navali acceptam qua fracti Sicilia ac Sardinia cessēre. Idem lib. 1. ab Vrb. Id enim demum compar connubium fore. ¶ Invenitur & Compar substantivum pro socio, seu conjuge. Plaut. in Cas. Meus socer, compar, commaritus, villicus: id est, socius, vel æqualis. Plin. lib. 18. cap. 23: Conjuga fermè vagantur, nec nisi cum compare vita est. Rhetores Compar id esse dicunt, quod duabus aut pluribus sententiis brevibus. & inter se paribus exigitur, πάρισον. Compar item exornatio Rhetorica est, apud Autorem ad Herennium, quando membra orationis constant ferè ex pari numero syllabarum.

Cōmpărābĭlĭs. Comparativus, Vide Comparo.

Cōmparco, comparsi, comparsum, act. 3. [חמל chamàl. חס chas ... ἀποταμιεύω. Gall. *Espargner.* Ital. *Risparmiare, ...* Germ. Ersparen. Hisp. *Gardar, ...* Polon. *Vskąpiam, ...* Vngar. *Keduezek.* Ang. *To spare.*] Comparcere, idem quod parcere. Terent. Phorm. Quod ille unciatim vix demenso suo, Suum defraudans genium, comparsit miser.

Cōmpārĕo, res. Appareo [נראה nirâh. φαίνομαι. Gall. *Comparoistre, se trouver.* Ital. *Comparere.* Germ. Erscheinen/ sich erzeigen. Hisp. *Comparecer, aparecer.* Polon. *Pokazuie, stawiam sie.* Vng. *Iel...n vagyok, elő allok.* Angl. *To compeare.*] Plaut. Aul. Qui modò nusquam comparebas, modò quum compares peris. Cicer. 7 Verr. Quærite nunc vestigia, quibus exitus illorum ex illo loco compareant. Liv. Prima luce nec autor, nec causa terroris comparuit.

comparuit. ¶ Comparere pro extare. Livius: Visebantur enim excellentia ejus generis ornamenta à Marcello consecrata, quorum exigua pars comparet.

Compăro, comparas, penult. corr. multiplicis usus est: significat enim aliquando comparationem facere, conferre, contendere, contentionem facere. [[illegible] Gall. *Comparer, accomparager, conferer ensemble.* Ital. *Comparare, assimigliare.* German. Vergleichen: gegen einander halten. Belg. [illegible] Hispan. *Comparar una cosa à otra, ygualar.* Polon. *Przyrownie, iedno do drugiego stosuie.* Vngar. *Öszve vetöm, öszve hasonlitom.* Ang. *To conferre or compare.*] Et tunc habet vel dativum. Cic. de Amic. Memineram Paulum, videram Cajum, sed hi nec comparantur Catoni maximo & spectato viro. Vel ablativum cum præpositione Cum. Idem de Senect. Quæ sunt igitur voluptates corporis cum autoritatis præmiis comparandæ? Vel accusativum cum præpositione Inter. Idem Offic. 3: Etenim non modò pluris putare quod utile videatur, quàm quod honestum: sed hæc etiam inter se comparare, & in his dubitare, turpissimum est. Vel cum præpositione Ad. Terent. in Eunuch. Act. 4. Scen. 4: Heu, ne comparandus hic quidem ad illum est. Vel accusativum solum sine præpositione. Cic. in Bruto: Vt crebrò conferant pugnantia, comparent contraria. ¶ Sæpè etiam Comparo accipitur pro constituo, facio, ordino. [[illegible] Gallicè, *Appareiller, apprester.* Ital. *Assettare, acconciare.* German. Ordnen/setzen. Hisp. *Ordenar.* Polon. *Rzadze, stanowie, gotuie.* Vngar. *Rendelöm.* Angl. *To prepare or make readie.*] Cic. de Nat. deor. Ego me ita comparavi. Et, Natura ita comparatum est: facere id est, constitutum, [illegible]. Terent. in Phorm. Quam inique ita comparatum est, hi qui minus habent ut semper aliquid addant ditioribus. Item præparo, paro: quæ videntur propria esse significatio hujus verbi. [[illegible] Gal. *Faire provision, acquerir.* Ital. *Apparare, apparecchiare.* German. Bereiten/ anrichten, [illegible]. Belg. Bereyden. Hispan. *Aparejar.* Polon. *Nagotuiem.* Vngar. *Szerzöc.* Ang. *To gett, to pourchasse.*] Cic. Verr. 2: Vt erat [illegible] copiosus, convivium comparabat. Sic Comparare copias, exercitum: & per translationem, Comparare risum, dolum, insidias, malum alicui. Idem ibidem: Et omni gemitu ac dolore certa merces comparabatur. ¶ Item socio, conjungo. [illegible]. Plaut. in Asinar. Prehende auriculas, compara labella labellis. ¶ Item compono, machinor, [illegible]. Silen. libro 4 Histor. Eos qui hoc malum publicum clandestinis consiliis comparaverint. ¶ Et comparare, emere, [illegible]. Cato de Re rustic. Prædium quum comparare cogitabis, sic in animo habeto. Livius libro 2: Annonæ in primis habita cura, & ad frumentum comparandum missi, alii Volscos, alii Cumas. ¶ Item habita ratione rerum & hominum, aliquid statuo, &c. Comparatio, ejusmodi constitutum. Livius: Hi Volscis sine sorte, sine comparatione provincia data, id est, sine convento, & certo constituto [illegible]. ¶ Accipitur etiam pro quærere, sive acquirere. Cicero Offic. 2: Prima est adolescenti commendatio ad gloriam, siqua ex bellicis rebus comparari potest. Idem de Orat. Equidem mihi hoc subsidium jam inde ab adolescentia comparavi. Et pro Quintio: Nam quod minus ingenio possum, subsidio mihi diligentiam comparavi.

Compărātio, verbale fœ. Apparatus, præparatio. [[illegible] Gall. *Appareil, apprest.* Ital. *Apparecchio.* German. Zubereitung/ [illegible]. Hispanicè, *Aparejo.* Polonicè. *Przyrotowanie, przygotowanie.* Vngaricè, *keszités, készület.* Anglicè, *A preparing or making readie.*] ut, Comparatio novi belli. Cicero pro lege Manil. ¶ Pro Acquisitione: ut, Comparatio voluptatis. Cicero 2. de Finib. Et pro Murena: Non placet mihi inquisitio candidati prænuntia repulsæ: non testium potiùs quàm suffragatorum comparatio. Id est, acquisitio. Budæus. ¶ Ponitur etiam pro [illegible] Collatio, contentio, similitudo. [[illegible] Gall. *Comparaison.* Ital. *Comparatione.* German. Vergleichung. Hispan. *Cotejamiento.* Polon. *Przyrownania.* Vngar. *Egyben vetés öszve: hasonlitás.* Angl. *A comparison or similitude.*] Cicer. 1. Offic. Primùm igitur de honesto, tùm de utili, pòst de comparatione eorum disserendum. ¶ Aliquando pro eo quod Græci ἀναλογίαν vocant. Cic. de Vnivers. ¶ Item pro Constitutione. Liv. Hi Volscis sine sorte, sine comparatione provincia data est.

Compărātē adverb. Alterius comparatione [[illegible] German. Mit vergleichung. Polon. *Przyrownniac.* Vng. *öszve hasonlitas kiben maszra nezve.*] Cic. in Top. Quum autem quæritur quale quid sit, aut simpliciter quæritur, aut comparatè. Simpliciter, Expetendáne sit gloria: Comparatè, Præponendáne sit divitiis gloria.

Compărābĭlis, le. om. t. Quod cum alio potest comparari, quod habet comparationem. [[illegible] Gall. *Qui est à comparager, qu'on peut comparager & conferer avec un autre.* Ital. *Che si può comparare.* German. Das mit einem andern zu vergleichen ist. Hispan. *Cosa que se puede comparar.* Polon. *Co przyrownane być może.* Vngar. *öszve hason litható.* Angl. *That may be compared or conferred with another.*] Cic. 1. de Invent. Comparabile autem est quod in rebus diversis similem aliquam rationem continet: cujus partes sunt tres, imago, collatio, & exemplum.

Cŏmpărātīvus, a, um, Comparabilis. συγκριτικὸς, [illegible], ut, Comparativa judicatio. Cicer. de Invent. Deinde oportebit illa ipsam comparativam judicationem exponere, tanquam causam deliberativam. Hinc etiam Grammatici Comparativum gradum appellarunt, cujus proprium est superare positivum in ea qualitate quam obtinet: licet quandoque pro positivo ponatur.

Cōmpasco, is, act. t. Simul pasco. [[illegible] Gall. *Paistre ensemble, donner à manger ensemble.* Ital. *Pascere con gl'altri.* German. Mitweyden. Hisp. *Apacentar con otros.* Polon. *Spolu passe.* Vng. *Egyw legeltetök.* Ang. *To feede or give meate unto together.*] Varro: Colonus in agro surculario ne capras compascat. Plinius li. 9. cap. 54: Nuper excogitatum famem longæ advectionis à Brundusio, compascere in Lucrino.

Cōmpăvēsco, [συμφοβεῖν. Pol. *Spolu się lękam.* Vng. *Meg rettenek, felemlöm.*] Macrob. Satur. lib. 1. cap. 6: Hoc ubi illa audivit, animo Compavescit.

Cōmpāscor, passivum. Varr. 3. de Re rust. c. 1: Messe facta, spicilegium venire oportet, aut domi legere stipulam: aut si sunt spicæ raræ, & operæ caræ, compasci. ¶ Ius compascendi habere, Scævola in l. Testatrix § plures ff. si serv. vend.

Cōmpascŭus, adject. ut Ager compascuus, apud Cic. in Topicis, qui relictus est ad pascendum communiter vicinis. [[illegible] Gal. *Pasturage commun.* Ital. *Pascuo commune.* Germ. Ein gemeine weyd/ Allmint. Hispan. *Tierra que se pacia en commun.* Pol. *Obecyne pastwisko.* Vng. *Kwzönséges legelö hely.* Angl. *Belonging to commune pasture.*] Valer. lib. 6. cap. 7: Ius compascuum, pro compascendi.

Cōmpătrōnus. [Polon. *Spolni obranca.* Vngar. *Eg ebekkel valo enser patronus.*] Vlpian. D. lib. 26. Tit. 4. leg. 3: Sed si ab hostibus fuerit captus, interim soli compatroni tutores sunt. Et l. 4. Per compatronum damno affici.

Cōmpĕdēs, penult. corr. & f. t. à nominativo singulari Compes, Vinculi genus, quo captorum pedes constringuntur. [[illegible] Gall. *Ceps, ou autres liens, comme ceux de quoy on lie les pieds aux esclaves & malfaicteurs.* Ital. *Ceppe.* Germ. Ein fußband/ oder fußeysen. Belg. Boyen. Hispan. *Prision de pies como con grillos.* Pol. *Peta.* Vngar. *Bilincs.* Ang. *Fetters gynes, or shackles.*] Plaut. in Cap. Vbi ponderosas, crassas capiat compedes. Terent. in Phorm. Molendum usq; in pistrino, vapulandum, habendæ compedes. Cic. Attic. lib. 8: Age jam has compedes, fasces (inquis) hos laureatos referre ex Italia quàm molestum est. ¶ Legitur etiam nominis hujus numerus singularis, præsertim ablativus Compede. Horat. nivali compede vinctus. Iuven. Satyr. 4: Squalidus in magna fastidit compede fossor. Colum. lib. 8. cap. 2: Eaq; quasi compede, cohibentur feri mores. Genera compedum sunt Numellæ, Boiæ, Pedicæ, Nervus. ¶ Compeda, dæ, Antique. Varr. Parm. Lepusculi timentis: hoc quadrangulum dedit Diana retenexile, ac viscum fugæ, lineamque compedam.

Cōmpĕdĭo, compedis, pen. corr. compedivi, ditum. Pedes ligo, vincio. [[illegible] Gal. *Lier les pieds.* Ital. *Legare i piedi.* German. Die Füß zusammen binden. Hispan. *Atar los pies.* Polon. *W peta kladę, petam.* Vngar. *Megbekozom.* Ang. *To binder fetter the feet with fetters.*] Varro: Donum intro, & pedes corrigiis compedio. Hinc.

Compĕdītus particip. Compedibus ligatus. [[illegible] Gall. *Lié par les pieds en un cep, enchainé ou enferré par les pieds.* Ital. *Legato in ceppi.* Germ. Mit fußbanden gebunden. Hisp. *Atado por los pies.* Pol. *W peta wlożony, spetani.* Vng. *Megbékózot.* Angl. *Fettered, bound with gynes or shackles.*] Plaut. in Capt. In lapidicinas compeditum condidi.

Compedo, as, act. p. Occido. Augustin. super Levit. Solet & vulgò apud nos dici compedavit illum, quod est, occidit illum.

Cōmpellātio, onis, Vide COMPELLO, as.

Cōmpello, lis, compuli, compulsum, act. t. Propriè significat (inquit Servius) diversa, vel diversorum generum animalia eòdem cogere. [[illegible] Gall. *Serrer ensemble, mettre ensemble.* Ital. *Spignere & mettere insieme in un gregge.* German. Zusammen oder einen hauffen treiben. Hispan. *Iuntar è echar en uno, como lo granado.* Polon. *Zganiam spędzam.* Vngar. *Egyben haytom.* Ang. *To drive and gather together in one flocke.*] Virgil. Eclog. 7. Compulerantque greges Corydon & Thyrsis in unum. Et Plautus in Pœn. Canes compellunt in plagas lepidè lupum. ¶ Quinetiam de hominibus dici solet. Cicer. de Invent. Qui dispersos homines in agris, & in tectis sylvestribus abditos, ratione quadam compulit in unum locum, & congregavit. ¶ Accipitur & pro cogo, adigo, vim adhibeo, impello. [[illegible] Gall. *Contraindre.* Ital. *Constringere.* Germ. Einen mit gewalt treiben/nöhtigē. Belg. Dwingen. Hispan. *Compeler, constrenir.* Polon. *Przymuszam.* Vng. *Késztetöm.* Ang. *To constraine, to compell.*] Plinius libro 36 cap. 5: Quod Hipponax indignatus, amaritudinem carminum distrinxit in tantum, ut credatur aliquibus ad laqueum eos compulisse. ¶ Et per translationem. Plautus in Asin. Quæ volet faciemus, qui hosce amores Nostros dispulsos compulit. Cicer. Acad. 4. Quum sit enim campus in quo possit exultare oratio, cur eam in tantas angustias, & in Stoicorum dumeta compellimus? ¶ Compellere in lethargum. Id est, causam esse lethargi. Cell. lib. 3. cap. 18: Asclepiades ea supervacua esse dixit, quoniam in lethargum sæpè compellerent. Intelligit au-

git autem Celsus decoctos papaveris cortices ereare lethargum, si ex ea aqua subinde spongia os & caput foveantur.

Compulsio, nis. f. t. [*compulsio*. Polon. *Przymuszenie*. Vng *Keretes*.] qua quispiam aliquid facere compellitur & cogitur. Hermogenianus D.lib.36. Tit.1. leg.1: Quare si fidei commissum pecuniarum alicui relictum fuerit, cessat compulsio. Vbi de adeunda hæreditate.

Compulsus, participium. [כפוי *pasuir*. συναναγκασθεὶς. Gall. *Contraint*. Ital. *Constretto*. German. Getriben/ getrungen. Hisp *Constrennido*. Pol. *Przymuszony*. Vng. *Készerittetet*. Ang. *constra ned, compelled*] Cicer. pro Marcel. Omnes enim qui ad illa fato sumus nescio quo Reipub. misero funestoque compulsi. Ventis compulsus. Virgil. 1. Aeneid. Liv. lib. 3. ab Vrbe. Compulsis deiode in oppida Aequis.

Compello, as, act. p. Alloquor. [קרא *kara* פנה *zahak*, προσαγορεύειν, ἐντυγχάνειν. Gall. *Parler à quelqu' un, l appeller*. Ital. *Fanellare, chiamare*. German. Einen anreden oder ansprechen. Belg. Aenspreken. Hispan. *Llamar para hablar juntamente*. Polon. *Mowic z drugim*. Vng. *Meg szolitom*. Ang. *To call on, to speak to*.] Plaut. in Amphic. Compellimus sic hominem. Virgil. libro. 2: ultrò flens ipse videbat Compellare virum. Cic. post reditum in Sen. Neque solùm id dixit sed quos ei commodum fuit compellavit. ¶ Aliquando accuso, ἐγκαλοῦμαι, Sueton. in Cæs. Eodem modo Nonium quæstorem, quòd compellari ad se majorem potestatem passus esset, &c. Cic ad Att. lib. 2: Nigidium minari in cócione, se judicem qui non afuerit, compellaturum: id est, incusaturum.

Compellatio, verbale. f. t. Accusatio, criminatio. [דבה *dibbah* דפי *dophi*. κατηγόρημα, ἐπίπληξις. Gall. *Correction de parole, blasme*. Ital. *Riprensione, repreza*. German. Anredung. Hispan. *Castigo con palabras*. Polon. *Skarga, rozmowa*. Vngar. *Meg szolitás vadolás*. Angl. *A blaming, reproving*.] Cicer. ad Cornificium: Itaque crebras, vel potiùs quotidianas compellationes meas non tulit, seque in urbem recipit iratus. Idem ad Attic. Qu Ciceronem compellat edicto; nec sentit amens commendationem esse compellationem suam.

Compelluceo, ces, cere, διαφαίνομαι. Vnde Compellucidus, pen. corr. διαφανής. Plaut. in Persa: Nihil est macrum, nihil è nigro compellucidum.

Compendium, n. s. Est id quod parsimonia quadam servamus. [κέρδος. Gal *Gaing venant d' espargne*. Ital. *Lo sparagno*. Germ. Ein ersparung. Hisp. *Poco gasto ò espedia*. Pol. *V kapitnia viectie*. Vngar. *Sobrakság, szók költés*. Angl *Gaine comming of sparing*.] Dictum compendium quòd pertineat ad pondus: hoc est, pecunias corradendas, quæ olim appendebantur. Huic contrarium est Dispendium, quod vel incuria, vel immoderatione profundimus, aut perdimus. Plin. Bubulas carnes caules caprifici magno lignorum compendio percoquunt. Idem: Magno id lignorum dispendio fit, addito sale nam percoqui integro die vix possunt. ¶ Generaliter autem quemvis quæstum & lucrum significat: [יתרון *ithron*. ὠφέλεια Gall. *Profit*. Ital. *Vtilità*. German Nutzbarkeit/ ein gewin. Hisp. *Provecho*. Polon. *Zisk*. Vngar. *Nyereség, haszon*. Ang. *Gaine, profite*.] sicut dispendium, damnū, βλάβη. Tibull. Nec vagus ignotis repetens cōpendia terris, Presserat externa navita merce ratē. Idem lib. 4. ad Heren. Duæ res sunt, quæ possunt homines ad turpe compendium commovere, inopia atque avaritia. ¶ Compendium, pro via compendiaria & brevi accipitur. Plin. lib. 5. ca. 5: Compendium viæ quatridui deprehensum est. ¶ Item Compendium, quævis brevitas dicitur, in qua tamen utilitas est: quales sunt libri, in quibus breviter summa operis alicujus colligitur. [ἐπιτομή. Vngar. *Altalut, rövid mód*. Ang. *A short draught*.] Vnde Plaut. in Mil. Quàm potes, tam verba confer ad compendium.

Compendifacio, cis, act. t. orationis compendio utor [... *mohil*, συντέμνω, μεταλλάσσω. Gall. *Parler brevement, gaigner & profiter en quelque chose*. Ital. *Parlare, ò favellare brevemente*. Germ. Ersparen/ oder ein kurtze Red thun. Hisp. *Hablar ò dezir breve*. Polon. *Krotce mowie*. Vngar. *Rövidden szollok*. Angl. *To abredge, to gaine or profite*.] Plaut. in Mostel. Orationis operam compendifacito. ¶ Nonnunquam etiam lucrifacio. Plaut. Persa: Nam ego hodie compendifeci duos panes in dies. ¶ Dicitur & separatis vocabulis Compendii facere, pro Breviter dicere, uno verbo absolvere, vel tacere Ausonius Symmacho. Hæc ad literas tuas responsa sint, cætera quæ noscere habes, compendii faciam: Budæus.

Compendiosus, a, um. Valde utilis. [λυσιτελής. Gall. *Vtile, profitable*. Ital. *Molto vtile*. Germ. Gantz nutzlich. Hisp. *Mucho provechoso*. Pol. *Pozytecżny*. Vng. *Igen hasznos*. Ang. *Very profitable*.] Col. lib. 1: Quod & per partes nonnunquam damnosum est, in summa tamen fit compendiosum.

Compendiarius, a, um, Brevis, succinctus, & veluti ad certam metam per compendium ducens [קצר *katsir*. σύντομος. Gall. *Court & abbregé*. Ital. *Breve, succincto*. Germ. Das kurtz ist. Hisp. *Cosa de atajo*. Polon. *Krotky*. Vng. *Rövid*. Ang. *Short or abridged*] Cic. lib. 2. Offic. Præclarè Socrates hanc viam ad gloriam proximam & quasi compendiariam dicebat esse, si quis ita ageret, & qualis haberi vellet, talis esset.

Compendiario, adverbium. [συντόμως, Gallicè. *En bref, par le plus court chemin, bien soudain*. Ital. *Per lo più corto camino, brevemente*, Germanicè, Kürtzlich/ den kürtzesten weg. Hispan. *Brevemente*. Polon. *Krotsza droga*, Vngar. *Altal vtom, gyorsan*. Angl. *Shortlie* Senec. Epist. 120: Ad maximas divitias te compendiariò voco.

Compenso, pensas, act. p. Retribuo, rependo, remunero, exæquo. [שלם *schillem* גמל *gamal*, ἀντιμεταδίδωμι, ἀντικαταλλάσσω. Gall. *Recompenser, bailler l' vn pour avoir l' autre* Ital. *Compensare, remunerare*. Germ. Vergelten/ ersetzen/ gleichs hergegen thun. Belg. Betalen. Hisp. *Recompensar, gallardonar*. Polon. *Nagradzam, oddaie*. Vng *Meg fordítom, fizetem*. Ang. *To recompense*.] Cicer pro Muræna: Atq; hæc à nobis petunt omnia! neque ulla re alia, quæ à nobis consequuntur, nisi opera sua compensari putant posse. Ovid. epist. 3: Tot tamen amissis te compensavimus unum. Val. Maxim. Tarditatemq; supplicii gravitate compensat. Claud. in Rufinum: Suppliciique moram graviori numina pœna Compensant. ¶ Pro Contrahere, abbreviare, ut annotant interpretes in Senecæ illud Hippol. Hac hac pergam quà via longum compensat iter.

Compensatio, f. t. Remuneratio, præmium, merces. [שלום *schillum* שלומת *schillumah* גמול *ghemul*, ἀμοιβή Gall. *Recompense*. Ital. *Ricompensa*. German. Vergeltung/ ersetzung. Hispan. *Recompensacion*. Pol. *Nagroda, zaroznanie*. Vngar. *Meg fordítas fizetés*. Ang *Recompensation*.] Quæ est, autore Modest lib. 1 ff de compensat.) debiti & crediti inter se contributio. Cic. 5. Tusc. Itaq; hac usurum compensatione sapientem, ut voluptatem fugiat. Ad Herenn. lib. 4: Fortitudo est contēptio laboris & periculi, cum ratione utilitatis & compensatione commodorum.

Compensativus. adiect. [Polon. *Nagradzaiacy*. Vng. *Meg fizető, tevő*.] Fab. Victorinus in 1. Rhet. Cic. Primò non debre dicere feci, sed profui, & probare plus se profuisse, quàm obfuisse, quæ est qualitas compensativa, quam ideò Cicero comparationem vocat, quòd &c.

Comperendino, as, penult. corr. act. p. significat de die in diem differo, amplius pronuntio, amplio, procrastino, differo: [... *echar*, ἀναβάλλομαι, ὑπερημερίζω. Gall. *Differer jusques à deux ou trois iours delayer*. Ital *Prolungare di di in di* German, Vergeben/ verweilen/ von tag zu tag auffziehen. Belg. Van dage te dage wesetten. Hispan. *Dilatar de tercero en tercer dia*. Polon. *Przedluzam, odedniawa dedmia odkladam*. Vngar. *Halagatok, napolok*. Angl *To delay frome day to day*.] Cicer 1. Verr. Tua ratio est, ut secundum binos ludos mihi respondere incipias: meā, ut ante primos ludos comperendinem. ¶ Comperendinari autem reus dicebatur, quum judices eum die perendino iterum adesse jubebant. ¶ Dictum est enim Comperendinare, quasi in diem perendinum differre. Dicebatur enim propriè Comperendinatio (teste Gellio) quando reus in tertium diem ee: sciebatur. Quum verò in posterum diem caussa differebatur, hoc, Diem diffundere, appellabant. Vide Gell libro 14. capite 2. Accipitur tamen pro quantumvis longa judiciali dilatione. Cicer. 3. in Verr. Vt his ludorum diebus interpositis, nemo istum comperendinatum judicaret?

Comperendinus. a, um: ut Dies comperēdini, quibus vadimonium juberi licet, ut inquit Macrob. κύριαι ἡμέραι. Vide Valer. lib 2. cap 33. & Budæum in Annotationibus.

Comperendinatio, f. t. quæ est (sicut docet Ausonius) ab utrisq; litigatoribus invicem sibi denuntiatio in perendinum diem, ne scilicet alter litigatorum imparatus tergiversari posset. [עכבה *hikkebah*. ἀναβολή. Gall. *Dilation, de lay, delayement* Ital. *Dilatione*. German Auffzug von tag zu tag/ verweilung. Hispan. *Dilacion*. Polon. *Odedniaodnia, odkladanie*. Vngar. *Halogatás napolás*, Angl. *A delaying or deferring*.]

Comperendinatus, us, ui, m. q. Comperendinatio. Cicero 3. in Verr. Adimo enim comperendinatum, quod habet lex molestissimum, bis ut causa dicatur. Vbi Asconius Comperendinatum (inquit) pro Comperendinatione posuit. Vtus quoque est in ea pro Cluent.

Compereo. συναπόλλυμαι, Simul pereo. [Vng *Eggyütt veszek*.] Diomedes Gramm. lib. 1: Comperio, compereo, comperi. Sed accentu discernitur sensus. Accentu enim acuto proferimus, quoties pro eo accipitur, quod est cum alio perii.

Comperio. & Comperior, deponens, differunt, autore Diomede, quod Comperiri est ex opinione colligere, & pro explorato compertum habere [ידע *jadhah* καταλαμβάνειν. Gall. *Scavoir pour certain*. Ital. *Tener per chiaro*. Germ. Für gewiß halten. Hispan. *Tener por cierto*. Polon. *Zapewne wiam*. Vngar. *Meg tudom, talalom*. Ang. *To knowe assuredlie*.] Salust. in Iugurt. Sed ego comperior, Bacchum magis Punica fide, quàm ob ea quæ prædicabat, simul & Romanos, & Numidam spe pacis detinuisse. ¶ Comperire verò ab alio cognoscere. [מצא *matsa*. ἀνευρίσκειν. Gall. *Trouver*. Ital. *Trovare*. German. Erfahren/ befinden/ oder von einem andern innen werden. Hispan. *Hallar*. Polon. *Dosznawam*. Vngar. *Meg tudni meg ertem, vé gere megyök*. Angl *To finde*.] Terent. in Andr. item alio die quærebam: comperiebam nihil ad Pamphilum Quicquam attinere. Ea tamen differentia, ut pleræque aliæ Grammaticorum, ab autoribus passim contemnitur ¶ Compertum est mihi, & exploratum est mihi: hoc est, per investigationem cognovi, συνέσχηκα Aristoteles, & πεφώραται.

Compertus, participium seu nomen ex participio. [ידוע *jadhúah*, ἀναδιαγνωσθείς, πεπειραμένος. Gallicè. *Qu' on scait au vray, certain & bien entendu, convaincu*. Ital. *Quello che si sa di certo per esperienza*, German. Das erfahren oder befunden worden ist.

Hisp.

Hisp. *Cierto.* Polon. *Do wiadomości.* Vng. *Nyilván meg tudatot, meg ertett.* Ang. *That is knowin assured for certaine, or certaine.*] Suet. in Tib. Cæs. cap. 35: Equiti Romano jurisjurandi gratiâ, fecit ut uxorē in stupro generi compertam dimitteret, quam se nunquam repudiaturum antè juraverat: id est, deprehensam. ¶ Compertus stupri Liv. 2. bell. Pun. Tum quòd duæ Vestales eo anno Opimia atq; Floronia stupri comhertæ. Cum infinitivo. Suet. in Augusto: Proculum ex acceptissimis libertis mori coëgit, compertum adulterare matronas.

Compertō, absolutè: Id est, cùm compertum esset. [Pol. *Doznawszy.* Vng. *Nyilvan.*] Tacit. lib. 3: Neq; dum cōperto quos illa vis perculisset. Iabolenus in l. Pantomimus. § pro hærede ff. de acquir. hæred. Pro hærede gessisse filium placuit, qui moriens, comperto matrem suam intestatam decessisse, &c.

Compernēs, dicuntur homines genibus plus justo conjunctis, ut Festo placet, vel qui longos habent pedes, ut interpretatur Nonius [Greek]. Lucil. lib. 17. Satyr. Compernem, aut Varram fuisse Amphitryonis conjugem Alcmenam.

Compēs, Vide Compedes.

Compēscō, is, act. t. Cohibeo, contineo, coërceo: quasi eodem (ut Festo placet) pascuo contineo [[Hebrew] *chasám.* [Hebrew] *balám.* [Greek]. Gall. *Retenir, refrener, arrester, reserrer.* Ital. *Refrenare, contenersi.* German. *Hinderhalten/ zemmen/ bezwingen/ vaichgen.* Belg. *Bedwingen.* Hispan. *Refrenar.* Polon. *Skrocźam powściągam.* Vngar. *Le tendesztem, meg enyhitem.* Angl. *To restraine, to pacifie, to make to cease*] Plin. lib. 20. cap. 7 Semine trito & ex vino poto libidinum imagines in somno compesci. Plin. in Epist. Nullum denique instrumentum ad incendia compescenda. Iuvenal. digito compesce labellum.

Compĕto, is, penult. corr. act. t. Honorem, dignitatem, vel aliud quippiam contra aliquem peto [[Greek]. Gall. *Demander ce que demande vn autre, & tendre on pretendre ce qu'il pretend.* Ital. *Competere.* German. *Mit einem anderen etwas begeren.* Belg. *Begheeren temet iemanden.* Hispan. *Competer.* Pol. *Z drugim pożądam.* Vngar. *Más ellen valamit kér én.* Ang. *To sue the same that an other doth.*] Plin. lib. de Viris illustr. Et unam speciosam duobus competentibus, pater puellæ conditionem tulit. ¶ Aliquando Competere teste Nonio, est parem esse vel convenire. [[Greek]. Vngar. *Hozzá illeni.*] Vnde in æstimatione rerum dicimus, Hoc illi competit. Senec. Nihil ei magis competebat. Colum. lib. 2. Nec omnino cunctabimur, quo minùs sub tectum congeratur: vel si non competet, ut aut in villam fœnum portetur, aut in manipulum colligatur. ¶ Item quidoq; animi vel corporis parte aliqua compotem esse: &, ut Nonius inquit, constàter valere. Salust. lib. 1. Hist. Si verò quasi formidine attonitus, neque animo neque auribus, aut lingua competeret. ¶ Item competere verbum est Iurisconsultis familiare, pro idoneum & aptum esse. Itaque competens judex passim dicitur, cujus de ea re vel jurisdictio vel judicandi potestas est. Et competens tribunal eo modo. ¶ Competere pro Deberi. Scævola in l. Qui habebat §. Scripsi testamento ff de Manumiss. testamento: Quæro an libertates in testamento datæ competierint. Respondi, si testator fraudandi consilium non habuisset, competere libertates.

Compĕtītōres, m. t. Dicuntur qui in magistratibus, officiis, & honoribus petendis concurrunt. [[Greek]. Gall. *Competiteurs, ceux qui briguent & demandent vn mesme office.* Ital. *Competitori.* German. *Mitbegeter, der mit einem anderen vmb etwas bitt oder werbung thut.* Hispan. *Competidores con otros.* Polon. *Ci którzy iednego y tego szukaią, społużadacy.* Vngar. *Azon tiszt kérének.* Ang. *Which sueth for the same that another doth.*] Cicer. ad Attic. libro 1: Competitores qui certi esse videbantur, Galba & Antonius.

Compĕrītrīx, icis, f. t. [Greek]. Cic. pro Muræn. Nam nos quoq; habuimus scenam competitricem.

Compĕtēntĭă, pro convenientia. [[Hebrew] *mischkál* [Greek]. Gall. *Competence, conuenance.* Italicè, *Competenza, conuenevolezza.* Germanicè, *Zugehörung.* Hispan. *Competencia.* Polon. *Przynależnie.* Vngar. *Illendőség.* Ang. *Meetnes, aggreing.*] Gell. libro 2: Comprehensa autem mensura Herculani pedis, secundum debitam membrorum omnium competentiam modificatus est. Idem libro 14. capite 1: Ad eandem competentiam nasci non queunt.

Compĕtēntĕr, Mediocriter. [[Greek]. Gallicè, *Mediocrement.* Ital. *Mediocremente.* German. *Füglich/ zugehörig.* Hispanicè, *Conuenientemente.* Polon. *Przynależycie, miernie.* Vngar. *Illendő képpen.* Angl. *Indifferentlie.*] Vlpianus Sol. Matrimon. l. Si quum dotem: Quatenus filio & patri competenter consulatur. Paulus in lib. 16. ff. de testib. Qui falsa vel varia testimonia dixerunt vel utrique parti prodiderunt, à judicibus competenter puniantur. ¶ Competenter, ut par est. [[Greek]. Polon. *Przystojnie.* Vngar. *Amint illik, Illendő képpen.*] Vlpianus, D. lib. 24. Tit. 3. leg. 2: Ideoque officium judicis interponendum est, quatenus & patri & filiæ competenter (ut par est) consuletur. ¶ Competenter: id est, convenienter. [Vngar. *Illendő képpen.*] Fabius Victorinus in 1. Rhet. Cicer. Sententias ut competenter inventionibus dispositis applicamus rursus. Debemus attendere quod ad inventionem competenter possit respondere. ¶ Competenter pro sufficienter. [[Greek]. Vngar. *Eleg képpen.*] Diomedes Gramm. lib. 1: Competenter demonstravimus.

Compĕtēntissĭmē, convenientissimè. [[Greek]. Pol. *Przystojnie.* Vngar. *Igen illendőképpen.*] Apul. in Apolog. Competentissimè videor usus Platone, ut vitæ magistro.

Compīlo, as penult. prod. act. t. Vndique surripio. [[Hebrew] *gharáb* [Hebrew] *bazáz* [Greek]. Gall. *Voler & desrober, & quasi ne laisser vn seul poil.* Italicè, *Pigliar d'ogni parte.* German. *Steelen/ rauben.* Hispan. *Robar saqueando.* Polon. *Zewsząd łupić, kradnę.* Vngar. *Lopogatok.* Angl. *To pill or poll, to sack by extortion.*] Dictum à [Greek], quod est complano, non à pilis vellendis, cujus prima corripitur: aut certè ab eo quòd Philotas fures Græci appellant. ¶ Vnde Compiliare & Expilare hæreditatem dicimus: id est, fraudare & diripere. Cicer. 1. de Nat. deor. Tot millia latrocinantur morte proposita: alii omnia, quæ possunt, fana compilant. Plaut. in Menæch. Vir ubi compilet clanculùm, quicquid domi est. Horat. ne me Compilasse putes Crispini scrinia lippi. ¶ Interdum Cogo: [[Hebrew] *thibbér* [Hebrew] *aláph* [Greek]. Gall. *Amasser, assembler.* Ital. *Giongere ò cogere insieme.* German. *Zusammen hauffen/ zu einander zwingen.* Hisp. *Ayuntar en vno.* Polon. *Zgromadzam.* Vng. *Öszue gyüytöm.*] & in unum cōngero: unde Compilatores, qui multa in unum cogunt. [Greek].

Compīlātĭo, verbale f. t. Furtum, fraus. [[Greek]. Gall. *Pillement, pillage.* Ital. *Pillamento, rubbamento.* German. *Beraubung/ diebstal/ plünderung.* Hispan. *Aquella obra de robar y saltear.* Pol. *Łupiestwo kradzież.* Vngar. *Lopogatás.* Angl. *Robbing, pilling or sacking.*] Cicer. Cæl. lib. 2. Quid? tu me hoc tibi mandasse existimas, ut mihi gladiatorum compositiones, ut vadimonia dilata, & Chresti compilationem mitteres.

Compīlātūs, a, um. Qui furtum passus est (teste Nonio) quod qui è domo supellectile, detrahunt, æquare omnia & complanare videantur. [[Greek]. Vngar. *Meg fosztatot.*]

Cōmpingo, is, compegi, compactum, Compositum à Con & Pango, contrudo, compello, detrudo. [[Hebrew] *dachák* [Hebrew] *tsarár* [Hebrew] *dacháh* [Hebrew] *hiddisch.* [Greek]. Gall. *Chasser, pousser, serrer.* Ital. *Cacciare, spingere.* German. *Zusammen trucken oder stossen.* Hispan. *Empuxar.* Polon. *Zwięzuię, ściągam.* Vngar. *Eö töllyom, kesztéritem.* Angl. *To compacte, to make fast together, to thrust.*] Plaut. in Amph. Quid faciam nunc, si tres viri me in carcerem compegerint? Cicer. 1. de Orat. Tanquam id aliquod pistrinum detrudi & compingi videbam. Plaut. Menæch. Et ob eam rem te in carcerem esse compactum scio. ¶ Interdum compono, conjungo. [[Hebrew] *chibbér* [Hebrew] *bubbék* [Greek]. Gall. *Consentir & atta her proprement ensemble.* Ital. *Congiungere.* German. *Zusammen binden oder hefften.* Hispan. *Componer ò ayuntar.* Polon. *Zpaiam, składam, śćiśiam.* Vng. *Öszue kötöm.* Ang. *To sett or ioyne certaine thinges handsomelie together.*] Virg. 2. Eclog. Est mihi disparibus septem compacta cicutis Fistula. Cicer. 3. de Finib. Quid enim aut in natura (qua nihil est aptius, nihil descriptius) aut in operibus manu factis tam compositum, tamq; compactū & coagmentatum inveniri potest. Huic opponitur Incompactum: hoc est, disjunctum, malè compositū, [Greek]. ¶ Potest etiam esse compositum à Pingo. Lactant. lib 7: Vt summam illam, quæ continet universa, & compingerent, & adimplerent.

Compactum, n. s. pro convento: vel compromisso, ab inusitatò verbo Compaciscor, non Compingo, id enim alterius est significationis. [Polon. *Spolne postęnie.* Vngar. *Szőnetség.*] Sosipater l. 2. Gram. Sueton. in Iul. Productusque pro rostris autores ex compacto nomine. ¶ Compacto, vel de compacto aliquid agere: id est, ex composito [Greek]. Plaut. Capt. Nemo ridet: scivi exemplò rem de compacto geri. Liv. 5. ab Vrb. & multò verisimilius fit, compacto eam rem, & communi fraude Patriciorum actam. Verùm hoc potiùs videtur à verbo Paciscor esse deductum.

Compāctĭo, verbale, f. t. Compositio, conjunctio, coagmentatio: [[Hebrew] *machbéreth.* [Greek]. Gall. *Assemblement & liaison ensemble.* Ital. *Assembramento, constringimiento.* German. *Zusammen setzung oder bindung/ zusammen fügung.* Hispan. *Ayuntamiento.* Polon. *Związanie, zcząsnienie.* Vng. *Öszue kötés.* Ang. *Setting or ioyning together.* ut, compactio membrorum. Cicero 5. de Finibus: Videamus ea quæ terga gignit corticibus, & radicibus valida servari: quod contingit animalibus sensuum distributione, & quadam compactione membrorum.

Compāctĭlĭs, le, quod compactum est, quod compingi potest. [[Hebrew] *mechubbár* [Hebrew] *mudhbék.* [Greek]. Gall. *Entassé, amoncelé.* Ital. *Congionto, ammassato.* German. *Das zusammen getriben oder aneinander gehefftet ist.* Hispan. *Ayunto ò ayuntable con otro.* Polon. *Zchięgliwy, latwi do związania.* Vngar. *Öszue kő ött az mi öszue kötheték.* Angl. *That is or may be ioyned or sett together.* Plin. lib. 11. cap. 18. Optimæ apes breves, variæque & in rotunditatem compactiles. Vitruv. lib. 4. cap. 7. appellat trabes compactiles, subscudibus compactas. Et libro 10. cap. 17: Compactiles postes.

Compĭtă, penult. corr. dicuntur loca quæ petuntur: hoc est, adeuntur per diversas vias: cujusmodi sunt trivia & quatrivia, in quæ plures coëunt viæ. [[Hebrew] *pérek* [Hebrew] [Hebrew] *em h. dhéreth.* [Greek]. Gallicè, *carrefours ou carrefoucz.* Italicè, *Luoghi à iquali si va per diuerse vie.* Germanicè, *Wegscheid/ ein ort da viel weg zusammen kommen.* Hispanicè, *Encruzijada de muchas vias.* Polonicè, *Rozdroni gdzie siie drogi schodzą.* Vngar. *Sok öszuenyes lólyo.* Ang.

Aug. *Fowre, cornerd streates or croffewayes.*] Ovid. in ternas compita secta vias. Virgil. 2. Georg. Præmiaque ingentes pagos, & compita circum. ¶ Antiquis in usu erat & Compitus, masculini generis, ut annotavit Nonius. Varro de Scenicis originibus lib. 4: Ubi compitus erat aliquis.

Cŏmpĭtālĭă, orum, n. f. Festa quæ in compitis peragebantur, à Servio Tullio diis Laribus instituta, ut est autor Plin. lib. 37. c. ult. ἑορτὴ δημοτικὴ ἐν ταῖς ἀγυιαῖς ἢ ἀμφόδοις. [Ang. *Feastes solemnised in streates in crosse wayes.*] Cato de Re rust. cap. 5: Rem divinam, nisi Compitalibus, in compito, aut foco ne faciat.

Cŏmpĭtālĭtĭŭs, a, um, ut Dies compitalitius, qui compitalia celebrabantur: & Deus compitalitius, qui compitis & viis præest ἀγυιεύς. Vide plura de his apud Gell. lib. 10. cap. 24. Compitalitiæ ambulationes. Cicer. ad Att. lib. 7: Ego, quoniam IIII. Non. Ianuar. Compitalitius dies est, nolo eo die in Albanum venire molestus familiæ. Et ad eundem, lib. 2: Sed hoc ambitionibus compitalitiis reservemus.

Cŏmpĭtālĭtĭă, orum, substantivè. Cic. in Pisonem: Tu quum in Calendas Ianuarias compitalitiorum dies incidissent, Sextum Claudium, &c.

Cŏmpĭtālĭs, le, adject. Suet. in Aug. Compitales lares ornare bis anno instituit, vernis floribus & æstivis.

Cŏmplăcĕo, n. f. Placeo. [רצה ratsâh חפץ chaphêts. ἀρέσκω. Gall. *Complaire, fort plaire.* Ital. *Piacere summamente.* German. Gar wol gefallen. Hispan. *Complazer.* Polon. *Podobam się.* Vngar. *Tecʒeni, kellek.* Ang. *To please.*] Terent. in Andr. Postquam me amare dixi, tibi complacita est. Præteritum facit Complacui, vel Complacitus sum: ut in superiore exemplo, & apud Plaut. in Rud. Hoc Deo complacitum est.

Cŏmplăco, cas, act. p. Placo, adiungo, concilio, & mitigo. [כפר chipper ἐξιλάσκομαι, ἱλάσκομαι. Gal. *Appaiser & adoucir.* Ital. *Placare.* Germ. Versünen. Hispan. *Aplacar ò amansar.* Pol. *Vblaguie.* Vng. *Meg engeʒtelni.* Ang. *To appease or mitigare.*] Gell. libro 7. cap. 3: In principio autem patroni, qui pro reis dicunt, conciliare sibi, & complacare judices debent.

Cŏmplānŏ, as, penult. prod. act. p. Plano, planum reddo. [ישר jichshêr. χθαμαλίζω, ὁμαλίζω. Gal. *Applanir, vnir.* Ital. *Spianare.* German. Ebnen/ eben machen. Belg. Effen maken. Hispan. *Allanar las cosas asperas.* Polon. *Vrownnie.* Vngar. *Meg gyengeitem, igyenesitem.* Ang. *To make plaine, leuell or euen.*] Cato cap. 151: Dimidiatum digitum terram altam succernito id bene tabulato aut manibus, aut pedibus complanato. Cicer. pro Domo: Sp. Melii regnum appetentis domus est complanata: id est, destructa, solo æquata. Cæsar: Sed propè jam constituta opera quum complanarent: id est, perficerent, extremam manum imponerent.

Cŏmplaudo, dis, dere, n. t. Plausu certatim comprobare. [ספק saphak מחא machâh. κροτέω, κροταλίζω. Gal. *Frapper des mains, & approuuer quelque chose.* Ital. *Battere con mani & piedi per segno di commendare qualche cosa.* German. Frolocken: das ist/ mit Hend und Füssen zusammen schlahen/ vnd anzeigen / daß vns ein ding wol gefalle. Hispan. *Fauorescer à otro con las manos.* Polon. *Raduie sie, od radości sz rekamy klaskam.* Vngar. *Tapsolásommal dicʒerem.* Ang. *To clappe handes in signe of approuing.*] Cicer. de Amic. Stantes complaudebant in re ficta.

Cŏmplectŏr, complexus sum, complector, comprehendo. [חבק chibbêk חבק chibbêk, περιπλέκομαι, λαμβάνω. Gall. *Embrasser, comprendre.* Ital. *Abbracciare, comprendere.* German. Vmbfahen/ begreiffen/ oder vmbgreiffen. Belg. Begrypen. Hispan. *Abraçar, prender.* Polon. *Oblapiam, obeimuie.* Vng. *Meg ölelem.* Ang. *To embrace, to take in the armes.*] Terent. in Andr. Accurrit, mediam mulierem complectitur. Cic. pro Rosc. Quo vno maleficio scelera omnia complexa esse videantur. Cicer. in Somn. Scip. me arctior quàm solebat somnus complexus est βαθύτερος τοῦ ἀνθρώπου ἐλήφθη ὕπνος. ¶ Complector te amore. Id est, amo te: quod & sine ablativo dicitur. Cicer. Curioni: De ipso T. Annio tantùm tibi polliceor, te majoris animi, gravitatis, constantiæ, benevolentiæ erga te, si complecti hominem volueris habiturum esse neminem. ¶ Complector cogitatione, cogito. Complector animo, considero περινοέω. Cicer. in Cat. Etenim quum complector animo, quatuor reperio causas, cur senectus misera esse videatur. Complector etiam passivè legitur. Scævola in l. Si lie stipulatus sim, ff. de verb. oblig. Nam sicut & ipsius, & hæredis caput, ita & ipsius vis & hæredis vel sæpiùs facta complectitur, ut condemnetur quanti interest.

Cŏmplexŭs, xa, xum, participium, actionem significans. [מחבק mechabbêk, מחבק mechabbêk, περιπλακείς, περισχών. Gall. *Qui tient entre ses bras.* Ital. *Chi tiene abbracciato.* Germ. Der vmbfangen oder begriffen hat. Hisp. *Cosa que abraça.* Pol. *Tenktori oblapia.* Vng. *Meg ölelendö, foglaló.* Ang. *That embraceth or taketh in his armes.*] Cicer. de Somn. Scip. Complexus me senex, περιπλακείς μοι περιεπτύξατο. Sic eodem loco: Terra complexa medium coelum, ἡ γῆ περιέχουσα τὸ μέσον τοῦ κόσμου τόπον. Sic Virgil. Inter se complexi, ἐν ἀλλήλοις περιπλεχθέντες.

Cŏmplexŭs, participium passivum. [מחבק mechubbâk מחבק mechubbâk περιπλακείς, περιεχθείς. Gallicè, *Embrassé.* Italicè, *Abbracciato.* Germanicè, Der vmbfangen oder begriffen ist. Hispan. *Abraçado.* Polon. *Oblapioni obieti.* Vngaricè. *Bé foglaltatot, meg ölelendö.* Ang. *Embraced.*] Cicer. pro Rosc. Amer. Atque ejusmodi quo uno maleficio scelera omnia complexa esse videantur.

Cŏmplexŭs, us, m. q. nomen à Complector. [חבוק chaschabûk חבק chibbûk] συμπλοκή. Gall. *Embrassement, enuironnement.* Ital. *Abbracciamento.* German. Vmbfahung. Hispan. *Abraçamiento.* Polon. *Oblapienie, obiecie.* Vngar. *Meg ölelés, bé foglalá.* Ang. *Embracing, taking in the armes.*] Plaut. in Amph. Meus Amphitruo uno cubiculo Alcmenam complexu tenet. Cic. pro Font. Num etiam de matris hunc complexu, lectissimæ, miserrimæq; fœminæ vobis inspectantibus avellet, atque abstrahet? ¶ Complexus pro amore. Cicer. 5. de Finib. Serpit sensim foras cognationibus primùm, tùm affinitatibus, deinde amicitiis, pòst vicinitatibus cum civibus, & iis qui publicè socii atque amici sunt, deinde totius complexu gentis humanæ. ¶ Complexus sæpè apud Fabium, pro comprehensione & circunstantiis, ut lib. 4 cap. 4: Sunt hæc citra complexum personarum, temporum, causarum.

Cŏmplexĭo, verbale, f. t. Complexus. [חבוק thaschbûk חבק chibbûk, συμπλοκή, συμπλεξις. Polon. *Ogarnienie.* Vng. *Bé foglalás.*] Cicero in Orat. Nec acervatim multa frequentans, una complexione devinciet. ¶ Complexiones, copulationes & adhæsiones Cic. 1. de Finib. ¶ Complexio item à Rhetoribus appellatur, quod Græci δίλημμα. Latinorum nonnulli Argumentum cornutum appellant, duas habens partes, quarum utram concesseris, non effugis reprehensionem.

Cŏmplexīvŭs, a, um, ut Complexiva conjunctio. [Polon. *Zlaczaiaci.* Vng. *Öszue foglaló, be foglaló.*] Diomedes Gram. lib. 2 Vbi Copulationem vocat complexivam.

Cŏmplĕo, act. f. ex Con, & Pleo. Ad summum, seu peniiùs impleo, conficio. [מלא malê שלם schillêm כלה chillâh, συμπληρόω, συμπληρόω. Gall. *Combler, emplir.* Ital. *Empire, pien emente compire, finire.* German. Erfüllen/ zufüllen/ voll machen. Belg. Vervullen. Hispan. *Henchir ò cumplir, acabar.* Polon. *Napelniam.* Vngar. *Töltöm.* Ang. *To fill to the toppe, to finishe or performe.*] Gellius: Ventus à latere sæviens navem undis compleverat. ¶ Reperitur etiam sine ablativo. Cic. de Somn. Scip. Quis est qui complet aures meas, tantus & tam dulcis sonus? ¶ Per translationem pro finire, πληρόω. Idem in Cat. Leontinus Gorgias centũ & septem complevit annos. ¶ Interdum pro supplere, perficere, integrare. Salust. Duas leg ones instituit, cohortes pro numero militum complet. ¶ Complere, cum genitivo. Plaut. Menæch. Parasitus qui me complevit flagitii & formidinis. Idem in Amphitr. erroris ambo ego illos & dementiæ Complebo, atque omnem Amphitruonis familiam.

Cŏmplētŭs, a, um, Perfectus, absolutus. [משולם meschullâm. τέλειος. Gall. *Acheué, absolu.* Ital. *Fornito.* Germ. Erfüllet/ vervolkommnet. Hisp. *Acabado.* Pol. *Napelniony.* Vng. *Bé telljesedet, tökelletes.* Ang. *Fulfilled, finished.*] Cic. in Orat. Aures perfecto, completoq; verborum ambitu gaudent.

Cŏmplĕmentum, n. f. Supplementum. [תכלית tichlîth מלאת tachlîth, πλήρωμα. Gall. *Accomplissement, achieuement.* Ital. *Empimento.* German. Ein erfüllung/ vollendung. Hispan. *Hinchimiento.* Polon. *Napelnienie, skonczenie, dolożenie.* Vngar. *Tellyesség.* Ang. *That supplieth which lacketh.*] Cic. in Orat. Inculcata reperias inania quædam verba, quasi complementa numerorum. Corn. Tacit. lib. 1: Addito majestatis crimine, quod tum omnium accusationum complementum erat.

Cŏmplexŭs, Complexio, Vide COMPLECTOR.

Cŏmplĭco, as, a s, act. p. Simul plico, involvo, claudo. [גלל gillêl חבק chabâk, συμπλέκω. Gall. *Enueloper & plier l'vn dans l'autre.* Ital. *Piegare insieme.* German. Zusammen wickeln/ zusammen legen. Hispan. *Plegar juntamente.* Polon. *Zwiiam, zwiiaie.* Vngar. *Öszue tevöm, öszue kötelezöm.* Ang. *To folde or wrappe together.*] Plaut. in Rudente: Dum tibi hanc rudentem, quam trahis, complico. ¶ Ad hunc modum dicimus Complicare epistolam, pro eo quod est claudere. Cicer. ad Attic. Quum complicarem hanc epistolam, &c. ¶ Significat etiam contrahere, & quod latum erat, angustum reddere: ut quum dicimus, Complicare vela. Ejus contrarium est Evolvo, quod scilicet implicatum & involutum erat, expedio. Cic. 3. Offic. At verò si quis voluerit animi sui complicatam notionem evolvere.

Cŏmplōdo, is, penult. prod. act. t. Concutio, collido: [ספק saphâk מחא machâch. συγκρούω. Gall. *Battre les mains ou les pieds.* Ital. *Batter le mani ò i piedi.* German. Die Hend oder Füß zusamen schlahen. Hispan. *Sonar las manos ò los pies.* Polon. *Plaszie nogami, albo rekami klaskam.* Vngar. *Tapsolok, tombolok, öszue verem.* Ang. *To stricke the feet or clappe the handes together.*] ut, Complodere manus, Complodere pedes. Est manuum vel pedum collisione strepitum edere. Quint. lib. 11: Nam & Complodere manus, scenicum est, & pectus cædere. Sen. lib. 1. de Ira: Complosæ sæpiùs manus.

Cŏmplōro, ras, act. p. Defleo, deploro. [בכה bachâl ספד saphâd קונן konên. συνοδύρομαι, συνθρηνέω, θρηνέω. Gall. *Plorer ensemble, faire lamentation & dueil.* Ital. *Piangere insieme, compiangere.* German. Beweinen. Hispan. *Llorar juntamente con otros.* Polon. *Oplakuie.* Vngar. *Siratom.* Ang. *To weepe and mourne together.*] Liv. 5. ab Urb. Complorati omnes pariter vivi mortuique, totam penè urbem lamentis impleverunt. Cicer. pro Domo sua: Videre prætextatos inimicos nondum morte complorata arbitria petentes funeris.

Cŏmplōrātŭs, us, ui, m. q. Ploratus, fletus, luctus. [בכי bechî מספד mispêdh קינה kinâh. ὀλόφυρσις, θρῆνος. Gallicè, *Pleur, lamentation.* Italicè, *Lamentatione.* Germanicè, Beweinung. Hispanicè, *Lloro.* Pol

Pol. *Opłakanie.* Vngar. *Sirás firasás.* Ang. *Weeping, mourning.*] ut, Comploratu justo persequi mortuos, Liv. 5. bell. Pun.

Comploratio, verbale, f.e. Lamentatio, comploratus. [Polon. *Lament.* Vngar. *Siras, firasas.*] Liv. 6. bell. Pun. Comploratio eorum, flebilesq; voces.

Complures, Complura, & compluria sine numero singulari, multi. [רבים *rabbim.* [illegible] Gal. *Plusieurs ensemble.* Ital. *Molti.* German. *Viel mit einander.* Hispan *Muchos.* Polon. *Kilku wiecy jest społem.* Vngar. *Nagy sokan.* Angl. *Many together.*] Gellius positivi esse gradus, non comparativi, libro 5. cap. 21.) docet. Cæsar lib. 1. bell. Gall. Quod ubi accidit, complures hostium magno nostrorum impetu pulsi vulnerantur. Cic. 4 Verr. Dicebant scyphorum paria complura, hydrias argenteas. Terent. Hecyr. Ubi illic dies est, complures accersi jubet. Idem Phorm. Nova hic compluria. Ubi Donatus: Secundum regulam locutus est Terentius. nam hoc Complure, & hæc Compluria dicitur. Sic veteres, quod nostri dempta syllaba *Complura* dicunt. Sic Cato Orig. 2: Fana hoc loco compluria. Cic. in Orat. Conftemnandi genera compluria. Credo, quia veteres hoc plure, non hoc Plus dicebant.

Compluscŭli, orum, diminutivum. [רבים *rabbim.* [illegible] Gall. *Quelques vns, quelque moyen nombre* Ital. *Alquanti* Germ. *Ziemlich viel miteinander.* Hispan. *Algunos poquillos mas.* Pol *Kilkoro niemalo jest pospołu* Vngar. *Egy nehanyan.* Angl. *Some together.*] Plaut. Rud. Non hercle adolescens, jam hos dies compluscŭlos Quenquam istic vidi sacrificare. Terent. Hecyr. dies compluscŭlos Bene conveniebat sanè inter eas.

Complūriēs, adver. Factum ab eo quod est Compluria, & significat sæpè. [פעמים *pehamim.* [illegible] Gall. *Plusieurs fois, par plusieurs fois.* Ital. *Più & più volte.* German. *Offtermals / offt vnd viel.* Belg. *Dicmaele.* Hispan *Muchas vezes.* Pol. *Często, gesto* Vng. *Gyakorta, tżon fokszor.* Ang. *Many tymes.*] Cato: Contumelias mihi dixit complurіes. Plautus Persa: Metuo hercle verè: fecit egojam compluries.

Complŭvium, vii, n.f. [ὁ ἐξαγὶς [illegible] Gall. *Vne gouttiere, ou esgout, où la pluye de plusieurs toicts s'assemble.* Ital. *Fogna, luogo doue la pioggia di piu tetti si raccoglie.* German. *Ein stätt ort / an welches das regenwasser von vielen Tächern zusammen laufft.* Hispan. *El patio de casa* Polon. *Miejsce na ktore się z dachow woda schodza.* Vngar. *Közeső pjaroma.* Ang. *A gutter running r. yne of diuerse houses.*] A pluvia dicitur locus in ædibus, quo de diversis tectis aqua pluvialis defluit. Colum. lib. 4. cap. 24: At si longiùs, quàm ritus agricolarum permittit, & à capite vitis emicuerit, & brachiis in aliena jugorum compluvia perrepserit, &c.

Complŭvius. a, um, adject. [[illegible] Polon. *Siok ściekowy.* Vngar. *Esö vizi.*] ut, Compluvius lacus, qui ex pluvia aqua colligitur. Varr. lib. 1. de Re rust. cap. 13. Vna, ut interiùs compluvium habeat lacum, ubi aqua saliat, qui intra stylobatas quum venit, sit teniapiscina.

Complŭviātus, adjectivum, ad compluvii modum factum: ut Compluviata vinea. Plin libro 17. cap. 21: Quinque generum hæ: sparsis per terram palmitibus, aut per se vite subjecta, vel cum adminiculo sine jugo aut pedatæ simplici jugo aut compluviatæ quadruplici. Et paulo pòst: Compluviata copiosior vino est, dicta à cavis ædium compluviis. Varro 1. de Re rust. cap. 8. Iugationis species duæ: una directa, ut in agro Canusino altera compluviata in longitudinem, & latitudinem jugata, ut in Italia pleræque.

Compondĕro, [[illegible] Pol *Sp. ważać.* Vngar *Meg mérém.*] Apuleius in Hermet. Asclepio: Ex parte corruptiore Mundi, & ex divina pari lance componderans.

Complūtus, a, um, pen. prod à Compluo, compluis. Solinus cap. 15. de gruibus: Quum erant medium alveum adventasse sesciunt, scrupulorum sarcino pedes liberant: ita nautæ prodiderunt, compluti sæpè ex illo casu inbre saxarili.

Compōno, is, penult. prod act. Simul pono, conjungo. [חבר *chibber* תקן *tikken* συντίθημι. Gall. *Composer, mettre ensemble proprement, agencer, assembler & joindre* Ital. *Componere, mettere insieme.* Germ. *Zusammen setzen / zusammen machen.* Belg. *Tesamen setten / oft wegen.* Hispan. *Componer cosas diversas.* Pol. *Składam.* Vngar. *öszue rakogatom, öszue teszem.* Angl. *To put, sett or ioyne together.*] Virgil. 8. Aeneid. Componens manibusque manus, atque oribus ora. ¶ Ponitur aliquando pro disponere, constituere, συντάττειν, [illegible] Cicer. pro Deiotaro: Locus erat quidam, in quo erant ea composita, quibus te rex munerare constituerat. Idem 3. de Orat. Collocationis est componere, & struere verba, sic ut néve asper eorum concursus, néve hiulcus sit, sed quodam modo coagmentatus & lævis. ¶ Accipitur etiam pro ædificare. Virgil. 3. Aeneid. Quàm tuta possis urbem componere terra. ¶ Item pro comparare: [שוה *schivvah* דמה *dimmah* פלל *fillah.* συμβάλλειν. Gall. *Comparager, conferer.* Ital. *Comparare, assimigliare.* German. *Vergleichen / eins gegen dem anderen setzen oder halten.* Hispan. *Comparar.* Polon. *Rownam* Vngar. *öszue vetöm.* Ang. *To conferre.*] quoniam quæ comparantur, juxta se ponuntur. Salust. in Iugurtha: Vbi Metelli dicta cum factis componit. Virgil. 1. Eclog. sic parvis componere magna solebam. ¶ Quandoque pro ornare: [[illegible] Polon. *Zdobię.* Vng. *Ekesitöm.* Angl. *To adorne.*] nam compositio apta ornatum affert. Idem 4 Georg. Dulcis compositis spiravit crinibus aura. ¶ Quandoque pro colligere, συλλέγειν: Cicer. in Divin. in Verr. Si ab isto libro, quem tibi magister ludi nescio quis, ex aliis orationibus compositum dedit ¶ Quandoque pro reficere, recreare. Virgil. 4. Georg Vix defessa tenens passus componere membra. ¶ Quandoque pro lenire, πραΰνειν. Ambrosius libro 1 Offic. Cavere debemus ne in perturbationem priùs incidamus, quàm animos nostros ratio componat. ¶ Quandoque pro finire, claudere. Virgil. 1. Aeneid. Ante diem clauso componet vesper olympo. ¶ Quandoque pro ad concordiam adducere. [[illegible] Polon *Zgadzam.* Vngar. *Le szallitom. egybe békéllitöm.* Angl. *To ender finishe.*] Plaut. in Curc. Si possum hæc inter vos componere. Virgil. Eclog. 3. Non nostrũ inter vos tantas componere lites. ¶ Quandoque convenire, pacisci. συντίθεσθαι. Vnde dicimus Ex composito aliquid agere, ἐκ συνθήκης, pro eo quod est ex conventione, vel quemadmodum inter nos convenit. Plinius: Nihil non ex composito fecimus, pactum servavimus. Quandoque pro fingere, simulare πλάττειν. Salust. Non sunt composita mea verba: parvi id facio, ipsa virtus satis ostendit. Plaut. Quas iste fabellas composuit. ¶ Aliquem componere pro Sepelire, Tacit. lib. 17: Pisonem Verania uxor ac frater Scribonianus, T. Iulium Cerispina filia composuerit. Ovid. 4 Metamorph. dixit, Tumulo componi. ¶ Item Componere, pro scribere, ut Componere historiam. Plin. epistol. 137. ¶ Amores componere, est lascivia carmina scribere, apud Ovid. 2. Trist. ¶ Componere precio, pro Redimere. Salust. in bell. Civil. Quin lenones & vinarii laniique, quorum præterea vulgus in dies usum haber, pretio compositi. Hoc est, facta pretii compositione redempti, inquit Sipontinus ex Nonio.

Compŏsĭtus, Compositior, compositissimus, nomen ex particip. Ornatus, constatus, concretus cõglutinatus. [מחובר *mechubbar* מתוקן *methukkan* מתוקן *metukkan.* [illegible] Gall. *Composé, bien ordonné, fait tout à propos.* Ital. *Composito, bene ordinato, fatto con ordine* German *Zusammen gesetzt / wolgeordnet.* Hispan. *Compuesto, atauiado* Polon. *Złożony, dobrze sporzony, rozsądny.* Vngar *El kendeltetet, tolkelyketetöt.* Angl *Made and ioyned together.*] Liv 8. secundi bell. Pun. Acrior impetu atq; animis, quàm compositior ullo ordine pugna fuit. Cic. 2. in Verr. Et ex accusatione perficiã, ut nemo unquam post hominum memoriam paratior, vigilantior, compositior ad judicium venisse videatur. Idem ad Attic lib. 6. Admiratus sum, ut vidi obsignatam epistolam, brevitatem ejus: ut aperui, rursus σύγχυσιν literularum, quæ solent tuæ compositissimæ & clarissimæ esse

Compostus, per syncop. Virgil. 1. Aeneid. nunc placida Compostus pace quiescit.

Compŏsĭto, ablativus vice adverbii Consultò, cogitatò, data opera. [[illegible] Gall. *De faict appensé, tout à propos, de propos deliberé* Ital. *Pensatamente, con animo deliberato.* German *Auß anschlag / vnnd verordnung / durch ein vorangelegte Sach.* Hispan. *Con deliberacion.* Pol *umyślnie, przemyslem.* Vngar. *Szándékkal, el vegezet akaratbol* Ang *Of sett purpose.*] Terent. in Phorm. Composito factum est, quomodo hanc amans habere possit sine dote.

Compŏsĭtē, aliud adverbium, Aptè dispositè. [[illegible] Gall. *Auec bonne ordonnance, par ordre, proprement.* Ital. *Ordinatamente per ordine, propriamente.* German *Ordenlich / geschicklich / fein.* Hispan. *Idonea y atauiadamente, con orden.* Polon. *Rządnie, pieknie.* Vng. *illendö képpen, helyesen.* Ang. *Proprelie in good order.*] Cic. 1. de Orat. Sin oratoris nihil vis esse nisi compositè, ornatè, copiosè eloqui: id est, eleganter.

Compŏsĭtĭus, à Compositè adverb [Pol *Porządniej.* Vngar. *Helyesben, illendöbben.*] Cornel. Tacit. lib. 13: Occulto præcepto cõpositiùs cuncta, quàm festinantiùs agerent.

Compŏsĭtor, toris, verbale. m. t. [מחבר *mechabber.* [illegible] Gallicè. *Qui compose & agence quelque chose.* Ital. *Compositore di qualche cosa.* German *Zusammen setzer oder ordner.* Hispanicè. *Componedor ò acabador.* Polon. *Składacz, zgromadzacz.*] Cicer. in Orat. Non enim inventor, aut compositor, aut actor, hæc complexus est omnia. Ovid. 2. Trist. Plus sibi permisit compositore suo.

Compŏsĭtĭo, onis, verbale, f.t. Confectio structura coagmentatio: [מחברת *machbereth* מחשבת *mathchbòmeth.* [illegible] Gallicè, *Composition, assemblement, proprement fait, accord.* Italicè. *Compositione.* German *Ein zusammen setzung / oder das machen eines dings.* Hispan. *Composicion.* Polonicè. *Złożenie.* Vngar. *öszue szerzés, egybe rakás.* Angl. *The making or ioyning of a thing together.*] ut, Compositio unguentorum. Plin. lib. 20. cap. 24: Sed discessuri ab hortensibus rebus, unam compositionem ex his clarissimam subtexemus. Cicer. 2. de Legib. Totaque hujus juris compositio pontificialis magnam religionem cæremoniamque declarat. Idem 1. Offic: Apta compositio membrorum. ¶ Interdum idem quod dispositio Cicer. 1. Offic. Ordo est compositio rerum aptis atque accommodatis locis. ¶ Nonnunquam idem quod pactum, conventio, transactum, compromissum Idem 5. Philipp. Pacis, cõcordiæ, compositionis autor esse non destiti. Compositio discordiarũ, pacificatio. Cæs. 1 bell. Civil. Legatos ad Pompeium de compositione mitti oportere.

Compŏsĭtūra, æ, vel Compostūra, f. p. [Vngar. *öszue rakás.*]

Cato de

Cato de re rust. cap. 25: Trapetus emptus est in Suessano nummit quadringentis, & olei. P. L. compostura nummis sexaginta, &c. Gell. lib. 5. cap. 20: Solœcismus est impar & inconveniẽs composita partium orationis.

Compōrto, as, act. p. Congero, in unum locum porto. [συμφορέω. Gall. *Porter ensemble*. Ital. *Portare in vno luogo*. German. Zusammen tragen. Hisp. *Traer a cuestas juntamente*. Polon. *Znassam*. Vng. *Öszue hordom*. Angl. *To beare together*.] Cic. in Pison. Quum servorum delectus haberetur in foro, arma in templo Castoris luce & palàm comportarentur. Comportare frumentum ex agris in loca tuta Cic. ad Attic. lib. 5 Horat. 2. Serm. Si quis emat citharas, emptas comportet in unum.

Compōs, otis, t. Particeps. [בעל bâhal. ἐγκρατής, ἐπήβολος, ἐπιτυχής. Gall. *Iouissant & ayant, participant, ayant en sa puissance* Ital. *Colui che ha ottenuto qualche cosa*. German. Der etwas besitzt / oder erlangt hat. Hispan. *El que alcanca alguna cosa*. Pol. *Ktori nieco otrzimal, tenktori dostal*. Vngar. *Részes*. Angl. *Participant, that hath his desireable.*] Valerius libro 1: Imperatores compotes victoriarum. Plaut. in Capt. Atque ita me rex deorum atque hominum faxit patriæ compotem. ¶ Compos animi, qui animum suum habet in potestate, vel qui habet sanum animũ. σώφρων, ἔμφρων. Terent. in Adelph. Vix sum compos animi, ita ardeo iracundia. ¶ Huic contrarium est Impos: ut, Impos animi, pro insano, furioso, amente, qui animo sanus non est, quive animi instrumentum habet vitiatum. Plaut. in Capt. Eripite isti gladium, quæ sui est impos animi. ¶ Sic Compos voti: cui opponitur Impos voti. Cicer. Nam quomodo victores dicimus voti compotes, qui quicquid volunt faciunt: sic victos econtrariò voti impotes, qui non possunt facere quod volũt. ¶ Legimus etiam nonnunquam Compos miseriarum: ut etiam in malam partem accipiatur. Plaut. in Epid. Cedò manum mihi, accipe ærumnarum & miseriarum compotem: id est, qui simul tecum miserias sit habiturus. Sunt autem Compos & Impos generis communis, composita ab antiqua & inusitata voce Pos, potis: unde & possum & possideo. Pos autem idem est quod Potes, cujus genitivo Potis nunc loco nominativi utimur. Pers. Nec potis es nigrũ vitio præfigere theta. Virgil. 3 Aeneid. Nec potis Ionios fluctus æquare sequendo. Terent. in Phorm. Adulescens primum abs te hoc bona venia peto, Si tibi placere potis est, mihi ut respondeas. Hoc est, si potest, sive possibile est. Quod autem Persius dicit: Qui pote vis dicam? nugaris? Pote pro Potis accipitur metri causa. Similiter apud Propertium: Qua pote quisque in ea conterat arte diem. ¶ Iungitur quandoque Compos cum ablativo. Salust. Neque animo, aut lingua satis compos. Liv. lib. 3. Prædaque ingenti compotem exercitum, suis etiam rebus recuperatis, quæ populatione agrorum amissæ erant, reducit. Quo in loco compotem quasi affluentem & lætum significare puto. *Sæpiùs tamen* genitivo jungitur.

Compōsitè, & Compositò, adverbia. Vide Composito.

Compōto, as, penult. prod. Simul poto, combibo. [סבא sabá. συμπίνω. Gall. *Boire ensemble*. Ital. *Beuere con gl' altri*. Germ. Mit einander trincken. Hisp. *Beuer vnos con otros juntamente*. Polon. *Spolem pije*. Vngar. *Eggyut iszom*. Angl. *To drink together*.]

Compōtātio, onis, f. t. Convivium. [משתה mischtéh. συμπόσιον. Gall. *Beuuete auec autre, beuuerie auec autres*. Ital. *Il bere di compagnia*. Germ. Ein trinckmahl / zech. Hispan. *Beuida de vnos con otros*. Pol. *Spol nepicjie*. Vngar. *Eggyut valo ital*. Angl. *Drinking or banketting togeth.r.*] Cic. de Senect. Bene enim majores accubationem epularem amicorum, quia vitæ conjunctionem haberet, Convivium nominarunt, meliùs quàm Græci, qui hoc idem tùm Compotationem, tum concœnationem vocant.

Compōtōr, oris, verbale m. t. Combibo. [סבא sabé. συμπότης. Gal. *Compagnon à boire*. Ital. *Compagno al bere*. German. Ein Zechgesell / oder zutrincker / mittrincker. Hispan. *Beuedor que beue con otros*. Pol. *Zemma sobie podpyiaiacy*. Vng. *Iuó társ, eggyut iuo*. Ang. *A companion in drinking*.] Cic. 2. Philip. Tum adhibes joci causam magistrum suffragio tuo, & compotorum tuorum rhetorum. ¶ Odi memorem compotorem, μισῶ μνάμονα συμπόταν. In eos qui quæ inter amicos & inter pocula dicuntur libertius, foràs eliminant. Lucianus in Lapithis, & Martialis.

Compōtrīx, cis, f. t. [סבאה sbáh. συμπότρια. Gall. *Compagne à boire*. Ital. *La compagna al bere*. Ger. Ein Mittrinckerin / die in einer zech begriffen ist. Hisp. *Beuedora que beue con otros* Polon. *Zemna pijaca*. Vng. *Iuó asszony társ*. Ang *She that beareth companie in drinking*] Terent. in Andr. Quia compotrix ejus est.

Comprædēs, Appellantur ejusdem rei sponsores, [συνέγγυοι. Angl. *Pledges or sureties with other by theme selfes.*] Festus.

Comprānsōr, oris, m. t. Qui simul prãdet. [συνάριστος. Gal. *Qui disne auec vn autre, cõpagnon au disner*. Ital. *Chi fa banc' etti con altri*. Ger. Der mit einem zu Mittag isset. Hisp. *El que come con otras*. Pol. *Ten ktory zemna obiaduie* Vngar. *Ebédó társ*. Ang. *That dineth with another.*] Cic. 2 Phil. Hunc tu agrum compransoribus & collusoribus dividebas.

Comprĕcōr, aris, d. p. Precor, invoco. [חלה chilláh. ἐπεύχομαι. Gall. *Prier affectueusement ou solennellement*. Ital. *Pregare*. Germ. Bitten. Hispan. *Rogar*. Polon. Wzywam prosze. Vngar. *Könyörgök*. Angl. *To pray desire, or entreate.*] Terent. in Adelph. Abi domum, ac deos comprecare, ut uxorem accersas. Comprecati cœlestium fidem dixit Catullus, pro eo quod est, Deorum auxilium implorare: Cœlestũmq; fidem suppremâ comprecor hora.

Cŏmprĕcātĭo, verbale, f. t. [תחנה techinnáh. ἱκετεία, ἐπιθεασμός Gall. *Priere solennelle, supplication*. Ital. *Prego, supplicatione*. German. Bitt. Hispan. *Eruego*. Polon. *Prozba*. Vngar. *Kön, ögés*. Angl. *Praying, desiring entreating.*] Genus precationis, quæ solenni quodam ritu ab universo populo fiebat apud Romanos, ut docet Gell. lib. 13. cap. 21. Liv. 9. bell. Maced. Nulli unquam concioni, Quirites, tàm non solùm apta, sed etiam necessaria hæc solennis deorum comprecatio fuit, quæ vos admoneret, &c. *Nos supplicationes* vocamus, qua etiam voce veteres usi sunt.

Cōmprĕhēndo, dis, comprehendi, hensum, act. t. Propriè est manu capio. [תפש tapháʃ אחז achaz לקח lakách. λαμβάνω, συλλαμβάνω. Gal. *Comprendre, empoigner, entendre*. Ital. *Pigliare, comprendere* Germ. Begreiffen / erwischen. Belg. Grijpen. Hisp. *Prender*. Polon *Ogarnuie, pojmuie, lampam*. Vng. *Meg fogom, bé foglalom*. Ang. *To tak, to lay handes vpon any thing.*] Plaut. in Aulul. Dicant, coqui abstulerunt, comprehendite, Vincite, verberate, in puteum condite. Cicer. de Natura 1: Quid opus manibus, si nihil comprehendatur? Sic Comprehendere hostem, & comprehendere aliquem in fuga, apud Cæsarem: & Comprehendere arma, apud eundem, pro capere. ¶ Sed per translationem ponitur aliquãdo pro percipere, vel intelligere, συνιέναι. Cicer. Famil. lib. 6. Quæ didicisti, quæque ab adolescentia pulcherrimè à sapentissimis viris tradita, memoria & scientia comprehendisti, iis hoc tempore utare. In qua significatione dicimus quoque, Comprehendere animo, mente, ratione, sensibus, intelligentia, &c. ¶ Aliquando ponitur pro perstringere, concludere, vel complecti, περιλαμβάνειν. Cic. Attic. Cato verbis luculentioribus & pluribus rem eandem comprehenderat. Idem de Orat. Ac ne plura, quæ sunt penè innumerabilia, consecter, comprehendam brevi. ¶ Aliquando pro prosequi Cic. Famil. 13: Sed ut redeam ad id unde cœpi, vehementer mihi gratum feceris, si hunc adolescentem humanitate tua, quæ est singularis, comprehenderis: id est, complexus fueris. Quemadmodum idem ad Curionem scribens, *inquit*: De ipso T. Annio tantùm tibi polliceor: te majoris animi, gravitatis, constantiæ, benevolẽtiæ erga te, si complecti hominem volueris, habiturum esse neminem.

Cōmprĕhēnsum, substantivè. [κατάληψις. Polon. *Ogarnienie*. Vngar. *Bé foglaltatas*.] Cicer. libro 4 Acad. Quum quamobrem ita oporteret, nihil haberet comprehensi, percepti, cogniti, constituti.

Cōmprĕhēnsĭbĭlĭs, le. Quod comprehendi potest. [καταληπτός. Pol. *Latwi do poiecsia*. Vng. *Bé foghato, fogl. lható*] Cic. 1. Acad. Id autem visum, quum ipsum per se cerneretur, comprehensibile.

Cōmprĕhēnsĭo, f. t. Complexio. [לקח ickác מכלול mechlúl מכלול michlôl. κατάληψις. Gall. *Comprehension, empoignement, prinse, ou surprinse*. Ital. *Intelligenza, apprensione*. German. Ein Verstand / Begreiffung. Hispan. *El prendimiento*. Polon. *Poiecsie, pogum*. Vng. *Meg fogás, bé foglalás*. Angl. *Taking, or laying handes on athing.*] Cic. lib. 3. de Finib. Cogitationes comprehensionesq́ue rerum. Idem 4. Acad. Perceptio & comprehensio. ¶ Accipitur item pro ipso comprehendendi, sive capiendi actu. Cicer. 2. Philip. Nam quum comprehẽsio sontium, mea: animadversio, Senatus fuerit.

Cŏmprīmīs, pen. prod. In primis. [ἐν τοῖς πρώτοις. Pol. *Przedkiem*. Vng. *Legelöször, kiváltképpen*. Cicer. pro Quintio L. Albius vir bonus, & comprimis honestus.

Cōmprĭmo, is, pen. corr. act. t. Premo, ut uvæ comprimuntur, quò vinum effluat [כבש kabas מלך melách דרך darách. συμπιέζω. Gall. *Estraindre, serrer, clorre*. Ital. *Comprimere, stringere, premere* German. Zusammen trucken. Belg. Bouwen / bedwingen. Hispan. *Apremiar, apretar*. Polon *Zciskam*. Vngar. *Öszue szoritom, öszue nyomom*. Ang. *To presse, to h ld in or refraine.*] Plautus Pseud. Comprimere dentes videor posse aliquo modo. ¶ Item cohibeo, compesco, συνέχω. Plaut. Rud. Comprime hunc sic, si tuus est. Terent. in Heaut. At tu tibi istas posthac comprimito manus. Plaut. in Amph. Ego tibi istã hodie scelestè cõprimam linguam. ¶ Comprimere audaciam alicujus, Cicer. ad Caton. ¶ Comprimere alvum: hoc est, sistere, cohibere. Celsus libro 6. cap. 18: In hoc autem casu neque acribus cibis utendum, neque asperis, neque alvum comprimentibus. ¶ Comprimere, supprimere. Cic. ad Attic. lib. 3: Scripsi equidem olim ei iratus, quod ille prior scripserat, sed ita compresseram, ut nunquam emanaturum putarem. ¶ Comprimere virginem, pro vitiare שגל schghál שכב schchab. βιάζομαι, φθείρω. Pol. *Zgwalcic panne*. Vng. *Meg szeplösiteni*.] Liv. 1. ab Vrb. Compressa Vestalis quum geminum partum edidisset, &c. Martialis:

Villica uti duri compressa est nupta coloni.
Incaluit quoties saucia vena mero Hinc

Cōmprēssŭs, us ui, m. q. Coitus. [משכב mischcháb. φθορά. Polon. *Zhesenie*. Vngar. *Meg szeplösités*.] Plautus: Nunc ad amicam decimo die Athenas vito, Quam gravidam hic reliqui compressu meo. Terent. Adelph. virgo ex eo Compressu gravida facta est.

Cōmprēssŭs, a, um, Participium: ut, Compressis manibus sedere, est otiosum esse Liv. 7. ab. Vrb. Annonam compressam, idem Liv. lib. 8 Decad. 4 eleganter vocat, quum pretium per coemptionem esset intentum.

Cōmprēssĭūncŭlă, culæ, f. p. diminutivum. [συνθλιψις. Pol. *Sciskanninka*. Vng *Meg szeplösitésoske*.] Plautus: Dulces amantium compressiunculæ.

Cōmprēssĭo-

Cōmprĕssĭo, onis, verbale, f. t. [מכבש ...] Gall. *Serrement, estrainte.* Ital. *Chiusura strettura.* German. *Zusammentruckung.* Hispanic. *Apretamiento, obra de apretar.* Polon. *Zciśnienie.* Vngar. *Öszue szoritás, öszue nyomás.*] Cic. de Clar. Orat. Grandes erant verbis, crebri sententiis, compressione rerum breves, & ob eam ipsam causam interdum subobscuri.

Cōmprĕssē, adverbium, Succinctè, arctè. [συντόμως.] Pol. *Krotce.* Vngar. *Szorossan, szorosan.* Angl. *Briefly, compactlie in few wordes.*] Cic. 2. de Finib. Rhetoricam palmæ, Dialecticam pugno similem esse dicebat: quod latiùs loquerentur Rhetores, Dialectici autem compressius.

Cōmprŏbo, bas, act. p. Approbo, laudo, collaudo. [... δοκιμάζω, ἀποδέχομαι.] Gall. *Approuuer du tout, trouuer bon, auouer.* Ital. *Lodare, affermare, approuare.* German. *Loben, für gut geben, jhm gefallen lassen.* Hisp. *Aprouar.* Polon. *Pochwalam, podoba mi się.* Vng. *Iauallom, dicsérem, bizonyitom.* Ang. *To approue, to commend, and allowe.*] Cæs. 5. bel. Gall. Comprobat hominis consilium fortuna. Cic. 4. Verr. Eorum ego dignitate accusationem meam comprobare non potero. Laudare, & vehementissimè comprobare. Cic. pro leg. Manil.

Cōmprŏbātŏr, oris, verb. m. t. [... δοκιμαστής.] Gal. *Qui approuue & a agreable.* Ital. *Che approua & hagrata vna cosa.* Germ. *Ein Lober, der jhm ein dans wol gefallen lasst.* Hisp. *Aprouador, el que aprueua.* Pol. *Pochwalca.* Vng. *Iauallo, ditsirö.* Ang. *He that approueth or commendeth.*] Cic. 1. de Inventione: Deinde ejus facti qui sunt principes & inventores, qui denique autoritatis ejus & inventionis comprobatores atque æmuli.

Cōmprŏbātĭo, onis, f. t. [... δοκιμασία.] Gal. *Approbation, louange.* Ital. *Approbatione.* Germ. *Das rümen und biebewärung eines dings.* Hisp. *Approuacion.* Polon. *Pochwała.* Vngar. *Iauallás dicséret, bizonyitás.* Angl. *Approouing, commending, allowing.*] Cicer. 5. de Finib. Quis est tam dissimilis homini, qui non moueatur & offensione turpitudinis, & comprobatione honestatis?

Cōmprōmitto, act. t. est unà cum adversario litem arbitrio boni viri submitto. Promittebat enim uterque se arbitri sententiæ pariturum.] ... ἐπιτρέπω. Gal. *Compromettre, faire vn compromis, & se rapporter à arbitres.* Ital. *Compromettere, far compromesso.* German. *Mit einem verheissen etwas zuthun, den vrtheil gebot oder angeloben, ein Sach an Schiedleut zu lassen.* Hispan. *Comprometer.* Pol. *Przypuścić sam na zdanie dobrich ludzi moie sprawy.* Vng. *Valaki tulawe hagyom dolgomat.* Ang. *To put in compremisse, or to the arbitrement of any indifferent iudge.*] Cicer. ad Quint. Frat. lib. 2: Tribunitia candidati compromiserunt H-S quingenis in singulos apud M. Catonem depositis, petere eius arbitratu, ut qui contra fuisset, ab eo condemnaretur.

Cōprōmissum, n. f. Dicitur potestas decidendi controversiam aliquam data arbitro à litigatoribus per utriusque promissionem, qua polliciti sunt se eius judicio obtemperaturos, aut mulctam, quæ inter eos conVenerat, persoluturos. [ἐπιτροπή.] Gall. *Compromis, promesse & accord de croire aux arbitres.* Ital. *Compromesso, l'accordo di stare al giudicio de l'arbitro.* Ger. *Der Gewalt der entscheidung eines Handels, an welchem man zu beyden Seiten versprochen vnd verheissen hat, sich zu begeben.* Hispan. *Compromisso.* Pol. *Przypuszczenie, sprawy ze umówion, na przyrzeczonym warunku, pod przepadkiem zakładu tego którzy na decretie przestać.* Vng. *Valamit kezekédesnek, le szállitására adatot hatalom, kö szogot bira usza.* Angl. *Compromisse, the authoritie granted the arbiter by consent of the parties.*] Cicer. ad Cornif. lib. 12: Sed à magistris quum contenderem de proferendo die, probarunt mihi sese, quo minus id facerent, compromisso & jurejurando impediri. ¶ Compromissum facere de re aliqua. Cicer. pro Rosc. Comœdo: Quæ quum ita sint, quæro abs te quid ita de hac pecunia, de his ipsis H-S 1000 de tuarum tabularum fide compromissum feceris, arbitrum sumpseris. Ex compromisso ad arbitrum ire, Proculus in l. Societatem. ff. pro Socio.

Cōmprōmissārĭus, adiect. [... ἐπιτροπευτής.] Polon. *Rozjemca, ktorego sobie dobrowolnie obie strony, wiberaia, y. ad ktorego appellowacy nie godzi się.* Vngar. *Olyszemely az kinek ialetire mind két fel hagyja dolgát, fogos biro.*] Comprōmissarius judex, cui res ab utroque litigatore ex compromisso commissa. ... Callistratus in l. Cùm ex lege Iulia ff. de rerep. arborum: Nemini licere minorem viginti annis compromissarium judicem eligere.

Cōmptum, (inquit Perottus) genus libaminis quod farina conspersa faciebant. [Pol. *Smażona grzanka.* Vng. *Ponállyat babbart étek.*] Apud Festum tamen, à quo hanc vocem ille iisdem verbis servatis, in Dictionarium suum transtulit, *Comptum* legitur, non *Camptum*, à verbo nimirum Græco κομίζω, quod est, volvere aspergo.

Cōmptŭs, particip. & Cōmptŭs, us, Vide C o m o.

Cōmpūgno, as, simul pugno, & per metaphoram verbis contendo. [... ἀμφισβητῶ.] Gall. *Combattre, s'entrebatre, ou estriuer ensemble.* Ital. *Contendere.* Germ. *Mit einander streiten.* Hispan. *Pelear vno con otro.* Polon. *Zbrodim walczę.* Vng. *Egymás vinak, öszue szakadom.* Ang. *To figth or striue together.*] Gell. lib. 14. cap. 5: Eaque inter nos contentio quum longiùs duceretur, non arbitratus ego operæpretium esse, eadem hæc ista diutiùs audire, clamantes compugnantesq; illos reliqui.

Cōmpūlso, as, act. p. Collido. [... συνωθέω.] Gal. *Heurter contre quelque chose.* Ital. *Vrtare contra qualche cosa.* German. *An etwas stossen, oder treiben.* Hisp. *Herir vna cosa con otra.* Polon. *Ociieram, uderzam.* Vng. *Öszue verém.* Ang. *To hurt or knocke against another thing.*] Columella libro primo: Eadem quæ semper mare rectè conspicit, quum pulsatur ac fluctu conspergitur.

Cōmpūngo, compunxi, ctum, Pungo. [... κατανύσσω, συμπλίζω.] Gal. *Poindre, esguillonner, piquer fort & ferme.* Ital. *Pungere.* Germa. *Stechen, stich geben.* Belg. *Steken.* Hisp. *Puncar.* Pol. *Kole, pcham.* Vng. *Meggyákom.* Ang. *To prick.*] Columella lib. 8. cap. 14: Cavendumq; est, ne aut aculeis urticæ compungatur. ¶ Sensum compungere dicuntur, quæ sensus offendunt, ut splendor oculos, gustum amaritudo, tactum res vel calida nimis, vel frigida, vel aspera, auditum soni vehementia, de quo vide Lucret. lib. 2.

Cōmpūnctŭs, Signatus, notatus, inustus. [... ἐστιγμένος.] Gal. *Marqué de poincts, noté & piqué au visage, comme vn esclaue fugitif.* Ital. *Segnato.* German. *Gezeichnet.* Hispan. *Senalado.* Polon. *Naczechowany.* Vng. *Meggyakatos, belyegesitetet, ietczés.* Ang. *Marked, pricked.*] Cicer. libr. 2. Offic. Barbarum, & eum quidem (ut scriptum est) compunctum notis Threiciis, districto gladio jubebat anteire.

Cōmpūnctĭo, verb. f. t.] ... κατάνυξις. Gal. *Poincture, esguillonnement.* Ital. *Pontura, doglia de fianchi.* Germ. *Stich.* Hisp. *Puncadura.* Polon. *Kłócie.* Vng. *Gyakás szorongatás, szegezés.* Ang. *Pricking.*] Plin. lib. 21. cap. 19: Hæc quoque potio mulieres ex abortu purgat: laterum compunctiones tollit, & vesicæ calculos.

Cōmpŭto, as, penult. corr. idem quod putare, sive ramos supervacuos abscindere. [... ἀποκλαδεύω.] Gall. *Poner couper.* Ital. *Potare bruscare.* Germ. *Die bawen, beschneiden.* Hisp. *Podar y cortar arboles.* Polon. *Odcinam, obrzynie.* Vng. *Megirtom, rigyázom.* Ang. *To prune or cutt of.*] ¶ Aliquando tamen ad mentem refertur, & ponitur pro judico, æstimo, sive reputo. [λογίζομαι.] Gall. *Estimer, penser ou iuger.* German. *Achten, vrtheilen, schätzen.* Belg. *Overleggen.* Hisp. *Pensar, estimando.*] Plin. lib. 9. cap. 15: Computet nunc aliquis ex altera parte, quantum Curius aut Fabricius in triumphum tulerint, &c. Lactant. lib. 3: Eamque hominum sapientiam pro summa stultitia computat. ¶ Frequentius ponitur pro rationes confero, calculos subduco, quod vulgo dicitur *Computum facio.* [... ψηφίζω, συμψηφίζομαι.] Gall. *Conter, faire conte, calculer.* Ital. *Numerare, computare.* Germ. *Rechnen, aufrechnen, zusammenrechnen.* Belg. *Rekenen.* Hisp. *contar por numeros.* Polon. *Rachuię.* Vng. *Számot vetök.* Ang. *To compte or recken.*] Cicero in Lælio dixit; Ad calculum revocare. Plin. in Epist. Si computes annos, exiguum tempus. Plin. libr. 18. capit. 6: Si computetur impendium operæ. Plaut. in Mil. Dextera digitis rationem computat, feriens femur. ¶ Interdum imputo. Plaut. in Mer. computat uxor: id est, imputat.

Cōmpŭtātĭo, verb. f. t. [... λογισμός, συλλογισμός.] Gal. *Conte, calcul.* Ital. *Computo.* Germ. *Ein Rechnung, Aufrechnung.* Hisp. *Cuenta.* Pol. *Rachowanie.* Vng. *Öszue számlálás, szám vetés.* Ang. *Reckening, pruning.*] Plin. lib. 17. cap. 22: Operarum ista computatio est. Idem libr. 12. cap. 18: Minima computatione millies centena millia.

Cōmpŭtābĭlĭs, le, om. t. [... εὐαρίθμητος, λογιστός.] Gal. *Contable, qu'on peut & qu'on doit conter.* Ital. *Che si può computare.* Germ. *Das man rechnen kan vnd mag.* Hisp. *Cosa que se puede contar.* Polon. *Łatwi do rachowania.* Vng. *Megszámlálható.* Angl. *That may be compted or reckenned.*] Quod computari potest & numerari.

Cōmpŭtrēsco, scis, n. f. Putresco: [σήπομαι.] Gal. *Se pourrir auec, deuenir pourri.* Ital. *Guastarsi, corromperse, diuentar putrida.* Germ. *Verfaulen.* Hisp. *Podrirse.* Polon. *Gniie, prochnieie.* Vng. *Öszue rothadok, poshadoz.* Ang. *To waxe rotten, to rot.*] vel quum variæ res mutuo contactu putrescunt συγκατασήπομαι. Plin. lib. 13. cap. 13: Propterea arbitrarier eos non computruisse. Colum. lib. 5. cap. 10: Quoniam mutuo contactu aut computrescent, aut vermibus interibunt. Plin. lib. 31. cap. 7: Capillum denigrant sanguisugæ, quæ in nigro vino diebus LX. computruere.

Con & Cum, idem significant: [...] Gal. *Auec.* Ital. *Con.* Germ. *Mit.* Belg. *Met.* Hisp. *Con.* Vng. *öszue, egybe, egygyütt.* Ang. *With.*] sed Cum tantum separata; Con verò semper composita reperitur, & significat simul: ut, Conjungo. ¶ Interdum contra, ut Contendo. ¶ Interdum valde, ut Coocrepo. ¶ Et est sciendum quod quando componitur cum dictione à vocali, vel ab h, incipiente, semper n, abjicitur: ut Coapto, Coërceo, Cohortor, Cohibeo: in Comedo n, mutatur in m. in Cogo, n & a tolluntur. Quando componitur cum b, m & p, transit n in m, ut Combibo, Commoveo, Compareo: cum c vero, d, f, g, n, q, s, t, i, & n, consonantibus manet n integra: ut Concurro, Condo, Confugio, Congero, Coniecto, Connecto, Conquiro, Consequor, Contineo, Convenio. In reliquis n mutatur in sequentem literam: ut Colligo, Colluvies, Corrigo.

Cōnāmĕn, Conamentum, Vide C o n o r.

Coraios, [κεραμέτ. Vng. Bogáts kero.] Ab alexandrinis appellatur fructex quidam aculeatus, teste Agathocle, qui à Dioscoride Paliurus vocatur. Vide Ruel. lib. 1. cap 107.

Cōnāūs, vide Conor.

Concăco, cas, Caco, cacando conspurco. [הִתְבַּחֵא hithchatté. μυξάω, κατατχέζω. Gal. Embrener & chier dessus. Ital. Imbrattar con merda. German. Beschissen/bescheissen. Hispan. Ensuziar con estiercol. Pol. Posralem. Vng. Meg szaradom. Ang. To shyte vpon.] Senec. Puto concacavi me. Idem: Quid autem fecerit, nescio, omnia certe concacavit.

Concædes, concædium, plurali numero: [τὰ ἀπὸ τῆς ἐκκοπῆς φράγματα, τὰ κλοπιμαῖα. Pol. Przecięcie plot. Vngar. Rögza, keresblés.] Sepimenta, sive munitiones ex cæsis arboribus confectæ. Tacit. lib. 1. Romanus agmen propero sylvam cæsam, limitemque à Tiberio cœptum scindit, castra in limite locat, frontem ac tergum vallo, latera concædibus munitus. Vide Cal. Rhodig. lib. 5. cap. ult.

Concălĕo, les, n. 1. Caleo, incaleo. [התחממים hithchammém. θερμαίνομαι. Gall. S'eschauffer de toutes parts. Ital. Scaldarsi. Germ. Warm oder heiß werden. Hispan. Escalentarse. Polon. Zagrzewam sie. Vng. Meg melegwdök. Ang. To be hoat on all partes.] Plaut. in Amphitr. Prius abis quam lectus, ubi cubuisti concaluit locus. Varr. 3. de Re rust. cap. 16: Concaluit stomachus ut digerat, multa faciliùs.

Concălĕfăcĭo, cis, vel Concalfacio, cis, Callidum reddo [חמם chimmém. θερμαίνω. Gal. Eschauffer de tous costez. Ital. Scaldare alcuna cosa. Germ. Erwärmen/warm oder heiß machen. Hisp. Escalentar à otro. Pol. Grzeie. Vng. Meg melegitöm. Ang. To make hoat, to warme.] Cic. 2. de Orat. Et ait idem, quum brachium concalfecerint: tum se solere pugnare.

Concălĕfĭo, fis, neutropassivum: [נתחמם nithchám. συνθερμαίνομαι, συνθερμαίνομαι. Gal. Deuenir chaud. Ital. Essercaldo. German. Erwarmen/warm werden. Hisp. Ser calient. Polon. Zagrzewam sie. Vng. Megmelegülök. Angl. To waxe hoat.] Varr. 3. de Re rust. cap. 9: Curator oportet circumeat diebus interpositis aliquot, ac vertere ova ut æquabiliter concalefiant.

Concălĕfactŭs, a, um. [מחומם mechummám. συνθερμανθείς. Gal. Eschauffé. Ital. Scaldato. Germ. Gewermet. Hisp. Escalentado. Polon. Zagrzany. Vng. Meg melegitett. Angl. Made hoat or warmed.] Cic. 1. Tusc. Illam verò funditùs eiiciamus individuorum corporum levium & rotundorum concursionem fortuitam, quam tamen Democritus concalefactam & spirabilem: id est, animalem esse voluit.

Concălĕfactōrĭŭs, a, um. מחממים mechammém. συνθερμαντικός. Polon. Grzeiący. Vngar. Melegitö.] Plinius libro 21. cap. 20: Vis ei concalefactoria: hoc est, excalefaciens, & nata calorem excitare.

Concălesco, scis, Calidum fieri, vel calidum esse. [חם cham. θερμαίνομαι. Gal. Deuenir chaud. Ital. Scaldarsi. Germ. Warm sein/ oder warm und heiß werden. Hisp. Escalentarse. Polon. Poczynam sie zagrzewac. Vng. Megezzöm. Ang. To waxe hoat or warme.] Cic. 1. Tuscul. Calidior est enim, vel potius ardentior animus, quàm est hic aër, quem modò dixi crassum, atque concretum, quod ea eo sciri potest, quia corpora nostra terreno principiorum genere confecta, ardore animi concalescunt.

Concallĕo, les, Calleo, callis obducor. [כבד cabádh קשה kaschah. τυλόομαι. Gall. S'endurcir, recevoir cals & durillons aux pieds & aux mains ou autres lieux. Ital. Far il callo. Germ. Hart werden/verhärten. Hisp. Hazer callos, ò hazerse callo. Pol. Twardnieię sie stawam. Vng. Kéregesülöm, (item) tiokosodom. Ang. To be hard skinned.] Cic. 3. de Nat. deor. Versutos eos appello quorum celeriter mens versatur: Callidos autem, quorum tanquam manus opere, sic animus usu concalluit.

Concămĕrārĕ, Est ad fornicis formam & arcuato opere ædificare. [καμαρόω. Gall. Vouter, edifier en voute. Ital. Fabricare in volto. German. Welben/ein einander welben. Hispanic. Hazer edificio de boueda. Polon. Zaklepie, wierzchwarzec. Vngaric. Meg boltozom. Angl. To vault to build like a vault, to make an archvoste.] Vitruvius: Intervalla aut concameranda, aut solidanda fistucationibus. Plin. lib. 11. cap. 24. Specus ipse, qua concameratur architectura.

Concămĕrātĭo, verbale. f. t. [καμάρωσις, ὀρόφωσις. Polon. Zasklepienie. Vng. Boltozat. Angl. A vault or archwork finished.] Concamerationes dicuntur ædificia quæ arcuato opere fiunt. Vitruv. lib 6: Si hypogæa concamerationesque instituentur, fundationes eorum fieri debent crassiores. Sabinus in l. Si cui ædes ff. de leg. 3: Conclave quod supra concamerationem alterarum ædium esset. ¶ Concamerationes etiam dicuntur pergularum hortensium tecta, ad arcuati operis similitudinem facta, quæ aut vitibus, aut alio opere topiario ad opacanda ambulacra solent obduci.

Concastīgo, as, Castigo. [יסר iassár. συνδεσμίζω, κολάζω, κολάζω. Gal. Chastier. Ital. Castigare. Germ. Züchtigen. Hisp. Castigar ò correjir. Pol. Karze. Vng. Meg fedzöm, dorgalom, büntetöm. Angl. Chastice.] Plaut. Trin. Nam ego amicum concastigabo pro commerita noxa.

Concătēno, act. p. συναλύσω, à verbo Cateno, quod significat ligo, devolvo.

Concausă, quæ cum altera æqualem facit effectum. Coadjutrix causa est, quæ sua virtute morbum efficere non potest, alterius auxilio potest.

Concăvŭs, Sinuosus, vacuus. [נבוב nabhúbh. κοῖλος. Gall. Creux, cavé. Ital. Concavo. Germanic. Hol. Hisp. Profundo ò hueco. Pol. Wydlubani, wydrązony. Vng. Öreg, bex g. Angl. Holow.] Ejus contrarium est Convexus. Unde concavitas. Cic. 2. de Nat. deor. Speluncarum concavas altitudines, saxorum asperitates. Ovid. 4. Metam. Impulsaque tympana palmis, Concavaque æra sonant. Cic. 2 de Fato: Stupidum esse Socratem dixit & bardum, quòd jugula concava non haberet.

Concăvă, pro Fossis, dixit Claud. 6: Paneg. ascensu vincere montem, Planiciem cursu, valles & concava saltu.

Concăvo, vas, vare, Cavare. [חפר charah κοιλόω, κοιλαίνω. Gall. Caver. Ital. Cavare. German. Hol machen/ausholen. Hispa. Cavar. Pol. Wydlubam. Vng. Meg vá om. Angl. To make holow.] Concavare brachia in duos arcus: id est, inflectere & sinuare, ut formam imitentur duorum arcuum. Ovid. 2. Metam. Est locus in geminos ubi brachia concavat arcos Scorpius.

Concēdo, dis, penult. prod. n. t. pro Do, permitto. [נתן nathán ... , παραχωρέω, ὑπείκω. Gal. Ceder à quelq'un, se partir & faire place à vn autre, ottroyer. Ital. Concedere, permettere, dare licenza. Germ. Weichen/zugeben/zulassen. Belg. Toelaten. Hispan. Dar ò torgar. Polon. Ustępuię, przyzwolam. Vngar. Meg engedem. Angl. To giue place or grant.] Terent. in Adelph. Hui metu sit nunc? si de tuo jure concessisses paululùm, &c. Cicer. Divinat. in Verrem: Da mihi hoc, concede quod facile est. ¶ Ponitur aliquando pro recedo, ἀναχωρέω. Terent. in Hecyr. Hic video me esse invisam immeritò, tempus est aliò concedere. Liv. 2. bell. Pun. Annibal Sagunto capto Carthaginem novam, in hybernam concesserat. Idem: Quæ quum agerentur hostes in loca altiora concessêre. ¶ Aliquando pro credo, consentio συγχωρέω. Terent. in Phorm. Nunquámne hic hodie concedes mihi, neque intelliges: Cicer. in Lælio: Quòd si rectum statuerimus, vel concedere amicis quicquid velint, vel impetrare ab his quicquid velimus, perfecti quidem sapientia sumus. ¶ Concedere absolutè, pro vita decedere seu mori. Tacit. lib. 4: Ut quandocunque concessero. Id est, supremum diem explevero, & vita decessero.

Concedo, generale verbum: unde vim accipit à natura contractus cui adjungitur. Vide Bald. in l. non ambigitur ff. de legib.

Concēdĕrĕ, pro permittere, temporarium est, cadere perpetuum. Vide tex. juncta Gl. l. ad eum ff. de donat.

Concessum, si n. f. substantivum. [מנוחה menuhah, συγχώρημα. Pol. Pozwolenie. Vng. Engedelem. Ang. A thing permitted.] Cicero pro Cælio: Sed abhorret non modo ab hujus seculi licentia, verùm etiam à majorum consuetudine atque concessis. Id est, promissionibus atque constitutionibus.

Concessŭs, us, ui, m. q. pro perm. su. [נחת nachath. συγχώρησις. Gall. Permission, congé, ottroy. Ital. Permissione, concessione. Germ. Ein zulassung/erlaubnuß. Hisp. Otorgamiento. Polon. Dozwolenie. Vng. Engedelem. Ang. Sufferance, licence, leaue.] Cicer. pro Cæl. Datur enim concessu omnium huic aliquis ludus ætati.

Concessio, onis. f. t. Concessus. [συγχώρησις. Vng. Engedelem, engedés. Ang. Leaue, licence.] Cic ad Attic. Et nostra concessione omnem vim sui juris amiserint.

Concĕlebro, bras, Celebro, frequento, colo. [שבח schibbách ... φαιδρύνω. Gall. Celebrer en ensemble festes, solemnizer. Ital. Celebrare. Germ. Herrlich und gemeinlich begehen/als ein Festtag. Hispa. Magnificar ... a cosa. Polon. Swięcę, obchodzę ... Vngar. Tisztölöm magasztalom. Ang. To feast or haunte together.] Concelebrare diem festum, est feriari, ἑορτάζειν. Concelebrare convivium vel exequias, est cum quadam celebritate exhibere, vel instruere. Cicer. de Pet. Consul. Fac in conviviis, quæ facetè abs te, & amicis tuis concelebrentur, & passim, & tributim. Liv. 8. ab Urb. Quantum militaribus studiis sumus ullum concelebrari potest.

Concēlo, as, are Celo. [הסתיר sthár כסה chissáh. ἀποκρύπτομαι ἀποκρύπτω. Gall. Celer, tenir caché. Ital. Celare. German. Verbergen. Hisp. Encubrir. Pol. Zakrywam. Vng. El titkolom. Ang. To hide, to keep close and secret.] Gel. lib. 11. cap. 9. Non id postea concelavit, sed gloriæ quoque hoc sibi assignavit.

Concentŭrĭo, Dictum est à Plaut. in Pseud. Centuriatim collige. Concenturio (inquit) in corde sycophantias. Nonius.

Concentor, Concentio Concentus, Vide Concino.

Conceptăculum, Conceptivæ feriæ, Conceptio, Conceptus, Vide Concipio.

Concerno, is, Cerno, video. [ראה raáh ... hibbit. βλέπω. Gal. Voir clairement, & de tous costez. Ital. Vare. Germ. Sehen. Hispa. Mirar ò ver con los ojos. Pol. Widze. Vng. Latom. Ang. To see clearely.] Quint. Cic. de Petit. Consul. Quòd si satis grati homines essent, hæc tibi omnia parata esse debebant, sicut parata esse concerno.

Concerpo, pis, act. t. ex Con. & Carpo, Discerpo, lacero. [קרע karah פרק parak, διασπάω, διασπαράσσω, συνδιασπάω. Gall. Deschirer, mettre en pieces, rompre en pieces. Ital. Stracciare, rompere. Germ. Zerreissen/zerzerren. Hisp. Despedaçar. Pol. Rozdzieram, rozdzieram. Vng. El szaggatom, foltonként el szaggatom. Ang. To rent or torne in peeces.] Liv. 8. bell. Macedon. Librumque rationis ejus, quum Lucium fratrem afferre jussisset, inspectante Senatu suis ipsum manibus concerpsisse, indignatum, &c. Plin. lib. 10. cap. 18. Ille autem protinus concerpsit.

Concerptŭs, part. Discerptus, laceratus: קרוע karúah, διασπασθείς, συνδιασπασθείς. Gallic. Deschiré, & mis en pieces. Ital. Stracciato & ... Germ.

Germ. Zerrissen/zerschlagen. Hispanic. Despedaçado. Polon. Rozerwany, rozszarpany. Vng. El szaggatatot. Angl. Rent torned.] ut, Concerpta linteola. Plin. lib. 28. cap. 15. & lib. 21. cap. 3.

Concerto, tas, n.p. Simul certo, contendo: [נוכח nochách. ἀμφισβητεῖν. Gal. Debatre, combatre, estre en noyse. Ital. Contendere. combattere. Germ. Mit einem streiten oder kämpffen. Hisp. Contender y pelear uno con otro. Polon. Swarzę się. Vng. Meg vinok. Ang. To stryue together.] Cic. Antequam iret in ex... Nunc igitur si lingua est concertandum, innocentiæ virtute fretus supero. Terent. in Adelph. Quid istuc Sannio est, quod te audio Nescio quid concertasse cum hero?

Concertatio, onis, verbale, f.t. Certamen, contentio. [ריב rib. ἀγωνισμός, ἔρις. Gall. Noise, debat, dispute. Ital. Contenza disputa. Germ. Ein Streit/ein Kampff mit worten. Hispan. Contienda de vno con otro. Pol. Swar. Vng. Meg vinás, háborgas. Ang. Debate, striffe.] Plin. lib. 20. cap. 18. Qua de causa magna concertatio exstitit.

Concertator, m.t. συναγωνιστής. Polon. Spolnsswarca. Vng. Bajnok, gyözködö, viaskodo, fonsb.] Corn. Tacit. lib. 14: Corbulonis concertator.

Concertatorius, a, um, Contentiosus, vehemens.] ἀγωνιστικός, ἐριστικός. Gal. Contentieux, noisif, qui gist à debatre entre les parties. Ital. Contentioso, guerregiante. Germ. Das streitig oder häderig ist. Hisp. Cosa contendora, cosa para contender con otro. Polon. Swarliwy. Vng. Tusako (avagy) vizsgalo. Ang. Contentious, full of striffe or debate.] Cicero de Clar. Orat. Thucydides enim rerum gestarum pronunciator syncerus, & grandis etiam fuit: hoc forense concertatorium judiciale non tractavit genus.

Concertativus, tiva, tivum. Quintil. lib. 7. cap. 3: Mutua accusatio, quam Græci ἀντικατηγορίαν vocant, nostri quidam concertativam. [Vng. Viaskodo.]

Concesso, as, Cesso, quiesco, ab opere vaco. [חדל chádhal. ἀναπαύομαι. Gall. Cesser, reposer. Ital. Cessare. Germanic. Auffhören/ von einem Werck ablassen. Hisp. Cessar ò tardarse. Pol. Przestawam robic. Vng. Meg szünöm. Ang. To cease, to be idle.] Plaut. in Pœnul. Postquam aurora est, nunquam concessavimus lavari, aut fricari, aut ornari.

Concessatio, verbale, f.t. Cessatio, quies. [מנוח michaah. ἀνάπαυσις. Gallic. Cessé de faire quelque chose, repos, amusement avec vn autre. Ital. Cessamento. Germ. Auffhörung/ das ablassen von einem Ding. Hisp. Cessamiento, tardança. Pol. Odpoczywienie. Vng. Meg szünés. Ang. Ceasing, resting.] Columella lib. 11. capit. 1: Nam ut in itineribus conficiundis sæpe dimidio maturius pervenit is, qui gnaviter, & sine ullis concessationibus permeat, &c.

Concha, æ, f.p. [κόγχη. Gall. Conche ou coquille, poisson en coquille. Ital. Ostrica & pesce con guscia dura. Germ. Allerley Fisch die Schalen oder Muscheln haben/ oder die Muschlen selbs. Hispan. Concha de pescado. Polon. Wszelaka ryba mająca na sobie skorupę twardą, slimaki. Vng. Tsiga. Ang. Euerie shell fishe.] Græca vox est qua significatur omne genus piscis firmiorem habens testam. Quin etiam testæ ipsæ duriores proprie Conchæ dicuntur, quales sunt cochlearum, atque concharum. Ovid. Ostrea quæ in conchis tuta fuere suis. Columel. Implicitus conchæ limax. ¶ Concharum genera enumerat Plinius libro 9. capite 33, & earum naturam explicat eodem libro capite 35. In conchis nascuntur margaritæ, ut ibidem docet Plinius. ¶ Vasis quoque genus quoddam concavum ac superius patulum, Concham vocamus. [כיור chijjor. κόγχη. Gall. Vaisseau vaisseau creux & large, comme vn bassin. Ital. Concca, vaso. Germ. Ein weit flach Geschirr als ein Muschlen gestaltet. Hisp. La concha, ò pila de agua. Pol. Naczyky, koryto. Vngar. Mosas. Ang. A holow vessell as a washing bollow tree.] Plinius: Rursus tunditur, deinde lavatur in conchis, siccaturque. Alio nomine Alveus & Alveolos dicimus & præsertim in longum porrectos, ligno excavato, modo lyntrium, quæ vocantur Monoxyla. ¶ Item genus vasis vinarii in quod è dolio hauritur vinum. Iuven. Quum bibitur concha. ¶ Aliquando ponitur pro tuba. Virgil. 7. Aeneid. Sed tum fortè cava dum personat æquora concha. Ovid. lib. 1. Metamorph. Cæruleum Tritona vocat, conchaque sonanti Inspirare jubet. His buccinis utebantur Tritones, qui erant tubicines Neptuni. Concham verò linguam habere, & Veneri esse consecratam, autor est Aelian. lib. 3. ¶ Conchæ Cytheriacæ dicebantur, quæ margaritas producebant, mulierum ornatui præcipuè convenientes: & ob id Cytheriacæ dicebantur, quia Veneri gratæ. Martial. Lævior ô conchis Galle Cytheriacis. Vocantur alio nomine conchæ margaritiferæ.

Conchatus, pen. prod. adject. [κογχοειδής. Polon. Wydlubany. Vngar. Tsiga moggyára horgadt, tekerödöt.] In morem conchæ curvatus. Plin. lib. 10. cap. 20. de pavone, simul umbræ quosdam repercussus cæteris, qui in opaco clarius micant, conchata quærit cauda.

Conchula, f.p. Diminutivum à Concha: ut, Conchula striata, apud Apuleium in apologia. [Vng. Tsigátska.]

Conchis, hujus conchis, f.t. [κογχίον. Gal. Febves bouillies avec l'escorce. Ital. Fave bollite con le sue guscie. German. Bonen die man ungeschelt kocht. Belg. Ongeschilde Boonen gecoockt. Hispa. Hava cozida con su cortesa. Polon. Grochowa polewka. Vng. Héjastul föztt bab.] Fabæ genus, sive edulium ex fabis. Iuven. Satyr. 3. Cujus conchæ tumes? quis tecum sectile porrum Sutor, & elixi vervecis labra comedit? Sunt qui dicant esse fabam cum cortice suo elixam, ad differentiam fabæ fressæ, quæ sine cortice coquitur: à similitudine concharum, quòd contractu cortice velut implicita conchis suis caruncula videatur. Mart. lib. 13: Si spumet rubra conchis tibi pallida testa, Lautorum cœnis sæpè negare potes. ¶ Hujus diminutivum est Conchicula.

Conchos, [κόγχος. Vngar. Szém vápa.] Mazæ genus, præ cæteris laudatum. Quo etiam nomine apud Græcos significatur oculorum concavitas. Vide Ruell. lib. 2. cap. 20, & Cæl. Rhodig. lib. 15. cap. 1.

Conchyle, lis, pen. prod. n.t. vel Conchylium, lii. [κογχύλη, κογχύλιον. Gall. Coquille, conche poisson dont on fait la teinture Ital. Cocchiglia. Germa. Ein gattung der Meerschnecken/ mit welcher man purpur ferbet. Hispan. Concha para teñir el carmesi. Polon. Morskij ślimak którym purpurę farbui. Vng. Tsiga, az ímek vére vel festik az bársont. Angl. E sheelfish of the like, whereof purple colour was made.] Genus conchæ, idem cum murice, cujus sanie pretiosissimæ lanæ tingebantur, austerum in glaucum colorem, & irascenti mari similem referentes. Est autem diversum à purpura teste Plin. lib. 9. cap. 35: Conchylia, inquit, & purpuras omnis ora atterit. Cic. in Pisonem: Extructa mensa non conchyliis aut piscibus, sed multa carne subrancida. ¶ Ponitur quandoque Conchylium pro ipso colore, sicut & purpura, & murex. Plin. lib. 9. cap. 36: Concharum ad purpuras & conchylia eadem quidem est materia. [Ang. The purple colour it self.] Alio nomine Ostrum dicitur, eo quòd ex marinarum concharum testis eximatur. Conchylium itaque Muricem, & Ostrum in eadem significatione accipimus. Virg. 4. Aeneid. Tyrioque ardebat murice læna. Idem 2. Georg. Ut gemma bibat, & Sarrano dormiat ostro. Iuven. Satyr. 3: Horum ego non fugiam conchylia? hoc est, luxuriosas vestes, & murice infectas. ¶ Conchylium nonnunquam generale nomen est ad omnes conchas. Plin. lib. 9. cap 36: Lingua purpuræ longitudine digitali, qua pascitur perforando reliqua conchylia: tanta duritie aculeo est. ¶ Conchylium pro specie distincta à Buccino sive Murice, aut purpura: quod constat ex Dioscoride cap. de purpura, ac sequent. & Plin. lib. 21. cap. 8, & lib. 9. cap. 39: In Conchyliata veste cætera eadem sine buccino, &c. Hoc conchylium ex magnorum turbinatorum genere, ea parte latius qua in turbinem desinit, sine aculeis ac tuberculis, ore non rotundo ut in purpura & buccino, sed oblongo: cujus operculum, Ostracium dicitur, ὄνυξ, unguis odoratus, Blatta Bizantia Serapioni.

Conchyliarii, κογχυλιοθῆραι, κογχευταί Conchytæ Plauto, Conchylileguli, qui Conchylia legebant, ut Murileguli qui Murices, purpurarii qui purpuras, πορφυρεῖς Herodoto. [Vng. Tsiga keső k.]

Conchyliatus, a, um: [κογχυλιωτός. Gal. De couleur violette. Ital. C. Tinto di violato: vestito di habito violato. Germ. Das mit der rothen Farb der Schnecken geferbet ist. Hisp. Cosa de carmesi vestidura de carmesi. Polon. Czerwono vfarbow aul morskim ślimakiem. Vng. Bársony, festö tsigabok vale. Angl. Purple coloured or violet.] ut, Conchyliata vestis quæ murice tincta est. Plin. lib. 9. cap. 36: In conchyliata veste cætera eadem sine buccino. Conchyliata peristromata, quæ infecta sunt succo conchyliorum. Cic. in Phil. Conchyliatis Cn. Pompeii peristromatis servorum in cellis lectos stratos videres.

Conchyta, tæ, masc. gen. p. Qui conchylia quærit in mari [κογχυλιοθήρας. Gal. Celui qui recueille les conches sur le bord de la mer, ou qui les pesche pour teindre. Ital. Pescatore de tali pesci. Germ. Der solche Meerfisch oder Schnecken zusammen liset. Hisp. Pescador de aquellas. Pol. Ktory łowi takie ślimaki purpurowich ślimak... Vngar. Bársony festö tsiga keresö. Ang. That gathereth shell fishe.] Plaut. in Ruden. Sed vero fures maritimi, conchytæ, atque hamiotæ. Dicuntur etiam Conchyliarii.

Concido, is, penult. prod. act. t. concidi, concisum, Simul vel minutatim cædo. [נתח natách חרש charas קצץ kasar. κατακόπτω: κρεουργέω. Gal. Couper en pieces & morceaux, hacher menu. Ital. Tagliare minutamente. German. Zerhauwen/ in stück zerschneiden. Belg. In stucken snijden. Hisp. Hender ò matar. Polon. Rąbie, rzezę. Vng. El metélem. Angl. To cut and hack in small peeces.] Plinius: Caro ejus concisa ac decocta adhibenda est. Columel. libro 12. cap. 8: Concisique sectivi porri quantum videtur adjicito. ¶ Item frangere, συντρίβειν. Plinius: Et Nucleus dentibus concisus super vulnus imponitur.

Concisus, participium: [קצץ katsér. συγκεκομμένος. Pol. Przecięty. Vngar. El metéltetet. Angl. Briefe, short.] ut, Concisa oratio, Quæ non continua, sed veluti membratim cæsa est κατατετμημένος λόγος. Et concisus sonus, fractus.

Concise, adverb. Minutè, strictè. [συντόμως. Pol. Drobno, krótko. Vng. Röviden, kurtán, szorosan. Angl. In peeces, briefelie.] Quintilianus: Quanquam ea non est tàm minutè ac concisè in orationibus utendum, quàm in disputationibus.

Concisura, ræ, f.p. [Pol. Tzjetmanie. Vng. El vagás, szakasztás, metczés.] Senec. Epist. 101: Desit sanè varietas marmorum, & concisura aquarum è cuniculis interfluentium.

Concido, is, penult. corr. concidi, concasum, Corruo, cado, ruo. [נפל napál: נבל nabél. συμπίπτω. Gall. Tomber, cheoir. Ital. Cadere. German. Fallen/ gar zu hauffen fallen. Belg. Omvallen. Hisp. Caer. Pol. Walę się, upadam. Vngar. Ele szem, le esem. Ang. To fall.] Lactant. lib. 7: Et muri omnium civitatum concident. Plaut. in Amphitr. Ut quisque institerat, concidit cre-

pitu. Colum. lib. 8: Atque alia genera perorum, quum pestilentia vexantur, prius morbo & languoribus marrescunt: solæ capellæ, quamvis optimæ atque hilares, subitò concidunt. Cicero 3. Tuscul. Quòd si cui, ut ait idem, simul animus cum re concidit, à gravioribus illis antiquis philosophis petenda medicina est, non ab his voluptariis. ¶ Venti concidunt. Id est, quiescunt. Horat. 1. Carm. Ode 12. ¶ Concidere venas, Celsus dixisse videtur, ut verbum ξυμπίπτειν & ξυμπίπτησιν (vocem Hippocrati familiarem, qua ut enarrat Galenus, τὴν κένωσιν significat) exprimeret. Nam συμπίπτειν vel ξυμπίπτειν est, si verbum è verbo exprimas, Concidere, & (ut annotat Budæus) συνιζάνειν: id est, considere & constringi. Inanitæ enim venæ considunt & astringuntur.

Cōnciĕo, es, ere: vel Concio, is, ire, convoco, advoco. [קהל kahál פגע kabáts. συγκαλεῖν. Gall. Faire venir, appeller. Ital. Conuocare. German. Zusammen berüffen. Hispan. Llamar. Polon. Zwolnie. Vngar. Öszue hiuom, egyben kélszeritöm. Angl. To call vpon.] Livius 1. ab Vrbe: Deinde ne vana urbis magnitudo esset, arciendæ multitudinis causa, vetere consilio condentium urbes, qui obscuram atque humilem conciendo ad se multitudinem natam è terra sibi prolem ementiebantur. Livius lib. 5. bel. Pun. 2. Gallicis, quos spes prædæ conciverat. ¶ Ponitur etiam pro commovere, concitare. [קעיר עורר hoér ברגיש hirhísch hebhír. κινεῖν. Gall. Exciter, esmouuoir. Ital. Commouere, concitare. German. Bewegen/anreitzen. Hisp. Mouer. Polon. Pobudzam. Vngar. Föl indítom. Angl. To stirre vp or prouoke.] Terent. Hecyr. Fortasse unum aliquod verbum inter eas iram hanc conciverit. Plautus Asinar. Tu ergo fac ut illi turbas & lites concias.

Cōncītŭs, penult. prod. part. à Concio. [מועל מעורר meohorár muhár. κινηθείς. Gal. Esmeu, prouoqué, incité. Ital. Smosso, concitato. Germ. Bewegt. Hisp. Cosa mouida. Pol. Poruszony. Vng. Föl indíttatot. Ang. Stirred vp prouoked.] Lucan. lib. 5. Inde ruunt toto concita pericula mundo. A Concieo verò eandem correptam habet. Valer. Flac. lib. 1. Quis tibi Phryxe dolor, rapido quum concitus æstu Respiceres?

Cōncĭtŏr, toris, Verbale, m. t. [מעורר mehorér. κινητής. Polon. Pobudzacz. Vng. Föl indító, háborító. Angl. That prouoketh or stirred vt.] ut, belli concitores. Tacitus l. 4.

Cōncĭto, as, penult. corr. frequentativum, à Concieo, Commoveo, perturbo, extimulo. [עכר hachár ברגיש hirhísch עורר bohér הסית hesíth. παροξύνω, παροξύνειν. Gal. Esmouuoir fort, prouoquer, inciter. Ital. Concitare. commouere. Germ. Bewegen/erwecken/reitzen. Belg. Beweren/opwecken. Hisp. Mouer ò perturbar. Pol. Pobudzam. Vng. Föl háboritom. Angl. To stirre vp, prouoke or prick forward.] Cic. lib. 4. Acad. Quò enim spectat, quum artificia tolli quereris à nobis, nisi ut opifices concitentur? ¶ Sic Concitare discordiam, apud eundem, & Concitare equum contra aliquem, Liv. 1. ab Vrbe.

Cōncĭtāmēntum, n. f. incitamentum. [Polon. Pobudka. Vngar. Izgatás.] Seneca lib. 3. de Ira: Quis autem ignorat lituos, & tubas concitamenta esse, sicuti quosdam cantus blandimenta quibus mens resolvatur?

Cōncĭtātŭs, part. ut, Concitatus ardore minus. [מעורר meohorár. παροξυνθείς, παροξυνθείς. Gall. Esmeu, prouoqué, incité. Ital. Smosso, concitato. Germ. Bewegt/gereitzet. Hisp. Mouido. Polon. Pobudzony. Vng. Föl háborodot. Angl. Moued, prouoked, or stirred vp.] Cic. 2. de Finib. Admirabili quodam ad philosophiam studio concitatus. Cic. de Clar. Orat.

Cōncĭtatŭs, nomen, [Pol. Popedliwi. Vngar. Föl indíttatot.] ut, Concitatior cursus: id est, celerior. Liv. lib. 4. Maced. Concitatissimi equi, Idem 5 belli Macedon.

Cōncĭtātŏr, toris, m. t. [מעורר mehorér. ἐρεθιστής, παροξυντικός. Gall. Quiesmeut & prouoque, esmouueur. prouoqueur. Ital. Prouocatore, incitatore. Germanic. Ein beweger/reitzer/ der einem etwas zu thun anlaß gibt. Hisp. Mouedor. Pol. Pobudzacz. Vng. Föl háborito, indito. Angl. A stirrer vp of one prouoker.] Qui commovet. Cæs. 8. Bell. Gall. Quòd Corbeus autor belli, concitator multitudinis esset interfectus.

Cōncĭtātrix, f. t. [מעוררת mehoréreth. κινητική παροξυντική. Vng. Föl háborito asszony. Ang. She that prouoketh.] ut Concitatrix vis Plin. lib. 26. cap. 20.

Cōncĭtātio, onis, f. t. Commotio: [רעש rahásch. ἐρεθισμὸς τῆς ψυχῆς, κίνησις. Gall. Esmotion, esmeute. Ital. Smouimento, incitamento. German. Ein bewegung/auffwecktung. Hisp. Mouimiento. Polon. Pobudka. Vng. Föl háborodás, föl indulés. Angl. A mouing or prouoking.] ut, Concitatio multitudinis, apud Ciceronem pro Cluentio: Vehementiores animi concitationes, apud eundem ad Quintum Fratr. lib 1.

Cōncĭlĭābŭlă, quæ primùm fuerunt, nonnulla postea in municipii jus relata, de quo sic Fortunius in libro de limitibus agrorum: Quarum urbium ex voluntate conditoris maxima pars finium coloniæ est attributa aliqua portio mœnium extremæ perticæ assignationis inclusa, sicut in Pireno fertur, inter montium Præcutianorum quandam oppidi partem Asculanorum fine circundari, quòd si ad hæc revertamur, hoc conciliabulum fuisse fertur, & postea in municipii jus relatum: nam omnia antiqua municipia habent suum privilegium, quicquid enim ad coloniæ municipiive privilegium pertinet, territorij juris appellant. συνοικίαι.

Cōncĭlĭum, lii, n. f. à Concalando, sive conciendo: hoc est, à convocando, Senatus, vel cœtus consiliariorum. [קהל kehál, עדה kabál. συνέδριον, σύλλογος. Gall. Assemblée, compagnée, bande de gens d'vn accord. Ital. Ragunata di popolo ò prelati à determinare qualche cosa. German. Ein Versammlung vieler Leuten zu einem Rathschlag. Belg. Vergaderinge des Volcx. Hisp. Concilio ò consejo. Pol. Zgromadzenie ludu do rady. Vngar. Gyülés, senats. Angl. An assemble of consayllours.] Virgil. 10. Aeneid. Conciliumque vocat divûm pater atque hominum rex. Cæsar 2. belli Civil. Quibus de caussis concilio convocato de summa rerum deliberare. &c. ¶ Concilium etiam pro coagmentatione, sive copulatione ponitur. Lucret. libro 1: Corpora sunt porrò partim primordia rerum, Partim concilio, quæ constant principiorum. ¶ Est etiam Concilium flos Iasionis herbæ, unico constans folio, sed implicato, ut plura videantur. Plinius libro 22. capite 22: Iasione (ἰασιώνη) olus sylvestre habetur in terra repens, cum multo lacte: florem fert candidum, Concilium vocant. ¶ Artes suas conciliare dictis, Est verbis alicui commendare artem suam, aut opus aliquod artis suæ. Ovid. 3. Trist. eleg. 11: Quique bovem Siculo fertur donasse tyranno, Et dictis artes conciliasse suas. ¶ Conciliare superiorem inferior, per hysteron proteron apud Virgilium 1. Aen. Tu mihi quodcunque hoc regni, tu sceptra Iovemque Concilias. Verba Aeoli ad Iunonem. Vbi Servius, Hysteron proteron in sensu est. Non enim Iuppiter conciliatur Aeolo, sed Aeolus Iovi, quasi superiori, conciliatur. Conciliantur autem novi, Reconciliantur antiqui.

Cōncĭlĭo, lias, act. p. Benevolum facio, conjungo, adjungo, amicum facio, reconcilio. [קרב קרב ritstsáh חבר chibbér קרב hathár. ἀντιπραγματεύομαι, ἑταιρίζω, συνάγω. Gallic. Accorder, moyenner d'accorder, appointer, vnir, ioindre par accointance & amitié quelques vns. Ital. Conciliare. pacificare. Germ. Versünen/eines Gunst oder Gutwilligkeit erwerben. Belg. Gonst ofte hact vercregen. Hispanic. Conciliar nuevos amigos, halagar, è enamorar ò hazer amigo. Polon. Iednam, vgadzam. Vngar. Meg engeszteloem, meg en ytnodm, ö zus bekeiterem. Ang. To accorde, to make freindes together, to proure frendeshipe.] Liv. lib. 1. Aeneas adversum tanti belli errorem, ut animos Aboriginum sibi conciliaret, &c. Reconciliare verò quis dicitur, quum post inimicitias rursus aliquem in gratiam redurit. καταλλάττειν. ¶ Ponitur etiam pro contrahere, seu comparare: & hoc tàm in malum, quàm in bonum προξενεῖν, ἐπάγειν. Plautus in Trin. Meus gnatus me ad te misit, inter se atque tuos affinitatem ut conciliarem, & gratiam. Terentius in Heaut. Ex eo ergo, ut pacem conciliem. Sic dicimus, Concilio mihi odium, inimicitias, quod est quasi comparo, acquiro. Sic & Reconcilio. Quintilianus: Nam & plus authoritatis afferunt ea, quæ non præsentis gratia litis sunt comparata, & laudem sæpè maiorem quàm si nostra sint, reconcilianc. ¶ Conciliare pro lenocinari apud Sueton. in Cæsare: Existimabatur enim Serviliam, etiam filiam suam, Tertiam conciliare Cæsari. Hinc facetissimè Cicero: Quo melius emptum sciatis, Tertia deducta est.

Cōncĭlĭātŭs, part. Benevolus factus, reconciliatus. [מרצה meritsseh עבר hothér. συναλλαγείς, εἰρηνευθείς. Gall. Associé, adioint, accointé, attraict. Ital. Conciliato. assembrato, vnito. Germ. Versünet/vereinbaret. Hispan. Traido con halagos, hecho amigo. Pol. Ziednany, zgodzony. Vng. Meg engeszteltetet, meg békéltetet. Angl. Accorded, agreed, made freindes.] Fœmina conciliata viro, Catullus. ¶ Conciliatum mancipium, pro empto. Terentius: Prodi malè conciliate: id est, magno pretio empte, ut interpretatur Donatus.

Cōncĭlĭātŭs, nomen adiectivum. [Polon. Porownani. Vng. Meg engeszteltetet.] Quintil. lib 4. cap 2: Ad rem accipiendam judicem fieri conciliatorem, dociliorem, & intentiorem.

Cōncĭlĭātŭs, us, verbale, m. q. [מחברת machbéreth קבון ratsón עברה hathréth. ἕνωσις, συναλλαγή. Gall. Vnion, association, accointance. Ital. Vnione, congiongimento, assembeamento. Ger. Versünung/vereinbarung. Hispan. Ayuntamiento, mezcladura mezcla. Pol. Porownani, ziednoceni. Vng. Meg engeszteles. Ang. Making or freindes procuring of fauour.] Lucret. lib. 2: Ne quicquam commutari sine conciliatu: id est, sine congregatione & coagmentatione seminum. Inde, Densus & parvus conciliatus apud eundem pro densa & parva mistione.

Cōncĭlĭātŏr, toris, m. t. qui conciliat. [מחבר mechabbér מרצה meratstséh עבר hothér. προξενητής, διαλλακτής. Gal. Moyenneur, qui fait l'accointance, & est le moyen de ioindre & vnir quelques vns. Ital. Conciliatore, sensale. Germa. Ein Versüner. Hispa. Conciliador de nuevos amigos, el que assi halaga y enamora. Pol. Porownacz, pojednacz. Vng. Meg engesztelö, egyben bikéltetö. Angl. A reconciler or procurer of fauoure.] Conciliator suillæ carnis lanius, Varro lib. 2. cap. 5. ¶ Conciliator furti, Asconius in 4. Verr. (ubi Cicero, excursor emissarius) hi vocantur conciliatores furtorum, qui à magistratibus committuntur, atque internuntii.

Cōncĭlĭātrix, f. t. Dicitur mulier, quæ viros mulieribus & uxores viris conciliat, inquit Fest. [מחברת mechabbéreth מרצה meratstséreth. προξενήτρια. Gal. Moyenneresse, celle qui moyenne les accointances & amitiez. Ital. Colei que concilia & sa la amicitia. Germ. Ein Versünerin/ die den Mann mit dem Weib/ und das Weib mit dem Mann vereinbaret und versünet. Hispan. Conciliadora de nuevos amigos. Polon. Ta ktora vga dza dwie strone. Vngar. Egyben békéltetö asszony. Angl. She that reconcileth or procure fauour.] Plaut. Milit. Itaque esse, ancilla conciliatrix dicebatur

mihi.

mihi. Cicer. 1. de Nat. deor. Non vides quàm blanda conciliatrix, & quàm sui sit lena ipsa natura. Idem de Amic. Conciliatrix amicitiæ, virtutis opinio. Idem 1. de Leg. Oratio conciliatrix est humanæ maximè societatis.

Conciliatricula, læ, diminutivum. [ἀστεῖος, ἡ μικρὰ προξενήτρια. Pol. Vgoska. Vngar. Egyben bekelitő azzonyotska.] Cic. pro Sest. Erat enim hominum opinioni nobilitate ipsa blanda conciliatriculé commendatus.

Conciliatio, f. t. Communio, communitas. [מחברת machbireth התחברות hithchabbereth συναλλαγή, οἰκείωσις. Gall. Accointance, apointement, vnion & amitié des vns auec les autres. Ital. Vnione, congiungimento. German. Versühnung. Hispan. Obra de conciliar nuevos amigos. Polon. Zgoda. Vng. Mig engesztetés, egyben bekelétés. Ang. Procuring of frendship or fauour.] Cic. 4. Acad. Honestum autem, quod ducatur à conciliatione naturæ. ¶ Conciliatio etiam pro conventione. συνθήκη. Plaut. Extat conciliatio, servanda promissa.

Conciliatura, ræ, f. p. pro conciliatione. [Vng. Egyben bekéllesés, meg engeszteles.] Seneca Epist. 98: Quum Clodius iisdem vitiis gratiosus, quibus nocens, conciliaturas exerceret in ipsa causæ dictione.

Conciliabulum, n. f. Locus in quem concilium convenit [חברה chebrah. σύλλογος, συνέδριον. Gall. Petite assemblée de gens, où le lieu où se tient le conseil. Ital. Luogo doue si fa concilio. German. Ein ort an welchem man ein versammlung haltet. Hisp. El lugar do se juntan à consejo. Pol. Miesce gdzie sie dla radzi schodza, radni dom. Vngar. Gyülekezetre valo hely, gyülések helye. Angl. A litle assemble or place of an assemble.] Plaut. in Bacch. Quid si ad te veniat desubito prandium, aut potatio fortè aut cœna, ut solet fieri in istis conciliabulis? Idem in Trin. Ne penetrare me usquam, ubi esset damni conciliabulum. Livius: Qui nundinas & conciliabula obire solent.

Conciliabundus, à Concilio verbo. Conciliatorem agens conciliatoris munere fungens. [προαγωγὸς, συναλλακτὴς. Polon. Przednawca. Vng. Engeztelő békélétő.]

Concinnus, Idem est quod compositus, & ornatus, politus, facetus: [נכון nachôn יפה iapheh. ἐμμελὴς, χαρίεις, εὐάρμοστος, κόσμιος. Gall. Coint, ioli, gentil, mignon, assemblé & agencé proprement. Ital. Concinato, adorno, polito. Germ. Geziert/wol vnd fein zusammen gestaltet/hübsch. Belg. Geziert. Hisp. Atauiado polido, hermoso. Pol. Prawie zgodny, wdzięczny, kształtowny. Vng. Ekes, illendő, alkolmatos. Angl. Proper, feat, well facioned, mynion.] ex Con, & Cinnus: ut Oratio concinna: id est, compta, & aptè composita. ἐγκατασκευὴ λόγος. Cicer. Qu. Fratr. Mihi erit curæ te eò otium ut concinnum sit. Idem de Clar. Orat. Sententiæ non tam graves & severæ, quàm venustæ & concinnæ. Plaut in Persa: Sat pol concinna facit.

Concinno, as, per duplex n. act. p. Aptè compono, apto, adorno, & quasi convenire facio: [תקן hechin תקן tichchen. συναρμόζω, συνθέτω. Gall. Agencer, acoustrer & dresser, parer & adouber proprement. Ital. Adornare, acconciare. Germ. Wol vnd fein zusammen ordnen/ Zugüch etwas machen. Hispan. Ataviar, afeytar, ò adobar, mezclando con arte. Polon. Wszystkie dobrze, spolnam sugue. Vngar. Hozza adom, szabom, hozzá illeszem. Angl. To make apte, proper and feat.] quod vernacula lingua dicimus Accoustrer. ut, Pellis concinnata est ad calceos. Plautus: Anceps quando concinnavit aream, eseas effudit. Concinnare vestem, Concinnare viam, Concinnare lutum, apud eundem Plautum. Concinnare vinum, Plinius lib. 14. cap. 20. Concinnare pelles, pro perpolire, apud eundem. ¶ Concinnare, Facere, autore Nonio. Plautus Capt. qui me insanum verbis concinnat suis: Idem Amphitr. Nulla res tam delirantes homines concinnat citò. Idem Trinum. Nunquam erit alienis gravis, qui suis se concinnat levem. Idem Amphitr. Lacrumantem ex abitu concinnas tu tuam uxorem.

Concinnator, penult. prod. verbale, m. t. ut, Concinnatores causarum vel redemptores: id est, architecti & structores: [מתקן methachchen. διορθωτὴς, συγγραφεὺς λογάδων: Pol. Iednacz.] Vlpian. in l. Nec quicquam. ff. de offi. procons. Circa advocatos patientem esse proconsulem oportet, sed cum ingenio, ne contemptibilis esse videatur: nec adeò dissimulare, si quos causarum concinnatores, vel redemptores deprehendat: id est, calumniosè alicui lites conflantes. Nam concinnare antiquè ponitur pro facere. Plaut. in Capt. Qui me insanum dictis concinnat suis.

Concinnatorius, a, um: Vng. Szabo, illető.] ut Vasa concinnatoria. Paul. in leg. Instrumentum ff. de penul. leg. Instrumentum pistrini, itè universa vasa concinnatoria, penu nō continentur.

Concinnitas, tis, f. t. Ornatus, elegantia. [תקון mathchonuth, κομψότης, ἁρμονία. Gall. Agencement, parement iolimetè, elegance. Italic. Ornato, eleganza. Germ. Zierligkeit/ geschicktigkeit/ schöne vnd wolgestalte eines dings. Hispan. Atavio, lindeza, ò gala. Polon. Ozdoba, kształt nitiakiej rzeczy. Vngar. Ekesseg, illendőség. Ang. Featnesse, gayenesse.] Cic. de Clar. orat. At quid est tàm factum, tam minutum, tàm in ipsa, quam tamen consequitur, concinnatè puerile? Ibidem: Ornata sententiarum concinnitas.

Concinnè, adverbium, Ornatè, compositè, convenienter. [κομψῶς, Gal. Proprement, mignonnement, iolimènt. Ital. Ornatamente, conuenientemente. German. Zierlich / fein / kommlich vnnd wol. Hispan. Linda galana, y conuenientemente. Polon. Wlasnie, wrim chedogo. Vng. Ekesen, illendő keppen. Angl. Gayelie, Featlie.] Cic. 2. de Orat. Hæc quidem sunt concinnè distributa sed non perité. Idem pro Quintio: Hæc rogat blandè, & concinné.

Concinnentia, æ, f. p. Consonentia. Sidonius ad Consentium: Quod domicilium parietibus, attolli ad concinnentiam, scilicet architectonicam fabrefecit.

Concinniter, [κομψῶς, concinnè Polon. Wiednim slodze Vng. Egyáránt, illendő, keppen.] Gell. lib. 12 c. 2. Versus uno multiplicium verbo concinniter implicari.

Concinnatitius, a, um, Quod breviter collectum & aptè situm est. διάρμοσ. Apuleius lib 2: Nam Milonis boni concinnatitiam mensulam rogatus accubueram.

Concinnitudo, f. t. Convenientia, concinnitas. [ὁμολογία ἁρμονία. Vng. Illendőség. Angl. Apinesse, handsomnesse.] Cic. lib 2. de Invent. Splendoris & festivitatis & concinnitudinis minimum.

Concinnatio, f. t. Ipsa concinnandi actus. Cato cap. 106: Aquæ marinæ concinnatio.

Concino, is, nui, concentum, n. t. Simul cano. [זמר zimmér יחד parát. συμφωνέω. Gall. Chanter en partie, accorder auec autre ou autres. Ital. Cantare insieme, ò in compagnia. German. Mitsingen/ Zu einanderen singen. Hispan. Cantar con otro. Polon. Spolna spiewam, przydruwam spiewam. Vng. Eggyütt énekelek. Angl. To sing a parte tuneablie with other.] Cicero 4. Tuscul. Hæc quum pressis & flebilibus modis concinuntur, difficile est, &c. ¶ Per translationem sumitur pro convenio, consono. συμφωνῶ. Idem 1. de Natura deor. Antiocho enim Stoici cum Peripateticis reconcinere videntur, verbis discrepare. ¶ Accipitur & pro prædicere, vaticinari, quemadmodum simplex Cano. Idem pro Sest. Hæc tum a me, tanquam fata in ipsa re gerenda concinebantur.

Concentor, m. t. in decretis canonicis dicitur is, qui consonat & concinit canenti. [συνῳδὸς. Vngar. Eggyütt énekló.] ¶ Sicut succentor, qui voce subsequens canendo respondet. ¶ Præcentor, qui vocem præmittit in cantu.

Concentio, onis. verbale f. t. à Concino. [זמרה zimrah. συμφωνία. Gall. Accord de voix, melodie de chant & accordant, chant accordé. Ital. Accordo de voci, harmonia, consenso. German. Wil stimmung/zusammen singung. Hispan. Canto acordado y dulce, consentimiento. Polon. Spolne spiewanie. Vng. Eggyütt valo énekles. Angl. A melodious singing in tune with other.] Cicer. pro Sest. Nam quum ageretur Togata, simul omnis populi optimorum caterva tota, clarissima concentione in voce impuri hominis imminens concionata est.

Concentus, m. t. m. q. Harmonia ex diversis resultans vocibus. [מזמור mizmor. συμφωνία. Gall. Accord de voix, chans melodieux & accordant. Ital. Consento, concentamento, melodia. Germ. Ordenlich zusammen singung/ melodey/gesang. Hisp. Canto acordado y dulce. Polon. Spiewanie melodia piekna, zgodne spiewanie. Vng. Sok szóbol allo ének énéklés, eggyező éneklés. Ang. A melodious harmonie in singing.] Virgil. lib. 1. Georg. hinc ille avium concentus in agris. Cic. in Som. Scipion. Qui acuta cum gravibus temperans, æquabiliter concentus efficit.

Concinentia, Concentio. [ἁρμονία. Pol. Zgoda w spiewaniu. Vng. Eggyező énéklés.] Maccob. Comment. lib. 1. cap. 5: Sed & ad ipsam cœli harmoniam: id est, concinentiam hunc numerum magis aptum esse non dubium est.

Concio, is, concivi, act. q. Convoco: [קרא karâ קבץ kibbetz. συγκαλέω. Gall. Appeller à soy. Ital. Conuocare, chiamare più persone. German. Zusammen beruffen. Belg. Tesamen beroepen. Hisp. Llamar, conuocar. Polon. Zwolywam do kupy. Vng. Egybe hivom. Angl. To call to him.] ut Concire multitudinem, Livius. ¶ Item commoveo. [κινέω. Gall. Esmouuoir, inciter. Ital. Commouere. Germ. Bewegen. Hisp. Mouer.] Terent. in Hecyr. Fortasse unum aliquod verbum inter eas iram hanc conciverit. Vide Cieo & Concieo.

Concio, onis, f. t. à Concio, is, tria significat, scilicet suggestum, unde verba fiunt. [מגדל עץ migdal etz. βῆμα, ἀγορὰ, ἐκκλησία. Gall. La chaire où monte celuy qui harangue, ou le lieu où se tient le conseil. Ital. Il pergamo bigonc a & luogo il quale si dice manza & fia ahi parla al popolo. German. Ein Predigstul/ ein Cantzel/ das ort von welchem her man ein red thut. Hispan. Lugar de donde habla el que razona al pueblo, ò lugar do se ayunta el consejo. Pol. Kazalnica, kaznodzieja cyniniij. Vngar. Prédikálló szék ambo. Angl. A pulpet.] Livius libro 1: Vocato ad concilium populo, summissis fascibus in concionem ascendit. ¶ Item multitudinem populi assistentis convocatam. [עדה hedah קהל kahal. ἐκκλησία. Gal. Assemblée de peuple, le conseil assemblé. Ital. Ragunata di popolo. Germ. Ein versammlung des Volcks/ Gmeind. Hisp. El consejo de todos oidores, ò ayuntamiento de gente o nel sermon. Polon. Zgroma gienie ludu. Vng. Eggye gyült sokasag. Angl. An assemble of people.] Cicero in Læl. Concio quæ ex imperitissimis constat, tamen judicare solet. Salust. Itaque concione advocata, hujusmodi orationem habuit. ¶ Tertiò orationem ipsam, quæ ad populum habetur. [דברה dabberah דברים debarim עצרת hatsereth. δημηγορία. Gal. Harangue aue peuple. Ital. L'oratione ò sermon de chi parla al popolo ragunato. Germ. Predig. Belg. Predicatie. Hisp. Razonamiento que se haze al concejo, ò sermon. Polon. Mowa do oneyst. Vngar. Prédikállas. Angl. A preaching oration, or sermon.] Cic. Dolabellæ: Legi concionem tuam, nihil illa sapientius.

Cōnciūnculă, læ, diminutivum. [Vng. *Predikállásdska gyblé sdsuge*] Cic. ad Att. lib. 2: Quæ mihi videtur una conciuncula clamore pedisse quorum nostrorum esse peritura.

Cōnciōnŏr, pen. prod. Orationem habeo, concionem haben. [דבר *dibbér.* δημηγορεῖν, ἐκκλησιάζω. Gal. *Haranguer, rapporter à l'assemblee, prescher, remonstrer au peuple.* Ital. *Far oratione, ò predicar.* Germ. Predigen/ein Red thun. Belg. Preken. Hispan. *Razonar en consejo, ò predicar.* Polon. *Kaze, mam rzecz do ludu.* Vng. *Prédikállok.* Angl. *To preach, to have a sermon.*] Cic. in Epist. Familiar. Quòd quum Lepidus concionaretur, atque omnibus scriberet se consentire cum Antonio. Idem in Tusc. Quæ quum ita sint, magna tamen eloquentia est utendum, atque ita velut superiore è loco concionandum.

Cōnciōnābūndŭs, di, Idem ferè quod concionans, concionem habens, concionatorem agens. [δημηγορῶν. Gal. *Haranguer, faiseur de harangue.* Ital. *Chi fa oratione.* Germ. Der da prediget oder ein Red thut. Hisp. *El que mucho razona al consejo.* Pol. *Kazac nie albo rzecz czyniacy.* Vng. *Prédikallo, (avagy) prédikátor.* Angl. *Which preacheth.*] Liv. 5. ab Vrb. Hæc propalam concionabundus, indies magis augebat iras hominum. Idem 3. ab Vrbe: Hæc propè concionabundus circumibat homines.

Cōnciōnātŏr, m. t. Concionem habens. [מקהלת *kohé:eth.* δημηγόρος. Gall. *Orateur.* Ital. *Oratore.* Germ. Ein Prediger/ ein Redner vor dem Volck. Hispan. *El que razona al consejo.* Polon. *Kaznodzieia.* Vng. *Prédikátor.* Ang. *A preacher.*] Hieronym. in Prolog. Salomon. Ecclesiasten Græco nomine appellat. Cic. 4. de Catil. Intellectum est quid intersit inter levitatem concionatorum, & animum verè popularem.

Cōnciōnātōrĭŭs, a, um, quod ad concionem pertinet, concionalis, concionarius [δημηγορικός. Gall. *Appartenant aux congregations & assemblees ou à l'oraison.* Ital. *Che appartiene ò serue ad vn assembramento, ò al' oratione.* Germ. Dee zu der Predig oder Red gehört. Hispan. *Cosa para razonar alli.* Polon. *Przinal zacy do kazania, do mowy.* Vng. *Prédikátozóhoz va'o.* Angl. *Belonging to preaching.*] Gell. Ecce autem pro tibicina Laconica, tibia quoque illa concinnatoria in mentem venit.

Cōnciōnālĭs, om. t. Concionatorius, concionarius. [δημηγορικός, δημηγορικός. Gal. *Propre à prescher ou haranguer.* Ital. *Atto a rencionare.* Germ. Des tauglich vnd gut zu predigen ist / Oder/ der viel vnd offt prediget oder Red hattet. Hispan. *Digno de predicar, ò razonar assi.* Polon. *Sposobny domowy, do kazania.* Vngar. *Prédikál ásra alkalmatos predikátor.* Angl. *Meete to preacher.*] Qui idoneus est ad concionandum: aut qui concionari consuevit, qualis hodie vulgò *Prædicator* appellatur: Curius Cic. Quod quidem inter vos senes concionale venale proscripserit, egerit non multum. Concionalis clamor. Cic ad Qu. Fratr. lib. 2: Sed eodem die vehementer actum de agro Campano clamore Senatus propè concionali.

Cōnciōnārĭŭs, a, um, [δημηγορικός. Polon. *Kaznodzieiowi.* Vng. *Predikátor, predikállásra alkolmator.*] Idem Cic. ad Qu. Fratr. lib. 2. Vehementer esse providendum ne opprimatur, concionario illo populo à se propè alienato.

Cōncĭpīllo, as, apud Nævium ponitur pro corripio, & involvo, ut annotavit Festus. [Polon *Poriwaim*] Qua voce usus est & Plaut. in Truc. quem ego affatim jam concipillabo. συναρπάζω

Cōncĭpĭo, is, pen. corr. act. t. Simul capio, apprehendo. [קבל *kibbél.* συλλαμβάνω. Gal. *Prendre plusieurs choses ensemble.* Ital. *Pigliar più cose insieme.* Germ. Mit einander fassen/ oder zusammen fassen. Belg. Begrypen. Hispan. *Tomar muchas cosas juntamente.* Po. *Poimuie, pojmuie, poczinam, rozumiem.* Vng. *Meg fogom.* Angl. *To take many thinges togther.*] vnde Concipere mulieres dicuntur, quum genitale semen apprehenditur ad fœtum faciendum. [הרה *harah* ἀνακύισκειν, κυεῖν. Gal. *Conceuoir.* Ital. *Concipere.* Entpfahen. Belg. Ontfangen. Hisp. *Concebir.* Vngar. *Méhemben fogadok.* Angl. *To conceive a childe.*] Lactan. lib. 3: Quid, quòd uxor potest esse communis, filius non potest quoniam concipi non nisi ex uno necesse est? ¶ Transfertur ad animum, pro ἐν νοῦ λαβεῖν, ἐμβαλέσθαι εἰς τὸν νοῦν, νοεῖν. Quint. Nec tantùm concipere animo scelus potuit. ¶ Hinc Conceptus mentis, ἔννοιαι, dicuntur, quæ comprehendimus & imaginamur. ¶ Et apud Geometras communes animi Conceptiones vocantur ea, quæ omnes tanquam manifesta & indubitata profitentur: ut omne totum est majus sua parte &, Si ab æqualib. æqualia demas, quæ remanent, inter se æqualia sunt. ¶ Interdum Concipere est deliberare ac destinare. [βουλεύεσθαι. Ang. *To determine in mynd.*] Sen. Iam dudum animo conceperat quid esse acturus. Virg. 12. Aen. Aut tu bellacies, conceptumque excute fœdus. ¶ Interdum congregare, in unum reducere, συναθροίζειν. Col. li. 1: Ne quum à vertice torrens imbribus conceptus affluxerit, fundamenta convellat. Idē: Sed ampla stabula sic ordinentur, ut ne quis humor influere possit, & ut quisque ibi conceptus fuerit, quàm celerrimè dilabatur. ¶ Concipere verba, frequens est apud veteres, pro eo quod est, Certam quandam verborum formulam edere. Vnde concipere verba juramenti, est præmeditari, præscribere & dictare juraturo, quibus verbis velimus fieri juramentum. Liv. lib. 7. ab Vrbe: Procul inde ire omnibus jussis, cultrum stringit, & super lectum stans, ferro intento, nisi in quæ ipse concepisset, verba juraret, se patris ejus accusandi causa conciliū plebis nunquam habiturum, se eum extemplò transfixurum minatur. Conceptis itaq; verbis jurare, est juramentum præstare certa quadam verborum formula, ab eo, qui juramentum defert, præmeditata & præscripta. ¶ Ad hunc etiam modum veteres dixerunt: Concipere vadimonium: hoc est, dictare formulam vadimonii Cic ad Quint. Frat. Negat in tanta multitudine eorum, qui unà essent, quenquam fuisse, qui vadimonium concipere posset.

Cōncēptŭs, a, um, particip. Apprehensus, generatus. [הרה *herah.* κυοφορηθείς, συλληφθείς. Gal. *Conceu & engendré, prins & receu.* Ital. *Conceputo, generato, pigliato, preso.* Ger. Gefasset/ begriffen/ empfangen. Hisp. *Concebido, tomado.* Pol. *Poczety.* V. *Fogantatot.* Ang. *Taken, receiued, conceiued or engendred.*] Cic. de Arusp. Resp. Ex virginum furtivo stupro conceptus. Concepta æstu pestis. Col. lib. 7. ca. 5. ¶ Concepti furtum dicitur à Iurecons. quū apud aliquē præsentibus testibus res furtiva quæsita & inventa est. Et in eum actio est, quamvis fur non sit, quæ concepti appellatur. Ex Horom.

Cōncēptŭs, us, ui, m. q. pro ipso fœtu. [הריון *herajôn.* κύημα. Gall. *Ce qui est conceu & engendré.* Ital. *Cosa concetta ò generata.* German. Die empfangene Frucht im Leib. Hisp. *Lo fruto ò lo que la hembra pare.* Polon *Teto kiore się w żywocie poczal.* Vngar *Méhben fogantatott magzat.* Angl. *That is conceiued and engedred.*] Plin. lib. 20. cap. 22. Non edendum gravidis, nisi mortuo conceptu. ¶ Conceptus, Actus ipse concipiendi, idem quod conceptio. σύλληψις. Cic. 1. de Divin. Quædam etiam ex hominum pecudumq; conceptu & satu, ostentorum exercitatissimi interpretes extiterunt. ¶ Conceptus etiam de camino dicitur igni concepto. Suetonius in Vitellio: Flagrante triclinio ex conceptu camini: id est ex camino qui ignē conceperat. Lucretius: Stuppa jacit flammas concepto protinus igne. ¶ Conceptus item ponitur pro conceptaculo. Seneca Quæst Natur. lib. 5. cap. 15. Vide flumina ingentia, & conceptus aquarum inertium vastos pares nostris, nec compressos quidem terra supereminente, sed liberæ laxitatis.

Cōncēptĭo, onis, f. t. Conceptus. [הריון *herôn.* σύλληψις. Gal. *Conception.* Ital. *Concettione.* Germ. Entpfahung/ Entpfingnuß. Belg. Een ontpfinckenisse. Hisp. *Concebimiento.* Polon. *Poczęcie.* Vngar. *Méhben valo fogadás.* Angl. *A conceiuing.*] Plin. lib. 21. c. 25: Chrysippus & conceptionibus eam putat conferre multum. Contra naturam conceptio, Cicer. 2. de Divin. ¶ Formularum conceptio, Paulus in l. Actio negotiorum. ff. de neg. gest In extraordinariis judiciis, ubi conceptio formularum non observatur, hæc subtilitas supervacua est ¶ Conceptio apud Grammaticos schema est, quum unum genus concipit: hoc est, simul apprehendit aliud genus, vel una persona aliam. ¶ Conceptio vel impregnatio, quare sic vocata primitus sit, Galen. lib. 1. de homine ita differit: Mihi videtur, *inquit*, id ipsum verbum, Concipere, quod Græci συλλαμβάνειν τὸ σπέρμα dicunt, adeoq; nomen hoc Conceptio, quod σύλληψιν ipsi vocant, inde à mulieribus esse impositum. Etenim motum quendam se percipere dixerunt in utero, qui velut contraheretur, & paulatim in sese coiret, ubi semen non conceperunt. Conceptionis causa est, moderata locorum caliditas, necnon recens menstruorū purgatio, & appetitus libidinis. Quum enim hæc non concurrunt, semen non continetur. Conceptus impeditus, quum bis concipit mulier à duobus. Nota exemplum de Hercule & Iphiclo apud Solinum Mira. cap. 1. Conceptus fœminæ vultum prægnantis inficit pallore. Solin. cap 4.

Cōncēptācŭlum, n. s. aut Conceptaculum. Quod aliquid continet. [אוצר *otsár.* ὑποδοχή, ἐνδοχεῖον. Gall. *Le lieu ou quelque chose est gardee mise ou coteue vaisseau.* Ital. *Recettaculo.* Germ. Das orte so etwas empfahet oder haltet. Hisp. *Lugar donde algo se recoje.* Pol. *Organiennie, rzeczniczka wsobie nieco trzimaiacá.* Vng. *Va. amely dologuak tartó helye.* Ang. *A place to keep any thing in.*] Vt vena est conceptaculum sanguinis: id est, qua sanguis continetur. Plin. lib. 11. cap. 37. Superbiæ alicui conceptaculum, sed in superciliis sedem habet.

Cōncēptīvæ fērĭæ, Sunt quæ quotannis à magistratibus vel sacerdotibus in dies certos, vel incertos concipi consueverunt, τῶν ἀγγελτῶν ἑορταί ¶ Erant autem apud veteres quatuor publicorum feriarum genera. Nam aut Stativæ erant, quæ certis & fixis diebus quotannis observabantur, & eodem semper die in festis annotabantur: nos hodie *Festa immobilia* vocamus. Aut Conceptivæ, quæ quotannis quidem fiebant, sed modò hoc, modò illo tempore, ut magistratui videbatur, quales erant Latinæ feriæ, Sementinæ, Compitalia & Agonalia. Imperativæ verò, quæ quotannis fieri non consueverant, sed propter valetudinem Principis, aut insignem victoriam, aut etiam imminens periculum à magistratu imperabantur. Nundinæ autem feriæ erant rusticorum causa, nonn quoque die institutæ ut quum octo diebus in agris fuissent, ad emenda necessaria nono die in urbem convenirent. Vide hæc latiùs apud Macrob. 1. Satur. cap. 19.

Cōncĭto, concitas, Vide CONCISO.

Cōnclāmo, as, are, Simul clamare, clamo, [צעק *zahák.* βοάω. συμβοάω. Gal. *Crier ensemble, s'escrier.* Ital. *Gridare insieme, gridare.* German. Mitschreyen / zusammen schreyen. Hispan. *Llamar dandos vozes.* Polon *Spolem wolam.* Vngar. *Eggyütt kiáltok, munbitok.* Angl *To shout and crie together.*] Cicer. 6 Philip. Quum vos universi una mente atque voce iterum à me conservatam esse Rempub. conclamastis. Tacit. libro primo. Conclamant patres, corpus ad rogum humeris Senatorum ferendum. Cæsar. 1. bell. Gall. Quos quum apud se in castris Ariovistus conspexisset, exercitu suo præsenti conclamavit, quid ad se veni-

se venirent. ¶ Conclamare vasa, militaris est locutio, pro denuntiare inter milites, ut vasa colligant: quod fiebat quum exercitus motturus erat castra: ἀνασκευάζειν σημαίνειν. Cæs. lib. 1. bel. Civil. Quo cognito, signum dari jubet, & vasa militari more conclamari. ¶ Conclamatum est: hoc est, transactum & finitum est. [נואש noasch. πεπέρανται. Gal. *Tout est faict.* Ital. *Egli è finito.* Germ. Die sach ist schon dahin/ es ist schon geschehen/ es ist vollbracht. Hispan. *La cosa esta acabada.* Polon *Juz sie stalo, juz przeminelo.* Vngar. *El végeztetet, meg lőt.* Angl. *All is doone and ended.*] Quod locutionis genus ab iis tractum putatur, qui morientibus assistunt. Solent enim illi cadaverum recens exanimatorum faciem identidem frigida abluere, nomenq; eorum clara voce inclamare, ne fortè syncope correptos pro mortuis funerarent. Nam qui animi deliquium patiuntur, mortuis simillimi sunt. unde & nonnullos pro mortuis elatos, & à rogo relatos accepimus. Quum ita effusa subinde frigida, nomineq; sæpiùs in clamato nihil proficeretur, post ultimam conclamationem re jam desperata comburebantur. ¶ Hinc corpora conclamata dicuntur: hoc est, deplorata, quibusque extremum hoc conclamationis præstitum est officium. Lucanus: - corpora nondum Conclamata jacent.

Conclāmātĭo, onis, verbale, f.c. Multorum clamor. [צעקה zeakah. ? anakah. συμβοή, συμφώνησις. Gal. *Cri de plusieurs gens.* Ital. *Il strido di più genti.* Germ. Das zusammen schreyen vieler. Hisp. *Aquello llamado con bozes.* Polon. *Krzyk spolny wiele ludzi.* Vngar. *Egyenek kiáltás, vuöltés.* Angl. *Showting or crying of many together.*] Seneca: Quum aliqua conclamatio est, quomodo exeat, non qui efferat, quærit.

Conclāmĭto, tas, frequentativum. [? neen k. συχνῶς κραυγάζω. Polon. Wszędzie obwołiwam. Vngar. *Eggyenes kiáltozok.* Angl. *To showt often.*] Plaut. Merc. Conclamitare tota urbe, & prædicare.

Conclāmātŭs, a, um: [Polon. *Zwołany.* Vngar. *Meg kiáltatott, kerdetetött*] ut conclamatum frigus apud Macrobium quod conclamata corpora faciat necando frigiditate sua. Macrob. Satur. lib. 7. cap. 5: Succo papaveris admiscetis euphorbium, mandragoram, aliasque herbas conclamati frigoris pipere temperatas.

Conclāvātæ rēs inquit Festus, quæ sunt sub eadem clave.

Conclaudo, conclausi, conclausum, conclaudere, Simul claudere concludere. Vnde Conclausa semina, apud Columellam, lib. .cap. 12: Eademque velut conclausa & coarctata semina comprimere atque strangulare.

Conclāvē, penult. prod. neut. e. Locus secretior in interioribus tectis, unam habens clavem communem domesticis, intra quem multa loca clausa sunt adhærentia triclinio. [חדר chedher. μυχός. Gal. *Vne chambre avec sa garderobbe ou estude, fermant sous vne clef: vn lieu à se retirer ou enfermer quelque chose.* Ital. *Conclave, luogo secreto.* German. Ein Gemach in einem Hauß. Hispan. *Camera encerrada ò recamara.* Polon. *Komora, Gmach.* Vng. *Rejtek kamora, rejtek hely.* Angl. *The most inward and secret place of an house, a closet.*] Terentius in Eunucho: - dum apparatur, virgo in conclavi sedet. Cicero primo de Divinat. Conclave illud ubi erat mansurus, si ire perrexisset, proxima nocte corruit. Idem 3. de Orator. de Scopæ interitu loquens: Hoc interim spatio conclave, ubi epulabatur Scopas concidit. Quintilianus eandem referens historiam, Triclinium appellat, quod à Cicerone dicitur Conclave. Verba ejus sunt hæc: Vix illo limen egresso triclinium illud supra convivas corruit.

Conclāvium, n. s. idem significat. [Polon. *Gmaszek.* Vngar. *Rejtek hely.*] Plautus in Aulul. Et conclavium mihi pervium facitis.

Conclūdo, is penult. prod. Simul claudo, constringo, cogo, comprehendo. סגר sagar. ἐγκλείω, καθείργω, συγκλείω. Gall. *Enfermer, enclorre, enserrer.* Ital. *Rinchiudere, imprigionare.* German. Beschliessen/einbeschliessen. Belg. Besluyten. Hispan. *Cerrar.* Polon. *Zamieram.* Vngar. *Bézárom, bérekesztem, bé rekesztem.* Ang. *To shut or close in.*] Terentius in Adelph. Nam me in cellam aliquam cum illa concludam, id tutissimum est. Cicero de Vniv. Intelligentiam in animo, animum in corpore conclusit Deus. ¶ Ponitur etiam pro perorare: id est, orationem terminare. [כלה chillah. השלים hischlim. συμπεραίνω, ἐπιλέγω. Gall. *Conclure, achever.* Ital. *Concludere, finire.* Germ. Die Red enden. Hispan. *Concluir, acabar.* Polon. *Mowę zawieram.* Vngar. *Beszédömet bé rekesztem, el végezem.* Angl. *To finish, to conclude and end.*] Cicero 6. Verr. Vt aliquando totam hujus generis orationem concludam, ac definiam. ¶ Item ponitur pro conficere, colligere & inferre. Cicero de Divinat. Chrysippus solet ex ipsis exemplis rationem concludere hoc modo.

Conclūsŭs, a, um, Participium, συγκεκλεισμένος. Cic. 1. de Orat. Omnia ferè, quæ sunt conclusa nunc artibus, dispersa & dissipata quondam fuerunt.

Conclūsĭo, f. t. dicitur, quam Græci ἐπίλογον, nostri modò *Perorationem*, modò *Cumulum* vocant. Nam cumulus propriè acervus est, & in conclusione, omnia, quasi in unum acervum colliguntur. סוף soph. Gal. *Conclusion, fin.* Ital. *Conclusione, fine.* Germ. Beschluß/end. Hispan. *Conclusion fin.* Pol. *Zamknienie, koniec.* Vng. *Bé rekesztés, végezés, vég.* Angl. *The conclusion or end.*] Vocis moderatio & verborum conclusio, Cicer. 3. de Orat. Acutæ conclusiones. Quint. lib. 5. cap. 14. Subtilis, & ad morem Dialecticorum formata conclusio; Idem lib. 7. cap. 4.

Conclūsĭuncŭlă, f. p. diminut. apud Cic. 4. Acad. [τὸ συμπεράσματιον. Pol. *Male zawarcie.* Vng. *Bé rekesztéske, végecske.*]

Conclūsē, Adverb. συγκεκλεισμένως: ut, Concluse aliquid dicere. Cic. in Orat. Quum ut sit, fortuitò sæpè aliquid concluse apteque dicerent.

Concoctĭo, Vide CONCOQVO.

Concœnātĭo, onis, f. c. Verbale à cum & Cœna, tertia longa. [משתה mischteh. Polon. *Spolna wieczerzanie.* Vngar. *Eggyütt vacsorálás, vendégség, költés*] Cicer de Senect. Convivium Græci tùm compotationem, tùm concœnationem vocant. συμπόσιον οἱ Ἕλληνες ὁτὲ μὲν συμπόσιον, ὁτὲ δὲ σύνδειπνον ὀνομάζουσι.

Concŏlŏr, oris, omn. t. Ejusdem coloris: [ὁμόχροος. Gall. *De mesme couleur.* Ital. *D'vn medesimo colore.* Germ. Einer Farb/das nur ein Farb hat. Hisp. *Cosa del color que es otra cosa.* Pol. *Jednakiej farby.* Vngar. *Egy színü.* Ang. *Of the same colour.*] ut Concolor cicatrix, Plin. 28. cap. 9. & lib. 10. cap. 19: Turdis color æstate circa collum varius, hyeme concolor. Virgil. 8. Aen.

Candida per sylvam cum fœtu concolor albo
Procubuit, viridiq; in littore conspicitur sus.

Concŏquo, quis, pen. corr. n. t. Coquo. [? apl ah בשל bischschel. πέσσω. Gal. *Cuire, digerer, meurir.* Ital. *Cuocere & ben padire.* Germ. Kochen/dewen. Hisp. *Cozer, digerir la vianda.* Polon. *Warzę, trawię, zwarzam.* Vngar. *Meg főzöm, meg emésztem.* Angl. *To seeth, boyle or digest.*] Varr. de Re rust. lib. 2. cap. 10: Ad focum ligna afferre & cibum concoquere. ¶ Concoquere etiam frequentissimè accipitur pro digerere, & cibum in qualitatem convenientem nostro corpori convertere. Martial. lib. 1: Benè concoquit Charinus, tamen pallet. Cic. 2. de Nat. deor. Eademq; hæc avis scribitur conchis se solere complere: easq; quum stomachi calore concoxerit, evomere. ¶ Interdum etiam metaphoricôs accipitur, pro æquo animo ferre, & pati. Liv. lib. 4. ab Vrbe: Vt quem Senatorem conquoquere civitas vix posset, regem ferret. Tracta est translatio à concoctione, quæ fit in stomacho. ¶ Concoquere odium, καταπέψαι χόλον, πέσσειν τὴν λύπην, ὀργὴν πέσσειν. Cic. ad Quint. Frat. lib. 3: De epistola Vatinii risi: sed me ab eo ita observari scio, ut ejus ista odia non sorbeam solùm, sed etiam concoquam.

Concoctĭo, verbale f. t. Vna ex naturalis animæ facultatibus qua cibus mutatur in qualitatem parti nutriendæ convenientem. [πέψις. Gall. *Digestion, cuisson, meurissement.* Ital. *Digestione, il padire.* Germ. Die Dewung. Hisp. *La digestion de la vianda ò manjar.* Polon. *Trawienie.* Vngar. *Meg emésztés, meg főzés.* Angl. *Digestion, a seething.*] Concoctionis autem partes sunt tres, quarum prima in ventriculo, secunda in jecore & venis conficitur, tertia in istis partibus nutriendis. Plin. Multumque in summo cibo concoctionibus confert vel folio, vel semine.

Concordĭālĭs, Herba est sylvestri papaveri similis, quæ quòd argemati oculorum medeatur, à Dioscoride Argemone est appellata, ἀργεμώνη.

Concorpŏro, act. p. In unum corpus redigo: [συσσωματόω. Gall. *Incorporer.* Ital. *Incorporare.* Germ. Zusammen in einen Leib bringen/einleiben. Hisp. *Encorporar.* Pol. *Zlaczam, miessam.* Vngar. *Egybe testesítem.* Ang. *To make one bodie of many.*] quod fit, quum duæ, pluresve res mistæ unum quid efficiunt Plin. lib. 22. cap. 24: Semper mulsum ex vetere vino, facillimeque cum melle concorporatur.

Concōrs, om. t. A conjunctione cordis dicitur, qui unius cordis, sive unius animi est, consentiens conveniens, conjunctus. [ὁμόφρων, ὁμογνώμων. Gall. *D'vn mesme cœur & courage, & d'vne mesme fantasie & volonté.* Ital. *Concorde, d'accordo.* German. Einmütig/gleich gesinnet. Belg. Eendrachtich. Hisp. *Cosa concorde.* Polo. *Zgodni, iedney mysly.* Vngar. *Egy értelmü, egy akaratu, (avagy) eggyező.* Ang. *Of one mynd & will, agreable.*] Cicer. 1. Tusculan. Aliis cor ipsum animus videtur: ex quo Excordes, Vecordes, Concordesque dicuntur. Plin. lib. 7. cap. 12: Diversarum quidem gentium natales tàm concordi figura reperiri, super omnem esse taxationem. ¶ Parcæ concordes. Virgil. 4. Aeneid. Talia secla suis dixerunt currite fusis, Concordes stabili fatorum numine Parcæ.

Concordĭă, f. p. Vnanimitas, & consensus: ejus contrarium est discordia. שלום schalom ? ὁμόνοια. Gal. *Concorde, accord.* Ital. *Concordia, accordo.* German. Einmütigkeit/einhelligkeit/eintrechtigkeit. Belg. Eendrachticheyt. Hisp. *La concordia.* Polon. *Zgoda, iedna, mysl.* Vng. *Békeség, eggyesség.* Ang. *Concord, agreement.*] Salustius: Concordia parvæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur. Dicuntur Concordia à corde congruente. Cic. 5. Verr. Tantamque habebat morum similitudo conjunctionem atq; concordiam, ut, &c. ¶ Discors concordia dicitur rerum, quæ quum inter se diversæ sint, tamen commixtæ unum quoddam corpus conficiunt, dum una alterius vires temperat & coercet. ἀσύμφωνος, συμφωνία. Ovid. 1. Metam. Quippe ubi temperiē sumpsēre humorq; calorq;, Concipiunt: & ab his oriuntur cuncta duobus. Quumque sit ignis aquæ pugnax, vapor humidus omnes Res creat: & discors concordia fœtibus apta est. Horat. 1. Epist. quid premat obscurū, lunæ quid proferat orbē, Quid velit & possit rerū concordia discors. ¶ Discordem concordiā vocat Lucanus simulatam amicitiam: ut quum illum amplecti & colere videmur, quem tamen tacito odio prosequimur. Verba ejus sunt libro primo de Cæsare & Pompeio:

peio: Temporis exigui mansit concordia discors. Paxq; fuit, non sponte ducum: nam sola futuri Crassus erat belli medius mora. ¶ Concordia fulciuntur opes etiam exiguæ: Sententia proverbialis est apud Homerum Iliados ν: Συμφερτὴ δ' ἀρετὴ πέλει ἀνδρῶν, καὶ μάλα λυγρῶν: Id est, Conjunctio pollent etiam vehementer inertes. Hac conveniet uti, si quando significabimus non esse contemnandam amicitiam aut simultatem multorum, etiamsi fuerint alioquin imbecilles, & quorum singulos quivis facilè contemnat.

Cōncōrdĭtas, tis, f. r. Pro concordia apud Pacuvium aliosque veteres, [ὁμόνοια. Polo. *Zgoda.* Vngar. *Eggyesség.*] Concorditatem (*inquit*) hospitio adjunctam, & perpetem probitatem conservetis.

Cōncōrdĭtēr, Vnanimiter, pari consensu. [ὁμογνωμόνως. Gall. *Tous d'vn accord.* Ital. & Hisp. *Concordamemente.* German. Einmütiglich/einhelliglich. Polon. *Zgodnie, iednomi slnie* Vng *Egyenlő képpen, egy akaratbol.* Ang. *By one consent.*] Ennius Annalium libro 1: Aeternum seritore diem concorditer ambo. Sosipater libro 11. Institut. Grammat. Hinc concordissimè in superlationis gradu. Cic. pro Rabirio: Ee tibi acerbior patrui mors est, quem nunquam vidisti, quàm illi ejus fratris, qui cum concordissimè vixerat.

Cōncōrdo, n.p. Convenio, concors sum. [יחד jaách. ὁμογνωμονῶν, Gal. *Accorder, estre d'vn mesme cœur & courrage.* Ital. *Concordare, accordare, essere d'accordo.* German. Mithüllen/einmütig seyn. gleich gesinnet seyn. Belg. Vereenigen. Hisp. *Concordar vna cosa con otra ser de acuerdo.* Polon. *Zgadzam, na siagam.* Vngar. *Eggyet értsöll, eggyezők.* Ang. *To accord, to be one consent.*] Terent. in Phorm. Si concordabis cum illa, habebis quæ tuam senectutem oblectet. Ovid. 10. Metam. Et sensit varios quamvis diversa sonarent, Concordare modos.

Cōncōrdātŭs, [συμφωνηθεὶς. Polon *Zgadzanie.* Vngar. *Eggyezö.*] Papinianus D. lib. 48. Tit. 7. l. 11: Volentes benè concordatum sequens matrimonium dirimere.

Cōncrātĭtĭus, a, um, adjectivum. גדר ghadhér. συμπαγής. Gall. *Fait de cloyes joinctes & mises ensemble, comme vne cloison d'ais ou membrures traversantes l'vne sur l'autre.* Ital. *Parete ò clausura di tavole.* Germ. Das aus Hürden zusammen gemacht ist. Hisp. *La pared texbique ò farze.* Pol. *Nakrycie vlosoni w kracie vcijsnony, przeplatani.*] Significat quod ex consertis cratibus fit. Inde paries concratitius dicitur, qui insertis cratibus construitur. Papin in l. Si fratres. ff. pro socio: Si vicini semipedes inter se contulerint, ut ibi contratitium parietem inter se ædificarent, ad onera utriusque sustinenda, &c.

Cōncrēdo, is, Credo, commendo, fidei alicujus committo. [הפקיד hiphkidh. πιστεύω. Gall. *Bailler tout en garde, s'en fier du tout à vn autre.* Ital. *Credere, commettere à la fede.* Germ. Einem etwas vertrawen/oder zu behalten geben. Hisp. *Confiar el el empresstido.* Pol. *Zwierzam sie.* Vngar. *Reá bizom.* Angl. *To commit or trust to an others credite.*] Plaut. Aulul. Sed mihi anus hujus obsecrans concredit thesaurum auri. Cicer. pro Quintl. Alphenus, cui tu rem tuam commendate proficiscens, & concredere solebas. Propert. lib. 1: Sed quoniam non es veritus concredere nobis, Accipe commissæ munera lætitiæ. Concredere mari navigia, Columel. in Præf. lib. 4. Ventis aliquid concredere, Catull. Cic. pro Rosc. Amer. Cui fama mortui, fortunæ vivi commendatæ sunt atque concreditæ.

Cōncrēdŭo, duis, dixêre veteres. Plaut. Aul. Ne tu in me mutassis nomen, si hoc concreduo. Idem Casin. ei ego amorem omnem meum concredui.

Cōncrēmo, as. penultima correp. p. Cremo. [בער bihér. καίω. Gall. *Brusler tout en vn coup.* Ital. *Abbrusciare.* Germ. Verbrennen. Hisp. *Quemar.* Polon. *Pale.* Vng. *El égetöm meg égetöm.* Ang. *To burne together or all at ones.*] Plin. libro 12. cap. 18: Periti rerum asseverant, non ferre tantum Arabiam annuo fœtu, quantum Nero princeps novissimæ pompæ suæ die concremavit. Concremare igni, Liv. 6. ab Vrb. Vrbs concremetur, Sen. Theb.

Cōncrĕpo, as, penultima correpr. Persono. [המה hamâh חרק charák. ψοφέω. Gal. *Crier ou criqueter, comme vn huis duquel les gons sont neufs ou rouillez.* Ital. *Fare strepito, risonare.* Germ. Erkrachen/ein getreusch machen wie ein Thür. Hispan. *Estallar rebentando o hazer ruido lo quê se quiebra.* Polonic. *Skrzypie, trzeszcze.* Vngar. *Tsattegök, rotyggok szörgök csikorgok.* Angl. *To sound or give a cracke lik a doore with new bandes.*] Et plus est, quàm sono. Nam *Con* ibi activum est. Terent. Sed ostium concrepuit. Plaut. Bacchid. Sed huc concedam, nam concrepuerunt fores. Concrepare digitis. Cicero 3. Offic. Concrepare gladiis ad scuta. Liv. 8. bell. Punic. ¶ Concrepare activè positum. Ovid. 3. Fastor. Rursus aquam tangit Temesæaq; concrepat æra.

Cōncrēsco, concrevi, concretum, simul cresco, vel conglutinor. [גדל ghadhál. συμφύομαι. Gall. *Croistre ensemble.* Ital. *Crescere insieme.* German. Zusammen wachsen. Hispan. *Crecer juntamente.* Polon. *Zrastam sie.* Vng. *Eggyut nevekedöm, öszve ragadok.* Ang. *To grow together.*] Non rarò tamen accipitur pro congelari & coagulari. [קפא kaphá. συμπήγνυμαι. Gall. *S'entreprendre, s'assembler & comme gler par morceaux, se congeler, se figer.* Italic. *Agghiacciarsi.* German. Gefrieren/von der kälte vberschiessen. Hispan. *Cuajarse.* Vngar. *öszve fagyok.* Angl. *To frize or congeale.*] Cicero de Natura deorum: Quæ neque conglaciaret frigoribus, neque nive pruinaque concresceret. Virgil. 3. Georg. Concrescunt subitæ currenti in flumine crustæ. Sic etiam dicimus, Lac vel aërem concrescere, pro condensari.

Cōncrētŭs, participium Mixtus, conflatus, compositus, & quasi conglutinatus קפוא kaphú. συμπαγής. Gall. *Assemblé, conioint & espex, congelé & figé.* Ital. *Grosso, spesso, composto de più cose.* Germ. Zusammen gewachsen/gefroren. Hispan. *Cuajado, ayuntado.* Polon. *Zrosly, zmarzly.* Vng *öszve elegyedt, öszve fagyot, öszve ragadot.* Angl. *Congealed, grewen together.*] Cicer. 1. Tusc. Crassus hic, & concretus aër. Aër concretus in nubem cogitur. Idem 1. de Nat. deor. Cœlum crassum atque concretum, & Aër purus & tenuis, velut opposita ponit. Cic. 2. de Nat. deor.

Cōncrētum, ti, n. s. substantivum, Conjunctum & conglutinatum. [Polon. *Spoienie, zlaczenie.* Vng. *öszve foglalt ragaltas.*] Cicer. 1 de Nat. deor. Qui nihil concreti habeat, nihil solidi, nil expressi.

Cōncrētŭs, us, ui, m. q. [קפאון kippeón. σύμπηξις. Gall. *Assemblement de choses liquides, quand elles s'espoississent & prennent.* Ital. *Assemblamento do più cose che si induriscono & impinguiscono.* Germ. Das zusammenwachsen oder gefrieren. Hisp. *Obra de le cuajar, cuajamento.* Pol. *Zmarzani.* Vng. *öszve fagyás, ragadás.* Angl *Frizing or congeeling of thinges.*] Plin. lib. 12. cap 17: In plenum autem probatio est minutis globis, nec rotundis, in concretu albicantis succi.

Cōncrētio, onis, f. s. Composito. [σύμπηξις. Pol *Zroslina.* Vng. *öszve fagyas, ragadás, öszve elegyités.* Vng. *A congeeling, growing together.*] Cic. 1. de Nat. deor. Idem facit in natura deorum, dum individuorum corporum concretionem fugit.

Cōncrīmĭnŏr, aris, idem quod simplex criminor. [הלך רכיל halach rachil רגל righghél. ἐγκαλέω, αἰτιάω. Gall. *Blasmer quelcun, & luy mettre à sus quelque cas.* Ital. *Incolpare.* German. Lesteren/mit scheltworten straffen/oder einem vbel zureden. Hispan. *Culpar, acusar.* Polon. *Złorzecze, vwłaczam.* Vngar. *Pattolok, bűnösítők.* Ang. *To blame, to rebuke.*] Plautus Mil. Vt sic illic concriminatus siet adversus militem meus Conservus.

Cōncrŭcĭŏr, aris, Doleo, torqueor: [דאג daágh דאב dáb. συνοδυνάομαι. Gal. *Estre ensemble tourmenté, estre affligé, avec* Ital. *Esser cruciato.* German. Gepeynigt werden/schmertzen haben. Hisp *Ser atormentado.* Pol. *Trapienie mice, vdreczonim byé.* Vng. *Gyötrődöm, kénzodom (avagy) kenlodam.* Ang. *To be tormented together.*] ut, concruciari omni corpore. Lucret. lib. 3: Et quasi quum caput, aut oculus tentante dolore Læditur in nobis, non omni concruciamur Corpore.

Cōncŭbo, as, pen. corr. n.p. sive, quod usitatius est, Concumbo, is, simul dormio: [שכב shabhâb. συγκαθεύδω. Gal. *Coucher avec, coucher ensemble, habiter avec vne femme.* Ital. *Dormire in compagnia.* German. Beyligen/Beyschlaffen. Belg Byslapen Hispanic *Acostar e ò dormir con otro.* Polon. *Lezé sdingim.* Vng. *Eggyut fekszöm, eggyut hálok.* Ang. *To lie and accompanie in the act of generation.*] & per translationem coëo, σχέω. Cic. 1. de Inven. Si peperit, cum viro concubuit. Ovid. 3. de Arte: Credere vix possum, nisi cogat credere partus Vos ego cum vestris concubuisse viris. Terent. in Hecyr. Nam ajunt tecum post duobus concubuisse eam mensibus. Tibul. lib. 1. Eleg. 8: At Venus invenit puero concumbere furtim.

Cōncŭbĭtŭs, us, m. q Coitus. [משכב mischghâb συνουσία μῖξις. Pol. *Mulolozcy, sliegamie.* Vnga. *El hálás, nőszés.* Ang. *Doing of the generation.*] Plin. lib. 10. cap. 63: Cæteris animalibus stati per tempora anni concubitus: homini omnibus horis dierum, noctiumq;. Cels. lib. 1: Concubitus neque nimis concupiscendus neque nimis pertimescendus.

Cōncŭbīnŭs, [קדש kadésch. παλλακός, & Concubina, פלגש pilegesch. ἑταίρα. Polon. *Spolu liegaiaci.* Vng. *Eggyut halo ars.*] Qui vel quæ unà cubat. Quint. lib. 1. cap. 3: Nostras amicas, nostros concubinos vident. Cic. 1. de Orat. Mater in concubinæ locum duceretur.

Cōncŭbīnæ appellatio, Masurio honestior videtur quàm amicæ: quod Accursius non recepit, ignarus planè concubinæ nomenclaturam apud veteres inhonestam non fuisse: solumque sic appellatam, quæ extra legis pœnam, & sine metu criminis haberetur: At Amicæ nomen quascunque meretrices continebat. Cætera Alciatus de verb. signif. [Gal. *Concubine.* Ital. *Concubina.* Germ. Ein beyschläfferin. Belg. Concubine/byslaepster. Hisp. *Manceba do soltero, abarraganada, concubina.*]

Cōncŭbīnātŭs, us, ui, m. q. [Polon. *Spolu liegenie.* Vng. *Eggyut hálas.*] Plaut. Pœn. Illam minorem in concubinatum sibi Volo emere miles quidam. Suet. in Neron. cap. 28: Super ingenuorum proagogia & nuptarum concubinatus, vestali virgini Rubriæ vim intulit.

Cōncŭbĭum. n. s. [Gal. *Le temps de la nuict le plus coy, quand tout le monde s'est retiré.* Ital. *Il tempo della notte più silente, & più cheto.* German. Das theil in der Nacht wann es alles still ist/vnd schlaffen ligt/der erst Schlaff. Belg. Voornacht. den ersten Slaep Hisp. *El silencio de la noche quando todos duermen.* Pol. *Pierwszy, sa czesie, w ktorey sie kazdy spokoi.* Vngar. *Elö álomkor.* Ang'. *The most quiet tyme of the night when all is at rest.*] Noctis primus somnus: ita dictum quòd eo tempore ferè omnes cubent: hoc est, illa pars noctis, quæ est inter primam facem, & noctem intempestam. μεσονύκτιον, τὸ μέσον νυκτῶν. Secabatur enim apud veteres illos

illos Romanos dici & noctis tempus in diversas particulas, quas propriis suis nominibus discernebant. Incipiebant autem diem civilem à medio noctis: quod illud tempus finis esset præcedentis diei, & principium subsequentis. Tempus proximum De media nocte vocabant. Deinde Gallicinium, quum galli canere incipiunt. Inde Canticinium, quum canere desinũt galli. Postea diluculum, tempus ante lucem vocatur. Post hoc proximum est Manè, quum lux Solis apparet. Sequitur deinde illud tempus quod Ad Meridiem vocamus: deinde Media dies, quem Meridiem quasi Medi diem vocamus. Tẽpus quod Meridiem sequitur, A' Meridie vocatur: deinde ex ordine subsequuntur Suprema tempestas, Vesper, Crepusculum, quum crepera: hoc est, dubia lux est. Deinde illud tempus, quo lumina accenduntur, quod antiqui primam facem appellabant. Proximum huic tempus vocatur Concubium. Inde Nox intempesta: ita dicta, quòd illud tempus intempestivum sit rebus agendis. Quod reliquum deinde est temporis, Ad mediam noctem dicitur. Hæc ferè tradit Censorinus de Die natali 10 c. & Macrob. satur. lib. 1 cap. 2 ¶ Nox concubia. Sisen. lib. 14 Histor. Ipsi legati concubia nocte oppido digressi, jam supra hostium munitionem succedunt. Plinius lib. 20. c. 6: Alii excoquunt ipsum, & nocte concubia in plumbeum vas cõdunt. Cic. 1. de Divin. Qui ut cœnati quiescerent, concubia nocte visum esse in somnis ei, qui erat in hospitio. &c.

Cōncŭbĭum, etiam pro Concubitu capitur. ἐπευνία. Vng. *Egyŭtt fekvés.*] Gellius libro 9 capite 10: Tot verò & tam evidentibus ac tam prætextatis, sed puris honestisque verbis venerandum illud concubii secretum, neminem quemquam alium dixisse.

Cōncŭbĭtŏr, m. t. Qui cum alio cubat [συγκοιμητής.] Pol. *Spółsypiący.* Vng. *Valakivel hálo, nöſző*] Quanvis per translationem accipiatur pro eo, qui rem veneream exercet.

Concŭlco, Calco, calcibus premo obtero, protero. [דרך *darách* רמס *ramas* בוס *bas.* καταπατέω, συμπατέω. Gall. *Pesteler, marcher sus, fouler aux pieds.* Ital. *Conculcare, premere.* German. Zertretten / mit füssen tretten. Hisp. *Holla à acocear i pisar.* Polon. *Depce nogamis, tłocze.* Vng. *Meg tapodom.* Ang. *To tread vpon, to trample.*] Cic. ad Attic. lib. 8: Conculcari, inquam, miseram Italiam videbis proxima æstate ab vtriusque municipiis ex omni genere collectis. Proterere & conculcare aliquem. Cic. pro Flac.

Cōncŭlcātĭo, is, f. t. [מדרך *midrách* מרמס *mirmás* καταπάτημα. Gall. *Foulement des pieds.* Ital. *Calpestamento de piedi.* Germ. Zertrettung / das zerstampffen mit den Füssen. Hisp. *Obra de hollar ò acocear, ò pisar.* Polon. *Nogami podeptanie.* Vng. *Meg tapodás.* Angl. *Treading, or stamping on.* Plin. libro 8. Obturbata conculcatione prius aqua, aliter potu non gaudent.

Concŭpio, pis. cupio. [חמד *chamádh.* ἐπιθυμέω. Gall. *Convoiter, desirer, souhaiter, appeter.* Ital. *Desiderare.* Ger. Begeren. Hisp. *Codiciar.* Pol. *Pożądam.* Vng. *Kévanom.*] Cicer. pro Quintio: Sicut tu semper summè concupisti.

Concŭpisco, scis eiusdem significationis. [Pol. *Barzo żądam.* Vng. *Kévanok.*] Cicer. 4. de Fin. Vt si quis obmutescere concupierit, nihil aliud legere debeat. Idem 1. Acad. Nihil enim decrabile concupiscant.

Concupīscŏr, passivum. [Pol. *Jestem pożądany.* Vngar. *Kévantatom.*] Plin. lib. 16. cap. 6. Id se facturas consciæ quod concupisci possit. Cicero 4. Tuscul. Lætitia ut adepta jam aliquid concupitum efferatur & gestiat.

Concŭpīscentĭă, f. p. Quæ est bonarum æquè, ac malarum rerum appetitus [תאוה *taaváh.* ἐπιθυμία. Pol. *Pożądliwość.* Vng. *Kévansag.*]

Cōncūro, Curo. [חרד *charédh* שקד *schakádh.* συμφροντίζω. Gall. *Avoir soin & soucy.* Ital. *Haver cura.* German. Sorgen / sorg haben. Hisp. *Curar.* Pol. *Staram się.* Vngar. *Gondot viselek.* Angl. *To haue care.*] Plaut. Bacch. Pro dignitate obsonii hæc concuret coquus.

Cōncŭrātŏr, ut contutor. [Pol. *Społeczny starajà.* Vng. *Eggyŭtt valo tútor, gondviselő.*] Vlp. D. lib 27. l. 19: Actus sui rationem concuratori reddere non esse compellendum.

Cōncŭrro, ris, n. t. simul curro. [רוץ *rútz* נהר *nahár.* ἐπιδραμῶ, συντρέχω. Gall. *Courir ensemble en vers vn mesme lieu, choquer.* Ital. *Concorrere.* Germ. Zusamen lauffen / Mit einandre lauffen. Hisp. *Correr juntamente.* Pol. *Społu bieżę.* Vng. *Egyŭtt futok, öszve futok.* Ang. *To runne together.*] Cic. 4. Verr. Tantus in curia clamor factus, ut populus concurreret. Terent. in Eunucho: Concurrunt læti mi obviam cupedinarii. ¶ Concurrere dicuntur milites quum irruunt hostem. Cic. ad App. lib. 10. Antonius in aciem suas copias de vico produxit, & sine metu concurrit. Virg. 1. Aen. audetque viris concurrere virgo. ¶ Transfertur & ad inanimata. Terent. in Heaut. Concurrunt multæ opiniones, quæ mihi animum exaugeant: id est, conveniunt & congruunt. ¶ Concurrere, συῤῥεῖν, confluere. Celsus libro 2. capite 11: Si in stomachum quædam biliosa concurrunt. ¶ Concurrere, Euenire, contingere, consequi. Propert. lib. 3. eleg. 9: Sunt quibus Eleæ concurrit palma quadrigæ. Id est, qui palmam consequuntur in Elidensium certamine curuli. Cic. 2. de Divinat. An tu censes ullam anum tam deliram futuram fuisse, ut somniis crederet, nisi ista casu nonnunquam fortè temerè concurrerent?

Cōncŭrrĭtŭr, impersonale: ut, Concurritur undique ad cõmune incendium restinguendum Cic. decima Philipp. ¶ Concurritur pro committitur prælium. Horat. 1. Serm. Sat. 1: Militia est potior, quid enim? cõcurritur, horæ Momẽto aut cita mors venit, aut victoria læta Virg. 4. Georg. Erumpũt portis, concurritur.

Cōncŭrsŭs, us, nomen verbale, m. q. Concursio, congregatio, [מרוצה *merutsáh* קרי *keri* συνδρομή. Gall. *Accourrement & assemblement, rencontre, choc de l'vn contre l'autre.* Ital. *Venuta, assembramento, rincontro.* Germ. Das zusammen lauffen oder mitteinander lauffen. Hispan. *Aquel encuentro.* Pol. *Zbiegánie, zbieżenie.* Vnga. *Egyben futés, gyülés.* Angl. *A running or gathering together.*] Plaut. Epid. Fit concursus per vias. Cicero ad Brutum: Concursus est ad me factus.

Cōncŭrsĭo, onis, f. t. aliud verbale, Concursus [מרוצה *merutsáh* קרי *keri.* συνδρομή. Vng. *Egyben futás, gyülés.*] Cicero primo de Finib. Ille atomos quas appellat: id est, corpora individua, propter soliditatem, censet in infinito inani ita ferri, ut concursionibus inter se cohærescant.

Cōncŭrso, as, are, frequentativum. [καταγχῦ συνδρομῶ. Gal. *Courir çà & là, courir de tous es pars.* Ital. *Correre qua & là.* Germ. Hin vnd her vmb einander lauffen. Hisp. *Correr de todas partes.* Polon. *Biegam y sam biegam.* Vng. *Alá'föl, futosoc.* Ang. *To runne of ten together.*] Cicer. pro Sexto Rosc. Qui armati noctes diesq; concursabant. Huc illuc casu & temerè concursare. Idem 2 de Nat. Deor. Lucret. lib. 2: Nunc hinc nunc illinc abrupti nubibus ignes Concursant.

Cōncŭrsātŏr, oris, m. t. περιδρομεύς. Gal. *Coureur, rodeur, qui ne fait que courir çà & là.* Ital. *Corriero, che corre sempre quà & là.* Germ. Der hin vnd her laufft / ein Gassenrenner. Hisp. *Encontrador muchas vezes, el que corre de todas partes.* Pol. *Tułacz, biegun.* Vng. *Alá föl futosó.* Angl. *A runner into all partes.*] Liv. 2. bell. Maced. Ita nec eques regius equi par erat, insuetus ad habilem pugnam, nec pedes concursator.

Cōncŭrsātĭo, onis, f. t. [מרוצה *merutsáh.* περιδρομή. Gall. *Course de çà & là de plusieurs ensemble.* Ital. *Il correre qua & là, concorso di gente.* Germ. Das hin vnd her lauffen. Hisp. *Aquella obra de encontrar muchas vezes.* Pol. *Posmykanie, bieganie.* Vng. *Alá' föl futosás.* Ang. *A running of many together hether and tether.*] Cic. pro leg. Agrar. Quàm acerba, quàm formidosa, quàm quæstuosa concursatio.

Cōncŭrvo, [συγκάμπτω. Pol. *Nakrzywiam, nachiliam.* Vngar. *Meg hergasztom, hajtom.*] in versib. Liberii apud Macrob Satur. lib. 2. Non flexibilem me concurvasti ut caperes.

Cōncŭtĭo, is, Vehementer commoveo, commoveo. [הרעיש *hirhisch.* ἀνασείω. Gall. *Esbranler secouer, hocher faire trembler.* Ital. *Commouere, crollare.* German. Erschütten / bewegen. Hisp. *Mouer à sacudir vno con otro.* Pol. *Stirzęsam, potłukuie.* Vng. *Megrázom, öszverázom, öszve verdem.* Ang. *To shake, to make to tremble or quake.* Terent. in Eunuch. At quem Deum? qui templa cœli summo sonitu concutit. Ovid. 1. Metam. Terrificam capitis concussit terq; quaterq; Cæsariem. Valer. Flac. libro 6: quascunque libet nunc concute mentes. Virgilius 5. Aeneid. casu cõcussus acerbo. ¶ Concutere aliquando est vi ac terrore potestatis à civibus aut sociis exprimere. Vnde crimen Concussionis apud Iurisconsultos. L. 1. D. de Concuss. L. ult. Cod. de mod. mult. & aliis multis in locis. Ex Hotom.

Cōncŭssŭs: us, ui. m. q. Commotio. [רעש *rahach.* τίναγμα. Gal. *Secouement, esbranlement, emotion.* Ital. *Crollamento, conquassamento commotione.* Germman. Erschüttung / Bewegung. Hisp. *sacudimiento.* Polon. *Strzęsienie, firz fienie.* Vng. *Megrazás, öszverazás, verés.* Ang. *A shaking or mouing.* Plin. lib. 35. cap. 16: Coquitur in calcibus crebro concussu.

Cōncŭssūră, pro concussione utitur Tertul in libro de Fuga in persecutione. [Pol. *Strzęsienie.* Vng. *öszverazás verés.* Ang. *A shaking.*]

Cōndălĭum, Anuli genus, teste Festo. [δακτύλιος. Pol. *Prścien.* Vng. *Gyűrű.* Plaut. in Trinum Inter eósne homines condalium redipisci postulas? Et paulò antè: In Thermopolio condalium est oblitus. Dictum autem videtur condalium ἀπὸ τῶν κονδύλων hoc est, à digitorum articulis, sive nodis, qui anulis exornantur: quanquam & Condyli: sive conduli nomine etiam anulum significari, idem Festus autor est.

Cōndĕcĕt, penult. corr. à Decet compositum: idẽ significans quod simplex. [נאוה *naué.* πρέπει. Gall *Il appartient bien, il sied bien il conuient.* Ital. *Conuenire, star bene.* Germ. Es gezimpt sich. Hisp. *Honestamente conuenir.* Pol. *Godzi się, przystoy.* Vng. *Illik.* Ang. *It becometh, it is decent and seemelie.*] Plaut. Pseud. Sed vide an ornatus hic me satis condecet. Idem Amph. Ob istuc omen ominator capies quod te condecet.

Cōndĕcĕnter, εὐπρεπῶς. Gall. *Proprement, seamment, conuenablement.* Ital. *Conuenientemente, propriamente, acconciamente.* Ger. Wie es sich gezimpt vnd wol steht. Hispan. *Conuenientemente.* Pol. *Przystoinie.* Vng. *Illendo képpen.* Angl. *Seemelie, comelie.* Gell. lib. 6. c. 12: Commodè hæc quidem omnia & condecenter.

Cōndĕcentĭă, Concinnitas, decorum, ornatus. [מתכנת *mathchóneth.* εὐπρέπεια. Gall. *Propriete & bien seance.* Ital. *Conuenevolezza, proprieta.* Germa. Wolstand. Hisp. *Conuenienza.* Pol. *Przystoinosc.* Vng. *Illendöség, ekesség.* Ang. *Comeliness, seemelinesse.* Cicer. 3. de Orat. Sic verbis quidem ad aptam dispositionem & condecentiam sententiis verò ad grauitatem orationis utatur.

Cōndĕcŏro, pen. corr. Orno, honesto, cohonesto. [תכן *ticchén* קישט *kisté.* κοσμῶ τιμῶ. Gall. *Orner & parer, embellir.*

 Ital.

Ital. *Ornare.* Germ. Zieren. Hispan. *Hermosear con alguna gracia.* Pol. *Zdobic.* Vngar. *Megékesítem, tisztelem.* Angl. *To beautifie or polishe.*] Terent. in prolog. Hecyr. Vobis datur potestas condecorandi ludos scenicos. Plin. lib. 35. cap. 10: Dignis digna loca picturis condecoravit.

Condĕcōrē, adverb. [*ἀξιοπρεπῶς, εὐσχημόνως.* Gall. *Honorablement, honnestement.* Ital. *Honoreuolmente, ornatamente.* German. Zierlich/ ehrlich. Hispan. *Hermosa y graciosamente.* Pol. *Ozdobnie.* Vngar. *Ekessen, illendo képpen.* Angl. *Honestlie, beautifullie.*] Gell. lib. 14. cap. 4: Condigne me hercule & condecore Chrysippus, *&c.* depinxit.

Condēmno, as, act p. ex con & Damno, propriè iudicis est cùm multam reo vel pœnam per sententiam irrogat. [חייב *hir. chiáb* הרשיע *hirsia.* κατακρίνειν, καταψηφίζω, καταδικάζω. Gal. *condamner.* Ital. *Condennare.* Germ. Verdammen. Belg. Verdoemen. Hisp. *Condenar.* Pol. *Potępiam.* Vng. *Karhoztatom.* Ang. *To condemne.*] Et construitur cum ablativo vel genitivo. Cic. 1. de Orat. Cuius responsio exarserunt iudices ut capitis hominem innocentissimum condemnarent. Idem pro L. Flac. Scævola aliis multis criminibus condemnatus. ¶ Extenditur etiã interdum contemnandi verbum etiam ad accusatorem, ut idẽ sit quod reum peragere, vel efficere vt quis damnetur. Cicer. 2. Verr. Ego hoc uno crimine illum condemnem necesse est. ¶ Item extra forum: vt condemnare aliquẽ negligentiæ, inertiæ, vel impudentiæ vitio eum affinem vel obnoxium iudicare Cic. 2. de Orat Cæteros non dubitabo primùm inertiæ cõdemnare, pòst etiam impudentiæ. Cic. Tironi: Etiam sceleris condemnat generum suum. Idem Curioni: Quare si iniquus es in me iudex, condemnabo ego te eodem crimine.

Condēmnātōr, [מרשיע *marsi iah.* καταδικαστής.] etiam pro accusatore qui reum peregit, apud Tacit. lib. 6. ubi Domitium Afrum vocat condemnatorem Claudiæ Pulchræ, quum antè retulisset fuisse ab eo accusatam.

Condēmnātŭs. voti, Vide latè in verbo DAMNO.

Condēnso, as, are, act. p. Cogere, spissare. [עבה *hibbáh.* πυκνόω, Gal. *Espessir, rendre ou faire espais.* Ital. *Condensare inspessire.* Germ. Dick machen. Hisp. *Espessar.* Pol. *Zgęszczam.* Vng. *Meg vastagitom.* Ang. *To make thick.*] Columella libr. 7: Torrido sale contingitur, rursusque ponderibus condensatur. Cato cap. 40: Hæc una bene condensato, quàm maximè uti lutum fiat. Pro eodem etiam apud antiquos legitur.

Condēnsĕo, ses. set. [עבה *habah.* Pol. *Gęszczę.* Vng. *Meg sürüsy-töm.*] Lucr. libr. 1: Quod si fortè aliquis, quum corpora dissiluere. Tum putat id fieri quòd se condenseat aër. Errat.

Condēnsitās, f. t. [πυκνότης. Pol. *Zgęszczenie.* Vng. *Sürüség.*] Apuleius libro de Mũdo: Ignis ex aëris cõdensitate conflatur.

Condēnsŭs, a, um. [עב *hab.* πυκνός. Gall. *Espais, serré & amassé.* Ital. *Spesso serrato in se.* Germ. Das dick gemacht ist. Hisp. *Espesso.* Pol. *Gęsto vczyniony.* Vng. *Sürü.* Ang. *Thikk, harde closed together.* Plin. lib. 10: c. 73: Insidunt in eadem Africa pardi condensa arbore. Condensa acies, Condensa turma, Livius libro 6. bell. Pun. & Hirc. libro 5. Condensæ columbæ, Virgil. 2. Aeneid. Condensa arboribus vallis. Liv. 5. bell. Pun.

Condēpso, is, ere, [מגש *majách.* καταμαλάττω. Gall. *Paistrir & amasser, mesler.* Ital. *Mescolare in schiare.* German. Vermischen. Hisp. *Mezclar.* Pol. *Zdymę, miesam.* Vng. *Öszve elegyitöm, dagasztom.* Ang. *To kneade and make softe.*] Commiscere, à Græco δέψω, tractum Pomponius nuptiis: Partem insipui, conclusi, condepsui. *Hæc Nonius* Cato cap. 7: Postea farinæ, l. 11. consperg ito, condepsitoque.

Condīco, is pen. prod. act. t. Simul determino, constituo, denunc o, dicto convenio & significo [יעד *jahadh.* ὁμολογοῦμαι, ὁρίζω. Gall. *determiner, denoncer.* Ital. *Determinare, annunciare.* Germ. Bestimmen / anzeigen zusagen. Hisp. *Determinar ò denunciar.* Polon. *Oznaimiàm, obiecuie, naznaczam.* Vng. *Igyenlö akaratbol vegezök, ki hirdetöm.* Ang. *To appoint or ordeine, to agree vpon a thing.*] Iustinian. lib. 3: Nam inducias quas proprio nomine condixerant, ex sociorum persona tumpebant. Idem: Hi per epistolas invicem se confirmantes, locum, tempusq; condicunt, bellum communibus viribus instruunt. Livius libro 2. ab Vrbe: Hoc anno induciæ, quæ antea semper negatæ fuerant, cum Latinis condictæ sunt. ¶ Dicimus etiam Condicere cœnam: id est, promittere. Sueton. in Tib. Sex. Claudio libidinoso ac prodigo seni cœnam ea lege condixit, ne quid ex consuetudine immutaret. Inde condicta cœna: id est, promissa, vel denunciata Suet. Velut ad subitam condictamque cœnulam invitaret populum. ¶ Condicere rem aliquã iurisconsultis usitatissimum est, pro repetere personali actione rem aliquam. Iul l. Si alienum ff. de mortis causa donat. Si alienam rem mortis causa donavero, eaque usucapta sit, verus dominus condicere eam non poteſt. Plaut. Hic scit sibi posse condici, si convaluerit donator. ¶ Condicere rerum aut litium, antiqui dixerunt pro denunciare res aut lites. Livius libro 1. ab Vrbe: Quarum rerum, litium, causarum condixit Paterpatratus populi Romani Quiritium, Patripatro priscorum Latinorum: hoc est, quas res, lites, causas Paterpatratus denunciavit. ¶ Condicere inducias, inducias pangere, vel potiùs ex compacto facere atque pacisci. Iust. Hist. lib. 3: Nam inducias quas proprio nomine condixerant, ex sociorum persona rumpebant.

Condīctum, n. f. Quod in commune est dictum: id est, promissio vel pactum invicem factum. [ὁμολογηθέν. Pol. *Przyrzeczenie.* Vng. *Szövetség.*] Festus.

Condīctio, f. t. (ut docet Festus) in diem certum eius rei, de qua agitur denunciatio est. παραγγελία, ἐπαγγελία. Gall. *Denonciation à partie, action personnelle.* Ital. *Attione personale.* Germ. Ein Verkündigung auff einen bestimpten tag. Hisp. *Denunciacion en persona.* Pol. *Pozwanie, Oznaimienie.* Vng. *Bizonyos nap ve lo.* Ang. *An action personal requiring any thing of our adversarie.*] Condicere enim prisca lingua est denunciare. ¶ Hinc Actio in personam Condictio appellatur. Vlp. in l. actionum genera. ff. de action. & oblig. Actionum genera duo sunt. In rem, quæ dicitur Vendicatio: & in personam, quæ Condictio appellatur.

Condīctĭtiŭs, a, um: [Pol. *Przypozwany.*] ut, actio condictitia, qua aliquid condicimus, & repetimus: in iure civili Condictio vocatur. Vlpianus in l. Si duo §. idem. Iulianus. ff. de iureiurando. Idem Iulianus scribit, cum qui iuravit furtum se non fecisse, videri de toto iurasse: atque ideo neque furti, neque condictitia tenetur: quia condictitia, *inquit*, solus fur tenetur. De condictione furtiva intelligit.

Condīgnum, n. f. Pro digno ab aliquibus usurpatur. [ראוי *rauj.* ἄξιος. Gall. *Digne.* Ital. *Degno.* Germ. Wirdig Hisp. *Digno.* Polon. *Godno.* Vng. *Méltó.* Ang. Worthie] Plaut. in Amphit. Actastor condignum donum, qualis est qui donum dedit. Gell. libro tertio, cap. 7: Pulchrum facinus, Græcarumque facundiarum eloquentia condignum.

Condīgnē, adverbium. [ἀξίως Gall. *Dignement, comme il appartient.* Ital. *Degnamente, come si conviene.* Ger. Wirdiglich. Hisp. *Dignamente.* Pol. *Godnie.* Vngar. *Méltan.* Angl. Worthilie.] Plaut. Cas. Noctu ut condignè recubes, curabitur, Condignè & decorè. Gell. lib. 14. cap. 4.

Condĭo, dis, condivi, vel condii, conditum, penult. prod. act. q. Sapidum facio, alio sapore commendo: quod fit cùm epularum sapor, sale, aut pinguedine, seu aromatibus cõmendatur. [טבל *hetib* תבל *tabal.* ἡδύνω, ταριχεύω ἀρτύω. Gal. *Assaisonner, adoucir, confir, donner saueur.* Ital. *Condire, far saporito.* Germ. Geschmackt machen / ein Speiß mit saltz / gewürtz / c. einmachen. Hisp. *Adobar ò guisar manjares.* Polon. *Zprawiam, maczam, zaprawiam.* Vng. *Valaminek izet adok, meg fűszerszámozom.* Ang *To season meat, to powder.*] Iuvenalis: Et quadringentis numis condire gulosum Fictile. Cic. ad Gall. lib. 7: Herbas omnes ita cõdiunt. Idem 5. Tusculan. Labore in venatu, sudore, cursu fame, siti condiebant epulas Lacedæmonii. ¶ Et per translationem, Condire tristitiam hilaritate. Cicer. ad Attic. Hilaritatem illam, qua hanc tristitiam temporum condiebamus, in perpetuum amisi.

Condītŭs, pen. prod. nomen ex participio. [מטעם *mutab* תבל *taphúl.* ἠρτυμένος, ἡδυσμένος. Gall *Confit, assaisonné, adouci, assaisonné.* Ital. *Assagionato, condito, addolcito, fatto saporoso.* Germ. Wolgeschmackt / mit Gewürtz eingemacht oder eingebeitzt. Hisp. *Adobado, hecho dulce.* Pol. *Zaprawiony, cpiorzony.* Vng. *Aminek izé vagyon, meg fűszerszám zot.* Ang. *Seasoned, poudred.*], ut, Condita oratio, per metaphoram: Salibus quibusdam aspersa Cicero 1. de Orat. Nec enim concio unquam maior fuit nec apud populum gravior oratio, quàm huius contrà collegam in censura nuper: neque lepore & festivitate conditior. Idem de Senect. Faciunt conditiora cibaria, aucupium & venatio.

Condĭtĭo, onis, secunda syllaba producta. f. t. Actus ipse condiendi, condimentum: [מטעם *matham* תבל *tiphel* ἄρτυσις, ἥδυσμα. Gal. *Assaisonnement, saulse, confiture.* Ital. *Condimento, assaggionamento.* German. Das einmachen / das ein ding wol geschmackt vnd lieblich werde. Hisp. *Aquel adobo, el adobado ò guisado.* Polon. *Zaprawa smaczna.* Vng. *Izadás.* Vngar. *A casoning or poudring of meate.*] Cicer. 2. de Natur. Deor. Perspicuum est enim quò compositiones unguentorum, quò ciborum conditiones, quò corporum lenocinia processerint.

Condītŭs, us, pen. prod. m. q. idem quod conditura. [ἀρτυσία. Pol. *Zaprawa.* Vngar. *Izadás.*] Col. lib. 2. c. 22. Vvas itemque olivas conditui legere licet.

Condĭ. ōr, oris, pen. prod. m. t. [תבל *tophel.* ὀψαρτυτής Gal *Qui fait faire saulses ou confitures.* Ital. *Chi fa condire, ò assaggionare le cose.* Germ. Einmacher / einsetzer / vnternenger einer Speiß Hisp. *El que haze adobado ò guisado, el que adoba assi.* Polon. *Zassa acz, zaprawca.* Vng. *Izadó.* Angl. *A seasoner of meates.*] Qui fercula condit Cic. post reditum: Hi sunt conditores instructoresq; convivii: iidem expendunt atque æstimant voluptates.

Condīmēntă, Dicuntur gulæ irritamenta, quæ ad condienda obsonia fiũt [מטעמים *mathammim,* ἀρτύματα, ἡδύσματα. Gall. *Confiture, assaisonnement, saulse.* Ital. *Che serue à conditura.* Germ. Gewürtz oder Saltz / was man an die Speiß macht / daß sie wolgeschmackt werden. Hisp. *Aquel adobo.* Pol. *Przyprawy.* Vng. *Izadás.* Ang. *Sance, pikele firrippe.*] Cicero libro 3. Officior. Nam ut tribuamus aliquid voluptati, condimenti fortassis nonnihil utilitatis certè nihil habebit. Plaut. Cas. coquos equidem nimis Demiror, qui tot vtuntur condimentis: eos eo condimento uno non utier, quod præstat omnibus. Cicero 1. de Finib. Audio dicentem, Cibi condimentum esse famem, potionis, sitim. ¶ Facetiæ omnium sermonum condimenta apud eundem. 3. de Orat.

Condīmēntārĭŭs, dicitur qui condimenta conficit, aut vendit. [ταριχοπώλης. Pol. *Lakotki zyniacy y przedawacy.* Vng. *Szer árus, fűszerszám áros.* Ang. *That maketh sauce to season meate with.*]

nab.] ¶ Est & condimentarius, ria, um, adjectivum. Quod ad cõdimenta pertinet. [ἀρτυματώδης. Pol. Do przismakow dobry.] Plin. lib. 9. c. 8: Hæc apud nos habet vocabulum aliud, Satureia dicta, in condimentario genere.

Cōnditānĕŭs, modò à condendo: hoc est, recondendo, sive ponendo: modò à condiendo, & significat quod condi, vel condiri potest: [ἀρτυτός, ἀρτυματώδης. Pol. Do przismaku dobry. Vngar. Az minek ideit ad (avagy) az mit el tehetni] unde apud Varronem: Conditaneam oleam in agro crasso & calido maximè serere convenit.

Cōnditūră, æ, f. p. Condimentum. [תבל tephel, ἡδύσματα, ἄρτυμα. Pol. Przysmak. Vng. Izadas. Ang. Sauce, pickle.] Col. lib. 12. cap. 4: Vasa autem fictilia, vel vitrea plura potiùs, quàm ampla: & eorum alia picata, nonnulla tamen pura prout conditio conditurae exegerit. Seneca Epistol. 96: Inventæ sunt mille conditurae quibus aviditas excitaretur.

Condisco, is, ere, act. t. idem quod Disco. [למד lamadh, μανθάνω, συμμανθάνω. Gall. Apprendre. Ital. Imparare. Germ. Lehrnen. Hisp. Deprender. Pol. Vczesie, przyuczam. Vng. Meg tanulom. Ang. To learne.] Plaut. Pseud. Ego istuc aliis dare condidici: mihi obtrudere non potes Palpum. Cic. pro Planc. Condiscas censeo, mihi paulò diligentiùs supplicare.

Condiscipulus, li. Qui cum alio discit. [συμμαθητής. Gall. Compagnon d'escole, compagnon d'estude, qui apprent ensemble. Ital. Compagno ad imparare. Germ. Ein Mitjünger oder Schulgesell. Hisp. El que es discipulo con otro. Polon. Towarzysz szkolny, Kodrus v. zen. Vng. Tanulo tarsom. Angl. He that learneth with me.] Cicer. 1. Tusc. Dicæarchum verò cum Aristoxeno æquali & condiscipulo suo doctos sane homines omittamus.

Cōndiscĭpŭlātŭs, us, m. q. [συμμαθητεία. Vng. Tanulo deakokkal való tarsasag.] Iustin. lib. 12: Multum ei rusuère & Callisthenis philosophi preces, condiscipulatu apud Aristotelem familiaris illi.

Condiscĭpŭlă, æ, f. p. apud Martial. lib. 10: Hæc condiscipula, vel hac magistra esses doctior, & pudica Sappho. [συμμαθήτρια. Vng. Tanulo tarsom leány.]

Condo, dis, dis, didi, act. t. In interiorem locum ad custodiam do, repono, recondo. [צפן tsaphan, כנז ganaz, ἀποτίθημι, κατακρύπτω, ἀποκρύπτω, ἀποθησαυρίζω. Gal. Cacher, serrer, musser. Ital. Ascondere, riporre. Germ. Verbergen/behalten/hinder sich legen. Hisp. Encerrar, esconder. Pol. Chowam, odkladam na stronę. Vng. Eltetzem el rejtem. Angl. To hide, to lay up.] Plinius: Formicæ condunt æstate, quibus hyeme fruantur. Virg. 2 Aeneid. & nota condantur in alvo. Plin. Si libeat credere, ut sub una ficu turmæ condantur equitum. ¶ Quandoque constituo, ædifico, quasi simul do: [κτίζω. Pol. Buduię, zakładam. Vng. Ffundalok, teremtek, epitek.] ut, Troiani Romam condiderunt. Et, Cicero multos libros condidit: id est composuit; συνέγραψε. Salust. in Catil. Vrbem Romam sicut ego accepi, condidere, atque initio habuêre Troiani. Cic. 1. de Divin. Nemo est cui Romulum regibus dicerit, tum quum urbem condidit. Virgil. 2. Eclog. Pallas quas condidit arces ipsa colat. ¶ Quandoque ponere: sic enim interpretatur Nunius illud Virgil. lib. 7. Aeneid. optato condimur Tybridis alveo. ¶ Condere iusiurandum, Plaut. Rud. Iusiurandum servandæ rei, non perdundæ conditum est, Hoc est, institutum. ¶ Huius composita sunt Abscondo, & Recondo.

Cōndĭtus, pen. corr. à condendo. Reconditus, repositus. [Pol. Odłożony, schowany. Vng. Elrejtetett, el tetetett.] Cic. pro Muraen. Sicut ei jam exploratus & domi conditus Consulatus videretur. ¶ Aliquando idem significat quod ædificatus & constitutus. Idem in Tusc. Homerus fuit ante Romam conditam.

Cōndĭtŏr, pen. corr. m. t. à verbo Condo. Qui aliquid facit, vel rei alicuius autor: [בונה boné בעל bahal ἀρχὴ, δημιουργός, κτίστης, ἀρχηγός. Gal. Autheur, fondateur, inventeur. Ital. Auttore, fattore. Germ. Ein macher/ein anfänger oder schöpffer eines dings. Belg. Een maecker. Hisp. Componedor de obra, autor. Pol. Stworzyciel, wynalazca. Vng. Tsinalo, teremto, kezdo, szerzo, epito. Ang. Autour or inventer.] ut, Conditor legum Plaut. in Epid. Conditor disciplinæ militaris Plin. in Epist.

Cōndĭtōrium, p. f. à condendo, Locus in quo aliquid reponitur. [מחבוא ... Gal. Un lieu à serrer quelque chose, & specialement un sepulchre. Ital. Sepulchro, avello, monumento. Germ. Ein Ort darin man etwas legt oder behaltet item, ein Grab/ein Behaltnuß. Hisp. La sepultura. Pol. Miesce na ktore się co chowa, y, grob. Vng. Rejtek hely. Ang. A place to lay up or to hide any thing in.] Vnde & pro sepulchro ponitur, in quo mortuorum corpora, aut cineres reconduntur. Petronius Arbiter: In conditorium etiam prosequuta est defunctum, positumque in hypogæo Græco more corpus custodire cœpit. Suetonius accipit pro ipsa capsa, in qua mortui reconduntur, quum ait: Alexandri magni conditorium aureum fuisse. ¶ Conditorium muralium tormentorum, apud Ammianum, pro repositorio machinarum. Plin. epist. 96: Tam rara in amicis fides, tam parata oblivio mortuorum, ut ipsi nobis debeamus conditoria extruere, omniaque hæredum officia præsumere.

Cōndĭtītĭus, a, um. Quod conditum est & servatum. [שמור shamur, ἀπόθετος. Gall. Serré & gardé. Ital. Cosa condita y serbata. Germ. Das behalten oder hinder sich gelegt ist. Hisp. Cosa guardada en lugar. Pol. Chowany, schowany. Vngar. El tetetet, el rejtetet. Ang. Meate pouldered, preserved or kepte.] Colum. lib. 9. de Columbis: Duobus aut tribus modò mensibus accipiant conditiva cibaria, cæteris seipsas pascunt seminibus agrestibus.

Cōndĭtīvŭs, a, um. Quod cõditum seu reconditū est, sive quod antè condi, & servari potest: ἀποθετικὸς ὁ ἀπόθετος. ... Gal. De garde, bon à garder, ou qui on serre pour garder. Ital. Da serbare, da conservarsi. Germ. Das zubehalten ist/oder das man zu zeitlich behalten und hinder sich legen kan. Hisp. Cosa buena a ser guardada y servada. Pol. Dobry do chowania. Vng. Allando, az mit el ... el tehetnek. Ang. That is or may be poudred or kepte.] Varro libro 1. de Re rust. Poma mala struthea, cotonea, scantiana, quiriniana, item alia conditiva, mala mustea & punica & conitum fullum aut stercus ad radicem addere oportet, uti Italia mala fiant. Col. lib. 8. Itaque manè priusquam procedant in pascua, conditis cibis sustinendæ sunt, ne immaturis herbis cietur alvus.

Cōndĭtīvum, vi, n. f. substantivum, pro sepulchro. [Vng. Koporsó.] Senec. Epist. 61: Qui verò latitant & torpent sic in domo sunt, quomodo in conditivo.

Cōndĭtĭo, f. t. sine c. à Condo, is, sit: Modus, ratio, lex, pactum, pactio, fortuna, status. [פרק ... Gall. Estat & condicion. Ital. Conditione. Germ. Ein stand/ein wesen. Belg. Bescheyd. Hispan. El estado y condicion. Pol. Stan, sposob, ...ustawa. Vng. Allapat. Angl. State or condition.] Cic. O miseram conditionem ad ministrandi Consulatus! Idem 3. Tusc. Nihil est enim quod tam obtundat elevetque ægritudinem, quàm perpetua in omni vita cogitatio, nihil esse quod accidere non possit, quàm meditatio conditionis humanæ. Conditiones pacis: hoc est, cõventiones, pacta, leges. Cic. in Epist. Ferũtur omnino conditiones pacis ab illo, ut Pompeius eat in Hispaniam. ¶ Homo bonæ conditionis, qui in bona fortuna est: hoc est, qui dives est. ¶ Aliquando electionem & conventionem denotat. Sic apud Terentium, amatores Chrysidis tulerunt conditionem, si vellet eis morem gerere, se daturos illi pretium: ipsa verò accepit conditionem, id est, pactioni promissioniq; consensit. Terent. Heaut. Harum duarum conditionum nunc utram malis vide. ¶ Aliquando conditio accipitur etiam pro ipsis verendis. Lamprid. in Heliogabalo: Romæ denique nihil egit aliud nisi ut emissarios haberet, qui & benè nasatos perquirerent, eosque ad Aulam perducerent, ut eorum conditionibus frui posset. ¶ Conditio, qualitas ea dicitur, qua aliquid condi: id est, creatum est. Alciat. in l. debitori. C. de pact. vel, Conditio dicitur, quum quid in casum incertum, qui potest tendere ad esse & non esse, confertur. Fer. inst. de verb. obl. Conditio vera, intelligenda ea est, quæ omnino incerta est, ante cujus eventum non oritur obligatio nec actio. Conditio dividitur in eam quæ est facti, & eam quæ est iuris. l. multum interest de condit. & demonstrat. ¶ Conditio, pro creatura sæpè usurpatur à Tertulliano de Corona militis: ea est quam κτίσιν appellant.

Cōndĭtĭōnālis, le. Quod conditionem habet adjunctam [ὑποθετικός. Gall. Conditionel, mis avec condition. Ital. Conditionale. Germ. Das ein geding oder underscheid hat. Hisp. Cosa de tal partido, echado, y condicion. Pol. Bedacy pod ustawą. Vng. Kyzonyos ok alat valo. Ang. That hath a condition with it.] Marial. in l. Quum hæres. ff. de acquiren. hæred. Solus hæres futurus est omnino, nisi habeat in conditionalem partem substantivum.

Cōndĭtĭōnālēs in Cod. sunt tabularii huic conditioni addicti & mancipati, adeò ut non possint ad aliam aspirare militiam vel dignitatem. l. scriptio at. C. qui pot. in pig. hab.

Cōndĭtĭōnālĭtĕr adverbium, sub vel cum conditione, lege, ὑποθετικῶς, κατὰ συνθήκην. Gall. Conditionallement, avec condition. Ital. Conditionalmente, sotto conditione. German. Mit einem geding/anhang oder underscheid. Hisp. Condicionalmente, con condicion. Polon. Pod ustawą jakiem. Vngar. Potobiwiasz.... Angl. With a condition.] Edixit de leg. § longè malis. Sed si conditio ... aliud juris est.

Cōndus, m. f. [כנס ... ταμίας, ἀποθέτης. Gall. Celui qui serre pour garder, despensier. Ital. Dispensiere. Germ. Ein Keller/welcher die speiß versorget/und behaltet. Hispan. El que encierra los mantenimientos. Polon. Klucznik, szaffarz ktory przetrawe wydaie y chowa. Vng. Kassar, ki az haznak gondviselöje, ... Angl. Asteward.] Dicitur is, qui cui condendis: hoc est reponendis cibis præpositus est, quemadmodum Promus qui cibum promit: hoc est, profert. Et quia eiusdem ferè officium esse solet, cibos promere & recondere, factum est, ut qui ei muneri præesset, composito nomine Promuscondus diceretur, Plaut. Pseud. Conduspromus, procurator peni.

Cōndŏcĕo, ces, act. f. Doceo. [למד limmadh. ἐκδιδάσκω. Gal. Enseigner, instruire. Ital. Insegnare, instruire. German. Lehren/underweisen. Hisp. Enseñar. Pol. Vczę. Vng. Tanitom. Ang. To teach.] Hirt. lib. 5: Equique frænato, uti cum docuerat.

Cōndŏcĕfăcĭo, act. t. instruo, assuefacio. [למד limmadh, συνεθίζω, ἐθίζω. Gall. Enseigner & faire apprendre, instruire. Ital. Instruire, ammaestrare, insegnare. German. Lehren/underrichten. Hisp. Enseñar, doctrinar. Pol. Zwiczaiam, czwicze. Vng. Meg tanitom, Red szoktatom, valóba meg tanitom. Ang. To make to knowe.] Cicer. 5. Tusc. Nemo est enim qui eorum bonorum animum putet esse judicem, eumque condocefaciat, ut ea quæ bona mulave videantur, possit contemnere.

Cōndō-

Condŏlĕo les. Doleo, dolore afficior. [דאג daágh רחם richám צער ... ἀλγέω, παθῶ, πάσχω. Gall. *Se douloir, avoir soucieur grande*. Ital. *Dolere*. Germ. Mitleiden tragen/ trawren / oder schmertzen haben. Hispa. *Doler*. Pol. *Zaluie. spolna zalo zemam*. Vng *Banom*. Ang. *To be much pained, to be verie sik*.] Plaut. in Truc. Nam mihi de vento miserè condoluit caput. Cic. 3. de Orat. Nanq; tum latus ei dicenti condoluisse, sudoremque multum consecutum esse audiebamus.

Cōndŏlēscŏ. is, idem. Polon *Zalmam*. Vng. *Eggyütt bánkodom, szomorkodom*] Cic. Acad. Quumque perturbationem animi illi ex homine non tollerent, naturaque & condolescere, & concupiscere & extimescere, & efferri lætitia dicerent.

Cōndōno. as, idem quod Dono. [נתן nathán חנן chanán זבד zabádh. δωρέομαι. Gall. *Donner volontairement, donner à pur don*. Ital. *Donare*. Germ Schencken. Hispan. *Dar graciosamente*. Pol. *Pospuszczam, przegladam*. Vng. *Ajandekozom*. Angl. *To give frelie*] Plaut. Menæch. Ego illam non condonavi, sed sic utendam dedi. Cic. ad Philip. Proconsulem: Vt eius filios, qui in tua potestate sunt, mihi potissimùm condones. Cicer. 2. Offic. Aut pecunias credites debitoribus condonandas putant. ¶ Condonare ponitur non rarò pro ignoscere. [סלח salách. συγγνώσκειν. Gal. *Pardonner, remettre & quitter*. Ital. *Perdonare*. Germ. Nachlassen/ verzeihen/ ubersehen. Hisp. *Perdonar*. Vngar. *Meg bocsátom*. Ang *To forgive*.] Salust. Haud facilè alterius libidini malefacta condonabam. Cæsar monet, ut reliquum tēpus omnes suspiciones vitet, præterita Divitiaco fratri condonare dicit.

Cōndōnātĭo, f. t. [מתת mattáth מתנה mattanáh זבד zébedh. χάρισμα. Gall. *Donation, largesse*. Ital. *Donacione, larghezza*. Ger. Ein Schenckung. Hisp. *Donacion* Polon. *Odpuszenie*. Vng. *Ajándékozás, meg bocsátás*. Ang. *Gevinge, forgeving*] Cic. 2. in Verr. Simul in jure dicendo bonorum possessionumq; contra omnium ... tuta adiectio & condonatio.

Cōndōnātus, particip. [συγγνωσμένος. Vngar. *Meg bocsátatot, ajándékozatot, engettetett*. Angl. *Forgeven, pardonned*.] Condonandum iudicium alicui, quo reus absolutus aut condemnatus est in gratiam alicuius. Cic. ad Attic. lib. 2.

Condŏrmĭo. mis. Simul dormio. Συγκαθεύδω, Gall. *Dormir avec, ... quand & les autres*. Ital. *Dormire insieme*. German. Mit schlaffen. Hispa. *Dormir uno con otro*, Polon. *Spie spolem*. Vng. *Eggyütt hálok, eggyütt aluszom*. Ang. *To sleeph with others*.] Plautus Most. Alimus omnes cubitum, condormivimus.

Cōndŏrmīsco, is, ere. Vng. *Eggyütt aluszom el aluszom*.] Plaut. Rud. Obsecro hospes, da mihi aliquid loci, vbi condormiscam parum. s. Istic ubiubi vis condormisce, nemo prohibet, publicum est Idem Milite: Qui libitum est illi, condormiscam.

Cōndrĭllon, sive Condrīllă, Plinio χονδρίλλη, Dioscoridi, Herba est caule & flore ambulatæ: hoc est, agresti intubo similis, unde & intybi speciem aliqui esse dixerunt: tota tamen tenuior est. Inveniturq; in imis ramulis gummi fabæ magnitudine, similitudine mastiches, quod tritum, & cum myrrha in linteolo olivæ quantitate fœminis subditum, menses earum ducit. ¶ Est & alterum condrillæ genus, folium habens veluti circumrosum, oblongum, per terram stratum, caulum liquore lactis madentem, radicem tenuem in mucronem desinentem, inanem, rotundam, flavescentem, eodem liquore plenam. Vtriusque Condrillæ meminit Diosc. lib. 2. cap. 125.

Cōndrĭs, sive Potiùs Chondris, herba est, quam nonnulli Pseudodictamum vocant: & ferè vbique crescit, dictamo folio similis ramulis minoribus. Autor Plin. lib. 25. c. 8.

Cōndūco, is, pen. prod. act. t. Simul duco, congrego, cogo. [הלך hillèch קבץ kibbéts אסף asáph. συνάγω. Gall. *Amener, mener, ou apporter avec soy* Ital. *Congregare, condurre*. German. Mitfuhren/ zusamen fuhren oder treiben. Belg. Vergaderen. Hisp. *Llamar ò traer*. Pol. *Zwode, zganiam*. Vng *Egybe gyüjtöm, öszve viszöm, eggyütt hozom*. Angl. *To bring or car together, to hire*.] Varr. Manè suscitat tostra, populum in foro conducit. Cic. 2. de Invent. Tunc Crotoniatæ publico de consilio virgines in unum locum conduxerunt, & pictori quas vellet eligendi potestatem dederunt. ¶ Interdum converto. Lucil. Et virtute tua & claris conducere chartis. ¶ Item significat ad tempus redimo, fructus alicuius fundi emo, operam alicujus mercede comparo, μισθοῦμαι Cic. pro Cælio: Cælius domum conduxit in palatio. Idem pro Muræn. Si mercede conducti obviam candidatis issent. Plaut Cædendum conduxi ego illum. Idem in Pseud, Quantulo argenti te conduxit Pseudolus? ¶ Conducere etiam is dicitur, qui pretiam accipit pro re aliqua facienda: quod & Redimere dicitur, μισθοῦν. Vlpianus: Si quis servum docendum conduxerit. Cic. de Divin. 2. Qui columnam illam de Cotta & de Torquato conduxerat faciendam. ¶ Conducit, in tertia persona, vel conducere, in infinito, significat utile esse, συμφέρει, συμβάλλει. ¶ Etsi de homine loquamur, cum dativo tantùm construitur. Colum. lib. 1. Nam id minimè conduxit agricolæ. ¶ Si autem de talia, tunc quoq; accusativum mediante præpositione admittit. Plaut. in Capt. Vt potissimùm quod in rem rectè conducit tuam, id petam, id prosequar corde, animo, atque viribus. Et iterum ibidem: Nam si ea memorem, quæ ad ventreis victum conducunt, mora est. Cic. Lentulo: Et Reipub. rationibus putem conducere. ¶ Conduci non possum, &c. Plut. Asinar Non ædepol conduci possum vita uxoris annua. Id est, non possum, adduci vt credam uxorem meam posse vivere intra annum ¶ A conduco fit participium cōductus, a, um, [מושכר muschár מסכר mistachchée. μισθωθείς. Gall. *Loé prins à loage*. Ital. *Tolto à prezzo*. German. Gedinget/ bestellt. Hisp. *Cosa alquilada*. Polon. *Majetti, sganwiony*. Vng *Meg fogadot*. Angl. *Hyred or taken for hire*.] Plant. Epig. parabo Dolosam fidicinam nummo conducta quæ sit. Idem Aul. Ablo-pera hucconducta est vestra, non oratio. Cic. pro Sett. Erat autem contentio non cum victore exercitu, sed cum operis conductis.

Cōndūctum, n. s. substantivum: ut, Habere aliquid conducti, Cicer. pro Cluent. Solet enim extra portam aliquid habere conducti.

Cōndūctŏr, oris, verbale, m. t. Qui rem aliquam, aut operam alicuius pecunia conducit: [שכר sochér, μισθωτής. Gall. *Qui prend à loage à un autre*. Ital. *Che prende alcuno à prezzo per suo bisogno*. Germ. Ein bestellter/oder der einen dinget umb gelt. Hispan. *alquilador que alquila de otro*. Polon. *Naimacz*. Vng *Vnezelor, bérrel bérbe fogado*. Ang. *He that hireth*.] ut, Fundi conductor: hoc est, inquilinus. ¶ Item qui pretio opus aliquod faciendum suscipit. Cic. ad Quint. Fratrem lib. 3: Nicephorum villicum tuum sanè probavi: quæsivique ex eo quid ei de illa ædificatiuncula Laterii, de qua mecum loquutus es, mandavisses. Tum is mihi respondit, seipsum ejus operis HS XVI conductorem fuisse: se te postea multa addidisse ad opus, nihil ad pretium itaque id se omisisse.

Cōndūctĭo, onis, f. t. Redemptio. [משכרת maschóreth. μίσθωσις. Gal. *Loage, ou alloage de besongne ou autres choses*. Ital. *Esso prendere à fitto, à nolo*. Germ Dingung/ bestellung. Hispan. *Alquiler o arrendamiento*. Polon. *Naiecie*. Vngar. *Meg szerzödés, szegödés, fogadás*. Ang. *A hyring*] Cic. pro Cec. Qui colonus habuit cōductum de Cesennia fundum quum idem ex eadem conductione fuerit in fundo. Conductio, pro collectione. Cicer. 2. de Inveot. Quare in longis argumentationibus, ex conductionibus, aut ex contrario complecti oportet: in brevibus id solum, quod conficitur exponere.

Cōndūcĭbĭlĭs, le, om. t. Vtilis, [מועיל moíl טוב tob. λυσιτελής, συμφέρων. Vng. *Hasznos*.] Plaut. in Bacch. Non ego istuc facinus mihi conducibile esse arbitror. ¶ Item quod conduci potest.

Cōndūctĭtĭūs, a, um. Quod conduci solet, sive ex eorū numero est, quæ conducuntur. [משכר mischachár. μισθωτός. Gall. *Qui se loe, mercenaire*. Ital. *che è solito à condursi*. Germ. Das man dinget oder bestellt. Hispan. *Cosa alquiladiza*. Pol. *Rzecz ktora iest naiemna* Vngar. *Bérbe fogadot*. Ang. *Hired, or to be gotten for hire*.] Plaut. in Epid. Sed una res me turbat, ratioque, Apœcidi quomodo ostendam fidicinam aliquam conductitiam. ¶ Conductitia domus tamen dicitur quæ conducta est, ἐπίμισθος οἶκος. ¶ Sic conductitia opera, dicitur mercenaria quæ conducta est. Varro. Omnes hi agri coluntur hominibus servis, aut liberis, aut utrisque liberis autem, quum ipsi colunt, ut plerique pauperculi cum sua progenie, aut mercenariis & conductitiis liberorum operis.

Cōndūlūs, Anulus, teste Festo: [טבעת tibbahath, δακτύλιος. Gall. *Anneau* Ital. *Anello*. Germ. Ein ring Belg. Een vingerlinc. Hispan. *Anillo*. Polon. *Pierscien*. Vngar. *Gyürü*. Ang. *A ring, a thimble*.] ita dictus, ut videtur. ἀπὸ τῶν κονδύλων: hoc est à digitorū articulis, aut nodis: sive quod anulis digiti exornari soleant, sive quod in digitis anuli veluti nodi quidam emineant. Prisci etiam *Vngulum* vocaverunt, & *Symbolum*, teste Plin. libro 33. capite 1.

Cōndŭplĭco, as, are. act. p. Duplico, [כפל chaphál διπλόω. Gall. *Redoubler*. Ital *Raddoppiare*. Germ. Zweyfach machen/ Doppeln/machen Hisp. *Juntamente, doblar*. Pol *Dwoie, dwa razy wiecy przyczyniam*. Vng. *Meg kettözöm, hetszerezöm kettöszteröm*. Angl. *To double*.] Terent in Phorm. Idem hoc tibi, quod bene promeritus fueris, conduplicaverit. ¶ Divitias conduplicare, Lucret. lib. 3. Cic. 1 de Divin. Tenebræ conduplicantur.

Cōndŭplĭcātĭo, onis, f. t. Duplicatio. [כפל chéphel διπλασιασμός Gall. *Redoublement*. Ital. *Doppiamento*. German Zweyfaltung. Hispan. *Doubladura*. Pol. *Dwoienie*. Vng *Meg biller, kettöszteiés*. Angl. *Adoubling*.] Plaut. in Pœn. Quid hoc est conduplicationis? quæ hæc congeminatio? ¶ Est & conduplicatio figura Rhetorum. Autor ad Heren. lib. 4: Conduplicatio est unius verbi vel plurium iteratio.

Cōndūrdōn, Herba est solstitialis, flore rubro, quæ è collo suspensa comprimit strumas. Vide Plin. lib. 26. cap. 5.

Cōndūs. Vide Condus.

Cōndȳlōmă, atis, penult. prod. n. t. κονδύλωμα Tuberculum insanabile (ut Iulius Pollux inquit) quod nascitur circa coronam ani, sive podicis, sanguinem iugiter profundens: ita dictum à similitudine condylorum: hoc est, nodorum, qui in digitis, stricta in pugnum palma, eminent. Curationem hujus morbi vide apud Celsum lib. 6. cap. 18. Vulgus vocat *Morbum S. Fiacri*.

Cōndȳlŭs. penultima correpta, m. s. [κόνδυλος. Gall. *Ce qui est bossu & eminent ès os comme lès næuds & des chevilles, & les iointures des doigts, des piès & autres parties*. Ital. *Giontura, nodo delle dita*. German. Die knoden umb die Gleych/ als die an fingern sind/ wann man ein faust machet. Hisp. *Juntura ò nudo de los artejos* Pol. *Klkiec, piesiez*. Vng. *Az ujjaknak az izei*. Ang. *The roundnesse or knottes of bones in the knee, elbow, ankle and knuckles*] Iunctura, & nodus articulorū in digitis eminēs, stricta in pugnum palma,

palma. Nam quatuor digiti, ut scribit Aristoteles, ternos habent condylos, pollex verò duos. Græci etiam κόνδυλον pugnum vocant, qui fit complicatis digitis in condylos. Vnde Plutarchus scribit, eum quem Castor condylo percussisset, statim mortuum. Mart. lib. 1: Caput illi virga comminuens, eisdem quibus fuerat eblandita ictibus crebris, complicatisque in condylos digitis vulnerabat.

Cōnfabrĭcāri, συντεχνᾶσθαι. Vng. Faragny.] Gell. lib. 3. cap. ult. Superstitiosè, inquit, & nimis molestè, atque odiosè confabricatus, commolitusque magis est originem vocabuli C. iste Bassus, quàm enarravit.

Cōnfābŭlo as, are, & confabulor, aris, Colloquor. [סבש schabhah. συμμυθολογέω. Gall. Parler, raconter fables & sornettes. Ital. Favellare. Germ. Fabeln erzehlen / oder sich mit eim andern underreden oder ersprachen. Hisp. Hablar. Polon. Baie. Vng. Beszélgetni. Angl. To talk together, to tell tayles.] Plaut. Mostellaria: Hisce hodie hanc cōfabulabunt fabulam. Plaut. Cistellaria: Salvam etiam, sed ego rem magnam tecum Confabulari volo.

Cōnfāmŭlāri, συνδουλεύειν. Vng. Szolgálni, rabotálkodni.] Macr. Satur. lib. 2. cap. 16: Signa duo æquè fœminea, quibus ambitur, hylen naturamque significant confabulantes.

Cōnfārrĕātĭo, f. t. Genus erat sacrificii inter virum & uxorem, in signum firmissimæ coniunctionis: sicut Diffarreatio, simile erat sacrificium, quo conjuges per conferreationem conjuncti dissoluebātur. Sed hujusmodi matrimonii aut divortii genus solis sacerdotibus erat in usu. Autor est Boethius in Topic. Cic. Plin. lib. 18. c. 3: Quin & in sacris nihil religiosius confarreationis vinculo erat: novæque nuptæ farreum præferebant. Corn. Tacit. lib. 4. Nam patricios confarreatis parentibus genitos tres simul nominari, ex queis unus legeretur vetusto more: neque adesse, ut olim, eam copiam, omissa confarreandi consuetudine, aut inter paucos retenta.

Cōnfātālĭs, Quod eadem fati necessitate tenetur. [συνειμαρμένος. Vng. Azon isteni végezésbôl való.] Cic. de Fato: At si ita fatum sit, Nascetur Oedipus Laio: non poterit dici, sive fuerit Laius cū muliere, sive non fuerit: copulata res est, & confatalis.

Cōnfectŏr, Confectio, & Confectura. Vide C o n f i c i o.

Cōnfercĭo, is, act. q. ex Con, & farcio, significat compleo. [כבר chabbêr קבץ kabáts צבר tsabar מלא ma'le דחק dachák, ἐμφράττω, συσκευάζομαι. Gal. Emplir, farcir, entasser. Ital. Impire. Germ. Anfüllen / voll schoppen. Belg. Toevullen. Hisp. Hinchir, embutir, recalcar. Pol. Nadziewam, natkiwam. Vngar. Megtöltöm. Ang. To fill or stuffe.] Plin. lib. 12. cap. 15: Myrrham passim à vulgo coemptam in folles conferciunt. Varr. de Re rust. Quo facto non modò desistunt pugna, sed etiam cōferciunt se lingentes.

Cōnfertŭs, participium, Condensatus. [צבור tsabúr מלא ma'le דחוק dachúck צלב tslab. συμπεπληγμένος, συνεστραμμένος. Gall. Entassé, & serré ensemble, rempli, plein. Ital. Pieno, ripieno. Germ. Außgefüllt / voll geschoppet. Hisp. Recalcado, hinchido. Pol. Natkany, nadziany. Vng. Sûrû, meg dugot, dugva meg töltetôt. Angl. Stuffed full.] Cæs. Neq; à tanta multitudine coniecta tela conferti vitare poterant. Cic. in Cat. Vino languidi, conferti cibo, sertis redimiti, unguentis obliti.

Cōnfertŭs, a, um, à quo Cōfertior. Confertissimus. ἀθρόος, συνεστραμμένος. Liv. 9. ab Vrb. Præterquam quòd confertiores steterant. Ibidem: In confertissima turba prope regium tribunal constitit. Ibidem: Eò se in confertissimam turbam recepit.

Cōnfertĭm, adverbium, Densè. [ἀθρόως, συνεστραμμένως. Gal. En vn tas, ensemblement, serreement. Ital. In vno mucchio, insieme. Germ. Vollgeschoppet / dick / hauffechtig. Hisp. Recalcadamente. Pol. Gesto, cupbam. Vngar. Dugva, töltve, sûrûn. Angl. In one heap together.] Liv. Quum confertim Romani, ut solent, densatis excepissent scutis. Idem de Bel. Maced. Confertim pugnant & cædunt.

Cōnfĕro, confers, in unum fero, congero. [כנש kanás. συμφέρω. Gall. Porter plusieurs choses en vn lieu. Ital. Portare in vn luogo. German. Zusamen tragen. Hisp. Iuntamente traer à lugar. Pol. Znaszam, zgromadzam. Vng. Öszve hordom. Ang. To bring many thinges together into one place. [Colum. lib. 1: Sitque utrique proximum horreum, quò cōferatur rusticum instrumentum. Cic. lib. 1. Offic. Omnes curas cogitationesque meas conferebam. ¶ Ponitur aliquando pro confero, hoc est, conjungo. Vnde confero pedem, ἐρείδω χωρῶν τινι, est pedem pedi conserere, & loco non cedere. ¶ Conferre manum, est pugnare, manum conserere. Virgil. 9. Aeneid. Et conferre manum, & procurrere longiùs audent. Et paulò ante: conferre manum furor, iraque monstrat. ¶ Conferre gradum, est gradum coniungere, & æquis passibus incedere. Idem 3. Georgic. Iunge pares, & coge gradum conferre juvencos. Idem. 6. Aeneid. juvat usque morari, Et conferre gradū, & veniendi discere causas. ¶ Conferre signa, Est duorum exercituum signa in eundem locum ferre, animo ineundæ pugnæ. Liv. lib. 1. ab Vrbe: Aliquoties Latinus exercitus cominus cum Romanis signa contulerat. ¶ Conferre etiam cum accusativo loci sæpè significat idem quod Eo, vel Accedo. Cic. in Epist. Exclusus ab Antiochia Dolabella, in Laodiceam se contulit. Idem 3. de Orat. Quum Aeschines cessisset Athenis, & se Rhodum contulisset. ¶ Conferre aliquando significat Comparare, & Contendere. Cic. in Offic. Tamen ne minima ex parte Lycurgi legi conferendi sunt. Ovidius: Confer Amyclæis medicatum vellus ahenis, Murice cum Tyrio turpius illud erit. ¶ Quandoque pro paro, dispono. Plaut. in Curculione: Ita tuum conferto amorem semper, si sapis, Ne id quod ames, populus si sciat, tibi sit probro. ¶ Quandoq; pro impono, injicio, transfero: ἐπάγω. Idem in Amphitr. Ne posteriùs in me culpam conferas. ¶ Quandoque pro communico. Terent. in Heaut. Syrus cum illo vestro consusurrat, conferuntque consilia adolescentes: id est, simul communicant, κοινοῦσι. ¶ Quandoq; pro conjungo συνάπτω, Cicer. ad Octavium. Nam ut ordiar à principio, & perducam ad extremum, & novissima conferam primis. ¶ Conferre verba in pauca, διὰ βραχέων εἰπεῖν, pro concludere, reducere, & verborum compendio uti Plautus: Nunc verba in pauca conferam. ¶ Quandoque pro transfero, traduco, aliò fero, μεταφέρω. Terent. in Eunuch. Metuet semper, quem ipsa nunc capit fructum ne quando iratus tu aliò conferas. Idem ibidem: Vsque adeò ego illius ferre possum ineptias, & magnifica verba, verba dum sint. Verùm enim si ad rem conferentur, vapulabit: id est, deducentur. ¶ Quandoque pro utilitatem affero, seu prosum, συμφέρω, συντείνω. Columella lib. 1: Cæterùm & ad æstivos temperandos calores, plurimum conferunt salientes rivi. ¶ Conferre beneficium in aliquem, est aliquem beneficio afficere, vel beneficium apud aliquem collocare. Exempla passim occurrunt apud Cic. in Offic. ¶ Conferre item stipendium translatè pro adjuvare atque opitulari. Colum. Agricult. lib. 1 cap. 1: Et alii tamen obscuriores, quorum patrias non accepimus, aliquod stipendium nostro studio contulerunt. ¶ Conferre, pro Differre. ἀναβάλλω. Cæsar: Itaq; se quod in longiorem diem collaturus esset. Cic. ad Attic. Quæ omnia in Martium mensem sunt collata.

Cōllātĭo, f. t. Dicitur quod in unum confertur: [מס mas מדה middáh. ἔρανος, εἰσφορά. Gall. Taille sur le peuple, ce que chacun baille en commun, pour sa portion. Ital. Tributo, contributione. Germ. Ein zusamentragung / als Stewr oder Tribut. Hisp. Contribucion ò pecho. Pol. Znijszenie, zdanie, zebranie. Vng. Egybehordás. Ang. A rapping together, a tarke or fyn. [Budæus: Collationem antiqui vocabant, quæ indictio aliàs Latinè dicitur: vulgus Taleam vocat. Plin. in Panegyr. Nam mihi cogitanti eundem & collationes remisisse, donativum reddidisse, cōgiarium obtulisse, &c. Liv. 4. ab Vrbe: Patras bene cœptam rem perseveranter tueri, conferre ipsi primi: quia nondum argentum signatum erat, æs grave plaustris quidam ærarium convehentes, speciosam etiam collationem faciebant. ¶ Est item Collatio, idem quod comparatio, similitudo. משל maschál משקל mischkál παραβολή. Gall. Comparaison. Ital. Comparatione, similitudine. Germ. Vergleichung. Hisp. Comparacion. Polon. Stosowanie, rownanie. Vngar. Egybehasonlitás. Ang. Comparing.] Plaut. in Mil. Vbi facta erit collatio nostrarum maliciarum, Haud vereor, ne nos subdola perfidia pervincamur. ¶ Collatio (inquit Cicer. 2. de Inventione) est oratio rem cum re ex similitudine conferens.

Cōllātŭs, participium: [συμφερόμενος. Gall. Assemblé, & comparé ensemble: baillé & fourni, mis & mis pres l'vne de l'autre. Ital. Assembrato, dato, comparato, portato & poste. Germ. Zusammen getragen / gegeben. Hisp. Cosa conferida ò juntamente trayda. Polon. Zniesiony, zebrany. Vngar. Egybe hordatot, öszve vetetôt. Angl. Broght together, compared, copped together.] ut, Collatis signis, ad Collato pede, collata dextra, collato marte pugnare. συνάγειν μάχεσθαι, quod significat unum in locum perlatis signis, ad pugnam congredi.

Cōllātītĭŭs, a, um [ἀπὸ συλλογῆς, συνηγμένος. Gall. Baillé & porté par plusieurs. Ital. Portato da molti. Germ. Das zusamen getragen ist. Hisp. Cosa trayda y conferida de muchos. Pol. Coś zebranego, zniesionego. Vng. Egybe szedetôt, sok helyrôl egybe hordatot. Ang. Geuen or broght by many.] Quod collatum est. Apul. lib. 4: Choraula doctissimus collatitia stipe de mēsa paratus. Collatitia instrumenta, Seneca in consolatione ad Martiam, vocat ea quæ à pluribus commodantur. Collatitiis & ad dominum redituris instrumentis scena adornata est. Sic Quintilianus, Declama. 6. Collatitiam vocat sepulturam, quæ à pluribus confertur.

Cōllātīvŭs, a, um, Collatitius, quod scilicet à pluribus collatū est: ut Collativum sacrificium [ἡ ἐξ ἐράνου θυσία. Vng. Sok helyrôl öszve hordatot.] Collativum autem ventrem vocat Plautus, magnum & turgidum, eò quòd in eum edulia multa conferantur. ¶ Collativum etiam neutro genere dicimus, eadem forma, qua donativum, pro pecunia quam populus principi vel Reipublicæ confert.

Cōllātŏr, oris, in t verbale à confero. [נותן nothén נושא nosé, ἐρανιστής, συμφορεύς. Gall. Qui contribue, qui baille, sa part, qui fournist avec les autres. Ital. Donatore di qualche cosa. Germ. Ein zusamentrager / oder ein zusteurer. Hisp. Aquel que confirisce. Pol. Zdawca, zgromadzac. Vng. Szer adó, öszve hordó, adó. Ang. That contributeth or geveth his part.] Plaut. Curr. Symbolorum collatores apud forum piscarium.

Cōllātŭs, us, ui, m. q. [συμβολή, φορά. Vng. Öszve adás hordás.] Hirtius de bell. Hisp. l. 6: In collatu, pari erant conditione.

Cōnferrūmĭno, Vide F e r r v m i n o.

Cōnfertŭs, a, um, & Cōnfertim, adverbium, Vide C o n f e r c i o.

Cōnfērvă, quid sit, declarat Plinius lib. 27. cap. 9. his verbis: Peculiaris (inquit) est Alpinis fluminibus conferva, appellata à conferruminando, spongia aquarum dulcium verius, quàm

quàm muscus, aut herba, villosæ densitatis atq; fistulosæ. Curatum cæteris omnibus ferè ossibus confractis, prolapsum ex arbore alta putatorem, circundata universo corpori, aquam suam inspergentibus, quoties inarescerет, &c.

Cōnfervĕo, es, Simul ferveo, ferveo [רתח rutiách, ζέω Gall. S'eschauffer & bouillir Ital. Bollire, o bollire insieme. Germ. Sieden/mit einander sieden. Hisp. Hervir, ò hervir juntamente. Polon. Wespół wrzeć. Vngar. Eggyutt forrok, buzgok. Ang. To be scalding heat or to boyle together.] & per translationem pro quovis modo incalesco. Horat. 1. Serm. Satyr. 2 -meaquum conferbuit ira. ¶ Accipitur item Conferveo, pro ferruminor, coëo, consolidor. Celsus lib. 8 cap. 10: Siquando ossa non conferbuerint, quæ sæpè soluta, sæpè mota sunt, in aperto deinde curatio est: possunt enim coire. Et paulò pòst: Solent interdum diversa inter se ossa confervere: eoque & brevius membrum fit, & indecorum. ¶ Hinc conserva herba nomen accepit, quòd ea ossa fracta conferveant: hoc est, ferruminentur: de qua vide paulò antè.

Cōnfervēsco, is, idem. [Vng. Eggyutt kezdek forrani. Angl. To be very hoate and boyle together.] Colum. lib. 12: Nec postea tangitur donec confervescat.

Cōnfēstim, Statim evestigiò, illicò, sine ulla mora. [מיד pithom מיד mijiád. παραχρῆμα, παραυτίκα. Gall. Sur le champ, subit, incontinent. Ital. Incontinente subito German. Eins wegs/von stund an/ unverzogentlich. Belg. Tet stant voetна. Hisp. Luego, subitamente. Polon. Natich miast, bned, teraz. Vng Mingyarast, a onnal. Ang. forth with, by and by.] Cæsar 5. belli Gall. Cæsar præmisso equitatu confestim, legiones subsequi jussit. Cic. 5. Phil. Rem administrandam arbitror sine ulla mora, & confestim gerendam censeo.

Cōnfĭbŭla, f. p. [Pol. Klesicze ktorimi drzewo rozlupione wiązują. Vng. Szytö kallas, fajto karfaa. Ang. A clasp or tach] à Catone cap. 12. de Re rust. numerantur inter instrumēta torcular necessaria, cuius præcipuus erat usus, ut dehiscentibus arboribus induceretur, ad hiatum earum comprimendum. περόνη, ὁ γόμφος τῶν ξυλουργικῶν ὀργάνων συσφιγκτικός. Verba Catonis hæc sunt: Serias (inquit) tres, fibulas XL, vectes XL, confibulas ligneas queis arbores comprimat, si dehiscent, & cuneos sex.

Cōnfĭcĭo, confeci, confectum, act. t. compositum ex Con & Facio Facio, perficio, exequor. [עשה hasá גמר ghamár כלה chilláh. ἐξεργάζομαι, ἀπεργάζομαι, περαίνω, τελῶ. Gall. Parfaire, & consommer, achever. Ital. Finire, effettuare, fornire. Germ. Machen/ volbringen/ aufmachen. Belg. Volmaken. Hisp Acabar Pol. Odprawić, wykonywam. Vngar. Megszerzöm. Ang. To achieve and end to finishe.] Cicer. Famil. 5: De Dionysio, si me amas, confice: quamcunque ei fidem dederis, præstabo. Idem: Confeci quæ jussisti omnia. ¶ Huc pertinent variæ loquendi formæ. Cicer. Phil. 9. At ille properans, festinansque, mandata nostra conficere cupiens. ¶ Conficere officium legationis, apud Cæs. bel. Civil. 9. ¶ Conficere nuptias. Terent. in Ande. Nam satis credo, si advigilaveris, Ex unis geminas mihi conficies nuptias. ¶ Conficere negotium. Plaut. in Cistel. Nemo exibit: omnes intus conficient negotium. Vbi id erit factum, ornamenta ponent. ¶ Conficere pacem. Cic. pro Flac. Pacem maritimā summa virtute, atque incredibili celeritate confecit. Terent. in Heaut. In mentem venit: namque adolescens quàm minima in spe situs erit, Tam facilè patris pacem in leges conficiet suas. ¶ Conficere iter. Cic. ad Attic. Nunc iter conficiebam, æstuosa & pulverulenta via ¶ Sic Conficere annos, vitæ cursum, curriculum. Cic. 1. de Natur Deor. Sol cursus annuos conficit: cujus illustratione menstruo spatio luna complent. ¶ Conficere annales, librum: pro scribere, componere. ¶ Conficere pecuniam, procurare, comparare. Cic pro Syll. Duæ rationes conficiendæ pecuniæ, aut versura, aut tributo. ¶ Conficere exercitum. Cic. pro lege Manil. Pompeius difficili Reipublicæ tempore exercitum confecit. ¶ Conficere bibliothecam. Cic. ad Attic. lib. 1: Velim cogites id quod mihi pollicitus es, quemadmodum bibliothecam nobis conficere possis. ¶ Conficere bellum, τὸν πόλεμον συγκατεργάζεσθαι. Cic. Famil. 5: Nam si hoc expectas, dum fit, dum totum bellum conficiam. ¶ Admittit quoque in hoc genere præpositionem. Cic. ad Quint. Frat. De nostra Tullia tui mehercule amantissima, spero cum Crassipede nos confecisse: id est, transegisse. Idem Attic. 12: Sed hæc coram videbimus: ita tamen ut hac æstate fanum absolutum sit. Tu tamen cum Apella Chio confice de columnis. ¶ Conficere cibum: id est, mandere & dentibus molere. Cic. de Natur. Deor. Eorum adversi acuti morsu dividūt escas, intimi autem conficiunt: id est, conterunt. Plin. lib. 26. cap. 8. Aliàs enim cibos non transmittit, aliàs non continet, aliàs non capit, aliàs non conficit. ¶ Conficere argentum, pro decoquere & dilapidare, seu malè absumere. Terent. in Phorm. egometire senibus Sunium Dicam ad mercatū, ancillulam emptum quam dudum duxit Geta. Nam quum hic non videant me, conficere credant argentum suum. Sic patrimonium conficere. Cic. Pro Flac. Patrimonium quod hic nobiscum conficere potuit, Græcorum conviviis maluit dissipare. Et Plaut. in Capt. Quia me, meamque rem, quod in te uno fuit, Tuis scelestis falsidicis fallaciis dilaceravisti, deartuavistique opes. Confecisti omnes res atque rationes meas: id est, perdidisti quicquid ad hanc rem perficiendam excogitaveram. Cic. pro Marcel. Nihil est enim opere aut manu factum, quod aliquando non conficiat aut consumat vetustas. ¶ Conficere hominem, est vulneribus interficere & dilaniare: & propriè hoc verbum (ut inquit Donatus) convenit gladiatoribus iis, qui gravissimis vulneribus se mutuò dilaniant. Cic. in Pison. Plagis confectum ante oculos tuos cecidisse. Livius ab Vrbe 1: Prius itaque quàm alter, qui nec procul aberat, consequi posset, & alterum Curiatium conficit. Quin & Lactant. lib. 2. hoc verbum non invenuste ad elementorum pugnam transsumpsit. Ignis quidem (inquit) permisceri cum aqua non potest: quia sunt utraque inimica: & si cominus veniatur, alterutrum quod superavit, conficiat alterum necesse est: hoc est, perdat & consumat. ¶ At Conficere virginem, apud Terēt. in Eunucho: -virginem Quam amabat, eam confeci sine molestia, sic interpretatur Donatus: Sed virginem Amorem confeci, posset intelligi, confeci, expedivi, perfeci. At verò virginem confeci quid intelligemus, nisi hoc unum quod insultas Parmeno, confectam virginem, quasi dicat superatam atque devictam? ¶ Transfertur quoque ad molestiarum dolorumque magnitudinem: & idem fere est quod enecare & excruciare. ¶ Et interdum activè. Cic. ad Attic. 11: Me conficit solicitudo, ex qua etiam summa infirmitas corporis, qua levata, ero una cum eo, qui negotium gerit. ¶ Interdum passivè, & cum ablativo. Cic. Offic. 3: Quid si Phalarim crudelem tyrannum & immanem, vir bonus, ne ipse frigore conficiatur, vestitu spoliare possit, nònne faciat? Idem Famil. 4: Quanquam enim nulla me ipsum privatim pepulit insignis injuria: nec mihi quicquam tali tempore in mentem venit optare, quod non ultrò mihi Cæsar detulerit: tamen nihilominus eis conficior curis: ut hoc ipsum quod maneam in vita, peccare me existimem. ¶ Interdum absolutè. Idem: Conficior venisse tempus, quum jam nec fortiter, nec prudenter quicquam facere possim.

Cōnfēctĭo, verbale, f. t. Absolutio, perfectio, compositio, comminutio. [עשיה mahaséh כלה chaláh תכלית tachlith. ἀπεργασία. Gall. Achevement, accomplissement. Ital. Perfettione, effettuatione. Germ. Aufmachung/ verbringung. Hisp. Acabamiento. Polon. Odprawienie, dokonczenie. Vng Megszerzes, el vegezes. Ang. An achieving or finishing.] Cic. pro Flac. Nec tabulæ creditoris proferuntur, nec tributi confectio ulla recitatur. Belli confectio. Cic 4. Philip. Annalium confectio. Idem 2. de Orat. Escarum confectio à lingua adjuvari videtur, apud eundem. 3. de Natur. Deorum.

Cōnfēctŏr, oris, m. t. Consumptor, item executor. [מכלה mechalle. ἀπεργαστής, συντελεστής Gall. Quiacheve, met à fin & consomme. Ital. Chi fornisce, chi mette a fine. German. Ein aufmacher/ verbringer. Hisp. Acabador, consumidor, confaccionador de cosas diversas. Pol. Odprawca. Vng Megemeszto, megszerzö. Angl. That finisheth or achieveth any thing.] Cic. 2. de Nat. Deor. Atque hic noster ignis quem usus vitæ requirit, confector est & consumptor omnium: idemque quodcunque invasit cuncta disturbat ac dissipat. Idem in Epist. Qui reliquias huius belli oppresserit, hic totius confector futurus est.

Cōnfēctūra, ræ, f. p. [עשיה mahasjeh [illegible] Gal Façon, parachevement. Ital. Fattura di qualche cosa, che la ud [illegible]. Germ Machung eines dings. Hisp. La confaciona dcera. Pol. Ouprawa, wypieczenie. Vngar. Megszörzes, mulas. Ang. The making or bringing the shape upon any thing.] Plin. lib. 13. c. 12. Proximum amphitheatricæ datum fuerat, à confectura loco Colum. lib. 9. c. 14: Confectura mellis.

Cōnfīdo, pen. prod. act. t. Nihil addubito, fidem in aliquo repositam habeo, pro certo duco aliqua re nitor, adsum animo, timorem omitto [בטח batách, πεποιθέναι, θαῤῥεῖν, Gall. Se fier, se tenir asseuré, croire fermement, esperer. Ital. Confidare, sperare German. Vertrawen/ getrost/ ungezweifelt halten. Belg. Vertrouwen. Hisp. Confiar, esperar, atreverse. Pol. Ufam, wierze. Vng. Bizom. Angl. To beleeve assuredly, to trust in a thing.] ¶ Præteritum facit Confisus sum, & Confidi. Iungiturque verbis tam præsentis quàm præteriti & futuri temporis: ut etiam annotavit Valla lib. 5. cap 59. Cic. ad Att. Confido rem ut volumus esse. Idem 6. in Verr. Ego mei officii rationem confido omnibus probatam fuisse. Idem 4. Tuscul. Quem te & opto esse & confido futurum ¶ Confidere arcæ alicuius. Cic. lib. 5. Ne dubites mittere, & arcæ nostræ confidito: hoc est, confide futurum, ut precium tibi ex arca nostra persolvatur. ¶ Sibi confidere, est seipso niti, & aliunde non pendere Cic. de Leg. Vir excellens & fortis confidere sibi debet, & suæ vitæ, & actæ & consequenti. ¶ Iungitur etiam frequenter ablativo. Cic. pro Quint. Rosc. Ego facilitate causæ confisus, vide quò progrediar.

Cōnfĭdēns, entis, om. t. nomen ex participio, quod ferè in malam partem accipitur, pro audaci & temerario. [בוטח boteach זר zedh. θρασύς, ἰταμός. Gal Hardi, asseuré, qui ne s'estonne point, outrecuidé. Ital. Ardito, assicurato, che non teme nulla. Germ. Der gutes zuversicht ist. fräfel/ item, unverschampt/ vermessen. Hisp. Atrevido y osado. Pol. Harny, wielé o sobie trzymaiacy [illegible] go chiecz ieszcze. Vng. Vakmerö, merész. Angl. Hardie, that feareth nothing.] Terent. in Phorm. Homo confidens, quòd illum dii omnes perdant. Virg. 4. Georg. Nam quis te, juvenum confidentissime, nostras Iussit adire domos? ¶ Aliquando tamen Confidens ponitur pro constanti & gravi, Ingenuo. Terent. in Andr. Nescio quis senex venit modo, ecllum confidens, catus. Vbi Donatus, confidentem pro constanti, non in mala significa-

gnificatione posuit. Sæpiús tamen in deteriorem partem accipitur. Cic. Tuscul. 3: Qui fortis est, idem est fidens, quoniam confidens mala consuetudine loquendi in vitio ponitur. Ductum verbum à confidendo, quod laudis est. Ex quibus Ciceronis verbis constat, quòd laudis sit confidere. Confidens verò & Confidentia ab ipso verbo facta in vitio ponantur.

Confidentia, f. p. Audacia, temeritas. [בטחון bittachón, זדון zadhón. θράσος. Gall. *Audace, outrecuidance, hardiesse, confiance, asseurance.* Ital. *Confidenza, asicuranza, ardimento.* Germ. Vertrawung/ Frechheit/ falsche Sicherheit/ Verwegenheit zu dem bösen. Hisp. *Atrevimiento, osadia.* Polon. *Hardość, śmiałość do złego.* Vng. *Merész ség, vakmerőség.* Ang. *Hardinesse, a sure trust and hope.*] Terent. in Andr. O ingentem confidentiam! Cicer. pro Cecin. Quasi verò aut in judicio possit idem improbitas, quod in vi confidentia. Plaut. in Aul. Scapularum confidentia, virtute ulmorum freti. Vbi pro duritia scapularum ponitur. ¶ Pro constantia, apud Cic. de Rep. Duas sibi res quò minus in vulgus & in foro diceret, confidentiam & vocem defuisse. Nonius.

Confidenter, Audacter, animosè, temerariè. [לבטח labétach. θρασέως. Gall. *Asseurement, hardiment, audacieusement, par outrecuidance.* Ital. *Arditamente, confidenza, senza paura.* German. Vertrawlich/ standhafftiglich. Hisp. *Atrevida ò osadamente.* Pol. *Śmiele, popedliwie.* Vng. *Meréßen, vakmerő képpen.* Ang. *Boldlie, with confidence.*] Plaut. Quæ non deliquit, decem audacem esse confidenter. Accius: Qui in puellæ domum tam confidenter irripuit.

Confidentiloquius, [θρασύγλωσσος. Vngar. *Meréßen szolló, vakmerőn szolló.*] comparativum à Confidentiloquus deductum: quo utitur Plaut. in Trinum. nihil est profectò stultius, neque stolidius, neque mendaciloquius, neque argutum magis, Neque confidentiloquius, neque periurius, quàm, &c.

Confisus, pen. prod. partic. [בוטח batuach. πεποιθώς, θαρρήσας. Gall. *Qui a fiance, qui s'est fié & asseuré.* Ital. *Chi si fida.* Germ. Der vertrawet oder sich auff ein sach verläst. Hispan. *Que se fida.* Pol. *Vfaiący, wierzący.* Vng. *Az ki bizot, bizodalmas.* Angl. *Trusting, hoping.*] Virgil. 5. Aeneid. O nimiùm cœlo & pelago confise sereno, Nudus in ignota Palinure jacebis arena. Copia & facultate causæ confisus. Cic. pro Rosc. Comœdo.

Confisio, onis, f. t. Fidentia, firma animi spes. [מבטח mibtách. πεποίθησις, θάρσος. Gall. *Confiance, asseurance ferme.* Ital. *Fiducia, confidenza.* Germ. Vertrawung. Hisp. *Confiança en buena parte, confidenza.* Pol. *Vfność.* Vngar. *Bizodalom, bízás.* Angl. *Trust, confidence.*] Cicer. 4. Tuscul. Et si fidentia: id est, firma animi confisio, scientia quædam est, & opinio gravis, non merè assentiens.

Confidejussor, [συνεγγυητὴς Vng. *Egy, az valolezes, őkeg jobek kel vala egges.*] Vlp. D. lib. 46. tit. 1. l. 10: Et omnes confidejussores, qui idonei esse dicuntur, præstò sint.

Configo, pen. prod. confixi, confixum, act. t. Figo, transfigo, vulnero: [מחק mahách, תקע takáh, דלק dalaq, מחץ machats. διαπείρω, συμπήγνυμι. Gall. *Ficher, percher, attacher.* Ital. *Conficcare.* Germ. Anheften/ oder zusammen heften. Hispan. *Juntamente hincar.* Pol. *Przebiiam, przeszywam.* Vng. *Általgákyom, altalvárom.* Angl. *To sticke or trust into a thing.*] ut. Configere tabulam aculeis. Columel. lib. 7. cap. 3. Configere sagittis. Cic. 4. Acad. ¶ Configere tabulas inter sese, Cato cap. 21. ¶ Configere curas omnes in salute Reip. per metaphoram dixit. Cicer. 7. Phil. pro eo quod est, omnes cogitationes ad salutem Reip. dirigere: Nisi (*inquit*) talis consul esset, ut omnes vigilias, curas, cogitationes in Reipub. salute configeret, Consulem non putarem.] Dicimus etiam Configere spem nostram in aliquo, pro eo quod est, spem nostram in aliquo repositam habere. ¶ Configere cornicum oculos, proverbialiter dicitur, teste Erasmo in Adagiis, pro eo, quod est veterum scientiam novo invento obscurare, efficereque ut superiores nihil scisse, nihil vidisse videantur. Aut certè (ut interpretatur Budæus) callidos homines & versutos, astutia & calliditate superare. Cicer. pro Muræn. Inventus est scriba quidam, Cn. Flavius, qui cornicum oculos confixit.

Confixus, partic. [מחוק mahuch, נמחץ nimchats, נדקר nidhkar. συμπεπηγμένος. Gal. *Percé, fiché.* Ital. *Fitto.* German. Durchstechen/ angeheftet. Hisp. *Horado, hincado.* Pol. *Przebity, przypelniony.* Vng. *Általgyakatott.* Ang. *Pearced through.*] Cic. 12. Phil. Meminerant ejus sententia confixum Antonium. ¶ Pro Confixus Diomed. ponit Confictus, Gramm. lib. 1: Figo ambiguè declinatur apud veteres tempore perfecto. Reperimus etiam fictus & fixus, Scaurus vita sua: sagitta (*inquit*) confictus.

Configuro, as, are, act. p. [כיהר ... συσχηματίζω. Gal. *Faire de pareille figure & forme.* Ital. *Figurare.* Germ. Gleich gestalten. Hisp. *Figurar.* Pol. *Przypodobiwam.* Vng. *Abrázolom, formálom.* Ang. *To forme and make like.*] Col. lib. 4. c. 22: Ne pravitas staminum ad simili tudinem sui vitem configuret.

Confingo, gis, xi, act. t. Fingo commentiscor excogito, mentior. [יצר jatsar, בדא badhá. πλάττω. Gall. *Fabler, forme & façon à quelque chose.* Ital. *Fare, fingere.* Germ. Gestalten / erdichten / erfinden. Hisp. *Hazer y fingir.* Pol. *Zmyślam, mniemam.* Vng. *Gondolok, haználok.* Angl. *To make and put a thing.*] Plinius lib. 10 cap. 33: Hirundines eadem materia nidos confingunt. Cic. pro Sext. Rosc. Crimen incredibile confingunt. Idem Verr. 5: Concedes, non hoc crimen nos ista te confingere. Idem pro Dejotaro: Id vos & à viro optimo, & homine minimè stulto cogitatum esse confingitis.

Confictus, part. Fictus: [בדוי noidsár, בדוי badhú. συμπλασθείς, ἐπιπλαστός. Gall. *Feint, simulé, controuué.* Ital. *Finto, simulato, contrafatto.* Germ. Durch ein gestalt gemachet ist/ erdichtet. Hispa. *Cosa fingida ò contrahecha.* Polon. *Zmyślony.* Vng. *Gondolt, tettes.* Ang. *Faymed.*] ut. Confictæ lachrymæ, Terent. in Andr.

Confictio, onis, f. t. Machinatio. [יצר jétser, יצר jótser. σύμπλασις. Gall. *Feintise, fiction, controuvement.* Ital. *Fittione, il contrafare.* Germ. Gestaltung/ erdichtung. Hispan. *Fingimiento.* Polon. *Zmyślenie wymyśl.* Vngar. *Okos és ravasz gondolás, tettetés.* Angl. *A faying, a new inventing.*] Cic. pro Rosc. Amerin. Criminis confictionem Erucius suscepit.

Confinis, pen. prod. om. t. Conterminus, eosdem habens fines. [מגבלי mighbál. ὅμορος. Gal. *Tenant & aboutissant à un autre, limitrophe, frontier.* Ital. *Confinante.* Germ. Ein anstosser / ein nahgelegner/ nachbawer. Belg. Dy gelegne. Hispan *Vezino ò certano en terminos.* Pol. *Przilegly.* Vng. *Határoss, szomszédságos.* Angl. *Next adioning or bordering to.*] Vnde Confines agros dicimus, quorum fines conjuncti sunt: Liv. 4. ab Vrb. Excursiones inde in confinem agrum Labicanum factæ fuerunt. ¶ Confinis meus etiam dicitur, qui agrum aut villam meæ habet contiguam, vel vicinam. Martial. lib. 2: Vexat sæpè meum Patrobus confinis agellum. Inter vicinos autem & confines hoc interest, quod vicini sunt, quorum prædia parietibus disterminantur: Confines verò, quorum prædia linea sola distinguuntur. Itaque Confinium in rusticis, Vicinitas in urbanis prædiis ponitur, ut docet Paul. in l. 4. fin. regund. ¶ Confinis aliquando idem significat quod similis. Autor ad Herenn. Qui provenient ad confine genus eius generis. Quint. lib. 9. c. 4: Et confine est quod dicitur per suspicionem.

Confinium, nii, n. f. Est finis agri, ubi cum altero conjungitur. [גבול ghebhúl. μεθόριον. Gall. *Limite, frontiere, aboutissement de deux choses l'une à l'autre.* Ital. *Confine.* Germ. Ein Anstoß / als die nes Ackers der an dem andern ligt / ein March. Belg. Anlandertin/ Hispan. *Vezino aden terminos.* Pol. *Granica, przileglość.* Vngar. *Határszél.* Ang. *A marche, or border.*] Cic. lib. 2. Off. Convenit autem cùm in dando munificum esse, tùm in exigendo non acerbū: in omnique re contrahenda, vendendo, emendo, conducendo, locando, vicinitatibus & confiniis æquum & facilem, multa multis de jure suo cedentem. ¶ Per translationem pro quavis vicinitate aut propinquitate ponitur. Col. lib. 4: Mediocritas in electione loci maximè probatur, quoniam in confinio boni malique posita est. Lactant. Ex quorum confinio nasus exoriens, æquali porrecta jugo, utramque aciem simul & discernit & munit.

Confinia, nium, pluralis numeri, declinationis tertiæ. [Germ. Landtmarcken / Kreiß einer Landtschafft. Belg. Frontieren. Vngar. *Határszélei.*] Senec. libro 1. de Ira: In confinibus hostis attendus est.

Confio, is, passivæ significationis, Fio sive conficior. [נעשה nehesáh. συμπεραίνομαι. Gall. *Estre par fait & achevé.* Ital. *Essere fatto.* German. Gmacht werden. Hisp. *Ser hecho.* Polon. *Stawam sie, wyjimowany jestem.* Vngar. *Meg tsinaltatom, meg szereztetém, Meg készíttetém.* Ang. *To be made an finished.*] Col. lib. 5. cap. 15: Tria igitur stercoris genera sunt præcipua: quod ex avibus, quòd ex hominibus, quod ex pecudibus confit. Idem lib. 5. c. 8. Sic enim curabit, ut panis diligenter confiat Terent. in Adelph. Hoc confit, quod volo. Virgil. lib. 4 Aen. nunc qua ratione, quod instat, Confieri possit, paucis (aduerte) docebo.

Confirmo, as, are, act. p. Firmum facio, robur addo. [אמץ imméts, חזק chizzék, קים kiyam. κυρόω, στηρίζω, κρατύνω. Gall. *Confermer, fortifier renforcer.* Ital *Confirmare.* German. Bestätigen / bevestigen / vest machen. Belg. Bevestigen. Hisp. *Confirmar lo flaco.* Polon. *Twierdze, vmacniam.* Vngar. *Meg erősítém.* Ang. *To mak strenthie, stable or firme.*] Cic. pro leg. Manil. Mithridates autem & suam manum jam confirmârat. Idem ad Quint. Frat. lib. 1: Erige te, & confirma, si qua subcunda dimicatio erit. Idem Philip. 1: Pax denique per eum & per liberos eius, cum præstantissimis civibus confirmata est. ¶ Aliquando affeuero, affirmo. [אמר amár, קים kiyam, העיד heìd, יעד jahad, בהבטח behibhtiach, ברים berim. ἰσχυρίζομαι, ὄμνυμι. Gall. *Affermer, confirmer.* Ital. *Affermare.* German. Für gewiß/ steiff/ vnd vest sagen. Hisp. *Affirmar.* Pol. *Zapewniam.* Vng *Bizonyítom.* Angl. *To alledge and say stifle tho a thing.*] Cic. lib. 4. Acad. Maximè verò virtutum cognitio confirmat percipi & comprehendi multa posse. Idem de Amic. Nemo unquam erit, & (ut confirmare possum) nemo certè fuit.

Confirmator, m. t. [מעיד mehidh, בן התערבות ben hattaharubóth. βεβαιωτὴς, ἐγγυητὴς. Gal. *Celui qui asseure & respond, respondant & pleige.* Ital. *Chi asficura ò in alcune.* German. Ein Bevestiger/ oder der etwas für gewiß sagt. Hispan. *Confirmador, fiador.* Pol. *Twierdzący.* Vng. *Meg erősítő bizonyító.* Ang. *He that maketh an other sure, a surethie.*] Cicer. pro Cluent. Vnus & alter dies intercesserat, quum res partim certa videbatur, sequester & confirmator pecuniæ desyderabatur.

Confirmatio, onis, f. t. [מאמץ maamáts. βεβαίωσις, ἰσχυρισμός. Gall. *Confirmation, renfort, asseurance.* Ital. *Confirmatione.* Germ. Ein Bestätigung. Hispan. *Confirmacion.* Polon. *Twierdzenie.* Vng. *Meg erősítés, bizonyítás.* Ang. *Assurance, the making of an thing sure.*] Cic. 2. de Finib. Inventa vitæ via est, confirmatio; omnium officiorum. ¶ Est & confirmatio orationis Rhetoricæ pars, argumenta continens, ad causæ nostræ fidem, autori-

tori tem, & firmamentum, de qua Cicer. 1. de Invent.

Cōfirmitās, atis, f. t. [amtsáh. κρραίωμα, ἰσχυρογνωμοσύνη. Vngar. *Erősség.*] Plaut. Milite: Os habet, linguam, perfidiam, malitiam, atque audaciam, Confidentiam, confirmitatem, fraudulentiam.

Cōnfiscārĕ, Est publicare bona, & in fiscum: hoc est, ærarium principis redigere. [*hecherim.* δημεύειν δημοσιεύειν. Gall. *Confisquer.* Ital. *Confiscare.* German. Ein gut dem gemeinen Seckel vberantworten / das jhm verfallen ist / dem Seckel der Obrigkeit etwas zustendig machen. Hisp. *Confiscar ò publicar los bienes.* Polon. *Do pospolstwa albo skarbu...* Vng. *Valakinek iószágat el foglalny, és az közönséges tár házban hordani.* Ang. *To confiscat goodes to the vse of the common wealt.*] Asconius: Quia major summa est pecuniæ publicæ, quàm priuatæ, factum est, ut Fiscus pro publica pecunia, & inde Confiscare dicatur. Sueton. in Octav. Aug. cap. 101: Legionariis trecenos numeros, quam summam repræsentari jussit: nam & confiscatam semper repositamque habuerat. Hæreditates confiscare, Sueton. in Domitiano. ¶ Confiscare item non solùm de bonis, sed etiam de hominibus dicitur. Sueton. in Calig. Et quodam proximo collusori demandata vice sua, progressus in atrium domus, quum prætereuntes duos equites Romanos locupletes sine mora corripi, confiscarique jussisset, exultans rediit, dicens, se nunquam fœliciore alea usum. Vide Fiscus.

Cōnfitĕŏr, eris, confessus, d. f. Profiteor, agnosco, fateor. [*amár* *hodháh.* ὁμολογῶ. Gall. *Confesser.* Ital. *Confessare.* Germ. Bekennen / verjähen. Belg. Belijden. Hispan. *Confessare por fuerça.* Pol. *Wyznawam.* Vng. *Meg vallom.* Ang. *To confesse, to acknowledge.*] Lactant. lib. 5. Vt doceret quibus pœnis affici oporteret, qui se cultores Dei confiterentur. Plaut. in Capt. Hæc tu eadem si confiteri vis, ex re tua feceris. Terent. in Heaut. Egóne confitear meum non esse filium, qui sit meus? ¶ Nonius assignat hanc differentiam inter Confiteri & Profiteri, quòd illud necessitatis, hoc voluntatis sit: sed constat ex Cicerone, Confiteor multò minùs esse quàm Profiteor. Confiteor enim simpliciter fateri est: Profiteor verò non solùm fateri, sed etiam præ se ferre, & jactare in aliqua re. Cicer. pro Manil. Hoc ego non solùm confiteor, verumetiam profiteor.

Cōnfessŭs, a, um, Quod modò activè accipitur: [*modhéh* *mithvaddéh.* ὁμολογήσας. Gal. *Qui a confessé ce qu' on lui a demandé.* Ital. *Chi ha confessato quanto gla è stato richiesto.* Germ. Das bekennet oder verjähen hat. Hisp. *El que confiessa.* Pol. *Cowinnawieff.* Vngar. *Vallo, az ki valamit meg val.* Ang. *That confesseth.*] ut, Reus confessus. Ovid. 2. de Ponto: Non est confessi causa tuenda rei. ¶ Aliquando passiuè. [*muhadh.* ὡμολογημένος, ὁμολογηθείς. Gall. *Confessé & recognu.* Ital. *Cosa chiara, manifesta, senza dubio alcuno.* Germ. Das bekennet oder an tag gethan worden ist. Hisp. *Confessado y reconoscido.* Pol. *Wyznanie, azycz.* Vng. *Meg vallatos, nyluán valo.* Ang. *Manifest, controuersie.*] ut, Confessa res: hoc est, clara, & de qua est controuersia. Cicer. 5. in Verr. Confessa res est, & manifesta. ¶ Ex confesso, Quint. lib. 3. cap. 5: Et vituperare quæ ex confesso sunt turpia. ¶ In confesso est, Senec. de benefic. lib. 3. cap. 11. Horum in confesso merita sunt. ¶ In confessum venire. Plin. Epist. 302: Vt necesse sit in ea re, quæ & in confessum venit, & exemplis defenditur deliberare.

Cōnfessĭo, nis, f. t. [*todháh.* ἐξομολόγησις. Gall. *Confession.* Ital. *Confessione.* Germ. Bekanntnuß. Hisp. *Confession.* Pol. *Wyznanie, Spowiedz.* Vng. *Vallás, vállas tétel.* Ang. *A Confessing.*] Liv. lib. 1. ab Vrbe: Ea erat confessio, caput rerum Romam esse. Cic. lib. 6. in Verr. Omnibus in rebus coarguitur à me, convincitur à testibus, urgetur confessione sua, manifestis in maleficiis tenetur.

Cōnfessŏr, m. t. [*mithvaddéh.* ὁμολογητής. Gall. *Qui se confesse.* Ital. *Chi si confessa.* Germ. Ein bekenner. Hisp. *El que confiessa.* Pol. *Wyznawacz.* Vng. *Meg vallo.* Ang. *He that confesseth or acknowledgeth.*] Non is qui alterum confitentem audit, ut imperitum vulgus appellat: sed qui confitetur.

Cōnfessōrĭŭs, a, um: [Vng. *Vallo.*] ut Actio confessoria, quæ ex lege Aquilia in confitentem reum datur. l. 23. & l. 25. D. ad legem Aquil. ¶ Dicitur etiam confessoria actio pro ea quæ verbis aientibus est concepta, cui opponitur negatoria. Vide Lexicon Hotomani.

Cōnflăcesco, [Vng. *Meg lohadok.*] Gell. lib. 2. cap. 30: Nam fluctus qui flante Aquilone maximi ac celeberrimi excitantur, simul ac ventus posuit, sternuntur ac conflacescunt, & mox fluctus esse desinunt.

Cōnflāgēs, penult. prod. dicuntur loca in quæ diversi conflant & confligunt venti: [Vng. *Hely abol sok szelek eggyutt fúnnak, (auagi,) egy mas ellen vinnak.*] à Conflo, as, Festus. Isidorus legit Conflages, sed idem est propter cognationem F. cum R. Eodem modo compositum est confluges, de quo suo loco.

Cōnflăgito, as, are, pen. corr. simul flagito. Plin. lib. 34. cap. 8. Quum quidem tanta pop. Rom. contumacia fuit, ut magnis theatri clamoribus reponi apoxyomenon conflagitaverit. In aliis codicibus legitur *flagitaverit.*

Cōnflāgrārĕ, Est ardere, aut flammis consumi. [*bahár* *hitstsith.* συμφλέγεσθαι. Gall. *Brusler, estre tout en feu, ardre & estre enflammé.* Ital. *Ardere, abbrusciare.* Germ. Brennen oder verbrennen. Hispan. *Arder ò ser encendido.* Pol. *Zgorzec.* Vng. *El égni.* Angl. *To burne, to be on fier, to be inflammed.*] Plinius lib. 34. cap. 5: Cuius basis conflagravit curia incensa, P. Clodii funere. Vide Plin. de viris illustr. Fulmine ictus cum regia conflagravit. ¶ Conflagrare invidia, eleganter dicimus pro invidia gravari, aut invidiosum esse. Liv. 10. bell. Maced. Si innocens sum, ne invidia conflagrem, quum crimine non possim, deprecor.

Cōnflārĕ, act. p. Simul flare, quum scilicet diversi venti simul spirant. [συμφυσᾶν. Gall. *Souffler fort ou ensemble.* Ital. *Soffiare, gonfiare.* Germ. Zusammen blasen / mit einander blasen: item, mit blasen zusammen giessen oder schmeltzen. Hispa. *Soplar, respirar juntamente.* Pol. *Spo em dac.* Vng. *Eggyütt funni.* Ang. *To blow together.*] Præterea de metallis dicitur, quæ conflari dicuntur, quum igne liquefacta miscentur & confunduntur. [*tsaraph* *hitich* *natéch.* Vngar. *öszue olnaszlani önteny.* Angl. *To forge.*] Vnde Conflare argenteam suppellectilem, est liquefacere, & in massam redigere, & Conflata pecunia, quæ quum signata esset, iterum in massam est redacta. ¶ Hinc ad multa alia transfertur, & pro efficio, machinor, compono ponitur. Cic. 3. in Verr. Vnde hoc totum ductum & conflatum est. συνεσκευασμένον, ἐσκευασμένον συγκεκροτημένον. Salust. Magnam illi invidiam conflaverant. Item: Mihi conflavi æs alienum: quod est, feci me debitorem alienæ pecuniæ. Idem: Alienum æs grande conflaverat, quo flagitium aut facinus redimeret. Quibus correspondet, Dissolvo æs alienum: quod est, æs alienum quod conflaveram, restituo. Cicero: Patri persuasi ut æs alienum filii dissolueret. Lactant. lib. 2: Ita conflavit ex his omnibus populum. Idem lib. 7: Et quicquid est in hoc opere Mundi, conflavit ac perfecit ex nihilo. Virgil. lib. 1. Georg. Et curvæ rigidum falces conflantur in ensem: hoc est, cuduntur, fabricantur.

Cōnflātĭlĕ, pen. corr. n. t. Quod conflando factum est: [*nesúch* *mutsách* *tsarúph.* χωνευτόν. Vng. *öszue olnaszlatot öntöt.*] qualia sunt signa ænea, aurea, aut argentea.

Cōnflātūră, ræ, f. p. Conflandi ratio. (*masicháh* *hittúch.* χώνευσις. Gal. *Forgement de quelque chose par fonte.* Ital. *Fabrica.* Germ. Die weiß die Metall zuschmeltzen oder zugiessen. Hisp. *La fundicion de metales.* Pol. *Sposob szmelcowania kruczow.* Vngar. *öszue öntés, olnaztás.* Angl. *The melting or casting of metal.*) Plin. lib. 7. c. 56: Argentum invenit Erichtonius Atheniensis, ut alii, Ceacus: auri metalla, Conflaturam Cadmus Phœnix ad Pangæum montem.

Cōnflātio, f. t. (χώνευσις. Vng. *öszue öntés, olnasztás.*) verbale, pro Conflatura. Senec. 3. Natur. Quæst. Et illa quæ in conflatione nostris placet, huc transferenda puto.

Cōnflecto, xi, xum: (*chaphaph.* συγκάμπτω. Vng. *Meg haytom.*) à quo particip. Conflexus. (συγκεκαμμένος, ἀνακαμφθείς. Gall. *Courbé.* Ital. *Piegato.* Germ. Hinumb gebogen / oder gekrümbt. Hispan. *Coruado, plegado.* Polon. *Nachelam.* Vng. *Meg haytot.* Ang. *To bow.*) Plin. lib. 2. c. 44. Montium verò flexus, crebrique vertices, & conflexa cubito, ut confracta in humeros juga.

Cōnflīgo, igis, pen. prod. Dimico, acie decerno, prælium committo (*ráb* *nochách* *nilstáh* *nilcham.* συμβάλλω, συρρήσσω, συμπλέκω. Gal. *Combatre, debatre, fraper & heurter l'un contre l'autre.* Ital. *Combattere far fatto d' arme.* Germ. Mit einander streiten / zusammen schlagen. Belg. Vechten. Hisp. *Pelear y romper batalla.* Polon. *Bitwe staczam, bije sie.* Vng. *Meg viuok, pörlök.* Ang. *To fight, to dash together.*] Salust. Optimum factu ratus in talis re fortunam belli tentare, statuit cum Antonio quamprimum confligere. Cæsar 7. bell. Gall. Fortè ut ipsa pars cum civitatis parte confligat. ¶ Aliquando forense est verbum, & ponitur pro litem sive causam ago. Cicer. pro Cæl. Potuistine leviore actione confligere:

Cōnflicto, as, are, n. p. & Conflictor aris, d. p. Pugno, percutio, affligo. (*hitstsah* *nilcham* *hithraéh* *lanim.* ἀγωνίζομαι, ἀθλίζομαι. Gall. *Iotndre en combat.* Ital. *Combattere, far giornata.* Germ. Offt mit einander streiten. Hisp. *Pelear y dar batalla.* Pol. *Walcze czesto.* Vng. *Viuok, tusakodom, verekedöm ny omargatom.* Ang. *To fight, to vexe.*) Terent. Phorm. Nec cum huiusmodi unquam usus venit ut conflictares malo. Tacit. lib. 5: Plura per scelera Rempublicam conflictavisset. Cicer. de Arusp. responsis: Cum his conflictari, & pro patriæ salute quotidie dimicare, erat omnino illis, qui tum Remp. gubernabant, molestum. Terent. in Andr. Qui cum ingeniis conflictatur huiusmodi. Autor ad Heren. libr. 2. Malo magno est hominibus avaritia, idcirco quòd homines magnis, & multis incommodis conflictantur.

Cōnflictātŭs, partic. Agitatus, vexatus. [*mehummáh* *narots* συγκλονούμενος. Gall. *Affligé, vexé, tourmenté.* Ital. *Chi afflitto, vessato, tormentato.* Germ. Geplagt / heftig angefochten / gevexiert. Hisp. *Afligido, atormentado.* Polon. *Vtrapiony, vexowany.* Vngar. *Nyomorgattatot.* Ang. *Afflicted, tormented.*] Plin. lib. 23. cap. 5: M. Agrippa supremis suis annis conflictatus gravi morbo pedum. Conflictatæ sævissima hyeme volucres. Plin. lib. 18. c. 25.

Cōnflictātĭo, f. t. (*miruisáh* *milchamáh.* σύγκρουσις, ἀγῶνες. Gall. *Combat entre quelques vns, vexation de plusieurs les vns contre les autres.* Ital. *Conflitto, battimento di vna cosa con l' altra, vessatione.* German. Der streit oder das stätig aneinander stossen zweyer dingen. Hispan. *Afligimiento, aquel rompimiento, pelea.* Pol. *Utrácanie, iednego sdruzim biwa.* Vngar. *Meg attalya, veszekedés.* Angl. *A fihting among some.*) Gell. lib. 16. cap. 3. Totius exercitus conflictatione oppugnatus serpens insuetatæ immanitatis.

Confli-

Conflictio,onis,f.t.Conflictus,contentio, collisio, concursus, [συμβολή. German. Streit. Belg. Een slachte vuidt. Angl. Bickering.] Cic.1.de Inven.Constitutio est prima conflictio causarum ex depulsione intentionis profecta.Idem de partit. Rerum inter se pugnantium conflictio. Quint. lib.3. c.6: Sonus est duorum inter se corporum conflictio.

Conflictus,us,ui,m q.Collisio,conflictio. [σύγκρουσις. Vngar. Vesz.at,ütközés, összeverés. Ang. A confl. ct or bicker. g.] Cic.2.de Divin.Si autem nubium conflictu ardor expressus se emiserit.

Confligium,n.f.Idem Solinus c.14: Nam in latebrosis rupium cavaminibus,quæ fluctuum confligiis tunc adesa sunt, reduviæ conchyliorum reciderunt,& alia multa.

Conflŭer",n.t.Simul fluere. [נהר nāhar, συῤῥεῖν, συμβάλλειν. Gall. Couler ensemble, se joindre ou couler l'vn avec l'autre. Ital. Correre, confluire. Ger. Zusammen fliessen oder lauffen. Belg. Tesamen vloeyen. Hispan. Correr juntamente lo liquido y humido. Polon. Zpolum plie, przycząm. Vng. Eggyvt folni, öszve folni. Ang. To fl w or runne together.] Plin.lib.13.c.22: Et in ipsa excavant radice, quò succus confluat. ¶ Et per translationem pro convenire, concurrere. Cic.2.Tusc. Quod accideret etiam nostris si ad hæc studia plures confluxerint.Plaut.in Epid.Id ego experior, cui multa in unum confluunt,quæ meum pectus pulsant.

Confluens masc.gen.t. Est alveus in quem duo flumina conveniunt.[σύῤῥοια.Gall. V n confluant ou deux rivieres s'assemblent. Ital. Corrente, congiungimento di due fiumi. Ger. Ein Ort da zwey Wasser zusammen fliessen. Hisp. El lugar do se juntan dos rios. Pol. Miesce gdzie się dwie rzeki schodzą. Vng. Kèt öszve folyo viznek az á.ka. Ang. A place where two rivers do meete.] Liv.1.ab Vrbe:vbi Anienem transit ad confluentes collocat.

Conflŭctuari,impersonale. [κυματοῦσθαι, συνταράττεσθαι. Vng Haborny.] Seneca:. haud aliter metu Confluctuatur: ita pietatem fugat, itamque pietas.

Conflŭus,cor. ua confluum,Quod simul fluit.

Conflŭxus, & Confluuium,quò multi rivi simul fluunt.[Σύῤῥοι. Vngar. öszve folyás.]

Confluges, pen. prod. Loca sunt,in quæ rivi diversi defluunt. Σύῤῥοι. Nonius: Livius Andromeda confluges ubi conventu campum totum inhumigant:Compositum à con & verbo fluo. Homerus vocat μισγάγκεια.

Confodio,is, act.t.Fodio. [כרה charáh חתר chatá דקר dakar σκάπτω, ορύσσω. Gall Fouir tout outre, percer en fouissant. Ital Foxare, cavare. German. Graben/ vergraben. Hisp. Cavar ò horadar. Polo. Zagrzebam. Vng. Altalg vakom,altal vágom. Ang To digge, to perce, to thrust through.] Plin.li.17.c.10. Confodi jubent mense Aprili. Plaut.in Aulul. Hic apud me confodere hortum jussi. ¶ Interdum idem quod transfigo,διελαύνω.

Confossus, particip. hoc est, transfixus, confectus, necatus. [דקור ... ἀσυγχύς, διακεκομμένος. Gal. Percé navré,blessé. Ital. Cavato, ferito, impiegato. German. Durchgegraben/durchstochen. Hisp. Cavado,erido. Pol. Przekopany,przekłoty. Vngar. Altal vert, áltat vertetet. Ang. Perced, thrusted through.] Virg.9. Aeneid. Tum super exanimem sese projecit amicum Confossus &c.

Confœdusti apud veteres dicebantur fœdere conjuncti.Fest.

Confœtaitas,dicebatur quæ cum omni fœtu adhibebatur ad sacrificium.Festus.

Confore, compositum à verbo defectivo Fore, futurum esse. עתיד athíd.. ἐσόμενος. Gal. Deu ir estre,estre à venir. Ital. Hauer ad esser.Germ. Künfftig sein. Hisp. Venidero,qui a de ser. Pol. Byc pozn Vng. Meg lenni. Ang For to be heriafter.] Terentius in Andr. restat Chremes. Qui mihi exorandus est : & spero confore.

Conforire, Veteres usurpantur pro fœdare, aut concacare. [מטנף michchaná. Vng. Meg rzadani.] Pompon. Conforiiti me. ex Diomede

Conformis,conforme,om t. Quod est ejusdem formæ, similis.[דומה domèh, σύμμορφος Gal. Conforme, semblable. Ital. Conforme, simile, vguale. German. Gleichförmig. Belg. Gelijc. Hispan. Conforme ò semejante Polon. Podobneg kształtu. Vng Hasonlatos, egy formain Ang. Ofthat same forme] ¶ Per translationem sumitur pro convenienti & congruo,ἱκμαρής.

Conformo, mas, act.p. Propriè significat in formam redigo, formo, figuro. [יצר jasár. μορφόω. Gall. Conformer, donner forme, faconner. Ital. Formare, dar forma à qualche cosa. Germ. Gleichförmig machen/ein gleiche gestalt geben. Hisp. Formar y dar figura à la cosa. Polo. Ro[illegible] podobnie. Vng Formálom. Ang. To forme or fashion.] Cic. 1. de Fin. Genuit & conformavit nos natura ad majora. Colum.lib.9: Diebus quibus animantur ova,in speciem volucrum conformantur. ¶ Ponitur etiam pro accommodo,adapto.Cic.Lent. Veruntamen ipse me conformo ad ejus voluntatem. Idem pro Archia poëta: Animum & mentem meam ipsa cogitatione hominum excellentium conformabam.

Conformatio,verbale,f t.Forma,compositio,exornatio. [יצר tsar יוצר jótser διαμόρφωσις, σχηματισμός. Gallicè, Forme, facon, biais, proses. Ital C. formatio... membri, ammaestramento. Germ. Gestalt oder gleiche gestaltung. Hispan Conformacion, conformidad y semejanca. Pol. Po dobna forma. Vng Hozzá illetés, formálás. Ang. The forming or shaping.] Cicer. 1. Tusc. Quasi verò intelligant, qualis sit in ipso corpore,quæ conformatio, quæ magnitudo, qui locus. ¶ Est etiam Conformatio, color rhetoricus, de quo sic Priscianus in præexercitamentis Rhet. Conformatio quam Græci προσωποποιΐαν nominant, est quando alicui rei contra naturam datur persona loquendi, ut Cicero patriæ & Reip.in Infectivis dat verba. Est præterea simulachri fictio, quam Græci εἰδωλοποιΐαν: quando mortuis verba dantur: quod facit Cicero pro Cælio, verba dans Appio cæco contra Clodium. Author ad Herennium lib.4: Conformatio est quum aliqua quæ non adest.persona confingitur,quasi adsit, aut quum res muta,aut informis fit eloquens & formata, & ei oratio attribuitur ad dignitatem accommodata,aut actio quædam.

Conformatus,participium, [מתאר methoár כרוך notsár. διεσχηματισμένος. Gal. Conformé, faconné. Ital. Conformato. Germ. Gleichförmig gemacht oder gestaltet. Hispan. Conformado. Polon. Vkształtowany. Vng. Formáltatot. Ang. Formed fashonned.] Cic.lib.3.de Nat. deor.Mundus à natura conformatus.

Confornico,as,are, In fornicem formare, apud Vitruvium lib. 4.cap.5. [καμαρόω Gall. Faire tout en voulte, voulter ensemble. Ital. Fare in volto. German. Zusammen welben/in ein Schwibogen schliessen. Hisp. Hazer edificio de boveda. Pol. Sklepic. Vng. Boltozom. Angl. To vault together.]

Confoveo,confoves,ere, Simul foveo [חמם ḥ.hém. περιέπω, καταθάλπω. Gall. Tenir chaudement, entretenir en chaleur. Ital. Tener calda qualche cosa, covare. Germ. Beyeinander warm halten. Hisp. Abrigar ò abracar. Polon Ciupło zachowuie. Vng. Táplálom. Ang. To cherish.] Cato c.5: Circum oleas autumnitate ablaqueato, & stercore addito confoveto.

Confrater,nihili vox est, pro eaque dicendum frater vel consors, Insulanus monuit.

Confremo,is, Fremo, vel simul fremo: [המה hamáh. φρυάττω, συμβρυχάω. Gal. Bruire de toutes pars, fremir, faire grand bruit. Ital. Fremere. German Brülen/ein geschrey oder getöß machen. Hisp. Hazer ruido ò sonido de ira y furor de coracon Lasta prorumpir en vozes. Pol Zgrzitam,zacadam sie, zapalam sie. Vng. Agyarkodom. Angl. To make a noise together.] ut, Agmina confremunt, Stat. li.1.Syl. Cœlum confremuit,Silius lib 16. Omnes confremuêre, Ovid. 1. Metamorph.

Confrico,as,are,Propriè simul fricare, ut quum duo corpora mutuo tactu sese atterunt. [שפשף bishfshak ... συντρίβω. Gal. Frotter ensemble ou de tous costez. Ital. Fregare insieme. Ger. Zusammen reiben/aneinander ficken. Hispan. Fregar vna cosa con otra. Pol. Zcieram. Vng öszve döröm, meg vakarom. Angl. To rubbe together.] ¶ Interdum idem quod simplex frico, ψύχω, τρίβω. Plaut.in Asin Atqui pol hodie non feres nisi genua confricaotur.Col.lib.2.cap.3: Boves quum ab opere disjunxerit, substrictos confricet,manibusque comprimat dorsum, & pellem revellat.

Confringo,is,act.t. Frango,infringo. [שבר schibbér רוצץ rotsétz. διαῤῥήγνυμι. Gall. Rompre & briser heurtant l'vn contre l'autre,heurter ensemble. Ital.Frangere,rompere, spezzare. German. Zerbrechen. Hispan. Quebrar. Polo.Lamie. Vng. Oszve rontom,tö.röm. Ang. To break in pieces vpon other, to bruise] Plaut. Capt. Aulas, calicesque omnes confregit.Confringere consilia. Cic.3.in Verr. Confringat iste sanè vi sua consilia senatoria, quæstiones omnium perrumpat. ¶ Confringere navem,pro naufragium facere. Terent.in Andr.Navem confregit apud Andrum.

Confractus, participium. [משבר meschubbár מרוצץ merotsátz, συντεθλασμένος, συντετριμμένος. Gall. Rompu, brisé Ital. Rotto. German. Zerbrochen. Hispanic. Quebrado. Polon. Zlamany. Vng. El romlot,el töretet. Ang. Broken, bruised.] Plaut.Rud. Confracta navis est illic.Id est,naufragium fecerunt.

Confragosus,Præruptus,asper & durus.[איתן ethán. ἀνώμαλος. Gal. Aspre, desrompu, aboteux, dur & mal aisé. Ital. Aspro rotto, malevolo, pietroso, du o. German. Rauch/Gäch/Schrofechtig. Hispan. Cosa aspera y dura. Polon. Twardi, Pokwiskany. Vngar. Darabos, köszikläs, hátaboporiás. Anglic. Rough, vneasie to go. to.] Liv. 1 ab Vrb. Confragosa loca, & obsitos virgultis tenebant colles.

Confragus,confragi [Vng. öszve romladozot.] Lucanus lib. 6: -& contraga densis Arboribus dumeta regunt: id est, aspera & inaccessa.

Confugio,is,ere,n.t. Fugio,profugio, perfugio, præsidium vel auxilium ab aliquo peto. [נוס chaúdh. καταφεύγω. Gall Fuir vers quelqu'vn. Ital. Fuggire. Germ. Fliehen/entfliehen/etwan hin fliehen. Hispan. Huyr à lugar. Polon. Vciekam sie. Vng. Valakihéz folyamom, valakí segit sé. ebeb futok. Ang. To flee to one for help. Cic.4. in Verr. Quid te futurum est? Quò confugies? In agros confugere, Cic.Att.l.3.Confugere in arcem, Cic.2.Tusc. Confugere ad aliquem auxilii gratia.Liv.lib.1:Inde Turnus Rutulique diffisi rebus suis,ad florentes Hetruscorum opes, Mezentiumque regem eorum confugiunt. Virg.1.Aeneid. Ad te confugio, & supplex tua numina posco. Cic.1.Tusc. Priamum tanta progenie orbatum,quum in aram confugisset, hostilis manus interemit.

Confugium,gii,n.f. Perfugium. [מחסה machséh. καταφυγή. Gal. Refuge, le lieu où on s'enfuit pour se sauver. Ital. Rifugio, luoco doue si fugge per salvarsi. Germ. Ein Zuflucht/ein ort da einer hinfliecht beschirmpt zu sein. Hisp. El lugar adonde huymos por guarda. Polon. Vciecanie. Vng. Segedelem. Ang. A refuge, a place to flie for succour] Ovid.4.Trist. Qui veritus non es portus aperire fideles Fulmine percussæ confugiumque rati. Commune confugium ægris animantibus, Statius 12. Theb.

Cōnfŭgă,gæ, Qui ad asylum confugit, dicitur in l.2. C.de his qui ad asyl.cōfug.& l.22 C.de episcop.& cleric. Hotomannus.

Cōnfulcio,ir ire, Fulcio. [סמך *samach* עמד *ahádh*. ἐρείδω. ὑπερείδω. Gall. *Soustenir*. Ital. *Sostentare, fortifi are*. German. Underſtützen. Hisp. *Sustentar*. Pol. *Podpieram*. Vng *M g tamá,ztom*. Angl. *To proppe a d hold vp*.] Corpora confulta exiguis intervallis, Lucret lib. 2.

Cōnfulgĕo,es ere,n.f. Resplendeo. [נגה *nagháh*. διαλάμπω Gall. *Reluire de tous costez*. Ital. *Risplendere*. Germ. Scheinen/glantzen. Hisp *Resplandecer*. Polon. *Lsnie sie*. Vng *Tundoklom*. Angl. *To shyne en all partes togither much*.] Plaut Amph. Totæ ædes confulgebant tuæ quasi essent aureæ.

Cōnfundo,dis, Perturbo, & omnia in unum misceo, permisceo. [ערב *harab* בלל *balal*. συγχέω, συνταράττω Gall *Brouiller, mesler ensemble*. Ital. *Confundere e perturbare*. Germ Zusammen schütten/ untereinander mischen Belg. Under den anderen mengen Hispa. *Confundir, perturbar*. Pol. *Miessam*. Vngar *ö zue elegyitöm, ö z e zavarom*. Ang. *To confounde and mingle*.] Plaut. Most. Quasi quum una multa jura confundit coquus. ¶ Venerem confundere cum multo vino. i. libidinem cum ebrietate confundere, Ovid. 2. Trist.

Confusus,participium Perturbatus,turbulentus, varius, permixtus. [מעורב *meh aréb* בלול *balúl*. συγκεχυμένος. Gall *Confus, meslé ensemble* Ita *Confuso, mescolato, sottosopra, senza ordine*. Germ. Untereinander gemischt. Hispan *Mezclado, confuso*. Polon *Pomieszany*. Vngar *ö zue elegyitett, zavaros*. Angl. *confused, mingled*. Liv. 6 ab Vrb. Confusam eam ex recenti morsu animi, quum pater forte vidisset, percontatus. Satin salvæ? ¶ Migrat & in nomen: unde confusior apud Plin.lib.7.

Confusurus a um, futuri temporis participium. Ovid 6 Metamorph. Sed fasque nefasque Confusura ruit, pœnæq; in imagine tota est.

Confusio,onis,f.t. Perturbatio [מהומה *mehúmáh* σύγχυσις Gall *Confusion & trouble, desordre*. Ital. *Confusione, turbamento, disordine*. Germ. Betrübung/Verwirrung/vermischung vieler dingen. Hispa. *Confusion y mezcla*. Pol *Zakłocenie, pomieszanie*. Vng. *ö zue zavarodás, keverés* Ang. *Confusion, lack of order*.] Confusio omnium rerum, Cicer. 2. de Fin. Perturbatio vitæ, & magna confusio, Idem 1. de Natur deor. ¶ Confusio, pro animi perturbatione. Plin Epist. 22.

Cōnfusē, adverb. Permixtè perturbato ordine. [συγκεχυμένως. Gall. *Confusement, pesle mesle l'un parmi l'autre*. Ital. *Confusamente, mescolatamente, senza ordine* Germ Vermischt/unordentlich. Hispa. *Confusa y mezcladamente* Polon. *Mieszaninie, niezadnie*. Angl. *Without order, confusedly*.] Cic. 1. de Invent. In præsentia tantummodo numeros & modos, & partes argumentandi confusè & permixtè dispersimus post describere & electè.

Cōnfusim, aliud adverbium. [Vng. *Zurzavarul, öszue, elegyitve, zürzavarul*.] Plin lib. 18 c. 16: Vnum de ea & cytiso volumen Amphilochus fecit confusim.

Cōnfūto,as, pen. prod. Refello, diluo, redarguo [הוכיח *hoc iach*. ἀνασκευάζω. Gall. *Confuter, ou refuter, reietter*. Ital. *Confutare abbattere, convincere, riprovare* German. Verwerffen/widerfechten/widerlegen. Belg. Schelden, verwerpen. Hispan. *Confutar, deshazer como los argumentos de contrario vencer*. Polon. *Odporuie, inaczey wykladam, zwyciezam*. Vng. *Meg hamissitom, meg száfolom*. Ang. *To confute, to reproove*.] ab antiquo verbo Futo, si Festo credimus, quo antiquos usos ait pro arguo. Cic. 2. de Divin. Cotta sic disputat, ut Stoicorum magis argumenta confutet quàm hominum deleat religionem. ¶ Interdum idem quod convincere: sic enim interpretatur Nonius illud Terentii in Phormione: Confutavit verbis admodum iratum patrem. Apud antiquos etiam legitur pro Restringo, vel impedio. Titinnius Setina, ut citat Nonius, Coquos magnum ahenum, quando fervit, paula confutat trua. ¶ Nonnunquam etiam pro committere. Varr. Manio, apud eundem: Harum ædium summa atria confutabant architecti omnes.

Cōnfūtātio, f.t. Contrarium locorum dissolutio. [ἀνασκευή. Vngar. *Meg száfolás, hamissitás*.] Autor ad Her.

Cōngelo, as. penult cor. act p. Conglacio, frigore astringor, coëo, coagulor. [קפא *kapháh*. κρυσταλλόομαι συμπήγνυμαι. Gal. *Congeler, geler ou faire, prendre ensemble & tenir* Ita. *Aggelare, agghiacciare*. Germ Zusammen gefrieren/gefrieren. Hispan. *Elar o enfriar otra cosa*. Polon. *Marzne*. Vng. *Meg fagyok, öszue fagyok*. Ang. *To freeze together, to congeale, to waxe thick*] ¶ Per translationem etiam accipitur pro eo quod est in otio degere, præ otio marcescere, quod & Frigere dixit Terent. Cic. Cælio lib. 2. Epist. Erat in eadem epistola Veternus civitatis: gaudebam sanè, & congelasse amicum nostrum lætabat otio.

Cōngĕlor, passivum Colum. lib. 10: Oleum quod minus provenit, si congelatur flaccescit.

Cōngelatio verbale, f.t. [קפאון *kippaón*. σύμπηξις ὑπὸ τοῦ κρύους. Gal. *Congelation gelee, gelement*. Ital. *Gelura, gelamento*. Germ. Zusammen gefrierung/gefrüste. Hispanic. *Elamiento, obra de elar e*. Pol. *Zmarznienie*. Vng. *Meg fagyás öszue fagyás*. Ang. *A freezing together, congealing*.] Plin. lib. 31 cap. 5: Minui certè liquorem omnem congelatione deprehenditur.

Cōngĕmĭno, as. are, Gemino: hoc est, duplico. [כפל *chaphal* διπλόω. διπλασιάζω. Gall. *Redoubler, venir double ou gemeau*. Ital. *Raddoppiare*. German. Zweymal etwas thun/doppelt thun. Hisp. *Doblar*. Polon. *Podwajam, dwoie*. Vngar. *Kettöztetöm*. Angl. *To double*.] Plaut. Amph. Tu peperisti Amphytrionem, ego alium peperi Sosiam: Nunc si pateram patera peperit, omnes congeminavimus. ¶ Invenitur etiam positum pro multiplicare. Virgil. libro 12. Aeneid. - & crebros ensibus ictus Congeminant.

Cōngĕmĭnātio, verbale f.t. Duplicatio. [הכפלה *hak peláh*. διπλασιασμός, διπλασιασμός. Gall. *Redoublement*. Ital. *Raddoppiamento*. Germ. Doppirung. Hisp. *Dobladura*. Polo. *Powtorzenie*. Vng. *Kettöztetés*. Ang. *Doubling*] Plaut. Pœn. Quid hoc est conduplicationis? quæ hæc congeminatio?

Cōngĕmo, is, ere, n. t. Simul gemo. [συστενάζω. Gal. *Gemir avec, fort gemir & pleurer*. Ital. *Gemere insieme & dolersi*. German. Mit seufftzen. Hispan *Gemir juntamente y dolerse*. Polon. Wzdycham. Vng *Egyutt nyögök, fohaykozok* Ang. *To mourne and waile together*.] Cic. pro Muræna: Congemuit Senatus frequens, neque tamen satis severè pro rei indignitate decrevit. Lucret. - quid mortem congemis & fles? Virgil 2. Aeneid. translulit ad fragorem cadentis arboris: Vulneribus (*inquit*) donec paulatim evicta, supremum Congemuit.

Cōngĕnĕro, as. are, Adjungo, conjungo, quasi genere jungo. [συγγεννάω. Gall *Accomoder avec, congenerer*. Ital. *Generare, accompagnare*. German. Zugesellen/ verfreundet/oder verwandt machen. Hispan. *Juntar y accompañar*. Polon. *Towarzysze spolnie*. Vng. *Hozzá feglalom, hozzá foglalom*. Ang *To engender together with other*.] Accius apud Nonium: Quem mihi congenerat affinitas.

Cōngĕnĭtus, pen. corr. [συγγενής. Gallic *Né & procreé avec*. Ital. *Nato insieme*. Germ. Mitgeboren. Hisp. *Nascido juntamente*. Pol. *Spolnie urodzony* Vng. *Egyutt születet*. Angl. *That is naturall, engendred with a thing*.] Plin. lib. 11 cap. 39: Pili congeniti non deciduunt. Idem lib. 16. c. 2.

Cōngĕnĕr, hujus congeneris, penult corr. adjectivum, ut Degener, ejusdem vel consimilis generis [ὁμογενής. Gal. *D'un mesme genre ou espece* Ital. *Di una medesima progenie* German. Eines Geschlechts oder Herkommens Hisp. *El que es de un mismo genero y linage*. Pol. *Iednego rodu*. Vng. *Egy nemböl valo, azon fele valo*. Ang *Of the same kind and sort*] Plin. lib. 15. cap. 24: aliud corpus est terrestribus fragis, aliud congeneri eorum unedoni.

Cōngĕnŭlire, Ex genu replicato cadere, vel genibus flecti. [כרע *cará* ... Gal. *S'agenouiller, se mettre a genoux*. Ital. *Inginocchiarsi, cadere ginocchione* German. Niderknyen/die Knye biegen/oder sich niderlegen. Belg. Knielen. Hisp *Arrodillarse*. Pol. *Klekam*. Vng *Térdre eszem, térdre haytogatok*. Ang *To bow the knees, to fall on the knees or to kneele*.] Cæcilius Annalium lib 6: Ipse regis ferit pectus adversum congenulat, perculsu dejicit dominum. Sisenna lib. 3. Hist. Multi plagis adversis icti & congenulati. Ex Nonio.

Cōnger. Vide CONGRUS.

Cōngĕrĭes. Vide CONGERO.

Cōngermĭno, as, are, n.p. Coalescere, conjungi, vel consociari [συμφυτεύομαι. Gall *Germer ensemble, s'allier & croistre l'un parmi l'autre* Ital. *Germinare*. Germ. Mit einander wachsen oder zusammen wachsen. Hisp. *Brotar y echar los arboles*. Pol. *Zrastam, spolnie rosnę*. Vngar *Egyutt nevelkedöm, öszue tar alodni*. Ang. *To budde and grow together*.] Varr. rerum hum. lib 3: Postea cum his unam Rempublicam conjuncti & congerminati tenuêre.

Cōngermĭnascere, Quadrigarius apud Nonium: Facit exemplo eorum, ut vos eum illis congerminare sciatur.

Cōngerro onis, m.t. Cum quo familiariter versamur, & facetè confabulamur. [συνομιλητής, συνομιλητής. Gall. *Compagnon a caqueter & plaisanter*. Ital. *Compagno a ciancia e, à dir buffonerie*. Ger. Ein Schwetzgesell. Belg. Cout gesellen. Hispan. *El que dessuaria en vanas pláticas con otros*. Pol *Rozmawiacz, pobiesiedca*. Vngar. *Tersas társ*. Angl. *A companion to talk or common withe*.] Plaut. in Truc. Nequaquam veniunt ad scorta congerrones: hoc est, quasi simul cum scortis garrientes. Idem Mostel. Nunc ego me illac per posticum ad congerrones conferam.

Cōngĕro, ris, pen. corr. Congrego, coacervo, comporto. [צבר *tsabár* ערם *arám* קבץ *kabáts*. συμφορέω Gall. *Porter plusieurs choses en un lieu, amasser, assembler*. Ital. *Congregare, adunare ammassare*. German. Zusammen tragen/hauffen. Belg. Tesamen tragen/hoopen. Hispan *Amontonar*. Polo. *Zgromadzam*. Vng. *öszue hordom, rakom*. Ang *To gather and beare together in to one place, to heape*] Tibul. Divitias alius fulvo sibi congerat auro. Cic. pro leg. Manil. Quas & à majoribus acceperat, & ipse bello superiore ex tota Asia direptas in suum regnum congesserat. Terent. in Eunuch. Quum in cellulam ad te patris penum omne congerebam.

Cōngestus, participium. [נצבר *nitsbar*, συγκομισθείς, συμπεφορημένος Gal. *Amassé, amoncelé, entassé l'un sur l'autre*. Ital. *Ammazzato, ammucchiato*. German. Zusammen getragen. Hispan. *Amontonado*. Polon. *Zgromadzony*. Vng. *öszue hordatot*. Anglic. *Heaped, gathered together one vpon another*.], Cic. 2 de Div. Grana tritici in os pueri Midæ congesta.

Cōngĕrĭes, ei, f.q. Coadunatio, cumulus. agger [צבור *tsibbur* אספה *as pháh*. συμφόρημα, σωρός. Gal. *Amas, monceau, tas*. Ital. *Ammassamento, cose poste a ordine l'una sopra l'altra*. German. Ein zusammenhauffung. Hispa. *Monton sobre monton*. Pol. *Zgromadzenie*. Vngar *Rakas, egybe hordás*. Ang. *An heap or gathering together*.] Plin. lib. 10. c. 43: Ita descendere paventem expressisse talis congeries,

congerie, quæ poturo sufficeret. Bonorum congeries, Claudius 8 Pan Pulveris congeries, Lucan.lib. 8 Sylvæ congeries, Ovid 9. Metam.

Congestus,us,ui,m.q.[σύμφόρησις. Vng. Rakas,gywytés.] Col.l.9. Congestu culmosum & frondium supertegemus. Congestus arenæ, Lucret.lib.6. Copiarum congestus, Tacit.lib.18.

Congestitius Quod congestum est. [מכנס nicsáph נכנס nitsbir, συγκομιστός. Gal Amassé,amoncelé,e s fit l'vn sur l'autre Ital. Ammassato amma.hiato Germ. Das zusammen getragen oder gehauffet ist Hisp. Cosa amontanada. Pol. Skupienie. Vng Egybe horatot, öszue gywytetet. Angl. That is heap d or gathered together.] Col. lib. 2.c.10 Non desertus tamen etiam pinguibus arenis, vel congestitio humo proveniunt Locus congestitius. non solidus ad jacienda fundamenta. Vitruv.lib.3.c. 3 Si autem solidus non invenietur, sed locus erit congestitius &c.

Congestè. Adverbium,pro confusè atque sine ordine [Vngar. Eigiuec, zur zauarúl.] Iulius Capitoli nus in Marco Antonio Et quidem hæc breviter & congestè.

Congestim, Adverbiū. [ἀθρόως. Vng. öszue elegitue, sed nélkul.] Apuleius in Apologia Hæc enim frivola, pleraq; in litoribus omnibus congestum & acervatim jacent.

Congiarium, rii,n.f Munus Imperatorium(ut scribit Senec.li. 4 de Benef.) quo donabatur populus, sicut donativo milites. [δωρεὰ ἐπιδόσεως. Gal. Libéralité faite au peuple. Ital Dono splendido imperiale. Germ. Ein herrliche fürstliche Gab oder Schenck. Belg. prungen ofte Heeren gifte. Hisp Don magnifico, como de Emperador Pol. Kro ewski dar, podczwy. Vng. Fejedelem a ándeka. Angl. A gifte dole of a prince or noble mann.] Sic Plin in Panegyr laudat Trajanum quòd cōgiarium populo dedisset,quo locupletatæ sunt tribus, quum donativum milites accepissent Hujus congiarii diversæ fuerunt summæ: Tiberius enim congiarium populo trecentos nummos viritim dedit: Caligula congiarium populo bis dedit tricenis sestertiis: Nero quadragenos nummos populo divisit. ¶ Est & congiarium mensuræ genus, apud Paulum Iurecon sult. Quint.lib.6: Congiarium, commune est liberalitatis atque mensuræ.

Congius, gii,m.f Mensuræ liquidæ genus est. capiens sex sextarios. Alio nomine dicitur Chus. χοῦς,χοεὺς Ger. Drey Kannen. Belg. Ruym twee stoop. Vng Kongyér.] Plin.li. 14. c. 10. Libram & quadrantem in congios duos multi macerāt. Ab hoc mensuræ genere Novellius Torquatus Mediolanensis dictus est Tricongius,quod unico haustu, inspectante Tiberio Cæsare, tres siccasset vini congios, de quo vide Plin. lib.14.c.22.

Congialis, le, adjectivum: [Vng.Kongyéros.] ut, Fidelia congialis,quæ congium capit.Plaut.Aulul. Mulsi congialem plenam faciam tibi fideliam.

Congiarius, ria rium: [χοαῖος, χοεῖος. Vn. Kongyéros] ut, Congiarius cadus, qui congium continet. Plinius : Ipse quum reditt ex Asia,millia cadûm congiariûm divisit amplius centum. Vide Budæum.

Conglaciare, n p. Est in glaciem converti, congelari, glacie concrescere.] συμπήγνυσθαι. Gall. Se glacer & congeler. Ital Agghiacciare. Germ. Gefrieren. Hisp. Enfriarse,elarse. Polon Zmarzniecz. Vng. Meg fagyni. Ang. To freeze or to waxe in ice.] Cic. 2. de Nat.Deor. Quæ neq; conglaciaret frigoribus, neq; nive, pruinaque concresceret. Cælius Cic lib.8. Curioni nostro Tribunatus conglaciat. Id est prorsus nihil agit Curio.

Conglobo, as, penult. corr. In globum cogo, conjungo. [גלם ghalam קבץ kibbéts. σφαιρόω. Gal. Emasser & assembler en vn rond, serrer tout entour Ital. Adunare ammassare. German. Zusammen tragen/zusammen trollen/ oder hauffen Belg. Tesammen rollen. Hisp. Embolner ò amontonar. Polon Zwyaw szczam. Vng. öszue gömbölitém. Angl. To gather, to come or bring round toget er in lumpes] Liv lib.8.ab Vrb. Qui in Latinorum pugnæ superfuerant multis itineribus dissipati, quum se in unum conglobassent, Vestia urbs receptaculum fuit.

Conglobatio,onis f.t. [גלם ghe óm גלם gholém קבץ ghbudd ih. σφαίρωσις, συνάθροισις Gall Amas e rond Ital. Adunation. Ger. Ein zusammen hauffung als ein Kugel. Hisp. Embolnimiento, amontonamiento. Pol. Zmocenie, zgromadzenie. Vng ö zue gömbölités. Angl. A gathering or comming round together] Sen. Nat. Quæst 1. M ilta conglobatione ignium indigent, quum ingens eorum orbis matutini amplitudine Solis interdum exuberet.

Conglobatus,particip. [גלם gha úm. σφαιρωθείς. Gall. Amassé en rond. Ital Ammassato, adunato. Germ Zusammen getragen oder gehauffet. Hisp. cosa embolnida y amontonada. Polon. Zgromadzony. Vngar. öszue gömbölitett. Ang. Heaped or gat ered round together.] Conglobatum corpus in pilæ modum. Plinius lib.9. cap.46.

Conglobatim,adverb [ἀθρόως, σφαιροειδῶς.Gall. En vn tas, en rond Ital. In mucchio,in monte. Germ Hauffechtig/ Kugelechtig. Hisp. En vno monton. Pol. Wkupie, wokrag Vng. Gom al vag mé s göm bölygetue. Ang. By heapes together.] Quod significat per globos. Quo usus est Liv.4 bell Pun.

Conglomero, as, are, act.p. à Glomus eris. Involvere, simul addere [גלם ghalim. συστρέφω. Gal. Emmonceler ensemble, faire vn monceau en peloton. Ital. Ammucchiare, involvere. Ger. Auf an ein Knaulin winden. Hisp. Embolnar, o ovillar. Pol. Takwklebes kwiye. Vng öszue gö bölygetém Angl To winde thread in bottomes, to assemble.] Ennius Thyeste: Heus mea fortuna ut omnia in me conglomeras mala?

Conglomerari, passivè, Lucr. li. 3: Quàm tenui constet textura, quamque loco se contineat parvo, si possit conglomerari

Conglutino, as, are, act.p. Conjungo, copulo, conflo. [חבר chibbér דבק hidbik, συγκολλῶ. Gall Coller, joindre ensemble, assembler. Ital. Incollare insieme, congiungere insieme. German. Zusammen leymen/zusammen fügen. Hisp. Engrudar ò trauar en vno. Pol. Sklyam, slaczam. Vng. Öszue enyvezém Ang To glue together.] Cic. de Senect. Si hominem eadem optime, quæ conglutinavit, natura dissolvit.

Conglutinatio verbale,f.t. Conjunctio. [דבק débek. συγκόλλησις. Gal. Assemblement, ionion, ... Ital. Assembramento, congiuntione. Germ. Das zusammen leymen/ zusammen fügung. Hisp. Ajuntamiento engrudamiento, trauazon. Pol. Zlaczanie, sklejanie. Vng öszue enyvezés. Ang. A gluing together.]

Congræcor, aris, d.p. & Congræco. as, n.p. Compotationibus indulgeo genialem vitam ago. [סבא sabá, κωμάζω. Gall. Viure ou faire à la mode de Grecs, yurongner & gourmander. Ital. Tauernare, bancheggiare. German. Im sauff leben/ schlemmen/ zechen. Hisp Andar por tauernas, glotonear. Polo. Pirazam, biesiadowac. Vngar. Lakozom, tobzódom, ... Angl. To frast and make good chere] Plaut. in Bacch. Quodque in lustris comedam, & congræcem pater. Tractum est ex more Græcorum, qui compotationibus ac deliciis plus æquo indulgebant. Dicimus in eadem significatione Pergræcor, quod magis est in usu.

Congratulor, aris, d.p. Signis lætitiam ostendo, cum aliquo gaudeo. [שמח סמח ... συγχαίρω. Gall. Dire à autruy qu'on est joyeux de la bonne fortune aduenue à quelcun. Ital. Congratularsi, allegrarsi Ger. Sich freuwen/wann es jemande wol ergangen ist. Hispan. Alegrarse con el bien del otro. Pol Spolnie wesele. Vngar. Eggyüt örvendök, örülök. Ang. To rejoyce with one] Cic pro Sestio: Mihi denique homines præcipuè congratulabantur. Emendati Codices legunt gratulabantur.

Congratulatio, onis f.t. [שמחה vac áh. σύγχαρμα, φιλοφρόνησις. Gal Congratulation. Ital Congratulatione, rallegrarsi con altri. Ger. Frolockung/ Glückwünschung. Hispan. Aquella allegria del bien de otro. Pol. Winszowanie ... Vngar örvendezés. Ang. A rejoicing together.] Cic. ad Brut. Sed tamen omnium ordinum consensus gratiarum actio, congratulatioque me commovit.

Congredior, d.t. Simul gradior, coëo, [קרב kabáb יחד jal ádh. συνέρχομαι, συμπλέκομαι. Gal. S'assembler & venir en vn lieu, s'approcher de quelqu'vn. Ital Ridursi in compagnia, andar insieme. Ger. Zusammen gehen Belg Mede gaen. Hispan. Andar juntamente con otro. Polon Z ... Vng. Eggyüt megyök. Ang To come together in one place] Varro Omnesq; in unam domum congressi, simul discubuere. Item ad pugnandum, vel disputandum ire. [קרב kirib. συμφέρεσθαι, συμπλέκεσθαι, προσιέναι εἰς χεῖρας ἐλθεῖν. Gall. Se rencontrer l'vn auec l'autre au combat. Ital. Andare insieme a combattere, venire a le mani. German. Mit einem ein gang thun/ das ist/sich mit einem in ein Streit begeben. Belg. Bevechten. Hisp. Encontrarse con otro en pelea. Polon. Z tekem se zderzam. Vng. Zömbe megyök, egy vívok] Gell. Qui cum ... hoste congressus, victor rediit. Virgil. 12. Aeneid Vix hostem alterni si congrediamur, habemus. Cic.2 de Nat Deor. Nam ego incautus, qui cum Academico, & eodem rhetore congredi conatus sum.

Congrediens participium. [קרב karéb συνελθών. Vng öszue menuén.] Cic.de Nat Deor. Sed tum congrediens cum Sole, tum digrediens.

Congressus,a,um,aliud participium. [συνελθών, συνιών. Vng. Eggyben mená] Virg.lib.12. Aeneid. Nec pede congressos, nec equo, nec tela ferentes insequitur. ¶ Cum Dativo. Virg 1. Aen. Infelix puer,atq; impar congressus Achilli. Vbi Servius, Congredior tibi, antiqui dicebant, sicut Pugno tibi Dimico tibi. Hodie dicimus, Congredior tecum, Dimico tecum. Idem 5. Aen.- Pelidæ nunc ego forti Congressum Aeneam, &c.

Congressus,us, ui, m.q. Congressio, conventus, conflictus. [מועד moédh חברה hedhah קרבה kerabah συνέλευσις. Gall. Hantement de gens ensemble, abord, rencontre,assemblee. Ital. Vnione, assembramento German. Zugang/ versamblung. Hisp. Aquel encuentro. Pol. Zgromadzenie, potkanie. Vng. Szömbe menés, viadal egyben menés. Ang. The meeting of folkes together.] Cic. de Amicitia : Ve congressus hominum fugiat atque oderit. Congressu fœminarum polluti. Plin.lib.14.cap.12. ¶ Congressus, pro Conflictu seu prælio. [קרב karáb.] Salustius : Multi in eo congressu perierunt. Cæs 1. bel.Civ. Nostri in primo congressu circiter septuaginta ceciderunt.

Congressio f.t. aliud verbale, Colloquium, sermo [קרבה kerabáh ... συνουσία Vng. Eggyüt valo be éllés.] Cic. 2 Phil. Eumq; à tuo non modò familiaritate, sed etiam congressione patrio meo & potestate prohiberet.

Congrego, as, are, a grege derivatum Contraho, cogo in unum compello convoco, coacervo aggrego , [קבץ ka ... kibbétsá. συναγείρω. Gal Congreger, amasser en vn troupeau, ... Ital. Congregare, adunare. German. Versamlen Hispan. Ajuntar como ganado. Polo. Zgromadzam. Vng. Egybe gyűjtöm. Anglic To gather together.] Cic 14. Philip. Cives unum se in locum ad curiam congregabant.

Congregatus, particip. [נקבץ nic ápb. συναθροισθείς. Gallic. Congregé, amassé, assemblé. Ital. Congregato, ridotto insieme. Germ. Versammlet/ zusammen getrieben. Hispan. Ajuntado, amontonado

 Polon.

Pol. Zgromadzony. Vng. Egybe gywytetet. Ang. Gathered together.] Cicero pro Domo sua: Multitudo hominum ex servis conductis congregata.

Congregatio, verbale f.t. [אספה aseph b. ὡς ἀγέλην συναγωγή, κοινωνία. Gall. congregation, assemblee en vn troup au. Ital. Congregatio e, agumbramento. German. Versamlung. Hispan. Ayuntamiento. Pol. Zgromadzenie. Vng. Egybe gywytes g ywtéközet. Angl. Assembling, or going together.] Cic. li. 4. de Finib. Natos que esse ad congregationem hominum.

Congregabilis, le, [συναγελαστικός. Vng. Egybe gywtheto.] Quod facile congregari potest, quod amat congregationem & societatem. Cic. 2. Offic. Atque ut apum examina non fingendorum favorum causa congregantur, sed quum congregabilia natura sint, fingunt favos.

Congressus, & Congressio, Vide Congredior.

Congrex, m. t. Dicitur gregi copulatus communisque. [συναγελαῖος. Gall. Adioint & assemblé au troupeau. Ital. Aggiunto al gregge. Germ. Vnder die Herd vermischet. Hisp. Ayuntado al ganado. Pol. Zmiessany z stadem. Vng. Eg. gywtetett nyaybeli. Ang. Gathered into to flocke.] Apuleius lib. 7: Nanque me congregem pastor egregius aliquando permittit.

Congruo, gruis, grui, n t. Convenio, consentio. [כשר hachár, συμπίπτω, συμβαίνω, ὁμοφρονέω. Gall. S'accorder & convenir. Ital. Confarsi, convenire. Germ. Einhellig seyn/ sich fügen/ schicken/ reymen/ oder tüglich seyn. Beig. Eendrachtig zyn. Hisp. Convenir & concertarse. Polon. Zgadzam se, przystawam. Vng. Hozza illem. Angl. To consent, to agree.] Tractum a Gruibus, teste Festo, quæ non se segregant, sive quum volant, sive quum pascunt. Plaut. in Curc. Sane illi inter se congruunt concorditer. Cic. 4. in Verr. Quod suos dies mensesque congruere volunt cum Solis Lunæque ratione. Suet. de claris Gram. Quod equidem non temere crediderim, quum temporum ratio vix congruat. ¶ Cum Dativo, Terent. Phorm. Congruit mulier mulieri magis. Cic. ad Papir. Pætum lib. 9. 24: Volo enim te scire, mi Pæte, initium mihi suspicionis & cautionis & diligentiæ fuisse literas tuas: quibus literis congruentes fuerunt aliæ postea multorum. ¶ Cum ad, Liv. 1. ab Vrbe, de Faustulo: Expositos jussu regis infantes sciebat. & tempus quo ipse sustulisset, ad ipsum congruere: Id est, competere. Budæus. Solinus in proprio significatu usus est c. 15. de Gruibus: Concors cura omnium pro fatigatis adeo ut si quæ defecerint, congruant universæ, lassasque sustollant, usque dum vires otio recuperentur.

Congruens, tis, participiū, Aptus, accommodatus, conveniens. [מתאים... ἁρμόδιος. Gall. Accordant, convenable. Ital. Accordante, conveniente. Germ. Einhellig/ sich fügend oder reymend. Hisp. Conveniente. Pol. Przystoyny. Vng. Illendo. Ang. Which agreeth to the purpose.] Plaut. Paneg. Ita charitas mutua, ita congruens tenor vitæ.

Congruentissimus, superlativus: [Vng. Igen illendo.] ut, Congruentissima voce insigniter acclamare, apud Apuleium in Apologia.

Congruentia, tiæ, f. p. Convenientia, similitudo [כשרון chischarón συμμετρία, ὁμόνοια. Gall. convenance, similitude, accord. Ital. Convenienza, similitudine, accordo. Germa. Gleichförmigkeit. Hisp. Conveniencia, semejança, accordo. Polon. Zgodna ... Vng. Illendoség, hasonlatosság. Ang. Aptenesse, lykenesse.] Suet. in Othone: Neroni insinuatus, facile primum inter amicos locum tenuit congruentia morum. ¶ Vnde & Congruum, κατάλληλον: & Incongruum, ἀκατάλληλον. Congruens, & Incongruens. Lact. li. 2: Est autē perversum & incongruens, ut simulachrum hominis in simulachro Dei colatur.

Congruenter, adverbium, Convenienter. [ἁρμοδίως, πρεπόντως. Gal. Convenablement. Ital. Convenientemente. Germ. Gleichförmiglich/ füglich. Hisp. Concertadamente. Pol. Przinależnie, ... Vng. Illendo éppen. Ang. Aptlie, fitlie.] Cicero 3 de Orat. Vt ad id, quodcunque agetur, aptè, congruenterque dicamus.

Congruus, adiect. [ἁρμόδιος. Vng. Illendo. Ang. Fitte, convenient to the purpose.] ut, Congrua tempora, Claud. 1. in Ruff.

Congrus sive Conger, [γόγγρος. Gal. Vn poisson appellé Congre. Ital. Congro pesce. German. Ein langer schlipfferichter Fisch in dem Meer/ wie ein Aal. Belg. Een Congeraal. Hisp. El congrio pescado. Pol. Węgorz morski. Vng. Harcsa. Angl. A counge.] Piscis est oblongus & lubricus, magnæ anguillæ non dissimilis, etiam hodie nomen retinens. Terent. En congrum istum maximum in aqua finito ludere paulisper. Plin. lib. 9. cap. 20: Alii longi, ut murena, conger.

Congylis, γογγυλίς, Latinè Rapum. Col. lib. 10. [Vng. Répa.]

Coniates, [κονιατής. Vng. Sikárló, mázoló] Græco vocabulo appellatur, qui parietes incrustat, aut tectorium inducit. ¶ Item qui athletas luctam inituros ceromate inungebat.

Conifera arbor, Dicitur quæ conos fert: hoc est, nuces pineis similes, κωνοφόρον δένδρον. Et, Coniferæ cyparissi. Coniferos, κωνοφόρους vocabant Græci, qui in Bacchi exercitu, dum in Indiam proficisceretur, thyrsos ferebant, conis & strobilis exornatos.

Conjicio, cis, Iacio, jaculor, simul jacio. [ירה randáh ירה jaráh, ῥίπτω, βάλλω. Gal. Ietter ensemble, ruer, faire aller & entrer. Ital. Gettare, gittare insieme. Germ. Zusammen werffen. Belg. Tesamen werpen. Hisp. Echar, echar con otro and. Polon. Na kupe miece, rzucam. Vng. Hagitom, hájíttal vetöm. Ang. To hurte to cast together.] Liv. 2. ab Vrbe: Clamore subito undique in unum hostem tela

conjiciunt. Cæsar li. 1. Comment. Pro vallo carros objecerant, & è loco superiore in nostros advenientes tela conjiciebant. ¶ Conjicere se aliquò, est cum festinatione se aliquò recipere. Terent. Heaut. Hæc ubi aperuit ostium, continuò hic se conjecit intrò. Cic. pro M. Cæcilio: Sin se in intimum balnei conjicere vellent, non satis commodè calceati & vestiti id facere possent. ¶ Conjicere se in pedes vel in fugam, idem est quod fugere, vel fugam arripere. Ter. in Phorm. Hinc me conjicerem protinus in pedes. Cic. pro Cæl. Atq; illo repentino hominum impetu se in fugam conjecisse. ¶ Conjicere in vinculo Salust. Ex eo numero complures Q. Metellus Celer Prætor ex Senatusconsulto causa cognita in vincula conjecerat: id est, ἔδησε. ¶ Conjicere vestem in collum. Plaut. in Epid. Orna te Epidice, & palliolum tuum in collum conjice: id est, ... ¶ Conjicere aliquem in lætitiam, lætitia afficere. Ter. in Heaut. Syre mi, obsecro, ne me in lætitiam frustra conjicias. ¶ Ponitur etiam frequenter pro conjectura assequor, conjecturam facio, agnosco, auguror, divino. [... chaber פתר pathar קסם kasam, συμβάλλω, στοχάζομαι. Gal. Avoir quelque opinion par conjecture, conjecturer. Ital. Congietturare. Ger. Erdencken/ erachten/ ein gemerck oder argwohn überkommen/ mutmassen. Hispan. Conjecturar. Polon. Domniemawam się, rozważam. Vngar. Aránzom, vetöm. Angl. To gesse.] Terent. in Phorm. Tu conjicito cætera. Et in Eunucho: Quid illud mali, nequeo satis mirari, neque conjicere. Plaut. in Cur. Mane sis, dum huic conjicio somnium. Cic. 2. de Divin. Num igitur aut aruspex, aut augur, aut vates quis, aut somnians melius conjecerit, aut ex morbo evasurum ægrotum, aut ex periculo navem, aut ex insidiis exercitum, quàm medicus, quàm gubernator, quàm imperator?

Conjecto, as, act. p. Frequentativum: Existimo, judico, divino. [... chabá ... קסם kasam, τεκμαίρομαι. Gall. Conjecturer, dire son opinion sans ... & quasi ... deviner. Ital. Congietturare, fare giettura. Germ. Erachten/ erachten/ schetzen/ ein gemerck nemmen. Hisp. Conjecturar, adevinar. Pol. Vważam, domyślam się, rozumiem. Vng. Vélöm, aránzom, alkalmazom. Angl. To gesse and give an opinion.] Terent. in Eunuch. Neq; satis quid dicam, aut quid conjectem. Liv. 5. ab Vrb. Postea eventu rem conjectantibus visum ad damnationē ipsius Camilli, captæ deinde urbis. &c. ¶ Conjectare, pro Conjicere συμβάλλειν: in quo jaciendi retenta significatio. Apud Gell. lib. 7. cap. 19, decreti verba hæc sunt: Cum L. Cornelius Scipio Asiaticus triumphans, hostium duces in carcerem conjectaverit.

Conjector, oris, m. t. Interpres somniorum, & portentorum vates: [פותר pother קסם kosem, ὀνειροκρίτης, ὀνειροπόλος. Gal. Celui qui predit par conjecture, devin. Ital. Interprete, spianatore de sogni. German. Ein Außleger der Träumen. Belg. Een Rader/ een droomen witlegger. Hisp. Devinador, soltando los sueños. Pol. Wykładacz snow, gadacz. Vng. Iövendölö. Angl. an interpreter of dreames.] à Conjectura: hoc est, directione quadam rationis ad veritatem. Cicero 2. de Divin. Defert ad conjectorem quidam somniasse se, ovum pendere ex fascia lecti sui cubicularis. Plaut. in Pœn. Nam isti quidem hercle orationi Oedipo Opus Est conjectore.

Conjectura, f. p. ut ait Speusippus est rei latentis judicium, & est id quod quis per rationes, & signa, & tempora, & hujusmodi conjicit: id est, cogitat, & colligit: opinio, suspicio, divinatio. [קסם késem פתרון pithrón, στοχασμός. Gal. Conjecture. Ital. Congiettura, segnale. German. Ein gemerck/ mutmassung/ auß deren man etwas abnimpt. Belg. Eeradinge. Hispan. Conjectura. Polon. Domniemanie. Vngaric. Iövendölés, vélekedés. Ang. Gessing.] Cic. Cornific. Quantum copiarum haberes, tum ipsa conjectura consequi poteram, tum ex literis tuis cognovi. Quintil. lib. 3: Conjectura dicta est a Conjectu: id est, directione quadam rationis ad veritatem. unde etiam somniorum atque monstrorum interpretes, Conjectores vocamus. ¶ Conjecturam Rhetores accipiunt pro eo statu quum facti est controversia: quoniam conjecturis causa confirmatur: Vocatur & Constitutio conjecturalis.

Conjecturalis, le, om. t adiectivum, Quod per conjecturam colligitur & proponitur. [στοχαστικός. Gall. Qui est en conjectures, choses qui on cognoist, ... & preuve par conjectures. Ital. Cosa che se giudica per congietture. Germ. Das man auß gemercken oder mutmassungen versteht vnd abnimpt. Hisp. Cosa de conjectura. Polonic. Rzecz ... ktore y się domyślamy. Vng. Az mi vélekedéssel, g yanusagból vag yon. Ang. That is vnderstanded by gessing.] ¶ Vnde Conjecturalem statum vocant Rhetores, quum per Conjecturas quæritur. An aliquid factum sit. Autor ad Herenn. lib. 1: Conjecturalis est, quum de facto controversia est: hoc modo: Aiax in sylva, postquam rescivit quæ fecisset per insaniam, gladio incubuit. Vlysses intervenit, occisum conspicatur, è corpore telum cruentum educit: Teucer intervenit, ubi fratrem occisum, & inimicum fratris cum gladio cruentato videt, capitis accersit. Hic quoniam conjectura verum quæritur, de facto erit controuersia, & ex eo constitutio causæ Conjecturalis nominatur.

Conjecturo, as, are, Conjicio. [Vng. Aránzom, vetöm.] Sen. lib. 9 Nat. quæst. Nobis conjecturare tantùm illa in occulto libet, nec cum certa inveniendi fiducia, nec sine spe.

Conjectanea, συμβαλλόμενα, libri Conjecturarum. [Vng. Iövendö mondo könyvek.] Gell. lib. 20. c. 11. de librorum festivis inscriptionibus: Est qui inscripsit, συμβολαί: Sunt item multi qui

conjecta-

coniectanea. Ab eod. Gell. lib. 14. c. ult. citatur Atticus Capito in Coniectaneorum ducentesimo quinquagesimo nono.

Cōniectatōriē, Adverb. [στοχαστικῶς. Vng. *Imenaô monaô képpen, gyanúba.*] Gell. lib. 14. c. 3: Et eius rei argumenta quædam Coniectatoriè ex eorum scriptis protulerunt.

Cōniectārium, Efficax atq; perfectū. [πόρισμα. Vng. *Tekéllesbl.*] Cic. 4. de Fin. Illud verò minimè coniectarium Nonius.

Cōniectūs, us, m. q. Iactus, coniectio. [רמיה *remiyáh* מקטרת *meschárech*, βολή. Gall *Iettement*. Ital *Il gittare*. Germ. Ein Zuwurff. Hisp. *Flechamiento lançe*. Pol. *Przymiot, przerzucenie*. Vng. *Hagitás, vetés*. Ang. *Casting or hurling together.*] Plin lib. 26. ca. 4: Aethiopide herba amnes ac stagna siccari coniecta, iactu clausa omnia aperiri. ¶ Sic Coniectus radiorum, apud eundem &, Coniectus oculorum, Cic. pro Planc. Non enim tribum Tarentinam, de qua dicam alio loco, sed dignitatem, sed oculorum coniectum, sed solidam & robustam & assiduam frequentiam præbuerunt.

Cōniectio, verbale, f. t. [רמיה *remiyáh* מקטרת *mettacharéh* ἐμβολή, καταβολή. Vng. *Hagitás vetés*. Ang. *A casting or hurling together.*] Cic. pro Cecin. Neque iactu cominus, neque coniectione telorum. ¶ Coniectio causæ dicitur, ut author est Asconius, causæ suæ in breve coactio: quia litigatores quum ad iudicem venissent, antequam causa ageretur, quasi per indicem strictim & anguste rem exponebant: id quod dicebatur causæ coniectio, fortasse quòd inde de tota disceptatione iudex coniicere aliquo modo posset. Coniectio item ponitur pro Divinatione à Cicerone de Nat. & Divin. Vbi coniectionem somniorum exponit vim cernentem & explanantem, quæ à diis hominibus significetur in somniis. ¶ Coniectio item pro Coniectura. Vlpian D. lib. 28. tit. 1. l. 21: Vtique placeret coniectionem fieri eius quod reliquit, vel ex vicinis scripturis vel ex consuetudine patrisfamiliâs vel regionis.

Cōniectūs, a, um, participium. [משלך *mustchlách* συμβεβλημένος. Gall. *Iette*. Ital. *Gittato*. Germ. Geworffen. Hisp. *Echado*. Polon. *Zrzucony, obrzucony*. Vng. *Vetetet*. Ang. *Cast or hurle together.*] Cic. de Amic. Sed existimare debes, omnium oculos in te esse coniectos: unum te sapientem existimant, & appellant.

Cōnīla, æ, sive Conile, es, κονίλη, Olus est cicutæ simillimum, quod à Dioscoride Myrrhis appellatur. [Pol. *Papiewicza, zły bodziuch, o.ka.*] Legitur hoc nomen in quibusdam Dioscoridis exemplaribus, quanquam doctiores malint numerare inter ea quæ scriptori huic paulatim accreverunt. Nicander certè in Theriacis Conilam eandem facit cum origano.

Cōniōn, pen. prod. n. f. [κώνειον. Gal. *Cigue*. Ital *Cicuta*. Hispan. *Ciguta*. Pol. *Swinia wesz*. Vngar *Bórók*. Angl. *Hemlocke*] Græco nomine appellatur herba perniciosissima, publica Atheniensium pœna nobilitata, quam Latini Cicutam appellant.

Cōnīsco, as, Est cornu petere more arietum, quum procurrentes capita inter se collidunt. [נגח *naghách*, κορύττω. Gal. *Cosser, heurter si ont contre front, comme sont les moutons*. Ital. *Assaltare con le corna*. Germa. Die Köpff an einander pürschen oder stossen. Hisp. *Herir con cuernos*. Pol. *Tłukam sie*. Vng *Öklelöbözöm*. Angl. *To dash with the hornes like bulles and rammes.*] Quint. Caput opponis, cum eo coniscans. Lucret. libro 2: Vesaniati agni ludunt, blandeque coniscant.

Cōnistīcæ, Aves, quæ à nonnullis Pulveratrices appellantur: utroque nomine ab earum consuetudine deducto, quod se pulveri soleant immergere. [ὄρνιθες κονιστικαί. Vngar. *Porba henerb madarak.*] Vide Cæl. lib. 7. cap 26.

Cōnistĭcā, æ, f. p. [κονίστρα. Vng. *Bay viada.*] Arena, sive palæstra: ita nominata ἀπὸ τῆς κονίας: hoc est, à pulvere, quo athletæ se mutuo solent aspergere.

Cōniŭgo, as, pen. corr. Coniungo, quasi in unum iugum iungo. [הצמיד *hitsmidh* חבר *chibbé*, συζεύγνυμι. Gall. *Ioindre & alier ensemble comme sous un ioug*. Ital *Congiungere* German Zusammen jochen/zusammen binden/zusammen kuppien Belg. *Tesamen koppelen*. Hisp *Ayuntar*. Pol. *Zprzęgam, złączam*. Vngar. *Öszve fogla om, egy iarombafogom*. Ang *To ioyne and couple together in one yoke*] Cic. 1. Offic. Estq; ea iucundissima amicitia, quam similitudo morum coniugavit.

Cōniŭgātă συζυγῆ, σύζυγα, συζυγοῦντα, apud Rhethores sunt, quæ ab uno genere veluti iugo flectuntur: ut à Iustitia, Iustus, Iuste, Iustū. ¶ Hinc Locum à Coniugatis dicimus, quum ita argumentamur. *Si risus, gaudium est, ergo & ridere, gaudere.*

Cōniŭgātŏr, toris, m. t. [συζευκτής: Vng *Öszve foglaló*. Ang. *That yoketh thinges together.*] ut, Boni amoris coniugator, de Hymenæo dixit Catullus in Epithalamico.

Cōniŭgātĭo Coniunctio. [צמד *tsémed* מחברת *machbéreth* συζυγία. Gall *Vnion, liaison*. Ital. *Vnion, ligamento*. Germ. Zusammen bindung. Hisp *Ayuntamiento* Pol *Spoienie, złączenie* Vngar. *Egybefoglalás*. Ang *Yoking or coupling together.*] Cicer. in Catone: Adminiculorum ordines, capitum coniugatio, & religatio. ¶ Dicitur etiam Grammaticis Coniugatio, variatio, & declinatio in verbis, quod multa tempora sub unum thema, quasi iugum subiungat.

Cōniŭgŭs, pen. corr. Quod coniugatum est [σύζυγος. Vng. *Fetekőzőr*. Angl. *Yoked togeter.*] Plin lib. 8. c. 23: Coniuga ferme vagantur nec nisi cum compare vita est.

Cōniŭgŭlŭs, a, um: ut, Coniugula myrtus, apud Catonē c. 133. Plin. l. 15. c. 10: Cato tria genera myrti prodidit: candidā, nigrā, coniugulam, fortassis à coniugus, ex illo Cluacinæ genere.

Cōniŭgĭum, n. f. matrimonium [חתנה *chatunnáh* συζυγία, γάμος. Gal. *Mariage, comme Elion & lien de mariage*. Ital. *Matrimonio*. Germ. Der Ehestand. Belg. Der Houlick Hisp. *Casamiento de marido à muger*. Polon. *Manzelski stan*. Vng. *Házasság*. Ang *Mariage, the bond of mariage.*] Virgil. 1. Aen. Conjugio jungam stabili, propriamq; dicabo. Cic. 4. de Fin. Vt conjugia virorum & uxorum à natura conjuncta esse dicerent. Idem 1. Offic. Prima societas in ipso conjugio est, proxima in liberis. ¶ Conjugium, pro coitu. Virgil. 3. Georg: - sæpè sine ullis Coniugiis vento gravidæ. ¶ Conjugium pro Conjugatis. Plin. lib. 10 cap. 12: Pellunt nidis pullos, ac volare cogunt, sicut & Corvi: qui & ipsi non carne tantùm aluntur, sed robustos quoque fœtus suos fugant longius. Itaque parvis in vicis non plus bina conjugia sunt: circa Cranonem quidem Thessaliæ singula perpetuò: genitores soboli loco cedunt. Vbi Plinius bina conjugia vocat Bina paria, duos mares ac totidem fœminas.

Cōniŭgālis, le. Quod ad coniuges, sive ad coniugium pertinet: [γαμικός. Gal. *De mariage, des appartenances de mariage*. Ital *Matrimoniale*. Germ Ehrlich/oder das zu dem Ehelent en gehört. Hisp. *Cosa pertenesciente al casamiento*. Pol. *Manżelsky*. Vng *Házassághoz valo, házasságbéli*. Ang. *Belonging to mariage.*] ut, Conjugalis totus, lectus conjugum Dii coniugales dicuntur, qui coniugiis præsunt, ut Iuno, Venus, Hymen. *Sen.* in Medea: Dii coniugales, tuque genialis tori Lucina custos.

Cōniŭgĭālis, in eadem significatione. [Vng. *Házásságbéli.*] Ovid. 5. Metam. - fremitu regalia turbæ atria complentur, non coniugialia festa. Qui canat, est clamor, sed qui fera nunciet arma. Fœdus coniugiale, Ovid. 11. Metam. Tunc quoque mansit amor, nec conjugiale solutum est Fœdus. Iura coniugialia, Ovid. 6. Metam Nec mea virginitas, nec coniugialia iura.

Conninx, com. t. secundùm Priscianum à Coniungo, is, sive Coniux sine n secundum Phocam, à Coniugo, as, Vxur, seu maritus. [בעל *béghál*, ὁμόζυγος. Gal *Le mary ou la femme*. Ital. *Moglie, ò vero marito*. German. Ein Ehegemahel. Belg Man/oft Wiff Hisp. *El marido ò la muger*. Pol. *Zona*. Vng. *Házasságban elö frámely, feleség, vagy frey* Angl. *The husband or the wife.*] Cicer. ad Q. Fratr. lib. 3: Fidelissima coniux. Ovid. 2. Metamorph. Hoc certè factum conjux mea nescit, *inquit*. Debita coniux: id est, Promissa & sponsa. Ovid Epist. 7: - quondam tibi debita coniux. Deiectam coniuge esse: id est, maritum amisisse. Virgil. libro 3. Aeneid. Heu quis te casu deiectam coniuge tanto Excipit.

Cōnīum, κώνειον, Vide Conion.

Coniŭngo, is, xi, ctum, act. t. Simul iungo, copulo, concio, congrego, coagmento, concilio, cunnecto: [חבר *chibbér* הדביק *hidbik*, συνάπτω. Gall. *Conioindre, alier, vnir*. Ital. *Congiungere*. Germ. Zusammen fügen. Hisp. *Ayuntar*. Pol *Złączam, spaiam*. Vng. *Öszve foglalom*. Ang. *To ioyne, couple or set together.*] ut, Coniungere boves feriis apud Catonem de Re rust. c. 138. Cassius ad Cice. lib. 12 Castra oppido coniunxit Virg. 3 Ecl. *Pan primus calamos* cera coniungere plures Instituit. Ovid. 8. Metam. - dextram cōiungere dextræ. Cic. pro Clu. Quantam vim habeat ad coniungendas amicitias studiorum ac naturæ similitudo.

Cōniunctūs, participium: [מחובר *mechubbar* מודבק *mudhbák* נצמד *nitsmád*, συνημμένος, συζευχθείς. Gall *Conioinct, alie, vni*. Ital. *Congiunto*. Germa. Zusammen gefügt. Hisp. *Ayuntados*. Pol. *Złączony*. Vng *Egybe foglaltatott*. Ang. *Ioyned or coupled together.*] ut, Homines benevolentia coniuncti. Idem in Verr. Quæ est enim tanta facultas & dicendi copia, quæ istius vitam tot vitiis, flagitiisque coniunctam aliqua ex parte defendere possit?

Cōniūnctūs, nomen ex participio. [Vng. *Egybe foglaltatos*] Plancus ad Ciceronem Sed primùm quod ita meritos iudicabam: deinde quòd ad omnes casus coniunctiores Reipublicæ esse volebam, Cic de Amic. Tum etiam cum iis & inter se coniunctissimos fuisse M. Curium, & T. Coruncanum memoriæ proditum est.

Cōniunctĭo, verbale, f. t. Copulatio, congregatio, necessitudo. [דבק *debek* מחברת *machébereth* התחברות *hitchabberúth*, σύζευξις. Gall. *Conionction, aliance, vnion, grande amitié* Ital. *Congiuntione, congiungimento grande amicitia, confederatione*. Germ. Zusammenfügung/vereinbarung Hisp. *Ayuntamiento, gran amistad*. Pol. *Złączenie, spoienie*. Vng. *Társaság, barátság, egybenfoglalás, szerkezetés*. Ang. *A ioyning together, frendship.*] Plin. libr. 14. c. 29: Ideò tum electa, quoniam coniunctioni & huic arbori Venus præest. Cicer. ad Brutum. Coniunctio tua cum collega, concordiaq; vestra, quæ literis communibus declarata est. Societas, coniunctionis humanæ. Cic. 1. de Finib. ¶ Coniunctio, partem etiam orationis faciunt Grammatici. Cic de Orat. Cum demptis cōiunctionibus dissolutè plura dicuntur. ¶ Ponitur etiam pro enunciationis genere in quo adhibetur. Et Cicer. de Fato: Ergo hæc quoque coniunctio est ex repugnantibus, & est Fabius, & mari Fabius morietur.

Cōniūnctē, adverbium. Simul, coniunctim. [יחד *jáchadh*, συνημμένως, συνδυασμένως. Gall *Conioinctement, ensemble en bonne vnion & concorde*. Ital. *Congiuntamente*. German. Samenthafft/mit einander. Hispan. *Ayuntadamente*. Polon. *Wespolek, społu*. Vng *Egygyütt, egy akaratban egyakarattal*. Angl. *All together.*] Cic. 2. de Orat. Etsi coniunctè sit celatum, &c. Plin Epist. 94 Huius est hæres Maximus noster, quem & ipse amo, sed coniunctiùs tu.

Cōniūnctissĭmē, & amantissime cum aliquo vivere. [Vng. *Igen barátságosan.*] Cicero de Amit.

Coniunctim, aliud adverbium. [κατὰ συμπλοκήν. Vng. Eggyutt, egyentő [e pe.] Cæs.6.bell.Gall. Hujus omnis pecuniæ conjunctim ratio habetur.

Conjux Vide Conjugo.

Coniuro as, pen.prod. Simul juro, consentio, conspiro, & plerumq; in malam partem. [קשר kaschar, συνόμνυμι, συνωμοτέω. Gall. Conjurer, conspirer, jurer ensemble de faire une mesme chose. Ital. congiurare. German. Zusammen schweren. Belg. Met anderen sweeren. Hispan. Conjurar los que conspiran. Pol. Zprzysięgam się, zmawiam się. Vng. Egybe eskwszom. Ang. To conspire or swear together for the performing of an act.] Salust. Sed antè conjuravêre pauci in quibus Catilina fuerat. ¶ Interdum in bonam partem accipitur, quum plures eidem juramento honestam ob causam sese astringunt. Vnde Mutius Scævolæ apud Liv.lib.2: Trecenti (inquit) conjuravimus principes juventutis Romanæ, ut in te hac via grassaremur. ¶ Horat de Arte poët. per translationem posuit pro consentire, sive sibi mutuo opem ferre: Alterius sic altera poscit opem res, & conjurat amicè. ¶ Est etiam Conjurare, simpliciter jurare. Gell. Age, malitiam saltem defende: tu verbis conceptis conjurasti sciens, scienti animo tuo.

Coniuratio, verbale, f.t. conspiratio. [קשר késcher, συνωμοσία, σύστασις. Gal. Conjuration, conspiration. Ital. La congiuratione. Germ. Zusammenschwerung. Hispa. La conspiration ò conjuration. Polon. Zprzysiężenie się, zmowa. Vngar. Egybe eskwes, alattomban valaki ellen valo ösz ueeskwes. Angl. Conspiracie.] Terentius in Hecyr. Pro deum atque hominum fidem, quid hoc genus est? quæ hæc conjuratio? Vt omnes mulieres eadem æque studeant, nolintque omnia? Cic 2. de Divin. Mirabile autem illud, quòd eo ipso tempore, quo fieret judicium conjurationis in Senatu, signum Iovis biennio postquam erat locatum, in Capitolio collocabatur.

Coniurati dicuntur, qui conjurarunt, jurati qui jurarunt [משבעים ko ... συνομόται. Gal. Ceux ont conjuré, ... Ital. Quelli che hanno congiurato insieme. Germ. Die zusammen geschwornen / ein aufrührische oder meuterische Rott. Hispa. Los que conspiran, ò estan conjurados con otros. Pol. Zprzysiężeni. Vng. Egybe eskwtek. Ang. They that have sworne together to performe any purpose.] Cicer in Cat. Ego quanta manus est conjuratorum quam videtis esse permagna, tantam me inimicorum multitudinem suscepisse video. ¶ Interdum conjungitur cum Genitivo: ut, Conjuratus Getarum, qui cum Getis conspiravit. Claud.1. in Ruf. tuoc proditor ille Imperii conjuratusque Getarum Distulit instantes, eluso principe, pugnas.

Conlatro as, are, act p. Latratu infesto, obloquor. [καθυλακτέω Gal. Abbayer ensemble, abbayer contre quelque chose pour la blasmer. Ital. Abbaiare. Germ. Wider etwas bellen oder redent / schmähen. Hisp. Ladrar ... Pol. Przeszczekiwam. Vng Meg ... gatok. Ang. To bark against one and blame.] Sen. de vita beata: Si quis ex his qui philosophiam collatrant, quod solent, dixerit. Cur ergò melius loqueris, quàm vivis?

Conlutulo Vide Collutulo.

Connato, connatas, pen. correp. n. p. connatare, simul natare. [συννήχομαι. Vngar. Egg ...] Connatat nobiscum, dixit Maur. per translationem, pro Kitalis est.

Connecto, is, simul necto. [קשר kaschar ... asár ... chibbér. συνάπτω, συνείρω. Gall. Lier ensemble, attacher ensemble, accoupler, conjoindre. Ital. Annodare insieme. Germ. Zusammen knüpffen / an eine ander binden. Hisp. Travar ... con otro. Pol. Związuję. Vngar. Egybe foglalom. Angl. To knit and tie together.] Quint. lib.5. cap. ultimo: Quæ apprehensa Græci magis (nam hoc solùm nobis pejus faciunt) in catenas ligant, & inexplicabile serie connectunt. Falces scalasq; connectere. Tacit. li.19. ¶ Cum Dativo, Cic. in Pison. Persequere connexos his funeribus dies. ¶ Connectere, item pro Orationem perpetuam concatenare dixit Quint. lib.2. Nonnulli certa sibi initia, priùs quàm sensum invenerint, destinant: eaq; clare secum diuq; meditati, desperata connectendi facultate deserunt. Idem alibi: Continuare verba, dixit, Turbari memoria, vel continuatis verbis facultate destitui, nusquam turpius. ¶ Vestem connectere: Id est, cingere. Claud. 1. in Ruff. Illa ubi cæruleo vestes connexuit angue Nodavitque adamante comas.

Connexus participium. [קשור kaschúr ... asúr ... mechubbá ... Gal. Lié ensemble, conjoinct, ... Ital. Legato insieme, congiunto. Ger. Zusammen geknüpfft / aneinander gebunden. Hisp. ... juntamente, travado con otro. Pol. Związany. Vngar. Öszue foglaltatott. Ang. ... tied together.] Cicer.2. de Nat deor. Inde fides ... interposita, connexaque videtur.

Connexus us, m.q. [מחבר ... מחברת machbereth ... σύμπλεξις ... Gal. ... conjonction, connection. Ital. Legamento congiunto ... Ger. Zusammenbindung oder Knüpffung. Hisp. Atadura, travazon. Pol. Związanie. Vngar. Öszue foglalás. Angl. A binding or knitting together.] Lucr. lib. 2 differre necesse est Intervalla, vias, connexus, pondera, plagas. Connexu corpus adhæret Idem lib 3.

Connexum xi n.f. Pro conclusione. τὸ συνημμένον. Cic 3. Acad. Ipsa enim ratio connexi quum concesseris superius, cogit inferius concedere.

Connexio, onis f.t. Connectendi actus. [מחברת machbéreth, συναφή ... Vng. Öszue foglalás, egybe kötés. Ang. A knitting together.] Et pro Conclusione apud Quint.lib.3.c.14

Connexivus, a, um, [συναπτικός. Vngar. Öszue foglaláshoz al-kalmatos.] Quod aptum est connectere: ut, Connexiva conjunctio, apud Gell. lib.10. cap.29. pro Copulativa, σύνδεσμος συμπλεκτικός.

Connitor eris, d.t. Simul vel vehementer nitor, operam do. [יגע jagháh, συντείνομαι. Gall. S'efforcer à faire quelque chose. Ital. Sforzarsi à suo potere. Ger. Etwas mit einander understehen zu thun. Hisp. Esforçar se ò es forçarse para hazer algo. Pol. Usiłuję, ważę się. Vngar. Erösködöm, igyekezöm. Ang. To force him in doing any thing.] Cicer. de Finib. Quum autem paulum firmitatis accesserit, & animo utuntur & sensibus connituntur que, ut sese erigant. ¶ Conniti, pro enit & parcere. [ילד jalád, ἀποτίκτειν. Gall. Enfanter. Ital. Partorire. German. Gebären. Hisp. Estar la muger de parto. Pol. Rodzę. Vngar. Szwlök, ellök. Ang. To bring forth yonge.] Virgil. Eclog.1: Hic inter densas corylos modò namque gemellos Spem gregis, ah silice in nuda connixa reliquit.

Conniveo, ivi, vel xi, ctum, n.s. Oculorum palpebras moveo, modò claudo, modò aperio: & ponitur pro Dissimulo. [קרץ karáts, σκαρδαμύττω, καμμύω. Gal. Cligner les yeux, ... Ital. Serrar l'occhio. Germa. Blinzen, mit den augen zwinden. Belg. Dinckoogen. Hisp. Abaxar los ojos poco à poco ... Pol. Pobłażam, przeglądam, mrużam. Vngar. Pillogatok, szemet hunyok. Ang. To Wink.] Plin. lib.11: Graviores alitum inferiore gena connivent. Idem: Columbæ & similia utraque gena connivent. Gell. lib.15. dixit Connivere cava ventris & stomachi, pro stipari, claudi, & contrahi. Cicer. 4. Philip. Quibusdam in rebus etiam conniveo. Idem pro Cælio: Pro dii immortales, cur interdum connivetis in hominum sceleribus maximis? Sueton. in Cæs. Delicta neque observabat omnia, neque pro modo exequebatur, sed desertorum, ac seditiosorum inquisitor ac punitor acerrimus, connivebat in cæteris: id est, reliqua convitia oculis veluti clausis prætheribat, tanquam dissimulanter illa contueretur. E contrariò Inconnivens dicitur, qui oculis est vigilantibus, & aliqua in re fixis sine mutatione, ἀσκαρδάμυκτος. Gell. de Socr. Inconnivens, immobilis in iisdem vestigiis perstabat. Habet hoc verbum ni syllabam productam. Silius: Connivent, solemque pavens deprendere visu. Persius Sat.6: Væ nisi connives.

Conniventia f.p. Dissimulatio. [... Gal. Dissimulation de voir quelque chose, ... semblant de ne voir ou apercevoir. Ital. Il dissimulare, il far sembiante di non vedere ... Germa. Das blinzen mit den augen / oder die übersehung da man einem etwas hingehen lasst. Hispan. El consentimiento abaxando los ojos. Pol. ... Vng. Ieneteés, elhallgatás. Angl. A winking, or dissembling.] L.I.C. de fund. & salt. rei dom. lib.11: Quòd si venalis procuratorum conniventia ut id deinceps tenetur admiserit, eos gravissimo jubemus supplicio subjacere.

Conno as, are, simul no. [συννήχομαι. Vng. Eggyutt uszok. Angl. to swymme together.] Connare, Simul nare, Proprium est piscium.

Connatio, verbale f.t. Plaut. Connationis nostræ conscius: id est, quod eandem admiremur mulierem. Sipont.

Connodo, as, penult. prod. Cato. [Germ. Zusammen oder an eine ander knüpffen.]

Connubo, connubis, pen. prod. connupsi, connuptum. Matrimonio jungor [συνοικέω. Gall. Se marier ensemble. Ital. Maritarsi insieme. Germ. Sich verheiraten oder verheyrathen. Hisp. Casarse ... Pol. Żenię się. Vng. Férhez megyek, megházasodom. Ang. To be maried together.] Apul. Nescientibusque parentibus puellari ætate connupseramus.

Connubium n.s. Ius legitimi matrimonii, à Nubo, cujus prima producitur, quum in Connubio quandoque propter metri necessitatem corripiatur. [חתנות chatun ... ἐπιγαμία. Gall. Conjonction par mariage, lien de mariage, affinité par mariage. Ital. Lega del matrimonio. German. Die Ehe / oder Ehestand: item / das Recht des Ehestands. Belg. De Echt / den teechten Staet. Hisp. La ley, ò derecho del casamiento, ... Polo. Ożenienie, małżeństwo. Vng. Házasság. Ang. Ioyning together by mariage, right of mariage.] Virgil. 1. Aeneid. Connubio jungam stabili: est enim Systole figura, qua syllaba natura longa corripitur. Alii Virgilium producit nempe 4. Aeneid connubia nostra Reppulit. Cicer. 1. Offic. Sequuntur connubia & affinitates ex quibus etiam plures propinqui.

Connubialis Nuptialis quod ad connubium pertinet. [ἐπιγάμιος. Gal. De mariage, et appartenances de mariage. Ital. Matrimoniale. Germ. Ehelich / hochzeitlich. Hisp. Cosa de casamiento. Pol. Weselny. Vng. Házassághoz valo. Ang. Belonging to mariage.] ut, Carmen connubiale apud Claudium 7 Paneg. Vincla connubialia. Stat.5. Thebaid. δεσμὰ γαμήλια.

Connudo as, are; peo. product. Nudo. [פשט pischschet ... γυμνόω. Gall. Mettre tout nud, descouvrir. Ital. Nudare. Germa. Entblössen / entdecken. Hisp. Desnudar la vestidura. Polon. Odkrywam. Vng. Meg mezitelenitöm. Angl. To make naked or uncouer.] Plin. lib.18. cap.7: Iam primùm abigi grandines, turbinesque, contra fulgura ipsa in mense connudata, sic averti violentiam cœli.

Conoides, [κωνοειδής. Vngar. Határos.] A Græcis dicitur quicquid conicum est, hoc est metæ formam habet: unde Cupressus fœmina hoc veluti proprio epitheto à mare distinguitur, eò quòd fastigium habeat in metæ formam convolutum, quum mas extra se ramos spargat.

Conopeum, n.s. [יריעה jerihah מרבד marbád. κωνωπεῖον. Gal.

Gal. *Courtine autour d' vn lit, pauillon* Ital. *Papiglione da letto*. Germ. Ein Umbhang umb das Beth, wie es vor zeiten die Egyptier gebraucht haben, wider die grossen Mucken oder Fliegen, so auß dem Fluß Nilo herauff kommen. Belg. Mustenet / ombhanck oft pavilio m over een Bedde. Hisp. *Pauellon contra los mosquitos*. Polon. *Namiotek na loze*. Vng. *Szunyog hálo*. Ang. *A canopy to hang about beddes a pauill on*.] Teotorium seu velum, & papillo, ille lineus, vel laneus, seu bombycinus: qui toto circundatur ad arcendum culices: quo maximè utuntur Alexandrini quòd ex Nilo culices confluant, quos κώνωπας dicunt. Inde κωνωπεῖον per ει diphth ngum Poëtæ tamen Latini suo quodam jure abjiciunt vocalem subjonctivam, & peoultimam corripiunt. Propertius: Fœdaque Tarpeio conopea tendere saxo. Et apud Horat. lib. E. od. Et inter signa turpe militaria Sol aspicit conopeum. Posterius carmen est Iambicum dimetrum, cujus ultima sedes poscit Iambum. Ineptissimè autem lapsi sunt, qui per æ, diphthongum hanc dictionem scribendam præceperunt.

Cōnōps, [κώνωψ. Polon Komar. Vngar Szunyog. Ang. *A gnat*.] A Græcis appellatur minoris muscæ genus, quod nos Culicem appellamus Inde Conopeum, ut jam docuimus.

Cōnŏr, aris, d.p. Nitor, operam do. [יגע jagah. πειρᾶσθαι. Gal. *Essayer, tascher, ou s' efforcer à faire quelque chose* Ital. *Sforzarsi* Germ. Underſtehen / ſich etwas zuthun undernemmen. Belg Onderſtaen. Hisp. *Esforcar se para hazer alguna cosa*. Pol. *Usiluie, wysilie*. Vng. *Igekezem*. Ang. *To endeauour or go about some thing*.] Terent. in Andr.: tum autem hoc timet, ne deseras se. P. Hem egone istuc conari queam? Idem ibidem: Ego Pamphile hoc tibi pro servitio debeo Conari manibus, pedibus, noctesque & dies Capitis periculum adire, dum prosim tibi.

Cōnātŭs, us, ui, m. q. Nisus, labor, vis impetus. [יגיעה jeghiháh. πεῖρα. Gall. *Effort, essay, entreprinse*. Ital. *Sforzo, ssorzanza*. German. Das underſtehen / oder die underwindung eines dinges. Hisp. *Esfuerco, experiencia*. Polon. *Podstepie sie rzeczy, usilowanie, wazenie sie*. Vngar. *Igekezet*. Angl. *Endeuour in doing a thing, an enterprise or intent*.] Cic. 1. de Nat. deor. Dedit autem eadem natura belluis & sensum, & appetitum, ut altero conatum haberent ad naturales pastus capessendos: altero secernerent pestifera à salutaribus. Idem de Clar. Orat. Populi ingrati pulsus injuria, se ad hostes contulit, conatumque iracundiæ suæ morte sedavit.

Cōnāmĕn, nis, n. t. Conatus, nisus. [יגיעה jaghiáh, πεῖρα. Vng *Igyekezet*, Ang. *Endeuour, besy with ab ut a thing*.] Ovid. Metamorph. dextraque molarem Sustulit, & magnum magno conamine misit.

Cōnāmĕntum, ti n. f. [Pol. *Podloga, item, podpora*. Vng. *Segéd*.] Plin. lib. 19. c. 2. de Sparto loquens: Ad reliquos usus laboriosè evellitur, ocreatis cruribus, manibusque tectis manicis, convolutum osseis, ligneisque conamentis: hoc est, adjumentis, & fulcimentis ligneis.

Cōnquădrāre, In quadratam figuram redigere. [τετραγωνίζω. Gal. *Esquarrer*. Ital. *Squadrar vna cosa ò reducer in quadro*. Germa. Gevierdt machen / in vierung bringen. Hisp. *Quadrar vna cosa ò reduzir en quadro*. Pol. *Czworograniasto czynie*. Vng. *Négy szegre csinálom*. Angl. *To make square*.] Col. lib. 8. c. 3. Conquadratæ deinde foratis duobus adversis parietibus induuntur, *&c*.

Cōnquăssāre. act. p. Concutere est, vel confringere, conterere. [שבר, bighbhás̆h ניר εὐγεῖς συνθλάω, ἀναρρηγνύω. Gall. *Esbranler, casser & briser, froisser*. Ital. *Conquassare*. Germ. Erschütten / erstellen / zerbrechen Hisp. *Sacudir, ò quebrar y gastar*. Pol. *Namiatege sluze, zkrusiam, wkaziliam, zdymac*. Vng. *Öszue vetni, öszue rontani*. Ang *To shake and break in shaking*.] Cato cap. 52: Qualum ineditito ex una parte propè imum: si vero calix erit, conquassato, cùm eo qualo aut calice in scrobem posito Corpus conquassatum, Lucret. lib. 3. Conquassari terræ motibus. Cicer. 1. de Divin. Apulia maximis terræ motibus conquassata est. ¶ Conquassare nationes, per translationem, pro vastare, & conterere. Cicer. pro Sestio: Etiam exteras nationes illius anni furore conquassatas videamus.

Cōnquăssātĭo verbale f. t. Concussio, commotio. [שברון rahasch פירוד meruttáh. ἀνατροπὴ. Gall. *Esbranlement*. Ital. *Conquassamento, crollamento*. Germ. Erschütung. Hispan. *Aquella obra de sacudir, sacudimiento*. Pol *Zsluczenie, ze…ie*. Vngar. *Öszue vetés, öszue rontás*. Ang *A shaking*.] Cic. 4. Tusc. Itaque illa duo, morbus, & ægrotatio ex totius valetudinis conquassatione & perturbatione gignuntur.

Cōnquĕrŏr, eris, d. t. Queror. [תלונה nalón. μέμφομαι. Gall. *Se complaindre*. Ital *Lamentarsi, dolersi*. Ger. Sich beklagen Hisp *Quexarse de otro* Polon *Narzekam, uskarzam sie*. Vng. *Panaszolkodom*. Ang. *To complaine*.] Cicer. 5. Verr Tanta vis erat injuriarum, ut homines quidvis perpeti, quàm non de istius pravitate & injurijs deplorare & conqueri mallent. Idem Metello lib. 5. Epist. Satis habeas, nihil me etiam tecum de tui fratris injuria conqueri.

Cōnquĕstŭs, us, oi, m. q. Querela. [תלונה telunáh. μέμψις, μεμψί-μοιρία. Gal. *Complainte*. Ital. *Lamento, rammarico*. German. Ein klag. Hisp *Quexa de otro* Polon. *Uskarzanie*. Vngar. *Panaszolkodás*. Angl. *A complayning*.] Livius 8. ab Vrbe: Tum libero conquestu coortæ voces sunt.

Cōnquĕstĭo, aliud verbale, f. t. [Polon *Narzekanie*. Vngar. *Panaszolkodás*.] Cicer. ad Quint. fratr. lib. 1: Vbi nullum auxilium, nulla conquestio.

Cōnquĭēsco n. t. Quiesco. [שקט schakát נוח nuach. ἡσυχάζω, ἀναπαύομαι. Gal. *Se reposer, prendre repos*. Ital. *Acquetarsi*. Germ. Ruhen. Hisp. *Holgar*. Polo. *Odpoczywam*. Vng. *Megnyugszom*. Ang. *To be at rest, o rest*.] Cic. 5 de Fin Videmus igitur ut conquiescere ne infantes quidem possint. ¶ Conquiescere in re aliqua, elegater accipitur pro re aliqua delectari. Cic. Curioni. Aetas nostra jam ingravescens, in amore atque in adolescentia tua conquiescat. ¶ Conquiescere à re aliqua. Plinius in Paneg. 88 Nullum locum, nullum esse tempus, quo funestorum Principum manes à posterorum execrationibus conquiescant. Id est, quo posteri eos non execrentur. Cicer. ad Lentulum libro 1: Vt quoniam, nisi perfecta re de me non conquiesti. Id est, propter me solicitus esse non desiisti, donec confectum fuerit negotium meum.

Cōnquĭnīsco is, n. t. conqueri, Caput inclino. [קד kad, ὑποκύπτω. Gall. *S' encliner & faire le petit*. Ital. *Chinare il capo*. Germa. Sich nidergen / oder bucken. Hispan. *inclinar o abaxar la cabeca*. Polon *Nakłaniam sie, zchylam sie duikme*. Vngar *Fejem lehajtom*. Ang. *To donk or bikken with the head*.] Plautus: Faciendum est puerile officium conquiniscam ad cistulam.

Cōnquīro, is, act. t. Est diligenter quæro, & investigo. [בקש bakkesch חפש chippés. ἀναζητέω. Gallicè. *Cercher de tous costez par tout, cercher diligemment*. Italicè, *Cercare con diligenza*. German. Fleissig suchen oder erforschen / zusammen suchen. Hispanic. *Buscar con toda mente y diligentemente*. Pol *Pilno zbaidowie szukam*. Vng. *Szorgalmatossan meg keresem*. Ang. *To search for diligentlie*.] Cic. lib. 5. in Verr. Quum undique homines nequissimos conquisisset. ¶ Inde Conquirere milites, est delectum militum habere.

Cōnquīsĭtĭo, verbale, f. t. [חפוש chipput. συζήτησις Gall *Cerchement, esprouve, perquisition*. Ital *Ce camento, inquisitione*. Germa. Zusammen suchung / das fleissig erfragen oder nachsuchen. Hispan. *Aquella obra de buscar, busqueda con diligencia*. Polon. *Pilne zbieranie, zgromadzenie, zbaidzenie*. Vng. *Szorgalmatos keresés*. Angl. *Diligent searching*.] ut, Conquisitio militum, est ipse militum delectus, quum scilicet Imperator pro sua autoritate, quos et visum fuerit, ad militiam conscribit etiam invitos: quod in majoribus tantum Reipublicæ periculis fieri consuevit. Alioqui enim contenti erant iis, qui ultrò nomina dabant. Cic. de provinciis Cons. Exercitus ille noster superbissimo delectu, & durissima conquisitione coactus, omnis interiit.

Cōnquīsītōres, m. t. Dicti sunt homines illi, per quos milites conquirebantur. [מבקשים mebakkeschím. στρατολογοῦντες, οἱ ἀναζητοῦντες. Polon. *Badacze, szukacze*. Vng *Keresők*. Ang. *Seekers or inquisitours for ye men*.] Cicero ad Atticum: Nullus usquam delectus: nam conquisitores φαινοπροσωπεῖν non audent, nec nomina dant.

Cōnquīsītus, nomen ex participio: [Polon *Przebrany*. Vng. *Válogatott*. Ang *Dainte fine*.] ut, Mensæ conquisitissimis epulis extruebantur, Cic. 5. Tusc.

Cōnquīsītē, adverbium, Doctè & diligenter, exquisitè. [ζητητικῶς, ἀκριβῶς, ἀκριβῶς. Gall. *Songneusement, diligentement*. Ital. *Con buona diligenza, diligentemente*. German. Gantz fleissiglich. Hispan. *Con toda diligencia de buscar*. Polon. *Barzo pilnie, zwlaszcza pilnie, przebranie*. Vng. *Szorgalmatossan*. Angl. *Singularlie, by diligence*.] Gell. lib. 3. cap. 16: Hæc Varro de numero septenario scripsit admodum conquisitè.

Cōnrĕi, Dicuntur qui simul ob eandem causam rei facti sunt, [συναίτιοι. Gall. *Ceux qui sont adiournez ensemble pour comparoir devant le iuge*. Ital. *Coreo, in compagnia*. Germ. Die mit einander an einer sach schuldig seynd Hispan *Acusados y demandados juntamente en juyzio*. Pol *Spolnie winny, ktorzy spolnie oskarzeni*. Vng. *Egy mas vadoltatnak, egyenlő bunös ök*. Ang. *Which are summoned for one cause*.] Dictio frequens est apud Iureconsultos, ut apud Vlpian. in l. Liberationem. [. nunc de effectu. ff. de liber. leg.

Cōnrĕgĭōnē Veteres pro, è regione dixerunt, Festus.

Cōnsălūtārĕ, act. p. Est ultrò, citroque salutare. [שאל לשלום ish שאל leh-dischalóm ichele Eim. προσαγορεύω, ἀσπάζομαι. Gall. *S' entresaluer, aluer les vns les autres, ou ensemblement ensemble*. Ital *Salutare insieme*. German Begrüssen / mit einander grüssen. Hisp. *Saludarse vno à otro*. Pol. *Nawzajem pozdrowienie …* Vng. *Egy masst köszöntöm*. Ang. *To hail, one another*.] Cic. lib. 2. de Orat. Qui quum inter se, ut ipsorum usus ferebat, amicissimè consalutassent.

Cōnsălūtātĭo, verbale, f. t. [ἀσπασμός. Gall. *Salutation entre amis ou cognenus*. Ital *Salutatione de molti ad uno ò tra loro*. German. Ein Gruss / so viel mit einander thun. Hispan. *Salutacion vno à otro*. Pol. *Spolne pozdrowieni*. Vng *Egy masnak köszönése*. Ang *A halsing together amonge many*.] Cic. lib. 2. ad Attic. Hinc plausus maximi, consalutatio forensis perhonorifica.

Cōnsanguĭnĕi, m. f. Dicuntur, qui sanguine inter se connexi sunt, per virilem sexum. [קרוב שאר kaeb קרוב karób מיודע modháh. συγγενεῖς ὁμαίμονες ἀγχιστεῖς. Gal. *Parens du costé du pere, d' vn mesme sang & parent* Ital. *Parienti*. Germ. Blutsfreund / ein Blutsverwandter Belg. Bloetverwanten. Hisp. *Parientes dela mesma sangre*. Pol. *Krewny przyiaciele*. Vng. *Vér szerént valo rokonságok, atyafiak*. Ang. *Of kynred by blood or birth*.] Plaut. in Pœn. Meis consanguineis nolo te injustè loqui. Cicer. ad Attic. libro 2: Sed Βοώπιδος noster consanguineus, non mediocres terrores jacit atque denuntiat. Itaque propriè consanguineorum appellatione continentur fratres ex eodem patre nati, libro 3. Institu-

stit. tit de legit. agn. success. §. j. Itaque ex eodem parte nati fratres. Agnati sibi sunt, qui & Consanguinei vocantur. Arma cōsanguinea, Claud. in bel Gild. Turba consanguinea, Ovid. Epist. 14. Sopor consanguineus lethi, Virg 6. Aen.

Cōnsanguĭnĭtās, l.t Ipsa sanguinis conjunctio. [מודעת modbahath. συγγένεια πρὸς αἵματος. Gall Consanguinité parenté du costé du pere. Ital Parentado. Germa. Blutfreundschafft Hispan Parentesco de sangre. Polon. Krewnosc. Vng. Vér szerént valo atyafiság. Ang. Linked by blood or birth.] Liv. 7 ab Vrbe: Cæritum populum misericordia consanguinitatis. Tarquiniensibus adjunctum fama ferebat. Propinquus sanguinitate alicui, Virg. 2. Aeneid.

Cōnsāno as, Curo, sano. [רפא rapha. ἰάομαι Gall. Guarir. Ital. Sanare. Germ. Heylen/gesund machen Hisp. Sanar. Polon. Uzdrawiam vlecżam. Vng Meggyógyitom. Ang. To heall, to make whole.] Col. lib. 4. c. 24 Quo plerunq; fit, ut quod præcidi debeat, perfringatur, & sic vitis laniata scabrataq; putrescat humoribus, nec plagæ consanentur. ¶ Consanere pro Consanescere. Vlp. in l. Idem ff. de Aedilitio edicto. Idem Offilius ait: Si homini digitus sit abscissus, membrive quid laceratum, quanvis consanarit, si tamen ob eam rem eò minus uti possit, non videri sanum esse. ubi tamen fortassis, una litera sublata veriùs legeretur, Consanuerit.

Cōnsānēsco, is, Sanus fio. [חיה chajah. ὑγιάζομαι, ὑγιὴς γίνομαι. Gall Se guarir, se guarir. Ital. Divenitar sano. Germ. Gesund werden. Hisp Hazerse sano. Polon Ozdrawiam. Vngar Megg ogyultok, fölgyógyulok Angl. To waxe whole] Cicer. Sulpitio libro 4: Nunc autem hoc tam gravi vulnere etiam illa quæ consanuisse videbantur, recrudescunt Col. l b 4 ca. 27: Tum etiam vitem minus cicatricosam reddit quoniam id, ex quo viride & tenerum decerptum est, celeriter consanescit.

Cōnsārcĭnārĕ, Simul sarcire significat, & nullo delectu conjungere. [תפר taphar. συρράπτειν. Gal Recharger, adjouster a la charge, rempiecer & refaire. Ital Cosire insieme. Germa. Etwas zu bürdinen zusammenbinden/burdinen machen. Hisp Coser, ò zurzir juntamente Pol. Zgromadz wsżytko szie w asi wiaże, zkupiam. Vng. Öszve fotozni, sod gátni, varrogatni. Angl. To burden, or loden further, to botch and amend garmentes.] Gell. libro 13. cap. 23: In quo versu non oportet alterum videri verbū, idem quod superius significans, supplendi numeri causa extrinsecus additum & consarcinatum. Est enim hoc inane admodum & futile. ¶ Compositum est à Sarcino, quod apud veteres Iurisconsultos frequentissimè legitur pro sarcire & Sarcinator pro Sartore.

Cōnsārrĭo, is, ire, Sarrio [עדר haadhar. συσκαλεύω. Gal Sarcler ensemble. Ital Zappa e cavare. Ger. Erjeten/feubeten. Hisp Sachar ò escardar la tierra. Pol Oplewiam. Vng. Meggereblyélem, az gazas tisztíton. Ang. To roke or weede.] Colum. lib. 11. cap. 3: Deinde sulci omnes consarriendi.

Cōnsaucĭo, as, activum. à quo Consaucior, aris, passivum. [המחיץ nimchás. καταστραυματίζω Gall Blesser fort, navrer. Ital. Ferire. German Verwunden/verletzen. Hisp. Herir ò llaga. Pol Ranię zadaię, obrażam sakże tacha się eese. Vngar. Megsebesitem. Ang. To hurt, to wound Autor ad Heren. lib. 4: In hoc autem crebro & celeri vulnere corpus consauciari videtur.

Cōnscĕlĕrārĕ, est scelere conspurcare [טמא timmé חטא chittá. μιαίνειν. Gal. Prophaner, contaminer, souiller de meschanceté. Ital Sporcare di sceleragine. Germ. Durch lasterliche ding geschenden oder vermasgen. Hisp. Ensuziar algo peccando. Pol Niecznota się. Vngar. Latorsággal meg fertöztetem. Ang. To defile and polute with some mischeuous dede.] Liv. 10. bel. Maced Agite, conscelerate aures paternas, decernite criminibus, mox ferro decreturi. Conscelerare oculos dicuntur qui nefandum aliquod facinus aspiciunt. Ovid. lib. 7. Metam. Cur non & specto pereuntem, oculosque videndo Conscelero?

Cōnscĕlĕrātus, a, um, Sceleratus: [חטא chattá. ἀλιτήριος. Gall Souillé & ordure malefice, meschant & vicieux Ital. Pieno ò macchiato di sceleragine. German. Mit lasteren bifleckt oder verwüstet Hispan. Ensuziado algo peccando. Polon. Niecznota welki. Vng Lator. Angl. Mischeuous, vngracious full of naughtinesse.] ut, Conscelerata mens, Cic. in Cat Et pro Cluētio: Conscelerata exectio linguæ. Cōsceleratus vultus. Ibidem. A filiis consceleratissimis furiæ domesticæ & assiduæ pœnas parentum dies noctesque repetunt, Cic. pro Sext. Rosc. Amer.

Cōnscēndo, is. Navim ingredior navigandi causa. [עלה haalah. ἐμβαίνω. Gall. Monter, monter en une navire, s'embarquer. Ital. Entrare in nave per navigare, Ascendere Germ. Aufsteigen/in ein Schiff steigen Hisp. Subir en la naue para nauegar subir juntamente. Pol. Wstępuię na łodz. Vngar. Hajoban hágok, hajokázni megyek. Ang. To clymbe, to go vp into a shippe.] Cic. 4. Acad. Quid enim conscendens navem sapiens, num, &c. Cæs. de bel. Civ. Non minore animo ac fiducia, quàm antè dimicaverant, naves conscendunt. Virg 1. Aen. Bis denis Phrygium conscendi navibus æquor. ¶ Dicitur &. In navem cōnscendere. Lentulus ad Cic. lib. 12: Vt si Syriæ spes eum frustrata esset, conscenderet in naves. Cic. ad Terent. l. 14. c. 7: Navim spero nos valde bonam habere: in eam simul atque conscendi, hæc scripsi. ¶ Ponitur aliquando absolutè. Cic. Att. li. 6: Idibus Martiis Pompeium à Brundusio conscendisse Cæsar: Erat completis litoribus contentio, qui potissimùm ex magno numero conscenderent. Scopulum conscendere, Virg. 1. Aeneid. ¶ Ponitur etiam generaliter pro ascendo: ut, Currum conscendere. Liv. 8. bell. Macedon. Equum conscendere, Idem 5. bell. Maced. Conscendere in equum, Ovid. lib 6. Metam.

Cōnscēnsĭo, onis, verbale, f. t. Ascensio [עליה haaliyah. ἐπίβασις. Gall. Montement, embarquement. Ital Montamento in navi, lo imbarcarsi. Germ. Das steigen oder tretten in das Schiff. Hispan. Subida, ò subida en la naue, para nauegar Pol. Wstępienie na łodzy. Vng. Hajoban hágás. Ang. A taking of shippe] Cic. 1 de Divin. Eumque dixisse remigem quendam ex quinqueremi Rhodiorum vaticinatum, madefactum iri minus XXX. diebus Græciam sanguine, rapinas Dyrrhachii, & conscensionem in naves cum fuga, à quo Conscensus, ἀνάβασις.

Cōnscĭēntĭā, Vide CONSCIUS.

Cōnscĭndo, is, ere, act. t In multas partes discindo, scindo, discerpo. [בקע bakah שבב schibbé קרע karah. διασπαράσσω. Gal Couper en pieces, decouper, deschirer, despecer, deschiqueter. Ital. Lacerare, spezzare squarciare. Germa. Zerschneiden/zerhawen/zerreissen. Hisp. Cortar en muchos partes. Pol. Wsiekę y kraię, łamię, targam, szieka. Vng El metélem el vagdalom, szaggatom. Ang To cutt in many pieces to teare.] Terent. Eunuch Vestem omnem miseræ discidit, tum ipsam capillo conscidit. Curæ conscindunt hominem sollicitum. Lucr. li. 6. ¶ Conscindere sibilis per translationem, pro Exsibilare, & Explodere. Cicer. Attic. lib. 2: Nam gladiatoribus quà dominus, quà advocati sibilis conscissi. ¶ Conscindere aliquem, pro criminari, & altius convitiari. Cic. ad Attic. lib. 8. Is enim me ab optimatibus ait conscindi.

Cōnscĭssūrā, ræ, f. p. Ipsa ruptio. [בקיעה bekiah קרע kerah. διασχισμός. Gall Fente & brisure. Ital. Fessura, rottura. Germ. Ein spalt/ein riß. Hispan. Hendidura, cortadura. Pol. Przełup rozerwanie, rozrywanie, rozpadlina. Vng El metélés, el hasitas. Ang. A cuttin gen peeces or tearing.] Plin. lib. 34. cap. 8 Deinde quum pretio per ista gratia artis, detractum est aurum, pretiosiorque talis existimatur, etiam cicatricibus operis atque conscissuris, in quibus aurum hæserat, remanentibus.

Cōnscĭssus Discerptus. [בקוע bakah קרוע karuah. διεσχισμένος. Gall. Deschiré, rompu, en pieces brisé. Ital. Squarciato en pezzi, stracciato. Germa. Zerhawen/zerrissen. Hispan. Hendido y cortado en muchas partes. Polon. Rozsargniony, rozdarty. Vng. El hasitatot, szaggatot. Ang. Cutt in pieces, torne.] Vt conscissa pallula. Plautus Truc. Epistola conscissa. Cic Gallo lib. 7.

Cōnscĭo, act. q. apud Horatium in Epistolis legitur pro eo quod est alicujus rei mihi conscius sum. [ידע jadah. συνειδέναι. Gall Sentir en soy mesme, se sentir coulpable Ital Essere conscio, consapevole. German. Etwas ihm selbs bewust seyn. Hisp. Saber en mala parte, ser sabidor con otro de alguna cosa. Polon. Czuię się w winie. Vngar. Szivemben tudom, az én lelkem isméri ugy ya. Ang. To knaw and feel that I am giltie] hic (inquit) murus aheneus esto. Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa: hoc est, nullius rei sibi conscium esse.

Cōnscītus penult. prod. particip. à Consciscor verbo passivo. [διεγνωσμένος, συμψηφισθείς Polon. Wiadom sie ta Vng Megtudatott.] Plin. lib. 36 c. 15: Passim conscita nece, Quiritibus tædium fugientibus.

Cōnscīsco, is, conscivi, conscitum, Consentio, communi consilio statuo, decerno. [יעץ jaáh. συμψηφίζεσθαι, ἐπιψηφίζω. Gall. Ordonner d'un commun consentement, decerner. Ital. Consentire statuire. Ger. Etwas erkennen oder auß bewilligung setzen/Etwas mit wissen thun. Belg. Iet met weten doen Hispan. consentir, establecer. Pol. Zmawiamsię, pozwalam, stanowiam, zezwalam. Vng. Igen itéletet közösön végezöm Angl. To decerne and decerne with commone consent] Liv. lib. 1: Censuit, consensit, conscivit, ut bellum cum priscis Latinis fieret. Valla lib. 5. c. 89. scribit hoc verbum ad mortem ferè pertinere: ut Consciscere sibi mortem. [παραλύειν τοῦ ζῆν ἑαυτόν, προΐεσθαι τὸν ἑαυτοῦ βίον, καταψηφίζεσθαι ἑαυτοῦ θάνατον. Gal. Se faire mourir, se tuer. Ital Ammazzarsi Ger Ihm selbs den Tod anthun/sich selbs vmbbringen Belg Hem selven wetenden dooden. Hisp. Matarse à si mesmo. Pol. Samsię sobie zamordowac, śmierć sobie przyczyniać. Vng. Magam megölöm. Ang. To kill ons self.] Cic de clar. Or. Themistocles sibi mortem cōscivit. Idem lib. 3. Epist. Mortem mihi cur consciscerem, causa visa non est. ¶ Per translationem ponitur pro contrahere ἐπισπᾶσθαι. Col. lib. 7: Diligensq; pastor stabulum quotidie convertit, nec patitur stercus humorem consciscere. ¶ Sciendum est quòd Conscisco, Ascisco, Descisco, Prescisco, & Rescisco faciunt præterita in ivi, sicut eorum primitiva. & Conscio quidem, Descio, & Rescio, rarò sunt in usu, sed magis Conscisco, Descisco, & Rescisco. Ascio & Prescio inveniuntur: quanvis Ascio, non ita frequenter, sicut Præscio. Hinc Ascisco, & Præscisco, licet magis Ascisco quàm Prætcisco, eò quòd Ascio minus in usu sit: Præscio verò magis. Quum ergo Conscisco, Descisco, & Rescisco usurpentur. non mirum est si Conscio, Descio, & Rescio. obsoluerunt: quoniam ferè superfluum esset in eadem significatione utraq; haberi. E diverso autem. Scio, sæpissimè reperitur, rariùs autem Scisco. Apud Plautum tamen legitur Sciscam, in Amphit. Ocius accurro, ut sciscam quid velit. Præscio in usu est, Præscisco minus, quod tamen & ipsum legitur apud Virg. lib. 4. Georg. Continuoq; animos vulgi trepidantia bello Corda licet longè præsciscere. ¶ Ascio, apud Col. in Præfat. Et pecoribus parandis, conservandisq; quoniam & hanc ascimus, quasi agriculturæ partem. Quo tamen loco emendatiora Columellæ exemplaria Ascivimus habent, præterito tempore, quod ab Ascisco potiùs quàm ab Ascio esse videtur.

Conscius, Particeps, socius, testis, qui rem occultam unà scit. [ידע jadheáah. συνειδώς. Gall. Coulpable de quelque cas, qui sait quelque cas. Ital. Conscio, consapevole. German. Mitwissend, der ihm selbs etwas bewußt ist. Hispan. Sabidor con otro de alguna cosa. Polon. Wiedzacy, ktory sa ... Vngar. Tanúts, titok ... Ang. Culpable or giltie of any faults, that knoweth and is of counsell in doing a thing.] Cicer. M. Rutilio: Quum & mihi conscius essem quanti te facerem. Nonius de Verb. different. Scius, inquit, secum. Conscius cum altero: quam tamen differentiam fatetur à scriptoribus non observari. Nam postquam Scius in usu esse desiit, Conscius utriusque locum occupavit. Salust. Populares conscios sceleris sui. Virgil. 1. Aeneid. & mens sibi conscia recti. Cicer. 3. Offic. Sibi autem nullius essent conscii culpæ.

Conscientia, æ, f. p. Recordatio, animi quædam ratio, vis & lex à qua & de recte factis & secus admonemur. [... συνείδησις, συνειδός. Gall. Conscience, remors, recognoissance de son fait. Ital. Conscienza, testimonio dell' animo nostro, rimorso. Germ. Gewissen, oder gewisne. Hisp. El saber del coraçon. Pol. Sumnienie, ... Vngar. Lelki ismeret. Ang. Conscience, acknowledge of his faults with a remorse.] ¶ In bonam partem accepit Cic. 5. Philip. In ipsa conscientia rectè factorum satis magnus laborum fructus est. Et alibi: Nulla re tàm lætari soleo, quàm officiorum meorum conscientia. Idem de Senect. Conscientia bene actæ vitæ, multorumq; benefactorum recordatio jucundissima est. ¶ In deteriorem partem idem posuit 3. in Catil. Invect. Recitatis literis, conscientia convictus repente conticuit. Idem pro Sext. Rosc. Suum quenque scelus agitat, amentiaq; afficit: suæ malæ cogitationes, conscientiæq; animi terrent. ¶ Conscientia mille testes. Quintil. lib. Instit. Orat. 5. hanc sententiam ut proverbialem citat: Sensus interpreta non eget. Extat & Græca sententia, συνείδησις ἐν πᾶσιν ... ; id est, Conscientia verberat animum. ¶ Conscientia, aliter sumpta. Cicer. 2. de Finib. Ut hominum conscientia remota, nihil tam turpe sit, quod voluptatis causa non videatur esse facturus. Id est, si existimaret rem ab omnibus sciri non posse. Budæus. Tacit. lib. 15. Assumptis in conscientiam Othone & Claudio Senecione, adolescentulis decoris. Id est, quos participes esse voluit consiliorum & conscios. Budæus.

Conscribillo, pro conscribo veteres dixerunt. [... Polon. Spisuię. Vngar. Meg irom. Ang. To register, to enrolle.] Varro: Itaq; eas in eciam conscribellavit Herculis ad litem. Idem Marcipore: Astrologi non sunt, qui conscribellarunt pingentes cœlum. Nonius: Quo loco quidam legendum putant Conscribellare: id est scarificare. Catul. Epigr. Insulta turpiter tibi flagella conscribillent.

Conscribo, act. r. Simul scribo, compono, cogo. [כתב chatáb ספר sephar. συγγράφω. Gall. Escrire, enregistrer. Ital. Scrivere. Germ. Schreiben, beschreiben. Belg. Schrijven. Hisp. Escrevir. Polon. Spisuię. Vng. Meg irom, ... Ang. To write, to register, to enrolle.] Cic. ad Att. lib. 12. De Antonio quoque Balbus ad me cum Oppio conscripsit. Idem: Legem Consules conscripserunt qua Pompeio per quinquennium omnis potestas rei frumentariæ toto Orbe terrarum daretur. Plaut. Asin. Agedum illum ostende, quem conscripsisti, singraphum. Conscribere milites, est cogere, & in certum numerum ac scriptum redigere: quod Galli dicunt Enroller.

Conscripti, qui in Senatu scriptis aunorati erant, qui per inopiam Senatorum ex equestri ordine in Senatorum numerum recipiebantur. [συγγεγραμμένοι. Polon. Wpisani mię... Vng. Tanács rendre ...] Liu. lib. 2. Deinde quò plus virium in Senatu frequentia etiam ordinis faceret, cædibus regis diminutum patrum numerum, primoribus equestris gradus electis, ad trecentorum summam explevit. Traditumque inde fertur, ut in Senatum vocarentur, qui patres, quique conscripti essent: Conscriptos videlicet in novum Senatum appellabant lectos.

Conscriptio onis, f. r. Scriptio, compositio. [כתיבה chethibáh ... sépher συγγραφή. Gall. Escriture, registre, rolle. Ital. Scrittura, registro. Ger. Beschreibung oder zusammenschreibung. Hisp. Escriptura en uno. Pol. Spisanie. Vng. Irás megirás. Ang. Writing together, registring, enrolling.] Cic. pro Cluent. Falsæ conscriptiones quæstionum.

Conseco, as, are act. p. Seco, disseco. [בתק batak ... nitach. ... Gall. Descouper, chiquetter. Ital. Tagliare. Ger. Zerhawen, zerschneiden, zerstucken. Hisp. Cortar. Pol. Rozsiekam, ... Vng. Vágom, el vágom, meg vágom. Angl. To cutte or hack.] Plin. lib. 36. cap. 26. Acies tanta est quaecunque, ut citra ullum sensum ad ossa consecet quicquid afflaverit corporis. Ovid. 3. Trist. Inde Tomos dictus locus hic, quia fertur in illo Membra soror fratris consecuisse sui. Consecare in tenues membranas, Plin. lib. 30 cap. 4.

Consectio, verbale f. r. Sectio. [... machtsib ... Gall. Couppure, deschiqueture. Ital. Taglio, incisione. Ger. Zerschneidung. Hisp. Cortadura. Pol. Rzezanie, rozsiekanie. Vngar. Vágás, meg vágás, el vágás. Ang. A cutting, hacking.] Cic. 2. de Nat. deor. Arborum autem consectione, omniq; materia & culta, & sylvestri, partim ad calfaciendum corpus igni adhibito, & ad mitigandum cibum utimur, &c.

Consecro, as, penult. correpr. Sacro, dico, dedico, religiosum facio. [קדש kiddésch חנך chanách. ... καθιερόω. Gall. Consacrer, dedier. Ital. Consacrare. Ger. Weyhen, heyligen, Gott und heiligen Gebräuchen zueignen. Belg. Wijen. Hispan. Consagrar. Polon. Offiaruię, oddaię bogu y swiętym ofiaruię. Vngar. Meg szentelem. Ang. To consecrate or dedicate.] Cic. 2. Tuscul. Quasi addicti & consecrati. Plin. de Viris illustribus: Spolia opima Iovi Pheretrio in Capitolio consecravit

Consecratio onis, f. t. Dedicatio. [חנוכה chanucáh חרם chérem. καθιέρωσις. Gall. Consecration, dedication. Ital. Consecratione. Germ. Weyhung, Heyligung. Hispan. Consagracion. Polon Poświęcenie, offiarowanie. Vng Meg szentelés. Ang. A consecrating, dedicating.] Cic. pro Domo sua: Consecrationes fiebant aut à Pontificibus, aut à Tribunis plebis. Ibidem: In consecratione statuebantur aræ quæ religionem afferrent.

Consecrator, m. r. [καθιερωτής. Polon. Poświęcacz. Vng. Szentelő.] Aut templorum fabricatores aut simulachrorum consecratores facit. Iulius Firmicus Mathes. lib. 4.

Consecraneum. n. f. quod est consecratum. [מקדש ... מקודש mukdasch. ἀφιερωμένον. Gall. Consacré, dedié, ... & faict le serment solennel. Ital. Che è consacrato. German. Geweyhet, geheyliget. Hispan. Cosa consacrada. Pol. Co est poświęconego, offiarowanego. Vng. Meg szentelt, ... Ang. Consecrated, dedicated.] Vocabulum fere in castris repertum, qualia sunt Conterraneum, Commilitaneum, Militaneum, Subterraneum, Limitaneum. Iulius Capitol. In concione quadam Maximini Cæsaris: Commilitones (inquit) sacrati, imò verò consecranei. Alio loco: Nullam civitatem æque militaneam dixit. Tertull. Consecraneos vocat, qui quasi uni sectæ mancipati sunt.

Consectaneus, Consectarium, Consector, Consectatio, Consectator, Vide CONSEQUOR.

Conseminneus, a, um, [... πολύσπορος. Gall. Semé de plusieurs & diverses semences. Italicè, Seme & piante de diverse sorti. Germanicè, Mit vielerley Samen geseet, oder mit einerley Samen geseet. Hispanicè, ... de diversas semientes. Polon. Posiany ... Vngaricè, Sok féle magok ... Ang. Sowen with many and divers seedes.] Dicitur de re in qua varia semina commista sunt, ut Conseminex vineæ sunt, in quibus diversa vitium semina acervatim confusa sunt, nec propriis generibus distincta ... Columell. libro 3 capite 21. Iam illa seminum separatio summam commoditatem habet, quòd vinitor suam quique facilius putationem reddet, quam ... notæ sit hortus, quem deputet: idque in vineis conseminneis fervari difficile est. Sic etiam Sylvam conseminneam vocant, quæ ex variis arborum generibus confusè consita est. Idem libro 12. capite 46. Sylvam si quis barbaricam: hoc est, conseminneam velit facere.

Conseminalis, [Polon. Posiany. Vngar. Sok féle magu.] Pro eodem etiam legitur apud eundem Columel. lib. 12. cap. 45. Propter quod etiam conseminalium vinearum non est tàm firmum vinum, quàm si per se syncerum ammineum vel upianum condideris.

Consenesco, consenescis, consenui, Senesco, annis & ætate ingravesco. [... συγγηράω, ... Gall. Enviellir, devenir vieil. Ital. Invecchiare, devenir vecchio. German. Alt werden. Hispan. Envejecer. Polon. Starzeię się, starym się stawam. Vngar. Meg vénhülök. Angl. To waxe old.] Consenescere, Senem fieri, Plaut. Capt. Macesco, consenesco & tabesco miser. Cicer 2 Tusc. Atque Oratorum quidem laus ita ducta ab humili venit ad summum, ut jam quod natura fert in omnibus ferè rebus, consenescat, brevique ad nihilum ventura videatur.

Consensio, Vide CONSENTIO.

Consentia sacra, Quæ ex consensu multorum sunt statura. Festus.

Consentio, is, n. q. Convenio, idem sentio. [... èb ... jadáh. ὁμογνωμονέω, ὁμοφρονέω, συναινέω, συμφωνέω, συνομολογέω. Gall. Consentir. Ital. Consentire. Germ. Eines sinnes seyn, bewilligen. Belg. Consenteren. Hisp. Consentir. Polon. Przyzwalam, ... Vngar. Eggyet ártók. Ang. To consent, to think the same.] Plin. l. 17. c. 11. Eadem mensura Græci autores consentiunt, non altiores quino semipede esse debere. Cic. 3 de Finib. Ratio enim nostra consentit, oratio pugnat. ¶ Cum dativo, Cic. 1. Offic. Hic si sibi ipse consentiat. Et 2 de Finib. Naturæ consentire finis bonorum est Stoicis. ¶ Consentire cum. Cic. in Acadm. Apparet enim jam cor cum oculis consentire. Cæsar: Quum vultus Domitii cum oratione non consentiret.

Consentiens, participium, Conveniens. [... rotséh ... joléh. ὁμογνωμονῶν, ... Gall. Consentant, accordant, conforme. Ital. Chi consente, e s'accorda. Germ. Der da eines sinnes oder meynung ist, der bewilliget. Hisp. Cosa concorde. Polon. Zgodzący się, przyzwalający. Vng. Eggyet értő. Ang. Which consenteth, or agreeth with another.] Cic. 2. de Divin. Animorum consentientium multitudine completum esse mundum.

Consensus, participium, Confessus. [... me ... ὁμολογούμενος. Gallicè, Accordé. Italicè, Accordato. Germanicè, Der bewilliget oder einhellig ist. Hispanicè, Consentido y acordado. Polonicè, Zgodzony się, con ... Vngaricè, Eggyezett, eggyezve ... Ang. Accorded, agreed.] Gellius libro quinto, capite 26. Syllogismus est oratio in qua consensis quibusdam & confessis, aliud quid, quàm quæ concessa sunt, per ea quæ concessa sunt, necessariò conficitur.

Consensus, us, ui, m.q. nomen. Concordia, convenientia, consensio, conspiratio, & quasi contentus. [ῥώμη ratión שלום shalóm ὁμόνοια. Gall. Accord & convenance, consentement. Ital. consentimento, accordo. Germ. Einhelligkeit/Zusammenstimmung/verwilligung. Hisp. Consentimiento, conveniencia. Pol. Zgoda, pozwolenie, spolne vrazenie. Vng. Eggyezés, egyetértés. Angl. Consente, accord, or agrement.] Cic. 3. de Nat. deor. Itaq; illa mihi placebat oratio de convenientia consensuq; naturæ. Claud. de bel. Gild. dissensus acerbus, Et gravior consensus erat.

Consensio, f.t. ut Speusippus air: Communio rerum omnium, cogitationum, suspicationumq; concordia, consensio, conspiratio. [ὁμόνοια, συμφωνία. Gall. Consentement. Ital. Consentimento. Ger. Einhelligkeit/bewilligung. Hispan. El consentimiento. Polon. Pozwolenie, vgodzenie. Vng. Eggyezés, egyetértés. Ang. Consente or agrement.] Cicer. ad Cass. Populi verò Romani, totiusque Italiæ mira consensio. Idem 1. de Nat. deur. Quum enim non instituto aliquo, aut more, aut lege sit opinio constituta, maneatque ad unum omnium firma consensio, intelligi necesse est, esse deos.

Consentaneus, a, um. Conveniens [כשר cháscher. σύμφωνος, ὁμόλογος. Gall. Convenable, accordant & semblable. Ital. Consentaneo. German. Das mitstimpt/gleichförmig/ähnlich. Hispan. Cosa concorde en sententia. Polon. Zgadzaiacy sie, podobny. Vng. Illendő, akolmatos. Ang. That consenteth and agreeth with an other.] Cicer. 5. de Finibus. Itaq; omnis honos, omnis admiratio, omne studium, ad virtutem, & ad eas actiones quæ virtuti sunt consentaneæ, refertur. Idem 2. de Natura deorum: Quare quum in æthere astra gignantur, consentaneum est in his sensum inesse & intelligentiam.

Consentitur, impersonaliter, ut dissentitur. [Polon. Zgadza sie. Vngar. Eggyezik, megegyeznek.] Gell. lib. 1. c. 7. Omnium fluminum quæ in maria, qua imperium Romanum est, fluunt, quam Græci τὴν ἔσω θάλασσαν appellant, maximum esse Nilum consentitur. Idem lib. 3. cap. 11. Super ætate Homeri atq; Hesiodi non consentitur.

Consepio, is, ire, Sepio, munio, claudo. [גדר gadár. περιφράττω. Gall. Enclorre & enfermer de hayes ou de murs. Ital. circondare di siepe. German. Einzeunen/umbhagen. Hispan. Cercar de seto. Pol. Oplotem ogradzam. Vng. Megrekesztem. Ang. To enclose an enuironne with edges.] Cicero de Senect. Cæteris in rebus comem erga Lysandrum atq; humanum fuisse, & ei quendam consæptum agrum, & diligenter consitum ostendisse.

Consæptum, pti, n. f. Quod undique clausum, munitumque est. [מכלה mickláh מגדרת megedéreth περίφραγμα. Gall. Un clos & pourpris. Ital. Siepe, chiusura di qualche cosa. Germ. Ein eingezeunt oder eingeschrancket ort. Hisp. Lugar cercado y guarnecido con seto. Pol. Zewszad miesce ogrodzone. Ang. A place hedged or inclosed.] Colum. lib. 1. cap. 4. Difficiliora enim consepta, non solùm pluris ædificabimus sed etiam impensis majoribus tuebimur. ¶ Conseptum etiam fori dixit Quintilianus lib. 8. pro ipsis cancellis.

Consequiæ, Vide CONSEQUOR.

Consequor, penult. corr. d.r. Sequor. [הלך אחר halách achár, ἀκολουθέω. Gall. Suivre & aller apres. Ital. seguitare e assequire. Germ. Nachfolgen. Belg. Volghen. Hispan. Seguir a otra cosa, alcançar lo que huye. Polon. Dostawam, doganiam, dostępuię. Vngar. Követem, (item) megnyerém. Ang. To follow and go after.] Virgil. 5. Aen. quem deinde Cloanthus Consequitur. Gell. libro 2. Vter dies natalis haberi, appellarique debeat, is quem nox ea consecuta est, an qui dies noctem consecutus est. ¶ Consequi aliquem, pro eo quod est Insequendo ad eum pervenire. Cic. 2. in Catil. Aurelia profectus est: si accelerare volent, ad vesperum consequentur. ¶ Consequi interdum Sequi: id est evenire & procedere. Terent. Heaut. Verùm, ubi animus semel se cupiditate devinxit mala, Necesse est Clitipho consilia consequi consimilia. ¶ Ponitur frequenter pro assequor, obtineo, adipiscor. [τυγχάνω. Ang. To obteine or get a thing.] Cic. in Verr. act. 1. Quod ego meo labore, & vigiliis consecutus sum. Idem 2. Verr. Habeo autem certam viam atq; rationem, qua omnes illorum conatus investigare & consequi possum. Item exprimere. ἐξικνεῖσθαι. Idem Cæsari Iuniori: Extrema verò quanta & qualia sint, verbis consequi non possum.

Consequens, tis, participium, Sequens, futurus. [הבא habbáh. ἐπακολουθῶν. Polon. Przyszły. Vngar. Követközendő.] Cicer. de Senect. Sed memoriam illius viri excipient omnes anni consequentes.

Consequens, nomen argumenti conclusio. [τὸ ἑπόμενον. Polon. Zawarcie. Vngar. Következő.] Cic. 4. de Finib. Quum consequens aliquod falsum sit illud cuius id consequens sit, non posse esse verum.

Consequentia, tiæ, f.p. Consecutio. [דבר אחר ... ἀκολουθία. Gall. Consequence, suitte. Ital. Consequenza. Germ. Ein Nachfolgung. Hisp. La consecución a otra cosa. Pol. Nasladowanie, zawarcie. Vngar. Következés. Ang. Consequence, following.] Cic. 1. de Divinat. Qui cursum rerum eventorumque, consequentiam diuturnitate pertractata notaverunt, &c. ¶ Est & Consequentia necessitas conclusionis, quæ ex præcedentibus infertur. Cic. ad Trebat. Ea enim dico consequentia, quæ rem necessariò consequuntur.

Consequenter, adverbium. [ἀκολούθως. Gall. Consequemment. Ital. Conseguentemente. Germ. Nachfolgends. Hisp. Con seguientemente. Pol. Stego pochodzac, koncząc. Vngar. Következendő képpen. Ang. Consequently, by order.] Vlpian. l. Sed & si quid. §. ult. ff. de usufruct. & quemadmodum quis uta. & fruct. Quibus consequenter fructuarius quidem acquirere fundo servitutem non potest, retinere autem potest.

Consequiæ, f.t. Sequelæ, à consequendo: sicut ab exequendo, Exequiæ. Apul. lib. 10. Novissimis trahebantur consequiis.

Consector, ëtaris, d.p. Avidè sequor, capto, aucupor, persequor. [רדף radáph. הדביק hidbik. בקש bikkésh. διώκω, ἐπιδιώκω, ἐκθηρεύω. Gall. Suiure en poursuiuant en diligence. Ital. Seguitare amidamente. German. Begierig nachfolgen. Belg. Vervolgen. Hispan. Seguir codiciosamente. Polon. Naszladnie, bie ygam, gonię. Vngar. Szorgalmatossan követem, kergetem. Angl. To follow or pursue at gently.] Lactant. lib. 3. Quæras ab his, quid sibi velint, quum fœminas tam rabide consectantur, ut vix divelli queant. Cæsar 6. bell. Gall. Redeuntes equites, quos possunt, consectantur, atque occidunt. Cicer. 2. ad Att. Fusium clamoribus, & conviciis & sibilis consectantur. ¶ Per metaphoram accipitur pro affectare ζηλοῦν. Cic. in Pisonem: Levitatis est, inanem aucupari rumorem, & omnes umbras, etiam falsæ gloriæ consectari. Cic. 1. Offic. Alexander benevolentiam Macedonium largitione consectabatur.

Consectari, passivé. Laberius apud Nonium: Vxorem tuam, & meam novercam à populo lapidibus consectati video.

Consectatio, verbale, f.t. Captatio, aucupium. [רדף ... διωγμός, ἐπιδίωξις. Gall. Poursuitte apres quelque chose. Ital. Seguere con diligenza à qualche impresa. Germ. Ein fleissige ober begierige nachfolgung/nachstellung. Hispan. Obra de seguir codiciosamente. Pol. Pilnowanie, zabieganie, zachowanie, staranie. Vng. Szorgalmatos követés, kergetés. Ang. An earnest following or pursuing.] Cic. in Orat. In hujus concinnitatis consectatione Gorgiam fuisse principem accepimus.

Consectator, m.t. & Consectatrix, f.t. verbalia. [רודף rodéph מדביק madbik. ὁ ἐπιδιώκων. German. Ein Nachjolger/nachstellernachsetzer. Polon. Ten ktory naszladuje. Vngar. követő, kergető. Ang. He or she which followeth.] Cic. 3. Offic. 3. Est enim temperantia, libidinum inimica: libidines autem consectatrices voluptatis.

Consectarius, adject. Consequens. [ἀκόλουθος. Pol. Naszladuiacy. Vngar. Követő, következő.] Cic. 4. de Finib. Illud verò minimè consectarium, sed in primis hebes, illorum scilicet nominum gloriatione dignam esse beatam vitam, quæ non possit sine honestate contingere, ut jure quisquam glorietur.

Consectarium, rii, n. f. Est argumentum breviter astrictum, in quo conclusio necessariò sequitur antecedens. [ἀκόλουθον. Pol. Zamknienie. Vngar. Igazes rövid rekesz.] Cic. 4. de Finib. Nunc venio ad illa tua brevia, qua Consectaria esse dicebas: & primum illud quo nihil potest esse brevius, Bonum omne laudabile, Laudabile autem omne honestum, Omne igitur bonum honestum.

Consectaneus, a, um, Qui alios affectatur: [ἀκόλουθος. Pol. Dochadzacy. Vngar. Követő.] ut Consectanea turba. ¶ Hinc Consectanei dicuntur, qui aliorum opinionem vel sententiam sequuntur, ἑπόμενοι.

Consecutio, f.t. Verbale à Consequor. Cic. 1. de Finibus: Ipsa detractio molestiæ consecutionem affere voluptatis. Idem in Partit. Consecutionem verborum pro bene ordinato contextu & collocatione posuit. Numeri (inquit) sunt quidam in conjunctione servandi, consecutioq; verborum. Deinde exponit quibus condit: Ne generibus, numeris, temporibus, personis, casibus perturbetur oratio.

Consero, pen. corr. act. t. conserui consertum, Conjungo, connecto, confero. [חבר chibbér ערב seragh צרב harab συμπλέκω. Gall. Entremesler, entrelacer. Ital. Mescolare, mischiare, immettere. Germ. Zusammen fetzen / aneinander kommen / vermischen. Hispan. Trauar vno con otro. Pol. Spaiam, laczę, wplatam, mieszam. Vngar. Eszue fogom, összue foglalom. Ang. To mixe, to intermingle.] Virgil. 3. Aen. Loricam consertam hamis, auroque trilicem. Idem 5. Aeneid. Lævibus huic hamis consertam auroq; trilicem Loricam. ¶ Conserere manus, est manus conjungere & dexteras mutuò apprehendere. Vnde manum conserere dicebantur litigantes, quum in agrum, aut aliam rem, de qua controversia erat, profecti, rem litigiosam, aut aliquam ejus particulam manu apprehendebant, jusq; suum in re præsenti vindicabant. Postea tamen propagatis Italiæ finibus, Prætoribusque aliis negotiis distentis, placuit ut litigantes sine Prætore in agrum proficiscerentur, glebamque inde in jus ad Prætorem deferrent, & in ea, tanquam in toto agro vindicarent, adversariumque ex jure manu consertum (id enim formulæ nomen erat) ad Prætorem vocarent. ¶ Pugnantes item manum conserere, ἀγχέμαχοι dicuntur, quum cominùs rem gerunt, & quasi manum manui admovent. Cicer ad Attic. At illum ruere nuntiant, & jam jámque adesse, non ut manum conferat (quicum enim?) sed & fugam intercludat. Lactant. lib. 5. Tum inter se manus conserere cœperunt, & insidiari, & gloriam sibi ex humano sanguine comparare. ¶ Pro eodem etiam dicimus, Prælium, sive pugnam conserere, πόλεμον συνάπτειν. Virgil 2. Aeneid. Multaque per cæcam congressi prælia noctem Conserimus. Liv. 5. ab Vrbe: Acrensis vtrinque animis, ad arma discurritur, & pugna conseritur.

Consertus, particip. Connexus, contextus. [מחובר mechubbár צרב soragh. συμπλεκτός, συνηρμοσμένος. Gall. Entremeslé, entrelacé. Ital. Mescolato, interposto. Ger. Zusammen gesetzt. Hisp. Mezclado, trauado. Pol.

-ta. Pol. *Spolony, Sczepiony.* Vng. *Összue fog állatott.* Ang. *Mixed together, intermingled.*] Fab. lib. 5. cap. 10. Vt sunt tria tempora, ita ordo rerum tribus momentis consertus est.

Consertè, adverb. Conjunctè. [*συμπλόκως, συμπεπλεγμένως.* Gall. *Par entrelacement, & vn tenant & dependant de l'autre.* Ital. *Per intralasciamento.* German. *Durch zusammenfügung oder vermischung.* Hisp. *Trauado y mezclado vna cosa con otra.* Polon. *Mieszanie, spojenie.* Vng. *Összue foglálat képpen.* Ang. *As it were inter-laced.*] Cicer. de Fato: Si omnia antecedentibus causis fiunt, omnia naturali colligatione conserteq; fiunt.

Consertor, oris, m. t. [*συμπλέκων, συμπλοκεύς.* Polon. *Zapasnik.* Vng. *Összue foglaló.*] Plin. lib. 33. c. 1. Quòd si impedimentum potuit in ea aliquod intelligi etiam consertoris usu, argumentum est, majus in lævâ fuisse, quâ scutum rapitur.

Consero, penult. corr. consevi, consitum. Planto, sero, semino. [זרע *zaráh.* נטע *natáh.* φυτεύω. Gall. *Planter, complanter ou semer.* Ital. *Piantare, seminare, inseminare.* Germ. *Pflantzen, besäen.* Belg. *Planten, bezaeyen.* Hisp. *Plantar, sembrar, ó enxerir vna cosa con otra.* Polon. *Sczepie, sieje.* Vngar. *Plántálok, vetök, ültetök.* Ang. *To plant or sowe.*] Agri enim conseri dicuntur, semina autem vel plantæ seri. Virgil. 1. Eclog. en quîs consevimus agros. Lactant. lib. 2. Quem in partibus Orientis omni genere ligni arborumque consevi. Col. lib. 11. Celerius et aut eodem tempore itercores, & lupino vel faba conseras.

Consitus, pen. corr. partic. p. [נטוע *natúah* נטוע *natúah,* [illegible] Gall. *Planté, semé.* Ital. *Piantato, seminato.* Ger. *Gepflantzet, besäet.* Hisp. *Plantado, sembrado.* Pol. *Posiany, sczepiony, nasiany.* Vng. *Plántált, vetett, ültetett.* Ang. *Set, sowen, planted.*] ut, Cæca mentis caligine consitus. Catullus.

Consitio, f. t. ratio. [נטיעה *netiah* [illegible] φυτεία. Gall. *Plantement, plantage.* Ital. *Il seminare.* Ger. *Pflantzung, zweygung.* Hisp. *Obra de enxerir ó plantar.* Pol. *Sadzenie, szczepienie.* Vng. *Ültetés, plántálás, vetés.* Ang. *A planting or setting.*] Cic. in Caton. Nec consitiones modò delectant, sed etiam insitiones, quibus nihil invenit agricola solertius. Col. lib. 4. A primo statim die consitionis formanda.

Consitor, toris, m. t. sator, plantator [נוטע *notéah.* φυτευτής. Gall. *Planteur.* Ital. *Piantatore.* Germ. *Pflantzer, zweyger.* Belg. *Boomplanter, boomsetter.* Hisp. *Plantador.* Polon. *Krzewi[illegible], sczepnik.* Vngar. *Ültető, plántáló, vető.* Ang. *A planter, a grafter.*] Ovid. 4. Metam. Et cum Lenæo genialis consitor uvæ.

Consitura, æ, f. p. Consitio [נטיעה *matáh.* φυτευμα. Pol. *Posianie.* Vngar. *Ültetés, vetés, plántálás.* Ang. *A setting or planting.*] Cic. de Repub. Quæ videlicet ille non ex agri consitura, quam cernebat, sed ex doctrinæ indiciis interpretabatur. Nonius.

Conserratus, a, um Serræ in modum denticulatus. [*πριονωτός.* Gall. *Chose qui a dents, comme vne scie.* Ital. *Che a i denti a guisa di sega.* German. *Das zeen hat wie ein Sägen.* Hispan. *Cosa que tiene dientes como la sierra.* Polon. *Zeby mający [illegible].* Vngar. *Fogas, fürész módra fogazott.* Angl. *Toothed like a sawe.*] Plin. lib. 11. cap. 37. Sed spectatissimum insigne gallinaceis corporum conserratum: nec carnem id esse, nec cartilaginem, nec callum jure dixerimus, verùm peculiare.

Conservatio. Conservator. Conservatrix, Vide Conservo.

Conservo, as, are, act. p. Servo, tueor, custodio, observo. [שמר *schamar* נצר *natsar* [illegible] *natsar,* φυλάσσω, σώζω. Gall. *Garder, conserver, contregarder, entretenir.* Ital. *Conservare.* Ger. *Behalten, bewaren.* Hisp. *Guardar en vno.* Polon. *Zachowuie, strzege.* Vng. *Megtartom, örzöm.* Ang. *To defende, maintene or keep.*] Cicer. ad Attic. lib. 6. In cæteris respondebo: sic enim postulas: nec *οἰκονομίαν* institutā, sed ordinem conservabo tuum. Idem Attico lib. 5. Vt nos eam necessitudinem, quæ est nobis cum publicanis obtinere & conservare patiantur. Idem Metello: Benevolentiam certo judicio susceptam, quoad vo[illegible], conservabo. ¶ Interdum Conservare, idem quod incolumem servare, & à certissimo periculo eripere. *σώζειν.* Cic. in Catil. Non minùs jucundi sunt dies illi quibus conservamur, quam quibus nascimur. Idem. Antequam iret in exilium: Ego apud vos non loquar, quos conservavi. Et paulò post: Qui hoc imperii domicilium tantum tectum ab omni periculo conservavi.

Conservatus, participium. [שמור *schamúr* [illegible] *σεσωσμένος,* Gall. *Conserué, gardé.* Ital. *Conservato, guardato.* German. *Behalten, oder bewaret.* Hispan. *Guardado, conseruado.* Polon. *Zachowany.* Vngar. *Megtartatott, örzött.* Angl. *Kept, or saved.*] Cicer. Lentulo libro 1. Illud quidem certè nostrum consilium jure laudandum est, quòd meos cives, & à me conservatos, & me servare cupientes, spoliatos ducibus, servis armatis objici noluerim.

Conservator, toris, m. t. Servator, præses, custos. [שומר *schomér.* σωτήρ. Gall. *Conservateur, gardien, garde.* Ital. *Servatore.* Ger. *Ein behalter, bewarer, schirmer.* Hispan. *Guardador.* Pol. *Obrońca, stróż, zachowca.* Vng. *Megtartó, örző.* Ang. *He that keepeth or conserveth.*] Cic. pro Sestio: Optimatum principes, autores, & conservatores civitatis. Idem. Antequam iret in exilium: Verùm ut custos accipiar, an ut proditor excludar? si ut conservator, vestra e[illegible] *ἐπωνυμία*: si ut oppugnator, præcisa erunt omnia.

Conservatrix, icis, f. t. [שומרת *schoméreth,* σώτειρα. Polon. *Zachowawczyni.* Vng. *Megtartó.* Ang. *She that preserveth or keepeth.*] Cic. 4. de Finib. Omnis natura vult esse conservatrix sui, ut & salva sit, & in genere conservetur suo.

Conservatio, onis, f. t. Observatio [משמר *mischmár,* σωτηρία, σώζω-

σωσις. Gall. *Conservation.* Ital. *Conservatione.* Germ. *Behaltung.* Hisp. *Aquella guarda.* Polon. *Zachowanie.* Vng. *Megtartás, örzés.* Ang. *Keeping, preserving.*] Cic. 1. Offic. Etsi attentos animos ad decori conservationem tenebimus.

Conservus, vi, m. f. Qui cum alio eidem domino servit. [*σύνδουλος.* Gall. *Serviteur avec autre ou autres, compagnon de service.* Ital. *Conservo.* Germ. *Ein Mitknecht.* Hispan. *Siervo con otro.* Pol. *Spolny sluga, Towarzysz.* Vng. *Szolgatárs.* Ang. *A fellow servant, or that is with the same master with another.*] Terent. Adelph. Conservis ad eundem illis præcipito modum. Cicer. ad Att. O [illegible] miseram! dominum ferre non potuimus, conservo servimus.

Conserva, æ, f. p. [*συνδούλη.* Gall. *Compagne de service.* Ital. *Compagna servente con altre.* German. *Ein Mittmagd, Mitdienerin.* Hisp. *Sierva con otras.* Pol. *Spolna sluzebnica.* Vng. *Szolgálótárs.* Ang. *A fellow maide servant.*] Terent. Eunuch. Sumo à terna [illegible] conservam domi Vincebit. Varr. 2. de Re rust. Conservabus. Scævola in l. pro dia. §. 1. ff. de instrum.

Conservitium, tii, n. f. [*ὁμοδουλεία ἡ ὁμοδουλία.* Polon. *Spolne slużenie.* Vngar. *Eggyütt való szolgálat.* Ang. *Felowship in serving together.*] Plaut. Capt. Perque conservitium commune, quod hostica evenit manu.

Consessus, Vide Consideo.

Consideo, es, antepenult. corr. n. f. Simul sedeo. [ישב *jascháb,* *συγκάθημαι.* Gall. *Estre assis avec ou pres d'autres.* Ital. *Sedere insieme.* Germ. *Zusammen sitzen, bey einander sitzen.* Hisp. *Assentarse con otro.* Pol. *Spolnie siedze.* Vngar. *Eggyütt ülök.* Angl. *To sit with or by others.*] Cic. in Brut. In pratulo propter Platonis statuam consedimus. ¶ Aliquando significat manere. Cic. de Finib. Cujus in mente consedit justitia. ¶ Aliquando rei humilitatem habet, & quasi denegatam altiùs evolandi facultatem. Cic. Consedit utriusq; nomen in Quæstura. ¶ Aliquando ponitur pro conquiescere: ut, Consideo in otio. ¶ Aliquando pro sedari. Liv. Vorrra consedit. ¶ Aliquando pro commorari, vel consistere. Cic. Philip. 3. Martiam legionem Albæ consedisse sciebat.

Consedo, à consido, do, ut assedo, vel assessor. C. Hem sis: Nemo vicinus consedo Nonius.

Consessor, oris, m. t. Qui unà cum alio sedet. [*συγκάθεδρος, συνεδρος.* Gall. *Assis avec ou pres d'vn autre.* Ital. *Assentato con alcuno.* German. *Ein Beysitzer, der mit sampt einem andern sitzet.* Hisp. *El que està sentado con otro.* Polon. *Spolnie siedzący.* Vng. *Eggyütt ülő.* Ang. *He that sitteth with another.*] Cicer. ad Att. [illegible] præclarum spectaculum mihi propones, modò te consessore spectare liceat.

Consessus, m. q. Non est consessio, sed homines in uno loco sedentes. [מושב *moschab,* συνέδριον. Gal. *Assemblée de gens assis.* Ital. *Gente assentata insieme.* Ger. *Zusammen gesessene leut, ein versamlung.* Hisp. *Assentados juntamente.* Pol. *Spolne zgromadzenie, posiedzenie.* Vngar. *Eggyütt ülő nép.* Ang. *The assemble of judges sitting together.*] sicut Conventus, non est conventio, sed homines qui in unum locum conveniunt. Cicer. de Senect. Quibus quum à cuncto consessu plausus esset multiplex datus, dixisse ex eis quendam, Athenienses scire quæ recta essent: facere nolle.

Considero, as, are, act. p. Inspicio, judico, cogito: à siderum contemplatione ut Festo placet dictum. [חשב *chaschab* [illegible] *raá* [illegible] *hebín* התבונן *hithbonén* השכיל *hiskil,* ἐπισκοπέω. Gall. *Considerer.* Ital. *Considerare.* Germ. *Betrachten, bedencken, erwegen.* Belg. *Overleggen.* Hispan. *Considerar.* Polon. *Uważam, rozważam, rozmyślam.* Vng. *Meggondolom.* Ang. *To consider, to thinke, to marke a thing.*] Cicer. Teren. Reliquum est quod ipsa optimè considerabitis, vestræ similes feminæ sint[illegible] Romæ. Terentius Heaut. Et quum egomet nunc mecum in animo vitam tuam considero.

Consideratus, particip. Provisus, meditatus: [נחשב *nechschab* [illegible] *nirá* [illegible] *mubán,* ἐσκεμμένος. Gall. *Consideré.* Ital. *Considerato.* German. *Der betrachtet oder erwegen ist.* Hispan. *Considerado.* Polon. *Rozważony, rozmyślony.* Vngar. *Meggondoltatott.* Ang. *Considered.*] de Aruspic. resp. Nihil feci iratus, nihil impotenti animo, nihil non diù consideratum, ac multò antè meditatum.

Consideratus, nomen. Prudens, qui considerat. [נבון *nabón* [illegible] *korim* משכיל *maskil* [illegible] [illegible]. Gall. *Vn homme bien avisé, & bien consideré, qui prend fort garde à ce qu'il fait accort.* Ital. *Chi riguarda bene à quello che fa accorto, accorto.* Germ. *Ein besinneter wolbedachter Mensch.* Hisp. *El que mucho considera & mira lo que haze.* Polon. *Każdą rzecz rozważający, baczny, opatrzny.* Vng. *Eszes.* Ang. *A wise man and well advised.*] Cic. pro Cecin. Verum & illud considerati hominis esse putavi. Idem pro Quintio: C. Quintius fuit P. Quintii hujus frater, sanè cæterarum rerum paterfamiliâs & prudens & attentus, una in re paulò minùs consideratus, qui &c.

Considerator, ris, m. t. [*σκεπτικός.* Pol. *Przegladacz.* Vng. *Meggondoló.*] Gell. lib. 1. cap. 5. Quos Pyrrhonios philosophos vocamus, ii Græco cognomento *σκεπτικοί* appellantur. Id fermè significat quod quasi sitores & consideratores.

Consideratio, onis, f. t. Circumspectio, animadversio. [קשב *késcheb* קשב *késchem,* σκέψις. Gall. *Consideration, advisement.* Ital. *Consideratione, avisamento.* Germ. *Betrachtung, erwegung.* Hispan. *Consideracion.* Polon. *Baczenie, rozważanie.* Vng. *Meggondolás, eszesség.* Ang. *An earnest considering of a thing.*] Cic. 4. Acad. Consideratio contemplatioque naturæ est animorum ingeniorumq; naturale quoddam quasi pabulum.

Consi-

Cōnsīdĕrāntiă, æ, f.p. [חשב kischeb בינה bináh. σκέψις. Pol. *Bacznośc.* Vngar. *Maga meg gondolás, eszesség.*] Cic. ad Q. Fratrem libro 3. Cujus in hoc uno consideranti a est, ego sustinebo ut potero.

Cōnsīdĕrātē, adverbium. Cogitatè, consultò, prudenter. [ἐσκεμμένως. Gall. *Considereement, prudemment, ou auec grand' consideration.* Ital. *Con molta consideratione, pensatamente.* German. *Wolbedächtlich/weißlich.* Belg. *Voorsichtighlick.* Hisp. *Consideradamente.* Polon. *Bacznie madrze.* Vngar. *Eszessen maga meg gondolua.* Ang. *Wise ie, with aduisement and consideration.*] Cic. pro Quinto: Prætores ut considerate fieret comparaverunt. Ibidem: Quid feci non consideratissimé.

Cōnsīdĕrāntĭŭs, ex participio. [Pol. *Opatrzniei, bacznici.* Vngar. *Eszesben, maga gondolosabban.*] Consideranti us, proverbium ex cognomine. Cornelius Fronto De nominum verborumque differentiis.

Cōnsīdo, dis, consedi, consessum, Simul assido: [ישב jaschab. συγκαθίζω. Gall. *S'asseoir, s'affaisser.* Ital. *Fermarsi in viaggio.* Germ. *Sich setzen / sich mit einander niedersetzen.* Hisp. *Assentarse in camino.* Pol. *Spolem siedam, posiadzam sie.* Vngar. *Eggyütt leülök.* Ang. *To sit downe together.*] differtque à Consideo, quòd illud quietem, Consido motum afferat. Col lib. 8. Neque aut recumbat, aut consid at. Plin. lib. 34 cap. 10. Iterumque adjecta largiore teritur, & dum considat relinquitur. Liv. lib. 1. ab Vrbe: Deductus in arcem, in lapide ad meridiem versus consedit. Cicer ad Attic. libro 5. Antequam alio loco consedero, neque longas à me neque semper mea manu literas expectabis. ¶ Accipitur interdum considere pro eo quod est sedes aliquo in loco figere. Virgil. libro 1. Aeneid. Vultis & his mecum pariter considere regnis? ¶ Interdum idem quod desidere vel dehiscere. Liv. 3. bell. Maced. in Veliterno agro terra ingentibus cavernis consedit.

Cōnsīdĭtŭr, impersonale. Cic. 3 de Orat. Quum placuisset idem cæteris, in sylvam venitur, & ibi magna cum audiendi expectatione considitur. ¶ Considere in aliam partem dixit Seneca Epist. 118. pro Descendere in diversam opinionem. Virg. 2. Aeneid. omne mihi visum est considere in ignes Ilium. Id est, conflagare.

Cōnsignĭfĭco, Idem quod aliud significo. Vnde verbale Consignificatio, apud Apuleium: Ea furoris consignificatione perterriti omnes.

Cōnsigno, as, are, act. p. Obsigno, signo, firmo. [חתם chatám רשם raschám. σημαίνω, σφραγίζω. Gall. *Marquer d'vn seau, seeller, empraindre.* Ital. *Sugellare, marcare, segnare, imprimere.* German. *Verzeichnen/ versiglen/ verpetschieren.* Hisp. *Sennalar, sellar, consinar.* Pol. *Pieczetuie, znacze.* Vngar. *Megjegyzóm, meg pecsétlóm.* Ang. *To marke, to seall.*] Sic propriè dicimus Consignare epistolas, quum illis complicatis anulum nostrum imprimimus. Plaut. in Curc. Eamus intrò, ut tabulas consignemus. Idem Trin. Epistolas duas, eas non consignemus, quasi sint à patre. ¶ Consignare pecuniam inter aliquos, est deponere. Suet. in Claud. Quam quum comperisset super probra & flagitia, C. etiam Silio nupsisse, dote inter aruspices consignata, supplicio affecit.

Cōnsignātŭs, participium, Obsignatus, signatus. [חתום chathúm רשום raschúm. ἐσφραγισμένος. Gall. *Marqué, seellé, empraint.* Ital. *Marcato, segnato.* Ger. *Verzeichnet/ versiglet.* Hisp. *Sennalado, sellado.* Polon. *Poznaczony, zapieczetowany.* Vng. *Megjegyzett, meg pöcsétesletett.* Ang. *Marked, sealed.*] Laudatio alicujus consignata creta. Cic. pro Flacco.

Cōnsignātĭo, verbale. f.t. Sigilli impressio. [חתימה chotám σφραγισμός. Gall. *Signature.* Ital. *Sigillamento.* Ger. *Versiglung.* Hispan. *Selladura.* Polon. *Zapieczetowanie.* Vng. *Megjegyzés, meg pöcsételés.* Ang. *Marking, sealing.*] ¶ Consignationes item dicuntur quas vocamus documenta, vel chirographa Quint. lib. 12. cap. 8. Promittit enim litigator omnia, testem populum, paratissimas consignationes.

Cōnsignāntĭŭs, [Polon. *Znaczniey, znakiem.* Vng. *Jegyzöbben: nyilvábba.*] Gell. lib. 1. cap. 26. Græci autem significantius, consignan, usque cessationem istam pugnæ pacticiam ἐκεχειρίαν dixerunt.

Cōnsignāntĭssĭmē, insigniter, maximeque. [ἐπισήμως. Pol. *Znacznie.* Vngar. *Igen nyilván, jeles képpen, ekessen.*] Gell. lib. 1. cap. 15. Eupolidis quoque versus, de id genus hominibus consignatissimè factus est: Melius consignatissimè, & alibi consignantiùs.

Cōnsĭlĕo, es, ere, pro conticere posuit Ennius, Fest. [דמם dam דומה dumáh שתק charásch. σιωπᾶν. Gall. *Se taire, ne dire mot, ne faire aucun bruit.* Ital. *Tacere.* German. *Geschweigen.* Hispan. *Callar.* Pol. *Milcze.* Vngar. *Halgatok.* Angl. *To keep silence, to be still.*]

Cōnsĭlēsco, s. [Polon. *Vmilkiwam.* Vngar. *Halgatni fogok.* Ang. *To be still, not to say a worde.*] Gell lib. 12. cap. 1. Omnisque impatientissimæ solicitudinis strepitus consilescit.

Cōnsĭlĭgo, inis, f.t. [Germ. *Christwurtz.* Belg. *Viercruyt/wrangewurt.* Polon. *Bebia dupa.*] Herba est, teste Ruellio, quæ à Gallis *Pomeleo*, quasi Pulmonea vocatur, ab Herbatiis *Pata Leonis. Ἀλγωγες* Dioscoridi. Consiliginis autem nomen à rusticis ei creditur inditum, quòd in arvis inter siliginem frequentissimè inveniatur. Vide Plin. l. 25. c. 8. & Ruel. l. 2. c. 134.

Cōnsĭlĭo, is, lui, vel livi, consultum, Simul salio. [קפץ karáb ... συναλλομαι. Gall. *Assaillir quelqu'vn, & se ruer sur luy, ou le voit courir sus.* Ital. *Assallire alcun; correre all' insù.* Germ. *Mit einander oder auff einander springen.* Hisp. *Saltar sobre alguno, acometer con impetu.* Polon. *Spolem poskakuie.* Vng. *Egg yütt szöklök.* Ang. *To leap vpon one and assault him.*] Idem ferè quod insilire & insultare. Tacit. lib. 3. Paucæ hujus ipsius exercitus turmæ profligavère, Sequanos quanto pecunia dites, & voluptatibus opulentos, tantu magis imbelles Aeduos evincite, & fugientibus consilite. Idem lib. 5. Igitur Sinnaces patrem Abdagasem aliosque occultos consulit.

Cōnsĭlĭum, n. f. Deliberatio, cogitatio. [עצה hetsáh. βουλή, βούλευμα. Gall. *Conseil, aduis.* Ital. *Consiglio.* Germ. *Ein rhat/ rhatschlag.* Belg. *Raet.* Hisp. *Consejo è consultacion.* Pol. *Rada.* Vngar. *Tanács, végezés.* Angl. *Counsayle, aduise.*] Cicero Terentiæ: Vestrum jam consilium est, non solùm meum, quid sit vobis faciendum. Idem Attico lib. 16. Nemo doctus unquam mutationem consilii inconstantiam dixit esse. ¶ Quandoq; sumitur pro judicibus ipsis. Cic. pro Rosc. Qui ex civitate in Senatum propter dignitatem, ex Senatu in hoc consilium delecti estis propter severitatem. Et infrà: Dii prohibeant, Iudices, ut hoc, quod majores consilium publicum vocari voluerunt, præsidium sectorum existimetur. ¶ Dictum à Con, & Sileo (vt quidam volunt) quod unò consulente cæteri consileant. Sive (ut alii malunt) à Con, & Salio, eò quòd in unam sententiam plurium mentes consiliant, & conveniant. Vt enim Exilium ab Exilio, ita Consilium à Consilio descendit. Non desunt tamen qui pro consiliorum Consessu, sive judicibus deputatis, Concilium per secundam consonantem scribendum præcipiant, & à conciendo, sive concalando: hoc est, convocando, dictum velint. ¶ Consilium dare, est suadere, συμβουλεύειν. Quintil. Quum Ciceroni dabimus consilium, ut Antonium roget. ¶ Consilio secundo uti, quod in proverbio. Secunda navigatio, δεύτερος πλοῦς. Cæsar bell. Civ lib. 3. Vbi propositum tenere non potuit, secundo usus consilio edito loco castra communit.

Cōnsĭlĭōsŭs, à Catone dictum, teste Gell. lib. 4. cap. 9. pro sapiente, quique sanis consiliis abundat. [Polon. *Fortunni.* Vng. *Eszes, bölts.*]

Cōnsĭlĭo, as, n.p. Consulo, delibero, vel consulto. [יעץ jahátz. βουλεύομαι. Gal. *Consulter, conseiller ou demander conseil.* Ital. *Dare ò demandare consiglio.* German. *Rhaten/ rhatschlagen/ rhat fragen.* Hispan. *Dar ò demander consejo.* Pol. *Radzę sie, radzę.* Vngar. *Tanátsolok, végezök, tanatskodom.* Ang. *To counsayle, to giue or tak counsayle.*] Consilium dare vel petere, Hirtius. Cic. in Epist. ad Attic. lib. 15. Tu quid egeris tua cùm tristi, cùm etiam difficili ad consiliandum legatione vehementer expecto. Horat. Ode 3. Tacit. lib 18. Et præterea Bononiam omnes simul consiliatuci.

Cōnsĭlĭātŏr, m. t. Dicitur qui alicui dat consilium. [יועץ jobéts. βουλευτής. Gal. *Conseiller.* Ital. *Consigliero.* German. *Ein Rhatgeber.* Hispan. *Consejero.* Polon. *Raycą, radidowaiacy.* Vngar. *Tanács ado.* Angl. *That giueth a counsayle.*] Plin. in Epist. Ille in gerendis meis honoribus consiliator & rector.

Cōnsĭlĭārĭŭs, m. f. Qui ab aliquo in consilium adhibetur, autor, præscriptor, qui alicui consilium dat. [יועץ jobéts, βουλευτής, σύμβουλος. Gal. *Conseiller.* Ital. *Consigliero.* Germ. *Ein Rhatsherr/ ein Rhatgeber.* Belg. *Een Raetgever.* Hispan. *Consejero.* Pol. *Rayca.* Vng. *Tanács ado, tanatsos.* Ang. *A counsailour that helpe in counsayle.*] Cicer. 3. de Legib. Augur meminisse debet, Iovi Opt. Max. se consiliarium, & administrum datum. Idem 4. in Verr. Interea amici & consiliarii ejus molestè ferre cœperunt Heraclitum profusiſſe.

Cōnsĭlĭārĭŭs, a, um, adjectivum. Plaut. in Epid. Iam Senatum convocabo in corde consiliarium.

Cōnsŭlo, is, pen correpr. consului, consultum, cum Accusativo, consilium peto: [נועץ nohats שאל בפי schaál pi דרש daráſch. συμβουλεύομαι. Gall *Demander conseil.* Ital. *Dimandare consiglio.* Germ. *Rhatsfragen/ rhatsfragen.* Belg. *Raed vragen.* Hispan. *Demandare consejo.* Polon. *Radzę sie, radi szukam.* Vngar. *Tanatsot kérdök.* Ang. *To aske counsayle.*] ut, Consului doctos: id est, à doctis consilium petii. Quintilian. Ego aures consulens meas ¶ Invenitur etiam apud vetustissimos in hac significatione habere duos Accusativos: Ibo & consulam hanc rem amicos, quid faciendum censent. ¶ Consulo autem cum Genitivo æqui vel boni, significat in meliorem partem interpretari. [Gall. *Prendre en la bonne part.* Ital *Pigliare in buona parte.* Germ. *Für gut auffnemmen.* Hispan. *Tomar en buena parte.* Polon *Za dobre przyjmuie.* Vngar. *Iora mag yarazom, io neuen veszöm.* Angl. *To tak in good part.*] Plin. lib. 33. Quærebat argentum avaritia, boni consuluit (ἐπαινοῦμεν) interim invenisse minium, rubentisque terræ excogitavit usum. ¶ Cum Dativo Neutrum est, & significat consilium do: [יעץ jahats. βουλεύω. Gall. *Donner conseil.* Ital. *Dare consiglio.* German. *Rhaten/ rhat geben.* Hispan. *Dar consejo.* Pol. *Radzi dowam, radze.* Vng. *Tanátsot adok.* Ang. *To giue counsayle.*] ut, Medicus consuluit mihi. ¶ Interdum Provideo, prospicio, & præsidium fero, προνοοῦμαι. ut, Consule honori tuo, Consule rebus tuis, Consule saluti tuæ: id est, provide Cicer. Trebatio: Consuli quidem te à Cæsare scribis sed ego tibi ab illo consuli mallem: hoc est, mallem ut Cæsar provideret tibi, quàm te interrogaret. Terent. Heaut. Vbi te vidi animo esse omisso, & suavia in præsentia Quæ essent, prima habere, neque consulere in longitudinem, &c. Id est, non providere in posterum. ¶ Aliquando post Dativum jungimus Ac-

nus Accusativum: ut, Consulo tibi commodum tuum: hoc est, Do tibi consilium, quod sit futurum commodum. συμβουλεύω. ¶ Quandoque Accusativum cum In, pro Contra. βουλεύομαι. Terent. Pessimè istuc in te atque illum consulit. ¶ Interdum est Consultare, sed in Plurali tantùm, & absolutè: ut, Consulunt Senatores: id est, consultant βουλεύονται. Cæsar 7. bell. Gal. Bis magno cum detrimento repulsi Galli, quid agant, consulunt. ¶ Et graviter de se consulere, est aliquod perniciosum sibi consilium capere, quod aut vitæ, aut fortunis detrimenti aliquid afferat. Vnde de illis propriè dicitur, qui sibi manus inferunt. Livius: Vt quicquam de se gravius consuleret, conscientia impulerat: [illegible]

Consulor, eris, passi. ü: [Hebrew illegible] βουλεύεσθαι. Pol Rada sie mnie. Vng Tanat o[illegible]. ut, Consultor de hac re: id est, consilium à me petitur. Cic. 3. in Verr. Quàm inanes domus eorum omnium, qui de jure civili consuli solent. Senatus nihil consulitur. Cic. Octavio.

Consul, lis, m.t. Tutor annuus Reipublicæ, publici consilii princeps [Hebrew illegible], ὕπατος, Plutarcho. Gall. Consul, qui estoit le plus grand Magistrat ordinaire qu'eussent les Romains. Ital. Consolo: Era questo il primo Magistrato di Roma. Germ. Ein Burgermeister: Der grösten wat so in dem Regiment zu Rom der / welcher das höchste und [illegible] Ampt trug. Belg. Burgemeester. Hisp. El consul. Polon. Burmistrz. Vngar. Konsul, [illegible]. Ang. A consull, the greatest ordinarie in [illegible] amonge all the Romans.] Summum erat apud Romanos dignitatis fastigium, post exactos Reges à Iunio Bruto primùm introductum, ducentesimo, quadragesimo quarto ab Vrbe condita anno. Dicti autem sunt Consules à Consulendo, sive quòd Reipublicæ consulerent, sive quòd à civibus consulebantur. De eorum officio, vide Fenestellam de Romanis Magistratibus. Cic in Pison. Animo Consulem esse oportet, consilio, fide, gravitate, vigilantia, cura, toto denique munere Consulatus, omni officio. ¶ Consulem pro Anno Poetæ dicebant, quoniam singulis quibusque annis novi Consules creabantur. Martialis lib. 1. Bis jam penè tibi Consul tricesimus instat, Et numerat paucos vix tua vita dies. ¶ Proconsul, qui cum potestate & imperio Consulari ad aliquam provinciam administrandam mittitur. ἀνθύπατος.

Consularis Vir, qui Consulatum gessit, quemadmodum Prætorius, qui jam Præturam gessit. [ὑπατικός. Gall. Le vieil bourgmaistre. Ital. Il vecchio consolo. Ger. Der Burgermeister gewesen ist. Belg. Den ouden Burgemeester. Hisp. El consul. Pol. Tenktóry bel burmistrzem, stary burmistrz. Vngar. Konsul [illegible] ember.] Cic. Lent. Qu. Maximo, qui filium Consularem amisit. ¶ Consularis ætas, in qua Consulem esse licebat: quæ erat annorum trium & quadraginta. Cic. 5. Philip. Quid Macedo Alexander, quum ab ineunte ætate res magnas gerere cœpisset, nonne in tertio & tricesimo anno mortem obiit: quæ est ætas nostris legibus decem annis minor, quàm Consularis? Consularis cognitio apud Romanos summa cognitio causæ censebatur. Bud. l. ult. ff. de Senator.

Consulariter, adverbium. [Vngar. Konsul [illegible].] Liv. 4. ab Vrbe: Quinque Consulatus eodem tenore gesti, vitaq; omnis consulariter acta.

Consulatus, us, m.q. Officium vel dignitas, sive tempus quo Consul in officio est. [ὑπατεία. Gall. Consulat, office de Consul. Ital. Consolato, ufficio de Consolo. Ger. Burgermeisterthumb. Hisp. El consulado, dignidad de Consul. Polon. [illegible] burmistrzem. Vng. Konsulsagi, [illegible]. Ang. The office of the consull or his dignitie.] Plin. lib. 14. cap. 15. Epulo verò in tertio Consulatu suo Falernum, Chium, &c. Cic. pro Muræn. Voltus erat ipsius plenus furoris, oculi sceleris, sermo arrogantiæ: sic ut ei jam exploratus & domi conditus Consulatus videretur. De Catilina.

Consulto, as. Delibero. [Hebrew illegible] βουλεύομαι. Gall. Consulter, deliberer, faire consultation. Ital. Consultare, deliberare. Germ. Rhatschlagen. Hisp. Deliberar, consultar. Pol. Radze sie [illegible]. Vngar Tanácskozom. Ang. To aduise, to take aduisement.] Cic. 2. Offic. In quibus deliberare homines, & consultare de officio solent. Delecti, quibus corpus annis infirmum, ingenium sapientia validum erat, Reipublicæ consultabant. ¶ Consultare aliquem. Plaut. Milit. Quid me consultas quid agas? Id est, cur à me consilium petis? Plin. in Paneg. [illegible] erat in limine mora, consultare aves, revererique numinum monitus.

Consultor in passiva significatione. [Pol. Radzaci. Vngar. Tanácsot [illegible].] Macrob. Satur. li. 1. c. 6. Cùm in Senatu res major quæpiam consultaretur.

Consultatio, verbale, f.t. Deliberatio. [Hebrew illegible] βουλή. Pol. Rozmyslanie, radzenie. Vng. Tanácskozás. Ang An aduising, taking aduisement.] Terent. Nulla tibi Pamphile hic jam consultatio est. Cic. 3. Off. Sapientem & bonum virum fingimus, de ejus deliberatione & consultatione quærimus.

Consultus, Quando participium est, significat eum qui consulitur: hoc est, à quo consilium petitur. [ἐρωτηθείς. Germ. Rhatsgefragt. Pol Vmiaracy poradźić. Vng. Az kiwel tanátsot kérdnek. Ang. Demanded or asked counsayle of.] ut, Medicus consultus dixit te febri laborare. Cic. pro Mil. Nihil de ejus morte populus consultus. ¶ Quandoque Nomen est, & ponitur pro prudenti & sapienti. [[illegible] Ger. Weiß/ verständig/ bey dem man Rhat finden mag. Pol. Madry, poradny. Vng. Eszés. Ang. A wise or skilfull man of whome counsayle may be asked.] Ovid. lib. 1. de Arte amand. Sit tibi credibilis sermo, consultaque verba: id est, prudentiæ ac sapientiæ plena. Est autem Nomen duobus modis, scilicet quum per se ponitur. Horat. -- ergo tu, qui modò miles, Mercator: tu consultus modò rusticus. Vel quando habet Genitivum. Liv. lib. 10. Callidos, solertesque juris, atq; eloquentiæ consultos. ¶ Hinc dicimus, Consultus juris, & juris Consultior, & Consultissimus. ἐμπειρότατος τῶν νόμων. Idem lib. 1. Consultissimus juris, ut illa quisquam ætate esse poterat. ¶ Sic Inconsultus habet tàm significationem participii, quàm nominis: non tamen dici potest participium, quòd non habeat verbi originem.

Consultum, in Neutro genere, Statutum sive decretum. [[illegible] βούλευμα. Germ. Ein Rhatserkandtnuß. Pol. Wyrok rady. Vng. Végezés. Angl. An ordinance or decree of counsayle.] Hinc dicimus Senatusconsultum, pro eo quod Senatus decrevit. Horat. in Epist. Qui consulta patrum, qui leges, juraque servat. ¶ Dicimus etiam, Opus est consulto: hoc est, opus est consulere, ut illud Salustii. Nam & priusquam incipias, consulto: & postquam consulueris, maturè facto opus est: id est, consulere, sive, ut consulas.

Consultor, oris, m.t. Qui alium consulit, qui consilium ab aliis petit. [Hebrew illegible] συμβουλευόμενος. Gall. Qui demande conseil. Ital. Chi domanda consiglio. Germ. Ein Rhatsfragir. Belg. Een raetvrager. Hisp. El que demanda consejo. Pol. Radzący. Vng. Tanács [illegible]. Ang. He that asketh counsayle.] Cic. pro Cornel. Balbo: Etenim si Q. Scævola ille Augur, quum de jure Prætorio consuleretur juris peritissimus, consultores suos nonnunquam ad Furium & Camillum rejiciebat. Idem pro Muræna: Vigilas tu de nocte ut consultoribus tuis respondeas. ¶ Accipitur quandoq; pro eo qui alii consulit. [[Hebrew illegible] σύμβουλος. Gall. Conseiller, qui donne conseil. Ital. Consultore, consigliere. Germ. Ein Rhatgeber. Belg. Een Raetgever. Hisp. Consejero. Pol. Rady dodawający. Vng. Tanács adó. Angl. He that giveth another counsayle.] ut apud Salust. in Iugurt. Simul ab eo petit, ut fautor consultorque sibi adsit. Et in illo versu proverbiali: Consilium malum consultori pessimum est.

Consultrix, f.t. [Hebrew illegible] βουλεύτρια. Ger. Ein Rhatgeberin, fürsehern. Vngar. Tanácsadó.] Cic. 2. de Nat. deor. Ipsius verò mundi, quia omnia complexu suo coërcet & continet, natura non artificiosa solùm, sed planè artifex, ab eodem Zenone dicitur consultrix, & provida utilitatum, opportunitatumque omnium.

Consultoria hostia. Erat qua divina voluntas per exta disquirebatur. συμβουλευτική. De hac Virgil. -mactat lectas de more bidentes. ¶ Duo enim hostiarum genera à Macrobio enumerantur: quarum altera Animalis vocatur, quum idcirco solùm hostia mactabatur, ut ejus anima: hos est, sanguis & vita, deo alicui offerretur: altera Consultoria, cujus exta ab Aruspice inspici solent, & deûm voluntas ex illis explorari.

Consultè, adverbio. Prudenter. [[illegible] βουλευτικῶς. Gall. Prudemment, sagement, avis [illegible]. Ital. Prudentemente, accortamente, saviamente. Ger. Weißlich / auß gutem Rhat. Hisp. Adrede y à sabiendas. Pol. Madrze, Zdobrem radą. Vng. Eszésen, tanácsból. Ang. Wisely, discretlie.] Plaut. Rud ille qui consulè, doctè atque astutè cavet.

Consultissimè, Optimo consilio, prudentissimè, adverb. [Pol. Porządnie, madrze. Vng. Igön [illegible].] Iulius Capitolinus in Pertinace: Annonæ consultissimè providit.

Consulto, adverb. Cogitatò, debita opera, de industria. [[Hebrew illegible] ἐκ προνοίας, ἐκ προαιρέσεως. Gall. De faict à escient, de propos deliberé. Ital. Fatto à studio, con animo deliberato. Germ. Auß gutem Rhat und zeitliger Vorbetrachtung. Hisp. Adrede y à sabiendas. Pol. Zdobrem naradzeniem, z chęcią. Vngar. Szántszándékkal, el végezve tanácsból. Ang. Of sett purpose, aduisedlie.] Plaut. Pœn. Consultò hoc factum est, mihi ut insidiæ fierent. ¶ Consulta opera, pro Consultò dixit Gell. lib. 6. c. 17. Nun sponte, neque consulta opera. Cic. 1. de Leg. Itaque ad hominum commoditates & usus tantam rerum ubertatem natura largita est, ut ea quæ gignuntur, donata consultò nobis, non fortuitò nata videantur.

Consimilis, le, Similis: [[Hebrew illegible] ὅμοιος. Gall. Du tout semblable, fort ressemblant. Ital. Simile. Germ. Gantz gleich. Hisp. Semejante. Pol. Prawie podobny. Vng. Hasonlatos. Ang. Verie like.] Cujus Contraria sunt Dissimilis & Absimilis. Plaut. Amph. Ain' tu alterum te repperisse consimilem Sosiam domi? Terent. Eunuch.- & quia consimilem luserat Iam olim ille ludum. Cic. 2. Philip. Quòd quum rem gessisset, consimilem rebus iis quas ipse gesseram me potissimum, &c. ¶ Cum Genitivo. Cic. 1. de Orat. Causa aliqua posita consimili causarum earum quæ in forum deferuntur. Terent. Heaut. Cujus mos maximè est consimilis vestrûm.

Consipere, [συμφρονεῖν. Pol. Madrzec. Vng. Eszés okos vagyok.] Gell. lib. 7. c. 3. Cùm veteri sese ostendit, ne patres gaudio atq; lætitia rerum gestarum, prosperè de statu mentis suæ deturbati non satis consipirent, neque ad rectè intelligendum consolendumque essent idonei: quæ Catonis verba potiùs quàm Tironis ipsum culpantis.

Consisto, is, constiti, n.t. Insisto, commoror, subsisto, resideo. [[Hebrew illegible] ἐφίστημι. Gall. S'arrester, demourer, sejourner, se reposer. Ital. Fermarsi. Germ. Still stehn/ gestehen Hisp.

Estar juntamente. Polon. *Zastanowiamsie, stoir.* Vng. *Meg allok.* Angl. *To stand still, and stay.*]. Terentius: Otiosè nunc jam illicò hic consiste. Vbi Donatus: Consistere, est audacter, & constanter stare. Sic, Consistere in anchoris, vel ad anchoram, apud Cæsarem. Cic. ad Q. Frat. 2. Tantus clamor à nobis (placuerat enim referre gratiam) ut neq; mente, neq; lingua, neq; oratione consisteret. Cato de Re rust. cap. 12. Et si alvus non consistet: id est, non definat fluere. Varro: Vt si pluerit, aqua non consistat. ¶ Dicimus item, Salutem nostram aut spem in hoc aut illo consistere: hoc est, ab illo pendere, & sine eo nullam esse. Cic. pro Marcello: Salus Reipublicæ in mortalis unius anima consistit. Idem 5. Philip. Quum in eo salus & vita optimi cujusque, & libertas populi Romani, dignitasque consisteret. ¶ Consistimus quoq;, quum recuperatis viribus firmiores incipimus esse, & validiores, ita ut sine ulla corporis imbecillitate possimus ingredi. Cic. Famil. 7. In eas herbas quum incidissem in cœna augurali apud Lentulum, tanta me *διάῤῥοια* arripuit, ut hodie primùm videar cœpisse consistere. Virgil. pro Erigor posuit: Consistit in digitos. ¶ Frigore consistere dicuntur fluvii. Ovid. 5. Trist. eleg. 11. Vt sumus in Ponto, ter frigore consistit Ister. Id est, glacie astrictus est & congelatus. ¶ Mente consistere: Id est, Mente esse composita. Cic. 2. Philip. ¶ Legatum consistere, pro Valere. Africanus in l. servum filii. ff. de legat. 1. Servum filii sui castrensis peculii legare pater potest. Et si vivo patre mortuus sit filius, & apud patrem peculium remansit, consistit legatum.

Cōnsōbrīnī, m. f. Qui ex duabus sororibus sunt editi, quasi Consororini. [אחים *achim.* *ἀνεψιοί.* Gall. *Cousins germains, enfans de deux soeurs.* Ital. *Cugini figliuoli di due sorelle, germani.* Germ. Die von zwoen Schwestern her geboren seind / Geschwister Kind oder Nässen. Belg. Ghesusters Kinderen / rechte Susterlingen / Neven. Hisp. *Primos hyos de hermanas.* Pol. *Bracia cziotezni.* Vng. *Az én atyámnak anyámnak szülétet két azzonyak fiai.* Ang. *Sister sonnes.*] Patrueles autem, qui ex duobus fratribus, à Græcis dicuntur *ἀδελφοί*, vel etiam *ἀνεψιοί* Amitini, qui ex sorore & fratre propagantur. Sed ferè vulgus omnes istos communi appellatione *Consobrinos* vocat: quemadmodum & eos qui ex fratribus patruelibus, aut consobrinis propagantur, vel amitinis. Cic. ad Cælium lib. 2. Nam quòd ad me Curius consobrinus tuus, ut scis, mihi maximè necessarius. Terent. Hecyr. - cedo quid reliquit Phania Consobrinus noster.

Cōnsōbrīnă, æ, f. p. Matertera meæ filia. [אחות *achòth.* *ἀνεψιά.* Gal. *Cousine germaine.* Ital. *Cugina germana.* Germ. Meiner Mutter Schwester Tochter / mein Baß. Hisp. *Prima hya de hermanas.* Polon. *Siostra cziotezna.* Vngar. *Az a nyám nénnyének leánya.* Ang. *The daughter of my sister.*] Cic. pro Quint. Quintii consobrinam habet in matrimonio.

Cōnsŏcĕr, ri. [*ἀντιπενθερός.* Ger. Gegenschwäher / die ihre Kinder miteinander verheuratet haben. Belg. Swager onder malcanderen / die haer Kinderen onder malcanderen ghehouwet hebben. Polon. *Swagrowie wspołem oycowie.* Vngar. *Sogorsagosok.*] Consoceri dicuntur, quorum alter filium alterius filiæ maritum dedit. Sueton. in Claudio: Appium Syllanum consocerum suum crimine incerto, nec data defensione, occidit.

Cōnsŏcĭo, as, are, n. p. Societatem ineo, communico, conjungo. [חבר *chibbèr* התחבר *hithchabbèr.* *κοινόω, συναγελάζω.* Gall. *Associer, aller & conioindre ensemble.* Ital. *Accompagnare.* Germ. Zugesellen / zusammengesellen. Hisp. *Encompannar.* Pol. *Zlaczam, stowarzyszam spolam.* Vng. *Társalkodom.* Ang. *To associat to, or a fellow or companion to.*] Plaut. Rud. Vel consociare mihi quidem tecum licet: Aequas habemus partes. Liv. 8. ab Vrbe: Sed quod tædio Imperii Romani cum Gallis gente efferata arma quondam consociassent.

Cōnsŏcĭātŭs, participium. [מחבר *mechubbár.* *συναγελασθείς.* Gal. *Associé, associée.* Ital. *Accompagnato, che ha fatto liga.* German. Zugesellt / zugefügt. Hisp. *Encampannado.* Polon. *Stowarzyszony, złaczony.* Vng. *Társalkodó.* Ang. *Associated, ioyned to in fellowship.*] Cicero in Parad. Qui videt domi tuæ pariter accusatorum atque judicum consociatos greges, qui nocentes & pecuniosos reos, &c.

Cōnsŏcĭātĭo, verbale, f. t. Societatis communio. [חברה *chebráh.* *κοινωνία, συναγελασμός.* Gal. *Accompagnement, association.* Ital. *Accompagnamento.* Ger. Ein Zugesellung / Zusammenfügung. Hisp. *Compagnia con otro.* Polon. *Stowarzyszenie, złaczenie.* Vng. *Társaságos.* Ang. *Association, or ioyning to in fellowship.*] Cic. 1. Offic. Sequemurque & id quod acutum & perspicax natura est, & id quod ad hominum consociationem accommodatum est.

Cōnsŏlĭdă, f. p. Herba est, quæ & Conferva, & Coagulum dicitur Græcè *σύμφυτον.*

Cōnsŏlĭdo, as, are. Redintegro & in unum congero quod prius ruptum aut divisum fuerat. [העמיד *hehemidh.* *συμπήγνυμι.* Gal. *Faire solide & massif, consolider et joindre ensemble.* Ital. *Soldare, rassodare, far massiccio, reunire.* Germ. Wieder ergänzen / widerumb erneweren oder gantz machen. Hisp. *Soldar, ayuntar, y for a lecer.* Polon. *Do siebie zgromadzam, spalam.* Vngar. *Meg erősitöm, meg épitöm.* Angl. *To put together and make solide and massiue.*] ¶ Rationes [illegible] consolidatæ. Cic. ad Ruffum lib. 5. Illud quidem certe factum est, quod lex jubebat, ut apud duas civitates rationes com[illegible] consolidatas deponeremus. ¶ Vsusfructus consolidatus [illegible] est, conjunctus cum proprietate. Vlpianus [illegible] de Vsufructu accresc. Nec novum: nam & si duobus usufructus legetur, & apud alterum sit consolidatus, jus accrescendi non perit: nec ei apud quem consolidatus est, nec ab eo: & ipse quibus modis amitteret ante consolidationem, iisdem & nūc amittit.

Cōnsŏlĭdātĭo, onis, verbale, f. t. [Germ. Heimfall: das ist, wann die Nutzung eines frembden Guts widerumb dem Eigenthumb zu oder heimfallt. Polon. *Złaczenie.* Vnga. *Meg erősites, épités.*] cujus propriam significationem dignosces ex § item finitur. Instit. de Vsufruct.

Cōnsōlŏr, penult. product. comp. p. Solor, levo, dolorem levo, mœrorem minuo, desiderium lenio, consolationem adhibeo. [נחם *nicham.* *παραμυθέομαι, παρηγορέω.* Gall. *Consoler.* Ital. *Consolare.* Germ. Trösten. Belg. Troosten. Hisp. *Consolar.* Pol. *Cieszy, troske oddalam.* Vng. *Vigasztalok.* Angl. *To comfort.*] Cic. Marcel. lib. 4: Virtuti tuæ magis gratulari debeo, quam consolari dolorem. Cic. Sulpit. Dices, Quid me istæ res consolatur in tantis tenebris, & quasi perpetuis Reipublicæ? ¶ Invenitur & in significatione passiva. Asinius in Epist. Cicer. Sed quum ob ea quæ speraveram dolebam, consolabar ob ea quæ timui. Gellius quoque ita vsurpari probat lib. 15. c. 13: Consolari quoq; in partem alteram dictum præterquam dici solitum est, in Epist. Q. Metelli: At cùm animum, *inquit*, vestrum erga me video, vehementer consolor.

Cōnsōlo, activum, apud Varr. in Oedipo Thyestæ: Per idem tempus Oedipus Athenas exul venire dicebatur qui consolarei. [Vng. *Vigasztalom.*

Cōnsōlans, huius consolantis, Participium. [*παραμυθούμενος.*] Cic. 3 Tuscul. Hæc igitur officia sunt consolantium, tollere ægritudinem funditus, aut sedare, aut detrahere quamplurimum, aut supprimere, nec pati manare longius, aut ad aliam traducere.

Cōnsōlābĭlĭs, le, Quod consolationem admittit. [נחם *nicham.* *εὐπαραμύθητος.* Gal. *Qui on peut appaiser par consolation, aisé a appaiser.* Ital. *Che si può acconciare con la consolatione ò conforto.* Germ. Das wol zu trösten ist. Hisp. *Cosa que recibo consolacion.* Pol. *Latwy do pocziechy.* Vng. *Vigasztalható.* Ang. *That may be conforted.*] Cic. ad Sulpit. Est omnino vix consolabilis dolor, tanta est omnium rerum amissio. *δυσπαραμύθητος.*

Cōnsōlābĭlĭs, [*παρηγορικός.* Polon. *Pocziesjni.* Vng. *Vigasztalo.*] activè, Qui consolatur. Gell. lib. 16. c. 9. Canere carmen casus illius consolabile.

Cōnsōlātōrĭŭs, a, um, Quod consolatur: ut Epistola consolatoria. [מנחם *menachèm.* *παραμυθητικός.* Gal. *Consolatoire, qui console.* Ital. *Cosa che consola.* Germ. Tröstlich / oder das tröstet. Hisp. *Cosa consoladora.* Pol. *Cziessacy, pocziessny.* Vngar. *Vigasztalo.* An. *That conforteth.*] Cic. ad Att. lib. 13: A Cæsare litteras accepi consolatorias.

Cōnsōlātŏr, toris, m. t. [מנחם *menachèm.* *παρακλήτωρ.* Gall. *Consolateur, qui console.* Ital. *Consortator, consolatore.* Ger. Ein Tröster. Hisp. *Consolador.* Pol. *Pocziessyciel.* Vng. *Vigasztalo.* Angl. *He that comforteth.*] Cic. 3. Tuscul. Consolatores ipsos confiteri se miseros, quum ad eos impetum suum fortuna converterit.

Cōnsōlātĭo, onis, f. t. Levamen, levatio doloris, confirmatio. [נחם *nicham* נחמה *nechamah* *παραμυθία.* Gall. *Consolation, reconfort.* Ital. *Consolatione.* Ger. Ein trost / oder tröstung. Hisp. *Consolacion.* Po. *Pocziecha.* Vng. *Vigasztalás.* Ang. *Comfort, consolation.*] Cic. pro Milon. Nunc me vna consolatio sustentat. Idem de Claris Orator. Ea consolatione sustentor, quam tu mihi, Brute, adhibuisti suavissimis literis.

Cōnsōlābundŭs, agens consolatorem, consolatoris officio fungens. [*παρηγορητικός.* Pol. *Cziessyciel.* Vng. *Vigasztalo.*]

Cōnsomnĭo, as. [*συνεξομολογέω*, [illegible] Gal. *Songer & ravasser en son esprit en dormant.* Ital. *Sognare.* German. Traumen / ein Traum haben. Hisp. *Sonnar.* Pol. *Senmam, nimisie.* Vng *Almadozok.* Ang. *To dreame.*] Plaut. Mostel. Quid is consomniavit? TR. Ego dicam tibi.

Cōnsŏno, pen. corr. n. p. Simul sono. [המה *hamàh.* *συμφωνέω.* Gall. *Retentir, resonner.* Ital. *Consonare, suonare insieme.* Ger. Mitthönen / zu thönen / mitstimmen. Belg. Accorderen / overeenkommen. Hisp. *Consonar.* Pol. *Spolu awieczę.* Vng. *Eggyütt zöngök.* Angl. *To sowne together.*] Varro de Apib. Quum jam evolaturæ sunt, aut etiam inceperunt, consonant vehementer: perinde ut milites faciunt, quum castra movent. Plaut. Amphit. Postquam id actum est, tubæ utrinque canunt, contrà Consonat terra, clamorem utrinque efferunt. Virg. 5. Aeneid. Tum plausu, fremituque virum, studiisque faventum Consonat omne nemus. ¶ Interdum ponitur pro consentio, convenio. [Ang. *To accord, or agree.*] Cic. in Sal. Vt omnis oratio moribus consonet. Sen. Epist. 31: Vt perfecta virtus sit, æqualitas ac tenor vitæ per omnia consonans sibi.

Cōnsŏnans, nomen adjectivum ex participio. [*σύμφωνος.* Germ. Zusammen thönende. Polon. *Spolu brzmiacy.* Vngar. *Eggyezözzenö.*] Cic. in Partit. Atque etiam est hæc distinctio in verbis: altera Natura, tractatione altera. Natura, ut sint alia consonantiora, graviora, &c. ¶ Consonantes, literæ à Grammaticis dicuntur, quòd cum Vocalibus, non per se, sonent, *σύμφωνα.*

Cōnsŏnŭs, sona, sonum. Conveniens. [כשר *chaschèr.* *σύμφωνος.* Gall. *Accordant de son, concordant, convenable.* Ital. *Conueniente,*

accor-

accordans. Ger. Mitstimmend/mitthellend. Hisp. Cosa que suena bien tocada. Pol. Zgodliwy. Vng. Eggyezö, egyezzö. Ang. That sowndeth or agreeth with others.] ... lib. 17. Armorumq; habitus noti, & vox consona linguæ. Cic. Attic. lib. 4. Credo Platonem vix putasse satis consonum fore, si hominem id ætatis in tam longo sermone diutius retinuisset.

Consŏnantia, tiæ, f. p. Vocum concordantia, quæ συμφωνία Græcè dicitur. [Vng. Eggyesség az szonak.]

Consōpio, pis, pire, act. q. In somnum induco, obruo. [... Gall. Faire endormir quelqu'un. Ital. Indurre in sonno. Germ. Entschläffen / zu schlaffen machen. Hisp. Adormecer. Pol. Uspić, am. Vng. El altatom. Ang. To bring asleape.] Cic. 1. Tuscul. Num igitur eum curare censes, quum luna laboret, à qua consopitus putatur, ut cum dormientem oscularetur? Ibidem: Quid melius quàm in mediis vitæ laboribus obdormiscere, & ita conniventem somno consopiri sempiterno?

Consŏrs, tis, om. t. Ejusdem sortis: id est, conditionis & fortunæ, & qualitatis in omni re, & negotio particeps, socius.] ... Gal. D'vn mesme sort, compagnon & participant en quelque chose. Ital. Di vna istessa sorte & conditione. Ger. Mitgenoss / theilhafftig. Belg. Deelachtig. Hisp. Compañero de ygual suerte. Pol. Spolny towarzysz, uczestnik. Vng. Azon ällapatnak̄o tetsönyö, részesienék tár a. Ang. Of the same estat, sort ad condition, a companion.] Sappho ad Phaonem: Non tantum Alcæus consors patriæque, lyræq; Laudis habet. Cic. 5. Verr. Sostratus, & Numenius, & Nymphodorus ejusdem civitatis, quum ex agris tres fratres consortes profugissent, quod iis plus frumenti imperabatur, &c. ¶ Consors, particeps: ut, Consors consilii publici, Plin. Epist. 167. Generis consortes: id est, consanguinei, & propinqui. Ovid. Epist. 3. Socius & cōsors laboris. Cic. de Clar. Orat. Thalami consors, ..., Ovid. 10. Metamorph. thalami consorte carebat. ¶ Consortem Propertius posuit pro similis, quum inquit: Tu qui consortem properas evitare casum.

Consortium, tii, n. f. Societas, communio. [... chebrâh ... Ital. Compagnie, association, communauté. Ital. Consortio, compagnia. Germ. Ein Gesellschafft / Gemeinschafft. Belg. Een Gemeinschap. Hisp. Tal compania. Pol. Towarzystwo, zsrczenie, pospolstwo. Vngar. társaság. Ang. Fellowship, companie.] Papin. l. inter fratres. §. idem Papin. ff. pro socio. Si inter fratres voluntarium consortium initum fuerit, &c.

Consortio, onis, f. t. Societas, communio. [... chebrâh. Pol. ... Vng. Társaság. Ang. Fellowship ppe, societie.] Liv. lib. 6. Quænam ista societas, quænam consortio est. Cic. 3. Offic. Dissolvatur necesse est omnis humana consortio.

Conspergo, gis, act. t. Aspergo, respergo, perfundo. [... Gal. Arrouser, espandre ou esparser. Ital. Spargere. Germ. Besprengen / bespritzen. Hisp. Esparzir y derramar. Polon. Kropic, pokropic. Vng. Meghintöm, ... Angl. To scatter, to strawe or sprinkle about.] Plaut. Curc. Vbi vino sis conspersi fores. Lucret. lib. 2. Tempora conspergunt viridantes floribus herbas.

Conspersus, participium. [... mephuzzâr ... Gall. Arrousé, sur qui quelque chose est espandue ou esparse. Ital. Sparso, ... Ger. Besprengt / bespritzt. Hisp. Esparzido o ... Pol. Pokropiony, posiany. Vng. Meg hintetöt, ... Ang. Scattered or sprinkled about.] Cic. 3. de Orat. Vt porrò conspersa sit quasi verborum sententiarumq; floribus, id non debet esse fusum æqualiter, &c. Conspersum stellis caput, Cic. 2. de Nat. deor.

Conspĭcio, is, pen. corr. act. t. Video, cerno. [... raâh ... hischghîach ... Gall. Regarder & considerer, aviser & prendre garde. Ital. Guardare, mirare. Germ. Sehen / ansehen / anschawen. Belg. Sien. Hisp. Ver y mirar. Pol. Widzę, baczę. Vng. Nézök, latok. Ang. To looke, or behold and consider.] Plaut. in Amph. Qui ipsius equidem nunc primùm istanc tecum conspicio simul. ¶ Dicitur & de mente. Cic. pro Corn. Bal. Vt conspiciatis eum mentibus, quem oculis non potestis. ¶ Conspicere pro attendere. Cic. pro Muræn. Non debes M. Cato arripere maledictum ex trivio, aut ex scurrarum aliquo convitio, neq; temerè Consulem pop. Rom. saltatorem vocare, sed conspicere quibus præterea à vitiis affectum esse necesse sit eum, cui verè illud objici possit. Conspicere sibi, quæ sint in tem suam, Plaut. Trin.

Conspĭcior, eris, passivū. [Pol. Widzą, mię. Vng. Nizettetöm.] Cic in Catil. Carere me aspectu civium, quàm infestis oculis omnium conspici mallem. ¶ Bonis animi conspici, est Virtute & scientia illustrem esse. Ovid. 1. Trist. eleg. 5. Prima locum sanctas heroidas inter haberes, Prima bonis animi conspicerere tui.

Conspectus, nomen ex particip. [... nirâh ... Gal. Veu & regardé. Ital. Veduto. Ger. Ersehen / ansehen. Hisp. Mirado. Pol. Oglądany, widzenie. Vng. Nizettetöt, tekintetöt. Ang. Beholden, diligently regarded.] Liv. 2. bell. Punic. Plebeium Consulem sua plebs persecuta, turba, quàm dignitate; conspectior.

Conspĭciendus, a, um, Dignus qui conspiciatur, illustris, insignis. [... nirâh ... Gall. Digne d'estre regardé & veu. Ital. Degno da esser veduto. Germ. Ansichtig / herrlich / berümpt. Hispan. Digno de ser mirado. Pol. Zacny, sławny. Vngar. Nizésre, tekintésre, méltó, nizendő. Ang. Worthie to be beholden and considered.] Autor ad Herennium lib. 1. In gestu nec venustas conspicienda, nec turpitudo sit, ne aut histriones aut operarii videamur esse. Tibul. lib. 1. Eleg. 2. Insideat celeri conspiciendus equo.

Conspectus, Pro aspectu. [... reûth ... marêh, ... Gall. Regard, veue. Ital. Riguardo. Ger. Anschawung. Hisp. Mirada, acatamiento commun de todos. Pol. Wejrzenie, widzenie. Vng. Tekintet, nizés. Ang. Earnest beholding.] Virgil. 1. Aeneid. Vix è conspectu Siculæ telluris in altum Vela dabant læti.

Conspĭcuus, a, um, a Conspicio, sicut Perspicuus, à Perspicio, Modo significat sagacem, perspicacem, acutum. [... korêm ... nabon ... Gal. Sage, prudent, accort. Ital. Sagace, sentito, accorto. Germ. Scharffsinnig / weiß. Hisp. Sabio, prudente y astuto. Pol. Mądry, ostrożny. Vng. Szömelelö, eszes, eles elméjü. Angl. Wise, that seeth and perceiveth well.] Quintilianus: Conspicuus, sagax, callidus. ¶ Modò clarum, & qui ab omnibus conspicitur. [... reêh ... Gall. Clair, manifeste. Ital. Chiaro, manifesto. Germ. Berümpt / achtbar / welchen jederman anschawet. Hisp. Claro y manifiesto. Pol. Ten na ktorego ... widać, ... Vng. Tekintetes. Ang. That standeth in plaine sight] unde Martialis Conspicuum amphitheatrum appellat, lib. 1. Hic ubi conspicui venerabilis amphitheatri Erigitur moles. ¶ Conspicuus homo, qui in se omnium oculos convertit. Liv. 1. ab Vrbe: Iam & Romanis conspicuum eum novitas divitiæque faciebant.

Conspĭcor, aris, d. p. à præpositione con, & antiquo verbo Specio, Conspicio [... Gal. Voir & apercevoir. Ital. Vedere. Ger. Sehen. Belg. Sien. Hisp. Mirar y acatar. Pol. Widzę. Vng. Meg latom, tekintöm, nizöm. Ang. To see, or behold.] Terent. Eunuch. Cur ego te in his conspicor regionibus? Cæsar 2. bell. Civil. Hunc conspicatæ naves, sublatis anchoris sequi cœperunt. ¶ Sic etiam Despicior pro Despicio. Vtrunque autem corripit penultimam: unde clarum est, quàm pueriliter delirent qui aut à spiculis derivari putant, quæ spi, syllabam producunt. Aspica aut spiculo, fit verbum Inspico, media producta, quo utitur Virgil. 1. Georg. ferroq; faces inspicat acuto. de cujus significatione suo loco dicemus.

Conspĭcillum, n. f. Dicitur unde clanculum conspicere possis, specula. [... mizpêh ... Gall. Vne guette, un lieu dont on regarde & espie, une sentinelle ou de ... Ital. Luogo da rigardare ò spiare, una veletta, occhiale. Germ. Ein ort auff welchem man etwas heimlich lugt oder ersihet. Belg. Een wachttoren / ... Hisp. Lugar de donde podemos mirar, miradero, o ... que miramos. Pol. Miejsce do strzeży, ... Vng. Nézö hely, ... Ang. Spectacles or a place to looke out at.] Plaut. In conspicilio asservabam. ¶ Item quod oculis adhibemus, ut melius intueamur, vulgò Ocularia dicuntur, perspicilla. Idem: Cedo vitrum necesse est conspicilio uti. Sunt qui utrobique legant Conspicillum. [Gal. Lunettes. Ital. Occhiali. Germ. & Belg. Brillen. Hisp. Antojos.]

Conspĭcillo, onis. [... ... Gall. Espieur, guetteur. Ital. Spione. Ger. Ein Außspäher / der etwas außspähet. Hisp. Atalaiador ò mirador. Vng. Nizö, ... An. An spie.]

Conspīro, ras, pen. pro. Simul spiro, conflo [... naschab ... naschaph, συμπνέω. Gall. Souffler ensemble. Ital. Spirare insieme. Ger. Zusammen blasen. Belg. Tesamen blasen. Hisp. Soplar juntamente. Pol. Wespół dmę. Vng. Együtt fuvok. Ang. To blowe togither.] Col. li. 4. Cœlestes admittant imbres, eosq; alendis seminibus dispensent, ac suis omnibus partibus ad educandam prolem novam conspirent. ¶ Per translationem sumitur pro consentio, sive communi animo aliquid aggredior. [... Gall. Conspirer, faire vn complot, s'vnir & aller ensemble pour faire quelque chose soit bien ou mal. Ital. Congiurare, essere d'accordo, far assembramento per qualche cosa buona ò trista. Germ. Zusammen schweren / sich zusammen verbinden etwas zu thun / es sey böß oder gut. Belg. Tesamen sweeren. Hisp. Conspirar y conjurar en vn. Pol. Spolnie ... zmawiam, przyzwalam, sprzysięgam ... Vng. Egyezn ... Angl. To conspire in one to do or performe an act.] Cic. contra Rullum. Consentite nobiscum, conspirate cum bonis. Plin. in Epist. Proinde conspirate, consentite, majoremque animum ex meo sumite. Colum. lib. 12. Nihil erat quod aut maritus aut fœmina proprium esse juris sui diceret, sed in commune conspirabatur ab utroque. ¶ Accipitur item Conspirare in deteriorem partem pro conjurare, & (ut Cicero loquitur) coire. [... Pol. Zmowic sie.] ¶ Conspirare quoq; ponitur pro consolvere. [... naschab ... ghalâm ... Gall. Faire la roue, se tourner en rond, s'entortiller comme vn serpent. Ital. Avolgersi in più cerchi come le biscie. Germ. Zusammen wicklen / zusammen tridlen. Hisp. Hazer cercos y roscas como las culebras. Polon. Wiekę ... Vngar. Valaki ellen ala ... Angl. To fold or turk togither like serpents.] dictum à spiris, quæ sunt revolutiones, sive circuli, qui in seipsos recurrunt. Vnde non ineleganter Conspirare serpentes dicimus, quum se in orbem convolvunt. [Vng. ...] Plin. de Viris illustrib. Anguis è sedibus ejus elapsis, venerabilis, non horribilis, per mediam urbem cum admiratione omnium ad navem Romanorum perrexit, & se in Voluminis tabernaculo conspiravit.

Conspīrātio, f. t. Concordia, consensus, conjuratio. [... ... Gall. Conspiration, vnion & complot de plusieurs ensem-

ensemble. Ital. *Conspiratione ò compagnia coniurata.* Germ. Ein vereinbarung / ein Zusammenschwerung / oder verbindung vieler etwas zu thun. Hisp. *Conjuration, ò compannia.* Pol. *Zmowa, sprzysiężenie, do vczynienia niciakiey rzeczy.* Vng. *Eg yben eskůvés.* Ang. *Conspiracie, the consent of many to any thing.*] Cic. lib. 2. Offic. Magnas utilitates adipiscimur conspiratione hominum, atque consensu. Et pro Domo sua: Hanc nostram conspiratione in Republ. bene gerenda certi homines fictis sermonibus diremerunt. ¶ Conspiratio, pro conjuratione, σύνωμοσία. Cic. pro Dejot. Conspiratio certorum hominũ contra dignitatem tuam.

Cōnspīrātŭs, us, Idem. quo Gellius utitur lib. 1. c. 11. Sed enim Achæos Homerus pugnam indipisci ait, non fidicularum, tibiarumque concentu, verùm conspiratu tacito nitibundos.

Cōnspīrātŭs, [Pol. *Zmowioni wespol.*] pro conspirans, apud Macrob. Saturn. præfat. Multarum ætatum exemplo, sed in unum Conspirata.

Cōnspīrātīus, Adverb. [Pol. *Zsmowionim.* Vng. *Igen ttb tanátsal*] Iustin. Hist. lib. 3. Lacedæmonii quoque eo conspiratius ad arma concurrunt quo adversus servos dimicaturi videbantur.

Cōnspīrātī, orum, Qui conspiraverunt & conjuraverunt. [קושרים *koschrim*, οἱ συστάντες. Gall. *Ceux qui ont coniuré & conspire contre quelqu' vn.* Ital. *congiurati.* Germ. Zusammengeschworne / die sich mit einander etwas zu thun verbunden haben. Hisp. *Los que conjuran cont a alguno.* Polon. *Czi ktorzi sie zmowiły, z przysięgłymi iedno.* Vng. *Egyben.* Angl. *That hath sworne and made conspiracie.*] Suet. in Cæs. c. 82. Assidentem conspirati specie officii circumsteterunt. ¶ Conspiratæ res, quæ velut conflatæ sunt in unum corpus. Senec. Epist. 85. Talem esse animum nostrum volo, ut multæ in illo artes sint, multa præcepta, multarum ætatum exempla, sed omnia in unum conspirata.

Cōnspīsso, as, are, act. p. Condenso. [קפה *kaphá.* συμπήγνυμι, συμπυκνόω. Gall. *Espessir, faire espez.* Ital. *Spessire.* Germ. Dick machen. Hisp. *Espessar.* Pol. *Zgęszczam.* Vng. *Meg sürositom, meg temérdekitem.* Ang. *To mak thick.*] Plin. lib. 35. c. 6. Adulteratur Romæ creta cimolia, decocta, conspissataque. Colum. lib. 2. cap. 18. Priusquam conspissatum, & herbis colligatum sit solum.

Cōnspōndĕo, es, cum alio spondeo, συνεγγυῶμαι.

Cōnspōnsōrēs dicuntur, duo vel plures ejusdem rei sponsores, qui à Iureconsultis correi dicuntur. [συνέγγυοι. Pol. *Spolny rekoimiowie.* Vng. *Eggyrol valo kezesok.*] Cic. ad Att. lib. 5. Velim des operam ut investiges ex consponsorum tabulis, sitne ita. Idem epist. Famil. 92. De negotio tuo, quòd sponsor es pro Pompeio, si Galba consponsor tuus redierit, non desinam cum illo communicare.

Cōnspōnsōs, inquit Festus, antiqui dicebant fide mutua colligatos.

Cōnspŭo, is, ere, act. t. [רקק *rák.* καταπτύω. Gal. *Cracher contre quelqu' vn, souiller & ordir de crachas.* Ital. *Sporcare qualche cosa col sputo.* Germ. Bespeiwen / einen mit speychel besudlen. Hisp. *Escopir à otro, ensuziar con escopetina.* Pol. *Oplwam.* Vngar. *Meg pökőm.* Ang. *To spette vpon any thing.*] Sputo aliquem fœdo: cujus passivum Conspuor. Plaut. Ab omnibus derisus atque consputus.

Cōnspūto, as, are, frequentativum, Sputo aliquem fœdo. [πυκνὰ καταπτύω. Vng. *Meg pökődöm.* Ang. *To besptt one all ouer.*] Plaut. Curc. Culpant eum, consputatur, vituperatur. Cic. ad Quint. Frat. lib. 2. Hora ferè nona, quasi signo dato, Clodiani nostros consputare cœperunt.

Cōnspūrco, as, are. act. p. Commaculo. [רק *rak.* μιαίνω. Gall. *Ordir & gaster, souiller.* Ital. *Sporcare.* Germ. Verwüsten / vermasgen / verunreinigen. Hisp. *Ensuziar.* Pol. *Plugawię.* Vng. *Meg rutitom, otsmanyitom.* Ang. *To mak fowle.*] Colum. li. 8. c. 3. Nam supersiliens avis proluvie ventris cibos & aquam conspurcat. Sapore tetro conspurcare omnia, Lucret. lib. 6.

Cōnstăbĭlĭo, is, ire. act. q. Stabile & firmũ facio. [הכין *hechin.* καθίστημι, ἀσφαλίζομαι. Gall. *Affermir & asseurer vne chose, faire ferme.* Ital. *Stabilire, fermare.* Germ. Bestätigen / steiff vnd vest machen. Hisp. *Establecer.* Pol. *Stanowię, vtwierdzam.* Vng. *Meg erősitőm.* Ang. *To mak firme, sure and stable.*] Plaut. Capt. Aedepol rem meam Constabilivi, quum illos emi de præda à Quæstoribus. Terent. Adelph. Dis quidem esses Demea, Ac tuam rem constabilisses.

Constafoliarii, vide in Propriis.

Cōnstāgno, [Pol. *Woda zalewam, bagnieie.* Vng. *Öszue allok, folyok.*] Corn. Fronto lib. de nominum verborumq; differentiis: Glacies est quæ ex coitu aquæ constagnat.

Cōnstāns, antis. Cōnstāntĭa, æ, & Cōnstāntĕr adverbium: Vid. CONSTO.

Cōnstellātĭo, f. t. [Pol. *Zeszczie znaków niebieskich przi porodzeniu człowieczym.* Vng. *Tsillagoknak öszue feleléje, (anagy) rendi.*] Iulius Capitolinus in Gordiano: Cùm senior Gordianus Mathematicum aliquando consuleret de genitura hujus, respondisse ille dicitur, nunc & filium Imperatoris, & ipsum Imperatorem futurum. Et cùm senior Gordianus rideret, ostendisse constellationem Mathematicum ferunt, & de libris veteribus dictitasse, ita ut probaret se vera dixisse. Spartianus in Vero: Quid si non rectè constellatio ejus collecta est? Iulius Firmicus Mathes. lib. 1. Mercurii cum Marte proficit constellatio.

Cōnstĕllātŭs, adject. Stellis insignitus: [Pol. *Gwiazdami ozdobioni.* Vng. *Tsillagosztatot.*] ut baltheus bullatus clavisq; aureis vel argenteis transfixus. Constellatus dicitur Iulius Capitolinus, in Salomino: Galienus his auratos constellatos baltheos rapuisse perhibetur.

Cōnstĕrnĭum, n. s. Dicebatur locus prope thermas, ubi vestes deponebantur. [ἀποδυτήριον. Pol. *Zuwalnia.*]

Cōnstĕrno, as, navi natum, Perturbo, & propriè de animo dicitur, teste Valla lib. 5. [חתת *cháth.* συγχέω, ἐκπλήττω. Gal. *Espouuanter, estonner, & faire perdre courage.* Ital. *Sbigottire, perdere d'animo.* Ger. Betrüben / verjagt vnd erschlagen machen. Hisp. *Espantar.* Pol. *Strwożam.* Vng. *El rettentőm, el remitőm.* Angl. *To abashe, to mak afrayde.*] Salust. Qua victoria elati hostes, nostri territi, atque animis consternati discessêre. Idem: Equi sine rectoribus exterriti, aut saucii consternantur: id est, ἐκπλήττονται, πτύρονται.

Cōnstĕrnātĭo, f. t. Perturbatio mentis, metus, terror: [חתת *chasháth* חתחת *chatchath.* συγχύσις, ἔκπληξις. Gal. *Espouuantement, estonnemẽt, troublement.* Ital. *Sbigottimento, paura.* Ger. Ein schnelle betrübnuß deß gemüts / kleinmüttigkeit. Hisp. *Espanto.* Pol. *Zastraszenie, lękanie.* Vng. *El rettentés. Elremülés.* Ang. *Abashment, a great feare and astonying.*] à sternutamento deduci videtur, quòd eo toto concutimur corpore: vel potiùs à verbo Sterno, quod significat dejicere. Illi enim qui ictu aliquo humi sternuntur, maximè perturbantur. ¶ Consternatio item dicitur à Valerio lib. 9. c. 7. pro Seditione vel tumultu: Creditorum quoq; consternatio adversus Sempronii Asellionis Prætoris urbani caput exarsit. Sic & Cato apud Livium Decad. 4. lib. 4. non procul ab initio, Consternationem mulierum vocat, factionem qua conspiraverant ad abrogationem Legis Oppiæ.

Cōnstĕrno, is, constravi, act. t. Sterno, vel sternendo operio, effundo, spargo. [שטח *hisstiáh.* καταστρώννυμι, κατασκεδάννυμι. Gal. *Abattre & espandre par dessus, couurir a' abatage.* Ital. *Distendere.* Germ. Bedecken / vberspreiten. Belg. Aerde bedecken. Hisp. *Desbaratar, solar como en ladrillar, ò llanar.* Pol. *Nakrywam, postrzasam.* Vng. *Meg teritőm, meg pagimontot.* Ang. *To strawe, to paue, to couer the flore or other thing.*] Virg. 4. Aeneid. -it stridor, & altè Consternunt terram concusso stipite frondes. Sic Consternere areas silicibus & lapide, quod Galli dicunt *Pauer.* Colum. lib. 1. Area si competit, ita constituenda est, ut vel à domino, vel certè procuratore despici possit: eaque optima est silice constrata.

Cōnstrātŭs, a, um, participium, à Consternor, eris, verbo passivo, Tectus.] משטח *mustiáh.* στρωτὸς, κατεστρωμένος. Gal. *Sur quoy on a estendu quelque chose, couuert.* Ital. *Coperto.* Ger. Bedeckt. Hisp. *Cobierto.* Pol. *Nakryty.* Vng. *Meg teritett, pagimontomozot.* Angl. *Strawed, couered.*] Cic. pro Sext. Eorum corporibus civium Romanorum constratum cæde nocturna. ¶ Inde naves constratæ dicuntur, quæ ab aliquibus vocantur tectæ, quæ scilicet sua habebant catastromata, in quibus propugnatores consistebant. Cic. 7. Verr. Erat enim sola illa navis constrata, & ita magna, ut propugnaculo cæteris posset esse. Quæ autem carebant catastromatibus, Naves apertæ dicebantur. Hircius de bello Alex. Magnoq; impetu quatuor ad eas constratæ naves, & complures apertæ contenderunt.

Cōnstīpo, as, act. p. Condenso, & in unum cogo. [צרר *tsarar* קפה *kaphàh.* πιλέω, ἐμπιέζω. Gal. *Enserrer ensemble, faire espez en amassant ensemble.* Ital. *Condensare, spessire.* Germ. Zusammen stossen / vnd zusammen stossen / dick machen. Hisp. *Constriñar, y recalcar, espessar.* Pol. *Zkupiam, zezkam, zgromadzam, zgęszczam.* Vng. *Öszue szoritom, egyben szoritom.* Ang. *To make thicke, to stuffe or to thrust vp many thinges together.*] Cic. de leg. Agrar. orat. 2. Sed ne constipari quidem tantum hominum numerum posse in agrum Campanum intelligetis. Cæs. bell. Gall. Hic dies nostris longè gravissimus fuit: sed tamen hunc habuit eventum, ut eo die magnus numerus hostium vulneraretur, atque interficeretur, ut se sub ipso vallo constipaverant, recessumq; primis ultimi dabant.

Cōnstĭtŭo, act. t. Statuo, propono, decerno. [פקיד *hefkid* יעד *janadh.* βουλεύομαι. Gal. *Mettre & poser, assigner & arrester, establir & ordonner, constituer.* Ital. *Deliberare, constituire.* Germ. Abschlagen / für sich nemmen / setzen / ordnen. Belg. Ordinieren / voornehmen. Hisp. *Establecer, aeliberar.* Pol. *Stanowiam, vradzam.* Vng. *Végezők, ren̄ölők.* Ang. *To appoynte or ordeine, to assigne.*] Terent. Phorm. Nam illi mihi dotem jam constituerunt dare. Virgil. 1. Aeneid. Qui teneant (nam inculta videt) hominésve, feræne, Quærere constituit. ¶ Item locum, sive tempus determino, ὁρίζω, τάττομαι, διομολογοῦμαι. Terent. in Eunuch. Dati sunt locus, tempus constitutum est. ¶ Ad constitutum venire: subaudi diem, vel tempus. Cic. pro Cecin. Homines inermes, qui ad constitutum experiundi juris gratia venissent. Pro Cælio: Extendum est iis nunquam se constituto cœpisse de tantis injuriis experiri: id est, constituto die. ¶ Quandoq; significat cōvenire, & pactum facere, συντίθεσθαι, συγκαλεῖν. Terent. Hecyr. Nam constitui cum quodam hospite, me esse illum conventurum. Cic. 1. Off. Vt si constituetis te cuipiam advocatum in rem præsentem esse venturum. ¶ Constituere pecuniam, vel simpliciter sine accusativo, Constituere, est creditori promittere se pecuniam debitam, vel à se vel ab altero, certo die soluturum. Et hinc constituta pecunia, & actio constitutoria. ¶ Aliquando Constituere, est gubernare, moderari, regere. καθίστημι, ἄρχειν. Cic. Ineuntis enim ætatis inscitia, senum constituenda & regenda est prudentia. ¶ Interdum decernere, διατάττειν.

quo constitutiones, decreta, ... Nõnunquam i parare. ... Cic. Tametsi erat ignarus quantum sibi ac liberis suis jam tum mali constitueretur. ¶ Coostituere pro Sistere. Cic. pro Cluent. Et hominem ante pedes Qu. Manilii, qui tum erat Triumvir, constituunt. ¶ Item pro Ponere. Cic. pro lege Manilia: Spes in eo constituebatur. Quintil. lib. 7. c. 5. dixit summam totius litis in re aliqua coostituere, pro Cardinem causæ ponere. Bud.

Cōnstĭtūtŭs, a, um, particip. Ordinatus, decretus, pactus, propositus. [... *mukám* ... *mubá* ... Gall. *Establi, ordonné, assigné, arresté.* Ital. *Ordinato, determinato.* Germ. Geordnet / gesetzt. Hisp. *Establecido.* Pol. *Stanowiony.* Vngar *Végezött, rendeltetött.* Angl. *Appoynted, ordeined, setled.*] Coostituta in mẽsem Ianuarium auctio. Cic. de leg. Agrar. ¶ Corpus bene coostitutum, quod bono prædirum est habitu, quod Imperiti Bene complexionatum appellant. ...

Cōnstĭ ūtŭs, us, m. q. Multitudo est hominum simul consistentium. [... Pol. *Stanowienie.* Vng. *Végezögulés.*] Festus.

Cōnstĭtūtĭo, onis, f. t. Ordinatio, statutum, decretum. [... *chok* ... Gal. *constitution, estat, condition, ordonnances.* Ita. *Constitutione, ordinatione, statuto.* Germ. Ordnung / Satzung. Hisp. *Establecimiento.* Pol. *Vstawa.* Vng. *Rendeles, vegezés.* Ang. *An ordinance or lawe agreed vpon.*] à verbo Coostituo, quod inter cætera significat decerno, sancio, præscribo, ordino. Vnde cõstitutiones principum, vel pontificum dicimus, pro decretis vel ordinationibus. [Interdum idem quod inst tutio ur, Religionum constitutio, apud Cic. 3. de Leg. Idem Bruto lib. 3: Illud necesse me ad te scribere, quid sentirem tota de constitutione huius belli. ¶ Constitutio corporis, est quam vulgus medicorum *Complexionem* vocãt. ... In qua significatione est vocabulum medium: unde & bonam & malam corporis constitutionem dicimus, quas Græci ... appellant. ¶ Est item constitutio Rhetoribus, primarũ causarum cõstitio, quæ alio nomine status appellatur, ... Autor ad Heren. lib. 1: Hæc exoratio in conjecturali cõstitutione causæ fermè semper necessaria est. Cic. de Invent. Cõstitutiones apud Rhetores sunt quatuor, conjecturalis, definitiua, generalis, translatiua: qui status etiam dicuntur.

Cōnstĭtūtŏr, toris, pen. prod. [... *mekím* ... Pol. *Stanowiarz.* Vng. *Rendölö, végezö.* Ang *An ordeiner or maker*] Verbale qui statuit aliquid: ut legis constitutor, apud Quint. lib. 2. c. 6.

Cōnstĭtūtōrĭŭs, a, um: [Pol. *Postanowiani.* Vng. *Vegezö, rendölö.*] ut Actio constitutoria. l. Neque enim. ff. de constit. pecul. Neque enim quod crescit peculium, aut decrescit, pertinet ad constitutoriam actionem.

Cōnsto, stas, constiti, stitum, & constatum. Lucan. lib. 7: Constatura fides superũm. Martial. Constatura fuit Megalensis purpura centum. Est autem constare, Constanter permanere, perseverare, ratum habere. [... *samá* ... Gal. *S' arrester, ne bouger, se tenir.* Ital. *Constare, perseverare.* Ger. Bestehn / standhafftig seyn. Belg. Bestandich blyven. Hisp. *Ser el hombre constante.* Pol. *Stalym byc, niewzruszonym byc.* Vngar. *Albatossan meg állok.* Angl. *To persiste, perseuer or continue.*] Cic. Epist. 1 3: Qui in sententia si constare voluissent, suam autoritatem cum salute recuperassent. ¶ Constare sibi, est sibi similem esse, & in eadem opinione constanter permanere. ... Idem 1. Tusc. Etsi tibi quidem constare vis, omnes quicunque nati sunt, erúntve, non solùm miseri, sed etiam semper miseri: hoc est, Si hanc sententiam. Quòd mors malum sit, firmam ratamq; habere vis. ¶ Coostare mente vel animo, est animi vel mentis compotem esse, eiusq; functiones probè obire. ¶ Interdum etiam hoc verbum ad rerum venalium pretium refertur: vnde Magno vel parvo aliquid constare dicimus: hoc est magno vel exiguo pretio esse comparatum. Cic. 6. in Verr. Metuisti ne æs alienum tibi cresceret, si H S, V I M. tibi constarent ea, quæ tu facilè posses vendere H. S. C C. millibus? Idem ad Atticum: Id propè dimidio minoris constabit. ¶ Interdum ponitur, pro Compositus sum, cohæreo. Cicer. de Off. Iudiciorum ratio ex accusatione, defensione constat. Idẽ 1. de Nat. de or. Homo qui ex animo constat & corpore. ¶ Interdum simul stare. Sisen. libro 4. histor. Multitudinem procul hostium constare viderunt. ¶ Interdum Suppetere, ... Iuvenal. Satyr. 6: Quis feret uxorem, cui constent omnia? hoc est, cui nihil desit. ¶ In tertia persona sumitur pro Manifestum est. [... *nireáh* ... Gall. *Estre certain & clair.* Ital. *Essere manifesto.* Germ. Es ist heiter / gewiß vnnd offenbar. Hisp. *Ser claro y manifesto.* Polon. *Iawno iest* Vng. *Nyilvám vagyon.* Ang. *To be plane, certane and manifest.* Cicero in Epistol. Sanè molestè Pompeium id ferre constabat. ¶ Item pro Convenit, ...: ut, Hocb mihi tecum constat: id est, cõvenio tecum in hoc, & assentior tibi Lib. 1. ad Herenn. Adhuc quæ dicta sunt, arbitror mihi cõstare cum cæteris scriptoribus. ... ¶ Rationem constare, significat æquam, legitimamq; rationem aut ostendi, aut apparere ostendi posse. Vlpianus: Planè si defendendi gratia aliquid fecerit, rationem ei constare oportet: id est, rationem eum justam aut ostendere, aut facilè posse ostendere.

Cōnstāns, om. t. Firmus, stabilis, gravis, præsens animo [... *nachó* ... *chazák* ... Gall *Constant, ferme, perseuerant.* Ital. *Constante, fermo.* Ger. Standhafftig / bestendig. Belg. Volhardich

Hisp. *Cosa Constante.* Pol. *Staly niewzruszony.* Vng. *Allhatatos.* Ang. *Firme, stable, constant, stedfast*] Cic. ad Lentul. Hoc tantã vim habet, ut magis iratorum hominum studium, quàm constantis Senatus consilium esse videatur. Contrarium est Incõstans. ¶ De viro constanti sic citat Lact. lib. 5. Instit. cap. 14. Iustum & tenacem propositi virum, Non civium ardor prava jubentium Non mu tus instantis tyranni Mente quatit solida.

Cōnstāntĭă, f. p, Animi firmitudo, stabilitas, gravitas. [... *chezká* ... *chozék* ... *gheburáh* ... Gal. *Constance, perseuerance, fermeté.* Ital. *La constanza & fermezza.* Germ. Standhafftigkeit / bestendigkeit. Hisp. *La constancia.* Pol. *Stalość.* Vng. *Albatatosság.* Ang. *Constancie, perseuerance, stedfastnesse of mind.*] Cic. ad Attic. O Constantiã, promissi, & fidem miram! Plin. in Epistol Nam quum omnibus virtutibus abunder tũm hac præcipuè, quòd habet maximam in animo constantiam. Contrarium est Inconstantia.

Cōnstāntĕr, adverb. Fortiter, æqualiter, convenienter. ... Gall. *Constamment, fermement, perseueramment.* Ital. *Constantemente, fermamente.* Germ. Standthafftiglich / bestendiglich. Hisp *Constantemente.* Pol. *Stalie.* Vng. *Albatatossan.* Ang. *Constantlie, stedfastlie.*] Cic. de Amicitia: Multaque ejus & in Senatu, & in foro, vel provisa prudẽter, vel acta constanter, vel responsa acutè ferebantur. Huic contrarium Inconstanter

Cōnstrātŭs, vide C O N S T E R N O.

Cōnstrĕpo, is, ere, n. t. Strepo. [... *hamáh* ... Gal. *Faire bruit & noyse.* Ital. *Far strepito.* Germ. Rauschen / ein getrösch oder gethöß machen. Hispan. *Hazer estruendo.* Polon. *Ozwyać, chrobocic.* Vng. *Zörgök.* Angl. *To muster together, to make a noise.*] Gell. lib. 4. c. 1: Atque omnium horum & testimoniis & exemplis constrepebat.

Cōnstrĭngo, is, ere. act. t. Arcto, ligo, comprimo ... *sará* ... *asar* ... *iphád* ... *chasám* ... Gall. *Estraindre, serrer, contraindre, refrener.* Ital. *Stringere.* German. Zusammen ziehen / zusammen zwingen. Hisp. *Apretar.* Pol. *Zciskam, ...* Vngar. *Meg szoritom.* Ang. *To bind fast, to wring, constraine.*] ut, Constringere sarcinam. Plaut. Trin. Cicer. de Orat. Quæ rem dissolutam divulsamq; conglutinaret, & ratione quadam constringeret.

Cōnstrĭctĭo, f. t. [... Pol. *Zciśnienie.* Vng. *Szoritás.*] Macrob. Saturn. lib. 7 c. 7 Certè respondeant volo, cur stomacho in lassitudinem degeneranti ad instaurandas coostrictiones vires offerant ægrescenti vinum.

Cōnstrĭngĕndŭs, particip. ut, Constringendum se tradere libidinibus. Cicer. 1. de Finib. Victi & debilitati objecta specie voluptatis, tradunt se libidinibus constringendos.

Cōnstrĭctŭs, aliud Participium: ... *asúr* ... *aphúd* ... *chasúm* ... Gall *Constraint, ...* Ital. *Constretto, ligato.* Germ. Zusammen gezogen / eingezwungen Hisp. an. *Constrenido, apretado.* Pol. *Zciśniony, ...* Vngar ... Ang. *Tied, wrenge or bound strictl.*] ut, Habere aliquem constrictum in suis vinculis, apud Quint. lib. 2. cap. 3. Apertis verbis constricta oratio, Cic. de Clar. orat.

Cōnstrŭĕrĕ Simul struere, ordinare, fabricare: [... *banáh* ... *chibbér* ... Gall. *Agencer, mettre ensemble, entasser, bastir, construire.* Ita. *Construire ordinare, fabricare.* Germ. Zusammen bawffen / etwas machen oder bawen. Belg. Maken / timmeren. Hispan. *Edificar, ordinar.* Polon. *Vkladac, budowac.* Vngar. *Megépitem.* Vng. *To build together, to gather on heape.*] Cicer. in Caton. Vt navem aut ædificium idem destruit facillimè, qui construxit: sic hominem eadem optimè, quæ conglutinavit, natura dissolvit. Cic. 2. Philipp. Itaq; tanti acervi nummorum apud istum construuntur, ut jam appendantur, non numerentur pecuniæ.

Cōnstrūctŭs, participium, Compositus, fabricatus. [... *banúi* ... Gal. *Entassé, construit & mis ensemble, agencé.* Ital. *Edificato, amassato.* Germ. Gebawen / gemacht. Hispan. *Edificado, amontonado.* Pol. *Zbudowany, ...* Vngar. *Meg épitetött.* Ang. *Heaped together, builded, gathered.*] Cic. 3. de Natur. deor. Dentibus autem in ore constructis manditur, atque ab his extenuatur & molitur cibus. Constructior domus Cicer. 1. de Invent. Domus ea quæ ratione regitur omnibus constructior est rebus & apparatior, quàm ea quæ temerè & nullo consilio administratur.

Cōnstrūctĭo, verbale f. t. Compositio, structura. [... *binián* ... Gall. *Bastiment, composition, entassement.* Ital *Edificatione, compositione* Germ. Ein Baw. Hisp. *Edificacion, composicion, amontonamiento.* Polon. *bud.* Vngar. *Meg épités.* Ang *A building or heaping together.*] Cic. 4. Acad. Et totam constructionem hominis fabricata est natura. Idem 1: de Orat. Et ipsa oratio conformanda, non solùm electione, sed etiam constructione verborum.

Cōnstŭpro, as, are, Stupro: [... *himnáh* ... Gal. *Corrompre femme ou fille, en abuser.* Ital. *Stuprare, violare, violare l'integrita, torre la virginità.* German. Jungfrawen oder Weiber verfellen vnd geschenden. Hisp. *Forçar como à donzella.* Pol *Panne, biala głowe gwałtć, ...* Vng. *Meg szeplösitem.* Ang. *To defloure a mayde.*] ut Constuprare matronas. Liv. 9. bell. Pun. Quint. Cicer. de petit. Consul Qui tantum habet audaciæ, tantum nequitiæ, tantum denique in libidine artis & efficacitatis, ut propriè in parentum gremiis prætextatos liberos constupràrit. Idem ad Attic. lib. 1: Afflicta respublica est,

ca est, empto constupratoque judicio.

Cõnstŭprātŏr, penult. prod. m. t. Stuprator. [מנאף mehanéh. μοιχευτής, λυμεών. Gall. Corrompeur de femmes ou filles, putier, ruffien. Ital. Vio atore di donna ò figliuola. Germ. Weiber oder Jungfrawenschender. Hispan. Forçador de virgen ò muger. Pol. Białłich głow albo paniensk gwałtownik. Vngar. Meg, fzeplöfitö. Ang. He that deflowreth maydes.] verbale. Livius 9. bell. Maced.

Cõnsuādĕo, es, ere, Suadeo. [פתה pittáh. πείθω. Gall. Enhorter par tous moyens & induire à faire quelque chose. Ital. Persuadere. German. Rhaten. Hispan. Induzir con razones. Polon. Radze. Vng. Intöm, tanáifsal adom. Angl. To persuade and intice to do any thing.] Plautus Merc. Sin ego saluti quod tibi esse censeo, id persuadeo.

Cõnsuāsŏr, oris, m. t. Suasor, auctor. [מפתה mephatéh. πειστήρ. Gall. Admonnesteur, enorteur. Ital. Chi conforta & essorta. Germ. Ein Rhatgeber. Hisp. Induzidor. Polon. Radź doradawacy. Vngar. Intö, tanáfsadó. Angl. A persuader or enticer.] Cicero pro Quint. Hæc omnia Quintius agebat autore & consuatore Nævio.

Cõnsuālĭă orum, vide CONSUS.

Cõnsūdo, as are. Sudo. [ἱδρόω. Gall. Suer de toutes parts. Ital. Sudare. Germ. Schwitzen. Hisp. Sudar manando sudor. Pol. Pocię sie. Vng. Veritékezöm. Ang. To sweat in all partes.] Plaut. Iube sis te operiri: beatus si consudaveris Colum. lib. 12. c. 7: Et sale conspersa, biduo sub umbra, dum consudant, reponuntur. Cat. c. 96: Simito biduum aut triduum consudent.

Cõnsūdāsco, is, ere, n. t. idem [Polon. Wżamnie sie pocę. Vng. Veritékezöm. Ang. To sweat together.] Colum. lib. 12. ca. 48: Sicque triginta dies pati consudascere.

Cõnsuēfăcĭo, is, act. t. Vsu doceo. [הרגיל hirghíl למד limmádh. ἐθίζω. Gal. Faire accoustumer. Ital. Assuefacere. Germ. Gewehnen. Hisp. Acostumbrar à otro. Pol. Zwyczaiam. Vngar. Szoktatom. Ang. To accustome him self, to wonte.] Cujus contrarium est Dissuefacio. Terent. Adelph. Nihil prætermitto, consuefacio. Ibidem: Ea ne me celet consuefeci filium. Varr. 2. de Re rust. cap. 9: Consuefaciunt quoque, ut possint alligari primum levibus numellis.

Cõnsuēsco, scis, evi, n. t. & consuetus sum, Pro consuetudine habeo, in cõsuetudinem accipio. [למד lummádh. ἐθίζομαι. Gall. S'accoustumer, avoir coustume ou decoustume. Ital. Avezzare, essere consueto. Ger. Gewohnen/sich in gewohnheit bringen. Belg. Ghewennen. Hisp. Acostumbrarse. Pol. Przywyczajam sie. Vng. Szokom. Angl. To accustome.] Virgil. 2. Georg. adeò in teneris consuescere multum est. Colum. lib. 2: Iumentis præbeas medicam, sed inter initia parcius, dum consuescant, ne novitas pabuli noceat. Idem libro 6. Nec magis humo, quàm stagno consueverunt. Cicer. 2. de Orat. Imò verò rogemus Antonium qui & potest facere id quod requiris, & consuevit. ❡ Cum infinitivo. Cic. 1. Orat: Versus multos uno spiritu pronunciare consuescebat. Et 1 Tuscul. Quare hoc commentemur, mihi crede, disjungamusq́; nos à corporibus: id est, consuescamus mori. ❡ Colum. l. 6 c 2. activè dixit: Consuescere juvencum aratro, pro Cõsuefacere. ❡ Consuemus pro Consuevimus. Propert. lib. 1. Eleg. 7: Nos ut cõsuemus, nostros agitamus honores. ❡ Interdũ Consuesco est familiaritate alicujus utor. Vnde & consuetudinem dicimus pro usu & familiaritate. Cic. pro Sex. Rosc. Erat mihi cum eo non modò hospitium, verumetiam domesticus usus & consuetudo. ❡ Dicitur item Consuesco de re venerea: quod & Cõsuetudinem habere dicitur. συγγίνεσθαι. Cic 6 in Verr. Huc omnes mulieres, quibus iste consueverat, conveniebant. Idem in Phorm. Cum eius consuevit olim matre in Lemno clanculum: Idem Adelph. Quid illi tandem credis animi fore misero, qui cum illa consuevit?

Cõnsuētŭs, participium, & nomen ex participio. [למד lummádh למוד limmúd. εἰθισμένος. Gall. Accoustumé, usité, coustumier. Ital. Consueto, solito. Ger. Gewohnet. Hisp. Acostumbrado. Pol. Zwyczajony, przywyczony. Vng. Szokot, szoktatot. Ang. Accustomed, wonte.] Terent. in And. Tum illa, ut consuetum facilè amorem cerneres Rejecit se in eum, flens quàm familiariter. Ovid. 11. Metam. Exprimit incessus, vultumq́; sonumque loquendi Adjicit & vestes & consuetissima quæq́; Verba.

Cõnsuētūdo, inis, f. t. Mos institutum usus, familiaritas. [מנהג minhágh. συνήθεια. Gall. Coustume, accoustumance. Ital. Consuetudine uso, conversatione, pratica. Germ. Gewohnheit. Belg. Ghewoonheyt. Hisp. La costumbre, conversation, y participation. Polon. Zwyczay. Vng. Szokás. Angl. Vse, or custome.] Plaut. in Milit. Hoc adeò fieri credo consuetudine Cato ad Cic Contra consuetudinem meam hæc ad te pluribus scripsi. Terent. in And. Vt neque me consuetudo, neq; amor neq; pudor &c. Cic. ad Curion. Ego te abfuisse tandiu à nobis, & doleo, quòd carui fructu jucundissimæ consuetudinis &c. ❡ Interdum Consuetudo sumitur pro Commercio viri cum muliere. Sueton. in Nerone: Vxores præter Octaviã duas postea duxit. Octaviæ consuetudinem citò aspernatus. Idem in Othone: Consuetudo mutui stupri.

Cõnsuētĭōnem, Plautus pro Consuetudine dixit, teste Festo.

Cõnsŭl, Consulo, consulis, vide CONSILIUM.

Cõnsūmmo, as, per duplex m. Perficio, conficio. [תמם támam כלה chilláh גמר ghamár. συντελέω. Gall. Consummer, parfaire, achever, mettre à fin. Ital. Finire, condurre a fine. German. Außmachen/ volbringen/ vollenden. Hisp. Acabar. Pol. Odprawuie, konczę. Vng. El végezöm. Ang. To make perfite, to end or finishe.] Cicer. 6. Phil. Bella quæ à Consulibus gesta & consummata sunt. Idem 1. Offic. Latissimè videntur patere ea quæ de officiis tradita à Philosophis, & præcepta sunt & consummata. Lact. lib. 2. Mundum Deus, & hoc rerum naturæ admirabile opus, sex dierum spacio consummavit. Plin Epistol. 236. Cogor petere à te, non solum ob theatrum, verumetiam ob hæc balinea, mittas architectum dispecturum utrum sit utilius, post sumptũ qui factus est, quoquomodo consummare opera ut inchoata sunt, an quæ videtur, &c. ❡ Sacrum consummare, peragere sacrum Seneca Hippol

Cõnsūmmābĭlĭs, adjectivũ [Polon. Doskonaliuchni. Vng. El végezhetö (vel) végezhetendö.] Seneca Epist. 93: Hæc in illis consummata est, in nobis consummabilis.

Cõnsūmmātŭs, a, um. Perfectus. [תמים tamim מכלל mechullál. τέλειος. Gall. Consommé, achevé, parfaict. Ital. Consumato, perfetto, finito. Germ. Vollendet/ zu dem ende gebracht. Hispan. Acabado, perfecto. Polon. Oprawiony, dokonczony. Vngar. El végezetet. Angl. Ended, finished, perfite.] Martial. Quod magni Thraseæ, consummatique Catonis. Colum. Nullus est consummatæ sapientiæ.

Cõnsūmmātĭssĭmŭs, superlativus. [Polon. Doskonaliuszny. Vngar. Igen tökelletes, tökélletö feneket végezetö.] Plinius Epist. libro secundo, Macrino: Amavi consummatissimum juvenem tam ardenter.

Cõnsūmmātĭo, f. t. Perfectio. [תכלית thachlíth. συντέλεια, τελείωσις. Gall. Achevement, perfection. Ital. Perfettione, compimento. Ger. Vollendung. Hisp. Acabamiento, perfecion. Polon. Dokonczenie. Vngar. El végezés. Angl. A finishing accomplishing.] Colum. lib. 2: Hac consummatione operum, colligitur posse agrũ, &c. ❡ Consummationem, Singulorum pretiorum collectam summam vocat Pomponius in l. si plura ff. de Aedil. edicto: Quòd si singulorum mancipiorum constituto pretio, universa tanti vænierunt quantum ex consummatione singulorum fiebat, tunc cujuscunque mancipii pretium (seu pluris, seu minoris id est) consequi debebit.

Cõnsūmo, is, pen. prod. act. t. In nihilum redigo, exhaurio, absumo. [אכל achál בזבז bizbéz כלה chilláh. ἀναλίσκω. Gall. Prendre tout, consumer, employer tout. Ital. Consumare, destruggere. Ger. Verthun/ verzehren/ verbrauchen. Belg. Verdoen. Hispan. Gastar. Pol. Trawię, wniszczam. Vng. Meg emészt öm, semmi tezöm. Angl. To consume, to wast, to spende, to much.] Solinus: Sunt etiam in Lycia saxa, quæ viventium quoque corpora adalligata consumunt. Cicer 1. de Legib. Sed quum ea tempestas, vetustásve consumpserit. Salustius: Ego non tem familiarem modò, verum etiam ædem consumpsi.

Cõnsūmŏr, passivum absumor, ut Consumor siti. [Polon. Ginę, niszczę sie. Vngar. Megemésztetöm Angl. To be consumed.] Cæs. 8. bell Gal. Consumi incendio. Liv. lib 7. bell. Pun. consumi senio & mœrore, Idem 10. bell. Maced.

Cõnsūmptŭs, particip. Absumptus confectus. [אכול achúl, ἀνηλωμένος. Gall. Consumé. Ital. Consumato. Germ. Verzehret/ hinge nommen. Hisp. Gastado. Polon. Strawiony, dokonczony. Vngar. Meg emésztetöt. Ang Consumed, wasted.] Consomptus peste. Plin. lib. 11, cap. 28. Morte consumptus, Tribul. lib 1. Consumpta Oratio. Salust. in Iugurth. Consumpta & exhausta actio, Cic. de Orat.

Cõnsūmptĭo onis, f. t. [כלה chaláh ἀνάλωσις. Gal. Consomption, degast. Ital. Consumatione. German. Verzehrung. Hisp. Gastamiento. Polon. Strawienie. Vngar. Megemésztés. Ang. A consumption, a wasting.] Cic. de Vniversit. Itaq; seipse consumptione & senio alebat sui.

Cõnsūmptŏr, oris, m. t. [אכל áchel מבזבז mebazbéz. ἀναλωτής. Gall. Qui consume & met à fin. Ital. Consumatore. German. Ein verzehrer. Hispan. Gastado. Polon. Strawnik. Vngar. Meg emésztö. Ang. He that consumeth and wasteth.] Cice. 2. de Nat. deor. Atq; noster ignis quem usus vitæ requirit, confector est consumptor omnium.

Cõnsŭo, is, act. t. Simul suo, compono, conjungo [תפר taphár. συρράπτω. Gall. Coudre l'vn à l'autre. Ital. Cucire insieme, congiugnere. German Zusammen nehen oder flicken. Belg. Tesamen nayen. Hisp. Coser vno con otro. Polon. Zszywam. Vng. Öszue varrom. Ang. To sowe together one thing with another.] Plaut. In Amphit. Advenisti audaciæ columen, consutis dolis. Imò equidem tunicis consutis huc advenio, non dolis.

Cõnsūtūră, æ, f. p. [Pol. Szew. Vng. Öszue várrás. Ang. A sowing together.] Sueton in Vitel. ca 2: Cujus filius sectionibus & consuturis uberius compendium nactus, &c.

Cõnsurgo, is, ere, n. t. Simul surgere. [συνανίσταμαι Gal. Se lever ensemble. Ital. Levarsi insieme. German. Mit einander auffstehen. Hisp. Levantarse juntamente. Polon. Powstaię. Vng. Fölkelök. Angl. To rise together] Salust. Consurrexêre omnes, simulque in eum impetum fecerunt. Cicero 3. ad Quint. Frat. Consurrexit Senatus cum clamore ad unum, sicut ad corpus ejus accederet.

Cõnsurgĭtŭr, impersonale. Cicer. 5. Verr. Itaque in curiam venimus honorificè sanè consurgitur.

Cõnsurrēctĭo onis, f. t. [συνανάστασις. Gall. Lievement de plusieurs ensemble. Ital. Levarsi di più genti insieme. Germanicè, Die auffstehung mit einander. Hispan. Aquella obra de levantarse juntamente. Polon. Powstanie zgrugim. Vngar. Föl kelés. Angl. To

The rising of many together.] Cic. de Arusp. Resp. Cepi equidem fructum maximũ & ex consurrectione omnium vestrûm, &c.

Cōnsuālĭă, *κωνσυάλια*, Ludi qui fiebant in honorem Consi. Liv. 1: Ludos ex industria parat Neptuno equestri solennes, Consualia vocant. Plin. de Viris illustrib. Quibus negatis, ludos consualia simulavit, ad quos quum utriusq; sexus multitudo venisset, dato sibi signo, virgines raptæ sunt. Varr. 4. de ling. Lat. Consualia dicta à Conso, quòd tum feriæ publicæ ei deo, & in circo ad aram ejus ab sacerdotibus fiunt ludi illi, quibus virgines Sabinæ raptæ.

Cōnsўdĕro, ras, Vide CONSIDERO.

Cōntābĕo, es, n. t. vel Contabesco, is, Tabesco: id est, in tabem convertor, liquefio, consumor. [*namác. μαραίνομαι, συντήκομαι*. Gall. *Devenir en charitre, sicher tout debiles, devenir tout sec & fenique*. Ital. *Corrumpersi, ammarcirsi*. Germ. *Verschwynen / außdorren / zu nichts werden*. Hisp. *Podrirse*. Polon. *Schnie, wniwecz sie obracam*. Vng. *Elszaras ...* Ang. *To pine, to weare away*.] Cic. 3. Tuscul. Vt Artemisia illa Mausoli Cariæ regis conjunx, quæ nobile illud Halicarnassi fecit sepulchrum, quamdiu vixit, vixit in luctu, eodemque etiam confecta contabuit. Plaut. Merc. Cor ædepol misterum meum, quod guttatim contabescit.

Cōntăbŭlārĕ, act. p. Ex tabulis: hoc est, asseribus, aliquid tegere. [*kerâh ...* Gall. *Plancheier*. Ital. *Intavolare*. Germ. *Vertäfeln / mit Dielen oder Lasten bedecken*. Hisp. *Entablar* ... Pol. *Tarcicamy ...* Vng. *Meg de ...* Angl. *To plancke or floore with bordes*.] Suet. in Calig. Aemulatione Xerxis, qui non fine admiratione aliquanto angustiorem Hellespontũ contabulaverat. Plin. l. 36. c. 25. Quercusq; avibus contabulare. Cōtabulare murum turribus. Cæsar 7. bell. Gall. Totum autem murum ex omni parte turribus contabulaverunt. Contabulata turres Cæs. 5. bell. Gallic. Turres contabulantur, pinnæ loricæq; ex cratibus attexantur.

Cōntăbŭlātĭo, verbale, f. t. [*mekaréh ...* Gall. *Planchier, cornustion d'ais en emble*. Italic. *Tavolato, paleo ...* German. *Vertäfelung*. Hisp. *Entablamiento*. Pol. *Tarcicamy ...* Vng. *Megdeszkázás*. Angl. *A conioyning of bordes together, a planking*.] Cæsar 2. bel. Civil. Vbi turres alt tudo producta est ad contabulationem, eam in parietes instruxerunt, ita ut, &c. Et paulò pòst apertè declarat, quid significet contabulare.

Cōntāgĭum, Vide CONTINGO.

Contāmĭno, as, penult. correpta, ex Con, & Tamino, Fœdo, maculo, inquino. [*timmi ... innéph ... μιαίνω*. Gallic. *Contaminer, gaster, souiller*. Ita. *Contaminare, macchiare*. Germ. *Besudlen / beflecken / unrein machen*. Belgic. *Besmetten*. Hisp. *Ensuziar*. Pol. *Plugawie, sprece, skaradze*. Vngar. *Meg ...* Ang. *To distaine, to defile*.] Vnde quum res rei ita immiscetur ut neutra incorrupta maneat, contaminari dicitur. Terent. in prologo And. Contaminari non decere fabulas. & Liv. lib 4. Contaminari sanguinem suum patres, confundique jura gentium rebantur.

Cōntāmĭnātĭo, inquinatio. [*μίανσις*. Polon. *Pomazanie*. Vng. *Megfertéztetés*.] [Vlpianus D. lib. 48. Tit. 5. l. 2: Qui patitur uxorem suam delinquere, matrimonium̃q; suum contemnit, quiq; contaminationi non indignatur.

Cōntāmĭnātŏr, inquinator. [Vng. *Megfertéztető*.] Lampridius in Alexandro: Contaminator honorum jure punitus est.

Cōntāmĭnātŭs, a, um, Inquinatus, corruptus. [*nitma ... tamé. μιανθείς*. Pol. *Plugawiony, oszpecony*. Vngar. *Megfertezett, ... mánitatot*. Angl. *Distained, defiled*.] Ibidem. An ulla major, aut insignior contumelia potest, quàm partem civitatis, velut contaminatam, indignam connubio haberi? Hujus contrarium est Incontaminatus, Idem ibidem: Quas quantasque res C. Canuleium aggressum, colluvionem gentium, perturbationem auspiciorum publicorum privatorumque afferre, ne quid incontaminati sit. Sunt & Attamino, & Intamino, quæ sunt contraria. Horatius: Virtus repulsæ nescia sordidæ, Intaminatis fulget honoribus: id est, incorruptis, & indiminutis.

Cōntĕchnŏr, aris, d. p. Commachinor, & fallaciam aliquam compono. [*... μηχανάομαι*. Gall. *Machiner & forger quelque tromperie & finesse*. Ital. *Machinare, taccagnare*. Germ. *Ein list oder betrug erdichten*. Hispan. *Buscar cosa de enganos*. Pol. *Zaradzę myśliam*. Vngar. *Alnokoskodom alattomban tsalár koaom*. Angl. *To deuise some deceit & guile*.] Plaut. Pseud. Vide modò, ne illic sit contechnatus quidpiam.

Cōntĕgo, penultima correpta, Contegio, tego. [*... συγκαλύπτω*. Gallic. *Couvrir*. Ital. *Coprire*. Germ. *Bedecken*. Hispan. *Cubrir*. Pol. *Nakrywam*. Vng. *Béfödözöm*. Ang. *To couer*.] Plin. lib. 15. c. 19: Parvarum genus arborum post autumnum fimo contegunt. Cic. pro Sest. Messoria se corbe contexit.

Cōntēctŭs, Participiũ, Casa contecta stramine. Ovid. 8 Metam.

Cōntĕmĕro, as, are, act. p. Contaminare, fœdare, polluere, violare. [*timmé ... innéph. μιαίνω, βιάζομαι*. Gallic. *Violer, corrompre, outrager, gaster & perdre avidacieusement*. Ital. *Violare, macchiare, sporcare*. Ger. *Beschmitzen / schenden / verunreinigen*. Hisp. *Corromper ò ensuziar*. Pol. *Pomazuie, skaradzę*. Vngar *Megfertéztetem*. Angl. *To violate, to defile, to commit adultery*.] Martial. lib. 1: Læserat ingrato leo pedibus ore magistrum, Ausus tam notas contemerare manus.

Cōntĕmno, is, psi, ptum, act. t. Sperno, vilipendo, abjicio [*bazah. ὑπερνικάω, καταφρονέω, ὀλιγωρέω*. Gall. *Despriser, mespriser, n'estimer rien, ne faire conte*. Ital. *Sprezzare, disprezzare*. Ger. *Verachten*. Hisp. *Menospreciar*. Pol. *Gardzę*. Vng *Meg utálom*. Angl. *To dispise, not to regard*.] Plaut. in Asin. Tu verbero imperium meum contempsisti. Et est minus, quàm despicio. Cic. de Senect. Contemni se putat, despici, illudi. Componitur autem ex præpositione Con, & verbo Temno: quo etiam Virgilius usus est 6. Aeneid. Discite justitiam moniti, & non temnere divos.

Cōntēmptŏr, aris, ari, frequentativum à contemno [Polon. *Wzgardzaię*. Vngar. *Gyakran meg útálom*. Angl. *To despise, to set nothing by*.] Plaut. Mirari noli, neque me contemptarier.

Cōntēmptŭs, participium, Spretus, abjectus, humilis. [*bazúi ... ὀλιγωρηθείς, καταφρονηθείς*. Gal. *Mesprisé, ne quoy on n'a tenu conte*. Ital. *Sprezzato, avvilito*. Germ. *Veracht*. Hisp. *Menospreciado*. Polon. *Wzgardzony*. Vng. *Meg útáltatot*. Angl. *Despised, not regarded*.] Cic. pro Sextio: Qui nullo præmio proposito, præter hoc quod jam contritum & contemptum putatur, judicium bonorum, omnia pericula, &c. suscepit.

Cōntēmptŭs, nomen ex participio. [Polon. *Wzgardzi*. Vng *Utálatos*. Angl. *Despise, contempte*.] Plaut. Pœn. Contemptiores magis erunt atque avidi minus. Tenuissimus victus, atque contemptissimæ escæ. Cic. 2. de Finibus.

Cōntemnĕndŭs, [Vngar. *Meg útálando*. Angl. *Worthie to be contempned*.] Cic. de Clar. Orat. Nam Titus quidẽ Posthumus contemnendus in dicendo.

Cōntēmnĭfĭcŭs, pro emptore usus est. [Vngar. *Utalo*.] Lucil. lib. 30: Ego enim contemnificus fieri & fastidire Agamemnonis. Ex Nonio.

Cōntēmptŏr, ris, verbale, m. t. [*baz. ὀλιγωρός, καταφρονητής*. Gall. *Despriseur*. Ital. *Sprezzatore, che non tiene conto, ne fa stima di altri*. German. *Ein verachter*. Hisp. *Menospreciador*. Pol. *Wzgardzacz*. Vngar. *Meg utal*. Ang. *A despiser*.] Deum contemptor Mezentius, Virg. 8. Aeneid.

Cōntēmptrīx, f. t. [*bazáh ...* Vnga. *Utálo*.] Plin. l. 19. c. 8: Eruca præcipuè frigorum contemptrix.

Cōntēmptĭo, verbale, f. t. Despicientia, despectio. [*bizaión ... ὀλιγωρία*. Galli. *Mespris, mespriſement, contemnement*. Ital. *Disprezzo*. Germ. *Ein verachtung*. Hispan. *Menosprecio*. Pol. *Wzgardzenie*. Vngar. *Meg utalas*. Angl. *A despising, litle regarding*.] Cic. 1. Offic. Fortitudo est dolorum laborumque contemptio. Fortunæ contemptio, idem in Paradox.

Cōntēmptŭs, us, m. q. idem [*bizzaión. ὀλιγωρία*.] Vng. *Meg utálás*. Anglic. *Despising, litle regarding*.] ut, Tu es omnibus contemptui: id est despiceris ab omnibus.

Cōntēm tim, adverbium. [*καταφρονητικῶς, ὀλιγώρως*. Gal. *Mesprisant, en desprisant, sans en faire conte*. Ital. *Per disprezzo, per schermo*. Ger. *Verachtlich*. Hisp. *Menospreciando*. Pol. *Wzgardzenie*. Vn. *Meg utálua*. Ang. *With despising, disdaine fullie*.] Plaut. in Pœn. Ne nos tam contemptim conteras.

Cōntēmptĭbĭlĭs, om. t. à Contemno, idem quod Contemnendus. [*εὐκαταφρόνητος*. Pol. *Wzgardzony*. Vngar. *Utálatos*.] Vnde Contemptibilitas. Item Contemptè, & Contemptibiliter, adverbia. *εὐκαταφρονήτως*. Lampridius in Alex. Severo: Cùm illi objicarent nimiam civilitatem & sæpè dicerent, Molliorem tibi potestatem & contemptibiliorem imperii fecisti. Vlpianus de Offic. Procons. D. lib. 1: Circa advocatos patientem esse Proconsulem oportet, sed cum ingenio ne contemptibilis videatur.

Cōntēmplŏr, aris, d. p. Diligenter intueor, & res abditas considero [*... cáh ... hischkiph ... bischghiach ... hibbît. καταθεωρέω, ἐπιθεωρῶ, ἀναθεωρῶ, θεάομαι, θεωρῶ*. Gall. *Contempler, regarder soigneusement, considerer*. Ital. *Contemplare, considerare le cose occulte*. Ger. *Fleissig etwas heimlichs anschauwen*. Belg. *Besien*. Hispan. *Contemplar ò mirar al cielo*. Pol. *Pilnie sie przypatruie*. Vngar. *Szegelmatossan nezel ... (nagy) elmelkedom*. Angl. *To behold stedfastlie, to consider diligentlie*.] verbum est ductum à templo: id est, à loco qui ab omni parte aspici potest vel ex quo omnis pars potest videri, quem Augures Templum nominabant. Cic. pro Dejot. Et id animo contemplatus, quod oculis non potes. Lactant. lib. 6: Vel si cœleste lumen, quod dicimus Solem, contemplari velint.

Cōntēmplo, contemplas. [Polon. *Oglądam*. Vng. *Nézelek*.] Plaut. in Asin. Hem meum caput contempla, siquidem ex re consultas tua. Ennius: Contempla & templum Cereris ad lævam aspice.

Cōntēmplātŏr, oris, m. t. [*maschkiph ... mabbît. θεωρός*. Gall. *Contemplateur, regardeur, qui regarde & considere*. Ital. *Consideratore, contemplatore*. Germ. *Anschawer / beseher*. Hisp. *El que contempla, mirador*. Polo. *Przypatruiący*. Vngar. *Nézéső, szemlélő elmelkedő*. Angl. *An stedfast beholder or consider*.] ut, Contemplator cœli, Cic. 1. Tusc.

Cōntēmplātrīx, f. t. [*θεωρική*. Polon. *Wypatrnicca*. Vng. *Elmélkedő asszony*.] Apuleius lib. de Philosophia: Disciplina contemplatrix bonorum, justi tenax.

Cōntēmplātĭo, f. t. Consideratio, sive meditatio rerum occultiorum, ut est Cicerone 4. de Finib. [*mabbât ... mareeh. θεωρία, ἐπίσκεψις*. Galli. *Contemplation, pensement, cogitation attentive*. Ital. *Contemplatione*. German. *Anschawung / betrachtung*. Hispan. *La contemplacion*. Polo. *Przypatrywanie sie, rozważanie*. Vng. *Szegelmatos ... elmélkedés*. Anglic. *Contemplation the st edfast be-*

fast beholding and meditating secret thinges.] Idem 1. Acad. Est enim animorum naturale quoddam quasi pabulum, consideratio, contemplatioque naturæ. Idem 1. de Nat. deor. Hæc est res magna & diligenti contemplatione dignissima. ¶ Contemplatione alicujus rei aliquid facere: Id est, gratia vel respectu. Vnde Iulianus in l. si pupilli § Sed & si quis. ff. de Negotiis gestis, dixit Gerere negotia alicujus, non contemplatione ejus, sed sui lucri causa. Et Papinian. in l. Arborib. ff. de Contrahen. empt. & vendit. dixit: Arborum contemplatione fundum comparare.

Cōntēmplātūs, us, ui, m. q. Contemplatio. [θεωρία. Polonic. Wipatrowanie, przegliadanie. Vngar. *Elmilkodés, szemlélés nizélés.*] Ovidius 5. Trist. A contemplatu summoveoque mali. Macrob. lib. 1. in Somn. Scip. Fide autem facta perpetuitatis animarum consequens esse animadvertit, ut certa illis loca nexu corporis absolutis, pro contemplatu probi improbive meriti deputata sint.

Cōntēmplātīvūs, a, um. θεωρητικός. Polonic. Wipatrowiecz. Vnga. *Szemlélö el mélkedö.*] Vnde Contemplativa vita, quæ contemplationi dedita est. Senec. Epist 95: Ars nulla contemplativa sine decretis suis est: Philosophia autem contemplativa simul est & activa.

Contēmpŏrānĕūs, a, um, Ejusdem temporis, coætaneus. [σύγχρονος. Gall. *D'vn mesme aage.* Ital. *Del medesimo tempo.* German. Einer zeit. Hisp. *Cosa del mesmo tiempo.* Pol. *Iednego wieku.* Vngar. *Elmelebaó zemlelö.* Ang. *Of one age.*]

Contēndo, n. t. Proficiscor, iter instituo, quasi contrà tendo. [הלך *halach* [illegible] Gall. *Aller, s'efforcer d'aller.* Italic. *Andare.* Ger. Hergegen ziehen/oder eylen. Belg. [illegible] tegemoet trecken. Hispan. *Andar.* Polo. *Wdroge przyspiecham, iadę.* Vng. *Menni igyekezem, ve okudom.* Ang. *To go, to [illegible] or force him self in going.*] Cæsar lib. 1. Ipse de quarta vigilia eodem itinere quo hostes ierant, ad eos contendit. ¶ Ponitur etiam pro certo, pugno, luctor, confligo. [רב *rab.* ἀμφισβητῶ. Gall. *Debatre, combatre.* Ital. *Contendere combattere.* Ger. Streitten/zancken. Hisp. *Pelear ò porfiar.* Polon. *Swarzę się [illegible], walczę.* Vng. *Tusakodem, ban [illegible], vias hova verskedem.* Angl. *To contend, to [illegible] or fight.*] Virg. libro 4. Aeneid. -quis talia demens Abnuat, aut tecum malit contendere bello? ¶ Itē pro instare & flagitare.] בקש *bikkesch* [illegible] *chail* [illegible] *patsár,* ἀπαιτεῖν, διατείνεσθαι, φιλονεικεῖν. Gall. *Demander affection ement.* Ital. *Domandare affanco [illegible].* Germ. Mit gantzer Macht etwas vnderstehn/ gantz heffig auff etwas tringen. Hisp. *Demandar con porfia.* Polon. *Zwilka mokga vsylnie, staram się.* Vng. *Szorgalmatossan kérem, kévánom.*] Cicer. ad Attic. Nec dubito quin Cæsar à me contendat, ut ad urbem veniam. Idem ad Quint. Frat. Pompeius à me valde contendit de reditu in gratiam. ¶ Item ponitur pro laborare, niti eniti, conari. Cic. ad Quint. Frat. Contende quæso atque elabora. Virgil. 1. Aeneid. -quæ littora proxima, cursu Contendunt petere. ¶ Item ponitur pro intendere, adducere, sive astringere. Virg. 4. Georg. Tātò nate magis contende tenacia vincla. Sic contendere arcum dicimus, & translatè, contendere nervos, vires ingenii. ¶ Item ponitur pro comparare, conferre & committere. Cic. 1. de Inv. Primùm igitur leges oportet contendere, considerando utra lex ad majores pertineat, [illegible], & ad verbum, [illegible]. Item jacere, dirigere, [illegible]. Virg. 5. Aeneid. Qui tamē aërias telum contendit in auras. ¶ Contendere agmen pro Festinanter ducere. Curt. lib. 3. At Darius, nuntio de adversa ejus valetudine accepto, celeritate quanta poterat, tam grave agmen ad Euphratem contendit. ¶ Amori alicuius contendere Græca locutio, pro: Cum amore contendere. Propert. lib. 1. eleg. 13: Non tamen ista meo valeant contendere amori. Id est, non possint præferri amori meo.

Cōntēntĭo, verbale, f. t. quod significat vehementem conatum ad aliquid agendum. [יגיעה *jeghiháh* עלילה *haliláh* [illegible] *mahaláth* [illegible] *rib* מריבה *meribáh* [illegible] *mádón.* [illegible], σπουδή. Gall. *Effort, emploicte de sa force, debat, different, contention, noise.* Ital. *Contesa, travaglio, fatica pre apes arrivare à qualche cado.* Germ. Das heffig vnderstehn eines dings: item, ein Kampff. Hispan. *Contention, porfia.* Pol. *Wielkie v siełowanie o rzecz niektorą albo starannie posłużek, bitwa.* Vngar. *Szorgolmatos igyekezet.* Ang. *An earnest indevouring to do any thing, debate, contention, striff.*] Cic. 3. de Orat. Permulta tàm vehementissima contentione animi, ingenii, virium, ab eo dicta constabat. Idem libr. 1. Offic. Miserrima omnino ambitio, honorumque contentio. ¶ Item ponitur pro certamine & controversia. Cicer. in A. Mihi cum M. Crasso multæ & magnæ contentiones fuerunt. ¶ Item pro comparatione. Cic. pro Placio: Quædam hominum est facienda contentio. ¶ Est præterea Contentio, ἀγών, oratio acris ad confirmandum, & confutandum accommodata: quæ à Plin. in Epist. dicitur, Oratio pugnax & contentiosa, [illegible], φιλόνεικος. Constat autem cōtrariis verbis, quæ ἀντίθετα: id est, contrapositum pariunt. Vt illud pro Client. Vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia.

Cōntēntē, contentiùs, contentissimè, adverbium. [[illegible], συντόνως. Pol. *Zusielowaniem.* Vnga. *Nagy igyekezettel.* Ang. *Earnestly, with stryuing.*] Cic. 5. Tusc. Socratem ferunt quum usque ad vesperam contentiùs ambularet, quæsitumque esset ex eo quare id faceret, respondisse: Se, quò melius cœnaret, obsonare ambulando famem. Idem 2. Tusc. Genu mehercule M. Antonium vidi, quum contentè ipse pro se lege Varia diceret, terram tangere.

Cōntēntĭōsūs, a, um, Litigiosus. [רב *ráu* φιλόνεικος. Gall. *Contentieux, noisif.* Ital. *Vehemente, contentioso.* Germ. Zanckisch/haderisch. Hispan. *Cosa porfiosa ò porfiada.* Pol. *Swarliwy.* Vngar. *Villongo, tusakodo, feddö.* Ang. *Contentious, that stryueth much.*] Plin. li. 19. Oratio de qua loquor, pugnax & contentiosa est.

Cōntēntĭōsē, adverbium: [φιλονείκως. Polo. *Swarliwie.* Vnga. *Villongva, tusakodva.* Ang. *Bystryuing.*] ut, Contentiosè agere; id est, pertinaciter.

Cōntĕnebrārĕ, Verbum neutr. est, pro advesperascere. [העריב *heherib.* συσκοτάζειν. Gall. *Devenir nuict, estre nuict.* Ital. *Farsi, sera.* Germa. Dunckel oder finster werden. Hispan. *Hazerse tarde à anochecer.* Polo. *Nocnieć, ćmieć.* Vngar. *Be feteedni alkonodni.* Ang. *To waxe night, or late.*] Varro 2. de Re rust. Ab occasu parvo intervallo interposito ad bibendum appellunt, & rursus pascunt, quoad contenebravit.

Cōntēntūs, vide CONTINEO.

Cōntērmĭnūs, ni, Finitimus, & vicinus, quasi eundem terminum inhabitans. [שכן *schachen,* ὅμορος. Gall. *Voisin, terretenant, prochain en limites.* Ital. *Finitimo, vicino confinante.* Ger. Ein anstossser/nahgelegner nachbaur. Hispa. *Cosa vezina en terminos.* Pol. *Sasiad, przyległy.* Vngar. *Szomszéd, határos szomszéd.* Ang. *That bordereth nigh together.*] Col. lib. 1. c. 3: Nisi Autolicus ille cuiquam potuit tolerabilis esse conterminus aut Aventini montis incola Palatinis ullum gaudium finitimis suis Cacus attulit. Plin. li. 12. c. 8: Contermina Indigens Ariana. Stabula ripæ contermina. Ovid. 5. Metamorph.

Cōntĕro, is, terere, act. t. Tero, consumo, conficio. [כתת *chatáth* שבר *schibbér,* συντρίβω. Gall. *Broyer, piler, menuiser, mendre, consumer, user, gaster.* Ital. *Ridurre en polvere, consummare.* German. Zerreiben/zerstossen/zu pulver machen. Hispan. *Quebrar y guastar.* Polo. *Rozcieram, lamie na kasky.* Vng. *Megront m, [illegible].* Ang. *To break or bruise small, to weare out with occupying.*] Varro 2. de Re rust. c. 7: Si fastidium saliendi est, scillæ modicum conterunt cū aqua. Conterere radicem in pulverem, Plin. lib. 26. c. 11. Diem conterere: id est, consumere. Plaut. Cas. contrivi diem, Dum adsto advocatus cuidam cognato meo. Conterere ætatem in litibus. Cic. 1. de Legib.

Cōntrītūs, particip. Tritus, in pulverē redactus. [כתות *hathúth* משבר *meschubbar.* συντετριμμένος. Gall. *Broyé & froissé & degasté.* Ital. *Tridato, pestato, fatto in polvere, usato.* German. Zerrieben/zerstossen. Hispan. *Quebrantado, hecho polvo, gastado.* Pol. *Startyna proch po tluszczy.* Vngar. *Megrontatot, törött, töredelmes.* Ang. *Broken in bruised small.*] Plin. libro 20. ca. 13: Datur & dysentericis cum caseo in vino contrita. ¶ Ponitur etiam pro pervulgatus, vulgaris, communis. Cicer. 2. de Finib. An verum est hoc vetustate contritum proverbium: Dignus qui cum in tenebris mices.

Cōntrītŏr, oris, verbale, m. t. [מכתת *mechathéth* συντρίβων. Vnga. *Megrontó törö.*] Plaut. Persa: Contritor compedum.

Cōntērrānĕūs, Dicitur qui ex eadem terra est. [ἐγχώριος. Gal. *D'vne mesme terre ou d'vn mesme pays.* Ital. *Di vna medesima terra.* German. Ein landsman. Belg. Lantsman. Hispan. *Cosa de la mesma tierra.* Pol. *Ziomek.* Vngar. *Földi.* Ang. *Of the same countree.*] Quapropter Catullum conterraneum suum. Plin. in Præfat. primia vocat, qui non Veronæ, sed in Benaci insula natus erat. Verbum est in castris natum, quemadmodum pleraq; eodem fine desinentia.

Cōntērrĕo, es, ēre, Terreo, terrorem injicio. [חתת *chath.* καταπλήττω. Gal. *Espouvanter.* Ital. *Spaventare, dare terrore.* German. Erschrecken. Hispan. *Espantar.* Pol. *Straszę.* Vnga. *Elijesztöm, elrémitöm.* Ang. *To feare and mak astonished.*] Livius 1. ab Vrb. Novum pugnæ conterruit genus. Conterret latratu canis advenientem, Columel. lib. 7. c. 12. Conterrere vultu aspectuque loquacitatem alicujus, Cic. 1. de Orat. Virg. 3. Aeneid. -aspectu conterritus hæsit.

Cōntēstŏr, d. p. Obtestor, imploro, precor. [העיד *hehidh,* ἐπιμαρτύρομαι. Gall. *Appeller quelqu'vn à se main, protester & dire devant tesmoins, demander aide.* Ital. *Chiamare in aiuto, protestare.* Ger. Zu Zeugen nemmen/oder anrüffen. Hispan. *Rogar aida.* Pol. *Na świadectwo biorę.* Vngar. *Segitségre hivom, könyörgéssel kérem.* Ang. *To call to witnesse, to complayne to one lamentably.*] Cic. 6. in Verr. Deos hominesq; contestans, clamare cœpit. ¶ Contestari litem (inquit Festus) dicuntur duo aut plures adversarii, quod ordinato judicio utraq; pars dicere solet, Testes estote. διαμαρτυρεῖν [illegible] δίκην. Cic. ad Attic. lib. 16: Neque enim illi litem contestabuntur. ¶ Hinc Litis contestatio dicta, quæ nascitur expeditione actoris, & responsione rei. [illegible] δίκης, διαδικασία.

Cōntēstātò, adverbium: [Pol. *Zoswiadczenim.* Vngar. *Bizonsaggal.*] ut, Contestatò aliquid dicere, facere: id est testibus adhibitis. Vlp. D. de agn. & al. l. Si neq; contestatò dixerit eam ex se prægnantem non esse.

Cōntēstātūs, participium: [מועד *muhádh.* Vng. *Bizonyos, megbizonyitatot.*] ut: Contestata virtus. Cic. pro Flac. Quumq; ab hac perenni, contestataq; virtute majorum non modo non degeneravit L. Flaccus, sed id, &c.

Cōntexo, is, ere, Simul texo. [ארג *arágh.* συνυφαίνω. Gall. *Tistre ensemble, assembler, conioindre.* Ital. *Tessere insieme congiongere,*

jungere Ger Zusammen webe. Hisp. *Texer uno en otro.* Pol. *Splesm* [illegible]. Vngar. *Egybe szövöm.* Ang. *To weaue or to ioyne together.*] Cic 1. de Nat. Deor. Quid enim oves aliud afferunt, nisi ut earum villis confectis atque contextis homines vestiantur? ¶ Contexere, conjungere. Plin. Epist. 10: Sub his per latus omnes vineæ porriguntur, unamq; faciem longè latèq; contexunt. Contexere amores, Catullus. Contexere interrupta, Cicer. 1. de Legib. Contexere carmen, Cicer pro Cæl. Contexere crimen, Cicero pro Dejotaro.

Cōntextŭs, participium. [[illegible]. Gall. *Tissu ensemble, entrelassé.* Ital. *Tessuto insieme.* Ger. Zusammen gewebet. Hisp. *Texido juntamente.* Polon. *Zeskany.* Vngar. *Egybe szöt fonat.* Ang. *Wouen together, interlaced.*] Argento & auro contextus, Tibul. lib. 1.

Cōntēxtŭs, us, ui, m. q. [[illegible]. Gall. *Entretissure, entrelacement, conionction, composition* Ital. *Tessura, congiuntione, compositione.* Ger Zusammen webung / oder zusammen fügung. Hisp. *Texedura, ayuntamiento, composicion.* Pol. *Tkanie, spaianie.* Vngar. *Egybe szövés, szövés.* Ang. *A weauing together, interlacing.*] Cicer. 5. de Finib. Pennarumque contextu corpori tegumenta faciebat.

Cōntēxtĭo, f. t. [illegible], Contextus: [Pol. *Zlaczenie* Vng. *Irásnak szövése* [illegible].] Macrob. Comment. in Somn. Scip. lib. 1. c. 2. Contextio narrationis per turpia & indigna numinibus ac monstro similia componitur. Idem Satur. lib. 7. c. 6: Et ita contextionis accessione variatum est.

Cōntextē, adverbium Conjunctè. [[illegible]. Gall. *Sans interruption l'vn estant ioint & ioint auec l'autre,* Ital. *Senza divisione ò interpositione alcuna.* Germ. Aneinander / ohn zertheilung Hisp. *Texendo uno con otro, ayuntadamente.* Pol. *Zlaczenie spolnie.* Vng. *Egybe szövve.* Ang. *By weauing togeather without interruption.*] Cic. de Fato: Omnia naturali colligatione conserte contexteque fiant.

Cōntextim, aliud adverbium.] [illegible] Gall. *Par entretissure, par entrelacement, tout d'vn train.* Ital. *congiuntamente.* German. Mit zusammen flechtung / durch zusammenfügung. Hispan. *Texendo uno con otro ayuntadamente.* Polon. *Spolnie* [illegible]. Vngar. *Öszve szövve, öszve verve.* Ang. *Of one peece, without interruption.*] Plinius libro 10. capite 33: Turdi in cacuminibus arborum luto nidificantes, pene contextim in secessu generant.

Cōntĭcĕo, es, penultima correpta, n. f. Simul cum cæteris taceo, reticeo. [[illegible]. Gall. *Se taire tout coy ne dire vn seul mot.* Ital. *Tacere insieme.* Germ. Sampt andern still schweigen. Hisp. *Callar con los otros.* Pol. *Zamilczam* [illegible]. Vngar. *Együtt hallgatok.* Ang. *To be still or keep silence.*] Virgilius 2. Aenid. Conticuere omnes, intentique ora tenebant. Cic. in Catil. Recitatis litteris debilitatus atque abjectus, conscientia convictus repentè conticuit.

Cōntĭcēsco, is, n. t. Cum aliis tacitus fio. [[illegible]. Pol. *Zamilczam.* Vngar *Együtt hallgatni fogok.* Ang. *To hold peace sodeinly*] Plin. l. 11. c. 10: Tum repentè omnes conticescunt.

Cōntĭcĭnĭum noctis, Primum tempus, quo omnia quiescendo conticescunt. [[illegible], Gall. *Le temps de la nuict où toutes choses se taisent.* Ital. *Il tempo de la notte nel quale non si sente un zitto* Germ. Das erste theil der nacht / da alle ding schlaffen unnd still schweigen. Hisp. *La media noche quando todos callan.* Pol. *Pierwszy* [illegible] Vngar. *Első álom* [illegible]. Ang. *The tyme of night when all thinges be quiet and still.*] ex Polluce. Plaut. Asinar. Redito huc conticinio. Macrobius tamen & Censorinus Conticinium vocant, eam partem noctis, quæ est inter gallicinium & diluculum: & inde dictum volunt, quòd galli tum conticescant. Vide ea quæ suprà annotavimus in dictione Dies.

Cōntĭgno, as, quasi tigna conjungo [[illegible]. Gall. *Asseoir les soliues en vn estage de maison, & les tempaster.* Ital. *Congiongere travi.* Germ Zusammen zimmern oder fügen. Hisp. *Sobradar con tablas.* Pol *Spaiam,* [illegible]. Vngar *Szarufa gerendákkal foglalom.* Ang. *To rafter or plancke an house.*] Plin lib. 8. c. 3: Gedrosos, qui Arbin amnem accolunt, Alexandri Magni classium præfecti prodidêre, in domibus fores maxillis belluarum facere, ossibus tecta contignare, ex quibus multa quadragenûm cubitorum longitudine reperta. De belluis Indici maris. Cæsar 2. bell. Civil. Et quicquid est contignatum, cratibus consternitur.

Cōntĭgnātĭo f. t. [[illegible]. Gall. *Estage, solier, planche de maison.* Ital. *Un tavolato, un travamento, un solare.* German Ein zusammenfügung einer bäume in einem Hauß. Hisp. *El sobrado ò entresuelo* Pol *Poklad,* [illegible]. Vng. *Szarufa gerendákkal foglalás.* Ang. *Rafting or planking of an house.*] Quæ est solatium domus, sive stratum sit gypso, laterib. usve sive non stratum, qualia ferè sunt solaria domorum in Apulia. Eoque pro miraculo apud Livium refertur, bovem in tertiam contignationem conscendisse. Plinius: Sesquipedalis paries, non plus quàm unam contignationem toleret. [illegible]. Est enim superior & inferior contignatio. Galli *Estages* vocant.

Cōntĭnĕo, es, pen. corr. continui, contentum. act. t. Comprehendo, complector, includo, concludo, cohibeo. [[illegible]. Gall *Contenir, tenir serré & fermé, retenir.* Ital. *Tenere, contenire.* German. Zusammen halten / enthalten. Belg. In handen begrypen. Hispan *Tener.* Pol *Zatrzymiwam,* [illegible]. Vngar. *Megtartom.* Ang *To refraine & contene, to hold fast, to witholde.*] Plaut Rud. Perii, animo malefit: contine quæso caput. Idem Cas. Contine pectus, face ventulum amabò pallio. Continemus fluvium suo alveo, aut ripis, aut belluas septis. Item: Continemus nos domi, quum in publicum non prodimus. ¶ Ponitur aliquando pro moderari, temperate vel coërcere. [illegible]. Unde Continens [illegible], pro abstinente & integro: cujus contrarium est Incontinens, [illegible]. Lactant. lib. 1: Da libidinosum, adulterum, ganeonem, jam sobrium castum, continentem videbis. ¶ Aliquando est intra se tenere. [illegible], sic dicimus, Urbem continere homines, & Locum continere locatum. ¶ Aliquando continuare. [illegible]: unde & Continens dicitur continuatum, [illegible]. Livius: Continens Imperium usque ad nos habebitis. Suetonius in Caligul. Per hunc pontem ultrò citroq; commeavit, biduo continenti: id est, continuo. Curtius: Omnia velut continenti incendio ardere visa. Cic. 3. Tusc. Sed nihil te interpellabo: continentem orationem audire malo. Item lib. 2. Offic. pro simul tenere posuit, [illegible], & quasi invitum tenere, quum inquit: Nec ulla res tam vehementer Rempublicam cōtinet quàm fides.

Cōntĭnēns, participium, Continuatus, junctus, affixus, conjunctus. [[illegible]. Gall. *Ioignant, s'entretenant* [illegible] Ital. *Che contiene* Germ. Das zusammen haltet. Hisp. *Lo que tiene alguna cosa.* Pol. *Spolem trzymaiacy,* [illegible]. Vngar. *Mely egymás után vale, öszve foglalvan.* Ang. *Ioyning one vpon an other, con tinuel without interruption.*] Cic. in Epist. Cappadociæ pars quæ cum Cilicia continens est. Idem de Natur. Motus sensui conjunctus & continens. ¶ Aliquando ponitur pro proximus. Idem de Fato: Proxima & continens causa movere assensionem. ¶ In continenti, sub tempore: Pro statim. Ulpian. in l. quod ait lex. ff. ad legem Iuliam de Adulteriis: Quod ait lex, In continenti filiam occidat, sic erit accipiendum, ne occiso hodie adultero reservet, & post diem filiam occidat, & contra: debet enim prope uno ictu & uno impetu utrunque occidere, æquali ira adversus utrunque sumpta. ¶ Aliquando pro temperans. [[illegible]. Gall. *Continent, modeste, sobre* Ital. *Continente, temperato* German. Der sich enthaltet / keusch mässig. Hisp. *Aquel que se tiene de los deleytes.* Vng. *Maga megtartó, mértékletes.* Ang. *Temperate, sober.*] Terent. in Eunuch. Hoc nemo fuit Minus ineptus, magis severus quisquam, nec magis continens.

Cōntĭnēns, n. t à Rhetoribus accipitur pro firmamento orationis, [illegible] Cic. in Topic. Quibus autem hoc qua de re agitur, continetur, hæc Continentia vocentur, quasi firmamenta defensionis: quibus sublatis defensio nulla sit. ¶ Accipitur item continens pro continuo, sive propinquo. Unde Ulp. scribit continentes provincias accipi debere, quæ Italiæ conjectæ sunt. Tryphon. de Excusatione tut. l. Titius testamento Romæ concepto, aut in continentibus, subaudi locis.

Cōntĭnēns verò fœminini generis, sumitur pro terra, quæ non est insula, quam vulgò *Terram firmam* appellant, qualis est Italia. [[illegible]. Gall. *Terre ferme* Ital. *Terra firma* Germ. Ein aneinander hangend erdtrich / welches kein Insel ist. Hisp. *Tierra firme.* Pol. *Ziemia rowna* [illegible]. Vng. *Föld, száraz.* Ang. *Sure ground or earth.*] ut, Ex Sicilia ad continentem parum intercapedinis est. ¶ Nam insula est, quæ mari circundatur, ut Sicilia, Sardinia. ¶ Chersonesus autem peninsula dicitur, quæ penè tota mari circundatur, aliqua tamen sui parte continenti conjungitur, ut Peloponnesus. ¶ Isthmos verò est angusta terra peninsulam cum continente conjungens.

Cōntĭnēntĭă, f. p. fit a Continens: Temperantia, virtus voluptati resistens: [[illegible]. Gall. *Continence, abstinence, sobrieté.* Ital. *Continenza, temperanza.* German. Enthaltung / mässigkeit. Belg. Onthoudinghe. Hispan. *Temperança, aquella obra de se contener de deleytes.* Pol. *Powsciagliwosc* [illegible] Vngar. *Mértékletesség.* Ang. *Temperance, sobrietie, reining of the affections.*] de qua Cicer. lib. 2. Offic. Sed valetudo sustentatur notitia sui corporis, & observatione earum rerum quæ aut prodesse solent aut obesse & continentiam in omni victu, omnique cultu corporis tuendi causa, & in prætermittendis voluptatibus. Huic contraria est incontinentia, [illegible]. ¶ Continentia interdum ponitur pro retentione. Suetonius in Claudio: Dicitur etiam meditatus edictum, quo veniam daret, flatum crepitumq; ventris in convivio emittendi: cùm periclitatum quendam præ pudore ex continentia reperisset.

Cōntĭnēntĕr, adverbium, Modò significat parcè, sobriè, & pudicè. [[illegible]. Gall. *Sobrement.* Ital. *Continentemente, sobriamente.* Ger. Mässiglich Belg. Matelick Hisp *Continentemente, templadamente* Pol. *Mirnie,* [illegible]. Vng. *Mértékletessen.* Angl *Soberlie, temperatlie*] Plaut. Quanquam illum pater arctè & continenter habet. Modò assiduè [[illegible], Gall. *Continuellement, tout d'vn tenant, tout ce mesl* Ital. *Congiuntamente.* Germ. Stättigs / aneinander / für und für Hisp. *A una adamente continuamente.* Pol. *Ustawicznie.* Vng *Szüntelen.* Angl. *With continuation or continuallie.*] Idem: Trium dierum sitim, continenter tulit. Cæsar: Belgæ cum Germanis bellum continenter gerebant. Contrarium eius est, Incontinenter: hoc est, intemperanter, & impudicè, [illegible].

Cōntĕntŭs, a, um, quum est participium à contineor, significat

Consīderāntiă, æ, f.p. [[Hebrew] *hischeb* [Hebrew] *binah.* [Greek]. Pol. *Bacznosc.* Vngar. *Mana meg gondolás, eszesség.*] Cic. ad Q. Fratrem libro 3. Cujus in hoc uno consideranctia est, ego sustinebo ut potero.

Consīderātē, adverbium. Cogitatè, consultò, prudenter. [[Greek]. Gall. *Considerement, prudemment, ou auec grand' consideration.* Ital. *Con molta consideratione, pensatamente.* German. Mit bedächtlich/weißlich. Belg. Voorsichtelijck. Hisp. *Consideradamente.* Polon. *bacznie madrze.* Vngar. *Eszessen, maga meg gondolua.* Ang. *Wise ie, with aduisement and consideration.*] Cic. pro Quinto: Peractores ut considerate fieret comparaverunt. Ibidem: Quid feci non considerarissimé.

Consīderāntiŭs, ex participio. [Pol. *Opatrniéi, baczniéi.* Vngar. *Eszesben, maga gondolattabban.*] Considerantius, proverbium ex cognomine. Cornelius Fronto De nominum verborumque differentiis.

Consīdo, dis, consedi, consessum, Simul assido: [[Hebrew] *jaschab.* [Greek]. Gall. *S'asseoir, s'affaisser.* Ital. *Fermarsi in viaggio.* Germ. Sich setzen / sich mit einander niedersetzen. Hisp. *Assentarse in camino.* Pol. *Spoteni siesam, possadzam sie.* Vngar. *Eggyütt le ülök.* Ang. *To sitte downe together.*] differtque à Consideo, quòd illud quietem, Consido motum afferat. Col lib. 8. Neque aut recumbat, aut considat. Plin. lib. 34 cap. 10. Iterumq; adjecta largiore terrae, & dum considat relinquitur. Liv. lib. 1. ab Vrbe: Deductus in arcem; in lapide ad meridiem versus consedit. Cicer ad Attic. libro 5. Antequam alio loco consedero, neque longas à me neque semper mea manu literas expectabis. ¶ Accipitur interdum considere pro eo quod est sedes aliquo in loco figere. Virgil. libro 1. Aeneid. Vultis & his mecum pariter considere regnis? ¶ Interdum idem quod desidere vel dehiscere. Liv. 3. bell. Maced. in Veliterno agro terra ingentibus cavernis consedit.

Consīdĭtŭr, impersonale. Cic. 3 de Orat. Quum placuisset idem cæteris, in sylvam venitur, & ibi magna cum audiendi expectatione considitur. ¶ Considere in aliam partem dixit Seneca Epist. 118. pro Descendere in diversam opinionem. Virg. 2. Aeneid. omne mihi visum est considere in ignes Ilium. Id est, conflagare.

Consignĭfĭco, Idem quod aliud significo. Vnde verbale Consignificatio, apud Apuleium: Ea futuris consignificatione pertecriti omnes.

Consigno, as, are, act. p. Obsigno, signo, firmo. [[Hebrew] *chatham* [Hebrew] *raschám.* [Greek]. Gall. *Marquer d'vn seau, seeller, empreindre.* Ital. *Sugellare, marcare, segnare, imprimere.* German. Bezeichnen/ versiglen/ verpitschieren. Hisp. *Sennalar, sellar, consinar.* Pol. *Pieczetuie, znacze.* Vngar. *Megjeleczem, meg pecsételem.* Ang. *To mark, to seall.*] Sic propriè dicimus Consignare epistolas, quum illis complicatis anulum nostrum imprimimus. Plaut. in Curc. Eamus intrò, ut tabulas consignemus. Idem Trin. Epistolas duas, eas non consignemus, quasi sint à patre. ¶ Consignare pecuniam inter aliquos. est deponere. Suet. in Claud. Quam quum comperisset super probra & flagitia, C. etiam Silio nupsisse, dote inter aruspices consignata, supplicio affecit.

Consignātŭs, participium, Obsignatus, signatus. [[Hebrew] *chathúm* [Hebrew] *raschúm.* [Greek]. Gall. *Marqué, scellé, empraint.* Ital. *Marcato, segnato.* Ger. Bezeichnet/versiglet. Hisp. *Sennalado, sellado.* Polon. *Poznaczony, zapieczetowany.* Vng. *Megjelezetet, meg pecsételtetet.* Ang. *Marked, sealed.*] Laudatio alicujus consignata certa. Cic. pro Flacco.

Consignātĭo, verbale. f. t. Sigilli impressio. [[Hebrew] *chotám* [Greek]. Gall. *Signature.* Ital. *Sigillamento.* Ger. Versiglung. Hispan. *Selladura.* Polon. *Zapieczetowanie.* Vng. *Meg jelezés, meg pecsételés.* Ang. *Marking, sealing.*] ¶ Consignationes item dicuntur quas vocamus documenta, vel chirographa Quint. lib. 12. cap. 8. Promittit enim litigator omnia, testem populum, paratissimas consignationes.

Consignantiŭs, [Polon. *Zliepsz im znakiem.* Vng *Jegyzébben: nyilvabba.*] Gell. lib. 1. cap. 26. Græci autem significantius, consignatò, absque cessationem istam pugnæ pactiriam [Greek] dixerunt.

Consignantissĭmē, insigniter, maximeque. [[Greek]. Pol. *Znacznie.* Vngar. *Igen nyilván, jeleztés képpen, ekkessen.*] Gell. lib. 1. cap. 15. Eupolidis quoque versus, de id genus hominibus consignatissimè factus est: Melius consignatissimè, & alibi consignantiùs.

Consĭlĕo, es, ere, pro conticere posuit Ennius, Fest. [[Hebrew] *dam* [Hebrew] *damáh* [Hebrew] *charásch.* [Greek]. Gall. *Se taire ne dire mot, ne faire aucun bruit.* Ital. *Tacere.* German. Geschweigen. Hispan. *Callar.* Pol. *Milcze.* Vngar. *Halgatok.* Angl. *To kepe silence, to be still.*]

Consĭlesco, i. [Polon. *Vmilkuam.* Vngar. *Halgatni fogok.* Ang. *To be still, not to say a worde.*] Gell lib. 12. cap. 1. Omnisque impatientissimæ solicitudinis strepitus consilescit.

Consĭlĭgo, inis, f.t. [Germ. Christwurtz. Belg. Nieswortel/ wranger stuut. Polon. *Biała ciemierza.*] Herba est, teste Ruellio, quæ à Gallis *Pomelea*, quasi Pulmonea vocatur, ab Herbariis *Pata Leonis.* [Greek] Dioscoridi. Consiliginis autem nomen à rusticis ei creditur inditum, quòd in arvis inter siligine frequentissimè inveniatur. Vide Plin. l. 25. c. 8. & Ruel. l. 2. c. 134.

Consĭlĭo, is, lui, velivi, consultum, Simul salio. [[Hebrew] *karáb* [Greek]. Gall. *Assaillir quelqu'vn, & se ruer sur lui*, à luis courir sus. Ital. *Assalire alcuno, correre all' incontro.* Germ. Miteinander oder auff einander springen. Hisp. *Saltar sobre alguno, acometer con impetu.* Polon. *Spolem poskakuie.* Vng. *Eggyütt szökök.* Ang. *To leape vpon one and assault him.*] Idem ferè quod insilire & insultare. Tacit. lib. 3. Paucæ hujus ipsius exercitus turmæ profligavere, Sequanos quanto pecunia dites, & voluptatibus opulentos, tanto magis imbelles Aeduos evincite, & fugientibus consilite. Idem lib. 5. Igitur Sinnaces patrem Abdagasem aliosque occultos consulit.

Consĭlĭum, n. f. Deliberatio, cogitatio. [[Hebrew] *hetsáh.* [Greek]. Gall. *Conseil, aduis.* Ital. *Consiglio.* Germ. Ein Rhat/ Rhatschlag. Belg. Raet. Hisp. *Consejo o consultacion.* Pol. *Rada.* Vngar. *Tanács, végezés.* Angl *Counsayle, aduise.*] Cicero Terentiæ: Vestrum jam consilium est, non solum meum, quid sit vobis faciendum. Idem Attico lib. 16. Nemo doctus unquam mutationem consilii inconstantiam dixit esse. ¶ Quandoq; sumitur pro judicibus ipsis. Cic. pro Rosc. Qui ex civitate in Senatum propter dignitatem, ex Senatu in hoc consilium delecti estis propter severitatem. Et infrà: Dii prohibeant, Iudices, ut hoc, quod majores consilium publicum vocari voluerunt, præsidium sectorum existimetur. ¶ Dictum à Con, & Sileo (vt quidam volunt) quod unò consulente cæteri consileant. Sive (ut alii malunt) à Con, & Salio, eò quòd in unam sententiam plurium mentes consiliant, & conveniant. Vt enim Exilium ab Exilio, ita Consilium à Consilio descendit. Non desunt tamen qui pro consiliorum Consessu, sive judicibus deputatis, Concilium per secundam consonantem scribendum præcipiant, & à conciendo, sive conalando: hoc est, convocando, dictum velint. ¶ Consilium dare, est suadere, [Greek]. Quintil. Quum Ciceroni dubiosus consilium, ut Antonium roget. ¶ Consilio secundo uti, quod in proverbio. Secunda navigatio, [Greek]. Cæsar bell. Civ lib. 3. Vbi propositum tenere non potuit, secundo usus consilio edito loco castra communit.

Consĭlĭōsŭs, à Catone dictum, teste Gell. lib. 4. cap. 9. pro sapiente, quique suis consiliis abundat. [Polon. *Poradni.* Vng. *Eszes, bölts.*]

Consĭlĭo, as, n.p. Consulo, delibero, vel consulto. [[Hebrew] *jahátz.* [Greek]. Gal. *Consulter, conseiller ou demander conseil.* Ital. *Dare ò demandare consiglio.* German. Rhaten/ Rhatschlagen/ rhat fragen. Hispan. *Dar ò demandar consejo.* Pol. *Radze sie, radzedaie.* Vngar. *Tanátsolok, végezök, tanátskodom.* Ang. *To counsayle, to giue or ask counsayle.*] Consilium dare vel petere, Hirtius. Cic. in Epist. ad Attic. lib. 15. Tu quid egeris iua cùm tristi, tùm etiam difficili ad consiliandum legatione vehementer expecto. Horat. Ode 3. Tacit lib 18. Et rediere Bononiam omnes simul consiliaturi.

Consĭlĭātŏr, m. t. Dicitur qui alicui dat consilium. [[Hebrew] *jahéts.* [Greek]. Gal. *Conseiller.* Ital. *Consigliero.* German. Ein Rhatgeber. Hispan. *Consejero.* Polon. *Kayca, radź dawaiacy.* Vngar. *Tanáts adó.* Angl. *That giueth a counsayle.*] Plin. in Epist. Ille in gerendis meis honoribus consiliator & rector.

Consĭlĭārĭŭs, m. f. Qui ab aliquo in consilium adhibetur, auctor, præscriptor, qui alicui consilium dat. [[Hebrew] *johéts.* [Greek]. Gal. *Conseiller.* Ital *Consigliero.* Germ. Ein Rhatsherr/ ein Rhatgeber. Belg. Een Raetgever. Hispan. *Consejero.* Pol. *Rayca.* Vng *Tanáts adó, tanátsos.* Ang. *A consaillour that helpe in counsayle.*] Cicer. 3. de Legib. Augur meminisse debet, Iovi Opt. Max. se consiliarium, & administrum datum. Idem 4. in Verr. Interea amici & consiliarii ejus moleste ferre cœperunt Heraclitum prorsus ille.

Consĭlĭārĭŭs, a, um, adjectivum. Plaut. in Epid. Iam Senatum convocabo in corde consiliarium.

Consŭlo, is, pen correpe. consului, consultum, cum Accusativo; consilium peto: [[Hebrew] *nobais* [Hebrew] *schaál* [Hebrew] *darásch.* [Greek]. Gall *Demander conseil.* Ital. *Dimandare consiglio.* Germ. Rhatefragen/ rhats fragen. Belg. Te rade gaen/ raet vragen. Hispan. *Demandare consejo.* Polon. *Radze sie, rady szukam.* Vngar. *Tanátsot kérdök.* Ang. *To aske counsayle.*] ut, Consului doctos: id est, à doctis consilium petii. Quintilian. Ego aures consulens meas ¶ Invenitur etiam apud vetustissimos in hac significatione habere duos Accusativos: Ibo & consulam hanc rem amicos, quid faciendum censent. ¶ Consulo autem cum Genitivo æqui vel boni, significat in meliorem partem interpretari. [Gall. *Prendre en la bonne part.* Ital *Pigliare in buona parte.* Germ. Für gut auffnemmen. Hispan. *Tomar en buena parte.* Polon *Za dobre przyimuie.* Vngar. *Iora mag yarazom, jo nevén veszem.* Angl. *To take in good part.*] Plin. lib. 33. Quærebat argentum avaritia, boni consuluit ([Greek]) interim inventisse minium, rubentisque terræ excogitavit usum. ¶ Cum Dativo Neutrum est, & significat consilium do: [[Hebrew] *jahátz.* [Greek]. Gall. *Donner conseil.* Ital. *Dare consiglio.* German. Rhaten/ rhat geben. Hispan. *Dar consejo.* Pol. *Radź dawam, radze.* Vng. *Tanátsot adok.* Ang. *To giue counsayle.*] ut, Medicus consuluit mihi. ¶ Interdum Provideo, prospicio, & præsidium fero, [Greek]. ut, Consule honori tuo, Consule rebus tuis, Consule saluti tuæ: id est, provide Cicer. Trebatio: Consuli quidem te à Cæsare scribis sed ego tibi ab illo consuli mallem: hoc est, mallem ut Cæsar provideret tibi, quàm te interrogaret. Terent. Heaut. Vbi te vidi animo esse omisso, & suavia in præsentia Quæ essent, prima habere, neque consulere in longitudinem, &c. Id est, non prospicere in posterum. ¶ Aliquando post Dativum jungimus Ac-

tus Accusativum: ut, Consulo tibi commodum tuum: hoc est, Do tibi consilium, quod sit futurum commodum. συμβουλεύω. ¶ Quandoque Accusativus cum In, pro Contra. βουλεύομαι. Terent. Pessimè istuc in te atque illum consulit. ¶ Interdum est Consultare, sed in Plurali tantùm, & absolutè: ut, Consulunt Senatores: id est, consulant, βουλεύονται. Cæsar 7. bell. Gall. Bis magno cum detrimento repulsi Galli, quid agant, consulunt. ¶ Et graviter de se consulere, est aliquod perniciosum sibi consilium capere, quod aut vitæ, aut fortunis detrimentum aliquid afferat. Vnde de illis propriè dicitur, qui sibi manus inferunt. Livius: Vt quicquam de se graviùs consulerent, conscientia impulerat: ἀνιᾶν τι περὶ ἑαυτῶν βουλεύσασθαι, ἀνεῖν τι ἑαυτοῖς ἐμηχανῶντο.

Consulor, eris, passiv. [נשאל nisschál ולדל uládl vásch βουλεύεσθαι. Pol. Radzę sie mnie. Vng. Tanats eliattom.] ut, Consultor de hac re: id est, consilium à me petitur. Cic. 3. in Verr. Quàm inanes domus eorum omnium, qui de jure civili consuli solent. Senatus nihil consulitur. Cic. Octavio.

Consul, is, m. t. Tutor annuus Reipublicæ, publici consilii princeps. [ὕπατος, σύμβουλος, Plutarcho. Gall. Consul qui estoit le plus grand Magistrat ordinaire qu'eussent les Romains. Ital. Console. Era questo il primo Magistrato di Roma. Germ. Ein Burgermeister: Der zeiten war so in dem Regiment zu Rom der / welcher das höchste und herrlichste Ampt trug. Belg. Burgemeester. Hisp. El consul. Polon. Burmistrz. Vngar. Konsul, fubiro. Ang. A consull, the greatest ordinarie iudge amongst the Romans.] Summum erat apud Romanos dignitatis fastigium, post exactos Reges à Iunio Bruto primùm introductum, ducentesimo, quadragesimo quarto ab Vrbe condita anno. Dicti autem sunt Consules à Consulendo, sive quòd Reipublicæ consulerent, sive quòd à civibus consulebantur. De eorum officio, vide Fenestellam de Romanis Magistratibus. Cic in Pison. Animo Consulem esse oportet, consilio, fide, gravitate, vigilantia, cura, toto denique munere Consulatus, omni officio. ¶ Consulem pro Anno Poetæ dicebant, quoniam singulis quibusq; annis novi Consules creabantur. Martialis lib. 1. Bis jam penè tibi Consul tricesimus instat, Et numerat paucos vix tua vita dies. ¶ Proconsul, qui cum potestate & imperio Consulari ad aliquam provinciam administrandam mittitur. ἀνθύπατος.

Consularis Vir, qui Consulatum gessit, quemadmodum Prætorius, qui jam Præturam gessit. [ὑπατικός. Gall. Le vieil bourgmaistre. Ital. Il vecchio console. Ger. Der Burgermeister gewesen ist. Belg. Den ouden Burgemeester. Hisp. El consul. Pol. Tenktory bel burmistrzem, stary burmistrz. Vngar. Konsulság viselt ember.] Cic. Lent. Qu. Maximo, qui filium Consularem amisit. ¶ Consularis ætas, in qua Consulem esse licebat: quæ erat annorum trium & quadraginta. Cic. 5. Philip. Quid Macedo Alexander, quum ab ineunte ætate res magnas gerere cœpisset, nonne in tertio & tricesimo anno mortem obiit: quæ est ætas nostris legibus decem annis minor, quàm Consularis? Consularis cognitio apud Romanos summa cognitio causæ censebatur. Bud. l. ult. ff. de Senator.

Consulariter adverbium. [Vngar. Konsulul meggyárá.] Liv. 4. ab Vrbe: Quinque Consulatus eodem tenore gesti, vitaq; omnis consulariter acta.

Consulatus, us, m. q. Officium vel dignitas, sive tempus quo Consul in officio est. [ὑπατεία. Gall. Consulat, office de Consul. Ital. Consolato, ufficio de Consoli. Ger. Burgermeisterthumb. Hisp. El consulado, dignidad de Consul. Polon. Czas przez ktory ktom burmistrzem. Vng. Konsulsági, fő biróság. Ang. The office of the consull or his dignitie.] Plin. lib. 14. cap. 15. Epulo verò in tertio Consulatu suo Falernum, Chium, &c. Cic. pro Muræn. Vultus erat ipsius plenus furoris, oculi sceleris, sermo arrogantiæ: sic ut ei jam exploratus & domi conditus Consulatus videretur. De Catilina.

Consulto, as. Delibero. [יעץ jaháts יעץ נועץ nováts βουλεύομαι. Gall. Consulter, deliberer, faire consultation. Ital. Consultare, deliberare. Germ. Rhatschlagen. Hisp. Deliberar, consultar. Pol. Radzę sie Rozmyslam sie. Vngar. Tanácskozom. Ang. To aduise, to take aduisement.] Cic. 2. Offic. In quibus deliberare homines, & consultare de officio solent. Delecti, quibus corpus annis infirmum, ingenium sapientia validum erat, Reipublicæ consultabant. ¶ Consultare aliquem. Plaut. Milit. Quid me consultas quid agas? Id est, cur à me consilium petis? Plin. in Paneg. Vna erat in limine mora, consultare aves, revereriq; numinum monitus.

Consultor in passiva significatione. [Pol. Radzaci. Vngar. Tanácsba kérettetem, tanácsoltatom.] Macrob. Satur. li. 1. c. 6. Cùm in Senatu res major quæpiam consultaretur.

Consultatio, verbale, f. t. Deliberatio. [עצה נועצת mohetsáh, βούλευσις. Pol. Rozmyslanie, radzenie. Vng. Tanácskozás. Ang. An aduising, taking aduisement.] Terent. Nulla tibi Pamphile hic jam consultatio est. Cic. 3. Off. Sapientem & bonum virum fingimus, de cujus deliberatione & consultatione quærimus.

Consultus, Quando participium est, significat eum qui consulitur, hoc est, à quo consilium petitur. [ἐρωτηθείς. Germ. Rhatsgefragt. Pol. Vmiejacy poradzić. Vng. Az kitül tanácsot kérdenek. Ang. Demanded or asked counsayle of.] ut, Medicus consultus dixit te febri laborare. Cic. pro Mil. Nihil de ejus morte populus consultus. ¶ Quandoque Nomen est, & ponitur pro prudenti & sapienti. [σοφός. Ger. Weiß / verständig / bey dem man Rhat finden mag. Pol. Madry, poradny. Vng. Eszés. Ang. A wise or skillfule man of whome counsayle may be asked.] Ovid. lib. 1. de Arte amand. Sit tibi credibilis sermo, consultaque verba: id est, prudentiæ ac sapientiæ plena. Est autem Nomen duobus modis, scilicet quum per se ponitur. Horat. -- ert tu, qui modò miles, Mercator: tu consultus modò, rusticus. Vel quando habet Genitivum. Liv. lib. 10. Callidos, solertesque juris, atq; eloquentiæ consultos. ¶ Hinc dicimus, Consultus juris, & juris Consultior, & Consultissimus. ἔμπειρος τῶν νόμων. Idem lib. 1. Consultissimus juris, ut illa quisquam ætate esse poterat. ¶ Sic inconsultus habet tam significationem participii, quàm nominis: non tamen dici potest participium, quòd non habeat verbi originem.

Consultum, in Neutro genere, Statutum sive decretum. [חק chok, συμβούλευμα. Germ. Ein Rhatserkandtnuß. Pol. Vradzenie. Vng. Végezés. Angl. An ordinance or decree of counsayle.] Hinc dicimus Senatusconsultum, pro eo quod Senatus decrevit. Horat. in Epist. Qui consulta patrum, qui leges, juraque servat. ¶ Dicimus etiam, Opus est consulto: hoc est, opus est consulerè, ut illud Salustii: Nam & priusquàm incipias, consulto: & postquam consulueris, maturè facto opus est: id est, consulere, sive, ut consulas.

Consultor, oris, m. t. Qui alium consulit, qui consilium ab aliis petit. [דורש dorésch יועץ n. hats, ὁ συμβουλευόμενος. Gall. Qui demande conseil. Ital. Chi domanda consiglio. Germ. Ein Rhatsfrager. Belg. Een raetvrager. Hisp. El que demanda consejo. Pol. Radząy sie kiedy. Vng. Tanács kérő. Ang. He that asketh counsayle.] Cic. pro Cornel. Balbo: Etenim si Q. Scævola ille Augur, quum de jure Prætorio consuleretur juris peritissimus, consultores suos nonnunquam ad Furium & Camillum rejiciebat. Idem pro Muræna: Vigilas tu de nocte ut consultoribus tuis respondeas. ¶ Accipitur quandoq; pro eo qui aliis consulit: [יועץ johéts, σύμβουλος, βουλευτής. Gall. Conseiller, qui donne conseil. Ital. Consultore, consigliere. Germ. Ein Rhatgeber. Belg. Een Raetgheuer. Hisp. Consejero. Pol. Rady dodawacy. Vng. Tanács adó. Angl. He that geueth another counsayle.] ut apud Salust. in Iugurt. Simul ab eo petit, ut fautor consultorque sibi adsit. Et in illo versu proverbiali: Consilium malum consultori pessimum est.

Consultrix, fœ. [יועצת johétseth, βουλεύτρια. Ger. Ein Rhatgeberin, Fürsehrin. Vngar. Tanácsadó.] Cic. 2. de Nat. deor. Ipsius verò mundi, quia omnia complexu suo coërcet & continet, natura non artificiosa solùm, sed planè artifex, ab eodem Zenone dicitur consultrix, & provida utilitatum, opportunitatumque omnium.

Consultoria hostia, Erat qua divina voluntas per exta disquirebatur. συμβουλευτικὴ. De hac Virgil. -- mactat lectas de more bidentes. ¶ Duo enim hostiarum genera à Macrobio enumerantur: quarum altera Animalis vocatur, quum idcirco solùm hostia mactabatur, ut ejus anima: hos est, sanguis & vita, deo alicui offerretur: altera Consultoria, cujus exta ab Aruspice inspici solent, & deûm voluntas ex illis explorari.

Consultè, adverbiū. Prudenter. [ἐπισκεμμένως, φρονίμως, ἐσκεμμένως. Gal. Prudemment, sagement, aduisement. Ital. Prudentemente, accortamente, saviamente. Ger. Weißlich / auß gutem Rhat. Hisp. Adrede y á sabiendas. Pol. Madrze, Zdobrom rada. Vng. Eszesen, tanácsosbol. Ang. Wysely, discretlie.] Plaut. Rud. ille qui consultè, doctè atque astutè cavet.

Consultissimè, Optimo consilio, prudentissimè, adverb. [Pol. Poradnie, madrze. Vng. Igen eszessen.] Iulius Capitolinus in Pertinace: Annonæ consultissimè providit.

Consultò, adverb. Cogitatò, debita opera, de industria. [בזדון bezadón, βουλευτικῶς, ἐκ προνοίας. Gall. De faict à vensé, ou propos deliberé. Ital. Fatto à studio, con animo deliberato. Germ. Auß gutem Rhat und zeitiger Vorbetrachtung. Hisp. Adrede y à sabiendas. Pol. Zdobrym narádzeniem, z chcenia. Vngar. Szántszándékkal, el végezés szándékból. Ang. Of sett purpose, aduisedlie.] Plaut. Pœn. Consultò hoc factum est, mihi ut insidiæ fierent. ¶ Consulta opera, pro Consultò dixit Gell. lib. 6. c. 17. Non sponte, neque consulta opera. Cic. 1. de Leg. Itaque ad hominum commoditates & usus tantam rerum ubertatem natura largita est, ut ea quæ gignuntur, donata consultò nobis, non fortuitò nata videantur.

Consimilis, le, Similis: [דומה doméh, ὅμοιος. Gall. Du tout semblable, fort ressemblant. Ital. Simile. Germ. Gantz gleich. Hisp. Semejante. Pol. Prawie podobny. Vng. Hasonlatos. Ang. Verie like.] Cujus Contraria sunt Dissimilis & Absimilis. Plaut. Amph. Ain' tu alterum te reperisse consimilem Sosiam domi? Terent. Eunuch. -- & quia consimilem luserat Iam olim ille ludum. Cic. 2. Philip. Quòd quum rem gessisset, consimilem rebus iis quas ipse gesseram me potissimum, &c. ¶ Cum Genitivo. Cic. 1. de Orat. Causa aliqua posita consimili causarum earum quæ in forum deferuntur. Terent. Heaut. Cujus mos maximè est consimilis vestrûm.

Consipere, [συμφρονεῖν. Pol. Madrzeć. Vng. Eszés okos vagyok.] Gell. lib. 7. c. 3. Cùm vereri sese ostendit, ne patres gaudio atq; lætitia rerum gestarum, prosperè de statu mentis suæ deturbari non satis conspirent, neque ad rectè intelligendum consulendumque essent idonei: quæ Catonis verba potiùs quàm Tironis ipsum culpantis.

Consisto, is, constiti, n. t. Insisto, commoror, subsisto, resideo. [ישב jaschab עמד hamádh. ἐφίστημι Gall. S'arrester, demourer, se tenir, se reposer. Ital. Fermarsi. Germ. Still stehn / gestehn. Hisp. Estar

Estar juntamente. Polon. *Zastanowiam się, stoię.* Vng. *Meg allok.* Angl. *To stand still, and tary.*], Terentius: Otiosè nunc jam illicò hic consiste. Vbi Donatus: Consistere, est audacter, & constanter stare. Sic, Consistere in anchoris, vel ad anchoram, apud Cæsarem. Cic. ad Q. Frat. 2. Tantus clamor à nobis (placuerat enim referre gratiam) ut neq; mente, neq; lingua, neq; oratione consisteret. Cato de Re rust. cap. 12. Et si alvus non consistet: id est, non desinat fluere. Varro: Vt si pluerit, aqua non consistat. ¶ Dicimus item, Salutem nostram aut spem in hoc aut illo consistere: hoc est, ab illo pendere, & sine eo nullam esse. Cic. pro Marcello: Salus Reipublicæ in mortalis unius anima consistit. Idem 5. Philip. Quum in eo salus & vita optimi cujusque, & libertas populi Romani, dignitasque consisteret. ¶ Consistimus quoq;, quum recuperatis viribus firmioris incipimus esse, & validiores, ita ut sine ulla corporis imbecillitate possimus ingredi. Cic. Famil. 7. In eas herbes quum incidissem in cœna augurali apud Lentulum, tanta me *διάῤῥοια* arripuit, ut hodie primùm videar cœpisse consistere. Virgil. pro Erigor posuit: Consistit in digitos. ¶ Frigore consistere dicuntur fluvii. Ovid. 5. Trist. eleg. 11. Vt sumus in Ponto, ter frigore constitit Ister. Id est, glacie astrictus est & congelatus. ¶ Mente consistere: Id est, Mente esse composita. Cic. 2. Philip. ¶ Legatum consistere, pro Valere. Africanus in l. servum filii. ff. de legat. 1. Servum filii sui castrensis peculii legare pater potest. Et si vivo patre mortuus sit filius, & apud patrem peculium remansit, consistit legatum.

Cōnsobrīnī, m. f. Qui ex duabus sororibus sunt editi, quasi Consororini. [אחים *achim. ἀνεψιοί.* Gall *cousins germains, enfans de deux soeurs.* Ital. *cugini, figliuoli di due sorelle, germani.* Germ. Die von zwoen Schwestern her erboren seind / Geschwister Kind oder Nässen. Belg. Ghesusters Kinderen / rechte Gusiertingen / Neven. Hisp. *Primos hyos de hermanas.* Pol. *Bracia cziotezeni.* Vng. *Az ki atyaink anyáink szwleitei kèt azzon ak fia.* Ang. *Sister sons.*] Patrueles autem, qui ex duobus fratribus, à Græcis dicuntur *ἀδελφοί*, vel etiam *ἀνεψιοί* Amitini, qui ex sorore & fratre propagantur. Sed ferè vulgus omnes istos communi appellatione *Consobrinos* vocat: quemadmodum & eos qui ex fratribus patruelibus, aut consobrinis propagantur, vel amitinis. Cic. ad Cælium lib. 2. Nam quòd ad me Curius consobrinus tuus, ut scis, mihi maximè necessarios. Terent. Heaut. Cedo quid reliquit Phania Consobrinus noster.

Cōnsobrīnă, æ, f. p. Matertera meæ filia. [אחות *achóth. ἀνεψιά.* Gal. *Cousine germaine.* Ital *Cugina germana.* Germ. Meiner Mutter Schwester Tochter / mein Baß. Hisp. *Prima hija de hermanas.* Polon. *Siostra cziotezna.* Vngar. *Az a nyám nénnyénck leánya.* Ang. *The daughter of my sister.*] Cic. pro Quint. Quintii consobrinam haber in matrimonio.

Cōnsŏcĕr, ri. [*συμπένθερος*. Ger. Gegenschwäher / die ihre Kinder miteinander verheuratet haben. Belg. Swager onder malcanderen / die haer Kinderen onder malcanderen gehouwt hebben. Polon. *Swagrowie, ktorzy dziećmi się ożenili.* Vngar. *Sógorságosok.*] Consoceri dicuntur, quorum alter filium alterius filiæ maritum dedit. Sueton. in Claudio: Appium Syllanum consocerum suum crimine incerto, nec data defensione, occidit.

Cōnsŏcĭo, as are, n. p. Societatem ineo, communico, conjungo. [חבר *chibbér* התחבר *hithchabbér. κοινωνέω, συναγελάζω.* Gall. *Associer, allier & conioindre ensemble.* Ital. *Accompagnare.* Germ. Zugesellen / zusammengesellen. Hisp. *Encompannar.* Pol *Złączam, stowarzyszam spajam.* Vng. *Társalkodom.* Ang. *To associat, ioin, or to make a fellow or companion to.*] Plaut. Rud. Vel consociare mihi quidem tecum licet: Aequas habemus partes. Liv. 8. ab Vrbe: Sed quod tædio Imperii Romani cum Gallis gente efferata arma quondam consociassent.

Cōnsŏcĭātūs, participium. [מחובר *mechubbar. συναγελασθείς.* Gal. *Associé, ée.* Ital. *Accompagnato, che ha fatto liga.* German. Zugesellt / zugefügt. Hisp. *Encompannado.* Polon. *Stowarzyszony, złączony.* Vng *Társalkodott.* Ang. *Associated, ioyned to in fellowship.*] Cicero in Parad. Qui videt domi tuæ pariter accusatorum atque judicum consociatos greges, qui nocentes & pecuniosos reos, &c.

Cōnsŏcĭātĭo, verbale, f. t. Societatis communio. [חברה *chebráh. κοινωνία, συναγελασμός.* Gal. *Accompagnement, association.* Ital. *Accompagnamento.* Ger. Ein Zugesellung / Zusammenfügung. Hisp. *Compagnia con otro.* Polon. *Stowarzyszenie, złączenie.* Vng. *Társaságos.* Ang. *Association, or ioyning to in fellowship.*] Cic. 1. Offic. Sequemurque & id quod acutum & perspicax natura est, & id quod ad hominum consociationem accommodatum est.

Cōnsŏlĭdă, f. p. Herba est, quæ & Conserva, & Coagulum dicitur Græcè *σύμφυτον*.

Cōnsŏlĭdo, as, are, Redintegro & in unum congero quod prius ruptum aut divisum fuerat. [העמיד *heh͡emidh. συμπήγνυμι.* Gal. *Faire solide & massif, conioindre ce qui estoit dissoint, eunir.* Ital. *Soldare, rassodare, far massiccio, riunire.* Germ. Wieder ergäntzen / widerumb erneweren oder gantz machen. Hisp. *Soldar, ayuntar, y sol dar.* Polon. [illegible] Vngar. *Meg erősítöm, meg épitöm.* Angl. *To put together and make solide and massiue.*] ¶ Rationes consolidatæ. Cic. ad Ruffum lib. 5. Illud quidem certe factum est, quod lex jubebat, ut apud duas civitates rationes confectas & consolidatas deponeremus. ¶ Vsusfructus consolidatur, id est, conjunctus cum proprietate. Vlpianus l. [illegible] ff. de Vsufructu accresc. Nec novum: nam & si duobus ususfructus legetur, & apud alterum sit consolidatus, jus accrescendi non perit: nec ei apud quem consolidatus est, nec ab eo: & ipse quibus modis amitteret ante consolidationem, iisdem & nûc amittit.

Cōnsŏlĭdātĭo, onis, verbale, f. t. [Germ. Heimfall: das ist, wann die Nutzung eines frembden Guts widerumb dem Eigenthumb zu oder heimfallt. Polon. *Złączenie.* Vnga. *Megerősítés, epités.*] cujus propriam significationem dignosces ex § item finitur. Instit. de Vsufruct.

Cōnsōlŏr, penult. product. comp. p. Solor, levo, dolorem levo, mœrorem minuo, desiderium lenio, consolationem adhibeo. [נחם *nicham. παραμυθέομαι, παρηγορέω.* Gall. *Consoler.* Ital. *Consolare.* Germ. Trösten. Belg. Troosten. Hisp. *Consolar.* Pol. *Cieszę, troskę oddalam.* Vng. *Vigasztalok.* Angl. *To comfort.*] Cic. Marcel. lib. 4: Virtuti tuæ magis gratulari debeo, quàm consolari dolorem. Cic. Sulpit. Dices, Quid me ista res consolatur in tantis tenebris, & quasi perpetuis Reipublicæ? ¶ Invenitur & in significatione passiva. Asinius in Epist. Cicer. Sed quum ob ea quæ speraveram dolebam, consolabar ob ea quæ timui. Gellius quoque ita vsurpari probat lib. 15. c. 13: Consolari quoq; in partem alteram dictum præterquam dici solitum est, in Epist. Q. Metelli: Ac eum animum, *inquit*, vestrum erga me video, vehementer consolor.

Cōnsōlo, activum, apud Varr. in Oedipo Thyestæ: Per idem tempus Oedipus Athenas exul venire dicebatur qui consolaret. [Vng. *Vigasztalom.*]

Cōnsōlans, huius consolantis, Participium. [*παραμυθούμενος*.] Cic. 3 Tuscul. Hæc igitur officia sunt consolantium, tollere ægritudinem funditus, aut sedare, aut detrahere quamplurimum, aut supprimere, nec pati manare longius, aut ad aliam traducere.

Cōnsōlābĭlĭs, le, Quod consolationem admittit. [נחם *nicham. εὐπαραμύθητος.* Gal. *Qu'on peut appaiser par consolation, aisé à appaiser.* Ital. *Che si può acchetare con la consolatione ò conforto.* Germ. Das wol zu trösten ist. Hisp. *Cosa que recibo consolacion.* Pol. *Łatwy do pocieszeny.* Vng. *Vigasztalható.* Ang. *That may be comforted.*] Cic. ad Sulpit. Est omninò vix consolabilis dolor, tanta est omnium rerum amissio *δυσπαραμύθητος*.

Cōnsōlābĭlĭs, [*παρηγορικός*. Polon. *Pocieszny.* Vng. *Vigasztaló.*] activè, Qui consolatur. Gell. lib. 16. c. 9: Canere carmen casus illius consolabile.

Cōnsōlātōrĭūs, a, um, Quod consolatur: ut Epistola consolatoria. [מנחם *menachém. παραμυθητικός.* Gal. *Consolatoire, qui console.* Ital. *Cosa che consola.* Germ. Tröstlich / oder das tröstet. Hisp. *Cosa consoladora.* Pol. *Cieszący, pocieszny.* Vngar. *Vigasztaló.* An. *That comforteth.*] Cic. ad Att. lib. 13: A Cæsare litteras accepi consolatorias.

Cōnsōlātŏr, toris, m. t. [מנחם *menachém. παρηγορητής.* Gall. *Consolateur, qui console.* Ital. *Confortatore, consolatore.* Ger. Ein Tröster. Hisp. *Consolador.* Pol. *Pocieszyciel.* Vng. *Vigasztaló.* Angl. *He that comforteth.*] Cic. 3. Tuscul. Consolatores ipsos confiteri se miseros, quum ad eos impetum suum fortuna converterit.

Cōnsōlātĭo, onis, f. t. Levamen, levatio doloris, confirmatio. [נחם *nichum* נחמה *nechamáh παραμυθία.* Gall. *Consolation, reconfort.* Ital. *Consolatione.* Ger. Ein trost / oder tröstung. Hisp. *Consolacion.* Pol. *Pociecha.* Vng. *Vigasztalás.* Ang. *Comfort, consolation.*] Cic. pro Milon. Nunc me vna consolatio sustentat. Idem de Claris Orator. Ea consolatione sustentor, quam tu mihi, Brute, adhibuisti suavissimis literis.

Cōnsōlābŭndus, agens consolatorem, consolatoris officio fungens. [*παρηγορικός*. Pol. *Cieszyciel.* Vng *Vigasztaló.*]

Cōnsomnio, as. [*συνονειρώττω, ὀνειρώττω*. Gal. *Songer & rapasser en son esprit en dormant.* Ital. *Sognare.* German. Traumen / ein Traum haben. Hisp. *Sonnar.* Pol. *Senniam, śnimy się.* Vng *Álmadozok.* Ang. *To dreame.*] Plaut. Mostel. Quid is consomniavit? TR. Ego dicam tibi.

Cōnsono, pen. corr. n. p. Simul sono. [המה *hamáh. συμφωνέω.* Gall. *Retentir, resonner.* Ital. *Consonare, suonare insieme.* Ger. Mitthönen / erthönen / mitstimmen. Belg. Accorderen / overeenkommen. Hisp. *Consonar.* Pol *Społu zwięczę.* Vng. *Eggyütt zöngök.* Angl. *To sounde together.*] Varro de Apib. Quum jam evolaturæ sunt, aut etiam inceperunt, consonant vehementer: perinde ut milites faciunt, quum castra movent. Plaut. Amphit. Postquàm id actum est, tubæ utrinque canunt, contrà Consonat terra, clamorem vtrinque efferunt. Virg. 5. Aeneid. Tum plausu, fremituque virum, studiisque faventum Consonat omne nemus. ¶ Interdum ponitur pro consentio, convenio. [Ang. *To accord, or agree.*] Cic. in Sal. Vt omnis oratio moribus consonet. Sen. Epist. 31: Vt perfecta virtus sit, æqualitas ac tenor vitæ per omnia consonans sibi.

Cōnsōnans, nomen adjectivum ex participio. [*σύμφωνος*. Germ. Zusammen thönende. Polon. *Społu brzmiący.* Vngar. *Eggyezőzanó.*] Cic. in Partit. Atque etiam est hæc distinctio in verbis: altera Natura, tractatione altera. Natura, ut sint alia consonantiora; graviora, &c. ¶ Consonantes, literæ à Grammaticis dicuntur, quòd cum Vocalibus, non per se, sonent, *σύμφωνα*.

Cōnsŏnūs, sona, sonum, Conveniens. [כשר *chaschér. σύμφωνος.* Gall. *Accordant de son, concordant, convenable.* Ital. *Consonante,*

accor-

accordante. Ger. Mitstimmend/mitthellend. Hisp. Cosa que suena bien con otra. Pol. Ygodliwy. Vng. Eggye ꝺ, eg y ʒsanu. Ang. That soundeth or agreeth with others.] Sil. lib.17. Armorumq; habitus noti, & vox consona linguæ. Cic. Attic. lib 4. Credo Platonem vix putasse satis consonum fore, si hominem id ætatis in tam longo sermone diutius retinuisset.

Consŏnantia, tiæ, f.p. Vocum concordantia, quæ συμφωνία Græcè dicitur. [Vng. Eggyesseg az szónak.]

Consŏpio, pis, pire, act. q. In somnum induco, obruo. [הרדים hirdim tardemah, κοιμίζω. Gall. Faire endormir quelqu'vn. Ital. Indurre in sonno. Germ. Entschlaffen/zu schlafen machen. Hisp. Adormecer. Pol. Uśpiam. Vng. Elaltatom. Ang. To bring asleepe.] Cic. 1. Tuscul. Num igitur eum curare censes, quum luna laboret, à qua consopitus putatur, ut eum dormientem oscularetur? Ibidem: Quid melius quàm in mediis vitæ laboribus eòdormiscere, & ita conniventem somno consopiri sempiterno?

Consors, tis, om t. Ejusdem sortis: id est, conditionis & fortunæ, & qualitatis in omni re, & negotio particeps, socius.] [... chaber, κοινωνὸς, ὁμόκληρος. Gal. D'vn mesme sort, compagnon & participant en quelque chose. Ital. Di vna istessa sorte & conditione. Ger. Mitgenoß/theilhafftig. Belg. Deelachtich. Hisp. Compañero de ygual suerte. Pol. Spoln towarzysz, uczestnik. Vng. Azon állapatnak részes, részesedő társ. Ang. Of the same estat, fort ad condition, a companion.] Sappho ad Phaonem: Non tantum Alcæus consors patriæque, lyræq; Laudis habet. Cic. 5. Verr. Sostratus, & Numenius, & Nymphodorus ejusdem civitatis, quum ex agris tres fratres consortes profugissent, quod iis plus frumenti imperabatur, &c. ¶ Consors, particeps: ut, Consors consilii publici, Plin. Epist. 167. Generis consortes: id est, consanguinei, & propinqui. Ovid. Epist. 3. Socius & cōsors laboris. Cic. de Clar. Orat. Thalami consors, σύζυγος, ὁμόλεκτρος. Ovid. 10. Metamorph. thalami consorte carebat. ¶ Consortem Propertius posuit pro simili, quum inquit: Tu qui consortem properas evadere casum.

Consŏrtium, tii, n. f. Societas, communio. [חברה chebrah, κοινωνία, ὁμιλία. Ital. Compagnie, association, communauté. Ital. Consortio, compagnia. Germ. Ein Gesellschafft/Gemeinschafft. Belg. Een Gemeenscap. Hisp. Tal compannia. Pol. Towarzystwo, złączenie, pospolstwo. Vngar. ... társág. Ang. Fellowship, companie.] Papin. l. Si inter fratres. §. idem Papin ff. pro socio. Si inter fratres voluntarium consortium initum fuerit, &c.

Consŏrtio, onis, f.t. Societas, communio. [חברה chebrah. Pol. Towarzystwo. Vng. Társág. Ang. Fellowship, societie.] Liv. lib. 6. Quænam ista societas, quænam consortio est. Cic. 3. Offic. Dissolvatur necesse est omnis humana consortio.

Conspergo, gis, act t. Aspergo, respergo, perfundo. [הזה hizzah, זרק zara, זרק zarak, καταπάσσω. Gal. Arrouser, espandre ou esparser. Ital. Spargere. Germ. Besprengen/besprützen. Hisp. Esparzir ò derramar. Polon. Kropię, polewam. Vng. Meghintem, behintem. Angl. To scatter, to strew or sprinkle about.] Plaut. Curc. Vbi vino tas conspersi fores. Lucret. lib. 2. Tempora conspergunt viridantes floribus herbas.

Conspĕrsus, participium. [... muzzah ... mephuzzar, κατάπαστος. Gal. Arrousé, sur qui quelque chose est espandue ou esparse. Ital. Sparso, ... Ger. Besprengt/bespritzt. Hisp. Esparzido ò derramado. Pol. Pokropiony, polany. Vng. Meg hintetet, behintetet. Ang. Scattered or sprinked about.] Cic. 3. de Orat. Vt porrò conspersa sit quasi verborum sententiarumq; floribus, id non debet esse fusum æqualiter, &c. Conspersum stellis caput, Cic. 2. de Nat. deor.

Conspĭcio, is, pen. corr. act. t. Video, cerno. [ראה raah ... hischgiach, ὁρῶ. Gall. Regarder & considerer, aduiser & prendre garde. Ital. Guardare, mirare. Germ. Sehen/ansehen/anschawen. Belg. Sien. Hisp. Ver y mirar. Pol. Widzyę, baczę. Vng. Nézek, látok. Ang. To looke, or beheld and consider.] Plaut. in Amph. Qui ipsius equidem nunc primùm istanc tecum conspicio simul. ¶ Dicitur & de mente. Cic. pro Corn. Bal. Vt conspiciatis eum mentibus, quem oculis non potestis. ¶ Conspicere pro attendere. Cic. pro Muræn. Non debes M. Cato arripere maledictum ex trivio, aut ex scurrarum aliquo convitio, neq; temerè Consulem pop. Rom. saltatorem vocare, sed conspicere quibus præterea à vitiis affectum esse necesse sit eum, cui verè illud objici possit. Conspicere sibi, quæ sint in tem suam, Plaut. Trin.

Conspĭcior, ceris, passivū. [Pol. Widzę, mię. Vng. Nézettetem.] Cic in Catil. Carere me aspectu civium, quàm infestis oculis omnium conspici mallem. ¶ Bonis animi conspici, est Virtute & scientia illustrem esse. Ovid. 1. Trist. eleg. 5. Prima locum sanctas heroidas inter haberes, Prima bonis animi conspicerere tui.

Conspectus, nomen ex particip. [... nireh, ... Gal. Veu & regardé. Ital. Veduto. Ger. Ersehen/ansehen. Hisp. Mirado. Pol. Oglądanie, widzenie. Vng. Nézetö, tekintetö. Ang. Beholden, diligentlie regarded.] Liv. 2. bell. Punic. Plebeium Consulem sua plebs persecuta, turba, quàm dignitate, conspectior.

Conspĭciendus, a, um, Dignus qui conspiciatur, illustris, insignis. [נראה nireh, ἀξιοθέατος. Gall. Digne d'estre regardé & veu. Ital. Degno da essere veduto. Germ. Ansichtig/herrlich/berümpt. Hispan. Digno de ser mirado. Pol. Zacny, sławny. Vngar. Nézésre, tekintésre, méltó, nézendö. Ang. Worthie to be beholden and considered.] Autor ad Herennium lib. 1. In gestu nec venustas conspicienda, nec turpitudo sit, ne aut histriones aut operarii videamur esse. Tibul. lib. 1. Eleg. 2. Insideat celeri conspiciendus equo.

Conspectus, Pro aspectu. [מראה mareh, ... mareh, ὄψις ... Gall. Regard, veue. Ital. Riguardo. Ger. Anschawung. Hisp. Mirada, acatamiento comun de todos. Pol. Widzenie, widzenie. Vng. Tekintet, nézet. Ang. Earnest beholding.] Virgil. 1. Aeneid. Vix è conspectu Siculæ telluris in altum Vela dabant læti.

Conspĭcuus, a, um, à Conspicio, sicut Perspicuus, à Perspicio, Modo significat sagacem, perspicacem, acutum. [פקח pikeah ... nabon, ὀξύς. Gal. Sage, prudent, accort. Ital. Sagace, scaltrito, accorto. Germ. Scharffsinnig/weiß. Hisp. Sabio, prudente y astuto. Pol. Mądry, chytry. Vng. Szemeles, eszes, eles elméjü. Angl. Wise, that seeth and perceiue well.] Quintilianus: Conspicuus, sagax, callidus. ¶ Modò clarum, & qui ab omnibus conspicitur. [נראה nireh, περίβλεπτος. Gall. Clair, manifeste. Ital. Chiaro, manifesto. Germ. Berümpt/achtbar/welchen jederman anschawet. Hisp. Claro y manifiesto. Pol. Ten naktorego ... Vng. Tekintetes. Ang That standeth in plaine sight] unde Martialis Conspicuum amphitheatrum appellat, lib. 1. Hic ubi conspicui venerabilis amphitheatri Erigitur moles. ¶ Conspicuus homo, qui in se omnium oculos convertit. Liv. 1. ab Vrbe: Iam & Romanis conspicuum eum novitas divitiæque faciebant.

Conspĭcor, aris, d.p. à præpositione con, & antiquo verbo Specio, Conspicio [ראה ... hischgiach, ὁρῶ. Gal. Voir & apercevoir. Ital. Vedere. Ger. Sehen. Belg. Sien. Hisp. Mirar y catar. Pol. Widzę. Vng. Meg latom, tekintem, nézem. Ang. To see, or beholde.] Terent. Eunuch. Cur ego te in his conspicor regionibus? Cæsar 2. bell. Civil. Hunc conspicatæ naves, sublatis anchoris sequi cœperunt. ¶ Sic etiam Despicior pro Despicio. Vtrunque autem corripit penultimam: unde clarum est, quàm pueriliter delirent qui aut à spiculis derivari putant, quæ spi, syllabam producunt. Aspico aut spiculo, fit verbum Inspico, media producta, quo utitur Virgil. 1. Georg. ferroq; faces inspicat acuto. de cujus significatione suo loco dicemus.

Conspĭcilium, n. f. Dicitur unde clanculum conspicere possis, specula. [מצפה mizpeh, σκοπιά. Gall. Vne guerite, vn lieu dont on regarde & espie, vne sentinelle, ou des lunettes. Ital. Luoco da riguardare ò spiare, vna veletta, occhiali. Germ. Ein ort auff welchem man etwas heimlich sieget oder ersphäet. Belg. Een wachttoren/ ... Hisp. Lugar de donde podemos mirar, miradero, o los antojos con que miramos. Pol Miejsce do ... Vng. ... Ang. Spectacles or a place to look out at.] Plaut. In conspicilio asservabam ¶ Item quod oculis adhibemus, ut melius intueamur, vulgò Ocularia dicuntur, perspicilla Idem: Cedo vitrum necesse est conspicilio uti. Sunt qui utrobique legant Conspicillum. [Gal Lunettes. Ital. Occhiali. Germ. & Belg. Brillen. Hisp Antojos.

Conspicillo, onis. [... σκοπός. Ga'l Espieur, guetteur. Ital. Spion. Ger. Ein Außspäher der etwas außspähet. Hisp. Atalajador ò mirador. Vng. Nézö, ... An. Anespie.]

Conspiro, ras, pen pro. Simul spiro, conflo [נשב nasbab נשף naschaph, συμπνέω. Gall. Souffler ensemble. Ital. Spirare insieme. Ger. Zusammen blasen. Belg Tesamen blasen. Hisp. Soplar juntamente. Pol. Wespół dmę. Vng. Eggyütt fuvok. Ang. To blowe togither.] Colum. 4. Cœlestes admittant imbres, eosq; alendis seminibus dispensent, ac suis omnibus partibus ad educandam prolem novam conspirent. ¶ Per translationem sumitur pro consentio, sive communi animo aliquid aggredior. [... Gal. Conspirer, faire vn complot, s'vnir & estre ensemble pour faire quelque chose soit bien ou mal. Ital. Congiurare, essere ... assembramento per qualche cosa buona ò trista. Germ. Zusamen schweren/sich zusammen verbinden etwas zu thun/es sey böß oder gut Belg. Tesamen sweeren. Hisp. Conspirar y conjurar en vn. Pol. Spolnie ... Vng. ... Angl. To conspire in one to do or performe an act.] Cic. contra Rullum. Consentite nobiscum, conspirate cum bonis. Plin. in Epist. Proinde conspirate, consentite, majoremque animum ex meo sumite. Colum. lib. 12. Nihil erat quod aut maritus aut fœmina proprium esse juris sui diceret, sed in commune conspirabatur ab utroque. ¶ Accipitur item Conspirare in deteriorem partem pro conjurare, & (ut Cicero loquitur) coire. [... Pol. Zmowić się.] ¶ Conspirare quoq; ponitur pro consolvere. [... Gal. Faire la roue, se tourner en rond, s'entortiller comme vn serpent. Ital. Avvolgersi in piu cerchi come le biscie. Germ Zusammen wicklen, zusammen trüllen. Hisp. Hazer cercos y roscas como las culebras. Polon. Wiję się. Vngar. Valaki ellen ala ... Angl. To fold or lurk togither like serpents.] dictum à spiris, quæ sunt revolutiones, sive circuli, qui in seipsos recurrunt. Vnde non ineleganter Conspirare serpentes dicimus, quum se in orbem convolvunt. [Vng. ...] Plin de Viris illustrib. Anguis è sedibus ejus elapsis, venerabilis, non horribilis, per mediam urbem cum admiratione omnium ad navem Romanorum perrexit, & se in Volumnii tabernaculo conspiravit.

Conspiratio, f.t. Concordia, consensus, conjuratio. [... σύμπνοια. Gall. Conspiration, vnion & complot de personnes en, em-

ensemble. Ital. *Conspiratione ò compagnia coniurata.* Germ. Ein vereinbarung / ein Zusammenschwerung / oder verbindung vieler etwas zu thun. Hisp. *Conjuracion, ò compannia.* Pol. *Zmowa, spiknienie, do uczynienie niektórey rzeczy.* Vng. *Eg yben eskǘués.* Ang. *Conspiracie, the consent of many to any thing.*] Cic. lib. 2. Offic. Magnas utilitates adipiscimur conspiratione hominum, atque consensu. Et pro Domo sua: Hanc nostram conspiratioñe in Republ. bene gerenda certi homines fictis sermonibus diremerunt. ¶ Conspiratio, pro conjuratione, *σύμωσις*. Cic. pro Dejot. Conspiratio certorum hominũ contra dignitatem tuam.

Cōnspīrātŭs, us, Idem. quo Gellius utitur lib. 1. c. 11. Sed enim Achæos Homerus pugnam indipisci ait, non fidicularum, tibiarumque concentu, verùm couspiratu tacito nitibundos.

Cōnspīrātŭs, [Pol. *Zmowioni wespol.*] pro conspirans, apud Macrob. Saturn. præfat. Multarum ætatum exemplo, sed in unum Conspitata.

Cōnspīrātĭūs, Adverb. [Pol. *Zjmowionim.* Vng. *Igen lôb sanátjal*] Iustin. Hist. lib. 3. Lacedæmonii quoque eo conspiratius ad arma concurrunt quo adversus servos dimicaturi videbantur.

Cōnspīrātī, orum, Qui cõspiraverunt & conjuraverunt, [קושרים *koschetim*, *συνωμόται*. Gall. *Ceux qui ont conjuré & conspire contre quelqu'un.* Ital. *Congiurati.* Germ. Zusammengeschworne / die sich mit einander etwas zu thun verbunden haben. Hisp. *Los que conjuran con a alguno.* Polon. *Ctórzy sie zmowili, a przisiegli na iedno.* Vng. *Egyben.* Angl. *That hath swoene and made conspiracie.*] Suet. in Cæs. c. 82 Assidentem conspirati specie officii circumstetetunt. ¶ Conspiratæ res, quæ velut conflatæ sunt in unum corpus. Senec. Epist. 85. Talem esse animum nostrum volo, ut multæ in illo artes sint multa præcepta, multarum ætatum exempla, sed omnia in unum conspirata.

Cōnspīsso, as, are, act. p. Condenso. [קפה *kaphá*. *συμπήγνυμι*, *συμπυκνόω*. Gall. *Espessir, faire espes.* Ital. *Spessire.* Germ. Dick machen. Hisp. *Espessar.* Pol. *Zgęszczam.* Vng. *Meg suroyitom, meg semérdekitom.* Ang. *To mak thick.*] Plin. lib. 35. c. 6. Adulteratur Romæ creta cimolia, decocta, conspissataque. Colum. lib. 2. cap. 18. Priusquam conspissatum, & herbis colligatum sit solum.

Cōnspōndĕo, es, cum alio spondeo, *συνεγγυῶμαι*.

Cōnspōnsōrēs dicuntur, duo vel plures ejusdem rei sponsores, qui à Iureconsultis correi dicuntur. [*συνεγγυηταί*. Pol. *Spolny rekoimiowie.* Vng. *Eggyroi valo kezesök.*] Cic. ad Att. lib 5. Velim des operam ut investiges ex consponsorum tabulis, sitne ita. Idem epist. Famil 92 De negotio tuo, quòd sponsor es pro Pompeio, si Galba consponsor tuus redierit, non desinam cum illo communicare.

Cōnspōnsōs, inquit Festus, antiqui dicebant fide mutua colligatos.

Cōnspŭo, is, ere, act. t. [רקק *rák*. *καταπτύω*. Gal. *Cracher contre quelqu'un, souiller & ordir de crachat.* Ital. *Sporcare qualche cosa col sputo.* Germ. Bespewen / einen mit speychel besudlen. Hisp. *Escopir à otro, ensuziar con escopetina.* Pol. *Oplwam.* Vngar. *Meg pökôm.* Ang. *To spette vpon any thing.*] Sputo aliquem fœdo: cujus passivum Conspuor. Plaut. Ab omnibus derisus atque consputus.

Cōnspūto, as, are, frequentativum, Sputo aliquem fœdo. [*πυκνὰ καταπτύω*. Vng. *Meg pöködöm.* Ang. *To bespit one all ouer.*] Plaut. Curc. Culpant eum, consputatur, vituperatur. Cic. ad Quint. Frat. lib. 2. Hora ferè nona, quasi signo dato, Clodiani nostros consputare cœperunt.

Cōnspūrco, as, are, act. p. Commaculo. [רקק *rak*. *μιαίνω*. Gall. *Ordir & gaster, souiller.* Ital. *Sporcare.* Germ. Verwüsten / vermasigen / verunreinigen. Hisp *Ensuziar.* Pol *Plugawię.* Vng. *Meg rutitom, osmanyitom.* Ang *To mak foule.*] Colum. li. 8. c. 3. Nam supersiliens avis proluvie ventris cibos & aquam conspurcat. Sapore tetro conspurcare omnia, Lucret. lib. 6.

Cōnstăbĭlĭo, is, ire, act. q. Stabile & firmũ facio. [הכין *hechin*. *κρατύνω*, *ἀσφαλίζομαι*. Gall. *Affermir & asseurer vne chose, faire ferme.* Ital. *Stabilire, fermare.* Germ. Bestätigen / steiff vnd vest machen. Hisp *Establecer.* Pol. *Stanowię, utwierdzam.* Vng. *Meg erösitöm.* Ang. *To mak firme, sure and stable.*] Plaut. Capt. Aedepol rem meam Constabilivi, quum illos emi de præda à Quæstoribus. Terent. Adelph. Dis quidem esses Demea, Ac tuam rem constabilisses.

Constafoliarii, vide in Propriis.

Cōnstāgno, [Pol. *Woda zaliewam, bagnieie.* Vng. *Öszue allok, folyok.*] Corn Fronto lib. de nominum verborumq; differentiis: Glacies est quæ ex coitu aquæ constagnat.

Cōnstāns, antis. Cōnstāntĭa, æ, & Cōnstāntĕr adverbium: Vid. CONSTO.

Cōnstēllātĭo, f. t. [Pol *Zeiscie gwiazd niebieskich przy porodzeniu człowieczym.* Vng. *Tsillagoknak öszu feleléje, (auagy) renda.*] Iulius Capitolinus in Gordiano: Cùm senior Gordianus Mathematicum aliquando consuleret de genitura hujus, respondisse ille dicitur, nunc & filium Imperatoris, & ipsum Imperatorem futurum. Ecum senior Gordianus rideret, ostendisse constellationem Mathematicam ferunt, & de libris veteribus dictitasse, ita ut probaret se vera dixisse. Spartianus in Vero: Quid si non rectè constellatio ejus collecta est? Iulius Firmicus Mathes. lib. 1. Mercurii cum Marte proficit constellatio.

Cōnstēllātŭs, adject. Stellis insignitus: [Pol. *Gwiazdami ozdobiony.* Vng. *Tsillagoszatos.*] ut baltheus bullatus clavisq; aureis vel argenteis transfixus, Constellatus dicitur. Iulius Capitolinus, in Salomino: Galienus his auratos constellatos baltheos rapuisse perhibetur.

Cōnstērnĭum, n. f. Dicebatur locus prope thermas, ubi vestes deponebantur. [*ἀποδυτήριον*. Pol. *Zuwalnia.*]

Cōnstērno, as, navi natum, Perturbo, & propriè de animo dicitur, teste Valla lib. 5. [חתת *chath*. *συγχέω*, *ἐκπλήττω*. Gal. *Espouuanter, estonner, & faire perdre courage.* Ital. *Sbigottire, perdere d'animo* Ger. Betrüben / verjagt vnd erschrocken machen. Hisp. *Espantar.* Pol. *Strwożam.* Vng. *El rettentöm, el remitöm.* Angl. *To abashe, to mak afrayde.*] Salust. Qua victoria elati hostes, nostri territi, atque animis consternati discessêre. Idem: Equi sine rectoribus exterriti, aut saucii consternantur: id est, *ἐκπλήττονται*, *πτύρονται*.

Cōnstērnātĭo, f. t. Perturbatio mentis, metus, terror: [חתת *chathath* חתחת *chathah*. *σύγχυσις*, *ἔκπληξις*. Gal. *Espouuantemẽt, estonnemẽt, troublement.* Ital. *Sbigottimento, paura.* Ger. Ein schnelle betrübnüß des gemüts / kleinmütigkeit. Hisp *Espanto.* Pol. *Zastraszenie, lek, strach.* Vng *El rettenés. Eltremülés.* Ang. *Abashment, a great feare and astonying*] à sternutamento deduci videtur, quòd eo toto concutimur corpore: vel potius à verbo Sterno, quod significat dejicere. Illi enim qui ictu aliquo humi sternuntur, maximè perturbantur. ¶ Consternatio item dicitur à Valerio lib. 9. c. 7. pro Seditione vel tumultu: Creditorum quoq; consternatio adversus Sempronii Asellionis Prætoris urbani caput exarsit. Sic & Cato apud Livium Decad. 4. lib 4 non procul ab initio, Consternationem mulierum vocat, factionem qua conspiraverant ad abrogationem Legis Oppiæ.

Cōnstĕrno, is, constravi, act. t. Sterno, vel sternendo operio, effundo, spargo. [שטח *histstiah*. *καταστρώννυμι*, *καταστορέννυμι*. Gal. *Abattre & espandre par dessus, couurir d'abatage.* Ital. *Distendere.* Germ. Bedecken / vberspreiten. Belg. Aerde bedecken. Hisp. *Desbaratar, solar como en ladrillar, ò llanar.* Pol. *Nakrywam, postrzasam.* Vng. *Meg teritöm, meg pagimontos.* Ang. *To straw, to paue, to couer the floore or other thing.*] Virg. 4. Aeneid - it stridor, & altè Consternunt terram concusso stipite frondes. Sic Consternere aream silicibus & lepide, quod Galli dicunt *Pauer.* Colum. lib. 1. Area si competit, ita constituenda est, ut vel à domino, vel certè procuratore despici possit: eaque optima est silice constrata.

Cōnstrātŭs, a, um, participium, à Consternor, eris, verbo passivo, Tectus.] מושטח *musstah*. *στρωτός*, *κατάστρωτος*. Gal. *Sur quoy on a estendu quelque chose, couuert.* Ital. *Coperto.* Ger. Bedeckt. Hisp. *Cubierto.* Pol. *Nakryty.* Vng. *Meg teritetöt, pagimontomozot.* Angl. *Strawed, couered.*] Cic. pro Sext. Eorum corporibus civium Romanorum constratum cæde nocturna. ¶ Inde naves constratæ dicuntur, quæ ab aliquibus vocantur tectæ, quæ scilicet sua habebant catastromata, in quibus propugnatores consistebant. Cic. 7. Verr. Erat enim sola illa navis constrata, & ita magna, ut propugnaculo cæteris posset esse. Quæ autem carebant catastromatibus, Naves apertæ dicebantur. Hircius de bello Alex. Magnoq; impetu quatuor ad eas constratæ naves, & complures apertæ contenderunt.

Cōnstīpo, as, act. p. Condenso, & in vnum cogo. [צרר *tsarar* קפה *kaphah*. *πιέζω*. Gal. *Enserrer ensemble, faire espes en amassant ensemble.* Ital. *Condensare, spessire.* Germ. Zusammen stossen / nah zusammen stossen / dick machen. Hisp. *Constriñar, yrecalcar, espessar.* Pol. *Zkupiam, zciskam, zgromadzam, zgęszczam.* Vng. *Öszue szoritom, egyben szeritöm.* Ang. *To make thicke, to stuffe or to thrust vp many thinges together.*] Cic. de leg. Agrar. orat. 2. Sed ne constipari quidem tantum hominum numerum posse in agrum Campanum intelligens. Cæs. bell. Gall. Hic dies nostris longè gravissimus fuit: sed tamen hunc habuit eventum, ut eo die magnus numerus hostium vulneraretur, atque interficeretur, ut se sub ipso vallo constipaverant, recessumq; primis ultimi dabant.

Cōnstĭtŭo, act. t. Statuo, propono, decerno. [הקים *hekim* יעד *janadh*. *βουλεύομαι*. Gal. *Mettre & poser, assigner & arrester, establir & ordonner, constituer.* Ital. *Deliberare, constituire.* Germ. Rhatschlagen / für sich nemmen / setzen / ordnen. Belg. Ordineeren / voornehmen. Hisp. *Establecer, aeliberar.* Pol. *Stanowiam, vradzam.* Vng. *Végezök, ren öllök.* Ang. *To appoynte or ordeine, to assigne*] Terent. Phorm. Nam illi mihi dotem jam constituerunt dare. Virgil. 1. Aeneid. Qui teneant (nam inculta videt) hominésve, feræne Quærere constituit. ¶ Item locum, sive tempus determino, *ἀφορίζω*, *τάττομαι*, *διομολογοῦμαι*. Terent. in Eunuch. Dati anuli, locus, tempus constitutum est. ¶ Ad constitutum venire: subaudi diem, vel tempus. Cic. pro Cecin. Homines inermes, qui ad constitutum experiundi juris gratia venissent. Pro Cælio: Fatendum est iis nunquam se constituto cœpisse de tantis injuriis experiri: id est, constituto die. ¶ Quandoq; significat cõvenire, & pactum facere, *συντίθεσθαι*, *συγκροτεῖν*. Terent. Hecyr. Nam constitui cum quodam hospite, me esse illum conventurum. Cic. 1. Off. Ve si constitueris te cuipiam advocatum in rem præsentem esse venturum. ¶ Constituere pecuniam, vel simpliciter sine accusativo, Constituere, est creditori promittere se pecuniam debitam, vel à se vel ab altero, certo die soluturum. Et hinc constituta pecunia, & actio constitutoria. ¶ Aliquando Constituere, est gubernare, moderari, regere. *ἐπιστατεῖν*, *διοικεῖν*. Cic. Ineuntis enim ætatis inscitia, senum constituenda & regenda est prudentia. ¶ Interdum decernere, *διατάττειν*.

quo constitutiones, decreta, ... Nõ-nunquam ponere. ... Cic. Tametsi erat ignarus quantum sibi ac liberis suis iam tum mali constitueretur. ¶ Constituere pro Sistere. Cic. pro Cluent. Et hominem ante pedes Q. Manilii, qui tum erat Triumvir, constituunt. ¶ Item pro Ponere. Cic. pro lege Manilia: Spes in eo constituebatur. Quintil. lib. 7. c. 5. dixit summam totius litis in re aliqua constituere, pro Cardinem causæ ponere. Bud.

Cōnstĭtūtŭs, a, um, particip. Ordinatus, decretus, pactus, propositus. [... Gall. *Establi, ordonné, assigné, arresté.* Ital. *Ordinato, determinato.* Germ. Geordnet / gesetzt. Hisp. *Establecido.* Pol. *Stanowiony.* Vngar. *Végezet, rendeltetet.* Angl. *Appoynted, ordeined, setled.*] Constituta in mēsem Ianuarium auctio. Cic. de leg. Agrar. ¶ Corpus bene constitutum, quod bono præditum est habitu, quod Imperiti Bene complexionatum appellant. ...

Cōnstĭtūtŭs, us, m. q. Multitudo est hominum simul consistentium. [... Pol. *Stanowienie.* Vng. *Végezbgulés.*] Festus.

Cōnstĭtūtĭo, onis, f. a. Ordinatio, statutum, decretum. [... Gal. *constitution, estat, condition, ordonnances.* Ita. *Constitutione, ordinatione, statuta.* Germ. Ordnung / Satzung. Hisp. *Establecimiento.* Pol. *Frazienie.* Vng. *Rendeles, vegezés.* Ang. *An ordinance or lawe agreed vpon.*] à verbo Constituo, quod inter cætera significat decerno, sancio, præscribo, ordino. Vnde cōstitutiones principum, vel pontificum dicimus, pro decretis vel ordinationibus. [Interdum idem quod institutio, ut, Religionum constitutio, apud Cic. 3. de Leg. Idem Bruto lib. 3: Illud necessarium ad te scribere, quid sentirem tota de constitutione hujus belli. ¶ Constitutio corporis, est quam vulgus medicorum *Complexionem* vocāt. ... In qua significatione est vocabulum medium: unde & bonam & malam corporis constitutionem dicimus, quas Græci ... appellant. ¶ Est item constitutio Rhetoribus, primarū causarum cōllectio, quæ alio nomine status appellatur, ... Autor ad Heren. lib. 1: Hæc exoratio in conjecturali cōstitutione causæ fermè semper necessaria est. Cic. de Invent. Cōstitutiones apud Rhetores sunt quatuor, conjecturalis, definitiva, generalis, translativa: qui status etiam dicuntur.

Cōnstĭtūtŏr, toris, pen. prod. [... Pol. *Stanowiący.* Vng. *Rendelő, végező.* Ang. *An ordeinour or maker.*] Verbale qui statuit aliquid: ut legis constitutor, apud Quint. lib. 2. c. 6.

Cōnstĭtūtōrĭŭs, a, um: [Pol. *Postanowiony.* Vng. *Vegező, rendelő.*] ut Actio constitutoria. l. Neque enim. ff. de constit. pecul. Neque enim quod crescit peculium, aut decrescit, pertinet ad constitutoriam actionem.

Cōnsto, stas, constiti, stitum, & constatum. Lucan. lib. 7: Constatura fides superûm. Martial. Constatura fuit Megalensis purpura centum. Est autem constare, Constanter permanere, perseverare, ratum habere. [... Gal. *S'arrester, ne bouger, se tenir.* Ital. *Constare, perseverare.* Ger. Bestehn / standthafftig seyn. Belg. Bestandich blyven. Hisp. *Seer hombre constante.* Pol. *Stały myć, nieodmienny sie.* Vngar. *Alhatatoffan meg állok.* Angl. *To persiste, perseuer or continewe.*] Cic. Epist. 13: Qui in sententia si constare voluissent, suam autoritatem cum salute recuperassent. ¶ Constare sibi, est sibi similem esse, & in eadem opinione constanter permanere. ... Idem 1. Tusc. Etsi tibi quidem constare vis, omnes quicunque nati sunt, erúntve, non solùm miseri, sed etiam semper miseri: hoc est, Si hanc sententiam, Quòd mors malum sit, firmam ratamq́; habere vis. ¶ Constare mente vel animo, est animi vel mentis compotem esse, ejusq́; functiones probè obire. ¶ Interdum etiam hoc verbum ad rerum venalium pretium refertur: vnde Magno vel parvo aliquid constare dicimus: hoc est magno vel exiguo pretio esse comparatum. Cic. 6 in Verr. Metuisti ne æs alienum tibi cresceret, si H S, VIM. tibi constarent ea, quæ tu facilè posses vendere H. S. C C. millibus? Idem ad Atticum: Id propè dimidio minoris constabit. ¶ Interdum ponitur, pro Compositus sum, cohæreo. Cicer. de Off. Iudiciorum ratio ex accusatione, defensione constat. Idē 1. de Nat. deor. Homo qui ex animo constat & corpore. ¶ Interdum simul stare. Sisen. libro 4. histor. Multitudinem procul hostium constare viderunt. ¶ Interdum Suppetere, ... Iuvenal. Satyr. 6: Quis feret uxorem, cui constant omnia? hoc est, cui nihil desit. ¶ In tertia persona sumitur pro Manifestum est. [... Gall. *Estre certain & clair.* Ital. *Essere manifesto.* Germ. Es ist heiter / gewiss vnnd offenbar. Hisp. *Ser claro y manifiesto.* Polon. *Iawno iest.* Vng. *Nyilvan vagyon.* Ang. *To be plane, certane and manifest.* Cicero in Epistol. Sanè molestè Pompeium id ferre constabat. ¶ Item pro Convenit, ...: ut, Hoc mihi tecum constat: id est, cōvenio tecum in hoc, & assentior tibi. Lib. 1. ad Herenn. Adhuc quæ dicta sunt, arbitror mihi cōstare cum cæteris scriptoribus. ... ¶ Rationem constare, significat æquam, legitimamq́; rationem aut ostendi, aut apparere ostendi posse. Vlpianus: Planè si defendendi gratia aliquid fecerit, rationem ei constare oportet: id est, rationem eum justam aut ostendere, aut facilè posse ostendere.

Cōnstāns, ant. c. Firmus, stabilis, gravis, præsens animo [... Gall. *Constant, ferme, perseverant.* Ital. *Constante, fermo.* Ger. Standthafftig / bestendig. Belg. Volhardich. Hisp. *Cosa Constante.* Pol. *Stały nieodmienny.* Vng. *Allhatatos.* Ang. *Firme, stable, constant, stedfast.*] Cic. ad Lentul. Hoc tamen vim habet, ut magni iratorum hominum studium, quàm constantis Senatus consilium esse videatur. Contrarium est Incōstans. ¶ De viro constanti sic citat Lact. lib. 5. Instit. cap. 14. Iustum & tenacem propositi virum, Non civium ardor prava jubentium Non vultus instantis tyranni Mente quatit solida.

Cōnstāntĭă, f. p. Animi firmitudo, stabilitas, gravitas. [... Gall. *Constance, perseverance, fermeté.* Ital. *La constanza & fermezza.* Germ. Standthafftigkeit / bestendigkeit. Hisp. *La constancia.* Pol. *Stałość.* Vng. *Alhatatosság.* Ang. *Constancie, perseuerance, stedfastnesse of mind.*] Cic. ad Attic. O Constantiā, promissi, & fidem miram! Plin. in Epistol. Nam quum omnibus virtutibus abundet tùm hac præcipuè, quòd habet maximam in animo constantiam. Contrarium est Inconstantia.

Cōnstāntĕr, adverb. Fortiter, æqualiter, convenienter. ... Gall. *Constamment, fermement, perseueramment.* Ital. *Constantemente, fermamente.* Germ. Standthafftiglich / bestendiglich. Hisp. *Constantemente.* Pol. *Stale.* Vng. *Alhatatoffan.* Ang. *Constantlie, stedfastlie.*] Cic. de Amicitia: Multaque ejus & in Senatu, & in foro, vel provisa prudēter, vel acta constanter, vel responsa acutè ferebantur. Huic contrarium Inconstanter.

Cōnstrātŭs, vide CONSTERNO.

Cōnstrĕpo, is, ere, n. t. Strepo. [... Gal. *Faire bruit & noise.* Ital. *Far strepito.* Germ. Rauschen / ein getöss oder gethöss machen. Hispan. *Hazer estruendo.* Polon. *Ottrzas czynie, chrobocę.* Vng. *Szörgetök.* Angl. *To mutter together, to make a noise.*] Gell. lib. 4. c. 1: Atque omnium horum & testimoniis & exemplis constrepebat.

Cōnstrĭngo, is, ere. act. t. Arcto, ligo, comprimo ... Gall. *Estraindre, serrer, contraindre, refrener.* Ital. *Stringere.* German. Zusammen zihen / zusammen zwingen. Hisp. *Apretar.* Pol. *Ścisnąłem, muszę ...* Vngar. *Meg szoritom.* Ang. *To bind fast, to wring, to straitly streict.*] ut, Constringere sarcinam. Plaut. Trin. Cicer. de Orat. Quæ rem dissolutam divulsamq́; conglutinaret, & ratione quadam constringeret.

Cōnstrĭctĭo, f. t. [... Pol. *Ściśnienie.* Vng. *Szoritás.*] Macrob. Saturn. lib. 7. c. 7. Certè respondeant volo, cur stomacho in lassitudinem degeneranti ad instaurandas constrictiona vires offerant ægrescenti vinum.

Cōnstrĭngĕndŭs, particip. fut. Constringandum se tradere libidinibus. Cicer. 1. de Finib. Victi & debilitati objecta specie voluptatis, tradunt se libidinibus constringendos.

Cōnstrĭctŭs, aliud Participium: ... Gall. *Contraint, ...* Ital. *Constretto, ligato.* Germ. Zusammen gezogen / eingezwungen. Hispan. *Constrenido, apretado.* Pol. *Ściśniony, ...* Vngar. *... szoritatott.* Ang. *Tied, wrunge or bound streict.*] ut, Habere aliquem constrictum in suis vinculis, apud Quint. lib. 2. cap. 3. Apertis verbis constricta oratio, Cic. de Clar. orat.

Cōnstrŭĕrĕ Simul struere, ordinare, fabricare: [... Gall. *Agencer mettre ensemble, entasser, bastir, construire.* Ita. *Construire ordinare, fabricare.* Germ. Zusammen beuffen / etwas machen oder bawen. Belg. Maken / timmeren. Hispan. *Edificar, ordinar.* Polon. *Vkładać, budować.* Vngar. *Megépitem.* Ang. *To builde together, to gather on heape.*] Cicer. in Caton. Vt navem aut ædificium idem destruit facillimè, qui construxit: sic hominem eadem optimè, quæ conglutinavit, natura dissolvit. Cic. 2. Philipp. Itaq; tanti acervi nummorum apud istum construuntur, ut jam appendantur, non numerentur pecuniæ.

Cōnstrūctŭs, participium. Compositus, fabricatus. [... Gal. *Entassé, conioinct & mis ensemble, agencé.* Ital. *Edificato, amassato.* Germ. Gebawen / gemachet. Hispan. *Edificado, amontonado.* Pol. *Zbudowany, ...* Vngar. *Meg épitetet.* Ang. *Heaped together, builded, gathered.*] Cic. 3. de Natur. deor. Dentibus autem in ore constructis manditur, atque ab his extenuatur & molitur cibus. Constructior domus Cicer. 1. de Invent. Domus ea quæ ratione regitur omnibus constructior est rebus & apparatior, quàm ea quæ temerè & nullo consilio administratur.

Cōnstrūctĭo, verbale f. t. Compositio, structura. [... Gall. *Bastiment, composition, entassement.* Ital. *Edificatione, compositione.* Germ. Ein Baw. Hisp. *Edificacion, composicion, amontonamiento.* Polon. *Bud.* Vngar. *Meg épités.* Ang. *A building or heaping together.*] Cic. 4. Acad. Et totam constructionem hominis fabricata est natura. Idem 1. de Orat. Et ipsa oratio conformanda, non solùm electione, sed etiam constructione verborum.

Cōnstŭpro, as, are, Stupro: [... Gal. *Corrompre femme ou fille, en abuser.* Ital. *Stuprare, violare, violare la verginità.* German. Jungfrawen oder Weiber verfellen vnd geschenden. Hisp. *Forçar como à donzella.* Pol. *Panny, biała głowę gwałcę, ...* Vng. *Meg szeplöfitöm.* Ang. *To defloure a mayde.*] ut Constuprare matronas. Liv. 9. belli Pun. Quint. Cicer. de petit. Consul. Qui tantum habet audaciæ, tantum nequitiæ, tantum denique in libidine artis & efficacitatis, ut propè in parentum gremiis prætextatos liberos constuprārit. Idem ad Attic. lib. 1: Afflicta respublica est,

ca est, empto constupratoque judicio.

Cōnstŭprātŏr, penult. prod. m. t. Stuprator. [מנאף mehaneph. μοιχευτὴς, φθορεὺς παρθένων. Gall. Corrompeur de femmes ou filles, putier, ruffien. Ital. Vio atore di donna ò figliuola. Germ. Weiber oder Jungfrawenschender. Hispan. Forcador de virgen ò muger. Pol. Biallich glow albo panienek gwaltownik. Vngar. Meg, fzeplöfitö. Ang. He that deflowreth maydes.] verbale. Livius 9. bell. Maced.

Cōnsuādĕo, es, ere, Suadeo. [פתה pittah. πείθω. Gall. Enhorter par tous moyens & induire à faire quelque chose. Ital. Persuadere. German. Rhaten. Hispan. Induzir con razones. Polon. Radze. Vng. Intöm, tanátsul adom. Angl. To persuade and intice to do any thing.] Plautus Merc. Sin ego saluti quod tibi esse censeo, id persuadeo.

Cōnsuātŏr, oris, m. t. Suasor, auctor. [מפתה mephatteh. σύμβουλος. Gall. Admonnesteur, enorteur. Ital. Chi conforta & esshorta. Germ. Ein Rhatgeber. Hisp. Induzidor. Polon. Rads dodawaiacy. Vngar. Intö, tanáfadó. Angl. A persuader or enticer.] Cicero pro Quint. Hæc omnia Quintius agebat autore & consuatore Nævio.

Cōnsuālĭă orum, vide CONSUS.

Cōnsūdo, as are. Sudo. [ἱδρόω. Gall. Suer de tous parts. Ital. Sudare. Germ. Schwitzen. Hisp. Sudar manando sudor. Pol. Pocze sie. Vng. Verrükezöm. Ang. To sweat in all partes.] Plaut. Iube fis te operiri: beatus si consudaveris. Colum. lib. 12. c. 7: Et sale consperfa, biduo sub umbra, dum consudant, reponuntur. Cat. c. 96: Sinito biduum aut triduum consudent.

Cōnsūdāsco, is, ere, n. t. idem [Polon. Wzapotnie sie pocze. Vng. Veritékezöm. Ang. To sweat together.] Colum. lib. 12. ca. 48: Sicque triginta dies pati consudascere.

Cōnsuēfăcio, is, act. t. Vsu doceo. [הרגיל hirghil למד limmadh. ἐθίζω. Gal. Faire accoustumer. Ital. Assuefacere. Germ. Gewennen. Hisp. Acostumbrar à otro. Pol. Zwiczaiam. Vngar. Szoktatom. Ang. To accustome him self, to wonte.] Cujus contrarium est Dissuefacio. Terent. Adelph. Nihil prætermitto, consuefacio. Ibidem: Ea ne me celet consuefeci filium. Varr. 2. de Re rust. cap. 9: Consuefaciunt quoque, ut possint alligari primùm levibus numellis.

Cōnsuēsco, scis, evi, n. t. & consuetus sum, Pro consuetudine habeo, in cōsuetudinem accipio. [למד lummadh. ἐθίζομαι. Gall. S'accoustumer, avoir coustume ou decoustume. Ital. Avezzare, essere consueto. Ger. Gewohnen, sich in gewohnheit bringen. Belg. Ghewennen. Hisp. Acostumbrarse. Pol. Przyzwyczajam sie. Vng. Szokom. Angl. To accustome.] Virgil. 2. Georg. adeò in teneris consuescere multum est. Colum. lib. 2: Iumentis præbeas medicam, sed inter initia parcius, dum consuescant, ne novitas pabuli noceat. Idem libro 6. Nec magis homo, quàm stagno consueverunt. Cicer. 2. de Orat. Imò verò rogemus Antonium qui & potest facere id quod requiris, & consuevit. ¶ Cum infinitivo. Cic. 1. Orat. Versus multos uno spiritu pronunciare consuescebat. Et 1 Tuscul. Quare hoc commentemur, mihi crede, disjungamusq; nos à corporibus: id est, consuescamus mori. ¶ Colum. l. 6 c 2. activè dixit: Consuescere juvencum aratro, pro Cōsuefacere. ¶ Consuemus pro Consuevimus. Propert. lib. 1. Eleg. 7: Nos ut cōsuemus, nostros agitamus honores. ¶ Interdū Consuesco est familiaritate alicujus utor. Vnde & consuetudinem dicimus pro usu & familiaritate. Cic. pro Sex. Rosc. Erat mihi cum eo non modò hospitium, verumetiam domesticus usus & consuetudo. ¶ Dicitur item Consuesco de re venerea: quod & Cōsuetudinem habere dicitur. συγγίνεσθαι. Cic 6 in Verr. Huc omnes mulieres, quibus iste consueverat, conveniebant. Idem in Phorm. Cum ejus consuevit olim matre in Lemno clanculum: Idem Adelph. Quid illi tandem credis animi fore misero, qui cum illa consuevit?

Cōnsuētŭs, participium, & nomen ex participio. [למד lummadh למוד limmudh. εἰθισμένος. Gall. Accoustumé, usité, coustumier. Ital. Consueto, solito. Ger. Gewohnet. Hisp. Acostumbrado. Pol. Zwiczajony, przyuczony. Vng. Szokot, szoktatot. Ang. Accustomed, wonte.] Terent. in And. Tum illa, ut consuetum facilè amorem cerneres, Rejecit se in eum, flens quàm familiariter. Ovid. 11. Metam. Exprimit incessus, vultumq; sonumque loquendi Adjicit & vestes & consuetissima quæq; Verba.

Cōnsuētūdo, inis, f. t. Mos institutum usus, familiaritas. [מנהג minhagh. συνήθεια. Gall. Coustume, accoustumance. Ital. Consuetudine, uso, conversatione, pratica. Germ. Gewohnheit. Belg. Ghewoonheyt. Hisp. La costumbre, conversacion, y participation. Polon. Zwiczay. Vng. Szokás. Angl. Vse, or custome.] Plaut. in Milit. Hoc adeò fieri credo consuetudine. Cato ad Cic. Contra consuetudinem meam hæc ad te pluribus scripsi. Terent. in And. Vt neque me consuetudo, neq; amor neq; pudor &c. Cic. ad Curion. Ego te abfuisse tandiu à nobis, & doleo, quòd carui fructu jucundissimæ consuetudinis &c. ¶ Interdum Consuetudo sumitur pro Commercio viri cum muliere. Sueton. in Nerone: Vxores præter Octaviā duas postea duxit. Octaviæ consuetudinem citò aspernatus. Idem in Othone: Consuetudo mutui stupri.

Cōnsuētĭōnem, Plautus pro Consuetudine dixit, teste Festo.

Cōnsŭl, Consulo, consulis, vide CONSILIUM.

Cōnsūmmo, as, per duplex m. Perficio, conficio. [תמם tamam כלה chillah גמר ghamar. τελειόω. Gall. Consummer, parfaire, achever, mettre à fin. Ital. Finire, condurre à fine. German. Außmachen / volbringen / vollenden. Hisp. Acabar. Pol. Odprawuie, konczę. Vng. El végezöm. Ang. To make perfite, to end or finishe] Cicer. 6. Phil. Bella quæ à Consulibus gesta & consummata sunt. Idem 1. Offic. Latissimè videntur patere ea quæ de officiis tradita à Philosophis, & præcepta sunt & consummata. Lact. lib. 2. Mundum Deus, & hoc rerum naturæ admirabile opus, sex dierum spacio consummavit. Plin. Epistol. 236. Cogor petere à te, non solùm ob theatrum, verumetiam ob hæc balinea, mittas architectum dispecturum utrum sit utilius, post sumptū qui factus est, quoquomodo consummare opera ut inchoata sunt, an quæ videtur, &c. ¶ Sacrum consummare, peragere sacrum Seneca Hippol.

Cōnsummābĭlĭs, adjectivū. [Polon. Doskonaly byc moze. Vng. El végeztetö (vel) végezhetetö.] Seneca Epist. 93: Hæc in illis consummata est, in nobis consummabilis.

Cōnsūmmātŭs, a, um. Perfectus. [תמים tamim מכלל mechullal. τέλειος. Gall. Consommé, achevé, parfait. Ital. Consumato, perfetto, finito. Germ. Vollendet / zu dem ende gebracht. Hispan. Acabado, perfecto. Polon. O prawiony, dokonczony. Vngar. El végeztetett. Angl. Ended, finisshed, perfite.] Martial. Quod magni Thraseæ, consummatique Catonis. Colum. Nullus est consummatæ sapientiæ.

Cōnsummātĭssĭmŭs, superlativus. [Polon. Doskonalszy. Vngar. Igen tökelletes, tökélletesen végeztetö.] Plinius Epist. libro secundo, Macrino: Amavi consummatissimum juvenem tam ardenter.

Cōnsūmmātĭo, f. t. Perfectio. [תכלית thachlith. συντέλεια, τελείωσις. Gal. Achevement, perfection. Ital. Perfettione, compimento. Ger. Vollendung. Hisp. Acabamiento, perfecion. Polon. Dokonczenie. Vngar. El végezés. Angl. Afinishing, accomplishing.] Colum. lib. 2: Hac consummatione operum, colligitur posse agrū, &c. ¶ Consummationem, Singulorum pretiorum collectam summam vocat Pomponius in l. si plura ff. de Aedil. edicto: Quòd si singulorum mancipiorum constituto pretio, universa tanti vænierunt quantum ex consummatione singulorum fiebat, tunc cujuscunque mancipii pretium (seu pluris, seu minoris id est) consequi debebit.

Cōnsūmo, is, pen. prod. act. t. In nihilum redigo, exhaurio, absumo. [אכל achál בער biher כלה chillah. ἀναλίσκω, καταναλίσκω. Gall. Prendre tout, consumer, employer tout. Ital. Consumare, destruggere. Ger. Brauchen / verzehren / verbrauchen. Belg. Verdoen. Hispan. Gastar. Pol. Trawie, wnisczam. Vng. Meg emésztöm, semmi teszöm. Angl. To consume, to waste, to spende, to wasch.] Solinus: Sunt etiam in Lycia saxa, quæ viventium quoque corpora adalligata consumunt. Cicer. 1. de Legib. Sed quum ea tempestas, vetustásve consumpserit. Salustius: Ego non rem familiarem modò, verum etiam ædem consumpsi.

Cōnsūmŏr, passivum, absumor: ut Consumor fieri. [Polon. Gine, niszczeie. Vngar. Megemésztetöm. Angl. To be consumed.] Cæs. 8. bell. Gal. Consumi incendio. Liv. lib. 7. bell. Pun. consumi senio & mœrore. Idem 10. bell. Maced.

Cōnsūmptŭ, particip. Absumptus. confectus. [כלה chalah. καταναλωθείς. Gall. Consumé. Ital. Consumato. Germ. Verzehret / hingenommen. Hisp. Gastado. Polon. Strawiony, dokonczony. Vngar. Meg emésztetött. Ang. Consumed, wasted.] Consumptus peste. Plin. lib. 11, cap. 28. Morte consumptus, Tribul. lib. 1. Consumpta Oratio. Salust. in Iugurth. Consumpta & exhausta actio, Cic. de Orat.

Cōnsūmptĭo onis, f. t. [כלה chalah. ἀνάλωσις. Gal. Consomption, degast. Ital. Consumatione. German. Verzehrung. Hisp. Gastamiento. Polon. Strawienie. Vngar. Megemésztés. Ang. A consumption, a wasting.] Cic. de Vniversit. Itaq; seipse consumptione & senio alebat sui.

Cōnsūmptŏr, oris. m. t. [אכל ochel בער m baher. ἀναλωτής. Gall. Qui consume & met à fin. Ital. Consumatore. German. Ein verzehrer. Hispan. Gastado. Polon. Vtranik. Vngar. Meg emésztö. Ang. He that consumeth and wasteth.] Cicer. 2. de Nat. deor. Atq; noster ignis quem usus vitæ requirit, confector est consumptor omnium.

Cōnsŭo, is, act. t. Simul suo, compono, conjungo [תפר taphar. συρράπτω. Gall. Coudre l'un à l'autre. Ital. Cucire insieme, congiungere. German. Zusammen nehen oder flicken. Belg. Tesamen naeyen. Hisp. Coser uno con otro. Polon. Zszywam. Vng. Öszve varrom. Ang. To sowe together one thing with another.] Plaut. In Amphit. Advenisti audaciæ columen, consutis dolis. Imò æquidem tunicis consutis huc advenio, non dolis.

Cōnsūtūră, ræ, f. p. [Pol. Szew. Vng. Öszve várás. Ang. A sowing together.] Sueton. in Vitel. ca 2: Cujus filius sectionibus & consuturis uberius compendium nactus, &c.

Cōnsurgo, is, ere, n. t. Simul surgere. [συνανίσταμαι. Gal. Se lever ensemble. Ital. Levarsi insieme. German. Mit einander auffstehen. Hisp. Levantarse juntamente. Polon. Powstaie. Vng. Föl kelök. Angl. To rise together] Salust. Consurrexère omnes, simulque in eum impetum fecerunt. Cicero 3. ad Quint. Frat. Consurrexit Senatus cum clamore ad unum, sicut ad corpus ejus accederet.

Cōnsurgĭtŭr, impersonale. Cicer. 5. Verr. Itaque in curiam venimus honorificè sanè consurgitur.

Cōnsurrēctĭo onis, f. t. [συνανάστασις. Gall. Levement de plusieurs ensemble. Ital. Il solevarsi di piú genti insieme. Germanicè, Die auffstehung mit einander. Hispan. Aquella obra de levantarse juntamente. Polon. Powstanie sprzegiem. Vngar. Föl kelés. Angl.

To

The rising of many together.] Cic. de Arusp. Resp. Cepi equidem fructum maximū & ex consurrectione omnium vestiū, &c.

Cōnsuālĭă, κωνσουάλια, Ludi qui fiebant in honorem Consi. Liv. 1: Ludos ex industria parat Neptuno equestri solennes, Consualia vocant, Plin. de Viris illustrib. Quibus negatis, ludos consualia simulavit, ad quos quum utriusq; sexus multitudo venisset, dato suo signo, virg nes raptæ sunt. Varr. 4. de ling. Lat. Consualia dicta à Conso, quòd cum feriæ publicæ ei deo, & in circo ad aram ejus ab sacerdotibus fiunt ludi illi, quibus virgines Sabinæ raptæ.

Cōnsȳdĕro, ras, Vide Considero.

Cōntābĕo, es, n. t. vel Contabesco, is, Tabesco: id est, in tabem convertor, liquefio, consumor. [נמק namak, μαραίνομαι, συντήκομαι. Gall. Devenir en chartre, secher tout debout, devenir tout sec & hetique. Ital. Corromperesi, ammarcire. Germ. Verschwinden / aufs dorren / zu nichte werden. Hisp. Podrirse. Polon. Schnę, wiednieję sie o-brzam. Vng. Elszarad kal ... Ang. To pine, to weare away.] Cic. 3. Tuscul. Vt Artemisia illa Mausoli Cariæ regis conjunx, quæ nobile illud Halicarnassi fecit sepulchrum, quamdiu vixit, vixit in luctu, eodemque etiam confecta contabuit. Plaut. Merc. Cor ædepol miserum meum, quod guttatim contabescit.

Contăbŭlārĕ, act. p. Est tabulis: hoc est, asseribus, aliquid tegere. [קרה kerah σανιδῶ. Gall. Plan her a' an. Ital. Intavolare. Germ. Vertäfeln/mit Dielen oder Laden bedecken. Hisp. Entablar parer o suelo. Pol. Tar ... Vng. Meg ... Angl. To plancke or floore with bordes.] Suet. in Calig. Aemulatione Xerxis, qui non sine admiratione aliquanto angustiorem Hellespontū contabulaverat. Plin. l. 36. c. 25: Querculisq; avibus contabulare. Cōtabulare murum turribus. Cæsar 7. bell. Gall. Totum autem murum ex omni parte turribus contabulaverunt. Contabulare turres Cæs. 5. bell. Gallic. Turres contabulantur, pinnæ loricæq; ex cratibus attexantur.

Contăbŭlātĭo, verbale, f. t. [קרות mekaroth. σανίδωσις. Gal. Vn plancher, ... Italic. Tavolato, palco ... German. Vertäfelung. Hisp. Entablamento. Pol. ... Vng. Meg deszkatás. Angl. A conioyning of bordes together, a plancking.] Cæsar 2. bel. Civil. Vbi turris altitudo producta est ad contabulationem, eam in parietes instruxerunt, ita ut, &c. Et paulò pòst apertè declarat, quid significet contabulare.

Cōntāgĭum, Vide Contingo.

Contāmĭno, as, penult. correpta, ex Con, & Tamino, Fœdo, maculo, inquino. [טמא timmi חנף hanéph. μιαίνω. Gallic. Contaminer, gaster, souiller. Ita Contaminare, macchiare. Germ. Besudlen/ besuchen/unrein machen. Belgic. Besmetten. Hisp. Ensuziar. Pol. Plugawie, ... Vngar. Meg ... Ang. To distaine, to defile.] Vnde quum res rei ita immiscetur ut neutra incorrupta maneat, contaminari dicitur. Terent. in prologo And. Contaminari non decere fabulas. & Liv. lib 4: Contaminari sanguinem suum patres, confundique jura gentium rebantur.

Cōntāmĭnātĭo, inquinatio. [μίανσις. Polon. Pomazanie. Vng. Megfertőztetés.] Vlpianus D. lib. 48. Tit. 5. l. 2: Qui patitur uxorem suam delinquere, matrimoniumq; suum contemnit, quiq; contaminatione non indignatur.

Cōntāmĭnātŏr, inquinator. [Vng. Meg fertőztető] Lampridius in Alexandro: Contaminator honorum jure penitus est.

Cōntāmĭnātŭs, a, um, Inquinatus, corruptus. [טמא tamé חנף hanéph, μιαρός. Pol. ... Vngar. Meg fertőzt ... Angl. Distained, defiled.] Ibidem. An esse ulla major, aut insignior contumelia potest, quàm partem civitatis, velut contaminatam, indignam connubio haberi? Hujus contrarium est Incontaminatus, Idem ibidem: Quas quantasque res C. Canuleium aggressum, colluvionem gentium, perturbationem auspiciorum publicorum privatorumque afferre, ne quid incontaminati sit. Sunt & Attamino, & Intamino, quæ sunt contraria. Horatius: Virtus repulsæ nescia sordidæ, Intaminatis fulget honoribus: id est, incorruptis, & indiminutis.

Cōntĕchnŏr, aris, d. p. Commachinor, & fallaciam aliquam compono. [... Gall. Machiner & orger quelque ... Ital. Machinare, taccagnare. Germ. Ein list oder betrug anrichten. Hispan. Buscar cosa de engaños. Pol. Zaradzić ... Vngar. Alnokesko lom ... Angl. To devise some deceit & guile.] Plaut. Pseud. Vide modò, ne illic sit contechnatus quidpiam.

Cōntĕgo, penultima correpta, Cooperio, tego. [כסה chissah, ἐπικαλύπτω, καλύπτω. Gallic. couvrir. Ital. Coprire. Germ. Bedecken. Hispan. Cubrir. Pol. Nakrywam. Vng. Be fedezem. Ang. To cover.] Plin. lib. 15. c. 19: Parvarum genus arborum post autumnum frigore contegunt. Cic. pro Sest. Messoria se corbe contexit.

Cōntēctŭs, Participiū, Casa contecta stramine. Ovid. Metam.

Cōntĕmĕro, as, are, act. p. Contaminare, fœdare, polluere, violare. [טמא timmé חנף innéph. μολύνειν, βιάζομαι. Gallic. Violer, corrumpre, outrager, gaster & perdre ... Ital. Violare, macchiare, sporcare. Ger. Beflecken/schenden/verunreinigen. Hisp. Corromper o ensuziar. Pol. Pomazuję, szkaradzę. Vngar. Meg ... Angl. To violate, to defile, to commit adultery.] Martial. lib. 1: Læserat ingrato leo perfidus ore magistrum, Ausus tam notas contemerare manus.

Contēmno, is, psi, ptum, act. t. Sperno, vilipendo, abjicio [בזה bazah. ὀνειδίζω, καταφρονῶ, ὀλιγωρέω. Gall. Despriser, mespriser, n'estimer rien, ne faire conte. Ital. Sprezzare, disprezzare. Ger. Verachten. Hisp. Menospreciar. Pol. Gardzę. Vng. Meg útálom. Angl. To despise, not to regard.] Plaut. in Asin. Tu verbero imperium meum contempsisti. Et est minus, quàm despicio. Cic. de Senect. Contemni se putat, despici, illudi. Componitur autem ex præpositione Con, & verbo Temno: quo etiam Virgilius usus est 6. Aeneid. Discite justitiam moniti, & non temnere divos.

Cōntēmptŏr, aris, ari, frequentativum à contemno [Polon. Wzgardzać. Vngar. Gyakran meg útálom. Angl. To despise, to set no thing by.] Plaut. Mirari noli, neque me contemptarier.

Cōntēmptŭs, participium, Spretus, abjectus, humilis. [נבזה bazúi, בזוי buzé, ὀλιγωρηθείς, καταφρονηθείς. Gal. Mesprisé, ... a tenu conte. Ital. Sprezzato, avillato. Germ. Veracht. Hisp. Menospreciado. Polon. Wzgardzony. Vng. Meg útáltatott. Angl. Despised, not regarded.] Cic. pro Sestio: Qui nullo præmio proposito, præter hoc quod jam contritum & contemptum putatur, judicium bonorum, omnia pericula, &c. suscepit.

Cōntēmptŭs, nomen ex participio. [Polon. Wzgardzony. Vng. Vtálatos. Angl. Despised, contempte.] Plaut. Pœn. Contemptiores magis erunt atque avidi minus. Tenuissimus victus, atque contemptissimæ escæ. Cic. 2. de Finibus.

Cōntēmnĕndŭs, [Vngar. Meg útálandó. Angl. Worthie to be contempned.] Cic. de Clar. Orat. Ne Titus quidē Posthum us contemnendus in dicendo.

Cōntēmnĭfĭcŭs, pro emptore usus est. [Vngar. Vtálo.] Lucil. lib. 30: Ego enim contemnificus fieri & fastidire Agamemnonis. Ex Nonio.

Cōntēmptŏr, ris, verbale, m. t. [בוז baz, ὀλιγωρός, καταφρονητής. Gall. Despriseur. Ital. Sprezzatore, che non tiene conto ne fa stima di altri. German. Ein verachter. Hisp. Menospreciador. Pol. Wzgardziciel. Vngar. Meg útál ... Ang. A despiser.] Deum contemptor Mezentius, Virg. 8. Aeneid.

Cōntēmptrīx, f. [בוזת bozeth, καταφρονήτρια. Vnga. Vtálo.] Plin. l. 19. c. 8: Eruca præcipuè frigorum contemptrix.

Cōntēmptĭo, verbale, f. t. Despicientia, despectio. [בזיון bizzajón בוז buz, καταφρόνησις, ὀλιγωρία. Gall. Mespris, mespisement, contemnement. Ital. Disprezzo. Germ. Ein verachtung. Hispan. Menosprecio. Pol. Wzgardzenie. Vngar. Meg vtálás. Angl. Despising, not regarding.] Cic. 1. Offic. Fortitudo est dolorum laborumque contemptio. Fortunæ contemptio, idem in Paradox.

Cōntēmptŭs, us, m. q. idem. [בזיון bizzajón. ὀλιγωρία. Vng. Meg vtálás. Anglic. Despising, disregarding.] ut, Tu es omnibus contemptui: id est despiceris ab omnibus.

Cōntēmptim, adverbium. [καταφρονητικῶς, ὀλιγώρως. Gal. Mesprisant en desprisant, sans en faire conte. Ital. Per disprezzo, per scherno. Ger. Verächtlich. Hisp. Menospreciando. Pol. Wzgardzenie. Vng. Meg vtálva. Ang. With despising, disdainfullie.] Plaut. in Pœn. Ne nos tam contemptim conteras.

Cōntēmptĭbĭlĭs, om. t. à Contemno. idem quod Contemnendus. [εὐκαταφρόνητος. Pol. Wzgardzony. Vngar. Vtálatos.] Vnde Contemptibilitas. Item Contemptè, & Contemptibiliter, adverbia. ὀλιγώρως. Lampridius in Alex. Severo: Cùm illi objicerent nimiam civilitatem & sæpè dicerent: Molliorem tibi potestatem & contemptibiliorem imperii fecisti. Vlpianus de Offic. Proconf. D. lib. 1: Circa advocatos patientem esse Proconsulem oportet, sed cum ingenio ne contemptibilis videatur.

Cōntēmplŏr, aris, d. p. Diligenter intueor, & res abditas considero. [חזה aah צפה ... השכיל hischkiph ... hischghilach הבביט hibbit, ἀναθεωρέω, ἐνοπτρίζω, θεωρεῖν. Gall. Contempler, regarder soigneusement, considerer. Ital. Contemplare, considerare le cose occulte. Ger. Fleissig etwas heimliches anschawen. Belg. Besien. Hispan. Contemplar o mirar al cielo. Pol. Pilno sie przypatruję. Vngar. Szemlélem, nézel ... és szemlélek (nagy) ... Angl. To beholde stedfastlie, to consider dili gentlie.] verbum est ductum à templo: id est, à loco qui ab omni parte aspici potest vel ex quo omnis pars potest videri, quem Augures Templum nominabant. Cic. pro Dejot. Et id animo contemplare, quod oculis non potes. Lactant. lib. 6: Vel si cœleste lumen, quod dicimus Solem, contemplari velinc.

Cōntēmplo, contemplas. [Polon. Oglądam. Vng. Nézlek.] Plaut. in Asin. Hem meum caput contempla, siquidem ex re consultas tua. Ennius: Contempla & templum Cereris ad lævam aspice.

Cōntēmplātŏr, oris, m. t. [משכיל maschkiph מביט mabbit, θεωρός. Gall. Contemplateur, regardeur, qui regarde & considere. Ital. Considerature, contemplatore. Germ. Anschawer/beschawer. Hisp. El que contempla, mirador. Polo. Przypatrujący. Vngar. Nézéd, szemlélő elmélkedő. Angl. An stedfast beholder or considerer.] ut, Contemplator cœli, Cic. 1. Tusc.

Cōntēmplātrīx, f. t. [θεωρητική. Polon. Wypatrujaca. Vng. Elmélkedő asszony.] Apuleius lib. de Philosophia: Disciplina contemplatrix bonorum, justi tenax.

Cōntēmplātĭo, f. t. Consideratio, sive meditatio rerum occultiorum, teste Cicerone 4. de Finib. [מבט mabbat מראה mareeh ..., θεωρία, σκέψις. Galli. Contemplation, pensement, cogitation attentive. Ital. Contemplatione. German. Anschawung / betrachtung. Hispan. La contemplacion. Polo. Przypatrzenie sie, rozważanie. Vng. Szemlélés, elmélkedés. Anglic. Contemplation the stedfast be-

fast beholding and meditating secret thinges.] Idem 1. Acad. Est enim animorum naturale quoddam quasi pabulum, consideratio, contemplatioque naturæ. Idem 1. de Nat. deor. Hæc est res magna & diligenti contemplatione dignissima. ¶ Contemplatione alicujus rei aliquid facere Id est, gratia vel respectu. Vnde Iulianus in l. si pupilli §. Sed & si quis. ff. de Negotiis gestis, dixit Gerere negotia alicujus, non contemplatione ejus, sed sui lucri causa. Et Papinian. in l. Arborib. ff. de Contrahen. empt. & vendit. dixit: Arborum contemplatione fundum comparare.

Contemplātŭs, us, ui, m. q. Contemplatio. [θεωρία. Polonic. Wipatrowanie, przypatrowanie. Vngar. *Elmélkődés, szemlélés nézés.*] Ovidius 5. Trist. A contemplatu summoveo que mali. Macrob. lib. 1. in Somn. Scip. Fide autem facta perpetuitatis animarum consequens esse animadvertit, ut certa illis loca nexu corporis absolutis, pro contemplatu probi improbive meriti deputata sint.

Contemplātīvŭs, a, um. θεωρητικός. Polonic. Wipatrujący. Vnga. *Szemlélő el mélkedő.*] Vnde Contemplativa vita. quæ contemplationi dedita est. Senec. Epist. 95: Ars nulla contemplativa sine decretis suis est: Philosophia autem contemplativa simul est & activa.

Contempŏrāneŭs, a, um, Ejusdem temporis, coætaneus. [σύγχρονος. Gal. *D'un mesme aage.* Ital. *Del medesimo tempo.* German. Einer zeit. Hisp. *Cosa del mesmo tiempo.* Pol. *Iednego wieku.* Vngar. *Elmelyő idejü.* Ang. *Of one age.*]

Contendo, n. t. Proficiscor, iter instituo, quasi contrà tendo. [הלך halách פנה a ... Gall. *Aller, s'efforcer d'aller.* Italic. *Andare.* Ger. Hergegen ziehen/oder eilen. Belg. ... Hispan. *Andar.* Polo. ... Vng. ... Ang. *To go, to en... or force him, ... in going.*] Cæsar. lib. 1. Ipse de quarta vigilia eodem ... quo hostes ierant, ad eos contendit. ¶ Ponitur etiam pro certo, pugno, luctor, confligo. [... Gall. *Debatre, combatre* Ital. *Contendere combattere.* Ger. Streitten/zancken. Hisp. *Pelear o porfiar.* Polon. ... Vng. ... Angl. *To contend, ... or fight.*] Virg. libro 4. Aeneid. -quis talia demens Abnuat, aut tecum malit contendere bello? ¶ Itē pro instare & flagitare. [... Gal. *Demander affection ement.* Ital. *Domandare affanno am...* Germ. Mit gantzer Macht etwas vnderstehn/ gantz hefftig auff etwas tringen. Hisp. *Demandar con porfia.* Polon. ... Vng. ...] Cicer. ad Attic. Nec dubito quin Cæsar à me contendat, ut ad urbem veniam Idem ad Quint. Frat. Pompeius à me valde contendit de reditu in gratiam. ¶ Item ponitur pro laborare, niti eniti, conari. Cic. ad Quint. Frat. Contende quæso atque elabora. Virgil 1. Aeneid. -quæ littora proxima, cursu Contendunt petere ¶ Item ponitur pro intendere, adducere, sive astringere. Virg. 4. Georg. Tāto nate magis contende tenacia vincla. Sic contendere arcum dicimus, & translatè, contendere nervos, vires ingenii. ¶ Item ponitur pro comparare, conferre & committere. Cic. 1. de Inv. Primùm igitur leges oportet contendere, considerando utra lex ad majores pertineat. ... & ad verbum, ... Item jacere, dirigere, ... Virg. 5. Aeneid. Qui tamē aërias telum contendit in auras ¶ Contendere agmen pro Festinanter ducere. Curt. lib. 3: At Darius, nuntio de adversa ejus valetudine accepto, celeritate quanta poterat, tam grave agmen ad Euphratem contendit. ¶ Amori alicuius contendere Græca locutio, pro: Cum amore contendere. Propert lib. 1. eleg. 13: Non tamen ista meo valeant contendere amori. Id est, non possint præferri amori meo.

Contentĭo, verbale, f. t. quod significat vehementem conatum ad aliquid agendum. [... Gall *Effort, emploicte de sa force, debat, differents, contention, noise.* Ital. *Contesa, travaglio, fatica pre' a per arrivare à qualche gado.* Germ. Das hefftig vnderstehn eines dings: item, ein Kampff. Hispan. *Contention, porfia.* Pol. ... Vngar. ... Ang. *An earnest indevouring to do any thing, debate, contention, strife.*] Cic. 3. de Orat. Permulta tum vehementissima contentione animi, ingenii, virium, ab eo dicta constabat. Idem libr. 1. Offic. Miserrima omnino ambitio, honorumque contentio ¶ Item ponitur pro certamine & controversia. Cicer. in A. Mihi cum M. Crasso multæ & magnæ contentiones fuerunt. ¶ Item pro comparatione. Cic pro Placio: Quædam hominum est facienda contentio. ¶ Est præterea Contentio, ἀγών, oratio acris ad confirmandum, & confutandum accommodata: quæ à Plin in Epist. dicitur, Oratio pugnax & contentiosa, ... Constat autem cōtrariis verbis, quæ ...: id est, contrapositum pariunt. Vt illud pro Cluent. Vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia.

Contentē, contentiùs, contentissimè, adverbium. [... Pol. *Zu ...* Vnga. *Nagy igyekézettel* Ang. *Earnestlie, with stryving.*] Cic. 5. Tusc. Socratem ferunt quum usque ad vesperam contentiùs ambularet, quæsitumque esset ex eo quare id faceret, respondisse: Se, quò melius cœnaret, obsonare ambulando famem. Idem 2. Tusc. Genu mehercule M. Antonium vidi, quum contentè ipse pro se lege Varia diceret, terram tangere.

Contentĭōsŭs, a, um, Litigiosus [... φιλόνεικος. Gall. *Contentieux, noisif.* Ital. *Vehemente, contentioso* Germ. Zänckisch, hädrisch. Hispan. *Cosa porfiosa è porfiana.* Pol. Swarliwy. Vngar. ... Ang. *Contentious, that stryveth much.*] Plin. li. 19. Oratio de qua loquor, pugnax & contentiosa est.

Contentĭōsē, adverbium: [φιλονείκως. Polo. Swarliwie. Vnga. ... Ang. *Bystryving.*] ut, Contentiosè agere: id est, pertinaciter.

Contĕnebrārĕ, Verbum neutr. est, pro advesperascere. [... Gall. *Devenir nuict, estre nuict.* Ital. *Farsi notte.* Germa. Dunckel oder finster werden. Hispan. *Hazerse tarde à anochecer.* Polo. ... Vngar. ... Ang. *To waxe night, or late.*] Varro 2. de Re rust. Ab occasu parvo intervallo interposito ad bibendum appellunt, & rursus pascunt, quoad contenebravit.

Contentŭs. vide Contineo.

Contermĭnŭs, ni, Finitimus, & vicinus, quasi eundem terminum inhabitans. [... ὅμορος. Gall. *Voisin, terretenant, prochain en limites.* Ital. *Finitimo, vicino confinante.* Ger. Ein anstossender/nahgelegner nachbawr. Hispa. *Cosa vezina en terminos.* Pol. *Sasiad, ...* Vngar. ... Ang. *That dwelleth nigh together.*] Col. lib. 1. c. 3: Nisi Autolicus ille cuiquam potuit tolerabilis esse conterminus aut Aventini montis incola Palatinis ullum gaudium finitimis suis Cacus attulit Plin li. 12. c. 8: Contermina Indigenis Ariana. Stabula ripæ contermina. Ovid. 5. Metamorph.

Contĕro, is, terere, act. t. Tero, consumo, conficio. [... Gall. *Broyer, piler, menuiser, menuiser, conjume, user, gaster.* Ital. *Ridurre in polve e, consumma e.* German Zerreiben/zerstossen/zu pulver machen. Hispan. *Quebrar y gastar.* Polo. ... Vng. ... Ang *To break or bruise small, to weare out with occupying.*] Varro 2. de Re rust. c. 7: Si fastidium saliendi est, scillæ modicum conterunt cū aqua. Conterere radicem in pulverem, Plin. lib. 26. c. 11. Diem conterere: id est, consumere. Plaut. Cas. contrivi diem, Dum adsto advocatus cuidam cognato meo. Conterere ætatem in litibus. Cic. 1. de Legib.

Contrītŭs, particip Tritus, in pulverē redactus. [... Gall *Broyé & froissé & degasté.* Ital. *Tridato, pesto, fatto in polvere, usato.* German Zerriben/ zerstossen. Hispan. *Quebrantado, hecho polvo, gastado* Pol. ... Vngar ... Ang. *Broken in bruises small.*] Plin. libro 20. ca. 13: Datur & dysentericis cum caseo in vino contrita. ¶ Ponitur etiam pro pervulgatus, vulgaris, communis. Cicer. 2. de Finib. An verum est hoc vetustate contritum proverbium: Dignus qui cum in tenebris mices.

Contrītŏr, oris, verbale, m. t. [... συντρίβων. Vnga. ...] Plaut. Pers. Contritor compedum.

Conterrānĕŭs, Dicitur qui ex eadem terra est. [ὁμόχωρος. Gal. *D'une mesme terre ou d'un mesme pays.* Ital. *D'una medesima terra* German. Ein landsman. Hispan. *Cosa de la mesma tierra.* Pol ... Vngar ... Ang. *Of the same countrey*] Quapropter Catullum conterraneum suum. Plin. in Præfat. primi vocat, qui non Veronæ, sed in Beoaci insula natus erat. Verbum est in castris natum, quemadmodum pleraq; eodem fine desinentia.

Conterreo, es, ēre, Terreo, terrorem injicio. [... καταπλήττω Gal. *Espouvanter.* Ital. *Spaventare, dare terrore.* Germa. Erschrecken. Hispan. *Espantar.* Pol. ... Vnga. ... Ang. *To feare and make astonished.*] Livius 1. ab Vrb. Novum pugnæ conterruit genus. Conterret latratu canis advenientem, Columel. lib. 7. c. 12. Conterrere vultu aspectuque loquacitatem alicujus, Cic. 1. de Orat. Virg 3. Aeneid. aspectu conterritus hæsit.

Contestŏr, d. p. Obtestor, imploro, precor. [... Gall. *Appeller quelqu'un à te moin, protester & dire devant tesmoins demandes aide.* Ital. *Chiamare in aiuto, protestare* Ger. Zu Zeugen nemmen/oder anrüffen. Hispan. *Rogar aiuda.* Pol. ... Vngar. ... Ang. *To call to witnesse, to complayne to one lamentable.*] Cic. 6. in Verr. Deos hominesq; contestans, clamare cœpit. ¶ Contestari litem (inquit Festus) dicuntur duo aut plures adversarii, quod ordinato judicio utraq; pars dicere solet, Testes estote, ... Cic. ad Attic. lib 16: Neque enim illi litem contestabuntur. ¶ Hinc Litis contestatio dicta, quæ nascitur expeditione actoris, & responsione rei. ...

Contestātō, adverbium: [Pol. ... Vngar. ...] ut, Contestatò aliquid dicere, facere: id est testibus adhibitis. Vlp. D. de agn. & al. l. Si neq; contestatò dixerit eam ex se prægnantem non esse.

Contestātŭs, participium: [... Vng. ...] ut: Contestata virtus. Cic. pro Plac. Quamq; ab hac perenni, contestataq; virtute majorum non modò non degeneravit L. Flaccus, sed id, &c.

Contexo, is, ere, Simul texo. [... συνυφαίνω. Gall. *Tistre ensemble, assembler, conjoindre.* Ital. *Tessere insieme congiungere,*

jungere Ger. Zusammen weben. Hisp. *Texer vno en otro.* Pol. *Spolem splatam.* Vngar. *Egybe szövöm, fonom.* Ang. *To weave orto joyne together.*] Cic. 1. de Nat. Deor. Quid enim oves aliud afferunt, nisi ut earum villis confectis atque contextis homines vestiantur? ¶ Contexere, conjungere. Plin. Epist. 101: Sub his per latus omnes vineæ porriguntur, unamq; faciem longè latéq; contexunt. Contexere amores, Catullus. Contexere interruptes, Cicer. 1. de Legib. Contexere carmen, Cicer. pro Cæl. Contexere crimen, Cicero pro Dejotaro.

Cōntextus, participium, [ארוג *arugh* συνυφασμένος. Gall. *Tissu avec, entrelassé.* Ital. *Tessuto insieme.* Ger. Zusammen gewebet. Hisp. *Texido juntamente.* Polon. *Zetkany.* Vngar. *Egybe szött, font.* Ang. *Woven together, interlaced.*] Argento & auro contextus, Tibul. lib. 1.

Cōntextūs, us, ui, m. q. [מעשה *herib.* συμπλοκή. Gall. *Entretissure, entrelacement, conionction, composition.* Ital. *Tessitura, congiuntione, compositione.* Ger. Zusammen webung / oder zusammen fügung. Hisp. *Texedura, ayuntamiento, composicion.* Pol. *Tkanie, spanie.* Vngar. *Egybe szövés, szövés.* Ang. *A weaving together, interlacing.*] Cicer. 5. de Finib. Pennarumque contextu corpori tegumenta faciebat.

Cōntexīo, f. t. συμπλοκή, Contextus. [Pol. *Zlaczenie.* Vng. *Iedsenatöszue foglalás, öszue foglalás, öszue szövés.*] Macrob. Comment. in Somn. Scip. lib. 1. c. 2. Contextio narrationis per turpia & indigna numinibus ac monstro similia componitur. Idem Satur. lib. 7. c. 6: Et ita contextionis asseclione variatum est.

Cōntextē, adverbium. Conjunctè. [συνυφασμένως, συμπεπλεγμένως. Gall. *Sans interruption l'vn estant tissu & ioint avec l'autre.* Ital. *Senza divisione ò interpositione alcuna.* Germ. Aneinander / ohn zertheilung. Hisp. *Texendo vno con otro, ayuntadamente.* Pol. *Zlaczenie spolnie.* Vng. *Egybe szöue.* Ang. *By weaving together without interruption.*] Cic. de Fato: Omnia naturali colligatione consertè contexteque fiunt.

Cōntextim, aliud adverbium.] κατὰ συνυφήν, κατὰ συμπλοκήν. Gall. *Par entretissure, par entrelacement, tout d'vn train.* Ital. *Congiuntamente.* German. Mit zusammen flechtung / durch zusammenfügung. Hispan. *Texendo vno con otro ayuntadamente.* Polon. *Spolnie splecionie.* Vngar. *Öszue szövve, öszue verve.* Ang. *Of one piece, without interruption.*] Plinius libro 10. capite 33: Turdi in cacuminibus arborum luto nidificantes, pene contextim in secessu generant.

Cōnticĕo, es, penultima correpta, n. s. Simul cum cæteris taceo, reticeo. [חרש *charasch* דמם *damah* κατασιγάω. Gall. *Se taire tous ensemble, ne dire vn seul mot.* Ital. *Tacere insieme.* Germ. Sampt andern still schweigen. Hisp. *Callar con los otros.* Pol. *Zamilczam mielcze.* Vngar. *Egyetemben hallgatok.* Ang. *To be still or keep silence.*] Virgilius 2. Aeneid. Conticuère omnes, intentique ora tenebant. Cic. in Catil. Recitatis literis debilitatus atque abjectus, conscientia convictus repentè conticuit.

Cōnticēsco, is, n. t. Cum aliis tacitus fio. [κατασιγάω. Pol. *Zamilczam.* Vngar *Egyetemben hallgatni fogok.* Ang. *To hold peace suddenly.*] Plin. l. 11. c. 10: Tum repentè omnes conticescunt.

Cōnticĭnĭum noctis, Primum tempus, quo omnia quiescendo conticescunt. [ἀωρὶ νύξ, νυκτὸς ἀωρὶ. Gall. *Le temps de la nuict en toutes choses se taisent.* Ital. *Il tempo de la notte nel quale non si sente vn zitto.* Germ. Das erste theil der nacht / da alle ding schlaffen vnnd still schweigen. Hisp. *La media noche quando todos callan.* Pol. *Pierwszy.* Vngar. *Első álom tsendességy.* Ang. *The tyme of night when all thinges be quiet and still.*] ex Polluce. Plaut. Asinar. Redito huc conticinio. Macrobius tamen & Censorinus Conticinium vocant, eam partem noctis, quæ est inter gallicinium & diluculum: & inde dictum volunt, quòd galli tum conticescant. Vide ea quæ suprà annotavimus in dictione Dies.

Cōntigno, as, quasi tigna conjungo [קרה *keràh.* στεγάζω, συνδοκόω. Gall. *Asseoir les solives en vn estage de maison, & les compasser.* Ital. *Congiungere travi.* Germ. Zusammen zimmern oder fügen. Hisp. *Sobradar con tablas.* Pol. *Spajam, zlaczam.* Vngar *Szarufa gerendákkal foglalom.* Ang. *To rafter or planke an house.*] Plin. lib. 8. c. 3: Gedrosos, qui Arbin amnem accolunt, Alexandri Magni classium præfecti prodidère, in domibus fores maxillis belluarum facere, ossibus tecta contignare, ex quibus multa quadragenûm cubitorum longitudine reperta. De belluis Indici maris. Cæsar 2. bell. Civil. Et quicquid est contignatum, cratibus consternitur.

Cōntignātĭo f. t. [מקרה *mekareh.* ἀπὸ τῶν δοκῶν ἢ τῶν σανίδων κατασκευή, στέγη. Gall. *Estage, solier, planche de maison.* Ital. *Vn tavolato, vn travamento, vn solare.* German. Ein zusammenfügung einer böne in einem Hauß. Hisp. *El sobrado ò entresuelo.* Pol. *Poklad, pietr.* Vng. *Szarufa gerendákkal foglalás.* Ang. *Rafting or planking of an house.*] Quæ est solarium domus, sive stratum sit gypso, lateribusve sive non stratum, qualia ferè sunt solaria domorum in Apulia. Eoque pro miraculo apud Livium refertur, bovem in tertiam contignationem conscendisse. Plinius: Sesquipedalis paries, non plus quàm unam contignationem toleret. σανίδωμα. Est enim superior & inferior contignatio. Galli *Estages* vocant.

Cōntĭnĕo, es, pen. corr. continui, contentum. act. t. Comprehendo, complector, includo concludo, cohibeo. [כלכל *kilkel* [illegible] *achaz* חזק *hech* [illegible] λαμβάνομαι. Gall. *Contenir, tenir serré & fermé, retenir.* Ital. *Tenere, contenire.* German. Zusammen halten / enthalten. Belg. In handen begrepen. Hispan. *Tener.* Pol. *Zatrzymiwam zwiazagam, dzierze.* Vngar. *Megtartom.* Ang. *To refraine or contene, to hold fast, to withhold.*] Plaut. Rud. Perii, animo male fit: contine quæso caput. Idem Cas. Contine pectus, face ventulum amabò pallio. Continemus fluvium suo alveo, aut ripis, aut belluas septis. Item: Continemus nos domi, quum in publicum non prodimus. ¶ Ponitur aliquando pro moderari, temperare vel coërcere. κατέχειν. Vnde Continens ἐγκρατὴς, pro abstinente & integro: cujus contrarium est Incontinens, ἀκρατής. Lactant. lib. 1: Da libidinosum, adulterum, ganeonem, jam sobrium castum, continentem videbis. ¶ Aliquando est intra se tenere. περιέχειν. sic dicimus, Vrbem continere homines, & Locum continere locatum. ¶ Aliquando continuare. συνέχειν: unde & Continens dicitur continuatum, τὸ συνεχές. Livius: Continens Imperium usque ad nos habebitis. Suetonius in Caligul. Per hunc pontem ultrò citroq; commeavit, biduo continenti, id est, continuo. Curtius: Omnia velut continenti incendio ardere visa. Cic. 1. Tusc. Sed nihil te interpellabo: continentem orationem audire malo. Item lib. 2. Offic. pro simul tenere posuit, συνέχειν, & quasi invitum tenere, quum inquit: Nec ulla res tam vehementer Rempublicam cōtinet quàm fides.

Cōntĭnēns, participium, Continuatus, junctus, affixus, conjunctus. [סמוך *samuch* חבל *hebel* συνεχὴς, συνεχής. Gall. *Ioignant, s'entretenant, contenant.* Ital. *Che contiene.* Germ. Das zusammen haltet. Hisp. *Lo que tiene alguna cosa.* Pol. *Spolem trzymajacy, powsciagliwy.* Vngar. *Mező, egymás mellett való, öszue foglalható.* Ang. *Ioyning one vpon another, continuel without interruption.*] Cic. in Epist. Cappadociæ pars quæ cum Cilicia continens est. Idem de Natur. Motus sensui conjunctus & continens. ¶ Aliquando ponitur pro proximus. Idem de Fato: Proxima & continens causa movet assensionem. ¶ In continenti, sub tempore: Pro statim. Vlpian. in l. quod ait lex. ff. ad legem Iuliam de Adulteriis: Quod ait lex, In continenti filiam occidat, sic erit accipiendum, ne occiso hodie adultero reservet, & post dies filiam occidat, & contra: debet enim propè uno ictu & uno impetu utrunque occidere, æquali ira adversus utrunque sumpta. ¶ Aliquando pro temperans. [מתאפק *mithappek* ἐγκρατής. Gall. *Continent, modeste, sobre.* Ital. *Continente, temperato.* German. Der sich enthaltet / keusch mässig. Hisp. *Aquel que se tiene de los deleytes.* Vng. *Magát meg tartóztató, mértékletes.* Ang. *Temperate, sober.*] Terent. in Eunuch. Hoc nemo fuit Minus ineptus, magis severus quisquam, nec magis continens.

Cōntĭnēns, n. t à Rhetoribus accipitur pro firmamento orationis, τὸ συνέχον Cic. in Topic. Quibus autem hoc qua de re agitur, continetur, hæc Continentia vocentur, quasi firmamenta defensionis: quibus sublatis defensio nulla sit. ¶ Accipitur item continens pro continuo, sive propinquo. Vnde Vlp. scribit continentes provincias accipi debere, quæ Italiæ conjectæ sunt. Tryphon. de Excusatione tut. l. Titius testamento Romæ concepto, aut in continentibus, subaudi locis.

Cōntĭnēns verò fœminini generis, sumitur pro terra, quæ non est insula, quam vulgò *Terram firmam* appellant, qualis est Italia. [יבשה *iabbesch* ἤπειρος. Gall. *Terre ferme.* Ital. *Terra ferma.* Germ. Ein aneinander hangend erdtrich / welches kein Insel ist. Hisp. *Tierra firme.* Pol. *Ziemia rowna gdzie niemasz wyspow, rowmna.* Vng. *Föld, szaraz.* Ang. *Sure ground or earth.*] ut, Ex Sicilia ad continentem parum intercapedinis est. ¶ Nam insula est, quæ mari circundatur, ut Sicilia, Sardinia. ¶ Chersonesus autem peninsula dicitur, quæ penè tota mari circundatur, aliqua tamen sui parte continenti conjungitur, ut Peloponnesus. ¶ Isthmos verò est angusta terra peninsulam cum continente conjungens.

Cōntĭnēntĭă, f. p. fit a Continens: Temperantia, virtus voluptati resistens: [ἐγκράτεια. Gall. *Continence, abstinence, sobrieté.* Ital. *Continenza, temperanza.* German. Enthaltung / mässigkeit. Belg. Onthoudinghe. Hispan. *Temperança, aquella obra de se contener de deleytes.* Pol. *Powsciagliwosc, strzmiezliwosc.* Vngar. *Mértékletesség.* Ang. *Temperance, sobrietie, encinsi of the affections.*] de qua Cicer. lib. 2. Offic. Sed valetudo sustentatur notitia sui corporis, & observatione earum rerum quæ aut prodesse solent aut obesse: & continentiam in omni victu, omnique cultu corporis tuendi causa, & in prætermittendis voluptatibus. Huic contraria est incontinentia, ἀκρασία. ¶ Continentia interdum ponitur pro retentione. Suetonius in Claudio: Dicitur etiam meditatus edictum, quo veniam daret, flatum crepitumq; ventris in convivio emittendi: cùm periclitatum quendam præ pudore ex continentia reperisset.

Cōntĭnēntĕr, adverbium, Modò significat parcè, sobriè, & pudicè. [בעל *bal.* ἐγκρατῶς, σωφρόνως. Gall. *Sobrement.* Ital. *Continentemente, sobriamente.* Ger. Mässiglich. Belg. Matelick. Hisp. *Continentemente, templadamente.* Pol. *Mierno, powsciagliwie.* Vng. *Mertékletessen.* Angl. *Soberlie, temperatlie.*] Plaut. Quanquam illum pater arctè & continenter habet. Modò assiduè [συνεχῶς. Gall. *Continuellement, tout d'vn tenant, tout de suite.* Ital. *Congiuntamente.* Germ. Stättigs / aneinander / für vnd für. Hisp. *Ayuntadamente, continuamente.* Pol. *Ustawicznie.* Vng. *Szüntelen.* Angl. *With continuation or continuallie.*] Idem: Trium dierum sitim, continenter tulit. Cæsar: Belgæ cum Germanis bellum continenter gerebant. Contrarium eius est, Incontinenter: hoc est, intemperanter, & impudicè, ἀκρατῶς, ἀσελγῶς.

Cōntentŭs, a, um, quum est participium à contineor, significat

illud quod ab alio continetur. [מוכל muchál. περιεχόμενος. Gall. *Contenu & compris, content.* Ital. *Contento, contenuto.* Germ. Das von einem andern enthalten / oder zusammen gehalten wirdt: item, vernügt. Belg. *Tevreden / vernegt.* Hisp. *Contento.* Pol. *Spolne trzimanie.* Vngar. *Bé foglaltatot, valamiwl tartatot* (item) *meg elégödöt* Ang. *That is contened.*] Quando verò significat eum qui animo satiatus est, neque quicquam prætereà desiderat, αὐτάρκης, nomen est, non participium: quandoquidem neque tempus retinet, neque significationem. Terent. in Eunuch. Neque tu uno contenta eras, neque solus dedit. Vnde superflua videtur prolixa illa apud Vallam disputatio, an Contentus activam retineat sui verbi significationem, an passivam, quum omnino verbi sui significationem non retineat. Neque enim Contentus is dicitur, qui continet, aut qui continetur: sed qui nihil extra sortem suam desiderat. ¶ Ponitur interdum in genitivo: ut Velleius Paterculus Histor. 2: Sed minus honoratus quippe vixit angusti clavi penè contentus. Subaudi honore vel dignitate. ¶ Contentus ad: Cic. in Paradox. Opinor in eo cui tanta possessio est, ut ad liberaliter vivendum facilè contentus sit. ¶ Cum infinitivo. Plin. Epist. 223. Contentus fueram hoc solum scribere tibi. ¶ Est etiam contentus participium à Contendor, idem significans quod adductus, astrictus. [ἐντεταμένος. Vng. *Meg vonyatot, szoritatot.*] Cicer. 1. Tusc. Balistæ lapidum, & reliqua tormenta telorum eò graviores emissiones habent, quò sunt contenta atque adducta vehementiùs.

Cōntĭnŭŭs, continua, continuum, Perpetuus, contineus, perennis [סמוך *samúch* תמיד *tamídh*, ἀδιάλειπτος. Gall. *Continuel, s'entretenant.* Ital. *Continuo, senza intervallo.* Ger. Das aneinander hanget / und nicht zertheilt ist. Belg. *Na den andern vervolgens.* Hisp. *Cosa continua ò continuada.* Polon. *Nierozdzielny, społem sie trzimaiacy.* Vng. *Szüntelen valo, merö.* Ang. *Continuall, without interruption.*] Plautus in Mil. Quin ubi triduum continuum fuerit, jam odiosus fiet. Plinius in Epistol. Littus ornant varietate gratissima, nunc continua, nunc intermissa tecta villarum. ¶ Continuus aliquando pro assiduo, ut Continuus Principis. Corn. Tacitus: Cocceius Nerva continuus principis.

Cōntĭnŭo, continuas, act. p. Persevero, perago. [הוסיף *hosíph* האריך *heerích* ערך *aródh* שקד *schakádh* διατελέω. Gall. *Continuer, ne cesser point, faire tenir ensemble.* Ital. *Continuare, perseverare.* Ger. Etwas fürtrucken / und aneinander etwas thun. Belg. *Voldoen / ten eynde toe volvoeren.* Hisp. *Continuar.* Pol. *Dokonca iakem poczal odprawie.* Vng. *Szüntelen, és állhatossan mivelöm.* Angl. *To continew or perseuere.*] Apuleius: Scaphas ascendere, mari iter continuare. Plin. libro 14. cap. 22: Biduo duabusque noctibus perpotationem continuavit. ¶ Continuari, pro Finitimum esse. Tacit. Sictionibus Sitonum gens continuatur. ¶ Continuare domos mœnibus, pro Conjunctim extruere. Livius libro 2. Decad.

Cōntĭnŭātĭo, verbale, f. t. perpetuitas. [ערך *érech*, συνέχεια. Gal. *Continuation, entretenement de l'vn à l'autre.* Ital. *Intratenimento, continuatione.* Germ. Vnunderläßliche fürtruckung oder beharrung eines dings. Hisp. *Continuacion.* Pol. *Trwanie wziecy, wiecznosc, złaczenie.* Vng. *Szüntelen valóság.* Ang. *Perseuerance, continewing or a ioyning together without interruption.*] Cicero 1. de Natura deorum: Est mirabilis quædam continuatio seriesque rerum, ut alia ex alia annexa, & omnes inter se aptæ, colligatæque videantur.

Cōntĭnŭĭtās, tatis, f. t. Continuatio. [συνάφεια. Polon. *Vstawicznosc.* Vngar. *Szüntelen valóság.* Angl. *Continuation without interruption.*] Plin. lib. 8. cap. 30: Collum & juba continuitate spinæ porrigitur, flectique, nisi circumactu totius corporis nequit.

Cōntĭnŭò, adverbium, Statim, confestim, illicò. [פתאם *pêthah*, παραυτίκα. Gal. *Incontinent, tout sur le champ, tantost.* Ital. *Di fatto, di subito, in continente.* German. Behend / von stund an / eins wegs / unverzogenlich. Hisp. *Luego sin medio.* Polon. *Hned, ne tich miasl.* Vng. *Mingyarást.* Ang. *Incontinent.*] Terentius in Eunuch. Continuò accurrit ad me. ¶ Eleganter etiam ponitur interrogativè, vel negativè pro Num ideo? vel Non ideo. Negativè. Cic. pro Rosc. Amph. Non continuò, si me in gregem sicariorum contulerim, sum sicarius. i. non ideo sequitur me esse sicarium. Interrogativè, 2. de Orator. At si illæ seditiones saluti huic civitati fuissent, num continuò, si quis populi motus factus esset, id C. Norbano in nefario crimine atque in fraude capitali esset ponendum? Num continuò dixit, pro Num ideò.

Cōntĭnŭē, aliud adverbium, Assiduè, continenter. [תמיד *tamídh*. συνεχῶς, ἐνδελεχῶς. Gal. *Continuellement, sans cesse, sans intermission.* Ital. *Senza intermissione, continuamente.* Ger. Vnunderläßlich / stäts aneinander. Hisp. *Continuamente sin intermission.* Pol. *Vstawicznie, bezprestanku.* Vng. *Szüntelenül.* Ang. *Without interruption.*] Quintilianus libro 2: An virtus sit Rhetorica, Qui grana ciceris ex spatio distante missa in acum continuè & sine frustratione inserebat.

Contĭnŭātē, adverbium, Sine intermissione. [ἀδιαλείπτως. Pol. *Bez przestanku.* Vng. *Szüntelenül.*] Cornel. Fronto lib. de verborum nominumq; differentiis.

Cōntingo, gis, contigi, contactum, act. t. Tango, attingo. [נגע *naghâh* תפש *taphá ch*. ἅπτομαι, προσάπτομαι. Gall. *Attoucher.* Ital. *Toccare.* Germ. Anrüren. Belg. *Aenraeten.* Hisp. *Tocar.* Pol. *Dotikam sie.* Vng. *Meg illetöm.* Angl. *To touche, to come vnto.*] Columel. libro 1: Plurimis & his angustis illustratum fenestris, atq; à terra sic editis, ne manu contingi possint. Virg. 2. Aeneid. -funemq; manu contingere gaudent. ¶ Ponitur & pro accidere, sive evenire: sed hoc duntaxat in tertiis personis. [נפל *naphál*. ὑπάρχειν, ἐνδέχεσθαι. Gall. *Auenir, escheoir.* Ital. *Accadere.* Germ. Etwas begegnen / widerfahren / beschehen. Hisp. *Acontecer.* Pol. *Trafia sie.* Vng. *Törtenik, esik.* Ang. *To happen or chaunce.*] Cicer. 5. Tuscul. Quod non modò singulis hominibus, sed potentibus populis contingit. Impersonale verò cum infinitivo: ut, Contingit mihi esse fœlici vel fœlicem. ¶ Quandoque absolutè, ut apud Terentium: Hant mihi expetivi, contigit: Conveniunt mores. Ex quo datur intelligi, non semper servari quod ajunt, Contingere esse de malis, quæ sumus veriti, Obtingere de optatis, Accidere de inopinatis, tàm bonis quàm malis. ¶ Contingere alicui rei, pro Contiguum esse. Cæsar lib. 1: Ita ut radices montis, ex utraq; parte, ripæ fluminis contingant. ¶ Contingunt corpus amurca: id est, ungunt, tingunt. Virg. 3. Georg. Sale aliquid contingere, Salire. Ibidem. Suetonius in Galba, cap. 2: Neroni Galba successit nullo gradu contingens Cæsarum domum.

Cōntĭngēns, participium. [נוגע *nogéah*. ἐφαπτόμενος, ἀντιπτώσιμος. Vn. *Meg illetö.* Ang. *Which toucheth another.*] Cic. lib. 2. de Divin. Docet enim ratio mathematicorum, quanta humilitate luna feratur terram penè contingens.

Cōntĭngēns, nomen adjectivum, Fortuitus: [Vngar. *Történet szerent valo.* Ang. *That happeneth or chaunceth.*] unde à Dialecticis *Contingentia* dicuntur quæ in utranque partem accidere possunt.

Contāctŭs, participium: [נגוע *naghúah*. συναφθεὶς, ψαυσθεὶς. Gall. *Attouché.* Ital. *Toccato.* Germ. Berürt. Hisp. *Tocado.* Pol. *Dotkniony.* Vngar. *Meg illetetöt, tapasztaltetot.* Ang. *Touched.*] ut Contactus religione dies Livius: Si diem contactum religione, insignemque nomine ejus loci timeant Romani.

Cōntāctŭs, hujus contactus, nomen. [נגע *néghah*. ἁφή, συναφεία. Gal. *Attouchement.* Ital. *Toccamento.* Germ. Berürung / oder anrürung. Hisp. *El toque.* Pol. *Dotkniemie.* Vng. *Illetés, tapasztalás.* Ang. *A touching.*] Col. lib. 13. c. 3: Contactu ejus languescunt incrementa virentium.

Cōntĭgŭŭs, a, um. Quod contingit. [סמוך *samúch*. συνεχής, ἐχόμενος. Gall. *Joignant & touchant contre.* Ital. *Vnito, che si tocca.* Germ. Anrürend / anstossend. Hisp. *Cosa que toca vna con otra.* Pol. *Przilegly, gmoim złaczony.* Vngar. *Azmi máshoz magát foglallia, másholott, öszveszeröl.* Angl. *That toucheth & is verynigh.*] Plin. lib 2. c. 9: Sed aliàs admota cœlo, aliàs contigua montibus. Ovid. 4. Metam Contiguas habuêre domos.

Cōntāgĭum, n. s. & Contagio, & Contages, penultima producta, Morbus qui ex contactu contrahitur, ex Con. & Tago, is, quod est tango. [טמאה *tumeáh*, συνάφεια. Gall. *Attouchement, ou contagieuse, mal qu'on prend ou baille à celuy qui attouche ou hante avec.* Ital. *Male attaccaticcio.* Germ. Erbkrandheit / erbsucht / ein kranckheit so einer auf belastung des andern erbet. Belg. *Een besmettelicke siecte.* Hisp. *La dolencia que se pega.* Polon. *Choroba ktora stoknienia pannie, dziedziczna choroba przimioe.* Vn. *Ragado nb.* Ang. *A contagion, infection.*] Virgilius: Dira per incautum serpant contagia vulgus. Juvenalis: Cretice pellucet, dedit hanc contagio labem. Cicer. 1. Offic. Contagiones malorum, quæ ab uno profectæ manant latiùs. Lucr. lib. 14: Quæ contage sua palloribus omnia pingunt.

Cōntāgĭōsŭs, a, um, adjectivum: [ὁ ἐκ τῆς συναφείας φθοροποιός. Gall. *Contagieux, qui gaste quand on approche de luy.* Ital. *Contagioso, che infetta altri col suo male.* Germ. Erblich / das auf betastung ein anderer erbt. Hisp. *La cosa que essi pega.* Pol. *Zarazliwi przimiotliwi.* Vng. *Ragado.* Ang. *Very contagious, which infecteth, when one approcheth.*] ut, Contagiosa febris, Contagiosus morbus, & pestis contagiosa à Celso dicuntur, quibus qui laborant, solo contactu alios inficiunt.

Cōntĭnŭo, continuas, & Continuus, Vide CONTINEO, nes.

Cōntōllo, is ere. [συναίρω. Polon *Kłusze.* Vngar. *Föl emelöm.*] Plautus Aulul. Contollam gradum: id est, conferam gradum.

Cōntŏphŏrī, [κοντοφόροι. Polon. *Iazda zrobalnami.* Vng. *Kopiás, dárdás.* Equitum genus, qui in bello contis utebantur: hoc est, hastis oblongioribus. Distinguit enim Julius Pollux li. 1. Onomastici: Equites in species septem. Hippotoxotas scilicet, doratophoros, contophoros, hippapistas, scenophoros, hippagogos, & amphippos: hoc est, desultorios.

Cōntŏr, aris, d. p. verbum deductum à conto nautarum pertica, qua illi maris profunditatem explorant, idem significans quod inquiro & tanquam tonto exploro. [חקר *chakár*. ἐξετάζω, ἀνιχνεύω. Gal. *Interroguer & demander, s'enquerir & s'informer.* Ital. *Scandagliare, cercare, investigare.* Germ. Erforschen / fleissig nachsuchen. Hisp. *Buscar, cercar.* Pol. *Dowiaduie sie spilno'iecia.* Vng. *Mosozok, keresök.* Ang. *To sounde or to feele the bottome.*] Ita scribendum est sine c per o vocalem: nam Cunctor alterius est significationis: quanquam chalcographorum quorundam imperitia in quibusdam exemplaribus alterum pro altero positum invenias. Cicero ad Attic. libro 11: Quumq; ex eo de me contaretur, eum sibi ita dixisse narrabat se mihi esse inimicissimum. Hinc fit compositum Percontor, diligenter & exactè inquiro, & percontator verbale.

Con-

Contorqueo, es, ere, In ambitum & gyrum torqueo, convolvo, deflecto. [קלע *kalah.* λυγίζω, σπένδω, συστρέφω. Gall. *Tordre, tortuer, faire our. er.* Ital. *Lanciare, torcere.* German. Umbtreiben/umbwenden/ krümmen. Hisp. *Tirar lança ò piedra.* Polon. *Obracam: kr*[illegible] Vngar. *Meg tsavarom, öszue gömbölitem, öszue öszue ömmagam.* Ang. *To winde or wreath about, to tourne roun d.*] Plin. lib 11. c.37. Erecta autem, rugarumq; ambitu contorta. Cic. 2. de Natura deorum: Non est enim ætheris ea natura, ut vi sua stellas complexa contorqueat. Ibidem li.3. Ac quàm rhetoricè, quàm copiosè, quas sententias colligit? quæ verba contorquet? ut libere cuivis rhetori intelligas.

Contortus, a, um, participium, Distortus. [מעוקל *mehuvvásl.* עקש *ikkesh.* עקל *akal* מעקש *mehukkásch* נפתל *naphtúl* συστραμμένος. Gall. *Tors, recoquil.* Ital. *Torto, distorto.* Germ. Umbgetehrt/ gekrümbt. Hisp. *Torcido.* Pol. *Nakierowany, nachylony.* Vngar. *öszue sörött, ki maradozott, öszue vüs zavart.* Angl. *Writhed, made crooked, curled or wrinckled.*] ¶ Et contortæ res, dicuntur perplexæ & perturbatæ, & sibiipsis minimè cohærentes. συμπεπλεγμένα. Cicero primo de Orat. Contortas res, & sæpè difficiles necessariò perdiscimus.

Contortulus, diminutivum à Contortus. [Polon. *Nakreczony.* Vng. *öszue sö redő, stettske.* Angl. *Wrested, wreithed, intricated.*] Cic. lib. 4. Tusc. Sitne igitur malum dolere, nécne, Stoici viderint, qui contortulis quibusdam ac minutis conclusiunculis, nec ad sensus permanentibus, effici volunt, non esse malum dolorem.

Contortio, onis, f. t. Flexio. [עקשות *hikke chúsh* פתלתל *mahakásch* συστροφή, στρέψις. Gall. *Tors, retorsement.* Ital. *Torcimento.* Germ. Umbwendung/ umbtreibung. Hispan. *Torcimiento.* Pol. *Obrócenie, krzywanie.* Vngar. *öszue tekergetés, tétovázás.* Angl. *Wresting, wrething, or turning round.*] Cicero de Fato: Majus est enim has contortiones orationis, quàm signorum ortus, obitusq; perdiscere.

Contortè, adverb. Obliquè. [συνεστραμμένως. Gal. *Tortuement, obscurement.* Ital. *Aviluppamente, & obscuramente.* German. Verwirrlich/mit verbundung. Hisp. *Torciendo, obscuramente.* Polon. *Mętnie, wikłanie.* Vngar. *Horsogon, tsavarva, tekerg ue.* Angl. *A wrie, obscurelie, intricatlie.*] Cicero primo de Invent. Hic considerandum erit, ne quid perturbatè, ne quid contortè dicatur.

Contorquendus, Cicer. 2. de Orat. Qui tanquam machinatione aliqua tùm ad severitatem, tùm ad remissionem animi, tùm ad tristitiam, tùm ad lætitiam est contorquendus.

Contortuplicare, Contortè plicare. [עקל *hikkel* συμπλέκειν. Gall. *Plier tortuement.* Ital. *Piegare tortamente.* German. Verwirren/ und krumb zusammen wicklen. Hispan. *Torciendo doblar, plegar.* Pol. *Motacż, wikłacż.* Vngar. *öszue tekergetem, körösztül kosul öszue rántsolny.* Ang. *To fold or wrappe together or plaitte awrie.*] Plaut. in Persa: Ita sunt Persarum mores, longa nomina, Contortuplicata habemus: Hoc est, adeò dura & quasi confragosa, ut vix efferri possit.

Contra, [לנגד *neghéd* נכח *nochách.* ἀντί, κατά. Gall. *Contre,* Ital. *Contro.* German. Wider / entgegen. Belg. Teghen. Hispan. *Contra.* Polon. *Przeciwko, naprzeciw.* Vng. *Ellenbe, ellen* (& cum affixis) *ellenem, ellened, ellene.* Ang. *Against.*] cū accusativo, Præpositio est quæ & separatur, & componitur significatque Adversum, locumque vel personam designat. Separata est apud Virgilium: Contra Neptunum & Venerem, contraque Minervam. ¶ Componitur autem cum dictionibus incipientibus à d, ut Contradico, e, ut Contraeo, u, ut Contravenio. ¶ Invenitur etiam Contrà, pro E regione, sive Ex opposito, ἐναντίον: & hoc tàm cū casu, quàm sine casu. Virg 1. Aeneid. Italiam contrà. Iuvenal. stat contra, stariq; jubet. Virgil. 3. Aeneid. Contrà elata mari respondet Gnossia tellus. Plaut. in Amphit. Hostes crebri cadunt, nostri contrà ingruunt. ¶ Ita Contra se, ἐκ τοῦ ἐναντίου αὐτοῦ, è regione sui. Suet. in Caligula: Qua epulatione, equiti Romano, contra se hilariùs, avidiusque vescenti partes suas misit. ¶ Aliquando ponitur pro vicissim, ἀντιπάλιν. Terent. in Adelph. In eo me oblecto solùm, & charum ille ut item contra me habeat, facio sedulò.

Contractus, Vide CONTRAHO.

Contradico, n.t. Refragor. [מאן *meén.* ἀντιλέγω. Gall. *Contredire.* Ital. *Contradire.* Germ. Widerreden/ widersprechen. Belg. Teghen seggheu. Hisp. *Contradezir.* Pol. *Przeciwmówię.* Vng. *Ellene mondok.* Ang. *To gaine say.*] Cic. Tusc. Vt quum is, qui audire vellet, dixisset quid sibi videretur, tum ego contradicerem. Idem 7. in Verr. Quàm palàm principes contradixerint.

Contradictum, cti, n.s. [Vng. *Ellene mondás.*] Quint. in Proœm. lib. 4. Dissolvere contradicta.

Contradictio, verbale, f.t. [ἀντιλογία. Gal. *Contradiction, obiection contre ce qui est proposé, contredit.* Ital. *Contradittione.* Germ. Widersprechung / widerlegung. Hispan. *Contradicion.* Pol. *Przeciwmowa.* Vngar. *Ellene mondás.* Ang. *Gaine saying.*] Quintil. libro 2. capite 18. Ponuntur hæ quandoque in secundo. Cicer. de Orat. contradictiones. Id est, Instantiæ & objectiones quas vocant.

Contradictor, verbale à Contradico. [ἀντίλογος. Pol. *Przeciwnik, mówiący.* Vng. *Ellenemondó.*] Vlp. D. li. 40. Tit. 12. l. 27. Quod si is qui, ro libertate sua litigat, desit. Contradictor verò præsens sit &c Et Titul. 16. l. 3. Cum non justo contradictore quis ingenuus pronunciatus est.

Contrado, dis, penult. prod. (συμπαραδίδωμι) Idem quod simplex trado. Lucr. lib. 1. Multaque præterea tibi possum commemorando Argumenta, fidem dictis contradere nostris.

Contraeo, is, ἀντιπαρέρχομαι, vado contrá.

Contraho, is, contraxi, contractum, Colligo, & in unum congrego. [אסף *asáph* קבץ *kibbéts* משך *maschách* συστέλλω, συνάγω. Gall. *Attirer ensemble, amasser, serrer, presser.* Ital. *Restringere, cavare.* Germ. Zusammen ziehen. Belg. Tesamen trecken. Hisp. *Estrechar ò encoger.* Polon. *Zciągam.* Vng. *öszue vonyom.* Ang. *To draw or gather together.*] Lactant. lib. 3. Prætereà ut ad se multitudinem contrahat. Virgil. 3. Aeneid. cōtrahimusq; viros. Pomponius Lentul. & Marcel. Epist. Attic. libro 8. Vos hortor, ut quodcunque militum contrahere poteritis, contrahatis. Contrahere auxilia, apud Liv. de bell. Punic. Contrahere pecuniam. Plin. Epist. 31. Contrahere amicitiam. Cic. de Amicit. Quæ in rerum natura, totoque Mundo constarent, quæque moventur, ea contrahere amicitiam, dissipare discordiam. ¶ Quandoque ponitur pro Facio, committo, συνάπτομαι, ut, Aes alienum contraxi. Plin. Epist. 55. Vt æs alienum exolveret, contractum ex pulcherrimis causis. Cicer. Quint. Frat. lib. 1. Constare inter omnes video, abs te summam adhiberi diligentiam, nullum æs alienum novum contrahi civitatibus. Idem ad eundem: Ea molestissimè homines ferre debent, quæ ipsorum culpa contracta sunt. ¶ Aliquando pro paciscor, & conventionem facio: συναλλάττω ut fit in emendis, vendendisque mercibus. Idem lib. 3. Offic. Tollendum est igitur ex rebus contrahendis omne mendacium. Et lib. 1. Nulla vitæ pars neq; publicis, neq; privatis, neq; forensibus, neq; domesticis in rebus, neq; si tecum agas quid, neque si cum altero contrahas, vacare officio potest. ¶ Aliquando pro Constringo, astringo, & in angustum adduco, συστέλλω, puta quum nervi contrahuntur rigore, aut metu, ita ut extendi nequeant. Vnde contractio. συστολή. Idem 1. Tuscul. Sed eo quòd in hoc est, omnis animi contractio ex metu mortis. Et lib 4. Animosq; demittunt, & contrahunt, scilicet timore. ¶ Aliquando pro paro, & concilio, συνίστημι lib. 1. ad Herenn. A nostra persona benevolentiam contrahemus, si nostrum officium sine arrogantia laudabimus. ¶ Contrahere frontem, est fronti rugas inducere. συνάγειν τὸ μέτωπον. Plaut. in Prologo Amph. Quid? contraxistis frontem, quia tragœdiam dixi hanc?

Contractus, participium: [אסוף *asúph* קבוץ *kibbúts* נאסף *neesáph* מקבץ *mekubbats.* συνεσταλμένος, συνηγμένος. Gall. *Attiré, & amené ensemble, amassé, assemblé.* Ital. *Stretto, corto, e tirato.* Germ. Zusammen gezogen/ eyngezogen. Hisp. *Cosa estrecha y encogida.* Polon. *Zciągniony, skrócony.* Vngar. *öszue vonyatott.* Ang. *Drawen, broght or gathered together.*] us, Contractus exercitus. Liv. 7. bel. Prin. Contracta brevitas, Cic. 3. de Orat. Contractæ res, idem 1. Offic. Paupertas contracta, apud Horatium, &c. Contracta & astricta eloquentia putanda est Dialectica. Cic. de Clar. Orat.

Contractus, a, um, nomen ex participio, Brevis, astrictus. [Vng. *öszue vonyatott.* Ang. *Short, abredged.*] Cic. in Parad. Accipies igitur hoc parvum opusculum lucubratum his jam contractioribus noctibus. Columel. lib. 5. c. 5. Sed neq; spatiosiora, quàm decem pedum neq; contractiora quàm quatuor.

Contractus, us, ui, m.q. nomen: Iurisconsultis est, quum negotium inter duos plu. eve data opera geritur, ut vel uterq; invicem, vel alteruter obligetur, ut in emptione, venditione, locatione, conductione, &c. [Græci vocant συνάλλαγμα. Vngar. *Alkuvás, szerződés.*] Ang. *A bargaine, a covenante.*

Contractio, verbale, f.t. [קבוץ *kibbúts* συστολή, σύσπασις. Gall. *Retirement ou resserrement.* Ital. *Ristringimento.* Germ. Zusammenziehung. Hisp. *Estrechura o encogimiento.* Polon. *Zciągnienie, ściśnienie.* Vngar. *öszue vonyás.* Angl. *A gathering together, a shortning.*] Cicer 3. de Orat. Aut contractione brevius fieret, aut productione lōgius. Superciliorum remissio & contractio, apud eundem 3. Offic. Idem 4. Tuscul. Eodem enim in vitio est effusio animi in lætitia, quo in dolore contractio. ¶ Contractio dictionum apud veteres. Vocales sine vocalibus sæpè brevitatis causa contrahebant veteres, ut ita dicerent, mult' modis, vas' argentis, palm' & crinibus, tecti' fractis. Quid verò licentius, quàm quod hominum etiam nomina contrahebant, quò essent aptiora? Nam ut duellum bellum, & duis bis: sic Duellum eum qui Pœnas classe devicit, Bellum nominaverunt. Superiores autem appellati erant semper Duellii. Quinetiam verba sæpè contrahuntur, non usus causa, sed aurium. Quomodo enim vester axilla ala factus est, nisi fuga literæ vastioris? Quam literam etiam è maxillis, è taxillis, & vexillo, & paxillo, consuetudo elegans Latini sermonis evellit. Libenter etiam copulando verba jungebant, ut sodes pro si audes, sis pro si vis, Jam in uno Capsis tria verba sunt, ain pro aisne, nequire pro non quire, malle pro magis velle, nolle pro non velle, dein etiam sæpè, & exin pro deinde & pro exinde dicimus. Quid illud non olet unde sit? quòd dicitur cum illis: cùm autem nobis non dicitur, sed nobiscum: quia si ita diceretur, obscœnius concurrerent literæ, ut etiam modò, nisi autem interposuissem, concurrissent. Ex eo est mecum & tecum, non cum me & cum te, ut esset simile illis nobiscum atque vobiscum. Cicer. in Orat.

Contractiuncula, f.p. diminutivum. [συστολίον, μικρὰ καὶ ἀτελὴς συστολή. Vng. *öszue vonyásotska.*] Cic. 3. Tusc. Hoc detracto, quod totum est voluntarium, ægritudo erit sublata illa mœrens: mor-

fus tamen & contractiunculæ quædam animi relinquentur.

Contrecto, as, are, frequentativum à contraho. Attingo, frequenter tango. [*mischschisch ghishshesh*, ψηλαφῶ. Gall. *Attoucher souuent & manier*. Ital. *Maneggiare, tocare spesso*. Ger. *Offt berüren, betasten*. Belg. *Aentasten*. Hispan. *Tratar y tocar entre las manos, ò muchas vezes*. Pol. *Dotikam sie*. Vngar. *Tapogatom*. Ang. *To touche and handle often*.] Colum. lib. 12. c. 4. Ne contrectetor pocula. Plin. lib. 28. c. 2. Capillum verò contrectari, contra defluvia, &c. Oculis contrectare. Tacit. lib. 2. Nam quò pertinuit nudare corpus, & contrectandum vulgi oculis permittere.

Contrectatio, onis, f. t. Attrectatus. [ψηλάφησις. Gall. *Attouchement, maniement*. Ital. *Maneggiamento*. Germ. *Berürung, handlung*. Hisp. *Aquel tratar entre las manos*. Pol. *Dotknienie*. Vngar. *Tapogatas*. Ang. *Often touching or handling*.] Cicer. 1. de Natura deorum: Quod ni ita esset, cur non gestiret taurus equæ contrectatione, equus vaccæ.

Contrectabiliter, adverb. [ψαυστῶς, ψηλαφητῶς. Vngar. *Tapogatva*.] Lucret. lib. 4. levissima corpora debent Contractabiliter caulas intrare palati.

Contraliceor, eris, eri, Ex adverso liceor. [Gall. *Mettre & dire à l'encant contre quelqu'vn*. Ital. *Mettere all'incanto contra alguno*. Germa. *Einem vberbieten, mehr auff ein ding bieten dann ein anderer*. Hispan. *Poner en almoneda contra alguno*. Polon. *Wiecey za rzecz podawacz nizli ktori nizdrugy, podkupiam*. Vngar. *Valamineknek árrat föl verém*. Angl. *To price or cheapen against any*.] Cæsar 1. bell. Gall. Propterea quòd illo licente, contraliceri audeat nemo.

Contrapositus, adjectivum, Pro opposito. [*ascher chenegdedh*, ἀντιθετ. Gall. *Contreposé, mis au contraire*. Ital. *contrapposto*. Germ. *Entgegen gesetzt*. Hisp. *Contrapuesto*. Polo. *Przeciwko postawiony*. Vngar. *Ellembe vettetött*. Angl. *Laid or set against*.] Quint. De æquo, vero, justo, bono, deq; iis quæ sunt contraposita, disputat.

Contrarius, à Contra fit, significatq; oppositi & repugnans. [*ascher heneghedh*, ἐναντίος. Gal. *Contraire, repugnant, opposite*. Ital. & Hispan. *Contrario*. Germ. *Widerig, streitig, entgegen gesetzt*. Pol. *Przeciwny*. Vng. *Ellenközö*. Ang. *Contrarie*.] Ex quo contrarior, ἐναντιοῦμαι, verbum repugno, adversor: quod apud idoneos non reperitur, licet Priorius ponat. Contrarium est quod cum ipsa repugnat. Dialectici in Topicis faciunt quatuor species. Relationem: ut, pater, filius: dominus, servus: ingenuus, libertinus. Privationem: ut, Cæcitas. Contradictionem: ut, Sempronius non est obligatus: & contrarietatem ut, albedo, nigredo. Contraria sunt, quum alterum ait, alterum negat. Cicero Acad. 4. Contrariorum genera multa, unum eorum, quæ in eodem genere plurimùm differunt: eodem autem genere dicuntur, quibus propositis occurrunt tanquam è regione contraria, ut celeritati tarditas. Hæc quæ ex eodem genere sunt, appellantur adversa: ut, si stultitiam fugimus, sapientiam sequamur. Sunt valde contraria alia quæ appellantur negantia & apophatica Græcè, contraria aientibus: ut, si hoc est, illud non est. Sunt contraria, quæ privantia licet appellemus Latinè, Græcè appellantur στερητικά: præpositio enim In, privat verbum ea vi quam haberet, si In, præposita non fuisset, ut, dignitas, indignitas: humanitas, inhumanitas. Cic. de Vniversitate: Eos qui propè populentur, contrariaque regione, aut ponè quos, aut antè labantur, &c. Cicer de Inven. Contrarium est, quod positum in genere diverso, ab eodem, cui contrarium esse dicitur, plurimùm distat.

Contrarietas, atis, [ἐναντιότης, vel ἐναντίωσις. Pol. *Przeciwnosc*. Vng. *Ellenközes*. Ang. *Contrarie linganesse standing*.] Macrob. lib. 2. Comment. c. 14. Nunquam fieri potest ut circa unam eandem que rem, uno eodemq; tempore contrarietates ad unum idem que pertinentes eveniant.

Contrariè, adverbium. [*lehéhebh nochá hehéneghedh* ... ἐναντίως. Gal. *Au contraire, au reb ours*. Ital. *Al contrario, alla riversa*. Ger. *Widerwertiglich, entgegen, darwider*. Hispan. *Al contrario*. Pol. *Rzeczne, opaczne*. Vng. *Ellembe, ellenközöe*. Ang. *On the contrarie*.] Cicer 1. de Orat. In quo aut ambiguè quid sit scriptum, aut contrarié.

Contrasto, as. Adversor, repugno, resisto [*satán* ἀνθίστημι, ἐναντιοῦμαι. Gall. *Contrarier, repugner*. Ital. *Contrastare*. German. *Entgegen gehen*. Hispan. *Contradezir*. Vngar. *Ellene állok*. Ang. *To gainestand*.] Nævius: Contrastat mihi, nec me sinit loqui.

Contravenio, is, n. q. Ex adverso occurro, adversor, contrà pugno. [*ká áh lignméen* ἀνθίσταμαι. Gal. *S'opposer, contreuenir*. Ital. *Contraporsi*. German. *Entgegen kommen, entgegen gehn*. Hisp. *Contraponerse*. Pol. *Ku przeciwku isc, zachodze*. Vng. *Ellene megyök*. Ang. *To come on the contrarie, to oppone himselfe*.] Cæsar 7. bell. Gall. Hoc animo, ut si qua ex parte contraveniretur, acie instructa depugnarent. Cicero lib. 1. Tusc. Ego verò facilè sum passus, ne in mentem quidem aliquid contraveniret, ita isti faveo sententiæ.

Contremo, is, ere, pen. corrept. Tremo. [*raghàz* ... *raghá* ch. τρέμω, φρίσσω. Gall. *Trembler de peur, trembler tout estonné*. Ital. *Tremare*. Germ. *Erzittern*. Hispan. *Temblar*. Polon. *Drzę, trzesse sie*. Vngar. *Megrengök, reszketök*. Ang. *To tremble and be astonied for feare*.] Cicer. 3. de Orator. Cœlum tonitru contremat. Idem pro Sest. Cujus in mea causa nunquam fides utriusque contremuit.

Contremisco, is, ere, Contremere. [Polon. *Zdrigam sie*. Vng. *Meg reszketök*. Ang. *To tremble or feare*.] Cic. 1. de Orat. Et tota mente, atque omnibus artubus contremisco. Cecin. ad Cic. lib. 6. Toto corpore contremisco, non pœnæ metu, sed illius judicii. Senec. Epist. 66. Fortes simus adversus fortuita, non contremiscamus injurias, non vulnera non egestatem.

Contribuo, is, ere, simul tribuo, confero. [*συνεισφέρω*, *συμφορέω*. Gall. *Contribuer*. Ital. *Dare insieme*. Germ. *Zugeben, zuschiessen, mitteinander etwas geben*. Hispan. *Contribuir con otro*. Polon. *Zdaie, podzwalam*. Vng. *Egy-ùtt adok*. Ang. *To contribute, to giue with others*.] Cicero 14. Philipp. Vrbem ad eam rem pecuniam dare, contribuere, solvere jubeant. Ovid. 17. Metamorph. Nec non Peneus, nec non Sperchiades undæ Contribuêre aliquid. ¶ Contribuere alterum, pro Alterum alteri per fare. Seneca de Benefic. 7. de Beneficio & injuria loquens: An alterum alteri contribuere debeam, & nihil negotii habere ut beneficium injuria tollatur, beneficio injuria. ¶ Pro attribuere. Cicer. pro Milone: Nam quæ mihi contribuendâ laus esset ipsi, quum tantum, &c.

Contributio, verbale, f. t. [*συνεισφορά*. Pol. *Zrzucenie, podatek*. Vngar. *Egy-ùtt valo adás*. Ang. *A geuing together*.] Papin. in l. 1. ff. ad leg. Rhod. de jactu: Lege Rhodia cavetur, ut si levandæ navis gratia jactus mercium factus est, omnium contributione sarciatur, quod pro omnibus datum est.

Contristo, as, are, Tristitia afficio. [*ha ... hevím*. Gall. *Contrister ma rie, chagriner*. Ital. *Contristare*. Germ. *Betrüben, bekümmern*. Hisp. *Entristecer a otra cosa*. Pol. *Smucie*. Vng. *Meg szomoritom*. Ang. *To make sad and heauie*.] Cæc. Cic. l. 8. Contristavit hæc sententia Balbum Cornelium, & frigo eum quæstum esse cum Scipione. Valer. Flac. l. 6. Argon. Iuppiter, heu, mœsto contristat sydera vultu.

Controversus, a, um, Ambiguum, & quod est in controversia positum. [*ἀμφισβητούμενος*. Gall. *Controuerse, litigieux, de quoy en n'accorde pas ensemble, different*. Ital. *Litigioso, dubioso*. Germ. *Das noch im kampff oder streit hangt, das noch zweiffelhafftig ist*. Hispan. *Contienciosa, dudoso*. Pol. *Watpliwy, rzecz o ktora spor ieft*. Vnga. *Kétséges, pörö*. Ang. *That is in controuersie*.] Cicero de Divin. Sed isti sumunt pro certo, quod dubium controversumq; est. Idem pro Muræna: Sin aliter, etiam controversum jus nosse & tractare videare. Gellius: Argumenta autem censebat aut probabilia esse deber, aut perspicua, & minimè controversa. Cic. de Legibus: Res controversa, & plena dissensionis. ¶ Controversus sibi: id est, contrarius. Macrob. Comment. lib. 1. c. 6. Nec aliter eam controversa sibi, ac repugnantia & natura communionem abnuentia promisceri terram dico & ignem potuisse.

Controversia, f. p. Est rerum personarum de re propria contentio. [*machaló-eth* ... ἀμφισβήτησις. Gall. *Controuerse, debat, differend, procès*. Ital. *Litigio, controversia*. Germ. *Span, zanck*. Belg. *Twist*. Hispan. *Question, contienda con otros*. Polon. *Spor, swar*. Vng. *Vezzes, pörlés*. Angl. *controuersie, debate, variance*.] Cicero Aelio proconsuli: Nullam omnino arbitramur de ea hæreditate controversiam eum hodie habiturum. ¶ Sine controversia, significat sine dubio, ἀναμφισβητητῶς. Idem lib. 3. Offic. Panætius igitur sine controversia de officiis accuratissimè disputavit. Genus est controversiæ, quum & quid factum sit, convenit, & quo id factum nomine appellari oporteat, constat, & tamen quantum, cujusmodi, & omnino quale sit, quæritur. Cicero de Inven. Ex contrariis legibus controversia nascitur, quum inter se duæ videntur leges aut plures discrepare. Controversiam definitionis vide in definitione. De Invent. 2. Controversia omnis aut de re, aut de nomine esse solet. De Fin. 4. Nominis controversia est quum de facto convenit, & quæritur id quod factum est, quo nomine appelletur. De Inv. 2. Ex scripto & sententia controversia consistit, quum alter verbis ipsis, quæ scripta sunt, utitur: alter ad id quod scriptorem sensisse dicetur, omnem dirigit actionem. De Invent. 1. Scripti controversia est ea quæ ex scriptionis genere nascitur. Ibidem: Ex ratiocinatione nascitur controversia, quum ex eo, quod uspiam est, ad id, quod nunquam scriptum est, pervenitur.

Controversiola, Diminutivum à Controversia: ut Gratiola, à Gratia. [Pol. *Posw... sprzeczka, zwadka*. Vng. *Kiczin vonyasoskodás*.] Diomedes Grammaticus lib. 1.

Controversiosus, Controversus. [*ἐριστικός*, *ἀμφισβητήσιμος*. Gall. *Litigieux, contentieux*. Ital. *Litigiosa*. German. *Spännig, zänckisch*. Hispan. *Contencioso*. Polon. *Swarliwy*, *sporny*. Vngar. *Vezzekenyes, pörlékeny, veszekedo*. Angl. *Full of controuersie, debate or variance*.] Livius libro 3. Quem enim sine hoc privatæ rei judicem fecisset, ut controversiosam adjudicaret rem.

Controversor, aris, d. p. ex Contra & Versor, per mutationem a, in o, Contendo, litigo, repugno. [*riáb*. ἀμφισβητέω. Gall. *Auoir different ensemble, discorder & auoir diuerse opinion*. Ital. *Contendere, litigare*. Germ. *Ein span haben, zancken, streitig sein*. Belg. *Woorden hebben twisten*. Hispan. *Tener question*. Polon. *Sparse sie swarzé*. Vngar. *Vezzekedem, pörlök*. Angl. *To be at variance, to striue*.] Cicero in Protag. Nunc à vobis, ò Protagora & Socrates, postulo, ut de isto concedatis alter alteri, & inter

in eo vos de huiusmodi non controverse mini.

Contrūcīdo, as, penult. prod. Trucido. [...] Gall. *Meurtrir, tuer cruelement* Italic. *Tagliare à pezzi*. German. Gang grausam umbbringen / oder ertödten. Hispan. *Matar despedazando*. Pol. *Zabicam, mordu e* Vngar. *Meg ölöm, meg nyomtatom*. Angl. *To murther, to kill*.] Cicer. pro Sest. A quibus huic multis vulneribus acceptis, ac debilitato corpore & contrucidato, se abiecit exanimatus.

Contrūdo, ii, penult. prod. Simul trudo, compingo, constipo, coarcto. [...] Gall. *Pousser dedans tout ensemble*. Ital. *Spingere per forza*. German. Mit trucken / hinein trucken. Hisp. *Empuxar por fuerça*. Polon. *Vczukam, zapicham*. Vng. *Bé toly m, bé taszitom*. Angl. *To thrust in als geter*.] Cicer. 7. in Varrem. Et quod eodem cæteros piratas cōtrudi imperarat, intellexit, &c. Contrudi in navas. Cic. in Salust. Contrudi in dolia plena vinaceorum, Varro 1. de Re rust.

Contrŭncāre, Est truncum, vel mutilum reddere, vel etiam imminuere. [...] Gal. *Rogner, oster les lopins*. Ital. *Troncare*. Germanic. Verstümplen / behawen. Hispan. *Cortar miembros*. Polon. *Obcinam, kesso czinie*. Vngaric. *Meg csonkitom*. Ang. *To make a stumpe, to lame*.] Plautus in Sticho: Dum equidem herclè quod edant addas, meum ne contruncat cibum.

Contŭbērnĭum, n. f. Verbum castrensa, sicut scribit lib. 1 de Re mil. Vegetius, significans decem milites sub uno papilione degentes, quibus præerat decanus, sive decurio, qui caput erat contubernii. [...] Gal. *Une chambree de gen de guerre, accompagnement, societé*. Ital. *Alloggiamento*. Germ. Ein Rott Kriegsleuten. Hispan. *Tienda*. Polon. *Rot a zolnierska, towarzystwo*. Vngar. *Egy sátorba lakó vitéz allya*. Ang. *Accompagnie of ten souldiours in one pavillion*.] Quin ipse etiam papilio eo nomina dicebatur. Cæsar 3. bell. Civil. Depositis in contubernio armis vallum relinquebant. ¶ Vnde accipitur pro convictu & sodalitate. [...] Gal. *Compagnie de gens qui vivent ensemble*. Ital. *Compagnia di genie che vivono insieme*. German. Ein Gesellschafft deren so beyeinander wohnen. Hispan. *Compaña de casa y de mesa*. Polon. *Towarzystwo społem mieszkaiace*. Vngar. *Együtt társaság, pay társaság*. Ang. *Fellowship a companie of souldiours*.] Cicer. 7. in Verr. Vbi illud contubernium muliebris militiæ, in illo delicatissimo litore. Plin. in Epist. Adhuc filium pueritiæ ratio intra contubernium tuum tenuit: id est, consuetudinem, familiaritatemque domus tuæ. ¶ Contubernium item propriè servila connubium. Paul. libr. Sent. 2. cap. 10. Inter servos & liberos matrimonia contrahi non possunt, contubernium potest. Hotom. & hinc Contubernalis mulier.

Contŭbērnā ēs, m. t. dicuntur, qui iisdem contuberniis utuntur. [...] Polon. *Społem warzistnie mieszkaiaci*. Vnga. *Kamarás társok, lako társok*. Ang. *Chamberfelowes*.] Cic. ad Papyr lib. 9. Habuissas enim non hospitem, sed contubernalem. ¶ Contubernalis mulier propriè dicitur servi. Nam uxoris nomen in libera tantùm ponitur. Scævola de fideicom lib. December dispensator meus, Severus villicus & Victorina villica in decem annos liberi sunto. Colum. libro 1. Sed qualiscunque villico contubernalis mulier assignata est, quæ contineat eum. Dictum Contubernium à tabernis. Festus.

Contŭeŏr, ēris. penult. prod. d. f. Fixo obtutu aspicio. [...] Gal. *Regarder, e mement, tenir tousjours veue fix quelque chose*. Ital. *Guardare fisso*. German. Steiffig anschawen. Hispan. *Mirar*. Pol. *Pilno sie przypatruie*. Vng. *Nézem, szemmel rea figyelem*. Ang. *To looke or beholde stea fastlie*.] Cic. 1. Tusc. Quod tandem spectaculum fore putamus, quum totam terram contueri licebit? Idem 4. de Nat. deor. Similiter facias ac si me roges, cur te duobus contuear oculis, & non altero contuear, quum idem uno assequi possim. Plin. lib. 7. cap. 1: Contuentes Solem immobilibus oculis.

Contŭĭtŭs, ui, m. q. aspectus. [...] Gall. *Veue ferme, attentif regard*. Ital. *Un guardare*. German. Ein schawung. Hisp. *Mirar*. Pol. *Pilnowanie*. Vng. *Nézés*. Ang. *Attentive and steafast beholding*.] Cic. pro Sest. Facit enim, iudices, vester iste in me animorum oculorumque contuitus, ut mihi jam licere putem uti remissiore uti genere dicendi.

Contŭmāx, penult. corr. Pertinax, propositi tenax, quique nullis rationibus à proposito potest abduci. [...] Gall. *Se esbouissant, de tienne & contemnant son superieur, rebelle, opiniastre fier*. Ital. *Contumace disubidiente*. German. Eigenrichtig / widerspennig / ungehorsam. Belg. Wederspannich. Hispan. *Rebelde y porfiado*. Polon. *Vporni, nieposłuszny*. Vnga. *Kemény nyakú, meg á ellodő, engende len, vakmerő*. Angl. *Disobedient, froward, stubborne, self willed*.] Et propriè inferiorum est in superiores. Cicer. Attic. Saram nefarium cognovi hominem, præteteà in me contumacem. Autor ad Herenn. lib. 1: In superiores contumax, in æquos & pares fastidiosus. ¶ Dictum autem volunt Contumacem sive à contemnendo, sive ut aliis placat, à tumore: hoc est, superbia. ¶ Vnde à Iurisconsultis Contumax dicitur, qui tribus propositis edictis, vel uno pro tribus, quod vulgò *Peremptorium* appellatur Iudicis, què literis evocatis, præsentiam sui facere contemnit. Cōtumax (inquit Donatus) dicitur contemptor potiorum. Mart. lib. 2: Ne me dixeris esse contumacem. ¶ Dicitur quandoque etiam in bonam partem. Cornel. Tacitus: Contumax etiam adversus tormenta servorum fides.

Contŭmācĭssĭmŭs. superlativus. [Pol. *Krambni, vporni*. Vnga. *Igen en. bdéslen, vakmerő, megátalkodot*.] Seneca de Consol. ca. 8: Dolorem dies consumit licet contumacissimum. Idem Epistol. 84: Hæc contumacissimos & jugum recusantes in alienum egit arbitrium.

Contŭmācĭă, f. p. Inobedientia, cum superbia quadam conjuncta. [...] Gal. *Fierté, desobeissance au superieur, opiniastre*. Ital. *Contumacia, dispregiamento d'autorità de maggiori*. German. Widerspenstigkeit / ungehorsamkeit / halsstarrigkeit. Belg. Wederspannicheyt. Hispan. *Aquella rebeldia y porfia*. Polon. *Vpor, krambnosc*. Vnga. *Megatalkodás, engedetlenség*. Anglic. *Stubburnesse, disobedience, frowardnesse*.] Cicero pro Rosc. Est tuæ contumaciæ, arrogantiæ, vitæque universæ vox. ¶ Accipitur aliquando in bonum; quemadmodum & Contumax. Cicero 1. Tusculan. Adhibuitque liberam contumaciam, à magnitudine animi inductam, non à superbia.

Contŭmācĭtĕr, adverbium, Inobedienter, superbè, præfractè. [...] Gall. *Fierement, superbement, opiniastrement*. Ital. *Contumacemente*. Germanic. Widerspenstiglich / halsstarriglich. Hispan. *Porfiadamente*. Pol. *Pornie, krambnie*. Vnga. *Atalkodva, engedetlenül*. Ang. *Disobediently, frowardlie, stubbornelie*.] Liv. 2. ab Vrb. Nec ulla vi domari poterant, tantum certamē animis imbibarant: segnitar, otiosè negligenter contumaciter omnia agere. Contumaciter spernere imperia validorum, Colum. libro 6. cap. 2. Contumaciter repudiare morem patrium, Cicero 2. de Divinat.

Contŭmēlĭă, f. p. Convicium, injuria. [...] Gall. *Iniure de paroles, paroles iniurieuses*. Ital. *Ingiuria, villania in parole*. German. Schmach / oder schmachrede / lesterung. Belg. Smaet / lasteringe. Hispa. *Iniuria vilania de palabras*. Polo. *Zelżenie, pośmiech*. Vng. *Bosszúság*. Ang. *A rebuke, iniuriouse wordes*.] Vocabulum tractum est (ut Vlpianus & Seneca ajunt) à contemptu. Terent. in Eunuch. Hanccine ego vi contumeliā tam insignem in me accipiam? Cicer. 5. in Verr. Retinere solitus erat arat aratores, atque ab iis non modò per injuriam, sed etiam per contumeliam tantum exprimere frumenti, quantum Apronius imparasset.

Contŭmēlĭōsŭs. Injuriosus, qui contumelia sive injuria afficit. [...] Gal. *Outrageux en paroles*. Itali. *Ingiurioso*. Germa. Ein lesterer / welcher bis leut schmehet und an ihren ehren verletzet. Hispan. *Iniuriador, el que affi iniuria*. Pol. *Ludzi ... pośmiewaiacy*. Vng. *Bosszúság tévő*. Angl. *Iniuri us and outragious in wordes*.] Quintil. lib. 10 cap. 7. Tam contumaliosos in se rides invicem eloquentia. Cic. Philip. 3: At quàm contumeliosus in edictis, quàm barbarus, quàm rudis.

Contŭmēlĭōsē, adverbium, Injuriosé. [...] Gal. *Iniurieusement, outrageusement*. Italicè. *Ingiuriosamente, con oltragio*. Germa. Schmechlichen / lesterlich. Hispan. *Iniuriadamente, con iniuria*. Pol. *Zelżywie, pośmiewnie*. Vngar. *Bosszú ... gal, bosszúságosan*. Ang. *Outrageouslie with rebuke and iniurie*.] Cicero 1. de Orat. Dimitto autem eos, non tam contumeliosè, quàm philosophum illum.

Contŭmŭlo, as, act. p. Tumulo tego. [...] Gallic. *Enfouir en terre, couvrir de terre, mettre en tombeau*. Ital. *Sepelire*. Germ. Mit Erdtrich bedecken / begraben. Belg. Begraven. Hispan. *Enterrar los muertos*. Polon. *Pogrzebam*. Vng. *Eltemetem, el födöm, elásom*. Angl. *To burie, to cover with earth*.] Mart. libro 8: Collegitque sinu fragmenta novissima fractis, Oris & aggresta aontumulavit humo. Humo patria contumulari. Ovid 3. Trist. Plin. lib. 5. cap. 13: Perdices ovis stragulum molli pulvere contumulant.

Contŭndo, is, cōtundi, penultima præteriti correpta, contusum act. t. Simul sive totum tundo, frango, comminuo, percutio. [...] Gal. *Piler, broyer, rompre, fracasser*. Ital. *Pestare*. Germ. Zerstossen / zerreiben. Hisp. *Herir ò majar*. Pol. *Tluke*. Vng. *Öszve rontom*. Ang. *To beate and breake in pieces*.] Horat. lib. 1. Epist. ... duramque contudit hydram

Contūsum, n. f. Confractum. [...] Gal. *Pilé, broyé, rompu, froissé*. Ital. *Pestato, rotto*. Germ. Das zerstossen oder zerknütscht ist. Hisp. *Majado, romp ido*. Polon. *Stłuczony, podrapany*. Vng. *Öszve rontatot*. Angl. *Beaten and broken in pieces*.] Colum. lib. 7: Plus etiam ejusdem radix contusa prodest.

Contūsĭo, onis, Verbale, f. t. Fractio, Comminutio, Percussio. Plin. libr. 17. cap. 24: Est & quædam contusio falcis hebetioris. Columel. lib. 12. cap 47: Quia hæc candidior est oliva quàm ea quæ contusione livorem trahit. Hinc per translationē Celsus vocat Contusionem, quum pars aliqua ferro vel baculo contusa & læsa, livorem acquisivit, nec ulcus contraxit, sed tantùm inflata est.

Contŭŏr, eris, Video & aspicio. [...] Gall. *Regarder pres & ... rigoureusement*. Ital. *Guardare*. Germa. Eigentlich und wol beschawen. Hisp. *Mirar*. Pol. *Pravie pilno ogledam*. Vng. *Nézem*. Angl. *To behold stedfastli*.] Plaut. Asin. At hercle ipsum adeò cōtuor, quassanti capita incedit. Contueor tamen frequentiori est in usu.

Contŭĭ ŏcŭlī, sunt in angustum coacti, continentibus palpebris: à contuendo: id est, simul aspiciendo, dicti. Festus.

Cōntŭrbārĕ, propriè est confundere res aliquas, & inter se commiscere. [בלבל bathár המם hamám συγχέω, συγχυνῶ. Gall. Troubler & estonner. Ital. Turbare, conturbare. Germ. Betrüben, verwirren. Hispan. Enturbiar è perturbar. Polon. Mięszać, mecić. Vng. Meg háboritom, eszés vesztöm. Ang. To trouble, to ast.nish, to mingle or confound.] Vnde Catullus eleganter dixit, Conturbare basia, pro eo quod est Basiorum numerum confundere. ¶Transfertur etiam ad animum & significat turbationem afferre. Cic. pro Cluent. Vnum est quod me maximè conturbat. Idem 3. Offic. Incidunt sæpè multæ causæ quæ conturbent animos utilitatis specie. ¶Conturbare absolutè, vel conturbare rationes, frequens est apud veteres pro decoquere, & pecuniam dissipare: quod Galli vocant, [Faire banqueroute. Ital. Far banquarotta. German Das sein unnützlich verthun/oder verschwenden. Hispan. Quebrar rompiendo el credito. Polon. Niepoczytnie utracam, utrawie wnowecz obracziam. Vngar. El tékozlany. Angl. To wast, to make feasting and bankroute.] Vlp. l. Quicunque ff. de Institut.act. Deinde pecunia accepta præsenti, ut per dies singulos ei panes præstaret, conturbaverit. Cic. pro Planc. Verùm fac me debere multis, & in iis Plancio, utrum igitur me conturbare oportet, an cæteris, quum cujusque dies venerit, hoc nomen quod urget, nunc quum petitur dissolvere? Sic etiam accipiendum est illud apud Martial. lib. 9. Epigram. lib. 4. Grandis in æthereo licec auctio fiat Olympo, Coganturque dei veudere quicquid habent, Conturbabit Atlas. Hoc est, etiamsi superi facta auctione divendant quicquid possident, ea tamen est æris alieni magnitudo, quo superi tibi sunt astricti, ut cœlestium omnium possessiones in pecuniam redactæ satisfacere non possent tanto æris alieni cumulo. Atlas itaque ubi viderit cœlum solvendo nō esse, conturbabit: hoc est, conjiciet se in pedes, quemadmodum mercatores solent, quum vident se non solvendo. Conturbator dici potest qui Gallicè dicitur. [Vn banqueroutier. Italic. Banquerottiere, consumatore. German. Ein vergender/ ein verthüriger Mensch. Hispanic. El que quiebra el credito. Polonic Zbieg utracjussi w jstku. Vngaric. Tékozlo, az mely adósbt ejz. en lbre vale menteæk leneles vals] ¶Conturbare item debitores dici possunt, qui commiscent & confundunt ea, quæ bonis omnibus debent, ut ea non dissolvantur nisi universis, aut ne universis quidem. Solent nanque hi qui creditoribus satisfacere non possunt, id beneficii ab imperatore impetrare, ut quinquennio toto à creditoribus appellari non possint. ¶Alibi Conturbare præter vulgatam significationem etiam fidem frango, nec creditori volo, aut possum satisfacere denotat. Alph. de in rem.ver. l. quidam fundum. Postea, inquit, cõturbaverat, qui boves vendiderat. Idem de Inst. act. l. quicunque: Si quis pistor servum suum solitus fuit, ad certum mittere locum, ad panem vendendum de nde conturbaverit. ¶Conturbatus oculus, Est qui caligat, & confusiùs videt, laboratque ophthalmia. Scribonius: Ad conturbationes & epiphoras oculorum scio multa collyria: & si tardè, magnos tamen effectus habere.

Cōntŭrbātĭo, verbal. f. t. Perturbatio. [מבוכה mebhuchāh ערבוב ... συγχυσις. Gall. Troublement. Ital. Turbamento. German Betrübung. Hispan. Obra de enturbiar ò perturbar. Pol. Pomięszanie, zakłócenie. Vngar. Fól habórodás. Ang. Disordring, troubling or confounding.] Ennius apud Cicer. 4. Tusc. Conturbatio est metus excutiens cogitata.

Cōntŭs, ti, m. f. [κοντὸς Suidæ. Gall. Vne perche de mariniers pour sonder le fond de l'eau, vne lance. Ital. Hasta longa, pertica, lancia. German. Ein Stang oder ein Stachel. Hispa. El tiento, pertiga, varal, ò tiento. Polon. Rosstur. Vngar. Tjakja. Ang. A perche or long staffe to sounde the grounde of water.] Suidas, sive hasta longior, duriorque ad percutiendum apta. Virgil. 9. Aen. telorum effundere contra Omne genus Teucri, & duris detrudere contis. Vnde Contatos milites Vegetius appellat. ¶Accipitur & pro pertica ferrum in capite habente, quā nautæ utuntur ad loca navibus opportuna exploranda Virg. 6. Aen. Ipse ratem conto subigit. ¶Hinc percontor, aris, teste Donato, pro inquiro, & quasi conto prætento.

Cōnvădōr, penult. corr. aris, d. p. Vador, vadimoniū denuntio. [יעד jahádh, κλητεύω. Gal. Bailler assignation, adjourner. Ital. Constringere a far sicurtà. Germa. Am Rechtstag zu erscheinen verbürgen. Hispan. Coger à fiar la persona. Polon. Pozwem do prawa. Vngar. Kezesség alas be adezöm, törvén napra köteleztöm. Ang. To binde him or another to compeare en iudgment.] Plaut. in Curc. Vbi tu es, qui me convadatus es venereis vadimoniis.

Cōnvălĕo, es, vel Convalesco. Est valetudinem & robur recipio, consanesco, valentior fio, ex morbo recreor. [חזק chazák ὑγιάζω. Gall. Recouvrer santé, se guerir, se renforcer. Ital. Guarire, risanarsi. German Widerumb gesund vnd vermögend werden. Hispan. Convalecerse. Pol. Zajście pociągnam strawiać. Vngar. Meggyog yúlok. Ang. To recouer health, to wax strong.] Cic. ad Cornif. lib. 12 Hircius noster tardiùs convalescit. Mart. lib. 10: Hæredem scripsit me Numa, convaluit. Cic. Antequam iret in exilium: Ne rei crudelitas experrecta in me, in vos convalescat: hoc est, vires & robur assumat.

Cōvāllārĕ, Vallis undique claudere, ac munire. [... ἀποχαρακοῦν. Polonic. Walem obtoczic. Vngar. A okkal környül venni, meg árkolny.] Gell. libro 12. capite 13. de Oceano: Vndarum illius ambitu terris omnibus convallatus.

Cōnvāllĭs, f. t. Planities ex omni parte comprehensa montibus collibusque: dicta (ut inquit Varro) quasi cavata vallis. [נחל nachál עמק hémek, συνάγκεια. Gall. Vne plaine enuironnee de montagnes de toutes parts. Ital. Piane ò contado de monti. German. Ein rund Thal. Belg Een ronde vallye Hispan. Valle cercado de monte de todas partes. Polonic. Okrągły a rowny padol. Vnga. Völgy. Angl. A vally or dale] Livius lib. 1. ab Vrb. Romani Sabinique in media convalle duorum montium redintegrant prælium. Plin. lib. 33. ca. 4. Convallis & intervalla substructis canalibus junguntur.

Cōnvāsō, as, penult prod. n. p Significat furto omnia colligo, ut inquit Nonius. [אגר aghár. συσκευάζομαι. Gall. Faire son pacquet, trousser ses hardes, les amasser comme quand quelqu'vn s'en veut aller à la desrobee. Ital. Far fardello per rubare. German. Zusammen raspen/oder lesen mit stehlen. Hispan. Enfardelar para huyr. Polon. Do siecebie ciągne garne, kradne Vngar. Lassomba eggyet másoknak sakolok. Ang. To trusse vp together into a packe or fardell.] Terent. in Phorm Aliquid convasassem, atque hinc me protinus conjecerem in pedes.

Cōnvĕho, is, ere, Comportare. [נשא nasá. συγκομίζομαι. Gall. Porter, ou mener ensemble. Ital. Portare insieme. Ger. Zusammen tragen/zusammen führen. Hispan. Juntamente llevar a cuestas è encima. Polo. Znoszem, zwozę. Vng. Öszve hordom. Ang. To carie, conuey or gather together.] Plinius libro 12. Thus collectum Sabotam camelis convehitur. Cicero pro Mil. Repentè lyntribus in eam insulam materiam, calcem, cæmenta atq; arma convexit.

Cōnvĕcto, as, frequentativum. [συνάγω ἢ πολλάκις συγκομίζω. Gall. Porter & amasser ensemble par plusieurs fois. Italicè, Portare spesso ò condurre in carro, è in nave. German. Viel oder offtermal zusammen führen. Hispan. Muchas vezes llevar juntamente. Pol. Często zwożę. Vngar. Öszve hordogatom. Ang. To carie and heape together often.] Virgilius 9. Aeneid. Convectare juvat prædas, & vivere rapto. Idem 4. Aeneid. prædamque per herbas Convectant colle angusto.

Cōnvĕctōr, oris, m. t. Qui in eadem navigat navi. [σύμπλοος. Vng. Hajos társ. Ang. A passanger. one that conueigheth ouer many.] Cic. ad Att. lib. 11. Quin etiam navi ejus me, & ipso convectore usurum puto.

Cōnvĕllo, is, act. t. Vello, vel avello. [עקר hakár נתש nathásch ἀποσπάω. Gall. Arracher. Ital. Suellare. Germa. Außrauffen/ außrupffen. Hispan. Arrancar en vno. Polo Zgruntu wyrwam. Vngar. Elszaggatom, föl bontom. Ang. To pull or pluck away by the rootes.] Plautus in Amphit Qui tam vasto impetu has fores toto convulsit cardine. Id est, emovit. Plin. Epistol. 139 Ac mihi domus ipsa nutare, convulsaque sedibus suis ruitura suprà videtur. Id est, emota. Convellere pro auferre, abrogare, destruere. Cicero pro Corn. Balbo: Cur ea, quæ mutare non possumus, convellere malumus quam tueri? ¶Convellere pro eo quod & Confutare dicimus. Cicero primo de Divinat. Hæc si tenemus, quæ mihi quidem non videntur posse convelli, profectò hominibus a diis futura significari necesse est

Cōnvŭlsŭs participium: [נעקר nehekár נתש nittásch. ἀποσπασθεὶς, σπασθείς. Gal. Spasmé, retiré. Ital. Spasmato, ritratto. Germa. Verkrampfft/eingezogen Hispan. Spasmado. Polo. Skurczony, wyciągniony. Vnga. Elszaggatatot, föl bontatot. Ang. Pulled or plucked vp, taken with the crampe.] ut, Convulsus musculus: hoc est, cujus fibræ contractæ sunt versus suam originem. Convulsi nervi, & Convulsi tendones: hoc est, contracti, & velut complicati Plin. lib. 20. cap. 7. Convulsa & luxata caulibus crudis cum polenta ex aqua frigida leniunt. ¶Convolsum, dixerunt veteres pro convulsum, ut Artus convolsi pereunt, apud Lucretium. lib. 3.

Cōnvŭlsĭo, onis. f. t. [σπασμός Gal. Spasme, conuulsion. Ital. Spasmo. Germ. Krampff. Hisp. Pasmo Polo. Kurcz. Vnga. Öszve szugeradás. Ang. A plucking vp, the crampe.] Plin. lib. 20. cap. 15: Liguisticum aliqui panacem vocant: stomacho utile est, item convulsionib. & inflammationibus. Convulsiones vulgò retractiones dicūtur: de quibus Gal. lib. De locis affectis.

Cōnvĕlo, as, are, act. p. Velo. [חפף chapháph עטה hatáh חפה chaphah עטף chibbéhsch. συγκαλύπτω, περικαλύπτω. Gal. Voiler & couurir d'vn linge tout entier. Ita. Velare. Germa. Bedecken/ gantz bedecken. Hispan. Cobrir con velo. Pol. Nakrywam. Vngar. Elfödözöm. Ang. To couer, to lay one cloth ouer] Plin. lib. 17. cap. 22. Plagam omnem obliquam fieri ut facilè decidant imbres, & ad terram verti: quàm levissima cicatrici acie facis exacta, plagaque convelata. ¶Convelo, translatè apud Gell. lib. 7. cap. 3: Sed enim Cato, non nudam, nec solitariam, nec improtectam hanc συγχώρησιν facit: sed multis eam modis præfulcit, multisq; aliis argumentis convelat.

Cōnvĕnĭo, convenis: n. q. Simul venire, congregari, coire, [נועד nohádh. συνέρχομαι. Gallic. Conuenir, s'assembler, venir auec autres. Italic. Venire, insieme. Germanic Zusammen kommen. Belg. Tesamen comen / ouereen comen. Hispa. Venir con otro. Polo. Zgromadzam się, schodzę. Vngar. Eggyut meg jövök, öszve gyűlök. Ang. To conuene, to come with therest, to assemble.] Livius: Postero die arma capiunt, quo missi erant, conveniunt. Salust. Postquam unum in locum omnes convenêre. ¶Hinc conventus, συνήγορος, σύνοδος. ¶Per translationem quandoque Concordare. [כשר chaschér, ὁμολογεῖν. Gall. Acorder. Ital

al Convenire, concordare German. Eins werden / vbereinkome n. Hispan. Convenir en vno. Polon. Zgoda. Vngar. Eggyes érte- meg eggyezni. Angl. To agree or accorde.] Ovid. Non bene con- niunt, nec in una sede morantur Majestas & amor. ¶ Con- nire item ponitur pro in Iudicium vocare, sive actionem dversus aliquem instituere, δίκην λαγχάνειν, quod locutionis enus frequens est apud Iurisconsultos. ¶ Quandoque sta- ere, συνίστασθαι. Apul. Convenimus ad portum quampri- mum ire. ¶ Quandoque alloqui, ἐντυγχάνειν. Hinc conventio, ἔντευξις. Teren. in And. Conveni hodie adveniens quendam ei loci hinc atque ordinis hominem. Cicero 2. Ver. Num du- tat, quin si ipse Verrem conveniat, æquitate causæ, authori- e sua commovere hominem possit. ¶ Quandoque aptum nveniens & decens esse. πρέπειν. Cic. in Hortens. Nam quid eris, ne non conveniat nostris ætatibus ista oratio, quæ stat ad hortandum. ¶ Quandoque placere, pactum face- & non controversia cerere, ὁμολογούμενον εἶναι, συμφωνεῖν, in tertia persona frequentius: idque interdum cum nomi- tivo expresso. Cic. lib. de Finibus: Hoc mihi cum tuo fratre venit: id est, sine controversia est, & concordantes sumus. nnunquam sine nominativo. Iuven. sævie inter se conve- ursis. Item Terentius in Adelph. Hæc fratri mecum non veniunt, neque placent: id est dissentimus inter nos in his, issimiles sumus. Plaut. in Capt. Nunc ita convenit, inter atque hunc Tyndare. Et iterum: Dicite patri, quo pacto hi convenit de hujus filio. ¶ Variis itaque modis hujusmodi tiones efferimus: ut Hoc convenit mihi tecum, vel Conve- t mihi tecum de hoc, vel Convenit inter nos Sic dicimus, De tio convenit, id est concordes fuimus. ¶ Convenire item a- quando est appellare, ut Convenire debitorem: Quæ in signi- catione frequenter accipitur à Iurisconsultis. ¶ Aliquando nitur pro constare. Cic. contra Rul. Inter omnes convenie esse. ¶ Convenire in manu, vel in manum venire, uxores di- bantur, quum per coëmptionem in familiam & mancipium ri, & omnium bonorum consortium veniebant. Nam (ut au- rest Boëthius in Topica Ciceron.) tres erant habendæ uxoris odi: per Confarreationem quæ solis pontificibus convenie- t. Usu, quum mulier non in omnium fortunarum: sed in le- (solùm participationem veniebat: & Coëmptione, quæ cer- solennitatibus fiebat. Nam sese coëmendo invicem inter- gebant. Vir ita, An mulier sibi materfamiliâs esse vellet. Illa spondebat, Velle. item mulier interrogabat virum, utrum si- paterfamiliâs esse vellet. Ille respondebat, Velle. Itaque mu- er conveniebat in manũ; & vocabantur hæ nuptiæ Per coëm tionem. Et erat mulier materfamiliâs. Matrona autem dice- atur, quæ tantùm usu uxor erat. Gell. lib 18. Matremfamiliâs (inquit) appellatam eam esse solam, quæ in mariti manu esset, matris nomine nuncupatam, &c.

nvĕnĭēns, entis. om. t. Congruens, consentaneus. [כשר cha- sher ראוי raui. συμφέρων. Gall. Convenant convenable, sortable. Ital. nvenevole, che s'accorda con altri. German. Gemäß / das mitein- der vbereinstimpt. Hisp. Conveniente. Polon. Zgodny, wczesny. ngar. Illendo, alkolmatos. Angl. Convenient, agreable, mete for the pose.] Cicer. 2 de Finib. Nihil scriptum ab eo conveniens ngruensque decretis ejus reperies. Idem de Amic. Nihil est n naturæ aptum, tàm conveniens ad res vel secundas vel ad- sas, quàm amicitia.

nvĕnĭēntĕr, adverbium: hoc est, congruè, aptè, consenta- . [ἁρμοζόντως, συμφερόντως. Gall. Convenablement, à point. l. Convenientemente, à punto. Germ. Geschicklich / füglich / gleich- mäßig. Hispan. Convenientemente. Polon. Wczesznie, przy- stoje. Vng. Illendo képpen. Angl. Conveniently, to the purpose.] cero 2. Offi. Convenienter naturæ vivere: hoc est, cum vir- e congruere semper. Horat. Vivere naturæ si convenienter ortet.

nvĕnĭēntĭă, æ. f. p. Congruentia, conjunctio, cognatio, quasi ncentus quidam & consensus. [כשרון chischrón ἁρμονία, ρμογή. Gall. convenance, accord. Ital. Convenienza, convenevo- za. German. Vergleichung / oder zusammen kommung vieler din- n / das zusammen stimmen etlicher stucken. Hispan. Conveniencia. olon. Zgoda. Vngar. Eggyezés. Ang. Agreablenesse, proper- tie.] Cicer. 2 de nat. deor. Hanc igitur in stellis constantiam, anc tantam, tàm variis cursibus in omni æternitate conve- ientiam temporum non possum intelligere sine mente, ratio- e, consilio. Apud antiquos etiam legitur pro conventu. Plaut. Milit. Facerent convenientias.

Cōnvĕnæ, penult. corr. com. p. Dicuntur qui ex diversis populis, gentibusque in mœnia convenerunt, simulque coalescunt. [גרים gherim. σύνηλυδες. Gall. Qui sont venus avec autres en quel que lieu pour y habiter. Ital. Forestieri che insieme si adunano in vn luogo. German. Ein Volck das auß vielerley Landen her zusammen geloffen ist / vnd bey einander wohnet. Belg. Vergadert volck wt allen hoecken. Hispan. Estrangeros venidos con otros. Polon. Lud zroz- maitich nar. dow do mieszkania zebrany. Vngar. Gyülevész nép. Angl. People of divers contrees assembled in one place, to dwell.] Cicer. 1. de Orat. An verò tibi Romulus ille, pastores & conve- nas consilio & sapientia congregavit. Idem 5. Tuscul. Qui- busdam convenis & feris barbaris corporis custodiam com- mittebat. Plin. lib. 5. cap. 17: In dies ex æquo convenarum tur- ba renascitur.

Cōnvĕntŭs, us, m. q. Turba, concio, multitudo hominum in unum locum congregata: [עדה hedhâh קהל Kahál. συναγωγή, σύνοδος. Gall. Assemblee de gens les vns avec les autres, ac ord & convention. Ital. Convento, ridotto. German. Ein zusammen kom- mung / versamlung. Belg. Vergaderinge. Hispan. Lugar donde mu- chos concurren. Pol. Zgromadzenie schadzka. Vng. Gyülés, egy- be gyült nép, gyülekezet. Angl. An assemble of people, a cove- nant.] quod tribus ferè modis fieri solet. Vno, quum significa- tur multitudo ex pluribus hominum generibus contracta in unum locum. Cicer. 3. Verr. Cur prudentissimas, lectissimasque fœmines in tantum virorum conventum, insolitas invitasque prodire cogit? Secundò, quum à magistratibus judicii causa populus congregatur. Erant enim in provinciis statuti con- ventus per rectores earum ad judicia facienda. Vnde Plinius de Hispania citeriore: Nunc universa provincia dividitur in septem conventus. Idem lib. 3: Scribit in Bætica fuisse juridi- cos conventus quatuor, videlicet Gaditanum, Cordubensem, Astygitanum, Hispalensem. Tertiò, quum aliquem in locum frequentia hominum, supplicationis, aut gratulationis gratia colligitur. ¶ Conventus aliquando ponitur pro convento: hoc est, pacto, vel stipulatione. Autor ad Herenn. Sunt item pacta quæ sine legibus observantur ex conventu: id est, ex pacto, ex contractu.

Cōnvĕntum, n. s. conventionem significat. [ברית berith. συνθήκη. Gal. Convention, paction, accord. Ital. Patto, accordo. German. Ein pact / vberkommnuß / vertrag. Belg. Verdrach / over encominge. Hisp. Convencio, pacto. Polon. Zgoda, bunt. Vng. Meg alkovás, szerzödés. An. A leage, or covenant.] In pandectis Græcis conven- ta τὰ συνθήματα dicuntur. Cic. de Orat. At verò in foro tabulæ, testimonia, pacta, conventa, stipulationes, cognationes, affini- tates, decreta, responsa, vita denique eorum qui in causa ver- santur, tota cognoscenda est. Vlpian. l. Iurisgentium §. quini- mò. ff. de pactis: Solemus enim dicere, pacta conventa inesse bonæ fidei. Silius libro primo: -ter marte sinistro Iuratumque Iovi fœdus, conventaq; patrum Sidonii fregêre duces. ¶ Con- venta conditio dicebatur quum primus sermo de nuptiis, & earum conditione habebatur. Autor Festus.

Cōnvĕntĭcŭlum, n. s. Exiguus conventus. Plerunque in malam partem accipitur: hoc est, pro conventu seditiosorum, aut sce- leratorum. [σύστασις, συνοδία. Gall. Petite assemblée. Ital. Adu- nanza, mazza. German. Ein kleine zusammenkommung / ein böse heimliche versammlung. Hisp. convencos de pocos. Polon. Taiemna schadzka, male zebranie. Vngar. Gyülésecske, gyülekezetecske. Ang. A litle assemble.] Nonunquam etiam in bonam par- tem. Cic. pro Sestio: Conventicula hominum, quæ civitates nominantur. Idem pro Domo sua: Quoniam plebi quoque urbanæ majores nostri conventicula, & quasi concilia quæ- dam esse voluerunt.

Cōnvĕntĭo, f. t. [ברית berith. τὸ σ. μαρτυρία, ὁμολογία, συνθήκη. Gall. Convenue, Convention, accord & paction ensemble, composition. Ital. Convenzione, congregatione, patto, accordo. German. Vertrag / vberkommnuß / vereinigung / Belg. Verdrach. Hisp. A convencion, pacto, acuerdo. Polon. Zgoda spolná. Vngar. Alkovás, szerzödés. Angl. Convention, leage, covenant.] Nomen generale est, ad o- mnia pertinens (ut scribit Vlpian. lib. 1. de pactis) de quibus ne- gotii contrahendi transigendique causa consentiunt, qui inter se agunt. Nam sicut convenire dicuntur, qui ex diversis locis in unum locum coëunt, ita qui ex diversis animi motibus con- sentiunt, & in unam sententiam concurrunt. Adeoq; Conven- tionis nomen generale est, ut nullum esse conventum, nullam esse obligationem dicat, quæ non habeat in se conventionem, sive verbis, sive re fiat. ¶ Conventio item veteribus idem quod concio: inde apud Varronem in tabulis Censoriis: Conven- tionem habeat qui lustrum conditurus est. Item paulò pòst ex commentariis Consularibus: Voca ad conventionem o- mnes Quirites huc ad me: id est, ad concionem.

Cōnvĕntĭōnālĭs: [συνθηματικός. Vngar. Meg alkuo (vel) szegö- dö szerzödö.] ut stipulatio conventionalis, quæ fit ex conven- tione reorum. Pomp. D. lib. 45. Tit. 1. l. 5.

Cōnvērbĕro, as, act. p. idem quod Verbero. [הכה hichchâh. μαστίζω. Gall. Batre & marquer de coups en playes. Ital. Battere, flagellare. Germ. Schlahen. Hispan. Acotar con azotes. Pol. Bo- byo. Vng. Verbm vereködöm. Ang. To beate.] Plin. lib. 13. ca. 22. Nocturnis grassationibus converberatam faciem illinens.

Cōnvĕrro, ris, rere, n. t. Simul verro, vel idem quod simplex verro. [כבש bihes ספן teta. συγκαλύπτω, σαίρω. Gall. Balier, net- to er & amasser ensemble, ramonner. Ital. Scopare. Germ. Wischen / oder zusammen kehren. Hisp. Barrer. Pol. Zmiatam, zgarniam. Vng. Meg söpröm. Angl. To clense, wipe or swipe together.] Plaut. Stichos Hercle verò capiam scopas, atque hoc converram lubens. Ibi- dem: -reverrem hercle hoc, quod converri modò. Col. lib. 7. cap. 6: Diligens pastor quotidie stabulum converrit, nec pati- tur stercus aut humorem consistere.

Cōnvĕrrĭtŏr, m. t. apud Apuleium in Apologia pro magia: converritorem pridianæ reliquiæ, etsi supinum esset conver- ritum.

Cōnvĕrsē, adverbium, pro nitidè, à verbo Converro. [καθαρῶς. Gall. Nettement, apres avoir bien balié & nettoye. Ital. Netta- mente. Germ. Reinlich / weggesaubert / hüpsch außgebutzt. Hisp. Lim- piadamente. Pol. Chedogo wyczyscie. Vng. Tisztán, söpörve, ékes- sen. Ang. Cleanlie, yester swiping.] Cato c. 143: Villam conversè mundeque habeat.

Cōnvĕr-

ca est, empto constuprataque judicio.

Cōnstŭprātŏr, penult. prod. m. t. Stuprator. [מנאף mehanéh, μοιχευτής, διαφθορεύς. Gall. *Corrompeur de femmes ou filles, puteer, ruffien.* Ital. *Vio atore di donna ò figliuola.* Germ. Weybet oder Junckfrawenschender. Hispan. *Forcador de virgen ò muger.* Pol. *Biallich glow albo panienek gwaltownik.* Vngar. *Meg, szeplősitő.* Ang. *He that deflowreth maydes.*] verbale. Livius 9. bell. Maced.

Cōnsuādĕo, es, ere, Suadeo. [פתה pittáh. πείθω. Gall. *Enhorter par tous moyens & induire à faire quelque chose.* Ital. *Persuadere.* German. Rhaten. Hispan. *Induzir con razones.* Polon. *Radye.* Vng. *Intőm, tanácsul adom.* Angl. *To persuade and inticeto do any thing.*] Plautus Merc. Sin ego saluti quod tibi esse censeo, id persuadeo.

Cōnsuātŏr, oris, m. t. Suasor, auctor. [מפתה mephatteh. προτρεπτήρ. Gall. *Admonnisteur, enhorteur.* Ital. *Chi conforta & esthorta.* Germ. Ein Rhatgeber. Hisp. *Induzidor.* Polon. *Radi dodawaiacy.* Vngar. *Intő, tanácsadó.* Angl. *A persuader or enticer.*] Cicero pro Quint. Hæc omnia Quintius agebat autore & consuatore Nævio.

Cōnsuālĭă orum, vide Consus.

Cōnsūdo, as are. Sudo. [ἱδρόω. Gall. *Suer de toutes parts.* Ital. *Sudare.* Germ. Schwitzen. Hisp. *Sudar manando sudor.* Pol. *Pocze sye.* Vng. *Veritékezőm.* Ang. *To sweat in all partes.*] Plaut. Iube sis te operiri: beatus si consudaveris. Colum. lib. 12. c. 7: Et sale conspersa, biduo sub umbra, dum consudant, reponuntur. Cat. c. 96: Sinito biduum aut triduum consudent.

Cōnsūdāsco, is, ere, n. t. idem [Polon *Vsławnie siepoce.* Vng *Veritékbőzőm.* Ang. *To sweat together.*] Colum. lib. 12. ca. 48: Sicque triginta dies pati consudascere.

Cōnsuēfăcĭo, is, act. t. Vsu doceo. [הרגיל hirghíl למד limmádh. ἐθίζω. Gal. *Faire accoustumer.* Ital. *Assuefacere.* Germ. Gewennen. Hisp *Acostumbrar à otro.* Pol *Zwiczaiam.* Vngar. *Szoktatom.* Ang. *To accustome him self, to wonte.*] Cujus contrarium est Dissuefacio. Terent. Adelph. Nihil prætermitto, consuefacio. Ibidem: Ea ne me celet consuefeci filium. Varr. 2. de Re rust. cap. 9: Consuefaciunt quoque, ut possint alligari primùm levibus numellis.

Cōnsuēsco, scis, evi, n. t. & consuetus sum, Pro consuetudine habeo, in cõsuetudinem accipio. [למד lummádh. ἐθίζομαι. Gall. *S'accoustumer avoir coustume ou de coustume.* Ital. *Avezzare, essere consueto.* Ger. Gewohnen/sich in gewohnheit bringen. Belg. Ghewennen. Hisp. *Acostumbrarse* Pol. *Przywyczam sie.* Vng. *Szokom.* Angl. *To accustome.*] Virgil. 2. Georg. adeò in teneris consuescere multum est. Colum. lib. 2: Iumentis præbeas medicam, sed inter initia parcius, dum consuescant, ne novitas pabuli noceat. Idem libro 6. Nec magis humo, quàm stagno consueverunt. Cicer. 2. de Orat. Imò verò rogemus Antonium qui & potest facere id quod requiris, & consuevit. ¶ Cum infinitivo. Cic. 1. Orat: Versus multos uno spiritu pronunciare consuescebat. Et 1 Tuscul. Quare hoc commentemur, mihi crede, disjungamusq; nos à corporibus: id est, consuescamus mori. ¶ Colum. l. 6 c 2. activè dixit: Consuescere juvencum aratro, pro Cõsuefacere. ¶ Consuemus pro Consuevimus. Propert. lib. 1. Eleg. 7: Nos ut cõsuemus, nostros agitamus honores. ¶ Interdũ Consuesco est familiaritate alicujus utor. Vnde & consuetudinem dicimus pro usu & familiaritate. Cic. pro Sex. Rosc. Erat mihi cum eo non modò hospitium, verumetiam domesticus usus & consuetudo. ¶ Dicitur item Consuesco de re venerea: quod & Cõsuetudinem habere dicitur. συγγίνομαι. Cic 6 in Verr. Huc omnes mulieres, quibus iste consueverat, conveniebant. Idem in Phorm. Cum eius consuevit olim matre in Lemno clanculùm: Idem Adelph. Quid illi tandem credis animi fore misero, qui cum illa consuevit?

Cōnsuētŭs, participium, & nomen ex participio. [למד lummádh למוד limmúdh. εἰθισμένος. Gall. *Accoustumé, usité, coustumier.* Ital. *Consueto, solito.* Ger. Gewohnet. Hisp *Acostumbrado.* Pol. *Zwiczaiony, przywyczony.* Vng. *Szokot, szoktatot.* Ang. *Accustomed, wonte.*] Terent. in And. Tum illa, ut consuetum facilè amorem cerneres Rejecit se in eum, flens quàm familiariter. Ovid. 11. Metam. Exprimit incessus, vultumq; sonumque loquendi Adjicit & vestes & consuetissima quæq; Verba.

Cōnsuētūdo, inis, f. t. Mos institutum usus, familiaritas. [מנהג minhagh συνήθεια. Gall. *Coustume, accoustumance.* Ital. *Consuetudine uso, conversatione, prattica.* Germ. Gewohnheit. Belg. Ghewoonheyt. Hisp *La costumbre, conversation, y participation* Polon. *Zwiczay* Vng. *Szokás.* Angl. *Vse, or custome.*] Plaut. in Milit. Hoc adeò fieri credo consuetudine. Cato ad Cic. Contra consuetudinem meam hæc ad te pluribus scripsi. Terent. in And. Vt neque me consuetudo, neq; amor neq; pudor &c. Cic. ad Curion. Ego te abfuisse tandiu à nobis, & doleo, quòd carui fructu jucundissimæ consuetudinis &c. ¶ Interdum Consuetudo sumitur pro Commercio viri cum muliere. Sueton. in Nerone: Vxores præter Octaviã duas postea duxit. Octaviæ consuetudinem citò aspernatus. Idem in Othone: Consuetudo mutui stupri.

Cōnsuētĭōnem, Plautus pro Consuetudine dixit, teste Festo.

Cōnsŭl, Consulo, consulis, vide Consilium.

Cōnsūmmo, as, per duplex m. Perficio, conficio. [תמם tamám כלה cilláh גמר ghamar ἀποτελέω. Gall. *Consummer, parfaire, achever, mettre à fin.* Ital. *Finire, condurre a fine.* German. Aussmachen/ volbringen/ vollenden. Hisp. *Acabar.* Pol. *Odprawowie, konczę.* Vng. *El végezőm.* Ang *To make perfite, to end or finishe.*] Cicer. 6. Phil. Bella quæ à Consulibus gesta & consummata sunt. Idem 1. Offic. Latissimè videntur patere ea quæ de officiis tradita à Philosophis, & præcepta sunt & consummata. Lact. lib. 2. Mundum Deus, & hoc rerum naturæ admirabile opus, sex dierum spacio consummavit. Plin Epistol. 236. Cogor petere à te, non solùm ob theatrum, verumetiam ob hæc balinea, mittas architectum dispecturum utrum sit utilius, post sumptũ qui factus est, quoquomodo consummare opera ut incboata sunt, an quæ videtur, &c. ¶ Sacrum consummare. peragere sacrum Seneca Hippol

Cōnsūmmābĭlĭs, adjectivũ [Polon. *Doskonalinchni.* Vng. *El végeznaő (vel) végezbetenaő.*] Seneca Epist. 93: Hæc in illis consummata est, in nobis consummabilis.

Cōnsūmmātŭs, a, um. Perfectus. [תמים tamim מכלל mechullál. τέλειος. Gall. *Consommé, achevé, parfaict.* Ital *Consumato, perfetto, finito* Germ. Vollendet/ zu dem ende gebracht. Hispan. *Acabado, perfecto.* Polon. *O prawiony, dokonczony.* Vngar. *El végeztetet.* Angl *Ended, finished, perfite*] Martial. Quod magni Thraseæ, consummatique Catonis. Colum. Nullus est consummatæ sapientiæ.

Cōnsūmmātissĭmŭs, superlativus. [Polon. *Doskonalinsienki.* Vngar. *Igen iókellető, ióke ető szenél végezteő.*] Plinius Epist. libro secundo, Macrino: Amavi consummatissimum juvenem tàm ardenter.

Cōnsūmmātĭo, f. t. Perfectio. [תכלית thachlith, συντέλεια, τελείωσις. Gal. *Achevement, perfection.* Ital. *Perfettione, compimento.* Ger. Vollendung Hisp. *Acabamiento, perfecion.* Polon *Dokonczenie.* Vngar. *El végezés.* Angl. *A finishing accomplishing*] Colum. lib. 2: Hac consummatione operum, colligitur posse agrũ, &c. ¶ Consummationem, Singulorum pretiorum collectam summam vocat Pomponius in l. si plura ff. de Aedil. edicto: Quòd si singulorum mancipiorum, constituto pretio, universa tanti vænierunt quantum ex consummatione singulorum fiebat, tunc cujuscunque mancipii pretium (seu pluris, seu minoris id est) consequi debebit.

Cōnsūmo, is. pen. prod. act. t. In nihilum redigo, exhaurio, absumo. [אכל achál בער bihér כלה chillah. δαπανάω. Gall. *Prendre tout, consumer, employer tout.* Ital. *Consumare, destruggere.* Ger. Verthun/ verzehren/ verbrauchen. Belg Verdoen. Hispan. *Gastar.* Pol. *Trawie, vniszczam.* Vng. *Meg emésztőm, semmivé teszőm.* Angl. *To consume, to wast, to spende, to much.*] Solinus: Sunt etiam in Lycia saxa, quæ viventium quoque corpora adalligata consumunt. Cicer 1. de Legib. Sed quum ea tempestas, vetustásve consumpserit. Salustius: Ego non rem familiarem modò, verum etiam ædem consumpsi.

Cōnsūmŏr passivum absumor: ut Consumor siti. [Polon. *Ginę, niszczeie.* Vngar. *Megemésztetőmi* Angl. *To be consumed.*] Cæs. 8. bell Gal. Consumi incendio. Liv. lib 7. bell. Pun. consumi senio & mœrore, Idem 10. bell. Maced,

Cōnsūmptŭs, particip. Absumptus confectus. [אכל achál. κατηναλωμένος. Gall. *Consumé.* Ital. *Consumato.* Germ. Verzehret/ hinge nommen. Hisp. *Gastado.* Polon. *Strawiony, dokonczony* Vngar. *Meg emésztetőt.* Ang *Consumed, wasted.*] Consumptus peste. Plin. lib. 11, cap. 28. Morte consumptus, Tribul. lib 1. Consumpta Oratio. Salust. in Iugurth. Consumpta & exhausta actio, Cic. de Orat.

Cōnsūmptĭo onis. f. t. [כלה chaláh κατανάλωσις. Gal. *Consomption, degast* Ital. *Consumatione* German. Verzehrung. Hisp. *Gastamiento.* Polon. *Strawienie* Vngar. *Megemésztés.* Ang. *A consumption, a wasting.*] Cic. de Vniversit. Itaq; seipse consumptione & senio alebat sui.

Cōnsūmptŏr, oris. m. t [אכל óchel מבער mebahér. ἀναλωτής. Gall. *Qui consume & met à fin.* Ital. *Consumatore.* German. Ein verzehrer. Hispan. *Gastado.* Polon. *Vtratnik.* Vngar. *Meg emésztő.* Ang. *He that consumeth and wasteth.*] Cice. 2. de Nat. deor. Atq; noster ignis quem usus vitæ requirit, confector est consumptor omnium.

Cōnsŭo, is. act. t. Simul suo, compono, conjungo [תפר taphár. συρράπτω. Gall. *Coudre l'un à l'autre* Ital. *Cuscire insieme, congiungere.* German Zusammen nehen oder flicken. Belg. *Tesamen naeyen.* Hisp. *Coser uno con otro* Polon. *Zszywam* Vng. *Öszve varrom.* Ang. *To sowe together one thing with another.*] Plaut. In Amphit. Advenisti audaciæ columen, consutis dolis. Imò equidem tunicis consutis huc advenio, non dolis.

Cōnsūtūră, ræ. f. p. [Pol. *Szew.* Vng *Öszve várrás.* Ang. *A sowing together.*] Sueton in Vitel. ca 2: Cujus filius sectionibus & consuturis uberius compendium nactus, &c.

Cōnsūrgo, is, ere. n. t. Simul surgere. [συνανίσταμαι Gal. *Se lever ensemble.* Ital. *Levarsi insieme.* German. Mit einander auffstehen. Hisp *Levanartarse juntamente.* Polon. *Powstaie.* Vng. *Föl kelők.* Angl. *To rise together*] Salust. Consurrexêre omnes, simulque in eum impetum fecerunt. Cicero 3. ad Quint. Frat. Consurrexit Senatus cum clamore ad unum, sicut ad corpus ejus accederet.

Cōnsūrgĭtŭr, impersonale. Cicer. 5. Verr. Itaque in curiam venimus honorificè sanè consurgitur.

Cōnsūrrēctĭo onis, f. t [συνανάστασις. Gall. *Levement de plusieurs ensemble.* Ital. *Vno levarsi di più genti insieme.* Germanicè, Die auffstehung mit einander. Hispan. *Aquella obra de levantarse juntamente.* Polon. *Powstanie zgrugim.* Vngar. *Föl kelés.* Angl.

To

the rising of many together.] Cic. de Arusp. Resp. Cepi equidem fructum maximũ & ex consurrectione omnium vestrûm, *&c.*

Cōnsuālĭă, ϰωνσυάλια, Ludi qui fiebant in honorem Consi. *Lat.*: Ludos ex industria parat Neptuno equestri solennes, Consualia vocant, Plin. de Viris illustrib. Quibus negaris, ludos consualia simulavit, ad quos quum utriusq; sexus multitudo venisset, dato suo signo, virg nes raptæ sunt. Varr. 4. de ling. Lat. Consualia dicta à Conso, quòd tum feriæ publicæ ei deo, & in circo ad aram ejus ab sacerdotibus fiunt ludi illi, quibus virgines Sabinæ raptæ.

Cōnsȳdĕro, ras, Vide CONSIDERO.

Cōntābĕo, es, n. t. vel Contabesco, is, Tabesco: id est, in tabem convertor, liquefio, consumor. [נמק *namâ.* μαραίνομαι, συντήκομαι. Gall. *Devenir en chartre, seicher tout debout, devenir tout sec & hetique.* Ital. *Corrumpersi, ammarcirsi.* Germ. Verschwynen / aufszehren / ze nichts werden. Hisp. *Podrirse.* Polon. *Schne, ...* Vng. *Elszarad ...* Ang. *To pine, to weare away.*] Cic. 3. Tuscul. Vt Artemisia illa Mausoli Cariæ regis conjunx, quæ nobile illud Halicarnassi fecit sepulchrum, quamdiu vixit, vixit in luctu, eodemque etiam confecta contabuit. Plaut. Merc. Cor. ædepol miserum meum, quod guttatim contabescit.

Cōntăbŭlārĕ, a&t. p. Est tabulis: hoc est, asseribus, aliquid tegere. [קרה *korâh.* ... Gall. *Plancheier.* Ital. *Intavolare.* Germ. Verläfelen / mit Dielen oder Laden bedecken. Hisp. *Entablar ... parar o suelo.* Pol. *Tarcicamy podloże.* Vng. *Meg ... ni.* Angl. *To plancke or floore with bordes.*] Suet. in Calig. Aemulatione Xerxis, qui non sine admiratione aliquanto angustiorem Hellespontũ contabulaverat. Plin. l. 36. c. 25: Queri itéq; avibus contabulare. Cõtabulare murum turribus. Cæsar 7. bell. Gall. Totum autem murum ex omni parte turribus contabulaverunt. Contabulare turres Cæs. 5. bell. Gallic. Turres contabulantur, pinnæ loricæq; ex cratibus attexuntur.

Cōntăbŭlātĭo, verbale, f. t. [קורה *mekareh.* σανίδωσις. Gall. *Un plancher, construction d'ais ensemble.* Italic. *Tavolato, palco ...* German. Verläfelung. Hisp. *Entablamento.* Pol. *Tarcicamy podlozenie.* Vng. *Meg deszkázás.* Angl. *A conioyning of bordes together, a planching.*] Cæsar 2. bel. Civil. Vbi turris altitudo producta est ad contabulationem, eam in parietes instruxerunt, itaut, *&c.* Et paulò pòst apertè declarat, quid significet contabulare.

Cōntāgĭum, Vide CONTINGO.

Cōntāmĭno, as, penult. correpta, ex Con, & Tamino. Fœdo, maculo, inquino. [טמא *timmê.* ... *innéph.* μιαίνω. Gallic. *Contaminer, gaster, souiller.* Ita. *Contaminare, macchiare.* Germ. Besudlen / beflecken / unrein machen. Belgic. Besmetten. Hisp. *Ensuziar.* Pol. *Plugawic, splugawic, skazadz.* Vngar. *Meg ...* Ang. *To distaine, to defile.*] Vnde quum res rei ita immiscetur ut neutra incorrupta maneat, contaminari dicitur. Terent. in prologo Andr. Contaminari non decere fabulas. & Liv. lib. 4. Contaminari sanguinem suum patres, confundique jura gentium cebantur.

Cōntāmĭnātĭo, inquinatio. [μίανσις. Polon. *Pomazanie.* Vng. *Megfertéztetés.*] Vlpianus D. lib. 48. Tit. 5. l. 2: Qui patitur uxorem suam delinquere, matrim nium q; suum contemnit, quiq; contaminatione non indignatur.

Cōntāmĭnātŏr, inquinator. [Vng. *Meg fertéztető.*] Lampridius in Alexandro: Contaminator honorum jure punitus est.

Cōntāmĭnātŭs, a, um, Inquinatus, corruptus. [טמא נטנף *tamê.* μιαρός. Pol. *Pokalany, ...* Vngar. *Megfertéztetett, ...* Angl. *Distained, defiled.*] Idem. An ulla major, aut insignior contumelia potest, quàm partem civitatis, velut contaminatam, indignam connubio haberi! Hujus contrarium est Incontaminatus, Idem ibidem: Quas quantasque res C. Canuleium aggressum, colluvionem gentium, perturbationem auspiciorum publicorum privatorumque afferre, ne quid incontaminatum sit. Sunt & Attamino, & Intamino, quæ sunt contraria. Horatius: Virtus repulsæ nescia sordidæ, Intaminatis fulget honoribus: id est, incorruptis, & inimminutis.

Cōntĕchnŏr, aris, d. p. Commachinor, & fallaciam aliquam compono. [... κακοτεχνέω. Gall. *Machiner & ourdir quelque tromperie & finesse.* Ital. *Machinare, taccagnare.* Germ. Ein list oder betrug anrichten. Hispan. *Buscar coſa de enganos.* Pol. *Zaradzic misliam.* Vngar. *Alnokosko lom ...* Angl. *To deuise some deceit & guile.*] Plaut. Pseud. Vide modò, ne illic sit contechnatus quidpiam.

Cōntĕgo, penultima correpta, Cooperio, tego. [כסה *chissâh.* συγκαλύπτω. Gallic. *Couvrir.* Ital. *Coprire.* Germ. Bedecken. Hispan. *Cubrir.* Pol. *Nakrywam.* Vng. *Befödözöm.* Ang. *To couer.*] Plin. lib. 15. c. 19: Parvarum genus arborum post autumnum fimo contegunt. Cic. pro Sext. Messoria se corbe contexit.

Cōntēctŭs, Participiũ, Casa contecta stramine. Ovid 8. Metam.

Cōntĕmĕro, as, are, a&t. p. Contaminare, fœdare, polluere, violare. [טמא *timmê.* טנף *innéph.* ... Gallic. *Violer, corrompre, outrager, gaster & perdre audacieusement.* Ital. *Violare, macchiare, sporcare.* Ger. Betmüssen / schenden / verunreinigen. Hisp. *Corromper o ensuziar.* Pol. *Pomazac, skazadz.* Vngar. *Meg ...* Angl. *To violate, to defile, to commit adoutrie.*] Martial. lib. 1: Læserat ingrato leo pedibus ore magistrum, Ausus tam notas contemerare manus.

Cōntĕmno, is, psi, ptum, a&t. Sperno, vilipendo, abjicio [בזה *bazah.* ὑπερφρονέω, ὀλιγωρέω. Gall. *Despriser, mespriser, n'estimer rien, ne faire conte.* Ital. *Sprezzare, o sprezzare.* Ger. Verachten. Hisp. *Menospreciar.* Pol. *Gardze.* Vng. *Meg utálom.* Angl. *To dispise, not to regard.*] Plaut. in Asin. Tu verbero imperium meum contempsisti. Et est minus, quàm despicio. Cic. de Senect. Contemni se putat, despici, illudi. Componitur autem ex præpositione Con, & verbo Temno: quo etiam Virgilius usus est 6. Aeneid. Discite justitiam moniti, & non temnere divos.

Cōntēmptŏr, aris, ari, frequentativum à contemno [Polon. Wzgardzac. Vngar. *Gyakran meg utálom.* Angl. *To despise, to set nothing by.*] Plaut. Mirari noli, neque me contemptarier.

Cōntēmptŭs, participium, Spretus, abjectus, humilis. [בזוי *bazûi* נבזה *nibzeh.* ὀλιγωρηθείς, καταφρονηθείς. Gal. *Mesprisé, ou de quoy on ne tient conte.* Ital. *Sprezzato, avvilato.* Germ. Veracht. Hisp. *Menospreciado.* Polon. *Wzgardzony.* Vng. *Meg utáltatott.* Angl. *Despised, not regarded.*] Cic. pro Sextio: Qui nullo præmio proposito: præter hoc quod jam contritum & contemptum putatur, judicium bonorum, omnia pericula, *&c.* suscepit.

Cōntēmptŭs, nomen ex Participio. [Polon. Wzgardy. Vng. *Vtálatos.* Angl. *Despised, contempte.*] Plaut. Pœn. Contemptiores magis erunt atque avidi minus. Tenuissimus victus, atque contemptissimæ escæ. Cic. 2. de Finibus.

Cōntēmnēndŭs, [Vngar. *Megutálando.* Angl. Worthie to be contemned.] Cic. de Clar. Orat. Ne Titus quidẽ Posthum us contemnendus in dicendo.

Cōntēmnĭfĭcŭs, pro emptore usus est. [Vngar. *Vtálo.*] Lucil. lib. 30: Ego enim contemnificus fieri & fastidice Agamemnonis. Ex Nonio.

Cōntēmptŏr, ris, verbale, m. t. [בוזה *bozeh.* ὀλίγωρος, καταφρονητής. Gal. *Despriseur.* Ital. *Sprezzatore, che non tiene conto ne fa stim di altri.* German. Ein veracht[er]. Hisp. *Menospreciador.* Pol. *Wzgardzacz.* Vngar. *Meg utál...* Ang. *... despiser.*] Deum contemptor Mezentius, Virg. 8. Aeneid.

Cōntēmptrĭx, f. ... בוזה *bazâh.* καταφρονοῦσα. Vnga. *Vtálo.*] Plin. l. 19. c. 8: Eruca præcipuè frigorum contemptrix.

Cōntēmptĭo, verbale, f. t. Despicientia, despectio. [בזיון *bizzâyôn* בוז *bûz* καταφρόνησις, ὀλιγωρία. Galli. *Mespris, mespriſement, contemnement.* Ital. *Disprezzo.* Germ. Ein verachtung. Hispan. *Menosprecio.* Pol. *Wzgardzenie.* Vngar. *Meg utálás.* Angl. *A despising, not regarding.*] Cic. 1. Offic. Fortitudo est dolorum laborumque contemptio. Fortunæ contemptio, idem in Paradox.

Cōntēmptŭs, us, m. q. idem [בזיון *bizzâyôn.* ὀλιγωρία. Vng. *Meg utálás.* Anglic. *Despising, disregarding.*] ut, Tu es omnibus contemptui: id est despiceris ab omnibus.

Cōntēmptim, adverbium. [καταφρονητικῶς, ὀλιγώρως. Gal. *Mesprisamment, despiteusement, sans en faire conte.* Ital. *Per disprezzo, per schenno.* Ger. Verächtlich. Hisp. *Menospreciando.* Pol. *Wzgardzajenie.* Vng. *Meg utálva.* Ang. *With despising, as daine fullie.*] Plaut. in Pœn. Ne nos tam contemptim conteras.

Cōntēmptĭbĭlĭs, om. t. à Contemno. idem quod Contemnendus. [εὐκαταφρόνητος. Pol. *Wzgardzon.* Vngar. *Vtálatos.*] Vnde Contemptibilitas. Item Contempte, & Contemptibiliter, adverbia. ... Lampridius in Alex. Severo: Cùm illi objicerent nimiam civilitatem & sæpè dicerent, Molliorem tibi potestatem & contemptibiliorem imperii fecisti. Vlpianus de Offic. Procons. D. lib. 1: Circa advocatos patientem esse Proconsulem oportet, sed cum ingenio ne contemptibilis videatur.

Cōntēmplŏr, aris, d. p. Diligenter intueor, & res editas considero. [ראה *raah* השכיל *hischkil* ... *hischghiach* הבביט *hibbit* ... θεωρέω, ἐνοράω, σκοπέω. Gall. *Contempler, regarder soigneusement, considerer.* Ital. *Contemplare, considerare le cose occulte.* Ger. Fleissig etwas heimlichs anschawen. Belg. Besien. Hispan. *Contemplar, o mirar al cielo.* Pol. *Pilno sie przypatruie.* Vngar. *Szemlélem ...* Angl. *To beholde stedfastlie, to consider diligentlie.*] verbum est ductum à templo: id est, à loco qui ab omni parte aspici potest vel ex quo omnis pars potest videri, quem Augures Templum nominabant. Cic. pro Dejot. Et id animo contemplare, quod oculis non potes. Lactant. lib. 6: Vel si cœleste lumen, quod dicimus Solem, contemplari velint.

Cōntēmplo, contemplas. [Polon. *Oglądam.* Vng. *Nézem.*] Plaut. in Asin. Hem meum caput contempla, siqu. dem ex re consultas tua. Ennius: Contempla & templum Cereris ad lævam aspice.

Cōntēmplātŏr, oris, m. t. [משכיל *maschkiph* מביט *mabbit.* θεωρός. Gall. *Contempleur, regardeur, qui regarde & considere.* Ital. *Considerator, contemplatore.* Germ. Anschawer / beseher. Hisp. *El que contempla, mirador.* Polo. *Przypatrujacy.* Vngar. *Nézéső, szemlélő ...* Angl. *An stedfast beholder or considerer.*] ut, Contemplator cœli, Cic. 1. Tusc.

Cōntēmplātrīx, f. t. [θεωρητική. Polon. *Wypatrzuica.* Vng. *Szemlélő asszony.*] Apuleius lib. de Philosophia: Disciplina contemplatrix bonorum, justi tenax.

Cōntēmplātĭo, f. t. Consideratio, sive meditatio rerum occultiorum, teste Cicerone 4. de Finib. [מבט *mabbât* מראה *mareh* θεωρία, σκέψις. Galli. *Contemplation, pensement, cogitation attentive.* Ital. *Contemplatione.* German. Anschawung / betrachtung. Hispan. *La contemplacion.* Polo. *Przypatrzenie sie, rozważanie.* Vng. *Szemlélés, ...* Anglic. *Contemplation the st[ed]-*

fast beholding and meditating secret thinges.] Idem 1. Acad. Est enim animorum naturale quoddam quasi pabulum, consideratio, contemplatioque naturæ. Idem 1. de Nat. deor. Hæc est res magna & diligenti contemplatione dignissima. ¶ Contemplatione alicujus rei aliquid facere id est, gratia vel respectu. Vnde Iulianus in l. si pupilli § Sed & si quis. ff. de Negotiis gestis, dixit Gerere negotia alicujus, non contemplatione ejus, sed sui lucri causa. Et Papinian. in l. Arborib. ff. de Contrahen. empt. & vendit. dixit: Arborum contemplatione fundum comparare.

Contemplātŭs, us, ui, m. q. Contemplatio. [θεωρία. Polonic. Wipatrowanie, przygladanie. Vngar. *Elmélkedés, szemlélés, nézés.*] Ovidius 5. Trist. A contemplatu summoveoque mali. Macrob. lib. 1. in Somn. Scip. Fide autem facta perpetuitatis animarum consequens esse animadvertit, ut certa illis loca nexu corporis absolutis, pro contemplatu probi improbive meriti deputata sint.

Contemplātīvŭs, a, um. θεωρητικός. Polonic. Wipatrowieci. Vnga. *Szemlélő elmélkedő.*] Vnde Contemplativa vita, quæ contemplationi dedita est. Senec Epist 95: Ars nulla contemplativa sine decretis suis est: Philosophia autem contemplativa simul est & activa.

Contempŏrānĕŭs, a, um, Ejusdem temporis, coætaneus. [σύγχρονος. Gal. *D'un mesme aage.* Ital. *Del medesimo tempo.* German. Einer zeit. Hisp. *Cosa del mesmo tiempo.* Pol. *Iednego wieku.* Vngar. *Elmélkedő szemlélő.* Ang. *Of one age.*]

Contendo, n. t. Proficiscor, iter instituo, quasi contra tendo. [הלך *halach* ... Gall. *Aller, s'efforcer d'aller.* Italic. *Andare.* Ger. Hingegen ziehen / oder reisen. Belg. ... Hispan. *Andar.* Polo. *Wdroge pospieszam, iade.* Vng. *Menni igyekezni, ...* Ang. *To go, to ... him, ... going.*] Cæsar. lib. 1. Ipse de quarta vigilia eodem itinere quo hostes ierant, ad eos contendit. ¶ Ponitur etiam pro certo, pugno, luctor, confligo. [ריב *rib.* ... Gall. *Debatre, combatre.* Ital. *Contendere, combattere.* Ger. Streitten / zancken. Hisp. *Pelear o porfiar.* Polon. *Swarze sie, ...* Vng. *... harcolni, ...* Angl. *To contend ... or fight.*] Virg. libro 4. Aeneid. -quis talia demens Abnuat, aut tecum malit contendere bello? ¶ Item pro instare & flagitare. [בקש *bikkesch* ... Gall. *Demander affectueusement.* Ital. *Domandare affanno amente.* Germ. Mit gantzer Macht etwas vnderstehn / ganz hefftig auff etwas tringen. Hisp. *Demandar con porfia.* Polon. *Zwielka moщa ... staram sie.* Vng. *Szorgalmatossan kérem, kénáom.*] Cicer. ad Attic. Nec dubito quin Cæsar à me contendat, ut ad urbem veniam. Idem ad Quint. Frat. Pompeius à me valde contendit de reditu in gratiam. ¶ Item ponitur pro laborare, niti, eniti, conari. Cic. ad Quint. Frat. Contende quæso atque elabora. Virgil. 1. Aeneid. -quæ littora proxima, cursu Contendunt petere. ¶ Item ponitur pro intendere, adducere, sive astringere. Virg. 4. Georg. Tanto nate magis contende tenacia vincla. Sic contendere arcum dicimus, & translatè, contendere nervos, vires ingenii. ¶ Item ponitur pro comparare, conferre & committere. Cic. 1. de Inv. Primum igitur leges oportet contendere, considerando utra lex ad majores pertineat, ... & ad verbum, ... Item jaccre, dirigere, ... Virg. 5. Aeneid. Qui tamē aërias telum contendit in auras. ¶ Contendere agmen pro festinanter ducere. Curt. lib. 3. At Darius, nuntio de adversa ejus valetudine accepto, celeritate quanta poterat, tam grave agmen ad Euphratem contendit. ¶ Amori alicuius contendere Græca locutio, pro: Cum amore contendere. Propert. lib. 1. eleg. 13: Non tamen ista meo valeant contendere amori. Id est, non possint præferri amori meo.

Contentĭo, verbale, f. t. quod significat vehementem conatum ad aliquid agendum. [... *ieghibab* ... *habilái* ... *ma-habil* ... *rib* ... *merbáh* ... *ma-hon.* ... Gall. *Effort, emploiçte de sa force, debat, different, contention, noise.* Ital. *Contesa, travaglio, fatica pro'a per arrivare à qualche grado.* Germ. Das hefftig vnderstehn eines dings: item, ein Kampff. Hispan. *Contention, porfia.* Pol. *Wielkie v silowanie o rzecz niektóra albo, tarania ... biema.* Vngar. *Szorgalmatos igyekezet.* Ang. *An earnest indevouring to do any thing, debate, contention, striff.*] Cic. 3. de Orat. Permulta tum vehementissima contentione animi, ingenii, virium, ab eo dicta constebat. Idem libr. 1. Offic. Miserrima omnino ambitio, honorumque contentio. ¶ Item ponitur pro certamine & controversia. Cicer. in A. Mihi cum M. Crasso multæ & magnæ contentiones fuerunt. ¶ Item pro comparatione. Cic. pro Plācio: Quædam hominum est facienda contentio. ¶ Est præterea Contentio, ἀγών, oratio acris ad confirmandum, & confutandum accommodata: quæ à Plin in Epist. dicitur, Oratio pugnax & contentiosa, ... Constat autem cōtrariis verbis, quæ ἀντίθετα: id est, contrapositum pariunt. Vt illud pro Cluent. Vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia.

Contentē, contentius, contentissimè, adverbium. [... Pol. *Zu sielowanim.* Vnga. *Nagy igyekezettel.* Ang. *Earnestlie, with stryving.*] Cic. 5. Tusc. Socratem ferunt quum usque ad vesperam contentius ambularet, quæsitumque esset ex eo quare id faceret, respondisse: Se, quò melius cœnaret, obsonare ambulando famem. Idem 2. Tusc. Genu mehercule M. Antonium vidi, quum contentè ipse pro se lege Varia diceret, terram tangere.

Contentiōsŭs, a, um, Litigiosus. [... φιλόνεικος. Gall. *Contentieux, noisif.* Ital. *Vehemente, contentioso.* Germ. Zänckisch / hädrisch. Hispan. *Cosa porfiosa y porfiada.* Pol. *Swarliwy.* Vngar. *Villongo, tusakodó, feddő.* Ang. *Contentious, that stryveth much.*] Plin. li. 19. Oratio de qua loquor, pugnax & contentiosa est.

Contentiōsē, adverbium: [φιλονείκως. Polo. *Swarliwie.* Vnga. *Villongva, tusakodva.* Ang. *Eystryving.*] ut, Contentiosè agere: id est, pertinaciter.

Contĕnebrārĕ, Verbum neutr. est, pro advesperascere. [... *heherib.* ... Gall. *Devenir nuict, estre nuict.* Ital. *Farsi, notte.* Germa. Dunckel oder finster werden. Hispan. *Hazerse tarde a anoche cer.* Polo. *Nocnieć, ćmieć.* Vngar. *Be sötétülni, alkonni.* Ang. *To waxe night, or late.*] Varro 2 de Re rust. Ab occasu parvo intervallo interposito ad bibendum appellunt, & rursus pascunt, quoad contenebravit.

Contentŭs vide Contineo.

Contermĭnŭs, ni, Finitimus, & vicinus, quasi eundem terminum inhabitans. [... *thachen*, ... Gall. *Voisin, terretenant, prochain ou limites.* Ital. *Finitimo, vicino confinante.* Ger. Ein anstosser / nahgelegner nachbawr. Hispa. *Cosa vezina en terminos.* Pol. *Sasiad, przyległy.* Vngar. *Szomszéd, határos szomszéd.* Ang. *That bordereth nigh together.*] Col. lib. 1. c. 3: Nisi Autolicus ille cuiquam potuit tolerabilis esse conterminus aut Aventini montis incola Palatinis ullum gaudium finitimis suis Cacus attulit. Plin. li. 12. c. 8: Contermina Indigens Ariana. Stabula ripæ contermine. Ovid. 5. Metamorph.

Contĕro, is, terere, act. t. Tero, consumo, conficio. [כתת *chetheth* ... *scheb* ... Gall. *Broyer, piler, menuiser, mettre, consumer, user, gaster.* Ital. *Ridurre en polvere, consummare.* German. Zerreiben / zerstossen / zu pulver machen. Hispan. *Quebrar y gastar.* Polo. *Rozcieram, lamie na kaskı.* Vng. *Megront ..., ...* Ang. *To break or bruise small, to weare out with occupying.*] Varro 2. de Re rust. c. 7: Si fastidium saliendi est, scillæ modicum conterunt cū aqua. Conterere radicem in pulverem, Plin. lib. 26 c. 11. Diem conterere: id est, consumere. Plaut. Cas. contrivi diem, Dum adsto advocatus cuidam cognato meo. Conterere ætatem in litibus. Cic. 1. de Legib.

Contrītŭs, particip. Tritus, in pulverē redactus. [כתות *kathuth* ... *meschubbar.* ... Gall. *Broyé & froissé & degasté.* Ital. *Tridato, pestato, fatto in polvere, usato.* German. Zerrieben / zerstossen. Hispan. *Quebrantado, hecho polvo, gastado.* Pol. *Startyna, proch po trusziny.* Vngar. *Meg rontatot, törött, elviselt.* Ang. *Broken in bruises small.*] Plin. libro 20. ca. 13: Datur & dysentericis cum caseo in vino contrita. ¶ Ponitur etiam pro pervulgatus, vulgaris, communis. Cicer. 2. de Finib. An verum est hoc vetustate contritum proverbium? Dignus qui cum in tenebris mices.

Contrītŏr, oris, verbale, m. t. [... *mechatheth* ... Vnga. *Megrontó törő.*] Plaut. Persa: Contritor compedum.

Contĕrrānĕŭs, Dicitur qui ex eadem terra est. [ὁμόχωρος. Gal. *D'une mesme terre ou d'un mesme pays.* Ital. *Di una medesima terra.* German. Ein landsman. Belg. Lantsman. Hispan. *Cosa de la mesma tierra.* Pol. *Ziemek.* Vngar. *Földi.* Ang. *Of the same countrie.*] Quapropter Catullum conterraneum suum. Plin. in Præfat. prima vocat, qui non Veronæ, sed in Benaci insula natus erat. Verbum est in castris natum, quemadmodum pleraq; eodem fine definentia.

Contĕrrĕo, es, ēre, Terreo, terrorem injicio. [... *chathath.* ... Gal. *Espouvanter.* Ital. *Spaventare, dare terrore.* Germa. Erschrecken. Hispan. *Espantar.* Pol. *Straszę.* Vnga. *Elijesztem, elrémítem.* Ang. *To feare and make astonished.*] Livius 1. ab Vrb. Novum pugnæ conterruit genus. Conterret latratu canis advenientem, Columel. lib. 7. c. 12. Conterrere vultu aspectuque loquacitatem alicujus, Cic. 1. de Orat. Virg. 3. Aeneid. -aspectu conterritus hæsit.

Contēstŏr, d. p. Obtestor, imploro, precor. [העיד *hehidh* ... Gall. *Appeller quelqu'un à tesmoin, protester & dire devant tesmoins demander aide.* Ital. *Chiamar in aiuto, protestare.* Ger. Zu Zeügen nemmen / oder anrüffen. Hispan. *Rogar aida.* Pol. *Naświadectwo biore.* Vngar. *Segitségre hivom, ...* Ang. *To call to witnesse, to complayne to one lamentable.*] Cic. 6. in Verr. Deos hominesq; contestans, clamare cœpit. ¶ Contestari litem (inquit Festus) dicuntur duo aut plures adversarii, quod ordinato judicio utraq; pars dicere solet, Testes estote. ... Cic. ad Attic. lib 16: Neque enim illi litem contestabuntur. ¶ Hinc Litis contestatio dicta, quæ nascitur expeditione actoris, & responsione rei. ...

Contestatō, adverbium: [Pol. *Zoswiatczeniem.* Vngar. *Bizonsággal.*] ut, Contestatō aliquid dicere, facere: id est testibus adhibitis. Vlp. D. de agn. & al. l. Si neq; contestatō dixerit eam ex se prægnantem non esse.

Contēstātŭs, participium: [... *muhadh.* Vng. *Bizonyos, megbizonyitatot.*] ut, Contestata virtus. Cic. pro Flac. Quamq; ab hac perenni, contestataq; virtute majorum non modo non degeneravit L. Flaccus, sed id, &c.

Contĕxo, is, ere, Simul texo. [ארג *aragh*, συνυφαίνω. Gall. *Tistre ensemble, assembler, conioindre.* Ital. *Tessere insieme congiongere,*

pingere. Ger. Zusammen weben. Hisp. Texer vno en otro. Pol. Spolem tkan,tkac. Vngar. Egybe szöuöm, fonom. Ang. To weaue orto gyther together.] Cic. 2. de Nat. Deor. Quid enim oves aliud afferunt, nisi ut earum villis confectis atque contextis homines vestiantur? ¶ Contexere, conjungere. Plin. Epist. 101: Sub his per latus omnes vineæ porriguntur, unamq; faciem longè lateq; contexunt. Contexere amores, Catullus. Contexere interrupta, Cicer. 1. de Legib. Contexere carmen, Cicer. pro Cæl. Contexere crimen, Cicero pro Dejotaro.

Contextus, participium, [ארוג arugh συνυφασμένος. Gall. Tissu ensemble, entrelassé. Ital. Tessuto insieme. Ger. Zusammen gewebt. Hisp. Texido juntamente. Polon. Zetkany. Vngar. Egybe szöt, font. Ang. Wouen together, interlaced.] Argento & auro contextus, Tibul. lib. 1.

Contextus, us, ui, m. q. [[illegible] συνυφασμός. Gall. Entretissure, entrelacement, conionction, composition. Ital. Tessura, congiontione, compositione. Ger. Zusammenwebung / oder zusammen fügung. Hisp. Tesidura, ayuntamiento, composicion. Pol. Tkanie, spojenie. Vngar. Egybe fonás, szöués. Ang. A weauing together, interlacing.] Cicer. 5. de Finib. Pennarumque contextu corpori tegumenta faciebat.

Contextio, f. t. συμπλοκή, Contextus. [Pol. Złączenie. Vng. Iráshoz szöue foglalás, öszue foglalás, öszue szöués.] Macrob. Comment. in Somn. Scip. lib. 1. c. 2. Contextio narrationis per turpia & indigna numinibus ac monstro similia componitur. Idem Satur. lib. 7. c. 6: Et ita contexionis accessione variatum est.

Contextè, adverbium Conjunctè. [συνυφασμένως, συμπεπλεγμένως. Gall. Sans interruption & vn estant tissu & ioint auec l'autre. Ital. Senza divisione ò interpositione alcuna. Germ. Aneinander / ohn abtheilung. Hisp. Texiendo vno con otro, ayuntadamente. Pol. Złączenie spolnie. Vng. Egybe szöue. Ang. By weauing togither without interruption.] Cic. de Fato: Omnia naturali colligatione consertè contexteque fiunt.

Contextim, aliud adverbium. [κατὰ συνυφήν, κατὰ συμπλοκήν. Gall. Par entretissure, par entrelacement, tout d'vn train. Ital. Congiuntamente. German. Mit zusammen flechtung / durch zusammenfügung. Hispan. Texendo vno con otro ayuntadamente. Polon. Spolnie splecionie. Vngar. Öszue szöue, öszue verue. Ang. Of one piece, without interruption.] Plinius libro 10. capite 33: Turdi in cacuminibus arborum luto nidificantes, pene contextim in secessu generant.

Conticeo, es, penultima correpta, n. f. Simul cum cæteris taceo, reticeo. [חרש charesch דמם damám σιωπῶ. Gall. Se taire tous ensemble sans dire vn seul mot. Ital. Tacere insieme. Germ. Sampt anderen still schweigen. Hisp. Callar con los otros. Pol. Zamilczam mielczę. Vngar. Együtt hallgatok. Ang. To be still or keep silence.] Virgilius 2. Aeneid. Conticuere omnes, intentique ora tenebant. Cic. in Catil. Recitatis literis debilitatus atque abjectus, conscientia convictus repente conticuit.

Conticesco, is, n. t. Cum aliis tacitus fio. [συνσιωπῶ. Pol. Zamilczam. Vngar. Együtt hagattni fogok. Ang. To hold peace sodenly.] Plin. l. 11. c. 10: Tum repente omnes conticescunt.

Conticinium, noctis, Primum tempus, quo omnia quiescendo conticescunt. [ἀωρὶ τῆς νυκτὸς ἀωρί. Gall. Le temps de la nuict ou toutes choses se taisent. Ital. Il tempo de la notte nel quale non si sente rumore. Germ. Das erste theil der nacht / da alle ding schlaffen vnnd still schweigen. Hisp. La media noche quando todos callan. Pol. Pierwszy Vngar. Első álom idején, éjjel. Ang. The tyme of nyght when all thinges be quiet and still.] ex Polluce. Plaut. Asinar. Redito huc conticinio. Macrobius tamen & Censorinus Conticinium vocant, eam partem noctis, quæ est inter gallicinium & diluculum: & inde dictum volunt, quod galli tum conticescant. Vide ea quæ supra annotavimus in dictione Dies.

Contigno, as, quasi tigna conjungo [קרה keráh. [illegible] Gall. Asseoir les soliues en vn estage de maison, & les compasser. Ital. Congiungere travi. Germ. Zusammen welten oder fügen. Hisp. Sobradar con tablas. Pol. Spajam, złączam. Vngar. Szarufa gerendákat foglalom. Ang. To raf ter or planke an house.] Plin. lib. 8. c. 3: Gedrosos, qui Arbin amnem accolunt, Alexandri Magni classium præfecti prodidêre, in domibus fores maxillis belluarum facere, ossibus tecta contignare, ex quibus multa quadragenûm cubitorum longitudine reperta. De belluis Indici maris. Cæsar 2. bell. Civil. Et quicquid est contignatum, cratibus consternitur.

Contignatio, f. t. [מקרה mekareh. [illegible] Gall. Estage, solier, planche de maison. Ital. Vn tauolato, vn trauamento, vn solare. German. Ein zusammenfügung einer bün in einem Hauß. Hisp. El sobrado ò entresuelo. Pol. Poklad, pietro. Vng. Szarufa geren. tabox foglalás. Ang. Rafting or planking of an house.] Quæ est solarium domus, sive stratum sit gypso, lateribus ve sive non stratum, qualia ferè sunt solaria domorum in Apulia. Eoque pro miraculo apud Livium refertur, bovem in tertiam contignationem conscendisse. Plinius: Sesquipedalis paries, non plus quàm unam contignationem tolerat. [illegible] Est enim superior & inferior contignatio. Galli Estages vocant.

Contineo, es, pen. corr. continui, contentum, act. t. Comprehendo, complector, includo, concludo, cohibeo. [כלכל kilkel אחז achaz חבק habak [illegible] Gall. Contenir, tenir serré & fermé, tenir. Ital. Tenere, contenire. German. Zusammen halten/ enthalten. Belg. In handen begrypen. Hispan. Tener. Pol. Zatrzymiwam, zawieram, dzierżę. Vngar. Megtartom. Ang. To refraine, contene, to holdfast, to withold.] Plaut. Rud. Perii, animo malefit: contine quæso caput. Idem Cas. Contine pectus, face ventulum amabò pallio. Continemus fluvium suo alveo, aut ripis, aut belluas septis. Item: Continemus nos domi, quum in publicum non prodimus. ¶ Ponitur aliquando pro moderari, temperare vel coërcere. ἐγκρατεύομαι. Vnde Continens ἐγκρατής, pro abstinente & integro: cujus contrarium est Incontinens, ἀκρατής. Lactant. lib. 1: Da libidinosum, adulterum, ganeonem, jam sobrium castum, continentem videbis. ¶ Aliquando est intra se tenere. περιέχω. sic dicimus, Vrbem continere homines, & Locum continere locatum. ¶ Aliquando continuare. συνέχω: unde & Continens dicitur continuatum, τὸ συνεχές. Livius: Continens Imperium usque ad nos habebitis. Suetonius in Caligul. Per hunc pontem ultrò citroq; commeavit, biduo continenti id est, continuo. Curtius: Omnia velut continenti incendio ardere visa. Cic. 1. Tusc. Sed nihil te interpellabo: continentem orationem audire malo. Item lib. 2. Offic. pro simul tenere posuit, συνέχειν, & quasi invitum tenere, quum inquit: Nec ulla res tam vehementer Rempublicam continet quàm fides.

Continens, participium, Continuatus, junctus, affixus, conjunctus. [סמוך samuch [illegible] συνεχής, συνεχής. Gall. Joignant, s'entretenant, continuel. Ital. Che contiene. Germ. Das zusammen haltet. Hisp. Lo que tiene alguna cosa. Pol. Spolem trzymający, przyległy, legły. Vngar. Mellé, egymás után való, öszue foglalható. Ang. Ioyning one vpon an other, continuel without interruption.] Cic. in Epist. Cappadociæ pars quæ cum Cilicia continens est. Idem de Natur. Motus sensui conjunctus & continens. ¶ Aliquando ponitur pro proximus. Idem de Fato: Proxima & continens causa movet assensionem. ¶ In continenti, sub tempore: Pro statim. Vlpian. in l. quod ait lex. ff. ad legem Iuliam de Adulteriis: Quod ait lex, In continenti filiam occidat, sic erit accipiendum, ne occiso hodie adultero reservet, & post dies filiam occidat, & contra: debet enim propè uno ictu & uno impetu utrunque occidere, æquali ira adversus utrunque sumpta. ¶ Aliquando pro temperans. [מושל ברוחו moschel berucho ἐγκρατής. Gall. Continent, modeste, sobre. Ital. Continente, temperato. German. Der sich enthaltet / keusch / mässig. Hisp. Aquel que se tiene de los deleytes. Vng. Maga megtartóztató, mértékletes. Ang. Temperate, sober.] Terent. in Eunucho: hoc nemo fuit Minus ineptus, magis severus quisquam, nec magis continens.

Continens, n. t. à Rhetoribus accipitur pro firmamento orationis, τὸ συνέχον. Cic. in Topic. Quibus autem hoc qua de re agitur, continetur, hæc Continentia vocentur, quasi firmamenta defensionis: quibus sublatis defensio nulla sit. ¶ Accipitur item continens pro continuo, sive propinquo. Vnde Vlp. scribit continentes provincias accipi debere, quæ Italiæ conjectæ sunt. Tryphon. de Excusatione tut. l. Titius testamento Romæ concepto, aut in continentibus, subaudi locis.

Continens verò fœminini generis, sumitur pro terra, quæ non est insula, quam vulgò Terram firmam appellant, qualis est Italia. [יבשה jabbeschah ἤπειρος. Gall. Terre ferme. Ital. Terra firma. Germ. Ein aneinander hangend erdtrich / welches kein Insel ist. Hisp. Tierra firme. Pol. Ziemia rownagajemimałs wyspow, stała ziemia. Vng. Föld, szárazföld. Ang. Sure ground or earth.] ut, Ex Sicilia ad continentem parum intercapedinis est. ¶ Nam insula est, quæ mari circundatur, ut Sicilia, Sardinia. ¶ Cherronesus autem peninsula dicitur, quæ penè tota mari circundatur, aliqua tamen sui parte continenti conjungitur, ut Peloponnesus. ¶ Isthmos verò est angusta terra peninsulam cum continente conjungens.

Continentia, f. p. fit à Continens: Temperantia, virtus voluptatibus resistens. [ἐγκράτεια. Gall. Continence, abstinence, sobrieté. Ital. Continenza, temperanza. German. Enthaltung / mässigkeit. Belg. Onthoudinghe. Hispan. Temperancia, aquella obra de se contener de deleytes. Pol. Powściągliwość, strzymięźliwość. Vngar. Mértékletesség. Ang. Temperance, soberness, reining of the affections.] de qua Cicer. lib. 2. Offic. Sed valetudo sustentatur notitia sui corporis, & observatione earum rerum quæ aut prodesse solent aut obesse: & continentiam in omni victu, omnique cultu corporis tuendi causa, & in prætermittendis voluptatibus. Huic contraria est incontinentia, ἀκρασία. ¶ Continentia interdum ponitur pro retentione. Suetonius in Claudio: Dicitur etiam meditatus edictum, quo veniam daret, flatum crepitumq; ventris in convivio emittendi: cùm periclitatum quendam præ pudore ex continentia reperisset.

Continenter, adverbium, Modò significat parcè, sobriè, & pudicè. [[illegible] ἐγκρατῶς, σωφρόνως. Gall. Sobrement. Ital. Continentemente, sobriamente. Ger. Mässiglich. Belg. Matelick. Hisp. Continentemente, templadamente. Pol. Mierni powściągliwie. Vng. Mértékletessen. Angl. Soberlie, temperatlie.] Plaut. Quanquam illum pater arctè & continenter habet. Modò assiduè [συνεχῶς, Gall. Continuellement, tout d'vn tenant, sans de-lai. Ital. Congiuntamente. Germ. Stettigs / aneinander / für vnd für. Hisp. Ayuntadamente continuamente. Pol. Ustawicznie. Vng. Szünetlen. Angl. With continuation or continuallie.] Idem: Trium dierum sitim, continenter tulit. Cæsar: Belgæ cum Germanis bellum continenter gerunt. Contrarium eius est, Incontinenter: hoc est, intemperanter, & impudicè, ἀκρατῶς, ἀκολάστως.

Contentus, a, um, quum est participium à contineor, significat illud

illud quod ab alio continetur. [מכול muchál. ἀποχώρημα. Gall. *Contenu & comprins, content.* Ital. *Contenuto, contenuto.* Germ. Das von einem andern enthalten / oder zusammen gehalten wirdt: item, vernügt. Belg. Tevreden / vernuegt. Hisp. *Contento.* Pol. *Spolne trzymanie.* Vngar. *Bé foglaltatot, valamivel tartatot* (item) *meg elégédet* Ang. *That is contened.*] Quando verò significat eum qui animo satiatus est, neque quicquam præterea desiderat, αὐτάρκης, nomen est, non participium: quandoquidem neque tempus retinet, neque significationem. Terent. in Eunuch. Neque tu uno contenta eras, neque solus dedit. Vnde superflua videtur prolixa illa apud Vallam disputatio, an Contentus activam retineat sui verbi significationem, an passivam, quum omnino verbi sui significationem non retineat. Neque enim Contentus is dicitur, qui continet, aut qui continetur: sed qui nihil extra sortem suam desiderat. ¶ Ponitur interdum in genitivo: ut Velleius Paterculus Histor. 2: Sed minus honoratus quippe vixit angusti clavi penè contentus. Subaudi honore vel dignitate. ¶ Contentus ad: Cic. in Parad. Opinor in eo cui tanta possessio est, ut ad liberaliter vivendum facilè contentus sit. ¶ Cum infinitivo. Plin. Epist. 2. 3. Contentos fueram hoc solum scribere tibi. ¶ Est etiam contentus participium à Contendor, idem significans quod adductus, astrictus. [ἐντεταμένος. Vng. *Meg vonyatot, szoritatot.*] Cicer. 2. Tusc. Balistæ lapidum, & reliqua tormenta telorum eò graviores emissiones habent, quò sunt contenta atque adducta vehementiùs.

Cōntĭnŭŭs, continua, continuum, Perpetuus, continens, perennis [סמוך ṣamuch תמיד tamidh. διηνεκής. Gall. *Continuel, s'entretenant.* Ital. *Continuo, senza intervallo.* Ger. Das aneinander hanget/ und nicht zertheilet ist. Belg. Na den anderen vervolgende. Hisp. *Cosa continua ó continuada.* Polon. *Nieroździelny, społem sobie trzymaiący.* Vng. *Szüntelen valo, mord.* Ang. *Continuall, without interruption.*] Plautus in Mil. Quin ubi triduum continuum fuerit, jam odiosus fiet. Plinius in Epistol. Littus ornant varietate gratissima, nunc continua, nunc intermissa tecta villarum. ¶ Continuus aliquando pro assiduo, ut Continuus Principis. Corn. Tacitus: Cocceius Nerva continuus principis.

Cōntĭnŭo, continuas, ect. p. Persevero, perrego. [הוסיף hosiph המשיך hemšich עמד ta'ádh שקד schakadh. διατελέω. Gall. *Continuer, ne cesser point, faire tenir ensemble.* Ital. *Continuare, perseverare.* Ger. Etwas fürttreiben / und aneinander etwas thun. Belg. Bestoren/ ten eynde toe volvoeren. Hisp. *Continuar.* Pol. *Dokonca iakem poczal odprawie.* Vng. *Szüntelen, és általossan mivelöm.* Angl. *To continue or persevere.*] Apuleius: Scaphas ascendere, mari iter continuare. Plin. libro 14. cap. 22: Biduo duabusque noctibus perpotationem continuavit. ¶ Continuari, pro Finitimum esse. Tacit. Sictionibus Sitonum gens continuatur. ¶ Continuare domos mœnibus, pro Conjunctim extruere. Livius libro 2. Decad.

Cōntĭnŭātĭo, verbale, f. t. perpetuitas. [ארך erech. συνέχεια. Gal. *Continuation, entretenement de l'un à l'autre.* Ital. *Intratenimento, continuatione.* Germ. Unnderlässliche fürtruckung oder beharrung eines dings. Hisp. *Continuacion.* Pol. *Trwanie wszecy, wiecznosc, placzenie.* Vng. *Szüntelen valóság.* Ang. *Perseverance, continuing or a ioyning together without interruption.*] Cicero 1. de Natura deorum: Est mirabilis quædam continuatio seriesque rerum, ut alia ex alia annexa, & omnes inter se aptæ, colligatæque videantur.

Cōntĭnŭĭtās, tatis, f. t. Continuatio. [συνέχεια. Polon. *Vstawicznosc.* Vngar. *Szüntelen valóság.* Angl. *Continuation without interruption.*] Plin. lib. 8. cap. 30: Collum & juba continuitate spinæ porrigitur, flectique, nisi circumactu totius corporis nequit.

Cōntĭnŭō, adverbium, Statim, confestim, illicò. [פתאם péthaóm. παραυτίκα. Gal. *Incontinent, sur le champ, tantost.* Ital. *Di fatto, di subito, in continente.* German. Behend/ von stund an/ eine wege/ unverzogenlich. Hisp. *Luego sin medio.* Polon. *Hned, na tich miast.* Vng. *Mingyárást.* Ang. *Incontinent.*] Terentius in Eunuch. Continuò accurrit ad me. ¶ Eleganter etiam ponitur interrogativè, vel negativè pro Num ideo? vel Non ideo. Negativè. Cic. pro Rosc. Amph. Non continuò, si me in gregem sicariorum contulerim, sum sicarius. i. non ideo sequitur me esse sicarium. Interrogativè, 2. de Orator. At si ille seditiones saluti huic civitati fuissent, num continuò, si quis populi motus factus esset, id C. Norbano in nefario crimine atque in fraude capitali esset ponendum? Num continuò dixit, pro Num ideò.

Cōntĭnŭē, aliud adverbium, Assiduè, continenter. [תמיד tamidh. συνεχῶς, ἀδιαλείπτως. Gal. *Continuellement, sans cesse, sans intermission.* Ital. *Senza intermissione, continuamente.* Ger. Unnderlässlich/ stäts aneinander. Hisp. *Continuamente sin intermission.* Pol. *Vstawicznie, bezprestanku.* Vng. *Szüntelenül.* Ang. *Without interruption.*] Quintilianus libro 2: An virtus sit Rhetorica, Qui grana ciceris ex spatio distante missa in acum continuè & sine frustratione inserebat.

Cōntĭnŭātē, adverbium, Sine intermissione. [ἀδιαλείπτως. Pol. *Bez przestanku.* Vng. *Szüntelenül.*] Cornel. Fronto lib. de verborum nominumq; differentiis.

Cōntingo, gis, contigi, contectum, act. t. Tango, attingo. [נגע naghá נגע ṇaghá ch. ἅπτομαι, ψηλαφάω. Gall. *Attoucher.* Ital. *Toccare.* Germ. Anrüren. Belg. Aenrueren. Hisp. *Tocar.* Pol. *Dotykam się.* Vng. *Meg illetöm.* Angl. *To touche, to come vnto.*] Co-

lum. libro 1: Plurimis & his angustis illustratum fenestris, atque à terra sic editis, ne manu contingi possint. Virg. 2. Aeneid. -funemq; manu contingere gaudent. ¶ Ponitur & pro accidere, sive evenire: sed hoc duntaxat in tertiis personis. [נפל naphál. ἐκβαίνω, συμβαίνω. Gall. *Avenir, escheir.* Ital. *Accadere.* Germ. Etwas begegnen/ widerfahren/ beschehen. Hisp. *Acontecer.* Pol. *Trafia sie.* Vng. *Történni, esik.* Ang. *To happen or chaunce.*] Cicer. 5. Tuscul. Quod non modò singulis hominibus, sed potentibus populis contingit. Impersonale verò cum infinitivo: ut, Contingit mihi esse fœlici vel fœlicem. ¶ Quandoque absolutè, ut apud Terentium: Hanc mihi expetivi, contigit: Conveniunt mores. Ex quo datur intelligi, non semper servari quod ajunt, Contingere esse de malis, quæ sumus veriti, Obtingere de optatis, Accidere de inopinatis, tàm bonis quàm malis ¶ Contingere alicui rei, pro Contiguum esse. Cæsar lib. 1: Ita ut radices montis, ex utraq; parte, ripæ fluminis contingant. ¶ Contingunt corpus amurca: id est, ungunt, tingunt. Virg. 3. Georg. Sale aliquid contingere, Salire: Ibidem. Suetonius in Galba, cap. 2: Neroni Galba successit nullo gradu contingens Cæsarum domum.

Cōntingēns, participium. [נוגע nogéah. ἐφαπτόμενος, ἀντιπίπτων. Vn. *Meg illető.* Ang. *Which toucheth another.*] Cic. lib. 2. de Divin. Docet enim ratio mathematicorum, quanta humilitate luna feratur terram penè contingens.

Cōntingēns, nomen adjectivum, Fortuitus: [Vngar. *Történhető, szerent valo.* Ang. *That happeneth or chaunceth.*] unde à Dialecticis *Contingentia* dicuntur quæ in utranque partem accidere possunt.

Cōntāctŭs, participium: [נגוע nachúah. συναφθεὶς ψαυσθείς Gall. *Attouché.* Ital. *Toccato.* Germ. Berürt. Hisp. *Tocado.* Pol. *Dotkniony.* Vngar. *Meg illetetöt, tapasztaltatot.* Ang. *Touched.*] ut Contactus religione dies Livius: Si diem contactum religione, insignemq; nomine ejus loci timeant Romani.

Cōntāctŭs, hujus contactus, nomen. [נגיעה négihah. ἀφή, συναφεία. Gal. *Attouchement.* Ital. *Toccamento.* Germ. Berürung/ oder anrürung. Hisp. *El toque.* Pol. *Dotknenie.* Vng. *Illetés, tapasztalás.* Ang. *A touching.*] Col. lib. 13. c. 3: Contactu ejus languescunt incrementa virentium.

Cōntĭgŭŭs, a, um. Quod contingit. [סמוך samúch. συνεχής, ἐχόμενος. Gall. *Joignant & touchant contre.* Ital. *Vnito, che si tocca.* Germ. Anrürend/ anstossend. Hisp. *Cosa que toca vna con otra.* Pol. *Przylegly, gmoim stacyony.* Vngar. *Azmi mélyhez magát foglallia, másfélet, összefüződ.* Angl. *That toucheth & is verynigh.*] Plin. lib. 2. c. 9: Sed aliàs admota cœlo, aliàs contigua montibus. Ovid. 4. Metam Contiguas habuère domos.

Cōntāgĭum, n. s. & Contagio, & Contages, penultima producta, Morbus qui ex contactu contrahitur, ex Con. & Tago, is, quod est tango. ¶ טומאה tumáh. συναφεία. Gall. *Attouchement, chose contagieuse, mal qu'on prend ou baille à celuy qui attouche ou hante autre.* Ital. *Male attaccaticcio.* Germ. Erbkrandheit/ erbsucht/ ein kranckheit so einer auf betastung des anderen erbet. Belg. Een besmettelicke siecte. Hisp. *La dolencia que se pega.* Polon. *Choroba ktora stoknienia pannie, dyedzicżna choroba przimiot.* Vn. *Ragado nyavalya.* Ang. *A contagion, infection.*] Virgilius: Dira per incautum serpant contagia vulgus. Iuvenalis: Grex totus in agris Vnius scabie cadit, & porrigine porci: Vva conspecta livorem ducit ab uva. Cicer. 1. Offic. Contagiones malorum, quæ ab uno profectæ manant latiùs. Lucr. lib. 4: Quæ contage sua palloribus omnia pingunt.

Cōntāgĭōsŭs, a, um, adjectivum: [ὁ ἐκ τοῦ συναφείας φθορτικός. Gall. *Contagieux, qui gaste quand on approche de luy.* Ital. *Contagioso, che infetta altri col suo male.* Germ. Erblich / das auf betastung ein anderer erbt. Hisp. *La cosa que assi pega.* Pol. *Zaraźliwy przimiot.* Vng. *Ragado.* Ang. *Very contagious, which infecteth, when one approcheth.*] ut, Contagiosa febris, Contagiosus morbus, & pestis contagiosa à Celso dicuntur, quibus qui laborant, solo contactu alios inficiunt.

Cōntĭnŭo, continuas, & Continuus, Vide Contineo, nes.

Cōntollo, is, ere. [συναίρω. Polon. *Kluszę.* Vngar. *Fel emelöm.*] Plautus Aulul. Contollam gradum: id est, conferam gradum.

Cōntŏphŏrī, [κοντοφόροι. Polon. *Iazda z rohatnami.* Vng. *Kopiás, dárdás.* Equitum genus, qui in bello contis utebantur: hoc est, hastis oblongioribus. Distinguit enim Julius Pollux li. 1. Onomastici: Equites in species septem. Hippotoxotas scilicet, doratophoros, contophoros, hippapistas, scenophoros, hippagogos, & amphippos: hoc est, desultorios.

Cōntŏr, aris, d. p. verbum deductum à conto nautarum pertica, qua illi maris profunditatem explorant, idem significans quod inquiro & tanquam conto exploro. [חקר chakár. ἐξετάζω, ἱστορέω. Gal. *Interroguer & demander, s'enquerir & s'informer.* Ital. *Scandegliare, cercare, investigare.* Germ. Erforschen/ fleissig nachsuchen. Hisp. *Buscar, cercar.* Pol. *Dowiaduie sie, spilno szukam.* Vng. *Moso vok, keresök.* Ang. *To sounde or to feele the bottome.*] Ita scribendum est sine c per o vocalem: nam Cunctor alterius est significationis: quanquam chalcographorum quorundam imperitia in quibusdam exemplaribus alterum pro altero positum invenies. Cicero ad Attic. libro 11: Quumq; ex eo de me contaretur, eum sibi ita dixisse narrabat, se mihi esse inimicissimum. Hinc fit compositum Percontor, diligenter & exactè inquiro, & percontator verbale.

Cōn-

Contorqueo, es, ere, In ambitum & gyrum torqueo, convolvo, deflecto. [קלע kaláh. λυγίζω, σφέλλω, συστρέφω. Gall. Tordre, tourner, faire tour. Ital. Lanciare, tirare. German. Umbträhen/ umbwenden/ krümmen. Hisp. Tirar lança ò piedra. Polon. Obracam. Vngar. Meg ifauarom, b∫zue gombolitom, bizuitó ómmatom. Ang. To winde or wreath about, to turne roun e.] Plin. lib. 11. c.37. Erecta autem, rugarumq; ambitu contorta. Cic. 2. de Natura deorum: Non est enim ætheris ea natura, ut vi sua stellas complexa contorqueat. Ibidem li.3. Ac quàm rhetoricè, quàm copiosè, quas sententias colligit? quæ verba contorquet? ut libere cuivis rhetori intelligas.

Contortus, a, um, participium, Distortus. [מעקש mehvvátl. עקש meh akal עקש mehukkásch כרבל caphúph. συνεστραμμένος. Gall. Tors, recoquillé. Ital. Torto, distorto. Germ. Umbgeträhet/ gekrümbt. Hisp. Torcido. Pol. Nakrecowany, nachilony. Vngar. b∫zue tórtt, k∂t maradozot, b∫zue vóri zauart. Angl. Writhed, made crooked, coiled or wrinckled.] ¶ Et contortæ res, dicuntur perplexæ & perturbatæ, & sibi ipsis minimè cohærentes. συμπεπλεγμένα. Cicero primo de Orat. Contortas res, & sæpè difficiles necessariò perdiscimus.

Contortulus, diminutivum à Contortus. [Polon. Nakreczoni. Vng. b∫zue tó redó ∫∫uette. Angl. Writhed, wreathed, intricated.] Cic. lib. 2. Tusc. Sitne igitur malum dolere, necne, Stoici viderint, qui contortulis quibusdam ac minutis conclusiunculis, nec ad sensus permanentibus, effici volunt, non esse malum dolorem.

Contortio, onis, f. t. Flexio. [עקש hikke chúth עקש mahakáschúth. συστροφή, στρέβλωσις. Gall. Entortillement, Torsement. Ital. Torcimento. Germ. Umbwendung/ umbtrehung. Hispan. Torcimiento. Pol. Obrocenie, kręcenie. Vngar. b∫zue tekergetés, tóredeztés. Angl. Writhing, wreathing, or turning ground.] Cicero de Fato: Majus est enim has contortiones orationis, quàm signorum ortus, obitusque perdiscere.

Contortè, adverb. Obliquè. [συνεστραμμένως. Gal. Tortuement, obscurement. Ital. Aviluppatamente, & obscuramente. German. Verwirrlich/ mit verbundtung. Hisp. Torciendo, obscuramente. Polon. Wręcz, nie, zwikłanie. Vngar. Horsagon, tsauaróan, tekerg tur. Angl. Awrie, obscurelie, intricatlie.] Cicero primo de Invent. Hic considerandum erit, ne quid perturbatè, ne quid contortè dicatur.

Contorquendus, Cicer. 2. de Orat. Qui tanquam machinatione aliqua tùm ad severitatem, tùm ad remissionem animi, tùm ad tristitiam, tùm ad lætitiam est contorquendus.

Contortuplicare, Contortè plicare. [קפל hikkfel συνδιπλώω. Gall. Plier tortuement. Ital. Volgere tortamente. German. Verwirren/ vnnd krumb zusammen wicklen. Hispan. Torciendo bolver, plegar. Pol. Motać, wikłać. Vngar. b∫zue tekergetni, kórósfuzni kofzul b∫zue rántzolni. Ang. To fold or wrappe together or plaitte awrie.] Plaut. in Persa: Ita sunt Persarum mores, longa nomina, Contortuplicata habemus: Hoc est, adeò dura & quasi confragosa, ut vix efferri possit.

Contra, [לנכח lenochach נגד neghéd נכח nochách. ἀντί, κατά. Gall. Contre. Ital. Contro. German. Wider / entgegen. Belg. Teghen. Hispan. Contra. Polon. Przeciwko, naprzeciw. Vng. Ellenbe, ellen (& cum affixis) ellenem, ellenéd, ellene. Ang. Against.] cū accusativo, Præpositio est quæ & separatur, & componitur significatque Adversum, locumque vel personam designat. Separata est apud Virgilium: Contra Neptunum & Venerem, contraque Minervam. ¶ Componitur autem cum dictionibus incipientibus à d, ut Contradico: e, ut Contraeo: u, ut Contravenio. ¶ Invenitur etiam Contrà, pro E regione, sive Ex opposito, ἐναντίον; & hoc tàm cū casu, quàm sine casu. Virg. 1. Aeneid. Italiam contrà. Iuvenal. Stat contra, starique jubet. Virgil 3. Aeneid. Contrà elata mari respondet Gnossia tellus. Plaut. in Amphit. Hostes crebri cadunt, nostri contrà ingruunt. ¶ Ita Contra se, τὸ ἐναντίον αὐτῷ, è regione sui. Suet. in Caligula: Qua epulatione, equiti Romano, contra se hilariùs, avidiùsque vescenti partes suas misit. ¶ Aliquando ponitur pro vicissim, ἀντ' αὖ, ἀντ' αὖθις. Terent. in Adelph. In eo me oblecto solùm, & charum ille ut item contra me habeat, facio sedulò.

Contractus, Vide CONTRAHO.

Contradico, n. t. Refragor. [נגד neéd. ἀντιλέγω. Gall. Contredire. Ital. Contradire. Germ. Widerreden/ widersprechen. Belg. Tegen spreken. Hisp. Contradezir. Pol. Przeciwo mowić. Vng. Ellene mondok. Ang. To gainesay.] Cic. Tusc. Ut quum is, qui audire vellet, dixisset quid sibi videretur, tum ego contradicerem. Idem 7. in Verr. Quàm palàm principes contradixerint.

Contradictum, cti, n. s. [Vng. Ellene mondás.] Quint. in Procem. lib. 4. Dissolvere contradicta.

Contradictio, verbale, f. t. [ἀντιλογία. Gal. Contradiction, obiection contre ce qui est proposé, contredit. Ital. Contradittione. Germ. Widersprechung / widerlegung. Hispan. Contradicion. Pol. Przeciwna mowa. Vngar. Ellene mondás. Ang. Gaine sayng.] Quintil. libro 2. capite 18. Ponuntur hæ quandoque in secundo. Cicer. de Orat. contradictiones. Id est, Instantiæ & objectiones quas vocant.

Contradictor, verbale à Contradico. [ἀντιλέγων. Pol. Przeciwnik mowiący. Vng. Ellene mondó.] Vlp. D. li. 40. Tit. 12. l. 27. Quod si is qui, pro libertate sua litigat, desit. Contradictor verò præsens sit &c. Et Titul. 16. l. 3. Cum non justo contradictore quis ingenuus pronunciatus est.

Contrado, dis, penult. prod. (παραδίδωμι) Idem quod simplex trado. Lucr. lib. 1. Multaque præterea tibi possum commemorando Argumenta, fidem dictis contradere nostris.

Contraeo, is, ἀντιπορεύομαι, vado contrà.

Contraho, is, contraxi, contractum, Colligo, & in unum congrego. [אסף asaph קבץ kibbéts משך maschách συνάγω, συστέλλω. Gal. Assembler ensemble, amasser, serrer, presser. Ital. Restringere, raunare. Germ. Zusammen ziehen. Belg. Tesamen trecken. Hisp. Estrechar ò encoger. Polon. Zciągam. Vng. b∫zue vonyom. Ang. To draw or gather together.] Lactant. lib. 3. Præterea ut ad se multitudinem contrahat. Virgil. 3. Aeneid. Cōtrahimusq; viros. Pomponius Lentul. & Marcel. Epist. Attic. libro 8. Vos hortor, ut quodcunque militum contrahere poteritis, contrahatis. Contrahere auxilia, apud Liv. de bell. Punic. Contrahere pecuniam. Plin. Epist. 3. 11. Contrahere amicitiam. Cic. de Amicit. Quæ in rerum natura, totoque Mundo constarent, quæque moverentur, ea contrahere amicitiam, dissipare discordiam. ¶ Quandoque ponitur pro Facio, committo, ὑπεισέρχομαι, ut, Aes alienum contraxi. Plin. Epist. 55. Ut æs alienum exolveret, contractum ex pulcherrimis causis. Cicer. Quint. Frat. lib. 1. Constare inter omnes video, abs te summam adhiberi diligentiam, nullum æs alienum novum contrahi civitatibus. Idem ad eundem: Ea molestissimè homines ferre debent, quæ ipsorum culpa contracta sunt. ¶ Aliquando pro paciscor, & conventionem facio: συναλλάττω ut fit in emendis, vendendisque mercibus. Idem lib. 3. Offic. Tollendum est igitur ex rebus contrahendis omne mendacium. Et lib. 1. Nulla vitæ pars neq; publicis, neq; privatis, neq; forensibus, neq; domesticis in rebus, neq; si tecum agas quid, neque si cum altero contrahas, vacare officio potest. ¶ Aliquando pro Constringo, astringo, & in angustum adduco, συστέλλω, puta quum nervi contrahuntur rigore, aut metu, ita ut extendi nequeant. Unde contractio. συστολή. Idem 1. Tuscul. Sed eo quòd in hoc est, omnis animi contractio ex metu mortis. Et lib 4. Animosq; demittunt, & contrahunt, scilicet timore. ¶ Aliquando pro paro, & concilio, συνιστάνομαι lib. 1. ad Herenn. A nostra persona benevolentiam contrahemus, si nostrum officium sine arrogantia laudabimus. ¶ Contrahere frontem, est fronti rugas inducere. συνάγειν τὸ μέτωπον. Plaut. in Prologo Amph. Quid contraxistis frontem, quia tragœdiam dixi hanc?

Contractus, participium: [אסף asúph קבץ kekubba, συνηγμένος, συνεσταλμένος. Gall. Attiré & amené ensemble, amassé, assemblé. Ital. Stretto, corto, ritratto. Germ. Zusammen gezogen/ eingezogen. Hisp. Cosa estrecha y encogida. Polon. Zciągniony, skrocony. Vngar. b∫zue vonyatott. Ang. Drawen, broght or gathered together.] Liv. Contractus exercitus Liv. 7. bel. Pun. Contracta brevitas, Cic. 3. de Orat. Contractæ res, idem 1. Offic. Paupertas contracta, apud Horatium, &c. Contracta & astricta eloquentia putanda est Dialectica. Cic. de Clar. Orat.

Contractus, a, um, nomen ex participio, Brevis, astrictus. [Vng. b∫zue von yódt. Ang. Short, abredged.] Cic. in Parad. Accipies igitur hoc parvum opusculum lucubratum his jam contractioribus noctibus. Columel. lib. 1. c. 5. Sed neq; spatiosiora quàm decem pedum, neq; contractiora quàm quatuor.

Contractus, us, ui, m. q. nomen: Iurisconsultis est, quum negotium inter duos plures ve dara opera geritur, ut vel uterq; invicem, vel alteruter obligetur, ut in emptione, venditione, locatione, conductione, &c. [Græci vocant συνάλλαγμα. Vngar. Alkuvás, b∫zuió ér. Ang. A bargaine, a covenante.]

Contractio, verbale, f. t. [קבץ kibbúts συστολή, σύνωσις. Gall. Retirement ou retraicte. Ital. Ristrignimento. Germ. Zusammen ziehung. Hisp. Estrechura o encogimiento. Polon. Zciągnienie, ściśnienie. Vngar. b∫zue vonyás. Angl. A gathering together, a shortning.] Cicer. 3. de Orat. Aut contractione brevius fieret, aut productione lōgius. Superciliorum remissio & contractio, apud eundem 3. Offic. Idem 4. Tuscul. Eodem enim in vitio est effusio animi in lætitia, quo in dolore contractio. ¶ Contractio dictionum apud veteres. Vocales sine vocalibus sæpè brevitatis causa contrahebant veteres, ut ita dicerent, mult' modis, vas' argentis, palm' & crinibus tecti' fractis. Quid verò licentius, quàm quod hominum etiam nomina contrahebant, quò essent aptiora? Nam ut duellum bellum, & duis bis: sic Duellum eum qui Pœnas classe devicit, Bellum nominaverunt. Superiores autem appellati erant semper Duellii. Quinetiam verba sæpe contrahuntur, non usus causa, sed aurium. Quomodo enim vester axilla ala factus est, nisi fuga literæ vastioris? Quam literam etiam è maxillis, è taxillis, & vexillo, & paxillo, consuetudo elegans Latini sermonis evellit. Libenter etiam copulando verba jungebant, ut sodes pro si audes, sis pro si vis, Iam in uno Capsis tria verba sunt, ain pro aisne, ne quire pro non quire, malle pro magis velle, nolle pro non velle, dein etiam sæpè, & exin pro deinde & pro exinde dicimus. Quid illud non olet unde sit? quòd dicitur cum illis: cùm autem nobis non dicitur, sed nobiscum: quia si ita diceretur, obscœnius concurrerent literæ, ut etiam modò, nisi autem interposuissem, concurrissent. Ex eo est mecum & tecum, non cum me & cum te, ut esset simile illis nobiscum atque vobiscum. Cicer. in Orat.

Contractiuncula, f. t. diminutivum. [συστολίον, μικρὰ καὶ ἀπλῆς συστολή. Vng. b∫zue vonyásotska.] Cic. 3. Tusc. Hoc detracto, quod totum est voluntatiū, ægritudo erit sublata illa mœrens: mor-

sus tamen & contractiunculæ quædam animi relinquentur.

Cōntrēcto, as, are. frequentativum à contraho. Attingo, frequenter tango. [משש t.phás משמש mischschésch ghischschéts. ψηλαφάω, ψηλαφεῖ. Gall. Attoucher souvent & manier. Ital. Maneggiare, toccare spesso. Ger. Offt berühren/ betasten. Belg. Aentasten. Hispan. Tratar y tocar entre las manos, ò muchas vezes. Pol Dotikam sie. Vngar. Tapogatom. Ang. To touche and handle often.] Colum. lib 12. c 4. Ne contrectent torpocula. Plin. lib. 28. c. 2. Capillum verò contrectari, contra defluvia, &c. Oculis contrectare. Tacit. lib. 2. Nam quò pertinuit nudare corpus, & contrectandum vulgi oculis permittere.

Cōntrēctātio, onis. f. t. Attrectatus. [ψηλάφησις. Gall. Attouchement, maniement. Ital. Maneggiamento. Germ. Berürung/ handlung. Hisp. Aquel tratar entre las manos. Pol. Dotknienie. Vngar. Tapogatas. Ang. Often touching or handling.] Cicer. 1. de Natura deorum: Quod ni ita esset, cur non gestiret taurus equæ contrectatione, equus vaccæ.

Cōntrēctābilĭtĕr, adverb. [ψαυστῶς, ψηλαφητῶς. Vngar. Tapogatua.] Lucret. lib. 4. levissima corpora debent Contractabiliter caulas intrare palati.

Cōntrālĭcĕŏr, eris, eri, Ex adverso liceor. [Gall. Mettre & dire à l'encant contre quelqu'un. Ital. Mettere all' incanto contra alguno. Germa. Einen ubcrbieten/ mehr auff ein ding bitten dann ein anderer. Hispan. Poner en almoneda contra alguno. Polon. Wiecey za rzecz podawacz wkusi nizdrugi, podkupiam. Vngar. Valamnek árrat fól verbm. Angl. To price or cheapen against any.] Cæsar 1. bell. Gall. Propterea quòd illo licente, contraliceri audeat nemo.

Cōntrāpŏsĭtus, adjectivum, Pro opposito. [אשר כנגד aschér chanéghedh. ἀντίθετος. Gall. Contreposé, mis au contraire. Ital. contraposto. Germ. Entgegen gesetzt. Hisp. Contrapuesto. Polo. Przeciwny postawiony. Vngar. Ellembe vettetett. Angl. Layed or sett against.] Quint. De æquo, vero, justo, bono, deq; iis quæ sunt contraposita, disputat.

Cōntrārĭus, à Contra fit, significatq; oppositū & repugnans. [אשר כנגד aschér benéghedh ἐναντίος. Gal. Contraire, repugnant, opposite. Ital. & Hispan. Contrario. Germ. Widerig/ streitig/ entgegen gesetzt. Pol. Przeciwny. Vng. Ellenközö. Ang. Contrarie.] Ex quo contrarior, ἐναντιόομαι, verbum repugno, adversor: quod apud idoneos non reperitur, licet Perottus ponat. Contrarium est, quod cum ipsa repugnat. Dialectici in Topicis faciunt quatuor species. Relationem: ut, pater, filius: dominus, servus: ingenuus, libertinus. Privationem: ut, Cæcitas. Contradictionem: ut, Sempronius non est obligatus: & contrarietatem: ut, albedo, nigredo. Contraria sunt, quum alterum ait, alterum negat. Cicero Acad. 4. Contrariorum genera multa, unum eorum, quæ in eodem genere, plurimùm differunt: eodem autem genere dicuntur, quibus propositis occurrunt tanquam è regione contraria, ut celeritati tarditas. Hæc quæ ex eodem genere sunt, appellantur adversa: ut, si stultitiam fugimus, sapientiam sequamur. Sunt valde contraria alia quæ appellantur negantia & apophatica Græcè, contraria ajentibus: ut, si hoc est, illud non est. Sunt contraria, quæ privantia licet appellemus Latinè, Græcè appellantur στερητικά: præpositio enim In, privat verbum ea vi quam haberet, si In, præposita non fuisset, ut, dignitas, indignitas: humanitas, inhumanitas. Cic. de Vniversitate: Eos qui propè copulentur, contrariaque regione, aut pone quos, aut antè labantur, &c. Cicer. de Inven. Contrarium est, quod positum in genere diverso, ab eodem, cui contrarium esse dicitur, plurimùm distat.

Cōntrārĭĕtās, tis, [ἐναντιότης, vel ἐναντίωσις. Pol. Przeciwność. Vng. Ellenközés. Ang. Contrarie beganest meding.] Macrob. lib. 2. Comment. c. 14. Nunquam fieri potest ut circa unam eandemque rem, uno eodemq; tempore contrarietates ad unum idemq; se pertinentes eveniant.

Cōntrārĭē, adverbium. [לכתחלה lehéphech כנגד nochá לנגד lenéghedh לעומת lehúmmath ἐναντίως. Gal. Au contraire, au rebours. Ital. Al contrario, alla rivercia. Ger. Widerwertiglich/ entgegen/ darwider. Hispan. Al contrario. Pol Rozne, przeciwnie. Vng Ellembe, ellenközöe. Ang On the contrarie.] Cicer. 1. de Orat. In quo aut ambiguè quid sit scriptum, aut contrariè.

Cōntrāsto, as. Adversor, repugno, resisto [שטן satán ἀνθίσταμαι, ἐναντιόομαι. Gall. Contrarier, repugner. Ital. Contrastare. German. Entgegen gehen. Hispan. Contradezir. Vngar. Ellene allok. Ang. To gainstand.] Nævius: Contrastat mihi, nec me sinit loquier.

Cōntrāvĕnĭo, is, n. q. Ex adverso occurro, adversor, contrà pugno. [קפץ kapháb ... ἀντιβαίνω. Gal. S'opposer, contrevenir. Ital. Contraporsi. German. Entgegen kommen/ entgegen gehn. Hisp. Contraponerse. Pol. Iść przeciwko, sachodze. Vng. Ellene megyök. Ang. To come on the contrarie, to oppone him self.] Cæsar 7. bell. Gall. Hoc animo, ut si qua ex parte contraveniretur, acie instructa depugnarent. Cicero lib. 1. Tusc. Ego verò facilè sum passus, ne in mentem quidem aliquid contravenire, ita isti faveo sententiæ.

Cōntrĕmo, is, ere, pen. corrept. Tremo. [רגז raghàz רעד rahá ch. τρέμω, φρίσσω. Gall. Trembler de peur, trembler tout estonné. Ital. Tremare. Germ. Erzittern. Hispan. Temblar. Polon. Drze, trzesse sie. Vngar. Megrengök, reszketök. Ang. To tremble and be astonied for feare.] Cicer. 3. de Orator. Cœlum tonitru contremat. Idem pro Sest. Cujus in mea causa nunquam fides vacillavit, neque contremuit.

Cōntrĕmīsco, is, ere, Contremere. [Polon. Zdrigam sie. Vng. Meg reszketök. Ang. To tremble or feare.] Cic. 1. de Orat. Et tota mente, atque omnibus artubus contremisco. Cecin. ad Cic. lib. 6 Toto corpore contremisco, non pœnæ metu, sed illius judicii. Senec. Epist. 66. Fortes simus adversus fortuita, non contremiscamus injurias, non vulnera non egestatem.

Cōntrĭbŭo, is, ere, simul tribuo, confero. [συνεισφέρω, συμφορέω. Gall. contribuer. Ital. Dare insieme. Germ. Zugeben/ zuschiessen/ miteinander etwas geben. Hispan. Contribuir con otro. Polon Zaie, podzwalam. Vng Eggyüt adok. Ang. To contribute, to give with others.] Cicero 14. Philipp. Vrbem ad eam rem pecuniam dare, contribuere, solvere jubeant. Ovid. 17. Metamorph. Nec non Peneus, nec non Sperchiades undæ Contribuêre aliquid. ¶ Contribuere alterum, pro Alterum altero pensare. Seneca de Benefic. 7. de Beneficio & injuria loquens: An alterum alteri contribuere debeam, & nihil negotii habere, ut beneficium injuria tollatur, beneficio injuria. ¶ Pro attribuere. Cicer. pro Milone: Nam quæ mihi contribuenda laus esset ipsi, quum tantum, &c.

Cōntrĭbūtĭo, verbale, f. t. [συνεισφορά. Pol. Zrzuczenie, podatek. Vngar. Eggyüt valo adás. Ang. A geving together.] Papin. in l. 1. ff. ad leg. Rhod. de jactu: Lege Rhodia cavetur, ut si levandæ navis gratia jactus mercium factus est, omnium contributione sarciatur, quod pro omnibus datum est.

Cōntrĭsto, as, are, Tristitia afficio.] עצב ha.sab λυπέω. Gall. Contrister, marrir, chagriner. Ital. Contristare. Germ. Betrüben/ beleidigen/ bekümmern. Hisp. Entristecer a otra cosa. Pol. Smuće. Vng. Meg szomoritom. Ang. To make sad and heavie.] Cæc. Cic. l. 8. Contristavit hæc sententia Balbum Cornelium, & scio eum questum esse cum Scipione. Valer. Flac. 16. Argon. Iuppiter, heu, mœsto contristat sydera vultu.

Cōntrōvērsus, a, um, Ambiguum, & quod est in controversia positum. [נפתל niphtalís, ἀμφισβητούμενος. Gall. Controversé, litigieux, de quoy en n'accorde pas ensemble, different. Ital. Litigioso, dubbio. Germ. Das noch im kampff oder streit hangt/ das noch zweiffelhafftig ist. Hispan. Controvertido, dudoso. Pol. Wątpliwy, rzecz o ktora spor est. Vngar. Kit egyespörö. Ang. That is in controversie.] Cicero de Divin. Sed isti sumunt pro certo, quod dubium controversumq; est. Idem pro Muræna: Sin aliter, etiam controversum jus nosse & tractare videare. Gellius: Argumenta autem censebat aut probabilia esse debere, aut perspicua, & minimè controversa. Cic. de Legibus: Res controversa, & plena dissensionis. ¶ Controversus sibi: id est, contrarius. Macrob. Comment. lib. 1. c 6. Nec aliter tam controversa sibi, ac repugnantia & natura communionem abnuentia promisceri terram dico & ignem potuisse.

Cōntrōvērsĭă, f. p. Est certarum personarum de re propria contentio. [מחלקת machaloketh ריב rib. ἀμφισβήτησις. Gall. Controversie, debat, differend, procès. Ital. Litigio, controversia. Germ. Spann/ zanck. Belg. Twist. Hispan. Question, ò contienda con otro. Polon. Spor, swar. Vng. Vizzavonás, pörlés. Angl. controversie, debate, variance.] Cicero Actio proconsuli: Nullam omnino arbitramur de ea hæreditate controversiam eum hodie habiturum. ¶ Sine controversia, significat sine dubio. ὁμολογουμένως. Idem lib. 3. Offic. Panætius igitur sine controversia de officiis accuratissimè disputavit. Genus est controversiæ, quum & quid factum sit, convenit, & quo id factum nomine appellari oporteat, constat, & tamen quantum, cujusmodi, & omnino quale sit, quæritur. Cicero de Inven. Ex contrariis legibus controversia nascitur, quum inter se duæ videntur leges aut plures discrepare. Controversiam definitionis vide in definitione. De Invent 2. Controversia omnis aut de re, aut de nomine esse solet. De Fin 4. Nominis controversia est quum de facto convenit, & quæritur id quod factum est, quo nomine appelletur. De Inv. 2. Ex scripto & sententia controversia consistit, quum alter verbis ipsis, quæ scripta sunt, utitur: alter ad id quod scriptorem sensisse dicetur, omnem dirigit actionem. De Invent. 1. Scripti controversia est ea quæ ex scriptionis genere nascitur. Ibidem: Ex ratiocinatione nascitur controversia, quum ex eo, quod uspiam est, ad id, quod nunquam scriptum est, pervenitur.

Cōntrōvērsĭŏlă, Diminutivum à Controversia: ut Graticula, à Gratia. [Pol. Pośw ... Vng Vizzavonyasocskapörlésöcske.] Diomedes Grammaticus lib. 1.

Cōntrōvērsĭōsus, Controversus. [ריבי ... ἀμφισβητήσιμος. Gall. Litigieux contentieux. Ital. Litigioso. German Spänig / zänckisch. Hispan Contencioso. Polon. Swarliwy, sporny. Vngar. Vizzavonyo, pörlekedö, tusakodo. Angl. Full of controversie, debate or variance.] Livius libro 3. Quem enim sine hoc privatæ rei judicem fecisset, ut controversiosam adjudicaret rem.

Cōntrōvērsŏr, aris, d. p. ex Contra & Versor, per mutationem a, in o, Contendo, litigo, repugno. [ריב rib. ἀμφισβητέω. Gall. Avoir different ensemble, discorder & avoir diverse opinion. Ital. Contendere, litigare. Germ. Ein span haben/ zancken/ stössig seyn. Belg. Woorden hebben twisten. Hispan. Tener question. Polon. Swarze sie, spor wiode. Vngar. Vizzalkodom, pörlök. Angl. To be at variance, to strive.] Cicero in Protag. Nunc à vobis, ò Protagora & Socrates, postulo, ut de isto concedatis alter alteri, & inter

in te vos de huiusmodi non controverse mini.

Contrŭcīdo,as,penult.prod.Trucido. [פִּצֵּחַ rattách. ... Gall *Meurtrir, tuer cruellement* Italic. *Tagliare à pezzi*. German. ... Hispan. *Matar despedaçando*. Pol *Zabicam, mordu e* Vngar. *Meg ölöm, meg nyomuaszom*. Angl *To murther, to kill*.] Cicer. pro Sest. A quibus huic multis vulneribus acceptis, ac debilitato corpore & contrucidato, se abjecit exanimatus.

Contrūdo, is, penult. prod. Simul trudo, compingo, constipo, coarcto. [... Gall *Pousser dedans tout ensemble*. Ital. *Spingere per forza*. German ... Hisp. *Empuxar por fuerça*. Polon *Vczukam, popicham* Vng. *Bé tolyom, bé taszitom*. Angl. *To thrust in als geter*.] Cicer. 7. in Verrem Et quod eodem cæteros piratas cōtrudi imperatat, intellexit, &c. Contrudi in naves. Cic. in Salust. Contrudi in dolia plena vinaceorum, Varro 1. de Re rust.

Contruncāre, Est truncum, vel mutilum reddere, vel etiam imminuere. [קָצַץ kaphaâth. κολοβοῦ. Gal. *Rogner, oster les lopins*. Ital. *Troncare*. Germanic. ... Hispan. *Cortar miembros*. Polon. *Obcz nam, kesso czynie*. Vngaric. *Meg csonkatom*. Ang. *To make a stumpe, to lame*.] Plautus in Sticho: Dum equidem herclè quod edant addas, meum ne contruncet cibum.

Contŭbernĭum, n. f. Verbum castrense, sicut scribit lib. 1 de Re mil. Vegetius, significans decem milites sub uno papilione degentes, quibus præerat decanus, sive decurio, qui caput erat contubernii. [... ghedûth ὁμοσκηνία. Gal *Une chambree de gens de guerre, accompagnements, societé*. Ital *Alloggiamento*. Germ. ... Hispan. *Tienda*. Polon. *Kot a zolnierska, towarzystwo*. Vngar. *Egy sátorba lakó vitéz allya* Ang. *A company of ten, ... in one pavillion*] Quin ipse etiam papilio eo nomine dicebatur. Cæsar 3. bell. Civil. Depositis in contubernio armis vallum relinquebant. ¶ Vnde accipitur pro convictu & sodalitate. [... συσσίτιον, συσκηνία Gal. *Compagnie de gens qui vivent ensemble*. Ital. *Compagnia di gente che vivono insieme*. German. Ein Gesellschafft deren so beyeinander wohnen. Hispan. *Compañia de casa y de mesa* Polon. *Towarzystwo spolem mieszkaiace*. Vngar *Kinyere társaság, pay társaság*. Ang. *Fellowship a companie of souldiours*.] Cicer. 7. in Verr. Vbi illud contubernium muliebris militiæ, in illo delicatissimo litore. Plin. in Epist. Adhuc filium pueritiæ ratio intra contubernium tuum tenuit: id est, consuetudinem, familiaritatemque domus tuæ. ¶ Contubernium item propriè servile connubium Paul. libr. Sent. 2. cap. 10. Inter servos & liberos matrimonia contrahi non possunt, contubernium potest. Hotom. & hinc Contubernalis mulier.

Contŭbernālēs, m. t. dicuntur, qui iisdem contuberniis utuntur. [... συσκήνιοι, σύσσιτοι, ... Polon. *Spolem towarzystwo mieszkaiaci*. Vnga. *Komarás társok, lako társok*. Ang. *...chamber fellowes*.] Cic. ad Papyr lib. 9. Habuisses enim non hospitem, sed contubernalem. ¶ Contubernalis mulier propriè dicitur servi. Nam uxoris nomen in libera tantùm ponitur. Scævola de fideicom lib. December dispensator meus, Severus villicus & Victorina villica in decem annos liberi sunto. Colum. libro 1. Sed qualiscunque villico contubernalis mulier assignata est, quæ contineat eum. Dictum Contubernium à tabernis. Festus.

Contŭĕor, ē is. penult. prod. d. f. Fixo obtutu aspicio. [... hibbît. ... Gal *Regarder fermement, jetter sa veue sus quelque chose*. Ital. *Guardare fisso*. German. ... Hispan *Mirar*. Pol ... Vng. *Nézem, ... figyelem*, Ang. *To looke or beholde stedfastlie*.] Cic. 1. Tusc. Quod tandem spectaculum fore putamus, quum totam terram contueri liceret? Idem 4. de Nat deor. Similiter factas ac si ma foges, cur te duobus contuear oculis, & non altero contueas, quum idem uno assequi possim. Plin. lib. 7. cap. 1: Contuentes Solem immobilibus oculis.

Contŭĭtus, us, m. q aspectus. [... mabbât, ... Gall. *Veue ferme, attentif regard*. Ital. *Vn guardare*. German. Ein schawung. Hisp. *Mirar*. Pol *Przypatrowanie* Vng. *Nézés*. Ang. *Attentive and stedfast beholding*.] Cic. pro Sest. Facit enim, Iudices, vester iste in me animorum oculorumque contuitus, ut mihi jam licere putem uti remissiore uti genere dicendi.

Contŭmax, penult. corr Pertinax, propositi tenax, quique nullis rationibus à proposito potest abduci. [... sorer ... moreáh, αὐθάδης, ἀπειθής. Gall. *Desobeissant, desdaigneux & contemnant son superieur, rebelle, opiniastre fier* Ital. *Contumace disubbidiente*. German. Eigensinnig / widerspennig / ungehorsam. Belg. Widerspannig. Hispan. *Rebelde y porfiado*. Polon. *Vporny, nieposłuszny*. Vnga. *Kemény nyakú, meg á elkodó, engedetlen, vakmerő*. Angl. *Disobedient, froward, stubborne, self willed*.] Et propriè inferiorum est in superiores. Cicer. Attic. Saram nefarium cognovi hominem, præterea in me contumacem. Autor ad Herenn. lib 1: In superiores contumax, in æquos & pares fastidiosus. ¶ Dictum autem volunt Contumacem sive à contemnendo, sive ut aliis placet, à tumore: hoc est, superbia. ¶ Vnde à Iurisconsultis Contumax dicitur, qui tribus propositis edictis, vel uno pro tribus, quod vulgò *Peremptorium* appellatur Iudicis que literis evocatis, præsentiam sui facere contemnit. Cōtumax (inquit Donatus) dicitur contemptor potiorum. Mart. lib. 2: Ne me dixeris esse contumacem. ¶ Dicitur quandoque etiam in bonam partem. Cornel. Tacitus: Contumax etiam adversus tormenta servorum fides.

Contŭmācissĭmus. superlativus. [Pol. *Krambrny, vporni*. Vnga. *Igen en, ... vakmerő, megátalkodot*.] Seneca de Consol ca. 8: Dolorem dies consumit licet contumacissimum. Idem Epistol 84: Hæc contumacissimos & jugum recusantes in alienum egit arbitrium.

Contŭmācĭa, f p. Inobedientia, cum superbia quadam conjuncta. [... αὐθάδεια. Gal. *Fierté, desobeissance au superieur, opiniastreté*. Ital. *Contumacia ... maggiori*. German Widerspennigkeit / ungehorsamkeit, halßstarrigkeit Belg. Widerspannicheyt. Hispan. *Aquella rebeldia y porfia*. Polon *Vpor, krambrnosc*. Vnga *Megátalkodás, engedetlenség*. Anglic. *Stubburnesse, disobedience, frowardnes*.] Cicero pro Rosc. Est enim contumaciæ, arrogantiæ, vitæque universæ vox. ¶ Accipitur aliquando in bonum, quemadmodum & Contumax. Cicero 1. Tusculan. Adhibuitque liberam contumaciam, à magnitudine animi inductam, non à superbia.

Contŭmācĭtĕr. adverbium, Inobedienter, superbè, præfractè. [αὐθάδως. Gall *Fierement, superbement, opiniastrement*. Ital *Contumacemente*. Germanic. Widerspennigklich / halßstarrigklich. Hispan. *Porfiadamente*. Pol. *Vpornie, krambrnie*. Vnga *Atalkodva, engedetlenül* Ang. *Disobediently, frowardlie, stubbornelie*.] Liv. 2. ab Vrb. Nec ulla vi domari poterant, tantum certamē animis imbiberant: segniter, otiosè, negligenter contumaciter omnia agere. Contumaciter spernere imperia validorum, Colum. libro 6. cap. 2. Contumaciter repudiare morem patrium, Cicero 2. de Divinat.

Contŭmēlĭă, f p. Convitium, injuria. [... dibbáh ... herpháh, ὕβρις. Gall. *Iniure de paroles, paroles iniurieuses* Ital *Ingiuria, villania, ...* German Schmach / eher schmecht / lesterung. Belg. Smaet/lesteringe. Hispa. *Iniuria, vilania de palabras* Polo. *Zelzywosc, posmiech*. Vng. *Bosszúség*. Ang *A rebuke, iniurious wordes*.] Vocabulum tractum est (ut Vipianus & Seneca ajunt) à contemptu. Terent. in Eunuch. Hanccine ego vi contumeliā tam insignem in me accipiam? Cicer. 5. in Verr. Retinere solitus erat aratores, atque ab iis non modò per injuriam, sed etiam per contumeliam tantum exprimere frumenti, quantum Apronius imperasset.

Contŭmēlĭōsŭs. Injuriosus, qui contumelia sive injuria afficit. [... ὑβριστής. Gal *Outrageux en paroles*. Ital. *Ingiurioso*. Germa. Ein lesterer / welcher die Leut schmehet und an jhren ehren verletzet. Hispan. *Injuriador, el que afrenta*. Pol. *Ludzi w sterzeczacy, ...* Vng. *Bosszúság tévő*. Angl *Iniurious and outragious in wordes*.] Quintil. lib. 10 cap. 7. Tam contumeliosos in se ridet invicem eloquentia. Cic. Philip. 3: At quàm contumeliosus in edictis, quàm barbarus, quàm rudis.

Contŭmēlĭōsē, adverbium, Injuriosè. [ὑβριστικῶς. Gal. *Iniurieusement, outrageusement*. Italicè, *Ingiuriosamente, con oltraggio*. Germa. Schmechlichen/lesterlich. Hispan. *Injuriadamente, con iniuria*. Pol. *Zelzywie, posmiewiskiem*. Vngar. *Bosszú ..., bosszúsággal*. Ang. *Outrageouslie with rebuike and iniurie*.] Cicero 2. de Orat. Dimitto autem eos, non tam contumeliosè, quàm philosophum illum.

Contŭmŭlo, as, act. p. Tumulo tego. [קָבַר *kabár*. ... Gallic. *Enfouir en terre, couvrir de terre, mettre en tombeau*. Ital. *Sepelire*. Germ Mit Erdtrich bedecken / begraben. Belg. Begrauen. Hispan. *Enterrar los muertos*. Polon. *Pogrzebam*. Vng. *Eltemetem, ...* Angl. *To burie, to cover with earth*.] Mart. libro 8: Collegitque sinu fragmenta novissima fractis, Oris & aggresta contumulavit humo. Humo patria contumulari. Ovid 3. Trist. Plin. lib. 5. cap. 13: Perdices ovis stragulum molli pulvere contumulant.

Contundo, is, cōtundi, penultima præteriti correpta, contusum act. t. Simul sive totum tundo, frango, comminuo, percutio. [... chatháth, συντρίβω, θλάω, κατακόπτω. Gal. *Piler, broyer, rompre, fracasser*. Ital. *Pestare*. Germ Zerstossen/zerreiben Hisp. *Hazer ò majar* Pol. *Tluke*. Vng. *Öszve rontom*. Ang. *To beate and breake in pieces*.] Horat. lib. 1. Epist. duramque contudit hydram.

Contūsum, n. f Confractum. [... chathúth, ... Gal. *Pilé, broyé, rompu froissé* Ital. *Pestato, rotto*. Germ Das zerstossen oder zerknütschet ist. Hisp. *Majado ...* Polon. *Slucon, podru ...* Vng. *Öszve rontatot*. Angl. *Beaten and broken in pieces*.] Colum. lib. 7: Plus etiam ejusdem radix contusa prodest.

Contūsĭo, onis, Verbale, f. t. Fractio, Comminutio, Percussio. Plin. libr. 17. cap. 24: Est & quædam contusio falcis hebetioris. Columel. lib. 12. cap 47: Quia hæc candidior est oliva quàm ea quæ contusione livorem trahit. Hinc per translationē Celsus vocat Contusionem, quum pars aliqua ferro vel baculo contusa & læsa, livorem acquisivit, nec ulcus contraxit, sed tantùm inflata est.

Contŭor, eris, Video & aspicio. [... nischkáph ... hibbît, ἀποβλέπω, ἰδεῖν. Gall. *Regarder pres & attentivement*. Ital. *Guardare*. Germa Eigentlich und wol beschawen Hisp. *Mirar* Pol. *Prawie pilno ogladam*. Vng. *Nézem*. Angl *To behold stedfastli*.] Plaut. Asin. At hercle ipsum adeò cōtuor, quassanti capite incedit. Contueor tamen frequentiori est in usu.

Contŭo ŏcŭli, sunt in angustum coacti, continentibus palpebris: à contuendo dicti est, simul aspiciendo, dicti. Festus

Cōntūrbārĕ, propriè est confundere res aliquas, & inter se commiscere. [עכר hachár המם hamám συγχέω, συγχωνεύω. Gall. *Troubler & estonner.* Ital. *Turbare, conturbare.* Germ. Betrüben/verwirren. Hispan. *Conturbar ò perturbar* Polon. *Mieszać, mącić.* Vng. *Meg háboritom, eszés veszteöm.* Ang. *To trouble, to astonish, to mingle or confound.*] Vnde Catullus eleganter dixit, Conturbare basia, pro eo quod est Basiorum numerum confundere. ¶ Transfertur etiam ad animum & significat turbationem afferre. Cic. pro Cluent. Vnum est quod me maximè conturbat. Idem 3. Offic. Incidunt sæpè multæ causæ quæ conturbent animos utilitatis specie. ¶ Conturbare absolutè, vel conturbare rationes, frequens est apud veteres pro decoquere, & pecuniam dissipare: quod Galli vocant, [*Faire banqueroute.* Ital. *Far banquerota.* German Das sein unnützlich verthun/oder verschwinden. Hispan. *Quebrar rompiendo el credito.* Polon. *Niepotrzebnie utracam, utratę wniwecz obracam.* Vngar. *El tékozlany.* Angl. *To wast, to make feasting and bankroute.*] Vlp. l. Quicunque ff. de Institut. act. Deinde pecunia accepta præsenti, ut per dies singulos ei panes præstaret, conturbaverit. Cic. pro Planc. Verùm fac me debere multis, & in iis Plancio, utrum igitur me conturbare oportet, an cæteris, quum cujusque dies venerit, hoc nomen quod urget, nunc quum petitur dissolvere? Sic etiam accipiendum est illud apud Martial. lib. 9. Epigram. lib. 4. Grandis in æthereo licet auctio fiat Olympo, Cogantur que dei vendere quicquid habent, Conturbabit Atlas. Hoc est, etiamsi superis facta auctione divendant quicquid possident, ea tamen est æris alieni magnitudo, quo superi tibi sunt astricti, ut eorum omnium possessiones in pecuniam redactæ satisfacere non possent tanto æris alieni cumulo. Atlas itaque ubi viderit cœlum solvendo nō esse, conturbabit: hoc est, conjiciet se in pedes, quemadmodum mercatores solent, quum vident se non solvendo. Conturbator dici potest qui Gallicè dicitur. [*Vn banqueroutier.* Italic. *Banquerottiere, consumatore.* German. Ein vergeuder/ein verthüiger Mensch. Hispanic. *El que quiebra el credito.* Polonic *Zbieg utracający wszystko.* Vngaric. *Tékozló, az mely adós beesz en kéve valo menének lendes vali.*] ¶ Conturbare item debitores dici possunt, qui commiscent & confundunt ea, quæ bonis omnibus debent, ut ea non dissolvantur ulli universis, aut ne universis quidem. Solent nanque hi qui creditoribus satisfacere non possunt, id beneficii ab imperatore impetrare, ut quinquennio toto à creditoribus appellari non possint. ¶ Alibi Conturbare præter vulgatam significationem etiam fidem frango, nec creditori volo, aut possum satisfacere denotat. Alph. de in rem. ver. l. quidam fundum. Postea, inquit, cōturbaverat, qui boves vendiderat. Idem de Inst. act. l. quicunque: Si quis pistor servum suum solitus fuit, ad certum mittere locum, ad panem vendendum de inde conturbaverit. ¶ Conturbatus oculus, Est qui caligat, & confusiùs videt, laboratque ophthalmia Scribonius: Ad conturbationes & epiphoras oculorum scio multa collyria: & si tardè, magnos tamen effectus habere.

Cōntūrbātĭo, verbal. f. t. Perturbatio. [מבוכה mebhuche ἐκ συνταραχὴ. Gall. *Troublement.* Ital. *Turbamento.* German Betrübung. Hispan. *Obra de conturbar ò perturbar.* Pol. *Pomieszanie, zamęt.* Vngar. *Fél haborodás.* Ang *Disfordling, troubling or confounding.*] Ennius apud Cicer. 4. Tusc. Conturbatio est metus excutiens cogitata.

Cōntŭs, ti, m. f. [κοντός Suidæ. Gall *Vne perche de marinier pour sonder le fond de l'eau, vne lance.* Ital. *Hasta longa, picca, lancia.* German. Ein Stang oder ein Stachel. Hispa. *El cuento, pertiga, vara, ò cuento.* Polon *Kostur.* Vngar. *Tjaskya.* Ang. *A perche or long staffe to sounde the grounde of water.*] Suidas, sive hasta longior, duriorque ad percutiendum apta. Virgil. 9. Aen. Telorum effundere contra Omne genus Teucri, & duris detrudere contis. Vnde Contaros milites Vegetius appellat. ¶ Accipitur & pro pertica ferrum in capite habente, quâ nautæ utuntur ad loca navibus opportuna exploranda Virg. 6. Aen. Ipse ratem conto subigit. ¶ Hinc percontor, aris, teste Donato, pro inquiro, & quasi conto prætento.

Cōnvădŏr. penult. corr. aris, d. p. Vador, vadimoniū denuntio. [יעד jahádh. ἀντιδικέω. Gal. *Bailler assignation, adjourner.* Ital. *Constringere a far sicurtà.* Germa. Am Rechtstag zu erscheinen verbürgen. Hispan. *Coger à fiar la persona.* Polon. *Pozwać do prawa.* Vngar. *Kezesség alat beidezöm, törvén napra kötelezöm.* Ang *To binde him or another to compeare en iudgment.*] Plaut. in Curc. Vbi tu es, qui me convadatus es venereis vadimoniis.

Cōnvălĕo, es, vel Convalesco, Est valetudinem & robur recipio, consanesco, valentior fio, ex morbo recreor. [חיה chajáh חזק chazák. ῥαΐζω. Gall. *Recouurer santé, se guerir, se renforcer.* Ital. *Guarire, risanarsi.* German Widerumb gesund und vermögend werden. Hispan. *Convalecerse.* Pol. *Zasię poczynam zdrowieć.* Vngar. *Meggyog yúlok.* Ang. *To recouer health, to wax strong.*] Cic. ad Cornif. lib. 12 Hircius noster tardiùs convalescit. Mart. lib. 10: Hæredem scripsit me Numa, convaluit. Cic. Antequam iret in exilium: Nerei crudelitas experrecta in me, in vos convalescat: hoe est, vires & robur assumat.

Cōvāllārĕ, Vallis undique claudere, ac munire. [συμπεριφράττω, περιχαρακόω. Polonic. Walem obtoczyć. Vngar. *A okkal környül venni, meg árkolny.*] Gell. libro 12. capite 13, de Oceano: Vndarum illius ambitu terris omnibus convallatis.

Cōnvāllĭs, f. t. Planities ex omni parte comprehensa montibus collibusque: dicta (ut inquit Varro) quasi cavata vallis. [נחל nachál עמק hémok. συνάγκεια. Gall. *Vne pleine enuironnee de montagnes de toutes parts.* Ital. *Piano circondato de monti.* German. Ein rund Thal. Belg Ein ronde valleye Hispan. *Valle cercado de monte de todas partes.* Polonic. *Okrągły a zewsząd padol.* Vnga. *Völgy.* Angl. *A valley or dale*] Livius lib. 1. ab Vrb. Romani Sabinique in media convalle duorum montium redintegrant prælium. Plin. libr. 33. ca. 4. Convallis & intervalla substructis canalibus junguntur.

Cōnvăsŏ, as, penult prod. n. p. Significat furto omnia colligo, ut inquit Nonius. [עגר aghár. σκευάζομαι. Gall *Faire son pacquet, trousser ses hardes, les amasser comme quand quelqu'vn s'en veut aller à la desrobee.* Ital. *Far fardello per rubare.* German. Zusammen raspen/oder lesen mit stälen. Hispan *Ensardelar para huyr.* Polon. *Do szczebiecządz garne, kradnie* Vngar. *Lassomba eggyet másfójtue sakolok.* Ang. *To trusse vp together into a packe or fardell.*] Terent. in Phorm Aliquid convasassem, atque hinc me protinus conjicerem in pedes.

Cōnvĕho, is, ere, Comportare. [נשא nasá. συγκομίζομαι. Gall. *Porter, ou mener, ou amasser ensemble.* Ital. *Portare insieme.* German. Zusammen tragen/zusammen führen. Hispan. *Iuntamente llevar a cuestas ò encima.* Polo. *Zwożę, zwożę, zwoże.* Vng. *Öszve hordom.* Ang. *To carie, conuey or gather together.*] Plinius libro 12. Thus collectum Saboram camelis convehitur Cicero pro Mil. Repentè lyntribus in eam insulam materiam, calcem, cæmenta atque arma convexit.

Cōnvĕcto, as, frequentativum. [συγκομίζω ἢ πολλάκις συγκομίζω. Gall. *Porter & amasser ensemble par plusieurs fois.* Italicè, *Portare spesso ò condurre in carro, ò in nave.* German. Viel oder oftermals zusammen führen. Hispan. *Muchas vezes llevar juntamente.* Pol. *Często zwożę.* Vngar. *Öszve hordogatom.* Ang. *To carie and heape together often.*] Virgilius 9. Aeneid. Convectare juvat prædas, & vivere rapto. Idem 4. Aeneid. -prædamque per herbas Convectant calle angusto.

Cōnvĕctŏr, oris, m. t. Qui in eadem navigat navi. [σύμπλοος. Vng. *Hajos társ.* Ang. *A passanger. one that conueigheth ouer many.*] Cic. ad Att. lib. 11. Quin etiam navi ejus me, & ipso convectore usurum puto.

Cōnvĕllo, is, act. t. Vello, vel avello. [עקר hakár נתש nathásch ἀποσπαράττω. Gall. *Arracher.* Ital. *Svellare.* Germa. Außreissen/außropffen. Hispan. *Arrancar en uno.* Polo *Zgruntu wyrywam.* Vngar. *Elszaggatom, föl bontom.* Ang. *To pull or plucke away by the rootes.*] Plautus in Amphit Qui tam vasto impetu has fores toto convulsit cardine. Id est, emovit. Plin. Epistol. 139 Ac mihi domus ipsa nutare, convulsaque sedibus suis ruitura suprà videtur. Id est, emota. Convellere pro auferre, abrogare, destruere. Cicero pro Corn. Balbo: Cur ea, quæ mutare non possumus, convellere malumus quam tueri? ¶ Convellere pro eo quod & Confutare dicimus. Cicero primo de Divinat. Hæc si tenemus, quæ mihi quidem non videntur posse convelli, profectò hominibus a diis futura significari necesse est

Cōnvūlsŭs. participium: [נעקר nehekár נתש nittásch. ἀποσπασθείς, σπασθείς. Gal. *Spasmé, retiré.* Ital. *Spasmato, ritirato.* Germa. Verstupfft/zungezogen Hispan. *Spasmado.* Polo. *Skurczony, ściagniony.* Vnga. *Elszaggatatott, föl bontatott.* Ang. *Pulled or plucked vp, taken with the crampe*] ut, Convulsus musculus: hoc est, cujus fibræ contractæ sunt versus suam originem. Convulsi nervi, & Convulsi tendones: hoc est, contracti, & velut complicati Plin. lib. 20. cap. 7. Convulsa & luxata caulibus tritis cum polenta ex aqua frigida leniunt. ¶ Convolsum, dixerunt veteres pro convulsum, ut Attus convolsi pereunt, apud Lucretium. lib. 3.

Cōnvūlsĭo, onis. f. t. [σπασμός. Gal. *Spasme, conuulsion.* Ital. *Spasmo.* Germ. Krampff. Hisp. *Pasmo* Polo. *Kurcz.* Vnga. *Öszue fugúradás.* Ang. *A plucking vp the crampe.*] Plin. lib. 20. cap. 15: Ligusticum aliqui panacem vocant: stomacho utile est, item convulsionib. & inflammationibus. Convulsiones vulgò *retractiones* dicūtur: de quibus Gal. lib. De locis affectis.

Cōnvēlo, as, are, act. p Velo. [כסף chasápháph כסה hasáh חפה hasaph חבש chibbésch. συγκαλύπτω, ἐγκαλύπτω. Gal. *Voiler & couurir d'vn linge tout entour.* Ita. *Velare.* Germa. Zudecken/gantz bedecken. Hispan. *Cobrir con velo.* Pol. *Nakrywam.* Vngar. *Elfödöm.* Ang. *To couer, to lay one cloth ouer*] Plin. lib. 17. cap. 22. Plagam omnem obliquam fieri ut facilè decidant imbres, & ad terram verti quàm levissima cicatrici acie facis exacta, plagaque convelata. ¶ Convelo, translatè apud Gell. lib. 7. cap. 3: Sed enim Cato, non nudam, nec solitariam, nec improtectam hanc *ἀπολογίαν* facit: sed multis eam modis præfulcit, multisq; aliis argumentis convelar.

Cōnvĕnĭo, convenis: n. q. Simul venire, congregari, coire. [נועד nohádh. συνέρχομαι. Gallic. *Conuenir, s'assembler, venir auec autres.* Italic. *Venire, insieme.* Germanic Zusammen kommen. Belg. Tesamen comen/overeen comen. Hispa. *Venir con otro.* Polo. *Zgromadzam sie, schodzę.* Vngar. *Eggyut meg yök, öszue gyülök.* Ang. *To conuene, to come with therest, to assemble.*] Livius: Postero die arma capiunt, quo missi erant, conveniunt. Salust. Postquam unum in locum omnes convenêre. ¶ Hinc conventus, συνήγυρις, σύνοδος. ¶ Per translationem quandoque Concordare. [כשר chaschár. ὁμολογῶ. Gall. *Accorder.* Ital.

Ital. *Convenire, concordare* German. Eins werden / vbereinkommen. Hispan. *Convenir en vno.* Polon. *Zgoda.* Vngar. *Eggyes érteni, meg eggyezni.* Angl. *To agree or accorde.*] Ovid. Non bene conveniunt, nec in una sede morantur Majestas & amor. ¶ Convenire item ponitur pro in Iudicium vocare, sive actionem adversus aliquem instituere, δίκην γράφειν, quod locutionis genus frequens est apud Iurisconsultos. ¶ Quandoque statuere, συνθέσθαι. Apul. Convenimus ad portum quamprimum ire. ¶ Quandoque alloqui, ἐντυγχάνειν. Hinc conventio, ἔντευξις. Teren. in And. Conveni hodie adveniens quendam mei loci hinc atque ordinis hominem. Cicero 2. Ver. Num dubitat, quin si ipse Verrem conveniat, æquitate causæ, authoritate sua commovere hominem possit. ¶ Quandoque aptum conveniens & decens esse. πρέπειν. Cic. in Hortens. Nam quid vereris, ne non conveniat nostris ætatibus ista oratio, quæ spectat ad hortandum. ¶ Quandoque placere, pactum facere, & non controversia carere, ὁμολογούμενον εἶναι, συμφωνεῖν, sed in tertia persona frequentius: idque interdum cum nominativo expresso. Cic. lib. de Finibus: Hoc mihi cum tuo fratre convenit: id est, sine controversia est, & concordantes sumus. Nonnunquam sine nominativo. Iuven. sævis inter se convenit ursis. Item Terentius in Adelph. Hæc fratri mecum non conveniunt, neque placent: id est dissentimus inter nos in his, & dissimiles sumus. Plaut. in Capt. Nunc ita convenit, inter me, atque hunc Tyndare. Et iterum Dicite patri, quo pacto mihi convenit de hujus filio. ¶ Variis itaque modis hujusmodi orationes efferimus: ut Hoc convenit mihi tecum, vel Convenit mihi tecum de hoc, vel Convenit inter nos Sic dicimus, De pretio convenit, id est concordes fuimus. ¶ Convenire item aliquando est appellare, ut Convenire debitorem: Qua in significatione frequenter accipitur à Iurisconsultis. ¶ Aliquando ponitur pro constare. Cic. contra Rul. Inter omnes convenit ita esse. ¶ Convenire in manu, vel in manum venire, vxores dicebantur, quum per coëmptionem in familiam & mancipium viri, & omnium bonorum consortium veniebant. Nam (ut autor est Boëthius in Topica Ciceron.) tres erant habendæ uxoris modi: per Confarreationem quæ solis pontificibus conveniebat. Vsu, quum mulier non in omnium fortunarum, sed in lecti solùm participationem veniebat: & Coëmptione, quæ certis solennitatibus fiebat. Nam sese coëmendo invicem interrogabant. Vir ita, An mulier sibi materfamiliâs esse vellet. Illa respondebat, Velle. item mulier interrogabat virum, utrum sibi paterfamiliâs esse vellet. Ille respondebat, Velle. Itaque mulier conveniebat in manũ; & vocabantur hæ nuptiæ Per coëmptionem. Et erat mulier materfamiliâs. Matrona autem dicebatur, quæ tantùm usu uxor erat. Gell. lib. 18. Matremfamiliâs (inquit) appellatam eam esse solam, quæ in mariti manu esset, à matris nomine nuncupatam, &c.

Cōnvĕnĭēns, entis. om. t. Congruens, consentaneus. [כשר chascher ראוי raui, ἁρμόζων. Gall. *Convenant convenable, sortable* Ital. *Convenevole, che s'accorda con altri.* German. Gemäß / das miteinander vbereinkompt. Hisp. *Conveniente.* Polon. *Zgodny, wczesny.* Vngar. *Illendo, alkolmatos.* Angl. *Convenient, agreable, meete for the purpose*] Cicer. 2. de Finib. Nihil scriptum ab eo conveniens congruensque decretis ejus reperies. Idem de Amic. Nihil est tàm naturæ aptum, tàm conveniens ad res vel secundas vel adversas, quàm amicitia.

Cōnvĕnĭēntĕr, adverbium: hoc est, congruè, aptè, consentaneè. [ἁρμοζόντως, [illegible]. Gall. *Convenablement, à point.* Ital. *Convenientemente, à punto.* Germ. Geschicklich / füglich / gleichförmiglich. Hispan. *Convenientemente* Polon. Wczesnie, przystojnie. Vng. *Illendo képpen.* Angl. *Conveniently, to the purpose.*] Cicero 2. Offi. Convenienter naturæ vivere: hoc est, cum virtute congruere semper. Horat. Vivere naturæ si convenienter oportet.

Cōnvĕnĭēntĭă, æ. f. p. Congruentia, conjunctio, cognatio, quasi concentus quidam & consensus. [כשרון chischron. ἁρμονία, συμφωνία. Gall. *Convenance, accord.* Ital. *Convenienza, convenevolezza.* German. Vergleichung / oder zusammen kommung vieler dinge / das zusammen reimen etlicher stucken. Hispan. *Conveniencia.* Polon. *Zgoda.* Vngar. *Eggyezés* Ang. *Agreablenesse, proportion.*] Cicer. 2 de nat. deor. Hanc igitur in stellis constantiam, hanc tantam, tàm variis cursibus in omni æternitate convenientiam temporum non possum intelligere sine mente, ratione, consilio. Apud antiquos etiam legitur pro conventu. Plaut. Milit. Facerent convenientias.

Cōnvĕnæ, penult. corr. com. p. Dicuntur qui ex diversis populis, gentibusque in mœnia convenerunt, simulque coalescunt. [גרים gherim. συνήλυδες. Gall. *Qui sont venus avec autres en quelque lieu pour y habiter.* Ital. *Forestieri che insieme si adunano in un luoge.* German Ein Volck das auß vielerley Landen herzusammen geloffen ist / vnd bey einander wohnet. Belg. Vergadert volck uit allen hoecken Hispan. *Estrangeros venidos con otros.* Polon. *Lud zewszad na mieszkania zebrany.* Vngar. *Gyülevész nép.* Angl. *People of divers contrees assembled in one place, to dwell.*] Cicer. 1. de Orat. An verò tibi Romulus ille, pastores & convenas consilio & sapientia congregavit. Idem 5. Tuscul. Quibusdam convenis & feris barbaris corporis custodiam committebat. Plin. lib. 5. cap. 17: In dies ex æquo convenarum turba renascitur.

Cōnvēntŭs, us, m. q. Turba, concio, multitudo hominum in unum locum congregata: [עדה hedhah קהל Kahal. πανήγυρις, σύνοδος. Gall. *Assemblee de gens les uns avec les autres, assemblee & convention.* Ital. *Convento, ridotto.* German. Ein zusammenkommung / versamlung. Belg. Vergaderinge. Hispan *Lugar donde muchos concurren.* Pol. *Zgromadzenie schadzka.* Vng. *Gyülés, egybe gyült nép, gyülekezet.* Angl. *An assemble of people, a convent.*] quod tribus ferè modis fieri solet. Vno, quum significatur multitudo ex pluribus hominum generibus contracta in unum locum. Cicer. 3. Verr. Cur prudentissimas, lectissimasque fœminas in tantum virorum conventum, insolitas invitasque prodire cogis? Secundò, quum à magistratibus judicii causa populus congregatur. Erant enim in provinciis statuti conventus per rectores earum ad judicia facienda. Vnde Plinius de Hispania citeriore: Nunc universa provincia dividitur in septem conventus. Idem lib. 3: Scribit in Bætica fuisse juridicos conventus quatuor, videlicet Gaditanum, Cordubensem, Astygitanum, Hispalensem. Tertiò, quum aliquem in locum frequentia hominum, supplicationis, aut gratulationis gratia colligitur. ¶ Conventus aliquando ponitur pro convento: hoc est, pacto, vel stipulatione. Autor ad Herenn. Sunt item pacta quæ sine legibus observantur ex conventu: id est, ex pacto, ex contractu.

Cōnvēntum, n. s. conventionem significat. [ברית berith. συνθήκη. Gal. *Convention, paction, accord.* Ital. *Patto, accordo.* German. Ein pact / vbereinkommnuß / vertrag. Belg. Verdrach / overeencominge. Hisp. *Convencion, pacto.* Polon. *Zgoda, umowa.* Vng. *Meg alkuvás, szerzödés.* An. *A leage, or covenant.*] In pandectis Græcis conventa τὰ συνθήματα dicuntur. Cic. de Orat. At verò in foro tabulæ, testimonia, pacta, conventa, stipulationes, cognationes, affinitates, decreta, responsa, vita denique eorum qui in causa versantur, tota cognoscenda est. Vlpian. l. Iurisgentium §. quinimò. ff. de pactis: Solemus enim dicere, pacta conventa inesse bonæ fidei. Silius libro primo: -ter marta sinistro Iuratumque Iovi fœdus, conventaq; patrum Sidonii fregêre duces. ¶ Conventa conditio dicebatur quum primus sermo de nuptiis, & earum conditione habebatur. Autor Festus.

Cōnvēntĭcŭlum, n. s. Exiguus conventus. Plerunque in malam partem accipitur: hoc est, pro conventu seditiosorum, aut sceleratorum. [σύλλογος, συνοδία. Gall. *Petite assemblée.* Ital. *Adunanza, mazza.* German. Ein kleine zusammenkommung / ein böse heimliche versammlung. Hisp. *convenios de pocos.* Polon. *Tajemna schadzka, male zebranie.* Vngar. *Gyülésecske, gyülekezetecske.* Ang. *A litle assemble.*] Nonnunquam etiam in bonam partem. Cic. pro Sestio: Conventicula hominum, quæ civitates nominantur. Idem pro Domo sua: Quoniam plebi quoque urbanæ majores nostri conventicula, & quasi concilia quædam esse voluerunt.

Cōnvēntĭo, f. t. [ברית berith. τὸ συμφωνηθέν, ὁμολογία, συνθήκη. Gall. *Convenance, Convention, accord & paction ensemble, composition.* Ital. *Convenzione, congregazione, patto, accordo.* German. Vertrag / vbereinkommnuß / vereinigung / Belg. Verdrach. Hisp. *A convencion, pacto, acuerdo.* Polon. *Zgoda spolna.* Vngar. *Alkovás, szerzödés.* Angl. *Convention, leage, covenant.*] Nomen generale est, ad omnia pertinens (ut scribit Vlpian. lib. 1. de pactis) de quibus negotii contrahendi, transigendique causa consentiunt, qui inter se agunt. Nam sicut convenire dicuntur, qui ex diversis locis in unum locum coëunt, ita qui ex diversis animi motibus consentiunt, & in unam sententiam concurrunt. Adeoq; Conventionis nomen generale est, ut nullum esse conventum, nullam esse obligationem dicat, quæ non habeat in se conventionem, sive verbis, sive re fiat. ¶ Conventio item veteribus idem quod concio: inde apud Varronem in tabulis Censoriis: Conventionem habeat qui lustrum conditurus est. Item paulò pòst ex commentariis Consularibus: Voca ad conventionem omnes Quirites huc ad me: id est, ad concionem.

Cōnvēntĭōnālĭs: [συνθηματικός. Vngar. *Meg alkuvo (vel) szegödö, szerzödö.*] ut stipulatio conventionalis, quæ fit ex conventione reorum. Pomp. D. lib. 45. Tit. 1. l. 5.

Cōnvērbĕro, as, act. p. idem quod Verbero. [הכה hicchah. μαστίζω. Gall. *Battre & marquer de coups en playes.* Ital. *Battere, flagellare.* Germ. Schlahen. Hispan. *Azotar con azotes.* Pol. *Bobyo.* Vng. *Verém verekedém* Ang. *To beate.*] Plin. lib. 13. ca. 22. Nocturnis grassationibus converberatam faciem illinens.

Cōnvērro, ris, rere, n. t. Simul verro, vel idem quod simplex verro. [כבד bibes [illegible] συγκαλύπτω, σαίρω. Gall. *Balier, netto er & amasser ensemble, ramonner.* Ital. *Scovare.* Germ. Wischen / oder zusammen kehren. Hisp. *Barrer.* Pol. *Zmiatam, zgarniam.* Vng. *Meg söpröm.* Angl. *To clense, wipe or swipe together.*] Plaut. Stichos Hercle verò capiam scopas, atque hoc converram lubens. Ibidem: -reverram hercle hoc, quod converri modò. Col. lib. 7. cap. 6: Diligens pastor quotidie stabulum converrit, nec patitur stercus aut humorem consistere.

Cōnvērrĭtŏr, m. t. apud Apuleium in Apologia pro magia, converritorem pridianæ reliquiæ, acsi supinum esset converritum

Cōnvērsē, adverbium, pro nitidè, à verbo Converro. [καθαρῶς. Gall. *Nettement, apres avoir bien balié & nettoyé.* Ital. *Nettamente.* Germ. Zierlich / wolgesaubert / hüpsch außgebutzt. Hisp. *Limpiadamente.* Pol. *Chedogo wyczystoszczi.* Vng. *Tisztán, söpröve, ékesen.* Ang. *Cleanlie, y after swiping.*] Cato c. 143: Villam conversè mundeque habeat.

Cōnvēr-

Cōnvērsōr, & Conversatio. Vide CONVERTO.

Cōnvērto, act. e. Verto, vicissim retrò commeo, aspectum aliquò retero: [הפך haphach שוב schub. στρέφω. Gall. Tourner ou faire tourner, muer. Ital. Volgere, voltare convertire. Germ. Beschren oder umbkehren, umbwenden. Belg. Omkeeren. Hisp. Convertir, bolver. Polon. Obracam. Vngar. Hatra fordulok, meg fordúlok. (item) meg fordítom. [Angl. To convert, to returne.] ut, Convertere se domum: hoc est, reverti. Terent. in Adelph. Ego jam transacta re convortam me domum cum obsonio. Plinius de Viris illustribus: Vejentes ad dolos conversi, pecora ex adverso in conspectu illorum posuerunt. Cicero 3. Offic. Ibi quum palam ejus annuli ad palmam converterat, à nullo videbatur, ipse autem omnia videbat: idem rursus videbatur, quum in locum annulum invertebat. Idem libro 1. de Orat. At quorunque te animo, & cogitatione converteris, per multos excellentes in quoquo genere videbis. Livius 2. bel. Punic. In admirationem & ipsum, & omnes qui circa erant, converterunt. Cic. Appio lib. 4. Gratulabor tibi priùs (ita enim rerum ordo postulat) deinde ad me convertar. ¶ Convertere, pro interpretari, sive ex una lingua in aliam vertere. [Angl. To turne or translate.] Cicer. de Opt. Genere Orat. Converti enim ex Atticis duorum eloquentissimorum nobilissimas orationes inter se contrarias. Ibid: Quod igitur est eorum in orationibus è Græco conversis fastidium? ¶ Convertere in belluam: hoc est, transmutare & transformare. Cicer. 3. Offic. Quid enim interest utrum ex homine se convertat quis in belluam, an hominis figura immanitatem gerat belluæ. Viam convertere, Est viam repetere per quam nunc primum veneras. Virgilius 5. Aeneid. rursusque vocati Convertêre vias.

Cōnvērtōr, teris, d. t. quo antiqui usi sunt pro Converto. [στρέφω. Vngar. Meg fordulok.] Plautus Amph. Sed tamen in fugam se nemo convertitur.

Cōnvērsūs, participium. [שב muschàb נהפך nehephàch, ἐπιστραφείς, στραφείς. Gall. Tourné, changé, mué. Ital. Mutato. Germ. Bekehret/ umbgewendet/ verendert. Hisp. Convertido, mudado. Pol. Obrocony. Vngar. Meg fordittatot, fordult. Ang. Turned, changed.] Cic. in Somn. Scip. Hujus quidem anni nondum vigesimam partem scito esse conversam.

Cōnvērsĭo, onis, f. t. Circumvectio, mutatio: [הפכה haphecháh. ἐπιστροφή, μετάκλισις. Gall. Tournement, changement. Ital. Mutamento, cambiamento. Germ. Bekehrung/ oder umbkehrung. Hisp. Mudança. Polon. Obrot. Vng. Fordúlás, térés. Ang. A turning, converting.] ut, Conversio vesicæ: id est, inversio & revolutio, Plin. lib. 8. cap. 42. ¶ Vulvarum conversio, apud eundem lib. 20. cap. 22. ¶ Conversio verborum. Cic. 2. de Orat. Et efficiendum est illud modò vobis, ne fluat oratio, ne vagetur, ne insistat interiùs, ne excurrat longiùs, ut membris destinguatur, ut conversiones habeat absolutas. Neque semper utendum est perpetuitate, & quasi conversione verborum: sed sæpè carpenda membris minutioribus oratio est.

Cōnvērsŭs, us, ui. m. q. Conversio. [τροπή. Polon. Nawrocenie. Vng. Meg fordúlás.] Macrob. Satur. lib. 7. c. 9. Septimus motus qui gyros efficit, crebro conversu turbat.

Cōnvērso, as, are. frequentativum à Converto, verso. [στρέφω. Gal. Tourner souvent & retourner. Ital. Volgere spesso. Germ. Sich viel und offt kehren/ hin und her wenden. Hisp. Boluer muchas vezes. Pol. Wiele se obracam. Vng. Meg forgatom. Angl. To turne often.] Cic. de Univers. Quippe qui ex eadem vinctus, altera que natura, adjuncta materia temperatiore, trium partium proportione compacta, se ipse conversans, quum materiam mutabilem arripuisset. ¶ Conversari, Consuescere, συνομιλεῖν, Seneca lib. 3. de Ira: Sumuntur à conversantibus mores.

Cōnvērsōr, deponens, pro Frequento, consuetudine alicujus utor. [ἀναστρέφω. Vngar. Valakiuel gyakran forgodom, nialakodom.]

Cōnvērsātĭo, f. t. Consuetudo, familiaritas. [מנהג minhágh דרך dérech הליכה halicháh. ἀναστροφή. Gall. Conversation, hantement. Ital. Conversatione pratica. Ger. Beywohnung. Hisp. Conversation ò participation. Pol. Obcowanie, towarzystwo. Vngar. Nyaiasság, társaság. Ang. Haunting and familiaritie, fellowship.] Plin. lib. 10. cap. 33. Néve cui frequentior conversatio suspecta sit. Tutior conversatio, Quint. lib. 1. cap. 2. ¶ Conversatio, pro conversione. Seneca Epist. 75: Sciatque illa ipsa, quibus lædi videtur, ad conversationem universi pertinere: & ex iis esse, quæ cursum Mundi consummant.

Cōnvēstĭo, is, ire, act. q. Vestio, exorno: [לבש labásch עטה hatáph. ἀμφιέννυμι, περιέννυμι. Gal. Vestir, orner. Ital. Vestire, ornare. Germ. Bekleiden. Hisp. Vestir y ornar. Pol. Przyodziewam. Vng. Meg ruházom. Ang. To decke, to aparell.] ut, Convestiuntur herbis prata, Cic. 1. Tusc. Idem ad Quint. Fr. lib. 3: Topiarium laudavi, ita omnia convestivit hedera, &c. Idem pro Domo sua: Ergo ejus domum eversam duobus lucis convestitam videris.

Cōnvēxo, act. p. Vexo. [עצב hatsáb דכא daágh דכא daáb. ἐξασθενίζω. Gall. Fascher, ennuyer, vexer & tourmenter. Ital. Disturbare molestare, noiare. German. Plagen/ verletzen/ betrüben/ ubel tractiren. Hispan. Fatigar ò molestar. Pol. Smęce, wexuie, krobie. Vngar. Gyötröm. Ang. To vexe, to torment.] Gell. lib. 10. cap. 6: Sed utinam revivisceat frater, aliamque classem in Siciliam ducat, atq; istam multitudinem perditum eat, quæ me malè miseram nunc convexavit. Verba sunt filiæ Appii Claudii Cæci.

Cōnvēxŭs, cui contrarium Concavus, quod scilicet est ex omni parte declinatum, qualis est natura cœli, quod ex omni parte ad terram versus declinatum est. [כפוף caphúph, ἐπικαμπής, ἀγκύλος. Gall. Courbé, comme semble estre le ciel. Ital. Piegato in arco, in volto. German. Das in die ründe gebogen ist / rund zu gewelbet. Hispan. Redondo por defuera. Polon. Wkrag nagyęty, iak we sklepiebo. Vngar. Homorú, domború. Ang. Crooke and bending downe as the heaven.] Virgil. 4. Eclog. Aspice convexo nutantem pondere mundum. Idem 4. Aeneid. tædet cœli convexa tueri: Id est, cœlum convexum.

Cōnvēxĭtās, f. t. huic opponitur Concavitas [כפף caph. κυρτότης, κύρτωμα. Gall. Courbement en rond. Ital. Incurvatura, piegatura. Germ. Rund Gewelb. Hisp. Redondez por defuera. Pol. Wkrag sklepienie. Vng. Homorúság domborúság. Ang. Crookednesse and bending downeward of an hollow thing.] Plin. lib. 18. cap. 25: Super omnia est Mundi convexitas, terrarumque globi differentia. Idem libro 3. cap. 3: Reperiuntur in convallibus maximè, & quodam convexitatis cardine, aut montium radicibus. ¶ Tractum à concavitate navium, quæ extrinsecus hujusmodi formam habet. Vnde etiam pro eodem Carinatum dicimus, quod formam carinæ habet.

Cōnvēxĭo, f. t. Convexitas, [κυρτότης, κύρτωσις. Pol. Ogięcie. Vngar. Domborúság, homorúság.] Gell. lib. 14. cap. 1. Partium circulorumque cœli, ex devergentia, & convexionibus Mundi varietas.

Cōnvĭbrārĕ, [Pol. Wyćwiczam. Vngar. Meg rázni.] Apulejus Florid. lib. 2. Discit autem statim pullus usque ad duos ætatis suæ annos dum facile os uti conformetur, cum tenera lingua uti convibretur.

Cōnvīcĭum, n. f. Contumelia, inquit Labeo jureconsul. quasi convocium, mutata litera: à concitatione, vel conventu, sive collatione vocum. [דפי dóphi דבה dibbáh חרפה cherpáh. λοιδορία. Gall. Injure, parole injurieuse, moquerie, reproche. Ital. Maldicenza, ingiuria di parole. German Ein schmachred / lesterung / scheltwort. Hispan Denuesto con vozes y injurias. Polon. Złorzeczenie, sromotnka mowa. Vng. Szidalom, szitok. Ang. A reproche, chide, or taunt.] Quum enim in unum complures voces conferuntur, Convicium dicitur: quum autem nec in cœtu, nec vociferatione dicitur, non propriè Convicium nominatur. Festus tamen à vicis, in quibus prius habitatum est, derivat. Alii dicunt Convicium esse maledictum cum contumelia, & à vitio derivari, vel à Convito: (ut Vallæ placet) unde etiam per t nonnulli scribere maluerunt. Valla tamen fatetur posse scribi per c. Significationem hujus dictionis optimè ostendit Cic. pro Cælio Maledictio autem nihil habet propositi, præter contumeliam: quæ si petulantiùs jactatur, Convicium: sin facetiùs, Vrbanitas nominatur. Idem 4. Acad. Vrgebor jam omnium vestrûm convicio. ¶ Convicium nihil aliud aliquando quàm strepitus, & vocum multitudo. Cicero pro Sextio: Et is qui antea cantorum convicio conciones suas celebrare solebat, cantorum ipsorum vocibus ejicitur. Idem pro Archia: Quia suppeditat nobis ubi & animus ex hoc forensi strepitu reficiatur, & aures convicio defessæ requiescant. De hoc nomine vide Vallam lib. 6. cap. 52.

Cōnvīcĭŏlum, diminutivum à Convicium. [Pol. Male sełżenie. Vng. Szidalmatska, szitkotska.] Lamprid. in Alexand. Severo: Lacessitus erat conviciolis.

Cōnvīcĭŏr, aris, d. p. Contumeliam dico. [דבר חרפה hosih dibbáh חרף cheréph. λοιδορέω. Gall. Injurier, dire paroles injurieuses. Ital. Calomniare, dir villania. Germ. Lesteren/ einem schmächlich und ubel zureden. Hispan. Injuriar de palabras. Polon. Zle sełże. Vngar. Szidalmazom, szidalmazok. Angl. To rebuke, check or taunt.] Quint. lib. 3: Contrà sententibus inhumanè conviciabantur.

Cōnvīcĭātōr, m. t. Qui convicium dicit, vel facit. [מוציא דבה motsí dibbáh חרף mechareph. λοίδορος. Gall. Injurieux, mesdisant, qui dit paroles injurieuses. Ital. Chi dice parole oltraggiose contra alcuno, ingiurioso. German. Ein lesterer/ Schmäher. Hisp. Injuriador assi. Polon. Potwarca, Vngar. Szitkos, szitkódó, szidalmazó. Ang. A rebuker, a reprocher, a checker, a tayler.] Cic. in Salust. Si de mea vita atque artibus huic conviciatori respondero. Idem pro Murena: Si verò objicitur, vehementis accusatoris: sin falsò, maledici conviciatoris.

Cōnvīctōr, Convictus, Vide CONVIVO.

Cōnvīnco, is. act. t. Vinco, arguo, redarguo, evinco: [הוכיח hocíach ἐλέγχω, ἐξελέγχω. Gall. Convaincre & surmonter. Ital. Convincere. German. Uberwinden/ uberzeugen/ uberweisen. Hisp. Vencer. Pol. Zwyciężam. Vng. Meg gyözöm. Ang. To vanquishe and overcome.] ut, Convincere adversarium autoritatibus & testibus, Cic. lib. 7. in Verr. Idem de Amic. Tamen hæc duo levitatis & infirmitatis plerosque convincunt.

Cōnvīctŭs, a, um, Particip. Victus, evictus. Cicero 1. in Catil. Quum ille homo audacissimus conscientia convictus reticuisset.

Cōnvīnctĭo, Verbale, f. t. à Convincio, pro Conjunctione. Quintil. lib. 1. c. de Grammatica, de numero partium orationis: Veteres enim, quorum fuerunt Aristoteles atque Theodectes, verba modò, & nomina & convinctiones tradiderunt: videlicet quòd in verbis vim sermonis, in nominibus materiam quia alterum est quod loquimur, alterum de quo loquimur: in conjunctionibus autem eorum complexum esse judicaverunt; quas conjunctiones à plerisque dici scio, &c.

Cōnvīso, is, ere, συνοράω, unà video, unà viso. Lucretius lib. 2.

Res

Res quibus occultas penitùs convisere possis. Cic. in Arato: Et loca convisit cauda renus intera pisceis.

Convīvă, Convivator, vide CONVIVOR.

Convīvo, is, ere, n.t. Simul vivo, & comeslor. [*συνδιάω* Gall. *Vivre ensemble, boire & manger ensemble.* Ital. *Vivere & fra' vn' ispesa insieme, mangiare in compagnia.* German. Bey einem leben, mit einem essen. Belg. Mede leven. Hispan. *Viuir juntamente.* Pol. *Spolem bywadacie.* Vngar. *Eggyütt lakni m.* Ang. *To liue and eat or drink together.*] Plaut. in Amph. Mi si ti ad navim Sosiam, ut hodie tecum conviverer. Quintil. lib. 1. cap. 12: Lavamur & tondemur, & convivimus ex consuetudine.

Convīvor, aris, ari, d.p. Convivium facere. Convivium agere, epulas dare. [*barah̄ mischteh. εὐωχέω, ἑστιάω.* Gal. *Faire banquets, fai e grand' chere, banqueter.* Ital. *Mangiare insieme.* Germa. Malzeit halten, zechen, miteinander essen, gastung anrichten. Belg. Maeltijt houden. Hispan. *comer juntamente.* Pol. *Go sczumam, biesiadowac.* Vngar. *Lakozom, vendégeskedem.* Ang. *To feast, to banket, to make good cheere.*] Terent. in Heaut. Scortari crebrò nolunt, nolunt crebrò convivarier. Cicer. libro 5. in Verr. Quotidie solitum esse non solùm in publico, sed etiam de publico convivari.

Convīvātŏr, m. tr. dicitur, qui parat convivium. [*ho. fé mischteh. ὁ ἑστιῶν, ἑστιάτωρ.* Gall. *Celuy qui fait le banquet.* Ital. *Chi fa conuiti.* German. Der ein Malzeit haltet, der Wirt. Belg. Di Weert die de Maeltijt hout. Hisp. *El que haze combite.* Pol. *Gospodarz.* Vngar. *Lakodalom tejzsó.* Ang. *A feaster or banketter, or that maketh good cheere.*] Liv. lib. 5. bell. Maced. Erat autem res simillima cœnæ Chalcidensis hospitis mei, hominis & boni, & sciti convivatoris.

Convīvă, Socius ad epulas, convictor. [*karú. συμπότης.* Gal. *Qui est conuié ou inuité au banquet, qui disne ou souppe auec vn autre.* Ital. *Inuitato a pasto.* German. Der auff ein Malzeit oder Gastung geladen ist, ein Gast. Belg. Een Gast. Hisp. *Combidado.* Polon. *Do gościny wezwany, gość.* Vngar. *Vendég, lakozó társ.* Ang. *He that is called to a banket or feast.*] Cic. de Orat. Collectam à conviva exigere. Terent. in Heaut. Egomet convivas moror. Plaut. in Asin. Voret convivam neminem illam tu voces.

Convīvĭum, n. f. à vivo fit: [*mischteh. συμπόσιον, συνδεῖπνον.* Gall. *Banquet.* Ital. *Conuito.* Germ. Ein Malzeit, Gastmal. Belg. Een Maeltijt. Hisp. *Combite.* Polon. *Obiad dlia gości.* Vng. *Vendég ég, lakodalom.* Ang. *A feast, or banket.*] de quo Cicer. de Senect. Bene enim majores nostri accubationem epularem amicorum, quia vitæ conjunctionem haberet, Convivium nominârunt: meliùs quàm Græci, qui hoc idem tùm compotationem, tùm concœnationem vocant. Terent. in Eunuch. ...in convivio Erat hic, quem dico. Cicero pro Cælio: Baiis acta convivia, comessationes, cantus, symphonias, navigia iactant.

Convīctŏr, m. r. Dicitur quotidianus conviva, & qui nobiscum vivit, vulgò Commensalem vocant. [*chéb. συμβιωτής.* Gall. *Qui boit & mange auec, commensale, compagnon de table.* Ital. *Famigliare del la tauola, che viue insieme commensale.* Ger. Ein Tischgänger, der täglich bey einem isset vnd lebt. Hisp. *El que viue juntamente con otros.* Polo. *Spolem do stoły chodzący, towarzysz stołowy.* Vngar. *Asztalos társ, akkj valakinel egy asztalon él.* Ang. *A companion at table.*] Horat. Nunc quia sum tibi Mecœnas convictor. Sueton. in Tiber. Nihilo lenior in convictores Græculos. Ovid. 4 de Ponto: Ille ego convictor, densoque domesticus usu. Cicer. Tironi: Vxor familiaribus & quotidianis convictoribus, quos secum Mitylenis Cratippus adduxit, hominibus & doctis, & illis probatissimis.

Convīctŭs, us, ui, m. q. Conversatio, & commercium: quòd qui unà versantur, sæpè etiam unà vivant, & epulentur. [*min. hágh. συμβίωσις.* Gall. *Nourriture ordinaire, viure auec vn autre, mesme table.* Ital. *Conuersatione, commercio.* Germ. Ordentliche nahrung, beywohnung, gemeinschafft des lebens. Hispan. *Aquella biuienda en vno.* Polo. *Zamieszkanie spolnie, społne mieszkanie y iedzenie.* Vngar. *Eggyütt valoelet.* Ang. *A liuing together at one table, ordinarie foode, meate and drink.*] Colum. lib. 11. cap. 1: In primis convictum domesticum, multoque etiam magis extremum vitet. Convictus humanus, & societas. Cicer. 3. Offic. Lucceius Cic. l. 5: Vt istis te molestiis laxes, & ad convictum nostrum redeas, & ad consuetudinem, vel nostram communem, vel tuam solius ac propriam.

Convīvālĕ, om t. Quod ad convivium pertinet. [*συμποσιακός.* Gall. *De banquet, des appartenances de banquet.* Ital. *Cosa que appartiene à conuiuio.* Germ. Das zu der Malzeit oder Bancket gehört. Hisp. *Cosa perteneciente al combite.* Polon. *De biesiady gościny przynależący.* Vng. *Vendégséghez való.* Ang. *Of a feast or banket.*] Liv. Multaque convivalia ex auro & argento vasa. Convivalia oblectamenta. Liv. lib. 9 bell. Maced. Tunc psaltriæ, sambucistriæque, & convivalia ludionum oblectamenta addita epulis. Fabulæ convivales. Tacit. lib. 5.

Convŏco, as, are, act. p. Congregare, simul vocare. [*ka. rá. συγκαλέω, ἀγείρω.* Gall. *Conuoquer, appeler pour assembler plusieurs ensemble.* Ital. *Conuocare, congregare.* Germ. Zusammen berüffen. Hisp. *Llamar juntamente ayuntar.* Pol. *Zwolywam.* Vngar. *Egybenhiuom.* Angl. *To call together, to assemble.*] Cicero 3. Offic. Piscatores ad se convocavit, & ab iis petivit, &c. Convocare in concionem, & ad concionem apud eundem lib. 3. de lege Agrar.

Convŏcātĭo, onis, f. t. Conventus, congregatio. [*mikrá. ἐκκλησία τοῦ δήμου.* Gall. *Appel ou appellement, huchement.* Ital. *Il chiamare, l' assembrare.* Germ. Ein zusammen berüffung, oder versamlung. Hisp. *Llamamiento para ayuntar.* Pol. *Obwolanie, zwolanie.* Vngar. *Egybenhiuás.* Angl. *Calling together, assembling.*] Cicer. post reditum in Sen. Nulla ad Rempub. defendendam populi Romani convocatio.

Convŏlo, as, are, o.p. Simul volare, & per translationem concurrere, sive festinanter convenire. [*συμπέτομαι.* Gall. *Voler ensemble, venir hastiuement.* Ital. *Volare insieme.* Germ. Mit einander fliegen, zusammen fliegen. Item, Eilends vnd flugs zusammen kommen. Hisp. *Volar juntamente en vno.* Pol. *Spolem latam, zlatuie sie.* Vng. *Eggyütt repülök, (item) egybenfutok, sietve gyülök.* Ang. *To flie or runne together.*] Cic. 3. Tuscul. Et illi quidem pugnant, & quidem victorum fidem implorant: multi autem sunt, qui statim convolent. Terent. in Hecyr. ...quum interea rumor venit Datum iri gladiatores populus convolat.

Convŏlvo, is, ere, act. t. Simul volvo. [*ghalám. συνειλέω.* Gall. *Enueloper, enueloppe, plier en rond.* Ital. *Volgere insieme.* Germ. Zusammen winden oder welzen. Hisp. *Boluer juntamente en derredor.* Pol. *Zwiyam.* Vng. *Forgatom, hengergetem.* Ang. *To fold or roll together.*] Plin. lib. 12. cap. 17: Atque attractis funiculis herbam eam convolvi. Idem lib. 12. cap. 9: Nigrum verò bdellium, & in offas convolutum, Hadrobolon vocant. Cic. lib. 2. de Divin. Quum se convolvens sol elaberetur & abiret.

Convŏlvŭlus, penul. corr. m. f. Vermiculus minor eruca, erodens pubescentes uvas, quem alii Volvocem appellant: à convolvendo, quia se involvit in pampino: [*ἴψ, ἑλμινθ.* Theophrasto. Gall. *Vn ver qui gaste les raisins en la vigne, qu' aucuns appellent ver coquin, les autres hurbec, ou chenille de vigne.* Ital. *Volucolo, verme che rode le uve.* German. Ein würmlin das sich in die Räben wickelt, vnd denen schaden thut. Belg. Wijngaert worm. Hisp. *El reuolo, gusano que se reuuelue.* Polon. *Robaczek który winnice psuie, gronaspuie.* Vng. *Hinyo, szölö rágo hernyo.* Angl. *A caterpiller, or a worme that consumeth the leaues of wyne or other hearbes.*] à Plauto Involvulus, à Columella involvola, à Suida ἴψ appellatur. Plin. lib. 17. cap. 28: Simili modo, ne convolvolus fiat in vinea, amurcæ congios duos, &c. ¶ Convolvolus item, est herba per fruteta nascens, florem ferens nullo odore, nullisque intus crocis, tantùm candorem lilii referentem, veluti rudimentum naturæ lilia facere condiscentis: dictum quod sese rei cui adhæret, involvat. Hæc Plin. lib. 21. cap. 4. *ἐλατήριος ἴριγξ.* Vulgus *Campanellam* vocat, sur. *Volub lem major. m.*

Convŏtī, Dicebantur iisdem votis obligati. Festus.

Cŏnŭs ni, m. f. [*κῶνος.* Gall. *Vne pomme de pin & tout tel fruit ayant semblable figure.* Ital. *Pomo del pino & simili.* Ger. Ein Dannzapff oder Dannus. Belg. Eenen pijnnoppel. Hisp. *La piña del pino ó aga a de cipre.* Pol. *Szyszka.* Vng. *Fenyöfa dio.* Ang. *The fruite of the pine tree or any such lik fruite.*] Nux pinea, & cognatarum arborum fructus, pineæ nucis similitudinem referens. Col. lib. 7: Remedio sunt cupressini quindecim coni, totidemq; gallæ. ¶ Hinc Coniferæ arbores dicuntur, quæ conos ferunt: hoc est, nuces pineis similes. Virgil. 3. Aen. Aeriæque quercus aut coniferæ cyparissi. ¶ A nucis hujus similitudine Geometræ conum nominarunt figuram ex lato in acutum desinentem, quæ turbini contraria est. Serenus: Donec in angustum conscendat litera conum ¶ Vnde Conoides *κωνοειδής*, dicitur quicquid coni: hoc est, inversi turbinis figuram habet: de quo plura diximus suo loco. ¶ In galea item Conus appellatur summus apex in acuminatam desinens figuram, cui cristæ inseri consueverunt. [*λόφος.* Gal. *Le comet du heaume ou d' vn armet ou se met le plumal.* Ital. *La cima dell' elmo dove se mette il pennacchio.* German. Der spitz zu oberst an einem Helm, oder Sturmhaub. Hisp. *La cresta à penacho del capacete.* Pol. *Spica vhelmu.* Vng. *Sisak teteie gombia.* Ang. *The toppe of an helmet.*] Virgil. 3. Aeneid. Et conum insignis galeæ cristasq; comantes.

Convŭlnĕro, as, are, act. p. Vulnerare, vel multis vulneribus afficere. [*pasah. bazah. τραυματίζω.* Gal. *Nauer fort, entamer & griefuement blesser.* Ita. *Ferire.* German. Vbel verwunden. Hispan. *Herir.* Pol. *Srodze raniam.* Vng. *Meg sebbsitém.* Ang. *To hurt and wound sorelie.*] Plin. lib. 11. cap. 37: Ipse convulneratus, & captus semel per cavernam latomiarum vasit.

Conyza, æ [*κόνυζα.*] Pol. *Chlastana.* Vng. *Balha fü.*] Herba est, teste Plin. lib. 21. cap. 9. quæ alio nomine Cunilago dicitur. Vulgò à necandis pulicibus, & cimicibus, *Pulicaria*, & *Cimicaria* appellatur teste Ruell. lib. 3. cap. 63.

Cŏŏpĕrātŏr, is, [*συνεργός.*] Pol. *Spolnie robiaci.* Vng. *Muká kodo társ.*] Apuleius Florid. lib. 2: Id quoque pallium cooperatoris ipsius laborem fuisse.

Cŏŏpĕrĭo, is, ire, act. q. Tego. [*chissáh. καλύπτω.* Gal *Couvrir.* Ital. *Coprire.* Germa. Bedecken. Hispan. *Cobrir.* Pol. *Nakrywam.* Vng. *Bésödözöm.* Ang. *To couer.*] Cooperire lapidibus aliquem: hoc est, lapidare. Liv. 4. ab Vrb. Eò indignatio erupit, ut Tribunus militum ab exercitu suo cooperiretur lapidibus. Cic. 3. Verr. Quem iste collegam nisi habuisset, lapidibus coopertus esset in foro.

Cŏŏpertŭs, participium: [*mechussèh. κατακεκαλυμμένος.* Gall. *Couuert.* Ita. *Coperto.* German. Bedeckt. Hisp. *Cubierto.* Pol. *Nakryty.* Vng. *Bésödözött.* Ang. *Couered.*] ut Coopertus sceleribus. Cic. 3. in Verr. Qui istum tot, tantis, tam nefariis sceleribus coopertum, jurati sententia sua liberarent. Coopertus miseriis, Salust.

Salust. in Iugur. Sicuti videtis, extorrem patria, domo, inopem, & coopertum miseriis, effecit, ut ubivis tutiùs, quàm in meo regno essem.

Coŏpercŭlum, li, n.s. Quo quid cooperitur: [מכסה tsamidh ...] Gall. Couvercle. Ital. coperchio. German. Ein Deckel. Hispan. Cobertor. Polon. Pokr... Vng. Fedö. Anglic. A coverlette, any thing that covereth.] ut, Cooperculum doliorum, Plin. lib. 14. cap. 21.

Coōpto, as, are act. p. Lego, eligo, recipio, allego: [בחר bachár. ἀναλέγομαι.] Gallic. Eslire quelqu' un, & lui bailler place & quelque estat avec. Ital. Eleggere alcuno in collegio. German. Erwehlen/oder annemen. Hispan. Elegir e notro a su colle io. Polon. Wezwaliam, wibieram. Vngar. Be fogadom. Angl. To choose and elect for some place with others.] ut, Milites cooptant quem volunt ducem. Cic. pro lege Agrar. Ab ea parte qui esset factus, is à collegio cooptaretur. Liv. 1. Decad. lib. 6: Dictatorem dici placet: dicitur M. Furius Camillus, qui magistrum equitum L. Aemylium cooptat.

Coōptātĭo, onis, f.t. Electio, constitutio. [... mibchár, ...] Polo. P... Vngar. Valasztás, ... Angl. A choosing or election.] Cic. 3. de Legibus: Neminem in summum locum, nisi per populum venire, sublata cooptatione Censoria.

Coŏrĭŏr, iris, iri, pen. prod. vel cooreris, pen. corr. Idem quod oriri vel simul oriri: [זרח zarách. ...] Gall. Se produire quand & quand, se sourdre, se lever. Ital. Nascere. German. Entstehn/sich erheben. Hispan. Nacer ò ... Polon. Powstawam, pocżynam się. Vngar. Föl támadok, egyben föl kelök. Angl. To spring to rise together.] ut, Coorta tempestas, Cæs. 1. bell. civil. Cicero 3. Verr. Tum subitò tempestates coortæ sunt maximæ. Liv. 4. ab Vrb. Volscos & Aequos fama affertur summa vi ad bellum coortos.

Cōpēs, sive Copis, Veteres, teste Nonio, pro Copiosus posuerunt. [רב rab. ἄφθονος.] Gall. Copieux, abondant. Ital. Copioso. Germ. Vberflüssig. Hisp. Copioso y abundante. Polon. Hojny, ... Vngar. Bö. Ang. Abundant, plenteous.] Plaut. Pseud. Atque ego nunc ut gloriosum faciam, & copi pectore. Hinc copona primùm, deinde Caupona, taberna vinaria, propter copiam rerum quæ ibi venduntur, & ipsa etiam cauponis uxor.

Cŏphĭnus, pen. corr. [... sal chori. κόφινος.] Gall. Vn coffin. Ital. Coffino, corbe. Germ. Ein Korb. Belg. Een coorf. Hispan. Carbe cesto texido de vimbres. Pol. Kosz. Vngar. Kosár. Angl. A basket or, such like thing.] Latinè corbis: vas est rusticum è vimine contextum. Iuvenal. Satyr. 3: delubra locantur Iudæis, quorum cophinus, fœnumque supellex. Idem alibi: Quum dedit ille locum cophino, fœnoq; relicto. Col. lib. 11. c. 3: Confecta bruma stercoratam terram inditam cophinis obserat.

Cōpĭă, f.p. Ab antiquo nomine Copes, sive Copis, quod copiosum significabat, Pacuvius Peribœa, ut citat Nonius: O' multis modis variè dubium, & prosperè copem diem. Inde Copia, quod abundantiam significat. [רב rob. ἀφθονία.] Gall. Abondance ou affluence de quelque chose que ce soit. Ital. Copia, abundanza. Ger. Vberfluß/viele/gnugsame. Belg. Overvloedicheyt. Hisp. Facultad ò abundancia. Pol. Dostatek, hojność. Vngar. Böség. Angl. Abundance, wealth, plentie.] Cic. in Parad. Etenim divitiarum est fructus in copia: copiam autem declarat satietas rerum atque abundantia. Idem pro Quintio: Cui tenues opes, nullæ facultates, exiguæ amicorum copiæ sunt. ¶ Copiæ pro commeatu seu annona. Tacit. lib. 15: Contraque prodiderit Corbulo, Parthos inopes copiarum, & pabulo attrito, relicturos oppugnationem. ¶ Copia pro facultate aliquid faciendi, plerunque cum verbo Facio vel Do jungitur. ἐξουσία. Plaut. Capt. Vt mihi facias ejus conveniundi copiam. Cic 3. de Orat. Eum qui id faceret, facere civibus omnibus consilii sui copiam. Plin. Epist. 147: Me ego quidem indignus, cui copiam scientiæ tuæ facias. Terent. Heavt. date crescendi copiam, Novarum qui spectandi faciant copiam. Virgil. 1. Aeneid. Postquam introgressi, & corā data copia fandi. ¶ Copiæ cornu, vide Amalthææ cornu in AMALTHEA. ¶ In plurali peculiariter significat exercitus multitudinem: [חיל chaill ... tsabá, δυνάμεις.] Gall. Armee, bande de gens de guerre, puissances & forces. Ital. Essercito, armata, bande de soldati. German. Kriegsheer/hauffen Kriegsleut. Belg. Een hoop Crijchsvolck/Crijchsheyr. Hispan. Hueste de gentes armadas. Pol. Hufy zolnierskie. Vngar. Sereg, hadi so kaság. Ang. An armie or bandes of souldiours.] ut, Copiæ Cæsaris. Terent. in Evnuch. Militem secum ad te quantas copias adducere. Cic. 1. Tusc. Copias maximas duxit ad Troiam. In qua tamen significatione aliquando etiam Copiam legimus sing. num. Pompeius ad Domic. Nec solus cum ista copia tantam multitudinem sustinere poteris Idem: Etiam hortor, ut cum omni copia quamprimùm ad me venias. Cic. ad Attic. lib. 8: Vt Brundusium ducerem hanc copiam. ¶ Contrà etiam invenimus Copias in plurali nonnunquam pro abundantia accipi, sive divitiis, aut facultatibus. Plin. epist. 42: Suggerunt affatim ligna proximæ sylvæ: cæteras copias Ostiensis colonia ministrat. Cic. de Amic. Quid autem dulcius quam ut plurimum copiis, facultatibus, opibus possunt cætera parare? Idem 6. Verr. Vocat ad cœnam deinde ipse Prætorem, exponit suas copias omnes, multum argentum, non pauca etiam pocula ex auro.

Cōpĭōlă, diminutivum, Significat parvam copiam, sicut Copiolæ parvas copias. [δυνάμεις μικραὶ, ...] Vnga. Bötsegetske (item) seregetske. Anglic. Small plentie or store.] Cic. in epist. ad Brutum: Decurri ad copiolas meas: sic enim eas verè appellare possum: sunt enim extenuatissimæ.

Cōpĭōsus, a, um, Abundans. [רב rab. ἄφθονος.] Gallic. Copieux, abondant, ... riche. Ital. Copioso. Germ. Vberflüssig/wolhabend. Hispan. Abundante. Pol. Mażetny, hojny. Vng. ... Angl. Abundant, plenteous, riche.] Cic. 3. Verr. Magnificè & ornatè, ut erat in primis inter suos copiosus, convivium comparat. ¶ Inveniuntur etiam duo casus tanquam à Copia, Copi & Copem, pro copioso & copiosum Plaut. in Pseudolo: Atque ego nunc me, ut gloriosum faciam & copi pectore. Pacuvius: O multimodis variè dubium & prosperum copem diem. Vide Nonium.

Cōpĭōsē, Abundanter. [ἀφθόνως, δαψιλῶς.] Gall. Abondamment, copieusement, amplement, richement. Ital. Copiosamente, abondantemente, ... German. Vberflüssig/reichlich. Hispan. Abundamente. Polon. Hojnie, bogacie. Vngar. Bövön, bövsegessen. Angl. Abundantly, richely.] Cic. de Senect. Quàm copiosè ab eo agricultura laudatur in eo lib. qui est de tuenda re familiari.

Cōpĭŏr, aris, d.p. Castrense verbum est, pro copias cogere. [...] Gall. Amasser gens. Ital. Adunare genti. Germ. Kriegsleut annemmen/Heerzug zusammen bringen. Hispan. Ayuntar gentes armadas. Pol. Zołnierze przymuie. Vnga. Sereget gyüjtök. Angl. To gather an armie.] Gell. li. 12. c. 2: Et Romani multis armis & magno commeatu, prædaque ingenti copiantur. Quod verbum haud facilè ceperias apud civilium causarum oratores: eique eadem figura est, qua Lignantur, Pabulantur & Aquantur.

Copo, onis, apud veteres nonnunquam invenitur pro Caupo. [Polon. Karczmarz. Vng. Korsoma has, kufar. Ang. An host, ...] Et Copona pro Caupona. Festus.

Cōpta, [κόπτης, κοπτάριον.] Gall. Vne sorte de gasteau, biscuit. Ital. Biscotto. Germa. Ein gattung der Kuchen. Hispan. Turron ò pan ... cocho. Pol. Gnioszka kukiełka. Vngar. ... Angl. A kind of cake, bisket.] Panis durissimi genus fuit, quod è Rhodo advehebatur, quantum conjicere licet ex Mart. lib. 14: Peccantis famuli pugno ne peccute dentes: Clara Rhodes Coptam quam tibi misit, edat.

Cōpŭlă, læ, f.p. Vinculum vel nexus, quo aliquid copulatur: hoc est, conjungitur. [... ἅμμα, σύνδεσμος.] Gall. Vn lien, une accouple. Ital. Legame, laccivolo, congiontione. Germa. Ein Band/mit welchem man etliche ding zusammen kuppelt. Hispan. Ayuntamiento, atadura. Pol. Sfora, zwiazek. Vnga. Kötel, ... Angl. A couple to couple any thing together, a lease, a shakle.] Apuleius lib. 9: Copulæ sparteæ tritura continua exulcerati. Ovid. Copula detrahitur canibus: id est, vinculum colli. Plaut. in Epid. posuit copula pro loris ad colligandum accommodatis quum ait: Queritant me, in manibus gestant copulas. ¶ Hinc & Grammatici conjunctiones Et, Que, cum similibus, Copulas vocavêre, quòd earum nexu verba verbis, & orationes orationibus conjunguntur. ¶ Dicitur & Copula, cujuslibet rei duplex numerus. συζυγία. unde Copula matrimonii.

Cōpŭlo, as, are, act. p. Colligo, vincio, conjungo. [... chibbér ... συνδέω, συνάπτω.] Gall. Accoupler, lier ensemble, joindre. Ital. Congiungere, legare. German. Zusammen knüpffen/ zusammen kuppeln. Belgic. Tesamen coppelen. Hispan. Ayuntar, atar. Polon. Złączam, ... Vngar. ... Angl. To couple or bind together, to knitt with another.] Plin. lib. 17. cap. 19: Insociabilesque arborum naturæ copuleutur. Cic. in Partit. Constructioque verborum tùm conjunctionibus copuletur, tùm dissolutionibus relaxetur. Plautus in Pœn. Quid ais tu quando mecum caput & corpus copulas.

Cōpŭlŏr, aris, d.p. idem significat. [Vng. ... Angl. To couple one thing with another.] Plaut. in Epid. Cave sis cum filia mea Hanc copulari, neque conspicere. Idem in Aul. Adeunt, consistunt, copulantur dextras.

Cōpŭlātus, participium, Connexus, conjunctus. [... συνεζευγμένος, ...] Gall. Co oints, accouplé. Ital. Congionto, copiato. German. Zusammen getnüpffet / oder gebunden. Hispa. Ayuntado, atado juntamente. Pol. Złączony, ... Vnga. ... Angl. Coupled or knit together.] Cic. 4. Tusculan. Hæc quæ dico cogitatione quidem inter se differunt: re verò copulata sunt.

Cōpŭlātus, nomen ex participio. [Vngar. ...] Cic. 1. Offic. Nihil autem est amabilius, nec copulatius, quàm morum similitudo bonorum.

Cōpŭlātĭo, onis, verbale, f.t. Connectio, conjunctio. [... machbéreth. συνάφεια, σύζευξις.] Gall. Conionction, accouplement. Italic. Congiontione, unione. Germ. Zusammenbindung/zusammenfügung. Hispan. Ayuntamiento, atadura. Polon. Złączenie ... Vngar. ... Ang. A coupling or tying together.] Cic. 1. de Finib. Ita effici complexiones & copulationes, & adhæsiones atomorum inter se.

Cōpŭlātē, adverbium, conjunctè: huic opponitur Simpliciter. [συμπλεκτικῶς, συνημμένως.] Gallic. Conjointement, par conjonction, en accouplant. Italic. Congiontamente, unitamente. Germ. Aneinander/ beyeinander. Hispan. Ayuntadamente. Pol. Złączenie. Vngar. ... Ang. By coupling or tying one with another.] Gell. lib. 10.

cap.

cap.24. Die quinti pro adverbio copulatè dictum est.

Copŭlātīvŭs, a, um, Quod copulat vel copulare potest. [συνα-πτικός. Vngar. Ószue foglalo, foglalhato.] Vnde conjunctio copulativa.

Cŏquo, is, xi, ctum. n q. Est cibum esui aptum reddo. [בשל bischschel 7ו נזהאדב אפה aphah, πέσσω, ὀπτάω. Gall. Cuire, cuisiner. Ital. Cuocere, cucinar. Germ. Kochen. Belg. Coken. Hisp. Cozer, cozinar. Polon. Warze. Vngar. Főzök, fűzök. Angl. To boyle, or seeth, or bake.] Inde Carnes coctæ, dicuntur carnes elixæ, sive assæ, sive alio modo ad edendum paratæ, ἑψημένα. ¶ Coquere cœnam, prandium, cibum. Plaut. Asin. & Rudeu. Plinius lib. 3. cap. 1: Hujus proprietas: ut ventiletur in coquendo, donec desinat olere. ¶ Coquere bellum, & consilia, per translationem: hoc est, parare & moliri clanculùm. Liv. 8. ab Vrbe: Omnibus consultationibus inter se principes occultè Romanum coquebant bellum ¶ Coquit me cura. Cic. de Senect. O Tite si quid ego adjuto, curamvé levasso, Quæ nunc te coquit (ἥ νῦν ἐσσ' ὑπὸ στήθεσσι μέριμνα ...) & versat sub pectore fixa. ¶ Fructus etiam coqui dicuntur, cùm Solis calore ad maturitatem perducuntur. Virgil. 2. Georg. Mitis in apricis coquitur vindemia saxis. Plin. Aegrescunt sexagenis diebus siti maximè, antequam fici coquantur autumno. ¶ Coquere item ventriculus dicitur: unde & Coctio dicitur una ex naturalis animæ functionibus, qua cibus mutatur in qualitatem parti nutriendæ convenientem. ¶ Hujus composita sunt Concoquo, Decoquo, Discoquo, Incoquo, Excoquo, Præcoquo, & Recoquo: quorum significata vide suis locis.

Cŏquito, as, penult. corr. frequentativum est à Coquo: quo Plautum usum fuisse pro Coctitare: [Polon. Wielkomie warze. Vngar. Gyakran főzögetök. Ang. To boyle or seeth often.] autor est Festus.

Cŏquīnārī, Est coquinariam artem exercere. [אפה aphah בשל bischschel, μαγειρεύειν. Gall. Cuisiner, faire la cuisine. Italic. Essercitare l'arte de cuoco, cucinare. Germ. Kuchenmeisterey treiben/ mit tochen umbgehen. Hisp. Cozinare el cozinero. Pol. Kucharstwem sie bawic. Vng. Szakatskodni. Ang. To exercise cookerie.] Plaut. in Aul. Nunquid ego unquam, nisi hodie ad Bacchas venio in Bacchanal coquinatum?

Coctŭs, ta, um, à coquendo, Quod crudum non est, sed assum, elixum, aut frixum, aut alio modo esui aptum redditum. [מבושל mebhuschal, ἑφθός. Gall. Cuit. Ital. Cotto. German. Gekocht. Hisp. Cozido. Pol. Warzony. Vng. Sült, főtt. Ang. Sodden, boyled.] Martial. lib. 3: Esse negas coctum leporem poscisq; flagella. ¶ Accipitur pro maturo: unde Cocturam vocamus cœli temperiem: qua fructus maturescunt. ¶ Transfertur etiam ad orationem. Cic. ad Att. Bene coctus & conditus sermo. ¶ Hujus compositum est Recoctus: hoc est, bis coctus, ut Crambe recocta. Vide in verbo RECOQVO.

Coctĭo, onis, verbale, f. t. Ipse coquendi actus. [מאפה maaphéh, ἕψησις. Gall. Cuisson. Ital. Cottura. Ger. Kochung. Hisp. Cozedura. Pol. Warzenie. Vng. Sütés, főzés. Angl. The boyling or seething of any thing.] unde Coctionem facere, pro concoquere & conficere cibum in ventriculo, quod vulgus Digerere vocat. Plin. lib. 20. cap. 9: Coquitur & in melle cibi gratia maximè uti coctionem facias.

Coctĭātōrĭă vāsă, à Paulo appellantur in L. 6. de pen. leg. pro Cociuatoria: id est, Coquinatoria. [Pol. Naczynie albo sprzed warzenia] Nam c, pro q. frequenter in antiquis libris reperitur. Vasa autem Coquinatoria, eadem sunt quæ Plinius vocat Coquinaria. Malè autem in nonnullis legitur Concinnatoria.

Coctūrā, æ, f. p. Coctio, aut id quod coquitur. [צלי tsaphin. ἕψημα. Vng. Főzés (avagy) főtt étek. Angl. A seething or which is sodden.] Colum. lib. 12 cap. 18: Si quinta pars picis Brutiæ in universam cocturam adjiciatur, utilissimum fit omni vindemiæ. ¶ Coctura dicitur etiam cœli temperies, à perfecta fructuum coctione. Plin. lib 14. cap. 4: Quum C. Grachus Tribunus plebis seditionibus agitatis fuit interemptus, ea cœli temperies fulsit, quam Cocturam vocant, &c.

Coctĭto, ctitas, frequentativum, quo Plautus sæpè utitur. [ἑψῶν. Vng. Főzögetök.]

Coctīvŭs, a, um, penult. prod. Quod facilè coquitur vel maturatur: [εὔπεπτος. Gal. Qui se cuit ou meurit facilement. Ital. Che facilemente cuoce. Germ. Das sich gern tochen laßt. Hisp. Cosa que presto se cueze. Polon. Miekko do warzenia. Vng. Főnö, süló. Angl. That is easilie boyled or made ripe.] ut, Coctiva poma, Coctivum legumen, Coctivæ castaneæ: id est, nigræ, quæ magis in usu sunt. Plin. lib 15. cap. 23: Laudatior Cortelliana, & ex ea facta Meterana, quam rubens cortex præfert triangulis & populatibus nigris, quæ Coctivæ appellantur.

Coctĭlĭs, & hoc coctile, penult. corr. [ὀπτός Gall. Cuit, fait par cuisson. Ital. Cosa cotta. German. Gekocht. Hisp. Cosa cozida. Pol. Warzony. Vng Főt, sült. Angl. That is boyled or sodden.] Accipitur pro re quæ cocta est, & non cruda: sicut fictile, quod factum est à figulo. Plin. lib. 7: Epigenes apud Babylonios septingentorum viginti annorum observationes syderum coctilibus laterculis inscriptas docet.

Coctĭbĭlĭs, le. Quod facilè coquitur: [εὔπεπτος. Gal. Aisé à cuire, facile à digerer Ital. Facile da cuocere, Germ. Das sich leichtlich und gern tochen laßt. Hispan. Cosa que presto se cueze. Polon. Warzysty Vngar. Hamar főnö, süló. Angl. Easlie sodde, boyled or baken.] ut, Coctibilis caro. Plin. libro 16. cap. 6: Glans fagea suem hilarem facit, carnem coctibilem, at levem & utilem stomacho.

Cŏquīnă, penult. prod. f. p. Locus in quo dapes coquuntur. [מבשלות mebaschscheloth. μαγειρεῖον, ὀπτανεῖον. Gal. Cuisine. Italic. Cucina. German. Ein Kuche Hispan. Cozina. Pol. Kuchnia. Vng. Konyha, mosó ház, konyha. Angl. A kitchin.] Nonius: Culinam veteres coquinam dixerunt.

Cŏquīnārĭă, æ, Ars coquendi quæ ad victum spectant. μαγειρική. Apuleius de Philosophia: Harum imitatrices esse coquinariam & unguentariam.

Cŏquīnārĭŭs, a, um, Quo ad coquinam pertinet. [μαγειρικός. Gall. De cuisine. Ital. Ciò che à cucina s' appartiene. German. Das zur Kuche gehört. Hispan. Cosa de cozina. Pol. Kuchenny, kuchenni. Vng. Konyhabeli, valo. Ang. Belonging to a kitching.] Vnde vasa coquinaria à Plin. lib. 33. cap. 11.

Coctĭlĭcĭă tăbernă, apud Iul. Capit. in Pertinace à quibusdam interpretatur: in qua ligna vendebantur cocta, ne fumum emitterent: cujus generis fuerunt, quæ Græci ἄκαπνα vocarunt. Verba Capitolini sunt: Pater ejus coctiliciam tabernam in Hetruria exercuerat. Solere autem ligna coqui autor est Vlpianus l. ligni appellatio. de leg. iij. & ff. de verb. signific. l. carbonum §. Sed & titiones (inquit) & alia ligna cocta, ne fumum faciant, &c.

Cŏcŭlum, n. f. Vas æneum coctionibus aptum. [סיר sir דוד dud פרור parur, χαλκίον. Gal. Chauderon, marmite. Ital Caldaio, olla da cucinare, German. Ein kessin gefeßirr in dem man tochet. Hispan. La olla en que se cuece la vianda. Polon. Kociolek w ktorym warza. Vngar. Vas fazék. Angl. A kettle, a chawdron.] Plin. Aeneis coculis excocta est mihi omnis materia. ¶ Alii cocula accipiunt pro lignis minutis, quibus facilè decoquuntur opsonia. Autor Festus.

Cŏquŭs per q, sive Cocus per c, Qui cibos coquit. [אופה opheh בשל mebaschschel. μάγειρος. Gal. Cuisinier, queux. Ital. Cuoco, cocinière. German. Ein Koch. Belg. Een Coc. Hispan. Cozinero. Pol. Kucharz. Vng Szakats. Ang. A cooke.] Mart. Nempe coquum mavis scindere quàm leporem. Idem: Non satis est ars sola coquo, servire palato. Namque coquus domini debet habere gulam Cic. in Pison. In ea cœna coquus meus, præter jus fervens, nihil potuit imitari.

Cŏquŭlŭs, pen. corr diminut. Parvus coquus. [μαγειρίσκος. Pol. Kucharzyk. Vngar. Szakátstska. Ang. A litle cooke.]

Cŏr, dis, n. t [לבב lebhab לב leb. καρδία. Gal Cœur. Ital. Cuore, coraggio. Germ. Das Hertz. Belg. Dat Herte. Hispan. Coraçon. Polon. Serce. Vngar. Szív (avagy) szüv. Ang. The hart.] Præcipuum inter viscera & vitæ sedes, & arteriarum ac caloris nativi, quo animal regitur, quasi fons quidam ac domicilium. Vide Galen lib. 6. de Vsu part. & lib. 7. de Anat. administ. Cicer. 3. de Divin. Nullum animal quod sanguinem habet, sine corde esse potest. ¶ Et quoniam ex veteribus nonnulli mentis sedem in corde collocaverunt (quod tamen secus se habet) factum est, ut cor pro animo sive mente positum inveniamus. Cicero 2. de Finib. Nec enim sequitur ut cui cor sapiat, ei non sapiat palatum. Cicero 4. Tusculan. Aliis cor ipsum animus videtur: ex quo Excordes, Vecordes, & Concordes dicti. Hinc etiam dicimus Cordi est: hoc est, placet animo meo. Cicero de Amic. Isque mihi eò magis cordi est. Idem pro Quintio: Mihi vita arida atque horrida cordi est. Terent. Andr. Si hæ nuptiæ tibi sunt cordi. Idem Phorm. Quia uterque utrique est cordi. ¶ Cor ne edito, μὴ ἐσθίειν τὴν καρδίαν, Ne curis tuum ipsius animum excrucies.

Corcŭlum, n. f. diminutivum à Cor. [καρδίον, ψυχίδιον. Gall. Petit cœur. Ital Cuore picciolo. German. Ein Hertzlin. Hisp. Pequeno coracon. Polon. Serdeczko. Vngar. Szivetske. Ang. A litle hart, a darling, a mynion.] Plautus: Meum corculum, melliculus caseus. Fuit etiam hoc P. Nasicæ cognomen à prudentia impositum. Cicero 1. Tuscul. Et Nasica ille prudens, bis Consul, Corculum appellatus. ¶ Corculum enim, teste Festo, dicebant antiqui solertem & acutum. Plin. lib. 7. cap. 31: Catos, Corculos apud Romanos cognominatos esse refert, qui sapientia præstiterunt.

Cordātŭs hŏmo, prudens, qui solertia multa pollet & ingenio. [נבון nabon, εὐφρων, συνετός, νοῦν ἔχων. Gall. Qui est d' vn cœur sage & prudent. Ital. Huomo prudente coraggioso. German. Ein hertzhaffter/ weiser unnd geschwinder Mensch. Hispan. Varon que tiene coracon, sabio, prudente, valiente. Polon. Serca mæskiego mai, madry y rozumny, biegły. Vngar. Merész bátor, ifjonti. Angl. Discrete, wise, of honest mynde and iudgement.] Lactant. libro 3: Non inficior fuisse illum paulò cordatiorem quàm cæteros, qui naturam rerum putaverunt ingenio posse comprehendi. Cicero libro 1. Tusculan. Egregiè cordatus homo Catus Aelius Sextus.

Cordātē, adverbium, Sapienter, prudenter. [σοφῶς, συνετῶς, φρονίμως. Gall. D' vn bon cœur, sagement, prudemment. Ital. Saggiamente. Germ. Weißlich/ dapfferlich. Hisp. Prudente y sabiamente. Polon. Madrze mezne. Vngar. Bátran, észessen. Angl. Wisely and discreetelie.] Plautus Pœn. Quas tu sapienter, doctè, & cordatè, & catè, &c.

Cordăx, Pes, sive mensura metrica est, quæ alio nomine appellatur Trochæus. Cice. in Orat. Trochæus, qui est eodem spatio, quo Choreus, Cordax ab Aristotele appellatur.

Cordŏlĭum, n. f. Commiseratio, & quasi dolor cordis, quod vocabulum

cab ... in quotidiano sermone est usitatissimum: quo & vetustissimi autores utuntur. עגמון לבב *isbón halléb.* καρδιαλγία. Gall. *Douleur au cœur.* Ital. *Cordoglio.* Germ. Schmertz und traurigkeit deß Hertzens. Hisp. *En cordojo, dolor de coraçon.* Pol. *Smutek boo l ... na.* Vngar. *A ... fzw fajás.* Angl. *Dolour or greiff of the hart.*] Plaut. Mihi cordolium est. Idem in Pœn. Ibi tibi erit cordolium, si quam ornatam melius fortè aspexeris. Idem alibi negat mulieri esse cordolium: nam mulier nulla cordicitùs dolet ex animo.

Cŏrăcinŭs [ἀπὸ τοῦ κόρακος. Gall. *Noire luisante.* Ital. *Nero relucente.* Germ. Glitzerend schwartz. Belg. Glinsterich schwart. Hisp. *Negro en la flor.* Polon. *czarni iako kruk.* Vng. *Fekete.* Angl. *Belonging to rauen, blacke*] Idem est quod Corvinus, κοράκινος, color niger. Paulus L. 78. C. leg. & fideic. lib. 32: Coccum quod proprio nomine appellatur, quin versicoloribus cederet, nemo dubitavit: quin minus porrò Coracinum, anthysginum, aut melinum suo nomine, quàm coccum purpuràve designatur. ¶ Est etiam Coracinus nomen piscis, Aristoteli κορακῖνος, Hesychio κορακῖνε, & diminutivè apud Athenæum κορακινίδιον à κορακῖνος, à κόραξ niger, & κινεῖν. Piscis est marinus ex squamosorũ genere, Auratæ vel Melanuro nõ dissimilis, magnitudine interdum plus cubitali, coloris subnigri, recens capto caput auro atque purpura & splendet & nigricat dorsum verso rependũ. De coracino vide Athenæum lib 7. & 8. præter Arist. hist. lib. 8. cap. 3. & lib. 5. cap. 7. Strab. lib. 17. Plin. cum multis locis, tum lib. 32. cap. ult. ubi Pullum Coracinum dixit, sed mendosè editum *racinum*. Dictus est etiam Saperda Athenæo.

Cōrālĭum, n. s. [ראמות *ramóth.* κοράλλιον. Gall. *Du coral.* Ital. *Corallo.* Germ. Corall. Belg. Corael. Hispan. *El coral.* Polon. *Korall.* Vngar. *Korsóláa.* Angl. *Corall.*] Frutex est mollis, sub aqua nascens, colore viridi, baccas ferens candidas (teste Theophrasto in tractatu de gemmis) ut ex aqua exemptus, confestim lapidescit ruboremque contrahit. Nascitur in mari rubro, sed vilius, laudatius in Oceano Septentrionali juxta Orchadas insulas: item in mari Siculo circa Heliam & Drepanum. Scribendum est autem Coralium unico l. contra communem abusum. Invenitur etiam sæpè apud probatissimos poëtas antepenultima correpta. Ovid lib. 4. Metamorph. Nunc quoque coraliis eadem natura remansit. Idem 15. Metamorph. *Sic &* Coralium quo primum contigit auras. Claudianus geminavit l. literam, ut syllabam brevem extenderet: Mergit se subitò, vellique corallia Clotho.

Cōrālŏăchātes, Gemma est ex Achatæ generibus, similis coralio aureis guttis distincto. Plin lib 37. cap. 10.

Cōram, ..., cum genitivo. [נכח *nocach* לפני *halpené.* Gall. *Devant, en presence.* Ital. *in præsenza in palese.* German. Vor / in dem beywesen / gegenwertigklich. Belg. Voor / tegenwartich. Hispan. *En presentia* Polon *Przed, wocży.* Vngar. *Szömemel szömbe.* (item) e ... (& cum affixis) *elöttem, elötted, elötte.* Ang. *Before, in presence, openlie.*] Præpositio est serviens ablativo, quæ contrariam habet significationem præpositioni Clàm: ut, coram Senatu orationem habui. Differt tamen à Palàm: quod Coràm magis ad personas certas, Palàm ad omnes refertur. Coràm indiget adjectione. Palam non indiget. Et differt ab Ante, quod Ante oculos, longé intelligi potest: Coràm, proximitatem significat. Terentius in Enuch. Quæ mihi ante oculos coràm amatorem abduxit tuum. Coràm & in præsentia, idem est, referturque ad corporalem præsentiam. Vnde Bart in lib 3 in fin. ff. de Aut tutor. Coràm, factum ex natura rei plerunq; illud non videtur cui intelligentia non accesserit. l. diem. §. coram ff. de Arbit. Vide Alciatum in l. coram Titio. de verb. signific. ¶ Suo casui aliquando postponitur Tacit. lib. 1: Multaque eo coram. Idem lib 3. Senatu coram. Ibidem: Parthibus coram.

Cŏrimbĕ bes, [κράμβη, ἢ κοράμβη, ἄτλικάς. Polon. *Kapusta.* Vngar. *Kaposzta, abaydocz káposzta.* Ang. *Colemortes.*] Herba est nota, quàm nos *brassicam* vocamus, ita dicta quasi Coramble, παρὰ τὸ ἀμβλυνειν τὰς κόρας: hoc est, ab eo quòd oculorum pupillas hebetet.

Cŏrbĭs, is, com. t. Vas viminibus factum, Canistrum. [כלוב *kelúb* ... *lchoro* κόφινος, σαργάνη, Gal. *Coffin, corbeille, manne ou panier d'osier.* Ital. *Corbe, corba, paniere.* German. Ein Korb. Belg. Ein corf. Hispan. *Cesto, ... texida de vmbres* Polon. *Kosz.* Vng. *Kosár, véka. szapu.* Ang. *A panier or basket made of oasiars.*] Cicero pro Sest. Messoria se corbe contexit. Dicta secundum Varronem ab eo, quòd spicas aliúdve quid eo corruebant. Olim enim spicas demessas in corbes conjiciebant, atque ita in areas ferebant, teste eodem Varrone libro primo, de Re rust. capite 50. Dicimus autem hic vel hæc corbis. ¶ Corbis etiam inter navalia instrumenta numeratur. Est enim vas quod in summitate mali suspenditur, unde desuper tela in hostium naves dejiciuntur.

Cŏrbŭlă, f. p. diminutivum. [σαργίδιον, σαργανίσκιον. Gall. *Petit panier.* Ital. *Picciolo cesto ò paniere.* German. Ein Körblin. Hispan. *Pequenno cesto.* Polon. *Koszik.* Vngar. *Kosárotska, vékátska, szapuiska.* Ang. *A little basket or panier.*] Vnde Cato de Re rust. cap. 11. scribit villicũ habet oportere corbulas Amerinas quatuor. ¶ Corbulum in neutro genere, dixit Sueton. in Nerone cap. 19: Primus rastello humum effodit, & corbulo congestam humeris extulit.

Cŏrbītæ, penult. prod. Naves onerariæ dictæ, quòd in earum malo summo corbes solerent suspendi, unde & longiuscule dissita prospici, & tela è superiore loco in hostium naves conjici possent. [Vngar. *Terlies haio.*] Plaut. Tardiores multo, quàm corbitæ sunt etiam in tranquillo mari. Cic. ad Attic. libro 16: Corbitáne Patras an actuariolis ad Leucopetram Tarentinorum, ast inde Corcyram: & si oneraria statimné freto, an Syracusis.

Cōrbīto, as, are, act. p. In corbitam immitto. [Vng. *Hajóė terhelök*] Plaut. in Cas. Ego novi illas ambas estrices, corbitant, Vbi comesse possunt. ¶ Per translationem dixit, Corbitant, pro eo quod est, ventrem implent, quasi navigium onerant.

Cŏrbŏnam, κορβονᾶν, Iudæi sacrum Thesaurum dicunt. Autores Iosephus & Eusebius.

Corcalis, Gemma est, quæ modò nigro, modò cæruleo colore est.

Corcholidis, genus simiæ est, quæ ultimam partem caudæ villosam habet. Festus. [Vng. *Lamos farku maiom.*]

Cōrchŏrŭs, [κόρχορος. Gall. *Mouron, ou morgeline.* Ital. *Anagallo.* German. Gauchheil / ist ein Kraut also genañt. Hispan. *Murages.* Polon. *Wro... le proſ... a, mussec.* Vngar. *Tyúk szöm.*] Herba est humilis, altitudine palmum non excedens, quæ alio nomine Anagallis appellatur. Numeratur autem inter vilissima olera: unde locus factus est proverbio, κόρχορος ἐν λαχάνοις: hoc est, Corchorus inter olera: quod de iis dici solet, qui fortuna sua ampliores honores appetunt, & sese intra suam pelliculam continere non possunt. Erasmus in Adagiis.

Cōrcŭlum, Vide Cor.

Cōrdapsŭs, Vide Chordapsus.

Cōrdātē, Cordatus, Cordax, Vide Cor.

Cōrdĭăcŭs mōrbŭs, Vide Cardiacus.

Cōrdŏlĭum, Vide Cor.

Cordila, Capitis humor, morbi nomen, ut autor est Barbarus.

Cordila, Appellabantur partus piscium, qui feras redeuntes in mare autumno comitatur.

Cōrdīrĕ, Veteres dixerunt, pro eo quod est amico cedere.

Cōrdŭs, a, um, Quod serotina fœtura natum est: [עטופים *hatuph.* ὄψιγονος. Gal. *Tardif, né ou produit hors saison, ou en arriere saison.* Ital. *Tardo ci e nasce dopo il tempio debito.* German. Das spatgewachsen / ober geboren ist. Belg. Dat spade gheboren wort. Hisp *Cordero, que nasce tardio.* Pol. *Pozdno, pozny urodzay.* Vng. *Az mi ké en le zöm, ké en szülcitet, késen, elletös.* Angl. *That springeth late in the yeare, lateward haye, the latermath*] ut, Cordum fœnum, autumnale, quòd scilicet autumno secatur. Colum. lib. 7. cap. 3. Aluntur autumnali fœno, quod Cordum vocatur. Sic corda frumenta dicta sunt, quæ serò maturescunt. Et cordi agni, serotini, qui post tempus debitum nascuntur, quos vulgus vocabulo inde deducto Cordiscos nominat. Plin. lib. 8. cap 47. de ovibus loquens: Gerunt partus diebus CL, postea concepti invalidi Cordos vocabant antiqui, post id tempus natos. ¶ Dicitur & de hominibus ultra tempus legitimum in utero gestatis. Vide apud Suetonium: Cordi Cremetii nomen legitur. Quo nomine etiam dictus est scriptor historiarum, quem sequi se ait Iulius Capitolinus in vita Gordianorum. Quinetiam Quintil li. 1, præcipit scrutandas esse à subtili præceptore origines nominum, unde Agrippa, & Opiter, & Cordus, & Posthumus dicantur. Varro de Re rust. lib. 2. cap. 1. per aspirationem scribit Chordum, & ἀπὸ τοῦ χορίου derivat, quod significat vulvam intimam, sive involucrum, quo fœtus in utero matris involvitur. Latini Secundas vocant.

Cōrdȳlă, penult. prod. [κορδύλη. Gall. *Vn petit poisson que les thonnines engendrent, qui par apres deuient grand, & lors s'appelle thon ou thonnine.* Ital *Pesce picciolo generato dal thono.* Germ. Ein gattung kleiner Meerfischen. Hisp. *Atun pequenno.* Polonic. *Rodzay malich ribek morskich.* Vng *Sz... a hal fiú.* Ang. *A little fish which the thunnie engendreth.*] Thynni partus vocatur, dum adhuc parvus, qui postea pelamidis, & post annum, quum jam adolevit, Thynni nomen capit, teste Plin lib 6. cap. 15. Mart. lib. 11: Mox vetus & tenui major cordyla lacerta.

Cōrgo, adverbium apud Veteres, pro Profectò, quasi ex corde ago: id est, loquor. Festus.

Cŏrĭăcēsĭă. Herba est, qua Magi tradiderunt, aquam conglaciari, quo etiam nomine à Pythagora celebrata fuit, teste Plin. lib. 24 cap. 17.

Cŏrĭăcĕum, Vide Corium.

Cŏrĭāgo. f. 1. Infesta (ut Columella inquit lib. 6.) pestis bubulo pecori, quum scilicet pellis ita tergo adhæret, ut apprehensa manibus deduci à costis non possit [... *idia Bosc sorē...* Polon. *Przirosnienie skory do miesa.* Vnga. *Az sehen börinek tsonts yához valo aszása.* Angl *Hidebound, as kneſſe or cattell.*] Ea res non aliter accidit, quàm si bos, aut ex languore aliquo ad maciem perductus est, aut sudans in opere faciendo, refrixit, aut si sub onere pluvia madefactus est. Vide Columel. lib. 6. capite 12.

Cŏrĭāndrum, [גד *gadh.* κόριον, Dioscoridi Gall. *Coriandre.* Ital. *Coriandro.* German. & Belg. Coriander Hisp. *Culantro.* Polon *Kolendr.* Vngar. *K...mándr...m.* Angl. *Coriander.*] Herbæ genus est, etiam hodie nomen retinens: cujus semen sacharo convestitum, non extremum inter bellaria locum obtinet. Vide Plin. lib. 20 cap. 20.

Cŏrĭāgĭnōsŭs [Polon. *Parchowati.* Vngar. *Az mely barmoknak tsonts yához aszott a böri.* Ang. *Sike of the ...*] qui

coriagine

coriagine laborat, ut coriaginosum jumentum apud Vegetium de re Veterinariâ.

Cōrnua, etiam vocantur dentes elephanti à Plin. lib. 9. cap. 5. & lib. 18. in præfat. licet lib. 8. c. 3, ita scribat de Elephantis: Prædam ipsi in se expectandam sciunt solam esse in armis suis, quæ Iuba cornua appellat, Herodotus tanto antiquior, & consuetudo melior dentes.

Coriannon, id est; Corium, vel Coriandrum, Diosc. lib. 3. c. 12.

Corias, riæ Piscis genus. Plin. lib. 33. cap. 11.

Cŏrĭārĭus, Vide Corium.

Corinthas, adis, Herba alio nomine Menais dicta, cujus succo in aqua decocto, serpentium ictus protinus sanari prodidit Democritus, referente Plin. lib. 24. c. 17.

Coriolana pyra, quæ dicuntur, Vide Plin. lib. 15. c. 15.

Cŏrĭŏn, [κόριον. Gall. *Mille. pertuis.* Ital. *Perforata.* German. Sant Johannes kraut. Hispan. *Coraconzillo, mil foraio.* Polon. *Zwonecżky, S. Ianăziele.* Vngar. *Szent Iános fűue.* Angl. *S. Iohnes worte.*] Herba est, oleraceo frutice, tenui, cubitali, rubente, folio rutæ, odore acri, semine in siliquâ nigro: aliis nominibus Hypericum, & Chamæpytis appellata, teste Plin. lib. 26. cap. 8. In Officinis *Hyperici* nomen retinet. Vulgus *Perforatam, & D. Ioannis herbam* appellat.

Cŏrĭs, κόρις, Dioscoridi, Frutex est folio erucæ, sed minore, & pinguiore, & rubente, palmum altus, sapore grato, acri, odorato. Quidam Hypericum appellant. Plin. lib. 26. cap. 8. ¶ Est & aliud Hypericon, quod alii Corin appellant, folio tamaricis, & sub eâ nascitur, sed pinguioribus foliis, & rubentibus.

Cōrȳcus, Leve missile in modū sagittarum. Virgil. 10. Aeneid. Coriscique leves humeris, & lethifer arcus. Sic Nonius Verùm apud Virgilium legimus, Corytiq; leves humeris, &c. Vbi Servius, Coryti propriè sunt arcuum thecæ. Dicuntur tamen etiam sagittarum, quas & Pharetras vocamus.

Corium, n. s. Animalium est, præsertim eorum, quæ crassiorem pellem habent ac duriorem: quanvis quandoque de quacunque pelle dicatur, etiam rerum inanimatarum. [עור *vor.* βύρσα, σκῦτος, δέρμα. Gall. *Cuir ou peau.* Ital. *Cuoio, pelle.* German. Ein haut oder leder. Belg. leder. Hispan. *Cuero ò corteza.* Polon. *Skora.* Vngar. *Bőr.* Angl. *The leather or hide of a beast.*] Cæs. 2. bell. civil. Super lateres coria inducuntur, ne canalibus aquâ immissâ lateres diluere posset. Cic. 1. de Nat. Deor. Quarum aliæ coriis tectæ sunt, aliæ villis vestitæ, aliæ spinis hirsutæ. Apud Plin. Corium terræ est, non tàm cutis ejus faciesque summa, quàm tectorium, & statumen quoddam crassius, cui & aliud quoque subesse potest corium. Nam in parietibus struendis, ordines ipsi laterum Coria à Vitruuio dicuntur: hoc est, quæ vulgò turba opificum appellat Cursus. Budæus in annotationibus in Pand. ¶ Dicitur & Corius, masculini generis. Plaut. in Pœnul. Heri in tergo meo tres facilè corios contrivisti bubulos. ¶ De alieno corio ludere, proverbio dicuntur, qui securiùs agūt, sed alieno periculo. Apul. in Asino aureo, lib. 7. Coriaceum auxilium, σκύτινον ἐπικουρία, apud Atticus infirmum & imbecille dicebatur. Refertur apud Hesychium.

Cŏrĭācĕum, Quod ex corio est. [σκύτινον. Gal. *De cuir.* Ital. *De cuoio.* German. Das auß leder ist. Hispan. *De cuero.* Pol. *Skorzany.* Vnga. *Bőrből valo.* Angl. *Made of an hide.*]

Cŏrĭārĭus, m. s. Qui coria concinnat, præsertim crassiora. [βυρσοδέψης. Gall. *Conroyeur, habilleur de cuir.* Ital. *Cuoiaio.* Germ. Ein Gerber / Ledergerber. Belg. Huydbereyder / Huytcooper. Hispan. *Curtidor que adoba cueros.* Polon. *Garbarz.* Vng. *Szigyártó, timar.* Angl. *A currier or dresser of leather, a tanner.*] Plinius libro 17. cap. 9: In coriariorum officinis pilo madefacto ¶ Coriarius præterea est herba sylvestris, foliis myrti, cauliculis brevibus, venena & tineas pellens: & frutex coriarius appellatur, subrutilus, cubitalis, crassitudine digitali, cujus aridis foliis, ut malicorio, coria perficiuntur. Alio nomine Rhus appellatur, teste Plin. lib. 24. cap. 11.

Cornetum, Vide Cornus.

Cōrnĕus, Vide Cornu & Cornus arbor.

Cōrnĭcĕn, Vide Cornu.

Cōrnīcor, Cōrnīcŭlă, Vide Cornix.

Cōrnĭcŭlārĭus, Nomen est ordinis in militiâ, sicut Commentariensis & Accensus. Docet Asconius Cornicularium à Corniculo sic inclinari, ut à Cornu Cornicinem. Nam qui Corniculo militabat, is & Cornicularius dicebatur. Maternus videtur ostendere Cornicularium officium fuisse super sententiis damnatorum, quum ait lib. 2: Quòd si in his locis Mars se aliquâ societate conjunxerit, vel si cum his fuerit inventus, erunt homicidiis publici præpositi, & exceptores earum sententiarum, quæ de hominū capitibus proferuntur, aut cornicularii aut commentarienses, sed quibus jura committantur.

Cōrnĭcŭlum, Vide Cornu.

Cōrnĭgĕnus, Corniger, Cornipes Vide Cornu.

Cōrnix, f. t. [κορώνη. Gall. *Vne corneille.* Ital. *Cornice, cornacchia.* Germ. Ein kråe / krave. Belg. Crave. Hisp. *Corneja.* Pol. Wrona. Vnga. *Varjú.* Ang. *A crowe.*] Avis vivacissima, minor corvo, quæ cæterarum avium dux esse dicitur. Annosa cornix. Horat. 3. Carm. Improba cornix, Virgil. 1. Georg. Idem 9. Eclog. Antè sinistra cavâ monuisset ab ilice cornix ¶ Cornix scorpium, κορώνη τὸν σκορπίον, subaudi rapuit. Quadrat in eos, qui parant eos lædere, unde tantundem mali sint accepturi vicissim. Quemadmodum cornix correpto scorpio, arcuatâ illius caudâ vulnus accepit lethale, periitque. ¶ Cornices etiam accipi solent pro iis, qui se sapientiores ac duces aliorum videri volunt: unde cornicū oculos configere proverbio dicimus, pro eo quod est, veterum scientiam novo invento obscurare, & efficere ut priores nihil scisse videantur. Cic. pro Muræna: Iuventus est scriba quidam Cneus Flavius, qui cornicum oculos confixerit, & à prudentibus juris sapientiam ipsorum compilarit. ¶ Est etiam cornix annulus ferreus, quo ostium pulsatur, à figurâ aut potiùs garrulitate sic dictus.

Cōrnīcŭlă, f. p. diminutivum. [κορωνίς. Gall. *Corneille ou graille emmancelée.* Ital. *Picciola cornacchia.* German. Ein kleine kråy. Hispa. *Pequenna corneja.* Polon. Wronka. Vngar. *Varjacska.* Ang. *A little crowe, a dawe.*] Hieronymus ad Paulinum: Malo alieni operis interpres existere, quàm (ut quidam faciunt informes corniculæ) alienis me coloribus adornare. Alludit ad corniculam illam, quæ (ut in fabulis est) alienis pennis ornata, reliquis avibus aliquandiu non parvæ fuit admirationi, donec deprehenso fuco, suas quæque pennas aves repetentes, nudam corniculam destituerūt. Quam fabulam ita tangit Horat. in Epist. ne si repetitum venerit olim Grex avium plumas, moveat cornicula risum Furtivis nudata coloribus.

Cōrnīcŏr, aris, d. p. Significat more cornicum garriō. [κρώζω. Vngar. *Kákogok, varjú módra csacsogok.*] Pers. Satyr. 5: Nescio quid tecum grave cornicaris, inepte.

Cōrnū, n. q. & hic Cōrnūs, secundum Priscianum, à curvore (ut scribit Varro) nominatur. [קרן *kéren.* κέρας. Gall. *Corne, cornet.* Ital. *Corno.* German. Ein horn. Belg. Een horen. Hispa. *Cuerno.* Polon *Rog.* Vngar. *Szarv (avagy) Szarv.* Angl. *An horne.*] Plin. lib. 28. cap. 11. Dentes mobiles confirmat cervini cornus cinis. Idem lib. 11. cap. 37: Omnibus autem cava & in mucronem demum cuncreta sunt cornua, cervis autem solida & singulis annis decidua. ¶ Tollere cornua pro eo quod est animo efferri, nunc quoque tritissimum est. Horatius in Epod. Namq; in malos acerrimus Parata tollo cornua. ¶ Sic addere pauperi cornua. Horat. de Baccho. Pauperem sumere cornua. Item Ovid. de ebrietate Tractum à pecoribus, quæ cornibus oppositis minā. ¶ Hinc sunt Vnicornis, μονόκερως: Bicornis, δίκερως: Tricornis, Quadricornis. ¶ Per translationem cornua fluminum dicuntur flexus & curvitates alveorum, quòd multis in locis ad cornuum similitudinem flectantur. Cicer. Attic. lib. 9: Ab utroque portus cornu moles jacimus. Valer. Flac. lib. 1. Argonaut. -elatis cornibus amnes. ¶ Item cornua antennarum, significant utranque partem antennæ: κεραία. Virgil. 3. Aeneid. Cornua velatarum obvertimus antennarum. ¶ Similiter in prælio cornua dicuntur aciei partes ab utroque latere prominentes, κέρας. In exercitu enim est dextrum & sinistrum cornu & quod inter utrunque est, dicitur Media acies. Terent. in Eunuch. in medium huc agmen cum vecti, Donax, tu Simalio in sinistrum cornu, tu Syrisce in dextrum. Cæsar. 1. bell. Gallic. Ipse à dextro cornu prælium commisit. ¶ Item Cornu, βουκινοκέρας, genus est tubæ obtortæ, à quo Cornicines, βουκινισταί, dicti sunt: & dicitur cornu etiamsi ex ære sit, propterea quòd primùm ex cornibus fierent. Varro libro quarto, de Ling. Lat.

Cōrnūārĭus, [κερατοποιός. Polon. *Ten który trabi rogowe czyni.* Vng. *Kürt (avagy) trombita csináló.*] Qui cornua militaria fabricat. Arcadius D. libr. ult. tit. 6. l. 6: Cornuarios recenset inter eos quibus aliquam vacationem munerum graviorum conditio tribuit.

Cōrnūcōpĭæ, κέρας ἀμαλθείας, Cornu fuisse existimatur, quod Hercules cum Acheloo in speciem tauri mutato congressus, ei detraxit: hoc Najades acceptum & omnem fructum primitiis refertum Copiæ consecrarunt: unde apud Ovidium: - Achelous rigidum fera dextera cornu Dum tenet, infregit, truncâq; à fronte revellit: Najades hoc pomis & odoro flore repletum Sacrarunt, divesque meo bona Copia Cornu est.

Cōrnēsco, scis. [הקרין *hikrin.* κερατοῦμαι. Gall. *Deuenir dur comme corne.* Ital. *Deuenir duro como corno.* German. Hart werden alß ein horn / hürnin werden. Hispan. *Hazerse duro como cuerno.* Polon. *Twardzieje iako rog.* Vngar. *Szarú moggyára meg keményedem.* Ang. *To waxe hard lik an horne.*] Plin. lib. 11. cap. 49: Vrso quoque simul ut exspiraverit, cornéscere ajunt genitalia.

Cōrnĭcŭlum, n. s. diminutivum à Cornu. [κεράτιον. Gall. *Petite corne.* Ital. *Piccol corno.* German. Ein hörnlin. Hispan. *Pequenno cuerno.* Polon. *Rożek.* Vngar. *Szarvacska.* Ang. *A little horne.*] Plin. lib. 11. cap. 28: Aliis cornicula ante oculos prætenduntur ignaviâ. Idem lib. 9. cap. 32. de cochleis: Oculis carent, itaque corniculis prætentant iter. ¶ Hoc etiam nomine vocatum est oppidum apud Tarquinios, κορνίκλον Stephano, à quo oppidani Cornitulani, κορνικλανοί, appellati sunt ¶ Et Corniculum ornamenti genus, quo donabantur milites ab Imperatoribus pro re bene-gestâ. Livius lib. 10. scribit Papyrium Consulem equites omnes ob insignem in bellis operam donasse corniculis armillisque argenteis.

Cōrnĭcŭlātŭs, [κερoειδής. Pol. *Rogati.* Vng. *Szarvas.*] ut Luna corniculata, apud Apuleium de Deo Socratis.

Cōrnĭcĕn, pen. corr. m. t. Qui cornu canit. [κεραύλης, βουκινιστής. Gall. *Corneur.* Ital. *Sonator di corno.* German. Ein Hornblaser / Zinckenblaser. Belg. Horen oft Zinckblaser Hispan. *Trompeta bastarda, ò que tanne el cuerno.* Pol. *Pisczek na roga graiacy.* Vng. *Kürtös.* Ang. *That bloweth an on horne.*] Iuvenal. Quadragin-

ta dedit Grachus sestertia dotem Cornicini, sive hic recto cantaverit ære. Hisce etiam olim in præliis utebantur, quemadmodum & tubicinibus. Liv. 2. ab Vrbe: Cornicines, tubicinesq; in equos impositos canere ante vallum jubet.

Cōrnĭgĕnŭs, a, um. Quod est ex genere cornua habentium: sicut Caprigenum, quod est ex genere caprarum. [κερασφόρος. Vng. *Szarvas faybol valo.*]

Cōrnĭgĕr, m. f. Gerens cornua: [מקרין *makrin*. κερασφόρος. Gall *Cornu, portant cornes.* Ital. *Cornuto, che portale corne.* Germ. Der hörner hat. Hispan. *Cosa que tiene ò trae cuernos.* Polon. *Rogaty.* Vngar. *Szarvas.* Angl. *Horned, that hath hornes.*] ut Cervi corniger, Ovid. 7. Metam. Caput cornigerum, Ovid. Epistol. 5 Fluvius corniger, Virgil. 8. Aeneid. Taurus corniger, apud Cic. de Nat. Deor. Bacchus etiam corniger dictus est, quia simulachro Liberi patris cornua adjiciebantur, quòd vini inventor fuerit: homines enim nimio vini potu truces reddūtur.

Cōrnĭpēs, com. t. Animal corneos habens calceos, sicut equus & capra, & hujusmodi unguium aut pedum animalia. [κερασίπους. Gall. *Qui a les pieds durs comme corne.* Ital. *Chi a i piè di corno.* German. Das hürnin schuh oder füß hat. Hispan. *El que tiene los pies de cuernos.* Polon. *Zrogatimy nogamy albo botamy.* Vngar. *Kōrmōs, szarus lábu.* Ang. *Hard footed lik an horne.*] Ovid. lib. 2. Fast. Cornipedi Fauno cæsâ de more capellâ. Nam Faunus caprinos pedes habere fertur.

Cōrnūpĕtă, Animal quod cornibus petit: id est, ferit. κερατίλος.

Cōrnūtŭs, a, um, Quod habet cornua. [מקרין *makrin*. κερατώδης, κεράστης. Gall. *Cornu, ayans cornes.* Ital. *Cornuto.* German. Gehürnet. Hispan. *Cosa que tiene cuernos.* Polon. *Rogaty.* Vngar. *Szarvas.* Angl. *That hath hornes.*] Varr. 2 de Rerust. capite 7: Aetas cognoscitur equorum & ferè omnium, qui ungulas indivisas habent, & etiam cornutorum. ¶ Potest etiam dici Cornutum, quod procedit ex cornu: Martial. Occubuit tantùm cornuto ardore potitus. Cornutæ quadrupedes à veteribus dicebantur elephanti: nam quos in his dentes multi dicunt, cornua sunt.

Cōrnūtă, æ, Lyra altera: aliis Coccyx alter. Piscis marinus est octagonus, coloris punicei, totus squamis osseis contectus: aculeis lyræ pisci similis. De Cornuta Plin. lib. 9. cap. 27. lib. 32. cap. ult. Priore loco sic legendum: Attollit è mari cornuta semipedanea ferè cornua, quæ ab his nomen traxit.

Cōrnĕŭs, a, um, adjectivum nomen. [κεράτινος. Gal. *De corne.* Ital. *Di corno ò colorato como il corno*, Germ. Hürnin. Hispan. *Cosa de materia de cuerno.* Polon. *Zrogu v. jinowy.* Vnga. *Zsarubôl valo.* Ang. *Of an horne.*] Vnde hybernæ coronæ Corneæ dictæ sunt: quoniam negante tum flores terrâ, laminis è cornu tinctis fieri solebant. Vnde Curneum rostrum, Cic. de Nat. Deor. Cum sint aves excelsæ, cruribus rigidis, corneo, proceroque rostro. Corneus color, qui cornu vel corni similitudinem refert. Plin.

Cōrnĕŏlŭs, aliud adjectivum, idem significans, sed diminutivé. Cic. 2 de Nat. Deor. Sed duros & quasi corneolos habent introitus, multisque cum flexibus, quòd his naturis relatus amplificatur sonus.

Cōrnŭs, fœmin. gen. tàm quartæ quàm secundæ declinationis, secundum Priscianum. Arbor ramos habens, duritie & rigiditate cornibus similes, fructum circa solstitia ferens, primò candidum, postea sanguineum. [κρανεία. Gall. *Cornoiller.* Ital. *Corniolo, cornolaro.* German. Thierlinbaum oder cornelbaum. Belg. Cornelienboom Hispan. *El cerezo sylvestre.* Polon. *Glog.* Vng. *Somfa.*] Virgil. 2. Georg. -& bona bella Cornus: id est, apta hastilibus. Itala cornus. Virgil. Aeneid. lib. 9: Conjecto sternit jaculo, volat Itala cornus: id est, telum ex corno factum.

Cōrnum, corni, n. s. Fructus arboris corni. [κράνειον. Gall. *Le fruict d'vn cornoiller; cornoille.* Ital. *Cornola, frutto del cornolaro.* Germa Thierlin/oder Herlenkirsen Hisp. *La cerezo sylvestre.* Pol. *Iagody glogowe.* Vngar. *Som.*] Idem 3. Aeneid. -baccas lapidosaq; corna Dant rami.

Cōrnĕŭs, a, um, Quod ex corno est. [κράνινος. Gall. *De cornoiller, fait de bois de cornoiller.* Ital. *Fatto di legno di cornolaro.* German. Thierlinbäumin/cornelbäumin Hispan. *Cosa de cerezo sylvestre.* Pol. *Glogowy.* Vngar. *Sam fabôl valo.*] Plaut. Duram ac corneam virgam. Cornea pyxis. Plin. lib. 20. cap. 20. Venabula cornea, Ovid. Epist. 4. Virgulta cornea. Virg. 2. Aeneid.

Cōrnētum, ti, n. s. Locus consitus cornis. [Vngar. *Somos erdô.*] Hinc Corneta, locus in urbe intra sacram viam & macellum, à cornis, quæ amputatæ loro reliquerunt nomen, ut Esculentum ab esculo dictum, Lauretum à lauro, Fagutal à fago. Varr. li. 4. de linguâ Latinâ.

Cōrnĭfĕrī rāmī, hoc est, qui corna ferunt. Claudianus libr. 1. de raptu Proserp. Stridula corniferis modulantur carmina ramis.

Cŏrōn. κόρων. Dioscoridi herba eadem est cum sylvestri rutâ.

Cŏrollă, Corollarium, Vide CORONA.

Cŏrōnă, f. p. Sertum. [עטרה *hatarah*. στέφανος. Gall. *Couronne, chapeau de fleurs* Ital. *corona diadema.* German Ein kron. Belg. Een kroon/krans. Hisp *Corona que se da al vencimiento.* Polon. Wieniec. Vngar. *Koszoru korona.* Angl. *A crowne or garland of flowers.*] Plaut. Asinar. Tùm si coronas, serta, unguenta jusserit Ancillam ferre Veneri. Cicer. 6. Verr. Vnxisse unguentis, complesse coronis & floribus. ¶ Fuerunt autem apud Romanos varia coronæ genera: Triumphalis, quæ Imperatoribus post victoriam ad urbem redeuntibus ad triumphum mittebatur. Hæc antiquitùs ex lauru fiebat: Postea etiam ex purissimo auro fieri cœpta: quod etiam inde aurum coronarium vocatur. Obsidionalis, quam liberati ab obsidione dabant ei, qui ipsos liberaverat, ex gramine decerpto inde, ubi obsessos ille servasset. Nam (ut ait Plinius) summum apud antiquos signum victoriæ erat, victos porrigere herbam è terrâ Civicâ, quam civis civi, à quo servatus est in prælio, testem vitæ, salutisq; perceptæ dat: & hæc erat primò lignea: postea magis placuit ex quercu, quòd ante inventas fruges arboris ejus glandibus homines victitarent. Muralis erat, qua donabatur ab Imperatore qui primus murum ascendisset, inque oppidum hostium venisset. Hæc corona ad incitandos ad oppugnationem militum animos ex auro fiebat. Vallaris, quæ & Castrensis dicitur, similiter aurea, habens insigne valli, qua donabatur, qui primus hostium castra pugnâ introisset. Navalis quoque aurea, quibusdam quasi rostris navium insignita, qua donari consueverat, qui primus maritimo prælio in navem hostium vi transilisset. Ovalis myrtea erat, qua utebantur Imperatores, qui ovantes introibant civitatem. Ovantes autem Imperatores, urbem introibant, quum bellum non ritè indictum erat, neque cum justo hoste gestum: utpote subactis servis, aut piratis, aut humili alio quovis hoste: aut etiam quoties factâ repentè deditione, victoria citra pulverem (quod dici solet) obtigerat. His itaque mittebatur corona ex myrto, quæ est arbor Veneri sacra, quòd hujusmodi victorias Venereas magis judicarent quàm Martias. ¶ Vnde Myrteam coronam cupere aut ambire, μυρρινοῦν dicebantur, qui tyrannidem aut magistratum ambirent. Suidas. ¶ Corona etiam dicitur ornamentum muliebre. Horat. lib. 1. Carm. Et scindit hærentem coronam crinibus. ¶ Item ponitur pro conventu hominum circunstante [ὁ ὄχλος κύκλῳ ἐφεστώς, ἄγυρις, σύλλογος. Gall. *Vne compagnie de gens, ou amas de peuple autour de quelq' vn.* Ital. *Cerchio de homini.* German Ein versamlung vieler leuthen/ besonder die in einem Kriegsheer umbstehen oder sitzen: item, ein besetzt Gericht. Hispan. *Cerco ò cerillo de hombres.*] Cicero pro Flacco: A'judicibus oratio avertitur, vox in coronam turbamque effunditur. Idem pro Milone: Non enim coronâ vester consessus cinctus est, ut solebat. ¶ Item pro circulo circa lunam ἅλως. ¶ Item pro signo cœlestri supra humerum Arctophylacis. Virgilius 1. Georgic. Gnosiaque ardentis decedat stella Coronæ. Fertur Ariadnen coronam dono accepisse à Theseo inde nupsisse Libero patri: & post ejus mortem coronam à Libero in cœlo fuisse collocatam. Alii dicunt hanc coronam dedisse Bacchum Ariadnæ, quum ad Minoëm in Cretam venisset. Alii dicunt coronam dedisse Baccho datam à Venere, quum Ariadnen uxorem duceret. Hæc Cancro & Leone exoriente occidit: exoritur cum Scorpione Nonis Octobris: habet stellas novem in orbem dispositas. ¶ Coronæ, item sunt Prominentiæ & veluti supercilia quædam parietum, arcendis stillicidiis inventa, fabri Cornices appellant & intabulamenta: sive structurâ, sive intestino opere constans. Vitruvius libro 2: Summis parietinis structura testacea sub regulâ subjiciatur, altitudine circiter sesquipedali, habeatque projecturas coronarum: ita vitari poterunt quæ solent in iis fieri vitia. Budæus.

Cŏrōllă, f. p. diminutivum, Parva corona. [στεφάνιον. Gall. *Petite couronne, petit chapeau de fleurs, chapelet.* Ital. *Coronetta.* German. Ein kräntzlin/krönlin. Hisp. *Pequenna corona* Polo. Wianek. Vng. *Koszorúcska, bokréta.* Ang. *A litle crowne or hatt of flowres.*] Propertius: Me juvat externis positum languere corollis.

Cŏrōllārĭum, n. s. autore Varrone libro 1, significat id, quod additum est supra mensuram, præterquàm quod debitum est, tanquam actuarium quoddam: à corollis nomen deductum, quòd hæ, quum placuerant actores, in scenâ dari solitæ sint: [ἐπιφορά, στεφανωτικὸν, ἐπίδομα, ἐπίμετρον. Gall. *Le pardessus ou parensus, le sur plus ou surcroist.* Ital. *Corollario. Dante, darotti vn corollario anchor per gratia.* German. Zusatz/ das man uber die rechte maß noch darzu gibt. Hispan. *La corona ò augmentacion que se annade à otra.* Polon. *Prziczinek, naddatek.* Vngar. *Szôrzés.* Angl. *That is cast or put to more then the measure, the overplus.*] unde & Corollaria dicuntur ipsæ coronæ. Sueton. in Aug. Itaque corollaria & præmia alienis quoque muneribus ac ludis, crebra & grandia de suo offerebat. Plin. lib. 21: Paulatim & Romæ subrepsit appellatio Corollis, inter initia propter gracilitatem nominatis, mox & Corollariis postquam è laminâ æreâ tenui inauratâ aut inargentatâ dabantur. Cic. in Frumentariâ: Nolo hic colligere, qui numulis corrogatis de nepotum bonis, ac de scenicorum corollariis decimam emerunt. ¶ Hæc autem quum pretii parvi forent, factum est, ut Corollarium pro re leviori accipiatur. Plin. lib. 9. c. 35: At illa corollarium id esse, consumpturamque se eâ in cœnâ taxationem confirmans. ¶ Apuleius symbolicôs Corollarium vocavit posticum concubitum, quum ait: Mihi jam fatigato, de propriâ liberalitate Photis puerile obtulit corollarium.

Cŏrōno, as, Coronam capiti imponi. [עטר *határ*. στεφανόω. Gall. *Couronner* Ital *Coronare, incoronare.* German. Krönen. Belg. Kroonen. Hispan. *Coronar.* Polon. *Koronuie.* Vngar. *Meg koronázom.* Angl. *To crowne.*] Plin. lib. 15. cap. 4: Athenæ quoq; victores oleâ coronant. Virgil 1. Aeneid. Crateras magnos statuunt, & vina coronant, Vbi Servius: Vina pro poculis posuit,

Coronant

Coronant autem est, aut implent usque ad marginem, aut quia antiqui coronabant pocula, & sic libabant. Unde est: -magnum cratera coronâ Induit, implevitque mero. ¶ Coronare, Item In coronaméta venire, Coronis faciendis adhiberi. Plin. libro 21. cap. 9 Folio coronat & trifolium. Ibidem cap. 10: Et tantum folio coronant, Iovis flos, amaracus, hemerocales, abrotonum, &c.

Cŏrōnātŭs, particip. Coronâ donatus, qui coronam habet in capite. [עטור hatúr, ἐστεφανωμένος. Gall. couronné. Ital. Incoronato, coronato. German. Gekrönt. Hisp. Coronado. Polon. Koronowany. Vngar. Meg koronáztatott. Angl. Crowned.] Cic. 2. de Leg. Sequebantur epulæ, quas inirent propinqui coronati.

Cŏrōnārĭŭs, rii, m. f. Qui coronas nectit. [στεφανοπλόκος. Gall. Qui fait bouquets ou chapeaux de fleurs, ou qui les vend. Ital. Artefice de ghirlande de fiori. German. Ein kronenmacher / oder kranzmacher. Belg. Een Cransmaecker. Hispan. El que haze ò vende coronas. Pol. Robiacy korony, albo wiance wyjacy. Vngar. Korona tsináló, koszorú kötő. Angl. A maker of hattes or garlandes of flowres.] Cujus fœmininum est Coronaria. στεφανόπλοκος, ἡ. Mulier coronas conficiens. Plin. lib. 21. cap. 2: Factum id est ex ingenio Pausiæ pictoris atque Glyceræ coronariæ, dilectæ admodum illi.

Cŏrōnārĭus, a, um, adject. Quod ad coronas pertinet. [στεφανωτικός. Gall. De couronnes ou de gros en les faict. Ital. Cosa da far ghirlande de fiori. German. Das zu den kronen oder kränzen gehört / oder auff dem man sie machet. Hisp. cosa perteneciente à corona. Pol. Wszeliaka rzecz ktorey wiance albo korony czynimy. Vngar. Koronához való. Angl. Belonging to crownes.] Unde, Aurum coronarium, ex quo coronæ conficiebantur. Cic. pro lege Agrar. Quod ad quemque pervenerit ex præda, ex manibus, ex auro coronario. ¶ Coronarium opus in modum coronæ factum. Plin. lib. 15. cap. 30: Ramos spargit à radice dodrantales, topiarii ac coronarii operis.

Cŏrōnāmentum, ti, n. f. Coronarum materia: hoc est, flores, aut frondes coloris aut odoris gratiâ coronarũ confectioni congruentes. [στεφανώματα. Gal. Fleurs & autres choses à faire chapeaux & bouquetz. Italice. Fiori, viole, rose & simili cose da far ghirlande. German. Der zeug / oder die materey auß welcher man kränz machet / als blumen / kräuter / etc. Hispan. Flores y otras cosas para hazer coronas. Polonice, Materya do wiencow sposobna. Vngar. Koszorúnak való virágos fü. Angl. Flowres and such like thinges to make garlandes of.] Plin. lib. 21. cap. 1: In hortis seri & coronamenta jussit Cato. Idem eodem lib. cap. 9: Folia smilacis & hederæ in coronamenta se dedêre, coronæque earum obtinent principatum.

Coroneola, Genus rosæ est autumni tempore in rubo provenient. [Vngar. Tsipkerosa (anagy) rosa.] Plin. lib. 21. cap. 4.

Cŏrōnis, coronidis, f. 2. Summitas, seu apex alicujus rei, velut montis, aut structuræ alicujus. [ראש rosch, κορωνίς. Gall. le sommet & fin bout de quelque chose, la fin. Ital. Sommità, cima, altezza. German. Der oberst spitz oder gipffel eines Bergs. item, Das oberst eines gebews. Hispanice, El fin, altura, ò cumbre de qualquier cosa. Polon. Wierzch budowania, wierzcholek. Vngarice, Teteje, vég, hegy. Angl. The nosse of a shippe, the end or toppe of a thing.] Significat & extremam navis partem: hoc est, incurvum quiddam supra puppim in rostri modum eminens. ¶ Denique Coronidem per translationem accipimus pro quocunque fine, & ultimâ manu rei impositâ: sive etiam pro eo, quod rei absolutæ ornatus magis quàm necessitatis ergò accidit. Martial lib. 10: Sed nimius videor, seràque coronide longus Esse liber: legito pauca, libellus ero. Idem: Et mage principio grata coronis erit. Postremò Grammatici, quoties persona actoris eodem metri genere finit quo cœperat, Coronidem vocât: eamq; notant veluti rostri figuram exprimentibus lineis. ¶ Ad coronidem usque, μέχρι τῆς κορωνίδος. Quum extremum rei cujuspiam significamus.

Cŏrōnŏpus, [κορωνόπους. Gall. Corne de cerf. Ital. Stella. Germ. Krappenfuß / Hanenfuß. Belg. Vogelvoet. Hispan. Guida bella. Polon. Wronia noga. Vngar. Varjú láb. Ang. An hearbe called the hartes horne.] Oblonga herba est, fissis foliis per terram repens, cujus radix cœliacis prælatè facit in cinere tosta. Plin. lib. 22. c. 19. & 21. cap. 16, hanc herbam inter graminis genera assignat, & à Romanis Gramen aculeatum vocari asserit. Vulgò ab olitoribus Dens canis aut Cornus cervi appellatur. Ruellius.

Corophium, Piscis de genere cancrorum. Plin. lib. 32. cap. 11.

Cŏrpŏrālĕ, Corporatio, Corporatura, Corporeus, Vide Corpus.

Cŏrpus, poris, n. 2. Generaliter dicitur quicquid tactu percipitur [גויה gheviyah, σῶμα. Gall. Corps, chair. Ital. Corpo. German. Ein leib. Belg. Lichaem / lijf. Hispan. El cuerpo. Polon. Cialo. Vngar. Test. Ang. A bodie.] Cicer. 2. de Orat. Etenim corpus intelligi sine loco non potest. ¶ Aliquando Corpus accipitur pro massâ totius animalis, ex partibus similaribus & organicis compactâ, quæ unà cum animâ totum constituit animal. Cicer. pro Marcel. Vita corpore & spiritu continetur. ¶ Aliquando pro solâ carne ponitur. Cicer. Gal. lib. 7: Ego hic cogito commorari, quoad me reficiam: nam & vires & corpus amisi. Martialis utranq; significationem uno versu complexus est: Vivebant laceri membris stillantibus artus, Inque toto nusquam corpore corpus erat. ¶ Corporum etia genera Pomponius esse affirmat. Unum, quod unâ specie continetur: ut, Homo, Lapis, Lignum. Alterum, quod ex contingentibus: hoc est, pluribus inter se cohærentibus constat: ut Aedificium, Navis, Armarium. Tertium, quod ex distantibus compactum est, ut puta ex pluribus corporibus, uni nomini subjectis: ut, Populus, Legio, Grex. Aliter Philosophi corpora distinguunt: ut quædam sint Inanimata, ut lapis, ferrum: alia Animata, ut arbor, leo. Ex his rursus quædam sunt animâ vegetativâ duntaxat prædita, ut plantæ: quædam sensibili, ut bruta omnia animalia: quædam rationali, ut soli homines. ¶ Corpus pro opere aliquo scripto, & volumine. Cic. ad Lucceium lib. 5: A principio enim conjurationis usque ad reditum nostrum, videtur mihi modicum quoddam corpus confici posse. Idem ad Quint. Frat. lib. 2: Sed utros ejus habueris libros, (sunt enim duo corpora) an utrosque nescio. ¶ Corpus pro parte seu tribu ac multitudine populi. Liv. 1. ab Urb. Sui corporis creari regem volebant. ¶ Corpus civitatis. Liv 6. bel. Pun. Corpus nullum civitatis, nec Senatum, nec plebis consilium, nec magistratus esse. ¶ Collegiorum corpus. Cajus in l. 1 §. in collegia. ff. quod cujusque univers. Item collegia Romæ certa sunt, quorum corpus Senatusconsultis atq; constitutionibus principalibus confirmatum est. ¶ Corpore effugere, proverbiali figurâ dictum est, periculum jam imminens ac penè premens arte quadam declinare. Translatum à gladiatoribus, ictum modico corporis flexu fallentibus. Cicer. 1. invect. in Catil. ¶ Corpus sine pectore, proverbii quadam specie dixit Horatius, pro corpus sine mente. Vide locum in epistolis ad Albium, & Ovid. in Heroid. ¶ Toto corpore atque omnibus ungulis, dixit Cic. Quæst. Tusc. 2. pro summâ pertinaciâ. A feris sumptâ metaphorâ, quæ dentibus, totoq; corpore retinere solent, quod nolint extorqueri. ¶ Corpus animæ esse sepulchrum, Plato dicebat in Gorgia, his verbis: καὶ τὸ μὲν σῶμά ἐστιν ἡμῖν σῆμα, quod & Maro imitatus: -clausæ (inquit) tenebris & carcere cæco. Huic non absimile, quod Basil. Mag. de Pythagora refert in suo ad Nepot. Quòd scil. is, cùm intelligeret, quendam ex familiaribus suis ciborum copiâ, ut pinguis fieret, se curare, dixerit: Hic non cessat molestiorem sibi carcerem instruere, cap. 14.

Cŏrpŭscŭlum, n. f. diminutivum, Parvum corpus: [σωμάτιον. Gall. Petit corps. Ital. Piccol corpo. German. Ein leiblin. Hispan. Pequeno cuerpo. Polon. Cialko. Vngar. Testecske. Ang. A little bodie.] unde atomos Corpuscula vocat Cicer. 1. Acad. & 1. Tusc. Iuven. Satyr. 10: -mors sola fatetur Quantula sint hominum corpuscula.

Cŏrpŭlentŭs, Obesus, gravis, pinguis. [παχύσωμος. Gall. Corpu & fourni, charnu, corpulent. Ital. Corpulento, grasso. Ger. Leibächtig / groß von Leib. Belg. Lijvich / wel tot lijf. Hisp. Gordo de cuerpo. Polon. Cielisty, miąższy, tusty. Vng. Testes. Ang. Grosse fleashy, corpulent.] Plaut. in Epid. Euge corpulentior videre atque agilior. Sic corpulentum pectus apud Colum. lib. 6 cap. 3.

Cŏrpŭlentĭă, f. p. Carnositas [πολυσαρκία. Gall. corpulence. Ital. Corpulentia. Germ. Grösse des leibs und dicke. Hisp. Aquella mucha carnosidad. Polon. Miąższość ciała. Vngar. Testesség. Ang. Grossenesse fleashinesse.] Plin. lib. 11. cap. 53: Somno concoquere, corpulentiæ, quàm firmitati utilius.

Cŏrpŏrālĕ, Corporatum, corporeum, corpus habens, quicquid tangi demonstrarique potest. [σωματικός. Gall. Corporel, appartenant au corps. Ital. Corporale, corporeo. German. Leiblich. Hispan. Cosa de cuerpo. Polon. Rzecz ktora moze bicz widziana, y dotkniona. Vng. Testi. Ang. Corporall, that hath a bodie.] Senec. Epist. 59: Dicimus quædam corporalia esse, quædam incorporalia. ¶ Aliquando accipitur pro eo quod est corporis: unde Corporalia bona. apud Gel. lib. 18. cap. 1. & Corporalia vitia. apud Senec. Epist. 54. ¶ Corporalis possessio pignoris, quam habemus de pignore corporeo. Papin. l. Debitor. ff. de pignor. action. Solutâ pecuniâ, creditor possessionem pignoris, quæ corporalis apud eum fuerat, restituere debet.

Cŏrpŏrālĭtĕr, adverb. [σωματικῶς. Polon. Cielesnie. Vng. Testi szerint, igazán, huszán.] Paul. D. lib 41. Tit. 2. l. 1: Per servum corporaliter pignori datum non acquiri nobis possessionem.

Cŏrpŏrĕŭs, a, um. Corporalis, corporatus, concretus. [σωματινός, σωματώδης. Gall. Corporel, ayant corps. Ital. Corporeo. German. Leibhafftig. Hisp. Cosa de cuerpo. Polon. Ciało na sobie maiacy. Vng. Testes, testi. Angl. That hath a bodily.] Cic. 2. de Nat. deor. Contra ille corporeus, vitalis & salutaris omnia conservat, alit, auget, sustinet, sensuque afficit.

Cŏrpŏro, as, act. p. Cogo, coagmento, & in unum corpus redigo. [σωματοποιῶ. Gall. Faire devenir corps, donner forme de corps. Ital. Incorporare, unire in uno corpo. German. Zu einem leib machen / etliche ding zusammen setzen / und als in ein begriff bringen. Hisp. Encorporar, como en collegio. Polon. W iedno ciało laczę, spolnę. Vng. Meg testesítem. Ang. To waxe to a bodie, to take the shape of a bodie.] Plin. lib. 7. c. 15: Semine è maribus coaguli modo hoc in se glomerante, quod dein de tempore ipso animatur, corporaturq;. Hinc Corporo, & Incorporo: composita: de quibus suis locis. ¶ Apud antiquos Corporare legimus pro Interficere, quasi corpus solum sine animâ relinquere. Ennius apud Nonium: Corpus contemplatur, unde corporet vulnere. Accius: Corporare abs tergo es ausus.

Cŏrpŏrātŭs, ta, tum. Corporeus, corpus habens. [σωματωθείς. Vng. Testbeöltözött, testes.] Cicer. de Universitate: Sempérne fuerit, nullo generatus ortu: si ortus sit, an ab aliquo temporis principatu ortus sit: quandoquidem cernitur & tangitur, & est undique,

diqne corporatus. ¶ Item Corporati dicuntur etiam collegæ, qui ejusdem societatis sunt. Imperatores.l.4. C.de sacrosanct. ecclesiis: Nulli alii corporatorum præter dictum numerum per patrocinia immunitate concessa.

Cōrpŏrātĭo, f.t. Quantitas vel habitus corporis. [σωμάτωσις. Gall. *Corsage, composition & facon de corps.* Ital. *Corporatura.* German. Des leibs grösse/oder das wäsen eines leibs. Hispan. *Encorporamiento.* Pol. *Cziala podstata, stan.* Vng. *Testlößég, testösités.* Ang *The state, plight or liking of a bodie.*] Col. lib.7: Custodiendum est, ne in corporatione, vel staturâ, vel viribus impar cum valentiore jungatur: nam utraque res inferiori celeriter affert exitium.

Cōrpŏrātūră, f.p. Corporis quantitas: hoc est, habitus & status ipsius corporis. [τὸ σωματῶδες, καὶ ἀνάστημα. Gall. *Corsage, constitution de corps.* Ital. *Corporatura* Germ. Leibs grösse/Leibs gestalt. Hispan. *Encorporacion.* Polo. *Cziala kształt.* Vngar. *Testnek állapatya.* Ang. *The plight or estat of the bodie.*] Veget. lib.1: Subitò corporaturam boni tyronis implere sex pedum longitudinem. Colum. lib.7: Humilis enim & modica corporatura, pecoris operarii debet esse. Vitruv. lib.6: Sed ex cœlo roscidus aër in corpora fundens humorem, efficit ampliores corporaturas.

Cōrrādo, dis, act.t. Simul rado, coacervo, congrego. [צבר tsabár. συνάγω. Gall *Racler & amasser ensemble, trainer d'un costé & d'autre, ammonceler* Ital. *Radere, leuare ad altri con industria & difficultà.* German. Zusammen tragen. Hispan. *Iuntamente raer, arrebatar.* Polon. *Zgromadzam, struduo zgrzebam.* Vngar. *öszue gywytöm.* Ang. *To scrape or take together.*] Terent. in Adelph. Minas decem corradet alicunde. Lactant. lib.5: Non propter humanitatem, quæ nulla in his erat, sed ut omnia cupiditatis & avaritiæ instrumenta corraderent.

Cōrrās, Maxillas intelligi volunt.

Cōrrēpo, pis, pere, act.t. Repo, irrepo. [זחל zachál. ἕρπω. Gal. *Se couler ou tramer en quelque lieu, en aborder secrettement.* Ital. *Rampare, rampigare.* Germ. Kriechen/rütschen. Hispan. *Gatear por el suelo.* Polon. *Czolgam się, liezę.* Vngar. *Be mászok, sűszok.* Ang. *To creep in some place.*] Cic.1. de Nat. Deor. Quod cùm efficere vultis, in dumeta correpitis. Luc. lib.8: Exiguam vector pavidus correpsit in alnum. Cic. ad Attic. lib.10: Igitur & occultè in aliquam onerariam corrependum.

Cōrrīdĕo, des, dere, n.t. Simul rideo. [συγγελάω. Gall *Rire ensemble* Ital. *Ridere insieme.* Germ Sampt anderen lachen. Hispan. *Reir en uno.* Polon. Wespół z kimś się śmieję. Vng. *Eggyütt neuetök.* Ang. *To laugh together.*] Lucr. libro 4: Omnia corrident conceptâ luce diei.

Cōrrīgĭă, giæ, f.p. Cingulum quo cingimur. [שרוך serôch. ζώνη. Gall. *Courroye, esguilette.* Ital. *Corregia, cinta cintolo,* German. Gürtel/oder riemen. Belg. De rieme ofte nestel. Hispan. *La correa.* Polon. *Pas, rzemien.* Vngar. *Oueteczt.* Ang. *The latchet of a shoe.*] Cicer. 2. de Divin. Quæ si suscipiamus, pedis offensio nobis, & abruptio corrigiæ, & sternutamenta erunt observanda. Quidam hoc nomen à corrigendo deducunt, voluntque corrigiam primùm lori quoddam genus fuisse dictum, quo servi corrigebantur.

Cōrrigīŏlă, similis Adrachmæ, folio tantùm magnitudine minor. Pappum vocant fructum ejus Plin. lib.13. cap.22.

Cōrrigo, gis, act.t. correxi, correctum, ex con, & rego. Emendo. [יסר jasár הוכיח hochiach. διορθόω, ἐπανορθόω. Gall. *Radresser une chose tortue ou bossue, corriger, amander.* Ital. *Corregere, emendare.* German. Besseren/oder verbesseren. Belg. Verbetteren. Hispan. *Corregir* Polon. *Poprawiam.* Vngar. *Meg dorgalom emendalom, visgálom.* Ang. *To amend, to correct.*] Lactant. lib.4: Antequam mores aliorum corrigas, tuos corrige. Terent. in And. Corrigere mihi gnatum porrò enitere. ¶ Aliquando ponitur pro Compenso. Cic. Qu. Frat. lib.2: Sic ego qui in isto homine colendo tam indormivi diu, te mehercule sæpè excitante, cursu corrigam tarditatem, tùm equis, tùm velis.

Cōrrēctŏr, m.t. Emendator. [מיסר mejasér. ἐπανορθωτής. Gall. *Correcteur, corrigeur, radresseur* Ital. *Correttore.* German. Ein Verbesserer/besserer. Hispan. *Corregidor y castigador.* Pol. *Poprawca.* Vngar. *Dorgalo, emendalo.* Ang. *He that amendeth or correcteth.*] Terent. in Adelph. Illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas. p. Corrector. ¶ Corrector atque emendator, Cicero pro Cornel. Balb. Asperitatis corrector, Horat. Epist.1.

Cōrrēctĭo, onis, f.t. Emendatio. [מוסר musar תוכחת tochachath. διόρθωσις. Gall. *Correction, emmendement, radressement.* Ital. *Correttione* German. Besserung Hispan. *Castigo, ò emienda.* Pol. *Poprawienie.* Vnga. *Dorgálás, emendalás visgálás.* Ang. *A correction or amending.*] Cicer. 4. de Finib. Hæc videlicet est correctio philosophiæ veteris & emendatio. ¶ Correctio etiam figura est apud Rhetores, quæ tollit id quod dictum est, & pro eo quod magis idoneum videtur, reponit. Exemplum ejus est in Rhetoricis ad Her. Nam postquam isti vicerunt, atque adeò victi sunt: Eam enim quomodo victoriam appellem, quæ victoribus plus calamitatis, quàm boni dederit?

Cōrrēctŭs, a, um. Emendatus [Vngar. *Meg emendáltatot, visgáltatot.* Ang. *Corrected, amended.*] Cic. Attic. Laudationem Porciæ tibi misi correctam.

Cōrrĭpĭo, act. t. Reprehendo, arguo, objurgo. [יסר jasár הוכיח hochiách ἐπιτιμάω, ἐπιλαμβάνομαι Gall. *Reprendre.* Ital. *Riprendere, ammonire,* German. Straffen/beschelten. Hispan. *Reprender, castigar.* Polon. *Karzę, strofuię.* Vngar. *Meg dorgálom, feddöm.* Ang. *To reprehende or reproue.*] Plin. in Epist. Repetit me correptum ab eo, cur ambularem. Cicer. in Epist. Clamoribus maximis judices corripuerunt. ¶ Aliquando ponitur pro Comprehendo, apprehendo. [לקח lakách. λαμβάνομαι, ἀντιλαμβάνομαι. Gall. *Prendre quelque chose tout en un coup & hastiuement empoigner.* Ital. *Rapire, torre per forza.* German Etwas schnäll erwüschen/geschwind ergreiffen. Hispan. *Arrebatar.* Pol. *Porwam, połapiam.* Vng. *Meg ragadom, meg fogom.* Ang. *To take and pull hastilie by violence.*] Virgil. 1. Aen. Constitit hic arcumque manu, celeresque sagittas Corripit. Cic. in Verr. Hominem corripi ac suspendi jussit in oleastro. ¶ Adaptatur autem hoc verbum ad omnes actus humanos: ut, Corripitur somno, Corripitur febribus: hoc est, invaditur: & multa alia hujusmodi. ¶ Corripere item, abbreviare est, & contrahere: unde Correptas syllabas dicimus. συστέλλω.

Cōrrēptŭs, participium, Comprehensus. [נלקח nilkách ληφθείς, συναρπασθείς, ἐπιτιμηθείς. Gall. *Prins, saisi, reprins.* Ital. *Preso in fretto, con rapacità, ripreso.* Germ. Gestraffet/erwüscht. Hispan. *Arrebatado, reprehendido.* Polon. *Skarany porwany.* Vngar. *Meg ragattatot, fogattatot.* Angl. *Pulled or taken hastelie.*] Cicer. antequam iret in exil. Ego repentè vi tribunitiâ correptus non modò loquendi libere in judicio, sed ne consistendi quidem in civitate habeo potestatem.

Cōrrēptŏr, oris, m.t. [מוכיח mejaser מוכיח mochiach. ἐπιτιμητής. Gall. *Repreneur.* Ital. *Riprensore.* German. Ein straffer. Hispan. *Reprehendedor.* Polon. *Ten ktory karze, strofuie.* Vngar. *Dorgaló, meg feddő.* Ang. *A reproouer, à reprehender.*] Sen. 2. irâ: Placidus itaque sapiens, & æquus erroribus, non hostis, sed corrector peccantium.

Cōrrēptē, adverbium: id est, correptâ syllabâ. [Polon. *Krotce.* Vng. *Ragadua.*] Gell. libro 2, cap.17: Neque repugnat quod coëgi correptè dicimus.

Cōrrīvārī, n. p. Per rivos aquam eundem in locum ducere. [נזל nazál הזל hozzál. ὀχετεύομαι, διοχετεύομαι, συνοχετεύομαι. Gall. *Faire courir en ruisseau, s'escouler par ruisseau.* Ital. *Far corre ò colare nel fiume l'acqua.* German. Zusammen rünnen/durch bächlin zu einander fliessen. Hispan. *Arroyar ò arroyarse el rio.* Pol. *Spolem spuszczie, strugka zrodnei do drugiey przywieszę.* Vnga. *Folyama tokon vizeköszue gywytök.* Ang. *To runne or flowe as water in riuer.*] Plin. lib.6. cap.14: Augustis impedit corrivatus salis è cautibus liquor: Hoc est, multis veluti rivis eundem in locum fluens. Idem libro 3. cap.5: Albula è mediâ ferè longitudine Apennini, finibus Aretinorum profluit, tenuis primò, nec nisi piscinis corrivatus: hoc est, ex piscinarum rivulis eundem in locum confluentibus ortus. Sic corrivari amnes & torrentes dicuntur, qui ex multis rivis, eodem confluentibus oriuntur. Idem lib.31. c.3: Plerunque verò damnosi torrentes corrivantur, detractâ collibus sylvâ.

Cōrrīvātĭo, onis, f.t. Aquæ eundem aliquem in locum deductio, sive confluxus. [συρροή, συνοχέτευσις, ὀχετός. Gall. *Escoulement d'eau en ruisseau.* Ital. *Il cauare l'acqua del fiume.* German Zusammenleytung oder das zusammen fliessen vieler wasseren/ an ein ort. Hispan. *Aquel arroyamiento de agua enel rio.* Pol. *Wodi przywiedzenie na iedno miejsce.* Vng. *Folyamatokon, viznek öszue vitele.* Ang. *The running of water in a riuer.*] Plin. lib.31. cap 3: Salix enim erratica & alnus, aut vitex, aut hedera, sponte proveniunt, & corrivatione aquæ pluviæ in locum humiliorem è superioribus defluentis, augurio fallaci.

Cōrrīvālēs, m.t. Qui duo aut plures eandem amicam habent, vel quòd ad eundem rivum accedere videantur, vel quod ad invicem contendant, ut feræ quæ ex eodem rivo haustum petunt. [ἀντεραστής. Gall. *Qui aiment une mesme fille ou femme corriuaux* Ital. *Riuali,* German. Zwen oder mehr die bulschafft habind/ Mitbuler. Hispan. *Combleçar.* Polon. *Społni gamratowie, sobie zazdroszczy miłośnicy.* Vnga. *Egy máskáin tár.ok, egy személyt szeretők.* Ang. *They that loueth one woman.*] Quint. 15. Declam. Si patior miser illas lupanarium insultationes, illa corrivalium maledicta convicia.

Cōrrōbōro, as, act. p. Robustum & fortem reddo, roboro, confirmo, sano. [חזק chizzék הקים hekím. κρατύνω, κρατύω, ἐνισχύω. Gall. *Fortifier, enforcir.* Ital. *Confirmare fortificare.* German. Stercken. Hispan. *Fortalecer y confirmar.* Polon. *Vmocniam, posiłkuję.* Vnga. *Meg erősitem.* Angl. *To make strong ad fortifie.*] Sueton in Galba: Veteranum ac tyronem militem opere assiduo corroboravit. Cicer. 5. de Finibus. Ad quorum etiam cognitionem & usum jam corroborati, naturâ ipsâ præeunte deducimur. Plin. lib.20. capite 20: Stomachum in acetariis sumpta corroborat. ¶ Per translationem. Cic. in Catil. Qui spem Catilinæ mollibus sententiis aluerunt, conjurationemque nascentem non credendo corroboraverunt. Idem Cassio libro duodecimo: Manabat illud malum urbanum, & ita corroborabatur quotidie. Idem pro Flacco. Virtus Lacedæmoniorum non solùm naturâ corroborata, verumetiam disciplinâ.

Cōrrōdo, is, ere, act. t. Rodendo consumo, vel idem quod simplex Rodo. [אכל achál עשש hascháisch. κατατρώγω. Gall. *Ronger à l'entour.* Ital. *Rodere, consumare rodendo.* German. Bernagen. Hispan. *Roer ò royendo gastar.* Polon. *Ogryzam.* Vng. *Meg rágom.* Ang. *To gnawe, to gnawe abouts.*] Cic. 2. de Divin. Nos autem ita leves atque inconsiderati sumus, ut si mures corroserint aliquid, quorum est opus hoc unum, monstrum putemus.

Varo

Varro 3. de Re rust. cap. 17: Quum eodem tempore insulas Lydiorum ibi corrosas vidisses. Ossa corrosa, Iuven. Sat. 15.

Cŏrrŏgo, as, act. p. Rogo, peto, precibus convoco & congrego. [λιγανίζω. Gall. *Prier d'vn costé & d'autre de venir en quelque lieu, amasser de toutes parts.* Ital. *Amassare d'ogni banda prieghi è altrimente.* German. Durch bitt zusamen raspen oder lesen. Hispan. *Demanday, y mandigar, ò pedir entre las buenas gentes, y andar demandando de vno en otro.* Pol. *Prześ prośbę zgromadzam.* Vngar. *Kéregetne öszue gyüy öm.* Ang. *To requeste or pray together.*] Cic. pro Quintio: Ipse suos necessarios ab atris Liciniis, & à faucibus macelli corrogat, ut ad tabulã Sestiam sibi adsint. ¶ Corrogare nummos de nepotum bonis: id est, colligere & congregare & quasi corradere, apud Cic. 5. Verr. Liv. 3. bell. Maced. Magistros navium mercatoresque invitare jussit, & vela cum antennis ex navibus corrogari jussit, ut umbra cœnantibus in littore fieret: Id est, colligi.

Corrŏgātī audītōrēs, dici possunt qui ambitione doctoris, aliunqui fortasse surdis parietibus occenturi, undique corrogantur. ¶ Corrogata ad necessarios usus pecunia, Cæsar. 3. bell. Civil.

Corrŏtundo, as, are, συστρογγύλλω. Senec. lib. 4. Natural. quæst. Præterea potest etiamsi non fuerit grando, talis quum defertur, corrotundari.

Corrūdă, f. p. Sylvestris asparagus. [ἀσπάραγος ἄγριος. Gall. *Asperge sauvage.* Ital. *Asparago selvatico.* German. Wilder Spargen. Belg. Sparages. Hispan. *El esparago sylvestre.* Pol. *Szparag polna.* Vnga. *Sparga, nyúl arnyék, szent gyorgy louafarka.*] Cat. In arundineto corrudam serito, unde asparagi: Col. li. 10: Prodit & asparagi corruda simillima filo. Plin. libro 20. c. 10: Sylvestrem asparagum, aliqui Corrudam, aliqui Lybicum vocant, Attici Orminium.

Corrūgo, gas, gare, act. p. In rugas contraho. [קמט cabah ῥυτιδόω. Gal. *Refrongner, froncer, rider.* Ital. *Crespare, raggrupparsi in testa.* German. Rumpffechtig/oder geruntzelt machen. Hispan. *Arrugar vna cosa con otra.* Polon. *Marszczę się.* Vngar. *öszue tömörgetöm.* Ang. *To make wrinckles, to frowne.*] Corrugare frontem, apud Plautum, συνοφρύω, τὸ μέτωπον, est præ indignatione frontem in rugas contrahere. Horat. 1. Epist. 5: - ne turpe toral, ne sordida mappa Corruget nareis. Colum. lib. 12. cap. 39: Vbi satis corrugata erunt acina, demito, & sine scipionibus in dolium conjicito, pedibusq; bene calcato.

Corrūgi, Sunt aquæ ex montium jugis dictæ ad lavandum aurum: ita dictæ à corrivatione, autore Plin. lib. 33. cap. 4.

Corrŭmpo, pis, act. t. Contamino, vitio, destruo. [שחת chichêth. διαφθείρω. Gall. *Corrompre, gaster.* Ital. *Corrumpere, guastare.* German. Zerstören/verderben/verwüsten. Belg. Verdüeruen. Hisp. *Corromper, gastar.* Polon. *Psuie.* Vngar. *Megrontom, meg veszteöm.* Ang. *To corrupt, marre or spill, to viciate.*] Plin. lib. 3. cap. 22. Quæ nec aquâ, ne igni posset corrumpi. Terent. in Adelph. Prices ex sententiâ nactus sum, hi mihi ne corrumpantur cautio est. Lactan. lib. 3: Cœlestes literas corruperunt, ut novam sibi doctrinam sine ullo radice ac stabilitate componerent. ¶ Transfertur & ad animum. Cic. lib. 1. Off. Sed corrupti mores sunt, depravatiq; admiratione divitiarum. Animus largitione corruptus, apud eundem ad Att. 8. ¶ Aliquando est subornare, invitare & illicere muneribus, ὑποδεκάζειν. Cic. pro Plancio: Tu doce quod debes: per quem sequestrem, quo divisore tribus corrupta sit. Et paulò antè: Quam quisque tribum turpi largitione corrumperet.

Corruptus, a, um, [משחת moschchâth. λελυμασμένος, διεφθαρμένος. Gall. *Corrompu & gasté.* Ital. *Consumato, guastato.* German. Verderbt/zerbrochen/und zerstöret. Hispan *Corrumpido y gastado.* Polon *Zepsowany, podarkany, zwiedziony.* Vngar. *Megrontatot, meg veszöt.* Angl. *Corrupted, vitiated, spilled.*] quod modò participium est: ut, Iudicium corruptum: hoc est, pecunia à jure & æquitate abductum: apud Cicer. pro Cluent. Modò nomen ex participio: unde Corruptior, & Corruptissimus. Plin. lib. 15. cap. 17: Demptis forcipe corruptioribus acinis. Idem libro 13. cap. 3: Quando etiam corruptissimo in genere.

Corruptŏr, verbale, m. t. Qui corrumpit, depravator, seductor. [משחית maschchîth φθορεύς. Gall. *Corrompeur, gasteur.* Ital. *Corrottore.* German. Ein verderber/verwüster/geschender. Hispan. *El que corrompe, gastador.* Polo. *Skażca zwodziciel.* Vng. *Meg ronto, veszto.* Angl. *A corrupter, one that spilleth or marreth any thing.*] ut, Corruptor juventutis Cic. in Catil. Iuven. Satyr. 11: - nurus corruptor avaræ.

Corruptrix, f. t. [משחיתה maschchîthâh. διαφθείρουσα, ἡ φθορεύτρια. Vng *Megronto.*] Cic ad Qu. Fratr. lib. 1: Tam depravatis moribus, tàm corruptrice provinciâ.

Corruptē, adverbium. [διεφθαρμένως. Gal. *Par corruption.* Ital. *Corrottamente.* Germ. Mit verderbung. Hispan. *Por corrupcion.* Pol. *Skażenie.* Vngar *Megrontua, veszöttül.* Ang. *Corruptlie.*] Cicer. 1. de Finib. De quibus neque depravatè judicant, neque corruptè.

Corruptissĭmē, in superl. [Polon. *Zepsowanie.* Vng. *Igen meg rontott keppen romlottul.*] ut corruptissimè dicere, apud Senecam Controver lib. 10. in 5.

Corruptio, verbale, f. t. [משחתה maschchêth. διαφθορά. Gall. *Corruption, degast.* Ital *Corrottione.* German. Verderbung/verwüstung. Hispan. *Corrupcion.* Polon. *Skaza.* Vngar. *Megromlás, veszteség, rothadás.* Ang. *Corruption, marring spilling.*] Cicer. 4. Tusculan. Morbum appellant totius corporis corruptionem.

Corruptēlă, f. p. Idem quod corruptio. [διαφθορά. Polon. *Zepsowanie.* Vnga. *Veszteség, romlás.* Ang. *Corruption, distroyeng.*] Ter. in Adelph. Cõmunis corruptela nostrûm liberûm. Cic. 2. Offic. Melius etiam, quòd largitionem corruptelam dixit esse.

Corrŭo, is. Concido, simul ruo. [נפל naphál. συμπίπτω. Gall. *Cheoir ensemble, tomber quand & quand.* Ital. *Cadere, rovinare.* German. Fallen/zuhauffen fallen. Hisp. *Caer.* Polon. *Vpadam, walę się, nakupe.* Vnga *Le esöm, le rohanok, le szakadok.* Ang. *To fall downe together.*] Liv. 1. ab Vrbe: Duo Romani super alium alius vulneratis tribus Albanis, exspirantes corruerunt. Cic. ad Qu. Frat. lib. 2: Et ille penè timore, ego risu corrui. Idem 3. de Orat. O' fallacem hominum spem, fragilemq; fortunam, & inanes nostras contentiones, quæ in medio spatio sæpè franguntur & corruũt! ¶ Corruere p labi & errare. Cic. de Senect. Nec, tanquam inexercitati histriones in extremo actu corruisse. ¶ Corruisse opes dicuntur, quæ corruptæ sunt. Cic. 3. Offic.

Cors, cortis, ἐπαυλις. Vide Cohors.

Corsoīdēs, κορσοειδής, Lapis canitiei hominis similis. Plin. libro 37. capite 10.

Cortex, [קליפה kelipah. φλοιός, κέλυφος, λέπυρον, λέπος. Gall. *Escorce.* Ital. *Scorza, corteccia.* German. Rinden. Belg. Eed Scorsse/ ost schelle. Hispan. *Corteza como de arbol.* Polon. *Kora, lub.* Vngar. *Hey (anasy, hay.* Ang. *The barke of a tree.*] tam masculini quàm fœminini generis. Est veluti corium cujusque rei: ut in arboribus libet, & in cæteris rebus crusta quædam ad tegendum data. Nam corium propriè animalium est. Ovid. lib. 1. Metam. Sentit adhuc trepidare novo sub cortice pectus. Virg. 7. Aen. - raptus de subere cortex. Idem Ecl. 6: - musco circundat amaræ Corticis. Horat. 1. Serm. Sat. 4: - simul ac duraverit ætas Mébra animumq; tuum nobis sine cortice: id est, citra custodem ac pædagogum ipse te reges ac moderaberis. Acron proverbii admonet, putatque metaphoram mutuò sumptam à juvenibus, qui cùm primitus nare discunt, corticibus ab suberibus ventri subligatis natant: deinde exercitatiores citra ejusmodi adminicula natare incipiunt.

Corticŭlă, diminutivum. [φλοιδιον. Gall. *Petite escorce.* Ital. *Scorza picciola.* German. Kleine rinden. Hisp. *Pequenna corteza.* Polon. *Koreczka, lubek.* Vngar *Havatska, héatska.* Angl. *Litle thinne barke.*] Col. lib. 12. c. 47: Tum resolutis corticulis eximimus eum.

Corticōsus, a, um, Corticibus plenus. [φλοιώδης. Gall. *Plein d'escorces, ayant plusieurs grosses escorces.* Ital. *Scorzoso, pieno di corteza.* Germ. Rindechtig/das allenthalben viel Rinden hat. Hisp. *Lleno de corteza.* Polon. *Lubiasty powlieczony lubem.* Vng *Haias, héias.* Ang *Full of barke or that hath thick barke.*] Plin. lib. 12. cap. 14. Quod in arbore hæsit, ferro depectitur, ideò corticosum.

Corticātus, a, um, [λεπυδωτός. Gall. *Qui a escorse.* Ital. *Che a scorza.* German. Das rinden hat. Hispan. *Cosa que tiene corteza.* Polon. *Kora obrosły.* Vngar. *Haias héjas.* Angl. *That hath barke or is covered with barke.*] Quod corticem habet. Colum. libro 12. capite 23: Pix corticata appellatur, qua utuntur ad condituras Allobroges.

Cortes, Sunt villarum intra maceriam spatia. [Polon. *Chojnik.* Vngar. *Falu farampé san vekeszen belöl valo hely.*] Varr. de Re rustic. Nec minus & à pabulo quum redierint anseres, sues, porci in corte exteriore. Idem de vitâ pop. Rom. Aestivo tempore in propatulo, rure in corte cœnitabant. Ex Nonio.

Cortină, multa significat. Nam cortinæ sunt vasa in quibus pigmenta coloresque coquuntur, quibus lanæ intinguntur & vellera pinguntur immersa. [Χαλκεῖον βαφικόν. Gall. *Chaudiere d'vn teinturier.* Ital. *Tinaccio, ò caldaia de tintori.* German. Farbkessel. Belg. Verwers ketel. Hispan. *Tina de tintor.* Vngar. *Festék föző edény.*] Plin. lib. 25. cap. 6. Fit etiam apud infectores, ut flore nigro, qui adhærescit æreis cortinis. ¶ Servius autem in illud. Virgil. 6. Aeneid. neque te Phœbi cortina fefellit. Cortinam interpretatur tripodem Apollinis, unde oracula reddebantur, vel quòd Apollinis tripus corio pythonis serpentis tectus esset, vel quòd certa illic responsa funderentur, quasi Certina: vel quod illic cor vatis teneretur. Illic enim raptæ Phœbades vaticinabantur. Hæ alio nomine Delphicæ dicebantur, quod in eum potissimum usum fierent, ut Apollini dicarentur. Plin. lib. 34. cap. 3: Ex ære factitavêre & cortinas tripodum, nomine Delphicas, quoniam donis maximè Apollinis Delphici dicabantur. ¶ Cato Cortinam plumbeam accipit, pro vase, quo oleum fluit, quum in torculari à factoribus premitur. Ait enim, Cortinam plumbeam in lacum ponito, quo oleum fluat. ¶ Item Cortinæ dicuntur aulea & vela ad locum aliquem contegendum. [Παραπετάσματα. Gall. *Courtine.* Ital. *Cortina.* Germ. Ein Betg. Belg. Gordijne. Polon. *Koldra.* Vng. *Kárpit.*] Vnde Hieronym. in Exod. Decem cortinas facito de bysso retorta. Hæc etiam Velaria à velis dicta sunt. Nam velum, plagæ, & stragula idem significant. ¶ Item locus velatus in theatro, ex quo egrediuntur histriones & mimi, Cortina dicitur. Virg. - magni cortina theatri.

Cortīnālis, à cortinâ, sumitur pro loco in quo sunt Cortinæ, hoc est, vasa quibus sapa decoquitur. [Vnga. *Ser fözőház.*] Colum. lib. 1. cap. 16: Cortinale quo defrutum fiat, nec angustum, nec obscurum sit, ut sine incommodo minister qui sapam decoquit, versari possit.

Cortinipŏtens, Nomen antiquâ poëtarum licentiâ confictum. Lucil. Hùnccine ego unquam Hyacinthi hominem cortinipotentis

potentis deliciis contendi? Ejusmodi sunt Reciprocornis, Cervicervicus.

Cortinon Gramen est, (sive ut alii malunt) semen raphani.

Cŏrūsco, scas, coruscare, Splendere: & propriè cœli est, quum in eo ignis ostenditur sine tonitru. [ברק *barak*, ἀστράπτειν, σέλάζειν. Gall. *Esclairer, resplendir*. Ital. *Risplendere, à guisa di baleno*. Germ. Scheinen und glitzern / blitzen. Hispan. *Resplandecer*. Polon. *Bliskam sie, lsnie sie*. Vngar. *Villámlok (avagy) villámlom, villámom*. Angl. *To blister or shyne*.] Cicer. 3. de Orat. Flamma inter nubes coruscat, cælum tonitru contremuit. Virg. 4. Georg. --elucent aliæ, & fulgore coruscant. ¶ Interdum accipitur pro vibrare: habetque accusativum adjunctum: ut Coruscare gladium vel hastam. [Angl. *To brandish and shake a sworde*.] Virgil. 10. Aeneid. Talia vociferans sequitur, hastamque coruscat. Idem 12. Aen. --oditque moras, hastamque coruscat. ¶ Interdum absolutè pro vibrari & concuti. Iuven. Satyr. 3. --longa coruscat Sarraco veniente abies.

Cŏrūscāmĕn, ἀστραπή Coruscatio [Vngar. *Villámás*.] Apuleius de Deo Socratis: Veluti in arctissimis tenebris rapacissimo coruscamine.

Cŏrūscŭs, a, um, Resplendens, micans. [נגה *noghah* מופיע *mophiah*, ἀστράπτων, σπαρτός. Gall. *Resplendissant*. Ital. *Risplendente*. German. Scheinend / glitzerend / glissend. Hisp. *Cosa que resplandece*. Pol. *Lsniacie sie, bliskajaci sie*. Vngar. *Villámo*. Ang. *That glittereth or shyneth*.] Virgilius 2. Aeneid. --stat ferri acies mucrone corusco. ¶ Ignis coruscus, Horatius 1. Carm. Ode 34. ¶ Auro coruscus, Virgil. 9. Aeneid. ¶ Radii corusci, Ovid. 5. Metamorphos. ¶ Sylvæ coruscæ: hoc est, crispæ, vel crispantes. Virg. 11. Aeneid. --tum sylvis scena coruscis Desuper.

Cōrvŭs, Nota avis, omnium nigerrima. [ערב *horeb* κόραξ. Gall. *Corbeau*. Ital. *Corvo*. German. Ein Rapp. Belg. Een rave. Hispan. *Cuervo*. Polon. *Kruk*. Vngar. *Hollo*. Ang. *A raven*.] Cicer. 1. de Nat. Deor. Milvo est quoddam bellum quasi naturale cum corvis. Idem 1. de Divin. Quid augur? cur à dextrâ corvus, à sinistrâ corvis faciat ratum? Græcis κόραξ dicitur: quo verbo aliquando & Latini utuntur. Cicero: Quare coracem illum vestrum patiamur nos quidem pullos suos excludere. ¶ Abi ad corvos, βάλλ' ἐς κόρακας, perinde valet quasi dicas, Abi in malam rem atque exitium. Aristiphan. in Nubib. ¶ Corvus albus, κόραξ λευκός, de raro inventu dicitur. Iuvenal. --corvo quoque rarior albo. Amm. in Epigram. Θᾶττον ἔην λευκοὺς κόρακας, πτηνάς τε χελώνας Εὑρεῖν. id est, Aut albus corvus priùs, aut testudo volucris Invenietur. ¶ Corvi lusciniis honoratiores, κόρακες ἀηδόνων αἰδημονέστεροι. Quum indocti doctis præferuntur, improbi probis, blaterones eloquentibus, rapaces & furaces cordatis ac integris viris. Aut quum plus tribuitur improbitati & audaciæ, quàm eruditioni & sapientiæ. ¶ Corvus serpentem, κόραξ τὸν ὄφιν, ubi quis suo ipsius invento perit. Sumptum ex apologo quodam Aesopi. Corvus esuriens, serpentem in aprico dormientem conspicatus, rapuit, à quo morsus periit. ¶ Corvos sequi, proverbialiter dicitur de eo qui nullum certum vitæ genus ingressus est. Cujus proverbij origo inde sumpta, quòd corvi instabiles sint, & huc illucque transvolent, & jam in arboribus, jam in palustrib. & aquaticis considant. Pers. Satyr. 3: An passim sequeris corvos, testâque lutoque, Securus quo pes ferat atque ex tempore vivis. ¶ Corvinus, quod est à corvo, ut, Rostrum corvinū, adeps corvinus: vel quod est nigri coloris tanquam corvus. ¶ Corvus est etiam piscis marinus, corporis formâ milvo pisci similis, aculeorum, pinnarumque magnitudine discrepans: cujus dorsum ex cæruleo nigricat, latera rubescunt, cùm venter sit lactei coloris. De eo Athen. lib. 8. Plin. lib. 32. c. ult. ubi à Coracino distinguit.

Cōrycæi, per æ diphthongum. [מרגלים *meraghghelîm* תר *tar*. κωρυκαῖοι. Gall. *Espions, gens curieux*. Ital. *Spie, curiosi*. Germ. Die Außspäher. Belg. Een Luysteraer / verspier. Hispan. *Los assechadores ò espias*. Polon. *Spiegierze*. Vnga. *Alattomban valo czirkálo kémék*. Ang. *Espiers*.] Dicuntur exploratores. Cic. ad Attic. Omnes enim Corycæi subauscultare videntur quod loquor: nam tota Coryci montis Asiatici, seu (ut quidam dicunt) promontorii in Cretâ præternavigatio montibus plena fuit, qui dispersi per portus ad mercatores furtim accedebant, & subauscultabant quid rerum ferrent, quò navigarent, ut postea discedentes adorirentur, ac diriperent. Ex quo factum est ut omnes curiosi secreta auscultantes, Corycæi dicerentur: & in proverbium cesserit: Huc Corycæus auscultavit, τοῦτο κωρυκαῖος ἠκροάσατο: quod de eo dici solet, cujus consilia secreta patefacta sunt.

Cōrycīum, n. s. [κωρύκιον, θυλάκιον. Gall. *Bourse, besace*. Ital. *Bolgia, bisaccia*. Germ. Ein bulgen / wie es die Reuter an den sattelbogen hencken / und gelt oder anders darin führen. Hispan. *Curron ò talega*. Polon. *Tasteczka, torba, szablatura*. Vngar. *Turba, táska*. Ang. *A bougett a bagge*.] Diminutivū est à κώρυκος, quod significat peram qua equites utuntur ad circunferendum viaticum, vel aliud quidvis, vel etiam panarion quod & θυλάκιον Græci appellant, vel rete capiens panem, φάγημα, Suidas.

Cŏrydălŭs. [κορυδαλός. Gall. *Alouette*. Ital. *Lodola*. German. Ein lerch. Hispan. *Cogujada*. Polon. *Skowronek*. Vng. *Pacsirta, pacsr*. Ang. *A larke*.] Avis est habens in vertice pennas aliquot erectas, quæ coni galeæ speciem præbent. Vnde & nomen accepit: nam κόρυς galeam significat. Latini Galeriam appellant. ¶ Oportet omnibus corydalis cristam inesse, πάσησι κορυδαλλοῖσι χρὴ λόφον ἐγγενέσθαι. Citatur ex Simonide, & usurpatur aliquoties à Plutarcho, nominatim in vitâ Timoleontis in hunc sensum: Nullum esse mortalis ingenium, cui non sit vitium aliquod admixtum.

Corydilis, Salsamentarii piscis genus, quod nos *Cordylam* vocamus, Græci κορυδαλίδα καὶ ὀρυκτόν.

Cŏrўlŭs, f. s. [κόρυλος, ἡρακλεωτική, sive ποντική. Gall. *Couldrier, noisillier, avelanier*. Ital. *Cicciolare*. German. Haselstaud / oder Haselnuß. Belg. Haselaer / haselnoteboom. Hispan. *Avellano, arbol conocido*. Polon. *Leszczina*. Vngar. *Mogyoró fa*. Angl. *An hasellnutte or filberd tree*.] Arbor & fructus à nostris *avellana* dicitur. Virgil. 2. Georg. Plantis eduræ coryli nascuntur. Idem eodem lib. --duræ coryli. duras autem dixit, non ad lignum, sed ad fructum earum referens. Servius.

Cŏlūrnŭs, a, um, ut Colurna opera, ex corylo arbore facta. [Vng. *Mogyoro fabol csinalt*.] Vide supra suo loco.

Cŏrўlētum, n. s. Locus est frequentibus corylis consitus. [τόπος ἡρακλεωτικαῖς καρύαις πεφυτευμένος, ὁ λεπτοκαρυών, ῶνος. Gall. *Vne couldroye, vn lieu complanté de couldres*. Ital. *Luoco piantato de nicciolari*. German. Ein ort da viel haselstauden sind. Hisp. *Avellanedo, lugar de avellanos*. Polon. *Lassek leszczyny*. Vngar. *Mogyorós*. Angl. *A place where many hasell trees groweth*.] Ovid. 2. Fast. Illa modò in sylvis inter Coryleta jacebat.

Cŏrўmbī, m. s. [פרט *perêt*. κόρυμβοι. Gall. *Grains semblables à raisins, comme ceux d'vn lierre & semblables*. Ital. *Cocciole d'ellera*. Germ. Ebhewbeer. Hisp. *Vvas de yedra*. Angl. *Berries of ivie, or other like*.] Vvæ hederarum quibus coronabatur Bacchus. Tibullus: Sed varii flores, & frons redimita corymbis. Plin. lib. 15. cap. 34, de hederâ loquens: Racemis in orbem circumactis, qui vocantur Corymbi. ¶ Est etiam Corymbus fructus chrysocomæ, sive chrysitidis herbæ, & aliarum, quæ uvas ferūt hederaceis similes. Plin. lib. 2. cap. 8: Chrysocome, sive Chrysitis, non habet Latinam appellationem: palmi altitudine est, comantibus fulgore auri corymbis, radice nigrâ. ¶ Meos corymbos necto, τοὺς ἐμοὺς κορύμβους πλέκω. Vbi quis respondet, quod nihil pertineat ad interrogata. [Vngar. *Borostyan szöl, (avagy) fon*.

Cŏlўmbĭtĕr, [κορυμβοφόρος. Gall. *Qui porte grains semblables à raisins comme lierre*. Ital. *che produce tal chocciole*. German. Das Ebhewbeere oder treüble tregt. Hispan. *Que traera razimos de la yedra*. Vng. *Borostyán magés formhordozo*. Ang. *That beareth berres like yvie*.] Qui fert corymbos, sive hederā. Ovidius: Festa corymbiferi celebrabat Græcia Bacchi.

Cŏrўmbĭum, bii, n. s. Redimiculum muliebrium comarum, ut crobylus virorum, scorpius puerorum, à Grammaticis Græcis implicatio comarum, in acutum desinens explicatur. Petronius: Corymbioq; dominæ pueri adornat caput.

Cŏrўmbĭă, æ, f. p. Ferulæ caulis decoctus, muriaque & melle conditus. Plin. lib. 19. cap. 9: Semen ferulæ in Italiâ cibus est: conditur quippe, duratque in urceis vel anni spacio. Duo ca genera: caules & racemi. Corymbiam hanc vocant, corymbosq; quos condiunt.

Cŏrўmbĭŏn, κορύμβιον. Herba est, quam Dioscorides λυχνίδα στεφανωτικήν, hoc est Lychnidem coronariam appellat.

Cōrўmbĭtēs, κορυμβίτης, Tithymalli species, aliàs πλατύφυλλος vocata, à foliorum latitudine. Pisces necat, alvum solvi radice, vel foliis, vel succo. Plin. lib. 26. cap. 8.

Cŏrўphæŭs, m. f. Dux, cujusque rei caput & princeps. [κορυφαῖος. Gall. *Le chef & le premier, le principal & le plus excellent de autres*. Ital. *Primo più degno in ogni ordine*. Germ. Der oberist und fürnembst in einem handel / ein rädlinführer. Belg. Een Overster. Hispan. *Lo primero è mas degno en todo orden*. Polon. *Wodz, rey wioda*. Vnga. *Fö vezér, fejedelem, hyndgad*. Angl. *The chief or principall in any thing*.] παρὰ τὴν κορυφήν: hoc est, à vertice capitis. Cic. 1. de Nat. deor. Zenonem, quem Philo noster Coryphæum appellare Epicureorum solebat, quùm Athenis essem, audiebam frequenter.

Gorythia, quæ & Colycia, Ex genere muricum sunt, æquè turbinata, sed multò minora, oris halitui conservando in primis idonea. Author Plin. lib. 32. c. 7.

Cōrўtŭs, [אשפה *aschphah*. γωρυτός, τοξοθήκη. Gal. *Carquois à mettre des flesches*. Ital. *Carcasso de saetto, turcasso*. German. Ein kocher. Belg. Den koker / oft de custode van den boghe. Hisp. *Carcax ò goldre de flechas*. Polon. *Saidak, tulec*. Vngar. *Tegez, íy tegez*. Ang. *A bowe or arrow case*.] Est theca arcuum, sive sagittarum, quamvis sagittarum propriè dicatur Pharethra. Stat. libro nono Thebaid. cœlestibus implet Coryton telis. Virgilius libro 10. Aeneid. Corytique leves humeris, & lethifer arcus. Apud Græcos scribitur per γ, γωρυτός, ut videre est apud Homer. Ὀδυσσ. φ.

Cŏrўză, f. p. [κόρυζα. Gall. *Rhume, catarre, descende d'humeurs*. Ital. *Catarro, discesa d'humori*. German. Der Pfnüsel. Hisp. *Romadizo*. Pol. *Sapka, katarka*. Vnga. *Natha*. Angl. *A murre or distillation of the brayne*.] Corruptæ & fœtidæ naturæ defluxio, nares obturans, & vocem obtundens: quam Latini Gravedinem appellant. Celsus libro 4. cap. 6: Gravedo nares claudit, vocem obtundit, tussim siccam movet, sub eâdem salsa est saliva: sonant aures, venæ moventur in capite, turbida urina est. Hæc omnia κορύζας Hippocrates appellat: nunc apud Græcos in gravedine hoc nomen servatur.

Cōs, cotis, f. t. Lapis quo cultri acuuntur. [ἀκόνη. Gall. *Queux, vne pierre à aiguiser cousteaux ou telles choses*. Ital. *Cote*. Germ. Ein Wetzstein,

Wetzstein. Belg. Een Wetsteen. Hispan. *Piedra para aguzar herramientas, aguzadera.* Polon. *Osla.* Vngar. *Fen kö, basza kö.* Ang. *A whetstone.*] Liv. 1. ab Vrbe: Atqui hoc animo agitavi, *inquit*, te novaculâ cotem discussurum. Hinc Cotes, sive Aconas olearias & aquaticas dicimus, quòd illas ad ferrum acuendum oleo, has aquâ madefaciamus. ¶ Cotem alis, ἀκόνην σιτίζεις. Dicitur in homines edaces plurimiq; cibi, qui nihilo tamen habitiores reddantur. Nam in cotis macilentiam hodiè vulgo jactatur adagium, quum ajunt, tam pinguem, quàm cotem macilentum quempiam esse significantes.

Cōtĭcŭlă, f.p. diminutivum à Cote. [βάσανος. Gall. *Pierre de touche, pierre d'toucher & esprouuer l'or.* Ital. *Pietra del tocco per far saggio del' oro.* German. Ein wetzsteinlin: item ein polliersteín. Hisp. *El toq ue de la plata ò dell oro.* Polon. *Osselka.* Vngar. *Fen kövecske.* Angl. *A touch stone to trie gold.*] Plinius libro decimo tertio, capite 9: Contraque suffusiones oculorum cum lacte in coticulis teritur. ¶ Accipitur item pro lapide, quo fit auri vel argenti experimentum, qui alio modo Index, vel lapis Lydius vocatur. Modicus est, & rarò quaternas uncias lõgitudinis, binasq; latitudinis excedens. Plin lib. 33. cap. 8.

Cōtārĭă, æ, f.p. Locus unde eruuntur cotes. [τόπος ἀφ' ὧ αἱ ἀκόναι ἐξορύττονται. Gall. *Vne carriere dont on tire les queux à aiguiser.* Ital *Luogo donde si cauano le coti.* German. Ein ort da man die wetzstein grabt/oder außbricht. Hispa. *Lugar donde se sacan las aguzaderas.* Polon. *Miesce gdzie wilamuia osly.* Vngar. *Fen kö bánya, kasza kö bánya.* Angl. *A quarrie where whit stones or taken out.*] Alphenus l. Cæsar. ff. de public. Cæsar, quum insulæ Cretæ cotarias locaret, legem ita dixerat, Nequis præter redemptorem, post Idus Martias, cotem ex insulâ Cretâ fodito, néve eximito, néve avellito.

Coscinomantia, æ, κοσκινομαντεία, Divinationis genus, quod fit per cribrum.

Cōsmētă, Cosmicus. Vide Cosmus.

Cōsmitto, Pro committo, m literam in s vertentes, veteres dixêre, teste Festo.

Cosmŏgrăphĭă, f.p. [κοσμογραφία. German. Weltbeschreibung. Polon. *Opisanie swiata.* Vngar *Világnak irasáról valo tudomány.* Ang. *The description of the world.*] Mundi descriptio. Differt autem à Geographiâ, tãquam totum à parte. Geographi enim solius terræ situm describunt, præcipuasq; ejus regiones fluminibus & montibus distinguunt: Cosmographi autem, Mundi totius tàm elementaris, quàm ætherii cognitionem inquirunt, terræq; situm non fluviis aut montibus, sed cœlestibus circulis discriminant.

Cōsmētă, [κοσμητής. Gall. *Chambrier, valet de chambre.* Ital. *Cameriere che ha cura d' ornare il padrone.* Germanicè, Ein zierer oder zieretin in einem Hauß. Hispanicè, *Camerero que afeyta el sennor o sennora.* Polon. *Komornik chtoriec ktori pana vbiera, ten ktoridom chedozi.* Vng. *Ruha tisztitó szé pögetö inas.* Angl. *The boye or vallet of the chamber.*] Ornator, servus in familiâ, cui dominæ dominive exornandi cura incumbit Iuven Satyr. 6: ponunt Cosmetæ tunicas, tardè venisse Liburnus Dicitur

Cōsmĭcŭs, adjectivum. [κοσμικός. Polon. *Swiecki.* Vngar. *Vilagi.*] Idem quod Mundanus. Martial. lib. 7: Cosmicus esse tibi Semproni Tucca videris: Cosmica Semproni tàm mala quam bona sunt.

Cōsses, à Plin. vocantur vermiculi in ligno nascentes, libro 30. cap. 13. quos aliis in locis *Cossos* vocat. Cosses (*inquit*) qui in ligno nascuntur, sanant ulcera omnia. Vide Cossus.

Cōssŭs, m.s. Vermis in ligno editus, qui apud Phryges, & in Ponto pro delicatissimo cibo sumitur. [עש *hasch.* ὁ σηρεύς, σκώληξ ξυλοφάγος. Gall *Vn ver qui s'engendre dans le bois & qui le ronge.* Ital. *Verme che rode il legno, tarlo.* German. Ein gattung der Würm oder maden/die in dem Holtz wachsen. Hispan. *El gusano que roe la madera.* Vng. *Szú faba termö férög.*] Plin. lib 17: Prægrandes roborum vermes delicatiore sunt in cibo (cossos vocant) atque etiam farina saginati. Idem lib. 11. cap. 33: Nec enim cossi tantùm in eo, sed etiã tabani ex eo nascuntur. A' similitudine horum vermium homines rugosi corporis, ab antiquis Cossi dicti sunt: unde & Cossutiorum familia apud Romanos dicta est, ex qua fuit Cossutia uxor Cæsaris, cujus meminit Sueton. in vitâ ejus. Similiter & Cossuvii, & Cossuviani.

Cōssūtĭī, Vide Cossus.

Cōstæ, arum, f.p. sunt ossa illa spinæ cohærentia, intestinaque suo complexu coërcentia. [צלע *tselah.* πλευραί. Gal. *Costes.* Ital. *Coste.* Germ. Ein Ripp. Belg Een Ribbe. Hisp. *Las costillas.* Pol. *Zibbro.* Vnga. *Oldal tsont.* Angl. *The ribbes.*] Virg. 3. Georg Et pedibus subigit terram: fricat arbore costas.

Cōstātŭs, a, um, adject. πλευρωτός, ut Costatum corpus. Varro 2. de Re rust. 5: Corpore amplo, bene costato, latis humeris, bonis clunibus, &c. De pecudibus.

Cōstŭs, fœminini generis sive Costum ueut. [κόστος Dioscoridi, κοστάριον Straboni. Gall. *Herbe nommee de quelques vns du Cost, ou du coq & d' autres pouvrete* Ital. *Costa herba.* German. Ein wolgeschmackts Wurtz auß Arabia/India vnd Syria. Hisp. *El costo specia olorosa.* Polon. Wonni korzonek z Arabij z India, y z Syrij.] Frutex est exiguus in Arabiâ, Indiâ, & Syriâ nascens, radicem ferens eximii odoris, quam non secus ac thus diis suis adolebat antiquitas. Plin. lib. 12. cap. 12: Radix costi gustu fervens, odore eximio, frutice aliàs inutili.

Cōtārĭa, sive Cotoria, Vide Cos.

Cōthurnŭs, m.s. [κόθορνος. Gall. *Vn certain brodequin ou chaussure ancienne.* Ital. *Bozarchino coturn.* German. Stiffel biß an die halben waden. Belg. Borsteken. Hispan. *Borzegui.* Polon. *Pulbotek, Trzewia.* Vngar. *Tsizma, paputs.* Ang. *A kind of buskins whiche came ouer the calf of the legge.*] Calciamenti genus erat subere sublevatum, quo Tragœdiarum actores in scenâ utebantur, ut proceriores viderentur. Erat autem calciamentum ἀμφοτεροδέξιον: hoc est, tàm dextro, quàm sinistro pedi conveniens, & de suris solet religari. Vnde illud apud Virgilium 1. Aeneid. Purpureoque altè suras vincêre cothurno. ¶ Potest etiam hoc nomine appellari hoc calceamenti genus subere suffultum, quo in Italiâ mulieres hodie utuntur, ut Heroidum illam proceritatem videantur referre, cujus meminit Iuvenalis: - si breve parvi Sortita est lateris spatium, breviorque videtur Virgine Pygmæâ nullis adjuta cothurnis. ¶ Aliquando pro sublimiori dicendi genere. Virgil. Eclog. 8. Sola Sophocleo tua carmina digna cothurno.

Cōthurnātŭs, ta, tum, adject. [ὁ κόθορνον ὑποδεδεμένος. Vngar. *Tsizmas, paputsos.*] Martialis: Grande cothurnati pone Maronis opus.

Cōtĭcŭlă, Vide Cos.

Cōtīdĭē, Vide Quotidie.

Cōtĭnŭs, κότινος, Oleastri genus, quo Olympionicæ coronabantur. Aristoteles Philostephanon appellat. ¶ Est & frutex hoc nomine in Apennino: ad lineamenta modò, conchilii colore insignis. Authore Plin. lib. 16. c. 18.

Cōtōnĕă, neæ, f. p. à Venetis dicta fuit herba quam Galli *Halum* appellant, similis cunilæ bubulæ, tota odorata, capitula habens thymi, dulcis alioqui & sitim sedans. Vide Plin. lib. 26. cap. 7. σύμφυτον πετραῖον.

Cōtōnĕum, nei, n.s [κυδώνιον Gall. *Pome de coing, vn coing.* Ital. *Pomo cotogno.* German. Kütten Hispan. *Membrillo.* Polon. *Pigwa.* Vngar. *Bisalma.* Ang. *A quince peare.*] Mali genus, primùm è Cydone Cretæ urbe advectum: unde & *Cydonium* à Græcis appellatur: nam Cotoneorum nomen à Catone primùm profectum putatur. Ejus varia sunt genera. Quædam enim incisuris distinguuntur, colore ad aurum inclinato: unde & Chrysomela dicuntur Alia candidiora, præstantissimi odoris, Nostratia cognominata. Sunt & Neapolitana, & minora ex eodem genere Struthea, serotini proventus, sed odoratiora. Sunt & præcocia, mustea: item sylvestria minora, sed à strutheis odoratissima. Hæc Plin lib. 15. cap. 11.

Cōttăbŭs, bi. [κότταβος. German Der thon/widerklang oder widerhall eines streichs.] Aenea phiala, quam peracto convivio mensæ imponere solebant vino plenam: deinde in minora pocula ab alto miscẽtes, sonum edere: qui, si illisu majore ederetur, ab amasiis amari se augurabantur. ¶ Accipitur & pro ipso sono, qui hoc pacto edebatur. Vnde κοτταβίζειν verbum Græci usurparunt, pro eo quod est sonum hujusmodi edere: & κοττάβισις, pro ludi genere: item κοττάβεια, præmia victori hujus ludi dari solita, quæ teste Athenæo, fuerunt πυραμοῦντες: hoc est, triticeæ placentulæ & sesamineæ. Aristophanes quoque qui hoc genere ludi se recreabant, μεθυσοκοττάβους appellavit: quòd vix aliter quàm vino madẽtes id agerent. Plaut. in Trin. Cottabum videtur appellare sonum flagrorum, qui inter verberandum redditur. Cavesis (*inquit*) ne cottabi bubuli crebri in te crepent.

Cōttănă, κόττανα, Ficus exiguæ, verùm jucundissimo sapore, Syriæ peculiares. Plinius libro 14. capite 5. Scribitur & Cotona vel Coctona, sive Cottona: aut, ut alii volunt, Cotana vel Coctana.

Cōturnix, Avis advena, terrestris magis quàm sublimis: nostri *Qualeam* dicunt [שלו *schelav.* ὄρτυξ. Hisp. *Vne caille.* Ital. *Starna, coturnice.* German. Ein Wachtel Belg Quackel Hispan. *Codorniz* Polon *Przepiorka.* Vngar. *Fur.* Ang. *A quaile bird.*] De hujus avis consideratione plurima cognitu dignissima tradit Plin. lib. 10. cap. 23: Coturnices (*inquit*) semper antè veniunt, quàm grues: parva avis: & quum ad nos advolat terrestris magis, quàm sublimis. Advolant non sine periculo navigantium, quippe velis sæpè insident, & hoc semper noctu, merguntque navigia. Iter est his per hospitia certa: Austro non volant, humido scilicet & graviore vento, aurâ tamen vehi volunt, propter pondus corporeum, viresque parvas. Hinc volantium illa conquestio, labore expressa. Aquilone itaque maximè volant, Ortygometra duce. Primam earum appropinquantem terræ accipiter rapit. Reliqua vide apud Plinium.

Cōtўlă, læ, f.p. [κοτύλη. Vngar *Iteze.*] Mensuræ genus, quod alio nomine Hermina dicitur, continens dimidium sextarii. ¶ In ossibus item Cotylæ dicuntur, quæ & Cotyledones: hoc est, cava quædam acetabula, quibus aliorum ossium capita inseruntur: cujusmodi sunt in coxendicibus, ossium femoris capita excipienta. ¶ Accipitur & pro concavi vasis genere, cujusmodi Diogenem usum fuisse docet Laërtius, antequam puerum ex concavâ manus volâ bibentem vidisset. ¶ Accipitur & pro ludi genere, in quo quis reductas in tergum manus conjungebat, stringebatq;: alterique impositis in ea genibus, tollebatur, suis manibus oculos gestantis obtegens. Ad hunc igitur modum gestans, ἐν κοτύλῃ gestari dicebant.

Cōtўlēdōn, [κοτυληδών. Gall. *Herbe vulgairement appellee Vmbilicus Veneris.* Ital. *Cupertoncole.* German. Nabelkraut. Hisp. & Lusitan. *Scudetes, cucillos,* Polon. *Psirumien.* Ang. *An hearbe common-*

commonlie called umbilicus veneris.] Herbæ genus est, quæ teste Ruellio, *Vmbilicus veneris* à Romanis dicitur: quod nomen etiam hodie servant Officinæ. Cotyledonem autem Græci putantur appellasse, propter figuram folii in acetabuli formam tornati, & modicè concavi. ¶ Cotyledones item in mulieribus appellantur ora vasorum in uterum desinentia, per quæ sanguinis redundantia singulis mensibus, ex omni corpore in uterum derivatur, & per quæ semen alimentum ad se attrahit.

Cŏvīnŭs, m.f. [[illegible]. Gall. *Vn chariot de guerre armé & garni de graes trenchans & cousteaux pour mettre en pieces ceux qu'il recontre.* Ital. *Carretta, carro de guerra armato per conquassare un' essercito.* German. Ein Karch ob dem man streitet / Kriegswagen / Heerwagen. Hispan. *Vn genero de carro de guerra.* Polon. *Woz w ienni, sktorego, meda y francuz wie byali sie.* Vngar. *Kaszás szekér.* Ang. *A kind of warre chariot armed and garnished with pikes or such sharpe instrumentes.*] Vehiculi falcati genus fuit, quo Britanni & Galli in prælils utebātur. Pompon. Mela: Dimicant non equitatu modò aut pedite, verùm & bigis, & curribus Gallicè armati: Covinos vocāt, quorum falcatis axibus utuntur. ¶ Inde Covinarius dicitur auriga, qui covinum regit, aut qui ex covino pugnat. [illegible]. Tacitus in vitâ Agricol. Media campi covinarius & eques strepitu ac discursu complebat.

Cŏŭrmī, Potus ex maceratis & coctis frugibus; fortasse is, quē vulgò hodie *Cervisiam* vocant.

Cōŭs, Græcè κῷος, Latinè Senio, numerus est in talo, Cani cōtrarius, qui & Venus dicitur: quem qui jecisset, sex lucrifaciebat, qui verò Canem, nummum unum addebat: unde etiam Damnosa canicula à Poëtis vocatur.

Cōxă, & Cōxendīx, pro eodem accipiuntur. [שוק *schôk.* ἰσχίον. Gall. *La hanche ou la cuisse.* Ital. *Coscia.* German. Hufft. Belg. De hupe. Hispan. *La pierna, ò nalga, ò anca.* Polon. *Hudziecz.* Vngar. *Tsipöcsont.* Ang. *The hippe or huckle bone, the haunche.*] Sunt enim Coxendices, sive Coxæ, ossa duo, sacro ossi utrinq; astricta, cavaque quædam habentia acetabula, quibus ossium femoris capitula inseruntur. Græcè ἰσχία appellantur: unde Ischiadicus morbus, qui coxendices infestat. Vnde Ischiadici dicuntur è coxendicis laborantes. Plin. lib. 25: Coxendicibus & articulis omnibus cum axungiā utilissima. Cato incantamētum docet ad sanandas coxendices luxas: hoc est, loco suo motas. Suet. de Aug. Coxendice, & femore, & crure sinistro nō perinde valebat, ut sæpè etiam inde claudicaret. Plin. in Epist. Hunc dum sequitur colligitque per læve & lubricum pavimētum, fallente vestigio cecidit, coxamq; fregit: quæ parum aptè collocata, reluctante ætate, malè coiit.

C ante R.

C. R. In notis antiquorum, civis Romanus, C R. Creticus. vel Crispus. C R. contractum. C. R. C. Cujus rei causâ. C. R. C. P. cujus rei causâ promittit. C S. A. Cæsar Augustus. C S. I P. Cæsar Imperator. C. S. S. cum suis servis. C. S. F. L. cum suis filiis. C. S H. cum suis hæredibus. C. S. P. E. cum suâ pecuniâ est. C S I. controversia.

Crābrōnēs Insecta volucria, vespis similia, sed majora. [צרעה *tsirhâh.* [illegible]. Gall. *Freslons, ou froilons, foulons.* Ital. *Calabroni.* German. Ein Hurnauß. Belg. Horselte. Hispan. *Tabarros ò moscardas.* Polon. *Sziersienie.* Vngar. *Lodarás.* Ang. *Hornettes or great waspes.*] Degunt in sylvestrium arborum cavernis: vitā bimatum non transeunt, creantur ex equis. Vide Plin. lib. 11. cap. 22. & lib. 20. cap. 13. & lib. 29. cap. 4. Spicula crabronum, Ovid. 11. Metamorph. Asper crabro, Virgil. 4 Georg. Irritare crabrones, [illegible]. Id dictum est à Plauto in Amphitr. in mulierū ingenium: quibus si iratis repugnes, magis provoces, neque sine tuo malo discedas.

Crāmbē, es, fœm. gen. [κράμβη. Gall. *Vne espece de choux.* Ital. *Specie di cavolo.* German. Kol / kappenköl. Hispan. *Vn genero de berça.* Polon. [illegible]. Vngar. *Káposzta, abaydocz kaposzta.* Ang. *A kind of colewortes.*] Brassicæ species est apud Plin. libro 20. c. 9 amari saporis, tenuioribus foliis & simplicibus, non ingrato gustu, sed quæ recocta fastidium pariat & nauseam. Vnde profectum est proverbium: Crambe recocta mors est. Græcis tamen Crambe generale nomen est, ad ea omnia extensum, quæ Latinis Brassicæ appellatione continentur. Crambe dicta est (ut quidam putant) quasi [illegible], [illegible]: hoc est, ab eo quòd oculorum pupillas obtundat, hebetetque. Vnde & [illegible] ab Atticis appellatur. Quanquam sunt qui vocis hujus etymon ad aliam ejus herbæ naturam malint referre, ut Crambe dicta sit, quasi [illegible], seu potiùs [illegible]: hoc est, quasi crapulæ occurrat, seu resistat. Nam vino adversatur, ut inimica vitibus: unde sumpta in cibis, ebrietatem arcet, & crapulam jam contractam discutit.

Crāmbīŏn, Pituita Diosc. lib. 4. cap. 176.

Cranocolapta, Species phalangi à percutiendo, scalpendoque cornu dicta: qua fama & Picum Martium Græci [illegible] appellarunt. Describitur à Nicandro, phalenæ similis, quæ locustarum sit generis, quæ [illegible] sit dicta: hoc autem phalangium.

Cranium, n.f. [גלגלת *ghulghóleth.* κρανίον. Gall. *Le crane le test.* Ital. *La calvitia del capo.* German. Hirnschal. Belg. Hoofischoetel. Hispan. *Calavera.* Polon. *Lebomarlego.* Vngar. *Agy kaponya.* Ang. *The scull or bare salpe of the head.*] Est calva capitis, & poculi genus, calvæ figuram referens.

Crăpŭlă, Comessatio, ebrietas. [κραιπάλη. Gall. *Yurongnerie, & les inconueniens & les maladies qui en viennent.* Ital. *Crapula* Germ. Das Hauptweh von dem prassen: item, Trunckenheit / fresserey / füllerey. Belg. Hoofdsweere van drincken. Hispan. *Embriaguez.* Polon. *Obzarstwo, bolenie glowy po przepiciu.* Vngar. *Reszeges kedés, tobzódás.* Ang. *Surfetting a disease comming of dronkennesse.*] Cicero 2. Philipp. Edormi crapulam, & exhala. Plin. libro 23. capite primo: Novitium resinatum nulli conducit, capitis dolorem & vertigines facit: ab hoc dicta Crapula est. Vbi hoc videtur innuere, Crapulam dici ἀπὸ τοῦ τὸ κρανίον πάλλειν: hoc est, ab eo quòd caput vertigine concutiat. Aristoteles in Problemat. in eo distinguit Crapulam ab ebrietate, quòd ebrietas unà cum mente adimit & sensum doloris: Crapula verò constante mente caput affligit. ¶ Hinc Acræpala, ἀκραίπαλα, à Græcis vocantur medicamenta, quę crapulæ resistunt: inter quæ numeratur & brassica. Crapula, aliter. Plin. libro. 14. cap. 20: Ratio autem condiendi musta in primo fervore: qui novem diebus ut plurimum peragitur, aspersu picis, ut odor vino contingat, & saporis quædam acumina. Vehementius id fieri arbitrantur crudo flore resinæ, excitarique lenitatem. E' diverso crapulâ compesci feritatem nimiam, frangique virus: aut ubi pigra lenitas torpeat, virus addi. Liguriæ maximè circumpadanisque mustis utilitas discernitur hoc modo: pugnacibus mustis crapulæ plus inditur lenibus parcius. Sunt qui ex utroque condiri velint, &c. Hoc in loco Plinio crapulam vocari quidam putant medicamenta quibus vini lenitas excitatur. Alii verò resinæ florem esse dicunt id quod in resinâ supernatat: quod autem sidit in fundo, crapulam: ut sit crapula velut fex resinæ.

Crāpŭlŏr, aris, d. p. Est cibo & vino se ingurgitare. [סבא *sabá.* κραιπαλᾶν. Gall. *S'enyurer, manger ou boire trop.* Ital. *Troppo empiersi di mangiare ò bere.* Germ. Sich füllen mit fressen vnd sauffen. Hisp. *Embriagarse.* Pol. *Obzeram sie.* Vng. *Reszegeskedem tobzodom.* Ang. *To make himselth dronken, or eat muche.*]

Crās, adverbium temporis, idem significat quòd die proximè futuro: sicut Heri, die proximè elapso. [מחר *machár.* αὔριον. Gall. *Demain.* Ital. *Dimane, domani, domattina.* German. Morgen. Hispan. *Mannana, otro dia.* Polon. *Iutro.* Vngar. *Hónap.* Angl. *To morrow.*] Cicero lib. 12 ad Attic. Scies igitur fortasse cras, ad summum perendie. Horatius: Quid sit futurum cras, fuge quærere. ¶ Accipitur interdum pro nomine substantivo, idemque significat, quod dies crastinus. Persius: Iam cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras. Martialis: Cras te victurum, cras dicis, Posthume, semper: Nescio cras illud, Posthume, quando venit. ¶ Nonnunquam ponitur indefinitè pro quovis tempore futuro. Plaut. in Aulul. Quæ cras veniet, perendie feratur foras.

Crāstĭnŭs, a, num, penult. corr. à Cras fit. [ἐπαύριον. Gall. *De demain.* Ital. *Cosa del giorno seguente.* German. Mornderig. Hisp. *Cosa del dia siguiente.* Polon. *Iutrzeisy.* Vngar. *Hónapi.* Angl. *Pertayning to the morrow.*] sicut ab Heri, Hesternus: ut, Dies crastinus: id est, proximè adveniens. Liv. libro 1, ab Vrbe: Peto, crastino die adeste. Plaut. in Men. Inde usque ad diurnam stellam crastinam potabimus. Hircius Ciceroni: Sed aliquid crastinus dies ad cogitandum nobis daret. Virgil. libro 1. Georg. -- nunquam te crastina fallet Hora, nec insidiis noctis capière serenæ. Cicer. libro 2. de Orat. Post meridiem, si ita vobis est commodum, loquemur aliquid: nisi fortè me in crastinum differre vultis.

Crāstĭnò, adverb. idem quod Cras. [מחר *machár.* αὔριον. Polon. *Iutro.* Vngar. *Hónap.* Ang. *To morrow.*] Gellius: Si dominus messium ad amicos rejecit, crastinò fruges non metentur.

Crăsĭs, κρᾶσις, ut à Medicis accipitur, idem est quod temperamentum: hoc est, proportio quædam primarum qualitatum existentium in elementis, ex quibus corpus mistum est & conflatum. ¶ A' Grammaticis Crasis accipitur pro contractione duarum syllabarum in unam coalescentium: ut τεῖχος, pro τείχεος. Dicta Crasis, ἀπὸ τοῦ κεράννυμι, quod est Misceo, sive tempero.

Crāssāmĕn, Crassamentum, Crassescere, Vide CRASSUS.

Crāssĭvĕnĭum, Aceris arboris genus vilius, à venarum crassitudine dictum. Plin. lib. 16. cap. 15.

Crāssŭs, m. f. spissus, densus, pinguis ac ponderosus. [בריא *bari* שמן *schamén* דשן *daschén* עב *hab.* παχαλέος, παχύς. Gall. *Gros, espez & fourni, gras.* Ital. *Grosso, corpulento.* German. Dick / groß / feißt. Belg. Dick. Hispan. *Gruesso in espessura.* Polon. *Masny, tlusty.* Vngar. *Temérdok.* Angl. *Fat, fleashie thick, grosse.*] Terent. in Hecyr. Magnus, rubicundus, crispus, crassus, cæsius. Cicer. 1. Tusc. Crassus, & concretus aër. Plin. lib. 11. cap. 38. Animalium fortiora, quibus sanguis crassior. Plaut. in Pseud. Suram ubi aspicias, scias eum posse genere crassas compedes. ¶ Crassâ Minervâ dicitur aliquid fieri, quod inconditius, simpliciùsque, quasiq; indoctius fit, non autem exquisita arte, nec exactissimâ curâ. Horat. 2. Serm. Rusticus, enormis, sapiens, crassâque Minervâ.

Crāssāmĕn, inis, n.t. à crassus, Crassitudo. [מעבה *mahabéh* עבי *habi.* πάχος, τὸ παχυμερές. Gall. *Espesseur, une matiere assesse, comme la lie de quelque chose ou la fondrille.* Ital. *Grassume, materia grossa, come la mucilagine di qualche cosa.* German. Ein dicke oder feiste

feiſte matery. Hiſp. *Groſſura.* Polon *Tluſtoſc, miaſsoſc.* Vngar. *Temér dekség zomokság.* Angl. *The thickneſſe or groſneſſe of a thing.*] Colum. lib. 12. cap. 25: Semper requietâ aquâ craſſamẽ aliquod in imo reperitur.

Crăſſămēntum, n. ſ. Craſſities. [מעבה *mehabeh* עבי *habl.* παχύτης. Gall. *Eſpeſſeur. ou groſſeur.* Ital. *Spreſſezza, groſſezza.* Germ. Dicke. Belg. Dicte. Hiſpan. *Groſſura* Polon. *Miaſſoſc.* Vngar. *Temérdekség, zomokság.* Ang. *The thickneſſe or groſneſſe of a thing.*] Gellius: Surculi duo erant tereres, oblonguli, pari craſſamento, ejuſdẽ longitudinis, deraſi, atq; ornati, ſimiles. Sic Columella: Craſſamentum vini fæculenti dixit, & lib. 12. cap. 25: Craſſamen, pro Sedimento.

Crăſsĭtĭēs, f. q. & craſſitudo, vulgò profunditatem vocãt. [מעבה *mehabeh* עבי *habl.* ὄγκωσις, παχύτης. Vngar. *Temeidékség, meyſeg.* Ang. *Groſneſſe, fatneſſe.*] Plin. lib. 11. c. 39: Hippopotami corii craſſitudo talis: ut inde tornentur haſtæ. Cæſar 2. bell. Civil. Craſſitudo parietum quinque pedum.

Crăſſēſcĕrē, Eſt craſſum fieri, pingueſcere. [עבה *habáh* παχύνεσθαι. Gall. *Devenir gras & eſpez s'eſpeſſir, & engroſſer.* Ital *Diventar graſſo, ingraſſare.* German Dick oder feiſt werden. Belg. Dict oft vet worden. Hiſp. *Engroſſarſe.* Polon *Tluſcieje, miaſsyc ſie.* Vng. *Temérdekdeni, meg hizni, pozroboſ. ans* Angl. *To waxe thick, groſſe, fatt or fleaſhie.*] Col. lib. 9. de Turturibus. Nec quia tritico vel aliis frumentis minus craſſeſcant, verùm quod ſemine ejus maximè delectãtur Plin. lib. 2: Qui neq; in nebulam denſetur, nec craſſeſcat in nubes: id eſt, craſſus fiat. Idem lib. 29. cap. 6.

Crāſsē, adverbium. [παχυλῶς Gal. *Eſpeſſement, groſſement, graſſement, lourdement.* Ital. *Spiſſamente, groſſamente, tourdamente.* German. Dick/groblick. Hiſpan. *Con groſſura y eſpeſſura.* Polon. *Grubie miaſsyſie.* Vngar. *..emérdékén.* Angl. *Thick elie, groſſelie, clubbublie brokublie.*] Colum lib. 12. cap. 43: Lata vaſa in modum patinarum fieri jubebat, eaque intrintecus & extinſecus craſsè picari.

Crātægŏnŏn, ſive Cratæogonon: [κραταιόγονον. German. Flöh-kraut: oder wie die Beichten meynen Brenntraut. Vngar. *Kalor.*] Genus Satyrii herbæ, ſemine lini majore, duræ radicis, cortice rubro, ſapore ſubdulci, quod in mõtoſis traditur inveniri. Vide Plin. lib. 27. cap. 8.

Crātĕr, teris, pen. prod. m. t. [אגן *aghgán* גביע *gbiáh.* κρατήρ. Gall. *Vne coupe ou taſſe.* Ital. *Coppa.* Germ. Ein groſſer und weiter Becher/ein Trinckſchal. Belg. Eenen grooten beker. Hiſp. *Gran copa ò pila de tas el agua.* Polon. *Kielich wielky, czaſza.* Vng. *Kupa, pohar talán pohár.* Ang. *A cuppe, a peece to drink in.*] Vaſis genus capacius, quo in libationibus, & ſolenniorib. epulis uti ſolẽt. Virg. 9. Aeneid. Sed magnum metuens ſe poſt cratera tegebat. Idem Ecl. 6: Craterasq; duos ſtatuam tibi pinguis olivi. Idem 6. Aen. Crateras magnos ſtatuunt, & vina coronant. ¶ Ab hujus vaſis ſimilitudine Cratee in monte Aetnâ appellatus eſt foramen illud, per quod ignis evomitur. Ovid. Et pronos currus medio cratere recepit. ¶ Et Crater in fontibus dicitur receptaculum, quod & Labrum dicitur: id quod fiſtulis aqua decurrit. ¶ Velut in Cratere philoteſio, ὥσπερ ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ, proverbialis collatio, qua ſignificabimus, res antea turbulentas componi ſedariq; & priùs inter ſeſe inimicos in gratiã redigi. Dicitur autem crater philoteſius, quem in conviviis porrigunt aliis alii, ceu amicitiæ ſymbolum ac pignus. Vnde etiam eandem vim habebit adagium, ſi Crater philoteſius, κρατὴρ φιλοτήσιος, dicas. ¶ Crater litium ſive malorum, κρατὴρ κακῶν. De re permoleſtâ, ſive de homine litium autore. ¶ Item ſignum cæleſte quod oritur decimo ſexto calendas Martii, veſpere. ¶ Item ſinus in litore Cympano à Miſeno Athenæum uſque extenſus, duobusque penè coeuntibus promonroriis incurvatus: ut eſt autor Strab. lib. 8. ¶ Crater pro vaſe in quo cibus coquitur vel menſæ apponitur. Ovid. 5. Faſt. Nunc dape, nunc poſito menſæ einituère Lyæo: Terra rubens crater, pocula fagus erant. Craterem refert ad dapes, pocula ad Lyæum.

Crătērā, æ, pen. prod. f. p. idem quod Crater. Horat. in Serm. Sive gravis veteri crateræ limus adhæſit.

Crātĕrītēs, Gemma eſt prædurae naturæ, inter chryſolithi & electri colorem. Plin. lib. 37. cap. 10.

Crātērrā, ab antiquis dicta eſt, teſte Nonio, quam nos *Situlam* vocamus. [κάλπη γαυλος. Polon. Wiadro. Vngar. *Kaponya.* Ang. *A buckette to tak, vp water*] Cicero 2. de Natur. deor. In medioq; ſinu fulgẽs craterra relucet. Loquitur de urnâ Aquarii cœleſtis ſyderis.

Crātēs. Eſt rara quædam lignorum, vel viminum, vel etiam ferramentorum connexio. [ταρσός. Gall. *Claye, vne haiſe, vne herſe.* Ital. *Graticcio.* German. Ein hurd/oder gatter. Belg Een horde. Hiſpan *Ei carzo ò coſa aſſi texida.* Pol. *Krata.* Vng. *Roſtély.* Ang. *Watling of houſes, hurdels.*] Plaut. Sub cratim ut jubeas ſeſe ſupponi. Liv. 16. ab Vrb. Ibi mediis ferè caſtris locus eſt conſeptus cratibus, pluteisque, & linteis contextus. Cæſar 7. bell. Gall. Proximam foſſam cratibus conteguntur.

Crātīcŭlā, f. p. à Crates diminut. in qua cibi torrentur. [ἐσχάρα, ἐσχάριον, φρύγετρον. Gall. *Vn gril.* Ital. *La graticolla, gratella.* Germ Ein roſt. Hiſp. *Las parillas.* Pol. *Roſzt.* Vng. *Roſtélyocska.* Ang. *A gridiron to boyle meat on.*] Cato cap. 13: Corium unum, lucernas, craticulas duas. Martial. li. 14: Parva tibi curvâ craticula ſudet oſellâ.

Crātĭtĭūs, a, um, Quod ex cratibus fit: [ταρσώδης. Gall. *Fait en façon de clayes.* Ital. *Coſa fatta di graticcio.* Germ. Das auß hürden oder gättern gemachet wirdt Hiſpan. *Coſa texida como carzo.* Polon. *Kraciaſty.* Vngar. *Roſtélyos.* Ang. *Made lik hurdles or watling wiſe.*] ut Cratitii parietes, qui cratibus inſertis fiebant, ſeu aſſeribus arrectis, tranſverſisq; in modum cratis. Alio nomine vocantur Intergerini, quòd vicinorum cœnacula iis dirimerentur. Vitruv. lib. 2: Cratitii parietes velim ne inventi quidem eſſent. Quantum enim celeritate & loci laxamento proſunt, tantò majori & communi ſunt calamitati, quòd ad incendia, uti faſces, ſint parati.

Crātĭo, tis, tire, Occo. [שדד *ſiddédh.* βωλοκοπεῖν. Gall *Herſer, ou couvrir de clayes.* Ital. *Arpegare.* German. Eggen. Hiſpan. *Ygualar la tierra con carzo.* Polon. *Zawlacʒam.* Vngar. *Baronalok.* Angl. *To harrow, to cover with hurdels.*] Plin. lib. 12. cap. 28. Vtiliſſimum ſimul & herbæ arare, deinde cratire, ſerere florem ex fœnilibus, atque ex præſepibus fœno delapſum ſpargere, priuſquam cratiantur.

Crātīcŭlā, Vide CRATES.

Cratio, Vide CRATES.

Cratos, κράτος, Latinè potentia, robur, imperium, Ariſtot. de Mundo.

Crĕbĕr, crebra, crebrum, Frequens, denſus. [תדיר *tordh* ירוב *tami* רב *rab.* συχνός, πυκνός. Gall. *Dru, frequent, ſouvent venant.* Ital. *Frequente ſpeſſo.* German Embſig/dick. Belg. Beet/dict Hiſp. *Coſa eſpeſſa que muchas vezes ſe haze.* Pol. *Czeſty, gęſty.* Vng. *Gyakor.* Angl. *Thicke, that cometh often.*] Plautus in Amphit. Crebri hoſtes cadunt. Idem in Aul. Crebro ſalicto oppletus locus. Cicer. ad Attic. lib. 14: Et in ſcripto multò eſſem crebrior. Virgil. 3. Georgic. Non tàm creber agens hyemem, ruit æquore turbo.

Crēbrò, adverb. Frequenter. [תמיד *tamídh* ברוב *brób.* συχνῶς. Gall. *Souvent, ſouventes fois.* Ital. *Souvente, ſpeſſe fiate.* Germ. Offt/embſiglich. Hiſpan. *Eſpeſſamente, muchas vezes* Polon. *Czeſto.* Vngar. *Gyakran.* Angl. *Often tymes.*] Plaut. in Trucul. In urbem crebrò cõvenio. Cic. Att lib. 2: Velim obvias mihi literas omnibus de rebus crebrò mittas.

Crēbrĭtĕr, pro Crebró. [Polonicè, *Czeſto.* Vngaricè, *Gyakran.*] Diomedes Grammat. libro tertio: Cùm breviter pugnam intret.

Crēbrĭtās, f. t. Frequentia & ſpiſſitudo. [תדירות *tamídh* ריב *rob.* συχνότης. Gall. *Frequentation, abondance, multitude.* Ital. *Moltitudine, ſpeſſezza.* German. Embſigkeit/dick. Hiſpan. *Aquella eſpeſſura* Polon. *Vſtawicʒ. oſcʒ, czeſtokro.* Vngar. *Gyakorság.* Angl. *Oftenneſſe, thickneſſe in growing or being togeather.*] Cicero ad Attic. lib. 13: Colloqui videbantur in Tuſculano quum eſſem, tanta erat crebritas literarum. Concinnitas, crebritasque ſententiarum, apud eundem de Clar. Orat.

Crēbrēſco, cis, brui, Creber fio, & divulgor. [רב *rob* תדיר *tardidh.* διαφημίζεσθαι Gall. *Eſtre frequent.* Ital. *Eſſere fatto celebre, eſſere divolgato.* German. Zunemmen/berühmpt werden. Hiſpan. *Ser publicado ò divulgado por fama.* Polon. *Slawnim, zie ſtaie, roſſlawiam ſie.* Vngar. *Elhirhedem, hirös neneſié leſzök.* Ang. *To waxe common and often, the miſe to increaſeth more ad more.*] A quo percrebreſco. Plinius Epiſtol. 147: Ille non tollere oculos, non remittere ſtylum, ſed obfirmare animam, auribusque prætenderetum crebreſcere fragor, adventare etiam, &c. Optatæ auræ crebreſcunt, Virgilius 3. Aeneidos. Sermonem crebreſcere. Idem 12. Aeneidos.

Crebriſurus, ſignificat vallum crebris ſuris: hoc eſt, palis munitum. Feſtus.

Crēdo, credis, credidi, creditum, Fidem habeo, fidem adhibeo, fidem tribuo. [האמין *hemin.* πιστεύω. Gallicè, *Croire, avoir foy.* Italicè, *Credere, haver fede.* Germanice, Glauben. Hiſpanicè, *Creer y confiar de otr.* Polonicè, Wierze. Vngaricè, *Hiſzök (avagy) hiſzem.* Anglicè, *To beleue.*] ¶ Et ponitur vel abſolutè. Cicero in Bruto: Audivi equidem iſta de majoribus natu, ſed nunquam ſum adductus ut crederem. ¶ Vel cum accuſativo. Cicero ad Atticum libro 7: Omnia faciliùs credere poſſum, quàm quod ſcribitis. Vel cum accuſativo & dativo. Idem Famil. 13 Hoc mihi ut teſti velim credas. Vel cum dativo ſolo. Idem Famil. 5: Nam ſatis credidit homini prudenti. Virgil. Eclog 2: nimiùm ne crede colori. Vel cum præpoſitione De. Cicero Fam. 3: Bis ad te ſcripſi, me purgans diligenter, te leviter accuſans, in eo quòd de me citò crediſſes. ¶ Aliquando ponitur pro committere, concredere, commendare & fidei alicujus tribuere. [הפקיד *hiphkidh.* παρακατατίθεσθαι. Gallicè, *Commettre & fier à la foy d'aucun.* Italicè, *Commettere alla fede d'alcuno* Germanicè, Bertrawen/auff eines trew unnd glauben ſich verlaſſen. Hiſpan. *Confiar a otro, ò encommendar à la fede alguno.* Polonicè. *Zwierzam ſie.* Vngaricè, *Red bizom.* Ang. *To give to keep, and to truſt.*] Plaut. in Aulul. Vbi is obiit mortem, qui mihi id aurum credidit. Livius 4. ad Herenn. Nam quũ canes funguntur officiis luporum, cuinam præſidio pecuaria credemus? ¶ Et non ſolùm tradere, ſed etiam revelare, ac manifeſtare ſignificat. Lactant. lib. 6: Iudæi quoque, quibus ſolis arcanum Dei creditum fuerat ¶ Interdum Mandare Colum. lib. 2: Vt jam percenſeamus, quot operis in aream perducantur ea, quæ terræ credimus. ¶ Quandoque mutuum dare. [δανείζειν. Gall. *Preſter.* Ital. *Dare in preſtito.* Germ. Außleihen. Hiſpan. *Preſtar.* Vng. *Kölcsöm adok.* Ang. *To lend.*] Martialis:

tialis : Dimidium donare Lino, quàm credere totum Qui mavult, mavult perdere dimidium. ¶ Cum accusativo mediante In, significat Immittere, injicere. Virg. li. 2. Georg. Inq; novos soles audent se gramina tutò Credere. ¶ Interdum ponitur pro Puto ; [חשב *chascháb.* οἴομαι, νομίζω. Gall. *Penser.* Ital. *Pensare.* German. Meynen/dafür halten. Hispan. *Pensar.* Polon. *Mniemam.* Vngar. *Velöm.* Ang. *To iudge or think.*] & hoc vel absolutè Cicer. Famil 8: Tu enim ipse, qui & me, & alios prudentiâ vincis, omnia credo vidisti, nihil omnino te fefellit. Vel sequente Quod, vel Quoniã, vel Quia Idem Fam. 13 : Quod ad te, de decẽ legatis scripsi, parùm intellexisti, credo, quia διὰ σημείων scripseram. ¶ Inter Credere Deo, Credere Deum, & Credere in Deum, Ecclesiastici hoc interesse putant, quòd Credere Deum, est Credere Deum esse : Credere Deo, est Fidem habere Deo, sive verbis ejus : Credere in Deum, est fide bonâ se conjicere in Deum, & in eo spem omnem nostræ salutis repositam habere. Hujus verbi composita sunt Accredo, Concredo, quæ vide suis locis. ¶ Veteres Creduas pro Credas dicebant. Plautus : Ipsus neq amat, nec tu creduas. ¶ Credere propriè is dicitur, qui ita rem alienat, ut dominium transferat : qui enim dominium retinet, alterius fidem non sequitur. Hinc; In creditum ire dicitur, non qui rem suam seu certam speciem vindicat, sed in personam agit, ut sibi satisfiat: unde perptolepsin In creditũ ire, simpliciter pro Credere accipi plerunq; constat l. 2. §. mutui datio, eodem & alibi. Credendi appellatio, Celsus ait, generalis est. Nam cuicunque rei assentimur alienàm fidem secuti, mox recepturi quid ex hoc contractu, credere dicimur. Autor Vlpianus, si cert. petat. Credimus tamen etiam quibus non mutuo damus ut commodatario, depositario, & creditori pignoris. Instit. Quibus modis re cõtra, obl. Gloss. l. si ventri. § in bonis. de Priv. cred. ¶ Credo qui, pro Nimirum qui. Cic. 6. Verr. Pueri aũt Sisennæ, credo qui audivissent, quæ in istum testimonia essent dicta, oculos de isto nunquam dejicere, neque ab argento digitum discedere. Et pro Rosc. Amer. Credo propterea quòd quibus in rebus ipsi interesse nõ possumus, in his operæ nostræ vicaria fides amicorum supponitur. Pro utique.

Crēditūr, impersonale. Cic. pro Sext. Rosc. Tamen non temerè creditur, neque levi conjecturâ res penditur. Plautus Menæch. Neque domi, neq; apud amicam mihi jam quicquam creditur. Terent. in Adelph. Ignotum est, tacitum est, creditum est. Horat. 2. Serm. Pratensibus optima fungis Natura est: aliis malè creditur.

Crēditum, n. f. Quod quãcunq; de causâ debetur: [חוב משכנה *chób maschchenéh* δάνεισμα. Gall. *Vne creance, ce qu' a baille vn creancier, ce qu' on luy doit.* Ital. *Credito.* Germ. Ein schuld. Hispan. *Credito prestado, ò deuda.* Polon. *Dług.* Vngar. *Hitelbe valo adás.* Ang. *Debte, any thing geuinto ones credence.*] ut Publicum creditum apud Quint. li. 5. c. 10. Sen. de benefic lib. 2. Accipiam ergo tanquam creditum, non beneficium.

Crēdĭtŏr, oris, m. t. Cui aliquid quãcunque de causâ debetur. [מלוה *malvéh.* χρήστης, δανειστής. Gall. *Crediteur, creancier.* Ital. *Creditore.* Germ. Dem man etwas zu thun schuldig ist/ein außleiher/borger. Hispan. *Prestador.* Polon. *Ten ktoremu winien iestem, pożyczacz.* Vnga. *Azki hitelbe valamitad, hiteilbeadó.* Ang. *A creditour, he that lendeth or trusteth.*] Caius de verbor. signific. Creditorum appellatione, non hi tantùm accipiuntur, qui pecuniam crediderunt, sed omnes, quibus ex qualibet causâ debetur, sicuti ex empto, vel ex locato, vel ex alio ullo contractu debetur. Cic. 6. Philipp. Quod etiam videre potuistis, quotidie sponsores & creditores L. Trebellii convenire. Horat. 2. Serm. Integer est mentis Damasippi creditor, & sto.

Crēdĭtrix, f. t. Verbale fœmininum. [מלוה *malváh.* ἡ δανείσασα, δανείστρια Gall. *Creanciere, celle à qui on doit.* Ital. *Creditrice.* Germ. Ein außleiherin. Hispan. *Crededora.* Polon. *Ta ktorey iestem dłużen.* Vngar. *Hitelbeadó asszony.* Ang. *She to whome one ought.*] Paul. in l. Claudius Felix. §. Aut contra. ff. Qui potior in pig. vel hypoth. Poterit uti exceptione rei judicatæ adversus primam creditricem.

Crēdentĭă, est assertoria Epistola, quam vulgò *Certificationem* vocamus, quum superior magistratus fidem facit pro subdito, vel etiam pro alio.

Crēdŭlŭs, a, um, Qui omnia facilè, vel temerè credit. [εὔπιστος, πιστευτικός. Gall. *Qui croit de leger.* Ital. *Credulo, facile al credere.* German. Leichtglaubig. Hispan. *El que mucho y de ligero cree.* Pol. *Latwo do wierzenia.* Vng. *Ki te mindent hamar elhiszön.* Ang. *That beleueth easilie.*] Cic. de Amic. Hæc etiam in fabulis stultissima persona est improvidorum & credulorum senum. ¶ Cum dativo. Virgil. 9. Ecloga: sed non ego credulus illis. ¶ Rates credulæ dicuntur, quibus se committunt creduli, qui se posse omnia pericula vitare credunt. Senec. Hippol. Nondum secabant credulæ pontum rates. ¶ Incredulus qui non facilè credit, δύσπιστος, ἄπιστος.

Crēdŭlĭtās, f. t. Credendi facilitas. [εὐπιστία. Gall. *Legereté de croire.* Ital. *Credulità, la prestezza & facilità al credere.* German. Leichtfertigkeit / etwas von stunden zu glauben. Belg. Geloofheyt. Hisp. *Creencia de ligero.* Pol. *Latwość do wierzenia lodzkiemu.* Vng. *Hamar valo el hitel.* Ang. *Lightnesse of beleiff.*] Plancus Ciceroni: Credulitas enim error magis, quàm culpa est: & tam In optimi cujusque mentem facilè irrepit. Martial lib. 5: Et tumidus Gallâ credulitate fruar.

Crēdĭbĭlĭs, le, Verisimilis, probabilis. [נאמן *neemán,* πιστός, πιθανός. Gall. *Credible, croyable, aisé à croire, vray semblable.* Ital. *Credibile, credeuole.* German. Glaublich. Hispan. *Cosa creible y verisimile.* Polon. *Podobny, wiari godny.* Vng. *Hiendö, hihetö.* Angl. *Credible, that maybe beleued or thoght true.*] Plaut. in Pœn. Credibile ξεαστορ dicit: crede huic, mi pater. Cicer. 4. Verr. Multa enim, quæ scio abs te esse commissa, quòd aut nimiùm turpia, aut parùm credibilia sunt, prætermittam.

Crēdĭbĭlĭtĕr, adverbium, Verisimiliter, probabiliter [πιθανῶς. Gall. *Croyablement.* Ital. *Credibilmente.* German. Glaublichen. Hispan. *Creible y verisimilemente.* Pol. *Prawdziwie.* Vng. *Hihetö keppen.* Ang. *With lykenesse to be true.*] Cic. pro Dejot. At quàm non modò non credibiliter, sed ne suspiciosè quidem.

Crēmastērēs, [κρεμαστῆρες. Vng. *Mony tök.*] Nervi, quibus testes dependent. Colum. lib. 7: Priusquam ferrum admoveas, duabus angustis ligneis regulis, veluti forcipibus apprehendere testium nervos, quos Græci κρεμαστῆρας ab eo appellant, quòd ex illis genitales partes dependeant.

Crēmentum, à Cresco: id est, augmentum αὔξησις.

Crēmĭum, n. f. [מוקד *mekédh.* φρύγανον. Gall. *Petites buches seches ou petits bastons, comme pour allumer le feu.* Ital. *Legno facile da accendersi.* German. Dürre scheitlin/welche das Fewr schnell entpfahen. Belg. Cleene Boomkens met veel tacxkens / dienen toe den brant / tiend ghewas. Hispan. *El tizon ò tuero de lenna encendido.* Polon. *Podpała.* Vng. *Aszszú tüzifa.* Ang. *Small pieces of timber to kendle fier.*] Colum. lib. 12. cap. 19, rusticos dicit ita nominare surculos aridos & minutos : quanquam scriptum est gremia. Hermol. in Plin. Cremia cinnamomi, Plin. lib. 12. cap. 19. ¶ Est etiã cremium Caro frixa in frixorio, quæ quò magis torretur, eò magis virus & humor evacuatur. [φρύγανον. Gall. *Vne fricassee.* Ital. *Carne soffritta, fritta in padella.* Germ. Gebräten / oder wol gebraten fleisch. Hisp. *Carne freida en la sarten.* Pol. *Wysmażone mięso.* Vng. *To pörsö.* Ang. *Flesh fried in a pan.*] Vtitur hac voce Psalmorũ interpres: Et ossa mea sicut cremiũ aruerũt. ¶ Quidã Frixorium volunt esse: alii durũ illud quod in frixorio remanet.

Crĕmo, as, Comburo. [בער *bihér.* כוה *cavah.* Gall. *Brusler, faire ardre.* Ital. *Abbrusciare, ardere.* Germ. Brennen. Belg. Verbranden. Hispan. *Quemar.* Pol. *Palię.* Vng. *Meg égetöm.* Ang. *To burne, to sette on fier.*] Plin. lib. 17. cap. 1. Ad Neronis principis incendia, quibus cremavit urbem. Plin. de viris illustrib. Qui libri, quia leves quasdam sacrorum causas continebant, ex autoritate patrum cremati sunt.

Crĕmŏr, oris, m. t. (Hermolaus χυλόν dici putat) apud Catonem accipitur pro lacte expresso ex grano aquâ macerato. [Gall. *Creme de laict, ou jus espez de quelque grain trempé & pressé, comme orge mondé.* Ital. *Sugo spremuto di grano ò d' altre cose, come d' orzo.* German. Das safft / oder marck von gesotnen kernen / als Gersten / &c. Hispan. *La leche que se saca del grano mojado.* Polon. *Mleczka wicysniona wysienico albo jecymienia.* Vngar. *Aszszatot mágból ki nyomott töy (avagy) nedvesség.* Ang. *Creame of milk.*] Celsus : Cremor ptisanæ sumendus est. Cato de Re rust. cap. 86.

Crēnæ, f. p. Sunt incisuræ, à quibus Crenata herbarum folia vocantur: hoc est, serrata, sectaque per ambitum. [γλυφίδες. Gall. *Trous, ou pertuis.* Ital. *Tagli, tagliature.* German. Kerb / oder zerkerbung. Hispan. *Rayas ò cortaduras.* Polon. *Karb.* Vngar. *Kö rösleg valo metelés széli, iz fipkés, rouatolt.* Ang. *The dens or nos che in a leafe about the brymmes.*] Hodie quoque multis locis signa, quibus agrestes numerum aliquem in ferulis descriptum habent, Crenæ appellantur. [Vng. *Rouás.* Ang. *A tayle or score.*] In sagittâ quoq; partis extremæ sectio, in quam nervus inseritur, Crena dicitur. [Vng. *Nyiláy.* Ang. *To nocke of an arrowe.*] Sed & in ipso arcu summa cornua crenas suas habent, in quibus collocatur, sedetq; nervus. ¶ Crenæ item dicuntur asperitates quædam œsophagi in rubi modum denticulatæ. Plin. lib. 11. cap. 37: Postea arteria & stomachus denticulatus callo in modum rubi ad conficiendos cibos decrescentibus crenis, quidquid appropinquat ventri.

Crĕo, creas, creare, Producere, gignere. [ברא *bará,* κτίζειν, δημιουργεῖν. Gall. *Creer & donner estre à quelque chose, mettre en nature.* Ital. *Creare, produrre.* German. Erschaffen. Hispan. *Crear haziendo de nueuo ò engendrar.* Polon. *Rodzę, stwarzam.* Vng. *Teremtöm.* Ang. *To create, to giue the first being.*] Cic. lib. 5. de Finib. Etenim omnium rerum quas & creat natura, & tuetur, &c. Item 1. Tuscul. Nam principium extinctum, nec ipsum ab alio renascetur, nec à se aliud creabit. ¶ Dicimus quoq; Creare fraudem alicui, commoditatem, cædes, lites, &c. Magistratus quoque creari dicuntur. Cæsar 7. bell. Gall. Quum singuli magistratus antiquitus creari, atq; regiam potestatem annum obtinere consuêssent. Composita, Procreo : quod pro simplici ponitur. Recreo, pro instauro, reficio. ἀνακτάομαι. Plin. Sic enim defecta longis ægritudinibus corpora recreantur.

Crĕābĭlis, [κτιστός. Vng. *Teremthetendö, terömthetö.*] Apuleius in Hermetis Asclepio : Mundus materiæ creabilis est, tametsi creata non est.

Crĕātŏr, m. t. Effector, genitor, conditor. [בורא *boré.* δημιουργός, κτίστης. Gall. *Createur.* Ital. *Creatore.* German. Ein schöpffer. Hisp. *Criador.* Polon. *Stworzyciel.* Vngar. *Teremtö.* Angl. *The creator or first maker.*] Cic. pro Cornelio Balb. Quod princeps ille creator hujus urbis Romulus, fœdere Sabino docuit. Idem 2. de Divin. Nobis hæc portenta deûm dedit ipse creator.

Creātio,

Creatio, onis, f. t. Creandi actus: [בריאה *boriáh*. κτίσις, δημιουργία. Gall. *Creation.* Ital. *Creatione.* Germ. Schöpffung/erschaffung item, erwehlung Hispan. *Crianca* Pol. *Stworzenie* Vng. *Teremtés.* Ang. *A creating or making.*] ut, Creatio magistratuum. Cicer. 3 de Legib. ¶ Ponitur & pro composito Procreatio: ut, Creatio liberorum D. lib. 1. Tit. 7. leg. 15. in Adrogationibus cognitio vertitur, num fortè minor sexaginta annis sit qui adrogat, quia magis liberorum creationi studere debet.

Creatrix, icis, f. c. [בוראה *boreáh.* ἡ δημιουργός. Vngar. *Teremtö.*] ut, Rerum creatrix natura, Lucret. lib. 2.

Creatura, f. p. [בריאה *boriáh.* κτίσμα. Vngar. *Teremtett állat.* Ang. *A creature.*]

Creocaccabos. Carnes minutatim concisæ cum sanguine & adipe, jusculentoque & dulciatio liquore concinnantur, Athenæus.

Crepax. Vide CREPO.

Crepæ, A principio capræ sunt appellatæ, quòd cruribus crepent. Festus.

Creperus, a, um. Dubius, [ספק *sáfek*. ἀμφίβολος. Gall. *Douteux,* Ital. *Dubio.* German. Vngewiß/zweiffelhafftig Hispan. *Dudoso.* Polon. *Niepewny, watpliwy.* Vngar. *Kettségbe vetett, bizontalan.* Ang. *Doubtsome, uncertane.*] Vnde Creperum bellum, anceps & dubium. Lucret. lib. 5: Exæquataque sunt creperi certamina belli. Varro lib. 5. de ling. Lat. Creperas res dubias esse scribit, atque inde dictum esse Crepusculum, quòd diésne sit an nox dubitetur.

Crepi, Luperci dicti sunt, à crepitu pelliculorum, quem faciunt verberantes. Mos enim erat Romanis, nudos discurrere in Lupercalibus, & obvias quasque fœminas pellibus ferire. Festus

Crepida, f. p. Tuscum calceamentum, teste Servio, quod corrigiis ligabatur: [κρηπίς. Gall. *Pantoufles qui n'avoyent anciennement qu'vne semelle par dessous, & par dessus, des corroyes & brides comme petis patins.* Ital. *Pianella.* German Ein pantoffel. Belg. Sloodse. Hispan. *Alcorque, ò chinela.* Polon. *Pantoflia.* Vngar. *Pantofáli szijas (avagy) tafragos czipellet.* Angl. *A pantouffle or a slipper.*] Apud Latinos poëtas corripit primam, quanvis apud Græcos scribatur per vocalem longam η. Persius: Non hic qui in crepidis Graiorum ludere gestit. Ex quo Persij loco etiam apertè intelligitur non Tuscum, sed Graium calceamentum esse: id quod & Cornutus Persii interpres scribit in Satyr. 1 Dicitur autem à pedum crepitu, qui incedendo, dum subinde solea calcaneum ferit, excitatur.

Crepidula, f. p. diminutivum. [κρηπίδιον. Vnga. *Pántofálliska.*] Gell. lib. 13. cap. 12: Omnia fermè id genus, quibus plantarum calces tantùm in fine teguntur, cætera propè nuda, & teretibus habenis juncta sunt, Soleas dixerunt, nonnunquam voce Græcâ Crepidulas. Horat. in Serm. Chrysippus dicat, Sapiens crepidas sibi nunquam Aut soleas fecit. Quidam hoc nomen à crepitu: hoc est, à sono quem ambulando reddunt, dicunt appellatum. Certius tamē est ex Gellii & Persii autoritatibus, dicere vocem esse Græcam.

Crepidarius, rii, m. s. Qui crepidas conficit. [κρηπιδοποιός. Gall. *Cordonnier qui fait ou vend telles pantoufles ou patins.* Ital. *Pianellaio.* German. Pantoffelmacher. Hispan. *Capatero de alcorques* Polon. *Szwiec, ktori pantoflie czyny, pantoflarz.* Vngar. *Pántofáli (avagy) tsafrangos czipellés tsináló* Ang. *He that maketh pantoufles or slippers.*] Gell. lib. 13. cap. 20: Ejusque calceamenti sutores, crepidarios dixerunt.

Crepidarius, a, um, Quod ad crepidas pertinet: ut, Crepidarius cultellus. Sempronius Asellio in lib. Rerū gestarum 14: Crepidarium, *inquit*, cultellum rogavit à crepidario sutore.

Crepidatus, ta, tum, Crepidis indutus. [κρηπιδωτός Gal *Empantouflé, chaussé de telles pantoufles.* Ital *Che ha le pianelle.* Germ. Der pantoffeln antregt Hisp. *El que tiene alcorques.* Polon. *Pantoflienosiecy.* Vnga *Pántofálban (avagy) tsafrangos czipellésben bisbozt.* Ang. *That hath or weareth pantoufles.*] Cicer. in Pisonem: Is nocte intempestâ crepidatus veste servili navim conscendit.

Crepido, dinis, Significat oram terræ, quam aqua alluit: ex hoc appellata, quòd ibi aqua alluens crepitat quum currit, aut undas appellit: [κρηπίς. Gall. *Le bord de la terre.* Ital. *Il margine del a terra di lungo al mare.* German. Das port eines flusses. Belg. De walle / ost ftenghere / de cant bee lants. Hispan. *La margen de la tierra, luengo à la mar.* Vnga. *Mosot part.* Ang. *A creeke.*] Columel. lib. 9: Præjaciuntur in gyrum moles. Sic enim maris atrocitas objectu crepidinis frangitur, & in tranquillo consistens piscis, sedibus suis non exturbatur. ¶ Per translationem verò & putei extremam oram, quæ ad ipsum puteum respicit, quæ vulgò dicitur *Os putei:* & editioris cujusque loci extremitatem solemus Crepidinem appellare, ut apud Hieronymum: In crepidine viæ. Seneca: Quis crederet jacentem super crepidinem Marium, aut fuisse, aut futurum Cōsulem? ¶ Vnde etiam pro abrupti saxi altitudine ponitur. [German. Vberhangender schrofen. Belg. Overhangende clyppe] Virgil. lib. 10: Fortè ratis celsi conjuncta crepidine saxi Expositis stabat scalis, & ponte parato.

Crepo, pas, pui, pitum, Sono, percrepo. [המה *hamáh.* λακεῖν. Gall. *Bruire, craquer, craqueter, peter, faire bruit.* Ital. *Far strepito, suonare.* German. Thönen / rauschen / knellen. Belg. Bersten / rammelen, craken. Hispan. *Hazer ruido lo que sequiebra.* Polon. *Luskam, skrzierczę, chroboce.* Vnga. *Zöngök, zörgök.* Ang. *To mak a noise, to ruffle or ringe.*] Plaut. in Menæch. Dic mihi, nunquam tibi intestina crepant? PENIC. Vbi satur sum, nulla crepant, quando esurio, crepitant, id est, murmurant & sonant, quod intestinis inanibus accidere solet. Plaut. in Amph. Orationem comprimam, crepuit foris. Terentius in Adelph. Sed quisnam crepuit foris? Ovidius: Et crepat ad medios laurus adusta focos. ¶ Per translationem ponitur pro dolere, queri, accusare. Horat. lib. 1. Carm. Quis post vina gravem pauperiem crepat? Hinc componuntur Concrepo: id est, persono. διαλακεῖν. Vnde Concrepare digitis, est digitis sonum edere. Cicero Offic. 3: Itaque si vir bonus habeat hanc vim, ut si digitis concrepuerit, possit in locupletum testamenta nomen ejus irrepere. ¶ Increpo, quod est etiam crepitum vel sonum emitto. ¶ Item deprehēdo, sed veluti cum crepitu: id est, verborum pedúmve strepitu. *Tancer, reprendre aucun asprement.* Cic. 4. Academ. Sed tamen illis versibus increpitant eorum arrogantiam, quasi irati. ¶ Percrepo, valdè crepo. Cicer. in Verr. Locum istum litoris percrepare totum mulierum vocibus: cantuque symphoniæ. Et habent penult. corr.

Crepito, as, Crepitum edo, frequenter crepito. [המה *hamáh.* ψοφῶ. Gall. *Craqueter souvent & faire bruit, peter, bruire souvent.* Ital. *Far strepito.* Germanicè, Ein gereüsch oder getöß machen. Hispan. *Hazer ruido.* Polon. *Chroboce.* Vnga. *Zörgök, zörgesök.* Ang. *To mak a ruffling or ringing often, or noyze, to fart.*] Plinius libro 12. cap. 17. Myrtata reprehenduntur, crepitantque in igne.

Crepitulum, Ornamentum capitis, quod in capitis motu crepitum facit. Festus.

Crepitaculum, n. s. Sistrum, æreum instrumentum, quod manibus percussum reddit sonum: in Isidis sacris solenne, teste Veler. libro 4. capite 29. [ענבל *hébhel.* σεῖστρον, κρόταλον. Gal. *Instrument pour faire bruit, comme vne sonnette, ou clochette, crecerelle, & semblables choses.* Ital. *Cembalo, campanello; suonaglio, & cose simili.* German. Glöcklin / oder andere kleine Instrument / an welche so man schlecht / es ein thon gibt. His. *Castillejo, juego de moncos.* Polon. *Dzwonek.* Vnga. *Dorom, zörgö, tsergo.* Ang. *A jowning or ratling instrument, as a drumme and such like.*] Columell. libro 9. cap. 12: Crepitaculis æreis, aut testarum plerunque vulgò jacentium sonitu terreatur fugiens juventus. Quintil. lib 9. cap. 4: Et sonum edant puerilium crepitaculorum.

Crepitacillum, n. s. Diminutivum à crepitaculo, κροταλίδιον. Lucretius libro 5: Nec crepitacillis opus est. Aliàs legitur, crepitacula eis.

Crepax, acis, à Crepando: sicut ab edendo. Edax. [Vng. *Szörgö.*] Vnde Crepacem malam, quodam in carmine dixit Mecœnas, referente Senecâ Epist. 115.

Crepitus, tus, m. q. Sonitus est, qui ex concussione & impulsu resultat. [שאון *schaon* המיה *hamiáh.* ψόφος, κροκοτισμός, βρόμος. Gall. *Son violent & son dain de quelque chose que ce soit.* Ital. *Strepito.* German. Ein knall / thon / krach. Belg. Een krak / tersinge. Hispan. *Sonido ò ruido de lo que se quiebra.* Polon. *Trzask, chrup.* Vngar. *Zörgés, dörgés, zörgetés.* Ang. *A hastie and suddane sowne of any thing.* ¶ Vnde pedentis sonum, Crepitum ventris dicimus, quem Stoici æquè liberum esse debere, atque ructum affirmabant. Plautus in Curc. Vbi quid surripuēre, operto capitulo calidam bibunt: Tristes atque ebriosi incedunt. Eos ego si offendero, ex unoquoque eorum ejiciam crepitum polentarium. Et crepitus plagarum dixit Cicero in Verr. 7. Crepitus dentium, Cicero 4. Tusculan. Crepitus armorum, Plinius libro 2. cap. 57. Crepitus forium, Plautus in Curc. Crepitus frænorum. Varro lib 2. cap. 7. Crepitus gladiorum, Hirc. lib. 6. Crepitus imbrium, Plin. lib. 12. cap. 1. Crepitus pedum, Cic. in Top. ¶ Ne crepitu quidē digiti dignus, οὐκ ἄξιος ψόφου δακτύλου. De derididiculo, nulliusque pretii homine. Athenæus lib. 12. de Sardanapali epitaphio. Et is gestus & proverbium in hodiernum usque diem manet apud nostros, quum ajunt: Ne hujus quidem facio. ¶ Crepitu probabis, πορδῇ δοκιμάσεις. De iis qui ridiculè explorant alterius in sese animum. Suidas. ¶ Crepitus ventris. Quatuor ex vento veniunt in ventre retento, Spasmus, hydrops, colica & vertigo, hoc res probat ipsa. Hac de re extat lepidissimum Nicearchi εἰς πορδὴν Epigramma, quo pestiferam retenti flatus vim describit:

> Πορδὴ ἀποκλείουσα πολλοὺς ἀδίκως ὀλέσει ποτε,
> Πορδὴ καὶ σώζει τραυλὸν ἱεῖσα μέλος.
> Οὐκοῦν εἰ σώζει, καὶ ἀποκτείνει πάλι πορδὴ,
> Τοῖς βασιλεῦσιν ἴσην πορδὴ ἔχει δύναμιν. id est,
>
> Interimit crepitus ventris detentus in alvo,
> Et servat, blæsum dum canit ille melos.
> Ergo si perimit crepitus, servatq; canendo,
> Regibus imperium par habet hic crepitus.

Crepundia, orum n. s. [παίγνια καὶ ἀθύρματα παιδικά. Gall. *Toutes petites choses de quoy les enfans se iouent, comme poupees, aneaux, chainettes, & telles choses.* Ital. *Ornamenti da bambini.* Germ. Allerley ding so man den Kinderen gibt / sie zu geschweigen / als docken / klåfflen / schällen / rc. Belg. Kinder huysraet / spel / poppen / een bier-gelleken. Hispan. *Los dixes ò juguitos è pannales delos ninos.* Pol. *Laćky.* Vngar. *Gyermök jaték, tsergetö.* Ang. *A laykin babie triffles genin to children.*] Dicuntur prima munuscula, quæ dantur pue-

tur pueris: ut sunt fasciolæ, linteoli, vestes, bullæ, coralia, ensiculi, crepitacula, & puerilia ornaméta hujusmodi, quibus pueri delectantur: à crepando: id est, tinniendo dicta: quoniá infantes crepitaculis maximè gaudent. Plaut. in Ruden. Sunt crepundia. D. Ecca, video qua facie sunt. Ensiculus est aureolus, primùm literatus, Pòst altrinsecus est securicula anceps, item aurea, literata. Pòst sicula argenteola & duæ connexæ maniculæ: Et sucula, & bulla aurea est, pater quam dedit mihi natali die. Plin. lib. 11; Semestris locutus est Crœsi filius in crepundiis, quo prodigio totum id concidit regnum.

Crĕpŭscŭlum, n. f. Lux dubia, quæ fit ante Solis ortum, & ante occasum: [נשף nésCheph. ὀψέ, ἀμφιλύκη. Gall. *Le temps quand le iour faut, entre chien & loup, iour faillant.* Item, *le point du iour, quand la nuict faut.* Ital. *Luce dubia quando si fa sera overo giorno.* Germ. Die zeit wann tag und nacht scheidet/ besonders am abent. Bel. Schemertijt/ schemeringhe. Hispan. *Entre lubrican ò entre dos luces.* Polon. *Mrok, czas ten ktorego sie tacz y noc jedniem pospoli sie namiesza.* Vngar. *Szurdos, homalyos világosság.* Ang. *The evening, or uncertaine light before the sonne rise orgo downe, the twylight.*] à Crepero: hoc est, dubio: quia tunc multis dubium est, dies fit jam, an nox. Plinius: Oriente sole, aut occidente matutini vespertinive cognominati, prout alterutri eorũ manè vel crepusculo contigit. Colum. lib. 7: Iuxta conseptum saxis & canalibus sal superjectus, ad quem saturæ pabulo libenter recurrunt, cum pastorali signo quasi receptui canitur: nam id quoq; semper crepusculo fieri debet. Lucanus: Longa repercusso nituêre crepuscula Phœbo.

Crĕpŭscĭă, apud Sabinos nominati, qui eo tẽpore erant nati. Et Sidonius horam vespertinam, Crepusculascentem dixit.

Crēs, Vide CRETA.

Crēsco, is, crevi, cretum: Augeor. [גדל ghadhál רבה rabáh. αὐξά[illegible]νομαι, φύομαι. Gall. *Croistre, s'augmenter.* Ital. *Crescere, aumentare.* Germ. Wachsen/ oder zunemmen. Belg. Wassen Hispan. *Crecer.* Polon. *Rosse, przibiwamnie.* Vnga. *Nevök, nevekedem.* Ang. *To grow or encreace.*] Iuven. Crescit amor numi, quantum ipsa pecunia crescit. Cic. 2. de Divin. Ostreisq; & conchyliis omnibus contingere, ut cum lunâ pariter crescant, pariterq; decrescant. Idem pro lege Manil. Quum socii pertimuissent hostium opes, animiq; crevissent. ¶ In domo alicujus crevisse, pro Nutritum ab infantiâ fuisse. Sueton. in Othone, cap. 1: Per gratiam Liviæ Augustæ, in cujus domo creverat, Senator est factus. ¶ Hujus composita sunt Accresco, adaugeor, ἐπιφύομαι. Concresco, simul cresco, & conjungor, συμπήγνυμαι. Vnde concretum, conglutinatum, συμπηκτός. Decresco, diminuor. Excresco & incresco, valde cresco, unde Incrementum. Recresco, rursus cresco. ἀναφύομαι. Succresco, inferius vel paulatim cresco. Supercresco: quæ vide suis locis.

Crēmēntum, n. f. Pro augmento. αὔξησις.

Crētĭo, f. t. Pro aditione hæreditatis, vide in CERNO.

Crētă, f. p. Terra tenax: [κιμωλία γῆ. Gal. *Croye ou croze, terre blanche de quoy on se sert pour marquer.* Ital. *Creta, terra tenace.* German. Kreiden. Belg. Crijt. Hispan. *La greda ò barro blanco.* Polon. *Kreta* Vnga. *Kréta.* Ang. *Chalke.*] vel à Cretâ insulâ, in qua optima provenit: vel à crescendo: quoniam proprietas ejus est, ut macerando crescat, quod in primis cretæ Vmbricæ accidit, quam vocant saxum, quæ nonnisi poliendis vestibus adhibeatur, iisque duntaxat candidis. Erant & Cimolię cretæ duo genera, candidum unum, & alterum ad purpurissum inclinans, utrunque vestibus aptum. Hac medici adversum morbos utuntur. Laudatur & Creta Thessalica. Item quæ argentaria appellatur, nitorem argenteum reddens. Vilissima erat creta, qua pedes vænalium trans mare advectorum notare mos erat. Creta Asiatica. Cic. pro Flacco: Hæc quæ est à nobis prolata laudatio, obsignata erat cretâ illa Asiaticâ, quę est ferè omnibus nota nobis. Tenax creta, Virg. 1. Georg. ¶ Cretâ notare, Pro approbare: sicut carbone notare, pro damnare, proverbiali figurâ legimus. Pers. Sat. 5.

Crētŭlă, f. p. diminutivum. [Vngar. *Krétácska.*] Cicer. 6. Verr. Quum Valentio ejus interpreti epistola Agrigenti allata esset, casu signum iste animadvertit in cretulâ.

Crētācĕŭs, a, um, adjectivum: [ὁ ἐκ τῆς κιμωλίας γῆς. Gall. *Qui est de croye.* Ital. *Di creta.* German. Von kreiden gemachet. Hispan. *Cosa de materia de greda.* Polon. *Krecziasty.* Vngar. *Krétas.* Ang. *Of chalke.*] ut Cretacea siligo, quæ crevit in loco cretoso. Plin. lib. 18. cap. 9: Rufior illa, at Pisana candidior, ponderosior verò cretacea.

Crētātŭs, ta, tum, Quod est cretâ inspersum: [ὁ τῇ κιμωλίᾳ χεχρισμένος. Gall. *Blanchi ou marqué de croye.* Ital. *Cretato, incretato.* German. Mit kreiden geweysget. Hispan. *Cosa untada con greda. Kreta pobielony.* Vngar. *Krétázot, krétás.* Angl. *Made white or marked with chalke.*] unde Cretati pedes dicebantur, qui cretâ erant dealbati, quales solebant esse servorum pedes, qui trans mare vænales advehebantur. Vnde Plinius inter prodigia insolentis fortunæ commemorat, liberos aliquot Prætoris ornamentis decoratos rediisse eò, unde cretatis pedibus advenissent. Ad hoc alludit Iuven. quum ait: Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis.

Crētæfŏdīnă, f. p. Locus ubi creta eruitur. [Polon. *Gora gdzie krete kopia.* Vng. *Kréta bánya.* Ang. *A chalke pitte.*] D. lib. Tit. 1. l. 9: Sed si lapicidinas habeat, & lapidem cædere velis, vel Cretæfodinas habeas, &c. Alibi Cretifodina.

Crētōsŭs, a, um, Quod est cretâ plenum. [ὁ τῆς κιμωλίας γῆς μεστός. Gall. *Abondant en croye.* Ital. *Pieno di creta.* German. Kreidechtig/ voll kreiden. Hispan. *Lleno de greda.* Polon. *Pelny, kretÿ.* Vngar. *Krétáſos, krétás.* Ang. *Full of chalke, chalkie.*] Plin. lib. 15. cap. 18, Cato de ficis ita memorat: Ficos mariscas in loco cretoso, aut aperto serito. Ovid. 7. Metamorph. Cretosa rura, & Ager cretosus.

Crētĭnŏs, batis Plinio, (cui duplex batis marina, & hortensis, lib. 21. c. 15.) Herba est cujus folia sunt angustiora quàm portulacæ, sed crassiora.

Crētĭcŭs, substantivum. κρητικός. Genus pedis est, qui constat primâ & tertiâ longis, & mediâ brevi: ut Sānĭtās. Alio nomine Amphimacrus.

Crevi, Præteritum, Modò significat Hæreditatem adii: modò Major ætate vel censu sum: modò judicavi: modò divisi. Quæ omnia à duobus verbis cresco & cerno veniunt. Festus. Vide CRESCO & CERNO.

Cribrum, n. f. Instrumentum ex pellibus suillis, ut plurimum, crebris pertusum foraminibus, ad frumenta purganda. [כברה chebaráh נפה naphâh. κόσκινον, ἠθμός. Gall. *Crible.* Ital. *Cribro, vaglio.* German. Ein Sib/ beutelsack. Belg. Een siste/ teemst/ oft teeme. Hispan. *El crivo, ò carando ò cedaço.* Polon. *Przetak, rzeszoto, sito.* Vngar. *Rosta (avagy) resta.* Ang. *A sive, a serce.*] Cicer. 2. de Divin. Quasi verò quidquam intersit, mures diem ac noctem aliquid rodẽtes, scuta an cribra corroserint. Ovid. 12. Metam. -ut ve liquor rari sub pondere cribri. ¶ Cribro aquā haurire, vel gerere, κοσκίνῳ ὕδωρ ἀντλεῖν, ἢ ἐπιφέρειν. Proverbium in eos qui operam perdunt. Plaut Pseud. Non pluris refert, quàm si imbrem in cribrum geras. ¶ Cribro crebrius, scitè dictum est, nec sine proverbii schemate, pro eo quod erat, plurimis locis ac passim. ¶ Ad cribrum dicta, πρὸς κόσκινον. Quæ vera compertaq; vellent, ad hunc appellabant modum, Sumptum à divinationis genere, quod suspenso circumacto cribro peragebatur. Vnde natum aliud adagium: Cribro divinare, κοσκίνῳ μαντεύεσθαι: hoc est, conjecturâ sagaci rem deprehendere: aut stultè de rebus occultis divinare. Lucian. in Pseudomante: κοσκίνῳ τὸ τοῦ λόγου μαντευόμενος: Id est, cribro, quod ajunt divinans. ¶ Sunt & cribra quæ è setis equorum, farinæ à furfuribus separādę gratiâ, facta sunt, quæ Farinaria, Setacea, & Subcernicula dicuntur. Sunt & Excussoria è lino, & Pollinaria, à Polline, quæ à nonnullis ab incernẽdo, Incernicula dicta sunt.

Cribro, as, act. p. Purgo. [נפה heniph. σήθω. Gall. *Cribler.* Ital. *Cribellare, vagliare.* German. Reyteren/ säden/ seuberen. Belg. Siften/ suyveren. Hispan. *Accrivar, carandar ò cernir.* Polon. *Przesiewam.* Vngar. *Rostalok (avagy) restalok.* Ang. *To sift or serce.*] Cribramus enim triticum & hujusmodi, ut à pulvere, & rebus immundis secernatur. Colum. lib. 12. cap. 23: Nam omni lentore misso, faciliùs in pulverem resolvitur, atq; cribratur. Plin. lib. 25. cap. 5: Prætereà mirum inventum est, quòd incisum forficulis, ut diximus, cribrant, cortex remanet.

Crĭbrārĭŭs, ria, rium, Quod ad cribra pertinet. κοσκινικός. Plin. lib. 18. Itẽ cribraria, quę simili modo in tertio remansit cribro.

Crīmĕn. n. t. Delictum, peccatum, fraus, noxia, maleficium. [פשע pésChah גדוף ghiddúph. αἰτία. Gall. *Crime, cas commis, blasme.* Ital. *Delitto, mancamento, colpa, diffetto.* Germ. Ein laster/ sünd. Belg. Een lasteringe/ misdaet/ sondt Hispan. *Crimen, grande peccado.* Polon. Wistepek, *grzech, złość.* Vngar. *Vétek.* Ang. *A faulte, an offence, blame.*] Seneca: Vitam agens simplicem, rectam, sine crimine. Cic. ad Marium: Sunt enim qui quum meus interitus nihil fuerit Reip. profuturus, criminis loco putant esse quod vivam. Idem: Eodem ego te condemnabo crimine. ¶ Domesticum ac vernaculum crimen. Cic. actio. in Verrem 5, appellat, quod intra parietes admissum, nondum pervenit in publicum rumorem. ¶ Ponitur aliquando pro criminatione & objectione. ἔγκλημα. Cic. in Phil. Hæreditatem mihi negasti obvenisse: utinam hoc tuum verum crimen esset. Et sic dicitur à Cerno, sicut à Discerno, Discrimen. Virg. 7. Aen. Disjice compositam pacem, sere crimina belli: id est, contentiones, jurgia, ex quibus bellum oriatur. ¶ Aliquando ponitur pro falsâ suspicione. Idem 11. Aeneid. -formidine crimen acerbat. Terent. Hecyr. Nam si compererit crimini tua se falsè uxor credidisse, Missam iram faciet. ¶ Iurisconsulti tamen inter crimẽ & delictum distinguunt perspicuitatis studio, ita ut Criminis nomine capitalis fraus intelligatur, veluti cædes, adulterium, &c. Delicti verò privata noxia, ut furtum, injuria. ¶ Crimen quandoque etiam pro criminatione ponitur, ut quum accusatores perseverare dicuntur in crimine, id est, in criminatione sive in criminando.

Crīmĕn. Publica sunt crimina, & privata: publica capitalia & non capitalia: privata aut cum infamiâ, aut sine infamiâ. Capitalia crimina publicis judiciis omnia cognoscebantur: non item publica judicia de capitalibus omnia criminibus fiebant. nam, ut Instit. lib. IIII. traditum est, si quam infamiam irrogabant publica judicia cum damno pecuniario, publica quidem erant, non tamen capitalia. quod quidem si de causis publicis, in quibus cum detrimento rei familiaris famæ jactura conjungeretur, verum est: multò magis de privatis: & hoc ipsum declarat Cicero satis apertè in epistolâ ad Pætum his verbis: Iudicia non solemus omnia tractare uno modo. Privatas causas, & eas tenues agimus subtiliùs: capitis aut famæ scilicet ornatius. sejunxit enim à causis capitalibus causas

famæ,

famæ, sive publicas, sive privatas. sed ipse me in dubitationem revoco. Si causæ famæ capitales nō sunt: cur Quinctii causam, quæ famæ est, capitalē Cicero significat? ait enim in exordio: Quid hoc iniquius, aut indignius, quā me, qui caput alterius, famam, fortunasq; defendam, priore loco causam dicere? & infrà: Clamabat Quinctius: sese iccirco nolle satisdare, ne videretur judicasse bona sua ex edicto possessa: sponsionē porrò si istiusmodi faceret, se, id quod nūc evenit, de capite suo priorem causam esse dicturum. & in extremâ oratione: Horribile est, causam capitis dicere: horribilius, priore loco dicere, sanè non leviter aliquandiu hæc me loca, & alia hujusmodi in eâ oratione perturbarunt. eoque magis, quòd causa Quinctii ad recuperatorem agitur: ex quo sequitur, ut privata sit. recuperatores enim, & centumviri, & arbitri, judices sunt (liceat hic arbitros inter judices, vocabulo minimè proprio, nominare) civilibus in cōtroversiis ab urbano prætore dati, causam porrò capitalem ad recuperatorem agi ita mihi absurdum, ita non rationi consentaneum videbatur, ut persuaderi nullo modo posset, sed fortasse, ut sæpe distinctione veritas illucescit, idem hîc quoq; potest evenire. cogitavi, nunquid, causam esse capitalem, & agi de capite, sive capitis esse causam, idem sit. nō enim dubito quin causæ capitales quæ vocantur, eædē causæ capitis vocari omnes possint; quæ verò capitis, fortasse non omnes item capitales. nam causa capitis Quinctiana dicitur: quā tamen nullo modo capitalem fuisse concedo: quum in eâ neque de libertate, neque de civitate adimendâ, quæ capitalia fuisse judicia notum est, agatur. & causa Mancini, quē ut Cicero & alii prodiderunt, à patre patrato ex S.C. Numantinis deditum, Numantini non receperunt, causa quidem capitis est (agitur enim in eâ de civitate, de libertate, de capite) capitalis tamen non est. in capitalibus enim quæritur de crimine, & damnatos diminutio capitis ex judiciorum sententiâ sequitur: in aliis autem capitis causis agitur quidē de capite, non tamen quæritur de crimine capitisq; diminutio vel nulla sequitur, ut in causâ Quinctii, vel, si sequitur, ut in causâ Mancini, non sequitur uti pœna à judicibus irrogata, sed ideo sequitur, quia is, qui jam deditus erat ex S. C. Numantinis, capite fuisse diminutus ostenditur: ita ut judex nō judicaret, sit, necne, capite minuendus: quod fit in causis capitalibus: sed fueritne antea, an non fuerit capite diminutus: & status hominis non tunc mutatur, sed qualis sit, cognoscitur. itaque, quum de eo dixit Cicero lib. de Orat. Quam possumus reperire ex omnibus rebus civilibus causam, contentionemq; majorem, quā de ordine, de civitate, de libertate, de capite hominis consularis? crimen nullum significavit, cujus criminis causâ vocatus in judicium Mancinus, periculum amittendæ civitatis, aut libertatis in eo judicio subiret, sed facultatem judicibus cognoscēdi, ac statuendi datam intellexit, essetne res æque Mancinus possideret, atq; antea quàm à patre patrato esset deditus, an verò, quia deditus esset, amisisset, etiam si receptus à Numantinis non esset. quare capitalis causa non fuit: actum tamē esse de capite, ob eam, quam exposui, causam, rectè Cicero dixit. At, quod ad Mancini causam attinet, ferri potest. extat enim ratio, cur in eâ de capite agi dicatur. in causâ verò Quinctii, in quo nullo modo neque de civitate, neque de libertate agebatur, mentio capitalis unde ducta? an ex eo, quia caput pro existimatione usurpari posse videatur. repugnat vetus loquēdi consuetudo: nec hujus generis exēpla licet invenire. potiùs igitur, ex orationis licentiâ crediderim: ut exaggeretur res ad invidiam, adversus Nevium ex ejus crudelitate; & misericordiam erga Quinctium ex ejus periculo quærendam, atq; hoc eò magis cōstat, quòd Cicero nec in eo verè ac propriè loquitur, quum eam vocat accusationem, quæ sponsi causa est: nec, quum ait: Quem nunc interficere nefariè cupis: quandoquidē civibus Romanis eripi nullo crimine vita posset. causam verò non esse capitalem, propriis ipse verbis clarè demonstrat in eo loco, Iudicium C. Aquilli, non de re pecuniariâ, sed de famâ, fortunisque P. Quinctii vides. & quum dixit, Hortensius partes accusatoris obtinet: oratoriè loquitur. nec enim revera accusabat Hortēsius, sed accusare videbatur: nec est, nisi capitalibus in causis, accusator. Redeo unde diverti. Publicorū criminum alia capitalia, alia non capitalia. quodq; notandū magis est. ne majestatis quidem judicium capitale semper fuit, quum tamen publicum semper esset. nam Claudiæ Vestalis, Appij Cæci filiæ, C. Fundanius, & Tit. Sempronius ædiles pleb. quod populo R. calamitatem esset imprecata, multam dixerunt æris gravis xxv. millia. quæ capitalis pœna non fuit. judicium autē illud & publicū fuisse, indè patet, quod ad populum factū est. idq; etiam Atteius Capito propterea inter publica judicia retulit, & majestatis nomine notatum, Suetonius in Tiberio significat his verbis: Claudia novo more judiciū majestatis apud populū mulier subiit, quòd in cōfertâ multitudine ægrè procedente carpento, palàm optaverit, ut frater suus Pulcher reviviisceret, atq; iterū classem amitteret, quòd minor turba Romæ foret. Publica verò capitalia crimina hæc erant: Incestus, majestas, repetūdę, vis publica duplex ea, quę in rempubl. se magistratus inferebatur, de quâ lex Lutatia fuit, & ea, quę privatis civibus, de qua Plotia, et alię leges: tum peculatus, de residuis, inter sicarios, parricidiū, veneficium, ambitus pecunię ob judicandum captæ, adulterium, de falsis, de plagiariis, de tutorū fraude, de famosis libellis, de furto, clādestina coitio: quibus de criminibus aut ad prætorē aut ad judicem quæstionis, aut ad populū notio pertinebat: de majestate, perduellione excepto, de vi de repetundis, de crimine inter sicarios, de ambitu prætor quærebat: de incestu, & perduellione populus, sed tributis comitiis de incestu, tribuno pl. populum per tribus in forum cogente; cēturiatis aūt de perduellione, quū in campum cōsul centuriatim populū advocasset; de veneficio autē, & prætor, qui judex quæstionis idem dicebatur, & judex quæstionis, etiamsi prætor non esset, cognoscebat. Prætores, quæ cujusq; futura esset quæstio antè sortiebantur: ut deinde singulis de criminibus singuli, pro ut sors tulisset, cū cōsilio quærerent. unum excipio prætorem urb. qui nullo de crimine publico quærebat, itaq; nec quæsitor dicebatur tātùm civilibus cōtroversiis ad eum delatis, jus dicebat: hoc est, judices, & judicii formulam, quā sequerentur, dabat. nec enim prętor ipse judicare solitus erat, sed, quum judices, ab ipso dati de cōtroversiâ cognovissent, ac judicassent, exequebatur. ideò in omnibus fermè edictis prętorum legitur, Iudicium dabo in quo posteriores lapsi sunt. est igitur aliud. jus dicere, aliud, judicare: contrà quàm, qui veterū jurisconsultorū libros ignorāt. & quemadmodum civilibus in rebus prętor nō cognoscit, neq; judicat, sed jus dicit: sic, qui ab ipso judices dati sunt, nō jus dicūt, sed cognoscūt, ac judicāt. Verùm & hęc ipsa, & alia paulò pleniùs in dictione Prętor de criminibus aūt, quæ erant ejusmodi, ut cognitione digna viderētur, ea ferè diximus, singula autem crimina tractare, ut Incestum, majestatē, repetundas, nō videtur esse proprium hujus loci. *Ex libro de Legibus Romanis.*

Crīmĭnālĕ, Quod est criminis [*ἐγκληματικός*. Vng *Vetkes*. Ang. *That whiche is offence*.] ut Criminalis causa.

Crīmĭnālĭtĕr, ut Criminaliter agere, cui opponitur civiliter agere. apud Vlpianum D. lib. 47. Tit. l. ult. [Polon. *Zwistkim przewinieniem, gdzie opocziwość idzie*. Vngar. *Embörségeletwl, vètkessen*.]

Crīmĭnōsissĭmē. [Polon. *Wszeteczniej*. Vngar. *Igön vètkessen embö telenwl*.] Sueton. in Tiberio: Ita assumptam criminosissimè insectatus est.

Crīmĭnōsus, a, um. Suspiciosus, quod criminis suspicionem affert. [רכיל הולך *holêch rachil*. *διάβολος*, *φιλεγκλήμων*. Gall. *Imposeur de crimes & cas reprochables, grand accuseur & blasmeur, grand calomniateur*. Ital. *Ingiurioso*. German. Schmäher, der einem ein laster oder Schmach zuleget. Hispan. *Accusador*. Polon. *Tenktory rad odrugich źle mówi, obmowca*. Vngar. *Vètkes*. Angl. *Readie to accuse, rebuk full, reprochefull*.] Cicero pro Cluent. Hic Tribunus plebis, modestus, prudens, non modo non seditiosus, sed etiam seditiosis adversarius. Ille autem acerbus, criminosus, popularis homo, ac turbulentus. ¶ Criminosum, quod in se crimen habet. Columel. lib. 1: Criminosum tamen senatori fuit suprà quinquaginta jugera possedisse.

Crīmĭnōsissĭmus. superlat. [Polon. *Wszeteczniejszy*. Vng. *Igön vètkes, lw vèt*.] Sueton. in Cæsare: Auliq; Cecinnæ criminosissimo libro, & Pitholai carminibus maledicētissimis laceratam existimationem suam civili animo tulit.

Crīmĭnōsē, adverbium, Suspiciosè. [רכיל *rachil*. *ἐγκληματικῶς*. Gall. *En imposant crime & blasme, criminellement*. Ital. *Imponendo colpa & biasmo*. German. Mit zulegung einer Schand oder Lasters. Hispan. *Criminalmente*. Polon *Zelżywie, Zuwlaszcza*. Vngar. *Vèkessen*. Ang. *Rebukefullie, in the way of accusation*.] Cicer. pro Roscio Amerino: Quum enim aliquid habeat quod possit criminosè ac suspiciosè dicere, apertè ludificari & calumniari sciens non videatur.

Crīmĭnārī com. p. Est culpare, accusare, contumeliosè reprehendere. [הלך רכיל *rachil halach* שטן *satán* הוציא דבה *hotzi dibbáh*. *αἰτιᾶσθαι*, *ἐγκαλεῖν*, *διαβάλλειν*. Gall. *Blasmer & reprocher, accuser*. Ital. *Incolpare, accusar, calonniare*. German. lestern/von eines lasters wegen felschlich beklagē Belg Schelden. Hispan. *Acusar, culpar*. Polon. *Obligac, falszywie oskarzac*. Vngar *Meg vèkesiteni, vádolni*. Angl. *To blame and rebuke, to accuse falselie*.] Cicer. ad Att. Me tantùm comperisse omnia criminabatur. Et dicimus, Criminor te furti illi, vel apud illum. Terent. Hoc metui, ne me criminaretur tibi. Cic. 3. Offic. C. Marius Qu. Metellum apud populum Romanum criminatus est, bellum illud ducere. ¶ Criminat pro criminatur apud Ennium lib. 3. Satyr. Nam is non benè vult tibi, qui falsò criminat apud te.

Crīmĭnātĭo, f. t. Objectio, reprehensio, accusatio. [שטנה *sitnáh* דבה *dibbah*. *διαβολή*, *ἔγκλημα*. Gall. *Blasme, reproche, accusation*. Ital. *colpa, biasmo*. Germ. Lesterung/schmähung/zulegung eines lasters. Hisp *Aquella accusation de crimen*. Polon. *Obrigante, oskarga, przysocznka falszywa*. Vngar *Vètkesités vádolás*. Ang. *Blaming, reproching or accusing falslie*.] Cicer. pro lege Agrar. Nunquid est causæ, Quirites, quum illâ criminatione, quâ in me absentem usus est, non solùm meam, sed etiam vestram diligentiam, prudentiamque despexerit.

Crinanthemon, [*κρινάνθεμον*. Vng. *Lilion*.] Flos notissimus, quē Diosc. *κρίνον βασιλικόν*, Romani *Lilium* appellant.

Crīnēs, m. t. Capilli. [שער *sehár* צמה *tsammah*. *τρίχες* Gall. *cheveux, perruque*. Ital. *Crini, capelli*. Germ Haar. Belg Haer. Hisp. *Cabellos*. Polon. Włosy. Vng. *Háy*. Ang. *The heare of the head*.] *παρὰ τὸ κρίνειν*, hoc est, à discernēdo dicti. Virg 4. Aen. Et crines flavos. Cic. 5. Vert. Hæc civitas mulieri redimiculum præbeat, hæc in collū, hæc in crines. Tacitus de moribus Germ. Accisis crinibus nudatam, coram propinquis expellit domo maritus.

¶ Capere

¶ Capere crines, Plautus in Mostell. dixit, pro arripere occasionē oblatam, & arreptam retinere. Crinis etiā piscium dicitur. Plin. lib. 9. cap. 30, de polypo pisce: Nanq; afflatui terribili canes agebat, nunc extremis crinibus flagellatos, &c. ¶ Crinis etiā videtur esse genus vinculi ex crine equinæ caudę confecto. Plin. lib. 17. cap. 21: Iugum fit petticā, aut aruodine, aut crine, funiculóve, ut in Hispaniā Brundusióque.

Crīnālĭs, le: adjectivum. [ὁ τῶν τριχῶν. Gal. *Des cheueux, des appartenances des cheueux.* Ital. *Pertinente à capelli.* German. Das zu dem haar gehört. Hispan. *Cosa pertenecie ente à los cabellos.* Pol. *Dowlosow pryinalezacy.* Vngar. *Hájhoz való.* Ang. *That belongeth to heare.*] Quod pertinet ad crines: ut, Vitta crinalis. Ovid. 9. Metamor. Crinalem capiti vittam natæque sibique Detrahit.

Crīnālĕ, n. t. substantivum. [τὸ ἐνίκεμον. Vngar. *Hajfono.* Ang. *An heartace, a caule.*] Ovid. 5. Metamorph. ornabant aurata monilia collum, Et madidos myrrhā curvum crinale capillos.

Crīnĭgĕr, ra, rum: Qui multos habet crines. [βαθυχαίτης. Gal. *Qui porte perruque, cheuelu.* Ital. *Capigliuto.* German. Hearecht/der viel Haar hatt. Hispan. *Cosa que tiene ò trae cabellos.* Polon. Włosiasty. Vng. *Haias, hay viselő.* Angl. *That hath much heare.*] Lucan. lib. 1: Et vos crinigeros bellis arcere Caicos Oppositi, petitis Romam.

Crīnīcĕ, Est crines emittere: [τριχοφυεῖν. Gall. *Mettre cheueux.* Ital. *Mettere capelli.* German. Haar vberkommen. Hisp. *Encabellecer ò criar cabellos.* Pol. Włosy puscic. Vng. *Meg haiasodni.* Angl. *To grow hearie.*] quod verbum legitur apud Statium 4. Thebaid. vatem cultu Parnassia monstrant Vellera, frondenti crinitur cassis olivā.

Crīnītŭs, a, um, Quod crines habet. [בעל שער. Gal. *Cheuelu.* Ital. *Crinito, che ha i capelli.* Germ. Haarechtig. Hisp. *Cosa de luengos cabellos.* Polon Włosy mający. Vngar. *Haias.* Ang. *Hearie, that hath heare.*] Virg. 1. Aeneid cithara crinitus Iopas Personat aurata. Crinita stella. Cic. 2. de Nat. deor. Tum stellis his, quas Græci *Cometas*, nostri *Crinitas* vocant. Idem 6. Verr. Gorgonis os pulcherrimum, crinitum anguibus, revellit atque abstulit. Galea crinita triplici jubā, Virgil. 1. Aen. Malè crinita mulier. Ovid. 3. de Arte.

Crinina, Vnguenti genus, valetudinis causā compacatum. Pompon. leg. 21. de auro & arg legat. Vnguentis, *inquit*, nō tātūm ea legata videntur, quibus ungimur voluptatis causā, sed et valetudinis, qualia sunt commagena, glaucina, crinina, rhodina, &c.

Crinomenon, τὸ κρινόμενον, à Rhetoribus appellatur contenti, oque ex statu efficitur, & circa quod versatur certamen totius controversiæ. Latini Quæstionem vocant, teste Cicerone in Topic.

Crīnŏn, [κρίνον. Pol. *Polna roza.* Vng. *Bika lilion.*] Plin. lib. 21. cap. 7. Lilium rubens appellat, quod alio nomine Cynorrhodon dicitur, in Antiochiā, Laodiceā, Syriā & Phaselide laudatissimum proveniens. Dioscorides tamen Græciq; ferè omnes nullo discrimine τὸ κρίνον appellatione omnia lilii genera intelligunt. Theophrastus quatuor ponit liliorum genera, ex quibus quod Vere erumpit, mox post violam albam, peculiari nomine κρίνον appellat.

Crinonia, [κρινωνία. Vng. *Liliom fzár.*] Frutex est lilii, teste Suida: Nam Lilium Græci κρίνον appellant.

Crios, κριός, Ciceris genus, quod Latini Arietinum appellant, ab arietini capitis figurā: à qua & Græca appellatio fluxit. Nā illi arietem κριὸν appellant.

Crision, Buglossum magnum. Diosc. lib. 4. cap. 120.

Crisim, patiuntur omnes morbi habituales & chronici: ut Podagra, chiragra, φθίσις.

Crĭsis, [דין. κρίσις. Vng. *Itilet.*] Iudicium, judicatio, sententia. Vide Dies Critici dicti, sive (ut Censorino placet) Crisimi, κρίσιμοι: hoc est, judiciales & decretorii, de quibus infrà.

Crĭspīnă, Lege OXYACANTHA.

Crĭspŭs, a, um, adjectivum est: [οὖλος, τετριχωμένος. Gall. *Crespe, Crespu, ondoyant, madré.* Ital *Crespo, riccio ricciuto.* German. *Krauß.* Belg. Gecrolthayrich. Hisp. *Crespo.* Polon. *Kedzierzawy.* Vngar. *Fodor.* Ang. *Curled wrinckled, braided.*] ut, Crispus capillus: id est, intortus. Plaut. in Trucul. Cōpositos, crispos cincinnos tuos, unguentatos. Crispum folium. Plin. lib. 12 cap. 13: Folium olivæ, verùm crispius & aculeatum. Crispissimum folium, apud Col. lib. 11. cap. 103. Crispa abies, Cicer. 3. Tusc. Crispioris elegantiæ materiēs: & ob id Persis gratissima, Plin. lib. 13 cap. 9.

Crĭspŭlŭs, diminutivum à Crispus. [οὐλίδιος, οὐλότριχος. Polon. *Kedziorko.* Vngar. *Fodrocska.*] Martial. lib. 5: Crispulus iste quis est, uxori semper adhæret Qui Mariane tuæ? crispulus iste quis est?

Crĭspo, as, are, act. p. Crispum reddere. [οὐλόω, οὖλον ποιεῖν. Gall *Faire crespe.* Ital. *Increspare.* Germ. Krauß machen. Hisp. *Crespar otra cosa.* Pol. *Kedzierzawie.* Vng. *Meg fodoritom.* Angl. *To wrinckle and courle the heare.*] Plin. libr. 28 cap. 8: Fimi cinere crispari capillum. ¶ Crispari terrā herbis, dicitur per translationem. Col. lib. 10: Nunc apio viridi crispetur florida tellus.

Crĭspāns, tis. [Vngar. *Fodorgatván.* Angl. *Brandishing or shaking.*] participium. Virgil. 1. Aeneid. Bina manu lato crispans hastilia ferro.

Crĭspātŭs, a, um: [Vngaricè, *Fodoritatot.* Ang. *That is curled or wrinckled.*] ut, Buxus crispata cacumine. Claud. 2. de rap. Proserp.

Crĭspĭsŭlcāns, adjectivum: ut Crispisulcans fulmen. Cicer. in Top. At quum in Aiacis navim crispisulcans igneum fulmen injectum est, inflammatur navis necessariò.

Crĭssārĕ, κλονίζειν, & Cevere, non nisi posito pudore exponi possunt. Est enim primum mulierum aptè se motantium dum in re venereā sunt. luven. frictum crissantis adorat. Alterum masculorum, dum pædicantur. Martialis: Sed pædicaris, sed pulchrè Nævole ceves. Cevere etiam adulantium gestus significat Persius: ao Romule ceves?

Crĭstă, f. p. Dicitur connus ille in vertice galli, & aliarum quarundam avium. [λόφος. Gall. *Creste, pennache.* Ital. *Cresta, pennachio.* German. Der kamb auff der vöglen haupt. Belg. *Kam.* Hispan. *La cresta des aues, es penacho ò cimera del yelmo.* Pol *Grzebien naglowiec, ptaszy.* Vngar. *Czimetse.* Ang. *The coppe on a birdes heade, a combe.*] Plin. lib. 10. cap. 29: Vpupa, obscœna aliàs pastu avis, cristā visenda plicatili. ¶ Ad hujus similitudinem etiam Cristam vocamus, conum galeæ. Virgil. 12. Aen. Tum galeam Messapi habilem, cristisque decoram Induit. ¶ Crista etiam herbæ species est, cujus memini. Plin. lib. 27. cap. 5. Alectorolophos, quæ apud nos Crista dicitur, folia habet similia gallinacei cristæ, plura, caulē tenuem, & semen nigrum in siliquis Ruellius eandem esse credit cum eā quę Gallicè *Vermeie* dicitur.

Crĭstŭlă, læ, f. p. diminut. [λοφίδιον. Vngar. *Czimertsike, tollatska.* Ang. *A litle combe or feathers in the crowne of birdes.*] Columel. lib. 8. cap. 2: Rectis, rutilisque cristulis.

Crĭstātŭs, a, um: [λοφωτός. Gall. *Qui a creste, qui est cresté ou cresteu.* Ital. *Che ha cresta.* German. Das ein kamb hat. Hispan. *Cosa con cresta, penacho ò cimera.* Polon. *Grzebieniasty.* Vngar. *Czimeres, tollas.* Ang. *Copped combed or crested.*] Qui cristas habet: ut, Cristatæ aves: estq; periphrasis gallorum gallinaceorum. Martial. lib. 14: Cristatæque sonant undique lucis aves. Cristata galea. Livius.

Crĭtæ, κριταί, à Græcis dicuntur judices, qui musicis, agonicis & scenicis certaminibus præerant.

Crĭtĭcŭs, a, um. [κριτικός. Gall. *Iudicial, qui iuge, donne iugement.* Ital. *Giudiciale, che fa giudicio.* Germ. Vrtheilend/ein vrtheil fellend. Hispan. *Iudicial, el que haze iuyzio.* Polon. Wrokczinący, *ortel widaiący.* Vngar. *Itilő.* Ang. *Iudiciall, that giveth iudgement or iudgeth.*] Idem quod judicialis, vel judicem agens, ἀπὸ τοῦ κρίνειν: hoc est, à judicando: unde & poëmatum censores, & judices alienorum operum, olim Critici dicti sunt, quales fuerunt Aristarchus & Aristophanes Grammatici: qui tantùm sibi in ipsum etiam Homerum permiserunt, ut plurimos etiam versus, tanquam nothos & subditities, ex ejus operibus summoverint. Cic. ad Dolabellam lib 9: Ego tanquam criticus antiquus judicaturus sum. Horat. 2 Epist. Ennius & sapiens & fortis & alter Homerus, Vt critici dicunt. ¶ Critici dies vocātur, qui à medicis *judicatorii* dicuntur, in quibus de ægritudinibus ratione fieri judicium potest: quos nostri *Decretorios* vocare possunt:

Crithasis, equorum morbus.

Crithe, [κριθή. Gall. *Vn orgeol.* Ital. *Orzolo.* German. Ein wärtzle so ob dem Haar des Augtdes wachst. Hispan. *Orzuelo que nace nace cerca del ojo.* Polon. *Iecżmick.* Vngar. *Arpa.* Ang. *A warte or such likething in the eye lide.*] Tuberculum parvum est in palpebrā super pilorum locum: ita dictum à similitudine hordei: unde & Hordeolum à recentioribus quibusdam nominatur. Vide Cels. lib. 7. cap. 7.

Critumon, Vide suprà BATIS.

Crŏbўlŏs, κρωβύλος, Aureus vel argenteus corymbus, ex capillis pendens, idque propriè in viris: nam in mulieribus potius Corymbum, & in pueris Scorpium vocamus.

Crobyssum, Aizoum minus, apud Diosc. lib. 4. cap. 91.

Crocallis, Gemma est cerasum repræsentans, teste Plin. lib. 37. cap. 10.

Crŏcārĕ, & Crocire, Verba fictitia à voce corvi, κρώζειν. Autor Philomelæ.

Crŏcĭto, tas, frequentativum. [πολλάκις ἢ συχνὰ κρώζω. Gall. *Corbiner par plusieurs fois, crier souuent en corbeau.* Ital. *Gridare spesso come un corvo.* German. Viel vnnd offt gtreppen / oder wie ein rapp schreyen. Hisp. *Graznar el cuervo.* Pol. *Krakam.* Vng. *Kákogok károgok.* Ang. *To crie like a raven, to croake often.*] Plaut: Simul radebat pedibus terram, & voce crocitabat suā.

Crŏcātĭo, f. t. teste Festo, & Crocitus, tus, pen. prod. Ipsa vocis corvi prolatio. [κρωγμός. Pol. *Krakanie kakogás, karogás.* Ang. *A croaking of a raven.*]

Crŏcĕātŭs, ta, tum, Vide CROCUS.

Crocias, κροκίας: Gemmæ species, à croci similitudine sic dicta. Autor Plin. lib. 17. cap. 11.

Crŏcĭnŭm ŭnguĕntum, κρόκινον μύρον, Quod exprimebatur ex aromatibus, & croco in oleo macerato: ut docet Diosc. lib. 1. Propert. lib. 3: Et crocino nares murrheus ungat onyx. Vide Plin. lib. 13. cap. item 13.

Crŏcĭnŭs, Vide CROCUS.

Crŏcĭs, κροκίς, Herba est, cujus contactu phalangia emoriuntur, ut ex Apollodori sententiā tradit Plin. lib. 27. cap. 17.

Crŏcŏdīlīnŭs, Vide CROCODILUS.

Crŏcŏ-

Crŏcŏdīlŭs, m. f. [תנין *tsab.* κροκόδειλος. Gallicè, *Vn crocodile.* Ital. *Crocodillo.* German. Ein Crocodil/ist ein thier in Egypten. Hispan. *Crocadix.* Pol. *Krokodil.* Vng. *Sárkany, krokodillus.* Ang. *A crocodile*] Animal quadrupes ex genere amphibiorum, tam in terrâ, quàm in aquâ vivens, figurâ lacertæ non admodum dissimile, incredibili magnitudine, armatum unguibus, soli Aegypto, & iis regionibus, quæ Nilo alluuntur, cognitum, cute usque adeò durâ, ut in nullâ sui parte nisi in solo ventre penetrari possit. Vnde etiam delphini, qui perpetuum cū crocodilo bellum gerunt, non ignorantes, quâ potissimùm parte hostis lædi possit, aquam subeunt, pinnâq; quam in dorso gerunt, illi alvum subsecant. Habet & alterū hostem Ichneumonem, qui in apertas dormientis fauces teli in morem illapsus, intestina ejus erodit. Nullū est animal quod à tam parvis initiis in tantam excrescat megnitudinem. Ponit siquidem ova anserinis non majora: sed hoc huic animali peculiare creditur, ut quandiu vivat, nullum crescēdi faciat finem. Quatuor menses hyemales non comedit, & sola bestiarum non habet linguam. Terribilis hæc bellua contra fugaces est, fugax contra insequentes. Oculos habet in aquâ hebetes, extra acerrimi visus. Conspecto homine emittit lacrymas, mox appropinquantem devorat. Vnde factus est locus proverbio, Crocodili lachrymæ. κροκοδείλου δάκρυα: quod de iis dici solet, qui sub specie pietatis alios fallunt. Ex eo dictum autumant, quòd κρόκον δειλιᾷ: id est, crocum fugit, ac ejus odorem reformidat, quod mella conficientes in Aegypto sternunt, ne mel absumant crocodili: quoniam mirum in modum eo delectantur. ¶ Est & alterum crocodili genus, quem Scincum vocat Dioscor. lib. 2, superiori multò minus, in terrâ tantùm, nec nisi odoratissimis vivens floribus, cujus intestina jucundi nidoris fimo referta sunt: quo ad faciei medicamenta, colorisque conciliationem mulieres, & viri molliores, olim utebantur. Horat. in Epod. -colorque Stercore fucatus crocodili.

Crŏcŏdīlīnŭ[s], na, num, Quod ad Crocodilum pertinet: [κροκοδείλιος. Polon. *Do krokodila nalieżacy.* Vngar. *Sárkányhoz való.* Ang. *That belongeth to a crocodile.*] ut, Crocodilinæ ambiguitates. Quint. lib. 1. cap. 10.

Crŏcŏdīlēă, κροκοδειλέα, Fimus est crocodili terrestris, quo mulieres faciē illinebant ad coloris commendationē. ¶ Crocodilorum enim duo commemorantur generum: quorū alterum aquaticū est, Nilo tantùm familiare, & lacubus Nilo vicinis. Alterum terrestre, odoratis tantùm vescēs herbis, quem Scincum σκίγκον Dioscorides appellat. Hujus excrementa in primis odorata sunt, mulierumque fucis expetita. Plin. lib. 28. cap. 8, ubi crocodili aquatici naturam multis explicuit, statim subdit: Alter illi similis, multùm infra magnitudinem, in terrâ tantùm odoratissimis floribus vivit: ob id ejus intestina diligentissimè exquiruntur, jucundo odore farcta, Crocodileam vocant.

Crŏcŏdīlĭum, n. s. κροκοδείλιον, Herbæ species est, chamæleontis figurâ, radice longâ, gustu nasturtii, semine rotundo, duplicis clypeoli formâ. Plin. lib. 27. cap. 8: Crocodilion Chamæleontis herbæ nigræ figuram habet, radice longâ, æqualiter crassâ, odoris asperi.

Crŏcŏmăgmă, atis. n. t. [κροκόμαγμα. Ang. *Dregges of the oyle of safron.*] Vnguēti crocini fæx, & retrimentū, quod superest crocino unguēto, ex croco, cæterisq; aromatis expresso. Nam in confectione crocini unguenti, oleum ante omnia quibusdā aromatibus solet spissari, posteaq; crocū eò conjici, idq; post dies aliquot diffundi: ex aromate & croco oleum: post hæc exprimi solet, quodq; reliquū erat, Crocomagma dicebantur: idq; in pastillos conformari consuevit, & multum in tempus asservari. Optimum est, quod gustatum salivam dentesq; inficit. Vide Diosc. lib. 1. & Plin. lib. 21. cap. 20.

Crŏcŏmĕrĭŏn, κροκομήριον, Herba, quæ alio nomine dicitur Leonopodium.

Crŏcŏpeplŏs, κροκόπεπλος, Auroræ epitheton est, quasi croceam habens vestem: nam eum colorem imitatur, quum primùm incipit apparere. Postea enim, adveniente jam die rubescens, à roseo colore ῥοδοδάκτυλος appellatur.

Crŏcōtă, [κροκωτός. Germ. Ein geel Frawenkleid/bey den Alten gebraucht.] Vestis muliebris est, crocei coloris. Cic. de Arusp. resp. P. Clodius à crocotâ, à mitrâ, à muliebribus soleis, purpureisq; fasciolis, à strophio, à psaltrio, à flagitio, à stupro, est factus repentè popularis. ¶ Feli crocotum, γαλῇ κροκωτόν. Subaudiēdum das aut addis. Dici solitum, quoties honos additur indignis, & quos haudquaquam decet: Aut quum datur quicquam iis, qui monere non norunt uti.

Crŏcōtŭlă, diminutivum. κροκώτιον, Plaut. in Epid. Indusiatam, patagiatam, caltulam, aut crocotulam.

Crŏcōtŭlārĭŭs, Crocotarum vestium infector. Idem in Aulul. Quum incedunt infectores crocotularii.

Crŏcōtĭlum, n. s. Veteres, Valde exile, dicebant. Plautus: Extorris talis cum crocotilis crusculis. Festus.

Crocotitium, Genus operis pistorii.

Crŏcŭs, m. f. vel Crocum, n. s. [כרכם *charchóm* κρόκος. Gall. *Saffran.* Ital. *Zaffrano.* German. Saffran. Belg. Saffraen. Hisp. *Açafran.* Polon. *Szafran.* Vngar. *Safrany.* Ang. *Safron*] Flos est, qui *Seffranum* vulgò dicitur: à Croco puero (ut poëtæ fabulantur) dictus, qui quū Smilacem puellam tenerrimè deperiret, amoris impatientiâ versus est in florē sui nominis, Ovid. 4. Metam. Et Crocon in parvos versum cū Smilace flores. Virg. 4. Georg. Et glaucas salices, casiamq; crocumq; rubentem. Salust. Pastus nemore, in quo crocum gignitur. Præstantissimum nascitur circa Coricum Ciliciæ montem: proximū in Olympo Lyciæ monte: mox in Centuripino Siciliæ agro. Provenit & in Galliâ Narbonensi, licet bonitate inferius.

Crŏcĕŭs, a, um: [κρόκινος, κροκόεις. Gall. *De couleur iaune ou rougeastre.* Ital. *Giallo.* German. Saffrangălb. Hispan. *Cosa de açafran.* Polon. *Zołtawy.* Vngar. *Sáfrányos sárga szinü.* Angl. *Of or like safron.*] pro colore, ut, Vestis crocea. Virgil. 1. Aen. Et circumtextum croceo velamen acantho. Plin. lib. 22. cap. 18: Mutat enim cum terrâ colores: hîc niger, illic viridis, alibi cyaneus, alibi croceus.

Crŏcātŭs, ta, tum, Croco tinctus. [κροκοβαφής. Gall. *Ensafrané, de couleur iaune.* Ital. *Tinto in giallo.* German. Besaffert. Hisp. *Tenido en color de açafran.* Polon. *Vszafraniony.* Vngar. *Sáfrányozott.* Ang. *Safroned, or like safron.*] Plin. lib. 16. cap. 34: Aliciis & semen nigrum, alii crocatum.

Crŏcĭnŭs, a, um, & Croceus. Quod est lutei coloris. [κροκοειδής, κροκόεις. Gall. *De safran. de couleur de saffran.* Ital. *Di zaffrano, di color di zaffrano.* German. Saffrangălb. Hispan. *De açafran, de color de açafran.* Polon. *Zołtawy.* Vngar. *Sárga szinü, sáfrány szinü.* Ang. *Yalow or of safron.*] Plin. lib. 21. cap. 19: Semen his optimum crocinum, nec anniculo vetustius, & in umbrâ siccatum.

Crŏcuphantĭă, Opinor esse ornamenta villosa, quæ sub reticulis contexta per eorum plagulas apparent. id enim origo vocabuli κροκύφαντος declarat. Vlpian. in l. 2. ff. de aur. & arg. leg. Ornamentorum hæc, *inquit*, vittæ, mitræ, semimitræ, reticula, crocuphantia. Alciatus autē & alii eruditi homines alio vocabulo conquirendo mirabiliter exercentur. Hæc ex Hotomani lexico.

Crŏcūtă, f. p. Fera est, Aethiopiæ familiaris, ex hyænâ & leænâ Aethiopicâ nascēs, quæ & ipsa, hyænæ more, humanas voces imitatur. Plin. lib. 8. cap. 30, ubi hyænæ naturam multis explicuit, statim subdit: Hujus generis coitu leæna Aethiopica parit crocutam, similiter voces imitantem hominū pecorúmque. Acies ei perpetua in utrâque parte oris, nullis gingivis, dente continuo, qui ne contrario occursu hebetetur, capsarum modo includitur.

Crōllă, pro corolla detractione secundæ literæ o, στέφανιον, parva corona. Plaut. in Bacchid. 1. 37.

Crōmmĭŏn, alii Polydos vocant, Magi Caloboin, Romani Cepam.

Crono, Magicæ conyzæ species tertia apud Diosc. lib. 3. c. 137.

Crŏtălĭă, κροτάλια, Plin. libro. 9. cap. 35. dicuntur margaritæ ita in ornamentis collocatæ, ut ex collisione sonum generent. Subeunt, *inquit*, luxuriæ ejus nomina, & tædia exquisita perditiore portatu. Siquidem quum id fecēre, Crotalia appellant, ceu sono quoq; gaudeant, & collisu ipso margaritarum.

Crŏtălum, n. s. [κρόταλον. Gall. *Vn instrument qu' on frappe auec la main, semblable à la cymbale.* Ital. *Campanella, naccara.* German. Ein schällen oder klaffen. Belg. Clappe. Hispan. *Chapas o sonaja ò tarrena.* Polon. *Dzwonek, cymbal.* Vngar. *Kelepő szörgettyü.* Angl. *A rattle.*] Crepitaculum ex ligno, ære, aliâve materiâ ita concinnatum, ut efficere sonum queat, si quis manu verset. Vnde & Aegyptiorum sacerdotum sistra, quibus in Isidis sacris utebantur, à nonnullis etiam Crotala appellantur: ἀπὸ τοῦ κροτεῖν hoc est, à percutiendo. ¶ Quidam putant, fuisse annulū æreum, qui ferreo baculo quateretur. Alii circulum æneum interpretantur, multas habentem annexas laminulas, sive orbiculos mobiles, qui collisi sonum edebant: qualibus etiam hodie Lusitanos nautas in saltationibus suis uti videmus. Virgil. in Copâ: Crispum sub crotalo docta movēre latus.

Crŏtălŭs, [κρόταλος. Polon *Krasomowca.* Vngar. *Tsácsogó.*] mascul. gen. dicitur, Qui linguâ est expeditiore, & voce sonanti, ac propè tinnulâ, quique loquacitate suâ neminem non obtundit. Ducta est metaphora à crotalo, crepitaculi genere, de quo egimus in dictione præcedenti.

Crŏtaphītæ, κροταφῖται, Musculi sunt duo, os claudentes, quos & Latini Temporales appellāt, quòd tempora vestiant: unde etiam Græcum nomen traxerunt: nam κρόταφος illi appellant, quæ nos Tempora.

Crotōn, onis, [κρότων. German. Wunderbaum. Polon. *Skoczek wielki, drzewo cudowne.*] Frutex est ad magnitudinem parvæ ficus assurgens, folio platani, sed læviore ac nigriore, ramis ac caudice arundinum modo cōcavis, semine uvarum aspero, quod purgatum effigiem ricini animalis repræsentat: unde & nomen accepit: nam ricinum vermen Græci etiam κρότωνα appellant. Hoc semine exprimitur oleum, cibis quidem fœdum, sed lucernis & emplastris utile. Alio nomine hic frutex Ricinus appellatur, & Cici: unde etiam oleum ipsum Cicinum, & Ricininum appellant.

Crŭcĭātŭs, Cruciamentum, Crucio, Cruciabiliter, Crucifico, Vide Crux.

Crudaria, Argenti vena, quæ in summâ fodinâ reperitur. Plin. lib. 33. cap. 6.

Crūdŭs, a, um, Quod coctum non est. [נא *chái* ὠμός. Gall. *Cru, encor verd, qui n'est encor cuit, digeré ou meur.* Ital. *Crudo, non cotto.* German. Raw/ vngekocht. Belg. Rho. Hispan. *Crudo, no cozido.*

nocozido. Polon. *Suurowy, niedowarzony.* Vngar. *Nyers.* Ang. *Raw fresh, new made, vndigested.*] Vnde carnes crudæ dicuntur quæ neque elixæ sunt, neque assæ, neque alio quovis modo esui aptæ redditæ. Fructus item crudos appellamus, qui justam coctionem, hoc est, maturitatem non sunt assecuti. Cic. de Senect. Poma quæ cruda sunt, vi avelluntur: quæ autem cocta, & matura, decidunt. ¶ Item crudi cibi dicuntur, qui nondum cōcti sunt in ventriculo. Iuvenal.-& crudum pavonem in balnea portas. ¶ Crudum item hominem dicimus, cujus ventriculus probo coctionis officio non fungitur. Cic. 2. de Finibus: Asoti qui in mensam vomant, crudique postridie se rursus ingurgitent. Idem pro Cluentio: Dico illum, quum ad illud prandium crudior venisset, & sibi non pepercisset, ægrotasse. ¶ Crudum vulnus: hoc est, recens, & adhuc cruentum. Plin. Epist. 3: Vt enim crudum adhuc vulnus medentium manus reformidat, deinde patitur, atque ultrò requirit: sic recens animi dolor consolationes rejicit, ac refugit, mox desiderat, & clementer admodum acquiescit.

Crūdĭtās, atis, f. t. Ventriculi vitium cibum ægrè concoquentis. [ἀπεψία. Gall. *Crudité mauuaise digestion ou concoction.* Ital. *Crudità di stomacho, in digestione.* German. Böse dewung des Magens. Hispan. *El abito delo no digerido.* Polon. *Surowość.* Vngar. *Nerisség, mikor az gyomor nem emeszt.* Ang. *Rawnesse euil digestion.*] Cic. de Senect. Caret ergo etiam vinolentiâ & cruditate, & insomniis. Colum. li. 7: Cruditatis signa sunt, crebri ructus, ac ventris sonitus, fastidia cibi.

Crūdēscĕrĕ, n. t. Est crudum vel crudius fieri, à Crudeo, es. [ὠμοῦσθαι. Gall. *Deuenir cruel & aspre.* Ital. *Incrudire, incrudelire.* German. Raw werden. Hispan. *Encrudecerse, hazerse crudo.* Pol. *Surowieć.* Vngar. *Megnyersülni.* Angl. *To waxe rawe.*] Virgil. 3. Georg. Sin in progressu cœpit crudescere morbus. Idem 11. Aeneid.-dejectâ crudescit pugna Camillâ. ¶ Inde Incrudescere & Recrudescere, quasi renovari, & ad pristinam acerbitatem redire.

Crūdēlĭs, om. t. Immitis, asper, durus, inhumanus, ferreus. [אכזרי *achzar* אכזרי *athzari.* ὠμός. Gall. *Cruel & inhumain.* Ital. *Crudele, aspro.* Germ. Grawsam / raw / vnmild. Hisp. *Cruel.* Polon. *Srogi, okrutny.* Vngar. *Kegyetlen.* Ang. *Cruel.*] Cicer. pro Dejot. Crudelis Castor, ne dicam sceleratum & impium: qui nepos avum in discrimen capitis adduxerit. Virgil. 2. Eclog. O crudelis Alexi, nihil mea carmina curas. Quidam à Cruore dictum volunt, quem crudeles effundunt: ego malim à Cruditate derivare. Nam quemadmodum in pomis, quæ mitia non sunt, cruda dicuntur: ita & homines immites, Crudeles dicuntur. Virg. 6. Aen. Vidi & crudeles dantem Salmonea pœnas.

Crūdēlĭtās, tatis, f. t. Sævitia, inhumanitas, feritas, acerbitas, atrocitas. [אכזריות *achzeriuth.* ὠμότης. Gal. *Cruauté.* Ital. *Crudeltà.* Germ. Grausamkeit / grimme. Hisp. *Crueldad.* Pol. *Okrutność, srogość.* Vng. *Kegyetlenség.* Ang. *Crueltie.*] Cicero pro Rosc. Amer. Vestrûm nemo est quin intelligat pop. Romanum, qui quondam in hostes lenissimus existimabatur, hoc tempore domesticâ crudelitate laborare.

Crūdēlĭtĕr, adverbium, Atrociter, durè, acerbè. [ὠμῶς. Gall. *Cruellement.* Ital. *Crudelmente.* Germ. Grausamlich / Grimmiglich. Hispan. *cruelmente.* Polon. *Okrutnie.* Vngar. *Kegyetlenul.* Angl. *Cruelly.*] Cic. 1. Offic. De evertendis autem, diripiendisq; urbibus valde considerandum est, ne quid temerè, nequid crudeliter fiat.

Cruēnto, Cruentus. Vide Cruor.

Crŭmēnă, Loculus, [כיס *chis.* βαλάντιον. Gall. *Bourse, ou gibeciere.* Ital. *Borsa.* German. Ein seckel / beutel / taschen. Belg. Een burse / oft tassche. Hispan. *Bolsa para dineros.* Pol. *Wacek, mieszek.* Vng. *Erszény.* Ang. *A purse, a bagge of leather.*] à κρεμάω, suspendo, quòd plerunque suspensa gestetur. Plaut. Epid. Ipse meo in collo tuus pater crumenam collocavit. Idem Trucul.-homo crumenam Sibi de collo detrahit. Horat. 1. Epistol. Et mundus victus non deficiente crumenâ. ¶ Generosus es ex crumenâ. γενναῖος ἐκ βαλαντίου. In eum jaciebatur, qui propter opulentiam generosus haberi voluisset, alioquin obscurus & humilis.

Crŭnismŏs, Est torrentis modo cum strepitu & murmure demanante embrocatio. Vtitur eo vocabulo Paul. lib. 2. cap. 53.

Cruŏr, oris, m. t. Sanguis è vulnere sparsus & fusus. [דם *dam* נצח *netsach.* αἷμα, ἰχώρ. Gall. *Sang sortant d'vne playe.* Ital. *Sangue che esce d'vna piaga.* Germa. Blut / der blutig schweiß auß einer wunden. Belg. Bloet. Hispa. *Sangre fuera delas venas.* Polon. *Krew plynąca.* Vng. *Ver.* Ang. *The bloode issuing out of a wound.*] Virgil. 8. Aen.-tepidusque cruor fumabat ad aras. Idem lib. 4. usurpavit in numero plurali: atque atros siccabat veste cruores. Quod Servius tanquam novè dictum annotavit, quum alioqui neque sanguines dicamus, neque cruores.

Cruēntŭs, a, um, Sanguinolentus, quod cum cruore est: [αἱματηρός, αἱμακτός. Gall. *Ensanglanté, sanglant, cruel.* Ital. *Sanguinoso, sanguinolento.* German. Blutig / schweissig. Hisan. *Sangriento.* Polon. *Krwawy.* Vngar. *Veres.* Ang. *Bloodie, cruell.*] ut, Cruenta victoria. Salust. in Catil. Cavete ne inulti animam amittatis, neu capti potiùs, sicut pecora trucidemini, quàm virorum more pugnantes cruentam, atque luctuosam victoriam hostibus relinquatis. ¶ Aliquando ponitur pro crudeli, ut, Cruenta vox, & cruenta oratio. ¶ Cujus contrarium est Incruentus, a, um, ἀναίμακτος, quod est sine sanguine. Idem: Neque tamen exercitus populi Romani lætam aut incruentam victoriam retulit.

Cruēntiōr, Comparativus à Cruentus. [Polon. *Krwawnieyszy.* Vnga. *Vérszopob, vérsb.*] Iustinus Histor. lib. 3: Itaque tantis animis concussum est, ut rarò unquam cruentius prælium fuerit.

Cruēntē, adverbium. [Pol. *Krwawie.* Vngar. *Verősson.*] Iustinus Histor. lib. 23: Quanquam uxor diu, ne ab agro divelleretur, deprecata est, ne discessus suus adjungi nepotis parricidio posset, & tam cruentè hæc deseruisse virum, quàm ille impugnasse virum videretur.

Cruēntĭŭs, adverb. [Pol. *Krwawiey.* Vng. *Verősben.*] Seneca de Benefic. lib. 5. cap. 17: Cæteri arma cruentiùs exercuerunt, satiati tamen aliquando abjecerunt.

Cruēnto, as, Cruore inficio, sanguine imbuo, funesto. [αἱμάσσω, αἱμάττω. Gal. *Ensanglanter, meurtrir à sang, faire sanglant.* Ital. *Insanguinare.* Germ. Blutig machen / mit blut besudlen. Belg. Bebloeyen. Hispan. *Ensangrentar.* Polon. *Vkrwawiam.* Vngar. *Meg veresitem.* Ang. *To imbrue or sprinkle with bloode.*] Cicero de Arusp. respons. Secures suas cruentari sceleri noluit. Idem 1. de Divin. Atque etiam trucidare aliquem, & impiè cruentari. Idem 1. Philipp. Hæc te, si ullam partem habes sensus, lacerat, hæc cruentat oratio. ¶ Cruentati oculi. Plin. lib. 28. cap. 7: Mulieris quoque salivam jejunæ potentem dijudicant oculis cruentatis.

Crupellarii, Quantum ex Cornelii Taciti lib. 3, possumus conjicere, milites erant, arma gestantes ex continuo ferro, telis quidem impenetrabilia, sed eo pondere, ut in ferendis ictibus non essent idonea. [Pol. *Zolnierze w kirisie.* Vng. *Fegyueres.*] Verba Taciti sunt hæc: Cæteri cum venabulis & cultris, quæque alia venantibus tela sunt, adduntur è servitiis gladiaturæ destinati, quibus more gentico continuum ferri tegmen (Crupellarios vocant) in ferendis ictibus inhabiles, accipiendis impenetrabiles.

Crūs, cruris, n. t. Tota illa pars, quę à coxendicis cervice incipit, & ad extremos pedis digitos pertingit: [שוק *schók.* σκέλος. Gal. *La iambe depuis le genou iusques en bas.* Ital. *Gamba.* Germ. Der schenckel / schinbein. Belg. De schenckel / dat been schene. Hisp. *Pierna.* Pol. *Golen.* Vng. *Szar.* Angl. *The legge frome the knee downe.*] à currendo dictum nonnulli putant, quòd crurum ministerio in cursu utamur: sive (ut aliis placet) à Græco verbo κρούω, quòd interingrediendum huc atque illuc feriant. Sunt autem Crura à gentibus usque ad imum pedem. Cels. Crus ex duobus ossibus constat, ex tibiâ & surâ. ¶ Crus arboris. Columel. lib. 5. cap. 11: Ramum olivæ, qui videtur nitidissimus, deflecte, & ad crus arboris ficulneæ religa. ¶ Crus vitis. Colum. lib. 3. cap. 10: Vnde etiam vehementissimæ materiæ reperiuntur, aut in capite vitis, aut in crure vicino radicibus.

Crūscŭlum, n. f. diminut. [σκελίδιον. Gall. *Iambette, petite iambe.* Ital. *Gambetta.* German. Schenckelin / Schinbeinlin. Hispan. *Pequenna pierna.* Polon. *Golenka.* Vnga. *Szkratska.* Ang. *A litle or small legge.*] Martial. Pectus cicadæ, crusculumque formicæ.

Cruricrepidę, arum, Plauto in Trinummo dicuntur, quibus crura crepuerunt ferro, ut dicit interpres.

Crūrūlēs, quod Beroaldus major elegans vocabulum dicit, reponendum idem putat apud Vlpianum, in l. argumento. de auro & argent. legat. nam pro eo vulgati codices habent *fasciæ crinales.* Crurules autem & pedules Vlpianus appellat à cruribus scilicet & pedibus vestiendis.

Crūsmă, atis, n. t. [צלצל *tsiltsal.* κρούσμα, σεῖστρον. Gal. *Vn sifflet ou cloche.* Ital. *Cimbalo.* German. Ein Cymbel / ein instrument / mit welchem man vor zeiten den Weibern zu tantz gemacht hat. Hispan. *Sonaja ò tarranna.* Pol. *Cimbal' w ktori brząkano niewiastam w taniec.* Vngar. *Doromb.* Ang. *A rattle, a kind of rattling instrument.*] Propriè dicitur sistrum, & velut cymbalum quoddam tintinnabulis refertum, quo gestientes mulieres oblectabantur: dictum ἀπὸ τοῦ κρούειν: hoc est, à pulsando, quòd sonum emitteret dum pulsaretur. Mart. lib. 6: Edere lascivos & Bætica crusmata gestus, Et Gaditanis ludere docta modis. Bætica autem vocat, quòd iis mulieres Hispanæ uti solerent: quemadmodum & hodie Venetæ puellæ: Vocant autem sua lingua. *Vn cymbalo.*

Crūstă, æ, f. p. Significat id excrementum, quod vel ob putredinem, vel concretionem super alicujus rei superficie nascitur. [φλοιός, ὄστρακον. Gall. *Crouste.* Ital. *Crosta.* German. Ein rinden ober ranfft. Belg. Die croste / oft schale. Hisp. *Corteza dura sobre comer.* Polon. *Skorka, brzeg, Pyana.* Vngar. *Valaminek az héia.* Angl. *The crust of bread.*] Virg. lib. 4. Georg. Concrescunt subitæ currenti flumine crustæ. ¶ Item crusta, qua quid integitur, ut Crusta locustæ. Plin. lib. 9. cap. 30: Locustæ crustâ fragili muniuntur in eo genere, quod caret sanguine. ¶ In parietibus item, atque in pavimentis Crustæ dicuntur tenuia marmoris, vitri, alteriùsve materiæ segmenta, quibus illa integebantur. Plin. lib. 36. cap. 6: Secandi marmora in crustas, nescio an Cariæ fuerit inventum. Et paulò pòst: Primùm Romæ parietes crusto marmoris operuisse totius domus suæ in Cælio monte Cornelius Nepos tradidit Mamurram. Idem lib. 36. cap. 25: Lithostrota cœptavêre jam sub Sylla, parvulis certè crustis. ¶ In vasis item aureis argenteisve Crustæ dicebantur, quæ ex diversi generis materiâ illis illigabantur. Argenteis enim poculis, exempli gratiâ, laminæ aureæ, vel emblemata innectabantur: quæ

tur: quæ inde Crustata, χρυσένδυτα, appellabant. Cicer. lib. 5. in Verr. Vasis crustæ aut emblemata detrahebantur. ¶ Crustas item, ἐσχάρας medici appellant, duros quosdam veluti cortices, quibus vulnera ulceráve obducuntur, medicamento aliquo caustico adusta. ¶ Crusta soli, gleba. [Pol. *Brełajiemie.*] Alphenus D. l. 39. Tit. 2. l 9: Si ex fundo tuo crusta lapsa sit in meum fundum.

Crūstŭlă, læ, f. p. diminut. à crusta. [πλακίδιον. Gall. *Croustelette, petite crouste.* Ital. *Crosticina.* German. Ein renfftle. Hisp. *Pequenna corteza,* Polon. *Skorecẑka,* Vng. *Heiacska.* Ang. *A litle crust.*] Apuleius, Parvas marmoreas crustulas parieti adjungens.

Crūstārĕ, act. p. Crustam inducere, & materia aliqua dura ingere. טוח tuach. κρουστεῖν. Gall. *Crouster, bailler ou donner crouste ou couverture à quelque chose.* Ital. *Incrostare.* Germ. Ein ranfft oder rinden einem ding machen. item, Etwas vberziehen/ glasieren. Belg. Glaseren/ marmeren. Hisp. *Sobreponer corteza.* Pol. *Nakric skora, ocziagnac skora.* Vngar. *Bekenni, befodni, le keazni.* Ang. *To bring a crust or hardnesse over a thing.*] Plin. lib. 15. cap. 17: Mala verò generosissima eadem ratione crustant gypso vel cera.

Crūstātŭs, a, um, participium: ut, Crustati parietes: id est, crusta marmoris intecti. [κεκρουσμένοι τοῖχοι. Polonicè, *Marmurosta ścziana.* Vng. *Be héiasztatot.* Ang. *That hath a crust or hardnesse brought overit.*] Secabantur enim marmora in laminas, & parieti apponebantur. ¶ Primus apud Romanos Mamurra vir Equestris ordinis, præfectus fabrorum Cæsaris, Formiis natus, domus suæ, quæ in Cælio monte erat, parietes crusta marmoris traditur operuisse: ut ex Cornelii Nepotis sententia tradit Plin. lib. 36. cap. 6. ¶ Item vasa argentea, quæ auro illigabantur, etiam Crustata dicebantur, quæ Græco nomine χρυσένδυτα vocantur. ¶ Et Crustata animalia, crustis intecta. Plin. lib. 17: cap. 37: In marinis crustata & cartilaginea priores dentes habent.

Crūstārĭŭs, m. f. Qui incrustat. [κονιάτης. Vng. *Be héazo.* Ang. *A pargeter, a plaisterer.*] Plin. lib. 33. cap. 12: Habuit & Teucer crustarius formam.

Crūstārĭŭs, a, um, Quod ad crustas pertinet. [Vng. *Héyboz valo.* [Vnde crustariæ tabernæ, in quibus crustata opera venduntur.

Crūstōsŭs, a, um, quod crustam habet. [φλοιώδης. Gall. *Crousteux, qui a la crouste fort grosse.* Ital. *Chi ha la scorza grossa.* Germ. Rindechtig/ ranfftechtig. Hispan. *Coza llena de cortezas.* Polon. *Skorzasty.* Vng *Héjas.* Angl. *Crustie, that hath a thycke crust.*] Plin. lib. 12. cap. 7: Facilius hoc & crustosius, amariusque & gummosum.

Crūstŭlātă, tæ, f. p. Placentæ genus, quod & Crustulum. [Polon. *Opłatek.* Vngar *Héias.* Angl. *A wafer or thinne cake.*] Spartianus: Pentapharmacum edulii genus est ex quinque cõfectum, quod reperisse dicitur Aelius Verus Romanorum Imperator, hoc est, sumen, phasianus, pavo, crustulata, & aprugna.

Crūstum, n. f. Est frustum eorum quæ commeduntur, sive sit pars panis, vel placentæ, vel alterius edulii. [פלח challáh. ψωμίον, κλάσμα. Gall. *Vng astleau, pain d' espice, ou telles patisseries, ou piece & morceau d' iceux.* Ital. *Pezzo di pane ò d' altra vivanda che si da à fanciulli.* German. Ein stuck einer essigen speiß. Hispan. *La corteza de comer como turron.* Polon. *Kasek kabat ek, skibka, sztuczka.* Vngar. *Falat, darab.* Ang. *A piece or morsell, a bunne.*] Virgil. 7. Aeneid. patulis nec parcere quadris Fatalis crusti. Vnde per diminutionem Crustulum Horat. lib. 1. Epist. pueris dant crustula blandi Doctores, elementa velint ut discere prima. Quod genus dulciarii esse putat Porphyrio. Varr. 4 de ling. Lat. Crustulum à crusta pultis, eò quòd ut corium exuritur, Crusta dicta.

Crūstŭlārĭŭs, Crustulorum venditor. Senec. Epist. 57: Et botularium, & crustularium, & omnes popinarum institores. Vulgò *Pasticiarium* vocant.

Crūstŭmĭnă, Pyra sunt ex parte rubentia, Glaciola nunc dicta: à Crustumino agro, qui Tyberi fluvio à Vejenti dirimitur, sic appellata. De his Plin. lib. 15. cap. 15 & lib. 23. cap 7. Item Columel. lib. 5 cap. 10. & lib. 12. cap. 10. Virgil. Crustumia pyra vocat. 2. Georg. Crustumiis, Syriisque, pyris, gravibusque volemis.

Crūx, f. t. Furca, patibulum in quo damnati figuntur dicta à κρούειν, quod est Ferire, pulsare. [עץ héts. σταυρός. Gal. *Croix gibet, tourment, affliction.* Ital. *Croce.* Germ. Ein Creutz Belg. Een cruys. Hisp. *La cruz.* Polon. *Krzyż. szubienica.* Vngar. *Keresztfa, akasztófa kereszt.* Ang *A crosse, a gibbet or gallowse, affliction.*] Plaut. in Curc. Collum obstringe abduce istum in malam crucem: Cic. 7. Verr. Statim deinde jussu Prætoris in crucem esse sublatum. ¶ Crux etiam dicitur quicquid nos cruciat, torquet & affligit. Terent. in Eunuch. Et illis crucibus, quæ nos, nostramq; adolescentiam habent despicatam. Hanc veteres *Gabalum* vocavêre. Varro: Nos barbari, quod innocentes in Gabalum suffigimus homines: vos non barbari, quòd noxios absolviris. ¶ Crucis Christi encomion lege apud D. Chrysostomum in Oratione contra gentes, quòd Chrystus sit Deus, &c.

Crŭcĭo, as, n. p. Torqueo, affligo, excrucio. [פרך himeir חלה hidhcib. αἰκίζω. Gall. *Tourmenter, affliger.* Ital. *Affligere, torcere.* Ger. Peinigen/ marteren. Hisp. *Atormentar ò fatigar.* Pol. *Dręczę, mękę.* Vngar. *Kénzom, gyötröm.* Angl. *To torment, to afflicte.*] Plaut. in bacch. Vt ipsius te cruciat ægritudine. Terent. in Eun. Quæ nos semper omnibus cruciant modis. Cic. de Arato: Dolore capitis cruciatur & consumitur.

Crŭcĭātus, tus, m. q. Tormentum afflictio. [דאבה deabáh. λύπη. Gal. *Tourment, affliction.* Hisp *Afflictione.* German. Pein/ Plag. marter. Hisp. *Tormento.* Polon. *Dręczenie, męka.* Vngar. *Kén, gyötrelöm.* Angl. *Torment, affliction paine.*] Cicer. Offic 3 Dionysius maximo cruciatu mortis angi solitus est. ¶ Cruciatu, pro cruciatui. Tacit. lib. 13: Cruciatû atque præmio cuncta pervia esse.

Crŭcĭāmĕntum, n. f. ejusdem significationis [Polon. *Vmęczenie,* Vngar. *Kén, gyötrelöm.* Ang. *Torment, paine,*] Cicer. Philipp. 6: Nec graviora sunt tormenta carnificum, quàm cruciamenta morborum.

Crŭcĭābĭlĭs, le, [βασανιστικός, τιμωρητικός. Vngar. *Kénzo.*] Apul. de Asin. aur. lib. 10: Sed illo cruciabili silentio diutissimè fatigata.

Crŭcĭābĭlĭtās, tatis, f. t. [βασανισμός, τιμώρησις. Gall *Tourment.* Ital. & Hispan. *Tormento.* German. Peinigung/ marter. Poonl. *Trapienie.* Vngar. *Kenzás, kénlodás.* Angl. *Torment.*] Plaut. Cistel. Qui omnes homines supero atque antideo cruciabilitatibus.

Crŭcĭābĭlĭtĕr, adverbium, [βασανιστικῶς, τιμωρητικῶς. Gall. *En grande torment.* Ital. *crudelmente, in gran tormento.* Germ. Peinlichen. Hisp. *Con mucho tormento.* Polon. *Zamęczeniem.* Vng *Kénozva, gyötrelömmel, kénozás, kepzen.* Ang. Withgreath torment.] Hirt. 5. bell. Afric. Sic extra vallum deducti sunt, & cruciabiliter interfecti.

Crŭcĭārĭŭs, a um. [Vng. *Kenra méltó.* Cruce dignus, apud Apuleium de Asino aureo lib. 10.

Crŭcĭfīgo, is, act. t. in crucem tollo. [צלב taláh. ἀνασταυρόω. σταυρόω. Gall. *Crucifier, atacher contre vne croix ou vn gibet.* Ital. *In chiodare in croce, crocifigere.* German. Creutzigen/ oder an ein Creutz hefften. Hispan. *crucificar.* Polon. *Nakrzyż zawieszam, krzyżuję.* Vngar. *Meg feszitöm.* Ang. *To hang on a gibbet or gallowse.*] Suet. in Comit. Autorem summarum pridie quam crucifigeret, in cubiculum vocavit. Plin. lib. 8. cap 16. Eaque de causa crucifixos vidisse se cum Scipione. Quint. lib. 7. cap. 2. Invenerunt ducem crucifixum. Suet. in Domit. cap. 10. Librarios etiam qui eas descripserant, crucifixit.

Crŭcĭnum vinum, insuave, quòd bibendo cruciet. Alii legunt apud Celsum Cruciatum, pro acerbo & austero.

Crymedes, febris, quæ pulmone sacris ignibus correpto provenit.

Crypserchis, est sensus testiculi, vel testiculorum.

Cryptă, f. p. [מחתרת mehatrah κρυπτή. Gall. *Vne fosse creuse comme vne cave sous terre.* Ital. *Grotta.* Ger. Ein grub/ ein gewelb vnder der Erden. Belg. Koele/ oft Goote vnder d' Aerde. Hisp. *Cruta, cueva sotteranna.* Pol *Grota, jaskinia.* Vng. *Pincze, verem, lyukprince.* Angl. *An holow place or vault vnder the earth.*] Caverna vel testudo subterranea, vel in monte excavata: à κρύπτω, occulto. Iuvenal. Et solitus mediæ cryptam penetrare suburræ.

Cry̆ptĭcŭs, a, um. [κρυπτικός Gall *Secret, occulte, fidele.* Ital. *Occulte. fedele.* Germ Das verborgen ist vnder der Erden Hisp. *Soterranno, encobrido, fiel.* Pol. *Zkryty pod ziemią.* Vngar. *El rejtetöt, el ásatot.* Ang. *Secret, hidde, close.*] Significat occultum & subterraneum. Sidonius: Potens antiquitus crypticis arcubus fornicavit. Iulius Firmicus Crypticos homines appellat, secreta fideli taciturnitate custodientes.

Cry̆ptŏpŏrtĭcŭs, nomen compositum ex Græco Latinoque, & significat subterraneam porticum, cum amplis fenestris qua refrigerandi gratia per æstatem utimur. Pol *Chłodnik.* Vngar. *Föld alat valo hüves báz.*] ¶ Potest etiam dici Porticus undique septa, & quasi septimento parietum abscondita, tanquam subterranea. Plin. Epist Subest cryptoporticus subterraneæ similis, æstate incluso frigore riget contentaque aëre suo, nec desiderat auras, nec admittit.

Cry̆stăllŭs, f. s. קרח זכוכית Zechoc ith κρύσταλλος. Gall. *Cristal.* Ital. *Crystallo.* German. Crystall. Belg. Cristael. Pol. *Kriształ.* Vng. *Kristaly.* Angl. *Christall.*] & Crystallum, neutri s. Gemma candida & pellucida ita dicta παρὰ τὸ συστέλλεσθαι ὑπὸ τοῦ κρύους: hoc est, ab eo quòd gelu contrahatur. Plin. lib. 37. cap. 2: Contraria huic causa crystallum facit, gelu vehementiore concreto. Nec alicubi certè reperitur, quàm ubi maximè hybernæ nives rigent, glaciemque esse certum est: unde & Græci nomen dedere. *Hæc ille.*

Cry̆stăllĭnŭs, a, um, pen. corr. Quod est ex crystallo. [κρυστάλλινος. Gall. *Crystalin, qui est de crystal.* Ital. *Crystallino, che è di crystallo* Ger. Crystallin/ von Crystall gemacht. Hisp. *Crystallino, cosa de crystal.* Polon. *Kriształowi.* Vng *Kristálybol valo.* Ang. *Of crystall.* Iuvenalis: Grandia tolluntur crystallina, maxima rursus Murrhina, deinde Adamas notissimus, & Berenices In digito factus preciosior.

C ante T.

C T. In notis antiquorum, causa, vel caput, vel civitatis. C T R M. citra mirum. C T R. cæterùm, vel civitatis Romanæ. C T O. contrarium, vel contractum. C T. V. O. A. B. civitas vitæ omnia aufert bona. C T. R A E civitas Rom.

Ctĕnĕs, [κτένες. Germ. Die vier vordersten zeen/ scharff oder schaufflen. Polon. *Przednie zeby.* Vng. *Né yelsö érsfog.* Ang. *The foures, fore thes*] Quatuor sunt dentes anteriores, à cibo concidendo dicti: unde & τομεῖς appellantur: Latini Primores ap-

pellant

pellant. Græci enim γελασῖνες, quòd inter ridendum detegantur. Cæl. Rhod. lib. 4. cap. 1.

Ctēnĭātrī, [κτηνίατροι. German. Viecharzet. Vngar. *Barom gyogyito orvosok.*] Sunt medici jumentorum & pecorum, quasi mulomedicos quis dixerit. κτῆνος enim Græci jumentum appellant, nonnunquam etiam pecus immolationi aptum, παρὰ τὸ κτᾶσθαι. Firmicus: Centauro oriente, qui natus fuerit, aut auriga erit, aut equorum nutritor, aut mulomedicus, aut equarius Hunc Columella & Varro Veterinarium vocant: vulgus *Mareschallum.*

C ante V.

C V. In notis antiquorum, Centum virûm vel Clarissimus vir vel Casa virginum. C V. clarissimo viro. CIV cujus. CIIV. civitas. CVL. cultores. CVR. curiarum, vel curiorum, vel cursor. C. X. IN. ARG. cubitos decem invenies argeotum. C XX. IV. AVR M. cubitos viginti invenies aurum mirabile.

Cŭbă, Sabinis vocatur, quam militares Lecticam: unde videtur derivatum esse Cubiculum Festus.

Cŭbātūs, Cubiculare, Cubile Festus.

Cŭbĭtūs, ti. m. f vel Cubitum, n. f. Curvatura brachii, ubi lacerto jungitur. [אמה *ammáh.* πῆχυς ἀγκών. Gall *Coude. ou coudee qui contient pied & demi* Ital *Gomito, bra.cio da misurare.* Germ. Einbogen. Belg. Ellebooghe. Hispan. *Codo del braco, ò codo de medir.* Polon *Lokiec.* Vngar. *Könyék, kar.* Angl. *The elbowe, the arme frome the elbowe fornside, a cubite.*] Plautus Stich Cubitis depulsa de via ¶ Innitcubito, Virg. 4. Aeneid. Ossa ingentia cubiti Ovid. 12. Metam. ¶ A' medicis tamen Cubitus vocatur os illud brachii cui innititur, quod ab ima manu ad brachii curvaturam extenditur. Sunt enim in ea parte brachii duo ossa quorum inferius Cubitum, superius Radium vocant. ¶ Cubito emungens, ἀγκῶνι ἀπομυσσόμενος. Proverbialis ironia in hominem sordidi quæstus & conditionis abjectæ. A' salsamentariis ducta quibus mos est narium mucum cubito abstergere. nimirum manibus muria salsugine oppletis ¶ Accipitur etiam pro mensura cubiti, quantum à cubito brachii usque ad extremam manum est. Plin. lib. 7 cap. 16: Invenimus in monumentis Salamiam Euthymenis filiam in tria cubita triennio adolevisse. Constat autem cubitum ex sex palmis: hoc est, digitis viginti quatuor: ut autor est Vitruv. lib. 3. Sesquipes enim: hoc est, pes unus cum dimidio, facit cubitum. Pes est sexta pars altitudinis in corpore nostro: cubitus quarta. ¶ Est præterea Cubitus regius, qui major est communi cubito tribus digitis, sicut refert Herodot lib. 1. ¶ Est & Cubitus geometricus, qui tantum valet, quantum sex nostra cubita, ut Origenes, Augustinusque tradiderunt. ¶ Eodem cubito, αὐτῷ πήχει hoc est, eadem regula. eadem mensura. Iuxta cubitum profecit, κατὰ πῆχυν ἐπιδέδωκε. De eo dicebatur, qui promotus esset ad meliora: sive quum quis ordine legitimo progreditur: sive quum magis proficit accessionibus ¶ Homo tredecim cubitorum, ἀνὴρ τρισκαιδεκάπηχυς, de insigniter procero corpore ignavo & inutili. Theocritus.

Cŭbĭtālĭs, & hoc cubitale, adjectivum. quod est longitudinis unius cubiti. [πηχυαῖος. Gall. *D'vne coudee de haut.* Ital. *Alto vn cubito.* German. Einbögig, eines Einbogens hoch. Hispan. *Cosa demedida de vn codo.* Polon. *Nalokiec wissoky.* Vngar. *Kar singni.* Ang. *Of a cubite in measure or in length.* Herba cubitalis apud Plinium. Cavea cubitalis, apud Livium: id est, uno cubito alta.

Cŭbĭtālĕ, lis, per apocopen Cubital, Cubiti ornamentum: [τὸ ὑπαγκώνιον. Gall. *De quoy on soustient le coude.* Ital. *Cosa di vn cobito.* Germ. Ein gezierd der Einbogen. Hispan. *Armadura del codo.* Pol *Leze, spie.* Vng *Karékesség.* Ang. *A sleeue for the arme frome the elbowe downe ward.*] Horat. in Serm. ponas insignia morbi Fasciolas, cubital, focalia

Cŭbo. as, bui, bitum (quamvis Cubatio, non Cubitio) cubare. [שכב *schacháb.* κατάκειμαι, ἀνάκειμαι, κοιμάομαι, κοιτάζομαι. Gall. *Se coucher, estre couché.* Ital *Giacere, esser desteso, coricarsi,* German. Ligen, schlaffen. Belg Rusten, slapen. Hispan. *Yazer.* Polon. *Spie lize.* Vngar. *Le fekszem.* Ang. *To lie downe or be layed.*] Sicut & ejus composita, quæ tàm primæ quàm tertiæ conjugationis inveniuntur: ut, Accubo, as, & Accumbo, is, Decubo, as, & Decumbo, is: Incubo as, & Incumbo is: Recubo, as, Recumbo, is, Occubo, as, & Occumbo, is, Virgilius: nec adhuc crudelibus occubat umbris: id est, jacet mortuus. Idem: Seu versare dolos, seu certæ occumbere morti. Secubo, as, & Secumbo, is, quod est seorsum & separatus cubo Propert. Miles depositis annosus secubat armis. Livius libro 39: Per jocum adolescens vetat eam mirari, se per aliquot noctes secubuisset: religionis se causa, ut voto pro valetudine sua facto liberetur. Habet tamen Cumbo aliqua composita, quæ non habet Cubo, ut discumbo, quod est cibi capiendi gratia jaceo, non Discubo: Procumbo, non procubo Similiter Cubo habet aliqua composita, quæ non habet Cumbo. Excubo, non Excumbo: Supercubo, non Supercumbo Est autem Cubare, jacere: ut cubare in lecto, Plautus. Cubare in specu, Plinius. ¶ Cubare in faciem, & cubare supinum, apud Iuvenal. ¶ Et absolutè apud Cic. 5. in Verr. Quum iste etiam cubaret in cubiculum introductus. Sic ire cubitum, & Surgere cubitu, Cat. ¶ Dicitur & de ægrotis. Horat. cubat hic in valle Quirieni: id est, ægrotat. sicut interpretes exponunt. Cicer. 2. Tuscul. Itaque narrabat eum graviter & copiosè, de hoc ipso, nihil esse bonum. nisi quod honestum esset, cubantem disputasse. Colum. lib. 7. cubitorem bovem appellat, qui sæpe decumbit ex pertinaci contumacia: quod quidem vitium fame & siti tollendum esse censet, non igni aliisve tormentis.

Cŭbĭto, as, n. p. frequentativum. sæpè cubo. [κοιτάω. Gall. *Se coucher ou estre couché souuent.* Ital. *Dormire nel letto* Ger Stätig, oder offt ligen schlaffen. Hisp *Dormir en le lecho.* Pol. *Vstawicznie spie.* Vng. *Fekdegelem, gyakran le fekszem.* Angl. *To lie often.*] Cic. pro Cœlio: & propter nocturnos quosdam inanes metus. tecum semper pusio cũ majore sorore cubitavit. Plaut. Pseud. Túne etiam cubitare solitus es in cunis puer?

Cŭbātŭs, us, m. q. Cubandi, sive dormiendi actus.] משכב *mischcháb* κοίμησις. Gall. *Couchement, repos de nuict.* Ital. *Il giacere, il riposarsi.* Germ. Das ligen schlaffen Hisp. *Y sita ò estada en la camara.* Polon. *Lezenie, spanie.* Vngar. *Fekvés.* Ang. *A lying & resting.* Idem libro 10. cap. 57: Medicina in fame, & cubatus in fumo.

Cŭbĭtŭs, hujus cubitus, m. q. Idem. Plin lib. 28. cap. 4: Supini cubitus oculis conducunt, & proni tussibus in latera adversus destillationes. Et lib. 9: Cubitus sibi sternere dixit.

Cŭbīlĕ, pen. prod. n t. Lectus, quod in eo cubetur. [משכב *miscáb* ערש *éresch.* κοίτη, εὐνή, Gall. *Lit, lieu à se coucher ou dormir, niche, taniere.* Ital. *Letto.* Germ. Ein Bett. Belg. Een bedde. Hisp. *Lecho, ò cubril proprio lugar de las fieras.* Pol. *Loze.* Vng. *Agyas ház kamara.* Angl. *A bedde, a couche*] Cic. 2. Tusc. Abducet Patroclus, credo, ut collocet in cubili: ut vulnus obliget. Idem 5. Tuscul. Terra cubile erat Anarchasi. ¶ Cubilia item dicuntur loca in quibus feræ cubant. Quint lib. 2. cap. 16 Moliri cubilia ferarũ Cic. de Nat. deor. Delitescunt cubilibus bestiæ. ¶ Dicuntur & de structura. Plin. lib. 35. cap. 14: Ea ingens, maxima moles fuit, nec sedit in cubili Vtimur hac voce & Vitruvius lib. 2. in eadem significatione. ¶ Cubile salutatorium dicitur in quo simulachra deorum imponi solent: quod & Lararium alio nomine dicitur. Plin. libr 15. cap. 11: Omnia jam & virorum salutatoriis cubilibus inclusa.

Cŭbĭcŭlŭm, n. f Locus ubi cubile & lectus positus est. [חדר *cheder,* οἰκοφθόνιον, κοιτών, Gall. *Chambre à coucher ou dormir.* Ital. *Camera* German. Ein Schlaffkammer, ein ort da viel Betten stehn, auff welchem man schlaffet. Hispan. *Camera donde dormimos* Polon. *Kommata do spania.* Vngar. *Kamoráska, agyas, házaska.* Angl. *A chamber to lie and sleepe in.*] Seneca ad Lucil. Quid prosunt multa cubicula? in uno jacetis. Cicer. 5. in Verr. In cubiculum introductus.

Cŭbĭcŭlārĭŭs, Qui in cubiculo ministrat, Cubiculi minister. [κοιτωνίτης. Gall *Chamberlain, valet de chambre.* Ital *Cammeriere.* Germ Ein Kämmerling, ein Diener so auff die Schlaffkammer wartet Hispan. *Camero, guarda de la camera* Pol. *Odloz.ij.* Vngar. *Kommornik.* Angl. *A groome of the chamber.*] Cicero 5. in Verr Hunc vestri janitores hunc cubicularii diligunt. ¶ Suet. in Dom. cap 17: Et Saturius decurio cubiculatorium. Dura cubilia ferri eruere. Ferri fodinas effodere Valerius libro 5. Argon Nam prius ignoti quàm dura cubilia ferri Eruerent, ensesque darent, odia ægra sine armis Errabant. De Chalybum populo.

Cŭbĭcŭlāris, & hoc, cubiculare, Quod ad cubiculum pertinet: [θαλαμηγός. Gall. *De chambre.* Ital. *Di camera, pertinente à camera.* German Das zu der Schlaffkammer gehört. Hisp. *Cosa para camera.* Polon *Loznicsij, do komory przynalezacy.* Vngar. *Kamorah.z valo.* Angl. *Per eining to a chamber.*] ut, Vestis cubicularis, qua in cubiculis utimur: & cubicularis lectus, apud Cicer. 5. Tusculan. ¶ Cubicularis pro cubicularia. Sueton. in Nerone, cap. 38: Incendit urbem tam palàm, ut pleriq; Consulares, cubicularesque ejus cum stuppa tædàque in prædiis suis deprehensos non attigerint. Quædam exemplaria legunt *cubicularios.*

Cŭbĭcŭlārĭŭs, aliud adject. [κοιτωνικός. Vng. *Kamora beli.*] ut Cubicularia lucerna, Martial. lib. 14.

Cŭbĭcŭlārĭī. m. f. Qui cubiculo, vel limina assident.] Vng. *Kamorá örzök*] Alphenus hos numerat inter eos, quos usus sui causa paterfamilias habet, ad finem l. in lege censoria ff. de verb. sign.

Cŭbĭtŏr, bitoris t. t. nomen. [φιλοκλινής, κοιμητικός, κοιμητής, [Pol *Ospalca.* Vng. *Fekuó.*] Colum lib. 6: Cubitorem bovem appellat, qui sæpè decumbit ex pertinaci contumacia. Quod quidem vitium fame & siti tollendum esse censet, non igni aliisve tormentis.

Cubus. m. f. [κύβος. Gall. *Figure quarree de tous costez, quarreau.* Ital *Cosa che ha la figura quadrata.* Germ. Ein ding das an allen orten gleich gevieret ist, als ein Würffel. Hisp. *Cosa quadrada. como el dado.* Pol. *Czworo graniasty.* Vng. *Négyszegü* Angl. *A figure that is square on all par ts as a dice.*] Est figura ex omni latere quadrata: quales sunt tesseræ, quibus in alveolo luditur: quæ etiam κύβοι à Græcis sunt appellatæ. ¶ In numeris etiam Cubus dicitur, quum omne latus ejusdem numeri æqualiter in se solvitur: sicut fit quando ter terna dicuntur, atque idem ipse numerus triplicatur.

Cŭcŭbo, as, pen. corr. Proprium est vocis noctuæ. [κικκαβίζω. Gall. *Huyer comme vn hibou ou chahuant.* Ital. *Gridare come la civetta.* Germ. Wigten oder heulen, schreyen wie ein Nachteul. Hispan. *Cantar la lechuza.* Pol *Puham* Vng. *Hubúgatok, bubugatok, bagolij mogyara bubugatok.* Angl. *To crie like an owle.*] Vt in carmine de Philome-

de Philomela, quod falsò Ovidio ascribitur: Noctua lucifuga cubat in tenebris.

Cŭcŭbă., Vide Scopes.

Cŭcūlĭo, Est (ut Capitolinus docet) genus pilei viatorum, quo capite obtecto, vagari nocte solent. [πῖλος ὁδοιπορικός. Gall. *Coqueluchon, vn chapeau ou couverture de la teste pour la nuict.* Ital. *Capello ò cappa portata in capo per la pioggia ò altramente.* German. Ein Nachthaub die man braucht so man wandert. Hispan. *El papahigo ò capirote.* Polon. *Kaptur.* Vngar. *Tsuklys, kápa.* Ang. *An hoode.*] Cato de Re rustic. capite 2. videtur ostendere vestis rusticæ genus fuisse, qua operæ adversùs tempestatum injuriam tegebantur. Quum tempestates (*inquit*) pluviæve fuerint, videto quot dies, quæve opera per imbrem fieri potuerint, dolia lavari, picari, villam purgari, fines veteres sarciri, novosque fieri: centones cuculionésve familiam oportuisse sibi sarcire.

Cŭcūlŭs, m. s. simplici c, & unico l, scribendum est, & semper mediam producit, teste Erasmo in adagio. Cuculus. [κόκκυξ. Gall. *cocu ou coucu.* Ital. *Cuculio vgello.* Germ. Ein Guckel/ Guggauch. Belg. Een koeckoet. Hisp. *Cuclillo ave.* Polon. *Kukulka, gzegzolka.* Vng. *Kakuk, (kamuk) kukuk.* Ang. *A cuckoow*] Horatius. 1. Serm. cui sæpè viator Cessisset, magna compellans voce cuculum. Martialis tamen penultimam corripuit: Quamvis per plures cuculus cantaverit annos. ¶ Est autem Cuculus avis notissima, quæ in aliarum avium nidis ova parit, quòd sciat se omnium avium generi esse odiosam, neque confidat pullos in suo nido tutò futuros. Quare non video quid Gallis venerit in mentem, qui adulteræ maritum Cuculum vocant, cui multò rectiùs Curucæ nomen conveniat, quæ aliena ova pro suis fovet. Plautus certè in Asinar. Cuculum vocat adulterum, quòd se licet ex alienis uxoribus liberos gignat, quos mariti pro suis educent. Plautus Asinar. Atteniam cubat cuculus: surge amator, i. domum. Et paulò pòst: Cano capite te cuculum ex lustris rapit. ¶ Cuculus etiam piscis est, κόκκυξ. Huic vocalitas tribuitur, ut lyræ Chalcidi & apro. Similis est mullo atque hirundini, cui corpus rubeum excepto ventre candido: rostrum incurvum atque acutum: Felle caret. Vide Lucerna.

Cŭcŭllŭs gemino l. Genus vestis est. [πῖλος, περικεφαλαία, τὸ κάλυμμα. Gall. *Coqueluchon, ou vne cape que les femmes portent pour se couvrir durant la pluye.* Ital. *Vello che ha il cappuzino, scartozzo.* German. Ein kleid mit einem gugel oder kappen/ ein kutten. Belg. Capitte. Hisp. *Capilla de vestidura, ò cogulla, papahigo, ò capirote.* Polon. *Kapika.* Vng. *Tsuklya, kápa.* Angl. *An hoode that women weare in tyme of rayne.*] Iuvenalis Satyr. 6: Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos. Vnde constat monachos nostros malè uti hoc vocabulo Cuculla fœminini generis. Sunt qui accipiant pro nautico ac rustico tegmine, ad arcẽdas pluvias. Columel. Cultam vestitamque familiam magis utiliter, quàm delicatè habeat munitam diligenter à vento pluviaque: quæ cuncta prohibentur pellibus manicatis centonibus confectis, vel sagis, aut cucullis. Iuvenalis. Contentusque illic Veneto duroque cucullo. ¶ Cucullus etiam pro tegmento papyraceo, quo pigmentarii utuntur, sumitur. [Gall. *Cornet.* Ital. *Scartoccio, sacchetto de specie* Venetii. Germ. Papierhäußlein. Belg. Papieren huyskens. Hispan. *Alcatraz, embolior o de especias.*] Martialis libro tertio: Vel thuris piperisque sis cucullus.

Cŭcŭllātŭs, a, um, Qui cucullo indutus est. [ὁ τὸ πῖλον περικείμενος. Pol. *kaptur kapicę nosși.* Vng *Tsuklyás, kápás.* Angl. *That weareth such an hoode.*] Colum. 11. cap. 1.

Cŭcūmă, penult. product. f. p. Vas æneum calefaciendæ aquæ idoneum. [דוד dudh. τὸ καυκαλίον, λέβης. Gall. *Paellon.* Ital. *Cuogoma di ferro ò di rame.* German. Ein Kessel. Belg. Een Ketel. Hispan. *Vaso de cobre, como caldera ò caldero.* Polon. *Kocziel, garniec miedzany.* Vngar. *Üst, vas fazék.* Ang. *A brasen pan to warme water in.*] Petron. Arbiter in Satyr. Frangitur cervix cucumæ, ignemque valescentem restinguit. ¶ Cucumam etiam appellatur tuguriolum exiguum in quo pauperiores habitabant. Martial. libro 10: Torquatus nitidas Pario de more thermas Extruxit, cucumam fecit Otacilius. ¶ Budæus scribit Cucumam esse genus baculi ferrati. Iurisconsul. ad legem Iul. de sicariis: Sed & si clava percusserit, aut cucuma in rixa: quamvis ferro percusserit, tamen non occidendi animo, leniendam ejus pœnam.

Cŭcŭmēllă, f. p. diminutivum. [Vngar. *Üstöske, vas fazekaska.*] Vasculi genus quod à forma cucumeris nomen suum invenit, ad eundem usum ad quem & labra & crateres paratum. Conanus Alphenus. si quando ff. si servi vendi. Et Sejus in eo sylvam sevisset, neq; non labra, crateras, cucumellas positas haberet, &c.

Cŭcŭmĕr, m. t. sive Cŭcŭmĭs, penultim. corrept. cucumeris, sive cucumis in genitivo, Herba est sarmentis prælongis humi repentibus, & in ramos vitis modo se diffundentibus, folio rotundo, cucurbita aliquando minore, flore luteo, fructu oblongo, & ubi maturuerit, flavo, masculis quibusdam distincto, qui & ipse herbæ suæ cognominis est. [קשוא kischschú. σίκυος, ὁ σίκυος. Gall. *Concombre.* Ital. *Cucumero.* Germ. Cucumeren/ ist ein frucht gleich den kleinen Kürbsen. Belg. Concommer. Hispan. *Cohombro.* Polon. *Ogorek.* Vngar. *Vgorka.* Angl. *A cucumber.*] Varro libro 4. de Lingua Latina, autor est, Cucumeres à Curvitate dictos quasi curvimeres. Vnde & Tortum Cucumerem vorat Virgilius 4. Georgic. tortusque per herbam Cresceret in ventrem cucumis. ¶ Plinius tria enumerat cucumerum genera, Laconicum, Scytalicum, & Bœoticum. vide ipsum libro 19 capite 5. ¶ Cucumis etiam piscis est digiti crassitudine & longitudine, tuberculis aliquot aspersis, veluti in cucumere terrestri parvo. Partes interiores indiscretas habet. Plinius libro 9. capite 2. Rerum quidem non solùm animalium simulacra esse licet intelligere intuentibus uvam, gladium, serras, cucumin verò & co ore & odore similem. Vide libro 32. capite ultimo. Cucumis marinus Græcis ψολίς: piscis est marinus alius à superiori & Cosyndem expressus aquam ejulantur syphonis modo. Simillimus est cucumeri parvo figura solùm, non odore nec colore, oblongus est, quamvis angulis & superficiebus insignis cujus digitalis crassitudo, longitudo minor digito, singuli anguli tuberculorum in cucumeribus gemina serie exarantur. Color rufus est, corio tegitur ut tethya.

Cŭcŭmĭs ănguĭnŭs, sive sylvestris, Herba est solo fructu à sativo cucumere distans, quem multò minorem habet, glandibusque longiusculis similem. [σίκυς ἄγριος. Polon. *Płonny ogorek albo, psi ogorek.* Vngar. *Mezei vgorka.*] Officinæ *cucumerem asininum* appellant. Succum ejus Elaterium vocant, ἀπὸ τοῦ ἐλαύνειν: hoc est ab expellendo, siquidem & menses mulierum retentos expellit, & gravidis abortum facit. Vide Plinium libro 20 cap. 1.

Cŭcŭmĕrārium, n. s. locus cucumeribus consitus. [מקשה mikschah. σικυήλατον. Gall. *Le lieu où croissent concombres.* Ital. *Luoc doue nascano cumeri.* German. Ein ort da viel Cucumeren gepflantzet sind. Hispan. *Pleito ombral.* Pol. *Miejsce ogorkami posiane.* Vng. *Vgorkás hely.* Ang. *A place planted with cucumers.*] Cyprianus pro tugurio custodiarum posuit. Solet enim fieri tuguriolum, in quo custos vigilanter observat, ne cucumeres auferantur cucumerario.

Cŭcŭmĭs, Genus piscis ex genere concharum, cujus meminit Plinius libro 33 capite 11. Est etiam cucumis ornamentum ex aurichalco, in modum lunæ factum, quod habenis affigitur, lorisve, quæ ab armis pendent, atque pectore equorum. Aliàs pro vase apud Martialem.

Cŭcŭrbĭtă, f. p. Herba hortensis est notissima, etiam hodie in officinis nomen retinens, fructus magnitudine omnes tùm arborum fructus exuperans. [κολοκύνθη. Gall. *Courge.* Ital. *Zucca.* German. Ein Kürbß. Belg. Een Cauwoorde. Hispan. *Calabaça.* Polon. *Bania korbas.* Vngar. *Tök.* Angl. *A gourde.*] Plinius libro 19. capite 5. duo ejus facit genera, Plebeium, quod humi repit: & Camerarium, facili flexibilique ramorum gracilitate tecta, pergulas & testudines operiens. Verba ejus sunt hæc: Cucurbitæ duo prima genera, Camerarium, & Plebeium quod humi repit. In priore mirè tenui pediculo libratur pondus immobile auræ. Hæc omni modo fastigatur, vaginis maximè vitilibus, conjecta in eas, postquam defloruit. Crescit qua cogitur forma, plerunque & draconis intorti figura: libertate verò pensili concessa jam visa est novem pedû longitudinis. *Hæc ille.* ¶ Aut cucurbitæ florem aut cucurbitam, κρίνον, ἢ κολοκύνθην. Id perinde valet quasi dicas, Aut mortem aut vitam: Aut lucrum, aut damnum: Aut victoriam, aut contrà. Græci cucurbitæ florem κρίνον appellant. Incertum autem utrum mox evanescat, aut cucurbitam sit parturus. ¶ Cucurbitas lippire, κολοκύνθας λημᾶν. In cæcutientes ac stupidos dicitur, præsertim in eos, qui ætatis vitio desipiscunt. ¶ Cucurbita sanior, κολοκύνθης ὑγιέστερος. Suidas & Zenodotus pro adagio referunt: citatur ab Athenæo libro tertio. Hinc ductum proverbium, quod cucurbita undique turgeat integra, nec rimis hians, vermiculis obnoxia. ¶ A fructus hujus similitudine apud Celsum libro secundo, capite 11. Cucurbitam & per diminutionem Cucurbitulam, eum appellari legimus, quæ nũc vulgò *Ventosa* dicitur. Prima enim hujusmodi vascula ex cucurbitis fiebant. Ait enim, usus Cucurbitulæ, præcipuus est, ubi non in toto corpore, sed in parte aliqua vitium est. Ibidem: Cucurbitularum duo sunt genera, Aeneum, & Corneum: ænea, altera parte patet, altera clausa est: cornea, altera parte æquè patens: altera foramen habet exiguum. &c. Iuvenal Satyr. 14: vacuumque cerebro Iam pridem caput hoc ventosa cucurbita quærit.

Cŭcŭrbĭtŭla Vide Cucurbita.

Cŭcŭrbĭtīnŭs, adject. ut Cucurbitina pyra dicimus & Cucurbitinas ficus, ob cucurbitæ similitudinem. [κολοκυνθινά. Vng *Tök formáiúra való.* Cato de Re rust. cap. 7.

Cŭcŭrbĭtārium, rii, n. s. Locus in quo seruntur cucurbitæ. [κολοκυνθών. Vngar. *Tök termő hely.* Ang. *A place wherein gourdes growe.*]

Cŭcŭrbĭtārĭŭs, Amator cucurbitarum. [φιλοκολόκυνθος. Vng. *Tök szerető.*].

Cūcŭrĭo, secunda longa, n. q. Gallorum proprium est. [κοκκύζω. Gall. *Coqueter, comme quand le coq appelle ses poules.* Ital. *Fare il verso del gallo.* German. Kauteren oder gluggen wie ein Han. Hispanicè. *Cantar el gallo.* Polonicè, *Piey, skrzecze jako kur.* Vngaricè, *Kukurikolok.* Ang. *To cock, or crie lik a cock when he gathereth the hennes.*] Autor carminis de Philomela, quod falsò Ovidio ascribitur: Cucurire solet gallus, gallina gracillat.

Cudo, dis, cudi act. t. non cusi (ut quibusdam videtur) supinum facit, cusum, unico s ut Excudo, excudi, excusum, cū ss ab excusio. Virgil. 1 Aeneid. Ac primùm silicis scintillam excudit Achates. Vbi Servius excudit: id est, feriendo elicit: nam Cudere, ferire est [[illegible] harasch [illegible]] Gall. Batre fr. p. r. forger, imprimer sur metal. Ital. Bat ere, stampa e, coniare. German. Schlagen/ schmiden. Belg. Slaen/ sm den Hispan. Herir, im rimir, cunar. Polon. K.c. Vngar. [illegible] Angl. To strikeas smithes doe.] unde & Incus dicitur, quod illic aliquid cudamus: id est, fer amus. ❡ Cudi pecunia dicitur, quum ille signum principis vel reipublicæ imprimitur. Terentius in Heaut. Argentum cudo, quod tibi dem. ❡ Passivum protulit idem Terentius in Eunuch. At enim in me istheec cudetur faba, quod est in me hoc malum recidet, in me hæc vindicabitur culpa. Metaphora ducta est ab area, in qua, fabæ triturantur hoc est, filiquis suis excutiuntur. Ibi enim quamvis faba præcipuè cudatur, tamen omnes istuc in aream recid unt. ❡ Huius composita sunt Accudo Excudo. Incudo, Procudo, & Recudo quod est iterum cudo. Varr. Vt hi solent qui vera metalla recudunt. Habent autem hæc omnia penult. r. p. p. ductam.

Cudo onis, masculini generis, Significat capitis tegumentum ex corio confectum quo vice galeæ uti solent [Germ. Ein [illegible] oder Pömischer hut. Belg. Een gevoder den Hert. Vngar. Bőr [illegible] Ang. An bocae of leat er.] Silius libro decimo sexto: Scipio contorquens hastam, cudone comantes Disjecit crines.

Cujas, cujatis [[illegible] Gall. De quel pays est. Ital. Di qual paese [illegible] Germ. Von wannen bist du? welches landts bistu? Hispan. De que tierra o vando. Po. Z kąd je [illegible] Vng. Honnan valo, mi sfoda ren ien valo, [illegible] Ang. Of what countrey?] Vnde & non tantùm patriam, gentem nationemque innuit (ut apud Ciceron lib. 5 Tuscul. Socrates quidem quū rogaretur, cujatem se esse diceret! Mundanum, inquit. Totius enim Mundi se incolam & civem arbitrabatur) sed etiam partes & sectam: ut, Cuja es philosophi vos estis: Stoicine, an Epicurei? Sic Nostras & Vestras. Cicero: Non solum etiam ista vestra oratoria, sed & hæc et am levia nostracia. ❡ Dicitur & Cujatis communi genere: unde apud Plaut frequenter legitur, Cujatis est: id est, cujus patriæ & gentis. Accius Telepho, ut citat nonius: Qui neq; cujatis esset, unquam potuimus. multa rogantes scire.

Cujus, cuja, cujum, adjectivum est per tria genera declinabile id est, cujus: [[illegible] Gall A qui est? Ital. Di chi è? German Wes ben oder wes? Hispan. De quien? Pol. [illegible] Vng. Kie? Angl. Whose, to whome belongeth it?] ut meus, mea meum. Refertur autem ad personam possessoris. Virgilius Eclog. 2. Dic mihi Damœta, cujum pecus? an Melibœi? Terent. in Andria: Cujum puerum hic apposuisti? dic mihi. Idem in Eunucho: Quid virgo, cuja est? Plautus in Curcul. Cujam vocem audio? ❡ Pro eodem interrogatur per Cujus, genitivum à Quis quæ, quod vel quid: ad quem respondetur etiam in eodem casu, præterquam in possessivis tàm pronominibus, quàm nominibus. Vt quum quærimus, Cujus est vestis? respondemus mea, vel herilis. Cuja res est Cicer 3 Verrem: Vt optima conditione sit is, cuja res sit cujum periculum. ❡ Cuja interest. Cicero pro Muræna: Ea cædes potissimùm crimini datur ei cuja interfuit, non ei cuja nihil interfuit ❡ Antiquitus Quojus scribebatur: ut est videre in emendatis Plauti exemplaribus.

Cujusmodi. Vox est indeclinabilis composita ex duobus genitivis. Cujus, à quis, & Modi, à modus. [[illegible] Gall. De quelle sorte, ou de quel [illegible] Ital Di qual maniera. Germ. Auff welche gattung / weicherlen. Belg. Hoedanig. Hisp. De qui en manera. Polon. Iaky. Vng Minemo Ang. Of what sorte.] Ponitur autem relativè, infinitè, interrogativè, & etiam admirativè Plaut. in Men. Cujusmodi homines erunt? 1. Ego, & Menechmus. & parasitus ejus. Et aliter apud Cic. de invent. Quòd si hæc cùm summè inutilia, tùm multò turpissima sint, lege cujusmodi sit, in præsentia conservari a judicibus: id est, En la orte qu' elle est. ❡ Pro eodem dicimus Cujusmodi cunque. Cic. pro Cluent. Nam illud me non præterit, cujusmodicunque mater sit tamen judicio filii de turpitudine parentis dici vix oportet: id est, Qu' elle qu' elle soit. Id Salustius divisim enunciavit, Neque solùm cives sed cujuscunq; modi genus hominum, quod modò bello usui foret, &c.

Culcitra penultima correpta, f. p. Non stragulum est, quo dormientes integimur, ut quidam perperam tradiderunt sed potiùs id quòd plumis tomento, floccis, aliâve materia fultum, dormienturis substernitur: pulvinus, lectulus. [[illegible] Gall. Coutil de lit, vn lit de plume, de bourre, ou de laine. Ital. Letto coltra, [illegible] Germ. Ein bett/ ein polster/ oder pfulwen mit federn auffgefüllt Hisp Colcedra colchon, col a Polon. Pierzynk, materacz, [illegible] Vng Párna, (& quibusdam) [illegible] Angl. The tike of a bed, a flocke or wo-bed.] Nomen autem habet à calcando sive inculcando, quòd calcibus: hoc est, pedibus infercatur Cicer 4 Tusculan. Eripiamus huic ægritudinem, quo modo collocemus in culcitra plumea, psaltriam adducamus. Idem ad Attic. lib 13: Nam Silius culcitras non hab t Iuven Satyr. Tertia ne vacuo cessaret culcitra lecto, Vnde lamus, att.

Culcitula, f. p diminutivum] [illegible] Gall Vn petit coutil, vn pe it de plume. Ital. Piccola coltra ò materazzo German Ein bettlin/ ein pfulwlin. Hispan. Pequenna colcedra. Polon. Pierzynka. Vngar Parnácska pap anocska Ang A little tike or feather-bed.] Plaut. Mostell. Is me suam quidem [illegible] optat culcitriculam.

Culcitula, Fasciculus quidam ligneus in sacris dicebatur, Festus.

Culeola, Sunt cortices nucum viridium similitudine culeorum, quibus oleum aut vinum continetur. Hæc Festus.

Culest pro cujas est, aut qualis est. veteres usurparunt. Plaut. in Amph. Condignum ædepol domum, cuiest qui domum dedit ex Nonio

Culeus m. s. [[illegible] Gall. vn sacon vaisseau de cuir. Ital. Sacc. Germ. Ein sack/ ein lederfack. Hispan. Sacca, [illegible] Polon Banias korzanis, słomok. Vngar. Sák. Ang. A sake of leather.] vel etiam Culeum neutri generis vel (ut alii scribunt) Culleum gemino l, Vter sive saccus ex lino, vel cannabe vel corio factus, ab occulendo: id est, claudendo. Eo utimur ad portanda frumenta. Plinius libro 7 cap. 20 Iunius Valens meruit in prætorio divi Augusti centurio, vehicula cum culeis donec exinanirentur, sustinere solitus ❡ Factus est etiam Culeus pœna parricidarum Nam parricidæ sanguinei virgis verberati, in culeo cum cane, simia gallo, & serpenti inclusi mari injiciebantur. Vnde Iuvenalis: quis tam Perditus ut dubitet Senecam præferre Neroni? Cujus supplicio non debuit una parari Simia, nec serpens unus, nec culeus unus. ❡ Vnde culeo dignum proverbialiter dicimus de homine enormiter scelerato ❡ Est & culeus mensuræ v ginti amphorarum capacis. vel quadraginta urnarum. ut est apud Plinium lib. 24 cap 4 & Colum. lib 3. cap. 3. Hinc Sesquiculeare dolium, apud Columellam, est triginta amphorarum, quasi culeum & dimidiatum.

Culearis, & hoc culeare, ut Culeare dolium, quod capit culeum, Cato in capite 112: Vbi hauseris de mari, in culeare dolium infundito.

Culex m. t [[illegible] Gall M. e'er n, cousin estre ver ayans aisles. Ital Zenzara Ger man. Ein Muck oder Staũ. Belg Mugge. Hisp. Mosquito Polon. Komor. Vng. Szúnyog. Angl. A gnatte or flye. Vermiculus parvus, alatus: de cujus natura vide Plinium lib. 11. cap 2 Plaut in Curc. Vt muscæ, culices, pedesque, pulicesque & cimices Culicem elephanti conferre, [illegible] dicuntur, qui minima maximis comparant, Libanus ad Casi um.

Culigna, [illegible] Ger. Ein gattung eines Trinckgeschirs. Vngar. Tj ban] Potorium vas, teste Festo Cato cap 132: Iovi dapali culignam vini quantum vis polluceto Idem alibi: Culignam in fœno græco ponito, ut bene oleat

Culinæ, loca quædam publica in suburbandis dicebantur, inopum destinata funeribus: ut ait Aggenus in libro de limitibus agrorum

Culina, penult. prod. f. p. ut Varro de vita populi Romani scribit dicta est ab eo, quòd ibi colebant ignem locupletiorem domus. [illegible] Gall. Cuisine, Ital Cucina, Germ. Ein kuche. Belg Een keuken. Hisp cozina, lugar de cozinar Polon. Kuchnia. Vng. K nya (avagy) konyha Ang A kitc en.] Plaut. in Cas Senex in culina clamat, hortatur coquos. Iuvenalis continens pro contento posuit (scilicet pro cibis coctis) quum inquit:-sequitur sua quenque culina.

Culinarius, m. f.] [illegible] Vng Szakáts.] & Culinor. aris, quod est Culinam exerceo. [illegible]

Culmen, n. t. Vertex fastigium] [illegible] Gall. Le feste & sommet d' vne maison, le haut comble, la pointe Ital Colmo, tetto, sommità d' a cuna cosa. German Ein gipffel eines Hauses oder sirst eines strawdachs Belg. Een sreven dach Hispan. Cumbre de cosas altas. Polon. Wirzch omu. Vng. Tetö, [illegible] Ang The toppe or [illegible] of a thing, the ridge of an house.] Ab antiquis culmina dicta sunt tecta, quia ædificia è culmo: id est, paleis à messibus coll ctis, contegebant Virg. 1 Eclog. Pauperis & tuguri congestum cespite culmen. Ibidem: Et jam summa procul villarum culmina fumant Plaut. Trin. In Capitolio, quo in culmine astat summo. Plinius lib. 9. capite 35: Principium ergo culmenque omnium rerum pretii, margaritæ tenent. ❡ Culmen pro Culmo, sive stipula. Ovid. 4. Fast. Sanguis equi suffimen erit, vitulique favilla, Tertia res, duræ culmen inane fabæ.

Culmus. m. s. Frumenti calamus, à radice usque ad spicam: dictus quòd calatur: unde olim & Columus dicebatur, sicut & Columen primò quod postea Culmen. Varro tamen culmum dictum putat tanquam culmen, quòd in summo campi nascuntur culmi [[illegible] kaneh [illegible] abib [illegible]] Gall Chaume chalumeau, ou tuyau de bl où d' avoine ou de semblables. Ital. Gamba del frumento. German. Ein halm aber stengel an dem Korn/ Gersten. Belg. Stoppel. Hisp. La canna del trigo. Polonicè. Zdzbło. Vngar. Gabo-asz̃ara Ang. The stemme or strawe of corne from the roote to the eare.] Virgilius 1. Georg. ne gravidis procumbat culmus aristis. Ibidem: culmumque levem stipulasque volantes. ubi servius Culmus dicitur ipse calamus: stipulæ verò, folia quæ abiunt culmum. ❡ In culmo arare, [illegible] dicuntur qui labore nunquam intermisso vim mentis exhauriunt: aut qui nunquam desinunt ab amicis

amicis petere quod dent. Sumpta metaphora à nimiùm avidis agricolis, qui segetem non patiuntur unquam interquiescere: sed assidua cultura succum omnem soli exhauriunt, statim à messe novam ingerentes sementem. Suidas citat ex Lysia.

Culpa, f. p. Causa, meritum, crimen. [אשם *aschâm* דבה *dibbâh*, ἀμπλάκημα. Gall. *Faute, coulpe, offense, blasme.* Ital. *colpa.* German. Die schuld seiner misshandlung. Hispan. *Culpa de algun malhecho.* Polon. Wystepek, wina. Vngarice, *Vétek, bün.* Ang. *An offence, fault, or blame.*] Plautus in Epid. Mihi ignoscas, si quid imprudens culpa peccavi mea. Idem in Mercat. Dii sciunt, culpam meam istanc non esse ullam. Cicero primo Officior. Ne major pœna, quàm culpa sit, cavendum. Iurisconsulti duo faciunt culparum genera, Latam, & Levem: Latam culpam appellantes dolum præsumptum: Levem vero negligentiam, quum scilicet quis eam diligentiam in rebus alienis non præstitit, quam prudens patrisfamilias solet. Culpæ nomen generale est, dolumq; comprehendit non quidem verum, sed præsumptum. Nam si in materia culparum, quâ nemo diligentiùs tractavit doctissimo nostro Zasio vero dolo locus esset, jam culpam nominare quid attineret? l. si idem. C. de codicil. vul.

Culpo, as, are, act. p. Culpæ do, culpæ alicujus tribuo, in culpa pono, reprehendo. [גדף *ghiddeph.* μέμφομαι, καταγινώσκω. Gall. *Blasmer reprendre.* Ital. *Incolpare.* German Beschuldigen/ oder schelten. Hispan. *Culpar algun malhechor.* Pol *Ganie, winnuie.* Vng *Vádolom, vétkesítem.* Ang. *To blame, rebuke, or laye the faulte upon.*] Plaut. in Bacch. Illum laudabunt boni, hunc etiam ipsi culpabunt mali. Idem Asin. Neque quæ rectè faciunt culpo, neque quæ delinquunt amo.

Culpatio, verbale, f. t. Reprehensio. [גדופה *ghiddûph*, ἐγκλήματα, μέμψις. Gall. *Blasme, reprehension, reproche.* Ital. *Biasmo, riprensione.* German. Beschuldigung. Hispan. *Culpa, Reprehension.* Polon. *Ganienie.* Vngar. *Feddés, vétkesítés.* Ang. *A blaming, rebuking.*] Gell. lib. 10 cap. 22: Ne ipsi quoque culpationes hujusmodi mereantur.

Culpito, as, are, frequentativum. [συχνὰ μέμφομαι. Gall. *Blasmer souvent.* Ital. *Biasmare spesso.* Germ. Offt schelten/oder beschuldigen. Hispan. *Culpar muchas vezes.* Pol. *Cz. wiecznie ganie.* Vngar. *Vádolgatom, gyakran vetkesítem, dorgálom.* Ang. *To rebuke and laye the faulte on one often.*] Plaut. in Cistel. Verum haud metuo ne jusjurandum nostrum quisquam culpitet.

Culter, m. s. Dicitur omne instrumentum quo aliquid scinditur. [חרב *chereb* מאכלת *maachéleth* סכין *sachchin*, μάχαιρα. Gall. *Cousteau.* Ital. *coltello.* German. Ein Messer. Belg. Een Mes. Hisp. *Cuchillo.* Polon. *Noz.* Vngar. *Kés.* Ang. *A knyfe.*] Plaut. Epid. Acutum cultrum habeo, Qui senis exenterem marsupium. Vnde culter tonsorius, dicitur novacula, qua tonsores barbas radunt. Cic. 2. Offic. de Dionysio superiori loquens: Qui cultros tonsorios metuens, sibi candente carbone adurebat capillum. ¶ Item Culter venatorius dicitur Venabulum, vel potiùs ferramentum venabuli. ¶ Culter etiam dicitur vomer aratri, quo terra priusquam proscindatur secatur, futuriq; sulcis vestigia præscribuntur. Autor Plin. lib. 18. cap. 18. ¶ Veteres etiam in nominativo Cultrum dixerunt, Propert. Et canis nostris nimis experrecta dolores, Quum fallenda meo pollice cultra forent. ¶ Sub cultro linqui, proverbiali figura dicitur, qui in præsentaneo periculo deseritur. Sumpta metaphora à victima, quæ jamjam ferienda, sub cultro esse dicitur.

Cultellus, diminut. [τὸ μαχαίριον. Gall. *Petit cousteau, cousteles, ganivet.* Ital. *Picciolo coltello.* German. Ein Messerlin. Hispan. *Pequeno cuchillo.* Pol. *Nozik.* Vng. *Késecske.* Ang. *A litle knyfe.*] Iuvenal. Saltantem spectans & chironomunta volanti Cultello. Purgavet ungues cultello, Horat. 1. Epist.

Cultellare, verbum antiquum fuit: de quo sic Frontinus in lib. de limitibus: Cultellandi ratio quæ sit, sæpè quæritur, cujus præmensi soli spatium consummamus, & illam clivorum inæqualitatem planam esse cogimus, dum mensuræ lateribus inservimus. Cultellamus ergo agrum eminentiorem, & ad planiciem redigimus. Cultellatus etiam lapis dicitur, ut est apud Hyginum, qui pentagoni recipit rationem.

Cultellatus, a, um, Formam cultelli habens: [שנון *schanún* μαχαιρωτὸς. Gall. *Agu & trenchant en façon de cousteau.* Ital. *che ha forma di coltello.* German. Wie ein Messer gemacht. Hispan. *Lo que tiene forma de cuchillo.* Pol. *Podobny nozowi.* Vng. *Kés szabású, formáju.* Ang. *Edged like a knyfe.*] ut, Dorsum cultellatum. Plin. lib. 33 cap. 2.

Cultratus, a, um. [μαχαιρωτὸς. Vngar. *Kés szabású.*] Idem ut Cultratus murro, qui scindit velut culter. Plin. lib. 13. cap. 4: Folia cultrato mucrone.

Cultrarius, Minister qui victimam cultro immolat: qui alio nomine dicitur Victimarius. Suet. in Calig. Admota altaribus victima, succinctus poparum habitu, elato altè malleo cultrarium mactavit.

Cultio, Cultus, Cultura, Cultor, Cultrix, Vide Colo.

Cululus, Calix fictilis quo in sacris utebantur Pontifices, & Vestales virgines, testibus Porphyrione & Acrone. [Gall. *Pot, ou vaisseau de terre.* Ital. *Vaso di terra.* Germ. Ein Krüglein oder irdin Becher. Belg. Een croesken. Hispan. *vaso de barro, para bever.* Polon. *Glinany, Dzbanek.*] ¶ Accipitur & pro urceolo: Horat. 1. Ars. Reges dicuntur multis urgere cululis, Et torquere mero, quem perspexisse laborant. Idem 1 Carm. Ode 31: Dives & aureis Mercatores exiccet culullis Vina Syra rep. &c.

Cum, Præpositio copulativa, quæ ablativo solet conjungi notans societatem & conjunctionem. Summa cum benevolentia, summa cum hilaritate illũ excepi. [עם *hîm*, σὺν, μετὰ cum genitivo. Gall. *Avec.* Ital. & Hisp. *con.* Germ. Mit. Belg. Met. Pol. *Skiem.* Vngar. *Vélé,* (& cum affixis) *Vélem, veled, vele,* (item) *al.* Ang. *With.*] Cum Socrate profectus sum. ¶ Aliquando accipitur pro contra, κατὰ, ut. Cum hoste pugno. ¶ In cõpositione vero postposita invenitur: ut Mecum, Tecum, Secum, Quicum, Quibuscum. ¶ Aliquando adverbiũ est, & accipitur pro Quando. [ὅτε, ἡνίκα. Gall. *Quand, veu que, lorsque, combien que.* Ital. *Conciosia.* Germ. Wann. Hisp. *Quando.* Polon. *Kiedy.* Vng *Mikor.*] Virg. 3 Ecl. Quum faciam vitula pro frugibus, ipse venito. Cicer. Nonnihil me consolatur, quũ recordor quanta me cõplecteris benevolentia. ¶ Iungitur modò indicativo: ut, Quũ dico, Quum dicerem. ¶ Interdum accipitur pro Dum, ἕως. Cic. Quũ me in Africam contulissem. ¶ Interdum pro Quamvis & exigit post se Tamen, jungiturq; subjunctivo: Cic. pro Dejot. Quum in omnibus causis gravioribus initio dicendi cõmoveri soleam, tamen in hac multa ita me perturbant. ¶ Aliquando pro Quoniam, ut causam denotet: similiter subiunctivo jungitur: ut, Quum inveniam Latinos proprio sermone hæc parùm attigisse, conatus sum pro viribus. ¶ Iunguntur quandoque Cùm & Tùm: καὶ, καὶ: quæ licet idem fere significent, diverso, in Tùm, modo ordinantur: nam in Cùm est quiddam minùs, in Tùm, quiddam majus: & hoc duobus modis fit: ut aut generale præcedat, & sequatur speciale: aut ambo sint specialia. Primo modo sic: Quintilianus: Quod cùm omnibus confitendum est, tùm nobis præcipuè, qui rationem dicendi a bono viro non separamus: id est, omnibus multùm, mihi aũt maximè. Altero modo, Idem: Quod opus Marcelle victori tibi dicamus, quem cùm amicissimum nobis, tùm eximio literarum amore flagrãtem, dignissimum hoc mutuæ in nos charitatis pignore judicamus: id est, multum propter amorem tuum in nos plus tamen propter amorem literarum. ¶ Aliquando etiam Cùm & Tùm conjunctivo junguntur. Cicero Curioni lib. 2 Epist. Graviter esse privatus sum amore erga te mei, patre tuo clarissimo viro: qui cùm suis virtutibus, tùm verò te filio superasset omnium fortunas, si te antè vidisset, quàm è vita discederet. ¶ Quando autem fit sub duobus verbis, fieri debet sub eodem modo & tempore. Cic. Attic. lib. 1. Itaque cùm meus me mœror quotidianus conficit, tùm verò hæc addita cura vix vitam mihi reliquam facit. Quanquam etiam interdum diversorum modorum & temporum verba juncta inveniuntur. Idem eidem lib. 3. Quòd cùm semper antea intelligerem, tum verò proxime judicavi. Idem in principio lib. 1. de Natura deorum. Cùm, multæ res in Philosophia nequaquam satis adhuc sint explicatæ, tùm difficilis Brute (quod tu minimè ignoras) quæstio est de natura deorum. ¶ Ponitur quandoque Tùm sine Cùm geminatum, vel triplicatum in rebus paribus. Quintil. Nec indignatur Herodotus æquari sibi Titum Livium, tùm in narrando miræ jucunditatis, clarissimique candoris, tùm in concionibus, suprà quàm enarrari potest, eloquentem: ita dicuntur omnia tùm rebus tùm personis accommodata. ¶ Ponitur nonnunquam Tùm pro aliquando, ποτὲ μὲν, ποτὲ δὲ, & sic ferè geminatum. Cicero: Tùm hoc, tùm illud, [illegible] est, modò hoc, modò illud. ¶ Quandoque pro tunc, τότε. Virg. 8. Aen. Tùm primùm nostri Cacum videre trementem. ¶ Quandoque est adverbium ordinis, pro Deinde, ἔπειτα. Virgil. 6. Aeneid. ipse atri velleris agnam Aeneas matri Eumenidum magnæque sorori Ense ferit, sterilemque tibi Proserpina vaccam: Tùm Stygio regi nocturnas inchoat aras. ¶ Quandoque pro præterea. Terẽt. in Prologo Eunuchi: Si quisquam est, qui se studeat placere bonis Quamplurimis, & minimè multos lædere. In his Poëta nomen profitetur suum. Tum si quis est, qui dictum in se inclementiùs Existimet esse, &c. Sunt qui ita distinguunt, ut quando præpositio est, cum c, scribi debeat, quando autem adverbium seu conjunctio, cum q. Sed quum ratio non sit satis ponderosa, jam doctorum usus obtinuit, ut potiùs cum c, semper scribatur: quare unusquisque prout voluerit, scribat. Antiquitùs, quum adverbium erat, Quom scribebatur. ¶ Cumalter, una particula, antiqui pro cum altero usurpabant, brevitatis gratia: ut annotavit Festus. ¶ Cum dicto, significat statim post verba, & vix dum finito sermone, ἅμα λόγῳ, σὺν τῷ λόγῳ. Apul. Et cum dicto sutili centunculo faciem suam jamdudum punicantem, præ pudore obtexit. ¶ Cum eo, pro Ea lege. Colum. lib. 5. cap. 1: Obsequar voluntati tuæ, cum eo, ne dubites id opus magis geometrarum esse, quàm rusticorum. Celsus lib. 3. cap. 22. de tabe: Si nihil reliqua proficiunt, sanguis mittendus est, sed paulatim, quotidieque pluribus diebus, cum eo ut cætera quoque eodem modo serventur. ¶ Cum imperio esse, ἐν ἀρχῇ εἶναι, dicebatur, cui nominatim demandabatur à populo imperium. ¶ Cum potestate esse dicebatur, qui alicui negotio à populo vel Senatu præficiebatur: ut cui annonæ cura mandabatur, aut qui Imperatori legebatur. Itaque distinguuntur in l. 7. & 10. D. de vi public. ¶ Cum populo agere, est, rogare quid populum, quod suffragijs suis aut jubeat, aut vetet: Concionem autem habere, est verba facere ad populum sine ulla rogatione, Gellius libro 13, cap. 14. ¶ Cum

facco adire, est postulare, ut sibi è vestigio atque eodem tem-
poris puncto pecunia solvatur. Paul. de solut. Quod dicimus
in eo hærede, qui fidejussori testatoris id, quod ante aditam
hæreditatem ab eo solutum est, debere statim solvere cum a-
liquo scilicet temperamento temporis intelligendum est, nec
enim cum sacco adire debet. Ex Hotomano. ¶ Cum patribus
agere, est ad Senatum referre. Bud in Annot. posterior. ¶ Quum
justæ ætatis factus fuerit, Quum perfectæ ætatis fuerit, Quum
adoleverit, de annis 14 completis intelliguntur, Alberic. locus
indicat. ¶ Cum maxime, τὰ μάλιστα, vehementissimè, vehemen-
tiùs quam alias unquam. Cic. pro Cluent. Mater, quæ multos
jam annos, & nunc cùm maxime, tùm Pamphilus, cùm pa-
ter, uxorem ut ducat orare cœpit. ¶ Cum partim, veteres di-
xére, pro partim. Cato: Ibi pro scorto fuit in Cubiculum, sur-
rectitavit è convivio quum partim illorum jam sæpe ad eun-
dem modum erat. Vide ea, quæ ex Gellio annotavimus in di-
ctione P A R T I M. ¶ Cumplurimum una dictio pro ad sum-
mum. Sueton. in August. cap. 78: In lectum inde transgressus
non amplius cumplurimum, quàm septem horas dormie-
bat ¶ Cumprimis, Significat in primis, ἐν τοῖς πρώτοις. Cicero a.
Verr. Homo domi suæ cumprimis locuples. Apul. Hic cum-
primis nobilis ac facundus. Cumprime, olim dicebatur pro
cumprimis. Qu. Quadrigarius: Nam M Manlius, quem Capi-
tolium servasse à Gallis supra ostendi, cujusque operam cum
M. Furio Dictatore apud Gallos cumprime fort in Reipub.
fenlit, &c. ¶ Cum stomacho aliquid facere dicimus: hoc est,
cum indignatione sive fastidio. σὺν ὀργῇ. ¶ Cum tempo-
re, cum mora, & spatio temporis, χρόνῳ. ¶ Tempus, cum.
Plautus Bacchid. Iam aderit tempus, cum sese etiam ipse ode-
rit. Cicero 2. Officior. Nondum centum & decem anni sunt,
quum de pecuniis repetundis à L. Pisone lata lex est. ¶ Cum
venia tua dicimus: hoc est, pace tua, & te permittente, συγγνώ-
μην σοῦ ἔχων.

Cumatilis color. [κυματίας. German. Himmelblaw. Vngar.
Kék. Ang. Darke blewe, skie colour.] à fluctuum similitudine ap-
pellatus, qui & Cæruleus alio nomine dicitur: nam Græci
κύματα fluctus vocant. Plautus. Cumatilem togam, aut plu-
matilem. Hunc etiam colorem periphrasticώs designat Ovid.
lib. 3. suæ artis, quum ait: Hic undas imitatur: habet quoque
nomen ab undis.

Cumbam (Φερέτρον) Sabini vocant eam quam militares lecticam:
unde videtur derivatum esse cubiculum. Festus.

Cumera, pen corr. f. p. [ἀγγεῖον τὸ σιτοδόχον, σιτοδόχη. Gall. Va
vaisseau à garder le grain de froment. Ital. Bugnola. German. Ein
Kornfaß. Belg. Corentasse Hispanicè, Panero de pa mas o esparto.
Polon. Skrzynia na zboze. Vngar. Buza t. egyeb ga-
bona tartó kas, szúszek. Ang. A vessel to keep corne in.] Vas in-
gens vimineum, vel etiam fictile, quo frumenta conduntur,
ut inquit Acron. Festus verò autor est, Cumeras ex spatro, pal
marúmve foliis confici solere. Horat. libro 1. Sermo. Cur tua
plus cumeris laudes granaria nostris? Idem 1. Epistol. Forte
per angustam tenuis vulpecula rimam Repserat in cumeram
frumenti.

Cumerum, antiqui vasis genus erat, quod opertum in nuptiis
ferebatur, in quo erat nubentis supellex Festus: Cumerum (in-
quit) vas nuptiale, à similitudine cumerarum, quæ fiunt palma
vel sparto ad usum popularem sic appellatum.

Cuminum, sive Cyminum, penult. prod. [כמון chammón.
κύμινον Gall. Herb. nommée du comin. Ital. comino. Germ. Küm-
mig Belg. Comijn. Hispan. cominos. Pol Kmin. Vngar. Köménny.
Ang. An herb named commin.] Herba est notissima, folio fœ-
niculo non dissimilis, radice subrotunda, semen ferens copio-
sum, & caniculatum quod in vino epotum pallorem fertur
generare. Vnde etiam ab Horat. lib. 1. Epist. exangue cuminum
appellatur: quòd si Pallerem casu, biberent exangue cumi-
num. Pers. 5. pallentis grana cumini. ¶ Est item Cuminum
agreste, κύμινον ἄγριον, sativo multò efficacius, in collibus ferè
proveniens de quo vide Diosc. [Gall. Cornuette. German. Rit-
terspor. Belg. Ridderspore.]

Cumulus, penult. corr. Propriè dicitur majorum rerum ve-
luti acervus quidam. [ערמה haremáh גל gal צבור sibbúr, σωρός.
Gall. Monceau, comble, cumas. Ital cumulo, mucchio, massa. Germ
Ein Hauff. Belg. Een hoop. Hispan. Colmo ò monton. Polon. Kupa.
Vngar. Rakás, gyüjtés. Ang. An heap.] Livius 10. ab Vrb. Con-
sulis corpus eo die, quia obrutum super stratis Gallorum cu-
mulis erat, inveniri non potuit. Virg. Cumulum pro altitudi-
ne, & quasi magna aquæ mole posuit, 1. Aeneid. insequitur
cumulo præruptus aquæ mons. ¶ Cumulus item est, qui ad-
ditur mensuræ plenæ, ut inquit Festus, ἐπίδομα: & per trans-
lationem accipitur pro quavis accessione. Cicero pro Roscio:
Ut ad illam opimam prædam damnatio Sex. Roscij velut cu-
mulus accedat. Idem Attic. libro 2: Ad summam lætitiam,
quam ex reditu tuo capio, magnus ex illius adventu cumulus
accedit.

Cumulo, as, are, act. p. Implere, coacervare, & quasi ad cu-
mulum addere [צבר tsabar מלא malé. σωρεύω, ἐπισωρεύω. Gall.
Comb.er, amonceler, amasser en monceau. Ital. Accumulare ammassa-
re. German. Hauffen/auffhauffen/zusammen hauffen. Belg Hoo-
pen. Hispan. Colmar o amontonar. Pol. Zgromadzam. Vng. Gyüjtö-
töm, meg töltöm rakásom. Anglicè, To heap or gather together.] Virgi-
lius 11. Aeneid. Et nunc ille quidem spe multum captus inani
Fors & vota facit, cumulatque altaria donis. Translatum à men-
suris, quibus nonnihil solet addi. Dicimus, Cumulo tibi bo-
noris, & cumulo te honoribus. Cicero ad Atticum libro 14:
Non possum non confiteri, cumulari me maximo gau-
dio, quòd vulgò hominum opinio socium me adscribat tuis
laudibus.

Cumulatio, f. t. est unius actionis ad aliam adjuratio, vel est plu-
rium rerum vel actionum coacervatio contra eundem in ju-
dicio legitimè proposita. [Polon. Zgromadzenie, Vngar. Gyü-
jtés. Ang An heaping of many thinges together.] Zasius in titu-
lo Instit. de actio. § si munus, & cumulationum quatuor spe-
cies ibi

Cumulatus, penult. prod. Participium. [נערם neherám. ἐπισεσωρευ-
μένος Vng. Bövölget. Ang Heaped.] Cicero ad Dolobellam libro 9:
Tamen Idibus Maijs tantum accessit ad amorem, ut mirarer lo-
cum fuisse augendi in eo quod mihi jampridem cumulatum
etiam videbatur. ¶ Cumulatus locus dicitur, impeditus rebus
congestis. Liv. lib. 2. bell. Maced. Cumulatus omni laude ora-
tor. Cic. de Orat.

Cumulatim, adverbium pro acervatim. [חמרים חמרים chomá-
rim chomárim. σωρηδόν. Gall. Par monceaux. Ital. A mucchio à mon-
ti. Germ. Hauffechtig Hisp. Con el colmo. Polon Kupami. Vngar.
Rakásonként. Ang. By heapes.] Varr. de Re rust. lib. 3. cap. 15: Qui
bus in tenebris quum cumulatim positum est, in doliis fiunt
pingues. [Vng Rakásonként.]

Cumulate, Abundanter. [ἐπισεσωρευμένως, ἀφθόνως. Gall. Abon-
damment. Ital. Abondamente. German. Mit hauffen/ uberflüssig.
Hispan. Abundamente. Polon. Hojnie, dostatecznie. Vngar. Bövön.
Ang. Abundantly in great plentie.] Cicer. 2. de Divinat. Quæ ex
bene, cumulateque perfecta, de divinatione ingressi sumus his
libris scribere.

Cumulatissime, Superlat. Cicer. Vatinio, lib. 5. 11: Nec enim
tu mihi habuisti modò gratiam, verumetiam cumulatissimè re-
tulisti.

Cunæ, arum, f. p. & Cunabula, orum, pro eodem accipiun-
tur dicta quasi Cynæ & Cynabula. [σπάργανα Gall Le berceau
ou couchette d'un enfant. Ital. Cuna, culla. Germ. Die Wiegen oder
wagen der Kindern. Belg. Een wiege/kinderwiegen. Hispan. Aquel
lugar do nacen los ninos, y la cuna. Polon. Kolebka Vngar. Bölcsö.
Ang. A cradell.] Nam κύειν Græci enixi dicunt, & parere. Lati-
ni autem suo more υ in u convertunt. Sunt autem lectuli in
quibus infantes solent jacère, vel loca in quibus nascuntur.
Cicero primo Tusculan. Idem si puer parvus occidit, æquo
animo ferendum putant: si verò in cunis, ne querendum qui-
dem. Dicuntur & incunabula: nam in præpositio, hoc loco ni-
hil significat, sicut & in aliquot aliis dictionibus, ut Columis
& incolumis. ¶ Sunt qui Cunabula & Incunabula à cunis
distinguant, & ea propriè dici existiment, quæ ad cunas in-
struendas & ornandas pertinent: Cunas vero, exiguum illud
fulcrum ex ligno aliáve materia, in quo infantis lectulus ster-
nitur. Plautus in Amph. Sed puer ille quem ego lavi, ut ma-
gnus est, & multum valet! Neque eum quisquam colligare
quivit in cunabulis. Et in Truc. Fateus opus est, pulvinus, cu-
nis, incunabulis. ¶ Per translationem. Idem in Pseudolo: Sed
istic servus Carysto hic qui advenit, quid sapit usque à cuna-
bulis? id est, usque ab infancia, vel usque à puero: hoc est, ab ea
ætate, quæ in cunabulis agitur. Columella: Quum à primis
cunabulis, si modò liberis parentibus est ortus, adsuisse
poruerit. Liv. lib. 4: Ab incunabulis imbutum odio Tribuno-
rum. Virg. lib. 3. Cunabula pro initiis posuit: Mons Idæus ubi
& gentis cunabula nostræ Centum urbes habitat. Similiter
Cicero de Opt gen. or. Non fuit alienum de oratoris quasi in-
cunabulis dicere. Idem in Salust. An ulla alia putas rudimen-
ta & incunabula virtutis? Vbi rudimenta pro initiis, & incuna-
bula pro fomentis, sive augmentis posuit. ¶ Quandoque in-
cunabula vocamus nutritionem puerilem: unde locum incu-
nabulorum vocamus eum, in quo ab ipsa statim infantia edu-
cati sumus, & in quo eam egimus ætatem, qua in cunis vagi-
re consuevimus. Suetonius in Vespasiano: Quare princeps
quoque & locum incunabulorum assidue frequentavit.

Cuncti, m. f. Omnes, toti, universi, quasi coniuncti, autore A-
pronio. [כל chól. σύμπαντες. Gall. Tous ensemble. Ital. Tutti
German Zusampt/all mit einander. Hispan. Todos juntamente. Pol.
Wszyscy społem. Vngarice, Mindnyájan. Anglicè, All together.]
Omnes verò etiam si sint disjuncti, & diversis locis. Cicero
antequam iret in exil. Quoniam laborem pro cunctis ferre
consuevit. Virg. 1. Georg. Cuncta tibi Cererem pubes agrestis
adoret. Idem lib. 1. Aeneid. Cunctus ob Italiam terrarum clau-
ditur orbis.

Cunctor, aris, atus, cum c, ante t, verbum deponens est,
Moror, remoror, differo, procrastino. [עכב echab, התמהמה hith-
mamáh, μέλλω, ὀκνῶ. Gall. Tarder ou targer, differer & ne se ha-
ster point, faire le long. Ital. Indugiare, differire di in di. German.
Verziehen/ seumig sein. Belg. Vertrecken. Hispan. Tardar a otro.
Polon Zamieszkiwam Vngar. Késem, mulatozok. Ang. To
tarie, to delay, to linger, to prolonge tyme.] Liv. lib. 1: Alii usum cun-
ctantur in ripis, inter pugnæ fugæque consilium oppressi. Vir-
gil. 4. Aeneid. Reginam thalamo cunctantem ad limina pri-
mi Pœnorum expectant. Cæsar. 1. bel. Civil. Si cunctetur, at-
que agat leviùs, nequicquam ejus auxilium, si postea velit,
Senatum imploraturum. Sueton, de Aug. Cunctari se, ne si su-
perceffet,

peresset, eriperet legibus rerum. ¶ A' Cunctor sunt composita, Percunctor, & Recunctor, quod est iterum moror.

Cūncto, cunctas, activè dixit Plaut. Casina: Cunctas! intus alii festioant.

Cūnctātĭo, verbale, f. t. Tardatio, mora. [עכוב ˈicuch, μέλλησις, ὄκνησις, ἀνάβλησις. Gall. *Targement, laschesé.* Ital. *Indugio.* German. Verzug/saumnuß. Hispan. *Tardanca.* Polon. *Ociąganie, bawienie.* Vngar. *Kesô, delôm, mulatság, mulatozás.* Angl. *Taryng, lingering.*] Cicer. 1. Offic. Sed iis, qui habent à natura adjumenta rerum gerendarum, ablacta omni cunctatione, adipiscendi magistratus, & gerenda Respublica est. Sine cunctatione dicere, Cic. in Var. ¶ Pro dubitatione & hæsitatione. Cælius ad Cic. in Epist. ad Attic. lib. 10. 201: Denique illud cogita, quot offensæ fuerint, in ista cunctatione te subesse.

Cūnctātŏr, m. t. Dilator, procrastinator. [מאחר meachér. μελλητής, χρονιστής. Gall. *Musard, delayeur, tardif & long à faire quelque chose.* Ital. *Allongatore, che tiene in tempo.* German. Ein verzieher/seumiger. Hispan. *Tardador.* Pol. *Odkładacz, ociekacz, niestroy, zabawca.* Vng. *Kesôdelmes, mulatozo.* Angl. *A lingerer, a delayer, a prolonger of tyme*] Livius 6. ab Vrbe: Cunctatorem ex acerrimo bellatore factum. Cælius Ciceroni: Nosti Marcellum, quàm tardus, & parum efficax sit: itemque Servius quàm cunctator. Hoc cognomen ab æmulis Fabio Maximo inditum fuit, qui cunctabunda quadam prudentia vires Hannibalis fregit. Vnde illud Ennianum: Vnus homo nobis cunctando restituit rem.

Cūnctāns, cunctantior, cunctantissimus. [μελλητικός. Polon. *Dlugo mysliacy.* Vngar. *Mulatozo, késedô.*] Livius 10. bell. Pun. Sic ut dubites, utrum ingenio cunctantior fuerit, an quia ita bello propriè quod tum gerebatur, aptum erat: sic nihil certius est, quàm unum hominem cunctando nobis rem restituisse.

Cūnctābūndŭs, [מתמהמה mitmahmeáh. ἐνδιάστικος, βραδύγνωμος. Gall. *Qui fait le long, & va comme ennuyé à quelque chose.* Ital. *Chi è tardo, chi la tira in longo, & va con dispiacere à qualche impresa.* German. Verziehend / langsam. Hispan. *Tardador, que mucho tarda.* Polon. *Ociegliwy.* Vngar. *Késedelmes, mulatozo.* Angl. *A lingerer, that goeth slowly.*] Livius 6. ab Vrbe: Quòd ubi aciem jam instruenti Camillo Centuriones renuntiaverunt, turbatas militum mentes esse, & segniter arma capta, cunctabundosque & resistentes egressos castris esse, *&c.* Tacit. lib. 1: Nusquam cunctabundus, nisi quum in senatu loqueretur.

Cūnctāntĕr, adverbium. Cum mora. χρονίως. Gall. *Laschement, en delayant, tout bellement.* Ital. *Tardamente, senza fretta.* Ger. Langsamlich / verzogenlich Hisp *Tardamente.* Pol. *Lenimo, pomawacz.* Vng. *Késôdelmesen, mulatozva, gondol kodva.* Angl. *Slowly, lingeringly.*] Liv. 1. ab Vrbe: Tum illum haud cunctanter discidisse curem ferunt.

Cŭnĕŭs, m. f. Instrumentum est ferreum, aut etiam ligneum, quo finduntur ligna. [σφήν. Gall. *Vn coing.* Ital. *Conio.* Germ. Ein weggen oder bissen damit man holtz zerspaltet. Belg. Een wigge: item, een beutel. Hispan. *Cuño ò cuña para hender.* Polon. *Klin.* Vngar. *Ek, sreg.* Angl. *A wedge.*] Hujus prima pars acutior est, ut quavis rimulam facilè intret, sequens autem latior & amplior Virgil. 1. Georg. Nam primi cuneis scindebant fissile lignum. Idem 2. Georg. & altè Finditur in solidum cuneis via: deinde feraces Plantæ immittuntur. ¶. Per translationem sumitur pro peditum multitudine, in cunei formam redacta, teste Vegetio lib. 2. quæ Græcis σφὴν dicitur: hoc est, quæ ita disposita est, ut ejus pars prima angustior, deinde latior procedat. Ab hujus etiã similitudine Cunei dicti sunt loca in theatro: id est graduum ordines, in quibus vulgus spectatorum stabat inter senatorum subsellia: Iuvenalis: -cuneis an habeat spectacula totis, Quod securus ames? Vitruv. lib. 7: Cunei spectaculorum in theatro ita dividantur, ut anguli trigonorum, qui currunt circa curvaturam circinationis, dirigant ascensus, scalasque inter cuneos ad primam præcinctionem. Inde theatrum eleganti epitheto à Virgilio Cuneatum dicitur. ¶ Excuneati, ab Apuleio dicti sunt, quibus sedendi locus non fuit in cuneis confertis. ¶ Sed & constipatam turbam, Cuneos dicimus. Cyprian. Stipatus clientum cuneis. Virgil. 2. Georg. hunc plausus hiantem Per cuneos (geminatus enim) populique patrumq; Corripuit.

Cŭnĕŏlŭs, li, m. f. diminutivum à Cuneus: hoc est, clavus ligneus quo duo vel plura tigna connectuntur. [σφηνίσκος. Gall. *Coignet, petit coing.* Ital. *Picciolo cugno.* German. Ein klammeren oder ernliet zapffen. Hispan. *Pequenno cunno ò cunna.* Pol. *Klamra.* Vngar. *Ekétske.* Angl. *A litle wedge*] Cicer. de Vniversi. Crebris quasi cuneolis injectis unum efficiebant ex omnibus corpus.

Cŭnĕārĕ, act. p. Est cuneis adactis firmare. [σφηνοῦν. Gall. *Coigner, faire en forme de coing, aguiser en coing.* Ital. *Coniare, puntellare.* Germ. Verbissen. Hispan. *Acuñar con cuñas.* Polon. *Zaklinowiam.* Vng. *Megékezni, ék szegekkel meg szegezni.* Ang. *To wedge, to fasten with a wedg, to make wedgwise.*] Plin. libr. 16. cap. 40: Ab his proxima est cornus: quanquam non potest videri materies propter exilitatem, sed lignum non alio penè, quàm ad radios rotarum utile, aut si quid cuneandum sit in ligno, clavisque figendum, seu ferreis. ¶ Cuneari item est in cunei formam coarctari. Vnde Plinius libro tertio scribit: Hispaniam angustiis quibusdem cuneari.

Cŭnĕātŭs, a, um, quod est in formam cunei factum: hoc est, cujus prima pars acuta paulatim in latitudinem procedat: [σφηνοειδής. Gall. *Fait en forme de coing, plus estroit d'un bout que d'autre.* Ital. *Puntellato, più stretto da un capo che dall altro.* German. Wie ein bissen oder weggen gemachet. Hispan *Cosa hecha à manera de cuña.* Polon. *Klinowaty.* Vngar. *Ekszabású.* Ang. *That is made like a wedge.*] Vnde à Livio forma scuti Cuneatior appellatur, cujus summum latius, imum strictius erat. Idem Cuneatus ager, apud Columellam lib 5. cap. 2. in cunei formam factus, utputà, quum est longus pedes centum, latus ex altera parte pedes viginti, ex altera pedes non amplius decem. Ovid 13. Metamorph. Prominet in pontum cuneatus acumine longo Collis. ¶ Hinc sunt composita Excuneatus, & Discuneatus, de quibus infrà suis locis, & ea quæ annotavimus in dictione Cuneus.

Cŭnĕātim, Per cuneos. [κατὰ σφῆνα. Gall. *Par bandes, en tel ordre qu'elles soyent estroites de front, & larges par derriere* Ital *Per picciole bande ò compagnie.* Germ. Auff weiß unnd form der weggen/ oder von hauffen zu hauffen. Hisp *De batalla en batalla.* Polon. *Wklin, naukosz.* Vng. *Seregenként.* Ang. *Wedgwise.*] Ammian. Imperator cuneatim stipatus. Cæs 7. bell. Gall Hostes re nova perterriti, muro, turribusque dejecti, in foro ac locis patentioribus cuneatim constiterunt.

Cŭnĭcŭlŭs, m. f. Animal lepori simile, quod sub terra effossa latere solitum est. [שפן shaphán. δασύπους. Gall. *Connil.* Ital. *Conigio.* German. Ein küngelin. Belg Een Conijn. Hispan. *El conejo.* Polon. *Krolik.* Vngar. *Nyúl, hanyúl.* Ang. *A conie or cunnie.*] Martial. Gaudet in effossis habitare cuniculus antris. Varr. de Re rustic. 12: Tertii generis est, quod in Hispania nascitur simile nostro lepori ex quadam parte, sed humile. quem Cuniculum appellant. Et paulò post: Cuniculi dicti ab eo, quòd sub terra cuniculos ipsi facere soleant, ubi lateant in agris. ¶ Est & Cuniculus, foramen sub terra occultum ad suffodiendas urbes inventum. [ὑπόνομος. Gall *Mine ou creux sous terre, tasniere.* Ital. *Mina, cava sotta terra.* German. Ein gang oder hüle under dem Erdrich. Hispan. *La mina para minar fortaleza.* Polon. *Ginek po ziemia podkopanie.* Vngar. *Fôld, ava, al verém.* Angl. *An holow place under the earth, to under mine walles.*] Plinius: Tentata per cuniculum fuga Cæs. 7. bell. Gal. Et aggerem cuniculis subtrahebant. Hinc agere cuniculos. [ὑπονομεύειν. Gall. *Miner sous terre.* Ital. *Far mine.* German. Ein heimlichen gang oder schlupff under der Erden machen. Belg. Mijnen/ gaenck onder d'aerde. Hispan. *Minar ò hazer mina.* Vngar. *Fôd alat va vasast, vagy ut ásni.* Angl. *To make a mine.*] Cæsar 8. bell. Gall. Eodem tempore tectos cuniculos agunt ad caput fontis. Cic. 3. Offic. Quid si pater fana expilet, cuniculos agat ad ærarium: indicétne id magistratibus filius? ¶ Et Cuniculis oppugnare, ὑπονόμοις πολεμεῖν, per metaphoram dicitur, quis non aperta vi, sed dissimulanter ac dolis rem gerit. Contrà qui palàm agit quod agit, machinis agere dicitur. Plutarch. in vita C. Cæs. de Catu. Luctati, in Senat. dicente: οὐκ ἔτι ὑπονόμοις Καῖσαρ, ἀλλ' ἤδη μηχαναῖς αἱρεῖ τὴν πολιτείαν, id est, Cæsar nõ jam cuniculis, sed machinis tollit Rempub. Cic. pro L. Agraria: Quæ res apertè petebatur, ea nunc occultè cuniculis oppugnatur. ¶ Cuniculus insuper pro canali accipitur. Plin. lib. 9. cap. 38: Singulis aquæ amphoris centenas atque quinquagenas medicaminis libras exæquari, ac modico vapore torreri, & ideò longinquæ fornacis cuniculo.

Cŭnĭcŭlātim, adverbium, Cuniculi modo.] ὑπονομηδόν. Gall. *En forme de tuyau par tuyau.* Ital. *A foggia di cugno.* German. Durchtenchet/auff weiß und form in langen heimlichen löcheren under der Erden Hispan. *Minando.* Vng. *Al verém, árok ag gyáre.* Angl. *In fashion of a cundite pipe.*] Plin. lib. 9. cap. 33: Iam distinctione virgulata, crinita, crispa, cuniculatim, pectinatim, imbricatim undata.

Cŭnĭcŭlārĭŭs, rii, m. f. substantivum, qui sub terris cuniculos fodit] ὑπονομοποιός, ὁ τὰ ὑπόγεια ὀρύγματα ἐργαζόμενος, Gall *Pionnier, qui mine & cave sous terre.* Ital. *Cavatore, chi fa mine.* Germ. Ein außhöler/der in dem Erdrich hülen/ oder heimlicher gäng grabt. Hisp. *Minador, que haze mina* Polon. *Podkopiwacz.* Vng. *Al verém ásó.* Angl. *That undermineth and holoweth in the earth.*] Vegetius lib. 2. cap. 11: Hæc enim erat cura præcipua, ut quicquid exercitui necessarium videbatur, nunquam deesset in castris, usque eò ut etiam cunicularios haberent qui ad morem Bessorum ducto sub terris cuniculo, murisque intra fundamenta perfossis, improvisi emergerent ad urbes hostium capiendas.

Cŭnĭcŭlōsŭs, a, um, Plenus cuniculis. [δασυπόδων μεστός. Gall. *Plein de creux, ou cavernes.* Ital. *Pienno di mine ò caverne.* Germ. Vol schlupfflöcheren/ oder heimlicher gäng. Hisp. *Lugar lleno de minas.* Pol *Miejsce gdzie wiele taiemnich, gankow.* Vng. *Al verémes.* Ang. *Full of holow places.*] Catullus: Tu præter omnes ave de capillatis cuniculosæ Celtiberiæ fili Egnati, *&c.*

Cŭnīlă, f. p. [κονύζα, Dioscoridi. Gall. *Sarrie ou cendre e sariage, meux ser et d' herbe.* Ital *Conizza.* Germ. Gübenco/künlis saturey. Belg. Saturey cuene. Hispan *Axedrea.* Polon. *Bez nowy cz.* Vngar. *Balha fu.* Ang. *Savery.*] Herba est quam vulgus à necandis pulicibus *Pulicariam* appellat. Latini etiam Conilaginem: de qua paulò antè latiùs egimus in dictione CONYZA. Hujus verò herbæ multa sunt genera. Nam quædam Bu-

Z 4   bula-

bula appellatur, & semen pulegii habet, quod contra serpentes in vino bibitur. Quædam Gallinacea, à Græcis *Origanum Heracleoticum*. Tertia à Græcis *mascula* à nostris *Cunilago*, odoris fœdi, radicis lignosæ, foliis asperis: cujus manipulum si quis in domo posuerit omnes è tota domo blattas ad eam tradunt convenire. Prodest adversus omnia venenata. Hæc plin. lib. 19. cap. 16.

Cunilago, inis, Tertium genus Cunilæ, quam Græci masculam appellant, odore fœdo, radice lignosa, folio aspero: ad quam ædibus abjectam omnes tota è domo blattæ convenire dicuntur. Autor Plin. lib. 20. cap. 16. Vide CUNILA.

Cunilingi, Dicebantur homines sordidissimi, à cunis lingendis.

Cunire, (inquit Festus) Est stercus facere. Dictum à cunis infantium quæ sæpè stercore fœdantur.

Cunnus, duplici n, m. f. Pudendum muliebre. Author carminis Priapi. & Mart.

Cunyzamis midis, *κονυζαμις*, Herba quæ alio nomine cunilago dicitur. Autor Plin. lib. 19. cap. 8.

Cupa, f. p. sive (ut alii malunt) Cuppa, Vas vinarium amplum, in quo vinum in apotheca conditum servabatur. [*κύφος*. Gall. *Vn cuuier ou cuuette à cuuer la vendange, ou vne coupe à boire.* Ital. *Botte, vaso da vendemia, copa*. German. Weinzuber. Belg. Een wijnvat/cuype. Hispan. *Cupa ò cuba para guardar vino*. Polon. *Th kuffa*. Vngar. *kupa, kanna*. Angl. *A tubbe, a great vatte to gather grapes*.] Vlp. de Leg. 3. Cujus Vasa (inquit) vinaria: id est, cupæ & dolia quæ in cella fixa sunt. ¶ Cupis etiam utebantur ad naves quæ reficiendæ erant sustinendas. Lucanus: Namque ratem vacuæ sustentant undique cupæ.

Cupediâ, orum, n. f. cibi lautiores & suaviores. [מטעמים *matammim*. Gall. *Friandise, viande friande*. Ital. *cibi delicati*. German. Schleckerhafftige speiß. Belg. Leckerbeeten/ slecteckn. Hispan. *Golosinas*. Polon. *Lakotky*. Vngar. *Ires étkek*. Angl. *A deintie or deintie dishe of meate*.] sive à Cupedine Romano equite, cujus ædes solo æquatæ, aream foro cupidinario extruendo præbuerunt: sive quod delicatiores ejusmodi cibi rebus cupidiniis alimenta præbeant. Plaut. in Sticho: Melius dicis, nihil moror cupedia.

Cupedia, diæ, f. p. Idem [*φιλοψία, ὀψοφαγία*. Vngar. *Ires étkek*. Angl. *A deinte dishe*.] Cicero quarto Tusculan. Aegrotationi autem talia quædam subjecta sunt, avaritia, ambitio, mulierositas, pervicacia, ligurities, temulentia, cupedia, & si qua sunt similia. Quo in loco cupediam videtur posuisse pro vitioso cupediorum appetitu.

Cupedula, læ, diminut. [Vng. *Ires étkeke*. Angl. *Deintie fare*.] Gell. lib. 7. cap. 13: Conjectabamus ad cœnulam non cupedulas ciborum, sed argutias quæstionum. Nunc autem in illo Gellii loco legitur *cupedias* pro *cupedulas*.

Cupedinarium forum, & Cupedinis forum, in quo delicatiores epulæ coctæ vendebantur: ita dictum à cupiditate, vel quòd ibi fuerit domus Cupedinis Romani equitis. [Pol. *Kinrkgasc pokarmi przedawaia*. Vng. *Ismege nyalánksag arulo piacz* (*anagy*) *Ires etek arulo piacz*. Angl. *A place where deintie meates ar selled*.] Varro lib. 1. Rerum hum. Numerius Equitius Cupes, & Marcellus Romanus singulari lattocinio multa loca habuerunt infesta. His in exilium actis, publicata sunt eorum bona, & ædes ubi habitarant, dirutæ. Itaque ædificatus est locus, in quo vendebantur ea, quæ vescendi causa in urbem erat allata. Itaque altero Macellum, ab altero forum Cupedinis appellatum est.

Cupedinarius, m. f. Qui esculenta & poculenta delicatiora cocta vendit. [*ὀψοποιός, ζωμοποιός*. Gall. *Rostisseur, vn viandier, celuy qui vend viandes friandes*. Ital. *Viandero*. German. Ein Bräter/ der schleckerhafftige speysen feil hat/ Pastetenmacher. Belg. Pastetbacker/ oft Braeter. Hispan. *Vendedor de golosinas*. Polon. *Pasztetnik*. Vngar. *Inyasokaros*. Ang. *A cooke that prepareth or selleth deintie meates*.] Terent. in Eunuch. Ad Macellum ubi venimus, Concurrunt læti mi obviam cupedinarii, Cetarii, lanii, coqui, fartores aucupes.

Cupes, pis, adject. Quo antiqui utebantur pro eo quod est, cupediis & liguritioni deditus. *ὀλιγοφάγος, ὁ φίλοψος, ὁ ὀψοφάγος*. Plautus in Trinummo:

> Blandiloquentulus, harpago, mendax, cupes, avarus.
> Elegans dispoliator, latebricolarum hominum corruptor.

Cupedo, dinis, f. t. Cupido, seu cupiditas. [*ἐπιθυμία*. Vngar. *Kévánság*. Ang. *Desire, couetousnesse*.] Lucret. lib. 5: Quantæ tum scindunt hominem cupedinis acres Sollicitum curæ? & lib. 6: & finem statuit cupedinis atque timoris.

Cupencus, Lingua Sabinorum Sacerdos appellatur.

Cupherion, fluxus sanguinis per nares, quod vitium equis proclive est, inquit Vegetius, si ultra vires agitentur ad cursum.

Cupio, is, cupivi, cupitum, Opto, desidero, aveo, exopto, expeto, appeto [חמד *chamádh* אוה *ivváh* תאב *taab* חפץ *chaphets*. *ἐπιθυμῶ*. Gall. *Desirer, conuoiter*. Ital. *Disirare, desiare*. German. Begeren. Hispan. *Codiciar*. Polon. *Pozadam*. Vngar. *Kévánom*. Ang. *To desire, to couet*.] Cicero 4. Verr. Quem igitur ab iis Equitibus Rom. qui istius causa cupiant omnia qui ab eo benignissimè tractati sunt, condemnari necesse esset. &c. Idem de Orat. Neque verò nobis cupientibus atque optantibus fructus otii datus est. ¶ Cupere alicui, pro bene velle. Cæsar libro 1. bell. Gall. Favere & cupere Helvetiis propter eam affinitatem. Cicer. Quint. Fratr. libro primo: Quid ego Fundanio non cupio? non amicus sum? non misericordia moveor? nemo magis.

Cupire, in quarta conjugatione apud antiquos legitur. Lucret. libro 1: præfringere ut arcta Naturæ primus portarum claustra cupiret.

Cupiens, nomen, Cupidus.] מתאוה *meavveh* חומד *chomédh* חפץ *chaphets*, *ἐπιθυμῶν*: Gall. *Desirant, conuoiteux*. Ital. *Auido, ingordo, bramoso*. Cier. Begerend/ wünschend. Hisp. *Codicioso*. Pol. *Pozadliwy*. Vngar. *Kévános*. Ang. *Desirous*.] Plaut. in Mil. Hujus cupiens corporis est. ¶ Cupientissimus. Salust. Marius cupientissima plebe Consul factus.

Cupitus, pen. prod. participium. Exoptatus, expeditus. [נחמד *chamudh* נחמד *nechmad* *ἐπιθυμητός*. Gall. *Desiré, conuoité, regreté*. Ital. *Bramato, desiato*. Germ. Der begert oder gewünscht ist. Hisp. *Codiciado*. Pol. *Tenktorego jobie zyczimy*. Vng. *Kévántatos*. Angl. *Desired, longed for*.] Plaut. Pœn. te complecti nos sine, Te cupire, atque exspectare. Ovid. 3. Fast. Mars videt hanc visamque cupit, potiturque cupita.

Cupitor, oris, penultima producta, verbale m. t. [מתאוה *meavveh* חפץ *chaphets*. *ἐπιθυμητής*. Gal. *Desireux, conuoiteux*. Ital. *Bramante, desideratore*. Germanicè. Ein begeter. Hispanicè, *Codiciador*. Polonicè, *Pozadacz*. Vngaricè, *Kévánó*. Ang. *One that desireth*.] Tacitus libro 12: Neque tamen repertus est nisi unus talis matrimonii cupitor. Idem lib. 15: Nero, ut erat incredibilium cupitor.

Cupienter, adverbium [*ἐπιθύμως, ἐπιθυμητικῶς*. Gall. *Affectueusement, par affection*. Ital. *Con gran desio*. German. Mit grosser begierd. Hispanicè, *condiciosamente*. Polon. *Pozadliwie*. Vngaricè, *Kévánatosan, kévánva*. Anglicè, *With great desyre*.] Plaut. in Pseud. Quum quid cupienter dari Petimus nobis.

Cupidus, Avidus, studiosus, appetens, amans, observans. [אהב *oheb* מתאוה *mithavveh*. *ἐπιθυμῶν*. Gall. *Desireux, conuoiteux*. Ital. *Auido, ingordo, bramoso*. Germanicè, Begierig. Hispan. *Codiciosa*. Polon. *Pozadliwy*. Vngar. *Kévánó*. Angl. *Desirous, greedie of any thing*.] Terentius in Hecyr. Ejus videndi cupidus.

Cupidior, cupidissimus, comparativa & superlativa. Vngar. *Kévánób*. Ang. *More desirous greedie*.] Cicer. ad Attic. libro 2: Cupidissimus mei. Cupidissimus pacis Asinius Pollio ad Cic. lib. 10. Epist.

Cupide, adverbium, Studiosé [*σπουδαίως, φιλοτίμως*. Gall. *Affectueusement, auec en par grande affection*. Ital. *Affettuosamente, con gran desiderio*. German. Begierlichen. Hispan. *Codiciosamente*. Pol. *Chetliwie*. Vngar. *Kévánsaggal, kévánatossan*. Angl. *With great desyre*.] Cicer. pro Rosc. Ego vero cupide & libenter mentiar tua causa. Terent. in Adelph. Egomet conveniam ipsum, ut cupidè accipiat.

Cupido, f. t. pro cupiditate accipitur: quanvis Cupiditas levior sit quàm cupido. [חמד *chemedh* תאוה *taavah*. *πόθος, ἐπιθυμία*. Gall. *Conuoitise, desir, vouloir*. Ital. *Cupidita, cupidigie*. German. Ein grosser begierd. Hispan. *Codicia*. Polon. *Wielkazadza*. Vngar. *Kévánság*. Ang. *Desire, couetousnesse, lust*.] Lucilius libro 19: Cupiditas ex homine, cupido ex stulto nunquam tollitur. quòd cupiditas pars sit temperatior, defluens à cupidine. Est autem animi affectio à libidine & cupiditate proficiscens: qualis est avaritia, qua opes cupiuntur, qualis iracundia, qua ultionem appetimus, & similia. Virgil. 6. Aeneid. quæ lucis miseris tam dira cupido? Plaut. Pœnul. Quanquam cupido versatur in corde tamen &c. Mortis cupido. Ovid. in Ibin: Quodque ferunt Broteam fecisse cupidine mortis. ¶ Invenitur etiam nonnunquam in masculino genere. Horat. 1. Carm. Ode 16: Nec leves somnos timor, aut cupido Sordidus aufert. Idem 1. Serm. Satyr. 1: At bona pars hominum decepta cupidine falso. ¶ Cupidines. Pluraliter. ut, Mater dulcium cupidinum. Horat. 4. Carm. Ode 1.

Cupiditas, atis, f. t. Aviditas, libido, desiderium, studium, amor. אוה *avvah* תאוה *taavah*. *ἐπιθυμία*. Gall. *Conuoitise, appetit, desir*. Ital. *Cupidita, cupigine*. German. Begierigkeit. Hispan. *Codicia*. Polon. *Pozadliwosc, zadza*. Vng. *Kévánság*. Ang. *Great desire, greedie, lust, couetousnesse*.] ut Cupiditas cibi. Cels. lib. 8. & Cicer. 4. Academ. Seneca de Benef. libro 2. capite 27: Cupiditas se porrigit, & fœlicitatem suam non intelligit: quia non unde venerit respicit, sed quò tendat. Cicero in Parad. Neque enim unquam expletur nec satiatur cupiditatis sitis. Græca & temeraria dominatrix animi cupiditas, Cicero 1. de Invent. ¶ Cupiditas pro turpi amore. Sueton. in Calig. cap. 24: Reliquas sorores nec cupiditate tanta, nec dignatione dilexit. Dicit Caligulam cum omnibus sororibus suis consuetudinem stupri fecisse, impatientiùs tamen Drusillam amasse quàm reliquas.

Cupressus, si, f. t. [*κυπάρισσος*. Gall. *Cypres*. Ital. *Cipresso*. Germ. Ein Cypressbaum. Belg. Cypressen/ oft Cypressenboom. Hisp. *El cypres*. Pol. *Cypris*. Vng. *Cziprus fa*. Ang. *A cipre tree*.] Arbor procera caudice oblongo & recto, folio pini, sed carnosiore, molliore; , neq; ita pungente, fronte indecidua, odore vehemētē. ¶ Duo ejus sūt genera: Fœminina quæ sterilis est, ad metæ formam in fastigio convoluta: & Mas, latiùs spargens ramos comosq; proterens pinæ nuci nō absimiles, licèt multò minores.

Mira

Mira hujus est inter arbores fœcunditas: quippe quæ trifera est, fructusque habet & Ianuario, & Majo, & Septembri maturos, nulli tamen rei utiles, imò potiùs noxios, quemadmodum ipsa arbor, cujus etiam umbra noxia creditur: Græci κυπάρισσον vocant, à Cyparisso puero in arborem hanc (ut poëtæ fabulantur) converso: sive potiùs παρὰ τὸ κυεῖν παρίσους: hoc est, ab eò, quòd ex æquo & ramos & fructus creet. Numeratur cupressus inter arbores funestas, eò quòd & tarde crescat & succisa nō repullulet. Ideò funebri signo ante defunctorum ædes eam posuère maiores. ¶ Legitur & Cupressus, us, per quartam declinationem. Ovid. 3. Trist. Funeris ara mihi fera i cincta cupressu. Idē 3. Metam. Vallis erat piceis, & acuta densa cupressu.

Cupressinus, a, um pen. corr. Quod ex cupressu confectum est, [κυπαρίσσινος. Gall. De cypres. Ital. Di cipresso. Germ. Cypressen. Hispan. Cosa de cipres. Pol. Cypressowy. Vng. Cziprus fabol valo. Angl. Of a cipre tree.] Plin. lib. 23 c. 4: Cupressinum oleum eosdem effectus habet, quos myrteum.

Cupresseus, a, um, Quod ex cupressu confectum est. [κυπαρίσσινος. Gall. Fait de cypres. Ital. Fatto de cipresso. German. Das auß cypreß gemachet ist. Hisp. Hecho de cipres. Pol. Z cyprissu uczyniony. Vng Cziprus fab ból csinaltatot. Ang. Made of a cipres tree.] Liv. 7. bell. Pun. Post eas duo signa cupressea Iunonis reginæ portabantur.

Cupressetum, ti, penult prod. n. s. Locus cupressis consitus. [κυπαρισσών. Gall. Lieu complanté de cypres. Ital. Luogo che à in lui cipressi. Germ. Ein ort da viel cypreßbäum wachsen. Hisp. Lugar de muchos cipreses. Pol. Miesce cyprissem osadzone. Vng. Azmel jok cziprus fa vagyon. Ang. A place planted with cipre trees.] Cic. 1. de Legib. In cupressetis Gnosiorum.

Cupressifer, a, um. Ferens cupressus [κυπαρισσοφόρος. Gall. Qui porte cypres. Ital. Che produce cipressi. Germ. Das cypreßbaum tregt. Hisp. Lugar que cria cipreses. Polon. Cypryß rodzacy. Vngar. Cziprust termö. Angl. That beareth or bringeth cip e trees.] Ovid. Epist. 9. Ut Tegeæus aper cupressifero Erimantho Incubat.

Cuprum, n. s. Genus quoddam æris, quod à Plinio Aes cyprium vocatur. [נחשת nechósheth, κύπριος χαλκός. Gall. Cuyure. Ital. Rame. German. Kupffer. Belg. Cooper. Hispan. Cobre. Polon. Miedz. Vng. Réz. Ang. Copper metall.] Vnde apud Palladium Cuprini clavi dicuntur.

Cupreus, a, um [Polon. Miedziane naczynie. Vngar. Rézböl valo. Angl. Of copper.] ut, Cupreum vas. Plin lib. 23. cap. 3. Cogitur in cupreo vase ad crassitudinem mellis.

Cur. Interrogandi adverbium, idem significans quod Quare, [מדוע madduah למה lammáh. διὰ τί, τίνος χάριν, Gall. Pourquoy? Ital. Perche? per che cagione? German. Warumb? auß was ursach? Belg. Waerom? Hispan. Porque? Pol. Czemu dlaczego? Vngar. Miert, mire? Ang. Where fore or why? for what cause?] Licet quidam Quur per q, scribendum putent, & à quare per syncopen atq; apocopen deductum, a & e literis detractis. Terēt. in And. Cur me excrucio? cur me macero? cur meam senectutem hujus solicito amentia? Aliquando etiam relativè accipitur, vel infinite Cicero pro Rosc. Com. Non fuit causa cur tantum laborem caperes. ¶ Cur & quare Corn. Fronto ita distinguit, ut Cur sit simplicis percontationis. Quare verò causam rationemque desideret.

Cūrā, f. p. Solicitudo, anxietas, ita dicta quòd cor edat, & excruciet [דאגה deagháh חרדה charadháh, φροντίς. Gall. Cure, soin, souci, chagrin. Ital. cura, pensiero, travaglio. Germ. Sorg. Hispan. Cura o el cuidado. Pol. Staranie, troska. Vng. Gond, szorgalmatosság. Angl. Care, studie, labour, travell, sollicitude, pensivenesse.] Terēt. in Phorm. Cura & sumptu absumitur. Ennius apud Cic. de Senect. O Tite, siquid ego adjuto, curámve levasso, Quæ nunc te coquit, & versat sub pectore fixa. Virg. 1. Aen. quando hæc te cura remordet. Atq; ex his locis intelligitur id quod Corn. Fronto in lib. de diff. vocab. scribit, Curam, animi esse, hominemq; anxium reddere & tàm in honestis rebus, quàm inhonestis versari. ¶ Quandoque pro munere, quo curator fungitur: Vulgò Curatela dicitur, Vlp. l. Hæres absens. §. Siquis tutelam ff. de judic. Siquis tutelam, vel curam, vel negotium, vel argentariam, vel quid aliud, unde obligatio oritur, certo loco administravit. Virgilius etiam apud inferos, inter monstra habitantia in faucibus inferorum ponit Curas, quasi deas aliquas: & ultrices posuère cubilia Curæ. ¶ Quandoq; ponitur pro studio & diligentia: ut, Salus tua est mihi curæ, id est, ad salutem tuam studio adhibeo. ¶ Quandoq; pro opere, quod adhibita cura fit. Mart. Teq; piget curæ præmia ferre tuæ: id est præmia operis abs te facti. ¶ Quandoq; pro amore. Virgil. Aen. At Regina gravi jam dudum saucia cura.

Cūrālis, le. [Vngar. Gondos.] Ut fasciæ curales pedulesq; apud Vlp. D. lib. 34 Tit. 2 l. 25. Sed præstat legere crurules, cum Beroaldo majore Vide supra CRURALES post Crus.

Cūrantia eadem quod Curatio, sive Cura [Vng Gond, gondviselés. Ang. A diligent dressing or trimming.] Eius contrarium est Non curantia, incuria. Cic. ad Quint. Fratr. lib. 2: Quod me admones de non curantia, suadesque ut meminerim Iovis orationem.

Cūriōsus m. f. Nimiùm in inquirendo aut re aliqua agenda diligens: in bonam & malam partem sumitur. [חרד chared, φιλόπραγμος, πολυπράγμων, περίεργος. Gall. Curieux, soigneux. Ital. curioso. Germ. Sorgfeltig/ geschefftig. Belg. Te veel sorgende. Hisp. Curioso y diligente. Polon. Chciwy do poznania każdey rzeczy, biegły. Vng Nyughatatlan, elmés, az ki mindennek végére akar menni. Ang. curious, busie, that laboureth in thinges to much.] Est igitur Curiosus qui multum, sive diligenter aliquid curat. Cicer. Ap. pio Pulchro: Ita est homo, non modò prudens, verumetiam æquè in vit. curiosus. Et pro Sestio: Etenim animus ejus vultu, flagitia parietibus tegebantur. Sed hæc obstructio nec diuturna est, neque obducta ita, ut curiosis oculis perspici non possit. ¶ Curiosus, pro Delatore. Sueton. in Augusto, capite 27: In eadem hac potestate, multiplici flagravit invidia. Nam & Pinarium equitem Rom. quum concionante se, admissa turba paganorum, apud milites subscribere quædam animadvertisset, curiosum ac speculatorem ratus, coràm confodi imperavit. ¶ In bonam quoque partem Columel. libro tertio, usus est adverbio: Sin autem (inquit) ipsam vitem sternere voles, juxta radicem ita ne ipsam lædas, curiosè fodito. μετ᾽ ἐπιμελείας. Similiter Incuriosè, ἀμελῶς, ἀπερισκέπτως. Gell. Siquis non incuriosè legat. Non est ergo curiosus, à prava tantùm cura, uti Valla putavit, sed etiam à diligenti & optima. De derivatione quoque (quum dicit, Curiosus non tàm à cura, quàm à curia, videtur descendere, cujus compositum magis est in usu. Incuria, ἀμέλεια: id est, negligentia. Etsi curia à cura dicatur) non crassentio, neque de compositione, ut à curia componatur incuria: sed dico ita venire curiosus à cura, per adjectionem literæ i, quemadmodum & curia, nisi à curio sumere velimus. Similiter Incuria per adjectionem i, liquet non à curia, sed à cura componi, quod significatio eorum apertè declarat. Nam cura & incuria, sunt opposita, & ex contraria eorum significatione facile monstratur incuria à cura componi: quoniam in, negative stat: & alterius significatio, ex contrario, alterius edocetur, eo quod sicut cura, diligentia est, ita incuria negligentia, ut Cicero in Lælio ostendit. Vituperanda est rei maximè necessariæ tanta incuria. Quod non significaret, si à curia componeretur: nam esset locus à cura diversus: quoniam curia locus erat, ubi curas publicas gerebant, & ubi cura sacrorum publica. Nec adjectionem literæ i, in Curiosus, incuriosus, & incuria, nisi euphoniæ causa factam puto, quòd non rectè sonet curosus & incurosus & incura. Curia verò accepisse i, arbitror, ut aliam à cura significationem caperet, & nihilominus privati naturam semper teneret. ¶ Aliquando incuriosus capitur pro pingui, quod illi potissimùm qui omni prorsus cura sunt liberi, pinguescant. Vnde Apuleius in Florid. agnum egregiè obesum vocat incuriosum. Alciat. in Rub. C. de Curios. & statione lib. 12: Curiosi erant, qui passim delicta in re militari commissa nuntiabant. Scutus ad Theodosium, scribit in officio magistri officiorum, esse curiosum unum cursus publici, quales sunt magistri cursorum, Postmeister/ vocabulo majoribus nostris ignoto appellati. Nam ii nobis primùm sub Cæsare Maximiliano innotuerunt: Memoriam nanque patrum neglectam, ejusmodi cursorum, quos & nos voce Gallica Postes vocamus, consuetudine Vicecomitum Mediolanensium Ducum familiæ renovatus.

Cūriōsitas, f. t. Nimia cura, nimia diligentia. [חרדה charadháh, πολυπραγμοσύνη. Gall. curiosité, soin. Ital. Curiosità, diligenza. German. Sorgfeltigkeit/ geschefftigkeit. Hisp. Curiosidad, diligencia. Pol. Pilność, opatrność. Vngar. Feslésö valo szorgalmatosság. Ang. Curiositie, pik d diligence.] Cic. ad Attic. lib. 2: Sum in curiositate ὀξύπεινος: sed tamen facile patior te id ad me, &c.

Cūriōse, adverb. diligenter. [ἐπιμελῶς. Gall. curieusement, soigneusement. Ital. Diligentemente, curiosamente. Germ. Sorgfeltiglich/ geschefftiglich. Hisp. Curiosa y diligentemente. Polon. Dbale, dostatecznie. Vngar. eö deib szorgalmatoson. Ang. curiouslie, with great paines and travell.] Cic. ad Attic. lib. 9: Quem de eo curiose quæsisset servus noster Dionysius. Quintil. lib. 8. cap. 11: Quos curiosè potiùs loqui dixeris, quàm Latinè. Ab Incuria Incuriosus, & incuriose. Plin. Rebellat sæpe humor incuriosè datus.

Cūriā, f. p. Sedes ac templum publici consilii, [עדה hedháh βουλευτήριον, ἀρχεῖον. Gall. La court, le lieu du parle & conseiller des affaires publiques. Ital. Corte, curia, luogo da consultare de cose publiche. Germ. Ein Rhathauß oder Richthauß/ ein ort da man sich uber viel dingen sachen sorgens oder bedenckens annimpt. Belg. Dat Raethuys. Hispan. corte, lugar donde esta el consejo. Polon. Ratusz dom radny. Vngar. Vduar, tanats haz. Anglicè, A counsaile place a place where maters ar pleaded for.] Curia, inquit Festus, Locus est ubi publicas curas gerebant. Cicero de Senect. Non curia vires meas desiderat, non rostra, non amici, non clientes, non hospites. Curiæ etiam nominantur populi partes, quales fuerunt eæ, in quas Romulus populum distribuit, numero triginta: quas quoniam tunc Reipub. curam per earum partium sententiam expediebat, Curias appellavit. His postea additæ aliæ quinque fuère, ita ut omnino triginta sex essent. ¶ Curia Calabra, a Calando: hoc est, à vocando dicta est, quòd calata: hoc est, vocata in eam plebe, Pontifices pronuntiare solent, quot dies à Calendis ad Nonas superessent. ¶ Curia Hostilia, quam primum ædificavit. Hostilius rex Romanorum. ¶ Cicero pro Milone curiam vocat templum sanctitatis amplitudinis, mentis, consilii publici, caput urbis, aram sociorum, portum omnium gentium, sedem ab universo populo concessam uni ordini.

Cūriālēs, m. t. dicuntur, qui sunt ejusdem curiæ, sicut Tribules, ejusdem tribus. [φυλέται, πάγειοι. Gall. Qui est d'vne mesme

curie,

curie, Ital. *Della istessa curia.* German. Rhatsfreund/ die von einem Gericht oder Rhat sind. Belg. Ghildbroeders. Hispan. *Cosa de misma corte.* Pol. *Radni panowie s. inie raczy dobrim sposobem.* Vngar. *Vduarbeliek, egy vduar hazhoz, (vagy) tanátshoz valok.* Ang. *Of the same tribe or warde.*] Curiales flamines, curiarum sacerdotes. Curiales mensæ, in quibus immolabatur Iunoni, quæ Curis est appellata. Plaut. in Aulul. Nam neque quisquam curialium Venit, neque magister quem dividere argentum oportuit. Cicero secundo Offic. Theophrastus quidem Cimonem Athenis etiam in suos curiales Laciadas hospitalem fuisse. ¶ Curialis idem aliquando quod Decurio: id est, qui in colonia vel municipio tanquam Senator est. L. 12, Cod. de Episc. & cler. ubi qui Curialis primùm, paulò pòst, Decurio appellatur.

Curiatus, a, um, adject. [φρατριακὸς, ὁ τῆς φρατρίας. Vngar. *Vduari.*] ut Curiata lex, à curiatis comitiis dicta. Cic. ad Att. Qui se affuisse dicerent, quum lex curiata ferretur. Et curiata comitia, conventus qui curiatim per lictorem cogebantur. Gell. lib. 15 c. 27: Curiata comitia erant, quæ curiatim per lictorem calabantur: id est, convocabantur: quorum erant pontifices arbitri, teste Cicerone pro Domo sua. Idem pro lege Agraria: Nunc quia prima illa comitia tenetis centuriata & tributa, centuriata auspiciorum causa remanserunt. De his vide plura in dictione COMITIUM.

Curiatim. [κατὰ φρήτρας Homero. Vngar. *Vduaronként.*] Gell. lib. 15. cap. 27: Comitia curiata per lictorem curiatim calari: id est, convocari.

Curio, onis, m. t. Sacerdos curiæ. [ὁ φρατρίαρχος. Gall. *Le maistre d'une curie, leur sacrificateur.* Ital. *Curione prete.* German. Der oberist auff einem Rhathauß/ wie ein Zunfftmeister auff einer Zunfft. Hispan. *Cura.* Polon. *Naywyzszy radny pan, sprawcą, wirschey radi, cakowi jest marszalek ynas.* Vngar. *Vduari pap.* Ang. *A curat, he that hath the spirituell charge of a warde or parishe.*] In curiis enim sacerdotes ita res divinas curabant, sicut Senatus res humanas in curia Hostilia curare solebat, ut scribit Varro. ¶ Non inepte fortassis etiam nostros hos sacerdotes, quos vulgus *Curatos* vocant, *Curiones* dixerimus, & *Curionatum*, quam *curam* barbarè appellamus. ¶ Curio maximus, ἀρχιερεὺς dicebatur cujus autoritate curiæ, omnesque curiones regebantur. ¶ Curiones quoque dicti sunt præcones. Iul. Capitolinus: Ille per curionem dici jussit, impolturam fecit, & passus est. Euseb. lib. 4. Ecclesiast. hist. Misso curione ad populum, jubet uoce maxima protestari Polycarpum, tertiò confessum se esse Christianum. Plautus verò in Aulul. Agnum curionem appellat macilentum, tanquam ob curam macerarum confectumque: unde à contrario Apuleius in Florid. agnum opimum & pinguem dicere volens, appellavit Incuriosum. Item Curiones dicti sunt quidam Romani cives.

Curionatus, us, Curionis dignitas.

Curionia sacra. Vide paulò pòst.

Curionium, Dicebatur æs, quod dabatur Curioni ob sacerdotium Curionatus. Festus.

Curo, as, are, act. p. Operam dare, in re aliqua elaborare, rei alicui studere, incumbere, diligentiam curamq; adhibere. [שקד *schakadh* דאג *daagh* חרד *charadh.* σπουδάζω. Gall. *Soigner, avoir cure & soin.* Ital. *Hauer cura, por cura, affaticarsi.* German. Sorgen/ fleiß anwenden. Hispan. *Tener cuydado.* Pol. *Staram sye.* Vng. *Gondos viselek, gongyát viselem.* Ang. *To giue diligence, to travell and be about to do any thing.*] In qua significatione ponitur interdum absolutè. Terent. in Andria: Perterrefacias Davum, observes filium Quid agat, quid cum illo consilii capiat. SOS. Sat est: curabo. Idem: Hanc fidem sibi me obsecravit, qui se sciret non deserturum, ut darem. DA. Curabitur. ¶ Et hoc aliquando cum Ut. Cic. Fam. 16: Cura igitur nihil aliud, nisi ut valeas. ¶ Aliquando cum Ne. Idem Famil. 2: Vnum illud te præcipue rogo, ut cures ne quid mihi ad hoc negotii, aut oneris accedat, aut temporis. ¶ Interdum cum accusativo, Cicero Attic. 8: Tu fasciculum, qui est M. Ciceroni descriptus, velim cures ad eum perferendum. Et Famil. 7: Mandatum tuum curabo diligenter: sed homo acutus ei mandasti potissimùm, cui expedirет illud venire quamplurimi. Idem Att. 1: Signa, quæ curasti, ea sunt ad Cajetam exposita. Sic curare pecuniam significat pecuniam ad dissolvendum conficere, & comparare. πορίζω. Idem: L. Cincio H. S. DCCC. pro signis Megaricis, ut tu ad me scripseras, curavi. ¶ Et Curare, vel curare corpus, pro reficere. φιλοσωματεῖν. Plaut. Qui se, suamque ætatem benè curant, edunt, bibunt, scortantur, illi sunt alio ingenio atque tu, qui neque tibi esse parere, & illis, quibus est, invides. Cicer. Famil. 16: Cura igitur te, & confirma. Virgil. Corpora curamus, fessos sopor irrigat artus. ¶ Significat quoque hoc verbum mederi, curationem adhibere. [רפא *rapha,* ἰάω, θεραπεύω. Polon. *Lecżie.* Vng. *Gyogitani.* Angl. *To cure, to make whole.*] Cicer. de Senect. Adolescentes gravius ægrotant, & tristiùs curantur. Idem in Pison. Et quum isto fœdo teterrimam nobis popinam inhalasses, excusatione te uti valetudinis, quod diceres vinolentis te quibusdam medicaminibus solere curari. ¶ In passiva significatione sic usus est Cicero Tuscul. 3: An quum corpora curari possit, animorum nulla medicina sit? Et cum ablativo, addita præpositione Ab. Idem pro Cluent. Muner exclamat se eo nullo modo curari velle, quo curante omnes suos perdidisset. Sic Acad. lib. 2: Quis enim potest quum existimet à deo se curari, non & dies & noctes divinum numẽ horrere? ¶ Hujus composita sunt Accuro: unde Accuratus, & adverbium Accuratè, Concuro, Procuro, Percuro, quæ vide suis locis. ¶ Aliquando Curare significat Colere, θεραπεύειν, ut Plin. Epist libro 1: de Regulo: Est enim locuples, curatur à multis, timetur à pluribus.

Curatur, Impersonale. Apud Plin. libro 18. cap. 27: Curatur ut vinea vetus semel fossa sit. Plaut. Cas. Noctu ut condignè recurubes curabitur.

Curatus, participium. Cum diligentia & cura factus. בחר *bari.* ἐπιμεληθείς. Gall. *Fait avec soin & cure.* Ital. *Fatto con cura & diligentia.* Germ. Versorget/ mit fleiß auffgericht/ oder gemacht. Hispan. *Hecho con mucho cuydado.* Pol. *Opatrzony.* Vng. *Gondal finoltatot.* Ang. *Done with care and diligence, sene to.*] Bene curata cute nitidus, Horatius 1. Epistol. Plinius libr. 18. capite 6. Adduxit filiam validam atque bene curatam ac vestitam.

Curatè, adverbium, Accuratè. [ἐπιμελῶς. Gall. *Diligemment, soigneusement.* Ital. *Diligentemente, con attentione.* Germ. Fleissiglich. Hisp. *con mucho cuydado.* Pol. *Pilnie.* Vng. *Gondal, gondviselesfel.* Ang. *Diligentlie and well.*] Tac. lib. 2. Ejus negotii initium, ordinem, finem, curatiùs edisseram.

Curator, m. t. procurator. [דאג *doegh* חרד *charedh* פקיד *pakidh.* ἐπίτροπος, κηδεμών, ἐπιμελητής, ἐπίσκοπος, ἔφορος. Gall. *Curateur, qui à la charge & le soinde quelque chose.* Ital. *Curatore, tutore.* Germ. Ein Versorger/ Schaffner/ Pfläger. Belg. *Een Besorgher/ voocht.* Hisp. *Curador.* Pol. *Dozorca, sprawca.* Vngar. *Gondviselő.* Angl. *A curatour, il at hath the charge of any thing.*] Generali nomine dicitur præpositus alicui negotio: ut reficiendis muris curator Demosthenes fuit, Cicero de Optim. gener. Orator. ¶ Curatores urbis, & annonæ ædiles. Idem tertio de Legib. Institut. de Curatoribus. §. primo: Masculi quidem puberes & fœminæ viripotentes usque ad vicesimum quintum annum completum curatores accipiunt: quia licet puberes sint, adhuc ejus ætatis sunt ut sua negotia tueri non possint. Festus scribit, Curatorem esse qui pupillis loco tutoris datur, quasi qui pupillarium bonorum curam gerat. Ejus officium vocabatur Curatura aut Curatoria. ¶ Egere curatoris dicimus, quos tacitè innuere volumus non compotes esse mentis suæ. Horat. 1. epist. 1: Insanire putas solennia me, neque rides? Nec medici credis, nec curatoris egere A prætore dati? Vbi obiter observa Solennia pro solenniter.

Curatio, onis, f. t. Cura, provincia alicui delegata, procuratio, munus. [דאגה *deaghah* פקדה *pecudah.* ἐπιτροπή. Gal. *Curation, guarison.* Ital. *cura, guarire.* German. Ein sorg, oder ampt das einem auffgelegt ist. Belg. Ernen sorghinghe. Hisp. *curaderia, cuydado.* Polon. *Dozrzenie, opieka.* Vng. *Gondviselés.* Ang. *A curing or healing.*] Cic. ad Attic. lib. 15: Ego quod eram meditatus in via, suadere ut uteretur curatione Asiatica frumenti: nihil esse jam reliqui quod ageremus, nisi ut salvi essemus. Idem de Nat. Deor. Ab omni curatione & administratione rerum vacent. ¶ Curatio item, sive curatela, est potestas administrandi bona ejus qui vel ob ætatem, vel ob mentis corporisve vitium suis rebus præesse non potest: in qua significatione Iurisconsultis usitatum. ¶ Curatio item pro medendi actu ponitur. Cic. in Epist. De medico bene existimari scribis, sed ejus curationes non probo.

Curatura, f. p. Curatio. [ἐπιμέλεια, δίαιτα. Vng. *Gondviselés.*] Terent in Eunuch. Deducũt cibum. Tametsi bona est natura, reddunt curatura junceas.

Curatoria, æ, f. p. Munus curatoris adulti. [ἐπιτροπή, ἐπιτροπεία, ἐπιτροπεύσις, ἐπιτροπία. Gall. *Curatele office & charge de curateur.* Ital. *Vfficio & carico di curatore.* German. Das ampt eines solchen Vogts. Hisp. *Curaderia, la officio del curador.* Pol. *Opieka.* Vngar. *Egyes emberneк gond viselése.* Ang. *The office of a curatour.*] Herenn. in l. 1. ff. de excus. tutor. Conscribens librum (ut mihi videtur) utilissimum, quem excusationem tutelæ, & curatoriæ vocavi, huc tibi misi. Ibidem l. 2.

Curax, cis, adjectivum, Diligens, curæ & vigilantiæ plenus. [שקד *schokedh* חרד *charedh* דאג *doegh.* ἐπιμελής, σπουδαῖος. Gall. *Diligent, soigneux.* Ital. *El que deligente, vigilante.* Germ. Fleissig/ sorgfeltig/ sorgsam. Hisp. *El que tiene mucho cuydado.* Pol. *Pilny.* Vngar. *Gondos, szorgalmatos gondviselő.* Angl. *Diligent, busie.*] Cajus, l. Si quid venditor. D. de Aedil. edict. Verbi gratia, si constantem, aut laboriosum, aut curacem, aut vigilantem esse, aut ex frugalitate sua peculium acquirentem affirmaverit. & ex diverso levis, protervus, desidiosus, somniculosus, tardus, comessor inveniatur, &c.

Curculia, f. p. Nautæ curculias vocant funes illos, quibus tempestatibus obortis utuntur.

Curculio, penult. corr. hujus curculeonis, m. t. Animal parvum, frumentum corrodens: quasi gurgulio, eò quòd nihil in eo penè aliud quàm guttur videatur. [κις. Gall. *Vne petite beste ou vermine qui ronge le froment, calendre, chate pelouse ou charenson.* Ital. *Ti nuole.* Germ. Kornwurm/ Wibel oder Kornmilben. Belg. Calander/ Corenmetue. Hispan. *Gorgojo.* Pol *Robak kosz życie, mol z ziarn.* Vngar. *Zsizsik.* Ang. *A litle worme eating corne called a mite or weuell.*] Virgil. 1. Georg. populatque ingentem farris acervum Curculio. Colum. lib. 1. cap. 6: Ea res ab noxa curculionum & similium animalium cõmodissimè videtur fruges cõditas defendere. ¶ Curculio transfate pro penr. Persius Satyr. 4: Quare dentosus curculio extat. ¶ Est præterea Curculio, via pa-

via patens, seu fistula colli exterior, per quam spiritus attrahitur, atque emittitur. [illegible]. Constat autem hæc ex cartilagine molli & flexuosa, quasi ex annulis in catenæ modū compactis, sed imperfectis. ¶ Dicitur etiam spiritalis fistula, quæ semper patet, ut spiritus liberum habeat exitum, qui ad pulmonem cor que defertur. Tracheam arteriam medici appellant: Plinius arteriam asperam: cujus operculum est epiglottis. Scribitur autem Curculio per c, non Gurgulio per g. ut constat ex argumento Plautinæ Comœdiæ, quam Curculionem inscripsit: in qua primæ versuum literæ Curculionis nomen exprimunt.

Cūrĭă. Curiales. Curiatus Vide Cura.

Curionia sacra, quæ a Curionibus in Curiis fiebant.

Cūrĭo, Curiosus. Vide Cura.

Cūrĭs, Lingua Sabinorum hasta dicitur. [Polon. *Kopya.* Vngar. *Kopia.*] Vnde Romulus Quirinus, qui eam ferebat, est dictus: & Romani à Quirino, Quirites dicuntur. Curitim Iunonem appellabant, quia eandem ferre hastam putabant Festus. Vide Macrob lib. 1. Satur. cap. 9. & Servium in 1. lib. Aeneid.

Cūrmi Ex maceratis & coactis frugibus potus. [Polon. *Piwo.* Vngar. *Buzaser.*] Vlp. l. si quis ff. de Tritic. & Vin. leg: legitur & acetum, *inquit*, quod vini numero paterfamilias habuit, & zythum & curmi, & cætera, quæ pro hominum affectione atque numero vini habebuntur.

Cūrmŭndŭlī. Pyra erant gratissimi saporis, corticis tenerrimi, quapropter a multis nequaquam corio detracto edebantur.

Cūro, curas, Vide Curo.

Cūrotrŏphīum, n. s. [κουροτροφεῖον. Polon. *Dom sierotkow.* Vngar. *Gyermek tartó haz.* Ang *An house appoynted for bringing vp of children.*] Domus alendis pueris destinata. κοῦρος enim puerum significat. Vtitur Iustinianus in l. 16. C. de sacrosanct. eccles. Differt autem à βρεφοτροφεῖον, quòd in hoc infantes recentesque partus aut expositi, aut parentibus egentibus nati alebantur: in illo pueri grandiusculi qui nondum labore suo victum sibi parare poterant. Ex Hotomano.

Cūrro, ris, cucurri, cursum, n. 3. cujus composita quandoq; geminant syllabam, quandoque non. [τρέχω. [illegible] Gall. *Courir.* Ital. *correre.* German. *lauffen.* Belg. *loopen.* Hisp *Correr.* Polon. *bieżeć.* Vngar. *futni.* Ang. *To runne.*] Virg. lib. 4: Decurrere jugis, alii de parte patentes Transmittunt cursu campos. Cato contra Pisonem. Video hac tempestate concurrisse omnes adversarios. Terent. in Hecyr. Vna illarum interea propere præcurrit. Est autem currere, celeriter ire, gradum præcipitare, intenta celeritate viam quasi vorare. Cicer. ad Attic. 10: Præteriit villam meam Curio, jussitq; mihi nuntiari mox se venturum: cucurrit Puteolos, ut ibi concionaretur. Sic currere cursum, Currere spatium dicimus. ¶ Interdum accipitur pro fluere, [illegible]. Virg. 3 Georg. Concrescunt subitæ currenti in flumine crustæ. Plin lib. 11. c. 51 Doliis etiam manibus currit eadem, concavo velut cœlo parvo tum spatio. Sic & Cicero Currere orationē dixit 1. de Finib. ¶ Frustrà currit [illegible] pro eo quod est, Frustrà laborat. Vsus est D. Paulus compluribus locis. Sumptum ab iis qui in stadio cursu certant. Celebris est hic senarius, [illegible]: id est, temerarius labore curris irrito. ¶ Huic finitimum est, Nec currimus, nec remigramus, [illegible].

Cūrrens, participium. [τρέχων [illegible] Gal. *Qui court.* Ital. *Chi corre.* Germ. *lauffend.* Belg. *loopend.* Hispan *El que corre.* Polon. *Bieżący.* Vng. *Futo.* Ang. *That runneth.*] Vnde Currentem incitare, [illegible], proverbialiter dicimus, pro incitatum jam, & in rem aliquam incumbentem instantiùs hortari vel impellere. Cicer. ad Attic. Quòd me hortaris ut eos dies consumam in Philosophia explicanda, currentem tu quidem. Ducta est metaphora ab his qui cursu certant, quibus acclamatio solet addere velocitatem. Simile est, Currenti calcar addere. Plinius junior in epist. quadam ad Pompejum Saturninum: Flagitabas ut tibi aliquid ex meis scriptis mitterem, cùm ego id ipsum destinassem. Addidisti ergo calcaria sponte current. Translatione sumpta ab equitibus, qui nonnunquam etiam sponte currentibus equis, quò curtant celeriùs, calcar addunt. Ita nobis calcar addit, qui extimulat languentes: addit currentibus, qui cupiditatem ac studium nostrum auget a[illegible] cuitque.

Cūrrĭtŭr, imperson. Terent. in prologo Heaut. Si qua laboriosa est ad me curritur.

Cūrso, sas Sæpè vel multùm curro. [[illegible] Gall. *Courir souvent, maintenant ca, maintenant là.* Ital. *Correre spesso.* German. *Viel und offt lauffen/lauffen eins lauffens.* Belg *Veel loopen* Hisp *Correr amenudo.* Pol *Biegam.* Vngar *Futosok.* Ang. *To runne much or often.*] Cic 1. de divin. Fuscaque nonnunquam cursans per littora cornix. Idem pro Rosc. Amer. Postea homines cursare ultrò & citrò non destiterunt. Idem de Senect. Quum alii malos scandant, alii per foros cursent. Terent. in Hecyr. Trepidari sentio, & cursari horsum, sursum.

Cūrsĭto, n. p. frequentativum. [[illegible] Gall. *Courir çà & là.* Ital. *Correre quà & là.* Germ *Hin und her lauffen.* Hispan. *Correr à menudo.* Polon. *Przebiegam się.* Vngar *Alá s' fól futosok.* Ang. *To runne vp and downe, hither and thither.*] Diomedes: Sunt & quædam iterativorum iterativa, quæ sæpè in tres gradus deducunt verba, quale est Video, deinde Viso, & quod plus est, Visito, Item Curro, deinde Curso, & Cursito. Terent. in Hecyr. Hodie mihi haud potestas data est, ita cursitando atque ambulando totum hunc contrivi diem. Idem Eunuch. Ne quis fortè internuncius clàm à milite ad istam cursitet.

Cūrsŭs, ûs, m. q. & Cursio, Currendi actum significant: & tàm de navigante & equitante, quàm pedibus iter faciente potest intelligi. [מרוצה *meruzáh*, δρόμος. Gall. *Cours, course.* Ital *Corso, il correre.* Germ. *Ein lauff.* Belg. *Eenen loop.* Hispan. *Corrida.* Pol. *Bieg.* Vngar. *Futás.* Ang. *A course, a running, a race.*] Plin. lib. 12. cap 19. Hi recto cursu per sinus impellunt. Cic. ad Cass. Sin oppressus ibi erit, omnis hominum cursus est ad vos. ¶ Cursus pro modo vivendi. Plin. in Paneg. Tenes Cæsar hunc cursum, & probatur experimento, sitne feratius, &c. ¶ Cursus exhibitio, pro rationum relatio, quasi totius procurationis ac muneris sui discursus, sive [illegible] edatur. Hotomanus.

Cūrsūră, æ, f. idem quod Cursus. [δρόμημα. Vngar *Futas.* Ang. *A race, a running.*] Varro: Et qui alii sunt idonei ad rem militarem, alii ad vecturam, alii ad admissuram, alii ad cursuram.

Cūrsŏr, m. t. Qui currit. [τρεχὼν δρομεύς. Gall *Coureur, coursier.* Ital. *Corsore, corritore, staffiero, corriero.* German *Ein lauffer.* Belg. *Een looper/post* Hispan. *El trotero è correo o corredor.* Polon *Posłaniec, kursor, biegacz, posłaniec.* Vngar *Futo.* Ang. *A runner.*] Cicer. 1. Tuscul. In stadio cursores exclamant quam maximè possunt. Plaut. Merc. Genua hunc cursorem deserunt. ¶ Cursor item tabellarius dicitur, à celeritate eundi. Mart. Cursorem sexta tibi Rufe remisimus hora.

Cūrsōrĭus, a, um, Quod ad cursum pertinet: ut Navis cursoria. δρομικός. Gall *Propre pour courir.* Ital. *Ciò che s' appartiene à corso.* German. *Das zu dem lauff gehört* Hispan. *Cosa ordinada para correr* Pol. *Do biegu sposobny.* Vnger. *Futásbos valo.* Ang *Proper to runne.*] Sidonius: Typhim cursoriam alcendi.

Cūrsim. adverb. Currendo, cursu. [δρομαίως. Gall. *En courant.* Ital. *Correndo* German. *Mit lauffen.* Belg. *Snel* Hispan. *De corrida y arrebatadamente.* Polon. *Biegiem, mykiem* Vngar. *Futva* Ang. *By running.*] Plaut. Pœnul. Nisi ego illum jubeo quadrigis cursim ad carnificem rapi. Cic. 11. Philipp. Alter in Asiam irrupit cursim. Plin. Epist. 49: Super hanc liber legebatur, annotabatur & quidem cursim.

Cūrrŭs, m. q. Vehiculum: [רכב *rechéb* מרכבה *merchabah.* ἅρμα [illegible] Gall *Char, chariot,* Ital. & Hispan. *carro.* German. *Ein Wagen/oder karch.* Polon. *Kocży, woz* Vngar. *Szekér.* Ang. *A cart, or chariot.*] dictum ab eo quòd eo veteres uterentur ad cursum. Virgil. 12 Aeneid. Quadrijugo vehitur curru. Hoc nomine bigæ etiam & quadrigæ continentur. Vnde etiam triumphantium quadrigæ, currus triumphales dicebantur. ¶ Per translationem ponitur pro triumpho. Cic. ad. Caton. lib. 5: Quem ego currum, aut quàm lauream cum tua laudatione conferrem? Currus bovem trahit, ἡ ἅμαξα τὸν βοῦν ἕλκει. De re quæ præpostere geritur. Quod Galli sua lingua eleganter dicunt, *Mettre la charrue devant les bœufs.* Lucian. in Terpsione. ¶ De curru delapsus, [illegible]. In hodiernum vulgò quoque durat adagiū, in eum qui oblitus propositi, aliò se transfert, aut qui in sententia labascit Aristoph. in Ranis.

Cūrrĭcŭlum, n. s. diminutivum, Brevissimum vehiculi genus, quòd eo veteres ad cursum in ludis Circensibus uterentur. [τὸ ἁρμάτιον. Gall. *Petit char ou chariot.* Ital *Piccolo carro, carretta.* German. *Ein kleiner Wagen oder karch/welchen man braucht zu dem rennen/ein Rollwagen.* Hispan. *carro pequeno.* Polon. *Wozek ktory do prętkiego jeżdżenia* Vngar. *Rövid szekeretske.* Ang *A litle car or chariot.*] Plautus Merc. Quin pedes vos in curriculum conjicitis? Curt. lib. 8: Aliorum turbati equi, in amnem præcipitavere curricula ¶ Curriculum etiam ponitur pro Cursu ipso [מרוצה *meruzáh* δρόμος, δίαυλος. Gall. *Cours, course.* Ital *Corso.* Hispan. *Corrida pequena.* Pol. *Bieg.* Vngar. *Pallya futás.* Ang. *A course, a running.*] Cicer. 2. de Legib Ludis publicis, quod sine curriculo & sine certatione corporum fiat, popularem lætitiam in cantu & fidibus, & tibiis moderante eam cum divûm honore jungunt. ¶ Curriculum vitæ. Cic pro Rabir. Exiguum nobis vitæ curriculum natura circumscripsit, immensum gloriæ. ¶ Item Curriculum significat tempus. Virgil. lib. 8: Inde ubi prima quies, medio jam noctis abactæ Curriculo, expulerat somnum. id est, medio tempore. ¶ Curriculum item locum sive intervallum ubi curritur, denotat, à carceribus ad calcem: Græci [illegible] appellant. [Gall. *Lieu pour courir.* Ital. *Luoco da correre.* Germ. *Ein lauff oder Rennplatz* Belg. *loop oft renplaetse.* Hispan. *La carrera ò lugar donde corren.* Vngar. *Pallya futo hely, kégy.*] Horat. 1. Carm. Sunt quos curriculo pulverem Olympicum Collegisse juvat

Cūrrĭcŭlò, adverbium, pro cursim. [δρομικῶς, δρομαίως. Gall. *En courant hastivement.* Ital *Correndo prestamente, tosto in fretta,* German. *Im lauffen/schnäll/eylends/flucks/stracks/eylends.* Hispan. *De corrida, arrebatadamente.* Polon. *Wskok biegiem.* Vng. *Inának/orsan.* Ang. *Speedelie, by running*] Plautus Epid Nam ut apud portum te conspexi, curriculò occœpi sequi. Terentius Heauton. Curriculò percurre.

Cūrrūcă, f. p. Parva avis, quæ alienos pullos pro suis educat. [ὑπολαΐς, [illegible]. Gall. *Vn verdon, petit oiseau qui nourrit les petits d' vn autre pensant que ce soyent les siens.* Ital. *Vccello piccolo, che alleva gli altrui figliuoli pensando che siano suoi.* German. *Ist ein vögelin das frembde junge für die seinen ernehrt und aufzeucht. Etlich nennen es ein Grasmuck* Belg. *Graesmussche.* Hispan *La avezica que cria los hijos ag. cuclillo.* Polon. *Pliszka.* Vng. *Nyomarek* Ang. *An hedge sparow,*

gesparw, or titling.] Iuven. Satyr. 6: Tu tibi nunc curruca places, fletu neque labellis Exorbes.

Cursus, Cursim, Cursito, Cursor, Cursura Curso, Vide Curro.

Curtus, ta, tum, Brevis, parvus, mutilus. [קצר *katsir* קטן *katan* גדוע *gadhuah*, κολοβός. Gall. *Court, petit*. Ital. *corto, breve*. Germ. Kurtz/gestümpet Belg. Cort. Hispan. *Cosa mellada, mengada, escasa, o corta*. Polon. *Krotky, uszły*. Vngar. *Kurta, rövid*. Ang. *Short, litle*.] Horatius: nunc mihi curto Ire licet mulo, vel si libet, usq; Tarentum. Sic curtum calicem dixit Martialis, pro fracto: & Persius, Curtam supellectilem pro exigua: & Cicero Curtam sententiam hoc est, decurtatam. Celsus quoq; lib 7. c. 9. in auribus, naribus, seu labris curta appellat, partium illarum deformitates, particulæ alicuius defectu provenientes.

Curto, as, diminuo. [קצר *katsar*, κολούω, &c. Gall. *Accourcir, appetisser, diminuer*. Ital. *Accorciare, diminuire*. German. Kürtzeren/kurtzet oder beschnitten machen. Hisp. *Mellar ò menguar o cortar*. Polon. *Kracam ukrocić*. Vngar. *Meg kurtitom, rövidítom*. Ang. *To shorte, to abbrid.*] Horat. Sat. 3: Quantulum enim summæ curtabit quisque dierum, &c. A quo Decurto, ἀποκόπτω.

Curvamen, Curvatura, Vide Curvus.

Curulis, & hoc curule, om. t. adjectivum est à curru formatum, abjecto altero r, ut Aedilis curulis, dignitas curulis: & apud Horatium, ebur curule. Cuilibet (*inquit lib. 1. Epistol.*) hic fasces dabit, eripietque curule, Cui volet importunus, ebur. Nam senatores qui curulem magistratum, hoc est, majorem honorum gerebant, honoris gratia in curiam vehi soliti erant curru, in quo sella erat eburnea, supra quam considerent. Gellius lib. 3. cap. 18. ¶ Curulis etiam in fœminino genere accipitur pro ipsa sella: quia facilè poterit intelligi ejus substantivum. Lucanus lib. 3: Pœtro adest, vacuæque loco, cessere curules.

Curvus, a, um, Inflexus, tortus. [עקש *ikkesh* עקום *akom* נפתל *naphtal*. [ἐπικαμπής, καμπύλος. Gall. *Courbe*. Ital. *Torto, piegato*. German. Krumb. Belg. Crom. Hispan. *Corvo, ò corcobado*. Polon. *Krzywy*. Vngar. *Horgas*. Ang. *Bowed, crooked*.] Virgil. 1. Georg. Et curvæ rigidum falces conflantur in ensem. Tibul. Et properat celeri curva senecta pede. Virgil. 3. Aeneid. è littore curvo. A quo incurvum, valdè curvum. Terent. in Eunuch. Incurvus, tremulus, labijs demissis. Donat. Incurvus valde curvus, κυρτὸς. Procurvus, idem. Virgil. 2. Georg. neq; illa procurvam Expectant falcem. Recurvus, idem quod simplex curvus. Virgil. 7. Aeneid. cornuque recurvo Tartaream intendit vocem.

Curvo, act. p. Flecto, vel curvum efficio. [כפף *caphaph* כפה *hichphah* פתל *hiphtah*, καμπυλόω, κάμπτω, κυρτόω. Gall. *Courber, faire courbe & panche*. Ital. *Piegare, torcere*. German. Krümmen/biegen Belg. Crommen. Hispan. *Encorvar ò corcobar a otro*. Pol. *Nakrzywiam, nachilam, naginam*. Vngar. *Meg horgasitom*. Angl. *To bowe or crooke*.] Virgil. 1. Georg. Ituræos taxi curvantur in arcus. Lactant. lib. 2: Quæ curvant cœleste animal ad veneranda terrena. Plin. lib. 16. cap. 42: Et palmæ arbor invalida in diversum enim curvatur. ¶ Hujus composita sunt, Accurvo, quod est juxta curvo. Colum. lib. 4: Nam fragilis est ea parte materia, quæ torta & accurvata, quum deponeretur, ceperat vitium. Recurvo, & incurvo, vide suis locis.

Curvatus, participium, Flexus [כפוף *caphuph*, κεκαμμένος, καμπτός, κυρτός]. Gall. *Courbé*. Ital. *Piegato, incurvato*. German. Gekrümbt gebogen. Hispan. *Corcobado*. Pol. *Nakrzywiony*. Vngar. *Meg horgasitatot*. Ang. *Made crooked or bowed*.] Stat. 5. Syl. Et simulant fessos curvata cacumina somnos.

Curvatio, verbale f. Flexio [ἐπικαμπή. Gall. *Courbement*. Ital. *Piegamento*. Germ. Ein krümme Hispan. *Encorvadura, corcoba*. Pol. *Nakrzywienie*. Vngar. *Meg horgasitás*. Ang. *A crooking or bowing*.] Plin. lib. 17. cap. 23: In curvatione materiæ. Curvatio vitis, Colum lib 4. cap. 12.

Curvatura, ræ. f. p. Curvatio, flexio. [καμπυλότης Gall. *Courbeure*. Ital. *Piegatura*. Krümmung/biegung Hispan. *Encorvadura, corcoba*. Polon. *Nagięcie*. Vngar. *Horgasság*. Ang. *A bowing, crooking*.] Plin. lib. 17. cap. 19: Ne curvaturæ fugiat. Ovid. 2. Metamorph. aurea summæ Curvatura rotæ.

Curvamen, n. t. Curvatio, sive curvitas. [καμπτήρ, κύρτωμα, καμπή. Gall. *Courbement, courbure*. Ital. *Piegatura, curvatura*. German. Krümme, krumb. Belg. Cromte. Hispan *Encorvadura ò corcoba*. Polon. *Nachilenie*. Vngar. *Horgasság*. Ang. *Crookednesse*.] Ovid. 2. Metam. Senectus in obliquum est lato curvamine limes. Gell. Sub alio atque alio cœli curvamine.

Curvesco, n. t. Curvus fio. [κυρτοῦμαι. Polon. *Krzywim sie stawie*. Vngar. *Meg horga, odom, horgasulok*. Ang. *To bowe downe and waxe crooked*.] ¶ Hujus compositum est incurvesco: quo usus est Cic 3. Tusc. Ramos baccarum ubertate incurvescere.

Curvipes, Qui curvos pedes habet. [ἀγκυλόπους. Polon. *Tenktory ma nogi krzywe*. Vngar. *Horgas lábú*.]

Curvifrons, f. t. Qui frontem curvatam habet, ut pecudes. [Pol. *Tenktory ma nakrzywione czolo* Vngar *Horgas homlokú*.] Pacuvius apud Nonium: Tu curvifrontes pascere armentas soles.

Cuso cusas, Vide Cudo.

Cuspis, pidis, f. t. Acuta pars gladii, hastæ, clavi, & hujusmodi. [דרבן *darban*, ἐπιδορατίς, αἰχμή. Gall. *Poincte, ou bout aigu & poincte*. Ital. *Punta*. German. Ein spitz an einem Schwerdt/Spieß: Nagel/&c. Belg. De point / oft de punte / ende 't spitse van den Messe/ het yser van een Spiesse Hispan. *Punta, ò agudeza de arma*. Pol. *Spinka, koniec u noza, igly, miecza, &c.* Vngar. *Valaminek ezéli, hegi*. Ital. *The poynte of weapon, a speare or arrow head*] Martial. Aetola cuspide fixit aprum. ¶ Cuspis longa, pro veru. Martial. lib. 14: Spumeus in longa cuspide fumet aper. ¶ Cuspides pro tubulis fictilibus. Varr. 1. de Re rust. cap. 8. Inde enim aliquot colligatas libris demittunt in tubulos fictiles cum fundo pertuso, quos Cuspides appellant, qua humor adventitius transire possit. ¶ Hinc componuntur Tricuspis, adjectivum, τριγλώχιν, quod tres habet cuspides, qualis fingitur esse Neptuni tridens ¶ Per hastæ cuspidem currere, δι' ἐγχέων, ἀρμάτων, dicebantur qui in re magnopere periculosa versarentur: ἐγχέων enim hastam sive hastæ cuspidem vocant.

Cuspido, as, n. p. Cuspidem rei alicui induco. [הדרבן *hidrib* הזכנו *hisf...* *darban*. ἐπιδοράτιζω. Gall. *Habiller ou faire pointe, aiguiser en pointe*. Ital. *Far la punta à qualche cosa*. Germ. Spitzen/spitzig machen Hispan. *Aguzar ò hazer punta*. Polon *Zakonczam zaostrzam*. Vngar. *Meg essitém, heg yesitém*. Ang. *To make poynted or sharpe*.] Quo verbo usus est Plinius lib. 11: Vrorum cornibus Barbari Septentrionales potant, urnisque binis capitis unius cornua implent: alij præfixa his pira cuspidant.

Cuspidatus, m. f. Qui cuspidem habet. [ἀκιδωτός. Gall. *Ayant vne poincte, aiguisé en poincte*. Ital. *Puntuto* Germ. Gespitzt. Hispan. *Cosa con punta*. Polon. *Koncżasty*. Vngar. *Eles, heg yes*. Ang. *Poynted or sharpe lik a poynte*.] Plin. lib. 18. cap. 19: Purget vomerem subinde stimulus cuspidatus rallo.

Cuspidatim, adverbium, idem est quod acutè, & ad similitudinem cuspidis. [ὀξ' ἀκωκή. Gall. *Par la poincte, par le fin bout*. Ital. *Acutamente, aguzzamente, in ponta*. Ger. Dem spitz nach/oder mit dem spitz. Hispan. *De punta ò con punta*. Polon. *Na sztych, zakonczysty*. Vngar. *Hegyessen*. Ang. *Poyntwise*.] Plin. lib. 17. cap. 14: Donec cuspidatim decisus descendat in rimam calamus.

Custos, odis, com t. Qui rem aliquam tuetur & curat. [שומר *shomer* φύλαξ. Gall. *Garde, gardien*. Ital. *Custode, guardiano*. Germ. Ein hüter/oder hüterin. Belg. Een bewaerder. Hispan. *Guardador*. Polon. *Stroz*. Vngar. *Őrző, (avagy) őrző*. Ang. *A keeper that keepeth any thing*.] Terent in Eunuch. Nùmnam tu hic relictus es custos, Ne quis fortè internuntius clàm à milite ad istam cursitet? ¶ Interdum etiam Custos significat prohibitorem: ut apud Virgil de Priapo: Et custos furum atque avium. Ibi enim custos furum non dicitur, qui eos custodit, sed qui eos arcet. Vnde custodem ostii dicimus, qui curat, ne quis injussus ingrediatur. θυρωρός. Custos horti, qui prohibet aliquem in eum ingredi, vel damnum facere: κηπουρός. ¶ Custos sacrorum, Qui sacra ministrat atque observat: ἱερεύς, Virgil 8. Aeneid: At domus Herculei custos Pinaria sacri. Cic. lib. 2. Offi. Malus enim custos est diuturnitatis metus, i. malus servator diuturnitatis metus. ¶ Custos etiam dictus fuit in judicio, cui curæ erat accusatorem observare, ne à reo corrumperetur. Cic. in Divinationem Verrem: Custodem, *inquit*, Tullio me apponite. Quid? mihi quàm multis custodibus opus erit, si te semel ad capsas meas admisero? qui non solùm ne quid enunties, sed etiam ne quid auferas, custodiendus sis. Et paulò pòst: Etenim fides mea custodem repudiat, diligentia speculatorem reformidat. ¶ Custodes etiam in vitibus dicuntur novelli palmites, duarum vel trium non ampliùs gemmarum, qui alio nomine reseces, aut præsidiarii palmites vocantur. Plin. lib. 17. cap. 22.

Custodio, is, ivi, itum, act. q. Servo, observo, adservo, tueor, privata custodia contineo. [שמר *schamar* נצר *natsar*. φυλάττω, αἰξω. Gall *Garder*. Ital. *Custodire, guardare*. German. Bewaren/behüten/behalten. Hispan *Guardar*. Polon *Strzegę, chowam*. Vngar *Őrzöm*. Ang *To keepe*.] Gell. lib. 2: Parsimonia apud veteres Romanos & victus, atque cœnarum tenuitas, non domestica solùm observatione ac disciplina, sed publica quoque animadversione, legumque complurium sanctionibus custodita est. Cicer. Dolabellæ: Fac ut diligentissimè teipsum, mi Dolabella, custodias. ¶ Custodio, pro observo. Qu. Cicer. de Petit. Consul. Fac itaq; ut se abs te custodiri atq; observari sciant Cic. in Catil. Oculi & aures omnium te speculantur & custodiunt.

Custodia, æ, stodiæ, f. p. Præsidium, vigiliæ, excubiæ. [משמרת *mischméreth* משמר *mischmar*. φυλακή. Gall. *Garde, le guet & garde qu'on fait sur aucuns*. Ital. *Guardia*. German. Ein hut/wacht oder achthabung. Belg. Wacht. Hispan. *La guarda*. Polon. *Straz, wacha*. Vngar. *Őrizet, őrizet, vigyázás*. Ang. *A keeping or the watch*.] Horat. lib. 1. Epistol. ut piger annus pupillis quos dura premit custodia matrum. Celsus lib. 2. cap. 2: Qui ista nunquam fine custodia sui tuta habuit. ¶ Sæpè etiam positum invenitur pro ipso loco, in quo quis custoditur: hoc est, pro ipso carcere, [אשמרת *aschméreth*. τὸ φυλακτήριον. Gall. *Le lieu où on est gardé & serré, comme vne prison*. Ital. *Guardia, prigione*. German. Ein Gefengknuß/das ort da welchem man verhütet wirdt. Hisp. *Carcel ò cepo ò corma*. Polon. *Tarac*. Vngar. *Tömlöcz, fogház*. Ang. *A place to keep any thing in as, a prison*.] Colum. lib. 1: Nam illa solennia sunt omnibus circunspectis, ut ergastuli mancipia recognoscant, ut explorent an diligenter vincta sint, an ipsæ sedes custodiæ satis tutæ munitæque sint. ¶ Quandoq; etiam ponitur pro eo qui custodit: [φύλαξ. Vngar. *őrző*. Gall. *La garde*. Ital. *Guardia, guardiano*. Germ Hüter oder Wechter. Hisp. *Guardador, la guarda*. Pol. *Więzień*. Vng *őrizet alat valo fogoly*. Ang. *He that keepeth, the watcheth*.] Tibullus: Sed pretium si grande feras, custodia victa est. ¶ Quandoque pro eo qui custoditur. [אסיר *asir*, ὁ ἐν τῇ φυλακῇ Gall. *Celuy qui est gardé prisonnier*. Ital. *Prigioniero, guardato*. Germ. Ein verhüteter/oder gefangner. Hispan. *Guarda*,

Custodio.] Suet. in Domit. Nec nisi secretò atque solus, plerunque custodias, receptis quidem in manu catenis audiebat. Et Digest. de reorum custodia scribitur: Nequis receptam custodiam sine causa dimittat. Et alibi: Et si custodia se interfecerit, vel præcipitaverit milites culpæ describitur.

Custodia, f. p. [Polon. *Więzienie.* Vng. *Fogság.*] Idem significare videtur quod vincula: prior tamē vox non nisi publicam complectitur, posterior & publicam & privatam. l. vinculorum. de verborum signific. Magistratus autem ex qualibet levissima suspicione, eum quem nocentem arbitrabitur, in carcerem ducere potest. Bald. in l. nullus C. de Exhib. reis. ¶ Accipitur etiam custodia pro Carcere. in l. ad Commentariensem. C. de Custod. reor. quoniam in illum rei, non pœnæ causa, sed custodiendi mittuntur. Sed & custodia non raro pro ipso in carcerem conjectis usurpatur.

Custodite, adverbium. [φυλακτικῶς. Gall. *Sogneusement & soigneusement, en garde.* Ital. *Sicuramente, con guardia.* German. Behutsamlich. Hisp. *con mucha guarda.* Pol. *Ostrożnie.* Vng. *Őrizve.* Ang. *Wisely and warily.*] Plin. Epist. 11: Quàm studiose quàm intelligenter lectitabat ut parcè custoditeque ludebat!

Custoditio, Est opera ad aliquid custodiendum sumpta, φυλαξις.

Custoditum, n. f. Quod cum custodia est. [πεφυλαγμένον. Vng. [illegible] Ang. *That is kept and saved.*] Incustoditum Quod non custoditum est, ἀφύλακτον. Martialis. Incustoditis & apertis Lesbia semper liminibus peccas.

Custodela à veteribus custodia dicebatur. Festus.

Cutis, f. t. Pellis sive corium [עור. Hebr. χρώς, δέρμα. Gall. *Peau.* Ital. *Cotenna, pelle, cu io.* German. Ein haut oder recht. Belg. Huyt/ vellen. Hisp. *cuero o pelleja, cuel.* Polon. *Skóra.* Vngar. *Bőr.* Ang. *The skin, a thinne rinde.*] Plinius libro 11. capite 39: Ergo cutis ipsa sensu caret maximè in capite, ubicunque per se ac sine carne est vulnerata non coit, ut in bucca cilioque. Plancus ad Cicer. lib. 10. Sed non possum non exhorrescere, si quid intra cutem sub est vulneris, quod prius noceret potest, quàm sciri, curarique possit. Iuven. Satyr. 6. Tiberrimæ subeant, & secuta arida laxet. ¶ Ad cutem usque radere, ἐν χρῷ κείρειν, dicebatur qui nimium exactè videbatur agere cum aliquo. ¶ Intus & in cute notus & modis omnibus cognitus. Persius. ¶ Cutis arboris. Plinius lib. 12. c. 19. Casia tenui cute verius quàm cortice. ¶ Cutis uvæ & cerasi. Plin. lib. 15. cap. 28. Crusta teguntur glandes, cute uvæ.

Cuticula, f. p. diminutivum. [δερμάτιον. Gal. *Petite peau.* Ital. *Pelleccina.* German. Ein heutlin oder vel in. Belg. Cleyn velleken. Hispan. *Pequenna pelleja.* Pol. *Skórka.* Vng. *Bőrke.* Angl. *A little or a fine skinne.*] Iuven. Satyr. 11: Nostra bibat vernum contracta cuticula solem. Pers. & assiduo curata cuticula sole.

Cuticularis, δερμάτιος. German. Schweißlöcher. Belg. Sweetgaetkens. Vng. Bő [illegible] [illegible] est, cuticulares meatus, Plinio. Invisibilia foramina Celso, Caulæ Lucretio multis locis.

C ante Y

Cyamea, f. p. κυαμέα, Gemma quæ fracta, fabæ similitudinem præfert. Plin. lib. 37. cap. 11: Cyamea nigra est, sed fracta ex se fabæ similitudinem parit.

Cyamos, κύαμος, Herba est Aegypto peculiaris, latissimis foliis, quæ & Colocasia dicitur: Faba Alexandria. Plin. lib. 21. cap. 15. In Aegypto nobilissima est colocasia, quam cyamon vocant aliqui. Vide plura in dictionibus COLOCASIA & CIBOTIUM.

Cyamus, m. f. [κύαμος. Polon. *Socewica, a bo wlośkie groch.* Vngar. *Bab.*] Faba genus leguminis, à cujus esu Pythagoram reliquisse ferunt abstinuisse.

Cyanos, κύανος, autore Plin. lib. 37. c. 9. Gemma est ex jaspidum genere, colore cæruleo. Vnde quibusdam eadem esse creditur quæ hodie à Gallis [*une Turquoise*] ab Italis *Turchina* vocatur: à Germanis, Ein turckis. à Belgis Turkoise. ab Hispanis *Turquesa.* à Polonis *Turkus.*] Alii hoc nomine Lasuli lapidem malunt significari, qui contusus in pulverem præstantissimum pictoribus cærulei coloris genus suppeditat. Quorum opinio idcirco mihi verisimilior videtur, quòd Plinius loco jam citato prodiderit, cyanum sæpè aureo pulvisculo intermicare: quod in lasuli Lapide frequenter usu venit, ut qui ferè in aurifodinis inveniatur: in ea verò gemma, quam vulgus *Turchinam* vocat, (nos eraturum esse credimus) id nunquam compertum est.

Cyaneus, adjectivum, idem significat quod cæruleus, quòd scilicet cyani gemmæ colorem refert. [κυάνεος. Gall. *Turquin, de couleur perse ou bleue.* Ital. *Turchino.* Germ. Blaw wie ein Türckis. Hispan. *De color de Turquesa, Turquesado.* Pol. *Błękitny.* Vngar. *Kék.* Angl. *Brightblew.*] Varro: Cyanea pessula emittens graffatur. Cyanos et iam flos est cærulei coloris segetibus nascens, quem Galli, teste Ruellio *Blaveolum* appellant. Plin. lib. 21. cap. 11: In Italia violis succedit rosa, huic intervenit lilium rosam cyanus excipit, cyanum amaranthus.

Cyathus m. f. [כוס *Iaph* κύαθος. Gall. *Vn petit vaisseau à boire comme un gobelet.* Ital. *Bicchiere.* German. Ein Becher. Belg. Een Beecker. Hispan. *Vaso para beber.* Pol. *Kubek.* Vng. *Pohár.* Angl. *A cuppe, a goblet.*] Calicis genus à χέω, quod est fundere, dictum, mutatione literæ aspiratæ in tenuem. Successit autem in simpuli locum in conviviis, ut docet Varro. Plinius: Potui vero aqua pluvialis decocta, sed quæ per binos ternosve cyathos bibatur. Iuvenal. Satyr. 5: Cardiaco nunquam cyathum missurus amico. ¶ Inde translatus est ad mensuram, quorum duodecim sextarium complent. ¶ Ad cyathum stare, vel à cyathis esse κυαθίζειν dicebatur οἰνοχόος, qui potus mensuram cyathis (id quòd antiqui solebant) metiebatur. Apuleius pocillatorem dixit, alii pincernam. Plin. lib. 22, scribit, Cyathum per se pendere drachmas decem. ¶ Cyatho non emam, proverbialiter dictum à milite apud Plautum in Pœnulo, ubi sic ait: Proh nebulæ, cujus ego cyatho septem noctes non emam. Loquitur de muliere fastidiosa, sed non perinde formosa: & cyathum dixit pro minimo pretio miles, cui res erat cum cyathis. Cyathus minimum erat poculum, ceteris amplius. ¶ Erat etiam cyathus quoddam mensuræ genus, quo cibaria gallinis dari solebant. Columel. lib. 8. cap. 4. ¶ Cyathus et iam fluvii nomen est in Aetolia, ad Arsinoën, apud Polyb. ut notat Cæl. Rhodig. Antiq. lect. lib. 15.

Cyathisso, as, act. p. Potum subministro. [κυαθίζω. Gall. *Verser à boire dans un gobelet.* Ital. *Porger da bere.* German. Auß einem becher zutrincken bieten / oder einschencken. Hispan. *Dar a beber.* Polon. *Nalewam kubek, podpijam.* Vngar. [illegible] Ang. *To power drink out into a goblet.*] Plautus: Non scis quis ego sim, qui tibi sæpissimè cyathissavi, apud nos quando potas.

Cybea, Genus navis onerariæ. Cic. in Verr. Navem verò cybeam maximam triremis instar (&c.) tibi datam donatamq; esse dico. Paulò post: Postremo cui tibi hoc nunquam commodum, nunquam invidiosum fore putasti, celeberrimo loco palàm tibi ædificari onerariam navem in cæter vincta, quam tu cum imperio obtinebas. Ibidem: Reprimebatur tibi & imperandi vim & rogandi constitum præclara illa non pop. Rom. reddita bireme [illegible] prætori donata cybea.

Cybisteres, m. t. κυβιστῆρες, Venatores dici possunt, qui more urinatorum sub aquarum gurgite subeunt. [German. Gauckler/ oder die da fürspringen than. Polon. *Kuglarz.* Vng. [illegible] Ang. *Tumblers.*] Quo nomine & saltatores quidam appellati sunt, qui in caput convolvi, manibus pedibusque adductis dicebant, à cubo, id est, teste a verbo dedueto, qui quum in alveo unus jaceret, hoc modo convolvitur. Vnde

Cybistice nomen illud genus saltationis & exercitii dicitur, à Lucano in cap. de gymnast. Bud. in Annot.

Cybium n. t. κύβιον, Piscis genus, quod ita scissum est, ut medium æque pateat in omnes partes ad similitudinem tesseræ. Plin. lib. 32: Cybium est concisa pelami. Martial. lib. 5. Divisis cybium latebat ovis. Idem lib. 11: Et caudam cybii, tenuè nec lacertum. ¶ Cybium scribit Bud. etiam appellari illud vas à Græcis, quod Latini quadrantal appellabant. Dictum ea ratione quæ superius posita est in Cybio pisce.

Cychramus, Avis quæ coturnicibus transmarinæ redeuntibus comitatum præstat. Plin. lib. 10. c. p. 23: ceterisque hinc abeuntes, coturnices comitatum sollicitant: abeuntque unà per sua signa glotis, otis & cychramus.

Cyclaminus, fœm. gen. & cyclaminum neutrius. [κυκλάμινος. Gall. *Pain de pourceau.* Ital. *Pan porcino, ciclamino.* German. Erdtscheib/ Schweinbrot. Belg. Verkinsbroot. Hisp. *Pan de puerco.* Pol [illegible] Vng. [illegible] Herba est quam nostræ ætatis tultici *Panem porcinum* vocant: quòd ejus pabulum porcis in primis jucundum esse, bubulci experiantur. De hac Plin. lib. 25. c. 9. In vepribus, inquit, nascitur cyclaminum, de quo plura aliàs. Flos ejus coronis [illegible] [illegible] admittitur.

Cyclas, adis, f. t. [[illegible] κυκλάς. Gall. *Cotillon.* Ital. *Gonna.* Germ. Ein langer Frawenmantel/ oder ein rundt kleid usw. [illegible] Rock. Belg. Een Donnen. Vngar. [illegible] Ang. *A kirtle.*] Vestis fœmina rotunda. Nam Græcè κύκλος, circulum, & κυκλόω circumdo dicitur. Iuvenal. Hæc sunt, qui tenui sudant ex cyclade. Propert. & cyclade longa Verrit humum. Videtur autem esse vestis tenuissima, expiscatilis & speciosa, qualem solent hodie Romanæ & Florentinæ, ac Senenses mulieres in lectis gestare.

Cycladatus, Cyclade veste indutus. [Vngar. [illegible]] Suet. in Calig. Armillatus in publicum processit, aliquando fericatus, cycladatus.

Cycnus, Vide CYGNUS.

Cygnus, m. f. vel potiùs Cycnus. [κύκνος. Gall. *Cygne.* Ital. *Cigno.* German. Ein Schwan. Belg. Een Swaen/ swane. Hisp. *Ansar, cisne.* Polon. *Łabędź.* Vngar. *Hattyú.* Ang. *A swanne.*] Latinè olor, avis candida, ansere major, a quàm vocem habens, præsertim imminente jam morte, tunc enim doloris in agnitudine in querelam fertur, & sibi ad hoc vivere lugubre carmen canere. Cicer. 1. Tuscul. Itaque commemorat ut cygni, qui non sine causa Apollini dicati sunt: sed quòd ab eo divinationem habere videantur, qua providentes quid in morte boni sit, cum cantu & voluptate moriantur. Martial. lib. 13: Dulcia defecta modulatur carmina lingua Cantator cygnus funeris ipse sui. Rauci cygni. Virgil. 11. Aeneid. Dant sonitum rauci per stagna loquacia cygni. ¶ Tunc canent cygni, quum tacebunt graculi [illegible], Hoc est, tum loquentur eruditi, quum garruli non erit loquendi locus: Aut inter garrulos & obstreperos non est eruditis dicendi locus. Gregor. in Epistol.

Cygneus, a, um media producta: [κύκνειος. Polon. *Swiętemi biały.* Vngar. *Hattyú.* Ang. *Of a swanne.*] ut, Vox cygnea, quæ est cygni. ¶ Cygnea cantio, κύκνειον ᾆσμα, Conveniet in eos qui supremo vitæ

vitæ tempore facunde disserunt, aut extrema senecta suaviloquentiùs scribunt. Cicer. 3. de Orat. Illa tanquam cygnea fuit divini hominis vox & oratio, quam quasi spectantes, post ejus interitum veniebamus in curiam, ut vestigium illud ipsum, in quo ille postremum institisset, contueremur. ¶ Quandoq; cygneus significat candidus.

Cylindrus, m. f. Omne quod volubile est, qualis columna teres. [אבן הגלגלת eben hazzechêlsh. κύλινδρος. Gall. *Cylindre, qui est une pierre longue & ronde qu'on roulon sur la terre pour l'applanir, aisée à faire rouler.* Ital. *Pietra longa è ronda.* German. Ein walstein / ein langlechter stein allenthalben rund auff ein seit. Belg. Een catander steen Hispan. *Cosa rolliza en luengo.* Polon. *Wyśmy y iaject okragła takowi sluphiwa kamunny albo drzewiany, walek.* Vngar. *Kerekque l, az mi sl hömpölydölik.* Ang. *A long round stone to breake clodde, called a roller.*] Columnula lapidea rotatilis, qua rei rusticæ scriptores aream æquari jubent. Virgilius 1. Georg. Area tum primùm ingenti est æquanda Cylindro. Cato de Re rust. capite 129: Aream ubi frumentum teratur, sic facies: cōfodiatur minutè terra, amurca bene conspergatur, vt combibat plurimum: ubi bene comminuta terra fuerit, cylindro aut paviculā coæquato. Tractū no men ἀπὸ τοῦ κυλίνδειν: id est, à volvendo. Neque verò solum de hoc rustico instrumento cylindrus dicitur, verùm etiam de omnibus rebus illis quæ figuram habet absolutè teretem, ita ut facilè volvi possint. Cicer. de Fato: Sed revertitur ad cylindrum & turbinem suum, quæ moveri incipere, nisi pulsa, non possint. Id autem quum accidit, suapte natura, quod superest, & cylindrum volvi, & versari turbinem putat. ¶ In gemmarum quoque generibus cylindri dicuntur teretes, & columellæ formam imitantes, quos mulieres ex auribus solent suspendere. [Gall. *Perle to guette.* [Ital. *Perla longhetta.* German. Langlechte Perlin. Belg. Langachtige peerle. Hispan. *Perla rolliza y prolongada.*] Iuvenal. Satyr. 2: donant arcana cylindros. Plinius lib. 37. cap. 5. de beryllis loquens: Ideo cylindros quidam ex his facere malunt quam gemmas, quoniam est summa commendatio in longitudine. Ex quibus verbis colligitur cylindros oblongos esse, gemmas verò quadratas, angulosas, aut rotundas. Solinus similiter scribit: Indicos reges gemmas in longissimos cylindros fingere consuevisse.

Cylindraceus, a, um, Quod habet formam cylindri. [κυλινδροειδής. Gall. *Long & rond en facon d'un cylindre.* Ital. *Longo & tondo à foggia di cilindro.* Germ. Das also in dir lenge umb sich rund ist. Hisp. *Luengo y rollizo en manera de cilindro.* Polon. *Wdluż okragły, walcowaty.* Vngar. *Az mi ek kerekded formata vagyon.* Ang. *Long and round like a roler.*] Plinius scribit siliquas pisi, quod genus leguminis est, cylindraceas esse. Anaximander item dixit terram esse formæ cylindraceæ.

Cylindrites, κυλινδρίτης, Lapis est oblongus & teres, ex genere pyritarum, colore æris referens: ita dictus, quòd cylindri figuram habeat.

Cylisma, n. t. κύλισμα, volutabrum, volutatio.

Cylix, m. t. κύλιξ, poculum, & calix Latinè dicitur.

Cyllastris, Hordeaceus panis.

Cyllo, cyllonis, m. t. Videtur idem significare quod mutilus, debilis, & cui crassa sunt genitalia: quod genus hominum etiam Græci κυλλοὺς vocant. Cicer. in Salust. Qui quid impudicorum cyllonum, parricidarum, sacrilegorum, debitorum fuit in urbe, municipiis, coloniis, Italia tota, &c.

Cyma, f. p. [κῦμα. Gall. *La cyme ou le tendron de choux ou telles herbes.* Ital. *cima.* German. Ein keimle / das zart stängele an den herwachsenden kräutern. Belg. Nieuwe scheuttens oft spruyttens. Hispan. *Cima ò el breton redojo de la verca* Polon. *Paczek kapustny, albo poł insziej, ktore liść wypuscia, ...* Vngar. *Czima.* Ang. *The shootes and side clyes of coleworter or such like hearbes.*] Tenerior delicatiorque cùm aliarum herbarum, tum præcipuè brassicæ cauliculus, qui in prima gemmatione in summa stirpe provenit. Nam quum vernum tempus appetit, primo quoque foliorum pullulatu, præclusis adhuc florum calycibus, quidam quasi tutiones in herbis enascuntur, in quibus floris primùm, mox & seminis fœtus concluditur. Plinius libro 19. capite 8: Cymas brassica à prima sectione præstat proximo vere. Hic est quidam ipsorum caulium delicatior tenerior que cauliculus, Apicii luxuria, & per eum Druso Cæsari fastiditus, non sine castigatione Tiberii patris. Et deinde: Post cymam ex eadem brassica contingunt æstivi autumnalesque cauliculi, mox hyberni, iterumque cymæ, nullo æquè genere multifero. Idem libro 20. capite 9: Ex omnibus brassicæ generibus suavissima est cyma, etsi inutilis habetur, difficilis in coquendo, & renibus contraria. Quo in loco nonnulli perperam existimarunt cymæ nomine à Plinio peculiare brassicæ quoddam genus intelligi. Neque enim hoc sensit Plinius, ex multis brassicæ generibus cæteris suavitate præstare illud, quod cymam vocant: sed hoc potiùs, in omnibus brassicæ generibus partem plantæ totius suavissimam esse cymam. Celsus: Mali est succi brassica, magisque etiam cyma ejus. Columel. Major pars ejus brassica in cymam prosilit. ¶ Pro eodem etiam dicimus cyma, cymatis. Col. lib. 10: Frigoribus caules, & veri cymata mittit.

Cymatilis, penult. corr. κυματίας, Vestis dicitur, quæ undarum colorem refert, ab undis, & fluctibus dicta, quæ κύματα à Græcis nominantur. [German. Himmelblaw. Vng. *Habos tökmelyes* *szinu* Ang *Darkblewe.*] Colorem hunc ἀερόεντα designabat Ovidius libro 3. de Arte. Hinc undas imitatur: habet quoque nomen ab undis. Videtur itaque color hic cæruleus esse, aut certè cæruleo proximus. ¶ Sunt tamen qui cymatilem vestem esse putant, quam nos *undulatam* vocamus, quòd undis quibusdam sit variegata. Si tamen Ovidii locum propiùs inspicias, facilè deprehendas eum loco jam citato de certo coloris genere sentire qui & Thalassicus dicitur, non de texturæ variegatione, quæ crispitudine quadam undarum similitudinem referat.

Cymosus, a, um, Adjectivum. [κυματώδης. Germ. Das stoessel (?) das viel Schössling hat.] Colum lib. 10: Quæ duri præbent cymosa stirpe Sabelli.

Cymba, f. p. Genus navis piscatoriæ. [עברה habarâh. ποςθμεῖον, κύμβη. Gall. *Nacelle de pescheur ou à pescher, un barc ou basteau.* Ital. *Barca.* Germ. Ein schifflin / weidling. Belg. Een visschers boot / een schuytken. Hisp. *La barca de passaje.* Polon. Czołn. Vng. *Tsonak* (*nagy*) *tsonak.* Ang. *A boate.*] Cic. 3. Offic. Opiparè à Pythio apparatum convivium, cymbarum ante hortulos multitudo, pro se quisque quod ceperat afferebat. ¶ Est item cymba, portitorum naviculа, qua amnes aut lacus trajiciuntur, unde etiam Poëtæ Charonti Cymbam assignarunt. Virgil 6 Aeneid. gemuit sub pondere cymba. Iuvenalis: Atq; una transire vadum tot millia cymba. ¶ Vnde locus factus proverbio: alterum pedem in cymba Charontis habere: τὸν ἕτερον πόδα ἐν τῷ πορθμείῳ ἔχειν. De extremæ decrepitæque senectæ hominibus dicitur, qui etiam hodie vulgò dicuntur alterum pedem in sepulchro habere Lucianus in Apologiâ.

Cymbula æ f. p. diminut. [κυμβίον, τὸ μικρὸν σκαφίδιον. Gall. *Petites nacelle, un esquiff.* Ital. *Picciola navicella.* Germ. Ein klein schifflin. Hisp. *Pequenna barca.* Pol. Czolnek. Vng. *Sono koska.* Angl. *A little boate.*] Plin. in Epistol. Sæpè majores minoribus, velut cymbulæ onerariis adnæ rescunt.

Cymbalum, n. f. [צלצל tsiltsâl. κύμβαλον. Gal. *Cymbale, ou cymbales.* Ital. *cembalo.* Germ. Ein cymbel oder schelle. Belg. Een Cymbel oft schel. Hispan. *Campana.* Pol. *Cymbalik.* Vngar. *czymbalom.* Angl. *A musicke instrument, a cymbal.*] Instrumentum musicum, quod in sacris Martis deûm cum tympanis habebatur. Cicero in Pison. Quos neque hercule ego, neque supercilium tuum, neque collegæ tui cymbala, ac crotala fugi. Plinius major in Præfatione ad Imper. Vespas. refert, Apionem grammaticum à Tyberio Cæsare Cymbalum mundi consuesse vocari, ob nominis, ut opinor, celebritatem: Quum publicæ, inquit, famæ tympanum potius videri posset. Is Apion ajebat, eos ab se donari immortalitate, ad quos aliqua componebat. Huc Tyberius alludens, appellabat illum cymbalum mundi, quòd hominem honesta fama donaret, quæ per universum mundum amabiliter resonaret. Plinius autem, ob arrogantiam, mavult illum appellari tympanum publicæ famæ: quòd famam daret potiùs quàm honestam famam. Nam resonat & tympanum, sed inamœno strepitu.

Cymbalissare, n p. Cymbala quatere. [κυμβαλίζειν. Gall. *Iouer des cymbales.* Ital. *Giucare con cembali.* Germ. Mit der schellen klingen Hispan. *Tanner las campanas.* Pol. *Dzwonkam y brzękam.* Vngar. *czimbalmot verni.* Ang. *To playe on the cymballes.*] Cassius Hemina libro 4: Mulier cantabat tibiis Phrygiis, & altera cymbalissabat.

Cymbalistes, m. p. [κυμβαλιστής. Gall. *Quijoue des cymbales.* Ital. *Chi giuoca de cembali.* Germ. Ein schellenklinger. Hisp. *El que tanne las campanas.* Pol. *Brzękacz.* Vng. *Czymbalmos.* Angl. *A player on the cymballes.*] Qui pulsat cymbala: sicut tympanistæ, qui tympana pulsant. Apul. de Deo Socratis: Barbaro autem strepitu cymbalistarum & tympanistarum & choraularum.

Cymbion, n. f. [κυμβίον. Gall. *Vn certain vaisseau à boire, creux en facon de petite nacelle.* Ital. *Vaso da bere à foggia di navetta.* German. Ein trinckgeschirr in der form eines schifflins. Belg. Een schaal gelijck eenen schuyten. Hispan. *La barenna.* Pol. *Kuflik na kształt czołnu ucyniony.* Vngar. *Pohár, gerenda víg, talsan pohár.* Ang. *A drinking peece holow like a boate.*] Poculi genus est oblongum & angustum, teste Didymo, simile navigio quo κύμβαν vocant. Dionisius Samius, referente Athenæo idem putat esse Cymbium cum eo quod Homerus κισσύβιον vocat: ita dictum (ut quidam putant) quòd ex cissu: hoc est, hederæ ligno confici solet.

Cymindis. [κύμινδις. Vng. *Egyéidro olyu.*] Accipitris genus, noctu tantùm volans, rarum etiam in sylvis, interdiu minus cernens. Bellum internecinum gerit cum aquila, sæpeque deprehenduntur cohærentes. Autor. Plin. lib. 10. cap. 8. Homerus χαλκίδα vocat, quasi χαλκίζουσαν τῇ χρόᾳ.

Cyminum, penult. prod. n. f. [כמן chammôn. κύμινον. Gall. *Du commin.* Ital. *Cimino.* Germ. Kümmich Belg. Comijn. Hispan *Comino.* Pol. *Kmin.* Vngar. *Köményi* Angl *Cummin.*] Herbæ genus, cum semine ejusdem nominis, quod nos y in u vertentes, *Cuminum* dicimus. Ejus duo sunt genera: quæ vide suprà in dictione Cuminum. ¶ Cymini sector, κυμινοπρίστης, homo avarus, & sordidus dicitur, qui vel vilissimis ex rebus lucrum quærit, nimiaque parsimonia rem augere satagit. Tractum est adagium à Cymini seminis vilitate simul & exilitate. Meminit & Aristot. lib. Moral. 4.

Cyna, æ, f. p. [Ger. Ein gattung eines Arabischen baums / von welchem sie ihre kleider machen.] Arbor est in Arabia, folio palmæ simili, ex quo

ex quo Arabes vestes sibi conficiunt. Autor est Plin. lib. 12. cap. 11. ¶ Cyna etiam, κυνᾶ, pilei genus fuit, quo Lacedæmonii uti solent. Vide Bayfium de Re vestiaria.

Cynăcănthă, f. p. κυνάκανθα, Arbuscula, quæ acinos veluti uvæ producit. Latini Caninam sentem, & vulgò *Vvam spineam* nominant.

Cynămŏlŏgŭs, Avis est Arabiæ peculiaris, ex cinnami surculis nidum construens, quem deinde accolæ plumbatis sagittis dejiciunt. Autor Plin. lib. 10. cap. 33. Apud Aelianum hæc avis non Cynamolgus, sed Cinnamomus appellatur: & ita nonnulli etiam apud Plin. legendum suspicantur.

Cynanche, [κυνάγχη. Germ. Ein kranckheit die einem würgt/ die Halßstrenge. Polon. *Dic awica.* Vng. *Torokgyek.* Ang. *The quinsey, a difficultie of breathing.*] Morbi genus est, spirationis difficultatem, & suffocationis periculum afferens. Latinè Angina appellatur. Propriè tamen cynanche dicitur, quum laryngis: hoc est, gutturis interiores musculi inflammantur. Nam quum exteriores ejusdem musculi inflammationem patiuntur, παρακυνάγχη appellatur. Est & ex anginarum genere Synanche per s in prima syllaba, συνάγχη, qui peculiaris est Pharyngis, sive faucium morbus, quum scilicet illarum musculi interni inflammantur, quemadmodum παρασυνάγχη, quum exteriores earundem musculi inflammatione fuerunt correpti. Hippocrates tamen hæc omnia genera, Cynanches nomine complexus est.

Cynarica. Apocynon apud Diosc. lib. 4. cap. 48.

Cynēgĕtĭcă. [κυνηγετικά. Vng. *Vadászásról irt könyv.*] Dicuntur volumina de venatione conscripta. Nam κυνηγὸς & κυνηγέτης Græcis dicitur Venator. Extat hoc nomine Xenophontis liber & Gratiani cujusdam fragmentum. Flavius quoque Vopiscus refert Olympium Nemesianum scripsisse Cynegetica.

Cynĭps, cyniphis. [כנים *chinnim* κνίψ. Gal. *Mousche de chien.* Ital. *Mosca canina.* Germ. Ein hundsmuck/ Roßfliegen/ brämen die vbel sticht. Belg. Een watervlieghe. Hispan. *Mosquito delos que pican, ò mosca, muy chica y que pica agramente.* Pol. *Bąk, mucha kęsi ijaca konie albo p y.* Vngar. *Eblégy.* Angl. *A dogge flie.*] Musca minutissima longis cruribus, in capite habens rostrum, quo proferat cutem animaliũ. Nascitur ex humore, & juxta aquas abundat. Latini Muscam caninam vocant. ¶ Est etiam hoc nomine fluvius in Africa: à quo & regio eo nomine dicta est, in qua maximi sunt hirci. Hinc grex Cyniphius: id est, grex hircorum: Cyniphia pellis, hircina. Martialis de Vdonibus: Non hos lana dedit, sed olētis barba mariti, Cyniphio poterit planta latēre sinu.

Cynŏcĕphălĕă, penult. prod. [κυνοκεφάλαια. Germ. Ein kraut wie ein Hundskopff.] Herba est quæ ab Aegyptiis *Osiritis* appellatur, divina prorsus, & ad omnia venena efficax. Hac herba Appion Grammaticus Homeri manes se ab inferis evocasse gloriatus est, ad percontandum, qua patria, quibusq; parentibus genitus esset: non tamen ausus profiteri quid sibi respondisset. Hæc Plin. lib. 13. cap. 2.

Cynŏcĕphălĭŏn, [κυνοκεφάλιον. Dioscoridi. Gal. *Vne certaine herbe qui ressemble vne teste de chien.* Ital. *Psillio.* German. Hundskopff kraut/ wirdt sonst genennt Drackenhaupt. Hisp. *Zaragatona, cabeça de perro.* Angl. *A herbe resembling or like a dogges head.*] Herba est quam Græci notiore nomine ψύλλιον, nos *Pulicarium* appellamus. Nomen ei dedit figura floris, qui canini capitis similitudinem refert.

Cynŏcrāmbē, Cynia herba apud Diosc. lib. 4. cap. 202.

Cynŏctŏnŏn, Apocynon, apud Diosc. lib. 4. cap. 84. Est & altera species Aconiti.

Cynŏdontēs [κυνόδοντες. Polon. *Ostre zakończiste zęby.* Vngar. *Hegyes fogak.*] Dentes, qui à nostris *Canini* appellantur: ita dicti, quòd acuminati sint in formam dentium canis. Hos tradit Plin. lib. 11. c. 37. semel casu aliquo amissos nunquam renasci.

Cynŏglŏssŏs sive Cynoglossum, [κυνόγλωσσον. Dioscoridi. Gall. *Herbe nommee langue de chien.* Ital. *Lingua di cane.* German. Hundszung/ spitz wie ein. Belg. Hondstonge. Hispan. *Vinca, lengua de perro.* Pol. *Psii język.* Vngar. *Ebnyelv.* Ang. *An herbe called hounds toung.*] Herba est in locis sabulosis nascens foliis lato foliæ plantagini simillimis, angustioribus tamen minoribusque, & lanuginosis, sine caule humi strata. Latinis Lingua canina dicitur, diversa tamen ab ea quam Officinæ *Canis linguam* vocant. Plin. 25. cap. 8. Iungitur & cynoglossos, cæminas imitans linguas, topiariis operibus gratissima.

Cynomazon κυνόμαζον, Herba est eadem cum chamæleonte nigro, quam & Cynozolon Plin. appellat. Dictum Cynomazon, quòd in offa vel in pulte datum canes enecet.

Cynomorion, κυνομόριον. Herba est, quæ alio nomine appellatur Orabanche, inimica ervis, cæterisque leguminibus, cauliculum habens pinguem & rubentem sine foliis. Nomen habet à similitudine genitali canis, teste Plin. lib. 22. cap. 25. Hodie, teste Ruellio, à Gallis *Tenia* vocatur.

Cynŏmyĭă, f. p. [κυνόμυια. Gall. *Mousche de chien.* Ital. *Mosca canina.* Germ. Ein hundsbrämen/ die von den thieren das blut saugt. Belg. Een hondsvlieghe. Hispan. *Mosca de perro.* Pol. *Psia mucha.* Vngar. *Eb légy.* Ang. *A hors flie, or doggeflie.*] Musca canina, quæ sanguinem ab animalibus exugit. Hæc præcipuè canum aures infestat: unde & nomen est sortita. ¶ Est genus herbæ, quæ notioribus nominibus *Psyllium* & *Pulicaria* dicitur: de qua Plin. lib. 25. cap. 5.

Cynŏrrhŏdŏn, [κυνόρροδον. Polon. *Polna róża.* Vng. *Parlag rosa (ebcsip) tüske rosa.*] Rubentis lilii flos est, teste Plinio lib. 21. cap. 5. ita dictus, quod à cane rabido morsis medeatur, quasi Rosam caninam dicas. Eadem & Rosa sylvestris appellatur, teste eodem Plin. lib. 15. cap. 2.

Cynŏsbătŏn, [κυνόσβατον. Gall. *Vn eglantier.* Ital. *Roso canino.* German. Hanbutten/ hanbrösen. Hispan. *Carca rosa, l. carça perruna.* Vng. *Szarka tövis, varju tövis.*] alii Cynosphaston: frutex est, teste Dioscoride multò amplior rubo, foliis longè quàm myrti latioribus, aculeis circa virgas robustis, flore albo, fructu oblongo, simili nucleis olivarum, sed rubicundo. Columella Sentem canis vocat. Sunt qui existimant fruticem eum esse, qui vulgò *Eglenteri* nomine cognitus est.

Cynŏs ŏrchis. f. t. [κυνὸς ὄρχις. Germ. Knabenkraut. Belg. Kullekens cruyt.] Herba quæ & Orchis dicitur foliis oleæ mollibus ternis, parvisque, semipedis longitudine in terra stratis, radice bulbosa oblonga: duplici ordine superiore, quæ durior est: & inferiore, quæ mollior. Eduntur ut bulbi cocti, in vineis fortè inventi. Plinius libro 27. capite 8. Officinæ Græcam vocem ad verbum exprimentes, *Testiculum canis* appellant.

Cynŏzŏlŏn, κυνόζολον. [German. Eberwurtz mit einer schwartzen wurtzel.] Herba est eadem cum chamæleonte nigro, ita dicta, quòd odoris fœditate ricinos vermes in Canum auribus enecet. Alio nomine Vlophonum dicitur. Vide Plin. lib. 22. c. 18.

Cynum, ni, n. f. metallum.

Cypărissĭas, κυπαρισσίας, Tithymali species caulem emittens dodrantalem, ex quo germinant folia cupressi similitudine, (unde & nomen accepit) teneriora tamen ac tenuiora. Autor Plin. lib. 26. cap. 8.

Cyperos. m. f. [κύπειρος. Gall. *Vne espece de ionc appellee souchett, ayant les racines odoriferantes.* Ital. *Opero.* Germ. Wilder galgan. Belg. Wilde galigaen. Hispan. *Iuncia de olor, y iuncia ancsana.* Vng. *Szittyo káka.*] Iunci genus est angulosum, juxta terram candidum, in cacumine nigrum & pingue. Ejus descriptionem vide apud Plin. lib. 21. cap. 18. Ruellius à Gallis juncos hujusdi *Souchetos* vocari tradit, & minutim contusos ad conciliationem odoris vestibus interponi. ¶ Legitur etiam in neutro genere Cyperum, apud Varr. lib. 3. de Re rust. c. 16.

Cyphi κῦφι, Thymiamatis compositio est dicata diis, qua abunde Aegyptii sacerdotes utuntur. Constat (ut Plutarchus ait) ex melle, vino, una passa, cypero, resina, seseli, aspalato, myrrha, bitumine, junco, bryo, calamo, utroq; junipero, cardamomo, lapatho. Rat: nũc componendi vide apud Diosc. li. 1. c. 24.

Cypĭrus. f. (Herba est, folia habēs ad iridis similitudinem mucronata, quæ à Latinis Gladiolus dicitur, radice bulbosa, & odore vicino nardo. ζύπειρος. ¶ Est & per se Indica herba quæ Cyperis vocatur, gingiberis effigie, commanducata croci vim reddens. Vide Plin. lib. 21. cap. 18.

Cyporon. Genus palustris herbæ. Lege Diosc. lib. 1.

Cyprīnus, [κυπρῖνος. Ang. *A carpe.*] Piscis est ex genere chrombrorum: cujus meminit Plin. lib. 32. c. 11.

Cyprium æs. Vide Cyprum.

Cypseli. [κύψελοι. Germ. Ein Spyr. Pol. *Jrzyk, jaskółka.* Vng. *Fecske.* Ang. *Martinets.*] Aves ex hirundinum genere, quæ & Apodes vocantur, ἀπὸ τοῦ κυψέλης: hoc est, ab alveari, eò quòd nidum specie alvearis ex luto fingant. Autor Plinius lib. 10. c. 39.

Cyrnēā. æ, Vasis vinarii genus, teste Nonio. [Ang. *A bolle, a great peece to drinke in.*] Plaut. Amph. Cadus erat vini, inde implevi Cyrneam. ¶ Sunt qui Cyrneam scribant per i nostrum ut παρὰ τὸ κιρνᾶν: hoc est, à miscendo dictum velint.

Cyrrhā, Vide Cirrha.

Cyssus & Cystus. Vide Cissus & Cistus, perperàm antea per y scribebantur hæ dictiones. Sunt enim Græcæ stirpium voces. κισσὸς etenim hederam significat: κίσθος vero frutex est medicis valde notus.

Cystiliti, Lapides qui spongiis innascuntur: sic dicta, quia vesicula medeantur.

Cytĭnus [κύτινος. Gall. *La fleur d'vn grenadier.* Ital. *Primo fior de pomo granato.* Germ. Granatapffel blühe. Belg. Granaten blomme. Hispan. *La granada quando ja e de flor, o flor de la granada.* Pol. *Kwiat ogranatowego jabłka.* Vngar. *Gránát viraga.* Angl. *The floure of a pom garnette.*] Flos mali Punicæ sativæ, ut balaustium sylvestris, ut est apud Dioscor. Plinius cytinum interpretatur primum partum punicæ florere incipientis. Flores verò ipsos in Cytino erumpentes, Balaustia natura astringentes. Solet tamen appellatio hæc & alia quoq; genera congruere: unde Dioscorides Apollinarit herbæ flores Cytinos appellavit.

Cytĭsus, pen. corr. f. f. [κύτισος. Ger. Ein klein bäumlin wie Rhamnus/ das hat bletter wie Klee.] Genus fruticis incani, ad similitudinem rhamni, cubitalibus ramis foliis loti trifoliæ, quem Aristomachus Athuniensis miris laudibus prædicavit, eo præcipuè nomine, quòd lætissimum pecori pabulum præbeat, & lactis copiam augeat: quod etiam confirmat Plin. lib. 13. cap. 24. Inventus est autem hic frutex primò in Cythno insula (unde & nomen accepit) & inde translatus in omnes Cycladas & urbes Græcas. Colum. lib. 13. cap. 28. Cytisum (quem Græci aut ζίναν, aut μηδικὴν, aut τρίφυλλον vocant) quamplurimùm habere expedit, quòd gallinis, apibus, ovibus, capris & omni generi pecudum utilissimus est. Idem alibi duas facit Cytisi species, sativam, & alteram suæ sponte.

D. LIII.

D

D Litera, Est ex numero mutarū. Quingenta in numeris significare putatur: sed non D, verùm duæ hæ notæ ıɔ quingenta significant, pro quibus imperiti, D, scripserunt. ¶ Quandoque pro th aspirato ponitur, ut θεὸς, Deus. ¶ Quandoque convertitur in b, ut quod olim Duellum, nos jam Bellum dicimus, & Duellona, Bellona. ¶ Quandoque in l, ut à Sedeo, olim Sedda dicebatur, quæ nunc Sella. ¶ Quandoq; in r, ut Meridies, ab eo quod est medius dies. ¶ Interponitur nonnunquam in compositis hiatus prohibendi causa, ut Prodest, Redarguo, Redeo, Redintegro, ¶ Subtrahitur etiam nonnunquam, quando sequens syllaba ab s, cum alia consonante incipit, ut Ascendo, Aspicio. ¶ Quando autem convertatur in alias literas, dictum est in præpositione Ad In fine cujusque dictionis corripitur, præterquam ubi est diphthongus, ut in haud. ¶ D. A. In notis antiquorum vel AVG. Divus Augustus. DA. dona. D. AE. de ærario. DATI. Dathico. D. A. M. S. AV. de avibus malè senserunt augures. D. AVG. Deo Augusto, Divo Augusto. DB. C.D. C D. E. diebus Cæsaris dictatoris causa dicata est. D.B.DD. de bonis dixerunt vel dederūt D.B.S.F. de bonis suis fecit. D. B N. de bonis nostris, de benè notatis. D. B. M. de bene merentibus. C B. C. de bene consulentibus, vel de bono communi. D.B.I. de bono judicio. D. B. IN de bonis incertis D.B.I. diis bene juvantibus. D. B. Decius Brutus. D.C. N. N B. D. de Cæsare nemo non bene dicat. D. C. CAES. Divus Cæsar. D. C. A. Divus Cæsar Augustus. D C. S. de consulum sententia, vel consulis vel consilii sententia. DCT. detractum D.DS duo deferebantur. D. dedit vel dies. DD. dandam. D.M. dedimus mercedem. DD. dandas. D. D. D. A A.A. dedicarunt dederunt, dono, aureo, argento, ære. D D. M.V. dies mali venerunt. DD. declinaverunt, vel dedicaverunt. DDD. dedicaverunt D.D.N.M. P. dare de nutu mihi parat. D. B VRG. de bonis virginis. DD. E.H.L.IO. LIB. PRI. DN. MAR. PV ET. LI P. dedicatus est hic locus Iovi liberatori primùm, deinde Marti pugnatori & Libero patri. D.DQ O.H.L S.E.V. diis deabusque omnibus hunc locum sacrum esse voluerunt. D. divus vel Decius, vel diebus, vel devotus, vel diutiùs, vel dedicavit. D. diva. D. dedicavit. D D dedicaverunt vel dedicarunt. DD dedimus, dedicatio. D.D. Deo dedicavit, vel dotis datio, vel dictio, vel diis dantibus, vel donantibus vel dono dedit, vel ducū dux, vel duc duc, vel dono datum, vel deo domest, vel donavit, vel dono dicavit, vel ductio ducis, vel Deus dedit, de donis, vel deinde, decreto dato. D.D.D. datus decreto decurionum, vel dedit, vel dono decurionum dedit, vel dono dedit, dicavit, vel dono decurio dedit. D.D.D. dono dederunt vel dedêre. D.D.D D. dignum Deo donum dicavit, vel decreto decuriones dederunt. D. D. L. M. dono dedit libero munere. D.D.N N. domini nostri de tribus Imp. D. DQ. dedit donavitque. D DQ. S. diis deabusque sacrum. D. I. S. deabus sacris vel sacrum.

Dăcrўmās, autore Festo, *Livius* Andronicus appellabat, quas nos *lacrymas*, Græcos sequutus, qui δακρύειν vocant Lacrymasi, & δάκρυα lacrymas. Vnde etiam constat verbum Lacrymor & nomen Lacryma meliùs sine aspiratione scribi, quemadmodum vox Græca, à qua originem trahunt.

Dăctўlūs, pen. corr. m. s. [אצבע *etsbáh.* δάκτυλος. Gall. *Vn doigt.* Ital. *Deto.* Germ. Ein finger Belg. Vingher. Hisp. *Dedo.* Polon. *Paliec.* Vngar. *Vy.* Angl. *A finger.*] à Latinis dicitur digitus: unde Dactylotheca (quæ Græcis etiam *Chirotheca*) pro tegumento manus, vel digitorum sumitur. [Polon. *Paluch.*] ¶ Dactylus item vocetur pes metricus, quum syllabam longam duæ breves subsequuntur, Herous pes Ciceroni dictus, libro 3. de Orat. quòd eo scribantur facta heroum & principiū. ¶ Item Dactyli dicuntur fructus palmæ. Apicius: Et croci drachmæ singulæ dactylorum ossibus torridis quinque. ¶ Dactylus præterea graminis genus est, de quo sic scribit Plin. lib 24. cap. 19: Sunt qui & aculeatum gramen vocant trium generum, quum in cacumine aculei sunt plurimum quini (dactylon vocant) hos convolutos naribus inserunt extrahuntq; sanguinis ciendi gratia. ¶ Dactylus item piscis est è genere concharum. Plinius libro 9. cap. 6: Concharum è genere sunt dactyli, ab humanorum unguium similitudine appellati. ¶ Dactylus Idæus, gemma. Plin. lib 37. cap. 10. Idæi dactyli in Creta ferreo colore pollicem humanum exprimunt

Dāctўlĭcūs, a, um, [δακτυλικός. Vng. *Vjas.*] Cicer. in Orator. Quod ille dactylicus numerus hexametrorum magniloquentiæ sit accommodatior.

Dāctўlĭōn, [δακτύλιον Græci annulum dicunt, ἀπὸ τοῦ δακτύλου: hoc est, à digito. Gall. *Aneau.* Ital. *Anelo.* German. Ein fingerring. Hisp. *Anillo.* Polon. *Pierscien.* Vng. *Gyuru.* Ang. *A ringe.*]

Dāctўlŏthēcă, f. p. [δακτυλιοθήκη. Polon. *Skrzynka wktorej chowaią pierscienie.* Vngar. *Gyuru tok.* Angl. *A ringe case, or glove.*] Annulorum capsula: δακτύλιος enim annulus est: θήκη capsula sive arcula ubi quid reponitur. Vlpianus l. 52. de legat. & fideicommiss. Idem Pomponius in dactylotheca legata tractat & ait annulos quoque contineri: non solùm thecam, quæ annulorum causa parata est. Male autem hic antea scriptum erat dactylothecam pro gemma Plinio positam: quia locus Plinii lib 37. 1, omninò ostendit contrarium.

Dāctўlĭs, hujus dactylidis, f. t. [עכנבת *tabbahath.* δακτυλίς, ίδος. Gall. *De la grosseur d'un doigt.* Ital. *Longo vn deto.* German. Eines fingers dick oder groß. Hispan *Luengo vn dedo.* Pol. *Miąßy iako paliec.* Vngar. *Egy ujni.* Angl. *Of the thicknesse or length of a finger.*] ut dactylides vites dictæ à gracilitate digitali: vel fortassis quòd grana habeant dactylis similia: hoc est, fructui palmæ arboris. Plin. lib. 14. c. 3 Has etiam dactylos vocat Col. lib. 3. c. 2.

Dāctўlĭōn, Scammonia apud Diosc. lib. 4. c. 2.

Dæmōn, m. t. [שד *ched.* δαίμων. Gall. *Ange bon ou mauuais.* Ital *Demonio.* German Ein wissenhaffter geist/ er sey gut oder böß. Hisp. *Angel bueno ò malo.* Pol. *Aniol dobri albo zli wßytko wiedzaci.* Vngar. *Io kegon i angyal.* Ang. *An angell good or euill.*] Deus, sive sapiens, ἀπὸ τοῦ δαίειν, quod est scire, August lib 9 de Civit. Dei: Dæmones dicuntur, quoniam Græcum vocabulum est ob scientiam nominati. Nostræ religionis homines appellant spiritus in cœlo à Deo creatos, qui de cœlo ejecti, partim in terræ infimo, partim in hoc aëre damnati sunt. Hinc Eudæmon & Cacodæmon pro bono & malo dæmone. Dæmon etiam animus humanus in corpore situs vocatur. ¶ Dæmones, inquit Apul. sunt genere animalia, ingenio rationabilia animo passiva, corpore aëria, tempore æterna.

Dæmŏnĭcŭs, a, um, quod est dæmonis. [δαιμονικός. Vngar. *Ördögy.*] Lactant. lib. 4. in fine: Sed dæmonicis fraudibus irretiti divinum nomen, cultumque perdiderunt.

Dæmŏnĭum. [δαιμόνιον. Polon. *Diabelstwo.* Vng. *Ördög.*] Idem quod dæmon, numen, Deus. Vnde extat Apuleii liber de Dæmonio Socratis.

Dāgnădēs, Aviculæ quas potantes Aegyptii ad coronas divinciebant, dum potum exercebant, quæ cantilando & morsicando non paterentur dormire potantes. Autor Fest.

Dalmatica, vestis, est qua modò utuntur omnes Diaconi ex consuetudine in solennitatibus. c. 76. dist. de Iejunio.

Dalūm. n. s. Velum minimum ad proram navis devexum.

Dāmă. Genus capræ sylvestris, tam masculini quàm fœminini generis. [יחמור *jehelâh* צבי *tsebi.* ζόρξ. Gall. *Vn daim.* Ital. *Capra seluatica.* German. Ein wilder Rehbock/ Dammhirtz/ oder ein gattung der Gemsen. Belg. Dayncen. Hispan. *Gama ò cabra montes.* Pol. *Lania.* Vngar. *Öz.* Angl. *A deere or bucke.*] Virg. in Pharmac. Cum canibus timidi venient ad pocula damæ. Martialis: Dente timetur aper, defendunt cornua cervum, Imbelles damæ quid nisi præda sumus? ¶ Hujus diminutivum est Damula.

Dāmāsŏnĭum. n. s. δαμασώνιον. Polon. *Wodna bibká.* Vng. *Hidg 30 iol nelw vii fu.*] Herba est plantaginis folia habens angustiora tamen & in terram reflexa. A' Dioscoride ἄλισμα appellatur. Nonnulli putant eam esse, quam vulgus *Plantaginem aquaticam* vocat alii illam quæ ab officinis *Fistula pastoralis* dicitur.

Damium, n. s. [Polon. *Taiemna ofiara*] teste Festo, Sacrificii genus, quod in operto fiebat in honorem Bonæ deæ: ita dictum per contrarium sensum, quòd minimè esset δημόσιον: hoc est, publicum. Vnde & Dea ipsa Damia, & sacerdos ejus Damias appellata est. Autor Fest.

Dāmnās, pro Damnatus apud Iurcconsultos. [מחייב *mechaijáb* אשם *aschêm.* ἀλούς, ὀφλών. Gal. *Condamné* Ital. *Condannato.* German. Verdempt. Hispan. *Condennado.* Polon. *Skazany potepiony.* Vngar *Meg jentenczaztatot, kab f zhoot.* Angl. *Condemned.*] Marcellus: Quisquis mihi hæres erit, dare damnas esto. Vtebantur autem hoc verbo quum testator suo testamento damnabat hæredem ad præstandum alicui aliquod legatum. Quint lib 7: Hæres meus uxori meæ damnas esto dare argenti quod elegerit pondo centum.

Dāmnūm, n. s. Varro à Demendo dictum, quum diminutione rei deterior. Iactura, detrimentum, incommodum, malum. [נזק *nezék.* βλάβη, ζημία. Gall. *Dommage.* Ital. *Danno,* German Ein schad/ nachtheil. Hisp. *Danno.* Pol. *Szkoda.* Vng. *Kár.* Ang. *Domage, hurt, losse.*] Terent in Adelph. Nisi eò mercatum veniam, damnum maximum est. Cicero: Quod declamationibus nostris cares, damni nihil facis. ¶ Damnum infectum, est damnum nondum factum, quod futurum veremur, apud Caium Iurisconsultum.

Dāmnĭfĭco, Damnum infero. [הזיק *hizzík.* ζημιόω. Gall *Faire dommage.* Ital. *Dannegiare, far danno.* German. Schaden thun. Hispan. *Hazer danno* Polon. *Vszkadzam.* Vng *Kárt teßek* Ang *To endomage.*] Damnificus, qui infert damnum. Plaut. in Cistel. Imitatio, ne quam bestiam, & damnificam.

Dāmnĭgĕrŭlŭs, m. s [ζημιοφόρος. Gall *Portemal ce-r, dommageable.* Ital. *Chefa, ò portadanno.* Germ. Der schaden thut/ schädlich. Hispan. *Cosa cannosa ò haze danno.* Polon. *Szkodnik.* Vngar. *Kar tevő, kar*

re vel, kár hozo. Ang. That bringeth domage or losse.] Plaut. in Truc. Ite hac simul mulieri damnigeruli foràs gerrones.

Dāmnōsus, a, um: Damnum vel detrimentum habens conjunctum. [ζημιώδης, ζημιωτικός. Gal. Dommageable. Ital. Dannoso. Ger. Schädlich. Belg. Schadelick. Hispan. Cosa danosa, que haze danno à menoscabo. Pol. Szkodliwy. Vng. Káros. Ang. Domageable, harmfull, hurtfull.] Colu. libr. 1: Quod etsi per partes nonnunquam damnosum est, in summâ tamen compendiosum. ¶ Aliquando sumitur activè, pro eo quod damnū infert. Plaut. in Bacch. Quid tibi commercii est cum diis damnosissimis? ¶ Aliquando passivè: ut apud Plaut. in Epid. Damnoso seni, pro eo qui damnum subeat. ¶ Damnosus, profusus. Suet. in Neron. Non in aliâ re damnosior, quàm in ædificando.

Dāmnōsĭor, comparativus à Damnosus. [Vnga. Mo keroebbká-ros.] Ponitur pro profusiori, apud Suet. in Nerone c. 31: Non in aliâ re damnosior, quàm in ædificando.

Dāmnōsē, adverb. Periculosè [ζημιωδῶς. Gal. Dommageablement, avec dommage. Ital. Con danno. German. Mit schaden/schädlicher weiß/ nach. Hispan. Con danno. Polon. Szkodliwie. Vng. Karosan. Ang. With great domage and losse.] Horat. 2. Serm. Satyr. 8: tum Vibidius Balatroni; Nos, nisi damnosè bibimus, moriemur inulti.

Dāmno, as, act. p. Condemno, improbo, convinco. [גִּינָה chijeb הַנִּישׁ hanisch κατακρίνω. Gal. Condamner. Ital. Dannare, condennare. German. Verdammen/verwerffen. Belg. Verdoemen. Hispa. Condennar à dannar. Pol. Potepiam ganie, ganię. Vng. Kárhoztatom. Ang. To condemne, to appoynte to be punished.] Quandoque ablativo, quandoque genitivo jungitur. ¶ Ablativo. Cicer. 6. Verr. Datetque operam, ut is eo crimine damnaretur, ne ipse esset in crimine. Seneca dicit genus humanum damnatum mortalitate. Et epist. 96: Mulieres damnatæ morbis virilibus ob intemperantiam. Cic. 1. Tusc. Sed plurimi contrà nituntur, animosque, quasi capite damnatos, morte mulctant. ¶ Cum de. Cic. ad Brutum 1. 204: Atque ille si armis positis de vi damnatus esset, &c. Damnare de suspicionibus: id est, ex suspicionibus, per suspiciones. Vlpian. in l. Absentem §. 1. ff. de quæst. ¶ Genitivo. Cic. 4. Ad Heren. Majores nostri si quam unius peccati mulierem damnabant, simplici judicio maleficiorū multorum convictam putabant. Quo pacto? Quoniam quam impudicam judicaverant, eam veneficii quoque damnatam existimabant. ¶ Damnari ad. Plaut. Rud. Quem modò damnavit ad recuperatores Pleusidippus? Pli. Epist. 240: Qui damnati ad pœnam erant. ¶ Damnari in. Plin. Epist. 248: Quidam vel in opus damnati, vel in ludum. Idem Epist. 35. Damnatus in metallum, strangulatus in carcere. ¶ Quando verò non apponitur precium, vel peccatum, pœnáve peccati accusativo tantùm jungitur, & significat Culpo. Cice. 4. Tusc. Rerum naturam potiùs, quàm errorem damnare volumus. ¶ Damnare, pro Reum peragere, sive condemnari facere. Tacit. lib. 3: Abolitas leges, & fundùs versas, ubi in foro, in limine curiæ, ab Annia Rufilla, quam fraudis sub judice damnavisset, probra sibi & minæ intendantur. Plin. libr. 34 cap. 2: Verrem Cicero damnaverat. ¶ Interdū accipitur pro exhæredare ἀποκηρύττειν: unde è duobus filiis, alterum hæredem institutum, alterum damnatum legimus, hoc est, exhæredatione improbatum. ¶ Interdum pro compellere, obligare, & necessitate obstringere. Terentius in Phorm. Tuus est damnatus gnatus, non tu. ¶ Composita à Damno sunt, Cōdemno, & Prędamno. quod est antè damno, προκαταγινώσκω Liv. lib. 4: Totam culpam ejus temporis in prædamnatum collegam transferentem, omnes tribus absolverunt.

Dāmnātĭo, onis, verbale, f. t. Condemnatio, calamitas. [הַנִּישׁ hanisch, κατάκρισις. Gal. Damnement, condemnation. Ital. condannagione. Germ. Verdammung. Hisp. Condenacion. Polo. Potepienie. Vngar. Kárhoztatas, kárhozát. Ang. A condemning.] Reorum acerbissimæ damnationes. Cic. in Pison. Idem 4. Verr. Docuissemque hanc damnationem duci non oportere, &c.

Dāmnātus, hujus damnatus, pen. prod. m. q. Idem quod Damnatio. [κατάκρισις, καταδίκη. Vngar. Kárhozat.] Plin. lib 7. ca. 44: Alieno beneficio postea vixit, bonis indè etiam consecratis à damnatu suo.

Dāmnātōrĭus, ria, rium: Quod damnationem adfert, quod condemnationem habet conjunctam. [καταδικαστικός. Gall. De condemnation, qui condemne. Ital. Di condannagione. Germ. Das zu dem verdammen oder verurtheilen gehört. Hisp. De condenacion, loque condena. Polon. Rzecz niezaka upadek, y potepienie przynosząca. Vngar. Kárhoztato. Ang. That condemneth.] Cic. 5 Verr. Verres in Zenonem judicium dabat illud suum damnatorium, de jugerum professione.

Dāmnātōrĭa tăbĕlla, Suet. in August. καταδικάζουσα ψῆφος.

Dāmnātus, partic. [מְחוּיָב mechuijab. הַנִּישׁ hanisch. κατακριθείς, καταδικασθείς. Gall. Condamné. Ital. Damnato. German. Verdammet/verurtheilet. Hisp. Condennado. Polon. Potepiony, skazany. Vngar. Kárhoztatot. Angl. Condemned.] Vt, Damnatus capitis, vel capite: hoc est, cōdemnatus. ¶ Interdum etiam idem, quod obligatus vel astrictus. Vnde hæredes dicebantur damnati, ad præstandum legatum: hoc est, astricti & obligati. Pro quo veteres etiam dicebant Damnas. Item, Damnatus voti, vel voto, dicitur is, qui jam ejus, cujus gratiâ votum fecerat, factus est compos. Et Damnare aliquem voto dicebantur dii, quum alicui tribuebant id, cujus gratiâ votum susceperat. Fiebant autem vota ferè sub conditione, hoc modo: Mars pater, si mihi populoque Romano hodie victoriam dederis, hoc ipso in loco tibi ex marmore templum statuam. Hoc voto ita facto, qui vovit, statim factus est reus voti: nihil tamen cogitur præstare, nisi adeptâ victoriâ. Vbi autem jam debellatis hostibus contigerat victoria, tunc demum dicebatur damnatus voto: hoc est, astrictus & obligatus ad persolvendum votum. Virgil. in Daph. Vt Baccho Cererique, tibi sic vota quotannis Agricolæ facient: damnabis tu quoque votis. Hæc ideò hic fusiùs notanda duximus, quòd ipsum etiam Macrobium, altissimæ eruditionis virum, & pleroſq; alios, qui ejus authoritatem secuti sunt, eâ in re lapsos videremus, qui arbitrantur eum dici damnatum votis, qui jam vota persolvit. Hoc autem verū non esse, apertissimè convincitur uno Livii testimonio, lib. 7 ab Vrbe condità: Dictator (inquit) deorum quoque opes adhibendas ratus, inter ipsam dimicationem ædem Iunoni Monetæ vovit: cujus damnatus voti, quum victor Romam revertisset, Dictaturâ se abdicavit. Et paulò post. Anno postquam vota erat ædes Monetæ dedicatur. Audi ne Dictatorem protinus partâ victoriâ fuisse damnatum voti, quum tamen votum adhuc non persolvisset: quod subsequenti demum anno fuit persolutum? ¶ A participio Damnatus fit compositū Indemnatus non condemnatus, ἀκατάκριτος. Salust. in Catil. Hi primò cœpêre quemque pessimum, & omnibus invisum, indemnatum necare: hoc est, indictâ causâ & nullâ præcedente condemnatione. Liv. lib. 2. ab Vrbe: Eum indemnatum indictâ causâ non debere violari. ¶ Composita à Damno sunt, Condemno, & Prædamno, quod est antè damno, προκαταγινώσκω. Liv. 4: Totam culpam ejus temporis in prædamnatum collegam transferentem, omnes tribus absolverunt.

Danaē, Laurus Alexandrina apud Diosc. lib. 4. cap. 148.

Dānīsta, fœnerator, creditor. [נוֹשֶׁה noscheh δανειστής. Gall. Vsurier qui preste à interest. Ital. Vsurario creditore. Germ. Ein Wucherer. Belg. Woeckenaer, oft lombaert. Hisp. Vsurario. Pol. Lichwiarz. Vng. Vsorás. Ang. An vsurer or lender for gaine.] Plautus: Morigerus est mihi danista, qui de me argentum non petit. Καὶ τὸ δανείζειν, quod est mutuum dare.

Dānīstĭcus δανειστικός, Fœneratorius. [Vng. Vsorás.]

Danunt, quandoque à veteribus dicebatur pro Dant, & Duis pro Dederis. Plaut. Cui servitutem dii danunt lenoniam. Nonius.

Dăpālis, Dapaticus. Dapaticè. Vide Daps.

Dăphnia, f. p. Gemma comitialibus morbis utilis existimata. Plin. lib. 37 cap. 10.

Dăphnŏīdes. [δαφνοειδής. Gall. Laureole. Ital. & Hisp. Laureola. Ger. Lorbeerkraut, oder wie etliche verteutschen/ Kellerhals oder Zeiland. Pol. Wilczy łyk. Vng. Vad Borostyán. Ang. A kind of bryer tree.] Lauri species, baccas habens è nigro rubescentes, quibus gustatis os atque guttur accenditur. Frutex est ramosus, crassiore, quàm laurus, folio. Autor Plin. libr. 15. cap. ultim. ¶ Est item Daphnoides, clematidis species mollia vitilia per terram spargens, quæ à Latinis Vinca pervinca appellatur. Vide suprà in dictione Clematis.

Dăphnōn, [δαφνών. Gal. Vn lieu complanté de Lauriers. Ital. Luogo dove sono molti lauri. German. Ein Lorbeerbaumgart. Hispa. El Laureal. Pol. Ogrod bobkowy osadzony. Vng. Borostyanos hely. Angl. A place sett with baye trees.] Lauretum dicimus: hoc est, locum multis consitum lauris. Mart. libr. 10: Disposuit daphnona suo Torquatus in agro.

Daps, dapis, f. t. inquit Festus, apud antiquos dicebatur res divina, quæ fiebat aut hybernâ semente, aut vernâ: quod vocabulum ex Græco deducitur, apud quos id genus epularum δαίς dicitur. Liv. 1. ab Vrbe: Tum sacrum factum, adhibitis ad ministerium dapemque Potitiis ac Pinariis. Ibidem: Pinariis extis adesis ad cæteram venirent dapem. Quomodo verò dapes construantur, vide Caton. de Rerust. cap. 131: Cæterùm dapes non solùm deorum, vel nostræ in sacrificiis deorum: sed etiam magnifici & opipari apparatus sunt. [מַטְעַמּוֹת mathamoth δαίς. Gall. Banquets, viandes somptueuses, appareil de viandes. Ital. Vivanda, apparecchio grande de vivande. German. Herrliche zubereitete speisen. Hispan. Manjar costoso, & otra cosa para comer. Polon. Pokarmy przyprawiony. Vngar. Etelek. Ang. Delicate meates gne dishes.] Mart. Illa quidem lauta est, dapibusque instructa superbis. Virgil. 4. Aeneid. Diripiuntque dapes, contactúq; omnia fœdant. Præterea & cibos vitabiles & infandos dapes vocari, Nonius in duobus Virgilii locis affirmat, quorum alter est Aeneid. 3. de Cyclope: Nam simul expletus dapibus, vinóque sepultus. Alter in Buc. Quas illi Philomela dapes, quæ dona pararit.

Dăpĭfer, a, um: δαιτυφόρος, dapes ferens.

Dăpino, as, pen. prod. Significat dapes paro.] Pol. Pokarmi narzadzam. Vng. Es keket keszitek.] Plaut. in Capt. Aeternum tibi dapinato victum, si vera autumas.

Dăpālis cœna. Quæ diversis & amplis dapibus constat. [λαμπρός, δαψιλής. Vngar. Kazdag, fris vacsora. [Plin. libr. 10 ca. 20. Pavonem cibi gratia Romæ primus occidit orator Hortensius, dapali cœna sacerdotii.

Dăpătĭcus, a, um, Quod est amplum, magnificum: ut Negotium dapaticum, μεγαλοπρεπές, Festus.

Dăpătĭcē, adverb. id est, lautè. λαμπρῶς. Festus.

Dăpsĭlē, adverbium, Abundanter, lautè, copiosè. [δαψιλῶς. Gall.

A

Gal *Abondamment, somptueusement* Ital. *Abondamente, liberalmẽtr, magnificamente.* Germ Reichlichen/köstlichen/ überflüssig. Hisp. *Magnifica y costosamente.* Pol. *Obficzie, hoinie.* Vng. *Frissen, bôuen.* Ang. *Abundantly, costly.*] Sueton. in Vesp. Sed & convivabatur assiduè, ac sæpiùs rectè ac dapsilè.

Dăpsĭlĭs, le, penult. corr. Abundans, largus, liberalis. [δαψιλὴς Gal *Grand & abundant, somptueux.* Ital. *Abondante, liberale.* Ger. Reichlich/köstlich/ überflüssig. Hispan. *Magnifico y costoso y abundante.* Polon *Hojny, szczodry.* Vngar. *Bô, bôkezû, adakozó.* Angl. *Liberall, sumptuous, costly.*] Plaut. Most. Triginta minæ, præterque alios dapsiles sumptus facit. Colum. lib. 4. cap. 17: Si autem continuis superioribus annis dapsili proventu fatigata vitis fuerit, requiescere, ac refici patietur. Idem libro eodem: At spionia dapsilis, musto ac amplitudine magis uvarum, quàm numero fertilis. Δαψιλείαν, largitatem, abundantiam rerum, liberalitatemque vocant: unde nostri quoque dapsiles aliquando lautos, & liberales appellant. Plaut. in Aul. Istas magnas factiones, dotes dapsiles nihil moror: id est, affluentes & largas.

Dăpsĭlĭtĕr, adverbium, Dapsilè, lautè. [Polon. *Szczedrze.* Vng. *Bôven frissen.*] Nævius in Corollaria: Vltrò meretur, quamobrem ametur, ita dapsiliter suos amicos alit.

Dapsă, apud veteres, genus sacrificii, quod fiebat aut hyeme sævienti, aut vere: à Græcis δάψις vocatur.

Darsisan, Quid revera sit, vehemens hodie controversia. Nec sanè conveniunt Arabum interpretes. Nam Euricius Cordus, vir veterem Medicinam edoctus, Asphalaton esse contendit eam, cujus meminit Diosc. lib 1: Verùm hujus sententiam, ut nòn facilè improbarim, ita non habeo nunc quò affirmem, maximè cùm in his atq; illis peregrinis non aliter quàm cæci in tenebris palpemur. Nec hîc quicquam ad rem facit opinio & suspicio, sed loca adeunda, consideranda & contemplandæ res ipsæ sunt. Toti sunt in his suspicionibus etiam Manardus & Leonicenus, magno interim risu multorum.

Dărdănĭum δαρδάνιον, Genus ornamenti quod lacertis adhibebatur. Plin. lib. 33 cap. 3. Cujus sceleris nos coarguimus illum primùm, qui auro dignitatem per annulos fecit, ut habeant in lacertis jam quiddam & viri, quod è Dardanis venit: itaque & Dardanium vocabatur.

Dăsīă, pen prod. δασεῖα, Densitas spiritus, & signum est vocalis aspiratæ, quod hac nota, formatur.

Dăsȳpūs hujus dasypodis, m. t. [שפן *schaphan.* δασύπους Gall. *Vn connil.* Ital. *Coniglio.* Germa. Ein Haß oder ein Küngeln. Belg. Konijn. Hispan. *Conejo* Polon. *Krolik albo zaiac.* Vngar. *Házi nyul fzelêd nyúl.* Angl. *A conie or hare*] Animal est, quod nos leporem, aut ut alii platei, cuniculum vocamus. Plin libro 10 cap. 63. Dasypodes omni mense pariunt, & superfœtant, sicut lepores. A partu statim implentur: concipiunt, quamvis ubera siccante fœtu, pariunt non cæcos. Ex quo loco constat, Plinium Dasypodem à lepore distinxisse. Budæus tamen credit Plinium in ea re deceptum fuisse, eo præcipuè argumento nixus, quòd Aristoteles plerisque in locis dasypodem à lepore non videatur distinguere. Si tamen diligentiùs scriptorem illum excussisset, invenisset locum manifestissimum, ubi ille duo hæc indubiè secernit, locus is est libr. 1. de Hist animalium, ubi sic habet: Differunt præterea animantes moribus: nam aliæ mites, remissæ, ac minimè pervicaces sunt, ut boves: aliæ animosæ, pervicaces, brutæ omninò, ut sues sylvestres: aliæ ingeniosæ, ac timidæ, οἷον ἔλαφος, καὶ λαγὼς, καὶ δασύπους: hoc est (interprete Theodoro) ut cervi, lepores, cuniculi. Polybius tamen lib 12, historiarum, cuniculum Latino nomine appellare maluit, non secus ac si Græca lingua animalis ejus nomenclaturâ destitueretur. Ait enim nasci animal, lepori simile, κούνικλον καλούμενον. Hisce argumentis adductus Erasmus, vertens adagium illud apud Græcos usitatissimum, δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖ, maluit Græcam dictionem servare, quàm de re incertâ quippiam temerè pronuntiare Sic enim vertit: dasypus carnes desiderat. Dicitur in eos, qui ea requirunt ab alijs, quæ ipsis affatim sunt domi.

Dătārĭūs, Dataritm, Vide Do.

Daūcūs, f. f. [δαῦκος. German. Vogelnest. Belg. Kroonekens truyt Pol. *Olesznik* perperam *Marchew.*] Herba est similitudine fœniculi, candidioribus tamen foliis & minoribus, hirsutisq, cauie pedali recto, radice suavissimi gustus. Plura ejus sunt genera, quæ vide apud Plin. lib. 25. cap. 9.

Dautĭă, quæ & Lautia dicimus. Polon. *Vpominek postom dani.*] Munuscula, quæ dantur legatis hospitii gratia Fest.

D ante E.

Dē, [מן *min* ἀπό. Gall. *De.* Ital. *De, di, da.* German Von. Belg. Van. Hispa. *De.* Vng *Bol-tôl.* Ang. *Of frome.*] Præpositio est, quæ separata significat ἀπὸ hoc est, à vel ab, vel ex, ut Audivi de patre tuo. ¶ Item περὶ, Cicero 3. de Orat. Oratio Crassi de coloniâ Narbonensi & altera de lege Serviliâ. Item propter. Terent. in Eunuch. Quantum me amas de fidicinâ hâc? ¶ Item Deorsum, sicut Sus, sursum: unde Susque deque fero, veteres dicebant hoc est, sursum an deorsum res feratur, parvi facio. ¶ Item ponitur pro è, ut apud Sueton. in Caligulâ capite 37: Fabricavit de cedris Liburnicas, gemmatis puppibus, pro è cedris. ¶ Item memorativam vim habet: ut Cicero scripsit de Officiis. ¶ De nocte abire: id est, in nocte, vel per noctem. Terent. Adelph. Cum primum luce ibo hinc. Imò de nocte censeo. Vbi Donatus dicit abundare De. Cicero pro Murena: Vigilas de nocte, ut tuis consultoribus respondeas. ¶ De meo consilio, de meâ sententiâ, & similia, pro me suadente & consulente, &c. Sæpè apud Cic. ¶ De eodem genere, pro ejusdem generis. Cic. 4. Tuscul. Afflictio, desperatio, & si qua sunt de genere eodem. ¶ De, pro quantum pertinet ad. Terent Hecyr. Nam de reducendâ, id verò neutiquam honestum esse arbitror. Cic. ad Lentulum lib. 1: Cedit religioni de exercitu ¶ De pro post. Plaut. Mostell. Non bonus est somnus hominis de prandio. ¶ De pro Ad. ut, Aedificare de exemplo alterius. Plaut. Mostel. ¶ De scripto dicere: id est, legendo. Cicero de Clar. Orator. ¶ De summo loco, summoque genere filius. Plaut. Capt. ¶ Composita verò aliquando detractionem notat, ut Decortico, Delibro, Devestio, Deplumo, Depilo, Decalvo, Dearmo. ¶ In aliquibus deorsum κάτω, ut Descendo, Defluo. ¶ Interdum non, ut Delumbe, quod est, non habens lumbos. ¶ Interdum activa est, sive intensiva, ut Deamo, Depravo. ¶ Interdum diminutiva, ut Decresco, Defervesco. ¶ Interdum privativa sive negativa, ut Desperatus. Demens, Dedecet. ¶ Interdum localem vim obtinet, ut Deambulo. ¶ Interdum deficientem vim sui simplicis indicat: ut Disco, Dedisco: Tego, Detego: Doceo, Dedoceo. ¶ Interdum est honoris exhibitiva, ut Defero, Deduco. ¶ Significas etiam quandoque totum vel omninò, ut Demando. ¶ Quandoque aperte seu palàm, ut Demonstro. ¶ Componitur autem cum dictione incipienti ab a. ut Deamo: b, ut Debacchor: c, ut Decerno: d, ut deduco: e, ut Deero: f, ut Defero: g, ut Deglutio: h, ut Dehisco: i, ut Dejicio: l, ut Delabor: m, ut Demitto: n, ut Denudo: o, ut Deosculor: p, ut Depellor: r, ut Derivo: s, ut Desudo: t, ut Detraho: u, ut Devenio. ¶ Patitur nonnunquam elisionē, metri gratia: sicut in Deinde & Dehine. Virg. l. 1, Aeneid. Oscula libavit natæ, d' hinc talia fatur, ubi eliditur e.

Dēă, Deæ f. p. à Deus. [אלה θεά, ἡ Gall *Deesse.* Ital. *Dea* Germa. Göttin. Hisp. *Dea. Diosa.* Polon. *Bogini.* Vng. *Isten azzony.* Ang. *A Goddesse.*] Virg. 1. Aeneid. nec vox hominem sonat, ò Dea certè ¶ Deæ triformis sacra: id est, Hecates, quæ & Luna & Diana & Proserpina creditur esse: Luna quidem in cœlo, Diana in terris: & Proserpina apud inferos Ovid. 7. Metamorph. Auxiliaris Dea Ovid. 9. Metamorph quum te partu Lucina levarit, Tollere quicquid erit, Dea sum auxiliaris, opemq; Exorata fero ¶ Vltrices Deæ. Seneca in Octavia: Tartara testor, Erebique Deas, scelerum ultrices.

Dĕăcĭnātūs adiectivum: [ἀπηλλαγμένος τῶν ῥαγῶν ἐστεμφυλισμένος Gall. *De qui on a osté & nettoyé les grains de raisin.* Ital. *Mondato da granelli.* German. Von traubenbeeren wol gesaubert Hispan. *Vaziado de los betunes de las uvas.* Polon. *Wyczyszczony, zwinnich iadrek.* Vngar. *Az kinek szöpbiët kivettëk.* Ang. *That is cleansed of the kernelles of grapes or lik fruits*] Vt, Deacinata dolia, à quibus abstersi sunt acini. Cat. de Re rust. cap. 26: Vbi erit lectum post dies triginta, si bene deacinata erunt dolia, oblinito.

Dĕālbo, idem est quod album reddo, album tectorium induco: [הלבין *hilbin* λευκαίνω. Gall, *Blanchir par dessus.* Ital. *Imbiancare.* German. Weißgen/oder weiß machen. Hisp. *Blanquear, emblanquecer* Polon. *Obielam.* Vngar. *Meg fejériteni* Ang. *To mak white, to whitelime.*] Vt, Dealbare parietem est album tectorium superinducere. Curtius ad Cic. Nec solere duos parietes de eadem fideliâ dealbare.

Dĕālbātŭs, a, um, participium, idem quod albo inductus colore [Pol. *Pobielony.*] Sueton in Galbâ cap 9: Multoque præter cæteras altiorem, & dealbatam statui crucem jussit.

Dĕālbātōrēs, item lib. 10. Cod. ad Imp. inter artifices recensentur, qui munerum immunitate donati sunt.

Dĕāmbŭlo, n. p. Ambulo, inambulo. [התהלך *hithhallech* περιπατέω Gal. *Se pourmener.* Ital. *Passeggiare.* Germa. Hin und wider gehen/spatzieren. Belg. Wandelen Hisp *Passear.* Polo. *Przechadzam się.* Vngar. *Járok, ballagok.* Ang. *To walk, to go*] Terent. in Adelph. Deambulare huc libitum est. Cicer lib. 1. de leg. Quin igitur pergimus ad illa spatia nostra, sedesque, ubi cùm satis erit deambulatum, requiescemus?

Dĕāmbŭlātĭo, f. t Ambulatio [הליכה *halichah.* περίπατος. Gal. *Pourmenement ou pourmenoir.* Ital *Passeggiamento.* Ger Spatzierung/das hin und her gehen Hispan. *Obra de passearse.* Polo. *Przechaczka.* Vngar. *Járás, ballagás.* Angl. *A walking.*] Terent. in Heaut. Vel me hæc deambulatio, quàm non laboriosa: ad languorem dedit.

Dĕāmbŭlātōrĭum, n. f. Locus in quo deambulamus. [περίπατος. Vng *Iaro hely* Ang *An alley or gallerie to walk in*]

Dĕāmo, act. p. Valde & ex animo amo. [*haghab* στέργω. Gall. *Fort aimer.* Ital *Amar di cuore.* German. Hertzlich oder inniglich lieben. Belg. Hertelijck lief hebben. Hispan. *Amar de coraçon.* Pol. *Serdecznie miłuie.* Vng. *Fô ûte igen szeretem.* Angl. *To love tenderly.*] Terent. in Heaut. Næ ego sum fortunatus, deamo te Syre. Plaut. Trucul. Magna nunciavit Chiamus hodie gaudia, mea dona deamata acceptaque habita esse apud Phronesium.

Dĕārmātūs exercitus: hoc est Exarmatus: id est, armis spoliatus [ἀφωπλισμένος, τὰ ὅπλα ἀφῃρημένος. Gall. *Desarmé.* Ital. *Sforzato disarmato.* German. Ein Kriegsvolck der wehrloß gmacht ist. Hispan. *Hueste desarmada.* Polo. *Ten ktoremu bron odięta.* Vng. *Fegyveritül meg fosztatot.* Ang. *Spoiled of armour or unarmed*]

Liv.4.ab Vrbe: C. ntol triumphans in urbē redit, Civilio Volscorum duce ante currum ducto, prælatisq; spoliis, quibus dearmatum exercitum hostium sub jugum miserat.

Dĕartŭo,as act.p. Artus incido,artus adimo,& eripio. [נתח nitach. ἀρθροκοπῶ Gall. Desmembrer. Ital Smembrare. German. Die glieder abhawen / ein glied nach dem andern abhawen / zerstucken. Hispan Despedaçar en miembros. Polon. Roz siekuie, pozlonki wibieram. Vngar Le tagłom, konczolom. Angl. To delmember.] Plaut.in Capt. Tum igitur ego ærumnatus,deartuatus sum miser scelesti hujus technis.

Dĕartĭcŭlātĭo, onis,f.t. Est mutatio vel corruptio ossis secundū naturam, in locum præter naturam.

Dĕaūro,as, Inauro, auro tego: [צפה זהב tsippah zahab. χρυσόω. Gall. Dorer. Ital. Indorare. Germ. Vergulden. Hisp. Dorar par de fuera. Polon Pozłacam. Vngar. Meg arany azom. Ang. To guild with gold.] Vnde Deauratus, χρυσοῦς.

Dēbācchārī, Propriè est præ ebrietate furere,bacchari. [השתגע bahishtaggebah. ἐκβακχεύω. Gall Insulter autruy en maniere d'yvrongne, faire quelque insolence. Ital. Furiare per ebriezza. German. Toben/oder wüten/ vngestüm seyn auß trunckenheit. Belg. Rasen. Hisp. Vsar de furor por embriaguez. Polon. Ozarszi szie szalenie. Vngar. Részegségben bolondúl rikoltani. Ang. To rage and rayle like a dronkenman, to be woode angrie.] Quanquam etiam debacchari dicimus eum,qui præ furore mentis suæ non satis compos, nihil considerate agit,& sine fructu tumultuatur. Teren. in Adelph. Si satis debacchatus jam es leno, audi si vis nunc. SAN. Egon' debacchatus sum in te,an tu in me?

Debēllārĕ, Bello vincere vel capere. [כבש nichbesch. καταπολεμῶ, καταγωνίζομαι. Gall. Vaincre par guerre, surmonter. Ital. Vincere in guerra. German. Mit kriegen uberwinden vnd bezwingen. Hispan. Vencer ò tomar por guerra. Poloh. Zwiczieżic, zwoiuię. Vng. Meg verni, meggyozni. Ang. To vanquish and overcome by warre.] Et propriè Debellamus homines, Expugnamus castra, urbes, naves, & hujusmodi. Plin. libr. 6: Darium Alexander debellavit. Livius libr. 8: Debellatum est cum Græcis: id est, finitum est bellum. Virgilius sexto Aeneid. Parcere subjectis, & debellare superbos.

Dēbēllātŭs,ta,tum,participium, Victus, superatus. [נכבש menatstsach. καταπολεμηθείς, καταγωνισθείς. Gall. Vaincu, surmonté. Ital. Vinto, superato. Germa. Mit Kriegsmacht bestritten oder uberwunden. Hispan. Vencido. Polon. Zwoiowany. Vngar. Meg gyözetetős. Ang. Overcome by warrefare.] Liv.8.ab Vrbe: Debellatus vi hostis.

Dēbēllātò, vice adverbii. Liv. 10. bell. Punic. Scipionem velut jam debellatò, Vticæ oppugnandæ intentum avertit fama redintegrandi belli.

Dēbēllāndŭs,a,um, Participium futuri temporis. Virg. 5 Aenei. -gens dura, atque aspera cultu Debellanda tibi Latio est.

Dēbēllātōr, Verbale. masc 1. [מנצח menatstseach. καταγωνιστής. Gal. Vainqueur, surmonteur, victorieux. Ital. Vincitore, vittorioso. Germ. Ein uberwinder vnd siger im Krieg. Hispan. Vincidor. Polon. Zwiczięzca woinie. Vngar. Meg gyözö. Angl. A conquerour, a vanquysshour.] Vt, Cruenti gurgitis debellator, apud Statium libr. 9. Thebaid.

Dēbĕo, es. debui, debitum, Pertinet ad omnia,quibus devincti sumus: quod vulgò Teneor, seu Debitor, aut Obligatus sum dicitur. [ὀφείλω. Gall Devoir, estre tenu & obligé. Ital. Dovere, essere, debitore, tenuto, obligato. German. Schuldig / pflichtig / sollen. Belgl. Schuldich zijn. Hispan. Dever, ser obligado. Polon Winienem. Vngar. Dartozom, adós vagyok. Angl. To owe, to be bound to.] Cicer. Planco: Perfice, ut ne minus Respublica tibi, quàm tu Reipublicæ debeas. Idem Servio: Homo & maximis meis beneficiis devinctus, & propè omnium, qui mihi debere aliquid videntur, gratissimus. εὐχάριστος. Plaut. in Curc. Beatus mihi videor, subduxi ratiunculam quantum æris mihi sit, quantùmque alieni siet: dives sum, si non reddo iis, quibus debeo. Salust. in Catil. Res autem opportuna videbatur, quòd is privatim egregiâ liberalitate publicè maximis muneribus grandem pecuniam debeat. ❡ Sæpissimè verò pro oportet. Cicer. ad Atticum: Si volent grati esse, debebunt Pompeium hortari, ut sit amicus.

Dēbētŭr inventio illi. Plin. lib. 18.ca.7: Inventio ejus Chio insulæ debetur. Id est, attribui debet.

Dēbĭtōr, masc.t. [בעל חוב] . ὀφειλέτης, χρεώστης, ὀφειλέτης. Gall. Debteur. Ital. Debitore. Germ. Ein Schuldner. Belg. Een Schuldenaer. Hispan. Deudor. Polon. Dłużnik. Vngar. Tartozó, adós. Ang. A debtour, that oweth.] Teste Modestino, propriè dicitur is à quo invito exigi pecunia potest. Cicer. ad Attic. libro 3: Titinius debitoribus suis renuntiavit, ut eodem fœnore uterentur. Idem pro Flac. Ferit eadem omnia, quæ nostri debitores solent: negavit se versuram ullam fecisse. Debitori creditam pecuniam condonare, Cicer. 2. Offic. Plin. in Paneg. Nam liberalitatem jucundiorem debitor gratus, clariorem ingratus facit.

Dēbĭtĭo, f.t. Debitum. [חוב chob משכשב maschscheb ὀφλησις. Gall. Debte. Ital. Debito. Germ. Die schuld. Hisp. Deuda. Plono. Dług. Vngar Adósság, tartozás. Angl. A owing.] Cicer. pro Planc. Perquàm dissimilis est pecuniæ debitio & gratiæ: nam qui pecuniam dissolvit, statim non habet id quod reddidit: qui autem debet, æs retinet alienum. Gratiam autem & qui refert, habet, & qui habet, in eo ipso quod habet, refert.

Dēbĭtum, n.f.subst. Aes alienum, debitio, nomen. [חוב chob משכשב maschschéb. χρέος, ὀφείλημα. Gall. Debte, ce qui est deu. Ital Debito. Germ. Ein schuld. Belg. Schulde van ghéleenden ghelde. Hispan. Deuda. Vng. Adósság. Ang Debte, that is owen.] Cic in Oratione ad populum antequam iret in exilium: Fidei conducit in loco debitum retribuere.

Dēbĭtŭīrī, Antiquo more dictum, pro debitum iri, quemadmodum Datuiri, pro datum iri, & defensuiri, pro defensum iri.

Dēbĭtŭs, a, um, part. Quod debetur. [χρεωστούμενος. Gal. Deu. Ital. Douuto convenevole. Germ. Schuldig/pflichtig. Hispan. Devido, quello que alguno deve. Polon Dłużność. Vngar. Azminel tartozunk. Ang Due, owen.] Idem in Phil. O fortunata mors, quæ natura debita, pro patriâ est potissimùm reddita. ❡ Frequenter etiam apud Cice. accipitur pro Meritus, sive Iustus. In Epist ad Attic. Huic habiti à me honores nulli, nisi debiti. Idem 9 Phil. Iustum ac debitum honorem alicui decernere.

Dēbĭbo, is, penult. correpts. Solinus. [German. Austrincken oder trincken.]

Dēbĭlĭs, le, om. t. ex De, & Habilis, quasi parùm habilis, mancus, infirmus, imbecillus, levis [חלש challasch. ἀσθενής Gall. Debile, foible, cassé. Ital. Debole. German. Schwach/unmögend. Belg. Swack / kranck. Hispan. Flaco. Polon. Mdły, słaby. Vngar. Erőtelen. Ang. Weak, feble.] Terent. in Adelph. Membra iu metu debilia sunt. Cicer. 3. in Cat. Infirmos sine illo, ac debiles fore putabam. Imbecillis ac debilis senex, Cicer. pro Sest.

Dēbĭlĭto as, are, act.p. Debilem reddo, frango, infringo, minuo, comminuo. [חלש chalasch, ἀσθενίζω. Gall. Affoiblir, debiliter, amoindrir les forces. Ital Far debole, tor' le forze. Germa. Schwechen/ schwach/ oder blöd machen. Hispan. Enflaquecer. Polon. Osłabiam. Vngar. Meg erőtelenítem Ang To make weak or feble.] Cicero in Vatin. Quæ leges sæpenumerò Tribunitios furores debilitarunt, & represserunt.

Dēbĭlĭtārī, passivè. [Vngar. Meg erőtelenítetni.] Cicero de Finibus: Turpe esse viro debilitari, dolore frangi, succumbere. Ibidem: Recitatis literis, debilitatus, atque abjectus conscientiâ, repentè conticuit.

Dēbĭlĭtās, atis, f.t. Infirmitas. [חלשה chaluschâh, ἀσθένεια. Gall. Debilité, foiblesse. Ital. Debolezza. Germ. Schwachheit / unmögenheit / blödigkeit. Hispan. Flaqueza ò febledad. Polo. Słabość, mdłość. Vngar Erőtelenség. Ang. Feblenesse, weakenesse.] Cicero 1. de Finibus: Vt succumbere doloribus, eosque humili animo imbecilloque ferre miserum est, ob eamque debilitatem animi multi parentes reliquerunt.

Dēbĭlĭtātĭo, f.t. [חלשה chaluschâh, ἀσθένησις, ἀδρανία. Gal. Debilitation, diminution de forces, affoiblissement, affoiblissure. Ital. Debilitamento, l'infermarsi. Germ. Schweche / oder schwechung. Hisp. Flaqueza ò Febleda. Polon Zemdlenie. Vngar. El erőtelenités. Ang. A makin gweak or feble.] Cicer, in Pisonem. Quid debilitatio atque abjectio animi tui,

Deblatero, as are, n.p. [φλυαρέω, ψιθυρίζομαι. Gall Babiller. Ital. Parlare stoltamente. Ger Blabern/plappern. Hispan. Hablar bonerias. Polon. Obmawiam. Vngar. Fecsegni, bolondul tsasagok. Angl. To bable, prate or chatte.] Est stultè loqui, inquit Festus: nam βλάκας stultos vocant Græci. Nonius verò deblaterare, Obloqui & confingere interpretatur. Plautus Aul. Vbi es tu, quę deblaterasti jam vicinis omnibus, Me meæ filię daturum dotem? Gell. lib. 9 c. 15: Deblaterans versuum multis millibus.

Dēbrĭōr, aris, d. p. Idem est quod ebrior. Nunquid unus qui debriatur, & turpis videtur.

Dēbūccĭnārĕ, pro Buccinare usus est Tertullianus è velandis Virginibus.

Dĕcăchīnnārī, d. p. Est deridere, ut est apud Tertullianum. [שחק sichék. ἀποκαγχάζειν. Gall. Se moquer en riant. Ital. Beffare. Germ. Verlachen. Hispan Escarnecer reiendo. Pol. Smie chowisko stroic. Vng. Meg hahatazni, meg nevetni, gaczogni. Angl. To mok and scorne.]

Dĕcăchōrdum, n.f. [עשור hasch ór. δεκάχορδον.] Instrumentum musicum decem chordas habens.

Dēcăcūmĭno, as, pen. corr. Cacumen præcido, sive cacumine privo. [ἀκρωτηριάζω, βλαστολογέω. Gall. Tondre par le coupeau, descoupeler. Ital. Tagliare la cima. Ger. Abstümpfen / Den Dolder an den Bäumen abhawen Hispan. Cortar la cumbre. Polon. Wierzch ziracam, obczinam. Vng. Tetejét, el metezem. Ang. To take away the toppe of any thing.] Vnde βλαστολογίαν Theodorus decacuminationem vertit, &c. Colum. lib. 6: Potest etiam ulmus sic disponi, ut adhuc tenera decacuminetur: ne altitudinem decem & quinque pedum excedat. Plin. lib. 17: Similem & decacuminatio rationem habet cupressi, piceæ, cedri: hæ enim detracto cacumine, aut ignibus adusto intereunt. Decacuminatio quomodo fieri debeat, require ex Theophrast. 4. cap 17.

Dĕcădōrŭs, pen. prod. [δεκάδωρος. Vng. Tiz tenyérni hozzu.] Longus decem palmis.

Dĕcălcātum Calce litum. κονιαμένον.

Dĕcălŏgŭs, pen. corr. m. f. [δεκάλογος. Pol. Dziesięcioro przykazanie. Vngar. Tiz parancsolat.] Sacrum volumen quod decem Legis præcepta continet.

Dĕcălvo, as, ἀποψιλόω, φαλακρόω, Vide CALVO.

Decameron, id est, Decumanum, constans ex decem rebus, Describitur ab Aetio Serm 12. cap. 44. aliàs Decamyrum.

Dĕcānto, as, penult. prod. act. p. Laudo, celebro, divulgo.

[זמר zimmér.

[פזמון schibbeách. ἐγκωμιάζω. Gall. Chanter ça & là, chanter par vers, donner los. Ital Diuolgare, celebrare. Germ. Hoch lobe/rühmen/preysen Belg. loven. Hisp. Diuulgar por fama y gloria Polon. Slawic chwalic. Vngar. Ki enbklém, énekelme dicsérém. Ang To reporte or speake often, of to praise muche.] ¶ Interdum idem quod Iterum atq; iterum repeto, & ad fastidium usq; inculco, ταυτολογῶ Cicer ad Att. lib 5: Etenim hæc decantata erat fabula. Idem 3. de Orat. Græcus doctor, qui alicui pervulgara præcepta decantet. Idem 3. de Finib. Quæ quidem res efficit, ne necesse sit iisdem de rebus semper quasi dictata decantare, neque à commentariolis suis discedere.

Dĕcăphŏrōn, pen. corr. [δεκάφορον. Vngar. Tiz embernek valo ágy.] Lectica quæ fertur à decem hominibus: sicut Hexaphoron, quæ à sex.

Decaproti penult prod. δεκάπρωτοι, Qui decaprotiæ munere funguntur. Cicero Decemprimos vocat. Vlpian. l. & qui ff. de mun. & honorib. Decaprotes minores etiam annis XXV. fieri iampridem placuit.

Dĕcăpŭlo, as, pen. corr. act. p. Evacuo: [הריק harâh μεταγγίζω. Gall. Desemplir, & mettre d'vn vaisseau en autre. Ital. Votare, e vacuare German. Oln abschütten/Ausschütten Hisp. Vaziar. Polon. Ociesc-m, strichnie. Vngar Feltol m g igenesiten. Ang. To make emptie or powre out of one vessell into another.] à Capula deductum, quæ sunt vasa ansata, quibus oleum repleri solet. Plin. libr. 15. cap 6: Quare sæpius die decapulandum. Vnde & Capulator, de quo supra.

Dĕcarchŏs, m. f. δέκαρχος, à Græcis appellatur, qui decem præest militibus, quem Latini vocant Decurionem [Germ Ein Rottmeister vber zehen Polon. Dziesiatnik. Vngar. Ki me tiz em, meg werfsésm.]

Dĕcăs adi. f. t. [עשירי hasór. δεκάς. Gall. Dizaine. Ital Decima. Germ. Das zehen in ihm begreifft Hispan. Diez numero. Pol. Dziesięć rzeczy w jubie maiacy. Vngar Tiz számú. Ang. Any thing of the number of ten.] Aliquid decennarium numerum continens. Hinc Livii Decades decimus, operis sectiones, quarum singulæ decem continent libros: Quanquam non desunt qui Livium historiam suam in libros, non in decadas volunt distribuisse: quorum opinioni quo minus accedam, faciunt decimo cuique libro præfixæ præfationes, quæ reliquis nullæ præfiguntur.

Dĕcaulesco, scis, Caules vel frondes amitto. [ἀποκαυλοῦμαι. Germ Zu stengel schiessen. Polo. Zdrewniewam Vngar Agaimat, leuelemet el hullatom] Plin lib 19 cap. 7: Raphanus utiq; jucundior detractis foliis antequam decaulescat.

Dĕcēdo, is, n. t. Abeo, discedo. [הלך halách יצא azál. ἀποχωρέω. Gall Se departir, s'en aller Ital. Partire, andarsene German. Hinweichen/abweichen/hinweg gehn. Belg. Wechgaen Hispa. Partirse de lugar Pol Odchodzę, ustępuię. Vng. El megyek Ang. To depart, to go away] Cælius Ciceroni: Quod tibi decedenti pollicitus sum. Terent. Heaut. Decedet jam ira hæc: etsi meritò iratus est. Propriè verò à mandato custodiæ loco recedo: ut Consules de provincia dicuntur decedere, & Præsides de urbibus. Cicero Att. Non putet nos senatu antè oportere decedere, quàm nobis successum sit. ¶ Decedere de summâ, est de summâ aliquid detrahi, eamque imminui, Terent Adelph. Mea, quæ præter spem evenêre, utantur fine: de summâ nihil decedet. ¶ Item decedere, est Detrahi, sive minui. ἀφαιρεῖσθαι, ἐλαττοῦσθαι: & sic eleganter habet dativum. Lactant libro 1: Id autem solidum existimandum est, cui nihil decedere: id perfectum, cui nihil possit accedere. ¶ Interdum idem est quod simplex Cedo: hoc est, locum do. Cic. antequam iter in exilium: Ego inimicorum amentiæ salutis omnium causâ decedam. Et paulò pòst: Si violentiæ impetu opprimitur, decedam pro omnibus unus Tribunitio furori. ¶ Decedere viâ, est per errorem, sive honoris gratia degredi ἐξίστασθαι τῆς ὁδοῦ. Sueton. in Cæs. Et quum luminibus extinctis decessisset via diu errabunda, tandem ad lucem duce reperto, per angustissimos tramites pedibus evasit. Plautus in Trin. Decedam ego de viâ, de semitâ, de honore populi. Decedere de suo jure, est non summo jure agere, sed aliquid sui juris condonare comiter, τῶν δικαίων ἑαυτοῦ ὑφίεσθαι. Cicero 2. Offic. Est enim liberale, paululùm nonnunquam de suo jure decedere, & interdum fructuosum. ¶ Rursus decedere ponitur pro mori [ἀποθνήσκειν. Polon. Vmieram. Vngar. Meg halec.] & per se plenum est, ut subintelligatur, vitâ, tanquam de custodia & gubernatione corporis proficiscens: ut eo modo dicatur decessit, quo Defunctus est, Cicero ad Attic. libro 1: Pater nobis decessit ad VIII. Calend. Decem. ¶ Decessit eo morbo, pro mortuus est, apud Suetonium in Vitellio cap 3: Decessit paralysi altero die quàm correptus est. ¶ Decedere de statione vitæ, figuratè apud eundem in Catone: Vetat Pythagoras sine jussu Imperatoris de præsidio & statione vitæ decedere. Ex dictis exemplis colligi potest, quòd hoc verbum ablativum habet aliquando cum præpositione De, aliquando verò sine ea: ut Decedere viâ, vel de viâ: Decedere jure suo, vel de jure suo: Decedere officio, vel de officio, quod est contra officium aliquid facere. Sic decedere instituto suo, vel de instituto, aut more suo: id est, secus quàm quis solitus fit agere, mores mutare. ¶ Decedentibus rebus, pro excuntibus. Suet. in Cæsar. c. 24: Sed prosperè decedētibus rebus, & sæpius & plurimùm quum quisquam unquam dierum supplicationes impetravit. ¶ Dies decedens: id est, occasus. Virg. 4. Georg.

Dēcessŏr, m. t. verbale est à Decedo, significans eum qui jam magistratu defunctus decedit de provincia, & successori suo eam tradit. [διάδοχος. Gall. Celuy qui s'en va, & laisse sa place à vn autre. Ital. chi se ne va, & da luoco ad altri. German. Der seinem ampt abweichen oder abtretten. Hispan. El que da lugar al successor. Polon. Vstępuiący drugiemu v Vrzędu. Vngar. Az ki elhiven ussitbol ki mene. Ang. He that goeth away and leaueth place to an other] Vlpia. in leg. observare ff. de offi. Proconsul. Rectè autem & ordine faciet, si dictum decessori suo miserit, significetq; quo die fines sit ingressurus. Decessorem itaq; Latinè vocabimus, quem vulgò Prædecessorem vocant, cui scilicet in officio aut alia quavia re succedimus.

Dēcessio, onis, f. t. & Decessus, us, ui, m. q. Abitus, decessus. [ἀποχώρησις. Gall. Departement d'vn lieu. Ital. Il partirsi & dar luoco ad vn altro. Germa. Ein abweichung/vbergebung. Hispan Aquella partida le lugar. Polon Zdanie vrzędu. vstąpienie. Vngar. El menés. Ang. A departing or departure.] Cicero ad Quint. Frat. libro 1: Ego tibi spem maturæ decessionis afferebam. Idem Sulpitio libro 4: Is mecum sæpè de tua mansione aut decessione communicat. Cæs. bell. Gall. Vulgò credebatur abejus decessu ferere solitus. Celsus lib. 3. cap. 12: Sub decessu febris cibum sumat.

Dĕcem, Numerale, indeclinabile, à Græco δέκα. [עשרה hasaráh. Gall. Dix. Ital Dieci. Germ. Zehen Belg. Thien Hisp. Diez. Polon. Dziesięć. Vngar. Tiz. Angl Ten.] Terentius Heaut. Decem dierum vix mihi est familia. ¶ Hinc fiunt composita, Vndecim, Duodecim, & derivativa, Decies, Decimus, Decuplus, Denus, & Decenus: de quibus suis locis.

Dĕcembĕr, m. t. Nomen mensis, quòd decimum locum teneret, antequam additi essent Ianuarius & Februarius. [טבת tébeth, Μαιμακτηριών. Gall. Decembre Ital. Decembre mese Germ. Der Wolffmonat oder Christmonat. Belg. Winter oft Hoermaent. Hispan. El mes de deziembre. Polon. Grudzień, Vng. Karácson hava. Angl. Te moneth december.] Legitur & December, adjectivum. Horat 2. Serm.-age libertate Decembri Vtere. Hoc est, eâ libertate, quæ servis mense Decembri (tunc enim Saturnalia celebrabantur) solet concedi.

Dĕcemdĭum, δεχήμερον, Spatium decem dierum: nam decennium, decem annorum dicitur.

Dĕcemjŭgis, Currus, quem decem equi juncti trahunt. [δεκάζυγος. Ang A teame of ten horses.] Suetonius in Nerone: Aurigavit quoq; plurifariam: Olympiis verò etiam decemjugi, sub. audi, curru.

Dĕcempĕdă, penult. corr. f. p. [δεκάπους. Gall. Perche à arpenter & mesurer de dix piedz de long. Ital. Pertica de legnamolo & di mesuratore di terra. Germ. Ein Ruten oder Stangen zehen schuh lang/ mit welcher man das Erdtrich außmißt Belg Een roede/ertsscheodere toebe Hispan. Medida de diez pies. Pol. Pręt nadziesięcstop dlugi, którim rola wim ierzaia. Vngar. Tiz labni mirô rud. Angl A perche or polle of ten foote long to measure land.] Pertica quâ mensuratur terra à numero pedū ducta: sicut Quincupeda à quinq; pedibus. Cic. 17. Philip. Vrbem jam peritus metator & callidus, decempedâ suâ Saxa diviserat. Saxa hoc loco est proprium nomen amici Antonii.

Dĕcempĕdātŏr, m. t. Metator. [ὁ τῷ δεκάποδι μετρῶν, ὁ γεωμέτρης. Gal. Vn arpenteur & mesureur de terre. Ital. Misurator di terra. Ger. Der mit der zehen schůhigen Ruten das Erdtrich mißt. Belg. Landtmeter Hispan E que mede con aquella medida. Polon. Ktory mierza ziemię, Vng. Tiz labni rúddal mero. Angl. A measurer of landes] Qui decempedâ metitur. Cicer 13. Philipp. Cavebat etiam L. Antonius, qui fuerat æquissimus agri privati & publici decempedator.

Dĕcemprĭmĭ, δεκάπρωτοι, in municipiis, itemque provinciarum oppidis erant ex decurionibus decem præcipui & summi. Cicer. Verr. 4: Evocat ad se Centuripinum magistratum & decemprimos. Idem pro Rosc. Amer. Itaque decurionum decretum fit, ut decemprimi proficiscantur ad L. Syllam, doceantque eum, qui vir Sext. Roscius fuerit. Postremis autem temporibus sub Impp. decemprimi ex decurionum ordine decemviri erant constituti, qui tributorum exactioni præerant. ¶ Hinc Decemprimatus decemprimorum munus. Hermogenianus de muneribus & honoribus. Patrimonii sunt munera rei vehicularis, item navicularis, decemprimatus, Horom.

Dĕcemscalmŭs, m. f. Actuariolum quod decem scalmis agebatur. [ὁ τῶν δέκα σκαλμῶν. Pol Lodź odziesiaci poiazdach Vngar. Tiz dal gúsos.] Scalmus autem lignum illud est, in quo remus aptabatur ad faciliùs remigandum. Cicero ad Attic, libro 16: Hæc ego conscendens è Pompejano, tribui actuariolis decemscalmi.

Dĕcemvĭrī, m f. Summus magistratus Romæ fuit, in Consulum locum suffectus, legis XII. tab. scribendæ causa. [δεκάνδρες. Gall. Dix hommes esleus pour le gouuernement de Rome. Ital. Dieci huomini eletti al gouerno di Roma. German. Die zehen oberssten in dem Regiment zu Rom. Hispa Diez varones para regir antiguamente Roma Pol. Dziesięc rzecżymskiej. Vngar. Tiz tisztbeli emberek, az kik Romas igazgatták. Angl. Ten men chosen for magistrats to couerne Rome.] Cic. 1. de Orat Dicant vel Græci, si volunt, vel nostri Decemviri, qui duodecim tabulas præscripserunt, quos necesse est fuisse prudentes Liv. 3. ab Vrbe: Anno trecentesimo altero

altero quàm condita Roma erat, iterum mutatur forma civitatis ab Consulibus ad Decemviros, quemadmodum à Regibus antè ad Consules venerat. Translatio imperii minùs insignis, quia non diuturna mutatio fuit: læta enim principia magistratus ejus nimis luxuriavêre, eò citiùs lapsa res est: repetitumque, duobus uti mandarentur Consulum nomen imperiumque. Bud. in Annot. ¶ Decemviri item fuerunt litib. judicandis constituti, apud quos de libertate etiam & civitate suberat judicium. Cic. pro Cecin. Hos Dion scribit lib. 54. Centumvirorum judiciis præfuisse.

Dĕcĕmvĭrālĭs, le, om. t. ὁ δεκαδαρχικὸς, ὁ τῶν δέκα: ut Decemvirales leges, quæ sunt leges duodecim tabularum, quibus perferendis Decemviri consulari potestate creati sunt. Livius lib. 3: Priusquam urbem egrederentur, leges Decemvirales, quibus tabulis duodecim est nomen, in æs incisas publicè proposuerunt. ¶ Decemvirale collegium. Cic. 6. Verr. Tum ex amplissimo collegio decemvirali sacerdotes Pop. Romani, &c.

Dĕcĕmvĭrātŭs, tus, m. q. Dignitas & officium Decemvirorum. [ἡ δεκαδαρχία, ἡ τῶν δέκα. Gall. *Le magistrat ou office de dix hommes egallement & ensemble gouvernans une ville.* Ital. *Magistrato de dieci homini.* German. Das Ampt oder die Wirdigkeit der Zehenen. Hisp. *Aquella dignidad ad diez varones.* Pol. *Vrząd dziesiąci mężów.* Vngar. *Tiz teszbeli emberek nek tiszti uralkodása.* Angl. *The dignitie of ten men chosen to gouerne a citie.*] Cicero pro lege Agrar. Vt ii Decemviratum habeant, quos plebs designaverit.

Dĕcēnnālĕ, Quod est decem annorum: [δεκαετής. Gall. *De dix ans.* Ital. *Di dieci anni.* Ger. Das von zehen jaren ist. Hispan. *Diez annal, cosa de diez annos.* Pol. *Dziesięcioletny.* Vng. *Tiz esztendes.* Angl. *Of ten yares.*] ut, bellum decennale.

Dĕcēnnĭs, Decem annorum. [δεκαετής. Gall. *Qui a dix ans, ou aagé de dix ans.* Ital. *D'anni dieci.* Germ. Zehenjährig. Hispan. *Cosa de diez annos.* Vng. *Tiz esztendős.* Ang. *Ten yares of age.*] a quo Decennium. Decennis fœmina, Plin. lib. 8. cap. 5. & 44.

Dĕcĭēs, adverb. [עשרת מנים hasorèth monim. δεκάκις. Gall. *Dix fois.* Ital. *Dieci.* Germ. Zehenmal. Hisp. *Diez vezes.* Pol. *Dziesięć razow.* Vng. *Tizzer.* Ang. *Ten tymes.*] Plaut. Stich. Quin & ipsa decies in die mutat locum.

Dĕcĭmŭs, Vltimus ex denario, vel unus ex decem. [עשירי hasiri. δέκατος. Gall. *Dixiesme.* Ital. *Decimo.* Germ. Der Zehend. Hispan. *Decimo in orden de numero.* Pol. *Dziesiąty.* Vng. *Tizzedik.* Ang. *The tenth in order.*] Plaut. in Amph. Alter decimo pòst mense nascetur puer.

Dĕcĭmŭm, adverb. [δέκατον. Gall. *Pour la dixieme fois.* Ital. *La decima fiata.* German. Zum zehenden mal. Hisp. *La decima vez.* Pol. *Dziesiąty raz.* Vng. *Tizzedikzer.* Ang. *The tenth tyme.*] Liv. 6. ab Vrbe: Nos reficietis decimùm Tribunos.

Dĕcĭmānŭs, sive quod usitatius est, Decumanus, idem ferè est quod decimus. [עשירי hasiri. δέκατος. Gall. *Dixiesme.* Ital. *Decimo.* Germ. Der Zehend. Hisp. *Decimo.* Pol. *Dziesiąty.* Vng. *Tizzedik.* Ang. *The tenth in order.*] Quia tamen usu venire solet in rerum natura, ut decima quæq; sint maxima: factum est, ut Decumanus accipiatur pro Magno. Vnde decumana porta castrorum, quæ in his maxima est, eratque in postica castrorum parte: ut ex Cæsare lib. 3. bell. Gall. intelligitur. ¶ Decumana ova, quæ cæteris majora sunt: & Decumani fluctus dicuntur, qui reliquos magnitudine superant. Nam & ovum decimum majus nascitur, & fluctus decimus fieri maximus dicitur: ut scribit Festus Pompon. Ovid. 11. Metamorph. Vastius insurgens decimæ ruit impetus undæ. ¶ Decumanus acipenser, apud Cic. de Finib. ex Lucilio. ¶ Decumanus ager, ex quo decimæ recipiuntur. Cicer. 5. Verr. Præterea omnis ager Siciliæ civitatum decumanus est. ¶ Et decumanus limes, in limitatione agrorum, à magnitudine & longitudine dictus putatur, qui agrum ab Exortu æquinoctiali ad Occasum æquinoctialem secat. Nam alter ex transverso occurrens, cardo appellatur, à Septentrione in Meridiem ductus. Plinius libro 18: Linea hæc erit ab Exortu æquinoctiali, ad Occasum æquinoctialem: & limes, qui ita secabit agrum, Decumanus vocabitur. ¶ Decumani etiam (ut Asconius Pædian. docet) vocantur Publicanorum principes, à quibus decumæ, sive decimæ, exigebantur. Cicer. lib. 4. in Verr. Decumani, hoc est, principes, & quasi Senatores publicanorum, removendas de medio literas censuerunt. ¶ Decumanus fluctus. De quo Ovid. Qui venit hinc fluctus, fluctus supereminet omnes; Posterior nono est, undecimoque prior. Vide Ovid. 11. Metam. Sil. lib. 14. Valer. Argon. 2. Lucan. Pharsal.

Dĕcĭmæ, arum, f. p. sive Decumæ, significant decimam partem quarumcunq; rerum, quæ solvitur principibus. [מעשר mahasèr. δεκάτη, δεκατεύματα. Gall. *Decimes, ou dismes, la dixiesme partie.* Ital. *Decime.* German. Der zehende theil von allerley dingen. Belg. Thienden/het thiende deel. Hisp. *Diezmos que se pagan de los frutos.* Polon. *Dziesięcina.* Vngar. *Tizzed, dézma.* Ang. *To teathes, the ten parte.*] Plaut. Vt decimas solveret Herculi. ¶ Legitur & Decuma in singulari numero. Cic. 4. Verr. Affirmâte se plus decumâ non daturum. Idem de Nat. deor. Neque Herculi quisquam decumam vovit unquam, si sapiens factus esset. Aliàs idem Plaut. decimam partem vocat in Sticho: Hæc venisse jam opus est, quantum potest, ut decimam partem Herculi polluceam.

Dĕcĭmo, as, are, act. p. Est decimam partem detrahere. [עשר hisèr. δεκατεύω, δεκατόω. Gall. *Dismer, partir en dix, ou de dix emprendre l'un.* Ital. *Decimare.* German. Den Zehenden anlegen/ oder auff ein ding schlagen/ den Zehenden eynnemmen. Belg. Verthienden. Hisp. *Diezmar, tomar del diezmo.* Polon. *Dziesięcinę wybieram.* Vngar. *Tizzedlök, dézmálok.* Ang. *To teathe, to take the tenth parte.*] Vnde decimari legiones dicuntur, quando decimus quisque supplicio afficitur ab Imperatore: quod Polybius vocat ἐκ δεκάδος ἄγειν ἐπὶ θάνατον. Liv. lib. 2: Cætera multitudo sorte decimus quisque ad supplicium lecti. Sic Vigesimare, & Centesimare dicitur.

Dĕcĭmŏdĭă, vel Dĕcĕmmŏdĭă, vasis genus erat, decem capiens modios: sicut Trimodia, quod tres capiebat modios. Colum. lib. 12. cap. 18: Perennè fabricandæ decimodiæ & trimodiæ, & fiscellæ texendæ & picandæ.

Dĕcĕrmĭnă, dicuntur, teste Festo, quæ purgandi causâ decerpuntur: cujusmodi sunt frondes sacræ, quibus in lustrationibus uti solent καθαρτικὰ φύλλα.

Dĕcērno, is, decrevi, decretum, a. t. Statuo, constituo, definio, consilium capio, judico, censeo, sancio. [יעץ jahàts גזר ghazàr חרץ charàts ψηφίζομαι. Gall. *Conclurer, determiner.* Ital. *Determinare.* Germ. Erkennen/beschliessen. Belg. Besluyten / voornemen / ghebieden. Hisp. *Determinar, y definir.* Pol. *Stanawiam, wirok czynię.* Vng. *Végezök, rendölök.* Ang. *To decerne, to iudge, to ordeine or decree.*] Cicer. lib. 1. Offic. Quare expetenda quidem magis est decernendi ratio, quàm decertandi fortitudo. Terent. in And. Quicquid peperisset, decreverunt tollere: id est, deliberaverunt. ¶ Ponitur aliquando pro contendere & dimicare. [κρίνεσθαι. Ang. *To contende and trie by bataill.*] Liv. lib. 1. ab Vrbe: Obviam egressi, ut potiùs acie decernerent, quàm inclusi de tectis dimicarent. Virg. lib. 11. Aen: Ipsum armis ipsumq; jubet decernere ferro.

Dĕcrētŭs, a, um, participium à Decerno, verbo passivo, idem quod Definitus, sive constitutus. [נגזר nighzàr נחרצה necheràtse. δογματισθείς. Gall. *Decreté & arresté, ordonné.* Ital. *Ordinato, determinato.* Germ. Erkennet / geordnet. Hisp. *Decretado, determinado, ordenado.* Polon. *Postanowiony, wradzony.* Vng. *Rendeltetett, végeztetett.* Ang. *Appoynted, decreed, determined.*] Cic. de Provinc. Consul. Provinciam desponsam, non decretam habere videtur. ¶ Decretum est mihi, pro Decrevi, statui. Plaut. Aulul. Mihi bibere decretum aquam est. Terent. Heaut. Sumat, consumat, perdat: decretum est pati.

Dēcrētum, ti, n. s. nomen substantivum, Statutum, sententia. [דת dath חק chok δόγμα, ψήφισμα. Gall. *Arrest, ordonnance de magistrat, opinion arrestee & conclue ou accordee entre savans.* Ital. *Constitutione, deliberatione.* Germ. Ein erkanntnuß / ein endtlicher beschluß und sententz: Ein ordnung und gebott. Belg. Een voornemen / een gebot. Hisp. *Statuto, ordenança, sentencia deliberada.* Polon. *Wyrok, uznanie.* Vng. *Végezés parantsolat adás, rendölés, decretom.* Ang. *A decree, the ordinance of a magistrat.*] Plin. in Epist. Decreta quibus damnati erant proferebantur. Cic. 4. Acad. Sapientiæ verò quid futurum est, quæ neque de se ipsa dubitare debet, neque de suis decretis; (quæ Philosophi vocant dogmata) quorum nullum sine scelere prodi poterit? Vnde Decreta Pontificum constitutiones dicuntur. ¶ Decreta Senatus, τὰ βουλεύματα, τὰ ψηφίσματα, à Consultis sic distinguuntur ab aliquibus: ut Decretum dicant particulam quandam esse Senatusconsulti, ut quum provincia alicui decernitur: tanquam Decreta sint specialia, Consulta generalia. Decretum apud Iureconsul. propriè est deliberatio Iudicis cum causæ cognitione, ad mixtum imperium pertinens. l. ne quicquam §. ubi de Offic. Proconsul. Item Decretum est id, quod placitū aliâs Latinè dicitur: Græcè δόγμα, καὶ ψήφισμα, καὶ ἀρεστὸν, dicitur. Autor Bud. Quomodo verò à lege differt hæc vox, infrà patebit in dictione, Lex. Decretum est propriè & specialiùs, quum judices autoritatem suam interponunt, & maximè in Iurisdictione voluntaria: ut in alienatione bonorum minoris, in transactione alimentorum, & in bonorum possessione. Alburius pro Alciato: Decretum sive edictum primum in contumacem solet expediri, ut in tedio ductus, sui copiam judicio tandem faciat: jus ipsum contumacis non perimens. l. j. in fin. de acquir. poss. Decretum secundum, constituit eum bonorum possessorem, qui ex primo decreto detinebat, incolumi hactenus contumacis jure. Vide C. ex. de eo qui mit. in poss.

Dĕcrētōrĭŭs, a, um, Ponitur pro judiciario, in quo scilicet judicium ferri potest. [κρίσιμος. Gall. *Judiciel.* Ital. *Giudiciario.* Ger. Darinn man ein Vrtheil fellen mag. Hisp. *Cosa para juyzio.* Polon. *Rozsądkowy, naznaczony.* Vngar. *Végezésre valo, rendésre valo.* Ang. *Indiciall, whereby one may iudge any thing.*] ut Dies decretorius, κρίσιμος ἡμέρα, qui & Criticus & Crisimus. ¶ Decretorium sydus vel tempus dicitur id, ex quo de proventu aliquarum rerum futuro sumitur judicium. Plin. lib. 18: Res summa vitium agitur, decretorio uvis sydere illo, quod caniculam appellamus: unde & carbunculari dicuntur, ut quodam uredinis carbone exustæ. Idem: Aquila exoritur vesperi decretorio die, florentibus oleis. ¶ Aliquando dicitur quod est decretum, firmatum, exstansque ad aliquid arguendum, judicandúmve. Quint. At quidam litigationibus suis illum modò ambitiosum declamanti sudorem præstitisse contenti, cum turbâ laudantium destituunt subsellia, pugnamque illam decretoriam imperitis, ac sæpè pullatæ turbæ relinquunt. ¶ Arma decretoria, quibus seriò certandum est. Senec. epist. 118: Re-

move ista luxuriæ arma, decretoriis est opus. Idem alibi, decretorium diem appellat diem mortis. ¶ Stylus decretorius, pro severo, quasi semel de re definiens. Senec. 1. de Clement. Nisi plus est quod timet, quàm quod damnat, non accedet ad decretorium stylum.

Dēcērpo, is, act. t. decerpsi, decerptum, ex De & Carpo. Detraho, delibo excerpo, aufero [קטף *katáph* לקט *lakat* ἀποδρέπω, ἀποδρέπομαι. Gall. *Cueillir, arracher & tirer* Ital. *Carpire, tor via.* Germ. Abbrechen/ablesen Hisp. *Destrocar, ò quitar vna cosa de otra.* Polo. *Obrywam, zbieram.* Vng. *Leszaggatom, leszedem.* Ang. *To pull or pluk of, to gather*] ut, Decerpere uvas, Plin in epist. ¶ Decerpere fœtus arborum, Plin. lib. 4. cap 21. ¶ Decerpe e folia, Col. lib. 5. cap 10 Horat. 1. Serm. Satyr. 2: quare (ne pœniteat te) Desine matronas sectarier, vnde laboris Plus haurire mali est: quàm ex re decerpere fructus Cic. 5. Tuscul. Humanus autem animus decerptus ex mente divina, cum alio nullo, nisi cum ipso Deo, si hoc fas est dictu, comparari potest.

Dēcērto, as, frequentativum, Pugno, dimico. [נלחם *nilchám.* ריב *rab.* ἀπομάχομαι. Gall. *Debatre se combatre* Ital. *combattere, guerreggiare.* German Streitten/zancken. Belg *Keven* Hispan. *Mucho litigar ò batallar.* Pol. Walczę, swarzę się Vng *Viaskodom, vivok* Ang *To contend or strive together, to fight*] Cic pro Planco: Se te... at non jure, non legibus, non disceptando decertandum, Cæs. 2 bel civil Hoc animo decertabant, ut in illum aliud tempus ad conandum habituri viderentur. Idem 3 bell. civil. Ne cives cum civibus armis decertarent.

Dē.cērtātur, impers. Cic 1. Offi: Quum verò de imperio decertatur, bello gloria quæritur.

Dēcērtātus, a, um, participium. [ἀγωνισθείς, διαγωνισθείς Gall. *Debatu.* Ital *Combattuto.* Germ Gestritten/gezancket Hispan. *Combatido* Polon. *Zwalczony.* Vnga. *Viaskodva levontatott, el vegesztetött.* Ang. *Contended or striued*] Stat lib. 1. Theb Fraternas acies alternaq; regna profanis Decertata odiis, sontesq; evolvere Thebas. ¶ Labores decertati: id est, certando peracti. Claud. in Paneg.

Dēcertātio, Verbale, f. t. dimicatio, concertatio.] ריב *rib* ἀγωνισμός. Gall *Combat, debat* Ital *Combattimento, contesa* Germ Streitt/Kampff. Hisp. *Debate, contencion.* Pol. *Sfarzenie się.* Vngar *Viaskodás, viaskodás.* Ang *A striuing or contending*] Cicer. et Philipp. Quumq; horum rerum omnium côcertatio, Consulibus optimis & fortissimis commissa & commendata sit.

Dēcērtātōrius, a, um, ut: Pugna decertatoria. ἀγωνιστικός. Quintil, lib. 6. cap 4.

Dēcēt, n. s. Convenit, honestum est, aptum est, consentaneum est tempori, loco, ac personæ. [נאוה *ha chár* πρέπει Gall *Il est conuenable, il conuient, il est bien seant.* Ital *Conuenir si, esser bello.* Germ. Es gezimpt sich/es gebürt sich/es steht wol. Belg *Het betaempt.* Hisp. *Honestamente conuenir* Pol. *Godzi się, przystoi.* Vngar. *Illik* Ang *It beseemeth or becomith well.*] Et modò personale est, in tertiis tamen duntaxat personis declinatum. Ovid de Remed Lude, decent animos mollia regna tuos. ¶ Modò impersonale habetq; ferè accusativum. Cic. 3. de Finib. Decet patriam esse chariorem nobis, quàm nosmetipsos. Idem 4 Tusc. Oratorem irasci non decet, simulare non dedecet. ¶ Nonnunquam etiam dativum. Terent. Adelph Facite ita ut vobis decet. Plaut. Nobis decet esse bonis. Hinc contrarium Dedecet, quòd est, inconveniens, ineptum, turpe sive inhonestum est. ἀπρεπές, ἀπρεπῶς ἐστί. Ovid. lib 6. Metam. Admoviq; preces, quarũ me dedecet usus. ¶ Composita sunt, Cõdecet, Dedecet, pen. cor. A quibus condecens. Indecens, Condecentia, Condecoro, & Indecoro, & Dedecoro.

Dēcēns, particip. sive nomen ex participio. [נאוה *chas.hér* יפה *raúi.* πρέπων Gal *Conuenable* Ital *Conueniente* German. Gezimmend/Gebürend. Hisp. *Conueniente,* Pol. *Godzący się.* Vng. *Illendö.* Ang. *Tath be cometh well.*] Pulchrum conveniens & aptum. Color decens, Horat. 4. Carm. Ode 3 Facies decens, Ovid. 3. Trist. eleg. 7. Patra decentia Seneca Hippolyto.

Dēcēntissimus, superlat [Pol. *Naprzystoinieyszy.* Vng. *Igen illendö, alkolmatos.*] Senec. in Suasoria 2. Decentissimi generis stultam sententiam referam.

Dēcēntia, Convenientia quædam & pulchritudo [כשרון *chischrón.* εὐπρέπεια. Gall *Conuenance bienseance* Ital. *Conuenienza, ornamento, auenenza.* Ger Wolstand/zierligkeit Hisp. *Conueniencia y hermosura.* Polon. *Pieknosc, przystoinosc* Vngar. *Illendöség.* Angl. *Comelinesse, seemlinesse.*] Cicer. 2. de Nat. deor. In corporum etiam motione atque gestu multa cernunt subtiliùs, colorum & etiam figurarum tùm venustatem atque ordinem, & (ut ita dicam) decentiam oculi judicant, atque etiam alia majora.

Dēcēntēr, adverb. Pulchrè, aptè, convenienter, decorè [בנאוה *bináhavá,* πρεπόντως. Gall. *Proprement & conuenablement* Ital. *Propiamente conuenevolmente.* German. Zimlich/geschicklich/fein Hispan. *Conuenientemente, propriamente.* Pol *Przystoinie, sposobnie.* Vngar. *Illendö képpen* Ang. *Comelye, seemlye.*] Cic. pro Cæcin. Si quæ decentissimè descripta majoribus jura finium, possessionum, aquarum, itinerumq; sunt, hæc perturbari aliqua ratione, commutariq; possunt.

Dēcīdo, pen. prod. act t. Abscindo, amputo. [כרת *charáth* גזר *ghazar.* ἀποκόπτω Gall. *Couper, retrancher.* Ital. *Tagliare.* German. Abhauen. Belg. Afhouwen Hisp *Cortar.* Pol. *Odrebuie, odcinam.* Vngar. *El vagom, el metszem,* (tem) *Le szalitom.* Ang *To cut of or away.*] Plaut. in Merc Decide mihi collum, si falsum ad te loquar. ¶ Per translationem verò significat determinare, διαλύσαι. Horat. & post decisa negotia campo. Cicer. 7. in Verr. Quibus rebus omnibus actis atque decisis producuntur è carcere ¶ Ponitur etiam frequenter pro decisionem & pactionem facio, transigo, & litem perimo, translatione sumpta ab iis qui rem controversam scindunt, ut quisque partem æquam auferat, & à controversiis discedatur. [Ang *To discusse, or decise a mater*] Cic. 4. in Verr. Res ad istum defertur. & istius more deciditur. Idem: Quę cum reo transigit, pòst cum accusatore decidat. Hinc decidere damnum dicitur etiam apud Iureconsultos, pro decidere de damno. Vlpianus de furtis: Si quis ... damnum pro fure deciderit, dici oportet, solummodo actionẽ sibi competentem amisisse eum. Vide Lexicon Hotomani. ¶ Decidere pro exprimere, metaphora sumpta à sculptoribus. Quint. lib 9. cap. ult. Hoc enim loco prçter nomen cçtera propriis decisa sunt verbis.

Dēcīsio, onis, f. t. Determinatio, vel redemptio litium mutuo consensu. [פשרה *bh...* גזרה *ghezér,* διάλυσις, διάψηφις. Gall. *Decision, appointement, composition & accord* Ital *Compositione, accordo, appuntamento.* German. Ein Vertrag/eines Gerichtshandels ausspruch Hispa *Assiento de pleytos.* Pol *Zdanie, rozsedek.* Vnga. *Leszállitás, vég vetés.* Ang. *A discussing or composition of à mater in debate.*] Cic. pro Cæcin. Quid nostra decisio de æquitate, quid ratio interdicti de jure admoneant, ut judicetis. Idem pro Rosc. Dicat decisionem factam esse, quæ facta est, Paulus ad Leg. Falc. l. Si hæres, *inquit*, cum creditoribus deciderit, ne solùm solveret, & ob eam decisione factum sit, ut aliquid retineret. Pro lege quoque Imperatoris accipitur l. veteres. C. de Contrahen. & commit. st p. & de 8m. Instit. Cod. in prin. super verbo Decisiones, & §. unde quasi tum Instit, de nup. Verùm ea Imperatoris lex intelligitur, qua partim altercationes sunt diremptæ. Pragmatica verò sanctio, licet vulgò dicatur, quam princeps extra corpus Iuris Civilis promulgavit, veriùs tamen privilegium vocatur, non quòd privatis hominibus, sed corpori alicujus universitatis, vel ei, qui officio bene functus est, confertur, hoc est, quæ ob causam publicam, aut communem negotiorum functionem, speciale quoddam privilegium impertitur Vide Ferrarium in §. Sed & quod princip. Instit. de Iur nat gen. & civil. ¶ Decisionem videtur posuisse Cicero de Provinc. Consul. pro eo genere pactionis, ubi uterque ad se partem aliquam trahit, quod dicimus *butiner.* Imperatore illo nihil aliud actum est, nisi pactiones pecuniarum, cum tyrannis decisiones, direptiones, latrocinia, cædes. Nam singulis verbis illic ascendit.

Dēcĭdo, is, penult corr Deorsum cado. [נפל *naphál* נבל *nabál.* καταπίπτω Gall. *Decheoir, cheoir en bas, tomber.* Ital *Cadere in giu.* German. Hinab fallen. Belg Afvallen Hispan. *Caer hazia baxo.* Polon. *Spadam.* Vngar. *Le esem, le hullok* Ang *To fall, to fall downe or away.*] Cicero 2. Offic. Ficta omnia celeriter tanquam flosculi decidunt ¶ Decidere equo, vel ex equo. Cæs. 1. bell. Gall. & Plin. lib. 28. cap. 8. ¶ Sic per metaphoram decidere spe vel à spe: hoc est, spem amittere. Terent. in Heautont. Quanta spe decidit? Livius libro. 7. bell. Maced. Antiochus, postquam à spe societatis Prusiæ decidit, Ephesum ab Sardibus est profectus.

Dēcĭdŭus, a, um, Cadens, decidens: [נבל *nobél,* ἀποπίπτων. Gall. *Qui cheoit aisement, subiet à cheoir.* Ital. *Soggetto à cadere.* Germ. Abfellig Hispa. *Cosa caediza* Polon *Vpadly.* Vngar. *Le eső, hulló.* Ang. *Subiect to falling, hanging or falling downe.*] ut folia decidua Plin. lib 11 cap. 37 de cornibus animalium: Omnibus autem cava, & in mucronem demum concreta sunt: cervis tantùm solida, & omnibus annis decidua. ¶ Deciduum item dicitur, quod deciditur, secunda longa Ovid. 8. Metam. Contremuit, gemitumq; dedit decidua quercus.

Dēcĭdŭum, pro occasu. [Pol. *Zaiscie.* Vng. *Meg halás*] Senec. Epistol. 30. Bassus noster videbatur mihi prosequi se, & componere, & vivere tanquam superstes sibi, & fortiter ferre decidium sui.

Dēcĭēs, Decima, Decimare, Decimus, Decimodiæ, Vide Decem.

Dēcĭpĭo, pen corr. act t. Defraudo, impono, capio, circumvenio. [פתה *pitáh* השיא *hissi* חשק *halchák* רמה *rimmáh,* ἐξαπατάω. Gall *Deceuoir, tromper.* Ital *Ingannare.* Germ. Betriegen. Hispan. *Egannar* Polon. *Oszukuie, zdradzam.* Vngar *Meg csalom.* Ang. *To deceiue, to beguile*] Cic. 1. de Divin Nam illa amphibolia quæ Crœsum decepit, vel Chrysippum potuisset fallere. Ovid. Epist 11: Vltimus est aliqua decipere arte labor. Terent. in Andr Deceptus sum, at non defatigatus. Cic. 1. Offic Iam illis promissis non standum esse, quis nõ videt, quę coactus quis metu, aut deceptus dolo promiserit?

Dēcĕptŏr, oris, verbale, m. t. [מפתה *mephatéh* מרמה *meramméh.* ἀπατεών, ἀπατηλός. Gall. *Deceueur, trompeur.* Ital *Ingannatore.* Germ Ein betrieger/Bescheisser Hisp. *Engannador* Polon. *Oszust.* Vng. *Tsalo.* Ang *A deceiuer, that beguileth.*] Senec. Thyest. proditus occidit Deceptor dominæ Myrtidus, &c.

Dēcĭpŭla, Instrumentum aliquod decipiendis vel avibus, vel muribus idoneum. [מוקש *mokésch* παγίς. Gall. *Lacs ou instrument à prendre oiseaux ou autres bestes* Ital. *Laccio, trabucco da pendere uccelli, ò fiere.* Ger. Ein meußfallen/ein vogelschlag/oder bärl Belg Muisevalle/vogelslach/ ofte strippe. Hisp. *Orcezelo ò cepo para tomar fieras.*

Polon.

Polon. *Lapka.* Vng. *Eger fogo, tsalóstor.* Ang. *A pitfall, or snarres to tak birdes and other thinges.*] Pro quo & Decipulum, neutri generis dixit Apuleius libro octavo. ¶ Decipula murem cepit, ἤλωκεν ὁ μῦς τῇ παγίδι. De rectè meritoque deprehensis & malo dignis. Quod dicas, lupus in foveam incidit: aut, aper in casses.

Dēcīrcīno, as, pen. corr. contrarium suo simplici circino, quod significat, aliquid rotundum facio. [ἀποκυκλόω. Polon. *Okrąžam.* Vngar. *Meg czirkalmózom.* Manil, lib. 3: Quem terris natura soli decircinat orbem.

Dēcīrēmis, f. t. Navigii genus est, habens decem remorum ordines. [δεκήρης. Polon. *Lodź ó dziesiąci poiazdach.* Vngar. *Tiz rend euezős náua.*] Plin. libr. 7. cap. 56: Quinqueremem instituit Nesichton Salaminius, sex ordinum Xenagoras Syracusius: ab eâ ad deciremem Mnesigeton.

Dēclāmo, as, are, n. p. Valde clamo, exerceor, exercendi causa oro. [φωνασκέω, τοὺς λόγους μελετάω. Gall. *Declamer, s'exercer à parler.* Ital. *Essercitarsi dicendo.* German. Sich mit reden üben in einer erdichten sach. Hispan. *Exercitarse en la Retorica.* Polon. *Mowi cżinie, cżwiczesie wmyślionych oraciaach.* Vngar. *Kiáltok, orálok.* Ang. *To declame, to moote.*] Cicer. de Finib. Quo in loco ad fluctum aiunt declamare solitum Demosthenem. Ovid. 2. de Arte. Sed neque declament medio sermone diserti, Nec sua vesanus scripta poëta legat. ¶ Contra aliquem vehementissimè declamare. Cic. 6. in Verr. Ille autem insanus, qui pro isto contra me vehementissimè declamasset, postquam, &c. Idem Appio lib 3: Veruntamen est majestas (ut Sylla voluit) ne in quemvis impunè declamare liceret.

Dēclāmĭto, as, are, frequentativū [λογοποιέω, πολλάκις τοὺς λόγους γυμνάζομαι. Gall. *Declamer souvent.* Ital. *Orare souente in causa finta.* German. Sich viel vnd offt mit Redhalten üben. Hispan. *Muchas vezes orar causas fingidas.* Polon. *VVłaświcżnie oracie, cżinie.* Vngar. *Kiál.dogalok, oraldogalok, kiáltozok.* Ang. *To declame often or moote.*] Cicer. filius ad Tironem: Præterea declamare Græcè apud Cassium institui, Latinè autem apud Brutum exerceri volo. Cic. 1. Tusc. Vt enim antea declamitabam causas, quod nemo me diutiùs fecit: sic hæc mihi nunc similis est declamatio. Idem 5, Philipp. Ipse interea decem & septem dies, ut digestio potiùs quàm declamatio videretur, de me in Tyburtino Scipionis declamitavit, sitim quærens: hæc enim ei causa solet esse declamandi. Idem de claris Orat. Commentabar declamitans (sic enim nunc loquimur) sæpè cum M. Pisone, & Quint. Pompeio.

Dēclāmātŏr, toris, m. t. Qui domesticis scholasticisque meditationibus se exercet, ut postea seriis in causis sit paratior. [λογομελέτης, ῥήτωρ. Gall. *Declamateur, qui s'exerce declamer.* Ital. *Oratore in cause finte.* Germ. Der sich in erdichten sachen mit reden übt/ auff daß er fertig sey wann es ernst gilt. Hispan. *Orador en causas fingidas.* Polon. *Wmowie sie cżwicżacyna ossobnim miejscu.* Vngar *Orátzio vetzkedo, orálo.* Ang. *That exerciseth him self in declaming.*] Cic. in Orat. Non enim declamatorem aliquem de ludo, aut rabulam de foro, sed perfectissimum & doctissimum oratorem quærimus.

Dēclāmātĭo, onis, f. t. Est domestica exercitatio & umbratilis, & commentatio, quæ fit inter privatos parietes, quo in genere pueri apud magistros exercentur. [ἡ τῶν λόγων μελέτη. Gall. *Declamation.* Ital. *Oratione in causa finta.* German. Ein Red die man von wegen der übung haltet. Hispan. *Oracion en causa fingida.* Polon. *Mowa, oraba dla cżwicżenia sie.* Vngar. *Orálás, ordáczio vetzuálás lekezomodás.* Ang. *A declaming.*] Solebant enim causas acturi domi priùs præmeditari ea, quæ in foro essent dicturi. Pueris quoque in ludis ficta quædam themata solebant præscribi, quibus se præexercerent, & ad eloquentiam sibi viam sternerent. Cicer. pro Muræna: Non placet mihi declamatio potiùs, quàm persalutatio. Idem pro Planc. Vulgaris & pervulgata declamatio.

Dēclāmātōrĭus, a, um: [γυμναστικὸς ἐν τοῖς λόγοις, ῥητορικός, ὁ σοφιστικός. Gall. *Des appartenances de declamacion.* Ital. *Pertinente à finta oratione.* Germ. Das zu einer solchen erdichten Red gehört. Hisp. *Cosa para orar causas fingidas.* Polon *Do roztropnei mowi przinależący.* Vngar. *Orálasboz valo.* Ang. *Perteining to declaming.*] ut genus dicendi declamatorium: hoc est, ipsis declamationibus magis quàm seriis orationibus accommodatum: hoc est, non tàm nervosum, quàm ornatum, & ad ostentationem compositum. Cic. Quinto Frat. lib. 3: Et ipse puer magis illo declamatorio genere duci & delectari videtur.

Dēclāmātōrĭē, adverb. More declamantium. [μελετητικῶς. Vngar. *Orálomogyeal.*] Hieronymus: More eorum, qui declamatoriè solent loqui ad populum.

Dēclārārē, act. p. Est apertè monstrare: plus enim est, quàm significare: & tàm ad facta quàm ad dicta pertinet. [גלה *beér.* ἐμφανίζειν, δηλόω. Gall. *Declarer.* Ital. *Dechiarare, monstrare apertamente.* Germ. Erklären. Belg. Verclaren. Hispan *Declarar.* Polon. *Obiaśnić, wiłożić, declarowac.* Vngar. *Meg mutatni, meg magyarázni.* Ang. *To declare and shew, to tell.*] Cicer. Luccio: Itaque hoc sæpiùs dicendum, tibique non significandum solùm, sed etiam declarandum arbitror, nihil mihi esse potuisse tuis literis gratius. Idem: Declaravit id modò temeritas C. Cæsaris, qui omnia jura divina & humana pervertit. ¶ Declarare Consulem veteres dixerunt pro eo, quod est renuntiare. Nam consulem declarare dicebatur is, qui consulem creatum renuntiabat. Cic. pro Muræna: Vt ejusdem hominis voce & declaratus Consul esset & de sensus.

Dēclārātĭo, verbale, f. t. [ἐνδήλωσις. Gall. *Declaration.* Ital. *Dichiaratione.* Ger. Ein erklerung. Hispan. *Declaracion.* Pol. *Obiaśnienie.* Vng. *Meg mutatás, meg magyarazás.* Angl. *A declararing, a shewing.*] Cic. Planc. lib. 10: Rursus declaratio animi tui, quem haberes de Republicâ, quemque habiturus esses, mihi erat jucundissima.

Dēclīno, as, are, pen. prod. act. p. [נטה *natáh.* ἀποκλίνω, ἐκκλίνω, ὑπεξίσταμαι. Gall. *Se destourner, euiter.* Ital. *Declinare, schinare, abbassare.* Germ. Nidersich biegen/entweichen. Belg. Buygen. Hisp. *Rehuyr ò euitar alguna cosa doblegar.* Polon. *Nachillam, vstępuie, warnie sie.* Vngar. *Le haytom, de haylok.* Angl. *To eschew, to auoyde, to turne away.*] Significat deorsum aliquid flectere. Sed quoniam sæpiùs caput, aut etiam totum corpus declinando, periculum devitatur, consuetudo invaluit, ut pro vitare poneretur: & neque tantùm deorsum, sed quoquo versus se quis flecteret, idem significaret: quemadmodum in gladiatoribus videmus, qui ut petitiones adversariorum faciliùs declinare possint: modò se huc, modò illuc, vel toto corpore, vel parte aliquâ flectunt. ¶ Sed variè construitur. Ponitur enim vel absolutè. Cic. pro Sest. Magnâ rerum permutatione impendente, declinasse me paululùm, & spe reliquæ tranquillitatis præsentes fluctus, tempestatemque fugisse. Vel cum accusativo. Cicer. 1. Offic. Declinétque ea, quæ ei nocitura videantur. Vel cum ablativo & præpositione. Idem Tuscul. 4: Quomodoque bona naturâ appetimus, sic à malis naturâ declinemus. ¶ Est & alia hujus verbi significatio, quum scilicet ponitur pro deflectere, vel præterire, & hoc quoque aliquando cum accusativo. Cic. pro Planc. Brundusium veni, vel potiùs ad mœnia accessi: urbem unam mihi amicissimam declinavi. ¶ Aliquando cum præpositione à. Cic. Att. De Buthrotio negotio, utinam quidem Antonium conveniam, multùm profectò proficiam: sed non arbitratur eum à Capua declinaturum. Vel cum præpositione De. Idem de Finib. 5. Modò etiam paululùm ad dextram de viâ declinavi, ut ad Periclis sepulchrum accederem. (Et translatè. Idem de Amic. Vt etiam si qua fortuna acciderit, ut minus justæ amicorum voluntates adjuvandæ sint, in quibus eorum aut de capite agatur, aut famâ, declinandum est de viâ, modò ne summa turpitudo sequatur: id est, de summo jure decendum est, & aliquid amicitiæ condonandum, modo ne turpitudinem aliquam graviorem subeamus.) Plaut. in Aulul. Nam ego modò declinavi paululùm me extra viam. ¶ Interdum pro Deduco: hoc est, pro ab uno loco ad alium duco. Liv. 1. ab Vrbe: Ne ea culpa quam argno, omnium Albanorum ducem sequuti sunt, ut & vos, si quò ego indeagmen declinare voluissem, fecissetis. ¶ Interdum pro alieno, eximo. Terent. in Hecyr. Neque declinatam quicquam ab aliorum ingenio ullam reperias. Declinata ætas: id est, provecta & vergens. Quintil. lib. 12 cap. ultimo: M. Censorius Cato, Idem Orator, idem historiæ conditor (&c.) literas Græcas rudi seculo, ætate jam declinatâ didicit ut esset documento, posse percipi quæ senes etiam concupissent.

Dēclīnātĭo, verbale, f. t. Deflexio. [נטיה *mot.* ἔκκλισις. Gall. *Destournement, euitement, fuite, destour.* Ital. *Schiuamento, inchinatione.* German. Das undersich biegen oder die entweichung vnd vermeidung. Hispan *Declinacion.* Pol. *Vchilenie, vmarowanie.* Vngar. *Le haytás, meg haytás.* Ang. *An eschewing, auoyding, or turning away frome.*] Curtius lib. 7: Igitur Macedo lanceam omisit, quam Dioxippus cum exigua corporis declinatione vitasset, &c. ¶ Declinatio morbi vocatur omnis pars, quæ vigorem ipsum subsequitur usque ad secundæ accessionis principium, Galen. lib. 2. Criticum, cap. 3. ¶ Declinatio est etiam vox Grammatica, quam sic definit Varro lib. 3. de Analogiâ: Declinatio est, quum ex verbo in verbum, aut ex verbi discrimine, ut transeat mens, vocis commutatio fit, aliqua similitudo declinationis: quum item ex aliquâ figurâ in figuram transit.

Dēclīvis, ve, om. t. Deorsum inclinatus, atq; incurvus.] מורד *namóch.* κατωφερής, κατάντης. Gall. *Qui penche & va en abaissant.* Ital. *Inchinato.* German. Vndersich geheidet. Belg Nederwaerts gebelt. Hisp. *Prono, inclinado, ò cosa que delezna ò cae.* Polon. *Pochilly.* Vng. *Meg haylot, meredők.* Ang. *That bendeth and declineth downe as it waid fall.*] Cæs. 6. bell. Gal. Collis à summo æqualiter declivis. Hircius 1. bell. Civil. Ab oppido autem declivi fastigio vergebat in longitudinem passuum circiter quadringentorum. Plin. in Epist. Nam mulier natalibus clara, moribus proba, ætate declivis, vidua, mater olim, &c.

Dēclīvĭtās, atis, f. t. Ipsa inclinatio. [שפלה *schéphah,* τὸ κατωφερές, τὸ κατάντες. Gall. *Penchement, abaissement.* Ital. *Inclinatione, abbassamento.* Germ. Haldung Hispan. *Decendimiento cuesta ayuso.* Pol. *Pochilność.* Vngar. *Meg haylotság, meredőkség.* Ang. *A bending or leaning downewarde.*] Cæsar 8. bell. Gall. Exiguum loci ad declivitatis fastigium magnum habet momentum.

Dēcōllo, as, are, act. p. De collo depono: ut interpretatur Nonius citans illud Cæcilii: Tibi tradidi, in tuo collo est, decolles cave. Significat etiam caput alicui auferre, quod veteres Securi percutere dicebant. [נקף *nakáph.* ἀποκεφαλίζω, ἀποτραχηλίζω. Gall. *Oster de dessus le col, decoller, oster la teste.* Ital. *Tagliar il colo, leuar la testa.* German. Den halß entladen: item, Enthaupten. Belg. Den hals afhouwen. Hispan. *Degollar, descabecar.* Polon. *Gardło vdcinám.* Vngar. *Fejét veszem,* (item) *nyakambol ki*

verbo. Ang. *To beheade, to cutt of ones necke.*] Fenestella libro 2: Quemadmodum Cæsar à piratis captus sit, utque eos postea ceperit, & decollaverit. Suet. in Calig. Miles decollandi artifex, quibuscunque è custodiâ capita amputabat. ¶ Vsus est etiam hoc verbo Seneca. ¶ Per metaph pro destituere, & frustrari, sive decipere. Plaut. in Capr. Nunc ibo ad portum hinc: est illic mihi una spes cœnatica. Si ea decollabit, redibo huc ad senem ad cœnam asperam: id est, si fefellerit ea spes, vel potiùs perierit, quasi collum fregerit. ¶ Quin etiam quod Varro Decollare dixit, Colum. eandem rem tractans, deesse scripsit. Varronis verba hæc sunt, lib. 1. de Re rust cap. 2: Duo in primis spectasse videntur homines Italici in colendo, possentne fructus pro impensâ ac labore reddere: & utrum salubris locus esset, an non: quorum si alterum decollat, & nihilominus vult colere, mente est captus, atque ad agnatos & gentiles est deducendus. Columellæ autem hæc, lib. 1. cap. 3: Portius quidem Cato censebat in emendo, inspiciendoque agro præcipuè duo esse consideranda: salubritatem cœli, ubertatem loci: quorum si alterutrum deesset, ac nihilominus quis vellet incolere, mente esse captum, atque eum ad agnatos & gentiles deducendum.

Dĕcŏlŏr, penult. corr. om. t. adject. Malo colore præditus, pallidus, quòd colorem amisit. [κακόχρους ἄχροος. Gall. *Qui a mauvaise couleur, ou qui a perdu sa couleur.* Ital. *Senza colore, scolorito, di brutto colore* German. Entfarbt/ubel gefarbt Hispan. *Sin color, descolorado.* Polon. *Vsmolony nieobarwny* Vng. *Szinetlen* Ang. *Ill coloured, or that hath lost the colour.*] Tibullus: Quæ ferei à celeri decolor Indus aquâ. Plin libro 16 cap. 12: Frigidâ hyeme deterior, ac minus copiosa, & decolor. ¶ Decolor nonnunquam pro turpi & inhonesto accipitur. [Ang *Foule, filthy*] Ovid. in Epistol. Dejanira ad Herculem: Fama Pelasgiades subitò pervenit ad urbes Decolor, & factis inficienda tuis. Ætas decolor. Virgil 8 Aeneid. Aureaq; ut perhibent, illo sub rege fuerunt Secula: sic placidâ populos in pace regebat. Deterior donec paulatim ac decolor ætas, Et belli rabies, & amor successit habendi. Vbi Servius: Decolor ætas, vitiosa, in omni enim vitioso corpore inest pessimus color.

Dĕcŏlōro, as, pen. prod. act. p. Colore pristino privo, aut colorem vitio [τὸ χρῶμα ἀφανίζειν, ἀμαυρόω Gal. *Perdre sa couleur, prendre mauvaise couleur.* Ital. *Discolorare.* German. Entferben/die vorige farb nemmen oder geschenden. Belg. *De verwe verdoen.* Hispan. *Quitar el color.* Polon. *Barwe pierwszą tracę odeimuie.* Vngar *Szinetlenne teszem, meg szinetlenitem* Angl. *To staine, to spill the colour or take it away.*] Lib. 4 ad Herenn. Si tumore aut livore decoloratum est corpus mortui, significat eum veneno necatum. Colum. lib. 12. cap. 16. Deinde uvas pro magnitudine binas, vel ternas inter se colligatas, in ahenum fervens demitti, & exiguum pati, dum decolorentur. Seneca Nat. Quæst. 2: Decoloratur id cujus color vitiatur, non mutatur.

Dĕcŏlōrātio, verbale f. t. [ἀχροια, ἀχροια Gall. *Decoulourement, mauvaise couleur, comme palle.* Ital. *Scoloramento.* German. Entferbung Hispan *Descoloramiento* Polon *Odmiana barwy.* Vng *Szinetelenne tevés, meg szinetelenités.* Ang. *A stayning or lesing of the colour.*] Cic. de Divin. Sed & decoloratio quædam ex aliquâ contagione terrenâ maximè potest sanguini similis esse.

Dĕcŏquo, is, penult. corr. act. p. Paulatim diminuo & coquendo absumo. [ἀφέψω Gall. *Decuire faire cuire jusques à diminuer.* Ital. *Consumare, scemare cuocendo.* German Eynkochen/mit kochen schwinen oder abnemmen Belg. Bresten/verdouwen/verteren. Hisp. *Consumir cozinado* Pol. Wywarzam, warze Vngar. *Le fözöm, el fözöm.* Ang. *To seet or boyle very much, to seeth away.*] Plinius lib. 21. cap. 3: Neronis principis inventum est decoquere aquam. Ita Decoquere mustum, vel aliud ad tertias, & quartas, Colu mel. & Plinio sæpè. Vnde decocta aqua, & Decoctum. ἀφέψημα. ¶ Plin lib. 22 cap 22: pro convertere accipere videtur quum dicit: Si calligaris clavus, si ferri vel chalybis aliqua rubigo, aut panni mareor adfuerit nascenti, omnem illicò succum alienum, saporemque in venenum decoquit. ¶ Interdum ponitur pro consumo, & rem familiarem dilapido, malè rem gero: [כלה chaláh אכל achál. χρεωκοπέω Gall *Frauder ses crediteurs manger & despendre ce qu'on doit, faire banqueroute.* Ital. *Fallire, far banquerotta.* German. Hab und Gut verschwenden/den Schuldnern kein Glauben halten Hispan. *Quebrar el credito o banco.* Pol. *Viracam.* Vngar. *El sékozlom.* Angl. *To consume or wast*] quod sæpè evenit iis, qui gulæ omnia dedunt, aut qui scorta sectantur: translatione sumptâ ab iis rebus, quæ ad ignem diutiùs commoratæ ad nihilum redigi solent. Et ferè transitivè ponitur. Cicero 2 Philipp. Tenésne memoriâ prætextatum te decoxisse creditoribus fuiss? ¶ Spartianus scribit Adrianum Senatoribus, qui non vitio suo decoxerant patrimonium, pro modo Senatoriæ professionis explevisse. Colum. libro 12: Nam quanvis interdum emendatum sit perperam factum, vel imprudentiâ aut negligentiâ, res tamen ipsa jam domino decoxit: id est, detrimentum dedit. ¶ Tale quid in se habet Defrigo: ut, Hic defrixit: id est, bona consumpsit.

Dĕcoctus, a, um, Participium Cicer. 3. de Orat. Vt suavitatem habeat austeram & solidam, nec dulcem atque decoctam. ¶ Decocta, absolutè quoq; ponitur, sic tamen ut subaudiatur aqua. Iuvenal. Satyr 5: Si stomachus domini fervet vinoq; ciboq;, Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.

Dĕcoctor, oris, m. t. Qui patrimonium conficit, inficiator, fraudator. [אכל אוכל χρεωκόπος. Gall. *Qui a follement despendu tout son bien* Ital. *Fallito, che ha consumato y suo beni.* German. Ein verschwender/ein verthüiger Mensch. Hispan. *El que quiebra el banco o credito* Polon. *Vtratnik.* Vngar. *Tekozlo, nyuzo fosztó.* Angl. *That wasteth or spendeth foolishly his patrimonie and goodes.*] Cic. in Catil. Ex iis copiis, quæ à nobis quotidie comparantur, magnoperè contemno exercitum collectum ex senibus desperatis, ex agresti luxu, ex rusticis mendiculis, & decoctoribus, ex iis qui vadimonia deserere, quàm illum exercitum maluerint.

Dĕcoctior, compar Perfectior, suavior [Polon. *Lepiei wygotowany.* Vng *kelleteb tiztáb.*] Sumptâ translatione ab auro recocto, aut à vino. Persius Satyr 1: Aspice & hæc si fortè aliquid decoctius audis.

Dĕcoctum, decocti, n. f. substantivum, Ius in quo aliquid decoctum est. [ἀφέψημα. Gall *Decoction.* Ital *Decottione* German. Eingesocht/ein brüe/in welcher etwas gesotten ist. Hispan *La decocion* Polon *Odwarzenie.* Vngar *Fö lev.* Ang. *Broth wherin any thing is sodden.*] Plin lib 24 cap. 9: Ad dentium dolorem, auriumque decoctum eorum salutare. Vulgus Pharmacopolarum *Decoctionem* vocat.

Dĕcoctus, us, m. q. [ἀφέψησις Pol. *Odwarzenie.* Vng *Fö lev, fözés.*] Idē Plin. lib. 37. cap. 12: Et aliàs omnes gemmæ mellis decoctu mitescunt. Hoc est, cum melle decoctæ.

Dĕcoctura, æ, f p. ἀφέψησις. Pol. *Zwarzenie.* Vng. *Fö lev fözés*] Idē Plin 23 cap. 1: Decoctura eorum veteres dysentericos, & cœliacos juvat.

Dĕcor, oris, penult prod m t. (ut Valla libro 4. cap. 15. docet) Pulchritudo est quædam ex decentiâ rerum personarumque, in locis, temporibus, sive in agendo, sive in loquendo. [תפארת tiphelreth, κόσμος. Gall. *Beauté, grace, bonne contenance, bien seance.* Ital. *Bellezza beltà, ornamento.* German Einsterd/hübsche. Belg. Verchieringe. Hispan. *Bellezza y hermosura.* Pol. *Ozdoba, pieknosc.* Vngar *Ekesség, szépség.* Ang. *Grace in doing or speaking, beautie, comelinesse.*] Virgil libro 5: divini signa decoris, Ardentesque notate oculos. Cicer. 1. Acad. Spoliavit enim virtutem suo decore, imbecillamque reddidit in eâ solâ positum esse beatè vivere. ¶ Decor à Decus ità distinguit Corn. Front. de different. vocab. ut Decor dicatur formæ, Decus verò honoris: Inde fiunt composita, Indecor, & Dedecor, quæ idem significant, quod turpis, vel inhonestus. Virg. lib. 10: Nec tamen indecorem tua te regina reliquit. Stat. lib. 3 Theb. Legimus indecores. Salust. Dedecores multique terga ab hostibus cædebantur. ¶ Invenitur tamen hic & hæc Indecoris. Actius: Cujus si vita indecoris, mortem fugere haud convenit. Ex Nonio.

Dĕcorum, ri, penult. prod. n. f. substantivum. [כשר chaschér נאוה navéh, τὸ πρέπον. Cicer. τὸ πρέπον, τὸ πρέπον Gall *Honnesteté, bonne grace.* Ital *Gratia, avenenza, honestà.* German. Wolstand/das einem erbarlich und wol ansicht. Hispan *Honnestidad, gracia con hermosura.* Polon *Ozdoba, przystoiność.* Vngar. *Emberség tisztesség* Ang. *Honestie, comelinesse, good grace.*] quod non tàm ipsum honestum significat, quàm quod hominibus, & communi opinioni honestum videtur, & pulchrum & probabile. Cicer. 1 Offic. Quæ autem pars subjecta est ejus generi, eam sic definiunt, ut id decorum velint esse, quod ita naturæ consentaneum sit, ut in eo moderatio & temperantia appareat cum specie quâdam liberali. Ibidem: Hoc loco continetur id, quod dici Latinè Decorum potest: Græcè enim πρέπον dicitur.

Dĕcōrus, a, um, penultimâ prod. Pulcher, decens, honestus, conveniens, consonus. [כשר chaschér נאוה naaváh יפה yphéh. εὐπρεπής, πρέπων, ὡραῖος Gall. *Honneste, bien seant* Ital *Bello, adorno.* Germ. Zierlich/hübsch/adelich Belg. Schoon Hispan *Bello, hermoso y ornado.* Polon. *Cudny, ozdobny.* Vngar. *Tisztes, ékes, szép.* Angl. *Honest, seemelie, comelie, faire, beautifull*] Plin. lib. 12 cap. 5: Sepes munita vallo arboris decorâ specie subter intuenti. Col. lib. 6. cap. 1: Apenninus durissimos, omnemq; difficultatem tolerantes, nec ab aspectu decoros. Cic. 2. de Nat deor. Nos æris, argenti, auri venas penitùs abditas invenimus, & ad usum aptas, & ad ornatum decoras. Virgil. libro 1. Aeneid. namque ipsa decoram Cæsariem nato genitrix, *&c.* Horat. Epod. Ode 2: Vel quum decorum mitibus uvis caput Autumnus arvis extulit. ¶ Opponitur huic Indecorus, a, um, ἀπρεπής: & Indecorè, ἀπρεπῶς.

Dĕcorissimus, superl. [ἀξιοπρεπέστατος Polon. *Barzo ozdobny.* Vngar. *Tölött igen, szép, szépségös.*] Apuleius in Apologiâ: Eum quoque Zenonem longè decorissimum fuisse, ut Plato autumat.

Dĕcōrē, adverb Decenter, convenienter. [πρεπόντως, ἐμπρεπῶς, ἁρμοδίως. Gall *Avec grace & beauté, honnestement.* Ital. *Con gratia, gratiosamente.* Germ Zierlichen. Hisp *Honrosamente, hermosamente.* Polon *Ozdobnie.* Vngar. *Ekessen szépen, illendöképpen* Angl *Honestlye seemelye, comelye.*] Cicer 2. Offic. Sin aliquando necessitas nos ad ea detruserit, quæ nostri ingenii non erunt: omnis adhibenda erit cura, meditatio, diligentia, ut ea, si non decorè, at quàm minimè indecorè facere possimus.

Dĕcus, oris, penult. corr. Honor, laus ornamentum, dignitas, honestas. [הוד hodh תפארת tiphelreth. τιμή, ἀξίωμα. Gall *Honneur, honnesteté.* Ital. *Honore, laude, dignità* German. Ehr/preiß/zierd. Belg. Prys Hispan *Honestidad, honra, decencia, hermosura,* Polon. *Slawa, poczciwosc* Vngar *Ekesség, tisztesség, dicsiret, méltóság.* Ang. *Honestie, worship, honour gotten for doing a thing*] Virg. lib. 5: O lux decorisque sui, sociumq; salutis. Vnde decora militiæ, lau-

tie, laudes, honores. honestamenta militi in bello comparata, quales sunt coronæ, armillæ, & hastæ puræ, quibus milites donabantur. ¶ Hujus contrarium Dedecus, [illegible], quod pro ignominiâ sive infami turpitudinis genere sumitur.

Dĕcŏro, as, pen. corr. act. p. Orno, honesto, cohonesto, celebro. [פאר peér. [illegible]. Gall. *Honorer, decorer, reparer, bailler grace, embellir.* Ital. *Honorare, ornare.* Germ. Zieren/ ehr embieten. Belg. Verchieren. Hisp. *Honrar, ornar, [illegible].* Polon. *Zdobie, poczciwość wyrządzam.* Vngar. *Meg ekesítem, [illegible] szépítem.* Ang. *To beautifie, to do honour to, to set forth or commende.*] Horatius: At bene nummatum decorat Suadela, Venusque. Cicer. 1. Tusc. ex Ennii epitaphio: Ne no me lachrymis decoret, nec funera fletu Faxit. cur? volito docta per ora virûm. Cic. de Clar. Orat. Hæc omnia vitæ decorabat gravitas & integritas. Vide plura in dictione Decus. A Decoro fit Condecoro, pro honesto. Dedecoro, [illegible], pro vitupero, sive turpifico. Ter. in Hecyr. An quicquam pro istis factis dignum te dici potest, quæ me, & te, & totam familiam dedecoras? Ex his omnibus patet, quod plus est Decus, quàm Decor: & Dedecus, quàm Indecorum, & Decoro, penult. corr. quàm Decoro, pen. prod. quoniam Decoro, pen. corr. significat honorifico: Decoro, pen. prod. pulchrum visu aut auditu reddo. unde Decorum & Indecorum minus est, quàm Decus & Dedecus.

Dēcŏrtĭco, as, pen. corr. act. p. Corticem detraho. [קלף piftél. [illegible]. Gall. *Escorcer, oster l'escorce.* Ital. *Scorticare, scorzare.* Germ. Schelen/ die rinden abziehen. Belg. Schellen. Hispa. *Descortezar ò quitar la corteza.* Pol. *Skore odzieram, obluppie.* Vngar. *Meg hámozom, hámtom.* Angl. *To pill, to take of the barke of a tree.*] Plin. l. 6. c. 39: Cædi intempestivum quæ decorticentur. Scribonius Largus Excastrare vocat.

Dēcŏrtĭcātus, Participium, Plin. l. 16. ca. 41: Tradunt & abietem circa germinationes decorticatam quâ diximus lunâ aquis non corrumpi.

Dēcŏrtĭcātĭo, verbale. f. t. [קלפה perlaláh. [illegible]. Gall. *Escorcement.* Ital. *Scorticamento.* Germ. Schelung. Hispan. *Descortizamiento.* Polon. *Obluppienie.* Vngar. *Hámozás, hámtás.* Ang. *A pilling or pulling away of the bark.*] Plin. lib. 17. cap. 24: Quod si angusti decorticatio fuerit, nihil nocet supradictis.

Dĕcōrum. Decorus. Vide Decor.

Dĕcōtēs, Dictæ sunt togæ attritæ, quasi cotibus detritæ, atque consumptæ sint: habetque hæc vox penultimam productam. Festus. [Vng. *Meg avult ruha.*]

Dĕcrĕpĭti, m. t. Extremæ ætatis senes: à crepando dicti (ut quidam volunt) hoc est à clamando, & conquerendo. [ישיש jaschisch. [illegible]. Gall. *Vieillards, qui sont sur le bord de leur fosse.* Ital. *Che sono vecchi molto, che sono, coi pie nelle fosse.* German. Sehr alte leut/ die jetz auff der gruben gehn. Belg. Oret out. Hispan. *Muy viejos en la postrema edad.* Pol. *Staruszkowie, bardzo stary.* Vngar. *Dada, Igen vén, dada.* Ang. *That at veryold, at deathes doore.*] Aut à decrescendo, eò quòd incurvati, & contracti minores fieri videantur. Aut certe ab abjectivo creperus, quòd anceps & dubium significat: propterea quòd vita eorum id ætatis in dubio sit constituta. Plaut. in Asin. Atque unam amicam ducet decrepitus senex. Terent. in Eunuch. Cum meo decrepito hoc Eunucho. Cic. 1. Tusc. Ex his igitur, horâ octavâ, quæ mortua est, provectâ ætate mortua est. quæ verò occidente sole, decrepitâ.

Dĕcrēscĕre, n. t. Diminui. [דעך dahás גרע gharáh. [illegible]. Gal. *Decroistre, diminuer, appetisser.* Ital. *Sminuere, scemare.* German. Abnemmen/ schweynen. Belg. Afnemen. Hisp. *Decrescer.* Polon. *Vmniejszac, vbywac.* Vngar. *Megapadni, fogyni.* Angl. *To grow lesse, to decrease.*] Martialis: Decrevêre greges, quum cadit agna frequens. Cic. 2 de Divin. Ostreisq; & conchyliis omnibus contingere, ut cum lunâ pariter crescant, & decrescant. Celsus l. 3. cap. 6: Vbi febris decrevit, liberaliter oportet aquam tepidam potui dare. Plaut. Curc. Valetudo decrescit, accrescit labor.

Dĕcrētōrĭus. Decretum. Vide Decerno.

Dĕcŭbo, as, pen. corr. n. p. Iaceo, quasi deorsum cubo. [[illegible] [illegible]. Gall. *Estre couché.* Ital. *Giacere.* German. Nider ligen. Hisp. *Yazer.* Pol. *Lege.* Vngar. *Lefekszöm.* Ang. *To lie downe.*] Apuleius: Decubantem excitavi feram.

Dĕcŭlco, as, Calco. [דרך darách. [illegible]. Gal. *Mettre en bas, & fouler dessus, petiller dessus.* Ital. *Calcar.* Germa. Mit füssen nider tretten. Hispan. *Hollar ò acocear.* Polon. *Depce, tlocze.* Vng. *Letapodom, nyomom.* Ang. *To treade or trample vpon.*] Plin. lib. 17. c. 10. Alii in qualo pedibus in profluente deculcant.

Dĕcŭlto, as, act. p. ex De, & Occulto, abjecto altero c. significat valdè occulto. [[illegible]. Polon. *Kryie.* Vngar. *Iól el rejtöm.*] Festus.

Dĕcŭlpātus. Multum culpatus, vel culpandus. [[illegible]. Polon. *Zganiony.* Vngar. *Igen, meg fedditett (avagy) szidalmaztatott, vádoltatott.*] Gell. lib. 19. c. 10: Itáne, inquit magister, dehonestum tibi deculpatumq; hoc verbum videtur?

Decumana, & Decumanus. Vide Decimae, arum, & Decimanus.

Dĕcŭmbo, bis, n. t. Cubo, jaceo, recubo. [שכב schacháb. [illegible]. Gall. *Estre couché, estre par terre.* Ital. *Giacere.* Germ. Ligen/ niderligen/ zu Bett ligen. Belg. Te bedde leggen/ slapen. Hispa. *Yazer.* Polon. *Lege, vkladlem sye.* Vng. *Le-ekszöm, (avagy) fekszöm.* Ang. *To lye downe or belayed.*] Cic. 5. Verr. Quum Apronius in triclinio quod in foro straverat, decubuisset, Heron, Quintum jam diem decumbens lectulo, nimiâ festinatione dictavi. Col. libr. 7. c. 9: Si quem mater decumbens oppresserit, cubanti subtrahat. ¶ Significat etiam accumbo. Plaut. in Merc. Ad cœnam vocat: venio, decumbo. Terent. in Phorm. Prior bibas, prior decumbas. ¶ Aliquando morior. Cic. 2. Tuscul. Mittunt etiam vulneribus confecti ad dominos, qui quærant quid velint: si satisfactum iis sit, se velle decumbere. Idem in primâ Philipp. Quod gladiatores faciunt, ut honestè decumbant, id nos principes terrarum faciamus.

Dĕcŭpă, pæ, f. p. Quid sit, à viris etiam doctis dubitatur: legitur tamen apud Ciceronem in Pison. Pistor domi nullus, nulla cella, Panis & vinum à propolâ atque decupâ. Quo loco legendum putat Budæus De cupâ, duabus dictionibus: ut sit sensus, Pisonem non vivere frugaliter, & ut solent, quibus cura rei domesticæ sit cordi: sed vinum à propolis emere atq; id è cupâ: hoc est, non diffusum aut asservatum, sed quemadmodum è cupâ affertur: hoc est, penè musteum: non enim futuris annis providebat.

Dĕcŭplus, a, um, Quod rei alicujus quantitatem decies in se continet. [[illegible]. Gall. *Dix fois le double.* Ital. *A diece doppi.* Germ. Zehenfaltig. Hispan. *Cosa de diez vezes tanto.* Polon. *Dziesiecporaky.* Vngar. *Tizannı.* Ang. *Ten tymes double.*] Liv. 9. bell. Maced. Vtica quoq; decuplo tanti pluris, quàm quanti essent, æstimarentur.

Dĕcŭrēs, Antiqui pro decurionibus usurparunt. Festus.

Dĕcŭrio, onis, m. t. Quasi senator in municipio, aut coloniâ. Nam quod Romæ erant Senatores, id in municipiis & coloniis erant Decuriones. Dictus est, autore Vlpiano, quòd initio quum deducerentur Coloniæ, decima pars deductorum conscribi solita sit. [[illegible] jobéts. [illegible]. Gall. *Dizenier en guerre, ou vn des sieges de dizaines.* Ital. *Decurione.* G[illegible] Ein Rottmeister vber zehen. Hisp. *El que es cabeça ò capitan de* [illegible] [Po]lon *Dziesiatnik.* Vngar. *Tizedes.* Ang. *A sher-fe, or one of the [illegible] inequale ambitiise.*] Vnde Cic. in Orat. citat decreta Decurionum. Idem pro Sest. Recita quæso Sesti, quid decreverint Capuæ Decuriones. Plin. Iunior in Epist. Esse autem tibi centum millia numûm satis indicat, quòd apud nos Decurio es. Igitur ut te non Decurione solùm, verùm etiam Equite Romano perfruamur, offero tibi, ad implendas Equitis Romani facultates trecenta millia numûm. ¶ Decurio item dicitur, qui quidem militibus aut equitibus præest. Varro tradit in singulis turmis equitum decuriones esse ternos. Itaque quum turma in tres decurias dividatur, singularum decuriarum præfecti decuriones dicebantur. ¶ Suet. in Domit. Decurionem quoque cubiculariorum dicit, qui decem cubiculariis præest. ¶ Decurio quoque palatii dicitur ab Ammiano, qui præest palatio.

Dĕcŭrĭă, f. p. Manipulus decem militum, vel aliorum hominum: cui, qui præest, Decurio nominatur. [[illegible]. Gall. *Vne bande de dix hommes.* Ital. *Banda di dieci huomini.* Germ. Ein Rott zehen Kriegsleuten/ ein hauff zehen Menschen. Hispan. *La decuria, compañia de diez hombres.* Polon. *Kota dziesiacy mezow.* Vngar. *Tized allya.* Ang. *A band of ten souldiours.*] Colum. Classes etiam non majores, quàm denûm hominum faciundæ, quas Decurias appellaverunt antiqui. ¶ Decuria Senatoria. Cic. 4. Verr. Hunc hominem judicum numero habebimus? hic alteram decuriam Senatoriam judex obtinebit? ¶ Decuria judicum. Cic. 5. Philipp. Totum denique commessationis Antonianæ chorum in tertiam decuriam judicum scitote esse collectum. ¶ Decuria, pro cœtu & conventu coëpulonum. Plaut. Persa: Atque nisi gnatam tecum huc jam, quantum potest, Adducis, exigam ego herclè te ex hâc decuriâ.

Dĕcŭrĭārĕ, act. p. Est milites conscriptos in decurias distinguere. [[illegible]. Polo. *Na dziesiatki rozdzielic.* Vngar. *Tized allyára osztani.*] Vnde Decuriati milites: hoc est, in decurias distincti. [illegible] Cic. pro Domo suâ: Quum desperatis ducibus decuriatos ac descriptos haberet exercitus perditorum. Quanquam communè potiùs verbum videtur de omnibus iis, qui quamlibet ob causam ita congregantur, ut eorum ordo quidam ac descriptio sit: atque non solùm de decem, sed etiam de pluribus usurpatur. Cic. in Sext. nomine collegiorum delectus habebatur, quum vicatim homines conscriberentur & decuriarentur. Nam quod Cicer. hic per Decuriare, in ea post reditum per centuriare dixit: dè eâdem re verba faciens: Ego inquit, quum homines palàm conscribi centuriarique vidissem. Idem lib. 2. ad Qu. Fratr. Eodem die S. C. factum est, ut sodalitates decuriatique discederent: quibus locis Decuriare est in collegia conscribere & in ordines cogere.

Dĕcŭrĭātĭo, verbale, f. t. Distinctio & descriptio in curias. [[illegible]. Polon. *Na dziesiatki podzielenie.* Vng. *Tized allá valo irás.*] Cic. pro Plancio: Decuriatio tribulium, descriptio populi, suffragia largitione devincta, &c.

Dĕcŭrĭātus, us, ui, m. q. Ipsa decuriatio. [[illegible]. Vngar. *Tized allá valo irás.*] Liv. 2. bell. Pun. Et ubi ad decuriatum, & centuriatum convenissent, suâ voluntate ipsi inter sese decuriati equites, centuriati pedites conjurabant, sese fugæ atque formidinis ergo non abituros.

Dĕcŭrĭōnātus, id est, Decuriatus. [Polon. *Miedzi dziesiaci policzoni.* Vngar *Tized allá valo osztas, irás, rendelés.*] Macrob. Satur. li. 2. c. 3: Cùm rogaretur, ut decurionatum privigno ejus expediret.

Decurro, is, decurri, & interdum decucurri, decursum, n. t. Deorsum curro. [ירד *yarad*. κατατρέχω Gall. *Courir de haut en bas.* Ital *Correre in giu.* Germ. Hinab lauffen Belg Afloopen. Hisp. *Correr ayuso ò passar.* Polon. Zbiegam. Vngar *Alá futog* Ang *To runne downe*] Virg 2 Aeneid. Laocoon ardens summâ decurrit ab arce ¶ Apud Suet. in Nerone cap. 11. præteritum decucurrit: Nobilissimus eques Romanus, elephanto supersedens per catadromum decucurrit. ¶ Item decurrere, idem quod currendo accelerare, & festinare. Plin. Iun. Ad tacita suffragia, quasi ad remedium decurrerunt. Livius: Qui positus fortè in statione pontis, quum captum repentino impetu Ianiculum, atque inde citatos decurrere hostes vidisset. ¶ Interdum idem quod confugere. Cicer. pro Quintio: Ad hæc extrema & inimicissima iura tàm cupidè decurrebas. Plin. Epist 64: Ad tacita suffragia, quasi ad remedium aliquod decurrerunt. ¶ Decurrere etiam milites dicuntur, quum proposito certamine exercent sese. Livius: Mos erat lustrationis, sacro peracto, decurrere exercitum, & divisis bifariam acies concurrere ad simulachrum pugnæ. Virgil 11. Aeneid. de Pallantis funere: Ter circum accensos cincti fulgentibus armis Decurrêre rogos, ter mœstum funeris ignem Lustravêre in equis. ¶ Interdum Decurrere idem est, quod ad finem usque currere. Cic de Senect. Nec verò velim, quasi decurso vitæ spatio, à carcere ad calces revocari. Idem pro Quint. Propè actâ jam ætate decursâque.

Decurritur, impersonaliter, pro confugitur. [Ang. *They runne or flie for refuge*] Cæs 1. bel. civil. Decurritur ad illud extremum atque ultimum Senatusconsultum. Liv. 2. bell Maced. Decurrebatur tamen eò, ut ovans urbem iniret.

Decursus, us, m. q. Actus ipse decurrendi. [מרוצה *merutsah* ... *ahhik* ... Gall. *Course, course courement.* Ital. *Corsa giu l a* ... German Das hinab lauffen. Hispan *Corrida de arriba abaxo* Pol. Zbieżenie. Vngar *Alá futas* Ang *A running downe*] Liv 1. ... be: Itaque ne subitò ex collibus decursu Albanorum in... derentur ab oppido, terga vertunt. ¶ Decursus pro simul... præliorum. Gell. lib. 7: Vt in decursibus ludicris, aut simulachris præliorum fieri videmus. ¶ Decursus item ponitur pro fine cursus. Suet. in Ner. cap. 24: Sed excussus curru, ac rursus repositus, cùm perdurare non posset, destitit ante decursum, nec eo secius coronatus est.

Decursio, f. t Aliud verbale ejusdem significationis. [καταδρομή German Ein lauff/oder das lauffen Vng *Alá futás.*] Cic. 5. de Finib. Quem Tyberina decursio festo illo die tanto gaudio affecit, quanto L. Paulum quum regem Persen captum adduceret eodem flumine invectum. ¶ Ponitur aliquando pro excursione. Cicer. in Epist. Necesse est Antonius Apennino Alpibusque se teneat, & decursionibus per equites quos habet multos, vastet ea loca, quæ incurrerit.

Decursorium, n. f. Locus in quo decurritur. [Græci καταδρομος. Galli *Lices* vocant Germ Ein Turnier oder Stechplatz Vng. *Pallya futo hely.* Ang. *The place where the iustes be kept, the lists.*]

Decurtatus, participium à decurto, Mut latus, curtatus [... *ghadhuah* κολοβός, κολοβωθείς. Gall *Accourci, rongné par vn bout.* Ital. *Accorciato, troncato.* German Gestürzt. Hisp. *Mocho ò desmochado* Polon Skrocony. Vng *Megrövidítetet* Angl *Made short, abbridged.*] Cic in Orat. Mutila tenuit quædam & quasi decurtata. Plin. lib 25. cap. 5: Leguntur autem tenuissimæ radices, brevésque, ac veluti decurtatæ etiam hæ.

Decus Vide Decor.

Decussis, m t. ut ex ipsâ statim compositione apparet, decem asses valebat. [Gall *Dix asses, vne dixaine, vne croix Bourguignonne en forme d'vn X.* Ital. *Dieci assi, vna decina, divisione fatta in croce.* Germ Zehen pfappart. Hisp. *Diez asses moneda de cobre, cortado como en cruz.* Polon. *Groszdziesiec pieniedzy wsobie maiacy* Vngar *Tíz penszert az kánaotl.* Angl. *A piece of money of the valeur of ten shillinges*] Vitruvius pro numero denario, quem δέκα vocant Græci, non semel usurpavit. Ita enim scribit lib 1 cap 3: Platoni placuit denarium numerum ea re esse perfectum, quod ex singularibus rebus, quæ *monades* apud Græcos dicuntur, perficitur decussis, quæ simul ac undecim aut duodecim sunt factæ, quod superaverint nô possunt esse perfectæ, donec ad alterum decussim pervenerit. Reliqua vide in verbo Decusso.

Decusso, as, are, act. p. Est ad decussis figuram redigere. [χιάζω. Gall. *Croiser l'vn sur l'autre & disposer en forme d'vn X ou comme vne croix Bourguignonne* Ital. *Dividere in croce.* German Creutzweiss zerschneiden. Hispan *Ordenar en partes como en cruz.* Pol. Nakrzyż rzezie Vngar Kö... *To crosse one thing an another and make like this letter X.*] Hoc est, res aliquas eo ordine collocare, ut inter se literæ χ, aut Latinæ X, speciem præbeant. Ea enim figura apud Latinos vocatur Decussis: quia ut nos hodie, ita veteres quoque hâc figurâ numerum denarium significabant. Quòd si literam x, per medium seces, relinquetur v, quæ figura denarii dimidium: hoc est, quinarium numerum commonstrat. Vnde etiam Latini eam figuram quincuncem vocaverunt: & eas arbores, quæ ita erant collocatæ, ut hujus figuræ v, speciem referrent, dicebantur in quincuncem digestæ. Sed de hoc plura suo loco. Decussis verò, vt diximus, constabat ex duobus quincuncibus ita collocatis, aut X literæ imaginem exprimeret. Inde Decussare, est aliquid ad ejus figuræ imaginem redigere. Cicer. de Vniverf. Hanc igitur conjunctionem duplicem in longitudinem diffidit, mediæque accommodans mediam quasi decussavit. Columel. libro 4: Nam duas regulas ejus latitudinis, quo pastinator sulcum facturus est in speciem Græcæ literæ χ decussabimus.

Decussatim, significat per decusses. [χιαστῶς. Gall. *En forme d'vn X, en croix Bourguignonne.* Ital. *In forma di croce.* Germ. Creutzweiss/oder in sternen weiss. Hispan. *Partiendo en tajadas como en cruz.* Polon. Nakrzyż. Vngar. *Körösztön.* Angl. *In maner of this letter X.*] Col. libro ult. Rapam in alveo aut fercto componito: deinde sicut consueverunt Salgamarii Decussatim ferramento lunato incidito.

Decutio, is, pen. corr. ssi, ssum, ex de, & quatio, act. Quatiendo dejicio, demeto, decido. [נקף *nakaph.* ἀποσείω Gall. *Abattre faire choir, ruer ius* Ital. *Crollare, iettare à terra.* Ger. Abschlahen. Belg Afslaen Hispan. *Sacudir echar de arriba.* Pol *Obiiam, otrzessiie.* Vngar. *Le vervn, le verem.* Ang. *To shake downe, or strike of.*] Liv. libro 1: Rex velut deliberabundus in hortum ædium transit, sequente nuntio filii: ibi inambulans tacitus summa capita papaverum dicitur baculo decussisse. Col. lib. 11. cap. 2 Dum prorepentes oculi digito decuti possint. Liv. 5. bell. Pun Murumque et res quasdam Cumis non ictæ modò fulminibus, sed etiam decussæ.

Decussus, us, ui, m. q Decutiendi actus. [נקף *nokeph.* ἀπόσεισις Gall *Abatement, abatage.* Ital. *Abatimento.* Germ. Das abschlagen oder abschütten. Hisp *Aquel sacudimiento.* Pol. *Otrzesienie.* Vng. *Le vetés, le verés* Angl *A shaking or striking of.*] Plin. lib. 11. cap. 37: Al qui nunc scribunt decidere cum, rursusq, decrescere, facilem decussa.

Dedecet pen. corr Indecorum est, non decet. [ἀπρεπής ἐστι. Gall. *Il messied, il fied mal, il s'il mal conuenable.* Ital *Disconvenirsi, non sta bene* Germ Es gezimpt sich nicht/es st?t ubel. Hisp *Desconuiene, no està bien* Polon. Nieprzystoy, niegodzi sie. Vng. Nem illik. Ang *It is vnseemlie and vnbecomeing.*] Et modò personale est, Cicer. 1. Offic. Vt si quidem dedecet in illis, vitemus & ipsi. Ovid. 6. Metamorph. Admovitque preces, quarum me dedecet usus. Cicer. 1. Offic. Nam & ratione uti, atque oratione prudenter, & agere quod agas consideratè, omnique in re quid sit verum videre & tueri decet: contraque falli, errare, labi, decipi tàm dedecet, quàm delirare & mente captum esse.

Dedecus, penult. corr. Ignominia ex re turpiter gestâ, probrum, turpitudo [חרפה *cherpah* קלון *ka'lon* כלמה *chelimmah.* αἶσχος, ἀκοσμία. Gall. *Deshonneur, infamie.* Ital. *Infamia, dishonore* German. Ein schand oder unehr Hispan. *Vituperio, deshonora.* Polon. *Sromota, hanba.* Vngar. *Szégyőn, gyalázat* Angl *Dishonestie, dishonorship, shame, dishonour.*] Cicer. 2 Tusc. Dolorem existimo maximum malorum omnium, κ. Etiámne majus quàm dedecus? Idem Attic. lib. 16: Ergo id erit meum factum, quod Catoni probare non possum, flagitii scilicet plenum & dedecoris Idem pro Rosc. Amer Sumptus effusi cum probro & dedecore.

Dedecoris, Inhonestus. [נקלה *nikleh.* ἄτιμος, αἰσχρός. Gall *Deshonneste, laid, vilain messeant.* Ital *Laido, sconcio, dishonesto.* German. Entehreter/geschmächtet/verteumbdet. Hisp. *Cosa sin honra.* Polon. Zelżony. Vngar. *Gyalázatos tisztetlen.* Angl. *Dishonest, vncomelie and vnseemelie.*] Saluft. Dedecores multique terga ab hostibus cædebantur.

Dedecorus, a um, pen. cor Idem. [Ang. *Vnhonest that is to others dishonour.*] Tacit. libro 3: Sextus Pompeius M. Lepidum ut socordem, inopem, & majoribus suis dedecorum, eoque etiam sorte Asiæ depellendum incusavit.

Dedecoro, as, are . a. p. Dedecore afficio.] קלה *hiklah.* αἰσχύνω, καταισχύνω. Gall *Diffamer, deshonorer.* Ital *Diffamare, vituperare, dishonorare.* Germa Entehren/schenden/schmähen Hisp. *Deshonrrar.* Polon. *Lze, sramoce,* Vngar *Meggyalazom, meg rutitom.* Ang. *To dishonour, to disflaine ones honestie, to defile and defame.*] Plaut. Bacch. Qui dedecorat re, me, amicos, atque alios flagitiis suis. Terent. Hecyr. Et me, & te, & familiam dedecoras. Cic. 3. Offic. Dedecorantem & urbis autoritatem & magistri. Suet. in Nerone: Tanquam aliter illi non possint nisi morte succurrere dedecorato flagitiis omnibus.

Dedecorosè. [ἀτίμως, αἰσχρῶς, Turpiter. Polon. Zsromotam, z hańbą wsceiam. Vngar *Rútúl illetlenül, gyalazatossan.*], In Epitom. Sext. Aur Victoris: Dedecorosè vixi, turpiùs peream. Sunt verba Neronis suâ manu pereuntis.

Dedico, as, pen. corr. act. p. Consecro, religiosum facio, religione devincio. [חנך *chanach* קדש *kiddesh* ἐγκαινίζω, ἀφιερόω. Gall. *Dedier.* Ital. *Dedicare, consecrare.* Germ Weyhen/heiligen/zueignen. Hispan *Dar, applicar, ò consagrar à Dios.* Polon *Offiaruie, oddawam.* Vngar. *Szentelem, valakinek ajánlom, dedikálom.* Angl. *To dedicate, to giue for euer.*] Liv. 1. ab Vrbe. Multa alia sacrificia, locaque sacris faciendis quæ Argeos pontifices vocant, dedicavit. Cicer. 2. de Leg. Nam qui se ipse norit, primùm aliquid se habere sentiet divinum, ingenium in se suum sicut simulachrum aliquod dedicatum putabit. Ibidem: Mens, Fides, Virtus, Concordia consecratæ, & publicè dedicatæ sunt. ¶ Apud antiquos etiam legitur pro exponere. Cæcil libro 1. Annal. ut citat Nonius: Legati quò missi sunt, veniunt, dedicant mandata. ¶ Dedicare, & Dicare propriè est dicendo deferre, ac obsequi, dare alicui numini, ac in perpetuum constituere. C. de sacrosancta Eccles. aut ingress. in Pontificio jure pro consecrare, quemadmodum & à Plinio in Epist usurpatur. Tametsi ex M. Tullio pro Domo sua, ubi quid intersit inter consecrare & dedicare, colligi potest. Fiebat autem dedicatio templi, aut per Consulem, aut per Imperatorē, præeuntibus verba Pontificis Maximi, Ex Carance.

Dedi-

Dedicatio, f. t. Consecratio [חנוכה chanucháh, ἐγκαίνια, ἀφιέρωσις. Gall. *Dediement, dedication, dedicace.* Ital. *Dedicatione.* Ger. *Einweihung / weihung.* Hisp. *Consagracion.* Pol. *Poswiecenie, ofiarowanie.* Vngar *Szenteles, ajandek dedikalas.* Ang. *A dedication, a geuing for euer*] Cicer. pro Domo sua: Nisi quem forte illius castiſsimi ſacerdotis ſuperſtitioſa dedicatio deterret.

Dedignor, aris, d. p. Indignum reputo, contemno. [נבזה בעיני nibzeh beenai, ἀπαξιόω. Gall. *Desdaigner, auoir en desdaing.* Ital. *Sprezzare, sdegnare* Ger. *Unwirdig achten / verachten* Hisp. *Menospreciar, desdegnar.* Polon. *Gardze* Vng. *Meltatlannak itelni.* Ang. *To disdaine, to contemne, not to vouchsafe*] Plin. in Paneg. Vt appareat, non ſuperbia & faſtidio te amplifsimos honores repudiare, qui minores non dedigneris. Virgil. 4. Aen. Quos ego ſum toties jam dedignata maritos. Ovid. 4. de Ponto: Is me nec comitem, nec dedignatus amicum eſt.

Dedignatio, verbale, f. t. [ἀπαξίωσις. Gall. *Desdain.* Ital. *Sdegno.* Germ. *Verachtung / unwirdigung.* Hisp. *Menosprecio, desden.* Pol. *Vzgarda.* Vngar *Meltatlannak valo itiles, meg vetés.* Ang. *A disdaining, an hauing.*] Plin. in Paneg. Quam ſpecioſum eſt enim, quod diſciplinam caſtrorum lapſam, extinctamque refoviſti, depulſo prioris ſeculi malo, inertia & contumacia & dedignatione parendi.

Dedisco, is, dedidici, n. t. Quod didici obliviſcor. [ἀπομανθάνω, ἐκμανθάνω. Gall. *Desapprendre & oublier ce qu' on a appris* Ital. *Dimenticare quello che si ha imparato.* Germ. *Entlernen / das einer erlernet hat / allgemach wider vergessen.* Belg. *Verleeren* Hiſpan. *Desaprender, olvidar lo de prendido* Pol. *Pomatu sie oduczam.* Vng. *Vizza tanulok, el felejtem azmit tanultam.* Ang. *To forgett that one hath learned.*] Plautus Am. Haud æquum facit, qui quod didicit, id dediſcit. Cicer. 3 de Orat. Ob eamque cauſam juventus noſtra dediſceret penè diſcendo. Ovid. 2. de Rem. amoris: Intrat amor mentes uſu, dediſcitur uſu. Idem 3 Triſt. Verba mihi deſunt, dediſcique loqui. ¶ Dediſcere pro relinquere conſuetudinem. Cic. Varro lib. 9. 20: Dediſcendæ tibi ſunt ſportellæ & artolagani tui.

Dedo, is, dedi, ditum, a. t. Significat in perpetuum do, vel totum ſubdo, ſive in manus poteſtatémve, & arbitrium do. [נתן nathan [...] ἐκδίδωμι. Gall. *Rendre en merci, ſous la puiſſance d'autrui.* Ital. *Darſi a tutto.* Germ. *Sich ergeben / aufgeben.* Belg. *Ergeven.* Hiſp. *Dar e del todo* Polon *Poddawam sie.* Vng. *Meg adom, valaki hatalmaba adom.* Ang. *To bitake oneself into the power of another*] Vnde dedere ſe hoſtibus dicitur, qui ſe in hoſtium poteſtatem tradit. Et traditio ipſa deditio dicitur. Et qui ſic ſe dediunt, dedititi vocantur. Plautus Amph. Convenit, utri victi ſint eo prælio, urbem, agros, aras, focos, ſeque uti dederent. Liv. lib. 1: Sic ad ſupplicium Numitori Remus deditur. Cæſar. lib. 1: Helvetii omnium rerum inopia adducti, legatos de deditione ad eum miſerunt. ¶ Forma deditionis deſcribitur apud Livium in deditione Collatiæ. Ita enim Rex interrogavit, Eſtiſne vos legati, oratoreſque miſſi à populo Collatino, ut vos populumq; Collatinum dederetis? Sumus. Eſt'ne populus Collatinus in ſua poteſtate? Eſt. Deditiſne vos populumque Collatinum, urbem, agros, terminos, aquam, delubra, utenſilia, divina, humanaque omnia, in meam populique Romani ditionem? Dedimus. Et ego recipio. ¶ Aliquando dedere eſt ſimpliciter dare [Ang. *To giue him ſelf to a thing.*] Terent. Andr. Verberibus te cæſum in piſtrinum Dave dedam. ¶ Dedere ſe angoribus aut voluptatibus, Cic. 2. Offic. Dedere ſe libidinibus, Idem 1. Tuſcul. Dedere ſe languori & deſidiæ. Item 1. Offic. Dedere aures ſuas Poëtis, idem pro Archia.

Deditus, particip. Addictus: [נתון nathun, ἐκδοθείς, ἐγχειρισθείς. Gall. *Adonné, qui s'eſt rendu.* Ital. *Dedito, renduto ſi.* Ger. *Ergeben.* Hiſpan. *El que ſe rendio al vincedor.* Pol. *Ten ktory ſie poddal w moc drugiego.* Vngar *Az ki magat valamire adta, valamibe rogaſzkodot.* Ang. *Geuen to any thing; yeilded.*] ut, Deditus amori animus, Terent. in Hecyr. Deditus amatoriis levitatibus, Cicer. 1. de Fin. ¶ Deditus voluptatibus, aut Epicuro, Cicer. 1. de Fin. Deditus literis à pueritia, Cic. ad Lentulum lib. 1. ¶ Dedita opera, idem quod data opera Cic. pro Roſcio Amer. Quæ facitis, ejuſmodi ſunt, ut ea dedita opera à vobis contra voſmetipſos facere videamini Terent. in Eunuch. apud Antiphonem uterq; pater & mater, Quaſi de[d]ita opera domi erant.

Deditim, adverb. teſte Diomede Grammat. lib. 1.

Deditiius, a, um, Qui ſe in alterius imperium dedidit, deditus, [נתונים nathunim, ἐκδοθείς, ἐγχείριστος. Gal. *Qui s'eſt rendu à la mercé d'un autre.* Ital *Renduto ſi all' altrui mercè & diſcretione.* Germ *In eines andern gewalt ergeben.* Hiſp. *El quel ſe rendio al vencedor.* Pol. *Poddany, w moc inſzego bez.* Vngar. *Valaki hatalma ala adatot.* Ang. *That hath betaken him to an others power, & yeildeth.*] Curtius: Multitudo deditiorum incolis novarum urbium cum pecunia capta dono data eſt. Cæſar 2. de B. Gall. Quum ex deditiis Belgis, reliquiſque Gallis compluies Cæſarem ſequuti, una iter facerent. Cic. ad Brutum: Itaque id Senatuſconſultum plerique interpretantur etiam ad tuos ſive captivos, ſive deditiios pertinere.

Deditio, verb. f. t. Dedendi actus, traditio, ſubjectio, quum quis ſe in hoſtis poteſtatem tradit. [ἔκδοσις, ἐγχείρισις. Gall. *Quand on ſe rend, ou qu' on ſe met à la merci de quelqu'un* Ital *Il renderſi ad alcuno.* Germ. *Ergebung / auffgebung.* Hiſp. *La rendicion del vencido ò cercado.* Polon *Poddanie w moc nieprzyiacielskam.* Vngar. *Ellenſeg kezebe meg adas.* Ang. *A yeilding.*] Cic. pro leg. Manil. Spem deditionis non ademit, obſideſque imperavit.

Dedocere, act. f. Eſt ſecus atque quis doctus eſt docere, ab eo, quod quis edoctus eſt, deducere. [μεταδιδάσκω. Gall. *Deſenſeigner, faire apprehendre le contraire de ce qu' on a appris.* Ital. *Inſegnare il contrario di quanto alcuno ha imparato.* Germ. *Entlernen / anderſt lernen weder einer gelehrt iſt worden.* Belg. *Ontleeren* Hiſpa. *Deſenſenar o enſennado.* Polon. *Oduczam, inaczey vczic tego com vmial.* Vng. *Külömben tanitani, vizza tanitani.* Angl. *To teache the contrarie or to make to forgett that was taught.*] Quintil. lib. 3: Quanta in eiiciendis, quæ ſe ſemel inſederunt vitiis, difficultas conſequatur, quorum geminatum onus ſuccedentes premat, & quidem dedocendi onus gravius, ac prius, quàm docendi. Propter quod Timotheum clarum in arte tibiarum ferunt duplices ab his, quos alius inſtituiſſet, ſolitum exigere mercedes, quàm ſi rudes traderentur. Cic. 1 de Fin. Si à Polyæno familiari ſuo Geometriam diſcere maluiſſet, quàm illam etiam ipſum dedocere.

Dedoleo, es, pe corr. Non doleo, vel dolore me privo, vel dolere deſino. [ἀπαλγέω. Gall. *Laiſſer à le douloir, paſſer ſa douleur.* Ital *Non dolerſi* Germ *Verſchmerzen* Hiſpan *No doler ſe* Polon. *Odbolewam.* Vngar *Nem bankodom. [...] meg ſzunom.* Angl *To cea e frome ſorie and paine.*] Ovid. lib. 3. Faſt. Quid me, ſi deleris moriturum Liber arenis Servabas? potui dedoluiſſe ſemel.

Dedolo, as, pen. corr. act. p. Dolabra vel ejuſmodi ferramento quæ ſcabra atque impolita ſunt, lævigo. [פסל paſal. ἀποξέω. Gall. *Doler & vnir vne piece de bois auec vne doloire ou tel inſtrument, eſbaucher* Ital *Polire.* Germ *Überhobeln / abhobeln* Belg. *Wanſchauen.* Hiſpan *Dolar* Pol. *Hebluie, gladze.* Vngar *Meg gyalulom* Angl *To chip, them with any inſtrument, to ſquare*] Columell. lib. 5 Hæc eorum quæ ſimilis pedamenta poſt putationem retractanda ſunt, parteſque eorum putres dedolandæ. Compoſitum eſt à verbo dolo, unde media m habet brevem, Martial lib. [...] F[...] que fabrili dedolat oſſa manu. Nam ſyllaba prior in verbo dolo corripitur. Juvenal I nunc atque animam ventis committe, dolato Confiſus ligno. Errant itaque qui producendam eſſe præcipiunt.

Deduco, cis, deduxi, pen. prod. act. t. deduxi, deductum. Multiplex eſt ſenſus eſt ſive conſtructionem ſpectes ſive ſignificationem. Propriè enim ſignificat ex ſuperiori loco in inferiorem ducere. [הוליך הוביל holich, hobil, ἐκκλητικόν, κατάγω, ἀπάγω. Gall *Conduire & mener ve bas en bas, amener* Ital *Scortare, tirare, condurre al baſſo* Germ *Hinab führen hinab ziehen* Belg *Aftrecken, aftrecken* Hiſpa *Sacar o traer abaxo, traer guiando.* Pol *Dowodze.* Vng. *Ala vizzem, el vizem.* Ang *To bring downe, to bring honorably, to a place.*] Et in ea ſignificatione nonnunquam habet ablativum ſine ſua præpoſitione quam quæ in verbo includitur. Virgil. in Pharm. cutra Carmina vel cœlo poſſunt deducere lunam. ¶ Sæpiùs tamen cum præpoſitione, de, vel ex. Cæſar 3. bell. Civil. Deducere de roſtris conantem concionari. Cato de Re ruſt. cap. 157, de braſſicæ utilitatibus: De capite & de oculis omnia deducet, & ſanum faciet. ¶ Aliquando de loco ad locum, ſive de re ad rem ducere. Cic. Attic. lib. 7: Probata conditio eſt, ſed ita ut ille de his oppidis, quæ extra eam provinciam occupaviſſet, præſidia deduceret. Sic dicimus, Deducere ex præſidiis, & aliis locis cohortes, Cæſar [...] bell. Gallic. Deducere ex hortulis in Academiam, Cicer. 2. de Nat. deor. Hirtius de bell. Alexand. lib. 4. Deducere e regno, pro privare & auferre regnum poſuit. ¶ Deducere de fundo Cic. pro Cæcin. Placuit Cæcinnæ, de amicorum ſententia conſtituere, quod in rem præſentem veniretur, & de fundo Cæcinna moribus deduceretur ¶ Deducere de via. Cicer. de Fato: Nec quum hæc ita ſint, eſt cauſa cur Epicurus fatum extimeſcat, & ab atomis petat præſidium, eaſque de via deducat. Atque hæc quidem magis propriè dici videntur, quàm quæ ſequuntur, quæ tranſlata potius ſunt Cicer. Famil. 1: Quod das accipimus: quod inſtituit referre de religione, & ſæpe jam retulit, ab eo deduci non poteſt: id eſt, retrahi, abduci, removeri, revocari. Quintus Cic. de Pet. Conſul. Qui ſine cauſa non amant, eos aut beneficio, aut ſpe, aut ſignificando tua erga illos ſtudia futura delinies, dans operam ut de illa animi pravitate deducas. Lactant. lib. 4. Diximus nomen religionis è vinculo pietatis eſſe deductum, quòd hominem ſibi Deus religaverit. ¶ Deduci à dolore: Id eſt, dolore cogi aliter ſentire de re aliqua, & dolore à ſententia abduci. Cic 1. Tuſcul. E quibus homo ſanè levis Heracleotes Dionyſius, cùm à Zenone fortiſſimus eſſe didiciſſet, à dolore deductus eſt. Nam quum ex renibus laboraret, ipſo in ejulatu clamitabat, falſa eſſe illa quæ antea de dolore ſenſiſſet ipſe. ¶ Habet ipſum interdum accuſativum cum præpoſitione In. Cæſ. bell Civil. lib 3: Sæpe enim conficiendi negotii propè in noctem rem deduxerant. Plaut. Nunc ne quis erret veſtrûm, paucis in viam Deducam, ſiquidem operam promittis date. Livius: Petebant enim ne ſe temerè in cauſam deduceret. Ad eundem modum dicimus aliquem deducere in controverſiam, in judicium, in jus. Item Deducere in fraudem, in diſcrimen, in periculum ¶ Item cum præpoſitione ad. Cæſ. libro 8: Si qua hominum æquitate res ad otium deduci poſſet: id eſt, traduci. Cic pro Flacco: Sed ſunt in illo numero multi boni, docti, prudentes, qui ad hoc judicium deducti non ſunt: Id eſt, adducti. Idem Attic. libro 9: De gratia & de ope quid ſignificares, mecum ipſe quærebam;

rebam: spe tamen deducebar ad eam cogitationem, ut te pro suâ admirabili ac singulari sapientiâ de otio, de pace, de concordiâ civium agi velle arbitrarer. Lactant. lib. 2. Homines autem ipsos ad tantam cæcitatem esse deductos, ut vivo ac vero Deo mortuos præferant. ¶ Interdum etiam deducere idem est, quod subtrahere. Vnde deducere cibum, parciùs solito cibum suppeditare. Terent. in Eunuch. Haud similis virgo est virginum nostrarum, quas matres student demissis humeris esse, vincto pectore, ut graciles sient. Si qua est habitior paulò, pugilem esse ajunt, deducunt cibum: Tametsi bona est natura, reddunt curaturâ junceas. Vbi propriè (*inquit Donatus*) deducunt, pro subtrahunt, vel subducunt: quemadmodum hi faciunt, qui fame accurare solent, quò sint graciliores, formosioresque. ¶ Cic. libr. 1. Acad. Vt contra omnium sententias dies plerosque deduceret; id est, prolongaret: translatione sumptâ ab araneis fila deducentibus. ¶ Pomponius in Attel. Vocem deducas oportet, ut mulieris videantur verba. Vbi deducere significat quasi in tenuitatem ducere. ἰσχναίνειν. Vnde & pro subtiliter & nihil subsusticum proferre ponitur, κατισχναίνειν. Horatius: Quum lamentatur non apparere labores Nostros, & tenui deducta poëmata filo. Metaphora sumpta a lanâ, quæ purgata in fila trahitur. Ad hunc etiam modum dicimus Deducere rivos, quum ex majoribus fluminibus aquam per rivulos in prata derivamus. Virgil. 1. Georg. rivos deducere nulla Relligio vetuit: id est, divertere. ¶ Significat item deducere, de summâ aliquid demere. Cic. Offic. lib. 1: Hæc igitur & talia circumspicienda sunt in omni officio, & consuetudo exercitatioque capienda, ut boni ratiocinatores officiorum esse possimus: & addendo, deducendoq; videre, quæ reliqui summa fiat, ex quo quantum cuique debeatur intelligat. ¶ Deducere etiam is dicitur, qui alicui officii gratiâ vel honoris præstat comitatum. Liv. Frequentesq; eum domum deduxerunt. Cic. Fam. 10: Quumque magna multitudo optimorum virorum & civium me de domo deduceret, feci continuò omnes participes meæ voluptatis. ¶ Deducimus quoque sponsam marito, vel ad maritum, vel amicam ad amantem. Cic. 4. Verr. Hic est Docimus, ad quē iste deduxerat Tertiam, Isidori mimi filiam. Tibullus: Vt juveni primùm virgo est deducta marito.

Dēductĭo, onis, f. t. verbale à Deduco, est actus deducēdi. [הוֹבָלָה *schilluach*. παραγωγή, ἐξαγωγή. Gall. *Conduitte*. Ital. *Sottratione, condotta*. Germ. Beleitung/hinabführung Hisp. *Sacamiento de lugar, traimiento*. Polo. *Odwiedzenie*. Vngar. *Alá vivés, el kisérés* Ang. *A conveighing or conducting*.] Vnde aquarum deductiones dicimus, quum ex fonte aut flumine per rivos aqua deducitur Cic. pro leg. Agrar. Tum quæ erit in istos agros deductio? Idem de Div. lib. 1: Ex quo illa admirabilis à majoribus Albanæ aquæ facta deductio est. ¶ Non ineleganter etiam deductio significat detractionem minoris summæ à majori. Cic. in Verr. Certis nominibus deductiones fieri solebant.

Dēductŏr, oris, m. t. Qui honoris causâ aliquem deducit [מוֹלִיךְ *molich* מְשַׁלֵּחַ *meschallea* h. i. τῆς ὁδοῦ προηγούμενος, ὁ προπέμπων. Gall. *Conducteur, qui conduit* Ital. *Conduttore, chi conduce*. Germ. Ein beleiter/der auff dem weg etwan hin einen beleitet. Hispan. *Guiador*. Pol. *Przewodnik, przeprowadzac*. Vngar. *Alá viuö, el kesérö*. Angl. *One that conducteth or accompanieth another*.] Q. Cic. ad M. Frat. Hujus autem sei tres sunt partes: una salutatorum quum domum veniunt, altera deductorum, tertia assectatorum.

Dēductĭor, Gracilior. [Polon. *Cienszy*. Vng *Vékonb.*] Sueton. in Augusto: Nasum à summo eminentiorem, & ab imo deductiorem.

Dĕerrārĕ, n. p. est De viâ sive ratione declinare. [תָּעָה *tahâh* שָׁגָה *sāgāh*. ἀποπλανᾶσθαι, ἐκτρέπεσθαι. Gall. *Se fourvoyer, faillir, s'esgarer*. Ital. *Errare, vagare*. Germa. Verirren/irrgehen Belg. Afwaeren. Hispan. *Dexar ò perder el camino* Pol. *Obledzic, zabłakac sie*. Vngar. *El téuely edni*. Angl. *To erre and go astraye*.] Quintil. lib. 10. cap. 3. Frequenter etiam fortuita hoc cogitatio præstat, ut obvios non videamus, & itinere deerremus. Virgil. Eclog. 1: Vir gregis ipse caper deerraverat. Autor ad Herenn. lib. 1: Si transitionibus nullis utemur, & si nō deerrabimus ab eo quod cœpimus exponere.

Dēfæco, act. p. cum diphthongo, Significat à fæce purgo, quasi fæcem detraho. [זִקֵּק *zikkek* ἀπυλίζω, ἀπορρύπτω. Gall. *Oster la lie, faire rassoir & esclarcir*. Ital *Purgare, levar la fece*. Ger. Von der trüsen scheiden/leutern. Hisp. *Sacar las hezes*. Pol *Zdrosdzi chedzie*. Vngar *Megfzürni ö ellen*. Ang. *To scoure, to take away the lees and some*.] Plin. lib. 18. Per brumam vitem ne colito: vina tamen defæcari, etiam diffundi, Hyginus suadet. ¶ Hinc vinum defæcatum dicitur, quando est à fæce repurgatum: & similiter omnia pura, inturbata, & sine fordibus, defæcata dicuntur ἀπυλισμένα, ἀπορρυπωμένα. Plaut. in Aulular. Nunc defæcato demum animo egredior domo: id est, ab angore purgato. Propriè Colum. lib. ult. Et defæcatum vinum in amphoras bonæ adjicito.

Dēfalcārĕ, act. p. Significat tollere & amputare, quasi falce abscindere. [ἀποκόπτειν. Gall. *Defalquer, oster & rabatre*. Ital. *Diffalcare, tagliare*. Germ. Abschneiden/hinweg oder dannen thun. Hisp. *Alcar ò quitar, cortar ò podar*. Polon. *Odetiac*. Vngar. *Le kaszálnok*. Angl *To shreed or cutt away*.

Defamo, as, pen. prod. act. p. Famâ privo, sicut Diffamo. [חֵרֵף *cheréph* גִּדֵּף *ghiddéph* βλασφημεῖν. Gall. *Vitupperer, diffamer*. Ital. *Vituperare, infamare*. Ger. Verleumbden. Belg. Diffameren. Hispa. *Infamar*. Pol. *Pocipwaszczi vimowie, pesliwan*. Vngar. *Meggyalazni* Ang. *To defame, to distaine ones honestie*.] Gell. Vt vocabula corū quoq; defamata atque deformia cum rebus ipsis viderentur.

Dēfāmātŭs, Infamis, [Polon. *Zelzony*. Vng. *Gyalazatos, meggyalázatot*.] Gell. lib. 9. cap. 2: ut vocabula quoque eorum defamata, atque demortua cum ipsis viderentur.

Dēfătīgo, as, activum verbum est, significans lassum & labore defectum reddo, defatigationem & laborem affero. [יָגַע *higgîach* הֶלְאָה *heleáh* κοπόω, κοπιῶ. Gall. *Lasser, defatiguer, travailler*. Ital. *Affaticare, stancare*. German. Ermüden/müd machen. Hisp. *Cansar mucho à otra cosa*. Pol. *Vmeczamsie, mordowie*. Vngar. *El faraszom*. Angl *To wearie, to tyre*.] Cicer 3. de Orat. Profectò nunquam conquiescam, neque defatigabor, antequam illorum ancipites vias rationesque, & pro omnibus, & contra omnia disputandi percepero. Idem pro Marcel. Noli in conservandis bonis viris defatigari. Defatigare aliquem assiduo labore. Cæsar 7. bell. Gall. Cic. 3. de Legib. Ille verò etsi tuus totus est ordo, gratissimamque memoriam retinet consulatus tui, pace tuâ dixerim, non modò Censores, sed etiam judices omnes potest defatigare.

Dēfătīgātŭs, participium, Languens, lassus, labore confectus. [נִלְאָה *nileáh*. πεπονηκώς. Gal. *Lassé, travaillé*. Ital. *Stanco*. Ger. Ermüdet. Hisp. *Cansado*. Pol. *Vmmeczony*. Vng. *El faradot, 'árat*. Angl. Wearied, tyred.] Terent. in Andria: Deceptus sum, non defatigatus.

Dēfătīgātĭo, verbale, f. t. Lassitudo. [תְּלָאָה *teleáh*. κόπος, καματηρός. Gall *Lassement, lasseté*. Ital. *Stanchezza*. Germ. Ermüdung. Hisp. *Cansancio* Pol. *Vstanie, vmmeczenie, spracowanie*. Vngar. *El fáradás, meg lankadás*. Ang. Wearinesse.] Cic. de Senect. Corpora quidem exercitationum defatigatione ingravescunt: animi autem se exercendo levantur.

Dēfectĭo. Defectivus. Defector, Vide Deficio.

Dēfendo, dis, di, sum, act. t. Tueor, tego, protego, propugno. [הֵגֵן *ghen*. ἀπέχω, ἀμύνω, ἀπαλέξομαι. Gall. *Defendre* Ital. *Defendere*. Ger. Beschirmen/bewaren. Belg. Beschermen. Hisp. *Defender*. Polon. *Bronie, zastepuie*. Vngar. *Oltalmazom, meg mentem*. Angl. *To defend*.] Duobus autem modis ab aliquo defendi dicimur: à patrono nostro, vel defensore: ut quum dicimus Sextum Roscium fuisse defensum à Cicerone. Altero modo dicimur defendi ab adversario, hoc est, ab injuriâ vel contra injuriam adversarii. Vt, si nobis adversarentur judices, & Cicero tueatur, rectè dicemus, defendi nos à judicibus: non quòd illi nos defendant; sed quòd præsidio Ciceronis ab illorum injuriâ defendamur. Cic. lib. 1. Offic. Qui autem non defendit, nec obsistit si potest, injuriæ, tàm est in vitio, quàm qui &c. Differt tamen defendere à propugnare: quia defensio est, quocunque modo fiat: propugnatio autem, non nisi per contentionem. Dicimus autem, Defendo frigus tibi: &, defendo te à frigore. Virg. Eclog. 7: Solstitium pecori defendere, jam venit æstas. Et paulò antè: Dum teneras defendo à frigore myrtos. ¶ Accipitur etiam interdum defendo pro arceo, sive depello. Gellius: Quint. Claudius defendebat hostes à pinnis facilimè. ¶ Defendere item, pro Ratione affirmare & astruere. Cicero in Vatinium: Defendebatur, testibus collegis suis, non recitandi causâ legisse sed recognoscendi. Idem de Finibus: Gravissimeque & verissimè defenditur, nunquam utilitatem ab æquitate posse sejungi. Budæus.

Dēfensŏr, oris, m. t. Qui defendit, propugnator, patronus. [מָגֵן *gonén*. ὑπερασπιστής, συνήγορος. Gall *Defendeur, protecteur, defenseur* Ital *Defenditore*. Germ. Ein beschirmer. Hispan. *Defendedor*. Polo. *Obronca*. Vng. *Oltalmazó* Ang *A defendour*.] Cic. 3. Verr. Sed ego defensorem in mea persona, non accusatorem maximè laudari volo. ¶ Paterni juris defensor, & quasi patrimonii propugnator fui: apud eundem 1. de Orat. Et pro Rabirio: Custos defensorque juris & libertatis. ¶ Defensor (tametsi à Procuratore non usquequaque distet) dicitur, qui absque mandato eum sola satisdatione alterum in judicio defendit, atque tuetur: est in l minor. cum duabus proximè sequentibus. ff. de Procurat. Vnde defensores civitatum, appellant Imperatores minorem illum magistratum, qui parentis vicem plebi exhibere videtur, curareq; debet, ne innocens & subita rusticitas prægravetur C. & in Aut. de Defens. Civit.

Dēfensĭo, f. t. Propugnatio, patrocinium. [מָגֵן *maghen*. ἀπολογία, ἀπάλυνσις, συνηγορία. Gall. *Defense*. Ital *Difesa*. Germ. Beschirmung Hispan. *Defension*. Pol *Obrona*. Vngar. *Oltalmazás, oltalom*. Ang. *Defence*] Cicer. 4. Acad. Vt ea pars defensionis relinquatur. Et pro Cluent. Innocentiæ defensio sæpè multorum improbitate interclusa respirat. ¶ Defensio est instantis imminentisve offensionis propulsatio. Vbi hæc cessat, nō est quod propulsari queat: ab offensione enim omnis defensionis pendet ratio. Vide Salomon. in l. ut vim. de iust. & jur. Quo verò jure defensio nitatur, Bart. explicat in ea l. & quàm variè accipienda sit, refert in l. de pupillo. §. 1. & fin. 1. ff. de Oper. no. nunc. Defensio pro accusatione apud Iuriscons. in l. sed si. Reipub. de Vsur. Item pro exceptione usurpatur, l. 3. C. de jur. & facti ignor. l. siquidem. De except. Alb. Defensio illicita dicitur, quum offensio licita censetur. Bald. tex. singularis est, in l. si pignore. §. furem de fur.

Dēfenso, as, are, frequentativum. Gall. *Defendre souvent*. Ital. *Defensare*. German. Sich beschirmen eins beschirmens. Hispan. *Mucho defender*. Pol. *Vstawnie, bronie*. Vngar. *Oltalmazom* Ang. *To de-*

To defend often.] Plaut. in Bacch. Noster esto dum te poteris defensare injuriâ. Saluft. Arma capientes alios ab hostibus defensabat.

Dēfēnsĭto, tas, act. p. aliud frequentativum. [ἀποδιώκω. Gall. *defendre fort souvent.* Ital. *Difendere bene & spesso* Ger. Sich viel und oft beschirmen. Hispan. *Muy mucho defender* Pol. *Vsta wicznie sie bronie.* Vng. *Otalmazd galom* Ang. *To defend very often* [Cic. libr. 1. Offic. Si igitur non poterit, sive caufas defensitare, sive populum concionibus tenere, sive bella gerere: illa tamen præstare debebit, quæ erunt in ipsius potestate. ¶ Defensitare caufas, apud eundem, de Clar. Orat.

Dēfēnsūri, pro defensum iri, vetustè dicitur, quemadmodum debituri, pro Debitum iri: daturi, pro datum iri. Vlp. de dot. præleg. Et mulierem agentem ex testamento cavere debere adversus maritum defensuri hæredem: ergo maritus idem debebit cavere adversus mulierem defensuri, si prior agat.

Dēfĕro, penult. corr. detuli, delatum, a, inconf. Affero confero, offero, tribuo. [הביא *hebi* φέρω, κατοίσω. Gall. *Deporter, porter de l'un à l'autre.* Ital. *Conferire, portare.* Germ. Bringen, tragen. Hispa. *Traer, llevar.* Pol. *Dace, obaczjam, deferuie.* Vng. *El hozom, hordom* Angl. *To bring frome one to another.*] Plaut. in Amph. Quid si è portu navis huc nos dormientes detulit? Regitque semper accusativum casum, & hoc aliquando cum dativo. Plautus in Trin. Dimittam, ut te velle video, fed monstra hosce homines mihi: Hos ego quæro, quibus me oportet has deferre epistolas. ¶ Aliquando cum præpositione Ad. Idem in Asin. Egón' ut non modò uxori meæ Surripiam in deliciis pallam quam habet, atque ad te deferam? ¶ Aliquando cum præpositione In. Plin. lib. 12. cap. 19: Hi recto ursu per sinus impellunt, atque à promontorii ambitu Argeste deferunt in portum Gebanitarum. Et Plin. Iun. Defertur Moganus in Rhenum Sic deferri in errorem, deferri in præceps ¶ Significat quoque nuntiare, certiorem facere. Cicer. Fam. 15: Quæ ad me delata essent, scribenda ad vos putavi. Idem Famil. 5: Quod scribis de beneficiis, scito à me & Trib milit. & præfectos, & contubernales dûntaxat meos delatos esse: in quo quidem ratio me fefellit: liberum enim mihi tempus ad eos deferendos existimabam dari. Postea certior sum factus, triginta diebus deferri necesse esse, quibus rationes retulissem. Vbi deferre communiter pro denuntiare exponunt ἀπαγγέλλειν. Solebant autem provinciis præfecti decedentes, quum jam rationes suas deponerent, etiam eorum nomina, qui se cum illis præclarè gessissent, deferre, quò & ipsi aliquando pro meritis suis aliquid beneficiorum à Senatu consequerentur. ¶ Interdum habet hoc verbum accusationem, præsertim quum post se habet accusativum nomen. ἀπαγγέλλειν, διώκειν δίκην ἢ γραφὴν λαγχάνειν. Plaut. in Aulul. ad Tresviros jam ego deferam tuum nomen. Cic. in Verr. Servi cujusdam nomen defertur: is accusatur, fictì testes in eum dantur. Differunt tamen deferre nomen & accusare. Nam deferre nomen dicitur, qui legibus interrogat apud magistratum, ut si interrogatus neget, ejus nomen in reos referatur: deniq; deferre nomen idem, est, quod reum facere. Accusare verò est agere caufam, & suum reum in judicium adducere. Hinc delatores qui crimina deferunt: & delatio, criminis denuntiatio, Ex Hotom. ¶ Deferre quoque caufam dicitur cliens ad patronum, quum eum consulit, & illi controversiæ ordinem argumentumque exponit. Cic. in Verr. Itaque ad me præter cæteros, hanc querimoniam Sicilia detulit lachrymis. ¶ Pertinet etiam ad dignitatem, & honorem, & venerationem, & officium, προσφέρειν, διδόναι, ἀποδιδόναι. variisque modis ponitur ac construitur. Liv. lib. 1: Omnes Numæ Pompilio regnum deferendum decernunt: id est, offerendum atque tradendum. Cic. Octavio. Quæ tibi non antequam postularas majora, quàm velles, plura quàm sperales, detulit Senatus. Idem Trebatio: Vniversum studium & benevolentiam ad te defero: id est, tibi attribuo. ¶ Deferre appellationem in jure pontificio idem est, quod admittere appellationem. Vide Archid. extra de appellat. c. cum appellat. lib. 6 Deferre hæreditatem, deferre jusjurandum, deferre judicium, notæ & frequentes apud Iurisconsultos locutiones. Deferre caufam ad patronum dicitur cliens, quum eum consulit, & ei controversiæ ordinem argumentumq; exponit.] Ger. Den handel anzeigen] Deferre in ærarium item deferre in: Principis Commentarium quid fit, Budæus explicat in l. abesse, de Minori. cujus sensum Accursius non intellexit. Deferre nomen propriè non est accusare, fed apud magistratum, vel judicem de aliquo crimine ante accusationem denuntiare, & alium in capitis discrimen rapere. Deferre reum, idem est, quod postulare, & ut cognitionem suscipiat, petere, l. deferre. de jur. fisc. Quomodo autem id fiebat, docet Alciatus in l. indicasse. de verb signif.

Dēlātus, a, um, participium passivum: Navis in portum delata est: id est, devecta. [הובא *mubâl*, κατενεχθείς Gall. *Amené.* Ital. *Portato* Germ. Gettragen. Hispan. *Traìdo.* Pol. *Przyniesiony przyniesiony.* Vngar. *El hozattatot.* Ang. *Broght, caryed.*] Hic delatus est lecticâ: id est, deportatus. Cicer. 1. de Orator. Divinitùs ad nos delatus vir, ¶ Delatus item, Accusatus. מלשן *melosehan*, εἰσαγγελθείς, κατηγορηθείς Gal. *Accusé* Ital. *Accusato.* Ger. Bettragen/anklagt. Hisp. *Accusado.* Polon. *Oskarzony.* Ang. *Accused*] Cicer. de Invent. Vt in quodam judicio, quum venefici cujusdam nomen esset delatum, &c.

Dēlātor, oris, m. t. Occultus accusator dicitur, & calumniator. [בעל לשון *bahal lâschon* מלשין *melosehin.* κατήγορος Gall. *Accusateur, mouchard, delateur & denonciateur à justice* Ital. *Accusatore, rapportatore.* German Ein Ohrenträger/Verräther/Anklager/Rattenhans. Belg. Verraber/aenbringhet/ove. dragher/be lapper Hispan. *Accusador, malsin.* Polo. *Tajemny oskarzca, sznizniak.* Vngar. *Arúlo, fondarlo vadoló:* Angl. *A secrete accuser or complainer*] Plin in Panegyr. Delatorum classis permissa omnibus ventis. Martial. Et delator habet quod dabat, exilium. Sueton. de Domit. Deferebatúrque vox ejus, Princeps, qui delatores non castigat, irritat. Vide Alexand. ab Alexand. c. 2. lib. 14.

Dēlātio, onis, f. t. Accusatio. [מלשינות Gall. *Accusation ou denonciation à la justice* Ital. *Accusatione.* German Das heimlich verttragen oder verrathen/anklagung Hisp. *Accusation de aquel que malsina.* Pol. *Cicha skarga.* Vngar. *Arulás, fondorlás, vadolás* Angl. *An accusation or complainte secretlie made.*] Cic. pro Cluent. Qui sibi de lationem nominis & capitis periculum ostentarat. Cælius Cic. lib. 8: Illud mihi occurrit, quod inter postulationem, & nominis de lationem, uxor à Dolabella discessit.

Dēfervĕo. Fe vere desino refrigeror, calorem amitto. [ἀποζέω. Gall. *Laisser à bouillir, cesser de bouillir, ne bouillir plus, se refroidir.* Ital. *Cessare di bollire* Germa. Auffhören siedend sein Belg. Weder tom sont worden Hispan. *Dexar de hervir.* Polo. *Przestawam wrzec.* Vngar. *Forraslat meg allok* Angl. *To ceaſe from ſeething, or boyling, to loſe heat and waxe cold*] Gellius: Inter ea puer ve it, & olla deferbuerat. Per metaphoram, mitesco, placidus fio, πραΰνομαι, ἀποψύχομαι. Plin. in Epist. Quum jam fat a ille primus impetus defervisset, & lîquidior in dies ira ad justitiam redisset. Cic. pro Cælio: Si splendor, si nitor, jam ista deferbuerint, jam ætas omnia, jam ista dies mitigarit.

Dēfervēscĕre, n. t. Fervorem amittere, ἀποζέω. Et per translationem, ardorem animi deponere [ἀπαλγεῖν] Polo. *Opplonac.* Vng. *Forrosagal meg allani* Ang. *To loſe the heat*] Cicer. 4 Tuscul. Auxiliandi, orandiq; sunt ut si quam habent ulciscendi vim, differant in tempus aliud, dum defervescat ira. Sed hoc per translationem, quasi ira sit ignis quid, animum incendens. Columel. propterè pro refrigerari posuit, libr. 2. de fœnolo quens: Prudentes agricolæ, quanvis jam illarum tecto non antè componunt, quàm per paucos dies temerè congestum in se concoqui, & defervescere patiantur.

Dēfervĕfăcĭo, act. t. Non significat refrigerare, ut nonnulli existimant, fed valde fervere facio. ut DE significationem verbi augeat. [הרתיח *rittêah* ἐξαψαι. Gall. *Faire bouillir.* Ital. *Far bollire forte* German Gantz heiß machen Hispan. *Hazer hervir* Polon. *Obwarzam.* Vngar. *Felforralom, meg gialom* Ang. *To make, to bolye and seeth greatlie.*] Cato de Re rust. cap. 157: Brassicam macerato bene, postea in ollam conjicito: defervefacito bene: ubi cocta erit, bene aquam defundito. Plin. lib. 23. cap 7: Radix capri fici, defervefacta in vino, dentium dolores sedat.

Dēfĕtīscor, deponens compositum ab ant quo verbo fatiscor per mutationem à literæ in ê, significat labo, deficio. [עיף *nilehâ* κάμνω, κοπιάω. Gall. *Se lasser, estre lassé.* Ital. *Stancarsi, fiaccarsi* German Von arbeit müd oder machtloß werden Belg. Moe worden Hispan *Ser fatigado, ò cansar ò desfallecer* Pol. *Ustawam, ustaje* Vngar. *El lankadok, faradok.* Ang. *To be wearied, to faynt*] Terent. in Phorm. Hæc res mihi solicitudini est, Neque defetiscar unquam ego experirier, Donec tibi id quod pollicitus sum, effecero. ¶ De hujus verbi præterito inter Grammaticos non convenit. Priscianus enim vult ejus præteritû esse defessus sum, sicuti à fatiscor, fessus sum. Contrà Diomedes fessus & defessus nomina esse vult, non participia, cujus sententia videtur verisimilior. Neq; enim fessus aut defessus tempus ullum impertiat more participiorum, neque actionem aut passionem fed idem omnino significat quod lassus, quod esse nomen esse nemo dubitat. Differunt autem hæc duo à participio fatigatus, sicut calidus & calefactus, quorum hoc & tempus & passionem significat, illud solam qualitatem. Sic fatigatus dicitur ille, quem res aliqua fatigavit: fessus autem & defessus simpliciter qui labore deficit. Hinc compositum Indefessus, idem quod indefatigabilis, ἀκάματος. Claud. lib. 1. de rapt. Proserp Indefessa ferat, nulla cessabimus hora, Non requies, non somnus erit, dum pignus adeptum Inveniam. ¶ Verba autem fatiscor & defetiscor, in usu non sunt, fed eorum loco utimur verbo neutro fatisco, quod ejusdem est significationis. Colum. libr. 2: sed omni solo, quod prædictorum legumínum segetibus fatiscit, una præsens medicina est, ut stercore adjuvet, & absumptas vires hoc pabulo refoveas.

Dēfĭcĭo. defici, ex de & facio, n. t. Deficere, deficisco, desero. [חסר *chasér* ἐπιλείπω *apphés* לאכ *laab* ὑπολείπω, ἐκλείπω Gall. *Defaillir, Manquer.* Germ. Gebresten/mit gemangelt seyn Belg. Ghebreken Hispa. *Desfallecer, ò faltar* Pol. *Niedostawam, ubiwamy.* Vng. *El fogyok (item) el haylok, el áll. k, el fzakadok, el hafomlom. el partolok* Ang. *To faile or lacke*] Cic. 3. in Verr. Vererer ne mihi crimina non suppeterent, ne oratio deesset, ne vox viresque deficerent. Idem Servio Sulp. Sed opprimor interdum, & vix resisto dolori, quòd ea me solatia deficiunt, quæ cæteris (quarum mihi exempla propono) simili in fortunâ non defuerunt. Et more suo hic fecit Cicero, ut per Desum, deficio exposuerit. Hinc Defectus, pro privatione deducitur: de quo infrà ¶ Legimus etiã Deficere absolutè positum pro deesse, λείπει, ὑστερεῖ. Hircius: Quare neque tanti sum animi, ut sine spe castra oppugnanda

pu[illegible] censeam: neque tanti timoris, ut ipse deficiam. Hoc [illegible] modo dixit: Deficere animo, λιποψυχεῖν. Mat- [illegible]) Rufus Quæstor in castris relictus à Curione, co- [illegible], ne animo deficiant: id est, terreantur & animus d[illegible] ¶ invenitur etiam cum accusativo pro, perelinquere, sive d[illegible] possumus: quanquam in sensu idem sit cum deesse, [illegible] Cic. 4. in Verr. Iam me vires deficere cœperũt. Idem [illegible] Prudentia nunquam deficit oratorem. Cæsar: Fru- [illegible] vitæ subvenite communi, quoniam sanguis viresque [illegible] id est, [illegible] Similem omnino usum habet [illegible] Defero Salust. in Iugurtha: Sed de studiis partium, [illegible] omnibus civitatis moribus, si sigillatim atque pro ma- gnitudine parem differere, tempus quàm res maturiùs me de- feret. Habet autẽ deficio in eâ significatione ferè semper antè se nominativum rei inanimatæ: ut, Dies me deficit, Vox te de- ficit. ἐπιλείπει. & Oratio illum deficit. Lact. lib. 7: Non enim ve- rendum, ne tã in bonâ causâ deficiat oratio, qui sæpè etiam malos copiosè ac fortiter defenderit. Cæsar lib. 2: Ipsos res fru- mentaria deficere cœpit. Si quis tamen in his dativo pro ac- cusativo utatur, non culpandus erit: frequentiùs tamen cum accusativo usurpatur. Non rectè autem ita dicas per nomina- tivum rei animatæ, Vxor me deficit: sed à me deficit. ¶ Item Deficere cum accusativo significat non suggerere. Virg. 1. Ge- org. quum jam glandes atque arbuta sacræ Deficerent sylvæ: id est, non suggererent glandes atque arbuta. Sic enim expo- nunt hunc locum plerique interpretes: quanquam non malè ibi deficerent pro deessent accipere possimus: ut Arbuta & glandes, nominativos esse intelligamus: sylvæ autem, dativũ. ¶ Interdum absolutè ponitur pro finire, desinere, [illegible]. ut, Hic præ mœrore defecit. ¶ Martianus: Tum demùm id agere consilium erat, quum vita defecit. ¶ Construitur quandoque cum ablativo sine præpositione, & sic sumitur pro carere sive privari, [illegible] Col. lib. 3. de vite loquens: Quumque transtule- ris (*inquit*) de humido in aridum locum, vide ne pristino ali- mento deficiat. Idem: Commodè fluunt, nec deficiunt sacro solo. Idem lib. 3. passivo usus est, Iugatum quâdam parte defi- citur: quâdam superat. Et lib. 8: Qui si memoria deficitur quo- minus agnoscat cujusque progeniem, pice liquida eandem notâ scrofæ & porcis imponat. ¶ Item, Deficere debitores di- cuntur, quorum facultates ita imminutæ sunt, ut jam solven- do non sint. L. 3. ff. de jur. fisc unde defectus facultatibus apud Vlp. l. si extraneus. D. de im. dot. ¶ Capitur & pro dissentire, re- cedere seu rebellere. desciscere, deserere: [מרד *marádh* פשע *pa- schâh*, ἀφίσταμαι. Gall. *Se revolter, se rendre du parti contraire* Ital. *Re- bellare* German. Abfallen/abtrünnig werden. Hisp. *Rebellar*. Pol. *Odstawam, opusczam*. Vng. *El partolok, el basolok*. Ang. *To make defection or yeelde to the contrare parte.*] & tunc ablativo jungitur cum præpositione. Salust. in Iugurt. Quod oppidum primùm omnium post malam pugnam ab rege defecerat. Deficere enim dicuntur, qui ab his, quorum sub imperio sunt, desci- scunt. & in hostium numerum se conferunt. Cic. Lælio: Dif- ficile est amicitiam manere, si à virtute defeceris. Liv. lib. 2: Eo- dem anno duæ coloniæ, Pomeria & Cora ad Auruncos defici- unt. Hoc est, Romanos deserunt transeuntes ad Auruncos. ¶ Deficior, pass. Columel. lib. 5: Iugatum quâdam parte defi- citur, quâdam superat. Cic. pro A. Cluentio: En hoc illud est quod antè dixi, mulier abundat audaciâ, consilio & ratione deficitur.

Dēfĕctŏr, verbale, m. t. [פושע *poschéah*. ἀποστάτης. Gal. *Rebelle, celuy qui s'est revolté, apostat.* Ital. *Ribello*. Germ. Abfellig / abtrünnig. Hispan *Rebellador*. Pol. *Od[illegible] pienca, ostepca*. Vngar. *El ha- [illegible] el pártolo*. Ang. *A revolter or yeelder to the contrare part.*] Sue- tonius in Neron. cap. 43: Revocatisque ad pœnitentiam defe- ctoribus, &c.

Dēfĕctūs, a, um, particip. à deficio vel deficior, habet significa- tionem activam in voce passiva: [ἐκλελοιπώς. Pol. *Niedostatecz- nosc*. Vng. *El fogyatkozot, el erötelenült.*] ut, Defectus robore animi, [illegible]. Colum. Diligentis patrisfamiliâs est, primam quanque arborem senio defectam tollere: id est, quæ deficit. Quintil. lib. 3: Vt si obsessi & impares, & aqua ciboque defe- cti, de faciendâ ad hostem deditione deliberent: id est, qui de- fecerunt. ¶ Defectus passivè, ἐκλελειμμένος. Cic. in oratione an- tequam iret in exilium: Nunc vel solus defectus ad Calamita- tem, vel primus vocatus ad tale periculum, omnium animos jure debeo commovere. Defectæ senectutis homo: id est, sene- ctute confectus. Vlpianus de Vsufructu. Vt puta ægrotanti ser- vo, vel infanti, vel defectæ senectutis homini. Eodem modo defectus ætate dicitur, pro confectus. Defectus poni videtur aliquando pro perfectus. Cic. ad Attic. Libri ad Varronem non morabuntur: sunt enim defecti: id est, perfecti.

Dēfĕctĭŏr. comparativus, & Defectissimus, superlativus. [Vng. *El fogyatkozottab, erötelenült.*] Columel. in præfat. Sed sive fun- dum locuples mercatus est turba pedisse quorum lecticario- rumque defectissimum quenque annis, & viribus in agrum relegat, &c. ¶ Apul. in Apologia: Cur in planis quidem specu lis fermè pares obtutus ac imagines videntur, in tumidis verò & globosis omnia defectiora, at contrà in cavis auctiora?

Dēfĕctūs, us, m. q. nomen significat penuriam, non vitium aut culpam, aut morbum: [חסר *chóser*. ἔλλειμμα. Gall. *Defaut, defail- lance*. Ital. *Disagio, defetto, mancamento*. Germ. Ein prästen / mangel Hisp *Falta o mengua*. Pol. *Niedostatek, chudoba. defekt*. Vng. *Fogyatkozás*. Ang. *A lacke, a failing.*] ut defectu ciborum dedi- mus nos hostibus. Liv. lib. 4: Defectus alibi aquarum circa tor- ridos fontes rivosque stragem siti pecorum morientium de- dit. ¶ Interdum dicitur diminutio. Gellius lib. 2: Sed de Lunæ motibus Solisque defectibus. Vnde Defectio Solis & Lunæ dicimus. Defectus animi, sive defectus animæ (ut Celso moris est loqui) λιποθυμία, λιποψυχία Græcè dicitur. A' nostris etiam animi deliquium, & verba linqui animo & intermori, & defi- cere, & extinctæ animæ speciem præbere: quos Plinius & de- fectos animo quandoque appellat. Defecta verò corpora, & defecti, sunt quos Græci [illegible], quasi resolutos, & resolutio- nem ipsam, [illegible] dicunt: qui & syntectici vocantur, & synte- xes, defectiones. Plinius: Genus unum quod bion vocamus, prodest stomacho dissoluto, & prægnantibus & defectis. Mar- tialis: Dulcia defectâ modulatur carmina linguâ, Cantator cy- gnus funeris ipse sui.

Dēfĕctĭo, f. t. Recessio seu rebellio, vel militum ab Imperatore, vel civitatis à domino: qui dicuntur deficere, quum ab eorum gubernatione discedunt. [מרד *méredh* פשע *péschah*. ἀπόστασις, ἀποστασία Gal. *Revoltement, rebellion*. Ital. *Ribellione*. Ger. Abfall. Hisp. *Rebeldia*. Pol. *Odstąpienie, odszczepienie, odstanie, odpadnie- nie*. Vng. *El pártolás, el basolás*. Ang. *A defection, revolting or yeel- ding to the contrare parte.*] Livius libro 1. Ob residuas bellorum iras maximè solicitatis ad defectionem animis voluntarios traxêre. Cicero 4. Tusculanar. Omnium autem perturbatio- num fontem esse dicunt in temperantiã, quæ est à totâ mẽte, à rectâ ratione defectio. ¶ Aliquando dicitur diminutio & decre- tio, defectus, ἔκλειψις. Idem in Catone: Quoniam delectaban- tur ad defectiones Solis & Lunæ, multò nobis antè prædicere. ¶ Sunt & defectiones in corpore humano, quales mulieribus à conceptu accidere solent. [עטף לב *hamas halléb*. λιποθυμία. Gall *Debilités, defaillances de cœur*. Ital. *Debollezze*. German. Onmachten Hispan. *Flaquezas*. Pol. *Mdlosc*. Vngar. *Erötlenség, gyen- geség*. Angl. *Infirmiteis, a faylings of harter courage.*] Plinius in Procem. lib. 23: Pampini sanguinem excreantibus, & mulierum à conceptu defectione diluti potu prosunt. Quod genus e- tiam malaciam, μαλακίαν, in prægnantibus vocare Plin. solet. Est enim malacia in stomacho debilitas. Et in mari malacia pro tranquillitate capitur.

Dēfĕctīvus, a, um, Quod est mancum. [חסר *chasér*. ἐλλιπής. Gall. *Defaillant, mutilé*. Ital. *Manco*. Ger. Das da mangelt / ein mangel und brästen hat. Hisp. *Cosa que suele ò puede faltar*. Pol. *Niedo- pelny*. Vngar. *Fogyatkozot, csonka*. Ang. *That lacketh, manck and mutilat.*] Cic. 1. Offic. Etenim cognitio contemplatioque na- turæ manca: id est, defectiva quomadmodo.

Dēfīgo, is, penult. prod. defixi, act. t. Deorsum figo, implanto, immitto, colloco, pono [מעך *mahách* תקע *takah* טבע *tabáh*. καταπήγνυμι. Gall. *Ficher, atacher à clou ou autre chose*. Ital. *Impian- tare, ficcare, piantare*. German. Underssich hefften/ anhefften. Hisp. *Hincar*. Pol. *Przybijam*. Vngar. *Le vióm, le verôm, le gyakom, le fi- geszteôm*. Ang. *To stick in or fasten with nayles.*] Columel. libro 2. Tum in terram bene pastinatam & stercoratam rectum sar- mentum defigito. Virgil. libr. 2. Georg. Altiùs & penitùs ter- ræ defigitur arbos, Esculus in primis. Cæsar. bell. Civil. 2: Asse- res pedum duodecim cuspidibus præfixi, atque hi maximis balistis missi per quatuor ordines cratium in terrâ defigeban- tur. Defigere sicam in corpore, apud Cic. Defigere cultrum in corde, & Defigere gladium jugulo, apud Livium. ¶ Ex hac verbi significatione elegantes simul ac variæ translationes existunt: ut quum aliquem dicimus pavore defixum esse, aut stupore mœstitiáve. Habetque singularem cum his nomini- bus Animus & Oculus elegantiam. Cic. 4. Acad. Adversantur enim primùm, quòd parùm defigunt animos. Idem pro Do- mo sua: At quam sententiam dixi? primùm eam, quam populi sermo in animis vestris jam antè defixerat. Lact. lib. 2: Oculos suos ab alto dejiciunt, soloque defigunt. Cic. Philipp. 11: Quid cum non sorbere animo, quid non haurire cogitatione, cujus sanguinem non bibere censetis? in cujus possessiones atque fortunas non impudentissimos oculos spe & mente defigere? Plin. libr. 8. cap. 16: Quum pro catulis fœta dimicat, oculorum aciem traditur defigere in terram, ne venabula expavescat. Cic. in Verr. Act. 2: Vt non modò in auribus vestris, sed in ocu- lis omnium sua furta atque flagitia defixurus sim: hoc est, ita depromptururus & relaturus, ut non modò audiri, sed etiam fieri videantur: vel sic, ut non modò auditui & intellectui per- spicua sint, sed etiam visui subjici videantur: id est, sub oculos poni. ¶ Aliquando pro setio vel transfodio, [illegible]. Persius: Ore teris modico, pallentes radere mores Doctus, & ingenuo culpam defigere ludo.

Dēfīxūs, a, um, Infixus, hærens in aliquo. [Germ. Geheftt. Pol. Werkniony. Vng *Le gyakasos, belé figesztetöt*. Angl. *Fastened, fixed or sticked in.*] Cic. de Art. Vitia in aliquo penitus defixa atque hærentia.

Dēfīnĭo, is, act. q. Termino, finiendo certos rei de qua agitur terminos præscribo. [גבל *ghabál* גדר *ghadhár* גזר *ghazár*. ὁρίζω, ἀφορίζω, ἀφορίζω (?). Gall. *Limiter & borner, determiner, assi- gner*. Ital. *Definire, terminare*. Germ. Einzielen. Hisp. *Determinar, diffinir*. Polon. *Oznaczam, opissuie*. Vngar. *Meg hatarozom, meg ma- gyarázom*. Ang. *To limite, to bounde, to appoynte the end of a thing*] Cic. de Somn. Scip. Sic habeto omnibus qui patriam cõserva- verint, adjuverint, auxerint, certum esse in cœlo, ac definitum locum,

focum, ubi beati ævo sempiterno fruantur, Idem de Amic. Altera sententia, quæ defioit amicitiam paribus officiis ac voluntatibus. Sic Definire imperium, prædia, hortos: pro dimensa inter se dividere. ¶ Definire præterea est rei alicuius vim describere, & explicare finitione, quæ constat genere, specie, differentibus, propriis, ut autor est Quint. lib 7. cap 4. & lib. 5. c 10. Cic. lib. 1. de Invent. Quum autem nominis controversia est, quia vis vocabuli definienda verbis est, constitutio definitiva nominatur.

Dēfīnītio, onis, f. t. [Ger *Ein kurtze beschreibung / was ein ding eigentlich für sich selbs seye*. Pol. *Opisanie*. Vng. *Határozás, magyarázás*. Ang. *A definition*.] secundum aliquos, est oratio, demonstrans cujusmodi est illud, de quo fit sermo. Vel sic. Definitio est oratio, mentis contentum aperiens. Hanc alii sic definiunt: Definitio est, quæ compendiosâ submonitione nos in rerum cognitionem vocibus subjecta adducit. Aut hoc modo: Definitio est oratio, id esse quod est, monstrans. Aut, Definitio est oratio, quæ declarationem & intelligentiam rei demonstrat, & elucidat. Definitio item, est rei quasi in universum dicta, non tamen universalis, in præpositione per singulas partes, sive in universum deductio. Definitio propriè dicitur, quæ constat ex genere & differentiis. Vide Bartolum in l. 1 ff. de testa. Multa autem sunt Definitionum genera, quæ Boëtius breviter & eleganter, lib 2. Topic. Cic exponit. Observandum autem quod Finitio nominis, præcedit definitionem rei. Neque enim probè definieris canem, nisi primùm constitueris, an de animali, sive terrestri sive marino, an verò de cœlesti sydere loquaris. Gloss. l. quoties. de Verbor. obligat. Ut res exemplo pateat; Quæris, an Publicana actio detur adversus eum, qui pro hærede possidet? Ab initio perstringendum erit tibi, quid hâc loquendi formula, pro hærede possidere, intelligi velis. Vide Ioannem Appel. præstanti doctrinâ virum in Meth: Di. l. Rat. opusculo sanè aureo, Iurisprudenti & studioso, nullo non tempore, donec ediscat, versando. Sed nec id prætereundum, quod Vig. animadvertit, non vulgum modò, sed & doctos plerosque viros, non distinguere Diffinitionem à Definitione, sed Librariorum errore jam olim ista confusa esse Solomonis: Considera, *inquit*, Diffinitionis esse, explicare quid est: Etymologiæ verò rationem nominis explicare. Porrò veluti aliud est nomen, & aliud res ipsa quæ nominatur: sic alia cognitio nominis, & alia rei nominatæ. Hinc à nostris non reperitur passim ab Etymologiâ syllogismus, sed vix negativè: & tunc quum ab essentia traducitur res quę nominatur, ut juris vocabulum è justitiæ visceribus ductum. Definitio pro regula accipitur interdum, ut in illâ vulgatâ regulâ: Omnis Definitio, in jure Civili periculosa est, quod vel titulus demonstrat. Neque enim tam est difficile, rem aliquam in jure Civili exactè definire, quàm est rarum regulam ex legibus colligere, quòd nulla in parte infirmari queat. Adde Vig., instit de Testa ord. & vide Budæum in Annotat. Quamvis hoc ipsum quoq; Accursius declaravit. Definitio est earum quæ sunt, ejusque rei propriè, quàm definire volumus, brevis & circunscripta quædam explicatio, in qua hæc præcipit ratio atque doctrina, ut vis ejus rei, quàm definias, sic exprimatur, ut neque absit quicquam, neque supersit. Cicer. de Finib. 2: Patefactio, quasi rerum opertarum, quum quid quidque sit aperitur, definitio est. Cicer. de Finib. 1: Definitio est oratio, quæ quid sit id, de quo agitur, ostendit quàm brevissimé. Cicer in oratore: Definitio est oratio, quæ id, quod definitur, explicat, quid sit. Definitionum duo sunt genera prima, unum earũ rerum quæ sunt, alterum earum, quæ intelliguntur. Esse ea dico, quæ cerni tangive possunt, ut fundum, ædes, parietem, &c. Quo ex genere quædam interdum nobis definienda sunt. Non esse, rursus ea dico, quæ tangi demonstrarive non possunt, cerni tamen animo, atque intelligi possunt. Ut si usucapionem, si tutelam, si agnationem definias, quarum rerum nullum subest quasi corpus, est tamen quædam conformatio insignita, & impressa intelligentiâ, quam notionem voco: ea sæpè in argumentandi definitione explicanda sunt. Atque etiam definitiones aliæ sunt partitionum, aliæ divisionum. Partitionum quum res quæ proposita est, quasi in membra discerpitur, &c. Divisionum autem definitio formas omnes complectitur, quæ sub eo genere sunt, quod definitur, &c. Dicendum qui sit definitionis modus. Sic igitur veteres præcipiunt, quum sumpseris ea quæ sunt ei rei, quam definire velis, cum aliis communia, usque eò persequi, dum proprium efficiatur, quod nullam in aliam rem transferri possit, Cicero in Topicis. Et ibidem Definitionis controversia est, quum in scripto verbum aliquod est positum, cujus de vi quæritur. Cicero de Invent. 2: Mala definitio: genus vitiosę argumentationis. Mala definitio est, quum aut communia describit, aut falsum quiddam dicit, aut aliquid nec grave, nec magnum continens. Cicero de Invent. 1: Definitio est oratio, explicans, quid sit id, de quo disputatur. Est enim coactæ atque complicatæ rei explicatio, velut quum dicimus, Homo est animal rationale & mortale. Quint. Finitio, est rei propositæ propria & dilucida, & breviter comprehensa verbis enuntiatio, aliàs descriptio dicitur, & fit multis modis. Plura vide apud Dialecticos, & infrà in DIFFINITIO.

Dēfīnītum est, pro eo quod dicimus Decrevi, vel constitui, [Vng. *El vegezteték, rendeltetés*.] Plaut. in Cistel. Perge dicere. A. An'ne ut etiam quid consultura est sciam? M. Perge eloqui: non remittam, definitum est.

Dēfīnītus, a, um, Certus, constitutus, attributus, assignatus. [נגזר *nighzár*, ὡρισμένος, διωρισμένος. Gall. *Defini, limité, borne*. Ital. *Limitato, terminato*. German. *Eingezielet / bestimpt*. Hispan. *Determinado*. Polo *Naznaczony*. Vng. *Meg határoztatot, el rendöltetöt*. Ang. *Limited, bounded*.] Cic. de Somn. Hic certus est in cœlo ac definitus locus.

Dēfīnītē, adverbium, Finitè, strictè. [ὡρισμένως, ἀφωρισμένως. Gall. *Expressement, determinement, distinctement*. Ital. *Expressamente, con misura & limitatione* German. *Ausstrucklich / heiter / grundlich und klarlich* Hispan. *Determinadamente, expressa y claramente*. Polon. *Znacznie, wyrażnie*. Vngar. *Bizonyossan, egy állyában* Ang *Expressedle, namelie, precisedlie*.] Cic pro Corn. Balb. Lex id Gellia & Cornelia, quę definitè potestatem Pompejo civitatem donandi dederat, sustulisset. Plin. in Paneg. Nec magis definitè distinctèque designat, qui Trajanum, quàm qui optimũ appellat.

Dēfīnītio, Vide DIFFINITIO.

Dēfīnītīvus, a, um, [ὁριστικός. Gall. *Definitif, qui definit & limite*. Ital. *Diffinitivo, limitatore*. German. *Das zu der entscheidung / entscheidung oder bestimmung gehört* Hispa. *Destinador* Pol. *Ktory dowodzi przynależąca* Vng *Meg határozó*. Ang *That limiteth and boundeth*.] Cic. 1 de Invent. Cùm facti controversia est, quoniam conjecturis causa firmatur, constitutio conjecturalis appellatur: quum autem nominis, quia vis vocabuli definienda verbis est, constitutio definitiva nominatur.

Dēfiŏcŭlŭs, m. [Dicitur qui est captus uno oculo, quem Inscũ alio nomine vocitamus [ἑτερόφθαλμος. Gall *Borgne qui n'a qu' un œil* Ital. *Loscho senza un' occhio* Germ. *Einäugig* Hispan. *Tuerto de un ojo* Polon. *Oczko, iednooki* Vngar *Kancsal, félszemü (szegy) egy szömü*. Ang. *That lacketh one eye*.] Martial. libr. 12, de simpotum's basiatoribus: Hinc defiioculus & inde lippus.

Dēfit, Deest, cum dativo construitur. [חסר *chá-ér* ...[illegible]. Gall. *Il y a faute*. Ital. *Manca, non cié*. Ger *Es manglet / es gebrist*. Belg. *Het gebreet*. Hisp *Fallesce*. Polon *Nie dostaie* Vng *El fogy, hia vagyon* Ang *There is lacke, there wanteth*.] Terent. in Eunuch. Nihil quum est, nihil defit tamen. Idem in Hecuba: Nihil apud me tibi defieri patiar, quin quod opus sit, benignè præbeatur. Virgil. Eclog. 2: Lac mihi non æstate novum, non frigore defit. Unde Priscianus. Deficio loco passivi defio facit, & deinde defectus.

Dēflōccārē, act p. Vetus & prorsus obsoletum verbum est, quo antiquissimi usu sunt pro atterere: autor est Nonius. Nisi fortè defloccare quis malit legere, & à flocco ejus originem trahere: ut Defloccare proprè sit floccos consumere: quod fit, quum vestes nimio usu atteruntur. Huic conjecturæ illud fidem potest astruere, quòd apud Plautum in Epid vocantur defloccati senes, qui decrepiti sunt, & ita attriti, ut vestis, quæ floccos suos nimio usu amisit.

Dēflāgro, penult. prod. n p. Comburor, igne cõsumor, conflagro, ardeo: [בער *bahár*. καταφλέγομαι, ἐκπυρόομαι Gall. *Ardre & brusler, estre ars & bruslé* Ital *Ardere, abbrusciare fortemente* German *Verbrunnen / mit feur verzehrt werden*. Belg. *Verbranden*. Hispan. *Mucho arder*. Pol. *Zgorzeć / wam spalam sie*. Vng *Meg égök*. Ang. *To be burned*.] & semper ablativum postulat. Cicero 4. Academ. Fore tamen aliquando, ut omnis hic Mundus ardore deflagret. Idem lib. 3 Offic Ictu fulminis deflagravit. Et secundo de Natura deorum: Dianę Ephesię templum deflagravisse. ¶ Significat per translationem, languescere, defervescere. [ἀποσβέννυμαι. Ang. *To waxe colde*.] Luc lib. 4. sic deflagrare minaces In cassum, & vetito passus languescere bello. L v. 10. bell. Maced. Sed interdum spes animum subibat deflagrare iras vestras, purgari suspiciones posse.

Dēflāgrātio, onis, f. t. Combustio, exustio flamma, ardor. [שרפה *sahhrepháh* ἐκπύρωσις, ἐμπρησμός. Gall *Bruslement embrasement*. Ital *Esso ardere & abbrusciare* Germ. *Brunst* Hisp. *Aquel ardor*. Polon *Zpalenie zgorzenie*. Vng *Meg égés*. Ang *A burning*.] Cic. 3 de Finib. Quoniamque illa vox inhumana & scelerata ducitur eorum, qui negant se recusare quominus ipsis mortuis terrarum omnium deflagratio consequatur.

Dēflecto, is, act. r. torqueo, curvo. [כפף *chaphàph* עוה *hivváh* נטה *natáh*, ἀποκάμπτω, ἐκκλίνω Gall *Destourner, tourner arriere, flechir & plier*. Ital. *Torcere, piegare*. Germ. *Biegen*. Belg *Afkeeren*. Hispan *Doblegar*. Pol. *Nachilam* Vng *Meg haytom, horgasitom*. Ang. *To crooke; to avoyde and turne away*.] Colum lib. 3: Quum jam satis amplum incrementum susceperit, ramum olivæ qui videtur nitidissimus, deflecte, & ad crus arboris ficulneæ religa. Cic. lib. 3 Offic pro deflexo per translationem posuit: Hoc autem, de quo nunc agimus, id ipsum est quod utile, in quo verbo lapsa consuetudo de via deflexit. ¶ Deflectere pro divertere. Apud Suet. in Augusto cap. 39: At contrà non modò in peragrandâ Aegypto, paulò deflectere ad visendum Apin supersedit, &c.

Dēflexus, a, um, participium. [כפוף *chaphúph* נעוה *nahavéh*, ἀνακεκαμμένος, λοξός. Gall. *Flechi & plié destourné* Ital *Piegato*. German. *Abgebogen*. Hispan. *Doblegado*. Polon. *Nachilony, sklomoni*. Vng. *Meg haytatot, horgasitatot*. Ang. *Bowed; turned away*.] Plin. lib. 17. ca 23: Alterâ deflexâ vite, vel palmite juxta suam arborem. Amnes in alium cursum contorti & deflexi. Cic. 1. de Divinatione,

Dēflexŭs,

Deflexus, us m. q. nomen, Curvatio, inflexio.] כפף kepheph. ἀνάκαμψις. Gall. Ployement, flechissement. Ital. Piegamento. German. Biegung Hisp. Doblegadura. Pol. Nachilnoscz. Vng. Meghaytás, horgasitás. Ang. A bowing or crooking.] Columel. Ne deflexu fatigatur.

Defleo, es, ere, n. s. Deploro. [בכה bachâh. ספד sappédh. κατολοφύρομαι. Gall. Plaindre quelque chose en pleurant, regretter. Ital. Piangere. Ger. Beweinen. Hisp. Mucho llorar. Pol. Oplakuie. Vng. Meg siratom. Ang. To weepe, to waile for any thing.] Plaut. Capt. egóne non defleam talem adolescentem? Asinius Pollio libr. 10. Itaque illud initium civilis belli deflevi Cic. 13. Philip. Sed hæc satis diu multumque defleta sunt. ¶ Suprema deflere. Tacit. lib. 3: Post celebre carmen, quo Germanici suprema defleverat. Suprema: id est, mortem.

Deflo, as, are, act. p. Flo, vel flando depello. [נשב hischschib. ἀποφυσάω. Gall. Souffler. Ital. Soffiare. Germ. Hinab blasen. Hisp. Soplar. Polon. Odmuchuie. Vng. El fúnom, le fúnom Ang. To blowe, or blowe away.] Plin. lib. 28 cap. 2: Cibus etiam è manu prolapsus reddebatur, utique per mensas, vetabantque munditiarum causa deflare.

Defloccare, atterere est, tractum à floccis. [Polon. Zmiekczenie chrzipta. Vngar. El törödni, el avulni.] Plaut. in Casina: Perii, defloccabit jam illic homo lumbos meos. Ita enim legendum, non ut est apud Nonium, flocco habebit. Nonnulli legunt Deflaccare.

Deflocati senes, qui florem virium deposuêre, quasi attriti. [γέροντες ... German. Die ihr sterck und krafft verloren haben. Vng. El törödött vén emberek.] Metaphora tracta videtur à vestibus, quæ multo usu floccos suos amittunt. Plaut. in Epid. Nam per urbem adeò defloccati senes Quæritant me.

Deflorare, idem est quod conspurcare, contaminare, vitiare, quasi floribus & ornatu spoliare. [ענה innâh. טנף tinnéph. μιαίνω Gall. Deflorer, oster la fleur, souiller. Ital. Sporcare, macchiare. Germa. Die ersten blumen abbrechen / verwüsten / geschenden Hisp. Quitar la flor de lo florido, ensuziar. Polon. Pierszy kwiat odeymam, szpecę, szramocę. Vngar. Virágásúl, szépségéstül, meg fosztani. Angl. To defile to deflore, to take away the floure.] Livius lib. 7 bell. Macedon. Erant qui fama id majus bellum, quam difficultate rei fuisse interpretantur: uno memorabili prælio fuisse debellatum, gloriamque ejus victoriæ defloratam ad Thermophylas esse. Gell. lib. 13. c. 1: Tum planè duo erunt incommoda, & expectatio te spei suspensum fatigabit, & futurum gaudii fructû spes tibi jam defloraverit. Id est, quasi delibaverit & diminuerit, minusque gratum fecerit: ut minus grata est puella, aut res alia deflorata.

Deflorere, sive Deflorescere, Flaccescere, flores venustatemque amittere [נבל nábel. ἀπανθεῖν, ἀπανθίζω. Gall. Se deffleurer, perdre sa fleur. Ital. Sfiorire Germ. Verblühen. Belg. Verbloyen. Hisp. Dexar de florecer. Pol. Okwiac. Vngar. Szépségét és ékességét el hagyni. Ang. To leese floure or beautie, to decaye, to fade away.] Plin. lib. 17: Pessimum inter omnia, quum deflorescentem vitem, & oleam percutit imber: quoniam simul defluit fructus. ¶ Autor ad Herennium, per translationem, pro eo posuit, quod dicimus, Vigorem amitto. ἀπογηράσκειν. Formæ (inquit) dignitas, aut morbo deflorescit, aut vetustate extinguitur. ¶ Deflorescere apud Col. lib. 2. cap. 12, accipitur pro flores producere, ac deinde amissis floribus fructû producere. [ἐξανθεῖν, ἐπανθεῖν. Ang. To burgen or put out floures.] Quum (inquit) totam spicam edidit, octo diebus deflorescit, ac deinde grandescit diebus quadraginta. Vbi deflorescere non simpliciter accipitur, pro flores acquirere, ut quidam interpretantur, sed potius flores acquisitos amittere: ut hic sit sensus, Postquam frumentum edidit spicam, statim flores acquirit, & eosdem intra octo dies amittit. Sic efflorescere, est valde floridum fieri. Cic. in Læl. Quæ tamen efflorescit amicitia, etiamsi tu minus eam secutus sis.

Defluere, n. t. Deorsum fluere, labi, delabi, influere, propriè de liquidis rebus, & translatè de aliis quoque dicitur. [נגר niggar. נזל nazál. καταρρέω. Gal. Decouler, se dechoir. Ital. Scorrere à l'ingiù. Germ. Hinab fliessen. Belg. Afvloyen. Hisp. Correr lo liquido de arriba abaxo. Pol. Ściec, ociec. Vngar. Le folyni, le húllani. Ang. To flow downward, to flow away, to come, to nothing.] Plin. lib. 6. c. 7: Defluit in Rhenum Mogaunus. ¶ Per translationem significat decurrere, delabi. Cic. in Læl. Ad leves amicitias defluxit oratio. Salust. in Iugurth. Vbi per socordiam vires, tempus, ætas, ingenium defluxêre: hoc est, quasi cecidêre & periêre. Lactant. lib. 3, pro in nihilum redigere posuit: Navis sine gubernatore abit pessum: & corpus relictum ab anima, defluit. ¶ Quandoque defluere est secundo amne fluere: id est, deorsum & versus locum inferiorem fluere. Sunt enim fluminum alvei, quò mari propinquiora, eò devexiora. Virg. lib. 3. Georg. udisque aries in gurgite villis Mersatur, missusque secundo defluit amni. ¶ Defluere etiam dicitur quod ætate morbóve solvitur, ἀπορρεῖν, Vnde defluere capillus dicitur. ¶ Defluere, pro Declinare. Quint. lib. 10, cap. 1: Tantumque ab illo defluebant, quantum ille ab antiquis descenderat. ¶ Defluxisse id etiam dicitur quod transactum est. Cicer. ad Pætum libr. 9: Hæc igitur est nûc vita nostra: mane salutamus domi & bonos viros multos & tristes: & hos lætos victores qui me quidem perofficiosè & peramanter observant. Vbi salutatio defluxit, literis me involvo, aut scribo, aut lego.

Defluxus, & Defluvium. [ἀπόρρευσις. Gall. Decoulement, cheute. Ital. Sdrucciolamento, cadimento. Germ. Der runß oder das fliessen nid er sich. Hispan. La caida. Pol. Zciek, obtaszi. Vng. Le folyo, le hullo. Angl. A flowing downeward or away.] Capillorum fluxus. [ἀλωπεκία. Gall. Cheute de cheveux. Ital. Cadimento de capilli. Hispan. La caida de los cabellos.] Sed defluvia comarum facere dicitur. Idem: Hippocrates capillos mulierum defluos fricari raphanis jubet.

Defluvius, us, idem quod defluvium. ἀπόρρευσις.

Defodio, is, pen. cor. act. t. Sepelio, obruo. [חפר chaphár חשר chashar ... Gal. Enfouir, enterrer. Ital. Sepelire. German. Vergraben / eyngraben. Belg. Begraven. Hispa. Enterrar alguna cosa so tierra. Pol. W ziemie sadze wgrzebam. Vng. Le ásom, el temetem. Ang. To diche or digge downe into.] Liv. Fuerantque defossi annis quindecim supra quingentos: loquitur de libris Numæ. Plaut. in Prol. Aulul. Domi suæ defossam multis cum opibus aulam invenit. Columel. libr. 7, pro fodiendo plantare & inserere posuit, quum dixit: Confestim scrobem defodiamus in limine stabuli, & vivam pecudem, quæ sit pustulosa resupinam obruamus. ¶ Defodere idem est infrà, sive deorsum fodere, κατορύττειν. Idem lib. 2: Pastinatur terreni jugerum, ita ut solum in altitudinem trium pedum defodiatur.

Defossus, a, um, partici. [נקבר nicbreth. κατορυγείς ... Gal. Enfoui, enterré. Ital. Sepolto. Germ. Vergraben / eyngegraben. Hispan Enterrado, sepultado. Polon. Wgrzebiony, wsadzony do ziemie. Vngar. Le ásatot, el temettetet. Ang. Diched or digged downe.] Cicer. 2. de Orat. Aurum multifariam defossum. Plin. lib. 30. cap. 3: Talpæ cæcitatis perpetuæ tenebris etiamnum altis defossæ.

Defossus, us, vi. m. q. [מחתרת machtéreth. κατόρυξις. Gall Enfouissement, enterrement. Ital. Sotterramento. Germ. Vergrabung / eyngrabung Hisp Enterramiento, sepultura. Pol. Wgrzebienie. Vnga. Le asas, el temes. Ang. A diching or digging downe into a thing.] Plin. lib. 19 cap. 8: Area in defossu cavata.

Defœtus, si Latinum sit, idem erit quod effœtus: hoc est, fœtui per ætatem inidoneus. [Pol. Wirodzony. Vng. Nem szülő el kolmastan, el erbetlenbedé. Ang. Which is past bringing forthe any more.] Quod tamen haud scio an apud classicos scriptores reperiatur. Nam quod ad illud testimonium attinet, quod ex libro de Ovidii adduci solet: Sit quoque, quod rarû est, solito defœta favore Fortunæ facies invidiosa tuæ. In castigationibus exemplaribus defecta legitur, non defœta, Similiter apud Col. in præfat lib. 1. defectissimum legi debet, non defœtissimum.

Defomicatum, lignum dixerunt antiqui, quod à fomitibus quibus consoveri solet, erat succisum Festus.

Defore, penult. cor. compositum à fore, idem significâs quod defuturum esse. [ἀπέσεσθαι. Vngar. Nem leiendő.] Cic. de lege Agrar. contra Rullum: Verùm arbitrantur non defore, qui illam rest. tuerent.

Deformo, as, act. p. Fœdo, turpo, maculo. [δυσμορφόω, ἀμορφόω Gall. Deffigurer. Ital. Far brutto, difformare. Germa. Vngestalt machen. Belg. Leelyck maken. Hisp. Desfigurar ò afear. Pol. Szkaradzę, oszpecam. Vng. Meg rútitom, otsmányitom. Ang. To disfigure, to defile, to deface] Lactant. de Opif. Dei: Quàm mirabili, quàm divinâ ratione molitus est, ut tamen hiatus ipse nasi, oris speciem non deformaret. Autor ad Herenn. lib. 1: Qui sunt qui Italiam deformaverunt? Cic. de Arusp. resp In qua Pompeium ornat, an potiùs deformat? ¶ Item, Deformare est figurare, delineare, & novâ formâ insignire. [תאר teér. διαγράφω. Gall. Bailler forme, former. Ital. Formare, lineare dissegnare Germ. Etwas mit seinen linien oder eygenschafften entwerffen. Hispan. Tracar ò figurar.] Vitruv. lib. 6: Tragicæ scenæ deformantur columnis, signis, & regalibus rebus. Idem: Architectus graphidis peritus, ut deformare possit lineis imitationem, quam velit, ædificiorum.

Deformatus, a, um, fœdatus, cùm aliàs deformare sit formare. [Polon. Poszpeczony. Vng. Meg rutitatot.] Sueton. in Caligula capite 27: Multos honesti ordinis deformatos prius stigmatû notis, ad metalla & munitiones viarum, aut ad bestias condemnavit.

Deformatio, onis, verbale, f. t. Fœditas, macula. [גנות ... mum rah ἀμορφωσις, ἀσχημοσύνη Gall. Desfigurement. Ital. Dishonore, vituperio, sfiguramento. Ger. Vngestaltung / entehrung / entwerffung. Hisp. Aquella fealdad ò deformidad Pol. Oszpecenie, oszkaradzenie. Vngar. Meg rutitás, otsmányitás. Ang. A disfiguring, defacing or deforming.] Liv. 9. ab Vrbe: Vt suæ quisque conditionis oblitus, ab illa deformatione tantæ majestatis, velut à nefando spectaculo averteret oculos.

Deformis, hoc deforme, om. t. Turpis, fœdus: huic opponitur formosus. [ער rah. ἄμορφος. Gall. Difforme, deffiguré, laid. Ital. Diforme, sozzo, brutto. Germ. Vngestaltet / vngeschaffen / wüst / häßlich. Hisp Cosa fea ò desfigurada. Pol. Szpetny, szkarady. Vng. Rút, otsmány. Ang. Deformed, foule.] Plin. in Epist. Placuit locus in quo fuit aliquando domus (ut audio) pulchra, nunc deformis ruinis. Cic pro Cælio. Id nunquam tam acerbè feret M. Cælius, ut eum pœniteat non deformem esse natum. Livius 1. ab Vrbe: Quòd vix Albanorum oculi tam deforme spectaculum ferre possent. Cicero Marcello lib. 4: Nec eum diligere minus debes, quòd deformior est. Deformius nihil est ardelione sene.

Deformitas, atis, f. t. Turpitudo, pravitas, quod & de corpore & animo dicitur. [מום mum רע rah. ἀμορφία. αἶσχος. Gal. Difformité, laideur. Ital. Bruttezzà, deformità. Germ. Vngestalte. Belg.

Leelyckheyt.

laideur. Hisp. *Fealdad, è deformidad.* Pol. *Szpetnosc.* Vng *Rutsag, otsmansag.* Angl. *Deformitie, foulnesse.*] Cic. 1. de Legib. Deformitas animi, & corporis pravitas. Idem in Offic. Nullum est majus malum turpitudine: quæ si in deformitate corporis aliquid habeat offensionis, quanta illa depravatio & fœditas turpificati animi debet videri?

Dēformĭtēr, aduerbium [αἰσχρῶς. Gall. *Difformement, laidement.* Ital. *Bruttamente.* Germ. Vnförmlich/häßlich. Hispan. *Fea ò deformamente.* Polon. *Szpetnie.* Vngar. *Rutul otsmanyul.* Ang. *Foulie, withoute forme.*] Quintil. libro 8. c. 3: Iunctura deformiter sonat.

Dēfrænātŭs, a, um, idem quod Effrænatus, hoc est, indomitus, quasi sine fræno. [ἀχάλινος. Gall. *Desbridé, effrené.* Ital. *Sfrenato.* Germ. Vngezeumpt. Hisp *Desenfrenado.* Polon. *Wyuzdany.* Vng. *Vád, enyhitetetlen.* Ang. *Disbridled, vndantoned.*] Ovid. 1. Metam. Et defrænato volvuntur in æquora cursu.

Dēfraudārĕ, act. p. vel per syncopen Defrudare, est per fraudem cuiquam aliquid intercipere, vel circumvenire aliquem. [עשק *haschak.* παραγκρούομαι, ἀποστερίζω. Gall. *Defrauder, chiffrer, priuer vn autre de ce qui luy appartient.* Ital. *Defraudare, ingannare.* Germ. Einen mit betrug berauben. Belg. Bedriegen/berooven. Hisp. *Engannar.* Pol. *Oszukac, zdradzic, posdzisic.* Vng. *Meg tsalni.* Ang. *To deceiue, to beguile.*] Plaut. Asin. Nunc verba in pauca conferam, quid te velim: Viginti jam usus est filio argenti minis. Face id ut paratum jam sit. L. Vnde gentium? D. Ne defraudato L. Maximas nugas agis: Nudo detrahere vestimenta me jubes. Defrudem te ego? Agesis, tu sine pennis vola. Téne ego defrudem, cui ipsi nihil est in manu? Nisi quid tu porrò uxorem defraudaveris. ¶ Defraudare genium, est interrumpere voluptatem, & naturæ, quod appetit, negare. Terent. in Phorm. Quòd ille unciatim vix de demenso suo, Suum defraudans genium, comparsit miser. *Contrà*, Indulgere genio, est voluptati operam dare, &, quocunque nos naturę appetitus trahat, subsequi. Quæ loquendi formulæ indè tractæ sunt, quòd antiqui Genium vocabant naturę deum, hospitalitatis prę̨sidem. Vnde etiam Homo genialis, dicitur liberalis & hospitalis, & splendido apparatui assuetus.

Dēfraūdātŏr, verb. m. t. Fraudator. [עשק *haschok.* ἀποστερητής. Gall. *Fraudeur, endommageur, chifreur.* Ital. *Fraudatore.* Ger Ein berauber/ betrieger Hisp. *Amenguador, engannador.* Pol. *Zdraica, oszust.* Vng. *Meg tsalo.* Ang. *He that deceiueth or beguileth.*] Seneca de Benefic. lib. 4: Hic ingrato, qui beneficiorum defraudator est, non magis dabit beneficium, quàm aptatori.

Dēfrĭco as, act. p. Frico. [גרד *gharad.* ἀποψήχω. Gall. *Defrotter, frotter.* Ital. *Fregare.* German. Abtreiben. Hispan. *Fregar.* Polon. *Ozieram.* Vngar. *Meg vakarom.* Angl. *To rubbe hard or frette together.*] Col. lib. 2: Totumque eorum palatum sale defricato. Autor ad Herenn. Nam, ut fortè hic in balneas venit, cœpit, postquam perfusus est, defricari.

Dēfrĭcātē, adverbium, idem quòd facetè & suaviter. Nævius in Terentilla: Facetè & defricatè hoc induxit. Sosipater in suis Grammat. lib. 11.

Dēfrigēscĕrĕ, Frigescere. [ἀποψύχεσθαι. Gall. *Deuenir froid, se refroidir.* Ital. *Deuenir fredo, raffredarsi.* Germ. Erkalten/oder kalt werden. Hispan. *Enfriarse.* Pol *Oziebic.* Vngar. *Meg hiteggülni.* Angl. *To waxe cold.*] Col. lib. 11. c. 20: Iubebis rutabulo ligneo agitari, quod decoxeris, eò usque, dum defrigescit.

Dēfrīgo, gis, xi, ἀποφρύγω Vide in dictione Decoquo.

Dēfrīngo, is: Frango, vel decerpo. [קטף *keteph.* ἀποθραύω. Gal. *Rompre ou arracher de quelque chose.* Ital. *Rompere, frangere.* Germ. Abbrechen Belg. Afbreken. Hispan. *Quebrantar.* Polon. *Odlamuie.* Vng *El törom, le töröm* Ang. *To break downe, to break of.*] Col. lib. 6: Plerunq; fit, ut aut crure, aut cornibus boum, ramuli virium defringantur. Virgil. 2 Georg.--aut summas defringe ex arbore plantas. Cicero pro Cecin. Qui prætereuntes ramum defringerent arboris.

Dēfrūgo. as, act. p. Omnem fructum exhaurio. [καρπίζομαι, ἐκκαρπίζομαι. Gall. *Tirer la graisse & substance de quelque chose, la degraisser.* Ital. *Tor via tutti frutti, far sterile la terra, cauarle il grasso.* German. Aussnützen/die beste frucht vnd krafft herausziehen. Hisp. *Desfrutar, coger la fruta.* Polon. *Sok albo smak wysysiek wieciukam, wieciagam co lepszego.* Vngar. *Gyömöltsét haszndt el veszidm, el veszöm, gyömöltstelenné teszöm.* Angl. *To drawe or sucke the substance out of any thing.*] Vt faciunt quædam legumina, quæ etiam Theophrastus καρπίζομαι appellat. Agricola itaque agrum defrugare dicitur: quum id genus seminis serit, vel quum nimiâ fœturâ exinanit agros, vel per inscitiam aut negligentiam perdit, lacessitve fruges: ut quum vel festinata sementis est, vel serotina: præproperèque aut præposterè quid agit. Plin. lib. 18: Oraculum illud magnoperè custodiendum: Segetem ne defruges. Col. Constat segetem nimiâ defrugatione exinaniri.

Dēfrŭtum, n. s. à defervendo, (ut inquit Palladius) vinum decoctum, Plinio autore, usque ad mediam partem. [ἕψημα, ἑψητὸν, παράχυμα. Gal. *Vin cuit iusques à la consumption de la tierce partie.* Ital. *Vin cotto.* German. Gesottner Wein Traubenmuß. Belg. Ghesodden wijn/dicke Most. Hisp. *Vino cozido hasta la tertia parte.* Polon. *Przewarzone winno.* Vngar *Fözöt el apar bor, sorsia.* Ang. *Wine wherof the thrid parte is sodaen in.*] Sapa verò, à sapiditate, mustum est ad tertiam partem decoctum. At Columella aliter: Mustum, *inquit*, quàm dulcissimum, decoquitur ad tertias: & decoctum, sicut suprà dixi, defrutum vocatur. Sic Nonius: Sapa, quod nunc *mellacium* dicimus, mustum ad mediam partem decoctum: defrutum, si ex duabus partibus ad tertiam redigatur defervefaciendo.

Dēfrūtārē, act. Mustum decoquere, ut indè defrutum fiat. [ἑψεῖν. Gall. *Faire du vin cuit.* Ital. *Far vin cotto.* German. Gesottnen Wein machen. Hispan. *Hazer vin cozido.* Pol. *Winno przewarzic.* Vngar. *Bor fözessel el apasztani.* Ang. *To mak sodden wine*] Colum. lib. 2: Sed defrutum quoque facere, & defrutare vinum licet.

Dēfrūtārĭŭs, a, um, Quod ad defrutum pertinet. [ἑψητικός. Gal. *Seruant à faire du vin cuit.* Ital. *Pertinente à vino cotto.* Germ. Das zu dem gesottnen Wein gehört. Hispan. *Cosa pertenesciente para hazer vino cozido.* Pol *Do przewarzenia przinalezacy.* Vngar. *Fözöt bor boz valo.* Ang *Belonging to mak sodden wine.*] ut Vasa defrutaria, apud Col. lib. 12. c. 9. dicuntur, quæ ad defrutum idonea sunt, Sic cella defrutaria, apud eundem lib. 1. c. 6: Pars autem fructuaria dividitur in cellam oleariam, torculariam, cellam vinariam, defrutariam.

Dēfŭgĕrē, act. t. Recusare, refugere. [מאן *meen.* ἀναχωρεῖν, ἀποφεύγειν. Gall. *Euiter, s'enfuir: eschaper.* Ital. *Recusare.* Germ. Fliehen meiden. Belg. Schouwen/myden. Hisp. *Mucho huyr, rehusar.* Polon. *Strzec sye warowac sye.* Vng. *El futok tole, el tauoszlatom.* Ang. *To flee back, to eschue, to auoyde.*] Cæsar 6. bell. Gall. Aditum eorum sermonemque defugiunt; ne quid ex contagione incommodi accipiant. Cic. pro Sylla: Itaque attende jam Torquate, quàm ego defugiam autoritatem Consulatus mei. Lactant. lib. 5: Non defugi hunc laborem, ut implerem materiam, quam Cyprianus non est exequutus.

Dēfūndo., act. t. Effundo; & interdum idem quod Fundo. [שפך *schaphach.* ἐκχέω. Gall. *Espandre dedans, mettre quelque liqueur dedans.* Ital. *Versare.* Germ. Abschütten/abgiessen Belg. Afgieten. Hisp. *Derramar cosa liquida* Pol. *Wilicwam.* Vngar. *Ki öntöm, le öntöm.* Ang. *To powre out any licour.*] Cato de Re rust. Aquam defundito non omnem; eò addito oleum. Col. Postea, quum refrixerit, in vasa defundas, & operias.

Dēfūngŏr, defungeris, defunctus sum, defungi: Exantlo, fungor, perfungor. [נשתלם *nischtal.* ἀπαλλάττομαι, ἀποπίμπλημι. Gallicè, *Estre deliuré, ou se deliurer & eschapper de quelque chose, en estre hors.* Ital. *Esser liberato, campare da qualche pericolo & esserne fuori.* Germ Außrichten/einer müh oder arbeit ledig werden. Hisp. *Acabar de hazer.* Pol *Praca odprawiam.* Vngar. *Le veszöm, tiszteimet hagyom, végét veszöm.* Ang. *To be ridde, deliuered and no more charged of a thind.*] Explicari negotio aliquo aut molestiâ, & ei finem imponere. Cic. pro Sestio: Vt omni populari concitatione defungerer. Cælius ad Cic. lib. 8: Et hoc mendacio, si quâ pericula tibi impenderent, ut defungeremur, optavi. Id est, liberaremur.

Dēfūnctŭs, a, um, partic. [נשתל *nischtal.* ἀπαλλαγείς, ἀπηλλαγμένος, ἀφειμένος. Vngar. *Valamitül meg menekedöt.*] Virg. 6. Aeneid. O tandem magnis pelagi defuncte periclis. ¶ Defunctus fato, Liv. lib. 9. bell. Maced. & 10. ab Vrbe. ¶ Defunctus vitâ. Virg. 6. Aeneid. ¶ Defunctum etiam, more Græcorum, pro cadavere, intelligimus substantivè Plin lib. 2. cap. 68.

Dēfūnctōrĭē: Languidè & remissè. [ἀφοσιωμένως. Gall. *Par maniere d'acquit, tellement, quellement, laschement.* Ital. *Con negligencia, rimessamente.* Germ. Hinlessiglich/nur oben anhin. Hispan. *Floxamente.* Pol. *Ledaiaco.* Vngar. *Lassan, szorgalmas tanul, ala zokonyúl.* Ang. *Lightlie, without care or diligence.*] Vlpian. lib. 11. ad Senatusconsultum Tertul. Non solùm autem, quæ non petit, coërcetur, sed etiam quæ defunctoriè petit, ut privilegio munitum vel oneratum tribus tutelis.

Dēgĕnĕr, om. t. Qui majorum suorum virtuti non respondet: [זר *zar.* פורר *forer.* ἀγεννής. Gall. *Bastard, forlignant, declinant de sa race.* Ital. *Traligno, bastardo.* German. Der auß dem Geschlecht schlecht. Belg. Veeracht(ig)/onaerdich. Hispan. *Lo que no responde à su casta y genero.* Polon. *Wyrodek, przodkow niemasnadmiacy.* Vng. *Az ki atya természetitül távul esét, el fayzot.* Angl. *That goeth out of his kind.*] Virg. 2. Aen Degeneremq; Neoptolemum narrare memento. ¶ Ponitur quandoque pro ignobili & vili, ἀνάρμοστος, δουλοπρεπής. Virg 5. Aen. Degeneres animos timor arguit. Plin. lib. 11. cap. 50: Canum degeneres sub alvum deflectunt caudam. Est autem adjectivum generis omnis, præsertim in obliquis singularis numeri. Vnde etiam more aliorum adjectivorum tertiæ declinationis, facit in ablativo Degenere, vel degeneri. Lucan libro 4: Si me degeneri stravissent fata sub hoste.

Dēgĕnĕrārĕ, n. p. A genere decidere, desinere, veteres majorum laudes obterere. [סורר *sorer.* ἐκγενίζεσθαι, ἀπογεννᾶσθαι, ἀγεννίζειν. Gall. *Forligner, s'abastardir, degenerer, ne suiure point sa race.* Ital. *Degenerare, traligniari.* German. Auß dem Geschlecht schlahen. Belg Ontaerden Hisp. *No respo nder à su casta y genero, desfallesser de la nobleza de sus antecessores.* Polon. *Od cnoty swich przodkow wistepic.* Vng. *El fayzani.* Angl. *To go out of kinde, no to follow the good conditiones of his parentes.*] Cic de Provin. Cons. Patrem dico, cujus utinam filii non degenerassent à gravitate paternâ. Virg. lib. 2. Georg. Pomaque degenerant succos oblita priores: id est, deterioris fiunt saporis. Propert. Dii mihi sunt testes, nō degenerâsse propinquis. ¶ Dicimus autem, Degenerare, tam à malo, quàm à bono. Liv. lib. 9: Ne degeneraveris à familiâ imperiosissimâ & superbissimâ.

Dēgĕrŏ, is, ere. act. t. Defero, gero. [φέρω. Gal. *Prendre d'vn lieu & porter en l'autre, transporter.* Ital *Portare.* Germ Tragen. Hisp. *Traer.* Polon. Wiwlocze wynaszam. Vng. *Viszem, hordom.* Angl *To tak out of one place and bring to another.*] Plaut. in Menæch. At ille mihi suppilat aurum & pallas ex arcis: Modò me spoliat, mea ornaméta ad meretrices degerit: id est, defert. Quidam legunt, *Apud meretrices: & degerit,* pro *absumit.* Idem: Atque illud tuæ degeris amicæ.

Dēglăbrārĕ: Depilare & glabrum facere. [פשׁל pistsél. ἀποψιλόω. Gall. *Oster l'escorce, pele.* Ital. *Pelare.* Germa. Ein Baum schinden vnd glatt machen. Hispan. *Descortezar.* Pol. *Obłupiwe, ogladzam.* Vngar *Meg kopasztam, simitani.* Ang *To make balde, to pluck away the heare.*] Paulus in l. cædere. ff. Arbor. furtim cæs. Cædere, est non solùm succidere, sed etiam ferire cædendi causâ. Cingere, est deglabare.

Dēglūbo, is deglubi, deglubitum, ere; act. t. Corticem eximo, siliquam aut folliculum excutio. [פשׁל pistsél. ἀποδέρω, ξυρέω. Gall. *Escorcer, ou escosser, oster la peau ou l'escorce,* Ital. *Sglanare, scorticare.* Germ Entschehlen/auß den hulsen klauben Belg. Schelten/onbesten Hisp. *Quitar el cuero ò hollejo, descortezar.* Polon. *Wituknie, eskubuie.* Vngar. *Meg nyuzom, hiából ès tokából ky fezzem.* Ang. *To pill or pell, to pull of the skinne or bark, as of a tree.*] Varro 1. de Re rustic. cap. 48: Quod eo folliculo deglubitur granum. ¶ Ponitur etiam pro Excoriare. Vnde proverbiali sententiâ dici solet: Boni pastoris est, tondere pecus, non deglubere, quasi pellem detrahere.

Dēglūtĭnārĕ, act. p. Est dissolvere, quod glutinatum erat. [ἀποκολλάω. Gall. *Descoller, desgluer, desioindre d'ensemble.* Ital. *Dissoluere, discollare.* German. Etwas zusammen geleimbtes von einander lösen. Hisp. *Desempegar, desengrudar.* Pol. *Rozkleic.* Vngar *Fel olvasztani, fel fejteni, fel azlalni.* Ang. *To dissolve that which was glued.*] Plin. lib. 25. cap. 13: Purgat enim ulcera oculorum, expletque, & ad cicatricem perducit; palpebras deglutinat.

Dēglūtĭo, is, ivi, itum, ire: ex De & Glutio. [בלע lah בלע hillah בלע balah. καταπίνω, βροχθίζω, ὑποσκελίζω. Gall. *Aualler gloutement, degloutir, engloutir.* Ital. *Inghiottire, trangugiare.* German. Verschlingen. Hispan. *Mucho tragar.* Polon. *Polikam.* Vngar. *El nyelem.* Ang. *To swallow and deuoure.*] Verbum Medicis familiare.

Dēgo, n. t. ex De & Ago, abjecto a: præteritum facit Degi, sine Supino, Ago. vivo. [נהג nahágh. ἄγω. Gall. *Mener à fin, consumer, continuer* Ital. *Condurre, menare.* Germ. Vollstrecken / verschliessen/ bleiben/ &c. Belg. Voluoeren/leven Hispan. *Guiar.* Pol. *Zite, mieszkam.* Vng. *Lakom, élek.* Ang. *To passe through, to liue, to bring to an end.*] Et ferè habet post se accusativum, tempus denotantem: ut, Degere vitam æternam, annum, diem, horam. Cic. de Senect. Degere omne tempus ætatis sine molestiâ. Idem 2. de Finib. Degere omnem ætatem in tranquillitate. Virg. 4. Aen. Non licuit thalami expertem sine crimine vitam Degere, more feræ. Terentius: Nam hunc diem miserè nimis cupio; ut cœpi perpetuum in lætitiâ degere. Cic. pro Roscio Amer. Inter feras satius est ætatem degere, quàm in hac tantâ immanitate versari. ¶ Ponitur interdum etiam absolutè, sine aliquo accusativo. Lactant. lib. 5: Idcirco eum voluit sub alienâ ditione atque imperio degere; ut ne, rerum prosperitate corruptus, in luxuriam laberetur. ¶ Legitur & passivum, Degitur; idque in tertiis tantùm personis. Cic. 1. de Nat. deorum: Quæ vita deorum sit, quæque ab iis degatur ætas. Lactant. lib. 4: Quò rectiùs vita degatur, non est necesse omnes circuire. ¶ Accipitur item Degere, pro Demere, detrahere. Plautus in Aulular. Nunc ego istum, soror, laborem degam & diminuam: id est, demam. Idem in Epid. Degitur corium de tergo meo.

Dēgrandĭnăt, Impersonale. [ἀποχαλαζᾷ. Gall. *Il gresle fort.* Ital. *Tempesta ficramente.* German. Es hagelt. Hispan. *Graniza mucho.* Polon *Grad pada.* Vngar *Kö esö esik.* Ang *It haylelh.*] Ovidius 4. Fastor. Da veniam culpæ; nec, dum degrandinat, obsit.

Dēgrăssŏr, degrassaris, degrassatus sum, degrassari. [ἐγκαταλεηλατέω, λῃστεύω. Gall. *Serner dessus & piller, outrager* Ital. *Assallire alla strada, oltraggiare.* Germ. Berauben / fechten/ schädigen/ grewlich anfallen. Hispan. *Mucho saltear.* Polon *Lupie, plundruie.* Vngar. *Szèllel koborlok.* Ang. *To robbe or stea by the high wayes.*] Stat. 1. Achilleid. -ubi tanta injuria primos Degrassata duces.

Dēgrăvo, as, are: Gravem, & ponderosum reddo, gravo, deprimo. [כבד chibbédh. βαρύνω, καταβαρύνω. Gall. *Appesantir affaisser, charger.* Ital. *Aggrauare premero.* German. Beschweren/ belestigen. Belg. Overladen. Hispan. *Apesgar.* Polon. *Obcziazam.* Vngar. *El nehezitem.* Ang. *To make heauie and of weight, to burden.*] Livius 4. ab Vrbe: Alios in aquam compulsos gurgites ferunt: etiam peritos nandi, lassitudo, & vulnera, & pavor, degravant. ¶ Labore operis degravari, apud Colum. lib. 9. cap. 2: Paulatim degravatum pondere præceps attraheretur: apud eundem lib. 1. c. 5.

Dēgrĕdĭŏr, eris, degressus sum, degredi: Deorsum gradior. [καταβαίνω. Gall. *Descendre, se destourner vers en bas.* Ital. *Descendere ò smontare.* Germ. Hingehn/hinabgehn. Hisp. *Descender abaxo.* Polon. *Odstepitie.* Vngar. *Allá megyek.* Ang. *To go or passe downe.*] In specum degressus sacerdos, haustâ fontis arcani aquâ. Tacit. lib. 2. ¶ Vtitur & Livius, lib. 2. Decad. 1: Cum quingentis haud amplius peditibus, ducentisque equitibus, degressum jugis Massanissam persequutus.

Dēgrŭmmārī, d. p. Ad grummæ mensuram dirigere. [εὐθύνειν πρὸς τὸ μέτρον. Pol. Wiprasczczam Wiedem czel. Vngar. *Czernére venni, megigyenesiteni.*] Est autem Grumma; teste Nonio, mensura quædam, quâ flexæ viæ ad lineam diriguntur. Lucilius: Viamque degrumari vis; ut castris mensor fecit olim.

Dēgŭlo, as: Gulâ absumo, obligurio. [בלע lah בלע hillah בלע balah. καταλαιμαργέω, καταδειπνέω. Gall. *Engloutir.* Ital *Inghiottire.* German. Verschlemmen / verbrassen / durch die Welastrass jagen. Hispan. *Tragar ò englosinar.* Polon. *Przez gardlo przepuszczam, marnie trawie.* Vnga. *Meg iszom, fel lakom, el tekozlom.* Ang. *To deuoure, to wast.*] Plautus: Postquam degulato patrimonio pauper est factus.

Dēgŭlātŏr, m. t. gulosus. [λαίμαργος. Polon. *Zarlok.* Vng. *Tobzódó.*] Apul. in Apologiâ: Quæ tamen omnia in paucis annis ita hic degulator studiosè in ventrem condidit.

Dēgŭmĭārĕ: Antiquum planè verbum, idem significans, quod Devorare, aut degustare. [Vng. *El nyelni, meg kostolni.*] Legitur autem malè apud Festum, Degunere: ut rectè advertit Scaliger in Varronem. Deducitur enim à Gumia: de quâ voce infra suo loco.

Dēgŭsto, act. p Gusto, delibo, leviter attingo. [טעם taham. γεύομαι, ἀπογεύομαι. Gall. *Gouster de quelque chose, en taster.* Ital. *Gustare, assaggiare.* Germ. Versuchen Hispan. *Gustar.* Pol. *Kosztuje.* Vngar *Meg köstolom.* Ang. *To cast, to touche softlie with the lippes.*] Plin. lib. 18. cap. 2: At ne degustabant quidem novas fruges, aut vina. Cato c. 148: Vinum boni viri arbitratu degustato. Degustare pabulum: Varro 2. de Re rust. c. 5. Quint. lib. 4. cap. 1: Degustanda tamen hæc prooemio; non consummanda: id est, breviter indicanda. Cic 1. Tuscul. Visne igitur, inquit, ô Damocle, quoniam hæc te vita delectat, ipse eandem degustare, & formam experiri meam? Huc etiam referendum est illud Lucretii libro 1: Ignes degustāt tigna celeri flammâ: hoc est, leviter attingunt. ¶ Ponitur aliquando pro Explorare. Cic. lib 4. Epist. ad Attic. Velim Fabium, si quem habes aditū, odorere, & istum convivam degustes.

Dēgŭstātĭo, f. t. [ἀπόγευσις. Polon. *Kosztowanie.* Vngar. *Meg kostolás.*] Vlp. D. lib. 18. Tit. 6. lib. 1: Periculum vini usque ad degustationem sustinere.

Dĕhaurĭo, is, ire: idem quod simplex Haurio. [שאב schaab. ἀντλέω. Gall *Espuiser.* Ital. *Cauar fora.* Germ. Erschöpffen. Hisp. *Sacar fuera lo liquide.* Polon. *Czerpam.* Vngar. *Meritek, kimeritem.* Ang. *To draw water or thinges liquide.*] Cato capite 66: Quum oleum sustuleris cortinâ; amurcam dehaurito.

Dĕhīnc: Posthac, abhinc. [עתה hattáh. τὸ νῦν, ἀπὸ τοῦδε. Gal. *Desormais, doresenauant, par ci apres, ci apres d'icy en auant.* Ital. *Dipoi, per lo innanzi.* Ger. Fürhin/ dannethin/ demnach Belg. Hiernaech. Hisp. *Dende ò despues.* Pol. *Potim* Vng *Ez után, ettül fogva.* Ang. *Forme henceforth.*] Terent. Andriâ: Dehinc ut quiescant, porrò moneo. ¶ Item significat Deinde, ut sit adverbium ordinis [illegible]. Salustius: In primis arduum videtur, res gestas scribere: primùm, quòd facta dictis exæquanda sint: dehinc, quia plerique delicta, quæ tu reprehenderis, malevolentiâ atque invidiâ putant esse dicta. ¶ Vtitur & in hac etiam significatione Cic. 2. Tuscul. Primùm igitur de imbecillitate multorum, & de variis disciplinis Philosophorum, loquar: quorum princeps authoritate, Socraticus Aristippus, nō dubitavit, dolorem, summum malum dicere. Dehinc, ad hanc enervatam muliebremque sententiam satis docilem se Epicurus præbuit. ¶ Dehinc aliquando in unam syllabam contrahitur à poëtis. Virg. 1. Aen. Oscula libavit natæ; dehinc talia fatur.

Dĕhīscĕrĕ, n. t. Aperiri, findi, rimas agere. [χαίνω. Gall. *Bailler, s'espanir, s'ouurir.* Ital. *Aprire forte, spalancare.* Germ. Auffgynen/ sich auffthun/ zerspalten. Hispan. *Henderse, ò abrir.* Pol. *Zewam, rozwieram sie.* Vng *Meg hasadni.* Ang. *To gape.*] Plin. lib. 9: Acus sive belone, unus piscium, dehiscente propter multitudinem utero, parit: hoc est, se aperiente.

Dĕhŏnestus, a, um; Non honestus. [ἄτιμος. Vngar. *Tisztességtelen.*] Gell. libro 19 capite 10: Dehonestum, deculpatumque verbum.

Dĕhŏnesto, as, Huic contrarium est Honesto. [נבל nibbél חטא chittá. ἀτιμάζω Gall. *Villener, honnir, enlaidir.* Ital *Dishonnestare, dishonorare.* Germ. Vnehr anthun/ entehren. Belg. Onteeren. Hispa. *Denostar ò deshonorar a otro.* Polon *Lze vimuie poczciwesczi.* Vnga. *Meg szegyenitem, gyalázom, meg rutitom.* Ang. *To make vnhonest, to foyle.*]

Dĕhŏnestāmentum, n. s. Dicitur id, quod gratiam & honestatem alicui rei adimit. [ערוה hervàh. αἶσχος. Gall. *Enlaidissement, deshonneur.* Ital. *Dishonestà, guastamento.* German. Vnehr/ schmach Hisp. *El denuesto.* Polon. *Zelzenie osramocenie.* Vngar. *Szégyen, szegyen, éktelenség.* Ang. *A foyling or dishonestie.*] Vnde vultûs dehonestamentum, dicitur cicatrix, vultum hominis dedecorans; aut oculi effossio. Gell. lib. 2: Quo dehonestamento corporis, maximè lætabatur. ¶ Pro contumeliâ usus est Tacit. lib. 12: Atque ille, non propinquum, neque Arsacis de gente; sed alienigenam & Romanum increpans, auribus decisis vivere jubet, ostentui clementiæ suæ, & in nos dehonestamento.

Dĕhortŏr, aris, d. p. Dissuadeo, deterreo, avoco. [ἀποτρέπω. Gall. *Desenhorter, desconseiller, destourner.* Ital. *Sconfortare.* Germ. Abmahnen/ mißrahten. Hisp. *Dissuadir alguna cosa con razones.* Pol. *Odradzam, odwodze.* Vng. *Valamitül el intem, meg intem róla, el tanát jolom.* Ang. *To call bak, to giue a contrare counsayle, to dissuade.*]

Terent.

Terent. Phorm. At hic dehortatus est me, ne illam illi darem. Cic.in Pis. Res ipsa, & Reipublicæ tempus, aut meipsum, quod nolim, aut alium quempiam, aut invitabit, aut dehortabitur.

Dehortatio, f.t. [ἀποτροπή.] Pol. Odradzanie. Vng. Valamitul vabeszelés.] Diomedes Gram. lib. 2: [illegible] est enarratio exempli, vel rei præteritæ relatio, significans adhortationem dehortationémve.

Dejero, Sanctè juro, jurejurando affirmo. [[illegible] alah. ἐπομνύω, διόμνυμι. Gall. Iurer fort & ferme, faire grand serment. Ital. Giurare fortemente. German. Thewr vnnd hoch schweren. Hispan. Mucho y sanctamente jurar. Polon. Przisiegam. Vng. Eskwszom. Angl. To sweare with a great othe.] Gell. lib. 1: Nam quum amicus eum rogaret, ut pro re causâque ejus falsum dejeraret, his ad eum verbis usus est. Terent. in Eunuch. Illum liquet mihi deierare, his mensibus sex, vel septem, prorsum non vidisse proximis. Idem in Hecyr. Philippe, Bacchis dejerat persanctè, &c.

Dejuro, as, are: Dejero. [ἐπομνύω, διόμνυμι. Vng. Erős eskűvéssel eskűszöm.] Plaut. in Castor. per deos omnes, & deas, dejurавit. Idem in Rudente: Dejura, te mihi argentum daturum.

Dejurium, n.f. Iusjurandum. [[illegible] alah. ὅρκος. Gall. Iurement, serment. Ital. Sacramento. Germ. Ein schwur. Hisp. El grande y solenne iuramento. Polon. Przisiega. Vng. Erős eskűvés. Ang. An othe.] Gell. lib. 7. cap. 18: Tum octo ex iis, postliminium justum non esse sibi, responderunt; quoniam dejurio vincti essent.

Dejurus, Qui sanctè & valdè jurat. [εὐορκος. Vngar. Erős eskűvéssel eskűvő.]

Dejicio, act. t. Deorsum jacio, vel deorsum mitto. [[illegible] hippil [illegible] hischpil. καταβάλλω. Gall. Ietter en bas, ietter par terre, ruiner. Ital. Gettare abasso. German. Herabwerffen / vmbwerffen. Belg. Nederwerpen. Hispan. Echar de arriba, derrocar ò abaxar. Polon. Zrzucam, wywracam. Vngar. Alá vetem, haytom, le haytom, le vetem. Angl. To cast or throw downe.] Plautus in Asin. Iussin' columnis dejici operas aranearum? Livius 4. ab Vrbe. Quem quum ictum equo dejecisset. Virg. 4. Aeneid. -toto genitor quæ plurima cœlo Dejicit in terras. ¶ Livius, li. 1. pro faciendo designo, posuit. ἀφίημι. Dum (inquit) intentus in eum Rex totus adverteret; alter elatam securim in caput dejecit. ¶ Per translationem ponitur pro Averto. ἀποτρέπω. Cic. in Philipp. Nec verò usquam, nec à Republicâ, oculos dejiciebam. ¶ Item pro Depellere, vel deturbare. παραβάλλω, ἐξωθέω, ut apud eundem 2. in Verrem: Pollicitus est, quantum vellent pecuniæ si me Aedilitate dejecissent. Idem pro Murænâ: Qui Tubero Præturâ dejectus est. Livius 4. ab Vrbe: Dejectique honore duobus Quintiis. ¶ Dejicere de gradu, id est, dignitate. Cicero Attic. libro 16: Ex quo mihi videtur [illegible] ille dejectus de gradu. ¶ Dejicere de gradu, pro eo, quod est de constantiâ deducere & proposito, in quo pedem fiximus. Cic. 1. Offic. Fortis enim & constantis est, non perturbari in rebus asperis; nec tumultuantem de gradu dejici, ut dicitur: sed præsenti animo uti, & consilio; nec à ratione discedere. Ad eundem modum dicimus, Dejicere de possessione, Dejicere de sententiâ, Dejicere de dignitate.

Dejectus, a, um, partic. [[illegible] muppal [illegible] muschpal. καταβληθείς, καταβεβλημένος. Gall. Abaissé, incliné. Ital. Abbassato, inclinato. Ger. Herabgeworffen. Hisp. Echado de arriba, inclinado. Pol. Zrzucony, wywrocony. Vng. Ala vettetet, hayttatot, le vettetet haytatot. Angl. Caste or throwen downe.] Plin. lib. 2. cap. 9. de Lunæ naturâ: Aliàs contigua montibus: nunc in Aquilonem elata, nunc in Austro dejecta. ¶ Vi dejectus: Cicero pro Cecin. Spe dejectus: Sil. lib. 9.

Dejectio, verbale, f.t. Depulsio. [[illegible] mappalah. καταβολή, ἐκβολή, ἀπόβολή. Gall. Deiettement, abattement, abaissement. Ital. Abattamento, abbassamento. Germ. Abwurff / das niderwerffen. Hispan. Obra de echar de arriba, abatimiento, abaxamento. Pol. Zrzucenie. Vng. Alá vetés, le haytás. Ang. A casting downe.] Cic. pro Cecin. Qui illam vim dejectionemque, tuo rogatu, aut tuo nomine, fecerit. ¶ Dejectio, apud Celsum & Colum. pro subductione alvi ponitur. [ὑποχώρησις, διαχώρησις. Gall. Quand on va à la selle, purgation. Ital. Purgatione. Germ. Der Stulgang nach beschehener purgation. Hisp. Purga. Pol. Przepurgowanie. Vngar. Zék, veszedés. Angl. A purgation by the stoole.] Cels. lib. 1. c. 3. Dejecto quoque Medicamento petenda est; ubi venter suppressus parum reddit. Et Moliri dejectionem: libro 2. cap. 12. ¶ Dejectiones stellarum & altitudines, apud Iulium Firmicum, lib. 1.

Dejectus, us, m.q. pro Dejectione. [καταβολή. Polon. Zrzuceni. Vng. Alá vetés le haytás.] Liv. 9. ab Vrb. Quum ad alias angustias protinus pergerent; septas dejectu arborum, saxorum ingentium objacente mole, invenere.

Dein: Per apocopen dictum est, à Deinde: [ἔπειτα. Gal. Apres, en apres, par apres. Ital. Doppo, poscia. German. Darnach / dannethin. Belg. Daerna. Hispan. Dende ò despues. Pol. Potim, zasię. Vngar. Az után, megis. Angl. Further more, moreouer.] sicut Exin ab Exinde, Proin à Proinde, Subin pro Subinde. Significat autem Dein idem, quod Deinde, sive postea: & est Poetis familiarius, quàm Oratoribus. Terent. Andr. Accepit conditionem; dein quæstum occipit.

Deinde, Adverbium est, ordinem sive tempus importans: idemque ferè significans, quod Postea. [ἔπειτα. Gall. Apres, en apres, par apres. Ital. Dopoi, nel tempo à venire. Germ. Demnach / darnach. Hisp. Dende è despues. Polon. Potim, inszym razem. Vng. Az után, annak utánna. Ang. Further more, moreouer.] Componitur ex De præpositione, & adverbio Indè: & habet accentum, teste Prisciano, in ante penultimâ; ne duæ videantur dictiones separatæ, quod etiam contingit in Exinde, Nimirum, Aliquando, & similibus. Cic. ad Quintum Fratr. lib. 3. Tu velim cures ut sciam, quibus nos dare oporteat eas, quas ad te deinde literas mittemus. ¶ In carmine ferè semper contractionem patitur; fitque dictio dissyllaba. Virg. 3. Eclog. Incipe Damœta, tu deinde sequere Menalca.

Deinceps: Deinde, postea, posthac, continuò. [[illegible] mehatah. ἑξῆς. Gall. Consequemment, par ordre, en ensuyuant, en apres, d'ordre. Ital. Ordinamente, per ordine, da poi. Ger. Demnach / volgends. Belg. Voortaen. Hisp. De aqui adelante. Pol. Zás, podrugie. Vngar. Ennek utánna. Angl. From henceforth.] Liv. lib. 1: Ita duo deinceps Reges, alius aliâ viâ, ille bello, hic pace, civitatem auxerunt. Cic. Thermo: Sed tamen tres fratres summo loco natos, promptos, non indisertos, quos video deinceps Tribunos plebis per triennium fore, te nolo habere iratos. Colum. lib. 6: Quod quomodo & qualis generis faciendum sit, non pigebit deinceps præcipere: id est, per ordinem. Cic. Attic. lib. 7: Velim deinceps meliora sint. ¶ Interdum pro Præterea. Liv. 1. ab Vrbe: Ex templo advocato concilio, scelera in se fratris, originem, expotum, ut geniti, ut educati, ut cogniti essent, cædem deinceps tyranni, seque ejus autorem, ostendit.

Deincipem. Veteres dixerunt quemque captum: quemadmodum Principem, primum captum.

Deinsuper, significat Desuper. [ἄνωθεν. Gall. De dessus. Ital. Di sopra. German. Von oben herab. Hispan. Dende arriba. Polon. Zwierzchu. Vngar. Felyül. Angl. From above.] Salust. lib. 1. Hist. ut citatur à Nonio: Ad medium deinsuper jactantium manibus in murum attollitur.

Deintegro, Denuò à principio. [[illegible] hodh. ἐξ ὑπαρχῆς. Gall. De nouueau. Ital. Di nuouo. German. Von newem. Belg. Van nieuwen aen. Hisp. De nuevo ò de comienço. Pol. Znowu. Vngar. Vyonnan. Angl. Of new, againe.] Terent. in Andr. Posthac quas faciet de integro comœdias. ¶ Deintegro incidere in morbum. Cic. ad Cornif. 12. Gratulari alicui deintegro: Idem Attic.

Deintegro, as, are. [Polon. Pziwięksam. Vng. Megrosonkitom.] Verbum, significat Imminuere, & ex integro, & non vitiato, vitiatum reddere. Cæcilius: Nomen virginis, nisi mirum est, deintegravit.

Dejugo, gas, act. p. Disjungo.] ἀποζεύγνυμι. Gall. Desacoupler, oster du ioug. Ital. Disiungere. German. Außspannen / von einander jochen. Hispan. Desunnir ò apartar. Pol. Wyprzęgam. Vngar. Kifogom. Angl. To vncouple and loze the yoke.] Cui contrarium est Conjugo. Pacuvius Chryse, ut citat Nonius: Perque nostram egregiam unitatem, quam memoria dejugat.

Dejungo, is, act. t. Disjungo. [[illegible] hiphrisch [illegible] ghazar. ἀφαιρέω. Gall. Desioindre, descoupler. Ital. Disiungere, disunire. German. Von einander fügen / zertheilen. Hispan. Desunnir apartar. Polon. Lacze dziele. Vngar. El válaszom, el szakasztom. Angl. To loze, to disione.] Plaut. Asin. Ne nos dejunge amantes. Cicero de Vnivers. Ita necessitas cogit, ut eadem sint ea, quæ dejuncta fuerunt.

Dejurium, Dejuro, Dejurus; Vide Dejero.

Dejuvo, as, Antiqui dicebant, pro non jurare. Plaut. in Trinum. Deserere illum, & dejuvare in rebus adversis, pudet.

Delabor, eris, delapsus sum, d. p. significat Deorsum labor, decido, devenio. [[illegible] naphal [illegible] mat. καταπίπτω, κατολισθαίνω. Gall. Griller, & tomber bas, cheoir. Ital. Scorrere abbasso, cadere abbasso. Germ. Hinabfallen. Belg. Afvallen. Hispan. Deslizarse, à caer abaxo. Pol. Spadam. Vngar. Alá eszöm, alá iszúzok, iszamonok. Angl. To slippe, slide or fall downe.] Virg. in Sileno: Serta procul capiti tantùm delapsa jacebant. Livius: Cœlo repente delapsus. ¶ Et cum præpositione. Cicero Offic. 1: Ita consiliis, diligentiâque nostrâ, celeriter de manibus audacissimorum civium delapsa arma ipsa ceciderunt. Idem ad Quintum fratrem: Nam Græci quidem sic te ita viventem intuebantur, ut quendam ex annalium memoriâ, aut etiam è cœlo divinum hominem esse in provinciam delapsum, putent. Idem Orat. lib. 3: Capitolii fastigium illud, & cæterarum ædium, non venustas; sed necessitas ipsa, fabricata est. Nam quum esset habita ratio, quemadmodum ex utrâque parte tecti aqua delaberetur; utilitatem templi, fastigii dignitas consequuta est. ¶ Ponitur aliquando pro Deflecto. Cicero de Orator. Insperanti mihi cecidit, ut in istum sermonem delaberer. Idem in Læl. Iam enim à sapientum familiaritatibus, ad vulgares amicitias, oratio nostra delabitur. Idem Attic. 7: In valetudine tuâ moveor, & filiam, in idem genus morbi delapsam, curam tibi afferre majorem sentio. Et de Orat. libro 2: Sed nonnunquam in hoc vitium scurrile delabitur. Idem Treb. lib. 6: Nam & ipse, qui plurimum potest, quotidie mihi delabi ad æquitatem videtur: id est paulatim ad æquitatem propiùs accedere. Et Offic. lib. 2: Habenda autem est ratio rei familiaris; quam quidem delabi finere, flagitiosum est: id est, consumi, ad nihilum redigi. [illegible]

Delacero, as, act. p. In partes lacero, conscindo, consumo. [[illegible] scharat [illegible] parak. [illegible] karah. καταρρήσσω, διασπαράσσω. Gall. Mettre en pieces, deschirer. Ital. Lacerare, stracciare. German. Zerreissen / verthun. Hisp. Despedaçar in partes diuisas. Polon. Rodzieram, targam. Vngar. El szaggatom. Angl. To teare and rent in pieces.] Plaut. Capt. Qui me, meamque rem, quod in te uno fuit,

fuit, tuis scelestis fallaciis delaceravisti.

Delachrymare, est, lachrymas vel aquam more lachrymantis demittere. [דמע *damáh.* ἀποδακρύειν. Gall. *Pleurer, larmoyer.* Ital. *Lagrimare.* Germ. Weinen. Hisp. *Derrocar lagrimas.* Polo. *Opplakuie.* Vngar. *Sirni, könyvezni.* Ang. *To weepe and lett teares fall.*] Col. lib. 5. de vite loquens: Vt interdum potiùs devexa, quàm in germine, delachrymet.

Delachrymatio, onis, f. t. [דמע *démah* ἡ ἀποδάκρυσις. Gall. *Pleurement.* Ital. *Esso lachrymare, lacrima* Germ. Bewennung. Hispan. *Lloro.* Pol. *Opplakanie.* Vng. *Sirás, könnyezés.* Angl. *A weiping.*] Plin. lib. 37. c. 11: Vis ejus collyriis oculorum aptissima, & delachrymationibus mordendo proficiens.

Delævo, as, act. p. compositum est à Lævo, idem significans quod simplex. [החליק *hechelik.* λειαίνω. Gall. *Aplanir, vnir, faire esgal.* Ital. *Pianare, lisciare, far' vguale.* German. Glätten / oder glatt machen. Hispan. *Alisar ò acepillar.* Polon. *Gladze.* Vngar. *Meg simitom, gyalulom.* Ang. *To make plane and euen, or smoth.*] Col. de Arb. c. 6: Plagam acutissimo ferro delævato.

Delambo, is, ere: Lambo. [לקק *lakáh.* λείχω, λάπτω. Gall. *Lecher.* Ital. *Leccare.* German. Lecken. Hisp. *Lamber ò lamer.* Pol. *Liże.* Vng. *El nyalom, meg nyalom.* Angl. *To licke, or lape.*] Stat. lib. 2. Theb. Molliaque electâ delambit vellera linguâ.

Delamentor, aris: Defleo. [בכה *sachách.* ἀποδύρομαι, θρηνέω. Gall. *Lamenter, pleurer.* Ital. *Lamentarsi, dolersi.* Germa. Schmertzlich weinen. Hisp. *Llorar con gritos y voces.* Polon. *Zyalem opplakuie.* Vngar. *El siratom, keservem.* Angl. *To weepe or waile.*] Ovid. 11. Metam. & natam delamentatur ademptam.

Delanio, as, Descindo, & quasi lanam traho. [שבר *schibár.* פרק *parák.* קרע *karáh.* διασπαράττω. Gall. *Mettre en pieces, deschirer.* Ital. *Straciare, sbrenare.* German. Zerzerren / zerreissen. Hispan. *Despedaçar como sacando lana.* Polon. *Rozdzieram, targam.* Vngar. *El szalkasztom, el szaggatom.* Angl. *To cut or teare in pieces.*] unde Lanius, qui pecus discindit. Festus.

Delapidata, Dicuntur lapide strata. [λιθόστρωτα. Polon. *Pobrukowanie.* Vng. *Bepagimentomt sziatos.*] cujusmodi est via Appia; quam à portâ Capenâ, Brundusium usq;, quadratis saxis stravit Appius ille Cæcus. Ex Festo.

Delasso, as, act. p. Lasso. [הבריח *hivriach* הלאה *helaáh.* καταπονέω. Gall. *Lasser.* Ital. *Stancare.* Germ. Müd machen. Hispan. *Fatigar, ò cansar à otro.* Polon. *Vmęczam.* Vngar. *El farasztom, el lankitom.* Angl. *To wearie, to tire.*] Plautus in Asinar. Eum etiam hominem in senatu dare operam, aut clientibus, ibi labore delassatum totam noctem stertere. Horat. 1. Serm. Satyr. 1: Cætera de genere hoc (adeò sunt multa) loquacem Delassare valent Fabium.

Delavo, as, delavi, delotum, delavare: Lavo. [רחץ *racháts.* καταπλύνω, ἀπολούω. Gal. *Lauer.* Ital. *Lavare.* Germ. Wäschen / oder abwäschen. Hisp. *Lavar,* Polon. *Obmywam.* Vngar. *Le mosom, meg mosom.* Ang. *To wash.*] Plautus Rud. eho, an te pœnitet, in mari quod delavi, ne hîc in terrâ quoque eluam? Antiquum verbum.

Delcani, à Delcano amne dicti pisces, salsamentis idonei: quos alii Leptinos vocant.

Delecto, act. p. & Oblecto, Composita, sunt à Lacto, quod est frequentativum ab antiquo verbo Lacio. Delectationem habeo, delectationem affero. [שעשע *schihaschâh.* τέρπω. Gal. *Delecter, recreer, resiouir, donner plaisir.* Ital. *Dilettare, dar piacere.* Germa. Belustigen. Belg. Vermaken / verblijden. Hisp. *Deleytar.* Polon. *Kocham sie.* Vng. *Gyönyörködtetem.* Ang. *To lead and allure to delight.*] Delecto sæpiùs in tertiâ personâ utuntur autores. Cicero Rufo: Itaque me & superiores literæ tuæ admodum delectaverunt, quibus expectatum meum adventum abs te amanter videbam. Quando autem cum Infinitivo jungitur ponitur impersonaliter. Alioqui verbum est activum; & habet passivum, per omnes modos, tempora, & personas, usitatissimum. Cicero Pæto: Plures etiam pavones confeci, quàm tu pullos columbinos, tu te istic Atheriano jure delectato: ego me hîc Hirciano ¶ Oblecto verò, plerunque in se significationem passivam habet; quámvis & activam. εὐφραίνω. Et quanquàm passivam habet; tamen regit accusativum, non alterius personæ aut rei, quam ejus qui oblectat. Et, ultra accusativum, ablativum postulat, ex quo passiva significatio monstratur. Et hoc tribus potissimùm modis. Interdum enim hoc cõtingit, nullâ præcedente præpositione. Terentius in Eunucho: Me speres; me te oblectes. ¶ Interdum præcedente præpositione Cum. Idem: Tu cum illâ te intùs oblecta interim. ¶ Aliquando etiam cum præpositione In. Idem: In eo me oblecto solùm: id est mihi carum. ¶ Cicero in activâ significatione sumpsit; quũ in Catone ait: Quas si exequi nescirem, tamen me lectulus meus oblectaret; quod est, quasi delectaret. Et pro Archiâ: Adolescentiam alunt, senectutem oblectant: scilicet literæ. ¶ Est autem Oblecto, sicut & Delecto, compositum à verbo Lacto, propriè, dulcedine vel spe aliquâ duco: & ferè semper in pejorem partem accipitur. Terentius: Solicitando, & pollicendo, eorum animos lactas. ¶ Delectare, ἐφέλκειν. propriè significat Attrahere, ducere. Ennius: Et me Apollo ipse delectat; adducit Delphicus. Quadrigarius: Fabius de nocte cœpit hostium sacra oppugnare; hostem delectare. ¶ Et quoniam, quæ grata ac jucunda sunt, nos attrahere solent: factum est, ut Delectare sit, gratum esse, ac jucunditate afficere. ¶ Passivum etiam ipsum, Delector, habet post se ablativum; & hoc sine præpositione, vel mediante præpositione Cum, vel In. Casum autem peculiarem omnibus verbis passivis, qui est ablativus, præcedente præpositione à, vel ab. non admittit. Vnde etiam nonnulli deponens esse crediderunt. Est autem Delector, delectatione vel jucunditate afficior. [χαίρω, εὐφραίνομαι, ἥδομαι. Gall. *Se donner plaisir, se resiouir.* Ital. *Dilettarsi.* German. Lust und freud haben Hispan. *Deleytarse.*] Colum. libro 1: Iucundius utique viro, si etiam matronâ comitatus: cujus ut servi, ita animus est delicatior: amœnitate aliquâ delectanda erit, quò patientiùs moretur cum viro. Quod in aliis etiam verbis fieri solet: ut, Desideriũ tenet me: id est, teneor desiderio. Sic Oblecto, & hujusmodi, quæ significationem passivam innatam habent. Lactantius lib. 2: Auro, & gemmis, & ebore delectantur. Idem: Oblectatur frivolis, & specie simulachrorum capitur. Cicero Cæl. In communibus miseriis, hac tamen oblectabar speculâ.

Delectamentum, ii, n. s. Oblectatio, voluptas. [שעשועים *schaaschuhim* עדנה *hedhná.* τέρψις, τερπωλή, τέρπνοτης. Gal. *Delectation & plaisir, deduit, passetemps.* Ital. *Diletto.* Germ. Belustigung Hisp. *El deleyte.* Pol. *Roskochanie.* Vngar. *Gyönyörwség.* Ang. *Delight, pastime, solace.*] Cicero de Senectut. Possem persequi permulta delectamenta rerum rusticarum: sed ea ipsa, quæ dixi sentio te esse lõgiora. Idem in Pison. Inania sunt ista (mihi crede) delectamenta penè puerorum.

Delectabilis. [τερπνός. Pol. *Mieli, smaczni.* Vngar. *Gönyörwsiges, kesnes.*] Cornel. Tacit. libro 12: Infusum delectabili cibo boletorum venenum.

Delectabiliter, Adverb. [τερπνῶς. Polo Wdzięcznie. Vnga *Gyönyörwségössen.*] Probus, in Catholicis structuræ delectabiliter componendæ. Gell. lib. 3. c. 31: Delectabiliter ac decorè multis variisque verbis depicta est.

Delectatio, f. t. Oblectatio, voluptas, jucunditas. [שעשועים *schahaschuhim* עדנה *heednáh.* τέρψις. Gall. *Delectation, plaisir, soulas, deduit.* Ital. *Dilettatione.* German. Lust und freud. Hispan. *Deleyte.* Pol. *kochanie, radosc.* Vngar. *Gyönyörködés.* Angl. *A delighting, or delight.*] Est jucunditas, quam ex re aliquâ percipimus: quam sic definit Cic. lib. 4. Tusc. Delectatio est voluptas, suavitate auditus animum deliniens, & qualis hæc est aurium; tales sunt oculorum, & tactuum, & adorationum, & saporis: quæ sunt omnes unius generis, ad perfundendum animum, tanquam illiquefactæ voluptates.

Delectatior, [Polon. Wdzięczniejszi. Vngar. *Gyönyörwsegesb.*] Comparativus sine positivo, apud Gellium lib. 20. cap. ultim. Aut sermo incorruptior, aut delectatior motio, aut in ludo liberalior.

Delectus, Vide Deligo, deligis.

Delego, as, act. p. Deputo, quempiam meo loco, officio, negotióve exequendo præficio. [הפקיד *hiphkidh.* ἐπιτρέπω. Gall. *Deleguer, enuoyer & bailler charge, bailler commission, commettre* Ital. *Deputare, assignare.* German. Befehlen / einem etwas zuthun auflegen. Belg. Bevelen Hispan. *Embiar, mandar.* Pol. *Poruczam.* Vng. *Reá bizom, tizibe helyheszteiöm, rea valasztom.* Ang. *To assigne, to some office or charge, to send in ambassage, to attribute or impute.*] Colum. lib. 4: Imò quis non imprudentissimum quemque etiam eum, qui nihil aliud operis facere valeat, huic negotio delegat? Cicero: Post delegatam mihi hanc provinciam: id est, post onus mihi impositum. ¶ Hinc Subdelegare dicimus, delegatas nobis à Principe causas alteri cognoscendas injungere. ¶ Delegare spes suas fortunæ loci. Liv. 6. ab Vrbe: Has inanium rerum inanes ipsas volventes cogitationes, fortunæ loci delegaverant spei suas: Id est, nomine loci Romanis religiosi & infausti fidentes. ¶ Delegare etiam significat Legatos mittere, ἀποστέλλειν. Livius: Decernunt, ut duodecim delegarẽtur ad Regem. Plautus in Amphitr. Si quot fautores delegatos viderint. ¶ Et Delegata dixerunt diis consecrata, quæ nunc dedicata dicimus. ἀφιερωμένα ¶ Delegare etiam frequens est apud Iurisconsultos, pro eo, quod Mercatores vulgò vocant *Assignare*; hoc est, alium pro se debitorem dare, quo recepto à creditore, prior debitor liberatur. Iustianus Cod. de Novationibus & delegationibus: Delegatio debiti, nisi consentiente & stipulanti promittente debitore, jure perfici non potest.

Delegatio, verbale, f. t. Mandatum, munus, provincia. [פקדה *pekudah.* ἐπιτροπή, ὁ ἀποδοχὴ πρεσβεία. Gall. *Charge & commission, assignation.* Ital. *Commissione, carico.* Germ. Ein befehl / auffiegung / ein gegebner gewalt Hisp. *Embaxada la carga.* Pol. *Zlecenie, wszadporuczony.* Vngar. *Parancsolas, valakire bizot dolog.* Ang. *The assignation of an office or charge, commission.*] Cic. ad Att. lib. 12: Perdere malo delegationem in mancipes, annuâ die.

Delegatus, [Germ. Ein nachgesetzter.] dicitur, cui causa demittitur terminanda, vel exequenda; vices delegantis repræsentans, & in jurisdictione nihil proprium habens. ff. de Offic. ejus cui man. est Iurisdictio. l. j. Vide infrà lege Iudex. ¶ Delegatus, quod distet à Vicario, hoc est, ut Interpretes barbarè dicunt, à Vice gerente, seu Locum tenente, Bartolus indicat in L. 2. & seq. C. de his qui vicem ger. alt.

Delenio, is, ire, act. q. compositum est à Lenio, idem significans quod Demulceo, vel lenem, hoc est, mãsuetum reddo: [החליק *hechlik.* πραΰνω, καταπραΰνω. Gall. *Adoucir appaiser, amadouer.* Ital. *Ammolire, addolcire.* Germ. Besenfftigen / begütigen Hisp. *Halagar ò amansar,* Polo. *Vmiekczam, blagam,* Vngar. *Le csendesztem meg*

meg enyhítem. Ang. *To make meek, gentle and tame.*] Col. lib. 10. Sed tamen iracundia notæ melioris apum facilè delenitur, assiduo interventu eorum, qui curant alvearia. Plaut. Asin. Vah, delenire apparas; mihi scio vicarium esse.

Delenificus, Blandiloquus. [θελκτήριος, πειθανικός. Polo. *Lagodnomowca.* Vng. *Törölgetéssel, hizelkedéssel meg enyhítő.*] Plaut. in Mil. Domi dolos, delenifica verba; domi fallacias.

Deleo, delevi, deletum, act. s. ex De, & Leo, (ut inquit Priscianus) Extinguo, induco, abstergeo: & aliquando Everto, perdo, & destruo. [מחה machah. ἐξαλείφω, ἀφανίζω, ἀπαλείφω. Gall *Effacer, casser, rayer, annuller.* Ital *Cancellare, cassare, annullare.* Germ. Durchthun/außtilgen. Belg. Wtdoen/wtwissen. Hispan. *Quitar ò raer.* Pol *Wymazuiam, wymazać.* Vng. *Eltörlöm.* Ang. *To destroy, to scrape and put out, to deface.*] Cic. pro Cluent. Eadem hac Dinæa testamentum faciente, quum tabulas pendisset Oppianicus, qui gener ejus fuisset, digito legata delevit: & quum id multis locis fecisset; post mortem ejus, ne lituris coargui posset, testamentum in alias tabulas transcriptum signis adulterinis obsignavit. Cæsar 2. Bell. civ. Quin spe prædæ in urbem irrumperent, urbemque delerent. Cic. pro lege Manil. Delenda est vobis illa macula, Mithridatico bello superiore suscepta. Terentius Eunuch. Delebo omnes dehinc ex animo mulieres.

Deletus, a, um; & Delitus, teste Diomede; Extinctus, inductus. [נמחה nimchah. ἐξαλειφθείς, ἀφανισθείς. Gall *Effacé, cassé, annullé.* Ital. *Cancellato, annullato.* Germ Durchgethan/außgetilget. Hisp. *Raido, quitado.* Pol. *Wymazany, wygładzony.* Vng *Eltöröltetött, (avagy) eltöröltetett.* Ang. *Destroyed, scraped or put out, or defaced.*] Varro: Delitæ literæ. Quod tamen à Delino esse putet. ¶ Quod à Deleor est; non Delino. Diomedes Gram. lib. 1. Deleor, delitus & deletus. Cic. ad Filium: Cæteris delitis. Calvus ad uxorem, 1. Epist. Invita delita, &c.

Deletio, verbale, f. t. Extinctio, inductio. [מחיה mechiah. ἐξάλειψις, ἀφανισμός. Gall. *Effacement, destruction.* Ital *Disfacimento distruttione.* Ger. Austilgung. Hisp. *Raedura, ò quitamiento.* Pol. *Zmazanie.* Vng *Eltörlés, törlés.* Ang. *A crossing or scraping out.*]

Delebile: Quod deleri potest. [ἐξαλείψιμον. Gall. *Aisé à effacer, que facilement on efface.* Ital. *Che facilmente si cassa, & disfacia.* Ger. Das leichtlich mag außgetilget werden. Hisp. *Cosa que se quita, ò puede facilmente quitar.* Polon *Latwie do zmazania.* Vng *Eltörölhető.* Ang. *That may be crossed and scraped out, or defaced.*] Mart. lib. 7: Canibus hic nullis, nullis delebilis annis, Vivet. Cujus contrarium est Indelebile, quod deleri non potest. ἀνεξάλειπτος.

Deletilis, le, Quod delet. ἐξαλειπτικός. Gall *Propre pour effacer, de quoy on efface.* Ital *Che disfacia, cassa ò distrugge.* German. Damit man außtilget oder durchthut. Hisp. *Cosa para quitar ò raer.* Pol. *Kreska kthora zmazuiemy, zgładzamy.* Vngar. *Eltörlő.* Ang. *That is meete and serveth to crosse out with.*] Varr. Si displicet tibi tam magnum, sumam spongiam deletilem. ¶ Interdum Deletile, seu Deletitium, passive sumitur, pro eo quod deletur, sive deleri solet: ut Charta seu Tabula deletitia, quâ, abrasis vel inductis prioribus literis, rescribitur. παλίμψηστος.

Deletitius, adjectivum: [ἐξαλειπτός. Pol. *Toc jo może być zmazanego.* Vng. *Eltörölő, avagy törlésre való.*] Vlp. in l. Chartæ. ff. de Bo. possess. secundum tab. Chartæ appellatio, & ad novam chartam refertur, & ad deletitiam. παλίμψηστος.

Deletrix, verb. f. t. [מחה mochah. ἡ ἐξαλείφουσα, ἐξαλείψασα. Vng. *Eltörlő asszony.* Ang. *She that abolisheth or destroyeth.*] Quæ delet. Cic. de Arusp. respon. Tum est illa in templo Castoris scelerata, & pene deletrix hujus imperii, sica deprehensa.

Deleteria, medicamenta, δηλητήρια φάρμακα, n. s. à Medicis appellantur noxia & mortifera: quæ scilicet, quum à calore nostro vinci non queant, neq; concoqui, alia celeriùs, alia tardiùs, mortem inferunt. Dicta deleteria, à verbo Græco δηλέω, quod est Lædo, sive Noceo.

Deliaca supellex. Vide Delos, in Propriis.

Deliarium, Coniza. Diosc. lib. 13. cap 135.

Delibatorium, Vide Delibo.

Deliberare, n. p. Dictum est à libellâ, quâ quid ponderatur; & significat Consulto, perpendo, deliberationem habeo, consilium capio: item Decerno, statuo, certus sum. [יעץ jahats גזר ghazar. συμβουλεύειν, διαγινώσκειν. Gall. *Deliberer, consulter & penser comme on doit faire.* Ital *Deliberare.* German. Rahtschlagen/sich berahten. Hisp. *Deliberar.* Pol. *Rozmyślić sie, rozważać.* Vngar. *Végezni, tanácskozni, rendelni.* Ang. *To advise and take counsayle what is best to be doone.*] Cic. Postquam reversus est ab exilio; Noctem sibi ad deliberandum postulavit. Idem in Verr. Deliberatum est: id est fixum & decretum est. δέδοκται. ¶ Aliquando Dubito, βουλεύομαι. Cic. lib. Offic. Est enim totum sceleratum & impium, qui deliberant, utrùm id sequantur, quod honestum esse videant.

Deliberatur, impersonale. Cæsar. 7. bell. Gall. Deliberatur de Avarico in communi consilio, incendi placeret, an defendi.

Deliberatus, particip. [נגזר nighzar. βεβουλευμένος. Gal. *Deliberé, consulté, arresté apres avoir deliberé.* Ital. *Deliberato.* Ger. Berahtschlaget/wol bedacht. Hispan. *Deliberado.* Polon. *Rozmyślony.* Vng. *Elvégeztetött, rendeltetett.* Ang *Advised upon.*] Hor. 2. Carm. Ode 37: –ut atrum Corpore combiberet venenū, Deliberatâ morte.

Deliberatus, Nomen ex particip. [Pol. *Rozważony.* Vng. *Elrendelt, végzett.*] Cic. Metel. lib. 5: Neque illi quicquam deliberatius fuit, quàm me, quacunque ratione posset, non judicio, neque disceptatione; sed vi atque impressione, evertere.

Deliberatum, n. s. substantivum. [Vng *Rendelés, végezés.*] Cæsar, 1. bell. Civil. Illi deliberata respondent, scriptaq; ad eum mandata per eos remittunt.

Deliberator, toris, m. t. [יועץ johets βουλευτής, σύμβουλος. Gall. *Deliberans, qui delibere ou a deliberé.* Ital. *Chi delibera.* German. Ein Rahtschlager. Hisp. *El que delibera.* Polon. *Rozmyślaiący.* Vngar *Tanácskozó, rendelő, végező.* Ang. *He that adviseth and taketh leysure before he beginne a thing.*] Cic. pro Sest. Illi interea deliberatori merces, longâ interpositâ nocte, duplicata est.

Deliberatio, onis, f. t. Consultatio, consilium. [מחשבה mahshabah. σκέψις. Gall. *Deliberation, pensement, consultation.* Ital *Pensamento, consultatione.* Germ. Rahtschlag/bettachtung. Hispan. *Deliberation.* Polon. *Rozmyślanie, rozważenie naradzenie.* Vngar. *Végezés, tanácskozás, rendelés.* Ang. *An advising and taking of counsayle.*] Cic. 1. Offic. Triplex igitur est, ut Panætio videtur, consilii capiendi deliberatio. Idem 3. Offic. Sapientem & bonum virum fingimus; de ejus deliberatione & consulatione quærimus.

Deliberativus, a, um: Ex deliberatione constans. [συμβουλευτικός. Vngar. *Végező, rendelő, tanácsbeli végezésbeli.*] ut, Deliberativum genus orationis, apud Cic. 1. de Invent. Causa deliberativa: Cic. 2. de Invent. Materiæ deliberativæ: Quint. lib. 2. c. 7.

Deliberabundus, da, dum: Deliberans. [βουλευτικός, συμβουλευτικός. Gall. *Qui delibere & consulte sur quelque chose.* Ital *Chi consulta & pensa à qualche cosa.* Germ Der da rahtschlaget. Hispan. *Lo que mucho delibera.* Polon. *Rozmyślaiący się.* Vnga *Gondolkodó, tanácskozó, végező.* Ang. *That adviseth upon any thing.*] Liv. 2. ab Vrbe: Consules velut deliberabundi capita conferunt; diu colloquuntur. Idem lib. 1: Rex, velut deliberabundus, in hortum ædium transit.

Delibo, as, act. p. Significat Decerpo, quasi libando minuo, degusto. [טעם taham. ἀπολαύω. Gall. *Attoucher tant seulement aux bouts des levres, prendre un peu du dessus, gouster.* Ital *Menomare gustando, assaggiare.* Germ. Abbrechen: item, ein wenig versuchen. Belg Wtnemen/versuchen. Hispan *Gustar como quien haze salua.* Polon *Kosztuie.* Vng *Meg kóstolom, le zsemlem, zakaszom.* Ang. *To tast, to touch lightlie or a litle with the lippes.*] Cic. pro Sest. Non sum tam ignarus, Iudices, causarum; non tam insolens in dicendo; ut omni ex genere orationem aucuper; & omnes undique flosculos carpam atque delibem. ¶ Nonnunquam etiam accipitur pro Leviter attingo, & quasi summis labris degusto. ἀπογεύομαι. Planc. Cic. Putabam, posse me nec de laude jejunâ hominis delibare quicquam. Christ. Longolius Episto. 1: Verùm quod ad rem pertinet, tantum abest, ut ille de laude tuâ quicquam delibârit: ut, eo quidē facto, & lituriam ipse suam prodiderit, & virtutem tuam, claram illam omnino, & tuâ sponte nobilem, sed illustriorem tamen reddiderit. Livius: Nec satis constat, cur primus ac potissimus ad novum delibandum honorem sit habitus. ¶ Interdū Violo, Destruo, Vitio. Gellius lib. 1: Rependitur quippe & compensatur leve damnum delibatæ honestatis: id est, vitiatæ. ¶ Flos delibatus populi, dictus Cethegus ab Ennio; aut potiùs à Pop. Rom. Id est, eloquentiâ excellēti. Cic. de Cl. Orator. Delibatus; hoc est, (ut opinor) intactus, incorruptus, illibatus. Meliùs autem hujus verbi significationem assequetur, qui sciverit, Græcam habere originem. Est enim compositum à verbo Libo, Græcè λείβω, quod idem significat, quod Rigo vel Humecto: unde, quum summa tantùm labra rigamus, & leviter degustamus, propriè libare dicimur. Nimis itaque puerilis lapsus est eorum, qui Libare dictum putant, quasi labiare.

Delibatorium, n. s. Locus delibationi accommodatus. [Pol. *Miesce do kosztowania.* Vng. *Tanácsház.*] Plin. lib. 6: Fuit & memoriâ nostrâ in porticibus septorum à M. Agrippâ relicta, æquè miraculi causa, quæ delibatorio superfuerat, viginti pedibus brevior, sesquipedali crassitudine. Alii legunt apud Plinium, *Diribitorium.*

Delibatio, f. t. Degustatio. [ἀπόγευσις. Pol. *Kosztowanie.* Vng. *Meg kóstolás.*] Florentinus, D. lib. 10. Titul. 1. l. 116: Legatum est delibatio hæreditatis, quâ testator ex eo, quod universum hæredis foret, &c.

Delibro, as, act. p. Decortico librum; id est, corticem arbori detraho. [קלף pilsel. ἀπολεπίζω. Gal. *Peler & oster l'escorce.* Ital *Scorzare, levare la scorza.* Germ. Ein Baum schinden / entrinden. Hispan *Descortezar arboles.* Polon. *Odzieram obłupiam skori.* Vng. *Meg hántom.* Ang. *To peale and tak the bark of trees.*] Colum. lib. 3: In eâ nitidissimum ramum eligito, & ejusmodi spatii corticem circumcidito, & materiam delibrato. Idem lib. 5: Cortex quoque aridus fissusque, per summa trunci dependens, delibrandus:

Delibro, delibras, à librâ compositum; Pondero. [σταθμίζομαι. Polon. *Waże.* Vngar. *Meg merőm.*] Gel. lib. 15. cap. 8: Quid relinquitur, nisi ut delibrari sibi cœnas jubeant; ne edēdo defatigentur? Quo in loco quædam exemplaria legunt *Delibari.*

Delibutus: Vnctus quasi oleo, aut alio liquore imbutus [נמשח nimschach מלא malê. ἀλειφθείς. Gall. *Oinct, imbu, plein.* Ital. *Onto.* Germa. Gesalbet/mit Salb begossen. Belg Ghesalvet. Hispa. *Vngido de olores.* Pol. *Namazany, maściami polany.* Vngar. *Meg kenetött.* Ang. *Oynted or dipped in oyle or other licour*] Col. lib. 7. c. 4: Vbi per triduum delibuto tergore medicamina perbiberit. Cic. de Clar. Orat. Qui devinctus erat fasciis, & multis medicamen-

medicamentis propter dolorem artuum delibutus. Autor ad Heren. lib. 3: Aut si quam rem deformabimus turpem: ut sicruentam, aut cœno oblitam, aut rubrica delibutam, indicamus: id est, conspersam ¶ Transfertur & ad animũ. Ter. in Phorm. Satin' est, si te delibutum gaudio reddo? Salust. Vxor sacrilega ac perjuriis delibuta. ¶ Est autem participium sine Verbo; nescio an compositum sit.

Dēlĭcātă, orum, Vide DELICO.

Dēlĭcatūs, a, um: A Delicium fit, Mollis, deliciis plenus. [ענג hanógh רך rach. τρυφερὸς, ἁβρὸς, ἁβροδίαιτος. Gall. *Delicat, delicieux, douillet.* Ital. *Delicato, puitto.* Germ. Zart/schläckerhafftig/welcher der schläcken und wollusten gewohnt hat. Belg. Lecker. Hisp. *Delicado y regalado.* Pol *Rozkosznik, kochanek.* Vng. *Kedvetre tako, gyengén élő.* Angl. *Delicat, deintie, wanton.*] Cic. 6. Verr. Nostrum enim unusquisque, qui tam beati, quàm iste est, non sumus, tam delicati esse non possumus. Idem 1. Offic. Turpe enim valdeque vitiosum, in re severa, convivio dignum, aut delicatum aliquem sermonem inferre. Molles, & delicatæ voluptates: apud Cic. de Nat. deorum.

Dēlĭcātē, adverb. Molliter [τρυφερῶς, ἁβρῶς. Gall. *Delicatement, delicieusement.* Ital. *Delicatamente, delitiosamente.* Germ. Schläckerhafftiglich/zartiglich Hisp. *Deleytosamente,* Pol. *Rozkosznie.* Vng. *Kedvesztetni, gyengen.* Angl. *Delicatlie, deintefullie.*] Columella: Cultam vestitamque familiam utiliter magis habeat, quàm delicatè.

Delicia, autore Festo, Tigni genus dicitur: quod è culmine, ad tegulas angulares infimas versus, fastigiatum collocatur [Polonicè, *Narożnie.*] Vnde & tectum ipsum deliciatum, & tegulæ deliciares, sive colliciares, appellantur. Cato de Re rustic. cap. 14: Deliciares tegulæ quæ erunt, pro binis integris computabuntur.

Dēlĭcĭum, cii, n. s. in singulari: & Deliciæ, arum, f. p. in plurali: Oblectamentum oblectamentáve, quæ nobis voluptati sunt: à Delicio, quod ex De, & Lacio, componitur. [מעדנות hedenáh עדנים hadhanim, τὰ τρυφήματα. Gall. *Delices, esbats, menus plaisirs, passetemps.* Ital. *Delicie, delicatezze.* German. Wollust/ergetzung/kurtzweil. Belg. Wellust. Hisp *Los deleytes, ò regalos.* Pol. *Rozkosz, krotochwila.* Vngar. *Gyönyörűség.* Angl. *Delightes, delight and pleasure.*] Mart. lib. 13. Delicium parvo donabis Dorcada nato. Idem lib. 1: Stellæ delicium mei columba, Veronâ licet audiente dicam, Vicit, Maxime, passerem Catulli. Cic. 6. Verr. Vnde igitur potiùs incipiam, quàm ab ea civitate, quæ tibi una in amore atque in deliciis fuit? Sueton. Titus, amor ac deliciæ generis humani. ¶ Legitur igitur & Delicia, fœ. gener. Plaut. mea voluptas, mea delicia. ¶ Delicias facere, θρύπτομαι, ἐντρυφᾶν, ἐγχλιδαίνω, sæpè legitur pro eo, quod est fermè lascivire ac lusitare, quodammodo fastidire, ac se superiorem esse verbis, aut gestu ostendere: quod aliter dicitur Deliciari, ἐντρυφᾶν. Plaut. Eia, delicias facis, mi Menæhme; quin, amabò, i intrò. ¶ Deliciæ, in malum, pro morositate. Cic. ad Attic. lib. 1. 12. Ecce autem aliæ deliciæ equitum, vix ferendæ: quos ego non solùm tuli, sed etiam ornavi. ¶ Deliciarum causâ: ut Animi causâ. Cic. Quos Antonius deliciarum causâ, loris in convivio cædi jubebat à suis publicè.

Dēlĭcĭŏlum, n. s. diminutivum à delicium. [τρυφήμιον. Pol *Kochanunka.* Vng. *Gyönyörű fegbiske.*] Senec. 12: Epist. 1. 2: Ego sum Philositi villici filius, deliciolum tuum. Perfectè, inquam, iste delirat vetulus, etiam deliciolum meum factus est.

Dēlĭco, as: Explico, explano, interpretor. [פרש bêr. δηλῶ. Gall. *Expliquer, exposer.* Ital. *Spianare, monstrare.* German. Auslegen/erklären. Hisp. *Esplanar, ò llanar lo escuro.* Polon. *Wykładam, obiaśniam.* Vng. *Meg mad yarázom.* Angl. *To vnfolde, to open out or expone.*] Titin. li. 5. ut citat Nonius: Quid istuc est, aut iste vult sermo? Mater delica: id est, explana. ¶ Veteres etiam, Delicare, pro Dedicare, quandoq; dicebant. Vnde Delicata, orum, dicebantur diis consecrata, quæ nunc *dicata* appellantur.

Dēlĭctum, Vide DELINQUO.

Dēlĭcus porcus qui diratur, exponit Varr. 1. de Re rust. cap. 15. his verbis: Quum porci depulsi sunt à mammâ, à quibusdam delici appellantur; neque jam lactentes dicuntur.

Dēlĭgo, gis, act. r. ex De & Lego compositum: Lego, eligo, delectum habeo. [בחר bachar. ἐκλέγομαι. Gall. *Eslire, choisir.* Ital. *Eleggere.* Germ. Auserlesen/Erkiesen Hisp. *Elegir lo meior.* Polon. *Wybieram.* Vnga. *Valasztom.* Angl. *To choose or pike out.*] Deligere & Eligere sic differunt; ut Deligere sit, quod magis idoneum ad rem agendam est, cernere; Eligere verò, vel ad nostrum emolumentum, vel ad illius, qui eligitur, dignitatem. Vide Vallam lib. 5. Cæs. 3. Bell. Gall Duces verò hi deliguntur. Cic. 2. Offic. Quibuscum, si frequentes sunt, opinionem afferunt populo, eorum se fore similes, quos sibi ipsi delegerunt ad imitandum. ¶ Deligere, pro Colligere. Tenui primam deligere ungue rosam: Ovid. Epist. 4.

Dēlēctŭs, Participium. [נבחר nibchár, ἐκλεκτός, ἐπιλελεγμένος. Gall. *Esleu, choisi.* Ital. *Eletto.* Germ Außgelesen/erkiesét. Hisp. *Elegido.* Polon. *Wybrany.* Vngar. *Valasztatot.* Ang. *Choosed, piked out.*] Cic. pro Rosc. Amer. Ad eámne rem vos reservati estis; ad eámne rem delecti, ut eos condemnaretis? &c.

Dēlēctŭs, tus, m. q. verbale, à diligendo; Electio. [מבחר mibchár. ἐκλογή Gall. *Election, eslite, chois, choisissement.* Ital. *Scelta, elettione.* Germ Ein auserlesung/erkiesung/erwehlung. Hispan. *Election.* Polon. *Wybor, wybranie.* Vngar. *Valasztas.* Ang. *A choosing, or piking out.*] Indè Delectus militum, dicitur militum electio; quâ scilicet Imperator, imperii sui autoritate, quos ei visum fuerit, ad militiam conscribit, etiam invitos, quod in majoribus tantùm Reipubl. periculis fieri consuevit: alioqui contenti erant iis, qui ultrò nomina dabant. Homines autem, per quos Imperatores militum delectum habebant, à conquirendis militibus, Conquisitores appellabantur. Cic. ad Attic. Nullus usquam delectus: nam conquisitores φαινοπροσωπεῖν non audent, nec nomina dant. Idem, de provinciis Cons. Exercitus ille noster, superbissimo delectu, & durissimâ conquisitione coactus, omnis interiit. ¶ Frequentissimè autem Delectus accipitur pro Discrimine, sive judicio, κρίσις. Quod indè factũ videtur, quòd rectè diligere, nisi adhibito judicio, & perspecto rerum discrimine, non possumus. Hinc dicimus, in usu verborum & sententiarum adhibendum esse delectum; id est, judicium. Cic. de Clar. Orator. Verborum delectum originem esse eloquentiæ.

Dēlĭgo, as, are, act. p. Ligo, vincio. [קשר kashar. δέω, δεσμεύω. Gall. *Lier & attacher.* Ital. *Legare.* Ger. Binden Hisp. *Atar.* Polon. *Przywiązuie.* Vngar. *Meg kötöm, le kötözöm.* Angl. *To knitt, to binde.*] Varro, 1. de Re rust. c. 47: Ea summa integenda binis tabellis, dextrâ ac sinistrâ diligatis, herbæque eligendæ. ¶ Deligare ad palum: Cic. 7. Verr. Deligati omnib. membris: Idem 6. Verr. Deligata in linteolo grana: Plin. lib. 22. c. 25.

Dēlīmo: Compositum est à verbo Limo, limâ abrado. [ἀποξύω. Gall. *Limer de quelque chose, en tirer avec la lime.* Ital. *Limare.* German. Abfeilen. Hisp *Limar.* Pol *Pielka odcieram.* Vngar. *Elreszelem.* Angl. *To take away with an file.*] Plin. lib. 34. c. 11: Alii delimatam æris scobem aceto spargunt. ¶ Pro eodem etiam alio in loco Plin. dixit Elimare.

Dēlingo, præterito Delinxi: Lingo. [לקק likék. λείχω. Gall. *Lecher.* Ital. *Leccare.* German Ablecken. Hisp. *Lamber, ò lamer.* Pol. *Oblizuie.* Vngar. *Meg nyalom, le nyalom.* Angl. *To lick.*] Plaut. in Curcul. Hic hodie apud me nunquam delinges salem. Vide latiùs in verbo LINGO.

Dēlĭnio, is, ire, act. q. si partium compositionem spectes, idem erit quod Perungo. [משח maschách. περιχρίω, θέλγω. Gall. *Oindre doucement.* Ital. *Vngere.* German. Bestreichen/ubersalben. Belg. Bestrijcken. Hisp. *Vntar.* Pol. *Pomazuie.* Vngar. *Meg kenem.* Angl. *To anoynte softlie, to over rubbe with oyntements.*] Frequentiùs tamen accipitur pro Permulceo, placo, & illecebris quibusdam allicio. [החליק hechelék פתה pittah. κηλέω, θέλγω. Gall. *Amadouer adoucir.* Ital *Placare, mitigare, adescare con belle parole, lusingare.* German. Mit guten worten bereden/uberreden/erweychen. Hisp. *Amansar ò blandar.* Polon *Oglaskuie.* Vngar. *Le tsendesitem, meg engesztelem, enyhitem.*] Plaut. Stich. Vt eum advenientem meis dictis deliniam. Cicero pro Milone: Vt non modò virtute flecteret, sed etiam tribus suis patrimoniis deliniret.

Dēlīnītus, participium: Captus, deceptus, mitigatus. [מפתה mephuttéh. κεκηλημένος, θελχθείς, κατακηληθείς, καταθελχθείς. Gall. *Alleché, amadoué, attrait.* Ital *Adescato, lusingato, attratto.* Ger. Beredt/uberredt/erweicht Hisp. *Halagado.* Pol. *Ogglaskany, zmiekczony.* Vnga. *Le tsendesitetett, meg engesztelt.* Ang. *Touched gentlie, appeased, anoynted.*] Cic. in Epist. Iam est biennium, quum virtuti nuntium remisisti, delinitus illecebris voluptatis. Plaut. in Amph. Delinitus sum profectò, ita ut, qui sim, nesciam: id est, animo alienatus. Cic. de Orat. Genus hominum disertorum oratione delinitum: id est, mitigatum.

Dēlīnītŏr, oris, m. t. Blandus lenisque moderator. [מפתה mephattéh. θελκτής, κατακηλητής. Gall. *Adoucisseur, amadoueur, attireur.* Ital. *Lusingatore.* German. Ein uberreder/der einen mit guten worten uberredet/ oder erweychet. Hispan. *Halagador.* Pol. *Tenktory ogglaskuie, odmiekcza.* Vngar. *Engesztelő, enyhitő.* Ang. *An asswager or appeaser.*] Cic. de Clar. Orat. Vt non cum adversario solùm; sed etiam (quod mirabile esset) cum judice ipso, cujus delinitor esse debet orator, jurgio sæpè contenderet.

Dēlīnītio, onis, f. t. Mitigatio, placatio. [חלקלק chalkláh. κήλησις, θέλξις. Gall. *Amadouement, adoucissement.* Ital. *Lusingamento.* Ger. Erweychung/streichlung mit sanfften worten. Hispan. *Halago.* Polon. *Odmiekczenie, ogglaskanie.* Vngar. *Engesztelés, meg enyhités, le tsendesités.* Ang *An asswaging or appeasing.*] Cicer. 2. Offic. Ipsaque illa delinitio multitudinis, ad breve exiguumque fit tempus.

Dēlīnīmĕntum, n. s. [θέλγητρον. Vngar. *Engesztelés, meg enyhités, tsendesítés.* Ang. *An asswaging or appeasing.*] Idem quod Delinitio. Lactant. lib. 6: Vitia verò quibusdam delinimentis naturalibus illicere animos hominum, & inanium jucunditatum specie captos, ad acerbas amaritudines miseriasque perducere. Liv. 4. ab Vrbe: Aptissimum tempus erat, vindicatis seditionibus, delinimentum animis Nolani agri divisionem objici.

Dēlĭneo, neas, act. p. Compositum ex præpositione De, & nomine Linea; Designo, & ruditer depingo: ut fit, quum pictores primùm, pingui quadam Minervâ, futuri operis lineamẽta ducunt. [ὑπογράφω, σκιαγραφῶ. Gall. *Tirer les premiers traicts de quelque pourtrait, pourtraire donc aisement.* Ital. *Designare.* Germ. Entwerffen/ die ersten linien ziehen/ das fundament eines jeden dings oder den grund bezeichnen. Hispa. *Tracar ò debuxar rayando.* Pol. *Vdrisowuie, pierwsze linie ociągam.* Vngar. *Meg lineazom, lineákat meg huzom.* Ang. *To drawe or describe the first beginninges of any thing by lines.*] Plin. de Apelle: Arrepto carbone extincto è foculo imaginem

in pa-

in pariete delineavit. Vnde Lineamenta dicta sunt, χαρακτῆρες. Idem paulò pòst: Nec, qui succederet operi ad præscripta lineamenta, inventus est.

Delino, is, act. t. delini, delevi, & delivi, delitum, Fœdo, corrumpo, extinguo. [מחק mach סתם timnéph. ἀπαλείφω. Gal. Effacer, salir. Ital. Cancellare, sporcare. German. Durchstreichen/beslecken. Belg. Bevlecken. Hisp. Quitar ò raer, ensuziar. Polo. Pomazanie, spos. Vngar. Be kenöm bemocsitom. Ang. To deface, to defile. Vnde Delitus, pro fœdatus, Cic. Calvo: Tuli molestè, quòd literæ delitæ mihi à te redditæ sunt. Priscian. lib. 9.

Delinquo, is, deliqui, delictum: Pecco & propriè Non prætereunda prætermitto. [אשם aschám, חטא chatá, πλημμελέω, Gal. Faillir, laisser à faire son devoir, ne faire ce qu'on doit. Ital. Faillire, peccare. Germ. Sündigen/fälen. Hisp. Faltar, peccar. Pol. Grzeszę, wystepuie. Vngar. Vetközöm. Ang. To faille, to omitte that which sould be done.] Plaut. in Amph. Ex me quæris, quid deliquerit? ¶ Quoniam verò, prætermittere ea, quæ præteriri nō debent, peccare est: Delinquere pro Peccare ponitur. Cic. 3. de Nat. Deor. Ferrétne civitas ulla latorem istiusmodi legis; ut condemnaretur filius, aut nepos, si pater aut avus deliquisset? Plaut. in Menæch. Ne tu delinquas, néve ego irascar tibi. ¶ Propriè tamen Delinquere minus est, quàm Peccare. unde apud Iurisconsultos, obligationes ex delictis privatis nasci dicuntur; accusationes ex criminibus. Cic. de Invent. 2: Nam necesse est, eum, qui velit peccare, aliquando primùm delinquere. Ex Hotomano.

Delinquor, passivum. Papin. l. Si adulterium. §. Fratres denique ff. ad legem Iul. de adult. Adulterii crimen, quod pubertate delinquitur, non excusatur. Cic. 1. de Off. Si quid delinquitur: fit, nescio quomodo, ut magis in aliis cernamus, quàm in nobismetipsis.

Deliquium, n. f. Defectus. [חסר chóser, ἔκλειψις. Gall. Defaut, defaillance. Ital. Diffeto, mancamento. Germa. Ein gebrüchen/ abgang/ oder abbruch. Belg. Gebreck. Hisp. Menoscabo ò falta. Pol. Vmnieyszenie, wina. Vngar. Fogyatkozás vetközés. Ang. A lak, a failling.] Plaut. in Capt. Hoc si secus reperies: nullam causam dico, quin mihi Et parentum, & libertatis apud te deliquiū sit. ¶ Deliquiū Solis, quū Luna, inter Solem terramq; interposita, lumen ejus nostro eripit conspectui. Plin. lib. 2. cap. 12. ¶ Deliquium animi, [λιποψυχία Pol. Omdlenie. Vng. El ajulás.] quum animus linquitur, & quis animo deficit: quam Medici *syncopen* vocant.

Deliquum, deliqui: Minus. [ἔλαττον. Gall. Moindre, manque. Ital. Meno, manco. Germ. Minder. Hisp. Menos. Polon. Mniey. Vngar. Keueseb. Ang. Lesse, manke.] autore Festo, qui Plautum ejus rei testem dicit: sed ejus verba non affert. In Casinâ autem, ubi nonnulli legunt *Deliquum*, legendum *deliquium*, autore Varr. lib. 6. de ling. Lat.

Delictum, n. f. Peccatum: [אשם aschám, πταῖσμα. Gall. Faute, peché. Ital. Delitto, peccato. Germ. Ein sünd oder fehl. Hispan. Pecado, menoscabo. Polon. Blad, wystepek, chiba, grzech. Vng. Vétek. Angl. A faulte, an offence.] à Delinquo; quòd, qui peccat, delinquat officium suum. Nam propriè Delictum est, quum non fiunt, quæ fieri debent: Peccatum, quum fiunt, quæ fieri non debent. Plaut. in Bacch. Sine hoc exorare me, obsecro, abs te; ut istud delictum Desistas tantoperè ire oppugnatum. Plin. lib. 14. c. 1: Atque etiam in delictis pœnam ipsam ignorat.

Deliqueo, es, ere, n. f. vel Deliquesco, is, delicui: Dissolvor, liquefio, diffluo. [נמס namás, τήκομαι, συντήκομαι Gal. Se fondre & venir en liqueur. Ital. Risolversi, divenir liquido. German. Zerschmeltzen. Hispan. Derretirse. Pol. Rozplywam sie, roztapiam, sie. Vnga. El olvadok. Ang. To melt, to be readie to melt.] Ovid. 4. Metamorph. Protinus imbutum cœlesti nectare corpus Delicuit. Colum. lib. 12. cap. 41. Hæc ita coquuntur, ut omnia poma deliquescat cum musto. ¶ Per translationem, Cic. 4. Tusc. Nec sitiéter quid expetens ardeat desiderio; nec alacritate futili deliquescat.

Deliquiæ, arum, f. p. [αἱ ἐν ἐσχάτῳ ὀρόφῳ ὑδρορρόαι ἀποσαλεύουσαι. Gall. Goutteres. Ital. Solchi da condurre via l'acqua. German. Die örter/ welche das wasser der dachtropffen fassen/ und hinweg flüssen. Hispan Sulcos para sangrar el agua lluvia. Polon Zcieczenie wody. Vngar. Barázda, az melyen az tsepegés viz kifoly. Angl. Gut ters into the which eaves do drappe.] Deliquiæq; stillicidia excipiunt in cavedio. Vitruv. lib. 6. c. 3. Cavedia autem displuviata sunt, in quibus deliquiæ, aquam sustinentes, stillicidia rejiciunt. Quædam exemplaria habent, *aream sustinente*.

Deliquo, as, act. p. Effundo. [שפך satsák, ἐγχέω, ἐκχέω. Gall. Verser quelque liqueur d'vn vaisseau en autre, faire decouler. Ital. Vuotare vn liquore in altro vaso. German. Abgiessen/ abschencken. Hispan. Derramar de vno vaso en otro. Polon. Odlewam, przecedzam. Vngar. Ki szürsöm, meg szürom. Ang. To drayne out water, to powr out licour.] Colum. lib. 12. cap. 39: Deinde post viginti vel triginta dies, quum deferbuerit, in alia vasa deliquare, & confestim opercula gypsare, & pelliculare. ¶ Deliquare itèm est, ex turbido liquidum facere. Varro lib. 6. de ling. Lat. Turbida quæ sunt, deliquantur, ut liquida fiant. Hinc Deliquium, deliquandi actio. Plaut in Casin. Sine amet; sine, quod lubet, id faciat: quando tibi nil domi deliquium est. Id est, quandoquidem nihil turbulenti, nihil molestiæ domi tuæ habes; ut, quemadmodum cæteri, quoque habeas, quod fusferas.

Deliro, as, A recto decedo. [חטא chatá שגגה hischtaghghéah נבלה nablar. παραφρονέω, παραληρέω, παραληρέω, παρακινέω τῷ λογισμῷ. Gall. Fourvoyer de la raye en labourant, s'aller point droit, resver, radoter. Ital. Partirsi dal vero, deviare da dritto. German. Neben hinauß auß der rechten furchen fahren/ irr gehn/ in aberwitz kommen. Belg. Wt den wege gaen / dolen / suffen Hispan. Desuariar. Polon. Blaznie, Bałeie. Vngar. Bolondoskodom, balyo kászkodom. Ang. To dote and waxe foolishe.] Translatio ab aratore. nam Lira est recta fossa, quæ in agris ducitur, ut in eam aqua pluvia & terræ uligo defluat. Et quia rectus est sulcus: delirare dicuntur, qui extra sulcum, id est, à rectâ viâ, declinant. Plaut. in Epid. Profectò deliramus interdum senes. Cic. 1. Tusc. Adeò ne me delirare censes, ut ista esse credam. Horat lib. 1. epist. ad Lollium: Quicquid delirant Reges, plectuntur Achivi. ¶ Est autem compositum ex De, & Liro; quasi deorsum liro. Lirare verò, est agros in sulcos dirigere. ¶ Alii, Delirare, à Græco, ληρεῖν, quod ineptire est, trahunt.

Delirus, m. f. Stultus, insanus, mente captus. [משגע mischtaghghéah נבער nibhár בער bahar פתי pethi נבל nabál. παραπλήξ, παράφρων. Gall. Resueur, qui radote, hors de son sens. Ital. Pazzo, quelli che se parte della ragione. German. Aberwitziger/ teupeler/ der irr gehet/ und nit recht dran ist. Belg. Onsinnich. Hisp. Desuariado. Polon. Bledny, szalony. Vngar. Bolond, eszteleu, balyókas. Angl. A doter or old doting foole, a rauer.] Ratio enim est via recta, per quam omnes ducuntur. Cic. de Orat. Tum Annibal respondisse fertur, multos se deliros senes vidisse; sed qui magis deliraret, quàm Phormio, vidisse neminem. Idem 2. de Divin. An tu censes ullam anum tam deliram futuram fuisse, ut somniis crederet.

Deliratio, onis, f. t. Senilis stultitia, error, insania, quæ significatio sumpta est ab ineptis aratoribus, à lirâ, hoc est, à sulco, aberrantibus. [שגעון schig ghaón נבלה nebalah פתיות pethaiúth. παραφροσύνη, παραφρόνησις. Gall. Resuerie, sottise radotement. Ital. Pazzia senile, sciocchezza. Germ. Aberwitz/ thorheit. Hispan. Desuario. Pol. Szalenstwo glupstwo. Vng. Vétközés, bolondoskodás. Angl. Dotage.] Plin. l. 18. c. 20. Aratione per transversum iteratâ, occatio sequitur: ubi res poscit, crate, vel rastro, & sato semine, iteratio. Hæc quoq; ubi consuetudo patitur, crate dentatâ, vel tabulâ aratro annexâ, quod vocant lirare, operientes semina: unde primum appellata deliratio est. Cic. de Senect. Ista similis stultitia (quæ deliratio appellari solet) senum levium est; non omnium.

Deliritas, pro Deliratione. [Vngar. Meg vetkezés, bolondoskodás. Angl Dotage or old age which doteth.] Laberius: Quænam intus, quæ delirias, vos suppilatores facit? &c. Nonius.

Delirementum, n. f. Deliratio. [Vng. Meg vetkezes bololondoskodás. Angl. A doting or rauing.] Plaut. in Amphitrion. Hæc quidem deliramenta loquitur. Idem Menæch. Papæ, audin' tu, ut deliramenta loquitur!

Delirium, n. f. Deliratio, vertigo capitis. [שגעון schighghabón נבלה nebalah פתיות pethaiúth. παραληρημα, παραφροσύνη. Gall. Radotement, privation d'entendement. Ital. Pazzia, alienatione di mente. German. Verruckung der vernunfft/ aberwitz/ narrey. Belg Kreuckinghe/ rasernye/ ghebrek van sinnen. Vngar. Desuario. Polon. Rozumu odstapienie, szalenstwo. Vngar. Fónek meg bunlása ba ykazás. Angl. A doting or rauing.] Est alienatio mentis, proveniens ex intemperie cerebri, vitiante actiones principis facultatis: qualem & in senibus videmus, & in iis, qui morbis ardentissimis infestantur. παραφρόσυνη. Cels. lib. 5. c. 27: Illa perniciosa est, quę vel levi vulneri supervenit; vel ultra tempus inflammationis durat; vel delirium movet.

Deliteo, n. f. ex De & Lateo: Occultor, lateo. [נסתר nistar נחבא nehbám. ἀποκρύπτω, φωλεύω, ἐγκρύπτομαι Gal. Se cacher, estre mussé. Ital. Occultarsi, ascondersi. Germ. Verborgen sein. Hispan. Esconderse. Pol. Skrice sie, vliegam. Vngar. Lappangok, el bunom, reytezem. Ang. To lurk, or lie hid.] Sed non inveni, nisi in præterito, quod est Delitui. Virg. 2. Aeneid. Limosoq; lacu per noctem obscurus in ulvâ Delitui.

Delitesco, quod est ejusdem significationis. [ἀποκρύπτομαι Pol. Vliegam, zakrywam sie. Vngar. Lampangok, el rejtözöm. Angl. To lurke or lie hid.] Varr. 3. de Re rust. cap. 12: Vbi interdiu lepores delitescunt, in virgultis atq; herbis. ¶ Trāsfertur etiam ad alia significata. Cic. pro A. Cecin. Iuris judicium quum erit & æquitatis; cave, in istâ tàm frigidâ, tàm jejunâ calumniâ, delitescas. ¶ Delitescere sub. Liv. 4 ab Vrbe: Vbi illi patritii spiritus; ubi subnixus & fidens innocentiæ animus esset, quærebat: sub tribunitiâ umbrâ Consularem virum delituisse.

Delitens, particip. [λανθάνων. Pol. Taiacsie. Vng. Lappango. Ang. Lurking.] Plin. lib. 35. c. 1: Non placent jam abaci, nec spatia montis in cubiculo delitentia.

Delitigo, as, act. p. [התחשק hithhaskék, φιλονεικέω, ἀμφισβητέω, Gall. Debatre & tancer fort. Ital. Litigare, contendere molto. German. Zancken/ viel haderen. Hispan. Mucho pleytear, ò contender. Polon. Swarze sie, vstawnie mam poswarky. Vngar. Erősen pörlek, pörlődöm. Angl. To brawle, to chyde earnestly.] Horat. de Arte: Iratusque Chremes tumido delitigat ore. Hoc est, vehementer litigat.

Delphax, δέλφαξ, Porcus est adultus atque masculus. ut Aristoph. Gram. existimat. Certè Delphax & pro fœminâ sue capitur quandoq; à Poëtis.

Delphin, sive Delphis, & Delphinus. [δελφίν, δελφίς. Gall Dauphin, vn poisson. Ital. Delphino. Germa. Ein Delphin / ist ein Meerfisch. Belg. Meerswyn Hisp. El delphin del mar. Polon. Delphin ryba. Vng. Delfinhal. Angl. The delphin fish.] Genus piscis, vel potiùs

maris belua. Parit catulos decimo mense; interdum & binos nutrit uberibus, sicut balæna; & decem annis ad summam magnitudinem pervenit. Plin.lib.9.cap.8.autor est, Delphinos Simones vocari à navigãtibus; quòd sint rostro simo: vel à Simonis pueri nomine, quem Delphinus in sinu Bajano mirum in modum fertur adamâsse: ad quod nomen vocati accurrere feruntur. Ferunt delphinum, non modò omnium marinorum, sed etiam terrestrium animalium, velocissimum esse; atq; adeò ipsis etiam volucribus velociorem. Lingua est his, contra naturam aquatilium, mobilis, suillæ similis; pro voce gemitus humano similis; dorsum repandum. Mulcetur musicâ symphoniâ: præsertim hydrauli sono. ¶ Delphinum sylvis appingit, fluctibus aprum Horat. de Arte poët. Proverbiali schemate dixit, incocti poëtæ stultitiam taxans; qui multa non suo loco, neq; tempestiviter, describit. ¶ Delphinum natare doces, δελφῖνα νήχεσθαι διδάσκεις: in eos competit, qui monere quempiam conãtur in eâ re, in qua cùm sit ipse exercitatissimus, nihil eget doctore. ¶ Delphinum caudâ ligas, δελφῖνα τῆς οὐρᾶς δεῖς: in eos, qui quippiam in cassum conantur: proptereà quòd delphinus caudâ sit lubricâ; nec eâ parte teneri queat: aut quòd caudâ sit validâ, cujus agitatione fertur & naves aliquando subvertere; ut hac parte sit invictus. Quadrabit & in eos, qui eâ viâ quempiam aggrediuntur, quâ nequaquam possit superari. ¶ Est etiam syderis nomen. Varr. 2. de Re rust. cap. 5: Maximè idoneum tempus ad concipiendum, à Delphini exortu, usque ad dies quadraginta & paulò plus.

Delphīnĭum, n. s. δελφίνιον. Herba est, florem habens purpureum, violæ non dissimilem; sesquipedales ex unâ radice surculos emittens: folia autem divisa & prælonga, quæ delphinorum effigiem repræsentant; unde tractum est nomen. Alterum prætereà est delphini genus, quod Romani *Bucinum* vocant, superiori non dissimile, sed ramis longè gracilioribus. Vtriusque meminit Dioscorides.

Dēlūbrum, n. s. Locus, in quo Dei simulacrum dedicatum est. [τέμενος, ναός. Gall. *Temple, lieu consacré aux dieux à la mode des Payens.* Ital. *Delubro, tempio, chiesa* Germ. Ein Tempel / Ein Götzen kirchen. Hispan. *Templo.* Pol. *Kościół bałwańsky.* Vngar. *Templom, kapolna* Angl. *A temple of the heathen goddes.*] Ita dictum, quod in eo dii ponãtur: sicut Candelabrum dicitur, ubi candela ponitur. Autor est Varro & Macrob. Saturn. lib. 3. cap. 4. Cic. 3. de Naturâ deor. Est enim mihi tecum pro aris & focis certamen, & pro deorum templis atq; delubris. Virg. 2. Aeneid. At gemini lapsu delubra ad summa dracones Effugiunt. ¶ Alii accipiunt pro loco ante aras, ubi aqua currit: à diluendo. Religio enim sacrificii apud antiquos exigebat; ut ante sacrum Sacrificulus manus ablueret. ¶ Alii, delubrum, Dei simulacrum accipiunt; à deliberato ligno ita dictum. ξόανον. Plinius: Præcipuã eam esse arborem circa Ammonis delubrum. Vide Sueton in Vitellio, c. 8. ¶ Delubrum, Corn. Fronto, de differ. vocab. dicit esse, in quo homines pericula sua deluunt: quum vel pilum, vel scutum, vel alia votis suscepta, ponunt. Quomodo autem differat à fano, templo, sacello, & luco; vide in dictione FANUM.

Dēluctŏr, aris, dep. Luctor. [נאבק neebák. παλαίω. Gall. *Luitter contre.* Ital. *Giocare alla lotta, lottare.* Germ. Ringen Hispan. *Luchar.* Polon. Wpaśći de. Vngar. *Vinok, tusakodom, viaskodom.* Angl *To struggell.*] Plaut. Persâ: Cum avibus Stymphalicis, cum Anteo deluctari mavelim ¶ Delucto, as: Activum. Plaut. Trin. Quibus ærumnis deluctavi, filio dum divitias quæro!

Dēlūdo, dis, act. t. Irrideo, decipio. [צחק tsichék לעג lagágh. ἐμπαίζω. Gall. *Abuser quelqu'un, le tromper, se iouer de luy, moquer.* Ital. *Beffare, schernire.* Ger. Betspotten / verlachen / speyen. Hisp *Burlar y escarnecer.* Pol *Naśmiewam się ź kogo.* Vngar. *Meg tsu folom, meg neuetöm, meg tsecezoltatom.* Angl. *To mock, to deceiue.*] Plaut. Asin. Furcifer, etiam me delusisti. Idem: Quid me deluditis, & nocte excluditis foràs?

Dēlūdĭficŏr, [διαπαίζω, χλευάζω. Vngar. *Meg tsetszoltatom, tsufolom.* Anglicè, *To beguile, to mocke.*] Idem quod Deludo. Plaut. Mostel. Deludificatus est me hodie in perpetuum modum.

Dēlumbo, bas, act. p. Lumbos frango, debilito. [ἀποδοσφυίζω, ἐκνευρίζω. Gall. *Errener, affoiblir, rompre les reins.* Ital. *Dislombare, isdebolire.* Germ Krafftlos machen / einen schlagen das er die lenden nicht mag nachbringen Hisp *Deslomar ò derrengar, enflaquecer.* Pol. *Biodri obijam, osłabiam.* Vngar. *Meg ssonkitom, bénnauá, tesszöm meg erötelenitöm.* Angl. *To break the loynes, to make weak and feble.*] Plin. lib. 28. c. 4: Hoc sæpè delumbatâ quadrupede approbatur. Vide LUMBUS.

Dēlumbĭs, be, adject. t. Quod lumbis caret, & ideò debile est. [ἀνόσφυς, ἄνευρος. Gall. *Errené, qui a les reins rompus, effeminé.* Ital. *Dislombato, debole.* Germ. Dem die lende ab ist. Hisp. *Deslomado, derrengado, flacco.* Pol. *Biodri niemaiacy.* Vng. *Erötlen, bénna.* Ang. *Without loynes, weak.*] In lumbis enim vires corporis sitæ sunt. Plin. 10. c. 33: Perdix prægravem aut delumbem sese simulans. ¶ Delumbis: mollis & effœminatus. Pers. Sat. 1: summâ delumbe salivâ Hoc natat in labris.

Dēlŭo deluis, delui, delutum, act. t. Depurgo, diligenter lavo. [בער berér. διαλούομαι. Gall. *Effacer en lauant, lauer & nettoyer.* Ital. *Lauare, purgare.* Germ. Mit wäschen reinigen / sauber auswäschen. Belg. Afwassen Hisp. *Lauar.* Polon *Obmiwam.* Vng. *Le mosom.* Angl. *To rinse and wash cleane.*] Cato: Laserpitium aceto deluito. ¶ Deluere itèm est, madefaciendo aliquid delere. Varro: Obortæque inter legendum lachrymæ literas deluebant.

Dēlŭto, as, act. p. Luto aliquid obduco. [πηλόω, πηλώω. Gall *Enduire de boue, embouër.* Ital. *Smaltare, lutare.* German. Kohtechtig machen / mit leym oder koht versudlen. Hispa. *Cubrir de lodo.* Polon. *Błotem opplutknie.* Vng. *Med sárositom, bé sározom.* Angl. *To dawbe and ouersmere with claye.*] Cato de Re rust. c. 128: Habitationem delutare quum volueris; terram quàm maximè cretosam vel rubricosam sumito. Indè fit Delutamentum.

Dēmădĕo, des, Madeo. [βρέχομαι. Gall *Estre tout mouillé, estre fort trempé & humide.* Ital. *Essere humido.* German. Gantz nass oder feucht seyn. Hispan *Mojarse.* Pol. *Ommakzam, mokrym sie.* Vngar. *Vizes, nedves vagyok.* Ang. *To be wett.*] Ovid. 5. Trist. Et te flente suos demaduisse sinus.

Dēmăgĭs, Valde magis. [Polon. Więcyi. Vngar. *Leginkab.*] Lucilius lib. 16. Rex Corus ille duos hos ventos, Austrum atq; Aquilonem, novissimè alebat: solos demagis istos ex nimbo Austellos, nec nos seneces putare. ¶ Itèm Demagis antiqui pro Minùs dicebant; ait Festus.

Dēmăgōgī, Apud Athenienses vocabantur duces quidam vulgi, popularem auram concionibus aucupantes; homines populariter factiosi. Budæus, in lege Venditor. Commun. prædior. [Polon. *Pliapacze.*]

Dēmāndo, das. act. p. Committo, injungo. [הפקיד hiphkidh. ἐπιτρέπω. Gall. *Bailler charge & commission commettre & encharger.* Ital. *Commettere de tutto.* Germ. Befehlen / einem etwas in befelch geben. Belg. Bevelen Hispan. *Encomendar.* Polon. *Roskazuie, poruczam* Vngar. *Meg parantsolom meg hagyom.* Angl. *To giue commission and charge.*] Liv. lib. 8. ab Vrbe: Curam eorum nominatim Legatis, Tribunisq; & præfectis, demandabant. Idem, lib. 5. ab Vrbe: Simulque plures pueri unius curæ demandabantur. ¶ Demandare alicui suam vicem, apud Sueton. in Caligulâ, c. 41: Et quondam proximo collusori demandatâ vice suâ, progressus in atrium domus, &c.

Dēmāno, as. n. p. Mano. [יזל jazál. μεθυγλῶσσα (?). Gall. *Sortir & proceder.* Ital *Colare, sorgere.* German. Fliessen / oder hinabfliessen. Hispa *Manar como agua de fuente.* Pol. *Zcyiekam.* Vng. *Alá folyok, szivarkodom.* Angl. *To spring out, to proceid.*] Catul. Ligna sed torquet: tenues sub artus Flamma demanat: sonitu suopte Tinniunt aures: geminâ teguntur Lumina nocte.

Dēmĕāre, n. p. Est deorsum penetrare, descẽdere. [נחת nacháth ירד jarádh. κατέρχομαι. Gall. *Descendre.* Ital *Descendere.* Germ. Hinabgehen / hinabsteigen. Hispan *Decender, passar se de arriba abaxo.* Polon. *Stępnie, Schodzę.* Vngar. *Alá menni.* Angl. *To go downe.*] Apuleius: Quæ suis pedibus ad Tartarum demeare cogitur.

Dēmĕācŭlum, n. s. Descensio ad loca subterranea. [מורד morádh. κατάβασις. Gall *Descente* Ital *Descesa, smontata.* Germ. Ein gang nidersich vnder die Erden. Hisp *Decendemiento, passamiento de arriba abaxo.* Polon *Stąpienie, zeście.* Vng. *Ala szallás, menet.* Angl *A going downe.*] Sic Remeacula; à remeando. Apuleius lib. 6: Proserpinæ nuptiarum demeacula.

Dēmĕmĭnī, apud Martialem legitur, pro Obliviscor. [Polon. *Zapominam.* Vngar *El feleytöm.*] Sic enim habet ille, lib. 2: Ipse jubet mortis dememinisse Deus. Sed quoniam hoc verbum alibi non legitur, non desunt, qui hoc in loco malint legere, *Te meminisse.*

Dēmēns, om. t. Qui est mente diminutâ, de mente & sanitate deturbatus, insanus, amens. [משגע meschugghah נבל nabal כסיל chesil סכל sachál הולל holél. παράφρων, παράνους. Gall. *Insensé qui est hors du sens.* Ital. *Pazzo, stolto, fuor di mente.* German Unsinnig. Belg Onsinnich. Hispan *Loco ò sin algun consejo.* Polon *Szalony blazen.* Vng. *Eszelen bolond.* Angl *Wood, mad, enraged.*] Cic. in Off. In tranquillo tempestatem adversam optare, dementis est. Terent. in Andr. Quid hoc? adeóne est demens ex peregrinâ? Cic. in Pison. Ego te non vecordem, non furiosum, non mente captum, non tragico illo Oreste aut Athamante dementiorem putem: qui sic ausus, &c.

Dēmentĭa, s. p. Amentia, stultitia. [שגעון schiggaghón סכלות sichlúth הוללות holelúth. παράνοια. Gall. *Folie, quand on est hors de son bon sens.* Ital. *Stoltitia, mancamento de ceruello.* Germ. Unsinnigkeit / taubsucht. Belg Onsinnicheyt. Hisp. *Locura sin consejo, desuario.* Pol *Szaleństwo, głupstwo.* Vng *Eszelenség, bolondság.* Angl. *Madnesse, woodnesse.*] Cic. 3. Tusc. Nec minùs illud acutè, quod animi affectionem, lumine mentis carentem nominaverunt amẽtiam, eandemque dementiam. Idem 4. in Catil. Qui autem ex numero civium dementiâ aliquâ depravati, hostes patriæ semel esse cœperunt, &c.

Dēmentĕr, adverbium: Insané. [ἀνοήτως. Gal. *Folement.* Ital. *Pazzamente, senza ragione.* Ger. Unsinnigklich / unvernünfftiglich. Hisp. *Locamente.* Pol. *Szalenie.* Vng. *Bolondúl, eszelentul.* Ang. *Madly.*] Cic. 3. in Catil. Tanta res tam dementer credita.

Dēmentĭo, tis, n. q. De mente exeo, deliro, insanio. [השתגע hischtagghéah הולל hál נסכל nischál. παραφρονέω. Gall. *Assotir, deuenir insensé.* Ital. *Impazzire, uscire di mente, deuentar matto.* German. Von sinnen kommen / taub werden. Hispan. *Enloquecerse.* Pol. *Szaleię, rozumu odchodzę.* Vngar *Bolondoskodom.* Angl. *To waxe mad or to enrage.*] Lactant. lib. 4: Ecce, aliquis instinctu dæmonis perculsus, dementit, effertur, insanit. Lucr. lib. 4: Sæpè animus dementit enim, deliratq; fatur.

Dēmento, as: Desipio, insanio. [השתגע hischtag'ghéah הל hal נסכל

hashmischáh. [illegible]. Gall. *Devenir fol & insensé.* Ital. *Impazzire.* German. Unsinnig seyn / gar unsinnig machen Hispan. *Enloquecerse.* Polon. *Szalenim czynie, obblaszniam.* Vngar. *Meg tebondítom.* Ang. *To waxe med or foolish.*] Apuleius in Magiâ: Confessa est, sese meâ magiâ in amatorem deductam dementare. ¶ Dementare, in activâ significatione legitur, pro impellere ad insaniam: sed in Sacris tantùm literis, ut in Actis Apostolicis de Simone quodam Mago, qui Samaritanos dementaverat.

Dēmentĭŏr: Valdè seu vehementer mentior. [[illegible]. *Barzo klamam.* Vngar. *Fő öttéb hazudok.*] Apuleius in Apologiâ: Ex eo sacro cœpisse dementiri.

Dēmĕrĕo, res, rui, ritum, n. s. Lucror. [[illegible]. Gall. *Gaigner, pratiquer, meriter.* Ital. *Guadagnare, meritare, obligare alcuno per meriti.* German. Verdienen / gewinnen. Belg. Winnen. Hispan. *Ganar sueldo, obligar à otro con beneficio.* Polon. *Zasluguie, wigrawam.* Vngar. *Erdômlôk, nyerôk.* Ang. *To winne, getsor deserue.*] Plautus in Pseud. Quid mercedis petasus hodie domino demeret? Gellius: Thais Corinthia ob elegantiam venustatemq́ue, grandem pecuniam demerebat. ¶ Est etiam Demereo præcipue cum accusativo personæ junctum, idem quod Suo sibi merito aliquem devincire. Ovid. in Epist. Heroid. Dic mihi, quid feci, nisi non sapienter amavi? Crimine te potui demeruisse meo. Suet. de Aug. Profectò mox avunculum in Hispanias, adversus Cn. Pompeii liberos, vix tùm firmus à gravi invaletudine, per infestas hostium vias, paucissimis comitibus, naufragio etiam facto, subsequutus, magnopere demeruit. ¶ Pro eodem etiam dicimus Demereor.

Dēmĕrĕŏr, d. s. De aliquo bene mereor, concilior, devincio, placo, benevolum facio, beneficium præsto: & exigit accusativum. [*nitstáh,* [illegible]. Gall. *Meriter, estre digne, acquerir.* Ital. *Meritar beneficio d'alcuno.* German. Guts umb einen beschulden / eines gunst verdienen. Belg. Geet / ofte gonst verdienen. Hispan. *Merecer, obligar, à otro con beneficios.* Pol. *Laskę zasluguie, sluzba sobie zwiezuiezam.* Vnga. *Valakit io tét-mony-mmel hozzám vonszok.* Angl. *To deserue, to be worthie.*] Quint. Simul ut pleniori obsequio demererer amantissimos mei. Col. lib. 1. c. 4. Quamobrem amœnitate aliquâ demerenda erit, quò patientiùs moretur cum viro.

Dēmergo, is, act. t. Immergo, seu aquâ obruo. [*hischkiah* [illegible]. Gall. *Plonger dans l'eau, mettre à fond.* Ital. *Affondare, sommergere nell' acqua, profondare.* German. Under das wasser trucken / hinunder sencken. Hispan. *Çabullir se debaxo del agua.* Pol. *Ponorzam, zalieuam woda.* Vngar. *El boritom, merítôm.* Angl. *To plunge or diepe in water.*] Ovid. Epist. 5: -obscœnam ponto demergite puppim. Plin. lib. 32. cap. 2: Idem loligines evolare aquâ tradit, tantâ multitudine; ut navigia demergant. ¶ Demersus ære alieno. Liv. 2. ab Vrbe: Totam plebem ære alieno demersam esse, nec sisti posse, nisi omnibus consulatur. Cic. pro Syllâ: Patriam demersam extuli. ¶ Demersæ leges opibus; Idem 2. Offic.

Dēmētĭŏr, iris: Metior, describo, dimetior. [*madhádh.* [illegible]. Gall. *Mesurer diligemment & par le menu.* Ital. *Misurare con ragione.* German. Fleissig mächen. Hisp. *Medir rayando y con razon.* Polon. *Odmierzam.* Vng. *Meg mérôm.* Angl. *To measure diligently.*] Cic. 3. de Orat. Quæ non insidiis, sed apertè & palàm laborat, ut verba verbis quasi demensa & paria, respondeant. Cic. 2. de Nat. deorum: Atq; ita demerita signa sint; ut in tantis descriptionibus diuina solertia appareat. Ibidem: Forum enim cursus demetiti, maturitates temporum, & varietates mutationesque, cognovimus.

Dēmensŭs, a, um, partic. est à Demetior: Mensuratus. [*namádh.* [illegible]. Gall. *Mesuré.* Ital. *Misurato.* Germ. Gemässen Hisp. *Medido.* Pol. *Zmierzony.* Vng. *Meg méretetés.* Angl. *Measured.*] Plaut. Menæch. Nunc argentum vobis demensum dabo. Cic. de Orat. Vt verba verbis quasi demensa & paria respondeant.

Dēmēnsum, n. s. substantivum: Mensura erat frumenti, quam servis admetiebantur singulis mensibus domini, ad totius mẽsis victum. [*chók.* [illegible]. Gall. *Vne quantité de grain qu'on bailloit aux serviteurs pour leur provision par chacun mois.* Ital. *Quantità di grano che si daua anticamente per la spesa di vn mese.* Germ. Ein gewiss mäss oder porth / so ein Herr seinem Knecht gab / ein Monats frist darauss nahrung zu haben. Hispan. *Medida rayda que se daua à los siervos.* Polon. *Obrok, ktori slugam dawano na miesiac.* Vng. *Szabos, és el rendelt abrak.* Angl. *A quantitie of graine which maisters gaue to their seruants monethly, allowance.*] Terent. in Phorm. Quod ille unciatim vix de demenso suo, Suum defraudans genium, comparsit miser. Servi enim quaternos modios accipiebant frumenti in mensem; ait Donatus.

Dēmētītŭs, Dimensus, descriptus. [Pol. *Opisani.* Vnga. *Meg mérettetött.*] Cic. 2. de Nat. Deor. Atque ita demetita signa sint, ut in tantis descriptionibus divina solertia appareat.

Dēmĕto, tis, Meto. [*katsár.* [illegible]. Gall. *Moissonner, recueillir les bleds quand ils sont meurs.* Ital. *Mietere.* German. Abschneiden / abärnden. Hispan. *Segar.* Polon. *Zźinam.* Vngar. *Le aratom.* Angl. *To reape or mowe.*] Catul. Sole sub ardenti flaventia demetit arva. Columell. lib. 10: Et vos agrestes, duro qui pollice molles Demetitis flores. Cicero 2. de Natur. Deor. Neque enim serendi, neque colendi, neque tempestivè demerendi percipiendique fructus, neque condendi ac reponendi, ulla pecudum scientia est.

Dēmēssŭs, a, um, Participium. Vt, Flos demessus virgineo pollice. Virgil. 11. Aen. ¶ Ense demetere aliquem. Valer. 3. Argon. Hic Alym:-hic rigido transcurrens demetit ense, Protinus insignem citharâ cantuq; fluenti Doreea.

Dēmĭgrārĕ, n. p. Est de uno loco in aliud domicilium transferre, aliò ad habitandum ire, discedere. [*ghaláh* [illegible] *tsahán.* [illegible]. Gall. *S'en aller d'vn lieu, changer de logis ou d'habitation.* Ital. *Andare de luogo en luogo, partirsi.* German. Von einem ort an das ander ziehen / von hauss zu hauss ziehen. Hisp. *Mudar casa de lugar en lugar.* Polon. *Przenieśćsie, wieziagnac zmiescá na mieisce, przeprowadzić sie.* Vnga. *Másua költözni.* Ang. *To passe away, to go out of one place to an other to dwell.*] Plaut. Amph. Animam amittunt prius quàm loco demigrent. Cic. 1. Tusc. Vetat enim dominans in nobis Deus, injussu hinc nos suo demigrare. ¶ Sic dicimus, Demigrare è vitâ, pro Mori. Cic. pro Rabir. Fortissimorum civium mentes, quæ mihi videntur, ex hominum vitâ, ad deorum religionem & sanctimoniam demigrasse.

Dēmĭnŭo, is, ere, act. t. Diminuo. [*chisser* [illegible] *gharáh.* [illegible]. Gall. *Diminuer, amoindrir.* Ital. *Sminuire, scemare, menomare.* Germ. Mindern / schweinern. Hispa. *Desmenuzar ò amenguar.* Polon. *Vmnieyszam.* Vnga. *Meg kissebbítôm.* Ang. *To diminish, to make lesse.*] Plaut. in Truc. Iam de hoc opsonio dé minâ deminui modò quinq; numos. Idẽ in Amph. Tuum de[illegible]nuâ caput.

Dēmĭnūtŭs capite, qui civitate mutatus est, & ex aliâ familiâ in aliam adoptatus: & qui in hostium potestatem venit; & cui aquâ & igni interdictum est.

Dēmīrŏr, d. p. Valdè miror. [*tamáh.* [illegible]. Gall. *S'esmerveiller fort.* Ital. *Maravigliarsi forte.* German. Sich sehr verwunderen. Belg. Zeer verwonderen. Hispan. *Mucho maravillarse.* Polon. *Dziwam sie.* Vngar. *Igen csudálkozom, felette csudálom, ámelkodom.* Ang. *To wounder and meruell much.*] Terent. in Hecyr. Sed demiror, quid sit, quamobrem tantoperè hoc omnes nos celare volueris. Cicero ad Attic. lib. 14. Etsi addis Lamiam; quod demiror equidem. Plin. lib. 31. ca. 6: Homerum calidorum fontium mentionem non fecisse, demiror. ¶ Aliquando, Demirari, est nescire: quoniam (ut Donatus inquit) admirationem ignorantia facit. Terent. Quid mihi dicent, & quam causam repetent, demiror.

Dēmītĭgo, as, n. p. Mitigo. [*hechelik.* [illegible]. Gall. *Adoucir, appaiser, amollir.* Ital. *Mitigare, pacificare.* Germ. Begütigen / mitteren. Hispan. *Amansar, ò ablandar.* Pol. *Blagam, glaszcze.* Vngar. *Meg enyhítôm, engesztelôm.* Ang. *To appease, to mitigat, to asswage.*] Cic. Attic. lib. 1: Nosmetipsi, qui Lycurgi à principio fuissemus, quotidie demitigamur.

Dēmītto, act. t. Deorsum mitto, inclino, deprimo. [*horidh* [illegible] *hinchit* [illegible] *hischpil.* [illegible]. Gall. *Abbaisser, mettre bas, avaller, abaisser.* Ital. *Mandar giu, mandare de alto à basso.* German. Hinab lassen / nider sich schicken. Belg. Niderlaten. Hisp. *Embiar de arriba abaxo.* Polon. *Spuszczam.* Vngar. *Ala botsatom.* Ang. *To lett or cast downe.*] Virgil. Eclog. 4: Iam nova progenies cœlo dimittitur alto. Salust. Quum machinis strepitu demissum Victoriæ simulachrum coronam capiti imponebat. ¶ Indè Demissitiæ tunicæ dictæ, longæ & demissæ ad talos, & nullâ zonâ succinctæ, [illegible]. Plaut. in Pœnul. Sanè genus hoc mulierosum est, tunicis demissitiis. ¶ Itèm, Demittere animum, est humiliare; [illegible]. Ita dicimus esse demisso animo, qui est dejectis spiritibus: [illegible]. Cicero in Epist. Timido animo, humili, demisso. Idem de Finib. bon. Si vincunt, efferunt se: si victi debilitantur, animosque demittunt. Cæs. 1. bel. Gall. Sed tristes capite demisso terram intueri. Virgil. lib. 3. Georg.- demissæ aures: incertus ibidem Sudor. Idem Aeneid. 1. at breviter Dido demissa profatur. ¶ Itèm, Demittere, significat defodere: [illegible]. Idem Georg. 2:-alterque jubebis In solido puteum demitti, omnemque repones Rursus humum. ¶ Demittere mentes. Virgil. lib. 11, Aeneid. Demittunt mentes; it scissâ veste Latinus. Id est, desperant, interprete Servio: sicut contrà, sperantes aliquid, erigunt mentes. ¶ Robora demittere ferro, Est cædere arbores, Valer. lib. 1. Argon. ¶ Per aurem demissa: id est, audita. Horat. ¶ Genus demissum ab Aeneâ: Id est, deductum, apud eundem Horat. 2. Serm. Satyr. 5.

Dēmĭssŭs, a, um, Participium: Humilis factus, sordidus. [*muradh* [illegible] *muschpál.* [illegible]. Gall. *Abbaissé, avallé.* Ital. *Abbassato.* Germa. Hinabgelassen / undersich gesenckt. Hisp. *Abaxado.* Pol. *Spuszczony, Pograzony.* Vngar. *A lassan, ala botsáttatot.* Ang. *Sent or cast downe, lowe downe humble.*] Cicero pro Cluent. At C. Fabritius à subselliis demisso capite discesserat. Plin. lib. 11. cap. 37: Tum siquidem inferiore labro demisso ad, &c.

Dēmĭssĭo, verbale, f. t. Animi abjectio, infractio, debilitatio. [*schiphlúth.* [illegible]. Gall. *Ravallement, rabaissement.* Ital. *Abassamento.* German. Niderlassung / demüt. Hispa. *Abaxamiento.* Polon. *Spuszczenie, oslabienie, pokora.* Vngar. *Maga meg hagyás.* Ang. *A sending or letting downe, discouraging.*] Cicero 3. Tuscul. Verisimile est igitur, in quam cadit ægritudo, cadere in eundem timorem, & infractionem quandam animi, & demissionem.

Dēmīssē, Adverbium: Humiliter. [[illegible]. Gall. *Bassement, ayant perdu le cœur & courage, laschement.* Ital. *Humilmente, bassamente.* German. Nider / demütiglich / nidertrâchtiglich.

Hisp. *Baxa ò humilmente.* Pol. *Vniženie, pokornie.* Vngar. *Alazatoson, alatsonon.* Angl. *Humbly, lowly.*] Cic. 5. Tusc. Non est ausus elatè & amplè loqui, quum humiliter demisseque sentiret. Cæs. 2. bel. Civil. Hæc quàm potest dimississimè atq; subiectissimè exponit. ¶ Volare dimissiùs: Ovid. 3. Trist.

Demĭum, n. s. δήμιον. Gemma est, ex sardæ generibus; à pinguedine dicta. Græci enim, δημόν, pingue dicunt; quâ voce etiam Homerus frequenter utitur. Nec fuit in usu Antiquorum gemma ulla frequentior: ut Menandri fabulæ testantur. Plin. libro 37. cap. 7: In Indiâ trium generum: rubrum, & quod demium vocant à pinguedine, tertium quòd argenteis bracteis sublinitur.

Demĭūrgŭs, m. s. δημιουργός. Summus erat magistratus, in quibusdam Græciæ civitatibus. Liv. l. 2. Bell. Maced. Tùm inter magistratus gentis (Demiurgos vocant: decem numero creantur) certamen nihilo segnius, quàm inter multitudinem esse. ¶ Demiurgus itèm Græcis opificem, sive artificem, sonat. [Pol. *Kjemiesnik.*] Vnde & Plato naturam, rerum omnium opificem, vocat demiurgum.

Demo, Herba est, quam alii Colligonon vocant: nonnulli Polygonon dicunt.

Dēmo, is, act. t. ex De, & Emo, abjectâ e; significat Detraho. [לקח *lakách* הסיר *hesir.* ἀφαιρῶμαι. Gall. *Oster de quelque chose, excepter.* Ital. *Distrarre, scemare, levare di qualche cosa.* Germ. Hinnemmen/ abnemmen/etwas von einem ding thun. Belg. Afnimen. Hisp. *Sacar ò quitar de otra cosa.* Polo. *Odeimnie.* Vng. *El veszem, le veszem.* Ang. *To take away, to abate.*] Terent. in Eunuch. Indè aurum mulier sibi elàm demit. Cic. 3. de Natur. Idemq; Aesculapii Epidauri barbam auream demi jussit. Celsus lib. 8 cap. 4: His ita soccurrendum est; ut tamen quàm minimum ex osse dematur. Cic. 4. Acad. Quum aliquid minutatim & gradatim additur, aut demitur. ¶ Demere aliquid de re aliquâ. Plaut. Trinum. de magnis divitiis siquid Demas; plus fit, an minus? Liv. 7. ab Vrbe: Atquè impotens postulatum fuit, ut de stipendio equitum ære demerentur.

Dēmptŭs, [לקח *lukkách.* ἀφῃρημένος. Gall. *Osté.* Ital. *Tolto.* Germa. Hinweg genommen/darvon gethan. Hisp. *Quitado de otra cosa.* Pol. *Odiety.* Vngar. *El vétetet, le vétetet.* Angl. *Taken away abated.*] Plin. lib. 15. c. 17: Demptis forripe corruptioribus acinis. Ovid. 2. Metamorph. Paulatimque metu dempto, nunc pectora præber Virgineâ palpanda manu.

Dēmŏcrătĭă, f. p. Imperium populare, principatus populi, qualis fuit olim apud Athenienses, & hodie apud Helvetios. [δημοκρατία. Gall. *Gouvernement populaire, principauté de peuple.* Ital. *Governo di Republica de plebei, senza hauer superiore, principato del populo.* German. Ein herrschung des Volcks ein solches Regiment / in welchem das gemein Volck jhm selbs Amptleut erwehlet. Hisp. *Principado del pueblo.* Pol. *Rzad wpanstwie niektorim czlowieka pospolitego, ktori sam sobie urzad wibiera.* Vngar. *Köz népnek vralkodása, maga vrasagában valo sokaság, közönséges szabadság: köz vraság.* Ang. *The ruling or governing of the people.*

Dēmocrătĭcī, m. s. δημοκρατικοί. Qui fovent principatum populi. χαίροντες τῷ δήμῳ καὶ κράτει: qui scilicet, populari instituto viventes, dignitatem in libertate constituunt. Oligarchici verò, qui dignitatem partim in censu & facultatibus, partim in generis nobilitate, ponentes paucorum gaudet principatu. Aristocratici verò, qui virtute dignitatem metientes, optimorum fovent statum. Autor Bud. in Annot. in Pandect.

Dēmōlĭŏr, ris, d p. Deturbo, dejicio, disturbo. [הרס *harás* נתץ *nathátz.* καταφέρομαι, ἀφανίζω. Gall. *Demolir, abatre* Ital. *Disfare, struggere.* Germa. Zerstören/niderreissen/abbrechen. Hispan. *Derribar, como edificio.* Pol. *Rozwalam, rozrywam, rozmiatam.* Vngar. *Le rontom.* Ang. *To cast downe, to abate.*] Plaut. in Amph. Hasce illicò toto demolior cardine. Cic. 3. Off. Demoliri ea, quorum altitudo officeret auspiciis. Plaut. in Barch. De me culpam hâc demolibor jam; & seni faciam palàm.

Dēmōlĭtĭo, verbale, f. t. Dejectio, eversio. [הריסות *harisúth* הריסה *harisáh.* καθαίρεσις. Gall. *Demolition, abatement.* Ital. *Rovino, abbattimento* Germ. Zerstörung/niderreissung eines Gebews Hisp. *Derribamiento, derramiento.* Polon. *Rozrzucenie, zburzenie.* Vng. *Le rontás.* Ang. *A casting downe, a bating.*] ut, Demolitio statuarum. Cic. lib. 4. & 6. in Verrem. Opponitur molitioni; l. stipulatio. ff. de Oper. nov. nuntia. Siquidē Demoliri, est exstructa diruere: Moliri, est ædificare. Cic. in Verr. Dum ea demolitio fieret, Quæstores non triginta adessent.

Dēmōlĭo, demolis, itum, ire. [καθαιρέω. Vngar. *Le rontom.* Ang. *To cast downe to the ground.*] Demolior. Alph. in l. qui insulam. ff. locat. Dominus insulæ, quia ædificia vitium facere diceret, demolierat eam.

Dēmōlĭtŭs, a, um, Particip. Dejectus, eversus. [הרוס *harús* נתוץ *nittáts.* καθαιρεθείς, κατεσκαμμένος. Gal. *Ruiné, abatu, demoli.* Ital. *Rovinato, abbattuto.* German. Zerstöret/ niderrgerissen/zerschleifft. Hispan. *Derribado, derrocado.* Pol. *Pbarzony, rozmiotany.* Vnga *Le rontattatot* Ang. *Cast downe, abated.*] Vlp. in l. qui tamen. §. j. Quib. mod. ususfruct. amit. Verùmetiam si demolitis ædibus testator alias novas restituerit. ¶ Aedificium demolitum, in l. Qui insulam. §. 1. ff. locati.

Dēmōnstro, as, act. p. Monstro, indico, ostendo, declaro. [הראה *hereáh* הודיע *hodhiáh.* δείκνυμι. Gall. *Demonstrer, monstrer apertement, faire entendre evidemment.* Ital. *Dimostrare, monstrare.* Ger. Zeigen/beweisen/kundbar machen. Hispan. *Demonstrar.* Polo. *Pokazuie.* Vngar. *Meg mutatom.* Ang. *To declair, tell, or shew openlie.*] Plaut. in Asin. Et ædes demonstravi nostras. Terent. Heaut. Audistin' homo, iste modò quam villam demonstravit? Cicer. 4. Verr. Legatos mittunt, qui eum leges doceant; consuetudinemq; omnium annorum demonstrent. ¶ Interdum, Demonstrare, est, argumentis notissimis, & irrefragabilibus, ad rei alicujus cognitionem perducere; quod Græci ἀποδείκνυμαι appellant. ¶ Demonstrare, pro Narrare. Cic. 1. de Orat. Etiam illa cognôram & acceperam, antequam de re diceremus: initiò conciliandos eorum esse animos, qui audirent; deinde rem demonstrandam; postea controversiam constituendam; tùm id, quod nos intenderemus, confirmandum. ¶ Vnde Demonstratio est argumentum firmissimum, per se rei dubiæ faciens fidē. [אחוה *achaváh* ἀπόδειξις. Gall. *Demonstration, monstre evidente, declaration manifeste.* Ital. *Demonstratione.* Germ. Ein gewisse bewärung/vnd beweisung eines dings. Hisp. *Demonstracion.*] Cic. 3. de Orat. definit, esse rationem, quæ ex rebus perceptis, ad id, quod non percipiebatur, adducit.

Dēmōnstrātĭo, f. t. Rhetoribus est causæ genus, quod in laude vel vituperio, versatur. [ἐπιδεικτικόν. Polon. *Dowodne pokazanie.* Vngar. *Meg mutatás.* Ang. *A shewing, a declaration.*] Cicero 1. de Invent. Si deliberatio & demonstratio genera sunt causarum; non possunt rectè partes alicujus generis causæ putari. ¶ Demonstratio, est quædam ex instantibus, vel præteritis accidentibus, notitia; quæ magis dispositio sit liquida, adhibita rei, quæ est in facto; & non quæ est in fieri. Verba Bart. sunt, in l. demōstratio. ff. de cond. & demonstr. ¶ Demonstratio, plerunque rem factam; Conditio autem, futuram ostēdit. l. 3. D. de Don Gloss. in Rub. de condit. & demonstr. & l. nominatim. eod. tit.

Dēmōnstrātīvē, Adverbium. [ἐπιδεικτικῶς. Pol. *Pokazanie.* Vng. *Mutatás kèppen.*] Macrob. Comment. libro 1. cap. 16: Hunc locum demonstrativè terram dicens, in quâ erat, dum ista narraret.

Dēmōnstrātŏr, oris. m. t. [מראה *mareéh* מודיע *modhiah.* ἀποδεικνύς. Gall. *Qui monstre evidemment quelque chose.* Ital. *Chi monstra chieramente qualche cosa* German. Ein beweiser/der einem gewiß ein ding anzeigt Hispan. *El que demuestra claramente alguna cosa.* Polo. *Pokazaul* Vnga. *Meg mutato.* Ang. *He that telleth or shewesh openlie.*] Col. lib. 3. c. 10: Itaque hujus rationis demonstratorem magis esse me, quàm inventorem, libenter profiteor.

Dēmōnstrātīvŭs, a, um; Quod demonstrat: [ἐπιδεικτικός. Gall. *Demonstratif.* Ital. *Demonstratiuo.* Germ. Das da beweist oder gewiß anzeigt wird/das da bewysen oder anzeiget werden mag. Hispan. *Cosa que demuestra algo* Polon. *Cokolwiek moze bic pokazano.* Vnga. *Mutato.* Angl. *That which declareth any thing planelie.*] ut, Genus demonstrativum causæ ab Oratore accipitur; in quo orator demonstrat, quod fit in alicujus personæ laudem, vel vituperium. Cic. 1. de Inventione: Aristoteles, tribus in generibus rerum versari Rhetoris officium, putavit; demonstrativo, deliberativo, judiciali.

Dēmōrdĕo, demordes, demordi, demorsum, demordere: Morsu decerpo. [נשך *nashách.* ἀποδάκνω, καταδάκνω. Gall. *Mordre de quelque chose, emporter avec les dents.* Ital. *Mordere, pigliare con denti.* German. Abbeissen. Hispan. *Morder, tomar de alguna cosa con las dientes.* Pol. *Odkesuie.* Vngar. *Meg harapom, meg szakasztom fogamma le tearen.* Angl. *To bite of.*] Plaut. Merc. Aut angue demorsa cessavit turgida. Plin. lib. 28. cap. 4: Et è ligno fulgure icto, rejectis post terga manibus, demorderi aliqoid, & ad dentem, qui doleat, admoveri, remedio esse, produnt.

Dēmŏrĭor. d. p. Morior. [ἀποθνήσκω. Gall. *Mourir, trespasser,* Ital. *Morire in tutto.* Germ. Absterben. Belg. Versterven. Hispan. *Morir del todo.* Polon. *Odumieram.* Vngar. *Meg halok.* Angl. *To die, to perishe.*] Colum. lib. 5: Sive enim caput demortuum est: duo induantur statim vimina ¶ Demoritur te: id est, te deperit, & ardet amore tui. Plaut. in Mil. Ea demoritur te, atque ab illo cœpit abire: Odit senem.

Dēmŏrtŭŭs, Participium. [ἀποθανών, ἀποτεθνηκώς. Gall. *Mort, trespassé.* Ital. *Morto in tutto.* Germ. Abgestorben. Hispan. *Muerto del todo.* Polon. *Odumarti.* Vng. *Meg holt.* Angl. *Dead.*] Cicero ad Attic. lib. 16: Nostrique familiares ferè demortui. Idem 6. Verr. Sanxerunt, ne quis emeret mancipium, nisi in demortui locum. ¶ Suet. in Claudio, c. 14: Tertium autem, nono circa Principem exemplo, in locum demortui suffectus, *&c.*

Dēmŏrŏr, Moror, remoror, retineo. [אחר *achár* עכב *ichár.* διατρίβω. Gall. *Faire targer, amuser, detenir.* Ital. *Indugiare molto.* German. Lang verziehen / sich lang saumen. Hispan. *Tardar.* Polon. *Przemieszkiwam, przedluzam.* Vngar. *Meg tartoztatom, kés leterém.* Angl. *To stay, to detene or hold backe.*] Lactan. libr. 4: Quum Moses dux eorum ascendisset in montem atque ibidem quadraginta diebus demoraretur. ¶ Accipitur etiam nonnunquam activè, pro Detineo. [עכב *ikkeb.* κατέχω. Gall. *Demeurer, arrester.* Ital. *Intrametiare.* German. Einen auffhalten / oder saumig machen Hisp. *Detener à otro.* Polon *Zatrzymam.* Vng *Meg késleltem.*] Cic. 3. de Orat. Et ne diutiùs vos demorer, exponā. Plaut. Epid. Diu me estis demorati Col lib 4: Prudentis magistri est, ejusdem nomenclationis aucupio, quo potiri nequeat, studiosos non demorari. ¶ Demorari, pro Expectare. Virgil. 10. Aeneid. Et tua progenies mortalia demoror arma. ¶ Demorari, pro Manere. [Polon. *Przemieszkiwac.* Vngar. *Késni.*] D. lib.

lib. 5. Tit. 1. l. 1: Non compelluntur, se Romæ defendere, quādiu leg ationis causâ ibi demorantur.

Dēmŏrātŭs, passive. Gell. lib. 10. c. 8. Hisque ipsis, quæ jam dixi, demoratos vos video, alicui, opinor, negotio destinatos.

Dēmŏvĕo, es ere, n. s. De loco moveo, removeo, dimoveo. [הניע heniah הסיר hesir. ἀπομετάγω. Gall. *Chasser ou oster d'vn lieu, remuer de place, remuer.* Ital. *Mouere di luogo.* German. Verrucken/hindan bewegen. Hispan. *Mouer de lugar.* Pol. *Odmiskam.* Vng. *Maskas mozditom, el forditom.* Angl. *To remoue or put out of a place, or aside.*] Terent. Adelph. Cave nunc jam oculos à meis oculis quoquam demoveas tuos. Cic. pro Syl. Ita charus utriusque erat, atque jucundus, ut non alteros demovisse, sed utrosque constituisse videatur. Tacit. lib. 1: Ne Glanis solito alveo demotus in amnem Arnum transferretur. Cicer. 4. de Fin. Sed tamen tantam vim esse honestatis, tantumque eam rebus omnibus præstare & excellere; ut nullis nec suppliciis, nec præmiis, dimoveri possit ex eo, quod re[c]tum esse decreverit. Liv. [illegible] ab Vrbe: Quacumque Romana se invexit acies, tantum [ho]stes gradu demoti.

Dēmūgĭo, is, ire, act. q. Mugitu implere. [[illegible] ghahah [illegible]. Gall. *Beugler, meugler [illegible].* Ital. *Mug[ire].* German. Heftig schreyen wie ein Ochs. Hispan. *Mucho bramar [illegible], o vacas.* Pol. [illegible] *beczę.* Vngar. *Bögök.* Angl. *To bellow much.*] Ovid. [1]1. Metamorph.-sed omne Vulnerat armentum, [illegible] hostiliter omnes. Et paulo post:- sanguine littus, Vnda [illegible] prima rubet; demugitæq; paludes.

Dēmulcĕo, ces, act. s. Valdè seu leniter mulceo: quemadmodum quum catulos blandè & molliter attrect[a]mus. [[illegible] *ghisselsh* [illegible] *bechelesh.* [illegible]. Gall. [illegible] *manier doucement, [illegible], flatter.* Ital. [illegible] *are, accarezzamente.* Germ. Sanfftiglich streichlen: item, sanfftmachen. Belg. Streelen. Hispan. *Tocar blandamente.* Polon. *Ogglaskiwe.* Vngar. *Meg tóröl[get]em, ... [illegible].* Ang. *To stroke, to rubbe [illegible] in making [illegible] of a thing.*] Nonnunquam etiam Mitigo, vel Molle reddo. Terent. in Heauton. Non possum pati, quin tibi caput demulceam. Liv. 6. ab Vrbe: Ne nihil remissum dicatis, remitto: ne utique dorsum demulceatis quum ex equis descenderetis.

Demulctūs, Delinitus. [Pol. *Wyglaskani.* Vng. *Meg enyhitetöt, le [illegible].*] Gell. lib. 3. cap. 3. Atque ita motus & demulctus, & captus est.

Dēnŭm: Tandem, ad postremum. [סוף בסוף besoph. τὸ τέλος, τὸ τελευταῖον. Gal. *Finalement, a la parfin.* Ital. *Finalmente.* German. Letstlich zu letst. Belg. Ten laetsten. Hispan. *[A] cabo o finalmente.* Polon. *Naostatek, [illegible].* Vng. *Vegezetre.* Angl. *At last, finally.*] Terent. in Adelph. Ego novus maritus anno demum quinto & sexagesimo fiam. ¶ Ponitur etia pro Omnino præsertim quando [ju]ngitur cum Is, ea, id vel cum Ita. Cic. in Salust. Ea demum magna voluptas, æqualem, ac parrem verbis vitam agere. Plin. Ea demum sola avium, non nisi volatu depascitur. Quod. Ita demum mihi satisfacies, si apud patrem fuisti. ¶ Accipitur etiam pro Solum, tantummodo. Plin. de viris illustr. Ea quum moveri nullis viribus posset, ex libris cognitum est, castissimæ demum fœminæ manu moveri posse. ¶ Demus, pro Demum, Veteres posuerunt. Pacuvius: Quid demus magis commodum est; quam ne tutum perduas injurium pa[illegible] continuus.

Dēmurmŭro, ras, act. p. [רטן ratan רגן ragan. ἐπιγογγύζω. Gall. *Dire en murmurant.* Ital. *Dire mormorando.* German. Murmlen heimlich etwas mauderen und brumlen. Hispa. *Dezir murmurando.* Polon. *Markoce, mruczę.* Vng. *Berbetlöm, morgolodom.* Angl. *To murmure or whisper.*] Ovid. Ter novies carmen magico demurmurat ore.

Dēmūssāta, contumelia: id est, dissimulata, & cum silentio indignationeque transmissa. [Gall. *Iniure dissimulee.* Ital. *Ingiuria dissimulata.* Germ. Ein schmach die einer vertruckt/und nicht auß ihm laßt. Hispan. *Iniuria dissimulada.* Pol. *Krzywd tate przemilczywam.* Vngar. *El halgattatot, el takoltatot.* Angl. *Dissembled iniurie.*] ue Apuleius lib. 3. Mussitare enim, propriè est, dissimulandi causâ tacere: dictum vel à Græco verbo μύζω: vel a μ literâ, quæ est minimum pressæ vocis, ac penè nullius. Terent. Adelph. Accipie[nd]a & mussitanda injuria adolescentium est. Vbi Donatus exponit, patienter cum silentio perferenda.

D[ē]mut[i]lo, as, are, act. p. Mutilo. [קצץ kitsets קצר katsar. ἀποκόπτω. Gall. *Couper & rogner de quelque chose, accourcir.* Ital. *Mozzare.* Germ. Stümplen abmutzen. Hispan. *Desmochar o cortar miembro.* Polon. *Kaszto[illegible], [illegible].* Vngar. *Meg csonkitom.* Angl. *To [illegible] or to cutt of.*] Colum. de Arbor. Cacumina virgarum ne luxurientur, demutilato.

Dēmuto, as, are, act. p. Muto. [החליף hechelīph. ἀλλάττω, μεταβάλλω. Gall. *Changer ou mettre d'vn en autre.* Ital. *Mutare.* German. Verånderen verwåchslen. Hispan. *Mudar.* Pol. *Odmieniam.* Vng. *El [valtoz]tatom.* Angl. *To change, to moue from one to another.*] Plaut. in Trinum.- aut ni demutant mores ingenium tuum, neque eos antiquos servas. Tacit. lib. 4: Placitum, instituto Flaminum nihil demutari.

Dēmutātĭo, onis, verbale, f. t. Mutatio. [חליפות chaliphōth. μεταβολή. Gall. *Changement d'vn en autre.* Ital. *Mutamento.* Germ. Verånderung, verwåchslung. Hisp. *Mudança de lugar à lugar.* Pol. *Odmiana.* Vng. *El valtoztatas.* Ang. *A changing frome one to an other.*] Plin. l. 28. c. 28. de chamæleonte: Nullū animal pavidius esse existimatur, & ideo versicoloris esse demutationis. Alii legūt *mutationis*.

Dēnārĭŭs, ria, rium, adjectivè, idem quod Decenarius: quod decem continet. [עשורי hasiri. δεκαδικός. Gall. *Dixain.* Ital. *Decina, decenato.* Germa. Ein zehener/oder das zehen in sich begreifft. Hispan. *De diez.* Pol. *Dziesiatnik, grosz wszelki [illegible] albo czesiączy miary.* Vng. *Tizedik.* Angl. *That containeth the number of ten.*] Plin. lib. 31. cap. 6. de ratione aquæ ducendæ: Fistulas denûm pedum longitudinis esse, legitimum est: Et, si quinariæ erunt, sexaginta pondo pendere: si octonariæ, centena: si denariæ, centena vicena, ac deinde ad has portiones Denaria appellatur: cujus laminæ latitudo, antequam curvetur, digitorum decem est: dimidioq; ejus quinaria.

Denar[i]æ, ceremoniæ dicebantur, sicut Tricenariæ: quibus, sacra adituris, decem continuis diebus, vel triginta, certis quibusdam rebus carendum erat. Hinc Vodenarius, Duodenaria, & hujusmodi.

Denarius, denarii, m. s. [דרכמון darchemon אדרכון adarcon. δηνάριον. Vng. *Tiz penz, tiz garas.*] Budæo, apud Romanos numus erat argenteus, quatuor valens sestertios: ita dictus, quòd pro decem assibus in solutionem cedebat; quoad, pe[r]petuis bellis exhausto ærario, placuit, denarium sedecim assibus [p]ermutari. quod contigit, quum Annibal, perpetuos octodecim annos, totam Italiam ferro flammaque crudelissimè vexabat. Alioqui ferè semper denarius decem assibus permutabatur, unde & nomen habuit. Pende[b]at autem denarius, argenti siliquas xxiiii. Siliquæ autem duodeviginti, conficiebant drachmam. Tres itaq; denarii, pendebant drachmas quatuor: octo autem drachmæ conficiunt unciam: uncia autem, sex constat denariis. Hec ferè de Denarii pondere, ex Prisciano decerpsimus. Budæ[us] autem, in lib. de Asse, non uno in loco ostedit, drac[h]m[a]m Atticam, & Romanum denarium, ejusdem fuisse ponderis & pretii. Quod & ipsum non obscurè indicat Plin. lib. 21. c. ult. [D]rachma, inquit, Attica (fere enim Attica observatione Medici utuntur) denarii argentei habet pondus, eadémque sex obolos pondere efficit. Constat itaque, denarium, ad Gallicæ pecuniæ æstimationē redactum, valuisse Sol. [illegible] Turonenses tres cum dimidio. Denarii dim[idi]um, Quinarium appellabāt: Quinarii autem dimidium Sestertium, qui & numus vocabatur. Si itaque denarii valorem (quem diximus esse trium solidorum cum dimidio) in quatuor [illegible] partes, habebis valorem sestertii, hoc est, Car[o]leum numum unum, & Gallici denarioli dimidium. ¶ Veteres etiam, pro eodem, Denarium dixerunt in neutro genere. Plaut. in Rudente: Centum denaria Philippea?

Dēnārro, Per ordinem narro, enarro. [ספר siper. διηγέομαι. Gall. *Raconter.* Ital. *Narrare per ordine.* Germ. Erzehlen. Hispan. *Contar fabulas [illegible] na con orden.* Polon. Wyliczam. Vng. *Megbeszellem.* Angl. *To show, to declare, to tell.*] Gell. lib. [illegible]: Hæc nobis Favorinus, summâ cum elegantiâ verborum, totiusque sermonis comitate atque gratiâ, denarravit.

Dēnascŏr, eris, d. t. pro Morior. [מת meth. θνήσκω. Gall. *Mourir, laisser de estre, n'estre plus.* Ital. *Morir.* Germ. Sterben. Belg. Sterven. Hisp. *Morir.* Polon *Vmieram.* Vnga. *Meg halok.* An[gl.] *[To] die.*] Cassius Hem. Quæ nata sunt, ea omnia denascentur. Ex Nonio.

Dēnāso, as, act. p. Nasum aufero. [ἀποῤῥινόω. Gall. *Esnaser, oster ou couper le nez du visage.* Ital. *Leuare il naso.* German. Die Nasen abhawen. Hispan. *Cortar las narizes o desnarigar.* Polon *Nos odcinam.* Vngar. *Orrat el metszem, meg orrotlanitom.* Angl. *To take or cutt away the nose.*] Plaut. in Capt. Namque ædepol, si habites propius, os denasabit tibi mordicus. Id est, faciem naso spoliabit.

Dēnāto, as, o. p. frequentativum est verbi Deno, as, quod est Deorsum nato, vel secundo fluvio nato. [κατανηχομαι. Gall. *Nager d'vn lieu en autre, ou souuent.* Ital. *Natar spesso.* Germ. Nidersich schwimmen / hinabschwimmen. Hispan. *Muchas nadar.* Polon. *Nadol plyne.* Vngar. *Alá uszok.* Angl. *To swymme often.*] Horat. 3. Carm. Ode 7: Nec quisque citus æquè Thusco denatat alveo.

Dēndrăchātēs, δενδραχάτης, Gemma est ex Achatæ generibus, discursu linearum arbusculæ cujusdam speciem repræsentans. δένδρον enim arborem dicunt. Plin. lib. 37. c. 10.

Dendritis: δενδρῖτις, Gemma, quæ sub arbore defossa, non permittit securim hebetari. Plin. lib. 37. c. 13.

Dēndrŏcissŏs. [δενδρόκισσος. Vnga. *Fás borostyán.*] Herba est, quæ sine adminiculo stat, cæteris hederarū generibus firmior, & ad arbusculæ firmitatem accedens. Vnde & nomen invenit, ἀπὸ τοῦ δένδρου καὶ κισσοῦ. id est, ex arbore & hederâ.

Dēndrŏīdēs: δενδροειδής, Tithymali septima species, teste Plin. lib. 26. cap. 8. quod Leptophyllon vocant, in petris nascens: comosissimum ex omnibus tithymali generibus, & semine copiosissimum.

Dēnĕgo, as, act. p. Recuso, nego. [מנע mena. ἀπαρνέομαι. Gal. *Denier, refuser, renier.* Ital. *Denegare, recusare.* German. Leugnen/abschlagen. Belg. Weygeren. Hispan. *Negar, rehusar.* Pol. *Odmawiam.* Vngar. *El tagadom, meg tagadom.* Angl. *To refuse, to denie.*] Terent. in Andr. Denegârat, se commissurum mihi gnatam suam. ¶ Virgil. 1 Georg.- quum jam glandes atque arbuta sacræ Deficerent sylvæ, & victum Dodona negaret. Cic. 7. Verr. Vt omnia semper, quæ juranda videntur esse, non modò his extraordinariis cupiditatibus, sed etiam ipsi naturæ & necessitati, denegaret.

Dēni, den[æ], dena, numerus distributivus, pro Decem. [οἱ κατὰ δέκα.

ἀνὰ δέκα. Gall. *Dix*. Ital. *Decenario dieci*. Germ. Je zehen Hispan. *Cada diez*. Polon. *Dziesiec a dziesiec*. Vng. *Tizenkent, (avagy) tizentizen*. Ang. *Ten togther*.] Plin.lib.10. cap.63: Vivunt Laconici annis denis. Cæsar 5.bell.Gall. Vxores habent deni duodenique interse communes.

Dēnĭcālēs feriæ dicebantur, quibus hominis mortui causâ familia purgabatur. Colum.lib.2.cap.22: Nos apud Pontifices legimus, feriis tantùm denicalibus mulos jungere non licere; cæteris licere.

Dēnĭgro, as, act. p. Nigrum facio. [הקדיר hikdir. μελαίνω. Gall. *Noircir, faire noir* Ital. *Far nero*. Germ. Schwertzen/Schwartz machen. Hispan. *Ennegrecer à otra cosa*. Polon. *Poczerniam*. Vngar. *Meg feketitöm*. Ang. *To make blake*.] Plin. Capillum denigrat suffitu. Varr.1.de Re rust.cap.55: Non solùm denigrat terram. &c.

Dēnĭquē: Postremò, ad extremum, post omnia. [בסוף besóph. τέλος. Gal. *Finalement, à la parfin*. Ital. *Finalmente*. German Zu letst. Belg. Ten laetsten Hispan. *Al cabo, finalmente*. Pol. *Na ostatek, nakoniec*. Vng. *Vegezere*. Ang. *Last of al, finallie*.] Cic. Quum ibi non multitudinem militum, non idoneos imperatores, nõ pecuniam sibi præstò viderent; non denique ullam rem, quæ pertineat ad bellum administrandum. ¶ Ponitur interdum pro Omnino, πάντως. Ovid. Si qua metu dempto casta est, ea denique casta est. ¶ Denique, ad extremum. Cic. post red. ad Quir. Primùm vos docuit, &c. Tùm in perorando posuit, &c. Denique ipse ad extremum pro meâ vos salute non rogavit solùm; verùm etiam obsecravit ¶ Denique, pro Tum demum. Cic. pro Milone: Itaque Milonis consulatus, qui vivo Clodio labefactari non poterat, mortuo denique tentari cœptus est. Id est, confestim, vel potiùs tandem & demum, inquit Bud.

Dēnōmĭno, act. p. Nomen impono. [כנה chinnah קרא karà. ἐπονομάζω. Gall. *Denommer, bailler nom*. Ital. *Nominare, dar nome*. German. Nennen/einen Namen geben. Belg. Noemen Hispa. *Nombrar dar nombre*. Polon. *Mianuie, nazowam*. Vngar. *El neuezöm. neuet adok*. Ang. *To name, to giue a name*.] Quint. libro 1. cap.10: Propria sunt verba, quum id significant, in quod primò denominata sunt.

Dēnōmĭnātīvă, n.s.n.f. Dicuntur, quæcunq; ab aliquo solo casu, hoc est, solo fine, sunt differentia; & secundùm illud nomen habent appellationem: cujusmodi sunt adjectiva à substantivis deducta, ut à Studio Studiosus, à Robore Robustus. παρώνυμα. Nomen enim denominativum habet communicare cum nomine univoco in principio; sed differre in fine. ¶ In denominatione autem tria requiruntur: scilicet denominans, denominatum, & denominativum. Denominans, est forma accidẽtalis, quæ importatur per nomen abstractum: & dicitur denominans, quasi de se aliud nominans; quia de se dat cõcreto, ut prædicetur, & denominet subjectum. Denominatum autem, est res ipsa, sive subjectum, cui accidens inhæret. Sed denominativum, est accidens, quod prædicatur denominativè de suo subjecto: ut album, vel nigrum.

Dēnōrmārĕ, act.p. Est deturpare, & inæqualem facere: [ἀμορφοῦν. Gall. *Faire inegal. mettre hors de ligne*. Ital. *Disformare, desguagliare*. Germ. Auß der rechten gerade oder schnurschlecht bringen. Hisp. *Desordenar, ò desconcertar*. Polo. *Zkessu wywiesc*. Vngar. *Meg rutitom, el bontom*. Ang. *To make vnequall, to put out of rule or order*.] ut interpretatur Acron illud Horatii, 2.lib.Serm. -ô si angelus iste Proximus accedat, qui nunc denormat agellum.

Dēnŏto, as, act. p. Noto, significo, designo. [הגביל highbhîdh. σημειόομαι. Gall. *Denoter ou noter, marquer, remarquer*. Ital. *Denotare*. German. Zeichnen. Belg. Beduiden Hispan *Notar ò feñalar*. Polon. *Znacze*. Vngar. *Ielentöm, ieczöm*. Ang. *To note, to marke*.] Livius, 4 ab Vrb. Haud dubiè Icilios denotante Senatu, quos mercedem seditiosi Tribunatus, petere Consulatum insimulabant. Cic. pro lege Manil. Quòd is, qui uno die, totâ Asiâ, tot in civitatibus, uno nuntio, atque unâ literarum significatione, cives Romanos necandos trucidandosque denotavit. ¶ Denotare probro, infamare. Suet. in Caligulâ: Quem C. seniorem jam, & mollem effœminatum, denotari omni probro consuevat.

Dēns, dentis, m.t. notæ significationis, ab edendo: sicut Græci ὀδοὺς ab ἔδω. [שן schen. Gall. *Dens*. Ital. *Dente*. German. Ein zahn. Belg. Een tant. Hispan. *El diente*. Polon. *Zab*. Vng *Fog*. Ang *The tooth*.] Plaut. Menæch. Nam tùm dentes mihi cadebant primulum. Cicer 3.de Nat.deor. Tertius Arsippi & Arsinoæ, qui primus purgationem alvi, dentisque evulsionem, ut ferunt, invenit. Plin.lib.28.cap.11: Dentes mobiles confirmat cervini cornu cinis, doloresque eorum mitigat: sive infricentur, sive colluantur. ¶ Accipitur autem quandoque pro clavi, σωκλειδοῦχος. Tibull.lib.1.Eleg.1: Sed referat fixâ dente puella fores. Germanicus in Prognosticis: Qualis ferratos subiit clavicula dentes, Succutit, & foribus producit vincula claustris ¶ Sed & omne, quo aliquid teneri vel disseccari potest, solet dens appellari. Virgil.lib.6: -tùm dente tenaci Anchora fundabat naves. Hinc Bidens, Tridens, & hujusmodi. ¶ Dentes diversa sortiuntur nomina. Qui enim primùm apparent apertis labiis, primores vocantur, & adversi, lati, & acuti, quibus cibus inciditur. τομεῖς, κτένες, διχαστῆρες, γελασῖνοι. Ipsi enim, non cibo tantùm & alimentis necessarii, sed vocis etiã sermonisq; regimen tenent, concentu quodam excipiente ictum linguæ. Qui verò sequuntur, quasi rotundâ specie, acuti in modum, serrati dicuntur: ab antiquis canini appellantur in quocunque animali. κυνόδοντες, καρχαρόδοντες. Plin.lib.11: Lupi dexter caninus in magnis habetur operibus. Sequuntur maxillares dentes intimi, qui duplices sunt, cibumque conficiunt, ob id molares dicti, γομφίοι. Iuvenal. interque molares Difficili crescente cibo. Genuini, σωφρονιστῆρες, novissimi nascuntur homini, ut ait Plinius. Animalium aliis sunt dentes continui, ut homini, & equo: aliis exerti, hoc est, extra os producti, ut apro, & elephanto. χαυλιόδοντες. ¶ Dentem dente rodere, dicitur, qui carpit eum, qui neque loqui queat, neque sentiat: ut qui mordet pari mordacitate præditum quempiam. Martial. lib.13. in obtrectatorem quendam: -quid dentem dente juvabit Rodere? carne opus est, si satur esse velit.

Dēntĭo, is, ire, act.q. Dentes emitto. [ὀδοντοφυέω, ὀδοντοφυεῖν. Gall. *Produire des dens, ou jetter dehors, comme les enfans à qui les dens viennent*. Ital. *Fare i denti* Germ. Zahnen. Belg. Tanten Hispan *Endentecer los ninnos*. Polon *Zebi puszczam*. Vngar. *Fogam kel, (avagy) fogzom*. Ang. *To breede teeth*.] Plin.lib.30.c.3: Cinis eorũ pueros tardè dentientes adjuvat, cũ melle. Plaut. in Milit. Venter creat omnes has ærumnas: auribus peraudienda sunt, ne dẽtes dentiant. Id est, ne invicem atterantur, & concutiantur fame.

Dēntĭtĭo, Dentium emissio. [ὀδοντίασις. Gall. *La venue des dents*. Ital *La venuta de denti*. Germ. Das zahnen/die herfürwachsung der zähnen Hispan *Aquella obra de endeciente, la venida de los dientes*. Pol. *Zebow rosnienie*. Vng. *Fog kelés fogzás*. Ang. *A breeding of teeth*.] Plin.li.28.cap.19: Infantibus nihil butyro utilius per se, & cum melle, privatim, & in dẽtitione, & ad gingivas, & ad oris ulcera. Idem alibi: Dens lupi, adalligatus infantibus, prohibet pavores, dentitionisq; morbos. Ibidem: Cerebrum viperæ, illigatum pelliculæ, dentitiones adjuvat.

Dēntārpāgă, æ Instrumentum quo dens eximitur. Græci ὀδοντάγραν vocant. [Vngar *Fog vonó*] Varro in Quinquatrib. Hic bipensiles forcipes, dentarpagæ. Ex Nonio.

Dēntātŭs, m.f. Qui magnos habet dẽtes; qui & Dentosus dicitur. [ὀδοντώδης. Gall. *Denteu qui a des dents*. Ital *Dentato, dentoso*. Ger. Der groß Zähn hat. Hispan. *Cosa que tiene dientes*. Pol. *Zebacz*. Vng. *Fogas, nagy fogú*. Ang. *That hath great or many teeth, toothed*.] Plaut. in Pseud. Non ego te ad illum duco dentatum virũ. ¶ Dentatum etiam dicitur, quod dentes habet; sive ii magni, sive parvi sint. Plin.lib.11.cap.41: Cæcus non fit ex utrinque dentatis. Martial.lib.1: Sic dentata sibi videtur Aegle, Emptis ossibus, Indicoq; e cornu. ¶ Dentata charta. Cic. ad Quint. Frat.lib.2: Calamo & atramento temperato, chartâ etiam dentatâ res agetur. ¶ Dentatus itèm, M. Curii cognomen fuit; propterea quòd cum dentibus fuerit natus: ut scribit Plin.lib.7. ¶ Hinc Edentatus, cui dentes sunt evulsi. Macrob. Edentatæ beluæ morsus. Similiter Edentulus, νωδὸς; qui dentibus caret.

Dēntĭcŭlātŭs, ta, tum: Quod serræ modo dentatum est. [ὀδοντωτός. Gall. *Qui a comme des dents en façon de scie, crene & creché comme vne scie*. Ital. *Fatto a denti*. Germ. Der viel Zähn hat/wie ein Säge Hispan. *Cosa dentada de pequennos dientes*. Polon. *Ten ktory zeby rzadkie a ostre ma iako pilka*. Vng. *Fogas, fogasos*. Angl. *That hath teeth lyk the teeth of a sawe*.] Plin. Præterea bina brachia denticulatis forcipibus. ¶ Denticulatæ falces; Col.lib.2.c.21. Denticulatur oleus, Plin.lib.26.cap.15.

Dēntālĕ, n.t. Lignum, cui vomer arandi causâ inducitur: sed pro vomere poni solet. [יתד ieth. γύης. Gall. *Le coultre d'vne charrue*. Ital. *Dentale*. German Das Holtz an dem Pflug/an welchem man das Wagenysen stosset: item, das Wägnysen. Hispan. *El dental del arado*. Polon. *Drzewno stwona ktora plug wbiiaia do orania*. Vngar. *Eke talp*. Angl. *The share of a ploughe*.] Virgil. 2. Georg. Binæ aures duplici aptantur dentalia dorso. Columell. lib.7: Et dentalibus terram subigere, quò minoribus bobus id administrari possit. ¶ Dicitur etiam Dens, ut Varro scribit, quòd eo quasi dente moleretur terra. ¶ Non inest illi dentale, γύης οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ. Dici consuevit de quopiam ad rem aliquam parùm utili: sumptâ metaphorâ ab aratro; cujus pars est γύης. Ea, quoniam præcipua videtur, si absit, nihil confici potest aratro.

Dēntātĭm, & Dēntĭcŭlātĭm, adverbia, significant ad similitudinem dentium. [ὀδοντωτῶς, ὀδόντων δίκην. Polon. *Zebato*. Vnga. *Fogassan*.]

Dēntĭfrāngĭbŭlum, n.s. Vox est à Plauto conficta, pro quavis re, quâ dentes confringi possunt. [ὀδοντοκλάστης. Polon. *Zeboltuk*. Vngar. *Fog törö, tafzitó*.] Plaut. in Bacch. Næ tibi herclè haud longè est os ab infortunio: ita dentifrangibula hæc meis manibus gestiunt. ¶ Reperitur & in genere masculino, apud eundem in Bacchid. Vale dentifrangibule. PI. Et tu integumentum vale.

Dēntĭfrĭcĭum, n.s. Medicamentum, quo dentes fricantur, ut fiant candidi. [ὀδοντότριμμα. Gall. *Poudre, ou autre chose propre à frotter les dents*. Ital. *Nettadenti* Germ. Ein artzney/mit welcher man die Zähn reibet/daß sie weiß werden. Hisp. *Los polvos para fregar dientes*. Polon *Lekarstwo ktorim zeby nacyraia abi bele biale*. Vnga. *Fog tisztitó*. Ang. *Poulder or other thing to rubbe the theeth*.] Plin lib.28. cap.11: Dentifricia utroque modo fiunt. Ibidem: Et capitis eorum cinis dentifricium est.

Dēntĭlŏquŭs, Dictio Plautina est: Per dentes loquẽs, obesè loquens, propter absentiam dentium, quos linguam includere & gubernare constat. [Polon. *Przezzeby mowiaci*. Vngar. *Szißzegue szóllò*.] Sic enim habet in Captivis: Dentiloquos omneis mortales

mortales faciam, quemcunque offendero: hoc est, dentes loquentes, id est, ex ore emittentes, verborum loco, ut sit sensus, illis adeò dentes concutiam, ut suis sedibus ejectos exspuant. Sunt tamen, qui legant apud Plautum, Dētilegos. ¶ Nonnulli, Dentiloquos, quosdam populos Interpretantur, in consulo Macedoniæ; citantes illud Livii, lib. 9. bel. Mac. Itaque unum tantùm moratus diem, quietis eorum causâ, quos habuerat secum in itinere: inde simili fugâ in dentiloquos transcurrit.

Dentiscalpium, n. s. Instrumentum quo scalpuntur dentes. [ὀδοντογλυφίς. Gall. *Vn curedent.* Ital. *Scalzadenti.* Germ. Ein Zanstocher / Zahnstürer. Hispan. *Mondadientes para los limpiar.* Polon. *Szpilka ktora zeby dlubia.* Vngar. *Fog vàió.* Angl. *A piketooth.*] Mart. lib. 7: Bissenos triplices, & dentiscalpia septem.

Dentex, om. t. Col. & Apicio, [illegible], quòd dentibus noxius sit, teste Athen. lib. 7. Piscis est marinus, sargo & auratæ similis; cui caput magis compressum, quam auratæ vel pagro. Dentes singulis maxillis quaterni, caninis similes, parviq; & exserti: pinnæ, & aculei, & squamæ, & color Erythrini. (unde & [illegible] ab Epicharmo dictus est) ex albo enim rubescit; indeq; à Numenio [illegible] cognominatos est. In capite ejus invenitur gemma, quæ Synodōtides à Plinio vocatur, lib. 37. cap. 10. Synodontides è cerebro piscium est, qui Synodontes vocātur. Vide ejus naturam apud Aelianum, lib. 1. cap. 46. Plin. lib. 11. cap. 40. Arist. hist. lib. 9. c. 2. [Germ. Ein rotlechte Meerbrachsmen.

Densus, a, um: Firmum, compactum, quodque partes habet valde coarctatas. Dicitur, ut Varro autor est, à dentibus pectinis, quibus linteum & quævis tela feritur & condensatur. [עב *hab.* πυκνός, ἀραιός. Gall. *Espez, massif.* Ital. *Spesso, denso.* German. Dick Hispan. *Espesso.* Pol *Gesty.* Vng. *Sürü.* Angl. *Thick, hard closed together.*] Plin. lib. 10, c. 69: Liquidiùs audiunt talpæ obrutæ terrâ, tam denso atq; surdo naturæ elemēto ¶ Contrà: Ratum dicitur, in quo intervallis frequentibus laxior partium videtur esse conjunctio, μανός.

Denso, as, act. p. Cogo, spisso. [עבה *hibbâh.* πυκνόω, [illegible]. Gall. *Espessir, serrer ensemble.* Ital. *Spessire, condensare.* German. Dick machen. Hisp. *Espessar ò hazer espesso.* Polon. *Zgęszczam.* Vng. *Meg sürüitöm.* Ang. *To mak thick, to thicken.*] Virg. 2. Georg. - & Iuppiter humi dus Austris Densat, erant quæ rara modo; &, quæ densa, relaxat. Liv. 8. bel. Pun. Subsidunt Hispani adversus emissa tela ab hoste: indè ad emittenda ipsi consurgunt, quę quum Romani conferti, ut solent, densatis excepissent scutis: tùm pes cum pede collatus, & gladiis geri res cœpta est.

Denseo, es, ere: Coire, coagulari. [עבב *habah.* πυκνοῦσθαι. Gall. *S'espessir.* Ital. *Ispessire, condensare.* German. Dick werden. Hisp. *Espessar.* Polon. *Gęstnie.* Vngar. *Meg aluszom, meg sürüsödöm.* Ang. *To waxe thick or to congele.*] Plin. lib. 20. c. 14: Ipsa acescere, aut coire, densereq;, lac non patitur. ¶ Legitur etiam in activâ significatione, pro Densare πυκνοῦν. Virg. 7. Aeneid. Agmina densentur campis. Sic enim legit Servius. ¶ Hinc Condenseo compositum; quod & ipsum activam habet significationem. Lucret. lib. 1: Quòd si fortè aliquis, quum corpora dissiluere, Tum putat id fieri, quia se condenseat aer.

Densatio, onis, f. t. Coactio. [מעבה *mahabib.* πύκνωσις. Gall. *Espessissement.* Ital. *Ispessamento, ristringimento.* German. Dick machung. Hispan *Espessura.* Pol. *Zgęszczenie.* Vngar. *Meg oltás sürüsítés, (avagy) sürüdés.* Ang. *A waxing thick or congealing.*] Plin. lib. 31. cap. 7: Prima densatio Babylone in bitumen liquidum cogitur.

Dense, adverbium. [πυκνῶς. Gall. *Espessement.* Ital. *Spessamente.* German. Dick / oder dicklecht. Hisp. *Espessamento* Pol. *Gęsto.* Vng. *Sürün.* Ang. *Thick and close together.*] Plin. lib. 16. cap. 37: Cæsæque densiùs innumero hærede prosint. Ovid. de Pon. Nulla tamen subeunt mihi tempora densiùs istis.

Densesco, is: Densus fio.

Densifico: Densum facio. πυκνόω.

Densitas, f. t. Crassitudo, spissitudo. [עב *habi.* πυκνότης. Gall. *Espessissement.* Ital. *Ispessamento.* Germa. Dicke. Belg. Dicte. Hispa. *Espessura.* Pol. *Gęstość.* Vngar. *Sürüség.* Angl. *Thickenesse.*] Plin. lib. 11. cap. 3: Quamvis arcente spiritum densitate & altitudine humoris.

Dentate. Dentatus. Denticulatus. Vide DENS.

Denubo, bis: Nubo. [התחתן *hithchatten.* γαμεῖν, γαμεῖσθαι. Gall. *Se marier à quelqu'vn.* Ital. *Maritarsi, giugnersi in matrimonio.* Ger. Ein Mann nemmen / sich mit einem Mann in den Ehestand begeben. Hisp. *Casar, e la muger.* Polon. *Zamąż ide.* Vngar. *Férhez megyek.* Angl. *To be maried to some man.*] Apul. lib. 2. Apol. At tu, dum eam putas etiam nunc claro fratri tuo denuptam, falsâ spe inductus, filio ejus Pontano autor assentiendi fuisti. Tacit. lib. 5: Tot luctibus funestâ civitate, pars mœroris fuit, quòd Iulia, Drusi filia, denupsit in domum Rubellii Blandi. ¶ Per translationem etiam Vites nubere dicuntur, infirmioresque plantæ, quum arboribus firmioribus associantur. Col. lib. 20: Semina depositis cupiunt denubere plantis.

Denudo, as, act. p. Spolio, nudum reddo. [השף *achschâf.* ἀπογυμνόω. Gall. *Desnuer, mettre nud.* Ital. *Spogliare, nudare.* German. Entblössen / nackent außziehen. Belg. Naeckt maken. Hispan. *Desnudar.* Pol. *Nago, odkrywam.* Vngar. *Meg meztelenítöm.* Angl. *To make naked.*] Plin. lib. 11. c. 22: Vt denudet fœminam vestis bombycina. Cic. lib. 7. in Verr. Excitetur Verres, ne denudetur à pectore: ne cicatrices populus Romanus aspiciat.

Denuntio, as, act. p. Futurum aliquid nuntio, prænuntio, prædico. [הגיד *highghîdh.* ἐπαγγέλλω, προαγγέλλω. Gall. *Denoncer, annoncer, advertir.* Ital. *Denonciare, far noto.* Germ. Verkündigen / etwas künfftigs ansagen. Belg. Verkondigen. Hispan. *Denunciar.* Pol. *Oznajmuie, opowiedam.* Vngar. *Jó idején meg mondom, eléb meg jelentöm, meg hirdetöm.* Ang. *To denounce, to foreshew or warne.*] Cic. de Senect. Quomodo Carthagini malè diu cogitanti bellum inferatur, multò antè denuntio. Columella: Sin autem cœli status frigidus & pruinosus, hyemis violentiam denuntiat: in Idus Februarias hanc curam differemus. Cicer. 1. Tuscul. Nos verò, siquid tale acciderit, ut à Deo denuntiatum videatur: ut exeamus è vitâ læti, & gratias agentes pateamus. ¶ Ponitur aliquando pro Iudico, jubeo, impono. Cic. pro Sext. Rosc. Non putasti me familiarissimis tuis testimonia denuntiaturum. ¶ Aliquando pro Palàm dico, significo, ostento. Idem pro Quint. Procuratorem se esse denuntiat. ¶ De re aliquâ denuntiare. Cic. pro Cecinnâ: Postea cur, Ebuti, de isto potiùs fundo, quàm de alio (si quem habes) Cecinnæ denuntiabas; si Cecinna non possidebat?

Denuntiatio, onis, f. t. Prædictio. [בשורה *besôrâh.* ἐπαγγελία. Gall. *Denuntiation, advertissement, annoncement de quelque chose à venir.* Ital. *Annontio, avvertimento.* Germ. Verkündigung / weyssagung. Hisp. *Denunciation* Pol. *Opowiedzenie, oznajmienie.* Vngar. *Jó idején való meg jelentés.* Ang. *A denunciation or fore warning.*] Cic. 2. de Divin. Quæ est enim ista à diis profecta significatio, & quasi denuntiatio calamitatum. ¶ Denuntiatio, minæ. Plin. ad Priscum. lib. 6. Epist. Quanquam quid denuntiationibus, & quasi minis, ago? Cæsar 3. bell. Civilis: Quum neque pollicitationibus, neque denuntiatione periculi, permovere posset; oppidum oppugnare instituit.

Denuò, adverbium: De novo, de integro. [עוד *hodh.* ἐξ ὑπαρχῆς. Gall. *Derechef, encores.* Ital. *Di nuovo, vn altra fiata.* Germ. Widerumb auff ein newes. Belg. Noch een mael. Hispan. *Despues comienco ò de nuevo.* Polon. *Znowu zasię.* Vngar. *Ujonnan.* Ang. *A gaine, eftsoones.*] Plaut. in Amph. Si denuò pultaveris. Liv. 10. bel. Pun. Fabius in Hetruriâ, rebellante denuò, quatuor millia & quingentos Perusinorum occidit.

Deocco, as, are: Occo. [βωλοκοπεῖν. Gall. *Herser la terre, emotter.* Ital. *Arpegare la terra.* German. Das Erdrich eggen. Hispan. *Quebrantar los terrones.* Polon. *Przeoruie.* Vng. *Be boronálom.* Ang. *To harrow.*] Plin. lib. 18. cap. 15: Vicia non sarritur, non stercoratur, nec aliud, quàm deoccatur.

Deonero, ras, are, act. p. Onus depono, exonero: cui opponitur Onero. [הקל *hekâl.* ἀποφορτίζω. Gall. *Descharger.* Ital. *Scaricare.* Germ. Entladen, abladen. Hisp. *Descargar.* Pol. *Zrzucam składam.* Vngar. *Meg könnyebbitöm terhét el veszöm.* Ang. *To mak light to put of a lode or burden.*] Cic. per translationem, 1. Verr. Quid, quum commiserari, conqueri, & ex illius invidiâ deonerare aliquid, & in te trajicere, cœperit?

Deoro, act. p. pro Peroro nonnulli usurparunt: [ἐπιλέγειν. Vng. *El mondom, el oralom.*] & Deoratum pro Perorato scripserunt: ut Pompejus Festus testatur.

Deorsum. Ejus contrarium est Sursum. [למטה *lemattâh.* κάτω. Gall. *Contrebas en allant en bas.* Ital. *Ingiù, di sotto.* Germa. Niderich / underisch. Belg. Niderwaerts. Hisp. *Hazia baxo.* Polon. *Nadoł.* Vngar. *Alá.* Ang. *Downeward, beneath, a lowe.*] Plaut. Amphit. Devolant angues jubati deorsum in impluvium duo. Cic. 1. de Nat. Deor. Ait atomum, quum pondere & gravitate directò deorsum feratur, declinare paululùm. ¶ Capiuntur tamen ambo pro Vltrò citroque. ἄνω καὶ κάτω, ἄνω κάτω. Terent. in Eunuch. Sed ego te totos Parmeno hos menses quietum reddam; ne sursum deorsum cursites. Tractum ab Athenarum situ: cujus portus in imo; urbs verò in editiore loco sita erat. ¶ Modò trisyllabum, modò dissyllabum ponitur à Poëtis. Lucret. libr. 2: Quin vacuum per inane deorsum cuncta ferantur. Ibidem: Corpora quum deorsum rectum per inane feruntur.

Deosculor, aris, d. p. Osculor. [נשק *naschak.* φιλέω, καταφιλέω. Gal. *Baiser.* Ital. *Basciare.* Germ. Küssen. Hisp. *Besar.* Polon. *Oblapiam, całuie.* Vngar. *Meg csókolom (avagy) apolom.* Ang. *To kisse.*] Mart. lib. 8. Hos amplectitur, hos deosculatur.

Depaciscor, eris: sive: ut alii scribunt, Depeciscor, Paciscor. [[illegible] *kĕiam.* συντίθεμαι. Gall. *Faire pachion, accorder ensemble, convenir, ou convenancer.* Ital. *Pattuire, far patto.* German. Ein Vertrag oder Pact machen / vertragen. Belg. Overcommen met iemanden. Hisp. *Hazer pacto.* Polo. *Zakładczinie, dezakładam, vgadzamsie.* Vngar. *Föl fogadom, szövetséget teszek.* Angl. *To mak a convenant or league.*] Cic. pro Sexto Rosc. Ipse sibi tria prælia depactus est. Idem 3. Verr. Nec antè dimissus, quàm ad conditiones ejus depactus est. Cic. Attic. In quo non extimesco periculum. Cum enim tot mala impendeant: cur non honestissimè depacisci velim? Terent. in Phor. Ita me dii ament! ut mihi liceat tamdiu, quod amo, frui: jam depacisci mortem cupio. Quidam tamen, in omnibus hisce locis, *depecisci* legunt, & *depectus*: ut differat à Depactus, quod participium est à Depango.

Depactus, particip. à Depaciscor: vel Depectus, à Depeciscor. [[illegible] Vngar *Föl fogattatot.*] Vlp. in L. Et generaliter. §. 1. ff. de Calumniatorib. Hoc igitur edicto tenetur etiam is, qui depectus est. Depectus autem dicitur, turpiter pactus. Quędam exemplaria legunt *Depactus*.

Dēpālmārē; Palmâ percutere. [κολαφίζειν. Gall. *Souffleter, bailler du plat de la main sur la iouem, empaumer.* Ital. *Dar guanciate.* Ger Mit der flachen Hand einen in das Meul oder Angesicht schlagen. Hispan *Abofetear.* Polon. *Policzekdac.* Vng. *Arczul tsapni, tenyeret verni.* Angl. *To beat with the palme of the hand.*] Gel. Quemcunq; depalmaverat, numerari statim, secundum duodecim tabulas viginti & quinque asses jubebat.

Dēpāngo, is, act. t. Planto, insero, humi defigo. [נעץ *mahách.* κατακηγνύμι. Gall. *Ficher, attacher.* Ital. *Piantare, ficare in terra.* Germ. In den boden etwas schlagen oder stecken. Hisp. *Plantar, hincar en tierra.* Pol. *Wbikam.* Vngar. *Az feldbe gyakom.* Angl. *To fixe or fasten in the ground.*] Cic. lib. 4: Deinceps pastinatur malleolus, vitibus inferendus: cumque sat erit medio spatio, quod vacat inter vites, per unam lineam depangere.

Dēpāctūs, [נעוץ *mahúch.* κατaπηγείς. Gall. *Fiché en bas, planté en terre.* Ital. *Fisso in terra, piantato.* German. In das Erdrich gesteckt. Hispan. *Plantado, hincad in tierra.* Pol. *Doziemie wetkniony.* Vngar. *Le gaya kastatot.* Ang *Fastened in the ground.*] Plin. lib. 16: Sed in hoc providens natura, facilè nascendi, & depacto surculo incuriosius semen dedit.

Dēpārcūs, a, um; Parcus. [כילי *chilái.* φειδωλός. Gall. *Fort chiche & eschars.* Ital. *Troppe parco.* Germ Zuviel targ. Hisp. *Muy escasso ò guardoso.* Pol *Skapy.* Vng. *Fösnény, sobrák.* Ang. *A great niggard.*] Suet. in Neron. Sordidos & deparcos putabat, quibus ratio impensarum constaret.

Dēpāsco, is, act. t. Pascendo absumo. [בער *bihár* אכל *abhál.* κατaνέμομαι. Gall. *Paistre, manger l'herbe, & ce qui y croist, brouter.* Ital. *Pascere, consumare pascendo.* Germ. Abwenden / abetzen Hispan. *Pascer el granado, gastar pasciendo.* Polon. *Wypassam ogrizam.* Vngar. *Eleszöm, meg emésztöm* Angl. *To eat vp as a beaste, to feade.*] Col. lib. 7. c. 5: Si hœdi roscidas herbas depaverint. ¶ Pro eodem etiam habemus Depascor, verbum deponens. Plin lib. 11. cap. 19: Nam & papilio ceras depascitur.

Dēpāscērē, transitivè, pro Depasci facere. Col. lib. 2. cap. 11: Et si depascere sæpiùs voles. l. 10. titul. 4. l. 9: Glans ex arbore tuâ in fundum meum incidit: eam ego immisso pecore depasco: id est, facio depascere.

Dēpāstūs, a, um, particip. quod interdum passivè accipitur. [אכול *vchchál.* κατaνεμηθείς, νεμηθείς. Gall. *Paissu, mangé, brousté.* Ital. *Pasciuto, mangiato.* German Abgewendet / abgefressen. Hisp. *Pascido.* Pol *Wypasiony, obiedzony.* Vngar. *Meg ettetök.* Ang. *Eaten vp as with beastes.*] Plin. lib. 17. cap. 24: Depastam arborem turpi facie relinquunt. ¶ Interdum activè: ut, Apis depasta florem thymi, apud Claud. 2. de Raptu Proserp.

Dēpāstīo, onis, f. t. [תבערה *tabberáh.* κατaνέμησις, νομή. Gall. *Paissement de bestes, broutement.* Ital. *Pascolo.* Ger. Abetzung / abwendung. Hispan. *Pascedura de ganado.* Polon. *Wypassienie.* Vngar. *Meg étel.* Angl. *A feeding or eating vp of beastes.*] Plin. lib. 17. c. 28: Similem rationem & depastio animalium habet.

Dēpaupēro, as, are, act. p. Exhaurio, pauperem facio. [רושש *roschēch.* πτωχίζω, πενῶ. Gall. *Apovrir, faire povre.* Ital *Far povero.* Germ Arm machen / zu armen tagen bringen. Hispan. *Empobrecer à otro.* Polon. *Vboze.* Vngar. *Meg szegenyitöm.* Angl. *To make poore, to impouerish.*] Varr. Priusquàm domum depauperâsset sumptu suo.

Dēpēcīscōr: Depectus, συνθέσθαι. Vide Depacissicor.

Dēpēcto, ctis, xui, vel, xi, xum, act. t. Pecto. [גלש *ghillēsch* מורט *morát.* ἀποξέω. Gall. *Peigner, abatre avec le peigne.* Ital. *Pectinare diligentemente.* Germ. Absträlen / fleissig abstrigten. Belg. Kemmen. Hispan. *Peynar diligentemente,* Pol *Oczessuie.* Vng. *Meg fesüllöm.* Angl *To kembe or trimme heare.*] Colum. lib. 10: Puniceâ depexa comâ; sed lactea crure est. ¶ Crines depectere: Ovid. 6. Fast. Depectere frondicium canitiem; Plin. lib. 6. cap. 17. ¶ Interdum idem, quod Pectendo aufero, ἀποκτενίζω Virg. 2. Georg. Velleraq; ut foliis depectant tenuia Seres. ¶ Depectere, sive Depexũ reddere, frequens est apud Comicos; pro Demulcere verberibus, sive mollem reddere.

Dēpēxūs, participium: Pexus. [ממורט *marút* κατεσκεδασμένος. Gall. *Peigné.* Ital. *Pettinato, mal trattato.* Germ. Gesträlet. Hispan. *Peynado.* Polon. *Oczessany.* Vng. *Meg fesüllet.* Angl. *Kembed.*] Ovid. lib. 3. Fastor. -depexi crinibus Indi. Idem de Arte amand. lib. 1, de equis: Iubæ depexę. ¶ Depexum aliquem reddere, per translationem, pro Involare in capillũ, & percutere: Terent. Heaut. Nonius, depexum, laceratum interpretatur. Perottus hoc loco Depessum legit, à Pando, vel à Patior: id est, laceratum. Quòd si depexum legamus, *inquit*: significabit cultum, & pexas vestes indutum: dictumq; erit à contrario sensu.

Dēpēxo, as, frequentativum. [Vngar. *Gyakran, meg fesülöm.*] Terent. in Heaut. Egóne? si vivo, adeò exornatum dabo, adeò depexum; ut dum vivet, meminerit semper mei.

Dēpēculōr, com. t. ex De & Peculor: Furor, & compilo Remp. cujus divitiæ (quemadmodum & hominum privatorum) primis temporibus, in pecoribus constabant. [בזז *bazáz.* κλέπτω, συλάω. Gall. *Piller & desrober.* Ital. *Spogliare, robbare.* German. Stälen / rauben. Hispan. *Hurtar como las rentas del Rey, despojar.* Pol *Lupie, kradne, dobitey gwaltem odpedzam.* Vngar. *Meg lopom, váras kéntsét meg lopom.* Ang. *To robbe, to vse extortion.*] Cicer. in Divin. in Verr. Quibus in provinciis multas domos, plurimas urbes, omnia fana depeculatus. ¶ Aliquando tamen & de privatarum rerum furto dicitur. Idem 6. in Verr. Apollonium Drepanitatum omni argento optimè facto spoliasti ac depeculatus es. ¶ Transfertur etiam ad incorporea. Ibidem: Cur pro isto, qui laudem honoremque familiæ vestræ depeculatus est, pugnas?

Dēpēcūlātōr, oris, m. t. Fur Reip. [בוזז *bozēz.* δημοκλέπτης. Gall. *Pilleur, desrobeur.* Ital. *Pellatore, rubbatore.* German. Ein dieb / Räuber / der eim das sein stilt. Hispan. *Hurtador como de las rentas del Rey.* Polon *Zlodziei, lupiezca.* Vngar. *Az közönséges társházhak meg lopoia.* Angl. *A robber, an extortionner.*] Cic. 2. Verr. Adduxi enim hominem, in quo reconciliare amicitiam judiciorum amissam, redire in gratiam cum Pop. Rom. satisfacere exteris nationibus, possitis; depeculatorem ærarii; vexatorem Asiæ atq; Pamphiliæ; prædonem juris urbani; labem atque perniciem provinciæ Siciliæ.

Dēpēllo, is, depuli, pulsum, act. t. Abigo, averto, removeo. [נדח *nadhách* ἀπελαύνω, ἀπωθοῦμαι, ἀποστρέφομαι. Gall. *Pousser hors, dechasser, debouter, metre hors par force.* Ital. *Discacciare, scacciare, rimouere.* German. Abtreiben / vertreiben. Belg. Verdrijven Hisp. *Empuxar de algun lugar.* Pol. *Odpedzam.* Vng. *Elüzöm.* Angl. *To put or chasse away, to thrust out by force.*] Cicero 3. de Leg. Quid jam de Saturnini supplicio, reliquisque, dicam? quos ne depellere quidem à se sine ferro potuit Resp. Lactan. lib. 2: Inveteratos depulimus errores. Cic. in Catil. Non facilè tantam molem mali à cervicibus nostris depulissem. ¶ Depellere agnos à lacte, est ablactare, & à lacte removere. ἀπογαλακτίζειν. Virg. 7. Eclog. -nec Phyllida habebam, Depulsos à lacte domi quæ clauderet agnos. Pro eodem etiam dicimus, Depellere à matre. Varr. 2. de Re rust. Quum depulsi sunt à matribus agni; adhibenda diligentia, ne desiderio senescant. ¶ Itèm Depellere, absolutè. Virgil. 1. Eclog. -quo sepè solemus Pastores ovium teneros depellere fœtus. ¶ Depelli portenta dicuntur, quum mala, quæ ex iis fiant, precibus, suppliciis, religione, & deorũ cæremoniis, fugantur. ἀποτρέπεσθαι.

Dēpūlsūs, participium: Dejectus. [נדח *niddách.* ἀπωθούμενος, ἀπελαθείς. Gall *Depoussé, chassé, repoussé.* Ital. *Cacciato, & spinto via.* German. Abgetriben / verstossen. Hispan. *Empuxado de algun lugar.* Polon. *Odpedzony, odepchnioni.* Vngar. *Elüzettetet.* Angl. *To put downe, to thrust out by force.*] Cicero 2. de Natur. Deor. Atque is, agitatione & motibus linguæ, quum depulsum & quasi detrusum cibum accepit, depellit. ¶ Interdum accipitur pro ablactato. Virgil. 3. Eclog. Dulce satis humor, depulsis arbutus hœdis.

Dēpūlso, as, are, frequentativum. [συνεχῶς ἀπωθῶ, πολλάκις ἀπελαύνω. Vng. *Elüzögetöm.*] Plaut. Sticho: Cubitis depulsa de via.

Dēpūltūs, participium antiquum, pro Depulsus: sicut Pultare, pro Pulsare. Autor ad Heren. Si præceps in Neptunias depultus erit lacunas.

Dēpūlsīo, onis, f. t Aversio, propulsatio. [מדוח *maddúach.* ἄπωσις. Gall *Repoussement, dechassement, deboutement.* Ital. *Esso cacciare & spingere via.* German. Abtreibung / verstossung. Hispan. *Empuxamiento de lugar.* Polon. *Odpedzenie, oddalenie, odepchnienie.* Vngar. *Elüzés, el háritás.* Angl. *A putting away, or remouing.*] Cic. 4. Acad. Omnium deinde inanium visorum una depulsio est. Idem 1. de Finib. Nos beatam vitam, non depulsione mali; sed adeptione boni, judicemus. ¶ Depulsio etiam inficiationem significat; quòd reus, objectum crimen negans, illud à se depellere videatur. Autor ad Heren. Intentio: Occidisti Ajacem. Inficiatio: Non occidi. Cicero de Invent. Intentionis depulsionem significat.

Dēpūlsōr, verbale, m. t. Expulsor, qui depellit. [מדיח *nodhiach.* ἀπωθῶν, ἀπελάτης. Gall. *Qui chasse & reiette, dechasseur.* Ital. *Chi caccia alcuno* Germ. Ein abtreiber / vertreiber / oder verstosser. Hisp. *Empuxador de lugar.* Polon. *Tenktori odpedza, oddalacz.* Vngar. *Elüzö.* Ang. *He that repelleth or putteth away.*] Cic. 2. Philip. Depulsor dominatus, quàm particeps, esse maluit.

Dēpēndēo, des, n. s. Pendo, sive de re aliquâ pendeo. [תלה *taláh.* ἀποκρέμαμαι. Gall. *Dependre ou pendre de quelque lieu.* Ital. *Pendere, dipendere.* German. An einem ding vnderstich hangen. Hispan. *Estar colgado de arroba, ò sospesso.* Polon. *Odwisualem.* Vngar. *Lefüggök.* Ang. *To hange downe.*] Colum. lib. 4: Sed si per unamquamque pampinum major numerus uvarum dependeat. ¶ Aliquãdo est Sustentari: quum scilicet vita aut salus nostra in manu alicujus est sita. ἀπηρτῆσθαι. Cic. Omnis illorum salus à nostrâ salute dependebat. ¶ Fides dependet adveniente die. Hoc est, pendet de adveniente die. Id est, habendáne sit fides verbis, an non, declarabit crastina dies. Ovid. 3. Fast. Discedunt dubii, promissaque tarda videntur: Dependetque fides adveniente die. De Numâ Pompilio, qui in concione Romanis promittebat, Iovem sequenti die pignus imperii futuri daturum illis.

Dēpēndo, dis, act. t. ferè pro simplici Pendo ponitur, quod propriè significat Pondero. [שקל *schakál.* ἐκτίνω, ἀποζυγοστατεῖν. Gall. *Bailler à poids peser.* Ital. *Pesare, noverare.* Germ. Wägen / mitauswägen bezahlen. Hisp *Pesar, pagar pena ò pension.* Polon. *Odwazam, place.* Vngar. *Meg mérõm (item) meg fizetök.* Angl. *To wiegh, to poize, to paye.*] Et quoniam Romani eo tempore, quo ære gravi utebantur, non numerabant pecuniam, quemadmodum hodie; sed ponderabant statêris: factum est, ut adhuc, quamvis numeratione frequentiùs utamur, manserint tamen hæ loquendi formulæ, Pendere vectigal, Pendere tributum; hoc est, numerare, vel solvere. Eodem modo per compositum loquimur, Depéndere pretium, Depéndere summam. Cicero lib. 1.

lib. 1. Epist. Dependendum tibi est, quod mihi pro illo spopondisti. Idem Attic. lib. 1: Mihi abjurare certius est, quàm dependere. ¶ Dependere caput felicibus armis, dixit Lucanus lib. 8, pro eo, quod est, victoriæ adipiscendæ causâ vitam profundere. ¶ Dependere pœnas, est solvere. Cicer. in Catil. Deniq; ipsum latorem legis Semproniæ, jussu Populi, pœnas Reipublicæ dependisse.

Dēpĕrdo, is: Amitto, perdo. Cajus scribit, Deperditum dici, quod in naturâ rerum esse desiit: Diminutum, quod usu raptum est. [אבד ibbádh. ἀπόλλυμι Gall. Perdre. Ital. Perdere. Germ. Verlieren. Hisp. Perder. Polon. Tracę. Vngar. El vesztem. Ang. To lose.] Cic. 5. Tusc. Qui timebit, nequid ex his deperdat, beatus esse non poterit. Cat. 1. Bel. Gall. Populi Romani hanc esse consuetudinem, ut socios atque amicos, non modò sui nihil deperdere; sed gratiâ, dignitate, honore, auctiores esse velit. Cic. pro Cec. Quum de jure civitatis nihil potuerit deperdere.

Dēperditus, participium: Perditus. [אבד obédh. ἀπολωλὼς, ἀπολλύμενος. Gall. Perdu & gasté, affligé, extremement. Ital. Perso & guasto, grandemente afflitto. German Verloren, heftig bekümmert. Hispan. Perdido, muy afligido. Polo. Vstrasowany, zgubiony. Vng. El vesztett. Ang. Lost vtterlie vndoone.] Amore alicujus deperdita mulier. In Domit. Letho gnatæ deperdita mater: id est, propter mortem filiæ pessimè affecta, ut & ipsam periisse putes. Cat. in Argon.

Dēpĕreo, ris, n. q. ex De & Pereo, idem quod Pereo. [אבד abádh. ἀπόλλυμαι Gall. Perir du tout, mourir. Ital. Perire, morire, spirar male. Germ. Gantz vnd gar verderben / zu grund gehen. Belg. Vergaen. Hisp. Mucho ser perdido, y perecer. Pol. Ginę, mszczeię. Vng. El veszek. Ang. To perish, to die.] Deperierunt naves; Cæsar 5. Bell. Gall. Scheda ne qua depereat. Cic. Att. lib. 1. Decor lacrymis deperit. Ovid. Epist. 12. ¶ Deperire, pro Mori. Cic. in Topic. Si is, cui usus fructus legatus est, deperiisset. Col. lib. 4: Nos tamen plus quatuor millibus conserimus: quia negligentiâ cultorum magna pars deperit. ¶ Quandoque est Impatienter amare. [ἐκμαίνεσθαι. Vngar. Holtig igen szeretem. Ang. To be exceeding-lie in loue with one.] Plaut. in Cas. Hic ipsius Casinam deperit. Idem Mil. Meretricem ingenuam deperibat mutuò.

Dēpĕrĭtūrus, Particip. futurum, apud Ovid. 2. Amor. eleg. 14: Si mos antiquis placuisset matribus idem: Gens hominum vitio deperitura fuit.

Dēpĕsco, is, scui, n. t. ἀπογέμω, significat Pecus deduco: ut Compesco, ἐπινέμω: ut Diduco, & Pasco, & in uno loco contineo.

Dēpĕsus, a, um, sive à Patior, sive à Pando fiat, laceratus dicitur. Terent. Egóne? Si vivo, adeò exornatum dabo, adeò depessum: ut, usque dum vivat, meminerit mei.

Dēpesta, Vasa vinaria erant, quæ sacris Sabinis in deorum mensâ collocari solebant. ¶ Depesta itèm, fœminini generis, poculi genus est apud Græcos. Vtriusque autor est Varro, lib. 4. de Linguâ Latinâ.

Dēpiles: Qui sunt sine pilis. [נמרטים nimratim ἄτριχοι, ψιλοί. Gall. Qui sont sans poil. Ital. Senza peli. German. Kal/die kein Haar haben. Belg. Kael/sonder hayr. Hispan. Lampinnos ò sin pelos. Polon. Obleziy. Vng. Kopasz, gulacz, szőr, nélkül valo. Ang. Which ar pilled, bare without heare.] Varr. lib. 1. de Vitâ populi Rom. Quòd ludis præsulis pueri essent glabri ac depiles, propter ætatem.

Dēpilatus. [נמרט nimrat. ἀποτετιλμένος. Gal. Pelé, à qui on à osté le poil. Ital. Privato de peli, spelucciato. German. Berupfft/dem das Haar außgeropfft ist. Hispan Lampinno, pelado. Polon. Obirwany. Vngar. Meg koppasztatot, meg melly eszőri, meg mezitelenitetött. Ang. Pilled, made bare.] Martial. Quum depilatos Chreste coleos portes. Carmen est jambicum trimetrum, quod jambum habet in secundâ sede. ¶ Item Rarefacio. Lucil. lib. 29: Nato quid actum est? omnes depilati sumus: id est, rarefacti; ut interpretatur Nonius.

Dēpilo, las, act. p. ψιλόω, Detraho.

Dēpingo, gis, ere, act. 2. Pingo, describo. [חקק chakáh. ἀπογράφω. Gall. Depeindre selon vn patron. Ital. Depingere. Germa. Abmalen. Hispan. Bien pintar. Polon. Maluie. Vngar Meg irom, meg írom. Ang. To payntte or drawe the shape of a thing.] Cic. 3 de Orat. Pamphilumque nescio quem sinamus in infulis tantam rem, tanquam pueriles delicias, depingere. Manus obscœnas depinxit tabellas. Propert. lib. 2. ¶ Depingere verbis rem aliquam. Plautus Pœnul. Formam quidem herclè verbis depinxisti. Cicero 2. de Finibus: Pudebat te, inquam, illius tabulæ, quam Cleanthes sanè commodè verbis depingere solebat. ¶ Depingere facta alicujus. Terent. in Phorm. Propè eorum facta imprudens depinxit senex. ¶ Depingere cogitatione. Cic. 4. Academic. Vt & ea declarant, quæ cogitatione depingimus. Idem 1. de Naturâ Deorum: Magnam deorum turbam cõgregat, ignotorum deorum; atq; ita ignotorum, ut eos ne conjecturâ quidem informare possimus: cùm mens nostra quidvis videatur cogitatione posse depingere.

Dēpictus, participium. [מחקק mechukkékh. ἀπογεγραμμένος. Vngar. Meg irattatot. Ang. Paynted.] Quintil. lib. 6: Tabella depicta.

Dēplango, is, n. t. Plango, vel vehementer plango. [נהה nahâh. κόπτομαι. Gall. Mener grand dueil en se frappant & tourmentant. Ital. Piagner assai. German. Groß trawren vnd herzleyd haben / inniglich beweynen Hispan Mucho plannir y llorar. Polon. Oplakuie. Vng Meg siratom. Ang. To lament and bewaile greatly.] Ovid. 4. Fastor. Cadmeïda palmis Deplanxêre domum scissis cum veste capillis. Idem libro 14: & ipsa suis deplangitur Ardea pennis.

Dēplāno, as, act. p. Complano, Planum facio. [שוה schivváh. ἰσοπεδόω. Gall. Aplanir, egaler. Ital. Spianare. German. Ebnen/eben machen. Hispan. Llanar. Polo. Rownam. Vngar. Meg simyitom. Ang. To mak euen and equall.] Lactant. lib. 4: Ego antè ibo, & montes deplanabo.

Dēplano, Vlpian. in l. ne quicquam de off. procons. Opponitur autem edito loco, quo tribunal poni solet, l. milites. §. sexaginta. ff. de Adult. Deplano, sinè strepitu, & absque figurâ judicii: quam vim hæc verba habeant, effusè explicat Bartol. in Extravagan. ad reprimendum, & d. l. nec quicquam.

Dēplanto, as, act. p. Quod plantatum erat evello. [נתש nathásch. ἀποφυτεύω. Gal. Deplanter, prendre d'vn lieu, & planter en l'autre. Ital. Suellere, spiantare. German. Etwas gepflantzte auß ziehen/außsetzen. Hispa. Arancar lo plantado. Polon Szczepy wyrywam. Vng To vibol ki szaggatom. Ang. To tak vp that which was planted.] Sed utraque femissima, & quæ cortice nituntur tantùm, vel leni aurâ ocyssimè deplantantur. Colum. lib. 2. Ne aut cornu bos ad stipitem vehementiùs offendat, aut extremo jugo truncum delibret, ramumq; deplantet.

Dēpleo, ples, act. s. exhaurio. [ערה haráh בקק bakk הריק herik. ἀποκενόω. Gall. Desemplir & furuuider. Ital. Votare, euacuare. German. Abschütten/außlären. Hisp. Vaziar lo lleno. Pol. Wicedzam, odlewam. Vng. Ki merém. Ang. To make wey de and emptie.] Col. lib. 12. c. 50: Conchæ ferreæ, quibus depletur oleum. Papinius: Da mihi, si veteres digno deplevimus haustu: Da fontes mihi Phœbe novos. Cato de Re rustic. cap. 46: Oleum si poteris, bis in die depleto.

Dēplōro, as, Lamentor, conqueror. [ספד saphádh קונן konén. ἀποθρηνέω, κλαίω. Gall. Deplorer, plaindre & plorer. Ital. Lamentar piangendo piagnere. German. Beweynen. Hispan. Llorar mucho y con lamentacion. Polon. Opplakuie. Vngar. El siratom, meg siratom. Ang. To morne and weepe for a thing.] Cicero in Catone: Non libet deplorare mihi vitam: quod multi & indocti sæpè fecerunt. Et lib. 2. Offic. Admonebat me quoque res, ut hanc quoque intermissionem eloquentiæ deplorarem: nisi vererer, ne de meipso aliqua viderer queri. ¶ Aliquando est plorandi finem facio: unde Deplorata cadavera dicebantur, quibus ultimus luctus persolutus erat. Liv. 4. ab Vrbe: Ante omnia deplorati erant equites, non privato magis, quàm publico luctu. ¶ Rempublicam itèm dicimus deploratam, jam eversam, vel de quâ nihil melioris spei superest. Morbus itèm deploratus, & Aegroti deplorati dicuntur, quibus nullo remedio potest succurri. Plinius libro 28. capite 8: Prodest (ut demonstrabimus suo loco) deploratis in Phthisi. Idem libro 16. capite 6: Constat, deplorata autium vitia eo remedio sanari. Hinc Indeploratus, a, um, compositum; cujus mortem nemo deflet, ἄκλαυστος. Ovid in Ibin: Indeploratum projicere caput.

Dēplūmis, me, adjectivum: Implumis, sine pennis. [ἄπτερος. Gall. Plumé, sans plume. Ital. Senza piume, senza penne, spennacchiato. German Ohn fädern, vngefiders Hisp Sin plumas o desplumado. Polon. Oskubany, bezpierza. Vngar. Tollatlan, pihétul valo mezitelen. Ang. Featherlesse without feathers.] Plin. lib. 30. c. 14: Inventæ sunt ibi nudæ atque deplumes.

Dēplŭo, is, ere, n. t. Deorsum pluo, sive ex loco superiori pluo. [המטיר himtir. καταβρέχω. Gall Pleuuoir. Ital. Piouere. German. Oben herab regnen. Hisp Lluuer Polo. Okkapiam, zwierzchu kapie. Vngar Eszöm. Ang. To rayne powne right.] Colum. lib 10. c. 21. Inque sinus matris violento depluit imbre. Tibul. lib. 2: Hæc forè dixerunt belli mala signa cometem; Multus ut in terras depluerétque lapis.

Dēpŏlio, is, ire, act. q. Autore Festo, idem quod Perficio: quia in omni opere politio ultimum sibi vendicat locum. [מרק marák. ἐκτελέω. Gall Polir, parfaire vn ouurage. Ital Polire, finire. Germ. Außglätten/außbutzen. Hispan. Mucho polir. Polon. Cisciię, poleruie. Vng El végezem meg ekesitem, tisztitom, szépitem. Ang. To polish, to perfyte or put an end to any work.] Neque enim antè res poliri consuevit, quàm perfecta sit. Indè Depolitum idem est, quod perfectum. ¶ Sæpè tamen accipitur pro simplici. Plin. lib. 36. c. 25: Si verò cote depolitum est; nigri pavimenti usum obtinet.

Dēpōnĕre, act. t. Est Deorsum ponere: [הניח hinniach. ἀποτίθημι. Gall. Mettre bas. Ital. Diporre, por giu, lassar stare. German. Ablegen/niderlegen/ oder niderstellen Belg Afleggen / niderleggen. Hispan. Apostar ò poner en terceria, quitar de lugar. Polon. Zkladac slawiac. Vng. Le teszem. Ang To laie downe.] ut, Deponere sarcinam. Plaut. in Cur. Propino magni poculū: ille ebibit; Caput deponit: quū dormisset, ei subduco Anulū. Idem in Most. Ecce autem hic deposuit caput, & dormit. ¶ Per translationem etiā dicitur de rebus incorporeis: ut, Deponere dolorē, Deponere molestias. Cicero Attic. Existimavit honestissimè molestias posse deponi, si me ad philosophiam retulissem. Sic Deponere invidiam, curas, simultatem, inimicitias. ¶ Item Deponere memoriam, vel ex memoriâ, vel memoriā, pro oblivisci. ¶ Deponere ædificationem, est abjicere animū ædificandi. Cic. 3. Fam. Nūc verò, si audierit te ædificationem deposuisse. ¶ Deponere provinciā. Cic. ad Att. 2: Quum provinciā deposui in cōcione. Et Fam. li. 5: Illud dico, me ut primùm in concione provinciam deposue-

deposuerim, statim, quemadmodum etiam tibi traderem, cogitare cœpisse. Dicitur autem quis deponere provinciam, quum sponte suâ ante legitimum tempus eam recusat, vel coactus magistratu se abdicat: non autem, quum exacto provinciali tempore magistratu decedit. ¶ Interdum idem est, quod Privare. [illegible]. Plautus: Vt me deponat vino, eam affectat viam. Suet. Ne imperio turpiter depositus, privatus viveret. ¶ Deponere etiam aliquid dicuntur certantes pignore: quum aliquid apud arbitrum deponunt, quod futurum sit victoris. Virg. in Bucol. -ego hanc vitulam (ne fortè recuses: Bis venit ad mulctram; binos alit ubere fœtus) Depono: tu dic, mecum quo pignore certes. ¶ Nonnunquam etiam est Servandum dare, & fidei alicujus committere. Cic. 3. Offic. Si gladium quis apud te sanâ mente deposuerit; repetat insaniens; reddere, peccatum sit; officium, non reddere. ¶ Item aliquando idem, quod Demoliri & diruere, ut Deponere ædificium, in L. D. finib. regund. & Hinc Depositio ædificii, apud Vlpianum in L. metum. D. quod metus causâ. Hotoman. ¶ Deposivi, pro Deposui, præteritum legitur apud Catullum, in carmine seculari 32: O Latonia maximi Magna progenies Iovis; Quam mater prope Deliam Deposivit olivam. Id est, enixa est.

Dēpōnens, participium. Qui deponit. ¶ Deponens verbum [illegible], ideò dicitur, quia deponit aliquid de quantitate communis verbi: scilicet passivam significationem, & futurum participium in Dus, quod est significationis passivæ. Nam cum participia quatuor habeat Verbum commune; ut Criminans, criminaturus, criminatus, & criminandus: deponens tantùm habet tria; ut Minor, minans, minaturus, & minatus, non autem minandus.

Dēpŏsĭtĭo, onis, f.t. [[illegible]. Polon. *Zaklad.* Vng *Le teués valaki kezében bizás.*] Actio, quâ depositum aliquid apud aliquem intelligitur: id est, Custodiæ traditum. Vlp. D. li. 16. Tit. 3. l: 1. Vel conditio depositionis non extitit. ¶ Depositio etiam est dejectio ab aliquo gradu dignitatis. [[illegible]. Vngar. *Le vetés, tisztiből valo kivetés.*] Vlpianus D. l. 49. Tit. 18. l. 8. Aut damnum cum infamiâ, aut dignitatis alicujus depositionem.

Dēpŏsĭtus, participium: Ad custodiendum traditus. [מפקד *muphkádh.* [illegible]. Gall. *Deposé, baillé en garde.* Ital. *Cosa data in guardia ò in deposito.* German Zu behalten oder zuvertrawen gegeben. Hispan. *Deposito, ò lo que se apuesta.* Polo. *Dezchowania damy.* Vngar. *Valaki kezénè le tétetés morha.* Angl. *Layed downe, left in anothers keeping.*] ut, Depositam pecuniam recuperare. Cic. pro Lege Agrar. ¶ Depositus, aliquando ponitur pro Desperatus, & ab omnibus derelictus. Cicer. 3. Verr. Itaque mihi videor magnâ, & maximè ægram, & propriè depositam Reipub. partem suscepisse. Virg. 12. Aen. Ille, ut depositi proferret fata parentis, Scire potestates herbarum, usumque medendi Maluit, & mutas agitare inglorius artes. Vbi Servius: depositi: id est, desperati. Nam consuetudo erat, ut desperati ante januas suas collocarentur: vel ut extremum spiritum redderent terræ; vel ut possent à transeuntibus fortè curari, qui aliquando simili laborarant morbo.

Dēpŏsĭtŏr, m.t. Qui apud alterum quippiam deponit. [מפקיד *maphkìd.* [illegible]. Gall. *Depositeur.* Ital. *Il depositore, quello che da à luogare qualche cosa ad alcuno.* German. Der hinder einen etwas legt / der einem etwas zubehalten gibt. Hispan. *A quelque confia del deposito.* Polon. *Ten ktori do wicanie reki daie.* Vngar. *Az ki valamit valaki niél le tescŏm.* Angl. *That geweth or layeth vp to keep.*]

Dēpŏsĭtum, t.n.s. substantivum: Alicui commendatum, creditum, res deposita. [פקדון *pikkadhón.* [illegible]. Gall. *Deposit, ce qu'on baille en garde.* Ital. *Il deposito, quello che se da in salvo.* Germa. Das hinder einen gelegt / oder einem zubehalten gegeben ist. Hisp. *El deposito ò lo que se apuesta.* Polon. *Rzecz ktora mi do chowania lest dana.* Vng. *Valaki kezénéc le tétetèt mocha.* Angl. *That is left in anothers keeping, a pledge, a gage.*] Quod deponitur: hoc est, quod alicui sub fide traditur; vel quod pignoris loco dimittitur: vel quod sequestro, à pluribus, in solidum certâ conditione custodiendum, reddendumque, quum fuerit de jure discussum, traditur, [illegible]. Cic. 3. Offic. Quid? si quis apud te pecuniam deposuerit, bellum patriæ inferat, reddésne depositum? non reddere depositum, maxima injustitia est. Iuven. Satyr. 13: Depositum sospes erit. ¶ Clàm depositum. Cic. Qui propter avaritiam clàm depositum non reddidit, quod est injustitiæ.

Dēpŏsĭtārĭus, m.s. Custos depositi, vel susceptor depositarum rerum. [[illegible]. Gall. *Depositaire, garde de biens, celuy à qui on a baillé quelche chose en garde.* Ital. *Chi ha in deposito, quello à chi s' è dato qual cosa in gardia.* Germ. Ein behalter / der etwas zubehalten hinder sich nimpt. Hispan. *Aquel en quien se confia el deposito.* Polon. *Ten ktori do chowania przymuie.* Vngar. *Le tét marhának őrzője.* Angl. *A keeper of that which is gewin to keep.*] Vlp. lib. 16. D. Tit. Depositi, & contra l. j. §. Si pecunia: Satisdatione autem non interveniente, rem in ædem deponi, & actione depositarium liberari.

Dēpontāni, m.s. Autore Festo, dicuntur senes sexagenarii, qui de ponte dejiciebantur: hoc est suffragio, quod de ponte ferri solebat, privabantur. Vnde locus factus proverbio; Sexagenarios de ponte dejicere: id est, natu majores, perinde quasi deliros, & ad omne vitæ munus inutiles, in otium rejicere, atque ab omni functione negotiorum relegare.

Dēpŏpŭlŏr, aris, ari, d.p. Destruo, vasto, & diripio. [שדד *schadhad.* [illegible]. Gall. *Despoucher, degaster, destruier.* Ital. *Saccheggiare, guastare, predare.* German Verhergen / zerstören / plünderen. Belg. Dlant afloopen. Hispan *Robar el campo, destruir.* Polon. *Pustoszyc gwalcic, plundruie, niszcze.* Vng. *Rablok, pusztitok, dulok.* Ang *To destroy, to wast and spoile.*] Plin. lib. 18. cap. 20: Salassi quum subjectos Alpibus depopularentur agros. Cicer. 5. Ver. Qui quum agros maximos, ac feracissimos, per seipsum, hoc est, per Apronium, Verrem alterum, depopularetur. ¶ Legitur etiam Depopulo, activè, apud Hircium, lib. 6. de Bello Hispaniensi. Agros (*inquit*) vestramque provinciam vestro impulsu depopulavit.

Dēpŏpŭlātĭo, onis, f.t. Vastatio, direptio. [שד *schod.* [illegible]. Gall. *Despeuplement, pillement, degast, destruction.* Ital. *Sacco, distruggione.* German Verhergung / zerstörung / plünderung. Hispan. *Aquella obra de robar el campo, destruymiento.* Pol. *Pustoszenie, bezgonie roczchwiecnie.* Vng. *Pusztitás dulás, rablás.* Angl. *A robbing, or wasting, a pilling.*] Cic. pro Font. Provincia à Thracum depopulatione defensa. Idem de Arusp. resp. Qui excisionem, inflammationem, eversionem, depopulationem, vastitatem, meis omnibus tectis atq; agris intulerunt.

Dēpŏpŭlātŏr, oris, m.t. Vastator, direptor. [שודד *schodhèdh.* [illegible] Gall. *Saccageur, destructeur, pilleur.* Ital. *Struggitore, saccheggiatore.* Germ Ein Verherger / Plünderer. Hispan. *Corredor que roba el campo.* Polon *Ten ktori pustoszy, gwalcy.* Vng. *Pusztito, dulo, rablo.* Ang. *A robber, spoiler or destroyer.*] Cicer. pro Domo suâ: Depopulator fori, obsessor patriæ.

Dēporto, as, are, act. p. Refero, reporto, affero. [הוביל *nasá.* [illegible]. Gall *Emporter, ou aporter d' un lieu en autre, transporter.* Ital. *Transportare, portare di luogo, a luogo confinare.* Ger. Hintragen / oder herbringen. Hispa. *Desterrar alguno à lugar cierto.* Polon. *Odnosze, przynosze.* Vngar. *Masua viszem, el hordom.* Angl *To bring or carie away, transport.*] Cicero pro Domo suâ: Hoc simulachrum quidam homo nobilis, ad ornatum Aedilitatis suæ, deportavit. Idem pro Pompeio: Pompeius bellum in Africâ confecit; victorem exercitum deportavit. ¶ Interdum idem quod simplex Porto. Cicer. Attic. Quæ arma superabant, ea si Brundusium jumentis deportaveritis; vehementer Reipublicæ profueritis. Colum. lib. 5: Ne procul à mari, vel navigabili flumine, quo deportari fructus, & per quod merces vehi possint. ¶ Deportare in insulam, aut solam terram, est civitate privare, & vinctum nervo aut compedibus, in navim aliquam impositum, servis publicis, ut eum in Insulam certam transferrent, tradere. Terent. in Phorm. Tantáne affectum hominem quenquam esse audaciâ? Nónne hoc publicitùs scelus hinc deportarier in solas terras? Vnde deportati dicuntur exules, certæ alicujus insulæ, aut alterius loci, limitibus circumscripti, quos, nisi aperto vitæ discrimine, egredi non liceat. Vlpianus: Hæc est differentia inter deportatos & relegatos; quòd in insulam relegari ad tempus, & in perpetuum, quis potest: deportatos autem eos accipere debemus, quibus princeps insulas adnotavit, vel de quibus deportandis scripsit. ¶ Transfertur etiam ad ea, quæ delectationem, laudem, & vituperationem habent: ut quum aliquem laudem vel dedecus ex aliquo loco dicimus deportâsse. Cic. Trebatio: Mihi crede, nihil ex istâ provinciâ potes, quod jucundius sit, deportare. Idem in Catone: Teque non cognomen solùm Athenis deportâsse. ¶ Transfertur etiam ad verba, quum quis pro verbis verba reportat. Virgil. 2. Aeneid. -isque adytis hac tristia dicta reportat.

Dēportātio, verbale, f.t. [[illegible]. Gall. *Emportement d' un lieu en autre.* Ital. *Portamento.* Germ. Ein hintragung / oder zubringung. Hispan. *El destierro para cierto lugar.* Polon. *Odnirszenie.* Vngar. *El visel el hordás.* Ang. *A transporting, or carying out of one place to an other.*] Cat. cap. 144, De fundo ligna & oleam ne deportato. Qui oleam legerit, qui deportârit, in singulas deportationes H-S. II. deducentur: neque id debebitur. ¶ Deportatio præterea pœnæ illud genus significat, quo aliquis in insulam deportatur: de quâ re paulò antè.

Dēportātio, f.t. est perpetua in exilium, sive insulam, condemnatio. [Pol. *Zsiemie wiwolanie.* Vngar. *Rabsagra valo visel.*] Civium Rom. pœna. l. inter pœnas. ff. de interd. & releg. Vnde præses aliquem civem deportare non poterat.

Dēposco, is, depoposci, ere: Instanter peto, & quodam quasi jure exigo. [בקש *bikkésch.* [illegible]. Gal. *Demander, requerir.* Ital. *Demandare con istanza.* German. Mit anhalten begeren / forderen / heischen. Hisp. *Demandar con instantia.* Polo. *Zadam.* Vngar *Erősen kéuánom, kérőm.* Ang. *To ask and desyre instantlie.*] Cic. 6. Ver. Vt illa flamma divinitùs extitisse videtur: non quæ deleret Iovis Opt. Max. templum; sed quæ præclarius magnificentiusq; deposceret. Cæs. 8. Bel. Gal. Principem sceleris ipsius, & concitatorem belli, Cutruatum, ad supplicium deposcit. Col. lib. 2: Canabis solum pingue, stercoratumq; & riguum, vel planum, atque humidum subactum, deposcit.

Dēpŏsĭtŏr, Dēpŏsĭtum. Vide Depono.

Dēpostŭlo, as, act. p. Postulo. [בקש *bikkésch.* [illegible]. Gall. *Demander, requerir, deprier.* Ital. *Dimandare con preghi.* Hispan. Heftig begeren. Hisp. *Mucho rogar y demandar con ruegos.* Pol. *Barzo jadam.* Vngar. *Fölötte igen kérőm, kéuánom.* Angl. *To ask, to demande that is due to the asker.*] Hircius 6. bell. Hispan. Civitates contrariæ Pompejo auxilia sibi depostulabant.

Dēprædŏr,

Dēprædŏr, comp. p. Populor. [שלל *schalál*. [illegible] Gall. *Depeupler, piller saccager*. Ital. *Depredare, saccheggiare*. Germ. Berauben, plündern. Hisp. *Alucerobar, despojar*. Poloni. *Rozbijam, plundrowac*. Vngar. *El kobozlom, föl dulom, prédára hanyom*. Angl. *To robbe and take bootes or preys*] à quo deprædator, & Deprædatrix verbalia nomina.

Dēprælĭŏr, aris, Prælior. [נלחם *nilchám*. [illegible] Gall. *Debatre, combatre*. Ital. *Combattere, far fatto d'arme*. Germ. Streiten, Kämpffen. Hispan. *Pelear* Pol. Zwiecięzam. Vng. *Viaskodom*. Ang. *To fight*.] Horat. in Car. Permitte divis cætera, qui simul Stravêre ventos æquore fervido Deprælianteis, &c.

Dēprăvo, penult. prod. act. p. Pravum facio, vitio, adultero, corrumpo; & quod bene aut dictum aut scriptum est, in deteriorem partem detorqueo. [עוה *hevvéth* עקש *hikkésch*. [illegible] Gall. *Tortuer, corrompre & gaster*. Ital. *Viciare, falsare, adulterare, corrumpere*. German. Verböseren, verderben Belg. Verderven. Hisp. *Torcer lo derecho ò verdad, corromper, destruir*. Pol. *Psuie kazie*. Vng. *Meg vesztegetem, hamisítom, rontom meg [illegible]*. Ang. *To corrupt, to make crooked or ill*.] Terent. in Phor. Nihil est tam benè dictum, quin male narrando possit depravari. Cic. 1. de Fin. Sed ita, ut quæ corrigere vult, mihi quidem depravare videatur. ¶ Depravare hominem pro stadiis vel debilitatis membris vitiare. Senec. epist. 102: Depraves licet, dum monstruoso & distorto temporis aliquid superfit.

Dēprăvātŭs, partic. Corruptus. [מעוה *mehvváth*. [illegible] Gall. *Corrumpu, gasté, depravé*. Ital. *Guastato, corrotto*. German. Verböset, verderbt. Hispan. *Guastado, corrumpido*. Pol. *Skazony*. Vngar. *Meg vesztegettetett, meg romlott*. Ang. *Corrupted, made ill*.] Cicer. [illegible] Divinat. [illegible] dubium est? quin multi, quum ita nati essent, ut quædam contra naturam depravata haberent, restituerentur, ac corrigerentur ab natura, quum se ipsa revocasset aut arte aut medicinâ. Idem 1. de Finib. Idque facere nondum depravatum, ipsâ naturâ incorrupte atque integrè judicante.

Dēprăvātĭo, verbale, f. t. Corruptio, distortio. [השחתה *hischa-schuth*. [illegible] Gall. *Tortuer, ou mesme corruption, gastement*. Ital. *Corruttione, guastamento*. German. Verderbung, verkehrung. Hispan. *Trocimiento, gusto*. Polon. *Skazenie*. Vng. *Meg vesztegetés, meg rontás*. Angl. *Corrupting, crooking and making ill*.] Cicer. 1. Offic. Depravatio & fœditas turpificati animi. Consuetudinum depravatio, 1. de Legibus. Depravatio oris, 2 de Oratore.

Dēprăvātē, adverbium. [[illegible] Gall. *Tortuement, contre droiture & raison, mal*. Ital. *Contra il dritto, e ragione*. German. Verderblich, böszwilliglich. Hisp. *Torciendo lo derecho*. Polo. *Skazenie, złośliwie*. Vng. *Hamissan, vesztegetésképpen*. Ang. *Crookedly, against right and reason*.] Cic. 1. de Finib. De quibus neque depravatè judicant, neque corruptè.

Dēprĕcĭatus, Vilior factus, cujus precium imminutum est. [Polo. *Staniał tanszy*. Vng. *Meg vesztetett*.] Paul. l. 2. D. ad legem Aquil. Sed & ejus ratio haberi debet quo cætera corpora depreciata sunt.

Dēprĕcŏr, pen. corr. d. p. Precor, supplico, precando impetro. [חלה *chilláh* עתר *hathar* התחנן *hithchannén*. [illegible] Gall. *Faire prier, deprier*. Ital. *Pregare grandamente*. Germ. Abbitten, vast bitten. Belg. Ootmoedelijck bidden. Hispa. *Mucho rogar*. Polon. *Odpraszam*. Vng. *Könyörgök, könyörgéssel kérém*. Angl. *To praye and intreate for to do the contrary*.] Suet. in Cæsare: Satis constat, Syllam quum deprecantibus amicis & ornatissimis viris aliquandiu denegasset, atque illi pertinaciter contenderent, expugnatum tandem proclamasse. Cicero in Læl. At C. Blosius Cumanus hospes familiæ nostræ, Scævola, quum ad me, qui aderam cum Lenate & Rutilio Consulibus in consilio, deprecatum venisset & libr. 1. ad Heren. Deprecatio, quum & peccasse, & consultò fecisse reus confitetur, & tamen postulat ut sui misereatur. ¶ Habent quandoque contrariam suo simplici significationem, sicut in dedecet, despero, & hujusmodi: & sic significat recusare, & precibus contendere ne aliquid fiat. [illegible] Asinius Ciceroni: Nec periculum est ullum quod pro libertate aut refugiam, aut deprecer. Virgil. 12. Aeneid. equidem merui, nec deprecor, inquit. Ovid. libr. 1. de Ponto: Sæpè precor mortem, mortem quoque deprecor idem, Ne mea Sarmaticum contegat ossa solum. Livius de bel. Maced utranque significationem complexus est: Ego si quid sceleratè in fratrem admisi, nullam deprecor pœnam: si innocens sum, ne invidiâ conflagrem, quum crimine non possim, deprecor. Horum prius pro abominor, detestor, sive recuso sumitur, posterius pro vehementer precor. Sueton. in Augusto: Quum Lectorius adolescens Patricii generis in deprecandâ graviore adulterii pœnâ allegaret se esse proto[illegible]. Author ad Herenn. lib. 4: Audes verbum facere? audes quicquam petere? audes supplicium deprecari? hoc est, conari precibus efficere ne supplicium de te sumatur. ¶ Interdum idem est quod depellere, vel à se removere: [illegible]. Inde dicimus, Deprecari invidiam, ignominiam, calumniam. Quint. lib. 3. scribit deprecationem, depulsionem esse. Item. Cic. in Catil libro 1: Nunc ut à me P. C. quandam propè justam querimoniam detester atque deprecer, percipite quæso diligenter quæ dicam. Idem pro Bal. Quiddam de communi additione omnium nostrûm, deprecandæ malevolentiæ causâ, breviter commemorandum videtur. Quâ de re sic Gellius scripsit, Deprecari significare execrari, detestari, depellere vel abominari, non fuit culpandus à Laurentio Valla, quum depello hisce Ciceronis exemplis probè conveniat, & cum Depreco maximè congruat, propter præpositionem De, quæ ambobus præposita est. Execror verò detestor, abominor, quum penè idem significent quod recuso, etiam ipsi verbo Deprecor conveniunt in eâ significatione, in quâ supra illud Ovidii: -mortem quoque deprecor idem, diximus accipiendum: ut & illud Cic. lib. 2. de Repub. Etiam Clodii invidiam, Gracchi charitas deprecabatur, i. propulsabat & defendebat. Salust. in Iugurthâ: Tantummodo imperium inimici & cruciatus corporis deprecor. ¶ Quandoque deprecari est precibus eximere: [illegible]. Cicer. de lege Agrar. contra Rullum: Si quid deliquero, nullæ mihi sunt imagines, quæ me vobis deprecentur. Cic. pro P. Syllâ: Multorum hic vitam est à L. Syllâ deprecatus.

Dēprĕcātĭo, onis, f. t. Precatio, postulatio, veniæ rogatio. [התחננות *hithchannúth* [illegible] Gall. *Priere, requeste, supplication de pardonner une faute faite*. Ital. *Il demandar perdono, ò [illegible] di ottenere perdono a chi confessa il suo fallo*. Germ. Ein abbittung, ein bitt zu verzeihung. Hispan. *El demandar perdon*. Pol. *Odproszenie, prozba o odpuszczenie*. Vng. *Könyörgés, (avagy) mentségen való [illegible] kegyelmet való könyörgés*. Ang. *A praying, or requesting to forgeue and pardone a fault confessed*.] Cic. 2. de Inven. Deprecatio est, in quâ non defensio facti, sed ignoscendi postulatio continetur. Idem lib. 3. de Inven. Deprecatio est, & quum peccasse reus, & consultò peccasse confitetur, tamen ut sibi ignoscatur postulat. ¶ Aliquando ponitur pro remotio & detestatio. Cicero pro Rab. Huic adfert aliquam deprecationem periculi ætas. ¶ Diræ deprecationes, pro imprecationibus in malum. Plin. lib. 38. c. 2: Defigi quidem diris deprecationibus nemo non metuit.

Dēprĕcātŏr, oris, m. t. Qui reo veniam & immunitatem deposcit. [מתחנן *mithchannén*. [illegible] Gall. *Deprieur, excuseur, intercesseur, moyenneur de remettre en grace*. Ital. *Chi excusa di alcuno*. Germ. Ein abbitter, fürbitter, entschuldiger. Hispan *Entreventador, excusador*. Polon. *Przyczynca za winn*. Vngar. *Könyörgő*. Angl. *A sutor for me him or the*.] Cicer. lib. 1. Epist. Post temeritatem nostr. Dolabellæ deprecatorem me pro illius periculo præbeo. Idem pro Pompejo: Cretenses ad Pompejum legatos deprecatoresque miserunt. Idem pro L. Flacco: Sperabam judices, honoris potius L. Flacci me adjutorem futurum, quam miseriarum deprecatorem. ¶ Deprecator fortunarum alicujus pro Servatore. Cic. pro Plancio: Nec me solùm deprecatorem fortunarum tuarum, sed comitem socium que profitebor. Budæus.

Dēprĕcābundŭs, [מתחנן *mithchannén*. [illegible] Germ. Der bittet, daß er etwas begert. Polon. *Odpraszajac*. Vngar. *Könyörgéssel való kérő*.] Pro precante & petente donum. Iustinus: Ut Lateranus qui subsidium iis tam charis orare deprecabundus & gentibus accederet.

Dēprĕhēndo, is, di, act. t. cum prehendo, animadverto, agnosco, comperio. [תפש *tapas* מצא *matsa* פרס *sphás* [illegible] *bachlach*. [illegible] Gall. *Surprendre, prendre sur le fait*. Ital. *Sopraprendere alcuno nella colpa, ò trouare in fallo*. Germ. Unversehens begreiffen, erwüschen, heimlich befinden. Belg. Onvoorsiens bevinden. Hispan *Tomar en hurto ò maleficio*. Polon. *Doznawam, [illegible]*. Vng. *Meg fogom, (item) rajta kapom, (avagy) észreveszem*. Ang. *To take a man vnawares*.] Plaut. in Asin. In furto ubi sis deprehensus. Cic. 5. Verr. Qui quod in altero vitium reprehendit, in eo ipse deprehenditur. Deprehensus ab hostibus, à tempestate. Virgil. lib. 4. Georgic. Deprehensis olim statio tutissima nautis. Horat. in Serm. deprehensi non bella est fama Treboni. Vnde & Deprehensa, genus animadversionis in milites, qui certo in errore deprehensi fuissent, castigatione major, ignominia minor. Cic. pro Cælio: Quum ego facinora oculis priusquam opinione, manibus antequam suspicione deprehendi. Lact. lib. 1 de Iove loquens: Nónne à suo primo pueritiâ impius & penè parricida deprehenditur? ¶ Testis deprehensus, qui varians, vulgò titubans, dicitur. Quintil. libr. 5. c. 7: Turbantur enim, & à patronis inducuntur in laqueum. Sed & plus deprehensi nocent, quàm firmi & intrepidi profuissent.

Dēprĕhēnsŏr, oris, m. t. nomen verbale. [illegible]

Dēprĕhēnsĭo, onis, f. t. Subita comprehensio, animadversio: [illegible] *hachcharáh*. [illegible] Gall. *Surprinse, cognoissance de ce qu'on ignoroit*. Ital. *Il soprapprendere, cognitione*. Germ. Ergreiffung, erwüschung. Hispan. *Obra de tomar assi, conocimiento*. Polon. *Doznanie, obaczenie*. Vngar. *Meg kapás, észrevétel*. Ang. *A sudden taking of any man vnawares*.] Cicero pro Cluentio: Subita veneni deprehensio.

Dēprĕtĭo, as, are, Ad minus pretium redigere. Paulus in l. Proinde ff Ad legem Aquil. Et ejus ratio haberi debet, quo cætera corpora depretiata sunt.

Dēprĭmo, mis, pen. corr. depressi, act. t. Conculco, affligo, protero, deorsum premo: cui opponuntur extollo, erigo. [השפיל *hischpil* [illegible] *hischpil* [illegible] *mach* [illegible]. Gall. *Abaisser, mettre bas*. Ital *Deprimere, abassare, humiliare*. Germ. Niderdrucken, undersich trucken. Hispan *Abaxar y abatir, supprimir*. Pol. *Pogrążam, przyciskam, nachilam*. Vngar. *Le nyomom*. Angl. *To holde under or holde downe, to weigh or presse downe*.] Varr. Ab eo depressus, à quo erigi, extollique sperabam. Lactant. lib. 3: Ita dum hominem quærit extollere, rem ipsam depressit. Idem lib. 6: Altera quæ ad in-

feros deprimat: id est deorsum premat, vel mittat. Liv. 3. ad Herennium: Quàm maximè sedatâ & depressâ voce principia dicemus: id est, submissâ. Plin. lib. 2. cap. 38: Terrena in cœlum tendentia deprimit siderum vis. Cicero antequam iret in exilium: Nam quem virtutis gloria cum summâ laude ad cœlum extulit, eundem inimicorum invidia indignissimè oppressum deprimit ad supplicium.

Dēprĕssŭs, nomen ex participio, Humilis, summissus. [שפל schaphál נמוך namóch. καταπιεσθεὶς, ταπεινωθεὶς. Gall. Abaissé, mis bas. Ital. Basso premuto. German. Nidergetruckt. Hispan. Puesto abaxo. Polon. Poslomiony, przyciśniony, nachilony. Vngar. Alatson, tsekély, lenyom attatot. Angl. Holden under weighed downe, low.] Col. l. 1. c. 2: Quum ex depressiore loco fuerint orsa fundamenta. Idem lib. 2. c. 19: Modò in elatiora, modò in depressiora clivi obliquum agi sulcum oportebit.

Dēprĕssĭo, onis, f. t. [καταπίεσις. Pol. Nagięcie. Vngar. Le nyomiat.] Macrob. Saturn. lib. 1, capite 20: Sed semper velut è quâdam imæ depressionis senectâ, in altitudinē suam, ut in robur revertitur juventutis.

Dēprĕssĭtās, atis, f. t. Declivitas, devexitas. [κατάκλισις. Polon. Nachilenie. Vng. Meg hajlottság le nyó más homorodás, ag.] Apuleius in Hermetis Asclepio: Non depressitas terræ ejus opera impedit.

Dēprōmo, impenult. prod. act. t. Profero, expromo, expono. [הוציא hotsi, ἐκφέρειν, ἀποκαλύπτω. Gall. Tirer ou mettre hors. Ital. Proferire, dar fuora. German. Herfür nemmen/ herfür thun. Hispan. Sacar lo guardado. Pol. Dobywam, wyimuie. Vnga. Elő veszem, elő hozom. Ang. To bring or drawe.] Cic. 2. Offic. Altera ex arcâ, altera ex virtute depromit. Idem lib. 3. de Finibus: Nam quibus è locis, quasi thesauris argumenta depromerentur, vestri ne suspicati quidem sunt.

Dēprōmptus, participium. [הוצא mutsá, ἐκκεχυμένος, ἐκκομισθεὶς. Gall. Tiré & mis hors. Ital. Messo ò posto fuori. Germa. Herfür gebracht/ herfür gethan. Hispan. Sacado afuera. Polon. Wyięty, na świat pokazany. Vnga. Elő vétetet, elő hozatot. Ang. Taken and drawen out.] Cic. 3. de Orat. Ita & momenti aliquid afferent: quum erunt pene ex intimâ defensione deprompta, & apparebit eas, &c. Deprompta ærario pecunia, Idem pro L. Manil.

Dēprŏpĕro, depróperas, pen. corr. Propero, festino. [מהר mihér, ἐπείγομαι, ὁρμῶ, ὀρούω. Gall. Se haster fort. Ital. Affrettarsi. Germ. Hefftig eylen. Hispan. Mucho appressurarse. Pol. Spieszę się. Vngar. Igen sietek. Angl. To speed, to mak great haste.] Plaut. Pœnul. Depróperant se duo sacrificare. Horat. 2. Carm. Ode 7: quis udo Depróperare apio coronas Curátve myrto? id est, festinanter afferre. Acron.

Depso, is, n. t. Significat subigendo manibus aliquid molle & tenerum reddo. [לוש lusch. δέψειν. Gall. Pestrir & amollir avec les mains. Ital. Fare il paneg amolgando. German. Mit den henden etwas weich machen, beeren knetten. Hisp. Sovar. Polon. Potłukuię, gniotę, gnię. Vng. Meg gyúrom, kezzem lágyítom: meg iagiton, meg dagasztom. Ang. To knedde.] Cato de Re rustic. capite 76: Deinde manibus bene depsito. ¶ Significat etiam obscœnum quiddam, ut Cic. in Epist. ad Pætum: Batois, inquit, impudenter: depsit multò impudentiùs: atqui neutrum est obscœnum. ¶ Composita hujus Condepso, Perdepso. Catul. Patrui perdepsuit ipsam uxorem.

Dēpstĭcĭus, a, um, Depsendo, id est, subigendo confectus. [ἀναδευτὸς. Gall. Pestri, amolli avec les mains. Ital. Gramolato, intenerito. German. Getnetten/ gewirckt. Hispan. Sobajonada. Polon. Gnieciony, tłano. Vng. Gyúratot, nagaszratot. Ang. That is made soft by knedding.] Cato cap. 74: Panem depsticium sic facito, &c.

Dēpūbēr, m. t. vel depubis, pen. prod. Dicitur is, qui ad pubertatis annos non potuit pervenire. [ἄνηβος. Polon. Niedoszły młodzieniec. Vngar. Gyermekded.] Hinc Depuberem porcum dicimus, quem lactantem occidimus: Ex Festo.

Dēpŭdērĕ, n. t. Pudorem abjicere. [ἀπαναισχυντεῖν. Gall. N'avoir point de honte, n'estre vergogneux, avoir perdu toute honte. Ital. Gittare la vergogna, divenir sfacciato. Ger. Sich verschämen / alle scham hinban setzen. Belg. Verschammen. Hispan. Echar la verguença. Pol. Wstyd odłożę. Vng. Szemetlen lenni. Angl. To cast of shame, to have a brasen face.] Ovid. 4. Epist. Depuduit, profugusque pudor sua signa reliquit. Seneca de Tranquill. vitæ: Si durius ôtius ille hoc potuit, qui assiduis convitiis depudere didicerat.

Dēpŭdēsco, scis, quo usus est Hieronymus ad Eustochium: Non depudesco infœlicitatis meæ.

Dēpŭdīco, cas, penult. prod. Violo, stupro, & pudicitiam aufero. [ענה hinnáh. διαφθείρω. Gall. Honnir, violenter. Ital. Torre l'honore, violare. Ger. Schenden/ schwechen/ scham vnd ehr benemmen. Hispan. Corromper ò poner tacha. Polo. Opaniam, Pro przyprawiam, gwałcę. Vng. Meg szeplősítem. Angl. To deflowre, to foyle.] Vsus est etiam Laberius in Mimis, teste Gellio libro 16. capite 7. in principio.

Dēpūgno, as, are, n. p. Pugno, certo, decerto, dimico. [נלחם nilcham. διαμάχομαι. Gall. Combattre, faire guerre. Ital. Contendere, combattere. Germ. Streitten, kempffen. Hisp. Contender y pelear. Pol. Walczę, bywsię. Vng. Meg vivok. Angl. To strive, to fight.] Cic. de Senect. Depugnavit apud Thermopylas. Idem pro Cecin. Non erit cur depugnare posthac possessionis causâ velit.

Dēpugnātio, onis, f. t. [διαμάχη. Vng. Viadal vivas.] Julius Firmicus Math. l. 4: Ex forensium certaminum depugnationibus liberatus.

Dēpŭgnātŭr, impersonale. Cic. ad Att. lib. 16: Calendis Ianuariis erit fortasse præsidio: aut quidem antè depugnabitur.

Dēpūgnātŭs, participium [ἐκπεπολεμημένος. Polon. Zwalczony. Vng. Meg viattatot.] Plaut. Menæch. Sed metuo, ne sero veniam depugnato prælio.

Dēpūrgo, as, act. p. Purgo. [זכך zakak נקה nikkáh. ἐκκαθαίρω. Gall. Purger du tout, nettoyer. Ital. Purgare. Germ. Außseubern/ reinigen. Hispan. Purgar i alimpiar. Polon. Czyszczę, wymiatam, chędożę. Vngar. Meg tisztítom. Angl. To mak cleane, to cleanse.] Cato de Re rust. Terram cum stercore bene permisceto, depurgato ab herba graminibusque. ¶ Dicimus etiam depurgare crimina pro excusare, & diluere. Livius 9. bell. Macedon. Filium mittere Romam, simul ad depurganda crimina, simul ad deprecandum iram, Senatus statuit.

Dēpŭto, as, pen. corr. act. p. Puto, Reseco, ramis, sarmentisve, superfluis arborem vitémve libero. [זמר zamar. κλαδεύω. Gall. Couper, tailler. Ital. Tagliar via desoluate. Germ. Abschneiden, abhawen. Belg. Afsnyden. Hispa. Cortar y podar. Pol. Odcinam, obrzynam. Vngar. Meg irtom, meg nyesem. Ang. To prune or cut of.] Col. l. 3: In agro macro & sicco vineam imbecillem in brumam amputato: quam partem non deputaveris, circa Calendas Februarii resecto, & deputato. ¶ Item Deputare est existimare, censere, judicare: [חשב chaschab. ἀπολογίζεσθαι. Gall. Reputer, estimer penser. Ital. Stimare pensare. Germ. Achten/ meinen / urtheilen. Hispan. Pensar ò juzgar, ò induzir. Vngar. Vélem, ítélem. Ang. To think, iudge or esteme.] quod vulgò dicitur Reputare, nō ut aliqui putant, delegare. Terent. in Hecyr. Aedepol næ meam esse herus operam deputat parvi pretii, Qui ob rem nullam me misit frustra, ubi totum desedi diem. Plaut. in Amph. Inde cras è promptuariâ cellâ depromar ad flagrum: Nec causam liceat dicere mihi, neque in hero quicquam auxilii fiet? Nec quicquam sit, quin me omnes esse dignum deputent. ¶ Deputare secum rationes. Terent. Adelph. Sed nemo dabit, frustra egomet mecum has rationes deputo.

Dēpŭvio, is, act. q. ex de, & pavio: hoc est cædo. [הכה hicchah, נגח naghah, τύπτω, κρούω. Gall. Batre, frapper. Ital. Battere, percuotere. German. Schlahen. Hisp. Herir. Pol. Tłukę, kołacę. Vng. Meg verem. Ang. To beate, to strike.] Lucilius: - ...... mutellam Depuvit me: id est, verberavit.

Dēquĕrŏr, d. t. Pro simplici queror legitur, apud Valer. Flac. lib. 5. Argon. ante omnes secum dequesta labores. [נלון nelón. μεμφόμαι. Gall. Se complaindre. Ital. Lamentarsi, quærelarsi. Germ. Sich beklagen. Hisp. Quexarse. Pol. Narzekam się. Vngar. Panaszolkodom. Ang. To complaine.] Item apud Statium 5. Thebaid. eadem sub nocte soporâ Lustra terit, similesq; Notos dequestus, & imbres, &c.

Dērādo, is, pen. prod. Radendo aufero. [גרע ghará[illegible] ἀποξέω. Gall. Racler, oster en raclant. Ital. Toglier radendo. Germ. Abkratzen / abschaben. Hisp. Raer alguna cosa de otra. Polon. Odskrobuię, ogoliam. Vngar. Elnyirom. Ang. To shave or shave of or away.] Plin. Quod deralum est, teritur, & cribratur.

Dērectārii, Qui domus alienas furandi animo introeunt. [Polon. Złodzieie zakradni. Vng. Hazajok, lopok.] Vide Directarii in Dirigo.

Dērĕlinquo, is, ere. act. t. Prorsus, seu in totum relinquere, deserere. [עזב hazáb שמם schamás. ἐγκαταλείπω. Gall. Abandonner, delaisser. Ital. Abbandonare. Germa. Verlassen. Belg. Verlaten. Hispan. Dexar ò desamparar. Pol. Opuszczam, zostawiam. Vngar. El hagyom. Ang. To leave, to forsake.] Cic. pro Cecin. Derelinquo jam communem causam, pop. Rom. jus in vestra fide ac religione depono.

Dērĕlictus, particip. [עזוב hazúb משמם meschmás. καταλελειμμένος. Gall. Delaissé. Ital. Lasciato. Germa. Verlassen. Hisp. Dexado, desamparado. Pol. Opuszczony. Ang. Lefs or forsaken.] Author ad Heren. lib. 4: Item commodius est in derelictâ, quàm in ... regione locos comparare. ¶ Pro derelicto habere. Cic. ad Att. Hæc oppida atq; oram maritimam illum pro derelicto habere.

Dērĕlictio, onis, verbale, f. t. Desertio. [שממה schemámah. ἐγκατάλειψις. Gall. Delaissement, abandon. Ital. Abandonamento. German. Verlassung. Hispan. Dexo ò desamparo. Pol. Zostawienie, opuszczenie. Vng. El hagyás. Ang. A leaving or forsaking.] Cic. 3. Off. Sed communis utilitatis derelictio contra naturam est.

Dērĕlictus, us, ui, m. quidem. [ἐγκατάλειψις. Vng. El hagyás.] Plin. l. 14. c. 12: Sive quis arborem suam vineamq; habuerit derelictui, non id sine pœna fuit.

Dērĕpentē, una dictio, quia (ut docet Donat.) adverbiis præpositionem separatim non addimus. Si enim separatè scribas, non est Latinum de repente. [פתאם pithóm. ἐξαίφνης. Gall. Incontinent, soudainement, tout sur le champ, tout à coup. Ital. Di subito, incontinente. Ger. Eins mals / von stund an / flucks / gehling, gehlingen. Belg. Subitelyck. Hisp. Subitamente y a deshora. Polon. Nagle, bez ogłoszenia. Vng. Hirtelen. Ang. Sodenly.] Teren. in Hecyr. Ita corripuit derepente tacitus sese ad filiam. Cic. pro Quint. Lig. Si quis hoc domi faceremus, quod & facimus, & ut spero, non frustra facimus, ut derepentè irrupisses, & clamare cœpisses.

Dērēpo, pen. prod. compositū ex de & repo. [καθέρπω. Gall. Grimper, ramper. Ital. Reparsi, montare. Germ. Von etwas herab schleichen. Hisp. Gatear, andar no sintiendo. Pol. Przyłażam, przyimaczam. Vng. Alá mászok. Ang. To creepe or slide fowth.]

Plin.lib.8.cap.56: Ingrediuntur & bipedes: arborem aversi derepunt. De ursis.

Dērīdeo, es, irrideo, ludo, illudo. [לעג *hehel* שחק *tsachak* לעג *laagh.* χλευάζω, καταμωκάομαι. Gall. *Se mocquer, moquer.* Ital. *beffare, dileggiare.* German *Verlachen/verspotten.* Hispan *Escarnecer, reirse.* Polon. *Posmiewam sie.* Vng. *Megneuetem.* Ang. *To mocke, to scorne or taunt.*] Plaut.in Aul. Neque ædepol ego te derisum venio, neque derideo.

Dērīsŏr, m.t. [מלעיג *mesachek* מהתל *mehathel* לץ *lets* χλευαστής, σκώπτης. Gall. *Mocqueur.* Ital *Schernitore.* Germ. *Ein verlacher/verspotter.* Hispa. *Escarnecedor, que haze escarnio.* Polon. *Posmiewca.* Vngar. *Megneueto, csufolo.* Ang *A mokker, a scorner.*] Plin.lib.11.cap.52: Supercilia quibus juxta tempora inflexa, derisores significant.

Dērīdĭcŭlum, n.f.Irrisio. [הבל *hathul.* χλευασμός, καταγέλως. Gall. *Mocquerie, raillerie.* Ital. *Scherno, beffa.* German *Verspottung/verlachung.* Hisp. *Escarnio.* Polon. *Posmiech, szydzenie.* Vng. *Nevetség, meg nevetés.* An *Mockerie, scorne*] Plaut.in Pseud. Quam ulum mihi verba per deridiculum dare.

Derīsus, hujus derisus, m. q. [הבול *hathul.* καταγέλως. Vngar. *Megneuetés.*] Quint.lib.6: A' derisu non procul abest risus.

Dērīsōrĭus, [καταγελαστικός. Polo *Smiechu godni.* Vng *Nevetségre valo, nevetendo.*] Martianus D. lib. 28. tit.7 l.14: Conditiones contra edicta Imperatorum, vel quæ contra bonos mores, vel derisoriæ sunt.

Dērīdĭcŭlus, a, um, Derisione dignus. [καταγέλαστος, γελοῖος. Gall. *Digne d'estre mocqué.* Ital. *Degno di esser beffato.* German. *Verlachens wärt/spöttig.* Hisp. *Cosa de reyr y escarnecer.* Pol. *Godny posmiechu.* Vng *Nevetségre méltó.* Ang. *Worthie of scorne or mockerie.*] Var. 1. de Re rust. Sequitur ut duos villicos & duas villicas habere debeat, quod est derdiculum. Deridicula vanitas apud Gell.lib.10.c.11.

Dērĭpio, pis, act.t. Abstraho, avello. [חטף *chataph.* לקח *lakach.* ἀφαρπάζω. Gall. *Prendre & ravir.* Ital. *Rapire, pigliare prestamente, scarpire.* German. *Hinreissen/abziehen.* Belg *Aftrecken.* Hisp. *Arrebatar alguna cosa de rugar.* Pol. *Rozszarpuie, rochwitam.* Vng. *Le ragadom.* Ang. *To take or pull away*] Virgil.lib. 2.Georg Collaque præclorum fumosis deripe tectis: id est, properanter tectis effer. Plaut. in Menæch Sed quis hic est, qui capillo me huc de curru deripit Lact lib.5: Quomodo se rapinis & fraudibus abstinebunt, qui Mercurii furta noverunt, docentis non fraudis esse decipere, sed astutiæ: id est, surripere.

Dērīvo, as, n.p. Aquam deduco, aliòve deflecto [הסב *hizzil* הגביה *highghie.* μετοχετεύω. Gall *Faire escouler l'eau par autre ruisseau ou conduit, la destourner* Ital. *Derivare, scolare le acque, condurre da vn fiume, voltare il suo corso* German *Das wasser dannen leiten/oder leiten/ daß es etwan hin fliesse.* Hisp. *Desviar, sacar rio o arroyo de fuente* Pol. *Wode docziecżenia obracam* Vngar. *Az vizet más felé veszem.* Ang. *To trayne water by another way.*] Col.lib.11: Crebrosque sulcos aquarios (quos nonnulli elicea vocant) faciamus, & omnem humorem in cloacas, atque inde extra segetes derivemus. ¶ Per translationem elegantissimè ponitur pro deflecto & transfero. Ter. in Phor. quid vis, nisi ut maneat Phanium, atque ex crimine hoc Antiphonem eripiam, atque in me omnem derivem iram senis? id est, deflectam. Vbi Donat Derivatio dicitur inflexio criminis ab eo, ad quem pertinebat, ad eum, ad quem non pertinet, μετάστασις. Cic. in Verr. act.4: Quid est quamobrem putes te tuam culpam non modò derivare in aliquem: sed communicare cum aliquo posse? Cic. pro Mil. Fecerunt id servi Milonis (dicam enim non derivandi criminis causâ, sed ut factum est) neque imperante, neq; præsente domino, quod suos quisque facere servos voluisset. Hoc est, non dicam eo animo, ut Milonis crimen in servos rejiciam, sed quia ita res se habet.

Dērīvātĭo, verb.f.t. Deductio. [μετοχέτευσις, ἐκτροπή, μετοχετεία. Gall. *Derivation, destournement de cours accoustumé.* Ital. *Derivamento.* Germ. *Abteilung/abrichtung.* Hisp. *Aquel apartamiento* Pol. *Przywiedzenie.* Vng *El vetél, el folytatas folya modas.* Ang. *A turning or trayning of water by an other way.*] Cicero 2.Offi. Adde ductus aquarum, derivationes fluminum. Liv. 5. ab Vrb.& Quint.lib 3: Vtendum proximâ derivatione verborum.

Dērīvātīvus, a, um, Quod ab alio deducitur παράγωγος.

Dērōdo, is, si, derosum, act t Rodo. [אכל *achal* סחב *sahib.* ἀποτρώγω, ἀποκνίζω. Gall. *Ronger* Ital *Rodere.* Germ. *Abnagen/benagen.* Hisp. *Roer.* Pol. *Ogrzam.* Vngar *Megragom, le ragom.* Angl. *To gnaw.*] Plin.lib.11.cap.37: Et cochleæ dentes habent: indicio est à minimis earum derosa vitis. Cicero 1. de Divin. A' muribus esse derosos.

Dērŏgo, as, act.p. Detraho, deminuo, delibo. [גרע *gharah.* ἀφαιρέω. Gall. *Deroguer, diminuer, abolir en partie.* Ital. *Derogare, scemare, togliere, levar via qualche parte.* German. *Etwas einem ding entziehen oder abbrechen/mindern/schwechen* Belg *Een deel aftrecken.* Hispan. *Detraer ó sacar ó quitar, cassar y annullar la ley.* Pol. *Vimuie, vmnieyssam.* Vng. *Kissebitem.* Angl. *To abolishe, to vndoe and take away a parte*] Vnde Derogare legi, est aliquid de lege diminuere vel detrahere. Abrogare autem legem, est legem omnino tollere. Autor ad Heren. Quum duæ leges inter se discrepant, videndum est primùm: num quæ abrogatio aut derogatio sit. Quid est ergo derogatio nisi detractio aliqua legis: abrogatio ipsius legis ablatio? Illa partis legis; hæc totius ablatio est. Cicero 2. de Invent. Indignum est de lege aliquid derogari, vel legem abrogari. ¶ Dicitur autem derogo legi vel de lege: & abrogo legi, legem. Autor ad Heren. Quum ostenditur id factum esse, quod ea lex sanciat, cui legi abrogatum sit. Item per accusativum derogare legem. Cic pro Fonteio. Quoniam virtuti, generi & reb. gestis fidem & autoritatem in testimonio cupiditatis atq; inimicitiarum suspicio derogavit. Derogo, ejus contrariū est Arrogo: quod est autoritatis aliquid aut fidei alicui tribuo. Hier in prolog Esdræ: Interrogent Hebræos & ipsi autoribus translationi meæ aut arrogent vel derogent.

Dērŏgātĭo, f.t. Diminutivo, detractio: [מגרעה *mighrahah.* ἀφαίρεσις. Pol *Vmnieyssenie, vitezie.* Vng *Meg kissebbites*] Autor ad Herenn. Quum duæ leges inter se discrepant, videndum est, num quæ abrogatio aut derogatio sit.

Dērŏgātīvus, [ἀφαιρετικός. Polon. *Vymniacy.* Vng. *Kissebbitö, ala-zó.*] ut Diomedes Gramm lib. 1: In enim præpositivo plerunq; derogativa nonnunquam adjectiva est.

Dērŏgātōrĭus, a, um. [Pol *Vmloczliwi* Vng. *Kissebitö, alazo*] Iulianus D lib 25 Titul 4. l.1: Edictum de custodiēdo partu derogatoriū est ejus, quod ad Carboniani decreti exemplum comparatum est. ¶ Derogatoriæ clausulæ nō tollunt ea, quæ conciliis generalibus sunt cōstituta. Alciat. in l.nullius. de Sum.trinit.

Dērŏgĭto, as, are, freq quo antiqui sunt usi pro simplici rogare. ἱκετεύω, πολλὰ ἐρωτάω. Plaut. in Asin. Placidè ergo unumquodque derogita, ut acquiescam.

Dērumpo, is, act.1. Abrumpo. [פרץ *parats.* ἀπορρήγνυμι Gall. *Desrompre* Ital. *Rompere, essiccare.* Germ. *Abbrechen/abreissen.* Hisp *Quitar alguna cosa compiendo.* Pol. *Odrywam, targam.* Vnga. *El szakaszom, el rontom.* Angl. *To breake of.*] Collis arduus & deruptus: id est, abruptus sive præruptus. Tacit. lib. 2. item lib. 9: Et pars maxima inermes per invia & nubes deruptas præcipitantes fugerunt.

Dērūptum pro præcipitio. ut, Multi pavore in derupta præcipitati, Liv.lib.8.Decad.4. Dimisso equo per derupta & avia, sequentes frustratus est, Tacit.lib.4.

Dēruncināre, act. p. Dissecare & dissipare. [נסר *nisar* גזר *ghozer* בתר *bither.* ἀποκόπτειν Gall *Fendre d'vne scie, mettre en pieces, dissiper.* Ital. *Dissipare, fare in pezzi.* Germa. *Zerschneiden/zerstücken* Hisp. *Recar, cortar en partes diversas.* Polon *Rozrzynac, rozerżec.* Vng. *El metélem, el szaggatom.* Angl. *To sawe or cutt in pieces.*] Tractum à runcinis: hoc est, ferris majoribus quib fabri lignarii majora ligna secant. Plautus in Milon: Vt lapide deruncinavit militem.

Dērŭo, is, n.t. Decido. [נפל *hippil.* καταρρίπτω. Gall. *Abbattre, faire choir.* Ital. *Cader giu, ruinare à basso.* Germa. *Hinab fallen.* Hispan *acrabaxo.* Pol *Odpadam, odwalam sie.* Ang. *To fall downe, to pull frome.*] Apuleius: Prolapsus deruissem. Cic Att. l.6. active posuit pro aufero: sive adimo: Et de laudibus Dolabellæ deruam cumulum.

Dēs, olim pro bes, dicebatur as, dempto triente: est enim des sive bes octo unciarum pondus. [Vng. *Nyolcz nehezék*]

Dēsăcro, as, are, act p consecro, dedico: [קדש *hecherim* הקדיש *dakdish* חנך *chanach.* ἀφιερόω. Gall. *Dedier, consacrer.* Ital. *Consacrare.* Germ *Heiligen/weihen.* Hisp *Consagrar.* Polo. *Poswiecam.* Vng *Szentelem.* Ang *To dedicate, to consecrate.*] ut, Desacrare aliquid Triviæ, apud Statium nono Thebaid. Nota per Arcadias felici robore sylvas Quercus erat, Triviæ quam desacraverat ipsa Electum turbâ nemorum, numenq; colendum Fecerat.

Dēsævio, is, n.q. Sævio. [זעף *zahaph.* ἀγριαίνομαι. Gall. *Se tempester, debattre ou courroucer iusques à n'en pouvoir plus.* Ital. *Incrudelire.* Germ. *Heftig wüten.* Hisp. *Mucho encruelecerse.* Pol. *Srożę sye, plodzę ocrucienstwo.* Vngar. *Dühösködöm, kegyetlenkedém* Ang. *To be wood angrie, to shew extreme crueltie.*] Colum ell. libro 6. cap.2: Patere unum diem, noctemq; desæviant. Tranquill in Nerone capite 29: Virorumque ac fœminarum ad stipem Deligatorum inguina ore invaderet: & quum affatim desævisset, conficeretur à doryphoro liberto. Hieron.in prolog. lib Reg. Latrātes canes qui adversus me rabido ore desæviunt. ¶ Item sævire desino, [ἀπαγριαίνω. Gal. *Cesser d'estre cruel, s'apaiser.* Ital *Cessare d'esser crudele.* Germ. *Verwüten/von dem wüten ablassen* Hisp *Dexar de ser cruel.* Polon. *Przestawam srogoczi.* Vng *Dühösségböl kegyetlenségtül megszünöm.* Ang. *To cease to be angrie.*] Lucan. necdum desævit ira, Expectat. Virgil. 4. Æneid Dum pelago desævit hyems.

Dēsalto, as, are, [ἐξορχέομαι, ἀπορχέομαι. Gall *Acheuer de danser, danser.* Ital. *Danzare, finire la danza.* Germ. *Dantzen oder außdantzen* Hisp. *Acabar de dançar, dançar.* Polo. *Skacze, tancze.* Vnga. *Alá vgrom, le szököm.* Ang. *To leap or daunce, to end a daunce.*] Suet.in Cal. Deindè repentè magno tibiarum & scabellorū crepitu cū palla tunicaq; talari prosiluit, ac desaltato cantico abiit.

Dēscendo, is, n.t. Deorsum eo, ex loco superiore in inferiorem me confero: ejus contrarium est Ascendo. [ירד *jaradh* καταβαίνω κατέρχομαι. Gall *Descendre* Ital. *Descendere, scendere, smontare.* Germ *Hinab gehen/vnd sich gehen.* Belg *Afcommen* Hisp. *Descender de lugar.* Polon. *Stepuie, zchodzę.* Vng *Le szállok, le hágok.* Ang *To go downe, to descend.*] Cic. 4. Tusc. Vt enim in inferiorem ambulationem descendimus. Liv.lib 2 ab Vrb. Tum ad equites Dictator advolat, obtestans, ut fesso jam pedite, descendāt ex equis. ¶ Præteritum hujus verbi apud veteres erat descendidi, non descendi, uti Ennius & Valerius Antias in histor. 75: Deinde funere locato ad forum descendidit. Laberius quoq;

in Catulario: Ego mirabar quomodo mammæ mihi descendiderunt Gellius lib. 7. c. 9 ¶ Per translationem verò dicimus Descendo in prælium, descendo in campum, descendo in forum, & hujusmodi alia: quia de quiete ad laborem, de loco tuto ad periculum, de vitâ ad mortem est iste descensus, sive ad animam, sive ad corpus, sive ad utrumque pertineat. Persius, Descendere in sese posuit, pro eo quod dicimus *suam infirmitatem agnoscere*. Vt nemo in sese tentat descendere, nemo: Sed præcedêti spectatur mantica tergo. Translatum vel à fodinis vel à cellis, in quas qui descendunt, quid illic repositum, reconditumq; sit, nosse possunt. Descendit ad hyacinthum hæc gemma. Plinius libro 37 capit. 9 Id est, accedit.

Dēscēnsŭs, us, m. q [ירידה moráth. [illegible]. Gall. *Descente*. Ital. *Descesa* Germ. Ein hinabgang/hinabsteigung. Hispan. *Descendimiento*. Pol *Stapienie, na dol*. Vngar. *Le szallás, le hágás*. Ang. *A descending or going downe.*] Virgilius 6. Aeneid. facilis descensus Averni. Plin. lib. 16 cap. 26: Ipso descensu Iovis speluncæ.

Dēscēnsĭo, onis, f. t. [ירידה morádh. [illegible]. Gall. *Descente* Ital. *Descesa*. Germ. Abgang. Hispa. *Descendimiento*. Polon. *Zsobodzenie, zestscie*. Vng. *Le szallas, le menés, le hágás*. Angl. *A downe going.*] Plinius Epistol 101: In has tres descensiones: suæ in sole, terra à sole. Liv. 2. bel Pun. Priusquam in continentem descensiones facerent.

Dēscĭo descis, descire, Non scio. Plaut. in Mercatore: Athenæ desciverunt.

Dēscīsco, is, descivi, descitum, desciscere, ex de & scisco compositum. Deficio, ad aliam partem me confero. [מרד maradh פשע paschah. [illegible]. Gall. *Se revolter, se departir, s'en aller*. Ital. *Rivoltarsi alla parte contraria, mancare di fede*. Germ. Abfallen/auff die ander seiten fallen. Hispan. *Rebellar*. Pol *Odstawam a do drugiego przystawam, odstepuie*. Vng *El pártolok, elhasonlom*. Ang. *To leaue and forsake, to reuolte.*] Liv. 2 ab Vrbe: Prænestè à Latinis ad Romanos descivit. Ab excitatâ fortu. â ad inclinatam & propè jacentem desciscere. Cic. Curioni lib. 2. Desciscere à naturâ, Cic. 3. Tusc.

Dēscītum, ἀφίσταται, impersonale passivum. Livius 6. bell. Punic. Quorum de sentent â maximè descitum à Romanis constabat.

Dēscŏbīnātŭs, Saucius, abrasus, sectus, [ἀποξυσμένος. Polo. *Ranioni, zarzieti*. Vng *Töredtes böl meg sebesíttetett*] Varro in Meleagr. Sin autem delectationis causâ venamini, quanto satius est salvis cruribus in circo expectare, quàm his descobinatis in sylvâ currere? Nonius.

Dēscrībo, is, ere, act. t. Exscribo, transcribo. [כתב kathab. ἀντιγράφω. Gall. *Descrire, transcrire, doubler, copier*. Ital. *Transcriuere, descriuere, ricopiare*. German. Abschreiben Belg. Afschryven. Hisp. *Trasladar escriptura, escriuir vna cosa otra vez*. Pol. *Przepisuie*. Vng. *Meg irom*. Ang *To copie, to writ one of another.*] Cicero Cornif. Dicam tuis, ut eum, si velint, describant, ad teque mittant ¶ Aliquando ponitur pro definire, distribuere, desponere seu designare, διαγράφειν, διατάττειν, διανέμειν. Cic. in Læl. Mei sunt ordines, mea est descriptio. ¶ Item pro delineare, vel depingere. Plaut. in Asin. Non pictor potuit rectiùs describere ejus formam. ¶ Accipitur etiam pro simplici scribo, vel pro cōscribo Virgil in Daph. Imò hæc in viridi nuper quæ cortice fagi Carmina descripsi, & modulans alterna notavi, Experiar. Lactant. lib. 5. Quid est enim cur illum, vel in carminibus, vel in omni sermone describant? conquerentes ejus absentiam, quum sit facillimum bonos esse, si velint. ¶ Describere librum ab aliquo: Id est, ad exemplar, quod aliquis habet. Cic. ad Att. lib. 13: Scripsit enim Balbus ad me, se à te quintum de civibus librum descripsisse. ¶ Describere comœdias Græcas, pro Verbis Latinis eas exprimere, & ad exemplum earum similes, ejusdemq; argumenti componere. Ter. in Prologo Eunuch. ¶ Describere in Deos, Plin. lib. 18. cap. 28: Neq; est ei minor veneratio, quàm descriptis in Deos stellis.

Dēscrīptŭs, partic. Distributus. [כתוב chathúb. [illegible], διατεταγμένος: Gall. *Transcript, doublé, copié, descrit, mis par ordre* Ital *Transcritto, copiato, posto in ordine*. Germ. Abgeschrieben: item, geordnet Hisp. *Trasladado, traçado ò debuxado* Polo. *Przepissany*. Vng *El koudeltetett, meg irattatott*. Ang. Writen out of a *copie.*] Cic. 2 in Catil. Quemadmodum esset ei ratio totius belli descripta, docui.

Dēscrīptŭs, nomen ex partic. [Vng. *Meg irattatott.*] Cic. 3. de Fin. Quid enim aut in naturâ, quâ nihil est aptius, nihil descriptius: aut in operibus manu factis tàm compositum, *&c.*

Dēscrīptĭo, onis, f. t. Distributio, figura. forma, designatio. [ספר sephár [illegible], ἀντίγραφον, διαγραφὴ, διάταξις. Gall. *Description, enrolement, ordre*. Ital *Descrittione, narratione*. Germ. Abschreibung oder abgeschrifft. Hispan. *Traçado de ò debuxo*. Polon. *Przepis*. Vngar. *Meg irás*. Ang. *A description, a putting in good order.*] Descriptio equitum, peditumque, Cic. 4. Tuscul.

Dēscrīptĭuncŭlă, diminut. à descriptio. Senec. in suasoriâ 2: Ex omnibus suasoriis celebres descriptiunculas contexam. [Vng. *Iratocska.*]

Dēsĕco, as, act. p. Abscindo, reseco, amputo. [גזר ghazar. ἀποτέμνω. Gall. *Decouper, couper, & separer d'avec, retrancher*. Ital *Tagliare via*. Germ Abschneiden oder abhawen. Belg Afsnyden. Hisp *Cortar de alguna cosa*. Polon. *Otrzinam, odrzezam* Vng. *Le vágom*. Ang *To cutt of or to mowe downe.*] Col. lib. 3: Et si fieri potest, juxta aliquem modum terrenâ desecato. Idem lib. 12: Bonus operarius prati jugerum desecat. Cic. Att. Tu illud desecabis, & hoc adglutinabis.

Dēsēctŭs, particip. à Desecor. [נגזר nighzár. ἀποτετμημένος. Gall. *Coupé, retranché, separé*. Ital. *Segato, tagliato*. Germ. Abgeschnitten. Hisp. *Cortado*. Polon. *Odsieczony, odcziety*. Vng. *Le vágattatott*. Angl. *Cutt of or mowed downe.*] Desecta cum stramento seges, Liv. 2. ab Vrb. Desectis stramentis, Col. lib. 14. c. 10.

Dēsēctĭo, verbale, f. t. [גזר ghézer. ἀποτομή. Gall. *Coupement, coupe, taillement* Ital. *Segamento, tagliamento*. Germ Abschneidung/abhawung. Hisp. *Cortadura*. Pol. *Odcziecie*. Vng. *Le metszes, le vágás* Ang. *Cutting of.*] Col. lib. 6. c. 3: Horum desectio cùm pecori, tùm agro est utilis.

Dēsēcro, as, act. p. id est, quod sacrū erat, profanum facio, Profano. [[illegible] simmé, Gall. *Desgrader*. Ital. *Dissacrare, desgradare*. Germ. Entweyhen/entheyligen. Hispan. *Desgraduar*. Pol. *Zswiecenego powszedniie czinie*. Vng. *Valaminek szentségét el vesztöm*. Ang. *To disgrade, to discharge of his orders.*] Vnde sacerdotes sceleris alicujus damnati, antequam supremo supplicio afficiantur, consueverunt desecrari: quod vulgus vocat *Degradari*. ¶ Hinc Desecratus, apud Plin. lib. 28. cap. 8: lugemus illis simillima & peregrina æquè animalia, prius que Chamæleontem, peculiari volumine dignum existimatum Democrito, ac per singula membra desecratum, non sine magnâ voluptate, cognitis proditisque mendaciis Græcæ vanitatis.

Dēsĕro, is, evi, desitum, act. t. Sero, planto. [זרע zaráh, φυτεύω. Gall *Semer, planter*. Ital. *Inestare, piantare*. German. Einpflanzen Hispan. *Enxerir vna cosa en otra, plantar*. Polon. *Szczepie, sieie* Vng. *Plántálok, vetitök*. Ang. *To plant, to sowe.*] Varro lib. 1. de Re rust. cap. 23: Nam & in recentibus pomariis, desitis seminibus in ordinemq; arbusculis positis, primis annis, antequam radices longiùs procedere possint, alii conserant hortos.

Dēsĕro, is, rui, rtum, act. t. Derelinquo, destituo, prodo. [עזב hazab נטש naschamát. καταλείπω. Gall *Delaisser, abandonner, quitter*. Ital. *Abbandonare*. German. Verlassen. Belg. Verlaten. Hispan. *Desamparar*. Pol. *Opusczam, zostawiam*. Vng *El hagyom*. Ang. *To leaue forsake.*] Terent. in Heauton. Mulier telam deserit continuò. Idem in Andr. Per omnes tibi adjuro deos, nunquam eam me deserturum. ¶ Deserere item signa, milites dicuntur, item deserere patriam, & deserere Imperatorem: hoc est, relinquere, & in periculo destituere. Vnde desertores dicuntur proditores, quique eos, quos maximè defensos oportebat, in discrimine relinquunt. Suet. in Cæsare: Desertorum ac seditiosorum inquisitor ac punitor acerrimus, connivebat in cæteris. Cæsar 6. belli Gall. Qui ex iis sequuti non sunt, in desertorum ac proditorum numero ducuntur. Quomodo autē differat desertor ab emansore, vide in dictione EMANSOR. ¶ Deserere vadimonium, est vadimoniū non obire, & in judicio se non sistere.

Dēsērto, as, frequentativum, [ἐρημόω. Vng. *El hag jogatom.*] Accius: Quum me solum uterque parens desertassent.

Dēsērtŏr, toris, Verbale, m. t. Qui deserit ut Desertor amicorum, Cic ad Attic. lib. 8. Desertor quis sit explicatur apud Iurisconf. §. desertor. 1. de Re milit. Vide & C. de Desert. lib. 12. & infrà Emansor. ¶ Desertor Asiæ, pro Exul. Virg 12. Aeneid. Aut hac Dardanium dextrâ sub tartara mittam Desertorē Asiæ, Servius.

Dēsērtŭs, a, um, participium, Destitutus, relictus, incultus, vastus. [שמם schamém. καταλελειμμένος. Gall. *Desert, delaissé, abandonné*. Ital *Abbandonato*. German. Verlassen Hisp *Desierto è desamparado* Pol. *Opuszczony, pusty*. Vngar. *Puszta, el hag yattatot*. Angl *Left forsaken.*] Cic. pro Cluentio: Locus à voce Tribuni desertus. Cic. in partit. Orator. Ager desertus à plebe, atque à culturâ hominum ¶ Migrat etiam in nomen, admittitq; comparationem Cic. in Pisonem: Vt nullius unquam reditus fuerit desertior. In desertissimâ solitudine, Idem 6. Verr. ¶ Deserta promissio dicitur apud Iurisconsultos non observata, contempta. Vlpianus l. 4. D. si quis cautionibus: Quæsitum est, an possit conveniri, ne ulla exceptio in promissione desertâ judicio sistendi causâ facta objiciatur? Et ait Arilicinus conventionem istam non valere. Vide Hotomani Lexicon.

Dēsērtissĭmŭs, in Superlativo dixit Seneca Quæst. Nat. lib 3. cap. 11: In locis desertissimis fontes. [Pol. [illegible]. Vng *Igen puszta, el hag yattatot.*]

Dēsērtum, ti, n. f. Locus solitarius, ac inhabitatus. [מדבר midhbár שממה schemamáh ציה tsijáh ἔρημος. Gall. *Desert, lieu non habité*. Ital. *Deserto, dishabitato, solitario*. Germ. Einöde/ein ort das verlassen ist und niemand daselbs wohnet Hispan. *Yermo ò desierto*. Pol. *Puszczyzna*. Vng *Puszta*. Angl. *A desert, a wildernesse*] Virgil. 1. Aeneid. Ipse ignotus, egens, Libyæ deserta peragro.

Dēsērtĭo, Verbale, f. t. ἐγκατάλειψις. Actus ipse deserendi. Liv. lib. 1. quintæ Decad. Cur execrabilis illa nobis solis veluti desertio generis humani.

Dēservĭre, n. q. Servire. [עבד habádh. δουλεύω, ὑπηρετέω. Gall *Deseruir seruir* Ital. *Seruire humilmente*. Germ. Vnderthänigklich dienen Belg Onderdanich zyn Hispan. *Seruir con diligencia y humildad* Pol. *Powolnie służe*. Vng. *Szolgálok*. Angl *To serue humblie*] Cic Tironi: Indulge valetudini tuæ, cui quidem tu adhuc, dum mihi deservis, servisti non satis. Idem 1 Offic. Itemque alii, quidvis perpetiantur, cuivis deserviant, dum quod velint, consequantur.

Dēsicco, desiccas desiccare, act. p Siccare. [יבש jibbésch. הוביש hochísch ξηραίνω Gall. *Secher, desecher*. Ital *Seccare*. Germ. Trücknen/trucken machen, Hisp. *Secar*. Polon. Wysuszam. Vngar. *Meg szárazítom*.

fedrászton. Ang. *To be made drie.*] Plin. l. 20. c. 16.

Dēsideo, des, desedi, desidere, n. s. Otiosum sedere. [*nebasal.* Gall. *Se tenir assis en un lieu sans rien faire, estre oisif, & paresseux.* Ital. *Estare ocioso.* Germ. Müssig sitzen / faulentzen / oder faulkeit pflegen Belg. ledig sitten. Hisp. *Emperezar y ser negligente.* Pol. *Prożnuje lenie.* Vng. *Veszteg heverek, henyélek.* Ang. *To be idle.*] Plaut. in Bacch. Nam meus formidat animus, nostrum tandiu ibi desidere, neq; redire filium. Terent. in Hec. Frustra ubi totum desedi diem.

Dēsĕs, desidis, om. t. Otiosus, ignavus, iners. [*hatsél.* Gall. *Qui se tient assis sans rien faire, paresseux.* Ital. *Ocioso, accidioso.* Germ. Faul / Müssiggenger. Belg. lay ledig. Hispan. *Negligente y perezoso.* Pol. *Len, prożny chleb.* Vng. *Henyélő, rest, tunya.* Ang. *Idle, slowe, unoccupied.*] Liv. l. 1: Desidem Romanum regem inter sacella & aras acturum esse regnum rati. Et lib. 33. Sedemus desides domi, mulierum ritu inter nos altercantes.

Dēsĭdĭă, æ, f. p. Pigritia, socordia, ignavia, inertia. [*hatslúth.* Gall. *Paresse, oisiveté.* Ital. *Pigritia, poltroneria.* German. Faulkeit / trägheit. Belg. Traecheyt. Hispan. *Pereza y negligencia.* Pol. *Lenistwo, gnusnośc.* Vng. *Restség, tunyaság henyélés.* Ang. *Idlenesse, slouth.*] Cic. de leg. Agrar. contra Rullum: Qui propter desidiam in otio vivunt, tamen in turpi inertiâ capiunt voluptatem. Idem pro Sestio: Sed mihi omnis oratio est cum virtute, non cum desidiâ. ¶ Grave (inquit D. Chrysost.) malum est desidia, facitq; ut facilia omnia videantur difficilia: sicut studio & diligentiâ, & omnia ardua & difficilia, facilia nobis fiût. Hom. 13. super. Gen.

Dēsĭdĭōsŭs, Otiosus. [*katsél.* Gall. *Paresseux, oisif, un faineant.* Ital. *Pieno di infingardia.* Germ. Der gern sitzt / vnnd nichts thut / ein faulet / müssiger. Hisp. *Lleno de mucha pereza y negligencia.* Polon. *Prożny chleb jedzący.* Vngar. *Rest, vesztegheverő, henyélő tunya.* Ang. *Idle, that doeth nothing.*] Ovid. de Rem. Am. Quæritur, Aegysthus quare sit factus adulter? in promptu causa est, desidiosus erat. Mart. l. 1: Dic mihi quid melius desidiosus agas? Varro in Proœmio l. 2. de Re rust. Sic qui in oppido sederent, quàm qui rura colerent, desidiosiores putabant. Inertissimum & desidiosissimum otium. Cic. 2. de leg. Agrar.

Dēsĭdĭōsē, adverb. Otiosè. [Gall. *Sans rien faire, en oisiveté.* Ital. *Ociosamente.* Germ. Faulich / Müssiglich. Hisp. *Perezosamente.* Polon. *Gnusnie, leniwie.* Vng. *Resten tunyán.* Angl. *Idlelie without occupation.*] Agere ætatem desidiosè. Lucr. l. 4.

Dēsīdo, dis, desedi, n. t. (nam præteritum à sedeo mutuatur, teste Vallâ lib. 5.) Idem quod Ad sedendum descendo. [*mach.* Gall. *S'asseoir, s'affaisser, aller en fond, fondre.* Ital. *Descendere à sedere, essere à basso spanlacarde.* Germa. Sich nidersetzen / oder niderlassen. Hisp. *Decender para assentarse, caer abaxo.* Polo. *Usiadać, posiadam sie.* Vng. *Lenülök, (item) le szállye alá.* Ang. *To sitt downe.*] ¶ Sæpe etiam accipitur pro dehisco. Cic. 1. de Divin. Eo tempore ipso quum hoc calamitosum prælium fieret, tantos terræ motus in Liguribus, Galliâ, compluribusq; insulis, totâq; in Italiâ factos esse, ut multa oppida corruerint, multis locis labes factæ sint, terræq; desederint, fluminaque in contrarias partes fluxerint. Cels. l. 8. c. 5: Nares desidunt, difficulter spiritus trahitur. Stat. 3. Syl. te præside noscat, Cur vada desidant, & ripa coërceat undas.

Dēsīdĕro, as, act. p. A nomine sidus deducitur, ut placet Festo. Desiderio alicujus rei teneor, requiro, postulo, cupio. [*ivvá.* *chamádh.* Gall. *Desirer, souhaiter.* Ital. *Desiderare.* Germ. Begeren / wünschen. Hisp. *Dessear.* Polon. *Pożądam, życzę sobie, barzo chcę.* Vnga. *Kiuánom.* Ang. *To covet or desire, to wish for any thing.*] Cicero de Senect. Non caret is, qui non desiderat. Ibidem: Neque nunc vires desidero adolescentis, non plus quàm tauri vires adolescens desiderabam. ¶ Desideramus alicujus vires, quando ille non auxiliatur nobis. Cic. in Cat. Non curia vires meas desiderat, non rostra, non amici, non clientes. Quasi dicat, Curia non sentit me senio debilitatum, quum fungar meo munere, perinde ac si integrâ ætate essem. ¶ Desiderari in acie milites dicuntur, qui in prælio ceciderunt: eò quòd in recensione, quæ à prælio geri solet, non compareant. Curtius In eo prælio trecenti capti, quinquaginta millia desiderata sunt. ¶ Desiderare in aliquo eloquentiam, candorem, integritatem, vel modestiam, est hujusmodi virtutem in aliquo requirere, quæ illi vel utilis sit, vel necessaria. Cic. in Orat. Antonius multa & in se, & in aliis desiderans. Idem de clar. Orat. Unum excipio Catonem, in quo perfectissimo Stoico summam eloquentiam non desiderem.

Dēsīdĕrātŭs, participium. [*nechemádh.* Gall. *Desiré, souhaité.* Ital. *Desiato.* Germ. Begert / erwünscht. Hisp. *Desseado.* Polon. *Pożądany, ocżekiwany.* Vng. *Kiuánatos (auagy) kévántatos.* Angl. *Desired, longed or wished for.*] Cicer. post red. ad Quir. Sed omnia desiderata magis, quàm assiduè perspecta delectant.

Dēsīdĕrātĭo, verbale, f. t. Desiderium, cupiditas. [*taaváh* *machmádh.* Gall. *Desir, souhait, regret.* Ital. *Desiderio, brama.* Germ. Begierd / oder begerung. Hisp. *Desseo.* Polon. *Pożądliwość.* Vng. *Kiuánság (auagy) kíuánás.* Angl. *A desire, a wishing for.*] Cic. de Senect. At non est voluptatum tanta quasi titillatio in senibus. Credo, sed ne desideratio quidem: nihil autem est molestum quod non desideres.

Dēsīdĕrābĭlĭs, le, om. t. [*naavéh* *nechmádh.* Gall. *Desirable, digne d'estre desiré.* Ital. *Cosa degna che se desideri.* Germ. Das wol zu begeren ist. Hisp. *Cosa para dessear, ò digna de ser desseada.* Polon. *Pożądliwy.* Vng. *Kiuánságos, (auagy) kíuánatos.* Ang. *Worthie to be desired.*] Cicer. 1. de Finibus: Nihil enim desiderabile concupiscunt. Liv. 4. bel. Pun. Verumenimverò Hieronymus velut suis vitiis desiderabilem efficere vellet avum.

Dēsīdĕrābĭlĭŏr, comparativus [Polon. *Pożądliwszy.* Vng. *Kiuánatosb.*] Suetonius in Tyberio: ut tali successore desiderabilior ipse aliquando fieret.

Dēsīdĕrĭum, n. s. Cupiditas, studium, amor vehemens, affectio. [*avváh* *chemdáh.* Gall. *Desir, souhait, regret.* Ital. *Desio, desiderio.* Germa. Ein begierd / wunsch / ein groß verlangen. Belg. Een groot verlangen. Hispan. *Desseo.* Polon. *Pożądliwość, żądza.* Vngar. *Kiuánság.* Ang. *Desire, an ardent love or affection of any thing.*] Cic. in Lælio: Ego si Scipionis desiderio me moveri negem, quàm id rectè faciam, viderint sapientes. Idem 4. Tusc. Desiderium est libido ejus, qui nondum adsit, videndi. ¶ Idem ad Attic. Non dici potest quàm flagrem desiderio urbis. ¶ Item desideria apud Iurisconsultos dicuntur pro libellis, quibus quid à principe magistratuve postulatur ac desideratur. Vulgò *Requestas* vocant. Sueton. in August. Promiscuis salutationibus admittebat & plebem, tantâ comitate adeuntium desideria excipiens, ut quendam joco corripuerit, quod sic sibi libellum porrigeret, quasi elephanti stipem. In hâc significatione ponitur l. 4. & 9. D. de offic. proconsul. l. 4. de appel. recip. & l. 3. C. de postulando. Hotomanus. ¶ Desiderium quandoq; pro re amatâ, i. amasiâ, vel amasio. Catul. in Epig. de passere Lesbiæ: Cum desiderio meo nitenti, Carum nescio quid lubet jocari: id est meæ puellæ.

Dēsīdĕrātīvă verbă, sunt quæ à Prisciano Meditativa vocantur. Ea terminantur in *rio*: ut, Esurio, Parturio: & desiderium magis, quàm meditationem denotant. Cicer. 2. Philip. Utinam aliquando dolor Pop. Rom. pariat quod jam diu parturit. Plin. lib. 36. c. 21. Aetitæ omnes gravidis adalligati mulieribus vel quadrupedibus in pelliculis, sacrificati uteri animalium continent partus, non nisi parturiant, removendi: alioqui vulvæ excidunt: sed nisi parturientibus auferantur, omnino non pariunt. ¶ Parturio itaque significat cupio parere: Esurio, cupio edere: Micturio, cupio mejere. Scaturio autem pro primitivo capitur scateo, non enim desiderativum est significatione, sed voce tantùm. Amaturio autem Lecturio, & similia, quando illis docti usi nō sunt, non modò nō inter desiderativa, sed ne inter Latina quidem sunt annumeranda.

Dēsīgno, act. p. Denoto, demonstro. [*siman* *bodhil* *highbídh.* Gall. *Faire notoire & declairer, designer, bailler le proiect.* Ital. *Designare, denotare.* German. Bezeichnen / anzeigen. Belg. Bedieden / te kennen geven. Hispan. *Sennalar, notar, hazer nombrada en algo.* Polon. Wybieram. Vngar. *Meg mutatom, megjelentem.* Angl. *To mark, to signifie and shew by marke or token.*] Cic. in Cat. Notat & designat oculis ad cædem unumquemque nostrûm. Cæsar lib. 1. Cæsar hâc ratione Liscî Dumnorigem Divitiaci fratrem designari sentiebat. ¶ Aliquando significat decerno, seu deligo: [*bachár.* Vnga. *El választom.*] ut, Designare Senatorem. Salust. Catilina nihilominus in proximum annum Consulatum petebat, sperans si designatus foret, facilè se ex voluntate Antonio usurum. ¶ Interdum idem quod destinare. Col. lib. 3: Ipsum autem agrum quem seminario designaveris, planum & succolum. ¶ Aliquando ponitur pro admittere & patrare in utramque partem, bonam & malam. Ter. in Adelph. Nam illa quæ facta sunt, Omitto, modò quid designavit? M. Quidnam id est? D. Fores effregit, atq; in ædeis irruit alienas.

Dēsīgnātōrēs, m. t. Dicebantur qui constituendæ funebri pompæ præerant, unicuique incedendi locum, ordinemque præscribentes: simili ferè munere eorum qui Romæ magistri cæremoniarum vocantur. Græci *βραβευτὰς* vocant. Cic. ad Attic. l. 4: Desertus à suis, vix jam decimum designatorem, vix Gelliû retinet. Vlp. l. Athletas ff. de his qui not. infam. Designatores autem, quos Græci *βραβευτὰς* appellant, artem ludicram non facere Celsus probat: quia ministerium, non artem ludicram exercent. Bud. in Annot.

Dēsīgnātĭo, f. t. Descriptio. [*machschebeth* *chók.* Gall. *Devis, ordonnance, proiect, specification.* Ital. *Divisione, ordinanza.* German. Bezeichnung / angebung. Hisp. *Sennalamiento ò innovacion.* Polon. *Naznaczenie, pokazanie.* Vngar. *Meg mezés, jelölés.* Ang. *A marking declaring or shewing by an token.*] Cic. 1. de Orat. Deinde esse omnem orationem aut de infinitæ rei quæstione, sine designatione personarum & temporum, aut de re certis in personis & temporibus locatâ. Idem 1. de Nat. deorum: Omnem totius operis designationem atque apparatum. ¶ Designatio præterea est contractio, conductioque populi in unum: hoc enim ei contingit qui aliquo flagitio, populi in se oculos & ora convertit, & spectaculo est vulgo.

Dēsĭlĭo, is, secunda syllaba corrcp. n. t. desilui, desultum, Saltu descendo. [*tsaná.* Gall. *Saillir, ou se iecter du haut en bas.* Ital. *Discendere di salto.* Germ. Hinab springen. Belg. Afspringen. Hispan. *Saltar de arriba abaxo.* Polo. *Nadol skacze.* Vngar. *Le szöketőm le ugrom.* Angl. *To leap downe from above.*] Plin. de Viris Illustr. Dum à templo Dianæ desilit, talum intorsit. Desilire ab equo. Virg. 11. Aen. portisque ab equo re-

quo regina sub ipsis Desiluit. ❡ Desilire de navibus, Cæsar 4. bell. Gall. Desilire de rhedâ, Cic. pro Milone.

Dēsŭltŭră, ræ, f. p. Ipse desiliendi actus. [κυβίστησις. Angl. *Lighting down, vaulting frome one horse to another.*]

Dēsŭltŏr, m. t. Dicitur cujus ars est binos trahere equos, & alternatim ex uno in alterum mirâ celeritate transultare. [κελητιστής. Gall. *Homme de guerre, qui menoit deux chevaux accouplez sans estre autrement enharnachez, & sailloit de l'vn s'il estoit las sur l'autre frais quand besoin en estoit.* Ital. *Chi mena ad vn tratto due cavalli, & salta di vno nell' altro.* Germ. Ein reutter der zwen pferd führet vnnd geschwind/wann es noth thut/ von einem auff das ander springen kan. Belg. Reysigher. Hisp. *El que salta de vn cavallo en vn otro.* Pol. *Skoczek, ten ktory z konia na kon vmie skakac.* Vng. *Egik lóról az másikra vgro könyo katona.* Ang. *A valter that leapeth vp and downe frome one horse to another.*] Liv. libro 23. Nec omnes Numidæ in dextro locati cornu, sed quibus desultorum in modum binos trahentibus equos inter acerrimam sæpè pugnam in recentem equum ex fesso armatis trâsultare mos erat: tanta velocitas ipsis, tamque docile equorum genus est. Varr. lib. 2. de re Rust. Peritus belli aliter equos eligit, alit ac docet, aliter quadrigarius, ac desultor.

Dēsŭltōrĭī, Ipsi equi sine ephippiis, dicti quòd ex his facilè desiliant desultores, qui duo singulis equitibus præstò erant, exercitatis ita militibus, ut altera de viâ fesso, desilire possent in recentem. κέλητες. Sueton. in Cæs. Quadrigas, bigasque, & equos desultorios agitaverunt nobilissimi juvenes. Cassiod. verò in Epistol. diversum ab hoc genus fuisse docet in ludis Circensibus: Equi (*inquit*) desultorii sunt, & et quos Circensium ministri missus denuntiant exituros, ut lucifeti quâ jam in astris similitudinè præcursores velocitatès imitari videantur. ❡ Ponitur aliquando desultorius pro desultore, qui ex equo in equum facilè desilit, & relicto priore in alium transit: id quod Cicero translatè posuit, pro inconstanti, Cicer pro L. Mur. Respondebo igitur Posthumio primùm, qui nescio quo pacto mihi videtur Prætorius candidatus in Consulatem quasi desultorius in quadrigarum curriculum incurrere. Apul. 1. de Asino: Iam hæc quidem ipsa vocis immutatio desultoriæ scientiæ stylo quem accessimus, respondet. Martian. de nuptiis Philologiæ: Levitate pernix desultoriâ gestiebat.

Dēsŭltōrĭă nātūrā proverbialiter dicitur. [Polon. *Odmiennego przyrodzenie.*] Ioannes Picus: Homo, (*inquit*) variæ ac multiformis, & desultoriæ naturæ animal. Desultoriam hominis naturam dixit, quasi versipellem, & subinde se e in aliam, atque aliam formam mutantem, ut Prote in factitasse fabulantur. A Martiano Capellâ hoc sumptum, qui levitatem desultoriam dixit l. 1. Budæus.

Dēsĭno, ex de, & sino, significat omittó, finio, cesso. [חדל chadhál שבת schabáth, παύομαι, ἀπολήγω. Gall. *Cesser, s'arrester.* Ital. *Cessare, dimettere, lasciare.* German. Auffhören / Ablassen. Belg. Afstaen/ophouwen. Hispan. *Dexar, ò cessar de alguna cosa.* Pol. *Przestawam, konczę.* Vng. *El hagyom.* Angl. *To cease, to leave.*] Terent. in Phor. - imò haud desinam, Donec perfecero hoc. Idem in prologo Andr. - dehinc, ut quiescant, Porrò moneo, & desinant maledicere. Cic. Mario: Libenter mehercle artem desinerem, tecumque, & cum similibus nostri viverem. Est autem Desinere artem, renuntiare arti atque relinquere. ἀπολείπειν τὴν τέχνην, ἢ καταλῦσαι. Gell. lib. 15: Omnium tum Atheniensium consensu disciplina tibiis canendi desita est. Apuleius lib. 4: Desine scelus. ❡ Aliquando pro terminare accipitur. Plin. in Panegyr. Incipimus inde, desinimus ibi, à quo incipi, in quo desini sub alio principe non posset. Idem in Epist. Desinit tibi triclinium. Hinc desinentia, finis, terminus, καταλήξις. Desinere in perpetuum, non ad tempus, quo quis reverti possit, referendum est, autor Pompon. in l. de Assig. libert. Sic l. si is qui §. quod dicitur. de jur. dot. ❡ Desino cum genitivo. Græcismus est. Horat 2. Carm. Ode 9: - desine mollium Tandem querelarum. ❡ Re aliquâ desinere, pro Cessare de re aliquâ. Cic. 4. Acad. Desine quæso locis communibus, domi nobis ista nascuntur. ❡ Desinere artem transitivè. Sueton. Tiber. cap. 36: Expulit & Mathematicos, sed deprecantibus ac se artem desituros promittentibus, veniam dedit. ❡ Desinit esse solvendo, cui vel insignis calamitas, vel magna inopia accessit. Autor Paulus in l. si arbitro. Qui satisd. cog. Vide & Triph. in §. quod autem dicitur desisse. l. tutorea. de admin. tut.

Dēsĭnĭtŭr, impersonale, & Desitum est. Ovid. 1. de arte: Tunc benè desinitur. Cic. lib. 2. de Finib. Rectè jampridem desitum est contra eos disputari.

Dēsĭtŭs, particip. [נשבת nischbáth. διαλειφθείς. Gall. *Delaissé, aboli, qui n'est plus en bruit ni en vsage.* Ital. *Lasciato, annullato che non è piu in vso.* German. Auffgehört / von dem man abgelassen hat. Hispan. *Cosa dexada y desacostumbrada.* Pol. *On ktorego smi przestaly, niezwiczani.* Vng. *El hagyatot.* Ang. *Left forsaken.*] Cic. ad Petum. l. 9: Post hunc tredecim fuerunt sella curuli ante L. Papyrium Crassum, qui primùm Papysius est vocari desitus.

Dēsĭpĭo, pis, n. a. desipui, & desipii, ex de, & sapio. Insipienter ago, deliro. [נבזר nibhar נשבל nischál. παραφρονέω, ἀφραίνω. Gall. *Defaillir de sens, radoter, perdre son bon entendement, estre hors du sens.* Ital. *Essere pazzo fuor di mente.* German. In aberwitz gehen/ narrechtig seyn/ vnweißlich handlen/ oder vnsinnig werden. Belg. Sottelijck doen. Hispa. *Enloquecer.* Polon. *Szalee, glupie nie madrze czinie.* Vng. *Bolondoskodom, eszeden vagyok.* Ang. *To doate, or waxe foolish.*] Cic. M. Cælio: In quo quum objurgaret, quòd nimio gaudio penè desiperem. Plaut. Epid. genitivo junxit: Desipiebam mentis, quum illa scripta mitterem. August. lib. 1. de Civitate Dei, docet minùs esse Desipere, quàm Insanire. Porrò (*inquit*) si quis hoc aggrediendum & suadendum putat, non dico desipit, sed insanit. Lactant. libro 2: Denique Poëta maximus, homo, in cæteris prudens, in hoc solo non poëticè, sed aniliter desipuit: id est, more anili insipienter egit. ❡ Hujus contrarium est Resipisco: nam resipio in usu rarò est, resipisco frequenter. Desipio in usu est, desipisco non.

Dēsisto, is, n. t. Cesso, omitto. [עמד hamádh שבת schabáth. ἀφίσταμαι, λήγω. Gall. *Desister, n'aller plus avant, s'arrester, cesser.* Ital. *Cessare, lasciare.* German. Abstehen / ablassen / auffhören. Belg. Afstaen/ophouden. Hispan. *Dexar de alguna cosa.* Polon. *Przestawam, przestawam.* Vngar. *Meg szünöm, el hagyom.* Angl. *To stay or rest.*] Virgil. 1. Aeneid. - mene incepto desistere victam? Plaut. in Rud. Desiste dictis nunc jam miseram me consolari, nisi, &c. Cic. 7. Verr. Rogat ut id facere desistant. Idem pro Quintio: Auctionem velle facere desistit. Plaut. in Menæch. Quid tu ea tristis: quid ille abs te iratus Destitit? nescio quid vos velitati estis inter vos duos: id est, recessit. ❡ Desistere etiam stare, subsistere, vel in loco aliquo morari significat. Plaut. in Mostel. Quid illic destitisti, obsecro tandiu? ❡ Desistere apud Iurisconsultos, est à re aliquâ calumniosè instituta abstinere. Desistere, inquit Vlpianus, est à negotio abstinere, quod calumniandi animo instituerat. Inde destitisse is videtur non qui distulit, sed qui liti renuntiavit in totum.

Dēsmŏtērĭŏn, [כלא chéle. δεσμωτήριον. Gall. *Prison.* Ital. *Prigione.* German Ein Gefängknuß. Hisp. *Carçel, lugar de prision.* Polon. *Tarasz ciemnica.* Vng. *Tomlócz.* Ang. *A prison.*] Græci vocant carcerem in quo vincti asservantur: à verbo Græco δεσμέω, quod est ligo & vincio.

Dēsŏlo, as, Solum & desertum facio, à solus, a, um. [שמם heschém החריב hecherib. ἐρημόω. Gal. *Laisser tout seul, piller en sorte qu'on ne laisse rien que la place.* Ital. *Desertare, destruggere.* German Wüst vnnd öd ligen/ verwüsten/ verderben/ verhergen. Belg. Vernielen. Hispan. *Privar del plazer, destruyr, desolar.* Polon. *Pustosze.* Vngar. *El pusztitom.* Ang. *To make desolate and wast without habitation.*] Virgil. 11. Aeneid. - sat funera fusi Vidimus, ingentes & desolavimus agros. Ibidem: Disjectique duces, desolatique manipli. Colum. l. 1. c. 3: Quos hostis profugiendo desolasset agros, &c.

Dēsōlātŭs, a, um, à desolando, derelictus. [Pol. *Pusti, odbieżony.* Vngar *El hagyattatot, el pusztult.*] Sueton. in Calig. cap. 12: Cùm deserta desolataque reliquis subsidiis aula, &c. ❡ Desolatus filius, Solus è liberis relictus. Plin. in Epist. Domum que pluribus adminiculis antè fundatam, desolatus fulcit & sustinet. Budæus.

Dēspēro, as, act. p. Sperare desino, spem omnem abjicio. [נואש noasch. ἀπογινώσκω, ἀπελπίζω. Gall. *Desesperer, n'avoir plus d'espoir.* Ital. *Desperare, sconfidarsi.* German Verzweiffeln / alle hoffnung verlieren. Belg. Desespereren. Hispan. *Desesperar.* Polon. *Wątpie, desperuie.* Vnga. *Kétségbe esem.* Ang. *To despayre, to cast of all hope and trust.*] Hic enim DE præpositio negandi vim habet. Cicer. 1. Offic. Considerandum est, ne aut temerè desperet propter ignaviam: aut nimia confidat propter cupiditatem. Idem in Pisonem: Quid, quod tu toties diffidens ac desperans rebus tuis, in sordibus, lamentis, luctúque jacuisti? Idem in Læl. Cujus aures clausæ sunt veritati, ut ab amico verum audire nequeat, hujus salus desperanda est. Dicimus autem, Desperare saluti vel salutem, vel de salute. Desperare fugam, Cæs. 5. bell. Gall. ❡ Cum infinitivo. Cicer. de Divinat. Non equidem planè despero ista esse vera: sed nescio, & discere à te volo.

Dēspērātŭs, a, um, Ab omni spe derelictus, destitutus. [נואש noásch. ἀπηλπισμένος, [illegible]. Germa. Verzweiffelt/ von dem man kein hoffnung mehr hat. Polon. *Ten ktory o sobie nadzie e utracil.* Vnga. *Aznt felöl semmi ió reménseg nincz.* Ang. *Despayred, that hath no hope or trust.*] Cic. pro Dom. Res ferè jam desperata. Idem in Pison. Desperatus à cæteris, à seipso desperatus & relictus. Et in Cat. Exercitus comparatus ex senibus desperatis.

Dēspērāns, antis, om. t. particip. [נואש noásch. ἀπελπίζων, δυσελπιστῶν. Gall. *Desesperant, qui n'a point d'esperance.* Ital. *Chi manca al tutto di speranza.* Germ. Verzweiffelnd/ verzagend. Hispan. *Desperado, o desesperado.* Polon. *Ten ktory nadzieie utracil, wątpliwy.* Vng. *Az ki semmi iót nem remél, kesölkedö.* Ang. *That hath no hope, that despayreth.*] Cic. 1. de Finib. Omnia semper desperantes. Desperantia ulcera, Plin. l. 22. c. 24.

Dēspērāntĕr, adverb. [ἀνελπίστως. Gall. *Desesperement, en desesperant.* Ital. *Indesperatamente.* Germ. Verzagtlich/ ohn alle hoffnung/ verzweiffelich. Hisp. *Desesperadamente.* Pol. *Desperackie.* Vnga. *Reménségtelenül, reménsetlen.* Ang. *Despayringlie.*] Cic. ad Attic. l. 14: Desperanter tecum locutus est.

Dēspērātĭo, f. t. ut inquit Cicer. lib. 4. Tusc. est ægritudo sine ulla rerum exspectatione meliorum. [יאוש iaúsch. ἀπόγνωσις. Gal. *Desespoir.* Ital. *Disperatione.* Ger. Verzweifflung. Hisp. *Desesperacion.* Pol. *Wątpienie.* Vng. *Kétségbe esés, reménsegtelenség.* Ang. *A despayring.*] Salust. Ne forte desperatione adducti, vitæ mortem præferant. Brutus Ciceroni: Ista verò imbecillitas & desperatio, cujus culpa non magis in te residet, quàm in omnibus aliis,

aliis, & Cæsarem ad cupiditatem regni impulit, & Antonio post interitum illius persuasit.

Despicio, is, pen. corr. act. t. Deorsum aspicio, video, animadverto. [השקיף nischkáph. καθορῶ. Gall. *Regarder en bas, voir d'embas.* Ital. *Guardare a lungiu.* Ger. Undersich sehen / oben herab sehen. Belg. Nedersien. Hisp. *Mirar de arriba abaxo.* Polon. *Zgori patrze, podsiie patrze.* Vng. *Ala nézök.* Ang. *To locke downe frome above.*] Colum. lib. 1: Area si competit, ita constituenda est, ut vel à domino, vel certè à procuratore, despici possit. ¶ Ponitur aliquando pro contemno, sive parvi facio. [בזה bazáh. περιορῶ, ὑπερορῶ, καταφρονέω, ὑπερόπτομαι. Gall. *Despriser, mespriser, contemner.* Ital. *Dispregiare.* Germ. Verachten / für nichts halten. Hispan. *Menospreziar.* Pol. *Gardze, leckce sobie waze.* Vngar. *Meg vidlom.* Ang. *To despise, to set naught by.*] Cic. 2. Offic. Despiciunt autem eas, & contemnunt, in quibus nihil virtutis aut nervorum putant. ¶ Aliquando idem ponitur pro non animadverto, non attendo, visum aliò detorqueo, & averto. Cic. pro Sext. Rosc. Amer. Simul atq; ille despexerit, aliquid hujuscemodi moliuntur: id est, simul atq; visum averterit, &, ut vulgò loquuntur, dorsum verterit.

Despectus, a, um particip. à verbo Despicior, Contemptus, derelictus. [בזוי bazúi נבזה nibzéh. περιορώμενος. Gal. *Desprisé, mesprisé, regardé par mespris.* Ital. *Sprezzato.* Ger. Verachtet. Hispan. *Menospreciado.* Polon. *Wzgardzony, opuszczony.* Vngar. *Meg vidltatot.* Ang. *Contemned, not regarded.*] Cic. in Pisonem: Abjectus, contemptus, despectus ab omnibus.

Despectus, tus, m. q. nomen verbale à verbo Despicio, significat prospectum ex superiori loco in inferiorem. [κάτοψις. Gall. *Veuë de haut en bas.* Ital. *Il prospetto d'un luogo inferiore.* German. Das hinab sehen. Belg. Een wtsienninge. Hisp. *El mirar abbaxo.* Polon. *Wezrenie.* Vngar. *Ala nézés.* Ang. *A looking downe frome above.*] Cæs. l. 7. bell. Gal. Erat ex oppido Alexia despectus in campum. Idem lib. 3: Omnes colles, & loca superiora, unde erat despectus in mare, ab exercitu tenebantur. ¶ Accipitur præterea despectus pro contemptu. [בזיון bizzajon. περιορισμός, καταφρόνησις. Gall. *Desprisement, mespris.* Ital. *Disprezio.* Germ. Verachtung. Hisp. *Menosprecio.* Pol. *Wzgarda.* Vng. *Meg vidle.*] Autor ad Heren. Filii parvi privati patris auxilio, ludibrio & despectui paternis inimicis erunt expositi.

Despectio, f. t. Contemptus. [בזה buzáh. καταφρόνησις. Gall. *Desprisement, regard par mespris contemnement.* Ital. *Disprezzo.* Germ. Verachtung. Belg. Versmadinghe. Hispan. *El menosprecio.* Polon. *Wzgardzenie.* Vnga. *Vidlás.* Ang. *Contempt.*] Cic. in Horat. Consolabitur eam magnitudo animi, & humanarum opinionum altera quædam despectio.

Despecto, as. act. p. Sæpè deorsum aspicio. [השקיף hischkiph. ὑπερκύπτω, καθορῶ. Gall. *Regarder souvent du haut en bas.* Ital. *Guardare d'alto à basso.* Germ. Offt undersich sehen / immer hinab sehen. Hispa. *Mirar de arriba abaxo.* Polon. *Nadol patrze.* Vngar. *Alá tekintetök.* Ang. *To looke downeward often.*] Claud. l. 3. de rapt. Proserp. -despectant vertice lucū. Virg. 1. Aen. -nunc terras ordine longo Aut capere, aut captas jam despectare videtur.

Despicabilis, καταφρόνητος, φαῦλος, περιφρονητέος, contemptibilis, à quo Despicabilior, despicabilissimus.

Despicientia, f. p. Despectio, contemptio: [בזה buzáh. ὑπεροψία. Gall. *Mespris, contemnement.* Ital. *Disprezzo.* Germ. Verachtigkeit / verschmähung. Hispan. *Menosprecio.* Polon. *Wzgardzenie, posmiech.* Vngar. *Meg vidlás.* Ang. *A despising, or contemning.*] in se plus continet, quàm contemptio: ut apud Cic. lib. 1. Tusc. Totamq; vim benè vivendi in animi robore, ac magnitudine, ut in omnium rerum humanarum contemptione, ac despicientia ponamus. Vtroq; autem horum majorem vim habet illusio. Cic. in Catone: Contemni se putant, despici, illudi.

Despicor, penult. corr. aris. atus, d. p. Despicio, contemno. [בזה bazáh בז baz. καταφρονέω. Gall. *Despriser fort, mespriser, contemner.* Ital. *Sprezzare.* Germ. Verachten / verschmähen / uber die Achsel oder schilms ansehen. Hispan. *Menospreciar.* Polon. *Garaze, nic sobie niewaze.* Vng. *Meg vidlom.* Ang. *To contemne, to despise or sett naught by.*] Veteres Despico in activa voce usi sunt: à cujus passivo Despicatus participium remansit Terent. in Eunuch. Quæ nos nostramq; adulescentiam habent despicatam. Donatus: Despicatam, contemptam atq; despectam: à Despicor, despicatus, nomen ex participio, pro contemnendo. Cic. pro Sest. Cessi Tribuni pleb. despicatissimi hominis furori.

Despicatus, tus, tui. m. q. Contemptus. [בזה buzáh καταφρόνησις. Gall. *Mespris.* Ital. *Disprezzo.* German. Verachtung. Hispan. *Menosprecio.* Pol. *Lekkie wazenie.* Vng. *Meg vidlás.* Angl. *Contempt.*] Despicatui duci, est contemni. Cic. pro Flac. Quid porrò in Græco sermone tam tritum atq; celebratum est, quàm si quis despicatui ducitur, ut Mysorum ultimus esse dicatur?

Despicatio, verbale, f. t. idem. [καταφρόνησις. Vngar. *Meg vidlás.*] Cic. 1. de Finib. Vt odia, invidiæ, despicationes, adversantur voluptatibus.

Despolio, as, are, a. p. Exuo, spolio, dispolio. [שלל schalál. ἀποσυλάω, ἀποδύω. Gall. *Despouiller, piller.* Ital. *Spogliare.* Germ. Außziehen / berauben / plündern. Belg. Beroovem. Hisp. *Despojar.* Polon. *Obieram, oblupuie.* Vng. *Meg fosztom.* Ang. *To robbe, to spoile.*] Plaut. in Cas. Vir te vestiat, tu virum despolies. Cic. ad Att. l. 7: Quum ferret literas ad bustum Basilii, vulneratus & despoliatus est. Idem 5. Verr. Qui in sua patria dux isti quondam & magister ad despoliandum Dianæ templum fuit.

Despondeo, ex de & spondeo, act. s. Spondeo autem veteres pro Dico usurpabant. Vnde Respondeo factum est, quod est, posteriore loco dico. Postea verò Spondere usurpari cœptum est pro promittere. יעד jáhadh ארש erásch. ἐγγυάω, ὁμολογῶ, καθομολογῶ. Gal. *Promettre & accorder de bailler, se dessaisir.* Ital. *Promettere, sposare.* Germ. Verheissen / vermehelten / zusagen. Belg. Ghelooven. Hisp. *Prometer ò desposar.* Polon. *Obiecuie, przyrzekam.* Vnga. *Meg igirem, el ietezem.* Ang. *To promise, to betrouth, to affiaunce.*] Vnde qui puellam spondet, sponsor: quæ spondetur puella, sponsa: cui spondetur, sponsus: & dies quâ puella promittitur, sponsalis dies dicitur: & sponsalia, mentio & repromissio futurarum nuptiarum ¶ Despondere & spondere puellam hoc tamen differunt: quòd puellæ pater eam spondere dicitur, adolescens verò eam despondere. Sulpitius periochâ Andriæ: Nam aliam pater ei desponderat, gnatam Chremetis. Vltrò ad me venit, unicam gnatam suam, Cum dote summa filio uxorem ut daret, placuit, despondi. Cic. de Orat. 2: Quum ædilitatem P. Crassus peteret, quumq; major natu & jam consularis Sergius Galba assectaretur, quòd Crassi filiam filio suo despondisset. Vide Lexicon Hotoman. ¶ Despondere animum ille dicitur, qui melioris fortunæ spem abjecit, & quasi ex desperatione mori decrevit, & lucis tædio affectus est. ἀπολέγειν τὴν ψυχὴν, ἀπεγνωκότως ἔχειν, θανατᾶν, ἀθυμεῖν, ἀποτεταγμένως τὸ ζῆν ἔχειν. Liv. lib. 3: Nec ipsi solùm desponderant animos, sed contemni cœpti erant à finitimis populis. Plaut. in Mil. Ne lamentetur, néve animum despondeat. Varr. lib. 3. de re Rust. Hoc autem ideo in secluso fiat, ne reliqui, si videant, despondeant animum, atq; alieno tempore venditori moriantur. Apud Columellam absolutè legitur despondere, pro deficere: nam de turdis sic ait: Difficulter in aliam regionem transferuntur, quia caveis clausi, plurimi despondent sub animum. ¶ Similiter dicimus, Despondere sapientiam, illum qui desperat se posse ad sapientiæ fastigium pervenire: & ob hoc desistit ab incepto. Colum. lib. 12: Quàm probabilis ratio est obmutescendi, quia nequeas orator esse perfectus? aut in socordiam compelli, quia desponderis sapientiam? Magnæ rei, quantulumcunq; possederis, fuisse participem, non minima est gloria. ¶ Despondere sibi domum alicujus. Cic. ad Att lib. 11: L. verò Lentulus Hortensii domum sibi, & Cæsaris hortos & Bajas desponderat. Hoc est, Sua quodammodo, hæc omnia futura pollicebatur.

Desponso, as, act. p. Despondeo, uxorem promitto. [μνηστεύω. Vng. *El iegyzem.*] Desponsatus, participium passivum. Suet. in Cæs. cap. 1: Dimissa Cossutia, quæ familiâ equestri, sed admodum dives, prætextato desponsata fuerat.

Despondebitur, impersonale. Terent. in Andr. Ne exspectetis dum exeant huc, intùs despondebitur.

Desponsus, partic. Promissus, destinatus, attributus: [מאורש meoràsch. καθωμολογημένος, ὁ γαμεῖν ἢ γαμεῖσθαι μέλλων. Gall. *Promis en mariage, accordé, fiancé.* Ital. *Promesso, acordato.* Germa. Verheissen / vermählet. Hisp. *Prometido, desposado.* Polon. *Przyrzeczoni, obiecany.* Vng. *Igertetött el iegyzett.* Ang. *Promised in mariage, affiaunced or betrouthed.*] ut, Thalamo alicujus despōsa puella. Stat. 10. Theb. Connubia desponsa. Catul. Desponsa & destinata laus. Cic. de Arusp. respon. Cui me præripere desponsam & destinatam laudem, quum ipse ejus operâ & dignitatem & salutem recuperarim, valde est iniquum.

Desponsatus, partic. à Desponso, Idem quod Desponsus. [καθωμολογημένος, μεμνηστευμένος. Pol. *Przyslubiony.* Vng. *El iegyzett.*] Cic. ad Quint. Frat. lib. 2: Dederam ad te literas, quibus erat scriptum, Tulliam nostram Crassipedi pridie nonas Aprilis esse desponsatam. Alia exemplaria habent *desponsam.* Suet. in Cæsare: Dimissa Cossutia, quæ familiâ Equestri, sed admodum dives, prætextato desponsata fuerat, *&c.*

Despumo, as, pen. prod. Spumam aufero. [הסיר חלאה hesir cheleáh. ἀποφρίζω. Gall. *Escumer oster l'escume.* Ital. *Schiumare, levar le schiume.* Germ. Verschaumen / abschaumen. Belg. Schuymen. Hisp. *Espumar ò quitar la espuma.* Polon. *Odszumiwam, szumy zbieram.* Vngar. *Tayterkiát el hányom.* Angl. *To skume, to cast of some.*] Virg. lib. 1. Georg. Et foliis undam tepidi despumat aheni. Plin. lib. 6. cap. 38: ita despumatis subinde carnibus, quas hæsisse venis necesse est, *&c.* ¶ Per translationem ponitur pro decoquere. Hieronym. ad Ocean. Venter mero æstuans, citò despumat in libidines. Pers. Stertimus, indomitum quod despumare falernum sufficiat.

Despuo is, Deorsum spuo. [רקק rak. καταπτύω. Gall. *Cracher en bas.* Ital. *Sputare in giu.* Ger. Außspeyen / nidersich speyen. Hispan. *Escupir abaxo.* Pol. *Nadolpluie.* Vng. *Alapökök.* Angl. *To spett downe ward.*] Persius: Est prope te ignotus: cubito qui tangat, & acres Despuat in mores. ¶ Despuere ocellos, [Polo. *Gardzic.*] per fastum contemnere, quia superbiam ac contemptum oculi nonnunquam ipsi significant. Catullus ad Licinium: Precesq; nostras, Oramus cave despuas ocellos.

Despui, passivum. Plin. l. 10. c. 32: Simulq; comitialem propter morbum despui suerum.

Despuitur, impers. Liv. 5. ad Vrbe: Vbi nunc despui religio est.

Desquamo, act. p. Squamis exuo. [ἀπολεπίζω. Gall. *Escailler.* Ital. *Scagliare.* Germ. Entschüpen. Belg. Die Schubben afdoen. Hisp. *Escamar ò quitar las escamas.* Pol. *Luski skrobie.* Vng. *Meg vakarom, meg hánom.* Ang. *To scale fishe.*] Plaut. in Aulul. Dromo desquama pisces: tu Macherio Congrum, murænam exdorsua,

dorsua, quantum potes. ¶ Desquamare etiam de arboribus, & aliis rebus dicitur. Plin. lib. 17. cap. 24: Vel etiam subarator imprudens luxavit radices, corpusqt desquamavit. Idem lib. 23: cap 7: Summo cortice desquamato, altiore plagâ siccantur. Idem lib. 35. cap. 17: Primum abluitur vestis Sarda, dein sulphure suffitur, mox desquamatur cimolia:

Desterto, is, destertui, destertere. [ἀπορρέγχω, ἀποῤῥέγχω, ἐξυπνίζω. Gall. *Dessonger*. Ital. *Destarso, finir de ronchiare*, German. Bers schnauffen/oder verschnarchen/auffhören schlaffen. Hispan. *Dexar de dormir y roncar*. Polon. *Odespiam, przestawam chrapac*. Vng. *Ki aluszom, alszomból fól serkenék*. Ang. *To snorte, to rowte*.] Pers. Sat. 6: Cor jubet hoc Enni, postquam destertuit esse Mæonides, quintus pavone ex Pythagoreo.

Destrico, as, penult. corr. n. p. apud authorem Philomelæ legitur pro strepere, & ejusmodi edere sonum, qualem reddunt sorices. [Polon. *Pyszczę, piszczę myszy*.] Quod tamen arbitror verbum esse ab illius carminis autore confictum, quippe quod apud alium scriptorem vix invenias. Mus (*siquis*) avidus mintrat, velox mustellaq; dintrit: Et grillus grillat, destricat inde sorex.

Destillare, [קטף nateph. ἀποστάζω. Gall. *Distiller, degoutter*. Ital. *Distillare, gocciare*. Germ. Herabtropffen. Hisp. *Destillar o gotear*. Pol. *Kapam*. Vng. *Le csöpögni*. Ang. *To droppe, to fall by droppes*.] pro Distillare legitur apud autores: ut apud Colum. lib. 12. cap. 18. Celsus lib. 4 cap. 2: Destillat autem humor ex capite interdum in nares.

Destino, as, pen. corr. act. p. Eligo, assigno, delibero, constituo. [יעד iahadh, גזר ghazar, חרץ charats, בחר bachar. ὁρίζω, τάττω, προτίθημι, ἀποτάττω, προαιρέομαι. Gall. *Ordonner, deputer, destiner, assigner*. Ital. *Destinare*, German. Für sich nemmen/verordnen/bestimmen. Belg. Toeschicken. Hisp. *Determinar, deputar, delibrar*. Polon. *Stanawiam, naznaczam, naznaczam*. Vngar. *Elrendelni, magamban el végezém*. Ang. *To appoynt, depute or ordeine*.] Colum. lib. 2: Itaque considerandum erit, ut solum quod ex colore destinamus, pingue sit: Cic. 1. Tuscul. Alter præsto fuit ad horam mortis destinatam. Suet. de Cæs. De amplianndo imperio plura ac majora in dies destinabat: id est, parabat, constituebat, deliberabat. ¶ Quandoque ponitur pro alligare. Apul. lib. 4 de Asino: Arreptum me loro quàm valido, ad ansulam quandam destinato, *&c*. ¶ Quandoque mittere significat, ἀποστέλλω. Iuven. Destinat hoc monstrum cymbæ, linique magister Pontificis summo. ¶ Aliquando emere. Lucilius: Facio ab lenone tribus ut libertatem millibus destinet. Plaut. in Rud. Minis triginta sibi puellam destinat, datque arrhabonem, & jurejurando alligat. Hoc idem significat Persistino. Apul. Et percontato pretio, quòd centum numis indicaret, aspernatus, viginti denariis perstinavit. ¶ Destinare item aliquando pro definire Marcellus de verb. obligat. l. 94: Alioqui si cùm destinare genus & modum vellet, non fecit, nihil stipulatus videtur. ¶ Est & Præstino, de quo alibi. A' destino fit compositum prædestino, προορίζω, unde & Prædestinatio, quâ voce Ecclesiastici scriptores utuntur pro divinâ providentiâ, quâ Deus cùm futura omnia prævidit, cùm de salute nostrâ aut damnatione stabile inviolabileque præjudicium fecit. ¶ Destinare etiam aliquando positum invenitur pro notare. Q. Curtius lib. 9: Dioxippus conjectum oculorum, quibus ut fur destinabatur, ferre non potuit. Vbi destinare oculis furem, accepit pro certis quibusdam indiciis oculorum furem denotare. ¶ Quandoque destinare est designare. Vlpian. D. lib. 10. Tit. 4. l. 3: Quid enim si dominus quidem paratus sit defendere, actor verò destinare non possit nisi ex præsentibus.

Destinatio, onis, f. t. pro Deliberatione. [חק chok. σκοπὸς προαίρεσις. Gall. *Propos deliberé, le but de la deliberation*. Ital. *Proposito, deliberatione*. Ger. Ein rhatschlag/fürsatz/fürnemmen. Hispa. *La deliberacion*. Polon. *Naznaczenie*. Vng. *El végezés, el szándék*. Angl. *A purpose or appoyntment*.] Plin. lib. 7. cap. 45: Pestilentia urbis, fames, sitisque Italiæ, destinatio expirandi, & quatriduí inedia, major pars mortis in corpus recepta. ¶ Destinatio interdum capitur pro conjecturâ. [σκοπὸς. Pol. *Stanowienie*.] Vt Papinianus D. lib. 31. Tit. 1. l. 77: Nam in unum etiamnum destinatio dirigi potuit.

Destinatus, Procerto & definito. [נחרץ necherats. ἀποτεταγμένος. Gall. *Destiné, deputé, proposé & arresté*. Ital. *Destinato*. German. Verordnet/bestimmet. Hispan. *Deliberado, determinado*. Polon. *Naznaczony, obiecany*. Vngar. *El végezetet, rendeltetet*, Angl. *Destinat, appoynted, ordeined*.] Quint. lib. 5. cap. 8: Iudicialem, in quâ ferè eadem, sed certis destinatisque personis quæruntur.

Destituo, is, act. t. ex de, & statuo, Derelinquo, desero, quod promisit non præsto. [עזב hazab שמט schamat, καθίστημι, ἐγκαταλείπω, ἀπολείπω. Gal. *Delaisser abandonner*. Ital. *Abandonare, lasciar in pericolo*. Ger. Verlassen. Belg. Verlaten. Hispan. *Dexar o desamparar en peligro*. Pol. *Opuszczam, zostawiam*. Vng. *El hagyom, fogadásom meg nem állom*. Ang. *To leave, to forsake*.] Virg. l. 1. Eclog. Et freta destituent nudos in littore pisces. Cic. 4. Philip. Quid eundem in decemviratu non destituisti? Idem pro Sext. Rosc. Roscius socios in suis, decepit, destituit. ¶ Interdum est privare, & sic construitur cum ablativo. Col. lib. 9: Rursus nimiam siccitatem destituere plantas naturali alimento ¶ Interdum dissolvere. Nævius: Navem jubet destitui anchoris. ¶ Interdum statuere, collocare, ponere. Cæcil. Destituit omnes servos ad mensam ante se. Plaut. in Rud. Ita duo destituit signa hic cum clavis senex.

Destitutus, part. Derelictus. [נעזב neheзab. ἐγκαταλειφθεὶς, ἀπολειφθείς. Gall. *Laissé, abandonné*. Ital. *Lasciato abandonato*. Germ. Verlassen. Hisp. *Desamparado*. Polon. *Opuszczony*. Vng. *El hagyatot*. Ang. *Left forsaken*.] Cic. 1. Offic. Magis que ille cui promissum sit, ab officio discedat, si se destitutum queratur. ¶ Destitutus absolutè pro desperans. Salust. in Gal. cap. 11: Quâ maximè consternatus, destitutoq; similis.

Destitutio, verbale, f. t. Derelictio, perfidia. [שמטה schemittah. ἀπόλειψις. Gall. *Delaissement*. Ital. *Abandonamento*. Germ. Verlassung. Hisp. *Desamparo*. Pol. *Opuszczenie*. Vng. *El hagyás, ikkallatlanság*. Ang. *A forsakeng*.] Cic. pro Cluent. Hos qui leviores erant, destitutione iratos Oppianico redderet.

Destringo, gis, act. t. Decerpo, colligo, avello. [ערה arah קטף kataph. ἀποψάω, ἀποξύω. Gall. *Racler, faire cheoir, ou oster en estraignant ou frottant, abatre*. Ital. *Stricare strepare*. Germa. Abbrechen/abstreiffen. Belg. Afstroopen. Hisp. *Sacar, destrocar, arrancar*. Polon. *Obrywam, obiamiic, obłupuie*. Vng. *Leszakaszt om, lesbrítom*. Angl. *To brinde hard, to rubbe or scrape & pluk of*.] Vnde destringere oleam dicimus, pro eo quod est olivas manibus colligere: & Oleas strictivas, sive destrictivas, quæ opponuntur caducis. Col. lib. 12: Tum & olea destringenda est, ex quâ velis viride oleum efficere. ¶ Est item Destringere, sudores, aliasve sordes cutì adhærentes abradere: quem in usum olim in balneis strigiles habebant ξύστρα. Mart. lib. 14: Pergamus has misit, curvo destringere ferro: Non tam sæpè teret lintea fullo tibi. Plin. lib. 3 Epist. Dum destringitur, regiturq;, audiebat aliquid ¶ Per metaphoram apud Cic. pro Rabir. Nec amicum prudentem corruere patitur, nec illius animi aciem destringit splendor sui nominis, nec mentis quasi luminibus officit altitudo fortunæ & gloriæ, Id est, non ulerciaut obrundit, nam tamersi magni sit nominis, non tamen erubescit succurrere inopi amico.

Destrigmentum, ti, n. f. Strigmentum sive ramentum. [ἀπόξυσμα, ξύσμα. Gall. *Ce qu'on racle de quelque chose*. Ital. *Quello che si rade di qualche cosa*. Germa. Die abschnittung/abschabung. Hispan. *La refregadura*. Pol. *Strużyne, trzaski*. Vngar. *Le zeret por vom*. Ang. *That is scraped of from a thing*.] Plin. lib. 20. cap. 24, de cucurbitâ sylvestri: Et ignes sacros, destrigmentis vel his impositis vel seminibus.

Destruo, is, xi, ctum, act. t. Quod structũ erat corrumpo, everto, diruo: contrarium ejus est construo] [נתץ nathats, הרס haras, ἀνασκευάζω, καθαιρέω, λυμαίνομαι, κατασκάπτω. Gall. *Destruire, abatre, demolir*. Ital. *Distruggere*. Germ. Zerstören/zerbrechen. Belg. Breken. Hisp. *Destruyr*. Pol. *Psuie, kaze*. Vngar. *El ronsom, le rontom*. Ang. *To destroy, to throwe downe that was builded*.] Cic. de Senect. Vt navem, ut ædificium idem destruit facillimè qui construxit, *&c*. Quint. lib. 5. cap 7: Interim & singulos ut exornare, ita destruere contingit Id est, ostendere iis moribus eos esse, ut in testimonio reddendo non sint recipiendi.

Destructilis, e, penult. corr. Quod destrui potest. [נתץ nithats הרס ἀφανιστὸς, φθαρτός. Gall. *Qui peut estre destruit*. Ital. *Distruggevole*. Germ. Zerbrüchlich/zerstörlich. Hispan. *Lo que puede ser destruydo*. Pol. *Vlomny*. Vng. *El romlandó*. Ang. *That may be destroyed*.] Lactant. lib. de irâ Dei: Destructilia sunt omnia quæ manu fiunt.

Desubito, adverb. Subitò, & celeriter. [פתאם pethaom. ἐξαίφνης. Gall. *Soudainement*. Ital. *Di subito*. Germ. Eins wegs. Hispan. *Subitamente*. Pol. *Nagle, nagłe*. Vng. *Hertelen*. Ang. *Suddenly, frome hand*.] Plaut. in Mostel. Quamvis desubitò facilè est facere nequiter.

Desubulo, as, act. p. à subulâ, Significat perfodere, ut interpretatur Nonius, citans illud Varronis ex Sexqui Vlysse: Alteram Carreadem desubulasse, bona corporis secutum [Gall. *Pertuiser*. Ital. *Forare*. Germ. Mit der alen durchstechen/durchborn. Hisp. *Horadar con alesna*. Pol. *Szwaica przepycham*. Vngar. *Meg lukaztom*. Ang. *To pearse through*.]

Desudo, as, pen. prod. n. p. Sudo, nitor labore. [ἐκιδρόω. Gall. *Suer et travail à faire quelque chose*. Ital. *Sudar grandemente*. Germ. Sehr schwitzen. Belg. Seer sweeten. Hispa. *Mucho sudar*. Pol. *Poce się, pracuie około pracy*. Vng. *Fáradozok, veritekezém*. Ang. *To sweat at the dooing of any thing*.] ¶ Per translationem ponitur pro laborare. Cic. de Senect. Desudare, atq; elaborare in aliquâ re.

Desudatio, f. t. ἀφίδρωσις. Sudoris evocatio. [Polon. Wypocenie. Vng. *Izzadás*.] Iul. Firmicus Matth. lib. 3: Coram nimiâ desudatione dissolvitur.

Desudasco, & Desudascitur, impersonale. Plaut. Homo adulescens penetrem hujusmodi palæstram, ubi damnis desudascitur.

Desuesco, is, desuevi, desuetum: [ἀήθης. Gall. *Se desaccoustumer, laisser sa coustume*. Ital. *Dimenticarsi, disusarsi*. German. Entwohnen. Hispan. *Desacostumbrarse*. Pol. *Odwyczam się*. Vngar. *El szokom róla*. Ang. *To disuse, to leave a custome or facion*.] & Desueo, es, evi, desuetum. [ἀήθης ποιῶ. Gal. *Faire desaccoustumer*. Ital. *Disavezzare, disusare*. Ger. Entwennen. Belg. Ontwennen. Hisp. *Desacostumbrar à otro*.] Prius neutrum, secundum activum. Vnde Nonius in priscis dictionibus, Desuevi illum, pro Desuefeci illum: id est, consuetudinem illam abstuli. Titinnius: Parasitos amovi, lenonem ædibus absterrui, desuevi, ne quò ad cœnam iret extra consilium meum. Vbi desuevi dixit pro eo, quod est in desuetudinem adduxi. Desueo tamen hodie rarò est in usu: quemadmodum & simplex Sueo, aliaque ejus composita, Assueo, & Consueo: quorum loco utimur Assuefacio,

ficio, Consuefacio, & Desuefacio: quæ activam habent significationem, quorum passiva sunt Assuefio, Consuefio, & Desuefio. Ab iisdem formantur & augmentativa Suesco, Assuesco, Consuesco, & Desuesco, neutralem habentia significationem. Mutuantur autem hæc præterita & supina à primitivis suis exoletis: ut Suesco, suevi, suetũ, Desuesco, desuevi, desuetum. Claud. lib. 1. de Rap. Pros. - post hæc cunabula dulci Ferre sinu, summoque Iovi deducere parvam Sueverat, & genibus ludentem aptare paternis. Cicer. Metello. A te id quod suesti peto, me absentem diligas, atque defendas. ¶ Quandoque Desuescere accipitur pro Consuescere, ut, DE præpositio augeat. Plaut. in Asin. Auceps quando concinnavit aream effundit cibum, aues Desuefiunt: necesse est facere sumptum qui quærit lucrum.

Dēsuēfăcĭo, is, desuefeci, desuefactum, A consuetudine abstraho. [ἀήθη ποιῶ. Gall. *Faire desacoustumer, osterune coustume.* Ital. *Disusare, disaccoustumare.* German. Entwennen / von der gewonheit bringen. Hispan. *Desacostumbrar otro, hazer desacostumbrado.* Polon. *Oducʒam* Vng *Elszokásztom ôla.* Ang. *To make to disuse or leave a fascion.*] Cic. pro Cluent. Quid, quòd nostra jam diu vacua, locumque illum post adventum L. Syllæ, à Tribunitiâ voce desertum oppresserat, multitudinemque jam desuefactam à concionibus, ad veteris consuetudinis similitudinem revocaverat.

Dēsuēfĭo, desuefis, desuefieri, Consuetudinem amitto, à consuetudine abducor. [ἀήθης γίγνομαι. Gall. *Se desaccoustumer, estre desaccoustumé.* Ital. *Lasciare l' vsanza.* German Auß der gewonheit kommen. Hisp. *Dexar la conversacion y costumbre* Polon. *Zwyczaj tracę, odwykam się.* Vng *Az elébbi szokástól hagyom* Angl. *To become out of vse or custome.*] Var. 2. de Re rust. cap 9: Duobus mensibus primis à partu non disjunguntur à matre, sed minutatim desuefiunt.

Dēsuēfactŭs, à consuetudine abductus. [Vngar *Valamiről el szokattatot.*] Cicer. pro Cluent. Is multitudinem jam desuefactam à concionibus, ad veteris consuetudinis similitudinem revocaverat.

Dēsuētūdo, f. t. à Desuesco: [ἀήθεια, τὸ ἀηθές. Gal *Desaccoustumance* Ital *Desaccoustumanza.* Germ. Entwonung. Belg. *Ongewoonheyt* Hispa *Desaccostumbre* Pol. *Oducʒenie* Vngar. *Szokatlanság.* Ang. *Lack of custome, or disuse.*] sicut consuetudo à Consuesco, quæ contraria sunt L. v. lib. 1 ab Vrbe: Mit gandũ ferocem populum armorum desuetudine ratus.

Dēsuētŭs, participium: [ἀήθης, ἀσυνήθης. Gall. *Desacoustumé.* Ital *Disacoustumato.* Germ Entwonet / oder entwennet Hispan. *Desaccostumbrado.* Polon. *Odwykły.* Vng. *Szokatlandolog* Angl. *Vnaccustomed.*] A consuetudine remotus, inquit Valla, in Poggium. Virgil. lib. 6: jam desueta triumphus Agmina. Desueta res, Liv. 3. ab Vrb. Retractare verba desueta, Ovid. 5. Trist. eleg. 8.

Dēsuescendŭs, a, um, Adject. Quint. lib. 3. cap. 10: Hæc adolescentes sibi scripta sciant, aliter quàm dicturi sint, exerceri velint, & in desuescendis morentur.

Dēsultŏr, Vide DESILIO.

Dēsum, dees, deest, Deficio, non adsum, absum. [חסר chasér אפס aphés. ἄπειμι, ἐλλείπω, ἀπέω. Gall. *N'estre point, present, defaillir.* Ital *Mancare.* German. Gebrechen / mangeln / fählen. Belg. Gebreken. Hispan. *Faltar ò fallecer.* Polon *Nie iestem dostamy.* Vngar. *lelbannem vágyok.* Angl. *To lack, to be absent.*] Seneca: Fœlix est, cui nihil deest ad bene beateque vivendum. ¶ Deesse officio suo, non satisfacere. ¶ Deesse occasioni, est occasionem sese offerentem non arripere, opportunitatemque rei bene gerendæ prætermittere. Plinius lib 11. cap. 25: Nulloque momento meditari cessat, ne quando desit occasioni. Pro eodem ferè usurpamus, Sibiipsi deesse. Cic. pro Roscio Amer. Mihi ausculta vide ne tibi desis. ¶ Deesse amici periculo, est, amico in periculo non opitulari. ¶ Nonnunquam etiam pro abesse accipitur. Cic. ad Q. Frat. lib. 2: Huic convivio puer optimus Quintus tuus, meusque, quòd perleviter commotus fuerat, defuit.

Dēsūmo, is, act. 1. Sumo. [לקח lakách, λαμβάνω. Gall. *Prendre & choisir d'entre plusieurs, recevoir, eslire.* Ital. *Pigliare, prendere.* Germ Darvon nemmen. Hisp. *Tomar à su cargo* Pol *Odbieram, biere.* Vng. *Magammak választom.* Ang. *To take and chese one amangest many.*] Liv 4. ab Vrbe: Singuli singulos sibi Consules asservandos desumunt. Idem lib. 8 bel. Maced. Recto itinere duxisti exercitum ad eos, quos tibi hostes desumpseras.

Dēsŭpĕr, De superiore loco [מלמעל mimmahal. ἄνωθεν. Gall. *Dessus, par dessus* Ital. *Di sopra.* Germ. Oben herab. Belg. Van boven. Hisp. *Desde encima.* Polon. *Zwiercha.* Vngar. *Onnan fölyül.* Ang. *Frome aboue*] Cæsar 1. bell. Gal. Reperti sunt complures nostri milites, qui in phalangas insilirent, & scuta manibus revellerent, & desuper vulnerarent.

Dētĕgo, is, penult. corr. act. 1. Quod tectum erat aperio, nudo. [גלה galáh. ἀποκαλύπτω, ἀπογυμνόω, ἀποσταζω. Gall. *Descouvrir.* Ital. *Scoprire.* Germ Entdecken / oder auffdecken. Belg Ontdecken. Hisp. *Descubrir.* Pol. *Odkrywam.* Vngar. *Meg jelentöm* (item) *fölnyitom.* Ang. *To vncouer.*] Plaut. in Rud. Detexit ventus illam. Idem in Mostel. Texit, detexitq; me illo. ¶ Per translationem. Liv. 10 ab Vrb. Ite igitur dicite (*inquit*) detegant nequicquam conditas insidias.

Dētectŭs, particip. [נגלה galúi. ἀποκεκαλυμμένος, ἀπογυμνωμένος. Gall. *Descouvert.* Ital *Scoperto, manifestato.* Germ. Endeckt / auffgedeckt. Hisp. *Descubierto.* Pol. *Odkryty.* Vng. *Kijelentetet, föl nyitatot.* Ang. *Vncouered.*]

Dētectĭo, onis, f. t. Apertio, detectio. [Pol. *Odkrycie.* Vngar. *Föl nyitás.*] Vlpian. D. lib. 29. Tit. 5. l. 1: Quæstionem autem sic accipimus non tormenta tantùm, sed omnem inquisitionem & detectionem mortis.

Dētendo, is, endi, ensum, detendere. [ἀδικεῖν, τὸ ἐκτεταμένον ἀνασπᾶν καὶ συστέλλειν. Gal. *Destendre.* Ital. *Stescendere.* Germa. Etwas gespannens ablassen Hispan *Destender.* Polo. *Nepieczie spuszczam.* Vngar *öszue takarom, be vonszom* Angl. *To stretch out or forth.*] Cæs. 3. bel. Civil. His constitutis rebus, signo jam profectionis dato tabernaculisque detensis. Liv. lib. Decad. Nautici tabernacula detendunt.

Dētento, as, frequentativum.

Dētergĕo, es, si, sum, act. 5. & Detergo, is, Purgo, abstergo. [מחה marák ἀποσμάω, ἐκπεριμάττω. Gall. *Torcher & nettoyer.* Ital *Forbire, nettare, purgare.* German. Abstreichen / abwerschen / reinigen Belg. Afwissen Hisp. *Alimpiar fregando.* Polon *Ocieram, cieram.* Vng. *Meg törlöm, el törlöm* Ang *To wipe.*] Colum. lib. 8: Quoties faecem acuetis, eâ pelle acetum detergito. Idem lib. 8: Aut cornu, aut ungulâ tundunt, aut arbori affricant, parietibúsve detergent. Plaut. in Menæch. Mensam quando ergo detergeo. ¶ Ponitur aliquando translatè: ut, Detergere fastidia, pro auferre, Colum. lib 8 cap. 10. Detergere spurcitias. Idem lib. 1. cap. 5. ¶ Detergere remos, idem est quod remos confringere. Cæsar bel. civil. lib. 1: Aut remos transcurrentes si detergere possent, contendebant. Detergere Palmites, est supervacuos palmites decerpere, Colum. lib. 4 cap 27.

Dētermĭno, act. p. Terminos constituo: vel terminis, & velut limitibus quibusdam designo. [גזר gazár חרץ charáts. ὁρίζω. Gall. *Limiter ou borner, ou determiner.* Ital. *Determinare, porre i termini, diffinire.* German. Außzylen / außmarchen / bestimmen Belg. Een maet setten. Hisp *Determinar y diffinir* Polon. *Znaczę* Vngar. *Meg hatarozom.* Ang. *To determine, set marches or limites.*] Liv. 1 ab Vrbe: Inde ubi prospectu in urbem agrumque capto, deos precatus, regiones ab Oriente ad Occasum determinavit. Plaut. in Pœn. Ejus nunc regiones, limites, confinia Determinabo: ei rei finitor factus sum ego. ¶ Per translationem pro Definio, concludo. Cic. de Orat. Et id quod dicit, spiritu, non arte determinat. Lactant. lib. 4: Determinanda est nobis veritas breviter, & in suo proprio domicilio collocanda.

Dētermĭnātĭo, onis, f. t. Terminus, conclusio, finis. [אפס ephés גבול gebúl. ἀφορισμός, διορισμός Gall. *Limitation, bornement, limites, lisiere.* Ital *Terminatione, termine* Germ Außzylung / außmarchung. Hisp. *Determinacion diffinicion.* Pol *Naznaczenie* Vngar. *Végezés, határozás.* Ang *A determination, an ende or limite or marche*] Cicer. lib 2. de Nat. deor. Extrema ora & determinatio mundi. Idem lib. 1. de Invent. Conclusio est exitus & determinatio totius orationis.

Dētĕro, is, penult. corr. detrivi, detritum act. 1. Vsu consumo, attenuo, deterius reddo [בלה bilâh. κατατρίβω. Gall. *Gaster en vsant, empirer.* Ital. *Consumare.* German. Verschleissen. Belg Versliten Hispan. *Gastar vsando.* Polon. *Ocieram.* Vngar *Elkoptatom.* Ang *To weare in rubbing.*] Vnde togam detritam dicimus quæ longo jam usu deterior est reddita. ¶ Lænam æstate deteris, ἐν θέρει τὴν χλαῖναν διατρίβεις, proverbio in eos dici consuevit, qui rebus necessariis alieno tempore abutuntur. ¶ Accipitur etiam pro triturare [כתת cathath כתש cáthasch דוש dasch. ἀλοᾶν. Gall. *Amenuiser en frotant l'vn contre l'autre.* Ital. *Trebbiare* German. Außtreschen Hispan. *Trillar* Polon. *Młocę, wykruszam.* Vngar. *Törni.* Angl *To bruise, to stampe, to break.*] Colum lib. 1. cap. 6: Area optima est silice constrata, quod & celeriter frumenta deterantur, non cedente solo pulsibus ungularum tribulorumque, & eadem eventilata mundiora sint, lapillisque careant & glebulis, quas per trituram terrena ferè remittit area. ¶ Nonnunquam idem est quod destruo, corrumpo, vel imminuo. Plin. Nimia cura deterit magis quàm emendat. ¶ Ad eundem ferè modum dicimus, Deterere laudes alicujus, pro eo quod est, Laudes ejus imminuere. Horat. lib. 1. Carm. Laudes egregii Cæsaris, & tuas Culpa deterere ingeni.

Dētrītŭs, attritus [κατατετριμμένος. Polon. *Otarti.* Vng *Elvé el röbödös el kopot.*] ut translatè homo detritus in aliquâ arte Gel. lib. 15. cap. 30: Qui ab alio vitæ genere detriti jam, & retorridi ad literarum disciplinas serius adeunt. Hinc apud Corn. Tacit. lib. 1, detrita regimina.

Dētĕr, sive Dētĕrĭŭs, a, um, penult. corr. adject. inusitatum, Vilis parvus, quasi detritus: [רע rah; χείρων. Gal. *Mauvais.* Ital. *Reo, malo* German Verschlissen / böß / nichts wärt. Hispan. *Malo* Polon *Osartyisy, nikczemny* Vng. *Kotz, el vezet.* Angl. *Lacking some what ill, naughti*] à quo deterior, Deterrimus. Plautus in Bacch. Vidi ego hominem nequam, verùm te neminem deteriorem. Terent. Heaut. Deteriores omnes sumus licentiâ. Plaut. Mostel. Quid tu nunc hominum te omnium deterrime venisti huc ostentarum.

Dētrīmentum, n. s. Damnum, dictum secundum Varronem à detritu, quòd ea quæ trita sunt, minoris pretii sunt. [נזק nezék. βλάβη, βλάμμα. Gall. *Dommage, perte, detriment.* Ital. *Damno.* Germ Ein schad / verlust / vnglück. Hispan. *Danno ò mengua.* Pol. *Szkoda, vtrata.* Vngar. *Kar vallás.* Ang. *Domage, losse.*] Cicer.

declar-

de clar. Orat. Nostro incommodo detrimentoque, si ita est necesse, debeamus. Horat. lib. 2. Epist. Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet. Cic. pro Mil. Ut Cn. Pompejus videret nequid Resp. detrimenti caperet. ¶ Sic intertrimentum ab eo quòd duo inter se sint diminuta. Differuntq; , quòd Detrimentum (ut Pædianus docet) vel unius partis dici potest, Intertrimentum verò ad utriusque partis spectat, dantis, accipientisque incommodum. Hujus vocis frequens est usus apud Iurisconsultos. Usus est etiam eâ Cic. in Verr. Cum eo sine ullo intertrimento convenerat. Vide suo loco.

Dētrīmēntōsŭs, a, um, Quod affert detrimentum, apud Cæs. 7. bell. Gall. [מזיק mezik. ἐπιζήμιος, βλαβερός. Gall. *Fort dommageable, qui porte dommage.* Ital. *Dannoso.* Germ. Schädlich. Hispa. *Danoso, menguadero.* Polon. *Szkodliwy.* Ung. *Káros.* Angl. *That bringeth domage.*]

Dētērrĕo, es, deterrui, act. f. Terreo, avoco, revoco, averto, abduco, removeo. [הבהיל hibhil. ἀποτρέπω, ἀπείργω, ἀποσοβέω. Gall. *Deterrer, destourner en espouuantant, divertir.* Ital. *Spaventare, sbigotire.* German. Abschrecken. Belg. Verwaert maken. Hispan. *Espantar.* Polon. *Przestrasam.* Ungar. *El rettentem, el ijesztem.* Ang. *To put or drive away, to discourage, or dis confort.*] Cic. lib. 1. Tusc. Itaque non deterret sapientem mors, quæ propter incertos casus quotidie imminet, & propter brevitatem vitæ, nunquam longè potest abesse. Idem de Opt. gen. dic. Nec verò Aristotelem in philosophiâ deterruit à scribendo amplitudo Platonis.

Dētērrĭtŭs, part. [נבהל nibhál. ἀποτραπείς, ἐκφοβηθείς. Gall. *Espouuanté, destourné par espouuantement.* Ital. *Spaventato, sbigotito.* Germ. Abgeschreckt. Hisp. *Espantado.* Polon. *Odstraszony.* Ung. *El rettentetet, rettentetet.* Ang. *Discouraged, made affearde.*] Deterritus pudore. Cic. ad Attic. lib. 10: Deterritus ab officio. Cælius Cic. Nemo enim necessitudine & amicitiâ te deterritum ab officio dicet.

Dētēstŏr, detestaris, Abominor, improbo, execror, deprecor, removeo. [קבב kabab. ἀποτροπιάζομαι, ἀφοσιοῦμαι. Gall. *Detester, avoir en abomination & detestation, fuir & rejetter, ou laisser.* Ital. *Abominare, maledire.* German. Verfluchen, ein abscheuhen oder grewel haben. Belg. Vervloecken. Hisp. *Maldezir y abominar.* Pol. *Brzydze sie, wszeckam sie.* Ungar. *Utálom, átkozom.* Angl. *To abhorre, to detest, to haue or esteme abominable.*] Cicer. in Vatinium: Omnes te vitant, & quum videtint, tanquam malum auspicium, detestantur. Idem in Pison. Omnes memoriam Consulatus tui, facta, mores, faciem denique ac nomen à Republ. detestantur. ¶ Invenitur & in passivâ significatione. Horat. lib. 1. Carm. Bellaq; matribus detestata. Lactan. lib. 6: Hinc est illa Plauti detestanda sententia: Malè meretur, qui mendicum dat quod edat Nam & illud quod dat, perit, & illi producit vitam ad miseriam. ¶ Accipitur & pro simplici Testor Plaut. Menæch. Summum Jovem, deosque detestor, me neque isti malefecisse mulieri, &c. ¶ Detestari, est, absenti denuntiare, inquit Paulus in l. 39 de verb. signif. Detestatio, denuntiatio facta cum testatione, & detestatum, cum testatione denuntiatum.

Dētēstātĭo, verbale, f. t. [תועבה tohebáh. ἀπευχή, ἀποτρόπαιος, ἀποτροπιασμός. Gall. *Detestation, rejettement, abomination.* Ital. *Lo aborrire, lo hauere à schiuo.* Ger. Verfluchung, abscheuhung. Hispan. *Cosa abominada, y llena d' maldicion.* Pol. *Brzydzenie, wirzekanie.* Ungar. *Átok, utálás.* Ang. *A detesting, a cursing.*] Plin. lib. 25. cap. 30: Laurus quidem manifestè abdicat ignes crepitu & quod detestatione, interaneorum etiam vitia & nervorum ligno torquente. ¶ Detestatio passivè de odio, quo improborum solemus mores detestari. Macr. Satur. lib. 6. cap. 7: Hoc enim verbum Illaudati, non est idoneum ad exprimendam scelerati hominis detestationem. ¶ Detestatio apud Iurisconsultos, est (ut Ulpianus, de verb. signific. ff. affirmat) Denunciatio facta cum testatione.

Dētēstābĭlĭs, pen. corr. Execrandus. [מתעב metaheb. βδελυκτός, βδελυρός, ἀπευκτός, ἀποτρόπαιος. Gal. *Detestable, & abominable.* Ital. *Cosa detestabile, abomineuole.* German. Abscheulich, grewlich. Hispan. *Cosa abominada y maldita.* Polon. *Brzidky, sprosny.* Ungar. *Utálatos, átokra méltó.* Angl. *Detestable, worthie to be abhorred.*] Cic. 2. Phil. Non te exectandum pop. Rom. non detestabile, non omnes tibi deos, omnes homines & esse inimicos & futuros sciat. Invidiosum & detestabilem, Cic. 1. Phil. Idem 1. Offic. Nulla tam detestabilis pestis est, quæ non homini ab homine nascatur.

Dētēxo, is, Texo, perficio. [ארג arág. ὑφαίνω. Gall. *Acheuer de tistre.* Ital. *Tessere.* Germ. Wäben, auswäben. Hispan. *Texer, acabar de texer.* Polon. *Tkam.* Ungar. *Szövök, megszövöm.* *To weaue an end.*] Virg. 2. Eclog.

> Quin tu aliquid saltem potiùs, quorum indiget usus,
> Viminibus molliq; paras detexere junco?

Dētēxtĭlānă, dicitur cùm perfecta est, & dextrinis instrumentis detrahi potest.

Dētĭnĕo, es, penult. corr. act. f. Teneo, remoror, demoror. [עכב hatsár עכב hikkebhár. κατακωλύω, κατέχω, παρακατέχω. Gall. *Detenir, retenir, retarger.* Ital. *Intratenere, ritardare, ritenere.* Germa. Auffhalten, auffziehen, verhinderen. Belg. Houden, beletten, verhinderen. Hispan. *Detener.* Polon. *Powściągam, zadzierżam, wstrzimuie.* Ungar. *Meg tartóztatom.* Ang. *To stay, with hold and restrayne.*] Cic. Attic. lib. 4: Consilium tuum etsi non in longinquum tempus differs, tamen suspensum me detinens. Terent. in Eunuch. Detineo te fortasse, tu profecturus aliò fueras. Plin. Epist. 124: Mox quum è Sicilia rediens, in Icari insulâ ventis detineter. ¶ Per translationem verò, Terent. in Phorm. Pol me detinuit morbus. Salust. Me ambitio mala detinuerat. ¶ Retinere antem est, quod habemus, servare & custodire. Salust. Nam imperium facilè his artibus retinetur, quibus initio partum est. Terent. in Adelph. Pudore ac liberalitate liberos retineri satius esse credo quàm metu.

Dētēntĭo, f. t. [κατοχή, ἐπίσχεσις. Retentio. Polon. *Zatrzymanie, zadzierzenie.* Ungar. *Meg tartoztatás.* Ang. *A with holding, a restrayning.*] Ulp. D. lib. 34. Tit. 2. 25: Et quoque qui pignori fundum acceperit, scribit Iulianus, non esse iniquam detentionem servitutis dari.

Dētōndĕo, es, detondi, act. f. quod tamen antiqui sicut suum simplex geminabant Tondeo. [גזז gazáz קטף katsab. ἀποκείρω, ἀποκείρομαι. Gall. *Tondre.* Ital. *Tosare.* Germ. Abscheren, oder beschären. Belg. Afscheren. Hispan. *Mucho tresquilar.* Polon. *Golię, obcinam.* Ungar. *Lenyirom, beretualom.* Angl. *To sheare, to shaue.*] Colum. lib. 7: Et est modus optimus considerare tempestates, quibus ovis, neque frigus, si lanam detraxetis: neque æstum, si nondum detonderis, sentiat: verùm quum quæque detonsa fuerit, ungi debet tali medicamine.

Dētŏno, as, penult. corr. act. p. Tonare desino. [ἀποβροντάω. Gall. *Tonner de haut, faire grand bruit, sonner haut & clair.* Ital. *Cessare di tonare.* Germ. Auff hören thönen. Hispan. *Dexarse de tronar.* Polon. *Przestawam grzmiec.* Ung. *Az dörgesnek vége vagyon.* Ang. *To sowne an thunder, to mak a great noyze.*] Hieron. Et dum persecutionis detonaret procella, in villam remotiorem secessit. Quint. lib. 12. cap. 9: Nam cùm illa dicendi vitiosa jactatio inter plausores suos detonuit, resurgit vera & virtutis fortior fama.

Dētōrno, as, act. p. Ex materiâ quâpiam torno, aliquid efficio. ἀποτορνεύω. Gall. *Faire au tournoir, tour, ou tourer, tourner.* Ital. *Lavorare al torno.* Germ. Träyen, abträyen. Hispan. *Tornear con el torno.* Pol. *Okkrazam.* Ungar. *Esztergárba faragok, meg esztergálom.* Ang. *To worke something as turners do, to turne.*] Plin. lib. 13: Lignum grande intùs, firmæque duritiæ, ex quo velares detornant anulos.

Dētōrquĕo, es, si, tum, act. f. deflecto, averto. [הטה hitáh עקש hikkésch. παρατρέπω, ἀποστρέφω, ἐκτρέπω. Gal. *Destordre, destourner.* Ital. *Torcere, piegare.* Germ. Krümmen, biegen es sey ubersich, nidersich, oder auff ein seyten. Hispa. *Torcer, plegar.* Polon. *Nachilam, naginam.* Unga. *El tekerem el haitom.* Ang. *To turn awrie, to wrest a side.*] Col. lib. 4: Sed quod in salicto conferendo vitavetimus, id sequamur in ejusmodi malleolo, quem est necesse longiorem facere, si volumus detortum pangere. ¶ Cic. 1. Offic. Nam & voluptates blandissimæ dominæ majores partes animi à virtute detorquent. ¶ Frequenter etiam accipitur pro depravo, sive in alium sensum quàm, dictum aut factum sit aliquid, interpretor. Colum. lib. 3. cap. 10: Atque hæc forsitan pluribus dicta sunt, quàm exigebat ratio veritatis: minus tamen multis quàm postulabat pravè detorta & inveterata opinio rusticorum.

Dētōrsŭs, sive Dētōrtŭs, Particip. Sueton. in Galba: Ac subinde Alexandrina navis detorsa appulit armis onusta sine gubernatore, sine nautâ, ac vectore ullo, ut nemini dubium esset, justum, piumque & faventibus diis suscipi bellum, &c. Id est, depulsa.

Dētrăho, is, xi, ctum, act. t. Trahendo aufero. [גרף garáph משך maschách לקח lakách. ἀφαιρέω Gal. *Oster.* Ital. *Tor via.* Germ. Abziehen, hinnemmen. Hispan. *Quita por fuerça.* Polon. *Zciagam.* Ungar. *Le vonszom.* Ang. *To draw of or away.*] Terent. in Heaut. Occurrunt servi, soccos detrahunt. Plaut. in Asin. Nudo detrahere me vestimenta jubes. ¶ Interdum adimere sive derogare, ἀφαιρεῖν. Cic. 3. Offic. Nunquam committit ut alienum appetat: & id quod alteri detraxerit, sibi assumat. ¶ Per translationem etiam dicimus, Detrahere famæ, gloriæ, honori, aut opinioni alicujus, pro eo, quod est famam alicujus, aut existimationem lædere: [רכיל הלך righghél הלך halach rachil. διαβάλλω. Gall. *Mesdire de quelq' vn., le blasmer.* Ital. *Dir male di alguno, detrarre.* Germ. Ein mit ubel nachreden verkleineren, einem sein ehr abschneiden. Hispan. *Detraher deziendo mal de alguno.*] & tunc cum dativo construitur. Ovid. de Trist. Detrahat autori multum fortuna licebit. ¶ Construitur etiam cum ablativo & præpositione D. Cic. 1. Offic. Detrahere de absentibus. De famâ alicujus detrahere. Cic. Appio lib. 3. Detrahere, de authoritate Senatus, cui opponitur, ornare Senatum multis laudibus, Idem pro Cluent. ¶ Ad Accusationem aliquem detrahere: id est, pertrahere. Cic. pro Cluen. Ut hunc Oppianicum aliud agentem, ac nihil ejusmodi cogitantem, ad hanc accusationem detraheret.

Dētrăctŏr, oris, m. t. Qui absentis famæ detrahit, qui clanculum cuipiam obloquitur. [הולך רכיל holéch rachil מרגל meraghghél מלשין melaschin. κατάλαλος. Gall. *Detracteur, mesdisant.* Ital. *Detrattore, che dice mal d' altri.* German. Ein hinderredder, verleumbder. Hispan. *Detractor, maldezidor de alguno.* Polon. *Moy obmowca, utsciewiacz.* Ungar. *Rágalmazó.* Ang. *A backbiter.*] Sipontinus. ¶ Corn. Tacit. lib. 11: Nam ipse haudquaquam sui detractor, unam omnino anguem in cubiculo visam narrare solitus est.

Dētrăctĭo,

Dētractio onis, f. t. Ablatio, diminutio. [מגרעה migrahâh. ἀφαίρεσις Gall. Detraction, ostement, tirement. Ital. Essonerare & detrahere. German Abzug, entwendung. Hispan. Quitamiento, detraction. Polon. Vmiejsz, vmniejszenie Vng. Le vonas, rágalmazás. Ang. A drawing of bak biting.] Cic 3. Offic. Non igitur magis est contra naturam morbus, aut egestas, aut quid ejusmodi, quàm detractio, aut appetitio alieni. ¶ Detractiones apud Plin. pro vacuationibus & inanitionibus pravorum humorum, lib. 16. cap. 44: Cujus succus ad detractiones in comitiali morbo utilissimus habetur. ¶ Interdum idem est quod oblocutio & læsio famæ absentis: καταλαλιά. Exempla nusquam non occurrunt.

Dētrecto, as, frequentativum, Defugio, devito, recuso, nego. [מאן meén מאס maás. ἀναδύομαι, διωθέομαι. Gall. Refuser à faire, reculer. Ital. Refutare, recusare, fuggire. Germ. Etwas widerem zu thun / fliehen und abschlagen. Belg. Weygeren / schouwen. Hispa. Menospreciar ò rezusar. Polon. Zbraniam sie, odmawiam. Vngar. Nem akarom, meg vetem. Ang. To refuse, to go from my word.] Virg. lib. 3. Georg. Nec mihi displiceat maculis insignis & albo, Aut juga detrectans, interdumq; aspera cornu. Idem. Nec ipse detrectavit certamen. ¶ Detrectare etiam accipitur pro vituperare: ut Cor. Tacit. in Dialogo: Non detrectasse nominatim antiquos oratores contentus, neminem sequentium laudare ausus est. Hinc detrectare gloriam alicujus, apud eundem eodem libro: plures hodie reperies qui Ciceronis gloriam, quàm Virgilii detrectent.

Dētrectātio, verbale, f. t. [מאן méeâh. ἄρνησις, ἀναδύσις. Gall. Reculement ou refus de faire quelque chose. Ital. Refutamento di fare una cosa. Germ. Widerung / ein außflucht / ein rand und außred. Hispan. Rehusamiento ò recusamiento de hazer algo. Polon. Vmówka, wczyjo. Vng. Nem akaras, meg vetés. Ang. A refusing.] Liv. 6. ab Vrbe: Juniores Romani ad edictum sine detrectatione convenêre. Detrectatio militiæ. Liv. 3. ab Vrbe.

Dētrectātor, verbale, m. t. [מאן maén. ἀναδύτης, ἀναδυόμενος. Gall. Qui fait ou recule, ou refuse à faire quelque chose. Ital. Chi fugge & refusa una impresa. Germ. Ein widerspenniger / außflüchtiger. Hisp. El que rehusa à hazer algo. Pol. Vmawiaj, vmniejszacz Vngar. Nem akaro, meg veto. Ang. Refuser, abackbiter.] Liv. 4. bel. Maced. Cato ipse haud sanè detrectator laudum suarum, multos cæsos ait, numerum non scribit.

Dētrīmentum. Vide Dētero.

Detruinasis, is, vocatur, quando pupilla latior naturali apparet, & visa minora veris videntur.

Dētrūdo, is. Deorsum trudo, depello, dejicio, deturbo. [דחה dachâh. ἀπωθέω. Gall. Pousser dehors, débouter. Ital. Cacciare in giu. German. Hinab stossen / nider trucken. Belg. Afstooten. Hispa. Empuxar de lugar. Pol. Zpychám, zwaliam. Vng. Alá taszítom. Ang. To thrust downe or out.] Liv. lib. 21. Iam impetu conabantur detrudere virum. ¶ Ponitur etiam pro compello. Cic. lib. 1. Offic. Sin aliquando necessitas nos ad ea detruserit quæ nostri ingenii non erunt. ¶ Detrudere comitia in adventum alicujus, pro differre. Cic. ad Attic. lib. 4. 16: Quibus si non valuerit, putant fore aliquem qui comitia in adventum Cæsaris detrudat. Et ad Qu. Fratr. l. 2: Ita putantur detrudi comitia in mensem Martium.

Dētrusum, appellat Imper. in l. quicunque residentibus. C. de episc. & cleric. quem idonei autores Exautoratum dicunt & Canonistæ sæpiùs Depositum appellant.

Dētrullāre, Est de trullâ in trullam transfundere. [Polon. Zmiednice do miednice lеie. Vngar. Egyik medenczéből maſikba merni] quo verbo usus est Apicius: quod ipsum & diffundere secundum Plinium vocatur: sic in oleo decapulare. [ἀφαιρεῖν. German. Abtrüllen.]

Dētrunco, act. p. Truncando dejicio, amputo, seco, quasi à trunco abscindo. [קץ kats קצץ kitstséts ἀποκόπτω, κολοβόω. Gall. Couper & oster de dessus le tronc, detronquer. Ital. Troncare. Germ. Abhawen / stücken / abstümplen. Belg. Afhouwen. Hispan. Desabecar. Polon. Odcinam. Vngar. Meg csonkitom. Ang. To cutt of bonghes to loppe or shred trees.] Livius 1. bell. Maced. Posteaquam gladio Hispaniensi detruncata corpora, brachiis abscissis, aut tota cervice.

Dētruncātio ramorum, Plin. l. 24 cap. 9. [ἀποκοπὴ τῶν ἀκρεμόνων. Polo. Odcięcie. Vnga. Levagás. Ang. A topping or shredding of boughes.]

Dētumeo, es, n. f. Est tumorem amitto, vel tumere desino. [ἀποσχοῦμαι. Gal. Desenfler. Ital. Sgonfiare. Germ. Verblasen / außhören ungestüm und aufblasen zu seyn. Hispa. Deshinchar se. Pol. Przestawam nadęcia. Vng. Meglohadok. Ang. To assuage and wax lesse after swelling.] Vnde Papinius lib. 5 Theb. quum vellet significare, mare pacatius factum esse, & undarum tumorem deposuisse, dixit mare detumuisse: Detumuêre (inquit) animi maris, & clementior auster Vela vocat.

Dēturbo, as, act. p. Cum violentiâ dejicio, demolior, detrudo. [הפיל hippil. ἀναρρίπτω, καταβάλλω, καταβάλλειν. Gall. Renverser, abatre, faire cheoir. Ital. Gettare à basso con violenza. Ger. Ungestümmiglich herab stürtzen / mit gewalt hinab werffen. Belg. Van boven neder stooten. Hisp. Derribar algo de arriba abaxo. Polon. Zpycham, strącam. Vngar. Le taszítom alá vetem. Angl. To cast downe with violence, to thrust downe.] Virg. 5. Aeneid. puppi deturbat ab altâ. Colum. verò lib. 5. ad pampinationem transtulit: Vinitor (inquit) qui antè ferro, nec manu deputet, umbrasq; compescat, ac supervacuos pampinos deturbet. Cicer. ad Cn. Pomp. animum transtulit: Sed hoc scito, tuos veteres hostes, novos amicos vehementer literis tuis perculsos, atque ex spe deturbatos jacere. ¶ Deturbare de mente dicit Cic. in Pison. Pro eo quod est mente spoliare. Sua (inquit) quemq; fraus suum facinus, suum scelus, sua audacia, de sanitate & mente deturbat.

Dēturgeo, es, detursi, n. f. Turgere desino, tumorem pono decresco. [ἀποσχοῦμαι. Gall. Desenfler. Ital. Sgonfiare. Germ. Auffhören blästig / oder geschwollen zu seyn. Hisp. Deshincarse. Pol. Nadęcia przestawam. Vng. Meg apadok, le lappadok, itohadok. Ang. To assuage and waxe lesse againe after swelling.] Plin. lib 9. Deturgente Nilo, mures inveniuntur.

Dēturpo, act. p. Turpem ac deformem reddo. [נבל nibbêl. ἀσχημονέω, αἰσχύνω. Gall. Enlaidir, villener, faire laid, gaster la beauté. Ital. Difformare, imbrattare. Germa. Verwüsten / unflätig oder ungestalt machen. Hispan. Afear. Polon. Szpecę, skaradzę. Vngar. Megrutitom. Angl. To mak foule, to array filthelie.] Sueton. in Calig. Pulchros & comatos, quoties sibi occurrerent, occipitio raso deturpabat. Cic. simplici usus est: Iovis aram sanguine turpari.

Dēvāsto, as, are, act. p. Vastò, spolio, depopulor. [שדד schaddéd שמם heschám החריב hecheríb. πορθέω. Gall. Depeupler, degaster, mettre en degast. Ital. Darguasto. Germ. Verwüsten / verhergen. Hispan. Destruyr, asolar, yermar. Polo. Pustoszę, plondruję. Vngar. Elpusztitom. Angl. To wast, to destroy, to spoile.] Livius lib. 2. bell. Pun. Vbi satis quieti datum, prædâ ac populationibus magis, quàm otio aut requie gaudentibus, profectus per Prætutianum Adrianumque agrum, Marsos inde, Marrucinosque & Pelignos devastat. Ibidem: Ita summus aliquoties hâc æstate devastati, &c. Agmina ferro devastata, Ovid. 13. Metam.

Dēvēho, act. t. Deorsum veho, defero. [הוביל hobíl. κατάφέρω. Gall. Charrier & porter d'un lieu en autre. Ital. Portare al basso, menare. Germ. Hinab führen. Belg. Afvoeren. Hispan. Llevar abaxo. Polon. Odwożę. Vng. Alá hordom. Ang. To bringh or carie downeward.] Plin. in Epist. Medios ille agros secat, navium patiens, omnesque fruges devehit in urbem, hyeme duntaxat & vere. Author ad Heren. lib. 1: Qui parentem necasse indicatus erit, is obvolutus & ligatus corio devehatur in profluentem. Tacit. l. 4: Ac simul utrunque exercitum Rheno devectum Frisiis intulit. Cic. 1. Phil. Ego celeriter Veliam devectus Brutum vidi: quanto meo dolore, non dico.

Dēvello, is, Vello. [מרט maráth הבהביך hebehbik. ἀποτίλλω ἀποσπάω. Gall. Cueillir, arracher. Ital. Svellere. Germ. Abreissen. Hisp. Arrancar algo de lugar. Pol. Odrywam. Vngar. Le szakasztom. Angl. To pull upor away.] Plin. lib. 21. cap. 11. Et cæterum hyacinthus maximè durat & viola alba, & œnanthe: sed hæc ita, si devulsa crebrô prohibeantur in semen abire.

Dēvēlo, as, Velum aufero, & detego, revelo. [גלה ghaláh. ἀποκαλύπτω. Gall. Descouvrir, desvoiler. Ital. Scoprire, levar il velo. Germ. Den vorhang hinweg thun / entdecken. Hisp. Revelar y descubrir, lo secreto. Pol. Odkrywam. Vng. Fölfedem. Ang. To discover to tak away that which covereth.] Ovid. 6. Metam. Ora que develat miseræ pudibunda sororis.

Dēvĕnĕror, aris, Veneror. [כבד chibbéd. σέβομαι. Gall. Avoir en grande reverence, honorer, venerer, adorer. Ital. Honorare, riverire. Germ. Verehren. Hispan. Honrar y acatar. Polon. Czczę, pocztę oſę wirzadzam. Vngar. Tiſztelem, betſülem. Angl. To honour, to reverence greatlie.] Ovid. epist. 21: Sæpè deos supplex, ut tu scelerate valeres, Sum prece thuricremis devenerata focis. Tibul. l. 1: Ipse procuravi ne possent sæva nocere Somnia, ter sanctâ deveneranda molâ.

Dēvĕnio, is, n. q. de loco editiore descendo. [ירד jaradh בא ba נכנס highghlah. ἀφικνέω. Gall. Descendre & venir, parvenir. Ital. Venire, scendere di luogo alto. German. Hinab kommen. Hispan. Venir de arriba abaxo. Polon. Zchodzę, zstępuję. Vngar. Le megyek, lejövök. Ang. To come downe frome highe alto.] Virgil. l. 4. Aeneid. Speluncam Dido dux & Trojanus eandem Deveniunt. ¶ Aliquando ponitur pro suo simplici venio. Plaut. in Mil. Quibus cum comitata rectè deveniat domum. Cic. ad Attic. Nolebam nostrum familiarem sermonem in alienas manus devenire. ¶ Per translationem verò, quum de divitiis in paupertatem, de gloriâ ad ignominiam, de justitiâ ad iniquitatem, de prosperis in adversa cadimus. ἐκπίπτω. Author ad Heren. lib. 4: Videtur esse arrogantia illa relinquere, & ad sua devenire. Plaut. in Asin. Quid si fortè in insidias devenero?

Dēvĕnusto, as, act. p. Deturpo. [נבל nibbél. ἀσχημονέω. Gall. Oster la beauté, souiller gaster, villener. Ital. Imbrattare. German. Ungestalt oder ungeschaffen machen / verwüsten. Hispan. Afear lo hermoso. Polon. Oszpecam. Vngar. Meg rutitom. Ang. To mak vnhonest or foule.] Gell. lib. 12: Tanquam pulchritudinis sibi insignia devenustet.

Dēverbero, as, Valde verbero. [ἀποδέρω. Gall. Battre à force, bien batre. Ital. Battere, percuotere grandemente. Germ. Hefftig schlahen. Belg. Slaen. Hisp. Mucho acotar. Pol. Obiiam. Vng. Meg verem, meg ütöm. Ang. To beat sorelie or much.] Terent. in Phorm. Quot me censes homines jam diverberasse usque ad necem, Hospites, tum etiam cives?

Dēverbium, Vide Diverbium.

Dēvēr-

Dēvērgēntiă, æ, devexitas, Declivitas. [[illegible] Pol. *Pochi'nosc.* Vng. *Homorodás ala haylás.*] Gell. l. 14. c. 1: Partium circulorumque cœli ex devergentiâ & convectionibus mundi varietas.

Dēvērro. is, Verro, everro, verrendo purgo. [כנס *pinnáh.* [illegible] Gall. *Balier & nettoyer au net* Ital. *Spazzare.* Germa. *Abfegen/mit wischen seuberen.* Hispan. *Barrer.* Pol. *Omiatam, chedoze.* Vng. *Meg söpröm.* Ang. *To swipe away.*] Colum. lib. 8: Stabula verò frequenter deverrenda & purganda, humorque omnis urinæ deverrendus est.

Dēvērsūs, Veteres dicebant, quasi deorsum versus. Festus.

Dēvērto, pro diverto, frequentissimè apud Plautum legitur more veterum. [סר *sar.* [illegible] Gall. *Destourner* Ital. *Divertere.* Germ. *Abkehren/etwan hineinkehren* Hispan. *Bolver de lugar, se apartar de lugar.* Polon. *Obbracam, kieruie.* Vngar *Be sürök, el sürök* Ang. *To avoyde and torne aside*.] Quint. lib. 2: Atque inde alia nominimus communia ac nota devertunt. Tacit. lib. 17 In odium T. Iunii deverterant. Alii legunt *diverterant.*

Dēvērsātūs, idem quod versatus [Vngar. *Forgot.*] Tertul. adversatus Mart. lib. 2: Quatenus, *inquit,* & ipsi Deum in figurâ, & in rel quo ordine humanæ conditionis deversatum jam credidistis.

Dēvēstio, act. q. Veste exuo [פשט *paschát.* [illegible] Gall. *Devestir, despouiller* Ital *Spoliare.* Germ. *Die kleider ausziehen.* Belg. *Ontcleeden.* Hisp. *Desnudar la vestidura.* Polon. *Zsiac rozbierram zwlocze.* Vngar. *Le vetkőzteteöm.* Ang. *Take away the clothes and make naked.*] Apul lib 8: Iam primùm omnibus laciniis se devestit.

Devēto, as, are, pro Vetare Quint. 1. Declamat. Omnino summam calamitatem corporis occurrere delicatis uxoris oculis devetaret. Alia exemplaria habent *vetaret*

Dēvēxo, as, act. p. [ענה *hinnáh.* [illegible]] Gall. *Vexer fort & travailler.* Ital *Affligere in varii modi.* German. *Heftig plagen/sehr tümmeren.* Hisp. *Fatigar en diversas maneras.* Polon. *Sj dje skogo, vexnie.* Vng. *Gyötröm.* Ang. *To vexe, to trouble.*] Lactan. lib. 4: Et quum corpora hominum occupant, animosque devexant, adjurantur ab his & nomine Dei veri fugantur.

Dēvēxūs, a, um. Declivis, deflexus, inclinatus. [[illegible] Gall. *Qui panche fort en bas, qui va en abaissant.* Ital. *Chino piegato.* Germ *Niderfich hangend.* Hispan. *Acostado hazia baxo.* Polon *Nachilony, sklonioný.* Vng. *Ala haylos, meredök.* Ang *Hollow like a valey: bending downe*.] Col. lib. 1: Parte aliâ collibus vel ad Orientem vel ad Meridem molliter devexis. Plin. in Epist. Cuncta perennibus rivis nutriuntur, ubi aquæ plurimum, palus nulla: quia devexa terra, quicquid liquoris accepit, nec absorbuit, effudit in Tyberim.

Dēvēxĭtās, atis, f. t Declivitas [[illegible] Gall *Panchement abaissement* Ital. *La pendenza di costiera, di monte, di via* Ger. *Die haldigkeit nidersich/abhaldung.* Hispan. *Acostamiento, hazia baxo* Pol. *Sklonienie, nachilenie.* Vngar. *Ala haylos meredekség.* Angl. *The holownesse of a valey, a bending downe.*] Plinius in Epist. Lato gremio patescit purus fons & vitreus, ut numerare jactas stipes, & relucentes calculos possis. Inde non loci devexitate, sed ipsâ suâ copiâ, & quasi pondere impellitur.

Dēvīncio, is, act. q. Ligo, constringo, alligo, comprehendo. [[illegible] Gall. *Lier avec serrer ensemble, obliger.* Ital. *Legare, obligare.* German. *Verbinden.* Hispan. *Atar, y apretar, obligar* Polon *Związuie.* Vng *Meg kötöm.* Ang. *To bind fast, to obliuh.*] Plautus in Capt. Istas majores catenas quibus sunt devincti, demitto. ¶ Per translationem. Terent. in Heaut. Verùm ubi semel animus se cupiditate devinxit malâ, Nec esse est consilia consequi consimilia. ¶ Accipitur aliquando pro obligo, astringo vel obnoxium reddo. Cicer. Lent. lib. 1. Epist. Hic tibi præstanti tuâ in eum liberalitate devinctus est. Idem l. 13 Epist. Ipsum prætereà summo officio, & summâ observantiâ tibi in perpetuum devinxeris. Plaut. in Asin. Hem istoc me facto tibi devinxisti!

Dēvinctūs, part. Obstrictus, ligatus. [[illegible] Gall. *Allié, lié, obligé.* Ital *Obligato.* Germ *Verbunden.* Hispan. *Obligado.* Pol. *Związany* Vngar *Meg kötöztetett.* Angl. *Bound fast, oblished.*] Colla devinctus catenis. Sil. l. 11. Plin. Epist. 129: Inest his quoque eadem quæ aliis carminibus utilitas, quod metri necessitate devincti, solutâ oratione lætamur.

Dēvīnctūs, nomen ex particip. Horat. 1. Serm. Satyr. 5: Plotius & Varius Sinuessæ, Virgiliusq; Occurrunt: animæ quales neque candidiores Terra tulit, neque queis me sit devinctior alter.

Dēvīnco, is, act. t. Vinco, supero. [נצח *nissach.* [illegible] Gal. *Vaincre du tout, surmonter.* Ital. *Vincere.* German. *Uberwinden* Belg *Overwinden* Hispan. *Vencer* Pol. *Zwiciężam.* Vnga. *Meg gyözöm* Angl. *To over come, to vanquis.*] Cicer. de Senec. Qui Pœnos classe primus deviceret.

Dēvīctūs, particip. Superatus. [מנצח *menusséách.* [illegible] Gal. *Vaincu, surmonté.* Ital. *Vinto, superato* Germ. *Uberwunden.* Hispa. *Vincido.* Pol. *Zwiciężony.* Vngar. *Meg gyözettetett.* Ang *Overcome, vanquished*] Cic. 2. de Nat. deor. Qui risus classe devictâ multas ipsi lachrymas, magnam populo Rom. cladem attulit.

Dēvīctūs ănĭmūs, Terent. in Andr. Hinc animus partim virginis misericordiâ Devictus, partim victus hujusce injuriis.

Dēvĭo, as, ex de & vio, as, à rectâ viâ recedo. [[illegible] Vng *El tévelygöm.*] Abusivè pro deflecto sumitur.

Dēvĭrgĭno. as, act p. Vitio virginem, virginitate spolio. [[illegible] *hinnah* [illegible] Gall. *Despuceler.* Ital. *Sverginare.* German. *Entmägden/eine Jungfraw schenden.* Hispan. *Desflorar ò corromper virgen.* Pol. *Opaniestwo przypraviam.* Vngar. *Meg szeplösitem, szüzességét el veszöm.* Angl. *To deflowre a virgin.*] Pueri item devirginari dicebantur, quum ex ephebis excesserant. Nonius. ¶ Paulus de offic. Præsid. D lib. 1 l. 21: Preces cùm cognoscat de servo corrupto, vel ancillâ devirginatâ, vel servo stuprato.

Dēvĭto, as, Evito, declino, defugio, vito. [[illegible] *manáh* [illegible] Gall. *Eviter, fuir d'aupres, eschapper & se sauver de quelque chose.* Ital. *Schiffrare.* German. *Vermeiden.* Belg. *Schouwen/ontvlien.* Hispan. *Esquivar buen danno.* Pol. *Strzegę się, waruię się.* Vng. *El kerülöm, el távoztatom.* Ang. *To eschewe, to avoyde, to shunne.*] Terent. in Andr. Posthac incolumem satis scio fore me, hoc nunc si devito malum. Cic. 5. Verr. Vt quoniam criminum vim subterfugere nullo modo poterat, procellam temporis devitaret. Idem ad Attic. lib. 9: Si nec hic, nec illic eum videro, devitatum se à me putet.

Dēvītātĭo, onis, f. t. Fuga, vitatio. [[illegible] *menaáh.* [illegible] Gal *Evitement, eschappement.* Ital. *Schivamento.* German. *Vermeidung* Hispan. *Aquella huyda y apartamiento.* Pol. *Vwarowanie.* Vngar. *El kerülés, tavoztatás.* Ang. *An avoyding or shunning*] Cicer. ad Attic. lib. 16: Facilior enim & exploratior devitatio legionum fore videtur: quàm piratarum qui apparere dicuntur.

Dēvĭūs, a, um. Quod est à rectâ viâ remotum, alienum. [[illegible] Gall *Desvoyé, fourvoyé, hors de voye.* Ital *Fuor di via, sviato.* Germ *Abwegig/von dem rechten weg.* Belg. *Afwegig* Hispan. *cosa desviada y apartada de camino.* Pol *Zdrożny.* Vngar. *Helfele vato.* Ang. *That is out of the way.*] Vnde Cic. Anagninos vocat devios, quòd essent extra viam militarem collocati Et Horat scortum devium dixit, quasi à rectâ viâ remotum. Propert. Lætior quòd sine me, devia rura colis. ¶ Cicero in 1. æl. per translationem: Quid potest esse tàm flexibile, tàm devium, quàm animus ejus, qui ad alterius non modò sensum ac voluntatem, sed etiam vultum atq; nutum convertitur.

Dēūnx, m. t. Mensuræ vel ponderis est species, cui duodecima deest uncia: hoc est, quæ undecim constat unciis: quod vel ex ipso nomine apparet. [Gall. *Onze onces.* Ital. *Vndeci oncie.* Germ. *Ein pfund minder einer untz:eilff untz* Belg. *Elf oncen* Hispan *Onze uncias* Ang. *A pound Romaine lacking one ounce*] Dictus est enim Deunx, quasi una uncia dempta de asse Martial. l. 6: Misceri sibi protinus deunces, Sed crebros jubet. ¶ Erat etiam Deunx mensura quâ veteres agros suos metiebantur, author est Col. l. 5. c. 1. ¶ Ex deunce aliquem hæredem facere, est alicui totam hæreditatem unicâ unciâ detractâ relinquere. Cic. pro Cecin. Facit hæredem ex deunce & semunciâ Cecinnam, ex duabus sextulis M. Tulcinium, Ebutio sextulam aspergit.

Dēvŏco as. act. p. Avoco, revoco, vocando deduco. [[illegible] Gall *Appeler pour venir en bas.* Ital. *Chiamare indietro.* German *Hinab berüffen* Belg *Afroepen.* Hispan. *Llamar de arriba abaxo.* Pol. *Zwoliwam.* Vng. *Le hivom.* Ang. *To cal away or downe.*] Liv. l. 4: Quum à sauciis hostibus sciscitando comperisset, castra Volscorum deserta esse, lætus à tumulo suos devocat. Cic. 5. Tusc. Socrates primus philosophiam devocavit è cœlo: quod est, quasi deduxit

Dēvŏlo, as. Ex loco superiore in inferiorem volo. [[illegible] Gall. *Voler en bas, s'envoler & partir vistement.* Ital. *Volare d'alto.* German. *Hinab fliegen.* Belg. *Afvliegen.* Hispan. *Volar de arriba abaxo.* Polon. *Zlatuie.* Vngar. *Le repülök.* Angl *To flee or runne d wne.*] Plaut. in Amphitr. Postquam in cunis conditus, Devolant angues jubati deorsum in pluvium duo Maximi. ¶ Per translationem autem ponitur pro decurro. Liv. l. 3: Alii inter tumulum præcipites, pavore in forum devolant. Idem l. 2. pro desil o posuit: Devolant de tribunali ut l ctori auxilio essent. ¶ Aliquando est aliò volare: hoc est, discedere. [illegible] Author ad Herenn. Ita falsi amici sereno vitæ tempore præstò sunt: simulatque homini fortunæ inviderint, devolant omnes.

Dēvŏlvo, vis, act. t. Ex loco superiore volvo, revolvo. [[illegible] Gall. *Faire rouler du haut en bas, faire devaler, faire cheoir* Ital. *Divolgere.* German. *Hinab weltzen.* Belg. *Afwentelen* Hisp. *Derribar abaxo.* Pol. *Ztaczam.* Vngar. *Alá hengeritöm* Ang. *To tumble downe, to roule frome high to lowe*] Col. lib. 1: Huic proxima fluens aqua è montibus oriunda, quæ per saxa præceps devolvitur. Liv. l. 2 bell. Pun. Saxa ingentia in agmen devolvunt. ¶ Per translationem verò dicimus, Devoluta est res, devoluta est hæreditas, quòd vulgò dicitur, *De manu in manum pervenit.* Idem l. 5: Et eò devolvi rem, ut aut patriis, aut patritiorum assectæ habendi Trib. plebis sint.

Dēvŏro, as, act. p. Vorando absumo, ligurio, belluor. [[illegible] *achál* בלע *baláh.* [illegible] Gall. *Devorer, avaller sans mascher.* Ital. *Divorare.* German. *Verfressen/verschlucken/auff ein mal verschlucken* Hispa *Tragar mucho.* Polon. *Pozeram, polikam.* Vngar. *Meg eszöm, el nyelöm, meg emésztöm,*

tras ſibum. Ang. *To deuore, and ſwallow vncheewed, to play the glutton.*] Cato de R. ruſt. Bos ſi ægrotare cœperit, dato continuò jejuno ovum gallinaceum crudum, integrum facito devoret. ¶ Refertur etiam ad alios ſenſus. Martialis: Oculis devorantibus dracos: hoc eſt avidè aſpicientibus. Plaut. Auſcultate, atq; operam date, & mea dicta devorate. Illud enim oculorum, hoc aurium aviditatem ſignificat. ¶ Item pro concoquere: id eſt, perferre. Cic. 6 Philip. Quapropter, Quirites, exſpectate, & paucorum dierum moleſtiam devorate. ¶ Devorare pecuniam, pro conſumere, Cic. 5. Verr. Devorare libros, Multa & ardentiſſimo animo legere. Cic. ad Attic. ¶ Devorare ſpe lucrum: id eſt, Tam ardenter affectare ut jam conſequutus eſſe videaris. Cic. pro Facco. ¶ Devorare nomen alicujus. Id eſt, oblivisci nominis. Plaut. in Trinum. Tractum ab iis qui aliquid in ore tenentes, id imprudentes devorant. ¶ Devorare orationem alicujus, libenti animo & cum magnâ voluptate audire, ut videatur auditor eam quaſi devorare. Plaut. in Pœn. Apud Cic. in Bruto, Devorare orationem aliter accipitur, nempe pro Non ſatis animadvertere: ut vulgus dicit, Non ſatis guſtare, ut ait Budæus: Itaq; ejus oratio nimiâ religione attenuata, doctis & attentè audientibus erat illuſtris: à multitudine autem & à foro, cui nata eloquentia eſt, devorabatur. Id eſt, non intellecta tranſmittebatur. Quæ ſignificatio ducta eſt ab iis qui cibum non guſtatum degluriunt, quaſi ſtupente palato.

Dēvōtiōnes, Vide Devoveo.

Dēvŏvĕo es, act. ſ. Voveo, deſtino, dedico, conſecro. [...] Gall. *Vouer ſolennellement, dedier.* Ital. *Far voto, votare.* Germ. *Geloben, obder ein gelübd thun, verſprechen.* Hiſp. *Votar, offrecer.* Polon. *Obiecować ſię, offiarować.* Vng. *Fogadom, kötelezöm, ſzentelöm, el ſzanom* (item) *megátkozom.* Angl *To vowe, to dedicat, to bequeath to death.*] Cic. 3. Offic. Quid Agamemnon? quum devoviſſet Dianæ, quod in ſuo regno pulcherrimum natum eſſet illo anno, immolavit Iphigeniam. Virg. 12. Aen. quorum ſe devoverat iis. Liv. lib. 9. Equidem mortem pro patriâ præclaram eſſe fateor, & me devovere pro populo Romano legionibusque, vel in medios me mittere hoſtes paratus ſum. Item eſt diris imprecationibus malum alicui optare. Ovid. in Ibin: Illum ego devoveo, quem mens intelligit, Ibin.

Dēvōtus, Deſtinatus. [...] Gall. *Dedié, adonné, voüé, conſacré.* Ital. *Deſtinato, devoto.* German. *Zugeeignet, geweicht.* Hiſp. *Offrecido, devoto.* Polon. *Offiarowany, poświęcony.* Vngar. *Elſzánt, valamire kötelezett, ſzentelt* (item) Ang. *Vowed, bequeathed to death, dedicated.*] Varro: Tum devoto ibi an ... Virgil. in 4 Aeneidos: Præcipuè infelix peſti devota futuræ. ¶ Accipitur & in malum, pro diro & execrando: Ovid. in Epiſt. Medeæ: Vive devoto ſœ ... toro. ¶ Devoti etiam dicuntur, qui mutuæ amicitiæ legibus ita ſe aſtrinxerunt, ut totâ in vitâ iiſdem fruantur commodis, iiſdemque caſibus obnoxii ſint. [Vngar. *Öſzve eſküttek, megátkozottak.*] Cæſar 3 bell. Gall. Atque in eâ re omnium noſtrorum intentis animis, aliâ ex parte oppidi Adcantuânus, qui ſummam imperii tenebat cum ſexcentis devotis, quos illi Soldurios appellant: quorum hæc eſt conditio, ut omnibus in vitâ commodis unà cum his fruantur, quorum ſe amicitiæ dediderunt.

Dēvōto, as, act. p. frequentativum. [...] Polon. *Offiarować.* Vngar. *Gyakran, ſzentelöm, kötelezöm.* Ang. *To bind by vowe.*] Cic. in Parad. Quæ vis Cocliteni contra omnes hoſtium copias tenuit in ponte ſolum? quæ patrem Decium, quæ filium devotavit, ac immiſit in armatas hoſtium copias?

Dēvōtōrius, a, um, adject. [...] Gall. *Par lequel on voüe, oblige ou dedie.* Ital. *Coſa d'invocatione.* German. *Das zu dem verfluchen gehört.* Hiſpan. *Coſa para offrecer.* Polon. *Offiarowanie ...* Vng. *Szentelésre, kötelezésre való.* Ang. *By the which one vowith and bindeth him by vowe.*] ut carmina devotoria, apud Liv. & Macrobium, quibus homines, urbesq. devoventur: ut de tribus Deciis legimus, qui ſeipſos pro ſalute patriæ Diis Manibus devoverunt.

Dēvōtio, f. t. Dedicatio, conſecratio. [...] Gall. *Dediement, obligation à mort, vœu de mettre & employer ſa vie.* Ital. *Voto de gli antichi al diavolo, invocationi al diabolo.* German. *Verfluchung, ergebung dem Teufel mit fluchen.* Hiſpan. *Offrecimiento, hechizos.* Polon. *Oddanie ſamego ſiebie obiecanie, offiarowanie.* Vngar. *Átok alat való kötelezés,* (item) *Abitatos ſzentség.* Ang. *A vowe or ſolemne promiſe, a geuing or bequeathing to death, a curſe.*] Suetonius in Calig. Lenis adeò & innoxius, ut decreta ſua reſcindenti, non prius ſuccenſere in animum induxerit, quàm veneficiis quoque & devotionibus impugnari ſe comperiſſet. ¶ Hæ devotiones tales erant, quales diræ fuerunt apud priſcos, quæ tàlem habere poteſtatem credebantur, ut nemini fas eſſet, qui in eas incidiſſet, evadere. ¶ Inter carmina magica duo erant apud majores maximæ religionis, quorum altero, dii tutelares urbium evocabantur ab hoſte victore, ne deos captivos ducere viderentur: altero devovebant: id eſt, morti dedebant hoſtium exercitus, & ſingula interdum capita eorum, qui ſe traderent iræ numinum pro ſalute alienâ: quale fuit carmen Deciorum, qui ſe pro patriæ ſalute devoverunt.

Dĕūro, is, ere, act. t. Vro. [... *ſaraph* ... *hibher* ... *libàs.*] Gall. *Bruſler.* Ital. *Abbruſciare.* German. *Abbrennen.* Hiſp. *Quemar.* Polon. *Palic.* Vng. *Megégetem.* Ang. *To burne.*] Liv. lib. 9. bel. Maced. M. Aemilius alter conſul agros Ligurum vicosque, qui in campis aut vallibus erant, ipſis montes duos Balliſtam Suiſmontiumq; tenentibus deuſſit, depopulatusque eſt. ¶ Deurere morſu dicitur ſerpens, vel afflatu, ... inflammat. Senec. lib. 1. de Clem.

Dēūſtus, deuſta, deuſtum: [... *ſaraph.* ...] Gall. *Bruſlé.* Ital. *Abbruſciato.* Germ. *Abgebrennet.* Hiſpa. *Quemado.* Polon. *Spalony.* Vngar. *Megégetett.* Ang. *Burned.*] ut, Mons deuſtus, Tacit. lib. 4. Pars Circi deuſta, ibidem.

Dĕus m. ſ. [... *eloáh.* Θεός.] Gall. *Dieu.* Ital. *Dio, Idio.* German. *Gott.* Belg. *Godt.* Hiſpan. *Dios.* Polon. *Bog.* Vngar. *Iſten, ...* Ang. *God.*] unde deducatur, variè exponi ſolet. Nam alii ἀπὸ τοῦ δέους, hoc eſt, à timore: quod primos in orbem deos (ſi tam impiam ſententiam referre fas ſit) timorem credebant invexiſſe. In quâ etiam ſententiâ Papinius fuiſſe videtur, quum ait: Primus in orbe Deos fecit timor. Cic. de Aruſp. reſp. Quis eſt tam vecors, qui aut quum ſuſpexit in cœlum, deos eſſe non ſentiat? Idem 1. de Legib. Nulla gens eſt neque tàm immanſueta, neque tam fera, quæ non, etiamſi ignoret qualem habere deum deceat, tamen habendum ſciat. ¶ Alii rurſus deducunt à dando, quòd omnia à Deo proveniant, tanquam bonorum omnium fonte, & ipſe det eſſe, & perſiſtere omnibus. Alii à Græco verbo δαίω, ſcio, noſco, quòd Deus ſciat omnia & quòd omnia ſint nuda in conſpectu ejus. Alii à Θεὸς, litera tenui mutata in aſpiratam, & o in u mutato, unde dicimus Latinum, Deus. Alii denique ab Hebræo nomine ... *Dai* potens, ſufficiens, unde *Saddai* Deus omnipotens, ſive ſibiipſi ſufficiens, quòd ſcilicet ſeipſo ſit contentus, nullâ re indigeat, ſed ſufficientiam omnibus ſolus largiatur. Videtur autem non parvâ dignum conſideratione, quòd apud omnes ferè gentes & linguas, nomen Dei quatuor tantùm conſtet & ſcribatur literis. Nam apud Hebræos vocatur ... *Iehova* quatuor ſolummodò literis: apud Chaldæos quoq; ſimiliter quatuor literis ... *Eloha*: apud Syros quoq; ... *Eloha*. Apud Aethiopes ... *Amlac*: apud Aſſyrios ... *Adad*, apud Græcos Θεός: apud Aegyptios Θεύθ apud Perſas Σύρη apud Latinos *Deus*: apud Italos *Idio*: apud Hiſpanos *Dios*: apud Gallos *Dieu*: apud Germanos, Belgas & Anglos Gott vel Godt: apud Magos *Orſi*, apud Polonos *Bog* à *Bog*, hoc eſt, time: apud Dalmatas & Illyricos *Bog* vel *Boog*: apud Mahumetanos priores, qui & Saraceni dicti ſunt, *Abdi*: apud Turcas poſteros Mahumeti, *Alla*. apud gentes in mundo (ut vocant novo) repertas *Zimi*: apud Valachos *Zeul*: apud Zingenos *Odel*: apud Vngaros quoq; ſi originem ſpectes, nomen Dei quatuor tantùm conſtat literis: dicunt enim recenter *Iſten*, quod nomen, etſi in ſpecie quinque literis conſtare videatur, revera tamen ſi originem ſpectes, conſtabit tantùm quatuor: deſcendit enim vox Vngarica ab Aoriſto ſecundo activi verbi ... Subſiſto, per me ipſum ſto, ubi quatuor tantùm literis, aoriſtus ſecundus ſcribitur. Duæ ergo literæ in nomine Vngarico poſitæ ſ & t unirò hoc ſignatæ ... apud Græcos comprehenduntur: unde ratione originis etiam Vngaricum nomen quatuor literis ſcribi debet hoc modo ... Cùm itaq; nomen Dei apud omnes gentes ... ſit, ſupponimus Deum vocari, qui unica ſit eſſentia, & tres in unicâ eſſentia realiter ſubſiſtentes, & diſtinctæ perſonæ.

Dĕum, & Dīvum quidam indifferenter accipiunt. Alii verò Deos volunt perpetuos eſſe, Divos verò ex hominibus factos. ... Et licet Deus definiri nequeat, tamen ita deſcribi poteſt: Deus eſt mens univerſi, vel Deus eſt animus per omnes ſas Mundi partes, omnemq; naturam commeans, atque diffuſus, ex quo omnia quæ naſcuntur animalia vitam capiunt. Vel Deus eſt infinita mens, quæ per ſeipſam movetur. Speuſippus philoſophus ſic ait. Deus vivens immortale, per ſeipſum ad bonū ſufficiens, eſſentia ſempiterna, ipſius boni cauſa. Deus penetralis dicebatur, qui intra conſpectum domus cujuſque colebatur, à nonnullis Iupiter Erceus dictus, ... ¶ Deus ex improviſo apparens, Θεὸς ἀπὸ μηχανῆς ... In eos dicitur, quibus in rebus perplexis, præter ſpem exoritur aliquis, qui ſalutem adferat, negotii que difficultatem expediat. Sumptum eſt à conſuetudine tragœdiarum. Huc alluſit Cicero 1. de Nat. deor. ex Platonis Cratylo. ¶ A Deo ficti quadam adagii formâ à Cic. dicuntur qui vehementer ad aliquid naturâ compoſiti ſunt. ¶ Cum Deo quiſque & ridet & flet, ... Admonet adagium, rerum humanarum celerem eſſe commutationem, neque in nobis ſitum, ut res perpetuò ſecundæ ſint: verùm utcunq; fortunæ libitum fuerit, ita vel ſecundis rebus attollimur, vel adverſis affligimur. Cum Deo fit, Græcis, quod fit favente numine: contrà Sine Deo, quod abſque Deorum favore. ¶ Nullius indigens Deus, ... Admonet parœmia nullum eſſe mortaliū tam abſolutum, in quo nō aliquid deſideretur: unū eſſe Deum undequaque perfectum. ¶ Diis hominibus plaudentibus. Proverbialis eſt hyperbole, pro eo quòd eſt feliciter atque auſpicatò. Cic. ad Quint. Fratr. De Deo ſic Plato dicebat, ut refert Apul. de Dogmat. Plat. in pr. ... quod eſt, Deum quidem inveniſſe haud facile eſt: intellexiſſe autem impoſſibile. ¶ De Deo uno & trino piè diſſerentem lege Caſſiod. lib. de animâ cap. 16.

Dĕā, æ, f. p. Vide ſuo loco.

Dĕvĭas,

Deĭtās,f.t. Quæ & divinitas dicitur. [Θειότης, θεότης. Gall. Divinité, deité. Ital Diuinità. Germ. Gottheit. Hisp. Diuinidad. Pol. Bostwo. Vnga. Istenség. Angl The deitie or godhood] Aug.lib.7. de Civit. Hanc divinitatem, vel (ut sic dicam) deitatem: nam & hoc verbo uti, jam nostros non piget, ut expressiùs è Græco transferant, quod illi θεότητα appellant.

Deustīcæ: id est, cremata, tostæque in primis. Columel.lib.6. cap. 17.

Deutĕrĭă, pen. lon. [δευτερίας. Gall. Vin de despense, vin tiré du pressoir où il y à de l'eau. Ital. Secundi vini, aquarelli. Germ. Der ander wein/wann man uber die außgetrucktem treber oder traubenkernen wasser schüttet / von welchem schon der gut most kommen ist / leuren. Belg. Afgesporte wijnden/ lower oft morwijn. Hisp. El aguapie, vino de despensa. Pol. Winno podlejsze, ktore prassowa polawszy woda wimnieh sladzin Nostri iidem Tasbierg, renkusij, tenuem illam cerriasiam appellarent. Vng. Lőre, ısger. Ang. A weak or seconde wyne] à Græcis dicitur vinum aqua mistum, quod & à Latinis dicitur secundarium. nam δεύτερος secundum dicitur. Fit ex maceratis aquâ vinaceis post mustum acinis expressum.

Dĕxtāns,m.t dextantis: [Gall. Dix onces. Ital. Dieci oncie. Ger. Zehen unz / thut im gewicht xx lot. Belg. Thien oncen Hisp. Diez oncias.] decem unciæ dicuntur, quia scilicet assi una deest sextans: sicut deunx, quum assi una deest uncia. Autor Festus. Col. lib. 5.cap.1: Pars dimidia & tertia, vigintiquatuor millia: hoc est dextans, in scrupu à CCXL.

Dĕxtĕr, dexteri, vel dexteri, dextra, dextrum, vel dextera, dexterum. Quod est ad manum sive latus dexterum. [ימין jamin. δεξιός. Gal. Dextre, adroit & habile Ital. Dextro, atto. Ger. Recht. Belg. Oprecht. Hisp. Diestro, ò derecho. Pol. Poprawey rece. Vng. Iob kéz felöl való. Angl. That is on the right hand, hand some, apt.] Virg.5.Aeneid. Quò tandem mihi dexter abis? Dextrum cornu,& sinistrum in acie tenere, Livius 3. ab Vrbe. Ovid.2. Metam. Signaque sex foribus dextris, totidemque sinistris, ¶ Interdum ponitur pro aptus, conveniens, agilis: quæ significatio inde tracta est, quòd dextra manus agilior sit & promptior sinistrâ. Stat. lib.3. Syl. Signa frenatæ moderatus alæ Castore dextro. ¶ Aliquando etiam dexter dicitur prosper. Virg 8 Aeneid. Et nos & tua dexter adi pede sacra secundo. Persius: ô si Sub rastro crepet argenti mihi seria, dextro Hercule. Quintil. in Procem. lib.4: Adsit Domitianus dexter ac volens. Ovid.1. Fastor. Dexter ades ducibus. ¶ Dexter pro dexterè adverbio. Liv.6. ab Vrbe: Rem per se popularem ita dexter egit, ut tondendis corporibus, animi multo plus militum imperatori reconciliarentur.

Dextĕrĭŏr, comparativus. [δεξιώτερος, δεξίτερος. Pol. Prawiczyi. Vng Iob kéz felöl való.] Ovid.2. Metamorph. Nec te dexterior totum declinet ad anguem. Varro 2.de Re rust cap.5: Siquidem si mas est, in dexteriorem partim abit: si fœmina, in sinisteriorem.

Dextĕrĭtās,f.t. Aptitudo. [δεξιότης Gall. Dexterité, habilité, bienseance. Ital Habilità, attitudine, destrezza Germa Geschicklichkeit/ alle ding mit vortheil anzugreiffen. Hisp. Habilidad, atauio, destreza de la mano diestra. Polon. Przeknosc, ochota. Vngar. Alkolmatosság. Ang. Ablenesse in doing any thing aptnesse, dexteritie.] Liv.7. belli Maced. Multa in eo & dexteritas & humanitas visa. Idem 8. bell. Pun Tanta autem inerat comitas Scipioni, atq; ad omnia naturalis ingenii dexteritas, &c.

Dextĭmum,& Sinistimum antiqui dicebant. Varro περὶ λέξεως, Primo compito dextimam viam munit Epicurus. Salust.in Iug. Sylla cum equitatu apud dextimos, in sinistrâ parte A. Manlius cum funditoribus & sagittariis.

Dextĕră,f.p. vel Dextra manus. [ימין jamin. δεξιά. Gall. La main dextre ou le costé dextre. Ital Man destra. Germ & Belg Die rechte hand Hisp. La mano derecha. Pol. Prowa reka, prawica Vngar. Iob kéz. Ang. The right hand.] Virgilius 2. Aeneid. si Pergama dextrâ Defendi possent, etiam hâc defensa fuissent. ¶ Et quoniam dextra validior est sinistrâ, vel quia supplicantes & miseros quibus favemus, dexterâ erigere solemus, Date dexteram & porrigere, pro auxilium præstare ponitur. Cicero post red. Mihi fidem dexteramque Consularem porrexit. Virgil.6. Aen. Da dextram misero: id est, præsta auxilium. ¶ Dextrâ se antiqui venerabantur, per dextram jurabant, tanquam fidei sedem & virtutis ministram. Vnde & hodie consuetudo remansit apud Germanos, ut se mutuò salutantes dextram porrigant. Dextram (inquit Servius) Numa Pompilius Fidei consecravit. Cic.11. Phil Dextræ, quæ fidei testes esse solebant, perfidiâ sunt & scelere violatæ. Terent. Andr. Quod ego per hanc te dextram oro,& genium tuum, Per tuam fidem, &c. Cic. pro Dejot. Per dexteram istam te oro, quam regi Dejotaro hospes hospiti porrexisti. ¶ Ne cuivis dextram injeceris, μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν. Hoc est, ne temerè quemlibet in familiaritatem admittas, sed deligas quem diligas.

Dextellă, læ, f.p. dimin. [Pol. Prawaczka. Vng. Iob kezetske.] Cicero Attic.lib.14: Quintus frater, ut scribis, est dextella: per eum igitur, quod volemus, facilè auferemus.

Dextĕrē, adverb. Feliciter, aptè, & cum quâdam dexteritate. [δεξιῶς. Gall Dextrement, avec bon heur. Ital. Destramente, felicemente. German. Glücklich. Hisp Bien auenturadamente, y con destreza. Polon. Szczesliwie. Vng. Alkolmatoson, móggyával. Ang. Prosperouslie, with good lucke.] Livius 1. ab Vrbe: Notitiaq; eum brevi apud regem, liberaliter dextereq; obeundo officia, in familiaris amicitiæ adduxerat jura. Horat.1. Serm. Satyr.9 Nemo dexterius fortunâ est usus.

Dextrālĕ,n.t. ornamentum dextræ commune viris & mulieribus. [ψέλλιον, Vng. Mely ekessége.]

Dextrārĭī, dicuntur Equi, maximè bigarii. [ζύγιοι. Vng. Taligás lo, hamossa.]

Dextro, as, act. p. Est equos bigarios jungo. [Polon. Naprawo recewiode. Vngar. Lovat befogok.] Valla de Donat. Constant. videtur accepisse pro eo quod dicimus, Equum à dextris ducere: Triumphasse (inquit) putas Cæsarem quoties prodibat, ut nunc solet Papa præcedentibus equis albis, quos stratos famuli dextrant?

Dextrātĭo, verbale, f.t. Solinus: Tarpeius Iovem ternâ dextratione lustravit.

Dextrocherium. [Gall. Bracelet d'or. Ital Monile, braccialetti d'oro. Germ. Ein armgürtel an dem Weiberen. Hispan. Cadena de oro que pende al braço de la muger. Pol. Manelle. Vngar. Kar ékesség, arany pereczi. Ang. A braslet of gold.] Muliebre brachiorum ornamentum, quod ex auro in anuli lati formam, gemmis pretiosissimis integebatur. Iulius Capitolinus scribit, Maximinum pollice fuisse tam vasto, ut uxoris dextrocherio uteretur pro anulo. Vide Cælium Rhod lib.8.cap.13.

Dextrōrsum,& Dextrorsus, adverbia, significant, versus dextram partem. [ἐπὶ δεξιά. Gall A costé dextre, du costé droit, à dextre. Ital. Verso man destra. Germ. Auff die rechte hand / gegen der rechten seiten hinauß. Hisp. Hazia la mano diestra. Polon. Na prawey stronie. Vng Iob kéz fele. Ang. To wardes the right side or hand.] Cicero 1.de Divin. Dextrorsum orbem flammeum. Plin.lib. 24.cap.19. Efficacissimum remedium esse ajunt, si tres quoque trium nationum homines perungant dextrorsus. Horatius 2. Serm.-hic dextrorsum abit.

Dextrōvērsum, adverb. Ejusdem significationis est cum superiore: hoc est, versus dexteram. [Vng. Iob kéz felé.] Plaut. Curcul. Si deos salutas, dextroversum censeo. Idem in Rud. Sed dextroversum adversa, it in malam crucem.

D ante I.

DICT. In notis antiquorum, dictator. DIG.M dignus memoriâ vel morte. DIEB. diebus. DIL. Dilectus, vel DILECTIS. dilectissimus D.I.L.I V.A de isto lapide invenies aurum. D.I N.M.S. diis inferis maledictis vel Malis, vel dari jussit. D.IMM. diis immortalibus. D.I M.S. diis immortalibus sacrum D.I P S. de ipsis D I.V BB. dilutum vinum biberat. D.L. dat laudes, vel donavit locum, do legem, vel dono legavit, vel dico legem D L. delego, D.L de loco. D.C. D.P. dies cùm dedit publicè D.L.S. diis laribus sacrum. D. M. diis manibus, vel domus mortui: divus maximus, vel diis maximis, vel divos manes. D.M. dolum malum, vel dubium malum, vel donavit monumentum. D. M. A. Deo magno æterno. D M.B.M.F. diis manibus bonæ memoriæ, dolo malo fecit, vel bene merentibus fecit. D.M.F V.C. dolo malo, fraudisve causâ. D.M.L. de malè loquentibus. D.M.M. diis manibus Mæviorum. D. M. S. diis manibus sacrum dormierunt, vel dormiunt mortui securi. D. M. S. C, S. R. P. T. DEIN V. C R. dies malus sequitur cras, si rupetes tonitrua deiovenies carbones. D. M. S. C. P. dies malus sequitur cras pejus. D N. Dominus noster. DN. dominus. D N.G. diutiùs non gaudebis. D.N.M.Q devoto numini majestatique. D N.P.F.S. de numeratâ pecuniâ facies sacram D N N Domini.

Dĭ & Dis, præpositiones ejusdem significationis sunt: qui ambæ inseparabiles sunt, & in compositione solùm reperiuntur. Componuntur autem dicum dictionibus incipientibus à d: ut diduco: g, ut digero: l, ut diluo: m, ut dimitto: n, ut dinumero: i, ut dijudico: u, ut diverto: & ubique producitur, nisi in dirimo, & disertus. Dis verò modò negationem denotat, ut difficilis diffido: modò diversitatem, ut dissideo: modò divisionem, ut dissocio, disjungo, Modò significat valde, ut discrucior, discurro, discupio, Modò variè, sive in diversas partes, ut dispono, dissemino, Quandoque malè, ut dispereo, malè pereo. Componitur cum c, ut discumbo: f, ut diffundo, ubi s mutatur in f. euphoniæ causâ: p. ut disputo: q, ut disquiro: r, ut disrumpo: s, ut dissimulo: t, ut disturbo: j, consonante, ut disjungo.

Dĭăbathră, æ, διάβαθρα, Genus solearum Græcarum, inquit Festus. Diabathrarius, qui soleas hujusmodi conficiebat. Plaut. in Aulul Propolæ, linteones, calceolarii, sedentarii, sutores, diabathrarii, solearii, &c. Est enim Diabathra Græcis scala nautica, per quam in navem conscenditur.

Dĭăbētēs. [διαβήτης. Pol. Rura wodna. Vng. Tsatorna.] Dictio est Græca, quam transitum transferre possumus, ἀπὸ τοῦ διαβαίνειν: unde pro siphone accipitur, per quam aqua defluit. Col. lib.4.cap.10, de vite loquens: Naturali enim spiritu omne alimentum virentis, quasi quædam anima, per medullam trunci quasi per siphonem, (quem diabetem vocant mechanici) trahitur in summum. ¶ Accipitur etiam pro quodam renum morbo, maximam & penè inextinguibilem inducens sitim: unde & dipsacon appellant: nonnulli etiam fluorem urinæ, propterea quòd ægri semper sitientes, subindeq; bibentes, statim etiam reddant quod biberint, à qualitate suâ non mutatum. Vide Galenum de locis affect.lib.6.

Dĭăbŏlē. διαβολή, Latinis criminatio, cum reo nihil sciente, nedum ad cōtradicendum admisso, soli delatori fides adhibetur.

Fuere

fuère indicat Alciat. qui hanc vocem reponendam existimaverunt in l. natural. de verb. sign. sed refragante sensu.

Diăbŏlus, [שטן satán. διάβολος. German. Der Teuffel. Belg. Duyvel. Pol. Potwarca. Vngar. ördög.] Latinè calumniator dicitur. διαβάλλω, calumnior: διαβολή, criminor.

Diă-galanthos. Compositionem & usum lege apud Gal. libr. 5 de Valetudine tuendâ.

Diacameron: id est, ducens hominem de morte ad vitam: sic enim Nicolao placuit interpretari, de quo etymo ipse viderit.

Diacapregias. Ex stercore caprino medicamen.

Diacatharsia, Id muneris est, cùm Imperator privatis fundis concedit, ut purgentur: διακαθαίρω enim idem est quod purgo. Purgatio ipsa καθαρμός & περικάθαρσις dicitur. Alciat. in l. quicunque. C. de Omni agro deser. lib. 11.

Diachĕton. Spina est, magnitudine arboris modicæ, flore roseo, cujus radix unguentis expetitur: qui alio nomine aspalatus appellatur. Plin. lib. 24. cap. 13. Est spina sylvestris frutex humilior atque spinosus in Nysiro & Rhodiorum insulis, quem alii erythrosceptrum, alii adipsatheon, sive dipsacon sive diacheton vocant. Quo tamen in loco eruditi malunt legere diaxylon, quæ nomenclatura etiam à Dioscoride huic frutici tribuitur.

Diăcōdiŏn, n. s. [διακώδιον. German. Ein Safft auß Magsamen gemacht.] Medicamentum quod ex capitibus papaveris fit. Plin. lib. 20. cap. 18.

Diăcŏnus, m. s. [משרת meschareth. διάκονος. Gall. Diacre. Ital. Ministro. Germa. Ein Diener / oder Helffer. Belg. Diaken. Hispan. Diacono, el que ministra à otros. Pol. Dyak, item Kaplan. Vngar. Egyhazi szolga kaplan. Ang. A deacon.] Est minister, à διακονῶ, ministro: quo cognomine Mercurius appellatus fuit, quem communem esse voluerunt deorum tum superorum, tum inferorum ministrum.

Diăcŏpi, [τοῦ διακόπτειν. Polon. Row. Vng. Folyamat arka ...] Incisa, sive incisiones: id est, aditus in aggeribus Nili patefacti, per quos in arvum fluere aqua possit. Vlpian. l. pen. de extraord. crimin. Commata etiam & Diacopi qui in aggeribus fiūt. Hotoman.

Diăcostum, n. s. à costo radice dicta confectio, apud Nicol. in Antidotario.

Diacrommium, [διακρόμμυον. Vngar. Hagymabol tsinalt orvosság.] Medicamentum ex cæpis. Nam Græci τὰ κρόμμυα cæpas vocant. Apud Gal. in Comm. in libro Heracleon legitur Diacrosinus, sed mendosé.

Diactor, m. t. [διάκτωρ, διάκτορος. Pol. Goniec, wysłany od posłannic. Vngar. Követ.] quasi internuntius, quod nomen datum est Mercurio, quem deorum internuntium Poetæ finxerunt.

Diădēmă, penult. prod. n. t. Apex, insigne regni. [נזר nezer ... כתר chether. διάδημα. Gall. Vn diademe, qui estoit vn certain accoustrement ou garniture de chef de Roy ou Royne, fait de pourpre par entrelassement. Ital. Diadema. German. Ein Hauptzierd der Königen / war vor zeiten ein binden auß Purpur. Hispan. corona real. Polo. Krolewskiey glowy ozdoba, takowa z starich ... korona. Vngar. Korona. Ang. A diademe a crowne of a prince.] Gestamen capitis, regum insigne ἀπὸ τοῦ διαδεῖν, hoc est, à circumligando. Erat enim fascia quædam, quâ caput circumligabatur. Cicero 2. Phil. Diadema ostendis, gemitus toto foro. Plin. lib. 11. cap. 16. Regibus apum in fronte macula quodam diademate candicans.

Diădēmātus, diademate ornatus: [διαδηματοφόρος, ὁ τὸ διάδημα περὶ τὴν κεφαλὴν φορῶν. Gall. Qui a le diademe sur la teste. Ital. Che ha in capo lo diadema. Germa. Der ein solche hauptzierd tregt / gekrönt. Hisp. El que tiene tal corona sobre la cabeça. Polon. Koronowany. Vngar. Koronás, koronázott. Ang. That weareth a crowne on his head.] ut diadematus Apollo Plin. lib. 34 cap. 8.

Diădŏchŏs, διάδοχος, Gemma beryllo similis. Plin. lib. 37. cap. 10. Apud Athenienses autem Diadochi dicebantur, οἱ πεντακόσιοι, hoc est, quingenti viri, quorum consilio de rebus publicis privatisq; statuebatur: ita dicti quasi successores, ad differentiam Areopagitarum, quorum perpetuus erat magistratus. διαδέχομαι enim inter cætera significat succedo, & vices alterius excipio.

Diadragantum, à Dragacantho confectio pectoralis, apud Nicol.

Diærĕsis, is, f. t. διαίρεσις, Apud Grammaticos figura est, quâ una syllaba in duas dividitur: ut apud Horatium: Nunc mare, nunc syluæ. ubi dictio dissyllaba sylvæ, dividitur in tres syllabas. Sic Aulai, Pictai, pro aulæ, pictæ. Nomen autem habet diæresis, ἀπὸ τοῦ διαιρεῖν, quod est dividere: unde & Latinis divisionem vocare possumus.

Diætă, f. p. Locus in quo cibus sumi solebat, cœnaculum, cœnatio. [διαιτητήριον. Gall. Lieu pour boire & manger. Ital. Stanza ove alto da mangiare. German. Ein Saal in dem man isset / ein Lauben oder Sommerhauß. Hisp. Parte de la casa que semora para beuer y comer. Polon. Sala. Vngar. Ebédlő hely. Ang. A diet or place for eating or drinking.] Plin. in Epist. Ex triclinio in diætam sive cœnatiunculam transitus. Idem: Hic turris erigitur, sub quâ diætæ duæ, totidemque in ipsâ: præterea cœnatio, quæ latissimum mare, longissimum litus, amœnissimas villas prospicit. Dicta diæta ἀπὸ τῆς διαίτης, hoc est, à conviviis quæ in eâ peragebantur. Quanquam Varro Latinam vocem esse existimat, ita dictam, quòd in eâ per diem ederetur. Lampridius in Heliogabalo, zetam appellat, ἀπὸ τοῦ ζῆν, quòd in eâ hilariùs viveretur. Plinius Iun. etiam zetaculam. ¶ Sumitur item diæta pro victus ratione, & præscriptâ vivendi formulâ. [δίαιτα. Gall. Diete, regime de viure. Ital. Governo di viver regolatamente. Germa. Ein gewisse ordnung so einer in essen vnnd trincken täglich haltet. Hisp. Dieta, regla de bien biuir. Polon. Pewne stanowienie ktore w piciu y wiadle zachowanie. Vnga. Az étélbe bizonyos, szabott regula tartas. Ang. Diete.] Vnde διαιτάω verbum Græcum, quod est, certâ victus ratione utor. Et diætetice, διαιτητική, medicinæ pars, quæ victus ratione medetur. Apud Græcos sumitur pro loco, quo arbitri ad judicandum conveniunt: unde & διαιτάω, judico ut arbiter. ¶ Alia vita, alia diæta ἄλλος βίος, ἄλλη δίαιτα: In eos quadrabit qui commutatâ in melius fortunâ pariter & vitæ rationem moresq; commutant. Translatum ab iis, qui lautiùs incipiunt vivere, ubi res lautior obtigit.

Diætārii, m. s. Servi in diætâ servientes. [διαιτηταί. Gall. Serviteurs de chambre, ou qui seruent la viande sur table. Ital. Servitori ... Germ. Tischdiener. Hispan. Servidores que sirven à la mesa. Polon. Sludzy stolowij. Vng. Asztalhoz szolgálók. Angl. Which serveth in the diet place.] Horum meminit Vlpian. de fund. instr. ¶ Diætarii fures à Iureconsultis dicuntur, qui in aliena cœnacula furandi gratiâ se dirigebant, quos Vlpianus scribit plus quàm fures esse puniendos. Itaq; aut ad tempus relegandos, aut in opus publicum dandos, aut fustibus cædendos. Tit. de effract. & expil. lib. 1. Saccularii.

Diætētæ. [שופטים pelilim ... Gall. Arbitres, iuges arbitres. Ital. Arbitri. German. Schidleut. Hisp. Iuezes arbitradores. Polon. Rocżemcy. Vngar. Köz birák, fogbiro. Ang. Arbitrers iudges.] Latinè appellantur arbitri, ἀπὸ τοῦ διαιτᾶν, quod est arbitri officio fungi.

Diætētĭcă, f. p. [διαιτητική. Gall. Celle partie de medecine qui guarit par diete & regime de viure. Ital. Medecina che sana per il governo della vita. Germ. Ein ordnung vnd regiment so man in essen vnnd trincken braucht / zu erhaltung der gesundtheit. Hispan. Medecina de dieta. Polon. Pewna miara w iadle y w piciu. Vng. Az étélbe regula szabas, diétával gyógyító orvosság. Ang. A parte of medicine that healeth by diete.] medicina dicitur quæ victu medetur, teste Celso libro 1. in Proœmio, nempe quæ ex moderatâ victus ratione sanitatem tuetur: vulgus regimen vocat.

Diagalanga, Ex galangâ confectio.

Diăglaucĭŏn, Genus collyrii, ex glaucio herbâ temperatum. Plin. lib. 27. cap. 10.

Diăgōnĭŏs, διαγώνιος, Lineæ genus est, quam Latini nonnulli angularem vocaverunt, quòd ab uno angulo ad alterum perducatur. Vitruv. lib. 6. c. 3: Tertium, inquit, uti latitudo in quadratâ paribus lateribus describatur, inque eo quadrato diagonii linea ducatur, & quantum spatii habebit ea linea diagonii, tanta longitudo atrio detur.

Diăgrămmă, atis, n. t. [διάγραμμα. Polon. Napis. Vngar. Könyv írás ...] Græcis inscriptionem & titulum libri significat. Item decretum, formulam, vel edictum in scripturam redactum. Item Geometricam figuram, sive ea triangularis fuerit, sive quadrangularis, aut alterius formæ, cujusmodi apud Euclidem demonstrandi causa non paucæ extant. Vnde & Diagrammata Chaldaica quodam in loco à Plutarcho appellantur, quæ vulgò Prognostica vocantur. ¶ Est etiam diagramma perscriptio & breviarium quoddam in publicis collationibus fieri solitum, ut ex censu tributa conferantur. Cic. in Verr. Scripturam vocat. ¶ In Musicâ item diagramma vocatur, mensurarum proportio notis quibusdam descripta. Vitruv. lib. 6 cap. 1 Vti in diagrammate, musico medianæ vocis habent sonum, &c. Rei quæ vide in Budæi Commentariis. Nam ad Latinum dictionarium parùm conducunt.

Diăgrăphĭcē, hujus diagraphices, διαγραφική. Plinius lib. 35. cap. 10: Et hujus autoritate effectum est, Sicyone primum, deinde & in totâ Græciâ, ut pueri ingenui ante omnia diagraphicen, hoc est, picturam in buxo discerent, reciperetur ques ea in primum gradum liberalium. διαγραφή Descriptio, antiquatio & peremptio rei cœptæ vel jam peractæ.

Diairis, ab iri confectio, apud Nicol. scripta [Germ. Confect von blawen Gilgen.]

Diălaccă, à Laccâ sic dicta, apud Nicol. in Antid.

Diălectĭcă, f. p. διαλεκτική, Ars differendi; cujus finis est verum à falso discernere: ita dicta ἀπὸ τοῦ διαλέγεσθαι: hoc est, à disputando. Cic. in Topic. Iudicandi enim vias diligenter persecuti sunt eâ scientiâ quam dialecticen appellant. Idem 4 Acad. Dialectica veri & falsi quasi disceptatrix & judex. De hâc arte lege Ciceronem ad Brutum. ¶ Dialectica, ut Diog. Laert. in vitâ Platonis inquit: Est disputandi ars, per quam aliquid aut probamus, aut improbamus, ex interrogatione itidem & responsione differentium.

Diălectĭcă, orum, plur. num. gen. neutr. I. Cic. Att. lib. 14: Accubans apud Vestorium hominem remotum à Dialecticis, in Arithmeticis satis exercitatum.

Diălectĭcē, adverb. διαλεκτικῶς, Cic. 1. Acad. Multa admixta ex intimâ philosophiâ, multa dicta Dialecticè, &c. Quintil. lib. 1. cap. 10: Orator etiamsi rarò, non tamen nunquam probabit Dialecticè.

Diălectĭcus, ci, subst. [διαλεκτικός. Gall. Dialecticien. Ital. Dialettico. Ger. Der die kunst der Dialectic lehret. Belg. Een Dialecticien

lecticus

lecticus. Hisp. *El que enseña ò aprende la arte de dialetica.*] Qui tractat dialecticam. Cic. in Orat. Disputandi ratio, & loquendi, dialecticorum sit: oratorum autem, dicendi & ornandi. Idem 4. Acad. Quid sit verum, aut falsum, dialecticus judicabit.

Dĭălectĭcus, a, um, adject. Quod pertinet ad dialecticum: ut, Dialecticæ captiones, apud Cic. de Finib. Disputationes dialecticæ, Quint. lib. 5 cap. 14.

Dĭălectos, διάλεκτος, Linguæ alicujus proprietas, quod scilicet unaquæq; lingua peculiare habet, & à cæteris distinctum. Unde quinq; dicimus esse Græcorum dialectos, Atticam, Ionicam, Doricam, Aeolicam, & Communem.

Dĭălexis, is, f. t. διάλεξις, Latinè disputatio.

Dĭăleucon, n. f. [διάλευκον. Pol. *Szafran bialawi.* Vnga. *Sáfrány*] Crocisativ. genus, in medio candidum, unde & nomen accepit. Plin. lib. 21. cap. 6. Est & per se genus sativi, blandissimum vulgò, quum in medio candidum, *dialeucon* vocant.

Dĭallăgē, f. t. διαλλαγή, à nostris transfertur *Consultatio.* Figura est quum plura argumenta ad unum effectum deducuntur. Quintil. lib. 9.

Dialoes, Medicamenti confectionem lege apud Galen. de Tuenda valetud. lib. 3.

Dĭălŏgus, gi, m. f. [διάλογος. Gall. *Dialogue, dispute entre quelques uns, devis entre personnes, oraison par personnages.* Ital. *Dialogo, libro ò opera dove due o piu persone parlano insieme disputando o ab[...]tramente.* German. Ein Gespräch. Belg. Een tsamensprekinghe / ofte ghesprecck van twee ofte meer persoonen. Hisp. *Libro o tratado en donde se introduzen algunas personas que disputan, ò hablen juntamente.* Polon. *Rozmowa, dialog miedzy dwiema albo trzema.* Vngar. *Egy néhány személy között valo beszéd, tréfa, vetekedés, (avagy) beszélgetés.* Ang. *A dialogue, a communication and a kind betweene many or diverse persons.*] Sermocinatio sive disputatio, duorum vel plurium, interrogationem mutuamq; responsionem continens, ἀπὸ τοῦ διαλέγεσθαι, quod est disputare, sive sermocinari. Quintil. definit esse sermonem ex interrogatione responsioneq; compositum, de eâ quæ vel Philosophiam, vel Reipublicæ partes attingat, disceptans, cum apposità verborum personarumq; expressione. Cic. de Clar. Orat. Quum disputatio esset inter eos, ut est consuetudo dialogorum. ¶ Diog. Laert. in vit. à Platon. definit Dialog. Est autem Dialogus (inquit) ex interrogatione & responsione compositus, de eà re, quæ vel Philosophiam vel Reip. partes attingat, cum decenti & congrua expressione personarum quæ assumuntur, accurataq; compositione verborum.

Dĭălŏgismus, m. f. διαλογισμός, à Rufiniano refertur inter schemata διανοίας, quum scilicet quis secum rem aliquam volutans, tanquam cum altero colloquens interroget & respondet. Exemplum insigne est illud in Eunuch. Terent. Quid igitur faciam? non eam ne nunc quidem? Quum accersor ultro? an potiùs ita me comparem, Non perpeti meretricum contumelias? Exclusit, revocat; redeam? non si me obsecret.

Dĭălūtĕnses, Pelagiæ ex purpurarum genere sunt, quæ vario soli genere pascuntur. Autor Plin. lib. 9 cap. 37.

Dĭălўtŏn, διάλυτον, Figura est quæ alio nomine asyndeton, sive asyntheton appellatur, quâ plures dictiones, oratione absque copulâ junguntur. Latinè dissolutum dici potest. Tale est illud Virg. lib. 4. Aeneid. Ferte citi flammas, date vela, impellite remos.

Dĭămannă, ex mannâ confectio apud Nicol.

Diamargariton, ex margaritis confectio cordalis apud Nicol.

Dĭămĕtĕr, pen. corr. m. f. [διάμετρος. Gall. *Vn diametre, une ligne passant tout à travers une figure de bord en bord.* Ital. *Linea che divide giustamente una figura.* German. Ein schnurschlechte linien so die figuren in zwey gleiche theil durchschneidet. Hisp. *Linea para partir ygualmente una figura, diametro.* Polon. *Linia ktora rowno przecina circul y wszystko.* Vngar. *Hasonlo két fele választo linea, (avagy) általoszto.* Ang. *A line going overthwart all that frome bordour to bordour, or margent to margent.*] Est recta linea, figuram quæ longissimè patet, ex æquo secans: veluti diameter orbis est linea, quæ sic a summo ad imum tendit ad circulum, ut per centrum eat, definitore Macrobio in Somn. Scipion. lib. 2. Sic in quadrangulo diameter vocatur linea à superiori lateris dextri angulo, ad inferiorem lateris sinistri perducta, hoc dissentit ab Euclidis definitione. Latini dimetientem vocant, nam Græcis διάμετρος, παρὰ τὸ διαμετρεῖν: id est, à diametiendo dicitur. Col. lib. 6: Est area rotunda, cujus dimetros habeat pedes septuaginta. ¶ Unde proverbialiter olim dicebatur ex diametro opposita: &, Diametro distare, ἐκ διαμέτρου, de vehementer inter se pugnantibus. Lucianus in Tyranno.

Diamonos, Mandragoras, apud Diosc. lib. 4 cap. 59.

Diamoron, à moris Celso dictum electuarium, & describitur à Nicol. in Antid.

Dĭănœă, f. p. Mens, intellectus. [דעת dáhath. διάνοια. Gall. *Entendement.* Ital. *Mente, intelletto.* German. Die vernunfft oder verstand. Hispan. *Entendimiento.* Polon. *Rozum, dowcip.* Vngar. *Eszelme, okosság.* Angl. *The vnder standing.*] Unde figuras dianœas vocant Rhetores, quæ sensum magis, quàm verba spectant. Quintil. lib. 9 Figuras quæ lexeos, quæque dianœas vocantur. ¶ Dianœa, inquit Rufinianus, fit propriè, quum præponitur non id quod fieri oportet, sed quod fit. Virgilius: Furor arma ministrat. Tullius: Dolabella autem quemadmodum homines nobiles decet, ulcisci injuriam fortissimè perseverat.

Diacolibanum, ex opiatis (ut vocant) electuarium, ac Olibano: sic inscriptum a Nicolao compositorum consarcinatore.

Dĭăpasmă, atis, n. t. [διάπασμα. Germ. Ein gemengt Pulver von gutem geschmack vnnd trockner Natur / das man auff den leib stræwet / den schweiß zu vertreiben.] Inspergimen siccis odoribus constans, ut scribit Plin. lib. 13. cap. 2. cujus præcipuus usus est in coercendis sudoribus, ut inarescant corpora à balneo: quanquam non ob hoc solùm, verumetiam ad fovendam, vel laxandam, aut astringendam aliquam corporis partem, soleat adhiberi. Vide Marcellum Virgilium in Dioscoridem lib. 1. cap. 21. Dicitur autem ἀπὸ τοῦ διαπάσσειν, inspergo. Martial. lib. 1: Quid quod olet gravius mistum diapasmate virus.

Dĭăpāsōn διὰ πασῶν, Musicæ mensuræ genus, constans ex diapente & diatessaron: hoc est, ex quinque tonis & duobus semitoniis minoribus. Qua de re vide Commentarium Macrobii in Somn. Scipionis.

Diapenidion, a penidiis dictum pectorale est medicamentum.

Dĭăpentē, διὰ πέντε, Musicæ mensuræ genus, tribus constans tonis & semitonio minore. Vide Macrob. in Somn. Scipionis.

Dĭăphănum, pen. corr. n. f. [διαφανής. German. Durchsichtig. Vngar. *Translátszó, világosság.*] Latinè dicitur transparens, sicut & crystallum ἀπὸ τοῦ διαφαίνειν quod est transluceo.

Dĭăphōnĭă, f. p. [διαφωνία. Vng. *Kétféle hangzás.*] Dissensio, discordia: διάφωνος, discordo, dissono.

Dĭăphŏră, pen. corr. f. p. [מחלקת machaliketh. διαφορά. Gall. *Difference.* Ital. *Differenza.* Germ. Underscheid. Hispan. *Diferencia.* Pol. *Różność.* Vngar. *Kétféle különbözés.* Ang. *Difference.*] Latinè differentia, ἀπὸ τοῦ διαφέρειν quod est differre.

Dĭăphŏrētĭcă mĕdĭcāmentă, διαφορητικὰ φάρμακα. Latinè vocantur discussoria, quæ scilicet collectiones incipientes non ad pus, aut ad saniem perducunt, (quod Græci vocant πυοποιεῖν) sed sine suppuratione aliquâ dispiciunt, & dissolvunt. Id enim medici διαφορεῖν, appellant.

Dĭăphrăgmă, atis, n. t. [διάφραγμα. Germ. Ein underschlagstein, ein wehr im leib oder wege von einer seiten zu der anderen zwischen den oberen yngeweiden / Hertz vnd Lungen / vnd zwischen den nideren. Pol. *Blanka ktora srzeci pnaca dzieli od watrob y u sliedziony.* Vngar. *Agyékhártya.* Ang. *The midriffe that devideth the hart and lightes from the other bowels.*] Quamvis ex vi vocabuli omne id significet quod in re aliquâ medium est, (unde & cartilaginem illam quæ nares dirimit, Græci διάφραγμα appellant) peculiariter tamen medici hâc voce utuntur pro musculo quodam rotundo, qui spiritalia viscera à naturalibus: hoc est, cor, & pulmones à jecore & liene, velut paries quidam interjectus interscipit & dirimit. Hujus autem musculi summum caput in costarum extremis statuitur, ubi multæ carnis est particeps: desinit autem in medium, quod membranosum est, & tendoni simillimum. Ab anteriori parte malo punico annectitur, circumductumque per notharum costarum extrema, retro ad duodecimā spinæ vertebram adhærescit. Tunicas habet duas, superiorem a membrana costas succingente, inferiorem verò à peritonæo. Usus ejus est triplex: nam & primùm est respirationis instrumentum: deinde non leve ad alvi exonerationem affert momentum: postremò vitalia (ut jam diximus) à naturalibus separat: unde etiam nomen accepit: διαφράττειν enim aliud nihil est quàm intersepire. Qua ratione etiam à Latinis Septum transversum appellatur. Corn. lib. 4: At sub corde atque pulmone transversum ex validâ membranâ septum est. Idem in Proœ. lib. 1: Simulatq; verò ferrum ad præcordia accessit, & discissum transversum septum est, quod membrana quâdam superiores partes ab inferioribus diducit (διάφραγμα Græci vocant) hominem protinus animam amittere.

Diaponi, orum, m. f. dict. Cretensium canum aliqui, quasi qui semper in certamine congrederentur fortes.

Dĭăpŏrēsis, pen. prod. Dubitatio. [διαπόρησις. Gal. *Doutance, doute.* Ital. *Dubitanza.* Germ. Zweifflung. Hisp. *Duda.* Polon. *Wątpienie.* Vngar. *Kételkedés.* Ang. *A doubting.*] Figura oratoria, quæ fit, quoties omnia & magna videntur & paria, ita ut orator nesciat à quibus potissimùm dicere incipiat. Terentius Eunuch. Quid commemorem primum, aut laudem maximè? Illum qui dedit mihi consilium ut facerem, an me qui ausus sim incipere? an fortunam collaudem, quæ gubernatrix fuit?

Dĭăprăsium, ex prasio herbâ medicamentum, cujus descriptionem vide apud Nicol.

Dĭapsalmă, atis, n. t. [סלה selah. διάψαλμα.] Commutatio rhythmi, aut vicissitudo canendi, ut quidam volunt. Alii pausationem spiritus interpretantur, alii alterius sensus exordium, alii rhythmi distinctionem, alii verò cujusdam musicæ varietatis silentium. Autor Hieron. in Epist. ad Marcellum.

Dĭārium, arii, n. t. à die fit, & significat victum quotidianum, id est, quod in unius diei cibum datur. [דבר יום ביומו debar jom bejomó. ἐφημερίς, ἡ ἐφήμερος σῖτος. Gall. *Pitance d'un jour, ou ce qui en depend en un jour.* Ital. *Il vivere d'ogni giorno.* German. Ein tägliche speiß / was man in einem tag isset oder verthut. Bel. Spijse oft provande op eenen dach. Hispan. *La dieta comida de un dia.* Polon. *Tkarm ktory na jeden trawiony albo widziany.* Vngar. *Mindennapi élelem.* Ang. *The allowance of one day.*] Mart. lib. 11: Sed lupus usuram, puerique diaria poscunt. Horat. 1. Epist. Cum servis urbana

diaria

diaria rodere. ¶ Accipitur & pro libello in quo acta quotidiana perscribuntur. [Græci ἐφημερίδα appellant. Gall. *Papier journal.* Ital. *Giornale.* German. Ein büchlin in welches man eines jeden tags Geschicht verzeichnet. Belg. Dagelijcx handel Boeck. Hisp. *Historia que procede dia en dia.* Polon. *Kśiąśka do ktorey spráwi [illegible] wpisuiemy.* Vngar. *legizó könyv [illegible], [illegible] mindennap, dolgát [illegible].* Ang. *A te [illegible] booke.*] Iuvenal. diurna, plurali tantùm numero. ¶ Legitur & Diarius, a, um, ἐφήμερος: ut, Diaria febris: hoc est, febris unius diei: quamvis non raro in quartum usque diem producatur.

Diarrhœa, [Διάῤῥοια. German. Der durchlauff des Bauchs. Polon. *Biegunka.* Vngar. *Has menes.*] Alvi purgatio, ventris fluxio. Cicer. Gallo: In cœna augurali apud Lentulum tanta me diarrhœa arripuit, ut hodie primùm videatur cœpisse consistere.

Diarrhyton, [Διάῤῥυτον. Vngar. *Nedves vizes.*] Græcis significat aquosum, palustre: quo cognomine etiam Hipponem Africæ Zeugitanæ oppidum, ab Hippone regio (quod oppidum est Numidiæ) distinxerunt: quod & Rumanorum [illegible], *Hipponem dilutum* vocaverunt. Autor Plin. lib. 5. cap. 4.

Diasatyrion, Διασατύριον. Compositio quædam medicorum ad excitandam Venerem: ita dicta quòd satyrion herbam recipiat, excitando Veneris appetitu in primis efficacem.

Diastēma, atis, n. t. Græca dictio, spatium, intervallum, sive intercapedinem significans. [[illegible] Διάστημα. Gall. *Intervalle, [illegible].* Ital. *Interuallo.* German. Abstand oder weite. Hispan. *Espacio.* Pol. *Sztrokosc, [illegible], taka iest miedzy [illegible].* Vngar. *Köz.* Angl. *Space, or distance.*] Vtitur hac voce Sidonius Apollinaris, qui tamen in hoc falsus est quòd penultimam syllabam corripuerit, quæ apud Græcos per η longam vocalem scribitur. Sic, *inquit*, placidam Paphien servare diastema quintum.

Diastoleæ dicuntur rationum correctores, seu distinctores, vel quod magis est, gratiæ divisores: διαστέλλω enim est divido ac distinguo.

Diastole, Διαστολή, Figura est dictionis, qua brevis syllaba contra naturam producitur. ut, Italiam fato profugus: ubi prima syllaba in dictione Italiam, quæ natura brevis est, extenditur. ¶ Diastole item apud medicos vocatur dilatatio thoracis, quæ fit quum spiritum attrahimus, quemadmodum & systole ab iisdem vocatur illa cordis, thoracisque contractio, quæ fit interexpirandum.

Diasyrmos, Διασυρμός. Figura est qua una dictio ad duo diversa significata distrahitur. Virg. 9. Eclog. argutos interstrepere anser olores: id est, malus Poeta inter bonos. Fit à verbo Græco διασύρω, quod inter cætera significat distraho.

Diatessaron, Διὰ τεσσάρων, autore Macrobio, Musicæ mensura est constans duobus tonis & semitonio minore.

Diatheca, æ, f. p. [[illegible] דיאתיקי *[illegible].* Διαθήκη. Gall. *Testament.* Ital. & Hispan. *Testamento.* German. Ein Testament. Polon. *Testament.* Vng. *Testamentum.* Ang. *A testament.*] & Diatheca, orum, pro testamento ponitur, & pro hæreditate quæ testamento obvenit. Quum autem testamentum significat, pluraliter plerunque effertur. Martial. lib. 11: O quantum diatheca valent, & quinque comati, Tunc quum pauper erat, non sitiebat Aper.

Diatretus Tornatilis, Διάτρητος: ut, Diatretus calix. Διατρᾶν enim aut perforo significat, aut torno conficio. [German. Ein Drächsler. Belg. Een houtdraeyer. Pol. *Toczony, krecony.* Vngar. *Es [illegible] faragot.*] Vlp. l. Si Servus, ad legem Aquil. Si calicem diatretum faciendum dedisti, si quidem imperitiâ fregit, damni injuriâ tenebitur. Hæc pocula à Cicerone & Salustio ferè toreumata vocantur. Hinc Diatretarius cælator, qui tornatæ opera facit, in l. 1. C. de excus. artific.

Diathesis, pen. corr. Διάθεσις, Affectus: & unum ex accidentibus verbi, quod Latini Genus vocant.

Diatreon, pipereon, medicamentum, quod ex tribus piperibus conficitur. Compositionem docet Galen. de valetud. tuend. lib. 4.

Diætæri, Græcè Διαιτάριοι, Custodes navis sunt, qui nō precio conducti, sed solo victu navem custodiebant. Vox est composita, ἀπὸ τῆς διαίτης: id est, à victu, καὶ τοῦ ὁρᾶν, quod custodem notat. African. ff. Naut. caup. stab.

Diaulos, δίαυλος, Spatium duorum stadiorū. Stadium enim, ut Hieronymo placet, pedes in longitudinē, sexcentos habet: diaulos, mille ducentos: milliarium, stadia octo: dolichus δόλιχος, stadia duodecim. Vitruv. lib. 5: In palæstris, peristylia quadrata, sive oblonga ita sunt facienda, uti duorum stadiorū habeant ambulationis circuitum, quam Græci vocant δίαυλον. ¶ Item Diaulus vicerat ex medico factus cadaverum funerator: de quo Martial. Chirurgus fuerat, nūc est vespillo Diaulus.

Dibalo, as, are, Verbum ab animalium voce ad homines trāslatum. Dibalare rem, est quod Græcè dicitur τὸ [illegible] τῶν ἐ[illegible]. Var. lib. 6 de linguâ Latinâ.

Dibapha, sive Dibaphos. [[illegible] *[illegible] s. hanni.* δίβαφα, ἀπὸ [illegible]. Gall. *Teinte deux fois, renforcé de teinture comme estoit la pourpre.* Ital. *[illegible] tinta due volte.* Germ. Zwey mal eyngetunckter Purpur. Hispan. *[illegible] dos veces tenida, de color bermejo.* Pol. *Purpura [illegible].* Vngar. *Kétzer festett bá[illegible], [illegible].* Angl. *Twise [illegible] purple died.*] Purpura Tyria bis tincta: ita dicta [illegible] διβαφής. Plin. li. 9. cap. 39: Huic successit dibapha Tyria quæ in libras denariis mille non poterat emi. Hac Lentulus Spinter Aedilis curulis primus in prætexta usus improbabatur, anno Vrbis conditæ septingentesimo, Cicerone Consule. Cicero Cælio: Curtius noster δίβαφον cogitat: sed eum infector moratur. Vbi notat Curtium nullius pretii hominem, qui immaturè aspirabat ad magistratum.

Dica, f. p. Iudicium, actio, libellus actionem continens. [δίκη. Gall. *Vne cause ou procez, vne action.* Ital. *Petitione ò dimanda in iuditio.* German. Ein brieff in welchem ein Rechtshandel begriffen oder verkündet wird / ein Manungs brieff. Hispan. *Demanda en iuizio.* Polon. *Pozew w ktorem [illegible] iest opissana.* Vngar. *Pörbely felele[illegible] (avagy) felelet.* Angl. *A cause, action or processe.*] Terent. in Phorm. En unquam injuriarum audisti mihi scriptam dicā? Cic. 4. Verr. Scribitur Heraclio dica. Hoc est, Ecquando audisti me injuriarum nomine in judicium fuisse vocatum? Ibidem: Cognatum te meum esse dicam: & tibi scribam dicam. δίκην λαγχάνω. ¶ Dicitur & Dicam impingere. Terent. Phorm. Si tu illam attigeris secus quam dignum est, Dicam tibi impingam grandem. ¶ Est item Dica dea apud Græcos, de qua in propriis.

Dicacitas, f. t. [Polon. *Smiekotliwość.*] Dicaculus, Vide Dico, dicis.

Dicæodotes, is est, qui jura reddit & jurisdictionem habet, in cujus potestate sunt judicia.

Dicæologia, [Δικαιολογία. Vngar. *Befele [illegible].*] Iuris sui in medium prolatio, quum scilicet jure nostro freti, æquitatem causæ quàm brevissimè complectimur. Rutilius Lupus.

Dicax, Vide Dico, dicis.

Dichoræus, Διχόρειος, Pedis genus est, ex duobus constans trochæis: ut, Ant[illegible]: quum scilicet prima & tertia syllabæ producuntur, secunda autem & quarta corripiuntur.

Dichotomos, [[illegible] *[illegible].* Διχότομος. Gall. *Depart en deux parties.* Ital. *Partito in due parti.* German. Zu zwey theil geschnitten. Hispan. *Partido en dos partes.* Polon. *[illegible].* Vngar. *[illegible].* Ang. *Devided [illegible] parts.*] Apud nos idem est quod dimidiatum, ut per medium sectus: qualis septimo quoque die post plenum orbem luna videtur.

Dicis causa, Vide Dico.

Dico, as, priore correptâ, act. p. Consecro, dedico. [[illegible] *[illegible] s. [illegible]*, ἀφιερόω. Gall. *Dedier, consacrer, donner à perpetuité.* Ital. *Dedicare, consecrare.* German. Zueignen/widmen. Hispan. *Dedicar ò consagrar.* Polon. *[illegible].* Vngar. *Szentelek, szántok, [illegible].* Ang. *To consecrate, to give over for ever.*] Plinius lib. 12. cap. 1: Priscoque ritu simplicia rura etiam nunc deo præcellentem arborem dicant. Cic. 1. Tuscul. Dicati Apollini cygni. ¶ Accipitur etiam pro addicere, offerre, & se totum alicui tradere. Cic. Cæl. lib. 1: Balbum quanti faciam, quamque me ei totum dicaverim, ex ipso scies. Idem 3. de Orat. Non vidit eorum ipsorum qui tum adolescentes Crasso se dicarent, horribiles miserosque casus. ¶ Dicare se in aliquā civitatem, & Dicare se civitati, Cic. pro Corn. Balbo. ¶ Hujus verbi composita sunt Abdico, Dedico, Indico, Prædico, quæ habent pen. corr.

Dicatio, onis, f. t. Consecratio, addictio. [[illegible] *[illegible]*, ἀφιέρωσις. Gall. *Dediement, consecration, [illegible].* Ital. *Essa consacrar dedicare.* German. Zueignung. Hispan. *La dedicacion.* Polon. *Ofiarowanie.* Vngar. *[illegible].* Angl. *A vowing, a promising or consecrating.*] Cic. pro Cor. Balbo: Duarum civitatum civis esse nostro jure civili nemo potest. Non esse hujus civitatis civis qui se alii civitati dicaret, potest. Neque solum dicatione, sed etiam postliminio potest civitatis fieri mutatio.

Dicatura, æ, f. p. [[illegible], Dicatio. Vng. *Szentelés, [illegible].*] Plin. in præfat. Nec fiducia operis hæc est, sed dicatura: sic enim legi debet non verò indicatura.

Dico, is, priore prod. dixi, dictum, act. 3. Loquor, eloquor, verba facio, narro, orationem habeo, commemoro, profero. [[illegible] *amar.* λέγω. Gall. *Dire, parler.* Ital. *Dire, parlare.* German. Sagen/reden. Belg. Seggen. Hispan. *Hablar, dezir, o[illegible] [illegible], dezir simpliciter.* Polon. *Mowie, powiedam.* Vng. *Mondom, [illegible].* Angl. *To say, tell, or shew.*] Cicer. pro Quintio: Quid hoc iniquius dici aut commemorari potest? Apud Oratores vero, Loqui est qualiacunque verba proferre: dicere verò, eleganter & facundè. Quintil. lib. 10: Nam mihi ne dicere quidem videtur, nisi qui dispositè, ornatè, copiosè dicit. Cic. in Orat. Quanquam aliud videtur oratio esse, aliud disputatio: nec idem loqui esse, quod dicere: attamen utrunque in disserendo est: disputandi ratio, & loquendi, Dialecticorum sit: Oratorum autem dicendi, & orandi. Hinc dictio, λέξις, φράσις, vocatur oratoria & facunda oratio, licet etiam pro parte minimâ orationis significativâ accipiatur, quam Græci λέξιν appellant. ¶ Dicere etiam, vocare, nominare est. Virgil. 1. Aeneid. Est locus, Hesperiam Graii cognomine dicunt. ¶ Quandoque indicare. Virgil. 3. Eclog. Dic mihi Damœta, cujum pecus? an Melibœi? ¶ Quandoque denuntiare, παραγγέλλειν. Terent. Andr. Sed dico, ne temerè facias. ¶ Quandoque promittere, ὑπισχνέομαι. Pompon. in Pistoribus: Numos certos dico quinquaginta millia. Salust. lib. 2. Histor. Eodem anno in Macedoniâ C. Curio in principio veris cum exercitu profectus in Dardaniam, quibus potuit, pecunias dictas coēgit. ¶ Quandoque pro affirmare.

Martial. in Amphit. Quum verus patriæ diceris esse pater.
¶ Quandoque dicare. Virgilius 6. Aeneid. Iunoni infernæ di-
ctus sacer ¶ Quandoque pro significare. Terent. in Evnuch.
At nesciebam id dicere illam. Et alibi: Quasi tu dicas factū id
meo consilio. ¶ Quandoque accipitur pro cantare. Virgilius
3. Eclog. Alternis dicetis, amant alterna Camœnæ. ¶ Quando-
que pro pronuntiare. Hinc fit Dicere sententiam, quum tan-
quā consiliarii quid nobis videtur, pronuntiamus, ἀποφαίνεσθαι.
Quintil. Apud judicas quidem secundum legem dicturos sen-
tentiam, de confessis præcipuè ridiculum est. ¶ Dicere leges
aliud est quàm Ferre leges, ἐπιτάττειν νόμους. Feruntur enim le-
gas apud suos. Dicuntur autem victis: hoc ast, imperantur.
Liv. Quando perinde ac victo jam sibi lages dicerentur. ¶ Di-
cere diem, ast citare, val in jus vocare, & diem præfigere, quo
ad causam dicandam præstò sit. ἐπάγειν δίκην. Livius 3. ab Ve-
be: Quum diam Appin Virginius dixisset, Appius stipatus Pa-
triciis juvenibus in forum descendit. Interdum atiam extra ju-
dicium dicere diam, est certum diem præfigere, constituere,
sive assignare. Terentius Andr. Hic nuptiis dictus est dies. Cæ-
sar 1. bell. Gall. Diem dicunt, qua ad eipam Rhodani omnes
conveniant. ¶ Dixti per syncopen, pro dixisti. Terent. Evnuch.
Dixi evnuchum velle te. ¶ Dicere causam dicitur reus, quum
accusationibus respondere cogitur. Livius de bell. Macedon.
Scipio jussus dicere causam, orationem, &c. Cæsar 1. bell. Gall.
Orgentorigem ex vinculis causam diaere aoëgerunt. ¶ Dicere
causam pro aliquo: id est, Descendera. Plaut. Bacchid. Sed tu
qui pro tam corrupto dicis causam filio, Eadémne erat hæc
distiplina olim quum tu adolescens eras? Non dico causam
quin: id est, Nō tenuo. Terent. Phoem. Non causam dico, quin
quod meritus est ferat. ¶ Dicere dotem filio, vel filiæ, est pro-
mittare in dotem. Terent. Heavt. Quid dotis dicam te dixis-
se filio? Et paulò pòst: -sed ita dictu opus est, si me vis salvum
esse, & rem & filium, Me mea omnia bona doti dixisse illi. Ci-
cero pro L. Flacc. Doti Valeria pecuniam omnem suam dixe-
rat ¶ Dicere cœnam, Plautus Stic. Fero convivam Dionysium,
mihique Et tibi, namque Aedepol cœna dicta est, locus liber
datus est mihi, & Tibi apud vos. ¶ Ius dicere, est magistratuū.
Cic. de Provin. consul. Emisti grandi pecuniā ut tibi de pecu-
niis creditis jus in liberos populos, contra Senatusaonsultum,
& contra legem generi tui dicere liceret. Idem pro L. Flacc.
Qui anno antè Romæ jus dixerat. ¶ Dicere Magistrum equi-
tum, peo creare. Liv. 5. ab Vrbe: Is sibi magistrum equitū Post-
humium Ebutium dicit. ¶ Dicere multam antiqui tum dice-
bant, quum ad populum & in comitiis multa distepeanda ir-
rogabatur, quod ipsi Certare multa dicebant. Livius 2. bell.
Punic. lib. 5: Excitatique tandem duo Trib. pleb. Sp. & L. Car-
vilii quum rem invisam, infamemq; cernerent, ducentûm mil-
lium æris multam M. Posthumio dixerūt: cujus certandæ quū
dies advenisset, &c. Dicere multationem, sive multam peco-
ris Plin. lib. 18. cap. 3: Multatio quoque non nisi ovium boum-
que impendio dicebatur. Varro: Sed quum ejusmodi multa
pecoris armentique à magistratibus dicta erant, abigebantur
oves bovesque. ¶ Dicere Musam alicujus. Virgilius Eclog. 8:
Damonis Musam dicemus & Alphasibœi. ¶ Dicere nomen a-
licui, pro imponere. Livius 1. ab Vrbe: Brevi stirps quoque vi-
rilis ex novo matrimonio fuit, cui Ascanium parentes dixère
nomen. ¶ Dicere repudium. Tacitus libro 3: Quirinus post di-
ctum repudium adhuc infensus, quamvis infami, at nocenti
miserationem addiderat. ¶ Dicere sacramento dicabantur mi-
lites quum ad jusjurandum adigabantur, Rempublicam se
non deserturos. Livius 2. bell. Punic. 5: Tribuni plebis, si eis vi-
deretur, ad populum ferrent, ut qui minores decem & septem
annis sacramento dixissant, iis perinde stipendia procederent,
ac si viginti anoorum, aut majores milites facti essant. Idem 4.
ab Vrbe: Hoc decreto Consul armatus, quum paucis appel-
lantibus Tribunum, collum torsissat, metu æteri sacramento
dixère. Dicere sacramentum. Livius 4. bell. Punic. Hodia Con-
sules creatis, quibus sacramenta liberi nostri dicant. Horat. 2.
Carm. Ode 17: -non ego perfidum dixi sacramētum. ¶ Dicere
de scripto. Cicero pro Planc. Recitetur que oratio, quę propter
ejus magnitudinem dicta de scripto est. ¶ De loco superiore,
vel è loco superiore. Cic. 4. Varr: Primùm ipse in Siciliā sæpè &
palam de loco superiore dixerat: Id est, de sellā Prętoriā & pro
tribunali sedans. Suprà enim dixerat, Palàm de sellā tribunali.
Idem Attic. lib. 2. 39: Q Catulum ex inferiore loco jusserat di-
cere. ¶ Dicere sententiam senator dicitur, quum suam in sena-
tu sententiam axponit. Cicero 6. Verr. Mos est Siracusis, ut si
qua de re ad Senatum referatur, dicat sententiam qui velit,
nominatim nemo rogatur. Cæl. Ciceroni: Consulem dasigna-
tum primùm sententiam dicentem. ¶ Dicere pro sententiā, idē
quod dicere sententiam: sicut Dicere testimonium, & pro testi-
monio. Livius 2 bel. Macedon. Et quando nemo vestrûm qui
in hoc aonsilium convocati estis, pro sententiā quicquam di-
cere vult, aut audet, orationes Legatorū externo die pro sen-
tentiis, dictas percenseamus. ¶ Dicere ex tempore. Plin. Epist.
27: Dicit sempee ex tempore, sed tanquam diu scripsarit. Quin-
tilianus lib. 6. cap. 3. ¶ Dicera tastimonium, & testimonia, est
testificari & probare. Cicero ad Quintum Fratrem lib. tertio:
Quum tastimonium secundum finem & religionem gravissi-
mè dixissem. Idem pro Sylla Qui in illum testimonia gravia
dixerunt. ¶ Dicere pro testimonio, quod nunc dicimus *Depo-*
nere. Cic. lib. 7. Verr. Dicetis pro testimonio de missione nauta-
rum, de fame, &c. ¶ Dicere ad voluntatem alicujus, est assen-
tari, adulari, Cic. de Amic. Semper augat assentatio id quod is,
cujus ad voluntatem dicitur, vult esse magnum. ¶ Dicare salu-
tem alicui. Cicero Attico libro 5: Cicero meus puar tibi salutē
dicit. Plautus Curculione: Veneri verbis meis salutem dicito.
¶ Dicitur impersonale. Cic. 3. de Nat. deor. Quarens in quam
heroicis temporibus Acantho Rhodi peperisse dicitur. ¶ Cic.
3. de Orat. Quamvis sphæram in scanam (ut dicitur) attulerit
Ennius: tamen in sphærā fornicis similitudo non potast inesse.
¶ Diceret, pro dicere posset. Terent. Andr. Nec satis ad objur-
gandum causæ, diceret, Quid feci, quid commerui, aut pecca-
vi pater? ¶ Dicere volui, correctionis genus est, quum quis in
loquando falsus est, ac verbum vnū pro altero protulit Plaut.
Milite: Sorbet dormiens. PA. Qui sordet? V. Illud, stertit volui
dicere. ¶ Dicassis pro diaas: Dice pro dic, apud Comicos fre-
quentia. Plautus Curculione: Haud in me malè meditantem
malè dicassis. Idem Ruden. Tu si quid opus est, dice. ¶ Hujus
verbi aomposita sunt, Addico, Antedico, Contradico, Edi-
co, Indico, Interdico, Peædico, quæ habent penultimam pro-
ductam.

Dĭctum, n. s. & Nomen esse potest, & participium, ῥῆμα, λόγος [דבר
dauer דבר *dāuar*. קול, *qōl*. ... Gall. *Vn mot, vne parole, vn dire*.
Ital. *Parola, motto, detto*. German. Ein wort / ein red. Belg. Een
woort / ofte spraeck. Hispan. *El dicho*. Polon. *Mowa powiesc*. Vngar.
Mondás. Angl. *A worde, a saying*] Terentius utrunque com-
plexus est quum dixit: -nullum est jam dictū quod non dictū
sit prius: nam prius ast nomen, secundū participium. Dictū no-
men accipitur pro quovis sermona. Plaut. Cistel. Pergo illā,
subagito blandis prius & benedicis dictis. Idem Asin. -an in
tibi verba blanda esse autum rete? dicta docta prodatis? Ovid.
13. Metamorph. -neque abest facundis gratia dictis. ¶ Vernile
dictum: hoc est, scurrile, & peocax. Tacit. lib. 18: Vernile dictū
omnem invidiam in eum vertit. ¶ Dicto audiens: hoc ast, obe-
diens. Quintil. lib. 13. cap. 6: Minus dicto audientem filium li-
cet abdicare. Cic. 6. Verr. Quæsivi an misissat, respōdit id quod
necesse erat, scilicet dicto audientem fuisse Prætori. ¶ Dictis
aliquem aggredi. Virg. 4. Aeneid. Talibus aggreditur Venerē
Saturnia dictis. ¶ Dictum at factum reddidit. Hac figura signi-
ficatur nihil esse prætermissum in negotio procurando, Te-
rent. ¶ Et quamvis Dicta generaliter dè quovis sermone di-
cantur, apud veteres tamen pro facetiis & jocis poni solent,
σκώμματα. Cicer. lib. 2. ad Attic. Itaque nostri, quum omnia di-
xissemus dicta, essentque facetè & breviter & accurate jocata,
ea proprio nomine appellari dicta voluerunt. Terent. Evnuch.
Facetè, lepidè, lautè, nihil suprà: Tuum obsecrōne hoc dictum
erat? Vbi Donatus: Dictum id, quod proverbium, sive adagium
quod facetis hominibus adscribitur. ¶ Dictu, pro Ad dicendū
ut, Dictu nihil facilius, apud Terentium in Phorm.

Dĭctŭrĭo, ris, n. q. pen. corr. verbum desydarativum: ac ἰδρυνέω.
Dicere copio, sive dicere molior. [λεξείω. Pol. *Swiekocs*. Vngar.
Modani, szólani kéuánok.] Macrob. Saturn. lib. 7. cap. 3: Sed Per-
ge, Aviene, ne ultra te dicturientem retardem. Idem lib. 7. cap.
1: Quid duces & milites, qui fortiter à se facta semper dictu-
riunt.

Dĭctĭo, f. t. Oratio, dicēdi genus, actio. [אמרה *imrāh* דברה *dabbe-*
rāh מאמר *maamār* λέξις. Gall. *Parole, mot*. Ital. *Voce*. German. Ein
wort. Belg. Een woort. Hispan *Vna palabra*. Polon. *Slowo*. Vngar.
Bezéd, szollás, mondás, ige, Ang. *A word*.] Dictio testimonii: id est,
jus testimonii diaendi. Terent. in Phorm. Servum orare cau-
sam leges non sinunt, neque ei testimonii dictio est. ¶ Sen-
tentiæ dictio. Cicer de Invent. Aliud enim laus, aliud vitupera-
tio, aliud sententiæ dictio, aliud accusatio, aliud recusatio
conficere debet. ¶ Item pro facundā & oratoriā oratione.
[ῥῆσις. Gall. *Oraison, raisonnement*. Ital. *Ragionamento*. German.
Ein wolgesagte Red / ein gewohnlicher Brauch zu reden. Hispan. *Ra-*
zonamiento.] Cic. 2. Tusc. Itaque quum ànte meridiem dictioni
operam dedissemus. Idem de Clar. Orat. Malim mihi L. Crassi
unam pro M. Curio dictionem, quàm aastallanos triumphos
duos. ¶ Dictio, pro oraculo. Liv. 8. ab Vrb. Accito ab Tarenti-
nis in Italiam data dictio erat, caveret Acherusiam aquam,
Pandosiamque urbem: ibi fatis ejus terminum dari.

Dīcēndŭs, a, um, Adjact. Quintil. Cum pondere aliquo hæc di-
cenda sunt. ¶ Dicundum antiqui pro Dicendum ponebant.
Plaut. Mil. Imò etiam amplius: nam si non dat, dominum di-
cundum censeo.

Dĭcāx, om. t. Qui dictis abundat, qui facetè & acutè dicta jacit.
[מצחק *metsachek* מהביב *ma.hib.* σκώπτης, φιλοσκώμμων. Gall.
Mocqueur, iaseur, railleur Ital *Dicace, maldicēte*. Germ. Schwätzig /
spevig / schimpflig / spöttisch. Belg. Schimpachtig. Hisp. *Dezidor y*
parlero demaziado. Polon. *Trakiori vstawiczne gadaczy mowy*. Vngar.
Tsá-fogo trfás. Ang. *That speaketh much, a prater, a babler*.]
Quintil. lib 6. cap. 4: Demosthenem urbanum fuisse dicunt,
dicacem nagant. Cicer. 2. de Orat. Quod est hominibus face-
tis & dicacibus facillimum. Idem pro Cæl. Quàm volent in
conviviis faceti, dicaces, nonnunquam etiam ad vinum diserti
si sint.

Dĭcācŭlŭs, σκωπτικός, Aristophani, & αἰγλωττος, & Dicacula di-
minutiva sunt. [Pol. *Swiekos*. Vng. *Tsásfogotska*. Angl. *A pra-*
ter, a babler.] Plaut. in Asin Satis dicacula es amatrix.

Dĭcācĭtās, f. t. Est sermo, cum risu alios incessens, inquit Quint.
lib. 6.

li.6.c.4. [פטפוט pitpút, לעג lahágh, שיחות schenináh, מהתל mahthél. φιλοσκωψία. Gall. *Propos qui rencontre, mocquerie facetieuse, iaserie, brocardene.* Ital. *Cianciamento.* Ger. Spotted/spreyung/schwetzung. Hisp. *Damasiada, parleria.* Polon. *Szydzenie, blekotanie.* Vngar. *Tsúfolás, nyelvelés.* Angl. *Prating, chatting.*] Cicer. in Orat. Huic generi orationis aspergentur etiam sales, qui in dicendo mirum quantum valent: quorum duo genera sunt, unum facetiarum, alterum dicacitatis. Idem 2. de Orat. Scurrilis oratori dicacitas magnopere fugienda est.

Dictiōsŭs, idem quod dicax. [Vngar. *Tsúfos.*] Varro libr. 6. de Ling. Latin. Hinc appellatum, *inquit*, in mimo dictum, & dictiosus.

Dicto, as, frequentativum à verbo Dico: quod tamen à primitivi significatione nonnihil recedit. Est enim Dictare aliquid tractim pronunciare, ut calamo excipi possit. [ὑπαγορεύω, ὑπαγορεύω. Gall. *Nommer & dicter à un autre qui escrit.* Ital. *Dettare.* German. Angeben oder vorreden auffzuschreiben. Belg. Voorseggen dat yemant opschrijft. Hispan. *Dezir lo que otro escrive.* Polon. *Lekcią dać, do pisania podać.* Vngar. *Mondogalom, beszéldegélem, pronunciálom.* Angl. *To tell an other what shuld be writ, to endite.*] ¶ Accipitur etiam dictare, pro suggerere: ut, Ratio dictat: hoc est, suggerit, ὑφηγεῖται, ὑπαγορεύει. Plin. in Epist. O sylva, ô litus, quàm multa componitis, quàm multa dictatis. Boëthius: Ecce mihi laceræ dictant scribenda Camœnæ. Camœnæ enim litus, ac solitudo tacitè suggerunt nobis quod scribamus, quemadmodum ratio, & nonnunquam indignatio dictat: quod etiam annotavit Valla in Raudensem. Plin. lib. 26. cap. 4. Igitur demonstratarum priore libro herbarum reliquos effectus dicemus, adjiciemusque quas ratio dictaverit. ¶ Dictare, pro edicere, seu polliceri. Quint. lib. 11. c. ult. Aut cum sodalibus jocantur, aut nonnunquam ad librios suos ita respiciunt, ut sportulam dictare videantur. ¶ Dictare actionem sive judicium, apud Iurisconsultos significat actionem adversario voce edere, quum actor adversario quam actionem intenturus sit denuntiat.

Dictātă, n. f. Dicuntur veluti themata atq; præscripta quæ magister ludi pueris præbere consuevit. [Gall. *Ce que le maistre donne à escrire à ses disciples.* Ital. *Quello che il maestro da in nota à suoi discepoli.* German. Das ein Schulmeister seinen Lehrjüngern auffzuschreiben angegeben hat. Hispan. *La lection que se da a los discipulos para escrivirla.* Polon. *Rzecz ktora poto [illegible] mistrz do pisania swoim ucz[illegible].* Vngar. *Az mit az mester tanituányinak beszéllget, és magyaráz, [illegible] nyelvesz[illegible].* Angl. *That which the master enditeth [illegible].*] Cic. ad Attic. 13. Non modò Tironi dictare, sed ne ipsi quidem auderem scribere. Horat. Sic iterat voces & verba cadentia tollit, Vt puerum sævo credas dictata magistro. ¶ Nec [illegible] literis tantùm, sed in aliis quoque artibus dictata dicuntur. [illegible] peragit dictata magistri Omnia. Suet. in Cæsa. [illegible] tirones [illegible] suscipereot, ipsiq; dictata exercentibus [illegible] vbi per dictata gladiatoria præcepta, documentaque significantur. Dictata autem dicuntur hujusmodi themata quoniam quæ docemus, inculcamus, ut penitùs excipiantur & edisçantur.

Dictātĭo, onis, f. t. dictata. [Polon. *Powiedanie.* Vngar. *Magyarázás, oktatás, [illegible].*] Paul. D. l. 29. Tit. 1. libro 90: Lucius Titius miles notario suo testamentum scribendum notis dictavit, & antequam literis præscriberetur, vitâ defunctus est. Quæro an hæc dictatio valere possit?

Dictātor, m. t. δικτάτωρ, δικτάτωρ, αὐτοκράτωρ τῶν λοιπῶν ἀρχῶν. Apud Romanos summus erat magistratus qui periculosissimis reip. temporibus à consule de nocte capitis auspiciis dici solebat: unde & Dictator dictus est: Et quia cæteris omnibus magistratibus, præterquam Tribunos plebis, cessantibus, Dictatoris summa potestas erat in populum, is quoque Magister populi appellatus est, ut scribit Varr. Cic. 3. de Finib. rectiùs magister populi (is enim est Dictator) quàm Sylla. Erat autem extraordinarius magistratus habens jus animadvertendi in cujuscunque civis Romani caput, nec ab eo provocandi jus erat, nec alio pacto creari solebat quàm quum vis aliqua major repente oborta ingentem urbi cladem minitari videretur. Dicebatur autem Dictator à Consule, qui deinde Magistrum equitum dicebat. Liv. lib. 9. ab Vrbe: Fabius L. Papyrium Dictatorem dixit. Iuven. Sat. 8. Fumosos equitum cum Dictatore magistros.

Dictātŏr, [Vngar. *Emeng.*] cujus in urbe Româ summum jus, & planè regia potestas fuit, lege latâ, ut opinor, T. Lartio Flavo II. Qu. Clœlio coss. sine provocatione creatus, & de consularibus lectus. Porrò, quum de consularibus eum legi lex juberet, sequebatur, ut de patriciis crearetur, consules enim tunc, & per annos deinde multos, patricii fuerunt: nec priùs de patriciis legi dictator desiit, quàm creari duo consules patricii desierunt: nō enim consul patricius dictatorem quenquam de plebe dixisset. itaq; qui primus de plebe dictator, fuit. C. Marcius Rutilus, is à M. Popillio Lænate consule plebeio dictus est. ita communicata plebi dictatura, anno ab Vrbe condita CCCIC., idque contra veterem consuetudinem, non tamē contra legem factum est: non enim lex dictatorem de plebe fieri vetuerat, sed de consularibus jusserat: at C. Marcius consularis. satisfecit igitur legi Popillius, quum consularem hominem dictatorem dixit: patriciis non satisfecit, quia cōsularē de plebe dixit: quum omnes antea de patriciis dici consuevissent. Eâdem fortasse lege sancitum est, (legem certè, quæ hoc sanxerit, nominat Plutarchus in Fabio) ne dictator equo posset uti, idq; vel ob eam causam, quòd, quū plus inesse roboris in pedestribus copiis putaretur, proptereà in legione permanere, nec locum deserere deberet imperator, vel quòd, quum ad alia omnia dictatoris esset singularis potestas, in hoc uno voluerunt eum populo inferiorem videri. Senatus tamen petenti Fabio Maximo Verrucosso contra veterem legem concessit, ut equo vehi posset, datumq; id hominis virtuti, ac tempori, quum cæsis ad Cannas Romanis, in uno Fabio, dictatore creato, melioris fortunæ spes reposita videretur. Dictaturæ spatium semestre fuisse, nec longiùs esse per leges potuisse satis constat: duo tamen, propriam potentiam legibus ac libertati anteponentes, L. Sylla, & C. Cæsar, uterq; patricius, perpetuam dictaturam armis invasêre. verùm Sylla modestior: dictaturam enim sponte deposuit, solusque, aut cum paucis comitibus in publico versari solitus est: eumque à quodam ingenii satis liberi adolescente conviciis acerbissimis vexatum historiæ produnt, Syllamq; tum dixisse, Hic adulescens nequis unquam posthac in deponendâ dictaturâ me imitetur, efficiet: Cæsar etiam illud sæpè in ore habuit: Sylla nescivit literas, quū ejus inscitiam, imprudentiāq; in omittendâ dictaturâ notaret. Ex Aldi libro de legibus Romanis.

Dictātrix, icis, f. t. quæ dicit agenda, præcipit & imperat. [Vng. *Parancsoló asszony.*] Plaut. Persa: Tu hic eris dictatrix nobis.

Dictātōrĭŭs, a, um, [ὁ τοῦ δικτάτορος. Vngar. *Emengbéz való, eméngi.*] Quod ad dictatorem pertinet, seu quod est Dictatoris. Liv. 6 ab Vrb. Postremò dictatorium fulmen in se intentatum. Dictatorius gladius, Cic. pro Cluen. Dictatorius juvenis, Dictatore patre natus, Li. 1 Dec. lib. 7.

Dictātūră, f. p. Dictatoris dignitas. [δικτάτωρος ἀρχή. Vngar. *Emengsig.*] Plutarch. περὶ χειροτονίας ἀνυπεύθυνος ἀρχῆς. Livius: Dictaturæ semper altius fastigium fuit. Nam à Dictatoribus non erat jus provocandi, quibus etiam animadversio capitis data est. Dictaturam gerere. Cic. 2. Offic. Quòd is paucos sibi dies ad Dictaturam gerendam addidisset.

Dictĭto, as, pen. corr. à dicto, secundum à dico frequentativum, Passim & frequenter dico. [שנן schinnen. συχνὰ & πολλάκις λέγω. Gall. *Souvent, ou en plusieurs lieux, dire ou raconter quelque chose.* Ital. *Dire spesso.* German. Offt sagen/sagen eins sagen. Hisp. *Dezir à menudo.* Polon. *Ustawnie ięz mowię.* Vngar. *Beszélgetem, mondogalom.* Angl. *To endite often and in sundrie places.*] Cicer. 3. Verr. Ve hoc jam palam dictitent. Idem ad Lentul. Quem post reditum dictitant fracto animo & demisso fuisse. Idem 3. Offic. Dictitabat se hortulos aliquos emere velle.

Dictērĭă, orum, n. s. Dicta salsa & acuta, & quodam quasi aculeo pungentia. [שיחות schenináh. σκώμματα. Gall. *Paroles de mocquerie.* Ital. *Motti che pongono, motti piacevoli.* German. Spottreden/schmutzwort. Hisp. *Donayre, motejando.* Polon. *M[illegible] ostre a prze raslime.* Vngar. *Tréfa, gunyolo beszéd.* Angl. *Mers quippes and tauntes.*] Mart. Omnibus arrides, dicteria dicis in omnes. Varro, ὄνος πρὸς λύραν, Quam mobile neque orto psalticium attulit psalterium quibus sonant in Græcia dicteria. ¶ Dicteria petulantiùs jacta Prisci Næsonica vocabant, [illegible], à Mæsone quodam histrione comœdiarum Megarensi.

Dicis causâ, Varro locutionem antiquam esse scribit, & ab eâdem origine deductam ut verbum Dico: fortassis à recto Dex, dicis, ex Dico: item ut Iudex, judicis, à Iudico, & Index indicis, ab Indico. Nam si juncto verbo, autore Varrone, Iudex dicitur qui jus dicit, verisimile est voce simplici similiter eum qui dicit, Dicem appellatum. Dicis autem causa id fieri dicimus, quod nullâ aliâ de causâ fit, quàm ut factum esse dicatur. Caius l. 4. D. Commodati. Sæpè enim, *inquit*, ad hoc commodantur pecuniæ, ut dicis gratia numerationis loco intercedāt. Vlpian. in l. D. ad S. Syll. Excusantur servi qui auxilium tulerūt sine dolo malo. Nam si finxerit quis auxilium ferre, vel dicis gratiâ tulit, nihil hoc commentum illi proderit. Hæc omnia ex Lexico Hotomani.

Dictamnum, n. s. sive Dictamnus, δίκταμνος, Dioscoridi. [Gall. *Une herbe appelee dictam, ou gingembre de iardin.* Ital. *Dittamo.* German. Ein kraut diß nammens/etlich sagen es seye ein gattung der wilden poley. Hispan. *El dictamo yerva cono cida.* Pol. *Dyptam, ielenie korzen.* Vngar. *Diptamus.*] Herba est in Cretâ præcipuè nascens, acris, lævis, pulegio similis, sed majoribus foliis, quæ tomento quodam spissâque lanugine pubescunt. Florem nullum aut semen profert. Produnt in Creta capras sagittis percussas, hujus herbæ pastu eas excutere. Virgil. 12. Aeneid. Dictamnum genitrix Cretæâ carpit ab Idâ, Puberibus caulem foliis & flore comantem Purpureo: non illa feris incognita capris Gramina, quum tergo volucres hæsêre sagittæ. Cic. 1. de Nat. Deor. Capras auditum in Cretâ feras: quum essent confixæ venenatis sagittis, herbam quærere quæ dictamnus vocatur: quam quum gustavissent, sagittas excidere dicunt è corpore.

Dictātŏr, Dictatura, Vide Dico, dicis.

Dictĕrĭum, Dictio, Dictito, Dicto, Dictum, Vide Dico.

Dĭcrŏtum, pen. corr. n. s. δίκροτον. Latinè dicitur biremis, quæ duobus tantùm remorum ordinibus regitur, à prorâ scilicet & à puppi. [Ital. *Fusta.* German. Ein Meerschiff/das auff dem band zwey ruder hat. Ang. *A galey that twoo oares in a seate.*]

Julius Pollux lib.1: Dicrota sunt naves quæ duobus gubernaculis pariter à prorâ reguntur & puppi. Cic. Attic. lib. 5 ἄφρακτα Rhodiorum, & dicrotum Mitylenæorū habebam, & aliud catascopion. Idem libro 16: Nam & ipse Dominus bona planè habet dicrota. ¶ Dicroton item medici vocāt pulsos quoddam genus in arteriis, à geminato percussu. Galen. in tract. de Pulsibus.

Dictyōtă, [δικτυωτά. Vng. Tranyir rzerèppel ékesitvdi alkotmány.] Opera quæ nostri reticulata vocant, ita dicta quòd in hoc ædificii genere tessellæ, macularum quæ in reti conspiciuntur, similitudinem referant. δίκτυα enim Græci vocant retia. Plin. lib. 36. cap. 22, Dictyotōn vocat reticulatam structurā, quam frequentissimè Romæ struunt rimis opportunam. Ubi tamen in vulgatis codicibus legitur Dictyothetōn.

Dĭdascaliă, f. p. [לקח lekah διδασκαλία. Gall. Doctrine. Ital. Dottrina. German. Die leht/unterweisung. Hispan. Doctrina è ensennanca. Polon. Pokazanie en nauky. Vng. Tanitság, tudomány. Ang. Doctrine.] Latinè doctrina, sive eruditio, ἀπὸ τοῦ διδάσκειν, quod est docere sive instituere. Cæl. Cic. lib. 7: Genere tamen quod ad nos pertineat, & διδασκαλίαν quandam, ut versetur inter manus habeat.

Dĭdascălŭs, m. s. [מורה moreh מלמד melammed διδάσκαλος. Gal. Docteur, maistre. Ital. Maestro. German. Ein lehrer/Underweiser/Schulmeister. Hispan. Maestro que ensenna. Polon. Nauczyciel, mistrz. Vng. Mester, tanito. Angl. A maister or teacher.] Nobis præceptorem sonat, ἀπὸ τοῦ διδάσκειν, hoc est, à docendo.

Dīdo, didis, dididi, diditum Distribuo, divido. [חלק chalak, διανέμω. Gall. Bailler, distribuer, departir. Ital. Distribuire, dividere. German. Außtheilen. Hispan. Partir en partes, repartir. Polon. Podzielam. Vng. Elosztom. Angl. To distribute and giue.] Dictumq; videtur dido, quasi divido, ablatâ mediâ syllabâ Horat. 2. Serm. Sat. 2: Abluti senis exemplo dum munia didit: id est, divit. ¶ Frequenter accipitur pro divulgo, sive dispergo. Virgil. 7. Aen. Diditur hic subitò Trojana per agmina rumor. Idem 8. Aen. Cognatiq; patres, tua terris didita fama. Est autē hoc verbum Lucretio in primis familiare.

Dīdōron, penult. prod. [δίδωρον. Gall. De deux palmes. Ital. De dui palmi. German. Zweyer hand breit, oder lang. Hispan. De dos palmos. Polon. Na wie dłoni szeroki. Vngar. két araszni. Ang. Of two hand bread.] Quod est duorum palmorum: unde lateris quoddam genus sesquipedali longitudine. Plin. didoron appellat, à longitudine nimirum duorum palmorum majorum, quorum singuli valent palmos minores tres: hoc est, digitos duodecim. Verba Plinii sunt hæc ex lib. 35. cap. 14: Genera laterum tria: didoron quo utimur longum sesquipede, latum pede. Alterum tetradoron. Tertium pentadoron. Græci enim antiqui δῶρον palmum vocabant: & ideo dora, munera, quia manu darentur. Ergo à quatuor & quinq; palmis, prout sunt, nominantur. Hactenus ille.

Dĭdrachmum, n. p. δίδραχμον, Numus est duas drachmas continens, ut refert Bud. in lib. De asse.

Dīdūco, is, pen. prod. act. e. In diversas partes & diversa loca duco, distraho, dirimo. [נפץ naphats, διαιρῶ, διαχωρίζω. Gall. Desioindre, separer, & faire aller vne part çà & l'autre là. Ital. Dimenare & menare in diuersi parti. German. Zerziehen/von einander thun. Belg. Verscheyden/vanden. Hispan. Partir en partes diuersas. Polon. Rozwodzam, rozrywam. Vng. Két felé vonom. Angl. To conueighe to sundrie partes and places, to disioyne and separate.] Cæsar 6. bell. Gall. Dimittendæ plures manus, diducendiq; erant milites. Colum. libro 6, de bobus domandis: Post hæc diductis malis educito linguam. Idem libro 4: Validam vitem in ramos diducere censeo. Pers. Qua, quæ iter ambiguum est, & vitæ nescios error, Diducit trepidas ramosa in compita mentes. Virg. lib. 1. Georgic. —quique paludis Collectum humorem bibulâ deducit arenâ. Propert. Non ego complexus potui diducere vestros.

Dīductūs, a, um, Particip. Cic. 3. de Orat. Rivis est diducta oratio, non fontibus. ¶ Terræ diductæ. Id est, divisæ apertæq;. Tacit. lib. 2: Diductis terris hauriebantur.

Dĭdymus [תאום teôm, δίδυμος. German. Zwilling. Belg. Zweeling. Polon. Dwoiśli. Vng. Kettö.] Latinè Geminus dicitur. Quo nomine vir Alexandrinus dictus est, qui licet ab ineunte puerita oculis captus foret, divinas tamen literas optimè callebat, & inter Ecclesiasticos scriptores illustris fuit: quūque propter cæcitatem etiam elementorum ignarus esset, Geometriam tamen, quæ vel maximè visu indiget, perfectissimè tenuit. Autor Hieronymus. ¶ Fuit & alter Didymus Alexandrinus salsamentarii filius, quo nemo (ut Quintil. inquit) plura scripsit. Grammaticus fuit, & ad Augusti tempora pervenit: ob assiduam circa libros moram, χαλκέντερος, appellatus, quam ad tria millia librorum & quingentos scripsisse dicitur. ¶ Fuit & alius Grammaticus Alexandrinus, qui Romę docuit. Alius item Poëta qui Georgica scripsit. ¶ Alius præterea philosophus Academicus.

Dĭēs [יום iôm, ἡμέρα. Gall. Iour. Ital. Il giorno. German. Ein tag. Belg. Een dach. Hispan. El dia. Polon. Dzien. Vngar. Nap. Angl. A day.] Tàm masculini quàm fœminini generis est in numero singulari, plurali verò tantùm masculini. Illud tamē interest, quod dies in fœminino genere denotat tempus indeterminatum: & ideò diminutivum cujus est diecula, quod significat breve tempus & moram. Dies verò quum tempus significat viginti quatuor horarum, vel etiam spatium illud ab oriente Sole ad Solem occidentem, masculini est: nam illud tempus est determinatum. Sic diem hesternum, & diem hodiernum, potiùs dicimus quàm hesternam, vel hodiernam. Contrà, pro tempore incerto dicimus longa dies, pro longo tempore, non autem longus dies. Iuvenalis Longa dies igitur quid contulit? Id est, longum tempus. Virgil. 11. Aeneid. Multa dies, variusque labor mutabilis ævi Retulit in melius. Iurisconsulti item binâ, trimâ, quadrimâ die usurpāt pro tempore biennii, triennii, quadriennii. Sed confunditur quandoque hæc differentia. Virgil. 2. Aeneid. Iamque dies infanda aderat. Cicero ad Quintum Fratrem: In qua primum erat, quòd antiquior dies in tuis fuisset adscripta literis, quam in Cæsaris. Plin. lib. 13. cap. 25: Mirum quòd eadem die germinat, qua injectum est. ¶ Dies qui civilis dici solet, à mediâ scilicet nocte in sequentem (ut Macrob. lib. 1. cap. 3. tradit) ita dividitur. Primum diei tempus dicitur mediæ noctis inclinatio. Deinde gallicinium, sive galli cantus, ἀλεκτρυοφωνία, quòd tum galli canunt. Inde conticinium, ἀωρὶ νὺξ, quum & galli conticescunt, & homines quiescunt. Deinde Diluculum quum incipit dignosci dies ὄρθρος. Inde mane, quum dies est clarus πρωΐ. Inde meridies, diei medium ἡ μεσημβρία, μέσον ἡμέρας. Inde jam suprà vocatur occiduum tempus, δείλη: quod & serum diei vocatur ὀψὲ & mox suprema tempestas hoc est, diei novissimum tempus: sicut est expressum in duodecim tabulis, Solis occasus suprema tempestas esto. Deinde Vespera, seu Vesper, ἑσπέρα à stellâ quam Græci ἕσπερον, Plaut. Vesperuginem, Ennius Vesperum, Martialis Phosphorum, Virgil. Hesperon appellant. Inde Crepusculum vespertinum, δείλη ὀψία, dictum à crepero, quod dubium significat, tanquam lux dubia, quòd incertum sit, id tempus noctis an diei existat. Ab hoc tempore prima fax noctis, quòd tum primum faces, hoc est, lumina inferri incipiant, νυκτὸς ἀρχή. Deinde nox concubia, à cubando: deinde intempesta quæ non habet idoneum tempus rebus agendis. In has partes distribuebant diem, qui constat ex vigintiquatuor horis, & lucem tenebrasque continet: eumque diem, civilem vocabant, quòd in aliis atque aliis civitatibus & regionibus alio modo observaretur. Athenienses enim diem civilem auspicabantur à Sole occidente, ad Solem iterum occidentem: Babylonii ab ortu Solis ad Solem secundò exorientem. Umbri à meridie ad meridiem subsequentem. Romani autem à mediâ nocte ad mediam noctem: quorum à nobis quoq; consuetudo observatur, adeò ut siquid ante mediam noctem gestum sit, id præcedenti diei ascribatur, quòd à mediâ nocte, subsequenti diei annumeretur. ¶ Interdum diem dicimus, ut solam lucem intelligamus, tenebras verò sub noctis nomine. Virg. 6. Aeneid. Noctes atque dies patet atri janua Ditis. ¶ Est & dies naturalis ab ortu ad occasum Solis. ¶ Dies totius anni ex institutione Numæ, aut festi erant, aut profesti, aut intercisi. Festi dies aut sacrificiorum, aut epularum, aut ludorum causâ fuerunt instituti. Profesti autem dividuntur in fastos, comitiales, comperendinos, status, præliares. Intercisi verò dicebantur, qui & humanis & divinis negotiis erant communes. Erant & atri dies, de quibus locis suis. ¶ Hujus nominis genitivus est diei, dii, dies, & die. Cicero pro Sex. Equites non daturos illius dies pœnas. Virgil. 1. Georg. Libra dies somnique pares ubi fecerit horas. Idem 1. Aeneid. Munera, lætitiamque dii. Sal. in Iug. Vix decimâ parte die, pro diei. ¶ Die crastini, die septimi: pro die crastino & septimo. Plaut. Most. Hanc rem die crastini quum herus resciverit. Idem Menæch. Nam ibi mercatum dixit esse die septimi. Undè Macrob. 1. Sat. cap. 2: Die quinti, die proximi, die pristini: pro quinto, proximo, & pristino. Vide Gell. lib. 10. cap. 24. ¶ Derivativa & composita à dies, sunt hodie, quotidie, pridie, meridies, nudiustertius, nudiusquartus, diarium, æquidiale, æquidium, diluculum, & perdius. ¶ Dies qui hebdomadem constituunt, à septem Planetis cognominati sunt. Primus septimanæ dies, à Sole, dies Solis, sive Phœbi dicitur. ἡλίου ἡμέρα, πρώτη σαββάτου. Secundus à Lunâ, Lunæ, σελήνης. Tertius à Marte, Martis ἄρεως. Quartus à Mercurio, Mercurii, ἑρμοῦ. Quintus à Iove, Iovis διός. Sextus à Venere, Veneris, ἀφροδίτης. Septimus à Saturno, Saturni, κρόνου. ¶ Dies critici, sive crisimi. κρίσιμοι ἡμέραι, à medicis dicuntur judicatorii, in quibus scilicet de ægritudine ferri judicium potest. Vide suprà Crisimi dies. ¶ Per antiquum diem, δι' ὑπερμέσης ἡμέρας, proverbialiter olim dr. admodum obsoletâ priscaque. Refertur à Diogeniano, Finitimum illi, Magno Platonis anno. ¶ Ipsa dies quandoque parens, quandoque noverca est, ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη ἄλλοτε μήτηρ. Versus est Hesiodi, quo significatum est, non omni die bene esse posse, sed isto bene, atque alio malè. Inde translatum, quòd matres bene volunt liberis, novercæ oderunt privignos. ¶ In diem vivere, est præsentibus rebus contentum vivere, atq; ex parato, minimè solicitum de futuris. Quæ vita Græcis dicitur ἐφήμερος βίος: & ἐφημερίοι, qui ad eum vivunt modum. ¶ Quinquennii die, pro Quinto anno. Proculus in l. Atilicinus. ff. de Pactis dotalibus. Quum inter virum & uxorem pactum conventum ante nuptias factum esset, ut quibus dicbus dos data esset, iisdem divortio facto redderetur: post quinquennium quàm nuptiæ factæ sunt, uxor viro dotē dedit. divortio facto, quæro utrum quinquennii die vir uxori dotem reddet, an statuto legibus tempore. ¶ Venire in diem, pro Nasci, sive in lucem prodire dixit Soli-

rit Solinus cap. 4. Scipio Africanus prior qui defunctâ parente quòd excisus utero in diem venerat, primus Cæsar appellatus est. ¶ Diei civilis divisionem à Romanis observatam lege in Scholiis Beroaldi super Apul. As. aur. fol. 34.

Diecula, diminutivum à die. gen. fœm. quod ferè pro exiguâ temporis morâ accipitur. [ἡμερίδιον. Gall. *Un petit jour, un jour seulement, un petit de temps.* Ital. *Picciol spacio di tempo.* German. Ein weilin. Hispan. *Pequenno espacio de tiempo.* Polon. *Dzionek.* Vngar. *Napotska.* Angl. *A short day, one day onely, a litle while.*] Terent. in Andr. Non satis habes quòd dieculam addo. id est, aliquam temporis dilationem. ¶ Asconius Pædianus in 2. Orat. in Verrem: Diminutivè diecula dicitur.

Diescit, m.e. Dies fit. [ἡμέρα γίνεται. Gall. *Il se fait iour.* Ital. *Si fa giorno.* Germ. Es taget / es wird tag. Hispan. *Ya viene el dia.* Pol. *Dnieie.* Vng. *Meg virrad.* Angl. *It waxeth day.*] Sicut noctescit, nox fit, quibus solùm utimur in tertiis personis absolutè & impersonaliter.

Diespiter, diespitris, Diei pater. Ζεὺς, Ζηνὸς. Id est, Iupiter: sicut Diiovis, quasi die juvans, quòd homines die & luce quasi vità ipsâ juvaret. Horat. lib. 1. Carm. Namque diespiter Igni corusco nubila dividens. Macrob. Ipsi quoque Romani diespitrem Iovem appellant.

Diequarti, & Diequartè, pro diequarto. Diequinti & diequintè, pro diequinto. Dieprìstini vel pristinè, pro depristino, quod nos converso compositionis ordine dicimus pridie. Die crastino, & alia multa. Videntur autem veteres differentiam fecisse inter diequarto & diequarte: ut illud, pro præterito sit, quod nos nudiusquartus dicimus; hoc, de futuro. Vide Macrob. Saturn. lib. 1. & Gell. lib. 10. cap. 24. Sunt autem hæc omnia composita, & pro adverbiis accipimus.

Directi, teste Nonio, à die vocari sunt crucifixi, quasi ad diem erecti. Festus scribit directum per antiphrasin dici apud veteres, volentes significare malum diem. Vnde Directâ adverbialiter dicimus. Plaut. Quin tui directâ cum fœculâ & cū porculis. Directâ in mentis quasi in malam diem. Vnde proverbialiter, In directum abemus ire, quibus precimur exitum.

Diurno, as, n.p. Diu vivo, teste Nonio. [Gall. *Viure longuement.* Ital. *Viuer longo tempo.* Germ. lang leben. Hispan. *Durar mucho tiempo.* Polon. *Dlugo zyie.* Vngar. *Sokàig élek.* Angl. *To liue long.*] Est autem verbum à die deductum, sicut Perennare ab anno.

Diurnus, a, um, A' die fit sicut nocturnus à nocte. Quod ad diē pertinet, quod die fit. [ἡμερήσιος. Gall. *De iour, ou d'vn iour.* Ital. *Diurno, di giorno.* Germ. Täglich. Hispan. *Cosa del dia.* Pol. *Dzienny.* Vng. *Nappali.* Angl. *Belonging to the day.*] Cic. de Senect. An censes (ut de me ipso aliquid more senum glorier) me tantos labores diurnos, nocturnosque domi, militiæque suscepturum fuisse, &c. Plaut. in Menæch. Indeusque ad diurnam stellam crastinam potabimus.

Diurnum, ni, n.f. Liber continens acta singulorū dierum, diarium. [ἐφημερίς. Gall. *Papier iournal.* Ital. *Giornale.* German. Tagbuch / ein Buch in welches man verzeichnet / was auff ein jeden tag geschicht. Hispan. *Historia que procede de dia en dia.* Pol. *Ksiegi do ktorych zapisuia dzienne sprawy.* Vngar. *Irásbéli könyvetske, az kiben minden napi dolgot fel szoktak irni.* Ang. *A booke conteining the actes of euerie day.*] Iuven. longi relegit transacta diurni. Aliàs diurnum accipitur pro victu atque mercede unius diei. Seneca: Diurnum accepit, in centunculo dormit. Idem lib. 2. Controv. Consors modò omnis fortunæ diurnum petam.

Diutinus, a, um, Longus, diuturnus. [אָרוּךְ *aruch, diuturnus,* χρόνιος. Gall. *Qui dure long temps, de durée.* Ital. *Longo, continuo.* German. langwirig. Hispan. *Cosa de mucho tiempo.* Polon. *Dlugi.* Vng. *Hosszu ideiü.* Angl. *That indureth long.*] Cic. lib. 10. Famil. Libertatis desider. io. tædio; diutinæ servitutis. Sic Cæsar: Diutinus labor. Et Livius, Diutinum bellum.

Diutinè, adverb. idem quod diu. [διὰ, πολὺν χρόνον. Gall. *Longuement, longuement.* Ital. *Longamente, di giorno.* Ger. Langezeit / langwirigklich. Hisp. *Luengo tiempo o en luengo tiempo.* Pol. *Dlugo.* Vngar. *Sokaig.* Angl. *A great while, a long tyme.*] Plaut. in Ruden. Ille qui consultè, doctè, atque astutè cavet, Diutinè uti bene licet partum bene.

Diutulè, diminut. à Diu, significat aliquandiu. [ἐπ' ὀλίγον. Gall. *Quelque temps, assez long temps, non pas trop.* Ital. *Un poco chetto di tempo.* German. Langlecht / ziemlich lang. Hispan. *Poco tiempo, o un poco tiempo.* Polon. *Prydlužszym.* Vngar. *Egy ideig.* Angl. *A litle while.*] Gellius: Quum diutulè tacitus cogitando fuissem. Apul. in Flor. At non itidem major meus Socrates, qui quum decorum adulescentem & diutulè tacentem conspicatus foret, &c.

Diutiùs, comparativum ab adverbio Diu [χρονιώτερον, μακρότερον. Gall. *Plus longuement.* Ital. *Più allo. go, più longamente.* German. Länger. Hispan. *Mas tiempo.* Polon. *Dluzey.* Vng. *Tovàbben, tovább.* Angl. *Longer.*] Cicero 6. Verr. Potero hoc ego onus tantum, aut in hoc judicio deponere, aut diutiùs tacitus sustinere. Plautus Rud. Sed meâ desidiâ spem deserere nolui? Eò vos amici detinui diutiùs. Cicer. Non obtundam diutiùs aures vestras.

Diutissimè, Longissimo tempore. [לְעוֹלָם וָעֶד *leholám vahédh,* πλεῖστον χρόνον. Gall. *Fort long temps, tresloguement.* Ital. *Longhissimamente.* German. Allerlängst / aller weiligste. Hisp. *Longissimo tiempo.* Polon. *Bardzo dlugo.* Vng. *Hosszu*

idejig, igen késén. Angl. *Very long.*] Cic. de Amic. Catonem induxi senem disputantem, quia nulla videbatur aptior persona quæ de illâ ætate loqueretur, quàm eius qui & diutissimè senex fuisset, & in ipsâ senectute præ cæteris floruisset.

Diuturnus, a, um, Diutinus, à diu derivatum: [אָרוּךְ *aruch* χρονιαῖος, χρόνιος. Gall. *Qui dure long temps.* Ital. *Che dura longo tempo.* Germ. langwirig. Hisp. *Cosa de mucho tiempo.* Pol. *Bardzo dlugi.* Vngar. *Hosszú ideiü, sokáig tartó, sok ideig való.* Angl. *That indureth a long tyme.*] ut, Visus diuturnus, silentium diuturnum; apud Cic. Idem de Senect. Quas quidem sic avidè arripui, quasi diuturnam sitim explere cupiens.

Diuturnitas, tatis, f.t. Longinquitas temporum, numerus dierum: [אֹרֶךְ יָמִים *orech jamim,* πολυχρονιότης. Gall. *Longue durée, longue espace de temps.* Ital. *Longa durata, lunghezza di tempo.* German. Langwirigkeit. Hispan. *Longura de tiempo.* Polon. *Dlugość.* Vngar. *Hosszu idő, vénség hosszu volta.* Angl. *Lenghte continuance of tyme.*] ut, Diuturnitas belli: Cæsar. Diuturnitas temporum, Cic. Idem de Senect. Semper enim mihi studiis laboribusque viventi non intelligitur quando obrepat senectus: ita sensim sine sensu ætas senescit, nec subitò frangitur, sed diuturnitate extinguitur.

Dieteris, Tempus duorum annorum. [שְׁנָתַיִם *schenataim,* διετία. Gall. *Espace de deux ans.* Ital. *Il spatio di due anni.* German. Die zeit zweo jār lang. Hispan. *Tiempo de dos annos.* Polon. *Czas dwuletny.* Vngar. *Ket esztendő.* Angl. *The space of two yeares.*] sicut Trieteris, τριετηρίς, trium annorum, vel certè (ut eleganter docet Censorinus) quod tertio quoque anno recurrit. Nam apud veteres Trieteris constabat ex quinque & viginti mensibus: hoc est, ex duobus annis, quorum alter duodecim habebat menses, alter tredecim. Sic etiam Penteteris, πεντετηρίς, dicitur tempus hoc duplicatum: hoc est, quadriennii spatium: ita dictum, quòd quinto quoque anno recurrat.

Diffamo, act. p. Per diversas partes famam divulgo, sinistram famam de re quapiam spargo [הוֹצִיא דִבָּה *hotsi dibbah* ... *halach ra bil.* διαφημίζω. Gall. *Diffamer.* Ital. *Diuulgare mala fama.* German. Bettrumbten / ein bös geschrey außbringen. Hisp. *Diffamar.* Pol. *Sromocę, obmawiam.* Vngar. *El hir hirdem, mindenütt gyalazom.* Angl. *To diffame, to report ill of.*] Sumitur enim fere in deteriorem partem. Tacitus: A' Nerone probroso carmine diffamatus, contumeliis ultum ibat. Adulterium diffamatum, Ovid. lib. 4. Metam.

Diffarreatio, f.t. [Polon. *Rozwod.*] Sacrificii genus inter virum & uxorem, quo confugium dissolvebant per confarreationem contractum. Erat autem Confarreatio quædam solennitas, quam soli sacerdotes observabant in uxore ducenda. Soli enim sacerdotes, autore Boëthio, per confarreationem uxorem ducebant. Quâ de causâ divortium per diffarreationem solis quoque sacerdotibus proprium fuit. Dicitur autem Confarreatio, quod farreo libo adhibito coniungerentur: & contrà diffarreatio, quòd simili libo adhibito disjungerentur.

Differcio, Compositum est à farcio, Impleo, & distendo [מִלֵּא *millé,* ... Gall. *Remplir de tous costez.* Ital. *Empire, distendere.* German. Außfüllen / voll schoppen. Hispan. *Empetigo recalcar.* Polon. *Kożukam, nadziewam.* Vngar. *Meg töltöm.* Angl. *To searce, to stuffe or putte in.*] Horat. lib. 1. Satyr. 5. Inde forum Appi Differtum nautis. Idem lib. 1. Epist. Differtum transire forum.

Differo, Spatium temporis extendo. [אִחֵר *ichér,* ἀναβάλλομαι. Gall. *Differer, delayer, prolonger.* Ital. *Differire, prolongare.* German. Verziehen / auffschieben. Belg. Vertrecken. Hispan. *Dilatar el tiempo.* Polon. *Odkładam.* Vngar. *Elhalasztom.* Angl. *To delay, to prolong.*] Virg. lib. 6. Distulit in seram commissa piacula mortem. ¶ Interdum est in diversa loca ferre. διαφέρω, Plaut. in Rud. Nos cum scaphâ tempestas dextrovorsum differt ab illis. Idem in Cur. Iam ego te faciam, ut hinc formicæ te frustulatim differant. ¶ Interdum diffamare, divulgare. Lucil. Gaudes, quum de me ista foris sermonibus differs. Plaut. in Trin. Nolo ego mihi te jam prospicere, qui meam egestatem leves: sed ut inops infamisq; sim, ne mihi hanc famam differant. ¶ Interdum dividere, scindere, dissipare, διασπάω. Terent. in Adelph. Me miseram differar doloribus. Simile Græcis est διαφορεῖν. ¶ Interdū in ordinem ponere, διατάττειν. Virg. lib. 4. Georg. Ille etiam seras in versum distulit ulmos. ¶ Interdum distare, διαφέρειν, διαφέρω. Cic. Divin in Verr. At vide quid differat inter meam opinionem & tuam. ¶ Differre à Cic. pro Cecinna: Qui hoc ab illo differt à cæteris robore, Plin. in epist. Differunt in candore, Plin. lib. 9 cap. 35.

Differens, particip. διαφέρων. Cice. 1. de Legibus: Etenim ratio, quâ unâ præstamus belluis, &c. certè est communis, doctrinâ differens, discendi quidem facultate par.

Differentia, f.p. Discrimen, dissimilitudo [מַחְלֹקֶת *mahalokheth,* διαφορά. Gall. *Difference.* Ital. *Differenza.* German. Vnderscheid. Hispan. *Diferencia.* Polon. *Rożność.* Vngar. *Külömbség.* Angl. *Difference.*] Cic. 4. Acad. Quòd videretur esse quædam in visis differentia. Idem 5. de Fin. Ita fit ut quanta differentia est in principiis naturalibus, tanta sit in finibus bonorum malorumque dissimilitudo. Indifferens, ἀδιάφορος, quod scilicet per se neq; bonum est, neque malum.

Differitas, f.t. pro differentia, quo antiqui utebatur. [διαφορά.

Vngar. *Kwsombieg*] Lucr. lib. 4: Tantaque in his rebus distantia, differitasque est. Nonius.

Dilatus, particip. Prolatus, productus. [מאוחר *meuchar* מעוכב *meuhkab*. ἀναβεβλημένος, Gall. *Differé, dilaté*. Ital. *Differito, prolongato*. Germ. Verzogen/oder auffgezogen. Hispan. *Differido, prolongado*. Polon. *Przedłużony*. Vngar. *Halaztatot*. Angl. *Delayed, prolonged*.] Cic. 4. Verr. Quasi metueret ne Petilius privato illo judicio transacto, aut dilato, eum cæteris in consilium reverteretur. Pœna dilata in tempus mortis, Ovid. 3. Trist.

Dilatio, f. t. Temporis prorogatio, sive extensio. [עכבה *hikkebah*. ἀναβολή. Gall. *Delay, dilation, attente*. Ital. *Dilatione, prolongamento*. German. Verzug/oder auffzug/verlengerung. Hisp. *Dilacion*. Polon. *Przedłużenie odwloka*. Vngar. *Elhalaszás, haladék*. Angl. *Delaying, differring*.] Plin. lib. 18. cap. 10: Nec ulla segetum minus dilationem patitur. Cic. 3. Phil. Quæ est igitur exspectatio, aut quæ nimia dilatio temporis?

Dilator, oris, m. t. Cunctator. [מאחר *meacher*. μελλητής. Gall. *Delayeur, qui differe, fatard*. Ital. *Prolongatore, indugiatore*. Germ. Ein auffzieher/saumiger/auffschieber. Hisp. *Prolongador del tiempo*. Polon. *Przedłużacz*. Vngar. *Halogató, késedelmes*. Angl. *A delayer, or prolonger*.] Horat. in Arte: Dilator, spe longus, iners avidusque futuri.

Diffibulare, Aperire, discingere, fibulam resolvere. [ἀναπορπᾶν. Gall. *Desboucler*. Ital. *Disfibbiare*. German. Die hafften auffslösen/ auffbretsen. Hispan. *Quitar la hevilla o candado*. Pol. *Rozpinam*. Vng. *Kikapcsolom, megoldom*. Ang. *To lowse, to unbuckle or unbutton*.] Papin. Emirat, & torvè chlamydem diffibulat aura.

Difficilis, le, Laboriosus, onerosus, habens multum difficultatis & laboris. [קשה *kascheh* ... δύσκολος, δυσχερής. Gal. *Difficile, malaisé*. Ital. *Difficile, mal genale*. Germ. Schwer. Hisp. *Difficultoso*. Pol. *Trudny*. Vng. *Nehéz*. Angl. *Hard, uneasie*.] Terent. in Heaut. Nihil tam difficile quin quærendo investigari possit. ¶ Si tamen de homine dicatur, idem erit quod Morosus. Cic. de Sen. Moderati enim, nec difficiles senes.

Difficultas, f. t. abstractum, Labor, angustia, asperitas. [קשי *keschi*. δυσκολία. Gall. *Difficulté, malaisance, empeschement*. Ital. *Difficultà*. German. Die schwere. Hispan. *Difficultad de hazer qualche cosa*. Polon. *Trudność*. Vngar. *Nehézség*. Ang. *Difficultie, uneasinesse*.] Cicero pro Cluentio: Prospicio quantum in agendo difficultatis, & quantum laboris sit habitura. ¶ Accipitur eleganter pro inopia: ut, difficultas rei numariæ, aut frumentariæ. Cic. 4. Verr. Et simul ostendit se in summa difficultate esse numaria.

Difficile, Difficiliter, & difficulter, Aegrè, vix, cum labore. [בקושי *bekaschi*. δυσκόλως. Gall. *Difficilement, malaisément, à grand peine, avec difficulté*. Ital. *Difficilmente, malagevolmente*. German. Schwärlich/kümmerlich. Hispan. *Difficilmente*. Pol. *Trudno, ledwo*. Vng. *Nehezen*. Angl. *With difficultie*.] Plin. lib. 27. cap. 11: In cacumine autem semen inter folia durum, & quod difficilè evellatur. Liv. lib. 5. bel. Pun. Circundati pedites haud difficulter impetum incursantium Numidarum arcebant.

Difficul, antiqui dicebant pro difficile. Autor est Nonius, qui adducit testimonium Varronis: Quod utrùm sit magnum an parvum, facul, an difficul.

Diffido, is, Non fido, despero. [ἀπιστῶ, ἀπελπίζω. Gall. *Se deffier*. Ital. *Diffidarsi, non haver speranza*. German. Mißtrawen/ ubel trawen. Belg. Wantrouwen. Hispan. *Desconfiarse*. Polon. *Wątpię, nie ufam*. Vngar. *Nem bizom*. Angl. *To mistrust, to dispaire*.] Cicero 2. de Divinat. Nihil affirmabo: quæram omnia, dubitans plerunque, & mihi ipse diffidens. Ibidem: Eudemus ita graviter ægrotus fuit, ut omnes medici diffiderent. ¶ Dicimus autem diffido tibi, & diffido de te. Ser. Sulp. Ciceroni: Plura me ad te hac de re scribere pudet, ne videar prudentiæ tuæ diffidere. Ad Heren. Et de nobis non diffidimus. ¶ Cum infinitivo. Cic. ad Qu. Fratrem lib. 1: Vtrem posse confici non diffiderem. Cato cap. 157: Quos diffidas sanos facere, facis.

Diffisus, part. [ἀπιστήσας, ἀπελπίσας. Polon. *Wątpiący*. Vng. *Nem bizo*. Angl. *Mistrusting*.] Cic. pro Muræ. Fatebor enim Cato, me quoque in adolescentia diffisum ingenio meo, quæsisse adjumenta doctrinæ.

Diffidentia, æ, f. p. huic opponitur Fidentia. [ἀπιστία, ἀπελπισμία. Gall. *Deffiance*. Ital. *Diffidenza*. German. Mißtrauung. Hisp. *Desconfiança*. Polon. *Nieufność, wątpliwość*. Vng. *Hihetetlenség, bizodalmatlanság*. Ang. *Mistrust*.] Cic. 4. Tusc. Est fidentia: id est, firma animi confisio, scientia animi quædam est, & opinio gravis non temerè assentiens, metus quoque est diffidentia exspectati & impendentis mali. Idem 1. de Invent. Quod genus fidentiæ contrarium est diffidentia, & ea re vitium est: audacia non contrarium, sed appositum est, ac propinquum, & tamen vitium est. Ovid. 2. de Remed. amor. Fit quoq; longus amor, quem diffidentia nutrit.

Diffidenter, adverb. Timidè: ejus contrarium est Fidenter. [ἀπίστως, ἀπελπίστως. Gall. *Avec deffiance, sans grande esperance*. Ital. *Con diffidenza, senza esperanza*. German. Mißtrawlich ohn gute zuversicht. Hisp. *Con desconfiança*. Pol. *Zwątpieniem, wątpliwie*. Vng. *Félelmesen, bizodalmatlanul*. Angl. *With mistrust, without hope*.] Cicero pro Cluent. Alterâ tantummodo consuetudinis causâ timidè & diffidenter attingere rationem veneficii criminum.

Diffindo, diffidi, diffissum, act. t. Findo, divido. [בקע *bikkah*. σχίζω, διασχίζω. Gall. *Fendre & mettre en pieces*. Ital. *Fendere, tagliare in piu pezzi*. German. Zerspalten/ zertheilen. Belg. Van den anderen clieven. Hisp. *Henderen diversas partes*. Pol. *Rozrzczepiam, rozłupuję*. Vngar. *Meghasitom, kétfelé vágom*. Ang. *To cutt or cleave a sunder*.] Virgil. 9. Aen. Et media adversi liquefacto tempora plumbo Diffidit, ac multa porrectum extendit arena. ¶ Diffindere diem, teste Budæo, est id quod nos rem in crastinum continuare dicimus, vel remittere. Tria enim, inquit idem, erant apud antiquos pronunciandi genera: aut enim dies diffindebatur: hoc est, res in posterum diem rejiciebatur, aut comperendinabatur: id est, in tertium diem differebatur: aut ampliabatur, quum res non in posterum neque in perendinum, sed in longiorem diem pro judicum arbitrio rejiciebatur. Vlpian. l. secunda, Si quis cautio. Et ideò etiam lex XII. tabular. Si judex, vel alteruter ex litigatoribus morbo sontico impediatur, jubet diem judicii esse diffissum. Gell. lib. 14. cap. 2: Iussi igitur diem diffindi, atque inde à subselliis pergo ad Phavorinum philosophum.

Diffingo, is, ere, Corrumpo, & destruo quod fictum & formatum est. [שחת *schichath*. διαφθείρω. Gall. *Desfaire ce qui est fait, luy oster sa forme & figure*. Ital. *Guastare, corrompere*. German. Etwas gemachts zerbrechen und anderst machen. Hispan. *Gastar, destruir, desfigurar*. Polon. *Zepsowanie czego już uczynionego*. Vngar. *El rontom, rontom, terethem*. Ang. *To unmake, to undoe that was made*.] Horat. 3. Carm. -neque diffinget, infectumq; reddet, Quod fugiens semel hora vexit. Vbi Acron: Diffinget, id est, confundet, immutabit, sive divellet. Idem Carm. -utinam nova incude diffingas retusum in Massagetas, Arabesq; ferrum. Vbi Acron: Diffingas, contusum reformes: nam sicut fingere, formare dicitur, sic & diffingere, est quassatum reformare. Idem Ser. -equidem nihil hinc diffingere possum: id est, non possum negare rem sic non se habere.

Diffinio, diffinis, ex dis, & finio, act. q. Definio. [גזר *ghazar*. ὁρίζω. Gall. *Definir, determiner*. Ital. *Diffinire, terminare*. German. Entscheiden. Belg. Verclaren. Hispan. *Diffinir, o determinar*. Polon. *Opisuję*. Vngar. *Meghatarozna*. Ang. *To define, to determine*.]

Diffinitè, Finitè, definitè. [Vngar. *Meghatározva*.] Cic. pro Balbo: Quæ diffinitè civitatem donandi Pompeio potestatem fecerat: sic enim in antiquo manuscripto hoc in loco & multis aliis legitur.

Diffinitio, f. t. quæ & Definitio, & Finitio appellatur, constans ex genere & differentiis: ut, Homo est animal rationale mortale. [ὅρος, ὁρισμός. Gall. *Definition, determination*. Ital. *Diffinitione*. German. Entscheidung/ die beschreibung eines dings was es von natur seye. Hispan. *Definicion o determinacion*. Polon. *Opisanie rzeczy jako ostatnia wsobie*. Vngar. *Meg hatarozas, magyarazas (avagy) kimondas*. Ang. *A definition*.] Quint. Finitio, est rei propositæ propria & dilucida, & breviter comprehensa verbis enuntiatio. Dicta autem est diffinitio sumpta translatione ab his qui fundos prædiaque dividunt alia ab aliis. Nam ut illi agrum ab agro diffiniunt, atque habitam de finibus controversiam distinguunt: sic per definitionem res à rebus distinguuntur, & veluti certis quibusdam finibus circumscribuntur.

Diffiteor, ex dis, & fateor, d. f. Nego, inficior. [מאן *mehn*. ἀρνοῦμαι. Gall. *Ne vouloir pas confesser, denier*. Ital. *Negare, non confessare*. German. Verneinen/ nicht wöllen bekennen, leugnen. Belg. Loochenen. Hisp. *Negar o non confessar*. Pol. *Przę, wyznać nie chcę*. Vngar. *Tagadom*. Ang. *To denie*.] Cicer. Itaque nunquam diffitebor multa me, ut ad effectum horum consiliorum pervenirem, & simulasse invitum, & dissimulasse cum dolore. Columel. libro 4. capite 10: Nam quòd in profundo semina frigore laborare dicuntur, nos quoq; non diffitemur.

Difflo, as, Est flatu prosterno. [נשב *nischschab*. διαφυσάω. Gall. *Espandre ou abatre par souffler, faire aller en vent*. Ital. *Gettare à terra soffiando*. German. Zerblasen/ niderblasen. Hispan. *Derribar soplando*. Polon *Rozdmam*. Vng. *El fuuom*. Angl. *To blowe away*.] Plaut. in Mil. Cujus tu legiones difflasti spiritu, quasi ventus folia.

Diffluo, act. t. In diversas partes fluo, Liquesco. [διαρρέω. Gall. *couler de toutes pars, se dissoudre & ne pouvoir tenir ensemble*. Ital. *Scorrere in piu parti*. German. Zerfliessen. Hispan. *Correr le liquido en partes*. Polon. *Rozpływam się, rozpuszczam się*. Vngar. *Idestova folyok*. Angl. *To loose and fall asunder*.] Plin. 21. cap. 13: Qui edere, abjiciunt se humi, refrigerationem quærentes: nam & sudore diffluunt. ¶ Diffluere otio, vel luxuriâ, est immodico otio, vel immodicæ luxuriæ indulgeo. Terent. in Heaut. Vt ejus animum, qui nunc luxuriâ & lascivia diffluit, retundam.

Diffringo, is, act. t. In varias partes frango. [שבר *schibbér* ... *rah*. διαρρήγνυμι. Gall. *Rompre en pieces, briser*. Ital. *Frangere in piu parti*. Germ. Zerbrechen. Hispan. *Romper in muchas partes*. Pol. *Łamię*. Vngar. *El tördelöm*. Angl. *To break in pieces*.] Plautus in Asin. Crura hercle diffringentur.

Diffugio, is, In diversas partes fugio, huc illuc fugio, dilabor. [ברח *barach*. διαφεύγω. Gall. *Fuir çà & là, escouler, eviter*. Ital. *Fuggire in diverse parti*. German. Von einander hin und her fliehen. Belg. Van den anderen vlien. Hispan. *Huir en diversas partes*. Polon. *Uciekam tam y sam*. Vngar. *Szélyel futok*, ide sto-

[illegible] fusok. Angl. *To flie here and there, to eschew.*] Virg. lib. 3. Georg. quò tota exterrita sylvis Diffugiunt armenta. Cæs. 8. bell. Gal. Hi repentino malo perterriti, diffugiunt ad sua præsidia. ¶ Ponitur etiam translatè pro Vitare. Cic. 5. Verr. Diffugerunt enim permulti, id quod ostendam. ¶ Item pro refugere, renuere. Varr. 2. de Re rust. Nec tamen diffugio quin dicam quæ scio de suillo pecore.

Diffŭgĭum, gii, n. f. [מנוס manús. [illegible] Gall. *Fuite ça et là.* Ital. *Refugio, ridutto.* German. Zuflucht/aufflucht. Hispa. *Huida.* Polon. *Ucieczka.* Vngar. *Aszille futás, idestena futás.* Angl. *Flying to sundrie partes.*] Tacit. Proximorum diffugia languentibus jam studiis.

Diffundo, diffudi, diffusum, act. t. Huc illuc fundo, dispergo, dissipo. [פזר pazár. פזר zaráh. פשט pascath. [illegible] Gall. *Espandre.* Ital. *Versare, spargere in più parti.* Germ. Zerspreiten/hin vnnd wider giessen. Hisp. *Derramar en diversas partes.* Polon. *Rozlewam.* Vngar. *Szélleszt, széllyel öntöm.* Angl. *To powre out and scatter abroade.*] Colum. lib. 2. Nam vel respuit duritiam soli dens aratri, vel siquâ parte penetravit, non minutè diffundit humum. ¶ Accipitur pro dilatare. Cicer. lib. 1. de Orat. Diffusa ramis patulis platanus. ¶ Diffundere animum alicujus, est exhilarare. Ovid. 1. de Arte Amand. Spectabunt juvenes læti, mistæque puellæ: Diffunderetque animos omnibus ista dies.

Diffūsŭs, particip. [פזור pazúr. פזור [illegible] Gall. *Espandu, espars.* Ital. *Sparso.* Germ. Zerspreitet oder außgespreitet. Hispan. *Derramado.* Polon. *Rozlany, rozszerzony.* Vng. *Széllel öntött.* Ang. *Powred out abroade.*] Cicer. 2. de orat. Est enim heri nobis ille hoc Catule pollicitus, se jus civile quod nunc diffusum & dissipatum est, in certa genera coarctaturum. ¶ Diffusum vinum: hoc est transvasatum quod dicitur. Veteribus enim mos erat primum in cuppas vinum per aliquod tempus relinquere, donec efferbuisset: deinde verò in cados & dolia diffundere: unde diffusum vinum appellatur. Cic. 2. de Finibus: Quibus vinum diffusum è pleno sit hirsiphon, ut ait Lucilius.

Diffūsē, adverb. Dispersè. [[illegible] Gall. *Espandument, largement, & avec estendue, de costé & d'autre.* Ital. *Sparsamente.* Ger. Zerspreitetlich/weitleuffig. Hisp. *Derramadamente.* Polon. *Szeroce.* Vng. *Széllel.* Ang. *Scatteringly, without order.*] Cicer. 1. de Invent. Enumeratio est, per quam res dispersè & diffusè dictæ, unum in locum coguntur.

Diffūsĭo, onis f. t. Dilatatio, dispersio. [[illegible] Gal. *Effusion, & la espandement.* Ital. *Il spargere, spargimento.* German. Zerspreitung/zertheilung. Hispan. *Derramamiento.* Pol. *Rozlewanie, rozszerzenie.* Vngar. *Széllesztés, széllel öntés.* Angl. *A powring out or sprinkling abroade.*] ut, Diffusio animi, pro exhilaratione. Seneca de vitâ beatâ: Ex cognitione veri gaudium grande & immotum, comitasque & diffusio animi.

Digămma, [illegible]: sive Digamma Æolicum, dicta est F litera, quòd duplicis Γ imaginem referre videatur. Cic. ad Attic. lib. 9. fundum suum Formianum vocat digamma, quòd nomen ejus ab F litera initium sumeret. Delicium, *inquit*, digamma vendecem, quantum in solo solerem quærere non solùm Romæ, sed etiam delicium digamma viderem. Locus corruptus.

Digămŭs, m. f. [δίγαμος. Gall. *Qui a deux femmes, ou deux fois marié.* Ital. *Quell' che ha havuto due mogliere.* Germ. Das zwey Weiber hat oder zweymal geweibet hat. Hisp. *Casado dos vezes.* Pol. *Tenktore dwie żony miał, albo ktora dwa męże miała.* Vng. *Kit feleségü.* Ang. *That hath bene twise maried.*] Qui duas duxit uxores. Hier. contra Iovin. Non damno digamos. Sic digama mulier dicitur, quæ duos habuit maritos.

Digĕro, is, digessi, digestum, act. t. Ordino, dispono. [ערך [illegible] פרק [illegible] Gall. *Porter ça & là, ordonner & disposer, mettre en ordre.* Ital. *Ordinare, disporre.* Germ. Ordnen/in ordnung setzen. Belg. Ordineren. Hisp. *Ordenar, disponer.* Polon. *Rozrządzam, rozkładam.* Vngar. *Elrendelem.* Ang. *To set in order, to dispose.*] Virgil. Æneid. 3: Quæcunque in foliis descripsit carmina virgo, Digerit in numerum. Ita dicimus aliquid digestum: id est, loco suo compositum [illegible]. ¶ Quandoque Dilucido, interpretor, [illegible]. Virg. lib. 2. Ita digerit omnia Calchas. ¶ Quandoque Divido, distinguo. Plin. lib. 18: Poma serantur, inserantur que, vineæ pastinentur, semina digerantur. ¶ Quandoque Concoquo: [[illegible] Polon. *Trawię.* Vng. *Megemésztem.*] Iuv. Digere paulisper vinum quo mades. Cic. ad Attic. libr. 4: Stomachus concalfiat ut digerat multa cruda facilius. Macr. Igitur in ventre fit prima digestio. Sed hoc ad primum significatum reduci potest, quum digestio sit distributio cibi ordinata. Distribuitur enim alimentum per venas totum in corpus, justàque quâdam œconomiâ tantum unicuique particulæ impertitur quantum illi nutriendæ satis sit. Quatuor autem in quoque corpore fiunt digestiones, quarum prima fit in ventriculo; secunda ab hepate; tertia in venis; quarta in singulis membris, dum quod unicuique membro utile est, ipsi membro fit nutrimentum: inutile autem per poros & meatus excernitur. Vide plura apud Macrob. cap. 4. lib. 7. ¶ Per translationem, Cic. ad Quint. Fratr. lib. 2: Facias ut mea mandata digeras.

Dīgestĭo, verb. f. Ordinatio. [ערך [illegible] מערכת [illegible] Gall. *Ordonnance, distribution, ordre.* Ital. *Ordinanza, dispositione.* Germ. Ordnung. Hisp. *Repartimiento, ordenamiento.* Pol. *Rozrządzenia.* Vng. *Rendelés.* Ang. *A setting in order, a disposing of things.*] Plin. lib. 3. cap. 1: Itaque interiori in parte digestionem in literas ejusdem nos sequuturos, coloniarum mentione signatâ, quas ille in eo prodidit numero. Cic. 3. de Orat. Digestio quæ ex oratio est, ea est partitio. ¶ Concoctio & digestio. [[illegible] Pol. *Strawność.* Vng. *Megemésztés.*] Cels. in proœmio: Sive hac de causâ concoctio incidat, sive de illâ: & sive concoctio sit illa, sive tantùm digestio.

Dĭgĕrĭes, f. q. Digestio, dispositio. [[illegible] Vng. *Rendelés.*] Maccob. Nec mirum si digeries morsum reprehensionis evasit.

Digestorum libri ideo duplici ff. signatur, quòd Græci Pandectas per π rum accentu circumflexo notabant, sub quibus & Digestorum libri comprehensi sunt: unde facilè literas π in ff. Latinè inolevit. Alciat. lib. 3. Dispunct. cap. 12. Digestorũ autem nomen primus Salvius Iulian. invenit, qui jus civile, cùm olim confusim traditum esset, tanquam in quandam artem illud redegit. Alciat. in Rub. C. de Edendo.

Dĭgĭtŭs m. f. à digerendo quidam derivari putant, quòd natura miro decentique ordine digitos digesserit: Id est, d. [illegible]. [אצבע etsbáh, [illegible] Gall. *Doigt.* Ital. *Dito.* Germ. Ein finger. Belg. Eenen vinger oft teen. Hispan. *Dedo.* Polon. *Palec.* Vngar. *Ujj.* Ang. *The finger.*] Plaut. in Persa: Ne si me uno digito attigeris, te ad terram affligam scelus. Digitorũ nomina sunt hæc, Pollex, [illegible]: Index, λιχανός, [illegible]: Infamis, sive famosus, [illegible]: Medicus, [illegible], id est, medicinalis, seu anularis, quòd in eo anuli primùm gestari cõsueverunt: Minimus, [illegible], qui & auricularis, [illegible]. Indicem qui pollici proximus est alio nomine *salutarem* veteres vocaverunt. Martial. libr. de Nupt. Phil. Quidam redimitus prior ad eos compresso digito salutari, silentium commonebat. ¶ Medius digitus alia habet nomina. Nam dictus est verpus, à verrendo podice. Ob quam etiam causam impudicus, & infamis vocatus est. Et quando porrigebatur, signum derisionis & contumeliæ erat. Mart. Ostendas digitum, sed impudicũ Alconti, Dasioque, Symmachoque. Iuvenal. Ipse minaci Prebeeret laqueum, mediumque ostenderet unguem. Persius: frontem atque uda labella Infami digito, & lustralibus antè salivis Expiat. ¶ Digitum tollere, significat favere, suffragari: sicut Digitum deprimere, suffragio derogare. [illegible]. Horat. Vulgus utroque suum laudabat pollice ludum. ¶ Digitum exere, peccas: proverbialiter dicitur de iis quos ut vitia sua fateantur cogimus. Tractum à gladiatoribus, qui victi ostensione digiti veniam à populo postulare cogebantur. Persius Satyr. 5: Nil tibi concessit ratio, digitum exere, peccas. ¶ Digitum transversum nõ excedere. Plaut. Aulul. Istic adesto: si hercle tu ex isthoc loco Digitum transversum, aut unguem latum excesseris, &c. Id est, minimo spatio. ¶ Dicitur &, Digitum ab aliquâ re non discedere, pro Ne tantillum quidem. Cic. 6. Verr. Oculos de isto nusquam dejicere, neque ab argento digitum discedere. Idem ad Att. lib. 7: Mihi certum est ab honestissimâ sententiâ digitũ nusquam. ¶ Digitus in aquæ ductibus accipitur pro certo quodam aquæ modulo quo ex castello in vicos aut regiones, aut etiam in nobiliorum ædes aqua dividebatur. Habebant enim aquæ ductus sua castella ad divortia vicorum, ex quibus aqua à castellario per uncias & digitos dividebatur. Habebat autem digitus rotundus diametrum unius digiti. Autor Frontinus. ¶ Cœlum digito attingere, proverbiali nimirum hyperbole dicuntur, qui longè supra mortalium conditionem, ac diis proximi esse videntur. Cicer. ad Attic. lib. 2: Nostri autem principes digito se cœlum putant attingere, si mulli barbati in piscinis sint qui ad manum accedant. ¶ Extremis digitis attingere est leviter attingere. Cic. pro Cæl. ¶ Metiri digitis dicitur qui rem accuratiùs expendit quàm oporteat. ¶ Monstrari digito, [illegible], pro eo quod est insignem esse. Luc. in Hermonide. Horat. 4. Carm. Od. 3. & Pers.

Dĭgĭtŭs ăquæ, sexta decima pars pedis, uncia verò duodecima. Paul. de Serv. Rust. præd. l. Lucius Tit. Digitum tibi dono aquæ.

Dĭgĭtŭlŭs, & Digitellus, diminutiva. [[illegible] Gall. *Petit doigt.* Ital. *Dito picciolo.* Germ. Ein fingerlein. Hisp. *Dedo pequeño.* Polon. *Paluszek, paluszek.* Vng. *Ujjacska.* Angl. *Little finger.*] Terent. in Eun. Sine biduum hoc prætereat, Qui mihi nunc uno digitulo fores aperis fortunatus.

Dĭgĭtālĭs, & hoc digitale. Quod habet mensuram digiti. [[illegible] Gall. *De la grosseur, espesseur, largeur & longeur d'un doigt.* Ital. *Di misura d'un dito.* Germ. Fingermässig/das eines fingers dick oder lang ist. Hispa. *Cosa que tiene quandidad de un dedo.* Polon. *Co jest dlugo na palec.* Vng. *Egy ujjnyi.* Ang. *That is of the measure of a finger or inche.*] Plin. libr. 22: Et anchusæ radix in usu est digitali crassitudine.

Dĭgĭtālĭă, n. f. substantivum. Digitorum tegmenta dicuntur. [[illegible] Gall. *Doigtier, deguier ou comme les doigts, gants.* Ital. *Ditale.* Germ. Fingerhut/Hendschuch. Hisp. *El dedal ò dedil del dedo.* Pol. *Paluch, rekawice.* Vng. *Gyűszű.* Ang. *A thymble or any thing covering the fingers, as finger stalles.*] Varr. lib. 1. de Re rust. Olea manu stricta, melior ea quæ digitis nudis legitur, laudabilior, quàm illa quæ cum digitalibus.

Dĭgĭtellŭs, sive Digitellum [Pol. *Rojownik.*] Herba est quæ alio nomine Sedum, sive Sempervivum majus appellatur. [illegible]. Vide Plin. lib. 25. cap. 13.

Dĭgĭtātŭs, m. f. Qui digitos habet. [[illegible] Gall. *Qui a*

digit. Ital. chi ha diti. Germ. Der finger hat. Hisp. Que tiene dedos. Pol. Pal. zasty. Vng. Vyas, az minek vya vagyon. Angl. That hath fingers.] Plin. l. 11. c. 47: Aviũ aliæ digitatæ, aliæ palmipedes.

Digladior, Gladiis certo, contendo, dissentio. [ἀλληλοις ξίφεσι μάχομαι, διαμάχομαι. Gall. Debatre par armes & comme tirer à cousteaux, noiser. Ital. Far' alle coltellate. Germ. Fechten, streiten, mit schwertern streiten. Belg. Schermen. Hispan. Acuchillar. Pol. Szermuie, sechtuie. Vngar. Harczolok, hadartozkodom. Angl. To fight with swordes, to contend or striue.] Cicer. Quid Antipater digladiatur cum Carneade tot voluminibus.

Dignatio, Digno, Dignitas, Dignor. Vide DIGNUS.

Dignosco, act. t. Agnosco, cognosco, aut discerno. [הכיר hichchir. διαγινώσκω. Gall. Cognoistre entre d'autres, discerner. Ital. Cognoscere, dignoscere. Ger. Vor einem andern erkennen, underscheiden. Hisp. Cognoscer entre cosas diversas. Pol. Rozeznawam. Vng. Meg ismerem. Ang. To discerne, to know among otheris.] Lactant. lib. 6: Invicemq; se dignoscunt. Suet. in Othon. Vulso corpore, galericulo capiti propter raritatem capillorum adaptato, & annexo, ut nemo dignosceret. Col. lib. 2. cap. 2: Dignoscere terram sapore. Plin. lib. 12. cap. 17: Dignosci vix potest à mastiche verâ.

Dignus, a, um, Qui aliquid meretur, cui aliquid merito debetur. [ראוי raui, כדאי a chir. ἄξιος. Gal. Digne. Ital. Degno. Ger. Wirdig, wart. Belg. Werdich. Hisp. Digno. Pol. Godny. Vngar. Melto. Ang. Meete or conuenient, worthie.] ut, Dignus laude, qui meretur laudem ἀξιέπαινος. Dignus castigatione, qui meretur castigationem. Plaut. in Rud. Neq; digniorem censeo vidisse anum me quanquam, Quoi deos atq; homines censeam benefacere magis decere. Terent. in Heaut. Ego meum esse dici tantis per volo, Dum quod te dignum est facias. Contrarium ejus est Indignus. Mart. Digna tuo cur sit, indignaq; nomine dicam: hoc est, dicam cur merearis & nõ mercaris hoc nomen.

Dignè, adverb. pro dignitate. [ἀξίως. Gall. Dignement, comme il appartient, honestement. Ital. Degnamente come s'appartiene. Ger. Wirdiglich. Hispan. Dignamente. Polon. Godnie. Vngar. Meltan. Ang. Honestlie, worthilie.] id est, honestè, uti honestum decet. Plaut. Mil. quam dignè ornata incedit, aut meretricè. Cic. de Senect. Nunquam igitur satis laudari dignè poterit philosophia: hoc est satis pro dignitate. ¶ Dignè etiam significat pro meritis. ἀξίως, κατ' ἀξίαν. Indignè, præter merita. ἀναξίως, παρ' ἀξίαν. Ovid. Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum est: Quæ venit indignè pœna dolenda venit.

Dignanter, adverb. Dignè. [ἀξίως. Pol. Godnie. Vng. Meltan.] Vopiscus in Tacit. Ipsum igitur qui nos tueri debet, loquentem dignanter audire.

Dignitas, f. t. Honestas, honor, amplitudo, splendor. [מעלה mahalah, שאת sžeth, יתר iether. ἀξία, ἀξίωμα, ἀξιοπρέπεια. Gal. Dignité, bonne reputation. Ital. Dignità, ampiezza, honore. Germ. Würde, wirdigkeit. Belg. Werdicheit. Hispan. Dignidad, honra, reputacion. Pol. Godność. Vngar. Meltosag. Ang. Worthinesse, honour donne to ones merites, manly maiestie or comelinesse in fauour.] Gell. Cujus dignitas nec augeri laudibus, nec minui destractionibus potest. Cic. Trebatio, lib. 13. Ut omnibus in rebus ei te commodes, quando fides dignitasq; tua patitur. ¶ Interdum sumitur pro Virili pulchritudine, τὸ ἀξίωμα, ἡ εὐπρέπεια. Idem lib. 1. Offic. Pulchritudinis duo sunt genera: unum muliebre, quam venustatem appellamus: alterum virile, quam dignitatem dicimus. Idem de Orat. In formis aliis dignitas inest, aliis venustas. ¶ Est etiam dignitas in sermone, quum scilicet oratio est gravis, & voce remissa, de qua Autor ad Herenn. σεμνότης, σεμνότης. Hujus contrarium est Indignitas, pro dedecore, sive ignominia, & quod indignum est, sive quod cõtra dignitatem. Lib. 4. ad Herenn. Nequeo verbis consequi indignitatem rei. Cic. pro Qu. Ligario: Quum ad secundum Calendas intercalares priores rogatu fratrum tuorũ venissem manè ad Cæsarem, atque omnem adeundi atque conveniendi illius indignitatem & molestiam pertulissem. Autor ad Herenn. lib. 3. Acuta exclamatio fauces & vocem vulnerat: eadem lædit auditorẽ: habet enim quiddam illiberale, ad muliebrem potiùs vociferationem, quàm ad virilem dignitatem in dicendo accommodatum. ¶ De privatæ dignitatis gradibus. Vide Lag. de Method. jur. Civil. part. 2. de privat. dignit. &c.

Dignitatum species, recentiores Iurisconsulti quatuor esse tradunt, Illustres, Superillustres (quæ dictio non satis Latina est) Spectabiles & Clarissimos. Sed Alciati doctrina verior, cujus elegans cap. extat de eâ re in lib. Dispunct. 3: Dignitates in jure nostro propriè quæ clarissimatus, Equitatus, perfectissima gradibus continentur, quos Alciatus non uno loco attingit, ostendens quantum hac in re aberratum hactenus sit.

Digno, as, act. p. Dignũ judico, dignor. [ἀξιόω. Gall. Iuger & reputer digne, daigner. Ital. Giudicare degno, degnare. Germ. Wirdigen, wirdig achten. Hispan. Tener por bien, hazer ò reputar por digno. Pol. Godnym czynie. Vngar. Meltonak velem, meltoztatom. Angl. To thinke worthie, to vouchsafe.] Pacuvius: Quis deos infernos, quibus cœlestes, dignet decorare honoribus?

Dignoro, as, act. p. Signum inuro, quemadmodum fieri solet sceleratis, & pecoribus [στιγματίζω. Polon. Piatnuie. Vngar. Meg belyegzem.] Festus: Sic & equi quadam notâ insigniebantur. Anacreon: ἐν ἰσχίοις μὲν ἵπποι πυρὸς χάραγμ' ἔχουσι.

Dignor, passivum, Dignus habeor. [ἀξιοῦμαι. Gal. Estre reputé, estimé digne. Ital. Esser tenuto degno. Ger. Wirdig geachtet seyn. Hispan. Ser tenido por bien y digno. Pol. Zagodnego iestem, raczam mie. Vng. Meltor altatatom, meltosztattatom. Angl. To be esteemed and holden worthie.] Virg. 3. Aen. Conjugio Anchisa Veneris dignare superbo. Cic. Oecon. Homo e tu numero hominũ qui apud nos hoc nomine dignantur: id est, digni habentur.

Dignor, deponens, pro Dignum judico, seu habeo: usitatius. [ἀξιόω. Gall. Estimer & reputer digne, daigner. Ital. Giudicare degno, degnare. German. Wirdig achten. Hispan. Tener por bien, hazer ò reputar por digno. Pol. Zagodnego mam. Vngar. Meltoztatom, meltonak velem. Angl. To think worthie, to vouchsafe.] Virgil. 1. Aen. Tum Venus: Haud equidem tali me dignor honore, id est, dignam judico, inquit Servius. Suet. in August. Universum deniq; genus operas aliquas publico spectaculo præbentium etiam curâ suâ dignatus est: id est, dignum judicavit, & dignatione suâ prosequutus est.

Dignandus, Cic. 1. Acad. Quæ autem secundum naturam essent, ea sumenda, & quadam æstimatione dignanda docebat.

Dignatio, onis, f. t. Idem quod Græci ἀξίωμα dicunt: id est, dignitas & amplitudo propter honores gestos, aut magistratum, vel propter oris, morumque majestatem. [מעלה mahalah, שאת sžeth, יתר iether. ἀξίωμα. Gall. Dignité, bonne reputation. Ital. Dignità. Germ. Wirdigung, das wirdig achten. Belg. Eerwerdicheyt. Hisp. Dignidad, reputacion. Pol. Godność, raczenie, szacunie. Vng. Meltosag, becsület. Angl. And good reputation, reuerence shewed to a man.] Cic. ad Att. lib. 4: Etsi meus quidem est fortior, nec quicquam nisi de dignatione laborat. Sueton. Vesp. Exin' fortitus Aphricam, integerrimè, nec sine magnâ dignatione administravit. Liv. 2. ab Urbe: pro gratiâ & familiaritate posuisse videtur: Appius (inquit) interpres lectus, haud ita multo in principum dignationem pervenit. Indignatio, ex rei alicujus indignitate collecta. ἀγανάκτησις. Iuven. Sat. 1: Si natura negat, facit indignatio versum.

Digredior, eris, Discedo, egredior, à te discedo, à proposito abeo. [הלך halach מן אחר, עבר avar. παρεκβαίνω, ἀπαλλάττομαι. Gal. Partir d'un lieu. Ital. Partire. German. Hinweg gehn / neben sich gehn. Belg. Wech gaen. Hispan. Partirse de lugar. Polon. Odstepuie, odchodzie. Vng. El megyek, el távozom, el térek. Angl. To go out of a place or from a purpose.] Virg. 3. Aen. Hos ego digrediens lachrymis affabar obortis. Cic. Cornificio: Etsi perinique patiebar animo, te à me digredi. Idem 1. de Nat. deor. Luna autẽ iisdem spatiis vagatur quibus Sol: sed tum congrediens cum Sole, tum digrediens. ¶ Cum accusativo sine præpos. Hirtius de Bello Afric. Inde parvulam proclivitatem digressus, sinistrâ parte campi propter mare legionem educit.

Digressus, particip. [שהלך ga hich ἀπελθών, ἀπαλλαγείς. Gal. Qui s'en est parti, qui a laissé le chemin qu'il tenoit. Ital. Separato, partito. German. Hingangen, abgeschiden. Hisp. Partido de lugar. Pol. Odstapienie, rozstanie. Vngar. Elment, el távozot, el tert. Angl. That goeth frome a place, or purpose.] Digressa dicitur quæ divortium cum marito fecit. Suet. in Cal. cap. 43: Diremit nuptias Prætorii viri, qui digressam à marito post biduum statim duxerat, quamvis sine probri suspicione.

Digressus, us, ui, m. q. Digressio: cui contrarium Accessus. [סור sarah, ἀπόστασις, ἀπαλλαγή. Gall. Departement. Ital. Departimento. Germ. Abweichung, hingang, absünderung. Hisp. Aquella partida. Pol. Odchod, rozstanie. Vngar. El menés, távozás, el térés. Ang. A digression, a going away.] Cic. lib. 1. Tusc. Tenuissimum lumen facit proximus accessus ad Solem, digressus autem longissimum. Idem ad Qu. Frat. lib. 1: Deinde congressus nostri lamentationem pertimui: digressum: verò non tulissem.

Digressio, onis, f. t. Pro discessu: huic opponitur congressio. [סור sarah ἀπάντησις. Gal. Digression, changement de propos, departement. Ital. Esso departirsi, mutar proposito, degressione. Ger. Hingang, abscheid. Hispan. Aquella partida. Pol. Rozeyscie, rozstanie. Vng. El menetel, el távozás. Ang. A digression or going frome.] Cic. ad Qu. Frat. lib. 1: Minus acerbum, minus miserum fuit, quàm fuisset tum congressio, tum verò digressio nostra.

Diiambus, διίαμβος. Pes metricus ex duobus iambis constans: hoc est, ex quatuor syllabis, quarum prima & tertia breves sint, secunda autem & quarta longæ: ut Amœnitas.

Dii manes, Per duas dictiones, ab antiquis crediti sunt esse animæ hominum quæ è corpore emigraverunt: unde etiam vetusta sepulchrorum monumenta Diis Manibus videmus esse inscripta. Alii Manes eosdem esse putant, quos in vitâ Genios appellamus: voluntque homini duos assignatos esse Genios qui ne mortuorum quidem corpora deserant, sed unà cum iis sepulchra inhabitent. Apuleius de Demonio Socratis: Manes, animæ dicuntur meliores meritis, quæ in corpore nostro Genii, & à corpore separatæ Lemures vocabantur. Quòd si domos infestarent, Larvæ dicebantur: contrà, si boni fuerint, Lares familiares. Servius arbitratur, Manes per antiphrasim quasi minimè manos dictos. Sabinorum enim linguâ Manum, bonum dicebatur: unde & Immanis. Numerantur etenim Manes inter noxia numina: unde subinde in feriis erant placandi ne nocerent. Vide plura in dictione MANES.

Dijudico, Diligenter aut divisum judico, discerno, distinguo discepto, dirimo. [דן dan, הוכיח hochiach, בחן bachan. διαγινώσκω, διακρίνω. Gall. Discerner, distinguer, juger distinctement. Ital. Giudicare distintamente. Germ. Urtheilen mit underscheidung. Hispan. Iuzgar muy bien, ò entre partes diuersas. Polon. Rozsadzam. Vngar. Megitilem. Ang. To iudge betwene twoo, to discerne.] Cic. in Tusc. Verùm igitur inter has sententias dijudicare malumus, an ad propositum

propositum redire? Terentius in Heaut. Ego dicam quod mihi venit in mentem, tu dijudica: id est, dic quod tibi videtur, & sentis. Ibidem: Pergin' istuc prius dijudicare, quàm scis quid veri fiet? Cic. lib. 3. in Catil. At illæ tamen omnes dissensiones, quarum nulla exitum Reipub. quæsivit, ejusmodi fuerunt, ut non reconciliatione concordiæ, sed internecione civium dijudicatæ sint.

Dījūdĭcātĭo, onis, f.t. Disceptatio. [דין *din* διαδικασία, διάγνωσις. Gall. *Interposition de iugement.* Ital. *Interpositione di giudicio.* Ger. Entscheidung/bericht. Hispan. *Aquel iuyzio en tre partes diversas.* Polon. *Rozsadek.* Vngar. *Megitilés.* Angl. *Interposition of iudgement.*] Cic. 1. de Leg. Nam ista quidem magna dijudicatio est.

Dījungo, is, Separo, divido. [הבדיל *hibdil.* διαζεύγνυμι, διΐστημι. Gall. *Desioindre, separer.* Ital. *Disgiungere, separare.* Germ. Zertheilen/voneinander absündern. Hispan. *Desiunnir ò apartar.* Pol. *Rozłaczam.* Vngar. *El választom szakasztom.* Angl. *To separate, or disioyne.*] Cicer. Att. lib. 7: Redeamus domum, dijungere me ab illo volo.

Dīlābŏr, d.t. Diffugio, seu clàm discedo. [נפל *naphál.* ἀπορρέω, διαρρέω. Gall. *S'escouler, cheoir petit à petit.* Ital. *Partirsi ascostamente.* German. Hinfallen. Belg. Verfallen/teniet worden. Hispan. *Deslizarse ò huyr de entre manos.* Polon. *Odpadam, odchodzę.* Vngar. *Alattomba, el megyek, (avagy) alá esem.* Angl. *To slip or slyde away.*] Cic. lib. 1. Tusc. Sed nescio quo modo dum lego assentior: quum posui librum, & mecum ipse de immortalitate animarum cœpi cogitare, assensio illa omnis dilabitur. ¶ Propriè verò dilabi est deorsum labi, corruere. Lactant. lib. 3: Domus ab habitatore deserta dilabitur: id est, corruit. Cic. in Læl. Iam enim à sapientum familiaritatibus ad vulgares amicitias oratio nostra dilabitur: id est, descendit. διαρρεῖ. ¶ Aliquando ponitur pro desinere, ἀπολήγειν. Lactant lib 7: Describentes quasi fatigati, & dilabentis mundi senectutem: id est deficientis.

Dīlāpsus, partic. [נפל *naphél,* διαρρυείς, διολισθηθείς. Gall. *Escoulé, diminué & decheut.* Ital. *Scolato, diminuito, caduto.* Germ. Das hin gefallen. Hispan. *Deslizado.* Polon. *Upadaienie, vmnieyszenie.* Vngar. *Eleset, alá esett.* Angl. *Sliping or slyding away, running as water doeth.*] Ad Herenn. lib. 4: Qui fortunis alicujus inducti amicitiam ejus secuti sunt, hi simulac fortuna dilapsa est, devolant omnes. Dilapsus rapidè fluvius, Cic 2. de Legib. Dilapsa aqua, Idem 2 de Naturâ deorum.

Dīlābĭdus, adject. [εὐδιάθρυπτος. Gall. *Qui chet facilement.* Ital. *Che casca facilmente.* German. Das leichtlich hinfallet oder zerfleust. Hispan. *Deleznadero.* Polon. *Rozlisly.* Vngar. *Konnyen ala feslyo, alá eső.* Angl. *That falles or slippeth away quickly.*] Quod facilè defluit. Plin. lib. 8 cap 55. Nec non & vester leporino pilo facere tentatum est, tactu non perinde molli ut in cute, propter brevitatem pili dilabidas.

Dīlăcĕro, as, act. p. Lacero. [פרק *parák* שסע *sisá.* διασπαράσσω, διασπάω. Gall. *Deschirer, destruire & gaster.* Ital. *Lacerare, consumare.* Germ. Zerreissen/zerzerren. Hisp. *Despedaçar en partes diversas, gastar.* Pol. *Rozdzieram.* Vng. *El szaggatom.* Angl. *To rent or teare in peeces.*] Lactant. lib. 1: In quibus ipse postea dilaceratus & captus est. ¶ Metaphoricè significat consumere, dilapidare, & disperdere. Cicer. pro Mil. Et annum integrum ad dilacerandam Rempubl. quæreret. Dilacerantur opes, Ovid. Epistol. ¶ Dilacerandus. Catullus: Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibusq; Præda.

Dīlănĭo, In diversas partes lanio, discerpo. [פרק *parák* שסע *sacás.* διασπαράσσω, διασπάω. Gall. *Mettre en pieces, deschirer.* Ital. *Stracciare, sbranare.* Germ. Zerreissen/zerzerren. Hispan. *Despedaçar en muchas partes.* Pol. *Rozrywam, roztargnie.* Vngar. *El tépem, el szaggatom.* Angl *To rent or teare in peaces.*] Cic. pro Milone: Nocturnis canibus dilaniandum reliquisti. Comas dilaniare, Ovid. lib. 3. Amorum.

Dīlăpĭdo, as, act. t. Disperdo, deroquo, consumo. [שחת *schichél.* διαφθείρω. Gall. *Dissiper & follement despendre.* Ital. *Consumare.* German. Vergeuden/verzehren/unnützlich verthun. Belg. Onnutteliick verdoen. Hisp. *Destruyr como apedreandro.* Polon. *Na po rzrbnie wtracam, rozpraszam.* Vngar. *El tékozlom.* Angl. *To wast and spend foolishlie.*] Terent. in Phorm. Quantum potest, nunc conveniendus Phormio est, Priusquam dilapidet nostras triginta minas, Vt auferamus. Cic. ad Augustum: Publicam dilapidabat pecuniam, ærarium exhauriebat. Colum. Dilapidans hominum labores grandine Iupiter. ¶ Propriè tamen Dilapidare est lapidibus purgare. Cato de Re rust. cap. 46: Locum bipalio vortito, dilapidatoque: hoc est, lapides auferto. Castigatiora exemplaria habent *Delapidato.*

Dīlargĭŏr, iris, d.q. Est variè, aut diversis largior. [נתן *chán.* διαδωρέομαι. Gall. *Faire largesse, donner largement.* Ital. *Donare à diversi.* Germ. Hin vnd herauß geben/außstrewen. Hisp *Dar in diversas partes.* Pol. *Istemny owemudais.* Vngar. *El osztogatom.* Angl. *To give largelie or to diverse.*] Cicer. contra Legem agr. Nec L. Sylla qui omnia sine ullâ religione quibus voluit, est dilargitus, agrum Campanum attingere ausus est. Sueton. in Cæs. cap. 28: Cetera item quæ cuique libuissent, dilargitus est, contradicente nullo. ¶ Accipitur & passivè apud Gell. lib. 15. cap. 13. Salustius quoque eodem modo, Dilargitis proscriptorum bonis dicit, tanquam verbum Largior sit ex verbis communibus.

Dīlātātĭo, Tumor est mollis digitis cedens, cujus ortus è spiritu & sanguine est. Græcè *ἀνευρυσμός,* Paul. lib. 6. cap. 37.

Dīlāto, as, act. p. Latum facio, latè explico, propago. [הרחיב *hirchib* פתח *hiphtiach* πλατύνω. Gall. *Eslargir, estendre, ouvrir.* Ital. *Dilatare, allargare.* German. Außspreiten/zerspreiten/zerthun. Belg. Verbreyden. Hisp. *Dilatar, ensanchar y estender* Pol. *Rozszerzam, rozciągam.* Vng. *Kiszellesitem.* Angl. *To stretch out in breadth.*] Plin. lib. 33. cap. 3: Nec aliud latiùs dilatatur, aut numerosiùs dividitur. Cic. pro Flac. Sed non dilatabo orationem meam. Idem 1. Offic. Quorum rebus gestis imperium Lacedæmoniorum dilatatum putatur. Idem 2. de Nat. deor. Istum enim locum illa vetus Zenonis brevis conclusio dilatavit.

Dīlātŭs, a, um, Divulgatus. [Vng. *El hirdetött el zbesedőt.*] Suet. in August. cap. 14. Rumore ab obtrectatoribus dilato.

Dīlātro, dilatras. [Pol. *Rozmałwie.* Vng *Megugatom.*] Gell. lib. 8. cap. 2: Nugalibus & puerilium isagogarum commentationibus dilatrantes, objurgationibus justa incessivit.

Dīlaudo, as, act. p. Laudo. [שבח *chibbách.* ἐπαινέω. Gall. *Louer fort ou en plusieurs manieres, priser.* Ital. *Laudare.* German. Loben Belg Loven. Hisp. *Alabar.* Pol. *Chwalie.* Vng. *Eröffen dicsérem, magasztalom.* Angl. *To praise, to commend much.*] Cic. Att. lib. 6: Et ego audebo legere unquam, aut attingere eos libros quos tu dilaudas, si tale quid fecero?

Dīlemmă, atis, n.t. & Dilemmatum, δίλημμα per duplex m, argumentum est, quod utrinque adversarium capit: unde & Syllogismus cornutus à Gellio appellatur. Hieron. contra Ruf. Hoc est verum dilemma tuum, non ex dialecticâ arte, quam nescis, sed ex carnificum officinâ, & meditatione prolatum. Cic Complexionem vocat.

Dīlĭgo, gis, dilexi, dilectum. act. t. Amo, charum habeo. [אהב *ahav.* φιλέω, ἀγαπάω. Gall. *Aimer, porter faveur.* Ital. *Amare.* German. Lieben/lieb haben. Belg. Liefhebben. Hispan. *Amar.* Pol. *Miłuię.* Vngar. *Szeretem.* Angl. *To love well.*] Cic. de Amic. Quocirca dicendum est etiam sæpiùs quum judicaveris, diligere oportet: nō quū dilexeris, judicare. Idem ad Brutum: Sic igitur facies, & me aut amabis: aut quo contentus sum, diliges. Ovid. 2. de Ponto: Diligitur nemo, nisi cui fortuna secunda est. ¶ Quandoq; diligere significat dividere. Plaut. in Curc. Clypeatus elephantum ubi machæra diligit. Titinius apud Non. Pernam totam diligit.

Dīlĭgēns, Gnavus, solers, attentus, sedulus, diligentiam adhibens à diligendo, quòd ea quæ diligimus studiosè obeamus. [חרוץ *charúts* זריז *charidh* אהב *ohéb.* ἐπιμελής. Gall. *Diligent, soigneux.* Ital. *Diligente assiduo.* Ger. Fleissig. Belg Neerstich. Hispan. *Diligente y curioso.* Polon. *Pilny, dbaly.* Vngar. *Szorgalmatos.* Ang *Diligent.*] Cic. 6. Verr. Diodorus homo frugi ac diligēs, qui sua servare vellet. Idem de Amic. Sed Scipio querebatur, quòd in omnibus rebus homines diligentiores essent, ut capras & oves quot quisq; haberet, dicere posset: amicos quos haberet, dicere non posset. ¶ Horum contraria sunt Negligēs, & Indiligens, ὀλίγωρος. quemadmodum diligentiæ opponuntur negligentia & indiligentia. ὀλιγωρία. Cicer. de Opt. gener. Sed quædam etiā negligentia est diligētia. Terent in Adelph. Ingenium tuum novi liberale, sed vereor indiligens nimiùm sies. Idem in Phorm. Pol mei patris parta bene, indiligenter curantur. ¶ Diligens, cum genitivo, ut Diligens temperamenti. Plin. in Paneg. Tam diligens temperamenti, ut nec Consulis officium princeps, nec principis Consul appeteret. ¶ Diligens ad Quint. lib. 1: Sed sint propter hoc ipsum ad cætera magis diligentes. ¶ Diligens & negligens de. Plin. epist 78. ad Corn. Tacitum: Nam qui fortasse de alieno negligentes, de suo certè diligentes erunt.

Dīlēctŏr, ris, m.t Amator [ἐραστής. Polon. *Miłośnik.* Vngar. *Szerető.*] Apul. Floridor. lib. secundo: Ego me dilectorem tui profiteor.

Dīlĭgēntĭă, f.p. Studium, cura. [חריצות *haratsúth.* ἐπιμέλεια. Gall. *Diligence, soing.* Ital. *Diligenza, l'ingenarsi.* Ger. Fleiß/ sorg. Belg. Neersticheyt. Hispan. *Diligencia, solicitud.* Polon. *Starante, pilnosc.* Vng. *Szorgalma, osság.* Angl. *Travell, diligence, labour.*] Plautus in Ruden. Curate hæc salutis magnâ diligentiâ. Diligentia autem ad corpus & ad animum refertur: cura ad animum: opera ad corpus. Præterea diligentia errorem non recipit. Cura autem tàm inhonestæ quàm honestæ rei esse potest. Cornel. Fronto de different. vocab.

Dīlĭgēntĕr, ad verb. Studiosè, cum curâ & solicitudine. [ἐπιμελῶς. Gall. *Diligemment, soigneusement.* Ital. *Diligentemente.* Germ. Fleissiglich. Hispan. *Diligentemente, y curiosamente.* Pol. *Pilnie.* Vngar. *Szorgalmatosan.* Angl. *Diligentlie.*] Terent. in Eunuch. Curato istam diligenter virginem.

Dīlŏgĭă, διλογία, figura est, quum ambiguum dictum duas res significat. ἀπὸ τοῦ δὶς & λόγος.

Dīlōrĭco, as, act. p. Discindo, aperio. [קרע *karáh.* διαρρήγνυμι. Gall. *Deschirer, rompre.* Ital. *Fendere, squarzare.* German. Zerzerren/zerschrentzen. Hisp. *Desmallar, hender.* Polon. *Rozdzieram, rozrywam.* Vng. *Le hasitom.* Angl. *To rippe that is sowed, to unsowe.*] Cicero 2. de Orat Qui in causâ perorandâ non dubitavit reum exuire Consularem, & ejus diloricare tunicam, & judicibus cicatrices adversas senis imperatoris ostendere. Alibi idem exemplum memorans dixit: Tunicam à pectore discidit: ut intelligamus idem esse diloricare & discindere. Egesippus lib. 3: Momentanei bellatoris gladios oculeotes quecunque reperiebant, diloricabant, quod est, quasi loricam dissolvebant, sicut diffibulare est discingere & fibulam resolvere.

Dilūcĕo, es, diluxi, erē, Luceo, illuceo. [נגה *nagáh.* διαυγάζω, λάμπω. Gall. *Luire, estre clair.* Ital. *Rilucere.* Germ. Vollkommlich scheinen. Hispan. *Lusir, ser claro.* Pol. *Swiecę sie* [illegible]. Vng. *Meg viradok.* Angl. *To be bright, to shyne.*] Gell lib. 1: Contra verò qui sex horis posterioribus nascitur, eo die videri natum, qui post eam noctē diluxerit. Horat. in Epist. Omnem crede diem tibi diluxisse supremum. ¶ Dilucere, per translationem, pro clarum & apertum esse. Liv. 3. ac Vrbe: Dilucere res magis, patribus atq; coss.

Dilūcĭdus, m. f. Clarus, apertus, evidens. [[illegible] *bahir.* αὐφανής. Gall. *Fort clair, luisant.* Ital. *Chiaro lampeggiante, lucente.* German. Scheinbar / heiter / erleucht. Belg. Claer. Hispan. *Claro y manifiesto.* Pol. *Iasny, swietny.* Vngar. [illegible]. Ang. *Cleare, euident, bright.*] Plin. lib. 9 cap. 29: Sic gignitur laudatus ille pallor saturitate fraudatâ, tantoq; dilucidior, quantò magis vellera esuriunt. Cic. 3. de Finib. Nec enim in Torquati sermone quicquā implicatum aut tortuosum fuit: nostraque, ut mihi videtur, dilucida oratio.

Dīlūcĭdē, adverb. Clarè, perspicuè, apertè. [σαφῶς. Gall. *Clairement, apertement.* Ital. *Chiaramente.* German. Klärlich / scheinbarlich. Hisp. *Clara y manifiestamente.* Polon. *Iasnie, swietnie.* Vngar. *Feltig-[illegible].* Ang. *Clearlie, plainelie.*] Terent. Phorm. Dilucide expediui quibus me oportuit judicibus. Plin. lib. 18 cap. 28: Literas quidem miscebo agrestibus negotiis, quàm potero dilucide atq; perspicuè.

Dīlūcĭdo, as, act. p. Declaro, clarum facio. [בר *berér.* διασαφηνίζω, σαφηνίζω, διασαφέω. Gall. *Declarer.* Ital. *Dichiarare, far chiaro.* German. Erleutteren, clar und heiter machen. Hisp. *Enclarecer, hazer claro.* Polon. *Vyiasniam, objasniam.* Vnga. *Meg vilagositom, meg magyarázom.* Ang. *To declare, to mak plaine to vnderstand.*] ad Herenn. lib. [illegible] Nam quod in docendo rei dilucidandæ causâ dolū appellamus, id in dicendo honestius consiliū appellabimus.

Dīlūcĕscit, Dies fit, lucescit. [אור *or.* διαυγάζει, ὑποφώσκει. Gall. *Le iour point, le iour commence à apparoir.* Ital. *Fa giorno.* Germ. Es taget / der tag bricht an. Belg. Het daeght. Hispan. *Amanece y amanece.* Pol. [illegible]. Vng. *Meg virrad.* Ang. *It wexeth day.*] Cic. in Catil. Ipsi comprehensi, ad me, quum jam dilucesceret, deducuntur. Liv. 6. bell. Maced. Iam dilucescebat quum signum [illegible] dedit.

Dīlūcŭlum, i, n. f. Ante Solis ortū aurora, quasi parva diei lux: quod tum dies lucescere incipere. [שחר *schahar.* ὄρθρος. Gall. *L'aube du iour, le point du iour.* Ital. *L'aurora, l'alba.* Germ. Das angehend tagliecht des morgens. Belg. Den morghenstont / den dagheraet. Hispan. *El alba o la mañana, o madrugada.* Polon. *Switanie.* Vngar. *Reggel, meg villamodás.* Ang. *The break of the day.*] Hier. ad Eustoch. Horam tertiam, sextam, nonam, diluculum quoque & vesperam nemo est qui nesciat. Plaut. Amph. primo diluculo Abiisti ad legiones. Cic. pro Rosc. Amer. Et quū post horam primam noctis occisus esset, primo diluculo nuntius hic Ameriam venit.

Dīlūcŭlō, adverbium, Significat summo mane, ante lucem. [בבקר *babboker.* ἁμ' ἡμέρᾳ. Gall. *A l'aube du iour, au point du iour.* Ital. *Al far del giorno.* German. Angehende tags / an dem morgen früh. Hispan. *A tiempo de la madrugada.* Pol. *Na switaniu.* Vngar. *Jó reggel.* Ang. *At the break of day.*] Cicer. ad Att. lib. 16: Quum ante lucem de Sinuessano surrexissem, venissemq; diluculò ad pontem Tirenum.

Dīlūcŭlo, as, n. p. Significat diluculum fieri. [ὀρθρίζω. Gall. *Se faire iour, le iour poindre.* Ital. *Farsi giorno, aggiornare.* Germ. Tag oder heiter werden. Hisp. *Madrugar ò amanecer.* Pol. *Poczynam switac.* Vng. [illegible], *meg villamodom.* Ang. *To waxe day.*] Gell. Die crastini ubi primum diluculabit, facamiros adeas, & roges [illegible] sed hoc vix aliter quàm in tertiâ personâ, & impersonaliter [illegible].

Dīlūcŭlat, [illegible] lucescere incipit. ὑποφώσκει.

Dīlūdĭa, orum, Ludorum intermissio, cessatio à ludo. [Gall. *Intermission de ieu, delaissement de ieu.* Ital. *Intermissione de giuochi.* German. Vnderlassung oder ablassung von dem spielen. Hisp. *Cessacion de juego ò burla.* Polon. *Przestanie od grania.* Vngar. *Az iátéktol valo megszűnés.* Ang. *A delaying or ceasing frome playes.*] Horat. lib. 1. epist. Displicet iste locus, clamo, & diludia posco: Ludus enim genuit trepidum certamen & iram. Vbi Acron: Diludia sunt tempora quæ gladiatoribus conceduntur, ut intra quinque dies pugnent. Porphyrion: Diludia, intermissio ludorum vel dilatio.

Dīlŭo, is, dilui, dilutum ex di, & antiquo verbo luo, act. 3. Lavo, purgo, resolvo. [פסך [illegible] שטף *schatáph* טבל *tabál* [illegible] ἀποπλύνω. Gall. *Destremper, tremper, dissoudre en liqueur.* Ital. [illegible]. Germ. Abwäschen / seuberen / vermischen. Belg. Afwasschen. Hisp. *Lavar, deslear.* Pol. *Odmywam, chedoze.* Vngar. *Le mosom* (item) [illegible]. Ang. *To wash, to make cleane, to allay.*] Cæsar. 2. de Bel. Civil. Super lateres coria inducuntur, ne canalibus aqua immissa lateres diluere posset. ¶ Item aquam vel alium liquorem miscere, temperare. κεράω. Virg. 4. Georg. Cuiusu lacte favos & mitti dilue Baccho. Persius: Diluis helleborum dixit, pro eo quod est, medicamen id temperas. ¶ Translatè usus est Cic. 3. Tusc. Quæ cogitatio una maximè omnes molestias extenuat & diluit, id est, solvit, & enervat, quemadmodum vinum aquâ dilutum subnervatur. ¶ Ita etiam Diluere crimina dicimus: id est purgare, & refellere. ἀπολογέομαι, ut oratores quando refellunt objectiones adversarii. Cic. 7. Verr. Qui facilius crimen inimicorum diluere possim. Idem 2. de Nat. deor. Nam ut profluens amnis, aut vix, aut nullo modo, conclusa autem aqua facilè corrumpitur: sic orationis flumine reprehensoris vitia diluuntur. ¶ Ponitur etiam pro Explicare, declarare. Plaut. in Rud. Abstine maledictis, & mihi quod rogavi, dilue. Cic. pro Cluent. Quum ego unaquaq; de re dicam & diluam.

Dīlūtus, a, um, Mistus temperatus. [מסך *maschuph* [illegible] κεκραμένος, ὑδαρής. Gall. *Destrempé, meslé parmi.* Ital. *Misto, temperato.* German. Gemengt, vermischt / gewässert. Belg. Ghetempert / ghemengt. Hisp. *Mezclado, templado.* Pol. [illegible]. Vng. *Vizzel elegyetes.* Ang. *Tempered with water, alayed.*] Vnde vinum aquâ mistum, dicitur dilutum οἶνος ὑδαρής. Martial. Diluti bibit unciam falerni. ¶ A quo dilutus, & dilutissimum pro ut minus plusve aquæ admistum fuerit. Vnde Corn. Celsus præcipit hyeme meracius esse bibendum, æstate dilutius. Hieronymus vinum dilutius vocat aquatius. Vinū (inquit) si aquatius bibitur, calix frangitur, mensa subvertitur. Meracius vinum dicitur, quod minus dilutum, sive aquatum est. ζωρότερον. ¶ Dilutus color dicitur, quum veluti aquâ adhibitâ minus est intensus. Gel. Luteus color ruso est dilutior.

Dīlūtum, n. s. Vocatur id liquidum, in quo aliquid certo tempore fuit maceratum: ut si in vini dolio absinthium diebus aliquot maceretur, ac deinde eximatur, id vinum, absinthii dilutum dicetur. Plin. li. 27. cap. 7: Bibitur & madefacti absinthii dilutum, ita enim appellatur hoc genus. Diluti ratio est, ut quisquis fuerit modus aquæ, tegatur per triduum.

Dīlŭvĭum, n. s. Terræ inundatio ab immodicis imbribus, vel maris fluviive incremento proficiscens, Eluvies, inundatio. [מבול *mabbúl.* κατακλυσμός. Gall. *Deluge, ravine d'eau.* Ital. *Diluvio.* Germ. Ein vberschwemmung mit wasser / ein wasserflut. Belg. Een watervloet. Hisp. *Diluvio, avenida de agua.* Pol. *Wylanie wody, potop.* Vng. *Vizözön.* Ang. *A delnge, or great floude.*] Plin. in Epist. Hic assiduæ tempestates, & crebra diluvia. ¶ Diluvium metaphorice pro eversione Troiæ, dixit Virg. Diluvio ex illo diversa per æquora vecti.

Dīlŭvĭes, diluviei, f. quidem. [κατακλυσμός. Polon. *Przelanie.* Vng. *Vizözön.* Angl. *A drowning of the ground through much rayne.*] Lucret. lib. 6. Pars etiam glebarum ad diluviem revocatur imbribus. Horat. lib. 4 Carm. Horridamque cultis diluviem minitatur agris.

Dīlŭvĭo, vias, viare. [שטף *schatáph* κατακλύζω. Gall. *Inonder, couvrir d'eaue.* Ital. *Inondare.* Germ. Vberschwemmen / vbergiessen mit wasser. Hisp. *Destruir tamb en con avenidas.* Pol. *Potopiam.* Vng. *Elárasztom, vizzel be burítom.* Angl. *To drowne with waters.*] Lucr. lib. 5: Tantum suppeditant amnes, ultraque minantur Omnia diluviare ex alto gurgite ponti.

Dīmăchæ, arum. [διμάχαι. Pol. *Konie lad* [illegible]. Vng. *Fegyveres* [illegible].] Quintus Curtius lib. 5 [illegible] eaq; delectis equitum sex millibus trecentos quos dimachas appellant, adjungit. dorso hi graviora arma portabant, cæterum equi vehebantur, cùm res locusque posceret, pedestris acies erat.

Dīmāno, as, n. p. Diversè sive divisim mano, defluo, profluo. [[illegible] διαχέω, διαρρέω. Gall. *S'espandre.* Ital. *Diramarsi e spargersi in diverse parti.* German. Zerfliessen / von einander fliessen. Hispan. *Manar en diversas partes.* Pol. *Rozpływam się, rozbiezam się.* Vngar. *Kefolyok, kiszivárkodom.* Ang. *To deep out, to spring or spread abroad.*] Cic. pro Cælio: Equidem ut ad me revertar, ab his fontibus profluxi ad hominum famam, & meus hic forensis labor vitæque ratio dimanavit ad existimationem hominum paulò latiùs commendatione & judicio meorum.

Dīmembro, as, act. p. à membro deductum, significat Separo, divido, διαμελίζω.

Dīmētĭor, iris, mensus sum, d. q. Metior. [מדד *madhádh* διαμετρέω. Gall. *Mesurer, compasser.* Ital. *Misurare.* Ger. Messen / ermässen. Hisp. *Medir.* Pol. *Odmierzam.* Vng. *Megmerem.* Ang. *To measure.*] Cic. de Senect. Mori videbamus in studio dimetiendi penè cœli atq; terræ C. Gallum familiarem patris tui Scipionis. Idem in Orat. De verbis enim componendis, & de syllabis propemodum dinumerandis & dimetiendis loquemur.

Dīmĕtĭens, tis, f. t. Linea recta, figuram quę longissimè patet, ex æquo secans: quam Græci γραμμὴν τὴν διάμετρον, diametron appellant. [διάμετρος. Pol. *Liniana przez* [illegible]. Vng. *Hasonkétfelé valászto linea (awagy) alcoszto.*] Plin. lib. 2 cap. 23: Quantas enim dimetientes habeat septimas, tantas habere circulum duo & vicesimas.

Dīmensus, particip. [מדוד *madúdh* διαμεμετρημένος. Ger. Der gemessen hat. Pol. *Rozmierzony.*] Cic. de Senect. Atqui ego ista sum omnia dimensus. Quo in loco sumitur activè. ¶ Plerunq; passivè capitur. [נמדד *nimadh.* διαμετρηθείς. Pol. *To co iest rozmierzone.*] Virg. 2. Georg. Omnia sint paribus numeris dimensa viarum. Orbis certis partibus dimensus.

Dīmensĭo, verbale, f. t. [מדה *middáh.* διαμέτρησις. Gall. *Mesurement.* Ital. *Misuramento.* Germ. Ein abmässung / oder ausmässung. Hisp. *Medida.* Pol. *Odmierzenie, wymierzenie.* Vng. *Megmérés.* Ang. *A measuring.*] Cic. 1. Tusc. Pusionem quendam Socrates interrogabat quædam Geometrica, de dimensione quadrati.

Dīmētor, dimetaris, dimetatus sum, ejusdem significationis cum superiori (Vng. *Megmetertetem*) Cic. de Nat. deor. Eorum enim cursus dimetati, maturitates temporum, & varietates, mutationesq; cognovimus.

Dimico, as, Pugno, quod propriè fit re: contendo verò verbis tantum [נִלְחָם nilchām. ἀγωνίζομαι. Gall. *Combatre*. Ital. *Combattere*. German. Streitten/fechten. Belg. Schermen, strijden. Hispan. *Pelear*. Pol. *Szermuie, bòie się, walczę*. Vng. *Viuok, harczolok, tusakodom*. Ang. *To fight, to skyrmish*.] Cæsar 7. bell. Gall. Ne contra suam voluntatem dimicare cogeretur. Liv. 2. ab Vrbe: Nec tamen perpelli potuêre, ut acie dimicarent. Præteritum, Dimicui, ot, Hac tibi sit pugnâ dimicuisse satis, Ovid. 2. Amor. eleg. 12. ¶ Dimicare de imperio cum. Cic. 1. Off. Cum Latinis, Sabinis, Samnitibus, Pœnis, Pyrrho de imperio dimicabatur. ¶ Dimicant inter se, Plin. lib. 8. c. 7. ¶ Pro altero dimicare, Cic. 2. Phil.

Dimicatio, onis, verb. f. t. Pugna, discrimen, contentio. [מַצָּה matsāh מִלְחָמָה milchamāh קְרָב kerāb. ἀγωνισμός, ἀγωνισμός. Gall. *Combat*. Ital. *Combattimento*. Germ. Streit. Hisp. *Pelea*. Pol. *Bytwa, walczenie*. Vng. *Viuás, tusakodas*. Angl. *A fighting or skirmishing*.] Liv. 7. ab Vrbe: Omnium superiorum dimicationum fructum in eo die, atque horâ docet consistere.

Dimidius, a, um, Quasi per medium divisus. [חֵצִי chetsi. ἡμίτομος. Gall. *Demi*. Ital *Mezzo, partito per mezzo*. German. Halb. Belg. Half. Hisp. *Meitad de la cosa entera, demediado*. Polon. *Polowiczny, na poly przedzielony*. Vng *Fel*. Ang. *Half*.] Et dicuntur de rebus quæ separatæ sunt: nâ est pars altera ex dimidiato Gell. lib. 3. c. 14: Dimidiatum, nisi ipsum quod divisum est, dici haud convenit. Dimidium verò est, non quod ipsum dimidiatum, sed quæ ex dimidiato pars altera est. Martial. Dimidium donare Lino, quàm credere totum, Qui mavult, mavult perdere dimidium. Plin. lib. 2. c. 50: Certe nisi Sole adverso non fiunt, nec unquà nisi dimidiâ circuli formâ. ¶ Dimidium plus toto, πλέον ἥμισυ παντός, ænigma proverbiale. quo commendatur aurea mediocritas. Refertur & exponitur à Platone li. de Leg. 3. ¶ Dimidium, quàm. Liv. lib. 5 bell. Maced. Vt vix dimidium militum, quàm quod acceperat, successori tradiderit. ¶ Dimidio carius, Dimidio minus, Cic. & Plaut. ¶ Minus dimidium, pro Dimidio minus, dixit etiam Cic. 3. Ver. Iurarent se curaturos, ut ex suâ cujusque parte ne minus dimidium ad A. Trebonium fratrem illum proscriptum perveniret. Budæus.

Dimidiatus, a, um. Dicitur de rebus quæ continuæ sunt, & non separantur: quasi dismediatus, & in duas partes divisus: [נֶחֱצָה nechetsah חָצוּי chatsui. ἡμιτελής. ἡμίσεος. Gall. *Party en deux*. Ital *Partito in due parti eguali*. Germ. In zwey gleich theil abgetheilt. Hispan. *Demediado en dos partes*. Pol. *Na dwie rowne częśći rozdzielony*. Vng. *Fel két felé választatot*. Angl *Divided in two partes*.] Cic. in Ver. Exemit ex anno unum dimidiatumq; mensem. Idem 5 Tusc. Apparebat epigramma exesis posteriorib. partibus versiculorum, dimidiatis ferè. Sicut autē qui ex mille denariis qui ei debebantur, quingentos recepit, dimidium se recepisse dicet, non dimidiatum: ita si scyphus argenteus cum alio communis, in partes duas divisus sit, dimidiatum dicemus, non dimidium scyphum. Gell. lib. 3. cap. 14.

Dimidiatim, adverb. [בַּחֲצִי bachatsi. ἐξ ἡμισείας, ἥμισυ, ἡμιμερῶς. Gall. *Par le milieu, la moitié*. Ital. *Per mezzo*. German. Der halb theil. Hisp. *Por medio ò la meitad*. Pol. *Poowicą*. Vng. *Fel részent, felenként*. Ang. *By the mydles*.] Plaut. in Mil. Sed percelsunt, sed perducunt, dimidiatim dum appetunt. Id est, dum sibi volunt dari dimidiam partem.

Diminuo, nuis, act. t. Minuo, imminuo, attenuo, detraho. [גָּרַע gharah נִצְּעָר tsaar. μειόω. Gall *Diminuer amoindrir, appetisser*. Ital. *Diminuire, sciemare*. Germ. Mindern. Hisp. *Desmenuzar ò menguar*. Polon. *Umniejszam*. Vngar. *Meg kisebbitem*. Angl. *To diminish, to make lesse*. [Cic. de clar. Orat. Interitu talis Auguris dignitatem nostri collegii diminutam dolebam.

Diminutus, particip. [נִגְרָע nigharah μειωθείς. Gall. *Diminué, amoindri, appetissé*. Ital. *Minuito, sciemato, assottigliato*. Germ. Gemindert. Hispan *Desmenuzado, menguado*. Polon. *Umniejszony*. Vngar. *Meg kisebbitetet*. Ang. *Made lesse*.] Dignitas collegii interitu alicujus diminuta.

Diminutio, verb. f. t. Imminutio. [מִגְרָעָה migrahah. μείωσις. Gall. *Diminution amoindrissement, ravallement*. Ital. *Diminuzione, assottigliamento, sciemamento*. German. Minderung/schwecherung/abnemmung. Hispan. *Desmenuzamiento, obra de desmenuzar ò menguar*. Polon. *Umniejszenie*. Vng. *Meg kisebbités*. Angl. *A making lesse*.] Cic. 1. Tusc. Solem, Lunamq; accretione & diminutione luminis quasi fastorum notantem & significantem dies. ¶ Diminutio capitis, apud Iurisconsultos est prioris status permutatio, quum scilicet aut libertatem, aut civitatem amittimus; aut per adoptionem, alterius nos potestati submittimus. Est autem triplex capitis diminutio, Maxima, media, & minima: quas omnes vide l. 1. de Cap. diminution. ¶ Diminutio de. Cic. 2. Off. In primis autem videndum erit ei qui Remp. administrabit, ut suum quisque teneat: neque de bonis privatorum publicè diminutio fiat.

Dimitigo, Vide DEMITIGO.

Dimitto, is, Diversa in loca mitto. [שִׁלַּח shillāch. διαπέμπω. Gall. *Envoyer, donner congé, & laisser en aller, delaisser*. Ital. *Mandare in diverse parti*. Gall. Hin und her schicken/hinweg schicken/gehn lassen. Belg. Ham laten. weg eer henen seyn. Hisp. *Embiar à diversas partes*. Pol. *Puszczam, precz posłałem namyślam*. Vngar. *Ideslewa el bocsátok, el kwldök (item) el erefztem, elhagyam*. Ang. *To sende away, to let go, to give leave*.] Virg. 1. Aeneid. equidem per littora certos Dimittam. Cæsar 5. bel. Gall. Nuntios legatosq; in omnes partes dimittebat. Salust. Igitur C. Manlium Fesulas, atque in eam partem Hetruriæ, Septimum quendam Camertem in agrum Picenum, C. Iulium in Apuliam dimisit. ¶ Aliquando ponitur pro Missum facere, & abeundi potestatem dare. ἀφίημι, ἀπολύω, ἀφιέναι, ἀπαλλάττειν. Cic. lib. 1. Offic. Quum autem Pompilio videretur unam dimittere legionem. Salust. Deinde ei pollicitus operam suam, domum dimittit. ¶ Aliquando pro Permittere, in potestatem dare [הִנִּיחַ hinniach עָזַב hazāb ἐπιτρέπω. Pol. *Dopuszczam*.] Cic. lib. 1. de Repub. Tum annui Consules, tùm dimissi populo fasces. ¶ Aliquando pro Derelinquo. [ἀφίημι. Ang. *To leave, to forsake*.] Cic. lib. 13. Epist. Etsi non idcirco eorum usum dimiseram, quòd iis succenserem. o. I. act. Dimitto te discedens. ¶ Aliquando Satisfacere, & dimittere creditorē: id est, satis facere sic, ut ampliùs molestus non sit. Vlp. lib. 10: Cæterùm si creditores dimisit, & alios foenius est: siquidem dimissis prioribus quos fraudare voluit Fr. Hotom.

Dimissus, particip. Omissus, vel relictus. [מְשֻׁלָּח meschullāch. ἀφειμένος, ἀπεσταλμένος, ἀπολελυμένος. Gall. *Envoyé hors, delaissé & omis*. Ital. *Licentiato*. Germ. Verlassen/hingesandt. Hisp. *Embiado dexado*. Pol. *Przepuszczony, posłany*. Vngar. *El boczattatot*. Ang. *That is lett to go, forsaken*.] Cic. 4. Acad. In istâ philosophiâ quæ nunc propè dimissa revocatur. Arma dimissa, Lucan. lib. 3. Lues cœlo dimissa, Stat. 11. Thebaid. ¶ Dimissa è matrimonio, pro Repudiata. Suet. in Tib. Cæsare, cap. 49: Qui dimissam eam è matrimonio post vicesimum annum veneni olim in se comparati arguebat. ¶ Sunt qui pro humili & abjecto accipi arbitrantur, adducentes Virgilii testimonium: Dejecit vultum & dimissâ voce loquuta est: quum tamen apud Virg. *demissa*, non *dimissa* constet legendum: quemadmodum etiam in iis exemplis, quæ ex Varrone & Cic. perperàm & corruptè huc erant adducta.

Dimissoriæ literæ, inquit Modestinus, sunt quæ vulgò *Apostoli* dicuntur: quòd per eas causæ ad eum qui appellatus est, dimittūtur l. unica ff. de libello dimissorio. ἀπολυτικὰ γράμματα.

Dimissio, Verbale, f. t. Cic 7 Verr. Præclara classis in speciem, sed inops & infirma, propter dimissionem propugnatorum atque remigum. ¶ Pro Amandatione. Cic. in Paradoxis: Dimissiones libertorū ad fœnerandas diripiendasq; provincias.

Dimoveo, ves, act. f. Removeo, repello, rejicio. [הֵסִיר hesir נָדַח nadach · הֵנִיעַ heniah זָנַח zanach. ἀποκινέω, διακινέω, ἀπὸ τῆς χώρας ἀπό τινος ἀφίστημι ἐκ τόπου. Gall. *Remouvoir, reboutter*. Ital. *Rimovere*. Germ. Betrucken/von einem ort bewegen. Hisp. *Mover*. Polon. *Odmykam, zruszam*. Vng. *El mozditom*. Ang. *To remove, to put aside*.] Virg. lib. 1. Georg. Agricola incurvo terram dimovit aratro. Cic. pro Cecin. Dimoveri enim & depelli de loco necesse est eum, qui dejiciatur. Idem in Paradoxis: Voluptas quò est major, eò magis mentem ex suâ sede & statu dimovet. Plaut Persa: Dicat quod quisque vult, ego de hac sententiâ non dimovebor.

Dimulgo, gas. [Pol. *Osławiam*. Vngar. *Ell hirdetem*.] Cic. Appio: Quare visum est occultiùs agendum, neque ullo modo dimulgandum. Ita enim nonnulli legunt: certum tamen est ibi potius legendum esse *divulgandum*.

Dimyxos, [δίμυξος. Polon. *Lichtarz o dwu knotach*. Vngar. *Két mécsesü belwg*.] Lucerna duo habens ellychnia. Μύξαι enim Græcis nares dicuntur, & canaliculi in lucernâ narium modo eminentes, quibus ellychnia inseri solent: Vnde & Polymixos, lucernæ quoddam genus dicitur, ab ellychniorum multitudine.

Dinumero, as, Numero. [סִפֵּר sipper. ἀριθμέω. Gall. *Denombrer, conter*. Ital. *Numerare, annoverare, contare*. Germ. Abzehlen. Hisp. *Contar por numeros*. Polon. *Odliczam*. Vng. *Meg számlalom, olvasom*. Ang. *To nomber, to recken*.] Plaut. Epid. Quia patrem priùs convenire se non vult, neque conspicari, quàm id argentum, quod debet, dinumeraverit. Idem Rud. Mille nummos dinumeravi. Terent. Adelph. Iube nunc jam dinumeret Babylo illi viginti minas.

Dinumeratio, verb. f. t. [סְפָר sephār. ἀπαρίθμησις, ἀριθμὸς ἀκριβής. Gall. *Denombrement, conte*. Ital *Esso annoverare*. Germ. Abzehlung. Hisp. *La cuenta*. Polon. *Odliczenie*. Vngar. *Megszamlalás, olvasás*. Ang. *A nombring, a reckening*.] Cic. 2. de Orat. Improvisū quiddam & dinumeratio, & alia correctio & disputatio, &c.

Diobolares, διώβολοι, Meretrices dicuntur quæ duobus obolis conducuntur, inquit Festus. Plaut. in Pœn. Servulorum sordidorum scorta diobolaria.

Diœcesis, cùm œ diphthongo, f. t. [מְדִינָה medhinah פְּקֻדָּה pekuddāh. διοίκησις. Gall. *Diocese, administration ou charge de quelque province, ou territoire, ou le droit du pays qu' on a en charge*. Ital. *Giurisditione*. German. Ein verwaltung/Herrschung/treiß umb ein Bisthumb. Belg Bistom/diocese. Hispan. *Iurisdicion, dispensation, ò administration*. Polon. *Powiat panstwo, biskupstwo*. Vng. *Tartomány, biradalom*. Ang. *A diocesse*. Latinè gubernatio, administratio, dispositio, sive jurisdictio: à διοικέω, guberno, tueor. In iure itaq; civili Diœcesis pro provinciâ accipitur, l. 3. C. de privat. carcer. ad eundem etiam modum accipit Cic. in Epist. Vt me illatum omnium diœcesium, quæ cis Taurum sunt, omniumq; earum civitatum magistratus, legationesque convenirent. In Patrum autem Decretis solet hæc vox ad Episcoporum munus deflecti: In primitivâ enim Ecclesiâ Episcopi judicia non exercebant, sed sacra tantùm administrabāt. Quo fit, ut

tic, ut quemadmodum territorium, Præsidis est: sic diœcesis Episcopi, quatenus jus administrandi sacra habet.

Diœcetes. [פקיד pikidh. διοικητής. Polon. Ochmistrz item marszoiek. Vng. Gondviselő sáfár. Ang. A bayly, a governour.] Qui procurationem regiam, vel magnatis alicujus suscepit. Cicer. pro Rabirio: Ac diœcetes fuit regius. Latinè Dispensatorem dicere possumus.

Dionysisci, orum, m. f. Sunt tubercula, quæ temporibus capitis nascuntur.

Dionysiă, hedera apud Diosc. lib. 2. cap. 199.

Dionysias, androsemon apud Diosc. lib. 3. cap. 174. Item pro curamine apud eundem lib. 4. cap. 145. legitur.

Dioptră, f. p. [διόπτρα. Germ. Ein Instrument oder Richtscheid / damit man etwas absicht.] Instrumentum Geometricum, per quod altitudo, longitudo, latitudoque etiam ex longinquo prospicitur. Huiusmodi sunt instrumenta aquarum ducata librationibus, ubi perducendæ ad mœnia sunt. Dicta dioptra à verbo Græco διοπτεύω quod est dispicio. Vnde Dioptice dicta est ea astrologiæ pars, quæ Solis, Lunæ, cæterorumque locorum distantias per instrumenta investigat. Vulgus Perspectivam vocat.

Diorrhoticum, Ius dicitur, quasi emendativum, quod in commerciis versatur, Bud. in l. Ius civile, de just. & jur.

Diŏrўges. [διώρυγες. German. Ein grub mit der hand gemacht] Sunt fossæ manu factæ in Aegypto, ad Nili aquas in agros derivandas, qua dictione utuntur Pomponius & Strabo.

Diospoliticum, διοσπολιτικὸν φάρμακον, Medicamentum est, cujus compositio duplex est: una ex partibus omnibus, cumino, pipere, rutâ, & nitro: potest enim ita magis ventrem solvere: altera cùm reliquorum pari pondere miscetur nitri dimidium. Galen. lib. 1. ad Glauc. & 4. de Sanit. tuendâ.

Diosphorium, n. f. [illegible] apud Diosc. lib. 3. cap. 1[illegible]9.

Diotæ, sive Dyotæ. [διῶται, διῶτον. Gal. Vase à deux anses. Ital. Vaso da due manichi. Germ. Geschirr mit zweyen handhaben [illegible] Hispan. [illegible] Pol. [illegible] Vng. [illegible] Angl. [illegible] with two handles.] sunt vasa seu dolia [illegible], duas ansas habentia, & ad versanda vina accommoda. Horat. Deprome quadrimum Sabina, O Thaliarche, merum diota. Alii malunt scribere per y. Dictæ diotæ à binis auribus, sive ansis, quæ Græci ὦτα appellant.

Diphyes, διφυὴς, Gemma est duorum generum, candida & nigra, mas & fœmina, genitale utriusque sexus distinguente lineâ. Autor Plin. lib. 37. cap. 10.

Diphryges, διφρυγὲς, Materia quædam terrea, quæ in metallis æris invenitur, aut in ipsis etiam conchis, in quibus æs expurgatur. Tres ejus à Dioscoride enumerantur species. Primũ in metallicis solius Cypri specubus invenitur, luti speciem referens: deinde primùm Sole siccatur: mox etiam adhibitis sarmentis torretur: unde & nomen accepit, quod bis quasi frigatur. Alterũ perfecti æris quasi subsidens fex est, & sub cadmia invenitur in fundo vasorũ, in quibus æs excoquitur. Tertium fit ex lapide pyrite, tandem usto, donec sandarachæ colorem acquirat. Vide Dioscoridem lib. 5. & Galenum li. 9. Simpl. Plinius accusativum diphryga offert, tanquam à nominativo diphryx. Ita enim habet lib. 34. cap. 13. Facilè ab ea discernitur, quam in iisdem officinis diphryga vocant Græci, ab eo quòd bis torreatur. Et paulò pòst: Id quod excocto superest, diphryga vocant.

Diphthĕră, διφθέρα, Pellis Amaltheæ capræ, in qua dicitur Iupiter res humanas describere. Vnde locus factus proverbio: Antiquiora diphtherâ loqueris, ἀρχαιότερα διφθέρας λαλεῖς. [Polon. Starsze jest gemiedosz.] In eos quadrat qui nugas narrant, aut de rebus nimium priscis & jampridem nimium obsoletis. ¶ Item pastoritium ex pellibus vestimentum, quod quidam rhenonem, nonnulli etiam betam appellant. ¶ Diphtheræ item dicebantur stragula quædam pelliceа, quæ in superiori navis pavimento extendebantur.

Diphthongus, f. f. δίφθογγος, Est conglutinatio duarum vocalium in eandem syllabâ, vim suam servantium: ita dicta quòd duarum in ea vocalium sonus audiatur. ¶ Sunt autem apud Latinos quatuor, æ, œ, au, & eu: in quibus omnibus utraque vocalis scribi debet, ita & proferri.

Diplois, διπλοῒς, Vestis duplicis genus, ut ex ipso statim etymo apparet: nam quod nos duplex, Græci διπλοῦν appellant. [Polon. Szata futrowana. Angl. A doublet, a breast plate.]

Diplōmă, n. t. [כתב chethab, δίπλωμα. Gall. Lettres patentes d'vn Prince, bulles, lettres ou [illegible] que chose mise en double. Ital. Privilegi, patente, bolle. German. Freyheiten oder gewaltsbrieff so von Fürsten außgeben oder versigelt werden. Belg. Opene offt besloten brieve van eenen Lantsheere Bulle/ oft Gheveltbrieve. Hispan. Letras del Principe, como privilegios, ò Sellos papales. Polon. Wolni list, saki maiz maiestat od swich panow mieworie. Vngar. Irygó pöcsétes levél. Angl. Charters or lettres patents of à prince.] Literæ dicuntur principũ signis obsignatæ, quales sunt quas Literas patentes aut bullas Pontificias vocant. Cic. ad Balbum: Diploma statim non est datum. De literis Cæsaris intelligit, quibus Balbus restituebatur. Suet. in Augusto: In diplomatibus libellis, in epistolis signandis initio sphinge usus est, mox imagine magni Alexandri. Græci διπλοῦν dicunt duplum. Vnde videtur, diplomata fuisse literas cõplicatas, & lino trajecto obsignatas. ¶ Apud Iurisconf. accipitur pro itineris festinatione: hoc est, quum per dies singulos duplicia itinera conficiuntur. Venuleius de verb. oblig. l. continuus: Quibus, inquit, quasi interpretatio quædam inserta est, is qui Ephesi se daturum spoponderit, ut neq; diplomata: hoc est, diebus ac noctibus & omni tempestate contemptâ, iter continuare cogatur. Et sequitur: Quòd si diplomate ac felici navigatione maturius quam quis quam pervenerit Ephesum, confestim obligatus est. Mo[illegible] ad l. Cornel. de Falso (inquit) diplomate commeavit. Sed præstat videre Budæum in l. qui illicitis insignibus, eod. tit. Diplomata demum intelliguntur, pro quibuscunq; literis concessis à principe, vel magistratibus ejus nomine sive tabellariis, ut liberum & expeditum iter faciant, sive exulibus restitutis, sive aliquo crimine absolutis, sive obligationib. Lege Tra[illegible].

Dipolos, Terra quæ est bis arata, apud Rhodig.

Dipondium, n. f. & Dipondius, sive Dupondium & Dupondius à duobus ponderibus dicitur. nam (ut Varro docet) duos asses pendebat. [δύο λίτραι. Angl. Weight of two pounds.] Dipondii itaq; valor, si ad Gallicæ pecuniæ æstimationem redigatur, erit octo denariolorum. At vero numus libralis, & dupondium, numus bilibris dicebatur. Plin. lib. 33. cap. [illegible] Libralis, unde etiam nunc libella dicitur, & dupondius appendebatur assis. Hinc dupondii juris auditores quondam appellati, verbo ridiculo quasi diceres Iurisconsultos diobolares. Iustinianus in præfat. Pandectarum.

Dipondiarius, a, um, ὁ διπονδιαῖος, ὁ δύο λιτρῶν. Plin. lib. 14. cap. 2: Et orichalci bonitatem imitatur in sestertiis, dupondiariis [illegible] Cypro suo assibus contentis. Colum. lib. 4. cap. 3[illegible] Perticæ cacuminum mollicæ plenitudinis, quæ tamen dipondiarii orbiculi crassitudinem non excedant, optimè panguntur.

Dipsacon, δίψακον, Spina alba, quæ & aspalathus, & [illegible]on nominatur, teste Plin. lib. 24. cap. 13. [German. Kardendistel / Cubenstrel. vulgò, Virga pastoris. Belg. Volders caerden, caerden. Pol. Szczeciny polna [illegible]. Vngar. [illegible]] ¶ Est item dipsacon medicis, renum quidam affectus maximam inducens sitim. Alio nomine diabetes, διαβήτης. ¶ Appellatur à quibusdam etiam urinæ profluvium: eo quòd potus statim effluat, nullâ pene in corpore mutatione acceptâ.

Dips, adis, διψὰς, Serpentis genus, viperæ simile: à διψάω, sitio dictum. Suo enim morsu humorem omnem consumens, sitim maximam inducit. Vide Lucan. lib. 9. Dioscorides lib. [illegible] cap. 119. (ex Hermolai versione) Dipsadis morsus comites sunt tumor quidam solutus, sitis coactiva vehementer, nunquam explebilis nunquã interquiescens. Proinde qui ita sunt affecti, potum hianti ore trahunt, semperque in principio desyderii ejus sunt, tanquam si nihil adhuc bibissent. Ob id ipsa Dipsas ab aliquibus prester, ab aliis causos vocata est.

Diptotă, δίπτωτα, Dicuntur nomina duos tantùm casus habentia. Sic triptota, tetraptota, pentaptota, quæ habent tres, quatuor, & quinque casus.

Dirădio, as, act. p. Est ad radiorum figuram compono. [[illegible] Gall. Escendre en rayons, & en [illegible] façon de rayes d'une roue. Ital. [illegible] German. In strömen weiß ordnen. Hisp. Hazer alguna cosa a rayos. Polon. W[illegible]. Vngar. El agazoz[illegible]. Angl. To spread abroad like beames.] Colum. Validam ergo vitem in ramos diducere censeo, & traducibus dispergere, atque diradiare.

Diræ, arum, Vide D i r y s.

Dircæă, Mandragora apud Diosc. lib. 4. cap. 79. Dircæa idem quod Cyrcæa apud eundem lib. 3. cap. 133.

Dircion, Solanum s. [illegible] apud Diosc. lib. 4. cap. [illegible]

Diribĕre, & Dirimĕre, illud tabellarum, hoc suffragiorum video proprium verbũ fuisse: neutrum autẽ satis fuisse manifestum. [Pol. [illegible] Vng. [illegible]] Dirimere tabellas significat distribuere: diribebantur autem iis, qui suffragii laturi essent: de quo sic in oratione in Pisonem: Hoc certè video, vos rogatores, vos diribitores, vos custodes fuisse tabellarum. Et in eâ post red. in senatu: Quando illâ dignitate rogatores, diribitores, custodesq; vidissis? loquitur autem Cic. de lege pro ipsius reditu, comitiis centuriatis latâ. Nec dubito quin legendum sit, Diribeantur, nõ dirupiantur, in eâ in Pisonem, in eo loco: An exspectas, dum de te LXXV. tabellæ diripiantur? ita hoc verbum non in comitiis solùm, verùm etiam in judiciis usurpatum patebit, nam hoc proximum exemplum satis planè judicium; quod Pisoni Cicero minatur, significat. Plinius etiã ad alias res transtulit hoc verbum. ait enim sic lib. 36. c. 15: Hic est ille domitor orbis populus, qui gentes & regna diribet. Quod autem in oratione pro Plancio vir diligens & eruditus legendum putat, pro diripiuntur, diribuntur: rectius opinor sensisset, si diremptus reponere maluisset: quum enim populus, aut judices tabellas voluntatis indices, in cistas deposuerant, tum ut intelligeretur, quæ tabellæ legem probarent, quæ rejicerent: aut quæ reum absolverent, quæ condemnarent, omnes dinumerari, & separari necesse erat. id autem dirimere, eaq; actio diremptio vocabatur. id ita esse, planè demõstrat Varro de Re rust. lib. 3. Comitiis, inquit, ædilitiis, quum ego atq; Axius suffragium tulissemus, Axius mihi: Dum dirimitur, inquit, suffragia, vis potiùs Villæ publicæ utamur umbrâ, quàm privati candidati tabellâ? Et enim scriptum est in veteribus libris, non ut à quibusdam, hujus verbi vim ignorantibus, nimis temerè est

merè est intrusum, diribentur. In epistola quoque 4: lib. 3. ad Quint. Frat. Cato, *inquit*, diruptis tabellis de circulo se subduxit: ubi, *diremptis*, legi malim: perspicuè autem hujus verbi sententiam demonstrat Lucan. lib. 5. in illo versu: Et non admissæ dirimit suffragia plebis: pro dinumerat & discernit. Hæc ex observationibus Aldi.

Diribitorium, n. s. [τὸ λογιστήριον. Gall. *Le lieu où on fait la monstre des gens d'armes, où on les paye: où bien le lieu où se retirent les serviteurs d'une maison.* Ital. *Luogo dove si pagavano gli esserciti, la banca di soldati.* Germ. Ein Musterplatz / ein ort da man den Kriegsleuten den sold bezahlt. Belg. Een Monsterplaetse. Hispan. *Lugar donde se hazia el alarde.* Polon. *Plac na ktorym zolnierzom zold placą.* Vngar. *Le mustralo hely.* Ang. *The place of payement or distribution, a muster place.*] Locus erat in quo recensebatur exercitus, & stipendia militiæ numerabantur à diribendo: hoc est, distribuendo. Vnde & diribitores id est, distributores. Cic. post Reditum ad Senatum: Quando, *inquit*, illâ dignitate tot rogatores, diribitores, custodesque vidistis? Hoc est, divisores, distributoresque, qui inter tribus virtim pecuniam dividerent. Plaut. in Aulul. curiarum magistros appellavit. ¶ Diribitorium etiam locus dicebatur in quo ministri versabantur: & diribitores, ministri ipsi dicti sunt. Apul. lib. 2. de Asin. Diribitores plusculi, splendidè amicti, fercula copiosa scitulè subministrare. Plin. in epist. pædagium videtur appellare, ἀπὸ τῶν παίδων, id est, à pueris, & ministris.

Dirigeo, ges, gui, n. s. Præ frigore aut timore, aut alio casu viribus destituor. [ἀπορρίγεω, συμπήγνυμαι. Gall. *Devenir gelé & roide qu'on ne se peut remuer, soit de froideur, crainte, ou autre aventure.* Ital. *Indurirsi per gran freddo, o per timore, divenir rigido.* German. Bestettet / forcht oder anderen zufal erstarren vnnd erstarren. Belg. Stijf sijn van couden. Hisp. *Pasmarse, elarse, y quasi hazerse como quien se yela.* Polon. *Od zymna bsiazni, albo ynszego przypadku martwieie.* Vngar. *El gémilők bubm, surg alu[illegible].* Angl. *To be in k[illegible] for cold or for feare.*] Virgil. lib. 1. Aeneid. Diriguit visu in medio, calor ossa reliquit: id est, præ terrore rigidus factus est. Idem 3. Aeneid. At sociis subitâ gelidus formidine sanguis Diriguit.

Dirigo, gis, pen. corr. ex di & rego, act. t. Rego, rectum facio, dispono, compono, ordino, æstimo, [יִשֵּׁר ijschér תִּקֵּן tikken. κατευθύνω, εὐθύνω. Gall. *Dresser, viser, ordonner.* Ital. *Drizzare.* Germ. Richten etwas krumbs schlecht machen. Hispan. *Emendar è enderecar.* Polon. *Szarzadzam, skrzywiego prosto czynie.* Vngar. *Igazgatom.* Ang. *To make right or set straight.*] Plin. in Paneg. Nam vita principis censura est, neque perpetua, ad hanc dirigimur, ad hanc convertimur: nec tam imperio nobis opus est quàm exemplo. Cic. 3. de Orat. Nec sunt hæc rhythmorum aut musicorum acerrimâ normâ dirigenda. Planc. Ciceroni: Ad Mutinam iter dirigere. Virgil. 7. Aen. Direxere acies. Vbi Servius. Ordinaverunt [illegible] rudinem.

Directus, particip. [illegible] um, Rectus: [מְיֻשָּׁר mejoschschár מְתֻקָּן metukkán. [illegible] Gall. *Addressé, mis, tenu en dressé droit.* Ital. *Dritto.* German. Gerad gerichtet in die gerade. Hisp. *Enderecado.* Polon. *Prosty.* Vngar. *Igazgattatot.* Ang. *Sett right and straight.*] ut, directi pedes, directum iter, directus ordo. Cato cap. 18: Arbores ad stipitem primum directos pedes sedecim. Cicer. de Natur. deor. Flexuosum iter habet, nequid intrare possit, si simplex & directum pateret. Cic. pro Cecinn. Eius autem fundi extremam partem oleæ directo ordine definiunt.

Directè, sive Directò, adverb. [בְּמֵישָׁרִים lemeschárim. εὐθέως. Gall. *Droit [illegible], tout droit.* Ital. *Drittamente.* German. Gestracks / schnurstracks. Hispan. *Derechamente, sin torcer.* Pol. *Prosto.* Vng. *Egyenesen, igazán.* Angl. *Rightly, straightly.*] Cic. in Part. Alterum ad finem directò spectat. Ibidem: Vt quum semel dictum sit directè.

Directio, Verbale, f. t. [יֹשֶׁר [illegible] διόρθωσις, διευθυσμός. Gall. *Adressement.* Ital. *Addrizzamento.* German. Richtung. Hispan. *[illegible], obra de emendar ò enderecar.* Vng. *Igazgatás.* Angl. *A making right or straight.*] ut, Directio ad veritatem, Quintil. lib. 3. cap. 7. in fine. Rationis directio ad veritatem, Idem lib. 3. cap. 6.

Directum, directi, n. s. ἐξ ἴσου substantivum. [Germ. Das billich vnd das recht. Pol. *Naprostowanie.* Vng. *Igyenes.*] Cic. in Part. Aequitatis autem vis est duplex, cujus altera directi, & veri & justi, & (ut dicitur) æqui & boni ratione defenditur.

Diætarii, m. s. Fures appellantur ii, qui in aliena cœnacula se dirigunt furandi animo, iique severius quàm fures puniendi sunt. [Polon. *W dom zakradaiacy [illegible].* Vngar. *Hazafo, lopo.*] Vlpianus de injur. & famos. libel. l. Saccularii. Sunt tamen qui hoc loco apud Vlpianum *Diætarios* malint legere, quod fures hujusmodi in alienas diætas soleant transcendere. Vide in dictione DIAETA.

Dirimo, is, pen. corr. diremi, diremptum, ex di & emo, interpositâ r: sive ex dis, & emo, s in r mutatâ, componi videtur. Divido, separo distraho. [הִבְדִּיל hibdil פֵּרֵד peréd גָּזַר ghazár. διαχωρίζω, διείργω, ἀπαρτίζω, διαλύω. Gall. *Separer, diviser, departir.* Ital. *Spartire, dividere.* Germ. Zertheilen / von einander scheiden. Hisp. *Apartar.* Polon. *Rozlaczam, rozeimuie.* Vngar. *El roniam, el valaszt.* Angl. *To separat, to parte them that be at variance.*] Plaut. in Amphitr. Sed prælium id tandem diremit nox interventu suo. Virgil. 5. Aeneid. & prælia voce diremit. ¶ Sic dirimere litem: id est, dissolvere & decidere. ¶ Dirimere tempus, est differre, & in aliam diem aliquid rejicere: pro quo etiam diffundere diem veteres dixerunt. Cic. de Divinat. Quid enim habet aruspex, cur pulmo incisus etiam in bonis extis dirimat tempus, & proferat diem? ¶ Aliquando dirimere ponitur prò destruere. διαλύω, διακόπτω. Salust. Quia nondum frequentes armati convenerant, ea res consilium diremit. ¶ Dirimuntur oppida unius diei itinere: id est, distant inter se unius diei itinere sive absunt inter se. Plin. Epist. 94. lib. 6: Hunc ego non ut multi, sed arctissimè diligo, oppida nostra unius diei itinere dirimuntur.

Diremptus, us ui, m. q. Separatio. [גְּזֵרָה gézer. διάστασις, διαίρεσις. Gall. *Departement, separation.* Ital. *Separatione, rompimento.* German. Zertheilung / absönderung. Hispan. *Apartamiento.* Polon. *Rozlaczenie, rozięcie.* Vng. *El rontás, el valaztás.* Ang. *Separating or severing.*] Cic. 1. Tuscul. Est enim interitus quasi discessus, & secretio, ac diremptus earum partium quæ ante interitum junctione aliquâ tenebantur.

Diremptio, f. t. Distractio. [גְּזֵרָה gézer. διάλυσις. Vngar. *El rontás.* Ang. *A severing.*] Locus autem Ciceronis ex Plancianâ malè hic antea ascriptus erat. Non enim legendum in eo est *Diremptio*, sed *Diribitio*. Interim tamen dubitandum non est quin hoc vocabulum apud Latinos autores reperiatur.

Diripio, pis, act. t. Dispopulor, spolio, in diversas partes rapio. [שָׁסָה schasáh שָׁסַס schasás בָּזַז bazáz. ἄγω καὶ φέρω, διαρπάζω. Gall. *Ravir, piller, arracher & emporter.* Ital. *Rapire, tor per forza.* German. Berauben / plündern. Hispan. *Arrebatar.* Polon. *Plundruie, rozchwytam, iako nie przyrzecze wybieram.* Vng. *El kóborlom, el ragadozom.* Ang. *To take or pull away, to despoile.*] Cicer. Attic. lib. 3: Patriam non servandam ad reditum nostrum, sed diripiendam, inflammandamque reliquimus. ¶ Diripere aliquem è loco, pro Vi abstrahere. Cicer. de Provinciis Consul. Hos de provinciis si non aliquando deducendi essent, diripiendos non putaretis? ¶ Diripere de autoritate alicuius, per translationem Cic. pro Sylla: Sed ut ille Iudices, quantum de meâ autoritate diripuisset, tantum se de hujus præsidiis diminuturum speravit.

Direptor, Verbale, m. t. Qui diripit. Cic. 3. Verr. O præclarum custodem ovium (ut ajunt) lupum, custosne urbis, an direptor, & vexator esset Antonius.

Direptio, verbale, f. t. [מְשִׁסָּה meschissáh בִּזָּה bizzáh. διαρπαγή. Gall. *Ravissement, pillerie.* Ital. *Rapimento.* German. Beraubung / plünderung. Hisp. *Arrebatamiento.* Polon. *Rozchwicenie, plundrowanie.* Vngar. *Kóborlas, ragadozás, rablás.* Ang. *A robbing, pilling or sacking.*] Cicer. lib. 2. epist. Vrbe relicta direptioni atque incendiis.

Direptus, a, um, Particip. διαρπασθείς. Cic. 1. de Finib. Sapientia est adhibenda, quæ & terroribus cupiditatibusq; detractis & omnium falsarum opinionum temeritate direptâ, certissimam se nobis ducem præbeat ad voluptatem.

Dirumpo, pis. Vanè rumpo, seu violenter scindo. [קָרַע karáh פָּרַס parás. διαρρήγνυμι. Gall. *Derompre, briser, casser, crever.* Ital. *Rompere à forza.* German. Zerreissen / zerbrechen. Belg. Van den anderen trecken. Hispan. *Romper por fuerça, è en diversas partes.* Polon. *Rozrywam, rozsargnie.* Vng. *El hasitom, rontom, szakaztom.* Ang. *To brast or breake asunder.*] Plaut. in Curc. Geminos in ventre videor habere filios, nihil metuo, nisi medius dirumpar miser. ¶ Refertur quandoq; ad animum. Cicer. ad Attic. lib 7: Dirumpor dolore.

Diruptio, f. t. [Polon. *Rozerwanie.* Vng. *Le sbres, rohanás rontás, szakadás.*] Senec. Quæst. Nat. lib. 2. c. 15: Necessariò vastum in tam magnorum corporum diruptione reddit sonum.

Diruncino, as, pen. corr. Disseco & dissipo. [Germ. Zerspalten / verschneiden / zerstücklen / zerbrechen. Polon. *Rozcieram pielam.* Vng. *El szaggatom, tenezollum.*] Tractum à runciniis, quæ majores serræ dicuntur, quibus fabri lignarii majora ligna secãt. Plaut. Mil. Vt lapide diruncinavit militem.

Diruncio, teste Festo, Depurgo. [נִקָּה nikkáh. Gall. *Purger.* Ital. *Purgare.* Germ. Seubern / reuten. Hisp. *Purgar è olimpiar.* Polon. *Chedoze, zisle.* Vng. *Meg irtom, kitisztitom.* Ang. *To purge, to make cleane frome weedes.*] Verbum agriculturæ antiquum, à runcâ deductum, quod instrumentum est excidendis dumetis idoneum.

Diruo, is, act. t. Dejicio, everto, atque destruo. [הִפִּיל hippil הָרַס harás. καταβάλλω, καταλύω. Gall. *Mettre par terre, ruer jus.* Ital. *Ruinare, distruggere.* German. Niderbrechen / zerstören. Belg. Afbreken. Hispan. *Derribar edificio, destruir.* Polon. *Rozrywam, rozrzucam, rozwiazuie.* Vngar. *Lerontom.* Ang. *To breake downe, to destroye, to overthrowe.*] Livius lib. 1: Fragor tectorum, quæ diruebantur, ultimis urbis partibus audiebatur. Terentius in Adelph. Hanc in horto maceriem jube dirui. Liv. Legiones deinde ductæ ad diruendam urbem. Cicero ad Quint. Fratr. lib. 1: Multas abs te esse liberatas urbes, complures dirutas: ac penè desertas.

Dirus, a, um, Crudelis, sævus, infestus, ferus, inimanis. [אַכְזָר achzár. ἀνηλεής, ὠμός, δεινός. Gall. *Horrible, cruel, comme envoyé de l'ire de Dieu.* Ital. *Crudele, empio, grave.* Ger. Grausam / schreücklich. Belg. Grouwelijck. Hispan. *Cruel, è de ira de dios.* Polon. *Srogy, okrutny.* Vngar. *Kegyetlen, fene.* Angl. *Cruell, vengeable, terrible.*] Virg. 3. Georg. Priusquam Dira per incautum serpant contagia vulgus. ¶ Aliquãdo accipitur pro magno. Idem: Iam tum relligio pavidos terrebat agrestes Dira loci.

Dira

Diræ, [אלות aloth קללות kelaloth. ἀραί, ἐρινύες. Gall. *Furies d'enfer, malediction & execrations.* Ital. *Bestemmie, maleditioni.* German. Verfluchungen, wünschung grausamer dingen. Belg. Vervloeckinge, bannen ende schenden. Hispan. *Las furias ò maldiciones.* Polon. *Przeklinanie, złorzeczenie.* Vngar. *Atok, szidalom.* Ang. *The furies of hell, execrations, cursinges.*] Execrationes, & imprecationes sunt quæ in malevolos effundebātur horrendæ, deos quosdam inauditos compellantes: quibus quicunque devotus erat, credebatur maximo affici infortunio. Cicer. M. Crasso quid acciderit videmus, dirarum obnunciatione neglectā. Diras imprecari, Græci [illegible] dicunt, &, [illegible]. ¶ Sunt etiam Diræ inferorum Furiæ, quibus præcipuè ii qui sceleris alicujus sibi sunt conscii, creduntur exagitari. De quibus ita Virgil. 12. Aeneid. Dicuntur geminæ pestes cognomine diræ, Quas & Tartaream nox intempesta Megæram Vno eodemque tulit partu. ¶ Hinc Dirarum insectatio, apud Sextum Aurel. Victorem in Epitome de Caracalla id est, furiarum agitatio. Hic, *inquit*, fratrem suū peremit: ob quam causam furore pœnas dedit Dirarum insectatione. ¶ Dicuntur autem in cœlo diræ, ἀραί: Furiæ, [illegible], in terris: Eumenides, ἐρινύες, in inferis: unde & tres esse dicuntur.

Dīrĭtas, f. t. Crudelitas, immanitas, feritas. [אכזריות achzeryuth. ἀγριότης, [illegible]. Gall. *Cruauté.* Ital. *Crudeltà, ferocità.* Germ. Grausamkeit. Hisp. *Crueldad bravenza fiereza.* Polon. *Srogość, okrucieństwo.* Vngar. *Kegyetlenség.* Ang. *Crueltie, vengeance, terriblenesse.*] Cicer. in Vatinium: Quanquam sis omni diritate atque immanitate deterrimus. Idem 3. Tuscul. Intelligi potest ex his fratribus qui in Adelphis sunt, quanta in altero diritas, in altero comitas. ¶ Morum diritas. Suet. in Tyberio, c. 21: Nec illud quidem ignoro aliquos tradidisse Augustum palam nec dissimulanter morum ejus diritatem adeo improbasse, ut nonnunquam remissiores hilarioresq; sermones superveniente eo abrumperet.

Dĭs, Præpositio disjunctiva, de qua suprà dictum est in DI.

Dīs, pro dive ponitur, [illegible]. Terent. in Adelph. Dis quidem esses Demea, ac rem tuam constabilisses. Hinc Ditior & ditissimus. Cic. de Amic. Ditior mihi & affluentior videtur esse vera amicitia. Idem Parad. Vt quisque, quod plurimi est, possidet, ita ditissimus habendus est.

Dīto, as, act. p. Divitem facio. [העשיר heheschir. πλουτίζω. Gall. *Enrichir, faire riche.* Ital. *Arricchire.* Germ. Reich machen. Hispan. *Enriquecer à otro.* Polon. *Bogacę.* Vngar. *Meg gazdagitom.* Ang. *To make riche.*] Liv. 1 bel. Pun. Castra militem ditavēre. Plin. lib. 35. cap. 18: Quos enumerare jam non est, è sanguine Quiritum & proscriptorum licentiā ditatos.

Dītēsco, n. t. Dives fio: augmentativum à verbo inusitato Diteo. [עשר [illegible]. Gall. *Devenir riche, s'enrichir.* Ital. *Divenir ricco, arricchire.* German. Reich werden. Hisp. *Enriquecerse.* Pol. *Bogacę się.* Vngar. *Gazdaggá lészek, meg gazdagodom.* Ang. *To waxe riche.*] Lucret. lib. 4: possunt tamen inde puellas Suscipere & partu, sed inde ditescere dulci.

Discalceo, as, a. t. p. Calceos exuo. [נשל naschal נעל [illegible]. Gall. *Deschausser.* Ital. *Discalzare, scalzare.* Germ. Die schuhe oder schuh abziehen. Hisp. *Descalçar.* Polon. *Wzuwam, rozzuwam.* Vngar. *Saruimat le veszem.* Ang. *To put of shooes.*] Suet. in Nerone: Circa cultum, habitumq; adeò pudendus, ut comam semper in gradus formatam peregrinatione Achaica etiam pone verticem summiserit, ac plerunq; synthesim indutus, ligato circum collum sudario, prodierit in publicum sine cinctu, & discalceatus. Heb. [illegible].

Discăpēdino, as, penult. corr. à capedine fit, Resero, aperio. [פתח pathach [illegible]. Gall. *Ouvrir.* Ital. *Aprire.* German. Auffschliessen, auffthun. Hispan. *Abrir.* Pol. *Otwieram.* Vngar. *Meg nyitom.* Ang. *To open, to mak patent.*] Apuleius: Hyagnis primus in canendo manus discapedinavit. Verbum est novum Apuleio parente natum.

Discăvĕo A Plauto usurpatum est pro diligēter caveo. [נשמר nischmar [illegible]. Gall. *Se donner bien garde toutes parts.* Ital. *Guardarsi bene.* German. Wol verhüten. Hisp. *Proveerse muy bien.* Polon. *Strzegę się.* Vng. *Szorgalmatossan el tavoztatom.* Ang. *To be ware and circumspect on all partes.*] Ita enim legitur in Menechmis: Indictum facesse elatum & discaveas malo.

Dĭscēdo, dis, pen. prod. n. t. Recedo, abeo, proficiscor, migro, demigro. [הלך halach. ἀποχωρέω. Gall. *Se partir, s'en aller.* Ital. *Partirsi, andar via.* Ger. Hinweg gehen, hinwegweichen. Belg. Wech gaen. Hisp. *Partirse de lugar.* Polon. *Odchodzę.* Vngar. *El megyek.* Angl. *To go or passe away, to depart.*] Plin. Facessite hinc atque à nobis discedite. ¶ Interdum ponitur pro excipere, ἀπολείπομαι, ut si dicam, Quum discessi à parentibus, nemo est mihi te charior: id est, parentibus exceptis. Cic. Lentulo: Sic tamen existimare te velim: quum à vobis salutis meæ autoribus discesserim, neminem esse cujus officiis me tàm esse devinctum non solùm confitear, sed etiam gaudeam. ¶ Interdum pro distendi dividi, χαίνω, διαχωρέω. Cic. lib. 3. Offic. Hinc ille Gyges inducitur à Platone, qui quum terrā discessisset magnis quibusdam imbribus, in illum hiatum descendit. ¶ Discedere in sententiam, est alterius sententiam approbare, [illegible]. Mos enim fuit antiquorum, quum in tanto Senatorum numero, lōgum foret singulorum sententias audire, eos tantùm qui cæteris dignitate antecellebant, sententiam rogare. Deinde duabus tribúsve jam dictis sententiis, reliqui ad eos quorum judicio subscribebant, transibant. ¶ Discedere, non est semper de loco abire: nam lib. 11. ad Attic. Si possum, *inquit*, discedere ne causa optima in senatu pereat: id est, si possum cōsequi ut hunc exitum res habere potest: idem verbum ad eandem sententiam transtulit. Terent. apud quē ita loquitur Geta servus in Phormione: Modò ut hoc consilio possit discedi, ut istam ducat. Ex Aldi Comment. ad Att.

Discēssĭo, verbale, f. Abitus, discessus. [הלכה ilechah פרד [illegible]. ἀποχώρησις. Gall. *Departement, separation.* Ital. *Il partirsi, un partita.* German. Hinweichung, hingang. Hispan. *La partida de lugar.* Pol. *Odstęp, odejście.* Vngar. *El menés.* Angl. *A going away, a departing.*] Cic. 2. Offic. Eorum neque accessione melior vita fit, neque discessione pejor. ¶ Ponitur interdum discessio pro divortio. Terent. in Andr. Neinpe incommoditas neque huc omnis redit, Si eveniat (quod dii prohibeant) discessio. ¶ In foro quoque dicimus Discessionem fieri in sententiam alicujus, quum Senatores è suā sede ad eum transeunt, cujus sententiam approbant. Cicer. 6. Verr. Atque adeò quum jam non solùm discessio facta esset, sed etiam perscriptum, atque in tabulas relatum.

Discēssus, us, m, verbale à discedo, m. q. Discessio. [הלכה ilechah פרד farah. ἀποχώρησις. Gall. *Departement.* Ital. *Dipartimento, la partita.* German. Hingang, hinfahrt. Hispan. *La partida de lugar.* Polon. *Odchod, odstąpienie.* Vngar. *El menés.* Ang. *A going away, a departing.*] Cicer. 5. de Finib. Quin etiam quum decreverit, esse moriendum; tamen discessu à suis, atque ipsa relinquendā luce moveatur. Discessum è vitā, pro morte posuit idem Cic. lib. 1. de Divin. O præclarum (*inquit*) discessum è vitā. ¶ Discessus terræ, pro terræ hiatu, & chasmate accipimus. Is Discessus cœli, pro subitā cœli disruptione, qualem nobis videmur videre, quum fulgora, aut coruscationes apparent. Cic. 2. de Divin. Ita te nec terræ tremitus, nec cœli discessus nec lapideus, aut sanguineus imber, nec trajectæ stellæ, nec faces visæ terrebunt.

Discēssūrŭs, a, um, Particip. futuri temporis, ἀποχωρήσων. Plin. lib. 20. cap. 24: Sed discessuri ab hortensibus, unam compositionem ex his clarissimam subtexemus. Hoc est, prius quam discedamus ab hortensium herbarum tractatione.

Discēpto, tas, a. p. Disputo, contendo, decerto. [[illegible] nischpat פלל pillēl. διαγωνίζομαι, ἀμφισβητέω. Gall. *Debatre & disputer de quelque different.* Ital. *Disputare, contendere.* Germ. Zancken, streitten. Belg. Strijden, disputeren. Hispan. *Contender disputando.* Polon. *Swarzę się, spieram się.* Vngar. *Vetekedem, versengek, harsolodom.* Ang. *To dispute or reason of any thing, to contend.*] Cicer. Fam. 4: Postquam armis disceptari cœptum est de jure publico. ¶ Aliquando etiam moderor, compono, διαλλάσσω, quod ad verbum è Græco dictum esse videtur. [illegible], vel (ut alii exponunt) judico, arbitror, cognosco. In qua significatione accusativum regit. Cic. pro Milone: Et isti est præpositus quæstioni, qui hæc justè, sapienterque disceptet. ¶ Est etiam alius hujus verbi elegans usus apud Cicer. Famil. 10. ad Plancum Imper. Quamobrem, *inquit*, quanquam in uno prælio omnis fortuna Reip. disceptat, quod quidem, quum hæc legeres, jam decretum arbitrabar fore: tamen ipsa fama, quæ de tuā voluntate percrebuit, magnam es laudem consecutus. Id est, quanquam omnis Reipub. fortuna de tuo prælio, ex tuo pendet.

Discēptātŏr, m. t. Rei controversiæ arbiter, judex. [פליל pelili מוכיח mochiach. διαιτητής. Gall. *Iuge ou arbitre.* Ital. *Giudice ò arbitro.* German. Ein Schiedmann der ein handel entscheidet. Belg. Middelaer, Scheedsman. Hispan. *Contendedor que disputa, juez, arbitro, arbitrador.* Polon. *Rozjemca, sędzia.* Vngar. *Biró.* Ang. *A iudge or arbitrour, a dayes man.*] ut docet Cic. in part. ad Filium: Nam aut auscultator est, (*inquit*) qui audit, aut disceptator: id est, rei sententiæque moderator. Idem ad Sulpit. lib. 13: Vt omnibus in rebus, & quę in aliquam controversiam vocarentur, te arbitro: & quod commodo tuo fieri posset, te disceptatore uterentur.

Discēptātrīx, f. t. [פלילה pelilah מוכיחה mochichah. διαιτήτρια. Gall. *Celle qui iuge.* Ital. *Donna che giudica.* German. Richterin. Hisp. *Contendedora, que disputa, arbitradora.* Polon. *Ta ktora rozsądza.* Vng. *Kéző asszony.* Ang. *She that iudgeth or is arbitrour.*] Cic. 4. Acad. Dialecticam inventam esse dicitis veri & falsi quasi disceptatricem & judicem.

Discēptātĭo, f. p. Causa & lis. [פליליה peliliah διαγωνισμός, ἀμφισβήτησις. Gall. *Debat en paroles, dispute, contention.* Ital. *Contentione.* Germ. Ein span oder streitiger handel. Hispan. *Aquella contienda disputando.* Pol. *Niezgoda, poswarek.* Vng. *Vetekedés, fordés versengés.* Ang. *A stryuing in wordes, controversie.*] Cic. 2. de Divin. Cum quibus omnis ferè nobis disputatio contentioque est. ¶ Disceptatio pro arbitratu & cognitione. Vlp. l. Quum hi. § si cui. ff. de Transact. Hæc omnia habent disceptationem Prætoris: & pro utilitate alimentarii accipienda sunt.

Discēptātĭuncŭla, f. p. diminut. à disceptatio. [Pol. *Poswarek.* Vng. *Vetekedéske, harsolodáska.*] Gell. libro 20. capite ult. Ea omnia subcisiva & subsecundaria tempora ad colligendas hujusmodi memoriarum disceptatiunculas conferam.

Discĕrno, is, discrevi, discretū, a. t. Separo, divido, dijudico, distinguo, dispicio. [חקר chakár בחן bachan פלה hiphlah [illegible]

[illegible], [illegible]. Gall. *Discerner, separer, & cognoistre l'un de l'autre, diviser.* Ital. *Dividere, separare.* German. Underscheiden. Hisp. *Apartar.* Polon. *Rozlaczam.* Vngar. *Meg valasztom.* Angl. *To separat, to discerne or knaw one frame an other.*] Cicer. 3. Tuscul. Democritus alba & nigra discernere non potuit. ¶ Discernere à Cic. pro Fonteio: Quid est igitur ubi elucere possit prudentia? ubi discerni stultus auditor & credulus ab religioso & sapienti judice. ¶ Quandoque distinctè cognosco. Terent. in Adelph. Quid hoc (malum) infelicitatis? nequeo satis discernere. Nisi me credo huic esse natum rei, ferendis miseriis. ¶ Discernere litem. Virg. 12. Aen. Saxum antiquum, ingens, campo qui fortè jacebat, Limes agro positus, litem ut discerneret arvis.

Discrētus, ta, tum, particip. passivæ significationis à discernor. [[illegible] *mubdal.* [illegible]. Gall. *Separé & divisé.* Ital. *Separato.* Germ. Underscheidet. Hispan. *Apartado.* Polon. *Rozlaczony, przegrodzony.* Vngar. *Meg valasztatot.* Angl. *Severed, separated.*] ut, Discreta semina apud Colum. id est, separata. Plin. lib. 15. c. 30. Discretæ suis nominibus sylvæ. Hujus compositum protulit Plin. Indiscretâ propè specie fuêre: id est, indifferenti. [illegible] Valla exponit activè, ut sit Discretus qui qualitates personarum ac rerum momenta discernit. Sed nullum attulit exemplum, nec ullum afferri posse arbitror, nisi in passivâ significatione.

Discrētio, nis, verb. f. t. Separatio, distinctio. [[illegible] *gézer* [illegible]. Gall. *Discretion, distinction, separation.* Ital. *Divisione, separatione.* German. Underscheidung/absünderung. Hispan. *Apartamiento.* Pol. *Roznamoscz, rozdział.* Vngar. *Meg valasztas.* Angl. *A separating, a severing.*] Lactant. lib 7: Quum vis aliqua utrumque discreverit: quæ discretio mors vocatur. Autor ad Herenn. libro quarto sic definit: Discretio vocatur quæ rerū consequentium continet perspicuam & dilucidam cū gravitate expositionem. ¶ Aliquando pro delectu, [illegible].

Discrētē, adverb. non significat providè aut sapienter (ut nonnulli existimant) sed separatim & distinctè: huic opponuntur confusè, perturbatè. [[illegible]. Gall. *Separement, distinctement.* Ital. *Separatamente.* German Underscheidentlich. Hisp. *Apartadamente.* Polon. *Osobniewoznie.* Vngar. *Kwlön valasztva.* Ang. *A sunder, severally.*] Cic. lib. 1, de Invent. In præsentiâ tantummodò numeros & modos, & partes argumentandi confusè & permistè dispersimus: pòst discretè & electè in genus quodque causæ, quid cuique conveniat, ex copiâ hac digeremus.

Discrētim, aliud adverb. Varr. de Re rust. lib. 1, cap. 3: Quoniam discretim de his rebus dicendum est.

Discrīmen, pen. prod. n. t. Separatio, differentia. [[illegible] *machaloketh* [illegible] *gézer.* [illegible]. Gall. *Difference.* Ital. *Differenza.* Germ. Underscheid. Hisp. *Differencia.* Polon. *Roznosc, rozdział.* Vngar. *Kwlömbosëg.* Ang. *Difference, diversitie.*] Cicer. Totumque discrimen summi boni in eâ rerum comparatione positum putat. Salust. Laudamus divitias, prosequimur inertiam, Inter bonos & malos nullum est discrimen. ¶ Nullo discrimine: Id est, facilè. Cicer. 4. Acad. Vera à falsis nullo discrimine separantur. ¶ Accipitur etiam pro intervallo sive distantiâ. Cicer. de lege Agrar. contra Rullum. Duo maria pertenui discrimine separata. ¶ Item pro divisione & capillorum decoratione, sive compositione quæ fit discerniculo. [[illegible] *mikschëh.* [illegible]. Gall. *Separation.* Ital. *Separatione.* Germ. Scheitlung des haars. Hispan. *Apartamiento.* Pol. *Przedział włosow.* Vngar. *Hay valaztas.* Ang. *A severing and crisping of the heare.*] ¶ Et Discrimen, certamen. [[illegible]. Vngar. *Viadal.*] Virg. 5. Aeneid. -post hos æquo discrimine Pistrix Centaurusque locum tendunt superare priorem. ¶ Rursus discrimen periculum dicitur. [[illegible] *asön* [illegible] *mischenâh.* [illegible]. Gal. *Danger, peril.* Ital. *Pericolo.* Germ. Ein gefahr. Hisp. *Peligro.* Vngar. *Veszedelöm.* Angl. *Danger, perill.*] Virgil. lib. 1:-per tot discrimina rerum Tendimus in Latium. Cæs. 6. bel. Gal. Videt imminere hostes, atque in summo rem esse discrimine.

Discrīmĭno, as, pen. corr. Divido, separo, distinguo. [[illegible] *hibdil.* [illegible], [illegible]. Gall. *Separer, distinguer, discerner.* Ital. *Dividere, dipartire.* Germ. Underscheiden. Hispan. *Apartar.* Pol. *Dzielic ver.* Vng. *Meg valasztom.* Ang. *To mak difference, to sever.*] Cic. in Philip. Hetruriam discriminat Cassia. Lucret. lib. 2: Sed ne fortè putes animalia sola teneri Legib. his: quædam ratio discriminat omnes.

Discrīmĭnātus, particip. Distinctus. [[illegible] *mubdal.* [illegible]. Gall. *Distingué, separé.* Ital. *Distinto.* German. Underscheid. Hisp. *Apartado.* Pol. *Rozdzielnie.* Vngar. *Meg valasztatot.* Angl. *Severed separated one frame another.*] Livius 1. belli Pun. Vigiliarum somnique nec die nec nocte discriminata tempora.

Discrīmĭnātim, adverbium, significat Differēter. [[illegible]. Gall. *Differemment, en diverses sortes, separement.* Ital. *Differentemente.* Germ. Underscheidenlich. Hisp. *Diversa ò apartadamente.* Pol. *Rozdzielnie.* Vngar. *Meg valasztvan.* Angl. *Severally, a sunder.*] Varr. 1. de Re rustic. Eadem de causâ sunt quæ nō possunt vivere, nisi in loco aquoso, aut etiam in aquâ, & discriminatim: & alia in lacubus: ut arundines in Aretino: aliæ fluminibus, ut in Epiro arbores alni.

Discrīmĭnātor, oris, m. t. [[illegible]. Pol. *Rozdzieliciel.* Vng. *Meg valasztó.* Angl. *A severer.*] Apul. de Mundo: Axis est dictus divisor & discriminator Mundi.

Discrīmĭnātio, f. t. Separatio. [[illegible]. Pol. *Rozdzielanie.* Vng. *A severing or separating.*] Diomed. grammat. lib. 1: Nomen est quo Deus, aut homo propriâ duntaxat discriminatione pronuntiatur. Ibidem: Sine speciali discriminatione.

Discrīmĭnālĕ, n. t. Acus est quæ crines dividit ad concinnandū caput: [[illegible] *charit.* [illegible]. Gall. *Un poinson de quoi usent les femmes à faire les crestes de leur cheveux.* Ital. *Scriminale.* German Ein pfriembe mit welchem die Weyber das haar scheitlen. Hispan. *Partidor de los cabellos.* Pol. *Szpilka ktora biale głowi włosy dzieła.* Vng. *Hay valaszto, fusu.* Angl. *A pinne of wood or ivory to trimme and crispe the heare with.*] ut apud Iesaiam: Discriminalia & periscelides, & murænulas & olfactoriola.

Discernĭcŭlum, n. t. Instrumentum quo mulierum capillus discernitur [[illegible] *charit.* [illegible]. Gall. *Un poinson dont usent les femmes à faire les crestes de leur cheveux.* Ital. *Scriminale.* German. Ein instrument mit welchem die Weyber die scheitlen machen. Hispan. *El partidor de los cabellos.* Polon. *Instrument do dzielenia włosow.* Vngar. *Hay valaszto öszver szam.* Angl. *A pinne of wood or ivory to crispe and trimme the heare with.*] Varr. lib. 4. de linguâ Latin. Discerniculum est quo discernitur capillus. Nonius: Discerniculum acus quæ capillos mulierum ante frontem dividit: dictum à discernendo. ¶ Transumitur ad quamvis differentiam seu discrimen [illegible]. Gell. libro 7: Tum comperi duas species hellebori esse, discerniculo coloris insignes, candidi & nigri.

Discerpo, pis, psi, ptum, ex dis & carpo, act. t. Distrabo, discindo, dilacero, divello. [[illegible] *seraph.* [illegible], [illegible]. Gall. *Mettre en pieces, deschirer.* Ital. *Sbranare, squarciare.* German. Zerreissen/zerzerren. Belg. Verscheuren. Hispan. *Partir y despedaçar en partes.* Polon. *Rozrywam.* Vng. *Elszaggatom.* Ang. *To dismember, to teare in pieces.*] Cicer. in Topicis: Quum res quæ proposita est, quasi in membra discerpitur. Varro: Duabusque admotis quadrigis alligatum corpus equis in diversum iter concitatis, discerpsêre.

Discerptus, participium. [[illegible] *nitraph.* [illegible], [illegible]. Gall. *Depecé, rompu en pieces, dechiré.* Ital. *Sbranato, stracciato in pezzi.* Germ. Zerrissen/zerzerret. Hispan. *Despedaçado.* Pol. *Rozerwany.* Vng. *Elszaggatatott.* Ang. *Torne or torne in pieces.*] Cicer. 3. de Orat. Quæ complecti tota nequeunt, hæc faciliùs divulsa & quasi discerpta contrectant. Liv. lib. 1 ab urbe: Fuisse tum quoque aliquos, qui discerptum regem patrum manibus tunc quoque arguerent.

Disceus, à Plinio libro 2. capite 25, accipi videtur pro cometa, sive simili aliquâ aëris impressione: Easdem (inquit) breviores & in mucronē fastigiatas, xiphias vocavêre, quę sunt omnium pallidissimæ, & quodam gladii nitore ac sine ullis radiis, quos disceus suo nomini similis, colorem autē electro, rarò è margine emittit.

Discindo, dis, discidi, pen. cor. à dis & scindo, act. t. [[illegible] *karáh.* [illegible], [illegible]. Gall. *Fendre, separer en coupant.* Ital. *Fendere.* Germ. Zerschneiden/zerspalten. Hisp. *Hender.* Polon. *Rozrzinam, rozłupuie.* Vng. *El metélöm, hasogatom.* Ang. *To cut a sunder or in pieces.*] Terent in Adelph. Vide ut discidit mihi labrum. Idem in Evnuch. Vestem omnem miserè discidit. Cicero pro Cælio: Discidit vestem? resarcietur? ¶ Discindere amicitias. Cic. de Amic. Tales igitur amicitiæ sunt remissione usus levandæ, & (ut Catonem dicere audivi) dissuendæ magis quàm discindendæ sunt.

Discissus, particip. [[illegible] *karúah.* [illegible]. Gall. *Deschiré, dez brisé & rompu.* Ital. *Stracciato.* Germ. Zerrissen/zerschnitten. Hisp. *Cortado, despedaçado.* Pol. *Rozerzniony, rozszarpniony.* Vngar. *El hasogattatot, metéltetöt.* Ang. *Cut, rent, torne in pieces.*] Virg. 3. Georg. Discissos nudis laniabant dentibus artus. Stat. 1. Syl. Hunc neque discissis cœpissent Pergama muris.

Discidium, divisio. Solinus cap. 36: Atlanticus æstus in nostrum mare discidium orbis immittit.

Discingo, is, xi, ctum, act. t. Quod cinctum erat dissolvo: ejus contrarium est cingo. [[illegible] *piteach.* [illegible]. Gall. *Desceindre, desarmer.* Ital. *Scingere.* German. Entgürten/oder auffgürten. Hispan *Descennir.* Pol. *Rozpasuie.* Vng. *Meg oldom, le övedzöm.* Angl. *To ungirde.*] Mart. lib 9: Peltatam Scythico discinxit Amazona nodo. ¶ Nonnunquam etiam per translationem pro enervare seu confutare, vel etiam retundere accipitur. Vnde discingere dolos ratione dixit Sil. lib. 7, pro eo quod dicimus dolos ratione & consilio retundere. Discinxit (inquit) ratione dolos, fraudesque resolvit.

Discinctus, particip. [[illegible] *mephatéach.* [illegible]. Gall. *Desceint, desarmé.* Ital. *Discinto.* German Auffgürtet. Hispan. *Sin cenidero, que no es cenido.* Polon. *Rozpasany.* Vngar. *Meg oldatot, le övedzetöt.* Angl. *Ungirded.*] Liv. 8. bell. Pun. Districtis gladiis discinctos destituit. Antiqui negligentes & desides appellabant discinctos & intemperantes, [illegible]. contrà, Arcinctos, solertes, strenuos vocabant: quod è re ipsa deductum est. Molles enim demissis, discinctisque vestibus uti solent: strenui verò atque industrii, quò sint ad res exequendas promptiores, succincti incedunt. Persius Satyr. 3. Non pudet ad morem discincti vivere Nattæ? Nepos discinctus: id est, omni luxuriâ diffluens. Horat. Epod. Ode 1. Ovid. 1. Amor. Ipse ego segnis eram, discinctaque in otia natus Mollierant animos lectus & umbra meos. Liv. bel. Maced. Nihil primo aspectu contemptius: equi homines q; pauluri, & graciles, discinctus & inermis eques. Serv. Discincti, inhabiles sunt militiæ: omnes enim qui militant cincti sunt: unde

unde discincti, inefficaces & ignavi dicuntur: sicut è contrario præcinctos vocamus [illegible].

Discludo, dis, act. t. Excludo, separo, disjungo. [פלק chalák [illegible] hibdil. [illegible]. Gall. *Ouvrir, separer.* Ital. *Separare, chiudere.* Germ. Ausschliessen / von einander abtheilen / absönderen. Belg. Afscheiden. Hispan. *Echar desuera.* Polon. *Dzie [illegible].* Vngar. *Kirekesztem.* Ang. *To shut out, to disjoyne.*] Cicero 1. Tusculan. Perturbationes semotas à mente & disclusas putat. Lucretius: Cum paribus jungi res, & discludere Mundum. Cæsar 7. bell. Gall. Qui Arvernos ab Helvetiis discludit: id est, disjungit. Cic. 1. Tusc. Duas partes separare voluit, iram & cupiditatē, quas locis suis disclusit: iram in pectore, cupiditatem subter præcordia locavit. Varr. 3. de Re rust. cap. 17: [illegible] [illegible]culatas habent piscinas, ubi dispares [illegible]clusos habent pisces.

Disclusio, nis, f. t. [illegible]. Polon. [illegible]. Vng. *Kirekesztés.*] Apul. lib. de Deo Socratis: Facio [illegible]ligas non modò loci disclusione, verùm etiam naturæ dignitate.

Disco, is, didici, n. t. Per[illegible], disciplina [illegible] accipio, cognosco, perdisco. [למד lamádh [illegible]. Gall. *Apprendre.* Ital. *Impa[illegible].* German. Lernen. Hispan. *Deprender, apprender de nuevo.* Polon. *[illegible].* Vngar. *Tanulok.* Ang. *To learne.*] Plaut. in Trucul. Literas didicisti quando scis, sine alios discere. Cic. 4. Academ. Ab eo enim Stoico Dialecticam didicerat. Terent. in Adelph. Pater esse disce ab aliis qui verè sciunt. ¶ Hujus composita sunt: Addisco, Condisco, Dedisco, E[illegible]co, Perdisco, perfectè seu valdè disco: quæ vide suis locis.

Disciplina, f. t. Ars, doctrina. [illegible] [illegible]. Gall. *Discipline, enseignement, reglement, observance.* Ital. *Dottrina, disciplina.* Germ. [illegible] Lehr oder underweisung so man von seinem Lehrmeister nimpt. Belg. Onderwijsinghe / konst. Hisp. *Doctrina ò ensennanza.* Pol. *Nauka, [illegible].* Vng. *Tudomany, [illegible], mesterség.* Ang. *Doctrine, knowledg [illegible] apprehended by one [illegible] other.*] Doctrina est pro[illegible] [illegible] doctore trad[illegible] [illegible]. ¶ Accipitur autem & in malam partem. Plaut. in Bacch. Eadémne erat hæc disciplina olim, quum tu adolescens eras? Ibidem: Tua disciplina nec mihi prodest, nec tibi. Et in bonam pro bono vivendi modo in Rep. Vnde Cicer. queritur se incidisse in perturbationem veteris disciplinæ. Sic apud Valerium Maximum caput est de militari disciplina: id est, de observatione bonorū morum inter milites. ¶ Disciplina pro instituto. Plaut. in Asin. Eadem nos disciplina utimur. ¶ Disciplinam pro secta philosophorum ponit Cicer. 5. Tusc. Omnes ferè philosophi omnium disciplinarum, nisi quos à rectâ ratione natura vitiosa detorsisset, hoc eodem animo esse potuerunt. Doctus ex disciplina Stoicorum. Cicer. de Clar. Orat. ¶ Disciplina pro exemplo. Plaut. in Mostel. Disciplina aliis eram.

Disciplinabilis, le. [μαθητός, [illegible]. Polon. *Nauczaiacy.* Vng. *Tanulhatò.*] ad Herenn. lib. 2: Aut si qua in re cohortabimur aliquem, cujus rei aliquam disciplinabilem scientiam poterimus habere, & quomodo, aut qua quidque ratione fieri oporteat ostendemus.

Discipulus, m. f. & in fœm. Discipula. Auditor, qui se alicui in disciplinam tradit. [תלמיד talmidh. φοιτητής, μαθητής, [illegible]. Gall. *Disciple, aprenti, celuy qui apprend.* Ital. *Discepolo.* German. Ein Lehrjunger / Lehrmeidling. Hispan. *Discipulo.* Polon. *Disciplul, [illegible].* Vngar. *Tanitvány.* Ang. *A disciple, a scholler or apprentis.*] Cic. 2. Offic. Orator parum vehemens, dulcis tamen, ut Theophrasti discipulum possis agnoscere. Plaut. in Bacch. Magistróne quenquam discipulum minitarier? Nihil moror discipulos mihi esse tam plenos sanguinis. Plin. lib. 10. cap. 29: Audit discipula intentione magnâ & reddit. Plaut. Aul. Continuò hercle ego te dedam discipulam cruci.

Disciplinosus, Dicitur qui tam bonas quàm malas artes facilè discit. [εὐμαθής. Pol. *[illegible] do [illegible].* Vngar. *Kinnyen tanulo.*] Hinc in reprehensione dictus est disciplinosus gladiator à Catone. Ex Perotto. ¶ Disciplinosus, verbum Marci Catonis, teste Gellio lib. 4. cap. 9: Disciplinosus, consiliosus, victoriosus, quæ M. Cato ita effiguravit.

Discobulus, penult. corr. [δισκοβόλος. Pol. *Miotaiaci bliachę.* Vngar. *Pen[illegible]vető.*] Qui discum jaculatur, ἀπὸ τοῦ βάλλειν τὸν δίσκον: id est, à jacendo disco. Quint. lib. 2: Quid tam distortum & elaboratum quàm est ille discobolus Myronis? Plin. lib. 34. cap. 8: Fecit & canem & discobolon, & Persea. De Artemone artifice ærario.

Discœlii, qui durioris sunt alvi.

Discolor, penult. corr. adject. Quod est diversorum colorum. [צבוע tsabuah. ποικίλος. Gall. *De diverse couleur, different en couleur.* Ital. *Di diversi colori.* Ger. Von mancherley farben. Hisp. *De diversos colores.* Polon. *Rozmaicie farbowany.* Vngar. *Kwlömbkwlömb szinw.* Ang. *Of sundrie colours.*] Mart. lib. 14: Discolor hic gemino calculus hoste perit. ¶ Per translationem etiam accipitur pro dissimili. Horat. lib. 1. Epist. Vt matrona meretrici dispar erit, atque discolor, infido scurræ distabit.

Disconvenio, n. q. Non convenio. [נחלק nechelák. διαφωνέω. Gall. *Estre different, & ne convenir ou s'assembler point.* Ital. *Disconvenire.* Germ. Nicht vberein kommen / missbäuen. Belg. Oneens sijn. Hisp. *Disconvenir.* Polon. *Nie zgadzam sie, rozny iestem.* Vng. *Nem eggyezek, kwlömbözök.* Ang. *To disagree or differ.*] Horat. 1. Epist. & vitæ disconvenit ordine toto. Idem: Non eadem miramur, eò disconvenit inter Meque & te.

Discoquo, is, ere, Coquo, decoquo. [בשל bishél. ἀφέψω. Gall. *Faire cuire.* Ital. *Cuocere.* German. Kochen / oder verkochen. Hispan. *Cozer.* Polon. *Wywarzam.* Vngar. *M[illegible].* Angl. *To seeth.*] Plin. lib. 22. cap. 25: Nostri præcipiunt arietinū in aquâ cum sale decoquere. Ibidem: Alvum sistit in cibo, magisque discocta cœlesti aquâ.

Discors, discordis, om. t. ex dis, & cor, Dissentiens, [illegible]sentiens. [נחלק nechelák. διχογνώμων. Gall. *Discordant, mal accordant.* Ital. *Discorde.* Germ. Zweytrachtig / uneins. Belg. Tweedrachtig. Hisp. *Cosa discorde.* Polon. *Niezgodliwy, swarliwy.* Vn[illegible] [illegible]borgò, nem eggyezö. Ang. *That discordeth or agreeth not.*] ut, Secum ipsa discors, apud Liv. 2. ab Vrbe. Cicer. 2. de lege Agrar. Non ambitione, non contentione dis[illegible]es. Ovid. 3. A[illegible]. Quid tibi discordes addere in arma viros? ¶ Antiqui [illegible] Discordis, hujus discordis. Pomp. Blanda, fallax, im[illegible], superba, discordis.

Discordo, as, are, act. p. Dissideo, dissentio, discrepo. [נחלק nechelák. [illegible]. Gall. *Discorder, mal [illegible].* Ital. *Discordare.* Germ. Zweytrachtig oder uneins seyn. Hispan. *[illegible]re.* Polon. *Niezgadzam sie.* Vngar. *Vissza [illegible], [illegible] hábergok.* Ang. *To discord, to disagre, or to be at variance.*] Cicer. 4. de Finib. Sed intùs etiam in animis inclusæ, inter se dissident atque discordant. Colum. lib. 9. cap. 11: Domin[illegible] [illegible] suo familia simulà licentiâ discordat. Terentius And. Qui scis eos nunc discordare inter se.

Discordia, æ, f. p. Dissidium, dissensio, seditio. [מחלקה machaloketh, מדון madhón. διχοστασία. Gall. [illegible]. Ital. [illegible]. Hisp. *Dis[illegible].* German. Zweytracht / uneinigkeit. Belg. Tweetrachticheyt. Polon. *Niezgoda.* Vngar. *[illegible], háborusag.* Ang. *Discorde, disagreeing, or strife.*] Cic. 4. Tusc. Discordia est ira acerbior intimo odio, & corde concepta. Idem de Amicit. [illegible] [illegible]ra vis amicitiæ concordiæ que sit, ex dissentionibus atque discordiis percipi potest. Veteres autem pro Discordia dixere Discorditas: & inde Discorditer adverbium.

Discordabilis, le, Quod discordat & disconvenit. [נחלק nechelák. [illegible], διχογνώμων. Gall. *[illegible] en discord.* Ital. *Discordevole.* German. Das zweytrachtig ist nicht wol zusammen stimpt. Hisp. *Cosa discorde.* Polon. *[illegible].* Vngar. *Vissza[illegible], habergo.* Ang. *That discordeth.*] Plaut. in Capt. Me hic valere, & tute audacter dicito Tyndare inter nos fuisse ingenio haud discordabili.

Discordialis, Qui discordiam excitat & parit. [διχοποιός, [illegible]. Gall. *Qui fait ou engendre discord.* Ital. *Che genera discordia.* German. Der zanck vñ uneinigkeit machet. Hispan. *Lo que engendra discordia.* Polon. *Niezgodnik.* Vngar. *Haborusag szerzö.* Ang. *That moveth discorde and strife.*] Plin. lib. 28. cap. 10: Hyenæ pellæ similem abominantur discordialem domibus.

Discordiosus, Qui discordiam seminat & lites serit: discordialis. [φιλόνεικος, [illegible]. Gall. *Noisif, querelleux.* Ital. *Che [illegible] discordie.* Ger. Zanckisch / auffrhürisch / voll zanck es [illegible] tracht stekt. Hisp. *Lleno de discordia.* Pol. *[illegible].* Vng. *Háborgo, vissza[illegible].* Ang. *A [illegible] of discorde or strife.*] Vulgus discordiosum. Salust. in Iug. Nam vulgus (uti plerumque solet, & maximè Numidarum ingenio mobili, seditiosum, atque discordiosum erat, cupidum novarum rerum, quieti & otio adversum.

Discrepo, pas, penult. corr. act. p. Discordo, dissentio, discrepans sum, quasi diverso modo crepo. [נחלק nechelák. διαφωνέω, [illegible], διαφέρομαι. Gall. *Desaccorder, n'estre point d'accord.* Ital. *Discordare, non essere d'accordo.* German. Anderst lauten / missbällen. Begl. Verscheiden zijnden. Hisp. *Discordar.* Polon. *Nie zgadzam sie, nie przyswalam.* Vngar. *Kwlömbözök.* Ang. *To disagre, to jarre.*] Cicer. lib. 1. Offic. Vt in fidibus, aut in tibiis, quamvis paulùm discrepent, tamen id à scienti animadverti solet. Cic. Rufo. A meis rationibus tuæ discrepant. Liv. lib. 28. posuit impersonale: Nec inter scriptores rerum discrepat solùm, sed oratores quoque, si modò ipsorum sunt quæ feruntur.

Discrepito, as, frequentativum. [[illegible]. Vng. *Gyakran kwlömbözök.*] Lucret. lib. 2: Si non omnia sint, aut multo maxima pars est Consimilis, verùm positurâ discrepitant res.

Discrepans, antis, particip. διαφωνῶν. Cicer. 1. de legibus: Interpresque est mentis oratio verbis discrepans, sententiis congruens.

Discrepantia, tiæ, f. p. Dissensio, discordia. [מחלקת machaloketh, [illegible] ghéser. διαφορά. Gall. *Difference.* Ital. *Differenza.* German. Vnderscheid / missbäuang. Hispan. *Differencia.* Polon. *R[illegible], niezgoda.* Vngar. *Kwlömbözés.* Angl. *Difference, disagreing, variance.*] Cic. 1. Offic. In actiones omnemque vitam, nullam discrepantiam conferre debemus. Idem 3. de Finib. Majorem multò habere Stoicos & Peripateticos rerum omnium discrepantiam, quàm verborum.

Discretio, Discretus, Discrimen, Discriminale, Discriminatim. Vide DISCERNO.

Discrucio ejusdem significationis est cum suo simplici, & tàm ad animum quàm ad corpus refertur. [דאב daáb [illegible]. [illegible]. Gall. *Tourmenter en plusieurs sortes.* Ital. *Affligere, cruciare.* German. Vbel geplaget werden / sehr gepeiniget werden. Belg. Seer gepijnight worden. Hispan. *Atormentare fatigare.* Pol. *[illegible] sie, grizę sie.* Vngar. *Kénlódom.* Angl. *To be sore tormented, vexed or grieved.*] Cic. 12 Philipp. Vt ille Trebonium, & (si potuisset) etiā Brutum, discruciatos necaret. Plaut. in Aulul. Discrucior animi, quia domo abeundum est mihi. In quo exemplo etiam illud observatione dignum est, quòd discrucior apud veteres

cum

tum genitivo conjungi solebat, more Græco: hodie autem cum ablativo. Plaut. in Cas. Ego discrucior miser amore.

Discumbo, is, n. t. Accumbo. [ישב jaschab. κατακλίνομαι, ἀνάκειμαι. Gall. *Se coucher, s'en aller dormir, ou s'asseoir pour manger à la mode ancienne.* Ital. *Sedere à mensa.* German. Zu tisch sitzen. Belg. Tot tafelen neder sitten. Hispan. *Assentarse à la mesa.* Polon. *Do stolu siadam.* Vng. *Le telepedom, asztalhoz ülök.* Ang. *To sit downe at table togely, to go to bedde.*] Gell. Apud cœnam Favorini philosophi quum discubitum fuerat, cœptusque apponi cibus, servus assistens mensæ legere incœptabat. ¶ Discumbitur, impersonale. Cic. 3. Verr. Maturè veniunt, discumbitur: fit sermo inter eos & invitatio, ut more Græco biberetur.

Discŭbitōrĭus lectus, apud Plin. in quo, vel super quo discumbebant antiqui cœnaturi, ut differret à culcitrâ, qua in cubiculis utimur.

Discŭneātus, m, f. Quasi immisso cuneo apertus ac patens, sicut ligna diducta fiunt, & hiantia adactis cuneis. [διεσφηνωμένος. Gall. *Fendu avec vn coing, entr'ouvert.* Ital. *Aperto con conio.* German. Mit einem wiggen gespalten / oder von einander getriben. Hispan. *Hendido o abierto con cuñas.* Polon. *Rozepliony, rozdarty.* Vngar. *Ekkel hasitott.* Ang. *Cloven with a wedge.*] Plin. lib. 9. c. 30: Carent conchæ visu, omnique sensu alio quàm cibi & periculi. Insidiantur ergo polypi apertis, impositoque lapillo extra corpus, ne palpitatu ejiciatur, ita securi grassantur, extrahuntusque carnes: illæ se contrahunt, sed frustra discuneatæ.

Discŭpĭo. Est valde cupio. [ἐπιποθέω. Gall. *Fort desirer.* Ital. *Desiderar grandemente.* German. Hefftig begeren. Hisp. *Mucho codiciar.* Pol. *Barzo zadam.* Vng. *Igen kévánom, sóhajtozom.* Ang. *To covet greatly.*] Catull. Cum puero bello præconem qui videt esse, Quid credat, nisi se vendere discupere? Cælius Ciceroni: Peream si minima causa est properandi istò mihi, quòd te videre, & omnia intima conferre discupio.

Discurro, is, n. t. In diversas partes curro. [שוט schot. διατρέχω. Gall. *Courir çà & là.* Ital. *Correre in diverse parti.* German. Hin vnnd her lauffen. Hispan. *Correr à diversas partes.* Polon. *Przebiegam, się.* Vng. *Ide s tova jutok, kerengek.* Ang. *To runne in sundrie partes, to runne hither and thither.*] Liv. lib. 1. Signo dato juventus Romana ad rapiendas virgines discurrit.

Discursio, onis, f. t. [שוט schot. διάδρομος. Gall. *Course deçà & delà.* Ital. *Corso desordinato.* Germ. Ein vnordenlich gelauff. Hispan. *Corrida en diversas partes.* Pol. *Bieganie nierzadne.* Vng. *Idestova valo futosat, futosás.* Ang. *A running hither and thither in diverse partes.*] Lactant. de Opif. Totos dies in hujusmodi discursione consumunt.

Discursus, m. q. Discursio. [שוט schot. διαδρομή. Gall. *Cours deçà & delà.* Ital. *Discorso, corso disordinato.* Germ. Das hin vnd herlauffen. Hispan. *Corrida en partes diversas.* Pol. *Przebieganie.* Vng. *Ide s tova futás.* Angl. *A running hither and thither in diverse partes.*] Cæsar lib. 7. Gal. Magno clamore discursuque passim se fugæ mandant. Et apud Plin. lib. 2. cap. 36: Discursus stellarum.

Discursĭtātio, onis, f. t. [Pol. *Bieganie nierzadne.* Vng. *Alafel baggás, hoszas idestova iarás.*] Senec. de vitæ brevitate, c. 3: Agedum ad computationem ætatem tuam revoca. Dic quantum ex isto tempore creditor abstulerit, quantum officiosa per urbem discursitatio.

Discus, m. f. [קערה keharah. δίσκος. Gall. *Vn plat.* Ital. *Piatto grande.* Ger. Ein blatten / ein fleischteller. Belg. Een plateel / een schotel tot in gebraet. Hispan. *Muy gran plato.* Pol. *Talerz, plaska missa.* Vng. *Tanyér, fikér.* Ang. *A dishe.*] Vas latum (ut Iulius Pollux inquit) ad portandas carnes aptum, ferè lanx. Cicer. de Orat. Quorum auditores discum audire malunt, quam philosophum: qui simul, ut increpuit, philosophum disputantem relinquunt. Vnde ab Hieronymo, dictus est Discophorus ille qui Danieli prandium portavit: Talem enim, inquit, discophorum inedia meruerat hebdomadis. ¶ Est & Discus, rotunda quædam moles saxea vel plumbea, sive ferrea, cujus jactu juvenes inter se certabant, victorque evadebat, qui aut altiùs in sublime aut longiùs in tractu ultra designatum spacium projecisset. [Ang. *A coyte.*] Mart. lib. 14. Splendida quum volitent Spartani pondera disci: Este procul pueri, sit semel ille nocens. Alludit poëta ad mortem Hyacinthi pueri, qui jactu disci ab Apolline est interfectus, & in florem sui nominis mutatus. De quo vide Ovid. 10. Metam. Hujusmodi disco videntur hodie uti nostri mimi & histriones, qui quæstus gratiâ coram populo gesticulantur, tum nescio quid ad formam disci rotundum & æreum jaculantur in aërem, deinde virgâ excipiunt: quos discobolos appellat Plin. lib. 10. cap. 1, hoc est, disci jactatores. Disci autem figura videtur fuisse plana & rotunda, ut nobis corpus Solis apparet. Ideo etiam Græci solare corpus discum dicunt. ¶ Hinc locus proverbio apud Cic. lib. de Orat. 2. Discum quàm philosophum audire malunt. Vulgus enim hominum propensius est ad quasvis ineptas voluptates quàm ad frugiferas. Per jocum transferri potest ad discum escarium, cujus crepitum multi libentiùs audiunt, quàm vocem philosophi.

Dĭscŏbŏlŏs, vox Græca. Vide DISCOBOLVS.

Discutio, tis, discussi, discussum, ex dis & quatio, act. t. Propriè in diversas partes rejicio, dispello. [דחה dachah. דחף dechaph. הלם halam. διασείω, διαρρήγνυμι. Gall. *Esbranler, pousser, & faire en aller, dissoudre, resoudre.* Ital. *Scuotere, dibattere.* German. Erschütten / zerschütten. Belg. Van den anderen breken. Hispan. *Sacudir en diversas partes.* Pol. *Wstrzasam, roztrzassam.* Vngar. *El rontom, kiüst ilmeztem* (item) *meg vizsgálom.* Angl. *To shake or strike of.*] Liv. Trib. arietibus quantum muri discussit. Ovid. 2. Metam. Tempora discussit claro cava malleus ictu. ¶ Per translationem modò ponitur pro removeo seu resolvo. διαλύω. Cic. 12. Phil. Discussa est illa caligo, quam paulò antè dixi: diluxit, patet, videmus omnia. Col. lib. 7: Etiam languor & nausea discutitur, si integrum gallinaceum crudum ovum jejuni faucibus inferas. Cels. lib. 3. c. 8. Nisi interdum jam horrore discusso. ¶ Discutere, medicis est ulcus sive collectionem citra suppurationem dissipare, & dispicere, διαφορεῖν. Hinc discussoria medicamenta. διαφορητικά & vis discussoria. Plin. lib. 30. cap. 10. Et per se cinis inanium cochlearum ceræ mistus discussoriam vim habet. ¶ Modò variis modis examino, investigo. [חקר chakar. ἐξετάζω, ἀνακρίνω.] Cic. 4. Acad. Oportet igitur nos esse armatos, ut occurrere possimus interrogationibus eorum, captionesq; discutere. Lactan. Hæc enim pravitatis est causa ignoratio sui: quam siquis cognitâ veritate discusserit, sciet quemadmodum ibi vita degenda sit.

Dĭscŭssŏr, oris, m. t. Calculator. [λογιστής. Pol. *Rozstrzasacz.* Vng. *Szamvető, számtartó.*] Iul. Firmicus Matheseos lib. 3: Exactores imperatorum, & qui annuas fiscaliorum præstationes repetunt: discussores, rationales, &c. ¶ Discussor aliàs pro investigator, inspector. Macrob. Comment. lib. 2. c. 21: Hoc loco diligens rerum discussor invenit quod requirat.

Discŭssĭo, nis f. t. Solutio, inquisitio [διάλυσις. Vng. *Vizsgálás, fejtés.*] Macrob. Comment. lib. 1. c. 16: Sequitur illa discussio, quid sit, quod adjecit. ¶ Aliàs Discussio est percussio in diversas partes: ut Seneca Quæst. Natur. lib. 5. cap. 19: Quomodo in dolio cantantis vox per totum cum quadam discussione percurrit ac resonat.

Discŭssōrēs, um, m. t. Inquisitores & æstimatores facultatum hominum sunt. Heg. in tit. C. De Discuss.

Dĭscussum, n. f. Quod examinatum, aut judicatum est. Et actus ipse Discussio. ἀνάκρισις. Et discussor, qui discutit. [ἐξετασ. Pol. *Rozstrząsanie.* Vngar *Meg vizsgálatos.*]

Disertus. Diserte, Vide DISSERO.

Dĭsertiōnes. Divisiones patrimoniorum inter consortes. Fest.

Disjĭcio, cis, pen. corr. act. 3. In diversas partes jacio, dispergo. [נפץ naphats. פזר pazar. διασκεδάζω. Gall. *Jetter par terre çà & là, faire escarter.* Ital. *Gettare in diverse parti.* German. Hin vnnd her werffen. Hispan. *Derramar echando, ò echar en diversas partes.* Polon. *Rozrzucam, rozmiatam.* Vngar. *El hanyom, ide s tova hányom.* Ang. *To cast a sunder, to scatter.*] Virgilius 1. Aeneid. Disjecitque rates. Liv. 1. ab Vrbe At primò tentata res est, si dispositis clientibus absterrendo singulos à concionibus, conciliisq; disjicere rem possent.

Disjĕctus, participium, Dispersus. [נפוץ naphuts. διεσκεδασμένος. Gall. *Jetté çà & là, espars.* Ital. *Gittato quà & là.* Germ. Zerstrewet / hin vnd her geworffen. Hispan. *Derramado echando, o echado en diversas partes.* Polon. *Rozmiotany, rozrzucony.* Vng. *El hányattatot, idestova hanyattatot.* Angl. *Cast a sunder, scattered.*] Lucret. lib. 3: Nos disjecta manu adversariis pares esse non possumus. Horatius in Carm. -tectaque Penthei disjecta non levi ruinâ.

Disjecto, ctas tare, frequentativum. [διασκεδάζω. Pol. *Rozrzucenie.* Vng. *El hányogatom.* Angl. *To disparkle often.*] Lucret. lib. 2. Sed quasi naufragiis magnis, ventisq; coortis Disjectare solet magnum mare transtra, carinas, Antennas, proram, &c.

Disjungo, act. t. Separo. [הבדיל hibdil. חלק chalak. διαζεύγνυμι, διίστημι. Gall. *Desjoindre, descoupler, separer.* Ital. *Disgiungere, separare.* Germ. Von einander fügen / absünderen. Hisp. *Desunir ò apartar.* Pol. *Lacze.* Vng. *El választom.* Ang. *To vnioynne, to separat, to vnyoke.*] Cic. Lentul. Nam ab orationibus disjungo me, referoque ad mansuetiores Musas. Terent. in Hecyr. Atqui ea res multò maximè disjungit illum ab illâ. Cic. 2. Philip. Ipse enim Pompeium à meâ familiaritate disjunxit.

Disjunctus, participium. [מובדל mubdal. διεζευγμένος. Gall. *Desjoinct, descouplé, separé.* Ital. *Separato, disgionto.* Germ. Abgesünderet / von einandre gefüget. Hispan. *Desunido, ò partado.* Polon. *Rozlaczony.* Vngar. *El választatot.* Angl. *Vnyoked, vncoupled.*] Cic. pro Rosc. Amer. Quæ vita maximè disjuncta à cupiditate, & cum officio conjuncta. Idem 2. Philip. Operâ meâ Pompeium Cæsaris amicitiâ esse disjunctum.

Disjunctus, Nomen ex participio. [Polon. *Rozlaczony.* Vng. *El választatot.* Ang. *A farre of, a sunder.*] Cic. pro Marcel. Nec verò disjunctissimas terras citius passibus cujusquam potuisse peragrari, quàm tuis non dicam cursibus, &c. Idem 4. Acad. Nihil est enim ab eâ cogitatione, quâ habemus de gravitate sapientis, errore, levitate, temeritate, disjunctius.

Disjunctio, f. t. Separatio. [גזר gezer. διαζευξις, διαχώρισις. Gall. *Desjoignement, separation.* Ital. *Separatione.* German. Absünderung. Hisp. *Apartamiento.* Polon. *Rozlaczenie.* Vng. *El választás.* Ang. *A separating, a vnyoking.*] Cic. Neq; enim non potest mihi non molestissima esse disjunctio nostra in tantâ rerum omnium varietate. ¶ Hinc etiam disjunctivæ conjunctiones διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι, quæ res, vel personas, vel tempora distinguunt: ut, Hoc vel illud, meum vel tuum erit.

Disjunctivus. [διαζευκτικός. Polon. *Laczaci.* Vng. *Meg választó.*] ut Disjunctivus modus Papin: D. lib. 35. Tit. 1. l. 78. Disjunctivo modo conditionibus adscriptis. ¶ Hinc disjunctivæ conditiones, quæ copulativis opponuntur apud Probum.

Disjunctivè, adverb. [διαζευκτικῶς. Polon *Laczeie.* Vngar *Meg vala-*

valastua.] Vlp.D.lib. 30. Tit.l.34: At si conjuncti disjunctivè commixti sint, unius personæ potestate funguntur.

Dīspālēscĕrĕ, Est palàm omnibus innotescere. [[illegible] *hodhah.* [illegible]. Gall. *Estre divulgé.* Ital. *Palesare.* Germ. Jederman kundbar werden. Hispan. *Divulgarse.* Polon. *Kaszdemabic znaiomum.* Vng. *Mindbudk előtt nyilván lennem.* Ang. *To be common or knowne by all.*] Plaut. in Bacch. Si plus perdundum sit, perisse suavius est, quam illud flagitium vulgò dispalescere.

Dīspālo, as, Idem quod separo, teste Nonio, à præpositione dis, & verbo palare, quod est errare, & vagari. [[illegible] *nephats* [illegible] *hephits.* [illegible]. Gall. *Estre divulgué & manifesté, s'espandre çà & là, vaguer par les champs.* Ital. *Separare, an larsi errando.* German. Hin und her schweiffen. Hispan. *Derramar, derramarse huyendo.* Polon. *Rozstrzelam sie, rozbiegam sie.* Vngar. *El szaggatom, el választom, el széle futom.* Ang. *To wander or stray, to be common or knowen.*] Hujus passivum est Dispalor. Silen lib. 3. Histor. vt citat Nonius: Tanto passu dispalantur. Et apud eundē: Dispalati ab signis digressi omnes, ac dissipati. Gel. lib. 1: Ea præcentione tranquillâ & venerabili, ad quandam quasi militaris musicæ disciplinam, vis & impetus militum, ne sparsi dispalatique prorueerent, cohibebatur.

Dīspando, is, ere, act. t. Extendo. [[illegible] *nathah* [illegible] *rakah* [illegible] *pards* [illegible] *mata h.* [illegible]. Gall. *Estendre, ouvrir & desployer.* Ital. *Spandere.* Germ. Außspannen/zetthun. Hisp. *Tender in partes.* Polon. [illegible] Vng. [illegible]. Ang. *To stretch out, to open abroade.*] Plin. lib. 9. cap. 4. in Gaditano Oceano arbor intantum vastis dispansa ramis, vt ex causâ fretum nunquam intrasse credatur. Lucret. lib. 1: Denique fluctifrago suspensæ in littore vestes Vvescunt, eædē dispansæ in Sole serescunt. Plaut. in Mil dispessis per e scribit: Eundem actutum extra portam dispessis manibus.

Dīspēsus, a, um, Expansus, extensus, participium ab hoc verbo dispando. [[illegible] *parus.* [illegible]. Gall. *Estendu, desployé.* Ital. *Spanso.* German. Außgespannet/außgestreckt. Hispan. *Tendido en partes.* Pol. [illegible]. Vngar. [illegible]. Angl. *Spread or stretched out abroade.*] Plaut. in Milite: Eundem actutum extra portam dispessis manibus.

Dīspăr, disparis, om. t. Inæqualis, dissimilis, impar, diversus. [[illegible]. Gall. *Dissemblable, qui n'est point pareil.* Ital. *Dispari.* German. Ungleich. Hisp. *Desigual.* Pol. *Rozny.* Vngar. *Egyenetlen, nem hasonlo.* Ang. *Unlyke, unequall, vameete.*] Cic. de Amicit. Dispares enim mores, disparia studia sequuntur, quorum dissimilitudo dissociat amicitias. Idem pro Font. O fortunam longè disparem M. Fontei, si, &c. Idem pro Muræn. Et quoniam ostendi, judices, parem dignitatem ad Consulatus petitionem, disparem fortunam provincialium negotiorum in Muræna atque Sulpitio fuisse, &c. Virgil. 2. Eclog. Est mihi disparibus septem compacta cicutis Fistula. Ovid. 8. Metamorphoseωn: Fistula disparibus paulatim surgit avenis. ¶ Dispar animorum dicitur cui cum aliis non convenit, aut qui non est animo æquè forti. Silius lib. 8. quum numerasset quosdam qui Scipionem ad bellum sequebantur, addit etiam istos: Brutius haud dispar animorum, &c. id est, animo non minus magno & præsenti quàm quos jam recensui.

Dīspărĭlis, le, dispar. [[illegible]. Vng. *Egyenetlen, nem hasonlo.* Ang. *Vnmeet, vnequall.*] Varr. de Re rust. Et pabulum disparile, non usquequaque idem fit. Cic. de Divin. Quæ omnia fiunt ex cœli varietate, & ex disparili aspiratione terrarum.

Dīspărĭlĭtās, f. t. [[illegible]. Pol. *Rozna rozruchność.* Vng. *Különbözőség.*] Macrob. Satur. lib. 1. c. 1: Nec indigestè tanquam in acervum congessimus digna memoratu, sed variarum rerum disparilitas ab authoribus diversis confusa temporibus, ita in quoddam digesta corpus est. Vide Gell. lib. 20. cap. 11.

Dīspărĭlĭtĕr, Adverb. Var. de Re rust. lib. 1. c. 6: Hæc atque huiusmodi tria fastigia agri ad colendum dispariliter habent momentum.

Dīspăro, as, are, act. p. Separo, & sejungo. [[illegible] *hibdil.* [illegible]. Gall. *Separer.* Ital. *Separare.* Germ. Sündern/von einander scheiden. Hisp. *Apartar en diversos lugares.* Pol. *Rozdzielam.* Vngar. *El valasztom, el szakasztom.* Ang. *To put aparte, to sever.*] Plaut. Rud. Qui est Imperator divûm atque hominum Iupiter: Is nos pergentes alium in alia disparat. Gell. lib. 11. c. 11: Tot sententias in eandem rem, quasi aliud atque aliud diceret, disparavit. ¶ Hinc disparata vocāt Dialectici quæ negativè opponūtur. Cic. 1. de Invent. Disparatum est autem id quod ab aliquā re per oppositionem negationis separatur, hoc modo, sapere, & non sapere.

Dīspartĭo, Vide DISPERTIO.

Dīspello, lis, dispuli, dispulsum, act. t. In varia loca pello, discutio, disjicio. [[illegible] *nephats* [illegible] *hephits* [illegible] *dachaph.* [illegible]. Gall. *Debouter, dechasser.* Ital. *Scaciare in diverse parte.* Germ. Zertreiben/von einander jagen. Hisp. *Echar in partes.* Pol. *Rozganiam.* Vngar. *Szélle hajtom, el hanyom, el verom, elűzöm.* Ang. *To put or expulse in sundrie partes.*] Liv. libro 5: Quum equitē passim liberi frænis dispulissent equi. Vejentium maxima pars Tyberium effusi petunt. Cic. lib. 1. Tusc. Eandemque ab animo tanquam ab oculis caliginem dispulit. Virg. 1. Aen. Teucrorumq; alios, acer quos æquore turbo Dispulerat: id est, disjecerat, sive segregaverat.

Dīspendo, dis, Distineo, sive occupatum tineo. [[illegible]. Gall. *Detenir, tenir occupé.* Ital. *Tenir occupato.* Germ. Zu schaffen geben/oder mit geschefften auffhalten. Hispan. *Detener.* Pol. [illegible] *szamerziagam.* Vngar. *Gondot adok.* Ang. *To lett with divers busynesse, to withhold or staye.*] Col. lib. 8, c. 2: Par andi autē modus est, ducentorum capitum, quæ pastoris unius dispendat curam. ¶ Aliquando idem est quod expendo, erogo, distribuo: unde fit nomen Dispendium, de quo mox dicemus. Dispenso frequentativum, idem ferè quod Distribuo. [Gall. *Dispendre, employer.* Ital. *Spendere.* Germ. Außtheilen/außgeben. Hisp. *Dispender.* Pol. *Rozdawe.* Vng. *Adnok.* Angl. *To spend or bestowe.*] Col. lib. 4: Cœlestes admittet imbres, eosq; alendis seminibus dispenset. ¶ Aliquando significat Expando, [illegible], & tunc non à pendo, sed à pando componitur. Plaut. Vbi lubet, dispendite hominem divorsum, atque distendite.

Dīspēndĭum, dii, n. s. Est sumptus, incuriâ, vel negligentiâ aut immoderatione factus. [[illegible]. Gall. *Despense & perte dommage degast.* Ital. *Spesa.* German. Verlurst/unkost. Belg. Uncost/verlies. Hisp. *El gasto.* Pol. *Strata, szkoda.* Vngar. *Hiaba valo, haszontalan költség.* Angl. *Expense, losse.*] Plinius: Magno id lignorum dispendio fit. ¶ Aliquando idem est quod damnum, vel detrimentum [[illegible]. Gall. *Dommage.* Ital. *Danno.* Germ. Schad. Hisp. *Danno.* Polon. *Szkoda.* Vngar. *Kárvallás.* Angl. *Damage losse.*] cui opponitur compendium: quod lucrum vel vtilitatem significat. Terent. Hecyr. Quid est quod mihi malim, quàm quod huic intelligo evenire, ut gratiam ineat sine suo dispendio, & mihi prosit? Plaut. in Mercur. Amorem multos illexisse in dispendium. Virg. 3. Aen. Hic tibi nequa moræ fuerint dispendia tanti. ¶ Dispendium etiam via obliqua, & quæ per ambages eò ducit quò ire tendimus, contraria Compendio. Luc. lib. 8. Iam super Herculeas fauces, nemorosaque Tempe, Aemoniæ deserta petens dispendia sylvæ, &c.

Dīspendĭōsus, sa, sum, Damnosus. [[illegible]. Gall. *Qui porte dommage, dommageable.* Ital. *Dannoso.* Germ. Schädlich/das schaden bringt. Hisp. *Lo que haze danno o menoscabo.* Pol. *Szkodliwy.* Vng. *Káros.* Ang. *That bringeth great domage and losse.*] Collumel. lib. 2: Nam dispendiosa est cunctatio. ¶ Accipitur etiam pro sumptuoso, [illegible], cui opponitur parcus.

Dīspenno, is, Expando. [[illegible] *parás.* [illegible]. Polon. *Rozciągam.* Vngar. *Kiterjesztem.*] Tractum à pennis & volatu avium, ut inquit Nonius. Plaut. in Milit. Vbi lubet, dispennite hominem diversum, & distendite. Sic enim Nonius legit: quanquam vulgariter jam *dispendite* legatur. Est autem hæc consuetudo loquendi Plauto familiaris, ita enim depectere, deflocare ulpiam dicit.

Dīspendŏmĕnă, erat genus quoddam supplicii fœdum & inhumanum apud Persas: de quo abundè apud Alex. ab Alex. in Genial.

Dīspēnso, as, frequentativum, quod frequētiore in usu est, Dispendo, dispono, procuro. [[illegible] *chalak* [illegible] *sachan.* [illegible]. Gall. *Gouverner, dispenser, ou distribuer une chose par raison.* Ital. *Dispensare.* Germ. Außtheilen. Hispan. *Dispensar.* Pol. *Rozrządzam.* Vng. *Sáfárlok.* Angl. *To lay out money, for another, to distribute.*] Plaut. in Bacch. Nunc alteris etiam ducentis usus est: Qui dispensentur Ilio capto. Liv. 3. ab Vrbe: Intercalares mensibus interponendo ita dispensavit, ut, &c. Cic. ad Attic. lib. 11: Et quo scire nihil potui de nostris domesticis rebus, de quib. acerbissime afflictor, quòd qui eas dispensavit, neque adest istic, neq; ubi terrarum sit, scio.

Dīspēnsātŏr, m. t. Qui familiæ necessaria dispensat, & distribuit: cujusmodi sunt obsonatores, quorum officium est emere quæ usus domesticus expostulat. [[illegible] *sachen.* [illegible]. Gall. *Dispensier, celui qui a la charge de manier, dispenser ou distribuer le bien de son maistre.* Ital. *Dispensiere.* Germ. Ein Schaffner/Haußhalter/Spatmeister. Belg. Een uytreycker/dispensier. Hisp. *Dispensero.* Polon. *Szafarz.* Vng. *Safar.* Ang. *He that layeth out or distributeth money, a steward.*] Martial. libro 6: Dispensatoris nobile cernis opus. Iuvenal. Prælia quanta illic dispensatore videbis Armigero!

Dīspēnsātĭo, f. t. Procuratio, administratio. [[illegible] *pekuddah.* [illegible]. Gall. *La charge & maniement de quelque chose, office de despensier.* Ital. *Officio di dispensiero.* German. Außtheilung/verwaltung. Hispan. *Officio de despensero.* Pol. *Szafarstwo, wydatek.* Vngar. *Sáfárság.* Ang. *The charge or laying out of money for another, distribution.*] Cic. ad Att. lib. 15: Profectionem meam, ut video, Erotis dispensatio impedit. Hodie dispensationem accipiunt Iurisperiti pro communis juris relatione necessitatis, aut certè majoris alicujus utilitatis causâ culpiam concessa. Verùm quoniam in eâ significatione apud classicos scriptores non legitur, nihil est quod plura hìc de ea agamus, præsertim quum præsentis instituti sit, Latinas voces, non Barbarorum faces huc congerere.

Dīspērdo, dis, disperdi, act. t. Cōsumo, dissipo. [[illegible] *schicheth* [illegible] *ibbadh.* [illegible]. Gall. *Perdre & gaster, degaster, destruire.* Ital. *Consumare, disperdere.* German. Verderben/gefchendt/zu nichten machen. Hispan. *Disperdiciar, gastar, alexnar.* Polon. *Rozpraszam, kazi, psuie.* Vng. *El vesztegetem, tekozlom.* Ang. *To lose, to marre or kill.*] Plaut. Cas. Imò age ut lubet, ede, bibe, disperdeté. Cic. pro lege Agrar. Videte nunc proximo capite, ut impurus helluo turbet Remp. ut à majoribus nostris possessiones relictas disperdat & dissipet. Plaut. Pœn. Dii immortales meum herum servatum volunt, & hunc lenonem disperditum.

Dīspērdĭtĭo, onis, f. t. Delatio, perditio. [[illegible] *abedan.* [illegible].

[illegible]. Gall. *Degast aussi action, perdition.* Ital. *Consumamento, dissipamento.* Germ. Verderbnuß. Hisp. *Desperdiciamento.* Pol. *Skaza.* Vngar. *Tekozles, el vesztés.* Ang. *A marring, a losing.*] Cic. 3. Philipp. Quum exercitu Romam sic ad interitum nostrum, & ad disperditionem urbis venire conatus.

Dispĕreo, ris, n.q. ex dis, & pereo componitur, significatq; vario modo, aut in totum pereo, & desino. [[illegible] Gall. *Estre perdu & gasté, deperir.* Ital. *Perire à fatto.* Germ. Verderben/ zu nicht werden. Hisp. *Perescer en todo ò en diversas maneras.* Pol. *Gine, wniwecz sie obracam.* Vng. *El vészek, veszek, fogyatkozok.* Ang. *To perish, to be lost.*] Varro 1. de Re rust. Fructus solent disperire. Idem lib. 3. Providendum vehementer est propter æstum, aut propter fricus dispereant. ¶ Dispeream, jurantis vox. Plaut. in Amphit. Dispeream, si aut intus adhuc fui, aut [illegible] hunc miserim.

Dispergo, gis, dispersi, sum. act. t. In diversas partes spargo, Dissipo, dissipo [פזר *pazár.* [illegible] Gall. *Espandre, semer ça & là.* Ital. *Separare in diverse parti.* Germ. Zerstrewen. Hispan. *Esparzir en partes, derramar.* Pol. *Rozpraszam.* Vngar *Elszéllesztem, elhintem.* Angl. *To scatter or spread abroad.*] Cic. 4. Acad. Cur mortifera tam multa perniciosa terrâ marique disperserit. Terent. in Adelph. An tibi mavis cerebrum dispergi hic? Cic. 3. de Nat. Deor. Puerum interea obtruncat, membraque particulatim dividit, perq; agros passim dispergit corpus, *&c.*

Dispersus, particip. Disjectus, solus. [פזור *pazúr.* [illegible] Gall. *Espars, semé ça & là.* Ital. *Sparso.* Germ. Zerstrewet. Hispan. *Esparzido en partes, derramado.* Pol. *Rozproszony.* Angl *Elszéleszzett, elhintetett.* Angl. *Scattered or spread abroade.*] Cic. 1. de Orat. Omnia ferè quæ sunt conclusa nunc artibus dispersa & dissipata quondam fuerunt, ut in musicis numeri, & voces & modi.

Dispĕrsus, us, ui, m. q [[illegible] Gall. *Espandement.* Ital. *Spargimento.* Ger. Zerstrewen. Hisp. *Esparzimiento en partes.* Polon. *Rozproszenie.* Vng *Elszéllesztés, elhintés.* Angl. *A scattering or spreading abroade.*] Cic. Attic. lib. 9. Quòd Consules laudas, ego quoque animum laudo, sed consilium reprehendo: dispersu enim illorum actio de pace sublata est, quam quidem ego meditabar.

Disperse & dispersim, adverbia. Diffuse [[illegible] Gall. *Ça & là, separément, en diverses lieux.* Ital. *Separatamente, per quà & per là.* Germ. Hin und her zerstrewet. Hisp. *Esparzidamente en partes.* Pol. *Rozproszenie.* Vng. *Listz lojzine, el hányva.* Angl. *By scattering hather and thither.*] Cic. Verr. Nunc jam illa omitto, quæ disperse à me multis locis dicentur, ac dicta sunt. Varr. de Re rust. lib. 1. c. 1. Qui Græcè scripserunt dispersim alius de aliâ re sunt plus quinquaginta.

Dispertio, tis, & Dispertior, tiris, deponens, ex dis, & partior: In diversas partes divido, huic & illi partes do. [פלג *paláh* [illegible] Gall. *Departir entre.* Ital. *Partire, dividere.* German. Zertheilen/ austheilen. Belg. Wtdeelen. Hispan. *Partir ò dividir en partes.* Polon *Rozdzielam, dzielę.* Vngar. *El oszzom.* Angl. *To devide, to parte.*] Plaut. in Aul. Hercule injuriâ dispertivisti, pinguiorem agnum isti habent. Sic dispertire exercitum per oppida. Liv. 9. bel. Pun. Dispertire tyrones inter legiones. Hirt. 5. belli Afri. Cicer 7. Verr. A quibus initia vitæ, atq. victus, legum, morũ, mansuetudinis, humanitatis exempla hominib. & civitatibus data, ut dispertita esse dicuntur. Idẽ Metello lib. 5: Quod quũ dicerem, illud adjunxi, mihi tecũ ita dispertitum officiũ fuisse in reip. salute retinendâ, ut ego. *&c.*

Dispesco, scis, scui. Separo, disjungo, quasi pecus à pastione arceo. [הבדיל *hibdil.* [illegible] Gall. *Separer, diviser.* Ital. *Separare.* Germ Sondern/ zertheilen Hisp. *Apartar, como del pasto el ganado.* Pol. *Rozłączam, dzielę.* Vngar. *El választom, el vonom.* Angl. *To sever, to separat.*] Plin. lib. 5. cap. 9. Inde Africam ab Aethiopiâ dispescens. Dispescere (inquit Festus Pompejus) propriè est pecus à pastione deducere aut compescere, unà pascere & in uno loco continere.

Dispicio, cis, n.t. Discerno. [השכיל *hiscilgbhich* חקר *chakér.* [illegible] Gall. *Discerner, considerer diligemment.* Ital. *Discernere.* German. Entscheiden. Belg. Onderscheyden. Hispan. *Discernir ò juzgar.* Polon. *Wybaczam, rozeznawam.* Vngar. *Megválasztom.* Ang. *To discerne, to consider with diligence.*] Quintil. lib. 2: Nam proprietates ingeniorum dispicere, prorsus necessarium. ¶ Item diversâ diligentèrve inquirere, considerare, seu mente circumspicere, & providere, & tanquam in omnem partem lumina mentis intendere. [[illegible] Gal. *Regarder d'un costé & d'autre.* Ital. *Guardare da ogni banda.* Germ. Fleissig beschawen/ fleissig und wol erwegen oder betrachten. Belg. Overleggen. Hispan. *Mirar à parte diversas y todas.* Ang. *To looke and behold frome the one side and the other.*] Cicero libro 1. Tuscul. Tamen acie mentis dispicere cupiebant. Col. in Præf. Operis: At ego quum aut magnitudinem totius rei, quasi quandam vastitatem corporis; aut partium ejus, velut singulorum subtilitatem dispicio, vereor ne supremus antè me dies occupet, quam universam disciplinam ruris possim cognoscere.

Dispectus, us, ui, m. q. Discretio, delectus. [[illegible] Gall. *Regard d'un costé & d'autre, esgard.* Ital. *Riguardo, rispetto.* Germ. Entscheydung/ anschawung/ betrachtung. Hispan. *Mirada en partes diversas.* Pol. *Przebieranie, rozeznanie.* Vngar. *Meg választás.* Angl *Looking frome one part to another.*] Seneca 2. de Irâ: Quid si pueris, quòd neglecto dispectu officiorum, ad lusus & ineptos æqualium jocos spectent, quis irascatur, *&c.*

Dispicientia, f.p. Circumspectio, & Providentia, vel consideratio diligens, atque discretio. [[illegible] Polon. *Ostrozność, przeźrzenie.* Vngar. *Szemlélés, eszesség.*]

Displiceo ces, n.s. compositum est à placeo, Odiosus sum, injucundus sum: Contrarium ejus est placeo. [[illegible] Gall. *Desplaire.* Ital. *Dispiacere.* German. Mißfallen. Hisp. *Desagradar.* Polon. *Nie podobam się.* Vngar. *Nem tetszem.* Ang. *To displease, to mislike.*] Nihil enim aliud est displicere quàm non placere Cic. ad Att. lib. 3: Displiceo mihi, nec scribo sine summo dolore.

Displicentia f.p. [געל *gahál.* [illegible] Gall. *Desplaisance, chagrin.* Ital. *Dispiacere.* Germ. Mißfallung. Hisp. *Aquel desagradamiento.* Pol. *Niepodobanie.* Vng. *Nem tetszés* Ang. *A displeasing, a misliking*] quo usus est Senec. de Tranquil. vitæ: Hinc illud tædium & displicentia sui, & nunquam residentis animi volutatio. Apud Plautum in Cistel. etiam legitur Discipline. Ventum (*inquit*) ad te gaudio ecastor ita nunc hodie hic acceptæ sumus Suavibus modis, nisi hæc disciplina apud te quicquam fuit Quin mihi placet. Verbum est soli Plauto usurpatum.

Displico, as, Explico, dilato, extendo. [פשט *pasˈhát* פתח *patáh* [illegible] Gall. *Desployer, esparpiller.* Italic. *Dispiegare.* Ger. Auffwickeln/ etwas zusammen gelegts von einander thun. Hisp. *Desplegar.* Pol. *Rozwijam, rozwieram.* Vng. *Kiterjesztem, kiteritem.* Ang. *To open out, to unfolde.*] Vnde displicatæ volucres dicuntur à Varr. quæ disgregatæ sunt, & latiùs dispersæ. Ita enim ait de Re rust. l. 3: Si quando displicatæ sunt, cymbalis, & plausibus numero, reducunt in eundem locum.

Displōdo, dis, act. t. vel displaudo, Cum crepitu rumpo. [[illegible] Gall. *Faire grand bruit.* Ital. *Rompere con strepito.* German. Mit einem knall oder großem zerspringen. Hispan *Romper con sonido.* Pol. *Wstrzelam* Vng. *Pattanok, kipattanom nagy zörgéssel el rontom* Ang. *To breake and make a great sounde.*] Horat. in Epod. Et vesi a sonat quantum displosa pepedi.

Displōsus, partic. [Vngar. *Kipattantatot.*] Lucr. lib. 6. cap. 6. Quum plena animæ vesicula parva Sæpè ita dat pariter sonitum displosa repente: id est, disrupta.

Displuviatum, à Vitruvio, dicitur figura quædam cavædii, qui lib. 6. cap. 3. sic ait: Displuviata autem sunt, in quibus deliquiæ arcam sustinentes stillicidia rejiciunt, hæc tabernaculis maximas præstant utilitates, quòd compluvia eorum erecta, non obstant luminibus trichniorum.

Dispolio, spolio. [שלל *schálál* פשט *paschát* בזז *bazáz* [illegible] Gall. *Despouiller.* Ital. *Spogliare.* Germ. Berauben. Hisp. *Despojar.* Pol. *Obieram, obłupiam.* Vngar. *Megfoztom.* Angl. *To spoile.*] Terent. in Andr. Clamitent, me sycophantam hæreditatem persequi, Mendicum, tum ipsam dispoliare non licet.

Dispoliabulum, verb. [שלל *schelal.* [illegible] Pol. *Obranie.* Vngar. *Megfosztás.*] quo Plautus usus est pro dispoliatione. Egóne (*inquit in Bacchid.*) ut hæc clausa gestem clanculùm, ut celem patrem damna Pistorlere flagitia, aut damna, aut dispoliabula.

Dispondēus. [illegible], Quasi bis spondeus, pes qui constat ex quatuor syllabis longis, ut Orātōrēs

Dispōno, nis, act. Ordino. [ערך *hec* [illegible] *sidchben* [illegible] *harach.* [illegible] Gall. *Disposer.* Ital. *Disporre.* German. Ordnen. Belg. Ordineren. Hisp. *Disponer.* Polon. *Rozrządzam, disponuję.* Vngar. *Elrendelem, helyheztetem.* Ang. *To put in order, to array.*] Plin. ad Fuscum, lib. 9 Epist. Quæris quemadmodum in Tuscis diem æstate disponam. ¶ Disponere suo quidque ordine, Columel. libro 12. capite 2. Quintus Cicero de Petit. consul. Facit planè iis hominibus quos devictos tenes, descriptum ac dispositum suum cuique munus sit. Cicer. Attic. lib. 4: Posteà verò quàm Tyrannio mihi libros disposuit, *&c.*

Dispŏsitus, tus, verbale, m. q. Dispositio. [מתכנת *mathekóneth.* ערך *hérech.* [illegible] Gall. *Disposition, ordre, ordonnance.* Ital. *Dispositione, ordine.* German. Geordnet/ ordentlich gestellt. Hispan. *Orden, disposicion.* Polon. *Rozrządzenie.* Vngar. *Helyheztetés, rendelés.* Ang. *An order or due placing.* Tacit. lib. 11: Dispositu, provisuq; rerum civilium peritus.

Dispŏsitē, Aptè, concinnè, distinctè. [[illegible] Gall. *Par ordre, à point.* Ital. *Dispositamente.* Germ. Ordentlich. Hispan. *Ordenadamente.* Polon. *Rządnie.* Vng. *Rendel, rendszerent.* Angl. *With good order, orderly.*] Cic. 6. Verr. Non possum dispositè istum accusare, si cupiam: opus est non solùm ingenio, verùm etiam artificio quodam singulari.

Dispŏsitius, comparat. à dispositus, Seneca Quæst. natural. lib. 1. in Præfat. Quo neq; formosius est quicquam, nec dispositius. [Vng. *Renaelteboen.*]

Dispŏsitio, onis, f. t. Ordinatio, collocatio. [מכונת *machineth* ערך *hérech.* [illegible] Gall. *Disposition, ordre, ordonnance.* Ital *Dispositione.* German. Ordnung. Hispan. *Disposicion.* Polon. *Rozrządzenie.* Vngar. *Rendelés, helyhez tetés.* Angl. *A due placing of thinges in order.*] Col. lib. 12. cap 2: Quis enim dubitet nihil esse pulchrius in omni ratione vitæ, dispositione atque ordine? Cic. 2. de Orat. Qui ordo tibi placet, inquit Catulus, & quæ dispositio argumentorum: in qua tu mihi semper deus videri soles.

Dispŏsitor, oris, m. t. [מכין *mechin* מתכן *methácken,* [illegible] Gall. *Celuy qui dispose & met ordre, gouverneur.* Ital. *Dispositore,*

finore, acconciatore. Germ. Ein Ordner. Hisp. *El que dispone y mete en partes.* Pol. *Rozrzadzca.* Vngar. *Rendelö, helyhelyezö.* Angl. *He that setteth thinges in good order and array.*] Seneca lib. 5. Nat. Quæst. Nimirum in hâc providentiâ dispositor ille mundi Deus aëra ventis exercendum dedit.

Dispŭdĕt, dispuduit vel dispuditum est, impersonale, pro simplici accipitur cum quodam augmento, Multis modis pudet. [*[illegible]* Gall. *Avoir grand honte.* Ital. *Vergognarsi grandemente.* German. Sich ubel schemen. Hispan. *Aver mucha verguença.* Polon. *Wstydzę się.* Vng. *Igen szégyenlöm.* Angl. *To blushe and thinke great shame.*] Terent. in Eunuch. Dispudet mihi sic data esse verba. Plaut. in Bacchid. Nam alia memorare, quæ illum facere vidi dispudet.

Dispŭlvĕro, as, In pulverem redigo. [*κονιορτόω.* Pol. *Wproch obracam.* Vngar. *Porrá törööm.*] Nævius: Saxa, sylvas, lapides, montes disjicis, dispulveras. Non.

Dispūmo, at, Spumas ejicio. spumis purgo [*ἀποαφρίζω.* Gall. *Faire escumer, mettre & reduire en escume.* Ital. *Levar la schiuma.* Germ. Abschaumen/verschaumen. Hisp. *Espumar ò quitar la espuma.* Pol. *Odszumuie.* Vngar *Tajtékozom.* Angl *To skumme or take away the sume.*] Colu. lib. 12. cap. 34: Aut si non dulce mustum, ad tertias dispumatur. Alii legunt *despumetur.* Vide DESPVMO.

Dispūngo, gis, dispunxi, ctum, act. t. Expungere, delere. [*[illegible]* Gall. *[illegible] annuler une escriture.* Ital. *Cancellare.* Germ. Durchthun. Hisp. *Cassar ò borrar.* Polon. *Wymazuie.* Vngar. *[illegible].* Angl. *To put out a worde in wryting with pricking it about, to pinch or wipe out.*] ¶ Accipitur etiam pro supputare, sive numerare, quasi puncto notare, & accepta cum datis conferre. [*[illegible]* Gall. *Examiner un compte.* Ital. *Essaminare un compto.* Germ. Zehlen oder rechnen. Hisp. *Cassar ò tarar la cuenta.* Angl. *To examine and crosse out accompte.*] Seneca de brevitate vitæ: Dispunge & recense vitæ tuæ dies paucuios & rediculos apud te resedisse videbis: inde dicimus Dispungere rationes pro eo quod vulgus vocat, *[illegible] calculum.* Papin. ff. de Verb. significat. Dispungere est conferre accepta & data ¶ Accipitur præterea Dispungere pro absolvere. [Vng. *Elvégzem.*] Tertul. adversus Iudæos Itaq; specialiter dispungamus ordinem operum: id est, absolvamus, teste Rhen.

Dispūnctĭo, onis, verb. fe. Interdum idem est quod expunctio siva deletio. [Pol. *Wymazanie.* Vngar. *Kitörlés.* Angl. *A pricking or crossing out.*] ¶ Interdum idem quod supputatio: hoc est, datorum & acceptorum collatio, *[illegible].* Vlp. l. quum plures. ff. de bon. aut jud. poss. An recognitio & dispunctio concedenda sit creditori. ¶ Interdum idem quod compensatio & remuneratio. Tertull. lib. 5. adversus Marc. Dispunctionē boni & mali operis: id est, compensationem remunerationemq;.

Dispŭto, tas, ex propositione dis & verbo Puto, quod valet purum facio. [*[illegible] nochaah [illegible] nischpat.* *[illegible]* Gall. *Disputer, debattre de quelque chose.* Ital. *Disputare.* Germ. Behauen/schaben: item, disputieren/sich mit einander unterreden. Hispan. *Disputar.* Polon. *Obcrzasam, bedoze: item disputuie rozmawiam.* Vngar. *Disputálok vete [illegible].* Angl. *To dispute, to talke of any purpose.*] Vnde disputare (inquit Varro) valde purum facere, & per translationem pro disputare, differeta. Plaut. in Most. Eam rem volutavi, & diu disputavi; hominem cujus rei, Quando natus est, similem esse arbitrarer. ¶ Item disputare rationem cum aliquo. Idem in Aul. dixit: æs petit, ltur, putatur ratio cum argentario. Vbi disputata est ratio cum argentario, etiam plus ipsus debet argentario. ¶ Disputare item significat rem aliquam agitare, ita ut verum tandem cognoscatur. Cic. de Amic. Catonem induxi senem disputantem: quia nulla aptior videbatur persona, quæ de illâ ætate loqueretur. Lact. lib. 7: Immortales esse animas Pherecydes & Plato disputaverunt. ¶ De aliquo disputare. Cicer. 13. Philipp. Fai dum recito, dumq; de singulis sententiis breviter disputo. Quint. lib. 1. c. 5. Circa hoc disputatum est. ¶ Disputatur, Impersonale. Cicero secūndo de Finibus: Perpetuâ oratione contrà disputatur.

Dispŭtātĭo, f. t. [*[illegible].* Gall. *Dispute.* Ital. *Disputa.* German. Ein Gesprech/ein Red/ein Disputation. Hisp. *Disputacion.* Pol. *Rozmowa, gatka.* Vngar. *Vetélkedés.* Angl. *A disputing or reasoning.*] Cic. Lentulo Scripsi igitur Aristoteleo more (quemadmodum quidem volui) tres libros in disputatione ac dialogo de Oratore. Liberior in utranque partem disputatio. Quint. lib. 7. cap. 3.

Dispŭtātiuncŭlă, æ, f. p. [Pol *Rozmówka.* Vng. *Disputalaska, vetélkedéske.*] Senec. Epistol. 118: Hoc est sapere, non disceptatiunculis inanibus subtilitatem vanissimam agitare.

Dispŭtātŏr, oris, m. t. [*[illegible].* Gall. *Disputeur, qui fait dispute.* Ital. *Disputatore.* Germ. Ein disputierer/der sich einer andern underredt. Hisp. *Disputador.* Pol. *Rozmowca.* Vng. *Vetélkedö.* Angl. *A disputer or reasoner.*] Cic. 1. Offic. Nisi fortè Demetrius Phalereus in hoc numero haberi potest, disputator subtilis, orator parum vehemens.

Dispŭtātrix, f. t. à Quint. Dialectica dicitur: *[illegible].*

Dispŭtābĭlis, le. [*[illegible].* Vngar. *Vetélkedhetö.* Senec. ad Lucil. Res disputabilis in utramque partem.

Disquamātus, Vide DESQVAMO.

Disquīro, ris, Per omnes partes quæro, inquiro, investigo, discepto, disputo. [*[illegible] chaphasch [illegible] bikker. [illegible],* *[illegible].* Gall. *Cercher diligemment.* Ital. *Investigare, cercare diligentemente.* Germ. Fleissig durchsuchen/hin und wider suchen. Hisp. *Buscar curio[illegible], ò en diversas partes.* Pol. *[illegible] przepatruie.* Vng. *Szorgalmatossan meg keresöm, kerdözöm.* Angl. *To seak and searche about for diligently.*] Horat. 2. Carm. Verum hic impransi mecum disquirite.

Disquīsītĭo, Inquisitio, investigatio, disputatio, disceptatio, judicium, [*[illegible] chephesch [illegible] bakkóreth. [illegible],* *[illegible].* Gall. *Cerchement soigneux, diligente recerche.* Ital. *Il ricercare diligentemente.* Germ. Ein fleissige ersuchung/ein erforschung [illegible] der gesinnet seyn. Hispan. *Aquella busca [illegible].* Pol. *[illegible] tokio. ziny.* Vngar. *Szorgalmatos meg keresés, kérdezés.* Angl. *[illegible] or triall of a thing.*] Sueton. in Cæsare: Primo præturæ die Q. Catulum de refectione Capitolii ad disquisitionem populi vocavit. Livius: Sed non quid ego fecerim, in disquisitionem venit sed quid isti pati debuerint: id est, in disceptationē. Cic. de Arusp. resp. Quanquam ad facinoris disquisitionem interesse adesse quamplurimos.

Disrāro, as, significat castro, & diversis modis quod densum erat rarum facio. [*ἀραιόω.* Gall. *Chastrer.* Ital. *Castrare.* Germ. Dünner machen/etwas das dick stehet/erhauen und dünn machen. Hisp. *Castrar.* Polon. *[illegible].* Vngar *[illegible].* Anglicè *To geld.*] Colum. lib. 5: Sed illud de integro refodi debet hoc potest intercidi & disrarari: quod opus rustici *Castrationem* vocant.

Disrumpo, Vide DIRVMPO.

Dissāvĭor, com. q. Suavior, osculor. [*[illegible].* Gall. *Baiser par grand joye & affection.* Ital. *Basciare [illegible].* Germ. Küssen mit fründtschaft und lustbarkeit. Hisp. *Mucho besar.* Pol. *Caluie, obłapiam.* Vng. *Megcsókolom, [illegible].* Angl. *To kysse throughly, joye and love.*] Suavior autem a Suavium sive savium per diminutionem. Gell. lib. 3. Et quum ibi tres eum (Diagoram) adulescentes amplexi, coronis suis in caput patris positis, suaviarentur. Cic. Tironi: Ego vos ad quartum Calend. videbo, tuosque oculos etiam si te veniens in medio foro videro, dissuaviabor: id est, multùm, sive sæpius suaviabor.

Dissĕco, as, act. p. dissecui, dissectum, Dissecatio & variis modis seco, sive in varias partes divido. [*[illegible] ghazar [illegible] bitter [illegible] melick [illegible] schabar. [illegible], [illegible].* Gall. *Couper en pieces, desfendre, diviser.* Ital. *Tagliare in pezzi.* German. Zerhauwen/zerschneiden. Belg. *Ritsven.* Hisp. *Cortar en partes diversas.* Pol. *Rozsiekam, rozcinam.* Vngar. *Elvagdalom.* Angl. *To cutte or hack in small pieces.*] Plin. lib. 11. capite 37. Tertio capto Lacedæmonii pectus dissecuēre causâ videndi.

Dissectus, ta, tum. Quod est per anatomen divisum. [*[illegible] mebuttar [illegible].* Gall. *Coupé en pieces, fendu.* Ital. *Tagliato in pezzo.* German. Zerhauwen/zerschnitten. Hispan. *Cortado in partes.* Polon. *Rozerzniony.* Vngar *Elvagdalatos, [illegible].* Angl. *Hacked or cutt in pieces.*] Quod enim Græci *[illegible]*, nos *dissectionem* vocamus: ut apud Plinium & Celsum videri potest.

Dissēmĭno, as, act. p. Spargo, divulgo, dispergo, dissipo. [*[illegible] pezar. [illegible].* Gall. *Semer çà & là, esparer.* Ital. *Disseminare.* Germ. Hin und her seen. Hisp. *Sembrar en partes diversas.* Polon. *Rozsiewam.* Vngar. *El hintöm, el hintegetem.* Angl. *To sowe hither and thither, to spread abroade and divulgate.*] Cicero in Catil. Latius opinione disseminatum est malum. Idem pro Planc. Ne disseminato dispersoque sermoni fortunas innocentium subjiciendas putetis. Idem pro Arch. Ego verò omnia quæ gerebam, jam tum in agendo spargere me ac disseminare arbitrabar in orbis terræ memoriam sempiternam.

Dissentĭo, tis, vel Dissentior, ris, Diversum ab aliis sentio [*[illegible] nechelak. [illegible].* Gall. *Dissentir, estre d' autre & diverse opinion, n' accorder point.* Ital. *Non accordarsi, non consentire.* Germ. Einer anderen meynung seyn/ein anderen sinn haben. Belg. Verschehden van meyninge syn. Hisp. *No accordar en sentencia, discordar.* Pol. *Inaczey mniemam, niezgadzam sie.* Vngar. *Külömbözök, különbözködök.* Angl. *To discorde, to disagree, to be of an other opinion.*] Cic. de Amic. Ab iis qui pecudum ritu ad voluptatem omnia referunt, longè dissentimus. Idem pro lege Manil. Sed in hoc ipso ab eo vehementissimè dissentio.

Dissēnsĭo, verbale, f. t. Sententiarum diversitas dissidium, contentio. [*[illegible] ma[illegible] alókesh [illegible] gézer [illegible].* Gall. *Dissension, discord [illegible].* Ital. *Discordia, dissensione.* Germ. Mißhällung/uneinigkeit. Hispan. *Desacuerdo de sententia.* Polon. *Niezgoda, [illegible].* Vng. *Külömbözés, különbözködés.* Angl. *Disagrement, discord, dissension.*] Cicer. pro Sylla: Vt hac [illegible] die ac dissensione factâ oppidum in suâ potestate posset & Pompejanos habere.

Dissēnsŭs us, ui, m. q. Dissensio. [Vngar. *Különbözés.*] Cicer. post reditum: Non enim Marius deprecatione rediit, sed in dissensu civium armis se & exercitu revocavit.

Dissentānĕum, n. f. Dissentiens, non conveniens: ejus contrarium est consentaneum. [*[illegible] nechelak [illegible], [illegible].* Gall. *Different, non convenable, d' autre sorte.* Ital. *Non corrispondente.* Germ. Unbequem/nicht gleich/unrig. Hisp. *Cosa de diversa de en sentencia.* Pol. *Niezgodny.* Vngar. *[illegible].* Angl. *That disagreeth or discordeth.*] Nigidius: Eum locum facit dissentaneum. Cic. in Partit. Aut consentanea aut dissentanea.

Dissēpĭo, dissepsi, dissepetum, act. q. Quod septum erat dirimo & disjicio. [*[illegible].* Gal. *Separer & diviser.* Ital. *Guastare:*

ſam. Ger. Etwas eyngezeunts wider außbrechen. Hiſp. *Derribar lo que es cercado confito.* Pol. *Rozgradzam.* Vng. *Hólſoytóm.* Angl. *To diſparke.*] Statius 10. Thebaid. abſiliunt pontes tectiq; trementi Saxea frena labant, diſſeptoque aggere rurſum Vtitur, & truncas rup[illegible] in templa domosq́, Præcipitat.

Diſſēpīmentum, ti, n. ſ. Quo res illa diſſepitur & dividitur. [Pol. *Przegrodek.* Vng. *Kózfal.*] Vnde membranulam illam in nuce intermediam diſſepimentum vocari autor eſt Feſtus. *διάφραγμα.*

Diſſēptum, ti, n ſ. Diſſepium. [*διάφραγμα.* Pol. *Przecżnopregrodzenie.* Vngar. *Köz artya, agyék hártya.* Angl. *The midriffe which devideth the heart and lightes frome the other bowels.*] Septum tranſverſum. Macrob. comment lib. 1. cap. Diſſeptum vocatur quod ventrem & cætera inteſtina ſecernit.

Diſſērēno, as, Serenum ſio. [Vngar. *Megderülöm.*] Liv. 9. bel. Maced. Quum undique diſſerenaviſſet. Plin. lib. 18. cap. 31: Si cacumina p[illegible] fiant, diſſerenabit.

Diſſēro, ris, diſſevi diſſatum, Sero. [*זרע zarâh. ἐπισπείρω.* Gall. *Semer ca & là, eſpandre ſa ſemance.* Ital. *Seminare.* Germ. Hin vnd her ſeen. Hiſpan. *Sembrar.* Polon. *Rozſiewam.* Vngar. *Vetök, magot hintök.* Angl. *To ſowe hither and thither.*] Colum. lib. 11. cap. 3: Panax utroque tempore, leni & ſubactâ terrâ, rariſſi[illegible] diſſeritur.

Diſſero, diſſerui, diſſertum, Diſputo, enarro, declaro. [*פירש bochba. פרכו yochacin. διαλέγομαι, διαλογίζομαι, διεξιέναι.* Gall. *Diſputer & traiter quelque matiere.* Ital. *Diſputare, discorrere.* Germ. Ein Red halten/etwas erklären/Diſputieren. Hiſpan. *Diſputar, declarar.* Pol. *Rozważam, diſputuie.* Vngar. *Diſputalok vetelkedöm, megmagyarazom.* Angl. *To diſpute, to reaſon.*] Cic. de Amic. C. Lælii perſona viſa eſt idonea fuiſſe, quæ de amicitia ea ipsâ diſſereret, quæ diſputata ab eo meminiſſet magiſter meus Scævola. Ibidem: Audite me optimi viri ea quæ inter me & Scipionem de amicitiâ diſſerebantur.

Diſſertio, onis, f. t. Diviſio patrimonii inter conſortes.

Diſſerto, as, frequentativum. [*פוכיח hochiach פרכו vochâch. διαλέγομαι, διαλογίζομαι.* Gall. *Diſputer & traiter de quelque choſe.* Ital. *Diſputare ò contraditir parlando.* German. Viel reden treiben/ ganden. Hiſpan. *Diſputar o declarar con palabras.* Polon. *Swarzeſię.* Vngar. *Veszekedem, viſzakodom beſzéddel.* Ang. *To diſpute or reaſon a mater often.*] Gell. Quum de antiquitate quorundam verborum diſſertaremus: hoc eſt, diſceptationibus contenderemus. Tacit. lib. 12: Vbi hæc atque talia diſſertavêre, incipit orationem Cæſar de faſtigio Romano.

Diſſertatio, f. t. [*διαλογισμός.* Gal. *Diſpute & traitement de quelque matiere.* Ital. *Trattamento di qualche materia.* Germ. Ein lange vnderredung oder handlung einer ſach. Hiſpan. *Aquella declaration con palabras.* Pol. *Dluga rozmowa o rzeczy nieiakiey.* Vngar. *Veszekedés, beſzeddel valo viſzakodás.* Angl. *Diſputing or reaſoning vehemently.*] Plin. lib. 10. cap. 68: Quapropter ingenium prædictorum, & reliqua ſubtexat diſſertatio.

Diſſertābundus, Gellius: Eumq; in coronâ aſtantium diſſertabundum invenimus.

Diſſertus, ta, tum. Ornatè dicens, probè & verbis ornatiſſimis diſſerens. [*מדבר צחות medhabber ſachoth* [illegible] *λόγιος, ἱκανός, εὐγλωττος.* Gall. *Diſert, eloquent.* Ital. *Eloquente, bel parlatore.* Germ. Wolberedt, geſprāch. Belg. Welſprekende. Hiſp. *Eloquente, facunde, eſpedido en la lengua.* Pol. *Wimowny.* Vngar. *Ekeſſenſzóló.* Angl. *Eloquent, well ſpoken.*] Differt diſertus ab Eloquente, quòd in diſerto verborum elegantia tantùm ſit & copia: In eloquente verò præter illa gravitas ſententiarum: Vnde M. Antonius apud Ciceronem ait à ſe diſertos viſos eſſe multos, eloquentem verò neminem. Cicer. ad Attic. lib. 10: Celer tuus diſertus eſt magis, quàm ſapiens. Idem pro M. Cælio. Quum volent in conviviis faceti, dicaces, nonnunquam etiam ad vinum diſerti ſint: alia fori vis eſt, alia triclinii: alia ſubſelliorum ratio, alia lectorum: non idem judicium comeſſatorumque conſpectus. Horat. Fœcundi calices quem non fecêre diſertum.

Diſſertitudo, f. t. [Vngar. *Ekeſſen ſzolás.*] Fabius Victorinus in 1. Rhetor. Cic. Attendamus tamen ut eum ſuprà pro eloquentiâ, aut copiam dicendi, aut diſertitudinem nominaverit.

Diſertē, adverb. modò ſignificat Facundè, ornatè: [*διαρρήδην, λογίως.* Gall. *Diſertement, diſtinctement & elegamment en ſorte que on oit bien aiſement entendre, clairement.* Ital. *Eloquente, facondamente, con gratia.* German. Mit zierlich vnd artlichen reden. Hiſpan. *Sueltamente en la lengua, elegantemente.* Polon. *Wimownie, ozdobnie.* Vngar. *Ekeſſen.* Angl. *Eloquently.*] ut apud Cicer. lib. primo de Orat. Deniq; ut prudentibus diſertè, ſtultis etiam verè dicere videaris. ¶ Modò pro diſtinctè, & expreſsè. Liv. lib. 31: Quum in fœdere Luctatii diſertè adſcriptum eſſet, id ita ratum fore ſi populus cenſuiſſet.

Diſſideo, des, n. ſ. Diſcordo, diſſentio. [*נחלק nechelak. ſtaſiázo, διαφέρομαι, διίσταμαι, διχοστατέω.* Gall. *Diſcorder, eſtre en different, tenir vn autre parti.* Ital. *Diſcordare, eſſer differente, diſcordante.* German. Zweytrechtig ſeyn/ſpännig oder ſtöſſig ſeyn. Belg. Oneens ſijn. Hiſp. *Diſcordar.* Pol. *Nie zgadzam ſię.* Vng. *Külömbözni kezdek valakivel, zok.* Ang. *To diſagree, to be at variance.*] Cicer. in Lælio: Quum is Tribunus plebis capitali odio à Qu. Pompeio diſſideret, qui tum erat conſul. ¶ Diſſedit pro divortium fecit ponitur apud Sueton. in Tiber. capite 7: Cum Iuliâ primò concorditer & amore mutuo vixit, mox diſſedit, &c. ¶ Transfertur etiam ad inanimata. Plin. lib. 37: Adamas diſſidet cum magnete lapide in tantum; ut juxtà poſitus ferrum non patiatur abſtrahi.

Diſſidium, n. ſ. Segregatio, diſcordia [*מחלקת machalôkes גזרה gézer מדון madhôn. ςάσις, διάςασις.* Gall. *Diſſention, ſeparation.* Ital. *Separatione, diſcordia.* Germ. Vneinigkeit/zertrennung/ſpaltung/zweytracht. Belg. Oneenicheyt. Hiſp. *Deſacuerdo, apartamiento, de vna coſa con otra.* Pol. *Niezgoda, roznoſc.* Vngar. *Viszzavonyás, háborúság.* Angl. *Diſcorde, diſſention.*] Terentius And. Valeant qui inter nos diſſidium quærunt. Cicero de Amicit. Quæ enim domus tam ſtabilis, quæ tam firma civitas quæ non odiis atque diſſidiis funditùs poſſit everti? Ovidius lib. 14. Metamorphoſ. pro diſceſſu poſuit, à ſeorſum ſedendo, quando ait: Non bene diſſidium Phrygii latura mariti.

Diſſidentia, f. p. Diſſenſio, diſcordia. [*מחלקת machalôkeh גזרה gézer מדון madhôn. διάςασις, διχοςασία.* Gall. *Diſcord, differant.* Ital. *Diſcordanza.* Germ. Vneinigkeit/ſpan/zweytracht. Hiſp. *Deſacuerdo.* Polon. *Niezgoda.* Vngar. *Viszzavonyás, különbözés.* Angl. *Diſcorde.*] Plinius lib. 29. cap. 4: Dominante illâ eâdem rerum diſſidentiâ.

Diſſilio, lis, n. q. ex dis, & ſalio, ſignificat Loco moveor. [*נתר nitter. ἀποπηδάω.* Gall. *Saillir deça & delà, reſſaillir.* Ital. *Saltare.* German. Dannen ſpringen / von einander ſpringen. Hiſpan. *Saltar.* Pol. *Odſkakuie.* Vng. *Ideſtova ſzökdeſem.* Ang. *To leape here and there.*] Apuleius: Vertibulo oſſa diſſilierant. Propriè autem eſt in diverſas partes ſalire. Plin. lib. 36: Luneuſem ſilicem terrâ ſecari, at Tuſculanum diſſilire igni. ¶ Aliquando pro crepare, frangi. Virg. l. 3. Georg. Aeraque diſſiliunt vulgo, veſteſque rigeſcunt.

Diſſulto, as, frequentativum, In diverſas partes ſalio. [*נתר nitter. ἀναπηδάω, ἀποπηδάω, ἀποπήδασις.* Gall. *Reſſaulter & ſortir où on eſt, reſaillir ça & là.* Ital. *Saltare in diverſe parti.* Ger. Hin vnd her ſpringen. Hiſpan. *Saltar in diverſas partes.* Pol. *Rozskakuię ſię.* Vngar. *Ideſtova ſzökdözöm.* Angl. *To leape in to ſundrie partes, or hither and thither.*] Plin. lib. 37: Incudes deprehenduntur ita reſpuentes ictum, ut ferrum utrinque reſultet, incudesq; ipſæ diſſiliant.

Diſſimilis, le, Abſimilis, diſpar, diſſimilitudinem habens [*ἀνόμοιος.* Gall. *Diſſemblable, divers.* Ital. *Diſſimile.* Germ. Vngleich. Belg. Ongelijck. Hiſp. *Deſſemejante.* Pol. *Rozny, nie podobny.* Vngar. *Nem haſonlatos, különböző.* Angl. *Vnlyk.*] Teren. in Prolog. Andr. Non ita diſſimili ſunt argumento: ſed tamen Diſſimili oratione ſunt factæ ac ſtylo. Cicer. de Divin. Eos qui naſcuntur eodem tempore, poſſe in diſſimiles incidere naturas propter cœli diſſimilitudinem. Idem de Claris Orat. Quum ſint ipſi diſſimillimi inter ſe. Ibidem: Sui diſſimilior videbatur fieri quotidie.

Diſſimiliter, adverbium, Diſſimili ratione. [*ἀνομοίως.* Gall. *Diſſemblablement, diverſement, en diverſes ſortes.* Ital. *Diſſimilmente.* Germ. Vngleichlichen. Hiſp. *Deſemejantemente.* Polon. *Roznie.* Vngar. *Különben.* Angl. *In a diverſe faſhion.*] Cicer. 4. Tuſcul. Cæterique diſſimiliter morbi, ægrotationesque morborum naſcuntur.

Diſſimilitudo, inis. f. t. Varietas, diſtantia, differentia. [*ἀνομοιότης.* Gall. *Diſſimilitude, diverſité, difference.* Ital. *Diſſimilitudine, diverſità.* Germ. Vngleiche/vngleichförmigkeit. Hiſpan. *Deſemejança, diverſidad.* Polon. *Roznoſc.* Vng. *Külömbözés, különbség.* Ang. *Vnlykneſſe, difference.*] Cic. 5. Verr. Vides eandem æſtimationem propter temporis diſſimilitudinem, in illo laudis cauſam habere, in te criminis.

Diſſimilares partes, *ἀνόμοια μόρια, ἢ ὀργανικά*, à medicis appellantur partes corporis compoſitæ, quæ ſcilicet *ἀνομοιομερῆ* hoc eſt, ſimilares non ſunt, ſed ex iis conſtituuntur, & in eas poſſunt reſolvi.

Diſſimulo, las, act. p. Diligenter & aſtutè celo, nequid noſci poſſit, occulto, conniveo. [*כסה chanéph כחד chachadh. μὴ προσποιέομαι.* Gall. *Diſſimuler, ne faire pas ſemblant.* Ital. *Diſſimulare.* Germ. Verglei[illegible]en/verhälen. Belg. Veyſen. Hiſpan. *Diſſimular lo que es o ſe haze.* Pol. *Nakrywam, zamilczywam.* Vngar. *Eltitkolom, tettetem.* Angl. *To diſſemble, to cloke.*] Plautus in Mil. Diſſimulabo hos quaſi non videam. Terentius Andr. Bene diſſimulatum amorem & celatum indicat. Cicer. pro Cluent. Neque id obſcurè ferebat, nec diſſimulare ullo modo poterat. Ovidius libro 5. Faſtor. Iam ſatis eſt virtus diſſimulata diu. Huic opponitur ſimulo, *προσποιέομαι.* Simulamus enim falſa, diſſimulamus vera. Simulamus eſſe quæ non ſunt: diſſimulamus non eſſe quæ ſunt.

Diſſimulamentum, n. ſ. Diſſimulantia. [*εἰρωνεία.* Vng. *Eltitkolás, tettetés.*] Apul. Florid. lib. 1: Muſæ cum Minervâ diſſimulamenti gratiâ judices aſtitere.

Diſſimulantia f. p. Diſſimulatio. [*חנף chónaph חנפות chanuphah. εἰρωνεία.* Gal. *Diſſimulation, ne faire pas ſemblant de rien.* Ital. *Simulatione.* Germ. Verhaltung / verhälung / gleiſnerey. Hiſpan. *Diſſimulation.* Polon. *Pozamilczenie.* Vngar. *Eltitkolás, tettetés.* Angl. *A diſſembling.*] Cic. 2. de Orat. Socratem opinor in hac ironiâ, diſſimulantiaque longè lepôre & humanitate omnibus præſtitiſſe.

Diſſimulator, verbale, m. t. [*מחנף mechachêph. εἴρων, μὴ προσποιούμενος.* Gall. *Diſſimulateur.* Ital. *Diſſimulatore.* Germ. Ein verhäler der nicht dergleichen thut alſ ob ein ding nicht were das doch iſt. Hiſp. *El que diſſimula, diſſimulador.* Pol. *Nakrywacz.* Vngar. *El-*

 tikó-

tickelb, ettend. Angl. A dissembler.] Cic. 2. de Orat. Vt qui dissimulatores studiorum fuerint. ¶ Dissimulator, de hoc Achilles ad Vlyssem sic apud Homerum Λ:

Cum quo etiam jambi illi à Zenone citati congruunt:

Dissimulatio, onis, f.t. Dissimulantia. [cheneph sheru-phith, εἰρωνεία. Gall. Dissimulation. Ital. Dissimulatione. Germ. Vergleissung/verhaltung. Belg. Veinsinge. Hispan. Dissimulacion. Pol. Zamilczenie. Vngar. Tettetés, nekolás. Ang. A dissembling.] Cic. 3. Offic. Ex omni vitâ simulatio dissimulatioque tollenda est. Idem 4. Academ. Libenter uti solitus est eâ dissimulatione quam Græci εἰρωνείαν vocant.

Dissimulanter, Dissimulatim, adverbia, Obscurè: cui contrariū apertè. [ἀφανῶς, κατ' εἰρωνείαν. Gall. Sans faire semblant de rien. Ital. Senza far sembiante. Germ. Verdeckter oder vergleissender weiß. Hispan. Dissimuladamente. Pol. Nakrycie, milczac. Vng. Tettetessel, titkon. Angl. By dissembling, dissemblingly.] Cicer. de Clar. Orat. Non apertè, nec eodem modo semper, sed variè dissimulanterque conclusis. Quintil. lib. 10. cap. 1: Sæpè præparat dissimulatim insidias Orator.

Dissimulabilis, unde Indissimulabilis apud Gel. libro 10 cap. 22: Cum quâdam indissimulabili veritate disseruit. [Vngar. Titkolhato.]

Dissipo, pas, act. p. Significat disperge, diffundo, disperdo, consumo, divulgo. [pizzar, naphats, hephits. διασκεδάζω, διασκορπίζω. Gall. Espars re çà & là, mettre en pieces çà & là, dissiper, rompre & separer, despendre, gaster. Ital. Dissipare, dispergere. German. Zerstrewen/zerspreiten/zerbrechen. Belg. Verstroyen. Hispan. Dissipar y destruir. Polon. Rozmiatam, rozpraszam. Vngar. El szélesztem, eltéköllöm, elhányom. Angl. To scatter or cast abroad, to sprinckle or spread abroade.] Colum. lib. 2: Sin autem proximè messis occupandum erit restibile, defectis stramentis quatuor & viginti vehes stercoris in jugerum disponemus, dissipabimusque. Cicero pro lege Manil. Vt ex eodem Ponto Medea illa quondam profugisse dicitur: quam prædicant in fugâ fratris sui membra in his locis, quà se parens persequeretur dissipavisse. ¶ Dicimus etiam dissipare famam alicujus rei, dissipare rumorem, dissipare sermones: hoc est, divulgare, & dilatare. Cicer. pro Flac. Primùm quod distributis partibus ferro est totâ ēsiā dissipatus. Cicero Cælio lib. 2: Multi occisi capti reliqui dissipati. ¶ Dissipare humorem, Est quod verbo alio dicitur, Digerere humorem. Celsus libro 5. capite 18. de stomachorum curatione: Et medicamenta imponuntur, quæ humorem vel educant, vel dissipent.

Dissipatio, onis, f.t. Dissolutio. [tephotsah. διασκέδασις, διάλυσις. Gall. Dissipation, degastement. Ital. Dissipatione, consumamento, rompimento in piu pezzi, gasto. Germ. Zerstrewung/verwüstung. Hisp. Dissipacion. Pol. Rozmiotanie. Vng. El szélesztés, elhányás. Ang. A scattering or spreading abroad.] Cic. 1. de Nat. deor. Idem facit in naturâ deorum, dum individuorum corporum concretionem fugit, ne interitus & dissipatio consequatur, negat esse corpus deorum, sed tanquam corpus, &c.

Dissipabilis, le, Quod dispergi, aut separari facilè potest. [διασκεδαστός, διασκορπιστός. Germ. Zerbrüchlich/zerstörlich. Vng. El szélesztheto. Angl. That may be scattered or sprinkled abroade.] Cic. 3. de Nat. deor. Ignis verò & aer omni impulsu facilimè pellitur, naturâq; cedens est maximè & dissipabilis.

Dissitus, Distans, remotus, procul situs: cujus contrarium est Adsitus, quod est juxtà situs. [rachok, ἀπέχων, διεστηκώς. Gall. Espars loin l'un de l'autre, eslongné, distant. Ital. Distante, remoto, disgionto. Germ. Weit gelegen. Belg. Verre ghelegghen. Hispan. Puesto alexos, ó puesto en diversos lugares. Polon. Daleko położony, odległy. Vngar. Tawul valo. Ang. Distant, far or one from another.] Apul. in Flor. hæc duo velut inter se contraria opposuit atque dissparavit, sic scribens: Homines neq; longuìè dissitas, neque proximè adsita possimus cernere.

Dissocio, as, are, act. p. Separare, dissolvere & à societate disjungere. [hibdil, hiflagh. διαχωρίζω, διαιρέω. Gall. Dessembler, separer, desjoindre. Ital. Scompagnare. German. Von einander fügen/absünderen. Hispan. Desacompañar. Polon. Rozłączam, łącze. Vngar. El valasztom, el szakasztom egy mástul. Ang. To sever, to bring from fellowship or companie.] Cicero de Amicit. Dispares enim mores disparia studia sequuntur: quorum dissimilitudo dissociat amicitias. Martial. libro 7: Et Lædæ poteras dissociare genus.

Dissociatio, onis, f.t. Disjunctio, discordia. [διάζευξις, διάστασις. Gall. Separation, desfaisse de compagnie. Ital. Separatione. German. Absünderung. Hisp. Desacompañamiento. Pol. Rozłączenie. Vng. El valaztas, egy mástul valo kwlömbözés. Angl. A bringing from fellowship of others.] Plin. lib. 2. c. 21. Aquas respuit, perfusum maceratumve sicco simile est, tanta dissociatio deprehenditur.

Dissociabilis, le, Quod sociari, conjungiq; non potest. [ἀσυμβίβαστος, ἀσύμφωνος, ἄμικτος. Polon. Niezdolny do złączenia. Vng. Egybe szerkeszthetetlen. Angl. That can not be broght to the fellowshippe of others.] Tacit. in vitâ Agricolæ: Et quanquam primò statim beatissimi seculi ortu res olim dissociabiles miscuerit, principatum & libertatem.

Dissolvo, vis, act. t. Quod ligatum erat solvo, aperio, recludo.

[pittech, hittir. διαλύω. Gall. Deslier, dessouder, desjoindre, desassembler, destacher. Ital. Dissolvere, disgiungere, dis... Germ. Auflösen/entbinden. Belg. Ontbinden/opdoen. Hisp. Dissolver. Pol. Rozwiązuje. Vng. Meg oldom. Ang. To unloose, to unbinde, to ...] Plaut. Pœn. Si autoritatem postea defugeris, ... tu sies, ego pendeam. Cic. de Senect. Omnis consulturim ea ... quæ coagmentavit, natura optimè dissolvit. ¶ Dissolvere amicitias. Cic. de Amic. Nam sutilitas amicitias conglutinaret, eadem commutata dissolveret. ¶ Dissolvere inceptre gaudiones. Cic. 4. Academ. Quum eas dissolvere non possint, deficiscunt à veritate. ¶ Est etiam dissolvere, expedire. Terent in Heaut. Dissolvi me otius, operam ut tibi darem. Ita dissolvere aliquem id est, absolvere, non diu in ... tenere, paucisq; id volumus dicere. Plaut. Merc. Obsecro dissolve jam me ... diu enim pendeo. ¶ Item ponitur aliquando pro solvere & persolvere. Cic. lib. 2. Off. Nunquam nec majus æs alienum fuit, nec melius, nec facilius dissolutum.

Dissolutus, a, um, participium, aut nomen ex participio: Quod ligatum non est. [weghutach, mutte, namak. διαλελυμένος, διαλελυμένος. Gall. Dissolu, lasche, ... Ital. Sciolto, dissoluto, disgionto. Germ. Auffgelöset. Hisp. Suelto. Polon. Rozwiązany. Vngar. Ki oldatott. Angl. Loosed, unloosed.] Plin. lib. 28. c 7: Alibi servatur ut nudis pedibus erant capillo effuso; dissoluto ¶ Ponitur aliquando pro effœminatis & luxuriosis, quos Græci ἀσώτους dicunt. [Pol. Rozpustny. Vngar. Tékozlo, tobzodo, feslett, erkölcsü.] Cic 4. Verr. Negligentes ac dissoluti si cupiamus esse, qui possumus? Idem 1. Off. Nam negligere quid de se quisque sentiat, non solùm arrogantis est, sed etiam omnino dissoluti.

Dissolutè, adverbium Remissè, negligenter, ignave. [ἀσώτως, ἀκολάστως. Gall. En mauvais mesnager, lasschement, mollement, dissoluement. Ital. Dissolutamente, scioltamente. Germ. Liederlich/ohn sorg und ernst. Hisp. Sueltamente, flocamente. Pol. Niedbale. Vngar. Kesten, renyén. Angl. Slackely, negligently.] Cic. pro Cæcin. Ne contenderit aliud quàm ne jus suum dissolutè relinquere videretur.

Dissolutio, verbale, f. t. huic opponitur Conjunctio. [... διάλυσις. Gall. Dissolution, separation, desjonction. Ital. Dissolutione, separatione, disgiuntione. Germ. Auflösung. Hisp. Desatamiento y dissolucion. Pol. Rozwiązanie. Vng. Meg oldas, meg ... Ang. A loosing, a dissoluing.] Cic. in Partit. Constructioq; verborum tum conjunctionibus copuletur, tum dissolutionibus relaxetur.

Dissolubilis, le, Quod facilè dissolvi potest. [διαλυτός. Gall. Aisé à deslier, à desrompre, à dissoudre. Ital. Dissolubile, che si puo dissolvere facilmente. German. Das leichtlich auffzulösen oder von einander zuziehen ist. Hisp. Cosa que se puede desatar. Pol. Latwo do rozwiązania. Vngar. Az mi hamar megoldhato, hamar eldo. Angl. That may be easily loosed, dissolved or dissolved.] [Cic. 2. de Nat. Deor. Animal mortale, dissolubile & dividuum est. Coagmentatio dissolubilis, ibidem lib. 1.

Dissonus, a, um, Dissimiliter sonans. [necholak. διάφωνος, ἀσύμφωνος. Gall. Discordant, different. Ital. Discordante. Germ. Mißhällend/ungleich lautend. Hispan. Cosa que desacuerda en son. Polon. Niezgodny. Vngar. Azonban szozatu. Angl. Disagreeand, unisonable.] Liv. 4. ab Vrbe. Dictator autem parte altera subsidia & secundam aciem adortus, circumagenti se ad dissonos clamores ac subitos tumultus, hosti undique objecerat victorem peditem equitemq;.

Dissono, as, Discordo, dissideo, non convenio. [necholak. διαφωνέω, ἀπᾴδω. Gall. Discorder, ne convenir pas. Ital. Discordare. Germ. Mißhällen. Hisp. Desacordar. Pol. Nie zgadzam sie. Vng. Kwlömbözök. Ang. To disagree in tune.] Colum. lib. 1. c. 12. An universa quæ majores prodiderunt, hujus temporis culturæ respondeant, an aliqua dissonent.

Dissuadeo, des, Dehortor: ejus contrarium est Suadeo. [ἀποτρέπω. Gall. Dissuader, desenhorter, desconseiller. Ital. Dissuadere, sconfortare. Germ. Wiederrahten/widerrahten. Hisp. Dissuadir. Pol. Odradzam. Vng. Vissza vonom. Angl. To dissuade, to giue a counsayle to leaue any thing undoone.] Plaut. in Cistel. Modò quod suasit, dissuadet: quod dissuasit, id ostentat. Ovid. 1. Metamorphos. pudor est qui suadeat illinc, Hinc dissuadet amor. Cic. dissuadet amor. Cic. 3. Off. Qui non modò non censuerit captivos remittendos, verumetiam dissuaserit.

Dissuasio, onis, f.t. Antitheton Suasio. Cic. pro Cluentio. Dissuasio rogationis ejus.

Dissuasor, verbale, m.t. Qui dissuadet. [ἀποτρεπτικός. Gall. Desconseilleur, desenhorteur, destourneur. Ital. Chi dissuade, disconforta. Ger. Ein widerrahter. Hisp. El que dissuade con razones. Pol. Nie radzący. Vng. Ki ... vissza vonó. Ang. A dissuader.] Cic. ad Brut. Itaq; in medio Achaico cursu, quum Etesiarum diebus Auster me in Italiam, quasi dissuasor mei consilii retulisset, te vidi Veliæ. Sic Lucan. lib. 4. gladium vocat Dissuasorē justi, quòd nos mortis metu à justitiâ & honestate deterreat.

Dissuavior, aris, sive Dissavior, Vide DISSAVIOR. [... φιλέω. Gall. Baiser par grand noyse d'affection. Ital. Basciare grandemente. Germ. Mit grosser begierd küssen. Hisp. Mucho besar. Polon. Obłapiam, całuję. Vngar. Meg tsokolgatom, apolgatom. Angl. To kisse enough ...] Cic. Tironi: Ego vos ad quartum Kal. videbo, tuosq; oculos etiamsi te veniens in medio foro videro, dissuaviabor.

Dissul-

Dissulcus, Vide DISVLCVS.

Dissuo, act. t. Propriè significat id quod sutum erat dissolvo, Sensim paulatimque dissolvo. [[illegible] Gall. *Descoudre, desfaire & rompre peu à peu.* Ital. *Discuscire.* German. Zertrennen oder auftrennen. Hisp. *Descoser lo cosido.* Polon. *Porze.* Vngar. *Vizza fejtöm, ki fejtöm.* Ang. *To rippe and vndoe that was sewed.*] Vnde dissuere amicitias per translationē dixit Cic. 1. Offic. Vt amicitias quæ minus delectent, & minus probentur, magis decere censent sapientes sensim dissuere, quàm repentè præcidere.

Distabesco, apud Cat. de re Rust. cap. 24. legitur pro simplici Tabesco. [מסס masás מסס hemás. [illegible] Gall. *Se fondre & consumer.* Ital. *Dileguarsi, disfarsi.* German. Verschwinen. Hispan. *Derretirse.* Pol. *Schne.* Vngar. *El fonnyadok, elszáradok.* Angl. *To pine or wither away.*] Hunc (inquit) in fiscellam suspendito, finito cum musto distabescat.

Distædet, Multùm & vehementer tædet. [[illegible] Gall. *S'ennuyer, se fascher.* Ital. *Rincrescere forte.* German. Es verdreußt mich sehr. Hisp. *Aver mucho hastio ò enojo.* Polon. *Brzydkomy, teskno mie.* Vng. *Igen el unttam, szinten meg vnttam.* Ang. *To be looth to do a thing.*] Terent. in Phorm. Demipho se appello: nam me cum hoc ipso distædet loqui. Plaut. Amph. Pol haud quòd tui me, neque domi distædeat.

Distantia, Vide DISTO.

Distegus, pen. cor. adjectivum. [German. Das zwo tile hat.]

Distendo, dis, act. t. In diversas partes tendo. [פשט natah [illegible] rakah. [illegible] Gall. *Estandre ça & là.* Ital. *Distendere.* German. Außspannen/von einander strecken. Belg. Verscheyden. Hisp. *Estender en diversas maneras.* Pol. *Rozciągam.* Vngar. *Ki fejtöm,* (item) *meg töltöm.* Angl. *To strecke out hither and thither.*] Colum. lib. 5: Stabilior est vinea quæ ex utraq; parte jugo devincta, pari libramento, velut anchoris quibusdam distenditur. ¶ Est & Distendere idem quod implere: [[illegible] Angl. *To stouffe, to strout.*] tractum ubere, qui quum plenus est, tenditur: quum vacuus, relaxatur. Virg. 4 Georg. -& dulci distendunt nectare cellas.

Distentus, Repletus. [[illegible] Gall. *Estendu de toutes pars, plein de tous costez.* Ital. *Pieno, ripieno, teso di pienezza.* German. Außgefüllt/zerspannen. Hisp. *Lleno.* Pol. *Rozciągnięty.* Vngar. *Telles meg töltött, ki feszített.* Ang. *Stretched or stuffed out, full on all partes.*] Plinius: Distentus solitariâ cœnâ. Nonnunquam idem significat quod occupatus, vel districtus, à verbo Distineor. [[illegible] Gall. *Occupé, empesché.* Ital. *Occupato.* Germ. Beschäfftet/mit geschäfften beladen. Hisp. *Detenido.* Polon. *Zatrudniony.* Vngar. *Akadéktatott, foglalatos.*] Sed in hac significatione participium est à verbo Distineor. Cic. ad Att. Brevitate epistolæ scire poteris eum valde esse distentum.

Distentissimus [Polon. *Barzo zatrudniony.* Vng. *Igen foglalatos.*] Pro occupatissimo, apud Cicer. lib. 3. de Nat. Deor. & ad Attic. lib. 13.

Distensio, verbale, f. t. [[illegible] rikkúah. [illegible] Gall. *Estante, eslargissement.* Ital. *Estendimento.* Germ. Zerspannung/außstreckung. Hispan. *Estejamiento.* Polon. *Wyciąganie.* Vngar. *Ki feszítés.* Ang. *A stretching or stouffing.*] Cels. lib. 2. cap. 8: Si verò in tenuiore intestino morbus est, vomitus, singultus, nervorum distentio, delirium, mala sunt.

Distentus, hujus distentus, m. q. aliud Verbale. [[illegible] Vngar. *Ki feszítés.* Ang. *A stretching or strowting out.*] Plin. lib. 8. cap. 38: Alia solertia in metu melibus, sufflatæ cutis distentu ictus hominum & morsus canem arcent.

Distento, as, are [illegible], frequentativum. [Vng. *Kifeszegetém.* Ang. *To stouffe a thing and make it strowte.*] Virg. 9 Ecl. Sic cytiso pastæ distentent ubera vaccæ. Tibul. lib. 2. eleg. 6: Distentet spicis horrea plena Ceres.

Distentio membrorum, spasmus est.

Distermino, idem est quod separo, vel diversas res termino. [הבדיל hibdil. [illegible] Gall. *Diviser, separer, borner entre deux.* Ital. *Separare.* German. Zertheilen/von einander außtheilen/ underscheiden. Hispan. *Deslindar los terminos, apartar.* Polon. *Rozdzielam.* Vng. *Meg határozom, meg választom.* Ang. *To bounde place frome place.*] Plin. lib. 12. cap. 21: Arabia Iudæam ab Aegypto disterminat. Luc. lib. 1: -& Gallica certus Limes ab Ausoniis disterminat arva colonis.

Distero, is, pen. corr. Multùm sive crebrò tero. [שבר schibber. [illegible] Gall. *Fort broyer & menuiser.* Ital. *Tritare sottilmente, frustrare.* Germ. Gantz zerreiben oder zerstossen. Belg. Wel in stucken stampen/oft wriven. Hispan. *Hollar o trillar mucho.* Polon. *Rozcieram, roztłukuię.* Vng. *Meg tördöm, meg rontom.* Angl. *To break small, to pounse or braye in a morter.*] Cato de re Rust. cap. 75: Libū hoc modo facito, Casei pondo duo bene distere in mortario.

Distichon, pen. corr. Carmen duorum versuum. [[illegible] Ger. Ein bar vers oder Reimen auß der Poeteren.] Nam [illegible] Græcis versus est: Sic Tetrastichon, [illegible] dicimus quatuor versus: Hexastichon, [illegible], sex.

Distichum, Horderi genus, Columell.

Distillo, las, n. p. Paulatim fluo. [נטף natáph [illegible] Gall. *Distiller, degoutter.* Ital. *Destillar.* German. Herab treppffen. Belg. Druppen. Hisp. *Destellar, gotear.* Polon. *Kapam nadol' kapie.* Vngar. *Le csöpögök.* Angl. *To droppe downe by litle and litle.*] Virg. 3. Georg. -lentum distillat ab inguine virus. Colum. Hoc autem erit quod distillaverit antequam nimiùm calcetur uva.

Distillatio, f. t. quam Græci *catarrhum*, [illegible], *coryzam*, vel *Branchum* vocant. [Polon. *Kapanie z nosa.* Vng. *Nátha, le csöpögés.* Ang. *A rewme or catarre.*] Plin. lib. 20. cap. 6: Sanguinem verò excreantibus, & phthisicis distillationibus longis, vel succus, vel ex ipso cibus prodest.

Distillarius, rii, m. f. Cōcinnator, sive venditor distillationum. [Polon. *Przekupien palonich wodek.* Vng. *Vet fw vizeknek árossa.*] Senec. Iam librarii varias exclamationes, & botullarium, & distillarium, & omnes popinarum institores mercem suam quadam insignitā modulatione vendentes.

Distineo, es, pen. corr. act. f. Impedio, impeditum teneo. [[illegible] Gall. *Occuper, empescher.* Ital. *Tenere impedito.* German. Auffhalten/mit geschäfften beladen und verhindern. Belg. Behinderen. Hispan. *Detener empachado.* Pol. *Zatrzymawam, pod wyagam.* Vng. *Meg tartoztatom.* Ang. *To hinder or staye withholde.*] Cicer. Mario: Nos hic multitudine & celebritate judiciorum, & novis legibus ita distinemur, ut quotidie vota faciamus ne intercaletur, ut quamprimū te videre possimus. Lucret. lib. 5: Et mare, quod late terrarum distinet oras: Id est, occupat & tenet. ¶ Item arcere, repellere, [illegible]. Virgil. lib. 11: -dum distinet hostem Agger murorum, neque inundant sanguine fossæ.

Distinguo, guis, act. t. Divido, discerno [הבדיל hibdil; [illegible] hibhdil. [illegible] Gall. *Distinguer, remarquer, separer, mettre à part.* Ital. *Distinguere.* Ger. Underscheiden. Belg. Deylen. Hisp. *Distinguir ò apartar, ò hazer differencia una cosa de otra.* Polon. *Rozdzielam, rozeznawam.* Vngar. *Meg választom.* Ang. *To distinguish, to put difference to sett a sunder.*] Colum. lib. 12: Sed & lateribus distinguuntur granaria, ut separatim quæque legumina ponantur. Cicer. in Parad. Causa igitur hæc non natura distinguit. Idem 6. Verr. Sed ea quo pacto distinguere, ac separare possim, nescio. ¶ Aliquando idem quod variare, sive exornare. Cicer. de Natur. Quorum omnium multitudo insatiabili varietate distinguitur. Ibidem: Cœlum astris distinctum & ornatum, ad Heren. Varietate orationem distinguere. ¶ Distinguere à vel ab. Cic. 4. Acad. Qui distingues artificem ab inscio? Plin. lib. 11. cap. 51: [illegible] omnia explanatio [illegible] nos distinxit à feris. ¶ Distinguere graviora opera lusibus jocisque: hoc est, quasi alternare, inquit Budæus. Plin. Epist. 174: Qua ratione ductus, graviora opera lusibus jocisque distinguo. ¶ Item, Notulis quibusdam notare. Plin. lib. 8. cap. 18: Albis maculis rutilum colorem distinguentibus.

Distinctus, participium. [נבדל nibdal; נפרד niphrad. [illegible] Gall. *Distinct, separé.* Ital. *Distinto, separato.* Germ. Underscheidet. Hisp. *Apartado.* Polon. *Rozdzielony.* Vngar. *Meg választatott.* Ang. *Distinguished, made different.*] Cicer. 2. de Natur. deor. Quorumque operibus, agri, insulæ, littoraque collucent, distincta tectis & urbibus.

Distinctio, onis, f. t. Divisio, separatio. [[illegible] ghizer. [illegible] Gall. *Distinction, marque, difference, diversité, separation.* Ital. *Differentia, diversità, separatione.* German. Underscheidung. Hispan. *Apartamiento, differencia.* Polon. *Rozność, rozdział.* Vng. *Meg választás.* Ang. *A destinction, a separation.*] Cic. 1. de Legib. Lex est distinctio justorum & injustorum.

Distinctus, ctus, ctui, m. q. [Germ. Mancherley underscheid. Vng. *Meg választás.*] Tacit. lib. 5, Ore, ac distinctu pennarum à cæteris avibus diversum. Stat. l. 1. Syl. -quum regula longo Synnada distinctu variat.

Distinctè, adverb. Separatim, divisim. [[illegible] Gall. *Distinctement, separement.* Ital. *Separatamente, distintamente.* German. Underscheidentlich. Hisp. *Apartadamente.* Polon. *Rozdzielnie.* Germ. *Meg válaszva, külön külön.* Ang. *Distinctlie or with distinction or putting of difference.*] Cic. 2. Tuscul. Sed quia profitentur ipsi illi, qui eos scribunt, se neque distinctè, neque distributè, neque eleganter, neque ornatè scribere, lectionem sine ullā delectatione negligo.

Disto, as, n. p. differo. [רחק rachak. [illegible] Gall. *Estre loin, estre separé, differens ou dissemblable.* Ital. *Essere distante, differente.* Germ. Darvon stehn/darvon seyn. Belg. Verscheyden/ van den anderen zijn. Hispan. *Alexarse de lugar, estar apartado.* Polon. *Jestem dalszy, rozny, oddzielony.* Vngar. *Ki válok, különbözök, távol vagyok.* Ang. *To be distant to differe.*] Cicer. 2. Offic. Quibus rebus exculta hominum vita tantùm distat à victu, & cultu bestiarum. Lactan. lib. 2: Alioqui inter Deum hominemque distaret nihil, si consilia & dispositiones illius majestatis æternæ, cogitatio assequeretur humana. ¶ Propriè autem significat abesse, longè positum esse & disjunctum. [illegible] Hirc. 4. bell. Alex. Quum hi tam parvo spatio distarent ab ipsis. Plin. Quod circiter quinque millia passuum distat ab urbe.

Distantia, f. p. Differentia, intervallum. [מרחק merchák. [illegible] Gall. *Difference, distance, loingtaine.* Ital. *La distanza, l'essere remoto, la differenza.* Germ. Ein weite / underscheid. Hisp. *Apartamiento, espacio de lugar, differencia.* Polon. *Rozność, dalia.* Vngar. *Különbség, távol, valóság.* Ang. *Space betwene, distance.*] Cicer. de Amic. Nec ob aliam causam ullam boni improbis, improbi bonis amici esse non possunt, nisi quòd tanta est inter eos, quanta maxima potest esse, morum studiorumque distantia.

Distito, as, pen. corr. frequentativum. [[illegible] Vng. *Kü[illegible]bözök.*] Colum. lib. 7: Distitent inter se aliquando spacio, ne in colluctatione alter alteri noceat.

Distorqueo, es, act. f. In diversum torqueo. [עקש hikkésch

עקשׁ

hiſchzir. διαστρέφω. Gall. *Deſtordre, tordre d'autre coſté*. Ital. *Diſtorcere*. German. Verdrähen/verkrümmen. Belg. Verdraeyen. Hiſp. *Torcere al contrario, o deſtorcer*. Pol. Nakrzywiam, przekrzywiam. Vngar. *El tekergetem, tekergetem*. Ang. *To tell awrie, to wreſtle fide*] Terent. Evnuch. Ah illud vide, os ut ſibi carnifex diſtorſit. Cic. 2. de Orat. Demonſtravit digito pictum gallum in Mariano ſcuto Cimbrico ſub nodis diſtortum. Idem pro Muræn. Solos ſapientes ſi diſtortiſſimi ſint, formoſiſſimos: ſi mendiciſſimi, divites.

Diſtōrtĭo, nis, f. t. [מהפכה mahakáſch. διαστροφή. Gall. *Deſtorſe, torture, tortuoſité*. Ital. *Torcimento*. German. Verdrähung/hinumb gezogen. Hiſpan. *Torcedura*. Pol. *Nakrzywienie*. Vngar. *El tekergetés*. Ang. *A ſetting awrie, a wreſtling a ſide*.] Citer. 4. Tuſcul. & 5. de Finib. In quibus ſi peccetur diſtortione, & depravatione, aut motu, ſtatúve deformis, &c.

Diſtōrtŭs, a, um, Contortus, nomen ex participio. [Pol. *Krzywi*. Vngar *El tekergetett*. Ang. *Wreſted a ſide*.] Cic. pro Murenâ: Solos ſapientes ſi diſtortiſſimi ſint, formoſiſſimos: ſi mendiciſſimi, divites.

Diſtrăho, act. t. Diverſè traho, divello, disjungo. [סחב ſachâb. σπαράσσω, ἀφέλκω, διασπάω. Gall. *Detirer, tirer en diverſes parties*. Ital. *Tirare en diverſe parti*. German. Zerziehen/ zerſchellen. Belg. Verſcheyden trecken. Hiſpan. *Diſtraher, arraſtrar por partes*. Polon. *Rozciagam, targe*. Vngar *Iciſtone vondozom, hurczolom*. Ang. *To drawe a ſunder*.] Terent. Phorm. Quòd ſi eò meæ fortunæ redeunt, Phanium abs te ut diſtrahar. Virgil lib. 6: Turbatis diſtractus equis. ¶ Refertur plerunq; ad animum, quum ad varias ſententias & occupationes trahitur. Cic. 1. Offic. Diſtrahitur in deliberando animus. ¶ Ponitur etiam pro Vendo. [שבר ſchabár מכר machár. πωλέω, διαπιπράσκω. Gall. *Vendre, aliener*. Ital. *Vendere, alienare*. Germ. Verkauffen/ und vertreiben. Hiſpan. *Vender mal, baratar*. Polon. *Przedaie*. Vng. *El adom*. Ang. *To ſell*.] Vlpian. de Tranſact. Si uni pluribusve fundus ad alimenta fuerit relictus, velintque eum diſtrahere, neceſſe eſt Prætorem de ejus diſtractione & tranſactione arbitrari. Apul. lib. 1: Caſeus recens erat, & ſciti ſaporis, admodum cōmodus pretio diſtrahi. ¶ Item pro Compono, ſedo, finio. διαλύω. Cicer. pro Cæcil. Ideo quod omnia judicia aut diſtrahendarum controverſiarum, aut puniendorum maleficiorum cauſâ reperta ſunt.

Diſtrāctĭo, verbale, f. t. Separatio, alienatio, disjunctio. [גזר gheſer διασπασμός. Gall. *Separation, alienation, eſtrangement*. Ital. *Separatione, alienatione*. German. Zerziehung/ zertrennung. Hiſp. *Apartamiento, agenamiento*. Polon. *Rozciąganie*. Vng. *Idoſtona vonyás*. Ang. *A ſelling or a drawing a ſunder*.] Cic. 3. Offic. Nulla enim nobis cum tyrannis ſocietas eſt, ſed potius ſumma diſtractio. ¶ Diſtractio, Venditio. [Polon. *Rozprzedanie*. Vngar *El adás*.] Vlpian. D. lib. 19. Tit. ult. l. 15: Et ſocietas non videtur cōtracta in eo, quòd te non admiſit ſocium diſtractionis: ſed ſibi certum pretium excepit.

Diſtrĭbŭo, is, Divido, partior, tribuo. [חלק chalák פלג pilágh. διανέμω. Gall. *Diſtribuer, departir, mettre cà & là*. Ital. *Diſtribuire, diſpenſare*. German. Auſztheilen/ oder zertheilen. Hiſp. *Repartir, partir*. Polon. *Rozdzieliam, dzielę*. Vngar. *El oſzgatom, el oſztom*. Angl. *To diſtribute, to devide into ſundrie partes*.] Terent. in Adelph. Argentum annumeravit illicò. Dedit præterea in ſumptum dimidium minæ. Id diſtributum eſt ſanè ex ſententiâ. Cæſ 3. bell. Gall. Priuſquam plures civitates conſpirarent, partiendum ſibi, ac latiùs diſtribuendum exercitum putavit. Plin. Epiſt. 249: Diſtribuamus illos in ea miniſteria, quæ non longè à pœnâ ſint.

Diſtrĭbūtē, adverbium, Diſtinctè, partitè. [διανεμητικῶς, διηρημένως. Gall. *Diſtinctement, avec partitions & diviſions, par parties*. Ital. *Per parti, diſtintamente*. German. Zertheilt. Hiſp. *Con repartimiente en partes, apartadamente*. Polon. *Rozdzielnie*. Vngar. *Oſztogatáſokkal*. Ang. *Diſtinctel e by partes*.] Cic 2. Tuſcul. Sed quia profitentur illi ipſi, qui eos ſcribunt, ſe neque diſtinctè, neque diſtributè, neque eleganter, neque ornatè ſcribere, lectionem ſine ullâ delectatione negligo. Idem 2. de Inven. Sin diſtributiùs tractare quis volet, partiatur in animum & corpus, & extraneas res licebit.

Diſtrĭbūtŏr, oris, m. t. [חולק cholék מפליג mephallégh. διανομεύς, διανέμων. Gall. *Partiſſeur, diſtributeur*. Ital. *Diſtribuitore, partitore*. German. Ein Zertheiler oder Auſztheiler. Hiſp. *El que reparte por diverſos*. Polon. *Dzielnik, wydzielacz*. Vng. *Oſztogató, oſztó*. Angl. *A devider*.] Citer. in Piſon. Hoc certè video, quod indicant tabulæ publicæ vos rogatores, vos diſtributores, vos cuſtodes fuiſſe tabularum: nōnulli tamen hoc loco, & rectè, legūt *Diribitores*.

Diſtrĭbūtĭo, onis, f. t. Diviſio, partitio, deſcriptio. [מחלקת machalóketh חלוקה chalukkáh פלגה pelugghâh. διανομή, διαίρεσις. Gall. *Diſtribution, departiſſement, diviſion*. Ital. *Partimento, diviſione, diſtributione*. German. Ein zertheilung oder auſztheilung. Hiſp. *Repartimiento en partes*. Polon. *Rozdzielenie*. Vngar. *Oſztogatás, oſztás*. Angl. *A deviding or parting in partes*.] Cic. pro Cluent. Itaq; mihi certum eſt, hanc eandem diſtributionem invidiæ & criminum ſic in defenſione ſervare, &c. ¶ Diſtributio à rhetoribus appellatur figura quæ à Græcis vocatur μερισμός, quum ſingulis rebus ſuam proprietatem tribuimus: ut, Lycurgus, cujus omnes partes corporis ad nequitiam ſunt appoſitiſſimæ, oculi ad petulantem laſciviam, manus ad rapinam, dentes ad aviditatem, virilis naturæ membra (quæ non poſſumus honeſtè appellare) ad omne genus corruptelæ, pedes ad fugam, prorſus ut aut ex hoc vitia, aut ipſe ex vitiis ortus videatur.

Diſtrĭngo, act. t. Arctè ſtringo, conſtringo. [חתר חזק ... כבש chabáſch חסם chaſám בלם balám. ἀποσφίγγω, διασφίγγω. Gall. *Eſtreindre, ſerrer eſtroittement*. Ital. *Stringere ſtrettamente*. German. Verſtricken / hart zuſammen ziehen. Belg. Hert teſamen bonnen. Hiſpan. *Eſtregar, eſtrennir eſtrechamente*. Pol. *Zciągam, ſciskam*. Vngar. *Meg ſzoritom*. Ang. *To ſtreyne, to bend hard or ſtreitli*.] Cic. lib. 3. Offic. Fraus diſtringit, nō diſſolvit perjurium. ¶ Quandoque defrico, ſeu radendo ſordes detergo. [מרק ...] Vnde diſtringere ſeſe dicuntur, qui in balneis ſudores, & ſordes à corpore abradunt: quem in uſum etiam ſtrigiles habere ſolent. ξύστρα. Mart. lib. 14: Pergamus has miſit: curvo diſtringere ferro: Non tam ſæpè teret lintea fullo tibi. Plin. lib. 34. cap. 8, de Lyſippo: Plurima ex omnibus ſigna fecit fœcundiſſimæ artis, inter quæ diſtringentem ſe, quem M. Agrippa ante thermas ſuas dicavit. ¶ Diſtringere gladium, eſt nudare & vaginâ eximere. [שלף ſchalóph. ξίφος σπάω.] Cic. lib. 3. Offic. At ille ut ingreſſus eſt, confeſtim gladium diſtrinxit, juravitque ſe illum ſtatim interfecturum. ¶ Quandoque colligere. [... κατὰ συγκομίζω.] Colum. lib. ult. Sereno cœlo manibus diſtringi oliva oportet, & ſubſtratis vegetibus aut cannis cribrari & purgari. Hieron. Amos propheta, paſtor & ruſticus, mora ruborum diſtringens, paucis verbis explicari non poteſt. ¶ Quandoque Diſtraho, ſive impeditum teneo. ... Quintilianus: Quibus componendis paulò pluſquam biennium, tot alioqui negotiis diſtrictus, impendi: id eſt, diſtractus & impeditus. ¶ Diſtrictus, pro coactus. Cicer. ad Cælium, lib. 2. cap. 14: Diſtrictus enim mihi videris eſſe, quòd & bonus civis & bonus amicus es. Hoc eſt, ita in anguſtum redactus, ut neſcias quò te vertas. quaſi dicat, neſcis utrum faveas Reip. partibus, an amicorum tuorum, qui eam perturbāt. ¶ Item pro ſevero & nihil remittente. Vnde diſtrictam fœneratricem vocavit Valerius lib. 8. cap. 2.

Diſtrĭctē, adverb. [ἀπαραιτήτως, στενοχώρως. Gall. *Eſtroitement*. Ital. *Strettamente*. Germ. Eyngezogentlich/ hertiglich. Hiſp. *Eſtrechamente*. Polon. *Twardo, ciśnie, ściśle*. Vngar *Szoritua, ſzoroſan*. Ang. *Streyghtly*.] Plin. lib. 9 Epiſt. ad Sabinia. Iungam tamen tantò pleniùs & effuſiùs, quantò ipſum acriùs, ſeveriuſq; corripui, diſtrictè minatus nunquam me poſtea rogaturum. Vlpian. l. 7. D. de minor. Et diſtrictè probandum eſt in rebus, quæ fortuitis caſibus ſubjecta ſunt, non eſſe minori adverſus emptorem ſuccurrendum. ¶ Diſtrictè idem quoq; aliquando quod præcisè, præfractè. Vlpian. l. 13. D de procur. Hæc neq; paſſim admittenda ſunt, neque diſtrictè neganda.

Diſtrĭctĭūs, comparat. Magis diſtrictè. [Polon. *Sciślei*. Vngar. *Szoroſſabban*. Ang. *More firmlly*.] Apul. in Apol. Quanquam etſi diſtrictiùs magnum me dixiſſet videri.

Diſtrĭctim, adverb. idem quod Diſtrictè. [Pol. *Zaderzdo, ciśnie*. Vng. *Szoroſſan*. Ang *Streictly*.] Senec. Controverſ. lib 7: Malè de ſe exiſtimare eum, qui ire judicē diſtrictim innocens nollet.

Diſtrĭctĭo, onis, f. t. Difficultas, anxietas. [δυσκολία. Gall. *Difficulté, malaiſance, empeſchement*. Ital. *Difficultà*. Germ. Die ſchwäre/ die zuſammenſtrickung. Hiſp. *Difficultad de haſer qualque coſa*. Pol. *Trudnoſć*. Vng. *Szorongatás*. Ang. *A lettinge or cumbring*.] Plaut. l. 16. de recept. arbitris: Quod ſine ullâ diſtrictione ipſius interdum futurum eſt: id eſt, difficultate aut impedimēto. Hotom.

Diſtrŭnco, as, Compoſitum à Trunco, idem eſt quod mutilo, vel in partes diſſeco. [κολούω. Gall. *Couper & coſter iuſques au tronc*. Ital. *Troncare*. German. Abſtumpen. Hiſp. *Deſtroncar, partir por medio*. Polon. *Przecinam*. Vngar *Meg cſonkitom*. Ang. *To loppe or ſhred beughes of trees*.] Plautus in Truc. Ego te hic agnum faciam, & medium diſtruncabo.

Diſtrŭo, is, Seorſim vel ſeparatim ſtruo [διοικοδομέω. Gall. *Baſtir à p eſcart*. Ital. *Struggere*. Germ. Neben ſich bawen. Hiſp. *Componer o edificar*. Polon. *Przybudowam*. Vng. *Kulön epitök*. Ang. *To build a ſunder*.] Suet. in Calig. Diſtructis ac inſtructis pro loci dignitate compluribus cellis.

Diſtŭrbo, act. p. Diſiicio, diruo, everto. [נתץ nathátz נתש nathaſch נתש nathaſcheh διαλύω, ἀνατρέπω. Gall. *Deſtourber, demolir, ruiner, ruer jus, ruiner & abattre*. Ital. *Diſturbare*. German. Zerſtören/ zerſtören/ zerbrechen unnd einen hie auß / und ander dort hinauß werffen. Belg. Verſtooren. Hiſpan. *Desbaratar*. Polon. *Wywracam, mieſſam, rozrzucam*. Vngar. *Nyakra fore hanyom, le tayſigálom, föl háboritom*. Ang. *To caſt or beate downe, to lett or diſturbe*.] Cicer. pro Domo ſuâ: Etiam ſe videre diſtrahi à complexu ſuorum, diſturbari tecta, diripi fortunas. Idem pro Sext. Roſc. Qui fidem lædit, quantum in ipſo eſt, diſturbat humanæ vitæ ſocietatem.

Diſtŭrbātĭo, onis, f. t. [מהפכה mahpechah. ἀνάστασις, διάλυσις. Gall. *Demolition, abatement*. Ital. *Rouina, abattimento*. German. Zerſtörung/ zerwerffung. Hiſpan. *Adesbarato en partes*. Pol. *Rozrzucenie, rozmiotanie, zburzenie*. Vng. *Nyakra fore hanyás, föl háboritás*. Ang. *A caſting or beating downe headlong*.] Cic. 3. Offic. Sed utilitatis ſpecie in Repub. ſæpiſſimè peccatur, in Corinthi diſturbatione noſtri.

Diſŭlcus, A' veteribus porcus dicebatur diviſas in cervice ſetas habens, Feſtus. [Polon. Wieprzna chrzeptie awiakieſſeſetji.]

Dĭteſco. Vide Dis.

Dĭthiambriŏn, Hyoſcyamus apud Dioſc. lib. 4 cap. 7.

Dĭtĭo, onis, f. t. Significat imperium, dominium. [ממשלה memſchalah. ἐπικράτεια. Gall. *Seigneurie, autorité, maiſtriſe, domaine*.

maine, empire. Ital. *Giurisditione, impejio, signoria*. German. Ein Gebiet odder Herrschafft. Belg. Dommeine, Heerschappije, gebiet. Hispan. *Iurisdicion y senorio*. Polon. *Panstwo, ziemia*. Vng. *Birodalom, tartomany*. Ang. *Impyre, dominion power, rule*.] Plaut. in Mil. Loquere, aureis meas profectò dedo in ditionem tuam. Plin. lib. 34. cap. 20: Alexandria in ditionem redacta. Cic. 2. de Leg. Ditione atq; numine deorum geruntur res. Hóc nomen quávis à dis, ditis derivari videatur, tamen contra naturam primitivi corripit primam.

Dito, tas, & ditesco, Vide Dis.

Dĭtrŏchæŭs, [illegible], Pes cōstans ex duobus trochæis: hoc est, ex longâ & brevi, & iterum longâ & brevi, ut Cāntĭlēnă.

Dĭū. adverb. pro die à quo fit interdiu. [יוֹמָם *iomám*. [illegible]. Gall. *De iour*. Ital. *Di giorno*. German. Des tags/oder am tag. Belg. Des daegs. Hispan. *De dia*. Polon. *Wednie, dlugo, czas dlugi*. Vngar. *Sok ideig*. Ang. *In tyme of day*.] Plaut. Nec noctu nec diu quietus. ¶ Interdum significat longo tempore. [בְּאֹרֶךְ יָמִים *beórech hajemím* לְעוֹלָם *leholám*. [illegible]. Gal. *Long temps, longuement*. Ital. *Longamente*. German Lang/lange zeit. Hispan. *Luengo tiempo ò en luengo tiempo*. Ang. *Long tyme, a great whyle*.] Horat. in Epist. Quo semel est imbuta recens servabit odorem Testa diu. Cicer de Senect. Quanquam (ô dii boni) quid est in hominis vitâ diu? ¶ Habet autem frequēter post se particulam Quū. Plautus in Mercat. Nam illi quidem haud sanè diu est quum dentes exciderit. ¶ Interdum etiam Quód. Ibidem: Syra non redit, quem accersitum patrem haud diu est quòd miseram.

Dĭūtĭŭs, & Diutissimè, Iamdiu & quādiu: de quibus suis locis.

Dĭvăgŏr, pen. cor d p. Oberro, huc illuc vagor. [נָדַד *nadhádh*. [illegible]. Gall. *Vagabonder, estre vagabond*. Ital. *Vagare, andare vagabondo*. German Umbschweiffen. Hispan. *Vagar, andar mucho vagabundo*. Polon *Tulam sie, biegam*. Vngar. *Hestova kuriczok, budosom*. Ang. *To go a stray and wander hether and thither*.] Lactant. lib. 5: Vbi animus in multa dispersus, huc atq; illuc divagatur.

Dĭvărĭco, as. pen. corr. act. p. Extendo, divido: [פָּשַׂק *pisśek*. [illegible]. Gall. *Estrandre, escarquiller*. Ital. *Alla gar qua che co a*. Ger. Außstrecken/von einander thun. Belg. Verschryden/treeten. Hispan. *Estendir*. Polon. *Roskiadam, Roskracżam, rozwaliam*. Vngar. *El terpeskődőm, ky terjesztem*. Ang. *To straddle, to go wide with the knees and legges*.] & propriè de iis dicitur, qui crura in diversas partes extendūt: unde & tibias, divaricatas dicimus, in diversas partes discretas. Quanquam etiam de aliis rebus dicitur. Cato: Arbores hoc modo putentur: rami divaricentur, quos relinques. Hoc est, in diversas partes brachia disponantur. Nonius: Divaricari dictum est distendi, ab his qui vitio naturæ ita sunt pedibus discretis, ut eos in diversum habeant separatos. ¶ Hujus simplex est Varico: de quo suo loco.

Dĭvēllo, is, divulsi, divulsum, act. t. Abstraho, avello, disjungo, distraho, separo. [נָתַק *nathak*. [illegible]. Gall. *Arracher & dessoindre, oster & ravir*. Ital. *Divellere, cavar per forza*. Germ Abreissen/dannenreissen/ausrupffen. Hispan. *Arancar apartando*. Polon. *Odrywam, roslaczam, dziele*. Vngar. *El szaak szom, el válaszom*. Ang. *To drawe or pluck a sunder*.] Salust. Rapi virgines, pueros, divelli liberos à complexu parentū. Cicer. 2. Offic. Eaque est summa ratio & sapientia boni civis, commoda civium defendere, non divellere, atque omnes æquitate eâdem continere. Idem de Senect. Iam omnis conglutinatio recens ægrè, inveterata facilè divellitur. Idem de Arusp. respon. Consensus ordinum est divulsus. ¶ Membra divulsa, Ovid. 3. Trist. Eleg. 9. Vnda divulsa remis, Idem 8. Metamorph.

Dīvēndo, is, ere, act. t. Vendo, abalieno, distraho. [מָכַר *machár* שָׁבַר *schabar*. [illegible]. Gall. *Vendre à plusieurs*. Ital. *Vendere à diversi*. German. Hin unnd her verkauffen. Belg. Vercoopen. Hispan. *Vender à diversos*. Polon. *Rozprzedaie*. Vngar. *El adom*. Ang. *To sett to sayle, or to sell often*.] Cicer. de Leg. Agrar. Hic permittit lege suâ ut Decemviri bona populi Romani possint divendere.

Dīvērbēro, as, are, act. p. Scindo. [[illegible]. Gall. *Frapper à travers donner dedans*. Ital. *Fendere, percoutere*. German. Zerschlagen/mit schlahen zertheilen. Hispan. *Hender, acotar*. Polon. *Rozbyjam, vderzenimdz sele*. Vngar. *Kesfeit verôm hasitom, kóce gatem*. Ang. *To strike through or atwrie*.] Virgil. 5. Aeneid. Primaque per cœlum nervo stridente sagitta Hirtacidæ juvenis volucres diverberat auras. Idem 6. Aeneid. —ferro diverberat umbras.

Dīvērbĭă, partes comœdiarum ubi plures personæ versantur: à personarum varietate dicta. [illegible]. Liv. Inde ad manum cantari histrionibus cœptum, diverbiaque tantùm ipsorum voci relicta. Servius aliter: Diverbium, *inquit*, primus actus comœdiæ Græcè *protasis*: nam quælibet comœdia dividitur in prologum, protasin, epitasin, catastrophen.

Dīvērto, is, & divertor, eris, ab itinere deflecto, de viâ recedo. [נָטָה *natáh*. [illegible]. Gall. *Se destourner, tourner son chemin quelque part*. Ital. *Divertire, tornare in strada*. Germ. Abtretten oder abtretten/sich etwan hinwenden. Hispan. *Apartarse del camino*. Pol. *Vstepuie, sklaniam sie*. Vngar. *El terôk, ki térôk*. Ang. *To turne his way some where, to go out of his purpose*.] Cicer. 6. Phil. Nuntiant se Pompeii conveniendi causâ divertisse Massiliam: Idem Attic. libro 1: Sed itineris causâ ut divertar primum est devium. Idem pro Fonteio: Qui Cobiacho diverterentur, neq; Tolosam ire vellent. ¶ Per translationem accipitur pro digredi: & exspatiari in oratione, [illegible]. Cic. lib. 12. Epist. Sed redeamus ad illud unde divertimus. Lactant. lib. 9: Sed huc necessariò divertendum erat, ut ostenderem tot & tanta ingenia in rebus falsis esse consumta. ¶ Est item Divertere in diversorium vel hospitium se recipere. [נָטָה *natáh* סוּר *charáh* לוּן *lún*. [illegible]. Gall. *Se retirer & aller loger en quelque lieu*. Ital. *Albergare*. German. Eynkehren in ein Herbrig. Belg. Iogeren. Hispan. *Aposentarse en posada*. Pol. *Stanac wgospodzie*. Vngar. *Szallasra térők meg szállok*. Ang. *To go and lodge in some place*.] In qua significatione ferè habet accusativum cum præpositione ad vel in: nisi forté accusativus ex eorum sit genere, qui verbis motum significantibus sine præpositione jungi solent: cujusmodi sunt propria minorum locorum nomina, & ex appellativis duo, rus & domum. Cicer. Quum duo quidam unà iter facerent, alter ad cauponem divertit, alter ad hospitem. Idē pro Milone: Clodium suspicari debuit ad villam suam diversurum. Idem 2. Offic. Cimō imperavit villicis suis, ut omnia præberent, quicunque Laciades in villam suam divertisset. Idem pro Dejotaro: Quum domum regis hospitis tui divertisses. ¶ Huic finitimum est Diverso: quod tamen nullum importat motum: unde etiam accusativum exigit cum præpositione apud: vel ablativum cum præpositione in: non enim dicimus, Diversari ad hospitem, vel domum alicujus, sed Apud hospitem, vel Domi alicujus diversari. Et contrà, Ad hospitem vel domum cujuspiam divertere dicimus, non apud hospitem, vel domi alicujus. ¶ Cum Apud, legitur apud Liv. lib. 2 Decadis quintæ: Domus eorum hospitibus patebant apud quos ipsis diverti mos esset. Et Plaut. in Milite: Advolat adolescens, atq; in proximo divertitur apud hospitem paternum. ¶ Divertere, activâ signific. Lucanus lib. 2: —victor cedentibus instat, Divertitque acies. Id est, avertit, abducit. ¶ Divertunt mores virginis longè ac lupæ. Id est, multum differunt inter se mores virginis & meretricis. Plaut. in Epid.

Dīvērsŏr, aris, d. p. Hospitio excipior, Hospitio alicujus utor, hospes sum. [נָטָה *natáh* סוּר *charáh* לוּן *lan*. [illegible]. Gall. *Se retirer & loger en quelque lieu, y habiter*. Ital. *Albergare, allogiare*. German. Zu herberg seyn oder ligen. Belg. Te herberg liggehen. Hispan. *Aposentarse en meson*. Pol. *Mieszkam w sie wgospodzie*. Vngar *Szállason lakok*. Ang. *To lodge or bannie in a place*.] Cicer. 2. Verr. Rubrium delicias suas parùm lautè diversari dicit. Idem 5. Tusc. Quum Athenis apud eum diversarer. Idem 2. Verr. Domus in qua iste diversabatur. ¶ Accipitur & pro cōversor. Val. Max. lib. 1: Tabernamque in qua is diversabatur, petere conatus.

Dīvērsĭto, as, pen. corr. frequentativum à diverto pro deflecto. [[illegible]. Pol. *Vstawnie wstepuie*. Vng. *Ki terôgetôk, szállasra terôk*.] Gellius: Ad ipsa Platonis penetralia, ipsarumque rerum pondera & dignitates pergendum est: non ad vocularum ejus amœnitatem, nec ad verborum vetustates diversitandum.

Dīvērsŏr, oris, m. t. Hospes qui in cauponâ diversatur. [לוּן *lan*. [illegible]. Gall *Celuy qui va en une hostelerie pour loger, un hoste qu'on log*. Ital. *Albergatore*. Germ Ein einkehrender Gast. Hispan. *El que se aposenta, en posada hospedarse*. Pol. *Iestem gospodarem, mussikam*. Vngar. *Szállás fogado*. Ang. *He that is lodged, a gaist*.] Cicer. libro 1. de Invent. Caupo cum quibusdam diversoribus, illum qui ante exierat consequitur, in itinere hominem comprehendit.

Dīvērsōrĭum, n. s. à divertendo, Hospitium, caupona, aliusve locus ad quem non habitandi, sed ad tempus commorandi causâ divertimus. [מָלוֹן *malón*. [illegible]. Gall. *Hostelerie, logis*. Ital. *Albergo, allogiamento*. German. Ein Herberg/Wirtshauß. Belg. Een weerts huys/oft herberge. Hispan. *Posada è meson*. Pol. *Gospoda*. Vngar. *Szállás szállás fogadóház*. Angl. *An y lodging place*.] Cic. in Catone: Ex vitâ istâ discedo tanquam ex hospitio, non tanquam ex domo: commorandi enim natura diversorium nobis non habitandi dedit. Idem Fabio Gallio: Næ ego libētiùs emerim diversorium Taracinæ, ne semper hospiti molestus sim. Idem 2. de Orat. Quiescam in Cæsaris sermone, quasi in aliquo opportuno diversorio.

Dīvērsōrĭŏlum, n. s. diminutivum. [[illegible]. Gall. *Un petit logis, une petite hostelerie*. Ital. *Hosteria piccola*. Germ. Ein Herberglin/Wirtshäußlin. Hisp. *Posada pequeña*. Polon. *Gospodka*. Vngar. *Szállás fogado házacska, szállasocska*. Ang. *A litle lodging place or inne*.] Cic. ad Cornific. Nisi quod Sinuessanum diversoriolum contempsisti.

Dīvērsōrĭŭs, a, um, ut taberna diversoria id est, caupona. [[illegible]. Gall. *De logis & hostelerie*. Ital. *Di hosteria*. Germ Das zu der Herberg gehört. Hisp. *Cosa de posada*. Polon *Gospodarsky*. Vng *Szállás*. Ang. *Of a lodging or inne*.] Plaut. Truc. in Tabernam ducor diversoriam, ubi malè accipiar mihi mea pecunia. Suet. in Ner. capit. 27: Dispositæ per litora & ripas diversoriæ tabernæ.

Dīvērtĭcŭlum, n. s. Est via per quam à militari viâ sive de itinere nostro aliò divertimus, flexio de viâ, anfractus. [נְתִיבָה *netibáh*. [illegible]. Gall. *Destour de chemin*. Ital. *Sentiero, [illegible]*. Germ. Ein abweglin/von der Landstraß. Belg. Een sijd wechsken. Hispan. *Apartamiento de camino*. Polon. *Vstep zdrogy*. Vngar. *Ösvény, utról valókis térés*. Ang. *A litle turning path going out of the highway*.] Terent. in Evnuch. Cùm sensi, redeo rursum malè verò me habens: Vbi ad ipsum veni diverticulum, constiti. Servius

Diverticula sunt semitæ transversæ quæ sunt à latere viæ militaris. ¶ Diverticula etiam dicuntur domicilia prope viam ad quæ divertimus. [מלון malón. καταλύσεις. Ang. *An inne or lodging by the way to baste at.*] Liv. 1. ab Vrbe: Quum gladii abditi ex omnibus locis diverticuli protraherentur. Fraudis & insidiarum diverticulum. Cic. pro Rusc. Com. Hoc quū storit Saturius esse apertum, resistere & repugnare contra veritatem nō audet: aliud fraudis & insidiarum in eodem vestigio diverticulum reperit.

Dīvĕrsŭs, a, um, adjectivum: Separatus vel in varias partes distributus. [שונה schonéh. κεχωρισμένος. Gall. *Divers, differens, tout autre, changé.* Ital. *Diverso, separato.* German Abgewendt/abgescheiden/das viel anderst ist. Hispan. *Cosa partida en partes diversas, diversa cosa.* Polon *Rozni, inaksy, rozerwany.* Vng. *Kwlömb.* Angl. *Diverse, different, vnlik.*] Cæs. 2. bel. Affan. Quum Numidas diversos dissipatosque in omnes partes fugere vidissent. Plaut. in Rud Sed quum inde suam quisque ibant diversi domum. ¶ Diversos item cōtrarius, adversarius. ἐναντίος. Suet. de Clar. Gram. Interrogatus diu à Vagr. diversæ partis advocato, quidnam ageret, & quo artificio uteretur. ¶ Interdum idem quod alius, vel dissimilis, ἀνόμοιος. Cic. 4. Acad. Certa igitur cum illo, qui à te totus diversus est.

Dīvĕrsĭtās, tis, f. t. Repugnantia, dissimilitudo. [שנוי ghenui הפך hephéch. διαφορά, ἐναντίωσις. Gall *Diversité, difference, varieté.* Ital. *Diversità, dissimilitudine.* Germ. Vngleiche. Belg. Verscheydicheyt. Hisp. *Diversidad de las cosas.* Polon. *Roznosc.* Vngar *Kwlömbség.* Angl. *Diversitie, vnlyknesse.*] Plin. in Epist. Sed tamen imitarer & sequerer: quantum aut diversitas ingeniorum maximi & minimi: aut causæ dissimilitudo pateretur.

Dīvĕrsĭssĭmŭs, superl. [Polon *Barzorozni.* Vngar. *Igen kwlömb, kwlömbséges.*] Patercul. Hist. lib. 2: In eodem homine duplicis ac diversissimi animi conspiceretur exemplum.

Dīvĕrsē, adverb. Diversis partibus, variè. [κεχωρισμένως. Gall. *En diverses parties, en diverses manieres.* Ital. *In diverse parti.* Germ. An vellen orten, hin vnd wider Hisp *Diversamente.* Polon *Rozno, namielim miescach.* Vngar. *Kwlömb kwlömb kérpen, kwlömben.* Ang. *In diverse sortes and maners.*] Hirc. 5. bell. Afric. Horum corpora toto campo prostrata diversè jacent. Terent. in Andr. Tot me impediunt curæ, quæ meum animum diversè trahunt. ¶ Diversum, pro diversè. Plaut Mil. Vbi lubet dispendite hominem, diversum, & distendite.

Dīvĕrsĭssĭmē. [Polon.. *Roznaiczie.* Vnga *Kwlömben felöttéb, kwlömbbözur.*] Suet. in Tiberio: Quibus quidem diversissimè afficiebatur.

Dīvĕs, divitis à divu fieri dicitur, secundum Varronem: quòd qui dives est, quasi Deus nullo indigere videtur. [עשיר ghaschir. πλούσιος, χρηματικός, πλοῦς. Gall. *Riche, abondant, copieux.* Ital. *Ricco, copioso.* Germ. Reich. Belg. Rijck. Hisp. *Cosa rica y abundánte y copiosa* Polon. *Bogaty.* Vng. *Kazdag.* Ang. *Riche, wealthie.*] Cic. in Parad. Quem intelligimus divitem? aut hoc verbum in quo homine ponemus? Opinor in eo, cui tanta possessio est, ut ad liberaliter vivendum facilè contentus sit ¶ Et modò construitur cum genitivo. Virg. 2. Georg. Dives opum variarum. Idem 9. Aen. -dives pictaï vestis, & auri. ¶ Modò cum ablativo. Cic. lib. 2. Offic. Publius Crassus tum cognomine Dives, tum copiis, functus est ædilitio maximo munere. ¶ Est autem generis omnis: facit enim accusativum divitem, & hoc dives. Ovid l. 1. de Arte: Addidit externo marmore dives opus. Valer. li. 2. c. 1: Dives & præpotens naturæ regnum scrutatus, injiciam stylum tàm nostræ Vrbis, quàm cæterarum gentium priscis ac memorabilibus institutis. ¶ Epistulam divitem vocat Ovidius quę multa pollicetur & magna. Epist. 16: Munera tanta quidē promittit epistola dives, Vt possint ipsos illa movere Deos. ¶ Ingenium dives. Idest, fœcundum. Ovidius 2. Trist. Divitis ingenii est, ingentia Cæsaris acta Scribere. ¶ Hinc Divitior comparativum. Cic. de Orat. Inde ille licentior & divitior fluxit dithyrambus. Plaut. Aul. Quadrilibrem aulā auro onustam habeo: quis me est divitior?

Dīvĭtĭæ, arum, f. p. numero tantùm multitudinis, opes, amplæ fortunæ, & rerum abundātia. [עשר hóscher רכוש rechúsch. πλοῦτος. Gall. *Richesses.* Ital. *Richezze.* Germ. Reichthumb. Hispan. *Riquesas.* Polon. *Bogactwa.* Vng. *Kazdagság.* Ang. *Riches, wealth.*] Cicero discrimē videtur facere inter divitias & opes. Sunt ergo (*inquit*) divitiæ ad necessarium usum: opes verò ad magnificentiam. Plaut. in Epid Quid tibi, cui divitiæ domi maximæ sunt, numum hic nullum habes! Cicer. 1. Expetuntur autem divitiæ tum ad usus vitæ necessarios, tum ad perfruendas voluptates. Idem ad Att lib. 2: Quod si assequor, superu Crassum divitiis, atque omnium vicos ac prata contemnu.

Dĭtĭssĭmē, [πλουσιώτατα. Polon. *Barzo wzmoznie,* Vngar. *Igen dagon, hazdag sagassan.*] Apuleius de Deo Socratis: Planè quidem villas opiparè exstruunt, & domos ditissimè exornant.

Dīvĭto, tas pen. cor. act. t. Divitem facio, dito. [העשיר hehheschir. πλουτίζω. Gall. *Faire riché, enrichir.* Ital. *Far ricco.* German. Reich machen Hispan *Hazer rico.* Pol. *Bogace.* Vngar. *Meg kazdagiton.* Ang. *To mak riche or wealthie.*] Accius: Nihil credo auguribus, qui aures verbis divitant Alienas, suas ut auro locupletent domos.

Dīvēxo, tas, Variis modis affligo. [עצב hazáb. ἄγω καὶ φέρω, ἐλαύνω. Gall. *Fort tormenter.* Ital. *In quietare & affligere in varij modi.* Germ Heffig plagen/allenthalben vbel beleidigen. Hisp. *Fatigar en diversas maneras.* Pol *Vexuie, trapie, sikrabie.* Vngar. *Gyötrom.* Ang. *To trouble or vexe greatlie.*] Lact. lib. 7: Vt si qui fortè tum fuerint boni, prædæ siot sceleratis ac divexentur uodique. Cic. 11. Phil. Impetumque furentis, atque omnia divexare & diripere cupientis vitæ, &c.

Dīvĭdo, Dividicula, Vide Divido.

Dīvĭdo, dis, pen. cor. divisi, divisum, act. t. Separo, partior. [חלק chalách פלג pillágh. διαιρῶ, διανέμω. Gall. *Diviser, departir, distribuer, partir en pieces.* Ital. *Dividere, separare.* Ger Zertheilen. Belg. Deelen. Hispan. *Partir en partes.* Polon. *Dzielie.* Vng. *Meg oszton.* Ang. *To devide, to parte.*] Hirc. 3 bell. Civil. Cęsar copias suas divisit. Cic. ad Attic. Sextus pater ejus nomos vobis dividere solebat. Virg. in Epigrammate quodam: Divisum imperium cum Iove Cæsar habet ¶ Ponitur & pro pedicare. Plaut. in Aulul. Me quidem hercle (dicam palàm) non divides: id est, παιδεραστεῖς. ¶ Dividere sententiam, διαιρεῖν τὴν γνώμην, forensis est locutio quam Asconius Pædianus interpretatur his verbis: Quum aliquis (*inquit*) in dicendā sentētiā duas, pluresve partes complectitur, si non omnes probantur, postulatur ut dividātur id est, ut de singulis rebus seorsum referatur, ut pars altera, si ita opus fuerit, apprubetur, altera repudietur. Cic. 1. Epist. 1:, Itaque quō sententia Bibuli prima pronunciata esset, ut tres legati regem reducerēt, secunda Hortēsii, ut tu sine exercitu reduceres: tertia Vocatii, ut Pompeius reduceret: postulatum est ut Bibuli sententia divideretur: quatenus de religione dicebat, cui rei quia obsisti non poterat, Bibulo assensum est: de tribus legatis frequentes ierunt in alia omnia. Ex hoc Ciceronis exemplo facilè ostendi potest quid sit sententiam dividere. Bibuli enim sententia duo habebat membra, ut scilicet sine exercitu rex reduceretur, deinde ut à tribus legatis reduceretur: quorum quū alterum nonnullis placuisset, alterum displicuisset, postulatū est ut sentētia illa bimembris divideretur: hoc est, in duas partes secaretur, ut de utravis parte seorsum posset referri ¶ Oscula dividere sodalibus. Horat. in Carm. Ode 36: Nulli plura tamen dividit oscula, Quam dulci Lamiæ.

Dīvīsŭs, us, ui, m. q. Divisio, partitio, distributio. [מחלקת machalóketh חלקה chalukkah פלגה pelughghāh. διαμερισμός. Gall. *Partiment, distribution, division.* Ital. *Divisione, separatione.* Germ Zertheilung Hisp. *Repartimiento.* Polon. *Rozdzielony.* Vngar. *Osztás.* Angl. *Deviding parting in to partes.*] Liv. 3 bel. Maced. Vectigalia publica partim negligentiā dilabebantur, partim prędæ, ac divisui principum quibusdam & magistratibus erant.

Dīvīsĭo, f. t. Sectio, partitio, distributio. [מחלקת machalóketh חלקה chalukkāh פלגה pelughghāh. διαίρεσις. Gall. *Division, departement, separation* Ital. *Divisione, separatione.* Germ. Theilung/zertheilung. Belg. Een deelinge. Hispan. *Repartimiento.* Pol *Dzielenie, laczenie.* Vngar. *Osztás.* Ang. *A deviding, or parting in partes.*] Cic. 1. de Nat. deor Divisio trium regnorum, cœli, maris & inferorum. ¶ Apud Rhetores Divisio est (ut scribit autor ad Herennium) per quam aperimus quid conveniat: quid in cōtroversiā sit: vel per quam exponimus quibus de rebus dicturi sumus. Inter divisionem & partitionem hoc interesse putatur, quòd divisio est generis in species: Partitio autem totius in partes distributio. Quintil. lib. 7: Sic igitur divisio rerū plurium in singulas: Partitio singularum rerum in partes discretus ordo. Cic. 3. de Nat. deur. Quadripartita (*inquit*) fuit divisio tua. Primùm ut velles ducere deos esse: deinde quales essent: tum ab his Mundum regi: postremò consulere eos rebus humanis.

Dīvīsŏr, m. t. Qui dividit, distributor. [חלק cholék. διαιρετής. Gall. *Distributeur, diviseur, partisseur.* Ital. *Dividitore, partitore.* Germ. Ein zertheiler. Belg Een vtdeelder. Hisp. *Partidor.* Pol. *Rozdzielacz.* Vng. *Osztó.* Ang. *A devider, he that parteth.*] Cicer. in Anton. Nucula & Lento Italiæ divisores eā lege quam Senatus per vim latam judicavit. Divisores item vocabantur, qui pecuniā inter tribus viritim candidatorum nomine dividebant in creandis magistratibus, quos Plautus Curiarū magistros vocat. Consueverant enim petitores magistratuum apud Romanos, pecuniā, largitioneq; sibi studia cōciliare suffragatorum, & per centurias tribusq; dividere numos. Cic. pro Planc. Quā tibi commodum est unam tribum delige: tu doce id quod debes, per quem sequestrem, quo divisore corrupta sit. ¶ Est & Divisor, qui præposterā venere pueros corrumpit. Cic. Pæto: Quid enim? num honestum est verbum Divisor? at inest obscœnum: cui respondet intercapedo.

Dīvīsūrā, ræ. f. æ, f. p. Divisio vel incisio. [גזר gézer. διαίρεσις. Gall *Coupeure, incision, separation.* Ital *Divisione, separatione, taglio.* Germ. Zertheilung. Hisp. *Cortadura, partimiento, apartimiento.* Pol. *Rozcięcie.* Vngar. *El Osztás el válaztás szakaztás.* Ang. *A deviding, or cutting in partes.*] Plin. lib. 12. c. 26: Ab hac ferulā differt quæ vocatur spondilion, foliis tantùm, quia sunt minora, & platani divisura. Idem lib. 14. cap. 3: Folio parvo & rotundo, sine divisuris, quas incisuras multis aliis locis appellat.

Dīvĭdŭŭs, a, um, Quod separabile aut separatum est. [נחלק nechelák. διαιρετός, διαιρετής. Gall. *Qui se peut diviser en partie.* Ital. *Separabile.* German. Zertheilt / oder das gut zutheilen. Hispan. *Cosa que se puede partir en partes.* Polon. *Rozdzielony, latwi do dzielenia.* Vngar. *El oszthato, el választhato.* Angl. *That may be devided or parted.*] Cujus contrarium est Individuum, quod dividi non potest. ἀδιαίρετος, ἄτομος. Plaut. in Rud. Dividuum talentum faciam: id est, in duas partes divisum. Cicer. de Vnivers. Ex ea mate-

ex materia quæ individua est, & quæ semper unius modi, suiq; similis, & ex ea quæ corporibus dividua gignitur. Terent. in Adelph. Potius quàm venias in periculum Sannio, Servetne an perdas, totum dividuum face. Col. in Proœm. lib. 11: Nihil cōspiciebatur in domo dividuum. Ovid. 1 Fast. Insula dividuā quā premit amnis aquā. Id est, quam ambit fluvius ab utraq; parte. ¶ Apud Nonium est dividus, pro dividuus. Accius in Andromeda: Nosq; ut seorsum divido leto offerres.

Dīvĭdŭē, adverb. [בחצי bechatsi. ἡμιμερῶς. Gall. Par la moitié. Ital. Per la metà. Germ. In mitten entzwey. Hispan. Por la meytad ò la medio. Pol. Wpoły. Vngar. Elszakazma, el osztva.] Plaut. in Cas. Nam quod tibi ægrè est, idem mihi est dividuè.

Dīvĭduĭtās, f.t. pro divisione. Cajus in l. si is qui ff. ad leg. Falcid. Hæc itaque legata, quæ dividuitatem non recipiunt, tota ad legatarium pertinent.

Dīvĭdĭă, æ, f.p. Tædium, & molestia: sic enim Nonius interpretatur. [עצב hetsab. ἀνία. Gall. Ennui, chagrin. Ital. Tedio, noia. Germ. Verdruß. Hisp. Enoio. Pol. Przykrość. Vng. Megunás, nehésség, artalom. Angl. Wearinesse, heavinesse of mynd.] Plaut. Bacch. Nam illæc res magnæ dividiæ est mihi. Accius in judicio armorum: Hujus me dividia cogit plusquam par est loqui. Festus dividiam, discordiam interpretatur, cujus tamē significationis nullū profert testimonium. Nos igitur beneficio Iulii Scaligeri testimonium ex Accio proferemus: Vicissitatemque imperitanti tradidit, Ne eorum dividiæ discordes dissipent, Disturbent tantas & tam optimas civium divitias.

Dīvĭdĭcŭlă. [Polon. Z dwi possolim.] teste Festo, dicuntur castella ex quibus à rivo communi aquam quisque in suum fundum ducit.

Dīvīnē, Divinipotens, Divinitùs, Divinus, Divino, Vide Dīvus.

Dīŭs, adjectivum. [קדוש kadhósch. θεῖος. Gall. Divin, genereux. Ital. Divino, generoso. Germ. Göttlich, hochgeborn. Belg. Godlijck. Hisp. Cosa divina y generosa. Polon. Wysoce urodzony, z boga pościł. Vng. Istenes, fzeneb. Angl. Divine.] Dicitur generosus, divinus, tanquam ἀπὸ τοῦ Διὸς: id est, ab Iove genus ducens. Virg. lib. 11. Aen. -quam ipsa decus sibi dia Camilla Delegit. Pers. Satyr. 1: Romulidæ saturi quid dia poëmata narrent.

Dīum, substantivum, formatum à genitivo Græco Διὸς, à nominativo Ζεύς. [Polon. Podniebem. Vng. Eg. maór. Ang. The day light under the firmament.] Vnde sub dio aliquid fieri dicimus: hoc est, sub Iove, sive sub cœlo, quod non sit sub tecto. Horat. lib. 3. Carm. Nec te candide Bassaren Sub dium rapiam. Idem: -vitamque sub dio, Et trepidis agat in rebus. Cic. lib. 3. Verr. In sylvā denique positā sub dio vidimus.

Dīvŭs, a, um, Divinus. [קדוש kadhósch. θεῖος. Gal. Divin, sainct. Ital. Divo, divino, santo. Germ. Göttlich. Hisp. Dios hecho de hombre, ò canonizado. Pol. Boski. Vng. Istenes, szentséges. Angl. Divine, holy.] ἀπὸ τοῦ Διὸς. hoc est, à Iove genitum: vel quia veteres in singulari dium quasi dicebant quem nos Deum. Vnde nunc quoque in plurali dicimus divi, dii, dii: unde illud frequens Ciceroni: Si diis placet: quod indignitatem denotat. Servius inter deos & divos ita distinguit, ut dii dicantur æterni: divi autem qui ex hominibus fiunt. Vnde etiam hac appellatione quidam Romanorum Imperatores post mortem decorati sunt, à quibus in vitā insignia profecta essent in Rempubl. merita: quanquam postea crescente in dies adulatione, plerique ne vivi quidem id honoris aspernati sunt. ¶ Horum etiam uxores divæ appellatæ sunt, tanquam suis vel virorū meritis dearum numero adscriptæ. ¶ Divum pro aëre. Horatius: Sub divo moriens Victima nil miserantis Orci: id est, sub aëre. Plin. lib. 14. cap. 21: Campaniæ vina nobilissima exposita sub divo in cadis verberari Sole, Lunā, imbre, ac ventis aptissimum videtur. Sunt qui utrobique legant, sub dio.

Dīvālĭs, adjectivum. [Vngar. Szentséges.] Vt divale nomen. Spartianus in Caracalla: Qui Faustinæ templum, & divale nomen eripuit.

Dīvīnŭs, a, um, Quod est Dei, vel quod ad Deū pertinet. [קדוש kadhósch. θεῖος. Gall. Divin, de Dieu, appartenant à Dieu. Ital. Cosa di Dio, ò à Dio pertinente. Germ. Göttlich, heilig. Hispa. Cosa de Dios, pertenesciente à Dios. Pol. Swiaty, boży. Vngar. Isteni (avagy) istenes. Angl. Belonging to god, divin.] ut, Opus divinum, Res divina. Plaut. in Curc. Nunc rei divinæ operam dabo: certum est bene me curare.

Dīvīnæ rei operam dare, & Rem divinam facere, est diis sacrificare. [Polon. Boguś. sic.] Cicer. 6. Verr. Res illum divinas apud eos deos in suo sacrario propè quotidie facere vidisti. Divina verba, pro piacularibus quibusdam verbis, quibus prodigia solent procurari. Cato de Re rust. Si de cœlo villa tacta siet, de eā re verba divina ut fiant, procurato. Cicer. 1. de Divin. Aristoteles quidem eos etiam qui valetudinis vitio furerent, & melancholici dicerentur, censebat habere aliquid in animis præsagiens atque divinum. Ibidem: Quid hoc somnio dici divinius potest? ¶ Divinum interdum vocamus eximium, & humanā sorte quodammodo majorem. Cicer. post red. ob exilio: Cn. Pisonis divina quædam, & inaudita virtus. Idem Quin. Frat. lib. 2: Idibus Maiis, Senatus frequens divinus fuit in supplicatione Gabinio deneganda. Virgil. Eclog. 3: -divini opus Alcimedontis.

Dīvīnŭs, substantivū, Qui divinat, prædicit, vates. [קוסם kosém, μάντις, θεοπρόπος. Gall. Devin, qui predit, pronostiqueur. Ital. Indovino, che predice le cose avenire, Divino. German. Ein Wahrsager. Hisp. El que à devina. Polon. Wieszczek. Vngar. Jövendö. Angl. That gesseth, a soothsayer or teller of thinges to come.] Martial. Non sum divinus, sed scio quid facias. Cic. de Fato: Hoc loco Chrysippus æstuans, falli sperat Chaldæos, cæterosque divinos. ¶ Avis divina imbrium: id est, divinatrix & prænuntia. Horat. lib. 3. Carm. Antequam stantes repetat paludes, Imbrium divina avis imminentum. Cornicem intelligit, imminentium imbrium præsciam, vel, Virgilio teste: Tum cornix plenā pluviam vocat improba voce.

Dīvīnĭpŏtēns, Qui in divinis potestatem habet. θεοκρατής. Apuleius: Saga & divinipotens cœlum deponere.

Dīvīno, as, Vaticinor, auguror, conjicio, futura significo, præsagio. [קסם kasam. נחש nichésch. μαντεύομαι. Gall. Deviner predire les choses à venir. Ital. Indovinare. German. Wahrsagen/ rhaten. Belg. Waerseggen. Hispa. Adevinar. Polon. Gadam, prorokuie. Vng. Jövendölök. Ang. To coniecture, to soothsay, to tell thinges to come.] Dictum videtur à nomine divinus, quia divinum quiddam, & supra mortalis sagacitatis sortem esse videtur, futura prædicere, aut occulta in lucem proferre. Terent. in Hecyr. Planè hic divinat. Cic. de Senect. Cujus sermone ita tum cupidè fruebar, quasi jam divinarem id quod evenit, illo extincto fore unde discerem, neminem. ¶ Hujus composita, Addivino, Prædivino, quod Plinius posuit pro præsentio, quum ait libro 10: Tum universæ provolant, si dies mitis futurus est: prædivinant enim ventos, imbresque, & tunc se continent tectis.

Dīvīnātŭs, participium passivum. [Vngar. Megjövendöltetett. Ang. Gessed, deemed.] Ovid. de Nuce: Vt divinatas auferat augur opes.

Dīvīnātĭo, f.t. Augurium, vaticinatio, prædictio, præsentio, rerum futurarum scientia. [קסם késem. נחש náchasch. μαντεία, μαντεύματα. Gall. Devinement, prediction des choses à advenir. Ital. Indovinamento. German. Wahrsagung oder weissagung. Hisp. Adevinacion. Polon. Prorokowanie. Vngar. Jövendö mondás, jövendölés. Angl. Soothsaying, telling of thinges to come.] Cicer. 1. de Divinat. Versari quandam inter homines divinationem, quam Græci μαντικὴν appellant: id est, præsentionem, & scientiam rerum futurarum: Chrysippus divinationem definit esse vim cognoscentem, & videntem, & explicantem signa quæ à diis hominibus portenduntur. Officium autem esse ejus, prægnoscere dii erga homines mente qua sint, quidque significent, quemadmodumque ea procurentur atque expientur. ¶ Hæc Cic. de Divinat. lib. 2. ¶ Dicitur etiam divinatio, judicium, sive cognitio de constitutione accusatoris, quum scilicet ex duobus, pluribusve accusationem ambientibus, deligendus est qui maximè sit idoneus. Quemadmodum in accusatione Verris certamen erat inter M. Tullium & Cæcilium quendam, uter in accusando deberet præferri. Vnde etiam prima illa inter Verrines oratio, Divinatio appellatur. Ratio nominis hæc est, quia in aliis judiciis judex ea quæ testibus, tabulis, vel argumentis probata sunt, sequi debet. Quum autem accusator est eligendus ex levibus quibusdam & exilibus judiciis & conjecturis judicare debet, & penè divinare quis ad accusandum maximè sit idoneus.

Dīvīnĭtās, tis, f.t. Numen, majestas divina: ejus contrarium est humanitas. [θειότης. Gall. Divinité. Ital. Divinità. Germ. Gottheit. Hispan. Divinidad. Pol. Bostwo. Vng. Istenség. Ang. Divinitie, god head.] Plin. lib. 19. cap. 12: Opus ingens, occultumque divinitatis, & quo nullum reperiri possit majus.

Dīvīnē, adverbium, Ad deorum similitudinem, deorum more, & supra humanas vires, quasi divini numinis instinctu. [θεϊκῶς, θείως. Gall. Divinement. Ital. Divinamente. Germ. Göttlichen. Hisp. Divinamente. Polon. Bosko. Vng. Istenesen, istenül. Ang. Godly, by inspiration.] Cic. Att. lib. 4: Præclarā igitur conscientiā sustentor, quum cogito me de Repub. aut meruisse optimè quum potuerim: aut certè nunquam nisi de eā divinè cogitasse. Quintil. lib. 1. cap. 10: Quæ Tullius in Oratore divinè, ut omnia, exequitur.

Dīvīnĭtŭs, adverbium, à deo, sive à divis: [מהאלהים meaelohim. θεόθεν. Gall. De Dieu, venant de Dieu, divinement. Ital. Da Dio, divinamente. Germ. Von oben herab. Belg. Van Gode. Hispan. Divinamente. Pol. Od boga. Vng. Istentöl. Ang. From God, by goddes wil.] sicut humanitùs, ab hominibus, cœlitùs à cœlo. Virgil. 4. Georgic. Haud equidem credo, quia sit divinitùs illis Ingenium. Cicer. 2. de Orat. Quæ divinitùs accedunt. Ibidem: Divinitùs ad nos delatum. ¶ Interdum idem est quod divinè: hoc est, deorum, vel divorum more, insigniter & quasi humanis viribus excellentius, θείως. Cic. 2. de Orat. Ille locus inductus est à me divinitùs. Idem Attic. lib. 1: Varro mihi satisfacit: Pompeius loquitur divinitùs.

Dīvortĭum, n. s. Diremptio matrimonii, inter virum & uxorem. [διάζευξις. Gall. Divorce, separation de mariage. Ital. Rifiuto. German. Die verstossung eines Eheweibs / ein Ehescheidung. Hisp. El desecho. Polon. Rozłaczenie męża z żoną rozwod. Vngar. Hazasoknak el valása. Ang. A divorce, a putting away of ones wife.] A diversitate mentium dictum est, vel quia in diversas partes eunt qui distrahunt matrimonium. Interest autem inter divortium & repudium, quòd divortium fit inter conjuges: repudium inter sponsos.

Diurnus, Diurno, Vide Dies.

Dĭūtĭus,

Diūtiūs, Diutilè, Diutinus, Diutissimè, Diuturnus, Vide DIES.

Dīvūlgo, divulgas, act.p. est Vulgo notum facere, vel rem aliquā in vulgus spargere. [[illegible] hodiah. [illegible]. Gall. Divulguer, publier quelque chose. Ital. Divulgare, publicare. Germ. Gemein machen, under das gemein Volck außbringen. Hisp. Divulgar ò publicar. Polon. [illegible]. Vngar. [illegible]. Angl. To publish, to make knowen abroade.] Cic. Balbo: Quare visum est occultius agendum, neque ullo modo divulgandum. Quo in loco quidam corruptis exemplaribus decepti legunt, Divulgandum. Idem 2. Philip. Quàm multa seria nec tamen ullo modo divulganda.

Divūlgātūs, nomen ex participio. [Polon. [illegible]. Vngar. Hirdi. Angl. Made common, published.] Cic. Furnio lib. 10: Te adipiscendi magistratus levissimi, & divulgatissimi, si ita adipiscare ut plærique, præpropera festinatio abducet à laudibus.

Dīvūs, Vide DEVS.

D ante O.

D.O. in notis antiquorum, dis omnibus, vel Deo optimo. DOMIC. COS. XIII. LVD. SAEC. F.C. Dominicus Consul XIII. ludos sæculares faciẽdos curavit. DO. TRA. vel TRIN. divo Trajano. DO. VAL. divo Valerio vel Valeriano. DOT. Dotem DOT. R. dotem recuperavit. D.P. Divus pius, vel dis penatibus, vel patriis, vel dotis promissio, vel dotem petit, vel devota persona, vel de pecunia. D. PEC. R. de pecuniis repetundis. D.P.F. denuntiandi potestatem fecit. D. PP. Deo perpetuo. DPO. depositio. D. PF. de præfecto. D.P. ORT. de parte orientis. D. PS. de Principibus. D.P.OC. de parte occidentis. DPS discipulus. D. P. S. D. L. D. P. Dē pecunia sibi, dis locum dedit publicè. D.Q. dis Quirinalibus, vel disq; D.Q.R. de quare. D.Q.S. de quo supra, vel dis quo supra.

Do, das, dedi, datum, dare. [[illegible] natan. δίδωμι. Gall. Donner. Ital. Dare. Ger. Geben. Belg. Geven. Hisp. Dar, [illegible]. Pol. Dać. Vngar. Adni. Ang. To give.] cujus composita, si fiunt ex monosyllabis præpositionibus, sunt tertiæ conjugationis, & præteritum geminant: ut Reddo, dis, reddidi. Perdo, dis, perdidi. Cætera simplicis servant declinationem, ut Circundo, as, circundedi, datum. Pessundo, as, pessundedi, datum. ¶ Variam habet constructionem. Quandoq; duos dativos exigit, pro ascribere, seu imputare: quamvis alter eorum non semper ponatur: sed nonnunquam subintelligitur. Cic. lib. 2. Offic. Nec Marco quidem Scio vitio datū, quòd in caritate annonæ asse modium dedit populo. Terentius unum tantum expressit: Nunc quam rem vitio dent, quæso animadvertite, subintelligitur poeta. Plaut. in Amph. Nunc tibi hanc pateram, quæ dono mihi ob virtutem data est, Alcumena tibi condono. ¶ Aliquando ultra dativum ponitur accusativus cum præpositione Ad. Cic. Cornif. Literas ad te nunquam habui cui darem, quin dederim. Idem ad Quint. Frat. Oculos autem natura nobis, ut equo & leoni setas & caudam, & aures ad motus animorum declarandos dedit. ¶ Aliquando præter dativum ponitur accusativus cū præpositione In. Terent. in Phorm. Sic quid velis dari tibi in manū, ut herus his desistat litibus. ¶ Nonnunquam loco dativi ponitur accusativus cum præpositione Ad. Cic. 2. Philip. Ad sepulturam corpus vitrici sui negat à me datum. ¶ Interdum accusativus cum præpositione In. Plaut. in Capt. Hoc si faxis, dabo in Caveam. Cic. Terentiæ: In viam quòd te des hoc tempore, nihil est. Id est, nō est causa quare te viæ cōmittas. ¶ Dare civitatem alicui. Cic. 3. de Finib. Itaq; mihi videris Latinè docere Philosophiam, & ei quasi civitatem dare. Id est, civem facere. ¶ Dare cuipiam pecuniam à trapezita, est pecuniam à trapezita sumere, & alteri dare, vel per manus trapezitæ alicui pecuniam dare, [illegible]. Plaut. in Capt. Sequere me hac, viaticum ut dem à trapezita tibi. ¶ Quandoq; plures habet accusativos, à diversis pendentibus præpositionibus. Col. lib. 9: Ascensus deinde avibus ad tabulata per utranq; cellam datur. ¶ Sæpius tamē post accusativū regit dativum, & hoc variis artibus applicari solet. Plaut. in Epid. Si æquum sit, me plus sapere quam vos, dederim vobis cōsilium cautum quod laudetis. Idem in Curc. Nunc rei divinæ operam dabo. Idem in Merc. Me toxico morti dabo. Idem in Capt. Do tibi operam, si quid est quod me velis. Gellius: Cretenses quoq; prælia ingredi solitos memoriæ datum est, &c. ¶ Item pro offerre, objicere, [illegible]. Terent. in Hecyr. Profectò hoc sic est, ut puto, Omnibus nobis ut res dant sese, ita magni atq; humiles sumus. ¶ Item inferre, inducere. Virgil. 12. Aen. magnam dabit ille ruinā Arboribus. ¶ Item dicere, [illegible]. Terent. in Heaut. Nunc quamobrem has partes didicerim, paucis dabo. ¶ Item obtemperare, [illegible]. Terent. in Adelph. Da te mihi: id est, accommoda te meæ voluntati. ¶ Dare etiam mulieres dicuntur, quæ copiam sui faciunt. Martial. Casta igitur nulla est? castæ sunt mille. quid ergo? Casta fuit, nō dat, nō tamen illa negat. Idem: Non solet accipere, quid solet ergo? dare. ¶ Item facere. Terent. in Adelph. O Aeschine, pol haud paternū isthuc dedisti. ¶ Item ciere, ut apud eundem in Eunuch. Ludū jocumq; dices fuisse illum alterum, præut hujus rabies quæ dabit, [illegible]. ¶ Dare manus, est se victū fateri, [illegible]. ¶ Dare pœnas, est sustinere. [illegible]. Lactant. lib. 8: Sed tamen docent nos Sanctæ literæ quemadmodum pœnas impii sunt daturi. ¶ Dare veniam, interdum est agnoscere, interdum concedere quod petitur. [illegible]. Terentius: Da veniam quæso filio tuo. Cic. de Orat. Dabis hanc veniam, mi frater. ¶ Dare operam, est adjuvare, inservire, [illegible]. Terent. in Phorm. Nos operam dabamus Phædriæ. ¶ Sæpè etiam invigilare, ut quum dicimus, Literis operam dare. ¶ Dare potestatem est rē in alterius arbitrio permittere, [illegible]. Plin. Ut qui [illegible] omnium rerum potestatem avunculo dederat. Pro quo etiam eleganter dicimus, Facere potestatem. ¶ Dare fidem est aliquid sanctè promittere. [illegible]. Cic. de Amic. & Terent. Eunuch. ¶ Dare actionem vel judicium, est actorem ad intendendam actionem admittere. Cic. 4. Verr. Si quis cum pulsasset, edixit se judicium injuriarum non daturum: quicquid ab eo peteretur, judicem de suâ cohorte daturum: ipsi autem nullius rei actionem sese daturum. ¶ Dare linteamentum in plagam, est festucas linteas in vulnus inserere, cum oleo, aliisve medicamentis liquidis, quæ Græci [illegible] appellant. Celsus lib. 7. cap. [illegible]: Ulteriores verò, lunatasq; in plagas linteamentum dandum est, ut caro increscens vulnus impleat. ¶ Dare in manum, significat de manu in manum tradere [illegible]. Terent. in Andr. Hanc mihi in manum dat. ¶ Dare se in disciplinam, est se alicui instituendum permittere. Gell. lib. [illegible] 10: Is in disciplinam Protagoræ sese dedit. ¶ Dare verba alicui, est decipere. Plaut. Aulul. nimisq; ego hanc metuo malè. Ne mihi ex insidiis verba imprudenti duit. ¶ Datum est: id est, fato decretoq; concessum est. [illegible]. Terent. Eunuch. Est istuc datum profectò, ut grata mihi sint quæ facio omnia. Sic Virgil. [illegible] Aen. Non dabitur regnis (esto) prohibere Latinis. ¶ Dare bibere, quod aliqui impropriè propinare dicunt: quum propinare, propriè præbibere sit, vel prægustare. Terent. Andr. Post deinde quod jussi, ei date bibere. Ubi Donatus: Dare bibere, consuetudine magis quàm ratione dixit, pro Date epotionē. Lucilius in sexto: date bibere summo. Nam duo verba activa nullam habent significationem sine nomine aut pronomine, ut si dicas, Dic facere. Cato de Re rust. cap. 89. Bis in die farcias, & meridie bibere dato. De gallinaceis & anseribus farciendis dixit. ¶ Datur cernere: id est, potest cerni, vel licet cernere. Plin. Epist. 10: Quantum mihi tamen cernere datur, multa in Euphrate sic eminent & elucent, ut mediocriter quoque doctos advertant & afficiant. ¶ Duint pro dent, vel dederint. Terent. in And. At tibi Dii dignum factis exitium duint. Plaut. Amphit. Sive quis ipse ambisset, sive per internuntium, Sive adeò Aediles perfidiosè cui duint. Duit, pro Det. Plaut. Aulul. Ne mihi ex insidiis verba imprudenti duit. Duas, pro Des. Ibidem: At nihil est doris quod dem. [illegible] ne duas. ¶ Danunt, pro dant. Plaut. Curc. Nam tibi amantes propinantes vinum danunt. ¶ Hujus verbi composita sunt Abdo, Addo, Condo, Circundo, Cedo, Dedo, Edo, Indo, Obdo, Perdo, Prodo, Prædo, Reddo, Subdo, Satisdo, Pessundo, Trado, Venundo. Sedo & Mando (quæ falsò inter composita hujus verbi erant relata) huc non pertinent: sunt enim simplicia: quod vel ex eo solo cōstat, quod a litera figurativa prioræ conjugationis, quæ in compositis verbi Do corripitur, in his duobus producatur.

Dătŭs, particip. [[illegible] nathun. [illegible]. Gall. Donné. Ital. Donato. Ger. Gegeben. Hisp. Donado. Pol. Dany. Vng. Adattatot. Ang. Geven.] ut Reddere data. Ovid de Arte aman. Multa rogat: tradenda sibi, data reddere jussit.

Dătŭs, tus, ui, m q. [[illegible] mattanah. [illegible]. Gall. Donaison, don. Ital. Donatione. Germ. Gebung. Hisp. Don, dadiua, donacion. Polon. Dar. Vngar. Adas. Ang. A geving.] Plaut. Trin. [illegible] pergraphicus sycophanta: Is mille nummûm se aurum meo datu tibi ferre, & gnato Lesbonico aiebat meo.

Datum, dati, n f. substantivum. Expensum: huic opponitur Acceptum. [[illegible] mattan. [illegible]. Gall. Chose donnée ou baillée. Ital. Cosa donata. German. Ein Gab, das einem gegeben ist. Hispan. Don dadiua. Polon. Datek. Vngar. Ajanlodas. Ang. A gift or a thing geven.] Cic. de Amic. Hoc quidem est nimis exiguè & exiliter ad calculos vocare amicitiam, ut par sit ratio acceptorum & datorum.

Dătuiri. Vetustè, apud Iureconsultos reperitur pro datum iri. [Polon. Danum bić.] Vlpian. de verb. oblig. Si quis stipulatus à Mævio fuerit, fundum Titio datuiri. Hotomanus.

Dăto, as, are, frequentativum. [Polon. [illegible] dawać. Vngar. Adogatok.] Plaut. Mostel. Tu solus credo fœnore argentum datas.

Dătŏr, datoris, m t. [[illegible] noshen. [illegible], vel [illegible]. Gall. Donneur. Ital. Donatore. German. Gegeber. Hispan. Donador. Polon. Dawca. Vngar. Ado. Ang. A giver.] Plaut. Truculent. Semper datores novos. Virgil. 1. Aeneid. Adsit lætitiæ Bacchus dator, & bona Iuno.

Dătĭo, onis, f t. [[illegible] mattanah. [illegible]. Gall. Donaison, donnement. Ital. Donamento, donatione. German. Ein Gab. Hisp. Donacion. Pol. Danie. Vngar. Adas. Ang. A geving.] Cic. pro lege Agr. Cujus judicium, legumq; datio, captorum agrorum ipsius virtute cogitatio tollitur.

Dătārĭŭs, a, um. Gratuitum, aut quod gratis datur [[illegible]. Pol. Darowny. Vng. Ajandékon adatot.] Plaut. Pseudol. Ego annon prius salutas. S. nulla est salus mihi dataria.

Dătātim, adverbium. [[illegible]. Gall. En s'entre donnant & baillant l'un à l'autre. Ital. Dando à vicenda. Germ. Mitgebung. Hispan. Dando a vezes. Pol. Dawać, dawiać. Vng. Egymasra hagyatva, föl adogatva. Angl. By geving one to an other.] Plaut. Cur.

Tum

Tum isti qui ludunt datatim servi scurrarum in via. Ludere datatim: hoc est, invicem dando: quemadmodum qui pila lusitant, quæ vicissim mittitur & remittitur.

Dŏcĕo, ces, docui, doctum, n. f. Instituo, erudio, præcepta do. [למד lamadh הבין hebhin ירה horah. παιδεύω, διδάσκω. Gall. Enseigner. Ital. Insegnare. Ger. Lehren/underweisen. Belg. Leeren ende leeren. Hispan. Enseñar. Pol. Vczę. Vng. Tanitok. Angl. To teache.] Construitur autem cum duobus accusativis: ut, Doceo te litteras. ¶ Aliquando cum uno tantùm, licet aliter possit intelligi. Pretium autem quod à discipulo exsolvitur doctori, ponitur in ablativo. Excipiuntur hi quatuor genitivi, tanti quanti, pluris, & minoris, cum ipsorum compositis. Cic. 2. Philip. Iam invideo magistro tuo qui te tantâ mercede, quantâ jam proferam, nihil sapere docuit. Iuvenalis: Chrysogonus quanti doceat, vel Pollio quanti. ¶ Aliquando cum ablativo. Cic. Pæto. Socratem fidibus docuit. Vbi nonnulli volunt intelligi verbum Canere vel aliquod simile. ¶ Interdum idem est quod ostendere, vel declarare. Virg. 5. Aen. docuit pòst exitus ingés. ¶ Interdum idem quod monere, sive certiorem reddere, μηνύειν. Salust. in Iugurtha: Tametsi legatos miserat qui Senatũ de cæde fratris, deq; fortunis suis docerent. Cic. Appio Pul. Ne literas quidem ullas accepi quæ me docerent, quid ageres aut ubi te visurus essem. ¶ Huius composita sunt, Addoceo, Dedoceo, Edoceo, Perdoceo, quæ ambo significant perfectè doceo, ἐκδιδάσκω. Salust. in Catil. Cicero per legatos cuncta edoctus. Plaut. in Stilich. Nam illa omnes artes perdocet. ¶ Prædoceo prius doceo, προδιδάσκω. Salust. in Iugurtha: Cæterùm illi qui Centuriis præerant prædocti à duce arma ornatumq; mutaverunt. ¶ Subdoceo, loco alicujus doceo. ὑποδιδάσκω. Cic. ad Attic. lib. 8: Ciceronesq; nostros potiùs meo labore subdoceri, quàm me alium magistrum quærere.

Dŏctus, cta ctum, Scientiâ imbutus, literatus, doctrinâ excultus, eruditus, intelligens. [מלמד melummádh למוד limmûdh נבון nabhôn. ὁ ἐν τοῖς λόγοις διδασκόμενος, πεπαιδευμένος. Gall. Enseigné, bien appris, docte, savant. Ital. Dotto. Ge. Gelehrt. Belg. Gheleert. Hisp. Docto y enseñado. Pol. Vczony, madry. Vng. Tudos, bölts. Ang. Theached, learned, cunning.] Cic. lib. 2. Offic. Nec me angor his dedidi quibus essem confectus, nisi his restitissem: nec rursus indignis docto homine voluptatibus. Idem in Orat. Itaque & doctis eloquentia popularis, & disertis elegans doctrina defuit. Sueton. de claris Grammat. Fuisse dicitur ingenii magni, memoriæ singularis, nec minus Græcè quàm Latinè doctus. Artes doctæ, Ovid. 9. Metam. Dicta docta. Lucret. lib. 2: & doctis rationem reddere dictis. Docti doli. Plaut. Mil. Ei nos facti sis fabricis, & doctis dolis Glaucoma ob oculos objiciemus. Facies docta Ovid. 2. Amor. O facies oculos docta tenere meos. ¶ Dicitur autem doctus qui rationem rei tantùm tenet: peritus, qui cum ratione experientiam, & consuetudinem tenet, ἔμπειρος: idest, experientia. Itaq; minus est doctus, quàm peritus. Cic. in Salust. Satis doctè atq; peritè fecisti. Idē lib. 3. Offic. Itaq; quum sint docti à peritis, facilè desciscunt à sententiâ. Majorem tamen vim habet doctus, quàm eruditus. Idem lib. 1. Offic. Nec solùm vivi, at præsentes, studiosos discendi erudiunt, atq; docent, sed hoc idem etiam pòst monumentis literarum assequuntur. Nec mirum est quod minus sit eruditus quàm doctus: quoniam rudis & eruditus contraria sunt. Plinius: Sedere cœpit sententia hæc, pariterq; & eruditũ vulgus, & rudem in eam cursu vadit. Quint. lib. 1: A pedagogis exigunt sint eruditi, quò adolescentes erudire queant, aut si se non eruditos esse sciant, ne quippiam tradant, cujus ipsi sint ignari, quodq; postea sit, dedocendum. ¶ Est autem doctus in hac significatione nomen, non participium: nullum enim importat tempus. ¶ Hinc fit compositum Indoctus, ἀπαίδευτος, quod quum verbo careat, participium esse non potest: quemadmodum & Semidoctus. ἡμιμαθής. Cicer. Cornelio: Sed proximè scripsi de optimo genere dicendi, in quo sæpè suspicatus sum te à judicio nostro, sicut doctum hominem à non indocto, paulùm dissidere. Plaut. in Asin. Tua ista culpa est, quę discipulum semidoctum abs te removes.

Doctē, adverbium, Scitè & eleganter. [ἐπιστημόνως. Gall. Doctement, savamment. Ital. Dottamente. Germ. Kunstlich/ artlich/ weißlich. Hispan. Docta y enseñadamente. Pol. Vczenie. Vng. Böltsen, tudosſan. Ang. Cunningly, learnedly.] Cic. lib. 3. de Orat. Tum ad te ludibunda doctè & delicatè detulit. Doctè & Peritè facere, Cicero in Salustium.

Docĭlis, om. t. Qui facilè disciplinam apprehendit, aptus ad disciplinam. [למוד limmûdh. εὐμαθής. Gall. Qui apprend aisement, qui se laisse enseigner. Ital. Che apprende facilmente. Germ. Gelehrnig. Belg. Leerachtich. Hispan. Cosa habil para ser enseñada. Pol. Latwi do vczenia. Vng. Kinnyen tanúlo. Angl. Apt to learning.] Cic. Trebatio, lib. 7. Epist. O medicum suavem, meq; docilem ad hanc disciplinam. Idem 2. Tusc. Dehinc ad hanc enervatam, muliebremq; sententiam satis docilem se Epicurus præbuit. Lactant. de Opif. Nam si te in literis, nihil aliud quàm linguam instruentibus, auditorem satis attentum præbuisti: quantò magis in his veris, & ad vitam pertinentibus docilior esse debebis? Varro lib. 1. de Re rust. Cassius scribit hæc, operarios parandos esse qui laborem ferre possint, nec minores annorum vigintiduorum, & ad agriculturam dociles. Cic. 3. de Orat. Iubent enim exordiri ita ut eum qui audiat, benevolum nobis faciamus, Docilem autem facio, non tum quum polliceor me demonstraturum, sed tum quum doceo & explano. ¶ Docilis, cum genitivo. Horat. 4. Carm. Ode 6: Reddidi carmen docilis modorum Vatis Horati. Sic, 1. Serm. Satyr. 2: Parcebit, pravi docilis Romana juventus.

Dŏcĭbĭlĭs, le, Qui idoneus est ut doceatur. [למוד limmûd. διδακτός. Gall. Aisé à enseigner. Ital. Habile à conseguirlo à maestrevole. German. Geschickt und tugentlich gelehrt zu werden. Hisp. Cosa che presto se puede enseñar. Pol. Ten ktori się da vczic. Vng. Tanithato, tanitasra, alkolmatos. Ang. Apt to be taught.] Hieronymus: Ingenium docile, & sine doctore docibile est. Sic Cyprianus: Docibilis est, qui est ad discendi patientiam lenis & mitis. Nec facilè reperias, nisi apud Ecclesiasticos. Priscianus autem vult significare docibile id quod facilè discitur: pro quo nos perceptibile dicimus potiùs. Valla lib. 6. cap. 20.

Dŏcĭlĭtās, tatis, f. t. Apprehendendæ doctrinæ facilitas, discendi facilitas. [εὐμάθεια. Gall. Docilité, bonté d'esprit qui est duis à apprendre. Ital. Bontà di spirito, l'esser dotato ad imparare, dispositione d'ingegno ad imparare. Germ. Ein geschickte art die ein ding bald ergreifft und fasset. Hisp. Habilidad para ser enseñado. Pol. Sposob do pojecia nauky latwy. Vng. Kennyen valo tanulas. Angl. Aptnesse in learning.] Cic. pro Sestio: Ii perfecto genere humanæ docilitatis, atq; ingenii dissipatos unum in locum congregaverunt. Idem lib. 5. de Fin. Prioris generis est docilitas, memoria: quas virtutes qui habent, ingeniosi vocantur.

Dōctrīnă, f. p. Eruditio, quatenus à præceptore proficiscitur. [לקח lekach. διδασκαλία. Gall. Doctrine, instruction, enseignement. Ital. Dottrina. Germ. Lehr/ Underweisung. Belg. Leeringe. Hisp. Doctrina ò enseñança. Pol. Nauka, vmiejetność. Vngar. Tudomany, bölcseség. Angl. Doctrine, teaching.] Nam ut à discipulo apprehenditur, dicitur disciplina. Cic. pro Arch. poëta: Ego multos homines excellenti animo & virtute fuisse, & sine doctrinâ, naturæ ipsius habitu propè divino, per seipsos & moderatos, & graves extitisse fateor: etiam illud adjungo, sæpiùs ad laudem atque virtutem naturam sine doctrinâ, quàm sine naturâ valuisse doctrinam. Idem in Orat. Quo fit ut veram illam & absolutam eloquentiam nemo consequatur quòd alia intelligendi, alia dicendi disciplina est: & ab illis rerum, ab illis verborum doctrina quæritur.

Dŏcŭmēntum, n. f. à præterito docui, sicut à monui monumentum. Idem quod admonitio, probatio, exemplum, quod nos aut doctiores reddit, ac certiores aut prudentiores. [ניסיון nisyon. δίδαγμα. Gall. Enseignement, exemple, monstre, experience. Ital. Documento, ammaestramento. German. Lehr/ermeisung/ ein beyspiel das uns etwas lehrt. Hispan. Enseñança. Polon. Nauka, ktora kiesko mamy medrszymy. Vngar. Tanulság. Ang. A lesson, a proofe, an experiment.] Cic. 6. Philip. Ex quo nimirum hoc documentum cepera fortuna voluit, quid esset victis extimescendum. Salust. Quarum rerum ego maximè hæc documenta habeo, quòd in bello sæpiùs vindicatum est in eos qui contra imperium in hostem pugnaverant.

Dŏctŏr, verbale, m. t. Qui docet, magister, præceptor, interpres. [מלמד melammedh רבי rebi, διδάσκαλος. Gall. Docteur, maistre, enseigneur. Ital. Dottore, maestro. Germ. Ein lehrer. Belg. Meester/ doctoer/ onderwijser. Hispan. Enseñador. Polon. Vczyciel, mistrz. Vngar. Doktor, tanito. Ang. A teacher, a maister.] Plin. in Paneg. Quem honorem dicendi magistris, quàm dignitatem sapientiæ doctoribus habes? Tacit. lib. 14. Etiam sapientiæ doctoribus tempus impertiebat: hoc est, Philosophis.

Dŏctrīx, f. t. [ἡ διδάσκαλος, magistra. Vng. Tanito, doctor, mesterasszony.] Apuleius lib. de Philosophia: Illæ vero vitiorum doctrices, iracundia & libido, ratione sub jugum missâ dominantur.

Dŏchĭmŭs, mi, δόχμιος, Pedis genus in numeris oratoriis: de quo Cicer. in Orat. Dochimus (inquit) è quinque constat syllabis, brevi, duabus longis, brevi, longâ: ut est hoc Ămīcōs tĕnēs: item hoc Rĕspūblĭcæ. Quovis loco opus est, dum semel ponatur: iteratus, aut continuatus, numerum apertum, & nimis insignem facit.

Dŏcŭs, m. f. [קורה korah, δοκός. Gal. Vne poultre ou solive, vn sommier. Ital. Trave. Germ. Ein balk. Hisp. Viga. Pol. Belka. Vng. Mester gerenda, Geranda. Angl. A beame, any great piece of timber.] Latinis trabem significat: unde ignitæ quædam aëris impressiones oblongæ, trabis similitudinem referentes, δοκοὶ à Græcis appellantur: qua voce etiam usus est Plin. lib. 2. cap. 26: Emicant & trabes simili modo quas docos vocant, quales quum Lacedæmonii classe victi imperium Græciæ amiserunt.

Dodecatheos, δωδεκάθεος, Herbæ genus proximam à moly Homerico autoritatem obtinens. Folia habet septem, lactucæ foliis simillima, à luteâ radice exeuntia. Autor Plin. lib. 25. c. 4. ¶ Dodecatheos item à Suetonio in Augusto, appellatur convivium quoddam Octavii secretius, ex duodecim constans convivis utriusque sexus, ad imitationem cœlestia convivii, cui Iupiter parem Deorum dearumque numerum fertur adhibere. Verba Suetonii sunt hæc: Cœna quoque ejus secretior in fabulis fuit, quæ vulgò δωδεκάθεος vocabatur.

Dōdrā f. p. Potionis genus, quæ ex novem rebus fiebat. Ausonius: Dodra, ex dodrante est: sic collige, jus, aqua, vinum, Sal, oleum, panis, mel, piper, herba, novem.

Dodrāns, m. t. Pondus vel mensura constans ex novem unciis: ita dictum quòd ad conficiendum assem desit quadrans. [τετάρτη. Gallice, Les trois, parte comme neuf onces de douze.

Ital

Ital. *Nou on … Lierami*. Drey quart oder vierthill eines jeden ges wichts/oder n. f nenn unq. Belg. Righen onc n/die vierdeel. Hisp. *Nueu oncas*. Pol. *Wagamaiaca w sobie nyew ec uncy*. Vng. *Kilencz pe ezk*. Ang. *Tre th d parte, as nyne ounces of welfe*.] Mart.lib.8: Solvere dodrantem nuper tibi Quinte volebat.

Dodrantālis. le: [ὁ σπιθαμιαῖος. Vng. *Kilencz neh. zekni*.] ut, Dodrantalis stirps, apud Colum. lib. 11. cap. 3: hoc est, trium palmorum, seu digitorum duodecim, cui scilicet ad perficiendam pedis mensuram desit quadrans.

Dogmă, atis, n t. Decretum, præceptum, scitum, placitum. [חק *chok*. δόγμα. Gal. *Decret, opinion & sentence ou proposition deliberé, concine & arresté qu' on n' ose desdire*. Ital. *Dottrina affermata da per lui lofi opinione ferma d' vna setta, cosa deliberata per giuditio*. Germ. Ein Gesetz, ein sonderbare selbs erwehlte Meynung die ein jede Sect hat. Hispan. *Doctrina ò decreto*. Pol. *Nauka ossobliwa ktora sobie obierzesi*. Vng. *… vegzés …*. Ang. *A decree or opinion greed vpon and concluded*.] Sunt dogmata uniuscujusq; sectæ decreta, quæ (ut inquit Cicero) prodere scelus est, non minus quam patriam: sine quibus nec sectæ Philosophorum, nec religionum vires constare possunt. Unde Laërtius ait sectam eam non appellari, quæ dogmata non habet. Cic. 4. Tuscul. Quoniam idem enim haberent Academici decretum (sentitis enim jam hoc me dogma dicere) nihil posse percipi, &c. Idem 4. Academ. Sapientiæ verò quid futurum est; quæ neq; de seipsâ dubitare debet, neque de suis decretis quæ Philosophi dogmata vocant? Græcè etiam δόγμα, & ἀρέσκον dicitur, teste Budæo. Habent & cæteræ artes sua dogmata: ut in re medica alia Hippocratis, alia Asclepiadis, alia Themisonis dogmata fuerunt. A Plinio frequenter placita appellantur: ut, placita Magorum, & placita Babyloniorum, lib. 2. Dicitur autem dogma ἀπὸ τοῦ δοκεῖν, quod opinari significat.

Dogmătīstes, m. p. Qui aliis dogmata præscribit: [δογματιστής. Polon. *Nauk v…* Vngar. *Predikator*.] à verbo Græco δογματίζω, quod est decreta præscribo, dogmata trado. Hieronymus: Nunc verò quum interpres magis Apostoli fuerim quàm dogmatistes.

Dŏlābella Dŏlabra. Vide Dolo.

Dŏlenter, Dolentia, Doleo; Vide Dolor.

Dōlĭa, orum, n. f. Vasa majora, vino servando præcipuè idonea, quæ olim fictilia potissimùm erant [אשישה *ascish ch*. πίθος. Gal. *Vaisseaux à serrer le vin, tonneaux*. Ital. *Botte, dogli*. German. Fässer. Belg. Wijnvaten. Hisp. *Tinajas ò vasijas grandes de barro*. Pol. *Fassa, kuffa, beczka*. Vngar. *Negely, boros hordó*. Angl. *Tunnes great vessels*.] Plaut. Cat. Dabitur tibi amphora una, & una semita. Fons unus, unum ahenum, & octo dolia. Terent. in Heaut. Relevi omnia dolia, omnes serias. ¶ Veteres dolia fictilia in cellis vinariis servabant, quæ si duas aures haberent, diotæ dicebantur. Iureconsulti scribunt. Vino legato cum vasis, dolia legata non videri: quia scilicet eâ mente vinum in dolia condimus, ut ex his postea in amphoras vel cados diffundamus: quod deinde vinum diffusum nominatur. Iuven. Ille capillato diffusum Consule potat. Cic. de clar. Orat. Num igitur qui hoc sentiat, si is potare velit, de dolio sibi hauriendum putet? ¶ Unde etiam E dolio haurire, ἐκ πίθου ἀντλεῖν, proverbio olim dicebatur, qui abundabat rebus optatis. ¶ Inexplebile dolium, ἄπληστος πίθος. Varius est hujus adagii usus. Quadrat enim primùm εἰς τοὺς ἀδηφάγους: hoc est, in gulosos edaces, &c. Quadrabit & in obliviosum, cui siquid eruditionis infundas, protinus effluit, quiq; prius obliviscatur quàm didicerit. Competet etiam in homines præter modum profusos. Aristot. Oeconom. 1: Congruit item in avaros, quorum cupiditatibus nihil est satis: verùm quo magis implentur opibus, hoc magis inanes esse videntur. ¶ Volvitur dolium, κυλινδεῖται ὁ πίθος. In eum qui commovetur alieno exemplo sine instinctu ad stultè quid faciendum. Nam dolium facili impulsu quò velis volvitur. At sapiens semper fixus est & immotus. ¶ Dolium exudicorium Laconici species. Germanis hodie in usu, nec improbatū. Usi sunt olim & veteres, ut inquit Aëtius ser. 13. c. 54.

Dolĭā, cicuta apud Diosc. lib. 4. cap. 82.

Dōlĭōlă, n. f. diminutivum à doliis. [πιθίσκοι. Gall. *Petis muys ou muiclets*. Ital. *Botticini*. German. Fässlein. Hispan. *Tinajuelas*. Pol. *Beczulka, fassieczka*. Vng. *Atalog, ni gyyetske, hordocska*. Ang. *Litle tonnes, or hogsheades*.] Locus in urbe fuit sic vocatus, eò quòd post Alliensem cladem Gallis Urbem invadentibus, doliola in quibus sacra Romanorum Pontifices condiderant, eo in loco fuerint defossa à flamine Quirinali, sicut T. Liv. li. 5. scribit. Qua de causâ in eodem loco ne dispuere quidem alicui licebat. Festus.

Dōlĭāris, & hoc doliare, Quod dolii capacitatem habet. [πιθώδης, ὁ τοῦ πίθου. Gal. *… ou de muy*. Ital. *Ciò che s' appartiene doglio*. German. Das zu den Fässern gehört. Hispan. *Cosa de tinaja*. Polon. *Miara … wielkie iako fassa*. Vngar. *Negelni hordonos*. Ang. *That belonge to a tonne*.] Plaut in Pseud. festiviter appellat anum ventriculam, doliarem. Ego devortor extra portam huc in tabernam tertiam, Apud anum illam doliarem, claudam, crassam. ¶ Vita doliaris, ζωὴ πίθου, Proverbio dicitur vita frugalis, parca ab omni strepitu reque ambitione semota, breviter qualem Diogenes nobilis ille Cynicus Athenis egisse legitur: poterit torqueri & in eos, qui nimiùm sordidè, nimis duré atque immundè vivunt. ¶ Vinum doliare, quod adhuc in dolio est, necdum diffusum: cujus vendendi legem Cato de Re rust. cap. 148. exponit. hujus fit mentio in l. j. § ult. D. de peric. & com. Si doliare vinum emeris, nec de tradendo eo quicquam convenerit, &c.

Dōlĭārĭus, Significat eum qui dolia facit, & cóponit. [πιθοποιός. *… Gall. Celuy qui fait muys ou tonneaux*. Ital. *Bottaro*. German. Ein Küffer/Binder/Butner. Belg. Een Kuyper. Hisp. *El que haze tinajas*. Polon. *Bednarz*. Vngar. *Negely hordo csinalo kadar*. Angl. *He that maketh tunnes, a cooper*.] Plin. lib. 3. cap. 6: Aenaria insula à statione navium Aeneæ, Homero Inarime dicta, Græcis *Pithecusa*, non à simiarum multitudine, ut aliqui existimant, sed à figlinis doliariorum.

Dōlĭārĭum, n. f. substantivum, Apud Iureconsultos pro ipsis doliis, vel cellâ in qua dolia vinaria sunt [πιθεών. Pol. *Kom… gdzie fassi chowaia*. Vng. *Borhas hordo (…) pincze*. Ang. *A wine celler*.] Si (inquit) ex doliario pars vini venierit.

Dŏlĭchŭs, m. f. δόλιχος. Spatium est duodecim stadiorum, vel (ut Suidas tradit) viginti quatuor. Iulius Pollux Dolichon in gymnicis certaminibus docet fuisse curriculum omnium maximum: in quo qui decertabant, dolichodromi dicebantur. ¶ Est præterea dolichus, leguminis genus, Caule tenerrimo: sed si perticam adjunctam habeat, in miram altitudinem ascendente, alioqui vitiosum & infrugiferum. Alii cicerculam interpretantur, alii phaseolum. Vide Galen. lib. 1. de Alim. facult.

Dŏlo, as, act. p. Dolabrâ, sive asciâ lævigo, vel cælo, sculpo. [פסל *Pasal*. πελεκάω, ξέω. Gall. *Doler, vnir, esbaucher*. Ital. *Dolare, pulire*. Germ. Hobeln/glattmachen. Belg. Scheven. Hispan. *Dolar, aplanar*. Pol *Heblu e gladze*. Vng. *Gyalulok*. Ang. *To cutt or hew with an axe or other instrument, to shape, to square*.] Propert. Stipes acernus eram properanti falce dolatus. Cicer. 4. Acad. Non enim est ex saxo scalptus, aut ebore dolatus. Col. libro 1. cap. 2. Materies si roborea est ab uno fabro dolari ad unguem per quadrata debet pedum xx. Idem lib 8. cap. 3: Dolare perticam in quadrum. ¶ Apud antiquos etiam in usu fuit Dolio, dolis, dolivi, dolitum. Varro in Agatone, ut citat Nonius: Num nam cælatus in manu dexterâ scyphus, cælo dolitus, artem ostenisset Mentoris? Hujus verbi composita sunt, Dedolo, & Edolo, de quibus locis suis.

Dōlĭtŭs, aut dolatus, participium pass. Dolabrâ scalptus. [Pol. *Heblowani*. Vngar. *Meg gyalult*.] Varro: Numnam cælatus in manu dexterâ scyphus, cælo dolitus, artem ostendat Mentoris? Cicer. 4. Acad. lib. 4. Non enim ex saxo scalptus, aut ebore dolatus.

Dŏlābră, bre, f. p. Instrumentum fabrorum quo ligna dolant.] מעצד *mahatsad*. קרדם *kardóm*. ἀξίνη. Gall. *Doloire, hache*. Ital. *L' ascia*. German. Ein hobel. Belg. Een schaver. Hisp. *Segurón ò acuela ò azuela para dolar*. Polon. *Hebel*. Vng. *Gyalu*. Ang. *An instrument to piarse with, a carpenters axe, a chip axe, a wimbell*.] Col. lib. 3: Quæ falce amputari non possunt, acuta dolabrâ abradito. Paulus in l. quum de lanionis de Fund. inst. leg. vocat etiam hoc nomine instrumentum lanionum, quo carnes dissecant.

Dŏlābellă, diminutivum à dolabra [ἀξινάριον. Gall. *Petite doloire ou hachette, hachon*. Ital. *Picciola ascia*. German. Ein hobelin. Belg. Schaefken/het hoffirken. Hisp. *Acuela*. Pol. *Hebliek*. Vngar. *Gyaluska*. Angl. *A little paxe or … instrument*.] Col. lib. 5. Semper circa crus dolobellâ dimovenda est terra. Hoc etiam cognomine usa est familia Cornelia, ex qua fuit Cornelius Dolabella Ciceronis gener.

Dŏlābellĭānă, Pyra longissimi pediculi, ab institore Dolabellâ sic dicta. Plin. lib. 15. cap. 15.

Dŏlōnēs, m t. [δόλωνες. Polon. *Kostur z ukrytym sztyletem*. Vng. *Tőr, gonyeg bantlar, pácza az kiben bel ől hanczár vag yon*.] ita dicti à fallendo, quòd ingentes cóti, ferro brevissimo, quum speciem præferant ligni, intùs ferrum acutum habeant. Virg. lib. 7. Aen. Pila manu, sævosq; gerunt in bella dolones. Servius ait dolonem flagellum esse, intra cujus virgam lateat pugio. Plutarch. in Tiberio, δόλωνα interpretatur sicam latronum. Verba ejus sunt hæc ὥσπερ τινὲς … ξιφίδιον λῃστρικόν, ὃ δόλωνα καλοῦσι. ¶ Apud Suetonium dolon pro gladiolo. Claud. cap. 13 Reperti & equestris ordinis duo in publico cum dolone ac venatorio cultro præstolantes. In Instrumento autem navali Dolones dicuntur vela minora, quæ supra acatia (eo enim nomine vela majora dicuntur) celeritatis causâ solent erigi. Liv. lib. 46: Dolonibus erectis altum petere contendit. Ibid. Sublatis dolonibus effusè effugere contendit.

Dŏlŏr, m. t. Est animi vel corporis cruciatus. [מכאוב *mach'ob* דאבה *deabáh*. ἄλγος, ὀδύνη. Gal. *Douleur, fascherie, ennuy*. Ital. *Dolore, doglia*. German. Schmertz/leyd. Belg. Weedom/smerte/pijne. Hispan. *Dolor*. Pol. *Boleśc, trapienie*. Vng. *Fájdalom*. Angl. *The ache or paine of body or mynd*.] Cicer. 2. Tusc. Dolor est motus asper in corpore à sensib. alienus. Terent. in Andr. Ejus labore, atq; ejus dolore gnato ut medicarer tuo. Cic. Sulpitio lib. 4. Est omnino vix consolabilis dolor: tanta est omnium rerum amissio, & desperatio recuperandi. ¶ De dolore naturæ, Vide Hipp. & Gal. lib. 2. cap 2. & lib 3. cap. 1, de locis affectis. ¶ Dolor pulsatorius, sive turgidus, est qui à parte primariò affecta, velut in radice incipiens celeriter in partes adjacentes transfertur. Galen lib. 2. de locis affectis, cap 2.

Dŏlentĭă, f. p. Antiquis fuit in usu pro dolore. [מכאוב *machob* דאבה *deabáh*. ἀλγηδών. Polon. *Bolenie*. Vngar. *Fájdalom*.] Cujus compositum est indolentia: hoc est, absentia doloris: in qua Philosophorum nonnulli summam fœli-

citatem

citatem posuerunt. Cic. Vt qui rem expetendam vel voluntate, vel indolentiâ metiuntur.

Dŏlĕo, es, dolui, dolitum, n. s, Dolore afficior, corpore vel animo crucior. [כאב ch.aib. ἀλγεῖν. Gall. *Se douloir, estre dolent, estre fasché & desplaisant.* Ital. *Dolere.* Ger. Weh thun / schmertzen leyden Hispan. *Doler ò dolerse.* Polon. *Boleie, troskemam, zalnie.* Vngar. *Bankódom, faydalomban vagyok.* Ang. *To be sorie.*] Terent. in Evnuch. Dolet dictum imprudenti adolescenti, & libero. Cicero in Vatin. Quis tum non ingemuit, quis non doluit Reipublicæ casum? ¶ Hoc verbum, si ad corpus referatur, neutrum acquisitum est: ut, Oculi dolent viro tuo. Plautus in Amphitr. Mihi etiam misero nunc malæ dolent. Sin de rebus alienis, affectivum est: ut, Doleo tuis rebus adversis: id est, propter res tuas adversas. ἄχθομαι. ¶ Aliquando etiam cum accusativo: ut, Doleo tuam miseriam. Doleo tuam vicem, σοῦ χάριν ἄχθομαι. Doleo vicem Reipubl. ὑπεραλγῶ τῶν κοινῶν. Salust. Quasi dolens ejus casum. ¶ Hujus composita sunt Condoleo, quod est simul, vel in totum doleo, συναλγεῖν, συμπαθῶ, συμπάσχω. Plautus in Trucul. Date jam soleas, atque intro me ducite actutum, Nam mihi de vento miserè condoluit caput. ¶ Dedoleo, de quo alibi.

Dŏlēns, entis, particip. Cic. in Parap. Soli igitur hoc contingit sapienti ut nihil faciat invitus; nihil dolēs, nihil coactus. ¶ Doliturus, Particip. futuri temporis. Liv. 9. bel Maced. Ignominiâ ne suâ quenquam doliturum censeres? ¶ Dolendus, adject. Cicer. ad Cornific. lib. 12, c. 23: Neq; enim quæ tu propter magnitudinem, & animi & ingenii moderatè fers, à te non ulciscenda sunt, etiamsi non sunt dolenda.

Dŏlēntĕr, adverb. [ὀδυνηρῶς, ἀλγεινῶς Gall. *Dolentement par douleur, en tristesse.* Ital. *Dolentemente, condolore, tristezza & affanno.* Germ. Mit schmertzen / mit bekümmernuß. Hisp. *Doliendo, co dolorosamente.* Pol. [illegible] Vngar. [illegible] Ang. *Wofully, sorrfully.*] Planc. Cic. lib. 10: Sed quicquid tibi scribo dolenter mehercule magis quam inimicè facio. Plin. Epist. 185: Vnicè probo quod Pompeii Quintiani morte tam dolenter afficeris, ut amici charitatem desiderio extendas. Ovid. 4. Metam. Nihil illo fertur volucrum moderator equorū Post Phaëthontæos vidisse dolentius ignes.

Dŏlōrĭfĭcŭs, ca, cum, Quod dolorem facit. [ἀλγυντικός. Vngar. *Bankeottes.*]

Dŏlōro, as, act. p. Dolore afficio.

Dŏlŭs, doli, m. s. Fraus, fallacia machinatio. insidiæ [מרמה mirmáh. δόλος. Gall. *Dol, fraude, tromperie, cautelle, finesse.* Ital. *Inganno, fraude.* German. Ein list / beschiss oder betrug Hisp. *Astucia ò engaño.* Pol. *Zdrada, chitrość.* Vngar. *Tsalárdság.* Ang. *Guile, deceit falshode.*] Plautus in Capt. Nam doli non doli sunt, ni astu colas. Terent. Andr. Simul sceleratus Davus, siquid consilii Habet, ut consumat nunc, quum nihil obsint doli. Cicer. pro Domo suâ: Illud in primis, ne qua calumnia, ne qua fraus, ne quis dolus adhibeatur. ¶ Veteres etiam in bonam partem accipiebant, pro solertiâ & calliditate. unde dolum malum dixerunt discriminis causâ. quod & bonus quidam dolus diceretur. πανουργία. Terent. in Evnuch. Iam tum erat suspicio dolo malo hæc fieri omnia. Vlp. de Dolo malo. l. prima. Dolum malum Servius quidem ita definit, machinationem quandam alterius decipiendi causâ, quum aliud simulatur, & aliud agitur. Cicer. 3. Offic. Nondum enim Aquilius collega, & familiaris meus protulerat formulas, in quibus ipsis quum ex eo quæreretur quid esset dolus malus, respondebat, quum aliud simulatum est, aliud actum.

Dŏlōsŭs, Fraudulentus, malitiosus. [איש מרמה ish mirmáh. δόλιος, Gall. *Trompeur, cauteleux, plein de finesse.* Ital. *Ingannatore, cauteloso.* German. Betrüglich / voll böser listen. Hispan. *Engannoso astuto.* Polon *Chitry, zdradliwy.* Vng. *Tsalard.* Angl. *A deceiuer, full of guiles.*] Plaut. in Epid. Ego aliquam parabo dolosam fidicinam nummo conductâ quæ fit. Cic. pro Rab. Posth. Pulsus interea regno Ptolemæus dolosis cōsiliis, Romam venit. Ovid. 15. Metam. Artes dolosæ.

Dŏlōsē, adverbium, Fraudulenter, malitiosè. [δολερῶς, δολίως. Gall. *Par tromperie, cauteleusement.* Ital. *Con inganno.* German. Betrugenlichen. Hispan. *Astuto y enganosamente.* Polon. *Zdradliwie.* Vngar. *Tsalárul.* Angl. *Deceitfully, with guile.*] Cic. 3. Offic. Quum dicitur inter bonos benè agier, quicquam agi dolosè an malitiosè potest?

Dŏmă, tis. [גג ghagh. δῶμα, δόμος. Gall. *Toict, couvert.* Ital. *Tetto piano.* German. Ein dach das eben und nicht haldecht oder stötzig ist. Hispan. *Casa ò tejado de casa.* Polon. *Dach rowny, poszycie.* Vng. *Ház, pallás.* Angl. *The roofe of an house.*] Hieronymo usitatum verbum.

Dŏmābĭlĭs, Vide Domo, domus, in DOMVS.

Dŏmestĭcātim, Domesticus. Vide DOMVS.

Dŏmĭcĭlĭŭm, Domicœnium, Dominium, Dominor, Dominus, Vide DOMVS.

Dŏmĭpōrtă, f. p. Cochlea dicitur, quòd domum suam perpetuò circumferat: Vnde etiam Græci φερέοικον vocant. [Polon. Zolw. Vngar. *Tsiga.*] Cic. 2. de Divin. Vt si quis medicus ægroto imperet ut sumat terrigenam, tardigradam, domiportam, sanguine cassam, potiùs quàm hominum more cochleam.

Dŏmĭtŏr, Domitura, Vide Domo, domas, in DOMVS.

Dŏmo, domas, Vide DOMVS.

Dŏmŭs, f. s. & q. Propriè ædificium ad habitandum factum, quod ex tecto & parietibus constat improprie pro quocunque habitaculo. [בית báyt. οἶκος, δόμος. Gall. *Maison.* Ital. & Hisp. *Casa.* Germ. Ein Hauß. Belg. Een huys. Pol. *Dom, chalupa.* Vng. *Ház.* Ang. *An house.*] Vnde & templa & avium nidi domus dicuntur οἰκήματα, Virgil. lib. 6: Ostia jamq; domus patuêre ingentia centum Sponte sua, Idem 8. Aen. Antiquasq; domos avium cum stirpibus imis Eruit. ¶ Aliquando domus dicitur familia. οἰκία. Idē lib. 5: Sergestusq;, domus tenet à quo Sergia nomen. ¶ Aliquando sumitur pro totâ aliquâ gente. Idem 1. Aeneid. Quū domus Assaraci: volēs intelligi Romanos, qui ab Assaraco per Trojanos originem ducunt. ¶ Aliquando pro patriâ. Idem 3. Aen. Da propriam Tymbræe domū, da mœnia fessis. ¶ Facit autē genitivum, domus, & domi, dativum domui, accusativum domum, vocativum domus, ablativum domo. Differunt tamen duo hi genitivi, domi & domus, ut Domus ædificium ipsum significet quod ex tecto & parietibus cōstat. Aptè itaque dicemus partem domus sum demolitus; non, partem domi. Pro eodē etiam apud veteres legitur Domuis. Varro: Perrexit in interiorem partē domuis. Domi maneo οἰκουρῶ. Terent. in Adelph. Quid ais, bone vir, est frater domi? ¶ Invenitur tamen nonnunquā apud antiquos genitivus domi pro domus. Plaut. in Trinummo: Non fugitivus est homo: cōmeminit domi. ¶ In numero plurali facit nominativū domus, dativum & ablativum domibus, accusativum domos, vel domus, genitivum domorum, & nonnunquam domuum. Plin. lib. 8. c. 57: Quo in genere multi & hoc incolas domum posuêre mures. Legitur etiam nonnunquam in ablativo singulari domu. Plautus in Milite: Ait, sese Athenas fugere cupere ex hac domu. Domi & in domo, idem significat, εἰς τῷ οἴκῳ. Quintil. In domo furtum factum ab eo qui domi nō fuit. ¶ Revertor domum, & ad domū, οἴκαδε. Exeo domo, vel è domo οἴκοθεν. ¶ Admittūt autē obliqui hujus nominis adverbialiter positi tantùm adjectiva, Mea, Tua, Sua, Nostrâ, Vestrâ, & aliena: ut, Erā domi meæ. Tu eras domi tuæ, & sic de cæteris. Cic. pro Domo suâ: Quid tibi necesse fuit anili superstitione, homo phanatice, sacrificium, quod alienæ domi fieret, invisere? Aliquando nō solent apponi, sed subintelligi: ut, domi ero, scilicet meæ. ¶ Domi & militiæ, genitivi adverbiales: id est, absolutè positi pro eo quod est in pace & in bello: hoc est, pacis & belli tēpore. In his observatum est, ut ferè per conjunctionē Et vel Que connectantur. Terent. Adelph. Una semper militiæ & domi fuimus. Cic. de Senect. An censes (ut de me ipso aliquid more senum glorier) me tantos labores diurnos nocturnosq; domi, militiæq; suscepturum fuisse? ¶ Domus amica, domus optima, οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος. Nusquam cōmodiùs, nusquā liberiùs, nusquā lautiùs homini vivere contingit, quàm domi. ¶ Domi conjecturam facere, οἴκοθεν εἰκάζειν. Quod non aliunde petitur, id domi fieri dicitur. Plaut. Cistel. ¶ Domi pugnans more galli in eum qui semper domi desidens, non audet vel in bellum vel in certamina proficisci foras. Nam hoc animal pugnacissimum quidem est, sed domi. ¶ Vna domus non alit duos canes, [illegible]. Proverbio iactatus senarius in eos, inter quos parum convenit propter idem lucrum, quod communiter expetunt. Refertur ab Aristophanis interprete ¶ Domi manere oportet bellè fortunatū, [illegible] Cui suppetit copia facultatum, is si velit fortunatam agere vitam, domi vivat. ¶ Ad eandē pertinet metaphorā. Domi habere. ¶ Hujus nominis diminutiva sunt, Domuscula, Domuncula, οἰκίσκος, οἰκίδιον.

Dŏmūncŭlă, æ, f. p. diminutivum [οἰκίδιον Pol. *Domek.* Vngar. *Házaska.*] Vlpianus D. lib. 47 T. t. 12. leg. 5: Si domunculam habeat, &c.

Dŏmĕstĭcŭs, ca, cum. Quod ad domum pertinet, quodque ex domo nostra est. [בן בית ish bay. h. οἰκεῖος Gall. *Domestique, de la maison.* Ital. *Domestico, di casa.* Germ. Ein Haußgenoß oder Haußgehörig. Hispan. *Cosa casera ò de casa, Domestico.* Vngar. *Házi házbéli.* Ang. *Perteining to householde.*] ut, Domistica negocia, domestica exempla, domesticum lenocinium. Domesticus usus, & consuetudo apud Ciceronem. Domesticum funus, domestica furta, domesticum testimonium. ¶ Aliquando domesticus dicitur mansuetus ac mitis. ἥμερος. Plinius: Mitte animal, atque domesticum.

Dŏmĕstĭcŭs, ci, m. s. Qui in eâdem domo nobiscum habitat. [οἰκεῖος, ἐφέστιος. Vng. *Házi harnoke.*]

Dŏmĕstĭcātim, adverbium. significat per varias domos, sive per domesticos. [κατ' οἰκίας. Gall. *De mai on en maison, par les maisons,* Ital. *Di casa in casa, per le case.* German. Von Hauß zu hauß. Belg. Van huys te huyse. Hispan. *De casa en casa.* Pol. *Zdomu do domu.* Vngar. *Házonkent.* Ang. *From house to house.*] Suet. in Cæs. Quorum ut quàm maxima exspectatio esset, ea quæ ad epulum pertinerent, quamvis macellariis oblocata, etiam domesticatim apparabat.

Dŏmĭcœnĭum, n. s. Cœna quæ fit domi. [οἰκοσίτια Pol. *Domowa wieczerza.* Vngar. *Hátunknál való vatsora.*] Apul. Martial. libro quinto: Si tristi domicœnio laboras Torani, potes esurire mecum.

Dŏmŭĭtĭo, f. t. [Gall. *Retour en la maison.* Ital. *Ritornata à casa.* German. Heimgang. Hispan. *Tornada à casa.* Polon. *Nawrocenie do domu.* Vngar. *Hazá menés.* Angl. *A returning home to the house.*] Dictio composita ex domo, & itio, quasi reversio ad domum. Cic. lib. 1. de Divin. Sed Rhodiorum classi propinquum

quum reditum, ac domuitionem dari. Apul. lib. 3. Denique nec larem requiro, nec domuitionem paro. Itiones autem dici, sicut reditiones, & abitiones, testis est Terentius qui in Phormione ait: Hæccine erant itiones crebræ, & mansiones diutinæ?

Dŏmĭcĭlĭum, n. s. Habitatio longi temporis, unà cum omnibus suis rebus & fortunis. Itaque domicilium non domus aut habitatio facit: sed ubi quis larem, rerumque suarum summam constituit, unde rursus non sit discessurus. [מעון *mahôn*. οἰκητήριον. Gall. *Domicile le lieu de la demeure ou habitation.* Ital. *Domicilio, habitatione di longo tempo.* German. Ein behausung / lange wierige wohnung. Belg. Bewooninghe / woonplaetse / ofte woonstede. Hispan. *La casa, ò la morada della de luengo tiempo.* Pol. *Mieszkanie, przybytek.* Vngar. *Lakás (a' egy) sok ideig valo lakasra keszitetet ház.* Ang. *A dwelling place.*] Vnde mutare domicilium dicuntur qui migrant, ut aliam urbem habitent, tanquam illius cives futuri. nam qui ad tempus habitat, mox inde discessurus, domum quidem potest habere quam conduxit, domicilium autem non habet. Cic. 7. Verr. Sedem antiquam, divinumque domicilium nocturno latrocinio atque impetu compilavit. Gellius: Qui domicilium in Italiâ non haberet. Cicero de Senect. Animus cœlestis ex altissimo domicilio depressus & quasi demersus in terram.

Dŏmo, domas, domui, domitum, & interdum domavi, domatum, olim tertiæ conjugationis fuit, si Prisciano credimus, quemadmodum & omnia primæ conjugationis verba quæ præteritum faciunt per ui, divisas syllabas. Inde manserunt domui, domitum, & domitor. Mansuefacio, cicurefacio, edomo. [כבש *kabash*, רדה *radah*. δαμάζω. Gall. *Domter, surmonter, rendre subiect.* Ital. *Domare, sottomettere, far soggetto.* German. Demmen / zam machen. Belg. Temmen. Hispan. *Domar.* Polon. *Skraman, ujarzmiam, sobie sprawiam, vikramam, obieżdżam.* Vngar. *Meg enyhitem, meg szelidítem.* Angl. *To subdue, tame or overcome.*] Virgil. 3. Georg. Talis Amiclæi domitus Pollucis habenis Cyllarus, & quorum Graii meminêre Poetæ, Martis equi bijuges. Plaut. in Cas. Sed quid ais, jam domuisti animum? Plin. de viris illustr. Prætor Galliam domuit, Consul Hispaniam, altero Consulatu Sardiniam. Hinc Domitos hostes dicimus, id est, victos: & domitos populos, in potestatem redactos. Cicero de Provinc. Consul. Atque hanc Macedoniam domitis jam gentibus finitimis, barbariâque compressâ, pacatam ipsam per se & quietam. ¶ Equorum domitores, πωλοδάμνοι. Virg. 7. Aen. Lausus equûm domitor, debellatorque ferarum. Domiti equi, δεδμημένοι: atque Indomiti, ἀδάμαστοι. Indomitæ gentes, feraces. Idem 8. Aeneid. -raptis concurrunt undique telis Indomiti agricolæ. Et 8. Aeneid. Indomitique Dahi. ¶ Hinc componitur Perdomo, penult. corr. quod est valde domo, vel ad finem domo. Mart. 1. Herculeæ laudis numeretur gloria, plus est, Bis denas pariter perdomuisse feras.

Dŏmĭtūrā, ræ, f. p. Domandi actus. [δάμασις. Gall. *Domtement, apprivoisement.* Ital. *Domatione, domamento.* German. Zemmung / zam machung. Belg. Een temmatinge. Hisp. *Domadura, aquella obra de domar.* Polon. *Vikromienie, pokiełznienie, ujarzmienie.* Vngar. *Meg enyhités, szelídités.* Ang. *A taming or breaking.*] Plin. l. 8. c. 46: Domitura boum in trimatu, postea sera, antea præmatura. Col. lib. 6: Curandum ne in domiturâ, bos, calce, aut cornu quenquam contingat.

Dŏmĭtŭs, tus, tui, m. q. Ejusdem significationis. Polon. *Obieżdżeni, vkrocenie.* Vng. *Meg enyhités.* Angl. *A taming.*] Cicero lib. 2. de Nat. deor. Efficimus etiam domitu nostro quadrupedum vectiones.

Dŏmĭtŏr, oris, m. t. Qui domat: hoc est, cicurem, & mansuetum reddit. [מכבש *mekabbesh*. δαμαστής, δαμαστήρ. Gall. *Domteur, qui domte.* Ital. *Domatore.* German. Ein Zämer / der einen dempt vnnd zam macht. Hispan. *El domador.* Polon. *Pokiełznięcy, vikramiący, obieżdżący.* Vng. *Enyhitö, szelídítö.* Angl. *He that tameth.*] Ovidius 2. Trist. Quid tibi de terrico referam domitore Chimæræ? ¶ Pro eodem etiam legitur Domator. Tibullus: -cōversus terga domator.

Dŏmĭtrix, cis, f. t. [δαμάτειρα, δαμάστειρα. Gall. *Celle qui domte.* Ital. *Donna che doma, vince & supera.* German. Ein Zämerin. Hispan. *Domadora.* Pol. *Taka ktora vikramia.* Vngar. *Szelídítö asszony.* Angl. *She that tameth.*] Virgil. 3. Georg. -domitrixque Epidaurus equorum.

Dŏmābĭlĭs, le, om. t. Qui est aptus ad domandum. [εὐδάμαστος. Gall. *Domtable, aisé à domter.* Ital. *Cosa che si può domare.* Germ. Zämig / das wol zu zwingen vnd zu zämen ist. Hisp. *Cosa que se puede domar.* Pol. *Łatwa do vikromienia.* Vng. *Szelídítésre alkolmas enyhitöt, meg.* Angl. *Easie to be ouer come or tamed.*] Horat. lib. 5. Carm. Od. 14 Te Cantaber nō antè domabilis Miratur. Ovid. 9. Metā.

Atque immune necis, nullâque domabile flammâ.

Dŏmĭtūrŭs, a, um. particip. futuri temp. Virgil. 4. Georg. Dulcia mella premes: nec tantum dulcia, quantum Et liquida, & durum Bacchi domitura saporem.

Dŏmĭto, tas, tare, frequentativum. [συχνὰ δαμάζω. Pol. *Vkramiam, vkrocam.* Vng. *Meg enyhitöm, szelídítöm.* Angl. *To make tame, to subdue.*] Virgil. 3 Georg. Et prensos domitare boves. Idem 7. Aen. -domitant in pulvere currus.

Dŏmĭnŭs, m. s. A domo fit, & is propriè dicitur qui domui præest, & qui in familiam imperium habet. [בעל *bahal*, אדון *adhon*. κύριος, δεσπότης. Gall. *Seigneur, maistre.* Ital. *Padrone, signore.* Germ. Ein Herr / Haußherr. Belg. Een Meester / heere. Hisp. *Sennor como de siervos.* Pol. *Pan, ociec czeladn.* Vng. *Vrgazda.* Ang. *A maister, a lord.*] Sunt enim dominus & servus ex τῶν πρός τι, ex iis quæ ad aliquid referuntur. Terent. in Eun. Apparet servum hunc esse domini pauperis. Plaut. in Castel. Quis istic habitat? L. Demipho dominus meus. ¶ Item Domini appellatio ad eos extenditur qui rei alicujus proprietatem habent, etiamsi usufructus alienus sit. ¶ Abusivè tamen & filiifamiliâs, & cæteri liberi, qui in potestate sunt, & usufructuarii, domini dicuntur. *Hæc ex Vlpiano.* ¶ Item Dominus vocatur qui in regnum vel civitatem imperium habet, & cui populi subsunt. Virg. 1. Aeneid. Romanos rerum dominos, gentemq; togatam. ¶ Rursus dominus dicitur maritus. Idem lib. 4: -connubia nostra Reppulit, ac dominum Aenean in regna recepit. ¶ Sunt etiam amantium verba dominus & domina, blanditiis apta. Ovid. Hæc tibi sub domino est Pyrrhe puella tuo. Et iterum: Nam furor in dominam temeraria brachia movit. ¶ Item ponitur pro convivii exhibitore. Varro, aut dominum, aut vinum, aut aliud quid laudato. Cic. in Vatin. Quum ipse epuli dominus Qu. Appius albatus esset. Dominos quoque & dominas, sumi solent pro deo ac dea. Ovid. -& Domino solvere vota Iovi. ¶ Dominus simpliciter appellatur in Iure Civili, qui quoquo tempore usucœpit l. si finit § Iulianus. de damno infecto. Quamvis & veteres honoris causâ dominum aliquem dicere solebant, ut quum Nerat[ius] ad Paulum scribens, l. Nesennius ad L. Falc. Ex facto, inquit, Domine talis species incidit. Sic & mariti uxores suas, & mariti [illegible] quandoque appellant. Sic & Plinius: Trajanum dominum eâdem scilicet cōsuetudine, cujus & Martialis quoque & Seneca meminerunt. Dominus fit is, cui traditur ex causâ emptionis, donationis, dotis, mutui, legati, hæreditatis, solutionis, transactionis, sententiæ, vel similibus. l. traditionibus C. de pact. l. nunquam nuda. De acquirendo rerum dom. Domini appellatio a domo deducitur, οἰκεῖον, proprium Græci vocant: & a domo derivant Vlp. in tit. Instit. de hæred. qual. & different. Domini appellatio ad eos extenditur, qui rei alicujus proprietatem habēt, etiamsi ususfructus alienus sit. Vlpian. Domini abusivè dicuntur filiifamilias, & cæteri liberi qui in potestate sunt, & usufructuarii. *Ex Vlpian.*

Dŏmĭnă, næ, f. p. Hera, domini uxor, quæ in familiam, aliúmve rem imperium habet. [גבירה *gebira*. δέσποινα. Gall. *Dame, maistresse.* Ital. *La signore, la maestra.* Germ. Ein Fraw / Herrin. Belg. Een Meesterse / Vrouwe van den huyse. Hispan. *Sennora como de [illegible].* Polon. *Pani.* Vngar *Asszony.* Ang. *A ladie or maistresse.*] Cic. in Parad. Cupiditas honoris dura domina. Idem libro 2. de Fin. Dominæ rerum omnium virtutes. Virg. lib. 3. Aeneid. Et vincti curru dominæ subiêcere leones. Cic. l. 3. Offi. Hæc enim una virtus omnium est domina & regina virtutum. De justitiâ loquitur. ¶ Domina, κατ' ἐξοχὴν quandoque pro Proserpina legitur. Virg. 6 Aeneid. Hi dominam Ditis thalamo deducere adorti.

Dŏmĭnĭcŭs, derivatum. [κυριακός. Pol. *Panski.* Vngar *Vri.*] ¶ Dominicæ habitationes, apud Columel. libro 9. capite 5. Et Rationes dominicas pecuarias conficere, apud Varr. lib. 2. de Re rust. cap. 10.

Dŏmĭnŏr, aris, Ius & imperium in rem aliquam habeo, rerum potior, regno, dominatum teneo. [רדה *radah*, משל *mashal*, שׂר *sar*, בעל *bahal*. δεσπόζω, κρατέω. Gal. *Maistriser, dominer.* Ital. *Signoreggiare.* German. Herrschen. Belg. Heerschappen. Hispan. *Enseñorear.* Pol. *Panuie.* Vngar. *Vraskodom.* Ang. *To have dominion or maistership, to beare rule.*] & frequentissime habet dativum. Virg. 1. Aen. -victis dominabitur Argis. ¶ Modò accusativum, cum in præpositione. Ovid. lib. 1. Metam. -& quod dominari in cætera posset. Cicero in Catone: Felix senectus, si usque ad ultimum spiritum dominatur in suos. ¶ Modò ablativum cum præpositione in. Sulpit. Ciceroni: Quum casus & natura in bonis dominatur. Virg. li. 2 Aen. Incensâ Danai dominantur in urbe. ¶ Interdum etiam cum genitivo invenitur, sed non nisi in sacris literis. ¶ Dominor aliquando passivè accipitur. Cicer. 1. Offic. O domus antiqua, quàm dispari domino dominaris.

Dŏmĭnāns, Participium, Qui dominatur. Cicero 2 de Finib. Maximas verò virtutes jacēre omnes necesse est voluptate dominante.

Dŏmĭnantĭŏr, Comparat. Lucret. libro 3: Et magis est animus vitai claustra coërcens, Et dominantior ad vitam, quàm vis animai.

Dŏmĭnātŭs, m. q. Principatus. [משרה *misrah*, ממשלת *memshalah*, גבורה *gebura*. [illegible]. Gall. *Domination, seigneurie, maistrise.* Ital. *Signoria, tirannide.* German. Ein Herrschafft. Hispan. *Sennorio.* Pol. *Panowanie.* Vng. *Vraskodas.* Angl. *Dominion, lordship, maistership.*] Cicer. 4. de Finib. Quum autem assumta ratio est, tanto in dominatu locatur, ut omnia illa prima naturæ hujus tutelæ subjiciantur. Idem 1. de Divin. Quæ erat urbs in Thessaliâ, tum admodum nobilis, ab Alexandro autem tyranno crudeli dominatu tenebatur.

Dŏmĭnātŏr, oris, m. t. [משל *moshel*, שׂר *sar*. κυριεύων, δεσπότης. Gal. *Dominateur & seigneur.* Ital. *Il Signore.* German. Ein Herrscher. Hispanicè, *El que enseñorea.* Polon *Ten ktory panuie.* Vngaricè, *Vraskodo.* Anglicè, *That hath dominion, a lord.*]

Cicero

Cicero 2. de Naturâ deorum. Dominator rerum Deus.

Dŏmĭnātrix, f. t. [שרה *saráh*. *ἄνασσα*, *κυρία*, *δεσπότις*. Gall. *Celle qui domine*. Ital. *Donna che signoreggia*. Germ. Ein Herrscherin. Hisp. *La che señorea*. Pol. *Ta ktora panuie*. Vng. *Vralkodo asszony*. Ang. *She that hath dominion*.] Cic. l. 1. de Invent. Cæca ac temeraria dominatrix animi cupiditas.

Dŏmĭnātĭo, f. t. Imperium. [משרה *misráh* ממשלה *memschaláh* עצר *hóser*. *δυναστεία*. Gall. *Seigneurie, domination*. Gall. *Signoria, dominio*. German. Beherrschung oder Herrschafft. Hispan. *Señorio*. Polon. *Panowanie*. Vngar. *Vraság, vra kodás*. Angl. *Lordship, maister ship, impire*.] Cic. 5. Verr. Quâ impudentiâ putatis eum in dominatione fuisse, qui in fugâ tam improbus sit? Tacit. lib. 13. Quæ cunctis malis dominationis cupidinibus flagrans, &c. Cic. 2. de Invent. Dominatio rationis in libidinem. ¶ Interdum Dominatio, cùm filiusfamiliâs jus patriæ potestatis exit, suique dominii & juris, paterque familiâs efficitur. Festus: Regalia exta appellantur, quæ potentibus inspectum honorem pollicentur: privatis & humilioribus hæreditates: filio familiæ dominationem.

Dŏmĭnĭum, nii, n. s. Imperium, & principatus. [משרה *misráh* ממשלה *memschaláh* עצר *hóser*. *δυναστεία*. Gall. *Seigneurie, domination, maistrise*. Ital. *Dominio, signoria*. Germ. Herrschafft. Hispan. *Señorio*. Polon. *Panowanie*. Vngar. *Vraság, hatalom, valkodás*. Angl. *Lordship, impire, dominion, rule*.] Varr. 2. de Re rust. c. 6. In mercando item (ut cæteræ pecudes) emptionibus, traditionibus dominium mutant.

Dominĭum, dominii, est jus de re corporali perfectè (quod salvâ Legum prohibitione fiat) disponendi. Alciat. traditionibus. Codice de Pact. Dominium, *inquit Bartol.* est jus de re corporali perfectè disponendi, nisi lege prohibeatur. Appelleus noster Plinius definit hoc modo: Est jus de re corporali perfectè disponendi, si rei copiam habeas, sin minus vendicandi: nisi vel lege, vel conventione prohibearis. Est etenim Dominium ipsissima causa rei vendicationis, quam videlicet alius quispiam nobis invitis, vel possidet, vel detinet. Dominium dividitur in directum, & utile. l. primâ §. fin. Si ager vectigal. vel emphyt. pet. Partitur in proprietatem & usumfructum, l. 4. de Vsufruct. l. qui usumfructum. de verborum obligat. Sed & alias in Iure inveniri Dominii species, indicat Alciatus in Parergis. Quoddam enim Dominium est *ἐπ' ἐλπίδι*: id est, in spe, ut quum in l. in suis de Lib. & posthum. filiusfamiliâs rerũ paternarum dominus vocatur, unde & sui hæredes dicuntur, tanquam sibi ipsis succedant: erant enim vivente quoq; patre domini. Aliud est dominium *κατ' ἀνάληψιν*: id est, per anticipationem dicere possumus, ut quum mulier rei suæ in dotem traditæ domina dicitur. l. in rebus. Codice, de Jur. dotium. Aliud est Dominium quod vidua habet, quam maritus relictis liberis decedens, in testamento jussit esse dominam usufructuariam, administratricem (dominium enim illud *ἀκυρὸν* & imaginarium est) eam solùm in domo præeminentiam consecuta, quam vivente marito habebat. Ideoque ad alimenta tantùm contrahitur; est igitur & hoc dominium *ἐν ψιλῷ ὀνόματι*. Aliud est quod summum seu majus dominium vocant: quæ nimirum scilicet majestas, cujus observationem fœderati supremo Principi, vel Reipubl. debent, l. non dubito. de Capt. & postlim. rever. Effectus autem majoris dominii, quos non paucos referunt, ab interpretibus petendi sunt. ¶ Dominium item dividitur in id quod Jure Gentium acquiritur, & in id quod Jure Civili. Prius aut sine possessione acquiri non potest, posterius potest maximè l. à Titio. in fin. de Furt. l. quum hæredes. in princip. de Acquirend. possessione, l. facta, ad S. C. Trebellian. l. primâ, de bon. possession. §. 1. Institut. de Acquis. per adrog. & titul. proximè sequenti cum similibus. Dominium proprietas, & usus fructus, quæ duo sunt partes dominii, & nō minùs perfectiones, quàm Dominium ipsum sunt ex pluribus causis. l. 3. §. ex pluribus de Acquir. possess. l. non ut ex pluribus de Regul. Jur. §. sic itaque discretis. Institut. de actionibus. Quasi dominium. Jus in Re, & obligatio, sæpenumerò sunt ex pluribus causis. l. & an eadem. l. penultima. de Except. rei judic. dicta. l. non ex pluribus, quum sint quedam imperfectiones. Dominium acquiritur tùm Jure Gentium, tùm Jure Civili. Jure Gentium, occupatione, inventione, alluvione, traditione, &c. Jure Civili autem, usucapione, præscriptione, legato, aditione hæreditatis, arrogatione, & nonnullis aliis modis. Quod tamen ad traditionem attinet, requiritur ipsius traditionis justa causa. Dominium, quasi dominium, & Jus in re specificum, affinia sunt inter se, & species distinctæ ipsius Juris in re generici. Directum verò & utile, species ipsius Dominii. Dominii duo esse officia Bartol. in l. 1. ff. de Acquir. possess. explicando Possessionis definitionem, tradit. Vnum disponendi: alterum vendicandi, per l. in rem actio, de rei vend. l. si quis. vide §. differentia, jam dicto titulo de Acquirend. possession.

Dōnārĭa, Donativum, Vide DONUM.

Dōnātus, participium à Donor. Vide Dono in DONUM.

Dōnax, [*δόναξ*. Germ. Ein gattung eines grossen Rors. Pol. *Trzesina abo laska*. Vng. *Sziltye, Nád*. Angl. *An angling rodde of a cane*.] Et calamus crassiore ligno, & tenui foramine, quem totum fungosa replet medulla, fruticosissimum, & nonnisi in aquaticis nascens, sagittis aptissimus. Longissima internodia habet, & dum calefactus est, facilè flectitur. Hinc apud Plin. lib. 16. cap. 36. Calamus fruticosissimus donax dictus est.

Dōnĕc, adverbium, Significans quoad, vel quousq;. [עד *had*, *ἕως*, *ἕως ἄν*, *ἄχρις οὗ*. Gall. *Iusques à ce que, tandis que*. Ital. *Fin che, mentre che*. German. Biß das. Belg. Tot dat. Hispan. *Hasta que*. Pol. *Poki*, *azdoted*. Vngar. *Miglen, mig*. Angl. *Vntill*.] Terent. in Andr. Nunquam destitit orare usque adeò donec perpulit. ¶ Jungitur autem tàm indicativo modo, quàm subjunctivo, & cunctis etiam tempori. De præsenti exemplum est apud Plaut. in Cistel. –non destiti instare usqueadeo donec adjurat se annus, &c. De præterito suprà positum est exemplum ex Terentio. Exempla futuri nusquam non occurrunt. Virgil. 1. Aeneid. –donec regina sacerdos Marte gravis, geminam partu dabit Ilia prolem. Ad eundem etiam modum cum omnibus subjunctivi temporibus jungitur. Columel. Donec ea aqua, quam adjecerit, decoquatur. Cato de Re rust. Donec pecuniam satisfecerit, aut delegarit, pecus & familia quæ illic erit, pignori sunto. Terent. in Phorm. Donec tibi quod pollicitus sum effecero. ¶ Accipitur etiam donec pro quandiu. Ovid. de Ponto lib. 3. Donec eris fœlix, multos numerabis amicos. ¶ Veteres pro Donec dixerunt Donicum. Cato de Re rust. Sed usq; licebit vellas, donicum semen videris ire. Livius quoque ita usurpat: Ibi manens sedeto donicum videbis me carpento vehentem domum venisse. Plaut. Inimicus esto donicum ego revenero.

Dōnum hujus doni, n. s. Ex Græco est (inquit Festus) quod illi vocant *δῶρον*. [מנחה *minchâh* שחד *schóchad* Gall. *Don, present*. Ital. *Dono, presente*. German. Ein Schenck oder Gaab. Belg. Gifte, gave. Hisp. *Don, que se da como quiera*. Pol. *Dar*. Vngar. *Aiándék*. Angl. *A gift or present*.] Plin. lib. 35. cap. 14. Græci enim (ait) antiqui doron palmum vocabant, & ideò dōra munera, quia manu darentur. Est autem donum, quod aut propitiandis Diis datur, aut hominibus pro benefactis, quæ nulla necessitate juris, sed sponte præstantur. Ovid. de Arte. Munera, crede mihi, placant homines que Deosque: Placatur donis Juppiter ipse datis. ¶ Differt donum à præmio, ut præmium sit, quod datur ex præcedenti merito: donum, quodvis munus quocunq; modo datum. ¶ Donatus illud Terent. in Eunuch. Quod vis donum & præmium à me optato, id optatum feres; distinguit donum à munere, ut donum deorum sit, munus, hominum: quæ tamen differentia nullo modo observatur. Nam & dona dicuntur quæ dantur hominibus, & munera quæ diis offeruntur. Itaque vera differentia hæc videtur, ut Donum dicatur majorum esse rerum: Munus verò minorum. Nam & regna, & regiones, & oppida, & prædia, cæterasq; res immobiles, dono dari passim legimus, muneri dari non item. ¶ Aliquando donum dicitur de rebus perniciosis. Virg. Eclog. 6. Quas illi Philomela dapes, quæ dona pararit. ¶ Donum honorarium: id est, quod datur patrono, ab honore dictum, quod hujusmodi muneribus clientes patronos suos solerent honorare. Neque enim, ut hodie, ita olim patroni mercede conducti clientum negotia suscipiebant, quod illo tempore ignominiosissimum putabatur: grati tamen clientis erat acceptum à patrono beneficium munusculo aliquo remetiri: quod illi donum honorarium vocabant. Nostri autem seculi advocati (ut non infacetè ait Budæus) arbitraria, non honoraria dona accipiunt: quippe qui pro suo arbitrio litigatoribus mercedem præscribunt, nullumque suæ rapacitati faciunt modum.

Dōno, as, act. p. Donum in aliquem confero, largior, munere afficio, munus do. [נתן *nathan* זבד *zabád* חנן *chanán* שחד *schachâd*. *δωρέομαι*. Gall. *Donner*. Ital. *Donare*. German. Schencken, begaaben. Hisp. *Dar gratuitamente*. Polon. *Daruie*. Vngar. *Aiandékozok*. Angl. *To give, or present a gift*.] Plaut. in Aulul. Ab eo donatur auro, uxore & filio. Idem in Amphitr. Quo pacto sit donis donatus plurimis. Cic. 1. de Orat. Inseri quidem & donari ab arte non possunt: omnia sunt enim illa dona naturæ. Senec. de Benefic. lib. 5. cap. 14. Vt circumspectius donaremus, circumspectiùs eligeremus eos, in quos merita conferuntur. Cic. in Pis. Mihi populus Rom. universus illâ in concione non unius diei gratulationem, sed æternitatem, immortalitatemque donavit. ¶ Donare civitate, est efficere cives, & jura civium dare. *πολίτην ποιεῖν*, *πολιτείας μεταδοῦναι*. Cicer. pro Archia Poeta: Quid? à Q. Metello Pio familiarissimo suo, qui civitate multos donavit, neque per se, neque per Lucullos impetravisset? ¶ Hujus verbi compositum est, Condono, quod quandoque pro simplici usurpatur: quandoque significat quicquam ad aliorum petitionem do; quandoque ignosco *συγχωρῶ*. Terent. in Phorm. Argentum quod habes, condonamus tibi. Salust. Haud facilè alterius libidini malefacta condonabam.

Donātus, participium, Munere affectus, cui aliquid donatum est. [נתון *nathun*, *δωρηθείς*. Polon. *Vdarowany*. Vngar. *Megaiándékoztatot*.] Virgil. 5. Aeneid. Nemo ex hoc numero mihi non donatus abibit. ¶ Hujus contrarium Indonatus *ἀδώρητος*.

Dōnātĭo, f. t. Est doni alicujus in alterum collatio, & propriè ea, quæ nullo urgente jure, sed ex merâ liberalitate fit, idque eâ quidem mente, ut statim qui dat velit accipientis fieri, nec ullo casu ad se reverti. [מתנה *mattanáh*, *δωρεά*. Gall. *Donnaison*. Ital. *Donatione*. German. Ein freywillige schenckung / vergaabung. Hispan. *Donacion*. Polo. *Darowanie*. Vngar. *Aiándékozás*. Angl. *The presenting or geuing of a gift*.] Quod si sub conditione fiat, non est vera donatio. Cicero in Orat. Vt aureâ corona donaretur, eaque donatio fieret in theatro populo convocato. Di-

cimus autem, dono tibi munus, & dono te munere. ¶ Donatio onerosa dicitur cùm donatus revocat donationem propter ingratitudinem. Zasius. §. Item si quis. Institut. de Action. Donatio dividitur in eam, quæ fit mortis causâ, & in eam quæ fit simpliciter, l. Senatus. §. de mort. causa don. l. alienatum §. Sin. de verb. signif.

Dōnāriă, n. s. Sunt ipsa (ut Valla docet) dona, quæ deo offeruntur. [מנחה *minchah* שי *schai* זבד *zebedh*. ἀναθήματα, ἀφιερώματα. German. *Kirchen gezierd / oder geschenck.* Belg. *Kercken Cieraet en Ornamenten.* Polon. *Podarki.* Vngar. *Istennek rendeltetett ajándék.* Angl. *Giftes and presentes or sacrifices offered to god.*] quæ scilicet dicata diis, ex tholis, aut parietibus, aut etiam columnis suspenduntur. Macrob. Ornamenta verò sunt clypei, coronæ & hujusmodi donaria. ¶ Nonnunquam locus est, in quo dona reponuntur, & pro ipso etiam templo. Virgil. lib. 3. Georg. Tempore non alio dicunt regionibus illis Quæsitas ad sacra boves Iunonis, & uris Imparibus ductos alta ad donaria currus. Gell. libro 2. cap. 10. Vbi reponi solerent signa vetera, quæ ex eo templo collapsa essent, & alia quædam religiosè donariis cōsecrata. Apul. Ibi donarium deæ perquam opulentum, plurima auri & argenti ratio in lancibus, speculis, poculis, & hujusmodi utensilibus. Quod est contra Laurent. Vallam, qui Servium reprehēdit, quòd donaria interpretetur loca, in quibus dona suspenduntur.

Dōnātīvum, Munus quod à principe vel imperatore militibus donatur. [מנחה *minchah* שי *schai* זבד *zebedh*. ἐπίδοσις. Gall. *Largesse de Prince, donaison generale.* Ital. *Dono fatto da un Principe.* Germ. *Ein Gaab oder verehrung so ein Fürst oder Hauptmann seinen Kriegsleuten thut.* Belg. *Heeren schenck oft present.* Hispan. *Don hecho de Principe.* Polon. *Podarek.* Vngar. *Fejedelemtül vitézeknek adatott ajándék.* Angl. *A gift or dole of a Prince or Noble man.*] Suetonius in Domitiano: An duplum donativum militi donaret. Plin. in Paneg. Nam mihi cogitanti eundem te collationes remisisse, donativum reddidisse, congiarium obtulisse, &c. Tacit. lib. 10. Et adventu quintanorum quintadecimanorumque auctæ legiones, donativum poscunt.

Dōnātīvŭs, creditor, qui donationem facit. [Polon. *Podarca.* Vngar. *Ajándékozó.*] Paulus Jureconsf. Si de duobus debitoribus mortis causâ donativus creditor uni acceptum tulit, & convaluerit, eligere potest utri condicat.

Dōnātīcæ cŏrōnæ, Dicebantur quibus victores in ludis donabantur: quæ postea magnificentiæ causâ institutæ sunt, super modum aptatæ capitibus, quali amplitudine fiunt, quum lares ornantur. Festus.

Dorcadias, Herba, quæ alio nomine mustium vocatur, passioni hepatis confert.

Dŏrcăs, dorcadis, f. t. [צביה *tsebijah*. δορκάς. Polo. *Sarna.* Vngar. *Oz. (auagy) vadkecske.* Angl. *Aroe.*] Dama, seu caprea, ἀπὸ τοῦ δέρκειν ὀξέως: hoc est, ab eo quòd acutè videat. Plin. lib. 28. cap. 8. Dorcadis pelle collo suspensa. Martial. lib. 13. Delicium parvo donabis dorcada nato.

Dorcidion, Dictamnum. Diosc. lib. 3. cap. 35.

Doriphagi, orum, m. s. Appellantur quasi donivori, & dona hæsitantes, nostro tempore nonnulli *vistempetæ* & *cupedipetæ*, vel etiam *cupedivori* appellari possunt.

Dōrīs, idis. [δωρίς. Germ. *Ein stechendes Kraut mit einer rotfarben wurtzen*] Herba est anchusæ similis, lanuginosior tamen, & minus pinguis, tenuioribus foliis & languidioribus. Radix oleum non fundit, sed rubentem succum, & in hoc ab anchusâ distinguitur. Hæc Plin. lib. 22. cap. 20.

Dōrmĭo, is, n. q. verbum absolutum, Somnum capio, sopitus sum. [ישן *jaschen*. κοιμάομαι, καθεύδω. Gall. *Dormir.* Ital. *Dormire.* German. *Schlaffen.* Belg. *Slapen.* Hispan. *Dormir.* Polon. *Spie.* Vngar. *Alszom.* Angl. *To sleepe, to be a sleepe.*] Plaut. in Trin. Egomet autem quum extemplò arcum Mihi & pharetram & sagittas sumpsero, cassidem in caput, dormibo Placidè in tabernaculo. ¶ Aliquando cum accusativo, & præpositione IN. Plin. in Epist. Nihil est quod in dextram aurē fiduciâ mei dormias: non impunè cessatur. ¶ Dormire in utramvis aurem, est animo otioso, securo, vacuoq; esse. Terentius in Heaut. Adeemptum tibi jam faxo omnem metum, In aurem utramvis otiosè ut dormias. ¶ Dormire in utrumvis oculum, idem significat. Plaut. in Pseud. De istâ re in oculum utrumvis conquiesco. ¶ Dormire alieni, dicitur is, qui non inservit ei, neq; per omnia gerit morem. Cic. ad Fab. Gall. 7. 25. Capius (opinor) olim, Non omnibus dormio: hic ego, Non omnibus, mi Galle, servio. ¶ Dormit sol, quando non lucet. Plautus Amph. Credo equidem dormire solem atq; appotum probè.

Dōrmĭēns, Particip. Qui dormit. Significat etiam cessantem sive cessatorem. Terent. Adelph. Quid credebas? dormienti hæc tibi confecturos deos?

Dōrmīto, as, penult. prod. n. p. Frequentativum est, quamvis diminutionis significatum quandoque habeat. [נום *num*. νυστάζω, ὑπνώττω. Gall. *Sommeiller, avoir faim de dormir.* Ital. *Haver sonno.* German. *Hefftig schlaffen.* Hispan. *Entre dormir y velar.* Polon. *Zasypiam.* Vngar. *Szunnyadok.* Angl. *To sleep often, to have a desire of sleeping, to slumber.*] Horat. Quandoque bonus dormitat Homerus. Est autem propriè Dormitare, somno detineri. Plaut. in Amph. Te dormitare ajebas, mensa ablata est, cubitum hinc abiimus.

Dōrmīsco, is, Dormio. [καθεύδω, κοιμῶμαι. Pol. *Poczinam, spac.* Vngar. *Alanni fogok.*] Plaut. Curc. Caput deponit, quum dormiscit, ei subduco annulum.

Dōrmītātŏr, m. t. Qui solet dormire, & omnia negligentiùs agere. [נום *nam* נרדם *nirdam*. ὑπνώτης. Gall. *Dormeur, dormant, endormi & negligent en ses affaires, songeart.* Ital. *Dormigliore, da poco.* German. *Ein schläfferiger / der so liederlich zu seinen sachen thut / als wann er schlieffe.* Hispan. *Dormidor.* Polon. *Ospalec.* Vngar. *Szunnyadozó, aluszékony.* Angl. *A sleeper, a sluggard, a slumberer.*] Plaut. in Trin. -mira sunt, Ni illic homo est aut Dormitator, aut sector zonarius.

Dōrmītōrĭŭs, a, um, adjectivum: ut, Cubiculum dormitorium ubi dormitur. [κοιτωνὸς. Gall. *De dormir, qui sert à dormir.* Ital. *Che serve à dormire.* German. *Das zum schlaffen gehört.* Hispa. *Cosa pertenesciente à dormir.* Pol. *Do spania przina, legaco.* Vng. *Aluashoz való.* Angl. *That serveth for sleeping.*] Plin. Junior in Epist. Est in hac diætâ dormitorium cubiculum, quod diem, clamorem, sonum excludit.

Dōrmītōrĭum, n. s. substantivè, Dormitorium cubiculum. [τὸ κοιμητήριον, τὸ κοιτῶν. Gall. *Chambre à dormir, lieu où on dort.* Ital. *Luoco da dormirvi, dormitorio.* Germ. *Ein schlaffkammer.* Hisp. *El dormitorio.* Pol. *Komora do spania.* Vng. *Alvo hely.* Angl. *A dortour, a bed chamber.*] Plin. lib. 30. cap. 6. Post hæc jubent eum in pariete dormitorii, tectòve includi.

Dorodocia, æ, f. p. Corruptio est muneribus facta, quam Jurisconsulti sordium verbo significare solent: dicitur autem & de corrupto, unde Dorodocos judices Demosthenes appellat, quos *Nummarios* nos appellamus: id est, sordidos.

Dōrōn, [מנחה *minchah* שחד *schechad*. δῶρον. Gall. *Don, present.* Ital. *Dono.* Germ. *Ein Gaab / oder Schencke.* Hispan. *Don.* Polon. *Dar.* Vngar. *Ajándék.* Angl. *A gift, a present.*] Donum à Græcis dicitur, quòd munera ferè manu dentur. Apud antiquos enim Græcæ linguæ scriptores, δῶρον pro palmo, sive manu invenitur. Plin. lib. 35. cap. 14. Græci (inquit) antiqui dōron palmum vocabant, & ideo dōra, munera, quia manu darentur. Vnde Antidora, ἀντίδωρα, remunerationes. Vetus autem illa significatio adhuc remansit in compositis, Didōron, Tetradōron, & Pentadōron, pen. prod. quibus lateres, in structuris ædificiorum significantur, qui duorum, quatuor, aut quinque palmorum longitudinem habent. Palmi autem nomine mensuram intelligimus duodecim digitorum, quem palmum majorem, sive dodrantem vocant.

Dōrsum, si, n. s. Tota posterior corporis pars, à collo usque ad os sacrum. In qua significatione legitur & dorsus mascul. gen. [גב *gab*. νῶτον. Gall. *Dos, eschine.* Ital. *Dorso, schiena.* German. *Der rucken.* Belg. *De rugge.* Hispan. *El espinazo, ò el lomo.* Polon. *Grzbiet.* Vngar. *Hat.* Angl. *The backe.*] Plaut. in Milite: Timeo quid rerum gesserim: ita dorsus totus prurit. Non solum autem dicitur de hominibus, cæterisq; animalibus, sed etiam de inanimatis: ut de littoribus, aquis, montibus, & hujusmodi. Virgil. 5. Aeneid. Namq; inflicta vadis, dorso dum pendet iniquo. Quibus in locis significat duriorem arenam (ut inquit Servius) quæ meantibus ultro citroq; fluctibus densatur: quòd à nautis pulvinus vocatur. ¶ Antiqui tamen dossum dicebant quod nunc dorsum dicimus. Vnde dossuaria jumenta à Varrone dicta lib. 10. cap. 10. quæ dosso vehunt. Ad quam rem (inquit) habent jumenta dossuaria domini, alii equas, alii pro his quid aliud, quod onus dorso ferre possit.

Dōrsuālĭă, n. t. Tegumenta quibus equi & boves teguntur. [ἐφίππια. Gall. *Couvertures de cheval.* Ital. *Coperte da cavalli.* Germ. *Ein Ruckendecke / Reitdecke.* Hispan. *Las cobertoras de los bueyes, ò cavallos.* Polo. *Deka, na konie albo na woli.* Vngar. *Barom pokrocza.* Ang. *Sadle clothes.*] Julius Cap. Processerunt centeni albi boves cornibus auro jugatis, & dorsualibus apricis discoloribus præfulgentes.

Dōrsuōsŭs, Adjectivum. Solin. cap. 40. Ita incertis molibus nunc in brevia rescinditur dorsuosa, nec æstibus inundatur inquietis.

Dŏrx, de hac ferè in verbo Barbarus: Non placet (inquit) quorundam distinctio inter Dorcadem & Dorcem, quasi Dorcas cervinus pullus sit. Dorx animal diversum: cum Dorcas Aristoteli, non cervum, sed capream significet. Certè Diosc. in coaguli mentione Dorcadem à dorce separavit. *Hæc Barbarus.*

Dŏrȳcnĭum, n. s. δορύκνιον, Strychni genus est Theophrasto, radice candidâ, longâ, cubitali, cavâq;, folio erucæ majusculo, caule quadricubitali, capite gethyi majore, pilosioreq;, pilulæ platani non absimili. Drachmæ pondere datur, ut sibi quia placeat, & pulcherrimum se existimet: duplicatum pondus majorem insaniam creat, spectris vanis animo obversantibus: triplicatum perpetuas gignit furias: cui ponderi si quid adjiciatur, præsentem necem affert. Ab his effectibus à quibusdam manicon est appellatum. Dorycnium autem putatur, quod lancearum cuspides in prælio eo tingerentur.

Dŏrȳphŏrŭs, pen. cor. m. s. [δορυφόρος. Pol. *Straz albo garda krolewskiego ciala.* Vngar. *Fejedelem örző dardas.* Angl. *A gentleman about a prince that beareth a speare.*] Satelles qui lanceam, aut spiculum gestans, tuetur corpus principis. Nam δόρυ lancea est, vel spiculum. Curt. lib. 10. Cognatorum Darii regis turbam quindecim millia hominum fuisse muliebriter propemodum cultam: luxu magis quàm decoris armis conspicuam: doryphori vocabantur: peculiare enim erat illius agminis insigne. ¶ Est etiam viri proprium, apud Quintilianum.

Dōs, tis, f. t. Propriè dicitur quod marito cum uxore datur. [מהר móhar. προίξ. Gall. *Douaire, le mariage d'une fille*. Ital. *Dote*. German. Ein Ehesteur oder heimsteur. Belg. Bruyleft eft ho- welick Goet / Merghengifte. Hisp. *Dote del casamiento*. Pol. *Possag*. Vng. *Jegy ruha*. Angl. *The dowrie which the woman doeth giue vnto hir husbande*.] Plaut. in Amphit. Non ego illam mihi dotem duco esse quæ dos dicitur: Sed pudicitiam, &c. Terent. in And. Dos est Pamphile decem talenta. Idem in Adelph. Vxor sine dote veniet: intùs psaltria est. ¶ Duo autem dotium genera ea numerantur à Iurisconsultis, profectitia scilicet, & adventitia. Profectitia dos est, quæ à parentibus profecta est de bonis eorum: Adventitia verò, quæ aliunde advenerit: ut si quis patri certam pecuniam dederit quam filiæ nubenti reddat. ¶ Transsumitur præterea latiùs hujus nominis significatio pro omni eo quod alicui datum est vel à naturâ, vel ab hominibus. προίξ. Vnde dotes animi dicuntur, prudentia, justitia, fortitudo, & hujusmodi: & dotes corporis, pulchritudo, robur, incolumitas, & his similia. Martial. lib. 13: Nec poteris similæ dotes numerare, nec usus. Cicer. lib. 1. Orat. Cujus artem quum indotatam esse, atque incomitatam, & incomptam videres, verborum eam dote locopletasti, & ornasti. Ovid. 3. Trist. Nam tibi quũ facilis mores natura pudicos, Et raras dotes, ingeniumq; dedit. ¶ Dotes etiam prædiorum dicuntur pro adventitiis emolumentis quibusdam & aliunde quæsitis, non ipsis inoatis: quæ inde appellationem sumpserunt, quòd prædiorum oneribus ac sumptibus tolerandis attributa sunt, ut dotes in matrimoniis. Ex Hotomano.

Dōtālis, le, om. t. Quod ad dotem pertinet, vel in quo dos cōnstit. [προικῷος, ὁ τῆς προικός. Gall. *Douairier, de douaire*. Ital. *Dotale*. Germ. Das zu der Ehesteur gehört. Hisp. *Cosa que se da en dote y casamiento*. Polon. *Possagi*. Vngar. *Jegy ruhához való*. Angl. *Pertainingto dowrie*.] Vnde Dotalia bona, Dotales fundi. Plaut. in Asin. Dotalem servum Sauream uxor tua Adduxit, cui plus in manu sit quàm tibi. Idem in Mil. Hasce ædes dicas dotales tuas. Liv. lib. 26: Hæc tibi à me dotalia dona accedent.

Dōto, es, act. p Dotem do. [מהר mahár. προικίζω. Gall. *Douer*. Ital. *Dotare, dar dote*. German. Außsteuren / mit einer Ehesteur begaben. Belg. Besteden / ten houwlick gheven. Hispan. *Dotar la mugere casamiento*. Polon. *Possag albo wiano date*. Vngar. *Jegy ruhát adok*. Angl. *To giue dowrie, to endowe*.] Sueton. in Vesp. Vitellii hostis sui filiam splendidissimè maritavit, dotavitque etiam, & instruxit.

Dōtātus, a, um adjectivum, Vnde Dotatam mulierem dicimus, quæ dotem habet: & indotatam, quæ dotis afi maritum nihil attulit. [ἄπροικος. Polon. *Possagiem opatrzoni*. Vngar *Jegy ruhás*, (item) *meg házasitatott, kazdag*. Angl. *Endowed, which giueth dowrie to hir husband*.] Plaut. in Asin. Hæ sunt, atque aliæ multæ in magnis dotibus incommoditates, sumptusque intolerabiles. Nam quæ indotata est, ea in potestate est viri: dotatæ mulctant & damno & malo viros. ¶ Dotatum etiam latiùs intelligimus eum qui bonis quibusdam animi, corporis, aut fortunæ præditus est. Manil. lib ult. Tertia Plejadas dotabit forma sorores. Ovid. 11. Metam. Nata erat huic Chione, quæ dotatissima formâ Mille procis placuit.

Dōsis, δόσις, à verbo Græco δίδωμι quod est dare. [Polon. *Lieka*.] Hac voce nostri hodie medici utuntur pro portione simplicium medicamentorum compositionem ingredientium.

Dōthien, entis. [δοθιὴν. Pol. *Wrzedzie sima cielie*.] Abscessus cum tumore qui ex crassis humoribus in carnosis plerunq; locis fit: mitis, quum in solâ cute coierit: maleficus autem, nec facilè curabilis, quum ex alto in summâ cutem emerserit. Vide Marcellum Virg. in Diosc. lib. 2.

Dōxa, æ, f. p. δόξα. Latinè opinio dicitur. Vnde & Paradoxa, παράδοξα, quæ admiratione digna sunt, & opinionem hominum superant, vel potius præter opinionem. ¶ Interdum majestas dicitur. ¶ Item gloria. Vnde Eudoxa, vera gloria.

D ante R.

DR. In notis antiquorum, Drusus. D R. P. dere promittit. D. R S. de regibus. D. R M. de Romanis. D. R P de republicâ. D. T. S. P. Diem tertium, sive perendie, vel sive per eundem, vel sive perendinum. DS. Deus. DS. Diis. D. S. P. O. de suâ pecuniâ obijt. D. SP. S. P. de sapientiâ suâ perfecit. D. SVP. P. de supinâ pilâ. D. S. de to solo. D. SP. de sepientibus. D T. duntaxat. D. T. durat. D. TB. de tribubus. D. TRIB. TL. S. De tribunali tulit sententiam. D. T. G. Q. S. De tuo genio quod sentis.

Drăbē, [δράβη. Polon. *Polni kmin*.] Herba est cubitialtitudine, gracilibus virgulis, quarum latere utrinque vestiunt folia, quæ planè Lepidii viderentur, nisi teneriora essent, candidioraque. In cacumine sambuci umbellam gerit, in qua candidi flores emicant. Hanc nonnulli herbarum periti Orientale Nasturtium, alii Babylonium vocaverunt. Vide Ruell. libro 2. capite 89.

Dracæna, δράκαινα, cum diphth. draconis fœmina: sicut leonis fœmina, leæna.

Drăchmă, f. p. [דרכמונ darchemón אדרכן adharcón. δραχμή. Gall. *Dragme, huictiesme partie d'vne once*. Ital. *Dramma, denaro*. Germ. Ein quintlein / der vierdte theil eines lots. Belg. Een vierendeel van een loot. Hispan. *Drama peso, ò adarame*. Pol. *Dragma, to iest, osma czesc od vncie*. Vngar. *Gadás*. Angl. *A dramme, the eight part of an ownce*.] Genus ponderis ex decem & octo siliquis: id est, tribus scrupulis cōstans. ¶ Est & genus numismatis, de varium valens Romenum: hoc est (ut Budæus docet) solidos Turonenses tres cum semisse. Terent. in Andr. Vix, *inquis*, drachmis obsonatus est decem. Cic. 1 de Divin. Quibus divitias pollicētur, ab his drachmas ipsi petunt.

Drăco, onis, m. t. [תנין tannín. δράκων. Gall. *Dragon*. Ital. *Dracone*. German. Ein Drach. Belg. Een Draecke. Hispan. *Dragon*. Polon. *Smok*. Vngar. *Sárkány*. Ang. *A dragon*.] Serpens annosus, qui multâ ætate in insolitam magnitudinem excrevit: ita dictus ἀπὸ τοῦ δέρκειν, quòd hoc animal acutissimi visus esse credatur: unde etiam à Poëtis thesaurorum custodiis fingitur præesse. Plin. lib. 8. cap. 11, author est Dracones in Indiâ in tantam excrescere magnitudinem, ut perpetuum cum elephantis bellum gerant. ¶ Dracones etiam dicuntur à Plin. lib. 17. cap. 23. à tortuositatis similitudine palmites emeriti, pluribusque annis indurati: Nuper (*inquit*) repertum draconem serere juxta arborem: ita palmitem appellamus emeritum, pluribusque induratum annis. ¶ Draco marinus etiam Piscis est, qui & Araneus piscis vocatur. de quo Plinius libro nono, capite 48. Vide ARANEVS.

Drăcōnītēs, δρακονίτης; sive Dracontias, gemma est quæ fit ex cerebro draconum, sed non nisi viventibus abscissa gemmescit, invidiâ animalis mori se sentientis: quapropter mos est amputare caput dormientibus. Est autem colore translucido, nec poliri potest, aut artem admittere. Plin. lib. 37. cap. 10.

Drăcōntĭum, n. s. [δρακόντιον. Gall *Herbe appelee serpentine*. Ital. *Dragontea*. German Drachenwurtz. Hispan. *Dragontia*. Pol. *Ostrasko*: Herbario, *wezownik*. Ang. *Dragons or dragonwort*.] Herba hortensis est, teste Dioscoride, folio hederæ, magno, & cādidis notis insigni, caule recto, bicubitali, versicolore, maculis respersio purpureis, ita ut anguem planè referat. Officinæ *Serpentariam & Columbinam* appellant. ¶ Est etiam hoc nomine genus vitis apud Colum. lib. 3. cap. 2. quod vini generositate cum Aminneis conferri possit. Vnam (*inquit*) vitem præcoquam, nobis ante hoc tempus incognitam, Græcâ consuetudine dracontion vocari comperimus, quæ fœcunditate jocunditateq; arcellatæ, basilicæq; & Bituricæ comparari posset generositate vini, Aminneæ.

Drăcūncŭlus, [δρακοντίσκος. Gall. *Serpentine, serpentaine*. Ital. *Dracontea*. German. Schlangenkraut Belg. Speerworet / slangencruyt. Hispan. *Dragoncia*.] herbæ genus est quod *dracontion* Græci, pharmacopolæ *Serpentariam* appellant: utroque nomine à caulis figurâ deducto, qui maculis quibusdam variegatus, quandam serpentis similitudinem referre videtur. Vide paulò antè in dictione DRACONTION. ¶ Est etiam Dracunculus piscis ex concharum genere. Plin. lib. 32. cap. 11.

Drăgmă, atis. [δράγμα. Polon. *Rzecz ktora wgarsci sa zapic mozemi*. Vngar. *Marok, egy marokni*. Angl. *A handfull, a bundell*.] Apud Græcis dicitur quod nos *rapinam*, aut *manipulum* dicimus: hoc est, quantum unâ manu comprehendere possumus.

Drāmă, atis. [δρᾶμα. Polon. *Gra w komedij*.] Est actus vel repræsentatio fabularum, in quibus Poëtæ persona non admiscetur.

Drāmătĭcŭs stylus, Dicitur qui mixtus non est, ubi Poëte nusquam loquitur: ut sunt comœdiæ & tragœdiæ: Exegematicus, in quo solus Poëta, Mixtus, ubi promiscuè & Poëta & persona. Dictus drammaticus, δραματικός, quasi activus, à δράω ago.

Drĕpănis, Arist. [δρεπανίς. Pol. *Morska cstkolka*] hirundo marina. Plin. lib. 10. cap. 30. & lib. 30. cap. 4. Item lib. 11. cap. 47. Vide HIRVNDO.

Drŏmăs, adis. [בכרה bichráh. δρομάς. Germ. Ein Camel oder Dromedary. Polon. *Dromedarz zwierze*. Vng. *Gyors teve*.] Cameli species est, à velocitate cursus nomen habens. Liu. lib. 7. bell. Maced. Ante hunc equitatum falcatæ quadrigæ, & cameli, quos appellant Dromadas.

Dromones, Genus piscium est apud Plin. lib. 32. cap. ultim. à peroicitate ita appellatum. δρομάδες. ¶ Dromones item navigia celerrima, quasi cursoria Iustiniano vocantur in l. secunda. C. de offic. præf. præt. Afr. quos celoces Latini appellant à celeritate, ut scribit Nonius: Milites, *inquit*, constituas, qui possint & ipsum trajectum servare, & omnia quæcunque in partibus Hispaniæ, vel Galliæ, sive Francorum aguntur, viro spectabili duce, denunciare. In quo trajecto etiam Dromones quantos provideris ordinari facias.

Drŏmŏs. [δρόμος. Pol. *Miesce do jezdu*. Vngar. *Futás*, [*avagy*] *futo hely, pállya*.] Latinè cursus; quamvis nonnunquam accipietur pro loco ipso in quo curritur. ¶ Hinc Caradromos, de quo suo loco.

Drŏpāx, acis. pen. gen. corr. m. t. [δρώπαξ. Pol. *Pliastr ktori wlosi wyrwa*. Vngar. *Kepposzto szor mellyeszib wnosság, kenet*.] Vnguenti genus est quod ad evellendos è corpore pilos solet adhiberi. Vnde δρωπακίζειν Græci dicunt pro eo quod est unguentis adhibitis corpus glabrum reddere. Mart lib 3: Psilothro faciemque lavas, & dropace calvam. Idem lib. 10. Lævis dropace tu quotidiano.

Drupæ. [δρυπεπεῖς. German. Oliven / die noch nicht gut zu essen sind. Polon. *Przejrzale oliwy*.] Baccæ oleæ jam nigrescētes: & mox ab arbore casuræ: unde & nomen apud Græcos acceperunt, παρὰ τὸ πίπτειν ἐκ τῆς δρυός.

Dryophyte, es, f. p. Ranæ genus est apud Plin. lib 32. cap. 7: Ranæ (*inquit*) quas dryophytas & calamitas vocant. Pol *Zaby*

 jedaß

geddgem fie vodgace. Vngar. *Az mily béták az essönel az egböl le esnek.*] Item cap. 10: Iecur ranæ dryophytes, aut calamitæ in pelliculâ grauis alligatum. Quibus tamen in locis eruditiores malunt legere *diopetas & diopetin*: ut ranas illas intelligas, quæ aut cum pluviâ de cœlo decidunt, aut certè ex pluviâ nascuntur. Græci enim *διοπετὲς* vocãt quicquid ex aëre est delapsum, quasi à Iove missum.

Dryŏphŏnŏn, *δρυόφονον*, Herba est dryopteri similis, cauliculis tenuibus, cubitalibus, circundatis utrinque foliis oxymyrsinæ similibus, sed candidioribus & mollioribus, flore sambuci. Edunt decoctos cauliculos, semine verò pro pipere utuntur. Officinæ *Nemoralem myrtum* appellant.

Dryŏs hyphĕar, *δρυὸς ὕφεαρ*, Genus visci est, copiosissimè in quercu nascens: unde & nomen accepit. Est autem sui generis planta fruticosa, sesquipedalis, lenta, semper virens, gravis odoris, buxi folio, baccis exiguis, sine flore, tactum sequens, nunquam in terrâ nascens. Vide Plin lib. 16. cap. ult.

Dryŏptĕris, [*δρυοπτερίς*. German. Ein kraut / so sich dem Engelsüß / Steinfarb oder baumfarb vergleicht.] Herba est filici similis, in arboribus nascẽs, tenui foliorum subdulcium incisurâ, radice hirsutâ. Plin. lib. 27. cap. 9. Vulgus *Osmundam arboream* appellat.

Drypĕtæ. [*δρυπεπεῖς*. Polon. *Doirzale olywe*. Vng *Ert olay mag.*] Olivæ sunt maturæ & adultæ, ita dictæ à *πίπτω* & *δρῦς*, quasi jam ex arbore decidentes.

D ante V.

D.V. In notis antiquorum, Devotus vir, vel vester, vel Diis volentibus vel devotus Vestæ, vel dies Quintus. DVC. DVC. Ducum Ductore, vel ducum ductio, vel ductorum ductor. DVL. vel DOL. vel DVLCIS. dulcissimus. D.VIIII. Diebus novem. DV.I.S. Devotu istorum servatur. DV. vel DVS. Devotus. DVL. dulcis. DVLMS. dulcissimus. D.V. M.T. dolo vel malo tuo D.VS. deæ virgines, vel de virtutibus, vel de verbis.

Dŭă in neut. gen. veteres dixerunt pro duo. *δύο*. Quintil. lib. 1. c. 10. Dua pondo & trepondo usque ad nostram ætatem dictum est, & recte dici Messala confirmat. Sic etiam apud Cic. in Orat. Video sepulcra dua, duorum corporum.

Dŭālis, le, Quod est duorũ [*δυϊκός*. Gall. *Dual, qui signifie deux, de deux*. Ital. *Numero di due*. Germ. Zweyig / zweyfach. Hispan. *Numero de dos*. Pol. *Dwoysti*. Vngar *Kettöe*. Angl. *Of two*.] Servius in illud Virg. 1. Aen. Conticuère omnes: Conticuêre (inquit) pro conticuerunt: nec est (ut quidam dicunt) duàlis numerus: qui apud Latinos nusquam penitùs invenitur.

Dubenus, teste Festo, pro domino veteres dixerunt. [Polon. *Pan*. Vngar. *Vr*.] Pacu. Tum dubenus servos ligatos pessime verberat.

Dubĭo, as, Apud antiquos legitur pro dubito, sive in dubio sum. [*διστάζω*. Pol. *Watpię*. Vngar. *Kételkedem*.] Plautus: Dubiat quid agat.

Dubĭŭs, m. f. Dicitur qui duas vias habet, & utram eligat, nescit: sicut ambiguum, quod in ambas agi partes possit. [תלוי *talui*. *ἀμφίβολος*, *ἄπορος*. Gall. *Doubteux, incertain*. Ital. *Dubbioso*. Germ. Zweyfelhafftig. Belg. Twyfelachtig / onseker. Hispan. *Cosa dudosa*. Polon. *Wątpliwy*. Vngar. *Kétséges*. Angl. *Doubtfull, uncertaine*.] Liv. 4. ab Vrbe: Quum equites procul visi nõ sine terrore ab dubiis quinam essent, mox cogniti &c. Virgil. 2. Aen. Nec dubiis ea signa dedit. Terentius: Non dubium est quin mihi magnum ex hac re sit malum. Lib. 1. ad Herenn. Dubium genus est, quum habet in se causa & honestatis, & turpitudinis partem. ¶ Nonnunquam etiam dubium accipitur pro ancipiti periculo. Vnde in dubium venire, id est, quod in discrimen adduci. Terent. in Adelph. Tua fama & gnatæ vita in dubium veniet. Sic Salutem dubiam dixit Cicero in Epistol. ad Ligarium, pro eâ, quæ in periculo versatur. ¶ Cœna dubia dicitur, quum tanta opponitur ciborum copia, ut cogaris dubitare quid potissimum debeas sumere. Terent. in Phorm. Ille ringitur, tu rideas: Prior bibas, prior decumbas: cœna dubia opponitur. G. Quid istuc verbi est? S. Vbi tu dubites quid sumas potissimum. ¶ Dubia causa dicitur, quæ (ut voce utamur forensi) semiplenè probata est. Gl. est celebris in l. admonendi ff. de jurejurando. Dubiis interpretandis ad mitiora deflectendum esse, schola nostra omnino recepit. ¶ Dubium argentum. Id est, pecunia de cujus pondere vel bonitate dubitari potest. Plaut. Epidic. Accipe argentum hoc Danista, hic sunt quadraginta minæ: Siquid erit dubium, immutabo. ¶ Dubium nisui. Salust. in Iugurth. Deinde ipse cũ illorum armis sequi, quæ dubia nisui videbantur, potissimùm tentare. ¶ Cum genitivo, ut Vitæ dubius, Ovid. 3. Trist. Dubius animi, Virg. 3. Georg.

Dŭbĭē, adverb. [*ἀμφιβόλως*. Gall. *Douteusement, en doute, incertainement*. Ital. *Dubiosamente*. German. Zweyfelhafftiglich. Belg. Twyfelick. Hisp. *Dudosamente*. Pol. *Niepewnie, wątpliwie*. Vng. *Kétségessen*. Ang. *Doubtfully*.] Cicer. 1. de Divin. Potest autem accidere, ut aliquod signũ dubiè datum, pro certo sit acceptũ. Liv. 2. ab Vrbe: Nec dubiè ludibrio esse miserias suas. Hujus cõtrarium est indubiè, *ἀναμφιβόλως*, sine dubio.

Dŭbĭōsŭs, a, um, adjectivum, Incertus, dubius. [תלוי *talui*. *ἀμφίβολος*, *ἀμφίβολος*. Gall. *Doubteux, plein de doubte*. Ital. *Dubbioso*. German. Voll zweyfel / ungewiß. Hispan. *Dudoso*. Polon. *Niepewny*. Vngar. *Kétséges*. Angl. *Very doubtfull or uncertaine*.] Gell. lib. 3. cap. 3: Quas à cæteris segregavit, quoniam dubiosæ non erant. Idem lib. 5. cap. 10: Dubiosum hoc, inexplicabileq́;.

Dŭbĭto, as, Dubius sum. [ספק *saphak*, פסח *pasach*. *ἀμφιβάλλω*, *διστάζω*. Gall. *Doubter*. Ital. *Dubbitare*. German. Zweyfeln. Belg. Twyfelen. Hispan. *Dudar*. Polon. *Watpię*. Vng. *Kételkedem*. Ang. *To doubt*.] Cicer. 4. Academ. Ne vinolenti quidem quæ faciunt, eadem approbatione faciunt qua sobrii: dubitant, hæsitant, revocant se interdum. Idem lib. 10. Epistol. Nam de tuâ ergà me voluntate non dubitant. ¶ Non dubito quin. Terent. Andr. Hic nunc non dubitat, quin te ducturum neges. Cic. de Senect. Quod si acciderit, non dubitat quin brevi Troja sit peritura. ¶ Dubitare an & utrum. Plautus Capt. At etiam dubitavi hos homines emerem, an non emerem, diu. Cicer. 5. Verr. Infinitè dubitare utrum sit utilius, propter multos improbos uni parcere, an, &c. ¶ Dubitare pro Cogitare. Virgil. 9. Aeneid. -percipe porrò Quid dubitem, & quæ nunc animo sententia surgat. Id est, cogitem. Omnis enim cogitatio in dubitatione est ante sententiam. Servius. ¶ Dubitare item ponitur pro vereri, cunctari. *ὀκνεῖν*. Plaut. in Epidico: Quid istuc dubitas dicere? hoc est, Quid times, aut vereris? Cicero de Amicitiâ: Nec dubitare illum in omni sermone appellare sapientem. Iuvenalis Satyr. 8: -quis tam Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni? ¶ Hujus composita sunt Abdubito, Subdubito, quorum significata vide suis locis.

Dŭbĭtātŭr, impersonale. Cic. 4. Verr. Idem Attic. lib. 4: Sed utrũ fronte, an mente dubitant.

Dŭbĭtāns, particip. [ספק *toleh*, פסח *pas*. *διστάζων*, *ἀμφιβάλλων*. Gall. *Doubtant, qui doubte ou est en doubte*. Ital. *Dubitante*. German. Zweyfflend. Hispan. *Dudoso*. Polon. *Wątpiący*. Vngar. *Kételkedvén, kételkedö*. Ang. *That doubteth, doubting*.] Cicero pro Domo suâ: Identidem se ipse revocando dubitans, timens, hæsitans, omnia aliter ac vos in monimentis habetis, & pronuntiarit & fecerit.

Dŭbĭtātŭs, partic. [*διστασθείς*. Pol. *Wątpiący*. Vng. *Az kiröl kételkedtének*.] Ovid. 2. Metam. Venit, & intravit dubitati tecta parentis. Dubitatus amor, apud eundem ad Liviam.

Dŭbĭtātĭo, f. Hæsitatio, scrupulus. [*δισταγμός*. Gall. *Doubte*. Ital. *Dubitatione*. Germ. Zweyfflung. Hisp. *Duda*. Pol. *Wątpienie*. Vng. *Kételkedés*. Ang. *Doubt*.] Cicer. 2. de Orat. Quis timor? quæ dubitatio? quanta hæsitatio, transactusque verborum? Idem ad Trebonium. Nullam enim dubitationem apud me reliquisti quantum me amares.

Dŭbĭtāntĕr, quod est à dubitans: Dubitatim à dubitatus, Dubiè, timidè. [*ὀκνηρῶς*. Gall. *Doubteusement*. Ital. *Dubbiosamente*. Ger. Mit zweyfel. Hispan. *Dudosamente*. Polon. *Wątpliwie*. Vngar. *Kételkedve kétségessen*. Ang. *Without hope, or doubtfully*.] Cæcil. Imperator clamat de medio, ut milites à sinistro cornu removeant, & Gallis non dubitanter immittant. Sisenna apud Nonium: Quòd hostem non dubitatim cum pluteis & scalis iter facere cernebat.

Dŭbĭtābĭlĭs, le. [*ἐνδοιαστός*, *ἐνδοιάσιμος*. Pol. *Wątpiący*. Vngar. *Kétséges*.] Ovid. 13. Metamorph. Atque ego si virtus in me dubitabilis esset, Nobilitate potens essem. Idem libro 1: nec erit dubitabile verum.

Ducatus, Vide DVCO.

Dŭcēntĭ, ducentæ, ducenta. Plin. lib. 16. cap. 40: Anni ducenti ante excidium Trojæ.

Dŭcēntĭēs, Adverb. Cic. 2. Philip. Ego enim amplius ducenties acceptum hæreditatibus retuli.

Dŭcēnĭ, a, um, Bis centum: ut, Duceni pedes, Plin. lib. 6. cap. 26. Et, Duceni anni, apud Plaut. in Pseud.

Dŭcēnārĭŭs, m. f. Qui duas centurias: id est, ducentos milites, ducebat in acie secundâ, qui & primus hastatus dicebatur. [*διακοσιάρχης*. Gall. *Capitaine de deux cens hommes*. Ital. *capitano di ducento soldati*. German. Ein Hauptmann über zweyhundert Kriegsknecht. Hispan. *Capitan de dozientos hombres armados*. Pol. *Rotmistrz nad dwiema sty zolnierzow*. Vngar. *Készáz vitéz hadnaggya*. Angl. *A Capitaine of two hundred men*.] Apud Suetonium legitur quartam judicum decuriam ab Augusto additam esse, quæ Ducenariorum diceretur, judicaretque de levioribus summis. Ducenarii autem videntur nominari à censu ducentorum sestertiorum.

Dŭcēnārĭŭs, a, um, adjectivum, Quod constat ducentis: [*διακοσιαῖος*. Gall. *De deux cens*. Ital. *Di dugento*. Germ. Das zweyhundert hat. Hisp. *De dozientos*. Pol. *Dwusty*. Vng. *Készázböl való*. Angl. *Of two hundred*.] ut, Ducenaria pondera: hoc est, ducentarum librarum, apud Plin. lib. 7. cap. 20.

Dūco, is, duxi, ductũ, a. t. Deduco, capio, sumo. [נהג *nahagh*, נהל *nahal*, נחה *nachah*, *ἄγω*, *συμπεραίνω*. Gall. *Mener, conduire, guider*. Ital. *Guidare, condurre*. German. Führen. Belg. Leyden. Hisp. *Guiar, llevar, guiando*. Pol. *Wiodę*. Vngar. *Viszem, vezérlem*. Ang. *To lead, or guide*.] Propriè ducimus volentes, trahimus invitos. Seneca: Fata volentem ducunt, nolentem trahunt. ¶ Quandoque significat respicere, judicare, existimare, *ἄγω* quoq; Græcis & *ἡγοῦμαι*. Cic. Trebatio: Ego si mei commodi rationem ducerem, te mecum esse maximè vellem. Virg. 10. Aen. -tanton' me crimine Pignum Duxisti? ¶ Quandoq; in passivo significat delector, afficior. Cic. in Verr. Act. 2: Si quis honore aut gloriâ ducitur, *ἄγεται*. ¶ Quandoq; volvere, pertractare. Virgil. lib. 6. Aen. Sic equidem ducebam animo, rebarq; futurum. ¶ Quandoq; nudare, educere, *ἕλκειν*. Idem lib. 12: Ille tamẽ clypeo objecto cõversus in hostẽ Ibat, & auxilium ducto mucrone petebat. ¶ Quandoq; contrahere; *συνάγειν*. Idem 9. Eclog. Astrum, quo

quo segetes gauderent frugibus, & quo Duceret apricis in collibus uva colorem. ¶ Ducere somnos, est dormire. Virg. 4. Aen. Nate deâ, potes hoc sub casu ducere somnos? ¶ Ducere muros, est struere. τειχίζειν. Idem 1. Aen. pars ducere muros, Molirique arcem ¶ Quandoq; contraho, συστέλλω. Martial. Qui ducis vultus, & non legis ista libenter. ¶ Quandoq; in longum protrahere. ἐκτείνω. Cic. ad Cæsarem Iun. lib. 1: Ne te duceretur, fecimus ut Hercules Antianus in alium locum transferretur, ex Nonio. ¶ Quandoq; demittere, descendere. Plaut. in Aulul. Vbi ille abit, ego me duco ab arbore. ¶ Quandoq; gerere. Virg. lib. Aen. 9: Hi bellum assiduè ducunt cum gente Latinâ. ¶ Quandoq. cædere: ut Ducere pugnum pro Cædere pugno. Paul l. 4. de injuriis: Si cû servo meo pugnum ducere vellem, in proximo restantem invitus percusserim, injuriarum nô teneor. ¶ Dicitur & de re obscœnâ, virilia sua turpiter contrectare. Plaut. Si tenderis, ducite, ne disrumpamini. ¶ Item de funeribus: ut, Ducere funus idem sit quod efferre. Virg. 4. Georg. -& tristia funera ducit, ubi scribit Servius illud Persii Satyr. 2: -Nerio jam tertia ducitur uxor, in eâdem significatione intelligendum esse. ¶ Dicitur etiâ in condemnatis, in addictis, & in iis quibus à magistratu manus injecta esset. Terent. Ducent damnatum domum. Cic. in Rull. Ego is consul qui concionem metuam, qui Tribunos pleb. perhorrescam? sæpè & sine causâ tumultuer? qui timeam ne mihi in carcere habitandum sit, si tribuni plebis duci jussissent. ¶ Hinc & genus locutionis quo uxorem ducere aliquis dicitur, ortum: Coëmptio enim inter virum & uxorem fiebat: & in auctionibus emptori dicebatur, ut rem emptam sibique addictam duceret. ¶ Hujus verbi composita sunt Abduco Adduco, quæ sunt contraria: Conduco, Circunduco, Deduco, Diduco, Educo, Induco, Introduco, Obduco, Perduco, Produco, Reduco, Seduco, Subduco, Superduco, & Traduco: quorum singula vide suis locis. ¶ Duco, vetus locutio fuit: ducere se, pro latenter abire, ac discedere. Terent. in Hecyrâ: Vxor, *inquit*, ubi me ad filiam ire sensit, se duxit forâs. & Plaut. in Aulul. Ego me deorsum duco de arbore. & in Bacchidibus. Duc te ab arbore. & Asinius in Epist. ad Cic. Balbus quæstor, magno pondere auri, majore argenti coacto de publicis exactionibus, ne stipendio quidem militibus reddito, duxit se à Gadibus. Ex Aldi Scholiis in Epistol. fam. ¶ Duce pro Duc. Plaut. Mostel. Lepidè, duce me amabò.

Ducātus, us, m. q. Præfectura, imperium militare, dignitas ducis. [הגנמ *minhâgh*. ἡγεμονία, στρατηγία. Gall. *Charge, conduite, gouvernement*. Ital. *Carico, conduttà, governo*. German. Ein Hauptmanschafft/ein Fürstenthumb. Hisp. *La guia acaudillamento*. Pol. *Panstwo, ksiestwo*. Vngar. *Herczegség, hadnagyság*. Angl. *A duckedome or duchie*.] Suet. in Nerone: Privignum Rufinum Crispinum Poppææ natum, impuberem adhuc, quia ferebatur ducatus & imperia ludere, mergendum mari dum piscaretur, servis ipsius demandavit. Scribit Lampridius: Heliogabalum Præposituras & Ducatus, & officia palatina vendidisse.

Ducātio, onis, f. t. Ducatus. [Pol *Ksiestwo*. Vngar. *Visel, vezerles*.] Tertul. de Coron. milit. Vel ipse hæc præstruxerim, & cæteras officialium coronarum causas, quibus familiarissima ista ducatio necessitatis.

Ducātŏr, ris, m. t. Pro duce, apud eundem Tertullianum. [Pol. *Hetman*. Vngar. *Vezér hadnagy*.]

Ducto, as, act. p. Huc illuc duco. [גהנ *nihêg*. ἄγω, ἡγεμονεύω. Gall. *Mener, conduire souvent*. Ital. *Menar in questa en quella parte*. Germ. Hin und her führen. Hisp. *Guiar à menudo ò en diversas partes*. Pol. *Tam y sam wode*. Vng. *Hordozom, viselem*. Angl. *To lead here and there*.] Salust. Huc accedebat, quod Lucius Sylla exercitum, quem in Asiâ ductaverat, quo sibi fidem faceret, contra morem majorum, luxuriosè, nimisque liberaliter habuerat. Plaut. in Capt. Meo ti libitum est, ductavi dolis. ¶ Ductare etiam est rem Veneream exercere: unde Plautus ludens in voce ambiguâ: Errabo potiùs, *mepis*, quàm quis me ductet. Terent. in Phorm. Vt phaleratis dictis ducas me, & meam ductes gratis. Plaut. Asin. -qui quidem eum filio potet unâ, atq; unam amicam ductet decrepitus senex. Ad hanc item significationem respicit Quint. qui ait: Ductare exercitum non sine rubore dici.

Ductĭto, as, aliud frequentativum Sæpè circunduco. [ἀπάγω. Pol. *Wlawie w dze*. Vngar. *Gyakran hordozom*.] Terent. in Adelph. Tu inter eas restim ductitans saltabis.

Dūx ducis, com. t. Qui ducit. [ריגנ *naghîdh* שילש *schalîsch* דיקפ *pekîdh* ἡγεμών, ἀγωγός. Gall. *Capitaine, conducteur, celuy ou celle qui meine ou conduit*. Ital. *Capitan, guida*. Germ. Ein führer oder führerin. Belg. Een Hoopman/overster. Hisp. *Duque, capitan, guiador*. Polon. Wodz, *hetman*. Vngar. *Vezér, hadnagy, herczeg*. Angl. *A captaine he or she that leadeth or guideth*.] Plaut. in Casin. His præstigiis dux fuit uxor: ea hanc invenit rimam. Virgil. 1. Aen. -portantur avari Pygmalionis opes pelago: dux fœmina facti. Cic. in Verr. Sed tunc inopes relicti à duce, præfectoque classis, eundem necessariò cursum tenere cœperunt. Idem 1. Tusc. Mortem, non interitum esse omnia tollentem, atque delentem: sed quandam quasi migrationem, commutationemque vitæ, quæ in claris viris & fœminis dux in cœlum soleret esse in cæteris humi retineretur, & permaneret tamen. Ovid. 2. de Pont. Primus ut auderem committere carmina famæ Impulsor: ingenii dux fuit ille mei. Seneca Hippol. Fœmina dux malorum & scelerum artifex.

Dūctŏr oris. m. t. Qui præest exercitui, imperator, dux. [ריגנ *naghîd* שילש *schalîsch* דיקפ *pakîdh*. ἡγεμών, στρατηγός. Gall. *Conducteur, meneur, capitaine*. Ital. *Conduttore, capitano*. Germanicè, Ein Hauptman. Belg. Een Hoopman. Hispan. *Guiador*. Pol *Hetmen*. Vng. *Hadnagy, herczeg*. Angl. *A captaine, guyde, or leader*.] Virg. 2. Aen. fracti bello, fatisque repulsi Ductores Danaûm. Cicer. 1. Tusc. Quoties non modò ductores nostri, sed universi etiam exercitus, ad non dubiam mortem concurrêre?

Dūctŭs, us, m. q. nomen. Imperium, præfectura. [גהנמ *minhâgh* הדקפ *pekuddâh*. ἀγωγή. Gall. *Conduit, conduitte*. Ital. *Condotta*. Germ. Ein führung oder leitung. Belg. Een leydinge. Hisp. *Guia, obra de guiar*. Polon. Wiedzienie. Vng. *Hadnagyság vezérség, herczegség*. Angl. *A guyding or leading*.] Liv. 4. ab Vrb. Ductu Fabii, cui fortè ea provincia evenerat, nihil dignum memoratu actû. ¶ Ductus aquarum. Cic. 2. Offic. Adde ductus aquarum, derivationes fluminum. Idem 2. de Leg. Ductus verò aquarû quos isti tubos & euripos vocant, quis non, quum hæc videat, irriserit? Dicitur & Aquæ ductus pro eodem.

Dūctĭo, nis, f. t. Ductus: [ἀγωγή. Polon. *Przewiedzienie*. Vngar. *Vitel*.] ut, aquæ ductio. Pomponius D. l. 43. Tit. 20. l. 3. Quia locus totus fluminis serviat ductioni. Vlpian. D. lib. [illegible] Tit. 30. l. 3: Hoc autem interdictum pertinet ad ductionem, ut ducere quis possit eos, in quos habet jus ductionis.

Dūctārĭus, a, um, adjectivû, Qui ducit, ἀγωγός, ἀγωγικός. Vnde ductarius funis, quo in trochleis utimur: & qui per orbiculos trochleæ trajicitur. Apud Catonem & Vitruvium lib. 10. cap. 2. & 3. & 5. [Gall. *La corde d'un polie*. Ital. *Fune da tirare per una carella*. Germ. Zugseil/Scheibenseil. Hisp. *Maroma ò cuerda para alcar*. Pol. *Przewodnik: item powroz ktorim przicziagami*. Vngar. *Vezérlő igazgato, vivő*. Angl. *That leadeth or guideth*.]

Dūctĭlĭs, le, Quod facilè ducitur, attenuaturque. [שקמ *mikshâh*. ἐλατός, ἀγωγός. Gall. *Aisé à mener & conduire*. Ital. *Atto à condurre*. German. Zügig/das man leichtlich zerziehen kan. Hisp. *Lo que ligeramente se puede bolver*. Polon. *Cziagli*. Vngar. *Vehető, kinyújtható, ki verhető*. Angl. *That is easy guideth as one pleaseth, that may be made thinne*.] Vnde Aes ductile, quod malleis obsequitur, attenuaturque in laminas. Plin. lib. 34. cap. 8. In Cypro æs coronarium, & regulare est: utrunque ductile. ¶ Ductilis scena dicebatur, quum tractis tabulatis hac atque illac species picturæ interior videbatur. Ductile flumen. Martial. libro 12: -hic riguæ ductile numen aquæ.

Dūctim, adverbium, Paulatim & cum morâ. [ἑλκυστικῶς. Gall. *Peu à peu*. Ital. *A poco à poco*. German. Langsam. Hispan. *Poco à poco*. Polon. *Zwolna*. Vngar. *Lassan-lassan, halkal*. Anglicè, *By litle and litle, piece ad piece*.] Plaut. in Curc. Immergere in me liquores tuos sino ductim. Colum. lib. 4. cap. 25: Major autem pars operis in vineam ductim potiùs quàm cæsim facienda est: hoc est, potiùs ductu falcis, quàm ictu.

Dudum, de exiguo tempore dicitur, teste Valla, dimidiæ scilicet horæ, vel horæ unius, duarum, vel trium: ita tamen ut tempus unius diei rarò excedat: [רבכ *chebár*. πάλαι, ἐκ πολλοῦ. Gallicè. *Piece, il a ja assez long temps, auparavant*. Ital. *Poco fa, pur hora*. German. Vorlangest. Belg. *Lange*. Hispan. *Agora poco ha, de aqui à poco*. Polon. *Niedawno*. Vngar. *Imént régen*. Angl. *Long ago, a great while bygone*.] ut Dudum intravi, Dudum te exspecto: id est, hora est, vel tres, ex quo intravi. & ex quo te exspecto. ¶ Quandoque etiam transcendit diem. Plin. lib. 4. Fabri qui dudum assueti apud Pœnos. Et lib. 19: Nam dudum ex eâdem Hispaniâ zoelicum venit in Italiam, plagis utilissimum. Terent. in Andriâ: Quàm maximè abs te postulo atq; oro, Chreme, Vt beneficium verbis initum dudum, nunc re comprobes.

Dūellă, Duæ sextulæ sunt: hoc est, tertia pars unciæ.

Dūellum, duelli, n. s. Ab Antiquis dicebatur quod postea dictum bellum. [המחלמ *milchamah* ברק *keráb*. πόλεμος. Gallicè, *Guerre*. Ital. *Guerra*. German. Ein Krieg zweyer partheyen. Hisp. *Guerra*. Polon. *Bytwa miedzi dwiema*. Vngaricè, *Had*. Angl. *A combat, fighting of two hand to hand*.] Liv. 6. bell. Maced. Quòd populus Rom. eo tempore duellum jussisset cum rege Antiocho esse. Cicer. 2. de Leg. Nam æs atque ferrum duelli instrumenta, non fani. Cic. de Orat. Antiqui nomina contrahebant, quo essent aptiora, ut duellum, bellum. Hinc Perduellis, & Perduellio: quæ videbis suo loco.

Dūello, as, Bello. [םחלנ *nilchám*. πολεμέω. Gall. *Guerroyer, combatre*. Ital. *Combattere, guerreggiare*. Germ. Kriegen/streiten. Hisp. *Guerrear, pelear*. Polon. Walcze. Vng. *Hadakozom*. Ang. *To combat, to fight hand to hand*.] Vnde Duellator, qui Duellum peragit. [πολεμιστής. Gall. *Guerroyeur, combatant*. Ital. *Combattente, guerriere*. Hisp. *Guerreador, peleador*. Angl. *That fighteth hand to hand*.] Plaut. in Capt. Domi, belliq; duellatores optimi.

Dūellĭcus, a, um, Bellicus. [πολεμικός. Gall. *Belliques, de guerre*. Ital. *Di guerra*. Germ. Kriegisch. Hispan. *Cosa de guerra*. Polon. Woienny. Vngar. *Hadakozó*. Angl. *Warlyke, perteining to warre*.] Plaut. in Epid. nempe quem in adolescentiâ memorant apud reges armis, arte duellicâ Divitias magnas sibi adeptum.

Dūicēnsŭs. (inquit Festus) cum altero: hoc est, cû filio censu.

Dūidens, Hostia antiqui ab antiquis appellata est, quam nos *bidentem* dicimus. Festus.

Dūis, & Duint, Antiqui dixêre pro dederis, & dederint. Plaut. Capt. Ac mihi libellum pro eo argento ne duis. Vide, Do, das.

Dulcacidus Dulcifluus. Vide Dulcis.

Dūlcĭs, dulce, om. t. Suavis, charus, jucundus, quod quidam à delicio

delicio deducunt, quod dulcia maximè alliciant. [מתוק *matôk.* γλυκερὸς, γλυκύς. Gall. *Doulx.* Ital. *Dolce, soaue.* Germ. Süß. Belg. Soet. Hisp. *Dulce.* Polon. *Słodki.* Vngar. *Edes.* Angl. *Sweete.*] Plaut in Truc. Nunc postquam scio dulce atq; amarum quid sit ex pecunia, &c. Cic. 2. de Nat. deor Omne enim animal sensus habet: sentit igitur & calida & frigida, dulcia & amara. Idem 3. de Legib. Nostra autem causa, quæ, optime & dulcissime frater, incidit in Tribunitiam potestatem, &c. Idem Attic. lib. 15: Longiori epistolæ superiorique respondi: nunc breviorem, priorique quid respondeam, nisi eam fuisse dulcissimam. ¶ Eius composita sunt Prædulce, valde dulce, ὑπεργλυκύ, Subdulce, aliquantum dulce ὑπόγλυκυ.

Dulciculus, a, um, Diminutivum est à dulci: מתוק *môthik,* ὑπόγλυκυς. Gall. *Doulcet.* Ital. *Dolcetto.* German. Süßlecht. Hispan. *Dulce un poco.* Polon. *Trochę słodki.* Vngarice. *Edesecske.* Angl. *Sweetish, or somewhat sweete.*] ut, Dulciculus caseus, Plautus. Dulcicula potio. Cic. 3. Tusculan. Demus scutellam dulciculæ potionis.

Dulcēdo, inis, Dulcitas, Dulcitudo, & Dulcor, in eodem sensu accipiuntur. [מתק *métheq,* γλυκύτης. Gallicè, *Doulceur.* Ital. *Dolcezza.* German. Süßigkeit. Belg. Soetigheit. Hispan. *Dulçura.* Polnicè, *Słodkość.* Vngar. *Edesség.* Angl. *Sweetnesse.*] Plin. Contrectata dulcorem amittit. Nævius: O suavis linguæ sonitus, ô dulcitas, conspirium animæ. Accius: Tanta huic invasit in corda dulcedo. Cic. 3. de Orat. Quinetiam gustatus, qui est sensus ex omnibus maximè voluptarius, quique dulcedine præter cæteros sensus commovetur. Ovid. 1. de Ponto: Nescio qua natale solum dulcedine cunctos Ducit, & immemores non sinit esse sui. Cic. 3. de Orat. Nam urbanitatis, & mollitudo humanitatis, & murmur maris, & dulcedo & ordor orationis sunt ducta à cæteris sensibus.

Dulciārius, a, um, adjectivum: ut Dulciarius panis, qui conficitur ex sacharo & nucibus pineis, vel amygdalis ad jentacula: ut est qui vulgò apud Italos dicitur *Marzapane.* μαζοποιὸς ἄρτος. ¶ Pistor dulciarius. [ἐδεσμάτων ἀρτοποιός. Gallicè, *Pastissier.* Ital. *Chi fa confettione, pasticciere.* German. Ein Süßbächer, Pastetenmacher. Belg. Pasteibacker. Hispan. *Confitero, pastelero.* Pol. *Piernikarz, pasztetnik.* Vngl. *Mézes pogácsa müvö.* Ang. *A baker of sweete meates.*] Qui panes, & mellita concinnat edulia. Mart. lib. 14: Mille tibi dulces operum manus ista figuras Extruit: huic uni parca laborat apis. Lamprid. de Heliogabalo: Dulciarios habuit, qui de dulcibus exhiberent, quæcunque coqui de diversis edulis exhibuissent. Vbi dulciarius substantivè accipitur pro concinnatore eduliorum mellitorum.

Dulcēo, ces, dulcui, à quo dulcesco, is, Dulcis fio. [מתק *mathák,* ערב *harab.* γλυκαίνομαι. Germ. *Devenir doulx, s'adoulcir.* Ital. *Farsi dolce, addolcirsi.* Germ. Süß werden. Hisp. *Endulcirse.* Polon. *Słodzieć.* Vng. *Meg édesülök.* Ang. *To wax sweete.*] Cic. in Cato. Primò uva est peracerba gustatu, deinde maturata dulcescit. ¶ Hujus compositum est Obdulcesco, quod est dulcis fio.

Dulcē & dulciter, adverbia. [γλυκερῶς, γλυκέως. Gall. *Doulcement.* Ital. *Dolcemente.* German. Süßiglich. Hispan. *Dulcemente.* Polon. *Słodko.* Vngar. *Edesen.* Angl. *Sweetely.*] Plaut. in Mil. Hercle astuit & dulce & comedicè. Cicer. de Clar. Orat. Tum historia quædam scripta dulcissimè. Cic. 2. de Finib. Aut enim eam voluptatem tuetetur quam Aristippus: id est, quæ sensus dulciter, ac jucundè movet.

Dulcăcidus, a, um, Vox est Qu. Sereno admodum familiaris, pro eo quod mistum quendam saporem habet ex acido & dulci: cujusmodi sunt quædam ex malorum punicorum genere. [Pol. *Słodkokwaśny.* Vng. *Bor-izu.*]

Dulcifluus, a, um, Quod dulciter & suaviter fluit, γλυκύρρους.

Dulcilŏquus, Qui suaviter loquitur, μειλίχιος.

Dulcisŏnus, Suaviter sonans, γλυκύφωνος.

Dulco, as. act. p. Dulcem efficio. [מתק *himtik.* γλυκαίνω. Gall. *Adoulcir, faire doux.* Ital. *Addolcire.* Germ. Süß machen. Hisp. *Endulzar ò hazer dulce à otra cosa.* Pol. *Słodzę.* Vngar. *Édesítek, meg édesítem.* Ang. *To make sweete.*] Sidon. Apollinaris ad Agricolam: Pareo libens, laudaturus vitæ tam dulcatæ solicitius ingenuitatem. ¶ Hinc edulco, as, quod est ex acerbo, aut amaro, dulce & suave reddo. Cn. Marius: Quapropter edulcare convenit vitam, curasq; acerbas sensim gubernare.

Dulia, [עבודה *habodáh.* δουλεία. Gal. *Servitude.* Ital. *Servitù.* German. Knechtschafft, Dienstbarkeit. Hispan. *Servidumbre.* Pol. *Służba, posługa.* Vngar. *Szolgálás,* (item) *szolga.* Angl. *Seruitude, seruice.*] Servitus, sive cultus, qualem servi domino exhibent. ¶ Accipitur item pro ipsis servis, quemadmodum & apud Latinos Servitii vocabulum.

Dum, adverbium temporale est, & modò pro Quando ponitur. [בעוד *beghod* ὅταν. Gall. *Quand, cependant que, iusques à ce que, mais que pourueu que.* Ital. *Mentre che, fin che.* Germanicè, Dieweil, biß. Belg. Tot dat, so langhe. Hispanicè. *Mientras que, hasta que.* Polon. *Pokąd, aż.* Vngar. *Mig.* Angl. *When, or vntill.*] Plin. lib. 7. cap. 53: Nullis evidentibus causis obiêre, dum calceantur matutinò duo Cæsares. ¶ Modò pro donec. ἕως. Terent. in Eunuch. Exspectabo dum venias. ¶ Modò pro postquam. Martial. Audieris dum grande sophos: id est, postquam audieris. ¶ Quando autem in compositione ponitur post nec, vel non, vel haud, semper adverbium temporis est: ut, needum, nondum, hauddum, pro non adhuc, μήπω οὔπω. ¶ Est etiam conjunctio, & significat modò, vel dummodo. Salust. in Iugurtha: Neque id quibus modis assequeretur, dum sibi regnum pareret, quicquam pensi habebat. Idem in Catil. Postremò neque sumptui, neque modestiæ suæ parcere, dum illos obnoxios fidosque sibi faceret. ¶ Interdum etiam syllabica est adjectio, Terent. Adesdum, paucis te volo. ¶ Componitur cum qui, ut quidum: cum age, ut agedum: cum modò, ut Dummodo: & cum taxat, ut duntaxat.

Dūmus, m. f. Dicitur omnis spina [סיר *sir* קוץ *kots* סנה *sneh.* φρύγανον. Gall. *Buisson ou espinaye.* Ital. *Spino spina.* Germ. Ein Dornbusch. Belg. Doornhaghe, doornbosch. Hispan. *Espinal ò breña, ò mata aspera.* Pol. *Cierniną w zarośla.* Vng. *Tövises bokor.* Angl. *A bushe of thornes.*] Cic. 5. Tusc. Animadverti columellam non multum è dumis eminentem, in qua inerat sphæræ figura. Ovid. 12. Metam. solidoque revellere dumo Annosam pinum magno molimine tentat.

Dumōsus, a, um, Frondosus, spinosus, vepribus plenus. [ἀκανθώδης, ὁ ἐν θάμνοις μεστὸς. Gall. *Buissonneux, plein d'espines & buissons.* Ital. *Pieno di spine & rovi.* Germanicè, Dornechtig, hecktechtig. Hispanicè, *Lleno de espinal, ò breña ò mata aspera.* Pol. *Ciernisty.* Vngar. *Tövises, bokros.* Ang. *Full of bushes and thornes.*] Virgil. 1. Eclog. Non ego vos posthac viridi projectus in antro, Dumosa pendere procul de rupe videbo. Antiqui per interpositionem unius literæ pro eodem dixerunt dusmosus: sicut cosmittere pro committere, casmillus pro camillus, & casmœnæ pro camœnæ.

Dumētum, ti, n. f. Locus est dumis: hoc est, spinis obsitus. [φρυγανώδης ἀκανθών. Gallicè, *Vne buissonniere, vn lieu couuert de buissons.* Ital. *Spineto.* German. Ein ort da viel dörn und hecken stehn. Belg. Een hegge, eest hage. Hispan. *Espinal ò bosque aspero.* Pol. *Miejsce ciernistą pełne.* Vng. *Bokros, tövises.* Angl. *A grownd full of bushes and brambles.*] Huiusmodi loca, autore Festo, antiqui appellabant dumecta, quasi dumiceta, quæ postea sublata per syncopen duabus literis dicta sunt dumeta. Cicer. 5. Tusc. Septum undique & vestitum vepribus & dumetis. Idem 4. Acad. Quum enim campus in quo exultare possit oratio, cur eam tantas in angustias, & Stoicorum dumeta compellimus?

Duntaxat, Ex dum adverbio, & taxo, as, pro æstimo: & significat solùm, saltem, dummodò. [רק *rak,* μόνον, γε δή, μόνον Gall. *Seulement.* Ital. & Hispan. *Solamente.* Germ. Allein. Pol. *Tylko.* Vngar. *Csak.* Angl. *Only.*] Cicer. pro Deiot. Quod ipsum etsi non iniquum est, in suo duntaxat periculo. ¶ Interdum etiam (quod aliqui negaverunt) habet ante se negationem & post se, Sed etiam, aut Verum etiam. Liv. lib 46. Nec animum nobis duntaxat fidelem, ac bonum præstitit, sed omnibus interfuit bellis, quæ gessistis.

Duo, [שנים *schenáyim* δύο, vel δύω Attic. Gall. *Deux.* Ital. *Due.* Germ. Zween, zwo, zwey. Belg. Twee. Hisp. *Dos en numero.* Polon. *Dwa.* Vngar. *Kettö.* Anglicè, *Two.*] & Ambo, sicut docet Priscianus, genitivos & accusativos per secundam declinationem proferunt duorum, arborum, duos, ambos. Dativus autem & ablativus tertiam inflexionem sequuntur. In genitivo frequens est syncopa duûm pro duorum. ¶ Invenitur etiam accusativus masculinorum quandoque similis nominativo, proferturque uno, more Græco. Horatius: duo si discordia vexet inertes. Virgil. 11. Aen. Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros: id est, duos.

Duŏdĕcim [שנים עשר *schenáim hasar.* δώδεκα, δυωκαίδεκα. Gall. *Douze.* Ital. *Dodici.* German. Zwölff. Hispanicè, *Dozeen numero.* Polon. *Dwanaście.* Vngar. *Tizenkettö.* Angl. *Twelue.*] Cicer. 2. de Legib. Discebamus enim pueri duodecim, ut carmen necessarium.

Duŏdĕcies, adverb. Cic. in Salust. Ne causam diceret, sestertio duodecies cum Cæsare paciscitur. Liv. 8. bell. Maced. Tyberis duodecies campum Martium, planaq; urbis inundavit.

Duŏdĕcĭmus, & duodenus. [שנים עשר *schenéim hasar.* δωδέκατος. Gall. *Douziesme.* Ital. *Duodecimo.* Germ. Der zwölffte. Hisp. *Dozeno in orden.* Pol. *Dwanasty.* Vngar. *Tizenkettödik.* Angl. *The twelfth in order.*] Plin. Nec totâ suâ ætate generant, ferè anno duodecimo desinentes. Cæsar. 5. bell. Gall. Vxores habent deni, duodeniq; inter se communes.

Duŏdēnārius, Duodeviginti, ὀκτὼ καὶ δέκα, & huiusmodi, Ducenties, Ducentenus, Duodecies. Liv. 8. bell. Maced. Tyberis duodecies campum Martium, planaque urbis inundavit. ¶ Duodenarius idem quod duodenus. Pomponius Lætus de Sacerdote Romano: Ab hoc numero duodenario arvorum sacerdotes duodecim esse voluit.

Duŏdēni, Adjectivum, plur. num. Idem quod duodecim. Cæsar. 5. bell. Gal. Vxores habent deni, duodeniq; inter se communes. Astra duodena, Virgil. 1. Georg.

Duŏdēvīcies, Duodevigesimus, Ducentesimus.

Duŏdētrīcēsĭmus, Gel. lib. 3. cap 10.

Duōnum. [טוב *tôb.* ἀγαθόν. Gall. *Bon.* Ital. *Buono.* German. Gut. Hisp. *Bueno.* Polon. *Dobry.* Vng. *Iò.* Ang. *Good.*] Veteres pro bono dixerunt, sicut duellum pro bello. Festus.

Duplāris numus. Vide Duplus.

Duplex, hujus duplicis, cujus duæ sunt partes. [משנה *mischneh.* διπλοῦς, διπλάσιος. Gall. *Double, redouble.* Ital. *Doppio.* Germ. Zwyfach. Belg. Dubbel. Hisp. *Doblado ò doble.* Polon. *Dwoisty.* Vngar. *Kettös kéttzeres.* Angl. *Double, twofold.*] Virgil. 1. Aen. Duplicem gemmis, auroque coronam. ¶ Nonnunquam etiam pro duobus accipitur: ut apud Cicer. 1. Tusc. Itaq. differunt duas esse vias,

vias, duplicesque cursus animorum è corpore discedentium. Virg. 1. Aen. -duplices tendens ad sidera palmas. ¶ Quandoque latum. Virgil. 2 Georg. -duplici aptantur dentalia dorso. Idem 3. Georg. At duplex agitur per lumbos spina. Vbi Servius: Aut revera duplex, aut lata. ¶ Duplices tantùm numero plurali, generis masculini, tabellarum genus est, in quibus literæ secretiores, & amatoriæ scribi solebant: quæ quidem aliquando etiam triplices erant. Martialis: Tunc triplices nostros, nō vilia dona putabis, Quum se venturam scribet amica tibi. Sic Duplices, Triplices, quadruplices, & Quintuplices porticus dicuntur, in quibus ordines columnarum duplicati, triplicati, quadruplicati, & quintuplicati sunt. Vitruv. lib. 5 duplici palæstrarum porticu collocanda complura membra.

Duplĭcĭtĕr, adverb. Duobus modis, bipertitò. [διχῆ, διπλῶς, διχῶς. Gall. Doublement, en deux sortes. Ital. Doppiamente. German. Auff zwen weg. Hispan. Dobladamente. Polon. Dwoiako, wczwoie. Vngar Kétképpen. Ang. Twofold or twowise.] Cic. ad Pætum: Dupliciter delectatus sum tuis literis.

Duplĭcārĭī, vel (ut aliis placet) Duplicarii, milites erant, qui duplum accipiebant stipendium. [διμοιρῖται. Polon. Zolnierze dwoie przyimuiace.] Liv. 2 ab Vrbe: Ad hoc centuriones, duplicariosque qui reliquerant ordines, virgis cæsos securi percutiebat.

Dŭplico plicas, act. p. Duplicem facio, gemino: [כפל chaphal. διπλόω. Gall. Doubler, redoubler. Ital. Doppiare, raddoppiare. Germ. Zwyfach machen. Belg. Dobbelen. Hispan. Doblar. Polon. Dwoie. Vng. Meg bellőm ketszere: &c. Angl. To double.] ut, Duplicare numerum. Cicer. 2 de Nat deor. Quum sæpiùs duplicaret numerum dierum, &c. Vnde & pro augere. Salust. Et Mauros victus duplicaverat bellum. Virgil. in Bucolic. Et sol crescentes decedens duplicat umbras. ¶ Hinc Adduplico, Conduplico, & Reduplico, ἀναδιπλόω.

Dŭplĭcātĭo, Verbale, f. t. διπλασιασμὸς, apud Senec. quæst. 4: Horum duplicatio proxima à terris calefacit.

Dŭplĭcātò, adverbium. [διχῆ. Gall. Doublement, au double. Ital. Doppiamente, à doppio. German. Zwyfaltiglich. Hispan. Dobladamente. Polon. Wdwoie. Vng. Kétrendel, kettőstő. Angl. Double, twise, or two maners.] Plin. lib. 2. cap. 17: Rursus Saturni & Iovis (Stellæ) duplicatò digrediuntur.

Dŭplĭōnem, veteres dixerunt mulctam dupli, eadem forma qua Talionem dicimus pœnam, qua quis ad simile damnum condemnatur, quale alteri intulerit [ζημία τοῦ διπλασίου. Gall. Le double, deux fois autant, peine du double. Ital. Pena di doppio. German. Zwyfache straaff. Hispan. Pena del doblo. Polon. Dwoysta kaźń. Vngar. Két annyi. Angl. The double, twise so much.] Plin. lib. 18. c. 3: Noxámve, duplionémve Prætoris arbitratu decerni.

Dŭplŭs, dupla, duplum, Alterum tantùm. [משנה mischneh. διπλάσιος. Gall. Double, encor autant. Ital. Doppio, due volte tanto. German. Zwyfachtig/noch ein mal also viel oder also groß. Hisp. Doblado, dos vezes tanto. Polon. Dwoiaky, dwa rzy tak wiele. Vng. Két annyi. Angl. Double, twise so much.] Vnde verbum Duplo, διπλόω, idem est quod Duplico. Plaut. in Pœnul. Duplum pro furto mihi opus est. Idē in Capt. Qui locant cædundos agnos, & duplam agninam danunt: id est, qui sub nomine agninæ carnis ovillam quoque vendunt, & ita duplum: hoc est, duplicatam & duorum generum agninam præbent, mentientes agninam esse.

Dŭplă, æ, f. p. pro Duplum: [Pol. Dwoiako. Vng. Két annyi.] unde duplæ cautio, quum emptor stipulabatur à venditore duplum pretium rei, si ea evinceretur, quod in pretiosarum rerū venditionibus fieri solebat. Varr. lib. 2. de Re rust. Si res mancipio non datur dupla promitti solet, aut si ita pacti, simpla.

Dŭplum, dupli, n. s. substantivum: [משנה mischneh. τὸ διπλάσιον. Gall. Le double. Ital. Doppio. Germ. Zwyfach/doppler. Hisp. El doblo. Pol. Dwoiako. Vng. Két annyi. Ang. The double.] ut, Condemnari dupli, ea forma dictum qua condemnari capitis. Cato de Re rust. in præfatione: Majores enim nostri sic habuēre, & ita legibus posuēre, furem dupli condemnari, fœneratorem quadrupli: id est, ut bis tantùm reddat, quantum furatus est. Sic pœna dupli, apud Cic. lib. 3. Offic.

Dŭplārĭs nŭmĕrŭs, dicitur in quo minor bis numeratur. διπλάσιος. Duplariæ, sive duplares actiones, dicuntur à Iurisconsultis, quæ in duplum dabantur: sicut quadruplariæ, quæ in quadruplum. ¶ Duplares milites, in veteri militia dicebantur, qui torque aureo ob virtutem donati, duplam annonam accipiebant ampliùs quàm cæteri: quemadmodum simplarii, qui annonam simplam accipiebant, præter eam quæ in singula militū capita distribuebatur. Ita dicti, quòd duplam & simplam annonam extra ordinem accipiebant. Veget. lib. 2: Torquati, inquit, duplares, & torquati simplares erant, quibus torquis aureus solidus virtutis præmium fuit: quem qui meruisset, præter laudem interdum duas consequebatur annonas: duplares duas, simplares unam.

Dŭplārī, Duplicarii. [Polon. Dwoiey. Vng. Kettőzteni.] Gaius D. lib. 38. Tit. 10. l. 3: Admonendi tamen sumus parentum liberorumque personas semper duplari.

Dŭlārĭo, f. t. Dupli pœna, duplio. Paulus D. lib. 9. Tit. 4. leg. 31: Certè non tantùm duplationis, sed & conditionis rationem habendam Iulianus putat.

Dŭpondĭŭs, Vide Dipondius.

Dūrāmĕn, Duramentum, Duracinæ uvæ, Vide Durus.

Dūrătĕŭs, a, um, Ligneus. [δουράτεος. Gall. De bois, ou dur comme bois. Ital. Ligneo, di legno. German. Hölzin. Hispan. Cosa de madera ò de leña. Polon. Drzewiany. Vngar. Fás, fából való. Angl. Of woode.] Lucret. lib. 1: Nec clàm durateus Trojanis Pergama partu Inflammasset equus nocturno Grajugenarum. Adjectivum est Græcum. Illi enim Durata, δοῦρα vocant, quæ nos ligna.

Dūrĭŭs, a, um. δούρειος, Durateus: id est, ligneus. Inde Nox duria, apud Valerium Flacc. 2. Argonaut. -manet immotis nox duria fatis. Pro ea nocte qua durius equus à Trojanis exceptus fuit, & in urbem admissus. Cæl. Rhodig. lib. 27. Antiq. lect. cap. 25, ait Equos durios ex poētica historia posse dici magnos statuosósque, à magnitudine videlicet equi illius Trojani.

Dūrĕtă. [Polon. Wanna do mycia.] Hispanica vox est, qua illi significare solent vas illud amplum in balneis, in quo sedentes lavamur: Latini solium vocant. Sueton. in Augusto: At quoties nervorum causa marinis, albulisque calidis utendum esset, contentus hoc erat, ut insidens ligneo solio, (quod ipse Hispanico verbo Duretam appellabat) manus ac pedes alternis jactaret.

Dūrŭs, a, um, Solidus, firmus, & difficilè cedens tactui: ejus contrarium est mollis. [קשה kascheh. σκληρός, στερεός. Gall. Dur & aspre. Ital. Duro. Germ. & Belg. Hart. Hispan. Cosa dura, cruel ò difficil. Pol. Twardy. Vng. Kemény. Angl. Harde.] Virgil. 4. Aeneid. -sed duris genuit te cautibus horrens Caucasus ¶ Per translationem capitur modò pro patiente, ac tolerante laborum. Idem 2. Georg. Scipiadas durus bello. Et 6. Aen. -gens dura atq; aspera cultu. ¶ Aliquando pro sævo, crudeli, aspero. Idem 3. Georg. Quid juvenis, magnū cui versat in ossibus ignē Durus amor? Cic. 7. Verr. Quis tam fuit illo tempore durus & ferreus, quis tam inhumanus præter unū te, &c. Terent. Phorm. Adeóne ingenio te esse duro, atq; inexorabili, Vt neq; misericordia, neq; precibus molliri queas? ¶ Accipitur itē pro noxio. Virg. 4. Georg. Aut durum tineæ genus. ¶ Durus ad studia, qui studiorum delectatione non capitur. Cic. pro Archia: Nam & Cimbricas res adolescens attigit, & ipsi illi C. Mario qui durus ad hæc studia videbatur, jucundus fuit.

Dūrĭcors, ordis, t. σκληροκάρδιος, σκληραύχην, ενος à nonnullis dicitur pro eo quod est duri cordis.

Dūrĭuscŭlŭs, diminutivum. [ὑπόσκληρος. Gall. Duret, un peu dure. Ital. Alquanto duro. Germ. Hartecht. Hisp. Cosa un poco dura. Polon. Przytward slim. Vngar. Keményetske. Ang. Somewhat harde.] Plin. in præfat. Ille enim, ut scis, permutatis prioribus syllabis duriusculum se fecit.

Dūrē, & Dūrĭtĕr, adverbia, inter se differunt: quòd duriter sit, sine sensu laboris. Durè, crudeliter, ut illud ad laborem, hoc ad sævitiam referatur. [σκληρῶς. Gall. Durement. Ital. & Hispan. Duramente. German. Hartiglich. Pol. Twardo. Vngar. Keményen. Angl. Hardely.] ¶ Præterea durè in alterum, duriter in nos aliquid facimus. Terent. in And. Primùm hæc pudicè vitam parcè ac duriter Agebat, lana ac tela victum quæritans. Sed hæc differentia, ut pleraque aliæ, à scriptoribus nullo pacto observatur. Terent in Adelph. -factū à vobis duriter, Immisericorditerque est: atque etiam, si est, pater, Dicendum magis apertè, illiberaliter. Verba sunt Aeschinis ad Mitionem patrem quibus cum illo expostulat, quòd ipse, & simulatus ille hospes Milesius nimis duriter consuluissent, non de se ipsis, sed de virgine illa, & ejus amatore.

Dūrĭtĭă tiæ, f. p. & durities, tiei. f. q. Firmitas & soliditas. [קשי keschi. σκληρότης, σκληρία. Gall. Dureté. Ital. Fermezza, saldezza, durezza, crudeltà. Germ. Harte. Hisp. Dureza, crueldad. Polon. Twardość. Vngar. Keménység. Angl. Hardenesse.] Plin. lib. 9. cap. 36: Tanta duritia acuseu est. Idē lib. 13. cap. 9: Duritiæ firmæ lignū. ¶ Accipitur & pro asperitate, crudelitateque. Terent. in Heavt. -tum hoc timet, Ne tua duritia illa antiqua etiam adaucta sit. Cic. in Partition. Et fortitudinem audacia imitatur, & patientiam duritia immanis. Plin. lib. 13 cap. 15: Duritie & maturitate incorrupta spissari. Cic in Cat. Quanta in altero comitas, in altero durities.

Dūrĭtās, atis, f. t. Duritia. [σκληρότης. Polon. Twardość. Vngar. Keménység.] Cic. in Orat. Alii duritatem & severitatem quandam verbis, & orationis quasi mœstitiam sequuntur.

Dūrābĭlĭs, le, Quod durare potest. [διαρκής. Gall. Qui est de durée. Ital. Durabile, che può durare. Germ. Langwirig/wärhafft. Hisp. Durable, cosa que puede durar. Polon. Trwały. Vng. Tartó, sokáig álló. Angl. Durable.] Ovid. Quod caret alterna requie, durabile non est. Plin. lib. 9. cap. 43: Durabilia ac lectilia, quæ modicè humida.

Dūrāmĕn, n. t. & Duramentum, o. f. Brachium vitis. [σκληρωμα. Gal. Durée, ou ce qui est de durée: le jet ou bras de vigne prochain de la souche. Ital. Ramo de la vite, traltico, firmatione. German. Das hart rebschoß so zu nächst am stock steht. Hisp. Encurecimiento, penca à braço de la vid. Polon. Winna a twardsza galaska przi pniu, wardzina. Vngar. Szőlő vessző, (avagy) bónal vessző. Angl. The boughe of the wine tree nigh the stump or stocke.] Col. lib. 5. cap. 21: Sed ut caput trunci, pedali ferè spatio sit inferius jugo, quaternis brachiis, quæ duramenta quidam vocant, dividatur in totidem partes. Idem cap. 22: Considerandum erit cujus longitudinis sint duramina quæ excedant prædictam mensuram. ¶ Duramentum etiam pro cōfirmatione & firmitate. Senec. de Tranquil. vitæ

Dices tenera esse virtutum principia, tempore ipsis duramentum & robur accedere Valer lib.2 cap.2: Efficacissimum igitur virtutis duramentum necessitas.

Dūrăcĭnā pĕrsĭcā [illegible] Aeginetæ. Quorum corpus ligno adhæret, avelliq; nequit. Gal. *Pesches dont l'escorce ou la peau dure.* Ital. *Persiche non si spiccano dall'osso.* Germ. Pfersich die noch hart anhangen. Hispan. *Duraznos.* Polon. *Broskwinia a'bo owoc mocno [illegible].* Vngar. *Duranci, barazk.* Angl. *That hath an harde hull or harde skinne.*] Plin.lib.15.cap.21: Sed persicorum palma duracinis. Idem lib.15.cap.28: Quædam statim à ligno recedunt, ut nuces & palmæ, quædam adhærent, ut olivæ laurique: quorundam in genere utraque est natura, ut persicis. Etenim duracinis adhæret corpus, è lignoq; avelli nequit, quum in cæteris facilè separetur.

Dūrăcĭnæ ūvæ dicuntur, quæ duram & firmam corticem habent, à duritie, vel à duris acinis [Polon. *Twarde jagody.*] Plin. lib 14. cap. 1: Vva non alibi gratior callo, ut inde possit invenisse nomen duracini duris acinis. Suet ex Epistol. Augusti: Dum lectica ex regia redeo, panis unciam cum paucis acinis uvæ duracinæ comedi.

Dūrĭcŏrĭă. n. f. dicuntur quæ sunt duri corii. [illegible] Gall. *Qui sont le cuir dur.* Ital. *Che hanno il cuojo duro.* Germ. Die ein harte oder zähe haut haben. Hispan. *Cosa que tiene el cuero duro.* Polon. *Twardeskore.* Vngar. [illegible]. Angl. *That hath a harde hide.*] Vnde Ficus duricoriæ, quæ habent durum corticem: meminit. Plin.lib. 15 cap.18.

Dūro. a.t. 1. Durum facio, firmo, solido. [[illegible] *hikschah* [illegible] Gall. *Durcir, endurcir.* Ital. *Far duro, saldo, fermo.* German. Hart machen. Hisp. *Endurescer à alguna cosa.* Pol. *Twardzę.* Vng. [illegible]. Ang. *To make harde.*] Colum. lib.7: Annicula mula rectè à matre repellitur, & amota montibus aut feris locis pascitur, ut ungulas duret, sitque postea longis itineribus habilis. Cæsar 6. bell. Gall. Hoc se labore durant adolescentes. Martial lib.13: Sorba sumus molles nimium durantia ventres. Hirt. 1. bell. Pun. Neque erat difficile opus quòd cæmenta non calce durata erant. Quint.lib 1, per translationem posuit pro confirmare. Multa (inquit) linguæ vitia, nisi primis eximuntur annis, inemendabili in posterum pravitate durantur. ¶ Aliquando significat tolerare. [illegible]. Virg 1. Aen. Durate, & vosmet rebus servate secundis. In qua significatione quandoque contra naturam jungitur accusativus, maximè apud poetas. Horat. lib. 1. Carm. vix durare carinæ Possunt imperiosius æquor. ¶ Item persistere, perseverare, diu permanere, [illegible]. Plaut.in Amph. Durare nequeo in ædibus, ita me probri, stupri, de decoris à viro arguram meo. Terent.in Adelph. Non hercle hic quidē durare quisquam, si sit, potest. ¶ Hujus composita sunt, Eduro, Induro, Obduro, Præduro, Perduro, Reduro, quæ vide suis locis.

Dūrātrīx, icis, Verbale, f. r. Plin.lib.14.cap.1: Additq; acinis eandem quam in dulcis amphoris, vel duratricem illam firmitatem austeritas picis infusa prædulcis.

Dūrĕo, es, durui, Durus sum: [[illegible] *kaschah*, [illegible]. Gall. *S'endurcir, devenir dur.* Ital. *Indurire, durare.* German. Hart seyn. Hisp. *Endurecerse.* Polon. *Twardy jestem, twardzieje.* Vngar. *Meg keményedem.* Angl. *To be harde, or waxe harde.*] à quo Duresco, durus fio. Cic. 2. de Nat. deor. Ita, & Aquilonibus reliquisq; frigoribus adjectis durescit humor. Ovid 2. Metam. Oraque duruerant, signumq; e sanguine sedebat. Col lib 9: Plumulæ sub cauda clunibus detrahendæ, ne stercore coinquinatæ durescant. ¶ Composita à dureo rarò sunt in usu, quemadmodum & ipsum simplex, sed eorum loco utimur compositis à duresco, ut Induresco vix dicimus, frequentissimè autem Induresco, Obduresco, undique durus fio, [illegible]. Perduresco, vide durus fio quæ vide suis locis.

Dŭumvĭr, duumviri, m. (eadem forma dictus est qua Triumvir, quod scilicet duo tantùm in eo officio essent. Ger. Zween oberste Meister oder Burgermeister / so täglich vom Rhat auserkoren oder erwählt werden. Polon. [illegible]. Vng. [illegible]. Ang. *Officers in Rome which had equall authoritie over pr[illegible] at the [illegible] in [illegible].*] Erant autem in Coloniis & municipiis summi magistratus, item ut Romæ Consules: de quorum officio & potestate consule Lexicon Hotomani. Vlpian. l. Si quis uxori. §. Si fugitivum. ff. de furt. Si fugitivum meum quis quasi suum, à Duumviro vel aliis qui potestatem habent de carcere vel de custodia dimittendi, acceperit, an is furti teneatur. Cicero in Oratore: Planeque Duumvirorum judicium, aut Trium virorum capitalium, aut Decemvirorum litibus judicandis dico nunquam. ¶ Duumviri item creabantur usitata lege, qui de perduellione judicarent, de quibus Livius lib.1: Duumviri, inquit, perduellionem judicent si a duumviris provocarit, provocatione certato, &c. ¶ Duumviri navales Liv.9. ab Vrb. A[illegible] etiam ut Duumviros navales classis ordinandæ reficiendæq; causa idem populus juberet.

Dŭumvĭrātŭs us, m. q. Dignitas duumvirorum. [Polon. *Panowanie dwu panow [illegible].* Vng. *Szabasag, [illegible].* Ang. *A [illegible] of equall autoritie.*] Plin lib.4. Epist. ad Sempronium: Hunc Agonem Trebonius in Duumviratu suo tollendū curavit. Paul. l. Honores. ff. de Decur. Is qui non sit decurio, duumviratu, vel aliis honoribus civilibus fungi non potest.

Dŭumvĭrālĭs, le, Quod ad duumviratus munus pertinet. [Pol. *Dwu mężow [illegible].* Vngar. [illegible]. Ang. *Belonging to the office of equall autoritie.*] ut, Dignitas duumviralis, Judicium duumvirale. ¶ Quando verò de homine dicitur, eum significat qui aliquando duumviratum gessit: sicut Consularem vocamus, qui Consulatu perfunctus est: & Triumphalem, qui triumphum peregit. Vlpian. l. 1. ff. De albo scrib. Qui duumviratum gesserunt (si hic honor præcellat) & inter duumvirales antiquissimus quisque prior.

Dūx. Vide Dvco.

D ante Y.

Dўăs. [illegible], Numerus est binarius, sicuti decas numerus est denarius.

Dўnastēs, hujus dynastæ, δυνάστης. Qui in magistratu est, aut qui in civitate plurimùm pollet. [Gal. *Baron, possesseur de seigneurie.* Ital. *Barone, o [illegible].* German. Ein Freyherr / ein gewaltiger grosser Herr. Belg. Gewaldich een machtich Heere / Baenderheere. Hispan. *Señor muy alto y poderoso.* Polon. *Pan, [illegible].* Vngar. *Maga bíró polgár.* Ang. *A great lord, or noble man of great power.*] ita dictus à verbo Græco δυνάω, quod posse significat, sive potentem esse. Scribit Strabo reges Dynastas vocari, propterea quòd plurimùm possint, polleantq; & populos quò velint, aut vi, aut persuasione perducant. Cic. ad [illegible]. Erit nebulo iste cum istis dynastis in gratia. Idem 11. [illegible] Idem si cæteri reges, tetrarchæ, dynastæq; fecissent. ¶ Horum dignitas Dynastia, δυναστεία, vocatur.

Dўōtă æ, sive Diota. [[illegible] Gall. *Vaisseau à boire avec deux anses.* Ital. *Vaso da bere con due orecchie.* German. Ein trinckgeschirr mit zweyen ohren. Belg. Een vate dat [illegible] met twee Ooren. Hisp. *Vaso para beber con dos orejas.* Polon. [illegible].] Vtroq; enim modo scriptum invenimus, Doliolum genus, vino conservando idoneum: à duabus auribus, hoc est, ansis, ita appellatum. Vide supra Diota.

Dўscŏlus a. f. [[illegible] δύσκολος. Gall. *Difficile à contenter.* Ital. *Difficile, fastidioso.* German. Ungeschlacht / unbeholffenlig. Hispanicè, *Difficil, el que la [illegible].* Polon. [illegible]. Vngaricè, [illegible]. Anglicè, *Hard to please.*] Difficilis, & morosus: quod vitii genus à Græcis δυσκολία appellatur.

Dўsentĕrĭă, [δυσεντερία. Gall. *Trenchée de ventre avec flux de sang par exulceration des boyaux.* Ital. *Dolore al ventre o flusso di sangue.* German. Die rothe ruhr oder der roth schaden. Belg. Roodt meetsoen / den bloetganck. Hispan. *Cámaras de sangre.* Polon. [illegible]. Vngar. *Vérhas.* Angl. *The bloodie flixe with gnawing of the bowels.*] Intestinorum exulceratio cum inflammatione & excretione sanguinolenta, ventrem magnis doloribus torminibusque exercens. Quidam intestinorum difficultatem. Celsus tormina interpretatur. Cicero Gallo libro 7. Epistol. Sane δυσεντερίαν pertimueram. Plinius lib 22 cap.25: Ad dysenteriam bibitur cum absinthio. ¶ Hinc Dysentericus, δυσεντερικός, dicitur qui hoc morbo laborat. Plin. lib. 20. cap. 2: Auxiliatur dysentericis semen cucumeris.

Dўsnŏmĭă, æ, f. p. δυσνομία, dicitur perversa juris, legumque constitutio.

Dўspĕpsĭă, f. p. [δυσπεψία. Gal. *Difficile digestion, indigestion.* Ital. *Crudezza di stomacho, indigestione.* German. Böse dewung. Hispan. *El ahito de la mala digestion, indigestion.* Polon. [illegible]. Vngar. *Genez [illegible] nehezen valo gyomor [illegible].* Angl. *Ill digestion, rawnesse of stomack.*] Difficilis & ægra concoctio: à δυς particula quæ difficultatem, vel depravationem importat, & πέψις coctio. Galenus libro de Sympt. different. tria ponit læsæ coctionis genera, ἀπεψίαν, βραδυπεψίαν, & δυσπεψίαν: inter quæ hanc ponit differentiam, ut apepsia dicatur quum cibus non mutatur, sed talis omnino permanet, qualis est ingestus. Et hanc Latini propriè cruditatem appellant. Bradypepsia autem quum cibus quidam immutatur, sed ægriùs, seriùs, & imperfectè, idem nos imbecillam vel tardam coctionem dicere possumus. Dyspepsia verò dicitur, quum cibus mutatur in alienam qualitatem naturæ nostræ non convenientem. Hanc medici nostri coctionem depravatam dicere solent. Hanc tamen differentiam ne ipsi quidem medici observant: ut qui uno dyspepsiæ nomine sæpenumerò omnia coctionis vitia intelligant.

Dўsphĭlŭs, penult. corr. δύσφιλος, Amicus parum syncerus. [Polon. *Nie pewny przyjaciel.* Vngar. *Czinnal [illegible] barat.* Angl. *A frende not verie faithfull.*] Iuvenal. Satyr.3: Non est Romano cuiquam locus hic ubi regnat Protogenes aliquis, vel Dysphilus. Castigatiora exemplaria habent Diphilus; & ita omnino legendum. Videtur enim Iuvenalis ibi notare Græculum quempiam nomine Diphilum.

Dўspnœă [δύσπνοια. Gall. *Difficulté d'haleine.* Ital. *Difficultà di spirare.* German. Engbrüstigkeit / schwäre des athems. Hispan. *El asma.* Polon. [illegible]. Vngar. *Nehezen valo lehelés.* Ang. *Difficultie of breathing, pursinesse.*] Spirandi difficultas: quod vitii genus senibus solet esse familiare, teste Hippocrate: unde & Virgil senes anhelos vocat. Tres autem à medicis enumerantur morbi in difficultate spirandi, consistentes. Nam quum ea modica est, δύσπνοια: quum vehementior ἆσθμα vocatur. Quum verò evenit ut nisi recta cervice spiritus trahi non possit, orthopnœa appellatur.

Dўspnœĭcus

Dysenõicus. [illegible] Gall. *Qui ne peut* [illegible] Ital. [illegible] Germ. Der da schwärlich athmet. Hisp. [illegible] Polon. [illegible] Vngar. *Nehe*[illegible] Angl. *That hath* [illegible].] Qui dyspnœa laborat. Plin.lib. 24. cap. 6: Ammoniacum prodest dyspnoicis, pleureticis, etc.

Dysūriă, f.p. [illegible] Gall. *Difficulté de pisser.* Ital. *Difficultà d'orinare.* German. Harnstrengebarte zu harnen. Belg. [illegible] water te maken. Hispan. *Diffi*[illegible] Pol. [illegible] Vngar. [illegible] Angl. *Difficulti* [illegible] *pissing.*] Difficultas, & suppressio urinæ, calculo, vel materia quapiam crassa, aut caruncula meatum obstruente. Hoc vitium Cato significat, quum ait: Quibus ægrè lotium it. Cicero Gallo libro 7: Epicurum tuum Stoici male accipiunt, quia dicat [illegible] sibi molesta esse: quorum alterum morbum edacitatis esse putant, alterum etiam turpioris intemperantiæ. Stranguria autem, morbus est à dysuria diversus, quem nonnulli urinæ stillicidium appellant, quum scilicet tanta est vel urinæ acrimonia, vel vesicæ imbecillitas, ut quicquid in eam illabitur, statim externatur.

E

E VAPTE natura non ita résonat, sicut A O, neque tam promptè os diducit, ictuque magis languido circa arteriam prodit, rictum superiorem aliquo modo deprimit, sonum tamen & auget & minuit e[illegible] qua & A, ubi satis abundè dictum est. In hac dictionis correptione præterquàm quod in Græcis vocibus scribitur per η, ut in Penelope. Aoiat [illegible] productum, die, re. Infinitivi singulares secundæ conjugationis, docere. Monosyllaba: ut, me, te, præter que conjunctio, ve, ne, quum significat an. Adverbia in e ab adjectivis us, a, um, ut doctè.

E vel Ex. [illegible] Gall. *De.* Ital. *Di.* German. Von/oder aus. Belg. [illegible] Hispan. *De.* Vngar. [illegible] Ang. *Of.*] Præpositiones sunt quæ & separantur, & componuntur. Separatæ, modò temporales sunt ut. Ex illo celebratus honos: hoc est, post illud tempus. ¶ Modò locales ut, E cœlo. ¶ Modò ponuntur pro à vel ab: ut, Audivi è patre meo. ¶ Modò significant pro vel ad. (cui's cum genitivo) ut, Ex dignitate, ex usu ex utilitate: hoc est, pro dignitate, vel ad dignitatem. E Republ. pro Republica ¶ Modò secundum. [illegible] ut Ex Platonis sententia: id est, secundum Platonis sententiam. ¶ Modò in. Cic. E renibus laborabat: id est, morbum patiebatur in renibus. ¶ Compositæ, quandoque privationem indicant, ut Elinguis, Exanguis ¶ Quandoque vehementiam vel perfectionem, ut Eludo, Exoro. ¶ Quandoque extra, ut Educo Excludo. ¶ Componitur autem E, cum b ut Ebibo: d, ut eduro, g, ut ēgredior: i, ut ejicio. l, ut eludo: m, ut emitto: n, ut enitur: r, ut erigo: u, ut eveho. ¶ Ex verò cum a, ut exaudio: c, ut excurro: e, ut exeo: f, ut efficio: o, ut exoleo: p, ut expello: q, ut exquiro: s, ut exequor: t, ut extendo: u, ut exuro. Verùm quando post x sequitur f, mutatur x in f, ut effundo. Quum verò sequitur s, abjicitur s, ut exequor, & exieco: in aliis integra manet. ¶ Econtrariò. [illegible] Gall. *Au contraire.* Ital. *Al incontro.* Germ. Im gegentheil/herwiderumb. Hisp. *Al contrario.* Pol. [illegible] Vng [illegible] Ang. *On the contrarie.*] adverbium, significat ediverso, contrà. Cic. 3. de Finib. E contrario moderati habitus.

E ante A.

Eale. Fera est in Aethiopia nascens, magnitudine equi fluviatilis, cauda elephanti, colore nigra vel fulva, maxillas habens apri, & majora cubitalibus cornua, mobilia, quæ alterna in pugna sistit, variatque infesta aut obliqua, utrunque ratio monstrabit. Hæc Plin. lib. 8. cap. 21.

Ea re, Propterea, ad eam rem.

Ear, eoris, n. t. [illegible], Latinè ver, è quo Earinus, [illegible], Vernus.

Eātĕnŭs, penult. corr. Significat usque eò, vel ad eum modum: cui respondent, Quatenus, Vsquequò, Quoad, Vt, Qua, Nequid.] [illegible] Gall. *Iusques là tant.* Ital. *Fin à tanto.* Germ. Darauff sein/also weit/umb so viel. Hispan. *Hasta aquello à aquel modo.* Polon. [illegible] Vng. [illegible] Ang. *So far.*] Cajus de institoria actione. Eatenus dabitur in eum actio, quatenus ex ea re locupletior factus est. Cicer. 1. de Legibus: Sed hoc civile, quod vocant, eatenus exercuerunt, quoad populo præstare voluerūt. Idem de Opt. gen. orat. Verba persequens eatenus, ut ea non abhorreant a more nostro. Colum. lib. 11. cap. 9: Caules lactucæ ab imo depurgatos, eatenus quà tenera folia videbuntur. Sueton in Tiber. Ac primò eatenus interveniebant, nequid perperam fieret.

E ante B.

E. B. In notis antiquorum, Ejus bona.

Ebeati, dicuntur, qui felicitate aliqua ceciderunt.

Ebĕnus, vel Ebenum, penult. corrept. [illegible] Suidæ. Gall. *Ebene, un certain arbre qui croist és Indes.* Ital. *Ebano.* German. Ein baum der in Judia wachst / inwendig schwartz ist / sunst wie der Buchsbaum. Hispan. *Ebeno, arbol peregrino o negro.* Polon. [illegible] Vngar. *Indiant, Ebenus fa.* Ang. *A tree which groweth in Inde named Ebene.*] Lignum est intùs nigrum, foris buxi aspectu, adeò solidum & ponderosum, ut in aqua non supernatet. Creditur tamen tenuis esse (ut Aetius tradit) substantiæ & abstergentis virtutis. Vnde oculorum caliginem discutere creditur, & aliis oculorum medicamentis miscetur. Hæc arbor nascitur in India, & casa ducescit in lapidem utiturque odore jucundo. Virgil. lib. 2 Georg. Sola India nigrum fert Ebenum. Vbi Servius: Atqui & in Aegypto nascitur: sed Indiam, omnem plagam Aethiopiæ accipimus. Vide plin. 12. cap 4. Sunt qui per aspirationem scribant hebenus.

Ebeo, [illegible], beatitudine privo, ejus passivum est Ebeor.

Ebĭbo, ebibis, pen. corr. n. t. Bibendo evacuo. [illegible] Gall. *Boire tout* [illegible] Ital. *Bere il tutto.* Germ. Außtrincken. Hisp. *Mucho beuer, ò hasta al cabo.* Pol. [illegible] Vngar. [illegible] Ang. *To drinck up all at once.*] Plaut. Amphitryone: Factum illud est ut ego illic vini cerneam ebiberem meri. Terent. Heaut. Quid comedent quid ebibent? ¶ Per translationem Ebibere, ponitur pro consumere. Plautus Amphitryone: Non ego cum vino simul ebibi imperium tuum.

Eblandĭor, diris. d. q. Blanditiis aliquid extorqueo, impetro. [illegible] Gall. *Avoir par belles paroles,* [illegible] Ital. *Togliere per lusinghe.* Germ. Etwas mit schmeichlen von einem bringen / einem etwas mit glatten worten abschwetzen. Hisp. *Mucho hazer à quitar por halagos.* Polon. [illegible] Vngar. [illegible] Angl. *To get a thing by flatterie.*] Liv. lib. 7. bell. Pun. Neque enim omnia emebat, aut eblandiebatur, sed vim etiam flagitiis adhibebat.

Eblandītus, a, um, participium. [Pol. [illegible] Vngar. [illegible] Ang. *Gotten by faire wordes.*] Vnde Eblandita suffragia dicuntur, quæ precibus & blanditiis impetrantur, apud Cicer. pro Cn. Plancio. ¶ Eblanditæ preces, Blandæ precibus impetrata testimonia. Plin. in Paneg. Volo ego qui provinciam rexerit, non tantum codicillos amicorum, nec urbana conjuratione eblanditas preces, sed decreta coloniarum decreta civitatum alleget.

Ebŏrĕus, Vide Eburn.

Ebrĭă, æ, vas vinarium est, inquit Sosipater, atque inde Ebrius, & Ebriosus dicitur, sicut à negotio, negotiosus. Scribit autem ille per aspirationem quàm consuetudo repudiavit. [Polon. [illegible] Vng. [illegible]]

Ebrĭus, a, um. Qui nimio potu mente alienatus est, temulentus, vinolentus, vino languidus, vino obrutus. [שכור *schichchór.* [illegible] Gall. *Yvre, enyvré.* Ital. *Ebrio, ebriaco.* Germ. Truncken/voll Weins. Hispan. *Embriago, borracho.* Pol. [illegible] Vng. [illegible] Angl. *Cuppe shotte, drunken.*] Plaut. Amph. Homo hic ebrius est, ut opinor. Hujus antitheton est Sobrius, quasi sine ebrietate. Cic. Papyrio Pæto. lib. 9: Habuisti enim in tua potestate ex quo vel ex sobrio, vel certè ex ebrio scire posses. Vnde, Non sobrius, pro ebrio sumitur. Martial. Et non sobria verba subnotasti. ¶ Interdum ebrius ponitur pro pleno & abundanti. Plautus: Facite mihi cœna ut ebria sit: id est, abundans, & opiparè parata.

Ebrĭŏlus, diminutivum ab ebrius. [illegible] Gall. *Yvrongnet.* Ital. *Alquanto imbriaco.* Germ. Ziemlich truncken. Hispan. *Vn poco embriago.* Pol. [illegible] Vng. [illegible] Angl. *A little drunken.*] Plaut. Curc. Tristes atque ebriosi incedunt.

Ebrĭōsus, Qui sæpe fit ebrius. [שכור [illegible] Gall. *Yvrongne, subject au vin.* Ital. *Che spesso è ebriaco.* German. Ein truncken bold / ein volle sapff. Belg. [illegible] Hisp. *Borracho, que à menudo se embriaga.* Polon. [illegible] Vngar. [illegible] Ang. *Much geuen to drunkennesse.*] Cicer. de Fato: Hunc scribunt ipsius familiarem & ebriosum, & mulierosum fuisse. Plin. lib. 30. c. 14: Ebriosis ova noctuæ per triduum data in vino, tædium ejus adducunt. A quo ebriositas propensio in ebrietatem. [illegible] Cicer. 4. Tusc. Vt inter ebrietatem & ebriositatem interest, aliudque est esse amatorem, aliud amantem. ¶ Hujus contrarium est Sobriosus, sobrietatis affectator, quo usus est Cyprianus. ¶ Inter ebrium & ebriosum hoc interest: quòd ebrius actum præsentem designet, ebriosus habitum & proclivitatem. Potest enim quis esse ebrius, qui natura tamen & consuetudine ab hoc vitio maximè abhorreat: & contrà, ebriosus quis esse potest etiam tum, quum vini nihil gustaverit.

Ebrĭĕtās, f. t. quam Cato dicebat nihil aliud esse, quàm insaniā voluntariam. [שכרון *schichcharón.* [illegible] Gall. *Yvrongnerie.* Ital. *Ebrietà.* Germ. Trunckenheit. Hisp. *Embriaguez.* Polon. [illegible]

Vngar. Részegség. Ang. Surfetting drunkennesse.] Plin lib. 3. cap. 14. Ebrietatem arcet pecudum assus pulmo præsumptus. Ovid. 12. Metam.|- & ebrietas geminata libidine regnat. ¶ Comessatio & ebrietas cur sit evitanda, monet sacer rex Salomon Proverb. 23. & 31.

Ebriŭlo, as, pen. cor. Ebrium facio. [μεθύσκω. Gall. Enyvrer. Ital. Far ebrio, imbriacare. Germ. Truncken machen. Hisp. Embriagar à otro. Pol. Opoić m. Vngar. Megréfzegeſsem. Angl. To mak drunken.] Laberius: Ebriulati mentem hilarem accipiunt Nonius.

Ebriăcus, a, um, antiquis, teste Nonio, in usu erat pro ebrio, vel inebriato. [שכור ichcchôro סובא ſochbhl. μέθυσος, μεθυστικός. Polon. Opiłec. Vngar. Részeg.] Plaut in Aul. Homo ebriatus somno sanari solet. Ita enim legit Nonius. Alii tamen ibi Ebriatus legendum contendunt: ut sit à verbo ebrio, cujus compositum est Inebrio.

Ebriarĕ. [μεθύειν. Pol. Opiiać. Vngar. Megréſzegíteni.] Macrob. Comment. lib. 1. c. 12. Antequam materialis influxio in corpus venientes animas ebriatec.

Ebucum, dicimus qui illam sentit animi tarditatem & stuporem qui hallucinantibus plerunque usu venit, autoritate Festi Pomp.

Ebullĭo, is, Effervesco: & inter bulliendū effundor sicut aqua quæ in aheno fervet. [רתח rithach. ἀναφυσᾶν ἐκβράζειν. Gall. Bouillir & sortir dehors. Ital. Bollire. German. Aussprudeln/vom sieden stroden. Hisp. Bullir mucho ò hervir. Pol. Wrem. Vngar. Ki forrek, buzgok. Angl. To bubble vp.] Per metaphoram accipitur pro jactabunde aliquid ostento. Cic. 3. de Finib. Dixerit Epicurus, semper beatum esse sapientem: quod quidem solet ebullire nonnunquam. Id est, vi veritatis incitatus dicere. Idem 3. Tusc. Qui si virtutes ebullire volent & sapientias, nihil aliud dicent, nisi eam viam, quas efficiantur hæ voluptates, quas supra dixi Id est cum ostentatione & pompa effiare, & quasi pleno ore detonare vel crepare. Hinc verbale Ebullitio: id est, fervor. ἀναζέσις.

Ebullo, as, Vide in simplici BVLLO.

Ebulum, n. f. sive Ebulus, frutex est sambuco foliis & baccis simillimus, in tantam tamen altitudinem non assurgens, neque arboresc. ens. Græci chamæacten appellāt, quasi pumilam sambucum. [χαμαιάκτη. Gall. Hieble. Ital Ebbio. Germ. Attichstaud. Hispan. Yezgo, yerua nota. Pol. Chebd. Vngar. Ibolá, bozza Ang. Day wort, or walwort.] Virgil. in Sileno: Sanguineis ebuli baccis. Columel. lib. 2: Sed citra hoc experimentum multa sunt, quæ & dulcem terram, & frumentis habilem significent: ut juncus, & calamus, gramen & trifolium, ebulum, rubi, pruni sylvestres, & alia complura. Idem: & rutilas ebuli creat uvida baccas.

Ebur, eboris, n. t. Dens elephanti, quasi è barro: sic enim elephantum vocabant veteres, à barritu [שנהבים ſchen. ἐλέφας. Gall. Yuoire. Ital. Auorio. German. Helffenbein. Belg. Elpenbeene/ost yvoor. Hispan. Marfil, diente de elephante. Pol. Slonie wah e. Vng. Elefant csonth. Ang. Iuory.] Cicer. 4. Acad. Non enim est è saxo sculptus, aut ebore dolatus. ¶ Ebur pro vasis, aut aliis rebus ex ebore dolatis Horat. lib. 2. Carm. Ode 18: Non ebur, neque aureum Mea renidet in domo lacunar. Cicer. 4. Verr. Vt omne ebur ex ædibus sacris, deorum denique simulacra quæ vellet, auferret. ¶ Ebur atramento candefacere, Est genuinæ formæ cultum atque ornatum externum inducere, quo decus illud nativum obscuretur magis quàm illustretur. Proinde lena Plautina puellæ naturali forma præditæ, tamen cerussam ad oblinendas malas postulanti: Vna, inquit, opera ebur atramento cādefacere postules. Propterà quòd omne lenocinium rebus natura pulchris, dehonestamentū affert, nō venustatē. Hæc Erasmus. Plauti locus est in Most. ¶ Antiquis in usu fuit nominativus ebor, à quo remāsit genitivus eboris, & adjectivū eboreus.

Eburnĕus, a, um, Quod est ex ebure [ἐλεφάντινος. Gall D'Yuoire. Ital D'auorio. Germ. Helffenbeinein. Hisp Cosa de Marfil Pol. Sloniowy. Vng. Elefánt csontból valo. Angl. Of iuory.] Plin. lib. 36. cap. 5. Iovem feci eburneum in Metelli æde, qua campus petitur. ¶ Aut quod instar eboris album est: ut, Eburnea facies. Ovid 3. Metam Impubesque genas, & eburnea colla, &c.

Eburneŏlus, diminutivum, [ὁ μικρὸς ἐλεφάντινος ὁ ἐκ μικρῶν ἐλεφαντίνων... Gall. Mon. chetif ou marqué de petits morceaux d'yuoire. Ital. Coperto d'auorio. German. Das mit helffenbein verseßt ist. Hisp. Cubierto de marfil Polon. Sloniatk. Vngar. Elefánt csontból valo ks. Ang. Sett with litle pieces of iuory.] Cic. 3. de Orat. Quem servum sibi habuit ille ad manum, cum eburneola solitus est canere fistula.

Eburnus, a, um, Eburneus. [Vng. Elefánt csontból valo. Ang. Of iuory.] Tibull. Hanc primùm veniens plectro modulatus eburno. Lucret. lib. 2: Legitimæque faces, gradibusque acclivis eburnis.

Eburātus, a, um. Quod extrinsecus ex ebore est, quod ebore est obductum. [ἐλεφαντωτός. Gall. Couuert ou enrichi d'yuoire. Ital. Coperto d'auorio. German. Mit helffenbein überzogen. Hisp. Cosa cubierta de marfil. Polon. Sloniowa kościa. Vng. Elefánt csontos. Angl. Couered or made trim with iuory.] Plaut in Persa: Lectos eburatos, auratos. Idem in Aul. Clamores imperia, eburata vehicula, pallas, nihil moror.

Eborĕus, a, um, ab antiquo nominativo ebor fit: sicut à marmor marmoreus: eburneus verò, & eburnus ab ebur. [ἐλεφάντινος. Pol. Sloniowy. Vngar. Elefánt csontból valo. Ang. Made of iuory.] Significant aūt hæc tria, quod est ex solido ebore. Quintil. li. 6. Quū in triūpho Cæsaris eborea oppida essent translata.

Eburarii, inter artifices qui à principibus vacationes munerum obtinent, numerantur in l. priore. C. de Excusat. artif. lib. 10.

E ante C.

E.C. In notis antiquorum, è comitio, vel è capitolio. E. CONV. è convivio. ED. ABSC. P. hoc abscondita pecunia. E.C.S. AB ejus causa senatus abdicavit.

Ec, num vel an in compositione.

Ecastŏr, adverbium jurandi Donatus, Ecastor, per Castorem & Pollucem, ornativa sunt jurandi, apta fœminis. Plautus Amph. Ecastor te experior quanti facias uxorem tuam. Terent. in Andria: Perecastor scitus puer natus est Pamphilo. Sunt qui per diphthongum malint scribere, quod ex æde compositum puten tur: ut Aecastor dictum sit quasi per ædem Castoris. Hoc juramento (ut autor est Macrobius) viri nō utebantur quemadmodum nec mulieres per Herculem jurabant: ædepol autem juramentum erat, tàm mulieribus, quàm viris commune.

Ecbăsis, ἔκβασις, penult. corr. figura est, quæ Latinè dici potest excursus. παρὰ τὸ ἐκβαίνειν, quod est egredi sive expatiari. [Pol. Wycieczka.] Exemplum est apud Virgil. lib. 1. Georg quum describit tempestatem à rusticis præcavendam.

Ecbŏlĭa orum, ἐκβόλια, sive Ecbolinæ, arum, sive Ecbolades. [Pol. Lekarstwa rzucające] medicamenta sunt quibus medici utuntur abigendis infantibus in utero enectis, quæ & phthoria dicuntur. Latinè dici possunt ejectoria vel ejectrices medicinæ. Ex Budæo.

Eccĕ, adverbium, rem improvisam subitamque demonstrans. [הנה hinnéh. ἰδού. Gall. Voi ci, voila, soudainement, tout sur dans Ital. Ecco. Germ. Sihe/schaw zu nim wahr. Belg Siet. Hisp. Mira acà, he os aqui. Pol. O, oto, wejrze. Vngar Ime. Angl. Behold.] Virgil. 2. Aeneid. Ecce autem gemini à Tenedo, tranquilla per alta, &c. Scribit Asconius etiam hoc proprium esse Ciceronis, ut in rebus improvisis hac particula utatur ut in Oratione pro Cluentio: Ecce tibi ejusmodi sortitio, ut in primis Bulbo esset judicandum. Idem 6. Verr. Ecce tibi nova turba, atque rixa. Idem in Pisonem: Ecce tibi alter effusa, &c. ¶ Nonnunquam etiam in rebus lætis hac particula utimur. Ovid. 3. Amor: Ecce Corinna venit. ¶ Modò nominativum, modò accusativum assumit. Cic. ad Att. lib. 1: Ecce aliæ deliciæ Equitum. Idem 2. de Finib. Ecce miserum hominem, si dolor summum malum est.

Eccillum, antiquum verbum contractum, pro ecce illum, Plaut.

Eccistă, Plaut. Certè eccistam video, pro Ecce istam.

Eccubi. [ποῦ. Pol Iesli gdzie.] per duplex c, & pen. corr. componitur ex ecce & ubi, idemque significat quod Nuncubi.

Eccum, eccam, eccos, eccas [Pol. Oto ije. Vngar Ime hol.] adverbia sunt demonstrandi, quæ nonnulli voluerunt idem significare quod ecce eum, eos eas, quos Laurentius reprehendit eo argumento, quòd non semel apud Comicos legamus, subjectum accusativum, ut, Eccum me, Eccum Parmenonem: ubi certè non possumus interpretari. Ecce eum me, aut, Ecce eum Parmenonem. Melius itaque Vallam sequemur, qui harum dictionum significationem per adverbia interpretatur: ut Eccum sit idem quod Ecce hic, intellige virū de quo agebamus. Eccam, ecce hic, subintellige fœminam de qua agebamus: Ellum, ecce illic, scilicet virum resolvendo per adverbia, non per nomina. Ex his itaque non obscurum est, quid discriminis sit inter Eccum & Ellum: quòd scilicet Eccum demonstrat hominem, qui nō procul abest à loco in quo sumus: ut, Eccum Parmenonem: hoc est, Ecce hic parmenonem: contrà, Ellum, eum qui longiùs abest.

Eccere, jusjurandum, ac si jures, per Cererem, νὴ τὴν Δήμητρα: ut Aecastor, Aedepol. ¶ Alii Eccere accipiunt pro Ecce Plaut. in Amphitr. Eccere: jam tu autem facis, ut tuis nulla apud te sit fides.

Ecclēsiă, f. p. Cœtus, concilium, concio, congregatio [עדה הקהל ſedah, kahal. ἐκκλησία. Gall. Assemblee. Ital. Adunanza. Germ. Ein Versamlung/Gemeind/Kirch. Belg. Een vergaderinghe van Christen/een Christelicke ghemeynte. Hisp. Ayuntamiento. Pol. Zgromadzenie, kościół. Vngar. Szent gyüle kezet (avagy) gyülekezet, (avagy) azyanyaszenegyház. Ang. A congregation, or assemble.] Inde fidelium omnium qui per orbem sparsi sunt, universitas, à Christianis Ecclesia dicitur. Sic dicimus Christum esse caput Ecclesiæ. Athenienses hoc nomine vocabant conventum civium, qui Reipub. causa conveniebant: nam quum ad spectaculum aliquod populus ex agro vocabatur, ἀλίασμος propriè dicebatur.

Ecclēsiastēs, com. g. [קהלת kohéleth. ἐκκλησιαστής Gall Prescheur. Ital. Predicatore. German Ein Prediger so seiner Gemeind vorsicht. Belg. Een Predicant/oste Predicker. Hispan. Predicador. Polon. Kaznodzieia. Vng Prédikátor. Ang A preacher.] Concionator ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιάζειν. quod est concionem habere, vel ad concionem convocare.

Eccum. Vide Ecce.

Ecdĭcus, m. f. ἔκδικος. Gall. Defendeur, procureur de ville. Ital. Defensore, vendicatore. Ger. Ein schirmer. Hispan Defendedor, vengador. Polon. Obronca pracw. ... Vngar Város ... Ang. An aduocate in defending a commone cause of ...] Latinè defensor, vel vindex. Erant autem Ecdici, teste Budæo, in municipiis, qui Romæ Tri-

[illegible] Tribuni plebis, qui scilicet plebis causam adversus injuriam optimatum tuebantur. Cicer. ad Thermum. lib. 13. Epist. fam. Dixerat mihi Euthydemos, quum Ephesi essem, se curaturum ut ecdici Milesii Romam mitterentur: id factum non ast. Legatos audio missos esse: sed malo Ecdicos, ut aliquid confici possit. Quare peto à te, ut eos & Alabandenses jubeas Ecdicos Romam mittere.

Ecechiriam, [illegible] Latini inducias vocant. Gell. lib. 1. c. 25.

Echemythia, f. p. [illegible] ab [illegible]. Gall. [illegible]. Ital. Taciturnità è silentio. German. [illegible]. Hispan. [illegible]. Pol. [illegible]. Vng. [illegible]. Angl. Silence.] Latinè taciturnitas dicitur & auscultatio: quo nomine vocatum fuit silentium illud discipulorum Pythagoræ, teste Gell. lib. 1. cap. 9. Vnde echemythos à Græcis dictos censet Budæus auscultatores, & censendi immunitatem habentes in senatu, qui & ἀνεύθυνοι dicuntur. Idem alio loco interpretatur echemythos, cunctatores, & sermonis [illegible] parcissimos, qui aures duas habere se, unicam linguam in causis etiam publicis meminerint.

Echemnas, vel Achaïnas, Græci vocant cervorum genus prægrande: circa urbem Athenam. Arist. lib. 2. Anim.

Echeneis f. t. [illegible]. Gall. [illegible]. Ital. [illegible]. Germ. [illegible]. Hispan. Pece pequeño que retiene las naves. Pol. [illegible]. Angl. A little fishe that stayeth a shipe under saile.] Genus pisciculi, quem Latini Remoram appellant, utroque nomine ab re imposito. Ferunt enim hunc piscem navim cui adhæserit, sistere quantumvis velis & remis incitatam. Hinc echeneis dicta, [illegible]: hoc est, à tenendâ navi: [illegible]: id est, ab eo quod navi adhæreat. Plin lib 9. Est parvus admodum piscis assuetus petris, echeneis appellatus, hoc carinis adhærente, naves tardiùs ire creduntur inde omine imposito. Ob quam rem Græcis ἐχενηΐς dicitur à nostris Remora à remorando nominatur. Lucr lib. 6: Non puppim tenet, Euro tendente rudentes, In mediis echeneis aquis [illegible] hunc piscem fluxus in gravidarum utero sistere, partusque ad [illegible] continere.

Echidna, f. p [illegible]. Pol. [illegible]. Vngar. [illegible]. Angl. A viper, a kind of serpent.] Idem serpens esse creditur, qui à Latinis Vipera dicitur, quod & ipsum etymologia videtur indicare. Apparet enim echidnâ dictam [illegible], quod scilicet ad interitum usque fœtû intra se contineat, donec pulli nimium moram pertæsi, eroso matris utero, parenteque necatâ erumpant. ¶ A Poëtis accipitur pro quovis serpente, & præcipuè pro hydrâ illa Lernæâ, quæ ab Hercule interfecta est. Ovid. l. 5. Fast. Sanguine Centauri Lernææ sanguis Echidnæ Mistus ad auxilium tempora nulla dabat. Vide in dictione Excetra.

Echinometra, [illegible] Echinorum genus, quorum spinæ longissimæ, calyces minimi, nec omnibus iidem, rufus & vitreus color. Plin. l. 9. c. 31.

Echinus, m. f. [illegible]. Gall. La premiere couverture piquante, dedans laquelle [illegible] les chastaignes. Ital. La coperta spinosa delle castagne. German. Die stachige haut oder rind / in welcher die kesten wachsen. Belg. [illegible]. Hispan. Erizo de la castaña. Polon. [illegible]. Vngar. [illegible]. Angl. The outward huske or covering of a chestnut.] Tegmen spinosum quo servantur castaneæ. Vnde castaneæ echinatæ dicuntur. Plin. lib. 15. c. 23: Nuces vocamus & castaneas, quanquam accommodiores glandium generi: armatum iis echinato corrice vallum est. ¶ Ab hujus tegminis similitudine dictus est echinus piscis, quem Plin. lib. 9. cap. 31. scribit esse ex cancrorum genere, cui spinæ pro pedibus sunt, cui ingredi, est in orbem volvi, capitur ferè inter saxa, ubi se continet, ne à fluctibus jactetur. Martialis lib. 13. Iste licet digitos testitudine pungat acutâ, Cortice deposito mollis echinus erit. ¶ Est & echinus apud Græcos terrestre animal, cui est apud nostros nomen hericio, sive herinaceus, aut etiam [illegible] æquè spinis hirtus est atque marinus echinus. [Ger. Ein Igel. Belg. [illegible]. Polon. [illegible]. Vng [illegible]. Ang. An hedghod, an urchin.] de quo Ambrosius libro Hexam. Echinus iste terrenus, quem vulgò hericium vocant, si quid insidiarum præsenserit, spinis suis clauditur, atque in sua arma se colligit. ¶ Præterea echinus genus vasis æneum est, in quo calices lavantur, quam alii ampullam dicunt esse vitream. [Germ. Ein [illegible]. Belg. [illegible].] Horatius lib. 1. Serm. Satyrâ 6: Pocula cum cyatho duo sustinet, astat echinus. ¶ Athenis item echini nomine intelligebatur scrinium forense, in quod dicta testium, & totius litis acta conjiciebantur: Vnde in echinum conjicere. [illegible], dicebant pro acta in judicio proferre. ¶ Totus echinus asper, [illegible]: proverbiali figurâ dicebatur, in morosos & injucundis moribus, cum quibus nullâ ratione agere possis citra litem. ¶ Simili figurâ dicitur Echino asperior, [illegible]: in hominem intractabilem & insuavibus moribus. ¶ Prius duo echini amicitiam inierint, alter è mari, alter è terrâ, [illegible]: de iis qui moribus ac studiis inter se discrepantiores, quàm ut spes sit, aliquando inter eos necessitudinem coituram. Suidas.

Echinatus, Adjectivum: [illegible]. Gall. Couvert d'aiguillons, comme un herisson. Ital. Coperto di spine come il riccio. Germ. Das [illegible]. Hispan. Cosa cubierta como de herizo. Pol. [illegible]. Vngar. [illegible]. Ang. Covered or set with prickes or stings as an urchin] ut, echinata castanea. Plin. lib. 27. cap. 9: In cacumina capitula sunt echinata spinis.

Echinophora, Genus conchæ. Plin. lib. 32. cap. 11.

Echion, [illegible], Medicamentum quoddam, dictum à viperâ, quam Græci ἔχιν nominant. Plin. lib. 29. cap. 6: Viperam vivam in fictili novo comburere, addito fœniculi succo ad cyathum unum, & thuris mannâ unâ, atque ita oculorum suffusiones, & caligines inungere utilissimum est. Medicamentum id echion vocatur. Hac ille.

Echites, m. t. [illegible], Gemma est colore viridi subobscuro, quandam viperæ similitudinem referens. Plin. l. 37. c. 11.

Echite, tes, [illegible], Herba est similis scammonio. Plinius libro 24. capite 15.

Echium, Vulgò Buglossus sylvestris: id est, Lingua bovis, Gallis Borage, quasi corrago, q. d. Baillans courage. [Polon. [illegible].] Nam buglossum vino injectum, lætitiæ & hilaritatis causa est, unde [illegible] à Græcis dicitur.

Echo, f. t. S oni vel vocis repercussio. [illegible]. Gall. Echo, le son & retentissement de la voix, comme respondant à celuy de qui elle vient. Ital. Echo, la voce che risponde al principio della parola. Germ. Widerhallung / das widerthönen in den wälden. Belg. [illegible]. Hispan. La voz que retumba y resuena. Polon. [illegible]. Vng. [illegible]. Angl. An echo, the answering againe of the voice.] à verbo Græco ἠχῶ, quod est resono. Ovid. lib. 3. Metamorph. Planxerunt Dryades, plangentibus assonat echo. Fit præcipuè in convallibus, & locis concameratis, ubi scinditur resultans aër, & acceptæ voces numerosiore repercussu multiplicantur: nomenque echo ejusmodi voci à Græcis datum est, ut Plinius scribit, quoniam non ast vagandi librarius campos, sed objectu reflectitur. Quæ res etiam multas voces multis in locis reciprocas facit: sicut in urbe Cyzico turres septem acceptas voces multiplicant. ¶ Et Olympiæ porticus fuit, quam heptaphonon appellabant: quoniam septies eadem vox ibi reddebatur. In hanc sententiam ait Lucretius: Sex etiam ac septem loca vidi reddere voces, Vnam quum faceras: ita colles collibus ipsi Verba repulsantes, iterabant verba referre. ¶ Eadem à Latinis dicitur imago. Valer. Flac. lib. Argon. Rursus Hylan, & rursus Hylan per longa reclamat Avia, responsant sylvæ, & vaga certat imago. Horat. Quem deûm cujus recinet jocosa Nomen imago. ¶ Græci item concavas rupes, & valles argutas, in quibus sonus reflectitur, ἠχοῦς vocant, teste Col. lib. 9. c. 5.

Ecligma, atis, n. t. [illegible]. Germ. Ein latwerg wider den presten der lessen oder lungen. Belg. [illegible]. Polon. [illegible].] Frequentissimum medicis Græcis vocabulum, quod Latinè Linctum vertimus. Sunt enim ecligmata quæ fiunt lingendi gratiâ, non edendi aut devorandi: hoc est, quum aliquid in ore tenentes, paulatim distillando sorbemus, [illegible], & λείχω. Vulgus medicorum electuarium vocat. Plin. lib. 2. de Thymo. Diutinæ tussi ecligmate facies excreationes facere existimatur.

Eclipsis, f. t. ἔκλειψις, Figura quâ in oratione aliquid reticemus, quod ad ejus absolutionem sit necessarium. Latinè defectionè vertere possumus, [illegible], quod est deficere. Terens. in Andr. Verbum unum cave de nuptiis, decsit, dicas. ¶ Eclipsis lunæ: hoc est, defectus lunæ; quum Sol per interpositionem terræ ita lunæ opponitur, ut illam luminare non queat. ¶ Eclipsis Solis, quum Solis radii aliquâ ex parte à nobis auferuntur, propter interjectum & interpositum lunæ. [Germ. [illegible]. Angl. The ecclypse of the sunne or moone.]

Eclipticus, a, um, ἐκλειπτικός, Defectivus. Plin. l. 2. c. 16: Convenit stellas in Occasu vespertino proximas esse terræ & latitudine & altitudine, exortusque, matutinos in initio cujusque fieri: stationes in mediis latitudinum articulis, quæ vocant ecliptica.

Ecloga, [illegible]. Polon. [illegible]. Vngar. [illegible].] Electio, electus, explanatio: ab ἐκλέγω, quod est eligo. Dicitur & sermocinatio, seu colloquium. Vnde Eclogæ Virgilii. ¶ Eclogarii apud Cic. ad Attic. l. 16, id est, sermocinatores, vel auditores sermonum.

Ecnephias [illegible], Procellæ genus, Plin. l. 2. c. 48, quæ ex siccæ nubis discissione erumpit: hoc est, sine pluviis: nam quæ cum imbribus nubes frangunt, exhydriæ vocantur.

Econ, Vide Icon.

E contrario, Vide E præpositionem.

Ecphrasis, f. t. ἔκφρασις, Est mera puraque rei gestæ enarratio, [illegible], quod est, exprimere, clare & evidenter explicare. [Pol. [illegible]. Vngar. [illegible]. Angl. The plane declaration of a thing.] Hesychius [illegible]: hoc est sermonem evidentem interpretatur.

Ecquando, Num quãdo, vel an aliquando. [illegible]. Gall. Mais quand? & quand? Ital. Quando mai? Germ. Wad mann? Hisp. Por aventura en ningun tiempo? Pol. [illegible]. Vng. [illegible]. Angl. But when?] Cic. de lege Agr. Quæro à populari tribuno plebis, ecquãdo nisi per triginta tribus creati fine.

Ecquis, nunquis. [[illegible] Gall. *Qui tout? & qui donc?* Ital. *Fehi?* Germ. Siehe? Hisp. *Por aventura alguno?* Pol. [illegible] Vng. *Valkon kuffoda?* Ang. *Who then?*] Ex en pro ecce, & quis: ubi n, ratione q sequentis, mutatur in c: ex quo ostenditur eandem vim habere c & q. Terent. in Eunucho: Ecquid nos amas de fidicinâ isthac? id est, nónne me amas propter fidicinam? Ovid. lib. 2. Fast. Ecquid in officio est totus socialis? & ecquid Conjugibus nostris mutua cura sumus?

Ecquisnam, pro eodem. Cicer. in Topicis: Ecquidnam honestum sit, quid æquum re verâ, an tantùm opinione sint. Idem 4. de Finib. Ecquænám fieri possit accessio?

Ecstăsis, f.t. [תרדמה *tardemáh* חפזון *chaphâz* [illegible] Gall. *Estonnement* [illegible] Ital. *Stupore*. Germ. Erstaunung/entzündung oder verzuckung des Gemüts. Hispan. *Pasmo ò espanto*. Pol. [illegible] Vng. *Ei vessené* [illegible] *ámét kodásbol* [illegible] Angl. *A great astonishment, a swoning*.] Latinè stupor sive mentis emotio ex re aliquâ repentè oblata: ut quum subitum amici conspectum prorsus obstupescimus. Dionysius sic vocat abstractionem mentis à corpore ad contemplanda cœlestia, quæ etiam [illegible] dicitur. Quidam definiunt [illegible], teste Galeno de Definitionibus medicis: hoc est insaniam non diu perseverantem. Dicta est autem ecstasis, ἀπὸ τοῦ ἐξίστασθαι, quòd qui hanc patitur extra seipsum quodammodo constitutus sit. ¶ Hinc Ecstatici, [illegible], dicuntur qui ecstasi correpti sunt, quos mente commotos vocat Plinius.

Ectăsis, ἔκτασις. Dici potest productio. Figura est qua syllaba naturaliter correpta, producitur: ab ἐκτείνω extendo, produco: ut, Italiam fato profugus. Vbi prima syllaba in dictione Italiam, quæ natura brevis est, metri necessitate producitur.

Ecthlipsis, ἔκθλιψις. Latinè elisionem, vel exclusionem sonat: ἀπὸ τοῦ ἐκθλίβειν, quod est elidere vel excludere. Hoc autem nomine peculieriter vocant Grammatici elisionem m literæ finalis, quæ subsequente vocali in carmine ferè semper absumitur.

Ectrăpeli, [illegible], Horrletes, & aversati communẽ & usitatum naturæ modum. [Polon. [illegible]] Apud Hermogenem [illegible] interpretantur, [illegible]: quasi dixeris exorbitantia. In qua significatione etiam Plinius accepit l. 7. c. 16.

Ectrōma. [Polon. [illegible]] Quid hoc nomine scriptores Ecclesiastici significent, indicat Hieronymus in Amos Com. 1. enim ait, Valentinum hæreticum ex æonibus suis extremum: hoc est, trigesimum, Christum vocare Ectroma: hoc est, abortivum. Vtitur hac voce Tert. de Præs. adversus hæret.

Ectropium, sive Ectropia, [ἐκτρόπιον, [illegible] Pol. [illegible]] Dicitur divisio palpebrarum, quum scilicet inferior palpebra non satis sursum attollitur, sed pendens hiat, nec cum superiore committitur. Lagophthalmos verò quum superior palpebra non descendit.

Ectypa, ἔκτυπα, dicuntur opera quæ ex ipsis typis formata sint. [Polon. *Forma wirzejana*.] Plin. lib. 37. cap. 10: Hæ sunt gemmæ quæ ad ectypas scalpturas aptantur.

Eculeus, [illegible]. Vide Equuleus.

E ante D.

E.D. In notis antiquorum, Ejus domus.

Edax Edacitas. Vide Edo, es.

Edentāre, edentulum facere excussis dentibus. [ἀποδοντοῦν, Gall. *Edenter*. Ital. *Sdentare*. German. Zanlos machen. Hisp. *Desdentar, quitar, ò sacar las dientes*. Polon. [illegible] Vngar. *Fogát [illegible]*. Angl. *To make toothlesse*.] Plaut. in Ruden. Nimis velim improbissimo homini malas edentaverint.

Edentātus, Dentibus privatus. [[illegible] Gall. *Edenté*. Ital. *Sdentato*. Germ. Zanlos/der keine Zän hat. Hisp. *Desdentado*. Vng. [illegible] Angl. *Which hath lost the teeth, toothlesse*.]

Edentulus, Qui sine dentibus est. [[illegible] Gall. *Edenté, sans dens*. Ital. *Senza denti*. Germ. Zanlos. Belg. Tandeloos. Hisp. *Sin dientes*. Pol. *Golozebati*. Vngar. *Fogatlan*. Ang. *Toothlesse*.] Plaut. in Ca[illegible] Propter operam illius improbi edentuli.

Edīco, cis, edixi, edictum, Denuntio propriè ut quid fiat aut non fiat: & est propriè magistratuum. Halicarn. lib. 5: [illegible] Præcepta enim ac præscripta rerum justarum atque injustarum, *Edicta* Romani appellant. Ex Hotomano. [[illegible] *dibber* [illegible] *amár*. [illegible] Gall. *Ordonner, commander*. Ital. *Commandare, ordinare*. Germ. Außkünden/ein Mandat lassen außgehn. Hispan. *Proponere edicto, mandar como senor ò juez*. Polon. [illegible] *mandat wydaie*. Vng. *Ki hirdetöm*, [illegible] Angl. *To command or publishe by mayling up of a writing or commandment: to make to knowe, to denounce*.] ¶ Item edicere pro denuntiare, sive præmonere. Plaut. in Truc. Edico prius, ne duplices habeatis Linguas, ne ego bilingues vos necem. Terent. in Hecyra Ibo intrò, atque edicam servis ne quoquam efferre sinant. Cicer. 2. de Finibus bonorum: Est etiam tibi edicendum quæ sis observaturus in jure dicendo. Vnde & Edicere diem ad conveniendum, edicere conventum, edicere militibus prædam, apud Liv. ¶ Ponitur pro dicere. Plaut. in Truc. Sanus si videar, edicam.

Edicto, as, are, Eloquor, enuntio: frequentativum est ab edico, quod interdum pro simplici accipi, suprà ostendimus. [[illegible] *dibber* [illegible] Gall. *Dire, publier*. Ital. *Dire, parlare*. German. [illegible] Hisp. *Dezir, hablar*. Polon. *Wypowiedać*. Vng. [illegible] Ang. *To publishe, to ordaine and commande*.] Plaut. Epid. Atq; amorum summam edictavi tibi. Idem in Amphit. Tute edicta, faratus.

Edictum. Duo genera edictorum esse video: unum quod inito magistratu publicè proponebat prætor urb. ex quo toto anno jus diceret: alterum, quod ad singulas caussas pro natâ accommodaretur: quale fuit Alfii prætoris, quo Gabinium majestatis reum adesse jussit: cujus mentio fit [illegible] lib. 3. ad Qu. Frat. Fuit autem proprium prætoris urb. edictum illud annuum: nam reliqui septem prætores, qui de [illegible] quærebant, factis pro tempore edictis utebantur. Ex [illegible] mentariis ad Qu. Fratrem.

Edicta, n. s. Quæ sunt Consulum, Prætorum, & Ædilium literæ quibus aliquid imperatur. [דת *dath* [illegible] Gall. *Edits, ordonnances, mandemens*. Ital. *Ordinanze, commandamenti*, [illegible] German. Ein mandat oder Ordnung/so ein Oberkeit [illegible] lest außgehn. Hispan. *Los edicto que propone el juez* [illegible] Vng. *Parantsolat*. Angl. *Edictes, commandements, proclamations*.] Cicero pro Quintio: Quod Prætor non fieri, sed ex edicto suo fieri jubet. ¶ Est etiam edictum privati hominis. Terentius Heaut. Primùm hoc te oro, nequid credas me adversus edictum tuum Facere esse ausum.

Edictio, onis, f. t. Edictum, mandatum, imperium. [[illegible] Polon. *Wywołanie*. Vngar. *Ki mandat parantsolat*.] Plaut. Cap. Basilicas edictiones atq; imperiosas habeto.

Edictales, dicebantur, qui annum unum in legum studio versati, alterum etiam adjungebant: ducta scilicet appellatione ab Edicto cui cognoscendo tum operam dabant.

Edictalis, le, Quod ex edicto fit, ut edictales bonorum possessiones dicebantur, quæ ex Prætoriis edicto sine causæ cognitione de plano dabantur, L. 1. D. si tab. testam. L. [illegible] D. de acq. hæred.

Edilis & hoc Edile, Vide Edo, es.

Edisco, is, n. t. Memoria complector, memoriæ mando. [[illegible] *alàph*, [illegible] Gall. *Apprendre par cœur*. Ital. *Imparare à mente*. German. Außwendig lernen. Hisp. *Deprender decoro y memoria*. Pol. [illegible] Vngar. [illegible] Angl. *To learne perfectly*.] Cicer. 2. Tuscul. Ita sunt deinde dulces, ut non legantur modo, sed etiam ediscantur. Virgil. 6 Eclog. Audiit Eurotas, jussitque ediscere lauros.

Edissendus ad verbum libellus, Cic. 4 Acad.

Edissero, edisseris, Explano, declaro. [[illegible] Gallicè, *Declarer & bailler à entendre*. Ital. *Dichiarare*. German. Außlegen/erleutern. Hispan. *Declarar lo escuro*. Polon. [illegible] Vngar. [illegible] Angl. *To declare, to make plaine and to rehearse*.] Pacuvius: Edissere fabulam hanc. Virgil. libro 8. Aeneid. mihique edissere vera roganti. Plaut. in Capt. Iam animadvorte, hæc mihi, quæ dicam, edissere. Cicer. de clar. Orat. Quis docendo, edisserendoque subtilior.

Edissertō, as, frequentativum. [[illegible] Pol. [illegible] Vngar. [illegible]] Plaut. in Amphitr. Ordine omne, ut quicquid actum est, dum apud hostes sedimus, edissertavit.

Editĭtius. Edittus. Vide Edo, edis.

Edo, es, est, edi, esum, vel estum: vel Edo edis, correptâ primâ syllabâ, ab ἔδω. Significat vescor. [אכל *achál* ἐσθίω, τρώγω. Gall. *Manger*. Ital. *Mangiare*. Germ. Essen. Belg. Eten. Hisp. *Comer*. Polon. *Jem*. Vng. *Eszem*. Angl. *To eate, or chewe meate*.] Virg. 4. Aeneid. est mollis flamma medullas. Cicer. ad Attic. libro 13: Itaq; & edit, & bibit ἀδεῶς, & jucundè, opiparè, sanè, & apparatè. Infinitivum facit duplicem, Esse, ab Edo, es: Edere, ab edo, edis. Cic. 2. de Orat. Quem quum Catulus nuper audisset, fœnum alios ajebat esse oportere. ¶ Hujus composita Abedo, Ambedo, Comedo, Exedo, Obedo, Peredo, & Superedo, quæ habent pen. corr. De quibus vide suis locis. ¶ Frequentativum ejus est Esito, desiderativum Esurio.

Edendus, participium. [Polon. *Ten ktory ma byc iedziony*. Vng. *Enni való*. Angl. *To be eaten*.] Cicero de Amicit. Multos modios salis simul edendos esse, ut amicitiæ munus expletum sit. ¶ Quandoquè edo significat consumo. Horat. libro 1. Epist.

> Quæ lædunt oculos, festinas demere, si quod
> Est animum, differs curandi tempus in annum.

Edor, ederis, estus: præteritum Esus sum. [Polon. *Iedzony*. Vngar. *Meg ivetém*.] Plin. lib. 20. cap. 9. Et in Aegypto propter ejus amaritudinem non estur. ¶ Estur impersonale. Plaut. Mostel. Iam ista quidem absumpta res erit, quando dies noctesq; estur, bibitur. Item Ovidius 1. de Pont. Estur ut à scabrâ positum rubigine ferrum.

Esito, tas, frequentativum est à supino Esum formatum. [[illegible] Gallicè, *Mangeoter, manger en plusieurs fois*. Italicè, *Mangiare spesso*. German. Dapffer essen/offtmals essen. Hispan. *Comer à menudo*. Polon. [illegible] Vngar. *Eddegelém [illegible]*. Angl. *To eate often*. [Gellius libro quarto, capite undecimo: Pythagoram philosophum non esitavisse ex anim-

ex animalibus. Ibidem: Videtur autem de cyamo non citato causam erroris fuisse. Cato de Re rust. cap. 157: Lotium conservato ejus qui brassicam esitaverit.

Edax, adjectivum, om. t. idem quod Vorax. [זולל zolel. ἀδηφάγος. Gall. *Grand mangeur, gourmand.* Ital. *Ingordo, manicatore.* Ger. Fressig. Belg. Etachtich. Hispan. *Mucho comedor y gastador.* Polon. *Zarok.* Vng. *Nagy ehető.* Ang. *A great eater, a glutton.*] Cicer. pro Flac. Edax hospes. Terent. in Phorm. Alere nolunt hominem edacem. ¶ Edax currus, qui multum unguinis, sive ceromatis absumit. Et Edaces triremes, quòd magnis cōstent impendiis. Tempus edax rerum, quòd omnia spatii longitudine atterat & consumat.

Estrix, estricis, ab Edo, es, est. [זוללה zolelah. ἐδέσμα, ἡ βορός, ἡ ἀδηφάγος. Gall. *Mangeresse, grande mangeuse, gourmande.* Ital. *Mangiatrice.* Germ. Ein frässig Weibsbild/schlemmerin. Hispan. *Comedora.* Pol. *Zarło ska.* Vng. *Nagy ehető asszony.* Angl. *She that eateth much.*] Plaut. Cas. Ego novi ambas illas estrices, corbitant, ubi comesse possunt.

Edacitas, f. t. Pro ingluvie, voracitate. [ἀδηφαγία. Gall. *Gourmandise, quand on mange beaucoup & avidement.* Ital. *Mangiare sconcio.* Germ. Fressigkeit/oder fressetey. Hisp. *La garganteza, obra de gastar.* Pol. *Zarłoctwo.* Vng. *Tobrodás nagy ehetőség.* Ang. *A gredy eating.*] Plaut. in Persa: Neq; edacitate eos quisquam poterat vincere. Cic. ad Qu. Fr. Edacitatem pueri pertimesco.

Esurio, is, esurivi, itum, ire, n. q. Cibum appeto, fame premor. [רעב rahel. πεινάω, ἐδωδιμεύω. Gall. *Avoir faim, desirer à manger.* Italic. *Haver fame.* Germ. Hungeren. Hispan. *Aver gana de comer.* Pol. *Łaczne, pożadam iadła.* Vng. *Ehezem.* Ang. *To be hungrie.*] Est autem absolutum: quanquam & cum accusativo inveniatur. Plaut. in Curcul. Qui homo maturè quæsivit pecuniam, Nisi eam maturè parsit, maturè esurit. Terent. in Heaut. Modò liceat vivere est spes. Cl. Quæso. Nos esituros satis. Cæl. Cic. Vestras copias non novi: nostri valde depugnare, & facilè algere & esurire consueverunt.

Esurior, Pass. Ovid. 1. de Ponto, eleg. 11: Quod mare, quod tellus, appone quod educat aër, Nil ibi quod nobis esuriatus erit.

Esuriens, Particip. Ovid. lib. 2 de Remed. amoris: Non facilè esuriens positâ retinebere mensâ. ¶ Esuriens dominus, pro Avaro. Horat. 2. Serm. - neque illinc Audeat esuriens dominus contingere granum.

Esuriales, feriæ dicuntur à Plauto in Capt. quibus ab edendo ferimur. Neque jejuniorem, (inquit) neq; magis effractum fame vidi, &c. Ita venter, gutturque residente furales ferias.

Esurio, onis, Qui esurit. [רעב ra eb. πεινάλεος. Gall. *Affamé, qui a grand faim.* Ital. *Chi affame.* Germ. Ein hungeriger/hungersiertig. Hisp. *Hambriento, ò gana de comer.* Polon. *Łaknący.* Vngar. *Ehező, koplaló.* Angl. *He that is hungrie.*] Plaut. in Persa: O Saturio, opportunè advenis. m hi. s. Mendacium ædepol dicis, atque haud te decet. Nam esurio venio, non advenio sarneio.

Esuritor, m. t. [רעב rahéb. πεινάλεος. Pol. *Chcący iadła.* Vngar. *Ehező.*] Martial. lib. 3: Romam petebat esuritor Thurius.

Esuries, ei, f. q. Esuritio, onis. & Esurigo ginis, Fames, edendi aviditas. [רעב rahib. πείνα. Gall. *Faim, famine.* Ital. *Fame.* German. Hunger. Belg. *Honger.* Hisp. *Hambre.* Pol. *Łaknie.* Vngar. *Ehség, koplalás.* Ang. *Famine, hunger.*] Varro: Vbi libet, ire licet accubitum, accedo strenuosus, stimulans quod esurigo findebat costas. Catul. 20. Epigram. Aureli pater esuritionum. Gell. libro 16, cap. 31: Esuritionem faciunt inanes, parentesque intestinorum fibræ.

Esus, us, ui, m. q. Actus ipse edendi [אכילה achilah. ἐδωδή, βρῶσις. Gall. *Mangerie, mangement.* Ital. *Mangiare.* Germ. Das essen. Hispan. *El comer.* Pol. *Iedzenie.* Vng. *Evés, étle.* Angl. *A chewing or eating.*] ut, Pomum immaturum, necdum esui idoneum. Plin. lib. 7. cap. 7: Stomachos dissolutos adjuvant esu.

Edilis, le, pluraliter Edilia: vel Edulis, vel Edulia, per quintam vocalem, Dicuntur omnia quæ ad esum pertinent. [ἐδώδιμος, βρώσιμος. Gall. *Bon à manger, qu'on peut manger.* Ital. *Cosa de mangiare.* German. Das zum essen gehört. Hispan. *Cosa para comer, ò que suele comer.* Pol. *Pokarmu wszelakie.* Vngar. *Meg enni valo ele del.* Ang. *Anything thing that may be eaten, or perteining to eaten.*] Gell. l. 7. c. 11: Quod ex salutis usu foret, ut edilia quidē omnia defenderet ab arteriâ, depelleretque in stomachum, & pulmonem. Horat. lib. 2. Serm. Sat. 4. Vinea submittit capreas nō semper edules.

Edulium, n. s. Dicitur quicquid ad prandium cœnamque edendi gratiâ apponitur & sumitur, præter panem. [מאכל machal. ἔδεσμα, ἐδώδιμ. Gall. *Manger, ou mangeaille, tout ce qu'on mange.* Ital. *Companatico.* Germ. Essige speiß. Hisp. *Manjar ò comida que se suele comer.* Pol. *Potraw, pokarm.* Vngar. *Eledel.* Angl. *Any thing to be eaten, foode.*] Hieronymus: Cujus edulio primogenita perdidit.

Edo, edonis, m. t. Edax manduco. [זולל zolel, φάγος. Gall. *Grand mangeur, gourmand goulu.* Ital. *Mangione, divoratore.* German. Ein esser/oder ein frass. Hispan. *Comilon ò tragon.* Pol. *Zarłok, żarłoc.* Vng. *Nagy ehető.* Ang. *A great gredie eater, a glutton.*] Novius: Edones, & phagones, ab edacitate: unum Latinum, & aliud Græcum. Varro: Edones Romam, ut turba intendat annona: sed propter phagones ficedulam pinguem aut turdum, nisi volantem non video.

Edo, edis, edit. edidi, editum, act. t. Emitto foràs, do, profero, in apertùm profero, expromo: [הוציא hotsi. ἐκδίδωμι. Gall. *Mettre hors produire.* Ital. *Mandar fuori, dar in luce.* Germ. Herfür thun/ausstassen geben. Belg. Te voorschijn bringen. Hispan. *Embiar en fuera, publicar la escriptura.* Polon. *Wydawam na świat.* Vng. *Ki adom, ki bocsátom.* Ang. *To put forth, to utter.*] unde Edere librum, est librum publicè legendum emittere. Cicero: Nec se tenuit quin contra doctorem suum librum ederet. ¶ Et quoniam quæ generantur ex utero in lucem prodeunt, edi etiam pro nasci accipitur. Horat. lib. 1. Carm. Mecœnas atavis edite regibus. ¶ Edere sæpè significat exhibere: ut, Edere spectacula: edere munus gladiatorium. Plautus: Edit quisque quod potest: id est, profert & agit. ¶ Edere animam, pro mori. Cicer. pro Sestio: Sestio: At si tum P. Sestius, Iudices, in templo Castoris animā, quam vix retinuit, edidisset: non dubito quin, &c. Sic edere vitam. ¶ Edere frondem, sive fructum, dicitur arbor. apud Columellam. Sic edere herbas campi dicuntur. ¶ Edere leges, est conscribere, & statuere, vel promulgare. ¶ Edere nomen, pro imponere. Liv. lib. 1. ab Vrbe Domicilioque ibi comparato, L. Tarquinium Priscum edidēre nomen. ¶ Est enim Edere nomen proferre vel efferre nomen suum, ut describatur, & veluti nomen profiteri in actis, quem manumissuri sumus: quod fiebat ante cognitionem consulis. Quinetiam Edere nomina hodie dicere possumus quod Procuratores apud acta curiæ *Præsentare* dicunt. ¶ Edere oraculum, est divinare. ¶ Edere rationes, est rationum tabulas proferre. Cicer. ad Attic. lib. 7. Sed ego mihi ab illo non rationes exspectabam, quas tibi edidit. ¶ Edere scelus, committere, patrare. ¶ Edere testes, proferre, producere. ¶ Edere actionem, est copiam describendi facere, vel in libello complecti, & dare vel dictare. Item adversarium nostrum ad album producere, & demōstrare qua actione acturi sumus. ¶ Edere iudicium, idem quod edere actionem. ¶ Edere operas dicitur libertus, pro dare, præstare & præbere operas. Ex Hotomano.

Editus, participium: [נולד nolad. Pol. *Wydany.* Vngar. *Ki adatatott.*] ut, Edittus Iovis satu, apud Cic. Offic. 1: Διὸς γένος, Διὸς παῖς γεγονώς.

Editus, ta, tum, Altus, excelsus. [רם ram גבוה ghaboah. ὑψηλός. Gall. *Qui apparoist, fort haut, eslevé.* Ital. *Alto, sublime.* German. Hoch/ansichtig/ darumb daß es in der höhe ist. Hisp. *Alto, ensalcado.* Polon. *Wysoki.* Vng. *Magas.* Ang. *High, a lofti.*] ut, Edita loca dicuntur alta, & sese edentia: hoc est, ostendentia. Livius: Tumulo editissimo communierunt. Editi atque asperi colles, apud Cæsarem 7. bell. Civil. ¶ Horatius metaphoricōs pro Forti usurpavit, lib. 1. Serm. Satyr. 3: Viribus editior cædebat, ut in grege taurus.

Edititius, adjectivum, ἔκδοτος. Iudex edititius, quē altera pars tantùm edit: id est, eligit. [κριτὴς ἔκδοτος. Gall. *Iuge produit & nommé par une partie.* Ital. *Giudice eletto da una parte.* Germ. Ein Richter so nur ein parthey außerwehlt hat / und benambset. Hisp. *El juez que las partes eligen.* Polon. *Sędzia iedneι tylko strony wybrany.* Vngar. *Fogoi biro, egy felnek fog ebiráia.* Angl. *A judche chosen & named by one partie.*] Cicer. pro Planco: Neque enim quicquam aliud in hac lege, nisi edititios iudices es sequutus.

Editio, verbale. f. t. [ἔκδοσις. Gall. *Publication d'un livre.* Ital. *Publicatione.* German. Eröffnung / die publicierung unnd an tag gebung eines Buchs. Hisp. *La publicacion de la escriptura.* Pol. *Księgi wydanie na świat.* Vngar. *Ki adás, közönséges ki bocsátás.* Angl. *The forth setting of a book, or edition.*] ut, Editio librorum. Quint. in Proœm. lib. 1: Sed nimiùm amantes mei juvenes librum temerario editionis honore vulgaverant. ¶ Editio multiplex, pro variâ & dissonâ traditione. Livius 4. ab Vrbe: Valerius Antias, & Q. Tubero M. Manlium, & Q. Sulpitium c o s s, in eum annum edunt. Cæterùm in tam discrepanti editione & Tubero & Macer libros linteos autores profitentur. ¶ Editio idem aliquando quod nativitas. Vlpianus l. 2. D de decurionibus: Si conceptus sit à plebeio, mox ante editionem pater ejus Decurionatum adeptus, ante editionem amiserit, &c.

Editor, editoris, m. r. Qui edit. Lucan. lib. 2: - delabitur inde Vulturnusq; celer nocturnæq; editor auræ Sarnus.

Editus, us, ui, m. q. pro stercore quod ab armentis editur: id est, egeritur. Vlpian. de leg. & fideicom. lib. 32: in quibusdam provinciis & editu boum ad hanc rem utuntur.

Edoceo, ces, act. s. Diligenter doceo, doceo. [למד limmad אלף illeph. διδάσκω. Gall. *Enseigner parfaictement.* Ital. *Insegnare con diligenza.* Germ. Fleissig leren. Hispan. *Enseñar mucho y con diligencia.* Pol. *Wuczam.* Vngar. *Szorgalmatosan, meg tanitom.* Angl. *To teach perfectlie.*] Plaut. Epid. Eadem hæc intùs edocebo quæ ego scio. Satyr. 3. Theb. non te cœlestia frustra Edocuit, lauroque suâ dignatus Apollo est. Cic. 3. Tusculan. Edocuit tamen ratio, ut mihi quidem videtur, &c. Salust. in Catil. Senatum edocet de itinere hostium.

Edolo, as, act. p. Perfectè dolo polio. [ἀπολεαίνω. Gall. *Achever de doler, polir ce qui est dolé ou bien esbaucher un ouvrage.* Ital. *Polire perfettamente.* German. Wol behobelen oder glatten. Belg. Wel beschaven. Hispan. *Mucho y bien dolar.* Polon. *Wyciosam, ogładzam.* Vngar. *Szépen meg gyalulom, meg simitom.* Angl. *To cut smoth, to polisch and mak perfect.*] Nonius: Edolare fabrorum est verum verbum, quum materiarum complanatur asperitas. Vsi sunt eo verbo laudandi scriptores vetustatis, etiam ad alias fabricas rerum. Varro: Vnum ego libellum non edolem? Cicer. ad Attic. lib. 13: Quod in manibus habebam, adjeci: quod jusseras, edolavi.

E dŏmo, as, Domo. [כבש *kinnáh* כבש *chibbéjsh* למד *limmádh*. δαμάζω. Gall. *Dompter du tout, vaincre.* Ital. *Domare.* German. Wol bemm n vnd zwingen. Hispan. *Domar.* Polon. Skrokjam. Vng. *M g sz lédi óm, meg enyhitém.* Ang. *To mak very tame, to subdue vterlie.*] Cic. pro Sylla: Improbi ac perditi cives edomiti atq; victi. Idē de Fato: Scribūt vitiosam naturam ab eo sic edomitam, & cōpressam esse doctrinā, ut, &c. Horat. 4. Carm. Ode 5: Mos & lex maculosum edomuit nefas.

E dŏr, Ab antiquis appellatum fuit far, quod postea ador vocaverunt, teste Festo [Pol. Zyto. Vng. *Liszt iang.*] Dictū ab eēdo, eò quòd pop. Romanus trecentis propemodum annis ex omni frumenti genere solo farre usus fuerit, ut ex Verrii sententiā refert Plinius lib. 18 cap. 7.

E dormĭo, is, n. q. Dormio ad satietatem.] נרדם *nirdám.* ἐκκοιμάομαι, ἐκυπνιζομαι. Gal. *Se dormir tout à fait, en dormant pas rachever à digerer.* Ital. *Dormire à satietà.* German. Außschlaffen. Hispan. *Acabar de dormir.* Pol. Wyśpiam ſie. Vng. *Eleget alusom.* Ang. *To sleep out surfeites, to sleep a full sleepe.*] Cicer. 4. Academ. Quumque edormiverunt, illa visa quàm levia fuerint intelligunt ¶ Edormire vinum, sive crapulam, est dormiendo conficere, & concoquere. Cicero 2. Philipp. Edormi crapulam, inquam, & exhala. Gellius libro 6: Eosque ibi sedere atque operiri prope ad meridiem, donec discipuli nocturnum omne vinum edormiant.

E dormisco, scis, Edormio. [Pol. Vyśpiam ie wiśśpiam. Vngar. *Eleget alusom.*] Plaut. in Amph. -paulisper mane Dum edormiscat unum somnum, quæ ne vigilans somniat. Idem Rud. Quin abeo hinc in Veneris fanum, ut edormiscam hanc crapulam? Terent. Adelph. -interea in angulum Aliquò abeam, atque edormiscam hoc villi.

E dūco, cis, act. t. eduxi, eductum, Extra duco. [הוציא *hotsí.* ἐξάγω. Gall. *Mener hors, tirer hors.* Ital. *Menar fuori.* German. Hinauß ziehen oder führen. Belg. Wtleyden. Hispan. *Sacar à fuera guiando.* Polon. Wywodzę, wyciągam. Vngar. *Ki vészem.* Anglicè, *To lead or bring forthe.*] Plautus Amphit. Contrà Teleboæ ex oppido legiones edurunt suas. Livius libro 1: In aciem copias eduxit. Virgilius pro extraho posuit libro 10: eduxit corpore telum. ¶ Aliquando est erigere. Idem libro 6: aramque sepulchri Congerere arboribus, cœloque educere certant: hoc est, erigere usque ad cœlum. ¶ Aliquando nutrire, ἀνάγειν. Terent. in Adelph. Inde ego hunc majorem adoptavi mihi, eduxi à parvulo, habui, amavi pto meo. ¶ Eductus disciplina, pro, educatus & institutus. Tacit. lib. 5: Cassius plebi Romæ generis, verùm antiqui, honoratique, & severā patris disciplinā eductus, facilitate sæpiùs quam industriā commendabatur. ¶ Educere verbum est forense, apud Ciceronem quintā in Verrem: Aditum est ad Metellum, eductus est Apronius, eduxit vir primarius C. Gallius Senator è L. Metello, ut ex edicto suo judicium daret in Apronium, quod per vim ac metum abstulisset. Budæus.

E dūco, as, are. Nutrire. [גדל *giddél* אמן *amán.* τρέφω, ἀνάγω. Gal. *Nourrir, eslever.* Ital. *Nutrire, allevare.* Germ. Aufferziehen / ernehren. Belg. Opvoeden. Hisp. *Criar, mantener, gouvernar.* Pol. Ochowię, odżywiam. Vngar. *Fől tartom, fol nevelem.* Angl. *To norishe or bring vp.*] Varr. de lib. educ. Educit enim obstetrix, educat nutrix, instituit pædagogus. Liv. 2. ab Vrbe: Pauperes satis stipendii pendere, si liberos educent.

E dŭcatus, a, um, participium. [מגדל *meguddál.* ἐκτεθραμμένος, ἀνηγμένος. Gall. *Nourri, eslevé.* Ital. *Nutrito.* German. Aufferzogen / vnd ernehret. Hispan. *Criado.* Polon. Wichowani, wyżywiony. Vng. *Főltartatot, fől neveltetet.* Ang. *Nourished, brought vp.*] Cicero 3. de Finib. Quis autem honestā in familiā institutus, & educatus ingenuè, non ipsā turpitudine, etiamsi eum læsura non sit, offenditur? Terentius in Adelph. unā à pueris parvoli Sumus educati. ¶ Educatus ad. Cic. 5. Verr. Atque ab Apronio, ludi..., homine in dedecore nato, ad turpitudinem educato. ¶ Educatus in. Cicer. de Clar. Orat. Legimus epistolas Corneliæ matris Gracchorum: apparet filios non tam in gremio educatos, quàm in sermone matris.

E dŭcatĭo, verbale, f. t. Quod tàm institutionem quàm nutritionem complectitur. Græci vocant τροφὴν ἀγωγὴν: [מחיה *michjáh.* Gall. *Nourriture.* Ital. *Educatione, creanza.* German. Aufferziehung vnd ernehrung. Hispan. *Aquella creança de ninnos.* Pol. Wychowanie. Vng. *Főltartás fől nevelés.* Angl. *A bringing vp.*] Quint. lib. 1. Institut. Mollis, *inquit*, illa educatio quam indulgentiam vocemus, nervos omnes & mentis & corporis frangit. Cic. 3. de Finib. Atq; etiem in bestiis vis naturę inspici potest: quarum in fœtu & educatione laborem qui cernimus, naturæ ipsius vocem videmur audire. Idem 5. de Finib. Earum etiam rerum quas terra gignit, educatio quædam & perfectio est.

E dŭcatus, us, ui, m. q. Ipsa educatio. [Polon Wychowanie. Vng. *Főltartás, nevelés.*] Tertul. de Resurr. car. decessuro concubitu, & fœtu, & educatu.

E dŭcator, oris, m. t. Nutritor. [אמן *omén.* τροφεύς. Gall. *Nourrisseur.* Ital. *Chi nutrisce, & da creanza.* Germ. Ein aufferzieher vnd ernehrer. Belg. Opvoeder. Hisp. *El ayo que afficria los ninnos.* Polon. *Ten ktori wichowuie.* Vngar. *Főltartó, fől nevelo.* Ang. *A nurisher, that bringeth vp.*] Cicer. de Nat. deor. Omnium autem rerum quæ naturā administrantur, seminator & sator, & parens (ut ita dicam) atq; educator & altor est mundus. Idē pro Plancio: Quis est nostrū liberaliter educatus, cui nō educatores, cui non magistri sui atq; doctores, cui nō locus i..le mutus, ubi ipse altus aut doctus est, cum gratā recordatione in mente versetur?

E dŭcatrix, f. t. Nutrix. [אומנת *ommeneth.* τροφός ἡ. Gall. *Nourrisse.* Ital. *Donna che nodrisce.* Germ. Ein ernehrerin. Hisp. *El ama que cria.* Polon. *Ta ktora wichowuie.* Vngar. *Tarto, dajka.* Ang. *She that bringethe vp, a nource.*] Cic. 1. de Finib. Earum rerum parens est educatrixque sapientia.

E dulco, as, are, act. p. Dulce facio. [המתיק *himtik.* γλυκαίνω. Gall. *Adoucir, faire doux.* Ital. *Addolcire, far dolce.* Germ. Süß machen. Hisp. *Endulçar ò hazer algo dulce.* Pol. *Osladzam.* Vng. *Meg edesitem.* Ang. *To mak sweet.*] Cn. Marius apud Non. Quapropter edulcare convenit vitā, curasq; acerbas sensib. gubernare.

E dūlis, le, E dūlium, Vide in Edo, es.

E dūro, as, are, act. p. Durum efficio, & ad laborem assuefacio. [הקשה *hikscháh* חזק *chizzék.* σκληρόω, σκληραγωγέω. Gal. *Endurcir, rendre dur.* Ital. *Indurare.* Germ. Erherten. Belg. *Hert maken.* Hisp. *Endurecer à alguna cosa.* Pol. Zatwardzam. Vng. *Meg keményitem.* Ang. *To mak hard.*] Colum. lib. 1 s. cap. : Quare docendus, & à pueritiā rusticis operibus edurandus futurus villicus. Nunc legunt *edurandus.*

E dūrāre neutrum, pro perdurare. Senec. de Brev. vitæ: Ajunt animalibus tantùm indulsisse naturam, ut quina aut dena secula edurent.

E dūrum, n. f. Non durum, quasi extra durum. [ἀσκληρος. Gall. *Mol, qui n'est point dur.* Ital. *Molle non duro.* German. Nicht hart / weich / außgelassen. Hispan. *Muelle y noduro.* Polon. *Niezwardi, mieki.* Vng. *Lágy.* Ang. *That is not hart, sofi.*] Ibi enim (e) privationem significat, ut in adjectivo Enodis. Virgil. lib. 2. Georg. Plantis eduræ coryli nascuntur. Alii sic habent, Plantis & duræ. Utranq; lectionem Servius agnoscit. Plin. lib. 14. cap. 3: Inpergulis verò feruntur escariæ appellatæ, eduræ acinis, albæ, nigræq; ¶ Interdū etiam edurum invenimus pró valde duro. Virgil. 4. Georg. Eduramq; pyrum, & spinos jam pruna ferentes Ubi *eduram pyrum*, recte Servio, vocat Poëta valde duram.

E dūrē, adverbium, Durè, asperè. [ἀπηνέστερος, ἀποτόμως. Gal. *Fort rudement, rigoureusement.* Ital. *Duramente, rozzamente.* Germ. Hartenlich. Hisp. *Muy duremente.* Pol. *Twardzie.* Vng. *Keményen.* Ang. *Very hardlie.*] Ovid. 3. de Arte amand. Nec tamen eduri quod petit ille, nega.

E ante E & F.

E. Æ. In notis antiquorum Ejus ætas E. est, Ens, vel Ejus.

Effarcio, is, effarci, effartum, act. q. Maximè impleo. [מלא *millé.* ἐμπαρασσω. Gal. *Farcir & remplir bene.* German. Voll stopffen / außfüllen. Hisp. *Hinchir mucho.* Pol. Wipelniam nasikam. Vngar. *Meg tőltőm.* Ang. *To fill, to stuff hared.*] Cæsar lib. 7, de bell. Gall. Hæc autem quæ diximus, intervalla, grandibus in fronte saxis effarciuntur.

E ffārī, d. p. Eloqui. [דבר *dibbér* אמר *amár.* ἐκφαίνειν, ἀποφαίνεσθαι. Gall. *Dire & parler, proferer.* Ital. *Parlare, proferire.* German. Außsprechen / herauß reden. Hispan. *Hablar esparzidamente.* Pol. Wymowię wyrzec. Vng. *Ki mondani.* Ang. *To speak and vtter.*] Livius 3. ab Vrbe: Fœdus multisque id verbis quæ longo effata carmine non operæ est referre, peragit. Cic. pro Domo sua: Neque verbum ullum solenne potuit effari. Virgil. 2. Aeneid. -sic ore effata recepit Ad sese, & sacrā longævum in sese locavit. ¶ Effari etiam Augures direbantur, quum ultimas augurii sui preces proferebant. Vnde effata, sunt ultimæ precationes Augurum, quas post fines auspiciorum extra urbem effabantur, ut Varro & Servius ajunt. Cic. 2 de Legibus: Alterum quod interpretatur fatidicorum & vatū effata incognita ¶ Effari templū Cic. ad Att. lib. 13: Opinor Augures nihil habere ad templum effandum ¶ Effari precationes dicitur sacerdos sacra operans cui chorus respondet, *Amen.*

E ffātus ager. Servius in illud 6. Aen. -sic effatus vestigia pressit. Propriè, *inquit*, effata sunt Augurum preces. Unde ager post pomeria, ubi captabantur auguria, dicebatur effatus.

E ffātum, Pronuntiatum, enuntiatio. [דברה *dabberáh.* Pol. Wypowiedzenie. Vng. *Ki mondas.*] Cic. 4. Acad. Nempe fundamentum dialecticæ est, quicquid enuntiatur (id autem appellant, ἀξίωμα, quod est quasi effatum) aut verum esse aut falsum.

E ffābĭlis, le, adject. Dictu effabilis. [ῥητός. Polon *Łagodni mowie.* Vngar. *Ki mondhato.*] Virg. 3 Aen. Nec visu facilis, nec dictu effabilis ulli. De Polyphemo. ¶ Locus Virgilii aliàs *affabilis*, non *effabilis.* Apuleius in Apolog. ubi de Deo: Nec ullā vice cōprehensus eoq; paucis cogitabilis, nemini effabilis.

E ffascĭno, as, act. p. Fascino. [כשף *chischscheph.* βασκαίνω. Gall. *Ensorceler.* Ital. *Ammaliare.* Germ. Verzaubern. Hisp. *Aojar, encantar, ò quitar el ojo.* Polon. *Czaruie.* Vng. *Meg igézem.* Ang. *To bewitche.*] Solinus: Quasdam in terrā Africā hominum familias sunt, voce atq; linguā effascinātes, quæ si impensius fortè laudaverint pulchras arbores, segetes lætiores, infantes amœniores, egregios equos, pecudes cultu atq; pastu opimas, emoriātur repētè. Est itaq; effascinare nihil aliud quā noxio visu, & fictis laudationibus exitiū afferre. Plin. refert ex Cicer. mulieres omnes quę duplices habēt pupillas oculis fascinum circumferre.

E ffascĭnatĭo, verbale, f. t. [כשף *chascháph.* βασκανία. Gall *Ensorcellement.* Ital. *Ammaliamento.* German. Verzauberung. Hispan. *Aojadura.* Polon. Oczarowanie. Vngar. *Meg igézés.* Angl. *A bewitching, a charme.*] Plin. lib. 37. c. 10: Eam cōtra effascinationes auxiliari volunt.

E ffaxillo, as, ab Axillā fit, & significat exsero, q. exserto brachio

chio exilla ostendatur. Festus. [Vngar. Kinyujtem.]

Effĕro, penult. corrept. effers, anom. Extra fero. [נשא nasá. ἐκφέρω. Gall. *Porter hors, lever, enlever.* Ital. *Portar fuori, inalzare.* German. Hinauß tragen. Belg. Wtdragen. Hispan. *Sacar afuera ensalcar.* Polon. Wynoszę. Vngar. *Ki viszem.* Angl. *To bring forth, to lift vp.*] Plautus in Amph. Sed vide efferantur ex navibus. Terentius in Adelphis: Nunquidnam effert? occidi. ¶ Efferre pedem, idem quod egredi. Plaut. in Bacch. Nego tibi annis fuisse viginti primis copiam, pedem ut efferres ex ædibus. Virgilius libro secundo: Méne efferre pedem genitor? ¶ Hinc efferri cadaver dicitur, quum celebratur funus, vel dum sepelitur, quasi extra urbem ferri. ἐκκομίζεσθαι, ἐκφέρεσθαι, κηδεύεσθαι. Siquidem apud veteres solebant extra urbem sepeliri, nisi qui gessissent magistratus: honestiores tamen circa vias. Vnde frequenter epitaphia ad viatores diriguntur. Liv. Depugnabant pro se ipsi, ac morientur, ac se ultrò efferent. Idem 2. ab Vrb. Nihil aliud ad eum nuntium à proposito aversus, quàm ut cadaver efferri juberet. ¶ Interdum Efferre, est provehere, exaltare. ἐξαίρειν. Virgilius: Extulit hæc Decios, Marios, magnosq; Camillos. ¶ Interdum Laudare, ἐξαίρειν ἐπαίνοις. quamvis ad idem reduci possit: nam quem laudamus, quodammodo ab inferiori & humiliori gradu ad summam dignitatem evehimus. ¶ Nonnunquam etiam accipitur pro extollere, sive in altum levare. Virgilius 5. Aeneid. Ostendit dextram insurgens Entellus, & altè Extulit: id est, in altum levavit. ¶ Interdum proferre, ut apud eundem: Vt belli signum Laurenti Turnus ab arce Extulit. ¶ Interdum elevare, minuereq; quasi extra ferre: hoc est, evacuare. Cicero de Orator. Illa autem quæ aut conciliationis causâ leniter, aut permotionis vehementer aguntur, contrariis commotionibus efferenda sunt, ut odio, benevolentiâ, misericordiâ, invidiâ tollantur. ¶ Aliquando etiam accipitur Efferre pro divulgare, & manifestum facere. Terentius in Phorm. Vides tuum peccatum elatum esse foras, Neque jam id celare posse te uxorem tuam. ¶ Efferre sæpè ponitur pro afficere. Cicer. de Fin. Si vincunt efferunt se lætitiâ, victi debilitantur animosque remittunt.

Ēlātus, participium, Sublatus. [נשא nisá. ἐπαρθείς, ἐξαρθείς. Gall. *Haut, eslevé.* Ital. *Alto, elevato.* German. Erhebt/auffgehaben. Hispan. *Alto, ensalcado.* Polon. Wyniesioni. Vng. *Fel emeltetett, magas.* Angl. *Lifted vp.*] Livius 7. ab Vrbe: Corvus è conspectu elatus, Orientem petit.

Ēlātus, adjectivum, Superbus, arrogans, inflatus. [גבה gabbah. ὑπερήφανος, μετέωρος, ἐπηρμένος. Gal. *Superbe, elevé, hautain, enflé d'orgueil.* Ital. *Superbo, arrogante, gonfio.* German. Stoltz/oder hochtragend. Hispan. *Sobervio.* Polon. *Hardi pyszny, nadęty.* Vngar. *Kevely, fõl fualkodot.* Angl. *Loftie, high, hautie.*] Cicero de lege Agrar. Orator. secundo: Quibus illi rebus elati, & inflati, &c. Elatus arrogantiâ, superbiâ, insolentiâ. Cæsar 3. bell. Civil.

Ēlātē, adverbium, Superbè, arroganter, altè, altâ voce. [ὑπερηφάνως, ἀλαζονικῶς. Gall. *Hautement, hautainement, orgueilleusement.* Ital. *Altamente, gravamente, superbamente.* Germa. Hochtragentlich/prächtlich. Hispan. *Sobervamente, altivamente.* Polon. *Hardzie, pysnie.* Vngar. *Kevélyen, fõl fualkodua.* Angl. *Loftily, hautily, proudly.*] Cic. in Orat. Ita fit ut Demosthenes certè possit summissè dicere: elatè Lysias fortasse non possit.

Ēlātio, onis, Verbale, f. t. ἔπαρσις. ut, Elatio animi, pro nimiâ lætitiâ. Cic. 4. Tusculan. Elatio atque altitudo orationis alicujus. Cicero de Clar. Orat.

Effĕrus, a, um, penult. corrept. Valde ferus, crudelis. [אכזר acbzár. θηριώδης. Gall. *Cruel, forcené, feroce & agreste.* Ital. *Crudele.* German. Gantz grim und grausam. Hispan. *Bravo y cruel.* Polon. *Barzo, srogi, okrutni.* Vngar. *Fene, kegyetlen.* Angl. *Cruel, woode, madde.*] Seneca in Hippolyto: Laniatu effero dispersa membra. Virgilius 8. Aeneidos: -simul omne tumultu Conjurat trepido Latium, sævitq; juventus Effera. Idem 10. Aeneid. -ubi nunc Mezentius acer, & illa Effera vis animi?

Effĕro, as, penult. corr. Efferum, & crudelem facio, feritatem induco, ferum reddo. [ἀγριόω, ἀποθηριόω. Gall. *Rendre farouche & cruel comme une beste, faire sauvage.* Ital. *Incrudelire.* German. Grim machen. Hispan. *Embravecer.* Polon. *Srożę, inszęsnię.* Vnga. *Fenéve, kegetlenné teszem, meg keg yönitõm.* Angl. *To mak woode cruell.*] Livius libro 2. Oblita erat squalore vestis, fœdior corporis habitus pallore ac macie perempti: ad hæc promissa barba & capilli efferaverant speciem oris. Lactant. lib. 3. Nam si homo ad aspectum alterius hominis efferaretur, quod facere videmus animantes, quarum natura solivaga est, nulla esset hominum societas. Plinius libro 10. capite 63. Fœminæ sues in tantum efferantur, ut hominem lacerent. Cicero primo de Nat. deor. Equidem arbitror multas esse gentes sic immanitate efferatas, ut apud eos nulla suspicio deorum sit. Livius 4. bell. Maced. Linguam tantùm Græcorum habent, sicut speciem hominum: moribus & ritibus efferatioribus quàm ulli Barbari, imò quàm rapacissimæ belluæ utantur. ¶ Efferari dicitur terra: Id est, vastari. Cicer. de Nat. deor. Quid jam de hominum genere dicam, qui quasi cultores terræ constituti non patiuntur eam nec immanitate belluarum efferari, nec stirpium asperitate vastari?

Effĕrātĭŏr, comparat. [ἀγριώτερος. Pol. *Srozszy.* Vng. *Keg yöttebb.*] Gell. lib. 20. c. 1. Quid enim videri potest efferatius, quid ab hominis ingenio diversius?

Effervĕo, es, efferbui, vel Effervo, is, effervi, est vehementer fervere, ebullire. [רתח rathach. ὑπερζέω, ἐκφυσάομαι. Gall. *Bouillir jusques par dessus, & jusques à respandre.* Ital. *Bollire.* German. Sieden/daß es vberauß wallet. Hispan. *Herver.* Pol. *Wikipiam.* Vnga. *Kifomok, ki buzgok.* Angl. *To boyle ouer.*] Virgil. lib. 1. Georgic. -quoties Cyclopum effervere in agros Vidimus undantem ruptis fornacibus Aetnam. Ibidem l. 4.

Effervens, & efferventior. [Pol. *Przekipuiaci.* Vnga. *Buzgo, buzgob.*] Gell. lib. 2. c. 27. Lætitia dicitur exultatio quædam animi cum gaudio efferventiore.

Effervesco, Ebullio, æstu exundo. [Pol. *Przekipiwam.* Vngar. *Ki forrok, ki buzgok.* Angl. *To boyle ouer, to be hoate or chafed.*] Col. lib. 12. cap. 25. Vt in effervescendo vinum se bene purget. ¶ Per metaphoram accipitur pro vehementer commoveri. Cicer. pro Plancio: Campus atque illæ undæ comitiorum, ut mare profundum, & immensum, sic effervescunt quodam quasi æstu. ¶ Nonnunquam etiam pro erumpere. Cic. de Provin. Consularibus: Totumque Pontum armatum effervescentem in Asiam, atque erumpentem, ægrè repulsum, & cervicibus interclusum suis sustinerent. ¶ Effervescere significat ardore animi excitari: aut quum homo ira excandescit: ejus contrarium est Defervescere. Vlp. in l. quis sit fugitivus. §. idem ait. de ædilit. edict. Si autem in hoc tantum latuissent, quod iracundia dominorum effervescere. Hoc ideò adscripsi, quòd Accursius effervesceret: id est, humiliaret, interpretatus est.

Effĭcax, Vide EFFICIO.

Effĭcio, penult. corr. act. t. Perficio, faciendo assequor, præsto. [עשה hasáh פעל pahál. ἀπεργάζω. Gall. *Parfaire & parachever, faire, accomplir, mettre en effect.* Ital. *Finire, far con effetto.* German. Verschaffen/zu wägen bringen. Belg. Teweege bringen. Hispan. *Acabar de hazer obra.* Polon. *Dokonnie, odprawiam.* Vngar. *Meg szerzem, meg mivelem.* Ang. *To accomplish, to bring to effect, to doe.*] Terentius in Andr. Quid est quod tibi mea ars efficere hoc possit amplius? Plautus in Pseud. Neq; hoc opus quod ego volui, ego hodie efficiam. ¶ Pro eodem: Effectum reddere. Terent. in Andr. Hoc ego profectò tibi effectum reddam. ¶ Efficitur. Impersonale. Cicer. 4. Academ. Rationes omnes descripserit eas, quibus efficitur multis partibus solent majorem esse quàm terram, &c. Id est, argumentis probatur. ¶ Effexis pro effeceris. Antiquum, quo utitur Plautus in Casin. - at blandè orato, ut soles, sed audin'? si Effexis hoc, ego soleas tibi dabo, & anulum in digito aureum.

Effĭcĭens, entis, om. t. Conficiens, quod efficit. [Pol. *Dokonczaiaci.* Vngar *Munkò, szerzò.*] Cic. Topic. Efficiens causa, aliter conficiens. Item in Offic. Cyrenaici virtutem censuerunt esse laudandam, quòd efficiens esset voluptatis.

Effĭcĭentĭa, æ, f. p. Vis efficiendi. [כח coach. ἐνέργεια, δύναμις. Gall. *Vertu & pouvoir de quelque chose, effect.* Ital. *Virtu & potentia di far qualque cosa, effetto.* German. Würckung/oder vermögung etwas zu thun. Hisp. *La obra de hazer alguna cosa, effeto.* Polon. *Wikonanie, dopravienie.* Vngar. *Valaminek meg szerzésére való erö.* Angl. *The vertue or power to do.*] Cicero libro 2. de Natura deorum: Aspexissentque Solem, ejusque cùm magnitudinem, pulchritudinemque, tùm etiam efficientiam cognovissent, quòd is diem efficeret toto cœlo luce diffusâ.

Effĭcĭentĕr, adverbium. [ἐνεργητικῶς, ἐνεργῶς. Gall. *En faisant, par effect, effectivement.* Ital. *Con effetto.* Germ. Würcklichen. Hispa. *Con effecto.* Polon. *Wyprawnie, konczac.* Vngar. *Vgyan valoba, bathato keppen.* Ang. *By effect, by doeing.*] Cicero de Fato: Non sic causa intelligi debet, ut quod cuique antecedat, idem causa sit: sed quod cuique efficienter antecedat.

Effectŭs, us, nomen, m. q. [מפעל miphhál. ἀποτέλεσμα, ἐνέργεια. Gall. *Effect.* Ital. *Effetto.* German. Würckung/der außgang eines dinge. Hisp. *Effeto.* Polon. *Dokonanie, wyprawa, effekt.* Vngar. *Meg lètel, véghez vivés.* Ang. *The effect.*] Plin. in Paneg. Perge modò Cæsar, & vim effectumque censuræ tuum propositum, tui actus obtineant. ¶ Effectus est id quod aut verum aut falsum fit rebus sumptis. Cicero 4. Acad. Sunt qui putant effectum & officium animi habitibus esse propriissimam differentiam: ut quemadmodum differentia hominis est rationale, ita sit differentia ipsius justitiæ, Suum cuique tribuere, ipsius temperantiæ frugaliter vivere. Legis virtus, sive officium est imperare, vetare, punire, permittere. leg. legis virtus. de Legibus.

Effector, m. t. [עשה hosèh פעל pohél. ποιητής, δημιουργός. Gall. *Faiseur, ouvrier, qui fait quelque choses.* Ital. *Chi fa qualque cosa.* German. Ein verschaffer/würcker. Hisp. *El que acaba de hazer alguna cosa.* Polon. *Ten ktori konczy.* Vngar. *Tselekedö.* Angl. *A worcker, or maker.*] Cicero de Divin. Magna stultitia est earum rerum deos facere effectores.

Effectrix, f. t. [עשה hosah פעלת pohéleth. ποιήτρια, δημιουργός. Gall. *Celle qui fait & est cause de quelque chose.* Ital. *Donna che fa, ò è causa di qualche opera.* Germa. Die etwas thut/ und in das werck bringt. Hisp. *La que acaba de hazer la obra.* Polon. *Ta ktora konczy, dopravnie.* Vng. *Tselekedö asszony.* Ang. *She that maketh or bringeth to passe.*] Cicero libro de Finibus: Amicitiæ non modò fautrices fidelissimæ, sed etiam effectrices sunt voluptatum tàm amicis, quàm sibi.

Effectio, f. t. [מעשה mahaséh פעלה pehullah. ποίησις, ἐνέργεια, δημιουργία. Gall. *Facture, ouvrage.* Ital. *Operatione, fattura.* Germa. Machung/würckung. Hisp. *El cabo de aquella obra, hechura.* Polon. *Dokonczenie.* Vngar. *Tselekedés, munkálás.* Angl. *A bringeng to effect.*]

effect.] Cicero 3. de Finib. Effectio artis. Ibidem: Sic recta effectio, [illegible] ita appello.

Efficax, acis, om. t. Quod ad agendum aliquid vim habet, ac maximè conducit, quod multum habet efficacitatis. [[illegible] *chazak*, [illegible]. Gall. *Efficace, qui a force & vertu à faire quelque chose*. Ital. *Efficace, potente ad una impresa*. German. Kreftig. Belg. Crachtich. Hispan. *Cosa effectiva, ò que tiene efficacia*. Polon. *Dziwadzonei mocy*. Vngar. *Hathato*. Angl. *That hath power to doe, effectuall*.] Plin. lib. 24. cap. 15. Efficacibus docuit exemplis non maria plus temerata conferre mercatori, quàm sedulum ruris larem. Ibidem: Adversus serpentes, ac privatim aspides, ex aceto pota efficax. Cælius ad Ciceronem: Nosti Marcellum, quàm tardus, & parum efficax sit. Hoc est, promptus & paratus, dum res expostulat. ¶ Efficax act. Plin. in Paneg. Verùm sit efficacius ad rectè vivendum benè institui, an fœliciter nasci.

Efficaria, f. p. Id est, vis efficiendi. [[illegible] *coach*, [illegible]. Pol. *Moznosc*. Vngar. *[illegible] valo erô, hathato [illegible]*. Angl. *Force, strength, vertue*.] Plin. lib. 11. cap. 9. Quos efficaciæ industriæque tantæ comparemus nervos?

Efficacitas, f. t. efficacia. [Angl. *Force strenth*.] Cicer. 4. Tuscul. Itemq; viribus corporis & nervis, & efficacitati similes, similibusq; verbis animi nominantur. Qu. Cicero de Petit. consul. Qui tantum habet audaciæ, tantum nequitiæ, tantum denique in libidine artis, & efficacitatis, ut, *&c.*

Efficaciter, adverbium. [[illegible]. Gall. *Avec effect*. Ital. *Efficacemente, con effetto*. German. Kreftiglich. Hisp. *Efficazmente*. Pol. *Mocnie*. Vnga. *Hathato [illegible]*. Ang. *Effectuallie, with effect*.] Plin. lib. 28. cap. 51. Capitis ulcera manantia urina tauri efficaciter sanat. Idem [illegible] capite 6. Id efficacissimè contingit, germinantis ramis baculo decussis.

Effigies, ei, f. q. Signum ad alterius vivam similitudinem, veramque imaginem factum tam in picturis quàm in sculpturis. Valla lib. 5. [[illegible] *temuna* [illegible]. Gall. *Image, semblance, pourtraict faict sur le vif, phantosme*. Ital. *Effigie, sembianza*. German. Ein bildnuß von einer andern abgemacht / ein ebenbild. Belg. Een Beelt. Hispan. *[illegible]*. Polon. Wyobrazenie, obraz. Vngar. *Abrazat kep*. Angl. *The forme or shape of a thing*.] Plinius libro 10 cap. 44. Unde origo fabulæ, Diomedis socios in earum effigies mutatos. ¶ Effigies humanitatis & probitatis patris filius, apud Cicer. libr. 2. de Finibus. ¶ Dicitur etiam Effigia. Plaut. in Rud. Veneris effigia hæc quidem est.

Effigiatus, Figuratus. [[illegible]. Polon. *Wyobrazony, wymalowany*. Vngar. *Kiabrazoltatot*.] Apuleius in Apologia: Aut quid sibi statuæ & imagines variis artibus effigiatæ volunt? id est, expressæ.

Effigio, as, Ad effigiem formo. [[illegible] *jatsar* [illegible]. Gall. *Figurer*. Ital. *Figurare*. German. Abbilden/nach eines andern bildnuß gestalten. Hisp. *Hazer la imagen de alguno*. Polon. *Wyrazam na sobie kształt*. Vngar. *Ki abrazolom, ki formalom*. Angl. *To drawe or make the shape of a thing*.] Aug. l. 7. de Civit. usus est.

Effingo, act. t. Est effigiem rei alicujus ad vivum exprimo, vel ad alterius formam fingo, & qualem solo fingendo formam repræsento, exprimo. [[illegible] *jatsar* [illegible]. Gall. *Tailler en pourtraict, ou autrement exprimer & representer au vif, faire à la semblance*. Ital. *Figurare, ritrare*. German. Nachbilden/abmachen/oder nachmachen. Belg. Namaken. Hispa. *Debuxar, hazer la imagen de alguno*. Pol. Wyobrazam. Vngar. *Ki abrazolom, ki formalom*. Angl. *To make lyke, to devise the liknesse*.] Cicer. 1. Tuscul. Quæ porrò tam immensa magnitudo, quæ illa multa possit effingere? Quintil. Nam mihi videtur M. Tullius, quùm se totum ad imitationem Græcorum contulisset, effinxisse vim Demosthenis, copiam Platonis, jucunditatem Isocratis. Vide plura apud Vallam lib. 5. cap. 46.

Effictus, participium Expressus. [[illegible]. Gall. *Representé, tiré au vif*. Ital. *Rappresentato*. German. Nach einem andern gestaltet oder gemachet. Hisp. *Debuxado*. Pol. *Wymalowany, wyobrazony*. Vngar. *Ki abrazoltatot, formaltatot*. Angl. *Drawen and made after the shape of another*.] Cicero pro Roscio: Etenim hæc conficta arbitror à Poëtis, ut effectos nostros mores in alienis personis, expressamque imaginem nostram vitæ quotidianæ videremus.

Effictio, onis, f. t. [[illegible] *jetser*, [illegible]. Polon. Wyobrazenie. Vng. *Ki abrazolas, ki formalas*. Angl. *An expressing or representing*.] Ad Heren. lib. 4. Effictio, est quum exprimitur & effingitur verbis corporis cujuspiam forma, quoad satis sit ad intelligendũ.

Effio, pen. prod. Fio, perficior. Plaut. Persa: Ut fiant quorum opera hæc mihi facilia factu facta sunt. Quæ volueris effieri.

Efflagito, as, act. p. Cùm clamore, seu cum magnâ instantiâ flagito, magnopere postulo. [[illegible] *bikkesch* [illegible] *schaal*, [illegible]. Gall. *Requerir instamment, presser en demandant, demander à toute force*. Ital. *Domandare con instanza*. German. Trungenlich bitten/mit ernstlichem anhalten begeren. Belg. Seer begheeren. Hisp. *Demandar con importunidad*. Pol. *[illegible]*. Vngar. *Kevanom (annagy) [illegible]*. Angl. *To request importunatlie*.] Virgil. 12. Aeneid. Ille simul fugiens, Rutulos simul increpat omnes. Nomine quenque vocans, notumque efflagitat ensem. Quintil. ad Tryphon. Efflagitasti quotidiano convicio, & libros quos de institutione oratoriâ scripseram, jam emittere inciperem.

Efflagitatus, us, nomen, m. q. Vehemens postulatio. [[illegible] *bakkaschah* [illegible] *scheelah*, [illegible]. Gall. *Requeste avec instance*. Ital. *Dimanda con instanza*. Germ. Ein trungentliche bitt. Hispan. *Demanda importuna*. Polon. *[illegible]*. Vng. *Szorgalmatos keres*, *keres*. Angl. *An importunat requesting*.] Cic. 7. Verr. In judicio coactu, atq; efflagitatu meo producere ad ignotos, *&c.*

Efflagitatio, onis, f. t. idem. [Pol. *Wyszukanie*. Vngar. *Szorgalmatos keresés*.] Cic. ad Brut. Quia neminem magis decet quàm te Rempubl. amare, libertatisque defensorem esse, vel ingenio, vel rebus gestis, vel studio atque efflagitione omnium.

Effleo, es, ere, n. s. Flendo consumere. [[illegible]. Gal. *Pleurer jusques à perdre les yeux*. Ital. *Consumar piangendo*. German. Mit weynen verzehren/außgreinen. Hispan. *Perder [illegible], perder ojos de mucho lloro*. Polon. Wyplakuie. Vngar. *[illegible]*. Angl. *To weepe vehementlie*.] Unde efflere oculos dixit Quint. lib. [illegible] Declamat. pro nimio fletu se excæcare: Auditâ, *inquit*, mea calamitate rari uxor exempli, & prorsus talis filii mater, efflevit [illegible].

Effligo, gis, penult. prod. act. t. efflixi, efflictum, idem significat quod affligere. [[illegible] *hinnah*. Gall. *Poindre & gaster, traicter mal, affliger & tormenter*. Ital. *Affligere*. German. Plagen. Hispan. *Mucho affligir*. Polon. *Wydręczam*. Vngar. *Nyomorgatom*. Angl. *To afflict, to torment*.] Plaut. in Asin. Quam tu propediem (nisi quidem illa antè occupassit te) effliges scio. Idem Cistel. Et equidem hercle nisi perdam te tertiò, omnes efflixero.

Efflictim, adverbium, pro valde, & vehementer. [[illegible]. Gall. *Ardemment, jusques à la mort*. Ital. *Ardentemente, [illegible]*. Germ. Heffiglich/[illegible]. Hisp. *Mucho y con passion*. Polon. *Zabitowanim*. Vngar *[illegible]*. Angl. *Vehementlie, greatlie*.] Plaut. in Amphit. Sic efflictim amare perinde ut hic efflictim deperit. Nævius in Corollariâ: Nolo ego hanc tam efflictim amare, diu vivat volo, ut mihi prodesse possit.

Efflo, as, n. p. Flatu abigo exspiro, emitto, ago. [[illegible] *nischab* [illegible]. Gall. *Jetter hors en soufflant, souffler hors*. Ital. *[illegible] fiato*. Germ. Hinauß blaasen. Belg. Wtblasen. Hisp. *Soplar à fuera echar con el soplo*. Polon. *Oddimam*. Vngar. *Kifuvom*. Angl. *To blow out or away*.] Varro lib. 1 de Re rustic.: Præterea quod ab sole toto die illustratur, salubrior est, quòd est bestiolæ, si quæ propè nascuntur, aut inferuntur, aut efflantur, aut aritudine citò pereunt. ¶ Inde efflare animam, [illegible], dicimus pro mori. Cic. pro Milone: Quem pridie hora tertia animam efflantem reliquisset.

Effloresco, is, n. t. Valde floreo: & per translationem vigeo, excello. [[illegible] *henits*, [illegible]. Gall. *Fleurir, produire sa fleur, croistre*. Ital. *Fiorire grandemente*. German. Blühen / in grosser achtung auffkommen. Hispan. *Mucho florecer*. Polon. *[illegible]*. Vng. *Meg virágzom*. Angl. *To florish greatlie, to be lu[illegible]*.] Cicer. in Lælio: Quæ tamen effloresceit amicitia, etiamsi tu eam minus secutus sis.

Effluo, n. t. Extra fluo, effundor, elabor, excido, emano, abeo. [[illegible] *nazal*, [illegible]. Gall. *Couler hors, s'escouler*. Ital. *Spargersi fuori*. German. Außfliessen / außrinnen. Belg. Wtloopen. Hispan. *Correr lo liquido à fuera*. Pola. *Przeciekam*. Vngar. *Ki folyok*. Angl. *To flowe or runne out, to be forgotten*.] Cato de Re rust. capite 1. Si habebis aquam, vinum effluet, aqua manebit. Cicer. Tuscul. Num eum ingemuisse Epaminondam putas, quum una cum sanguine vitam effluere sentiret? Lactant lib. 1. Sive igitur à Melisseo (sicut Dydimus tradidit) colendorum deorum ritus effluxit. ¶ Effluere, per translationem accipitur pro palàm fieri, sive divulgari. Terent. in Eunuch. Utrunque hoc falsum est, effluet: hoc est, non tacebitur, sed divulgabitur. ¶ Effluere etiam alicui dicitur, quod illi è memoriâ excidit. Cicer. 1. de Fin. Bona præterita non effluere sapienti, mala meminisse non oportet.

Effluentia, æ, f. p. idem quod effluxus. [[illegible] *zobh*, [illegible]. Gall. *Escoulement*. Ital. *Spandimento, spargimento*. German. Außrinnung/ergiessung. Hispan. *Aquella corrida*. Polon. *Przeciekanie*. Vngar. *Ki folyás*. Angl. *A flowing out, a running over*.] Plin. lib. 26. cap. 10. Illita quoque radix genitalibus, inhibebit non solùm venerem, sed effluentiam genituræ.

Effluvium, vii, n. f. Ipse effluendi actus. [[illegible]. Polon. *Rozciekanie*. Vnga. *Ki folyas*. Angl. *A flowing out, a running over*.] Plin. lib. [illegible] cap. 51. Profundi humoris è corpore effluvium. Tacit. lib. 12. Quum & convivium effluvio lacus appositum magnâ formidine cunctos affecit: quia vis aquarum erumpens proxima trahebat convulsis ulterioribus, *&c.*

Effluxiones, um, f. t. Vocantur missiones menstruorum & seminis concepti ad instar lactis eruptiones intra septimũ diem à conceptione.

Effoco, as, are, act. p. Suffoco. [[illegible] *chanak* [illegible] *nakar*, [illegible]. Gall. *Suffoquer*. Ital. *Suffocare*. Germ. Ersticken. Hispan. *Ahogar*. Polon. *Zaduszam*. Vngar. *Meg fullyztem, fojtom*. Angl. *To choke, to strangle*.] Senec. de brevit. vitæ: Aspice illos ad quorum felicitatem concurritur, bonis suis effocantur.

Effodio, effodis, penult. prod. act. t. Fodiendo eruo. [[illegible] *nakar*, [illegible]. Gall. *Tirer hors en fouissant, deterrer, fouir & creuser*. Ital. *Far fosse, cavare*. German. Außgraben / herfür graben. Belg. Wtgraven. Hispan. *Cavar para sacar algo*. Polon. *Wykopuie*. Vng. *Ki ásom, ki kapalom*. Angl. *To digge out*.] Plaut. in Cist. Ex sterquilinio effossa tua illæc præda est. Idem in Pseud. Ex hoc sepulchro vetere viginti minas Effodiã ego hodie. ¶ Effodere alicui

alieni oculos, pro confodere & excavare. Plaut. Trinummo: Oculum tibi effodiam, si verbum addideris. ¶ Effodit illius memoria pectus meum. Cic. pro Marcel. Omnium Marcellorum meum pectus memoria effodit. Id est gravissimum dolorem mihi infligit quasi pectore penetrato, aperto & vulnerato.

Effœmino, as, pen. corr. act. p. In muliebrem mollitiem atque lasciviam converto, enervo, mollio. [ἐκθηλύνω. Gall. *Effeminer oster le cœur & hardiesse d'un homme, & le faire, mol & pusillanime comme vne femme.* Ital. *Effeminare, far molle.* Germ. Weibisch machen. Belg. Verwijven. Hispan. *Debilitar ò enflaquecer à otro.* Polon. *Niewieściem czynić.* Vngar. *Azzonyembéri lagysagra, gyengheségre fordítom.* Angl. *To effeminat, to make a man delicat, or nice.*] Saluit Ea quasi venenis malis imbuta, corpus animumque virilem effœminat. Cic. 1. Tusc. Cogitationibus molestissimis effœminantur. Cæs. lib. 1. bell. Gall. Remollescere homines atque effœminari ea re arbitrantur.

Effœminatus, m. f. Mollis & lascivus dicitur, qui animum gerit muliebrem. [ἐκτεθηλυμένος, γυναικώδης. Gal. *Effeminé.* Ital. *Effeminato.* Germ. Weibisch / weich. Hispan. *Debilitado ò enflaquecido.* Pol. *Zniewieściały, rozkoszny.* Vngar. *Gyenge, azzonterméßetü.* Ang. *Effeminat, delicat, nice, womanlike.*] Cic. 3. Philip. Quum autem omnis servitus misera, tum verò intolerabile est servire impuro, impudico, effœminato, nunquam ne in metu quidem sobrio. Idem 4. Tusc. Nam videndum est in utrisque, ne quid humile, summissum, molle, effœminatum, fractum, abjectumque faciamus.

Effœminatissimus. [Polon. *Vpieszczony, mięki.* Vng. *Igen gyenge kabnja.*] Apuleius in Apologia: Tune effœminatissime, tua manu cuiquam viro mortem minaris?

Effœminatè, adverb. Muliebriter. [θηλυδρίως, γυναικωδῶς, μαλακῶς. Gal. *Lachement & delicatement, en maniere de femme, en effeminé.* Ital. *Delicatamente, à foggia di femina.* Germa. Nach weibischer gattung. Hispan. *Enflaquecidamente, enguisa de muger.* Polon. *Nazbyt miękce, pniewieściem.* Vngar. *Gyenge azzonyembér moggyam.* Angl. *Effeminatlie, womanly.*] Cic. 1. Offic. Caveat que ne quid indecorè effœminatève faciat.

Effœtus, a, um, Dicitur qui jam fœtum edidit. [ילד hal enaxór. Gall. *Qui est delivré de sa portée.* Ital. *Quella che ha già haua mandato fuori il suo parto.* German. Das schon geboren hat. Hisp. *Cosa que ha parido el parto.* Polon. *Ta która już wypłodziła, porodziła.* Vngar. *Azmi fiát (anagy) ellett.* Angl. *That hath last the hatcoud or brought forth.*] Columella lib. 7. cap. 12: Primus effœtæ partus amovendus est, quoniam tyrunrula nec rectè nutrit. ¶ Item sumitur effœtus pro fœtu qui emissus est. Idem libro 8. cap. 5: Pullos non oportet singulos, ut quisque natus fit tollere, sed uno die in cubili sinere cum matre, & aqua ciboque abstinere dum omnes excludantur. Postero die quum grex fuerit effœtus, hoc modo deponatur. Effœta quoque dicitur quæ parere desiit, quasi frequenti partu lassata. [ἄγονος. Polon. *Ta która już przestała.* Vng. *meddő.* Ang. *Which is past bringing forth any more.*] Plin. lib. 10. cap. 53: Est autem tanta gallinis fœcunditas, ut aliquæ sexagena pariant ova, aliquæ quotidie, aliquæ bis die, aliquæ intantum, ut effœtæ moriantur, effœtas dixit gallinas, fœtu destitutas, enervatas, exhaustas & lassatas: à similitudine mulierum, quas partus debiles reddit. ¶ Effœtæ vires, per translationem dicuntur, quæ jam defloruerunt, vigoreque pristino amisso elanguerunt. [German. Erlegne krefft / muglose krafftlose. Virgil. us 5. Aeneid. frigentque effœtæ in corpore vires. Similiter effœtam tellurem dicimus, ut idem libro 1. Georg. Effœtos cinerem immundum & jactare per agros. Vbi Servius: Continua fertilitate lassatos, sicuti etiam frequenti partu effœta dicitur mulier. Colum. in præf. 1. lib. Quòd existiment ubertate nimia prioris ævi fatigatum & effœtum solum, nequire pristina benignitate præbere mortalibus alimenta. Cic. in Catone: Libidinosa & intemperans adolescentia effœtum corpus tradit senectuti: id est, debile & infirmum, quia vacuum viribus & enervatum.

Effœtè, adverbium. Martialis lib. 2: Effœtè graviter, citè, nequiter, euge, beatè. [ἀδυνάτως, ἀσθενῶς. Gall. *Debilement, vainement.* Ital. *Debilmente.* Germ. Schwachlich. Hisp. *Enflaquecidamente, vanamente.* Polon. *Slabo.* Vngar. *El lankasul.* Angl. *Vainelie.*]

Effor, Vide Effari.

Efforo, as pen. corr. act. p. Perforo. [נקב nakáb. τιτράω, τετραίνω. Gall. *Percer & ferir tout outre.* Ital. *Forare.* Germ. Durchboren. Hispan. *Horadar.* Polon. *Przewiercić.* Vng. *Meg fúrom.* Angl. *To bore or pearse trough.*] Col. lib. 9. cap. 1: Erit fissilis stipes, compluribus locis per latus efforatus.

Effrænatus, penult. prod. Dicitur qui frænum detrectat, & pro arbitrio nostro regi non potest; projectus, præceps, indomitus: [ἀχαλίνωτος, ἀκατάσχετος. Gal. *Effrené, qui n'a ne frein ne bride.* Ital. *Sfrenato, senza regola ò misura ò freno.* German. Vngezaumpt/ein wilder vnd muthwilliger/ der sich nicht weisen last. Hispan. *Desenfrenado.* Polon. *Dziki, niepsłuszny, nieuździany.* Vng. *Fene embéletlen, vad.* Ang. *Rash, fierce, vnbridled.*] unde per translationem dicitur de re quæ omnem egreditur modum. Cicero de Arusp. resp. Cujus ego de effrænato & præcipiti furore quid dicam? Idem 3. de Finib. Vt ægritudo quasi morsum aliquem doloris efficiat, metus recessum quendam animi & fugam, lætitia profusam hilaritatem, libido effrænatam appetentiam.

Effrænatissimus, superlativ. [Polon. *Swowolnik, swobodny.* Vng. *Igen engedetlen.*] Senec. Epist. 86: Effrænatissimis moderatior & humilior major.

Effrænatè, Adverbium, Dissolutè, temerè. [ἀχαλινώτως. Gall. *Desmesurement, effrenement.* Ital. *Sfrenatamente, senza misura.* Germ. Vngezäumpt / mit verhengtem zaum. Hispan. *Desenfrenadamente.* Polon. *Swowolnie, niepohamowanie.* Vngar. *Fenewl en telenwl, vakmerő lippen.* Angl. *Rashly, fiercely.*] Cic. 4. Tusc. An propter infinitum odium tyranni effrænatius in Aruntem invaserit, Cicero de Senectut. Nullam capitaliorem pestem, quàm voluptatem corporis hominibus dicebat à natura datam, cujus voluptatis avidæ libidines temerè & effrænatè ad potiundum incitarentur.

Effrænatio, onis, f. t. Impotentia, insolentia. [ἀναιδεία. Gall. *De mesurement, desbordement de raison.* Ital. *Dissolutione.* German. Vnzemlich Frechheit. Hisp. *Desenfrenamiento.* Polon. *Swawola.* Vngar. *Keménség, vakmerőség, en bitetlen vadság.* Angl. *Vnruly headinesse.*] Cicero 5. Philipp. Quæ effrænatio impotentis animi?

Effrænus, a, um. vel effrænis, & hoc effræne, Carens fræno. [ἀχάλινος. Gall. *Sans frein & sans bride, desmesuré, qu'on ne peut tenir.* Ital. *Che non ha freno.* Germ. Vngezäumpt/ frech / wild. Hisp. *Desenfrenado.* Pol. *Niehamowny, zuchwały, dziki.* Vng. *Fékétlen.* Ang. *Vnbridled, vnruly.*] Liv. 4 ab Vrb. Frænos ut detrahant equis, imperat: & ipse princeps calcaribus subditis evectus, effræno equo in medios ignes infertur.

Effrico, as. Fricando excutio. [ἐκτρίβω. Gall. *Oster & abbatre en frottant.* Ital. *Fregare.* German. Herausstraßen / oder abtraßen. Hispan. *Fregar.* Polon. *Oddrapnie.* Vng. *Ki vakarom.* Ang. *To rub away, birubbing.*] Seneca epist. 96: At his aut hebetibus & obtusis, aut mala consuetudine obsessis, diu rubigo animorum effricanda est.

Effringo, gis, Est vi quadam & impetu frango, perfringo. [שבר shibbér. διαθραύω, ἐκρήγνυμι. Gal. *Rompre en pieces, briser.* Ital. *Frangere.* German. Mit gewalt zerbrechen / aufforechen. Hisp. *Quebrantar.* Polon. *Wyłamuję.* Vng. *Ki törőm, k. ontom.* Ang. *To break to pieces, to burst violently.*] Terent. in Adelph. Fores effregit, atque in alienas ædes irruit.

Effractus, participium. [מכתל me'thul lar. διαρραγείς, ἐκραγείς. Gal. *Rompu & brisé.* Ital. *Rotto, fatto in pezzi.* Germ. Aufgebrochen. Hisp. *Quebrantado.* Pol. *Wyłamany.* Vngar. *Kitörettetett.* Ang. *Broken to pieces.*] Cic. pro Muræn. Eamque urbem sibi Mithridates Asiæ januam fore putavisset: qua effracta, & revulsa, tota pateret provincia. Plaut. Cap. Neque jejuniosiorem, neque magis effectum fame vidi.

Effractor, m. t. [משבר meschabbir. διαρρήκτης, τοιχωρύχος. Gal. *Vn briseur & rompeur.* Ital. *Rompitore.* Germ. Ein Hausaufbrecher. Belg. Inbreker / deuren optoeper. Hispan. *Quebrantador como de puertas.* Polon. *Wyłupacz.* Vng. *Kitörő.* Angl. *A breaker, a burster.*] Dicitur qui fracto ostio aut fera- in ædes, vel arcam alienam irrumpit. Paul in l. 3. ff. de offic. Præf. vigil. Cognoscit Præfectus vigilum de incendiariis, effractoribus, furibus Vlp. l. 1. de Effract. Sed enim divus Marcus effractorem equitem Romanum, qui effracto perforatoque pariete pecuniam abstulerat, quinquennio abstinere jussit provincia Africa, unde erat, & urbe, & Italia.

Effractarius, rii, Qui effringit. [διαρρήκτης. Vng. *Kitörő.*] Seneca epistol. 69: Vile videtur quicquid patet: aperta effractarius præterit.

Effractura, æ, f. p. Ipse effringendi actus. [שבר schebir. διάρρηξις, τοιχωρυχία. Gall. *Brisement de muraille, huys ou maison, pour desrober.* Ital. *Rompimento di porte per robbar.* Germ. Aufforechung. Hisp. *Tal quebratamiento.* Polon. *Wyłomienie, wyłupinie.* Vngar. *Ki törés.* Angl. *A bursting vp or breaking.*] Paul. in leg. 3. D. de offic. Præf. vig. Effracturæ fiunt plerunque in Insulis horreisque, ubi homines pretiosissimam partem fortunarum reponunt.

Effugio, is, penult. corr. n. t. Fugio, evado, vito, elabor. [נס nas ברח baráh נמלט nimlát. ἀποφεύγω, ἐκφεύγω. Gall. *Fuir, eschapper, eviter.* Ital. *Fuggire.* Germ. Entfliehen. Belg. Ontvlieden. Hisp. *Huir de algun lugar.* Polon. *Vćiekam.* Vngar. *El tauozom, el futakozom.* Ang. *To run, scape, to eschewe.*] Virgil. 3. Eclog. Nunquam hodie effugies: veniam quocunque vocaris. Plautus. Merc. Clam patrem patria hac effugiam, aut aliquid capiam consilii. Terent. in Andr. Nullon' ego Chremetis pacto affinitatem effugere potero? Cicer. 3. Verr. In quibus non dubito, quin offensionem negligentiæ vitare atque effugere possim. Horat. 2. Serm. Satyra 3: Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Protheus. ¶ Interdum celeriter transeo. Virgil. 3. Aeneid. Effugimus scopulos Ithacæ, Laërtia regna.

Effugium, gii, n. s. Perfugium, refugium. [מנוס manós ἀποφυγή. Gall. *Fuite, ouverture par ou on peut fuir & eschapper.* Ital. *Scampo.* German. Ein Außflucht oder entrinnung. Hispan. *La huida de algun lugar.* Polon. *Vćieczenie, odbieżenie.* Vngar. *El ta ofzlatás, elfutó valo el fucás, menekség.* Ang. *Refuge, flight.*] Livius 4. bell. Pun. Vt si effugium patuisset in publicum, impleturæ urbem tumultu fuerint. Si, inquis, patuisset effugium: hoc est, via vel modus ullus evadendi vel effugiendi. Cicero 2. de Nat. deor. Alias esse cornibus armatas, alias habere effugia pennatum.

Effulcio, is, act. Fulcio. [סמך samách סעד sadádh. ἐρείδω, στηρίζω. Gall. *Appuyer, affermir.* Ital. *Sostentare.* German. Aufhalten. Hisp.

Hisp. *Sustentar.* Pol. *Wspieram.* Vngar. *Meg tamaszt in.* Angl *prope vp, to vndersett.*] Virgilius 7. Aeneid. Centum lanigeras mactabat ritè bidentes, Atque harum effultus tergo, stratisque jacebat Velleribus.

Effulgĕo, es. n.f. Vehementer fulgeo. [נגה *naghah* הל *hal* ἀπαστράπτω. Gall. *Jetter vne lueur, resplendir.* Ital. *Risplendere grandemente.* German *Heftig schimmern/ein grossen Glantz von sich geben.* Hisp. *Mucho resplendecer.* Polon. *Blyskam sie, in sie.* Vng. *Tundöklöm, villagom, fenlöm.* Ang. *To shyne or glitter.*] Liv. 8. bel. Pun. Nisi ex vehementi Sole, qualis inter graves imbre nubes effulget tanta vis aquæ, &c. Virgil 8. Aeneid. instructo Marte videres, Fervere Leucaten, auroque effulgere fluctus. Plin. lib. 4. cap. 1 Omnis Græcia fabulositas, sicut & literarum claritas, ex hoc primum sinu effulsit.

Effŭndo, is, act. e. Extrà spargo, profundo, emitto.] שפך *schaphach* ἐκχέω, ἐκχύνω. Gall. *Verser, espandre en abondance.* Ital. *Spargere, pannere fuori.* German. *Ausgiessen/ausschütten.* Hispan. *Derramar á fuera.* Polon. *Wylewam.* Vng. *Kiöntöm.* Ang. *To power out.* [Plaut. in Asin. Totamque effudit fideliam? id est, sparsit quicquid in fidelia erat. Cicero pro Planc. Nunc timeo ne nihil tibi præter lachrymas queam reddere, quas tu in meis acerbitatibus plurimas effudisti. ¶ Per translationem, consumere. [Polon. *Trawie.* Vngar. *El tekozlom, el vesztegetem.* Ang. *To wast or spend ryotously.*] Cicero lib. 2. Offic. Multi patrimonia effuderunt, inconsultè largiendo. Sic effundere ærarium dicit Cic. 3. Tusc. prorsus haurire & inane reddere. Gracchus (*inquit*) quum largitiones maximas fecisset, & effudisset ærarium, verbis tamen defendebat ærarium. Nonnunquam accipitur pro erumpere, & magna cupiditate egredi. Cicero ad Brutum: Timore quodam perculsa civitas, tota ad te se cum conjugibus & liberis effundebat. ¶ Quandoque emittere. Virgilius 3. Georg. ruuntque effusi carcere currus. ¶ Quandoque prosternere, profligare. ἀνατρέπω. Salust. Effuso ac profligato peditatu, paulatim se reducere cœperunt. ¶ Effunditur stomachus in vomitiones. Plin. lib. 23. cap. 1 Item contra inflationes rosionesque præcordiorum, & quorum stomachus in vomitiones effunditur. Hoc est, quibus stomachi facultas, quam retentricem vocamus, est corrupta aut imbecilla.

Effusĭo, f. t. quod interdum significat ipsum effundendi actum, ut quum effusionem aquæ dicimus [שפיכה *schephicah.* ἔκχυσις. Gall. *Espandement, effusion.* Ital. *Spargimento.* German. *Ausgiessung.* Hispan. *Derramamento á fuera.* Polon. *Wylanie.* Vngar. *Kiöntés.* Angl. *A powring out.*] Cicero 2. de Nat. deor. Atque aquæ etiam admixtum esse calorem primùm ipse loquor, tum aquæ declarat effusio: quæ neque conglaciaret frigoribus, neque nive pruinaque concresceret, nisi eadem se admixto calore liquefacta & dilapsa, diffunderet. ¶ Interdum ponitur pro largitione & prodigalitate. Cicer. pro Rosc. Amer. In hac vita, judices, quos sumptus quotidianos, quas effusiones fieri putatis?

Effusōres, m. t. Qui patrimonium peculiúmve temerè & largè expendunt dissipantque. Verbum familiare D. Cæs. Imper. Augusti. Frid. 4.

Effūtĭo, effutis, pen. prod. Ineptè, & inconsultè loquor [בטא *bitta*, ἐκλαλέω, ἐξαγορεύω, ψυχρολογέω. Gall. *Parler inconsiderement & à la volée, ne pouvoir tenir secret ce qu' on sait.* Ital. *Parlare impudentemente, vaneggiare parlando.* Germ. *Herauss plaudern/ein unbesinnet Geschwätz treiben.* Hisp. *Hablar vanidades.* Polon *Niebaczniemowie, wiszczebiotanie.* Vngar. *Trafogok, fecsegék.* Angl. *To speak vnadvysedly.* [Translatio sumpta à vase futili, quod patulo ore, fundo acuto, instabile, nihil in se continet. Terent. in Phorm. Eò perperam olim dixi, ne vos fortè imprudentes foris Effutiretis. Horat. in Arte poëtica: Effutire leves indigna tragœdia versus. Varro Evax verbum nihil significat, sed effutitum naturaliter est. Nonius effutire exponit pro dicere cum mendacio: adducitque Cic. 5. Tusc. Nec hoc sic agit, ut ex tempore quasi effutire videatur.

Effūtītus particip. [מבוטא *mebuttá.* ψυχρολογηθείς.] Cic. 2. de Divin. Quorum partim ficta apertè, partim effutita temere, nunquam ne mediocriter quidem cuiquam, non modò prudenti probata sunt.

E ante G.

Egĕlĭdo. act. p. Quod gelatum est dissolvo. [ἀποψυχραίνω. Gal. *Desgeler.* Ital. *Disghiacciare, dilegnare.* Germ. *Entfrören.* Hisp *Enxebiar la cosa fria.* Pol. *Odmarzam.* Vng. *Megolvasztom.* Ang. *To tame, to relen..*] Sidonius: Egelidarentur fibræ glaciales.

Egĕlĭdŭs, a, um, Quod de summo gelu aliquid remisit. [χλιαρός. Gal. *Desgelé, qui n' est pas froid, ne aussi chaud, mais tiede.* Ital. *Tepido.* German. *Das kalt ist/vnd doch nicht auff das höchst.* Hisp. *Cosa tibia primero caliente.* Polon. *Odmarzly, stracenie zymna, ocieplony.* Vngar. *Melegetske, sem hé sem hideg.* Angl. *Warmen, thawed.*] Suet. de August. Vngebatur sæpiùs, sudabat ad flammam, deinde profundebatur egelida aqua, vel Sole multo tepefacta. Ovid. Sed gelidum Borean egelidumque Notum. Col. lib. 10: Nunc est vel gelidum, nunc est mollissimus annus. Servius valde gelidum interpretatur, explicans locum illum Virg. 8. Aen. Et procul egelido secretum flumine vidit.

Egens, egentis, om. t. Qui eget, pauper, tenuis. [אביון *ebion.* ἐνδεής, ἄπορος. Gall. *Qui a faute & diserte, disetteux, souffreteux.* Ital. *Bisogno so.* Germ. *Dürfftig/mangelhafftig.* Hisp. *Pobre ò menesteroso.* Polon. *Potrzebni, vbogi, niedostatni.* Vng. *Szükölködö-szegeny.* Ang. *Povre, needie.*] Terent. Phorm. Egens relicta est misera ignoratus parens. Cicero de Amicit. Quocirca & absentes adsunt, & egentes abundant, & imbecilli valent. Idem ad Attic. lib. 14: Servique & egentes in tecta nostra cum ferro immissi. Plaut. Bacch. nequius nihil est. Quam egens consilii servus.

Egentĭŏr, & egentissimus. [Polon. *Vboższy.* Vngar. *Szükölködöbb.*] Cicero Attic. lib. 6: Nihil illo regno spoliatius, nihil regerentius. Ad eundem lib. 9: Egestates tot egentissimorum hominum.

Egĕo, es, egui, n. f. Alicuius rei inopia laboro, indigeo [חסר *chasér.* δέομαι, χρῄζω. Gall. *Avoir faute & disette, avoir besoing, estre en indigence & povreté.* Ital. *Haver bisogno.* Germ. *Mangel haben/ dürfftig seyn.* Belg. *Behoeven/derven.* Hispan *Aver menester.* Pol. *Potrzebuie, iestem niedostatek, cierpie.* Vng. *Szükölködöm.* Angl. *To neede, to lak, to be in extreame povertie.*] Plaut. Capt. Quia tute ibi egeas in patria: nec tibi ut vivas, domi est. Cic. 2. de Finib. Qui consumptis patrimoniis egeant. Idem 2. de Divin. Magnificum illud etiam, Romanisque nominibus gloriosum, ut Græcis de philosophia literis non egeant. Idem 2. de Nat. Deor. Quæ non modò: ut fierent, ratione eguerunt, sed intelligi qualia sint, sine summa ratione non possunt. ¶ Hinc componitur indigeo, ἐνδέομαι.

Egēnŭs, pen. prod. m. f. Pauper, tenuis. [אביון *ebion* ... ἄπορος. Gall. *Povre, indigent.* Ital. *Bisognoso.* Germ. *Dürfftig, arm.* Belg. *Behoeftich.* Hisp. *Pobre ò menesteroso.* Polon. *Vbogi, niedostatni.* Vng. *Szükölködö szegeny.* Angl. *Needie, lacking, poore.*] Liv. 9 ab Vrbe: Omnium egena corporis humani profecti sunt. Plaut. in Pœn. Sæpè egenas res multas tibi mandavi, Milphio, Dubias, egenas, inopiosas consili. Virg. 8. Aen. & te quoque dignum Finge Deo, rebusq; veni non asper egenis. Idem 6 Aen. quum tu supplex in rebus egenis, Quas gentes Italûm, aut quas non oraveris urbes?

Egestās, f. t. Paupertas, inopia, mendicitas, tenuitas. [מחסור *machsor.* ἔνδεια. Gall. *Indigence, povreté.* Ital. *Povertà, bisogno.* Germ. *Dürfftigkeit/Armut/Mangel.* Belg. *Behoefticheit.* Hisp. *Pobreza ò menester.* Polon. *Vbostwo, niedostatek.* Vng. *Szükség, szegénység, szükölködés.* Angl. *Povertie, neediness, lack.*] Virg. 1. Georg. labor omnia vincit Improbus, & duris urgens in rebus egestas. Cic. in Parad. Itaque istam paupertatem, vel potius egestatem ac mendicitatem tuam, nunquam obscuravisti.

Egĕstōsŭs, ἄπορος, ab egestate formatur, sicut à sobrio, sobriosus. Cyprianus: Quum nulla fuerit oportunitas scandali, ubi transeuntes quod prius est, egestosam habuerint mansionem. Hanc vocem apud classicos scriptores non temerè invenies.

Egĕro, is, pen. corr. egessi, egestum, act. t. [הוציא *hoci*, ἐκφέρω, ἐκφορέω. Gall. *Vuider & porter dehors.* Ital. *Portar fuori.* German. *Austragen/ausführen.* Hisp. *Sacar á fuera.* Pol. *Wyprožniam, wynoszam.* Vngar. *Ki tolyom, ki viszem.* Angl. *To beare or cary out, to cast out.*] Col. lib. 1: Avium primum habetur stercus quod ex columbariis egeritur. Plin. epistol. 101: Cisterna fons egerit aquam, & recipit.

Egĕstus, us, m. q. [הוצאה *ab hoci.* ἐκφορά, ἐκκένωσις. Gall. *Emportement & vuidange.* Ital. *Vuotamento.* German. *Austragung/Ausläerung.* Hispan. *Sacamiento á fuera.* Pol. *Wyprožnienie wirzucenie.* Vngar. *Ki tolyat, ki vitetés.* Ang. *A conveighing or bearing out.*] Senec. 3. de Nat. quæst. Quemadmodum corpora nostra ad egestum venter exhaurit &c.

Egestĭo, onis, f. t. [ἐκκόμισις, ἐκφορά. Pol. *Wyprožnienie.* Vng. *Ki tolyas, ki vetel.*] Plin. epist. 159: Si Pallantis facultates adjuvare publicarum opum egestione contingeret.

Egĕriēs, iei, f. q. Idem Solin. epist. 159: Hoc tunc votum Senatus, hoc præcipuum gaudium populi, hæc liberalitas maxima gratissima, Pallantis facultates adjuvare publicarum opum egestione contingeret.

Egermĭno. as. Germino, germina emitto. [צמח *tsamách.* βλαστάνω, φύω. Gall. *Germer & bouter dehor, bourgeonner.* Ital. *Germogliare.* Germ. *Herauss spreissen/ herfür wachsen.* Hisp. *Brotar, echar renuevos los arboles.* Polon. *Wyrastam.* Vnga. *Ki sarjazom, ki fakadozom.* Ang. *To budde out.*] Colum. lib. 5. cap 5: Bipedaneis scrobibus malleolus deponitur: qui cùm egerminaverit ad unam materiam revocato. Idem lib. 4. cap. 17: Quæ infra truncum caput egerminaverint.

Egestās, Vide Egeo in Egens.

Egestās, Vide Egeo in Egens.

Ego, mei, vel mis, mihi, me, à me, pronomen primæ personæ [אני *ani.* ἐγώ, ἐγών. Trahitur à Græcis ἐγώ. Gal. *Ie, moy.* Ital. *Io.* Germ. *Ich.* Hispan. *Yo.* Polon. *Ia.* Vng. *En.* Angl. *I.*] Sal. in proœmio Cat. Sed multi mortales dediti ventri atque somno, indocti inculti; vitam sicuti peregrinantes transiegere. Quibus profectò contra naturam corpus voluptati, anima oneri fuit. Eorum ego vitam mortemque juxta æstimo. Quasi dicat, Hæc est mea sententia, vel, Quod ad me attinet. ¶ Egomet pro Ego. Plaut. in Amphit. Egomet memet verberavi.

Egrĕdĭŏr, deris, d. t. Extra gradior, exeo, progredior [יצא *jatsá.* ἐξέρχομαι, ἐξίεμαι. Gal. *Sortir hors.* Ital. *Vscir fuori.* Germ. *Hinaus gehen.* Belg. *Wtgaen.* Hisp. *Salir fuera de lugar.* Pol. *Wychodze.* Vngar. *Ki megyek.* Angl. *To go forth or abrode.*] Ter. in Adel. Vnde egreditur? Ibidem: Egreditur ab ea: id est, de domo eius. Cic. Senatui, li. 15: Erat enim magna suspicio, Parthos ex Syria egredi atq; irrumpere in meam provinciam conaturos, &c.

Idem

Idem 2. in Catil. Ipsum egredientem urbe prosecuti sumus. Idem ad Attic. lib. 13: Quò faciliùs sustentari nos possemus, pedem è villa adhuc egressi non sumus. ¶ Dicimusque Egredior templo; & è templo, & templum: id est, gradior extra templum.

E̅grĕssŭs, & Egressio. [...] Gall. Sortement, sortie, issue. Ital. Uscita. Germ. Außgang. Hispan. Aquella salida à fuera. Polon. Wyście. Vngar. Ki menetel, ki menés. Angl. A going forth.] Cic. in Pison. Itaque credo, si minus frequentia sua vestrum egressum ornando atq; celebrando, ac hominibus fal- tem bonis, ut Consules, non tristissimis, ut hostes aut proditores prosequebantur.

E̅grĕgĭus, a, um, Quasi ex toto grege electus, excellens, eminens, & præstans. [...] Gall. Qui est separé du troupeau, excellent. Ital. Egregio, scie to Germ. Außbündig, fürtrefflich, außerlesen. Belg. Wtgelesen. Hispan. Noble y principal, señalado. Pol. Przebrany, znamienity. Vng. Kitetszo nemes, sipisé. An. Excellent passing good.] Terent. in Andr. Forma egregia, & ætate integra. Proprium comparativum non habet: quo tamen usi sunt veteres. Lucr. lib. 4: Nam nihil egregius quàm res secernere apertas A dubiis. Iuvenalis etiam Lucretium imitatus ab egregiè adverbio formavit comparativum egregiùs, pro magis egregiè: Egregiùs (inquit) cœnat, meliusque miserrimus.

E̅grĕgĭē, adverbium, Excellenter, præclarè: quamvis etiam usurpetur pro valdè. [...] Gall. Excellemment. Ital. Egregiamente. German. Fürtrefflich. Hispa. Sennaladamente. Pol. Osobliwie, znacznie. Vng. Tettesbessen, nemessen, ... Angl. Passingly well.] ut apud Terent. in Andr. Horum ille nihil egregiè præter cætera studebat. Cic. Attic. Dolabellam tibi valde placere video, mihi, mihi egregiè.

E̅gŭlă, Genus sulphuris, lanis suffitu mollitiem candoremq; inducens Plin. lib. 37. cap. 15: Tertio quoque generi unus tantum est usus ad suffiendas lanas: quoniam candorem tantum, mollitiemque confert. Egula vocatur hoc genus.

E̅gurgĭto, as, pen. corr. act. p. Exhaurio. [...] Gall. Vuider, avacuer, tirer dehors. Ital. Vacuare, cavar fuora. Germ. Außleeren, außschöpffen. Hispan. Vaziar, desembuscitar. Polon. Wypróżnić. Vngar. Kimeritem, kiüresítem, kihányom. Angl. To mak voyde, to emptie.] Plaut. in Epid. Atque egurgitem domo prorsus.

E ante H.

E.H. In notis antiquorum, eius hæres, vel ex hæredibus, vel ex hæreditate. E.H.E. exhæres esto, vel ex hæreditate est. E.H.O. L.L.N.R. eius hac omnibus lege nihil rogavit.

Ehem, Interiectio est subitò aliquid deprehendentis: cuius frequens est usus apud Comicos. [...] German. Oho. Polon. Oho, weisz, ecce.] Terent. in Evnuch. Quis hic loquitur? ehem tune eras hic mi Phædria? Idem in Adelph. Ehem opportunè, teipsum quærito.

E̅heu, Interiectio est dolentis.] [...] Gall. Helas. Ital. Hà, hai. Germ. Ach, o weh. Hisp. Ayme. Polon. Ach, och. Vng. Hay, gay. Ang. Ah, allacc.] Virgil. 2. Erlog. Eheu quid volui misero mihi. Cicero antequam iret in exilium: Eheu conditionem temporis huius.

E̅hŏ, Interiectio est ad se vocantis [...] Germ. Oia] Interdum etiam excitativa particula est, qua attentionem nobis paramus eius cum quo loquimur. Terentius: Eho dic mihi si omnes coniectum hunc in nuptias inimici vellent, quod nisi hoc consilium darent? Idem in Evnucho: Ehodum dic mihi, éstne, ut fertur forma? Idem in Andria: Ehodum ad me ¶ Aliàs interiectio admirantis: ut apud eundem in Andria: Eho an tute intellexisti hoc assimulatier.

E ante I.

E.I.M.O. In notis antiquorum, Eiusmodi. E.I.M.C.V. ex iure manum consertum vocavit.

E̅ī, dativus ab is, ea, id, [...] Aliquando habet qualitatis vim. Terent. in Andr. Einé ego ut adverser? hoc est, tali tam bono. ¶ In metro plerunque monosyllaba dictio est, sicut Cui & Huic: licet quandocunque etiam duarum syllabarum reperiatur: ubi (e) modò corripitur, modò producitur. Iuvenal. - iuvenes horeantur, ut illam Ire viam pergant, & eidem incumbere sectæ. Lucr. lib. 6: Scilicet & fluvius qui visus maximus ei.

E̅iă, [...] habah, [...] Gall. La, ca, hay, sus, avant, or, ca, orbien, hay avant, sus avant. Ital. Hor su, or via. Ger. Wo an, hey. Pol. Nu [...] Modò adhortantis est. Martial. lib. 2: Eia age rumpe moras. Plaut. in Epid. Eia verò age dic. ¶ Interdū corripientis. Terent. in Evnucho: Eia haud sic decet. Varios prætereà usus habet, quos ex ipsis passim autoribus non difficile est deprehendere.

E̅iăcŭlor, aris, d.p. & Fiaculo activum, eminùs & longè iaculor. [...] ramah. [...] Gall. Darder & ietter au loing. Ital. Lanciare. Germ. Hinauß schiessen in die weite werffen. Hispan. Tirar ò lançar. Polon. Wystrzelam. Vng. Kiuetem, ki haytom, ki lövöm. Ang. To shoote à farre of.] Plin. lib. 4. cap. 12: In cuius forum solstitio Athos eiaculatur umbram. Gellius libro 16. cap. 19: Se in salum eiaculaverat. Ovid. 4. Metamorph. - vitiato fistula plumbo Scinditur, & tenui stridente foramine longas Eiaculatur aquas.

E̅iero, Vide Ei v r o.

E̅iĭcĭo, act. t. Expello, extrudo, detrudo. [...] gerisch [...] nadhaph, [...] Gall. Ietter hors. Ital. Scacciare fuori. German. Außwerffen, außstossen. Belg. Wtwerpen, wtstooten. Hispan. Hechar fuera. Polon. Wyrzucam, wypędzam. Vngar. Ki vetem, ki hányom. Ang. To cast out.] Cicero Terentiæ libro 14: Ejicere nos magnum fuit: excludere facile. Terentius in Evnuch. hoc hunc dices Ejectos hinc nos; omnium rerum heus, vicissitudo est. Virg. 8. Aeneid. Necnon Tarquinium ejectum Porsenna jubebat Accipere. ¶ Quandoque extendo. Idem 10. Aeneid. - ejectoque incumbit cernuus armo. ¶ Ejectum quoque pro naufrago idem posuit, aut certè pro eo qui vi tempestatis ad litus aliquod compulsus est. Idem libro 4. Aeneid. - ejectum, litore egentem Excepi. ¶ Ejicere absolutè ponitur pro abortire, ut intelligas P a r t v m. Vlp. si servum Dig. tit. ad leg. Aquil. Si mulier pugno, vel equa ictu à te percussa ejecerit, Brutus ait Aquilia teneri.

E̅iecto, as, are, frequentativum. [...] Gall. Ietter souventes fois. Ital. Gittar spesso fuori. German. Offt oder viel außwerffen. Hisp. Echar à fuera muchas vezes. Pol. Wyrzucam, wiurzam. Vngar. Ki hányalom. Ang. To caste of often.] Plaut. Merc. Nec hic te opprimeret imprudentem atque ejectaret. Favilla ejectata, Ovid. 2. Metamorph. Arenas ejectare; Idem 5. Metamorph.

E̅iectio, onis, f.t. [...] Gall. Iettement dehors, bannissement. Ital. Esfogitar fuori. Germ. Außwerffung, verstossung. Hispan. Echamiento, obra de echar fuera. Pol. Wyrzucenie. Vng. Ki vetes, kihányatás. Ang. A casting or throwing out.] Cic. ad Att. lib. 2: Tenemur undique, neque jam quominus serviamus, recusamus: sed mortem & ejectionem quasi majora tenemus, quæ multò sunt minora.

E̅iectamentum, ti, n. s. pro excremento. [...] Gal. Ce qui se reiette, comme ce que la mer iette au bord. Ital. Ciò che si gitta, come del mare al lito. Germ. Außwerffen, also was das Meer an das Land außwirfft. Hisp. Cosa que se echa fuera. Polon. Wmiot. Vnga. Az mi ki hányatik, ... Ang. Things cast or hurled or throwing which the sea doth cast to land.] Tacitus de moribus German. Diu quinetiam inter cætera ejectamenta maris jacebat, de succino loquitur.

E̅iectitius, a, um, [...] Plin. lib. 11: Vulva ejectitio partu melior quàm edito: ejectitia vocatur illa hæc porcaria.

E̅iŭlo, as, are, n.p. Ploro. [...] Gal. Crier & braire en se plaignant, plourer à haute voix. Ital. Gridare piangendo. German. Heulen. Belg. Huylen. Hispan. Gritar amentando y gemiendo. Polon. Skwlam. Vng. Sirok, iaygatok. Angl. To yelle, to wayle.] Plaut. in Aul. Insit tibi postulare plorans, ejulans. Cic. 2. Tusc. Ipsum enim Herculem viderat in Oeta magnitudine dolorum ejulantem.

E̅iŭlatio, f.t. & ejulatus, m.q. Lamentatio, planctus [...] jelalah, [...] Gall. Braymement, pleurement en criant. Ital. Piagnerad alta voce. Germ. Heulung. Hisp. Obra de gridar lamentando. Pol. SKpienie. Vngar. Siraisaygatás. Ang. A wayling, a yelling.] Plaut. Capt. Ejulatione haud opus est, oculis multa miseria conditis. Cic. de Arusp. resp. Non sunt illi ejulatus & gemitus Philoctetæ. Idem 2. Tusc. Ingemiscere nonnunquam viro concessum est, idque rarò: ejulatus verò ne mulieri quidem.

Ejuno Mulieres jurabant, ut ait Petronius, Iunonam suam. Sosipater Ejuno, ut Erastor.

E̅iuro, as, are, act. p. Eiero, juramento rejicio, detestor. [...] Gal. Recuser avec serment, refuser, resigner, & quitter solennelement. Ital. Giurare, fa. ramentare. German. Verschweren, mit dem Eydschwur abtünden. Hisp. Negar por iuramento. Pol. Odprzysięgam. Vng. Eskövésemmegvetem. Angl. To refuse, renounce by an othe.] Vnde Ejurare judicem iniquum, est interposito juramento sibi judicem suspectum esse nomine iniquitatis, ejus jurisdictionem declinare. Cicero 12. Philipp. Itaque alacres & læti, spe pacis oblata, inter se impii cives, quasi vicissent, gratulabantur: sic me iniquum ejurabant, de me querebantur, diffidebant etiam Servilio. ¶ Sic etiam Ejurare forum iniquum, est jurisdictionem fori alicujus detrectare, interposito prius juramento, se in eo foro jus suum tueri non posse. Cic. in 5. Verr. Negotiatores putant esse turpe id foru sibi, in quo negotiantur, iniquum ejurare: Prætor totam provinciam suam sibi iniquam ejurat. ¶ Ad hunc etiam modum Cicero in Epist. ad Pætum: Tu autem inquis, quid mihi bonam copiam ejures, nihil est. Ubi ejurare bonam copiam accepit Cicero pro jurare sibi non suppetere copiam aut facultates ad faciendum impendiū cœnæ, quam Cicero per jocum ab eo petebat. ¶ Pro eodem etiam legitur Ejerare. Cic. 3. de Orat. Ejero, inquis, iniquus est: quum esset admurmuratum, ah, inquit: P. C. non ego illum mihi iniquum eiero, verùm omnibus. Sunt tamen qui hoc in loco legant eiuro: item alii qui deiero.

E̅iusmŏdi, & per interpositionem unius syllabæ, Eiusdemmodi. nomina sunt indeclinabilia, ex duobus genitivis composita, idem significantia quod talis [...] charezeh [...] Gall. De telle maniere ou façon, de mesme sorte. Ital. Di cotal maniera. Germ. Sollich, der gestalt. Bel. Dusulcken, soodanige. Hisp. Desta manera. Polon. Taki. Vngar. Ollyan. Angl. Such like, of the same sorte.] Terent. in Andria: Nam quicum ingeniis conflictatur eiusmodi, &c.

E ante L.

E.L. In notis antiquorum, Edita lex. E.L.G. E.E.I. E. arguit bonitas eius.

E̅lăbor

Elābŏr, penult. prod. d. t. Effugio, excido, evado. [נפל naphal ... Gall. S'escouler, eschapper secrettement, se desrober. Ital. Fuggire, sdrucciolare, scorrere. German. Entrinnen/entwischen. Hisp. Huir ò de scabullir de lugar. Pol. Vcjekam, wypadam. Angl To slide or slipe away, to escape.] Virgil. 2. Aen. Ecce autem elapsus Pyrrhi de caede Polites. Idem 1. Aen. Antenor potuit mediis elapsus Achivis Illyricos penetrare sinus. Significanter dixit *Elapsus*, quum vellet significare eum è manibus penè Graecorum ipsum comprehendentium evasisse. Sic Plaut. in Capt. Ea spes elapsa est: id est, effugit. Planc. ad Cic. Magno cum labore parricidarum elapsus sum iis. Ad Her. lib. 3: Nec hoc alia de causa potest accidere, nisi quòd usitatae rei facilè memoria elabuntur, insignes & novae diutiùs inanimo manent.

Elāpsus, participium. [נפל naphel ... Gall. Eschappé. Ital. Scampato. Germ. Entrunnen/ entwischt. Hisp. Descabullido de lugar. Polon. Ten ktori sie wimknal, wiknal. Vnga. Kimenekedet, ki szabadult. Angl. Escaped.] Cic. in Somnio Scipionis: Nam eorum animi qui se corporis voluptatibus dediderunt corporibus elapsi circum terram ipsam volutantur.

Elăbōro, as, avi, n. p. Valde laboro, operam do, contendo, enitor. [... Gal. Prendre grand labeur & travail à faire quelque chose. Ital. Affaticarsi grandemente. Ger. Bearbeiten / etwas mit ernstlicher Arbeit zu wegen bringen. Hisp. Mucho trabajar. Polon Vsiluie, Pracuie, starum sie. Vng. Igem munkalkodom. Ang. To indevour or labour diligently, to take paine.] Cic. Capitoni: Apud hominem facillimum atque humanissimum Plancum enitere, elabora, vel potiùs eblandire, effice, ut Plancus quem spero optimum esse, sit etiam melior opera tua. Idem 1. Offic. Ad quas igitur res aptissimi erimus, in his potissimùm elaborabimus. Idem de Senect. Hae sunt exercitationes ingenii, haec curricula mentis: in his desudans atque elaborans, corporis vires non magnopere desidero. Idem 7. Philip. Omne enim curriculum industriae nostrae in foro, in curia, in amicorum periculis propulsandis elaboratum est. Plin. lib. 34. c. 3. Privatim Aegina candelabrorum superficiem duntaxat elaboravit. Elaboratus amor. Horat. Epod. 14: Cui persaepè cava testudine flevit amorem Non elaboratum ad pedem.

Elăcătēnes, ἠλακατῆνες: Athenaeo pisces cetacei ex Thunnorum genere ad saliendum idonei, quae salsamenta melandrya vocantur. Est verò μελάνδρυς thunnus magnus sive Orcinus. Plin. lib. 6. c. 15. Apud Festum: Elacatena, sive (ut aliis placet) Elacata, genus est salsamenti quod vulgò vocatur *melandrea*. Col. lib. 8. c. 19: Scombri, Charchari, elacataeq; ventriculos: & ne per singula enumerem, salsamentorum omnium purgamenta, &c. Plin. lib. 32. c. ult. elacatenas inter pisces recenset.

Elactēsco, Est album fieri ad modum lactis. [λευκαίνομαι Gal. Se faire blanc, devenir blanc comme laict. Ital. Imbianchire. Germ. Weiß wie Milch werden Hispan. Emblanquecerse, blanco como leche. Polo Bialium yestawam iako mleko Vng. Megtejesedem, feierenek. Angl. To waxe white, or to be turned into milk.] Plin. lib. 24. ca. 21: Mirum aquam radice addita, addensari sub odio, atque elactescere. Nonnulli legunt *lactescere*.

Elaeempōrĭa, Id est, olei publicè coëmendi cura. Iurisc. in l. fi. §. patrimonium. de Mun. & hon. Elaeemporia & Opsoniona, (hoc est, leguminum comparandorum cura) apud Alexandrini patrimonii munus existimatur. Bud. in Pand.

Elaeōn, [... Gall. Huile. Ital. Oglio. Germ. Oel. Hispan. Azeite. Pol Oleiu rodzaiy slinacy... Vng. Olay. Ang Oyle.] Latini oleum vocant. Ex quo componitur Elaeomeli, ἐλαιόμελι. Oleum in Syria sponte ex ipsis oleis manans, sapore melleo, alvum mollit, bilem detrahit. Vide Plin. lib. 23. c. 4. ¶ Est etiam elaeon idem quod olivetum. Sed in ea significatione apud Graecos scribitur, ἐλαιών, per ω oxytonum: & declinatur Elaeon, onis: ut Platon, onis.

Elaeothēsĭum. Latinè unctorium, & sumitur pro loco, ubi unctores corpora ungere solebant post lavationē. [V. Aenob hely.]

Elanguĕo, gues, n. s. Languore conficior, tabesco, languesco. [... Gal. N'en pouvoir plus, devenir debile, perdre courage. Ital. Languire. Germ. Erligen / schwach und unmögend werden. Hispan. Enflaquecerse. Pol. Mdleie, slabieie. Vngar. Ellankadok, el bannadok. Angl. To pine and weather away.] Plin. de Viris illustrib. Quumq; urbem capere posset, in Campaniam divertit, cujus deliciis elanguit. Liv. 3. bel. Pun. Neque tamen elanguit cura hominum ea mora. Idem 5. ab Vrbe. Differendo deinde elanguit res.

Elanguēsco, scis. [... Vng Ellankadok, iruadok. Ang. To pine and weather away.] Elangueo Gel. lib. 2: Negotiis se plerunque umbraticis & variis quaestionibus intentos habent: in quibus eorum omnis vigor animi, corporisq; elanguescit, & quod Salustius ait, effoeminatur. Liv. 1 ab Vrbe: Ut elanguescendum aliena ignavia esset. Cornus elanguescens & jam casura. Silius lib. 4.

Elāphăbŏlĭōn, [ἐλαφηβολιών. Vng Karácson hava.] Mensis est nomen apud Graecos, qui nostro Decembri ferè respondet: ita dictus à cervorum venatione, quia ex consuetudine, Dianae eo mense offerebantur. Gaza tamen Februarium vertit.

Elāphŏbŏscōn, ἐλαφόβοσκον, Herba est ferulacea, teste Plin. lib. 22. cap. 22. geniculata digiti crassitudine, semine corymbi, dependentibus foliis olusatri, commendata in cibis, contra serpentium omniumque aculeatorum ictus, fama est, cervos herbae huius pabulo serpentum morsibus resistere: unde & nomen accepit. Nam ἔλαφος Graecis cervum, sive cervam significat, βόσκω verò pabulum.

Elăpĕ. Genus serpentis. Plin. lib. 23. c. 5: Salsamentorum cibus prodest à serpente percussis, & contra bestiarum ictus, mero subinde hausto, ita ut sub vesperam, cibus vomitione reddatur: peculiariter à chalcide, ceraste, aut quas sepas vocant, aut elape, dipsadéve percussis.

Elăpĭdo, as. a. p. Lapidibus purgo. [סקל sikkel. ἀπολιθολογέω ... Gal. Espierrer, oster & jetter les pierres d'un lieu. Ital. Nettare un campo da pietre. German Von Steinen sendern oder raumen. Hisp. Despedregar la tierra. Pol. Kamieniu ... Vng Követ ... Ang. To ridde a place of stones.] Plin. lib. 17. c. 4: Agri Syracusani agro advena cultor elapidato luto Sole perdidit fruges, donec regessit lapides.

Ēlargĭŏr, giris, d. q. Largior. [... Gall. Faire largesse, donner largement. Ital. Donare. German. Außgeben. Hispan. Dar largamente. Pol. Wydaie. Vng. Kiadom, el osztogatom. Ang To give liberalise, to lashe out and wast.] Liv. Possessores, & magna pars patrum Tribunitiis se iactare actionib. principem civitatis elargiendo de alieno popularem fieri quaerentes.

Elassēsco, is, ere, Lassus fio. [... Gal. Se lasser, devenir las. Ital. Stancarsi. German. Müd oder lass werden. Hisp. Cansarse. Polon. Slabieie. Vngar. Elfáradok, el lankadok. Angl. To waxe wearie, to decaie. Plin. lib. 16. c. 15. In arboribus tamen nimia germinatio elassescit.

Elăte, es, f. p. [ἐλάτη. Vng. Legenye fa.] Plin. lib. 12. cap. ult. Species est abietis unguentis nascens, quam alii palmam, alii spathen appellant. Dioscorides verò, Galenus, Aegineta, & Hesychius elaten vocant tenerum palmae germen, quoddamque prosilientis fructus operimentum. Quorum sententia videtur verisimilior. Nam qui cum Plinio abietem inter unguentorum materias enumerarit, non facilè invenias.

Elătērĭum, n. s. ἐλατήριον, Medicamenti genus est sex sylvestri cucumere confectum ad purgandam alvum accommodatum. Vnde etiam à nostris medicis *agnatinum* dicitur, quòd ventrem vehementer exagitet. Plinius lib. 20 c. 1: Cucumim sylvestrem esse diximus multò infra magnitudinem sativi: ex eo fit medicamentum quod vocatur elaterium, succo expresso ex semine.

Elătīnē, elatines, pen. prod. foem. gen. ἐλατίνη. Herba, quae folia helxines habet, pusilla, pilosa, rotunda, semipedalibus ramulis quinis senisvé, à radice statim foliosis: nascitur in segetibus, acerba gustu. Plinius lib. 27. cap. 9. Vulgus, teste Ruellio, vocat *Ky*p *flium, campestre*. [Pol. Pom... Angl. Kenning bucke, or bind corne.]

Elătītes, m. t. ἐλατίτης. Lapis est ex genere haematitarum, ambustis praecipuè utilis: ita dictus quandiu crudus est: nam coctus, Miltites appellatur Autor Plin. lib. 36 cap. 20.

Ēlatro, as, Quasi quodam cum latratu eloquor, & canina quadam mordacitate in lucem profero. [ἐξυλακτέω. Gal. Abbayer. Ital. Baiare. Germ. Mit grossem geschrey/ als mit hundsbellen etwas reden. Hisp Ladrar como los perros. Pol. Wsy ... Vngar. Ki ... Ang. To barke, to speake alowde.] Horat. lib. 1. Epist. ad Lollium: Alter rixatur de lana saepè caprina: Propugnat nugis armatus: scilicet ut non Sit mihi prima fides & verè, quod placet, ut non Acriter elatrem.

Ēlātus, Vide Effero, effers.

Ēlăvo, pen. corr. Eluo, lavo. [... Gall. Laver, lessiver ou nettoyer. Ital. Lavare. Germ. Außwäschen Hisp. Lavar. Polon Wimiwam. Vngar. Kimosom. Ang. To wash, to rinse or wash cleane.] Col. lib. 12. cap. 50: Sed quum fuerit oliva elota, reliqua, sicut suprà praecipimus, fieri debebunt. ¶ Elavare se bonis, per translationem pro denudare & spoliare. Plaut. in Asin. Nam mare haud mare est: vos mare acerrimum. Nam in mari repperi hic elavi bonis.

Ēldiā, Dictamnum apud Diosc. lib. 3. c. 35.

Ēlĕcebrae, argentariae, Dictae sunt ab antiquis meretrices, teste Festo, ab eliciendo argento. Locus est apud Plaut. in Menaech. ubi nunc legitur *Illecebrae argentariae*.

Ēlectio, onis, Elector oris, Vide Eligo.

Ēlecto as, Vide Elicio.

Ēlectrum, n. s. [ἤλεκτρον Gall Ambre: c'est aussi un certain metail d'or avec la cinquiesme partie d'argent. Ital. Ambro, metallo fatto d'oro con la quinta parte d'argento. Germ. Augstein/Börnstein Belg. Amber ost amber. Hisp. El Embar, y oro de veynte quilates. Pol Bursztin. Vngar. Gyanta. Ang. Amber, also a metall made of gold and the fyft part of sylver.] Gummi sive lachryma, succúsve creditus est ex arboribus pinei generis profluens. A Latinis succinum dicitur. Multum laborabant veteres ubinam electrum nasceretur. Aliis dicentibus ad Padum fluvium esse populos arbores, ex quibus deflueret: aliis credentibus in insulis quibusdam maris Adriatici gigni, quas idcirco Electridas vocaverint. Hodie verò notissimum est, electrum provenire in insula maris Germanici, non procul à littore Prutenico, quam Germani sua lingua Sudaw appellant. Ex cujus insulae scopulis in mare delapsum, partim Oceani, aestu ad litus ejicitur, partim rusticorum opera (quibus principes pro servis utuntur) in ipso mari colligitur: atq; universum ad principem ordinis refertur, ad quem non exiguum ex eo quotannis redit vectigal. Neque tamen

tamen verum est ex erboribus defluere, sed ex saxis. Primò autem, quum emanat, liquidum est, sed maris aërisque frigiditate in eam quam videmus duritiam concrescit. Est itaque electrum, sive succinum, nihil alind quàm bituminis genus, maris regionisq; frigore ex liquida consistentia in duritiam commutatum. ¶ Ab hujus similitudine verisimile est dictum esse quoddam metalli genus, quod ex parte quadam auri & argenti commistione conficitur. Plin.lib.33.c.4: Aurum in quo quinta argenti portio est, electrum vocatur. Hoc autem modo neturale est, modò cura efficitur. Quod si quintam argenti portionem excedet, incudibus non resistit. Plin. Ibidem. Electro lucidior, ἠλέκτρου διαφανέστερος. De re magnopere dilucide, aut de forma supra modum nitida, quòd electrum miro quodam more pelluceat. Ex Luciano.

Ēlĕctrīnŭs, a, um, ex electro. [Vngar. *Gyántás.*] Vt vasa Electrina: D.lib.34. Tit.2.l.32. Spartianus in Quieto patera electrina.

Ēlectŭs, Vide ELIGO.

Ēlĕēmŏsȳnă, f.p. Munus quod inopi detur. [צדקה *tsedhakáh.* ἐλεημοσύνη. Gall *Aumosne.* Ital. *Elemosina.* Germ. Ein Almusen. Belg. Almoes. Hisp. *Limosna.* Polon. *Ialmuzna.* Vngar. *Alamisna.* Ang. *Almesse.*] Ab ἔλεος, quod miserationem significat. Spartianus de Caracalla: Non tenax in largitionem, non lentus in eleemosynam.

Ēlĕgāns. Vide ELIGO.

Ēlĕgia, pen.prod. f. p. sive Elegia per quinque syllabas. [ἐλεγεία, ἐλεγεῖον. Gal. *Vne elegie, vers elegiaques, vers pitoyables.* Ital. *Elegia, verso miserabile.* Germ. Ein Trawerliedt oder Klaglied. Hisp. *El cantar de cosas tristes.* Pol *Smutne lament, piosnka narzekania.* Vngar. *Siralmas vaok, vers (avagy) alagya.* Ang. *lamentable verses.*] Latinè sonat carmen miserabile, ab ἐλεῶ misereor, quòd hoc potissimùm genere carminis miserabiles hominum ærumnæ, & amorie querimoniæ soleant decentari. Vnde etiam à Poëtis, lachrymabilis & flebilis elegia perpetuis epithetis appellatur: quanquam postea etiam rebus lætis servire didicerit, ut testatur Horat. de Arte Poëtica: Versibus (*inquit*) impariter junctis querimonia primùm. Post etiam inclusa est voti sententia compos. ¶ Ad hujus vocis etymologiam non obscurè alludit. Ovid. in Epicedio Tibulli his versibus: Flebilis indignos elegia solve capillos: Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit. Hoc est, quemadmodum à miseratione nomen habes, ita miserabile nacta es argumentum.

Ēlĕgīdĭŏn, diminutivum. [ἐλεγείδιον. Vngar. *Siralmas versetske, alagyátska.*] Pers. Satyr.1: non si qua elegidia erudi Dictarunt proceres.

Ēlĕgīăcŭs, adjectivum: [ἐλεγειακός. Vng. *Alagyás.*] ut, Elegiacum carmen, & Elegiographus, elegiarum scriptor, qui scilicet poëmata conscribit alternis versibus hexametris & pentametris. Quo in genere poëmatis primam apud Græcos palmam meritus est Callimachus, apud Latinos Ovidius.

Ēlĕgīă, elegiorũ, pluralis numeri, pro carminibus elegis. [Vn. *Alagyás vers.*] Plaut. Merc. Occentent noctu ad ostium, meæ impleantur carbonibus elegiorum fores.

Ēlĕgŭs a. um, pen.corr. adjectiv. ut, Elegus versus, flebilis. [Vn. *Alagyás.*] Horat.lib.1. Carm. Ode 33: Albe, ne doleas plus nimio, memor immitis Glyceræ, Neu miserabiles Decātes elegus.

Ēlĕgŭs, [ἔλεγος, ἐλεγεία. Vngar. *Agalyás ver.*] Idem quod elegia, sive carmen elegiacum. Ovid. 3. Fastor. Nunc primùm velis elegi maioribus itis.

Elelisphacos. Herba multis morbis accommodata. Plin.lib.12. c.25. Item pro salvia, Diosc.lib. 3.cap.40

Ēlĕmēntă, orum, n. s. Sunt principia omnium rerum, ex quibus aliqua omnia cõponuntur, & in quæ resolvuntur [יסודים *iesodhím.* στοιχεῖα Gall. *Elemens, commencements de toutes choses.* Ital. *Elementi.* Germ. Das Element / die ersten anfäng eines dings / aus welchem es zu seinem wesen kompt. Belg. Elementen Hisp *El principio material de que alguna cosa se compone.* Pol. *Zywioła.* Vngar. *Elsö állatok, kezdetei (avagy) Alamoton.* Angl. *The elementes.*] Ea à Philosophis numerantur quatuor, ignis, aër, aqua, & terre. Cicer. 2 de Nat. deor. Omne corpus aut aqua, aut ignis, aut aër, aut terra, aut quæ ex iis componuntur. Idem 1. Acad Ergo illa initia, & (ut è Græco vertam) elementa dicuntur, è quibus aer & ignie movendi vim habent, & efficiendi: reliquæ partes, accipiendi, & quasi patiendi. Horum similitudine etiem notas literarum elementa vocamus, quòd ex iis primùm syllabæ, deinde ex syllabis dictiones constituantur. Sicut etiam illa coeuntia omne corpus efficiunt: sic hæ coniunctæ literarum vocem quasi corpus aliquod componunt. Inde elementariæ literæ dicuntur prima literarum rudimenta. Iulius Cap. Puer, *inquit*, literis elementariis & calculo imbutus. ¶ Elementa Mundi, τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, apud scriptores Theologicos, & præsertim Apostolum, sunt rudimenta quibus Deus Ecclesiam suam in veteri lege quasi sub pædagogo erudivit: id est, Iudaismus sive Mosaici ritus.

Ēlĕmēntārĭŭs senex, A' Seneca dicitur qui adhuc in primis elementis instituitur. Ite enim ait lib. 5. Epistol. Turpis & ridicula res est elementarius senex. ὀψιμαθὴς γεραιός ... καὶ γέρων ...

Ēlĕmēntātĭo, f. t. Est ipsorum elementorum circa unumquodq; aut de singulis horum doctrina: licebit & sic definire: Elementatio ex elementis & principiis usq; ad finẽ, speculatio dicta est.

Ēlĕmpŏrĭă, Elæemporia. Olei coëmendi cura. Acad. l. ult. §.2. D. de munere & hon. Elemporia & sprætura apud Alexandrinos patrimonii munus existimatur.

Ēlĕnchŭs, elenchi, masc. s. [מופת *hassumah.* ἔλεγχος. Gall. *Argument.* Ital. *Argomento.* Germ. Ein betriegerer / Argument. Hispan. *Argumento.* Polon. *Zdradliwi dowod, & sprzeciwny ...* Ang *An argument.*] Latinè dici potest argumentum, ab ἐλέγχομαι, argumentor. Plerunque tamen pro argumento sophistico ponitur cavillatorio. ¶ Est etiam elenchus index libri, quem vulgò vocamus *Tabulam*: [Gall. *Vne table.* Ital. *L'indice, tavola.* Germ. Ein Tafel oder Register. Belg. Een tafel oft register. Hispan. *El registro.* Polon. *Regestr.* Vng. *Eröszeg, bezenyzás (avagy) versöniös vilongo erössög.* Angl. *The table of a booke.*] ab ἐλέγχω, quod aliquando investigo significat vel exploro. Indicis enim adminiculo inquirimus quicquid toto opere contineatur. ¶ Sunt etiam elenchi margaritæ majores, fastigiata longitudine. Plin. lib. 9. cap.35 Et proceribus sua gratia est (elenchos appellant) fastigiata longitudine, alabastrorum figura in pleniorem orbem desinentes. Hos digitis suspendere & binos & ternos euribus fœminarum gloria est. Iuven. Satyr 6: turpe putat nil, Quum virides gemmas collo circundedit, & cum Auribus extensis magnos commisit elenchos.

Ēlĕnctĭcŭs, a, um, ut Elenctici libri. Quint. lib. 2. c. 6: Sed alii sunt ejus sermones ad coarguendos qui contrà disputant, compositi quos ἐλεγκτικοὺς vocant: alii ad præcipiendum, qui ὑφηγητικοί appellantur.

Ēlĕo, es. maculo. [μιαίνω, κηλιδόω. Gall *Maculer.* Ital. *Macchiare.* Ger. Vermaasgen / besudlen. Hisp. *Manchar ò manzillar.* Pol. *Smolocco* Vng *Bé ...* Ang. *To distayne, to foyle.*] Lucil. lib.6: Si hic vestimenta eluit luto, ab eo eisum magnum ad cachinnum impudens subjicit.

Ēlĕŏs, ἐλεός, Apul. Arist. Hist. lib. 8. c. 3. Gezæ Aluco: vis est nocturna, ungu bus aduncis, quæ mures, talpesq; venetur. Versatur in desertis ædificiis ec montibus. [Vng. *Bagoly*]

Ēlĕŏphȳllŏn, Phylo dicta herba apud Diosc. lib. 3. c. 141.

Ēlĕŏsĕlīnum, Sativo apio grandius. Diosc. lib. 3. c. 73.

Ēlĕŏstăphȳlŏs, Vitis oleæ insita, utriusque arboris fructum ferens.

Ēlĕphāngĭă, Lego in barbaris sonare, Latinè aromatica: unde pilulæ Elephanginæ.

Ēlĕphāntĭă, f. p. sive Elephantiasis. [ἐλεφαντίασις. Gal. *Ladrerie, lepre, mesellerie.* Ital. *Lepra ò ...* Ger. Ein gattung der Malzey / Aussatz Belg. Lazerije / malaetschcijt. Hispa. *Cierta especie de lepra.* Polon. *Trad.* Vng. *Eör poklosság, (item) ...* Ang. *Leaprie.*] Morbus est, quem vulgus medicorum *Lepram* vocat: ita tamen ut alium esse intelligamus à lepra Græcorum: quæ scabiei species est, cutem manifestis crustis obducens. Oritur elephantiasis à sanguine ete bilis naturam habente, qui temporis processu in atram bilem planè convertitur. Rationem hujus nominis referunt ad elephanti naturam, cujus cutis ulcerosis quibusdam vallibus intersecatur. Differt à cancro, quòd hic partem corporis depascat: elephantia per totum corpus diffundatur. Plin. lib. 26. autor est, elephantiasin in Italia ante Cn. Pompeii tempora non fuisse

Ēlĕphāntĭăcŭs. [ἐλεφαντιακός, ἐλεφαντιατικός. Vng *Eör poklos.* Angl. *Leaperous.*] Qui morbo elephantiæ laborat. ¶ Lact. lib.4. Div. Instit. c. 20. hos Elephanticos vocat. Leprosi (*inquit*) verè atque elephantici debent haberi, quos vel infinitæ cupiditates ad scelera vel insatiabiles voluptates ad flagitia compellunt.

Ēlĕphās. elephantis, m. t. & Elephantus, ti, m. s. [ἐλέφας. Gall. *Elephant, ou yvoire, qui est la dent d'un elephant.* Germ. & Belg. Ein Elephant oder Helffant. Ital. & Hisp. *Elefante.* Pol. *Elefant.* Vng *Elefant.* Ang. *An elephant.*] Animal est omnium terrestrium maximum, Europæ incognitum, nisi ex Asia aut Africa invectum. Duos habet gentes, sive potiùs cornua, ex quibus fiunt opera eburnea. Cic. de Senect. Nec nunc equidem vires desidero adolescentis: non plus quàm adolescens tauri, aut elephantis desiderabam. Idem 2. de Nat. Deor Manus etiam data elephantis, quia propter magnitudinem corporis difficiles aditus habebant ad pastum. Idem 9 Philipp. Romeni nepotem Antiochi elephantos alere prohibuerunt. ¶ Poëtæ nõnunquam elephantum pro ebore posuerunt, more Græcorũ, qui τοῦ ἐλέφαντος appellatione & belluam, & ebur intelligunt. Virg. lib. 3 Georg. In foribus pugnam ex auro, solidoque elephanto. ¶ Elephanti biennio utero gravescunt, nec ampliùs quàm semel gignunt, nec plures quàm singulos: vivunt annos trecentos. Hos primùm vidit Italia, Phyrri regis bello in Lucanis: unde & boves lucas nominavit: quoniam Itali maximã quadrupedem quam haberent, vocarent bovem. ¶ Elephantus etiam inter beluas marinas recensetur: de quo Plin. lib. 9. ca. 5, & lib 32. c. ult. ¶ Elephantus quoque astacus, è specie locustarum. Plin. lib. 32. c. ult. Elephanti locustarum generis nigri, pedibus quaternis bisulcis, *&c.* ¶ Elephantus non capit murẽ, ἐλέφας μῦν οὐχ ἁλίσκει. Generosus & excelsus animus negligit prædas viles & lucelle minuta. Vir egregiè doctus non insectatur minutulos istos literatorum simios. ¶ Homo prępotens non offenditur injuriolis tenuium. ¶ Elephantum ex musca facis, ἐλέφαντα ἐκ μυίας ποιεῖς. Res exiguas verbis attollis atq; amplificas. Luc. in Muscæ encomio. ¶ Nihil ab elephante differs, ἐλέφαντος διαφέρεις οὐδέν. In magnos & studiosos diceba-

tur:

tur: etiamsi primam ingenii laudem Plinius tribuit elephantis, sed inter bruta: verùm corporis moles & formæ fœditas adagio locum fecit. ¶ Nec elephantus quidem ebiberet, οὐδ' ἂν ἐλέφας ἐκπίοι. De poculo prægrandi: quum elephantus proboscide immensam aquarum vim quum libet hauriat. Athenæus.

Ĕlĕphāntĭnŭs, a, um, pen. cor. [ἐλεφάντινος. Vng *Elefántér, élefánthoz való*. Angl. *Of an elephant.*] Nomen possessivum: ut Pellis elephantina. ¶ Elephantium emplastrum describit Celsus lib. 5. ca. 19, sic dictum, eodem teste, quòd sit percandidum, quasi eburneum. ¶ Elephantini libri, apud priscos fuerunt, in quibus senatusconsulta scribebantur, quæ ad principes pertinebant.

Ĕlĕphāntŏzōgrăphī, ἐλεφαντοζωγράφοι, à Plutarcho in Periclis vita, vocantur pictores qui in ebore pingunt.

Ĕlĕvo, as pen. cor. act. p. Sursum levo, in altum tollo, sublevo. [הרים *harím*. μετεωρίζω, ἐπαίρω. Gall. *Leuer en haut.* Ital. *Leuare, alzare.* Germ. Erhöben in die höhe. Belg. Oprichten. Hisp. *Alzar ò solevar de abaxo arriba.* Pol. Wznoszę. Vng. *Fől emelem.* Ang. *To lift vp, to heaue aloft.*] Plaut. Cape dum lapidem hunc atq; eleva. ¶ Item rem aliquam minuo extenuo, & verbis deprimo [ἐκφαυλίζω, ἐλαφρύνω, ἀτιμάζω. Gall. *Extenuer, alleger, attenuer, faire moindre, descharger.* Ital. *Abbassare, sprezzare.* Germ. Vernichten/ verkleinern/ ring schetzen. Hisp. *Adelgazar, de menusar.* Pol. *Lzę, ganię, zle cz obmawiam.* Vng. *Aggyalazom, kissebbítem.* Ang. *To make ligther, to ease of griefe and sorow.*] Tractatum à re ponderosa, quæ ut ferri possit elevatur: id est, imminuitur. Liv. 3. ab Vrbe: Major (*inquit*) si vana nostra P.C. autoritas ad plebem est, vos elevatis, eam quippe quia plebs senatusconsultum in continuandis magistratibus solvit. Idem lib. 28: Post receptâ totam Hispaniam, ita ut vestigium belli nusquam reliquum sit, elevare meas res gestas. Quintil. lib. 5: Gentium simul universarum elevata testimonia ab oratoribus scimus. Elevare autoritatem, dignitatem, judicium, vel testimonium alicujus: hoc est, verbis imminuere & extenuare. Livius lib. 47. ab Vrbe: Cujus autoritatem perpetuo vitæ tenore partam, toga candida elevabat.

Ĕlĕvātĭo, onis, f. t. [ἀπαλλαγμός. Vng. *Gyalázatos kissebbités.* Ang. *A leafsiger braning vp.*] Quint. lib. 9: Et illæ elevationes videlicet, O dii boni.

Ĕleūthĕrĭūs, ἐλευθέριος, Latinè dicitur Liberalis, ingenuus, servator, liberatorque. Hinc Eleutherius Iovis cognomentum, ab eo impositum, quòd depulsa Medorum dominatione, Græcos libertati restituisset. Suidas.

Ĕleūthĕrĭă, orum, n. s. ἐλευθέρια, Sacra quædam apud Samios, τῷ ἔρωτι hoc est, Amori Deo dedicata. ¶ Eleutheria item dicebantur lætiores epulæ, quas servi libertate donati celebrabant. Plaut. in Persa: Basilicè agito eleutheria.

Ĕlĭcē, Vide HELICE.

Ĕlĭcĭo, cis, pen. corr. cui, citum, act. t. Educo, extraho, allicio. [הוציא *hotsi*. ἐξάγω. Gal. *Attraire, tirer hors.* Ital. *Hiescare, trar fuori.* Ger. Hinaus ziehen/ herfür reitzen. Hispa. *Atraer pro fuera, sacar à fuera.* Polon. Wyciągam. Vng. *Ki vonszom, ki vszomom.* Angl. *To pike or draw out, to allure.*] Plaut. in Bacch. Vt eum ex lutulento cœno Properè hinc eliciat foràs. Plin. lib. 19. c. 5: Sapor autem asper, & medicamenti instar ad eliciendas alvos. Ovidius: Credibile est lachrymas elicuisse Deo. Cic. 1. de Orat. Verbum ex eo nunquam elicere potui de vi ac ratione dicendi. ¶ Elicere cœlo. Eliciunt cœlo te Iupiter. Ovid. 3. Fast. ¶ Suscitare & elicere fontem. Plin. epist. 95. lib. 4: Nam nescio quòd libramentum abditum & cæcum, quod quum exinanitum est, suscitat & elicit fontem: quum repletur, moratur & strangulat. ¶ Literas ab aliquo elicere. Cic. Att. lib. 9. 171: Tuas volo elicere literas, maximeque concilium. ¶ Elicere & invitare. Plin. epist. 195: Ipse igitur exhibes negotium tibi, qui elicis & invitas ut quàm plurima communicare tecum velim.

Ĕlecto, as, frequentativum formatum à verbo Elicio. [ἐπιφλέγομαι, ἐπάγομαι. Vng *Gyakorta, kinyomom, ki vonszom.*] Plaut. in Asin. Ibo adversum, atque electabo quicquid illud sit. Hoc est, eliciam.

Ĕlĭcēs pen. corr. m. t. Sulci aquarii per quos aqua collecta ex agro educitur: ab eliciendo dicti: [ἀγωγοὶ ὕδατος. Gal. *Petis fossez ou rayes autour ou dans vn champ pour en tirer l'eau dehors.* Ital. *Fossi d'in torno di campi.* Germ. Wasserfurchen in den Ackern. Belg. Vooren/ graven/ groepen. Hispan. *Sulcos grandes para desaguar la tierra.* Polon. *Brózda.* Vng *Vs et veterle valo barazda, folyas.* Angl. *Gutters or forowes to conueigh water.*] Col. lib. 2. c. 8: Sed quanvis tempestivè sementis confecta erit, cavebitur tamen, ut patentes liras, crebrosq; sulcos aquarios, quos nonnulli elices vocant, faciamus, & omnem humorem in colliquias, atque inde extra segetes derivemus.

Ĕlĭcĭŭs, Iupiter, in Aventino colebatur, ab Eliciendis & evocandis fulminibus dictus. Ovid. 3. Fast. Eliciunt cœlo te Iuppiter: unde minores Nunc quoq; te celebrant, Eliciumq; vocant.

Ĕlīdo, dis, pen prod. elisi elisum act. t Incido, frango, occido, elicio. [רצץ *ritstsats*. ἐκθλίβω. Gall *Rompre & casser, escacher, presser & faire sortir.* Ital. *Fracassare, rompre.* Germ. Aussschlahen/ aussstossen/ zerbrechen. Belg. Uttrecken. Hispan. *Quebrar, ò lisiar.* Pol. Wyciskam, wybicam. Vng. *Ki nyomtatom, ki tőröm, ki taszítom.* Ang. *To dash or beate against something, to bruise.*] Cic. 3. Tusc. Atq; ii stirpibus sunt ægritudines quàm multæ, quam amaræ, quæ ipso trunco everso omnes elidendæ sunt. Plaut. in Rud. Iubeo oculos elidere. Virgil. 8. Aen. ut prima novercæ Monstra manu, geminosque premens eliserit angues. Plin. libr. 11. c. 37: Cæteris ossibus leonis est tanta duritia, ut ignis elidatur velut è silice.

Ĕlīsŭs, part. [נרצץ *nirtsats*. ἐκθλιβείς. Gall. *Rompu, cassé, escaché.* Italic. *Rotto, fracassato.* Germ. Zerbrochen/ zerstossen. Hisp. *Quebrado ò lisiado.* Polon. Wybity, wyciśniony. Vng. *Ki nyomatott, ki taszittatott.* Ang. *Dashed or against, beaten, striken.*] Suet. in Cæs. Ac sæpè præ turba, elisi, exanimatique sunt. Ovid. 6. Met. Exiliantque cavis elisi nubibus ignes.

Ĕlĭgo, gis, pen corr. act. t. Lego, deligo, opto. [בחר *bachár*. ἐκλέγω, αἱρέομαι. Gal. *Eslire, choisir.* Ital. *Eleggere, far elettione.* Germ. Auslesen/ erwehlen. Belg. Verkiesen. Hisp. *Eleger ò escoger.* Pol. Wybieram. Vng. *Választok.* Angl. *To choose, to elect and pike out.*] Cic. 4. Acad. Quam potissimùm sententiam & disciplinam meliùs eliget? Idem 1. Verr. Quoties ille tibi potestatem optionemq; facturus sit, ut eligas utrum velis. Idem Octavio: E duobus autem malis quum majus fugiendum sit, levius est eligendum. Varro de re Rust. De asinis quenque amplissimum, & formosissimum quem possunt eligunt. ¶ Deligere verò significat ex magis idoneis aliquem legere ad aliquid agendum. Delegit sibi sæpè pop. Roman. Imperatorem ad bella, ut Pompeium ad bellum Mithridaticum. Imperator quoque deligit milites, non eligit, ad rem videlicet bellicam idoneos: & inter eos agit delectum quum dispicit quinam rei militari magis sint accommodi. Et agricola delectum agit inter tauros, quos scindendo solo, quosque procreandæ soboli destinet. At si ex multis daretur optio, quem sibi vellet eligeret, non diligeret. Idroque semper ferè dicitur in eodem sensu, Datur tibi optio: & Datur tibi electio. ¶ Hinc delectus, a, um, participium. & Delectus, us, nomen: Valla libro 5 cap. 63.

Ĕlēctŏr, oris, m. t. [בוחר *bocher*. ἐκλογεύς, ἐκλέγων. Gall. *Eslecteur, essleur, choisisseur.* Ital. *Elettore.* Germ. Ein Erwehler. Hispan *Elegidor.* Polon. Wybórca. Vngar. *Választó.* Angl. *A chooser, a piker out.*] Ad Heren. lib. 4: Postremò in eo vim artificii consumat, ut ipsi ab aliis potiùs eligendi, quàm aliorum boni electores existimentur.

Ĕlēctĭo, onis, f. t. Selectio, delectus. [מבחר *mibchár*. ἐκλογή, αἵρεσις. Gal. *Election, eslite, choix.* Ital. *Elettione, eletta.* Germ. Ein wahl oder Erwehlung. Belg. Een verkiesinge. Hispan. *Obra de eleger.* Pol. Wybranie. Vngar. *Választás.* Angl. *A choosing or piking out.*] Cic. in Orat. Iudicium electioque verborum. Idem 3. de Finib. Initia quorum ex electione virtus possit existere.

Ĕlēctŭs, [בחור *bachúr*. ἐκλεκτός. Gall. *Esleu, choisi.* Ital. *Eletto.* German. Erwehlet/ ausgelesen. Hisp. *Elegido.* Polon. Wybrany. Vngar. *Választatot.* Angl. *Choosed, elected.*] Cic. 5 de Finib. Electis verbis dictatæ res.

Ĕlēctŭs, us, ui, m. q. [Vng. *Választás.* Ang. *A choise.*] Ovid. Epist. 2: In necis electu parva futura mora est.

Ĕlĕgāns, pen. corr. om. t. nomen est, non participium, ab hoc verbo eligo deductum, ut Cicer. de optimo dicendi genere innuere videtur, quum inquit: Nam si ut in epularum apparatu magnificentia recedens, non se parcum solum, sed etiam elegantem videri volet, eliget quibus utatur. Sunt enim pleræq; aptæ hujus ipsius oratoris de quo loquor, parsimoniæ. Est igitur elegans idem quod cultus, ornatus, politus. [יפה *japheh*. φιλόκαλος, κομψός, καθαρός. Gal. *De choix, d'eslite, beau, joli, orné.* Ital. *Elegante, polito.* Ger. Wolgeziert/ schön. Belg. Verchiert/ schoon. Hispan. *Lindo, galano y gentil.* Pol. *Cudny, piekny, nadobny.* Vngar. *Ekes, szép.* Ang. *Neate, feate, gay, pretie, tricke, and trimme.*] Cic. 2. de Finib. Nemo nostrûm istuc generis asotus jucundè putat vivere, mundos, elegantes, optimis cocis, pistoribus, piscatu, aucupio, venatione, &c. Terent. Evnuch. Regem elegantem narras. Idem: Quum me ipsum noris, quàm elegans formarum spectator siem. Vbi Donatus: Elegans spectator est qui sit cunctantis & fastidiosi judicii, cui non quid placet facilè. Cic. 6. Verr. Vide ne ille non solùm temperantia, sed etiam intelligentia te atque istos qui se elegantes dici volunt, vicerit. ¶ Apud antiquos usque ad Catonis tempora elegans non honoris, ut hodie, vocabulum erat, sed reprehensionis, & vitii. Gell. lib. 11. cap. 2: Elegans homo non dicebatur cum laude, sed id ferè verbum ad ætatem D Catonis, vitii non laudis fuit. Cato lib. de Morib. Avaritiam omnia vitia habere putabant: sumptuosus, cupidus, elegans, vitiosus, irritus, qui habebatur, is laudabatur. ¶ Ideò Mar. Tullius Lucio Crasso & Scævolæ non meram elegantiam, sed multa parsimonia mistam laudi dedit in lib. de clar. Orat.

Ĕlĕgāntĭă, f. p. Munditia, lautitia, cultus, ornatus: ab eligendo ut putatur dicta. [תפארת *tiphéreth*. φιλοκαλία, κομψότης. Gall. *Bonne grace, elegance, magnificence, honnesteté.* Ital. *Eleganza, politezza, nettezza.* German. Schöne/ zierligkeit. Hisp. *Lindeza, gala, y gentileza.* Polon. *Cudność, piękność.* Vng. *Ekesség, szépség.* Ang. *Preatinesse, trimmenesse, &c.*] Cic. in Orat. Fucati verò medicamenta candoris & ruboris omnia repellentur: elegantia modò & munditia remanebit. Idem 2. de Finib. Contemnit enim differendi elegantiam, confusè loquitur. Idem 3. de Finib. Agricultura quæ abhorret ab omni politiore elegantia. Hæc tamen apud veteres non ad ingenii opera, sed duntaxat ad nimis amœnum, lautumq; cultum ac victum applicabatur, nec sine vitio erat: nunc elegans solùm laudando dicitur: ut Elegans oratio. Est enim elegantia orationis virtus quæ facit ut unum-

unumquodque verbum pure aperteq; dici videatur. Hujus duæ sunt partes latinitas & explanatio. Latinitas quæ sermonem purum servat ab omni vitio. Explanatio est quæ reddit apertam & dilucidam orationem. Ea duabus rebus comparatur, scilicet ut usitatis verbis utamur & propriis. Usitata sunt quæ versantur in consuetudine quotidiana. Propria sunt, quæ ejus rei de qua loquimur verba sunt, aut esse possunt.

Ēlĕgāntĕr, adverbium, Politè & propriè. [κομψῶς. Gal. *Elegamment, de bonne grace, iolimens, mignonnement.* Ital. *Elegantemente, pulitamente.* Germ. Zierlich/fein. Hispan. *Linda, galana y gentilemente.* Pol. *Cudnie, nadobnie.* Vngar. *Ekesen, szépen.* Ang *Neatly, trimmely.*] Vt, Eleganter disputare. Cicer. 4. Acad. Idem 2. de Finib. Hoc ipsum elegantius poni meliusq; potuit. Idem ad Brutum: Tibi is exponet qui & optimè omnia novit, & elegantissimè expedire, & deferre ad te potest. Cic. Luceio li. 5: Ad consolandum autem cùm illa valent, quæ eleganter copioseq; collegisti. ¶ Eleganter acceptus: hoc est, lautè & opiparè, apud Cic. ad Att. lib. 13. 298: Liberis lautis, servis q; nihil defuit: nam lautiores, eleganter accepti.

Ēlĭmĭno, as, penult. corr. act. p. Extra limen ejicio, excludo. [הוציא hotsi, ἐξωθέω, ἐκβάλλω. Gall. *Faire sortir hors de la maison, ietter d'entrée.* Ital. *Cacciare, di casa, mandar fuori.* Germ. Zum Hauß hinauß stossen/ für die Thür hinauß stossen. Hisp. *Desterrar ò echar de casa.* Pol. *Zedrzwi wypiacham.* Vng. *Ax ajton ki vetem, kirekesztem.* Angl. *To hurle or thrust out of doores.*] Pompon. ad Nonium: Eliminabo extra ædes conjugem. Ennius Medea: Exule antiqua herilis, fida custos corporis, quòd sic extra ædes eliminatur. ¶ Eliminare dicta, dixit Horat. lib. Epist. pro enuntiare, quasi extra limen efferre: ne (inquit) fidos inter amicos Sis, qui dicta foràs eliminet. ¶ Eliminare gradus, de qua locutione: dicit Fabius lib. 8. c. 3: Se juvene inter Pomponium & Senecam fuisse Præfationibus tractatum, an apud Accium in Tragœdia dici oportuisset.

Ēlīmo, as, act. p. Lima polio, perpolio, [ἐκλεπτύνω. Gall. *Limer, eslimer, polir à la lime ou mettre en lime lle.* Ital. *Limare, lavorare con la lima.* German. Außfeylen/ außbutzen. Hispan. *Limar ò obrar con lima.* Polon *Polernie, pilke wyceram.* Vng. *Meg reszelém, meg simitom, tisztitom.* Angl. *To cut of with a file, to polishe and make smooth.*] Ovid 4. Met. extemplò graciles ex ære catenas Retiaque & laqueos quæ lumina fallere possent, Elimat. ¶ Inde per translationem, dicimus elimare opus aliquod, ornatè & absolutè conficere. Cicer. Attic. lib. 16: Velim σχόλιον aliquod elimes ad me. ¶ Accipitur etiam interdum elimare pro lima abradere. Plin. lib. 34. cap. 18: Alii elimatam scobem in fictili crudo coquunt in caminis.

Ēlĭmātŏr, ris, m. t. Politor, ab elimando: hoc est, expoliendo. [Vngar *Meg reszelés, meg simitás, tisztitás.*] Tertull. lib. 4 adversus Marcionem: Significantis Christum esse verum disceptatorem & elimatorem macularum humanarum.

Ēlinguātŭs, Qui linguam non habet. [ἄγλωττος. Gall. *Qui n'a point de langue.* Ital. *Senza lingua.* German. Zungloß/ der stumm vnd ohn ein Zungen ist. Belg. Tongeloos/ stom. Hisp. *Deslenguado, ò sin lengua.* Polon. *Bez iezyka, niemi.* Vngar. *Nyelvetlen.* Ang. *Tonguelesse.*] Corn. Fronto de different. vocabulorum: Elinguis habet linguam, sed usu ejus caret: Elinguatus amisit.

Ēlinguĭs, gue, om. t. Qui mutus est & loqui non potest etiamsi linguam habeat. [ἄφωνος, κωφός. Polon. *Niemy.* Vngar. *Néma.* Angl. *Dumme, that can not speake.*] Cic. pro Flacco: Concivit & elinguē reddidit. Idem de claris Oratoribus: Præsertim quùm Fannius nunquam sit habitus elinguis. Plin. in Epist. Iidem prospeximus curiam, sed curiam trepidam & elinguem: quum dicere quod velles periculosum: quod nolles, miserum esset.

Ēlinguo, as, Linguam extraho, seu lingua privo. [ἀπογλωττίζω. Gall. *Esllanguer, oster la langue.* Ital. *Privare della lingua.* Germ. Einem die Zungen außziehen/ abhawen. Hispan. *Deslenguar, ò cortar la lengua.* Pol. *Jezyk wyciągam.* Vng. *Nyelvet ki vonzom, ki metszém.* Ang. *To make tonguelesse.*] Plaut. in Aulul. Si hercle ego te non elinguandam dedero usque ab radicibus, Impero, auctorque sum, ut me cuivis castrandum loces.

Ēlĭquo, as, pen. corr. act. p. Liquidum facio: ut quum aurum, argentum, vel plumbum igni dissolvimus. [המס hemas, τήκω, ἐκτήκω. Gal. *Faire fondre & mettre en liqueur, passer & couler vne liqueur.* Italic. *Far liquido.* Ger. Schmeltzen. Hisp. *Hazer puro ò claro sin hez.* Polon. *Rozlepiam, symolcuie.* Vng. *Meg olvasztom.* Angl. *To melt.*] Senec. lib. 3. Natur. quæst. Est in Chersoneso Rhodiorum fons, qui post aliquantum intervallum temporis fœda quædam turbidus ex intimo fundat, donec liberatus eliquatusque est. ¶ Est etiam eliquare, molliter canere, & cum lenocinio quodam vocis, ut inquit Cornutus, pronuntiare. Pers. Sat. 1: plorabile si quid Eliquat & tenero supplantat verba palato. ¶ Præterea aliquando idem quod consumere. Cornutus in Pers. Sat. 5: Eliquare & consumere annos.

Ēlĭquāmĕn, n. t. Quod eliquatum est ex re aliqua, ut ex carnibus aut piscibus: vulgus *Salmuriam* vocat. [מטמ temes. ἀπόχυμα. Gal. *La liqueur espreinte & degoutée de quelque chose.* Ital. *Licore spremuto, scolato.* Germ. Die außgeschmeltzte oder außgesotten feiste. Hispan. *La manteca de cosa derretida.* Pol. Wiwarzenie. Vng. *Lév, olvasztot hay.* Angl. *Dripping tryed, suet molten.*] Columell. lib. 3. capite 14: Abstineatque ferè ab omnibus redolentibus esculentis: ut sunt salsamenta, & eorum omnia eliquamina.

Ēlĭquēsco, is, Liquidus fio. [נמס names. ἐκτήκομαι, ἐκχυλίζομαι. Gal. *Se fondre & venir en liqueur.* Ital. *Fondersi, liquefarsi.* Germ. Zerschmeltzen/ weich als das Wasser werden. Hispan. *Derretirse, hazerse claro y sin hez.* Pol. *Rozlapiam sie, miekcze.* Vng. *El olvadok.* Ang. *To melt, to be about to melt.*] Varr. 1. de Re rust. de olea loquens: Alia ad cibum eligitur, alia ut eliquescat, ac non solùm corpus intùs ungat, sed etiam extrinsecùs.

Elitis, Helxine apud Diosc. lib. 1. c 42.

Elium, secundum Theodorum, lilium sylvestre, lib. 1. c. 138.

Elixir, id est, quinta essentia. Sic enim Arabes vocant spiritum ab auro, vel herba, aut vino ritè extractum servatumque.

Elixatio, In universum quidem est, indefiniti in humore existentis concoctio, ab humido calore facta. Aristot. lib. 4. Meteor.

Ēlīxŭs, a, um, Aqua coctus: בשל baschél, ἑφθός. Gal. *Cuit en eau, bouilli.* Ital. *Lesso, alesso.* Germ. Gesotten. Hisp *Cozido en agua.* Pol. *Vwarzony.* Vng *Fött.* Angl. *Sodden in water, boyled.*] Elixum (inquit Nonius) est quicquid aqua mollitur, vel decoquitur. Nam lixam aquam veteres dixerunt: unde & lixæ dicti, qui militibus aquam ad castra, vel ad tentoria solent ferre. Horat. 2. Serm. Sat. 2: at simul assis Miscueris elixa, simul conchylia turdis. Ovid. 4. Fast. Candidus elixæ miscetur caseus herbæ. Plaut. Pœnulo: Milphio, heus Milphio, ubi es? M. Assum apud te, eccum. AG: At ego elixum volo. ¶ Varro autem per translationem Calceos elixos scribit, quasi madefactos: ut est raro quæ elisatur. In pavimento (inquit) non audes facere lacunam: at in humum calceos facis elixos.

Ēlīxo, as, Aqua coquo. בשל bischschél, ἕψω, ἑψέω. Gall. *Cuire en eau, bouillir.* Ital. *Lessare, cuocere à lesso.* German. Sieden/ kochen. Hisp. *Cozer en agua.* Pol. Wywarzam. Vng. *Meg fözöm.* Angl. *To seeth in water, to boyle*] L. Valla: Quod in prandio carnes quasdam parùm elixasset.

Elleborine, teste Plinio lib 7. cap. 9: Herba est exiguis foliis, quæ alio nomine Epipactis dicitur.

Ēllĕbŏrum, n. s. [ἐλλέβορος. Gal *Herbe appellee des Latins* Veratrum. Ital. *Veratro herba.* Ger. Nießwurtz. Belg. Nieswortel, Niescruyt. Hisp. *El vedegambre.* Polon *Czarna ciemierzica. item, Biala ciemierzyca.* Vng *Száspa.* Ang *The bearesfoote, an hearbe so called.*] Herba est insignem purgandi vim habens: quam Latini veratrum appellant. Ejus duæ sunt species, album & nigrum. Elleborum album, ἐλλέβορος λευκὸς, folia habet plantaginis, aut betæ sylvestris, sed breviora, nigrioraq;, & ranalium dorso rubentia, caulem quincuncialem, ferulaceum, bulborum tunicis obvolutum, radicem cepæ modo multis fibris capillatam. Præstantissimum nascitur in Anticyra insula, ubi & tutissimè sumebatur, cerebri purgandi gratia. Unde factum est ut quos cerebro minus sano esse velimus significare, Anticyram navigare jubeamus. Elleborum nigrum, ἐλλέβορος μέλας, Romanis *veratrum nigrum* dicitur, à Græcis etiam *Melampodium*, à Melampode quodam ovium pastore, qui eo Prætidas furentes fertur persanasse. Folia habet Platani, sed minora, & spondylio proxima, pluribus incisuris, nigrioraque & subaspera, caulem scabrum, florem ex purpureo candicantem, ut uvæ modo racemosum: semen cnici, quod Sesamoides vocatur. Bibe elleborum: πῖθ' ἐλλέβορον, Quo adagio Aristophanes in Vespis significat insanire quempiam. Unde ἐλλεβορᾶν, & ἐλλεβορίζειν, pro insanire. Qui ergo parum animo constant, ἐλλεβόρου δεῖσθαι: id est, elleboro opus habere dicuntur: quod elleborum purgare cerebrum: ideoque curare insaniam, antiquis creditum sit.

Ēllum, Vide ECCUM.

Ēllychnĭum, n. s. [ἐλλύχνιον, θρυαλλίς. Gal *La meche d'vne lampe ou chandelle, lumignon.* Ital. *Stoppino, lucignolo.* German Der Dochten in einem Liecht. Belg. Lemmet. Hisp *Mecha de candil.* Pol. *Knot u kagáncu, albo u lampie.* Vng. *Mécs gyertya bél.* Angl. *The weeke or weeth of a candle.*] Dicitur funiculus ille papyraceus, seu sparteus, canabinúsve aut stupeus in lichno, qui oleo affuso lumen præbet. Plinius: Et è medulla ejus elegantium lucernarum ellychnia sunt. Idem lib. 23. cap. 4: Ellychnia ex uva fiunt claritatis præcipuæ: ex oleo lumen obscurum propter nimiam pinguitudinem.

Ēllŏbĭă, ἐλλόβια, Genus inaurium (inquit Iulius Pollux) à fibris aurium, quas Græci λοβοὺς vocant.

Ēlmīnthēs, ἕλμινθες, Vermes ex genere lumbricorum. Sunt autem in duplici differentia, teretes & lati: ut docet Gal. l. ult method. c. ult. Nominativus singularis est Elmis.

Ēlŏco, elocas, are, act. p. Est precio aliquid utendum do, loco: [ἀπομισθόω. Gall. *Faire changer de lieu & place, oster d'vn lieu & transporter, louer.* Ital. *Allogare, affittare.* German. Außleihen. Hisp. *Arrendar à otro por alquiler.* Pol. *Najmuie.* Vng. *Bérbe adóm.* Ang. *To give, or to lett out to hire.*] ut, Elocare fundum, est certo pretio ejus usum alicui concedere. Cic. 5. Verr. Xenon ad se pertinere negabat: fundum elocatum esse dicebat. Elocare boves. Colum. lib. 1. c. 7: Et maximè vexant servi qui boves elocant, eosdemque & cætera pecora malè pascunt. Elocare sese curandum. Plin. lib. 26. c. 1: Siquidem certum est Manilium Cornutum ex prætoriis legatum Aquitanicæ provinciæ, H. S. CC. elocasse in eo morbo curandum sese. ¶ Elocare funus. Plin. lib. 3: Asses ergo contulit populus & funus elocavit. [Vng. *El adni fernek adni.*] Elocare filiam, est eam viro tradere.

Ēlŏcūtĭo, Vide ELOQUOR.

Ēlŏgĭum, n. s. [הלל hedhúsh. ἐλόγιον, ἐγκωμεία. Gallic. *Tesmoignage*

gnage & rapport qu'on fait d'aucun, inscription de monument. Ital. *Testimonino, testimonianza.* Germ. Ein Zeugnuß / fürnemlich / ein herrliche vnd löblich zeugnuß. Hisp. *Testimonio ò testification que se da en honra ò vituperio de alguno.* Polon. *Sjwi adecjstwo dobre okym poch wala.* Vngar. *Vala kiröl va'o bizonságitel, dicsiret.* Angl. *A report to the praise or dispraise of a thing.*] Testificatio de aliquo honoris vel vituperationis causa. Vituperationis, Quintil. Non est, Iudices, quòd putetis ideò nullum adjectum ad exhæredationem juvenis elogium, quia de scelere constaret. Honoris. Cicero in Catone: Quanta in Attilio Calatino, in quem illud elogium unicum complurimæ consentiunt gentes, populi primarium fuisse virum. Seneca: Decessit negotiator, testamento omnium bonorum suorum reliquit formosam uxorem hæredem, & adjecit elogium: Quia pudicam comperi. Cic. 1. Tusc. Quid ipsa sepulchrorum monumenta quid elogia significant, nisi nos futura etiam cogitare? ¶ Aliquando accipitur pro simplici testificatione sententiæ. Cicer. in Cat. Solonis quidem sapientis elogium est, quo se negat velle suam mortem dolore amicorum & lachrymis vacare.

E̅lōngo, as, act. p. Protraho, differo. [הַאֲרִיךְ heerich רִחֵק richêk, ἀφίστημι. Gall. *Alonger, faire plus long.* Ital. *Differire, prolongare.* German. Verlengern. Hispan. *Alongar.* Vngar. *El halasztom, meg nyujtom.* Angl. *To mag longer.*] Plinius: Quo maximè tempore dies elongantur.

E̅lops, ἔλοψ, m. t. Piscis apud antiquos nobilissimus habitus, unus omnium squamis ad os versis, contra aquam nando meat: à nonnullis Acipenser dictus. Plin. lib. 9. c. 17.

E̅lŏquor, pen. corr. d. t. Clarè & apertè propriisque verbis animi sensa explico. [דִּבֵּר dibbér מִלֵּל lilits. ἀποφαίνω, ἀποφθέγγομαι. Gal. *Dire, parler clairement & donner à entendre, declarer, ou dire proprement.* Ital. *Parlare apertamente.* Germ. Außsprechen / heiter heraus reden / was einem vmb das hertz ist. Belg. Wtspreken. Hisp. *Hablar esparzidamente y bien.* Polon. Wimowiam to [illegible]. Vngar. *Magyrán ki mondom.* Ang. *To speak out, to utter eloquently.*] Quintil. Eloquor, quum omnia quæ mente conceperim promo, atque ad audientes profero. Virgil. 3. Aeneid. Eloquar, an sileam? Plaut. in Amphitr. Remque ut facta est, eloquar. Terent. Phorm. .. atque id, si potes, verbo expedi. G. Faciam. A. Eloquere. G. Modò apud portum, &c. ¶ Aliquando eloqui est dicere: quod proprium est Oratoris [ὀρρῆσαι. Gal. *Raisonner, discourir.* Ital. *Ragionare.* Germ. Sagen. Hisp. *Razonar.*] Cicer. 1. de Orat. Oratoris est compositè, ornatè, copiosè, eloqui. Idem 1. Offic. Copiosè eloqui, modò prudenter, melius est quàm vel acutissimè sine eloquentia cogitare.

E̅lŏquēns, om. t. dicitur, qui in dicendi ratione perfectus est, copiosè sapienterque dicens, in dicendo suavis, ornatus & gravis. [מְדַבֵּר נְכוֹנָה medh-bbér [illegible] מֵלִיץ melits. λόγιος, δεινὸς λέγειν. Gal. *Eloquent, beau parleur.* Ital. *Eloquente, ben parlante.* Ger. Wolberedt. Hispan. *Eloquente, el que habla copiosa, y esparzidamente.* Polon. Wimowny. Vngar. *Ekesszen szollo.* Ang. *Eloquent, à faire vtterer.*] Vnde Anton. apud Cic. dicit se disertos vidisse plurimos, eloquentem neminem: quasi dicat, se plurimos eximios Oratores vidisse, perfectum autem Oratorem in quo nihil desideraretur, neminem. Cicer. 1. de Orat. Quamobrem mirari desinamus quæ causa sit eloquentium paucitatis: quum ex iis rebus universis eloquentia constet, quibus in singulis elaborare permagnum est. Idem in Orat. ad Brutum: Is erit igitur eloquens qui poterit parva summissè, modica temperatè, magna graviter dicere.

E̅lŏquēntĭă, f. p. Dictio ex omni parte perfecta, perfecta dicendi, vis & copia. [מְלִיצָה melitsáh. λογιότης. Gall. *Eloquence, beau parler.* Ital. *Eloquenza, bel parlare.* Ger. Wolberedenheit. Hispa. *Eloquentia, elegante y fácil habla.* Polon. Wimownosc. Vng. *Ekesen szollás.* Ang. *Eloquence, a grace in [illegible] speaking.*] Cic. in Parti. Nihil aliud est eloquentia, quàm copiosè loquens sapientia. Terent. in Evnuch. Divinè ego in hoc esse vobis Atticam Eloquentiam? Cic. de Optimo gener. Eloquentia constat ex verbis & sententiis: ideo perficiendum est, ut purè & emendatè loquentes, quod est Latinè, verborum præterea propriorum & translatorum elegantiam persequamur. Idem 1. de Orat. Quinque faciunt Græci quasi membra eloquentiæ: Invenire quid dicas, inventa disponere, deinde ornare verbis, pòst memoriæ mandare, tum ad extremum agere ac pronunciare. Idem ibidem: In dicendo, facultatis tres sunt rationes: una conciliandorum hominum, altera docendorum, tertia movendorum: harum trium partium prima lenitatem orationis, secunda acumen, tertia vim desiderant. Vide Dicere. Ibidē: Is erit ergo eloquens, qui ad id quodcunque decebit, poterit accommodare orationem, & qui in foro causisque civilibus ita dicet, ut probet, ut delectet, ut flectat: probare necessitatis est, delectare suavitatis, flectere victoriæ. Paulò pòst: Is erit igitur eloquens (ut illud iteremus) qui poterit parva summissè, modica temperatè, magna graviter dicere. Ibidem: Esse igitur perfectè eloquentis puto, non eam solùm facultatem habere, quæ sit ejus propria, fusè, latèque dicendi: sed etiam vicinam ejus atque finitimam Dialecticorum scientiam sumere.

E̅lŏquēntissimē, Adverbium. [Vngar. *Ekessen valo szolással, ki okessen.*] Plin. Epist. l. 2. Arriano: Respondit Cornel. Tacit. eloquentissimè.

E̅lŏquium, n. s. sermo, oratio. [דִּבּוּר dibbúráh. λόγιον. Gal. *Elegance en parler.* Ital. *Raggionamento, parlamento.* Germ. Die Red / Spraach / oder wolberedte. Hisp. *Habla facunda.* Polon. Wimowa. Vng. *Beszéd, [illegible].* Angl. *Eloquent speaking or speach.*] Plautus: Dulcique blando eloquio amicam solatus. Apud Platonis eloquia monitus, non nobis solis nos natos esse. Ovid. 2. de Ponto: Nunc tibi & eloquii nitor ille domesticus adsit.

E̅lŏcūtio, f. t. [מְלִיצָה melitsáh. Vng. *Helyes ékes szollás.*] Pars est Rhetoricæ, quæ à Cicer. 1. de Invent. definitur esse idoneorum verborum ac sententiarum ad inventionem accommodatio. ἑρμηνεία.

E̅lŏcūtrix, icis, f. t. Quæ eloquitur. Quintil. lib. 2. c. 15: Nam oratoria sic effertur, ut elocutoria: oratrix, ut elocutrix. De Rhetorice loquitur.

E̅lūs, ἧλος, clavus, & oculo morbus, qui & fungus & vitium oculi in cornea, species proptoseos, rotundus, callus, persimilis clavo.

E̅lūcĕo, ces, n. s. Lucidus sum, appareo, exeo, emineo, claro. [נִגַּהּ nagháh, ἐκφαίνομαι. Gal. *Reluire, estre apparent, & [illegible] fe.* Ital. *Rilucere, esser lucido, manifesto, apparente.* Ger. Scheinen / funckeln vnd offenbar seyn. Belg. Lichten. Hisp. *Mostrarse.* Pol. *Swiecesie, ia niewiam.* Vng. *Fenlóm, tundöklöm.* Ang. *To be bright, to shyne, to be apparant.*] Virg. 4. Georg. elucent aliæ, & fulgore coruscant. Cic. 1. de Divinat. Ut illa tertia pars rationis & mentis eluceret. Elucet animi excellentia in despiciendis opibus. Cic. 1. Off. Idem pro Rosc. Amer. Eò magis eluceat, quò magis occultatur.

E̅lūcēscĕre, n. s. significat magis lucidum fieri. [נִגַּהּ nagha. [illegible]. Gall. *Devenir ou estre clair.* Ital. *Essere chiaro.* Germ. Lauter / oder scheinbarer werden. Belg. Zeer claer worden. Hispan. *Ser claro.* Pol. Wio [illegible]. Vng. *Vilagos szodni.* Ang. *To wa[illegible] bright and apparant.*] Hieron. Quod ut clarius elucescat, sumamus exemplum ab his corporalibus sensibus.

E̅lūcĭfĭco, as, act. p. Luce privo. [ζοφόω. Gall. *Priver de lumiere.* Ital. *Privare di luce.* Ger. Die Liecht beraubea. Hisp. *Privar de la luz.* Pol. *[illegible] ode muie.* Vng. *Vilagosságtol v[illegible]m.* Angl. *To spoile of light.*] Quamvis Nonius interpretetur lucidare. Laberius apud Gell. lib. 10. cap. 17: Volo elucificare exitum ætatis meæ. Inducitur enim dives avarus propinationem illi deplorans, qui ait velle se Democriti exemplo luminibus oculorum privare, ne videat filium lusu patrimonium prodigentem. Verbum est à Laberio confictum aliusque omnibus scriptoribus inusitatum, ut pleraque alia ejusdem autoris.

E̅lūctŏr, aris, d. p. luctando vinco, supero, vel evado. [נִפְתַּל niphtál. ἐκπαλαίω [illegible]. Gall. *[illegible] vaincre en luttant, vaincre, eschapper & [illegible] force.* Ital. *Vincere à la lotta.* Germ. Mit ringen vberwinden, vberringen: item, herfürringen. Hispan. *Luchar y vencer luchando.* Pol. *Przecypekam sie, zwyciężam.* Vng. *Ki [illegible] kedom, kimenekedom.* Ang. *To vanquish by struggling, or to escape by force.*] Plin. lib. 14. capite 10: Tenuissima est in ipso ore fornacium, quà flammæ eluctantur: hoc est, vi & quodammodo luctando exeunt. Livius 4. bell. Pun. Tenentibus [illegible] quum tot ac iam validæ eluctandæ manus essent, [illegible] runt. Virgil. 2. Georg. aqua eluctabitur omnis. Locorum difficultates eluct[illegible], Tacitus in vita Agricolæ. N[illegible] Idem libro 19. Lucan. lib. 2: Tandem [illegible] rhenas via [illegible] in undas.

E̅lūcŭbro, as, & Elucubror deponens. p. est Lucubrati[illegible] lucere, vigiliis, conficio. [[illegible]. Gal. *Faire [illegible] soigneusement & en veillant à la nuict.* Ital. *Fare [illegible] per [illegible] checosa.* Germ. Zu nacht etwas arbeiten. Hispan. *[illegible] trabajando à la candela.* Polon. *Noci nad [illegible] pracuie.* Vng. *[illegible] sal, meg szerzem.* Angl. *To doe a thing [illegible] studie.*] Cicer. ad Att. lib. 7. Nihil habeo quod ad te scribam: quin etiam eam [illegible] lam quam eram elucubratus, ad te non dedi. Col. lib. [illegible] Quare quicquid est illud quod elucubravimus. Cicer. de [illegible] Orat. Deinceps inde multæ, quas non minus diligenter [illegible] paratas, etiam quàm elucubratas afferebamus.

E̅lūcum, pen. prod. Veteres langu[illegible]m, vel hallucinatorem, aut nugarum amatorem, sive balonem: hoc est, hesterno vino languentem, vocaverunt. Autor Varr. de ling. Lat. lib. 5. Vide HELVCVS.

E̅lūdo, dis, pen. prod. act. t. Derideo, decipio, fallo. [[illegible] chik הֵתֵל hethél פִּתָּה pittah ἐκπαίζω. Gal. *Abuser quelqu'un, & se moquer de luy.* Ital. *Beffare, ignorare.* Germ. Verspotten / gespött treiben. Belg. Bedriegen. Hispan. *Burlar y escarnecer [illegible].* *Posmiechem sie wam.* Vngar. *Meg csalom, meg [illegible].* Angl. *To mocke, to illusse of.*] Cic. 4. Acad. Sed vos ab isto irrid[illegible] & ipsi illum vicissim eluditis. Terent. in Evnuch. Elu[illegible] [illegible]ctum senserit. Cic. in Catil. Quandiu nos etiam furor [illegible] eludet? Idem pro Rosc. Amer. Nosque ab isto nebulone facetiis eludemur.

E̅lūdens, entis, partic. Act. Qui eludit, [illegible]. Cic. 2. de Divin. Quæ est ars conjectoris, eludentis ingenium.

E̅lūsus, pen. prod. particip. [הוּתַל huthál [illegible]. Gall. *Abus[illegible] & mo[illegible].* Ital. *Scher[illegible], beffato.* Germ. [illegible] gespottet / betrogen. Hispan. *Burla[illegible].* [illegible] [illegible]mieny. Vngar. *Meg csalatot, meg [illegible].* Angl. [illegible] [illegible] 6. Met. Maeonis elusam designat imagine tauri Europam.

Elvenaca, inter vites generosas numeratur, quam [illegible] commendat. Duo ejus genera. Major, quam quid[illegible]. Minor, quam Arcelaciam appellant, non tam fœcund[illegible], sed gratiorem gustu. Colum. lib. 3. cap. 2.

E̅lĭgĕo,

Elūgĕo, es, n. f. Lugere desino, luctum depono tempore justi luctus expleto. [[illegible]. Gall. Cesser de pleurer, laisser le dueil. Ital. Lasciare il pianto, non piu le lagrime. Germ. Vertrawren. Hisp. Quitar luto. Pol. Smetku placzu odkłodam. Vng. [illegible]. Angl. To cease from mourning.] Tempus justi luctus erat apud Romanos totius anni. Unde matrona apud illos erat infamis, quæ secundas inibat nuptias priusquam virum eluxisset, hoc est, quæ ante expletum annum luctus secundo nubebat. Liv. 4 bel. Maced. Quid aliud in luctu quàm purpuram, atque aurum deponunt? quid aliud quum eluxerunt, sumunt? ¶ Accipitur etiam pro simplici verbo lugeo. Cic. ad Papyrium: Patriam eluxi jam & gravius & diutiùs, quàm mater unicum filium.

Elumbĭs, & Elumbis, qui evulsum habet lumbum, vel qui præ lumbi debilitate sese erigere non potest. [[illegible]. Gall. Erené, qui a les reins rompus. Ital. Dilombato. Germ. Dem die lenden ab ist/ schwach. Hisp. Flaco. Vng. Erőtelen. Ang. He that hath feble loynes.] Per translationem accipitur pro molli & effœminato.

Elŭo, is, elui, elutum, act. e. Significat lavo, seu lavando purgo, diluo, deleo, abstergeo. [[illegible]. Gall. Laver, emuer, nettoyer. Ital. Lauare, purgare, lauando. Germ. Auswäschen. Belg. Wasschen/ wedoen. Hisp. Lauar, deslauar. Pol. Wymywam. Vng. [illegible]. Ang. To rinse, to wash cleane.] Colum. lib. 1: Quod etiam venenati si potis eluit perniciem. Idem Villica debet curam adhibere, ut si quæ faces, aut amurcæ in fundis vasorum subsederint, statim emundentur, & non calidissima lixivia, ne vasa ceram remittant, semel atq; iterum eluantur: Ovid. 11. Metam. Subde caput, corpusq; simul simul elue crimen. Cic. 7. Verr. Errabas, Verres, & vehementer errabas, quum te maculas furtorum & flagitiorum tuorum sociorum innocentium sanguine eluere arbitrabare.

Elūtŭs, participium, vel ex participio nomen. [[illegible]. Gall. Lavé & nettoyé d'eau ou d'autre liqueur. Ital. Lauato, mondato in aqua. Germ. Ausgewäschen/ ausgeschwemmet. Hisp. Deslauado. Pol. Wymyty, wyplokany. Vng. Meg mosattot, ki mosattatot. Ang. Rinsed, washed cleane.] ut, Eluta, et siccata vinaria vasa, apud Colum. l. lib. 9 c. 34. Horat. 2. Serm. Satyr. 4: irriguo nihil est elutius horto.

Ēluvĭes, viei, vel Eluvio, onis, est vorago, vel terra aquarum impetu hausta [[illegible]. Gall. Lavage, l'eau de quoy on nettoye quelque ordure, esgoust d'immondice. Ital. Voragine, inghiottimento, cava di aqua fangose. Germ. Wasserguß, so alles vberschwemmet. Hisp. [illegible]. Pol. [illegible]. Vng. [illegible]. Ang. A breaking and washing away of the earth by a great floode.] Curt. lib. 6: Torrentesque atque eluvies iter morabantur. Idem: Ab altera parte voragines eluviesque præruptæ sunt: nec alia pugnandi patebat via quàm ut repellerentur. Cic. Somn. Scip. Propter eluviones exustionesque terrarum, quas accidere tempore certo necesse est. ¶ Ponitur etiam eluvies pro macula & contagione. [Angl. A contagious mischieffe.] Cic. pro Domo sua: Ideirco tu ad illam labem atq; eluviem civitatis sine summa vi pervenire potuisti? ¶ Eluviem Plinius accipit, pro egestione sordium ex urbe, qualis est quæ fit per cloacas publicas, lib. 2. c. 82: Quod in certis notatur oppidis, quæ minus quatiuntur crebris ad eluviem cuniculis cavata.

Ēlūscāre, act. p. Est luscum facere: hoc est, alterius oculi lumine spoliare. [[illegible]. Gall. Faire borgne, crever un œil, priver quelqu'un d'un œil. Ital. Far losco. Germ. Einäugig machen. Hisp. Hazer mengua de un ojo. Pol. Na jedno oko oślepić, jedno okiem ... Vng. Meg vakitom, egy ik szemét ki vonom, kancsallá teszem. Ang. To make blind.] Apud Jureconsultos ad legem Aquil. scribitur: Aquilia eum teneri qui eluscaverit discipulum in disciplina. Hinc, Eluscatio, actio ipsa privandi altero oculo, Vlpian. de Aed. l. item Ofilius. Eluscarique eum quidam putant, ubi homo lumine adhibito nihil videt, qui id dixerunt, non sunt audiendi, quia nulla tres autoritate id dicunt.

Ēlūto, elutas, act. quod hic corruptè legitur, Vide E L U C T O R.

Elusia, orum, teste Plinio libro 34. capite 16. dicuntur metalla auraria, in quibus aqua immissa, elutis sordibus metallum ostendit.

Ēlūtrĭo, as, act. p. De vase in vas transfero. [[illegible]. Gall. Verser d'un vaisseau en autre. Ital. Tramutare de uno in un' altro vaso. Germ. Abiassen/ auß einem Geschirr in das ander schütten. Hisp. Trassegar. Pol. Z jednego naczynia do drugiego przypo[illegible]. Vng. [illegible]. Ang. To powre out of one vessel into another.] Dicitur & transvaso, sed rarius. Forte à lurca, quæ os ventriculi est: unde lurcones, capacis gulæ homines. Plin. lib. 14. cap. 17: Suffervefactis decies, mox elutriatis atque ita inveteratis.

Ēlŭxatŭs, Idem est quod simplex luxatus. [[illegible]. Gall. Dejoint de son lieu, desloqué, disloqué. Ital. Dislocato. Germ. Verrenckt. Hisp. Desencasado. Pol. Wywinion. Vng. [illegible]. Angl. Put out of joynt. Plin. lib. 26. c. 9: Si etiam fistulas eluxatas & tumores revocari, quæq; discuti opus sit.

Ēlŭxŭrĭāri, d. p. Luxuriari. [[illegible]. Gall. Abonder outre mesure. Ital. Lussuriare, soprabondare. Germ. Vergeilen/ als wann sich die Bäum vbertragen/ oder zuviel holtz vbirkommen. Hisp. Emviciarse. Pol. [illegible]. Vng. [illegible]. Ang. To be giuen to riote, to grow to rankely.] Ad arbores translatum. Col. de Arbor c. 3 Quod si pingui agro validas vites deposueris, pampinis magis eluxuriabuntur, & qualemcunq; fructum tulerint, ad maturitatem non perducent.

E ante M.

E M. vel E I M. In notis antiquorum, ejusmodi. E. M. ex more E M P. emptor.

Ēmăcĕro, pro emacio. [Vng. Meg [illegible].] Senec. de Consol. c. 10: Aliorum morborum variis generibus emaceratos diu inter vitam mortemque detinebit.

Ēmăcio, as, are, act. p. Macrum, sive aridum reddo [[illegible]. Gall. Amaigrir, faire devenir maigre. Ital. Smagrare, dimagrare. Ger. Außmagern. Hisp. Enmagrecer a otro. Pol. Wyniszczam. Vng. Meg [illegible]. Ang. To make leane.] Col. lib. 2 cap. 14: Sed ex omnibus quæ retuli seminibus, idem Saserna putat aliis juvari & stercorari agros, aliis rursus peruri & emaciari. Idem lib. 4. c. 24: Quæ nec spem vindemiæ destituit, emaciant stirpem suam.

Ēmăcĭātŭs, particip. [Vng. Meg [illegible].] ut, Emaciatæ vites apud Colum. lib. 2. c. 10.

Ēmacitas. Vide E M O.

Ēmacror, pen. cor. Extenuari, macrum fieri. [[illegible]. Gall. Devenir maigre, s'amaigrir. Ital. Divenir magro. Ger. Mager werden. Hisp. Enmagrecerse. Pol. Wyschnę. Vng. [illegible]. Ang. To waxe lean, to make leane.] Plin. l. 18. c. 19: Terram emacrari hoc satu existimantes.

Ēmăcŭlo, as, act. p. Est maculas aufero. [[illegible]. Gall. Oster une tache, nettoyer. Ital. Lauar le machie. Germ. Masen vertreiben/ säubern. Hisp. Quitar las maculas o manzillas. Pol. [illegible]. Vng. [illegible]. Angl. To take away spottes.] Plin. lib. 21. cap. 19. de Narcisso herba: Nigras vitiligines emaculat.

Ēmancĭpo, as, pen. corr. act. p. Est eum quem in potestate habemus, sui juris efficere, quasi extra manum: hoc est, extra dominium nostrum ponere. [[illegible]. Gall. Emanciper, mettre hors de sa puissance. Ital. Emancipare, liberare. Germ. [illegible] auß seinem gewalt und von handen geben. Belg. [illegible]. Hisp. [illegible]. Pol. [illegible]. Vng. [illegible]. Ang. To emancipate, to manumitte.] Unde pater dicitur emancipare filium, quum eum paterno jure liberat, & sui juris efficit. Quod quibus modis fieri soleat, vide librum Institut. tit. de adopt. & emancip. Plin. epist. 67: Regulus filium amisit, hoc uno malo indignus, quod nescio an malum putet. Erat puer acris ingenii, sed ambigui: qui tamen posset recta sectari, si patrem non referret: hunc Regulus emancipavit ut hæres matris existeret. Liberos propriè emancipari, servos manumitti dicimus. Inde Emancipati, qui ex patris jure exierunt, & sui juris facti sunt. [illegible]. Qui autem eos ex mancipio suo emittunt, emancipatores dicuntur. Emancipati (inquit [illegible]) duobus modis intelliguntur, aut ii qui ex patris jure exierunt, aut ii qui alterum sunt domini: quorum utrumq; fit emancipatione. ¶ Emancipare se alicui, sive (ut veteres loquebantur) emancipare, est se totum alicui tradere, & velut in mancipium, hoc est, dominium, illius transferre. Plaut. in Bacch. Nunc mulier tibi me emancipo, tuus sum, tibi dedo operam. ¶ Hinc emancipatum alicui dicimus, qui alterius dominio imperioque subjectus est, & in jus mancipiumque eius est transcriptus: quanquam etiam per translationem latiùs accipitur, pro eo qui quovis modo alteri obnoxius est & addictus. Cic. in Catone: Ita senectus honesta est, si se ipsam defendit, si jus suum retinet, si nemini emancipata est, si usq; ad ultimum spiritum dominatur in suos. Horat. Epod. Romanus (eheu posteri negabitis) Emancipatus fœminæ, Fert vallum & arma miles. ¶ Emancipatus ad omne facinus. Apul. lib. 8: Assumpto statim nequissimo, & ad omne facinus emancipato quodam dotali servulo, perfidiæ suæ consilia communicat. ¶ Emancipare veteres quoq; dicebant pro vendere & alienare. Cic. Philipp. 2: Tum iste venditum atque emancipatum tribunatum consiliis vestris opposuit. Plin. 7 Epist. Nam pro quingentis millibus nummum, quæ in alimenta ingenuorum ingenuarumque promiseram, agrum ex meis longè pluris actori publico emancipavi: eundemq; vectigali imposito recepi. Ubi Plinius Emancipare, non pro vendere posuit, sed pro alienare: quum enim vellet vectigal publicè donare in alimenta puerorum (id est, rentam constituere, ut verbis vulgi loquar) fundum suum imaginaria venditione Reipublicæ donavit, & subinde vectigalem recepit. ex Budæo.

Emāncĭpātio, onis, f. t. Est patriæ potestatis relaxatio, utrinsq; patris & filii interveniente consensu. Dicta quasi à manu traditio. Nam sicut in servis manumissionem, ita in liberis emancipationem propriè dicimus. Per Emancipatio autem non tantum ad liberos spectat: sed significat etiam quamcunque imaginariam venditionem, ut eleganter declarat Bud. in Annot. prioribus, & nonnulli doctiss. Vigil. in tit. Institution. e de Testa. ord. Dicta quasi manci emptio ficta, & imaginaria lege Manumissio. Emancipatio, actus Iuris civilis est, per quem qui filius est, pro non filio habetur unde legitimus dicitur. l. actus de Regulis jur. id est, fictione inductus.

Emanco, as, are, act. p. Manus prærido, mancum facio. [τὰς χεῖρας ...[illegible]. Gal. *Faire manchot, couper les mains.* Ital. *Tagliare le mani.* Germ. Die Hand abhawen. Hisp. *Cortar las manos.* Pol. *Recz obcinam.* Vng. *Meg ...[illegible] kezen.* Angl. *To mayme.*] Labienus apud Senecam lib. Controvers. 6. Cedo lora, gaudeo me non omnes emancasse.

Emando, Amando, mitto. [Vng. *El kuldöm.* An. *To send away.*] Cic. ad Attic. de Ciceronibus nostris dubito quid agam: nam mihi interdum emandandi videntur in Græciam. In nonnullis tamen exemplaribus legitur *Amandandi.*

Emaneo, n. s. verbum est militare. [ἔξω διατρίβω, ἔξω διατρίβειν. Gall. *Demeurer dehors.* Ital. *Stare di fuori.* Germ. Da aussen seyn/ zu lang aussbleiben. Hisp. *Tardarse que se fue, estar de fuera.* Pol. *Dlugo mnie niemaszi, dlugo pozostaie.* Vng. *Hirneszélkul, alás felsárok, kin maradok.* Ang. *To tary out of a place.*] Propriè enim dicuntur emanere milites, qui diutiùs sine legitimo imperatoris commeatu absunt à castris. Modest. l. Desertorem, D. de re milit. Is qui in exploratione emanet hostibus insistentibus, aut qui à fossa tunc recedit, capite puniendus est. Inde Emansor de quo mox.

Emansor, m. t. [ὁ διαμείνας, ὁ πολὺν χρόνον ἔξω παραμείνας διατρίβων ...[illegible]. Gal. *Un gendarme qui s'est la renardiere de se trouver aux coups.* Ital. *Venturiero, vagabondo, che non torna ad tempo assignatoli.* Ger. Ein Kriegsmann der länger ausserthalb dem Läger ist/ dann man jhm erlaubt hat/ ein Waghals oder Kissenfeger. Belg. Een Krijsman die langer wtblijft dan sijn paspoort inhoudt. Hisp. *El que se fue, y no bolvio.* Pol. *Zolnierz ktory dlugo de obozu niewraca sie.* Vng. *Alattsi ...[illegible], kimarado.* Ang. *A man of warre that lurketh in corners, a truand.*] propriè (ut inquit Modest. L. 1. §. Desertorem. ff. de Re milit.) dicitur miles qui ultra tempus commeatus ab imperatore impetrati, abest à castris: Desertor autem, qui per tempus longum vagatus reducitur: Erroneus, qui non quidem fugit, sed frequenter sine causa vagatur, & temporibus in res nugatorias consumptis, serius ad dominum redit.

Emansio, onis, f. t. minus est delictum Desertione. Sicut fugitivi deteriores sunt erronibus.

Emano, as, pen. prod. Extra mano, effluo, exeo. [ἐκρέω, ...[illegible]. Gal. *Issir hors, sortir.* Ital. *Uscire, destillare.* Germ. Auss rinnen/ aussfliessen. Belg. Wtdruppen/ wtloopen. Hisp. *Manar ò proceder de algun lugar.* Pol. *Wyciekam, wyssaczam sie.* Vng. *Ki folyok, ki szivárkodom.* Ang. *To auoyde, flowe, or to runne out.*] Colum. li. 5. Ex sale cum adipe defricatur, dum saniei vis emanet. Plin. lib 20 c. 6. Et in angulo oculi perpetim humor emanans. ¶ Interdum etiam activè ponitur pro emitto. Idem lib. 2. c. 3. Vtilis & saniem emanantibus. ¶ Emanare res aliqua dicitur, quum rescitur, & spargitur in vulgus. Liv. lib. 9. bel. Pun. Periculum erat, ne vero eo ipso quòd celarentur, sua sponte magis emanerent. Cic. Attic. lib. 3. Scripsi equidem olim ei iratus quod ille prior scripserat: sed ita compresseram, ut nunquam emanatura putarem. Idem 2. Verr. Quæ fama non idcirco solùm emanarat, &c. ¶ Emanare in, vel ad vulgus. ἐκφέρεσθαι, ...[illegible]. Cic. pro Rosc. Amer. Ego etiam si omnia quæ dicenda sunt, liberè dixero, nequaquam tamen similiter oratio mea exire atque in vulgus emanare poterit. ¶ Emanare indiciis. Liv. 3. ab Vrbe: Multis enim eminabat indiciis, neque fratrem Volsci, ex quo semel fuerit æger, unquam modò visum in publico, sed ne assurrexisse quidem ex morbo.

Emarcum, teste Col. lib. 3. c. 2. Est genus uvæ à Gallis sic appellatæ.

Emargino, nas, pen. corr. act. p. Significat crustas & pulvillos & margines ulcerum adimo. [ἀφαιρεῖν ...[illegible]. Gall. *Oster la marge, le bord, la crouste, les esquarres.* Ital. *Scrostare, tirar la croste.* Germ. Die rüfen von einem Geschwär thun. Hisp. *Quitar los margines ò las orillas.* Pol. *Strup zwrzodu oczeram.* Vng. *Az szélit, (avagy) hliatel veszöm, fövit, el vakarom.* Ang. *To take away the borders or margents.*] Plin. 28. c. 9. Item equarum, præterquam virginum, erodit, emarginat ulcera.

Emasculo, las, act. p. Castro & virilitatem aufero. [ἐκτομίζω. Gal. *Chastrer.* Ital. *Castrare.* Ger. München/ die Mannheit nemmen. Belg. Lubben. Hisp. *Castrar el animal macho.* Pol. *Trzebie.* Vng. *Meg herélöm.* Angl. *To geld.*] Servius ait, apud quosdam populos sacerdotes solitos se quibusdam herbis emasculare, ut venerem arcerent, & coire non possent.

Emasculator, ris, m. t. prædico, & draucus. [...[illegible], & Apostolo ἀρσενοκοίτης. Vng. *Gyermök fertö.*] Apuleius in Apol. Olim in pueritia priusquam isto calvitio deformaretur emasculatoribus suis ad omnia infanda morigerus.

Ematuresco, is, ere, Maturum fieri. [Heb. *baschál.* ...[illegible]. Gall. *Se meurir, estre meur.* Ital. *Divenir maturo.* Ger. Zeittig werden. Hisp. *Madurarse.* Pol. *Dojrzewam, dostawam.* Vng. *Meg éröm.* Ang. *To waxe ripe.*] Plin. l. 25. c 4. Nonnunquam ante candidum rufescit, si non ematuruit, improbaturque. Ovid. 2. Trist. Atque ea sic lapsa est ut surgere, si modo læsi Ematuruerit Cæsaris ira, queat.

Embamma, atis, n. t. [ἔμβαμμα. Gall. *Sausse, saupiquet.* Ital. *Guazzetto, sapore.* Ger. Ein schleckerhafftige Ab oder Brüh so man über ein speiss macht/ dass sie lieblich vñ wolgeschmackt werd/ in welchs man tunckt. Belg. Dunn sausse/ oft indopsel. Hisp. *Atobo de manjares.* Pol. *...[illegible], pojmak.* Vng. *Eidö ...[illegible].* Ang. *Sauce.*] Condimentum quod ad condienda obsonia fit. Colum. lib. 12. ca. 55: Hoc sinapi ad embammata non solùm idoneo, sed etiam specioso uteris. ¶ Quidam embammata intelligunt immersiones, quando intingimus vel panem, vel obsonium, in vasculis repletis reliquida, à Græco ἐμβάπτω fieri videtur, quod est mergere, intingere: Vnde & Latinè intinctus dicuntur. Vulgus Italorum *Sapores* vocat, quibus etiam hodie ad irritandam gulam vtimur. Alex. ab Alex. lib. 5. c. 9.

Embaras, naves quidam putant appellari quæ solis vectoribus trajiciendis sunt destinatæ, citantes locum Vlpiani ex lege 1. de Exercit. act. ubi sic legunt: Quædam enim naves onerariæ, quædam (vt ipsi dicunt) embaræ sunt. Vng. *Revhajo.*] Alii ἐπιβάδες, aut certè ἐπιβατίδες, non embaræ, legendum ostêdūt. ¶ Embateutici juris appellatione, seu generali, cuius meminit Vlpianus in l. 3. §. fin. de rebus eorum qui sub tut. Alciato tradente, id Ius intelligi potest, quod & quandam detentionem recipit, & rei possidendæ facultatem, tametsi proprietas vera ad alium pertineat. Quale est Ius superficiarii, vel eius qui fundum vectigalem possideat, vel Perpetuarii l. bonorum. de verb. sig. l. fi. de superfic. l. Si ager vectigalis: Erunt fortè, quibus magis arridebit Ius embateuticon intelligere, quod vulgò Pedagium, quod alioqui ad Regalia solet pertinere. Sed Alciat. eam interpretationem magis probat, quæ in Etymologico magno est, ubi ille Grammaticus: ἐμβάτευσις, inquit, nunc & ἐμβαδεία dicitur id Ius quod creditor in bonis sibi pignoratis retinuit, propria autoritate ea ingrediendi.

Emblemata, n. t. [ἐμβλήματα. Gal. *Enrichissemens, embellissemens, attaches pour enrichir & embellir quelques choses.* Ital. *Opra di musaico, opra intarsiata.* Ger. Eingelegte künstliche Arbeit. Hisp. *Opra de esmalte ò escultura.* Pol. *Sztukwerk stolarski cudnie ...[illegible].* Vng. *Rakos ...[illegible].* Ang. *Pictures, work of woode stone or metall, finelie set in divers colours.*] Dicuntur opera elegantiora ex tessellis, segmentisque ita coagmentatis, vt rei alicuius imaginem tanquam penicillo depictam repræsentent: cuiusmodi sunt quæ in parietibus camerisque vermiculata in pavimentis tessellata, in lignis segmentata dicuntur. Dicta emblemata ἀπὸ τοῦ ἐμβάλλειν: hoc est, ab inserendo, eò quòd ex tassellis sive segmentis insititiis constarent Budæus in Annotat. Emblemata, inquit, vermiculatum opus significant ex tesellis insitum aptatum atque consertum. Inde illud Ciceronis in Bruto de Marci Calidii oratione: Nullum nisi loco positum, & tanquam in vermiculato emblemate (ut ait Lucilius) structum verbum videres. Et in Oratore perfecto, de collocatione verborum loquens, ex Lucilio: Quàm lepidè λέξεις compostæ, ut tesserulæ omnes Arte, pavimento, atque emblemate vermiculato: λέξεις, inquit, id est, dictiones in oratione tàm lepidè compositæ, quàm in vermiculatis operibus tessellæ, quæ etiam in pavimentis tanta arte coagmentabantur, ut rerum animaliumque effigiem referrent, teste Plin. lib. 35: Huiusmodi pavimentum pulcherrimum etiam hodie visitur in æde Senensi. ¶ Emblemata etiam in vasis argenteis, aureisque, & Corinthiis, ornamenta erant apud antiquos exemptilia quum libitum erat: cujusmodi ætas ista non novit, vt arbitror. Id autem ex M. Tullio intelligi facilè potest in Verr. Action. 5. in qua Verrem Siciliæ Prætorem refert Haluntinos vasa omnia quæ tum apud Haluntium erant, in vnum acervum conferre coëgisse: quo pacto, Verrem ex omnibus vasculis emblemata id est, pretiosissimam partem revellisse, ita ut Haluntini domum pura nudaque vasa referrent: id est, emblematis abstersis: & correumata id est coëlata, & emblemata apud Verrem remanerent, impudentissimo latrocinio: propter quod factum, Verrem per paronomasiam everriculum appellat. Verba Ciceronis hæc sunt: Vasa autem ad Verrem deferuntur: Cybiratæ fratres vocantur, pauca improbant: quæ probarent, iis crustæ aut emblemata detrahebantur. Sic Haluntini excussis deliciis cum argento puro domum revertuntur. Quod unquam, Iudices, hujusmodi everriculum in illa provincia fuit? Et paulò pòst: Tum illa ex thuribulis & patellis quæ vellerat, ita scitè in aureis poculis illigabat, ita aptè in scyphis aureis includebat, ut ea ad illam rem nata esse diceres. ¶ Quoniam verò emblema insertum quid & insitum significat, injunctumq; ideò factum est ut emblema pro ornatu temporario & exemptili ponatur. Inde illud Fabii lib. 2. Institutionis oratoriæ de locis communibus loquentis: Hoc, inquit, adeò manifestum est ad forenses actiones pertinere, ut quidam nec ignobiles in officiis civilibus, scriptos eos, memoriæq; diligentissimè mandatos in promptu habuerint, ut quoties esset oratio, extemporales eorum dictiones his velut emblematis exornarentur. Hæc omnia penè ad verbum descripta sunt ex annotationibus Budæi in Pandectas.

Embola. ἐμβολή, In L. 10. C. de sacros. eccles. pro transvectione annonæ sumitur. Iubemus nullam navem ante felicem embolam, vel publicarum specierum transvectionem publicis utilitatibus subtractam, excusari posse.

Emboline, Frutex est, qui in Asia & Græcia nascitur, parvis foliis, quæ pota contra venena prosunt, verba sunt Plinii lib. 12. cap. 20.

Embolium, lii, n. s. [ἐμβόλιον. Gal. *Argument ou entree de comedie.* Ital. *Argumento introito della comedia.* Germ. Das Argument/ oder eingang eines Spiels. Hisp. *Argumento, y entrada de comedia.* Pol. *...[illegible].* Vng. *Játszásnak eleiének summaia, kezdete.* Ang. *The argument or entrie of a comedie.*] à veteribus dicebantur argu-

argumentatum & ingressus scenicus, ἀπὸ τοῦ ἐμβάλλειν, quod præter alia significat ingredior. Hujusmodi fuit illud argumentum de Pasiphaë à tauro compressa, quod Domitiani temporibus in scena repræsentatum fuit, ut testatur Martialis his versibus: Junctam Pasiphaen Dictæo credite tauro, Vidimus: accepit fabula prisca fidem. Cic. ad Att. Embolium novum cogito. Idem pro Sext. Ex te igitur Scaure potissimùm quæro qui ludos apparatissimos magnificentissimosq; fecisti, &c. cur ille ipse maximè ludius, non solùm spectator, sed actor & acroama, qui omnia sororis embolia novit: qui in cœtum mulierum pro psaltria adducitur, nec tuos ludos aspexit in illo ardenti tribunatu suo, &c. Ergo saltatores & psaltrias quos introduci solitus in scenam Polyb. us Athenæusque testantur, & alia ridiculorum genera, embolia dici possunt: qualia complura in scenam introducta feruntur à L. Anicio ludis illis quos maximos fecit, capto cum liberis Gentio Illyriorum rege. ¶ Fibula etiam rotarum axibus firmandis immitti solita, quam rustici *claviculam* appellant, Græcè *embolium* est.

Embolismus, mi, m. s. ἐμβολισμὸς, dicitur intercalatio quæ fieri solebat ut annorum ratio cum Solis cursu conveniret: ἐμβόλιμος vero atque etiam ἐμβολιμαῖος, Latinè intercalaris & insititius dicitur. Intercalare enim interserere est, teste Macrobio lib. 1. Saturn. Vnde etiam Mensis Februarius intercalaris dicitur, quòd ei unus dies interseratur.

Embryo, onis, vel Embryon, brii. [עובר *obagheiém* ἔμβρυον ἢ ἔμβρυον Polon. *Piodu wyżwocie wsze rzeczy y dwu dniach poczecie.* Vng. *Fogantatot forma nélkül valo mag.* Angl. *The Childe in the mother wombe before it haue perfect shape.*] Fœtus est in vtero conceptus, antequam lineamenta suæ speciei accipiat quod ferè solet accidere circa quadragesimum secundum à conceptu diem, quo tempore & anima infundi illi creditur. Hunc enim in procreatione hominis ordinem esse volunt, ut sex primis à conceptu diebus semen in vtero conceptum lacti simile existat: novem proximis in sanguinem vertatur: duodecim deinde aliis, in carnem: postremò quindecim aliis, speciei suæ lineamenta omnia acquirat, itaq; expletis anima rationali animetur. Itaq; usq; ad quadragesimum secundum diem propriè embryo dicitur, παρὰ τὸ ἔνδον βρύειν hoc est, ab eo quod intùs in utero alatur non secus ac fructus à sua arbore. ¶ Et imperfectus partus dicitur nuper genitus infans, vel crudus & indigestus. Suidas.

Emedullo, as, act. p. Medullam eximo. [ἐκμυελόω. Gal. *Esmoeller, oster la moelle* Ital. *Leuar la midolle.* Germ. Außmärgten. Hisp. *Quitar el meollo.* Pol. *Mozg wyimuie.* Vng. *Az belit ki veszem, veleiét ki viszem.* Ang. *To take away the marrow.* Plin. de limonio: Item alarum graveolentiam emendat radicis emedullatæ uncia, in vini falerni heminis tribus decocta. ¶ Per translationem accipitur pro declaro. Plaut. Narra jam rem nobis, atque emedulla.

Emendico, cas, penultima producta, significat more mendicantium aliquid peto. שאל *schaal.* ἐπαιτίζω, ἐπαιτίζομαι, ἐπαιτέω. Gall. *Mendier*, Ital. *Mendicare, demandare come fanno i mendici.* Germ. Abbettlen/ erbettlen. Belg Afgaien. Hisp *Mendigar.* Pol. Wyżebrzam. Vng *Ki koldok, ki kéregetem.* Ang. *To begge*] Sueton. in Cæsar. in Hispania à proconsule & a sociis pecunias accepit, emendicatas in auxilium æris alieni.

Emendicatus, penult. prod [Vng. *Ki kéregetet.* Ang. *Begged gotten with much intreatie.* Emendicata suffragia, dicuntur quæ alibi etiam corrogata vocari diximus: quæ sc. licet abiectis & humilibus precibus extorquentur l. Sing. C. de acc. sing. universiq; judices agnoscant in publicis criminibus non oportere emendicatis suffragiis decretorum, aut relationibus à publicis personis destinandis credere. Honos emendicatus l. i. C. Vbi quis de curiali vel coh. Penitusq; emendicati honoris præscriptione submota à judice, &c.

Emendo, as, act. p. Corrigo, quasi à menda purgo. [יסר *jisser* תקן *thikken.* ἐπανορθόω Gall. *Amender, corriger, guerir & rec mettre vice faute.* Ital. *Emendare, correggere* Ger. Bessern. Belg Verbeteren. Hisp. *Emendar, corregir.* Pol. *Mapramiam.* Vng. *Megiobbitom, emendálom vigzom.* Ang. *To correct, to make amendes, to heale or cure disease.*] Plin. lib. 24. c. 10: Succus hederæ tædia narium, graveolentiamq; emendat, præcipuè albæ sativæ. Cic. Attic. 2: Ita rursus remittit, ut me roget, ut annales suos emendem & edam. Cic. 3. de Leg. Vt enim cupiditatibus principū & vitiis infici solet tota ciuitas, sic corrigi & emendari continentia.

Emendatus, partic. Castigatus, correctus. [מיוסר *meiussar* מתקן *methukkan.* ἐπανορθωθεὶς. Gall. *Corrigé amendé.* Ital. *Corretto, amendato.* Germ. Gebessert. Hispa. *Emendado, corregido.* Pol. *Poprawiony.* Vng *Meg igazitot, emendáltatot, megjobbitatot.* Ang. *Amended, madebetter.* Mores emēdati dicūtur à Cic. de Amic. His ergo finibus utendum arbitror, ut quum emendati mores amicorum sint, tum sit inter eos omnium rerum, consiliorum & voluntatum sine vlla exceptione communitas.

Emendatè, adverbium, Purè. [ἐπανορθωμένως. Gall *Correctement* Ital. *Correttamente,* Germ Ohnfäl. Hisp. *Corrigidamente, imendamente.* Pol. Wyprawnie. *Bez nagany.* Vng. *Meg igazitua, gazdaiol meg vigalua.* An. *Correctly.* Cic. de Opt. genere orat. Nam quoniam eloquentia constat ex verbis & sententiis, perficiendum est: ut purè & emendatè loquentes, quod est Latinè: verborum præterea & propriorum & translatorum elegantiam persequamur.

Emendator, oris, m. t. Castigator. מיסר *mejasser* מתקן *methakkén.* ἐπανορθωτής. Gal. *Correcteur ou corrigeur, chastieur.* Ital. *Correttore, racconciatore.* Ger. Ein Verbesserer. Hisp. *Corregidor, emendador.* Polon *Poprawca.* Vng. *Igazito, émendalo, vigzalo.* Ang. *An amender, a correcter.*] Cic. pro Corn. Balb. O præclarum interpretem juris autorem antiquitatis, correctorem atque emendatorem nostræ civitatis.

Emendatrix, f. t. [מיסרת *mejasseleth* מתקנת *methakkenáth.* ἐπανορθώτρια. Gall. *celle qui corrige & fait amender* Ital. *Donna che corregge & racconcia.* Germ. Die etwas bessert und zurecht bringt. Hisp. *corregidora.* Polon. *Ta ktora' iczego poprawuie.* Vng. *Igazito, emendalo, vigzalo.* Ang. *That amendeth.*] Cic. 1. de Leg. Quoniam vitiorum emendatricem legem esse oportet, commendatricemque virtutum.

Emendabilis. [Vng. *Meg igazitha tando, vigzi bato*] Senec. 2. de Clement. cap. cap. ult. Aliquem verbis tantùm admonebit: Pœna non afficiet ætatem ejus emendabilem intuens.

Emendatio, onis, f. t. Correctio. [מוסר *musár.* ἐπανόρθωσις. Gall. *Correction, raddoubement. amendement.* Ital. *Correttione, acconciamento.* Ger. Verbesserung. Hisp. *Correcion, castigamiento* Pol. *Poprawienie.* Vng. *Meg igazitas, emendalas vigzalas.* An. *An amending, a making better*] Cic. 4. de Fin. Hæc videlicet est correctio philosophiæ veteris, & emendatio.

Ementior, d. q. Mentior confingo, comminiscor. [כחש *chichesch* שקר *schikker.* ψευδολογῶ, ψεύδομαι. Gall *Mentir apertement, controuuer, feindre.* Ital. *Mentire, dir bugie.* Germ Erliegen. Hisp. *Mentir.* Pol. *Zmisliam, klamam.* Vng. *Hazudok, setterök.* Angl. *To lie, to fayne, to counterfait.*] Cic. in Partit. Alii ementiti sunt in eos quos oderant. Plaut. in Amphit. Quæq; dixisti modò omnia ementitus. ¶ Accipitur etiam non ineleganter pro simulare, vel falsò aliquid exprimere. ὑποποιοῦμαι. Plaut. in Trinum. Quia illum què ementitus es, ego sum. Cic. pro Domo sua: Quid desperatius, qui ne ementiendo quidem potueris autorem adumbrare meliorem? Ovid. 5. Metamorph. At Nileus qui se genitum septemplice Nilo ementitus erat. Sic dicitur ementiri vocem vel manum alicuius pro assimulare & effingere. Ementiri autoritatem. Cic. pro Domo sua: Satisne tibi videtur à Senatu judicatum me non modò non ementitum esse autoritatem ejus ordinis, sed etiam, &c.

Ementiens, partic. [Vng. *Hazudo, setterö.*] Cic. 1. de Divin. Videmus hæc signa nunquam ferè ementientia.

Ementitus, aliud participium [ψευσάμενος. Vngar. *Tettetett.* Angl. *Falsely sayned.*] Cic. 2. Tusc. Ita fit sensim cogitantibus, ut quantum sit ementita opinio appareat.

Emercor, emercaris, emercatus sum, Tacit. lib. 12: Missis corruptionibus exuendam ad fidem hostes emercari.

Emereo, res, emerui, Emereor, & tam in bonam quàm in malam partem accipitur. [μισθοφορεῖν μισθοφοροῦμαι Gal *Meriter.* Ital. *Meritare.* Ger. Verdienen. Hisp. *Merecer* Pol *Zasluguie.* Vng. *Megérdemlöm.* Ang. *To deserue, to earne wages.*] Plaut. Aulul. Quid ego emerui adolescens mali, Quamobrem ita faceres? Propert. lib 4. Eleg. Et tamen emerui generosos vestis honores.

Emereor, reris, ritus, d. s. Mereor. [ἀπαλλάττομαι μισθοφορῶ ἀφίεμαι παλαιστεύομαι στρατεύομαι. Gall. *Deseruir, meriter.* Ital. *Meritare* Ger. Verdienen. Hisp. *Merecer.* Pol. *Zasluzam* Vng. *Ki szolgálom, erdemlem.* Angl. *To deserue, to earne wages.*] Cic. Attic. lib. 6. Annuæ enim mihi operæ III. Calend. Sextil emerentur.

Emeritus, partic. unde Emeriti milites nominantur, qui militia perfuncti, ab eaq; liberati vacationem jam habent [οἱ πάσας τὰς στρατείας ἐστρατευμένοι, τετελεκότες μισθοφορῶν, πεπαυμένοι, ἀπεστρατευμένοι Pol *Ten ktory sie wyslużył.* Vng. *Ki abgol, szabadságban el.*] Lucan lib. 1: Quæ sedes erit emeritis? quæ rura dabuntur Quæ noster veteranus aret? ¶ Quæ mœnia fessis? ¶ Emerita arma: id est, victricia & finem bellis imponentia. Ovid. 4. Trist. Miles ut emeritis non est satis utilis armis. ¶ Emeritum stipendium, passivè dicitur (*inquit Budæus*) quod peractum est, quum jam milites emissionem vt veterani impetraverunt. ¶ Emeritos boves, Virgil per translationem appellat: pro defessis & opere ac labore solutis. ¶ Emeriti senes vocantur à Val. lib. 5. qui solent habere alios qui pro se laborent: iique dicuntur pro alio opus agere. ¶ Emeritæ apes, Plin. lib. 11. cap. 11: Sunt autem fuci sine aculeo imperfectæ apes: novissimæque à fessis & jam emeritis inchoatæ. ¶ Emeriti anni: id est, jam effœti. Martial. lib 7: Emeritos Musis & Phœbo tradidit annos. ¶ Nomen emeritum Claud. de torpedine: Quis non indomitam micæ torpedinis artem Audit, & emerito signatas nomine vires? Id est, merito.

Emeritum, Emolumentum & commodum quod veteranis & emeritis militibus dari solebat. [Vngar. *Ki agget vitezek soiya.*] Modest. L. 3. D. de re milit. Qui militiæ tempus in desertione implevit, emerito privatur. Et paulò pòst: Etsi expleto militiæ tempore redeat ut veteranus restituetur & emerita accipiet.

Emergo, n. t. Exeo: cui opponitur mergo. [צף *tsaph* יצא *jatsá.* ἀναδύομαι Gall. *S' apparoir & monstrer, sourdre & se monstrer, sortir hors.* Ital. *Surgere.* Ger. Herfürkommen/ auß der tieffe deß Wassers embor kommen. Belg. Opcomen Hisp. *Salir debaxo del agua.* Pol. Wynorzam sie. Vngar. *Ki szabadulok, ki menekedem.* Ang. *To swymme out and appeare.*] Propriè enim emergere dicitur qui sub terra quam merius, rursus in lucem redit: quemadmodum urinatores facere consueverunt. Cic. 2. de Natur. deor.

Legi

Legi etiam scriptum esse, avem quandam quæ Plataela nominaretur, eam sibi cibum quærere advolantem ad eas aves, quæ se in mari mergerent: quæ cùm emersissent, piscemq; cepissent, usq; eò premere earum capita mordicus, *&c.* idem de Arusp. resp. Iam ista serpens quæ hic delitescit, tum se emergit & fertur illuc, *&c.* Terent. Evnuch. Quid gestiam aut quid lætus sim, quò pergam, unde emergam. ¶ Accipitur etiam emergere pro exculto loco in lucem prodire & ad hominum cognitionem venire: ut in trita illa sententia: Veritas ubi diu delituit, tandem emergit. ¶ Sic etiam dicimus emergere ex calamitate, aut morbo, pro evadere à morbo aut calamitate. Liv. 5. bell. Pun. Emersura virus ex omni sævitia fortunæ. Cic. pro Cluent. Hoc modo, Iudices, sæpè multorum improbitate depressa veritas emergit: Innocentiæ defensio interclusa respirat. Idem pro Cœlio: Equidem multos vidi in hac civitate qui totam adolescentiam voluptatibus dedissent, emersisse aliquando, & se ad frugem bonam, vt dicitur, recepisse: gravesq; & illustres fuisse. Corn. Nepos in vita Attici: Quibus ex malis ut se emerserat, nihil aliud egit, quàm vt plurimis quibus rebus posset, esset auxilio.

Emergi, impersonale. Ter. Adelph. Tot res repentè circumvallant, vnde emergi non potest.

Emersus, a, um, Adject. Cic. 2. de Divinat. Tibi autem de me cum solicitudine cogitanti subito sum visus emersus é flumine. ¶ Emersus ab admiratione animus, id est, Qui se recipit. Liv. lib. 8.

Emeruchir, Herba est, quæ Theriacem ingreditur: quæ autem aliæ à multis atq; aliæ efferuntur sententiæ. Sunt enim qui pro Sampsucho & maiorana interpretantur: alii matricaria vel febrifuga: alii pro Corvia fœtida.

Emetior, tiris, emensus sum. d. q. Metior. [מדד madhad. ἀναμετρέω. Gall. *Mesurer*. Ital. *Misurare*. Germ. Meffen / außmessen. Hisp. *Medir*. Pol. Wimierzam. Vngar. *Meg mérém*. Angl. *To measure*.] Hinc emetiri iter, per translationem pro conficere iter: & emetiri labores, quod alio modo dicimus exantlare vel devorare labores. Liv. lib. 5. bel. Pun. Et inde una nocte ignaris hostibus & ob id quietis aliquantum emensus est iter. Cic. de Claris Orat. Ego autem voluntatem tibi profectò emetiar, sed rem ipsam non dum posse videor, idque ut ignoscas peto.

Emensus, passivè. מדוד madhúdh. ἀναμετρηθείς. Gall. *Mesuré*. Ital. *Misurato*. Germ. Gemässen. Hisp. *Medido*. Pol. Wmierzony. Vng. *Meg mérett*. Ang. *Measured*.] Liv. 1. bel. Pun. Postquam multo majorem partem itineris emensam cernant. Virg. 1. Georg. emenso cum jam decedet Olympo.

Emeto, tis, pen. correp. Meto.] קצר *kat ar* ἐκθερίζω, ἀμάω. Gal. *Moissonner, aoufter, prendre & cueillir le fruit*. Ital. *Mietere*. Germ. Schneiden. Hisp. *Segar*. Pol. Wyrzynam. Vng. *Le aratom*. Ang. *To reape or mowe*.] Horat. in Epist. emetit orcus Grandia cum parvis non exorabilis auro.

Emico, as, penult. corr. Effulgeo, resplendeo. [נגה *nagháh* hoc. יפע *hophiah*. ἀπολάμπω. Gall. *Apparoistre, se monstrer resplendir, reluire*. Ital. *Risplendere, mostrarsi*. Ger. Herfür glantzen. Hisp. *Resplandecer, saltar fuera de a gun lugar*. Pol. *Glanccaie, sie*. Ang. *To shyne brightly*.] Plaut. ex oculis. quasi radii emicant Solis. ¶ Emicare, extra salire, exilire, subitò apparere. Virgil. 6. Aeneid. juvenum manus emicat ardens Litus in Hesperium. Plin. lib. 11. c. 37: Cecinna Volaterrano dracones emicuisse de extis læto prodigio tradit. ¶ Emicare in jugum, pro attollere sese & erigere. Colum. lib. 4. c. 20: Nam quæ vel infirma, vel brevis est, ad duas gemmas recidenda est, quum vehementiorem fundat materiam, quæ protinus emicet in jugum. ¶ Emicare pro excellere. ἐξέχειν. Plin. lib. 35. c. 11: Post eum emicuit longè ante omnes Euphranor Isthmius. Præ omnibus emicat Nisus, Virgil. 5. Aeneid.

Emicatio, onis. f. t. [ἐκλαμψις. ἔκφανσις. Vng. *Villámás, csillámlás*. Apul. lib. de Mundo: His oppositi sunt torrentium cursus & humores undarum emicationesque sylvarum: id est, exortus.

Emigro, as, penult. corr. Migro, discedo, excedo. [גלה *galáh*. μετοικέω. Gall. *Se partir d'un lieu, changer de lieu, aller autre part*. Ital. *Andar ad habitar altrove*. Germ. Außziehen / auß einem Ort in das ander ziehen. Hisp. *Mudar casa de un a otro lugar*. Pol. Wieciagam, przeprowadzam sie. Vngar. *Ki költözöm, et költözöm*. An. *To go frome one place to an other to dwell, to flitte*.] Cic. 4. Verr. Ex illa domo sic emigrabat, ut, *&c.* Plaut. Most. Pedem intrò retulit, semel ut emigravimus. ¶ Emigrare è vita: id est, mori: μεταναστῆναι τὸν βίον. Cic. 2. de leg. Nulla est enim persona quæ ad vicem eius qui è vita emigravit, propiùs accedat.

Emineo, es, penul. corr. nui. n. s. ab è præpositione, & verbo maneo. Extra excedo, emineo, appareo [גבה *gabháh*, גבה *ghabah*. נראה *nireáh*. יפע *hophiáh*. ὑπερέχω, ἐξέχω. Gall. *Saillir dehors & sortir, & surpasser les autres, se monstrer & apparoir*. Ital. *Soprestare, mostrarsi fuori passare avanti à gli altri*. Germ. Füre außgehen / ubertreffen. Belg. Boven al uytsteken / ti boven gaen. Hisp. *Estar en cima de otras cosas, aparecer*. Pol. *Naninsze wynosze sie, i oslem*. Vng. *Ki te zöm, fellyel vale vagyek*. Ang. *To be, appeare, to be higher then other, to shew it self above others*.] Plin. l. 16. c. 31: Esculus quantum corpore eminet, tantum radice descendit. Cæsar. bel. Civil. li. 2: Ita capita tignorum extrema parietum structura tegerentur, ne quid emineret ubi ignis hostiū adhæresceret. ¶ Interdum adjunctam habet præpositionem è vel ex Cicer. 1. Tusc. Globus terræ eminens è mari. Idem lib. 5: Ego autem quum omnia collustrarē oculis (est enim ad portas Argagianas magna frequentia sepulchrorum) animadverti columellam non multum è dumis eminentem, in qua inerat sphæræ figura, & cylindri. ¶ Nonnunquam præpositionem extra Plin. l. 17. c. 23: Et in fico quidem dodrantales paxilli, scrobe patefacto feruntur, sic vt descendat quæ proxima arbori fuerit duo oculi extra terram emineant. ¶ Interdum præpositionem per. Livius: Eminet ferrum per costas. ¶ Ponitur frequenter pro excello & supero, ἐξέχω. Cic. 3. Verr. Toto ex ore crudelitas eminebat. Idem pro Cluentio: Illi quorum eminet audacia atq; projecta est à Consiliis malitiæ deseruntur. Et Tuscul. 2: Amplitudo animi maximè eminet contemnendis doloribus. Sic eminere aliquis dicitur, qui cæteris antecellit. Cic. in Orat. In quo tantum abest ut nostra miremur ut usque eò difficiles ac morosi simus, ut nobis non satisfaciat ipse Demosthenes: qui quanquam vnus eminet inter omnes in omni genere dicendi, tamen non semper implet aures meas: ita sunt avidæ, & capaces, & semper aliquid immensum infinitumque desiderant. Liv. 1. ab Vrbe: Necdum à singulis, quia nemo magnopere eminebat in novo populo, pervenerant factiones. Ex his omnibus satis, opinor, apparet eminere de omnibus sive personis, sive rebus dici, quæ aliquam partem habent cæteris altiorem, aut magis expositam, idq; commodè transferri posse ad quascunque res aliis excellentiores.

Eminens, nomen ex participio, Editus, excellēs. [גבה רם *ram gabhóah* נראה *nireéh*, ἐξοχος. Gal. *Eminent, qui surpasse les autres, apparent par dessus*. Ital. *Apparente, so prestante*. Germ. Hervorgehend / ansichtig / fürtrefflich. Hisp. *Eminente, el que parece sobre los otros*. Polon. *Ten ktory nad insze wyrosl*. Vng. *Tis etes, fen kiemeső*. Ang. *High, excellent, that sheweth the self above others*.] Cæsar bell. Civil. 2: Has trabes paulò longiores atque eminentiores quàm extrema parietum erant effecerunt. Colum. l. 3. c. 8: Sed & Mevaniæ bos humilis, & Liguriæ nonnunquam taurus eminentis staturæ conspicitur. Cic. Tuscul. 3: Eminens effigies virtutis.

Eminentia, f. p. Excellentia. [יתר *iéther*. ἐξοχή. Gall. *Saillie, outre asse esleuement en bosse*. Ital. *Il trapassamento, excellenza*. Ger. Fürtrefflichkeit. Hisp. *Eminencia sobre otras cosas*. Polon. *Wyniosie nie wyzsych, mos osci*. Vng. *Méltoság, tetteteség, magasság ki teiezés*. An. *Excellency, passing above others*.] Cic. 1. de Natura deorum: Nam si tantummodò ad cogitationem valent, nec habent vllam soliditatem, nec eminentiam: quid interest vtrum de hippocentauro, an de Deo cogitemus? Idem lib. 2. Acad. Quis est qui non cernat quanta vis sit in sensibus: Quàm multa vident pictores in umbris, & eminentia, quæ nos non videmus.

Eminulus, penult. corr. Parum eminens [ὑπέροχος. Gall. *Vn peu esleué, vn peu plus haut & apparent*. Ital. *Poco eminente, non troppo alto*. Ger. Ein wenig fur andere. Hisp. *Cosa que parece vn poco sobre las otras*. Pol. Wyrosly, podniesiony. Vng. *Keueßé megat, kiteiezöbbke*. Angl. *A litle higher, or that shewethe self a litle above others*.] Varr. libr. 2. c. 5: Vt habeat inferiorem partem frequentibus pilis subcrispam, cōpactis cruribus potiùs brevioribus, quàm longis, relictis genibus & eminulis, distantibus inter se. Idem de canibus: Spina neque eminula, neque curva.

Eminor, penult. correpta, eminaris. d. q. Minor. [ἀπειλέω. Gal. *Menacer*. Ital. *Minacciare*. Germ. Tröwen. Hisp. *Amenazar*. Pol. *Pograzam*. Vngar. *Fenyegető em*. Ang. *Tho threaten*.] Plaut. Capt. Eminor, interminorque nequis obstiterit obviam.

Eminatio, f. t. [ἀπείλησις. Gall. *Menace*. Itali. *Minaccie*. Ger. Tröwung. Hisp. *Amenazas, obra de amenazar*. Pol. *Grozba*. Vng. *Fenyegetés, fenekedés*. Ang. *A threatening*.] Plaut. Capt. Dentilegos omnes mortales faciam, quenque offendero. Erg. Quæ illæc eminatio est non queo mirari satis.

Eminus, pen. corr. A longinquo loco: מרחוק *merachok*, πόῤῥωθεν. Gal. *De loin*. Ital. *Da lungi*. Germ. Von weitem/ von ferrem. Belg. Van verre. Hisp. *De axos, à alexos*. Polon. *Zdaleka, iedno odrugo*. Vng. *Tá...* Angl. *a farre of*.] & differt à longè quòd nō rectè dixeris, eminùs habito, ut longè habito: sed bene, eminùs jaculor. Importat enim eminùs tacitum quendā motum de loco. Cæs. lib. 1. bel. Civil. Sic quotidiè vtrinque eminùs fundis sagittis, reliquisque telis pugnabatur. ¶ Similiter cominus, à loco propinquo, non in loco propinquo, neque propriè, ἐγγύθεν, ἐγγύθι, ut Cominus te percutiam, non cominus sedeo. Valla in Rauden.

Emiror, pen. prod. emirar is, emiratus sum, Valde miror Horac. 1. Car. Ode. 5: & aspera Nigris æquora ventis Emirabatur insolens.

Emitto, tis, emisi, emissum, act. t. Forâs emitto. [שלח *schillach*. ἐκπέμπω, ἀφίημι, ἐκφέρω. Gall. *Mettre hors, laisser, aller, lascher, envoyer*. Ital. *Mandar fuori*. Germ. Außstossen/ außschicken. Belg. Wtladen/ wtsenden. Hisp. *Alencar, embiar ò echar fuera*. Pol. Wypuszczam, wysylam. Vng. *Kibotsátom, kienjezöm*. An. *To send or put forth, to let go, to send abroade*.] Cic. 3. Vt abs te non emissus ex urbe, sed in urbem immissus videatur. Idem 6. Verr. Quæram, cur hunc eundem repente è carcere jusserit emitti. Emittere aquam ex piscina. vel lacu. Cic. Attic. lib. 5: Lacus Velinus à M. Curio emissus. ¶ Varii præterea sunt verbi hujus usus, qui subiectis patebunt exemplis. Plaut. in Merc. Gradus grandis, emittit oculos, circum se, obstipat verticem.

Autor

Autor ad Heren. 4: Quòd si nunc hæc urbs invictissima votem emittat non hoc pacto loquatur? Idem de Divin. lib. 2: Si autem dubium conflictu ardor expressus se emiserit, id esse fulmen. ¶ Sic etiam emittere arcu sagittas, aut tela. Plin. lib. 9 cap. 8. de delphinis: Nam quum fame confecti, fugientem in vada ima persecuti piscem, diutiùs spiritum continuere, ut arcu emissi ad respirandum emicant, tantaque vi exiliunt, ut plerunque vela navium transvolent. Idem lib. 10. cap. 33. de hirundinibus: Notabili munditia egerunt excrementa pullorum, adultioresque circumagi docent & foris saturitatem emittere: id est, ventrem purgare. Idem lib. 11. cap. 24. de araneis: Pariunt autem ova ea in telas expansa, quia saliunt, atque ita emittunt. Et lib. 25. cap. 5: Quippe alia dare soliti, quæ concitarent vomitiones, ipsumque elleborum extraherent medicamentis, aut clysteribus, sæpè etiam sanguine venis emisso. ¶ Admittit quoque & præpositiones. Cic. pro Planc. Emissus aliquis è carcere. Et lib. 2. Epistol. ad Attic. Emittat ad me Publius qui obsignent. Cæs. 1. bel Civ. Emittunt noctu par vallum. Liv. 4. bel. Pun. Primos equites clamore sublato in hostem emisit. ¶ Emittere manu aliquem, pro manumittere & libertate donare. ἀφιέναι. Plaut. in Capt. Non erit tàm avarus, quin te gratis emittat manu. Terent. Adelph. Haud dubium est quin emitti æquum fiet: id est, liberum fieri. ¶ Ponitur etiam aliquando pro manifestare, edere. ἐκδιδόναι. Cic. Volumnio. l am. lib. 7: Vt etiam si quando aliquid dignum nostro nomine emisimus, ingemiscamus.

Emĭssĭo, onis, f. t. Iactus, ictus. [שלחת mischlachath. ἐκπομπή, ἀφεσις] Gall. *Ennoy, chasse, iettement.* Ital. *Esso mandari fuori.* Ger. Außlassung. Hisp. *Obra de embiar ò echar fuera.* Pol. Wypuszczenie. Vng. *Ki vetés, kibocsátás.* Ang. *A sending forth, a shoote.*] Cic. 2. Tusc. Vt enim balistæ lapidum & reliqua tormenta telorum eò graviores emissiones habent, quò sunt contenta atque adducta vehementiùs.

Emĭssārĭus, rii, m. s. Excursor. [Gal. *Vn qu' on envoye çà & là quand & où on veut, messager, vn espie ou escoute.* Ital. *Spia, vn messaggio che va quà & là à la volontà d' altri.* Ger. Ein Bottenlauffer/ der sich lasst hin vnd wider schicken/ ein Lacker. Belg. Ein Boode die om loon gaet/ een looper/ een lacker. Hisp. *Atalaydor ò mirador, varon para embiar delante.* Pol. *Wprzod poslany, biegacz, possel ktory iesty sam ysam biega.* Vng. *Elöl iaro, hercz ingbölö, hásartos vitsböngö.* Angl. *A messinger, a spye.*] Qui ante exercitum emittitur, προάγγελος, vel ad explorandum, κατάσκοπος, vel ad prælium lacessendum προαγωνιστής, vel qui dominum circumstat ut ejus jussis obtemperet, & paratò est ut emitti possit. ¶ Emissarius etiam à probatissimis autoribus appellatur calumniator submissus, & subornatus ab inimicis. Cic. Mario, lib 7. epist. Persuaseratque nonnullis invidis meis, in me emissarium semper fore. ¶ Item furtorum conciliator (sicut Asconius docet) qui scilicet emittitur ut exploret res furto opportunas. Cic. 3. Verr. Turpio quidam istius excursor & emissarius, homo omnium ex illo conventu quadruplatorum teterrimus. Idem Verr. 5: Dubitaturum quenquam existimas, quin illis emissariis hæc tibi omnis pecunia quæsita sit? Emissarius autem vocatur equus, aries, & huiusmodi qui emissus fit in solitudinem, vel qui ad generandam sobolem emittitur. Sed videtur ratio postulare ut dicat admissarius, quòd ad sobolem procreandam fœminæ adjungatur. [ἀναβάτης. Gall. *Vn estalon.* Ital. *Stalone.* German. Springhengst. Belg. Sprenckhengst. Hisp. *El cavallo garanon.* Vng. *Menlo.* Angl *A stalon, a horse keept to horse mares.*] Vnde admissura, quando mares brutorum ad fœminas admittuntur ὀχεία. ¶ Plinius emissarium appellat palmitem, qui emissus ex deputatione infertur inter scamnis, ut per singulos annos ad superiora scandat. Sic enim lib. 17. cap. 23. scribit: Relicto semper duramento in singulis tabulatis, & emissario uno qui subeat utiuquequo placuerit.

Emĭssārĭum, n. s. Locus per quem aqua è lacu aut stagno emittitur. [ὀχετός. Gall. *Vn conduit par où l' eau s' escoulee, canal.* Ital. *Condutto do scolare acque.* Ger. Ein außlaß eines Sees oder Wassers. Hisp. *La sangradera para vaziar agua.* Pol. *Przepust wody.* Vng. *Szugge* Ang. *A sluce or place to let water out of a ponde.*] Suet. in Claud. Fecit & emissarium Fucini lacus, portumq; Ostiensem. Cic. ad Tironē. Helvo nequissimus H.S.M. dabat nullo aprico horto, nullo emissario, nulla maceria, nulla casa.

Emĭssĭtĭus, a, um. Qui ad explorandum emittitur: [ὀπτικοὶ, προαγγελτικοί. Gall. *Espis, qu' on iette pour espier.* Ital. *Spia, spione.* Ger. Ein geschickter/ außspäher. Hisp. *Atalayador, saledizo, afuera.* Pol. *Wyslany, szpiegowy.* Vng. *Kém.* Ang. *And send out to espye.*] Et oculi emissitii, extrà educti, & foras porrecti. Plaut. in Aulul. Exeundum hercle tibi hinc foràs, Conspectatrix cum oculis emissitiis.

Emmanes. Hyosciamus apud Dioscor lib. 4. c. 72.

Emmelia Est quoddam genus saltationis pacatum, de qua vide Bud. in Pandectis, ἐμμέλεια.

Emmanuel. [עמנואל hummanuel.] Hebraica dictio: quam si interpreteris, nobis sonat, *Nobiscum Deus,* [Græcè, μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. Vng. *Mi velünk va ò isten.*]

Emo, emis, emi, emptum, act. t. Pecuniis aliquid mihi comparo: construiturq; cum ablativo, vel genitivo horū nominum, tanti, quanti, pluris, minoris, & huiusmodi. [קנה kanah ὠνέομαι, ἀγοράζω. Gal. *Acheter.* Ital. *Comperare.* Germ. Kauffen. Belg. Coopen. Hisp. *Comprar.* Pol. *Kupuie.* Vng. *Veszek, vásárlo.* An. *To bie.*] Cic. lib. 3. Off. Emit homo cupidus, tanti, quanti Pythius voluit. Gellius: Libros plurimos ære pauco emi. ¶ Emere antiqui etiam accipiebant pro sumere, autore Festo. ¶ Emere idem est aliquando quod conducere aut redimere. Cic. Verr. 5: Emere decumas, vectigalia: id est, conducere & redimere à populo. ¶ Eius composita sunt, Abemo, Ademo, Cōemo, simulemo, vel ex omnibus locis emo: Eximo, Interimo, Perimo, & Redimo, quæ habent penultimam correptam. Item frequentativum Emptitare, de quo mox: & Empsitare, apud Plaut. in Cas. Non ego istud verbum titivillitio empsitem: quanquam alii hoc in loco legant *emptitem.*

Emptus, participiū. [נקנה niknēh. ὠνηθείς. Gall. *Acheté.* Ital. *Comperato.* Ger. Erkaufft. Hisp. *Comprado.* Pol. *Kupiony.* Vngar. *Vétetet.* Ang. *Boght.*] Horat. 1. Epist. Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas. Exempto: id est, ex emptione. Cic. 3. de Nat. deor. Reliqua quæ ex empto, aut vendito, aut conducto, aut locato contra fidem fiunt.

Emptĭo, onis, f. t. [מקנה miknah. ὠνή. Gal. *Achat, achetement.* Ital. *Compra, compreda.* Germ. Kauff. Hisp. *Obra de comprar.* Pol. *Kup.* Vng. *Vétel, vásárlás.* An. *A byng.*] Cic. Attic. lib. 12. Quid Cæsar? tres habet conditiones, aut emptiones ob haitam. &c. Emptio successit permutationi, inventa moneta, l. 1. de contrahend. empt. Emptionem vertit, quamcunque alienationem continuari. Albericus ante monuit, citans l. statu liberi, ad fin. ff. de statu liber. Præterea, omnem, quo dominium transfertur, contractum. l. sicut. §. vēditur. Quibus modis pignorat. vel hypoth. sol. Idem indicavit emptionis & venditionis vocabulis veteres usos indiscriminatim. l. veteres. de act. empt. l. cum apparebit. Locat Emptio imaginaria dicitur, quæ simulatur, quū in veritate nō fit emptio. Zas. §. item si quis. instit. de action.

Emptĭto, tas, pen. corr. Frequenter emo, vel frequenter mercandi, seu acquirendi usum habeo. [ὠνητιάω. Ga. *Acheter souvent.* Ital. *Comperar spesso.* Germ. Emsig kauffen. Hisp. *Comprar à menudo.* Pol. *Wslawnie skupuie.* Vng. *Veddegelök, gyakran vásárlok.* Ang. *To bie often, to vse to bie.*] Plin. lib. 33. c. 1: Alios corius boum, alios ferro, captivisq; rebus emptitasse tradit. Colum. lib. 8. c. 2: M. Terentius ternis sæpè denariis singulos emptitatos esse significat. Pro eodem etiam legitur Empsitare: de quo vide paulò antè in verbo Emo.

Emptŭrĭo, n. q. Cupio emere. [ὠνητιάω, ἀγοραστιάω. Gall *Desirer d'acheter.* Ital. *Bramar di comperare.* Ger. Lust haben zu kauffen/ oder marckten. Hispan. *Avergana ue comprar.* Pol. *Popadliwi iestem do kupienia.* Vng. *Venni akarok, vennikeunek, vehetnok.* Ang. *To desyre to bie.*] Varr. in Prooem. lib. 2. de Re rust. Propterea quod te empturientem in campos macros ad mercatum adducunt crebrò pedes.

Emptŏr, oris, m. t. Qui emit. [קונה Koneh. ὠνητής. Gal. *Acheteur.* Ital. *Compratore.* Germ. Ein Käuffer. Hisp. *Comprador.* Pol. *Ten ktory kupuie.* Vng. *Veuö, vasárlo.* Angl. *Abier.*] Cic. 3. Off. Nequid omnino quod venditor norit, emptor ignoret.

Emptĭonālis, le, Qui frequens est in emptionibus & proscriptionibus bonorum. [ὠνητικός. Vng. *Vételben forgodo.*] Cæl. Ciceroni: Quod quidem si inter vos senes emptionales venale proscripsit. Quo in loco antiquissima exemplaria habent *concionales sedes.*

Emptĭtĭus, m. s. Qui est de numero eorum qui empti sunt, sive emi solent. [ὤνιος. Gal. *Qu' on a achete, qui est achaté on pour acheter.* Ital. *Compraticcio.* Germ. Erkaufft/ oder der kaufft. Hisp. *Cosa compradiza.* Pol. *Kupny.* Vng. *Penzön vött.* Angl. *That is boght, or to be boght.*] Var. l. 3. de Re rust. Hic aptum glans quum pascit emptitia facit pinguem, illic gratuita exilem. Ibidem c. 17: Præterea salsamenta in eas piscinas emptitia conjiciebat.

Emax, comm. t. Qui facilè inclinatur ad emendum. [φιλώνης. Gal. *Grand acheteur, qui aime acheter.* Ital. *Facile à comperare.* German. Käuffsüchtig/ der gern kaufft vnd krämlet. Belg. Coopachtich. Hispan. *Qui in mucho, ò com mucha gana compra.* Polon. *Ten ktory wszystko rad skupuie.* Vng. *Vasárlo (avagy) vásárolasra.* Angl. *Given to bie a great bier.*] Cato de Re rust. c. 2: Patrēfamilias vendacem non emacem esse oportet. Cic. in Parad. Non esse cupidum pecuniæ, non esse emacem, vectigal est.

Emācĭtas, f. t. Facilitas & inclinatio voluntaria emendi, [τὸ φιλώνιον. Gall. *Grand desir & faim d' acheter.* Ital. *Desio de comperare.* Germ. Kauffgierigkeit. Hisp. *Gana y vicio de mucho comprar.* Pol. *Zadza do kazdey rzeczy kupienia.* Vn. *Vásárlásra valo ha ylandóság.* An. *A will to bie.*] Colum. l. 5: Quosdam emacitas in armentis, quosdam exercet in comparandis mancipiis cura, de tuendis nulla cura tangit. Plin. Epist. 51: Erat φιλόκαλος usque ad emacitatis reprehensionem.

Emŏdulŏr, d. p. Modulor. זמר zimmer. μελῳδέω. Gall. *Chanter & compo, et vers par mesure melodieusement chanter.* Ital. *Comporre & cantare con misura.* Germ. In schlag singen/ oder ein Lied dichten. Hisp. *Cantar suavemente, y con medida derech.* Polo. Wiaktownis spiewam. Vng. *Ki éneklem.* Ang. *To sing in measure or proportion.*] Ovid. lib. 1. Amorum: Musa per undenos emodulanda pedes.

Emŏlĭŏr, iris, iri, d. q. Ejicio, expello. [גרש geresch. ἐκβάλλω. Gall. *Mettre hors avec effort.* Ital. *Scacciare.* Ger. Hinauß stossen oder werffen. Hisp. *Empuxar de fuera.* Polon. Wyrzucam. Vng. *Ki vetem, hanyom.* Ang. *To put forth by force.*] Cels. l. 4. cap. de pleuritide: Interdū sicca tussis est, quæ nihil emolitur. Colum. lib.

lib. 8. c. 5: Dum eas amaritudo cogat per nares emolirè pituitæ nauseam.

Emōllĭo, lis, act. q. Mollio, mollefacio. [רכך herâth. μαλακύνω, ἐκμαλθάσσω, ἐκμαλάττω. Gall. *Attendir, mollefier, effeminer rendre mol & delicat.* Ital. *Mollificare intenerire effeminare, far delicato.* Ger. Erweichen/ weich machen. Hispa. *Amollentar à otra cosa.* Pol. *Zmiekczam.* Vng. *Meglagyitom.* Ang. *To make soft, nice or wanton.*] Liv. 7. bell. Maced. Humor arcus, fundasq;, & jaculorum amenta emollierat. ¶ Vnde emollire aluum, est laxare. Plin. lib. 20. c. 9: Alvum leviter emollit lapsana. Ibidem c. 2: Pepones qui vocantur, refrigerant, maximè in cibo, & emolliunt alvū. ¶ Quando ad hominem transfertur, significat mollē & effœminatum reddo. Liv. 7. bell. Pun. Simul metuens ne suum quoque exercitum, sicut Annibalis, nimia urbis amœnitas emolliret. Idem lib. 2. bel. Maced: Degener & emollitus amœnitate Asiæ hostis.

Emōllĭdus, a, um, adjectivum, Mollis [רכה μαλθακός, μαλακός. Gall. *Mol, effeminé.* Ital. *Molle.* Ger. Erweicht. Hisp. *Amollentado, ò muelle.* Pol. *Zmiekczony.* Vng. *Lagy.* Angl. *Soft, nice, wanton.*] Liv. 4. bell. Maced. Labor & æstus emollida & fluida corpora Gallorum reddit. Quanquam sint qui *Mollia* hoc loco contendant legendum.

Emŏlo, is, ere, perfectè molo, vel molendo consumo. [Vng. *ki megőrlőm.*] Persius Sat. 6: — & granaria, fas est, Emole: quid metuis? occa, & seges altera in herba est.

Emŏlŏgāre, Verbum hoc nec Latinitas, nec Græcismus agnoscit. Interpretes pro confirmare, vel laudare vsurpant. Homologare propiùs ad suam, quæ Græca est, originem accedit. Vide Bart. in l. cum ante C. de arbit.

Emŏlŭmentum, ti, n. s. Vtilitas quam ex opera & labore assequimur: nam à molimine descendit. [יתרון jithron. ὠφέλημα, ἀφέλεια. Gall. *Vtilité, profit, gain.* Ital. *Vtilità.* Ger. Nuz. Belg. Profit. Hisp. *Ganancia ò provecho.* Polon. *Pożytk.* Vng. *Haszon.* Ang. *Gaine, profite.*] Cic. li. 3. Offic. Si sic erimus affecti ut propter suum quisq; emolumentum spoliet, aut violet alterum, dirumpi necesse est eam quæ maximè secundum naturam humani generis est, societatem. Plaut. Trin. Etsi sine dote duxerit, tibi sint emolumentum honoris, mihi Quod objectent, fiet. Cic. 2. de Finibus: Plusq; in ipsa injuria detrimenti est, quàm in his rebus emolumenti quæ patiuntur injuria. Iuven. Sat. 16: Præmia nunc alia, atque alia emolumenta notemus Sacramentorum.

Emŏnĕo, es, Moneo. [הזהיר highghidh. παραγγέλλω. Ga. *Auertir, ammonnester.* Ital. *Auertire, ammonire.* Ger. Warnen. Hispa. *Amonestar.* Pol. *Przestrzegam napominam.* Vngar. *Megintem.* Ang. *To warne, to aduertish.*] Plaut. Asin. Hunc politare illam expilare jam emone.

Emŏrĭor, d. t. Morior, obeo. מות meth. ἀποθνήσκω. Gall. *Mourir.* Ital. *Morire.* Germ. Ersterben. Hisp. *Morir.* Polon. *Vmieram.* Vng. *Meghalok.* Ang. *To die.*] Plaut. in Menæch. Paucis pòst diebus Tarenti emortuus est. Idem in Asinar. Emori me malim, quàm hæc non eius uxori, &c. ¶ Legitur etiam infinitivus emoriri, per quartam conjugationem. Terent. in Eunuch. Risu omnes qui aderant emoriri.

Emŏrtuālis dies Quo quis mortuus est. [θνησιμαῖος. Gal. *Mortuaire, le iour qu'on se meurt.* Ital. *Il giorno che alcuno è morto.* Germ. Der tag eines tödlichen Abgangs. Hisp. *El dia del mortuario.* Vngar *Halála napia.* Ang. *The day when one dieth.*] Sicut Natalis, quo quis natus est. Plaut. in Pseud. Certum est mihi hunc emortualem facere ex natali die.

Emŏvĕo, es, act. s. Loco moveo [הניד henid הניש hnisch. ἀναγάγω, παρωθέω. Gall. *Mouuoir, remouuoir, remuer, oster d'vn lieu.* Ital. *Mouere.* Ger. Herausbewegen / bannen thun / verruckẽ. Hisp. *Mouer de lugar.* Pol. *Odmikam.* Vng *Ki mozditom, inditom.* Angl. *To put out of the place or asyde.*] Liv. 6. ab Vrbe: tùm percitus ita Camillus, lictorem qui plebem de medio emoveret, misit. Virgilius 2 Aeneid.— emoti cardine postes. ¶ Emovere, pro Exercere, seu in apertum producere. Ovid. 3. Fast. Dum loquitur, totum jam Sol emoverat orbem. Id est, tota sua rotunditate apparebat.

Emōtus, pen. prod. particip. Loco motus: [מוסד munádh מניש muná. ἐκκινηθείς ἀποκινηθείς Gall. *Remué, osté de son lieu.* Ital. *Remisso, tolto via.* Ger. Verruckt/ausbewegt. Hisp. *Mouido de lugar.* Pol. *Odemkniony.* Vng. *Ki mozditatot, meg inditatot.* Ang. *Put out of the place or asyde.*] ut, Axis cardine emotus. Stat. 1. Thebaid. Curæ emotæ, Virg. 6. Aeneid. Emotis deinde curia legatis, Liv. co. bell. Punic.

Empĕtron. [ἔμπετρον. Gal. *Vne herbe appelee perce pierre, rompt pierre.* Ital. *Herba sassifraga,* Ger. Steinbrech ein Kraut. Hisp. *La saxifraga, hierua conocida.* Pol. *Panojski.*] A Græcis dicitur herba ea quæ à Latinis calcifraga appellatur, locis maritimis ferè gaudens, & haud temerè alibi, quàm nudo saxo nascens: unde & nomen accepit. Plin. lib. 27. cap. 20: Empetron, quam nostri calcifragam appellant, nascitur in montibus maritimis, ferè in saxo: quo propiùs mari fuerit, minus salsa est. Vulgus *Saxifragam* appellat.

Emphăsis, pen. cor. f. t. [ἔμφασις. Vng. *Helyhátó irtejés.*] Expressio, significatio, demonstratio. Figura est, cùm tacita verbis subest significantia, quæ pronunciatione indicatur. Ejus duo sunt genera: alterum quo plus significatur quàm dicitur: ut Cantādo tu illum? quasi dicat, indoctus peritissimum: Item: Itane Cretensi fidem habes? ubi non simpliciter in Creta natum significamus, sed hominem pro gentis ingenio perfidum. Alterum quo etiam illud significatur quod non dicitur: ut apud Virgil. lib. 1. Georg.— quum jam glandes atque arbuta sacræ Deficerent sylvæ: hoc est, non solùm aliis sylvis, sed etiam sacræ.

Emphȳsmă, Tumor & inflatio palpebrarum.

Emphysodes. Febris est quæ vehementiam caloris in ore gignit, & pustulas & inflationes.

Emphraxis, Meatuum vel pororum obstructio.

Emphysēmă, atis, n. t. ἐμφύσημα, est recrescentia quædam illorum tumori similis, & inflatio. & oculorum morbus.

Emphyteusis, [נטע matt. ἐμφύτευσις. Gall. *Entement, m. ... tenure & meilleurement.* Ital. *Piantagione, ... innestamento.* Germ. Impffung/ pflantzung. Hisp. *Plantacion, ... enxerimiento.* Pol. *Wszczepienie.* Vng *Oltás, plántálás.* Ang *A graffing, a imping.*] Latinè insitionem significat, sive plantationem: à verbo Græco ἐμφυτεύω quod est insero, vel consero. Vnde fundum in emphyteusim dare, frequens est apud Iurisconsultos pro eo quod est, ea conditione alicui tradere, ut accipiens eum colat, eoque utatur, fruatur, quandiu mercedem solvit. Hic autem contractus ut ex verbi origine apparet, tum esse cœpit, quum agri deserti, atque inculti non facilè colonum reperiebant. ¶ Hinc emphyteutes, sive Emphyteuta, ἐμφυτευτής, dicitur, qui fundum agrū ve ea lege à domino accipit, ut eum conserat, melioremque efficiat. [Polon. *Arendarz.*

Emphracti orum, [Vng. *Fedeles deszkás hajó.*] Nonnulli dici putaverunt naves tectas, citantes illud Vlpiani ex l. j. D. de Exercit. act. Quædam enim naves onerariæ, quædam (ut ipsi dicunt) emphractæ sunt. Quo tamen in loco castigatiora exemplaria ἐπιβάσεις, aut certè ἐπιβατίδας, non *emphracta* legendū docent. Naves autem tectas, sive constratas, Græco vocabulo κατάφρακτα vocari, suo loco ostendimus.

Empīrĭcē, f. p. ἐμπειρική, Dicta est medicinæ pars quæ sola experientia curat. Tres enim fuerunt præcipuæ medicorum sectæ, Rationalium, quorum princeps extitit Hippocrates. Methodicorum, quorum primus fuit Themison Laodiceus, quā posteà secutus Thessalus Trallianus, sectam eam absolvit: Et Empiricorum, qui Philinum Coum sequuntur, qui primus eam partem à rationali separavit. Plin. lib. 29. cap. 1: Alia factio ab experimentis se cognominans empiricen, cœpit in Sicilia.

Empīrĭcus, m. f. [ἐμπειρικός. Gall. *Celuy qui faict medecine ou autre science par experience & long vsage.* Ital. *Sperimentatore, che medica solamente con la sperienza.* Germ. Ein Artzet so sein Kunst allein auß der erfahrung hat. Hispa. *Experimentador.* Pol. *Lekarz, ktory leczi bez w zeliakiey nauki ... samego.* Vng. *Parazt orvos.* Ang. *He that maketh a thing by experience, or long vse.*] Medicus qui sola experientia medicinam tractat, neq; hominum naturam cognitam habens, neq; morborum causas investigans, ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας: hoc est, ab experientia dictus.

Emplastrum, stri, n. s. [מזור mazór. ἔμπλαστρον, ἢ ἔμπλαστρος. Gal. *Emplastré.* Ital. *Empiastro.* Ger. Ein Pflaster / sügün. Belg. Plaester / pleester. Hisp. *Emplastro.* Pol. *Plaster.* Vng. *Irrrtuba.* Ang. *A plaster.*] Medicamentum ex variis rebus præsertim metallicis constans, accuratè tritis, quod liquore aliquo præmollitum vulneri imponi solet. Dictum à verbo ἐμπλάττω, quod est subigo, & versando mollio. Hodie vulgò *Vnguentum* dicitur. Id verò quod vulgò *Emplastrum* dicitur, à doctis vocatur cataplasma. Plin. li. 21. c. 24: Imponuntur emplastra vulneribus, malagmata super integram cutem injiciuntur: pastilli autem illinuntur, aut alicui molliori cerato miscentur. Sunt & alia horum inter se discrimina. Vide Cels. lib. 5. cap. 17.

Emplastro [שבש chibbésch. ἐνοφθαλμίζω, ἐμφυτεύω. Gall. *Enter vn arbre, y appliquer vne greffe en ente.* Ital. *Foggia d'incalmare.* Ger. Verpflasteren / wie man den schoß ... Hisp. *Emplastrar. ò enxerir, de escudete.* Polon. *Obwięzuie, szczepy plastrem* ... Vng. ... Angl *To graffe.* [Columella lib. 11. c. 2: Possunt, inquit, si jam librum remittunt, inseri oleæ, vel emplastrari, cæteræq; pomiferæ arbores eodem emplastrationis genere inseri.

Emplastrātĭo, onis, f. t. in arboribus dicitur, quum cortex eximitur inoculationis gratia, ut aptari queat cortex par ex altera arbore. [ἐμφύτευσις. Gal. *Entement ou enture.* Ital. *Incastramento.* Germ. Zweigung/ ein einbindung eines Zweigs. Hisp. *Obra de emplastrar ò enxerir.* Polon. *Obwięzie szczepow.* Vng. ... An. *A graffing.*] Col. lib. 6. de Arbor. c. 26: Tertium genus, quum gemmam cum exiguo cortice in partem sui delibratam recipit, quam vocant agricolæ *emplastrationem*, vel (ut quidam) *inoculationem*.

Emplastrātūrus, part. quo Col. usus est, lib. 5. c. 11: Delibrato (*inquit*) item alteram arborem, quam emplastraturus es.

Emplattomena, vocantur, quæ videlicet detinent ea, quæ exiguis meatibus inhærent. Gal. 8. Method. Sic dicit retineri ea quæ per vrinas, & per universam exeunt cutem.

Empneumatosis, f. t. ἐμπνευμάτωσις, inflatio, inspiratio & quando plurimus spiritus condensatur in stomacho, & ipse extendit simul ventriculum, adeo ut impediat.

Emponēma, Græcis, quæ melioratio Iurisperitis dicitur. Et est jus quod Emphyteuta adquirit: primum enim sic compe contactus Emphyteuticus, ut sterilia tantùm concederentur,

Jams.

in meliorem statum plantationibus reddenda. Extat vox apud Iustin. in l. ult. C. de jur. Emphyt.

Empŏrium, n. s. Mercatus, vel locus ubi mercatus fit. [ἐμπόριον. Gall. *Le marché, le lieu où on tient une foire.* Ital. *Mercato, fiera.* Germ. Ein Gewerbstatt da man gemeine Messen und Jahrmärckt helt. Belg. Een Coopstat / oft Coophauen / ein Marckt. Hisp. *Lugar de feria, ó trato de mercaderes.* Polon. *Miesce gdzie kupiectwa sprawowa, handlerz emi y ieze.* Vngar. *Fokhely, vasáros piacz.* An. *The place where a fair is kept, a market towne.*] Plau. in Amphitr. Apud emporium, atque in macello, in palæstra, atque in foro. Cic. Att. lib. 5: Quum per emporium Puteolanorum iter facerem. Dictum emporium ἀπὸ τοῦ ἐμπορεύειν: hoc est, à negotiando, sive mercando: unde & ἐμπόρους Græci mercatorem vocant, & ἐμπορίαν ipsam negotiationem.

Empŏrĕtĭcus, a, um. Mercatorius, ἐμπορικός. ut Emporetica charta: [ἐμπορικὸς χάρτης Gall. *Papier brouillard, de quoy on enveloppe les autres marchandises.* Ital. *Carta da involger mercantie.* German. Krämer papier in welches sie ihre Waaren einwicklen. Hisp. *Papel de straza.* Pol. *Papier w ktory obwiiaia wszelkie kramarzye.* Vngar. *Kalmár, (avagy) marhatakaro papiros.* Angl. *Paper wherein merchandes do put their wares, as browne or wast paper.*] dicta est qua merces involvuntur à mercatoribus, inutilis ad scribendum. Plin. l. 13. c. 12: Nam emporetica inutilis scribendo, involucris chartarum segestrium que in mercibus usum præbet.

Empotion, quod hic pro herbæ nomine corruptè legebatur, Vide EMPETRON.

Emprŏsthŏtŏnus, ἐμπροσθότονος. Vng. *Görbeség.*] Affectus est spinæ, quum scilicet illa obriguit, & inflexibilis facta est, atque in anteriorem partem incurvatur, ut omnino erigi non possit. Huic affectus similes sunt tetanus & opisthotonus: in hoc tamen differunt, quod emprosthotonos dicitur, quum in anteriorem partem spina sit inflexa: opisthotonos, quum ea in partem posteriorem est incurvata: tetanus autem quum recta obriguit, ita ut neque in anteriorem, neque in posteriorem partem flecti queat.

Emptitius, Emptito, vide EMO.

Empūsa, ἔμπουσα, Genus larvæ & terriculamenti, dicatum Hecatæ, uno pede incedens: unde & nomen. Autor Eustathius. Vide Cælium Rhodig. lib. 6. c. 38. lect. antiq. & Erasmum in proverbio: Poteo mutabilior.

Empyi, ἔμπυοι, A medicis dicuntur qui abscessu thoracis laborantes, pus excreant, quorum affectus etiam empyema, ἐμπύημα appellatur: nos *purulentam excreationem* dicere possumus. Qui verò hunc morbum patitur, empyicus, ἐμπυϊκὸς dicitur.

Empyrium cœlum, [ἐμπύριος οὐρανός. Vnga. *Tüzes ég, mezes ég, ahol az meg holt iak lake vag nem.*] Appellatur à Theologis (nam philosophi cœli huius nusquam meminerunt) undecimum cœlum, primum mobile ambitu suo complectens, Dei & Beatorum sedes: ita dictum, quasi igneum, non quòd revera tale sit, sed quòd puritate sua reliquis cœlis, ut ignis cæteris elementis, antecellat.

Emūcidus, pen. corr. adject. [עפוש bobisch. ὁ ἐξ ἀλλοιώσεως, ὁ ἐκ μυκώδους, ὁ ἐκ τοῦ σηπέσθαι. Gal. *Moisi & tout humide.* Ital. *Muffo, muffolento.* German. Schimlig. Hispa. *Cosa mucho mohosa.* Polon. *Spleśniały.* Vng. *Mohoz.* Ang. *Very filthie, muche vynewed.*] ut, Vitis emucida. Plin. l. 17. c. 22: Simili modo & secundo anno reciditur, viresque concipit, & intra se pascit, suffecturas oneri, quum aliàs festinatione pariendi gracilescat, ac emucida (ni cohibeatur castigatione tali) in fœtum exarescat.

Emūgio, is pen. prod. Cum mugitu profero. [געה gahah. ἐκμυκάομαι. Gal. *Mugir comme vn taureau, parler gros.* Ital. *Mugire de buoi.* German. Lüyen, schreyen wie ein Stier. Hisp. *Mucho bramar, ò dar bozes.* Polon *Brzydko wol, ricze.* Vngar. *Bögéssel ki mondom, ki bőgöm.* Angl. *To bellowe out.*] Quintilianus. libro 2. capite 12: Nam & clamant ubique, & omnia levata, (ut ipsi vocant) manu emugiunt.

Emulgĕo, emulges, emulsi vel emulxi, emulsum vel emulctum, Mulgeo, mulgendo tollo. [מצה matsah. ἐξαμέλγω. Gall. *Traire le laict d'vne mammelle.* Ital. *Mungere il latte.* Germ. Außmelcken. Hisp. *Ordeñar, ò chupar.* Polon. *Doie.* Vngar. *ki fejem.* Angl. *To milke or stroke.*] Colum. lib. 7. cap. 3: Sed priusquam hoc nat, exiguum emulgendum est, quod pastores *colostram* vocant.

Emundare, Mundare. [טהר tiher נקה pinnah. ἐκκαθαίρειν. Gall. *Oster les immondices, nettoyer.* Ital. *Nettare.* German. Außsäubern. Hispan. *Mucho alimpiar.* Polon. *Wyczyściam.* Vngar *ki tisztitom, meg tisztitom.* Angl. *To wipe & to mak cleane.*] Colum. libro 3. capite 15: Seritur ergo priùs in emundata pastinatione. Idem libro 2.

Emungo, gis, emunxi, emunctum, Nares purgo. [מצה matsah מצץ massah. ἀπομύσσω. Gall. *Moucher son nez.* Ital. *Nettarsi il naso, soffiarsi il naso, mocchar.* Germ. Die Nasen butzen. Belg. Snuyten. Hispan. *Alimpiar las narizes.* Polon. *Nos wicyeram, wysiekam.* Vng. *Orr mat ki fúnom, ki szinom, (item) hammat el veszem.* Angl. *To wipe the nose, to snuffe a candell.*] Mucus vero est cerebri excrementum ex naribus profluens. Emungere lucernam, vel candelam, est extremam ellychnii partem, quæ iam exusta lumini officit, instrumento auferre. Instrumentum quoque, quo ad eam rem utimur, emunctorium vocari potest. ¶ Per translationem sæpe ponitur emungere pro spoliare, seu fraude extorquere. Terent. in Phorm. Emunxi argento senes. ¶ Cubito se emungere, proverbium, quod in eos dici consuevit qui artem aliquam immundam exercent: illi enim quum manus semper habeant inquinatas, cubito digitorum loco utuntur. Autor ad Herenn. lib. 4: Tota res relinquitur in suspicione: ut si salsamentarii filio dicas: Quiesce tu, cuius pater cubito se emungere solebat.

Emunctus, participium. Exhaustus, & pecunia denudatus. [[illegible] ἀπομυχθείς. Vng. *Kimresitett, meg fosztott*] Plaut. in Bacc. Misertum me auro esse emunctum. ¶ Emunctæ naris homo (ut docet Erasmus in Adagiis) dicitur is, qui acri exactoque est iudicio, qui nares habet perpurgatas, mucoque emunctas. Horat. 1. sermone, Satyr. 4: Emunctæ naris, durus componere versus.

Emunctio, onis f. t. [מיץ mits. ἀπόμυξις. Gall. *Mouchement.* Ital. *Mocamento.* Germ. Der Nasenbutzung. Hispa. *Obra de alimpiar las narizes.* Polon. *Nosa wycieranie.* Vng. *Ki fúvás, ki tisztogatás.* Ang. *A wiping of the nose.*] Quintil. libr. 11. cap. 3. de narium gestu loquens: Quum emunctio etiam frequentior non sine causa reprehendatur.

Emūnio, nis, nivi, nitum, act. q. Munio: [בצר bitser. [illegible] Gall. *Fortifier, remparer.* Ital. *Fortificare.* Germ. Bevestnen, vest und wol bewart machen. Hisp. *Fortalecer.* Pol. *Obronne czinie, murem obtaczam.* Vng. *Meg erősítem.* Ang. *To fence, to fortifie, to mac stronge.*] ut, Emunitus in modum arcis. Livius 2. bell. Pun. Tacit. in vita Agric. Corpora ipsa, ac manus sylvis ac paludibus emuniendis, verbera inter ac contumelias, conterunt. Emunire vites ab iniuria pecoris, Col. lib 5. c. 6.

Emusco, as, act. p. Purgo, & muscum adimo. [ἀποβρυάζω. Gal. *Emousser, oster la mousse d'vn arbre.* Ital. *Levar a muffa da vn albero.* Germ. Von dem mieß seubern. Hisp. *Quitar el moho de los arboles.* Pol. *Mech otrzabuie.* Vng. *Meg tisztitom, mohától is tisztitom.* Angl. *To rubbe of moss.*] Colum. l. 11. c. 2: Iisdem diebus, ubi prægelidum & pluvium cœlum est, olex putantur & emuscantur: Id est, muscus illis adimitur.

Emūtio, tis, tivi, titum, penult. prod. Mutio. [γρύζω. Gall. *Gronder.* Ital. *Mutire, mutirsi.* German. Gebsen, ein wenig mutten, brummlen. Hispan. *Hablar como entre dientes.* Polon. *Szemrze, mrucze.* Vng *Meg morzanok.* Ang. *To mutter, or whisper.*] Qua voce utitur Plautus in Mercatore: Etiam emutis? omnia commonstrabo.

Emūto, as, penult. prod. act. p. Muto, immuto. [המיר hemir. ἐξαμείβω. Gal. *Changer, muer.* Ital. *Cangiare, mutare.* Germ. Verändern. Hispan. *Cambiar, mudar.* Polon. *Odmieniam.* Vng. *Elváltoztatom.* Ang. *To change.*] Quint. lib 8: cap. 2: Quidam emutatis in perversum dictis de figuris, idem vitium consequuntur.

E ante N.

EN. netis antiquorum etiam nunc.

En, Significat, ecce & tam nominativo quàm accusativo iungitur: eoque utimur in commonstrando aliquid: [ἰδοῦ, ἰδέ Gall. *Voici; voila.* Ital. *Ecco.* Germ. Sihe, schaw. Siet Hispan. *Cata ò mira* Pol *Oto, wey.* Vng. *Imé, hol, ihon, imhol.* An. *Behold.*] ut, En Priamus. Vel exprobrando: ut, En agros, & quam bello Troiane petisti, Hesperiam metire iacens. Oratores per nominativum frequentius Cic. pro Deiotaro rege: En crimen, en causa, cur regem fugitivus, dominum servus accuset.

Enæorēma, pen. prod. ἐναιώρημα. A medicis vocatur illud, quod in urina circa mediam matulæ partem innatat, quemadmodum quod in summa matulæ parte cernitur, nubes sive nebula dicitur: quod verò in fundo subsidit, hypostasis. Nomen accipit à verbo ἐναιωρέω, quod ad medium matulæ sublatum, ibi quodammodo maneat suspensum.

Enargīa, giæ, penult. prod. f. p. Græcè ἐνάργεια. Latinè evidentia, sive repræsentatio, illustratioque, quum res ita describitur, ut cerni videatur. [גלוי ובחן marreeh. Gall. *Evidence, clarté* Ital. *Rappresentatione.* Germ. Ein eigentliche anzeigung eines dings / als wann man es für augen bildete. Hisp. *Manifestacion y representacion.* Pol. *Zrzetelnosc.* Vngar. *Nyilván való ság, megjelentés.* Ang. *Clearnesse perspicuitie, evidentie.*] Quint. l. 4. c. 2: Sunt qui adjiciant his evidentiam, quæ ἐνάργεια Græcè vocatur. ¶ Est & energia, per secundam vocalem in antepenultima, ἐνέργεια, quæ nobis efficaciam sonat: de quo infrà suo loco.

Enarro, as, act. p. Perfectè, vel ad finem narro, narro, explano. [ספר sipper הגיד higghid פרש parasch באר beir. ἐξηγοῦμαι, διηγέομαι. Gall. *Raconter, reciter, expliquer, declarer.* Ital. *Narrare, spianare.* Germ. Erzehlen Hisp. *Declarar, exponer.* Pol. *Wykładam.* Vngar. *Meg beszéllem, ki magyarázom.* Ang. *To mak plane and tell at length.*] Cicero pro Marcello: Nulla dicendi aut scribendi tanta vis aut copia, quæ non dicam exornare, sed enarrare res tuas gestas possit. Terent. Adelph. omnem modò seni, Quo pacto se haberet, enarravimus ordine.

Enarrātio, onis, f. t. [פרשה paraschah. ἐξήγησις. Gal. *Exposition, declaration, interpretation.* Ital. *Expositione, interpretatione.* Germ. Erzehlung. Hisp. *Aquella declaration ò cuento.* Pol. *Wykładanie.* Vng. *Meg magyarázás, ki beszélles.* Ang. *A plane declaration, or telling at length.*] Quint. l. 1. c. 19: Exigitur à Grammaticis Poetarum enarratio.

Enarrābĭlis, le, Quod enarrari potest. [ἐξηγητός, φατός Gall. *Qui se peut raconter, qu'on peut dire.* Ital. *Che si puo narrare.* German. Das leicht zuerzehlen ist. Hispan. *Cosa que se puede declarar.* Polon.

Latwi

La to dowilcijenia. Vng. *Deg beszélnerő, meg y:ni.* Ang. *That may be declared.*] Quiot. lib. 6. c. 4: Motu animi quodam, nescio an enarrabili, indicatur.

E nascŏr, eris, d. t. Nascor, sine ex alio nascor. [נולד *noldldh* φύομαι, ἐκφύομαι. Gall. *Naistre, sortir d'vn autre, surcroistre.* Ital. *Nascere, sorgere.* German. Herauß wachsen. Hisp. *Nascer.* Pol. Wyrastam. Vng. *Zwlettem ki nöuök.* Ang. *To be borne, or to spring of an other*] Varro 1. de Re rust. c. 41: Simili de causa oleæ semen quod sit nucleus, quòd ex eo tardiùs enascebatur colis, quàm ex taleis: ideo, &c. Idem 2. de Re rust. c. 9: Enatis duobus dentibus dextra & sinistra, &c. Cicero ad Atticum: Ex multis meis miserrimis curis est una enata.

E¯nato, as, are, n. p. Natando evado, Vel ad destinatum locum natando pervenio. [נכף *naph.* ἐκκολυμβάω. Gal. *Passer en nageant, nager iusques où on pretend, eschapper en nageant.* Ital. *Notare, nuotar: vscir fuori.* Germ. Außschwimmen. Hispa. *Salirse de el agua nadando.* Pol. Wypływam. Vngar. *Ki vszok.* Ang. *To swymme out.*] Hircius lib. 4. Seque per molem in mare præcipitaverunt, & octingentorum passuum spatio ad oppidum enatauerunt. Cic. 5. Tusc. Reliqui habere se videntor angustiùs: enatant tamen & iterum, Hieronymus, &c. hoc est, evadunt.

E¯nāvĭgo as, are, n. p. Ad finem usque navigare, vel nauigando evadere. [ἐκπλέω. Gall. *Passer en bateau ou nauire, aller par eau, & paruenir iusques où on venoit aller.* Ital. *Navigare, navigare al luogo destinato.* Germ. Außschiffen / zu Land auß der tieffe schiffen. Hispan. *Navegar hasta el cabo.* Polon. *Zg ebiry na lodzi do ladu przypływam.* Vngar. *Ki eveztők.* Ang. *To saile out, or to land.*] Plin. lib 6. c. 17: Proditur Alexandrum magnum nullo die minus stadiorum c. navigasse in Indo, nec potuisse ante menses quinque enavigare. Cic. 4. Tuscul. E quibus tanquam è scopulosis cotibus enavigavit oratio. Sueton. in Tiber. Tantùm non adversis tempestatibus Rhodum enavigavit. Plin. lib. 9. cap. 3: Sinus duodecim dierum & noctium remigio enavigatus Ptolemæo regi.

E¯nāvĭgāndŭs, a, um, Particip. fut. temp. Horat. 2. Carm. O de 14: qui ter amplum Geryonem, Tityonque tristi Compescit unda, scilicet omnibus Quicunque terræ munere vescimur Enaviganda.

E¯nāvo as, Navo. [ἀκριβῶς ἀγωνίζομαι Gall. *Employer sa peine à achever quelque œuure.* Ital. *Adoperare ogni sua possanza.* German. Fleiß anwenden. Hispan. *Trabajar para acabar alguna cosa.* Polon. *Pilnie sprawuię, odprawuię.* Vng. *Munkálodom.* Angl. *To emploie with all his power, to endeuour with diligence.*] Vnde opera enavata. Tacit. lib. 19. Et præmia enavatæ operæ petebant.

E¯ncænĭa, cum æ diphtongo, Innovatio. [חנכה *chanuchah.* ἐγκαίνια. Gal. *Renouuellement, innouation.* Ital. *Innouatione.* Germ. Erneuwerung / einweyhung. Hisp. *Innouacion ò comienço.* Pol. *Odnowienie, poświacanie, kaściniáś.* Vngar. *Vjitás.* An. *An innouation.*] Aug. Encænia, festivitas erat dedicationis templi. Græcè enim καινὸν, dicitur novum. Quandocunque enim novum aliquid fuerit dedicatum, encænia vocatur.

E¯ncanthĭs, ἐγκανθὶς Morbus oculorum, cùm in maiori ipsorum angulo tuberculum enascitur, quod genas parùm patitur diduci. Nomen habet à situ. Nam Græci oculorum angulos κανθοὺς appellant.

E¯ncardĭă, f. p. ἐγκαρδία, Gemma est à cordis effigie sic dicta. Eius tria enumerantur genera: primum, in quo nigra effigies cordis eminet: secundum viridi colore, cordis effigiem repræsentans: tertium, nigrum cor ostendens, reliqua sui parte candidum. Autor Plin. lib. 37. c. 10.

E¯ncarpă, Sunt ornamenta capituli columnarum palmites aut ramos cum suo fructu habentia: aut etiam arbusculæ fructuosæ, quæ vocantur δένδρα ἔγκαρπα à Græcis: aut frondibus & ramis implexi innixique fructus. Vitruuius lib. 4. & eymatiis & encarpis pro crinibus dispositis frontes ornaverunt. ¶ Sunt & ἔγκαρπα Hesychio segetes triticeæ sectæ messæque.

E¯ncaustĭcē, es, f. p. ἐγκαυστικὴ, Genus picturæ quod adhibito igne fiebat, coloribus scilicet adustis, cera igni resoluta. [Ger. Ein gebrennt gemält / oder die Kunst / also einzubrennen / es sey in Glaß oder in irdene Geschirr. Vng. *Twzzel valo kepirás.* Angl. *Enameling.*] Apul. Encausticen oppidò exercens, se & duos filios sustentabat.

E¯ncaustēs, stæ, f. p. [ἐγκαύστης. Vng. *Twzze valo képíro.* An. *An enameler.*] Latinè inustor dici potest: hoc est, pictor, qui coloribus adustis, & cera igne resoluta rerum effigies exprimit. A verbo Græco καίω, quod est uro. Vitruv. Quod facere ab encausto dicitur. Plin. l. 35. c. 11: Lysippus quoque Æginæ picturæ suæ inscripsit encaustem: quod profectò non fecisset, nisi encaustica inventa.

E¯ncaustŭs, a, um, adiect. Encausto pictum. [Vng. *Twzzel égetett zimmel festékkes irattatott.* Ang. *Enameled, wrought with fier.*] Mart. lib. 3: Encaustus Phaëthon tabula tibi pictus in hac est: Quid tibi vis dipyrum, qui Phaëthonta facis?

E¯ncaustum, sti, n. f. [ἔγκαυστον. Vngar. *Twzzel égetett festék.* Ang. *Varnish, enamell, or other like picture wrought with fier.*] Materia est adusta, ad picturam apta. Plin. Figlinum opus encausto pinxit. Latinè dicitur inustum. Hoc genus picturæ primus Nicias in usu habuit. Vide Hermolaum in Castigat.

E¯ncaustĭcŭs, a, um, alind adiectiuum: [Vng. *Twzzel égetettekből, festékes.*] ut, Encaustica pictura. Plin. lib. 35. cap. 11: Sed aliquanto vetustiores Encausticæ picturæ extitere.

E¯ncaustē, tes, apud Plin. lib. 35. c. 11: Lysippus quoque Æginæ picturæ suæ inscripsit encausten, quod profectò non fecisset, nisi encaustica inventa. Alia exemplaria habent *encausten.*

Enchunoides, Herbæ species serpillo similis; surculosus palmi altitudine, orbiculato folio, speciem lectipedum præbens. Dicitur & lectipedes à Græcis κλινοπόδιον.

E¯nchīrĭdĭōn, n. f. [ἐγχειρίδιον. Gall. *Liure qui se peut tenir en la main, manuel.* Ital. *Libro che si può tenere in mano.* Germ. Ein Handbüchlein. Belg. Handtboecken. Hispan. *Libro manual, y que se puede tener en la mano.* Polon. *Ksiąszcżka ma'a, maiaca w'obie krol...* Vngar. *Hanczár, ennyi a keda.* Angl. *A booke meete to be borne in the hand.*] Exiguus quidam libellus, ita dictus quòd ad manum semper haberi debeat, sive quòd manu nullo negotio possit circumferri. ¶ Sed & gladiolum, seu militarem pugiunculum, & remi partem illam, quam nautæ manu comprehendunt, enchiridion vocari Iulius Pollux tradit.

E¯nchōrĭŭm, [ἐγχώριον, Vngar. *Belső lakos.*] Græci dicunt indigenam: hoc est, in eo ipso loco in quo agit genitum: unde Enchoriæ aues dicuntur nostrates quibus opponuntur exoticæ, seu peregrinæ.

E¯nchrīstă, ἔγχριστα. Vng. *Kenő orvosság.*] Apud Celsum: Medicamenta sunt liquida, quæ illinunt.

E¯nchūsă, ἔγχουσα. Polon. *Cżerwony korzen.*] Herba est similis anchusæ (unde & Pseudanchusa nominatur) sed lanuginosior & minus pinguis, tenuioribus foliis, & languidioribus. Radix non fundit oleum, sed rubentem succum, qua nota ab anchusa discernitur. Autor Plin. lib. 22. c. 20.

E¯nclĭsĭs, f. t. ἔγκλισις, Inclinatio: & unum de accidentibus verbi, quod Latini Modum dicunt.

E¯nclĭtĭcŭs, tica, ticum, ἐγκλιτικός, Inclinatiuus, ut Encliticæ coniunctiones, que, ve, ne quoniam inclinant ad se accentum.

E¯ncolpĭæ, f. p. ἐγκολπίαι, ut ait Aristotel. venti sunt qui è mari veniunt per sinus. Nam κόλπους Græci sinum vocant.

E¯ncōmĭum, mii, n. f. [תהלה *thehillah.* ἐγκώμιον. Gall. *Louange, tesmoignage d'honneur.* Ital. *Laude.* German. Ein herrlich Lob. Hisp. *Alabança ò loor.* Pol. *Chwała, sczesna pochwała.* Vnga. *Dicséret.* Ang. *Louing, praise*] Laus vel præconium alicuius, & propriè quod ex multis eius virtutibus compingitur. Nam quæ unam tantùm singularemque spectant virtutem (ut si quis iustum Aristidem prædicet) Græci ἐπαίνους potius appellant. Solebant autem encomia cani, vel dici victoribus (quæ inde etiam epinicia dicebantur) in quibus occasione recentis meriti repeti solebat, quicquid illi in vita laude dignum gessissent. ¶ Encomium ante victoriam canis, πρὸ τῆς νίκης ἐγκώμιον ᾄδεις. In eum qui præproperè gloriatur, re non dum confecta. Nam apud Græcos qui rem strenuè gessissent in bello, oratione aut carmine laudabantur: quæ laudatio propriè encomium dicitur. Plato in Lyside.

E¯ncōmĭastēs, [ἐγκωμιαστής. Polon. *Chwalca.* Vng. *Dicsérő.*] Dicitur laudator, qui alterius celebrat encomium.

E¯ncŏmbōmătă, [ἐγκομβώματα, Vng. *Leanyi öltözet.*] teste Nonio, vestes sunt puellares, quemadmodum & Patnacides. Varro de liberis educandis: Vt puellæ habeant potiùs in vestitu, chlamydas, encombomata, ac patnacidas, quàm togas.

E¯ncrўphĭās, [ἐγκρυφίας Vng. *Hamuba sült pogácsa.*] Dicitur panis subcineritius, διὰ τὸ ἐγκρυφιάζειν, quòd dum coquitur, sub cineribus abscondatur.

E¯ncyclĭŏs, [ἐγκύκλιος. Gall. *Circulaire, orbiculaire, rond.* Ital. *Circolare, rotondo.* German. Rund. Hispan. *Cosa de cerco, de circulo.* Pol. *Okrągły.* Vngar. *Kerekded.* Ang. *Rounde.*] adiectivum est apud Græcos, quod nos orbicularem interpretari possumus. Vnde ἐγκύκλιος παιδεία, circularis, & ex omnium disciplinarum orbe confecta scientia dicitur: quem etiam Latinorum nonnulli mutuati à Græcis voce Encyclion dixerunt. Vitruv. lib. 1 c. 1: Encyclios disciplina, uti corpus unum, ex his membris est composita. Rursus idem in Præfat lib. 6. Gratias agit parentibus, quòd se erudiendum curaverint encyclia doctrinarum omnium disciplina. ¶ Encyclias commentationes, ἐγκυκλίους ἐξηγήσεις, Aristoteles in Ethicis eas intelligit, quas Gellius extrarias: hoc est, exoticas vocat. Martian. cyclicas: cuiusmodi & Problematum sunt libri, & quæ populares à Cicerone ac Themistio, quæstiones appellantur, quòd de rebus omnibus tanquam in circulo passim quæreretur.

E¯ncyclŏpædĭă, f. p. [ἐγκυκλοπαιδεία. Gall. *Vniuersité profonde & intelligence de toutes les sciences.* Ital. *Scienza vniuersale.* German. Der Zirckel aller guten Künsten / da eine an der andern hangt. Hispan. *Sciencia vniversal.* Pol. *Przebieżenie y poznanie nauk wszystkich, tak iż bis iedne z druga trzimal.* Vng. *Minden tudom anyoknak értelme, tudása.* Angl. *A perfect knowledge of all artes and sciences.*] Latinè dici potest circularis vel orbicularis scientia. Est enim omnium artium & disciplinarum perfecta scientia. Ratio nominis proculdubiò tracta est à circularis figuræ perfectione.

E¯ndĕlĕchĭă, ἐνδελέχεια, Vide ENTELECHIA.

E¯ndĕplōro, ras, pen. prod. antiqui dixerunt, teste Festo, pro Imploro, quod est cum questu inclamo, & cum fletu rogo, quod est propriè vapulantis.

Endoitium, o. f. initium.

E¯ndĭădys, ἓν διὰ δυοῖν, Figura quum una res metri causâ in duas diuiditur, vt apud Virg. molemque & montes insuper altos id est,

id est, molem montium. Sic alibi:-pateris libamus & auro, pro pateris aureis. Hujus figuræ meminit Servius in primum Aeneidos, ubi tamen omnium penè doctorum sententia corruptè legitur pro ἓν διὰ δυοῖν: hoc est, unum per duo, cui contraria figura legitur apud Donat. in Andriam Terentii, quam vocat δύο δι' ἑνός: id est, duo per unum.

Endo, antiquè idem est quod In. Endo procinctu, pro In procinctu. Significat autem quum ex castris in prælium exitum est. Nam veteres togis incincti pugnabant, autore Festo. Gell. lib. 5. cap. 19: Velitis jubeatis Quirites, &c. uti ei vitæ necisque in eum potestas siet, uti patri endo filio est. Sic enim doctissimus vir Franc. Hotomannus legendum existimat.

Endromis, idis. f.t. [... addéreth jehár. ἐνδρομίς. Gall. Habillement velu contre l'hiver. Ital. Veste pelosa pellicciata. Germa. Ein Winterkleid oder Rock. Belg. Een pije/ofte winterrock. Hispanic. Vestidura que se puede traer en el invierno. Polon. Gunia ko... Vngar. Guba, bobay. Ang. An ynish mantle, à course winter gowne.] Vestis genus hirsutum, longiorisque villi, venti, pluviæque injuriis arcendis in primis accommodatum. Primus earum usus inventus creditur apud Lacedæmonios, quanvis postea, etiam in Gallia fieri cœperint. Dicta endromis ab eo quòd ἐν δρόμῳ: hoc est, in cursu, ea maximè uterentur. Mart. lib. 4. endromidis usus elegantissimo Epigrammate exequitur:

Sordida, sed gelido non aspernanda Decembri,
Dona peregrinam mittimus endromidem.

Juvenalis Sat. 6. mulieres Romanas taxat, quòd endromide purpurea uterentur: Endromidas (inquit) Tyrias, & fœmineum ceroma Quis nescit?

Eneco, as, enecui, enectum, Neco, interficio, occido. [... hemith ... katál ... ἀποκτείνω, ἀναιρέω. Gal. Tuer, faire mourir. Ital. Uccidere. Germ. Ertödten/umbbringen. Hispan. Matar. Pol. Zadussam, zabiam. Vng. Meg ölöm. Angl. To kill, to slay.] Plaut. in Amphit. Puer ambas angues enecat. Colum. lib. 11. ca. 3: Ne herois enecetur tuta. ¶ Aliquando enecare simpliciter accipitur pro molestum esse, unde frequens est apud Comicos: Enecas me: hoc est, obtundis me, sive gravis & molestus es mihi. ¶ Veteres etiam Enico dicebant. Terent. Eho, tu consobrinum tuum non noras? DEM. Enicas & postea: Satin' etiam si te delibutum gaudio reddo? ANT. Enicas, &c.

Enectus, participium. [... ἐκτεθνηκώς, ἡμιθανής. Gal. Tué, recreu, gasté & perdu, travaillé jusques au mourir. Ital. Ammazzato, & travagliato estremamente, mezo morto. Germ. Ertödtet. Hisp. Casi muerta, o muy trabajada, ò medio muerta. Polon. ... Vng. Holt elevenen, ... Ang. Kylled, slaine.] Nun tam mortuus, quàm propemodum mortuus. Valla lib. 6. cap. 27: Ut, enectus fame, Cic. 2. de Divin. Plenus, & enectus, contraria, Ibidem.

Energia, pen. prod. f.p. [... ἐνέργεια. Gall. Energie, efficace. Ital. & Hisp. Efficacia. Germ. Wirckung/krafft. Pol. Moc, sila. Vng. Erö, ... Angl. Efficacie, force.] Latinè efficacia, seu operatio. Hieron. Haber nescio quid latentis energiæ, vivæ vocis actus. Fit ab adjectivo Græco ἐνεργής, efficax. Unde & verbum ἐνεργέομαι, quod est officio sive operor. Energia itaque est quædam quasi actio & operatio interior, quæ est veluti via ac dux ad exteriorem corporis actum.

Enervo, vas, act. p. Debilito, quasi nervis & robore spolio. [... chalásch ... ἐκνευρίζω. Gal. Oster la force, debiliter. Ital. Indebolire, fiaccare. Germ. Krafftlos machen. Belg. Krencken. Hispan. Quitar los nervios y fuerças. Polon. Moc odeimuie. Vng. Meg erötlenítem. Ang. To make weake, or feable.] Cic. de Senect. Sed tamen ut vos videtis, non planè me enervavit, non afflixit senectus. Lactant. lib. 5: Hæc præsentia terræ bona virtuti contraria sunt, & vigorem mentis enervant.

Enervatus, participium: [... chalúsch ... ἐκνενευρισμένος. Gall. Debilité, qui a perdu sa force & comme ses nerfs. Ital. Snervato, effeminato, non virile. German. Krafftlos gemacht/geschwächt. Hisp. Cosa floxa y flaca y sin nervios. Pol. Osłabiony. Vng. Meg erötlenített. Angl. Made weak.] ut, Enervati & exangues homines. Cicero pro Sest. Languidus & enervatus philosophus. Cic. 1. de Orat. Enervata & muliebris sententia. Cic. 2. Tusc.

Enervus, a, um, vel Enervis, Debilis, mollis, effœminatus, quasi sine nervo. [... challásch ἄνευρος. Gall. Mol & effeminé, n'ayant aucune virilité. Ital. Debole, molle, snervato. German. Schwach/weibisch. Belg. Swack. Hispan. Flaco, sin nervios. Polon. slaby, mdły. Vng. erötelen, gyenge. Ang. Weake, feble.] Unde enerva saltatio apud Apuleium, quæ sinuosis flexibus, & corpore plicatili fit, quasi effœminata, mollis. Plin. in Paneg. Visum est spectaculum inde non enerve, nec flexum, nec quod animos virorum molliret, & frangeret. Quintil. l. 9. c. 4: In universum autem si sit necesse, duram potiùs atque asperam compositionem malim esse quàm effœminatam & enervem. ¶ Enervati pro mollibus ac delicatis. Sex. Aurel. Victor in Tito: Enervatorum greges abire præcepit.

Engangis, vel Gangitis, idem quod Gagates apud Dioscor. lib. 4. Sic dictus à Gange Lyciæ civitate. Hunc neq; fortis ignis impetus exedit, ut inquit in Theriacis Nicander. Vocatur & alio nomine Engis, autor Scholiastes Nicandri.

Engonasis, ἐγγόνασις, Signum cœleste, quod Latinè Ingeniculus vocatur. is Hercules est, qui dextro genu nixus, sinistro pede capitis draconis dextram partem opprimere conatur. Vide Hyginum lib. 2. & 3. Julium Firm. lib. 7. Mathes. Oriente ingeniculo, (quem engonasin Græci appellant) nati cum testimonio Martis & Lunæ, erunt funambuli, uribatæ, & neurobatæ, & qui talia pertractant.

Enhydris. [... ἐνυδρίς. Gall. Serpent en continuere vivant in l'eau. Ital. Serpente de acqua. German. Ein Wasserschlang. Hisp. La culebra que vive en el agua. Polon. Wąż wodny. Vngar. Vízi kigyo. Ang. A water snake.] Coluber in aqua vivens, unde nomen accepit. Plin. lib. 30. cap. 3: Dentium doloribus medetur draconis os è spina, item enhydris. Est autem serpens masculus, & albus. Herodotus in Melpomene, pro lutra accepisse videtur: ἐν δὲ ταύτῃ ἐνυδρίες ἁλίσκονται & κάστορες. Quo in loco Valla ἐνυδρίας, lutras vertit.

Enhydros, ἔνυδρος, Lapillus absolutæ rotunditatis, & cum candore lævitatem habens, liquorem intùs continens ad motum fluctuantem, ut albumen in ovis. Auror Plin. lib. 37. c. 11.

Enim, Conjunctio causam subjungens, & secundum locum ferè in oratione obtinens. Nam, nanque: [כי chi, γάρ. Gall. Car, certes. Ital. Imperoche. German Dann. Hisp. Porque. Pol. Bowiem. Vng. Mert. Angl. For.] ut, Cole pudicitiam. hæc enim hominem vindicat à scelere. ¶ Compositum autem cum verò, significat certè. Cic. 5. Verr. Enimverò ferendum hoc non est. Plaut. in Trin. Enutu is es? CH. Is enim verò sum. Idem in Persa: Ain verò verbereum caput? P. Ajo enim verò. Cic. 6. Verr. Ille enim verò negat Livius: Tunc enim verò deorum ira admonuit. Componitur item cum adversativis particulis at & sed: ut Atenim, Sedenim, quæ & ipsæ adversandi vim habent. Virgil. 1. Aen. Progeniem sed enim Trojano à sanguine duci Audierat. Terent. in Adelph. Atenim non sinam. ¶ Nihil enim. Plaut. Mostell. Quid tu tecum? TR. nihil enim. ¶ Verùm enim. Terent. Verùm enim quando bene promeruit fiat, suum jus postulat. Idem in Eunucho: Verba dum sint: verùm enim si ad rem conferentur, vapulabit. ¶ Imò enim. Terent. in Andr. Imò enim quam maximè abs te postulo atque oro Chreme. ¶ Imò enimverò. Terent. in Eun. dum sequor hanc fit mihi obviam. P. Incommodè hercle. CH. Imò enimverò infeliciter.

Eniteo, es. n.f. Valde niteo, clareo, emineo. [... ἐκλάμπω, ἐκλάμπομαι. Gal. Estre poli & orné, estre clair & beau. Ital. Risplendere. Germ. Scheinen/hefftig glantzen. Hispan. Resplandecer. Pol. Lśnię się, świecę się. Vng. Tündöklöm, fen... Angl. To shyne cleerlie, to wax famous and renowmed.] Unde Enitesco, lcis, nitidior & clarior fio. Autor ad Heren. li. 1: Quæ cum summa laude prodita vetustate, summa cum laude enitescit. Salust. Postremò Cæsar bellum exoptabat, ubi virtus ejus enitescere posset.

Enitor, eris, enisus, vel enixus, d.t. Pario. [... jag'áh ... ἐκπονέω. Gal. S'efforcer de parfaire, avec peine & difficulté achever quelque chose. Ital. Partoire, sforzarsi. Germ. Gebären: item, etwas mit sonderbarem fleiß vnderstehen. Hispan. Parir la muger, estribar. Polon. Kopie, ... Vng. Szülök, igyekezem, ... Ang. To travaile to enforce ones selfe to do a thing.] Plautus in Amphitr. Geminos Alcmena enititur. Varr. lib. 2. de Re rust. Faciendaque septa secreta ab aliis, quò enitentes secludere possis. Ex quibus intelligitur alienam esse Nonii sententiam, qui enixas mulieres ex eo dictas esse scribit, quòd vinculis quibusdam periculi & nexo solutæ sint. ¶ Interdum idem quod conari, & allaborare. φιλοτιμέομαι. Salust. in Jugurth. Ab adolescentia ita se enixum, ut ab optimo quoque probaretur.

Enixus us, ui, m.q. Ipse enitendi seu pariendi actus. Plin. l. b. 10. c. 63: Equæ post unum annum ab enixu utiliter admittuntur. Sic idem lib. 8. c. 16.

Enixe, Studiosè, & cum magno conatu. [φιλοτίμως. Gall. En s'efforçant, de tout son pouvoir. Ital. Studiosamente. Germ. Mit allem fleiß/trewlich/ernstlich. Hisp. Instante, con instancia. Pol. Z pilnością, usilnie ... Vng. Nagy igyekezettel. Angl. With tooth and naile, with all might & power.] Plautus in Trin. Tibi relinqui ob eam rem enixè expeto. Cic. pro Sextio: Meam causam boni omnes enixè susceperant. ¶ Enixim pro enixè. Sisenna l. b. 4. Histor. Ego illos malos & audaces semper enixim contra fortunas atque honores hujus ordinis omnia fecisse sentio. ¶ Enixissimè etiam dixit Servius.

Enisus, a, um, Particip. Id est, conatus. Cic. Qu. Fr. li. 3. Angit unus Milo, sed velim finem afferat Consulatus: in quo enitar non minus quàm sum enisus in nostro.

Ennam, antiqui dixerunt pro etiamne, teste Festo. ἦ γάρ.

Enneaphyllon, [ἐννεάφυλλον. Pol. Dziewięciornik.] Herba est quæ longa folia novena habet, causticæ naturæ. Imponitur lana circundata, ne urat latus: continuò enim pustulas excitat, lumborum doloribus & coxendicum utilissima. Plin. libro 27. cap. 9.

Enneaphthongos, [ἐννεάφθογγος. Vng Kilencz szavu.] Quod novem edit voces: ut, Enneaphthongos chelys, apud Martialem. Pro eodem etiam ἐννεάφωνος dicunt Græci.

Enneas, enneados, ἐννεάς, Est numerus novenarius, sicut Decas denarius. [Vng. Kilencz.]

Eno, as, ate, n.p. Natatione evado, vel nando aliquò pervenio, enato. [... naph, ἐκνήχομαι. Gal. Nager dehors, ... en nageant. Ital. Notare, pervenire à qualche luogo nuotando. Germ. Auß schwimmen. Hisp. Salir del agua nadando. Pol. Wypływam. Vng. Ki úszok. Ang. To swymme out and escape.] Liv. 3. bel. Mac. Multæ na-

H

tæ naues ejectæ, multæ ita haustæ mari, ut nemo ad terram enaverit. Virg 6. Aen. Insuetum per iter gelidas enavit ad Arctos.

E'nōdo, das, act. p. Nodis purgo, nodos reseco. [ἐξαμματίω. Gal. Oster les neuds, esclaircir, declarer. Ital. Snodare. Germ. Von knöpffen seuberen/die knorren abhawen. Hisp. Desenbarar, desanudar. Pol. Obciynam, jeśli odcynam. Vng. Iomoitul'és bóske, vel megtortom, meg magyarazom. Angl. To expone clearlie, to take away knottes.] Col. li. 5. c. 5: Quæ ulmus à positione bene provenerit, ejus summæ virgæ falce debent enodari. ¶ Per metaphoram accipitur pro declarare sive explicare. Autor ad Heren. lib. 2: Deinde contrariæ legis enodabimus voluntatem, & eam trahemus ad nostræ causæ commodum.

E'nōdātĭo, nis, f. t. Explicatio, expositio. [פתרון parâschâh פתרון puthrôn פשר péscher, ἐξαμμάτωσις, διασάφησις, λύσις. Gall. Declaration. Ital. Dichiaratione. Germ. Auflösung/erklärung. Hispan. Declaracion de lo escuro. Pol. Wyłożenie, wykład. Vng. Meg magyarázás. Angl. A plaine declaring, or expounding.] Cic. in Topic. Ea est insita, & antè percepta cujusque formæ cognitio enodationis indigens. Idem 3. de Nat. Deor. Quid vos delectat illa explicatio fabularum, & enodatio nominum?

E'nōdātus, part. [מבואר בהיב meboar heteb. ἐξαμματωθείς, σαφηνισθείς. Gal. Declaré. Ital. Dichiarato. Germ. Außgelößt/erklärt. Hispa. Declarado. Pol. Wyłożony, wyrażony. Vng. Meg magyarázatos. Ang. Declared, made manifest.] Cic. 2. de Invent. Præcepta magna conquisita cura, perspicuè conscripsit, atque enodata diligenter exposuit.

E'nōdātē, adverb. Clarè, perspicuè. [באר היטב beér heteb. δήλως. Gall. Clairement, apertement, sans neud. Ital. Chiaramente, senza scrupulo. Germ. Klärlich. Hisp. Claramente sin nnudo. Pol. Iaśnie. Vng. Nyilván, világoson. Ang. Clearlie, planelie.] Cic. 3. de Finib. Hæc igitur nobis explicanda sunt: sed si enodatius, vos ignoscetis. Idem 2. de Invent. Quæ illius erunt, leviter attingendo, sua diligenter & enodatè narrando.

E'nōdis, de, pen. prod. om. t. Planum, sine nodo. [ἀνάμματος, ἄκομβος. Gall. Sans neuds. Ital. Senza nodi. German. Ohne knöpff/glatt. Hisp. Sin nudos, ò desanudado. Polon. Gładki, nie sękowaty. Vngar. Bóskóknélkül való, ganélkül való. Ang. Without knottes.] Virg. 2. Georg. Aut rursum enodes trunci resecantur. Plin. l. 12. c. 14: Quibus credi potest, matrem quoque teretem & enodi fruticare trunco. ¶ Per metaphoram Enode etiam dicitur quod sine difficultate est. Plin. Epist. Recitabat ἐξωθεμάγνες, eruditam sanè luculentamque materiam (scriptæ legis erat) fluentibus, & teneris, & enodibus, sublimibus etiam ut poposcit locus.

E'nōrchis, ἔνορχις, Gemma est candida, quæ divisa fragmentis, testium effigiem repræsentat, Autor Plin. l. 37. cap. 10.

E'nōrmis, me, om. t. Dicitur magnum, sine mensura, nimium: eò quòd normam & mensuram excedat. [ἄμετρος, ἔκνομος. Gal. Desmesuré, desbordé, sans mesure, desreglé. Ital. Enorme, smisurato. German. Vnmässig groß/vngerstalt. Hisp. Muy grande, sin medida. Polon. Niepomierny, niekształtny. Vng. Mérteklettelen, nagy. Angl. Without measure, out of order.] Plin. in Epist. Omnis enim advertit quod eminet & extat: sed acri intentione dijudicandum est immodicum sit an grande, altum an enorme. Plin. lib. 17. c. 12: Eædem enormes cerasis, lauris.

E'nōrmĭtas, f. t. [ἀμετρία. Vng. Mérteklettelenség, bőség.] Spart. in Caracal. Sed enormitate stipendi militibus, ut solet placatis.

E'nōrmĭter adverb. [ἐκτόπως, ἀμέτρως. Gall. Desmesurement, sans mesure, desregleement. Ital. Fuor di regola, Fuor di misura. German. Vnmässiglich/vber die maß. Hispa. Sin medida. Pol Sipetnie. Vng. Mertéketlenül, mérteketlenül. Angl. Out of measure ad rule.] Plin. lib. 37. cap. 6: Simili modo, si ex alio colore in se admittat aliquid enormiter.

E'nōtesco, is, Innotesco, Notus fio. [נודע nodhâh. γνωρίζομαι. Gall. Venir en cognoissance. Ital. Farsi noto. Germ. Erkannt werden. Hisp. Hazerse conocer. Pol. Znaionim sie stawam. Vng. Ei hon jedóm, ismeretessé lenni. Ang. To be knowen abroad.] Plin. in epist. Enotuerunt quidam versus tui, & invito te claustra refregerunt. Suet. in Otho. Qui tamen sic quoque hoc disticho enotuit.

E'ns, & Entia, à verbo Sum deducta, τὸ ὄν, τὰ ὄντα, voces sunt solis penè Philosophis usurpatæ. [Vng. Állat.] Quint. lib. 8. cap. 3: Multa ex Græco formata nova, ac plurima à Sergio Flavio, quorum dura quædam admodum videntur, ut Ens & Essentia: quæ cur tantoperè aspernemur, nihil video, nisi quòd iniqui judices nos sumus, ideoque paupertate sermonis laboramus.

E'nsis m. t. Gladius, mucro. [חרב chéreb. ξίφος. Gall. Espee. Ital. Spada. Germ. Ein Schwerdt. Belg Een Schweert. Hisp. Cuchillo, ò spada, ò daga. Pol. Miecz. Vng. Szablya, vagy fegyver. Angl. A sword.] Cic 2. de Nat. Deor. Aulaq; funestum prima est fabricarier ensem. Virgil. Et curvæ rigidum falces conflantur in ensem. Ovid. 3. Fast. Ensibus exertis bellica læta dea est. ¶ Ab ensis fit diminutivum Ensiculus, ξιφίδιον. Plaut. in Rud. In eo ensiculo literarum quid est? ¶ Perque enses, perq; ignem oportet irrumpere, [illegible] καὶ μαχαιρῶν καὶ πυρὸς ... quum significamus quidvis [illegible] subeundum.

E'nsĭfer, [ξιφηφόρος.] μαχαιροφόρος, ξιφοφόρος. Gall Qui porte espee. Ital Che porta spada. Germ. Ein Schwerdtrager. Hispan El que trae cochillo ò espada. Polon. Miecznik. Vngar. Fegyver, kard hordozó. Angl. That beareth a sworde.] Ovid. 2. de Arte. : Ensifer Orion aspiciendus erit. Idem 4. Fast.

E'nsis Xiphion herba apud Diosc. lib. 4. c. 23.

Entaticos, ab erigendo & inflando sic dictum, Satyrium apud Diosc lib. 3. c. 145.

E'ntĕlĕchia, f. p. ἐντελέχεια, Perfectio, vis ex se movens, agitatio sive energia. Aristoteles animam ita appellavit, li. 2 de Anima. Cicero continuatam quandam & perennem motionem interpretatur, 1. Tusc. quæst. Quintum genus adhibet vacans nomine, & sic ipsum animum entelechiam appellat novo nomine, quasi quandam continuatam motionem & perennem. Sunt qui endelechiam per d scribendum existiment: sed per t plurimis probatur. Corinthus Grammaticus autor est Atticos ἐνδελέχειαν per τ ἀντὶ τοῦ δ ἐνδελεχείας scribere consuevisse. Idem apud Lucianum in judicio vocalium queritur Δ de suis sedibus pulsum à τ, i hac ipsa voce.

E'ntĕni, τὰ ἔντερα, dicuntur terrestres ventriculi quidam.

E'ntĕrĭōne, es, f. t. ἐντεριώνη, medulla lignorum.

E'ntĕrŏcēlē, f. p. [ἐντεροκήλη. Vng Tökösség. Ang. The disease of burst when the gut falleth downe into the coddes.] Species herniæ, quum intestina decidunt in scrotum: quemadmodum epiplocele, ἐπιπλοκήλη, quum eodem delabitur omentum: & hydrocele, ὑδροκήλη, quum in alterum è testibus humor confluit. Omnesq; has species, nostri vocant hernias, inquit Celsus. Ramices verò qui sequuntur. Porocela πωροκήλη, quum ex abscessu aliquo circa scrotum materia lubdura ... Sarcocela, σαρκοκήλη, quum in ipso scroto cõcrevit caro. Cirsocela, κιρσοκήλη, quum venæ intumuerunt, tunicis testium integris, vel in ipso scroto: Bubonocele est tumor testiculi ex inflammatione febrem afferens, vel tumor in inguine ex repletione nervi, ex quo testiculus dependet. Est tamen ubi Plin. enterocelam dixerit ramicem, ut in medicinis cupressi.

E'ntĕrŏcēlĭcus, Qui enterocela laborat. [Vngar. Tökös.] Plin. libro 26. capite 8: Enterocelicis datur ex aqua, & illitur vesicæ vitiis.

E'ntĕrŏn [ἔντερον. Vng. Bél.] Latinè intestinum. Hinc quidam exenterare, ἐξεντερίζειν, pro eviscerare, & intestina detrahere, deduci putant. Vide suo loco.

Enthaemon, Medicamentum quod conficitur ex quibusdam lacrymis, quæ emanant ex oleis, quæ in Arabia nascuntur. Plin. lib. 12. c. 17.

E'nthēca, æ, f. p. ἐνθήκη, accipitur à Luciano pro scrinio, in quo veluti in fidejussione nummos & supellectilem preciosam deponimus.

E'nthĕmăta n. t. ἐνθήματα, A medicis vocantur quæ vulneribus recentibus imponuntur, ad reprimendum sanguinem, & humorum affluxum. ¶ In insitionibus item enthemata vocantur surculi qui in fissuram trunci inseruntur.

E'nthĕsis, ἔνθεσις, Latinè interpositio. ¶ Significat etiam frustum in os inditum, quod pueris à nutricibus datur: hoc à Cicerone mansum vocatur.

E'nthĕtŏn, ἔνθετον, Medicamentũ à præstantia remedii dictum.

E'nthĕus, a, um. [ἔνθεος. Vng. Istennel teli.] Numine divino plenus Stat. Syl. 2. H[a]c thyrsos, hic plectra ferit, hic enthea lauro Tempora, Minoa crinem premit ille corona.

E'nthĕātus, a, um. Divino numine afflatus. [Vngaric. Isten[nel] tölt.] ut Entheata vatum pectora, apud Mart. lib. 6.

Enthostathidia, thoracis intima.

E'nthūsĭasmus, [ἐνθουσιασμός. Vng. Isteni ihlet.] Est divinus quidam vigor, qualem habent dicta aut scripta eorum qui divino numine sunt afflati: ab ἐνθουσιάζω, quod significat Afflor numine.

E'nthȳmēma, pen. prod. atis, n. t. & Enthymematum, ti. ἐνθύμημα, ἀπὸ τοῦ ἐνθυμεῖν, quod est mente concipere, animadvertere, considerare. Commentum vel commentationem Quint. interpretatur: quòd mentis actio omnis atq; sententia, enthymema nominetur, sicut docet Cic. in Top inquiens: Ex hoc illa Rhetorum sunt ex contrariis conclusa, quæ ipsi enthymemata appellant. Enthymema (inquit Rufinianus) dicitur quum periodus orationis ex contrariis sententiis astringitur: quale est illud Ciceronis in Divinat. Tamen his operam tuam pollicere, qui te neque velle sua causa, nec si velis, posse arbitrantur. Dialecticis enthymema est syllogismus imperfectus, in quo ex unico enuntiato infertur conclusio: ut, Castitas virtus est, ergò amplectenda. Nam ad perfectionem syllogysmi deest prior enuntiatio, quam majorem vocant, virtus omnis amplectenda. Iuvenalis Satyr. 3: aut curtum sermone rotato Torqueas enthymema.

E'ntŏma, n. t. ἔντομα. A Græcis appellantur quæ nos vocamus insecta. [Vng. Nyakatlan állatok.] cujusmodi sunt muscæ, crabrones, apes, & ejusmodi: ratione nominis inde (ut opinor) ducta, quòd pleraque ex iis circa medium sui incisa sunt, adeò ut posterior pars tenui admodum discrimine adhæreat priori.

E'ntўpōsis, Vbi articulus cõfirmatur, vel humeri acetabulum.

E'nūbo, is, pen prod. n. t. [ἐκγαμίζω. Gall. Espouser un homme, prendre pour mari. Ital. Maritare. German. Mannen/ein Mann nemmen/sich verheuraten. Hisp. Casarse fuera su estado. Pol. Zamąż idę. Vngar. Kihazasodom. Ang. To be maried to some man.] à Liv. videtur usurpatum pro extra suum ordinem nubere: ita enim ait lib. 10. ab Vrb. Virginiam Auli filiam patritiam, plebeio nuptam L. Volumnio Cos. matronæ, quòd è patribus enupsisset, sacris arcuerunt.

E'nuptĭo

Enūptio, f.t. Livius lib. 9. Decad. 4: Vt Hispalæ Fecenniæ datio, diminutio gentis enuptio, tutoris optio ita esset quasi ei vir testamento dedisset.

Enucleo, as, act. p. Aperio & nucleum è calyce extraho. Nucleus verò dicitur quod tenerum in nuce includitur. [... Gal. *Cerner, mettre hors le noyau, ou counoi... & mettre en evidence*. Ital. *Aprire, cavare il nocciolo della noce, & l' ostriga della guscia*. German. Ein Nuß aufthun/ ein Nußkernen auß der Schalen thun: item, erklären. Hispan. *Abrir o sacar el meollo, o pepita de la fruta*. Polon. *...* Vng. *...* Angl. *To take the kernell of a nut out of the shell, to declare*.] ¶ Per translationem enucleare significat declarare, & explanare. ... Cic in Parti. Nec quicquã in amplificatione nimis enucleandum est.

Enucleatus participium. [... Gal. *Esclercy & descouvert, mis en evidence & declaré*. Ital. *Dichiarato, aperto, manifesto*. German. Erklärt/ eröffnet. Hisp. *Abierto, declarado, manifesto*. Polon. *...* Vng. *...* Ang. *Declared, whereof the kernell is taken out of the shell*.] Cic. pro Planc. In quo primum illud debes putare: comitiis præsertim ædilitiis, studium esse populi, non judicium: eblandita illa, non enucleata esse suffragia. Idem de Orat. Genus dicendi acre, acutum, enucleatum.

Enucleatè, adverbium purgatè, exquisitè, clarè, ac sine asperitate. [... Gall. *Clairement, apertement*. Ital. *Chiaramente*. Ger. Offentlich/ klärlich. Hisp. *Claramente*. Pol. *...* Vng. *...* Ang. *Clearlie, plainly*.] Cic. lib. 4. Tusc. Habes ea quæ de perturbationib. enucleatè disputant.

Enudo, as, are, Nudo. [... Gall. *Desnuer, exposer*. Ital. *Nudare, spogliare*. German. Entblössen: item, erklären. Hisp. *Desnudar, o vestir..., declarar*. Pol. *...* Vng. *...* Ang. *To make naked, to uncover*.] Et per translationem, exponere, ac velut nuda lectui aperire: hoc est, interpretari. Cic. 1. de Legib. Et rerum plurimarum obscuras & necessarias intelligentias enudavit, quasi fundamenta quædam scientiæ.

Enumero, as, are, act. p. Numero, recenseo. [... Gall. *Denombrer, nombrer & conter*. Ital. *Annoverar*. German. Erzehlen. Hisp. *Contar por numeros*. Pol. *...* Vngar. *...* Ang. *To number, to compte, to reken*.] Cic. 4. Verr. Dixi jam ante me non omnia istius quæ in hoc genere essent, enumeraturũ. Col. l. 8. ca. 17: Et ne per singula enumerem lafamentorum omnium purgamenta. Proper. l. 2. Eleg. Enumerat miles vulnera, pastor oves. Teren. Adel. tamne enumerasti quod ad te rediturum putes.

Enumeratio, f.t. Est ipse enumerandi actus. [... Gall. *Denombrement, nombrer & conter*. Ital. *Esso annoverare*. Ger. Erzehlung. Hispan. *Aquella cuenta por numeros*. Pol. *...* Vng. *...* Ang. *A numbring, or reckening*.] Præterea est argumenti genus frequens apud Oratores, quum plurimis rebus expositis, & cæteris infirmatis, una reliqua necessario confirmatur, hoc pacto: Necesse est aut inimicitiarum causa ab hoc esse occisum, aut metus, aut spei, aut alicujus amici gratia: aut si horum nihil est, ab hoc non esse occisum. Cicer. 1. de Invent. Enumeratio est per quam res dispersè & diffusè dictæ, unum in locum coguntur, & reminiscendi causa unum sub aspectum subjiciuntur. Cic. pro Cluentio: Verum quum habeam rem non dubiam, sed apertam atque manifestam, enumeratio singulorum argumentorum non est necessaria. ¶ Est etiam enumeratio pars epilogi, quum argumenta autoritatis, aut præcipua per totam orationem sparsa, in fine repetuntur, ut altius memoriæ insideant. De qua multa in Rhetoricis apud Herennium.

Enuntio, as, act. p. Eloquor, effero, exprimo, profero, pronuntio, dico, significo. [... Gallicè, *Divulger, reveler, dire, prononcer, prononcer*. Italicè, *Pronunciare, proferire, parlare, esprimere*. Ger. Außkünden/ außsprechen. Hispan. *Pronunciar, o declarar*. Polo. *...* Vngar. *...* Ang. *To utter, to pronounce*.] Cicer. 2. de Finibus: Gravissimæ sunt ad beatè vivendum breviter enuntiatæ sententiæ. ¶ Ponitur etiam pro simplici nuntiare, vel è longinquo significare. Cic. Epist. ad Atticum lib. 1: Cossinius hic, cui dedi literas, valde mihi bonus homo, & non levis, & amans tui visus est, & talis qualem esse eum tuæ mihi literæ enuntiarant. ¶ Elegantissimus præterea hujus Verbi usus est pro divulgare, & quod arcanum erat, retegere, ut, Enuntiare adversariis amicorum consilia. Cic. pro Roscio Amerino. Enuntiare mysteria dicendi. Idem primo de Orator.

Enuntiatus, part. [... Gall. *Proferé, prononcé*. Ital. *Proferito, pronunciato*. Germ. Gesagt/ außgesprochen. Hispan. *Pronunciado, declarado*. Polon. *...* Vng. *...* Ang. *Vttered, pronounced*.] Quint. libro 4 cap. 5: Sermo rectus, & secundum naturam enuntiatus.

Enuntiatum, ti n. f. Oratio perfecta, verum aut falsum significans, effatum, pronuntiatum, enunciatio. [... Gal. *Proposition*. Ital. *Propositione*. Germ. Ein vollkommene Red/ oder Spruch/ der etwas bestetiget oder verneinet. Hisp. *Proposicion*. Pol. *...* Vngar. *...* Ang. *Annunciation*.] Nostræ ætatis Dialectici *propositionem* vocant. Cicero de Fato: Nec si omne enuntiatum aut verum est, aut falsum, sequitur illicò causas esse immutabiles.

Enuntiativus, a, um. [... Gal. *Declaratif*. Ital. *Dichiarativo*. Germ. Das da außgeredt oder außgesprochen mag werden. Hisp. *Cosa que denuncia, o declara*. Pol. *...* Vng. *...* Ang. *Declaratiue*.] Senec. Epist. 118: Sequuntur deinde motus animorum, enuntiativi corporum. Ibidem: Aliquid est enuntiativum de corpore, quod alii effatum dicunt, alii enuntiatum, alii edictum.

Enuntiativè, vel enarrativè deduci dicitur, quum similiter aliqua res sine mysterio, sine momento deducitur, ut quum dicen. Peto à Titio, qui est hæres Sen. ista verba: Qui est hæres, nuntiativa sunt. Vnde etiamsi non est hæres Seii, tamen procedit libellus. Casus est, ut ajunt, in terminis, in l. quæ familiæ, quem tex. ut singularem, secundum præceptorem meum D. Zasium, omnes doctores exclamant. ff. de famil. ercisc. Dispositivè autem narrata vim habent & obligandi & disponendi causam, adeò ut ea quæ medullas respiciunt, mutari emendarive nequeant, maximè si pro reo faciant. Per text. elegantem in l. cum precum. C. de lib. Caus.

Enuntiatio, onis, f.t. Enuntiatum, effatum, pronuntiatum. [... Vng. *...*] Cic. de Fato: Omnis enuntiatio (quod ἀξίωμα Dialectici appellant) aut vera aut falsa est. Ibidem: Explicanda vis ratioque enuntiationum, quæ Græci ἀξιώματα vocant.

Enuntiatrix, cis, f.t. [... Vngar. *...*] Quint. lib. 2 c. 15: Ars inventrix, & judicatrix, & enuntiatrix.

Enutrio, is, pen. corr. act. q. Nutrio, alo, sustento. [... Gall. *Nourrir, & es...* Ital. *Nodrire*. Germ. Ernehren/ auferziehen. Hispan. *Criar*. Pol. *...* Vng. *...* Angl. *To nourish, to bring vp*.] Plin. l. 12. c. 1: Tantum postea honoris increvit ut mero infuso enutriantur. De platano. Col. l. 3. c. 3: Deinde sata non ita enutriẽ ut antè convalescant ac pr... filiant, quàm retorrescant.

E ante O.

EOR. In notis antiquorum Eorum.

Eo, is, ivi vel ii, itum, Notæ significationis est. [... Gall. *Aller*. Ital. *Andar*. Germa. Gehen. Belg. Gaen. Hispan. *Andar*. Pol. *...* Vng. *...* Ang. *To go, to walke*.] Ire, Redire contraria. Matt. lib. 6. Et Capitolinas itq; reditq; vias. Ovid. Epist. 10. Anxius huc illuc dissimulanter eo. ¶ Interdum significat venire, ... Terent. in Adelph. Quæso ut unà mecum ad matrem virginis eas. ¶ Ire pedibus, Plautibus Sic Nam pedibus ire non queo. ¶ Ire in sententiam pedibus, est alterius sententiæ non verbo, sed corpore accedere. ... Livius li. 7. ab Vrbe: Qui hoc sentitis, in dexteram partem pedibus transite: quæ major pars erit eo stabitur consilio. Deinde frequentes omnes in dexteram pedibus transierunt. Hæc ratio inventa est, quòd nonnunquam longum esset audire singulos, in magno, præsertim Senatorum vel judicum consessu. Quum igitur duæ tresve sententiæ dictæ erant ab iis, qui primi rogabantur, reliqui in illorum cum quibus sentiebant, sedilia transibant, ut res expeditiores fierent. ¶ Aliquando ne pedib. quidem præ multitudine ad sententiam ire poterant, ideoq; manu sententiam significabant: quod Quintil. intelligit, ubi ait: Manibus pedibusq; imus in sententiam necessitatis. Huic contrarium est, Ire in alia omnia: hoc est, ab autore sententiæ alicujus dissentire, & in aliorum sententiam discedere. Cicero Lentulo, libro 1. Epistol. Quatenus de religione dicebat, ei rei quia obsisti non poterat, Bibulo assensum est: de tribus legatis frequentes ierunt in alia omnia. ¶ Navibus instructis ire. Virgil. 2 Aeneid. Et jam argiva phalanx instructis navibus ibat. Cicer. ad Attic. libro 10: Navigio ille iterum trans mare, credere non possum. ¶ Ire rectis sensibus. Cicero 13. Philip. Si me rectis sensibus euntem dii immortales, ut spero, adjuverint. ¶ Ire inficias, negare. Terentius in Adelph. hoc reliquum est, Si inficias ibit, testis mecum est anulus quem amiserat. ¶ Ire in aciem, pro militare. Quintil. libro 9. capite 2: Qui aliquando fortiter fecerat, & alio bello petierat ut militia vacaret ex lege, quòd quinquagenarius esset, adversante filio ire in aciem coactus, deseruit. ¶ Ire in articulum dicitur seges, quum nodos, veluti articulos quosdam acquirit. Plin. libro 18. capite 17: Si in articulum seges ire cœperit. ¶ It dies, prò præterit, & elabitur Plaut. Rud. Verba facimus, it dies. ¶ It res pro succedit. Cic. Attic. lib. 14: Incipit res melius ire quàm putâram. ¶ Ire in consilium, judices dicuntur, quum ut capita conferunt, aut in interiore consilio instrumenta litis percensere aggrediuntur: quum processus esse super bucellum dicitur: id est, in medium positus. Cic. pro Cluentio: In consilium itur judices triginta duo, sententiis decem & sex absolutio confici poterat. Budæus. ¶ Ire per. Ovid. 14. Met. satis est inamabile regnum Aspexisse semel, Stygios semel isse per amnes. ¶ Eunt depressum, pro Deprimunt. Plaut. Cist. frigidam Subdolè suffundunt, viris cum suis nos solere prædicant. Suas pellices esse ajunt, eum depressum, quia nos sumus libertinæ. ¶ Ire agere conjunctim à Iurisconsultis dicitur, pro disjunctim. Aliud enim est ire: aliud agere. Ire, hominis est: agere, jumenti. Qui actum habet, iter habet, at non contrà. Ergo ire, agere semper conjunguntur, ut tres servitutes compendio sermonis comprehendantur, Iter, via & actus. Nam sub verbo agere, tacitè

H 2　　quoque

quoque vehere comprehenditur. Hæc ex Hotomanno. ¶ Hoc verbum, præter naturam aliorum verborum quartæ conjugationis, facit futurum in bo: ut, Eo, ibo, quemadmodum & queo, quibo. ¶ Invenitur tamen etiam nonnunquam Eam, ut apud Terent. Eunuch. Quid igitur faciam? non eam? ne nunc quidem quum accersor ultro. ¶ Composita abeo, is, quamvis simplex sit neutrum, aliqua tamen sunt activa: ut, Adeo, adeor: obeo, obeor: intereo, intereor: subeo, subeor. Iuven. -quòd si subeuntur prospera castra. Claud. Quadrig. Pugna acriter cõmissa, ac multis utrinque interitis. Virg. l. 10: Morte obita, quales fama est volitare figuras. ¶ Componitur, Eo cum ab, ut: abeo: ad, adeo: am, ambio, in quo b interponitur euphoniæ causa, & e vertitur in i. ante, anteeo: circum, circumeo: con, coëo, in quo abjicitur n: contra, contraeo: ex, exeo: in, ineo. inter, intereo: intro, introeo: ob, obeo: per, pereo: pro, prodeo, in quo d, interponitur sonoritatis gratia: præ, præeo, de quo latius suo loco: præter, prætereo: re, redeo. sub, subeo: super, superbio, ubi interponitur b, & e mutatur in i: trans, transeo: venum, veneo. A' supino itum, itu, fit itus us, & itio. ¶ [Hebr.] *hêle h. ᾽πορεία* Gall. *Allee, voyage.* Ital. *Andamento, g ta camino.* Germ. Das gehen / gang. Hisp. *Obra d. and r, andadura.* Pol. *Chod.* Vng. *Menés.* Ang. *A going or walking.*] Cicer. Attic lib. 15: Quis porrò noster itus, reditus, vultus, incessus inter istos? Suet. in Tiberio, c. 38: Ad extremum vota pro itu & reditu suo suscipi passus, ut vulgò jam per jocum Callipedes vocaretur. Ter. Phorm. Hæcine erant itiones crebræ, & mansiones diutinæ Lemni? Cic. Attic. De obviam itione ita faciam ut suades.

I'tur impersonale Terent. in Andr. Ea quoniam nemini obtrudi potest, itur ad me.

I'tio, itionis, verbale, f. t. [Vng *Menés.*] Cicero de Divinat. Sed Rhodiorum classi propinquum reditum, ac domum itionem dari. Idem ad Att. De obviam itione faciam ut suades.

I'tus, itus, m. quidem quod itio. [Vngar. *Menés*] Cic. ad Atticũ: Quis porrò noster itus, reditus, vultus, incessus inter istos? Varr. de ling. Lat. 4. Iter ab itu appellatum est. Item Titinnius poeta: itum, gestum, amictum qui videbant ejus.

I'to, as, frequentativum. Frequenter eo. [*φοιτάω, & πολλὰς ἔρχομαι.* Gal. *Aller souvent.* Ital. *Andar souente.* German. Offt gehen / gehen eins gehens. Hisp. *Andar muchas vezes.* Pol. *Vstawaiec oize.* Vng. *Menisogethk gyakranmegyök.* Angl. *To go often.*] Suet. de Clar. Rhet. Majores nostri quæ liberos suos discere, & quos in ludos itare vellent, instituerunt.

E'ò, pro tanto: sicut & quò, pro quanto ponitur. *τοσούτῳ.* ut, Eò magis, quò magis. Salust. in proœmio Catil. Statui res gestas populi Romani carptim, ut quæque memoria digna videbuntur, perscribere, eòque magis, quòd mihi à spe, metu, partibus Reip animus liber erat. ¶ Quandoque ponitur pro ideo, vel propterea *ἐπὶ τούτῳ.* Terent. in Eunuch. Eóne es ferox, quia habes imperium in belluas? Ibidem: Eò ad eam non admissa sum. ¶ Aliquando significat usq; illuc. Liv. 5: Ipsa vestigia quærentem dominum eò deductura erant. ¶ Aliquando significat id, vel usque ad id *εἰς τοῦτο*, ut apud eundem in proœmio operis: Quæ ab exiguis profecta initiis, eò crevit, ut jam magnitudine laboret sua. Sic dicimus, Eò magnitudinis quod est. Ad eam magnitudinem. Eò sapientiæ devenit: id est, ad eam sapientiam *εἰς τοῦτο σοφίας.* ¶ Eousque, in tantum. *ἐπὶ τοσοῦτον.* Valer. Max. lib. 1: Natam vitem eousque crevisse, donec cunctas dominationis suæ partes inumbraret.

Eonem, appellavit Alexander Cornelius arborem, ex qua esset Argo, similem robori viscum ferenti, quæ nec aqua, nec igne posset corrumpi. Plin. libr. 3. cap. 22.

E'ōs, [Hebr. *scivchar. ἠώς.* Gall. *Aurore, le poinct du iour, l'aube du iour.* Ital. *L'Aurora.* German. Morgenröte / der herbrechend Tag. Hispan. *Alua.* Pol. *Switanie.* Vng. *Hajnal.* Ang. *The breake of the day.*] Priori longa à Græcis vocatur, quàm nos dicimus *auroram.* Ovid. 3. Fast. Tres ubi luciferos veniens præmiserat Eos. Idem 4. Fast. Proxima victricem quum Romam inspexerit Eos.

E'ōūs, Eoa, um, *ἠῷος.* Gall. *Oriental, d'Orient.* Italicè, *Orientale.* Germ. Das zu dem morgen gehört / morgenlich. Hispan. *De Oriente.* Polo. *Sw ta aciporanni.* Vng. *Nap keleti.* Ang. *East.*] Adjectivum est, idem significans quod Orientalis, habetque primam syllabam indifferentem: quanquam sæpiùs producitur. Derivatur enim ab *ἠὼς*, dictione Græca, qua illi auroram significant: quæ quamvis frequentiùs per η scribatur, invenitur tamen quandoque scripta per ε. Productionis exempla nusquam non occurrunt. Reliquum est ut aliquot exemplis doceamus posse breviari. Lucan. lib. 8: Aut Arabum portus mercis mutator Eoæ. Idem: Claudimus Hesperias gentes, aperimus Eoas. Propert. lib. 2: Sive illam Hesperius, sive illam ostendet Eous. Virgil. 2. Aeneid., Confligunt Zephyrusque, Notusque, & lætus Eois Eurus equis. Ovid. 2. Amorum: Gallus & Hesperiis. & Gallus notus Eois.

E'ōūs, substantivũ, *ἠῷος*, prima vocali per ε. unde primã syllabã corripit. Vnus ex equis Solis, Ovid. 2. Metam. Vide AETON.

E'ōusque, Vide Eò.

E ante P.

E.P. In notis antiquorum, Edendum parcè. E.M.P. epitaphium. E.P. epulatio, vel è publico. E.P. epist. E.P.M. epistolam misit. E.P.R. & præparat. E.P.S. Episcopus.

E'pāgo, onis, m. t. *ἐπάγων*, Artemo navis, sive trochlea qua funes ductarii, & cætera navis armamenta explicantur: qua quæ majora onera ex portu in navem attolluntur. Vitruvius Ergatas videtur appellare.

E'pāgōgē, es, f. t. *ἐπαγωγή*, Argumentationis genus ex concessis sententiam laqueos texens, ad irretiendum eum qui se semel interrogandum præbuit, aliis atque aliis percontationibus sese mutuò excipientibus. Vide commentaria Budæi.

Epalelima, Vulgare promiscuũ, ac palæstræ dictum unguẽtum.

Epan[illegible] elia, dicitur cùm quis accusatur, quod præter leges concionetur, aut Rempubl. campellar.

E'pănădiplōsis, f. t. *ἐπαναδίπλωσις*, Figura est quæ fit quum eadem dictione versus clauditur à qua exordium sumpsit. Virg. 1. Aen. Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa.

E'pănălēpsis, f. t. *ἐπανάληψις*, Est repetitio sententiæ, ut iterum audita, altiùs insideat auditoribus. Cicer. pro Rabirio: Libenter si esset integrum, profiterer idem, Saturninum, C. Rabirii manu interfectum. Nihil me iste clamor commovet. Et deinde subdit: Libenter, *inquam*, profiterer.

E'pănăphŏră, f. p. *ἐπαναφορά*, Latinè repetitio: figura est quum ab eadem dictione plures sententiæ inchoantur: qualis est apud Virgilium in Gallo: Hic gelidi fontes, hic mollia prata Lycori. Hic nemus, hic ipso tecum consumerer ævo.

E'pănŏdŏs, pen. cor. f. s. *ἐπάνοδος*, Schema est *διανοίας*, quum ad id regredimur, unde semel discessimus: ut Principatus bonus, non autem bonus qui in tyrannidem commutatur.

E'pārchĭă, æ, f. p. [Hebr. *chilión. ἐπαρχία.* Vngar. *Tartomány.*] à Græcis dicitur, quam Latini provinciam, sive præfecturam appellant: unde Eparchus, *ἔπαρχος*, provinciæ præses: & Eparchiotes, *ἐπαρχιώτης*, provincialis.

Epatilis, [illegible], Diosc. lib. 4. cap. 145.

E'pauxis, *ἔπαυξις*, Dici potest incrementum.

E'pĕctăsis pen. corr. *ἐπέκτασις*, Dici potest porrectio: figura quæ in medio dictionis litera vel syllaba interponitur: ut, Induperator, pro imperator. A' verbo Græco *ἐκτείνω*, quod est porrigo, vel ulteriùs extendo.

E'penthĕsis, pen. corr. f. t. *ἐπένθεσις*, Interpositio literæ vel syllabæ ad medium dictionis, ut longior fiat numero syllabarum, vel temporum. A' verbo Græco *ἐντίθημι*, quod est interserere: ut, Relligio pro religio, alituum pro alitum.

E'phēbus, pen. prod. m. f. Pubes. [Hebr. *nahar* Hebr. *helem. ἔφηβος.* Gall. *Ieune iouuenceau, à qui commence a venir la barbe.* Ital. *Giouanetto di prima barba.* Germ. Ein Jüngling vber vierzehen Jahr / dem der Bart anfacht wachsen. Belg. Een jonghelinck dis den baart in de eerst heeft / oft die over die vierthien jaren oudt is. Hispan. *Iouen, mancebo barbado y luzio.* Pol. *Miodziencik kotry [illegible] las wiqs dl, a mechmusis psss ia.* Vng *Ifiu je auois fin.* Angl. *A stripling of xv yeares.*] ex ἐπὶ & ἥβη, pubertas. Iuven. Atmenius Zelotes cunctis narratur ephebis. Terentius in Andr. Nam is postquam excessit ex ephebis, Sosia, Liberiùs vivendi fuit potestas: id est postquam excessit ex ea ætate, qua pubem primò emisit. Cic. 1. de Natur. deor. Athenis quum essem è gregibus epheborum, vix singuli reperiebantur.

E'phēbīă, f. p. Pubertas. [Hebr. *chulas* Hebr. *halumim ἐφηβία.* Gall. *Adolescence.* Ital. *Giouentù che commincia d' anni quindeci.* Germ. Das Alter der angehnden Jugend. Hisp. *Mocedad.* Polon. *Zaczecynilwa wiro, menste, mloau, c.* Vng *Ifiusàg.* Angl. *Strypling age.*] Prima ætas adulescentiæ & extrema pueritiæ, ut tradit Donatus. Censorinus de die natali, cap. 5 ita distinguit, ut decimo quinto ætatis anno, quum primùm pueritiam egressi sumus, dicamur *μελλέφηβοι*: hoc est, futuri ephebi: decimosexto *ἔφηβοι* decimoseptimo *ἐξέφηβοι*, quasi ephebiam egressi.

E'phēbīum. *ἐφηβεῖον.* Gal. *Le lieu où les adolescens s'exercitoyent.* Ital. *Luoco doue s'essercitano i giouani.* Germ. Das Ort oder der platz / an dem sich die Jugend übt. Hispa *Lugar donde se exercitan los moços.* Pol. *[illegible] mlodz [illegible].* Vng. *Az hol azifiak magokat gyakorlyák.* Ang. *A place to yongemen to playe or exercise game in.*] Dictus palæstræ locus, in quo ephebi exercentur: de quo Vitruvius libro 5. sic inquit: In duplici porticu collocentur hæc membra, ephebium in medio: hoc autem est exedra amplissima, &c.

E'phēdră, æ, f. p. *ἐφέδρα.* Dioscoridi Herba est aliis nominibus caucon, & anabasis appellata. Nascitur ventoso ferè tractu, scandens arbores, & ex ramis propendens, folio nullo, cirris numerosis, qui sunt junci geniculati. Hæc Plinius libro 26. cap. 13: Hac mulierculæ utuntur ad vasa lignea emundanda, pectinumque opifices ad buxi scabritiem expoliendam. Vulgò *Prelam* vocant.

E'phēgēsis. penult prod. f. t. *ἐφήγησις*, Causæ vel judicii genus, quum accusabatur is cui regione aliqua interdictum erat, ut exuli aut homicidæ.

E'phēlis, pen. prod. *ἐφηλίς*, Tuberculum seu aspredo cutis in facie ex ardore Solis prognata.

E'phēmĕră sive, E'phēmĕrŏs. [*ἐφήμερος.* Vngar *Egy napi hideg ites.*] Febris est unus diei, qua & Latini diariam appellant, eò quòd diei unius (quantum in ipsa est) spatio terminetur.

E'phēmĕris. penult corr. f. t. Liber seu commentarius, in quo res quotidiana acta referuntur. [*ἐφημερίς.* Gall *Registre & papier iournal.* Ital. *Giornale, registro.* Germ. Ein Denckbüchlin / in welchem tägliche Handlungen verzeichnet werden. Jarbuch. Belg. Een dagelicx handel Boeck. Hisp. *Historia que procede de dia en dia.* Pol. *Ksiega do ktorei spraw k[illegible] dzia wpissuiemy.* Vng *lerczõ könyuecske, az kobemen.*

libamindannapi dolgo, t'irmk. Ang. A regiſter, a reckening book wherein thinges dayly donne be written.] Liber in quo res geſtæ per ſingulos dies ſcribuntur: latinè Acta diurna, & Diarium dicitur: ab ἐπὶ, & ἡμέρα, dies. Mos fuit Romanis ut ſingula rerum ſuarum tabulam conficerent: unde Iuvenalis ἀκριβῶς pro libro in quo diurnales divinationes erant: In cujus manibus, ceu pinguia ſuccina, tritas Cernis ephemeridas. Propertius pro libro fœneratoris ſumpſit, in quo ſumptus pecuniæ mutuatitiæ fœneratitiæque perſcribit, & ratiunculam per ſingulos dies expenſi acceptique ſubducit, & lucra damnaque computat: Me miſerum, his aliquis rationem ſcribit avari, Et ponit duras inter ephemeridas. Cicer. pro Quintio: Diſcedens in memoriam redit Quintius, quo die Roma in Galliam profectus ſit: ad ephemeridem revertitur, invenitur dies profectionis. Calendarium à Seneca dicitur: Adverſaria à Cicerone. Vide ADVERSARIA.

Ephēmĕrōn, [ἐφήμερον. Vng. Egy napig élő] Animal naſcens apud Hypanim fluvium, qui influit in Boſphorum: eodem quo naſcitur die interiens. Ariſt. libr. 5. Animalium. ¶ Hinc natum adagium Ephemeri vita, ἐφήμερα ζῶα. De iis qui ſtatim emoriuntur aut pereunt.

Ephēmĕrōn [ἐφήμερον. Polon. Láczá.] Duarum herbarum nomen eſt Dioſcoridi, quarum alteri folia tribuli lilii, ſed tenuiora, caulem parvum, florem candidum, amarum, ſemen molle, radicem unam digitali craſſitudine, odore non inſuavi: traditque in locis præcipuè opacis naſci. Hæc hodie herba eſſe creditur, quæ floſculos candidos gignit, gratiſſimi odoris, quos vulgus Lilium convallium appellat. [Vng. Gyöngy virág, ... gyöngy virág, kakuk virág.] Dictum autem ephemeron putatur, quod florem habeat languidiſſimum, & qui uno die marceſcat. ¶ Alterum ephemeri genus ab eodem colchicum appellatur, à quibuſdam etiam bulbus agreſtis. [Polon. Paſchy.] ſub Autumnum exitum florem fundens croceo ſimilem, folia habens pinguiora quàm bulbus, caulem ſeſquipedalem, ſemen ruſum, radicem ex nigra ruſeſcentem, qua deſquamata intus albicet, ſuccumque lacteum fundat. Vulgus Canis etiam appellat, quòd guſtatum canes enecet. Quin etiam homines bulbi ſimilitudine invitatos more fungorum ſtrangulat. Unde etiam ephemeron appellatum exiſtimant, quòd die uno perimat.

Ephĕſtĭi, [ἐφέστιοι. Vng. Házi istenek.] à Græcis dii appellantur qui à nobis Penates, & Lares, quòd aris & focis præſtare putarentur. Appellatione enim ἑστίας, Græci focum ſeu larem intelligunt.

Epheſtion, vel Epheſtios, Ariſtolochia, Clematidis, Dioſc. lib. 2. cap. 5.

Ephĕſtris, idis, ἐφεστρίς, Veſtis quæ ſupra arma indui ſolet. [Vng. Fegyver felett való ruha.] Bayfius putant eandem fuiſſe quam Romani paludamentum appellarunt.

Ephi, eſt menſura trium modiorum, de qua fit mentio in ſacr. literis.

Ephĭaltes, m. t. [ἐφιάλτης. Gall. Le loup garon. Ital. La marra, la ſtria, la cavallo. Germ. Nachtmänn, Schrottin, Alp. Belg. De mare oft nachtmerrie. Hiſp. Mampeſada, mampeſadilla.] A noſtris dicitur Incubus. Eſt autem morbus quieſcentes in lecto plurimum infeſtans, quum velut ingenti pondere nobis ſuper incumbente premi videmur. [Vngar. Éjjel ... a mi vállainkra ..., ... lidércnyomás.] Dictus ἀπὸ τοῦ ἐφάλλεσθαι, hoc eſt, à conſcendendo ſive inſiliendo. Generatur aut (ut nonnulli medicorum tradiderunt) ex voracitate & cruditate, evaporatione ſcilicet in caput redundante. ¶ Dictus eſt etiam hoc nomine, quidam ex Neptuni filiis, qui quum ſingulis menſibus novem digitos creſceret, in tantam altitudinem evaſit, ut ſtatura ſua fretus unà cum fratre Oto ſuperis bellum inferret: quapropter à Iove fulmine ictus, ad inferos eſt detruſus. Virg. in Culice. Nam victus ſedet immanis ſerpentibus Otus Devinctus, mœſtum procul aſpiciens Ephialtem.

Ephippia, orum, n. f. Propriè tegmina, ſeu ſtragula quibus equi ſternuntur, vel ſellæ equis ad inſidendum impoſitæ. [ἐφίππια ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τοῖς ἵπποις. Gall. Selles ... de chevaux, comme houſſes & autres choſes. Ital. Selle di cavalli, e ſimili ornamenti. Germ. Sattel. Belg. Sadel. Hiſpan. Sillas ò cubiertas de cavallos. Polon. Siodło. Vng. Nyereg, ... mindenaz mit lóra tesznek ... Ang. Horſe harneis.] Cato, ſive Varro, ſive alius quiſquis eſt, qui de liberis educandis librum conſcripſit, Mihi porro modica fuit una tunica & toga ſine faſciis calceamenti, equus ſine ephippio. Horat. in Epiſtol. Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Ephippiati equites. Qui ephippia habent in equis. [Vngar. Nyerges lovon ülők.] Cæſar 4 bell. Gall. Neque eorum moribus turpius, aut inertius habetur, quam ephippiis uti: itaq; ad quemvis numerum ephippiatorum, quamvis pauci, adire audent.

Ephippiarii equi. Quibus ſellæ imponuntur propter molliorem vecturam. [Vng. Nyerges lovak.] Vide in dictione STRATA.

Ephiſia, Artemiſia apud Dioſc. lib. 2. c. 125.

Ephydrum [ἔφυδρον. Polon. Przeſlka, koſzyſkowe.] Herba, quæ & equiſetum, & hippuris, & anabaſis appellatur. Vulgus Prela vocat. Vide HIPPURIS.

Ephod, ἐφώδ, dictio Hebræa, qua ſignificatur ſuperhumerale pontificis veſtimentum.

Epialos, ἠπίαλος, Genus febris eſt ex pituita frigida vel vitrea, putrefactaq;. Nomen dedit ei placidi pellaria Ponti ſubdola, quam Græci ... quoniam agitatum ex tranquillo citiſſimum efficitur: vel ἀπὸ τοῦ ἠπίως ἀλεαίνειν, quòd blandè ac modicè calefaciat.

Epibădes, pen. corr. Naves vectoribus ſolùm transvehendis accommodatæ. [Vng. Kis hajó.] Vlpianus l. 1. §. Igitur præpoſitio ff. de exercit. Quædam enim naves oneraria, quædam (ut ipſi dicunt) ἐπιβάδες ſunt. Et plero que mandare ſci ... vectores recipiant & ſic ut certa regione, & certo mari negotientur. Bayfius: Epibades, ſcopæ, dictæ ut opinor, quaſi epibatides, ad epibatas ſolum id eſt, vectores trajiciendos. Et fortaſſe legendum apud Iureconſultum, epibatas.

Epĭbătæ [ἐπιβάται. German. Kriegsleut auff dem Meer. Belg. Krijgsluyden ter zee. Vng. Hajon vivók.] Sunt bellatores in re navali. Hircius de bello Alex. Capta eſt una hoſtium quadriremis, depreſſa eſt altera, a...que perturbata: deinde omnes epibatis nudatæ. Idem lib. de bell. Afric. Ibique Getulis remigibus, epibatiſque complet. Dicti epibatæ ἀπὸ τοῦ ἐπιβαίνειν, hoc eſt, à conſcendendo: nonnunquam generaliter eo nomine omnes intelliguntur qui navim conſcendunt, ut aliquo ea vehantur.

Epibathra, thræ, [ἐπιβάθρα. Vng. Hajóra grádics, ſtyária.] Scalæ nauticæ, quibus in navim conſcenditur.

Epicaia, indeque verbum Epicaizare: vocabula ſunt inſulſa, quamvis protrita. Nam ut docet Bud. potius Epicia & Epizare dicendum eſt.

Epicauma, atis, ἐπίκαυμα, Oculi ulcus cruſtoſum, ſordidum & impurum humore fœdo jugiter effluente. Ita dictum à quadam adultionis ſimilitudine.

Epicēdium n. ſ. [ἐπικήδειον. Gall. Chant de dueil. Ital. Verſo funebre. German. Ein lied das man bey einer Leich zu Ehren dem abgeſtorbnen ſinget, Klag oder Grabſchrifft. Belg. Bigtie ... geſanck. Hiſp. Cancion o verſo en muerte. Pol. ... Vngar. Halotti éneklő ... Ang. ...] Carmen eſt, quod in laudem defuncti, corpore nondum humato, cani ſolet: alter nænia, vel monodia dictum. Quod verò corpore jam ſepulto, tumulo inſcribitur, dicitur epitaphium.

Epicharidia Genus naviculæ.

Epichĕremata, n. ἐπιχειρήματα, quæ dicantur oſtendit Quint. lib. 5 cap. 10 his verbis: Epicherema Valgius aggreſſionem vocat. Celſus autem indicat non noſtram adminiſtrationem, ſed ipſam rem, quam aggredimur, id eſt, argumentum quo aliquid probaturi ſumus, etiamſi nondum verbis explanatum jam tamen mente conceptum, epicherema dici. Quidam epicherema rationem vocant: Cicero melius ratiocinationem. Item capite 14. ejuſdem libri. Epicherema autem nullo differt à ſyllogiſmis, niſi quòd illi & plures habent ſpecies, & vera colligunt veris: Epicheremati ſer ... circa credibilia eſt uſus.

Epichriſta, ἐπίχριστα, Apud Galenum in eundem ferè uſum accipiunt, quo circumlitiones, quas Dioſcorides περιχρίσματα, & καταπλάσματα appellat, id eſt circumlitiones, quod eſt expoſitio. Nam & in pictura circumlitionem vocant, quum operibus jam perfectis, manus admovetur ultima, quæ illa ipſa properanter lambenteque; emicillo circumlegat, atque reviſet.

Epĭchyſis ἐπίχυσις, Vaſis genus, teſte Varro in 4. de ling. Lat. è Græcia primum advectum nomen habens ἀπὸ τοῦ ἐπιχεῖν, ab infundendo. Unde nonnulli etiam infundibulum hoc nomine appellant. [Vng Tölcsér.]

Epĭcĭthariſma. tis, pars erat fabulæ poſtrema. Quum enim omnis fabula recenſebantur publicè ad demulcendos ſpectatorum animos, qui tædio longæ narrationis jam languebant, in fine priuſquam dimitterentur, Citharœdus aliquis prodibat, & quod authoribus præludebat, epicitharisma vocabatur. Hinc apud Tertul. lib. advers. Valent proverbii loco ponitur Epicitharisma poſt fabulam. Dictum ἐπικιθάρισμα, ſicut ἐπικαλεῖσθαι aut ἐπίφθεγμα.

Epicœnum, n. ſ. [ἐπίκοινον. Gall. Maſle. Ital. Miſchio. Germ. Vermiſchet. Hiſp. Mezclado. Pol. Pomieſza ... Vng. Közönséges. Angl. Mixed, or mingled.] Græcis idem eſt quod promiſcuum. Unde epicœnum genus à Grammaticis appellatur, quod ſub uno articulo promiſcuè utrumque ſignificat ſexum. Intereſt autem inter genus commune & epicœnum, quod in genere communi & homines ſunt, & pecora: in epicœno pecora tantum. Quis autem hujus generis ſit uſus, intelligi poteſt hoc modo: Nomina enim brutorum animalium, quæ ſub una terminatione & marem ſignificant, & fœminam, aut facile ſexum diſcernuntur difficile. Si facile marem à fœmina diſtinguas, erunt communis generis, duobuſque declinabuntur articulis, ut hic & hæc bos. Sin difficile, erunt epicœna, unoque erunt contenta articulo, quem ex terminatione deprehendimus: ut paſſer, epicœni generis eſt ſub articulo hic, quia terminationem ſortitur maſculinam: aquila item epicœni generis eſt ſub articulo hæc, quia terminationem habet fœmininam. Quintil. lib. 1. ca. Nec ſtatim diligentem putabo, qui promiſcua, quæ & epicœna dicuntur, oſtenderit, in quibus ſexus uterque per alterum apparet.

Epicraſis, vocant, inquit Gal. l. 9. Meth. vinoſi ſieri curationem Græcè, ἐπίκρασις.

Epicoma, ex alterationum, quæ in oculis oriuntur, differentiæ.

Epicopi, dicuntur remis appoſiti & gubernaculis: quanquam

& qui aliena navi iter faciunt, sic dicantur quoq;, quos Homerus item Emporos vocat.

Epicrŏcum, penult. corr. Genus vestimenti crocco colore infectum, tenue & pellucidum. Autor Festus.

Epĭcŭs, ca, cum, ἐπικός, adjectivū est deductum à Græco nomine ἔπος, quod carmen significat, & propriè Hexametrum: unde Epicus poëta, ἐποποιὸς dicitur carminis heroici scriptor. Cic. de opt. gen. Orat. Itaque licet dicere & Ennium summum epicum poëtam, si uti ita videtur, & Pacuvium tragicum, & Cæcilium fortasse comicum. Epicum poëma. Cic. de opt. gen. Orat. Poëmatis enim tragici, comici, epici melici etiam, ac dithyrambici, quod magis est tractatum à Latinis, suum quodvis est diversum à reliquis. Vide Cæl. Rhodig. l. 17. c. 20.

Epĭdēmĭă, est Accessus ad civitatem aliquam observari plerumq; solitus, Hæc Budæus in Pandect. ¶ Epidemiam vocant medici morbum populariter vagantem, sive populariter sparsum. ¶ Epidemetici, de quibus titulus est apud Justinianum, sunt hospitiorum metatores in urbe: hoc est, qui in valvis januarum faciunt inscriptiones, quibus significatur quis in ea domo sit hospitaturus, nam ἐπιδημεῖν idem valet quod ad civitatem in rem præsentem venio. Hæc Alciat. in 3. poster. lib. Codicis. Memin. & Cælius lib. 7. c. 14.

Epĭdĕrmis, is, ἐπιδερμίς, Cuticula est exterior in animantis corpore è vera cute veluti efflorescens, adeò tenuis, ut vel atterendo vel scalpendo facilè possit lacerari. Nomen inde habet quòd ἐπὶ τῷ δέρματι: hoc est, super veram cutem sita sit.

Epĭdictĭcon, ἐπιδεικτικὸν, Causæ genus est apud Rhetores, à Latinis laudativum dictum, quòd præcipuè in laudando & vituperando versetur. Ad verbum transfertur Demonstrativū. ἐπιδείκνυμι enim Latinè est demonstrare. Cic. de Orat. Dulce igitur orationis genus, & solutum, & effluens, sententiis argutum, verbis sonans est in illo epidictico genere.

Epidimii morbi qui sint, apud Hippocratem require in dictione: Morbi qui in uno tempore, &c. ¶ Epidimiales morbi vocantur: id est, grassantes vulgò & publicè. Scripsit Epidomion aliquod Hippocrates.

Epĭdipnĭdes, [ἐπιδειπνίδες ἐ ἐπιδόρπια. Germ. Der Nachtisch / als Frucht und Käß. Polon. [illegible]. Vng. [illegible]] Sunt epulæ quæ in extrema cœna vel prandio adferuntur: unde etiam proprio quodam epitheto *seræ epidipnides* vocantur. Mart. lib. 11: Hinc seras epidipnidas parabit.

Epĭdrŏmĭdēs [ἐπιδρομίδες. Vngar. [illegible]] Plagarum funiculi sunt, teste Polluce, quibus retia panduntur contracta & retrahuntur expansa: ita dicti quòd ictuum plagæ per ea discurrant. Plin. lib. 19 ca. 1 usus est ablativo epidromis, velut à nominativo epidromos, vel epidrome. Videmus (inquit) plagas tantæ tenuitatis, ut annulum hominis cum epidromis transirent.

Epĭdrŏmŏs, [ἐπίδρομος. Vng. *Hajo tattyán vala vitorla*] Veli genus quod in puppi panditur. Nautæ *Mezanam* vocant. Sunt enim tria velorum genera, acation, quod maximum præcipuumque navis velum est: dolon, quod supra acation attollitur, quum maxima celeritate opus est: & epidromos, quod circa puppim tenditur. Autor est Iulius Pollux.

Epĭgămĭă, miæ, ἐπιγαμία, Connubium, affinitas cum aliis gentibus.

Epĭgastrĭŏn [ἐπιγάστριον. Vngar. [illegible]] A rei anatomicæ peritis vocatur extima totius ventris pars, totumque illud quod intestina tegit, ex cute, adipe musculis octo, & peritonęo compactum, totum illud spatium comprehendens, quòd est à cartilagine mucronata, nothisque costis, usq; ad ilia, atq; ad ipsum usque os pubis. Cels. lib. 4 c. 1 abdomen appellat.

Epĭgĕnēmă, atis, n. t. quasi dicas adventitium germen, atque sic vocat Gal. morborum symptomata, lib. 1. de differentiis morborum. Græcis parùm est in usu: sed symptomata & pathema, & pathos creberrimè ipsis sunt in ore. Vide etiam de Morborum symptomatis.

Epigetis Clematis herbe, apud Diosc. l. 4. c. 192.

Epĭglossis, f. t. seu Epiglottis, Lingua est quæ asperæ arteriæ meatum abstruit, ne cibus aut potus per œsophagum ad pulmonem descendat. [ἐπιγλωττίς Gal. *Languette ou petite langue, comme coll. qui garde que ce qu' on boit & mange ne tombe és poulmons.* Ital. *La linguetta che è sopra il collo ò la bocca del polmone*, Ger. Das zäpfflin im halß / so die lufftrören beschleust. Belg. Gorgel/tongisten Hisp. *El gatillo.* Polon. *[illegible]*. Vngar. *Nyelveke*, *nyelw csap.* Ang. *A li le tongue as t as wh h keepeth meate to pas inte the win de pipe.*] Plin. lib. 11. cap. 37: Tonsillæ in homine, in sue glandulæ. Quod inter eas uvæ nomine ultimo dependet palato homini tantùm est. Sub ea minor lingua epiglossis appellata, nulli ova generantium. Opera ejus gemina, duabus interposita fistulis, exterior earum appellatur arteria, ad pulmonem atq; cor pertinens. Hanc operit in epulando, ne spiritu ac voce illac meante, si potus cibúsve in alienum deerraverit tramitem, torqueat. Altera interior appellatur sanè gula, qua cibus atque potus devoratur. Tendit hæc ad stomachum, inde ad ventrem. Hanc per vices operit, quum spiritus tantùm aut vox commeat: ne restagnatio intempestiva alvi obstrepat.

Epĭgrammă, tis, n. t. Ἐπίγραμμα, seu Epigrammatum, ti, n. s. Dicitur inscriptio, vel superscriptio: ἀπὸ τοῦ ἐπιγράφειν, quod est superscribere. [Ger. Ein Vbergeschrifft oder Titel. Vng. *Pergoma, (avagy) pergoma vers.*] Cic. pro Archia poeta: Quòd epigramma in eum fecisset, tantummodò alternis versibus longiusculis. Idem in Atticum, lib. 1. Epist. 11: Epigrammatis tuis quæ in Amaltheo posuisti, contenti erimus.

Epĭgrămmătŏgrăphŭs, m. f. Epigrammatum scriptor. [Vng. *Pergomairó.*]

Epĭgrăphē, pen. corr. [Ἐπιγραφή. Gall. *Titre, l' inscription.* Ital. *Titolo, ò inscrittione*, Germ. Titel oder vberschrifft. Belg. Opschrift/ ofte titel Hispan. *Titulo* Vng *Hitvalló írás.* Ang. *A title or inscription.*] Titulus, inscriptio: item census: id est, annumeratio civium: & lustrum

Epĭgryphŭs, ἐπίγρυπος, habens aduncum nasum.

Epĭlepsĭă, f. p. [Ἐπιληψία. Gal. *Malcaduc, le mal sainct Jean.* Ital. *Mal caduco.* Germ. Die fallend sucht oder siechtag. Belg. De vallende siecte. Hispanic. *Gota coral.* Polon. *Caduk.* Vng. *Nyavalya.* Ang. *The falling sicknesse.*] Morbus est quem Latini comitialem appellant, propterea quòd comitia dirimeret, si quis eo in campo fuisset correptus. Epilepsiæ autem nomen à Græco ἐπιλαμβάνεσθαι deductum est, quòd in eo capiantur, & vincantur sensus, adeò ut à mortuis nihil absint. Nam una cum convulsione totius corporis principes cerebri operationes auferuntur, toto videlicet cerebro, vel duobus ejus præcipuis ventribus, affecto. Hinc etiam ἱερὰν νόσον: hoc est, sacrum morbum, quidam ex Græcis appellarunt, quòd cerebrum sanctissimam nostri portionem, quoddamque mentis veluti sacellum, peculiariter infestet. Quidam etiam Herculeum, ab Hercule, quem morbo huic obnoxium fuisse tradunt. ¶ Qui hunc morbum, patiuntur, epileptici, ἐπιληπτικοὶ, dicuntur.

Epĭlĭgnă, Vnguenti genus utilissimum, quo passim utebantur.

Epĭlŏgismŭs, [ἐπιλογισμός. Vng. *Summoba vétekezés.*] Cognatio, computatio: à verbo Græco ἐπιλογίζομαι, quod est excogito, & rationem subduco.

Epĭlŏgŭs, penult. corr. m. f. Peroratio, conclusiò, postrema orationis pars. [ἐπίλογος. Gall. *Conclusion.* Ital. *Conchiusione.* Ger. Die Beschliessung. Hispan. *Conclusion.* Polon. *Zamknienie mowy.* Vng. *Végező beszéd.* Ang. *A conclusion.*] Cicer. 4. Tusc. Num etiam Rhetorum epilogum desideramus? Rhetores tripartitum epilogum faciunt, constantem enumeratione, amplificatione, & commiseratione. Per enumerationem fit rerū repetitio, quæ Græcè dicitur ἀνακεφαλαίωσις: id est, recapitulatio: per amplificationem concitantur animi auditorum: per commiserationem flectuntur ad misericordiam.

Epĭmēdĭŏn, ἐπιμήδιον, Caulis est non magnus, hederæ foliis denis duodenisve, neque florem, neque fructum ferens, radice tenui, nigra, gravi odore. Romani *Vindictam* appellant.

Epimelas, Gemma candida est, nigricante superne colore. Plin. l. 37 c. 10.

Epĭmēlĭs, idis, [ἐπιμηλίς. Vngar. *Naſp fajta.*] Mespili genus est mali magnitudine, folio tantùm minore, pomum ferens rotundum, esculentumque, fundo in latitudinem resimo, astringentis naturæ, & tardè maturescētis, Galenus τρίκοκκον vocari testatur, à tribus granis sive ossibus quæ in se continet.

Epĭmēnĭdĭum, (ut Plin. l. 27. c. 9. scribit) est tertium bulbi genus, cibis gratum, angustius folio, minusque aspero, quàm cæteræ scillæ species.

Epĭmŏnē, penult. corr. Græca vox, Latinè perseverantia. [ἐπιμονή Gall. *Perseverance.* Ital. *Perseveranza.* German. Verzug oder Beharrung. Hispa. *Continuacion perseverancia.* Polon. *Zastanowienie, zawczasgnienie.* Vng. *Álhatatosság.* Ang. *Perseverance, stedfastnesse.*] Figura quando ad majorem effectum denotandum in eadem dictione perseveratur, ut Virg. sic sic juvat ire sub umbras. Hæc etiam Epizeuxis, ἐπίζευξις vocatur.

Epĭmythĭŏn [ἐπιμύθιον. German. Die außlegung / lehr unnd unterweisung einer Fabel. Vngar *Magyarázás, erkölcs.*] Fabulæ est expositio, ejusq; utilitas ut quum apologi rationem & sententiam autores mythologici attexunt: ut sunt apud Aesopum appendices fabularum, quasi affabulationes Budæus.

Epĭnīcĭă, orum, n. f. [ἐπινίκια. Gall. *Vers, louanges, feste ou celebrité qu' on dit, chante, ou fait pour la victoire gaignee, comme les feux de joye.* Ital. *Giuochi & feste per la vittoria*, German. Ein Fest oder Gesang so man auß freuden eines erlangten Siegs haltet. Hispa. *Cantos ò juegos publicos hechos por alguna victoria como huegos de alegria.* Polon. *Pieśń ktora [illegible] zwycięstwa.* Vngar. *Győzedelemért való örvendetes, és disérő ének, győzedelemért dicsérő versek, (avagy) Győző ének vers.* Angl. *Verses or songes of triumphe.*] Græci vocant celebritates pro parta victoria: ab ἐπὶ, & νίκη, cujusmodi sunt ignes nocturni, pyræque quæ ad primum statim victoriæ nuntium in testimonium publicæ lætitiæ accendantur: solennes præterea supplicationes, & aliæ id genus sollennitates, quibus partæ victoriæ gaudium solemus testari. Sueton. accipit pro carminibus in laudem victoriis compositis in Nerone. Sequenti, *inquit*, die lætum inter lætos cantaturum epinicia, quæ jam nunc sibi componi oporteret.

Epĭnyctĭdēs, ἐπινυκτίδες, Pustulæ minutæ, seu vari dicti à nocte, in qua maximè proveniunt. Iulius Pollux: Epinyctis pustula sublivida, modicè tumescens, & plena sanguinis in tibiis, & pedibus. ¶ Accipitur etiam pro oculorum morbo. Plin. li. 20. c. 6: Illitis foliis sanantur & ambusta, & epinyctides: ita vocatur hulcus aciem hebetans, & in angulo oculi perpetuo humore manans.

Epĭpām-

Epipampholon, excessus omenti per ipsum umbilicum.

Epicdium, seu Epiedium, ii, n. s. canticum quod dicitur cadaveri nondum sepulto: alio nomine Nænia dicitur ex ἐπὶ super, & ᾠδὴ canticum. [Gal. *Un chant funebre, ou de dueil.* Ital. *Canzone mortu.* German. Klag oder Todtenlied. Belg. Lijckgesang. Hisp. *Cancion para los muertos.*]

Epipatron, Similis ocimastro herba. Vide de hac Barbari corollarium de Ocimastro.

Epiphania, [ἐπιφάνεια. Gall. *Le iour des rois.* Ital. *Il giorno di treri, o magi.* German. Drey Königen Tag Belg. Drie Coningen dach/Der thien dach. Hisp. *El dia de los reyes.* Pol. ... Vng. ... Ang. *The twelfe dayes.*] Apparitio, seu manifestatio dicitur. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας hoc est, ab apparendo. Inde Epiphania, orum, à Christianis dicuntur festa, quæ nos *Apparitionem Domini* vocare possumus. Hieron. Dies Epiphaniorum. Græco sermone sic vocatur. Quod enim apud nos *apparitionem* vel *ostensionem* dicimus, Græci *epiphaniam* vocant. Hoc autem ideo, quia Dominus noster eo die Servator apparuit è tenebris. Licet enim olim natus esset ex Maria, & triginta annorum explesset ætatem, tamen ignorabitur a Mundo. ¶ Epiphania quoque vocatur, quum latitudo mensuratur cum longitudine. Vide in dictione GRAMME.

Epiphonema, n. r. ἐπιφώνημα, Rei narratæ, vel probatæ summa acclamatio. Epiphonematis post rem narratam exemplum est apud Virgil. libr. 1. Aeneid. Tantæ molis erat Romanam condere gentem. Post rem autem probatam apud Cicer pro Ligario: Quorum igitur Cæsar impunitas tuæ clementiæ laus est, eorum se ipsorum ad crudelitatem acuet oratio? ¶ Dicitur etiam epiphonema clausula arguta, quæ in fine posita aurem ferit, quales plerunque solent esse clausulæ quæ epigrammata claudunt.

Epiphora, æ, ... f. p. [ἐπιφορά. Gall. *Defluxion et yeux.* Ger. Ein gäher fluß in den Augen. Belg. ...] Morbos oculorum quem vulgo *Lacrymam* vocant, quum descensus humoris cujusdam mordacis oculos angit: ἀπὸ τοῦ ἐπιφέρειν hoc est, ab inferendo. Plin. l. 20. r. 2: Caro peponum epiphoris oculorum & doloribus imponitur. Columell. li. 6. c. 16. de magudari: Eadem radix contusa, & cum oleo lenitèr inuncta, vitium oculorum expurgat, epiphoram supprimit, polenta conspersa multa aqua. Dicitur & de aliis membris. Plin. lib. 26. c. 13: Testium vero epiphoris cum ramis laureæ teneris adeò peculiaris est, &c.

Epiplexia, f. p. ἐπιπληξία, sive Apoplexia dicitur subita percussio: πλήσσειν enim percutere est. [German. Der Schlag/oder Gut Belg. Dehaant Gode.]

Epiplocele, ἐπιπλοκήλη, Herniæ species, quum omentum descendit in scrotum. Vide ENTEROCELE.

Epipteron, Lens palustris, apud Diosc. lib. 4. cap. 90.

Epirhedium, n. f. Vehiculi genus non dissimile bennæ: compositum nomen ex ἐπὶ, & rheda. Iuven. Sat. 8: ...trinoq; trahunt epirhedia collo.

Epischidion [ἐπισχίδιον. Gal. *Coin pour fendre bois.* Ital. *Conio da fender legni.* Germ. Ein weggi mit dem man das Holtz spaltet. Hisp. *Cunna ò cuno para hender.* Pol. *Klin.* Vng. *Ek.* Angl. *A wedge to cleave woode.*] Apud Vitruv. accipitur pro cuneo quo ligna finduntur. Nam σχίζειν Græcis est findere.

Episcopus, pen. prod. m. f. [... Gal. *Euesque, prelat, qui a la superintendence ...* Ital. *Vescovo.* Germa. Ein Bischoff oder Auffseher. Belg. Een Bisschop. Hisp. *Obispo perlado de yglesia.* Pol. *Biskup, ...* Vng. *Pispek.* Ang. *A bishope.*] Magistratus nomen fuit apud veteres, cujus officium erat panis & cæterarum rerum, quæ ad cibum pertinent, curam habere: ut colligi potest ex verbis Arcadii, ff. de Muner. & honorib. Latinè interpretatur speculator, ab ἐπισκοπεῖν, quod speculor significat vel considero. Vnde etiam hodie ad Antistites translatum est, quod illorum præcipuè munus sit, gregis sibi commissi vitam explorare. Hac voce usus est Cic lib. 7. Epist. ad Att. Vult enim (inquit) Pompeius me esse quem tota hæc Campania, & marit ma ora habeat episcopum ad quem delectus & negotii summa referatur.

Episcopium, n. f. [ἐπισκοπεῖον. Gall. *Maison episcopale, Eueschè.* Ital. *Vescovato.* German. Eines Bischoffs Hoff/ die Wohnung eines Auffsehers oder Wächters. Hisp. *Obispado, morada del Obispo.* Pol. *Biskupi dwor.* Vngar. *Pispek ...* Ang. *A bysshopes house or mansion place.*] Episcopi habitatio dicitur: sicut Prætorium appellatur ubi Prætor jus reddit.

Episcopius, a, um. Exploratorius, speculatorius. [ἐπισκόπιος. Gall. *Brigantin.* Ital. *Bregantino.* Germ. Das zu dem auffsehen oder wachen gehört. Hispan. *Barca para espias.* Polonic. ... Vng. ... Ang. *belonging to an espiall, a brigantine.*] Cicer. ad Attic. Quinto Non. conscendens ab hortis Cluvianis in phaselum episcopium: id est, navem exploratoriam.

Epispastica, ἐπισπαστικά, Medicamenta quæ pertinent ad hulcus purgandum, pusque extrahendum: dicta à verbo Græco ἐπισπάω, quod idem est quod attraho.

Epistalma, id est, commisso principis, per mandati subscriptionem facta. Alc. in l. C. pactum de pact.

Epistates, [... ἐπιστάτης. Gall. *Grangier, procureur de mais on.* Ital. *Castaldo, procuratore.* German. Ein Schaffner. Hisp. *Mayordomo procurador.* Pol. *Szafarz.* Vng. *Falus ...* Angl. *A steward, a baily.*] Græcè dicitur qui à nobis villicus, procuratorq; ac præpositus rei faciendæ vocantur. ¶ In fœminino genere epistata, villica dicitur. quæ præest diligenter familiæ rusticanæ: qua voce utitur Cato de Re rust. c. 56.

Epistola, læ, f. p. [... ἐπιστολή. Gall. *Epistre missiue, lettres.* Ital. *Epistola, lettera.* German. Ein sendtbrieff. Belg. Een brive. Hisp. *Carta mensajera.* Pol. *List.* Vng. *Leuél.* Ang. *A missiue a writing.*] Literæ ἀπὸ τοῦ ἐπιστέλλειν, quòd est mittere, quia ad absentes mittitur. Plaut in Epid Quia quotidie ipse ad me è legione epistolas Mittebat. Idem in Pseud. Herus me tibi salutem multam voluit dicere: Hanc epistolam accipe à me, hanc me tibi jussit dare. Cic. Quinto Fratri lib. 1: Illud quod est epistolæ proprium, ut is ad quem scribitur, de his rebus quas ignorat, certior fiat, prætermittendum esse non puto.

Epistolium, n. f. [ἐπιστόλιον. Gall. *Petites lettres, petites missiues.* Italice *Epistoletta.* Germ. Ein Sendtbrieffin. Hisp. *Pequeña carta mensajera.* Pol. *Listek.* Vng. ... Ang. *A litle letter.*] Parva epistola. Catullus: Conscriptum hoc lacrymis mitto epistolium.

Epistolaris, re, Quod ad epistolam pertinet: [ἐπιστολιμαῖος. Gal. *Les appartenances ou servans aux missiues.* Ital. *Cosa pertinente à lettere missiue.* German. Das zu einem Sendtbrieff gehört. Hispan. *Cosa perteneciente à carta mensajera.* Polo. ... Vng. ... Ang. *That belongeth to wrytinges.*] ut, Epistolaris charta, Martialis libro 14. Hieronymus: Neque enim epistolaris angustia evagari longiùs patiebatur.

Epistomium, n. f. [ἐπιστόμιον. Gall. *Le robinet, la cannelle.* Ital. *Cocchiume.* Germ. Ein Han oder Zapff an Fassen und andern Dingen. Belg. De hane. Hisp. *Pico del jarro.* Pol. ... Vng. ...] Dicitur instrumentum illud æneum, quo in fontibus ora salientium obturantur, verticulum in medio pertusum habens, quod admittit vel arcet aquam: Galli sua lingua *Fontem* vocant. Hoc etiam instrumento utimur ad vinum ex dolio hauriendum. Seneca ad Luc... ... argentea epistomia effuderint: & adhuc plebeias fistulas eloquor. Varro lib. 3. de Re rust. c. ... & aqua calida & ... ex orbe ligneo, mensaq; quam dixi in primis radiis esse, ... ita ... ut in unum quenque actum, sic ut influat in convivium. Vitruv. lib. 10. De hydraulicis organis loquens accepit epistomium pro eo obturaculo, quod in musicis organis spiritum continet, & laxat ut opus est. Motione, inquit, vectium vehementiore spiritus vehemens compressus, epistomiorum aperturis influit, & replet anima canales.

Epistropheus, ἐπιστροφεύς, à rei anatomicæ peritis dicitur prima ex septem colli vertebris, omnium ut latissima, ita & tenuissima, duplicem habens concavitatem capitis convexitatem, sive processus recipientem: cujus articulationis beneficio caput ad latera circumagitur. A quo ista vertebra nec epistropheus appellatur, à verbo Græco ἐπιστρέφω, quod inter cætera significat converto, circumago.

Epistrophe, ἐπιστροφή, Rutiliano figuro est λέξεως, quum eadem in verba plures desinunt sententiæ. Rutilius tamen Lupus hanc inter schemata sententiarum refert, epiphoramque appellat.

Epistylium, n. f. [... ἐπιστύλιον. Gal. *Le chapiteau d'une colomne ou pilier.* Ital. *Capitello.* German. Ein deckel oder Kopff so man eben auff ein Saul setzt/Capital. Belg. Capiteel. Hisp. *Capitel y breta columna.* Pol. ... Vng. ... Angl. *The chapiter of a piller, a litle piller set vpon a greater.*] Capitellum quod super Columnam ponitur. Corpus enim columnæ, scapum vocant: fundamentum basim: illud verò quòd columnæ superponitur, epistylium appellant. Vide multa de epistyliis apud Vitruvium.

Episynalœphe, es, f. p. ἐπισυναλοιφή, Figura est dictionis, eadem cum synæresi, qua duæ syllabæ iisdem literis remanentibus, in unam conglutinantur: ut, Aeripidem cervam, apud Virgilium, pro Aëripidem. Huic opponitur diæresis, qua una syllabe in duas resolvitur: ut, Sylvæ trissyllabum, apud Horatium, pro dissyllabo Sylvæ. Inter episynalœphen & synalœphen hoc interest, quòd synalœphe propriè fiat in diversis dictionibus, prima sequentis dictionis vocali ultimam præcedentis absumente: ut, Carthag. Italiam. Episynalœpha verò non nisi in eadem fit dictione, nulla litera pereunte: sed duabus tantùm in unam coalescentibus.

Epitaphium, phii, n. f. [ἐπιτάφιον. Gall. *Epitaphe, l'escriture qu'on met sur vne tombe.* Ital. *Epitaffio di sepoltura.* German. Ein grabe schrifft. Belg. Bijschrift/grafschrift. Hisp. *Epitaphio de la sepultura.* Pol. *Napis nagrobie.* Vng. ... Angl. *An epitaphie, or scripture on a graue.*] Dicitur inscriptio quam sepulchris inditi videmus in laudem defunctorum: quale est illud apud Virgil. in Daphnide: Daphnis ego in sylvis, hinc usq; ad sydera notus, Formosi pecoris custos, formosior ipse. Item illud apud Ovid. in Epist Phyllidis: Phyllida Demophoon leto dedit hospes amantem: Ille necis causam præbuit, illa manum. Dictum epitaphium, quòd humato jam corpore, ἐπὶ τῷ τάφῳ hoc est, in sepulchro solrat inscribi. Nam quod cadaveri nondum humato in defuncti laudem accinebatur, epicedium dici consuevit.

Epitasis, ἐπίτασις, in Comœdia vehementissimus actus, qui catastrophen præcedit, in quo omnia quasi fervent & æstuant inter

inter spem & metum. Apud grammaticos etiam pro exaggeratione sumitur.

Epithalamium, n.s. [ἐπιθαλάμιον. Gall. *Chanson nuptiale*. Ital. *Sonetti de le nozze*. Germ. Ein Hochzeitgesang. Belg. Bruyloft liedeken. Hisp. *Cancion de casados*. Vng. *Valakinek, halalara tartatot vers (azaz) éneke*.] Sacer hymnus, qui in nuptiis canitur. Nam ἐπιθαλάμιον Græcis idem est quod conjugalis.

Epitheca, Græcis est, quod *Dos* Romanis. Unde prædiorum epithecæ apud Iurisconsultos, quas Papinianus impositiones interpretatur, quamvis pro Epithecis vitiosè legatur Eutici, ut apud Vlp. Leg. Rhod. lib. 22. c. 13 Ant. lect.

Epithemata, ἐπιθέματα, Medicamenta sunt, quæ parti affectæ foris adhibentur, panniculo aut linteo illita: ita dicta à verbo Græco ἐπιτίθημι, quod est imponere.

Epithesis, is, ἐπίθεσις, præter vulgatas illas apud Græcos significationes, quibus pro impositione, sive aggressione sumitur, apud Iurisconsultos etiam usurpatur pro inscriptione quadam appositilia, in contumeliam, fraudemve alicujus facta. Vlp. l. Lex Cornelia ff. de injur. & famosis libellis: Eadem pœna ex Senatusconsulto tenetur is qui epithesin aliúdve quid, sive scripturam in aliorum notam produxerint.

Epitheton, pen. corr. n.s. [ἐπίθετον, A Quintiliano dicitur appositum, ab aliis adjectivum: παρὰ τὸ ἐπιτίθεσθαι τοῖς ὀνομαστικοῖς: hoc est, ab eo quòd substantivo apponatur. Epitheta tribus de causis nominibus adduntur: Discretionis: ut Phrygiæ molimur montibus Idæ. Est enim & Ida Cretæ mons. Proprietatis: ut, Terribili implexum setaque & dentibus atris: Ornatus, ut: Alma Venus. Differt autem epitheton ab antonomasia, quòd illud nunquam solū ponitur, sed nomini proprio alicujus adjicitur: antonomasia autem per se proprii nominis vice ponitur.

Epithymbrum pro eo accepit Paulus, quod est in Thymbro, modò quo Epithymum vocemus, quod est in Thymo.

Epithymia, æ, [ἐπιθυμία. Gall. *Concupiscence, desir*. Ital. *Concupiscenza, voglia, avidità, brama*. German. Begierd. Hispan. *Codicia*. Pol. Zadze. Vng. *Gonosz kévánság*. Angl. *Concupiscence*.] Latinè dicitur concupiscentia, desiderium à verbo ἐπιθυμέω, quod est concupisco.

Epithymos, Thymus apud Diosc. lib. 3. cap. 43. Plin. lib. 21: Epithymum, flos est thymi, sed non omnis.

Epitimia, ἐπιτιμία. Vng. *Ep tisztesség*.] Fama uniuscujusque integra, nulla infamiæ nota labefactata. Vtitur hac voce Modest. l. Si re. D. de tut. & curat. Si quis (inquit) à parentibus prohibitus fuerit tutor esse, neque creari hunc oportet: & si creatus fuerit, nec recusaverit prohiberi cum esse tutorem manente epitimia hoc est, famæ integritate. Huic opponitur ἀτιμία: hoc est infamia, vel ignominia.

Epitogium, Genus pallii quod supra togam ferebatur. [Ang. *An hoode that couereth the shoulders*.] ab ἐπί, & toga. Quint. lib. 1. cap. 5.

Epitome, es, f.p. & Epitoma, æ, pen. corr. [ἐπιτομή. Vng. *Kö id summa*. Ang. *An extract or short draught*.] Breviarium, abbreviatio, vel compendium: à verbo Græco ἐπιτέμνω, quod est abbrevio. Cicer. ad Attic. lib. 13: Epitomen Bruti Cælianorum velim mihi mittas. Idem lib. 12: In Bruti epitoma Fanniorum scripsi quod erat in extremo.

Epitonia, orum ἐπιτόνια ab ἐπιτείνω, sunt instrumenta, quibus funes intenduntur, rota instructa & puteis adplumbata eo ordine, ut terni & quaterni simul aquam eodem ex puteo haurire nossint, funiculo per rotam dimisso. Vlpian. l. 17. §. 5. D. de act. empt. Castella plumbea, putea, opercula puteorum, epitonia fistulis adplumbata, aut quæ terra continentur, quamvis non sint affixa, ædium esse constat. Hotomannus in Lexico.

Epitragias, ἐπιτραγίας, Piscis genus, à fœdo hirci odore ita dictum.

Epitragi, ἐπίτραγοι, Vermes vitibus infesti: ita dicti quòd hircorum more vitium frondes prærodant.

Epitrapezia, ἐπιτραπέζια, Dicuntur generaliter mensis apta, quæ sunt vascula & potoria & escaria, ab ἐπί & τράπεζα.

Epitritus, pen. cor. m. [ἐπίτριτος. Pes ex quatuor syllabis constans quarum una semper ab aliis tribus discrepat. Est autem quadruplici differentia. Primus constat ex iambo & spondeo: id est, ex prima brevi & tribus longis: ut sacerdotes. Secundus ex trocheo & spondeo: id est ex secunda brevi, aliis longis: ut, conditores. Tertius ex spondeo & jambo id est, tertia brevi, aliis longis ut hæreditas. Quartus ex spondeo & trocheo id est, ex quarta brevi, cæteris longis: ut, Prænestinus. ¶ Epitritus etiam pro ortio dicitur, continens aliquem numerum, & ejus partem tertiam: ut quatuor epitriti proportionem habent ad tria duodecim, ad novem quadraginta, ad triginta.

Epitrochasmus, ἐπιτροχασμός, Figura est sententiarum, teste Aquila, qua plura inter se distantia velociter percurrimus, eo consilio, ut adversarium perturbemus. A verbo, ἐπιτροχάζω, quod est, velociter percurro.

Epitrope, es, pen corr. ἐπιτροπή, Schema est διανοίας, teste Rutilio, quum rei alioqui vehementer confidentes, judici permittimus, ut quemadmodum illi visum fuerit, constituat, eiq; nos parituros pollicemur. Rufinienus epitropen esse ait, quum alicui figuratè permittimus, ut faciat quod velit, quum tamē id minime sentiamus, profertque exemplum ex 4. Aeneid. I, sequere Italiā ventis, pete regna per undas. Ibi enim Dido, quanvis liberum abitum Aeneæ permittere videatur, re tamen ipsa maximè dehortetur, difficultatem et periculum ab oculos ponens. Dicta epitrope, à verbo Græco ἐπιτρέπω, quod est rem alicujus arbitrio permitto. Latinè concessionem vocare possumus.

Epityrum, ἐπίτυρον, Genus est edulii, Siciliæ frequentius, quàm Italiæ, teste Varr. lib. 6 de ling. Lat. Plaut. in Milite: Si urum epityrum edam apud illum, eluriens insanè. Quidam existimarunt cibi caseati genus esse, ab eo quod Græci τυρόν, caseum appellant. Quibus apertè refragatur Columellæ autoritas, qui epityrum in olivis conditura genus esse docet, in Græcis civitatibus potissimùm usurpatum, docetque rationem qua id fieri soleat. Idem sentit & Cato, qui lib. de Re rust. cap. 119. ejus confectionem præscribit his verbis: Epityrum album, nigrum, variumque sic facito. Ex aleis albis, nigris, variisque nucleos eicito, sic condito: concidito ipsas: addito oleum, acetum, coriandrum, cyminum, fœniculum, rutam, mentham. In orculam condito: oleum supra fiet: ita utitor. Sunt qui hoc conditura genus pityrum vocare malint: itaque tàm apud Catonem quàm Columellam legendum censeant: vocis originem repetentes à pityri olivæ genere, conditura hujusmodi aptissimo. Verum hi parùm diligenter Catonis verba videntur expendisse, qui non ex certo quopiam olivæ genere, cui pityris nomen fuerit epityrum sive pityrum fieri docuit: sed ex quevis oliva tàm alba, quàm nigra aut varia Columella quoque ex pausia vel orchite ante maturitatem decerpta conficiendum præcipit, nulla pityris facta mentione. Potiùs itaque iis assentiendum putaverim, qui genus hoc conditura ἀπὸ τοῦ πιτύρου: hoc est, à furfure dictum existimant: cujus similitudinem quandam referre videntur tùm cymini, coriandri, fœniculi, & lentisci semina, tùm rutæ menthæq; folia minutim concisa.

Epizeuxis, ἐπίζευξις, Combinatio, figura, qua dictio in versu absq; medio aliarum combinetur. Virgil. 9. Aeneid. Me me adsum qui feci & apud Terent. in Andr. O Mysis Mysis.

Epodus, Vide Epos.

Epops, m. t. ἔποψ, Avicula fordidissima est eaque cristata, unde & ἀκρεργὸν ὄρνις à Græcis appellatur. [Polon. *D. dek*. Vngaric. *Sza babuk, banka babuk, szarakakota*. Ang. *A lapwinke, a bastard or blak plovuer*.] Latinì à sono quem edit, confecto nomine Vpupam vocent.

Epoptæ, ἐπόπται, In sectis dicebantur mystæ, qui totum jam annum initiati, ad spectanda sacra admittebantur. A' verbo ἐποπτεύω, quod est spectare sive inspicere. Vnde & sacrorum inspectionem ἐποπτείαν Græci appellant.

Epos neutr. gen. [ἔπος. Vng. *Vers*.] quamvis Græcis generale sic nomen, modò verbum significans, modò versum, κατ' ἐξοχὴν tamen pro carmine heroico accipitur, quod & Longum Ennius appellavit. Diomedes: Epos (inquit) est carmē hexametron, divinarum rerum & heroicarum, humanarumque comprehensio. Martialis: Scribebamus epos, cœpisti scribere, cessit Aemula ne starent carmina nostra tuis. Horat. 1. Serm. Satyr. 10: forte epos acer, Ve nemo, Varius ducit.

Epodus, epodi, pen prod. ἐπῳδός. Est genus carminis in quo singulis versibus singulæ clausulæ subjiciuntur, & veluti accinuntur: idq; ferè alio genere carminis, & plerunque breviori: cujusmodi sunt pleraq; apud Horat. Iambico dimetro post heroicum, aut trimetrum Iambicum statim succedente. Quint. lib. 10. c. 1: Iambus non sanè à Romanis celebratus est, ut proprium opus à quibusdam interpositus, cujus acerbitas in Catullo, Bibaculo, Horatio: quanquam illi epodos intervenire non reperiatur.

Epoto, as are, Potando exhaurio [ἐκπίνω. Gall. *Boire tout, ne rien laisser*. Ital. *Votar bevendo, bever tutto*. German. Außtrincken/ außsauffen. Hisp. *Vaziar bevendo, bever todo*. Pol. Wypiam, wlihkam. Vng. *Ki zom*. Angl. *To drink out all at oner*.] Martial. lib. 12: Quæque Tyron toties epotavère lacernæ. Plaut. Menæch. Cōfecto prandio, vinoq; epoto. Cic. pro Cluentio: Quem statim epoto poculo mortuum esse dixistis. Liv. 8. ab Vrbe: Epoto medicamento suamet ipsi fraude perierunt. Venenum epotum. Cic. pro Cluent. ¶ Epotus equus, pro sanguine equi poto. Martial. lib. 1: Venit & epoto Sarmata pastus equo. Vide Plin. libr. 18. cap. 20.

Epulæ, arum, f.p. quasi edipulæ. Sunt cibi in quotidianum hominum usum comparati. [מטעמים *mathammim, εὐωχία*. Gal. *Viandes*. Ital. *Vivande*. German. Speiß/Kost. Belg. Cost/Eetware spijse. Hisp. *Manjar o comida*. Pol. Pokarm. Vng. *Etek, étel, eledel*. Angl. *Dayly meate, or foode*.] Cicer. 3. Philip. Vino & epulis retentus & alea est: si epulæ potiùs quàm popinæ nominandæ sunt. ¶ Epulæ etiam bestiarum cibus quotidianus dicitur, Virgil. 4. Aeneid. epulasque draconi Quæ dabat. Horat. 2. Serm. Sat. 3: cui stragula vestis Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca. ¶ Epulum verò propriè publicum convivium significat, quale exhiberi solebat aliquādo civibus vel à triomphantibus, vel in honore magni alicujus civis mortui, vel in dedicatione tépli. [משתה *mischteh, ἑστίασις, εὐωχία*. Gal. *Banquet, festin*. Ital. *Convito solenne*. Germ. Ein Bancket/ein herrliche offne malzeit. Belg. Groote bertlijcke maeltijt/groot banquet. Hispan. *El combite publico, o sarao real*. Pol. Cz. Biesiada obecna. Vngar. *Lakodalom, kózönseges vendégség*. Angl. *A banket, or a noble feast*.] Iuven. Satyr. 3: Vnde epulum possis centum dare Pythagoreis. Cic. pro Muræn. Is quum epulū Q. Maximus Africani patrui sui nomine populo Romano daret, rogatus est. Sed confunduntur quandoq; nam epulū pro

pro privato convivio invenitur, & epulæ pro convivio publico & communi. Cic. pro Cn. Plancio: Sepulchrum L. Catilinæ floribus ornatum, hominum audacissimorum ac domesticorum hostium conventu epulisq; celebratum est. Idem de Cla. Orat. Carmina in epulis cantata à singulis convivis de clarorum virorum laudibus. ¶ Epulam quoq; in singulari numero Veteres dixêre, teste Festo Pompeio.

E`pŭlōnēs, m.t. Dicti sunt apud antiquos, teste Livio lib. 3. bell. Mac. Triumviri, quorum munus erat, Iovi, cæterisq; diis epulas instruere: ἐπουλωταί. Romæ (inquit) eo anno primum Triumviri epulones facti: hi epulas Iovi cæterisq; diis instituendi potestatem habebant. Cic. de Arusp. resp. Patres conscripti, vosque Pontifices, ad quos epulones Iovis opt. max. si quid est prætermissum, aut commissum afferunt: quorum sententia illa eadem renovata atq; instaurata, celebratur. August. lib. de Civit. asserit epulones perpetuos fuisse, qui ad auream Iovis mensam statuæ oppositam perpetui erant convivæ, ut mimorum potiùs & parasitorum contubernia, quàm Dei sacra celebrarentur. ¶ Dicuntur etiam epulones qualescunq; convivæ qui epulis intersunt quos etiam Veteres epulonos dixerunt, per secundam inflexionem. [Ang. Gullyguttes, glut ons.] ¶ Inde Coepulonus, dicitur convictor, & iisdem epulis vescens. Plaut. Persâ: O mi Iupiter terrestris & coepulonus.

E`pŭlări, d.p. Est in convivio esse, seu convivari. [Ἑστιᾶσθαι, ... Gall. Banqueter manger en banquet. Ital Mangiar in convito. German. Zechen. Hispan. Con er en combite. Polon. Biesiadowac, ... Vng. ... Ang. To eat at feastes in banket.] Liv. lib. 25. Vulgò apertis ianuis in propatulis epulati sunt. Cic. 2. de Fin. Quum in voluptate sint qui epulentur. Idem de Senect. Epulabatur igitur cum sodalibus omnino modicè: sed erat tamen quidam fervor ætatis.

E`pŭlātŭs, particip. [Ἑστιαθείς. Gall. Qui a fait bonne chere, qui a mangé & pris son repas. Ital. Chi a mangiato. Germ. Der gezecht hat. Hisp. El que a comido. Vngar. ... Ang. That hath made good cheere.] Cic. 2. Tuscul. Post epulatos cum matre adolescentes somno se dedisse.

E`pŭlātio, onis f.t. Convivium, victus. [ἑστίασις. Gall. Banquettement. Ital. Il far de convi i. German. Zechung / Gasthaltung. Hisp. Aquella obra de comer à hazer combite. Polon. Biesiada. Vngar. ... Ang. A banketing, a feasting.] Colum. lib. 12. cap. 3. Quæ ad mensam quotidianam atque epulationem pertinerent.

E`pŭlāris re, Quod ad epulas pertinet. [Ἑστιατικός. Gall. De banquet, appartenant à festin ou banquet. Ital. Chi è che a vivande si conviene. German. Das zu einer Zech oder Gastmahl gehört. Hispan. Cosa que se come à per enecea ella. Pol. Do biesiady ... Vng. ... Ang. That belongeth to a banket.] ut, Epulare sacrificium: epularis sermo, qui in convivio fit. Cic. 3. de Orat. Quum essent ipsi à Numa ut etiam illud ludorum epulare sacrificium facerent, instituti. Apul. Iam illatis luminibus epularis sermo percrebuit. ¶ Epulares etiam vocabantur, qui in sacris epulabantur, σύνδειπνοι. Varr. Dum epulares nocte epularentur.

E`pŭlātōrĭŭs. a. um, quod aptum est ut in epulis comedatur. [... Gall. Ce qui est bon à manger. Ital. Cosa mangiatiua. Ger. Das zur Speiß tauglich ist. Hispan. Cosa que se puede comer. Polon. Do bry do ... Vngar. ... Ang. That is meete for banketing.]

E`pŭlis, idis, [ἐπουλίς. Vngaricè, ...] Dicitur quoties iuxta dentes in gingivis caro excrevit. Paulus Aegineta parvum abscessum esse ait circa gingivas, qui nisi discutiatur, suppuratur.

E`pŭlōtĭcă medicamenta, ἐπουλωτικὰ φάρμακα, à medicis appellantur quæ cicatricem obducunt. Nam ἐπουλοῦν Græcis est ad cicatricem perducere.

E ante Q

E Q. C. In notis antiquorum, Equestris cohortis. E Q. M. S P. P O M. equitum magister Spurius Pompeianus. E Q. P. eques publicus. E Q. R. eques Romanus.

E`quă, equæ, Equarius, Eques, Equester &c. Vide Equus.

Equapium Nonnulli appellarunt herbam, quam Latini olus atrum nominant existimantes ita transferri posse Græcam vocem. [ἱπποσέλινον. Polon. Czarna kapusta. Vngar. ...] Quam nomenclaturam apud idoneum scriptorem non facilè reperias. Neq; ἱπποσέλινον, tàm equinum quàm magnum aut prægrande apium sonat Nam ἵππος, & βοῦς, in compositione sæpè vocabulorum significata intendunt, amplitudinemque & magnitudinem important.

E`questris, Vide Equus.

E`quicervus, Animal in Oriente, habens cornua & iubas post collum descendentes usq; ad scapulas, & barbam sub mento, ungulas, & corpus ad cervi quantitatem, ἱππέλαφος. Vtitur hac voce Aristotelis interpres in lib. de Animalibus.

E`quidem, Affirmativa coniunctio est, Certè. [... Gall. Quant à moy, certes, certainement. Ital In vero, certamente. German. Zwar / fürwar / warlich. Belg. Voorwaer. Hispan. Ciertos, ciertamente en verdad. Pol Zaiste, zaprawde. Vngar. ... Ang. Sure ir, truelie.] Cicer. de Amic. Equidem ex omnibus rebus quas mihi aut fortuna, aut natura tribuit, nihil habeo, quod cum amicitia Scipionis possit comparari. Sunt qui existiment compositum esse ab ego & quidem, quòd frequentissimè inveniatur iunctum cum verbis primæ personæ: ut apud Virgil. 12 Aeneid. Equidem merui, nec deprecor, inquit. Quo in loco equidem idem videtur significare quod ego quidem. Hoc tamen nihil urget, quum semper in verbo primæ personæ, singularis numeri, intelligatur nominativus ego. Præterea quum inveniatur coniunctum cum verbis cuiusvis personæ in utroque numero, constat certè ubique non posse exponi per ego. Persius Satyr. 5. Non equidem hoc dubites amborum fœdere certo Consentire dies. Vbi cum secunda persona coniunctum est. Idem etiam cum verbo tertiæ; personæ posuit Satyr. 1. Per me equidem sunt omnia protinus alba. Cic. ad Attic. Sic ages igitur: equidem id erit primum proximum Clodiæ. Huc accedit quod interdum invenitur simul positum in oratione cum ego, ut apud Salust. Ego quidem sic existimo. Quo in loco si velis equidem explicare per ego & quidem, ineptissimam conficeris perissologiam. Satius itaque erit dicere, equidem nihil aliud significare quam quidem.

E`quŭs, Animal, nemini non notum. [סוס sus, ἵππος. Gall. Cheval. Ital & Hisp an. Cavallo. German. Ein Roß oder Pferdt. Belg. Een peerdt. Polon. Koń. Vngar. Lo. Angl. An horse.] Sunt qui ab æqualitate dictum putent, quasi æquum detracta prima litera, quæ diphthongum efficiebat: quòd equi pares eligi solerent, qui bigis, quadrigisque iungerentur. Sed hæc etymologia ut pleraque aliæ, admodum videtur frivola. Cicero de Amic. Nemo est qui non equo quo consuevit, libentiùs utatur, quàm intractato & novo. Idem in Verrem. Eum nemo unquam sedentem in equo vidit. Virgil. 2. Aeneid. & equorum agitator Achilles. Ovid. 3 Metamorph. Vt fremit acer equus, quum bellicus ore cruento Signa dedit tubicen. ¶ Equorum alii gradarii, qui molli gradu, & sine succussura incedunt: contra succussores, qui sessorem frequenter inquietant. Alii dicuntur veredi, in cursu velocissimi, quibus maiores usi sunt in venatione. ¶ Equus Troianus, proverbium, de occultis latebris, conspirationibusque ad perniciem alicuius tendentibus. Cic. pro Muræn. Intùs, intùs, inquam, est equus Troianus, à quo nunquam me consule dormientes opprimemini. ¶ Equis & quadrigis: id est, omni conatu. Cic. ad Quint. Frat. lib. 2. Sic ego qui in isto homine colendo tàm indormivi diu, te mehercule sæpè excitante, cursu corrigam tarditatem, cùm equis, tùm verò (quoniam scribis poema ab eo nostrum probari) quadrigis poëticis. ¶ Velis equisque Cic. 2. Offic. Cum his velis equisque (ut dicitur) si honestatem tueri ac retinere sententia est, decertandum est. Quo tamen in loco nonnulli malunt legere, viris equisque. ¶ In planitiem equum ἐς πεδίον τὸν ἵππον. Quoties quis ad id provocatur, in quo plurimum valet, quoque vel maximè gaudet. Equus in campo, tanquam in sua est arena. Luc. in Capt. & Plato in Theæt. Translatum videtur à militia. Nam quoties res est pedestri cum equite, pedes fugit campestria, sectaturque loca impeditiora. ¶ Equi senectus, ἵππου γῆρας. Proverbium in eos dici solitum, qui præclare rebus gestis in iuventa, postea quam consenuerint, ad sordidas curas semet abiiciunt. Sumptum à generosis equis, qui senio fracti, in pistrinum aut carrum, aut aliud id genus opus detruduntur, olim in pretio habiti, dum integris viribus essent. Plutarch. L. qui facr. V. Sacer. ¶ Quod equus ornet campum. Vide Liberi. Quæ maximè in equo spectanda, vide Apul. de Deo Socrat. ¶ Equus stellæ, de qua Cic. 2. de Nat. deor. Huic equus ille iubam quatiens fulgore micanti Summum contingit caput alvo, stellaque iungens Vna. Ex Arato. ¶ Equus, machina bellica. Plin. lib. 7 cap. 56. Equum qui nunc aries appellatur, in muralibus machinis Epeum ad Troiam. Subaudi, invenisse dicunt.

E`quă, æ, f.p. in dativo & ablativo pluralibus equabus, Equini generis fœmina. [סוסה susah, ἵππος ἡ. Gall. Iument. Ital. Cavalla. German. Ein Stut / Mutterpferdt. Belg. Een merrie / ofte meere. Hispan Yegua. Polon. Klacza, kobyla. Vngar. Kabala ló. Ang. A mare.] Ovid. 2. Metam. Nobiliumq; greges custos servabat equarum. Ibid. lib. 9. Nec vaccam vaccæ, nec equas amor urit equarum.

E`quĕs, com. t. Insidens equo. [פרש parasch, ἱππεύς. Gall. Chevaucheur, qui est à cheval, chevalier, homme d'armes. Ital Cavalliere cavalcatore, che è à cavallo cavalliero, huomo d'arme. Germ. Ein Reuter. Belg. Een Ruyter. Hispan. Varon muger à cavallo, cavallero. Polon. Iezdziec, rycerz. Vng. Lovagos, ... Angl. A man of armes, an horse man, a knight.] Plaut. Mil. neque equest neq; pedes prafectus quisquam tanta audacia est, Qui æquè faciat confidenter quàm mulieres faciunt. Virgil. Aeneid. 8 Interea præmissi equites ex urbe Latina. ¶ Sumitur quandoque pro equo. Virgil. 3 Georg. Impositi dorso atque equitem docuêre sub armis Insultare solo, & gressus glomerare superbos. ¶ Equites etiam dicebantur à Romanis qui Equestrem dignitatem erant adepti, aut ex Equestri ordine prognati: quorum ordo, quanvis dignitate Senatoria aliquando erat inferior, proximam tamen ab illa obtinebat dignitatem. Neque solùm dignitate, verùm etiam censu distinguebantur equites à senatoribus. Census enim Senatorius duplo maior erat censu Equestri. Nam ante Augusti tempora census Senatorius erat octingentorum millium: Hoc est coronatorum XX M. Census autem equestris quadringentorum millium: hoc est, coronatorum X M. quanquam postea pro arbitrio principum

sæpiùs auctus fuit census, & imminutus. Matt. lib. 8. Vescitur omnis Eques tecum populusque Patresque. ¶ Equei, Tria genera loquendi Latini scriptores usurpant, eques, equestris ordinis, equestri loco natus, quæ utrum idem significent, an verò differant & quatenus differant, considerandum. Eques & equestris ordinis, idem sunt: nam & eques quicunque est, & dicitur idem equestris ordinis, & est, & dicitur, & contrà. Quòd si eques patre natus est equite, qui nunquam senator fuerit; is equestri loco natus dicitur: sin patre natus est senatore, eques quidem, sed non equestri loco natus: qui porrò, quum eques fuisset, in senatum est allectus, eques non ampliùs dicitur, sed assumpto nobilioris ordinis nomine senator: ornamenta tamen retinet equestria, anulum aureum & equum publicum. Itaque M. Cicero quum equite Romano natus esset, nunquam postea quam in senatum pervenit, eques appellatur, sed senator. atque ipse suis in scriptis, quum de ordine senatorio loquitur, nostrum appellat. quum de equestri, non item. is igitur non eques, neque equestris, sed senator, & senatorii ordinis jure dicebatur. At mihi venit in mentem, quod in quadam epistola scripsit M. Cæl. ad Cicer. Nostri *inquit*, equites nisi acutiùs vidissent. *nostri* ob eam causam dixit, quia uterque patre equite Romano natus erat. Potest igitur esse eques equestri loco natus, & eques non equestri loco natus. itemque potest esse senator equestri loco natus, & senator non equestri loco natus. cujus verò pater eques fuit is, si senator factus est, definit appellari eques, & equestris ordinis, eadem tamen retinet insignia, nisi si ea, ignominiæ causa notatus à Censoribus, amisit. Ex Aldi observationibus.

Equĕstĕr, hujus Equestris, & hic & hæc Equestris, & hoc Equestre: ab eques fit, Quod pertinet ad equitem [ἱππικός. Gall *De cheual ou cheualier, des appartenance d'hommes d'arme ou de gens à cheual.* Ital. *Equestre cio che à caualerie si conuiene.* German. Reuterisch / das zu den Rossen und der Reuterey gehört. Hisp. *Cosa de cavalleria.* Polon. *[illegible]* Vngar. *Lonaghoz valo, lonage.* Angl. *Of an horse, that belongeth to knighthes or horsemen.*] ut, Equestres copiæ, Cic. 3. de Finib. Equestris disciplina, 6. Verr. Equestris ordo, ad Brutum: Equestris ordinis Princeps. Equestrem verò ordinem, ἱππικὸν τάγμα, medium fuisse constat inter patritios & plebem: hi olim sub Romulo regibusque Celeres dicebantur, teste Plin. lib. 33. cap. 2. à Celere (ut quidam putant) Remi interfectore: deinde à flectendis equis, Flexumines vocitati: postea Trossuli, à Trossulo oppido Tusciæ, quòd id sine ullo peditum adjumento equites ceperint. ¶ Hujus ordinis ornamenta & insignia fuerant, equus publicè datus, & anulus aureus. Census item ad hunc ordinem obtinendum requirebatur 400000. nummûm, quę omnia dignitas, splendor & ornamentum equestris ordinis dicebantur. Vnde illud Cic. in Sextiana de quodam Gellio: Ornamenta confecit equestris ordinis, nomen retinet.

Equĕstrĭă, um, n. t. Erant quatuordecim ordines graduum in Orchestra, in quibus sedebant Equites. ἱππικά. Senec. lib. 7. de Ben. Equestria omnium Equitum Romanorum sunt. Et iterum: Sed quum in theatrum veni, si plena sunt equestria, *&c.* Sic Popularia dicebantur, ubi plebs ipsa in theatro sedebat. Sueton. in Domit. Et quia pars major intra popularia deciderat, quinquagenas tesseras in singulos cuneos Equestris ac Senatorii ordinis pronuntiavit.

Equĭto, ac, Equo iter facio. [רכב rachab ἱππεύω, ἱππάζομαι. Gal. *Cheuaucher, aller à cheual.* Ital. *Caualcare.* German. Reiten Hisp. *Caualgar.* Polon. *Iade na konni.* Vngar. *Lonagolok, lonal iárók nyargalok.* Ang. *To be on horseback, to ride.*] Horat. Serm. Sat. 3. Ludere par impar, equitare in arundine longa. Cicero pro Domo sua: Quum is in illo nostro exercitu equitaret cum suis delectis equitibus. Idem 2. Tusc. Apud quos autem venandi & equitandi laus viget. Macrob: Satur. lib 6. cap. 9. autor est, veteres etiam equitare de ipso equo dixisse, & equitem pro equo nonnunquam acceptum inveniri: Lucil. Nempe hunc currere equum nos, atque equitare videmus. Quanquam alii distinctionem post dictionem equum faciant, ut *nos*, sit accusativus, ad hunc modum: Neque hunc currere equum, nos atque equitare videmus: ut sit sensus, Videmus equum currere, & nos equitare. ¶ Hujus composita sunt, Adequito, Obequito, & Perequito, de quibus vide suis locis. ¶ Equitandi peritus ne cantet, ἱππεύειν εἰδὼς μὴ ᾄδε. Sumptum à poëta quopiam, in eum qui professus res serias versatur in nugis. Greg. Theol. in Epist. ad Eudoxium Rhetorem.

Equĭtārī, passivè. Plin. lib. 8. cap. 18. Omnes autem in iis terris jumentorum dorso funguntur, atq; etiam equitantur in prælio. De camelis loquens.

Equĭtātĭo, onis, f. t. [ἱππεία, ἱππασία, ἵππασις. Gall. *Cheuauchement.* Ital. *Esse caualcare.* German. Reitung / ritt. Hisp. *Obra de caualgar.* Vng. *Lonaglás nyargalás.* Ang. *A riding.*] Plin. lib. 28. cap. 4. Equitatio stomacho & coxis utilissima.

Equĭtātŭs, us, m. q. Equitum manus & turmæ: huic contrarium peditatus copiæ. [τὸ ἱππικόν. Gall. *Cheuallerie, gendarmerie, gens à cheual.* Ital. *Caualleria.* German. Ein Reutiger Zeug / oder reitung. Belg. Dat peerdtvolck / de Ruyterie. Hispan. *Caualleria ò gente de cavallo.* Polo. *Iazdakonna.* Vngar. *Lonag sereg.* Ang. *A companie of horsemen.*] Tacit. lib. 19. Nutantem exercitum victor equitatus incursat. Idem lib. 33. Quinetiam ipsum equitum nomen sæpè variatum est, in eis quoque qui ad equitandum trahebantur. ¶ Ponitur aliquando pro equitatione, sive equitandi actu. Plin. lib. 33. Fœmina equitatu atteri & aduri solet.

Equārĭus, ria, rium, Quod ad equum pertinet: ut, Equarius medicus, qui equis medetur. [ἱππιατρός. Gall. *De cheuaux, seruant à cheuaux.* Ital. *Qualcunque cosa che serua à caualli.* Germ. Das zu dem Roß gehört. Hispan. *Cosa que sierue ò perteneсe à cauallos.* Pol. *Konsky.* Vng. *Lohoz valo.* Ang. *That serueth for an horse.*] Valer. Maxim. lib. ult. Herophilus equarius medicus, C. Marium septies consulem avum sibi vendicando, se extulit.

Equārĭă, f. p. Magnus equorum grex est. [τὸ ἱπποφόρβιον, τὸ ἱπποφορβεῖον. Gall. *Vn haras, vn troupeau de cheuaux ou iumens.* Ital. *Gregge de canallio è caualle.* Germ. Ein hauffen Roß. Hispan. *El hato de cauallos ò yeguas.* Polon. *Stado kony* Vng. *Ménes.* Ang. *A great floock of horses or mares.*] Varro in Procem. 2. de Re rustic. Quod & ipse pecuarias habui grandes, in Apulia ovarias, in Reatino equarias.

Equĭfĕrus, ri pen. corr m. s. Equus ferus: id est, non mansuetus. [ἵππος ἄγριος. Gal. *Cheual sauuage.* Ital. *Cauallo seluatico.* Ger. Ein wild Roß. Hispan. *Cauallo brauo, fiero, y [illegible].* Polon. *Dziki kon.* Vngar. *Valdo* Angl. *A wyld horse*] Cujusmodi in Septentrionalibus regionibus nasci autor est Plin. lib. 8. cap. 15. Idem lib. 28. cap. 9. In primis efficax equiferorum sanguis. Et ibidem cap. 10. De equiferis non scripserunt Græci.

Equĭmēntum, n. s. Merces quæ datur pro admissura equi. [ὁ μισθὸς τοῦ ἵππου ἀναβάτου. Gal. *Le salaire d'vn estallon qui a sailli vne iument.* Ital. *Prezzo dello stalone, che cuopre vna caualla.* German. Der lohn so man gibt / wann man den Hengst zu der Stutt gelassen hat. Hisp. *Iornal de garannon caualle.* Pol *Zaplata od stadnika.* Vng. *Bika bér.* Ang. *The reward of a stalion that hes leppena mare.*] Varr. An si equam emisses quadrupedem, ut meo asino Reatino admitteres, quantum poposcisses dedissem equimenti?

Equīlĕ, pen. prod. n. t. Stabulum equorum. [ἱπποστάσιον, ἱππών. Gal. *Estable à cheuaux, escuyrie.* Ital. *Stalla de caualli.* Germ. Ein Roßstall. Belg. Een Peerdtstall. Hisp. *Cauallerиza ò establo de cauallos.* Polon. *Stainia konska.* Vng. *Lo istallo.* Angl. *An horse stable.*] Sicut ab ove, ovile. Varro de Re rust. lib. 2. cap. 7. suadet, frænos in equili suspendere, ut oculi equuleorum consuescant videre eorum faciem, & è motu crepitus audire.

Equīnŭs, na, num, possessivum, Quod est equi, quod pertinet ad equum. [ἵππειος. Gall. *De cheual, qui est d'vn cheual.* Ital. *Di cauallo, cauallino.* Germ. Rössin / oder / daß des Roß ist Hisp. *Cosa de cauallos.* Polon. *Konsky.* Vngar. *Loo lohoz valo.* Ang. *Of an horse.*] Horat. in principio de Arte poët. Humano capiti cervicem pictor equinam jungere si velit. Idem 2. Epistol. Vtor permisso, caudæq; pilos ut equinæ Paulatim vello. Virg. 10. Aen. Aere caput fulgens, cristaq; hirsutus equina.

Equĭsessŏr, oris, m. t. [ἱφίππος. Vng *Lou ag lonon idro.* Ang. *A racer.*] Qui ambulat pedibus equinis: id est, qui equitat: sicut qui in lectica gestatus, ambulat pedibus lecticariorum. Hunc melius simplici voce *sessorem* vocamus.

Equĭsētum, ti. n. s. Herba est à caudæ equinæ similitudine nomen habens, alias nominibus ephedra, & anabasis appellata. [ἵππουρις. Gall. *Queuen de cheual, asprele, ou prele.* Ital. *Coda di cauallo, asprella.* German. Schaffthew. Hispan. *Cola de mula, rabo de mula* Pol *Koczczy ogon, przelka.* Vng. *Lo fark.*] Vulgus *Prelam* appelat pectinum opificibus in primis cognitam, qui ea buxum expoliunt, & mulierculis, quæ vasa lignea ea extergunt. Vide Plin. lib. 26. cap. 13.

Equĭso, onis, m. t. Qui equorum curam gerit, eosque instituit. [ἱπποκόμος. Gall. *Donteur & piqueur de cheuaux, escuyer.* Ital. *Cozzone de caualli.* German. Ein Roßzamer / der die Pferd mit bereiten anführt / Marstaller. Belg. Peerdebereyder. Hisp *Cauallerizo de cauallos.* Polon. *Koniarzy.* Vngar. *Lonász mester.* Ang. *An horse breaker or keeper.*] Varr. Nam ut equus qui ad vehendum est natus, tamen traditur magistro, ut equiso doceat tollutim incedere. Veteres autem (ut Nonius annotavit) non modò equorũ magistrum, sed aliarum etiam rerum, gubernatorem equisonem vocabant. Vt equisones nautici dicebãtur, qui navim ducebant.

Equĭtābĭlis, le, Equiti pervius. [ἱππάσιμος. Gall *Cheuauchable, qui aisement on peut cheuaucher.* Ital. *Luogo doue si può caualcare.* Germ. Da man wol reiten mag. Hispan. *Lugar donde se puede canalgar.* Pol *Dosiądź wolny.* Vng. *Lonagolisra vale alkolmas hely.* Ang. *Easie to ride.*] Vt locus equitabilis, in quo equi facilè inambulare possunt. Liv. Opportuna explicandis copiis regio erat equitabilis, & vasta planities. Hujus contrarium est inequitabilis. Idem: Imber violentiùs quàm aliàs fusus, campos lubricos equitabilesq; fecerat.

Equĭtĭum, tii, n. s. Equorum armentum. [ἱπποφόρβιον. Gall. *Vne troupe de cheuaux, vn haras.* Ital. *Mandra de caualli.* German. Ein hauffen oder schar Rossen. Hisp *El ato de cauallo è yeguas.* Pol. *Stado kónskie.* Vng. *Ménes, lo csorda.* Ang. *An heard or race of horses.*] Vlp. l. Plenum §. Equitii ff. de Vsufructu legato: Equitii usu legato videndum an & donare possit, & ad vehendum sub jugo uti. Tacit. de Germania: Mos & civitatibus ultrò equitium conferre principibus.

Equŭlĕus, le, Pullus equinus. [ἱππάριον. Gall. *Cheualet, poulain* It. *Poledro, polledrino* Ger. Ein Füllin oder Rössin. Belg. Een veul. Hisp *Pequenne caualle.* Pol. *Zrzebie.* Vng *Tsiko, (vagy) bak sa.* Ang. *A colte or yon horse.*] Cicer. in Orat. Vt igitur domitores equorum non verbera solùm adhibent ad domandum, sed cibũ etiam sæpè subtrahunt, ut fame debilitetur equuleorum nimia

effrænata

effrænata vis. Idem in Verr. Equuleos argenteos nobilis qui Qu. Maxim. fuerunt, aufert. ¶ Est & tormenti genus, quo ad exprimendam è noxiis, consciisve veritatem Romani utebantur: ita dictum (ut quibusdam placet) ab equi forma: tametsi alii ardentem laminam malunt interpretari. Cicer pro Deiotaro: Facti enim in equuleo quæstio, juris in judicio. Idem 7 Philip. Ponite ante oculos vincula, verbera, equuleum, carnificem, tortoremq;. Seneca lib. 2. Epistol. Sævitia commenta est equuleos, cruces, uncum & tunicam illam alimentis ignium illitam, & intextam. Cic. 5. Tuscul. Hæc etiam in equuleum injiciuntur, quo vita non aspirat beata. Idem lib. 4. de Finib. Nec si ille sapiens ad tortoris equuleum à tyranno ire cogatur, similem habeat vultum ac si ampullam perdidisset. Sed in hac significatione alii malunt scribere eculeus perc.

Equŭlŭs, m. f. diminutivum ab equus. [ἱππάριον. Gall. C[illegible] poulian. Ital. Cavallino. Germ. Rößlin / klein Roß. Belg. Een jonck peert. Hisp. Pequenno cavallo. Pol. Konik. Vngar. Lovacska. Ang. A little colt, a nage.] Cic. lib. 2. de Nat. deor. Omnia in perfectis & maturis docet esse meliora: ut in equo, quam in equulo: in cane, quam in catulo: in viro, quam in puero. Varr. 2. de Re rustic. cap. 7. scribit equulum post annum & sex menses domari posse.

Equŭlă, æ, f. p. parvam equam significat sicut equulus parvum equum. [τὸ ἱππάριον, ἡ πωλίς. Gall. Petite ou jeune jument. Ital. Cavallina. German. Ein junge oder kleine Stutt. Hispan. Pequenna yegua. Pol. Klacka, kobyłka. Vngar. Kabalacska. Ang. A little mare.] Varr. Nemo est tam negligens, quin summa diligentia eligat asinum qui saliat equulam.

Equio, is de equis dicitur quum coitum appetunt, sicut catulio de canibus, & subio de suibus. [ἱπποµανεῖν. Gall. Quand le iuments demande le cheval, quand elle est chaude. Ital. Quando la cavalla va in salto. Germ. Wañ die Roß leuffig oder rossig sind. Hisp. Quando los cavallos y las yeguas son calientes. Pol. Klacz [illegible]. Vng. Mene [illegible]. Ang. To do the act of generation betwixt horses and mares.] Col. lib. 7. Equienti mulæ cruda brassica datur. Plin. lib. 8. cap. 63. Equas domitas sexaginta diebus equire.

Equiriă, ἱπποδρόµια, Aristophani. Ludi curules, à Romulo in honorem Martis instituti. Hi in campo Martio celebrabantur tertio Calend. Martias. Ovid. 2. Fast. Iamq; duæ restant noctes de mense secundo, Marsq; citos junctis curribus urget equos: Ex vero positum permansit equiria nomen.

E ante R.

E R. In notis antiquorum, erunt vel erit. E R E. vel E R G ergo. E R [illegible]. eripiet, vel erit paratus.

Erādico, as, penult. longa, Propriè significat unà cum radice evello. [עקר hakar שרש schoresch ἐκριζόω, ὦ. Gall. Arracher, oster. Ital. Sterpare, cavar fin in radice: con la radice. Germ. Außwurtzlen / mit der wurtzlen außziehen. Hispan. Quitar ò arrancar hasta la rayz. Polon. Wykorzeniam, sik z korzeniem wyrywam. Vngar. Gyökerestöl ki [illegible]. Ang. To pluck up by the rootes.] ¶ Per translationem pro radicitus, & omnibus modis perdo. Terent in Andr. Di te eradicent, ita me miseram territas.

Erādo, is, ere act. t. Expungere. [עקצה hiktsiah. ἀποξύω, ἐξαλείφω. Gall. Racler, oster en raclant. Ital. Radere, levar via, cancellare. German. Außkratzen. Hisp. Raer ò borrar. Polon. Wyskrobuie. Vng. Ki vakarom [illegible] Ang. To scrape out or away.] Colum. lib. 3. Postea surculos quos inserere voles, eradito tàm altè quàm cuneum immisisti, sed ita ne medullam, néve alterius partis corticem lædas. ¶ Vnde eradere aliquem ex albo Senatorum, est ex Senatorum numero expungere. Tacit. lib 4. Apidium Merulam, quòd in Acta Divi Augusti non juraverat, Senatorio albo erasit.

Erāsŭs, particip. [מקצה muktsah. ἀπεξυσµένος. Gal. Raclé. Ital. Raduto Germ. Außgekratzt / abgeschabt. Hispan. Raido. Pol. Wyskrobany, wytarty. Vngar Ki vakartatott, ki törölt. Ang. Scraped out or away.] Plin in Paneg. Datum est iis qui post edictum tuum in locum erasorum subditi fuerant, æquatiq; sunt cæteris illis etiã quibus erat non promissum. Erasorum: id est, deletorum è numero eorum qui accipiebant congiarium. Budæus.

Eragonia, dicuntur quæ ad causam non pertinent, velut extra certamen.

Erănarchēs, chis. Collector & exactor tributorum. [ἐρανάρχης, ἀπὸ τοῦ ἐράνου: id est, à contributione. [Vngar. Adoszedo.] Alciat. Parerg. lib. 11.

Erănă pĕcūniă, quid, & corruptè hactenus herosa apud Iurisc. in l. creditor de solut. lectum esse Alciat. ostendit eleganti cap 25. lib. Dispunct. 2. Catanæus apud Plin. 2. vocem Eranos interpretatur Exactores, per collationem dicens, sic Pollucem, Athenæum & eos secundum Ammon. interpretari.

Erathemis, anthyllis. Diosc. lib. 1. cap. 154.

Erasi, quos vulgo extra statum positos vocamus. Ex Budæo.

Ercīscĕrĕ Prisca lingua significat dividere. [חלק chalák. Gall. Diviser, partir. Ital. Dividere, partire. Germ. Theilen / abtheilen. Hisp. Partire. Pol. Dzielię, rozdzielam. Vngar. Megoszta[illegible]. Angl. To devyde.] Apud Cicer. 1 de Orat. Ercisceri in secunda conjugatione legitur: Nec si parvi navigii & magni eadem est in gubernando scientia: idcirco qui quibus verbis ercisceri oporteat, nesciat. idem eriscundæ familiæ causam agere non potest. ¶ Inde judicium familiæ eriscundæ: id est, rei familiaris dividendæ. Cic. pro Cecinna: In possessione bonorum quum esset, & quum ipse sextulam suã nimiùm exaggeraret, nomine hæredis arbitrum familiæ eriscundæ postulavit. ¶ Sunt qui herisco per aspirationem scribant, ejus originem reducentes ad verbum Græcum ἑρκίζειν, quod significat intersepire. ¶ Hinc Erctum patrimonium, divisum, apud Festum, Erctum citumq; fit inter consortes, ut in libris legum Romanorum legitur. Erctum à coërcendo, Citum à ciendo. Hæc Festus. In quibusdam tamen exemplaribus legitur Erectum, malè. Nam Erctum dicitur, quod quum hæreditas divisa est, alter ab alterius parte ercetur.

Erechites, Senecio, apud Diosc. lib. 4. cap. 98.

Ē rĕgĭōnĕ, Ex adverso. [נגד négheath נכח nochach. ἀπεναντίας, ἐξ ἐναντίας. Gall. Vis à vis, tout devant. Ital. All' incontro. German. Gestracks vor uber. Hispan. Enfrente de algun lugar. Polon. Prawie naprzeciwko. Vng. Ellenbe. Ang. Right against.] Cic. 2. de Div. Videt è constantissimo motu lunæ quando illa è regione Solis facta incurrat in umbram terræ, quæ est meta noctis, ut eam obscurari necesse sit. Budæus.

Ē rĕnatā, Significat ex occasione rei præsentis capto consilium. [αὐτοσχεδίως, αὐτοσχεδιαστικῶς, ἐκ τοῦ παρόντος, ἐξ αὐτῆς τῆς ἀφορμῆς. Vng. Hirtelen, Seszeket.] Et aliquando dicitur absolute, e re nata: & aliquando cum conjunctio: ut. Erenatum exordium dixit Quintil. hoc est, subitò inventum. Apul. Erenata fallacia: significatur enim muliebris dolus ad fallendum subito excogitatus, non domi antè compositus, sed ex ipsa re & negotio expromptus.

Ē rĕ mĕā, ἐκ τοῦ ἐµοῦ, ἐκ τοῦ ἐµοί. E re tua. Vide suprà in E & Ex.

Ē rēmĭgo, as, ere, n. p. Enavigo, emetior. [ἐκπερᾶν κώπαις, διαπλεῖν. Gall. Naviger tout outre, passer tout à travers une mer ou un fleuve. Ital. Remigare, navigar con remi. German. Durchrudern / durchschiffen. Hisp. Navegar remando. Polon. Lodzią przeieżdżam. Vng. [illegible]. Ang. To row over.] Plin. lib. 2. ca. 67. Circa Caspium quoq; multa Oceani littora explorata, parvoq; breviùs, quàm totus hinc aut illinc Septentrio eremigatus.

Ē rēmŏdĭcĭum, [ἐρηµοδίκιον. Apud Iurisc. de minorib. l. Ait Prætor, dicitur, quasi desolatum ac desertum judicium seu desertio causæ: quum vel actor, vel reus in judicio abest, quasi ἐρηµοδίκιον: id est, causa deserta, vel vadimonium desertum. In vulgatis editionibus corruptè legitur hero[illegible].

Ē rēmŭs mi, penult. prod. m. f. Solitudo [שממה chemamáh מדבר midhbar. ἐρηµία. Gall. Desert, lieu solitaire. Ital. Eremo, luoco solitario. Germ. Ein Einödde / wüste. Belg. Een woestijne / wildernisse. Hisp. Yermo, desierto. Polon Pustsza Vngar. Puszta. Ang. Desert, wildernesse.] Hinc Eremitæ, ἀναχωρηταί, ἐρηµῖται, qui eremum: hoc est, locum solitarium religionis ergo incolunt.

Ē rēpo, is, ere, n. t. Ex loco abdito in lucem repo. [זחל zachál יצא ietsa[illegible] ἐξερπύζω. Gall. Sortir en grimpant & gravissant, grimper hors, gravir hors. Ital. Arrapparsi alla cosa alta & difficile. German. Herauß kriechen / herfür kriechen. Hisp Gatear sobre algun lugar. Polon. Wylazłem, wygrabotam sie. Vngar. Ki mászak. Ang. To creep out.] Plaut Aul. Foràs lumbrice qui sub terras erepsisti modó. ¶ Interdum idem est quod ad loca alta & prærupta evado, ubi non modò pedibus, verumetiam manibus ad ascendendum opus sit. Suet. in Tiberio: Tertius quòd is a tergo insulæ erepsisset ad se.

Ē rēpto, ab Erepo frequent. [Vng. Ki mászkálok anág y mász degalok.] Senec. epist. 102. Pecunia quoq; circa paupertatem plurimum moræ hebet dum ex illa ereptat.

Ē rēpūblĭcā, id est, ex utilitate & commodo publico, τοῦ κοινοῦ συµφέρει. Suet. in Cæs. Plerique pecunias contulerunt, ne Catone quidem abnuente, eam largitionum è republ. fieri.

Eresionem, sive Iresionem vocabant plantam oleagineam velleribus & corallis involutam. Vnde & nomen. Contra pestilentiam foribus imponi solitum ut apud Aristoph. Hanc & Corythalion dicebant, etiamsi pro, laureo quidam ramo accipiant, in eundem lustrationis usum.

Eretrici, Canes Apollinis jussu nutriti, qui & aratro terram vertere dicebantur.

Ē rgā, præpositio, licet eandem vim habere videatur quàm contra, benevolentiæ tamen est: [אל hal. πρός. Gall. Envers. Ital. Inverso. German. Gegen. Belg. Tegen. Hispan. Cerca en amor y voluntad. Polon. Przeciwko. Vngar. Hozza, (& cum affixis) hozzám, hozzád hozzáia. Ang. Towardes.] ut: Pro meo summo erga te amore onus subeo. Cic. ad Lentul. Epist. 1. Ego omni officio, ac potiùs pietate erga te cæteris satisfacio omnibus. Terent. in Heaut. Timent omnia, patris iram, & animum amicæ se ergà ut sit suæ.

Ē rgāstērĭum, rii, n. f. [חנות chanuth. ἐργαστήριον. Gall. Boutique. Ital. Bottega. Germ. Werckstatt. Hispan. Tienda de officiales. Pol. Warsztat, kramnica. Vngar. Mühel. Ang. A shop.] Officinæ fabrorum atq; opificum, itemq; tabernæ in quibus merces venduntur. l. 12. C. de cohort. & in decretis distinct. 44.

Ē rgāstŭlum, li, penult. corr. n. f. [חנות chanuth. ἐργαστήριον. Gall. Le lieu où on enferme & enchaisne aucunement les serfs & esclaves, & les fait on besongner, une prison. Ital. Bottega, dove si rinchiudevano i servi incatenati à lavorar per giornata. Germ. Ein ort da man die Knecht gebunden zu schwerer arbeit braucht / als in einẽ Steinbruch oder Ertzgrub. Belg. T' gevangen Huys / t' steen. Hispan Carcel de siervos enel campo. Polon. Miejsce gdzie związany sług ci [illegible] robic musieli, łamiącz kamien albo kruszcze kopiąc. Vngar. Szolgálatnak háza, rabotának helye. Angl. A place where slaves were bound to work, a gaill or prison.] Taberna vel officina ubi lapides metallave fodiuntur, vel aliud quippiam operis à vinctis servis fit: dictum ab ἐργάζοµαι, operor. Livius 2. ab Vrbe: Ductum se à creditore non in servitium, sed in ergastulum & carnificinam

cinam esse. Iuven. Satyr. 8. Quid facias talem sortitus Pontice servum? Nempe in Lucanos, aut Thusca ergastula mittas. ¶ Accipitur etiam nonnunquam ergastulum pro iis qui ergastulis fuerunt inclusi. Varro: Misitq; mox eo virum qui tota ergastula liberrate donaret.

Ergastulus, li, m. f. Dicitur servus qui ergastulo inclusus, vel ex vinculis, aut compedibus opus facit [...]. Gall. [...]. Germ. Ein Knecht der gebunden arbeiten muß. Belg. [...]. Hisp. [...]. Po. [...]. Vngar. [...]. Angl. [...]] Plin. Colitura ergastulis pessimum est, ut quicquid agitur à desperantibus.

Ergastularius, rii, m. t. Qui præest ergastulis. [...]. Gall. [...]. Ital. [...]. German. Ein Verwalter / der ober so der arbeitsam Knecht gesetzt ist. Belg. [...]. Hispan. [...]. Pol. [...]. Vngar [...]. Ang. [...]] Col. lib. 1. cap. 8. docet quomodo ergastuli ab ergastulariis tractari debeant. Ergastularii fer. 1, [...].

Ergo, Illativa sive completiva conjunctio est, quæ maioribus aut verum clausulis, sicut igitur. [...]. Gal. [...]. Ital. Dunque, adunque. Germ. Derhalben/darumb. Belg. Daerom. Hispan. Assique pues, luego. Polon. Przeto, [...]. Vngar. [...]. Angl. Then, therfore] Aliquando inceptiva est, conveniens maximè indignationi [...], ut in carmine illo Augusti Cæsaris, quo Virgilii poëma verat aboleri. Ergóne supremis potuit vox improba verbis Tam dirum mandare nefas! ¶ Aliquando hortativa, [...]. Virgil. 2. Aen. Ergo agè chare pater. ¶ Aliquando vim nominis habet, accipiturq; pro ablativo, causa, sive gratia [...], in qua significatione circunflectitur posteriorem, perpetuoq; eam producit: quam alias habet modò ferentem. Virg. 6. Aen. illius ergô Venimus, & magnos Erebi tranavimus amnes. Sisenna lib. 3. Milites ut lex Calphurnia concesserat, virtutis ergô civitate donati.

Ergon, [...], Latinè opus significat.

Ergumenus, a, um, qui dæmone agitatur, ab [...], agitor, prohibeor.

Erice, es, vel Erica æ. f. p. [...]. Gall. Bruyere, brier. Ital. Erica. Germ. Heyden. Belg. Heyde. Hispan. Breco, [...]. Polon. [...]. Ruthen [...] appellant. Ang. Heath to make broomes on.] Frutex est non multum a myrice differens colore rorismarini, & folio non admodum dissimili. Flores emittit Autumni tempore, quum reliquæ omnes herbæ, & virgulta defloruerunt, quare ab apibus præ florum aliorum inopia, maximè appetuntur: sicque ex iis mel quod ericæum vocatur, sylvestrem, & minimè probatum saporem referens. Autor Plin. lib. 24. cap. 9. & lib. 11. cap 16.

Erigeron. [...]. Gal. Senecon. Ital. Cardoncello, [...]. Germ. Creutzwurtz oder Grindtkraut. Belg. Cruyswortel / [...]. Hispan. [...]. Pol. [...]. Vng. [...]. Ang. Groundsell] Herba est caliculis subrubicundis, specie & mollitia trissaginem referens: ita dicta quòd Vere canescat, & quàm citissimè in albam quandam lanuginem abeat. Sonat enim erigeron Latinè Vernum senem. Vnde etiam hodie nonnulli [...] vocant.

Erigo, is, erexi, erectum, ere, act. r. Ab è & rogo compositum. Elevo, attollo, extollo, excito. [...]. Gal. Esleuer, hausser, [...]. Ital. Drizzare, [...]. German. Auffrichten. Belg. Oprichten. Hisp. Alcar. Polon. Podnoszę, [...]. Vngar. [...]. Ang. To raise vp, to lift vp, to advance.] Cicer. pro Rosc. Amer. Quem simul atq; attigi, statim homo se erexit. Idem 1. de Legibus: Nam quum cæteras animantes abjecisset ad pastum, solum hominem erexit, & ad cœli quasi cognationis, domiciliique pristini conspectum excitavit ¶ Per translationem accipitur pro consolari & sublevare. Cic. pro [...]. Diffidentemque rebus suis confirmavit, afflictum erexit, perditumque recreavit. ¶ Erigere ad spem, & in spem. Cicer. pro Domo sua: Civitatemque fractam malis, mutatam, debilitatam, abjectam metu, ad aliquam spem libertatis & pristinæ dignitatis erexit. Sic 3. Philip. Liv. 10. bell. Punic. Iis honoribus mollitus regis animus, erectusque in spem propinquam sublato Syphace. Sic 3. ab Vrb. Agrarii se in spem libertatis erexerant. ¶ Aliquem erigere. Ad divitias & honores extollere. Ovid. ad Pisón. Mecœnas tragico quatientem pulpita cæstu Erexit Varum. ¶ Patriam erigere: id est, Celebrem reddere. Claud. 8. Pan. Scilicet illa tui patriam præcepta Platonis Erexêre magis, quàm, &c. ¶ In digitos erigi. Quint. lib. 2. cap. 3. Vt statura breves in digitos eriguntur, & plura infirmi minantur.

Erectus, partic. [...]. Gal. Esleué, [...]. Ital. Erto, drizzato. German. Auffgericht. Hisp. Leuantado, [...]. Polon. [...]. Vng. [...]. Ang. Raised vp, lifted vp right.] Cicer. Ego vos ardentes & erectos ad libertatem recuperandam adhortabor. Idem ad Brut. Erectior senatus erat non sententiis solùm nostris, sed cohortationibus excitatus.

Erineos. Epimedium herba, apud Diosc. lib. 4. cap. 28.

Erinum, Medicamentum vocatur, quod purgat caput per nares.

Erioxylon, pen. prod. [...], Lana est quæ ab arboribus producitur. Vlp. S. cui lana. ff. D. l. 3. Lana (inquit) legata, etiam leporinam, lanam & anserinam, & caprinam credo contineri: & de ligno, quam Græci [...] hoc est, lineam lanam appellant.

Eriphia, [...], Herba est septem lanuginosis ramulis apii modo foliata, purpureo flore, & eo quidem perenni, semine fabaceo, totidem radicu is quot ramis. Hanc Magi prodidêre in avenas carabeum habere, sursum deorsumque decurrentem cum sono hœdi: unde & nomen accepit. Vide Plinium libro 24. cap. 18.

Eripio, pis, pen. corr. act. t. Vi tollo: &, ut ait Pomponius Iurisconsultus, aufero, adimo, extorqueo. [...]. Gall. Rauir, oster par force. Ital. Rapire con per forza. German. Hinauß reissen / mit gewalt auß den händen zucken. Belg. Ontrecken. Hisp. Arrebatar. Polon. [...]. Vngar. [...]. Ang. To snatch and pluck away by force.] Terent. in Heaut. Crucior bolum tantum mihi ereptum tam subitò de faucibus. Duplicem omnino habet constructionem. ¶ Interdum enim cum accusativo habet dativum: & tunc ferè in malam partem accipitur, ut Vallæ placet. ¶ Aliquando vero cum accusativo habet ablativum, præcedente aliqua præpositione: & tunc sæpius in bonam partem accipitur, nonnunquam tamen etiam in malam. Sed hæc Vallæ differentia non est omnino vera. Nihil enim usitatius est his locutionibus, Eripere aliquem morti, periculo, damno, dolis, & similibus, ubi certè quanvis accusativum habeat cum dativo, in bonam tamē partem accipitur. Virg. 12. Aen. Accelera, & fratrem si quis modus, eripe morti. Plin. in Epistol. Eripe me huic tormento. ¶ Eripere, simpliciter usurpatum pro, De periculis eripere. Virg. 3 Aen. Hos Helenos scopulos, hæc saxa horrenda canebat, Eripite ô socii pariterq; insurgite remis.

Ereptus, a, um, Part. [...], Cic. pro Rosc. Amer. Ipse assiduitate, consilio, autoritate, diligentia perfecit, ut S. Roscii vita erepta de manibus sectorum, sententiis judicum permitteretur. ¶ Ereptus, mortuus. Ovid. ad Liv. Obvia turba ruit, lachrymisq; rigantibus ora, Consulis erepti publica damna refert. Sil. lib. 1. Ereptoque trepidus ductore exercitus.

Erithacus, ci, [...]. Ang. Robenredbrest.] Avis est solitaria, formam & colorem mutans, cum nomine. Nam hyeme tantùm erithacus, æstate phœnicurus appellatur, à puniceo caudæ colore. Autor Plin. lib. 10. cap. 29. Theodorus ex Arist. rubeculam vertit.

Erithales [...], Herba est semper virens, quæ alio nomine sedū, sive semper vivum minus appellatur. V de Plin. l. 25. c. 13.

Ericius militaris, Est machina militaris, infestis undiq; horrens telis ut aculeis echinus. Salustius: Saxaq; ingentia, & axe vincti orbes per pronum incitabantur, axibusque eminebant in modum ericii militaris veruta binûm pedum.

Erivo, as, penult. prod. Rivis factis educo, evacuo. [...]. Gall. Euacuer & faire escouler par ruisseaux. Ital. Scolare per condutti, vuotare. Germ. Das wasser in gräblinen hinauß tichten. Hisp. Vaziar la agua. Polon [...]. Vng. [...]. Ang. To make emptie and voyde by a river.] Plin. lib. 17. cap. 26. Cæterùm majore in parte orbis etiam pluvias Autumni aquas erivari convenit.

Erodius, m. t. [...]. Vngar. Gém.] Homero, avis est quæ in coitu sanguinem excudat: unde nomen impositum creditur. Quænam tamen avis sit, non satis convenit inter scriptores. Suidas enim ciconiam putat esse, aut aliquam ciconiæ similem, putatque erodion dictam quasi elodion, quòd scilicet in paludibus versetur. August. fulicam esse credit, Theodorus ardeolam.

Erodo, is, ere, Rodo. [...]. Gal. Ronger autour. Ital. Rodere. Germ. Benagen. Hispan. Roer. Pol. [...]. Vng. [...]. Ang. To gnaw of.] Plin. lib. 11. cap. 29. Omnia verò morsu erodentes. Colum. lib. 10. Nec solum teneras audens erodere frondes. Erosus sale. Plin. lib. 12. cap. 9.

Erogennēton, [...], Herba est sic dicta quòd amatoriis convenit. [...] enim, & [...] gigno, & [...] amor dicitur.

Erogo, as, pen. corr. Distribuo, & expendo. [...]. Gall. Eslargir, distribuer, donner à celuy qui demande. Ital. Distribuire, spendere. Germ. Außgeben / außspenden. Belg. Wtdeelen. Hispan. Distribuir y dar alguna cosa. Polon. Wydaie, naklad czinię. Vngar. [...]. Ang. To give or bestowe, to spend, to laye out.] Plin. epist. 240. Deinde quam ipsi erogare in oleum soliti, parati sunt in operibus balinei conferre. Erogare pecunias ex ærario. Cic. in Vatinium: Vnde in eos sumptus pecunia erogaretur. Liv. 1. ab Vrbe. ¶ Invenitur etiam exrogare, quod est (ut Festus inquit) ex lege vetere per novam legem eximere.

Erogatus pen. prod. particip. [...]. Gall. Distribué. Ital. Distribuito. Germ. Außgegeben / außgetheilt. Hispan. Distribuido. Pol. [...]. Vngar. [...]. Ang. Spended, bestowed.] Vt pecunia publica ex ærario erogata. Cic. 5. Verr.

Erogito, as, pen. corr. [...]. Gall. Fort prier & souuent. Ital. Pregare instantemente. German. Heftig vnd treungenlich bitten. Hisp. Con instancia y muchas vezes preguntar. Polon. Wipraßam. Vngar. [...]. Ang. To pray or requeste much or often.] Vehementer rogo. Plaut. Capt. Interibi ego ex hac statua verveces volo Erogitare meo minore quid sit factum filio.

Erŏgātĭo, verbale, f.t. Distributio. [מחלקת *machaloketh.* *ἱκδοσις, ἰερανος.* Gall. *Distribution, donaison, despense, largesse.* Ital. *Distributione, despensa.* Germ. Außgebung / Außtheilung / Außspendung. Hispan. *Aquella distribucion al que euega.* Pol. *Wydawanie, rozdawanie.* Vng. *Ki eszkagadás el költés.* Ang. *A geuing or bestowing.*] Vt erogatio pecuniæ. Cic. ad Att. lib. 15. Plin. in Paneg. Vt tot impendiis, tot erogationibus sola sufficiat. Atq; hic in malam sumitur, quemadmodum apud Suet. plerisq; in locis, nempe pro largitionibus & profusionibus pecuniarum.

Ĕrōs. [עגבה *hagbhāh.* *ἔρως.* Gal. *Amour.* Ital. *Amore.* Germ. Liebe. Hispan. *Amor.* Pol. *Milóść.* Vng. *Szerelem szeretet.* Ang. *Loue.*] Amor, Latinè: unde erotica carmina: id est, amatoria. ¶ Fuit etiam nomen Comœdi hujus meminit Cicer. in Orat. pro Roscio Comœdo.

Erothales, Aizoum majus apud Diosc. lib. 4 cap. 91. Sic dictum, quia amatoriis conveniat.

Ĕrōtēmă, atis, n.t. Græca dictio, Latinè, Interrogatio. [*ἐρώτημα.* Gal. *Interrogation.* Ital. *Interrogatione.* Germ. Ein Frag. Hisp. *Pregunta de respuesta.* Polon. *Pitanie.* Vng. *Kérdés.* Angl. *An interrogation.*] ¶ Est item erotema Aquilæ figura quædam, quam Cicero interrogatum vertit: qua utimur ubi exacervandi aliquid interrogamus ut exaugeamus rei invidiam. Differtque à pysmate: hoc est, à quæsito. quòd ad erotema una voce respondeti possis negando vel confitendo: ad pysma verò nonnisi pluribus.

Ĕrōtўlŏs, *ἐρωτύλος*, Gemma eadem quæ enepicoros, & hieromnemon dicitur: a Democrito præcipuè laudata in argumentis divinationum. Autor Plin. lib. 37. cap. 10.

Ĕrro, erras, errare, n.p. Vagor, labor, errore ducor, pecco, offendo. [שגה *schagah* תעה *ta‛ah* נוע *nua‛h* בשגש *schog(h)ah.* *ἀλητεύω, πλανάω.* Gall. *Aller cà & là, s'esgarer, se fouruoyer.* Ital. *Errare, fallare.* German. Irren, oder irr gehn. Hisp. *Errar.* Polon. *Bładzę, chybiam się.* Vngar. *Tévelygök, bujdosom.* Ang. *To stray abrode, erre, to wander, to be deceiued.*] Virgil. 1. Aen.-heu, si qua, juvenes, monstrate, mearum Vidistis si quam hic errantem forte sororum. Cic. 3. Tusc. ex Homero: Qui miser in campis mœrens errabat Aleis. ¶ Sed quoniam pecudes errando: id est, vagando pascuntur, errare ponitur pro pascere. Virg. 3. Eclog. Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ. ¶ Errare aliquando est putare, vel approbare verum esse quod falsum est, vel falsum esse quod verum est: vel certum pro incerto, sive falsum sive verum sit: *σφάλλομαι, πλανῶμαι.* Vnde sciendum quòd licet quis absque ignorantia errare nequeat, non continuò qui aliquid nescit, errare: sed qui se existimat scire quod nescit, & falsum pro vero, sive incertum pro certo approbat. Quæ tamen significatio metaphorica est. Cic. 12. Philip. Cujusvis est hominis errare, nullius nisi insipientis perseverare in errore. Idem 5. Verr. Erravit, an potiùs insanivit Apronius? Terent. Andr. Hicce, non tibi habeo, ne erres. Idem in Eunuch. Quid tu his rebus credis fieri? tota erras via.

Ĕrrātur, Pass. Cicer. 4. de Finib. Si aut res ignoratur, aut erratur in nomine. Hinc Erratus, a, um, Particip. pass. Virgil. 3. Aeneid. Talia monstrabat relegans errata retrorsum Littora Achæmenides. Ovid. 3. Fast. Protinus erratis læti vescuntur in agris. Id est, quos errando lustraverant. ¶ Composita sunt, Aberro, Deerro, Oberro, Pererro, Exerro: quorum significata vide suis locis.

Ĕrrŏr, ris, m.t. ut scribit D. August. in Enchir. est existimatio, vel approbatio veri pro falso, & certi pro incerto, vel è converso. [מדוחה *nedhuah* שלו *chalú* משגה *mischgheeh.* *πλάνη.* Gall. *Erreur, esgarement, fouruoyement, faute faite par ignorance.* Ital. *Errore, fallo.* German. Irrthumb / fehl. Belg. Dwalinge. Hisp. *Errada.* Polo. *Błąd, chyba.* Vngar. *Tévelygés bujdosás.* Angl. *An errour, a straying abrode.*] Cic. 1. Acad. Omnes enim qui ad illa arma fato sumus nescio quo Reipub. misero funestoq; compulsi: etsi aliqua culpa tenemur erroris humani, à scelere certè liberati sumus. Horat. in art. Quid deceat, quid non? quò virtus, quò ferat error. ¶ Propriè autē error est deflectio à via, quum scilicet viæ ignari, extra iter institutum deflectimus. ¶ Inter errorem & errationem hoc interesse Donatus existimat, quòd error, animi sit: erratio, pedum, *πορεία.* Terent. in Adelph. Sanè hàc multò propiùs ibis, & minor est erratio: id est, minus est spatii quo erras. Cic. de Vnivers. Itaq; eum ab omni erratione liberavit.

Ĕrrābundus, di. Affatim vel valdè errans, vagabundus. [נוד *nodhedh* נד *nadh.* *πλανώμενος, ἀλήτης.* Gall. *Vagabond, qui va errant cà & là.* Ital. *Errabondo, vagabondo.* German. Irrend / umbschweiffend. Hisp. *Vagabondo, erradizo.* Polo. *Bładzący.* Vng. *Tévelygő bujdosó.* Ang. *That wandreth much, a vagabond.*] Liv. 1. ab Vrbe: Quum nunc in liminibus starent, nunc errabundi domos suas, ultimùm illas visuri, pervagarentur. Virg. 6. Ecl. Si quà fortè ferant oculis sese obvia nostris Errabunda bovis vestigia.

Ĕrrātĭcus, tica, cum. Vagabundus, qui scilicet certa seda carens, errat & vagatur. [נוד *nodhedh* נד *nadh.* *πλανητικός.* Gal. *Errant, vagant cà & là.* Ital. *Erratico, errante.* Germ. Vmbschweiffig. Hisp. *Erradizo.* Polon. *Błąkający się.* Vngar. *Bujdosó tévelygő.* Angl. *That wandreth or strayeth much.*] Gel. lib. 2. cap. 2. Interibi aliquot ex iis qui aderant, erraticum esse hominem dicere, & nullius rei incolamque sordentium ganearum. Hinc etiam herbæ erraticæ, & frutices erratici dicuntur qui non sunt sativi, sed ubique sua sponte latè serpunt. Plin. lib. 19 cap. 8. Est & erraticum intubum quod in Aegypto cichorium vocant. Sic Erratica brassica, apud Colum.

Ĕrrātum, ti, n.s. Peccatum. [שלו *schalú* אשם *aschám.* *σφάλμα, πλημμέλημα.* Gal. *Faute promotement prouenant par ignorance.* Ital. *Errore, peccato.* Germ. Ein sünd / fehl. Belg. Sunde. Hispan. *Yerro, yerror.* Pol. *Błąd, Grzech.* Vngar. *Vétek, bűn.* Ang. *A fault comming of ignorance.*] Cic. Tironi: Tantum mihi dolorem cruciatumq; que attulerunt errata meæ ætatis, ut non solùm animus à factis, sed aures quoq; à commemoratione abhorreant. Idem 2. de lege Agrar. Cui errato nulla venia, rectè facto exigua laus.

Ĕrrātĭo, verb. f.t. Error. [מנוד *menód* מתעה *nedhah.* *τὸ πλάνημα, ἡ πλάνησις.* Gal. *Fouruoyement, esgarement.* Ital. *Esso errare.* Germ. Irrthumb / misstritt. Hisp. *Obra de errar.* Pol. *Błądzenie.* Vngar. *Tévelygés.* Ang. *A wandring, a straying abrode.*] Terent. in Adelph. Sanè hàc multò propiùs ibis, & minor est erratio. Cic. 2. de Nat. deor. Nulla igitur in cœlo nec fortuna nec temeritas, nec erratio, nec vanitas inest: contraque omnis ordo, veritas, ratio, constantia. Idem de Vnivers.

Ĕrrantĭă, Idem Accius Neoptolemo: Satis jam dictū est, neq; ego errantia animi pravè morigerabor. Nonius. Antiquum.

Ĕrrōnēs, m.c. Qui incertis sedibus vagantur. [נודים *nodhim.* *πλανῆται, περιφερόμενοι, ἀλῆται.* Gal. *Vagabons errans.* Ital. *Vagabondi, vaghi, erranti.* German. Vmbschweiffer / Vaganten / Landtstreicher. Belg. Lantlooper. Hisp. *Vagabundos, erradizos.* Pol. *Tułacze, vagantowie.* Vngar. *Budosók, kuritolók, koslatók.* Ang. *Vagabondes.*] Tibul. Atque iterum errorem sub tua signa voca. Sappho apud Ovid. in Epist. Nec vos erronem tellure admittite nostrum. Vlpiano Errones appellantur servi qui non quidem fugiunt, sed frequenter sine causa vagantur, & tempore in res nugatorias consumpto, seriùs ad dominum redeunt.

Ĕrrōnĕus, Qui vagatur, erro. [נודד *nodhedh* נד *nadh.* *πλανήτης, πλάνος.* Gall. *Vagabond.* Ital. *Vagabondo.* German. Vmbschweiffer. Hispan. *Vagabundo.* Pol. *Biekacz, tułacz.* Vngar. *Budosó, kuritoló.* Ang. *A vagabond.*] Col. lib. 7 cap. 12. Maximè autem debent in custodia vigilaces conspici, nec errones, sed assidui & circumspecti magis quàm temerarii. De canibus loquitur. Vlpian. in L. ædiles, de Aedilit. edict. Si aleator erroneus vel vinarius sit factus.

Ĕrŭbesco, scis, n.c. Propriè significat rubore suffundor, rubeo. [בוש *bosch* חפר *caphar.* *ἐρυθριάω.* Gall. *Rougir de honte, auoir honte & vergongne.* Ital. *Arrossire.* Germ. Schamrot werden. Hispan. *Envergonçarse.* Polon. *Wstydzę się.* Vngar. *Meg pirulok, magam meg szégyenlem.* Ang. *To blushe or be ashamed.*] Ovid. 2. Amor. Eleg. 8. Sensi te totis erubuisse genis. ¶ Et quia quos alicujus rei pudet, ferè rubore suffunduntur, factum est ut erubescere accipiatur pro pudore suffundi. Cicer. 1. de Legib. Erubescunt pudici etiam loqui de pudicitia.

Ĕrūcă, cæ, penult. prod. f.p. Genus vermis qui in olerum folia repit, abroditque præsertim brassicas. [חזם *hazám.* *κάμπη.* Gal. *Chenille, chatepelouse.* Ital. *Ruga verme.* German. Ein raup / grasswurm. Belg. Een rupse. Hisp. *La oruga gusano.* Polon. *Gasienica, gąsiánka.* Vngar. *Hernyó.* Ang. *A canker, a worme that commonly eateth coleworres.*] Vnde etiam ab erodendo eruca appellata est. Colum. lib. 11. Vbi verò apricis regionibus, post pluvias, noxia incesserunt animalia, quæ à nobis appellantur Erucæ, Græcè autem *κάμπαι* nominantur, vel manu colligi debent, vel matutinis temporibus frutices olerum concuti. Sic enim adhuc corpent nocturno frigore, si deciderint, non ampliùs in superiorem partem prorepunt. ¶ Est etiam herba quædam virtutis calidæ, quæ venerem excitat. [*εὔζωμον.* Gall. *Herbe nommee Roquette.* Ital. *Ruchetta.* Hispan. *Oruga yerua.* Polon. *Włoska gorczyca.* Ovidius de remedio am. Nec minus erucas jubeo vitare salaces. Colum. lib. 10. Excitet ut Veneri tardos eruca maritos.

Ĕructo, as, act.o. est frequentativum verbi erugo, is. [חוציא *hib-biah.* *ἐρεύγομαι.* Gall. *Roter, jetter & mettre hors.* Ital. *Ruttare, rutegiare.* Germ. Herauß görbsen. Belg. Wtripsen. Hispan. *Echar regoldando.* Pol. *Wyrzygam, rzygam.* Vngar *böfögök.* Ang. *To belke or break wynde out of the stomache, to cast out.*] Erugere enim (ut Festus docet) semel factum significat, eructare, sæpiùs. Est autem eructare, ructando aliquid ejicere. Horum omnium primitivum est vetus verbum Rugo, is, ruxi, ructum. Vnde fit Ructus, hujus ructus, quod crudi stomachi sonitum significat, quem edere solent qui plus æquo onerarunt ventriculum, *ἐρυγμός.* Item Ructo, ctas, quod est sonitum ejusmodi edere, *ἐρεύγομαι.* Iuvan. Si bene ructavit, si rectè minxit amicus. ¶ Pro eodem etiam nonnunquam invenimus Ructor deponens. Horat. Hic dum sublimes versus ructatur. ¶ Hinc rursus fit secundum frequentativum Ructito. Col. lib. 7. Gemitus exprimit, locoq; stare non patitur: sæpè decumbere & ructitare cœpit, caudamq; crebriùs agere. Eructare autem propriè (ut jam diximus) significat ructando aliquid emittere, vel ejicere. Virgil. 3. Aen. de Polyphemo: -saniem eructans, ac frustra cruento Per somnum commista mero. ¶ Per translationem tamen accipitur pro quovis modo ejicere. Virg. 6. Aen. de Acheronte: -vastaq; voragine gurges Aestuat, atq; omnem Cocyto eructat arenam. ¶ A ructo fit etiam alterum compositum irructo.

Ĕructātĭo, f.t. [*ἔρευξις* vel *ἐρυγμός.* Vng. *Böfögés.*] Iulius Firmicus libro 4. Mathes. Quos intrinsecus dolor collectus assidua eructatione discruciat.

Ĕrŭdĕro, as, penult. corr. n.p. Ruderibus expurgo. [סקל *sikkél.* *ἐκχερμόω.* Gallicè, *Nettoyer de toutes pierres plastras & autres matieres de vieux edifices.* Italicè, *Purgare, nettare vn campo di pietre & altr*

aluveolordure. German. Seubeten von dem unrath und gemüsel so ein alt zerbrochen gemeur gibt/alß stein/kalch/ꝛc. Hisp. *Limpiar la vassara ò pozo, desspedregar.* Pol. *Pussczia kiego lamoigu czysczje.* Vngar. *Rom les aékos töredekös ki fztitok.* Angl. *To tak eway rubbeu or rubbish of auld houses.*] Sunt autem rudera, purgamenta, putà, cæmentum lapides confracti, arenaicalx, & hujusmodi ex ruinis congesta. Hinc eruderatur ager, qui veterum ædificiorum materia scatet. Eruderare itaque, est purgare, & rudera ejicere. Varr. 2. de Re rust. cap. 2. Solum oportet esse eruderatum, & proclivum, ut everri facilè possit.

Ērŭdĭo, is, pen. corr. act. q. Ex rudi doctum facio, doceo, instituo, expolio, imbuo. [למד *limmádh* אלף *illéph* השכיל *hischchil* יסר *jasár* παιδεύω, μυθεύω. Gall. *Enseigner, endoctriner, instruire.* Ital. *Ammaestrare, instruire.* Germ. Underweisen/lehren. Hispan. *Enseñar doctrina.* Polo. *Vcze, pokazuie.* Vngar. *Tanitom, oktatom, bölcsé teszöm.* Ang. *To teach, to instruct.*] Cicer. 1. Tusc. Philosophia verò omnium mater artium quid est aliud nisi ut Plato ait, donum: ut ego inventum deorum? Hæc nos primùm ad illorum cultum, deinde ad jus hominum, quod situm est in generis humani societate, tum ad modestiam magnitudinemque animi erudivit.

Ērŭdĭtĭo, f. t. Doctrina institutio. [לקח *lekách.* παίδευσις, μάθησις. Gal. *Erudition, avoir instruction, enseignement.* Ital. *Dottrina, scienza.* German. Gelehrte. Hisp. *Enseñanaca de doctrina.* Polo. *Nauka, vmiejetnosc.* Vng. *Tudomany, tanulsag.* Ang. *Erudition, cunning.*] Cic. 1. de Finib. Nullam eruditionem esse duxit, nisi quæ beatæ vitæ disciplinam juvaret. Idem 1. Acad. Sine eruditione Græca intelligi non possunt. Idem 2. de Orat. Omnis eruditionis expers, atq; ignarus.

Ērŭdĭtŭs, particip. Edoctus, institutus. [מלמד *melummá h.* πεπαιδευμένος, πεπαιδευμένος. Gal. *Appris savans, endoctriné, instruit.* Ital. *Ammaestrato.* Germ. Gelehrt. Hisp. *Enseñado en doctrina.* Pol. *Nauczony wyczony.* Vng. *Tanitatot.* Ang. *Instructed, taught.*] Cic. Qu. Fratri, lib. 1. Sic verò fallaces sunt permulti, & leves, & diuturna servitute ad nimiam assentionem eruditi. Idem 3. de Orat. Nonne Socratici erant disputationibus eruditi?

Ērŭdĭtŭs, m. f. nomen. Doctus, sciens, literatus: [למוד *limmúdh.* πεπαιδευμένος, ἀκριβής. Vngar. *Bölts, tudos.* Angl. *Learned, cunning.*] ut, Erudita operatio id est, scitè facta. Plin. lib. 11. cap. 14. Tertium araneorum genus erudita operatione conspicuum. Disciplina juris civilis eruditissimus. Cic. 1. de Orat. Colum. l. 8. cap. 16. Doctaq; & erudita palata fastidire docuit fluvialem lupum. Quintil. lib. 1. cap. 5. Hoc eruditius quæritur. Vide Doctus in DOCEO.

Ērŭdītē, & Ērŭdītĭŭs adverbia. [Vng. *Böltsen, tudóssan.* Ang. *Learnedly, cunningly.*] Colum. Agriculturæ lib. 1. cap. 2. Duo volumina similium præceptorum de vineis Iulius Græcinus conscripta facetiùs & eruditiùs posteritati tradenda curavit.

Ērŭdītŭlŭs, li. diminutivum. [Vng. *Böltseske, tudosotska.* Ang. *Some what learned, a litle, master in learning.*] Catull. in Mamurram & Cæs. Morbosi pariter, gemelli utrique Vno in lectulo, erudituli ambo.

Ērūgo, as. pen. prod. are, act. p. Cutem extendo, & rugas tollo. [ἐκρυτιδόω. Gall. *Oster & faire en aller les plis & rides.* Ital. *Distendere, levar via le grinze.* Ger. Die runtzlen vertreiben. Hisp. *Desarrugar, quitar arugas.* Pol. *Zmarszczenie odeodgam.* Vng. *Ki terjesztöm, ki feszitöm.* Ang. *To take away wrinckles.*] Plin. l. 12. c. 19. Lichenas, & lepras, & furfures in facie emendant: erugant corpora.

Ērūgātĭo, verbale. f. t. quo usus est Plinius, lib. 18. cap. 21. [ἐκρυτίδωσις. Gall. *Desridement, ostement de rides.* Ital. *Esso cacciare la rugine.* German. Vertreibung der runtzlen oder rumpffen. Hispan. *Obra de desarrugar y quitar las arrugas, desarrugamiento.* Pol. *Zmarszczenia wirarci.* Vng. *Ki terjesztés, ki feszités.* Ang. *A taking away of wrinckles.*]

Ērvĭlĭă, f. p. Genus est leguminis, folio quàm faba longiore, flore apibus gratissimo: ideo rei rusticæ scriptores circa alvearia seri præcipiunt. [ὄροβος. Gall. *Pois.* Ital. *Arabeia.* Germ. Erweissen. Belg. Erwitten. Hisp. *Arveja.*] Colum. lib. 1. Sasetna putat agros stercorari lupino, faba, vicia, ervilia.

Ērumpo, is. n. t. Cum impetu egredior, eruptionem facio. [בקע *bikk(éah)* פרץ *parás.* ἐκρήγνυμι. Gall. *Saillir & sortir avec violence & impetuosité, faire une saillie.* Ital. *Vscire fuori con empito.* Germ. Herausbrechen/hinausfallen. Hisp. *Salir con impetù.* Pol. *Wipadam, wyriwam sie.* Vng. *Ki rohanok, ki fakadok.* Angl. *To brust out or to break out with force.*] Cæs. 1. bell. Civil. Quò paratiores essent ad insequendum omnes, sive noctu sive interdiu, erumperent. Cicer. 1. in Catilinam: Sed nescio quo pacto omnium scelerum, ac veteris furoris, & audaciæ maturitas in nostri consulatus tempus erupit. ¶ Erumpere ad pugnam. Colum. lib. 9. cap. 4. de Apibus. ¶ Erumpere ab aliquo. Ovid. in Ibin: -Stygiis erumpere nitar ab oris. ¶ Erumpere ex Cic. pro Sestio: Conjuratio ex latebris atque ex tenebris erupit. ¶ Erumpet in nervum isthæc fortitudo. Terent. Phorm. O vir fortis atque amicus: verùm hoc sæpè Phormio Vereor, ne istæc fortitudo in nervum erumpat denique. Vbi Donatus, Ex consuetudine Romana dixit: quia sæpè in nervum conjiciebantur ex aliquo maleficio in carcerem missi. An proverbium à sagittariis natum est, quòd immoderatæ plerunq; vires adducendo arcu non telum incitent, sed nervum rumpant? an ex eo quòd sæpè fortiùs ferientes, nervum sibi aliquem lædant? Ergo fortitudine nimia sæpè vinci, sæpè decipi contingit. ¶ Invenitur interdum activè positum cum accusativo à tergo. Terent. in Eunucho: Iámme erumpere hoc licet mihi gaudium?

Ērŭptĭo, verbale, f. t. quæ propriè dicitur cùm milites ex urbe vel ex castris impetum in hostes faciunt. [פרץ *perés.* ἐκδρομή, ἐκβολή. Gall. *Saillie ou sortie avec impetuosite.* Ital. *Lo uscire con empito.* German. Ein außbruch/das hinauß fallen. Hispan. *Aquella obra di salir con impetu.* Polon. *Wyaręszka, wyrwanie.* Vngar. *Kirohanás, fakadás.* Ang. *A brusting or breaking out.*] Cæsar. 1. bell. Civil. Non solùm ab eruptionibus caveant, sed etiam singulorum hominum occultos exitus observent.

Ērunco, as, Herbas noxias, & spinas, fruteta que evello. [ἐκβοτανίζω. Gall. *Sarcler, arracher les herbes inutiles qui croissent en quelque champ parmi les bonnes.* Ital. *Purgare, ò tirar via l'herbe.* Germ. Außreuten. Hispan. *Rozar ò arraincar las y ruas.* Pol. *Wikorzentam zioláskodliwe, plewie.* Vngar. *K gyomlátom.* Ang. *To weede or pluck up weedes.*] Antiqui enim, teste Festo, runcam dicebant quæ deinde runcina cœpit vocari: hoc est, instrumentum ferratum quo radices spinæq; in agris solent excindi. Hinc verbum runcare, & compositum eruncare.

Ērŭo, is, act. t. ejicio, extraho. [הוציא *hisfil* חלץ *chillés.* ἐξερύω, ἐξαιρέω. Gall. *Tirer hors, arracher de parmi, demolir.* Ital. *Cavare, tirare.* Germ. Außreissen/außziehen/herfürziehen. Belg. Wtrecken. Hispan. *Sacar à fuereslo escondiao.* Polon. *Wyrwam.* Vngar. *Ki vatom, ki vonyom.* Ang. *To draw out with force by the rootes.*] Col. lib. 7. cap. 5. Subluvies & intertrigo pice per se liquida, vel alumine & sulphure atque aceto mistis ritè eruentur. Plin. lib. 11. cap. 37. Certè nulli sine redundantia ejus eruitur oculus. ¶ Interdum est in totum destruere. ἀναιρεῖν. Lactant. lib. 7. Eruentur funditùs civitates. Virgil. 2. Aeneid. -Trojanas ut opes, & lamentabile regnum Eruerint Danaï. ¶ Est etiam eruere, perscrutando invenire, & veluti ex abditissimis latebris in lucem proferre. Cic. pro Muræna: Ex animalium vetustate eruenda est memoria nobilitatis tuæ. Sic idem 2. de Orat. dixit. Cura & cogitatione aliquid eruere: hoc est, investigare & invenire. Idem 2. Tusc. Si verò scrutari vetera, & ibi ea quæ scriptores Græciæ prodiderunt, eruere coner, &c.

Ērvŭm, n. s. [ὄροβος. Gal. *Ers.* Ital. *Moclo.* German. Roßwicke. Belg. Ervem/peerdowicken. Hisp. *Iervos, hiergos, cizylaon, emillaqua.* Pol. *W ka.* Vngar. *Vaslentse, lödnök.*] Genus leguminis, siliqua cylindracea, fructu lignoso, nec lenticulæ dissimili: cujus duo sunt genera, alterum candidum, alterum rufum. Candidum dulcedine præstat. Vtrunque in siliquis grana sine septo habet, quæ se invicem ipsa tangat. Siliquæ forma teres, & ad rationem grani cylindracea. Patientissimum vetustatis est: in eo tamen phalangium innascitur. Col. Ervum lætatur loco macro, nec humido: quia plerunque corrumpitur. Virgil. 3. Eclog. Eheu quàm pingui macer est mihi taurus in ervo. Dictum ervum ab eruendo: capitur enim & manu vellitur. Hoc semen à Delphinatibus, apud quos abundat, illorum lingua vocatur *Des erz.*

Erygion, Aloë. Diosc. lib. 3. cap. 4.

Ērўngĭŏn, sive Eryngе. [ἠρύγγιον. Gal. *Panicaut ou chardon roland.* Ital. *Cento capi.* Germ. Manstrew oder Brachendistel/ein kraut. Belg. Cruysdistel. Hisp. *Cardo corredor.* Polo. *Mikolaiek.* Vngar. *Szamár tövis, szunyog tövis.*] Herba ex genere aculeatarum, passim in campestribus nascens, quam alio nomine à capitulorum multitudine Centum capita appellant. Vide Plin. lib. 22. cap. 7. & lib. 11. cap. 15. & 16.

Ērўsĭmŏn, ἐρύσιμον. Gal. *Velar, de là tortelle.* Ital. *Irione.* Germ. Hedetich. Belg. Wilde mostaert. Hisp. *Rinchaon.*] Semen est non dissimile sesamo, teste Galeno, lib. 1. de Aliment. facult. sed deteriùs, parciusque nutriens. Romani *irionem* vocant, teste Plin. lib. 22. cap. ult. ¶ Alii genus herbæ esse volunt, ut Diosc. lib. 2. Alii agreste nasturcium. Alii cum frugibus annumerant, alii cum oleribus.

Ērўsĭpĕlăs, atis, n. t. [ἐρυσίπελας. Gal. *Le feu saint Antoine.* Ital. *Erysipelas, fuoco di sant Antonio.* Germ. Carfunckel/das Gloet oder S. Antons fewer. Belg. Sint Antonis vier/de Roose.] A Celso, ulceris genus, quum super inflammationem rubor ulcus ambit, isque cum dolore procedit. Nascitur ex intemperie composita primarum qualitatum cum affluxu flavæ bilis, teste Galeno lib. 1. de different. morb. Apud Celsum titulus quidam sic habet, Curatio erysipelarum: ac si nominativus esset erysipela, quo in loco arbitror legendum; *Curatio erysipelatum.* ¶ Erysipelas, autore Galeno, is tumor est, qui ex tenui sanguine interim & cum bilis parte incenso ac fervente consistit. Serenus. ¶ Est etiam morbi species, quæ dicitur ignis: Languida quo multo torrentur membra calore. Quanquam me non fallit quid alii faciant, ἐρυσίπελας. Fit in vulva, quando vulva effectum igni similem sentit, & tunc inflammatur ipsa, & in aliquibus penetrat interdum usque ad alias partes secundæ. Vel, Est rubor inflammatus, qui cum ardore febrem aliquando, interdum horrorem infert.

Ērўsĭscēptrum, n. s. ἐρυσίσκηπτρον, Multæ herbæ hoc cognomine apud Diosc. leguntur, quo nominis etymo, aut qua tandem ratione, non video: nisi quòd Hermolaum Barbarum, & M. Vergilium dubitare video. Asphaltum vocant.

Ērўthăcē, ἐρυθάκη, Herba quam alii sandaracham, alii cerinthum nominant. Hic est apum, dum operantur, cibus, qui sæpè in favorum inanitatibus invenitur sepositus, saporis amari, sed plenus humoris, Varr. 3. de Re rust. cap. 16. Erythacen vocant, qua

quà favos extremos inter se conglutinant. Erythace à coloris rubedine dicitur. Græcè enim [illegible], rubor appellatur.

Erythăcus, Vide ERITHACUS.

Erythinūs, five Erythrinūs, [illegible] Oppiano. Gal. *Rouget*. Ital. *Phragolino*. German. Ein gattung Meerfisch/ von farb rotlecht. Hisp. *Pagel*.] Piscis ex fhagio simillimus, rubescentis coloris, excepto ventre candido, cujus oculi guttis aureis distinguuntur. De eo Arist. hist. lib. 8. cap. 13. Oppianus 1. Halieut. Plin. lib. 32. cap. ult. lib. 9 cap. 16. In quodam genere omnino non sunt mares, sicuti in Erythrinis, & channis: omnes enim ovis gravidæ capiuntur, quod est desumptum ex Arist. hist. lib. 4. & 6.

Erythra Melissophyllon, Diosc. lib. 2. cap. 117.

Erythrănōn à colore acinorum, Hederæ genus, de quo vide Bar. in Coroll.

Erythrănum, Satyrium. Diosc. lib. 5. cap. 146.

Erythrŏdănum, [illegible] Gall. *Garance*. Ital. *Robbia da tingere*. Germ. Rötber röte/ ein kraut. Hisp. *Laruvia*. Polon. *Marzana* [illegible] Vngar. *Festö fü* Ang. *Madder herbe to die or colour with*.] Herba est rubram habens radicem, qua tinguntur lanæ. Latini rubiam tinctorum appellant. Vide Plin. lib. 24. cap. 11.

Erythrŏs, [illegible] Gall. & Ital. *Sumach*. Germ. Ein hatter roter samen der Apotec. Hisp. *Sumagre fumach*.] Frutex, alio nomine ruhs appellatus, cujus folio curiarii in condensandis pellibus utuntur. Vnde & excoriarium fruticem quidam appellarunt. Vide Plin lib. 24. cap. 11. Galli *Vinum* vocant.

Erythrotaones. [illegible] Gall. *Phesant bruant*. German. Aurhan/ Pirckhaner. Belg. Orhan. berckhan. Vng. *Fajd*. Ex antetum genere volucres, in quibus nitor eximius absolutaq; nigritia, & in superciliis cocci rubor: ita dicti, quasi [illegible]: hoc est, rubri pavones.

E ante S.

E.S. In notis antiquorum, E senatu. E.S. AE.MR è sacra ædeMartis. ESS. VDD. MM. R. esse videndum monumentum Regis. EE. esse, vel ex edicto. EE. I. P. esse in potestate, vel in posterum. EE. M. G. P. esse magis potest, vel, magister potest. EE. M. F. I. esse magis fieri jussit. EE. N. P. esse non potest. E. ERG R. ejus ergo rex.

Esalōn, Vide ABSALON.

Escă, f. p. ab edendo dicta: Cibus non solùm hominū, verùm etiam omnium animalium. [illegible] Gal. *Viande, mangeaille, amorse, pat*. Ital. *Esca, cibo*. Germ. Speyß oder aß. Belg. Spyse oft aes. Hisp. *Manjar o yesca, como ael hingo*. Polon. *Pokarm*. Vngar. *Etel, etedel*. Ang. *A bayte, foode*.] Ovid. 2. Amor. Elegia 6. Nux erat esca tibi, causæq; papavera somni. Cic. 2. de Nat. deor. Sus verò quid habet præter escam? ¶ Accipitur præterea, pro eo quod datur avibus, piscibúsve decipiendi gratia. Cicer. de Senect. Divinè enim Plato escam malorum, voluptatem appellat: quòd ea videlicet homines capiantur, ut hamo pisces. ¶ Vnde inesco, as, est porrecta esca decipere aves, vel pisces, & per translationem, homines aliqua illecebra in perniciem aut ducere. Terent. in Adelph. Nunquam rem facies, abi, ut [illegible] inescare homines, Sannio.

Escārĭŭs, a, um, Quod ad escam pertinet. Escaria vasa. [illegible] Gall. *Appartenant à viandes*. Ital. *Cosa che a vivande si appartiene*. German. Das zur Speiß gehört. Hisp. *Cosa de comer*. Polon. *Pokarmowy*. Vngar. *Etkes, eteknez valo*. Angl. *That belongeth to foode*.] Plin. lib. 36. cap. 26. Ad escaria vasa totum rubens vitrum, non translucens. Escaria mensa, teste Festo, dicitur quadrata, in quo homines epulantur. Vincula escaria. Plaut. Menæch. Facilè asservabis dum illo vinclo vincies. Ista istæc nimis lenta vincula sunt escaria.

Escālĭs, & hoc escale, pen. prod. [illegible] Vng. *Megetheto, edenivalo*.] Paul. in L. Quum quidam ff. Supell. leg. Escale autem vel potorium argentum non deberi.

Esculentŭs, a, um, Quod esui aptum est. [illegible] Gal. *Bon à manger*. Ital. *Mangiatiuo*. Germ. Essig/ das gut zu essen ist. Hisp. *Cosa de comer*. Pol. *Do jedzenia sposobny*. Vngar. *Eledel re valo, meg etheto*. Ang. *Any thing to be eaten*.] Plin. lib. 10. cap. 10. Notatum milvos nihil esculenti rapere unquam ex funerum ferculis. Cicer. 2. de Nat. deor. Atque ita eligere ex iis quæ sunt esculenta. Ibidem: Iam gustatus, qui sentire eorum quibus vescimur, genera deberet, habitat in ea parte oris qua esculentis & poculentis iter natura patefecit. ¶ Omnia esculenta obsessis, [illegible] Quum urget necessitas nihil nō facimus: & vehemēter famelicis nullus non suavis est cibus.

Escŏ, as, are, Solinus usurpat cap. 53. ad finem: Noceri eis omnibus quidem locis nefas ducunt, sed in Thessalia vel maximè, ubi serpentum immanis copia est, quosdam escandi gratia infectantur, regionibus Thessaliæ plurimum mali detrahunt. De ciconiis.

Eschără, [illegible] Vng. *Sebtsorpelles*.] Græcis dicitur crusta sive duritiës illa quæ vulneribus per cauteria quædam induci solet, quum sanguis aliter sisti non potest.

Escharŏtĭcă medicamentă, [illegible] dicuntur caustica, quæ vim habent escharam: hoc est, crustam inducendi.

Escŭlŭs, f. f. arbor est ex genere glandiferarum. [Germ. Ein Mispelbaum. Vng. *Makk*.] eadem cum illa (ut nonnulli existimant) quam Theophrastus [illegible]: id est, latifoliam appellat. Est autem fago magnitudine, & glande inferior, duplicem ferens gallam, alteram quernæ non dissimilem, sed nulli rei utilem: alteram nigram, tingendis lanis utiliorem. Dicta esculus, teste Servio in 2. Georg. quòd primi mortales, nondum inventis frugibus, glande ejus pro esca uterentur. Idem tamen Servius autor est principium hujus vocis diphthongo scribi cōsuevisse: cui tamen consuetudini hodie doctiores non obtemperant, plus originis rationi, quàm Servii autoritati tribuentes. Virg. 2. Georg. Altiùs, ac penitùs terræ defigitur arbos, Esculus in primis, quę quantum vertice ad auras Aethereas, tantum radice ad tartara tendit. De hac arbore vide plura apud Plin. lib. 12. cap. 1. & lib. 16. cap. 4. & lib. 17. cap. 20.

Escŭlĕŭs, a, um, [illegible], Quod est ex esculo. Pallad. li. 1. cap. 9. Deinde ut axes quernæ cum esculeis non misceantur. Ovid. 1. Metam.

Escŭlētum, ti, penult. prod. [illegible], Locus esculis consitus. [Vng. *Makfas hely*.] Horat. 1. Carm. Quale portentum neq; militaris Daunia in latis alit esculetis. Fuit autem locus in urbe qui nomen accepit ab esculis quæ ibi excisæ sunt: quemadmodum Fagutal à fagis, Lauretum à lauris, Cornetta à corneis. Varro.

Esdră, Compositio valens ægritudinibus cerebri, haud scio an Prophetæ illius, qui in Biblius sacris celebratur, an suo ipsius nomine confecta, cujusmodi sunt haud parum multa. Describitur à Nicolao.

Esopos, Sylvestris lactucæ genus, Diosc.

Esito, Vide EDO, es.

Esquĭlĭæ, Vide EXQUILIAE.

Essĕdum di. pen. corr. [illegible] Ger. Ein Rollwagen. Belg. Rollewagen. Polon. *Kolasa*. Vng. *Kolyakosi*. Ang. *A charriot or wagon*.] Vehiculum Gallorum, Britannorumq;, apud Belgas primò repertum. Cic. ad Attic. lib. 6. Hic vedius venit mihi obviam cum duobus essedis, & rheda equis juncta & lectica, & familia magna. Virg. 3. Georg. Belgica vel molli melius ferat esseda collo. ¶ Legitur etiam esseda genere fœminino. Seneca Epist. 57. In iis quæ me sine evocatione circumstrepunt, essedas transcurrentes pono. Hinc dicti esse darii, qui esseda regunt, aut qui ex essedis pugnant. Cic. Trebatio: Tu qui cæteris cavere didicisti, in Britannia ne ab essedariis decipiaris, caveto. Cæs. 5 bell. Gall. Equites hostium, esse dariiq; acriter prælio cum equitatu nostro in itinere conflixerunt.

Essentiă, f. p. [illegible] Gal. *Essence*. Ital. *Essenza*. Germ. Wäsenheit / gegenwertigkeit. Hispan. *Essencia*. Pol. *Podstat*. Vng. *Allat valo saggal valo lesel*. Ang. *Essence, the being of any thing*.] Vocabulum est religiosis quidem Latinæ linguæ observationibus non usitatum, à Philosophis tamen [illegible] melioris inopia in usum receptum, pro ipso Esse cujusvis rei, quam [illegible] Græci appellant. August. lib. 12. de Civitate Dei: Sicut ab eo quod est sapere, vocatur sapientia: sic ab eo quod est esse, vocatur essentia novo quidem nomine, quo usi veteres non sunt Latini sermonis autores, sed jam nostris temporibus usitato, ne deesset etiam linguæ nostræ quod Græci appellant [illegible]. hoc enim verbum è verbo expressum est, ut diceretur essentia. Quintil. lib. 8. cap. 3. Quorum dura quædam admodum, ut ens, & essentia: quæ cur tantopere aspernemur non video nisi quòd iniqui judices adversus nos sumus: ideoque paupertate sermonis laboramus. Hinc essentiale, [illegible], quod est essentiæ: & Essentialiter, [illegible], secundum essentiam. Vocabulo sunt solis Philosophis & Theologis usurpata.

Esto, Vide SUM.

Estrix, Esurio, Esuritio, Esuritor, Vide EDO, es.

Esula, f. p. [Polon. *Sosnka, mlecz swini*. Vng. *Eotej*.] Hujus varia genera à perito rei herbariæ distinguenda erunt. *Evonymus*, vulgò apud Barbaros, item Gallos & Italos *Fusaria* vel *fusanum* appellatur ab usu fusorum, propter materiæ soliditatem: à nonnullis ferota sacerdotum, à figura fructus. Tragus Tomo 3 Fusariam nulla ratione evonymum esse negans, carpinum facit. Gesnerus in Caprâ, lit. C. [Polon. *Trzmiel, quibusdam swidwina*.] Coqui etiam verucula transfigendis lardo carnibus ex ea conficiunt.

E ante T.

ET. In notis antiquorum Etiam. ET. NC. & nunc.

Et, [illegible] Gall. *Et mesmes*. Ital. *Et, e*. Germ. Und. Belg. Ende. Hispan. *Y*. Polon. *Itez*. Vngar. *Es, is*. Ang. *And*.] Conjunctio est Græca [illegible], quam Latini inversione literarum suam effecerunt. Est autem copulativa: ut Cicero eloquens fuit, & Philosophus. Duplicaturque interdum, ac completiva est in diversis rebus: ut, Te admirantur & cives & hospites. Virgil. 1. Aen. multum ille & terris jactatus & alto. ¶ Modò accipitur prò etiam. Idem 2. Aen. quorum Iphitus ævo jam gravior, Pelias & vulnere tardus Vlyssi. ¶ Modò interrogativa, seu expletiva. Virgil. 1. Eclog. Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi? ¶ Modò indignativa, [illegible]. Virg. 1. Aen. & quisquam numen Iunonis adoret Præterea, aut supplex aris imponat honorem? Cic. pro Milone? Et sunt qui de Appia loquantur, taceant de curia? Virgil. 6. Aen. Et dubitamus adhuc virtutem extendere factis? ¶ Ponitur interdum [illegible], pro, hoc est, sive id est. Plaut. Annos natus jam sexaginta, & senex. ¶ Interdum pro quia. Virg. in Buc. Audieras, & fama fuit. Quint. lib. 1. cap. 5. Has primū audiet puer, harū verba effingere imitando conabitur: & natura tenacissimi sumus eorū quæ mollibus animis percipimus. Plerumq; sententiarum initiis competit, quemadmodum & Græcis [illegible]. Idem: Et finitæ quidē sunt partes duæ quas hæc professio, &c.

¶ Inter-

¶ Interdum ponitur pro adverbio ornandi. Virgil.. corpusque lavant frigentis, & ungunt:id est, deinde ungunt. ¶ Item pro quamuis, sive tamen. Cic. de Senect. Defendi legem Voconiam magna voce, bonisque lateribus, & videtis annos meos: id est, tamen videtis quàm sim jam senex. ¶ Item interdum pro quod, si sequatur, si. Cic. Catil. 3. Et si non minùs nobis jucundi atque illustres sunt ii dies quibus conservamur, quàm ii quibus nascimur: profectò apud vos in honore debebit is, qui eandem hanc urbem conditam amplificatamque servavit. Terent. in Phorm. Et si tibi res sit cum eo lenone. Vbi Donatus: Et, *inquit*, non connexiva, sed inceptiva particula est. ¶ Hujus composita sunt, etsi, ἢ ἐ, & tametsi. ¶ Et pro Nam vel Quia. Virg. Audieras, & fama fuit. Quint. lib. 1. cap. 1. Has primùm audiet puer: harum verba effingere imitando conabitur: & natura tenacissimi sumus eorum quæ rudibus annis percepimus. Ex Valla, lib. 2.

E¯tĕnim, Nam, enim, quia: & ferè primum sibi in oratione locum vendicat. [כי chi. ἐπειδή, καὶ γάρ. Gall. *Pource car.* Ital. *Certo, perciochè, perchè.* German. Dann. Belg. Want/voorwaer. Hispan. *Porque ciertamente.* Pol *Bowiem.* Vngar. *Mert.* Angl. *For, becaus.*] Cic. 4. Verr. Etenim quoniam numerum injuriarum vobis non possum exponere: sigillatim autem de uniuscujusque incommodo dicere infinitum est, genera ipsa injuriarum quæso cognoscite. Idem 2. de Divinat. Etenim ex divisione hoc secundum est. Plin. Etenim multa de hac Magi prodiderunt, quæ non sunt nobis commemoranda. Invenitur tamen & secundo loco. Seneca: Quis etenim inter tot corporis cruciatus, fœlicem quenquam esse posse existimat? ¶ Accipitur aliquando pro quippè. Cic. pro Flacco: Neque in toto Aemoneosium testimonio commovebor: etenim quibus ego istam laudationem remittam: id est, quippe quibus, *&c.* ¶ Nonnunquam divisa compositione per duas dictiones effertur, vocula aliqua in medio interjecta. Cic. de Clar. Orat. Et dicere enim benè nemo potest: hoc est, etenim dicere benè.

Eterocrithon, Genus hordei, à rubigine, & quoniam incurvum nascitur.

E¯thanĭŏn, ἠθάνιον, Vasis ænei genus est, quo Aegyptii uti consueverunt. Nam (teste Athenæo) in Aegyptiorum omnib. penè domibus tria erant vasa ænea, cyathus, phiala, & ethanium.

Ethesios, teste Plin. lib. 36. cap. 28. lapis est ex quo confici solent mortaria.

E¯thĭcē, es, vel E¯thĭcă, æ, f p. pars philosophiæ ad mores pertinens, De moribus, moralis. [ἠθική. Gall *Philosophie morale.* Ital. *Filosofia morale.* Germ. Das t[illegible] der Philosophey/so von guten sitten lehret. Hispan. *Philosophia mor*[illegible] Polon. *Cząśćia p. losophy, ktora dobrich obiczaiowucży.* Vngar. *Erkölus formálo tudomány.* Ang. *Morall philosophie.*] Cic. de Fato: Quia pertinet ad mores, quos ἦθη Græci vocant, nos eam partem philosophię de moribus appellare solemus: sed decet augentem linguam Latinam nominare moralem.

E¯thĭcŭs, penult. corr. Moralis. [ἠθικός. Gall. *Moral.* Ital. *Morale.* Germ. Das zu der Zuchtlehr dienet. Hisp. *Moral, y pertenciente à costumbre.* Polon. *Do obiczaiow przynależący.* Vng. *E költs formalo,* Ang. *Morale.*] Cic. in Orat, Duo sunt etiam quæ benè tractata ab Oratore, admirabilem eloquentiam faciant: quorum alterum est quod Græci ἠθικὸν vocant, ad naturam & ad mores, & ad omnem vitæ consuetudinem accommodatum.

E¯thĭcă, orum, ἠθικά, n, Opus moralem tractans philosophiam: quo nomine Aristoteles libros de moribus inscripsit.

Ethmoides: id est, cola: vocantur narium meatus, quibus olfactus percipitur. Gal. lib. 2. de Olfactus sensorio.

E¯thnĕarchēs, æ, ἐθνάρχης, Gentis princeps.

E¯thnĕarchĭă, Principatus, vel Præfectura.

E¯thnĭcŭs, pen. corr. m. f. [גוי goi. ἐθνικός. Pol. *Pogánsky.* Vng. *Pogány.* Ang. *A nethnick.*] Gentilis, ab ἔθνος, quod gentem significat. Hieronymus contra Iovinianum: Et si ducendæ essent uxores, Christianas tantùm accipi juberet, an & Ethnicas?

E¯thŏlŏgŭs, penult. corr. [ἠθολόγος. Gall. *Bouffon, farceur, badin.* Ital. *Histrione, buffone.* Germ. Der ein Ding mit weiß und gebärden so er führet / außdruckt / daß man es schier verstünd / ob er schon sonst schwiege. Hisp. *Representador ò fingidor de persona agena, como quien representa comedias y tragedias.* Pol. *Figlarz wrazący przez lasskowanie ludskie obiczaie, ktore, chocz milczy, rozumie z mowzse.* Vng. *Az ki keze hanyásaval gestalataval azer költsőket mutattya.* Ang. *A fawnin scoffer, a flattering iester.*] Morum expressor, qui gestu ipso corporis, & sono vocis ita exprimit mores hominum, ut gestibus loqui videatur. Cic. 2. de Orat. Mimorum est enim & ethologorum si nimia est imitatio, sicut obscœnitas, *&c.* Quibus verbis Cic. nimiam in Oratore imitationem reprehendit, quasi mimicam, non oratoriam. Budæus.

E¯thŏlŏgĭă, æ, ἠθολογία, Est affectum morumq; personę alicujus effictio. Quint. l. 1. c. 9 Ethologia personis cõtinetur. ¶ Ethologia Rutilio Lupo figura est sententiarum, quum verbis sonoq; vocis exprimitur, ac describitur hominis consuetudo & mos.

E¯thŏpœi, ἠθοποιοί Dicuntur histriones qui mores & gestus imitantur ejus personæ quam sustinent.

E¯thŏpœĭă. [ἠθοποιΐα. Gall. *Representation des facons & manieres d'autruy.* Ital. *Imitatione delle maniere d' altri.* Germ. Außtruckung eines anderen weyß und gebärden. Hispan. *Representacion de maneras y costumbres de alguno.* Polon. Wirażenie obiczaiow drugiego. Vngar. *Termézetinek és erkölcsinek ki formalása mutatása.* Angl. *A representation of an otheris maneris.*] Est morum affectuumque alicujus expressio, quæ ethologia à nonnullis appellatur. Differt à prosopopœia, teste Aquila, quòd in hac personas fingimus quæ non sunt: in Ethopœia verò certis quibusdam personis vel ad improbitatem vel ad dignitatem sermonem accommodatè effingimus.

E¯thŏs (ut inquit Quintilianus) uno verbo Latinè dici non potest, hoc enim omnes mentis habitus continentur, à quo pictores quidam & statuarii Ethici dicti sunt. Budæus.

E¯tĭam, Conjunctio est idem significans quod quoque. Plautus: Tuóne etiam id rescisti miser? ¶ Aliquando significat adhuc [גם gham אף. Gall. *Aussi, davantage, encor.* Ital. *Ancho, anchora, etiamdio.* Germ. Auch/noch. Belg. *Oock.* Hisp. *Tambien.* Pol. *Itez, przytim tez.* Vng. *Ismet meg es.* Ang. *Also, moreouer.*] Terent. in Andr. Nihil suspicans etiam mali. Ibidem: Non satis me pernosti etiam qualis sim, Simo. ¶ Aliquando præterea. Idem in Andr. Etiam puerum inde abiens conveni Chremis. Ibidem: Imò etiam, quo tu minus scis ærumnas meas, Hæ nuptiæ non apparabantur mihi. Etiam, responsio est affirmativa, quemadmodum & ita. Plin. Tacito, Studes, *inquam*? Respondit, Etiam. Vbi? Mediolani. ¶ Aliquando & affirmandi vim habet, nulla tamen præeunte interrogatione: ut idem sit quod sic. Cic. pro Rosc. Comœd. Si non, quomodo tabulas conficis? Si etiam, quamobrem quũ cætera nomina in ordinem referebas, hoc nomen triennio amplius, quod erat in primis magnum, in adversariis relinquebas? ¶ Accipitur & pro quin potiùs. Plin. in Panegyr. Nullius ab eo magistratus jus, nullius autoritas imminuta est, aucta etiam. ¶ Ponitur quoq; interdum ita, ut ab eo intelligatur non solùm. Cic. ad Lent. Quumq; ea contentio mihi magnum etiam foris fructum tulisset: hoc est, non solùm domi & in urbe, sed foris etiam & extra urbem. Idem Attic. lib. 9. Etiam hæc me solicitant, quasi dicat, non solùm maxima ista, sed etiam minima. ¶ Etiam atque etiam, pro valde, summopere. Cic 6. de Finib. Atqui iste locus est Piso tibi etiam atque etiam confirmandus. ¶ Etiamdum, pro adhuc. Terent Hoc ego mali non pridem inveni, atque etiamdum scit pater. ¶ Etiámne. Plaut. in Asin. Teq; obsecro herclè, ut quæ loquutus despuas. D. Fiat, geratur mos tibi. L. agè excrea. D. Etiámne? L. Agè quæso herclè usque ex penitis faucibus. D. Etiam. L. Amplius. D. Nam quousque? L. usque ad mortem volo. Cic. Att. lib. 10. Etiámne Balbus in Senatum venire cogitet? ¶ Etiamnum idem quod Adhuc, vel ad hoc usque tempus. Plaut. Trucul. Mihi etiamnum quid sit negotii, falsus, incertusque sum nisi quia Timeo tamen. ¶ Pro eodem etiam legimus Etiamnunc. Idem in Amph. Lassus sum herclè è navi, & vectus huc sum, etiamnunc nauseo. ¶ Ponitur & pro statim, illicò, vel extemplò. Plaut. in Aulul. Abscede hinc etiamnunc. ¶ Etiam tum, pro usquetunc, vel usque ad id tempus, vel tunc adhuc. Terent. Hecyr. Me educit foràs, narraque ut virgo ad te integra etiam tum fiet. Cic. de Orat. Omnes etiamtum retinebant illum Periclis succum. Adria. Cardin. Quod multi, *inquit*, inscitè quidem & minùs Latinè dicunt, usque nunc, usque tunc, usquead id tempus, perfecti illi Romani sermonis parentes, etiamnunc, etiamtunc, vel etiamnum, etiamtum, dicebant.

E¯tsī, [כי chi. καί τοι. Gall. *Combien que, iaçoit que, toutesfois que.* Ital. *Benche, tutto che, anchor che.* Germ. Wiewol/obschon. Hisp. *Aunque,* Pol. *Aczkolwiek.* Vngar *Jollehet.* Angl. *Albeit, suppose.*] Conjunctio adversativa est, indicativum exigens, quemadmodum & quanquam: quum tamen quamvis & licet magis subjunctivo gaudeant. Plaut. in Trinum. ibo huc Quò mihi imperatum est etsi odi hanc domum. Terent. in Andr. Ibo: etsi herclè sæpè jam me spes hæc frustrata est. Cic. pro Milone: Etsi vereor Iudices, *&c.* ¶ Interdum etiam cum conjunctivo invenitur. Cic. de Amic. Etsi illis planè orbatus essem. ¶ Nonnunquam etiam interrogativè profertur. Cic. Attic. Do, do pœnas temeritatis meæ: etsi quæ fuit illa temeritas? ¶ Interdum Etsi invenitur junctum cum quamvis. Cic. ad Att. lib. 16. Etsi quamvis non fueris suasor & impulsor profectionis meæ, approbator certè fuisti.

E¯tўmŏlŏgĭă, f. p. ἐτυμολογία. Latinè veriloquium sonat: ab ἔτυμος verus, & λόγος sermo, vel loquutio. [Vng. *Igazán valo szollasnak moggya.*] Cic. 1. Acad. Verborum etiam explicatio probatur: id est, qua de causa quæq; essent ita nominata, quam Etymologiam appellant. Sed quia veriloquium (ut inquit Boëthius in Topica Ciceronis) minùs in usu Latini sermonis habetur, Cicero etymologiam vocat notationem, quia notam facit eam de qua prædicatur. Aristot. symbolum nominat: quidam etiam originationem, teste Fabio.

E¯tўmŏn, etymi, ἔτυμον. Idem quod etymologia. Varro 3. de Re rust. cap. 48, de gluma loquens: Videtur vocabulum etymon habere à glubendo, quòd eo folliculo deglubatur granum.

E¯tўmŏlŏgŭs, ἐτυμολόγος, Qui rationem verborum indagare solitus est.

E¯tўmŏlŏgĭcŭs, ἐτυμολογικός, ut Etymologica ratio. Gellius libro 1. capite 18. Resolvit in voces Latinas ratione etymologica falsa.

E ante V.

EV. In notis antiquorum Ejus. E. V. V. N. V. V. E. Ede ut vivas, ne vive ut edas.

E¯văcŭārĕ, Exinanire. [בזק bazak פנה pinnah, ... κενόω. Gall. *Vuider hors, evacuer.* Ital. *Evacuare, votare.* German. Auß-

ären,Belg. Ʒledl maten.Hiſ.Vaziar,cuacuar. Pol. Wiproznic. Vng. Meg ureſz.e.et. Ang. To emptie,to make voyde] Vnde evacuare alvum.Plin.lib.20.cap.6:Diocles hydropicis cum centaurea, aut in fico duplici ad evacuandum alvum.

E¯vādo,dis,ſi,ſum,act.t.Effugio,exeo,erumpo. [נמלט nimlat ... Gall. Paſſer outre, parvenir, venir au deſſus,eſchapper.Ital Scampare,fugire. German. Entgehn/entrinnen. Belg.Ontgaen. Hiſpan. Eſcapar de peligro, ſalir hecha alguna coſa. Pol.Zbielem,zbieluin wihodze.Vng.Kiſzabadulok,kimenekedom. Anglic.To eſcape,to paſſe without danger.], Virgil. Aeneid.9: nostrâne evadere demens. Sperasti te posse manus? Cicer. pro Cælio:Putaruntne meliori tempore prosilire, quàm tum Licinius venisset,quum in manu teneret veneni pyxidem? quæ quum jam erat tradita servis,si evasissent subitò ex balneis mulieris amici,Liciniumq; comprehendissent.&c. id est, ſi e balneis erupissent.Cæsar.Reliquos equites consectati, paucos qui ex fuga evaserant,reliquerunt. Sic evadere è manibus hostium, apud Livium:& Evadere ex judicio aliquo, apud Ciceronem, liberationem quandam præ se ferre videtur: quemadmodum & Salustius dixit: At ni Marius signa inferre, atque evadere oppidum properavisset,profectò cuncti,aut magna pars fidem mutavissent, ... Cicero primo Tusculan. Accedit,ut eò faciliùs animus evadat ex hoc aere. Idem de Senect. Mihi quidem nunquam persuaderi potuit animos dum in corporibus essent mortalibus,vivere: quum exissent ex iis,emori: nec verò non animum esse insipientem quum ex insipienti corpore evasisset. ¶ Ponitur etiam hoc verbum pro eo quod est ad finem perduci vel exitum habere. Terent. in Andr. Quàm timeo quorsum evadas:id est,ad quem finem perveniat oratio tua. Ibidem: Et heri semper lenitas verebar quorsum evaderet. Cic.Att.lib.16: Tu quidem & prudenter, & amicè suades,ut in his locis sim potissimum, quoad audiamus hæc quæ commota sunt quorsum evadant. Plaut. in Asin. Demiror quid sit,& quò evadat sum in metu. ¶ Item pro fieri. ... Cic. in Verrem: Tu ejusmodi evasisti,in furtis ac divisoris disciplina educatus. Idem in Brut. In dicendo pauci digni nomine evadunt. Liv.lib.1.ab Vrbe: Iuvenis evasit verè indolis regiæ. ¶ Evadere in muros,vel in cacumen montis,est ascendere, vel potiùs scandendo pervenire. ... Virgil. 2. Aeneid. Evado ad summi fastigia culminis. ¶ Evadere ardua, apud Livium. ¶ Evadere ante oculos, pro apparere. Virgil. 2. Aeneid. Vt tandem ante oculos evasit, & ora parentis. ¶ Evadere ad conjecturam: id est,consequi conjectura. Plaut. Nunquam hodie quivi ad conjecturam evadere ¶ Evadere in malum. Terent. in Adelphis: verùm nimia illæc licentia Profectò evadet in aliquod magnum malum.

E¯vāgor, aris, d.p. Latiùs vagor,exspatior. [נעד nadd. ... Gal. Sortir de ſon ranc,errer ou pla ce,vaguer ca & là,ſortir de propos. Ital. Vagare, andare vagabondo, ... Germ. Außſchweiffen. Hiſpan. Andar fuera vagando. Polo. Daleco ... Vng. ... Ang. To wander abroade.] Liv. 2. bell.Pun. Frontibus enim adversis concurrendum erat, quippe nullo circà ad evagandum relicto spatio. ¶ Per metaphoram evagari est aliquid extra propositum dicere,& velut à via instituta digredi. Quint. lib.2: Verum hactenus evagari satis fuerit.

E¯vāgātio,verbale,f.t.[... Vng Ki bonalgás ... Ang. A roming or wandering abroade.] Plin.lib.2. cap.17: Ac spatia longitudinis,latitudinum evagatione pensat.

E¯vāgino.as,vagina diripio atque educo. [Vng. Hüvelyébol ki vonyom.Ang To drawe a weapon out of the sheath or scabberd.] Iustinus Histor.lib.1: Gladio sua sponte evaginato in femore graviter vulneratus occubuit.

E¯vālĕo,es,pen.corr n.ſ.Validor & potentior fio. [גבר ghabar ... Gall. Pouvoir. Ital. Ingagliardirſi.German.Vermüglich ſeyn. Hiſp.Mucho poder.Polo. Duzyie,moczniee. Vng. Erősebb ... Ang. To waxe more stronge and heall] Stat.5 Sylv. sibi ne illa nefanda Pocula lethalesque manu componere succos Evaluit? Luc.lib.1. Ovid.Epist.24. ¶ Evalere dicitur de precio & significat ut valere simplex. Macrob.lib.3 Satur.c 7 Cùm ipsa margarita centies sestertium sine contentione evaluisset.

E¯vālesco. Robur & vires acquiro. [גבר ghabár חזק chazák ... Gal. Retourner en vigueur. Ital. Riſſorarſi,pigliar forza & vigore. Ger. Starck werden. Hiſpan. Tornar en fuerca. Pol.Moci nabiwam. Vngar Erős ... Angl. To become healthy or strong.] Plin. lib. 55: Quæ postquam evaluit, flacescente patritia Marsico bello, languida autoritas Patrum facta est,ac paulatim in sterilitatem emarcuit maiestas,Quint. lib.2.cap.9. Adiuta cura natura magis evalescit.

E¯vāllo,as,act.p. Excludo, & quasi extra vallum eiicio. [גרש gherèſch. ... Gallic. Chaſſer dehors. Ital.Cacciar fuori. Ger. Hinauß ſtossen oder werffen. Hiſpan. Echar à fuera.Polon. Precz wypichram,wiuatam. Vng. Ki vetem. Angl. To exclude or shout out.] Verbum est obsoletum. Varro apud Nonium:Donec foràs nos intùs evallaverunt.

E¯vāllo, is, Est purgare frumentum. [... kenìph ... zeràh. Gall. Vanner,crible. Ital. Vagliare, crivellare. German. Das Korn wannen oder seubern. Hiſpan. Cirnar, acribar. Polon. Wiwiewam. Vng. Megtisztítom. Ang. To cleanse wheat, or to winnow.] Plin. lib.18.cap.10:Et ipsa quæ evalluntur, variam pisturarum rationem habent Ibidem: Triticum autem perfundi aqua multa jubet,postea evalli, deinde Sole siccatum pilo repeti.

E¯vānĕo, es, secunda syllaba producta, n.ſ. à quo Evanesco, quòd est pereo,E conspectu abeo. [נבל nabal ... Gal. Devenir à néant,ſe perdre,s'eſvanouir. Ital. Svanire,farſi vano, ſparire.Germ. Vergehn/verſchwinden. Belg. Te niet werden. Hiſpanic.Deſvaneſcerſe, deſaparecer. Pol. Zniszczeję. Vng. Elenyészöm, el veszek Ang To come to nothing, to vanish away.] Plin. lib. 9. c.51: Vere pectines, limaces, hirundines eodem tempore evanescunt. Cic. de Clar. Orat. Isque & orationes reliquit quæ jam evanuerunt. Idem ad Att. lib.3: Postquam extenuari & evanescere spem nostram vidi, mutavi consilium.

E¯vānĭdus,a,um, Inanis, caducus,& citò periturus. [הבל hebil. ... Gal. Qui n'a point de vertu, qui ſouda in s'eſvanouit.Ital.Caduco, ſmarito. Germ. Hinfellig/vergänglich. Hiſpan. Deſvanecido. Polon. Ziszczony. Vng Veszendő, mulandó, hiaba való. Ang. Vaine, fayte, that will ſone perish.] Col.lib.de Arbo. cap. 17: Nam quæ in proceritatem extenduntur, evanidæ sunt, parum fructus ferunt. Plin. lib. 37.c.5: Quædam ex iis senescunt, paulatim viriditate evanida. Ovid. 5. Metam. Pectoraque in tenues abeunt evanida rivos.

E¯vāngĕlium, [בשורה beſoràh. ... Gall. Evangile, bonne nouvelle. Ital. Evangelio, buona nova. Ger. Ein gute botschafft/fröliche zeitung. Belg. Een blijde tijdinge/boodschap. Hiſpan. Evangelio, ò buen mensage. Polon. Wessole zwiastowanie. Vng. Evangelium, örvendetes izenet. Ang. The goſpell.] Lætus nuntius.] Vnde non immeritò à Christianis Evangelium appellatum est, salutiferum illud nuntium, à Christo veracissimo Patris nuntio nobis allatum.

E¯vangĕlia,orum, pluraliter, & neutro genere, dicuntur sacrificia & supplicationes quæ pro jucundo nuntio decerni consueverunt: vel etiam merces allati jucundi nuntii. Cicer. Attic. lib.2: O suaves duas epistolas, quibus evangelia deberi fateor. Idem ad eundem: Itáne nuntiat Brutus, illum ad bonos viros? evangelia? sed ubi esse? nisi fortè se suspendit. Vlpian. in l. Falsus ff de Furt. Ergo si ea quæ dicunt Græci evangelia, petat: id est, mercedem pro rei inventæ vel repertæ nuntio.

E¯vāngĕlus, Bona nuntians. Vitruv. li. 10: Honores ei decreverunt & nomen mutaverunt, ut evangelus nominaretur.

Evapelus, stolidus & amentes dictos refert Phocion Grammat.

E¯vanno, is, ere, act.t. Vanni motu eventilo. [... Gall. Van ... Ital. Sventolare. German. Außwannen. Belg. Wtwannen. Hiſpan. Cavanear ò aventar. Polon. Opal... Vngar ... Ang. To fanne or winnow.] Varro 1. de Re rust. Ita fit, ut quod levissimum est in eo, atq; appellatur acus, evannatur foràs extra arcam. ¶ Per translationem sumitur pro amovere. Pompon. ex Pannuceatis: Dixi ego illud futurum: in prima valva est: vix hæret misera, evannetur, & mea ocyus opera ut hac lecero. ¶ Apud Nonium legitur evannetur, ut ventiletur, tanquam esset ordinis primi, quemadmodum etiam usque adhuc creditum fuit. Sed siquis simplex Vanno consideret, de quo infrà exempla posuimus, videbit pro evannetur, evannatur apud Nonium legendum esse.

E¯vāpŏrātio, onis, f.t. Vaporis expiratio. [... kitór. ... Gall. Evaporation. Ital. Vapore. German. Ein außdempffung/vertriechung. Hiſpa. ... Polon. Paræ ... Vng. Gőzölgés. Angl. A steaming, a breathing out, or evaporation.] Senec. lib 1. Nat. quæst Nec mirum, si terris omnis generis & varia evaporatio est. Idem lib. 3: Nec trahit saporem evaporatio, quia clausa perlabitur.

E¯vāsto, stas, stare, act.p. Vasto. [נחש nathás ... Ital. Deſertare, guaſtar. Italice, Guaſtare a e ... German. Verwüsten/verstören. Hiſp. Deſtruir ò ... Polo. Pustosze ... Vng. Pusztítok. Ang To destroye, to waste] Liv. 10. ab Vrbe: Ibi duo Consulares exercitus diversis vagati partibus, omnia quinque mensium spatio evastaverunt.

E¯vāx. Interjectio exultantis. Plaut. in Menæch. Evax, jurgio uxorem tandem abegi.

Eūcæriă, Græca dictio, Latinè opportunitas. [εὐκαιρία. Gall. Opportunité, occaſion. Ital. Opportunità, occaſione. German. Gelegenheit/tauglichkeit/guter anlaß Hiſpa. Sazon, occaſion. Pol. Prawie cżas. Vngar. A kolmatoság. Angl. Occaſion, opportunite.] Cicer. 2. de Finib. Et quemadmodum opportunitas (sic enim appellamus εὐκαιρίαν) non fit major productione temporis. Idem 1. Offic. occasionem interpretatur.

Eūchārĭstĭă, f.p. [... thodáh. εὐχαριστία. Vngar. ... (...) hala adás.] Vox est Græca, quam nos Gratiarum actionem vertere possumus: unde & εὐχαριστεῖν, Græci dicunt pro gratias agere. Hieronymus gratiam sive gratiositatem vertit: ab adjectivo εὐχάριστος, quod jucundum sonat & gratiositatem.

Euchorica, Ebulus apud Dioscor. lib.4 cap 185.

Eūchȳlă n.ſ. [εὔχυλα. Vng. Ió ize] Dicuntur quæ sunt boni succi: ut carnes aviculorum montonarum, & piscium saxatilium. His opponuntur κακόχυλα, quæ malum generant succum, ut caseus vetus & salsamenta. χυλὸς Græcis succus est, sive liquor.

Eūchȳmă, εὔχυμα, Græca appellatione dicuntur quæ boni sunt succi, sive præstantis saporis. Nam χυμὸς Græcis modò succum significat, modò saporem.

Euchymŏnŏn, mi, n.f. εὔχυμον, ellebori species sic dicta.

Eŭctēria orum, n.f. Sunt loci, in quibus orationes, acta, & provinciarum continentur. Alc. in l. immutatis C. de Agricolis & censitis lib. 11.

Eŭdoxia. [שם טוב Shem tob. εὐδοξία. Gal. Bonne renommee. Italicè, Buona fama. German. Ein gut lob oder guter leumbden. Hisp. Buena fama. Polon. Dobra slawa, dobre mowa. Vngar. Io hirneu. Angl. Good renowme.] Claritas nominis, laus, existimatio, & bona fama. Cicer. 3. de Finibus: De bona autem fama, quam appellant εὐδοξίαν. Aptius enim est hoc loco bonam famam appellare quàm gloriam.

Eveho, is, act. t. Extra veho, asporto, aufero. [הוציא נשא nasá hamas. ἐξάγω. Gall. Emmener, porter dehors. Ital. Condur fuori, portar fuori. German. Außführen. Belg. Wtvoeren. Hisp. Levar a fuera. Pol. Wywozę. Vngar. Kihozom, ki viszem. Angl. To cary out.] Varro lib. 1. de Re rust.: Quarto eundem fructuosiorem faciunt vecturæ, si viæ sunt qua plaustra agi facile possint, aut flumina propinqua quæ navigari possint, quibus utrisque evehi atque invehi multa ad prædia scimus. Liv. 5. belli Pun. Vbi primum tranquillitas maris in altum evexisset. Et libr. 1. ab Vrbe: Vt in collem Esquiliarum eveheretur. ¶ Per translationem significat extollo [נשא nasá. ἐξαίρω. Gall. Hausser, eslever. Ital. Inalzare. German. erheben / herfür ziehen vnd hoch bran bringen. Hispan. Alçar a riba. Polon. Wywyższam. Vngar. Fölmagasztalom, feiprom. Ang. To lift vp.] Virgil. 6. Aeneid. pauci quos æquus amavit Iuppiter, aut ardens evexit ad æthera virtus, Dis geniti potuêre.

Evectio, f. t. Evehendi actus. [משא massa תרומה teruma. ἐξαγωγή. Gall. Portement dehors. Ital. Portamento di fuori. German. Hinauß fuhrung. Hispa. Obra de levar afuera. Polon. Wywożenie. Vng. Ki vonyas, ki vitel. Ang. A carying out.] Evectiones etiam teste Budæo, dicuntur diplomata, sive Chartulæ signo principis obsignatæ, quibus potestas permittitur aliquid evehendi. Vnde C. de Curs. public. cavetur, ut evectiones ab omnibus postulentur.

Evectus, tus, m. q. Evectio & portatio, quæ fit vel navibus, vel curribus in aliquem locum. [Vng. Kimenes, ki vitel. Ang. A caying away to any place.] Plin lib. 18. cap. 5: Malus est ager cum quo dominus luctatur. Cato inter prima spectari jubet, nam solum sua virtute valeat qua dictum est positione, ut operariorum copia propè sit, oppidumque validum, ut navigiorum evectus, vel itinerum.

Evelatum, Veteres dixére pro eventilato. [מנופה... Gall. Esventé. Ital. Sventolato. German. Erlüfftet / erscubert. Hisp. Aventando. Polon. Wywiane. Vng. Megszelelt. Ang. Winnowed.] Vnde velabra dicuntur quibus frumenta eventilantur. Autor Festus.

Evello, is, evelli, & evulsi, evulsum, act. t. Extraho, Extirpo: [נתש nathásch ... ἐκτίλλω, ἐκσπάω. Gal. Arracher. Ital. Sverpare, svellere. Germ. Außrupffen / außreissen. Belg. Wttrecken. Hispanic. Arrancar algo de lugar. Pol. Wyrywam w cyagam. Vng. Ki szaggatom, ki gyomlálom. Ang. To pluck vp or away.] ut, Evellere sibi capillum præ luctu, apud Cicer. 3. Tuscul. Idem ad Attic 5: Excisa enim est arbor, non evulsa: itaque quàm fruticetur vides. Sic, Evellere se ex complexu, apud eundem: &, Evellere sese ex cœno, apud Plin. lib. 8. cap. 42. ¶ Per translationem Evellere sibi scrupulum ex animo. Cic. pro Rosc. & pro Cluentio: Evellere opinionem aliquam ex animis hominum.

Evulsio, verbale, f. t. [...massach, ἐκσπασμός, ἀφαίρεσις. Gall. Arrachement. Ital. Esvellimento. German. Außrupffung / außreissung. Hispan. Obra de arrancar algo de lugar. Polo. Wyrwanie. Vng. Kiszaggatás, kigyomlálás. Ang. A plucking vp, a pulling away.] Cicer. de Nat. deor. Qui primus purgationes alvi, dentisque evulsionem invenit.

Evenio, evenis, penult. corrept. eveni, eventum, Venire, accedere. [קרה kará, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω. Gal. Advenir. Ital. Venire, accaderse, accadere, avvenire. German. Begegnen / widerfahren. Belg. Geschien. Hispan. Acontecer. Polon. Trafia mi sie, przychodzę. Vng. Megyök, (item) bíró... Angl. To happen by chaunce, to come to passe.] Plautus Casina. Sine modò rus eveniat, remittam ad te virum. ¶ Nonnunquam etiam significat evadere: hoc est, per quamcunque difficultatem ad aliquid pervenire, exitum habere. Plaut. in Mostel. Hei mihi, commissa hæc blanda dicta quò eveniant, madeo metu. Idem in Epid. Expectando exedor miser, atque exenteror, quò mihi Epidici blanda edicta eveniant: nimis diu maceror. ¶ Sæpiùs tamen ponitur pro contingere, accidere, συμβαίνειν, ἀποβαίνειν, & tàm in malam quam in bonam partem accipi solet. Plaut. in Asin. Opta id quod ut contingat tibi, vis. AR. Quid si optaro? LE. Eveniet. Idem in Persa: Quid agitur? T. Vivitur. Satin' ergo ex sententia? V. Si eveniunt quæ opto, satis. Idem in Mercat. Omnia mihi hodie eveniunt præter sententiam: non vivam vesperi, Nisi illanc à me scelestam abigam. Cicer. 3. Offic. Quod autem in poëmatibus, & in picturis usu evenit, in aliisque compluribus, ut delectentur imperiti. Idem Fam 2: Ex quo vereor, ne idem eveniat in meas literas. ¶ Quandoque est obvenire, & sorte alicui obtingere. Salust. in Iugur. Metellus & Syllanus coss. designati provinciam inter se partiverant, Metelloque Numidia evenit.

Evenit, impersonaliter pro ita cecidit [Vng. Történt.] Terentius in Andr. Quid tu Athenas insolens? C. Evenit.

Eventum eventi, neutro genere, quod in plurali eventa facit. [מקרה mikré. ἀποβαῖνον, συμβαῖνον. Gall. Evenement, la fin & issue de quelque chose. Ital. Rivscimento di qualche cosa. German. Außtragung eines dings / ein beschehung eines handels. Hispan. Acontecimiento, ò la salida de lo que acontece. Polonic. Trafunek ... Polonic. Kimenetel ... Ang. The end event, that followeth of.] Lucret lib. 1: Eventum dici poterit quodcunque erit actum. Cic. Partition. Si cujusque facti, & eventi causa ponetur. Idem in Divinat. Si eventa quærimus quæ exquiruntur avibus. Idem ad Att. cum. Semper causæ eventorum magis movent, quàm ipsa eventa. ¶ Eventum præstare, est periculum alicujus rei in se recipere, ὑφίστασθαι τὸ μέλλον ἔσεσθαι.

Eventus, gen. mascul. & quarti ordinis, tàm in plurali numero quàm in singulari dicitur quod casu aut fortuna, nobis evenit, tam in bonum quàm in malum. [מקרה m. ..., συμβαῖνον, ἀποβαῖνον. Gal. Evenement. Ital. Evento, avvenimento, caso. German. Der außtrag oder außgang. Belg. Een geschiedenisse. Hispan. Acontecimiento. Pol. Iakikolwiek ... Vng. ... Ang. Happening, successe, that fell with of any thing.] Cic. lib. 1. de Orat. Vt enim quisque optimè dicit, ita maximè dicendi difficultatem, variosq; eventus orationis, expectationemque hominum pertimescit. Virg. 6. Aen. – cæcosque volutat Eventus animo secum. Ovid. 2 de Ponto: Nam timore eventus deterioris abest. Ovid. in Epist. Phyllidis: – careat successibus opto, Quisquis ab eventu facta notanda putat.

Eventilo, as, act. p. Ventilatione purgo. [זרה zeráh. λικμάω. Gal. Esventer. Ital. Crivellare, sventollare. Ger. Auß werffen oder wannen ersäuberen. Hispan. Derramar al viento, aventar. Polon. Wywiewam. Vngaric. ... Ang. To clense by winnowing, to fanne corne.] Colum. lib 1: Et celeriter frumenta deteruntur, non cedente solo pulsibus ungularum, tribularumque: & eadem eventilata, mundiora sunt.

Everbero, act. p. Verbero. [הכה hická. ... μαστίζω. Gall. Battre. Ital. Battere, percuotere. Germ. Schlahen / Schwingen. Hisp. Herir, ò açotar. Pol. Wybiiam. Vng. ... Angl. To strike, to whippe.] Quint. lib. 2. cap 4. An credibile sit, super caput Valerii pugnantis sedisse corvum, qui os oculosque hostis Galli rostro atque alis everberaret? Ovid. 14. Metam. – & cineres pullis everberat alis.

Evergo, is, Emitto. [שלח schilláh. προχέω. Gal. Envoyer dehors. Ital. Mandar fuori. Germ. Herfür geben. Hispan. Embiar à fuera. Polo. Wydaię, wypuszczam. Vng. Kieresztem. Angl. To send forth.] Liv. libro 45: Montes ingentis altitudinis spem faciebant, eo magis quòd nullos apertos evergerent rivos, occultos continere latices, quorum venæ in mare permanentes, unde miscerentur.

Everro, is, everri, eversum act. t. Scopis expurgo. [... כבד kibbér. ... Gal. Balayer & nettoyer. Ital. Spazzare. Germ. Außwischen. Belg. Wtkeeren / wtveghen. Hispa. Barrer. Pol. Wymiatam. Vng. Kisöpröm, kisöpröm. Ang. To swepe cleane, away.] Columel. libro 8: Stabula frequenter everrenda & purganda, humorque omnis urinæ deverrendus est. ¶ Per translationem accipitur pro spolio, expilo. Cic. 3. Verr. O Verrea præclara, quoquam tu accessisti, quo non attuleris istum diem. Etenim quam tu domum, quam tu urbem adiisti, quod fanum denique, quod non eversum atque extersum reliqueris? ¶ Everrere sermones, pro curiosè excutere. Sen. 3. de Ira: Qui malignos sermones, etiamsi secretò habiti sint, everrit, se ipse inquietat.

Everriator, m. t. Dicitur is qui jure accepta hæreditate, justa facere defuncto debet: quæ si non fecerit, seu quid in ea re turbaverit suo capite luat. Id nomen ductum à verrendo: nam Exverræ sunt purgationes quædam domus, ex qua mortuus ad sepulturam ferendus est, quæ fit per everriatorem, certo genere scoparum adhibito, ab extra verrendo dictæ.

Everriculum, li, n. f. Rete est piscatorium à Græcis dictum: & à verrenda aqua sic appellatum. [חרם chérem. σαγήνη. Gall. Seine ou ... Ital. Rete da pescare. Germ. Ein zug oder spreitgarn der Fischeren. Belg. Een Neet. Hispa. Lance barredera de pescadores. Pol. Siecz... Vngar. Sulhé varsa. Angl. A dragnet.] Varro 3. de Re rust. c. 17: Quò neq; everriculo in littus educere possent vivá saginam plebei cœnæ pisces. Cicer 6. Verr. expilatorem Siciliæ Verrem, everriculum appellat. Quòd nunquam (inquit) Iudices, hujusmodi everriculum in illa provincia fuit? Idem libr. 3 de Nat. Deor. Doli mali actionem everriculum appellat omnium malitiarum: quòd scilicet ea everrantur omnes fraudes è vita hominum civili. Est ea enim actio prodita ad terrorem hominum subdolorum, qui ignominiam ejus judicii reformidant. Verba Ciceronis sunt hæc: Inde everriculum malitiarum omnium, judicium de dolo malo quod C. Aquilius familiaris noster protulit: quem dolum idem Aquilius tùm teneri putat, quum aliud sit simulatum, aliud actum. Hæc Budæus.

Everto, is, everti eversum, act. t. Excindo, diruo, demolior. [הרס haras ... נתש ... καθαιρέω, ἀνατρέπω. Gall. Renverser ce qui est dessus dessoubs abolir, destruire. Ital. Rovinare, mettere sotto sopra. German. Vmbkehren. Hispan. Rebolver à tras tornar, abatir, destruir. Pol. Wywracam. Vng. ... Angl. To turne vp side downe, to overthrowe.] Cicer. libr. 1. Offic. De evertendis diripiendisque urbibus valde illud considerandum est. Virgil. 3 Aen. – Priamique evertere gentem Immeritam visum superis. Idem 1. Aen. Disjecitque rates, evertitque æquora ventis.

ventis. Cic. 3. Verr. Nec per summam injuriam pupillum Iunium fortunis patris conetur evertere. Idem 1. de Orat. Qui duorum scalmorum naviculam in portu everterit.

Eversio, verbale, f. t. Ruina, casus, pernicies. [מהפכה mahpecah. ἀνατροπὴ, καταστροφὴ, ἀνατάτωσις, καθαίρεσις. Gall. Renversement, destruction. Ital. Abbattimento, distruttione. German Umbkehrung/ umbwerffung. Hispa. Ob a de trastornar alguna cosa. Polon. Wywrocenie. Vng. Tönebbl, kifordulás el rontás. Ang. An ouer throwing à turning vpsiue downe.] Plin. lib. 22. cap. 17: Eversiones vehiculorum. Cic. de Senect. Hinc Rerump. eversiones. Eversio vitæ, Cicero 4. Acad.

Eversus, a, um, Dirutus, destructus [נהפך nephpach. ἀνατετραμμένος, ἀνατρεπτὸς, καταστραφείς. Gal. Renversé, renversé par terre, destruit. Ital. Rovinato, cascato, atterrato, distrutto. German. Umbkehrt. Hisp. Trastornado, destruydo. Vngar. Töröébbl, k fordítasor. Angl. Ouerthrowen, turned vp side downe.] Vt eversa urbs, Plinius libro 15. cap. 18. Eversus fortunis, Cicero pro Flacco. ¶ Eversæ cervices dicuntur, cuius cervices non amplius erectæ sunt, sed depressæ. Terent. Heautont. Ego te autem novi quàm esse soleas impotens, Inversa verba, eversas cervices tuas; ¶ Fasces eversi, Consulatus fato amissus. Ovid. ad Liv. Quos primum vidi fasces, in funere vidi, Et vidi eversos, iudicium que mali.

Eversor, oris, m. t. [מהפך mephpech. ἀνατροπεύς. Gal. Renverseur, destructeur. Ital. Rovescia tore, destruttore. German. Ein umbkehrer oder zerstörer. Hispan. Trastamador, destruydor. Polon. Tenk ori wywraca. Vngar. Fordító, kirontó. Angl. A destroyer, an ouerthrower.] Cicer. pro domo sua: Eversor huius imperii. Virg. 12. Aen. Priami regnorum eversor Achilles. ¶ Eversor item pro prodigo & dissoluto ponitur, qui patrimonium suum profundit. Caius lib. Institut. 1: Sub Curatore sunt minores ætate, maiores eversores insani: qui eversores aut insani sunt, omni vitæ tempore sub curatore sunt.

Exvestigatus. [Vng. [illegible]] Seneca Controvers. libro 2: Tu Crasse post evestigata illa fugitivorum arma urbis Romanæ ortilissimus.

Evestigio, adverbium, Confestim, properanter: unica dictio est composita, aut certè duæ dictiones per subunionem coniunctæ [מיד, מיד mijad. παραχρῆμα, αὐτίκα. Gal. Tout incontinent apres, tout soudain, subit. Ital. In continente, subito. German. Eines wegs / von stund an / auff dem fuß nach. Belg. Opten staenden voet. Hisp. Luego, sin algun medio. Polonic. Hne [illegible] zaraz. Vng. Mynd yarast, azonnal. Angl. Forthwith, by and by, quickly.] Cicer. Famil. libr. 4: Postea ìt a Marcello ad me missum esse qui hæc nuntiaret, & rogaret uti cogerem medicos: coëgi, & evestigiò eò sum profectus prima luce. Plin. in Epist. Nunquam sum magis de occupationibus meis questus, quæ me non sunt passæ aut proficiscentem te valetudinis causa in Campaniam prosequi, aut profectum evestigio subsequi.

Eugalactos. Glaux herba, apud Dioscor. lib. 4 cap. 141.

Euge, [הבה habah האח heach. εὖγε. Vng Igg yó.] Interiectio attentionis, laudantis & gratulantis. Plaut. in Epid. Euge, corpulentior videre atque agilior. Idem in Mercatore: Euge mi Demipho salve.

Eugeniæ, pen. prod. Vvæ quædam sunt à generositate sic dictæ. Nam εὐγένεια à Græcis dicitur nobilitas. Colum. lib. 3. c. 2: Frigidum solum ac roscidum cœlum commodissime sustinet, sicut eugeniæ dum sunt in Albano colle. Nam mutatu loco, vix nomini suo respondent.

Eugium, Pellicula quædam in pudendo muliebri, quam primo coitu rumpi nonnulli ex antiquis putaverunt. [ὑμὴν. Vngar. Szemérem kapuja, kárpit.] Quamvis revera constet inter Anatomicæ rei peritos pelliculam eiusmodi commentitiam esse & in virginum dissectionibus non inveniri. Nonius: Eugium, inquit, pars media inter naturalia muliebria. Nævius: Sine eugio puellam invenit. Laberius: Quare tàm arduum ascendis? an concupiscis eugium scindere?

Euhoe, εὐαί. Vox Bacchantis. Plaut. Menæch. Euhoe atque eheu Bromie quò me in sylvam venatum vocas? Fortasse rectiùs scriberetur euohe. Acron in Horat. 2. Carm. Ode 11.

Evibro, as, are, ἐκπάλλω. Gell. lib. 1. c. 11: Excitarentur, atque vibrarentur animi.

Evidens, pen corr. Clarus, apertus, perspicuus. [נראה nireh ברור barur פשוט pasut. ἐναργής, σαφής. Gall. Evident, clair, manifeste. Ital. Evidente. Ger. Scheinbar, klar und heiter. Belg. Openbaer. Hispan. Visibile, clar y manifiesto. Polo. Iasny, iawny. Vng. Nyilván való. Ang. Plane, manifeste.] Cic. de Vniverso. Atque ut esset mensura quædam evidens, qua in istis octo cursibus celeritates, tarditatesque declararet. Sic evidens ratio, evidens argumentum.

Evidentia. Perspicuitas. [בהירות מראה mareéh. Gal. Evidence. Ital. Evidenza. Germ. Klarheit/ heiterer eines dings. Hispan. Aquella claridad a manifestacion. Pol. Iawność, iasność. Vng. Nyilván való ság. Ang. Plainenesse, clearnesse.] Claritas, perspicuitas, quo nomine figura quædam Sententiarum à Rhetoribus dicitur, quæ & ἐνάργεια à Græcis appellatur, quum scilicet res ita oculis subiicitur, ut coràm geri, non commemorari videatur. Cicer. 4 Acad. Propterea quòd nihil clariùs ἐναργείας, ut Græci, perspicuitatem aut evidentiam nos, si placet, nominemus, fabricemusque, si opus erit, verba.

Evidenter, adverbium, Clarè, perspicuè. [ἐναργῶς. Gall. Evidemment, clairement. Italicè, Evidentemente, chiaramente, manifestamente. Germ. Klärlichen/augenscheinlich. Hisp. Clara y manifiestamente. Pol. Iawnie, iasnie. Vng Nyilván, láthato képpen. Ang. Planely, clearly.] Liv. 6. ab Vrbe: Vel lateris nobis ea, quum tam evidenter pœnituerit, tutum censemus.

Evidentissimè, adverb. [Vng Igen láthatóképpen, nyilván] Paulus D. lib. 30 t. t. 1. l. 33: Siquidem evidentissimè apparuerit.

Evigilo, as, pen. corr. p. Expergiscor, excitor. [עור hor. ἐγείρομαι. Gallic. Veiller, ne dormir plus. Ital. Destarsi, svegliarsi. Germanic. Auffwachen/ erwachen. Hisp. Velar despues del sueño. Pol. Ocucamsie. Vng. Föl ébredék / föl serkenék. Ang. To wake, to take paine or be diligent.] Plin. Epist. 5. Evigilaveram: nuntius à Spurina, &c. Stat. 5. Sylvar. Graius qua puppe magister Excidit: & mediis miser evigilavit in undis. ¶ Nonnunquam significat elucubro, & elaboro sive vigiliis conficio. Ovid. 7. Trist. ad librum: Aspicies illic positos ex ordine fratres, Quos studium cunctos evigilavit idem. Cicer. ad Attic. libro 9: At quàm honesta, at quàm expedita tua consilia, quàm evigilata tuis cogitationibus.

Evilesco, n. t. Vilesco, vilis fio, & in contemptum abeo. [נקל nakal. φαυλίζομαι. Gall. Avilir, devenir vil. Ital. Divenir vile, avilire. German. Verachtet werden. Hispan. Va'er poco, ir à menosprecio. Pol. Potwarzemna gan[illegible]. Vng Meg rozzulok meg avulok. Ang. To become vyle.] Suet. in Claud. Cæs. cap. 15: Propter quæ usque eò eviluit, ut passim ac propalàm contemptui esset.

Evincio, is, ere. Vincio, ligo, circumligo, corono. [אסר asar. ἀναδέω, ἀναδῶ. Gal. Lier & serrer. Ital. Ligare. Germ. Binden/ knüpffen. Hispan. Atar. Polon. Wiaże krepnie. Vng Meg kötözöm. Angl. To bind, to knitt hard.] Virgil. 8. Aen. evincti tempora ramis. Tacit libr. 5: Surena patrio more Tiridatem insigni regio evinxit.

Evinctus, participium. [אסור asur. ἀναδεθείς. Gall. A qui on a lié & attaché qui lyne croyst lié. Ital. Legato stretto. German Gebunden. Hisp. Atado. Pol Sierpowany, związany. Vng. Meg kötöztetett. Ang. Bound hard.] Virg 5. Aeneid. Ipse caput tonsæ foliis evinctus olivæ. Ibidem: Puniceis ibant evincti tempora tænis. Idem 7. Eclog. Lævi de marmore tota Puniceo stabis suras evincta cothurno.

Evinco, act. t. Vinco, convinco, vel vincendo extorqueo. [נצח nitsseach פוכיח hocíach. ἐκνικῶ. Gall. Convaincre, surmonter, vaincre. Ital. Vincere. Germ. Vberwinden. Hispan. Vencer. Polon. Zwyciężam wygrawam. Vng. Meg gyözöm, győzésből meg nyerem. Ang. To overcome, to vanquishe] Liv. 2 ab Vrbe: Omne id tempus cum conjuratis consultando absumunt, evincuntque instando ut literæ sibi ad Tarquinios darentur. Horat 2. Serm. Satyr. 3: Si puerilius his ratio esse evincet amare. Colum. libro 6. cap 5: Evincendi sunt autem, quamvis pestiferi morbi, & exquisitis remediis propulsandi. ¶ Evincere item apud Iurisconsultos, est eandem rem quam adversarius jure legitimo acquisierat, per judicem recuperare. Hinc Evictio, talis recuperatio. Itaque propter periculum evictionis moris fuit olim ut si res non Quiritium, sed Gentium jure abalienaretur, is qui eam acquirebat, duplam aut simplam stipularetur sibi ab autore dari, si ea sibi judicio adimeretur: quemadmodū ex Varr. lib. 10 de Re rust. intelligitur.

Evictus, participium. Victus, convictus. [מוכח mochách ἐκνικηθείς. Gall. Convaincu, vaincu. Ital. Convinto. Germa. Vberwunden/ vberzeugt. Hispan. Vencido. Polon. Zwyciężony, przewiedziony. Vng. Meg győzetett. Angl. Vanquished.] Cicer. 2. Verr. Qui tàm nefariis criminibus, tam multis testibus evictus, ora iudicum aspicere, atque os suum populo Romàno ostendere audiret. Virg. 4 Aeneid. Tu lacrymis evicta meis, tu prima furentem. His germana malis oneras, atque objicis hosti.

Eviro as. act p. Castro, virilitatem exeo. [נתק nathák. ἐκτομίζω. Gall Chastrer, effeminer, oster la virilité. Ital. Castrare, tagliare i genitali. Germ. Ausschneiden/ münchen. Hisp. Castrar, enflaquescer a ono. Polon. Trzebie mój [illegible]. Vng Meg herélem. Ang. To gelde.] Et per translationem, mollem & effœminatum reddo; ἀποθηλύνω. Varro Marcipore, ut citat Nonius: Eviravit omnes veneri vaga pueros.

Eviratus, Castratus, quasi virilibus spoliatus. [נתוק nathúk. ἐκτομίας, εὐνουχισμένος. Gal Chastré, effeminé. Ital Castrato privato de genitali. German. Dem da außgeschnitten ist. Hispanic. Castrado, ò assi enflaquescido. Pol. Wytrzebion, o trzebiony. Vng. Herélietes. Ang. Gelded.] Per metaphoram accipitur pro molli & effœminato. Plaut. Adulescens eviratus ac mollis. Martial. lib. 5. Spadone quum sis eviratior fluxo.

Eviratio, onis, f. t. Virilium exectio, & per translationem, effœminatio. [ἀνανδρία, εὐνουχισμός. Gal. Chastrement. Ital. Il castrare. Germ. Münchung/ außschneidung. Hisp. Aquella obra de castrar à enflaquescer. Polo. Otrzebienie. Vng. Herélés. Ang. A gelding.] Evirationem pilorum, dixit Plin. libr. 29. cap. 1. pro depilatione qua corpus glabrum & molle redditur more fœminarū. Nam viros hirsuta decent corpora, ii enim robustiores sunt, & naturæ calidioris.

Eviresco. is, [רענן raanán. ἐκθάλλω, ἀναχλοΐζω, ἀναθάλλω. Gall. Devenir verd, verdoyer. Ital. Divenir verde, è verdeggiare. German. Grünen/ grün werden. Hispan. Reverdecer. Polon Zielenieie. Vngar. Kizöldülök. Ang. To waxe.] Viride fieri. Varro Promethoo: Atque ex sanguinibus dolor evirescat color.

Eviscero as. act. p. visceribus spolio. [ἀποσπλαγχνίζω. Gallicè, Esboueller, oster les entrailles & le dedans. Italicè, Sviscerare, [illegible]

re. Germanic. Entweyden/das Eingeweyd außnemmen. Hispa. *Desollar, è desembuchar.* Polon. *Baldan wemnie, wypaprocam.* Vng. *Belit ki veßem.* Ang. *To pull out the garbishe or guttes, ie bowell.*] Virgil. 11. Aen. Compressamque tenet, pedibusque eviscerat uncis. Cic. 1. Tusc. ex Ennio: Ipse summis saxis fixus asperis, evisceratus latere pendes.

E͞vīto, as, pen. prod. compositum à vito, effugio, vito, devito. [ברח barah שמר mischmar. ἀλεόομαι, φυλάττομαι. Gall. *Fuir, eviter.* Ital. *Schifare.* German. Vermeiden. Hisp. *Esquivar.* Polon. *Wystrzegam sie, ucho se.* Vng. *El tauoßtatom.* Angl. *To eschew, to awoyde.*] Cic. de Amic. Est enim varius & multiplex usus amicitiæ, multæque causæ suspicionum, offensionumque damnantur, quas tùm evitare, tùm levare, tùm ferre sapientis est. Horat. lib. 1. Carm. metaque fervidis Evitata rotis. Cælius Ciceroni: Periculosam, & gravem illam dimicationem evitarent. ¶ Legitur & Evito apud antiquos, pro vitam eripio, occido. *ἀναιρέω.* Cic. 3. Tusc. ex vetusto quopiam Poeta: Hæc omnia vidi inflammari, Priamo vitam evitari.

E͞vītātio, onis, f. t. [משמר mischmar. ἀλέωσις, ἔκκλισις. Gal. *Evitement, eschevement, fuite.* Ital. *Schivamento.* German. Vermeidung/ fliehung. Hisp. *Esquivamento.* Polon. *Vstrzezenie.* Vng. *El tauoßtatás.* Angl. *Auoyding.*] Quintilianus: Malorum evitationem, liberat onem, &c.

E͞vītābilis le, [ἀφυκτος, ἀφύλακτος. Gal. *Evitable, qu' on peut eviter.* Ital. *Che si puo schivare.* German. Das zuvermeyden ist. Hisp. *Cosa que se puede esquivar.* Polon. *Latwi do vstrzezenia.* Vng. *El távoztatando.* Ang. *Easie to be escaped.*] non evitabile telum, apud Ovid. 6. Metam.

Eūlŏgĭā, eulogiæ. [ברכה berácháh. εὐλογία. Gal. *Benisson, louangé.* Ital. *Benedittione.* Germ. Ein Segen/ Benedeyung. Hispan. *Beneucione, razonamiento, obra de razonar.* Polon. *Blogoslawienie.* Vngar. *Aldás.* Ang. *A blessing, a lauding.*] Benedictio, munificentia, beneficentia, vel etiam rationabilitas: ἀπὸ τοῦ εὐλόγου, quod significat rationabile. Cic. ad Attic. lib. 13. Locum non sanè probo, quòd est hominibus desertior, sed habet εὐλογίαν.

Eūmēcēs, Balsami genus lævi cortice: ita dictum quòd cæteris sit procerius. [Vngar. *Sima balsamum fa.*] εὐμήκης enim Græcè, procerus & prolixus dicitur. Plin. lib. 12. c. 25.

Eumetris, Gemma est apud Bactros nascens, silici similis, quæ capiti supposita nocturna visa ad oraculi similitudinem reddit. Plin. lib. 37. cap. 10.

Eūnŏmĭă, æ, f. p. εὐνομία. Est recta juris legumque constitutio, quo nomine Dea illa vocatur, quam Demosthenes alteram judiciorum præsidem facit: duplex est Eunomia, una quidem recta juris constitutio: altera verò rectè constituto juri obtemperatio: & εὔνομοι eunomi populi dicuntur, qui recta Legum institutorumque utuntur. Budæus.

Eūnūchus, pen. prod. m. f. [סרים saris. εὐνοῦχος, εὐνοῦχος. Gallic. *Eunuque, chastré des son jeune aage.* Ital. *Eunucho, castrato, senza genitale.* German. Ein verschnittner. Belg. Halfman/ ghelubt. Hisp. *Capado, ò castrado.* Pol. *Trzebieniec, murzyn etc.* Vng. *Herélt haja.* Ang. *A gelded man.*] Castratus: ab εὐνή, quod est cubile, & ἔχω, custodio: quia id hominum genus adhibebatur servandis cubilibus Regum, quasi Eunœchus, & per synæresin Eunuchus. Cicer. in Orat. Eunuchi in Syria Aegyptoque, &c. Iuvenal. Satyr. 12: decidere jactu. Cœpit cum ventis, imitatus castora, qui se Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno Testiculorum.

Eūnūchīzo, as, [סרס nasbák. εὐνουχίζω. Gal. *Chastrer.* Ital. *Castrare, cavare i genitali.* German. München/ verschneiden/ außschneiden. Hisp. *Castrar.* Pol. *Wyrzezuie, trzebie.* Vng. *Meg herélem.* Ang. *To geld.*] Castro. Hieronymus contra Iovin. Sunt Eunuchi qui de utero matris ita nati sunt, & sunt eunuchi qui ab hominibus eunichizati sunt, & sunt eunuchi qui se castraverunt propter regnum cœlorum.

Eūnūcho, as, Ejusdem significationis [סרס nasbák. εὐνουχίζω. Vng. *Meg herélem.* Ang. *To geld.*] Varro in lege. Mævia apud Nonium: Sic quidam patriam majorem parentem extinguit, in eo est culpa quod facit pro sua parte is qui se eunuchat, aut alibi liberos producit.

E͞vŏco, as, penult. corr. act. p. Extra voco. [קרא kerá צעק zahak. ἐκκαλέω, προκαλέω. Gal. *Hucher pour venir dehors, appeller.* Ital. *Chiamar fuori.* German. Hinauß beruffen. Belg. Wtroepen. Hisp. *A traer y llamar affuera.* Polon. *Wywolnie.* Vng. *El hiuom, ki hiuom.* Ang. *To call fort.*] Plaut. in Amph. Evocare huc Sosiam. Terent. in Eunuch. Num quem evocari hic vis foras? Plaut. in Amph. Tu gubernatorem è navi huc evoca meis verbis Blepharonem, ut re divina facta mecum prandeat. ¶ Sic evocare ad cœnam, evocare ad colloquium, evocare ad pugnam, &c. Cic. Attic. lib. 2: Tuas Numesio literas dedi, sic te his evocabam, ut nihil acrius, neque incitatius fieri posset. Evocare aliquem Romam, aut aliam ad urbem accersere. Sic qui in provinciis erant, sæpè ad dicendam causam Romam evocabantur. Cicer. 3. Verr. Pericles Ephesus homo nobilissimus Romam evocatus est, quòd autor injuriæ illius fuisse argueretur. ¶ Evocare item est ad subitam tumultuariamque militiam vocare. Cæsar 1. bell. Civil. Magnus numerus Equitum Romanorum & Decurionum, quos ex municipiis Domitius evocaverat. ¶ Evocare deos sive sacra, veteres dicebant pro precibus elicere numina illa in quorum tutela urbs obsessa esse putabatur, ut ea relicta, in eorum qui obsidebant, urbem transirent. Nefas enim ducebant, urbem aliquam nisi prius evocatis diis tutelaribus, oppugnare: ne aut ad versus deos pugnare, aut capta urbe ipsos etiam deos captivos habere viderentur. Hujusmodi autem evocationes fiebant conceptis verbis, & carmine quodam in eum usum composito, cujus formulam describit Macrobius Satur. lib. 3. cap. 9. ¶ Per translationem ponitur pro averto, ἀποτρέπω. Cic. 1. Tuscul. Nam quid aliud agimus, quum à voluptate: id est, à corpore, quum à re familiari quæ est ministra & famula corporis, quum à Republ. quum à negotio omni evocamus animum? Quo tamen in loco potiùs legendum videtur *avocamus.*

E͞vŏcātŏr, Verbale, m. t. Cic. in Catil. Principem conjurationis, evocatorem & servorum & civium perditorum exire patieris?

E͞vŏcātī, m. f. Dicũtur non qui justi milites sunt sed qui repentina aliqua necessitate ex agris bellum tumultuarie vocantur. [קרואים keruim נזעקים nizhakim. ἐκκλητοί. Gall. *Appelez à la guerre par necessité.* Ital. *Chiamati à bisogni per soldati.* Germ. Kriegsleut die man eylends in der noht von heimet in das feld hinauß berüfft. *Llamados todos á la guerra.* Polon. *Zolnierez ktorzi wprzigodzie do woyski na prace sa wzwani.* Vngar. *Hadba so ixatattak nép.* Angl. *Souldiers chosen & called to warre of necessitie.*] Hi pro militibus ducebantur. Sueton. in Galba: Delegit & equestris ordinis juvenes, qui manente annulorum aureorum usu, evocati appellarentur. excubiasque circa cubiculum suum vice militum agerent. Cic. ad Appium: Antonium præfectum evocatorum misit ad te. cui si videbitur, cohortes traderes.

E͞vŏcātĭo, f. t. [Vng. *Ki hivás hivatál.*] Hirtius de bello Alexandrino: Edictum tota provincia proposuerat, ut quibus pecunias imperasset, neque contulisset si adirent: quæ evocatio vehementer omnes turbavit.

E͞voe, per duas syllabas, [εὐοῖ. Vng. *Hee.*] Interjectio bacchantis est, quam in Liberi patris Orgiis identidem inculcabant Bacchæ. Ovid 6. Metam. Exululant, evœque sonant. ¶ Dicitur & Evohe trissyl. Virgil. 7. Aeneid. Evohe. Bacche Fremens. Ovid 4. Metam. Teque ferens pacvum nudis Melecta lacertis Evohe Bacche sonat.

E͞vŏlo, as, are, n. p. Extra, vel in altum volo, devolo, avolo. [עוף haph נדד nadadh ἀποπέτομαι. Gall. *S'envoler, voler hors.* Ital. *Volar fuori, volar in alto.* Germ. Außfliegen/ darvon fliegen. Hisp. *Volar de vn lugar à otro.* Polon. *Wilatuie.* Vngar. *Kirôpwlök, fôl rôpwlök.* Angl. *To flee out or away, to escape.*] Plin. lib. 20. Vultur, & ferè gavvines, nisi ex procursu, aut altiore tumulo immissæ non evolant. Cicer. de clar. Orat. Itaque tantos processus efficiebat, ut evolare, non excurrere videretur. Idem 1. de Legibus: Quare glandifera illa quercus, ex qua olim evolavit Nuntia fulva Iovis miranda visa figura, nunc sit hæc. ¶ Et per translationem ponitur pro effugere. Cicer. 3. Verr. Ille qui ira cupiditate tantos tumultus concitatos videret, cupere aliquò evolare, si posset. ¶ Evolare pœnam: Cicer. de Provin. Consul. Quam pœnam si tum aliorum opibus non suis, in vitissimis vobis evularent: at aliam multò majorem gravioremque subierunt.

E͞vŏlĭto, as, are, frequentativum. [συχνῶς ἐκπέτομαι, πολλάκις ἀποπέτομαι. Gall. *S'envoler souvent.* Italicè, *Spesso volare.* German. Offt hin auß fliegen. Hispan. *Volar muchas vezes de vn lugar à otro.* Vngar. *Kirôpeßek.* Angl. *To flee out or awoyde often.*] Columel. lib. 6. cap 8: Patentibus fenestris per quas ad requirendos cibos evolitat.

E͞vŏlātĭcus, ca, cum. [ἐκπετάσιμος. Gall. *Volage, qui vole.* Ital. *Volatile.* Ger. Außfliegig. Hispan. *Cosa que vola.* Polo. *Odla miacy.* Vng. *Léxegô.* Ang. *That flies away.*] ut, Evolatici homines. Plaut. Pænula: Ita ut occœpi dicere de illac pugna pentethronica, qua sexaginta hominum uno die evolaticorum manibus occidi meis, &c.

E͞vŏlo, as, are, à vola, volæ, Furari, rapere, quasi in volam recipere [גזל ghazál פשע pischá ἁρπάζω. Gal. *Desrober, voler.* Ital. *Rubbare, involare.* German. Rauben/ stelen/ mit krummen händen ein ding angreiffen. Hispan. *Robar, urtar.* Pol. *Reka de siebie, przyciągam teraine.* Vng. *Markon ba veßi man el lopom.* Ang. *To steall, to tak away by stealth.*] Plaut. Cistel. Quid quæritas? Cistellam adolescens hic mihi evolavit.

E͞vŏlvo, is, ere, act. t. De loco volvo. [גלל ghalál. ἀποκυλίω, ἐξελίττω. Gall. *Desrouler, desfuer.* Italicè. *Voltare.* German. Hinauß weltzen oder trôlen. Hisp. *Sacar volviendo.* Polon. *Wytaczam.* Vng. *Kimozdítom, kifeytôm, (item) áltál olvasom.* Angl. *To tumble or roll out of a place.*] Lucret. libro 3. nudis evolvunt vasa lacertis. Ovid. 12 Metamorph. modò se super aëra frustra Tollere conatur, jactasque evolvere sylvas. Plin. libro 4. capite 12: Evolvitur in Pontum sex fluminibus Danubius. Terent. Eunuch. Hac re & omni te turba evolves, & illi gratum feceris. ¶ Ponitur etiam pro explico & expono. Cicer. ad Attic. Evolvi volumen epistolarum tuarum. Idem in Offic. Si quis voluerit animi sui complicatam notionem evolvere. Et translatè pro perlego & diligenter perpendo. Cicero 1. Tusculan. Evolve diligenter ejus eum librum qui est de animo. ¶ Evolvere meditari. Virgilius 4. Georgic. Flevisse, & gelidis hæc evolvisse sub antris.

E͞vŏlūtus, participium. [נגלל naghôl. ἐκκυλισθείς. Gal. *Desveloppé, desplié.* Ital. *Dispiegato, sviluppato.* German. Hinauß geweltzt/ auffgewicklet. Hispan. *Sacado, volviendo.* Polon. *Wytoczony, wimotani.* Vngar. *Kifejtetôt, ki mozditatot.* Angl. *Rolled out.*] Livius lib. 26.

lib 26. de angue: Interventuque hominum evolutam repentè, atque ex oculis elapsam.

Evolūtio, onis, f.t. Lectio. [ἐξέλιξις. Gall. *Desployement, explication*. Ital. *Dispiegamento, svolgimento*. German. Außwicklung. Hispan. *Obra de sacar volviendo*. Polon. *Oswinienie*. Vng. *Altal olvasas*. Angl. *A rolling out or vnfolding*.] Cic. lib. 1. de Finibus: Quid historiæ cognitioque rerum? quid Poëtarum evolutio? quid tanta tot verborum memoria voluptatis affert?

Evŏmo, is, ere, act.r. Vomendo ejicio. [קאה ... ἐξεμέω, ἀποβλύζω. Gall. *Vomir, & jetter dehors, je ne gorger, rendre sa gorge*. Ital. *Vomitare*. Germ. Herauß kotzen. Hisp. *Gomitando vender*. Pol. Wyrzucam z siebie, zrzucam. Vng. *Ki okadom*. Ang. *To vomite, to cast out his gorge, to parbrake*.] Cic. 2. de Natur. deor. Eademque hæc avis scribitur conchis se solere implere: easque quum stomacho concoxerit, evomere, atque ita eligere ex his quæ sunt esculenta. Terent. in Adelph. Vtinam hanc in eos evomam omnem, dum ægritudo hæc est recens. Cicer. de Amic. Apud quem evomat virus acerbitatis suæ.

Evōnymus, [Εὐώνυμος, Theophr. Germ. Hanhödlin / spindelbaum. Belg. Papenhout.]

Eupatorium n.t. εὐπατόριον sive Eupatoria, Herba est ab officinis *Agrimonia* appellata: cujus descriptionem vide apud Plin. lib. 25. cap. 6. ¶ Eupatorium aquaticum. [Gall. *Eupatoire, agrimoine*. Ital. *Agrimonia*. Germ. Odermenig / Agrimonien. Belg. Agrimonie / leverkruyt. Hisp. *La agrimonia*. Pol. *Zaniczka*.] quidam trifolium cervinum cognominant. German Cervo. Dicta autem est Eupatoria ab Eupatore rege ejus inventore: ex quo eam regiam habere dignitatem scribit Plin. lib. 25. cap. 6. Vide quoque Dioscor. libro 4. cap. 38. ¶ Eupatorium prasium & marrubium apud Diosc. lib. 3. c. 118.

Eupĕlătos, εὐπέλατος, Gemma est, quatuor habens colores, igneum, cæruleum, minii, & mali. Autor Plin. lib. 37. cap. 10.

Euphōnia, æ, f.p. [Εὐφωνία. Gal. *Bon accord, armonie*. Ital. *Buona consonanza*. Germ. Wolklang / gute thönung. Hisp. *Canto acordado*. Pol. *Piekne brzmienie*. Vng. *Ekes, eggyező ne gőzo*. Ang. *A good agreeing time*.] Vocalitas, sive sonoritas vocis, jucunda verborum prolatio: quæ quibus adest, εὔφωνοι a Græcis dicuntur.

Euphōrbium, bii, n.f. Εὐφόρβιον, Dioscoridi, sive, ut apud Plinium legitur, Euphorbia, biæ, Arbor est in Mauritania nascēs, non procul ab Atlante monte, ferulæ speciem referens, succum vero habens tantæ acrimoniæ, ut accolæ eam expavescentes, ovillos utres elutos arbori circumligent, & eminus caudicem contis incidant. Quo facto, statim e plaga copiosius humor profluit, lacti similis, qui & ipse euphorbium dicitur. Quod nomen ei imposuisse putatur Iuba Mauritaniæ rex, a nomine Euphorbi medici sui, qui frater fuit Antonii Musæ, cujus ope Augustum servatum fuisse tradit Plin. lib. 35. cap. 8.

Euphrāsia, ocularia, [Εὐφρασία, εὐφρασία. Gall. *Eufrase*. Ger. Augentrost. Belg. Oogentroost.]

Euphrŏsynum, n.t. [Εὐφρόσυνον. Pol. Wolowi iezyk, albo mietka ... Vng. Ökör nyelv. Angl. *Bourage, or buglosse*.] Herba est, quam nostri nomine *buglossam* vocamus: ita dicta ἀπὸ τοῦ εὐφραίνειν, quod est lætificare, quod scilicet in vinum dejecta, animi curas pellat, hilaritatemq; inducat. Autor Plin. li. 25. ca. 2.

Euplectron, Structuræ genus in ædificiis tantummodo frontibus politis, quasi εὐπλεκτον, id est, bene textum.

Euprēpia εὐπρέπεια, latinè decor, ex εὖ bonū. & πρέπον, decēs.

Euseos, Gemma est nucleo olivæ similis, striataq; modo concharum, minus tamē habens candoris. Autor Plin. lib. 37. c. 10.

Eurōtias, æ, f.p. Εὐρωτίας, Gemma est quæ situ videtur operire nigritiem, ita dicta à Græco verbo εὐρωτιᾶν, quod est situm trahere. De hac Plin. lib. 37. cap. 10.

Eurythmia, εὐρυθμία, Decens & aptus corporis motus. [Vng. *Mouda vallo testin szaia*.] Quint. li. 1. cap. 30: Corporis quoque decens & aptus motus, qui dicitur εὐρυθμία est necessarius.

Eusebes, Gemma ex qua Tyri in Herculis templo facta sedes, ex qua facilè dii surgebant. Plin. lib. 37. cap. 10.

Eustērialis, a Diosc. vocatur Sisymbrium, quo vero etymo, non video.

Eustron, Hordeum montanum.

Euthymia, f.p. [Εὐθυμία. Gal. *Tranquillité d'esprit*. Ital. *Tranquillità d'animo*. Germ. Ein guter muth / rüwigkeit deß gemüts. Hisp. *Sossiego de animo*. Pol. *Spokoinamysl*. Vng *Lelki isinaessèg*. Ang. *Quietnesse of mind*.] Animi tranquillitas. Laertius in vita Democriti definit Euthymiam esse rectum quietumque animi statum, dum nullo metu, nulla superstitione, aut aliqua quavis perturbatione agitatur. Cicer. lib. 5. de Finib. Democriti autem securitas, quæ est animi tanquam tranquillitas, quam appellāt εὐθυμίαν, eo separanda fuit ab hac disputatione, quia ista animi tranquillitas est ipsa vita beata.

Euthyoria, εὐθυωρία, Rectæ lineæ porrectio & mensura non per diverticula itinerum (quæ objectu montium, & interventu convallium, aut fluminum flexu plerunque necessaria sunt) sed in directum acta.

Eutrăpĕlia, æ εὐτραπελία. Dictio est Græca, idem ferè significans, quod apud nos urbanitas, lepor, festivitas. [Polon. *Nie obaczne zart, dworny zart*. Vng *Emberséges trefalas*. Ang. *Comelinesse in speach and beauiour, pleasant iesting*.] Aristoteles in Rhethoricis εὐτραπελίαν interpretatur πεπαιδευμένην ὕβριν: hoc est, eruditum convicium.

Evulgo, gas, gare, act.p. In vulgus edo, occulta omnibus prodo. [ἐξαγορεύω. Vngar. *Kinioßtom, ki hirdetem*. Angl. *To publishe, or make knowen abroue*.] Liv. lib. 9. ab Vrbe: Civile jus repositum in penetralibus Pontificum, evulgavit.

Euzōmos, sive Euzomon, pen. prod. εὔζωμος, ἡ εὔζωμον, Eruca herba, ita dicta, quòd juris saporem commendet. ζωμὸν enim jus appellant Græci. Plin. lib. 20. c. 13: In condiendis obsoniis tanta erucæ est suavitas, ut Græci *Euzomon* appellaverint.

E ante X.

Ex. In notis antiquorum Ejus, vel exigitur. EX.B. ejus bona. Ex. C. ex cōsuetudine, vel ex concione, vel ex cōditione. EX.CVR. excurso. EX D.A. vel EXDO. AVG. ex domo Augusti. EX M. ex militia. E.M.D. ejus memoria dixit.

Ex [מן *min*, ἐκ, ἐξ. Gallic. *De, par, espuis selon*. Ital. *Da, ex, di*. Ger. Auß, von. Belg. Wt. Hispan. *De*. Vng. *Ki*. Angl. *Of, frome, out, from*.] Præpositio: ut aliis atque aliis verbis jungitur, ita aliam atque aliam sortitur significationem. ¶ Interdum enim significat locum: ut, Ex cœlo, apud Catullum: Spectatum ex cœlo Mars pater ipse veni. ¶ Interdum tempus, ut idem sit quod post. Cicer. 1. Philipp. Ex eo die quo in ædem Telluris convocati sumus. Sic etiam dicimus, Ex illo: hoc est, post illud tempus. Virgil. 2. Aeneid. Ex illo fluere, & retro sublapsa referri Spes Danaûm. ¶ Nonnunquam etiam personam: ut quum dicimus, Audivi ex patre meo. ¶ Aliquando causam, ut ferè idem sit quod propter. Seneca de Benefic. Si quis patriæ meæ pecuniam crediderit, non dicam me illius debitorem, nec ex hoc æs alienum profitebor: id est, non propterea profitebor æs alienum. ¶ Nonnunquam etiam accipitur pro cum. Plaut. in Mercat. Reboam ex melle Aegyptiam vorato, salvum feceris. Quod locutionis genus frequens est apud Medicos. ¶ Alias præterea infinitas habet significationes pro ratione adjunctorum; ut, Ex abundanti, idem est quod præter necessitatem, vel plus quam necesse erat. Quintil. lib. 5. cap. 6. Adjicit ex abundanti hanc quoque fiduciam. ¶ Ex æquo, idem est quod æqualiter. Tacit. libro 18: Discrimen ac periculum ex æquo partiemur. Vel ex æquitate. Liv. libro 2. quintæ Decad. Et hi in animum inducerent, ut ex æquo fœdus fieret, & se visurum quid sibi faciendum esset. ¶ Ex animo: hoc est, non simulate. Terent. in Eunuch. Vtinam istud verbum ex animo, ac vere diceres. ¶ Ex animi sententia, idem est quod pro voto. ¶ Ex animo, vel ex animi sententia jurare, pro sincere, liquido & ex animo, ac sine dolo malo. Liv. libro 22: Ex animi mei sententia juro, ut ego Rempub. non deseram, neque alium civem deserere patiar. Cicer. Academ. 11. Majores primum jurare ex animi sententia quemque voluerunt, deinde ita teneri si sciens falleret. Hotomanus. ¶ Ex ante diem Nonarum: hoc est, ante Diem Nonarum finitum. Cic. Attic. lib. 3: De Quinto fratre nuntii nobis tristes, nec varii venerant, ex ante diem Nonarum Juniarum, usque ad pridie Kalend. Septembres. ¶ Ex composito: hoc est, ut compositum erat, vel ut convenerat, vel dedita opera. Livius libro 1 ab Vrbe: Tum ex composito orta vis, signoque dato, juventus Romana ad rapiendas virgines discurrit. ¶ Ex consuetudine: hoc est, secundum consuetudinem. Plin. Epist. lib. 2. Hunc oro ex consuetudine tua & legas, & relegas. ¶ Ex continenti, idem est quod statim. Iustinus libro 1: Septem tantum hujus conjurationis conscii fuerunt qui ex continenti, ne dato in pœnitentiam spatio, res per quenquam enarraretur, &c. ¶ Ex dignitate: hoc est, pro dignitate, vel ut dignitas postulat. Cicer. Licinio libro 5. Epistol. Quamobrem tu, quantum tuo judicio nobis tribuendum esse putes, statues ipse: & ut spero, statues ex nostra dignitate. ¶ Ex facili idem est quod facile. Plin. libro 22 capite 15: Hippocrates tantùm sorbitionis gratia laudavit, quoniam lubrica ex facili hauriretur. Ex fide: hoc est, fideliter. Sueton. in Galba: Numulario non ex fide versanti pecunias, manus amputavit. ¶ Ex industria: hoc est, dedita opera. Livius 1. ab Vrbe: Ergo ex industria factus ad imitationem stultitiæ, quum se, suaque prædæ esse regi sineret. ¶ Ex insperato: id est, præter spem & opinionem. Livius libro 8. bel. Pun. Quem ex insperato repentè misistis nobis huc P. Scipionem. ¶ Ex integro, vel De integro, quod barbari dicunt, *De novo*. Plinius in Epist. Ego quia sciebam acta Bassi rescissa, datumque à Senatu jus omnibus de quibus ille aliquid constituisset, ex integro agendi. ¶ Ex professo: id est, aperto, consulto, non dissimulatè, & quasi ex professione. Quintil. libro 12. capite 1: Ex professo Philosophiam ostentantibus parum decori sunt plerique orationis ortus. ¶ Ex præscripto: hoc est, secundum id quod nobis præscriptum est. Columell. libro 1. capite 1: Neque enim semper eundem velut ex præscripto habitum gerunt. ¶ Ex quo: id est, postquam, vel post quod tempus. Livius libro 1. ab Vrbe: Duodequadragesimo fermè anno ex quo regnare cœperat. ¶ Ex tempore aliquid agere, vel dicere: hoc est absque ulla præcedente præmeditatione. Plin. in Epist. Dicit semper ex tempore, sed tanquam diu scripserit. ¶ Ex vicini, pro ex fundo vicini. Vlpian. l. 1. de Aquæd. Aquam superficientem in suum ex vicini derivare. ¶ Ex jure manu consertum vocare: Id est, ad conserendum. Verbum est antiqui juris. Varr. 2. de ling. Lat. Conserere manu dicimus cum hoste, inde ex jure manu consertum vocant. Quid autem sit manu consertum, Gellius docet lib. 20. cap. 9. ¶ Ex hoc sollicita: Id est, propterea. Terent. Andr. Laborare dolore: atque ex hoc misera sollicita est. ¶ Ex pedibus laborare, pro laborare podagra. Cic. Papy-

rio Pæto, lib. 9: Etsi M. Ceparius quum mihi in sylva Gallinaria obviam venisset, quæsissemque quid ageres, dixit te in lecto esse, quòd ex pedibus laborares. ¶ Vnus ex omnibus civibus probus. Hoc est, inter omnes. Plin. Epist. 156: Librum quem novissimè tibi misi, ex omnibus meis vel maximè placere significas.

Exăcerbo, as, are, act. p. Irrito, & ad iracundiam provoco. [המר hemár. παροξύνω. Gal. Irriter, faire courroucer & aigrir. Ital. Acerbare, provocare ad ira. Ger. Verbitteren/erzürnen. Hisp. Molestar y exasperar. Pol. Pobudzam, rozgniewam, rozdrażniam. Vngar. Meg keseritem, haragitom. Angl. To make angrie, to kyndle wrath.] Livius 8. ab Vrbe: Quum omnes affirmarent infestiùs Papyrium exarsurum agitatum contentione ipsa, exacerbatumque, clàm ex castris Romam profugit. Suetonius in Galba: Atque eo quidem nomine omnes qui ubique erant, exacerbavit.

Exăcerbātĭo, onis, f. t. παροξυσμός.

Exăcerbātus, irritatus, [παροξυνθείς. Vng. Meg keseritetet, haragitatot.] Sueton. in Tib. capit. 60: Auxit intenditque sævitiam, exacerbatus indicio de morte filii sui Drusi.

Exăcerbesco, cis, Valde acerbus: id est, asper fio. [המר mar. πικραίνομαι, παροξύνομαι. Gal. Devenir aspre, & enaigrir. Ital. Inacerbire, farsi aspro. Ger. Heftig verbittert oder erzürnt werden. Hisp. Exasperarse hazerse aspero. Pol Barzo rozgniewam się, gniewam się, rozjątrzam się. Vngar. Meg kezdek haragudni. Ang. To waxe angrie or sowre.] Quod ab exacerbeo, bes, fieri constat, licet acerbeo tantò inveniatur. Apul. in Apolog. Quis est tam mitis, quin exacerbescat?

Exăcesco, is, ere, n. t. Acidum fieri. [חמץ ὀξύνομαι. Gal. Devenir aigre, s'enaigrir. Ital. Inacetire. German. Sawer werden/zu Essig werden. Hisp. Azedarse. Pol. Kwasnieie. Vng. Meg eczetesedik. Ang. To waxe sower, eger, or tarte.] Columel. lib. 12. cap. 17: In dolium vel in amphoras conditur: deinde quum exacuit, & remisit liquorem quicquid est aceti, diligenter colatur, &c.

Exăcĭnātĭo, onis, f. t. racemorum pestis non bona, acinorum scilicet defluentia.

Exacon, Secunda centaurii species à Gallis appellata est, quòd omnia mala medicamenta exigat per alvum. κενταύριον λεπτόν. Dicitur & fel terræ, ob insignem amaritudinem. Autor Plin. lib. 25. cap. 6.

Exactor, Exactio, Exactus. Vide Exigo.

Exăcŭo, act. t. Idem est quod simul ex Acuo: id est, acutum facio. [שנן ὀξύνω. Gall. Aguiser, faire aigu en pointe. Ital. Aguzzare. Germ. Ausspitzen/anspitzen. Hispan. Aguzar. Pol. Zaostrzam. Vngar. Meg fenem, meg élesitem. Angl. To whete, to make sharpe.] Virgil. 3. Georg. Ipse ruit, dentesque Sabellicus exacuit sus. ¶ Ad hominem translatum, idem ferè est quod incitare, vel inflammare. Claudian. de bell. Getico: At juvenem stimulis immanibus æmula virtus Exacuit. ¶ Exacuere animum, est acutiorem & perspicaciorem reddere. Plin. libro 20. cap. 13: Nasturtium venerem inhibet, animum exacuit.

Exăcūtus, nomen ex partic. [שנון schanún ἀποξυνθείς. Gal. Aguisé. Ital. Molto acuto. German. Ausgescherpfft/ausgespitzt. Hispa. Aguzado. Polon. Zaostrzony. Vngar. Meg élesitetett, meg fenetett. Angl. Whetted, sharpe edged.] Plinius libro 18. capite 18: Latior hæc quarto generi, sed exacutior in mucronem fastigiata.

Exăcūtĭo, onis, f. t. [ἀποξυσμός. Gal. Aiguisement. Ital. Esso far acuto. Germ. Aufspitzung/aufwetzung. Hispa. Aguzamiento, obra de aguzar. Vng. Meg fenés. Ang. The making of a thing sharpe.] Plin. lib. 17. cap. 14: Calami exacutio medullam ne nudet.

Exadversum, Vnica est dictio, Ex opposito, e regione. [נכח nochách מנגד minnégheth. ἀπεναντίας. Gall. A l'encontre, au contraire. Ital. All'incontro. German. Gegen uber/gestracks dargegen. Hispan. En frente. Pol. Przeciwko. Vng. Ellembe. Ang. Againe, right against.] Terent. in Phorm. In quo hæc discebat ludo, exadversum ei loco Tonstrina erat quædam. ¶ Pro eodem etiam legimus Exadverso. Plaut. in Mercat. Respice huc ad dexteram Charine, nónne exadverso vides? Plinius libro 4. capite 13: Exadverso intrantibus geminæ cernebantur.

Exædĭfĭco, as, are, act. p. Aedifico, domum construo [בנה banáh. ἐξοικοδομέω. Gall. Edifier & bastir, achever de bastir. Ital. Edificare, fabricare compiutamente. Ger. Ausbawen. Hispan. Edificar hasta el cabo. Pol. Buduię. Vngar. Meg épitem fel ep ítem. Ang. To build up.] Cæsar 1 bell. Civilis: Quod oppidum Labienus constituerat, suaque pecunia exædificaverat. Cicer. 1. de Orat. Non gravare exædificare id opus quod instituisti. ¶ Aliquando significat domo privo, domo ejicio. Plaut. in Trinum. Nam exædificasset me ex his ædibus, si absque te foret. ¶ Exædificare inchoatam ignaviam, per translationem: hoc est, augere, perficere, & ad summum perducere. Plaut. ibidem: Quid interest, dare te in manus argentum amanti homini adolescentulo, animi impoti, Qui exædificaret suam inchoatam ignaviam.

Exædĭfĭcātĭo, verbale, f. t. [בנין binján. ἐξοικοδόμησις, ἐξοικοδόμησις. Gall. Edification, bastissage, achevement de bastir. Ital. Edificatione. Ger. Ausbawung. Hisp. Aquella obra de edificar. Polon. Zbudowanie. Vngar. Fel épités meg epités. Ang. A building up.] Cicer. 2. de Orat.

Exæquo, as, act. p. Aequalem facio. [השוה hischváh. ἐξισόω, ἰσάζω. Gall. Egaler, faire tout un, applanir. Ital. Agguagliare, far uguale. Ger. Gleich machen. Hispan. Ygualar una cosa à otra. Pol. Zrownam. Vngar. Igyenlö, egyenlövé tészem. Angl. To make smooth or plane, to pullishe.] Cæsar 1 bel. Civilis: Ipse Pompeius ab inimicis Cæsaris incitatus, quòd neminem dignitate secum exæquari volebat, totum se ab ejus amicitia averterat. Cicero post reditum in Senatu: Propterea quod superiorem esse contra improbos, minus est negotii, quàm boni exæquari Salustius: In primis arduum videtur res gestas scribere: primùm, quòd facta dictis exæquanda sint.

Exæquātus, ta, tum, [מישר muschváh. ἰσωμαλισθείς. Gallic. Esgalé, applani. Ital. Ragguagliato, pianato. Germ. Vergleichet. Hisp. Hecho ygual. Polon. Zrownany. Vng. Igyenlövé tétetett. Ang. Made smooth or plane.] Lucretius: Exæquataque sunt crepera certamina belli.

Exæquātĭo, verbale, f. t. [ἰσότης, ἰσομάλισις. Gall. Egalement, esgalation peraequation. Ital. Ragguagliamento. Ger. Gleichmachung. Hispan Obra de ygualar. Pol. Zrownanie. Vng. Igyenlöve tevés. Anglicè, A making plane or smooth.] Liv. 4. bell. Macedon. Hanc, inquit, ipsam exæquationem non fero, illa locuplexi &c.

Exæstŭo [געש ἀναβράζω, ἀναζέω. Gal. Bouillir, escumer, se desborder, bouillir par dessus. Ital. Ondeggiare. German. Begeistern/sein/von hitz und bewegung ubertauffen. Hisp. Hervir sobrar. Polo. Burze się. Vng. Langolok, kibuzgok, hevolök. Ang. To boyle, to cast up great waues and sourges.] Aestum emitto & exhalo. Liv. 6. bel. Pun. Incertæ altitudinis utcunque exæstuat mare. Plin. libro 37 cap. 2: Exæstuante Oceano. Exæstuat mens ira, Virgil. 9. Aeneid.

Exævĭo, act. q. Desævio, sævire desino. [ἀποθυμόω, ἀποργίζομαι, παύομαι. Gal. Passer sa fureur, s'appaiser, cesser de estre rigoureux & cruel. Ital. Lasciar la crudeltà, dismettere l'ira. Ger. Verwüten/auswüten. Hisp. Dexar de ser cruel. Pol. Wyszaleię. Vng. Kegyetlenségétül megszűnöm. Ang. To cease to be angry.] Livius: Consulem Claudium atrox vi tempestas adorta, in metum ingentem adegit. Populoneos inde quàm pervenisset, stetit ibi dum reliquum tempestatis exæviret.

Exaggĕro, as, act. p. Idem est quod in unum veluti aggerem congero, & coacervo. [צבר aγar. σωρεύω, ἐπισωρεύω. Gall. Mettre en un tas, entasser, augmenter. Ital. Accrescere, amplificare, accumulare. Ger. Auffhauffen/zusammen hauffen. Hisp. Amontonar una cosa con otra, multiplicar. Polo. Nakupiam, zgromadzam, skopiam. Vng. Föl öltöm öre buhom. Angl. To heap up together.] Plin. libro 19 cap. 8: Exaggerando aliam accumules. ¶ Est præterea exaggerare idem quod amplificare, & verbis extollere: cujus contrarium est extenuare. Cicer. 5. Tuscul. Xenocratem illum gravissimum Philosophorum exaggerantem tantoperè virtutem, & extenuantem cætera Exaggeratus virtutibus animus, Cic. in Paradoxis.

Exaggĕrātĭo, nis, f. t. Magna coacervatio: [שפך aschphah. ἐπισώρευσις. Gall. Amoncellement, accroissement. Ital. Accrescimento, amplificatione. Germ. Auffhauffung: item Erhebung. Belg. Verhooginge. Hispan. Aquella obra de amontonar ò aggravar y multiplicar. Polon. Wywyszenie, podnieſienie przy sobie. Vngaric. Föl töltés öregbités. Ang. Heaping up together.] ponitúrque pro altitudine & excellentia, translatione sumpta à terra quæ in aggerem erecta, sustollitur in fastigium. Cic. lib. 2. Tuscul. Hoc igitur tibi propone, amplitudinem animi, & quasi quandam exaggerationem quàm altissimam animi, qui maxime eminet in contemnendis & despiciendis doloribus, unam esse omnium rem pulcherrimam. ¶ Oratores exaggerationem (δείνωσιν, δεινότητα) facere dicuntur, quando pluribus verbis unam eandemq; rem vehementer dicunt, quæ res maximè venustat orationem. Apud Catonem luculenta illa exaggeratio est, Succidas humanas facis, decem funera facis, decem capita libera interficis, decem hominibus vitam eripis, Indicta causa injudicatis, indemnatis. ¶ Exaggeratio, aggeris constructio Iustinus Histor. lib. 2: Quæ sine exaggerationibus regum sint.

Exăgĭto, tas, act. p. Vexo, divexo insector, exerceo, jacto. [הנע hinnáh. ἐξελαύνω. Gal. Tormenter, travailler quelqu'un, persecuter. Ital Inquietare, terbare. Germ. Umbtreiben/unruhig machen/etwas zu schaffen machen. Hisp. Commover y conturbar y molestar. Pol. Trapie, frasuię, niepokoię. Vng. Gyötröm. Ang. To vexe, to tosse.] Plaut. in Mercat. Mala bilis cruciat me, atque exagitat. Cicer. 5. Verr. Spoliati, & exagitati aratores. Lactan. libro 6: Poëtæ, tres Furias esse dixerunt quæ mentes hominum exagitent. ¶ Nunnunquam sumitur pro exaspero sive ad iram provoco. παροξύνω. Salust. in Catil. Tamen quia in tali tempore tanta vis hominis magis leniendа, quàm exagitanda videbatur. ¶ Ponitur etiam nonnunquam pro excutere. Cicer. pro Cluentio: Exagitabantur omnes ejus fraudes, atque fallaciæ: omnis vita in ejusmodi ratione versata apperiebatur.

Exăgĭtātus, particip. [מהנע mehunnáh. διεγειρόμενος, ἐλαυνόμενος. Gal. Travaillé & vexé. Ital. Travagliato, vexato. Germ. Gejagt und wider getrieben/wol bemühet. Hisp. Trabajado y mal ſtraido. Polo. Vtrapiony. Vng. Gyötrött. Angl. Vexed, tossed.] Cicero post reditum in Senatum: Qui causam Senatus exagitatam concionibus improborum, sic sua diligentia multitudini commendavit, &c.

Exăgĭtātor, m. t. Vexator. [מהנע mehanneh. διώκτης, ἐλατήρ. Gall. Tourmenteur de gens. Ital. Chi cacciar ad sì, et a sé travaglia...

nagie. Germ. Ein umbtreiber/der einen veriert und zu schaffen macht. Hispan *Conturbador.* Pol. *Sgizerz, ten ktori dob ze vmiertribul. wac.* Vng *Gyötrö.* Angl. *A vexer, a tormentor.*] Cicer. in Orat. At ea de seatoreſcribit Plato, & ſcribit æqualis, & quidem exagitator omnium Rhetorum: hunc miratur unum.

Exăgōgă, æ pen. prod. maſc. generis. [ἐξαγωγεύς. Gal *Qui porte dehors.* Ital *Colui che porta fuori.* German. Ein auſtrager oder auſführer. Hiſp. *El que saca afuera.* Polo. *Wynoſzca, wiezyega.* Vng. *Ki hordo, ki vivo.* Ang. *A carier out.*] Qui educit & exportat. Exagoga bonorum. Plaut. in Trucul. Ite hac ſimul mulieri damnigeruli foràs gerrones Bonorum exagogæ. ¶ Exagoga fœmin. gener. [ἐξαγωγή. Polon. *Wywoz.* Vngar *Ki hordas ki vives* Angl. *Carying out.*] Exportatio, evectio, eductio, proventus, reditus Plaut. in Trucul. - iſte dum ſic faciat domum. Ad te exagogam. Idem in Rud. teque oro & quæſo, ſi ſperas, tibi Hoc anno multum futurum ſirpe & laſerpitium, Eamq; eventuram exagogam ſalvam & ſoſpitem. ¶ Exagogica vectigalia, Ex Cicerone liquet pro lege Manilia, vectigalium tria fuiſſe genera ex Agricolatione: mercibus exportatis, vel importatis, unde exagogica dicebantur & Iſagogica: denique ex agris paſcuis. Primum decimas complectitur: ſequens portorium: poſtremò nomen ſit ſcriptura.

Exalbēſco, is, ere, n. t. Palleſco. expalleſco, extimeſco. [הלבין *hilbin.* ἐκλευκαίνομαι. Gall. *Blemir devenir blesme: pallir, devenir palle.* Ital *Impallidire, diventar bianco.* Germ. Weiſs werden/Erbleichen. Belg. Wit worden Hiſp. *Emblanquecerſe.* Polo. *Bieleie, ol dnie.* Vng. *Meg fejerbedem, el fejeredem.* Ang. *To wax pale or white.*] Cic. 4. Acad. Siqui tremerent, & exalbeſcerent. Idem 1. de Orat. Equidem & in vobis animadvertere ſoleo, & in meipſo ſæpiſſimè experior, ut exalbeſcam in principiis dicendi, tota mente, atque omnibus artubus contremiſcam. Exalbeſcere metu Cic. 3. de Orat.

Exalbĭdus, da, dum. Albidus. [לבן *laban.* ὑπόλευκος. Gal. *Blesme, blanchastre, palle* Ital *Bianco* Ger. Weiſslecht. Hiſ. *Emblanquecido, ò un poco blanco.* Pol. *Bialawy.* Vng. *Feier.* Ang. *Somewhat white pale.*] Plin lib. 24. cap. 19: Folio urticæ in medio exalbida, eadem procedente tempore tota rubentia.

Exalburno, as, are, Alburnum detraho, [פצל *pitſtel.* εἶτι τὰς γάμα τοῦ ξύλου ἐξαιρεῖν ... Gall *Oster l'aubier, ou l'aubour d'un bois.* Ital. *Tor via il bianco da un legno con arte, come chi fa tarſie.* Ger. Den Spint eines Baums abſchneiden Hiſp. *Deboſtar la madera.* Pol. *Oblupuie ſkore przi drzewie blizſza, g ...* Vng *Meg hantom.* Ang. *To tak away the ſap or white of a tree.*] Eſt autem alburnum ea arborum pars quæ proxima eſt cortici. Plin. libro 16 capite 40: Et reliquis arboribus, ſicciſſima lotos, qui Romæ ita appellatur. Deinde robur exalburnatum: & huic nigricans color. Solent autem robora exalburnari: hoc eſt, alburno ſuo ſpoliari, eò quòd ea pars materiæ ſit inutilis, proptereà quòd facillimè cariem ſentiat: eo autem detracto, quod reliquum eſt, adverſus omnem corruptionis injuriam ſe præbet invictum. Id nonnulli eſſe exiſtimant, quod à Theophraſto μελάνδρυον appellatur: quanquam ille hoc nomine potiùs quandam roboris ſpeciem videtur deſignaſſe.

Exalto, tus, act. p. Elevo, extollo. [הרים *herim* נשא *naſa.* μετεωρίζω, αὐξάνω Gall *Eslever haut & par deſſus.* Ital *Eſſaltare, elevare, inalzare* Germ. Erhöhen. Hiſpan. *Enſalcar de abaxo arriba.* Pol. *Podwyſze.* Vng *Fel magaſztalom, felemelem.* Angl *To exalt, to ſet up.*] Colum. lib. 3. cap. 13: Senûm pedum latitudinis ſulcos dirigunt fodiuntque, & exaltant in tres pedes. ¶ Per translationem ſignificat magnificè laudo.

Exălūmĭnātŭs, ta, tum, Denominativum ab alumine. [ἐπὶ στυπτηριώδης, ut, unio exaluminatus. Gal *Perle qui ne tire point ſur l'alum.* Ital. *Perla ch'a del colore, ſenza punto di alume* Ger. Ein ſchön lauter Perlin / das ſich nicht auff weiſs trübe Farb zeucht. Hiſpan. *La perla de baſtada y limpia.* Polon. *Lnaci ſie tako perla.* Vng. *Szép ſeier, ſima mint az timſo.* Ang. *A pearle of the colour of alme.*] Plin. libro 9. cap. 35 de unionibus: Summa laus coloris eſt, exaluminatos vocari: id eſt, ad colorem aluminis accedentes.

Exāmĕn, inis, n. t. Nova apum ſoboles, quam parentes ex ſuis alvearibus ad novas ſedes quærendas exire cogunt: quod hæ ita uniantur, ut ſimul ligatæ videantur. [עדה *hedáh.* ἑσμὸς, σμῆνος. Gal. *Un jetton de mouſches à miel.* Ital. *Schiera d'api.* Germ. Ein ſchwarm der Immen oder Bynnen. Belg. Een hoop oft ſwerm Byen. Hiſp. *Enxambre de las abejas.* Pol. *Roy pczel.* Vng. *Ray* Anglicè, *A ſwarme of bees.*] Cicer. de Seneſt. Nec verò ſegetibus ſolùm, & pratis & vineis & arbuſtis res ruſticæ lætæ ſunt: ſed hortis etiam & pomariis, tum pecudum paſtu, & apum examinibus, & florum omnium varietate. ¶ Nec ſolùm de apibus dicitur, ſed etiam ad alia refertur: ut, Examina piſcium. Plin. libro 31. capite 1: Rapiunt eò ſecum piſcium examina. Examina infantium. Plin. in Paneg. Adventante congiarii die, obſervare principis egreſſum in publicum, inſidere examina infantium, &c. Examina ſervorum, Cicer. ¶ Ruſſus examen, ſtylus eſt in lance ſive ſtatera, qui quò pondus ſe vergit, exit [ξυγὸς. Gallic. *La languette d'une balance.* Ital. *Lingua della bilancia.* German. Das Zünglein oben in der Wag. Belg. De tonge oft het tongſken. Hiſp. *La fiel o lengua de la balança.* Vngaricè, *Serpenyö, (mag.) merték nyelv igazmutó vezzö.* Anglicè, *The tounge of a balance.*] Virgil. 10. Aeneid. Iuppiter ipſe duas æquato examine lances Suſtinet. Hæc ab aliis, bilancis, ſeu ſtateræ lingua: ab aliis æquamentum, ab aliis libramentum, ab aliis æquilibrium & trutina dicitur. Unde metaphoricè ponitur pro exacto judicio, & penſiculata alicujus rei inveſtigatione. [ἀνάκρισις. Ang. *A triall or proofe.*] Perſius: - eXamenq; improbum in illa Caſtiges trutina.

Exāmĭno, penult. correp. act. p. Scrutor, inveſtigo, perpendo, expendo, pondero, excutio. [חקר *haka* בחן *bachan* כתת *taraph.* ἐξετάζω, ἀνακρίνω. Gall. *Examiner, peſer, enquerir, conſiderer.* Ital. *Eſſaminar, inveſtigare.* Ger. Erforſchen, erdauren. Hiſpan *Examinar, juzgar, peſar.* Polon. *Pilnoſie wywiaduie, dowiem.* Vngar *Meg vigálom.* Ang. *To ſearche, to weigh, to trye.*] Plin. in Epiſt. Examina ſingula verba, & expende, Cicer. 2 de Orat. Ad ea probanda quæ non aurificis ſtatera, ſed quadam populari trutina examinantur. ¶ Examinare dicuntur apes: id eſt, vernare Col. libro 11 capite 14: Ab exortu Vergiliarum ad ſolſtitium examinant alvei.

Exāmĭnātĭo, verbale, fr. Idem quod examen & inveſtigatio. [Pol. *Wybadwanie.* Vng *Meg vigálás meg kérdezés.*] ¶ Item examinatio pro judicio privato & pecuniario ponitur. Ulp. l. j. D. de abigeis: Qui pecora, de quorum proprietate faciebat controverſiam, abegit, ad examinationem civilem remittendus eſt.

Exămo, as, are, act. q. ὑπερφιλέω. Valde amare. Plaut. Trinummo: Ut ego me tuis examavero pàtulum moveri.

Exāmūrcārĭ, ... Dicitur, quando ſublata amurca defæcatum ſit [ἀπαμοργηῶ. Gall. *Oster la lie de l'huyle.* Ital. *Levar la fecce del oglio.* Germ. Die traſen und grobe matery vom öl thun. Hiſpan. *Quitar el alpechin del azeyte.* Pol. *Drozdze ſoleiu zbieram.* Vngar. *Olaytaytékat öblöm el.* Ang. *To tak away the lees of oyle.*] Apuleius libro 4: Ac dum cæleſtis vaporis flammis examurcatur.

Exāmūſsĭm, vide Amussis.

Exanclo, clas, ſive potius Exantlo, Priſciano docente. verbum Græcum eſt, idem ſignificans quod exhaurio. [שאב *ſchaab.* ἐξαντλέω Gal. *Eſpuiſer, tirer hors, endurer.* Ital *Cavar fuori.* German. Erſchöpffen, mit arbeit erarnen Hiſpa *Sacar afuera, padecer haſta el cabo, vencer.* Pol. *Dobywam, ...* Vngar. *...meröm, (item) ... el viſelem, ... gyözöm.* Ang. *To pump out water out of a ſhippe.*] Plaut. in Stichon. Næ iſte ædepol vinum poculo pauxillulo ſæpè exantlavit. ¶ Inde per metaphoram accipitur pro ſuperare, perpeti, & perfungi. Cicer. libro 1. Tuſculan. Quod quum exantlaviſſet omnes labores, tum incideret in mortis malum ſempiternum. Lucil. libro 30: Quantaſque modò ærumnas quantoſque labores exantlatis. ¶ Aliquando perficere. Pacuvius in Periboea, ut Nonius citat: Non poteſt Menalippe hic ſine tua opera exantlari clavus.

Exāngĕlŭs m. f. Cælio errante, Angelum eſſe ſcribit Ammonium, qui extrinſecus quippiam nunciat: Exangelum, qui quæ intùs fiunt, extimis promit, quem Diangelum vocat Thucydides: Autangelum, qui ex ſe nunciat, non ab alio miſſus.

Exanguĭs, gue. Quod ſine ſanguine eſt, exanimatus, [ἔξαιμος ἀναιμος. Gall. *Sans ſang qui n'a point de ſang* Ital. *Senza ſangue, exſangue.* Ger. Ohne Blut/Blutlos. Belg. Bloete loos/ bootwit. Hiſp. *Cosa ſin ſangue ò muerta.* Polon. *Bezkrwie.* Vngar. *Vértetten, vérnekül valo.* Angl. *Without bloode, pale for anger.*] Cicer. 7. Verr. Ne denique etiam eXanguium corpora mortuorum, ne mortor, &c. Idem pro Seſtio: Quem quum jacentem & conciſum pluribus vulneribus extremo ſpiritu exanguem & confectum viderent, &c. Liv. 3. bell. Pun. Propè exanguis ruina ſuperincidentium. ¶ Accipitur etiam pro pallido: quòd pallentes videantur ſanguine carere, quum ſanguis per extrema diffuſus, ſit cauſa ruboris: contrà recedente ſanguine, ſubito palleſcimus, ut in metu videmus accidere, quum ſanguis ſe recipit ad interiora. Ovid. 3. Triſt. Aſpicis exangui chartam pallere colore. Sic etiam Horatius cuminum dixit exangue, quòd ſemen illius epotum pallidos reddat bibentes, Epiſt. 1: - quod ſi Pallerem caſu, biberem que exangue cuminum.

Exănĭmŭs, a, um, & Exanimis, eXanime. & Exanimatus, ata, atum, ambo duplicem, eandemque ſignificationem habent, licet Servius voluerit hæc inter ſe differre. [ἄψυχος. Gal *Sans ame, ſans vie, mort, à demy mort, eſtonné, eſpouvanté.* Ital. *Sbigottito, ſpaventato, morto.* Germ. Todt/oder vor forcht halb todt. Belg Doot. Hiſp *Desmayado medio muerto, ò del todo muerto.* Pol. *Napoly umarly.* Vng. *El holt, holt eleven.* Ang. *Dead, half dead for feare, aſtonied.*] Nam ut eXanimus, ſive eXanimis, modò idem eſt quod mortuus, ut apud Livium libro 8: Ut uno ictu eXanimem equo præcipitaret. Virg. 1. Aeneid. Exanimumque auro corpus vendebat Achilles. Modò idem eſt quod eXterritus, & veluti animi deliquio conſternatus. Idem libro 4: Audiit eXanimis, trepidoque eXterrita curſu, Unguibus ora ſoror fœdans, & pectora pugnis, Per medios ruit. ¶ Sic & EXanimatus, ἀγωνιῶν, ἐκπλαγής, non ſolùm pro eXterrito, ſive perturbato. Terent. in Andr. Ibi tum eXanimatus Pamphilus. Bene diſſimulatum amorem & celatum indicat: ſed etiam pro mortuo accipitur, ut apud Liv libro 22. Unam in ipſa porta ſoſpite filio repente oblato, in conſpectu ejus eXpiraſſe ferunt: alteram, cui mors filii falsò nuntiata erat, mœſtam ſedentem ad primum conſpectum redeuntis filii gaudio nimio eXanimatam. Lucr lib. 6:

> Exanimis pueris ſuper eXanimata parentum,
> Corpora nonnunquam poſſes retroque videre,

Exanimalis, Quod non est animal, vel quod est sine anima. [ἄψυχος. Gall. *Sans ame, mort*. Ital. *Senza anima, non animato*. Ger. Das kein leben hat. Hisp. *Sin anima, non animal*. Vngaric. *Lelketlen allat*. Anglicè, *Dead, without life*.] Plaut. in Bacch. Nam neque Bellona mihi unquam, neque mars creduat, ni illum exanimalem faxo, ni ve exhæredem fecero vitæ suæ. Idem etiam in Ruden. posuit pro eo quod animam eripit. Ita (*inquit*) malè vivos ita multæ in pectore. Sunt curæ exanimales.

Exanimo, mas, act. p. Perterreo, perturbo. [בהל *bihél*. ἐκφοβέω, ἐκπλήττω. Gal. *Oster le cœur, troubler grandement*. Ital. *Spaventare, porre paura, sbigottire*. Germ. Heftig erschrecken/biß auff den Todt erschrecken. Belg. Verväeren. Hispan. *Desmayar de otro*. Polon. *Strach się ... fraszę*. Vng. *Elholtá tezém, el rettentém, iesztem*. Anglicè, *To make afrayde, to astonish that one can not tell what to do*.] Plaut in Aulul. Nimis malè timui, priusquam intrò redii, exanimatus fui. Terent in Andr. Oratio hæc me miseram exanimavit metu. Quando vero ab anima est, significat anima privo, sive neco. ἀποψύχω. Curtius: Multos exanimavit rigor insolitus nivis, multorum adussit pedes plurimorumque oculis præcipuè perniciabilis fuit. Gell. li. 3. cap. 15: Anus repentè filio viso, copia atque turba, & quasi ruina irridantis inopinati gaudii oppressa, exanimataque est.

Exanimatio, onis f. t. Perturbatio, metus. [בהלה *behaláh*. ἔκπληξις, ἀψυχία. Gal. *Troublement d'esprit avec grande peur & frayeur*. Ital. *Mancamento di spirito, & gran timore*. German. Erschreckung/wann einer von jhm selbs kompt. Hispan. *Aquella obra de desmayar á otro, desmayo*. Pol. *Zatrwożenie*. Vng. *Eliiedés, el hellá senés*. Ang. *Troubling of mynd, astonying*.] Cic. 1. Offic. Ne in perturbationes, atque exanimationes incidamus. Idem lib 4. Tusc. Exanimatio est metus subsequens & quasi comes pavoris.

Exanio, nias, act. p. Et saniem, vel plus aut alium quemvis inutilem liquorem exprimo. [ἐξιχωρίζω, ἰχῶρα ἐκθλίβω, ἢ ἐκπυΐζω. Gallic. *Faire sortir le sang ou la bouë d'une playe*. Ital. *Cavar fuori la marcia*. Germ. Den eyter außlassen/vom eyter seubern. Hisp. *Sacar la anguaza é podre*. Polon. ... Vng. *Enét ki nyomom*. Ang. *To presse and thrust matter out of a wound*.] Colum. lib. ult. Vt omnem amaritudinem ejus pallore exaniet. Et alibi: Patimur autem nonnunquam tota nocte & postero die baccam velut exaniari.

Exanthemata, n. t. [ἐξανθήματα. Polon. *Ospice po wsystk ... ciele*. Vng. *Kiv. hem. ō.*] A medicis appellantur tumores, sive papulæ per totam cutem afflorescentes, præcipuè in pueris, idque beneficio naturæ corporis profunda expurgentis. Horum duo sunt genera. Sublimia quæ cutem in manifestum attollunt tumorem, eamque exulcerant, & pruritum excitant. Vulgus *Morbillos* appellat. Et Lata, quæ exiguum quidem faciunt tumorē, non tamen exulcerent, neque pruritum excitant. Vulgò *Variæ* dicuntur, quod maculis per totum corpus sparsis, variis cutem infiriant coloribus. [Angl. *The malle pockes*.]

Exantlo, Vide Exanclo.

Exaptus, Aptus [נכון *nachón*. ἐξηρμοσμένος. Gal. *Apte, convenant*. Ital. *Atto*. German. Wol geschickt/gantz füglich. Hisp. *Id muy ataviado*. Polon. *Dorzecny, sposobny*. Vng. *Alkalmatos, illendō*. Ang. *Apt convenient, meete*.] Lucr. lib. 4: Brachia nec porrò validis exapta lacertis Esse manusque datas utraque à parte ministras, Vt facere ad vitam possimus quæ foret usus.

Exardeo, es. Inflammor, incendor. [דלק *dalák*, יקד *jakádh*. ἐκφλέγομαι. Gall. *Ardre, estre enflammé*. Ital. *Ardere grandemente, essere infiammato fuor di misura*. German. Heftig brennen/entbrünnen. Belg. Zeerbranden. Hispan. *Mucho arder*. Pol. *Zaporzam*. Vng. *Felgyulladok, meg égek*. Ang. *To be hoate, to be one fyre*.] Transfertur ad multas res, ut dicatur in aliquo exardere injuriam, dolorem, ambitionem. ¶ Item exardere aliquem ira, & indignatione: sive exardere in iras, ut apud Martial. quod est veluti excandescere Cicer. 5. Tusc. Contra quorum disciplinam ingenium ejus exarserat. Idem 4. Verr. Exarsit iracundia ac stomacho. Idem Attic. libro 2: Nunc verò sibilis vulgi, sermonibus honestorum, fremitu Italiæ vereor ne exarserint. Idem pro Rab. Posthumo: Etiam ad innocentiam periculum tempus illud exarserat.

Exardesco, is, ere, n. t. inflammor. [דלק *dalák*, יקד *jakádh*. ἐκκαίομαι, ἐκκαομαι. Gall. *S'allumer & brusler*. Ital. *Farsi ardente*. Germ. Brennend werden. Hisp. *Arder mucho*. Polon. *Zapalam się*. Vngar. *Felgyulladozok, meg égdegélek*. Angl. *To be inflammed, to waxe one fyre*.] Cicer. 2. de Orat. Nulla materies tam facilis est ad exardescendum, quæ nisi admoto igni, ignem concipere possit. Plin. lib. 13. cap. 25: In igne autem ut ferrum exardescentes. ¶ Transfertur etiam ad animum pro accendi, & inflammari. Cicer. 3. Verr. Homo ut hæc audivit, sic exarsit ad id quod non modò ipse nunquam viderat. Sic exarsit, *inquit*, hoc est, tanto amore inflammatus est. Idem de Amicit. Ex quo eorum exardescit sive amor sive amicitia.

Exaresio, Exaresco, aridus fio, exiccor, exhaurior. [יבש *jabésch* חרב *charáb* ξηραίνομαι. Gall. *Devenir sec, tarir*. Ital. *Divenire arido, seccarsi*. German. Außdorren. Hispan. *Secarse*. Pol. *Wysycham*. Vng. *Megszáradok*. Ang. *To be made d ye*.] Nisi quod exaresio, passionem quandam videtur importare, quam non habet exaresco: ut exarescere dicatur quod sponte sua aridum fit: exaresieri, quod vi aliqua externa redditur aridum. Sed hæ differentiæ à doctioribus videntur magis, quàm observentur. Plin. lib. 26. De fuco marino: Sed omnib. articulis morborum impositis, antequam exare fiat.

Exaresco, n. t. aridus fio. [יבש *jebésch* חרב *charáb*. ξηραίνομαι. Gall. *Devenir sec, tarir*. Ital. *Seccarsi*. Germ. Dürr werden. Belg. Dorr worden. Hisp. *Secarse*. Pol. *Schnę*. Vngar. *Meg száradok*. Ang. *To waxe drye, to be made d ye*.] Colum. lib. 4: Et sole, ac vento penitus siccari atque exarescere. Cic. Papyr. Deinde ipsa illa, & qua fuit in me facultas orationis, nisi me ad has exercitationes retulissem, exaruisset: hoc est, omnino arida facta fuisset. ¶ Exarescere ex more. Plaut. Milit. Neque dum exarui ex amoœnitate rebusque voluptariis.

Exareno, as, are, act. p. est expurgare, & veluti arenas auferre, [τὴν ἄμμον ἀφαιρεῖν. Gall. *Oster l'arene & le limon*. Ital. *Purgare della arena*. German. Vom sand säubern. Hispan. *Quitar la arena*. Pol. *Spiasku oczyszcze*. Vngar. *Fövenytöl meg tisztitom*. Ang. *To purge from sand*.] Plin. li. 33. c. 3: Postea exarenatur, an satis decoctum sit splendore deprehendentes, iterumque exhaletur igni.

Exarmo, as, act. p. Armis spolio. [ἀφοπλίζω. Gallice, *Desarmer*. Ital. *Disarmare*. Germa. Wehrloß machen. Belg. Ontwapenen. Hisp. *Desarmar le armado*. Polon. *Oreze odeymuie*. Vng. *Fegyvertöl meg fosztom*. Angl. *To vnarme, to take harnesse frome*.] Suet. in Domit. Minervam quam superstitiosè colebat, somniavit excedere sacrario, negantem ultra se cum tueri posse, quòd exarmata esset à Iove. ¶ Exarmare feras: hoc est, dentes, ungues eis adimere; & ex feris mansuetas reddere. ἡμεροῦν. Vnde Exarmatæ bestiæ, pro cicuribus & mansuefactis accipiuntur. Lamprid. in Heliogab. Habuit leones & leopardos exarmatos in deliciis. Exarmare accusationem. Plin. libro 3 epist. metaphoricōs dixit pro debilitere & infirmare.

Exaro, pen. corr. n. p. Arando eruo. [חרש *harásch* ... ἐξαρόω. Gal. *Labourer, en labourant recueillir*. Ital. *Arare, trar fuori arando*. German. Herfürackern/außeren. Belg. Uytackeren. Hisp. *Arar sacar á fuera arando*. Polon. Wyoruie. Vngar. *Kiszántom*. Ang. *To eare or ploughe land*.] Cicer. 2. de Divin. Est ne quisquam ita desipiens, qui credat exaratum esse, Deum dicam an hominem: hoccine, a castro arutum fuisse, vel inter arandum è sulco emarsisse. Loquitur de Tage quodam, quem antiquitas fabulata est in agro Tarquiniensi aratro altiùs impacto, repentè ex sulco emersisse. Plin. lib. 17. cap. 19. Qui olivetum sæpiùs miscerit, is tenuissimas radices exarabit. ¶ Est etiam exaro idem quod ex aratione percipio. Cicer. 5. Verr. Quum ex agris tres fratres consortes profugissent, quòd iis plus frumenti imperabatur, quàm quantum exararant. Ibidem: Nonne plus lucri nomine eripitur, quàm quantum frumenti omnino exararant. ¶ Per translationem significat scribo. [χαράσσειν. Polon. *Pisse*. Vng. *Irok, meg irom*. Ang. *To drawe with the penne, to write*.] Qui enim stylo scribunt in codicillis, hi quasi sulcos more aratorum ducere videntur. Inest autem in hoc verbo tacita quædam festinationis & brevitatis significatio, quum scilicet paucis & obiter aliquid scribimus. Cicer. Cornific. Hæc quum essem in Senatu, exaravi. Idem Attic. lib. 12: Vnodecimo die postquam à te discesserā, hoc literularum exaravi, egrediens è villa ante lucem. ¶ Exarare idem aliquando quod excindere & delere, ductum ex more aratri ducendi diruris urbibus. Cic. de leg. 11: Quum multa in eo loco sepulchre fuissent, exarata sunt: id est, excisa & deleta. Paul. 4 § 4. D. de fin. regund. Sic dicantur termini dejecti vel exarati judex qui de crimine cognoscit, etiam de finibus cognoscere potest.

Exarticulatio. Est ossis secundum naturam moti ex concavitate profunda excussio, in locum minimè naturalem.

Exascio, as, are, act. p. Dedolo, dolebra & ascie paro. [פסל *pasál*. ἀποσκεπαρνίζω. Gall. *Esbaucher, faire le gros de quelque besong*. Ital. *Polire, spianar*. German. Behawen/rauch machen. Belg. Beslichten. Hispan. *Dolar y labrar de segun ... acuela*. Pol. *Nasiekam, wyprawuie*. Vng. *Meg gyalulom*. Ang. *To cutt out or ... be* ...] Translatio à fabris lignariis sumpta, qui ligne prius dolant, deinde poliunt. Plaut in Asin. Iam hoc opus est exasciatum: id est, utcunque dolatum; nondum tamen undequaque expolitum.

Exaspero, as, act. p. Exacuo, valde asperum facio. [חמר *hemér*. ἐξαγριόω. Gall. *Faire aspre & rude, irriter & courroucer*. Ital. *Esasperare, inasprire, inacerbire*. Germanic. Scharpff oder rauch machen. Belg. Scherpen. Hisp. *Exasperar, ensañar á otro*. Polon. *Ostrze, nasiekam*. Vngar. *Meg élesitém, meg darabositom: item, meg kesergetem*. Ang. *To make rough, to prouoke and stirre vp to anger*.] Sil. saxoque exasperat ensem. Tacit. Saxo exasperatur ferrum. ¶ Exasperare fauces, est asperas & inæquales reddere. Plin. lib. 23. capite 4: Fauces exasperat & venena omnia hebetat. ¶ Per metaphoram pro irritare sive concitare ponitur. παροξύνω, ἐξαγριαίνω. Col. lib. 9. cap. 15: Neque enim convenit æstu medio exasperatas apes lacessiti. Liv. 8. bel. Pun. Ad quorum primum adventum exasperati animo, mox ipsis placido sermone permulcentibus notos, cum quibus coogressi erant, leniti sunt. Quintil. R. m verbis exasperavit.

Exatio, es, act. p. Satio, exaturo. [השביע *hisbiáh*. καλῶς κορεννύω, ἐκπιμπλάω. Gall. *Rassasier, assouvir, saouler, contenter*. Ital. *Saziare, satollare, contentare*. Germa. Ersettigen/erfüllen. Hisp. *Hartar, y enhastiar*. Pol. *Nasicam*. Vng. *Meg elégitem*. Angl. *To fill*. Liv. lib. 8. bel. Mared Populum Romanum ne morte quidem Scipionis exatieri, nisi & ipsius fama sepulti laceretur.

Exaturo, as, act, a. p. Saturo. [Vng. *Meg elégitem*. Ang. *To satisfie and fill hym fulle the meate*.] Ovid. 5. Metam. Sed quæ visceribus veniebat

veniebat bellua ponti Exaturanda meis. ¶ Translatè apud Cic. 7. Verr. Quum ejus cruciatu atque supplicio pascere oculos animumq; exaturare vellent, potestas auspiciendi nemini facta est. Idem 6. Tusc. De Sardanapalo: Hæc habui quæ edi, quæque exaturata libido Hausit.

E¯xaudio, dis, act. q. Audio, admitto. [ענה hanáh שמע schamah, ἐξακούω. Gall. Ouyr entierement, exaucer. Ital. Essaudire, concedere vna dimanda. German. Erhören. Belg. Verhooren. Hispan. Bien oyer, consentir à lo que se dize. Pol Wysłuchuie. Vngar. Meg halgatom, meg hallom. Angl. To heare entierly.] Virg. 1. Aen. & nulli exaudita deorum Vota, precesq; meæ. Ovid. 2. de Pont. Eleg. 9. Supplicis exaudi juvenum mitissime vocem. Liv. lib. 6. Equidem clara increpans voce, ut hostes exaudirent, redire in prælium jubet. Terent. in Hecyr. Vereor si clamorem ejus hic crebrò exaudiat, ne parturire intelligat.

E¯xauditus, pen. prod. particip. Auditus. [נשמע nischmáh, ἀκουσθεὶς, ἐξακουστός. Gall. Exaucé. Ital. Essaudito, chi ha ottenuto. Germ. Erhört. Hispan. Oydo, consentido. Polon. Wysłuchany. Vngar. Meg hagaltatatos, halla tatot. Ang. Heard.] Clamores exauditi. Cic Att. 1. Vox naturæ exaudita, Idem 1. de Fin. Vox exaudita per lucos, Virg. Georg.

E¯xaugeo, es, act. s. Augeo. [הרבה harbáh, ἐξαυξέω, ἐπαύξω. Gall. Accroistre, augmenter. Ital. Accrescere grandemente. Germ. Heftig mehren. Hisp. Mucho acrecentar. Polon. Mnożę, barzo rozmnażam. Vng. Meg öregbitöm. Ang. To increase, to augment.] Plaut. Stich. egenti heræ subveni benefacta majorum tuorum exaugr. Terent. Heaut. Concurrunt multæ opiniones quæ mihi animum exaugeant, Locus, occasio, ætas.

E¯xauguro, as, pen. corr. act. p. [ἀνιεροποιέω, βεβηλόω, ἐξιερόω ποιέω. Gall. Desacrer, degrader. Ital. Disconsecrare. Germ. Entweyhen / degradieren. Hispan. Disconsagrar, desagradar. Polon. Zwrzedu składam. Vngar. Szentsegeböl kiuetöm. Ang. To vnhallow, to disgrade.] Propriè significat ex sacro profanum facio: contrarium ejus est Inauguro, per augurium sacrum facio. Non solebant enim veteres nisi addicente augurio, templum dedicare, aut sacerdotem consecrare: neq; etiam quod sacrum fuit, nisi addicentibus avibus profanare. Liv. 1. ab Vrb. Et ut libere à cæteris religionibus area esset, tota Iovis templiq; ejus quod inædificaretur, exaugurare fana sacellaque statuit: quæ aliquot ibi à Tatio rege primùm in ipso discrimine adversus Romulū pugnæ vota consecrata inaugurataq; postea fuerant. Et paulò pòst: Nam quum omnium sacellorum exaugurationes admitterent aves, in Termini fano non addixêre.

E¯xauguratio, verbale, f. t. Livius.

E¯xauspico, cas, ἐξοιωνίζομαι. Plaut. Capt. Exauspicavi ex vinculis, nunc intelligo Redauspicandum hunc esse in catenas denuò. Id est, malo auspicio huc processi, utique qui à vinculis, in quibus eram, initium viæ cepi: propterea redauspicare: hoc est, regredi in catenas, quasi iterum auspicandum, & fœliciorem viam incœptandum mihi necesse video.

E¯xautoro, as, pen. prod. significat ab autoramento: hoc est, obligatione militari, & juramento solvo & delibero. [ἀζωνέω. Gall. Casser gens de guerre, quitter le serment à celui qui a iuré. Ital. Disobligare, cassare i soldati. Germ. Vrlauben / dess Eyds erlassen. Belg. Orlof geven. Hisp. Soltar el iuramento al que iuro. Pol Zprzysięgi wypuszczam; odpustzenie daie. Vng. Menseget menedekes, szabatsagot adok. Ang. To discharge of his othe.] Quod barbari dicunt quitare juramentum. Vnde exautorati milites dicuntur qui missionem habuerunt, ἀφαιρεθέντες, ἀπεζωσμένοι. Et quamvis frequenter cum dedecore exautorare dicatur, persæpè tamen significat missos facere à militia milites citra vituperationem. Liv. lib. 25. Volonum exercitus qui vivo Graccho summa fide stipendia fecerat, velut exautoratus morte ducis, ab signis discessit. Et lib. 26. Postea de concione advocata de rebus à se gestis quum disseruisset, exautoratos dimisit. Vlpian. Exautorare interpretatur insignia militaria detrahere: quod cum infamia conficitur: ut est apud Lampridium: qui scribit Alexandrum tumultuantes legiones exautoravisse.

E¯xballisto, stas, significat ballista prosterno, & metaphoricōs decipio. ἐκβαλλίζω. Plaut. in Pseud. Ego hunc communem meum atq; nostrum omnium hostem exballistabo lapide.

E¯xcæco, as act. p. Visum eripio, luminibus orbo. [עור hivvér. τυφλόω. Gall. Aueugler, crever ou oster les yeux. Ital. Accecare, cavare gli occhi. German. Blind machen. Hispan Cegar à otra persona. Pol. Oślepiam. Vng. Meg vakitom. Ang. To mak blind, to blind.] Cic. 1. Acad. Num ergo is excæcat nos, aut orbet sensibus?

E¯xcalceo, reas, act. p. Calceos detraho. [נשל נעל naschal nahál, ὑποδήματα λύω. Gall Deschosser. Ital. Scalzare. German. Entschuhen. Hispan. Descalsar. Polon. Wyzuwam. Vngar. Saruidt le vonyom. Ang To vnshooe, to tak of the shooes.] Sueton. in Vitell. cap. 2. Claudium uxoribus libertisq; addictum, ne qua non arte demereretur, pro maximo munere à Messalina petiit ut sibi pedes præberet excalceandos.

E¯xcalefacio, act t. aut detracta e litera Excalfacio, Calefacio, calidum reddo. [חמם chimmém, ἐκθερμαίνω. Gall. Eschauffer. Ital. Scaldare, riscaldare. German. Erwarmen. Hispan. Calentar à otro. Polon. Zagrzewam. Vngar. Meg melegitöm. Ang. To mak very heate.] Plin. lib. 21. cap. 20. Vrinas magis excalefacit, quàm erorum ipsum. Ibidem: Modicè his tamen utendum est, quoniam excalfaciunt.

E¯xcalfio, pen prod. [חם cham, ἐκθερμαίνομαι. Gall. S'eschauffer. Ital. Scaldarsi. German. Erwarmen. Hispan. Calentarse. Pol. Rozgrzewam sie. Vngar. Meg melegedöm. Angl. To be made heat.] Plin lib. 24. cap. 7. Quum siccari excalfierive opus fit.

E¯xcalfactio, t. t. [ἐκθερμανσις, ἐκθερμασία. Gall. Eschauffement. Ital. Esso scaldarsi. German. Erwermung. Hispan. Calentamiento. Polon. Rozgrzanie. Vngar. Meg melegedes. Angl. A making very heate.] Plin. lib. 31. cap. 9.

E¯xcalfactorius, [מחמם mechammém. θερμαντικός. Gall. Qui a vertu de eschauffer, eschauffant. Ital. Ch'a vigore di scaldare. German. Das erwermen oder erhitzigen kan. Hisp. Cosa para calentar. Polon. Do rozgrzania łaźny. Vngar. Meg melegitö. Angl. That hath force to heate.] Excalfactoria vis, apud Plinium.

E¯xcalpo, is, Scalpo, exravo, [חקק chak פתח pittách. ἐγγλύφω, ἐκκολάπτω. Gall. Entailler, engraver. Ital. Scalpire. Germ. Ausshölen. Hispan. Escu pir dolar con sinzel. Polon. Wydłubuie. Vng Vaagatom, ajagatom. Angl. To graue or intaile.] Cato cap. 18. Arbores crassas pedes duos, altas pedes novem, cum cardinibus: foramina longa pedes tres semis, & excalpta digitos sex.

E¯xcandefacio, Candens & ignitum reddo. [הלבין hilbin ליבן libbén, διαπυρόω. Gall Eschauffer tant vne chose qu'on la face devenir blanche. Ital Infocare, infiamare, scaldare vna cosa fin che diuenga bianca. Germ. Glüend machen Hispan. Enflammar. Polon. Rozżarzam. Vngar. Meg tüzesitöm. Angl. To mak burning heate or angrie.] Excandefacere frumentum, vel annonam, est caritatem ejus augere, & in pretium immoderatum extollere. Varro 3. de Re rust. cap. 2. Sed ut ad hunc bolum venias, opus erit tibi aut epulum, aut triumphus alicujus, ut nunc fuit Scipionis, Metelli, aut collegiorum cœnæ, quæ tunc innumerabiles excandefaciebant annonam. Vbi excandefacere annonam, est pro eo quod paulò pòst dixit: Incendere annonam. Quotus quisque, inquit, est annus, quo non videas epulum aut triumphum, aut collegia epulari, quæ nunc innumerabiles incendunt annonas.

E¯xcandesco, is, excandui, n. t. ab Excandeo, significat incendor, inflammor, exardesco. [הילבין hilbin. ἐκπυρόομαι. Gall. S'enflamber, e courroucer asprement. Ital. Ardere, infiammarsi. German. Vom Fewr angehn / glüend oder entzündt werden. Hispan. Encenderse. Polon. Rozpalam sie, Zapalam sie. Vngar. Fel gyulaок, meg tüzesedöm, item, igen meg haragszom. Angl. To be redde hoate, to be very angrie.] Cato de Re rustica capite 95. Nam si in tecto coquas, quum bitumen & sulphur additum est, excandescet. ¶ Per translationem accipitur pro irasci, quòd ira veluti igni quodam animus soleat incendi, θυμοῦμαι. Cælius Cicer. libro 8. Epistol. Id postquam rescivit, excanduit, & me causam inimicitiarum quærere clamitavit.

E¯xcandescentia, æ, f. p. ab Apuleio lib. de dogmatibus Platonis, appellatur ea animæ pars quæ irritabilis est, habens domicilium in corde: quam alio nomine Irascentiam nominat, qua scilicet subitò ad iracundiam incendimur. [חמה chemáh, θυμός. Gall. Enflambement, courroux aspre & aigre. Ital. Infiammatione. Germ. Entzündung mit gähem zorn Hisp. Encendimiento por ira. Pol. Zapalczywość. Vng. Fö gyulolás, meg tüzesülés, meg haragvás. Angl Greath wrath and anger.] Cicer. 4. Tusc. Excandescentia autem sit ira modò nascens: & modò existens, quæ θύμωσις Græcè dicitur: odium, ira inveterata: inimicitia, ira ulciscendi tempus observans: discordia, ira acerbior, intimo odio & corde concepta.

E¯xcanto, as, are, act. p. Incanto, sive perniciem incantationibus affero. [לחש lichésch כשף chischchéph ἐπᾴδω. Gall. Enchanter. Ital. Incantare, ammaliare. German. Verzaubern. Hispan. Encantar. Polon. Oczarnie. Vngar. Meg bübiolom baiolom. Angl. To charme, to inchant.] Plinius libro 28. cap. 2. Qui fruges excantasset. Plautus in Amphitr. Præstigiator fortè aut veneficus excantat tibi familiam. ¶ Ponitur etiam aliquando pro Incantione è loco aliquo evocare. Propert. lib. 3. Eleg 3. Vt per te clausas sciat excantare puellas, Qui volet austeros arte ferire viros. Horat. Epod 5. Quæ sidera excantata voce Thessala, Lunamque cœlo deripit. ¶ Excantare, Excludere, inquit Nonius Plaut. Bacch. Nam credo cuivis excantare cor potest. Lucil. Satyr. lib. 12. Quæ ego nunc Aemylio præcanto, atque exigo, atque excanto. Varro Eudæmonibus: Vbi vident se cantando ex ara excantare non posse, diripere incipiunt. Antiquum.

E¯xcarnia, ἄσαρκα, vocantur loca in corpore humano quæ carne interjecta non sunt.

E¯xcarnifico, act. p. Dilanio, in partes seco, quod proprium est lanionum & carnificum. [נתח nittách. κατακρεουργέω. Gall. Faire mourir en bourreau, hacher piece à piece, bailler plusieurs tourmens. Ital. Stracciare, tagliare en pezzi. German. Zu stucken hawen / aussmartern. Belg. Cappen. Hispan. Atormentar haziendo sangre, encarnicar. Polon. Na kęsy tak kas sieke, widręczam. Vngar. Meg skaggatom, el konczolom. Angl. To rent or cutt in pieces.] Sueton. in Vitel. Apud Gemonias minutissimis ictibus excarnificatus, atque confectus est, κατεκρεουργήθη. Cicero 3. de Natur. Anaxarchum Democriteum à Cyprio tyranno excarnificatum accepimus. ¶ Per translationem pro excruciare ponitur. Terent. in Heauton. Vt te omnes equitem dii deæque, quantum est Syre, Cum istoc invento, cumque incœpto perdunt: Hujusmodi mihi res semper comminiscere, ubi me excarnifices.

Excavo, as, are, act. p. Cavo. [כרה *charáh* חתר *chatár*. [illegible] Gall. *Caver, creuser*. Ital. *Cavare, far concave*. German. Außhölen. Hispan. *Cavar como piedra ò madera*. Polon. Widłubuie. Vng. *Kivaiom*. Ang. *To mach holow*.] Cic. 6. Verr. Erat etiam vas vinarium ex una gemma prægrandi, trulla excavata cum manubrio aureo. Varr. 3. de Re rust. cap. 5. Circum natalitia sunt excavata anatum stabula. Senec 4. Natur. Quæst. Stillicidii casus lapidem cavat, & hæc ipsa excavatio rotunda fit.

Excavatio, verbale. f. t. [[illegible] Gall. *Cavement, creusement*. Ital. *Cavamento*. Germ. Außhölung. Hisp. *Aquella obra de cavar assi*. Polon. Widłubanie. Vng. *Kivaiás*. Angl. *The making of a thing olow*.] Senec. 4. Nat. Quæst. Stillicidii casus lapidem cavat: & hæc ipsa excavatio rotunda fit.

Excedo, dis, pen. prod. n. t. Discedo, egredior. [הלך *halách* עלה *haláh* [illegible] Gall. *Separer, ceder & partir, s'en aller, se desloger*. Ital. *Partirsi, andarsi*. German. Außziehen/hinweichen. Belg. Wtrecken/wtgaen. Hispan. *Partir de algun lugar*. Pol. *Odchodzę, odstępuię*. Vng. *ki megyök, el megyök*. Ang. *To depart, to go forth*.] Cæsar 4. bel. Gall. Nam cum omnibus suis domo excesserant, Rhenumq; transierant. Ibidem: Aurigæ interim paululùm è prælio excedunt. Plaut. in Aulul. Istic adesto, si herclè tu ex isto loco digitum transversum aut unguem latū excesseris. ¶ Item supero, antecello. [נצח *nitsétseách* הותיר *hotír*. [illegible] Gall. *Exceder, surmonter*. Ital. *Superare, eccedere*. Germ. Vbertreffen/höher und grösser seyn/fürgehn. Hispan. *Sobrepujar*. Ang. *To passe or surmonte*.] ut, Cicero facile excedit omnes eloquentia. Excedere è vita, idem est quod mori. Cic. de Clar. Orat. Sed ad eos si placet, qui è vita excesserunt, revertamur. In qua significatione etiam dicimus Excedere absolutè Cic in Orat. in Senatu habita post reditum: Quo quidem tempore, quum is excessisset, qui cædi & flammæ vobis autoribus, restiterat.

Excessus us ui. verbale. m. q. [[illegible] Gall. *Deslogement, desplacement*. Ital. *Dipartita, morte*. German. Der tödtlich Abscheid auß diesem Leben. Hispan. *Partida de lugar*. Pol. *Rozłączenie się z światem*. Vngar. *ki menes el menes*. Ang. *A going away, a departing*.] ut, Excessus è vita. Cic. de Finib. In his excessum è vita, & in vita mansionem. Excessus vitæ. Cic. 1. Tusc. Neque excessu vitæ sic deleri hominem. ¶ Et excessus absolutè etiam pro morte positum invenitur. Idem 1. de Legib. Certè non longè à tuis ædibus inambulans, post excessum suum Romulus Iulio Proculo dixerit se Deum esse.

Excello, excellis, vel excello, excelles, excellui, excelsum supero, præsto antesto, emineo. [הותיר *hothir*. [illegible] Gall. *Exceller, outrepasser, surmonter*. Ital. *Superare, sopravanzare*. Germ. Vbertreffen. Belg. Te boven gaen. Hisp. *Sobrepujar*. Polon. *Cześnię, przewyższam*. Vng. *Feljül haladom, fő vagyok*. Ang. *To excell, to passe and surmonte*.] Construitur tàm cum dativo quàm cum accusativo. Cic. pro Pomp. Vt is qui dignitate principibus excellit, facilitate infimis par esse videatur. Lactant. lib. 7. Qui omnes licet eloquentia excelluerit. Cicer. pro lege Manilia: Hic miramur hunc hominem tantum excellere cæteris. Sed hæc significatio videtur esse translatitia. Nam propriè excellere est altitudine vel statura eminere.

Excellens, participium. [מותיר *mothir*. [illegible] Gall. *Excellent*. Ital. *Excellente*. German. Vbertreffend oder fürtreffend. Hispan. *Sobrepujador*. Polon. *Naiwiętszy*. Vngar. *Fölyül haladó, fő, méltoságos*. Ang. *Excellent passing*.] Vnde tumultum, vel montem excellentem dicimus, qui inter cæteros eminet. Cic. antequam iret in exilium: Dii, deæque immortales, qui excellenti tumulo civitatis sedem Capitolii in saxo incolitis constitutam.

Excellentia, æ, f. p. Eminentia, magnitudo, præstantia, nobilitas. [יתרון *jithron*. [illegible] Gall. *Excellence*. Ital. *Eccellenza*. Germ. Fürtreffenheit. Hisp. *Sobrepujanca, excellencia*. Polon. *Przewyższenie, przodek*. Vng. *Fölyül haladás, méltoság, magasság, [illegible]*. Angl. *Excellencie, standing above other passing*.] Cic. 1. Offic. Nobis autem personam imposuit ipsa natura magna cum excellentia, præstantiáq; animantium reliquorum.

Excellenter. adverb. Magnificè, excelsé. [[illegible] Gall. *Excellemment, excellentement*. Ital. *Excellentemente*. German. Fürtreffenlichen. Hispan. *Excellente, y altamente*. Polon. *Przewiele dobrze, szlachetnie, wybornie*. Vngar. *Magasságosan, méltoságosan, fönen*. Angl. *Excellently, passingly*.] Cicero 1. Offic. Quæ magno animo & elato fortiter, excellenterque gesta sunt.

Excelsus, Nomen ex participio, Altus, procerus, editus [רם *ram* גבה *gaboá* עליון *helion*. [illegible] Gall. *Haut, eslevé*. Ital. *Alto, elevato*. German. Hoch. Hisp. *Cosa alta y ensalcada* Pol. Wysoki. Vgn. *Fölséges, magasságos, méltoságos*. Ang. *Higth*.] Cic. 2. Tusc. Te natura excelsum quendam, videlicet, & altum, & humana despicientem genuit. Aul. Gell. lib. 2. Tanto fuisse Herculem corpore excelsionem.

Excelsitas, f. t. Altitudo. [מרום *maróm* גבה *geboáh* גבהות *gabhúth*. [illegible] Gall. *Hautesse*. Ital. *Altezza*. Germ. Hoche/hochheit. Hispan. *Altura*. Polon. Wysokość. Vng. *Fölség, magasság, méltoság*. Ang. *Highnesse, the highs*.] Plin. lib. 21. cap. 5. A lapide quadragesimo ad eam excelsitatem, ut in omnes urbis montes levarentur. Cic. 3 Offic Etenim multò magis est secundum naturam excelsitas animi, & magnitudo, &c.

Excelse, adverbium, Altè, excellenter. [[illegible] Gall *Hautement* Ital. & Hisp. *Altamente*. German. Höchlich/höher. Polon. Wysoce powaźnicy. Vngar. *Magassan, fölségessen*. Angl. *Highly*.] Colum. lib. 4. cap. 1. Si modò scandit excelsus, plus alimenti terræque desiderat. Cicer. in Orat. Omnia profectò, quum se à cœlestibus rebus referret ad humanas, excelsiùs magnificentiusq; & dicet & sentiet.

Excelsissime, Adverb. [Vngar. *Igön magassan*.] Velleius Paterculus Histor. lib. 1. Cujus quàm diu Sparta diligens fuit, excelsissimè floruit.

Exceptio, Excepto, ptas, Vide Excipio.

Excerebro, bras, Cerebrum eripio. [[illegible] Gall. *Escerveller*. Ital. *Discervellare*. German. Deß Hirne herausnemmen. Hispan. *Descalabrar, è quebrar los sesos privar de celebro*. Polon. *Mózgu dobywam*. Vngar. *Agyavelét, ky vagom*. Angl. *To knock out the braines*.] Qui mactat pecus, quasi qui excerebret. Interpres bibliorum.

Excerno, nis, excrevi, excretum, Purgo. [נקה *nikkáh* נפה *pinnáh* הבדיל *hibdil* הפריח *hiphriah*. [illegible] Gall. *Separer, purger & oster le mauvais*. Ital. *Purgare, cernere*. Germ. Außseuberen/außscheissen Belg. Racken. Hisp. *Apartar lo limpio, purgar*. Pol. *Cziszczę, chędożę*. Vng. *Kitisztitom ki valaztom, kyzgetom*. Ang. *To seuer, and tak the good frome the euill*.] Colum. lib. 2. Itaq; in area detrita frumenta sit aggerenda, ut omni flatu possent excerni. Itaq; dicimus excernere alvum, vel simpliciter excernere, pro onus ventris dejicere. Cels. libro 4. Quoniam portæ modo in inferiores partes, ea quæ excreturi sumus emittit.

Excrementum, n. s. Quod egeritur ex cibo potuque. [[illegible] Gall. *L'ordure du corps qui on se se bore*. Ital. *Il purgamento del corpo*. Germ. Allerley koht unnd unraht so vom Leib geht. Hisp. *Superfluidad del cuerpo*. Pol. *Wszakie plugastwo, necz sieszq*. Vng. *Szár, ganè*. Ang. *The offall, the refuse of any thing sifted*.] Et est duplex, siccum scilicet, & humidum conceptaculum humidi dicitur, vesica: conceptaculum sicci, alvus nominatur. Oris excrementum. Tacitus. lib. 20. Precabaturque principem, ut genas, & oculorum orbes dignaretur respergere oris excremento. Plin. lib. 10. cap. 43. Scribit corvum, quod excrementis suis calcamenta fœdasset, à mancipe proximæ sutrinæ fuisse exanimatum.

Excretus, ta, tum, participium à verbo excernor, Egestus, expurgatus. [[illegible] Gall. *Purgé, sassé, separé d'avec*. Ital. *Espurgato*. Germ. Außgeseubert. Hispan *Purgado alimpiado*. Polon. *Wiecz sczony*. Vngar. *Ki tisztitatot, ki ganelos*. Angl. *Cleansed, sifted, severed*.] Colum. lib. 8. Furfures à farina excreti. Vnde excreta tritici, dicuntur vulgò grana, quæ ex incerniculo pro immundis seponuntur. Colum. lib. 8. Vbi annona est carior, excreta tritici minuta commodè dantur gallinis: hoc est, furfures à farina excreti.

Excretum, ti, n. s. substantivum, Purgamentum quod ex cerniculo à frumento separatur [מוץ *mots*. [illegible] Gall. *Criblure, qu'on iette en purgeant*. Ital. *Purgamento che si cava fuori del formento*. German. Wust/daß man vom Korn außreytert. Hisp. *Purgacion del trigo con el crivo e cedaço*. Pol. *Plewy*. Vng *Ocsu (arany) visec*. Ang. *The offall or refuze of a thing sifted*.] Colum. lib. 8. cap. 4 Vbi annona est carior, excreta tritici minuta commodè dantur gallinis.

Excerpo, pis. psi, ptum, act. t. Decerpo, deligo. [ארה *aráh* בחר *bachár*. [illegible] Gall. *Extraire, cueiller par eslite*. Ital. *Cavar fuori cernendo, carpire*. German. Außklauben/ außläsen. Belg. Wtlesen. Hispan. *coger rompiendo*. Pol. *Przebieram*. Vngar. *Ki szakasztom, le szakasztom, ki válosztom*. Ang. *To picke out, to gather here & there the best*.] Terent. in Phorm. Tu id quod boni est excerpis, dicis quod mali est. Cic. 3. Offic. Excerperes ex his ipsis siquid inest boni. ¶ Vnde excerpta, dicimus quæ ex libris veluti flosculos extrahimus. [illegible] ¶ Est etiam excerpere idem quod eximere. [illegible] Vnde excerpere aliquem de numero Poëtarum, est eum inter Poëtas non numerare. Horat. Serm. Satyr. 4. Primum ego me illorum dederim quibus esse Poëtas Excerptam numero. Sic excerpere se hominum consuetudine, dicit Seneca in Epist. pro secedere ab hominum congressu. Excerpere se vulgo. Seneca de Tranq. vitæ: Excerpere vulgo Pauline, &c.

Excelsus, Vide Excedo.

Excetra, træ, penult. prod. Dicta est hydra Lernæa, quòd uno cæso capite tria excrescebant, [illegible] Plaut. in Persa: Nam cum leone, & cum excetra, cum cervo, & cum apro Aetolico, cum avibus Stymphalicis, cum Antæo deluctari mavelim, Quàm cum amore. Ovidius: Pars quota Lernææ serpens erit unus echidnæ? Scribit Diodorus, Herculem debellasse hydram non solùm ferro, sed etiam flammis, adhibito Iolao, quo incisam cervicem ardenti face evestigiò inureret. Constat (secundum Historicos) hydram in Lerna Argivorum regione paludem extitisse, aquas evomentem quæ vastabant vicinas civitates, in qua uno meatu clauso, multi erumpebant. Quod Hercules videns loca ipsa excussit, & sic aquæ meatus clausit. Nam hydra, [illegible]: id est, ab aqua; nomen accepit. Plato asserit in Euthydemo, hydram fuisse callidissimum sophistam, cui præter sapientiam, pro uno sermonis capite amputato, multa repullulabant.

Exchalcio, exchalcias, are, Verbum à dictione Græca [illegible] formarum significat à despoliare, & auferre nummos. [Vng. *Pénzitul meg fosztom*.] Vnde Porphyrio in Horatium, libro 1. Serm.

Serm. Satyr. 8. Voranus, inquit, Q. Lutatii Catuli libertus omni loco, omni tempore furacissimus fuisse dicitur. De quo etiam illud traditur, quum deprehensus à nummulario esset, de cujus mensa nummos subtractos in calceos sibi infarcierat: quidam jocans: Bellè, inquit, te nummularius ille exhalciavit: cum aspiratione scilicet secundæ syllabæ: simul ut chalcon: id est æs, ablatum ex calceamento objiceret. Vide etiam Cæl. Rhod. Antiq. lect. lib. 19. cap. 9.

E'xcido, dis, pen. cor. n. t. ab ex & cado, a in i mutata, præteriti excidi, supinum excasum facit: E' loco, vel re aliqua sublimiori cado, Elabor, fluo, defluo. [נפל nephál. ἐκπίπτω. Gall. Choir de quelque lieu. Ital. Cadere. Germ. Aussfallen. Belg. Utvallen. Hisp. Caer. Polon. Wypadam. Vngar. Ki esném, le esném. Angl. To fall out of any place.] Virg. 2. Georg. Nam sæpè incautis pastoribus excidit ignis. ¶ Vnde per translationem Excidere animo: id est, oblivisci. Idem 1. Aen. Necdum etiam causæ irarum, sævíq; dolores Exciderent animo. ¶ Interdum dissentire. Lucil. lib. 27. Ego ab Archilocho excido. ¶ Excidit nobis aliquod verbum, quum quod alioqui dicturi non eramus, imprudenter proferimus. Cicer. pro Sylla: Verbum ecquod unquam ex hujus ore excidit, unde quisquam posset offendi? ¶ Sunt & aliæ non invenustæ hujus verbi translationes: ut quum nobis victoriam, aut spem aliquam è manibus, excidisse dicimus, quum significare volumus nos amisisse quod propemodum tenebamus. Cicer. ad Brutum: Deinde ita multa peccata, ut quodammodo victoria excideret è manibus. ¶ Excidere uxore, est ambitæ uxoris spem amittere. Terent. And. Herus, quantum intelligo, uxore excidit.

E'xcido, dis, pen. prod. act. t. excidi, penultima longa, excisum, Compositum à cædo, Excindo, eruo. [כרת charáth קצץ kețés. ἐκτέμνω, ἐκκόπτω. Gall. Coupe & oster quelque chose. Ital. Tagliare, fendere, distruire. Germ. Aufshawen. Belg. Uthouwen. Hispan. Cortar, tajar, romper, destruir. Pol. Wysiekam. Vngar. Kivagom. Ang. To cutt downe to destroy, to cutt of.] Cic. lib. 2 Offic. Nec lapides ex terra exciderentur ad usum nostrum necessarii. ¶ Item penitùs destruo. Idem in Catone: Quomodo Carthagini malè jamdiu cogitanti bellum inferatur, multò tempore antè denuncio: de qua vereri non antè desinam quàm illam excisam cognovero. ¶ Ex animo excidere. Cic. de Provin. Conf. Nónne vobis videor & ultimi temporis recordatione, & proximi memoria, medium illud tristissimum tempus debere, si ex rerum natura non posse evellere, ex animo quidem certè excidere? Hoc est, memoria evellere.

E'xcidium, dii, n. f. Ab excido deduci manifestum est, pro eversione & ruina urbis, provinciæ [קצץ ketés. ἀνάστασις, ἀλωσις. Gall. Destruction, ruinement. Ital. Esterminio, rouina. German. Ein zerschleiffung / so man ein Statt oder Stat gar ausreutet und zerstöret. Belg. Een verderffenisse. Hisp. Cayda, ò destruycion. Pol. Zburzenie. Vngar. El romlás, elveßés és vágás. Ang. The sacking, rasing or destroying of a citie.] Liv. 7 bell. Pun. Magnum se excidio ejus urbis terrorem cæteris earum injecturum. Plin. lib. 19. cap. 39. Fuitq; arbor fatalis excidio urbis.

E'xciso, as, penultima prod. Lanio, vulnero [ברר פרק porák kașás. ἐκτέμνω. Gall. Couper, deschirer & dicouper. Ital. Stracciare, ferire. German. Aussthawen / verwunden. Hispan. Despedaçar, herir. Polon. Wysiekam, wrzbuie. Vng. Meg sebesitöm, meg vagdalom. Ang. To teare and cutt of.] Nonius. Excisatum, laniatum, vulneratum. Plaut. Cistell. Capillo scisso, atque excisatis auribus.

E'xcisio, onis, Verbale, f. t. Actus ipse excidendi. ut, Excisio tectorum. Cic. pro Domo sua.

E'xcindo, dis, act. t. Excido, Everto, diruo, deleo. [כרת charáth קצץ kațás. Gall. Couper & gaster, destruire & ruiner. Ital. Distruggere, rouinare. Germ. Zerstören / ausreuten. Hisp. Destruir, cortar. Pol. Zrzucam burze. Vng. Ki vágom le rontom. Ang. To sack, destroy, or over trowe.] Cic. pro Planc. Vrbem unam mihi amicissimam declinavi, quæ se vel potiùs excindi, quàm è suo complexu me eriperet, facilè pateretur.

E'xcisorius a, um. [חוצב choréth. ἐκκοπτικός. Vngar. Ki vágo.] ut, Excisorius scalper, quo cariosa exciditur caro, apud Celsum lib. 6. cap. 3.

E'xcio, cis, excivi, excitum, pen. prod. act. t. vel Excieo, es, excivi, excitum, penultima correpta, Evoco, excito, incito, allicio, concito, stimulo, commoveo, elicio [הקריא karà צעק zahak ἐκκαλέω. Gall. Esmouvoir, faire lever & fortir, hucher. Ital. Chiamare, svegliare, incitare. German. Hinausberüffen. Belg. Utroepen. Hispan. Llamar, mover, ò despertar à otro. Polon. Wiwoluie. Vngar. Ki hivom, fölindítom, föltgatom, ki ßerzédem. Angl. To provok, to call out, to waken.] Plaut. in Epid. Quid est pater, quòd me excivisti ante ædes? P. Vt matrem tuam videas: id est, evocasti. ¶ Aliquando expergefacere, ἐξεγείρω. Liv. lib. 1. Hercules ad primam auroram somno excitus. Idem lib 4. ab Vrbe: Sed dictatorem quoque ex somno excivit. Sic excire cubilibus. Livius libro 5. ab Vrbe: Extremos tamen pavor cubilibus suis excitos, quæ aut unde vis esset ignaros, in fugam, & quosdam in hostem ipsum improvidos intulit. Excire animas sepulchris, Virg. 4. Aen. Plaut. in Cistel. Et mihi excivisti lacrymas? Ita excire tumultum, excire aliquem ad cupiditatem discendi, Liv. 1. ab Vrbe.

E'xcito, tas, pen. corr. frequentativum. Eadem significatione est cum verbo excio: nam aliquando significat commovere ad virtutem. [העיר hehir. αἰσγείρω, παροξύνω, παρορμάω. Gall. Esmouvoir, exciter, inciter. Ital. Eccitare, commouere, stimolare. Germ. Bewegen / erwecken. Hispan. Mover, despertar. Polon. Pobudzam, pobudzam. Vngar. Föl ßerzedezem, föl serkentem, föl inditom, föl támasztom. Ang. To waken, to stirre vp, to raise.] Cæsar 7. bel. Gall. Excitare ad arma civitatem. Cic. 1. de Divinat. Terent. in Heaut. Non vides quantum mali ex ea re excites? ¶ Aliquando expergefacere. ἐξεγείρω. Livius 5. bell. Pun. Scipiones me ambo dies noctesque curis insolemnibusque agitant, & excitant sæpè somno. Cic. pro Sylla: Excutient tibi istam verborum jactationem, & te ex somno sæpè excitabunt. ¶ Mortuos ab inferis excitare. Cic. in Orat. & in Topicis. ¶ Excitare ædificium, pro erigere. Senec. Epist. 35. Puta duo ædificia excitata esse: ambo paria, atq; excelsa, ac magnifica. ¶ Excitare, aliquem de spectaculis, & aliquem ludos spectantem loco depellere: quod decoctoribus accidere solebat, qui quòd Equestrem censum habere desiissent, à quatuordecim gradibus arcebantur. Quintil. lib 3. cap. 6. Si excitatus fuerit de spectaculis, & injuriarum aget, depulsio actoris erit.

E'xcitari, passivè Cic. 5. de Finib. Excitantur spe gloriæ quæ habet formam honestatis & similitudinem. Miles truci excitatur classico, Horat. Epod. 1.

E'xcitatus, nomen ex participio. [מעור muhár ἐγηγερμένος. ἐξεγερμένος. Gall. Esmeu, incité. Ital. Smosso, incitato. German. Bewegt / erweckt. Hispan. Movido. Polon. Wzbudzony. Vngar. Föl inditatot, föl támasztatot. Ang. Stirred or moued vp.] Plinius lib. 20. cap 17. Optimum quàm excitatissimi odoris, & quàm nigerrimum: hoc est, odoris vehementissimi. ¶ Excitatus homo. Cic. 2. de Natur. deor. Quæ primum eos humo excitatos, celsos, & erectos, constituit, ut deorum cognitionem, cœlum intuentes, capere possent.

E'xcitatè, adverbium: Hoc est, vehementer, & lucidè. [ἐξεγερμένως, σφοδρῶς. Gall. Fort, impetueusement. Ital. Con vehementia, grandemente. Germ. Hefftig / hitzig. Hispan. Grande ò fuertemente. Polon. Jasnie. Vngar. Föl inditua, fenyesen, fényesség. Ang. Strongly.] Plin. lib. 37 cap. 7. Et in his autem mares excitatius fulgent: fœminæ pinguiores sunt, & crassus nitent: hoc est, majorem fulgoris vim habent, & quodammodo excitatiorem aliis.

E'xcipio, pis, pen. cor. Accipio, recipio. [קבל kibbél. ὑπολαμβάνω. Gall. Recevoir, extraire, recueillir. Ital. Eccettuare, ricevere. Ger. Empfahen / auffnemmen / c. Belg. Ontfangen. Hispan. Sacar ca regla, recebir con honra ò buena, voluntad. Polon. Wiymuie, biore. Vngar. Et fogadom, be veßem, to ßemel el, ki veßem, ki veßem. Ang. To tak out, to receiue, to entertaine, to welcome.] Plaut. Rud. Súmne ego scelestus, qui illuc hodie excepi vidulum? aut quem excepi, qui non alicubi in solo abstrusi loco? ¶ Aliquando significat idem quod demo, eximo numero, ἐξαιρέω. Cic. 4. Acad. Nihil excepit de quo non proficeatur. Idem lib. 1. Tusc. Nam si solùm eos diceres miseros quibus moriendum esset, neminem tu quidem eorum qui viverent exciperes. ¶ Aliquando idem est quod recipio, præcipuè afflictos ἀναδέχομαι. Virg. 3 Aeneid. Heu quis te casus dejectam conjuge tanto Excipit? ¶ Aliquando inquirere. Cic. de Orat. Quædam dari ex hac vita ad pertrahendos animos hominum, & ad excipiendas eorum voluntates. ¶ Aliquando separare. Virg. lib. 9. Aen. ipsum illum clypeum, cristasq; rubentes Excipiam sorti. ¶ Aliquando per dolorem capere, opprimere, intercipere, comprehendere incautum. Cic. Att. lib. 8. Admoniti sumus ut caveremus, ne exciperemur à Cæsare: quòd is in eadem loca quæ nos petebamus, celeriùs etiam quàm nos possemus eò quo intenderat, venturus esset. Cæsar 6. bell. Gall. Multos ex fuga dispersos excipiunt. Virgil 1. Aen. Excipit incautum, patriasque obtruncat ad aras. ¶ Aliquando colligere: ἐκδέχομαι. Martial. Ventris onus misero (nec te pudet) excipis auro. ¶ Aliquando abscondere. Plautus in Aulul. Ne partem tibi ab eo indipisces, neq; furem excipies. ¶ Aliquando compositè & sine tumultu obsistere: δέχομαι, ἐκδέχομαι. ¶ Aliquando educo ἐκδέχομαι, ἀναδέχομαι, ὑπολαμβάνω. ¶ Excipere brachiis. Colum. lib. 9. cap. 15. Excipere clamoribus, pro applaudere. Plin. Epist. 38. Pudet referre quæ quàm fracta pronunciatione dicantur, quibus quàm teneris clamoribus excipiantur. Gremio alicujus excipi. Claudianus Paneg. 6. quum genitoris amico Exceptus gremio mediam veheretur per urbem. ¶ Excipere osculo. Plinius in Paneg. Gratum erat omnibus quòd Senatum osculo exciperes. ¶ Excipere, pro audire. Plautus Amphitr. Quid memoret hinc excipiam, ne propereà. ¶ Excipere audire auribus. Plin. Epist. 84. ¶ Subire, & excipere tela. Cic. de provin. Consul. Excipere cicatrices adverso corpore. Cic. 7. Verr. Excipere gladio. Quint. Curt. lib. 9. E' quibus duos gladio ita excepit, ut ante ipsum exanimes procumberent. Excipere item dicuntur qui alio dictante aliquid describunt. Sueton. de Tito: E' pluribus comperi notis quæq; excipere velocissimè solitum: & cum amanuensibus suis per ludum, jocumq; certantem, imitari chirographa quæcunq; vidisset. ¶ Excipere se in genua, pro erigere. Senec. Epist. 67. Qui succisis poplitibus ingenua se excepit. ¶ Excipere se in pedes, & excipere se pedibus, illud apud Livium, hoc apud Curt. Livius 4. ab Vrbe. Confestim & ipse hasta innixus, se in pedes excipit. Curt. lib 9. Sed fortè ita libraverat corpus, ut se pedibus exciperet. ¶ Excipere item est, opponere aliquid actori, quò minùs id quod petit auferat.

E'xceptio,

Exceptio, onis, f. t. Exceptio. [ὑπεξαίρεσις. Gall. *Exception, chose qui restraint une generalité.* Ital. *Eccettione, clausula che restringe una generalità.* German. Außnemmung / Vorbehaltung. Belg. Een wtneminge. Hispan. *Exception de la regla.* Polon. Wyjęcie. Vngar. *Ki vétel, fogás.* Ang. *An exception.*] Cic. de Amic. Tum est inter eos omnium rerum, consiliorum, & voluntatum, sine ulla exceptione communitas. ¶ Exceptio item dicitur quæ à reo opponitur adversus petitionem actoris. Cic. 2 de Inven. Nam & Prætoriis exceptionibus multæ excluduntur actiones. Vlp. l. 2. ff. de Except. Exceptio dicta est quasi quædam exclusio quæ interponitur actioni cujuslibet rei, ad excludendum id quod in intentionem, condemnationemq; deductum est.

Exceptor, m. t. [Vng. *Ki író.*] Amanuensis. ὑπογραφεύς, qui dictata excipit: Iulius Firmicus Mathes. lib. 3. Si Mercurius cum Saturno fuerit inventus, Sole cum iis in eodem loco constituto, malitiosos facit, malevolos, pessimos in omnibus actibus, & aut advocatos aut Iurisperitos, aut scribas aut exceptores.

Excepto, as, Identidem eximo, & ad me traho. ἐξαιρέω, ὑπολαμβάνω. Gall. *Prendre souvent, recueillir, tirer à soi.* Ital. *Eccettuare, trar à se, trar fuori.* Germ. Außnemmen / zu sich nemmen. Hisp. *Sacar fuera de numero, o alçar hazia si.* Pol. Wyimuję, k sobie przyciągam. Vngar. *Ki veszem gyakran, ki szedegetem.* Ang. *To take to me often.*] Cic. in Parad. Et videat aliquè summis populi beneficiis usum, barbatulos mullulos exce, tantem de piscina & pertractantem. Virgil. lib. 3. Georg. Ore omnes versæ in Zephyrum stant rupibus altis, Exceptantq; leves auras. & sæpe sine ullis Conjugiis vento gravidæ, mirabile dictu. Cæs. 7. bel. Gal. Eos ipsos rursus singulos exceptans in murum extulit.

Exceptorius, a, um, Adject. Vlp. in l. instr. ff de instructo vel instrumento leg. Quasi vindemiatorii, exceptoriique.

Exceptitius a, um. [ἐξαίρετος, ἔκκριτος. Gal. *Choisi, esleu, ou reservé.* Ital. *Cosa eletta, & da rac gl[i]e re.* German. Das man außnimpt oder zu sich nimpt / vnd empfahet. Hisp. *Cosa digna de ser recebida.* Polon. *To, ktori może być wzięty.* Vngar. *Ki vetetett.* Ang. *Excepted, and sett a part.*] Qui excipitur. Plin. lib. 18 cap. 10. Adjiciuntur his genera, bromos, siligo exceptitia, & tragos. Vocat autem siliginem exceptitiam Laconicam, quæ ab alia siligine excipitur, eo quòd sine arista crescit.

Excipulus, li, ab excipio, Instrumentum quo aliquid excipitur: hoc est intercipitur, & incautum comprehenditur, ut est septū ex viminibus aliáve materia contextum, ad capiendos pisces. [ἐκδοχεῖον. Gall. *Vn vaisseau ou autre chose pour recevoir une autre chose, un receptacle.* Ital. *Cosa che serve à ricevere vn'altra.* Ger. Ein Instrument oder Geschirr mit dem man etwas empfacht oder auffacht. Hispan. *Cosa que recibe ò acoge vna otra.* Polon. Wierzja. Vngar. *Les bato, az ármereggy[...].* Ang. *An engyne to take anything vnwares.*] Plin. lib. 9. cap. 22. Hyemato lacu fluctibus glomeratæ volvuntur anguillæ, in tantum mirabili multitudine, ut in excipulis ejus fluminis ob hoc ipsum fabricatis, singulorum millium globi reperiantur. Idem lib. 25 cap. 7 Videtur accipere pro genere vasis quo succus ex arboribus defluens excipitur. Vis (*inquit*) tanta est, ut è longinquo succus excipiatur. Incisæ conto subditur excipulis ventriculo hœdino: humor lactis videtur effluere. Loquitur de Euphorbia herba, à Iuba inventa.

Excipuus, a, um, Quod excipitur: sicut præcipuum, quòd antè capitur. Festus.

Exciso, excisas, Vide E X C I D O.

Excito, Vide E X C I O.

Exclamare, n. p. Vociferari, & quasi è medio pectore vocem maximè emittere: quod aut indignationis, aut doloris causa fieri solet. [צעק zahák ἀνακραγεῖν, ἀναβοᾶν, ἐκφωνεῖν. Gall. *Crier, s'escrier.* Ital. *Gridare, chiamare ad alta voce.* Germ. Außschreyen / laut schreyen. Belg. Lude roepen. Hisp. *Llamar dando vozes, gritar.* Pol. Krzyczeć. Vngar. *Fől kiáltani.* Ang. *To crie out a lowde.*] Terent. in Phorm. Itaque plenè hercle exclamavi gaudio. Cic. 2. de Orat. Non enim possum quin exclamem, ut ait ille in Trinummo.

Exclamatio, f. t. Pro actu exclamandi. [צעקה zehakah, ἐκφώνησις. Gall. *Cri, escri.* Ital. *Grido.* Ger. Außschreyung. Hisp. *Grito, obra de llamar asi.* Pol. *Zakrzyknienie.* Vng. *Fől kiáltás.* Angl. *A crying out.*] ad Heren. lib. 3. Acutas vocis exclamationes vitare debemus: ictus enim fit, & vulneratur arteria acuta atq; attenuata nimis acclamatione. ¶ Est & exclamatio, schema rhetoricum. Autor ad Heren lib. 4. Exclamatio est quæ conficit significationem doloris, aut indignationis alicujus per hominis, aut urbis, aut loci, aut rei cujuspiam compellationem, hoc modo: Te nunc alloquor Africane, cujus mortui quoq; nomen decori est & splendori civitati.

Excludo, dis, pen. prod. exclusi, sum, act. t. Extrà claudo, prohibeo, portas alicui claudo. [הוציא hotsí דחה dachah גרש geresh. ἐκκλείω. Gall. *Enfermer dehors, mettre hors.* Ital. *Escludere, serrar fuori.* Germ. Außschliessen / draussen beschliessen / hinaußstossen. Belg. Wtsluyten. Hisp. *Echar à fuera.* Polon. Wypycham, drzwi przed drugim zamykam. Vng. *Ki rekesztem.* Ang. *To debarre or shut out.*] Plaut. in Asin. Homo herclè hic exclusus est forás. Idem Menæch. Alii me pernegant eum esse qui sum, atq; excludunt forás. ¶ Per translationé ponitur pro liberare Accius apud Nonium: Qua virtute hic se servitute exclusit? ¶ Item pro incubando pullum emittere. Colum. lib. 9. Veteranas aves ad rem eligi oportebit, quæ jam sæpius id fecerint, moresq; earum maximè prænosci, quoniam aliæ meliùs excludant, aliæ editos pullos commodiùs educent. Idem: Columbæ excludunt vigesimo die. ¶ Excludi tempore, aut temporis spatiis, est impediri, ne quis quid possit agere propter temporis angustiam. Cicer. in Verr. Angustiis temporis excluduntur omnes. Idem 7. Verr. Hi postquam temporibus Pop. Rom. exclusi, per Senatum agere quæ voluerant, non potuerunt. ¶ Excludere, pro repudiare, non admittere quod postulatur, aut petitur, sed rejicere. Cic. de Arusp. resp. Quod anno antè frater Metellus & concors etiam tum Senatus principi Cn. Pompeio sententiam dicenti, excluserat acerrimeq; una voce ac mente restiterat.

Exclusus, participium. [מוצא mutsá, ἀποκλεισθείς, ἐκκλεισθείς. Gall. *Mis hors.* Ital. *Cacciato fuori, escluso.* Germ. Außgeschlossen / außgestossen. Hisp. *Echado fuera.* Pol. *Zamkniony, wysterknony.* Vng. *Ki rekesztetett.* Ang. *Shut out, debarred.*] Cicero pro Cluentio: Quum vagus & exul erraret, atq; undiq; exclusus, &c. Idem 2. Philip. Itaq; exclusis tuis vocibus, & ad te, & ad prædas milites misit.

Exclusio, f. t. [ἀποκλεισμός. [Vng. *Ki rekesztés.*] Vlp. D. l. 44. Tit. 1 l. 2. Exceptio dicta est quasi quædam exclusio.

Exclusissimus, nomen ex participio. [Vng. *Igen ki rekesztetett.*] Plaut. Menæh. Abiit intrò ocyùs in ædes, nunc ego sum exclusissimus, Neq; domi, neq; apud amicam mihi jam quicquam creditur.

Exclusorius, a, um, Adject. Vlpian. in l. Except. ff de except. Illud tenendum est, omnem exceptionem vel replicationem exclusoriam esse.

Excodicare, apud Festum & arbores & virgulta effodere, quod Galli *Essarter* vocant, cùm inquit: Aut sylvester excordicatur. ¶ In auctoribus verò rei rusticę est circum codices & stipites arborum ablaqueare.

Excogito, as, n. p. Cogitando invenio, machinor, fingo, meditor. [חשב chaschab בדא badhá. ἐπινοέω, ἐξευρίσκω. Gall. *Excogiter, pourpenser, inventer en songeant.* Ital. *Imaginare, ritrovar pensando.* German. Erdencken. Hispan. *Hallar algo pensando.* Polo. *Zmyślam.* Vngar. *Gondolok, valamit gondolva talalok.* Angl. *To devise.*] Cic. 6. Verr. Novum ac singulare supplicii genus excogitavit. Idem 2. in Catil. Quid enim mali, aut sceleris fingi, aut excogitari potest quod non ille conceperit? ¶ Excogito, pro vehementer cogito. Cicer. Attic. lib. 9. Ad hæc igitur cogita mi Attice, vel potiùs excogita, quemvis eventum fortius feram, quàm hunc dolorem.

Excogitatus, participium, Inventus, confictus. [נחשב nechschab ἐπινοηθείς, ἐξευρημένος. Gall. *Excogité, pensé, examiné.* Ital. *Imaginato, ritrovato pensando.* Germ. Bedacht oder erdacht. Hispan. *Hallado pensando.* Polon. *Zmyślony.* Vngar. *Gondolatos.* Ang. *Devised, musyed vpon.*] Cicer. pro Cluent. Ratio excogitata Larini est, res translata Romam. ¶ Excogitatus, nomen, pro exquisito. Sueton. in Calig. Templum etiam numini suo proprium, & sacerdotes & excogitatissimas hostias instituit.

Excogitatio, onis, f. t. [מחשבת machaschéveth, ἐπίνοια, ἐξεύρεσις. Gall. *Pourpensement, pensée ingenieuse, invention.* Ital. *Inventione fatta con gran pensiero.* German. Erdenckung / erfindung. Hisp. *Aquella obra de hallar pensando.* Polon. *Zmyślenie, wynalezienie.* Vngar. *Gondolás, gondolua talalás.* Ang. *A devysing.*] Cic. 2. de Orat. Quæ ab oratore pariuntur, excogitationem non habent difficilem, explicationem magis illustrem perpolitamque desiderant.

Excogitator, oris, m. t. [חושב choschéb. ἐφευρετής, ἐπινοητής. Gall. *Controuveur, inventeur.* Ital. *Inventore.* Germ. Ein Erdencker oder Erdichter. Hisp. *Hallador pensando.* Pol. *Zmyślacz.* Vngar. *Gondolo, gondolua talalo.* Ang. *A deviser.*] Quint. Declam. 10. Sic magnum protinus, nescia matre, excogitator hic mortis alterius advocat.

Excolo, lis. pen. corr. excolui, excultū, act. t. Orno, polio, exorno, expolio. [עבד habadh. ἐπεξεργάζομαι, ἐκκοσμέω. Gall. *Exorner, cultiver, reparer, orner.* Ital. *Ornare, polire, abellire.* German. Wol bawen / in ehren haben. Belg Wel oeffenen / d' landt wel bouwen. Hisp. *Componer, dolar, ornar.* Polon. *Pomnie, zdobię, wyprawuię.* Vng. *Munkálom, meg szepétém é ékesítem.* Ang. *To garnish, or set vp.*] Plin. in Epist. Emas marmora, quibus solum, quibus parietes excolantur. Cic. in Orat. An victus hominum Atheniensium beneficio excoli potuit, oratio non potuit? Idem in Parad. Nihil est tàm incredibile quod non dicendo fiat probabile: nihil tàm horridum, tàm incultum, quod non splendescat oratione, & tanquam excolatur.

Excultus, particip. [מעובד mehubadh. ἐπεξειργασμένος. Gall *Cultivé, reparé, orné.* Ital. *Coltivato, ornato.* Germ. Wol gezieret / erbawet. Hispan. *Ornado, compuesto, labrado.* Pol. Wyprawny, ozdobny. Vng. *Munkáltatott, ékesített.* Ang. *Garnished, trimmed, decked.*] Cic. 2. de Legib. Tum nihil melius illis mysteriis, quibus ex agresti, immanique vita, exculti ad humanitatem & mitigati sumus. Idem in Orat. Nihil enim est feracius ingeniis, iis præsertim quæ disciplinis exculta sunt.

Excommunicatio, f. t. [חרם cherém. Gall. *Excommuniement.* Ital. *Scommunica.* German. Außsünderung / Außschliessung / Verbannung. Hisp. *Descomunion.* Pol. Wyłączenie, odłączenie, banitowanie, wywołanie. Vng. *Közönséges gyülekezetből valo ki rekesztés (avagy) Szent gyülekezetből valo kitiltás, (azaz) kikommunikálás.* Ang. *Excommunication.*] (ut in Decret. 3. quæst. 4) distingui-

stinguitur ab anathemate, tanquam excommunicatio sit minor, anathema maius. Vnde Anathematizati, ab Ecclesia omnino separantur, cum talibus neque sermone congressus, neque cibus communicatur. Hos Cyprianus *abstentos* vocat eleganti vocabulo.

Exconsul, m.t.& Exquæstor in Codice Iustiniani leguntur pro Consulari & Quæstorio, qui scilicet aliquando Consulatus, aut Quæsturæ honore functus est. Ita enim habet l. secunda Cod. de Veteri iure enucleando: Omne studium Triboniano viro excelso, Magistro officiorum, Exquæstori sacri nostri palatii, & Exconsuli credidimus.

Exconsularis, quo usus est compilator Codicis l.vi.de Pro.sacrorum scriniorum: Consulari, mu... t, honore functi inter electos habeantur, huncq; honorem dignitatis teneant, qui Exconsularibus deferri consuevit.

Excoquo, is, ere, act. t. Valde coquo. [ἀφέψω, ἑψῆσαι. Gall. *Cuire parfaitement*. Ital. *Cuocere molto*. German. Außkochen/wol kochen. Hispan. *Mucho cozer*. Polon. Wywarzam. Vngar. *Ki főzöm meg főzöm*. Angl. *To boyle fully*.] Terent. in Adelph. Tam excoctam reddam atque atram, quam carbo est. Colum. Vis frigoris excoquit terram. Idem: Succus excocti lupini. Virg. 1. Georg. - sive illis omne per ignem Excoquitur vitium: atque exudat inutilis humor. Plaut. Persa: usq; dum domi ero, dum excoxero lenoni malum, Id est, excogitavero, & ad tempus præparavero.

Excorio, ἐκδέρω, Vide CORIUM.

Excors, dis, om. t. Insipiens, stultus, amens: quasi sine corde. [לב חסר chasar leb. ἄφρων. Gal. *Qui n'a ne sens n'entendement, une beste*. Ital. *Sciocco, pazzo, sciocco*. German. Thorechtig/narr/töppisch. Belg. Sot. Hispan. *Descorazonado o sin seso, ageno de coraçon*. Pol. *Bloazen, balamut*. Vngar. *Bolondatag, esztelen*. Angl. *A harteless ...*] Non defuerunt enim qui cor in homine, mentis domicilium esse putaverint: quanquam verior est eorum opinio qui eam in cerebro collocaverunt. Cic. de Amic. Apertè adulantem nemo non videt, nisi qui admodum est excors. Idem 5. Philip. Hoc qui non videt, excors: qui quum videt, non decernit, impius. Idem pro Domo sua: Neq; tu eras tam excors, tamq; demens, ut nescires hunc Clodium esse, qui contra leges faceret.

Excrementum, Vide EXCERNO.

Excreo, as, act. p. Est quadam vi expuo. [רק rak. ἐκπτύω, χρέμπτομαι. Gall. *Cracher*. Ital. *Sputare, spurgare*. German. Außspewen/mit dem Speichel außwerffen. Belg. Wtspouwen. Hispan. *Escupir o gargajar*. Polon. Wyplwam. Vngar. *Ki hakogom, hákogva ki pökőm*. Angl. *To spet out with retching*.] Plaut. in Amphitr. Si minusculo digito increpuerint fores, hac tegula Tuum diminuam caput, ut cum dentibus linguam excreet. Celsus: Et interdum aliquid purulenti excreat.

Excreatio, f.t. [χρέμψις, ἀνάχρεμψις. Gall. *Crachement*. Ital. *Sputamento*. Germ. Außspewung. Hisp. *Aquella obra de escupir ò gargajear*. Polon. Wyplwanie. Vngar. *Hákogva valók pökés*. Ang. *A spetting out with retching*.] ut, Sanguinis excreationes. Plin. lib. 24. cap. 14. Excreationes faciles facit in cibo sumptum sinapi. Idem lib. 2. cap. 22.

Excreabilis, le, adjectivum, Quod excreari potest. [ἀναπτυστὸς, ἐκπτυστός. Gall. *Qu'on peut facilement cracher*. Ital. *Cosa que si sputa facilmente*. Germ. Das man außspewen mag. Hisp. *Cosa que assi se puede escupir*. Polon. *Rzecz ktora mozebic wyplwana*. Vngar. *Ki pökhető*. Ang. *That may be easilie spetted out*.] Plin. lib. 20. cap. 14. Pulmonum vitia excreabilia facit.

Excresco, is, re, n. t. Valde, sive in altum crescere. [גדל gadhal. ἐκφύομαι, ὑπεραυξάνω. Gall. *Croistre par dessus, parcroistre*. Ital. *Crescere in alto*. Germ. Heftig wachsen/in die höhe wachsen. Hispan. *Crescer mucho*. Polon. Barzo wzrastam. Vng. *Ki nőnök, öregbedöm felnevekedem*. Ang. *To grow vp and waxe more*.] Col. lib. 5. Si fœtus excreverint, jugo supponantur. Lucan. lib. 4. Colle tument modico, leniq; excrevit in altum Pingue solum cumulo. Quint. lib. 1. cap. 4. Nec minus evitanda est immodica ejus longitudo, ne in caput excrevisse videantur.

Excretus, ta, tum, ab excresco, nomen adjectivum: vel participium absque verbi origine. [מגדל meghuddal. ἐκφυείς, αὐξηθείς. Gall. *Parcreu, desia grand*. Ital. *Cresciuto*. German. Erwachsen. Hispan. *Crecido*. Polon. Wyrosly. Vngar. *Neuek edet, felnöveködet*. Ang. *Growen vp, growen to full age*.] Nam excrescor, a quo deduci posset, Latinum non est. Idem autem penè est excretus quod adultus, aut qui multum crevit. Virg. lib. 1. Georg. Multi jam excretos prohibent à matribus hœdos.

Excretum, Vide EXCERNO.

Excrucio, Cruciatu eneco, crucio, efflicto, interimo. [ענה hesahb ... ... βασανίζω, στρεβλόω, ἀποκτείνω. Gall. *Fort tormenter, vexer & affliger grandement*. Ital. *Cruciare molto*. German. Vbel peinigen/martern. Hispan. *Affligir ò atormentar*. Polon. *Dreczę, srapię*. Vng. *Gyötröm, kinnal megölöm*. Ang. *To torment, to grieve much*.] Cicer. 3. Verr. Socium aratorum, amicum sumo excruciatum semivivum reliquit. Idem pro lege Manil. Omni supplicio necatum excruciavit. Terent. Heaut. Proin tu sollicitudinem istam falsam quæ te excruciat, omittas. Excruciare animi. Terent. Phorm. Ehem me miserum: cùm mihi paveo, tum me Antipho excruciat animi. Plaut. Mil. Vide ne sis in expectatione animi illam excrucies.

Excruciabilis, le, Dignus qui excrucietur. [βασανιστὸς, ἄξιος βασάνων. Gall. *Digne d'estre tormenté*. Ital. *Degno da essere cruciato*. German. Marter würdig. Hisp. *Digno de ser atormentado*. Polon. *Trapienia godny*. Vngar. *Gyötrelemre kénra méltó*. Angl. Worthie of torment.] Plaut. Cist. Nullam ego me vidisse credo magis anum excruciabilem Quàm illæc est.

Excubo, as, penult. corr. act. p. excubui, tum, Vigilo, vigilias ago, vigilans sum. [שמר שקד schakadh, שמר schamar ἀγρυπνέω, φρουρέω, φυλάττομαι. Gall. *Faire le guet, estre au guet*. Ital. *Vegghiare, far guardia*. Germ. Wachen/hüten. Belg. Waecken. Hispan *Velar, esc... char de noche en el campo*. Polon. Czuie, strzege, washuie. Vngar. *Vigyázok, strálas allok*. Angl. *To watche as in warre or a princes garde*.] Salust. in Iugurth. Neque secus quàm si iter faceret, castra munire, excubitum in porta cohortes ex legionibus, pro castris equites auxiliarios mittere. Livius: Ptolemæum ac Leonatum excubantes ad cubiculi limen excitaverunt. Cicero de Divinat. Ab Anaximandro Physico moniti Lacedæmonii sunt, ut urbem & tecta linquerent, armatique in agro excubarent, quòd terræmotus instaret. ¶ Excubare animo, pro vigilare. Cic. 4. Tusc. Qui semper animo sic excubat, ut ei nihil improvisum accidere possit, nihil inopinatum, nihil omnino novum. Idem 6. Philip. Quamobrem Quirites consilio quantum potero, labore plus penè quàm potero, excubabo, vigilaboque pro vobis.

Excubatio, tionis, f.t. [אשמורה aschmurah. νυκτοφυλακία, ἀγρυπνία. Gall. *Guet, veille ou garde quelqu'un*. Ital. *Vigilia, guardia*. Germ. Wacht/wachthaltung. Hisp. *Velada de noche o en el campo estancha*. Polon. Straz, warta. Vngar. *Vigyázás strá, a allás*. Angl. *A watching*.] Valer. Maxim. lib. 4 de Amic. Pro dignitate & salute amicorum perpetuam excubationem.

Excubicularius, m. t. Qui cubicularii munere functus est. [Vn. *Komornik ... ...*] Impp. l. 13. de excusat. lib. in C. Maximarum culmina dignitatem consistuentes quoq; comites, notarii etiam nostri & cubicularii omnes atq; excubicularii ab omnibus sordidis muneribus vindicentur.

Excubitor, m. t. Qui excubat, vigil. [שומר schomer, ἀγρυπνητής, φρουρός. Gall. *Qui fait le guet, sentinelle*. Ita. *Sveglatore*. German. Ein Wächter. Hispan. *Espinador ò velador*. Pol. Stroz. Vngar. *Vigyázó allo, strája*. Angl. *He that kepeth watch or warde*.] Vnde gallus dicitur excubitor, qui pervigil cantu horas indicat. Cæsar 7. bell. Gall. Hæc eadem noctu excubitoribus ac firmis præsidiis tenebantur. Colum. lib. 7. cap. 12. de canibus loquens: Quis custos incorruptior, quis excubitor inveniri potest vigilantior?

Excubiæ, arum, f.p. Vigiliæ. [אשמורת aschmoreth. φρουρά. Gall. *Le guet de nuict*. Ital. *Vigilie, veggia*. Germ. Die wachten. Belg. Wacht/schaarwachte. Hisp. *Aquellas ... velas de noche*. Polon. Straz. Vngar. *Vigyázás, őr allas, stra, allás*. Angl. Watche by day or nyght.] Licet vigiliæ tantum nocturnæ dicantur: excubiæ, & diurnæ & nocturnæ. Plin. lib. 10. cap. 23. Excubias habent nocturnis temporibus, lapillum pede sustinentes, qui lassatis somno decidens, indiligentiam sono coarguat: De gruibus loquens. Cic. pro Marcel. Non modò excubias & custodias, sed etiam laterum nostrorum oppositus & corporum pollicemur. ¶ Excubias agere aut ditari. φρουρεῖν ἐπὶ μισθῷ. De iis dicebatur qui amplites facerent sumptus de alieno. Tractum ab Atheniensibus qui excubiis agendis insulares magno stipendio conducere solebant. ¶ Excubiarum caussa canens, φρουρὰς ᾄδων. Dicebatur olim in hominem vigilantem ac diligentem: inde ductum quòd qui excubias agunt, canere consueverunt, vel uti vigiliarum tædium cantu solvantur, vel ne interim obdormiscant. ¶ Nudo mandas excubias, γυμνῷ φυλακὴν ἐπιτάττεις. Quoties negotii quippiam mandatur ei, cui deest præstandi facultas, obeundæq; provinciæ propter inopiam neutiquam idoneus est.

Excubitus, us ui, m. q. pro excubiis. [אשמורה aschmurah. νυκτοφυλακία. Vngar. *Vigyázás, strája allas*.] Oppius de bell. Hisp. Partim ut pedestres copiæ in statione & excubitu castris præsidio essent.

Excudo, is, pen. prod. excudi, excusum, act. t. Cudendo elicio. [*...* ἐκκρούω, ἐκτυπόω. Gall. *Faire en forgeant ou frappant, forger*. Ital. *Battendo trar fuori*. German. Außschmiden/herauß schlagen. Belg. Wtslaen. Hispan. *Heriendo sacar afuera, ballar trabajando*. Pol. Wybiiam, dziunie. Vngar. *Ki verő n, ki ütöm, ki nyomtatom*. Angl. *To beate out, to strike with a hammer*.] Virgilius lib. 1. Aen. Ac primum silicis scintillam excudit Achates. Idem 1. Georg. Et silicis venis abstrusum excuderet ignem. ¶ Accipitur etiam excudo pro cudendo conficio. Virgil. 6. Aen. Excudent alii spirantia mollius æra. ¶ Hinc per translationem excudere opus, accipitur pro scribere, vel potiùs scriptum absolvere. Cicer. Attic. lib. 15. Librum tibi celeriter mittam, de gloria excudam aliquid ὑπομνήματι, quod latest in thesauris tuis. Virgil. 1. Georg. Vt varias usus meditando excuderet artes. Vbi Servius: Excuderet, *inquit*, hoc est, studiosè inveniret. ¶ Ponitur etiam excudere pro vi, vel precibus aliquid extorquere. Col. li. 11. cap. 1. Excudit mihi, cultus hortorum prosa ut orationi conscriberem: id est, vehementi flagitione à me impetravit. ¶ Excudere etiam dicuntur gallinæ ova, quando ex illis pulli nascuntur, quod & excludere dicimus. Colum. lib. 9. Negatur anser aliena excudere ova, nisi subjecta sua quoque habuerit. Varro de Re rust. lib. 3, cap. 9, de gallinis loquens: Incubare oportet incipere secundum lunam novam. Diebus ferè viginti excudunt. Et paulò antè: De his qui ornithoboscion instituere

institoere volunt, hæc quinque animadvertant oportet: de emptione, cujuſmodi & quàm multas parent: de fœtura quemadmodum admittant, & pariaot: de ovis quemadmodum incubent, & excudant.

Excūsŏr, m.t. qui aliquid excutit. [כס iſar. χαλκεὺς, χαλκογράφος. Gall. *Forgeur, forgeron.* Ital. *Fabricatore* German. Schmid / der ein künſtlich Werck ſchmidet. Hiſpan. *Impreſſor.* Polon. *Miſtrz ktori druk czyny.* Vngar. *Kovác, ki nyomtato.* Ang. *A beater out of any work.*] Quintilian. pro vasculario videtor poſuiſſe, qui ex metallo aliquo vaſcula excutit: libro 2. capite 21. Nam ſi quæram quæ ſit materia ſtatuarii: dicetur æs: ſi quæram quæ ſit excuſoris? id eſt, ejus fabricæ quam Græci χαλκευτικὴν vocant ſimiliter æs reſpondeant. ¶ Excoſores etiam vocare poſſumus qoos Græcè vocamus τυπογράφους, quòd miro quodam ingenio omne genus librorum typis excudaot. [Gall. *Imprimeurs.* Ital. *Stampatori.* German. Buchdrucker / Truckerherren. Hiſp. *Impreſſores de libros.*]

Excūlco, as, are, act. p. Calcando exprimo. [דרך daràch. ἀποθλίβω, ἐκπιέζω. Gall. *Tresser au pié, chaſſer avec le pie, fouler aux pieds.* Ital *Calpeſtere, far vſcir fuori calcando.* German. Zertretten / außtretten mit den Füſſen. Hiſp. *Acocear ò hollar.* Polon. Wiſlaczam. Vngar. *Ki nyomom.* Angl. *To treade or trample out, to wring out.*] Plautus in Captivis: Eorum ſi cujuſquam ſcrofam in publico conſpexero, Ex ipſis dominis meis pugnis exculcabo furfures. ¶ Accipitur interdum pro explodo, ſive pedum plauſu ejicio. Exculcatos, participium, quod pro obſoleto uſurpavit Gell. lib. 21. cap. 7. Verbis, *inquit*, obſoletis, exculcatisq;. Idem alibi, invulgata ſordentiaq; vocat.

Excūlpo, is, act. t. vel (ut alii egunt) Excalpo. Perfectè ſcalpo, vel ſcalpendo conficio. [פתח pittèach חק chak. διαγλύφω. Gall. *Entailler & graver, tirer ſur vne choſe autre.* Ital. *Sculpire, ſcalpellare.* Germ. Außgraben / außſtechen. Hiſpan. *Eſculpir ò dolar.* Polon. Wyrzynam. Vngar. *Ki vaiam, ki faragom, ki metczöm.* Angl. *To grave and carve, to enraille.*] Cicer. Attic. lib. 13. Tamen neſcio quid è quercu exculpſeram quod videretur ſimile ſimulacri. Quintil. lib. 2. cap. 19. Et ſi Praxiteles ſignum aliquod ex molari lapide conatus eſſet exculpere. ¶ Exculpere alicui oculum, eſt alicui oculum eruere. Terent. in Phorm. Vel oculum exculpe: eſt ubi vos ulciſcar locus. ¶ Nonounquam accipitur pro extorquere. [Ang. *To wreſt from one.*] Terent. in Eunuch. Poſſumne hodie ex te exculpere verum? Plaut. Ciſt. Quot admovit fabricas, & quot fallacias in quæſtione? vix exculpſi ut diceret. ¶ Exculpere prædam. Lucil. Vti eſurienti leoni ex ore exculpere prædam. Nonius.

Excūrātus, a, um, participium ab inuſitato verbo excuro, Exquiſitus qoaſi cum cura paratus. [ἐπιμελῶς παρεσκευασμένος, ἐξησκημένος. Gal. *Diligement, accouſtré, fait ſongneuſement.* Ital. *Exquiſito ſcielto.* Ger. Wol verſorget / wol zubereit. Hiſp. *Aparejado con diligencia.* Pol. *Doſtatny.* Vng. *Szorgalmatos gondal épitetöt.* Angl. *Dreſſed diligently, made fine.*] Vnde victus excuratus. Plaut. in Pſeud. Ita excurato victu, ita magnis deliciis. Excuratus homo. Plaut. Caſ. Lepidè ioceſſiſti excuratus.

Excūrio, as, act. p. verbum à curia, quaſi extra coriam ejicio. [Vng. *Vduarbol ki vetöm.*] Varro: Apollunium ideo excuriant, quia nihil habebat. Nonius.

Excurro, is, excurri, o.t. vel interdum etiam apud antiquos excucurri, Extra curro vel præcurro. [רץ ratz. ἐκτρέχω. Gal. *Faire vne ſaillie, ſaillir & courir hors.* Ital. *Scorrere, ſcan correre.* German. Hinauß lauffen. Hiſpan. *Correr a fuera.* Polon. Wybiegam. Vngar. *Ki futok.* Ang. *To runne out, to lye out in lenght.*] Plaut. in Moſtel. Ego dabo ei talentum qui primus excurrerit. Liv. 2. ab Vrbe: Quum plures igni quàm ferro, armati excucurriſſent. ¶ Per tranſlationem etiam excurrere dicitur, quicquid ordinem aut modum: id eſt, menſuram, numerúmve egreditur. Vnde Summa aliqua dicitur excurrere, quaodo ad majorem ſummam accedit parvula quædam ſumma: ut ſi dicamus, centum aureos, & quindecim ſolidos, vel decem talenta, & aliquot drachmas. Paul. l. Publia Mævia. Digeſt. Depoſit. vel contra: Debetis mihi decem, quos apud Titium depoſuiſtis. item περιττεύοντα decem: item ex ratione patris veſtri decem, & quod excurrit. Summa autem in qua nihil excurrit, quadrans vocatur, & verbum quadrare, contrarium eſt verbo excurrere, quo verbo ſemel atque iterum utitur. Cic. 3. Verr. ¶ Sic etiam excurrere dicitur littus, vel peninſula, quam aliqua ſui parte in mare protenditur. Liv. lib. 6. bel. Pun. Ab intimo ſinu peninſula excurrit. ¶ Oratio etiam dicitur excorrere, quando clauſulæ legitimis rhytmis ſunt productiores. Cic. in Orat. Mutila ſentit quædam, & quædam decurtata, quibus tanquam debito fraudetur, offenditur: productiora alia, & quaſi immoderatiùs excurrentia, quæ magis etiam aſpernantur aures. ¶ Excurrere etiam dicuntur milites, quando non juſto prælio, ſed latrocinantiom more agrum hoſtium populantur. Liv. 1. ab Vrbe: In fines Romanos excurreruot populabundi magis, quàm juſti more belli. Hinc ſubitæ irruptiones excurſiooes dicuntur. Cicer. pro lege Manilia: Quum una excurſio equitatus perbrevi tempore totius anni vectigal auferre poſſet. Idem ad Attic. lib. 1. Helvitii ſine dubio ſunt in armis, excurſiooesq; in provinciam faciunt.

Excursio, onis, f.t. [ἔλασις. Gall. *Courſe.* Ital. *Correria.* Germ. Ein außlauff / außſchweiffung. Belg. Wtwellen / oft loopen ende ſpringhen. Hiſp. *Corrida.*] item ipſe excurrendi actus. Cic. de Senect. Nec enim excurſione, nec ſaltu uteretur. ¶ Excurſio orationis. Cic. 2. de Divin. Sed hæc fuerit nobis tanquam levis armaturæ prima orationis excurſio, nunc cominus agamos, experiamurq; ſi poſſimus corona commovere diſputationis tuæ.

Excursus, particip. [נפרץ ... ἐκδεδραμηκώς. Gall. *Couru.* Ital *Corſo.* Germ. Außgeloffen / oder durchgeloffen. Hiſp. *Corrido.* Pol. Wybiegły. Vng *Ki futtatot, fu.á.al ei vegejz eibi.* Angl. *Runne out, paſſed over.*] Terent. Adelph. Propè iam excurſo ſpatio, mitto: id quamobrem, reipſa reperi.

Excursus, us, vi, m. q. Excurſio, iocurſio. [מרוצה merutſàh. παρέκβασις. Gal. *Courſe.* Ital. *Correria.* Ger. Ein außlauffung. Hiſpan. *Aquella obra de correr aſſi corrida.* Polon. Wybieżenie. Vng. *Ki futás.* Ang. *A running or lying out in length.*] Plin. epiſt. 101: Vides ut Aratus minotiſſima etiam ſidera conſectetur & colligat: modum tameo ſervat: non enim excurſus hic eius, ſed opus ipſum eſt. Virg. 4. Georg. Excurſusq; breves tentant.

Excursor, oris, m.t. Qui excurrit. [רץ ratz. ἐκδρομεύς, ἐκτρέχων. Gall *Coureur.* Ital *Corritore.* German. Ein läuffer / der etwan hinauß laufft. Belg. Een looper. Hiſpan. *Corredor aſsi.* Pol *Biegacz, wyſlaniecz curſor.* Vng. *Ki futo.* Ang. *He that runneth out, a skirmiſher.*] Cic. 4. Philip. Eſt igitur Quirites, popolo Romano victori omnium gentium omne certamen cum excurſore, cum latrone, cum Spartaco. Idem 4. Verr. Petit Nævius Turpio quidam iſtius excurſor & emiſſarius.

Excūso, as, penult. prod. act. p. Obiectum crimen purgo & à me repello, purgo, excuſatione utor, excuſationem affero, ſatisfacio. [הצטדק hiſtatſtèl. ἀπολογοῦμαι, προφασίζομαι. Gall. *Excuſer, alleguer pour excuſe.* Ital. *Eſcuſare, purgare l' errore.* German. Entſchuldigen. Hiſpan. *Eſcuſa trayendo cauſas.* Pol. Wymawiam. Vng. *Meg mentöm.* Ang. *To eſſoine to excuſe.*] Cic. Bruto: Collegæ mandaſti ut te mihi per literas excuſaret. ¶ Quandoquidem idem eſt quod afferre id, quod peccandi cauſam præbuit. προφασίζω quod potiùs per accuſo dici debere videtur: veluti ſi latrones aut flumina impedimento fuerunt ne ad diem adeſſe poſſem. Quint. Tu tamen ſi interpellatus tempeſtatibus ſerius veniſſes, excuſaret mare & ambiguos flatus: id eſt, mare in excuſationem adduceres. Liv. de Torquato: Oculorum valetudinem excuſavit.

Excūsātus, a, um, Particip. Martial. Excuſatum habeas me rogo, cœno domi.

Excūsātio, onis, f. t. Purgatio, ſatisfactio, cauſa. [ἀπολόγημα. Gall. *Excuſe.* Ital. *Eſcuſa.* Germ. Entſchuldigung. Hiſp. *Eſcuſacion.* Polon. Wymowka. Vng. *Mentség.* Angl. *An excuſe.*] Cic. de Amic. Nulla eſt igitur excuſatio peccati, ſi amici cauſa peccaveris. Idem Cornific. lib. 12. Quòd te mihi de Sempronio purgas accipio excuſationem.

Excūsātissimus, ſuperlat. [Vngar *Igen mentségös.*] Seneca de vita beata, cap. 19. Et tamen excuſatiſſimus eſſem, etiamſi præcepta illorum ſequerer, ſed exempla.

Excusate, adverb. [προφασιστικῶς, ... Gall *Avec bonne excuſe.* Ital. *Senza riprenſione o biaſmo.* Germ. Mit entſchuldigung / ohne ſchuld. Hiſp *Con buena eſcuſation.* Pol. *Zwymowkam.* Vng *Igy ybe.ilentöl, mentség kepp.n.* Angl. *With an goode excuſe.*] Quintil Et fieri id videtur excuſare: id eſt, citra culpam, ut Budæus. Plin. epiſt. 198. Licebit rurſus iraſci ſi meruerit quod exoratus excuſatiùs facits.

Excūsābile, Quod excuſatione dignom eſt. [συγγνωστόν. Gall. *Excuſable, qu' on peut excuſer.* Ital. *Eſcuſabile, degno d' eſcuſa.* Germ. Entſchuldigens wärt. Hiſpan *Coſa que buenamente ſe puede eſcuſar.* Pol. *To to wimowki ieſt godno.* Vng. *Meg mentségre méltó.* Angl. *That may be eſſoyned, excuſable.*] Ovid. 1. de Pont. Eleg. 8. Quod niſi delicti pars excuſabilis eſſet &c. Idem 4. de Pont. Eleg. 11. Gallice crimen erit vix excuſabile nobis, Carmine te nomen non habuiſſe meo.

Excūsātorius, a, um, Quod ad excuſationem pertinet: [ἀπολογητικός. Gall. *Choſe qui appartient à excuſe.* Ital. *Coſa pertinente à ſcuſa.* Germ. Daß zu der Entſchuldigung gehört. Hiſp. *Coſa pertenesciente à eſcuſa.* Vng. *Mentségbez valo.* Angl. *That perteineth to an excuſe.*] ut, Excuſatoria epiſtola.

Excūtio, tis, pen. corr. act. t. Excuſſi, ſſum, ab ex & quatio, ſignificat propriè quatiendo ejicio, vel elicio, dejicio, proſterno. [נער nahàr חבט chabàt ἐκτινάσσω. Gall. *Secouer & ſe recheoir.* Ital. *Scotere.* German. Außſchwingen / außſchlahen. Belg. Wtſlaen. Hiſpan. *Sacudir.* Polon. Wytrzaſam, ebijam, wibijam. Vngar. *Ki verem, ki verem.* Angl. *To ſhake of or out.*] Perſius Satyra 6. calidumque trientem Excutit è manibus. Ovidius de Nuce: Atque utinam ſubitæ raperent mea poma procellæ: Aut poſſem fructus excutere ipſa meos. Cicer. 2. de Nat. deor. Hoc qui exiſtimat fieri potuiſſe, non intelligo cur non idem putet: ſi innomerabiles unius & viginti formæ literarum vel aureæ, vel qualeslibet aliquò conjiciantur, poſſe ex his in terram excuſſis, Aonales Ennii ut deinceps legi poſſint, effici. Plinius libro 6. cap. 140. Quoniam ad excutiendum ignem non ſemper lapidis occaſio eſt. ¶ Excutere oculos, apud Plautum pro eruere. Et, Excutere clavum lapide, apud eundem, pro expellere. Idem in Aulul. Quia mihi miſero cerebrum excutiunt tua dicta ſoror: lapides loqueris: id eſt, côcutiunt, feriunt, quatiunt commovent. Idem dixit: Navem malleo excuſſam: id eſt, percuſſam. Terentius in Heaut. Lacrymas excuſſit miſer: id eſt, elicuit, fecitque ut ſubitæ exciderent. Cicero pro Syl. Noli aculeos orationis meæ, qui reconditi ſunt, excuſſos arbitrari: id eſt,

[illegible] est, ejectos, evulsos. Excutere metum, pro deponere. Excutere mentem, pro adimere. Excutere jugum, pro nolle obedire. Plin. Excusso Circensibus auriga: hoc est, de curru dejecto, & in terram prostrato. Virgilius 7. Aeneid. Quin etiam patria excussos infesta per undas Ausa sequi. Vbi *excussos* dixit, pro *expulsos*. ¶ Excutere aliquem, pro spoliare, & in alicujus facultates inquirere. Cicero de Arusp. Non ignovit, mihi crede, non nisi fortè ignotum putas, quòd te homines dimiserint excussum & exhaustum: id est, spoliatum pecuniis, quibus eos corrupisti: & (ut vulgò dicitur) deplumem te reliquerunt, nihil tibi reliqui fecerunt. Paulus Iureconsul. Non prius pupillus ad magistratus reverti potest, quam omnes tutores excussi fuerint: id est, quàm actione tutelæ expertus sit an ab eis suum jus servare possit. Plinius Epistol. Tusci grandine excussi, in regione Transpadana summa abundantia, sed par utilitas nuntiatur. ¶ Aliquando inest in hoc verbo diligens quædam inquisitio, & scrutatio. Suetonius in Claud. Neque aegrum quenquam visitavit, nisi explorato prius cubiculo, culcitrisque & stragulis prætentatis & excussis: id est, diligenter contrectatis & diventilatis, ut si in eis gladius tegeretur, excideret. Plautus in Aulular. Quid abstulisti hinc? [illegible] Di me perdant, si ego quicquam abstuli, Nive adeò abstulisse vellem. [illegible] Agedum, excutedum pallium. Quintilianus libro 7. capite 2. Excusserunt illi patrem, & aurum in sinu ejus invenerunt. Cicero pro Roscio Amer. Nihil est Glaucia, quod metuas: non excutio te: id est, non inquiro ea diligentia qua possem. Vlpian. l. Si mandavero. ff. Mandati. Si tibi mandavero ut vires excuteres hæreditatis: id est, diligentius æstimares, exactius expenderes. Cicero 2. Offic. Explica atque excute intelligentiam tuam: id est, ingenium tuum sensusque omnes ad intelligentiam collige, & excita. ¶ Excutere debitorem, frequens est apud Iurisconsultos, pro eo quod est auctionem bonorum ejus facere, & experiri an sit solvendo. Vnde jure novissimo sanctum est, ne fidejussori molestus sit, nisi prius excusso debitore.

Excŭssĭo, f. t. Diligens inquisitio est, ac detentio rerum bonorumque principalis debitoris per judicem usque ad peram (ut vocant) & sacculum: id est, novissimum quadrantem effecta. [Vngar. *Szorgalmatos vesgalás.* Angl. *A diligent searching or trying.*]

Excŭssŭs, participium. [[illegible] *nabúr* [illegible] *necbebát.* [illegible], [illegible]. Gall. *Secoué, chassé hors.* Ital. *Spinto, cacciato fuore.* Germ. *Außgeschüttelt.* Hisp. *Sacudido, echado fuera.* Pol. *Wytrzęsiony.* Vng. *Ki veretött, ki vettetött.* Ang. *Shaken of or out.*] ut, Excussis pectore nostro, is dicitur cujus obliti sumus. Virg. 5. Aen. pIger incœpti lucisq;, suosq, Mutatæ agnoscunt, excussaq; pectore Iuno est.

Excŭssē, adverb. [[illegible]. Gall. *Avec force & violence.* Ital. *Con forza.* Germ. *Mit erschüttung/ mit einem starcken schwung.* Hispan. *Con fuerça.* Polon. *Zmocnym [illegible].* Vngar. *Erössen, erössen.* Ang. *With force.*] Seneca de benef. lib. 2. cap 17. Si cum tyrone & indocto non tàm rigide, nec tàm excussè, sed languidius, & in ipsam ejus dirigentes manum remissè occurremus.

Excŭssōrĭus, a, um, Quod ad excutiendum pertinet: [[illegible]. Gall. *Dequoy on secoue & fait sortir.* Ital. *Instrumento da scotere, scotitoio.* German. *Das zu dem außschwingen oder außschlahen gehört.* Hispan *Cosa para sacudir.* Polon *Rzecz ktora do wytrzasania przynalezy, [illegible].* Vngar *Kirázásra valo, ki verésre valo.* Ang. *That wherewith any thing is shaken out.*] ut, Excussorium cribrum, quod excutit, & transmittit farinam ignobiliorem, ex qua fit panis secundarius. Pollinarium verò tenuius est flori farinæ accommodum. nam farinam, in pollinem, & secundarium, & furfures partitur. Plin. lib. 18. cap. 11. Cribrorum genera Galli ex setis equorum invenêre, Hispani è lino excussoria & pollinaria: Aegyptus è papyro atque junco.

Exdĕcĭmo, as, act. p. [illegible], decimum quenque eligo, interprete Festo: à verbo Decimo, quod est decimam partem detraho.

Exdĭprŏsĭto, [illegible], dicimus: hoc est, de industria, & quemadmodum à nobis constitutum est.

Exdorsŭo, as. act. p. Dorsum confringo, exosso, verba Plautina. [[illegible]. Gall *Rompre le dos, espauler.* Ital. *Rompere il dosso, spallare.* Germ. *Den Rucken brechen oder öffnen.* Hisp. *Quebrar el espinazo, o huesso.* Pol. *Grzbiet łamię, otwieram.* Vng. *Hatát le töröm, derekát le szegöm.* Ang. *To breake the backe.*] Plaut in Aul. Tu Machærio, congrum, murænam exdorsua quantum potes. Hæc duo præter regulam componuntur cum ex. Alioqui enim non ex sed e componitur cum d, ut Eduto.

Exsĕco, cas, pen. corr. act. p. Ab ex & seco, Seco, reseco. [[illegible] *cazáth* [illegible] *ka áb* [illegible] *gazár.* [illegible]. Gall. *Couper, tondre, inciser rongner.* Ital. *Tagliar via.* Germ *Außschneiden/außhawen.* Belg. *Wtsnyden.* Hisp *Cortar.* Pol. *Wyrzynam, wysiekam.* Vng *Ki vagom.* Ang. *To cut of.*] Columel. libro 3. Arborem quam inserere voles, diligenter execato ea parte quæ maximè nitida, & sine cicatrice est: dabisq; operam ne librum lædas. Sic execare linguam, idem est quod excindere. Cicero pro Cluent. Nam Stratonem quidem in spes, in crucem actum esse exacta scito te lingua. Execare testes, est virilia amputare. Vnde execti dicuntur quibus detracti sunt testes. Cic. de Nat. deor. Nam vetus hæc opinio Græciam opplevit, scilicet exectum Cælum à Filio Saturno. ¶ Execti etiam dicuntur quos veteres *cæsares*, aut *cæsones* vocaverunt, qui scilicet ex matris mortuæ secto utero sunt extracti. Paulus in l. Anniculus. ff. de verborum & rerum signif. ¶ Exectus honore. Plin. Epist. 36. Quid enim miserius, quàm exectum exemptumq; honoribus Senatoriis, laboribus & molestia non carere?

Exectio, verbale, f. t. [[illegible] *gezér.* [illegible], [illegible]. Gall. *Coupeure, coupement.* Ital. *Esso tagliare, taglio.* German. *Außschneidung.* Hisp. *Cortadura.* Pol. *Wyrzezanie, Wyrznienie.* Vngar. *Ki vagás.* Angl. *A cutting of.*] Cic. pro Cluent. Quum exectio illa fundi in armario animadverteretur, &c.

Exĕcrŏr, aris, d. p. significat detestor. imprecor, malè precor. [[illegible] *alah* [illegible] *ar.* [illegible], [illegible], [illegible]. Gall. *Maudire, execrer, avoir en horreur.* Ital. *Maledire, bestemmiare, augurare male.* German. *Verfluchen.* Belg. *Verbannen.* Hispan. *Abominar y maldezir.* Polon. *Wyklinam sie, zle zyczę, przeklinam.* Vngar. *Atkozom, vtalom.* Ang. *To curse to make an execrable othe.*] Virgil. 3. Aen. Et terram altricem sævi execramur Vlyssis. Cic. 4 Offic. Itaque accepimus Socratem execrari solitum eos, qui primùm hæc natura cohærentia distraxissent.

Exĕcrātĭo, f. t. Imprecatio, malæ preces. [[illegible] *a'áh* [illegible] *meráh.* [illegible], [illegible]. Gall. *Maudisson, execration, serment & iurement execrable.* Ital. *Maleditione, iuramento execrabile.* German. *Verfluchung/ fluch.* Hispan. *Aquella maldicion.* Polon. *Zlorzeczenie, wyklinanie, przeklinanie.* Vngar. *Atkozas, vtalás.* Angl. *A cursing, an execrable othe.*] Salustius in Catil. Fuere ea tempestate qui Catilinam oratione habita dicerent, quum ad jusjurandum populares sceleris sui adiceret, humani corporis sanguinem vino permistum in pateris circumtulisse: inde quum post execrationem omnes degustavissent (sicut in solennibus sacris fieri consuevit) aperuisse consilium suum, atq; eo dictum rem fecisse, quò inter se magis fidi forent alius alii. Vbi significat Salustius: Catilinam cum suis dira quædam verba & imprecatoria protulisse, quibus caput suum devoverent: hoc est, (ut vulgus loquitur) maledictionem quandam execrabilem fecisse, cui esset obnoxius, siquis in ea conjuratione fidem falleret, proditorq; esset.

Exĕcrābĭlĭs, & Execrandus, Detestandus, detestabilis. [[illegible] *ne'ah.* [illegible], [illegible]. Gall. *Horrible, execrable, detestable.* Ital. *Horribile, essecrabile, detestabile.* German. *Verflucht / gelewedt.* Hispan. *Cosa abominable y de maldicion.* Polon. *Sprosny, przeklęty.* Vngar. *Atkozott vtálatos.* Angl. *Execrable.*] Cicer. 2. Philipp. Deinde quum Pompeii sector esses, non te execrandum popul. Romano, non detestabilem, non omnes tibi deos, omnes homines tibi inimicos esse & futuros sciebas? Livius sexto bello Punici: Vetus atque usitata res est in oppugnanda hostium urbe labores & pericula pati: illud iræ atq; odii execrabilis indicium est. ¶ Execrabilis pro diro. Plin. lib. 9. cap. 48. Sed nullum usquam execrabilius quàm radius per caudam eminens.

Exĕcrābĭlĭtās, f. t. [Vngar. *Atkozottság, vtalatosság.*] Apuleius lib. de Philosophia: Quapropter pessimo detestimoq; non ea tantùm vitia quæ secundum naturam sunt, pariunt execrabilitatem, ut est invidia.

Exĕcrātŭs, participium. aut nomen ex participio. [[illegible] *neeléh.* [illegible]. Gall. *Maudit & execré.* Ital. *Maledetto.* German. *Verflucht.* Hisp *Cosa maldita.* Polon. *Przeklęty.* Vng. *Atkozott.* Ang. *Cursed.*] Horat. Epod. 16. Nulla sit hac potior sententia: Phocæorum Velut profugit execrata civitas. Plin. lib. 8. cap. 2. Et sunt condita auguria, quid loquenti, cogitantive id accidens, inter execratissima.

Exĕdo, penult. corr. exedis, vel exes act. t. Consumo conficio, corrodo. [[illegible] *achál* [illegible], [illegible]. Gall. *Manger tout, ronger, consumer.* Ital. *Mangiare, rodere, consumare.* German. *Außessen/ zernagen.* Belg. *Opeten* Hisp *Gastar comiendo.* Polon. *Wyiadam.* Vng. *Ki rágom, ki eszem.* Angl. *To eat vp, to wast.*] Plin. lib. 26. Nascuntur quoq; in sanguine ipso hominis animalia, exesura corpus. Cic. 2. Tusc. Aegritudo laceras, exest animam, planeq; conficit. Idem 2. de Finib. Animi aut morbi sunt cupiditates immensæ & immanes divitiarum, gloriæ, dominationis, libidinosarum etiam voluptatum: accedunt ægritudines, molestiæ, mœrores qui animos exedunt, conficiuntq; curis. Lucret. lib. 3. Sed Tityus nobis hic est, in amore jacentem. Quem volucres lacerant, atq; exest anxius angor. ¶ Aliquando exedere accipitur pro peredere, & totum absumere. [illegible]. Terent. in Phorm. Tu tibi hoc intrivisti, tibi omne est exedendum.

Exēsŭs, participium. [[illegible] *necbál.* [illegible], [illegible]. Gall. *Mangé, rongé.* Ital. *Mangiato, roso.* German. *Außgessen/ verzehret.* Hispan *Gastado comiendo.* Polon. *Wyiedzony.* Vngar. *Ki rágattatott, ki ettetött.* Ang. *Eaten vp.*] Cicero 5. Tusc. Apparebat epigramma, exesis posterioribus partibus versiculorum dimidiatis ferè. Idem in Topic. Si ædes exesæ corruerunt, vitiúmve fecerunt, quarum usus fructus legatus est, hæres restituere non debet.

Exĕsŏr, soris, m. t. [illegible] *ochél.* [illegible], [illegible]. Gall. *Mangeur, rongeur.* Ital. *Mangiatore, roditore.* German. *Zerfresser.* Hispan *Comilon, gastador comiendo.* Polon. *Ten ktory wiiada [illegible].* Vngar. *Ki rágo, ki evö.* Ang. *A great eater.*] Lucret. lib. 4. æstus ab undis Aequoris exesor murorum littora circum.

Exĕdră, [ἐξέδρα. Gall *Le chapitre, les sieges, parloir.* Ital *Seggia, il capitolo, conventi.* German. Ein ort voll Stul/da man gewönlich ein Gespräch haltet / Capitelhauß. Belg. Het Capittel/t' gestoelte. Hispan. *El capitulo.*] Apud veteres locus erat in porticibus patens, & Soli pervius, plurimas habens sedes in quibus Philosophi, Rhetores & reliqui, qui studiis delectantur, solebant disputare. Vitruvius libro 5. Constituantur autem in tribus porticibus exedræ spatiosæ. Budæus in annot. in Pand. ostendit exedra hodie non ineptè dici posse loca illa in monachorum, aut canonicorum peristyliis, quæ illi barbarè *Capitula* vocant. Dicta est autem exedra à sedium frequentia, & sedendi commoditate, quòd hujusmodi loca circumquaque suas habebant sedes. Cicer. lib. 3. de Orat. Tunc dedita opera quiescentibus aliis, quum in eam jam exedram venissem, in qua Crassus posito lectulo requievisset. Vide Alex. ab Alex. Genial. dier. lib. 5. cap. 11.

Exēgēmătĭcŭs character, ἐξηγηματικὸς χαρακτὴρ, Latinè narrativus vel expositivus dici potest, quum scilicet narrationis series nullius personę interpellatione interrumpitur. Cujusmodi est apud Virgilium in tribus primis libris Georgicôn & in duabus Eclogis, quarum initia sunt: Sicelides Musæ, paulò majora canamus: &, Prima Syracusio dignata est ludere versu. Dictus ἐξηγηματικὸς, ἀπὸ τοῦ ἐξηγεῖσθαι, quod inter cætera significat narrare, sive exponere.

Exēgētĭcōn, ἐξηγητικόν, expositivum vel narrativum.

Exemplum, n. s. [דמיון dimyon משל maschal. παράδειγμα, δεῖγμα. Gall. *Exemple, patron, monstre, eschantillon.* Ital. *Essempio, monstra di qualche saggio o mercantia.* Germ. Ein Exempel oder Beyspiel. Hisp. *Exemplo que se toma de otra cosa.* Pol. *Przyklad.* Vngar. *Példa.* Angl. *An exemple, patern.*] (ut Valla docet lib. 6.) Est virtus vel vitium, vel aliud quidvis quod in alio nobis imitandū, vel vitandum proponitur. Ille autem in quo sunt hujusmodi virtutes, vel vitia dicitur exemplar. Cic. 7. Verr. Vetus est quod dicam, & propter severitatem exempli meminisse fortasse vestrum inauditum. Idem pro Flacco: In hoc ego, ne quod perniciosum exemplum prodatur pertimescam? Cicero pro Cæcinna: Falcula exempla antiquæ religionis. In Salustium: Ejus enim paris exemplar erat Salustius. Nonnunquam tamen confunduntur. Ovidius ad Liviam: Occidit exemplum juvenis venerabile morum. Quo in loco Drusum ipsum vocat exemplum morum. Terent. in Adelph. Exemplum omnibus curarem ut esses. Sic etiam Cicero pro Muræna, pro eodem dixit exemplū & exemplar. Nam quum antea dixisset, Domesticum te exemplum habere dixi ad imitandum: subdit paulo pòst: ad imitandum verò tàm mihi propositum est exemplar illud, quàm tibi. Festus ita distinxit exemplar ab exemplo, ut exemplum sit illud quod nobis proponimus ut sequamur aut vitemus, παράδειγμα; Exemplar, ex quo simile faciamus ἀντίτυπον. Plin. lib. 35. Sunt qui Venerem Anadiomenem illo pictam exemplari putant. Sed sæpè confunduntur, ut Exemplum sit ex quo simile faciamus. Quintil. lib. 10. Sic literarum ductus, ut scribendi fiat usus, pueri sequuntur: sic fici vocem dicentium, pictores opera priorum, rustici probatam experimento culturam in exemplum intuentur. ¶ Ponitur etiam aliquando exemplum pro exscriptione, quam barbari *Copiam* vocant. Salust. in Catil. Literas quas sibi nomine Catilinæ redditas dicebat, exemplum earum infrà scriptum est. Cicer. Appio: Ex literis, quarum ad me exemplum misisti. Ovid. de Tristibus: Pluribus exemplis scripta fuisse reor. ¶ Quandoq; pro gravi pœna, quæ potest cæteris documento esse. Terent. in Eunuch. Quæ futura esse debent exempla in eum indigna. Idem: uterque in te exempla edent. Vbi Donatus, nova ac mira tormenta quæ pro exemplis narrantur, aut quæ documenta sint cæteris ne delinquant exempla dicuntur. Cic. ad Quint. Frat. lib. 1. Simile in superiore parte provinciæ edere exemplum severitatis tuæ voluisse. Cæsar bell. Gall. lib. 1. Obsides nobilissimi cujusque liberos poscere, & in eos omnia exempla cruciatus edere, si qua res non ad nutum aut voluntatem ejus facta sit. ¶ Rursus dicitur illud quod adhibetur rei aut probandæ, aut ornandæ causa. Vnde pars probationis vocatur ab exemplis: & in elocutione, exemplum inter ornamenta numeratur, pro quo exemplar dici non potest. Quintil. lib. 10. cap. 2. Iis quæ in exēplum assumimus subest natura & vera vis. ¶ Similiter exemplum dicimus specimen alicujus rei, quam venalem habemus: ut quum ex acervo frumenti aliquantulum in vasculo aliquo afferimus, ex quo reliquum emptor possit æstimare. δεῖγμα, δεῖξις. Autor ad Herennium lib. 1. Si quis purpuram, aut aliud quippiam vendens dicat, Sume à me: sed hujus exemplum aliunde rogabo, tibi quod ostendam, aut si acervos dicant se tritici habere, & eorum exemplum pugno non habent quod ostendant. ¶ Exempli causa, & exempli gratia. Cicer. in Offic. Exempli causa ponatur aliquid quod pateat latiùs. Idē: Exempli causa paucos nominavi. Plin. lib. 2. cap. 17. Multa promi amplius circa hæc possunt, secreta naturæ legesq; quibus ipsa serviat: exempli gratia, in Martis sydere, cujus, *&c.* ¶ Exemplum continentiæ, disciplinæ, innocentiæ, apud Terentium & Ciceronem, Singularis exempli mulier, Rarissimi uxor exempli, Singularis exempli juvenes. *&c.* ¶ Exemplum, id quod aliquando fuit. Tacitus: Omnia quæ nunc vetustissima creduntur, nova fuēre: inveterascet hoc quoque, & quod hodie exemplis tuemur, inter exempla erit. Plin. lib. 28. cap. 9. Sunt inter exempla, qui asininum lac bibendo liberati sunt podagra, chiragráve: id est, scriptum legimus aliquos fuisse. ¶ Si meum exemplum esset: Id est, Si primus illud excogitassem. Martialis lib. 1. Lascivam verborum licentiam: id est, epigrammatôn linguam excusarem, si meum esset exemplum: sic scripsit Catulus, sic Marsus, sic Pedo, sic Getulicus, sic quicunque perlegitur. ¶ Exemplar pro eo quod ex alio scripto transcribitur. [משנה mischne an. ἀντίγραφον. Gall *Le double ou copie de quelque chose.* Ital. *Copia.* Germ. Ein abgeschrifft/oder copey. Belg. Copie/wtschrifft. Hisp. *La copia y lo que se saca del original.*] Plin. Epist. 291. Exemplar testamenti, quanquam mendosum misi tibi. Asinius Pollio Ciceroni: Ex literis quas Pansæ misi, cognosces omnia: nam tibi earum exemplar misi.

Exĕmplārĕ, hujus exemplaris, pro exemplar. [Vngar. *Eredet példa.*] Lucr. lib. 2. Duntaxat rerum magnarum parva potesst res Exemplare dare, & vestigia notitiai.

Exemplārĭum, rii, pro exemplo reperitur. Valla, lib. 6. [Vng. *Pelda.*]

Exēmptŭs, Exemptilis, Vide Eximo.

Exentĕro, ras, pen. corr. Interiora aufero: quod propriè de piscibus dicitur quum apparantur. [ἐξεντερίζω. Gall. *Oster le dedans, comme les entrailles d'une beste, ou autr.* Ital. *Sventrare, cavar via l' interiora.* Germ. Das eingeweid außnemmen/entarmen. Belg. Dat inghewant wtnemen. Hisp. *Sacar las tripas.* Polon. Wnętrznosci wyjmam, pitwam. Vng. *Belit ki vonom.* Ang. *To tak out the guttes of a beast, to bowell.*] ¶ Sic per translationem dixit Plaut. in Epid. acutum cultrum habeo, Qui senis exenterem marsupium. ¶ Exenteror, pro angor, & crucior. Plaut. Epid. Expectando exedor miser, atque exenteror.

Exĕo, exis, Extrà eo, egredior, prodeo, progredior, pedem effero. [יצא jatsá. ἐξέρχομαι, ἔξειμι. Gall. *Sortir hors, issir.* Ital. *Vscire fuori.* Germ. Hinauß gehn/ außgehn. Belg. Wtgaen. Hispan. *Salir afuera.* Polon. Wychodzę. Vng. *Ki megyek.* Angl. *To go forth or abroade.*] Terent. Adelph. Fieri potis est ut nequa exeat. Idem in Eunuch. Exi foras scelesté. Et construitur tàm cum accusativo, quàm cum ablativo: ut Exeo domum, & Exeo domo. ¶ Per translationem est liberari. Cic. Vt tandem ex tot ærumnis atque miseriis exeamus. ¶ Item vitare. Virgil. 5. Aeneid. Corpore tela modò atque oculis vigilantibus exit. ¶ Item erumpere, ut apud Virg. 2. Aen. Non sic aggeribus ruptis quum spumeus amnis Exit ἐξηέρχεται. Dicitur etiam Exit in laudem, exit in vituperationem, exit in acta, exit in tabellas, & similia: id est, fit, vel efficitur. Plin. lib. 7. Exit hic animi tenor aliquando in rigorem quendam torvitatemq; naturę duram & inflexibilem. ¶ Exire in tertium diem. Plin. junior dixit, pro differri: Hujus (*inquit*) actionem vespera inclusit non tamen sic, ut abrumperet. Itaq; in tertium diem probationes exierunt. ¶ Exire de potestate, significat mentis impotem fieri. ἐξίστασθαι. Cic. lib. 4. Tuscul. Itaque iratus propriè dicimus exisse de potestate: id est, de consilio, de ratione, de mente. ¶ Exire in altitudinem dicitur arbor. Plin lib. 13. cap. 4. Religant comas, ut in altitudinem exeant. Virg. 2. Georg. Exit ad cœlum ramis fœlicibus arbos. ¶ Exiit dies, pro præteriit. Liv. lib. 5. Induciæ inde, non pax facta quarum & dies exierat, & ante diem rebellaverāt. ¶ Exeunt libri. Cic. ad Attic. lib. 13. Libri quidem ita exierunt (nisi fortè me communis φιλαυτία decipit) ut in tali genere ne apud Græcos quidem simile quiddam. Id est, editi sunt. & in lucem emissi. ¶ Exire è vita, pro mori. Cic. 1. de Finib. Aequo animo è vita quum ea non placeat, tanquam è theatro exeamus. ¶ Exire in easdem literas: id est, terminari. Quint. lib. 1. cap. 5. Quia hoc nostris nominibus accedebat, quorum prima positio in easdem quas Castor, literas exit. ¶ Sors exit. Cicer. Attic. lib. 1. Quum de Consularibus mea prima sors exisset, una voce Senatus frequens retinendum me in Vrbe censuit. ¶ Exire de Patritiis, est ex Patritio plebeium fieri: cujus exemplum habes apud Cic. in Orat. pro Domo sua.

Exĭtūr, Impersonale. Plaut. Casin. Crepuit ostium, exitur forás.

Exĭēns, exeuntis, participium. [יוצא jotsé. ἐξερχόμενος. Vngar. *Ki menuen, (vagy) ki menö.*] Cicer. 1. de Divin. Quinto autem anno exeunte, quum esset ex illo somnio, *&c.*

Exĭtŭs, aliud participium apud antiquos: unde apud Festum: Ad exitam ætatem, ad ultimam ætatem. [Vngar. *Ki menetelt.*]

Exĭtŭs, us. vi. m. q. Egressio, eventus, casus. [מוצא motsá. ἔξοδος, ἀπόβασις. Gall. *Issue, sortie, la fin.* Ital *Vscita, successo, riuscimento, fine.* German. Außgang. Hispan. *El fin ò salida de o incierto.* Pol. Wschod. Vngar. *Ki menetel, vég.* Angl. *A going forth, an issue or end.*] Cic. Sulpit. lib. 4. Neque solùm ea perspicis quæ geruntur, quæque jam gesta sunt: sed etiam qui cursus rerum, qui exitus futurus sit. Idem Tusc. 1. Quomodo initium nobis rerū omnium ortus noster afferat, sic exitum mors. Idem pro lege Manil. Hujus autem orationis difficilius est exitum quàm principium invenire. ¶ Fœlix exitus. Cicer. Cælio lib. 2. Hæc æstas habuit hunc exitum satis fœlicem: ea quæ sequitur magno est in timore. ¶ Incertus exitus, & anceps fortuna belli. Cicer. pro Marcello. Horatus 4 Carm. Ode 14. Fortuna lustro prospera tertio Belli secundos reddidit exitus. ¶ Exitus pro morte. Tacit. libro 4. Atrociore semper fama erga dominantium exitus. Idem libro 15. Quod clam ad omen ac dolum sui exitus verteret. & libro 18. Exitu demum Neronis positis odiis in medium consuluēre. ¶ Exitus alveorum. Plin. lib. 21. cap. 14. Alveorum

vitrorum, quum mel exinanitur, illini oportet exitus.

Exitium, tii, n.s. Calamitas perniciesque ade...mors: ab exeundo, ut Festus innuit. [...] Gal. *Malencontre, pitoyable & mauvaise fin & issue de quelque chose.* Ital. *calamità, rovina, morte.* Germ. Verderbnuß. Hisp. *Desastre, ...* Pol. ... Vng. ... Ang. *Utter decay, ruine.*] Antiqui enim (inquit) exitium pro exitu ponebant: nunc exitium, pessimum exitum dicimus. Terent. Phorm. Quod ego nunc subitò huic exitio remedium inveniam miser? Col. lib. 1: Sit emunita sola, & latera horreorum prohibeant curculionem: quod genus exitii quum incidit, multi opinantur arceri posse, si exesæ fruges in horreo ventilentur & quasi refrigerentur. Cic. 1. in Catil. Qui de nostro omnium interitu, qui de hujus urbis, atque adeo orbis terrarum exitio cogitent.

Exitiale, lis, Mortiferum, calamitosum, damnosum. [...] Gal. *Mortel, pernicieux, qui tue & fait mourir.* Ital. *Mortifero, dannoso, calamitoso.* German. Verderblich/tödtlich. Hisp. *Cosa assi desastrada.* Polon. ... Vng. ... Ang. *That causeth death or destruction, deadly.*] Plin. libro 8: Ille contra orbem spargit prudens, hanc quoque leoni exitialem. Virg. lib. 6. Aen. Sed me fata mea, & scelus exitiale Lacænæ, His mersere malis. Idem 2. Aen. Pars stupet innuptæ donum exitiale Minervæ.

Exitiabilis, le, Exitialis [...] Vng. ... Ang. *That can ... death or destruction.*] Liv. 7. bel. Pun. Exitiabilis prodigiorum eventus venit. Plaut. Epid. Si inveniam, exitiabilem ego illi faciam ut hunc faciat diem. Ovid. lib. 6. Metamorph. Dumque manu tentat trahere exitiabile ferrum.

Exitiosus, a, um, aliud Adject. Idem Cic. in Catil. Exitiosa conjuratio. Et ad Att. lib. 16: Exitiosum bellum.

Exequor, penult. corr. d.p. Perficio. [...] Gallic. *Executer, mettre en execution, parachever.* Ital. *Esseguire, finire, compire, mandare ad effecutione.* German. Vollstrecken/ausrichten/vollführen. Hispan. *Acabar, poner en execution.* Polon. ... Vngar. ... Ang. *To execute, to put to execution, to end.*] Plaut. in Truc. Nullam rem oportet aggredi dolosè, nisi astutè, accurateque exequare. Apuleius Neq; in tenebris, sed in propatulo jussa domini exequebar. ¶ Accipitur etiam nonnunquam pro persequi: unde Exequor injurias, idem est quod persequor, vel ulciscor. Plin. li. 3. Epist. Veniebat in mentem, priores nostros esse singulorum hospitum injurias accusationibus variis executos. Sic exequi verbis, idem est quod exprimere ... Cic. Varr. Habeo multo occultiora quæ vix verbis exequi possum.

Exequens, nomen ex particip. [...] Vng. ...] Gell. lib. 10. ca. 12: Philosophus memoriarum veterum exequentissimus.

Executio: id est, actio judicati, quam tertius, quod mirari possis, impedire potest: ratione interesse quod prætendit. Et dicitur vulgò iste casus Contradictionis, qui & causa emergens appellatur, ut Zasius indicavit. Executio sententiæ, nunc officio Judicis, nunc actione in factum fieri dicitur, leg. ... de Re Judic. Vbi Bart. quandoque & utili actione l. ff. eod.

Executio onis, f.t. perfectio, confectio. [...] Gal. *Execution, poursuite & achevement de quelque entreprise.* Ital. *Effecutione.* German Vollstreckung/ausrichtung. Hispa. *Aquella obra de executar, de execution.* Pol. ... Vngar. ... Angl. *Execution, an achieving of any thing.*] Tacitus libr. 3: Executionem ejus negotii lubens suscepit.

Executor, oris, m.t. [...] Gal. *Executeur, parachevant.* Ital. *Effecutore.* German Ein vollstrecker/der einem ding nachgeht/und fleiß thut daß es geschehe. Hisp. *Executor.* Polon ... Vng ... Ang. *An executour.*] Sueton. in Vesp. Inimicitiarum & offensarum minimè memor, executorve. ¶ Executor item dicitur qui post sententiam prolatam rei judicatæ vigorem ad effectum perducit. L. penultim. Cod. de Execut. L. 4. D. de negot. gest. &c. ¶ Executores negotiorum in jure dicuntur viatores, qui quæ ad judicium constituendum, exercendum, & exequendum pertinebant agere solebant. L. ultim. D. de testib. & multis aliis in locis qui recensentur in Commentario de verbis Juris Hotomani.

Exequiæ, rum, f.p. Funebre officium, quod scilicet in funere exequi ... ur ab eo dictæ quod homines pompam post sequuntur. [...] Gal. *Funerailles.* Ital. *Essequie, pompe funerali.* Ger. Geleitt/volge der Leich/Bestattung/Begängnuß. Belg. Lyck ... Hispan. *Exequias honra de los muertos.* Polon. ... Vng. ... Ang. *Funeralles at buriallis, offices done to the dead, dirge.*] Cicer. 2. de Legib. Sepultura, ac justis exequiarum carebunt. Terent. in Phorm. Exequias Chremeti, quibus est commodum ire, jam tempus est. Carere exequiis. Ovidius ad Liv. Exequiis caruit Livia pene suis. Exequias celebrare, apud Livium. 2. ab Vrbe. Cohonestare exequias. Cicero pro Quintio: Si funus id habendum sit ... amici conveniunt ad exequias cohonestandas, sed bonorum emptores, ut carnifices, ad reliquias vitæ lacerandas & distrahendas. Ducere exequias, Plinius libro 8. cap. 42. Prosequi exequias funeris, Cicero pro Cluentio.

Exequialis, adjectivum: [...] Gal. *Des apparte... aux ... funerailles.* Ital. *Funerale, di morto.* German. Das zu der Leich ... gehört. Hisp. *Cosa de exequias.* Vngar. ... Angl. *That pertaineth to funeralles.*] ut, Carmen exequiale Ovid. 14. Metamorph. Carmina jam moriens canit exequialia cygnus.

Exequior, quod est, exequias facio. [...] Gall. *Faire funerailles.* Ital. *Far essequie.* German. Geleiten oder Leich volge halten/bestatten. Hispan. *Ser exequias ó comer en aquellas.* Polon. ... Vngaric ... Angl. *To make funeralles.*] Varr. Ipsum propter jus liberti famulari exequiantur, hæc etiam parentalia & justa dicebantur.

Exerceo, ces, exercui, exercitum, act. (ab ex & arceo) quasi extra arceo, premo, fatigo. [...] Gall. *Exercer, tormenter, travailler.* Ital. *Essercitare, tormentare, travagliare.* German Üben/treiben/müd machen. Belg. Oeffenen. Hispanic. *Exercitar, ó fatigar.* Polon. ... Vngar. ... Ang. *To exercise or do a thing often.*] Terent. in Adelph. Isanè ego te exercebo hodie, ut dignus es, silicernium. ¶ Quandoque etiam in opus cogere, quod vulgò dicitur *facere, tab...* [...] German. Etwas thun/arbeiten. Polo. ... Vnga. ...] Virgil. libro 3. Georg. Exercete viri tauros. ¶ Quandoque tractare, ... Colum. libro 4: Qui urbanas & delicatas artes exercuerit. ¶ Quandoque habere. Salustius in Prooemio Iugurthæ: Iurgia, discordias, simultates cum hostibus exercebat. ¶ Quandoque lucrari. Terent. in Heaut. Ancillas, servos, nisi eos qui opere rustico faciundo facilè sumptum exercent suum. Omnes produxi, ac vendidi. ¶ Quandoque probè terram colere. ... Virgil. libro 1. Georg. Exercetque frequens tellurem atque imperat arvis. ¶ Quandoque insequi, ... Virg. lib. 4. Aen. Tum vos ô Tyrii, stirpem & genus omne futurum Exercere odiis.

Exercitus, ta, tum, participium: ut, Homo exercitus, qui multis negotiis assuetus sit, & experientia doctus & detritus. [...] Gall. *Exercé, usité & duit, rusé, travaillé.* Ital. *Essercitato.* Germ. Geübt/wolgebraucht. Belg. Wel gheoeffent. Hispa. *Exercitado.* Pol. ... Vngar. ... Angl. *Exercised, practised.*] Plinius in Epist. Vidistine unquam quemquam tam laboriosum, tam exercitum, quam Varenum meum? Cicero libro 5. Tusculan. usus est Inexercitus, ..., pro non exercitato, quum ait: Asclepiadem ferunt non ignobilem nec inexercitum philosophum. ¶ Aliquando sumitur pro fatigato, indurato, & in laboribus perferendis assueto, perito denique & experto. Virgilius lib. 3. Aeneid. ... Iliacis exercite fatis. Cic. pro Planc. Quo quidem etiam magis sum non dicam miser, sed certè exercitus. ¶ Exercitum in re aliqua. Cicero pro Fonteio: Postremò ipse, cùm in omnibus vitæ partibus honestus atque integer, tum in re militari cum summi consilii & maximi animi, tum verò usu quoque bellorum gerendorum, in primis eorum hominum qui nunc sunt, exercitus.

Exercitor, m.t. Qui alterum in re aliqua exercet. [...] Gal. *Qui exerce, qui duit & usite à quelque chose.* Ital. *Chi essercita o avezza uno a qualche cosa.* Germ. Der einen übt und braucht. Hispa. *El que exercita.* Polo. ... Vnga. ... Angl. *An exerciser or practiser.*] Plaut. in Trin. hic quisquis est. Curculio est exercitor: is hunc hominem cursuram docet. ¶ Est etiam exercitor, teste Vlpiano, libro 1. ff. de exercit. actione, ad quem reditus & obventiones navis perveniunt: sive is sit dominus navis, sive à domino navem per aversionem conduxit vel ad tempus, vel in perpetuum.

Exercitorius, adjectivum etiam formatum à nomine exercitor, quo significatur quicquid ad exercitorem attinet. [...] Gall. *D'exercice.* Italicè. *Cosa che appartiene a essercitatione & uso.* Germ. Was zu dem Gebrauch gehört. Hispan. *Cosa de exercicio.* Polon. ... Vng. ... Ang. *That pertaineth to an exercise.*] Navis exercitoria. Actio exercitoria. Afric. in l. 5. Exercitorem ff. de exercit. act. Quæsitum est an non aliter L. Titius exercitoria teneretur.

Exercitium, n.t. Exercitatio, actio. [...] Gall. *Exercice, travail.* Ital. *Essercitio.* German Ein übung. Belg. Een oeffeninge. Hispan. *Aquella obra de exercitar.* Po. ... Vng. ... Angl. *Exercise, use, or custome.*] Gell. lib. 17. cap. 2: Erat hoc sanè quasi ... exercitium ad conciliandas nobis, ubi venisset usus, verborum sententiarumque elegantium recordationes.

Exercitio, verbale, f.t. ... Idem quod exercitium. [Vng. ... Angl. *Exercise, use, custome.*] Vlp. in l. Si tamen ff de exercitoria actione: Si tamen plures per se navem exerceant, proportionibus exercitionis conveniuntur.

Exercitus, tus, m.q. nomen, Manus copiæ militum: ab exercendo: quia (ut inquit Varro) exercendo fit melior. [...] Gall. *Ost de gens de guerre, exercite.* Italice. *Essercito da guerra.* German. Ein Kriegsheer. Belg. Een Heyr/Een ... Hispan. *La hueste exercito.* Polon ... Vng ... Angl. *An army, an hoste.*] Veget. li. 2: Numerus militum exercitatur: unde & re ipsa atque opere exercitus nomen accepit, ut ei nunquam liceret

liceret oblivisci quod vocabatur. Solebant enim Romani milites, tàm veterani, quàm tyrones exerceri ad omne genus armorum. Vt autem exercitus dicatur, teste Vlpiano, opus est magno militum numero. Neque enim una aut altera cohors, sed plurimæ conjunctæ exercitum constituunt. Virg. 9. Aeneid. Iamque omnis campis exercitus ibat apertis. Cicer. de Provin. consul. Iam verò exercitus noster ille superbissimo delectu, & durissima conquisitione delectus omnis interiit.

Exercito exercitas, frequentativum [*hirgil lit* ... *limmâdh*. γυμνάζω. Gal. *Exerciter, accoustumer*. Ital. *Essercitare, avezzare, accostumare*. German. Fleissig oder streng üben. Hispan. *Exercitar*. Polon. *Vstawnie ćwiczę*. Vngar. *Gyakorlom*. Angl. *To exercise often*.] Cicero pro Cluent. Homo in primis ingeniosus, & in dicendo exercitatus. Terentius in Hecyr. O fortuna, ut nunquam perpetuò es bona: Sed jam prior amor me ad hanc rem exercitatum reddidit. Liv. 5. ab Vrbe: Is tùm jam non promptus ingenio tantùm, sed usu etiam exercitatus talem orationem habuit.

Exercitatior, Exercitatissimus. [*murghâl* ... *melummâdh* ... *limmûdh*. German. Wolgeübt. Pol. Wćwiczony. Vng. *Inkább gyakor lottabb, forgottab*. Ang. *Of better practise more exercised*.] Cic. 2. Offic. Deinde consuetudine beneficentiæ paratiores erant, & tanquam exercitatiores ad bene de multis promerendum. Idem pro leg. Manil. Omnibus navalibus pugnis Carthaginenses, homines in maritimis rebus exercitatissimos peritissimosque vicerunt.

Exercitator, oris, m. t. [*marghil* ... *melammêdh*. ἀσκητής, γυμναστής. Gall. *Qui duit & vsite quelqu'vn à faire quelque chose, le maistre de quelque exercice & art*. Ital. *Che vsa di fare qualche cosa*. German. Ein übet, der einen übt und braucht, er sey mit wercken oder sonst arbeiten. Hisp. *El que exercita*. Polon. *Ten ktory ćwiczy*. Vngar. *Gyakorlo*. Ang. *The maister of any exercise*.] Plin. lib. 35. cap. 12: Lecythion agilitatis exercitator.

Exercitatrix, icis, f. t. [*marghelêth* ... *melammedheth*. γυμναστική, ... Vng. *Gyakorlo*.] Quintil. libr. 2. cap. 15: Quòd duas partes civitatis corpori assignet, medicinam, & quam interpretantur exercitatricem.

Exercitatio, f. t. Vsus, tractatio, actio, meditatio, commentatio, consuetudo, quotidiana. [*hithhalô...* γυμνασία, μελέτη. Gall. *Exercitation, vsage, exercice*. Ital. *Essercitatione, vso*. German. Ein übung. Hispan. *Obra de exercitar*. Polo. Ćwiczenie. Vng. *Gyakorlas*. Ang. *Exercise, vse, custome*.] Cic. 2. de Nat. deor. Motu & exercitatione recalescunt corpora nostra. Quintil. libr. 1. capit. 2: Nam & maximè necessaria est oratori memoria, & ea præcipuè firmatur atque alitur exercitatione.

Exercio, is, ire, n. q. ab ex & sarcio componitur, & significat Sarcio.

Exero, is, pen. corr. exerui, exertum, act. t. Ab ex, & sero, Emitto, produco [*hotsi* ... ἐξάγω, ἐξέλκω. Gal. *Tirer hors, mettre hors*. Ital. *Cavar fuori*. German. Hinauß ziehen, herfür strecken. Belg. Wtrecken. Hispan. *Sacar afuera*. Polon. *Dobywam, wyimuię*. Vngar. *Ki vonszom, kinyujtom*. Ang. *To draw or pull out*.] Statius: –fulgentemque exerit ensem. Ovid. libro 1. Fast. Credibile est illos pariter vitiisque jocisque Altius humanis exeruisse caput. Plin. libro 10 capite 23: Glottis prælongam exerit linguam, unde ei nomen.

Exertus, a, um, particip. [*mutsâ*. προφαίνων. Gal. *Sorti, & mis hors sortans & apparoissans dehors*. Ital. *Sporto in fuori*. German. Außgezogen, herfür gestreckt. Hispan. *Cosa sal da afuera*. Polon. *Dobity*. Vngar. *Ki vonyattatot, ki nyujtatot*. Ang. *Put forth, shewed*.] unde Exerti dente dicuntur extra os producti, ut apro προφαίνοντες. Plin. lib. 11. cap. 37: Dentes exerti sunt apro, hippotamo, elephanto.

Exertissime id est, gnaviter aut admodum. [Vngar. *Igen emberül, serényen*.] Spart. in Suet. Tribunatum severissimè exertissimeque egit. Legendum fortè *expertissimè*.

Exerto, tas frequentativum [*hotsi* ... *hereah*. προφαίνω, προφαίνω. Gal. *Tirer & mettre hors, monstrer & faire apparoir de hors*. Ital. *Scoprire, monstrare, cavar spesso fuori*. German. Stets oder offt herfür strecken. Hisp. *Sacar afuera muchas vezes, azer aparecer afuera*. Pol. *Vstawnie dobiwam wyciągam*. Vng. *Ki vonyogatom, ki nyujtogatom*. Ang. *To put forth and shew often*.] Virg. 3. Aen. At Scyllam cæcis cohibet spelunca latebris Ora exertantem, & naves in saxa trahentem. Stat. 1. Theb. Exertare humeros nudamque lacessere pugnam.

Exetasticon. ἐξεταστικόν Latinè Inquisitivum dicitur.

Exfio Purgo. [*nikkâ* ... *zikkêk*. καθαίρω. Gall. *Purger, perfumer*. Ital. *Purgare, profumare*. German. Außseubern. Hispa. *Purgar*. Polon. *Vmiatam*. Vng. *Meg tisztitom*. Angl. *To purge*.] à quo fit exfitus, huius exfitus, pro purgatione. Veteres quoque Exfie pro purgamento posuêre, teste Festo.

Exfodio, dis, act. t. Fodendo eruo. [*châ ah* ... *chaphâr* ... *chathâ*. ἐξορύττω. Gal. *Tirer hors en fouyssant desterrer*. Ital. *Cavar la terra*. Germ. Außgraben, herfür graben. Hisp. *Cavar para sacar algo*. Polon Wykopuie. Vngaric. *Ki kapálom, ki ásom*. Angl. *To delue vp, to dig out*.] Plaut. Aulul. Exfodio aulam auri plenam.

Exfundo as are, A fundo evertere. Cælius Antipater libro 7: Respub. amisso exfundato pulcherrimo oppido.

Exgrumo as, are, Dicuntur cochleæ grumos eruentes, & ex grumis exilientes [ἀναθρομβοῦσαι. Ger. Under einem Erdschollen herfür kriechen oder schleichen. Vngar. *Ki másznak, magam kiturom*.] Grumus enim, terræ collectio est, à congerie dicta. Varr. 3. de Re rust. 14: Denique ipsæ exgrumantes ad propalam vitam diù producunt, quum ad eam rem pauca laurea folia interjiciunt, & aspergant furfures non multos.

Exgurgitare, act. p. [*hêk*. Gal. *Vomir, regorgir*. Italicè, *Vomitare, uttare*. German. Herauß kotzen. Hispa. *Gomitar, regoldar*. Polon Wyrzygna. Vng. *Ki szapallani, ki hagigatni*. Ang. *To parbreake, se v mitte*.] Per metaphoram Plaut. in Epidico dicit Exgurgitare pecuniam domo: Proh deûm atq; hominum fidem, quid ego Lenocinium facio, qui quidem habeam alienos domi, Atque argentum exgurgitem domo prorsum?

Exhæredo, as, are, act. p. Exhæredem aliquem scribo, hæreditate aliquem privo, ad quem ab intestato ea ventura erat. [ἀποκληρονομῶ. Gal. *Desheriter, priver d'heritage & succession*. Ital. *Diredare, privare della hereditá*. Germa. Enterben. Hispan. *Desheredar*. Polon Wydziedziczam. Vng. *Iószágombol ki tagadom*. Ang. *To disherite*.] Cic. pro Cluent. Ille quum filium exhæredaret quem oderat, ei filio homines alienissimos cohæredes conjunxit. Martial. lib. 3: Exhæredavit te Philomuse pater. Cic. 2. Philip. Igitur fratrem exhæredans, te faciebat hæredem. Ad Herenn. li. 4. Sed à necessariis omnibus exhæredatus est. Quintil. libr. 7. capit. 21 Tu impiè fecisti quum exhæredationem meruisti.

Exhæres, dis, com. t. Qui privatus est hæreditate quæ ad eum pertinebat [ἀποκληρος. Gal. *Desherité, privé de sa succession*. Ital. *Privato della hereditá*. Ger. Enterbt. Hisp. *Desheredado*. Pol. Wydziedziczony. Vngar. *Iószágbol ki tagatatot*. Ang. *One that is disherited*.] Cic. 1. de Orat. Nempe in ea causa quæsitum est de jure civili, possetne paternorum bonorum exhæres esse filius, quem pater testamento neque hæredem, neque exhæredem scripsisset nominatim. Plaut. Mostel. utinam nunc meus mortuus pater nuntietur, Vt ego exhæredem meis me bonis faciam, atque hæc sit hæres. ¶ Exhæredem vitæ suæ facere aliquem, per translationem dictum à Plauto Bacchid. pro occidere.

Exhæredatio f. t. legis implet voluntatem, præteritio secus. Illa solidat testamentum, ista infirmat: illa lege permittitur, ista prohibetur [Angl. *A disheriting*.] Salom. in 1 Galbus.

Exhæresimus, penult. corr. dies dicitur. [ἐξαιρέσιμος ἡμέρα. Vng. *Maradi vgrála*] Id est, exemptibilis: propterea sic dictus, quòd ex mense eximi solebat, ut annus cum Solis ac Lunæ ratione congrueret. Cic. 4. Verr. Consuetudo Siculorum est cæterorumque Græcorum, quod suos dies mensesq; congruere volunt cū Solis Lunæq; ratione, ut nonnunquā siquid discrepet, eximant unum aliquem diem, aut summum biduum ex mensibus quos illi exhæresimos dies nominant. Bud. in Annot.

Exhalo, as, pen. prod. act. p. Expiro, & veluti per halitum aërem emitto [*hippiach* ... *hoschiân*. ἐξατμίζω, ἐξαερόω. Gal. *Halener, ietter hors vn vent esprit, fumee ou vapeur*. Ital. *Essalare, spirare*. Germ. Außdempffen, herauß athmen, außblasen. Belg. Wtblasen. Hisp. *Echar de si vapor ò baho*. Pol. Wykurzam wideymuie. Vng. *Lehellök, kifúok, kigözölgök*. Ang. *To puffe or breath out*.] Virg. l. 7: sævamq; exhalat opaca Mephitin. Plin. l. 17 cap. 4. Quæ tenues exhalat nebulas. Cic. 5. Verr. Veniendum erat ad eos contra Apronium, qui nondum etiam Aproniani convivii crapulam exhalassent. Idem 2. Philipp. Quanquam tu quidem (ut cui familiarissimi dictitant) vini exhalandi, non acuendi ingenii causa ... multas. ¶ Exhalare animam, est mori. Ovid. 6. Metam. simul suprema jacentes Lumina versarunt, animam simul exhalarunt. Ovid. 1. Metam. Ir ... entis anima exhalata recessit. Pro exhalare vitam. Virg. 2. Aen. Vt regem æquævum crudeli vulnere vidi Vitam exhalantem.

Exhalatio. act. t. Expiratio [*mappâch* ... *nephedh*. ἀναθυμίασις, ἀτμός. Gal. *Vapeur & exhalation*. Ital. *Vapore, essalatione*. Germ. Ein dampff. Hispan. *Aquella obra de echar baho, vaho*. Polon. *Kurzawa*. Vng. *Ki lehellés, fumás, füstölgés, gözölgés*. Angl. *An exhalation or fume rysen vp*.] Plin. lib. 31. cap. 3: Certior multò nebulosa exhalatio est. Exhalationes terræ, sunt tenues spiritus, qui per æstum maximum terra diffusa exhalantur, & sursum in aëra feruntur. Cic. 1. Tusc. Quod & humidum & caliginosum est propter exhalationes terræ.

Exhalabilia sunt corpora quæcunque humorem habent: sic tamen habent ut evaporare nisi ignitis addantur, non possint.

Exhaurio, is, exhausi, exhaustum ire. act. q. Humorem evacuo, ebibo, exinanio, exicco: [*schââb* ... *dâlâ* ... *tâlâl*. ἐξαντλέω. Gall. *Espuiser, vuider*. Ital. *Vacuare, trar fuora, cavare*. German. Außschöpffen, außtrincken, abschöpffen. Belg. Wtputten, uitlegen. Hispanic. *Sacar ò vaziar*. Polo. Wyciągam, dopiiam, wysusiam. Vngar *Ki meritem meg üresitem, ki meritem*. Angl. *To drawe out, to emptie*.] diciturque exhauriri tam ipse humor, quàm id quo humor continetur. Aequè enim usitatè dicimus, Exhaurire vinum, & exhaurire dolium. Cic. 2 Philip. Tu istis faucibus, istis lateribus, ista gladiatoria totius corporis firmitate tantum vini in Hippiæ nuptiis exhauseras, ut tibi necesse esset in populi Romani cōspectu vomere postridie. Exhaurire poculum, Livius. Habet hoc verbum multas elegantes translationes: Cic. pro Sext. M. Crassus eadem sibi manu vitam exhausit, qua mortem, sæpè obtulit hostibus. Idem in Vatin. Aerarium exhaurire, Remp. compilare. Et in Pisonem: Civitates omnibus rebus exhaustæ. Ad Attic. lib. 2: Tantus fuit amor, ut exhauriri nulla posset injuria: id est, deleri. Ad Quin. Frat. 1. Exhaustus enim est sermo hominum: id est, de ea re jam loqui est desitum. Et ad Attici. lib. 1. Multa enim sunt quæ me solicitant angûntq;

quæ

quæ mihi videor, aures nactus tuas, unius ambulationis sermone exhaurire posse: id est, deponere. Ad eundem 5: Reliquum est, ut antequam proficiscare mandata nostra exhauriss: id est, exequaris. Virg. 4. Aen. - heu quibus ille Iactatus fatis, quæ bella exhausta canebat! id est, finita & quasi exantlata. ¶ Exhaurire vitam. Cicer. pro Sestio: Ne videret victorem unius inimicum, eadem sibi manu vitam exhausisse qua mortem sæpè hostibus obtulisset.

Exhaustum, sti, substantivum, n. f. [נדלך nidlêch דל dal. ἐξάντλημα. Vng. ki meritett.] Virg. 2. Georg. Est etiam ille labor curandis viribus alter, Cui nunquam exhausti satis est. Exhausti: id est (inquit Servius) exhaustionis, finitionis: quod quia asperum visum est, sed ad figuram transtulit: & ait: Exhausti, ut Servantissimus æqui, pro æquitatis. Inexhaustus, ἀνεξάντλητος, pro infinito: quasi (ut ita dicam) inexhaurabilis.

Exebenus ni, ἐξέβενος, Gemma speciosa, & candida, qua artifices aurum poliunt, ut ex Zoroastris sententia tradit Plin. lib. 37. cap. 10.

Exhedra, æ, f. p. Cubiculum erat columnis fultum & epistyliis pluribus, excisis spatiis, quibus prospectus in viam erat, aliquando sub dio, nunquam sub tecto. Alex ab Alex. de Gen. diet. lib. 5. cap. 11: Exhedram in l. Si verò. ff. de his qui de incer. procella studiaria accipi posse Budæo videtur. Accursius divinam conjectura fenestram interpretatur. Exhedra autem Græcè, à sedium frequentia, & sessitandi commoditate nomen accepit.

Exherbare, Est herbas extirpare [ἐκβοτανίζω. Gal. Arracher & oster les herbes de quelque lieu. Ital. Sterpare l'herbe svellere, sbarbare. German. Kraut außjetten. Hispan. Arrancar y quitar las yervas. Pol. Iráwe wnimam, wyplewiam. Vng. Kigyomlalom. Angl. To plucke up the grasse by the rootes.] Colum. lib. 5: Et quum geminavit ad unam perticam summittitur, crebroque foditur, atque exherbatur, nec minùs quàm vinea pampinatur. Et alibi: Exherbandus est locus.

Exhibeo, es, pen. corr. act. f. Profero in publicum, deduco, ostendo. [הוציא hotsi הראה hereáh. δεικνύω, ἐμφαίνω, παρέχω, φανερόω. Gall. Exhiber, bailler, representer, monstrer, presenter. Ital. Dare in publico, rappresentare, monstrare. Germ. Hinaußgeben / dargeben / erzeigen. Hispan. Dar traer publicamente. Pol. Wydáć, pokazuię. Vnga. Szóm elébe hozom, meg adom, ki mutatom. Ang. To give, to shew, to offer, to represent.] Paulus: Exhibere est facere in publicum potestatem, ut ei qui agit, experiundi fit copia. Cicer. 7. Verr. Is omnino servus in familia non erat, cum statim exhiberi jubet. Exhibere reum, locutio est Iurisconsultis familiaris, pro sistere. Siquis (inquit Iurisconsultus, l. Si quis, de exhib. reor.) reum criminis de quo satisdedit, non exhibuerit, pœna pecuniaria plectitur: puto tamen si dolo malo non exhibeat, etiam extra ordinem esse damnandum. ¶ Vtuntur etiam Iurisconsulti hoc verbo in alia significatione pro vitæ necessaria suppeditare. Paulus in l. Nesennius. ff. de Negot. gest. Pone, peregrè patrem ejus abiisse, & matrem dum in patriam reverteretur, tàm filium quàm filiam ejus exhibuisse. Vlpian. l. j. D. de Offic. præfect. urb. Sed & patronos egentes de suis libertis querentes audiet, maximè si ægros se esse dicant, desiderentque à libertis exhiberi. ¶ Exhibere negotium est labore vel molestia afficere. πράγματα παρέχειν. Cicer. lib. 3 Offic. Quod quum audivisset adulescens, negotium exhiberi patri. Sic Exhibere laborem: Exhibere molestiam, &c.

Exhibitus, a, um, Participium, ut Tori exhibiti. Ovid. Epist. 16: Hypsipyle testis, testis Minoia virgo. In nobis exhibitis utraq; juncta toris.

Exhibitio, nis, f. t. [הצגה mosgá. παράστασις. Gal. Representation, exhibition. Ital. Rappresentatione, exhibitione. Germ. Dargebung / fürhaltung / darstellung. Hispan. Presentation como persona. Pol Oddanie. Vng. Szóm elébe való hozás, megadás. Ang. A representing or offering.] Gell. Probari apud me debere pecuniam datam consuetis modis expensi latione, mensæ rationibus, chirographi exhibitione.

Exhilaro, as, act. p. Lætum & hilarem reddo, idem quod simplex hilaro. [שמח schimmeách. εὐφραίνω. Gall. Esiouir, recreer. Ital. Rallegrare, far allegro. Ger. Frölich machen. Hisp. Alegrar a otra persona. Pol. Obweselam. Vngar. Meg vigasztalom. Angl. To delight, to make merrie.] Colum. lib. 6. cap. 24: Quoniam nimietate verni pabuli pecudes exhilaratæ lasciviunt. Plin lib. 17. cap. 25. Nam neque ilex, picea, larix, pinus uno flore exhilarantur, natalesve pomorum recursus annuos versicolori nuntio promittunt. ¶ Exhilaratos, particip. Cicer. Pæto lib. 1: Miratis tàm exhilaratam esse servitutem nostram.

Exhomologesis is, f. t. ἐξομολόγησις, Latinè dicitur confessio. Qui criminum suorum sorde pollutus est, exhomologesis satisfactione mundetur.

Exhorreo, res, n. f. à quo Exhorresco, pro expavesco, Præ timore horreo, & contremisco. [נגע agnaz חרד charádh. φρίττω. Gal. Avoir grand frayeur & frisson, trembler fort, se herissonner. Ital. Tremare di paura. German. Ergrausen / von forcht erzittern. Belg. Beven. Hisp. Tomar alguno mal. Polon. Lekam się, drżeg się. Vngar Elrettenyedem. Ang. To quake for feare and feare so that ones eares stare withall.] Plancus Ciceroni: Sed non possum non exhorrescere, si quid intra cutem subest vulneris, quod prius nocere potest, quàm sciri curarique possit. ¶ Nonnunquam etiam ponitur activè cum accusativo à tergo. Virg. 7. Aen. Adveniat, vultus néve exhorrescat amicos. Exhorrescere, pro fremere. Ovid. 4. Metaph. - exhorruit æquoris instar. Quod fremit, exigua quum summum stringitur aura.

Exhortor, aris, d. p. Vehementer hortor. [הלהיב behir פתה bizhir פתה beseh פתה pittách. προτρέπω, προτρέπομαι. Gall. Exhorter, enhorter. Ital. Essortare. German. Vermahnen / anhalten. Hispan. Induzir con razones. Polon. Napominam. Vngar. ió útra igen intem. Ang. To exhorte, to incourage, to cherish he, to cheere.] Cicer. 1. Acad. Omnis ejus oratio tùm in virtute laudanda, & in hominibus omnibus ad virtutis studium exhortandis consumebatur. Ovid. 3 Metam. Erigor, & trepidos cives exhortor in hostem. ¶ Exhortans antis, participium act. Stat. 8. Thebaid. Ipsum exhortantem cunctos, capitisq; superbi Ingentem fulgore jubet.

Exhortatus, participium [מעודד muiáth προτραπόμενος. Gall. Qui est exhorté. Ital. Che è essortato. German. Der vermahnet. Hisp. El que induzido por razones. Polon. Napomniany. Vng. Igen intetett. Ang. That exhorteth or encourageth.] Virgil. 12. Aeneid. - sic exhortata relinquit Incertam, & tristi turbatam vulnere mentis. προτραπείς. Gal. Exhorté, admonesté. Ital. Essortato. German. Der vermahnet wird. Hispan. Induzido por razones.] Cic. in Catone: Ille enim quum esset Consul in Gallia, exhortatus est in convivio à scorto, ut securi feriret aliquem eo. um.

Exhortatio, verbale, f. t. [προτροπὴ, παρακέλευσις. Gall. Exhortement, admonestement. Ital. Essortatione. German. Vermahnung. Hisp. Aquel induzimiento con razones. Polon. Napominanie. Vng. Szorgalmatos intés. Ang. An encouraging or exhortation.] Quint. lib. 1. cap. 3: Exhortatio docentium.

Exhubero, as, Abundo. [הותיר hotir רבה rabáh רב ráb. ἐξυβρίζω. Gal. Abonder. Ital. Abondare, avanzare. Germ. Überflüssig seyn. Hisp. Abundar mucho. Pol. Obfituię. Vng. Bő vőlkőőm. Ang. To abounde.] Colum. in Præfat. lib. 1: In Asia mysiaque densa ac glutinosa terra maximè exhuberat. ¶ Nonnunquam etiam accipitur activè. Col. lib. 9. cap. 4: Quæ favorum ceras exhuberant: hoc est: huberes reddunt.

Exibilo as, penult. corr. Significat cum sono vocis, tumultuariaque sibilatione expello derideo, explodo. [ἐκσυρίττω. Gall. Chasser et rebuter en sifflant, siffler contre quelqu'un. Ital. Sibilare, fischiare bisbigliare. Germ. Außpfeiffen / mit pfeiffen hinauß treiben / verlachen. Hispan. Silvar echar eco riendo. Pol. Wygwizdam. Vng. Ki fuvolóm, ki tapsolom. Angl. To drive out by hissing.] Cic. in Parados. Histrio si paulum se moveat extra numerum, aut si versus pronuntiatus est una syllaba brevior aut longior, exibilatur atque explòditur.

Exicco, as, pen prod. act. p. Exhaurio [ייבש hobhísh יבש ibbeśch. ἀποξηραίνω, ἀφαυαίνω, ἐξαυαίνω. Gallic. Secher, dessecher, essiccer. Ital. Seccare, o in secare. Ger. Außtröcknen. Hisp. Secar ò mucho secar. Pol. Wysuszam. Vngaric. Kiszárasztom. Angl. To be made drie.] Cic. 2. de Divin. Arbores que ut hyemali tempore cum luna simul senescentes, quia tum exiccatæ sunt, tempestivè cædi putentur. Plin. lib 8. cap. 26. Quintus Cic. Tironi, lib. 16. Epist. famil. Te quidem exicco scribens.

Exiccatus, part [יבש chorab יבש nejubbásch. ἀποξηρανθεὶς, ἐξηρασμένος. Gal. Seché. Ital. Seccato. Germ. Außgetröcknet. Hispan. Secado. Polon. Wysuszony. Vng. Kiszáradt. Anglice, Withered, dryed up.] Cic. de Clar. Orat. exiccatum genus orationis. Stat. 5. Sylvar.

Exigo, is, penult. corr. exegi, exactum, act. t. Excludo, ejicio, expello, quasi extra ago. [גרש ge.ejsh נדח hidhiach ἐξωθεῖν, ἐξελαύνειν. Gallic Chasser hors, dechasser. Italicè, Escludere fuora. Germ. Hinauß treiben. Belg Overbringhen. Hispan Echar de fuera. Polon. Wypędzam. Vng Ki hozom. Anglicè, To drive or chase away.] Plaut. in Aulul. Itaque omne exegit foras. ¶ Est præterea exigo, rem aliquam jure mihi debitam peto. [נגש naghas ἀπαιτέω. Pol. Upominam się. Vng Meg kérem, kérőm. Ang. To require.] Cicer. Cassio. Longiores expectabo, vel potiùs exigam. Hinc exigere pecuniam dicimur quæ nobis debetur. ¶ Interdum est convenienter postulare. [שאל schaál. αἰτεῖν. Ang To require, to demand.] Lactant. libro 4: Sapientia spectat ad filios, quæ exigit amorem. ¶ Interdum agere, seu traducere. [בלה bychiim בלה hissuám. ἄγειν.] Terent. in Hecyr. Illique exopto ut reliquam exigat vitam. ¶ Interdum perdiscere inquirere. ἀνακρίνειν, ἐξετάζειν. Virgil. 1. Aen. Quærere constituit socius que exacta referre. Sueton. in Cæs. Britanniam petiisse spe margaritarum, quarum amplitudinem conferentem, interdum sua manu exegisse pondus. ¶ Interdum facere. Virgil 6. Aeneid. quos improba ventris Exegit cæcos rabies: ¶ Interdum definire, constituere. Virgil. 4 Aeneid. Decrevitque morituri tempus secum ipsa, modumque Exegit. ¶ Interdum complere. τελεῖν. Plaut. in Amph. Menses jam tibi exactos esse vides. ¶ Aliquando extorquere. Cicer. pro Fonteio: Itaque Titurium Tolosæ quaternos denarios in singulas vini amphoras portorii nomine exegisse. ¶ Interdum expellere Plaut. in Aulul. Is uxorem suam suas sibi res habere jussit, exegit. ¶ Exigere pœnam, est sumere pœnam. Ovid. 4. Metam Exegit indicii memorem Cythereia pœnam. Idem Epist 8: Perfidiæ pœnas exigit ille locus.

Exactus, Participium, Præteritus, ejectus, expulsus [נדח niddah נגש nighas, ch נגש nuigesam. παρεληλυθὼς, ἐξ, ἐξηγμένος. Gal. Passé, parfaict, acheué. Ital. Fornito, passato. Germ. Verschiessen / vergangen / außgetrieben. Hisp. Perfecto ò passado, Pol. Wygnany,

Wigeany wipedzony. Vng. *El mult, meg lei (item) kimx tet.* Ang. *Passed ouer demanded, perfectly doone and finished.*] Liv. 4. bell. Pun. Exacta erat media ætas. Terent. in Adelph. Nunc exacta ætate hoc fructi pro labore ab his fero Odium. Cice. 7. Verr. Hoc tantùm exacta ætate laboris, itinerisque suscepit. Virgil. 3. Georg. At tribus exactis, ubi quarta accesserit ætas. Exacti reges, expulsi, Cic. 1. de Orat.

Exactus, exactior, exactissimus, Diligens, absolutus, ad unguē factus. [ἀκριβὴς ἐξειργασμένος. Vng. *Tökélletes.*] Martial libro 4: Exhortor moneoque te libelle, Vt docto placeas Apollinari: Nil exactius, eruditiusque. Plin. Epist 176: Quod ille obsequium Serviano exactissimo viro præstitit.

Exactus, pro venditione: quia merx dum venditur, exigitur à nobis, & exit, emittitur. [ἐξαγωγὴ, ἐξέλασις. Vngar. *Ei adás.* Ang. *A sale or vtterance of ware*] Quintil. Declam. 19: Sacrosanctus mercator opportunum mercis exactum puto invenit: si tam bene vendideras, miror cur pecuniam non reddideris.

Exactor, oris, m. t. Qui pecunias publicas exigit [נוגש maddiach נגש megbaré, עזר noges. ἐκπράκτωρ, ἐξεταστὴς. Gall. *Exacteur,* Ital. *Riscuotitore.* Germa. Ein Schuldforderer/einzieher. Hispan. *El cogedor de las rentas y pechos.* Polon. *Dlugu odbieraiaci, poborca.* Vngar. *Adószedő.* Ang. *A gatherer of taxes*] Cæs. 3. bell. Civil. Erat plena lictorum, & imperiorum provincia, confecta præfectis & exactoribus. Exactores Regum: id est, expulsores. Liv. 9 ab Vrb. Ita reges gesserant bella, ita deinde exactores Regum Iunii, Valeriique.

Exactio, onis, f. t. [εἴσπραξις, ἐξέλασις. Gal. *Exaction, comme levement & recouurement de deniers.* Ital *Recoimento.* Germ Aufforderung. Hisp. *Aquella obra de coger las rentas, cogimiento.* Pol. *Wyciagnienie, wypchnienie.* Vng *Erőszag szerent valo kerésé.* Ang. *A pilling & sacking.*] Colum. lib 1. cap. 8: Nulla est autem major vel nequissimi hominis custodia, quam operis exactio. Cicer. 2 de Legib. Eaque pecunia non minor esset facta cum superiore exactione.

Exiguus, a, um, Parvus, modicus [קטן *katón* מעט *mehat* דק *dak.* ὀλίγος. Gal. *Petit.* Ital. *Picc, piccolo.* Ger. Klein. Hisp. *Pequeno.* Pol. *Maly, niewielky.* Vng *Kitsin.* Ang. *Small, litle.*] Cicer. pro Dejotaro: Antea quidem majores copias alere poterat, nunc exiguas vix tueri potest. Virgil. 4. Georg. Pulveris exigui jactu compressa quiescent. Plin. in Epist. Qui nunc exiguissima legata, theatralis operæ corollarium, accipient ab hærede. Horat. 1. Carm. Ode 18: Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum Discernunt avidi. ¶ Exiguus animi. Claud. in Eutrop. Acer in absentes linguæ jactator: abundans Corporis, exiguusque animi. ¶ Exiguum, substantivum. Ovid. 4. Trist. Exiguum pleno de mare demat aquæ. ¶ Exiguum aliquando pro exiguè adverbium. Plin. Epistol. 50: Quantum ego sapio, qui fortasse in omni re in hac certè per quàm exiguum sapio. ¶ Exiguo pòst: id est, Paulò pòst. Plin. lib. 31. cap. 2: Exiguo post cibum ipsius. De Cicerone.

Exiguissimus, Superlat. Ovid. epist. 14: De fratrum turba pars exiguissima restat.

Exiguè, adverbium, parcè, tenuiter, exiliter. [מעט *mehat.* μικρῶς, ὀλίγως. Gal. *Petitement.* Ital. *Piccolmente.* German. Wenig/schlechtlich Hisp. *Pequenna y escassamente.* Polon. *Skapie, nie hojnie.* Vng *kisinen, kinesse.* Ang *Small.*] Terent Heaut. Præbent exiguè sumptum: & ea sunt tamen ad virtutem omnia. Cicer. 3. de Orat. Celeriter exigueque dixisses, duas tibi reliquas feceras. Cicer. ad Att. lib 11: A te enim est peccatum, ut me ista epistola nihil consoletur. nam & exiguè scripta hæc est, & suspiciones magnas habet.

Exiguitas atis, f. t. [מעט *meká* דלה *dalláh.* ὀλιγότης, τὸ ὀλίγον, μικρότης. Gall. *Petitesse, peu.* Ital. *Piccolezza, poco.* Germ Kleinfüge/kleine. Hisp. *Pequenneza, escasseza.* Pol. *Niemiekość.* Vngar. *kisiség.* Angl. *Smalnesse, litlenesse.*] ut, exiguitas copiarum, Cælius Ciceroni libr 8: Nunc hæc exiguitas copiarum recessum non dimicationem mihi tuam præsagiebat. Exiguitas lactis. Varr. Exiguitas cibi, Columella. Exiguitas temporis, Livius. Exiguitas corporis, Cæs.

Exilio, is, pen. corr. Ab ex & salio, significat saltando egredior, vel erumpo. [קפץ *rakádh* נתר *nis. er.* ἐκπηδάω. Gall. *Saulter hors, sortir vistement.* Ital. *Saltar fuori.* Germ. Hinaußspringen/außspringen. Belg Opspringen Hispan. *Saltar à defuera.* Polon *Wyskakuie.* Vng. *ki-ugrom, kiszökom.* Ang. *To leape out.*] Lucan. 5: -sic fata relictis Exiluit stratis. Ovid. 9 Metamor. Exiluit. junctasque manus patefacta remisit. Cic. 4. Verr. Ita properans de sella exilivit. ¶ Accipitur etiam pro vehementer gaudere, & præ gaudio salire. ἀναπηδάω, ἐνθορεῖν, ἀγαλλιάομαι. Cic. Tironi Mihi crede, tuis & illius literis perlectis, exilui gaudio. Terent. in Heaut. -non advorti primò: sed postquam aspexi, illicò Cognovi, ad te exilui: hoc est veluti saliendo & gestiendo cucurri. Hujus frequentativum est Exulto ἀγαλλιάζομαι.

Exilis, exile, pen. prod. Tenuis. [דל *dal* דק *dak* λεπτός. Gall. *Menu, gresle.* Ital *Tenue, sottile.* German. Kleinistan. Hisp. *Feble, sotil, y delgado.* Polo. *Maly podly.* Vng. *Vekony, kitsied.* Ang. *Small leane, bare slender.*] ut, Exilis vox. Plin. lib 11. cap. 51: Bubus tantùm fœminis vox gravior, omni in alio genere exilior quàm maribus. Varro de Re rust. cap. 3: Et hic aprum glans quum pascet emptitia, facit pinguem: illic gratuita, exilem: hoc est, gracilem & malè saginatum. Cicer. 4 de Finib Illorum verò ista ipsa quam exilia de virtutis vi, &c.

Exilitas, f. t. Tenuitas, jejunitas. [דלה *dalláh.* λεπτότης, ἰσχνότης Gal. *Menuisse, gresleté, tenuité.* Ital. *La minuttezza, la sottigliezza.* Germ. Kleine/dünne. Hispan. *Simpleza y delgadeza.* Polon. *Niewielkość.* Vng. *Kitsinség vekonság.* Ang *Slendernesse, smallnesse.*] ut Foliorum exilitas. Plin. libro 21. capite 6: Foliorum exilitate usque in fila extenuata. Colum. lib. 5. cap. 5: Ne oneretur exilitas vitis.

Exiliter, adverbium, Tenuiter, jejunè. [λεπτῶς, ἰσχνῶς. Gall *Petitement, a-liement.* Ital. *Sottilmente, picciolmente.* Ger. Kleinfüglich oder schlächtlich. Hisp *Delgadamente.* Pol *Szczupie* Vng. *Vekonyan, kitsinden.* Ang. *Slenderlye, thynnely.*] Cic. 1. de Orat. Etenim videmus iisdem de rebus jejunè quosdam & exiliter, ut eum quem acutissimum ferunt Chrysippum disputavisse.

Exilium, vide Exul.

Eximo, is, pen corr. act. t. Ab ex & emo, significat excipio, seu aufero. [נשא *najá* הסיר *hesir* אצל *atsál.* ἐξαιρέω, ὑπεξαιρέομαι, ἀφαιρέομαι, ἀναιρέω. Gal. *Oster, delivrer, retirer.* Ital. *Cavar fuori, eccettuare.* Germ. Außnemmen/hinnemmen. Hisp *Sacar fuera de numero.* Pol. *Wymuie, dobywam.* Vngar. *Kivészem.* Ang. *To discharge, to except or take away.*] Cato cap. 112: Vbi triduum præterierit, eximito de dolio. Plaut. Nunquam ædepol omnes balneæ mihi hanc lassitudinem eximent. ¶ Eximere reum, est quovis modo auferre & impedire ne in judicio se sistat. Pomponius Iurisconsultus: Eripere, est de manibus auferre per raptum: eximere verò, quoquo modo auferre: ut puta siquis non raperet aliquem, sed moram faceret quò minùs in judicium veniret, ut actionis dies exiret, vel res tempore amitteretur, videtur exemisse, quamvis corpus non exemerit. ¶ Eximi de reis dicitur, cuius nomen, quum ipse in reos relatus esset, deletum est. Quod cùm aliis causis, tum præcipuè propter accusatoris absentiam fieri solebat Cicer. Verr. 4: Quo tempore omnis ista mea festinatio fuit cum periculo capitis, ob eam causam ne tu ex reis eximere, si ego ad diem non adfuissem. Et Pædian. in Cornel. Postero die quum P. Cassius assedisset, & citati accusatores non adessent, exemptum nomen est de reis Cornelii. ¶ Eximere diem, est extrahere. Cicer. ad Quint. Frat. Cùm Clodius rogatus, diem dicendo eximere cœpit. Capito apud Gellium: Cato rem quam consulebatur quoniam non è Repub. videbatur, perfici nolebat: ejus rei gratia ducendæ, longa oratione utebatur, eximebatque dicendo diem. Erat enim jus Senatori ut sententiam rogatus, diceret antè quicquid vellet alterius rei & quoad vellet. Sic Eximere horam Cicer. 5. Philipp. Horam eximere nullam in tali cive liberando, sine scelere non possumus. ¶ Aliquando cum dativo construitur: ut, Eximere noxæ, est pro absoluto habere, vel pœnam remittere, aut gratiam criminis facere: hoc est, *remissionem* (ut vocant) *dare.* Liv. 5 ab Vrb. Bene habet, inquit Dictator, Quirites, vicit disciplina militaris, vicit populi majestas: non noxæ eximitur Fabius qui contra edictum Imperatoris pugnavit. Eximere noxæ, remittere infamiam. Gell. libro 4 capite 20: Sed cùm ille dejerasset, invitissimum sese oscitatione victum, tenerique eo vitio quod oscedo dicitur, notæ jam destinatæ exemptus est à Censoribus. Eximere honoribus: id est, privare. Plin. in Epist. Quid enim miserius quam exactum, & exemptum honoribus Senatoriis laboribus & molestia non carere? ¶ Eximere numero, quod est rejicere, & tanquam indignum ab aliorum numero excludere. Quintil lib. 1: Autores alios in ordinem redegerint, alios omnino exemerint numero. ¶ Eximere metu, est metu liberare. Plautus in Ruden. Exime hoc miseram metu.

Exemptus, participium, Consumptus, liberatus. [נשא *nesú* נסר *nusar* נצל *neetsal* גרוע *garruah.* ἐξῃρημένος. Gal *Osté, excepté, & retiré.* Ital *Tratto fuori del generale, eccettuato.* Ger. Außgenommen oder hingenommen Hispan *Saccado a fuera.* Pol. *Dobyty, wzięty.* Vng. *Kivétetett.* Ang *Excepted, taken away.*] Cicer. ad Quint. Frat. lib. 10: Cato concionatus est comitia haberi non futurum, si sibi cum populo dies agendi essent exempti. ¶ Exemptus apud Iurisconsultos dicitur, qui à suo judice, sive jurisdictione ordinarii subductus est. [Ang. *Enfranchised*] Exemptus est rebus humanis: id est, mortuus est. Exempta actio quæ perempta est, quum desiit quis agere posse. L. 1, & L. 26. Dig. quibus ex causis major.

Exemptilis pen. corr. Quod auferri & eximi potest. [ἐξαιρετικός. Gall *Facile à oster.* Ital. *Facile da levar via.* German. Das man außnemmen oder hinnemmen kan. Hisp. *Cosa que puede desacar a fuera.* Polon. *To co ktore wziety być może.* Vnga. *Kivehető* Ang. *That is easily exemed or taken away.*] Colum. lib. 9: Quadratæ perticæ paxillis supponuntur, ut avem recipiant assilientem. Sed idcirco sunt exemptiles, ut quum res exigit, à paxillis deductæ, liberum aditum converrentibus stabulum præbeant.

Exemptio, onis f. t. [מגרפה *migrachàh.* ἐξαίρεσις, ἐξαγωγή. Gall. *Ostement, retirement de parmi autre.* Ital *Il levar via.* Germa. Außnemmung. Hisp *Quitamiento, obra de sacar afuera.* Polon. *Wzięcie, dobycie.* Vng. *Kivétel.* Ang. *A taking away, exception or exempting.*] Colum. lib. 3. cap. 18: Quum enim per exemptionem imæ partes eorum perfractæ sunt, apertæ medullæ deponuntur.

Exemptor, ris, m. t. [נשא *nosé* חוצב מפסל *mesh* אצל *otsil.* ἐξαιρέτης, ἐξαιρέτης. Gal. *Osteur, comme un carrier qui oste les pierres de la carriere.* Ital. *Chi leva & toglie.* Germ Ein herausnemmer/ein Steinbrecher/der die Stein auß der Gruben nimpt/oder zeucht Hispan. *El que saca a fuera, como el cantero.* Pol. *Dobywacz, kamieny lamacz.* Vng. *kivevő* Ang. *A taken away*] Plin. lib 36. cap. 15: Et inter plurima

alia

alia Italiæ miracula, ipsa marmora in lapidicinis crescere autor est Papyrius Fabianus, naturæ rerū peritissimus. Exemptores quoq; affirmant, compleri sponte illa montium ulcera ibi. Exemptores vocat, qui eximunt lapides sub terra.

Eximius, mia, mium, Excellens, egregius, præstans, ab eximendo. [אדיר addir נכבד nichbáth. διάφορος, περίεργος, ἐξαίρετος. Gal. *Excellent, singulier, prime, choisi.* Ital. *Excellente, e reo, eccettuato de gli altri.* German. Fürtreffentlich/fürnehm/außbündig. Hispa. *Notable, reputado, grande, scogido.* Pol. *Przebrany, wiborny.* Vngar. *Fwelet, io szép, ékes.* Angl. *Singuler, passing goode.*] Eximii porci dicebantur maiores, qui ad sacrificium electi erant, signati macula, aut nota. sicut egregiæ oves, è grege electæ. Et quia id quod à cæteris eligitur & eximitur, non vulgare esse solet, factum est ut eximium ponatur pro insigni. Virg. lib. 4. Georgic. Quattuor eximios præstanti corpore tauros. ¶ Sumitur & in malam partem. Cic. in Verrem: Sin hanc vos in rege tàm eximiam injuriam, tàm acerbam neglexisse. Idem ad Lentulum lib. 1: Lentulum eximia spe, summæ virtutis adolescentem. cum cæteris artibus quibus studuisti semper ipse, tùm in primis imitatione tui fac erudias.

Eximiè, adverb. Excellenter, egregiè. [διαφερόντως. Gal. *Par excellence, excellemment.* Ital. *Excellentemente.* Germ. Fürtreffentlich/herrlichen. Hisp. *Notable y sennaladamente.* Pol. *Nasobnie, nawibornie.* Vng. *Fwuen, ielessen, ékessen.* Ang. *Excellentlye, passing well.*] Plin. l. 22. cap. 22: Picris ab insigni amaritudine cognominatur, ut diximus, rotundo folio, tollit eximiè verrucas. Eximiè ornatum templum Liv. Eximiè diligere, Cic.

Exin, per apocopen, sive Exinde, adverbia sunt ordinis, idem significantia quod deinde. [אחרי כן achare chen. ἐντεῦθεν. Gal. *En apres.* Ital. *Dopo, da poi.* Germa. Darnach/dannethin. Hisp. *De, de do despues.* Pol. *Potem.* Vngar. *Ezután, annak utána.* Ang. *Since that tyme, afterwarde, from that tyme forth.*] Liv. libr. 1: Vt igitur paulò antè animū inter Fidenatem Romanamq; rem ancipitem gessisti, ita jam corpus passim distrahendum dabis. Exin duabus admotis quadrigis, in currus earum distentum illigat Mettum.

Exinanio, is, ab ex & inanio, act. q. Evacuo, exhaurio, exonero. [הריק herik פנה pinnáh. κενόω. Gall. *Vuider, & rendre vain, aneantir.* Ital. *Vacuare, menomare, attenuare, ridurre à niente.* German. Außlären. Hispan. *Vaziar ò amenguar.* Polon. Wyprozniam. Vng. *Meg üresitem, meg alázom.* Ang. *To emptie or make voyde.*] Plin. l. 10 c 60: Ova sale exinaniri creduntur. Cicer. 7. Verr. Nox illa tota exinanienda navi consumitur. ¶ Hinc Exinanitio, κένωσις. Plin. libr. 13. cap. 22: Succurrit aliquando præceps alvi exinanitio.

Exinanitus, a, um, Particip. κεκενωμένος. Cicer. 2. pro lege Agr. Vectigalia abalienatis, sociis vexatis, regibus atque omnibus gentibus exinanitis, illi pecunias habebunt, vos agros non habebitis.

Exinsperatò, adverbium, Præter spem [παρ' ἐλπίδα, ἐξ ἀπροσδοκήτου. Gall. *Hors d'esperance.* Ital. *Fuor d'esperanza.* German. Vnverhofft/vnversehentlich. Hisp. *Fuera de esperanza.* Pol. *Nie nadziale, nadspodziewanie.* Vng. *Véletlen, remény kívül.* Ang. *Vnlooked for, beyonde all hope or expectation.*] Liv. libro 1: Tum clamore, qualis exinsperatò faventium solet, Romani adjuvant militem suum.

Existimo, as, pen. cor. act. p. Puto, judico, & quasi ex æstimatione statuo atq; decerno [חשב chaschab שער schaër. ὑπολαμβάνω, λογίζομαι, οἴομαι. Gall. *Estimer, & penser, faire iugement de quelque chose.* Ital. *Estimare, pensare, giudicare.* Germ. Meynen/achten/schätzen. Hisp. *Iuzgar ò pensar este mando.* Polon. *Mniemam rozumiem.* Vngar. *Vélem.* Ang. *To suppose or think.*] Quintil. Ex præteritis existimari solent præsentia. Cic 4. Verr. Certissimum accipite argumentum, quò facilius de singulari ejus impudentia existimare possitis.

Existimans antis, Particip. act. Cic. in Orat. Orationis subtilitas inimitabilis illa quidem videtur esse existimanti: sed nihil est experienti minus.

Existimatio, f. t. quæ ferè semper passivæ significationis est, & pro reputatione ac bona fama capitur: ut, Homo magnæ existimationis: id est, de quo omnes bene opinantur. [יקר jekar. δόξα, ἀξίωσις. Gal. *Reputation, renommée.* Ital. *Riputatione, fama.* Germ. Achtbarkeit/ein guter Leumbden. Hispan. *Buena fama, la estima que en alguno es tenida.* Polon. *Dobre mniemanie, slawa, powolanie.* Vngar. *Böcsület.* Angl. *A supposell, reputation.*] Paulus Iurecons. Existimatio est dignitatis illæsæ status, legibus ac moribus cōprobatus: quæ ex delicto nostro, autoritate legum aut minuitur, aut consumitur. Minuitur quoties manente libertate, circa statum dignitatis pœna plectimur: sicut quum relegatur quis, vel cum ordine movetur, vel quum prohibetur honoribus publicis fungi, vel quum plebeius fustibus cæditur, vel in opus publicum datur, vel quum in eam causam quis incidit, quæ edicto perpetuo infamiæ causa memoratur. Consumitur verò, quoties magna capitis diminutio intervenit: id est, quum libertas amittitur, veluti quum aqua & igni interdicitur. ¶ Accipitur etiam nonnunquam activè pro opinione hominum, quam de nobis conceperunt. [מחשבה machschabáh. ὑπόληψις, οἴησις. Gal. *Pensement ou iugement qu'on fait de quelque chose; estime.* Ital. *Pensamento, giudicio, stima.* German. Achtung/ein vrtheil so man von einem ding haltet. Hispan. *Aquella obra que se ga, ò pensar pensamento.* Vng. *Vélekedes.* Ang. *An opinion or iudgement that one conceiveth.*] Cic. pro Cælio: Nam quod de pietate dixistis, est ita quidē nostra existimatio, sed judicium certè parentis.

Existimator, toris, m. t. Iudex opinator. [חושב choschéb שער schohér מקיר mokir. δοξαστής. Gall. *Priseur & estimeur, estimateur de quelque chose.* Ital. *Giudice, stimatore di qualche cosa.* German. Ein Richter/Schetzer. Hispan. *Estimado, taxador.* Polon. *Szacuiacy, rozjemca.* Vng. *Velekedö.* Ang. *That speaketh and supposeth, eftiere that hath thought vpon it.*] Cic. in Orat. Meminerimus nihil nos præcipiendi causa esse dicturos: atque ita potiùs acturos, ut existimatores videamur loqui, non magistri.

Existo, is, n. t. Appareo, emineo, prodeo, exurgo, exorior. [היה hajah נראה nireáh קם kam. ὑπάρχω, ἀνακύπτω, ἀναφέρομαι, ἀναφαίνομαι, ἐξαναδύομαι. Gall. *Estre evident & se monstrer, apparoir, sourdre, estre en veue.* Ital. *Essere, apparere.* Germ. Entstehen/entspringen/herfür kommen. Hisp. *Estar, ser, apparecer.* Polo. *Iestem, powstaie.* Vng. *Vagyok.* Ang. *To be, to appeare, to be aduanced or set vp.*] Valla lib. 5: Existit atq; extat, quorum verborum unum atq; idē præteritum est, simile quiddam significans, quod est, eminet & superest. Sed primum cum motu, alterum sine motu: ut illud sit prodit, vel exurgit: hoc verò superstat. Cic. 2. de Nat deor. Quicquid enim oritur, qualecunq; est, causam habeat à natura necesse est: ut etiam si præter consuetudinem extiterit: præter naturam tamē non possit existere. Cic. 1. de Divin. Submersus equus voraginibus non extitit. Et iterum: Extitit hoc loco quæstio subdifficilis. Et lib. 2 Offic. Atqui eo tempore tantæ discordiæ sequutæ sunt, & ut tyranni existerent, & optimates exterminarentur: id est, exurgerent, vel emèrgerent.

Exiuro, as, n. p. Iuramento assero, & affirmo. [נשבע nischbá. ὀμνύμι, κατόμνυμι. Gal. *Iurer avec serment.* Ital. *Affirmare con giuramento.* German. Mit schwehren bestätigen. Hisp. *Mucho iurar y con sacramento.* Polon. *Przysiegam sie.* Vng. *Eskövéssel erösitem.* Ang. *To sweare with an othe.*] Plaut. Amph. Quando exjurasti te mihi dixisse per jocum.

Exlex, om t. Expers legis, qui sine lege, vel extra legem vivit, qui non tenetur lege. [בליעל bel yahal ἄνομος. Gall. *Qui n'a point de loy qui vit sans loy, desreglé.* Ital. *Senza legge.* Germ. Der ohn ein Gesetz ist. Belg. Sonder wet, ongedwongen. Hispan. *Cosa que esta fuera de ley.* Pol. *Niepodległy prawu.* Vngar. *Szabados, törvény kívül élö.* Ang. *He that lyveth without any lawe, an out law.*] Lucilius Satyr. 2: Non dico, vincat licet: & vagus exulet, erret Exlex Varr. Postremò quæro, parebis legibus an non? An ne exlex solus vivis? Cic. pro Cluent. Non quo illi exlegem aut esse Syllam, aut causam pecuniæ publicæ contemptam atque objectam putarent, sed, &c. Horat. in Arte: & potus & exlex.

Exloquor, Vetus est verbum pro eloquor. [דבר dibér. ἐκφωνέω. Gall. *Parler bien & eloquemment.* Ital. *Parlar bene.* Germa. Herauß reden/außsprechen. Hisp. *Hablar bien, hablar eloquentemente.* Polonic. Wimawiam. Vngaric. *Ki mondom.* Ang. *To speake out, to vtter eloquentie.*] Plaut in Milite: Nempe ludificari militem tuum herum vis? PA. Exlocuta es.

Exnunc, pro, extunc: & extunc prout exnunc, hac vulgò clausula usurpata, necdum tamen Latinitate donata, temporis extremum ad initium retrahi, & viceversa initium ad extremum temporis retrahi significatur: ut vult celebris gloss. in l. 1. Cod de eden. & Bartol. tradidit in leg. si ita stipulatus, in princip. ff. de verb. obl. & in leg. de pupillo. §. si plurimum de op. nov. nunc.

Exobsecro, as, are, act. p. pro valde obsecro usurpavit Plaut: in Asin. Supplicabo, exobsecrabo, ut quenque amicum videro: [בקש bikkisch. λιπαρῶ, αἰτιδέω. Gall. *Fort prier & requerir, supplier affectueusement.* Ital. *Pregare con instanzia.* German. Trungenlich bitten. Hisp. *Rogar muy mucho.* Polon. Wyprašam. Vng. *Szorgalmasan kerem.* Ang. *To request much.*]

Exoche, es, pen. corr. f. p. [מעלה mahaláh יקר jekár ἐξοχή. Gal. *Excellence, grandeur.* Ital. *Excellenza, grandezza.* Germ. Fürtreffenheit. Hispan. *Excellentia, eminencia sobre otras cosas.* Pol. *Powyšsenie.* Vng. *Méltóság, masnak fölötte valo létel.* Ang. *Excellence.*] Eminentia, vel excellentia. Vnde κατ' ἐξοχὴν aliquid nominari dicitur, quod præstantiæ, sive excellentiæ causa nominatur. Servius in illud Virgilii 1 Georg. Nec Pelusiacæ curam aspernabere lentis. Pelusium, *inquit*, unum est de septem ostiis Nili, ubi optima lens nascitur, unde κατ' ἐξοχὴν locutus est.

Exocætus, Piscis est qui & Adonis, similis mœnis jam fœtis, aut gobionibus cui semipedalis magnitudo, forma teres, color subfulvus. De quo Plin. lib. 9. cap. 19.

Exoculo, as, are, act. p. Oculum eruo, effodio. [עור hivvé ἐξοφθαλμίζειν. Gal. *Oster les yeux.* Ital. *Acciare, cavar gli occhi.* German. Die Augen außstechen. Hispanic. *Quebrar ò cegar à otro los ojos.* Polon. *Oko wykałam.* Vngar. *Szömeit ki vaiom.* Ang. *To take or pike out the eyes.*] Apuleius: Cæcam prorsus exoculatam esse fortunam.

Exoculatus, a, um, ἐξομματωμένος, oculis privatus.

Exoculatio, onis, f. t. ἐξομμάτωσις.

Exoculasso, exoculassis, exoculassere, idem quod exoculare. Plaut. Rud. vos adeò, ubi ego invenero, si non ei caput exoculassitis, Quasi myrteta juncis, item ego vos virgis circumvinciam.

Exodium, dii, n. s. ἐξόδιον, Carmen erat ridiculum quod in exitu chori cantabatur à juventute in fine fabulatum Attellanarum. Tractum est vocabulum ἀπὸ τῆς ἐξόδου: hoc est, ab exitu, quòd in fine fabulæ ab exeunte juvenum choro jactabatur. Vnde etiam veteres exodium pro exitu & fine uniuscujusque rei acceperunt. Varr. Quum in vinculis publicis esset; & jam

K 3 bibisset

bibiſſet τάνυμοι in exodium vitæ. Idem: Vitæ curſum ut cognoſcere poſſem, & quæ ſervitutis & libertatis ab origine ad exodium ductæ. Apul. Nullum ego ejus rei exodium inveniebam. ¶ Sunt qui eXodium arbitrabantur: dici ab ἐξω extra & ᾠδῆς cãtus. quòd ſine cantu ſoleant jactari: quorum tamen opinio refellitur teſtimonio poëtarum, qui antepenultimã ſemper corripiunt: quæ proculdubio ſi ἀπὸ τῆς ᾠδῆς deduceretur, ratione ω deberet produci. Iuvenal. Satyr. 6. Vrbicus exodio riſum movet Attelanæ Geſtibus Autonoës. Idem: -tandemque redit ad pulpita notum Exodium.

Exōdĭtārĭus, rii, qui exodia agit. Marcellinus Vt in omni ſpectaculo, exoditario, venatori, aurigæ, & hiſtrionũ generi omni.

Exŏlēſco, is, lui, levi, letum, n. t. Exceſco, ad finem incrementi pertingo: pro quo & exoleo antiqui dixerunt. [בָּלָה habhák בָּלָה balah חָסֵר chaser. ἀκμάζω, ἐξακμάζω, παρακμάζω. Gal. Se paſſer de faillir, n'eſtre plus en vſage. Ital. Ceſſare di creſcere, invecchiare. Ger. Außwachſen/auffhören wachſen/veralten. Belg Ophouwen te waſſen/ verouden. Hiſpa. Dexar de crecer, de acostumbrar, e, hazerſe viejo. Polon. Staƚ ie ſie, przeſtawam roſcz Vng. Ki aggok, ki avulok Ang. To paſſe growing, to wexe out of vſe.] ¶ Aliquando exoleſcere, eſt inveteraſcere, ſive obſoleſcere, in uſu eſſe deſinere, temporis progreſſu deterioris conditionis fieri, ſive deficere. ἀπαρχαιοῦσθαι. Cic. in Saluſt. Poſteaquam ætas tua jam ad ea patienda quæ alteri collibuiſſent, exoleverat. Agretius: Adoleſcere augmenti eſt, inoleſcere coagmenti, exoleſcere evaneſcentis. Plin. lib 37: Chalcedonii neſcio an in totum exoleverint, poſtquam metalla æris defecerunt. Colum. libr. 2: Nam multa ſunt (ut dixi) quæ negligentia exoleſcant & fiant ſterilia.

Exŏlētus, a, um, id eſt, adultus, puber, juſtæque ſtaturæ altitudinem jam adeptus. [עָתִיק hat ik עָתֵק hatek. Ger. Eines rechten alters.] Plaut. Trinummo: Reliqui domi exoletam virginem.

Exŏlētus. Vetuſtus, & ab uſu remotus. [נוֹשָׁן noſchán עָתִיק hattík, ἀπηρχαιωμένος. παρηκμακώς, ἐξίτηλος, ἀμαυρωθείς. Gal. Vieil & ancien & tout paſſé, qui n'eſt plus en vſage, aboli. Ital. Invecchiato, non piu in vſo. Germ. Veraltet/das nicht mehr im brauch iſt. Hiſpan. Coſa de ſacco ſtumbrada. Polo. Stary, ten ktorego wiecey niepoʒywaia. Vng. Ki aggot, regi ki avult. Angl Paſt growing, out of vſe.] Quint. lib 8. Obſcuritas fit in verbis etiam ab uſu remotis, ut ſi commentarios quis Pontificum & vetuſtiſſima fœdera, & exoletos ſcrutatus autores, id ipſum petat. Liv. Arte agendum, exoleto jam vetuſtate odio.

Exŏlēti dicuntur ſcorta maſcula, quæ jam provectioris ſunt ætatis, quàm ut amari ſint idonea: [קְדֵשִׁים kadhe,chim. ἐξωροι] quod genus non paucos circum ſe habuiſſe Heliogabalum ferunt: quos deinde Alexander Severus rerum potitus partim in inſulas deportandos, partim naufragio mergendos curavit. Cic. pro Milone Clodius ſemper ſecum ſcorta, ſemper exoletos, ſemper lupas ducebat.

Exŏlvo, is, act. t. Quod ligatum erat ſolvo, expedio, libero. [פָּתַח pa ach חָקַל chakál. ἀπολύω. Gall. Delivrer, oſter. Ital. Sciorre, ſlegare. German. Außlöſen. Belg Ontbinden/verlaſſen. Hiſp. Deſatar, ò pagar. Polo. Rozwiezuie. Vng Keoldom. Angl. To vnbinde, to peye all cleelye.] Conſtruiturque aliquando cum accuſativo ſolo. Plaut. in Amphytr. Agedum eam ſolve ciſtulam. s. Quid? ego iſtam exolvam? obſignata eſt recté. ¶ Aliquando præter accuſativum habet & ablativum. Cice lib. 3. epiſt. Si me occupationibus relaxaro: nam ut iis me planè exolvam, non poſtulo. &c. Terent. in Hecyr. Illas errore, & te ſimul ſuſpicione exolvas: id eſt, liberes, explices. ¶ Accipitur pro ſatisfacio. ἐκτίνω. Cicer. in Verr. Ille tantum decumanis, quantum iſte imperavit, exolvit. Plin. in Epiſt. Pecuniam etiam, qua illi tunc ampliore opus erat ut æs alienum exolveret contractum ex pulcherrimis cauſis mutuatus, ipſe gratuitam dedit. ¶ Exolvere aliquem religione, eſt illi religionis ſcrupulum adimere, & omni prorſus religione liberare. Liv. 1. ab Vrb. lib. 9: Dedamur per Feciales nudi, vinctiq; exolvamus religione populum Romanum, ſi qua obligavimus. ¶ Exoluit, tetraſyllabum. Ovid. 4. faſt. Longamq; imprudens exoluiſſe fidem.

Exŏlūtus, a, um, Participium ut, Compede exoluta. Stat. 1. Sylv. Saturnus mihi compede exoluta Et multo gravidus mero Decembri adſit. &c.

Exŏlūtĭo, f. t. Integra & plena ſolutio [Vng. Megfizetés, eppen meg fizetés] Scævola D. lib 20. Tit. 1. l. 31: Si cum in exolutione vectigalis, tàm debitor quàm creditor ceſſaſſent.

Exōmĭdes pen. corr. [ἐξωμίδες. Gal. Robbes ſans manches. Ital. Veſte ſenza maniche. German. Ein Rock oder ander kleyd ohn ermel/ da man zu den löcheren die arm hinauß ſtoſſen muß. Hiſp. Veſtidura ſin mangas. Pol. Kaftan kuſet. Vngar. Vyatlan ſuzián. Ang. Iackets or cotes without sleaves] Appellantur veſtes ſubſtrictæ & breves (teſte Gell. lib. 7. Noct. Attic.) ſine manicis, & circa humerum deſinentes. Talibus uſi ſunt monachi, qui hodieque pinguntur exertis extra veſtem brachiis. Quod genus veſtium & colobra nuncupant, quaſi truncata, & mutilata ſine manicis. Meminit hujus veſtis & Plutarchus in Catone: Ἐπανελθὼν δὲ, (inquit) εἰς τὸ χωρίον ἂν μὲν ᾖ χειμὼν, ἐξωμίδα λαβὼν· θέρους δὲ, γυμνὸς ἐργασάμενος μετὰ τῶν οἰκετῶν hoc eſt, Reverſus autem in agrum ſiquidem hyems erat, exomida ſumebat: ſin autem æſtas, nudus cum ſervis operabatur. Dictæ eXomides, ſive quòd expeditæ eſſent (id enim ἐξωμος dicunt Græci) ſive quòd circa humeros (quos iidem ὤμους appellant) deſinerent.

Exōmnĭs, Sine ſomno, [ἄυπνος. Vngar. Alomnelkul valo, aſmatlan.] Velleius Paterculus hiſt. 2: C. Mecænas vir, ubi res vigiliam exigeret, ſanè exomnis providens atq; agendi ſciens.

Exōmphălŏn, ἐξομφαλος, Vmbilici vitium, quum plus æquo extat, Celſus: Vmbilicum prominentem, Plinius procíduum appellat.

Exomus. id eſt, expeditus & exertis humeris, ἐξωμος.

Exŏnĕro, as, are, act. p. Onere levo, onus detraho. [קָבַל kebal. ἀποφορτίζω. Gal. Deſcharger. Ital. Scaricare. German. Entladen/ der laſt oder burd abnemmen. Hiſpan. Deſcargar Pol. Cʒieʒar ʒkladam. Vngar. Meg kinnyebbuism. Ang. To vnlode.] Terent. Hecyr Ego nunc mihi ceſſo, quin hunc humerum exonerem pallio? ¶ Per tranſlationem accipitur pro eo quod eſt moleſtia quapiam aliquem liberare. Ibidem: Nos quoque amicos ejus exonerastis metu ¶ Exonerare item ſeſe in mare amnes dicuntur, quum aquas alioqui ripas egreſſuras paulatim in mare emittunt. ¶ Exonerare ventrem, Martial. lib. 10: Exoneraturas ventrem mihi Villica malva Attulit, & varias, quas habet hortus, opes. ¶ Exonerari pro Deponi. Tacit. libr. 8: Exundantem per Ægidum multitudinem ducibus Ieroſolymo ac Iuda, proximas in terras exonerantem.

Exŏpīnāto, adverbium. [Vngar. Vélétlenül. Ang. Vnlooked for, beyonde all hope and expectation.] Hoc eſt, inſperato, & præter ſpem. Liv. 4 ab Vrbe: Ipſe parte copiarum parvo circuitu locum maximè ſecretum ab tumultu petit, inde nec exopinatò adverſum hoſtem invadat.

Exōpŏlĭs, ἐξώπολις, dicitur qui extra muros urbis habitat, quaſi extramuranus.

Exopto. as, are, act. p. Valde expeto, valde deſidero. [חָמַד chamádh אָוָה ivvách חָפֵץ chaphées. δέχομαι. Gal. Souhaiter, deſirer. Ital. Deſiderare grandemente, bramare. German. Erwünſchen. Hiſp. Mucho deſſear, ò elegir. Pol. Winſuie, ʒ cʒe. Vng. Igen kévanom. Angl. To wiſhe to deſire feruentlie.] Terent. And. Sed quem ego potiſſimum exoptem nunc mihi, cui hæc narem, dari? Cicer. 1. Offic. Quæque majori parti pulcherrima videntur, ea maximè exoptant.

Exoptātus particip & nomen, Expectatus deſideratus. [נַאֲוֶה naaveh נֶחְמָד nechmadh ἐπιπόθητος. Gal. Souhaité, deſiré Ital. Deſiato Germ Erwünſchet Hiſp. Codiciado, mucho deſſeado. Polon. Poʒadany. Vngar. Kévánatot Ang. Wiſhed, desyred earneſtly] Cic. pro Roſc. Amer. Non modò ut exoptatum inimico nuntium primum afferret, ſed etiam cruorem inimici, &c. Virgil. 2. Aen. Nec mihi jam patriam antiquam ſpes ulla videndi. Nec dulces natos exoptatumque parentem Cicero ad Att. lib. 5: Nihil exoptatius adventu meo, nihil charius. Exoptatiſſima gratulatio Cic ad Att. lib. 4.

Exoptābĭlĭs, le adjectivum, Iucundus, ſuavis, qui exoptatur. [נַאֲוֶה naaveh נֶחְמָד nechmá h. ἐπιθυμητός, ἐπιπόθητος. Gall. Deſirable. Ital. Deſiderabile. Germ. Das zu erwünſchen iſt Hiſp. Deſſeable. Pol. Wʒdʒ... [illegible] Vng. Kévánatos, kivánatos. Ang. Greatly to be wiſhed.] Tempus exoptabile. Silius lib. 11: Nec venerem interea fugit exoptabile tempus.

Exōrābŭlă, orum, plur num. Ab Apuleio vocantur omnia artificialia argumenta, quibus oratur per vim eloquentiæ Iudices exorat πιθανευτήρια.

Exorbĕo, es, exorbui, exorbitum vel exorpſi, exorptum, Eſt ſorbendo exhaurio. [בָּלַע baláh לָעַע láh עָלַע alleah. ἐκροφέω. Gall. Humer & avaller ſans y gouſter comme vn breuuage. Ital Sorbire. Germ Außſupffen. Hiſpan. Sorber. Pol Wicʒiſſnie. Vng. Kiſzivisbiom, kiiszom Ang. To ſuppe vp all.] Plaut. in Epid. Iam ego me vertam in hirundinem atque horum exorbebo ſanguinem. Iuven. Satyr. 6: At tibi nũc curruca places, lachrymasq; labellis Exorbes. Idem Satyr. 18, per metaphoram in fœda ſignificatione uſus eſt, quum ait: -quot longa viros exorbeat uno Maura die. ¶ Exorbere civilem ſanguinem per tranſlationem, pro avidè haurire, & copioſè effundere. Cic 2. Philip. Guſtatas civilem ſanguinem vel potiùs exorbueras.

Exorbo, bas, act p. Privo orbe oculorum vel cæcum reddo. [עִוֵּר ivvél. ἐξοφθαλμίζω. Gal. Aveugler, crever ou oſter les yeux. Ital. Orbare, acciecare. Ger Berauben/blind machen Hiſp Cegar, ò privar ojos de los ojos. Pol. Oslie; iam. Vng. Szömét ki vajom. Angl. To make blinde, to pull out the eyes.] Exorbare animam dixit Plaut. in Bacch. pro occidere. Iam (inquit) ego animam amborum exorbabo oppidò.

Exorbĭto, as, pen. corr. n p. Abeo quod rectum eſt aberro, quaſi ex orbita recedo. [טָעָה taháh. παρεκτρέπομαι, ἀφαμαρτάνω τῆς ὁδοῦ. Gall Se deſuoyer du droit chemin. Ital. Piegarſi dal ſentiero, dalla dritta via. Germa. Verirren/ab dem rechten Weg tretten. Hiſp. Declinar ò errar y ſalir fuera del camino. Polon Vſtepuie drogy. Vng. Vtigaz vtbol ki tántorodom. Ang. To go a ſtray, to wander out of the right way.] Auguſt. lib. 9: de Civit Non eis edentes ad aliquid approbandum vel perpetrandum quod exorbitet ab itinere ſapientiæ & lege juſtitiæ.

Exorbĭtantĭă. Zaſ. interpretatur, quæ ſunt extra limitanea, ſunt irregularia, quæ ſunt enormata, & propemodum abſurda.

Exorcĭſo idem quod adjuro: [הִשְׁבִּיעַ hiſchbiah. ἐξορκίζω Pol. Zaklinam. Vng. Ki kényſeritom. Ang. To coniure and chaſe away the devill by adiuration and innocation of the name of god] Vocabulum magorum & impoſtorum. Vlpian. libro 1. D. de extraord. cogn. Non tamen ſi incantavit, ſi imprecatus eſt, & ſi, ut vulgari verbo impoſtorum utar, exorciſavit. Non ſunt iſta medicinæ genera, tametſi ſint qui hos ſibi profuiſſe cum prædicatione

tione affirment. Talium imprecationum meminit Plin. libr. 28. cap. 2.

Exorcismus, mi, m. f. Adjuratio: quum scilicet homini, dæmoni ve cuipiam magico carmine, necessitas imponitur proloquendi ea de quibus rogatur. [ἐξορκισμός. Polo. Zaklęcie. Vng. Eskdueßel, valo kenszerités, (azáz) tiltse és. Ang. Coniuratio.] Quo genere adjurationis qui utuntur, Exorcistæ, ἐξορκισταί. Græco vocabulo appellantur: ἀπὸ τοῦ ἐξορκίζειν, quod est adjuvare: pro quo & exorcizare nonnulli usurparunt: quod verbum in sacra Scriptura aliquoties occurrit. Exorcitavit apud Vlpian. in l. j. de Var. cogn. qui ibidem indicat, id vulgare fuisse impostorum verbum: quod proprie significat obstringere religione: hoc est, alicujus animo religionem injicere, id est, metu religionis temeratæ percellere aut perterrefacere, quod & religione implere dicitur.

Exordine, Sine intermissione. [תמיד tamidh. ἑξῆς. Gal. Par ordre, sans intervalle. Ital. Senza interpositione. German. Ordentlich nach einanderen. Hisp. Sin entrepuesto. Polon. Porządkiem. Vng. Rendél, szüntelen. Ang. Orderly, without interruption.] Virg. libr. 4. Georg. Septem illum totos perhibent exordine menses Flevisse.

Exordium, dii, n. f. Initium, principium, exorsus, procemium. [תחלה techillách, προοίμιον, ἀρχή. Gall. Commencement, prologue, entree. Ital. Essordio, principio, commincamento. Germ. Anfang. Belg. Een beghinsel. Hispan. Comienço. Pol. Początek. Vng. Kezdet. Ang. A beginning, or entrance.] Cic. 1. de Invent. Atque hujus quoque exordium mali, quoniam principium boni diximus, explicemus. Est etiam exordium apud Rhetores prima pars orationis qua auditoris attentio captatur, benevolentia, & docilitas. Græci vocant προοίμιον. Autor ad Herenn. lib. 1: Exordium est principium orationis, per quod animus auditoris vel judicis constituitur, vel apparatur ad audiendum. ¶ Pro eodem etiam legitur Exorsum in neutr genere. Virgil 2. Georg. - non hic te carmine ficto, Atque per ambages, & longa exorsa tenebo. Exordium est oratio animum auditoris idoneè comparans ad reliquam dictionem: quod evenit si eum benevolum, attentum, docilem fecerit. Exordiorum vitia. Vitia verò exordiorum hæc certissima, quæ summopere vitare oportebit, Vulgare, Commune, Commutabile, Longum, Separatum, Translatum, Cõtra præcepta. Vulgare exordium est quod in plures causas potest accommodari, ut convenire videatur. Commutabile, est quod ab adversario potest leviter mutatum ex contraria parte dici. Commune, est quod nihilominus in hanc quàm in contrariam partem causæ potest convenire. Longum, est quod pluribus verbis aut sententiis ultrà quàm satis producitur. Separatum, est quod non ex ipsa causa ductum est nec sicut aliquod membrum annexum orationi. Translatum, est quod aliud conficit quàm causæ genus postulat, ut si quis docilem facit auditorem, quum benevolentiam causa desiderat, aut si principio utatur, quum insinuationem postulat. Contra præcepta, est quod nihil eorum efficit quorum causa de exordiis præcepta traduntur: hoc est, quod quum qui audit, neque benevolum, neque attentum, neque docilem reddit, aut quo profectò nihil pejus est, ut contra sic facit. Cic de Invent. lib. 1.

Exordior, iris. exorsus, Incipio, auspicor, ordior, exordium capio. [הבל hechel ἄρχομαι. Gall. Commencer. Ital. comminciare, dar principio. Ger. Anfahen/anhiben. Belg. Beghinnen. Hisp. Ordir y commencar. Polonic. Poczynam. Vng. El kezdöm. Ang. To beginne.] Plaut. in Asin. Pergam quò occœpi, & ibi consilia exordiat. ¶ Est etiam hoc verbum Rhetoribus frequens, pro orationem auspicari, vel procemio uti προοιμιάζειν, ἀπάρχεσθαι. Cic. de Orat. Qui non timidè ad dicendum accedunt, neque in exordienda oratione perturbantur, penè videntur impudentes. Cicer. 2. de Orat. Jubent exordiri ita, ut eum qui audiat benevolum nobis faciamus & docilem, & attentum. Sed hæ significationes translatæ videntur. Propriè enim exordiri textores dicuntur, quum telæ futuræ stamen instruunt: quo fit ut apud Ciceronem duo hæc, exordiri & pertexere, in eadem oratione sæpè conjuncta videamus: ut in tertio de Oratore: Pertexe modò Antoni quod exorsus es. Item: Ea quibus antè exorsa, & propè pertexta retexantur. ¶ Exordiri, cum infinitivo. Cic. 1. de Finib. Tunc dicere exorsus est.

Exorsus, participium. [מבל machél, προοιμιασάμενος, ἀρξάμενος, ἐξάρξας. Gal. Qui a commencé. Ital. Chi ha cominciato. German. Angefangen. Hisp. El que commença. Pol. Począł, zaczął. Vngaric. El kezdvén. Ang. That hath begunne.] Cicer. pro Cælio: Quid tumultuaris soror? quid insanis? quid clamore exorsa verbis parvam rem magnam facis? Plaut. Persa: Hanc ego rem exorsus sum & facetè & callidé.

Exorsa, orum, in plur. nom. Substantivum, ἀρχθέντα. Virgil. 10. Aen. sua cuique exorsa laborem Fortunamque ferent. Exorsa (inquit Servius) id est, Initia, actus hodiernæ diei. Idẽ 2. Georg. - non hic te carmine ficto, Atque per ambages & longa exorsa tenebo. Id est, simpliciter universa describã neque ut in Aeneide, aliquibus figmentis aut ullis utar ambagibus. Longa autem exorsa vocat Procemia longè repetita: quæ constat esse vitiosa. Servius.

Exorsus, us, m. q. Principium, exordium. [תחלה techillah, ἀρχή, προοίμιον. Gall. Commencement. Ital. Cominciamento. German. Anfang/anhibung. Hispa. Comienco. Polon. Zaczęcie. Vng. El kezdés, kezdety. Ang. A beginning.] Cicer pro lege Manilia: Sed pro vestri imperii dignitate atq; gloria (quoniã is est exorsus orationis meæ) videre quem vobis animum suscipiendum putetis.

Exorior. exoriris, pen prod. d. q. per quartam conjugationem, vel Exoreris, per tertiam, Nascor, emergo, exurgo. [זרח zarach צמח tsamách, ἀνατέλλω, ἀναφαίνομαι, καταστρέφω. Gal. Se lever & sourdre, naistre. Ital. Nascere, uscir fuori. German. Entstehen/auffgehen/entspringen. Belg. Opgaen/entspringen. Hispan. Nacer, saliendo à fuera. Polon. Powstać. Vng. Fól támadok. Ang. To rise vp, to growe or spring vp.] Virg. 11. Aen. Exoritur clamorq; virûm, clangorq; tubarum. Idem 12. Aen. Exoritur trepidos inter discordia cives. Virg. 4. Aen. Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor. ¶ Aliquando pro recreari. Cic ad Atticum lib 7. Nunc venit idem usu mihi quod tu tibi scribis, quoties exorior: ego enim nunc paulùm exorior, & maximè quidem his literis quæ Romæ afferuntur. ¶ Exoriri item dicitur quod repentè, & præter opinionem fit. Cic. contra Rullum: Repentinus Sylla nobis exoritur. Cic. 3. Offic. Sed repentè anuli beneficio rex exortus est Lydiæ. Exorta sunt hæc omnia à te. Id est, à te proveniunt. Terent. in Hecyr. A Myrrhina hæc sunt mea uxore exorta omnia. ¶ Sidera quoque, dies, & aurora exoriri dicuntur, quum in nostro hemisphærio incipiunt apparere. Cicer. de Divin. Post [illegible] Canicula exoritur. Catullus. Aurora exoriente vagi sub lumina Solis.

Exortus, participium. [זרח zoreách צמח tsoméach, ἀνατείλας, ἀναφανείς. Gal. Né, levé, venu, & sorti. Ital. Nato levato, venuto. Germ. Entstanden. Hispan. Nacido salido a fuera. Pol. Powstały. Vngar. Fól támadot. Angl. That is risen or appeared.] Cic. 2. de Natura deor. ex Poëta quodam: Fontcatum verò proles exorta repentè est.

Exortus, us, ui, m. q. Ortus. [מזרח mizrach ἀνατολή. Gall. Naissance, levement, & source. Ital. Nascimento. Germ. Auffgang. Hisp. Nacimento y salida afuera. Polon. Wschód. Vng. Fól támadás, fól kelés. Ang. Arysing vp.] Ad Herenn. lib. 3: Solis exortus, cursus, occasus nemo admiratur, propterea quod quotidie fiant.

Exortivus, a, um, adjectivum, Orientalis. [קדמוני kadmoni. ἀνατολικός. Gall. Oriental, du costé d'Orient. Ital. Orientale. Germ. Des Auffgangs. Hisp. Oriental, de donde nasce el sol. Pol. Wschodni. Vngar. Fól támadó, nap kelet. Ang. East, from the east.] Plin. lib. 18. ca. 34: A parte exortiva solstitialem habebit exortum. Idem lib. 7 cap. 43: Negaverunt illi quenquam nonaginta partium exortivam mensuram (quod anaphoras vocant) transgredi, de varietate nascendi loquitur. Exortivam igitur mensuram: id est, eam quę ortus nostri spatium complectitur.

Exorno, Diligenter orno, magnificè apparo, instruo. [פאר peer עדן hadhan. διακοσμέω, ἐπικοσμέω, κατακοσμέω. Gal. Parer, orner & accoustrer honnestement, embellir. Ital. Apparecchiare, adornare, apparare. German. Beziehren/herlich zu butzen. Belg. Vercieren. Hisp. Componer y afeytar. Polon. Zdobię, chędożę. Vng. Meg kesítöm meg szépitöm. Ang. To deck, to trimme vp.] Cicer. Fabio Gallo lib. 7. Epist. Ea enim signa ego emere soleo quæ ad similitudinem gymnasiorum, exornent mihi in palæstra locum. Terent. in Eunuch Ita visus est dudum, quia varia veste exornatus fuit. ¶ Ponitur aliquando pro suborno. Cic. 1 de Invent. Et utrúmne aliquem exornari oportuit, qui ista prohiberet, ac fieri non fineret, an non?

Exornator, oris, m. t. [מפאר mephaér עדן hodhéh. κοσμητής, κοσμήτωρ. Gal. Qui pare & orne, embellit & accoustre quelque chose. Ital. Chi orna & rassetta qualche cosa. Germ. Ein zierer. Hisp. Afeytador. Pol. Ten ktory zdobi. Vngar. El öfitö, szépitö. Ang. He that decked thinges.] Cicer. 2 de Orat. Cæteri non exornatores rerum, sed tantummodò narratores fuerunt.

Exornatio, onis. f. t. Ornamentum, vel ipse exornandi actus. [עדי hadéi תפארת tiphééreth. διακόσμησις, κόσμησις. Gall. Ornement, parement. Ital. Ornamento, rassettamento. German. Bezierung. Hisp. Atavio, ob a de componer y afeytar. Pol. Ozdobienie. Vng. Szépités, ékesités. Ang. A decking, trimming or apparelling.] Vox est rhetoribus usitata, qui duplicem constituunt exornationem, rerum scilicet & verborum. Autor ad Herenn. lib. 1: Dignitas est elocutionis forma, quæ reddit ornatam orationem varietate distinguens. Hæc in verborum & sententiarum exornationem dividitur. Deinde subdit: Verborum exornatio est quæ ipsius sermonis insignita continetur perpolitione. Sententiarum exornatio est quæ non in verbis, sed in ipsis rebus quandam habet dignitatem.

Exoro, pen. prod. act. p. Orando induco, seu orando impetro. [עתר hathar. δυσωπέω, ἐξαιτέομαι, καταδυσωπέω, αἰδέομαι. Gal. Obtenir à requeste, impetrer. Ital. Impetrare pregando. German. Erbetten/mit bitten erlangen. Belg. Verbidden. Hispan Impetrar ò alcancar lo que pedimos. Polon. Uprasżam. Vngar. Könyörgéssel meg nyerem. Angl. To entreate and obteine by request.] Terent. in Phorm. Neque te exorare ut maneas triduum hoc. Cicer. 8. Philip. Ante deterrere te ne popularis esses, non poteramus: ut nunc sis popularis exorare non possumus. Idem Octavio: Ille ea tamen exorabat quæ volebat auferre: tu extorques. ¶ Invenitur etiam aliquando, pro vehementer orare. Plaut. in Milite: - Veneri pol habeo gratiam, Tandemque exoro & quæso, ut ejus mihi sit copia Quem amo, quemque expetisso.

Exoratus, particip. [נעתר nehtar. παραλλαχθείς, καταπεπεισμένος, ἐπαγόμενος. Gal. Impetré, obtenu par priere. Ital. Ottenuto con preghi. German Erbetten/erlangt mit bitt. Hispan Impetrado ò alcancado con preguntas. Polon. Uprosony. Vnga. Könyörgéssel meg engeszteltetöt. Ang. Obteined by request.] Cicer pro Cluent. Post exoratus, initio permagnam pecuniam poposcit.

Exorator, verbale, m.t. Qui orando impetrat. [ἐξαιτητὴς *hol'er.* καταδεηθεὶς, κατευχόμενος, ἐπαγωγεύς. Gall *Impetrant, obtenant sa requeste.* Ital. *Impetrante, che ottiene.* Germ. Ein erbitter/der mit bitten etwas erlangt. Hisp. *Aquel que assi alcança rogando.* Pol. *Ten ktori niecó uprosi.* Vng. *Könyörgéssel megnyerő.* Ang. *He that obteineth by request.*] Terent. in Prologo Hecyræ: Orator ad vos venio ornatu prologi, Sinite exorator ut siem.

Exorabilis, le, Qui exorari potest, placabilis. [*nehtár.* καταδυσωπητὸς, παραιτητὸς, αἰδέσιος, εὐάγωγος. Gal. *De qui aisement s'impetre ce qu'on demande.* Ital. *Da chi s'ottiene facilmente.* German. Der zu erbitten. Hisp. *El de qual se alcança facilmente lo que pedimos.* Polon. *Latwi do vprosienia.* Vng. *Egeszelhe ö.* Ang. *Of whome a thing is easily gotten by intreatie.*] Cicer. ad Quint. Frat. lib. 1: Nam si implacabiles sunt iracundiæ, summa est acerbitas: sin autem exorabiles, summa est levitas: quæ tamen (ut in malis) acerbitati anteponenda est. Hujus contrarium est Inexorabilis. Horat. in Arte: honoratum si forte reponis Achillem, Impiger, iracundus, inexorabilis, acer, Iura neget sibi nata.

Exorabilior, Comparativum. [Vng. *Megengesztelhetőbb.*] Seneca lib. 1 de Clement. cap. 20.

Exorabula, Exorandi modi [Vng. *Könyörgésre, kérésre valo mód.*] Apuleius Florid. lib. 4: Igitur Enatheus, postquam cuncta illa exorabula judicantium, & decipulas adulterantium, & artificia dicentium facilè perdidicit.

Exors, tis, Extra sortem. [ἀκληρος. Gall. *Qui est sans part, qui n'a point.* Ital. *Non partecipe.* German. Ungenössig/der eines dings nicht theilhafftig ist. Belg. Onderdeachtig. Hisp. *Cosa fuera de suerte.* Polon. *Ten ktori vczestnikiem nie iest.* Vng. *Sors nelkül valo, valami nelkül valo.* Ang. *Peerles, without a matche.*] Cui contrarium est Cōsors. ὁμόκληρος. Virgil. 5. Aen. nam te voluit rex magnus Olympi Talibus auspiciis exortem ducere honorem. Liv. 4. bell. Pun. Unum esse exortem Punicæ amicitiæ, fœderisque secum facti. Sic Exors culpæ apud eundem, lib. 2. bell. Pun. ¶ Exors interdum optimum & præcipuum significat. Virgil. 8. Aen. Dantur equi Teucris, Tyrrhena petentibus arva: Ducunt exortem Aeneæ, quem fulva leonis Pellis obit totum, præfulgens unguibus aureis. Servius.

Exorsus, us, Vide Exordium.

Exortus, us, Vide Exorior.

Exos, exossis, om.t. Sine osse. [ἀνόστεος. Gal. *Sans os, qui n'a point d'os.* Ital. *Senza ossa.* Germ. Ohne bein. Hispan. *Cosa sin huessos.* Polon. *Bezkostny, prez kości.* Vng. *Tsontatlan, tsont nelkül valo.* Ang. *Boneles, without bones.*] Lucr. lib. 3: Exos & exsangue tumidos perfluctuat artus. Plaut. in Menæch. Faciam quod jubes, securim capiam ancipitem, atque hunc ego senem exossem reddam.

Exosso, as. act. n. Ossa detraho. [*gerém.* ἐξοστεΐζω. Gall. *Rompre ou oster les os.* Ital. *Disossare, cavar l'ossa.* Ger. Entgräten/die bein herausnemmen. Belg. Die Graten wtdoen. Hisp. *Desossar o sacar los huessos.* Pol. *Kosci wybieram.* Vngar. *Tsontait kiszedém.* Angl. *To breake or take away the bones.*] Terent. in Adelph. Congrum istum maximum in aqua sinito ludere Paulisper: ubi ego venero, exossabitur. Apul. Ex quam itur atque exossatur piscis vix palpitat amplius. Col. lib. 12. cap. 53: Ergo sitientem fuem quum occideris, bene exossato: nam ea res minus vitiosam, & magis durabilem salsuram facit. ¶ Interdum significat ossa comminuere, vel confringere. Plaut. in Amphit. Exossatum esse oportet quem probè percusseris. ¶ Exossatus etiam significat aliquando ossibus plenus. Persius Satyr. 6: an prohibes? dic clarè: non audeo, inquit Exossatus ager juxta est. Hinc enim Cornutus antiquus Persii interpres scribit exossatum agrum dici lapidibus plenū, propterea quod lapides ossa terræ putentur, teste Ovid. libr. 1. Metam. lapides in corpore terræ Ossa reor dici.

Exostopes, ossium quorundam est redundantia, apud Gal.

Exosculor, aris, com. p. [*nashak.* καταφιλέω. Gallicè. *Baiser.* Ital. *Basciare.* Ger. Küssen/oder geküsset werden. Hisp. *Besar.* Pol. *Całuie.* Vng. *Megtsokolom.* Angl. *To kisse.*] Idem quod osculari.

Exosculatio, verbale, f.t. [*nechikáh.* καταφίλησις, κύσις. Gall. *Un baiser, baisement.* Ital. *Basciamento.* Germ. Küssung. Hisp. *El beso.* Pol. *Całowanie.* Vng. *Tsokolás.* Ang. *A kissing.*] Plin. lib. 10. cap. 12: Aristoteles negat non herculè magis quàm in Aegypto ibin: sed illam exosculationem quæ sæpè cernitur, qualem in columbis esse.

Exosus, a, um. Ferè activè dicitur de eo qui odio habet. [*sanú, maás.* Gall. *Qui hait, haineux ou qui est hay.* Ital. *Che odia che è odiato.* Germ. Ein verhasster/oder verhasstet. Hisp. *Cosa que aborrece, ò cosa aborrescida.* Pol. *Nienawidzący, ten ktory iest w nienawiści.* Vng. *Gyülölő.* Ang. *That hateth or detesteth, or is hated.*] Virgil. 5. Aen. Iuppiter omnipotens, si nondum exosus ad unum, Trojanos, si quid pietas, &c. ¶ Accipitur aliquando & passivè, ut apud Gell. lib. 2. ca. 18: Ejus Epicteti etiam de se scripti duo versus feruntur, ex quibus latenter intelligas non omnes modò diis exosos esse.

Exoticus, a, um pen. cor. Peregrinus, adventitius. [*nochri nechár.* ἐξωτικός. Gall. *Qui est, vient ou est apporté d'estrange pays, estranger.* Ital. *Forestiere.* Germ. Auslandisch. Hisp. *Peregrino ò estrangero.* Polon. *Obcy, cudzoziemiecy.* Vngar. *Idegen, idegen országi.* Angl. *Stranger, brought out of a strange countrey.*] Plaut. in Mostel. Non omnes possunt olere unguenta exotica: hoc est, aliunde apportata. Dictum exoticum ab ἔξω Græca præpositione, quæ foras vel peregrè significat. Plautus Menæch. Istros, Hispanos, Massilienses, Illyricos, Mare superum omne, Græciamq; exoticam Oras; Italicas omnes sumus circumvecti.

Expalleo, es, n.f. Pallidus sum vel fio. [*chavár. hilbin.* ὠχριάω, ἐξωχριάω γίνομαι. Gall. *Devenir ou estre palle, pallir.* Ital. *Divenir pallido.* Germ. Erbleichen. Hisp. *Amarillecerse.* Pol. *Bledniie.* Vng. *Elsárgulok.* Ang. *To waxe pale.*] Plin. Epist. 5: Expalluit notabiliter, quamvis palleat semper. Ovid. 6. Metam. Horruit infœlix, totoque expalluit ore.

Expallesco, scis, n.t. palleo, pallidus fio. Cic. ad Herenn. 7. Erubuisse, expalluisse, titubasse.

Expallio, expallias, expalliare, Pallium auferre. [ἀφιματίω, ἱμάτιον ἀφαιρέω, ἀποδύω. Gal. *Oster la robbe, despouiller.* Ital. *Levar la veste, spogliare.* German. Den rock oder mantel dannen legen oder hinnemmen. Hispan. *Quitar la capa ò manto.* Pol. *Płaszcz odeimuie.* Vng. *Palástyát el vonyom.* Ang. *To spoile one of clothes.*] Plaut. in Cas. Neque quibus modis purgem scio me meæ uxori expalliatus Sum miser.

Expalpo, pas, act.p. Elicio, & quasi palpationibus extorqueo. [*pittah.* ἐκθωπεύω. Gal. *Flatter & amadouer pour impetrer quelque chose, tirer par flatterie.* Ital. *Tor qualche cosa da qualcun con piacevolezza per ingegno.* German. Mit schmeichlen und flattieren etwas aus einem bringen. Hispan. *Alcançar alguna cosa con lisonjas.* Polo. *Głaskaniem wyciągam.* Vng. *Kitsapadom, kinyomom, ki talalgatom.* Ang. *To flatter and gett any thing by flatterie.*] Plautus in Aulul. Nunc servus Argentū à patre expalpabit. Idem Poen. Quid faciam? AG Exora, blandire, expalpa. M Faciam sedulò.

Expando, is, di sum, act.t. Extendo, aperio, explico. [*matah pâras.* ἐξαπλόω, ἐκπετάννυμι. Gal. *Espandre, estendre, desployer.* Ital. *Spandere, aprire, aspiegare.* German. Aussstrecken/ausspannen. Hispan. *Abrir ò tender hazia fuera.* Pol. *Rozciągam, rozpościeram.* Vnga. *Kiterjesztem.* Ang. *To displaye, to spred abroade.*] Col. lib. 12. cap. 13: Hæ herbæ diligenter purgantur, & sub umbram expanduntur. ¶ Expandere dictis, explicare. Lucret. lib. 1: & rerum naturam expandere dictis. ¶ Hinc particip. Expassus, apud Tacit. lib. 21: Expassæ repentè delubri fores.

Expanditor, verbale. [*porés.* Vngar. *Kiterjesztő.*] Plin. in Paneg. Neque enim solùm ut vagus ille expanditor amnis intra usurpata semper collium substiterat, atque hæsecat. Amnem expanditorem dixit, qui se extra alveum suum expandit & effundit.

Expango, is, ere. Figo, constituo. [*takáh kajám.* καταπήγνυμι, καταπηγνύω. Gal. *Fisher & attacher, mettre contre.* Ital. *Conficcare.* German. Nach ordnung hefften oder setzen. Hisp. *Constituyr.* Polon. *Wytykam, stanowię.* Vngar. *Megszerzem, le vtöm.* Angl. *To ordeine, to fasten or sett.*] Plin. lib. 2 cap. 26: Idemque ausus rem etiam Deo improbam, annumerare posteris stellas, ac sydera ad normam expangere: organis excogitatis, per quæ singularum loca, & magnitudines signarem. Loquitur de Hipparcho.

Expapillo, as, act.p. Usque ad papillam denudo: unde brachium expapillatum dicitur: id est, exertum, inquit Festus. [μαζὸν γυμνόω, ἀπομαζόω. Gall. *Descouvrir la mamelle.* Ital. *Scoprire sin alle mamelle.* Germanic. Die brust entblössen. Hisp. *Despechugar, ò echar fuera las tetas.* Pol. *Aż do piersi odkrywam.* Vngar. *Mind az kebelig meg mezitelenitem.* Ang. *To vncover the breast.*] Plaut. Mil. Idem & cum nexu in humero, lævo expapillato brachio.

Expatior, aris, d.p. Aberro, vel latiùs egredior, quasi spatium transeo. [*hithhallech.* παρεκβαίνω. Gall. *Se pourmener.* Ital. *Passeggiare, spatiare, vagare.* German. Hinaus spacieren/herfür tretten: item, sich spreiten. Hisp. *Passearse ò espaciarse.* Pol. *Przechodzę sie, sparcie.* Vng. *Kisétálok, ki ballagok.* Ang. *To walk abroade.*] Quint. lib. 2. cap. 10: Ex poetica (ut verè dixerim) pueris themata tractare permittemus, ut expatientur. Ovid. 15. Metam. Ne tamen oblitis ad metam tendere longè Expatiemur equis. Plin. lib. 16 cap. 36 Hanc in insulis liuitantibus natam: illam in ripis expatiantis lacus. Ovid. 1. Metam. Expatiata ruunt per apertos flumina campos.

Expatritius Qui patritius fuit. Zeno L. 3. Cicer. de Senat. vel patr. Quoties viro fortè vel expatritio, &c. Hotoman.

Expatro, as, Patro, perficio. [*hischlim hé em.* τελειόω. Gal. *Achever.* Ital. *Fornire.* German. Vollbringen/begehn. Hispan. *Acabar.* Pol. *Wykonywam.* Vng. *Meg teljesitem, véghez viszem.* Ang. *To perfyte and end.*] Catull. in Cæs. Quid est? an hæc sinistra liberalitas parum expatravit?

Expaveo, n.f. expaves, pen. corr. expavi. pen. prod. sive Expavesco, is, Terreor. [*charádh, pa hádh.* ἐκπλήσσομαι, ἐκφοβέομαι. Gal. *Estre espouvanté, avoir peur.* Ital. *Spasimare, smarrirsi, aver timore.* Germ. Erschrecken/mit zittern sich förchten. Hispan. *Temer con pavor.* Polon. *Lękam się.* Vng. *Elrettenék, meg rémülök.* Angl. *To be afrayde or abashed.*] Liv. 6. ab Urb. Quum ad id moris ejus insueta expavisset minor Fabia, risui sorori fuit. Plin. lib. 13. cap. 24: Non æstuum, non frigorum, non grandinum, aut nivis injuriam expavescit.

Expavefacio, Terreo, terrefacio. [φοβέω. Vngar. *Megijesztem, elrettentem.*] Seneca Epist. 86: Certi sunt domitores ferarum qui sævissima animalia, & ad occursum expavefacientia hominem, cogant pati jugum.

Expato, as, pen. cort. In locum patentem me do, ut interpretatur Festus, vel in spatium me confero. Pacuvius: Expatant se omnes, publicèque ostendunt.

Expecto

Expecto, as, act. p. Maneo, operior: ab ex & specto. [קוה *kaua* יחל *jichél.* ἐκδέχομαι, ἀναμένω, προσδέχομαι. Gall. *Attendre, esperer.* Ital. *Espettare, attendere.* German. Warten Belg. Wachten. Hisp. *Esperar lo que ha de venir* Polon. *Oczekiwam.* Vng. *Varom.* Angl. *To tary or abide looking for.*] Solemus enim aliquid expectantes sæpiùs exspicere anne veniat. Cicero de Amic. Amicorum causa honesta faciamus: ne expectemus quidem dum rogemur. Terentius in Phorm. Semen quoad exspectatis vestrum. ¶ Ponitur pro desiderare: quoniam quæ desideramus, expectamus. ποθῶ. Cicero 14. Philipp. Ante verò quàm ea res quam avidissimè civitas expectabat, allata sit, lætitiæ, &c. Terent. in Andria: Expecto quid velis: id est, desidero scire quid velis. ¶ Item pro sperare, προσδοκάω. Virgil. libro primo Georg. -sed illos Expectata seges vacuis elusit aristis. ¶ Expectare, metuere. Cic. de Amicitia: De C. Gracchi autem tribunatu quid expectem, non libet augurari.

Expectatus, nomen ex participio, Cupitus, desideratur, exoptatus. [מיחל *mejuchál* מקוה *mekuueh.* προσδοκητός, ἐκποθητός. Gall. *Attendu, desiré.* Ital. *Aspettato, desiato.* Germ. Erwartet mit sonderbarer begierd. Hispan. *Esperado lo que ha de venir, dessiado.* Pol. *Oczekiwany ktorego posadamy sie.* Vngar. *Kiuánatos, az kit örömmel varunk.* Angl. *Desyred, visited and looked for.*] Cicero Tironi lib. 16. Nemo nos amat, qui te non diligat: charus omnibus expectatusque venies. Idem: Nihil unquam expectatius fuit. Idem Planco libro 10. Intellexi enim te laborare, ut ad me mihi expectatissimæ literæ perferrentur. ¶ Expectatus, pro odioso, ut Expectati parentes, *inquit Donatus,* dicuntur mala vitæ & odio digni, quorum mors in dies singulos expectanda sit. Terent. in Adelph. -si esses homo, Sineres nunc facere dum per ætatem licet, Potius quàm ubi te expectatum ejecisset foras. ¶ Ante expectatum, ut apud Ovid 4. Metam. Ante expectatum tacuit. Id est, ex inopinato & citius expectatione. Idem lib. 8. Ante expectatum portus tenuêre petitos.

Expectatio, f. t. Desiderium, spes. [תוחלת *tochéleth* תקוה *tikuáh.* προσδοκία, ἐκδοχή, καραδοκία, πόθος, προσμονή. Gall. *Attente, desir.* Ital. *Aspettatione, desiderio.* Germ. Wartung mit begierd. Hisp. *A que ha obra de esperar assi, esperança arsir.* Polon. *Oczekiwanie.* Vng. *Várás, reménséggel valo várás.* Angl. *A desir, a looking for.*] Cicero ad Atticum libro 2. Quantam tu mihi moves expectationem de sermone Bubuli? Vincere expectationem omnium: hoc est, opinionem & existimationem superare. Cic. 7. in Verrem.

Expectabilis. [Vngar. *Várando, várható.*] Tacitus libro 16. Quodque juvenalium ludicro parum expectabilem operam præbuerat.

Expectoro, ras, penult. corr. Extra pectus ejicio. [ἀποστηθίζω. Gall. *Jetter & mettre hors de l'estomach, descharger son cœur.* Ital. *Mandar fuori del petto.* Germ. Auß dem Hertzen entladen / von hertzen schlahen. Hisp. *Echar fuer a del pecho.* Vng. *Ki pökdöm, mellyemből ki vetöm.* Angl. *To cast out of the breast, or stomacke.*] Cicero lib. 3. de Orat. Tum pavor mihi sapientiam omnem ex animo expectorat. Accius Epigono: Eloquere propere, ac pavorem hunc meum expectora. Ex Nonio.

Expeculiati, servi à Plauto dicuntur qui peculio sunt exhausti.

Expedio, dis, penult. corr. act. q. Extrico libero, & quasi pedum ligamenta dissolvo. [חלץ *chaláts* הכין *hechín* פתח *pitéach* חלץ *chaláts.* ἀπαλλάσσω, λύω. Gall. *Despestrer, deliurer, despescher.* Ital. *Espedire, finire, sciogliere.* Germ. Entledigen / ledig machen / entwirren. Belg. Los maken / ontwerren. Hispan. *Desembaraçar, desempachar, expedir.* Polon. Wywiadam, ... Vngar. *Megszabaditom, meg oldom, el bocsátom.* Angl. *To dispatch, to rid, to sett in readinesse.*] Sisen. lib. 3. histor. Inermes armat, impeditos expedit. Terent. in And. -viden' me tuis consiliis Miserum impeditum esse? D. At jam expediam. Idem Hecyr. Qui te expedias iis ærumnis? ¶ Aliquando pro extra fero profero. Virgil. 1. Aene d. Cereremq; canistris Expediunt. Expedire virgas: id est, proferre. Cicero 7. Verr. Quum repentè hominem proripi, atque in foro medio nudari ac deligari, & virgas expediri jubet. ¶ Aliquando pro extollo. Virgil. 12. Aeneid. Tum verò augurium Rutuli clamore salutant, Expediuntque manus. ¶ Expedire item, est utile seu bonum, ac necessarium esse. συμφέρει. Sed hoc tantùm in tertia persona singularis vel pluralis numeri. Terentius in Heauton. Expedit bonis esse vobis. Idem in Phorm. Nostrate culpa facimus ut malos expediat esse, Dum nimium dici nos bonos studemus atque benignos. ¶ Est etiam eventum habere. ἀπέβη. Plautus in Amphir. Nequiter penè expedivit. ¶ Expedire, pro Paucis verbis dicere. Terentius Evnucho: -agedum hoc mihi expedi Primùm istam, quam habes, unde habes vestem, taces? Virgil. 4. Georg. & Lucr. lib. 5. Multa tibi expediam doctis solatia dictis. ¶ Altiùs expediam. Virgil. 4. Georg. -altius nomen Expediam, prima repetens ab origine famam. ¶ Expedibo, pro Expediam. antiquè. Plautus in Truculento.

Expeditus, a, um, nomen ex participio, Promptus, paratus, nullis impedimentis oneratus. [מהיר *mahír* מזמן *mezuman* מוכן *muchán* חלוץ *chalúts*, εὔζωνος, ἕτοιμος. Gall. *Prest & appareillé.* Ital. *Espedito, prompto.* German. Fertig / gerüst / unverhindert. Belg. Ghereet Hispan. *Aparejado, expedido.* Polon. *Gotowy, lasky, niezatrudniony.* Vngar. *Serény, kész.* Angl. *Readie, in readinesse, not letted, dispatched.*] Cicero pro Milon. Fit ei obviam Clodius, expeditus in equo, nulla rheda, nullis impedimentis. Idem 11. Philipp. Expedito nobis homine, & parato P. C. opus est. Expedita cœna, brevis & succincta apud Plinium in Epist. ¶ Expeditum iter. Cicero ad Attic. libr. 16. Omnibus copiis te implicet, ne ad me iter expeditum tibi sit. ¶ Expedita via: hoc est, facilis, nihilque habens impedimenti, aut obstaculi. Idem de Amicit. Reditus in cœlum optimo cuique expeditissimus est. ¶ Expeditior labor, facilior, apud Columell. libro 2. capite 4. ¶ Expediti milites, dicuntur levioris armaturæ & sine impedimentis. ψιλοί, εὔζωνοι, ἕτοιμοι. Salust. Iugurt. Leginnem cum qua hyemabat, & quamplurimos potest Numidas equites pariter cum occasu Solis expeditos educit. Expedita legio, expeditus exercitus, expedita subsidia, in quibus milites sunt levis armaturæ, & qui facilè huc illuc perducuntur. Livius 4 bell. Pun. Cum legione expedita profectus. Cicero ad Caton. lib. 14. Epist. Quum advesperasceret, expedito exercitu ita noctu iter feci, ut, &c.

Expeditè, adverbium, Celeriter, facilè. [ῥᾳδίως, εὐζώνως. Gall. *Facilement, sans empeschement, vistement.* Ital. *Facilmente, speditamente.* German. Fertiglich / leichtlich. Hisp. *Ligeramente.* Polon. *Bez trudnosci, latwie.* Vng. *Kinnyen, készen.* Angl. *Without cumbrance, quicklie.*] Cic. 2. de Inven. Sed ut expeditiùs ratio tradatur, ea quæ proposuimus, brevi nominabuntur. Columel. lib. 2. cap 10. Et sine vento purgari expeditissimè sic poterit.

Expeditio, onis, f. t. Exercitus, apparatus belli, bellum. [גדוד *gedúd.* ἀποδημία, στρατεία. Gall. *Vne despesche, vn voyage de guerre.* Ital. *Speditione viaggio da guerra.* Germ. Ein Kriegsrüstung / ein zug. Belg. Een tocht Hisp. *El exercito, ò la hueste, ò la ida a la gurr a.* Pol. *Wyprawa na wojne.* Vng. *Hadi készület.* Angl. *A setting forth to warre, a voyage.*] Curtius 8. bell. Gall. Deinde omne impedimentorum agmen, quod tamen erat mediocre, ut in expeditionibus esse consuevit. Et suscipere expeditionem. ἐκστρατεύω. ¶ Ponitur aliquando pro confectio. Autor ad Heren. Habet paucis comprehensa brevitas multarum rerum expeditionem.

Expeditionalis, [Vng. *Hadhoz valo. hadi.*] Spartianus in Nigro: Fuit tantæ severitatis, ut cùm milites quosdam in cavea argenteo expeditionis tempore vivere vidisset, jussit omne argentum removeri de usu expeditionali.

Expello, lis, expuli, act. t. Ejicio. [גרש *geresh* דחה *hiddia* ... ἐξωθῶ, ἐκβάλλω. Gall. *Jetter ou bouter hors par force.* Ital. *Cacciar fuori, scacciare.* German. Außtreiben. Hisp. *Empuxar à fuera.* Polon. Wypedzam. Vngar. *Ki űzöm.* Angl. *To put or thrust out, to driue away.*] Plaut. Ancillam domo expulit. Cæsar 3. br l. Civil. Magnis copiis cum sorore Cleopatra gerens bellum, quam paucis antè mensibus per suos propinquos atque amicos regno expulerat. Horat. 1. Epist. 2. Expulit helleboro morbum, bilemq; meraco. Idem: Naturam expellas furca, tamen usq; recurret. Ovid. l. 8. Metam. Vt verò est expulsa quies, furit ardor edendi.

Expulsio, onis, f. t. [נדחה *niddacháh.* ἐξέλασις. Gall. *Dechassement, repoussement.* Ital. *Espulsione, cacciamento fuori.* Germ. Außtreibung. Hispan. *Empuxamiento à fuera.* Pol. Wygnanie. Vng. *Ki űzés.* Angl. *A thrusting or driuing out.*] Cic. Parad. Quæ expulsiones vicinorum, qui latrocinia in agris, &c.

Expulsor, verbale. m. t. [מדיח *maddiach* מגרש *megaresh.* ἐξελάτης, διώκτης, ἐξωθητής. Gall. *Celuy qui iette & pousse hors, un deschasseur.* Ital. *Chi caccia fuori.* Germ. Ein Außtreiber. Hisp. *El que empuxa afuera, empuxador.* Pol. *Ten ktory wygania.* Vngar. *Ki űző.* Angl. *He that putteth out.*] Cic. pro Quintio: Iste bonorum possessor expulsor, ereptor.

Expulsim, adverbium à frequenti pulsu. [Vng. *Ki űzve.*] Varro: Purgatum scito, quoniam videbis Romæ in foro ante lanienas pueros pila expulsim ludentes. Nigidius Græc. Cujusmodi genus adverbiorum motu quodam venit, ut expulsim, cursim. Ex Nonio.

Expultrix, f. t. [מדחה *maddachath* מגרשת *megaresheth.* ἡ ἀπωθοῦσα, ἐξελάτρια. Gall. *Celle qui chasse dehors.* Ital. *Donna che caccia fuori.* Germ. Ein Außtreiberin / außjagerin. Hisp. *La que empuxa afuera, empuxadora.* Polon. *Ta ktora wygania.* Vng. *Ki űző asszony.* Angl. *She that putteth forth.*] Cic. 5. Tuscul. Philosophi expultrix vitiorum.

Expulso, as. [ἀποστηθίζω, ἐξωθίζω, παλιν ἐλαύνω. Vng. *Ki vetöm, ki űzögetöm.*] Frequentat. Martial. Si me nobilibus scis expulsare sinistris, Sum tua: si nescis rustice, redde pilam.

Expendo, dis, di, sum, act. t. Pondero. [תכן *tachán.* σταθμίζω. Gall. *Poiser, peser, examiner.* Ital. *Misurare a peso, pesare.* Germ. Außwägen / erwägen. Belg. Weghen. Hispan. *Pesar, medir al peso.* Polon. *Waxam.* Vngar. *Megmérőm, meg hányom vetöm.* Angl. *To weigh, to examine sheirfllye, to spend money, to paye.*] Plaut. in Asin. Quot pondo te censes esse nudum? At pol ego qui te expendi scio, nudus vinctus centum pondo es, per pedes quando pendes. Idem Rud. Aurum auro expendetur, argentum argento exæquabitur. ¶ Quandoque significat exactè examino, considero. λογίζομαι, ἐξετάζω. Cic. 1. Off. Quæ contemplantes expendere oportebit quid quisq; habeat sui, eademq; moderari. ¶ Quandoque luere, exolvere. ἐκτίνω. Virg. 2. Aeneid. -& scelus expendisse merentem Laocoonta ferunt: id est, persolvisse. Sic expendere pœnas scelerum. Virg. 11. Aeneid. Supplicia, & scelerum pœnas expendimus omnes. ¶ Aliquando idem est quod erogo, consumo. ἀναλίσκω, ἀποδίδωμι. Vnde expensa vocamus in rationibus: id est, in usum aliquem erogata, de quibus paulò pòst.

Expensus, particip. Datus: huic opponitur acceptus. [נתן *nith*

nichchân, σταθμηθὲις, ἀναλογισθείς. Gall. *Pesé, examiné, consideré.* Ital. *Pesato, essaminato, considerato.* Germ. Gewägen / betrachtet. Hispan. *Pesado, considerado.* Pol. *Widany.* Vngar. *El költettetött.* Ang. *Weighed, considered.*] Aurum expensum, Cic. pro Flac.

E͞xpēnsă, æ, f. p. & Expensum, i, n. f. Sumptus: hoc est, quod in usum aliquem erogatur. [*δαπάνη.* Gall. *Despense, emolute.* Ital. *Espesa.* Germ. Das außgeben / vnkost. Belg. Onkost. Hispan. *El gasto, ò expensa.* Pol. *Wydatky, koszt.* Vng. *Költség.* Ang. *Expence, cost, charge layed out.*] Plaut. in Trucul. Vsuraria accipiat illicò expensa. Plin. lib. 33. c. 3. Et adhuc expensa in rationibus dicuntur. ¶ Expensum ferre, est scribere se pecuniam dedisse. ut scribit Asconius: ut quum per singula expensi nomina summam quandam expensam adscribimus. Nomina autem vocantur in rationibus, quos nunc *articulos* dicimus. Cic. 3. Verr. Homo stultissime & amentissime tabulas quum conficeres, satis te elapsurum omni suspicione arbitrare, si quibus pecuniam credebas, iis expensum non ferres, neque in tuas tabulas ullum nomen referres? Idem: Quum tot tibi nominibus acceptum Curtii referrent, quid proderat tibi expensum illis non tulisse? Neque solùm de pecunia, sed etiam de aliis rebus dicitur. Cælius Ciceroni: Mentio facta est de legione ea quam expensam tulit Cajo Cæsari Pompeius. Iabolenus de Supell. leg. l. Qui vestem omnem, & res plurium generum supellectilis nomine expenso ferre solitus erat.

E͞xpēnsārĕ, apud Iurisconsultos, est expensam pecuniam consignare ac tradere. [Vng. *Költö penzt meg pöstetölny, kezbe adni.*] Scævola D. lib. 40. Tit. 5. l. 41. Cupito exactionem commiserunt, isque nummos redactos expensavit eisdem tutoribus. ¶ Interdum expensare est compensare. Macrob. Satur. lib. 1. ca. 13 Alternis ternos vicenusque intercalares expensabant intercalationibus quatuor.

E͞xpergo, gis, expersi, expersum, act. t. [נזה *nazah* זרק *zarah.* *διαίνω, διαρραίνω, βρέχω.* Gall. *Faire fondre, (arroser), espar-ser, exciter.* Ital. *Asper gere, bagnare, spruzzare.* Germ. Außsprützen / mit besprengen naß machen. Hispan. *Mojar, ò rociar.* Pol. *Wikropiam.* Vng. *Meg öntözöm, vizze meg hintem.* Ang. *To ouersprinkle with water.*] Compositum à spargo, idem est quod madefacio, ut docet Servius in illud Virg. 3. Aeneid. -saniesque expersa natarent Limina.

E͞xpergo, gis rexi, rectum, act. t. Quasi exporrigo. à somno excito. [העיר *hehir. ἀνεγείρω, διεγείρω.* Gall. *Esueiller.* Ital. *Svegliare, excitare.* Germ. Auffwecken / erwecken. Belg. Opwecken. Hisp. *Despertar.* Pol. *Budze, wzbudzam.* Vng. *Föl serkentöm.* Angl. *To waken.*] Accius in Antig. Heu vigiles properate expergite pectora tarda sopore, exurgite. Gell. lib. 6. c. 10. Ista re animos juvenum expergebat.

E͞xderrēctŭs, [נעור *nehór, διεγερθείς.* Gall. *Esueillé.* Ital. *Suegliato, destato.* Germ. Auffgeweckt. Hisp. *Despertado.* Pol. *Wzbudzony.* Vng. *Föl serkent, (avagy) föl serkentetet.* Ang. *That waketh himself.*] Participium, ut quibusdam placet: quanquam rectiùs videtur sensisse Diomedes, qui hoc à verbo expergiscor deduci maluit, cujus etiam significationem retinet. Experrectus enim dicitur, teste Festo, qui sponte evigilavit. Cic. 1. de Divin. Quum autem experrectus esses hora secunda ferè. &c.

E͞xpērrēctŭs, nomen: ut, Experrecta nobilitas. [Ang. *Wakene.*] Cic. pro Sext. Rosc. Idcircóne experrecta nobilitas armis atque ferro Remp. recuperavit, &c. Col. lib. 9. c. 7. Vt apricum habeant apes matutinum egressum, & fint experrectiores.

E͞xpērgŏr, passivum. [Vng. *Föl serkentetöm.* Ang. *To be wakened.*] Lucret. lib. 6. expergi quo possit vis animal. Lucil. Ego è somno pueros, quum mane expergitur, clamo.

E͞xpērgĭtŭs, gen. corr. participium. [נעור *nehór, διεγερθείς, ἐξεγερθείς.* Gall. *Esueillé, resuscité.* Ital. *Suegliato, risuscitato.* Germ. Erweckt. Hisp. *Desspertado.* Pol. *Zbudzony.* Vng. *Föl serkent, föl serkentetet.* Ang. *Wakened out of a sleape.*] Lucret. lib. 3. -nec quisquam expergitus extat, Frigida quam semel est vitai pausa secuta. Verbum est antiquitate obsoletum, pro quo, ut inquit Festus, expergefactus dicere solemus. Vsus quoque Varro est lib. 6. de ling. Lat. Quum, *inquit*, non modò Epimenides post annos quinquaginta expergitus, à multis non cognosceatur.

E͞xpērgīscŏr, is, & Expergefacio, & Expergifico, activam significationem habent pro excitare. [העיר *hehir. ἐγείρω.* Gall. *Esueiller, exciter.* Ital. *Eccitare, svegliare, destare.* German. Erwecken. Hispan. *Despertar à otro.* Pol. *Ocsucam.* Vng. *Föl kihibom, föl serkentöm.* Angl. *To awake one out of his sleape, to raise vp.*] Plin. lib. 22. cap 13. Vrtica lethargicos expergiscit tactis cruribus, magisque fronte. Sic enim legit Perottus, & Perottum sequutus Calepinus: quanquam bona pars exemplarium quæ hodie in manibus versantur, *expergisci* modo infinito legendum ostendunt, ut dependeat à Cogit, superioris clausulæ verbo: ut sit sensus, Vrtica cogit expergisci, &c. Aulus Gellius: Ingenio expergificando ratus idoneas. Plaut. Curcul. Magnum flagitium probrumque expergefacis Phædrome. Autor ad Heren. lib. 4. Terrore subito expergefacit Italiam tumultus. ¶ Expergiscor autem passivam habet significationem, quemadmodum expergefio, aut certè neutralem absolutam. Cicero: Expergiscimini aliquando, atque exurgite. ¶ Ab expergiscor fit Experrectus, secundùm Diomedem: expergitus autem ab expergor: & expergefactus ab expergefio. Festus ita distinguit, ut experrectus sit, qui per se evigilare cœpit: expergitur, ab alio excitatus, quem solemus dicere expergefactum. ¶ Legitur & expergisco, neutrum absolutum pro expergiscor. Pomponius Agamemnone supposito, ut citat Nonius: Ne quis miraretur, quum tam clarè tonuerit, ut siquis dormitaret, expergisceret.

E͞xpērgēfăcĭo, cis, Excito è somno. [העיר *hehir. ἀνεγείρω.* Gall. *Esueiller.* Ital. *Eccitare dal sonno, destare.* Germ. Auffwecken vom schlaaf. Hispan. *Despertar.* Pol. *Wzbudzam ze snu.* Vngar. *Föl serkentöm.* Ang. *To awake one out of his sleepe.*] Cic 6. Verr. Si fortè expergefacere te posses. Autor ad Heren. lib. 4. Italiam tumultus hic expergefecit metu subito.

E͞xpērgĕfăctŭs, a, um, excitatus. [Vng. *Föl serkent.* Angl. *Wakened out of sleepe.*] Suet. in Cal. c. 58. Gloriatusque est expergefactæ somno Cæsoniæ, quantum egisset, dum ea meridiaret.

E͞xpĕrĭŏr, riris, expertus, Probo, tento, periculum facio. [נסה *nissah* בחן *bachan* חקר *chakar. δοκιμάζω, πειράομαι, πειράζω.* Gall. *Experimenter, esprouuer, essayer.* Ital. *Prouare, fare esperienza.* Germ. Erfahren / versuchen. Belg. Versoecken. Hisp. *Experimentar.* Polon. *Doswiadczam sie.* Vngar. *Meg kesértem, meg probálom.* Angl. *To assay, to trie, to prooue.*] Plaut. in Amph. Experiri istuc mavelim me, quàm mihi memoriarier. Cicer. Attic. lib. 7. Itaque omnia experiar: & ut spero, assequar. Terent. in Evnuch. Omnia priùs experiri consilio, quàm armis, sapientem decet. ¶ Experiri puerос. Cic. de Divinat. Nam quod aiunt, quadringenta septuaginta annorum in periclitandis experiundisque pueris quicunque essent nati, Babylonios posuisse, fallunt. ¶ Experire, pro Experiri, antiquè apud Plaut. in Asin. -ut quenque amicum videro, Dignos indignos adire, atque experire certum est mihi. ¶ Item experiri simpliciter, vel experiri jus, vel experiri jure, est lege agere, & actionem intendere. *ἀγωνίζεσθαι, δίκην λαγχάνειν.* inde ducto verbo, quòd qui rem aliquam judicio petunt, ii quod juris se ad eam rem petendam habere arbitrantur, id ad judices tentandi & experiundi causa exponunt. Cic. pro Quintio: Fuit procurator qui cum experiri posset. Idem pro Qu. Roscio: Experiri summo jure. Vlp. l. Prætor ait. ff. Vi bon. rapt. In eum in anno quo primum experiundi potestas fuit, in duplum: post annum, in simplum actionem dabo.

E͞xpĕrĭēns, nomen ex participio, Expertus, peritus. [מנוסה *menusseh* מנסה *menasseh* חכם *chokém. πειρασθείς.* Gall. *Qui experimente.* Ital. *Esperimentato.* Germ. Erfahrend. Hisp. *Experimentador.* Polon. *Doswiadczony, bywaly.* Vng. *Forgos, jokat kese ebe, ezes.* Angl. *Expert, skilfull.*] Horat. 1. epist. Et decus & pretium rectè petit experiens vir. Ovid. 1. Amor. -ingenii est experientis amor. Cic. 5. Verr. Nympho est Centuripinus, homo gnavus & industrius, experientissimus ac diligentissimus arator. Item vir experiens: ut, Cic. pro Aul. Cl. Quas literas A. Aurius vir fortis & experiens, & domi nobilis, M. illius Aurii propinquus in foro palàm multis audientibus quum adesset Oppianicus recitat.

E͞xpērtŭs, participium sive nomen ex participio, quod ferè active accipitur. [מנוסה *menusseh* מנוסה *menusseh* חכם *choker. πεπειραμένος, ἔμπειρος.* Gall. *Expert, esprouué, experimenté, ruse.* Ital. *Prouato, esperimentato.* German. Erfahren. Hisp. *Experimentado.* Polon. *Sen vsori jie doznal doswiadczel.* Vngar. *Meg kesértö, probált.* Ang. *Expert, that hath experience, practised.*] Senec. in Thyeste: Venenum in auro bibitur: loquor expertus. Virgil. 1. Aeneid. -vos & Cyclopea saxa Experti, revocate animos. Cic. 2. de Orat. Dicam enim tibi Catule non tàm doctus, quàm (id quod est majus) expertus. ¶ Aliquando etiam passivè. Plin. lib. 6. c. 23. Experta prodimus: hoc est, usu cognita. Virtus experta, pro explorata. Tacit. lib. 3. Proponitque Centuriones virtutis expertæ. ¶ Hinc fit compositum Inexpertus, intentatus. *ἀπείρατος, ἄπειρος.* Virg. 4. Aeneid. Nequid inexpertum frustra moritura relinquat.

E͞xpērtīssĭmŭs superlativus. [Vng. *Iol meg probált kesértöt (avagy) procal atot kesértetöt.*] Sueton. in Tiber. cap. 19. Confidens ut ajebat ostento sibi, ac majoribus suis in omni ducatu expertissimo.

E͞xpĕrĭēntĭă, f. p. Cognitio nullo docente per usum reperta, & propriè singularium, ars enim universalium est, teste Aristot. lib. 1. Metaphys. Periclitatio, usus exemplum. [חקר *chekér. ἐμπειρία, δοκιμή.* Gall. *Experience, essay, esprouue, preuue.* Ital. *Esperienza.* Germ. Erfahrung. Hisp. *La experiencia.* Pol. *Doswiadczenie, doznanie.* Vng. *Kwtömb kwtömb dolgok nak meg kesértese, probálasa.* Angl. *Experience, practise.*] Manil. 1. b. 1. Per varios usus artem experientia fecit Exemplo monstrante viam. Planc. ad Cic. lib. 18. Quæ si adventus meus repressetit, agam gratias fortunæ, constantiæque meæ, quæ ad hanc experientiam excitavit. Virg. 1. Georg. atque apibus quanta experientia parcis.

E͞xpĕrīmĕntum, ti, n. f. Experientia. [חקר *chekér. δοκιμή.* Vng. *Meg probálas kesértés (avagy) aperencza.* Ang. *A triall or proofe.*] Plin. in Paneg. Discat igitur Aegyptus, credatque experimento, non alimenta se nobis, sed tributa præstare. Idem in epist. Inde abortus, & ignoranti uteri triste experimentum. Quintil. lib. 3. c. 8. Quia facillimè ad consentiendum homines ducuntur experimentis.

E͞xpers, tis, om. t. Carens, seu vacuus, quique rei alicujus nullam habet partem. [חסר *chasér. ἄμοιρος.* Gall. *Qui n'a point, qui est sans.* Ital. *Senza parte, non participe.* Ger. Vntheilhafftig / nicht genossig. Belg. Niet deelachtig. Hispan. *Cosa que no toca alguna parte.* Polon. *Ten ktori rzeczy nic do stal, ktoremu nic vdzie·no, nie do-*

nie, dosředi. Vngar. *Wres, ressezlen.* Angl. *Without parte, without experience.*] Cic. 1. de Orat. Antonium omnino omnis eruditionis expertem atque ignarum fuisse. Plaut. in Amphit. Dives operis, & laboris expers. Cicer. 6. Verr. His quidem temporibus in omni orbe terrarum vacui, expertes, soluti, ac liberi fuerunt ab omni sumptuum molestia. Apul. Homo rudis, omnium bonarum artium expers. Sic expers doloris, qui non sentit dolorem. Expers mortis, qui non moritur. Expers lucis, qui non habet lucem. ¶ Iungitur etiam ablativo. Plaut. Persa: Ea res me domo expertem facit: id est, me abesse domo facit. Idem in Asinar. Dono te ob istud dictum ut expers sis metu. Salust. in Catil. Neq; quo periculum aliis faceremus: sed uti corpora nostra ab injuria tuta forent, qui m seri, egentes, violentia, atq; crudelitate fœneratorum plerią; patria, sed omnes fama atq; fortunis expertes sumus.

Expēs, Spe omni destitutus: ab ex, & spes, sed abjicitur [ἄελπις. Gall. *Qui a perdu toute esperance, sans espoir, desesperé.* Ital. *Senza speranza, disperato.* German. Ohne Hoffnung. Hispan. *Cosa sin esperanca.* Polon. *Beznadziei, ten ktory nadzieie vtracil.* Vngar. *Reménség, elen, reménytelen.* Ang. *Destitute of all hope.*] Horat. in Arte Poët. -quid hoc, si fractis enatat expes Navibus, ære dato qui pingitur. Tacit. lib. 5. Mox ubi expes vitæ fuit, meditatis compositisą; diris impetabatur. Ovid. Epist. 6. Erret inops, expes, cæde cruenta sua.

Expĕto, tis, pen. corr. act. t. Avidè, cupidè, opto, desidero. [חמד *chamádh* אוה *ivváh* חפץ *chaphets.* ἐφίεμαι. Gall. *Demander & desirer fort, convoiter & requerir.* Ital. *Desiderare avidamente.* German. Fast begeren oder heischen. Belg. Seer begheeren, eyschen. Hispan. *Dessear, codiciar.* Polon. *Pożądam, życzę sobie.* Vngar. *Ahítatossan kévánom.* Ang. *To desire much, to endevour to gett.*] Cicero 1. Offic. Expetuntur divitiæ cùm ad usus vitæ necessarios, cùm ad perfruendas voluptates. Plin. lib. 12 cap. 24. Asphalati radix expetitur unguentis. ¶ Expetere pœnas ab aliquo. Cicer. pro lege Manil. Vt mihi quidem videantur dii immortales, etiamsi pœnas à populo Roman. ob aliquod delictum expetiverint &c. ¶ Expetere preces à Deo, pro precari Deum. Plaut. Rud. Qui sunt qui à patrona preces meas expetentes sunt? ¶ Supplicium expetere. Liv. 6. bell. Pun. Tanta aviditas supplicii expendi, tanta sanguinis nostri hauriendi est sitis. ¶ Accipitur aliquando expetere, pro evenire: sicut appetere, pro adventare. Plaut. in Amph. Ergo in servitute expetunt multa iniqua.

Expĕtens, participium. [מתאוה *mithavveh* חומד *chomédh.* ἐφιέμενος, ὀρεγόμενος. Gall. *Desireux.* Ital. *Desideroso.* German. Begerend/erwünschend. Hispan. *Codicioso.* Pol. *Pożądający.* Vngar. *Kévánó.* Ang. *That desyreth much, ae yrous.*] Plin. lib. 12. cap. 17. Capræ maleficum frondibus animal, odoratorum vero fruticum expetentius. Consilia sana expetens, Senec. Hippol.

Expĕtītus, participium, Cupidus, desideratus. [נחמד *nechmádh* נאוה *naaveh.* ἐπιθυμητός, ὀρεκτός. Gall. *Desiré, convoité.* Ital. *Desiderato, bramato.* German. Begert/oder erwünscht. Hisp. *Desseado, codiciado.* Polon. *Wzdychany.* Vngar. *Kévánatos.* Ang. *Desired greatly.*] Ve. Complexus expetiti, Senec. Thyest.

Expĕtendus, a, um, Dignus ut expetatur. Plaut. in Persa: Forma expetenda liberalem mulierem.

Expĕtīsco, is, ere, Vehementer desidero [חמד *chamédh* אוה *ivváh.* ἐπιθυμῶ. Gall. *Convoiter, desirer fort.* Ital. *Desiderare grandemente, bramare.* German. Hefftig begeren. Hispan. *Mucho dessear.* Pol. *Barzo pożadam.* Vng. *Fölötte igen kévánom.* Angl. *To covet and desire earnestlie.*] Plaut. in Manil. A luculenta, atq; festiva fœmina, Quæ te amat, tum quæ expetiscit pulchram pulchritudinem.

Expĕtesso, is, ere, Petere, desiderare [חמד *chamédh* אוה *ivváh.* ἐπιθυμεῖν. Gall. *Demander, requerir, desirer.* Ital. *Chiedere, desiderare, demandare.* German. Begeren. Hispan. *Dessear, demandar.* Polon. *Pożądam.* Vngar. *Kévánom, kérem.* Ang. *To requier.*] Plaut. in Trinum. -sed hoc non liquet, Nec satis cogitatum utram potiùs harum mihi artem expetessam. Idem in Asin. Vltrò amas, ultrò expetessis, ultrò ad te accersi jubes.

Expicio, (cujus frequentativum est expecto) ab ex præpositione, & insitato verbo specio.

Expīlo, as, penult. Prod. Diripio, spolio. [שלל *schalál* בזז *bazáz* שסה *schas* שסס *schasas.* ἀποσυλάω, ἐκπορθέω. Gall. *Piller tout, desrober furtivement.* Ital. *Fraudare, rubbare con inganno.* German. Gäntzlich berauben/ausplündern. Belg. Beroven. Hisp. *Robar, ò saltear.* Polon. *Odzieram, obieram, łupie.* Vngar. *Meg nyúzom fosztom, meg koppasztom, meg fosztom.* Angl. *To pill or poll, to tak by extortion*] à Græco πιλεῖ: id est, complano. Quod qui è domo supellectilem detrahunt, æquare ac complanare omnia videantur. Inde apud Iurisconsultum titulus est de crimine expilatæ hæreditatis: cujus criminis convicti, extraordinariè solent coërceri. Cic. in Part. Si socios spolias, ærarium expilas. Ovid. lib. 3. Metam. Expilatą; genis oculos. Iul. Matern. Si luna à Mercurio defluens feratur ad Martem in diurna genitura, faciet effractores, fures, & qui templa semper sacrilego furore expilient. Cicero 6. Verr. Quum in suspicionem venissent sub civibus, fanum expilasse Apollinis.

Expīlātus, Participium. [בזוז *bazúz* שסוי *schasui.* ἀποσεσυλημένος. Gall. *Pillé.* Ital. *Rubbato.* German. Beraubet/ausgeplündert. Hisp. *Robado, ò salteado.* Polon. *Ołupiony, złupiony, splundrowany.* Vngar. *Meg koppasztatot, meg fosztatot.* Ang. *Robbed, pilled.*] Cicero 3. de Orat. Quæ quoniam jam aliunde non possumus, sumenda sunt nobis ab iis ipsis à quibus expilati sumus. Idem pro Cluent. Armarium expilatum pecunia ablata.

Expīlātio, onis, f. t. [ביזה *bizzah* משסה *meschissáh.* ἀποσύλησις, ἐκπόρθησις. Gall. *Pillement, pillerie.* Ital. *Pellamento, rubbamento.* Ger. Beraubung/plünderung. Hispan. *Aquella obra de robar ò saltear, robamiento.* Pol. *Złupienie, splundrowanie.* Vngar. *Meg koppasztás, meg fosztás.* Ang. *A spoyling, a robbing.*] Cic. 2. Offic. Tanta sublatis legibus & judiciis expilatio, direptioą; sociorum.

Expīlātŏr, oris, m. t. Fur, deprædator, direptor. [בוזז *bozéz* שוסה *schoséh.* συλητής, συλαγωγὸς ἐκπορθητής. Gall. *Pilleur, pillard.* Ital. *Ladro, rubbatore.* Ger. Ein Rauber/ der einen ausplündert. Hisp. *Robador, ò salteador.* Pol. *Wydzierca, łupieżca.* Vngar. *Nyúzó fosztó.* Ang. *A spoyler, a robber.*] Cicer. ad Quint. Fratr. lib. 1. Quum urbs custodem, non tyrannum: domus hospitem, non expilatorem recepisse videatur. Expilatores (*inquit Asconius Pædianus*) sunt fures atrociores, qui ne pilum quidem relinquunt in corpore spoliatorum. Innuens nimirum expilatores à pilis evellendis dictos. Cui tamen sententiæ refragatur pi syllabæ quantitas, quæ in verbis expilo, & compilo producitur, quum in nomine pilus corripiatur.

Expingo, gis, act. t. Pingo. [חקק *chák* חקה *chikká.* ἐκγράφω, ἐκτυπόω. Gall. *Depeindre.* Ital. *Dipingere.* German. Malen. Hispan. *Pintar.* Polon. *Maluię.* Vngar. *Kiírom.* Ang. *To paynte, counterfeit the shape of a thing.*] Cic. 5. Tuscul. Qui motus hominum, qui ferarum, quum ita expictus est, ut quæ ipse non viderit, nos ut videremus effecerit. Plin. lib. 33 cap. 7. Quoniam & pericula pingimus, nequis miretur & rogos pingi.

Expio, as, are, act. p. Purgo, mundum ac purum facio, placo. [כפר *chipper* חטא *chitté* נקה *nikkáh.* καθαίρω, ἁγνίζω, ἱλάσκομαι. Gall. *Purger, reparer.* Ital. *Purgare, mondare, nettare.* Germ. Reinigen: item, Büssen. Hispan. *Purgar è alimpiar por sacrificio.* Pol. *Oczyszczam, oczyszczę.* Vngar. *El törlöm, meg tisztítom.* Ang. *To purge by sacrifice.*] Liv. lib. 1. ab Vrbe: Itaque ut cædes manifesta aliquo tamen piaculo lueretur, imperatum patri, ut filium expiaret pecunia publica. Plin. in Epistol. Dum se prægnantem esse puellariter nescit, ac per hoc quædam custodienda prægnantibus omittit, facit omittenda: quem errorem magnis documentis expiavit, in summum periculum adducta. ¶ Expiare scelera: id est, punire. Cic. in Pison. Tua scelera dii immortales in nostros milites expiaverunt, id est, propterea afflixerunt nostros. Salust. de Rep. const. ad Cæsarem: Neq; barbaro ritu cæde cædem, & sanguine sanguinem expiandum.

Expĭātus, part. Purgatus. [מכפר *mechuppár* מחטא *mechuttá* נכפר *nichepper* כפר *chup,* מנקה *menukkéh.* ἐξιλασμένος. Gall. *Purgé.* Ital. *Purgato.* German. Gereiniget/ versünt. Hisp. *Purgado, alimpiado.* Polon. *Oczyszczony, yednany.* Vng. *El törlöttetett, meg tisztíttatot.* Ang. *Cleansed by sacrifice purged.*] Cic. 1. Philipp. Quem potes recordari in vita tibi illuxisse diem lætiorem, quàm quum expiato foro, dissipato concursu impiorum &c.

Expĭātio, onis, f. t. [כפור *kippur* חטאה *chattáth.* ἁγνισμός. Gall. *Purgation.* Ital. *Purgacione.* German. Reinigung/büssung. Hispan. *Aquella obra de alimpiar assi, purgation.* Polon. *Oczyszczenie.* Vng. *Meg tisztítás el törlés.* Ang. *A cleansing, a purgation.*] Cicer. 1. de Legib. At verò scelerum in homines atque impietatum nulla expiatio est.

Expĭābĭlis, le, Purgabilis & facilis expiatu [ἱλαστήριος. Gall. *Purgeant, qui se peut purger.* Ital. *Che si puo purgare.* German. Leichtlich zu reinigen oder zu büssen. Hispan. *Cosa que se puede purgar por sacrificio.* Polon. *Łatwy do poprawy, do oczyszczenia.* Vngar. *Meg tisztítható, el törölhető.* Ang. *That may be purged.*] ut, Expiabilis religio, apud Cic. 4. Tuscul. Bellum expiabile. Idem 13. Philipp. Sed hoc primùm videndum est P. C. cum omnibúsne pax esse possit: an sit aliquod bellum expiabile, in quo pactio pacis lex sit servitutis. Id est, necessarium, & expiandi gratia susceptum piaculo admisso. Budæus.

Expĭāmentum, ti, n. f. Expiatio. [Vngar. *Meg tisztítás, el törlés.* Ang. *A purging by sacrifice.*] Expiationis autem necis humanæ ab imprudentibus admissæ exemplum videre licet apud Herodot. lib. 1. quo in loco Crœsi meminit nuptias filii sui celebrantis. Quum autem (*inquit*) filii nuptias Crœsus in manibus haberet, advenit Sardeis quidam calamitate præditus, manibusque impuris, natione Phryx. Hic quum ad Crœsi ædes accessisset, gentilique instituto, rituque patrio postulasset sibi ut liceret expiamenti optati compotem esse, Crœsus eum expiavit. Budæus.

Expīro, as, penult. prod. are, n. p. Spiritum emitto, efflo, exhalo. [גוע *ghaváh* הפיח *hippiach.* ἐκπνέω. Gall. *Rendre l'esprit, jetter l'haleine ou vent dehors.* Ital. *Spirare, mandar fuori il fiato.* German. Ausathmen/ausblasen: item, sterben. Belg. Wtblasen, sterven. Hisp. *Soplar, espirar, ò embiar afuera el espiritu.* Polon. *Dech wypuszczam, umieram.* Vng. *Lelkeki bocsátotki lehellek.* Ang. *To breath out, to die, to yealde the ghoste.*] Lucil. lib. 3. Expirans animam pulmonibus æger agebat. Aliquando per se plenum est, ut, Expiravit: id est, mortuus est. ἐξέπνευσεν. Liv. 2. ab Vrbe: Inter primam curationem expiravit. ¶ Translatè Plin. in Paneg. Ita verò quæ civitas quinquies, atq; etiam sexies Consules vidit, non illos qui expirante jam libertate, per vim ac tumultum creabantur: hoc est, declinante libertate, ac pessum eunte.

Expīrātur, Impersonale. Plin. lib. 11. c. 37. Eandem esse ei naturam, quam cerebro colligunt, quoniam prætenui ejus membrana modò incisa statim expiretur. De spina lumborum ossea,

Expi-

Expīrāns, participium. [גוע ghoueáh מפח mappâch. ἐκπνέων. Gall. Qui rend l'esprit. Ital. Che gitta fuori il vento ol fiato. Germ. Außblasend/außathmend. Hisp. El che espira ò echa y embia el espiritu. Polon. Odchcaca. Vngar. Lelke ki bocsáto ki fuo, lechelles. Ang. Yeelding the ghoste.] Lucret. libro 2. Sanguinis expirans calidum de pectore flumen.

Expīrātio, onis, f. t. [מפח mappâch. ἐκπνοὴ. Gall. Exspiration, exhalation. Ital. Espiratione, suaporamento. German. Außblasung/außathmung. Hispan. Echamiento del espiritu. Polon. Oddech. Vng. Estkeki botsátás, ki lehelles. Ang. A yeelding of the ghoste.] Cic. 2. de Nat. deor. Ejusdemque expirationibus aër alitur & æther, & omnia supera.

Expīscor, expiscaris. Indagor, percontor, diligenter inquiro: translatione à piscatoribus tracta, qui piscium latebras diligenter, perscrutantur. [חקר chakár בקש bikkésch. ἐξανιχνεύομαι, ἀνακρίνω. Gall. S'enquerir soigneusement. Ital. Pescare, inuestigare. German. Erforschen/ mit fleissiger nachfrag ersuchen. Hisp. Pescar, buscar. Polon. Wywiadác sie wibdnie. Vngar. Szorgalmatossan tudakozom. Ang. To searche diligently.] Terent. in Phorm. Perinde expiscare, quasi non noris. ¶ Quandoq; lucrifacio, elicio. ἐκμαίω. Plaut. Tandem q; nescio quid ab eo expiscatur.

Expisso, as, are. Spissum facio, denso, constipo. [συμπήγνυμι. Gall. Faire ou rendre espez. Ital. Spessare. German. Dick machen. Hispan. Espessar, hazer espesso. Polon. Gesscie. Vng. Meg soritom. Ang. To make thick.] Plin. lib. 5. cap. 13. Semine trito expressus, & Sole densatus in pastillos, necat sanguinem expissando. Idem lib. 20. cap. 7. Expissatum lac.

Explāno, as, penult. prop. act. p. Planum facio: [בהיר hibbáh, ישר jischschér סל sal באר beér פרש paráseh. ὁμαλίζω, διομαλίζω. Gall. Aplanir & vnir, declarer, donner à entendre. Ital. Spianare, manifestare, dechiarare. German. Ebenen/eben: item, verständtlich machen. Belg. Effen maken. Hispan. Declarar, ò allanar lo aspero, ò escuro. Polon. Gladze, sdobic. Vng. Meg simitom. Ang. To make plane and euen.] ut, Explanatus in denos pedes cortex, apud Plin. lib. 16. cap. 8. ¶ Explicare etiam est declarare, manifestare, exponere. [σαφηνίζω, δηλόω. Polon. Iasnie wiraziam. Vng. Meg magyarázom.] Terent. in Phorm. Quem amicum tuum ait fuisse istum? explana mihi. Cic. 8. Verr. Explanandum est enim diligentiùs eorum causa qui locum ignorant. Idem 3. Tusc. Non enim verbo solùm posuit voluptatem, sed explanavit quid diceret. Salust. in Catil. De cujus moribus hominis pauca priùs explananda sunt, quàm initium narrandi faciam. ¶ Explanari, passivum. Cic. 1. Acad. Post argumentis, & quasi rerum notis ducibus utebantur ad probandum & concludendum id, quod explanari volebant. Idem 1. Offic. Qualis differentia sit honesti & decori: faciliùs intelligi quàm explanari potest.

Explānātus, participium. [מפרש mephoráscb. διευκρινηθείς. Gall. Declaré. Ital. Dichiarato. German. Erklärt/erleutert. Hispan. Declarado. Pol. Wiaśniony. Vng. Meg magyarázatos. Ang. Declared, made smoth.] Cic. 1. Acad. In lingua etiam explanatam vocum impressionem ponebant.

Explānātē, adverbium, Aperté. [בביאור bebeúr בפירוש bepherúsch. σαφῶς, δήλως, ἐμφανῶς. Gall. Clairement, manifestement. Ital. Chiaramente, manifestamente. Germ. Klärlich/heiter. Hispan. Clara y manifiestamente. Polon. Iasnie, iawnie. Vngar. Nyilván, magyarán. Ang. Planelie, clearlie.] Cic. in Orat. Erit igitur hæc facultas in eo quem volumus esse eloquentem, ut definire rem possit: neque id faciat tàm pressè & angustè, quàm in illis eruditissimis disputationibus fieri solet: sed cùm explanatiùs, tum etiam uberius, & ad commune judicium popularemq; intelligentiam accommodatius.

Explānātor, oris, m. t. Qui interpretatur & exponit. [מבאר mebaér מפרש poréscb. ἐξηγητής, ἑρμηνευτής. Gall. Expositeur, qui declare & donne à entendre. Ital. Chi dichiara, dichiaratore. German. Ein erklärer/außleger. Hispan. Declarador, y llanador. Pol. Wykladac, obiasniaci. Vngar. Magyarázo, fejtegető. Ang. An expounder.] Cicer. 2. de Divin. Sunt enim explanatores, ut Grammatici Poëtarum.

Explānātio, onis, f. t. Explicatio, enodatio, interpretatio. [פתרון pitrôn בעור beúr. ἐξήγησις, ἀνάλυσις, ἑρμηνεία. Gall. Declaration, exposition. Ital. Dichiaratione, espositione. German. Erklärung/erleuterung/außlegung. Hispan. Declaramiento, llanamiento. Polon. Wyklad, obiasnienie. Vngar. Magyarázás, fejtegetés. Ang. A declaring, a making manifest.] Cic. 1. de Divin. Item igitur somniis, vaticinationibus, oraculis, quòd erant multa obscura, multa ambigua, explanationes adhibitæ sunt interpretum. ¶ Explanatio item figura est Rhetorum, de qua vide autorem ad Heren. lib. 4.

Explānābilis. [Vng. Ki tereszthető meg magyarazhato.] Seneca lib. 1. de Ira: Et vox est quidem, sed non explanabilis, & perturbata & inefficax: de animalium voce.

Explānto, as, are. n. p. Plantas avello. [ἐκφυτεύω, &. Gall. Desplanter, transplanter ce qui est planté & vn lieu en autre. Ital. Spiantare, suellere. German Außrauten/ außpflantzen. Hispan. Desplantar, arrancar plantas. Polon. Zpycpuio, ita, wirwam. Vng. Ki gyomlálom. Ang. To pull vp, as trees.] Colum. lib. 4. cap. 14. Pampini se capreolis diligenter suis, ne ventis explantentur. Idem lib. 5. c. 9. Antequam explantes arbusculam, &c.

Explendesco, is, ere. n. t. Luceo, emineo. [נגה nagháh ἐκλάμπω. Gall. Resplendir, reluire. Ital. Risplendere. German. Hinauß scheinen. Hisp. Resplandecer. Polon. Lsnie sie. Vng. Ki tetszem, fényllem, tündöklöm. Angl. To shyne, as giue ligth.] Sueton. in Tit. Vesp. cap. 2. In puero statim corporis animique dotes explenduerunt: magis ac magis deinceps per ætatis gradus forma egregia.

Expleo, ples, act. f. Impleo, compleo, saturo, satio. [מלא malê שבע hábhah, ἐμπίπλημι, ἀναπληρόω. Gall. Remplir, combler, assouuir, contenter. Ital. Satiare, impire, compire. German. Erfüllen. Belg. Veruullen. Hispan. Hinchir, hartar. Polon. Wypełniam, nasiciam. Vngar. Meg töltöm, ki töltöm, bé töllyesitöm. Ang. To fil, to satisfie.] Componitur à præpositione ex & verbo pleo, quod aliquando in usu fuit, factum ex nomine Græco πλέος sive πλεῖος. Cicer. de Orat. Neque inserciens verbo, quasi rimas expleat. Virgil. lib. 4. Georg. Improbus ingluviem ranisque loquacibus explet. Salust. Neque priùs jugulandi finis fuit, quàm Sylla omnes suos divitiis explevit. Interdum compleo, perficio. Virgil. 6. Aeneid. Discedam, explebo numerum, reddarque tenebris. Plin. lib. 36. Ulcera eorum purgant leniter, explentque cicatrices, & emendant. ¶ Interdum consolor. Terent. in Heaut. Hem tot mei soli sunt solliciti sunt causa, ut me unum expleant. ¶ Interdum exonero: nam ex, quandoque privativa est. Ennius: Navibus explebant sese, terrisque replebant. Vide Servium. Explere animum curis, pro exonerare. Terentius in Hecyra: explere animum, teque hoc crimine expedi. ¶ Explere animum, pro satisfacere animo. Terentius in Andr. Dum tempus ad eam rem tulit, qui animum ut expleret suum. ¶ Explere, aliquando pro minuere usurpatur. Nam ex præpositio nonnunquam privativa particula est. Ennius: Navibus explebant sese terrisq; replebant.

Explētus, participium, Completus, perfectus. [מלא malê. ἐμπλησθείς, τέλειος, ἐκτελεσθείς. Gall. Rempli, plein, parfaict. Ital. Pieno, fornito, perfetto. German. Erfüllt. Hispan. Hinchido, lleno, perfecto. Polon. Wypełniony. Vngar. Es végezetes, betelliesedett, meg töltetött. Angl. Filled, made full.] Cicero 2. de Finibus: Habes undique expletam, & perfectam Torquate formam honestatis.

Explētio, onis, Impletio, perfectio. [מלוי melô. συμπλήρωσις. Gall. Remplissement, perfection. Ital. Empimento, perfettione. German. Erfüllung. Hispan. Hinchimiento, perficion. Polon. Wypełnienie. Vngar. Be töltés, magvő éllet, betellyesedés. Ang. A filling, a perfiting.] Cic. 5. de Finib. In eaq; expletione naturæ summi boni finem consistere.

Explēmentum, ti, o. f. [מלוי melô. συμπλήρωμα. Vngar. Be tellyesités, be töltés.] Idem Senec. Epist. 111. Si scieris cacumina arborum, explementum esse ventris.

Explēbilis, le, Quod expleri potest. [ἀναπληρωτός. Gall. Aisé à templir, assouuir & contenter. Ital. Cosa che si può impire, contentare. German. Das gut zu erfüllen ist. Hisp. Cosa que se puede henchir y contentar. Pol. Latwi do wipełnienia. Vngar. Be tölthető, be tellyesithető. Ang. That may be filled or satisfied.] Cic. 4. Tusc. Indigentia libido explebilis.

Expleunt, pro expleot, scripserunt veteres, ut annotavit Festus Pompeius.

Explico, as, explicui, & explicavi, explicitum, & explicatum, act. p. Extendo, evolvo: & propriè de iis rebus dicitur, quæ plicis involutæ sunt. [גלל galal פשט paschát פרש parás. ἀνελίσσω, ἀναπτύσσω. Gall. Desployer, estendre, mettre au large. Ital. Dispiegare, piegare. German. Außwicklen/ zerthun/außthun. Belg. Van een ontwerstrecken/ontvouwen. Hispan. Desplegar. Pol. Rozwiiam, rozciagam, rozkladam. Vngar. Ki fejtöm, ki ránczolmobbol oltezom. Ang. To display, to vnfolde.] Explicare vestes, Cicer. Explicare volumen, Plaut. Explicare plagas, Martial. ¶ Dicitur & de aliis rebus. Virg. 2. Georg. Sed trudit gemmas, & frondes explicat omnes. Martial. de pavona, lib. 13. Miraris quoties gemmantes explicat alas. Ovid. atque explicat ensem. ¶ Explicare aciem, sive ordines, sive agmen, ἐξελίσσειν τὴν φάλαγγα, dicuntur Imperatores quum milites suos in patentem locum exponunt ad concernationem ineundam. Liv. 4. ab Urbe: Planiciem in medio non parvis modò excursionibus ad prælia, sed vel ad explicandas utrinque acies satis amplam habebant. ¶ Explicare literas, sive epistolam, pro aperire, & causam resarare, apud Ciceron. ad Quintum Fratr. lib. 3. ¶ Explicatam esse urbem in plano loco, pro dispositam esse & descriptam. ¶ Explicare & diffundere umbram: id est, reddere. Martial. lib. 1. Claudia diffusas ubi porticus explicat umbras. ¶ Explicare negotium aliquod, sive mandatum, pro absolvere, expedire, exequi. Explicare se laqueis, & periculis, pro liberare. ¶ Explicare, interdum idem est quod curare, ut explicare pecuniam, annonam Callistrat. l. 31. D. de re judic. Si qui tamen per contumaciam, magis quàm quia non possint explicare pecuniam, differant solutionem. Sic explicare annonam, curare est, ut in promptu sit. Cæs. lib. 2. bell. Gall. Legiones quartamdecimam & sextam ex hybernis ab Arari educit, quas ibi explicandæ rei frumentariæ causa relictas superiore commentario demonstravimus. Id est, ut per eos faciliorem haberet rem frumentariam. ¶ Transfertur etiam ad res obscuras & difficiles, & pro explanare, atque clarius reddere ponitur. [באר beér פרש paráscb. ἐξηγέομαι, ἀναπτύσσω. Gall. Expliquer, declarer. Ital. Dichiarare, esponere, esplicare. German. Erklären/ außlegen. Hispan. Declarar lo escuro. Polon. Wykladam, obiasniam. Vngar. Meg magyarázom. Angl. To declare, or expone.] Cicero ad Attic. libro 13. Quòd me hortaris, ut eos dies consumam in Philosophia expli-

explicanda: id est, in scribendo aliquid planiùs in Philosophia. Ad eundem libro 10. Meas cogitationes omnes explicavi tibi superioribus literis. ¶ Explicare mare intelligitur apud Senecam Tragœdiarum scriptorem pro Turbarum componere & serenare, & quasi corrugatum explicare. Sic enim apud illum legimus Hercule Oeth. Vetoare jussi frigore in medio nemus: Missumq; fulmen stare: concussi fretum Cessante vento: turbidum explicui mare.

Explicĭtus, pen. cor. particip. Explicatus, explanatus. [מפורש mephorasch כלם jam כלה cha em. [illegible]. Gall. Exposé, accompli achevé, parfaict. Ital. Perfe to, fornito. German. Erklärt. Hisp. Expuesto acabado y perfecto. Pol. Wyłożony. Vng. Meg fejtetet, meg magyaráztatot. Ang. Displayed exponed, ended.] Cicer. Att. lib. 9. Quanquam à te ejus quoq; rei justa defensio est explicita: hoc est, explanata. ¶ Explicitus liber, pro absoluto. Mart. lib. 14. Quo vis conq; loco potes hunc finire libellum, Versibus explicitum est omne duobus opus.

Explicĭtius, comparat. ab explicitus nomine. [Vngar. Nyilvánbban, megyaráẑbban.] Cæs. 1. bel. Civil. Sed ex propositis consiliis duobus, explicitius videbatur ad Ilerdam reverti.

Explicātio, f. t. Explicandi actus [מפרש miphras, [illegible]. Gal. Desployement. Ital Spiegamento. German. Erklärung / außlegung. Hispan. Aquella despegadura Polon. Wykład obiasnienie. Vng. Meg fejtés, meg magyarázás Angl. An unfolding, an exposition.] ut, Rudentis explicatio. Cic. 1. de Divin. ¶ Explicatio, declaratio. [פרשה paraschah. [illegible].] Cic. 3. de Finib. Multumq; ad ea quæ quærimus explicatio tua ista profecerit.

Explicātŭs, us, m. q. aliud verbale ejusdem significationis. [Vngar. Meg magyarázás, meg fejtés. Angl. An unfolding or opening out.] Cic. de Nat. deor. lib. 3. Quibus non vulgaris in cursu gradus: sed mollis alterno crurum explicatu glomeratio. Idem: Hæc ferè dicere habui de natura deorum, non ut eam tollerem: sed ut intelligeretis quàm esset obscura, & quàm difficiles explicatus haberet.

Explicātŏr, toris, m. t. Qui aliquid explicat aut exponit. [פושר poresch מבאר mebaér. [illegible]. Gall Qui declare & donne à entendre. Ital. Chi dichiara & fa intendere. German. Ein erklärer. Hispan. Declarador, el que declara lo escuro Polon. Wykładacz. Vng. Meg fejtő, magyarázó. Ang. He that exponeth or declareth.] Cic. in Orat. At laudatus est ab omnibus, fateor: sed ita ut rerum explicator, prudens, severus, gravis: non ut in judiciis versaret causas, sed ut in historiis bella narraret.

Explicātrix. f. t. [פורשת poréscheth מבארת mebaéreth. [illegible]. Gall. Celle qui declare & donne à entendre. Ital. Donna che dichiara. German. Ein erklärerin. Hispan. Declaradora, la que declara. Pol. Toksora wykłada. Vngar. Meg magyarázó. Ang. She that exponeth.] ut, Explicatrix orationis perpetuæ, est vis dicendi. Cicer. 1. Academ.

Explĭcābĭlis, le: [[illegible]. Gall. Facile & aisé à declarer & expliquer. Ital Facile da dichiarare. German. Daß man leichtlich erklären mag. Hisp. Cosa que facilmente se puede declarar. Polon. Łatwy do wyłożenia. Vngar. Kifejthető, meg magyarázható. Ang. That may be declared.] ut, Explicabilis mensura. Plin. lib. 4. cap. 13. Toto autem hoc mari ad Scaldim usq; fluvium Germanicæ accolunt gentes, haud explicabili mensura.

Explĭcābĭlĭtĕr. adverbium, explicatè. [Vn. Meg-ardn, nyilván.] Diomedes Grammaticus lib. 1.

Explĭcātē adverbium, pro clarè & apertè. [בפירוש bepherusch. [illegible]. Gall Clairement, apertement. Ital. Chiaramente, apertamente. Germ. Klärlich / heiter Hisp. Clara y despegadamente. Polon. Iasnie. Vng. Nyilván, meg arán. Ang. Planely, cleerly.] Cic. 3. de Orat. Qui distinctè, qui explicatè, qui abundanter, qui illuminatè, & rebus & verbis dicunt.

Explōdo, explodis. penult. product. explosi, explosum: Ab ex & plodo, cum sono ejicio, quod fit quum rem quæ non placuit, clamore, & gestu ac strepitu damnamus. [[illegible]. Gall. Chasser & mettre hors en claquetant des mains. Ital Cacciare via con strepito. German. Mit einem Getöß außtreiben oder verwerffen. Belg. Verworpen/ uitdryven. Hispan. Patear en desfavor, echa con estruendo. Polon Nogami wyrzucam, z krzykiem wyrzucam. Vngar. Ki verém, ki ve ajzabm. Ang. To drive out with clapping of handes.] Cic. 1. de Orat. Itaque nos raucos sæpè attentissimè audiri video (tenet enim res ipsa atque causa) ut Aesopum, si paulùm irrauserit explodi. Idem pro Cluent. Te verò illud idem quod tum explosum & ejectum est, nunc retulisse demiror. Cic. 2. de Divin. Sed hoc genus divinationis vita jam communis explosit.

Explōro, exploras, penult. product. act. p. Antiqui utebantur pro exclamo, sive ejulo [צעק zaták. [illegible]. Gall. Crier. Ital. Gridare. Germ. Schreyen/ heulen/ weinen. Hispan. Gritar. Polon. Wołam płacze wypłakuje. Vngar. Iayjatok. Ang. To crye.] Varro: Gemit, explorat, turbam omnem concitat. Exploro antiqui pro exclamare usi sunt: sed postea pro prospicere, & sagaciter inquirere. [חקר chakár נגל ighgél [illegible]. Gall. S'enquerir soigneusement, guetter. Ital. Cercare con diligenza. Germ. Außschauen/ erkundigen. Belg. Ondersoecken/ verspien. Hisp. Busca, espiar. Polon. Wywiaduje sie, wywiadnię. Vng. Meg kémlöm, meg probálom. Ang. To viewe, watch or espie.] Virgil. lib. 1. Aeneid. Vt primùm lux alma data est, exire, locosque Explorare novos, quas vento accesserit oras, Quærere constituit. Plin. in Epist. Locus suspectus, & mollis quem ego interim explorati modico impendio jussi, an recipere, & sustinere opus possit. ¶ Interdum idem est quod observare. Virg. 9. Aen. Nec non & trepidi Troës formidine portas Explorant. ¶ Interdum deliberare. [illegible]. Virg. 1. Aen. Tuus ô regina quod optas Explorare labor. ¶ Interdum siccare. Idem lib. 4. Georg. Et suspensa focis explorat robora fumus.

Explōrātŭs, nomen ex participio. Certus, apertus, perspicuus. [ברור mebhár. [illegible]. Gall. Certain & asseuré Ital. Cosa certa, indubitata. Germ. Erkündiget/ gewiß. Hispan. Cosa cierta y no dudada ni dudosa. Polon. Teweni doświadczony. Vngar Meg probáltatot, meg kesertetett, nyilván valo. Ang. Certaine, sure.] ut, Explorata salus: cujus contrarium, Salus deplorata. Cicer. ad Appium: Vt consolarer fortem virum atque sapientem, quàm ut exploratam spem salutis ostenderem, &c. ¶ Exploratum est mihi, vel exploratum habeo: id est, certò scio, liquidò novi. Cic. de Senect. Quis est tam stultus, quamvis sit adolescens, cui sit exploratum, se ad vesperam usque esse victurum? Idem Attico: Quid enim exploratius esse possit, quàm illius animus in Rempublicam? Idem post Reditum: Quum mihi esset exploratissimum P. Lentulum proximo anno Consulem futurum. Idem Attico: Cæsarem hoc idem probaturum exploratum habeo.

Explōrātē, adverbium, Certè, planè. [[illegible]. Gall. Certainement, veritablement. Ital. Certamente, veramente Ger. Gewißlich. Hisp. Certamente en verdad. Polon. Iście, oświadczenie. Vngar. Nyilván, bizonnial. Ang. Sura, surene, sura certainlie.] Cic. ad Quint. Frat. Hæc ita sentio, judico, ad te exploratè scribo. Plancus ad Senatum: Non solùm benè sperare de nobis homines, sed exploratè judicare volumus.

Explōrātĭo, f. t. probatio. [[illegible]. Polon. Wyszpiegowanie. Vngar. Meg kemlés, probálás.] Macrobius Saturnal. lib. 2. cap. 2. Quod non infacetè in adulterii explorationem ambiguitate convertit.

Explōrātŏr, penult. prod. m. t. Verb. Speculator, qui explorat & observat. [מרגל meraggél [illegible]. Gall. Espion, une guette ou espie, guetteur. Ital. Spione, investigatore. German. Ein außspäher / erkundiger. Belg. Een verspieder/ Bespieder Hisp. La espia ò assechador de los enemigos. Polon. Podsłuchowacz, szpieg. Vng. Kém, kesergeő, probáló. Ang. An espye or privie searcher.] Cæs. 1. bell. Gall. Plaut. Pseud. Exploratorem hunc ludo faciamus supposititium. Plin. lib. 16. cap. 9. Scribit in recenti ad duces explorator, &c.

Explōrātōrēs, um, m. t. qui secreta nuntiant hostibus, proditores sunt, & capitis pœnas luunt, Arrianus in l. omne delictum, de re milit.

Explōrātōrĭus, [Vngar. Kém ő áfzémleiő.] Sueton. in Caligula: Comites autem & principes victoriæ novo genere, ac nomine Coronarum donavit: quas distinctas solis ac lunæ syderumq; specie, exploratorias appellavit.

Explōrātō, ablativus participii absolutè positus. Tacit. lib. 18. Et exploratò jam protectos amicos, noctem quietam, utq; affirmatur, non insomnem egit: id est, postquam exploratum est illi & cognitum.

Expŏlĭo, as, are Spolio, privo. [שלל schalál. [illegible]. Gall. Despouiller, delaquenir, oster. Ital Spogliare. German. Berauben oder außziehen. Hispan. Despojar. Polon. Obłupiam, łupię. Vngar. Meg fosztom. Ang. To spoile or robbe.] Cic. pro Dejotaro: Quo cum ergate rex animo fuit, qui aus onatus sit, seseque & filium suum expoliare maluerit, quàm tibi pecuniam non subministrare? Expoliare honorem & dignitatem Cæsaris. Hirtius 8. bell. Gall. Expoliati, Zasius inquit, eleganti figura dicuntur qui sunt privati, qui jacturam in bonis passi sunt. Ita Iurisconsul. in l. prima. ff. de Donat. inter virum & uxorem, dixit donationem esse prohibitam inter conjuges, ne se mutuo amore spoliarent. Sic l. 2. de Bon. damn. Is qui detruditur in carcerem propter crimen, non debet spoliari bonis, antequam feratur sententia: id est, privari. Et quod Iustinianus in §. Compensationes, Institution. de actionib. dicit. Expoliatum bonis Iurisconsul. in l. finali. ad fin. de his quæ in fraud. dicit: Exutum bonis, ut paria sint Exui bonis, & Expoliari bonis: id est, jacturam bonorum pati. Vnde interpretes dicti §. Compensationes, verbi expoliatus elegantiam non intelligentes, alienum, ridiculum, & planè impium, ut Zasiano utar verbo, sensum invexerunt.

Expŏlĭo, lis, lire, act. q. Exornare absolvere extremam manum imponere. [מרק marák מרט marát לטש latásch השלים hischlím. [illegible]. Gall. Polir & accoustrer pour le dernier. Ital. Polire, adornare. German. Außbalieren/ außbutzen/ zieren. Hispan. Mucho polir. Polon. Poleruje, wiosłam, doprawuie bez nagany. Vngar. Meg, szépegetem, meg ekesitem. Angl. To burnishe, to trimme, to polishe.] Plaut. in Milite: Meum opus ita dabo expolitum, ut improbare non queas. Cicer. de Inventione. lib. 2. Nihil simplici in genere omni ex parte perfectum natura expolivit.

Expŏlītŭs. participium. [ממורט memorát. [illegible]. Gall Poli, accoustré. Ital. Polito, lisciato German. Außgebalieret/ hübsch außgebutzt Hispan. Mucho polido. Polon. Nadobnie wyprawiony, wypolerowany. Vngar. Meg szépitetet, (szépitetet) ékesitetet. Ang. Polished, trimmed, burnished.] Pictum atq; expolitum orationis genus, Cic. in Orat. Deus expolitior. Catullus. Libellus pumice expolitus, Idem.

Expŏsĭtĭo, onis. f.t. Exornatio, explicatio [תמרוק tamrúk. ἐπιξεσμός. Gall. *Polissement, polissure.* Ital. *Esso polire, lisciare.* Germ. Außbutzung/ ein zierliche zubereitung Hispan. *Polideza, obra de polir.* Polon. *Piekna wiprawa, ʃzmuk.* Vngar *Megékesítés, szépités.* Ang. *A polishing a burnishing.*] Cic. ad Quint. Fratr. Vrbanam expolitionem urget ille quidem & Philotimus, *&c.* Expolitio quoque exornatio quædam sententiarum, apud Heren. cùm in eodem loco manemus, & aliud atq; aliud dicere videmur.

Expŏlītĭssĭmŭs, superlativus. [Polon. *Przepolerowani.* Vng. *Igen meg ékésitetet, igen szép.*] Gell. lib. 2. cap. 20. Vbi agros optime cultos, & villas expolitissimas vidisset. Verba Scipionis contra Claudium Asellium.

Expōno, nis, penult. product. nece. act. t. Exprimo, profero: [פרש parás פרש paráscn באר beér. ἐκτίθημι. Gall. *Exposer, mettre en un lieu & laisser là.* Ital. *Mettre fuori.* German. Außlegen/ hinauß thun. Belg. Uitlegen. Hispan. *Poner de fuera.* Polon. *Wykładam wydaie.* Vngar. *Ki rakom, ki teszem,* (item) *ki vetem,* (item) *meg magyarázom.* Ang. *To expone, to sett forth, to set out to hazarde.*] ut, Exponere vasa, Cicer. Exponere in Sole frænum, ut siccescat. Colum. Exponere in terram copias, Livius. Exponere in navibus milites, Cæsar. Et Virgil. 11. Aeneid. -socios de puppibus altis Pontibus exponunt. Plaut. in Trucul. Nunc ego istos mundulos urbanos amasios Hoc ictu exponam. ¶ Aliquando significat abjicere, & sorti ac fortunæ committere. Vnde infantes abjecti, & commissi fortunæ, expositi dicuntur. Terent. in Heaut. Quum exponendam do illi, de digito annulum detraho, & eum dico, ut unà cum puella exponeret. Liv. 1 ab Vrbe: In proxima alluvie, ubi nunc ficus ruminalis est, pueros exponunt. Plaut. in Cistel. Dat eam puellam ei servo exponendam ad necem. Plin. Iunior: Epistola omnibus commendationibus destituta, malignitati interpretantium exponitur. Cicer. 3. Verr. Quum tibi exposita esset omnis Pamphylia ad prædandum. ¶ Aliquando significat declarare, explicare, interpretari. [ἐξηγοῦμαι, δηλόω, σημαίνω Gall. *Exposer, declarer.* Ital. *Dichiarare.* German. Außlegen oder erklären. Hisp. *Declarar lo escuro.* Pol. *Obiaśniam.* Vngar. *Meg magyarázom.* Angl. *To shewe and declare.*] Cic. 1. Philip. Antequam de Repub. scribam, P.C. exponam vobis breviter consilium profectionis, & reversionis meæ. ¶ Ponitur etiam interdum pro expendo. ἐκδαπανάω. Solinus: Quum magnam is pecuniam exposuisset.

Expŏsĭte, Adverbium, explicaté, [σαφῶς, ἀναπτυγμένως. Pol. *Wykładnie.* Vngar. *Nyilván, magyarán.*] Gell. lib. 3. cap. 2. Virgilius quoq; idipsum ostenderit non exposite atq; aperte, sed (ut hominem decuit poëticas res agentem) recondita, & quasi operta veteris ritus significatione.

Expŏsĭtĭo, onis f.t. Explicatio. [פרשה paraschá, ἐξήγησις. Gall. *Declaration, exposition.* Ital. *Dichiaratione, esspositione.* German. Außlegung/erklärung Hispan. *Declaration de lo escuro.* Polon. *Wykład.* Vngar. *Meg magyarázás, fejtés.* Ang. *An exposition or declaring.*] Autor ad Herenn. lib. 1. Narratio defensoris brevem & simplicem expositionem habere debet. ¶ Expositio apud Oratores pro propositione quæ & intentio dicitur, & est prima propositio ratiocinationis. Quintil. in Procemio lib. 8. De officio Oratoris: Ex quibus ad docendum expositio, & argumentatio, ad movendum affectus pertinet.

Expŏsĭtītĭus, adject. [ἐκθετός. Vng. *Ki vetett.* Angl. *That is cast or put forth to hazarde.*] Qui est abjectus ut pereat. Plaut. Revertar ad illam puellam expositiam.

Expŏpŭlŏr, aris, d. p. Populor. [בזז bazáz שסה schasáh שסס schasás שדד schadhádh. ἐκπορθέω. Gall. *Despeupler, piller.* Ital. *Depredare.* German. Gar verhergen und verwüsten. Hispan. *Robar y destruyr el campo.* Pol. *Pustoszę, plundruię.* Vngar. *Pusztítok.* Angl. *To spoile, to wast.*]

Expŏpŭlātĭo, onis, f. t. [בזה bizzáh משסה meschissáh ἐξανδραποδισμός. Gall. *Saccagement, despeuplement, degast.* Ital. *Saccheggiamento.* German. Verhergung/verwüstung Hispan. *Robamiento assi.* Pol. *Wypustoszenie.* Vngar. *Pusztítás.* Ang. *A spoiling, wasting.*] Col. lib. 3. cap. 2. Pluviis, ventisque, & apibus afferant prædam: quarum vocabulo propter hanc expopulationem cognominantur.

Expōrrĭgo, is. act. t. vel per syncopen exporgo, extendo, quasi porrò ago. [נטה natáh. ἀναπλόω. Gall. *Estendre, eslonger, ou eslargir.* Ital. *Sporgere, estendere, allargare.* German. Außstrecken. Hisp. *Estender lo encogido.* Polon. *Wyciągam.* Vngar. *Ki nyujtom.* Ang. *To reacher, to strech or spread out, to offer.*] Hirc. 5. bell. Africani. Postero die eorū aciem propiùs instituit exporrigere munitiones. Plautus Pseud. Exporgi melius est lumbos atq; exurier. ¶ Exporrigere frontem, est hilarescere: sicut contrahere frontem, est ringi. Terent. in Adelph. Da hodie mihi: exporrige frontem. ¶ Exporrigere, Prorogare. Seneca de Benef. vitæ: Quid menses tibi & annos & longam temporis seriem exporrigis?

Expōrto, as, are, Extra porto, aufero. [נשא nasá נטל natál לקח lakách. ἐκφέρω Gallicè, *Porter dehors, emporter, transporter.* Ital. *Portar fuori.* German. Hinauß tragen oder führen. Hispan. *Llevar afuera* Polon. *Wynoszę, wywożę.* Vng *Ki hordom.* Angl. *To beare or carie out.*] Cicer 6. Verr. Per istos quæ volebat, in navem clàm imponenda, occultè exportanda curabat. Exportare ex oppido. Cicer. 6. Verr. Ex provincia secum exportare. Idem 7. Verr.

Expōrtātĭo, onis. f.t. huic opponitur Invectio. [משאה massaáh. ἐκκομιδή, ἐξαγωγή. Gall. *Transport, emportement.* Ital *Esso portare fuori.* German. Außtragung oder führung. Hispan. *Aquella obra de llevar fuera, llevamiento.* Polon. *Wynieśienie, wywiezienie.* Vngar. *Ki hordás.* Ang. *A bearing or carying out.*] Cicer. 2. Offic. Iam verò earum rerum quibus abundaremus, exportatio: & earum quibus egeremus, invectio certè nulla esset. ¶ Exportatio, pro exilio. Seneca de Tranquil. vitæ: Quæ dignitas, cuius non prætextam, & augurale, & loca patritia comitentur, & sordes, & exportatio, *&c.*

Expōsco, is, n. t. Est enixè, & cum instantia aliquid peto. [שאל schaál בעה bahah בקש bikkísch. ἱκετεύω. Gall. *Demander instamment, requerir.* Ital. *Dimandare con instanza.* German. Hefftig begeren/ trunglich herauß heischen Hispan. *Demandar ò pedir mucho.* Polon. *Barzo proszę, koniecznie się upominam.* Vng. *Fölöttébb igen kérem.* Angl. *To require & desire instantlie.*] Cic. pro Milone: Misericordiam ipse non implorat, ego autem repugnante hoc & imploro, & exposco. Virgil. 3. Aen. Sed votis precibusque jubent exposcere pacem. ¶ Exposcere, vel deposcere aliquem, est petere eum ad pœnam dedi. Liv. 8. bell. Maced. Legatos deinde misit ad deposcendos autores defectionis. ¶ Exposcit audire. Virgil. 4. Aen. Iliacosque iterum demens audire labores Exposcit.

Expōstŭlo, as, penult. corr. act. p. Vehementer peto, exposco. [שאל schál בעה bahah בקש bikkésch. ἱκετεύω. Gall. *Faire requeste à aucun, le requerir & prier, demander instamment.* Ital *Dimandare con instanza.* German. Hinauß fordern. Hispan. *Demandar con instancia.* Polon. *Pilnie rzecz mowie, domacham się wywiaduie się* Vngar. *Igen kérem.* Ang. *To requiere or to aske instantlie.*] Cic. pro Qu. Roscio: Vix medius fidius, ut Fanni hoc à Ballione expostulare auderes. ¶ Sæpiùs accipitur pro conqueror cum eo ipso qui fecit injuriam, eum objurgo. [נלון nalón. ἐγκαλέω, διακαλοῦμαι, μέμφομαι. Gall. *Se plaindre.* Ital. *Lamentarsi.* Germ. Verweissen Belg. Verwijten/ al kyvende. Hispan. *Quexarse de alguno, querellarse.* Vngar. *Panaszolkodom.* Ang. *To quarrell.*] Terent. in Adelph. Nisi si me in illo credidisti esse hominum numero qui ita putant Sibi fieri injuriam: ultrò si quam fecere ipsi, expostulant, Et ultrò accusant. Habet autem ferè post se ablativum personæ, mediante præpositione cum, aut (quod perinde existimari debet) has particulas, mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum. Cic. lib. 1. Epist. Sed locus alienus videtur tecum expostulandi. Nonnunquam præter hunc ablativum personæ, habet & ablativum rei, de qua quis expostulat, idque mediante præpositione de Cicer. Metel. Lenis & facilis à te existimari debeo, qui mihi tecum de hic ipsis rebus expostulem. Loco cujus tamen ablativi nonnunquam legitur accusativus dependens à præpositione, ob vel propter, subaudita: quod frequens est apud Comicos. Terent. in And. -sed quid agam? Adeamne, & cum eo injuriam hanc expostulem? hoc est, propter injuriam.

Expōstŭlātĭo, verbale, f.t. Criminatio quædā accusatio. [תלונה telunnáh, ἐξαίτησις, ἐγκλήματα, ἔγκλησις, μέμψις. Gall. *Requeste, plainte envers aucun du tort & iniure qu'on nous à fait.* Ital. *Querela di danno ricevuto.* German. Verweissung. Hispan. *Aquella obra de quexarse de alguno quexamiento.* Pol. *Skarga, uskarżanie.* Vngar. *Panaszolkodás.* Ang. *A quarreling.*] Cic. ad Quint. Frat. lib. 2. Fuere nonnulli aculei in C. Cæsarem, contumeliæ in Gellium, expostulationes cum absente Pompeio.

Expōstŭlātŏr, m. t. Qui expostulat. [ἐγκληματικός. Vng. *Panaszolkodó.* Angl. *A quarreller.*].

Expōtŭs, Veteres dixerunt pro epotus. [Polon. *Wypiti.*] Plaut. in Trinummo: Quid factum est eo? s. Comesum, expotum, exutum, elotum in balneis.

Exprǣcepto, Columella libro secundo capite primo: Sacrificia nisi ex præcepto domini facere nesciat: id est, nisi dominus præceperit.

Exprǣpărātō, vice adverbii ponitur. [Vngaricè, *Késztve.*] Liv. lib 2. Tumultuario prælio ac præcursu magis militum, quàm ex præparato, aut jussu imperatorum orto: id est, dedita opera.

Expreta, inquit Festus, antiqui dicebant, quasi experitia habita. Hinc illud Bachicum Plauti explicandum est: Ir magister quasi lucerna, expretus uncto linteo: id est, expertus: experimur enim lucernas uncto linteo, quàm bene luceant accenso ellychnio.

Exprĭmo, mis, penult. corr. act. t. Premendo extraho, & elicio. [מצה matsáh מוץ mats. ἐκθλίβω, ἐκπιέζω, ἐκβιάζομαι. Gall. *Exprimer, espreindre.* Ital. *Esprime e di sorte che ne esca il liquore.* Germ. Außtrucken. Belg. Uitdrucken/ oft uitdrukken. Hispan *Exprimir.* Pol. *Wyciskam.* Vngar. *Ki nyomom, ki facsarom.* Ang. *To wringe out.*] ut, Exprimere oleum, exprimere liquorem. Plin. lib. 14. Expresso vino infunditur aqua vinaceis. Idem lib. 28. cap. 9. Dein liquatæ per linea exprimuntur, ac reponuntur in fictili locis frigidis: id est, transcolantur. ¶ Aliquando declaro, manifesto. [פרש parásch באר baér. δηλόω, ἐξηγοῦμαι. Gall *Declarer.* Ital. *Dichiarare.* German. Heiter vnnd außtruckentlich machen. Hispan. *Declarar.* Polon. *Obiaśniam, wirażam.* Vngar. *Meg magyarázom meg jelentem.* Angl. *To declaire and mak manifest.*] Plin. in Epistol. Possumus apud Prusenses area, quam vacare scribis, uti: illud tamen parum expressisti. ¶ Aliquando repræsentare, effingere. [חקק chak חקקה chukkáh. ἐκμάσσω, ἐκτυπόω. Gallicè, *Representer, tirer au vif.* Italicè, *Rappresentare, ritrar nativamente.* Germanicè, Abbilden / ein bildnuß außtrucken / abconterfeyen

abcontrafehten. Hispan. *Representar.* Vng. *Ki mutatom, ki metczni.* Ang. *To make or expresse the liknesse of a thing.*] Plin. in Epist. Nam si cæ nobis curæ solet, ut facies nostri ab optimo quoque artifice exprimatur nonnè debemus, &c. ¶ Exprimere inter alia etiam hoc significat, vi impetrare: quod & extorquere dicimus. [Ang. *To make to do by force.*] Cicer. pro Quint. Extorquendum est invito atq; ingratis quod non debet, eripiendum atq; exprimendum est, de fortunis omnibus P. Quintius deturbandus est. ¶ Vnde expressa Senatusconsulta, apud Tranquillum, teste Budæo: Id est, extrusa & extorta. In Augusto: Omitto Senatusconsulta, quæ possunt videri vel necessitate expressa, vel verecundia. ¶ Exprimere formulas, pro conficere. Cic. pro Rosc. Com. Expressæ sunt enim ex uniuscujusque damno, dolore, incommodo, calamitate, injuria, publicæ a Prætore formulæ, ad quas privata lis accommodatur.

E¯xprēssŭs, a, um, nomen ex participio. [[illegible] *chakuk* [illegible] *mechukkah.* [illegible]. Gall. *Tiré & fait au vif, exprimé sur un patron naifvement.* Ital. *Ritratto naturalmente, molto simile al naturale.* German. Außgebildet/eigentlich abgebildet. Hispan. *Representado.* Pol. *Wiernie wyrażony w cżfoieni.* Vngar. *Ki fectle e[illegible] valo.* Ang. *Lyue le made, wrong out by force.*] Cic. pro Cælio: Habuit enim ille sicuti meminisse vos arbitror, permulta maxima tum non expressa signa, sed adumbrata virtutum. Idem Lentulo: Hæc profectò vides quantò expressiora, quantòq; illustriora futura sint. Plin. Epist. 100. Quia omni genere laudis ad exemplar antiquitatis expressius.

E¯xprēssĭo, verbale, f. t. vulgò, quo Plin. & Celsus in ea utuntur significatione, in quo barbari medici *Clusuram* usurpant. [[illegible] *mes.* [illegible]. Gall. *Espraintе.* Ital. *Espressione.* German. Außtruckung. Hisp. *Obra de exprimir.* Pol. *Wydrukowanie.* Vngar. *Ki nyomás sa az.* Ang. *A wringing out.*]

E¯xprēssē, adverb. Manifestè, apertè. [[illegible]. Gall. *Expressement, distinctement.* Ital. *Chiaramente, espressamente.* German. Außtrucklich. Hispan. *Expressa y claramente.* Polon. *Wyraźnie.* Vngar. *Mag a an, nilván.* Angl. *Expresselie, namely.*] Plin. in Epist. Vt mihi Attilius noster expressè dixisse videatur, sic in foro pueros à centum viralibus causis explicari, ut ab Homero in scholis.

E¯xprēssĭm, idem quod expressè, disertè, nominatim. Paul. l. 98. de solut. Quod ita potest admitti, si hoc ipsum expressim agebatur. [Vngar. *Nyilván, nagy[illegible].*]

E¯xprŏbro, bras, penult. corr. n. p. Objicio, probro & vitio do. [[illegible] *cheréph* [illegible] *gidduph* [illegible]. Gall. *Reprocher, retourner à honte & reproche.* Ital. *Rimproverare, gittare in occhio.* German. Verweissen/einem zu schmach etwas auffheben. Belg. Verwyten. Hisp. *Cahetir ò dar en denuesto, improperar.* Pol. *Zarzucam.* Vng. *Szemére vetöm, hányom, panaszolom.* Ang. *To vpbrayde, to lay in reproche, to twitte.*] Terent. in Andr. Nam isthæc commemoratio, Quasi exprobratio est immemoris beneficii. Cic. de Amicit. Odiosum sanè genus hominum officio exprobrantium: quæ meminisse debet is, in quem collata sunt, non commemorare qui contulit. Ovid. lib. 12 Metam. - trepidoque fugam exprobravit amico. Plaut. in Capt. Pergin' servum me exprobrare esse, quod vi hostili obtigit? ¶ Aliquando est objicere culpam non verbis, sed re, & aliquo facto. [illegible]. Plin. in Epistol. Nam mala emptio semper ingrata, eò quod exprobare stultitiam domino videtur.

E¯xprŏbrātrix, f. t. quæ exprobrat [Pol. *Ktora narzuca.*] Senec. de benefic. lib. 7. cap. 22. Vt hæc nimia & exprobratrix memoria subsideret, oblivisci eum qui dedit jussimus.

E¯xprŏbrātĭo, f. t. [[illegible] *gidduph* [illegible] *cheréph.* [illegible]. Gall. *Reproche.* Ital. *Rinfacciamento.* German. Verweissung/auffhebung. Hispan. *Aquella obra de cahetir y dar en denuesto, cahetimiento.* Polon. *Zarzucanie, wilicżanie.* Vngar. *Szémre vetés, hányás, panaszolás.* Ang. *An vpbrayding.*] Plin. lib. 19. cap. 4. Terent. Andr. - nam isthæc commemoratio Quasi exprobratio est immemoris beneficii. Esse in exprobratore: id est, visio verti Plin. Nam gari desiderio etiam erant in exprobratione.

E¯xprōmitto, is, ere, act. t. Est pro alio promittere: hoc est, fidejubere. [[illegible] *karab.* [illegible]. Gall. *Promettre & s'obliger pour un autre respondre pour luy, le pleger.* Ital. *Promittere per altri.* Germ. Für ein andern versprechen/verbürgen. Hispan. *Prometter por otro.* Polon. *Slubuie zacz.* Vngar. *Kezes leszek.* Ang. *To promise or vndertake for an other.*] Vlpian. de Iure dot. Debitor mulieris jussu ejus pecuniam viro suo expromisit. Idem de Donation. Si quis servo suo grandem pecuniam crediderit, deinde liber factus eam expromiserit. ¶ Alias expromitto idem est quod simplex promitto, Pomponius libro 14 Titul. ultim. l. finali. Si is, cui dum potestate patris esset mutua pecunia data fuerat, paterfamilias factus, per ignorantiam facti novatione facta eam pecuniam expromisit, si petatur ex ea stipulatione, in factum excipiendum erit.

E¯xprōmissŏr, m. t. [[illegible] *horeb.* [illegible]. Gall. *Qui promet pour autruy de payer.* Ital. *Che piglia il debito sopra di se.* German. Ein Mitbürg. Hispan. *Que dize de pagar por otro.*] Pompon. de Verbor. obligat. l. quinta: Satis acceptio est stipulatio, quæ ita obligat promissorem, ut expromissores quoque ab eo petantur. Expromissores sunt hi, qui pro eo promittunt qui ipse efficaciter obligatus non est: ut qui pro servo promittit centum domino, si eum manumiserit: nec enim cum servo contrahitur vera obligatio. Quò verò expromissor à mandatore, fidejussore, sponsore, constitutore, & principaliter obligato differat, annotatum est in Authentic. De fidejussor. in princip. Accidit. § Satis acceptio. l. 5. ff. de Verborum obligationib. & l. Si quis accepto. de Condic. ob caus. Spiegel.

E¯xprōmo, mis, penult. prod. act. t. Extra promo, foras fero, expono. [[illegible] *hotsi.* [illegible]. Gall. *Tirer hors, produire, mettre hors.* Ital. *Trar fuori, produrre.* German. Hinauß nemmen, herfür ziehen. Hispan. *Sacar afuera.* Polon. *Wymuie, wykladam.* Vng. *Ki hozom.* Ang. *To draw fort, to vtter.*] Plautus in Mil. Neq; equidem homines octo exprompsi in urceum. Varr. 2. de Re rustic. cap. 2. Quum emptor dixit, Tanti sunt mihi emptæ, & ille respondet, Sunt: & exprompsit nummos. ¶ Expromere interdum, idem est quod eloqui, & animo sensa efferre. Cicer. 4. Acad. Expromam primùm illa invidiosa, quòd eos omnes qui, &c. Liv. 9. bell. Punic. Expromerent quid sentirent, cum bona venia se audituros.

E¯xprōmĭtŭr, passivè. Cicer. 2 in Catil. Quorum omnis industria vitæ: & vigilandi labor in antelucanis cœnis expromitur.

E¯xprōmptŭs, participium. In medium prolatus, inquit Donatus. [[illegible] *mutsá.* [illegible]. Gall. *Tiré hors, produit, mis hors.* Ital. *Messo fuori.* German. Herfür genommen oder herfürgelegt. Hisp. *Sacado afuera.* Pol. *Wyięty.* Vngar. *Elöhozattatott.* Ang. *Drawn forth, taken forth.*] Terent. in Andr. Mysis, nunc opus est tua Mihi ad hanc rem exprompta memoria.

E¯xpūgno, as, act. p. Pugnando capio. [[illegible] *tsur* [illegible] *taphás.* [illegible]. Gall. *Gaigner en bonne guerre, vaincre par force, forcer.* Ital. *Prendere combattendo.* German. Bestreitten/mit streitten erobern. Hisp. *Tomar combatiendo.* Polon. *Przez zwyciestwo biere.* Vngar. *Meg viuom, viadalla meg veszem.* Ang. *To winne by assault, to conquere.*] Terent. Eunuch. Primùm ædes expugnabo. Cæs. 4. bell. Gall. Compluribus expugnatis oppidis. Cicer. 14. Verr. Nihil esse tam sanctum, quod non violari: nihil tam munitum, quod expugnari pecunia possit. ¶ Expugnare aurum ab aliquo, metaphoricè, pro Extorquere nummos ab aliquo. Plaut. Bacchid. Expugnavi amanti herili filio aurum ab suo patre. Id est, technis tantum effeci, ut pater daret pecuniam filio. ¶ Cœpta expugnare: Id est, expugnando & instando assiduè incœpta perficere. Ovid. 9. Metam. ¶ Expugnare pudicitiam puellæ. Cic. pro Cælio: Vtrum hic tibi L. Herennii adulter, an amator, expugnare pudicitiam, an explere libidinem voluisse videatur?

E¯xpūgnātĭo, onis, f. t. [[illegible] *matsór.* [illegible]. Gall. *Forcement, prise d'assaut.* Ital. *Forzamento, vittoria.* Germ. Eroberung. Hisp. *Aquella obra de tomar por combate.* Pol. *Zwalczenie, zdobywanie rozbiczenie.* Vngar. *Viadallal valo meg vétel: meg vivás.* Ang. *A winning by assaute, a vanquishing.*] Cicer. pro lege Manilia: Non multùm ab hostili expugnatione differunt.

E¯xpūgnātŏr, oris, m. e. [[illegible] *tsar.* [illegible]. Gall. *Forceur, vainqueur.* Ital. *Forzatore, vincitore.* German. Ein Eroberer/ein Sieger im Streit/ein Vberwinder. Hispan. *Vencedor, tomador por combate y por fuerça.* Pol. *Zwyciężca.* Vngar. *El vivo, harcon meg vivo.* Ang. *A vanquisher, an ouercomer.*] ut, Expugnator pudicitiæ. Cic. 3. Verr.

E¯xpūgnābĭlĭs, le. [[illegible]. Gall. *Qu'on peut vaincre.* Ital. *Cosa che si può vincere.* German. Was durch bestreitung zu erobern. Hispanicè. *Cosa que se puede vencer.* Polon. *Latwy do opanowania.* Vngaricè, *Azmyen meg vehetö.* Ang. *That may be vanquished or ouercome.*] Statius 4. Theb. - & nullo tuis expugnabilis astro.

E¯xpūmo, as, are, In modum spumæ emano. [[illegible]. Gall. *Escumer or rendre ou jetter escume.* Ital. *Schiumare.* Germ. Vberschaumen/hinauß schaumen. Hisp. *Espumar echando la espuma.* Pol. *Leię się.* Vng. *Tayt ki hozom.* Ang. *To cast out fome.*] Cels. lib. 6. cap. 7. Si ex gravedine est, purgare aurem oportet, & spiritum continere, donec inde humor aliquis expumet.

E¯xpūmĭco, as, expurgo, expolio. [Polon. *Wydrapuie, oczyszczam.* Vng. *Kitisztitom.*] verbum formatum à pumice, cujus usus est in chartis lævigandis, & sordibus pedum abradendis in balneis. Tertul. adversus Valent. Et ab omnibus injuriis passionis expumicat.

E¯xpūngo, gis, act. t. Quod scriptum est deleo, deleo, induco. [[illegible] *machah.* [illegible]. Gall. *Effacer & oster casser, annuler, abolir une escriture.* Ital. *Cancellare, annullare, cassare.* German. Außthun/außtilgen/durchstreichen. Belg. Wtsteken/wtdoen. Hispan. *Cassar la escriptura à la cuenta.* Polon. *Wymazuie.* Vng. *Kitörlöm.* Angl. *To pricke or crosse out a worde or sentence written.*] Plaut. in Cistel. Nunc quod reliquum restat, volo persolvere, Vt expungatur nomen, ne quid debeam. ¶ Vnde etiam milites expungi dicuntur à militia, quum nomina eorum ex albo eraduntur. Et expuncti milites, dicti sunt deleti, & à militia remoti. Plaut. in Curc. Miles pulchrè centuriatus est expuncto in manipulo. Expungi dicuntur Iudices, quando amoventur à judicando, veluti eradi ex albo Iudicum. [illegible]. Persius Satyr. 2. per translationem posuit pro expellere, & loco movere: - pupillúmve utinam quem proximus hæres Impello, expungam: namque est scabiosus, & acri Bile tumet. ¶ Expungere rationes, est ultimam manum calculo imponere. Hermog. de Divers. temp. præscrip. Reipublicæ rationes subscriptæ & expunctæ, adversus eum quidem qui administraverit, ultra viginti: adversus verò hæredem, ultra decem annos retractari non possunt. Tracta est locutio à more supputantium, qui se-

qui semel atq; iterum dispuncto calculo, ubi minores omnes summas in unam contraxerint, reliqua omnia solent expungere. ¶ Dispungere verò rationes (ut suo loco dictum est) est expensa & accepta conferre.

Expŭo, puis, n.t. Salivam aliúdve quid ex ore ejicio. [רקק rak. [illegible] Gall. *Cracher, jetter hors.* Ital. *Sputare.* German Außspeuwen. Belg. Wtspouwen. Hisp. *Escopir.* Polon. Wyplwam. Vngar. *Pökök.* Ang. *To spette out, to voide out.*] Plin. lib 7. cap. 23. Anaxarchus, quum simili de causa torqueretur, præcisam dentibus linguam, unamq; spem indicii in os tyranni expuit. Terent. per translationem in Eunucho dixit: Vbi illam expuerit miseriam ex animo.

Expuĭtio, f.t. [רקק rok. [illegible] Gall. *Crachement, crachat.* Ital. *Sputamento.* Germ. Außspeuwung. Hisp. *La escupitina, ò escupidura.* Pol. Wyplwanie. Vng. *Pökés.* Ang. *A spetting out.*] Plin. lib. 23 cap. 1. Et ad expuitionem sanguinis quoq; adhibent.

Expūrgo, as. act. p. Purgo, vel perfectè purgo. [ברר berér נקה nikkáh. [illegible] Gall. *Purger, nettoyer, esmonder.* Ital. *Purgar.* German. Außseubern / wol reinigen. Hispan. *Alimpiar.* Polon. *Wymiatam chedożę.* Vngar. *Ki tisztitom, meg tisztitom.* Ang. *To clense, to make cleane.*] Cicer. de Clar. Orat. Quò magis expurgandus est sermo. ¶ Expurgare se à criminis alicujus suspicione, est se innocentem probare. Plaut. in Mil. Expurgare volo me. ¶ r. Tune expurges mihi, Qui facinus tantum, tamque indignum faceris?

Expurgātĭo. Verbale. f.t. [נקיון nikkajon טהרה taharáh, [illegible] Gall. *Purgation, nettoyement.* Ital. *Purgamento, nettamento.* Germ. Außseuberung / reinigung. Hispan. *Purgation obra de alimpiar.* Polon. *Chedożenie.* Vng. *Meg tisztités, tisztitás.* Ang. *A purgation or cleensing.*] Expurgationem habere: id est, se purgare. Plaut. Amph.

Expŭto, tas, penult. corr. Ab ex, & puto compositum, significat ramos superfluentes ex arboribus, vel sarmenta ex vitibus runcata resecare. [זמר zamár קצץ [illegible] Gall. *Tailler ce qui est superflu, couper, podrer.* Ital. *Tagliare, podare.* German. Außhauwen / außschneiden. Belg. Wtschnoyen. Hispan. *Podar.* Polon. *Wycinam, wyrzynam.* Vngar. *Meg ritom.* Ang. *To oppe trees, to cutte of boughes.*] Colum. lib. 11. Palos, una opera cædere & exputatos acuere centum numero potest. Et lib. 3. cap. 15. Deinde velut veteranam vitem totam exputare, & ad unam materiam firmissimam redigere. ¶ Per translationem ponitur pro reputare, & mente volvere. [illegible] Planc. Ciceroni: Quæ mens eum, aut quorum consilia, tanta gloria, sibi verò etiam necessaria ac salutaria avocârint, & ad cogitationem Consulatus bimestris, summo cum terrore hominum & insulsa cum efflagitatione transtulerim, exputare non possum: id est, apud me perpendere & ratiocinari.

Expūtrēsco, scis, Apud Plaut. in Curc. legitur prò penitùs putresco. [רקב rakáb נמק [illegible] Gall. *Se pourrir & gaster.* Ital. *Putrefarsi.* German. Gar erfaulen. Hispan. *Podrirse.* Pol. *Wygniam.* Vngar. *Meg rothadok, el poshadok.* Ang. *To rotte, to putrefie, to ware rotten.*] Quin (inquit) tu aliquot dies perdura, dum intestina exputrescunt tibi.

Exquīro, is, penult. prod. act. t. Diligenter inquiro, secerno, eligo. [בקש bikkésch דרש darásch בקר bikké חפש chapháśch בחר bachár. [illegible] Gall. *S'enquerir diligemment.* Ital. *Circare diligentemente.* German. Fleissig nachsuchen. Belg. Ondersoecken. Hisp. *Buscar con diligentia.* Polon. *Pilnie sie wywaduje.* Vng. *Szorgalmatoson meg keresöm, meg vizsgálom.* Angl. *To seeke, search or trie out.*] Cic. 4. Acad. Neq; nos studium exquirendi defatigati relinquimus. Terent. in Andr. nunc ea me exquirere Iniqui patris est. Plaut. in Amph. Te certè heri advenientem illicò & salutavi, & valuissésne usq; exquisivi.

Exquīsītus, a, um, nomen ex participio, Accuratus, lectus, excellens. [[illegible] Gall. *Exquis, excellent.* Ital. *Exquisito, eccellente.* German. Ersucht / außerlesen. Hisp. *Buscado con diligentia, excelente.* Polon. *Przebrany.* Vngar. *Ieles, fö.* Angl. *Much searched for, fine; demue, singuler, piked.*] ut, Exquisita doctrina philosophus: exquisita verba: exquisita opera, [illegible] apud Cic. Exquisita ingenia: exquisitæ epulæ, apud Plin. Tacit. libro 12. Cæterùm actæ principi grates exquisitore in Domitium adulatione.

Exquīsītissĭmus superlativus. [Vngar. *Igen, io, ieles.*] Sueton. in Calig. cap. 38. Vario & exquisitissimo calumniarum & auctionum & vectigalium genere.

Exquīsītē adverbium, Diligenter, accuratè. [[illegible] Gall. *Soigneusement, avec soin & diligence.* Ital. *Con gran consideratione & diligentia.* Germ. Fleissiglich. Hispan. *Diligentemente.* Pol. *Pilnie.* Vngar. *Szorgalmatoson, fö modon, ielessen.* Ang. *Finely, passing.*] Cic. de Clar. Orat. De crimine accuratè atq; exquisitè disputare. Colligere exquisitiùs aliquas rationes. Cic. 1 Tusc.

Exquīsītissĭmē. Adverbium, valde exquisité. [Pol. *Zpilnoscia.* Vngar. *Zorgalmatossan.*] Gell. lib. 10. capite 6. Eam rem Pompeius exquisitissimè retulit ad doctissimos civitatis. Vide Gell. lib. 13. cap. 7.

Exquīsītim, aliud adverbium. [Vng. *Sorgalmatoson, fö modon.*] Varr. Ajace ut citat Nonius: Aeger medicos exquisitim convocabat, ut convalesceret.

Exquæstŏr m. t. Quæstorius, qui quæstura est functus: quemadmodũ exconsul, qui Consulatu. Iustinian. in Lat. præf. pandect.

Exrādīco, act. p. Vnà cum radice evello. [[illegible] Gall. *Arracher, gaster.* Ital. *Sradicare, tollere insieme con la radice.* German. Außreuten / mit der wurtzel außreissen. Hispan. *Desarraigar hasta la rayz.* Polon. *Z korzeniem wyrywam.* Vngar. *Ki gyomlálom, töböstöl ki szaggatom.* Ang. *To pluck up by the rootes.*] Varro libro 1. de Re rustica, capite 27. Terram rudem proscindere oportet: quæ sunt ex enata prius, quàm ex ipsis quid seminis cadat, ut sint exradicata. Plura vide in verbo ERADICO.

Exrŏgo, as, [illegible]. Ex lege veteri aliquid eximo per legem novam. Festus.

Exsăcrĭfĭco, as, Sacrifico: verbum antiquum. [זבח zabách [illegible] Gall. *Sacrifier, immoler.* Ital. *Sacrificare, immolare.* German. Auffopfferen. Hispan. *Hazer sacrificio.* Polon. *Offiaruie.* Vngar. [illegible] Ang. *To sacrifice.*] Cicer. 1. de Divinat. ex Ennio: Exsacrificat hostiis balantibus.

Exsătūro, Vide EXATURO.

Exscensus, us, m. q. [[illegible] Gall. *Descente.* Ital. *Scendentia.* German. Ein Außgang oder niderganng. Hispan. *Descendimiento.* Polon. *Wyscie.* Vngar. [illegible] Ang. *A downe going.*] Liv. 5. bell. Pun. Itaq; ad [illegible] scam classe provecti, exscensu e navibus in terram facto quum vi urbem cepissent, captamque diripuissent, Carthaginem inde perunt. Ab exscendo verbale.

Exscēnsĭo, onis, verbale, f. t. Liv.

Exscrībo, is, act. t. Transcribere, describere. [העתיק heḥetik [illegible] Gall. *Transcrire, copier, extraire.* Ital. *Trascrivere.* German. Außschreiben / transscribieren. Hispan. *Trasladar, o escrivir.* Polon. *Wypisuie, przepisuie.* Vngar. *Kiirom, massal irom.* Ang. *To copie, to write out of a copie.*] Cicer. 3. Verr. Perinde quasi exscribendi potestatem non haberet. Exscribere tabulas. Cicero quarta Verr. Colum. libro 12. capite 3. Hæc primò tradidimus, & loca singulis demonstravimus, & cuique ea annumeravimus, & annumerata ipsi exscripsimus, eumque admonuimus, &c. ¶ Exscribere partem similitudine. Plin. epistol. 3. lib. 5. Am sic enim aliam quæ non minus mores ejus, quàm os, vultumque referebat, totumque patrem mira similitudine exscripserat. Id est, effinxerat & vivam patris effigiem reddiderat.

Exsēmĭnăto: id est, stirpitus. Sic Vlp. interpretatur in l. vitem. §. quod quis arb. furt. Cæs.

Exsēnsus, sine sensu, [illegible]. Nævius in Alcest. apud Gell. lib. 19. cap. 7. Corpore pectoreq; undiq; obeso, ac mente exsensa, tardigemulo senio oppressum.

Exsignātē, Signare. [חתם chathám. [illegible] Gall. *Marquer, & signer, ou cacheter, contremarquer.* Ital. *Segnare.* Germ. Außzeichnen. Hispan. *Señalar.* Polon. *Naznaczam.* Vng. *Ki iegyzem.* Ang. *To marke, or, calle.*] Liv. 1. ab Vrbe: Eiq; sacra omnia exscripta exsignataq; attribuit.

Exsordesco, exsordescis, Sordidus & abjectus fio. [[illegible] Gall. *Devenir ord & sale, estre vil & homme* [illegible] Ital. *Divenir sordido.* German. Gar unflätig werden / zu einem Unflat werden. Hisp. *Ensuziarse.* Pol. *Smiecidzę.* Vngar. *Es [illegible]* Ang. *To waxe foule or filthie.*] Gell. lib. 6. cap. 2. Cur ergo nos patimur nomen philosophi illustrissimum in hominibus deterrimis exsordescere?

Extājŏrum, plurali tantùm numero, & neutro genere, dicuntur viscera in corpore animantis maximè extantia, ex quibus aruspices futura prænoscebant. [מעים meha im. [illegible] Gall. *Les entrailles.* Ital. *L'interiora.* German. Die Eingeweid / oder das Geäck. Belg. Ingheweyt. Hispan. [illegible] Pol. [illegible] Vngar. [illegible] Angl. *The inwardes or entrailles of beastes.*] Exta (inquit Festus) dicta quòd ea diis prosecentur quæ maximè extant eminentque. Plin. lib. 11. cap. 3. Exta homini ab inferiore viscerum parte separantur membranis, quæ præcordia appellant, quia cordi prætenduntur. Virgilius 2 Georgic. Pinguiaque in verubus torrebimus exta colurnis. Plaut. Aul. Qui ossa atque pellis totus est, ita cura macet: Quin exta inspicere in sole etiam vivo licet. Ita is pellucet quasi laterna Punica. Cicer. 1. de Divinat. Quæ est autem gens, aut quæ civitas, quæ non aut extis pecudum, aut monstra, aut fulgura interpretantium, aut augurum, aut astrologorum, aut sortium, aut somniorum, aut vaticinationum prædictione moveatur? Idem 2. de Divinat. Concedam hoc ipsum si vis, etsi magnam jacturam causæ fecero, si ullam esse convenientiam naturæ cum extis concessero.

Extābēsco, scis, n.t. Tabe conficior, tabesco, marcesco. [[illegible] Gall. *Devenir sec & etique,* [illegible] Ital. [illegible] German. Verschwinen / außdorren. Hispan. *Enflaquecerse.* Polon. *Wyschnam.* Vngar. *El szaradok, [illegible] el se ynedék.* Angl. *To pine or wether away.*] Cicero 2 Tusculan. Refugêre oculis, corpus macie extabuit. Cicer. 2 de Nat. deor. per translationem posuit pro evanescere. Etenim, inquit, videmus cæteras opiniones fictas, atque vanas diuturnitate extabuisse.

Extĕmplō, adverbium, Statim, illicò, continuò. [[illegible] Gall. *Soudain, incontinent.* Ital. *Subito, incontanente.* Germ. Von stundan / geschwind. Belg. Terstont. Hispan. *A de hora luego.* Polon. *Natych, miast, hnad.* Vng. *Mingyárást.* Ang. *Incontinent, forth with, by and by.*] Varro lib. 5. de lingua Latina: Extemplo (inquit) id est, continuò; quòd omne templum esse

bent

bat esse continuò septem, nec plusquam unum introitum habere. Plautus Amph. se exercitum extemplò domu Reductu-rum. Liv. lib. 3. ab Vrbe condit Secundæq; belli res extemplò urbanos motus excitaverunt.

Extempŏrī, Ex improviso, & impræmeditatè. [[illegible] *mujàth*. [illegible], [illegible], αὐτοχεδίως, [illegible]. Gall. *Tous sur le champ, incontinent*. Ital. *Immantinente, all' improviso*. Germ. Eins wegs/ unbedachtlich/ unverzogenlich. Bel. Onversienlyck Hisp. *Subito, y de improviso* Pol. *Bez odkladu, bez dlugiego rozmyslania*. Vng. *Hirtelen, véletlen*. Angl *Vpona sodaine, at vnwares*.] Cic. 2 Offic. Quos credimus expedire rem, & consilium ex tempore capere posse ¶ Aliquando ex tempore, pro temporis conditione, [illegible]. Cic. lib 3. Offic Hujus generis quæstiones sunt hæ omnes in quibus ex tempore officium quæritur.

Extempŏrālĭs, le. Extempore factus. immeditatus: [αὐτοσχέδιος, [illegible]. Gall. *Soudain, sub i faict à l' improviste, & sur le champ*. Ital. *Cose fatta all' improviso*. Germ. Das in einer eil/ ohn verzug vñ unbedachtlich geschicht. Hisp. *Cosa subita y arrebatada*. Pol. *Naprence. odrecżny*. Vng *Hirtelen valo, vel rtlen valo*. Angl. *Doone, said or made vpona sodaine*.] ut, Extemporalis oratio, impræmeditata, Quint. lib. 4. c 1 Extemporalis actio, apud eundem. lib 10 c. 7: Extemporalis actio frequenter excitatur Extemporalis Rhetor, qui ex tempore dicit, Mart. li. 5. Extemporalis garrulitas: & extemporalis temeritas, apud Quintilianum.

Extempŏrālĭtās, extemporalitatis, f. t. Promptitudo sive facultas extempore aliquid dicendi, faciennive. [αὐτοσχεδιαστικὴ. Gall. *Promptitude soudaine* Ital. *Prontezza fuor di tempo, senza consideratione* Germ. Unverzogenheit/ behendigkeit/ von stundan etwas zuthun Hisp *Aquella obra subita* Pol. *Nieschmiast, narzkos*. Vng. *Hirtelen valo gondolat*. Angl. *A sodaine ablenesse in doinga thing*.] Suet. in Tito, c. 3: Latinæ Græcæque linguæ vel in orando, vel in fingendis poëmatibus promptus, facilisque, vel ad extemporalitatem usque.

Extempŏrānĕum, pro subitario accepimus, [ἀμελέτητον, αὐτοσχέδιον. Pol. *Rich s*. Vng. *Hirtelen valo*.]

Extendo, dis, di, sum. vel extentum, act. t. Porrigo, protraho, explico. [פשט *naṭàh* רקע *rakah* משך *hoc h*. ἐκτείνω, ἀποτείνω. Gall *Estendre*. Ital *Distendere, porgere*. Germ. Ausstrecken/ aussspannen. Hisp. *Estender* Pol. *Wyciagam*. Vng. *Kinyujtom*. Angl. *To stretch out*.] Col. lib. 5: Quare quum ad summum palum recta viris extenta est, capistro constringitur. Liv. Quantum extendere iter posset, in castra properaret. Plin. Epist. 37: Extenderem preces, nisi tu diu rogari nolles. Liv 7. ab Vrbe: Quum cerneret metu tenendos quos fides non tenuisset, extendere omnes imperii vires Consules delectu habendo jussit. Virg. 6. Aen. Et dubitamus adhuc virtutem extendere factis ¶ Extendere aures dicitur oratio, quæ nimis lenta est: obruere, quæ nimis rapidè volvitur Seneca epist. 40: Aequè stillare orationem nolo, quam currere Nec extendat aures, nec obruat.

Extendens, particip. [Pol. *Rozciągający*. Vng. *Meg terjesztvén, ki terjesztvén*.] Suet in Cal. c 38. posuit pro intendens: Exquirens per se precie, & usque eò intendens, &c.

Extēsūs, participium. [[illegible] *naṭú* מרקע *merukkà'* ἐκτεταμένος, [illegible] Gall *Estendu* Ital. *Steso*. Germ Ausgestreckt/ ausgespannet. Hisp. *Estendido*. Pol. *Wyciągniony*. Vng. *Kinyujtatott* Angl. *Stretched out*.] Cic 4 Acad. Cum extensis digitis adversam manum ostenderat.

Extēnsīvŭs. a. um, [[illegible] Pol. *Cziągli*. Vng *Kiterieszto*.] Paulus D lib. 8 Titul ult. l 6: Propter hæc verba, si nemo filiorum volet hæreditatem suscipere quia extensiva sunt. Et cùm verba extensiva sint, pœnitentiâ ejus usque ad annum admittenda sit

Extentŭs, aliud participium. [[illegible] *naṭúi* מרקע *merùkkàh*. ἐκτεταθείς. Vng. *Kinyujtatot*.] Idem Cic. 2. de Orat. Per statuas verò quum dixit, & extento brachio paululùm etiam de gestu edidit, vehementer risimus Ovid. de Arte: Hæc movet arte latus, tunicisque fluentibus auras Excipit, extentos fertque superba pedes ¶ Extenta itinera pro magnis. Liv. lib. 10. bel Pun. Mago proximæ noctis silentio profectus, quantum pati viæ per vulnus poterat, itineribus extentis ad mare in Ligures Ingaunos pervenit.

Extēto, tās, rare. frequentativum [[illegible]. Gall. *Estendre fort souvent*. Ital. *Estendere spesso*. Germ Offt ausstrecken. Hisp. *Estender mucho*. Pol *Wyciągam vstawicie*. Vng. *Kinyujtogatom*. Angl. *To st.. out often*.] Plaut: Baccide: Quæ te mala crux agitat, qui ad istunc modum Alieno vires tuas extentas ostio?

Extĕnŭo, as, act. p Minuo, attenuo, deprimo. [דקק *hedhàk* כחש *chachá ch*. λεπτύνω, ἰσχναίνω, ταπεινόω, &c. Gall *Attenuer, menuiser, faire menu & deslié*. Ital. *Menomare, assottigliar, estenuare*. Germ Klein machen/ verkleinern. Belg Verkleinen/ subtylder maken. Hispan. *Adelgazar ingruesso*. Pol. *Zmnieyszam rzecz mała czinie, ponizam, zmniejszam*. . Vng. *Meg vékonyítom, kissebbítem*. Angl. *To diminishe, to mak leane, lesse or slenderer*.] Cic. 2. de Nat. deorum: Dentibus autem in ore constructis manditur, atque ab his extenuatur & molitur cibis. ¶ Extenuare mala ferendo, est fortitudine & æquanimitate leviora reddere. Ovid. 3. Trist. Quod potes extenua, forti mala corde ferendo. ¶ Extenuare rem aliquam verbis, deprimere, & minorem facere, quàm revera sit, elevare, ἐκφαυλίζειν, ἐκφαυρίζειν. Cicero 2. de Offic. Neque verò verbis auget munus suum, si quo fortè fungitur, sed extenuat. Sic extenuare causam. Autor ad Herenn. lib. 2. Defensor autem causam fuisse negabit, si poterit, aut eam vehementer extenuabit.

Extĕnŭātŭs, participium, cui opponitur concretus. [דל *dal*. λεπτυνθείς, ἰσχνανθείς. Gall. *Extenué, amoindri, appetissé*. Ital. *Extenuato, indebolito* Germ. Dünn oder subtil gemacht. Hisp. *Adelgazado ingruesso*. Polon. *Ten ktory sie stał subtilnym, szienki*. Vng. *Meg vékonyitatot*. Ang. *Diminished, made leane or slender*.] Cicer. 2. de Natura deorum: Exin mari finitimus aër die et nocte distinguitur: isque tùm fusus & extenuatus sublimè fertur, tùm autem concretus in nubes cogitur. Brutus Ciceroni: Recurri ad meas copiolas: sic enim ferè eas appellare possum: sunt enim extenuatissimæ, & inopia omnium rerum pessimè acceptæ.

Extĕnŭātĭo, onis, f. t. [דלה *dallàh* כחש *chachásch*, λέπτυνσις, ἰσχνασμός. Gall. *Amoindrissement, rabais*. Ital. *Extenuatione, smagrimento*. Germ. Verkleinerung. Hisp. *Aldegazamiento*, Polon. *Vmnieyszenie*. Vng. *Meg vékonyitás, kissebbités*. Angl. *A diminishing or appayring*.] Cicer. tertio de Orator. Significatio, & distinctè concisa brevitas, & extenuatio. Ejus contrarium est exaggeratio.

Extĕnŭissĭmē, Adverbium. [Vng. *Igen vékonyon*.] Senece libro 1. cap. 4: Extenuissimè maritus, & dedit adulteris locum.

Extĕr, vel Exterus, era, erum, penult. corr. Idem quod externus. [נכרי *nochri* נכר *nechá* . ἐξωτερικός. ξένος. Gall. *Estranger*. Ital. *Stroniero, forestiere*. Germ. Ausslendisch. Hisp. *Estrangero y de fuera*. Pol. *Cudzy, obcży*. Vng. *Kwilsö valo* Ang. *Forreyne, strange*] Stat. Exter hostis dixit pro extraneo, Cic. in Catil. Exterus hostis atque longinquus. Idem in Verr. Exteræ nationes & gentes.

Extercŏro, as, penult. corr Purgo. [כבס *pim ah* נקה *nikkàh*. ἐκκοπρίζω, τῆς κόπρου καθαίρω. Gall *Purger, curer & nettoyer*. Ital. *Purgare, nettare*. Germ Aussseubern von koht und dreck Hisp. *Purgar, alimpiar*. Pol *Zplugastwa chedoze*. Vng *Meg tisztitom*. Angl *To purge, to cleanse*.]

Extĕrĕbro, ras, penul. corr. Terebrando extraho [ἐκτετραίνω. Gall *Percer tout outre, percer*. Ital *Trivellare, pertuggiare*. Germ. Aussboren Belg. Uitboren Hisp *barrenar ò horadar*. Pol. *Wywiercam*. Vng. *Kifurom*. Angl. *To pearce or mak a hole through*.] Cic. 2. de Divinat. Itaque ex eo auro quod exterebratum esset bubulam curasse faciendam. ¶ Per translationem significat aliquid extorqueo. Plaut. in Persa Nunquam herclè exterebrabis tu, ut sis prior, Quàm ego siem ¶ Nonnunquam idem quod perquirere, seu perscrutari. Varro: Atque omnes ede perquirit, atque exterebrat artes.

Extergo, gis, extersi, extersum act t. Tergendo purgo. [מרק *marak*. ἀπομάσσω, ἐκμάσσω Gall. *Torcher & faire net, essuyer*. Ital. *Nettare, forbire*. Germ. Ausswischen. Hisp. *Alimpiar, enxugar*. Pol *Ocieram*. Vngar. *Meg törlöm* Ang. *To wipe cleane*] Cato de Re rust. Post diem omnino duodecimum pernas eximito, & salem omnino detergito, & suspendito in ventum biduum, tertio extergito. ¶ Pro eodem etiam dicimus extergeo, per secundam inflexionem. Plaut in Rud Ite quanto magis extergeo, rutilum atque tenuius fit. Cato. de Re rust cap. 162: Die tertio extergito spongiâ benè.

Extērsŭs participium, idem quod expolitus. [מרוק *maràk*. ἀπομεμαγμένος. Gall *Torché, poli & net, essuyé*. Ital *Forbito, nettato*. Germ Aussgewischt/ ausgesäubert/ aussgeseubert Hisp. *Alimpiado, enxugado*. Pol. *Otarty*. Vng *Meg törlött*. Angl. *Wiped cleane*.] Plin. lib. 34. c. 9: Aera extersa, rubiginem celerius trahit, quàm neglecta, nisi oleo perungas.

Extermĭno nas, pe. corr. act p Extra terminos ejicio, expello. [גרש *gerisch* נדח *nadhàch*. ἐξορίζω. Gall *Exterminer, banni & chasser hors des fins & limites, perdre, gaster*. Ital *Esterminare, cacciar fuori, bandire, cacciar fuori de' confini*. German Uber die marcken aussstreiben/ verjagen. Belg Verjagen. Hispan. *Exterminar, enagenar, desterrar, sacar de sus terminos*. Pol. *Zagranice wypądzam*. Vngar. *Kirekesztöm, kiüzöm*. Ang. *To banish, to driue out of the boundes*.] Cic. lib. 3. Offic. Atque omne genus pestiferum, atque impium, ex hominum communitate exterminandum est. Exterminare urbe, atque agro. Cic 1. de Nat. deor. ¶ Exterminare morbum, est abigere seu depellere. Plin. lib. 31. cap. 10: Regium quoque morbum in vino exterminat potum. ¶ Aliquando exterminare ponitur pro demoliri, & evertere. Cic. post Red. ad Quirit Itaque neque republica exterminata mihi locum in hac urbe esse duxi.

Extermĭnātŏr. m. t. Eversor, expulsor. [מגרש *megàresch* מדחף *madhchéf*. [illegible] *hedh* מכה *heré*. ἐξολοθρευτής. Gall. *Exterminateur, destructeur, gasteur*. Ital *Esterminatore, guastatore*. Germ. Ein vertreiber/ zerstörer. Hispan. *Exterminador, gastador*. Pol. *Ten ktory w pedza, wyrzuca*. Vngar. *Kiüzö, kironto, eltörlö kilanyo*. Angl. *one that destroyeth*.] Cic. pro Domo sua: Tamen obversabatur ante oculos exterminatoris sui.

Externō, nas eb ex. & sterno, act. p. Mente exturbo, dementem facio. [בהל *bahal* המם *hamám*. ἐκπλήσσω. ἐκστατικὸν ποιῶ Gal. *Mettre hors du bon sens de courager, troubler*. Ital. *Fare impazzire*. Germ Von sinnen bringen/ unsinnig machen. Hisp. *Espantar, hazer loco*. Polon. *Szalonym czynie*. Vng *Eszemitöm, meg bolonditom el ámitom*. Angl. *To abash greatlie and discourage*.] Pacuvius: Sed eccam miseram, quam frequens luctus exterminavit. Catul. in Argon. Ah miseram, assiduis quam luctibus externavit

Spinosas Erycina serens in pectore curas.

Externatus, participium. [פמ chath פכד nidham. ἐξεστηκὼς, ἐκστατικός. Gall. *Esperdu, hors du sens.* Ital. *Fuoridi senno, perduto.* Germ. Erstaunet/von sinnen gebracht. Hisp. *Espantado, hecho loco.* Pol. *Szalony.* Vng. *El remült, meg bolondult, el amult.* Angl. *Abashed, and discouraged.*] Catullus: Sed quid ego ignaris nequicquam conqueror auris Externata malo? ¶ Equi externati: id est, consternati, & perterriti. Ovid. in Ibin. Idem 11. Met. Sic quæcunque solo defixa cohæserat harum, Externata fugam frustra tentabat.

Externus, a, um, ab extra præpositione. Extraneus, extrarius, exterus: [נכרי nochri נכר nechar. ἀλλότριος, ξένος. Gall. *Estranger.* Ital. *Quello che è dalla parte di fuori.* Germ. Außlendisch. Belg. Vreemd. Hisp. *Estraño ò estrangero.* Pol. *Cudzy, obcy.* Vng. *Kwlwl valo.* Angl. *Out ward, a forener, a stranger.*] cui opponitur internus. Vnde externa pars corporis dicitur quæ foris apparet: & externa vis quæ aliunde ingruit. Liv. lib. 1: Timor deinde Patres incessit, ne civitatem sine imperio exercitum sine duce, multarum circa civitatum irritatis animis, vis aliqua externa adoriretur. Sic etiam externi homines dicuntur exteri. & alienigenæ. Cic. 2. Offic. Homines externos non egere, ornamento esse reipublicæ.

Extero, is, penult. corr. Terendo excutio, comminuo. [בקש bikkesh פרק hidhak. ἐκτρίβω, ἀποτρίβω. Gall. *User à force de frotter, oster en frottant.* Ital. *Consumar fregando, far minuzzole.* German. Außreiben/außtreschen. Hisp. *Trillar, gastar usando.* Pol. *Wytrzeć ram.* Vng. *Kitörlöm, megrontom.* Ang. *To grinde, to take away by rubbing.*] Colum lib. 2: Quum rursus amplior messis provenerit, quicquid exteretur, capisterio expurgandum erit. Varro lib. 1. de re rust. Apud alios exteritur grege jumentorum inacto, & ibi agitato perticis, quoad ungulis è spica exteruntur grana. ¶ Exterere etiam dicimus aciem ferri, pro acuere. ¶ Exterere literam, est eam expungere, & delere. Varro 2. de Re rust. c. 1: A quo pòst Balare dicunt, extrita e litera, ut fit in multis. Exterere cibum, pro conficere & digerere.

Extritus, particip. [מוכתש mukteshh. ἐκτριβείς, ἐκτετριμμένος. Vn. *Kitöröt tetett.*] Virgnis extritus, Lucr. lib. 5. De fulgure.

Exterus, a, um, sive Exter, à præpositione extra. Quod alibi natum est, vel quod aliunde advenit. [נכרי nochri נכר nechar. ἐξωτερικός, ἐξωτικός. Gall. *Estranger.* Ital. *Forestiere, d'altro paese.* Germ. Frembdling/frembd. Hisp. *Estrangero y de fuera.* Polon. *Cudzoziemiec.* Vngar. *Kwlwl valo.* Angl. *Forrine, strangr, of an other countrey.*] Cic. in Catil. Exterus hostis, atque longinquus. Virgil. 4: & nos fas extera quærere regna:

Exterior. Extimus. Vide Extra.

Exterraneus, m. f. Advena, quasi ex alia terra. [נכרי nochri נכר nechar. ἀλλόφυλος. Gall. *Estranger, né en terre estrange.* Ital. *Straniere, nato altrove.* Germ. Ein Außlendischer. Belg. Vreemdelinck/wtlander. Hisp. *Estrangero, de tierra estraña.* Pol. *Z cudzego kraiu.* Vng. *Más földrůl való, idegen.* Ang. *Strange, foreyne.*] Exterraneus etiam vocatur, qui ante tempus natus, vel potiùs ejectus est. dictus quòd eum mater exterrita ejecerit. Autor Festus.

Exterreo, res, rui, ritum, act. f. Idem quod simplex terreo. [בהל bihel. ἐκφοβέω, ἐκπλήττω. Gall. *Espouvanter.* Ital. *Spaventare, sbigottire.* German. Erschrecken. Belg. Seer erschrecken. Hisp. *Espantar.* Pol. *Strasze.* Vngar. *Elrettentem, el remitem.* Angl. *To make afearde, to put in feare.*] Cic. 2. Offic. Et dolorum quum admoventur faces, præter modum plerique exterrentur. ¶ Exterreri metu, Liv. 4. ab Vrbe.

Exterritus. Territus, perterritus. [נבהל nibhal. ἐκπλαγείς. Gall. *Espouvanté.* Ital. *Sbigottito.* Germ. Erschrocken. Hisp. *Espantado, temido.* Pol. *Przestraszony.* Vng. *El rettentet, remitett, (ansgy) el rettent.* Angl. *Put in great feare, afrayd.*] Virgilius: Plausumque exterrita pennis Dat tecto ingentem Idem 3. Georg. Sævit agris, asperque siti, atque exterritus æstu. Quo in loco quidam exponunt exterritus, pro inflammatus, & iracundus. Loquitur enim Poëta de angue, qui nimio æstu sitibundus per agros oberrat. Sed illi nimis longè recedunt à prima significatione.

Extexo, is. Retexo quod textum est. [ἀνυφαίνω. Gall. *Desfistre, ou [illegible] ce qui est fait.* Ital. *Disfare quello che è tessuto.* Germ. Das gewäben widerumb auflösen. Hisp. *Destexer, deshazer, lo texido.* Pol. *Tkanie rozpleram.* Vngar. *Ki fejtöm.* Ang. *To unweave, to [illegible].*] Plaut. in Bacch. per translationem posuit pro avertere quempiam ab eo quod cognovit: Extexam [illegible] ego cum pulchre [illegible] volunt.

Exstillo, las, lare, n. p. [illegible] [illegible] [קטר [illegible] [illegible]. Gall. *Degoutter, [illegible].* Ital. *Stillare, lambicare.* Germ. Außtropffen. Hisp. *Destilar.* Pol. [illegible]. Vng. *Ki csöpögök.* Angl. *To drop out.*] Col. lib. 12. c. [illegible] Sinique triginta dies pati exudascere, atque omnem amurcam exstillare. ¶ Extillare lachrymis est totum in lachrymas dissolvi. Terent. in Phorm. Hisce ego [illegible] illum iratus tibi incensam dabo, Vt ne restinguas, lachrymis [illegible] stillaveris.

Extimeo, es, sub extimeo. Valde timeo. [יגר yaré [illegible]. [illegible]. Gall. *Avoir grand peur, craindre fort.* Ital. *Temere grandemente.* Germ. Sich biß auff das hinderist förchten vnnd [illegible] Hisp. *Mucho temer.* Pol. *Lękam się.* Vng. *Igen félek, [illegible].* Ang. *To fear greatlie.*] Fe modò absolutè accipitur Terent. Hec. Extimui illicò. Plaut. in Cistel. Extimuit tum illa. Modò activè. Cicer. in Catil. Quod igitur adulescens, & hi quidem non solùm indocti, sed etiam rustici contemnunt, indocti senes extimescent? Cæsar 3 belli Gall. Quarum rerum omnium nostris navibus casus erat extimescendus.

Extimulo, act. p. Stimulo: hoc est veluti stimulis quibusdam incito. [עורר hehir [illegible]. Gall. *Esguillonner, esmouvoir, inciter.* Ital. *Stimolare.* German. Stupffen/treiben. Hispan. *Herir con aguijon.* Polon. *Popycham, popędzam, poganiam.* Vng. *Furdalom iz fiatam [illegible].* Angl. *To edge or provoke, to prick forward.*] Colum. libr. 6. capit. 27: Id præcipuè armentum, si prohibeas libidinis, extimulatur furiis. Plinius libro 2. capite 39: Quoties errantium accessu impulsa, aut conjectu radiorum extimulata sunt, &c. Tigris fame extimulata. Ovidius libr. 6 Metamorph. Extimulare aliquem dictis. Ovid. lib. 6. Fast.

Extimulator, m. t. [מעיר mehir [illegible] meslih. [illegible]. Gall. *Esguillonneur.* Ital. *Stimulatore.* German. Ein treiber/anreitzer. Hisp. *Heridor con aguijon.* Pol. *Popedzacz, poganiacz.* Vng. *Furdalo, izgato.* Angl. *A pricker forward.*] ut, Extimulator acerrimus. Tacit. lib. 3.

Extinguo, guis. ab ex, & tinguo: Propriè dicitur de iis quæ incensa sunt. [כבה chibbah. σβέννυμι, ἀποσβέννυμι. Gall. *Esteindre.* Ital. *Stinguere, ammorzare, spegnere.* German. Außlöschen. Belg. Wtblasschen. Hisp. *Apagar como huego.* Pol. *Gaszę.* Vngar. *El oltom.* Angl. *To quenche, to put out any thing that burneth.*] Plaut. in Asin. Neque illa ulli homini nutet, nictet, annuat. Post id lucerna extincta sit, ne quid, &c. Idem in Persa: Da illi cantharum, extingue ignem, si cor uritur, Caput ne ardescat ¶ Per translationem verò accipitur pro opprimo, sic tamen ut minorem in se vim habeat, quam opprimo. Cicero in Lælio: Primùm danda opera est, ne qua amicorum dissidia fiant: sin tale aliquid evenerit, ut extinctæ potiùs amicitiæ, quàm oppressæ videantur. ¶ Aliquando pro occidere, destruere. ἀφανίζω. Lactant. libro 3: Cœlestes animas unà cum corporibus extinguunt. Idem libro 4: Iudæorum nomen & gentem Vespasianus extinxit: id est, delevit. Terent. in Adelph. Seni animam primùm extinguerem ipsi, qui illud produxit scelus. Virgil. 4 Aen. Implessemque foros flammis, natumque patremque Cum genere extinxem. ¶ Extingui, mori. Cic. de Sen. Extingui, hominem suo tempore optabile est. ¶ Aliquando est penitùs distinguere. ἀφανίζω. Cicer. in Hortens. Quam si subtraxeris, qui extingues artificem ab inscio?

Extinctus, participium. [כבוי chibah. ἀπεσβεσμένος. Gall. *Estaint, destaint.* Ital. *Estinto.* Germ. Außgeleschet/erloschen. Hisp. *Apagado.* Pol. *Pgaszony.* Vng. *El oltatot.* Angl. *Quenched.* [Cicer. pro Cornel Balb. Quum duo fulmina nostri imperii subito in Hispania Cn. & P. Scipiones extincti occidissent Idem 2. de Nat. dor. Refrigerato, & extincto calore occidimus ipsi, & extinguimur.

Extinctor, ctoris, m. t. [מכבה mechabbeh. σβεστήρ, ἀποσβεστής. Gall. *Esteigneur, destruiseur.* Ital. *Ch'estingue ò strugge.* Germ. Ein Außlescher. Hisp. *Apagador, destruidor.* Pol. *Tenktory gasi.* Vng. *Megoltó.* Angl. *A destroyer, he that quencheth.*] Belli domestici extinctor. Cic. de Aruspic. ¶ Extinctor incendii, Idem ad Pisonem πυρὸς σβεστήρ. ¶ Extinctor patriæ, Idem pro Sylla: id est, eversor & destructor.

Extinctio, onis, f. t. [כבוי abaddon [illegible]. Gall. *Estaincte, extinction.* Ital. *Estintione.* Germ. Außleschung. Hispan. *Apagamiento.* Pol. *Zgaszenie.* Vng. *Megoltás.* Angl. *A quenching, a putting out.*] Cic. 2. Tusc. Nam si supremus ille dies non extinctionem, sed commutationem affert loci, quid optabilius?

Extinctus, us, ui, Verbale, m. q idem quod Extinctio. Plin. lib. 7. c. 7: Miseret atque etiam pudet æstimantem quàm sit frivola animalium superbissimi origo, quum plerunque abortus causa fiat odor à lucernarum extinctu.

Extirpo, act. p. Propriè est unà cũ stirpe evello, extraho, eradico. [נתש nathash נתש nathash שרש schereshsh ἐκριζόω, ῥιζόω. Gall. *Aracher les racines, desraciner.* Ital. *Stirpare, svellere.* Germ. Außreutten/außwurtzlen. Hispan. *Arrancar de raiz.* Pol. *Wykorzeniam, wygładzam.* Vng. *Kigyomlálom, szaggatom.* Angl. *To plucke up by the rootes.*] Col. lib. 2. c. 2: Et extirpandis radicibus. Mart. lib. 6: Extirpare pilos corporis. ¶ Per translationem accipitur pro funditùs extinguo Cic. de Amicit. Quamobrem si cadit in sapientem animi dolor (qui profectò cadit, nisi ex ejus animo humanitatem extirpatam arbitremur) quæ causa est, ut amicitiam funditus tollamus è vita? Extirpare perturbationes, Cic. 4. Tusc. Extirpare & funditùs tollere vitia, Idem de Fato.

Extirpatio, onis, f. t. Eradicatio. [שרש meshech. ἐκρίζωσις. Gall. *Desracinement, arrachement jusques ès racines.* Ital. *Diradicamento.* Germ. Außreuttung. Hisp. *Arrancamiento hasta la raiz.* Polon. *Wykorzenienie.* Vng. *Kigyomlálás.* Angl. *A plucking up by the rootes.*] Colum. lib. 2. cap. 2: Filicis frequens extirpatio vel aratro fieri potest.

Extispices, pen. corr. m. t. dicti sunt haruspices, qui extis inspectis futura prædicunt. [σπλαγχνοσκόποι, ἱεροσκόποι. Pol. *Wieszczowie z flaków przepowiadaiący.* Vng *Iduendöt mondók.* Varro Sarrano: Te consulem mihi pelvi cedere subsilio, & hostia: sed extispici disputanti relinquo Cic. 2. de Div. Artificiosa divinationis illa ferè genera ponebas extispicum, eorumque qui fulguribus ostentisque prædicerent.

Extispicium, & Extispicina, Ipsa extorum inspectio, quæ alio nomine haruspicium dicitur, vel haruspicina. [σπλαγχνοσκοπία.

Vng.

Vng. *Kumtölls.*] Accius in Medea: Peincipio extispicium ex prodigiis congruens ars te arguit.

Exto, tas, extiti, supinum extitum, & nonnunquam extatum, n. p. unde participium extaturus, vel extiturus, Emineo, supersum, appareo, consto, sum. [פיק *bagáh* כרפק *nireáh*, ἐξέχω, ὑπερέχω, Φαίνομαι. Gall. *Apparoistre hors, se monstrer, estre encores.* Ital. *Stare, Sprostare, essere eminente.* Germ. Harausgehn/ vbrig seyn/ vorhanden seyn. Belg. Zyn/ uitstaen Hisp. *Estar, ò estar encima de otra cosa* Pol. *Iestem pogedvekam y, pudalem sie, wirostem* Vng. *Kitetszöm kinállok.* Angl. *To be apparant, to be higher, to remaine*] Virg. 3. Georg. Torpent mole nova, & summis vix cornibus extant. Col. lib. 5. c. 10: Fasciculos sarmentorum brachii crassitudinis demittito, ita ut supra terram paululùm extent. ¶ Extare etiam dicitur id quod nondum intercidit. Vnde opus extare dicitur, quod non deperiit. Cic ad Metel. Iam illud Senatusconsultum quod illo die factum est ea præscriptione est, ut dum id extabit, officium meum in te obscurum esse non possit. Idem: Quæ (ut scis) extat oratio. [Sæpissimè præterea extare accipitur loco verbi substantivi esse. Cic. ad Brutum Quales tibi sæpè scripsi, Consules extiterunt. Idem pro Archia: Ego multos homines excellenti animo ac virtute fuisse, sine doctrina naturæ ipsius habitu propè divino, per seipsos & moderatos & graves extitisse fateor.

Extāturūs, participium. Plin. lib. 17. c. 22: Extatura etiamnum duabus gemmis.

Extāntiă, æ, f. p. [ἐξοχή, ὑπεροχή. Pol. *Wirostina.* Vng *Kin állás, kitetszés.*] Col. lib. 5 c. 5: Ipsa capita sine ulla extantia, neq; aratro, neq; bubus obnoxia sunt.

Extōllo, is, tuli, elatum. act. t. In altum elevo, educo, effero. [נשא *nasa* הרים *herim.* ἐξαίρω. Gall *Eslever hausser extoller* Ital. *Inalzare, accrescere.* Germ. Erheben/ in die höhe auffheben Hisp. *En alçar.* Pol. *Wiwyisgnie.* Vng. *Fel emelem* Angl. *To advance, to praise highlie, to lifte vpon high.*] Plaut. in Amph. Devolant angues jubati deorsum in impluvium duo maximi: continuò extollunt ambo capita. ¶ Per translationem accipitur pro exaggerare, amplificare Salust. Iugur. Ita eorum qui ea facêre, virtus tanta habetur, quantum ea verbis potuere extollere præclara ingenia. Apud antiquos etiam lectum est pro differre. Cæcilius Plotio: Ito intrò atque isthæc aufer: tamen hodie extoller nuptias.

Extōrquĕo, ques, torsi: tum. act. f. Est tormentis, vel alia quavis vi aliquid aufero, eripio. [ἐκβιάζω, βασανίζω, ἀποβασανίζω. Gall. *Oster par force, tirer & avoir par force* Ital. *Kavare per forza.* Germ. Mit gewalt herausbringen/ abtringen. Bel. Wtwrijden/ wtdouwen. Hispan. *Sacar atormentado.* Polon. *Wykrecam, dobywam.* Vng. *Ki sekerëm, erövel ki vonszom.* Angl. *To wrest or take away by force, to rë-straine, to confesse.*] Vnde extorquere veritatem, est adhibitis tormentis verá confessioné exprimere. Donat. Torquemus homines extorquemus veritatem. Ad hunc etiam modum dicimus extorquere errorem ex animo, extorquere regnum, vel pecuniám. Cic. in Cat. Nec mihi hunc errorem, dum vivo, extorqueri volo. Liv. lib. 2. Neq; ambigitur quin Brutus, qui tantum gloriæ superbo exacto rege meruit, pessimo publico id facturus fuerit, libertatis immaturæ cupedine, priorum regum alicui regnum extorsisset. ¶ Extorquere pro Luxare. Senec. epist. 18: Fregit aliquis crus, aut extorsit articulum: non navem conscendit, sed medicum advocat, ut fracta pars jungatur, ut luxata in locum reponatur.

Extōrtŭs, partic. [ἀποβιασθείς. Gall. *Osté par force, violemment arraché ou osté.* Ital. *Toltò à forza.* German. Mit gewalt genommen. Hisp *Sacado por fuerça.* Pol *Gwaltem wzięty.* Vngar. *Ki tekerëtett, erövel ki vonyatot.* Angl. *constrained by torments, wrested by violence.* [Cic. pro Milone Extorta est cõfitenti sica de manibus. ¶ Extortus, pro excruciato Senec. Epist. 67: His oppone ferro transfossos, aut exanimatos serpentum morsu, aut fractos ruina: aut per longam nervorum contractionem extortos minuratim.

Extōrtŏr, toris, m. t. [βιαστής Gall. *Forceur, qui oste par force.* Ital. *Che toglie à forza.* Germ. Ein abtringer/ der mit gewalt etwas auß einem bringt/ oder sonst nimpt. Hisp. *El que assi saca algo por tormentos.* Pol. *Gwaltem maiącey.* Vngar. *Erövel ki tekerö* Angl. *He that constraineth by torments: or taketh by force*] Qui vi rapit, & aufert. Terent. Phorm. Bonorum extortor, legum contortor.

Extōrrĭs, is, com. t. Qui est, extra terram; id est, patriam, exul. [גלה *galah* נדח *nidah.* ἄπολις, ἐξόριστος. Gal. *Banny hors du pays.* Ital. *Scacciato della sua patria, fuor' uscito.* Germ. Ein vertribner eines landes/ ein Bandit. Belg. Een Ballinck. Hispan *Desterrado, fuera de su tierra* Pol. *Wygnaniec, izgnie, wygnany.* Vng. *Szám ki vetet, bújdosó.* Ang. *An outcast, or he that is banished.*] Cic. 4. Ver. Hinc tentum partes familiàs extorres profugerunt. Gell. Exul, extorrisq; esto. Liv. Extorrem urbe domo, penatibus, foro, congressu æqualium. Idem lib. 2. ab Vrbe: Ne se ortum ejusdem sanguinis extorrem, egentem ex tanto modo regno cum liberis adolescentibus ante oculos suos, perire finerent.

Extrā, præpositio separata serviens casui accusativo.] חוץ *chúts*, ἔξω, ἐκτός: cui contraria est intra ἔσω. Gall. *Hors.* Ital. *Fuori.* Germ. Ausserhalb/ draussen. Bel. Buyten. Hisp. *De fuera.* Pol. *Przed.* Vng. *Ki kivül, (& cum affixis) kivülem kivüled, kivüle* Ang. *Without, forth*] Cic. 2. de Fini. Et in corpore & extra esse quædam bona. Idem de Vniversi. Sic in omni mundo partes omnes collocatæ sunt, ut nulla pars hujusce generis excederet extrà. Idem 1. Off. Cavendum autem, præsertim si ipse ædifices, ne extra modum sumptu & magnificentia prodeas. ¶ Extra pro præter, exceptionis gratia elegantissimè ponitur. Plaut. Amphitr. Vt mihi extra unum te, mortalis nemo corpore Contingit, qui me impudicam faceret. Terent. Phorm. Neque cognatus extra unam aniculam, quisquam aderat. Extrà jocum dicebant antiqui, quum quid seriò non joco dicere sese velle significabant. Cic. Trebario: Sed me herculè extra jocum homo bellus es. ¶ Extrà quàm, pro nisi, in exceptionibus concipiendis ponebatur. Cic. 2. de Invent. Ait is cui manus præcisa est, injuriarum: postulat is qui cum agitur, à Prætore exceptionem, extrà quàm in reum capitis præjudicium fiat. Vbi Si particula deesse videtur. Extrà quàm sis, ut Vlpianus in l. 1. §. Labeo scribit. ff. de flum. Sed ita excipiendum ait, extrà quàm si quid ita factum sit, uti de lege fieri licuit. *Hæc Bud.* Lib. 3. Decad. libr. 4: Campanos omnes, Attellanos, Calatinos, Sabatinos, extrà quàm qui eorum aut ipsi, aut parentes eorum apud hostes essent, liberos esse jusserunt. ¶ Ab extra deducuntur exter, exterus, extraneus, extrarius, extrinsecus, extrorsum, & τὸ ἔξω. extremus, extimus, & Extrare, verbum obsoletum quo antiqui utebantur pro egredi. De quibus mox.

Extrāclūsŭs, ager dicebatur qui intra finitimam lineam, & centurias interjacebat: ideoque extraclusus, quia ultrà limites finitima linea clauderetur & extraclusa loca sunt æquè juris subsecivorum, ultra limites, & ultra finitimam lineam, quod genus agrorum si Reipubl. populi Romani, aut ipsius coloniæ cujus fine circundatur, sive peregrinæ urbi, aut locis sacris, aut religiosis, æquè ad populum Romanum pertinentibus datum non est, jure subsecivorum in ejus, qui assignare potuerit, remanet potestate. Ex Frontino de agrorum qualitate.

Extrăĕo. ite Exire est. Afran. in auct. Simul limen intrabo, illi extrabunt illicò. Nonius.

Extrāmūrānŭs, qui opponitur intramurano [Pol. *Zamiermy.* Vng. *Kers ë kivüm valo.*] Lamprid. in Heliogab. Iusserat & lenonem P. R. unius anni meretricibus lenonibus exoletis intramuranis dari & extramuranis alia.

Extrāōrdĭnārĭŭs, ria, rium. Quod extra Ordinem fit. [ἐξαίρετος, παράτακτος. Gal. *Extraordinaire, hors la façon accoustumée.* Ital. *Estraordinario* Germ. Ausser der ordnung oder gewonheit. Hispan. *Cosa fuera de orden* Pol. *Nad w zlawę* Vngar. *Rend kivül valo.* Angl. *extra ordinarie, beside vse and custome.*] Brutus Cic. Quare tuam & facilitatem & providentiam laudabo tuá, quum exploratum habere cœpero, Cæsarem honoribus quos acceperit extraordinariis fore contentum. Idem 7. Verr. Vt omnia semper quæ jucunda videntur esse non modò his extraordinariis cupiditatibus, sed etiam ipsi naturæ ac necessitati denegarem. Sic apud eundem Præsidium extraordinarium, potestas extraordinaria, reus extraordinarius, milites extraordinarii, ἐπίλεκτοι.

Extrārĭŭs, ria, rium, Alienus, aut alienigena: hoc est, qui ex ca in qua agimus civitate oriundus non est, aut etiam qui ex nostra familia non est [נכרי *nochri* נכר *nechár.* ἀλλότριος. Gall. *Estranger, de dehors.* Ital. *Straniere alieno, forastiere.* Germ. Ausslendisch. Belg. Vreemdt Hisp *Cosa estraña y de fuera* Polon. *Obcy, wziegorodn.* Vng. *Idegen, kivül valo.* Angl. *Strange, forreyne.*] Pomponius: Præterea minabatur si extrario nupsisset, nihil se filiis ejus ex paternis eorum bonis testamento relicturũ. ¶ Canis extrarius, pro non domestico, apud Sueton in Vespas. Extrana lux. Lucret. lib. 4. τὸ ἔξω φῶς. Atque ut penitùs hujus nominis vis intelligatur, idem est quod exterus, externus, & extraneus; sive alienus; hæc enim omnia unum ferè idemque significant: quanquam Corn. Fronto originem magis quàm eorum consuetudinem secutus hæc ita distinguit: Extraneus, inquit, est qui extra candé ianuá est. Extrarius, qui extra candé aream est Exterus & externus, qui extra illam terram alterius cujusdam gentis est. Alienus autem nullo loco, sed re differt.

Extrārĭum Dicitur quicquid est extra rem de qua agitur. [Vng. *Masius valo.*] Quint. li. 7. c. 2. Quum in personam certam transfertur accusatio, aut in extrarium, *&c.*

Extrānĕŭs Alienus nullo propinquitatis gradu nobis conjunctus: quasi extraneus. [נכרי *nochri* נכר *nechár.* ἀλλότριος, ὀθνεῖος. Gall. *Estranger.* Ital. *Straniere, alieno, forastiere.* German. Ausslendiger/ frembder Hisp. *Cosa estraña y de fuera.* Polon. *Niespowinowaczony, obcy.* Vngar. *Idegen, kivül valo.* Angl. *A stranger, of an other countrei.*] Vnde extraneus hæres, apud Suet. in Claudio Cæsare c. 4: Nec dubium est quid posthæc Augustus constituerit, & reliquerit eum nullo præter auguralis sacerdotii honore impertitum: ac ne hæredem quidem, nisi inter tertios, ac penè extraneos, ne parte sexta nuncuparet. ¶ Extraneus, & Domesticus, contraria. Cicero antequam iret in exil. Pax & concordia extraneis gignetur, quum jam domesticis non insideat sed publicè provideri eripiatur. ¶ Bona extranea: id est, externa, neque animæ neque corpori propria, quæ & bona fortunæ dicuntur. Autor ad Heren. lib. 4. Hoc pacto non inornatè poterimus & in laudando & in lædendo, aut in corpore, aut in animo aut in extraneis.

Extĕrĭŏr, comparativum, sicut ab inferius, inferior, infimus. [חיצון *chitson*, ἐξώτερος. Gall *Qui est plus dehors, exterieur.* Ital. *Più di fuori, esteriore.* Germ Der ausserhalb ist. Hisp *Mas adefuera.* Pol. *Zewnętrzny* Vng. *Kivülsöbb.* Angl. *That is further out.*] Cicero de Vnivers. Atque ita quum alterum esset exteriorem

L 2 ample-

amplexus orbem, &c. Plaut. Menæh. Exterior sis, observato modo ¶ Comes exterior: id est, inferiore indigniorequè loco incedens. Horat. 2. Serm.

Extrēmūs, a, um, Vltimus, postremus. [אחרון acharon, ἔσχατος, ἄκρος. Gall. Tout le dernier. Ital. Estremo, vltimo. Germ. Der letst/ hinderist. Belg. Dat alder uterste. Hisp. Cosa vltima ò cabera. Pol. Ostatny. Vng. Vtolsò, végsò. Ang. The furthest, the last] Cicer de Amic. Cujus disputationis fuit extremum ferè de immortalitate animorum. Virg. 10. Eclog. Extremum hunc Arethusa mihi concede laborem. Ponitur nonnunquam pro perditissimo, ac nequissimo, quasi à consortio humanitatis remoto. Virg. 4. Aneid. Illam terra parens, ira irritata deorum, Extremam ut perhibent) Cœo Enceladoque sororem Progenuit: hoc est, pessimam Seneca: In hoc summa bonitas, in illo extrema malitia: id est maxima, & ultra quam nulla sit malitia maior. Quod non sine ratione esse videtur, quando quidem medici affirmant, deteriores cæteris esse ultimi nascuntur. Apul. lib. 3: Fateor, Quirites, extremos latrones fugare atque protenere aggressus sum. ¶ Extremum etiam aliquando initium alicujus rei significat Plaut. Ab extremo narrare incipiā: hoc est, à principio. ¶ Ad extremum, pro In extrema parte. Liv. lib. 1. Decad. Missile telum hastili oblongo, & cætera tereti, præterquam ad extremum, unde ferrum extabat. ¶ Extrema linea amare, apud Terentium, est amare impensissimè: ducta translatione à curriculis, vel stadiis, in quibus prima linea cursus erat in carceribus, ultima in fine, quæ & calx dicebatur, quòd strigeret calce vel creta notaretur. Vltra autem calcem nihil supererit, quò cursus tendatur, spatiaque palestrarum & curriculorum lineis erant inclusa.

Extĭmŭs, mi, superl. cui opponitur citimus. [ἐσχάτατος. Gall. Tout le dernier, & le plus reculé ou esloigné de tous. Ital. Piu vltimo, piu in d etro. Germ. Der aussersist/ fernist/ weitest. Hisp. Cosa mas vltima ò cabera. Pol. Dalszy. Vng. Leg végsò. Ang. The last of all, the furthest.] Plin. lib. 2. cap. 78: Iisdem imperia quæ nunquam extimis gentibus fuerit. Extimum promontorium apud eundem libro 6. cap. 28.

Extrēmò, adverbium. [באחרונה baachronah, ὕστατον, τελευταῖον. Gall. Au dernier, à la parfin. Ital. Vltimamente, finalmente. Germ. Letstlichen/ zum hindersten Hisp. Vltimamente. Pol Na ostatek. Vngar. Végezetre, utolsor. Ang Last of all.] Cic. Attic. lib. 11: Quod enim scribis extremò, vide ne is ipse locus sit cujus causa &c.

Extrēmĭtās, mitatis, f. t. Est id quod in quaque re extremum est. ora קצה katseh, ἐσχατιά, τὸ ἄκρον. Gall. La fin, le bout, le bord Ital. La fine, l' estremo o vltimo di qualche cosa Germ. Das end vnd aufferiste theil eines jeden dings Hisp. El fin. y cabo de alguna cosa. Polon. Brzeg kończyna, kray. Vngar. Szél, vég. Ang. The extremitie, end, or border.] ut, Extremitas circuli, Plin. li. 2. c. 17. Cœli extremitas, Cicero de Vniverſ. Idem 2. de Finib. Hæc non erant ejus qui innumerabiles mundos, infinitasque regiones, quarum nulla esset ora, nulla extremitas mente peragravisset.

Extrēmĭtās, f. t. in agro ita definitur ab Aggeno: Extremitas finitima linea est, quæ intervenit, aut petiter publicum, quod transrendi conpptest, secundum legem coloniarum: quia omnis limes itineri publico servire debet: aut per limites sive terminos aliaque signa quibus territoria finiuntur: aut ubi insoluta lora remanserunt. hæc autem sunt lura quæ insoluta dicuntur, quæ aut in saxosis aut sterilibus locis sunt, aut in paludibus ubi nulla potuit exerceri cultura: quia, dum non esset quod excoli potuisset, nullis necesse fuit limitum regulis obligari. Ex Aggeno de limitibus.

Extrīnsĕcŭs penult. corr. adverbium, Externè, foris, aliundè, ab exteriore parte.] מחוץ michuts, ἔξωθεν. Gall. Au dehors, à la parfin. Ital. Di fuori. Germ. Ausserthalb von aussen. Hispan. Defuera ò hazia fuera. Polon. Zwierzchu. Vng Kiwül. Angl. On the other side, outwardly, from without] Cicer. 1. de Orat. Adhibita est igitur quædam extrinsecùs ex alio genere quodam Varro libr. 1. de Rust. capite 41: Vt non denudes medullam, ne extrinsecùs imbres noceant. Cicero 4. Academ. Irrumpunt extrinsecùs in animos nostros per corpus imagines, nobis dormientibus.

Extio, as, Verbum obsoletum est, quo antiqui utebantur pro exeo: ejus contrarium est intero [ἐξιέναι. Gall. Sortir. Ital. Vscire. Germ. Hinauß gehn. Hisp Salir à fuera Vngar. Ki megyek. Ang To go forth.] Afranius. Simul limen intrabo, illi extrabunt illico.

Extrōrsum, Versus exteriorem partem. [החוצה hachutsah, ἔξω. Gall. Vers le dehors. Ital Verso la parte di fuori. German. Hinausswerts. Belg. Buwaert. Hisp. Hazia fuera Vngar. Kiwül, kwlsò résse felol. Angl. To ward the outward part.] Sicut introrsum. versus interiorem.

Extrăho, extrahis. extraxi extractum, act. t. extrahere, Extra trahere, elicere: [משך mashach דלה dalah ἐξάγω. ἐξέλκειν. Gal. Tirer hors. Ital. Trar fuori. German. Außziehen. Belg. Wttrecken. Hisp Sacar à fuera. Pol. Wyciągam. Vngar. Ki vonszom. Angl. To draw out] ut. Extrahere serpentes cantu: extrahere venena corpori, apud Plinium. Cicero pro Cluent. Extrahitur domo Oppianicus à Manilio. Liv. lib. 6. bel. Pun. Ni venirent in Senatum circa domos eorum ituros se, & in publicum omnes vi extracturos esse. ¶ Extrahere diem, est diem consumere, quod & eximere diem dicimus. Cæsar lib. 1. bel. civil. Catone verò acerrimè repugnante, & pristina consuetudine dicendi more diei extrahence, ut sui ratio absentis haberetur, &c. Et paulò pòst: Si triduum disputationibus, excusationibusque extrahitur. ¶ Extrahere judicium, producere est, prorogare, proferre. Paulus l. 10. D. ad exhibend. Si optione intra certum tempus data judicium id in tempus extractum est, quo frustrà exhibetur, &c. ¶ Extrahere aliquem, pro inducere, & vehementer sollicitare ut aliquid faciat. Liv. lib. 2. bell. Pon. Vulgus etiam extrahere ad Consulatodum nitebantur. ¶ Extrahere se ex aliquo negotio. Terent. Phorm. Ita nunc imparatum subitò tanta te impendent mala. Quæ neque uti devitem scio, neque quo modo me inde extraham. ¶ Extrahere scelus aliquod in lucem ex occultis tenebris. Id est, prodere & manifestare. Liv. 9 belli Maced. Omnia diis propitiis, volentibusque ea faciemus, qui quia suum nomen sceleribus, libidinibusque contaminari indignè ferebant, ex occultis ea tenebris in lucem extraxerunt.

Extrāctŭs, participium. Productus, prorogatus. [נמשך nimschach, ἐκτεταμένος, ἀφελκυσθείς. Gall. Tiré hors, differé, prolongé. Ital. Tirato fuori, differito prolongato. Germ. Außgezogen. Hispan. Sacado à fuera, dilatado en tiempo, alongado. Polon Wyciągniony. Vng. Kivonatot, el halasztatot. Angl. Drawen out, a ffered.] Cic. Qu. Fratr. lib. 2: Sed per obtrectatores Lentuli res calumnia extracta est.

Extrāctōrĭŭs, ria, rium. [ἀφελκυστικός. Vng. K vonó] Plin. li. 24. cap. 11: Vulgeris arundo extractoriam vim habet: hoc est, evocatoriam & eductoriam.

Extravagantes, aliquot sanctiones principum sunt: dictæ, quòd sint extra librorum Iuris civilis contextum frequentatæ. Qualis est constitutio Lotharii Saxonis, de Feud. non alien. & D. Friderici, de pace tenenda, & de Sacrament. pub sponte factis non recta. Idem de privilegiis Ecclesi. Friderici. Imp. ejus nominis II. Item de majestete læsa, deque Rebellib. Edictum Henrici VII & rursus de pace Constantiæ, divorum Friderici Imp. & Romani regis VI. cum nonnullis aliis Principum sanctionibus publicis juris libris nec dum adjunctis, sed quæ in Archivis imperii in Reipub. usum cōservātur, ut monuit Ferrar.

Extrīco, cās, pen. prod. act. p. Verbum est à tricis deductum, Explico, expedio, libero. [ἐκλύω, ἀπεμπλέκω. Gall. Desempestrer, demesler, desvelopper. Ital. Districare, distrigare. Germ. Entwirren/ auflösen. Belg. Ontwerren. Hisp. Desembolver ò desembarar. Pol. Rozwikłam, wywodzam. Vng. Kifejtem, megszabadom, kifejtem. Angl. To unfester, to ridde.] Sunt autem tricæ capilli vel aliæ quævis res tenues, quæ gallinarum pedibus nonunquam adhærent, earumque gressum impediunt: quanvis etiam pro quibusvis rebus minutissimis accipiuntur. Plaut. in Epid. Aliqua ope exolvam, extricabor aliqua. ¶ Extricare locum aliquem pro purgare, & mundare. Col. lib. 4: Sylvestris ager præcipuè est eligendus, qui etsi frutetis aut arboribus obsessus est, facilè extricatur.

Extrĭcābĭlĕ, A' quo quis se facilè potest extricare: hoc est, eximere, vel expedire. Polon. Latwie do wywiedzenia. Vng. Azimibòl kimenni ki menekedhetni. Angl. Of the which any may ridde him self.] Cujus contrarium est inextricabile, ex quo se quis extricare non queat. Plin. lib. 36. cap. 16. Intùs labyrinthum extricabilem, quò si quis improperet sine glomere lini, exitum invenire nequeat.

Extrĭdŭs, idem est quod exalbidus. [Polon. Białawy. Vng. Ie ér, (awagy) el halvánno.] Gel. lib. 19. cap. 1: Atque ibi hominem conspicimus impavidum, & extridum, ploratus quidem nullos, sicut cæteri omnes, nec ullas ejusmodi voces cientem: sed coloris & vultus turbatione non multùm à cæteris differentem.

Extringo, gis, extrinxi, extrinctum, gere, Stringo. [σφίγγω. Gall. Estraindre. Ital. Stringere. German. Zusammen trucken. Hisp. Apretar. Pol. Ściskam. Vng. Szoritom. Angl To straine, to wring.] Cic. 6. Arad. Deinde quum paulùm digitos extrinxerat, assensus hujusmodi. Quo in loco ex Vetustis exemplaribus legitur constrinxerat, non autem extrinxerat.

Extrīnsĕcŭs, Extro, Extrorsum, Vide Extra.

Extrūdo, dis, penult. prod. act. t. Extra trudo, per vim expello. [הדיח hiddiach, ἐξωθέω. Gall. Pousser hors, chasser. Ital. Cacciar fuori. Germ. Hinaußtrucken/ außstossen. Belg. Wtstooten. Hisp. Echar fuera forcejando. Pol. Wypycham. Vngar. Ki szásztom, tolyom. Angl. To thrust or drive out violently.] Plaut. Casin. illæ autem senem in cœnam extrudere cupiunt ex ædibus: Vt ipsę suæ ventres distendant suos. Terent. in Heaut. Eò amantem invitum Pamphilum extrudit. Palnt. in Aulul. Nam qua nunc me causa extrusisti ex his ædibus? ¶ Accipitur nonnunquam pro vendere, vel alienare. Horat. 2. Epist. Laudat venales, qui vult extrudere merces ¶ Extrudere tabellarios, pro Accelerare ad iter. Cicer. ad Brut. Ego autem quum ad me de Ciceronis abs te discessu scripsisses, statim extrusi tabellarios, literasque ad Ciceronem. Idem Terentiæ lib. 14: Pollicem, si adhuc non est profectus, quamprimum fac extrudas.

Extrŭo, is, act. t. Aedifico, construo. [בנה banah, ἐποικοδομέω. Gall. Bastir, eslever un monceau de quelque chose, faire une monnoy. Ital. Edificare, fabricare. Germ. Auffbawen Belg. Opbouwē. Hisp. Edificar, ò componer. Polon. Buduie. Vngar. Fōl eppitem. Ang. To build up.] Cæs. 3. belli Gall. Omne eam mater à quæ erat

erat tufa, conversam ad hostem collocabat, & pro vallo ad utrunque latus extruebat. Extruere ædificium in alieno, apud Cicer. pro Mil. Extruere stramenta in acervum apud Col. lib. 6. c. 3. Extruere mensas epulis, & poculis. Cic. 1. Tusc.

Extructus, participium. [בנוי banui. ᾠκοδομημένος, ...] Gall. Basti, basti. Ital. Edificato. Germ. Auffgebauwen / gezet rüstet. Hisp. Edificado. Polon. Zbudowany. Vngar. Epitettet. Angl. Builded vp.] Cicer. in Pisonem: Extructa mensa non conchyliis aut piscibus, sed multa carne subrancida.

Extructissimus, superlat. [Pol. Dobrze zbudowany. Vng. Igen meg epitetet] Apul. de Deo Socratis: Villæ extructissimæ.

Extructio, onis, f. t. [בנין binian מבנה mibneh οἰκοδομία, οἰκοδόμησις] Gall. Bastiment, establissement. Ital. Edificio. Ger. Auffbawung. Hisp. Aquella obra de edificar. Pol. Zbudowanie. Vngar. Epitésés. Angl. Building vp.] Cicer. 14. Philip. Eaque extructione quæ fit ad memoriam æternitatis.

Extubero, as. act. p. Intumesco, excresco. [צבה tsabah. ἐξοιδάω, ...] Gall. S'enfler, & eslever en façon de vessie. Ital. Gonfiare, enfiare. German. Ein toerten herfür gewinnen / auffgeschwellen / aufflauffen oder sich erheben wie ein beulen. Belg. Opswellen. Hisp. Hincharse. Pol. Napucham, nadymam sie. Vngar. Meg dagadok, meg fomózom. Angl. To swell, to rise vp lyke a botche.] Plin. lib. 25. c. 13. Hæc quæ in omnibus terris est, radice follosa, ex qua media veluti extuberat. Idem lib. 37: Cavæ aut extuberantes videntur viliores æqualibus, loquitur de gemmis. ¶ Nonnunquam etiam active ponitur pro tuberibus æquale aliquid reddere. Senec. lib. 6. Nat. quæst. Defert montes, subigit plana, valles extuberat, novas in profundo insulas erigit.

Extuberatio, f. t. Tumor. [שאת seth. ...] Gal. Enfleure en façon de vessie. Ital. Gonfiamento, enfiatura. Germ. Auffgeschwellung / auffhebung. Hisp. Hinchamiento. Pol. Nacieknie. Vng. Dagadas, nöues ... Angl. A swell vp lik a botch.] Plin. lib. 31. c. 9: Luxatis imponitur cum farina & melle, item extuberationibus: hoc est, per corpus enascentibus.

Extumeo & extumesco, Tumesco, in tumorem redigor. [צבה tsaabh. ἐξογκόομαι.] Gall. S'enfler. Ital. Gonfiare. Germ. Geschwulst / auffgeblasen werden. Hisp. Hincharse. Polon. Napuchnam, nadymam sie. Vng. Ió meg dagadok, puffadok, fel hanzorom. Ang. To swell.] Plin. lib. 37. c. 5: Democritus in hoc genere posuit Armen... & Persicos illos extumescentes pinguiter.

Extumidus, da, dum. [צבה tsabh. ...] Gall. Enflé. Ital. Gonfiato, infiato. Ger. Auffgeblasen / bauchicht. Hisp. Hinchado. Pol. Nadety. Vng. Mi negas, puffadot. Ang. Swollen.] Varro 2. de Re rust. c. 51: Hanc esse modicam pro magnitudine segetes putissimum eorundam, & mediam paulo extumidam.

Extunc, ex illa hora, temporis momento: sicut ex nunc dicitur, pro ex hoc tempore & hora.

Extundo, is, tudi, tusum. Vi, vel blanditiis aliquid extorqueo. [ἐκθλίβω, ...] Gall. Faire sortir quelque chose à force coups; obtenir par force ou par amour. Ital. Cacciar per forza, overo per preghi. German. Außstossen / herauß bolderen / mit müh bettürbringen. Belg. Wtstooten. Hispan. Empuxar por fuerça o por amor. Polon. Ztrudnoscia dobywam. Vngar. Nagy nehezen meg nyerém. Angl. To beate out, to finde out with labour and paine.] Sue... Nec ut appeteret, compelli nisi à matre potuit: ea demum extudit magis convitio quàm precibus. ¶ Extundere, studiosè facere. Virgil. 8. Aeneid. Lanigerosque apices, & lapsa ancilia cœlo Extuderat. Idem 1. Georg. Vt varios usus meditando extunderet artes. Ità etiam legit Nonius, licet ibi nonnulli legant excuderet.

Exturbo, bas, E loco dejicio, extra turbo, expello, dejicio, vi ejicio. [דחה dahhah, ...] Gall. Oster violentement, ... de sa place. Ital. Scacciare, precipitare, disturbare. Germ. Hinaußstossen / ungestümiglich hinaußstossen. Belg. Wtdrijven / wtstooten. Hisp. Derrocar o echar con ... Polon. Wypycham, strącam, ... Vngar. Ki taszitom, ... Angl. To put out or from me by violence.] Cicer pro Cluent. Lectum illum genialem quem biennio antè filiæ suæ nubenti straverat in eadem domo sibi ornari & sterni, expulsa atque exturbata filia, jubet. Plaut. in Curc. Si rectè facias Phædrone, auscultes mihi, atque istam exturbes ex animo ægritudinem. Colum. lib. 8. cap. 17: Et in tranquillo consistens pisces, sedibus suis non exturbatur. ¶ Exturbare calculos, pro ejicere, & expellere. Plin. lib. 20. cap. 10. de asparago loquens: Radix quoque plurimorum prædicatione trita, & in vino albo pota, calculos quoque exturbat. ¶ Exturbare oculos alicui, pro Exculpere, sive effodere. Plaut. Pœnulo: Non ego homo trioboli sum, nisi ego illi mastigiæ Exturbo oculos atque dentes.

Exturbatus, partic. [משפל muspal, ...] Gall. Jetté par force, chassé. Ital. Spinto a forza. Germ. Hinaußgestossen oder gerissen. Hisp. Derrocado o echado por fuerça. Polon. Wypchniety. Vng. Ki taszitatot, vettetet. Angl. Put out by force.] Cat. Fruit illa procul radicibus exturbata.

Extussio, is, ire, n. q. Tussiendo aliquid ejicio. [ἐκβήττω.] Gall. Cracher en toussant. Ital. Tossire, gettar fuori qualche cosa con tosse. German. Außhusten / mit husten oder koderen außwerffen. Belg. Wthoesten. Hispan. Echar alguna cosa tossiendo. Pol. Wykaszluje. Vng. Ki köhögöm. Angl. To cough out.] Plin. lib. 35. c. 15: Purulenta quoq; extussientibus, & contra scorpionum ictus. Idem lib. 23. cap. 3. E radice oleæ quàm tenerrimè cortex derasus, in melle crebro gustatu medetur sanguinem rejicientibus & suppurata extussientibus.

Exubero, as, pen. corr. n. p. Affluo, abundo: ab adjectivo uber, quod plenum, fœcundum, & fertile significat. [שפע ...] Gall. Abonder, estre abundant & fertile. Ital. Abundare, soprabondare. Germ. Vberflüssig seyn / voll seyn. Belg. Overvloeyen. Hisp. Mucho sobrar o abundar. Pol. Jestem dostatny, ... Vng. Bövelkedem. Angl. To be wealthie and fertile, to abund.] Colum. in præfat. In Asia Mysiaque densa & glutinosa terra maximè exuberat. Virgil. 2. Georg. pomisque exuberat arbor. Aliqui per h scribunt Exhubero.

Exuberatissimus, Superlativus.] Pol. Przebrany. Vng. Igen bö, böviségös.] Gell. lib. 3. cap. 9. Hunc equum C. Bassus vidisse se Argis refert, haud credibili pulchritudine vigoreq;, ac colore exuberantissimo.

Exuccus, a, um, Quod est sine succo. [ἄχυμος, ἄικμος] Gall. Sec, sans jus sans humeur. Ital. Secco, senza succo & humori. Germ. Ohne safft oder feuchtigkeit / dürr. Hisp. Seco, sin çumo. Pol. Suchy, ... Vngar. Nedu... Angl. Without sap or humour.] Senec. in Epist. Scis illum infirmi semper & exucci corporis fuisse. Quint. lib. 12. cap. 10: Vnde nunc quoque aridi, & exucci, & exangues.

Exudo, as, pen. prod. n. p. Veluti per sudorem emitto. [ἐξιδρόω, ...] Gall. Degouter de sa sueur, rendre sueur. Ital. Sudar, mandar fuori ... Germ. Herauß schwitzen / auß lassen. Belg. Zweetende ... Hisp. Sudar, echar agua ... sudando. Polon. Wypocam. Vng. Ki verejtekezem. Ang. To sweat out sweate ...] Plin. lib. 24. c. 9: Est autem trium generum: unum arbor ipsa exudat gummi modo, alterum manat in plaga quum floret. Virg. lib. 1. Georg. exudat inutilis humor, dixit absolutè, pro sudando effluit, novo locutionis genere: nam ipse humor propriè non dicitur sudare, vel exudare, sed id quod humorem emittit. Col. lib. 12. ca. 48. Quum oliva quicquid habuit amurcæ exudavit. Eodem modo usus est Persius Sat. 3. & ægris faucibus exudat gravis halitus. ¶ Exudare causas, pro magno labore agere. Horat. 1. Serm. satyra 10.

Exveho, is. Exporto. [Pol. Wiwoze. Vng. Ki hordom.] D. lib. 19. Tit. 4. l. 5. Celsus scribit, si quis merces quas exvehendas conduxit, in horreo posuit, cum conductore ad exhibendum agi posse.

Exverræ, Purgatio quædam domus ex qua mortuus ad sepulturam ferebatur, quæ purgatio fiebat per everriatorem, certo genere scoparum adhibito: ab extra verrendo dictæ. Autor Festus.

Exverto, is, exverti, exversum, ere, prævenire, præoccupare. [קדם kiddem. φθάνω] Gall. Prevenir, anticiper. Ital. Prevenire. German. Fürkommen. Hispan. Ir delante o anticipar. Pol. Wyprzedzam. Vng. Elöl veszem, ... Ang. To preuente.] Plaut. Pœn. In malam rem. M. I tu, & herus tuus. S. Verùm enim qui benè cum norit, citò homo exverti potest.

Exugo, is, pen. corr. xi, ctum. act. t. quod & Exugeo, ges, sugendo elicio. [מצץ matsats ...] Gall. Essucer, Succer tout l'humeur. Ital. Mugnere, succiare. Germ. Außsaugen. Belg. Wtsuygen. Hispan. Chupar o mamar. Pol. Wyssiwam. Vng. Kiszopom. Ang. To sucke vp or out.] Plaut. in Epid. Iam ego me convertam, in hirundinem atq; eorsi exugebo sanguinē. Idem in Rud. Ni hunc amittis, exugebo quicquid humoris tibi est. Idem in Pœnulo: Iam nunc ego illi egredienti sanguinem exugam procul. Colum. lib. 4. c. 24. Sed ab uno latere exugitur.

Exuctus, partic. [מצוץ ...] Gall. Tout essucé, sans suc & humeur. Ital. Senza sugo, succiato. German. Außgesogen. Hispan. Chupado del todo, sin çumo. Polon. Wyssany. Vng. Ki szopatatot. Angl. All sucked out.] Gellius.

Exul, lis, com. t. Si Nonio Marcel. credimus, dicitur quasi extra solum ejectus. [... φυγάς, ἀπόλις] Gall. Banni, envoyé en exil. Ital. Bandito, esule fuor uscito. Germ. Ein vertriebner auß seinem Vatterlandt. Belg. Een Ballinck. Hispan. Desterrado y fuera de su tierra. Pol. Wygnaniec. Vng. Száműzött. Ang. Abanished man.] Cic. pro Aul. Cecin. Exilium nō est supplicium sed profugium, portusq; supplicii. Nam qui volunt pœnā aliquam subterfugere, aut calamitatem eò solum vertunt: hoc est, sedem & locum mutant. Itaque in nulla nostra lege reperitur, ut apud cæteras civitates maleficium ullum exilio esse multatum, sed quum omnes vincula, neces, ignominiasque vitant quæ sunt legibus constitutæ, confugiunt quasi ad aram, in exilium: qui si in civitate legis vim sibi e vellent, non prius civitatem quàm vitam amitterent. Hac τοῦ Solum (inquit Festus) quin significet locum, quis dubitet: quum exules quoque dicantur loco patriæ suæ pulsi? Cic. pro Domo sua: Hunc tu ejam portentosa pestis, exulem appellare ausus es, quum tantis sceleribus esses & factis notatus? Et iterū: Quid enim exul? Ipsum per se nomen calamitatis non turpitudinis. Apud Iureconsultum: Exules hi propriè sunt quibus aqua & igni interdictum est: cætera non exilia, sed relegationes sunt: Vide sequentia.

Exilium, lii, n. f. Patriæ privatio, & natalis soli mutatio. [גלות galuth, ... φυγή, φυγαδεία] Gall. Exil, bannissement. Ital. Essilio, bando. German. Vertreibung oder verweisung in das Ellend. Hispan. El destierro fuera de su tierra. Pol. Z ... wygnanie, ... Vng. Számkivetés. Angl. Banishment.] Seneca in libr. de Consolatione: Exilium nempe, loci commutatio est. Hanc commutationem loci aliquando sequuntur incommoda, pau-

da, paupertas, ignominia, contemptus, quibus tractis, nihil est quod magnopere exilium sit pertimescendum, nec commutatio loci onerosa. Assiduus enim est humani generis discursus, & naturalis quædam irritatio animis mortalium inesse creditur commutandi sedes, & transferendi domicilia. Cic. 5. Tuscul. Exilium credo, quod in maximis malis ducitur. Et paulò pòst: Iam verò exilium si rerum naturam non ignominiam nominis quærimus, quantum demum à perpetua peregrinatione differt? Triplex autem numeratur exilii genus: Nam aut certorum locorum interdictio est: aut lata fuga, ut omnium præter certum locum: aut relegatio in insulam. Erat autem exilium pœna capitalis: & exilio mulctatus, capite damnatus dicebatur. Exulis enim caput de civitate eximi dicitur. Quoties autem civitas retinetur, relegatio proprie, non exilium.

Exilium, Mentionem civium Romanorum exulantium sæpè fieri videmus: quum tamen nulla lege damnatis civibus exilium sit irrogatum, quod, ne vocari possit in dubium, ponam verba Ciceronis in oratione pro Cæcinna: Exilium *inquit*, non supplicium est, sed perfugium portusq; supplicii. Nam, qui volunt pœnam aliquam subterfugere, aut calamitatem, eò solum vertunt: hoc est, sedem, ac locum mutant: itaque nulla in lege nostra reperitur, ut apud cæteras civitates, maleficium ullum exilio esse multatum. Sed, quum homines vincula, neces, ignominiasq; vitant, quæ sunt legibus constituta, confugiunt, quasi ad aram, in exilium: qui in civitate legis vim subire vellent, non priùs civitatem, quàm vitam, amitterent: quia nolunt, non adimitur iis civitas, sed ab iis relinquitur atq; deponitur. Nam quum ex nostro jure duarum civitatum nemo esse possit: tum amittitur hæc civitas denique, quum is, qui profugit, receptus est in exilium: hoc est, in aliam civitatem. *Hæc Cic.* quæ tum, non esse exilium ulla in lege nominatum, apertè docent: tum verò ideo multos in exilium ante damnationem sua voluntate profugisse, quia legis pœnam, quam præsentes corpore subirent, ut vincula, neces, ignominiam aliquam omninò vitare vellent: nam etsi reo in exilium profecto, nihilominùs causa peragebatur, & sententiæ ferebantur (id exemplo Fabricii, de veneficio condemnari, ex oratione pro Cluentio constat: qui quum, absolutione desperata, à subselliis sua sponte discessit, eum tam latis sententiis, absentem judices condemnarunt: idemque de Verre Pædianus significat, & in commentario Milonianæ, quum ait: Multi præsentes, & quum citati non respondissent, damnati sunt) tamen, quum quod ad corpus attinet, aut ad præsentem ignominiam, ipse sibi jam reus caveat: leviora ducebat reliqua, sive sibi absenti aqua & igni interdiceretur, sive bona publicarentur, sive aliqua infamiæ nota inureretur. At idem Cic. ipse sibi quasi repugnare in Paradoxis videtur: ubi de exilio tanquã pœna legum, ita loquitur: Omnes scelerati, atq; impii, quorum tu te ducem esse profiteris, quos leges exilii affici volunt, exules sunt, etiamsi solum non mutarunt: an, quum omnes leges exulem te esse jubeant, non eris tu exul? in oratione autem pro Muræna, nova ambitus lege, quam ipse tulit, senatores in exilium missos, his verbis demonstrat: Legem ambitus flagitasti: quę tibi nõ deerat: erat enim severissimè scripta Calpurnia: gestus est mos & voluntati, & dignitati tuæ: sed tota illa lex accusationem tuam si haberes nocentem reum, fortasse armasset, petitioni verò refragata est: pœna gravior in plebem alta voce efflagitata est: commoti animi tenuiorum, exilium nostrum ordinem: concessit senatus postulationis tuæ, sed non libẽter duriorem fortunæ communi conditionem te autore constituit. Atq; hac ipsa de lege, deque exilio x. annorũ loquitur & Dio lib. XXXVIII. nec desunt alia de civibus Romanis exulantibus exempla: quos tamen à lege, vel à judicibus, qui ministri legum sunt, nominatim in exilium esse ejectos non debemus opinari. quomodo igitur exules? ¶ Sciendum est exilii duo genera fuisse, voluntarium, & legitimum, & voluntarii rursus duo genera: unum, quum reus ante latas à judicibus sententias in exilium abibat, vel ut legis pœnam vitaret, quod jam diximus, vel quia quum se damnatum iri perspicuè videret, spõte vellet eam pœnã subire, quam paulò pòst leges ei sine dubio illaturæ viderentur: quod ii, quos paulò antè nominavi, Verres Fabriciusq; omni prorsus absolutionis abjecta spe, fecerunt. non enim ante damnationem ideò discesserunt, ut legis pœnam vitarent: quando quidem Fabricius nihil exilio gravius timere à judicibus poterat: quum Oppianicum, qui mox eodem crimine præsens damnatus est, nullam omnino, præterquam exilii, calamitatem tulisse constet. nec de repetundis, quo crimine damnatus est Verres, alia præter exilium & litis æstimationem, nocentes reos pœna sequebatur, quam utranq; pœnam, post profectionem damnatus Verres tulit. ¶ Alterum exilii voluntarii genus fuit, quum reus post damnationem, quia multam à judicibus dictam solvere non posset, ex urbe discedebat. quod ut putem ei legibus ad effugiendam multæ solutionem, fuisse permissum, adducor iis verbis, quæ sunt in oratione pro Cęcinna: In colonias Latinas sæpè nostri cives aut sua voluntate, aut legis multa profecti sunt: quam multã si sufferre voluissent, tamen manere in civitate potuissent. ¶ Legitimum autem exilium erat, quum reus non illi quidẽ verbo, re tamen ipsa in exilium mittebatur: vetus enim consuetudo fuit inducta legib. more confirmata, quæ nõ modò in rep. sed imperatorũ quoq; ætate multisq; pòst seculis, viguit: ut, si quis exilii pœna dignus videretur, ei nulla exilii facta mẽtione, tecto, aqua, igni interdiceretur. ita earum rerum, quæ maximè sunt ad vitã sustentandam necessariæ, usu privatus cum uno aëris alimento contentus esse non posset, abire cogebatur. ex quo exulare cives Romani dicebantur, patet hoc in oratione pro Domo: in qua ita scriptũ est: Qui erant rerũ capitalium condamnati, nõ priùs hanc civitatem amittebant, quàm erant in eã recepti, quo vertendi: hoc est, mutandi soli causa venerant, id autẽ ut esset faciendũ, non ademptione civitatis, sed tecti, & aquæ, & ignis interdictione faciebat. Ac ne cives quidẽ omnium improbissimi, atq; audacissimi, quum in suos inimicos, acerrimo incitati odio, non leges, sed privilegia ferrent, exilium nominabant. sed iis aqua & igni interdicebant. itaq; & de ipso Cic. quod in eadem oratione legimus, P. Clodius tribunus pl. cui nihil in tota vita modestiæ fuit, qui in tribunatu pro sua libidine, neglecto more majorum, abjectis legib. cuncta gessit, ita populum rogavit: Velitis, jubeatis, ut M. Tullio aqua & igni interdicatur, neq; solùm Clodius, sed antea quotquot homines maximè seditiosi, C. Gracchus, & L. Appuleius Saturnius de suis inimicis eodem modo tulerunt. est enim eadem in oratione ita scriptum: Ne tum quidem, quum aberam, negare poteras esse me tua lege senatorem. ubi enim tuleras, ut mihi aqua & igni interdiceretur? quod Gracchus de P. Popilio, Saturninus de Metello tulit. & minorẽ, sive mediam capitis diminutionẽ, quum civitas etsi non verbo, re tamẽ adimebatur, ita fieri solitam tradit Iustin. Inst. lib. 1. de capitis diminutione, his verbis: Minor sive media capitis diminutio est, quum civitas quidem amittitur, libertas verò retinetur: quod accidit ei, cui aqua & igni interdictũ fuerit, vel ei qui in insulã deportatus est. Ergo quum dixit Cic. adversus Clodiũ in Paradoxis: Familiarissimus tuus de te privilegium tulit, ut si in operta Bonæ deę accessisses, exulares, hoc significavit, ut tibi aqua & igni interdiceretur. &, quum de ambitu damnatis x. annorum exilio puniendis Dio loquutus est, nõ aliud intellexit, q̃ ut iis in x. annos aqua & igni interdiceretur. Erat autem, ut neq; flagitia sunt paria, sic hoc pœnæ genus neq; loci spatio, neq; temporis æquale. quibusdam enim tantùm intra urbẽ: hoc est, intra pomerii fines aliis longiùs aqua & igni interdicebatur. crediderim tamen, actum satis leniter ac misericorditer cum reis, neminemque aut certè paucos admodum extra Italiæ terminos aquæ & igni interdictione summotos, qui videam Oppianicum de veneficio, quod capitale crimen erat, damnatum, impunè tamen ad urbem habitare potuisse. Notavimus enim hæc in oratione pro Cluentio: Quum vagus & exul erraret Oppianicus & hunc ad urbem profectus esset, cecidisse ex equo dicitur, & latus offendisse vehementer, & postea quàm ad urbem cum febri venerit, paucis diebus esse mortuus. Quid quòd Q. Pompeium Rufum, & T. Plancum Bursam utrunq; de vi damnatum, quod ex Dionis historia cõstat, alterum, Baulis fuisse, alterum Ravennæ scribit M. Cælius in epistola ad Ciceronem? nam Cic. ipse quadringentis millibus passuum, non ulla communi lege, neque judicum sententiis, sed iniquissimo P. Clodii privilegio, per operas Clodianas lato, abesse jussus est, aqua & igni citra illum terminũ interdictis. Milonis autem Massiliæ exulantis exemplum vix cum altero licet exemplo conjungere: grave enim facinus occiso in Appia via Clodio, à senatu judicatũ est: & fuit satisfaciendum populo, Clodii cæde concitato. ideoq; nova lex perlata & extra ordinem quæsitum, nec tamen satis habeo compertum, Massiliámne sedem exilii Milo delegerit, quòd citra esset interdictum aqua & igni, an verò, quòd quum propius urbẽ, concedente lege, posset habitare, Massiliam tamen probaverit, ac voluerit. nec puto leges, aut judices præscripsisse cuiquã, ubi esse deberet, sed non posset: nec verò de iis, de quibus & Cic. in oratione pro Balbo, & historiæ loquuntur. Q. Max. P. Popilio, Q. Philippo Nuceria, aut C. Catoni Tarraco, aut Qu. Cæpioni & P. Rutilio Smyrna locus exilii definitus est: sed ipsi, quum Romæ esse non liceret, eas urbes, ut jucundas, aut quietas, aut commodas, aut sibi fortasse benevolas, ad habitandũ legerũt. ¶ Memorabile illud fuit, quod legimus in Polybio: Capite dãnatis egredi palàm ex urbe licuisse: quòd si tribuum una, quæ scilicet ad damnationem deesset, suffragium de reo nondum tulisset, facultatem reo esse datam exilii suo sibi arbitratu deligendi exulibus autem commorari tutò licebat in qua vellent urbe fœderata, ut Neapoli, Præneste, Tybure: hæc Polybius, cujus ætate populus de capitalib. criminibus judicabat. Nam postea prætores quæsierunt, excepto crimine perduellionis, aut si quando tribunus pleb. diem alicui diceret, suffragiumq; de reo mallet à populo, quam sentẽtias à judicibus, & prętore, ferri. ¶ Quod autẽ exilii tempus disparibus in culpis diversum fuisse dixi: id ita verisimile est, ut exẽplis pbari multis nõ debeat: quare unũ ponã, etsi minimè necessariũ. Dãnatis de ambitu aqua & igni per decem annos tãtùm interdicebatur: quod antea demonstravi. at damnatis de corrupto judicio, in universum vitę tẽpus: quod in oratione p Cluentio licet cõjicere: hujus in extremo, periturũ extra patriã Cluentiũ, si dãnatus erit, his verbis significat: Quid enim profectũ, nisi ut hujus ex mediis mortis insidiis vita ad luctũ reservata, mors sepulchro patris privata esse videatur? Ac de duob. exiliis, voluntario ac legitimo, utrũ fuerit gravius, venit in mentem q̃ri posse, legitimũ existimo: primùm quod eos, quib. aqua & igni interdictũ est,

recipi

recipi recto intra spatium interdictum leges vetant: quod iis non contigit, qui sua sponte in exilium profugerunt: deinde, quòd ut ego arbitror, aliquando turpius est, exulare legibus ejectum, quàm exulare non ejectum, ejicitur enim civitate, cui aqua & igni interdicitur: qui verò sua voluntate discedit, non is civitate pellitur, sed eam ipse deserit, ac relinquit. Hùc adde, quòd quibus interdicitur, ii senatores postea non sunt, & eos legi suo loco à censore in senatum leges prohibent: quibus verò non interdicitur, ii, etiam si urbe careant, senatores tamen sunt. Hoc in oratione pro domo didicimus, in qua hæc sunt: Ne tum quidem, quum aberam, negare poteras esse me senatorem, ubi enim tuleras, ut mihi aqua & igni interdiceretur? quod Gracchus de P. Popillio, Saturnius de Metello tulit, homines seditiosissimi de optimis ac fortissimis civibus, non ut esset interdictum, quod fieri nō poterat, tulerunt, sed ut interdiceretur ubi cavisti, ne meo me loco censor in senatum legeret? quod de omnibus, etiam quibus damnatis interdictum est, scriptum est in legibus. Ergo, quum de pœnis capitalibus loquimur, aut exilium inter eas nominandum non est: quod lex nulla, nullum ob malefactum irrogabat: aut eo de exilio dicendum, quod etsi non nominaretur, necessariò tamen, quum damnatis interdiceretur aqua & igni, consequabatur. *Hæc ex lib. Aldi de leg bus R manu.*

Exilicus, a, um, φυγαδικός, quod ad exilium pertinet: ut exilica causa, quæ adversus exules agitatur.

Exulo, pe. cor. act. p. Patria privatus sum, exul sum. [גלה *chaláh*. φεύγω, ἐκπίπτω. Gall. *Estre banni, estre exil*. Ital. *Esser in essilio, esser in bando*. Germ. In ellend seyn / ein vertriebner seyn. Belg. Gebannen zijn. Hisp. *Estar de[s]terrado o estar en tierra*. Pol. *Iestem wygnan[y]*. Vngar. *Számkivetett vagyok, számkivetésben járok*. Ang. *To be banished*.] Et duobus modis dicitur scilicet de loco in quo exul est, & de quo ejectus est. Terent. in Eunuch. Perii, siam domo exulo. Plaut. in Mostel. An id mavis, ut habeat foràs urbem exuletque à patria sua, causa tua? Ovid. 3. Trist. per externas profugus pater exulat oras. ¶ Exulat avaritia ex urbe per translationem. Plaut. Persa: pulchre munitum arbitror, Perfidia & peculatus ex urbe & avaritia si exulant.

Exulans exulantis, participium [גולה *gôléh* ...] Vng. *Számkivetett*. Cic. 2. de Divin. Rex Prusias quum Annibali apud eum exulanti depugnare placeret, negabat se audere quòd exta prohiberent.

Exulcero, as, act. sive potiùs Exhulcero, Vlcus facio. [... *machas*. ἑλκόω. Gall. *Exulcerer blesser & entamer la peau*. Ital. *Impiagare*, ... Germ. Du haut verschren oder ... machen. Hisp. *Llagar o enconar la llaga* ... Pol. *Parchimiaeo* ... Vng. *Megsebesítem*. Angl. *To make sore, to break the skinne*.] Plin. li. 20 c. 6: ... lichenas, lentigines exulcerat. Varr. lib. 2. de Re rust. 9. de canibus loquens: Quidam nucibus Græcis in aqua tritis perungunt aures, & inter digitos, quòd muscæ ricini & pulices soleant (si hoc unguine non siti sunt) ea exulcerare. ¶ Per translationem accipitur pro exasperare, vel exacerbare Cic. ... Aut ea quæ sanare nequeunt exulcerant. Idem pro Deiot. Iure putabant, ut in exulcerato animo facile fictum crimen resideret.

Exulceratio, nonis, f. t. [... *machás*. ἕλκωσις. Gall. *Naureure, blessure ens ... de peau*. Ital. *Esser ferito, impiagato*. German. Versehrung der haut. Hisp. *Llaga, ... de ...* Polon. *Parchimia, ...* Vngar. *Megsebesítés*. Angl. *A making of a botche*.] Plin. lib. 20. cap. 3: Sed omnium consensu stomacho utilissimæ judicantur, & interaneorum vesicarumque exulcerationibus.

Exulceratorius, a, um, Exulcerandi vim habens. [ἑλκωτικός. Gall. *Qui ... & entamer la peau*. Ital. *Che ha virtù d'impiagare*. Germ. Das die haut verschret und auff ... macht. Hisp. *Lo que llaga ... o enconar la llaga*. Polon. *... parchimie*. Vng. *Meg sebesítő*. Angl. *That hath power to make a botche*.] ut, Exulceratorium medicamentum, Plin. lib. 32. c. 7.

Exulceratrix, icis, f. t. [...] Gal. *Qui entame ...* Ital. *Donna che impiaga*. Germ. Ein geschwärmacherin. Hisp. *La que llaga o encona la llaga*. Pol. *... parchimie*. Vng. *Sebesítő*. Angl. *That hath power to make sore, ...*] Plin. lib. 27. c. 12: vis ei stiptica & exulceratrix.

Exulto, as, are, ab ex & salio, a in u mutata, n. p. Immoderatè jacto, voluptate & lætitia nimia gestio. [עלז *alaz* ... *ghal*. ἀγαλλιᾶσθαι, γαυριᾶν, σκιρτᾶν, τῇ ψυχῇ ... Gall. *Sauter & tressaillir de joye, s'exalter & glorifier*. Ital. *Allegrarsi grandemente, gioire*. Germ. Auffspringen vor freuden. Belg. Opspringen van vreugden. Hisp. *Saltar de alegria o ... alegrarse*. Pol. *Od radości ... skacze*. Vng. *Vigadok, ô nevadok, ô vemhe ugyan ...* Angl. *To leap for joye, to glorifie and boast foolishly*.] Cicer. lib. de Repub. Est igitur quiddam turbulentum in hominibus singulis, quod vel exultat voluptate, aut molestia frangitur. Idem in Catone. Annibalem juveniliter exultantem patientia sua molliebat: hoc est, jactantia juvenili gloriantem. Virgil. lib. 9: exultantia; haurit Corda pavor. Cic. lib. 4 de Repub. Quæ sanguine alicui, quæ omni crudelitate sic exultat, ut vix hominum acerbis vulneribus satietur. Quo in loco (ut Nonius interpretatur) accipitur pro sævire: quanvis alii malint ibi pro gaudere & delectari accipi. Exsultu scribendum, & cætera ab eodem deducta.

Exultatio, onis, f. t. [... *halisúth*. ἀγαλλίασις, σκίρτησις. Gall. *Sautement de joye, ou anvoisement*. Ital. *Gioia, piacere*. Germ. Grosse freud / freudsprung / frolockung. Hisp. *Aquella alegria*. Pol. *Radość wielka*. Vng. *Vigadás, ô nevadás*. Angl. *A leaping through joye, a triumphing*.] Plin. lib. 8. cap. 54: Mutianus luna cava tristes esse, quibus in eo genere causa sit, novam exultationē adorare. Indecora exultatio, Quint. lib. 2. cap. 2.

Exultantia, tiæ, f. p. Exultatio [Pol. *Kadłowanie*. Vng. *Vigadás ô nevadás*.] Gell. lib. 12. c. 5: Cum petulantia morbi dolorisque exultantia colluctantem.

Exultanter adverbium. [σκιρτητικῶς, ἀγαλλιαστικῶς. Gal. *En sautant de joye*. Ital. *Saltando di contento & gioia*. Germ. Mit sonderbarer frewdigkeit. Hispan. *Saltando por alegria, alegramente*. Pol. *Z wielkim weselem*. Vng. *Vigadva, örömmel*. Angl. *Bragingly, as it were leaping for joye, joyously*.] Plin. Epist. 62: Quum ea potiùs quæ pressiùs & astrictiùs, quàm illa quæ hilariùs & quasi exultantiùs scripsi, possint videri accersita, & inducta.

Exultim, adverbium: Id est exultādo, & saliendo. [σκιρτητικῶς, γαυριωδῶς. Gall. *En sautant, en tressaillant*. Ital. *Saltando di gioia*. Germ. Mit auffspringen. Hisp. *Alegrandose saltando*. Pol. *Skacząc*. Vng. *Tombolva, örömmel*. Angl. *By ... and leaping*.] Horat. 3. Carm. Ode 11: Quæ velut latis equa trima campis, Ludit exultim, metuitque tangi, Nuptiarum expers, & adhuc protervo Cruda marito.

Exultabundus, valde exultans, lætitiamque gestu ostendens, γαυριῶν.

Exululo as, act. p. Valde ululo. [ἐξολολύζω. Gall. *Hurler & crier comme vn loup ... bestes*. Ital. *Vrlare, gridar forte*. German. Sehr heulen. Hisp. *Aullar*. Pol. *Wyję*. Vng. *Iuvöltök*. Ang. *To howle like a dogge or wolf*.] Ovid. lib. 1. Met. Territus ipse fugit, nactusque silentia ruris Exululat.

Exululatus, participium, voce passiva activè significans. [Vng. *Orditatos*.] Ovid. 4. Trist. Vtque suum Bacche non sentit saucia vulnus, Dum stupet Idæis exululata jugis.

Exsum, Extra sum. [ἔξειμι. Gall. *Estre dehors*. Ital. *Essere fuori*. Germ. Aussen seyn. Hisp. *Estar ... de fuera*. Pol. *... domem jestem*. Vng. *Kelow vagyok*. Ang. *To be forth*.] Sic enim lictor in quibusdam sacris clamitare solebat, Hostis vinctus, mulier, virgo exesto. Hoc est, non introito, quia scilicet ingredi ea sacra prohibebantur.

Exundo, das, Alveum exeo, sive extra alveum undas effundo, inundo. [πλημμυρέω, ὑπερεκχέω. Gall. *Se de border, s'escouler par dessus*. Ital. *Inondare, vscire dell'alveo*. Ger. Vberlauffen / vberfliessen. Hisp. *Manar o rebossar lo lleno*. Pol. *Przelewam, porzegam* ... Vngar. *Kiáradok*. Ang. *To overflow, to abounde*.] Plin. lib. 2. c. 103: In Tenendo insula fons semper à tertia noctis hora in sextam ab æstivo solstitio exundat. Col. lib. 8. c. 16: Verùm meminisse oportebit, ut rivis per quos exundat piscina, præfigantur ænei foraminibus exiguis cancelli, quibus impediatur piscium fuga.] Transfertur etiam ad alia. Tacitus in Dialogo de oratorib. Exundat, atq; exuberat admirabilis illa eloquentia. Hoc est, abundanter affluit.

Exundatio onis f. t. Inūdatio, eluvio. [... *chéphah*, πλημμυρία. Gall. *Desbordement d'ondes*. Ital. *Spargimento, inondatione*. Germ. Auffgiessung / aussliessung. Hisp. *Aquella obra de manar o rebossar*. Pol. *Przelanie*. Vng. *Kiáradás*. Ang. *A surrounding, an overflowing*.] Plin. li. 10 c. 3: Negant nasci, nisi exundatione fluminum invecto semine ab Tiaris.

Exungo, is, ere, act. t. Vngo, inungo. [... Gall. *Oindre*. Ital. *Vngere*. Germ. Wol salben. Hisp. *Vntar*. Pol. *Namazuje*. Vng. *Megkenöm*. Ang. *To anoint*.] Plaut. in Rud. ante pœnitet In mari quod delavi, ne hic in terra quoque eluam? s. Eluas tu, an exungare sineus?

Exungulo as. are. Vngues aufero. [ἐξονυχίζω. Gall. *Couper ou oster les ongles*. Ital. *Tagliar l'vnghie*. Ger. Die klawen oder negel daruon thun. Hisp. *Sacarlas vnnas*. Pol. *Kopyta ... paznokcie zbiam*. Vng. *Körmét megszedöm*. Ang. *to take away the nayles or hoofes*.] Plaut. in Truc. Hem tuos exungula malè vivitis.

Exuo, is, exui, exutum. act. t. Propriè est indumenta detraho. [פשט *paschat*. ἐκδύω. Gall. *Desvestir, despouiller*. Ital. *Spogliare*. Ger. Aufziehen. Belg. Wtdoen. Hisp. *Desnudar el vestido, despojar*. Pol. *Zwlocze, wyzuwam*. Vng. *Le vetközöm (avagy) meg fosztom*. Angl. *To vncloth, to dispoyle*.] Lact. lib. 1: Exuuntur etiam vestibus flagitante populo. Exuere se fortunis paternis, idem est quod spoliare. Liv. lib. 5: Primò se agro paterno, avitoque exuisse, deinde reliquis fortunis. ¶ Sæpè etiam accipitur pro solvo, λύω. Virg. 2. Aen. Sustulit exutas vinclis ad sidera palmas. ¶ Quandoque etiam accipitur pro denudo γυμνόω. Virgil. 5. Aen. magna ossa, lacertosq; Exuit. ¶ Exuere castris hostem, pro Expellere. Liv. 9. bel. Pun. Nec ante abscessum est, quàm castris quoque exuerunt hostem. ¶ Exuere se ex laqueis, pro Liberare. Cic. 7. Verr. Si me Hercules (id quo fieri intelligo non posse) ex his laqueis te exueris, acte aliqua vi ac ratione explicaris in illas tibi majores plagas incidendum est.

Exupero, as, penult. corr. ab ex, & supero, Supero, excello. [... *hischtarréah* ... *hothir*. ὑπερβάλλω, ὑπερέχω. Gall. *Surpasser, surmonter, outrepasser*. Ital. *Superare, avanzare*. Ger. Vbertreffen. Belg. Te boven gaen. Hisp. *Sobrar, vencer, sobrepujar a otro*. Pol. *Przewyższam*. Vng. *Fellyül haladom*. An. *To passe, to excede, to surmount*.] Plaut. in Milit. Metuo ne prædicatio tua nunc meam formam exuperet. Cic. 4. Tusc. Quis homo te exuperavit unquam gentium impudētia? ¶ Exuperare animas,

qui Mortuum esse opponitur. Cicero post red. in Senat. Quapropter memoriam vestri beneficii colam benevolentia sempiterna, non solùm dum anima exuperabo mea, sed etiam cum mortuo monimenta vestri in me beneficii permanebunt. Id est, quoadiu vivam. Vbi ex vetusto codice legitur *superero*.

Exŭpĕrāntĭă, f. p. pro eminentia. [שפע *schéphah* יתרון *jithrón*. ἐξοχὴ ὑπερβολή. Gall. *Surmontement, outrepasse, excellence par dessus*. Ital. *Trapassamento, avantamento*. Ger. Vbertreffenheit Hisp. *Aquella obra de sobrepujar, excellentia*. Pol. *Przewyssenie*. Vngar. *Felyul, haladás*. Ang *Surmounting, a passing*.] Cic. 5. Tusc. Nonne omnem exuperantiam virtutis oderunt?

Exŭpĕrātĭo, onis, f. t. Superlatio. [מותר *mothár* יתרון *jithrón*. ὑπεροχὴ, ὑπερβολή. Vng. *Föllyul haladás*] Idem ad Herenn. lib. 4. Significatio est. quæ plus in suspicione relinquit, quàm positum est in oratione : ea fit per exuperationem. Et paulò pòst: Per exuperationem quum plus dictum est, quàm patitur veritas, augendæ suspitionis caussa.

Exŭpĕrābĭlĭs, le, Qui potest superari. [ὑπερβλητὸς, νικητός. Gall. *Qui peut estre surmonté* Ital. *Cosa che si puo vincere*. Ger Das vbertroffen werden mag. Hisp. *Cosa que se puede sobrepujar*. Polon. *Do przewyssenia latwy*. Vng. *Meg győzhetö*. Angl. *That may be surmounted and passed*.] Statius 1. Thebaid. nec exuperabile diris Ingenium mortale queror. Vallum non exuperabile, Claudianus. Exuperabile significatione activa, quod potest superare. Virgil. 3. Georg. tortosq; Ixionis angues, Immanemque rotam, & non exuperabile saxum Servius.

Exŭpĕrātŭs, partic. Superatus, victus [מנוצח *menuzzách*. ὑπερβληθεὶς. Gall. *Outrepassé, vaincu*. Ital. *Trapassato, vinto*. Germ. Vbertroffen. Hisp. *Sobrepujado, vencido*. Pol. *Zwiezioŋony*. Vng. *Meg győzetet*. Angl *Surmounted, overcomed*.] Lucil. lib. 2. Sed citiùs cædunt gravioribus exuperatæ.

Exŭpĕrāntĭssĭmŭs, Superlat. [ἐξοχώτατος. Vng. *Jó örökös, meg halado*.] Apuleius in Hermetis Asclepio: Gratiae tibi agimus summe & exuperantissime.

Exurdo, das, act. p. Surdum reddo [ἐκκωφόω. Gall. *Assourdir, faire sourd* Ital. *Assordare*. Germ. Dumm machen Hisp. *En o dar ássor*. Polon *Gluchim czinie*. Vng. *Meg siketitem*. Ang *To mak deaffe*.] cujus passivum posuit Valerius Max. lib. 21: Græcis actionibus aures cutiæ exurdantur : id est, obtunduntur. Plin. lib. 32 c. 10: Panniculæ flos, si aures intraverit exurdat. ¶ Exurdare palatum, dixit Horatius pro sensu gustus spoliare, & stupefacere. Serm. lib. 2. Satyr. 8: Fervida quod subtile exurdant vina palatum.

Exurgo, gis, n. t. Surgo. קום *kum*. ἀνίσταμαι. Gall *Se lever, sourdre*. Ital. *Levarsi*. Germ. Auffstehn. Hisp. *Levantarse*. Pol. *Powstaie*. Vng. *Fölkelök*. Angl. *To arise out of some place*.] Plaut in Mostel. Quæso exurge, pater advenit. Idem Epid. Lumbos extollite, atque exurgite. Cicer. pro Cluent. Paulisper exurge, & perfer hunc dolorem commemorationis nõ necessariæ. ¶ Per translationem ponitur pro erigere se, & recreare ex diutina afflictione ἀναφέρεσθαι. Cicer. pro lege Agrar. Hæc quæ procul erant à conspectu imperii, non solùm afflixerunt, sed etiam ne quando recreata exurgere, atque erigere se possent funditùs (ut dii) sustulerunt. Idem ad Attic. Nos autem ubi exurgere poterimus, aut quando? Idem ad Cassium: Autoritate vestra Respublica exruget, & in aliquo tolerabili statu consistet. Exsurgo scribendum.

Exūro, ris, pen. prod. exussi exustum. Igne prorsus consumo, comburo. [יקד *jakádh* שרף *saráph*. κατακαίω. Gall. *Brusler*. Ital. *Abbrusciare*. Germ. Verbrennen/ außbrennen. Hisp *Mucho quemar*. Pol. *Wypalam*. Vng. *Meg égetem*. Ang. *To burne out*.] Cic. in Pison. Epirus excisa, Locri, Phocii, Bœotii exusti. Ex animo exuri. Idem 3. de Nat. Deor. Mihi quidem ex animo exuri non potest esse deos. Sed fortè legendum *exui* aut *evui*. Igni exuritur scelus: Virg 6. Aen. aliis sub gurgite vasto Infectum eluitur scelus, aut exuritur igni.

Exūstŭs, participium. Combustus, igne planè consumptus. [שרוף *saráph*. κατακαυθεὶς, κατακαυθείς Gall. *Bruslé, ars*. Ital. *Abbrusciato, arso*. Germ. Gar verbrunnen Hisp. *Quemado mucho*. Pol. *Wypalony*. Vng. *Meg égetetet*. Ang. *Burned, parched, dried*.] Plin. lib 2 c. 68. Media vero terrarum, quà Solis orbita est exusta flammis, & cremata Vivus exustus est. Cicer. 3. Vert. Ager exustus morientibus æstuat herbis Virg. 1. Georg. Exustus Sole caseus. Col. lib. 7. c. 8: Quorum vitiorum primum solet accidere si parùm pressus: secundum, si nimio sale sit imbutus: tertium, si Sole exustus est.

Exūstĭo, onis, f. t. [שרפה *serephah* כביר *kebir* עבור *hanér*. κατάκαυσις, ἐμπύρωσις Gall. *Bruslement* Ital. *Esso ardere, abbruggiamento*. Germ. Brunst/außbrennung Hisp. *Aquella obra de mucho quemar, quemadura*. Pol. *Wypalenie* Vng *Meg égés, (avagy) égetés*. Ang. *Aburning out*.] Cic. in Somn. Scip. Propter eluviones exustionesque terrarum, quas accipere tempore certo necesse est *&c*. Exustio solis, Plin. lib. 14. c. 24.

Exūscĭto tas Suscito [הקים *hakim*. ἀνεγείρω Gall. *Faire dresser, faire lever, esveiller*. Ital. *Suscitare, far levare, drizzare, destare*. Ger. Aufferwecken Hispan. *Despertar*. Polon. *Wybudzam*. Vng. *Föl költöm, serkentem*. Angl. *To mak to arise, to wak from sleepe*.] Cic. pro Muræna: Te gallorum, illum buccinarum cantus exuscitat. Idem lib. 1. Off. Quæ cura exuscitat etiam animos, & majores ad rem gerendam facit. ¶ Exuscitate se. Brut. ad Cic Quare non Octavius est rogandus ut velit nos salvos esse, magis, tu te exuscita, ut eam civitatem, in qua maxima gessisti liberam atque honestam fore putes.

Exŭvĭæ arum, f. p. Spolia hosti detracta: ita dicta: ab exuendo. [שלל *schalál*. σκῦλα, λάφυρα. Gall. *Despouilles de l'ennemi, la peau & despouille d'une beste*. Ital. *Spoglie nimiche, & la pelle di una bestia*. Ger. Die außgezogenen kleider der feinden/ der Raub. Hisp. *Los despojos, como de ennemicos y de bestias*. Polon. *Zwiezione rzeczy nieprzyiaciel, lup*. Vng. *Preda, nyereség*. Angl *Spoile taken frome enemies, beone, the hid of a beast*.] sicut induviæ, ab induendo. Cic. pro lege Manil. Quum eum vobis majores vestri exuviis nauticis, & classium spoliis ornatum reliquissent. Virg. 2. Aen. qui redit exuvias indutus Achilli. ¶ Et non solùm hominum tegmina, aut vestes dicuntur, sed etiam cæterorum animalium. Virg lib. 2. Georg. de serpente: Quum positis novus exuviis, nitidusque juventa Volvitur. Plaut. in Mostel. Manè castigabit eos exuviis bubulis

F

F LITERA à Prisciano inter mutas numerantur, ab aliis inter semivocales, eò quòd à vocali incipiat, & in seipsam terminetur Hæc alio nomine dicta digamma Aeolicum, quòd duplex gamma imagine referat. Eundem sonum habet quem apud Græcos φ. Vnde etiam dictionee aliquot Græcæ, in Latinorum usum receptæ, quæ apud illos per φ. scribuntur, apud Latinos per f: ut, Fama, Fanum, & similia. Vetustissimi hac litera loco aspirationis uti solebant. Dicebant enim Fordeum, trafo, vefo pro hordeum, traho veho. Fuerunt præterea apud antiquissimos, qui loco literæ fuebantur b, Bruges dicentes, pro quo posteri fruges dicere maluerunt. Hanc Claudius Cæsar inversam, ut consonantis vicem voluit præstare : quod etiam hodie in plerisq; vetustis monumentis conspicitur : nunquam tamen efficere potuit, ut omnium consensu reciperetur. Sonat aliquando asperiùs quàm u consonans : auget sonum & minuit pro qualitate loci, & alterius literæ subsequentis. ¶ In notis antiquorum F. fecit, vel felix, familia, fuit, fit figura, fides, filius, Fluvius, Februarius, fur. Faustum quoque declarabat diem. Ⅎ. pro V. ut SERⅎVS, ⅎVLGVS, ⅎIXIT. pro Servus, Vulgus. Vixit. in digamma Aeol. Ⅎ. ut in multis sepulchris. SERⅎIVS, ⅎVLGVS, ⅎALE, ⅎIXIT, pro Servus, vulgus, vale, vixit Fab Fabius. Fab Fabricavit. FAB. Fabrûm, vel fabrorum, vel fabricabant. FAV. F. Faustinæ factum. F. C. Fidei commissum, vel fiduciæ causa, vel fidei causa, vel fraude creditoris, vel faciendum curavit, vel fecit, vel fecerunt. F CD. fraude credentes. F. C. L. fraudatoris causa Latina, vel fraude clietis. F. D. Fides data, vel fecit dives, vel fecit Deus. FD C. Fidei cõmissũ. FD. M. Fides mũdi. FD AG. Fundũ agri.

Făbă f. p. Genus leguminis, notius quam ut egeat descriptione. [פול *pol* κύαμος. Gall. *Vne feue*. Ital *Fava* Ger. Ein bon. Bel. Bone. Hisp *Lahava*. Pol. *Bob, wielogrochu*. Vng. *Bab*. Angl. *A beane*. A Faliscis hoc vocabulum Latini sumpserunt una immutata litera. Dicebant enim illi Habam quam Latini Fabam, propter cognominationem literarũ F. & H. Qu. Terent. Scaur. de Ortograph. Terent. Eunuch. Atenim isthæc in me cudetur faba. ¶ Faba Græca λωτὸς dicitur. Plin. lib. 16. c. 30. Faba Græca quà Romæ à suavitate fructus sylvestris quidam, sed cerasorũ penè natura, *loton* appellant. ¶ Faba porcina, herba quam vulgus vocabulo depravato vocat *Iusquiamum*, ὑοσκύαμος. Vide latiùs in dictione HYOSCYAMUS. ¶ Fabarum arrosor, κυαμοτρὼξ, proverbio dicebatur qui in creandis magistratibus vendebat, sua suffragia. eoque quæstus gratia sedulò versabatur in Comitiis. ¶ Qui circa fabam, & salem περὶ ἅλα καὶ κύαμον. In eos dicebatur, qui se simularent scire quod nescirent: ¶ In me hæc cudetur faba, Terent. in Eunuch. Donato interprete: hoc est, in me hæc vindicabitur culpa, in me malum hoc recidet. Faba nummus : Dictum est olim fabis ferri solita suffragia: quod innuisse Pythagoram existimant quum vitaret edere fabas Corrupta itaque suffragia hoc lepedissimo tropo significavit M. Tull. libro 6. epist. 1.

Fābŭlă, læ, f. p. dimur. [τὸ κυάμιον. Gall. *Petite feve*. Ital. *Picciola faba*. Germ. Ein bönle. Hisp. *Pequenna hava*. Pol. *Bobik*. Vng. *Babocska*. Angl. *A litle beane*.] Plaut. in Stich. Pro opibus nostris satis commodulè, nucibus, fabulis, *&c*.

Fāblŭum. li, n. s. pro faba, apud Gell. l. 4 c. 11: Opinio vetus falsa occupavit, & convaluit, Pythagoram philosophum non esitavisse ex animalibus, item abstinuisse fabulo, quem κύαμον Græci appellant. [Vng. *Bab*.] Cic. 1. de Divin. ex quo etiam Pythagoricis interdictum putatur, ne faba vescerentur, quòd habet inflationem magnam in cibis, tranquillitati mentis quærenti vera contrariam.

Fābāgĭnŭs,

Fabăgĭnŭs, a, um, adject. Quod est ex fabis: [κυαμινός. Gall. De febues. Ital. Di fava. Germa. Das von bonen ist Hispan. Cosa de materia de havas. Pol. Wielogrochowi. Vng. Babbol valo. Ang. Of beanes] ut, Fabaginum, acus, apud Catonem de Re rust. c. 54.

Fabārĭŭs, a, um, adject. Quod ad fabam pertinet: [κυαμικός. Gall. Propre & convenable à febues. Ital. Cio che à fava si conviene. German. Das zu den bonen gehört. Hispanic. Cosa pertinesciente à las havas. Pol. Do bobuprinaležacy. Vng. Babhoz valo. Ang. That belongeth to a beane.] ut, Fabariæ calendæ: hoc est, calendæ Iuniæ, quia hoc mense adultæ fabæ divinis rebus adhibebantur, teste Macrob. in Satur. Pilum fabarium, apud Catonem c. 12.

Făbālĭă, lium, Sunt stipulæ fabarum: hoc est, culmi illi ex quibus siliquæ fabaceæ dependent. [ἀθέριγμα τῶν κυάμων. Gall. Vn feurre de febues. Ital. Stopie de fave. German. Bonenstro. Belg. Tcaf van de bonen. Hisp. Las canas de havas. Polon. Sloma bobowa. Vng. Babszalma, bab szár. Angl. The stalkes of beanes.] Plin. lib. 18. cap. 12: Sed major pars malunt fabalia maturæ sationis, quàm trimestrem fructum ejus. Nam siliquæ, caulesque gratissimi sunt pabulo pecori. Col. lib. 2: Veteres rusticos plerunque dicentes audio, malle se matura fabalia, quàm fructum trimestrem.

Făbālĭs, & hoc le, adject. [κυαμικός. Gall. De febues. Ital. Favale. Germ. Das von bonen ist Hispan. De hava. Polon. Bobiasty. Vng. Babo. Angl. Of beanes.] ut, Stipula fabalis. Ovid. l. 4. Fast. Certè ego de vitulo cinere, stipulamque fabalem. Sæpè tuli plena februa tosta manu. Ac paulò pòst declarat quid sit stipula fabalis: Sanguis ego suffimē erit, vitulique favilla, Tertia res duræ culmen inane fabæ. Culmen verò pro stipula vsurpavit. Sicut autem cinis vituli & vituli favilla, res est eadem: sic culmen fabæ & stipula fabalis, quæ & fabalia substantivè dicuntur. Plin. lib. 22. cap. 25: Fabalium etiam siliquarum cinis ad coxendices & nervorum veteres dolores cum adipis suilli vetustate prodest.

Făbācĭă, fabaciæ, f. p. A veteribus dicebatur genus libi ex fabis. [κυαμίτης. Gall. Vne sorte de gasteau ou tourteau faict de febues. Ital. Favata, focaccia, torta di fava. Germanic. Ein gattung kuchen von bonen gemacht Hisp. Manjar ò potaje de havas. Pol. Placzek bobowi. Vn. Baból tsinált pogatsa. Ang. A kind of bread made of beanes.] Plin. lib. 18. cap. 12: Quin & prisco ritu fabacia suæ religionis diis in sacro est.

Făbellă, Vide Fabula.

Făbĕr, [חורש chorésch. δημιουργός, τεχνίτης, τέκτων. Gall. Tout ouvrier besongnant en dure matiere, comme en bois, fer, pierre, & semblables choses. Ital. Fabro artefice di cose dure, come legno, ferro, pietre. German. Ein Werckman ein harter matery / als da ist / eisen / stein / holtz / wie da sind / Schmid / Steinmetz / Zimmerman. Belg. Al wat in hards stoffs werckt. Hisp. Official en qualquier arte. Pol. Rzemieślnik wszelaky kolo twardei roboty, iaki iest kowal, sloffarz, cieśla, mularz. Vnga. Kováts, ats. Ang. All craftes man that worketh in hard stuffe, as yron, woode, stone.] Generale est nomen, communeque iis omnibus qui circa duram versantur materiam, in opificioque suo malleo utuntur quæ tamen significationis amplitudo restringitur ex significatione adjectivi adjuncti. Est enim faber ferrarius, qui aliquid ex ferro conficit, σιδηρουργός. faber lignarius, qui tigna ad ædificia exaptat, οἰκοδόμος, τεκτονικός faber aurarius, qui ex auro aliquid excudit, χρυσοποιός, χρυσουργός, χρυσοχόος. & sic de cæteris. Qui verò ex gypso, argilla, cera, aliáve molli materia aliquid cōficiunt, plastæ dicuntur. Plaut. in Most. Venit imber, lavat parietes, perpluunt tigna, putrefacitq; operam fabri: nequior jam factus est. Vsus ædium, atque fabri culpa. Idem in Rud. -ut fortunati fabri ferrarii. Qui apud carbones assident, semper calent. Idem Mostell. Tacesis faber, qui cudere solos nosti plumbeos nummos. Horat. 2. Epist. 1: Marmoris aut eboris fabros, aut æris amavit. Cic. de Clar. Orat. Ego me Phidiam esse malim, quàm vel optimum fabrum tignarium. ¶ Faber quum sis, opera haud facis fabrilia, τέκτων ὢν, οὐκ ἐργάτης ξυλουργικά. Congruet in eum qui tentat ad quæ non est idoneus: vel, ob imperitiam, vel ob naturam alienam. ¶ Faber etiam piscis est, qui & zeus χαλκεύς Athenæo lib. 1. Est planus cui pinnę nigricant, latera aurea, in medio corpore utrinque fusca macula nummuli instar, lineaque obliquè à capite ad caudam protenta est. Colum. lib. 8: Faber qui in nostro Gadium municipio generosissimis piscibus annumeratur, cumque prisca consuetudine zeum appellamus, Dalmatæ Fabrum vocant: quia in eo omnia fabrilia instrumenta reperiantur.

Fabrûm in genitivo plurali, usitatius erat Ciceronis ætate, quàm fabrorum. Cic. in Orat. Fabrûm & procum audeo dicere, non fabrorum & procorum. Idem ad Attic. lib. 9: Iam duo præfecti fabrum Pompeii in meam potestatem venerunt.

Fabrē, adverbium, Idem est quod artificiosè, affabrè, scité. [εὐτέχνως. Gall. Artificieusement, ingenieusement, de main de maistre. Ital. & Hispan. Artificiosamente. Germa. Werklich / meisterlich / künstlich. Bel. Konstlich. Pol. Kunsztownie, misternie. Vng. Mesterségesen. Angl. Cunningly, craftily, workmanly.] Plaut. in Pœnul. Basilicè exornatus incedit, & fabrè ad fallacias. Idem in Menæch. Hoc facinus pulchrum est, hoc probum est, hoc lepidum est, hoc factum est fabré. Hodie usitatius est compositū ejus Affabrè, quod ejusdem est significationis. ¶ Contrarium ejus est infabré Pacuvius: Barbaricam, inquit, pestem nostris manibus obtulit, nova figura factam, commissam infabre: hoc est, fœdè & turpiter, ut interpretatur Nonius. ¶ Omnia hæc originem ducunt ab antiquo adject. Faber, bra, brum. quo usus est Ovid. 8. Metam. pro fabrilis. Dædalus, inquit, ingenio fabræ celeberrimus artis. Hinc etiam Apuleius lib. 2. Floridorum deduxit superlativum Faberrimus. Et anulum, inquit, in læva aureum faberrimo signaculo.

Fabrĕfăcĭo, is, act. t. Aedifico, artificiosè compono. [δημιουργῶ, κατασκευάζω, τεκταίνομαι. Gall. Faire artificieusement, besongner en maistre & ingenieusement. Ital. Fabricare, edificare, comporre, lavorare con arte. Germa. Werklich machen / künstlich bawen. Belg. Meesterlich maken. Hisp. Edificar, obra por artificio, componer. Pol. Kunsztownie budowac. Vngar. Epitök mesterségesen tsinalok. Angl. To builde and work make a thing cunningly or workmanly.] Plaut. in Capt. -Nec fallaciam astutiorem ullus fecit poëta, atque ut hæc est fabrefacta à nobis. Plin. de Viris illustr. Quum videret eos multum mari posse, classem magis validam quàm decoram fabrefecit: hoc est, ædificavit. Vnde fabrefactum opus: id est, artificiosè factum, εὐμήχανον, ἀσκητόν.

Fabrĭco, as, penult. cor. & fabricor, aris, deponens, Fabrili arte aliquid confingo architector. [בנה banah τεκταίνομαι, οἰκοδομέω, κατασκευάζομαι. Gall. Forger, faire bastir. Ital. Fabricare, edificare. German. Schmiden / zimmeren / machen Belg. Maken. Hisp. Fabricar, obrar por artificio. Polon. Budowac, ... Vngar. Faragok, epitök. An. To forge or frame.] Ovid. lib. 13. Metam. Craterem Aeneæ quem jam fabricaverat Alcon. Cic. 3. de Orat. Capitolii fastigium illud, & cæterarum ædium non venustas, sed necessitas ipsa fabricata est. Quintil. lib. 3. c. 2: nisi quis dicit, etiam gladium fabricatum ab eo, priùs qui ferrum in tutelam sui, quàm in perniciem alterius comparâsset. ¶ Transfertur etiam ad animum. Curtius: Multa interea fabricatus ingenio, quomodo avertere inde hostem posset.

Fabrĭcātŭs particip. [בנוי banúi. τεκταινόμενος. Gal. Fait, forgé, edifié. Ital. Edificato, fabricato. Germ. Geschmidet / gezimmeret / gemacht. Hispa. Obrado por artificio, edificado Polo. Vbudowany. Vng. Faragtatott, epittetett Ang. Forged, framed, wrought.] Cic. 1. de Vnivers. Et globosus est fabricatus, quod σφαιροειδὲς Græci vocát.

Fabrĭcātŏr, ris, m. t. A edificator, architectus, artifex. [חושב hoséb פועל pohél. τεχνίτης, κτίστης. Gall. Forgeur, ouvrier. Ital. Fabricatore, operario. German. Ein Schmid der etwas auß harter matery macht. Hispa. El que artificiosamente obra. Polon. Budownik. Vng. ..., epitö faragó. Angl. A forger a framer.] Quintil. lib. 2. c. 16: Et herclè Deus ille princeps, parens rerum fabricatorq; Mundi, nullo magis hominem separavit à cæteris, quæ quidem mortalia essent, animalibus, quàm dicendi facultate.

Fabrĭcā, ionis, f. t. Fabrica. [מעשה mahaséh מפעל miphhál δημιουργία, κτίσις, ποίησις. Gall. Forgement, façon, edifice. Ital. Fabrica, edificio. Germ. Schmidung / machung. Hispan. Aquella obra de fabricar. Polon. Budowanie. Vngar. Faragás, epités. Ang. A framing or making.] Cicer. 2. de Natur. Deor. Si erit tota hominis fabricatio perspecta.

Făbrĭcā, f. p. propriè fabri lignarii officina, quanvis & de aliis officiis dicatur. [ἐργαστήριον, τεκτονεῖον. Gall. Bastiment, ouvrage, vne forge. Ital. Bottega de legnaiolo, fabrica. Germa. Ein Werckstatt. Belg. Een werckplaetse. Hisp. Botica, è tienda de carpintero, fabrica. Angl. A forge or shope wherein any thing is forged or framed.] Nam fabricam ferream dixit Plin. lib. 7. c. 56: Fabricam ferreā invenêre Cyclopes. ¶ Ponitur pro ipsa fabricatione sive arte fabrili [μηχανή. Angl. A working in hard stuffe.] Vnde & ædificium fabricam dicimus & machinationem. Plaut. in Pœn. Nunc hoc consilium capio, & hanc fabricam apparo, ut filias dicas tuas. Cic. 2. Off. pro coagmentatione sive compactione sumpsit. Hæc (inquit) jam diligentem naturæ fabricam imitata est hominum verecundia. Paulus in l. si mancipia ff. de Instructo vel instrumento legato, posuit adjectivè, quum ait: Servum verò arte fabrica peritum.

Fabrīlĭs, le, pen. prod. Quod est fabri sive quod ad fabrum pertinet. [τεκτονικός. Gall. Appartenant à vn forgeur. Ital. Fabrile, pertinente a magnano. Germanicè. Das zu einem Schmid oder andern dergleichen werckmann gehört / Schmidgezeug. Hispan. Cosa pertenesciente à labra. Polon. Kowalsky, rzemieslnik kowalsky. Vngar. Atshoz (vagy) kovatshoz valo. Ang. Belonging to a smith or carpenter.] Horat. lib. 2. Epistol. -quod medicorum est. Promittunt medici tractant fabrilia fabri. Fabrile scalprum. Liv. 8. uel. Pun. Fabrile erratum, Cic. ad Attic. lib. 6 Fabrile glutinum. Plin. lib. 28. cap. 11. Fabrilis manus. Martial. lib. 1: Factaq; fabrili dedolat ossa manu.

Fabrē Fabricatio. Fabrica, Vide Faber.

Fabrĭco. Fabrīlĕ, Vide Faber.

Fābŭlă, æ, f. Propriè est sermo & rumor populi, & res passim divulgata, è fando dicta. [משל maschál שמועה schemúah. μῦθος. Gall. Fable, conte, devis, farce comedie, tragedie. Ital. Favola, novella. Germanic. Ein fabel / ein gemeine gassenred / ein erdichte red / Mährle. Belg. Een fabel. Hispan. Ficion, ò novella fingida. Polon. Fabula, baika, mowa zmyslona, wimysl. Vngar. Beszéd, hóz hir mes. Angl. A tale, a fable] Iuvenal. It nova, nec tristis per cunctas fabula cœnas Martial. lib. 1: Quòd nunquam maribus junctam te Bassa videbam. Quodque tibi mœchum fabula nulla dabat, Esse videbaris, fateor, Lucretia nobis. Terentius Hecyr. 1. -odiosa hæc est ætas adolescentulis: E medio æquum est excedere: postremò jam nos fabulæ sumus, Pamphile, senex atque anus. ¶ Dicitur etiam fabula, narratio ad delectationem inventa, rerum nec verarum, nec verisimilium: ut quòd Daphne

versa fit in laurum, & Taurus apud inferos fugienti à captet flumina Horat. in Serm. Satyr. 1: Quid rides? mutato nomine de te fabula narratur. Cic. 3. de Nat. deor. Iam verò quod vos illa delectat explicatio fabularum, & enodatio nominum, exsectum à filio Cœlum, vinctum item idem à filio Saturnum? ¶Apologus autem differt à fabula, ut species à genere. Dicuntur enim apologi fabulæ quæ sub tectorio ridiculæ alicujus narrationis & inter bruta animantia colloquii, recondit aliquid, quod ad vitam & mores pertineat, quales sunt fabellæ illæ quæ Aesopi nomine circumferuntur, quanvis ab Hesiodo primùm profectas constet. Comœdiæ & Tragœdiæ fabulæ sunt, non apologi. Hujusmodi autem fabulæ diversa sortiuntur nomina pro habitu & qualitate personarum. Aliæ enim togatæ dicebatur, quarum personæ togis & Romanorum cultu erant ornatæ. Aliæ palliatæ, cùm personæ Græco more palliis indutæ, in scenam prodibant. Erat enim pallium Græcis peculiare, quemadmodum Romanis toga. Togatarum genera quatuor. Sunt enim togatæ quæ prætextatæ dicuntur, in quibus reges Romani, vel duces inducuntur, personarum dignitate & sublimitate Tragœdiis similes. Prætextatæ autem dicuntur, quia ferè regum vel magistratuum prætexta utentium in hujusmodi fabulis personæ introducebantur. Secundum genus togatarum, tabernariæ dicuntur, humilitate personarum & argumentorum similitudine Comœdiis pares in quibus non magistratus, sed humiles & privatæ personæ induci solebant: quales ferè sunt mercatores, aut institores, qui in tabernis merces suas vendere consueverunt. Erant præterea fabulæ Atrelanæ, jocis & salibus quàm proximè ad Satyram accedentes: ab Attellis Campaniæ oppido, in qua plurimùm actitatæ sunt, nomen fortitæ. Aliæ erant planipediæ à planis actorum pedibus dictæ, qui ob humilitatem argumenti, & vilitatem personarum neque cothurnis utebantur, neque soccis. ¶Sine capite fabula, ἀκέφαλος μῦθος dicitur imperfectus ac mutilus sermo. Zenodotus ex Platone & Plutarcho. ¶Fabulæ, Verbum in responsione poni solitum, quum negamus verum esse quod quis dicit, veluti per tædium. Terent. Heaut. Si tibi narrem quamobrem id faciam vera causa est. C L. fabulæ.

Fābellă f. p. diminutivum est à fabula. [τὸ μυθάριον. Gal. *Petite fable, et af face* Ital. *Favoletta, favoluccia, novellina*. German. Ein mährlin. Hispa. *P. q. ueña ficion ò novella fi g. a*. Polon. *Bae ska*. Vngar. *Be szedes ke, meseske*. Ang. *A litle fable*.] Cic. pro Cælio: Verùm hæc tota vetus, & plurimarum fabellarum poëtria. Idē 5. de Fin. & 2. de Divinat. Nihil debet esse in philosophia commentitiis fabellis loci.

Fābŭlŏr, laris à fádo derivatur, & significat loqui. [סבב schabáb פטפט bi chahab ספר sippér, μυθολογέω, ὁμιλέω Gall. *Conter des fables, deviser, caqueter, babiller*. Ital. *Ragionare, favollare, favoleggiare*. German. Schwetzen, reden. Belg. Couten. Hispa. *Dezir ò contar novellas*. Polon. *Rozprawiam*. Vng. *Beszéllök, mesellök*. Angl. *To babble, to pratte or chatter*.] Plaut. in Capt. Quid fabulor? quid negabo? aut quid fatebor? Idem in Cistell. Hæc nostram esse fabulatur, hanc scire oportet, filia tua ubi sit. Id est, de re nostra loquitur. Idem in Merc. Quid illud quod solus secum fabulatur filius? ¶Fabulari pro ineptè garrire. Liv. lib. 5. Decad. 5: Et tu centurio, miles, quid de Imperatore Paulo Senatus decrevit, potius, quàm quid Sergius Galba fabuletur, audi. ¶Ejus compositum est confabulor.

Fābŭlo in activa voce, pro eodem. [Vngar. *Beszéllök*.] Plaut. in Milite: Mala es. P. Imò ecastor stulta multum, Quæ vobiscum confabulem.

Fābŭlātŏr, oris, m. t. [שח cho'ah מספר mischabéh מספר mesapér, μυθητὴς, λογοποιός. Gall. *Un faiseur de contes, raconteur de fables*. Ital. *Narratore di favole*. Germ. Ein schwetzer, fandeler, mährlin sager. Hisp. *El decidor y contador de novellas*. Polon. *Bay, ploszka, gamsliacz*. Vngar. *Beszéllö*. Ang. *A babler or prater*.] Facetus colloquutor. Suet. in August. Si interruptum somnum recuperare, ut evenit non posset, lectoribus, aut fabulatoribus accersitis resumebat, producebatque ultra primam sæpè lucem.

Fābŭlāris, are, adjectivum Fabulosus. [μυθώδης. Vnga. *Beszédimme*.] ut, Historia fabularis, in qua multa falsa, & minimè vera scribuntur. Suet. in Tiberio: Maximè tamen curavit historiæ fabularis notitiam usque ad ineptias & derisum.

Fābŭlōsŭs a, um, Dicitur quod commentitium est: vel quod fabulis & figmentis celebratur: vel de quo multa finguntur. [μυθώδης. Gall. *Fabuleux*. Ital. *Favoloso*. Germ. Er dichtet, davon man viel sagt und aber er dichtet fabelwerck ist. Hispan. *Fingido*. Pol. *Pelny basek*. Vng. *Hamis beszéllésü, meséllenü*. Angl. *Full of fables or inventions, fayned*.] Horat. l. 1. Carm. Vel quæ loca fabulosus lambit Hydaspes. Plin. lib. 10. c. 49: Pegasos equino capite volucres, & gryphas auritos, aduncitate rostri, fabulosos reor. ¶Fabulosior. Plin. lib. 33. cap. 1: Midæ quidem annulum, quo circumacto habentem nemo cerneret, quis nō etiam fabulosiorem fateatur?

Fābŭlōsē, adverbium, vel Falsò, per fabulas. [μυθωδῶς, ψευδῶς. Gal. *Par mensonge, fabuleusement*. Ital. *Favolosamente*. German. Falschlich, lugenhafftiglich. Hispan. *Fingidamente*. Pol. *Klamliwie*. Vngar. *Hazugon, mese moggyra*. Angl. *Feynedlie*.] Plin. lib. 32. c. 11: Accedat his Taprobane, insuleq; aliæ Oceani fabulosè narratæ. Idem lib. 5. c. 1: Colonia à Claudio Cæsare facta Lixos, vel fabulosissimè ab antiquis narrata.

Fābŭlōsĭtās, tis, f. t. Hoc est fabulantium vanitas. [τὸ μυθῶδες. Gall. *Conte de menterie, mensonge*. Ital. *Il contar favole, menzogne*. German. Ein erdichtung, fabelwerck. Hisp. *Aquella obra de fingir*. Polon. *Basnie*. Vngar. *Hazug meséség, beszédi hazug*. Angl. *A telling of fables or lies*.] Plin. lib. 36. cap. 13: Sed quum excedat omnia fabulositas, utemur ipsius M. Varronis in expositione ejus verbis. Idem lib. 7. c. 52: Reperimus inter exempla, Aristæi etiam visam evolantem ex ore animam in Proconneso corvi effigie magna quidem fabulositate.

Fābŭ um, Vide FABA.

Făcēllo, Vide FACIO.

Făcētŭs, ti, m. f. Dicitur qui salibus & sermonis urbanitate, citra scurrilitatem tamen, abundat, Salsus, urbanus, venustus, scitus, concinnus, festivus, argutus, dicax. [εὐτράπελος, κομψός. Gall. *Facetieux, plaisanteur, railleur, recreatif en paroles*. Ital. *Faceto, piacevole, chi ragiona piacevolmente per ridere*. Germa. Schimpflich/ höflich und bossechtig mit reden Hispan. *Cosa salada ò donosa*. Polon. *Zartowny, mowni*. Vng. *Tréfás, tréfás*. Ang. *That speaketh or doeth to mag man laughe, merie pleasant*.] Cicer. ad Quint. Fratrem: Fam neque parum facetus scurra Sextus Nævius. Plaut. in Mil. Cavillator facetus, vel commodus conviva item ero. Cic. lib. 2. de Legibus: Facetissimus Poeta veteris comœdiæ Aristophanes. Quidam à faciendo derivant, ut is sit, qui gestibus aut verbis ita alium imitatur, ut se illum faciat. Alii à fando deducunt. Cic. de Clar. Orat. Acuti, elegantes, faceti, breves homines. ¶Veteres facetum dixerunt quicquid venustum esset, & elegans. Horatius facetum dicendi genus Catoni, Virgilio decens tribuit.

Făcētē, adverbium, Eleganter, urbanè. [εὐτραπέλως, χαριέντως. Gall. *Plaisamment, par raillerie*. Ital. *Piacevolmente*. German. Schimpflichen/ mit höflichen worten. Hisp. *Donosa y graciosamente*. Pol. *Pieknym gatem*. Vnga. *Tréfásan*. Ang. *Pleasantly, merily*.] Cicer. 6. Verr. Nunquam tantum mali est Siculis, quin aliquid facetè & commode dicant. Idem pro Rosc. Amerin. Nosq; ab isto nebulone facetiùs eludimur.

Făcētĭæ, arum, f. p. Sunt quasi deliciæ quædam sermonis, & dicta urbana sine scurrilitate, iocus, sal, lepos, urbanitas, festivitas, argutiæ. [εὐτραπελία, τὰ γελοῖα. Gall. *Plaisanteries, joyeusetez de parolles, railleries*. Ital. *Facetie, burle, piacevole*. Ger. Schimpfreden/ höfligkeit mit reden Hisp. *Los donayres de palabras*. Polon. *Zartowna mowa, zarti*. Vnga. *Tréfségek, tréfa beszédek*. Ang. *Merie gestes or conceites*.] Plaut. in Milite: Nam cuiquemvis potiùs est facere ut fluat facetiis. Catullus: Est enim leporum Disertus puer, & facetiarum. Cic. 1. Offic. Sale verò & facetiis Cæsar Catuli patris frater vicit omnes. Idem 2. de Orat. Etenim quum duo genera sint facetiarum: alterum æquabiliter in omni sermone fusum: alterum peracutum, & breve: illa à veteribus superior cavillatio: hæc altera dicacitas nominata est. ¶Repetitur & in singulari Facetia, apud Apuleium in Apologia: Atque ego scio nonnullos, & cum primis Aemilianum istum facetiæ sibi facere res divinas deridere.

Făcētōsŭs, sa, sum, Iucundus, facetiis abundans. [εὐτράπελος, χαριεντώδης. Gall. *Facetieux, plein de plaisanteries & railleries*. Ital. *Pieno di piacevolezze*. Germ. Voll schimpfreden und kurtzweiliger reden. Hispanic. *Lleno de gracias y donayres*. Pol. *Pelny zartow*. Vng. *Tréfás, tréfas*. Angl. *Full of merie conceites*.] Cic. 2. de Finibus. Quos quidem dies quemadmodum agatis, & in quantam hominum facetosam urbanitatem incurratis non dico. ¶Quanquam alii hanc lectionem apud Ciceronem suspectam habent, & pro ea facetorum urbanitatem legendum censent.

Făcĭēs faciei, f. q. Species oris. [פנים panim. Gall. *La face, le visage*. Ital. *Faccia*. Germanic. Das angesicht. Belg. Aensicht. Hisp. *La cara ò frente*. Polon. *Twarz*. Vng. *Orcza, ábrázat*. Ang. *The face, the visage*.] πρόσωπον: & Vultus, πρόσωπον, differunt, quòd vultus, voluntatis indicium sit, quod pro motu animi, in facie ostenditur. Vnde Servius: Vultus est voluntatis indicium, qui pro voluntatis varietate mutatur. Virgil. 4. Aeneid. Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem. Facies est pars anterior capitis humani, cōstans ex fronte, oculis, naso malis, ore, & mento. Salust. in Catil. Prorsus in facie, vultuq; vecordia inerat. ¶Sumitur tamen facies pro totius corporis forma. Terent. in Eunuch O faciem pulchram. Venit enim ab aspectu species, à fingendo figura: ita à faciendo, vel à factura corporis dicitur facies. Plaut. in Pœnulo: Sed earum nutrix qua sit facie, mihi expedi. M. Statura non magna, corpore aquilino. P. Atq; ipsa est. M. Specie venusta, ore parvo, atque oculis peregrinis. ¶Neque solùm de hominibus dicitur, sed etiam de rebus inanimatis. Sal. lib. 2. Histor. Sardinia in Aphrico mari facie vestigii humani, in Occidentem, quàm in Orientem latior. Idem: Quibus rebus permota civitas, atque immutata urbis facies erat. ¶Accipitur tamen nonnunquam vultus pro facie, præsertim apud Poëtas: qui pro eodem dicunt, Fœdato vultu, & fœdata facie. ¶Quandoque etiam facies, pro specie dicitur: εἶδος. Virgil. lib. 6. Aeneid. Quæ scelerum facies, ò virgo, effare. Idem lib. 1. Georg. tot bella per orbem, Tam multæ scelerum facies. ¶Facies etiam pro corporis longitudine ponitur. Pacuvius in Niptra: Aetate integra, feroci ingenio, facie procera. Vide Gell. l. 13. c. 28. ¶Antiqui declinabant, hæc facies, hujus facies, vel facii, pro faciei, ut testimoniis aliquot docet Gel. lib. 9. cap. 14. ¶Vertere se in omnes facies: id est, experiri omnia consilia, aut vires. Virgil. lib. 12. Aeneid. Verte omnes tete in facies, & contrahe quicquid, Sive animis sive arte vales. ¶De facie nosse, est leviter cognitum habere, quasi quem semel at-

mel atque iterum videris duntaxat: non quicum sis familiariter versatus. Id si transferatur ad res animi, fiet venustius. Cic. in Pisonem: Habet hoc ipsa virtus, quam tu ne de facie quidem nosti: id est, ne tenuiter quidem. ¶ Simile huic est, prima facie, pro primo aspectu, & priusquam pressiùs ac diligentius consideres. ¶ Faciem proverbio perfricuisse dicuntur, qui pudorem omnem dedidicerunt, velut absterso manu à vultu pudore. Plinius.

Facilis, Facilitas, Facinus, vide FACIO.

Facio, cis, ci, ctum, cujus passivum est fio. [עשׂה hasáh. πράττειν, δρᾶν, ποιεῖν. Gal. Faire. Ital. Fare. German. Machen / thun. Belg. Doen/maken. Hisp. Hazer. Pol. Czinie. Vnga. Tselekedem, miuelek. Ang. To make any thing to do.] Apud antiquissimos in usu fuit facior, quod adhuc remansit in verbis iis quæ ex præpositionibus fiunt: ut Afficio, passivum facit afficior: Conficio, cóficior, & sic de rel quis. Quæ verò ex aliis partibus componũtur, passiva faciunt per verbum fio: ut, Fabrefacio, fabrefio: Madefacio, madefio. Sic etiam pinguefacio, assuefacio, calefacio, candefacio, excandefacio, condocefacio, commonefacio, frigefacio, fervefacio, consuefacio, tepefacio, dissuefacio, mansuefacio, stupefacio, satisfacio, vacuefacio, patefacio, putrefacio, pudefacio, labefacio, expergefacio, torrefacio, & si qua alia reperiantur. ¶ Vbi illud obiter notandum est, composita à facio, habentia e ante f, quæ fiunt ex verbis secundæ conjugationis habere quartam à fine indifferentem. Horat. lib. 2. Serm. In matris jugulo ferrum tepefecit acutum. Catullus: Alta tepefaciet permista flumina cæde. ¶ Est autem facere propriè, in opere esse: id est, rei alicui faciem quandam inducere. Vnde etiam facies dicitur. Qui enim facit vas, vasis faciem illi imponit: qui vestimentum vestimenti faciem. ¶ Interdum sumitur pro scribere: id est, componere, ποιεῖν. Donatus in Terentium: Facit qui materiam componit, ut Menander. ¶ Pro æstimare. ποιεῖσθαι. Plaut in Curcul. Migrare certum jam nunc è fano foras, Quando Aesculapii ita sentio sententiam, Vt me nihil faciat, nec me salvum velit. Sic magnifacio, περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι. Parvi facio περὶ ὀλίγου ποιοῦμαι, παρ' οὐδὲν ἡγοῦμαι. Tanti facio, magno pretio æstimo, nullius æstimo, tanti æstimo. Nec composita sunt hæc, quum manifestè divisa inveniantur. Plaut in Curc. Respicio vos nihil meam gratiam facere. Idem in Rud. Minacias ego istas flocci non facio tuas. Cicer. Cecinnæ: Vrbane familiarissimè Cæsare, Pompeium faciebam plurimi. ¶ Iungitur & cum genitivis lucri, & sumpti: ut Lucrifacio idem fit quod facio lucrum: ἐργάζομαι, & sumpti facere, idem quod facere sumptum: ἀναλίσκειν. Plaut. in Persa: Non ædepol trecentis cara est: fecisti lucri. Idem in Casin. Si nunc me suspendo, meam operam luserim, & præter operam restim sumpti fecerim. ¶ Transfertur porrò verbum facio ad innumeros propemodum usus. Nam & facere verba dicimus: id est, loqui: ποιεῖσθαι λόγους. Facere iter, est ire. ὁδοιπορεῖν. Facere aliquem certiorem: est significare alicui rem aliquam. Facere gratum: χάριν φέρειν. Facere ludos exhibere. Facere lucrum, lucrari. ¶ Facere etiam, pati est: ut Facere jacturam, damnũ, naufragium: ζημίαν ὀφλεῖν. ¶ Item facere pro sacrificare: ἱερουργεῖν, ἱεροποιεῖν. Virgil. 3. Eclog. Quum faciam vitula pro frugibus, ipse venito: id est, quum sacrificabo. Cic. pro Mur. Nolite à sacris patriis Iunonis sospitæ, cui omnes Consules facere necesse est, domesticũ & suum Consulem potissimùm avellere. Plaut. Plenam faciam tibi fideliam: id est, implebo. ¶ Item convenire: συντελεῖν. Martialis: Non facit ad sævos cervix nisi prima leones. ¶ Item rem obscœnam facere. Plautus: Mavult ancillæ facere, quàm liberæ. ¶ Pertinet & ad pecuniam, quæ fieri dicitur, quum cogitur, seu colligitur. Salustius Iugurth. Quæ pecunia ad Hispaniense bellum Metello facta erat. ¶ Denique facere (*ut Papinianus inquit*) omnem omnino faciendi causam complectitur, dandi, solvendi, numerandi, iudicandi, ambulandi, reddendi. Vnde qui otiosus sedet, si rogetur quid faciat? rectè respondere poterit se nihil facere, quandoquidem otiosus est. Rectè etiam se sedere: quoniam & sedere ipsum aliquid facere est: ut jacere, navigare, quiescere. ¶ Faciam te ut plurimùm amem: id est, plurimùm amabo. Faciam ut tibi prosim: id est, tibi prodero. ¶ Fac te esse qui sum: id est, finge te esse me, vel pone te eum esse qui sum. τίθει. ¶ Facto opus est, fieri opus est, ποιεῖν δεῖ, ποιητέον. quod etiam dicimus, opus est factu. ¶ Factum iri audio illi injuriam: hoc est, audio futurum ut illi fiat injuria. Factum itur mihi contumelia. Cato pro se contra Cassium: Atque evenit ita Quirites, ut in hac contumelia quæ mihi propter hujusmodi petulantiam factum itur, Rei quoque publicæ medius fidius miserear Quirites. ¶ A facio item fiunt verba primæ conjugationis in co terminata, quæ propriè infinita sunt: ut Sacrifico, magnifico, deifico, clarifico, ædifico, vivifico, mortifico, justifico, falsifico & huiusmodi. ¶ Facere are, apud Lucretium lib. 6. pro arefacere, ξηραίνειν. Principio terram sol excoquit, & facit are. ¶ Factum, in responsione affirmativa, pro Ita, sive etiam. Teren in Eunuch. Chæreáne tuam vestem detraxit tibi? DO. Factum. PH. Et ea est indutus? DO. Factum. Ibidem: Dic mihi: aufugit? CH. Hera, factũ. ¶ Facere ægrè alicui: hoc est, facere alicui rem molestam. Terent. in Eunuch. Mi lea verò sibi putare adductum ante oculos æmulum: Voluit facere contra huic ægrè. ¶ Facere animum alicui, est incitare, & animum alicui augere. Livius 5. bell. Pun. Missum à Metaponto præsidium, Romanis fecit animum, ut nocte ex improviso opera hostium invaderent. Ovidius 5. Trist. Quæ tibi res animos in me facit improbè? ¶ Facere argentariam, est facere quæstum argentarii: hoc est, trapezitæ, sive mensarij. Cicer. 7. Verr. Is quem ille argentariam Lepti fecisse dicit. Facere auspicium dicitur avis è qua auspiciũ capitur. Liv. 1. ab Vrbe: Eam alitem ea regione cœli, & ejus diei nuntiam venisse, circa summum culmen hominis auspicium fecisse. ¶ Facere cadaver, occidere. Apul. lib. 8: Cadaver quod ipse fecerat, avidè complexus est. ¶ Facere copiam & potestatẽ alicui. Plaut. Capt. Gratiam habeo tibi, Quum copiam istam mihi, & potestatem facis, Vt ego ad parentes hunc remittam nuntium. ¶ Facere cum aliquo, est partes illius fovere, aut sequi. Gell. lib. 15. cap. 22. Ex eis nationibus quæ cum Sertorio faciebant, quum multis prælis superatus esset, neminem unquam ab eo descivisse. Cic. pro Quint. Quum veritas cum hoc faciat, &c. ¶ Fac esse, permittentis & concedentis est locutio, ac si dicas, esto, vel pone ita esse. Cic. in Verr. Fac ita esse, tamen hoc ferendum nullo modo est. ¶ Facere fidem, est facere ut quis credat, persuadere: πίστιν ποιεῖν vel παρέχειν. Cic. in Catil. Vt quoniam auribus vestris propter incredibilem magnitudinem, sceleris minorem fidem faceret oratio mea. ¶ Facere gradum, est ambulare. Cic. de Orat. Quin prodis, mi Spuri, ut quotiescunque gradum facias, toties tibi tuarum virtutum veniat in mentem? Plaut. in Curc. Sed grandiorem gradum ergo fac ad me obsecro: Id est, propera ad me accedere. Gradum ad aliquid facere, est per quosdam veluti gradus ab una re paulatim ad aliam transitum facere. Quint. lib. 3. c. 6: Nanque & illud frequens est, ut ea quibus minus confidimus quum tractata sint, omittamus: interim sponte nostra veluti donantes, & ad ea quæ sunt potentiora, gradum ex his fecisse contenti. Facere gradum, pro promovere. Livius 6. ab Vrbe: Accingendum ad eam cogitationem esse, conando, agendoque, jam eo gradum fecisse plebeios unde si porrò annitentur, pervenire ad summa, & patribus æquari tàm honore, quàm virtute possent. ¶ Facere gratiam jurisiurandi: id est, solvere vinculo jurisiurandi. Plaut. in Rudente: Nihil herclè hic tibi est, ne tu speres: jurisjurandi volo gratiam facias. Facere gratiam, pro onus quod subire quis tenetur, ei remittere, privilegioque ab eo eximere. Sueton. in Othone, cap. 38: Mox reddendi equi gratiam fecit eis qui majores annorum quinque triginta retinere eum nollent. Facere gratiam delicti, pro ignoscere. Salust. in Iugurtha: Cæterùm Baccho, quoniam pœnitet delicti, gratiam facit. Id est, ignoscit. ¶ Facere gratum, pro gratificari. Terent. in Eunuch. Facere, & omni te turba exolves, & illi gratum feceris. ¶ Facere injuriam, est, verbo factóve aliquem injustè lædere. ἀδικεῖν. Plaut. Mercat. Filio suo innocenti qui fecit tantam injuriam. ¶ Facere initium, incipere, ἀρχὴν ποιεῖσθαι, ἄρχεσθαι. Cicer. Attic. lib. 9. Si hic qua ratione initium fecit, eadem cætera aget syncerè, temperatè, prudenter, valde videro. ¶ Facere largitionem, seu largitiones, est largiri, & profundere, ac dissipare. Cic. 3. Tuscul. Et quidem C. Gracchus quum largitiones maximas fecisset, & effudisset ærarium, verbis tamen defendebat ærarium. ¶ Ne longum faciam, id est, ut breviter dicam. apud Horat. 1. Serm. Satyr. 3. ¶ Facere ludos, irridere, ἐντρυφᾶν. Plaut. in Aul. Quẽ tu senecta ætate ludos facias. ¶ Facere magni, est magni æstimare. περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι. Plaut. in Asin. Nunc neque quid velim facitis magni pessimæ. ¶ Facere maximi. Terent. in Phorm. Meritò te semper maximi feci Chreme. ¶ Nihil facere est nihil æstimare. περὶ οὐδενὸς ποιεῖσθαι. ¶ Facere parvi. Plaut. Rudente: Illos scelestos qui tuum fecerunt fanum parvi, & ausi sunt violare nos. ¶ Ne pili quidem facere. Catullus: Ludere hanc finit ut lubet, nec pili Facit uni. ¶ Pluris facere. Cic. Attic. lib. 8: Ego pro Pompeio libenter emori possum, facio pluris omnium hominum neminem. ¶ Facere manum, pro colligere milites. Cicero in Verrem: Illi nocte, facta manu armaque veniunt. Idem Cicer. pro Cecinna: Quum manum fecerit, copias parârit, &c. ¶ Facit mecum: hoc est, sentit mecum, ac meæ est opinionis. Ovid. Vt fateat mecum sola Corinna facit. Horatius: Et sapit, & mecum facit, & Iove judicat æquo. Ad eundem etiam modum dicimus tecum, secum, nobiscum, aut vobiscum facere. Cic. pro Sylla: Quid tum? Crassus si respondisset idem sentire, & secum facere Syllam. Idem pro A. Cecinn. Videretis autoritatem sapientissimorum hominum facere nobiscum. ¶ Facere mentionem, commemorare. Cic. de Senect. Lysandrum Lacedæmonium (cujus modò mentionem feci) dicere ajunt solitum, Lacedæmone esse honestissimum domicilium senectutis. ¶ Facere missum: Idem quod dimittere. Cic. 3. Off. Iuravitq; se illum statim interfecturum, nisi jusjurandũ dedisset, se patrem missum esse facturum. ¶ Facere modum alicujus rei, est sibi temperare, & modum non egredi. Cic. 1. de Legibus. Ipsisque magnoperè autorem fuisse, ut aliquãdo controversiarum aliquem facerent modum. Facere modos, est inter actus fabularum intercinere. Teren. in Prologo Andr. Flaccus, Claudii filius modos fecit tibiis paribus, dextris & sinistris. Cic. de Orat. Neq; id actores priùs viderfit quàm ipsi poëtæ, quàm denique illi etiam qui fecerunt modos. ¶ Facere mutuum cũ aliquo. Plaut. Trin. Benè vult tibi. Aedepol mutuum mecum facit. Idem Curc. ea me deperit: Ego autem cum illa nolo facere mutuum: id est, nolo eam deperire ut me deperit. ¶ Naufragium facere. Cic. ad Tironem: Qui cupidè profecti sunt, multi naufragia fecerunt. ¶ Facere nomen, est nominare. Liv. 8.

Liv. 8 ab Vrbe: *Scelerato* campocredo ab intestato id ei loco nomeo factum. Facere nomen alicujus amplum, est conciliare famam & celebritatem. Liv. 8. bel. Pun. Vbi per aliquot annos maximis rebus gerendis amplissimum nomen apud exteras gentes, pop. Rom. familiæq; vestræ fecerant. Facere nomina, idem quod debitorem se constituere. Cicer. 3 Offic. Emit homo cupidus & locuples, tanti quanti Pythius voluit, & emit instructos: nomina facit, negotium conficit. ¶ Accipitur etiam pro pecuniam mutuam dare, aut aliàs debitorem sibi aliquem facere Cicero Gallo, lib. 7: Accepi Aviani literas, in quibus hoc inerat liberalissimum, nomina se facturum qua ego vellem die. Id est pecuniam crediturum, in eam diem solvendam, quam ego post classem. ¶ Facere nomen cum vineis: hoc est, facere supputationem reditus vinearum. Colum. l. 3. c. 3: Quod quasi nomen si ut fœnerator cum debitore, ita rusticus cum vineis suis fecerit, ejus summæ, ut in perpetuum, &c. ¶ Facere otium: id est dare Virg. 1. Eclog. O' Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit. ¶ Facere ova, pro parere. Varro 3. de Re rust. c. 9: Neq; ferè in villis ova et pullos faciunt, sed in sylvis. ¶ Facere par. Plaut. Trinum. Feceris par tuis cæteris factis, patrem Tuum si percoles. ¶ Facere periculum, est tentare & experiri. Terent. Andr. Qui scis ergo istuc, nisi periculum feceris? ¶ Facere potestatem, permittere, concedere. Cic. in Catil. Siquid de his rebus dicere vellet, feci potestatem. Facere potestatem, sive copiam sui est aditum ad se præbere, & permittere ut secum agatur. ut; Facere omnibus sui conveniendi potestatem, Cic 8. Philipp. ¶ Facere progressum in studiis. Cic. 4. Tuscul. Philosophiæ denique ipsius principes nunquam in suis studiis tantos progressus sine flagranti cupiditate facere potuissent. ¶ Facere proventum majorem: hoc est, uberiores fructus dare. Colum. l. 2. c 15: Nec solùm ea res majorem facit proventum, sed etiam saporem & odorem vini pomorumque reddit meliorem. ¶ Facere quæstum, lucrari Plaut. Capt. Aegrè est mihi hunc facere quæstum carcerarium propter sui gnati miseriam. Quæstum suo corpore facere, id quod meretricis est. Liv. 6. bell. Pun. ¶ Quid me faciam nescio. Terent in Andr. Quid iis fiet, si huc Paulus venerit? Cic. ad Attic. lib. 6: Quid tu huic homini facias? Idem pro Cecin. Quid de P. Clodio fiat, rescribe, Idem ad Attic. lib. 2. ¶ Facere ratione: hoc est, ob aliquam certam causam. Cic. ad Attic. lib. 12: Quòd domi te inclusisti, ratione fecisti. ¶ Ratum facere, est confirmare. Liv. 8. bell. Pun. Quæ nobis Imperatores vestri commoda tribuerunt, ea rata atque rata atque vestra autoritate faciatis. ¶ Facere rem, est quærere & parare. Terenc. in Adelph. Nunquam rem facias: abi, nescis inescare homines Sannio. ¶ Facere rem divinam, sacrificare. Plaut. in Amphit. Ego rem divinam intùs faciam, vota quæ sunt. ¶ Facere reum: hoc est, accusare, sive reum agere Tacit. lib. 1: Violatorem fœderis vestri Arminium, apud Varum qui tum exercitui præsidebat, reum feci. ¶ Facere sacrificium, & sacra. Cic de clar. Orat. Licet aliquid etiam de M. Popilii ingenio suspicari, qui quum Consul esset, eodemq; tempore sacrificium publicum cum læna faceret Liv. 1. ab Vrbe. Qui sacra publica pop. Rom. faceret. ¶ Facere sanguinem, pro effundere. Liv. 5. bell. Maced. Nondũ indicto bello aut ita commisso, ut strictos gladios, aut sanguinem usquam factum audissent. ¶ Facere satis, est debitum persolvere. Plaut. Asin. Sed vina quæ vendidi heri vinario Exærambo, Iam pro his satisfecit Sticho? L 1. Fecisse satis opinio: id est, solvisse. ¶ Facere satis alicui, pro ejus voluntati obtemperare. Cic. 1. de Clar. Orat. Ego verò, inquam, si potero, faciam vobis satis. Facere stipendia sub aliquo, idem quod militare. Plin. de Viris illustr. Sub Oreste in Sardinia stipendia fecit. Facere stipendiarios, est cogere ad solvendum tributum. Cæs. 1. bel. Gal. Heduos sibi quoniam belli fortunam tentassent, & armis congressi & superati essent stipendiarios sibi factos. ¶ Facere stomachum alicui, est commovere aliquem, & bilem excitare. Cic. Lent. lib. 1. Epist. Non illi quidem, ut mihi stomachum facerẽt. ¶ Facere sumptum, quod aliàs facere expensas, vel expendere dicitur. Plaut. Capt. Quin ita faciam, ut te cupias facere sumptum, etsi ego vetem. ¶ Facere vadimonium, pro promittere. Plaut. Epid. Ilicet, ut vadimonium mihi hic ulerò facit. ¶ Facere vela: id est, velificare. Virgil. 5. Aeneid. Vela facit tamen, & plenis subit ostia velis. ¶ Facere vestigium, ambulare & progredi. Cic. pro Rab. Posthum. Hic vos aliud nihil orat, nisi ut rectis oculis hanc urbem sibi intueri, atque in hoc foro vestigium facere liceat. ¶ Facere vitium, est corruere, vel vitiari, & aliqua parte labefactari: & propriè de ædificiis dicitur. Cic. in Topic. Si ædes exesæ corruerunt, vitiúmve fecerunt. ¶ Facere vitium pro vitiare & corrumpere. Vitruvius: Si venti frigidi sunt, lædunt: si calidi, vitiant: si humidi, nocent: iidem faciunt vitia pavimentis. ¶ Facere volupe animo suo Plaut. Asin. Hic senex siquid clam uxore suo animo fecit volupe. ¶ Neq. novum, neque mirum fecit nec secus quàm alii solent. ¶ Facere vota, est supplicare. Plin lib. 17 cap. 2: Ergo qui dixit hyemes serenas optandas, pro arboribus vota fecit. ¶ Facere urinam, est mejere Colum lib. 6 c 30: Plerumque jumenta morbos concipiunt lassitudine & æstu: nonnunquam & frigore, & quum suo tempore urinam non fecerint. ¶ Quid faciemus hoc homine? hoc puero? pecunia? Loquendi mos est perelegans, & veterib. solùm usitatus, in quo ellipsis esse videtur præpositionis cum, Terent. Neutra in re vobis à me difficultas erit. Sed quid faciemus puero? Cic. Quid factum est Strabone & Nicostrato? quid te futurum putas? ¶ Facere unguentariam, pro illinere oleis & unguentis, quod balneatores vel ante balneum vel post balneum facere solebant. Vnguenta autem vocabant antiqui omnia olea composita. Plaut. Pœnulo: Ibi te replebo usq; unguentorum è zeugmatis. Quid multa verba faciam? ubi tu laveris, ibi ut balneator faciat unguentariam. ¶ Faciundum fuit: hoc est, factum oportuit, Teren Eunucho: Non pol quin quenquam plus amem, aut plus diligam, Eo feci: sed ita res erat, faciendum fuit.

Făctum, cti, n. s. substantivum, Res gesta. [מעשה *mahaseh* פעל *pohal*, πρᾶξις. Gal. *Vn faict, une chose faicte.* Ital. *Fatto.* Germa. Ein That. Belg Een geschiedenisse / oft daet. Hispan. *El echo.* Polon. *Vczynek.* Vngar. *Megtett, s'telekedet.* Angl. *A thing doone, a deed.*] Virg. lib. 1. Aeneid. Fortia facta patrum. Terent. in Andr. dictum ac factum, invenerit Aliquam causam, quamobrẽ ejiciat oppido. ¶ Factum mutare, pro sententiam mutare. Terenc. in Andr. Haud muto factum.

Făctŭs, us, m. q. Cõfectio. [פעלה *pehullah* מעשה *mahaseh*. ποίησις. Gall. *Vne chose faicte.* Ital. *Fatto.* German. Ein gemächt. Hispan *El echo.* Polon. *Vczynienie.* Vngar. *Tsinálás.* Ang. *A doeing or making.*] Vnde factus olei dicitur, quantum una vice conficitur. Cato de Re rust. c. 67: Factoribus det in singulos factus olei sextarios, & in lucernam quod opus fiet: hoc est, in singulas olei cõfectiones, vel quoties oleum conficitur. Varro de Re rust. lib. 1. c. 24: Hostum vocant, quod ex uno facto olei conficitur: Factum dicunt, quod uno tempore conficitur. ¶ Factus villæ, pro structura, opere & ædificatione. Varro lib. 3 de Re rust c. 1: Ego quoque quò exornatior villa esse posset fructu, quàm factu, hæc ad te misi.

Făcĕsso, ssi, facessi, supinum in usu non est: legitur tamen participium facessitus, tãquam supinum esset facessitum. Cicer. in Verrem: Quum audisset negotium sibi facessitum. Significat autem propriè ad faciendum eo, viso, ad videndum eo. [הלך *halach* Gall *Faire, aller faire.* Ital. *Andare à fare.* German Thun / machen / zu thun hingehen. Belg Doen. Hisp. *Andar para hazer* Polon. *Idź* *fie do vczynienia.* Angl *To go about to doe, to doe.*] Virg. l. 4. Georg Haud mora, continuò matris præcepta facessit. ¶ Interdum est discedere. [הלך *halach* ἀπέρχεσθαι, ἀπιέναι. Vngar. *Dolgára tanni, megyék*] Terent. in Phorm. Dic quid velis dari tibi in manum, ut herus his desistat litibus, Hæc hinc facessat. Id est, sua curatum abeat. Donatus facessat, pro hinc se faciat: id est, abeat. Cic. in Hortens. Facessant igitur qui docere nihil possunt quò melius sapientiùsque vivamus ¶ Negotium facessere, est cuipiam molestum esse. [הציק *hetsik* צרר *tsarar*. πράγματα παρέχειν. Gall. *Molester, fascher, ennuyer, bailler des affaires à quelqu'un.* Ital. *Essere molesto, molestare.* German. Zuschaffen machen / zu thun geben. Hispa. *Molestar ò enojar à alguno.* Polon. *Praci zadaie.* Vng. *Bandja lenny.* Ang. *To meddle with businesse.*] Cicer. Appio Pulchr. Quum est nobis allatum de temeritate eorum, qui tibi negotium facesserent. Et periculum alicui facessere: id est creare, parare. Cicer. in Verr. Profectò metuere incipies ne innocenti periculum facesseris. ¶ Hujus passivum extulit. Cic. pro Cluent. Sed hoc polliceor omnibus, sicuti fortè hac lege negotium facesseretur qui lege non teneatur: si is uti me defensore voluerit, me ejus causam legis præsidio defensurum.

Făctĭto, as, pen. corr. Sæpè facio [ἐνεργῶ. Gall. *Faire souvent.* Ital. *Fare spesso.* Germ Offt machen Hispa. *Hazer amenudo.* Pol. *Często czynie.* Vngar. *Tuddegelõm, tselekõd tegelõm.* Angl. *To make or do often.*] Cic. lib. 2. Off Hæc apud majores nostros factitata. Teren. in Eunuch. Idem hoc Pyrrhus factitavit. Hora. in Arte. Nec satis apparet cur versus factitet.

Factĭtātŏr, ris, m. t. apud Tertull. adversus Valent. Significat conditorem creatoremque. [Polon. *Stworzyciel.* Vnga. *teremtõ, épitõ.*] Ergo & factum intelligebet & factitatorem factitisse quemcunque. Ibidem mox: Saltem suspectus de aliquo factitatore?

Făctĭtātĭo, nis, f. t. apud eundem Tertul. adversus Hermog. creatio, conditio. [Vngar. *Teremtés, épités.*] An & hæc in hominis factitatione censentur?

Făcto, es, act. t. debeat esse frequentativ. à facio: sed pro eo utimur Factio, quod est aliud substantivum.

Făctŏr, oris, m. t. nomen à verbo facio, Qui aliquid facit. [עשה *hoseh* פעל *pohel*, ποιητής. Gal. *Faiseur, manouvre* Ital. *Fattore.* Ger. Ein macher. Belg. Een maker Hisp *Hazedor.* Polon. *Vczynca.* Vnga. *Tselekedõ, mivelõ, tevõ.* Angl. *A doer or maker.*] Cato de Re rust. ca. 13: Lectum stratum: ubi duo custodes liberè cubent, & tertius servus unà cum factoribus ubi cubet. Idem cap. 64: Leguli volunt uti olea caduca quàm plurima sit, quò plus legatur: factores, ut in tabulatu diu sit, ut fracida sit, quò faciliùs oleum efficiant. ¶ Factores item pro criminum autoribus ponuntur: Marcel. L. 7. D. de custod. & exhib. Solent Præsides provinciarum, in quibus delictum est, scribere ad collegas suos, ubi factores agere dicuntur.

Făctĭtĭus, a, um, Quod arte aliqua effectum est: hoc est, quod naturale non est: [עשוי *hasui.* ἐνδιάθετος, κατασκευαστός, τεχνικός. Gal. *Faictis, qui est fait de main, non de nature.* Ital *Fatto à mano, non da natura.* German Gemacht mit henden. Hisp. *Cosa hecha ò echisa.* Pol *Robiony.* Vng *Sinált, épitett.* Ang. *Made to the likenesse of another thing.*] ut, Vinum factitium, Color factitius, Sal factitius. Plin. lib. 12 cap. 17: Ergo in utraque gente bina laudavi genera, terrenum & factitium. ¶ Factitia verba dicuntur quæ

& factitia

& hætitia appellantur, quæ ad soni alicujus similitudinem efficta sunt, et, Crocire, Hinnire, Clangere, Tintinnabulum & similia.

Factio, onis, f. t. ab initio (ut author est Festus) honestum vocabulum fuit. ... unde factiones histrionum, & quadrigariorum dicebantur. Nunc verò (...) nomine factionis seditio, & arma dicuntur. [...] Gall. Vne bande & ligue, une faction, une ... Ital. Fattioni, parti, congiura, setta. Germ. Ein Rot/Auffruhr/Meuterey. Belg. Een Secte. Hispan. Vando en la ciudad. Polon. R...ocb, sbourzenie. Vngar. Partolkodas, haborsag. Angl. A bande or faction of one opinion.] Nam est divisio civium in diversa studia, quum aliqui se principes in civitate efficere conantur (inter quos est æmulatio: utroque quam maximam coradere potest, civium trahente multitudinem, quos clientes vocant. Nonius: Factio dicitur malorum consensus, & conspiratio Salust. de bel. Iug. Inter bonos amicitia, inter malos factio. Qui autem hujusmodi factiones exercent, factiosi appellantur. ¶ Interdum factio est potentia, & autoritas alicujus in civitate: quod & Nonius annotavit Titinnii loco: Sed jam hercle metuo nimis stultè fecerim, qui ex tanta factione atque opibus ea ausus sum aggredi. Plau. in Aul. Istas magnas factiones, dotes dapsiles nihil moror. Idem in Cistel. Neque nos tanta factione sumus neque opes nostræ tam sunt validæ. ¶ Quatuor apud antiquos ferunt aurigantium factiones, Veneta, Prasina, Alba, Rosea: à coloribus nominatæ. Cassiodorus quatuor colores harum factionum cum partibus anni quaternis assimilat. Prasinus, virenti veri dicatus erat: Roseus, flammeæ æstati: Venetus, nubili hyemi: Albus, pruinoso autumno. Suet. Scribit his addidisse Domitianum duas, alteram Aurati, alteram Purpurei panni. Hæ certamine curuli & pernicitate cursus inter se decertabant favoreque populari, & ab imperatorio, victoriæ præmia adjudicabantur eis qui vicissent. ¶ Factio interdum est jus faciendi: unde factionem testamenti dicimus potiore, seu potestate conficiendi testamenti. Cic. Topic. Quoniam instituisset, cui testamenti factio nulla esset: hoc est, qui conficiendi testamenti non haberet potestatem. Testamenti autem factio non modò testamenti faciendi, sed etiam capiendi ex testamento facultatem significat, quam Iurisconsulti testamenti factionem passivam vocant.

Factiōsus, factiosi. Appellatur qui proclivis est ad factionem: id est, discordiam & seditionem. [...] Gall. Seditieux, factieux, faiseur de menées. Ital. Seditioso. Germa. Auffrürisch. Hisp. Vandejador ò vanderijo. Polon. Rozruch, ... Vnga. Párt ... Angl. Given to faction, seditious.] Sallust. in Catil. Cn. Piso adolescens nobilis summæ audaciæ, egens, factiosus: quem ad perturbandam Rempubl. inopia atque mali mores stimulabant. ¶ Factiosus, dives & potens. Plaut. in Aul. Venit hoc mihi in mentem Megadore, te esse hominem divitem, factiosum: me item esse hominem pauperrimum.

Factiōsissimus, m. f. superlativus. [Pol. ... Vng. ...] Plin. Epist. lib. 4. Vrso: Dicerem causas, quibus factiosissimum quemque, & illum ipsum Theophanem ostendisset.

Factūrā, æ, f. p. Compositio rei quàm facimus. [...] Gall. Facture, façon, ouvrage. Ital. Opera fatta per bisogno. Germanic. Ein gemächt/machung. Hisp. Hechura. Pol. Uczynienie. Vng. ... Angl. The making of any thing.] Pli. lib. 34 cap. 14: Alibi vena bonitatem hanc præstat, alibi factura, ut Sulmone aqua, ut diximus.

Factūrio, ris, n. q. [... Vnga. ...] Facere desidero, quod nonnulli ad rem veneream transferunt. Plaut. Facturire postquam ancillam aspexerit: hoc est, coire cupit.

Faxo is, pro faciam, ... Virgil. 12. Aeneid. ego fœdera faxo Firma manu. Verbum est defectivum, quod tantùm habet futurum indicativi, nec id omninò integrum Faxo, is, it: & in futuro optativi, & præsenti subjunctivi, Faxim, is, it, faximus, itis, faxint. Terent. Heaut. Vtinam dii faxint. Ennius apud Cicer. de Sen. Nemo me lacrymis decoret, nec funera faxit.

Făcĭlis le, penult. corr. Quod expeditum est & nullius negotii, proclivis, expeditus. [...] Gall. Facile, aisé à faire. Ital. Facile, agevole. German. Leicht/ring. Belg. Licht. Hispan. Cosa que ligeramente se puede hazer, facil tratable. Polon. Latwe do uczynienia. Vnga. Könyü. Ang. That may be done easily or lightly.] Terent. in Heauton. faciet omnia. s. hec dum incipias gravia sunt, dumque ignores tibi cognoris, facilia. Ibidem: Bonam atque justam rem oppidò numeras, & factu facilem. Huius contrarium est difficilis: hoc est, multum habens negotii & molestiæ, ... Vnde difficiles terræ dicuntur, quæ non sine labore fructum producunt. Virg. 2. Georg. Difficiles primùm terræ collesque maligni. ¶ Facilis uterus, Qui facilè exerit quicquid continet. Plin. libr. 8. cap. 32: Feminæ autem ante partum purgantur herba quadam, quæ seselis dicitur, faciliore ea utentes utero. ¶ Facilis, ad. Cicer. primo Tuscul. Quod non modò facilè ad credendum est, &c. ¶ Aliquando facilis ponitur pro exorabilis, lenis & placabilis. Virg. 4. Georg. faciles venerare Napæas. Teren. in Heaut. Mihi si unquam filius erit, næ illi facile me utetur patre. Plin. lib. 7. cap. 6: Melior color marem ferenti & facilior partus. Ibidem. cap. 16: Incipiente autem hoc statu, aut desinente conceptus facillimi traduntur. ¶ Ex facili, pro facilè ... Colum. l. 6 cap. 1: Quæ vitanda non ex facili dixerim. ... lib. 30: Eorundem cinis exesis dentibus conjectus, ex facili eos cadere cogit.

Făcĭlè, adverbiū. Nullo negotio, nullo labore. [...] Gall. Facilement, aisément. Ital. Facilmente, agevolmente. German. Leichtlich. Hispan. Ligeramente, facilmente. Polon. Latwo, snadno. Vng. Könnyen. Ang. Easily, lightly.] Cic. lib. 1. Epist. Cæteris iniuriis quæ proponuntur à Catone, facilè, spero, resistemus. ¶ Est etiam confirmantis adverbium, significans haud dubiè, liquidò, certò, nullo adversante. ... Iungiturque eleganter cum nomine Princeps Cic. lib. 3. Epist. Tu qui esses ordinis tui facilè princeps. ¶ Admittit & superlativum, ut Facilè doctissimus, facilè primus. Item adjectiva diversitatem importantia: ut, Facilè dissimilis. ¶ Aliquando & verba cum præpositione Præ composita: ut, Facilè præstat æqualibus. ¶ Nonnunquam accipitur pro libenter. Cicer. 4. Tuscul. Sed de aberrare proposito facilè patiebar: id est, non invitus. ¶ Antiqui pro facilè facul & faculter dixerunt, ut suprà ostendimus in dictione DIFFICILIS.

Făcĭlĭtās, tatis, f. t. est inclinatio quædā & proposita ad aliquid promptè dicendum faciendúmve: ferèque in meliorem partem accipitur: nam propensio in deteriorem partem usitatiùs proclivitas dicitur. [...] Gall. Facilité, aisance. Ital. Facilità, agevolezza. Germ. Leichte/ringfertigkeit. Belg. Lichtheyt. Hisp. Facilidad, aquella ligereza de hazer algo. Polon. Snadnosc. Vngar. Hayládósag, alkalmatosság. Ang. Gentlenesse, easinesse, readinesse.] Cic. 4. Tusc. Proclivitas ad ægrotandum: sed hæc in bonis rebus, quòd alii ad alia bona sunt aptiores, facilitas nominetur: in malis proclivitas, ut significet lapsionem. Sic facilitatem ingenii dicimus qui aliquid facilè apprehēdimus. ¶ Facilitas carminis vel orationis, est perspicuitas quædam & claritas, qua mentem scribentis facilè assequimur. ¶ Accipitur etiam pro lenitate & humanitate. Terent. in Hec. Etsi ego meis me omnibus scio etiam adprimè obsequentem. Sed nō adeò, ut facilitas mea illorum corrumpant animos: id est, indulgentia, exorabilitas.

Făcŭl, adverb. antiquitate obsoletum. Lucil. Peccare impunè rati sunt posse, & nobilitate facul propellere iniquos. Afranius: Haud facul fœmina invenietur bona. Huic contrarium est difficul.

Făcŭltās, tatis, f. t. propriè facilitas agendi. [...] Gall. Faculté, pouvoir & puissance, aisance. Ital. Facoltà, arbitrio, possa. Germ. Vermögenheit oder leicht etwas zu thun. Belg. Macht. Hisp. La haziēda ò posibilidad. Pol. Mo... Vngar. Valamineke ... Ang. Facultie, habilitie, power.] Terent. in Andr. dii dare facultatem obiecto. Huic parandi, atque illi in aliis potiùs peccandi locum. Cujus contrarium est difficultas. ¶ Aliquando pro potestate seu commoditate. ... Plin. Si mihi facultas daretur utrum mallem eligendi. ¶ Præterea facultas est vis quædam quæ facit: ut id facilius fieri possit, quod de unaquaque arte præcipitur. ... Est enim genus omnium artium, quo in omnium artium definitione uti possumus: ut quum dicimus, Dialectica est facultas disserendi: Rhetorica est facultas dicendi, & sic de aliis. ¶ Facultates quoque in plurali tantùm numero dicuntur opes: quoniam quum dives quis existit, facilè quod vult agit. Cic. ad Attic. lib. 11: Si quas habuimus facultates, eas tum Pompeio, quum id videbamur sapienter facere, detulimus. Itaque tum à tuo villico sumpsimus & aliunde mutati sumus, &c. Cæsar 6. bell. Gall. Tātas videri Italiæ facultates, ut si quid esset in bello detrimenti acceptum, non modò, &c. ¶ Quare non absque ratione facultates à nonnullis ita dictæ putantur, quòd rerum omnium facultatem ac veluti quandam facilitatem præbeant, Græcorum imitatione, qui facultatem & opulentiā uno verbo significant. Hinc ait Horat. l. 2. Serm. Satyr. 2. omnis enim res divitiis paret, quas qui construxerit, ille clarus erit, fortis, justus, sapiens etiam rex. ¶ Facultatem à facilitate distinguit Plin. illam vocans vim & energiam eloquentiæ: hanc promptitudinem duntaxat. Sic enim epist. 115. inquit: Quia scilicet nimia assiduitate facilitas magis, quàm facultas: nec fiducia, sed temeritas paratur. ¶ Omnem facultatem indutus est, ... De paupere qui præter vestitum nihil præterea rerum possidet alioqui ...

Făcĭnŭs, noris, pen. corr. n. t. A facio est deductum, vocabulum est medium, quo tàm in bonam quàm in malam partem uti possumus. Est enim facinus insigne aliquod factum, sive bonum sive malum. [...] Gall. Vne entreprinse, un haut faict. Ital. Fatto rilevato, così in buona come in mala parte. German. Ein namhafftige That, sie sey dann gut oder böß. Belg. Een thaet/een feyt. Hispan. La hazaña en buena y en mala parte. Pol. Uczynek ... Vnga. ... Ang. A fact or deed.] In bonam partem accipitur, apud Salustium, pro virili & strenuo facto, quod Græci ... appellant. Qui aliquo negotio intenti, præclari facinoris, aut bonam artis famam quærunt. Sæpiùs in malam. ... Cic. lib. 3. Off. Ab hoc nulla fraus, nullū facinus aberit. Terent. in Adelph. Proh dii immortales, facinus indignum. Idē in Heaut. is mihi ubi adbibit plus paulò, sua quæ narrat facinora? ¶ Facinus istud non est mihi conducibile. Id est, Non profuerit mihi si istud egero. Plaut. Bacch.

Făcĭnŏ-

Făcĭnŏrōsŭs, osa, osum, Scelestus & flagitiosus. [רשע raschâh. πανοῦργος. Gal. *Plein de toute meschanceté.* Ital. *Scelerato, maluagio, facinoroso.* German. Ein lasterhafftiger Schalck. Hispa. *Hazanoso en mala parte lleno de peccado y destrucion para otros.* Pol. *Zlosliwy, niecnotliwy,* Vng. *Gonosz tewő lator.* Ang. Wicked naughtie, mischievous.] Cicer. in Catilin. Quintum genus est parricidarum, sicariorum, deniq; omnium facinorosorum. Vita facinorosa. Idem primo de Legibus.

Făcŭla. Facularii. Vide Fax.

Facundŭs, di, m. f. Disertus: à fando, quòd ea quæ mente conceperit, ad audientes facilè & ornatè profert. [מליץ melitz. ἰσχύγλωσσος, εὔφραδης. Gall. *Facond eloquent, qui parle bien.* Ital. *Facundo, eloquente.* Germ. Wolberedt. Belg. Welsprekende. Hispan. *Elegante.* Polon. Wimowny, rozmowny. Vng. *Ekesen szollo.* Ang. *Eloquent, well spoken.*] Ovid. de Arte: Non formosus erat, sed erat facundus Vlysses. Quint. lib. 12: In omnibus gentibus alius alio facundus habetur: & in eloquendo dulcis magis.

Făcŭndiă f. p. Eloquentia, orationis elegantia. [מליצה melitsáh. λογιότης. Gall. *Grace de bien parler, eloquence faconde.* Ital. *Gratia di ben dire.* German. Wolredenheit/geschicklichkeit zu reden. Hispan. *Elegancia en las palabras.* Polon. *Lagodnośc, wimowie.* Vng. *Ekessen szollás.* Ang. *Eloquence, a good grace in speaking.*] Plin. lib. 7. c. 30: Facundiæ, Latiarumque literarum parens Cicero. ¶Facundia canina, veteribus dicebatur, quæ forensi oblatratione Advocatorum omnia fora perstrepebat: quam Plato rapinæ accipitrum assimulabat. Hi enim Philodici non tantum tondere clientes sed deglubere & totos vorare cupiunt, refert Zas. in l. 2. ff. de Orig. iur.

Făcŭndē, adverb. Disertè. [εὐφραδῶς, λογίως. Gall. *Facondement, de bonne grace.* Ital. *Con eloquenza.* Germa. Mit zierlicher feiner red. Hisp. *Elegantemente.* Polon. Wimownie. Vngar. *Ekessen.* Angl. *Eloquently with a good grace and reasonable.*] Liv. 8. bel. Pun. Tanta autē inerat comitas Scipioni, atq; ad omnia naturalis ingenii dexteritas, ut non Syphacem modò barbarū, insuetumq; moribus Romanis, sed hostem etiam infestissimum facundè alloquendo sibi conciliaret.

Făcŭndĭssĭmē adverb. [Pol. *Bardzo lagodnie.* Vng. *Igen ekessen.*] Gell. lib. 13. c. 78: Nihil enim fieri posse indignius neque intolerantius dicebat, quàm quod homines ignavi ac desides operti barba & pallio, mores & emulenta philosophiæ in linguæ verborumque artes converterent, & vitia facundissimè accusarent intercutibus vitiis ipsi madentes.

Făcŭndĭōsŭs, adject. Sempron. Asel. referente Gellio l. 4. c. 9: Facta sua expectare oportere dicta nō, si minus facūdiosa essent.

Fæx fæcis per æ diph. f. t. ut Apul. docet, ut differat in dativo à præt. hujus Facio: & est excrementum cuiuscunque rei: cujus diminutivum est *Fecula*, deduciturque à facio. [שמר schemér. τρύξ, ὑποστάθμη. Gall. *Lie, fondrilles, bourbe ou limon.* Ital. *Feccia, l'ordura di qualche cosa.* Germ. Trusen/hefen. Belg. Droessem/ghest/heff. Hisp. *La hez.* Polon. *Drozdzy.* Vng. *Sóprő, gez.* Angl. *The dregges lies or grounds.*] Horat. 1. Car. Ode. 35: Diffugiunt cadis cū fæce siccatis amici. Fæces unguenti est materia crassior, ex qua expressum est unguentum: magmata Græco vocabulo appellantur, teste Plin. lib. 13. cap. 2. Fæcem civitatis (τὴν συγκλύδα) homines viles & abjectos, quod vitam agant sordidam & abjectam vocamus. Cic. pro Flac. Opifices & tabernarios, atque illam omnem fæcem civitatum quid est negotii cōcitare? Sordes & fæx urbis, Cic. Att. l. 1. Fæx Romuli, pro plebe Romuli, quam ideò fæcem vocat Cic. quòd collecta esset ex confusa & turbulenta multitudine. Att. l. 2. Epist. 8: Loquitur autem illic de Catone, quem reprehēdit, quòd ita se gereret quasi esset in Repub. Platonis, & non in fæce hoc est, Romuli fæculenta plebe. ¶Mali bibunt improbitatis fæcem, οἱ πονηροὶ πίνουσι τῆς πονηρίας τὴν ὑποστάθμην. Dici solitum ubi pœna maleficis digna meritis contigisset. Translatum apparet ab iis qui vino limpido epoto, tandem ad fecem usque perveniunt. ¶De fæce haurire, figura nimirum proverbiali Cicer. in Catalog. illustrium orator. dixit pro eo quod est, sordida quæpiam ac plebeia, nimisque humilia persequi.

Fæcŭlēntŭs, a, um, Quod est fæcis plenum. [τρυγώδης. Gal. *Plein de lie, de fondrilles bourbe ou limon.* Ital. *Feccioso pien de feccia.* Germ. Voll trusen/hefechtig. Hispan. *Lleno de hezes è borras.* Pol. *Drozdzi pelny.* Vng. *Sóprő gezes.* Ang. *Full of lies or dreggs.*] Vt fæculenta aqua, apud Plin. lib. 31.

Fæcātŭm vīnum, Quod è fæcib. est expressum. [τρυγώδης οἶνος. Gall. *Du vinot, vin de despense.* Ital. *Vino mal purgato.* German. Truschtiger trüber wein/sackwein. Hisp. *Vino non purgado.* Polon. *Sekwa.* Vngar. *Sanocos, sōprős bor.* Ang. *Wine vnsettled or not fined.*] Cato de Re rust. c. 154. Vinum fæcatum sic facito: Fiscinas olearias Cāpanicas duas illi rei habeto: eas fæcis impleto, sub plerumque subdito, exprimitoque. Pli. lib. 14. cap. 10 de vini operarii generibus agens Tertium, *inquit*, est fæcibus vini pressum, quod fæcatum Cato appellat.

Fæcŭtĭnŭs, penult. prod. Fæcatus. [τρύγινος. Gal. *Plein de lie.* Ital. *Pieno di feccia, non purgato della feccia.* German. Vnlauter von trusen. Hispan. *Cosa llena de hezes è borras.* Polon. *Drozdzasty.* Vnga. *Sóprős gazos.* Ang. *Full of lies or dregges.*] Gell. lib. 13. cap. 19: Non eas finitiones prærancidas, neque fæcutinas grammaticas spectaveris: sed aurem tuam interroga, quo quid loco conveniat dicere.

Fæcĭnæ ūvæ, Dictæ sunt quæ plus quàm cæteræ fæcis afferunt. τρυγίαι σταφυλαί. Alio nomine à colore rubellanæ vocantur: & à loco Nomentanæ, autore Col. l. 3. c. 2.

Fāgŭs, gi, f. f. [φηγός. Gall. *Vn arbre qu'aucuns appellent fau, les autres fousteau, & les autres hestre.* Ital. *Faggio.* Germ. Ein Buchbaum/Buche. Belg. Buerckboom/boeckboom. Hispan. *La haya arbol conocido.* Polon. *Buk drzewo.* Vnga. *Bik fa.* Angl. *A Beeche tree.*] Arbor est glandifera, quam rustici in Gallia vocant *vn fau*, ita dicta ἀπὸ τοῦ φάγειν: hoc est, à comedendo, quòd ante inventas fruges (ut fabulantur poëtæ) homines ejus arboris glandibus solerent victitare. ¶Sunt qui scribant *Phagus*, ad Græcam originem spectantes: id tamen magis superstitiosum est, quàm necessarium: est enim hæc dictio ita jam apud Latinos recepta, ut meritò Latinorum more scribi possit.

Fāgĭnĕŭs, Faginus, & Fageus, Qui ex fago est. [φήγινος. Gall. *Qui est de fau, de fousteau, ou de hestre.* Ital. *Di faggio.* Germa. Buchin/vom buchbaum. Hisp. *Cosa de haya.* Polon. *Bukowy.* Vng. *Bik fabol valo.* Angl. *Of the beeche tree.*] Ovid. 4. Fast. Bis sua faginea tempora fronde tegit. sic faginus axis, apud Virg. 3. Georg. Pòst valido nitens sub pondere faginus axis. Et pocula fagina, apud eundem 3. Ecl. Glans fagea apud Plin. lib. 16. cap. 5. Alia fageæ glandis figura, querneæ.

Fāgūtāl, Fuit Romæ sacellum Iovis, in quo erat fagus arbor, quæ Iovi sacra habebatur. Plin. lib. 16. c. 10. A Plin. videtur dissentire Varro, qui lib. de Ling. Lat. Fagutal locum fuisse scribit urbis in regione Esquilina, cui nomen à fagis, ut laurero à lauris, esculeto ab esculis. In hoc tamen loco templum est Iovis fagutalis.

Fālæ, Turres ligneæ, ob altitudinem dictæ, quib. in oppidorum oppugnationibus, & in spectaculis utebantur: à falando: Tusci enim *falandum* cœlum vocabant.

Falarica, Vide Phalarica.

Falcarius, Falcatus, Falcula. Vide Falx.

Falcidiă ex, Φαλκίδιος νόμος, Quæ amputat legata, quando ad minimum quarta pars bonorum non superest hæredibus.

Falco, onis, m. t. [Græcè ἱέραξ. Gall. *Vn faucon.* Ital. *Falcone.* Germanic. Ein Falck. Belg. Ein valck. Hispan. *Falcon.* Polon. *Sokol.* Vnga. *Solyom.* Angl. *A falcon.*] Avis est ex accipitrum genere: ita dicta (ut Festus inquit) quòd ungues more falcis habeat introrsum flexos. Avis hujus volatus à veterib. in auguriis maximè observabatur. Fœlicissimum siquidem omen ad res agendas putabāt, si falco à sinistra volasset: unde & à Græcis ἱέραξ, quasi sacra avis vocatur. Campani *capys* olim vocabant: à qua etiam nonnulli volunt Capuæ nomen esse impositum: quod ex volatu falconis, de ea ædificanda sumptum fuerit augurium. Sunt autem falcones omnes (ut hodie à principum aucupibus observatum est) fœminæ: mares verò sunt quos vulgus hodie vocat *Moscardinos*.

Faldam, Vocem originè Teutonicam Alberic. indicat in Iure Longobardorum, modò pro injuria, ut l. si caballos, titul. de paupere, modò pro hostilitate, inimicitia, ut l. in omnibus tit. de plag. liberor. hom. usurpari. Accedit Comitum Germaniæ undequaque doctissimus Hermannus Nuenarius, qui observavit ex Const. Caroli Magni ad Leg. Saliacam adjectis, cap. 4. appellari Faldosum, qui hostis est publicus. Fal. enim bellum significat.

Fālĕrĕ, neutri generis. Var. de Re rust. c. 5: Intra rete aves sunt omne genus, maximè cantrices, ut lusciniolæ, ac merulæ, quib. aqua ministratur per canaliculū, cibus objicitur sub rete. Subter columnarum stylobaten est lapis à falere, pedem & dodrantem altus, ipsum falere ad duos pedes altum à stagno, latum ad quinque, *&c.* Verbum architecturæ nobis hodie incognitum.

Fălĭscæ, Sunt in quibus ponuntur pabulum gramineum & herbaceum, ut fœnum, farrago, & reliqua. Quod quidem præsepe genus *rastellatum* vulgò vocamus. Faliscis utitur Cato, cùm inquit: Bunas præsepes, faliscas clatratas.

Fālio, lis. fefelli, Decipio, induco, fraudo. [פתה pittâh. בגד bagád. חבל habhél. ἐξαπατάω, φενακίζω. Gall. *Decevoir, abuser & tromper.* Ital. *Ingannare, gabbare.* Germ. Betriegen. Hispan. *Engannar.* Pol. *Zdradzam o, szukam.* Vng. *Megcsalom.* Ang. *To abuse a man, to deceive, to beguile.*] A fando deductū verbum, ut inquit Varro: quum contra quàm diximus, facimus: nam si quis re decipit, impropriè fallere dicitur. Terent. in Heaut. Per alium quemvis ut des, falli te finas Technis per servulum. Idem in Andr. Quidvis cupio, dum ne ab hoc me falli Comperiar. Cic. pro Rosc. Amer. Perditissimi est igitur hominis, simul & amicitiam dissolvere, & fallere eum, qui læsus non esset, nisi credidisset. ¶Ponitur & pro latro λανθάνω. Liv. Speculator Carthaginensis, qui per biennium fefellerat Romæ deprehensus præcisis manibus dimittitur. ¶Fallit me: id est, ignoro. Cic. de Ora. Neq; hoc te Crasse fallit. Et in Orat. Quem quæso nostrum fefellit, ita vos esse dicturos? Idem Attic. l. 2: Tamen in lege nulla esse huiusmodi capita, te non fallit. Tacit. lib. 12: Quæ mutatio neque Neronem fefellit. ¶Fallere spem, fallere opinionem, est secùs facere quàm quis opinatus fuerit. Cic. in Catil. Si vis improborum spem meam fefellerit. Idem Lētulo lib. 1. Epist. Non fallam opinionem tuam. ¶Fallere aliquem omnia, pro Fallere in omnibus Senec. epist. 96: Amici omnia me fallunt. ¶Fallunt opera Plaut. Pseud. At faciem quū aspicias eorum, haud videntur mali, opera fallunt. Id est, ipsorum operibus apparet eos esse deceptores.

Fallens,entis,Particip. Act. ejus contrarium est Constans. Cic. de Finib. His initiis inducti,omnia vera diligimus: id est, fidelia, simplicia,constantia:tum vana,falsa,fallentia odimus,ut fraudem, &c.

Falsus sum, Deceptus sum,lapsus sum. [Polon. *Oszukano mnie.* Vngar. *Meg tsalatt.* Ang. *Beguyded, deceuided.*] Plautus in Aulul. Quanquam haud falsa sumus odiosas haberi. Terentius Andr. Heu me miserum qui tuum animum ex animo spectavi meo P. Falsus es:id est,erras, aliter est atque tu putas. Plautus in Trucul. Mihi etiamnum quid sit negotii, falsus incertusque sum: nisi quia timeo tamen. Hujus compositum est Refello.

Falsus,sa,sum,nomen activè accipitur. Quod fallit adulterinus. inanis,mendax,vanus. [כזב *bechazib* כזב *chozeb* שקר *buthal* ψευδής. Gall. *Faux.* Ital. *Falso.* Germ. *Falsch.* Hispan. *Enganoso.* Polon. *Falszywy, zdradliwy.* Vng. *Salard,hamis.* Ang. *False.*] Terent. Eunuch. Quæ vera audivi taceo, & contineo optimè: Sin falsum, aut vanum, aut fictum est, continuò palàm est. Plaut. in Milit. Aecastor ergo mihi haud falsum evenit somnium. Si falsus tutor dicitur,qui se pro tutore gerit quum verus tutor non sit. Falsum testamentum,quod suppositicium est, vel corruptũ. Sic Falsum judicium, Falsam sententiam, Falsum nomen dicimus,pro eo quod verum non est: non quòd fallendi gratia aut dictum aut factum sit: sed quòd hominum opinionem fallat. Quando verò participium est, passivè accipitur pro deceptus. Terent.in Andr. Falsus es: hoc est, deciperis, ut interpretatur Donatus. ¶ Falsus animi dicitur is, cui longe aliter cecidit atque opinabatur. Terent.in Eunucho: sed quid videtur. Hoc mihi mancipium? P. non malum hercle. G. verò hominem: ut falsus animi est.

Falsum habere est fallere. [παραγαγεῖν. Polon. *Oszukac.* Vnga. *Megtsalni.*] Salust. in Iugurtha: Neq; ea res me falsum habuit.

Falsò,adverbiũ,falsè fallaciter. [ψευδῶς. Gall. *Faussement, à tort.* Ital. *A torto, fallamente.* Germa. *Fälschlich.* Hisp. *Fallamente, enganosamente.* Pol. *Falszywie.* Vng. *Salardul,hamissan.* Angl. *Falsely.*] Salustius in Proœmio Iugurthæ: Falsò queritur de natura sua genus humanum. Plaut.in Bacchid. Non maneo, neque tu me habebis falsò suspectum.

Falsè,aliud adverbium [Vngar. *Hamissan,tsalardul*] Plaut. in Capt. Tace modò ego Philocrates Falsè faciam, ut verus homo reperiare. Tyndarus.

Falsidicus, ci, penult. cor.m.f. Falsiloquus, Qui falsa loqui consuevit: huic opponitur veridicus. [דובר *chrehosch* כזב *chozeb* שקר *buthal.* ψευδολόγος, ψευδήγορος. Gal. *Qui dit & raconte choses fausses.* Ital. *Huomo che dice il falso.* Germa. *Ein lugner/ der felsche ding seit.* Hispa. *El que dize falsedad.* Polon. *Klamca,lgarz.* Vn. *Hazug,tsalardság beszellö.* Ang. *A false sayer,a lier.*] Plaut. in Capt. Me meamque rem, quod in te uno fuit, Tuis scelestis falsidicis fallaciis dilaceravisti. Idem: Quarum rerum te falsiloquum mihi esse nolo.

Falsificus, m.f. Qui facit fallacias. [שקר *buthal.* עקב *hakob.* ψευδοποιός. Gall. *Qui fait faulseté/faussaire.* Ital. *Falsario.* Germ. *Ein falschmacher/ der mit betrug umbgeht.* Hisp. *El que haze la falsedad.* Polo. *Klamliwy,matarz.* Vngar. *Hamissag tsetekedö, tsalard.* Angl. *That worketh deceat and guile.*] Plaut. in Milite: Domi habet animum falsiloquum, falsificum, falsijurium.

Falsijurius,a um, [ἐπίορκος, ψευδόρκος. Gall. *Parjure.* Ital. *Spergiuro.* Ger. *Meineydiger.* Hisp *El que jura falsedad.* Polon. *Krzywoprzysiezca.* Vngar. *Hamis hitü, hamissan esküvö.* Ang. *That forswearith.*] Plaut. Milit.

Falsiloquus,a,um. [ψευδολόγος. Gall. *Qui dit faussetez.* Ital. *Qui parla il falso.* German. *Der falschheit fürgibt.* Hisp. *El que habla falsedad.* Polon. *Lzywy.* Vngar. *Hamissag beszellö hazug.* Ang. *A false speaker a lier.*] Plaut. Mil. Idem Capt. Quarum rerum te falsiloquum mihi esse nolo.

Falsimonium,nii,n.f. Fraus,fallacia. [מרמה *mirmah* תוך *toch.* ψευδημα. Gall. *Fraude, dol fallace.* Italic. *Fraude fallacia.* Germanic. *Falschheit, betrug.* Hispan. *Engaño.* Pol. *Klamstwo. lgarstwo.* Vng. *Salardság.* Ang. *Fraude, guile.*] Plaut. in Bacchid. Multi more isto atque exemplo vivunt: quos quum censeas. Tibi amicos reperiuntur falsi testimoniis.

Falsiparens, rentis, Qui falsum habet parentem: hoc est, cujus pater is esse creditur, qui minimè tamen est. [ψευδοπάτωρ, τὸν γονέα ψευδόμενος. Vngar. *Hazug atya u*] Cic. Catullus vocat Herculem, quem ex Iove Alcmena natum plurimi credebant, Amphitryonis esse filium, qui verus erat Alcmenæ maritus. Catull. ad Mallium epigram. 63: Quod quondam cæsis montis fodisse medullis Aufus falsiparens Amphitryoniades.

Falsitas, tatis,f.t. Vanitas, mendacium. [שקר *schéker.* ψεῦδος, Gall. *Fausseté.* Ita. *Falsità.* German. *Falschheit.* Hisp *Falsedad.* Pol. *Klamanie.* Vngar. *Hamisság,hazugság.* Ang. *Falshoode, falsenesse.*] Cui contraria est veritas, qui ostendit id quod est. Cic pro Cluent. Etenim sicut aliis in locis parum firmamenti, & parum virium falsitas habet: sic in hoc loco falsa invidia imbecilla esse debet.

Fallax,eis,om.c. Fraudulentus, mendax: [ἀπατεών. Gall. *Trompeur, decevant, faux.* Ital. *Fallace, ingannatore, gabbatore.* Germanic. *Betrüglich.* Hispan. *Engannoso.* Polon. *Klamliwy.* Vngar. *Salard, hamis,hazug.* Angl. *Deceat full beguiling.*] ut, Fallax interpres, apud Cic. ad Brutum Plin lib. 22.c.23: Quoniam in his naturam esse apparet, in illis conjecturam sæpius fallacem. Mart. lib. 1: Sic avidis fallax indulget piscibus hamus. Cic. de Amic. Novitates autem si spem afferunt, ut tanquam in herbis non fallacibus fructus appareat, non sunt illæ quidem repudiandæ.

Fallacia, ciarum. f.p. Fraus, præstigiæ, dol[us] malus, laqueus. [מרמה *mirmah* ... ἀπάται. Gall. *Fallaces, tromperies.* Ital. *Fallacie, inganni.* Germ. *Betrug, beschiss.* Belg. *Bedroch.* Hispan. *Enganños.* Pol. *Zdrada, oszukanie.* Vngar. *Tsalardság, csalárdság.* Ang. *Deceat, guile.*] Cic. de Divin. Tota res est inventa fallaciis, aut ad quæstum, aut ad superstitionem, aut ad errorem. Terent. in And. Fallacia alia aliã trudit. Col. l. 11.c.2: Sed hæc ipsa res habet aliquam fallaciam.

Fallaciter. Fraudulenter, malitiosè. [δολίως. Gall. *Faussement, par deception & tromperie.* Ital. *Falcemente, fraudolentemente.* German. *Betrüglicher weiß.* Hispa. *Engannosamente.* Pol. *Zdradliwie.* Vngar. *Tsalardul hamissan.* Angl. *Deceatfullye, falsly.*] Cic. 1. de Divin. Fallaciter portenta interpretari. Idem 3. Offic. Ratio igitur hoc postulat, nequid insidiosè, nequid simulatè, nequid fallaciter. Vindicare se alicui fallacissimè, Cic. de Arusp. respon.

Fallaciosus,a,um, Fallacius plenus. [שקר *buthal* עקב *hakob.* ἀπατηλός. Gall. *Plein de fallaces.* Ital. *Pieno d'inganni.* Germ. *Voll list und betrug.* Hispan. *Lleno de engaños.* Pol. *Zdradliwy.* Vngar. *Salardsaggal tellyes.* Angl. *Full of fal nesse.*] Gellius: Veterum testimonia quibus hujusmodi ambages fallaciosæ confutantur.

Fallam pro fallacia dixere veteres, ut annotavit Nonius, Nonii antiqui Poëtæ locum citans ex Decumis: Me non vocabit ob eam rem: hanc feci fallam.

Fallaciloquentia, tiæ, f.p. Vng. *Tsalardság beszelles.*] Cic. de Fin. l. 2: Quæ diligentissimè contra Aristonem dicuntur à Chrysippo ex ea difficultate illæ fallaciloquentiæ.

Falso,as,act p.falsum facio. [παραχαράσσω, ψευδογραφῶ. Gall. *Fausser, faire faux.* Ital. *Falsare.* German. *Falsch machen/ fälschen.* Hispa. *Falsar.* Pol. *Falszowac.* Vng. *Meg hamisitom.* Ang. *To mak false.*] Modest. leg. penultima.ff ad leg. Corn. de fals. Decretoque divi Adriani præceptum est in insulam eos relegari, qui pondera aut mensuras falsent.

Falsarius, rii,m.f. Qui falsa inscripta publica & instrumenta refert. [ψευδογράφος, ψευδόορκος. Gal. *Faussaire.* Ital. *Falsario.* German. *Ein fälscher.* Hispan. *El que en las scripturas haze falsedad.* Pol. *Falszerz listow.* Vnga. *Iras hamisito.* Ang. *A forger of wrytinges.*] Sueton. in Neron. cap. 19: Adversus falsarios tum primum repertum, ne tabulæ, nisi pertusæ, ac ter lino per foramina trajecto obsignarentur.

Fallonia, Est culpa, injuria, propter quam vasallus amittit Feudum: nomina barbara.

Falx,cis,f.t. Ferramentum aduncum, quo segetes & herbæ secantur: item illud quo vites & arbores putantur. [מגל *magʼal* מזמרה *chermesch.* δρέπανον, ἅρπη. Gal. *Vne faux, u faucille, vn serpe.* Ital. *Falce.* German *Ein Sichel/ Rebmesser/ Sägessen/ oder ein andere krumb Schneidmesser.* Belg. *Ein seyssene/ sekel/ seyne.* Hispanic. *Hoz.* Polon. *Kossa, sierp, kosior winny.* Vng. *Kasza, sarlo, hacza, metszö kés.* Angl *A sickle, an hooke.*] Varro li.1. de Re rust. c. 50: In Vmbria falce secundum terram succidunt stramentum. Virg. 3. Eclog. Tum credo, quum me arbustum videre Myconis, Atque mala vites incidere falce novellas. Plin. lib. 18. cap. 28: Falcium duo genera: Italicum brevius, ac inter vepres quoque tractabile: Galliarum latifundia majoris compendii, quippe medias cedunt herbas, brevioresque prætereunt. Cic 5. Tuscul. Immissi cum falcibus multi purgarunt, & aperuerunt locum. Falces in Campania, seculæ dicuntur à secando. ¶ Falcium varia enumerantur genera à Catone, c. 10 & 11: Sunt enim falces quędam fœnariæ, quædam stramentariæ, quædam arborariæ, aliæ vineaticæ, sylvaticæ, & ruscariæ. ¶ Falx etiam appellabatur bellica machina quæ adunco præfigebatur ferro: sic dicta quòd incurvata esset ad similitudinem falcis, ut ex muris lapides extraherentur. Cæsar 3. bell. Gall. Vna erat magno usui res præparata à nostris falces præacutæ, insertæ affixæque longuriis, nõ absimili forma muralium falcium. ¶ Falces postulabam, ἀγκωνας ἀπῄτουν. In eos qui respondent id quod ad rem nihil attinet. Videtur hinc natum, quòd agricolæ cupiam à vicino falcem commodato petenti, negavarit ille sibi ligonem esse domi. Plutarchus, Zenodotus, & Suidas referunt.

Falcula, f. p. diminutivum, Parva falx. [δρεπάνιον, ἁρπάγιον. Gal. *Vne faucille, serpe, serpillon, vn crochet.* Ita. *Falcetta, coltellaccio da bronca-re.* German. *Ein kleine Sichel oder Rebmesserlin.* Hispan. *Pequenna hoz, hocezilla.* Pol. *Kosstrzyca.* Vng. *Kis kasza, sarlotska, metszö késetske.* Angl. *A litle sickle or hooke.*] Colum. lib. 12 c. 18: Nec minus falculæ, & ungues ferrei quamplurimi parandi. Cato cap. 54. Quod falcula secueris non renascetur. ¶ Dicuntur etiam falculæ, pardorum & pantherarum extremitates unguium in falcis formam incurvatæ, quibus dum appetunt, integra corpora dilaniant: à quibus falculis falcones dictos putat Festus. Plin. lib. 8. c. 15: Mirum pardos, pantherásque, leones, & similia, condito in corporis vaginas unguium mucrone ne refringantur, hebenturque, ingredi, aversisque falculis currere, nec nisi appetendo, protendere. ¶ Falculæ ruscariæ, apud Caton. c. 11, sunt quibus rubi, sentesque secantur. Ita Turnebus.

Falcarius,ria,rium, Quod ad falcem pertinet. [δρεπανικός. Gal. *Appartenant à vne faux.* Ital. *Pertinente a falce.* Germanic. *Das zu den Sichlen oder Rebmessern gehört.* Hispan. *Cosa pertinecientes à hoz.* Polonic. *Kosliwy.* Vngar. *Az mi kaszához valo.* Anglic. *That perteineth to a sickle.*] ut, Cotes falcariæ quibus falces acuuntur.

Falca-

Fālcārĭī. Homines falcibus armati: quemadmodum à fica dicuntur ficarii. [δρεπανηφόροι. Pol. *Kosſarze.* Vng. *Kaſzás emberek.*] Cicer. 1 Catil. Dico te prima nocte vaniſſe inter falcarios.

Fālcātŭs, a, um. Quod formam falcis habet. [δρεπανοειδής. Gall. *Courbé comme une faux ou faucille* Ital. *Che ha forma di falce* Germ. Krumb wie ein ſichel Hiſpan. *coſa encorvada en manera de hoz.* Pol. *Krzywi iako koſſa* Vngar *Káſza formáiu, horgas.* Ang. *Hooked or crooked like a fickle.*] Plin lib. 10. c. 21, de gallo loquens: Sola, *inquit,* volucrum in cœlum aſpicit crebrò, in ſublime caudam quoque falcatam erigens. Amygdalæ falcatæ apud Plin. lib 17. cap. 10 ¶Rurſus falcatum, dicitur falcibus inſtructum: unde falcati currus dicti ſunt, quos Macrobius per circumloquutionem, Currus cum falcibus, appellat, quum ait: inducebat etiam currus cum falcibus, & elephantos cum turribus. Stat. libr. 10 Thebaid

Antea falcato luſtrantem mœnia curru.
Deſuper Ogygiæ pepulit gravis impetus haſtæ.

Fālcĭfĕr, m t. Falcem ferens. [δρεπανηφόρος Gall *Qui porte une faux ou faucille* Ital. *Che porta la falce.* Ger. Ein ſichelntrager Hiſp. *Cola que trae hoce* Pol. *Z koſſa chodzący.* Vnga. *Kaſza hordozo* Ang. *That carrieth a fickle.*] Vnde perpetuo epitheto Saturnus Falcifer à poëtis appellatur: cui idcirco falx tribuitur, quòd primus in Italia agriculturæ uſum credatur indicaſſe, autor Macrob. lib 1. Satur. Mart lib 5, Nam ſi falciferi defendere templa Tonantis.

Fāmă mæ, f p à fando, dictio media. [שמועה *ſchemúáh.* φήμη. Gall. *Renommée, bruit, renom.* Ita & Hiſpan *Fama.* Germ. Ein geſchrey / ein red ſo von einem ding außgeht. Belg. Dat gerucht / die eere. Pol. *Slawa, powieść.* Vngar. *Hir.* Ang. *Fame, bruite.*] Eſt enim quicquid de aliquo divulgatur, ſive in bonum, ſive in malum Virgil. lib. 4: Neq; te enim ſpecie famáve movetur: id eſt, infamia, ut exponit Nonius Idem 4. Aeneid Fama malum, quo non aliud velocius ullum, Mobilitate viget, viresque acquirit eundo. Terent. in Andr omnes uno ore omnia bona dicere, & laudare fortunas meas, Qui gnatum haberem tali ingenio præditum. Quid verbis opus eſt? Hac fama impulſus Chremes Vltrò ad me venit. Cicer. 14 Philipp. Hoc triduo, vel quatriduo triſtis à Mutina fama manarat Idem autem ſunt, rumor & fama, præterquam quòd alterum Latinum eſt, alterum verò è Græco, ut teſtatur Valla. ¶ Et fama fuit, & eras, ---ἢ φήμη ἐλήλυθε, καὶ ἔσεται: id eſt, dicebaris craſque. Hemiſtichion proverbiale, quoties facta reſpondent opinioni. Suidas è poëta quopiam. ¶ Fama etiam dicitur de re inveterata, firmataq; in hominum opinione, quanvis incerta. Martialis lib. 1: Quicquid fama canit, donat arena tibi. Quintilianus: Fama eſt olim Iovem in imbrem aureum converſum puellæ in gremium deſcendiſſe. Plinius Iunior in Epiſto! Huc eum liberalitatis tuæ famæ perduxerat. Sic fama Scipionum, fama Camilli: id eſt, laus, celebritas. Virgilius 1. Aeneid. Sū pius Aeneas fama ſuper æthera notus. ¶ Famæ in plurali Plaut. Trinumm. -hem mea malefacta, hem meam Avaritiem tibi. haſcine me propter res maledictas Famas ferunt? ¶ A fama differunt & infamo deducuntur, de quibus alibi.

Fāmōsĭtās, tis. f. t. in bonam partem pro celebritas. [Pol. *Slawa, zacnoſc.* Vngar. *Hirnév.*] Apul lib. 9: Hic uxorem generoſam, & eximia famoſitate præditam. Vide tamen ne *formoſitate* legendum ſic vel reclamantibus codicibus.

Fāmōsŭs, a, um, Frequentiùs in deteriorem partem accipitur pro infami. [ἄδοξος. Gall. *Fameux, fort renommé ſoit en bien ou en mal* Ital. *Famoſo, di gran fama* German. Berühmpt / oder verſchreyt und verleumbdet. Hiſp. *Famoſo en buena y mala parte.* Polon. *Oſlawiony.* Vngar. *Hires.* Ang *Much ſpoken of either for good or evill*] Saluſt Largitionem famoſam, impudentemque. Inde famoſa mulier, quæ eſt famæ parùm integræ: hoc eſt, quæ impudicitiæ nomine malè audit. Cic. 2. de Orat. ex Poëta: -quid tu Aegilia mea. Quando ad me venis. cum tua colu & lana? Non pol, *inquit,* audeo: Nam me ad famoſas vetuit mater accedere. Quem locum in id expendit Nonius Marcellus. Ita Sueton. in Tiberio c. 35: Fœminæ famoſæ ut ad evitandas legum pœnas jure ac dignitate matronali exolveretur, lenocinium profiteri cœperant. Martial lib. 2. Epig 39: Coccina famoſæ donas, & ianthina mœchæ. Et rurſus Epig 47: Subdola famoſæ (moneo) fuge retia mœchæ. ¶Interdum in activa ſignificatione accipitur pro eo quod vulgo dicunt *Diffamatorium.* Vnde famoſi libelli apud Iuriſconſultos, qui alicujus famam lædunt. [Polon. *Vszczypliwy paſzkwil.*] ¶ Et famoſa judicia, quæ & turpia dicuntur, quòd turpitudinem damnatis adferant, ut judicium tutelæ, fiduciæ, ſocietatis, &c. ¶ Suetonius in Tiberio c. 35: Famoſi judicij notam ſponte ſubirent. Et famoſa cauſa, in lege. Sed ſi hac. § prætor ait ff. de dol. mal. Et famoſum interdictum, in l. Neque. ff de vi & vi arma. Sic Famoſum carmen dicitur apud Horat. lib. 1. Epiſt. 20. ad Mecænatem: Nec ſponſæ laqueū famoſo carmine nectit. Et Suet. in Tiberio capit. 28: Famoſa carmina dixit Eadem ratione famoſi verſus apud Horat. li. 2. Ser. Satyr. 1: Famoſiſq; luno cooperto verſibus. Et famoſa Epigrāmata, apud Suet. in Cæſ. c. 73. Famoſa ſcripta, apud eundem in Domitiano Famoſi libelli, apud eundem in Auguſto cap. 55. Famoſi gladiatores, apud Apul. lib. 10. Metamorph ¶Invenitur interdum in bonam partem acceptum, præſertim apud Plinium Iuniorem, & ejus ſeculi ſcriptores. Nam Ciceronis ſeculo vix quiſquam aliter, quàm in malam partem uſus eſt. Plin. li. 6 Epiſtol. Impensè petis ut cauſam tuam pertinentem ad curam tuam, pulchram alioqui & famoſam faciam. Tacitus lib. 21: Sed quia famoſæ urbis (de Hieroſolyma loquitur turpi & vili) ſupremam diem tradituri ſumus, congruum videtur primordia ejus aperire.

Fāmōsissĭmŭs, in ſuperlativo. [Polon *Oſlawiony.* Vng *Igen hirős.*] Lactant. lib. 3 c. 15. ubi de Ariſtippo loquens Quid ergo interfuit quo animo Philoſophus ad meretricem famoſiſſimam, conveniret?

Fāmĭgĕro, as, act. p. Divulgo. [השמיע *hiſchmiáh.* διαφημίζω. Gall *Divulguer.* Ital. *Divulgare.* German. Ein geſchrey außbringen. Hiſpan. *Derrama ò divulgar fama.* Pol. *Roſſlawiam.* Vng. *Kihirdetem.* Angl *To make forge newes.*] Famigeratus, divulgatus, fama celebratus. διαβοηθείς.

Fāmĭgĕrātŏr m. t. Qui rei alicujus famam ſpargit. [משמיע *meſchmiáh* διαφημιστής. Gall. *Semeur ou porteur de bruits.* Ital. *Quello che divulga la fama di qualche coſa.* German. Einer der new geſchrey außbringt. Hiſpa. *Aquell divulgador de fama.* Polon. *Roſſlawiacz.* Vnga. *Hir hirdetö, hireſítö.* Angl. *A forger of newes.*] Plaut. in Trinumm. Ego de verbis eorum famigeratorum inſcius profiui.

Fāmĭgĕrātĭo. onis f t. Famæ diſſentatio. [השמעה *haſchmaáh.* διαφήμισις. Gall. *Bruit ſemé ou porté cà & là.* Italic. *D'una gestione di fama* Germ. Außpreitung einer Sag oder Leumbdens. Hiſpan. *Aquella obra de derramar ò divulgar fama.* Polon. *Roſſlawienie* Vnga. *Hireſítés.* Angl. *A forging of newes.*] Plaut. in Trinum. Hæc famigeratio te honeſtet, mecum conſutulet.

Fāmĭgĕrābĭlĭs, le, Celebris, clarus fama notus. [שם שוב *ſchem ſchóbh*? διαβόητος. Gall. *Bien famé, renommé* Ital *celebre, illuſtre, conoſciuto, per fama.* Germanic Berümpt. Hiſp. *bien enfamado, ſolenne, famoſo.* Polon. *Slawny.* Vngar. *Hireſneves.* Angl. *Famous, renowmed.*] Apuleius de Aſino aureo: Satis famigerabilis confector.

Fāmĭgĕrātŭs, fama celebratus. [διαφημισθείς. Pol. *Sslawioni.* Vng. *Hirős neves.*] Apul Florid. lib. 2. Fanum Iunonis antiquitùs famigeratum.

Fāmēllă f. p. diminutivum eſt à fama. Feſtus. [Vng *Hireteske.*]

Fāmĕn, faminis, n. t. φάτις, φάσις, locutio & ſermo, à fando ductum eſt: ut illud: Ne levi ſaltem maculare viam famine poſſes.

Fămēs, hujus famis, f. t. edendi cupiditas. [רעב *raháb.* λιμός, πεῖνα. Gall. *Faim, famine.* Ital. *Fame.* Germ. Hunger. Hiſp. *Hambre.* Pol. *Glod.* Vngar. *Ehség.* Ang. *Famine, hunger.*] à φάγω, edo: & differt inedia, quòd fames eſt ſemper cum cupiditate edendi, inedia etiam ſine appetitu, ut in ægrotis. Eſt enim proprè inedia, abſtinentia à cibo, à non edendo dicta: ἀσιτία. Vnde ſummos aliquot viros legimus aliquot dierum inedia ſe enecuiſſe. Cic. pro Aul. Cluent. Iam hoc ignoratis, judices, ut etiā beſtiæ, fame dominante, plerumq; ad eum locum ubi paſtæ aliquando ſint, revertantur. ¶Accipitur interdum fames, pro caritate et annonę penuria, quum ſcilicet plerique aliquo in loco alimento deficiente de vita periclitantur. Cic. pro Flac. in fame frumentum erat exportare auſus ¶Multa docet fames, πολλῶν ὁ λιμὸς γίγνεται διδάσκαλος. ¶Fames Melia, λιμὸς μήλιος. De fame extrema, deque rebus difficillimis. Eſt enim Melus oppidum Theſſaliæ quòd Nicias Athenienſium dux obſedit expugnavitque, non tàm machinis bellicis, quàm fame. Suidas ex Ariſtoph

Fāmēlĭcŭs. a, um, pen. correpł. Qui fame laborat. [רעב *ahhb*? λιμώδης, βουλιμιῶν. Gall. *Affamé, qui a faim* Ital. *Famelico, affamato.* Germa Hungerig / oder hungerſtettig. Hiſpan. *Hambriento.* Polo *Laczny.* Vngar. *Ehező.* Ang. *Hungrie, hunger ſtorven.*] Plaut. in Caſin Poſt id quum laſſus fueris & famelicus. Noctu ut condignè recubes, curabitur. Ter. Eunuch. Ille ubi miſer famelicus videt me eſſe in tantum honorem, Et tam facilè victum quærere, ibi homo, &c. Plaut. Pſeud. Dumque ridebunt ſaturi mordebunt famelici.

Fāmēlĭcōsŭs a, um, Qui frequenter fame conflictatur. [λιμώδης, Vngar. *Gyakran ehező.* Ang. *That is very oft in hunger.*] Vnde famelicoſam terram paluſtrem veteres vocabant, teſte Feſto.

Fămĭlĭæ appellatione comprehenduntur tàm liberi; quàm ſervi utriuſq; ſexus, unius, quem patrēfamiliās vocamus, juri ſubjecti [משפחה *miſchpacháh* בית *bajith.* οἰκία. Gall. *Famille.* Ital. *Famiglia.* German. Hausgeſinde. Belg Huysghesind. Hiſpa. *La familia, caſa y perſonas de caſa.* Polon. *Czeladka.* Vngar. *Salad, (anagy) cſeléd.* Ang. *A familie a kinred.*] Apud antiquiſſimos famelia ſcribebatur per e literam, tantumque de ſervis dicebatur: ab Oſca dictione *Famel,* qua illi ſervum appellabant. ut autor eſt Feſtus: poſtea commutata e in i, familia appellata eſt. Quo vocabulo Varronis etiam ſeculo ſervi ſignificabantur. Ita enim ait, lib. 1. c. 16: Si ab fundo longiùs adſunt oppida aut vici, fabros parent quos habeant in villa: ſic cæteros neceſſarios artifices: ne de fundo familia ab opere diſcedat, ac profeſtis diebus ambulet, feriata potiùs, quàm ab opere faciundo agrum fructuoſiorem reddat. Deinde tamen paulatim invaluit uſus, ut etiam liberi familiæ nomine, & quicunque ſub unius patrisfamiliās jure viverent, comprehenderentur: Plaut. in Trucul. Hæc una opera circumit per familiās, puerum veſtigat ¶Poſt hæc ad eos quoque tranſlatum, qui ex eadem ſunt cognitione: ut Cæſarum familia, Scipionum familia. Sueton in

ton. in Nerone: Ex gente Domitia duæ familiæ claruerunt. Corvinorum, & Aenobarborum. ¶ Familia pro secta, αἵρεσις. Cic 2 de Divin. Magnus locus, philosophiæq; proprius, à Platone, Aristotele, Theophrasto, totaq; Per patreticorum familia tractatus uberrimè. Vnicus verò servus familiæ nomine non continetur, nec duo faciunt familiam. Est enim collectivum nomen, pluralitatem in se continens. Vide latiùs nominis hujus significationem apud Paulum Iurisconsultum l. Pronunciato. ff. de verb. signif.

Fămĭlĭārĭs, quando adjectivum est, significat quod ad familiam pertinet, quod est familiæ. [οἰκειακός, οἰκεῖος. Gall. Familier, domestique, de a mai on Ital. Famigliare, di ca a. Germ. Das zu dem Haußgesind gehört. Hisp. Famigliar. Polon. Czeladny. Vng. Z eledehez valo. Angl. That belongeth to the familie, familier, household.] Vnde familiaria negotia, res familiares, res domestica, Autor ad Herenn. in operis præfatione. ¶ Etsi negotiis familiaribus impediti, vix satis otii studiis suppeditare possumus. Gell. lib 13: Memoriæ mandatum est, Platonem philosophum tenui admodum pecunia familiari fuisse. ¶ Familiaris focus, Colum. lib. 11 c. 1: Consuescat rusticos circa larem domini focumque familiarem semper epulari. ¶ Sepulchra familiaria, quæ quis sibi ac familiæ suæ constituit: quemadmodum hæreditaria dicuntur quæ quis sibi & hæredibus extruit. Autor Cajus Iurisconsult. l. familiaria de Relig. & sumpt funerum. ¶ Interdum idem est quod necessarius, amicus, intimus, arctaque familiaritate conjunctus. [רעו rehéh. συνήθης, φίλος, οἰκεῖος, γνώριμος, ἑταῖρος, συνουσιαστής. Gal. Familier ami & privé, qui hante souvent avec. Ital. Famigliare, amico. German. Ein geheimer / ein guter Freund aus beywohnung her Hisp. Familiar, ò amigo de casa. Pol. Towarzyszwierny Vngar. Baratsagos. Angl. A fr end, one wich whom another haunteth.] Cicer. Attic. Homo familiarissimus mihi, & omnibus in rebus conjunctus. Idem de Amicitia: Vidimus P. Aemilium C. Luscum familiarem fuisse. Idem pro Cælio: Mulier illa quadrantaria permutatione familiaris facta erat balneatori. ¶ Familiares etiam olim dicebantur, qui servi erant. Macrob. li. 1. c. 11: Nam & nostri majores omnem dominis invidiam, omnem contumeliam servis detrahentes, Dominum patrem familiâs, Servos familiares vocabant. Idem scribit Seneca l b. Epist. 6 epist. 47. ¶ Arbor familiaris Italiæ: id est, protrita, & passim nascens, apud Plin. lib. 23 c. 5. ¶ Quandoq; hoc nomine intelliguntur domestici, quive sunt ex familia. Plautus in Amph. Ne qui essem, familiares quærerent, Versari crebrò hic quum viderent me domi ¶ Familiaris sella, à veteribus appellata fuit sella perforata, ejiciendis alvi excrementis accommodata. ἀφεδρών. Varro. 1. de Re rust c. 31: Itaque periti, ut eò aqua influat, eo nomine faciunt: quidam & sellas familiares ponunt. Familiaris filius, pro famil âs. Plaut Capt. quanquam non multum fuit molesta servitus: Nec mihi secus erat, quàm si essem familiaris filius.

Fămĭlĭārĭtās, tatis, f. t. Consuetudo ipsa, quæ est inter familiares & amicos. [συνήθεια. Gal. Accointance, familiarité, amitié familiere & privee, privauté. Ital. Famigliarità, domestichezza. Germ. Freundtschafft / Beywohnung. Belg. Ghemeinschap. Hispan. Familiaridad. Pol. Towarzystwo. Vngar. Barátság. Ang. Familiarite, acquaintance.] Terent. in Heaut. Mihi magna cum eo jam inde usque à pueritia semper fuit familiaritas. Cic. de Amic. Sic quum accepissemus à patribus, maximè memorabilem C. Lælii, & P. Scipionis familiaritatem.

Fămĭlĭārĭtĕr, adverbium, liberè, amicè. [συνήθως. Gal. Familierement, priveement. Ital. Famigliarmente, domesticamente. Germ. Freundtlich / heimlich. Belg. Gemeinlick. Hisp. Amigable y familiarmente. Polon Towarzysko. Vng Barátságo... Angl Familiarlye, kyndlye acquaintance] Plaut. in Rud Ah nimium familiariter me attrectas Terent. in Heaut. Tamen vel virtus tua me, vel vicinitas (Quod ego in propinqua parte amicitiæ puto) Facit ut te audacter moneam, & familiariter. Cicero 6. Verr. Præsertim quum is L. Sisenna defensore tuo tam familiariter uteretur. Familiariter ferre mortem alicuius: id est, graviter & molestè: nam quæ sunt nobis familiaria, ea animo nostro sunt chara, inquit Donatus. Terentius in Andr. Hujus mortem tam fert familiariter.

Faminor, secunda persona multitudinis Imperativi futuri, à verbo faris, quod veteres pro diceis usurpabant.

Fāmōsŭs, Vide Fama.

Fămŭlŭs, li, m. f. Originem habet ab Oscis Italiæ populis, apud quos servus famul dicebatur. [עבד ébeth משרת meschárets. ὑπηρέτης. Gall. Serviteur, varlet ou valet. Ital. Famiglio, servitore, famiglia e. German. Ein knecht oder diener. Belg. Een dienaer / ost knecht. Hisp. Servidor. Polonic. Sluga. Vngar. Szolga. Vng. ... Angl. A servant, a houshold servand that attendeth en his maister s businesse.] Marc. Argolico famulum non te servire tyranno Vidissent gentes, sævaq; regna pati. Luc. lib. 3: Ossa dedit terra, proinde ac famul infimus esset. Item usus est Ennius famul pro famulo, ut autor est Nonius: mortalem summum fortuna repentè Reddidit, ut summo regno famul optimus esset.

Fămŭlŭs, a, um, adjectivum. Idem quod famularis. [οἰκετικός. Gall. Appartenant à un serviteur ou servant. Ital. Pertinente à servitore. Ger. Das der Dienerin ist / oder zu den Knechten gehört. Hisp. Cosa pertenecente a servidor. Pol Sluzebniej. Vngar. Szolgai, szolgahoz valo. Ang. That belongeth to a servand.] Ovidius tertio de Pont. Nec dedignata est abjectis Illyris armis Cæsareum famulo vertice ferre pedem. Idem 1. de Fast Tradiderat famulas jam tibi Rhenus aquas.

Fămŭlă, læ, f p. Ancilla. [שפחה schiphcháh אמה amáh. δούλη. Gall. Chambriere, servante. Ital. Serva, ancilla. Germ. Ein dienerin / Dienstmagd / dirne. Belg. Een Dienstmaecht / Huysmeyt Hisp. Servidora. Po: Sluzebnica. Vngar. Szolgálo leány. Ang. A maidservand that attendeth en her maistre.] Cicer. 5. Tusc. Sin autem virtus subjecta sub varios incertosq; casus, famula Fortunæ est. Virg. 8. Aen. Noctem addens operi, famulasq; ad lumina longo Exercet penso.

Fămŭlŏr, ari, Famuli officio fungor, servio [עבד habódáh, ὑπηρετεῖν. Gal. Servir. Ital. Servire. German. Dienen. Hispan. Servir el que es libre. Polon. Sluze Vng Szolgalok. Ang. To serve.] Plin. l. 2. c. 63: Vt alimentis nostris famuletur. Ibidem c. 7. Famulantur æternos faces. Fortuna famulante aliquid agere: id est, adjuvante fortuna. Claud. de bell. Get. A magno Stilicone cave, qui semper iniquos Fortuna famulante premit.

Fămŭlārĕ in activa significatione. [Polon. Sluzic. Vngar. Szolgalok.] Papinius in hercule Surrentino. Paca us mitisq; veni, nec turbidus ira Nec famulare timens. ¶ Et Tertul. adversus Gentes. Elementa ipsa famulant.

Fămŭlāntĕr, adverbium, Suppliciter & in modum famuli [ἱκετικῶς, ὑπηρετικῶς. Gall. Servilement humblement. Ital. Supplicemente humilmente. Germ. Dienstlich / unterthänigklich. Hisf. Servilmente, humilmente. Pol. Loddenie. Vngar. Alazatosan, szolgai módra. Ang. After the manner of a houshold servand.] Nonius: Famulanter, suppliciter. Accius Tereo: Semelâ natum affare, & famulanter pete.

Fămŭlārĭs, re. Quod pertinet ad famulum sive famulam, servilis. [δουλικός. Gal. Appartenant à serviteur, ou servant. Ital. Pertinente à servitore. Germ. Das zu einem dienstknecht oder dienstmagd gehört. Hispan. Cosa perteneciente a servidor Pol Sluzebny Vng. Szolgai. Angl. That which belongeth to a manservant or maidservand.] Cic. Tusc Qui se in medios immisit hostes famulari veste ne posset agnosci si esset ornatu regio. ¶ Iura famularia dare, pro imperare populo regia potestate. Ovid. 13. Met. Si Romam intrarit famularia jura daturum. Manus famularis. Senec. Herc. Oetæo. Turba famularis mensas instruit. Stat. 2. Achil.

Fămĭlĭārĭŭm, rii, n. f. [Pol. Oręzyn domowa. Vnga. Szolgák eszközi, fegyver.] Cornelius Fronto lib. de nominum verborumque differ. Familiarium est quod servo competit, ut sagum, gladius, &c.

Fămŭlārĕ, neutrum pro adverbio serviliter Vng. Szolgai módra.] Stat. 3. Syl. nec turbidus ira, Nec famulare timens. Id est, more famuli.

Fămŭlātŭs, tus, m q. & Famulitium. servitus [עבודה habodáh, δουλεία. Gall. Servitude, servage. Ital. Servitù. Germ. Dienst oder dienstbarkeit. Belg. Dienstbaerheit. Hispan. Servidumbre. Pol. Niewola. Vng. Szolgalat. Angl. The service of houshold servandes.] Cic. de Amicit. Qui aliquandiu propter ignorantiam stirpis & generis in famulatu fuerint. Idem tertio Offic. Quàm miser virtutis famulatus servientis voluptati. Varro: Apud ignavum dominum duro famulitio adstrictus. ¶ Dicitur etiam famulitium, servorum copia. [עבדה habodáh, τὸ οἰκετικόν, οἰκετεία. Gal. Compagnie de serviteurs. Ital. Moltitudine de servi. Ger. Viele der Knechten. Hispan. Aquellos que somos servidores. Polon. Sluzebna czeladz. Vngar. Szolgáknak sege. Ang. The whole company of houshold servandes.] Macrob. Vnus è famulitio cui provincia erat, admittere volentes dominum convenire. ¶ Item famulitas pro servitute antiqui dixerunt. Accius in Andromeda: Nam postquam parvas vos oppressit famulitas, vis atque egestas, fama, formido, pudor. Pacuvius: Quæ famulitas.

Fămŭlātĭo, f. t. Famulorum, famularumque multitudo [עבודה habodáh, οἰκετεία. Gal. Compagnee de serviteurs. Ital. Moltitudine di servi. Ger. Ein hauffen Knecht, Hisp. Los servidores. Polon. Kupa sluzebników. Vngar. Szolgák népe. Ang. The whole companie of houshold servandes.] Apul. lib. 2: Et ecce mulierem quampiam frequenti famulatione.

Fānātĭcŭs, Vide Fanum.

Fandŭs, Vide Faris.

Fannia lex, Φαννία νόμος, à Macrob. lib. 2. c. 24. numeratur inter leges sumptuarias quæ ad nimium conviviorum luxum compescendum à Fannio Consule lata fuit anno post Vrbem conditam quingentesimo octavo. Hæc ludis Romanis, item ludis plebis Saturnalibus, & aliis quibusdam diebus in singulos dies centenos æris in sumi concessit, decemq; aliis diebus in singulis mensibus tricenos: cæteris autem omnibus diebus denos. Vide & Gellium lib. 2. c. 24.

Fānnĭānă pyră, Vide Favoniana.

Fānŭm, ni, n. t. Templum: מקדש mikdasch, ναός, ἱερόν. Gall Temple. Ital. Tempio, chiesa. Ger. Ein Tempel / ein Kirch Belg. Een Kercke / Tempel. Hisp. Templo donde se venan respuestas. Pol. Kosciol. Vng. Templom, kápolna. Egyház. Angl. A temple, a church.] à Faunis Latinorum diis, qui indormientibus responsa dare solebant, ut ait Martianus Capella: vel à Feuno, qui (autore Probo Grammatico) primus oraculi conditor fuit. Festus: Fanum à Fauno, vel à fando, quòd pontifex in dedicatione templi certa verba præfari solebat. Cic 2. de Legibus: Illud vitiosum Athenis, quòd Cylonio scelere expiato. Epimenide Crete suadente, fecerunt Contumeliæ fanum, & Impudentiæ. Sunt tamen

qui hoc nomen per ph scribant, ἀπὸ τοῦ φανερῶ, quod significat manifestum, quod è phano aperta responsa dabantur. Differunt autem, fanum, templum, sacellum, delubrum & lucus, Quòd fanum sit locus Fauno consecratus: Templum in loco augurato: Sacellum parvulum ædificium diis consecratum: Delubrum in quo homines pericula sua deluunt: Lucus, locus fulmine ictus & arboribus tectus. Corn. Fronto de differ. vocab. ¶ Ab hoc nomine adjectivum deducitur profanus, sive prophanus, a, um: id est, nulla religione obstrictus, tanquam porrò fanum: id est, procul à fano

Fānātĭcŭs, a, um, adjectivum à fano deductum. [משגע meschungha. German. Besinnig/besessen/feindselig. Belg. Beseten. Polon. Lachwiecnie wiam biwakia ... Vngar. Istentelthletet. Angl. Mad or possed with a prophesing or some euill spirite.] ¶ Dicuntur autem fanatici quos Græci vocant ἐνθέους aut θεοφορουμένους, quòd non sua sponte, sed divino numine ferri credantur: Fanatici autem dicti sunt idcirco quòd in fanis: hoc est, in templis sacerdotes oraculorum ædituri, hujusmodi furore corripiebantur. Virgil. 6. Aeneid. & Lucan. Pharf. libro 5. Liv. libro 8. bell. Maced. Galli Matris magnæ à Pessinunte occurrêre cum insignibus suis, vaticinantes fanatico carmine, deam Romanis viam belli & victoriam dare. Quintil. libro 11: Frequens etiam capitis motus non caret vitio: adeò caput jactare, & comas excutientem rotare fanaticum est. Iuvenal. Satyr. 2: - & crine senex fanaticus albo, Sacrorum antistes. Cicero pro Domo sua: Quid tibi necesse fuit anili superstitione, homo fanatice, sacrificium, &c.

Făr, farris, n.t. olim generale nomen fuit ad omnia genera frumenti: ita dictum à ferendo: quòd à terra proferatur: sive (ut Varroni placet) à faciendo, quòd in pristino fieret: id est, præpararetur & contunderetur. Hinc triticeum far, pro tritico veteres dixerunt, & hordeaceum far pro hordeo: & far adoreum pro certo frumenti genere quod alio nomine ador appellabatur, Columell. lib. 8. c. 5: Post hæc cavea cum matre claudendi sunt, & farre hordeaceo cum aqua in cocto, vel adoreo farre vino respersо modicè alendi. Et paulò pòst: Vva labrusca de vepribus immatura lecta cum farre triticeo minuto cocta objicitur esurientibus. ¶ Propriè autem farris nomine certum quoddam frumenti genus intelligemus, quod primùm ab edendo edor, deinde literæ primæ immutatione ador appellatum fuit, quod q. paulò antè etiam far adoreum dici indicavimus. [כסמת cussemeth. Gal. Toute sorte de blé, mais principalement fourment. Ital. Farro. Ger. Dinckelkorn/kern. Belg. Speltte. Hispan. Farro ò escandia. Pol. Zboże. Vng. Buza lisz. Ang. All maner of corne, properly meale of wheathe and barle.] [Plin. lib. 18. c. 8: Vulgatissima frumenti genera, far quod adoreum veteres appellavêre, siligo & triticum. Et paulò pòst: Qui zea utuntur, non habent far. Et rursum: Ex omni genere durissimum far, & contra hyemes firmissimum: primus antiquo Latio cibus. Et iterum libro eodem capite 7: Populum Romanum farre tantùm è frumento CCC annis usum, Verrius tradidit. ¶ Farris quatuor sunt genera, clusinum, vermiculum duplex, & trimestre, quod & alicastrum vocatur. Vide Colum. 2. c. 6. ¶ Far venaculum. Colum. l. 11. ca. 2: Eodem q; mense ante Calendar. Februar. farriendæ segetes autumnales, sive illæ seminis adorei sunt (quod quidam far vernaculum vocant) seu tritici.

Farreus, a, um. Quicquid ex farre confectum est: [σιτικός, ὁ τῆς ζειᾶς ... Gall. De fourment. Ital. Di formento. Germ. Kernen/ aus kernen oder dinckel gemacht. Hisp. Cosa de farro ò escandia. Polon. Pszeniczny. Vng. Lisztbol sinalt. Angl. Meade of wheate or corne.] Panis farreus. Colum. l. 7. c. 12: Farreo vel triticeo pane sat... andi sunt.

Farrācĕŭs, a, um, ζείνος. Idem quòd farreus, ut farraceum pollem. Plin. lib. 24. cap. 7.

Farrĕum, rei. n. f. Genus libi ex farre factum. [τὸ σιτικὸν, τὸ ἐκ τῆς ζειᾶς. Gall. Gasteau de fourment. Ital. Foccaccia di formento. Germ. Ein kuchen aus kernen gemacht. Hisp. La oblada ò torta de farro ò trigo. Pol. Placzek. Vngar. Lisztbol, vedo beloc. Angl. A wheaten cake.] Plin. lib. 18. cap. 3: Novæ nuptæ farreum præferebant. ¶ Farreum quoq; veteres vocabant horreum à farre: sicut granarium à grano, & hordeum ab hordeo.

Farreatio, f.t. Genus sacrificii erat quo sacerdotum nuptiæ confirmabantur. Nam (ut autor est Boëthius in Topica Ciceronis) tria erant genera uxorum: unum quum uxor tantùm in lecti partem veniebat, quam matronam vocabant: Alterum quum in manum mancipiumq; viri conveniebat omniumq; ejus fortunarum fiebat particeps, & marito suo intestato ut hæres succedebat, & maritus vicissim illi: cujusmodi uxores matresfamiliâs vocabantur. Tertium quum adhibito libo farreo, certa sacrificii solennitate nuptiæ contrahebantur. Sed ejusmodi solennitate in contrahendis nuptiis soli sacerdotes utebantur. Porrò matrimonium per farreationem contractum, non nisi per diffarreationem poterat dissolvi. Erat autem diffarreatio aliud sacrificii genus, quo nuptiæ per confarreationem contractæ, contrario ritu dissolvebantur.

Farrāgo, penult. prod. hujus farraginis, f.t. Quod ex multis satis, ut hordeo, vicia, & leguminibus fit, pabuli causa. [... Gal. Meslange, ou dragee pour les bestes. Ital. Commistio e de diverse cose. German. Ein gemischt futter dem Viech/ als aus kernen/gersten/haber/wicken/ic. Belg. Misteluyn. Hispan. Herren de centeno & otras cosas. Pol. Miesszanina, d'ia ... Vngar. Sok fele magbol elegitetet abrak. Angl. A folder for beastes migles and made of diuerse sortes of cornes.] Varro: Inde quòd far ferro cæsum, farrago dictum, aut quòd primùm in farracea segete sit cœptum sit. ¶ Diversarum quoque rerum commistio farrago dici potest, Iuven. Sat. 1: Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas, Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli. Pers. autem Satyr. 5. Farraginem pro farre vel frumento posuit: Vappa & lippus & in tenui farragine mendax.

Farrāgĭnā, ïă, pluraliter Col. l. 11. c. 2: Nam & napinæ, itemque rapinæ siccaneis locis per hos dies fiunt, Farraginaria quoque pecori futura per hyemem præsidio.

Fărīnă, f.p. Frumentum mola comminutum, & in pulverem redactum:] קמח kemach. ἄλευρον, ἀλφιτον. Gal. Farine. Ital. Farina. German. Mehl. Belg. Meel. Hisp. Harina. Pol. Maka. Vngar. Liszt. Ang. Meale.] quod nomen à farre deductum tradit Plinius lib. 18. cap. 9. Nam (inquit) quæ sicca moluntur, plus farinæ reddunt quæ salsa aqua sparsa, candidiorem medullam: verùm plus retinet in furfure. Farinam à farre dictam, ex nomine ipso apparet. Hæc ille. Scribitur tamen unicor, quamvis far in obliquis, r, geminet. Corripit enim primam syllabam. Martial. lib. 13: Pascitur & dulci facilis gallina farina. Ovid. de Med. faciei: Nam quæ pulvereæ fuerint confusa farinæ. Pers. Satyr. 3: cribro decussa farina. ¶ Quid ad farinas? τί πρὸς τ' ἄλφιτα, id est, quid attinet ad parandas facultates? Concupivit assam farinam, ὠπτὸν ἐπιθυμεῖ ἀλφίτων. In eum dicebatur, qui domesticam tenuitatem pertæsus, apud alios lautiorem vitam quæsisset. Theocritus in Cyniscа, farinam assam, novam & lautiorem victus rationem vocat, propterea quòd priscos illos polentam duntaxat victitasse legimus, videlicet clibano coquendi panis usu nondum reperto. ¶ Exigit è statuis farinas. αἰτεῖν, ... In eum dicebatur qui nullius misertus, undecunque quod potest avellit, vel ab ipsis mortuorum statuis. ¶ Nostræ farinæ dicuntur inter quos est indiscreta similitudo, Persius in 5 Satyra. ¶ Ne verba pro farina, μὴ λόγους ἀντὶ ἀλφίτων. i. ne verba pro farinis. Adversus eos jaciebatur, qui beneficium verbis, non re dabant. Qui ferè magnatum mos est, uti suos splendidis promissis alant.

Fărīnācĕŭs, a, um. Quod factum est ex farina. [ἀλευρώδης Gal. De farine. Ital. Di farina. Germ. Aus Mehl gemacht. Hispan. Cosa de materia de arina. Polon. Maczysty. Vng. Lisztbol valo. Angl. Of meale.]

Fărīnārĭum, n.f. Locus ubi servatur farina. [ἀλευρών. Gal. Lieu pour garder la farine. Ital. Luogo da tener farina. Germ. Ein Mehlkast/in ort da man das Mehl hinbehaltet. Hisp. Lugar donde se guarda la harina. Polon. Maczna skrzynia. Vng. Liszt tarto. Angl. A place where men meale may kept, a boulding house.]

Fărīnārĭŭs, a, um, Quod ad farinam pertinet. [ὁ τῶ ἀλεύρου, ἀλευρικός, ὁ τῶ ἀλφίτου. Gall. Servant à farine. Ital. Che serue à farina. Germ. Das zu dem Mehl gehört. Hisp. Cosa perteneciente à harina. Vngar. Lisztbol valo. Ang. That belongeth to meale.] Plin. lib. 18. Farinario cribro succernunt.

Farcĭo, is, farsi, fartum act. q. Sagino, pinguefacio, farturo quasi farre impleo. [השביע hisbiah ... ... mile, συμπιέζω, σάττω. Gall. Farcir, remplir. Ital. Ingrassare, impire. German. Füllen/ mesten. Hisp. Embudir ò recalcar. Polonic. Nad...a, nadziewam. Vng. Hizlalom, meg tölthöm. Angl. To fill, to stuff, to fat, or cramme.] Colum. lib. 8. c. 7: Hæc enim ferè communis est cura farcientium: nam illi qui volunt non solùm opimas, sed etiam teneras aves facere, mulsa recente aqua prædicti generis farinam conspergunt, & ita farciunt. ¶ Significat & quovis modo implere, idque per metaphoram Plinius in Epistol. Præterea architectus sanè æmulus ejus, à quo opus inchoatum est, affirmat parietes (quanquam viginti & duos pedes latos) imposita onera sustinere non posse: quia sint cæmento medii farti, nec testaceo opere præcincti. ¶ Farcire alicui centones. Plaut. Epid. hic non est locus: Quin tu alium quæras cui centones farcias: id est, quem tu gloriosis mendaciis, & confarcinatis fabulamentis expleas. ¶ Farcire pannum in os, pro Inserere. Seneca 3. de Ira: Dum spongiæ non reperientur, scindi vestimenta miserorum, & in os farcire imperavit. ¶ Hujus verbi composita sunt Confercio, Effercio, Infercio, Offercio, Refercio. Quorum significata vide suis locis.

Fartŭs, seu Farctus, participium. [... ἐμπεφορημένος, σεσαγμένος. Gall. Farci, rempli. Ital. Guarnito, riempito. Ger. Gefüllt/ vollgestoppet. Hisp. Embutido ò recalcado. Pol. Nadkany, nadziani. Vngar. Megtöltetet. Ang. Stuffed, crammed.] Cicero septima Ver. Lectica octophoro ferebatur, in qua pulvinus erat pellucidus, Melitensi rosa farctus. Martial. lib. 5: Hic farta premitur angulo Ceres omni. Plin. lib. 29. cap. 5: Fartus ventriculus coriandro.

Farcīmĕn, penult. prod. hujus farciminis, n.t. Intestinum, variè ac minutum concisa carne refertum. [ἀλλᾶς. Gall. Saucisse, andouille ou boudin. Ital. Salcissa, lucanica. Germ. Ein Wurst. Belg. Worst. Hispan. Longaniza, salcicia, ò relleno. Pol. Ielito, kielbassa. Vnga. Kolbasz, tölött hurka. Ang. A sawsige, a puddinge.] Varro libro 6 de lingua Latina: Ab eadem fartura farcimina extis appellata.

Fartōrēs, m.t. Qui farcimina faciunt ex insecta carne & adipe & hujusmodi. [ἀλλαντοπώλης. Gal. Pastissiers, faiseurs de saucisses. Ital. Salcicciai, che fanno salcicce. Ger. Wurstmacher. Belg. Worstmacker.

maedet. Hispanic. *Los que hazen salcicias.* Pol. *Kie'basnicy.* Vnga. *Kolbaszcsinálók, ölteleket csinálók.* Ang. *Pudding makers, crammers of geese or capons.*] Aut certè aves macras ab aucupibus emptas, lucri gratia farciunt: hoc est, sagiunt. Terent. in Eunoch. Cupidinarii omnes, cerarii, lanii, coqui, fartores, aucupes. Colum. lib. 8 c 7: Pinguem quoque facere gallinam, quamvis fartoris, non rustici sit officium. ¶ Hoc etiam vocabulo, auctore Festo appellati sunt nomenclatores, quòd obviorum nomina candidatis in aurem infarcirent.

Fartilis, fartile, penult. corr. Fartus. [*bari, σιτιστός.* Gall. *Engraissé.* Ital. *Ingrassato.* Germ. *Gefüllt/gemestet.* Hisp. *Embutido, relleno, recalcado.* Pol. *Oćarmiony, obetkani.* Vngar. *Megtöltött, hizlalt.* Angl. *Made fatt, francked or crammed.*] Plin. lib. 10. cap. 22, de anseribus & eorum jecore loquens: Nostri sapientiores, qui eos jecoris bonitate novêre; fartilibus in magnam amplitudinem crescit. Vbi *fartiles anseres* vocat fartos & saginatos.

Fartum, ti, n. f. Genus libi, à farciendo dictum: quòd multis variis rebus farciretur. Polon. *Nadzienie.* Vng. *Vagdalt belsinalt béles.*] Pers. Satyr. 2: Attamen his extis, & opimo vincere farto Contendit. Veteres enim (ut Cato de Re rustic. scribit) struem farris, tritici, hordei, fabæ, seminis rapacii, ture ac vino additis, ante messem parabant in porca præcidanea immolatione, Ianoque & Iovi ac Iunoni sacrificabant: quæ diversarum rerum congeries fartum appellabatur. Scribitur etiam fertum, & Cornutus dici putat à ferendo: quod genus hoc libi diis infertur à pontificibus: quanquam nonnulli (ut inquit idem) vas putant esse quod ornatum certis speciebus & refertur sacris diis infertur. ¶ Est & fartum quod quid farcitur, vel fartum est. [*τὸ ἐμφορηθὲν, τὸ σάγμα, τὸ οἶδημα.* An. *Suffe wherewith any thing is stuffed.*] Columella lib 3: Semper proderit, simul ac folia agere cœperit ficus, rubricam amurca diluere, & cum stercore humano ad radicem infundere: ea res efficit oberiorem fructum & fartum fici speciosius & plenius. ¶ Fartum vestis pro ipso corpore posuit Plaut. in Mostel. Non vestem amatoris mulieres amant, sed vestis fartum.

Fartura, æ. f. t. dicitur actus modúsve farciendi altilia. [*ἐμφόρησις, σίτισις, σίτευσις, τὸ σάγμα.* Gal. *Engraissement.* Ital. *Ingrassamento di bestia.* Germ. *Füllung/mestung.* Bel. *Die vollinge / oft mestinge.* Hisp. *Aquella obra de embutir relleno.* Polon. *Karmienie ptastwa.* Vngar. *Töltés, hizlalás.* Angl. *A cramming or making fatt.*] Colum. lib. 9: Sed si fastidiet cibum, totidem diebus minuere oportebit quot jam farturæ præcesserunt.

Fartim, adverbium, penè idem quod acervatim, accumulatim. [מפרנים *chomarim chomarim.* *συμπεφορημένως.* Gal. *A monceaux.* Ital. *A mucchi.* German. *Hauffechtig/hochechtig.* Hisp. *A montones.* Pol. *Hufrem, w gromadę.* Vng. *Töltve, darabonként.* Ang. *By heapes.*] Apul. Parabat ficum fartim concisum.

Farfenum, Virgulti genus est, inquit Festus.

Farfugium, gii, n. f. Herba est nymphææ non absimilis, circa fluvios nascens, populi folio, sed ampliore; *ἀρκτίον.* Alio nomine farfanum dicitur, Vide Plin. lib. 24 c. 15.

Faris, vel fare, fatur, fatus. A Fero deductum est: quod inter alia significata significat loqui. [דבר *dibber.* *φάσκειν.* Gal. *Parler.* Ital. *Parlare.* German. *Reden.* Belg. *Spreken.* Hisp. *Hablar.* Pol. *Powiedzieć mowy.* Vng. *Szóllok, szólok.* Angl. *To speak.*] Quanquam fari, teste Varrone, minus sit quàm loqui. Pueri enim quum primùm vocem edere incipiunt, quæ intelligi potest, fari dicuntur. Plin. l. 11. c. 1: Qui celeriùs fari cœpêre, tardiùs ingredi incipiunt. Loqui autem nemo dicitur, nisi qui servato quodam verborum ordine perfectè quæ sentit, efferre potest. Vnde pueri qui nondum fari didicerunt, infantes dicuntur. Hæc tamen Varronis differentia non observatur. Virgilius lib. 6: Sic fatur lachrymans, classique immittit habenas. ¶ Legitur & in significatione passiva. Suetonius: Prætorum fasti dies sunt quibus jus fatur id est, dicitur, sicut nefasti, quibus non dicitur, *λέγεται.* Hujus verbi prima persona deberet esse for, ut inquit Priscianus, quæ tamen non est in usu. ¶ Ejus composita sunt, Effari, Eloqui, Affari, Alloqui, *προσειπεῖν.* Cicero in Catone: Licet mihi iisdem versibus affari te, ô Attice, quibus affatur Flaminium ille vir. Præfari, ante fari. *προλέγειν.* Columella in præfatione: Quos ordine suo tunc demum persequar quum præfatus fuero, quæ reor ad universam disciplinam maximè pertinere. Profari idem quod effari. Virgil. 1. Aeneidos. Tum breviter Dido vultum demissa profatur.

Fando, gerundium. Plautus Amphitr. quæ neque fieri possunt, neque fando unquam accepit quisquam, profers Carnufex. Cicero pro Quintio: Non denique ulla unquam intercessit postulatio, omitto æqua, verùm ante hoc tempus ne fando quidem audita.

Fans, participium, [דבר *dobér* מדבר *medhabbér* *φὰς, λέγων.* Gal. *Parlant, qui dit.* Ital. *Parlante.* German. *Redend.* Hisp. *El que habla.* Pol. *Mowiaci.* Vngar. *Szólló, beszéllő.* Ang. *That speaketh.*] Propertius lib. 3. Elegia 7: Subtrahit hæc fantem torta vertigine fluctus.

Fatus participium. [*εἰπὼν, φθεγξάμενος.* Vng. *Szolván.*] Virg. 2. Aeneid. sic fatus: deinde comantem Androgei galeam, clypeique insigne decorum Induitur.

Fandu., fanda, fandum, quanvis ratione originis videatur significare quod fatu dignum est: ferè semper tamen accipitur pro eo quod justum, æquum, rectumq; est. [*θεμιτὸς, φατὸς, φατὴς, ῥητός.* Gall. *Qu' on doit, ou qu' on peut dire.* Italic *Cosa degne di le je ne parli.* Ger. *Das wirdig oder billich ist davon man rede.* Hisp. *Cosa de hablar.* Polon. *Słuszny do mowienia.* Vngar. *Beszéllésre méltó, igaz.* Angl. *Which may or ought to speake, lawfull, meete.*] Quemadmodum è contrario infandum, & nefandum dicimus quod injustum est, & minimè rectum. Livius: Ita respersæ fando nefandoque sanguine aræ. Cic. 1. de Divin. ex vetusto Poëta, Neque me Apollo fatis fandis iovitam cier. Virgil. 1. Aeneid. At sperate deos memores fandi, atque nefandi: hoc est, justi atque injusti, interprete Servio.

Farrago, Farreatio, Farreum, Farina, Farinaceus, Farinarius. Vide FAR.

Fartilis, Fartim, Fartores, Fartum, Fartura, Vide FARCIO.

Fas, n. gen. Indeclin. Nomen est defectivum, tres tantùm casus habens, eosq; in singulari numero, nominativum videlicet, accusativum & vocativum. Est autem Fas, idem quod jus, quod pium, & fando dignum: & putant referri ad deos, quemadmodum justum ad homines. [*θέμις, ὁσία.* Gall. *Ce qui est loisible, licite & permis.* Ital. *Ciò che è giusto, lecito & honesto.* Germ. *Göttlich/billich und recht.* Belg. *Recht/geoorlooft.* Hispan. *Lo que es licito por religion.* Pol. *Słuszność, prawo Boże.* Vng. *Szabad.* Ang. *Lawful, standing with the lawe.*] Virgil. 1. Georg. Fas & jura sinunt: id est, divina & humana jura permittunt. Et paulò pòst: Quippe ubi fas versum atque nefas, tot bella per orbem, Tam multæ scelerum facies. ¶ Fas est: id est, licitum. Plaut. in Asin. Neque pol te accuso, neque id me facere fas existimo. Cic. pro Mil. Clodium nihil delectat quod aut per naturam fas sit, aut per leges liceat. Tacit. l. 14. Ex hominum fibris consulere deos fas habebam. Quint. l. 3 c. 8: In judiciis enim vulgò fas habetur, indulgere aliquid studio suo. Hujus contrarium est Nefas, quod est impium & execrabile. *ἀθέμιτον.*

Fascia, æ. f. p. Genus linteoli quo pueri vel aliud quid ligari solet. [*חיתול chittul.* *ἐπίδεσμος, σπάργανον.* Gall. *Vne bande ou autre piece de linge, comme pour emmailloter les petits enfans, ou un gorgias ou bavette ou un brayer, ou ces gresses.* Ital. *Fascia.* Germ. *Ein windelband/windeln/ binde.* Belg. *Windeband.* Hisp. *La faxa.* Polon. *Pieluchu, powiáska, bánda.* Vng. *Pólya.* Angl. *A cande lyke on to wrap with litle babe, or bound in st air swathle gestures.*] Cicer. 2. de Divin. De fert conjectorem quidam somniasse se ovum pendere ex fascia lecti sui cubicularis. ¶ Et propriè, pro tegumento crurum pedumque fasciæ poni consueverunt: ideoque crurales, pedulesque dicuntur. Vlpianus: Fasciæ crurales, pedulesque vestis loco sunt, quia partem corporis vestiunt. Scribit Plin. lib 8: Mures portendisse exitium Carboni Imperatori, arrosis fasciis quibus in calceatu utebatur. Columella libro 7: Rectè genibus applicantur, ac fasciis circundantur. ¶ Fascia pectoralis, qua mulieres mammas tegunt. Martialis lib. 14. ¶ Item fasciæ dicuntur sectiones quædam orbis, quæ ab Astrologis zonæ, sive plagæ appellantur. Mart. Orbis terræ in quinque zonas, sive melius fascias discernitur. ¶ Ponitur pro nube, in modum fasciæ cœlum percurrente. Iovenal. Satyr. 14: Nil color hic cœli, nil fascia nigra minatur.

Fasciola, diminut. f. p. Parva fasci. [*ταινίδιον.* Gal. *Bandelette, petit gorgias, drappeau.* Ital. *Picciola fascia.* German. *Ein bindle.* Hispan. *Pequenna faxa.* Pol. *Zwiazeczka.* Vng. *Kis pólyácska.* Ang. *A litle bande, a garter.*] Cic. de Arusp. resp. P. Clodius à crocata, à mitra, à muliebribus soleis purpureisque fasciolis, à strophio, à psalterio, à flagitio, à stupro est factus repentè popularis. Horat. lib. 2. Serm. Satyr. 3: ponas insignia morbi, Fasciolas, cubital, focalia.

Fascio, as, are, act. p. Est fascia ligare. [חבש *hechet'il* חתל *chabasch* *σπαργανοῦν.* Gal. *Bander, emmailloter, lier de bandes, emmailloter.* Ital. *Fasciare, bendare.* German. *Binden/einbinden.* Hispan. *Faxar o embolver al cuerpo la faxa.* Polon. *Obwiam, obwiązuię.* Vng. *Pépálólom.* Angl. *To knitte or binde with a bande, to swadle.*] Spartianus de Antonino Pio: Sed quum esset longus & senex, incurvatusq; tiliaciis tabulis in pectore positis fasciabatur, ut rectiùs incederet. Mart. lib. 12: Nec fasciato naufragus loquax trunco.

Fasciculus, Vide FASCIS.

Fascinum, penult. corr. n. f. Quoddam incantationis genus, quo homines ita ligantur, ut liberi non sint, nec mentis compotes, sæpeq; ad extremam maciem deveniant. [כשף *chaschaph.* *βασκανία, γοητεία.* Gall. *Sorcelerie, enchanterie, enchantement.* Ital. *Malia, incantamento.* Germ. *Verzauberung/Zauberei.* Belg. *Een betooveringe.* Hispan. *Ojo, encantation, aojadura.* Pol. *Oczarowanie.* Vngar. *Igézet, vagy bűvölés.* Angl. *An inchantement, bewitching.*] Horat. pro virili membro posuit in Epod. Od. 8: Illiterati num minus nervi rigent, Minúsve languet fascinum?

Fascino, as, pen. corr. act. p. Fascino noceo. [כשף *chischscheph.* *βασκαίνω.* Gall. *Ensorceler, enchanter.* Ital. *Ammaliare, sfrigare.* German. *Verzaubern.* Belg. *Betooveren.* Hisp. *Aojar con mal ojo.* Pol. *Czarować.* Vng. *Megigézem.* Ang. *To bewitch, to forespeak.*] Virg. 3. Eclog. Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos. Lingua mala fascinare aliquid, Catul. ad Lesb. Fit autem à verbo Græco *βασκαίνω*, quod significat invideo, indignor, irascor, accuso. Hujus compositum est Effascino.

Fascinans, tis partic. [מכשף *mechaschscheph.* *βασκαίνων.* Gal. *Ensorce-*

sorcelleur, forcier. Ital. *Strigante, amaliante*. Germ. Verzauberend. Hispan. *El que doja*. Pol. Oczarowany. Vng. *lege* [illegible]. Angl. *One that be witcheth or forespeaketh*.] Plin. lib. 13. c. 4: Deote contra fascinantes religiooe politum.

Fascinatio, onis, f. t. [[illegible] *chaschaph*. βασκανία, γοητεία.] Gall. *Ensorcellement, sorcelerie*. Ital. *Lo strigare & amaliare, amaliamento*. German. Verzauberung. Belg. Betoovenge. Hisp. *Aquella obra de aojar con malojos, aojadura*. Pol. Oczarowanie. Vng. *Ig[illegible] (aungy) igézés*. Ang. *A bewitching, a forespeaking*.] Plin. l. 28. c. 2: Cur & fascinationibus adoratione peculiari occurrimus? Idem l. 19. c. 4: Hortosque & fores tantùm contra invidentium fascinationes dicari videmus.

Fascinus, ni, penult. corr. Dei nomen apud veteres. Plin. lib 28. cap. 4: Religione muratur & Fascinus, imperatorum quoque non solùm infantium custos, qui deus inter sacra Romana à Vestalibus colitur, & currus triumphantium sub his pendens defendit medicus invidiæ, jubetque eosdem recipere.

Fascis, hujus fascis, m. t. Lignorum aliarúmve rerum colligatarum congeries. [[illegible] *aghuddah*. Νορυ.] Gal. *Vn fais, un paquet, ce qui est lié ensemble, vn paque, fardeau ou botte*. Ital. *Fascio, fardello*. German. Ein burde / ein fey holtz oder ein anders ding. Belg. Eem busse [illegible]. Hispan. *Hace, emboltorio, ò carga como de lenna*. Pol. *Oczepka*. Vngar. *[illegible]*. Ang. *A fagot, a sheaffe of arrowes*.] Vnde festem oculariuum vocare possumus id quod Parisienses vorant *Bourrée*. Nam cocula (ut Festus ait) sunt ligna minuta quibus facilè coquuntur opsonia. Cæsar 8. bell. Gall. Fasces frumentorum, ac virgultorum. Sic fasces calamorum, apud Martialem lib. 14. ¶ Per translationem quandoq; ponitur pro onere ἄχθος. Nam fasces lignorum, seu aliarum rerum, graves sunt portatoribus. Virgilius in Bucol.: ego hoc te fasce levabo. Idem 3. Georgic.: non secus, ac patriis acer Romanus in armis Injusto sub fasce viam dum carpit. ¶ Vno fasce complecti, legitur apud Plinium in Epistol. pro eadem opera & conjunctim agere, non separatim: id Græcè dicunt [illegible], id est, comprehensim. ¶ Erant præterea fasces, apud Romanos magistratuū insignia, quæ illis à lictoribus præferebantur Consulibus quidem duodeni, Proconsulibus autem & Prætoribus seni. [[illegible]] Gal. *Trousseaux de verges d'où entour des haches d' armes qu' au temps passé on portoit devant les magistrats*. Ital. *Insegne portate a [illegible] magistrati Romani*. Germ. Büschlein ruten umb ein axt gebunden / so man vor zeiten zu Rom den Bürgermeistern vorgetragen hat. Hispan. *Las insignias del consul Romano*. Pol. *Chostka [illegible] przed [illegible] noszono*. Vng. *[illegible]*. Angl. *Signes or tokens of honours borne in olde tymes before the magistrates of Rome*. [Fiebant autem ex betula arbore: eo cum usum ex Gallia in Italiam translata. Figura fascium erat hujusmodi: Detractis ex betula arbore virgis, ita includebatur securis, ut acies ferri in summitate emineret, reliqua pars circunducto loro tegeretur. Quod eo consilio à majoribus fuit excogitatum, (ut docet Plutarchus in Problematibus) ut ostenderent magistratuum iram in sumendo supplicio non debere esse præcipitem, eosque fasces habere, sed tamen ligatos: quique sine justa causa non debeant dissolvi. Præterea si subitò in aliquem magistratus exarsisset, ut ea mora, dum virgæ, aut securis expediretur, furor ille aliqua ex parte subsideret. Duo autem videbant esse facinorosum genera, quorum alterum sperabatur posse emendari, alterum planè erat deploratum. Qui igitur corrigi poterant, virgis castigabantur: malitia verò deplorata securi amputabatur. ¶ Quoniam verò fasces erant magistratuum insignia, factum est ut pro ipsis etiam magistratibus ponantur. Virgilius lib. 2. Georgic. Non illum populi fasces, non purpura regum Flexit. Hinc Summittere fasces, est autoritatem vimque imperii, majori atque augustiori imperio submittere. [illegible] Sic Publica, teste Livio lib. 2. ab Vrbe: Cum populo Romano acturus, ejus majestati fasces submisit: hoc est, lictores, cæteraque magistratus insignia à se recedere jussit, ut veluti privatus populi judicium subiret. Vocato, *inquit*, ad concilium populo, summissis fascibus in concionem ascendit. Ad hunc etiam modum intelligendum est illud Plin. lib. 7 cap. 30: Cneus Pompeius confecto Mithridatico bello, intraturus Posidonii sapientiæ professione clari domum, fores percuti de more à lictore vetuit: & fasces lictorios januæ submisit is, cui se Oriens, Occidensq; submiserat: hoc est, lictores suos ad januam subsistere jussit, ut veluti privatus familiariter cum Possidonio colloqueretur.

Fasciculus, li diminutivum, Parvus fascis. [[illegible] *aghuddah*. [illegible]] Gal. *Vn petit faisseau ou fardeau, paquet*. Ital. *Picciolo fascio, fardello*. German. Ein bürdelein / büschelein. Hispan. *Pequenno hace, emboltorio*. Polon. *[illegible]*. Vngar. *[illegible]*. Angl. *A litle fagot, or fardel*.] ut Fasciculus literarum, Cicero ad Quintum Fratrem, libro secundo. Idem ad Tironem: Quod fasciculus alter ad me jam sine tuis literis perlatus est. ¶ Accipitur & pro olfactoriolo. [illegible]. Cicero libro 3. Tusculan. Fasciculum ad nares admovebis, incendes odores, & sertis redimiri jubebis, & rosis.

Fascinum. [Vng. *[illegible]*.] Quintil. libro 1. cap. 4: Adjiciebant & asseverationem, ut heu: & attractionem, ut fa-

secatim: quæ mihi non approbantur.

Faselus, penult. prod. Vide PHASELVS.

Faseolus, li, m. f. [φασίολος.] Gal. *Des faseoles, une espece de pois*. Ital. *Fagiuolo*. German. Ein gattung gemüß trägt etwas lenger täschen dann Griechisch hew. Hisp. *Fajo es legumbre*. Pol. *[illegible]*. Vng. *[illegible]*. Angl. *A king of pulse*.] Genus leguminis, siliquam terens longiorem quàm fœnogræcum quæ una cum femine manditur viridis ex oleo & garo. Columella lib. 2. ca. 15: Faseoli modii quatuor obruuntur totidem operis. ¶ Legitur & Faselus, per tres syllabas. Virgil. 1. Georg. Si verò viciamque seres, vilemque faselum. Galen. lib. de Aliment. facult. fasceolos distinguit à faselis: vultque faseolum plantam hortensem esse eandem cum smilace, cujus fructus lobi dicuntur, & dolichi Theophrasto: Faselum autem eundem esse cum cicercula, aut certè ejus speciem, quæ etiam hodie *Fasillorum* nomen apud vulgus retinet.

Fasti dies, Dicti sunt quibus Prætoribus licebat eria verba fari, do, dico, addico. [[illegible]] Gal. *Iours plaidoyables*. Ital. *Giorni da i [illegible]*. German. Gerichtstag an denen man Gericht halten darff. Hisp. *Dias en los quales [illegible]*. Polon. *[illegible]*. Vng. *[illegible]*. Ang. *Dayes of iustise, or pleadible dayes, in the which [illegible]*.] & Nefasti, quibus non licebat fari. Ov. d. lib. 1. Fastorum: Ille nefastus erit, per quem tria verba silentur: Fastus erit per quem lege licebit agi. ¶ Fasti etiam libri, omnium dierum totius anni rationem, & numerum continentes. [[illegible]] Gal. *Calendrier, par lequel on pouvoit cognoistre les iours festez, plaidoyables & non plaidoyables*. Ital. *Calendario da cognoscere i giorni festivi da gli altri, & quando si [illegible]*. German. Kalender oder Bücher aus welchen man die Feyertag oder andere gebottene vnd verbottene Tag erkennet. Belg. Kalender. Hispanic. *Libro de los annales, el calendario para conoscer las fiestas*. Polon. *Iudicie, kalendarz, na ktorim [illegible]*. Vngar. *Kalendarium, [illegible]*. Angl. *An manak to knowe holy or pleadible dayes*.] Pro eodem etiam legimus Fastus, hujus Fastus, per quartam declinationem. Lucanus lib. 10: Nec meus Eudoxi vincetur Fastibus annus. Et, ut autor est Priscianus eadem forma dicitur fastus, vel fasti, qua senatus vel senati, ornatus vel ornati, apparatus vel apparati. Ante tempora Appi Cæci, Romani fastos non habebant, paucique sciebant, posset lege agi, nécne, donec Cn. Flavius Appii scriba, compilatis patroni scriniis, fastos populo publicè legendos proposuit: quod adeò gratum populo Romano extitit, ut illum primùm Tribunum plebis, deinde etiam Aedilem curulem designârint.

Fastidio, Fastidium, Vide FASTVS.

Fastigium, gii, n. f. Altitudo, & summitas operis, quæ latitudine surgere incipiens, paulatim colligitur in acumen. [[illegible]] Gall. *Le coupet ou sommet, le comble ou cime*. Ital. *Fastigio, sommità, acutezza*. Germ. Ein spitzgipffel oder gibel ein fürst. Belg. Den gevel / den top. Hispan. *Cumbre o altura de columna cosa*. Pol. Wierzchołek, szpica, koniec. Vngar. *[illegible]*. Ang. *The ridge of an house, the toppe or edge of a thing*.] Hinc illam formam in quacunque re fastigium dixêre. [illegible] Virgilius libro 1. Aeneid. & fastigia suspicit urbis. Cæsar 7. bell. Gall. Mediocri interjecto spatio, pari altitudinis fastigio. Plinius in Paneg. Excelsiorque templorum fastigium titulos. ¶ Quandoque est quod vulgus *statum* vocat: unde apud Livium: Cives ejusdem fastigii: hoc est: ejusdem status, fortis, conditionis, aut dignitatis: [illegible] Curtius: humanum fastigium excedit: id est, humanæ conditionis modum. [illegible] Hinc ottollere fastigium: id est, augere nomen, existimationemque. ¶ Vsurpavit pro profunditate, sive altitudine Virgilius libro 2. Georgic. Forsitan & scrobibus quæ sint fastigia, quæras. ¶ Per translationem etiam pro cujuslibet rei fine & extrema manu quæ operi imponitur. Cicero libro 3. Offic. Sed quoniam operi inchoato, propè tamen absoluto, tanquam fastigium imponimus. Tracta est metaphora à ratione ædificiorum quibus acuminatum illud tectum quod propriè fastigium vocatur, ultimo loco imponitur. ¶ Fastigia, Diomedi Grammat. libro 2. sunt accentus, qui capitibus literarum opponuntur. Accentus, *inquit*, quidam fastigia vocaverunt quòd capitibus literarum apponerentur. ¶ Fastigium, Idem quod genus. Varro de Re rust. libro 1. cap. 6: Igitur quum tria genera sint à specie simplicia agrorum, campestre, collinum, & montanum: est ex iis tribus quartum, ut in eo fundo in quo hæc duo vel tria sont, ut multis locis licet videri. E quibus tribus fastigiis simplicibus, sine dubio infimis alia cultura aptior quàm summis, quòd hæc candidiora quàm summa: sic collinis, quòd ea tepidiora quàm infima aut summa. Paulò pòst: Propter hæc tria fastigia formæ, discrimina quædam fiunt sationum. Ibidem ad finem capitis: Hæc atque hujusemodi tria fastigia agri ad colendum dispariliter habent momentum.

Fastigio, as, a [illegible] p. Acumino, & quasi in fastigium erigo. [[illegible]] Gall. *Faire en pointe, aiguiser par le haut*. Ital. *Aggu[illegible]are, [illegible] in punta*. German. Spitzen / in die höhe wie ein gibel auffrichten. Belg. Spitsen / scherp maken. Hisp. *Enhestar ò encumbrar ò empinar*. Pol. *[illegible]*. Vngar. *Meg[illegible], meg [illegible]*. Angl. *To make a thing sharpe towardes the toppe*.] Plinius libro 18. cap. 7: Frumen-

Frumenta hyeme in herba sunt, verno tempore fastigiantur in stipulam, quæ sunt hyberni temporis. Sic dicimus fastigiatum in metam: quod summa sui parte acutius quàm ima, metæ habet similitudinem: & fastigiatum in mucronem, quod summa sui parte cuspidata mucronem refert. Liv. 7. bell. Macedon. Ipse collis in modum metæ in acutum cacumen fundo satis lato fastigiatus.

Fāstīgo, as. Sil. lib. 5: mediamque per alvum Sensum fastigans, compressa cacumina nectit. [Vng. *Meg ierőzöm, heiczöm.*]

Fāstīgātio, verbale, f.t. [ἀκρώρευσις. Gall. *Aiguisement & amenuisement en pointe.* Ital. *Sommità, agguzzamento.* German. Spitz. Hisp. *Aquella obra de encumbrar ò empinar, encumbramiento.* Polo. *Zaspicowanie.* Vng. *Meg ie őzés, meg heiczés.* Ang. *A making sharpe in the toppe.*] Plin. lib. 17. c. 14: Calami exacutio medullam ne nudet: tenui tamen fistula detegat, ut fastigatio lævi descendat cuneo, tribus non amplior digitis.

Fāstōsus, Vide sequentia.

Fāstus, hujus fastus, m. q. Superbia, & elatio quædam cum jactantia verborum. [גאוה gaavah גאון geuth זדון zaphon. τῦφος. Gall. *Arrogance, hautainete, orgueil.* Ital. *L'arroganza, l'orgoglio, la propria presuntione.* Germ. Pracht/stoltzheit/hochmuth. Hisp. *Fasto, sobervia, altivez.* Pol. *Pycha, nadeiosc.* Vngar. *Kevélség, fel fuvalkodás.* Ang. *Pryde, lostinesse hautinesse.*] Plin. lib. 11. c. 37: Hæc maximè indicant fastus. Idem lib. 9. cap. 35: Superbo simul ac procaci fastu, ut regina meretrix.

Fāstōsus, a, um. Qui magno fastu alterum contemnit. [זד zedh. ὑπερκόμπος, ὑπερήφανος. Gall. *Arrogant, desdaigneux, hautain.* Ital. *Arrogante, altiero sdegnoso.* German. Prächtig/stoltz/hochtragend. Hispan. *Sobervio e altivo.* Pol. *Pyszny, nadety.* Vnga. *kevély, nagy azkaro.* Ang. *Hawtie, that proudly disdayneth other.*] Martialis libro decimo: Ad nocturna jaces fastosæ limina mœchæ. ¶ Fastosus Maximus, κόμπος μάξιμος. In eum dicebatur qui sibi plus satis arrogasset in sapientia. Sumptum à moribus Maximi cujuspiam arrogantis, & sibi immodicè placentis. Diogen. Collect.

Fāstīdio, dis, pen. prod. divi, ditum, act. q. à fastu fit. Nam propriè fastidio, est cum fastu quodam contemno. fastidio afficior, fastidium ad aliquam rem habeo, ἀποσιτέω, cum accusativo. [קץ kas. מאס maas געל bahal. ἀηδιάζω, ὑπερφρονέω, δυσχεραίνω. Gal. *Reietter avec desdain, ne tenir conte, mespriser, desdaigner.* Ital. *Haver in fastidio, fastidire.* Germ. Ein unwillen haben/verachten. Belg. Versmaden. Hispanic. *Exhastiar, hazer hastio.* Polon. *Gardze, brzydze sie.* Vngar. *Meg vtalom.* Angl. *To contemne with disdaine, to lothe.*] Virgilius 2. Eclog. Invenies alium, si te hic fastidit Alexis. Dicunt etiam de stomacho, quum cibum aliquem respuit: construiturq; sæpissimè cum accusativo, interdum etiam cum genitivo. Horatius in Sermon. Num esuriens fastidis omnia, præter pavonem, rhombumque? Plautus in Aulul. Abiit, neq; me certiorem fecit, fastidit mei. Lucilius lib. 7 Difficiles sumus, fastidimus bonorum.

Fāstīdīre, cum infinitivo, pro Recusare. Quintil li 5. c. 11: Philosophi quanquam inferiora omnia præceptis suis ac literis credunt, repetere tamen autoritatem a plurimis literis non fastidierunt. Idem: Idque fieri, quia fastidiant præstare hanc inferioribus curam.

Fāstīdītus, pen prod. Fastidio habitus [נגעל nighal. ὑπερφρονηθείς, ἀποβεβλημένος. Gall. *Mesprisé, contemné.* Ital. *Fastiduto.* Ger. Verachtet/ab dem man hat ein Unwillen getragen. Hisp. *Enhastiado, ò menospreciado.* Pol. *Wzgardzony.* Vngar. *Meg vtaltatott.* Ang. *Hated, lothed, disdained.*] Lucan. - pars magna Senatus Fastidita jacet. Plin. in præfat. Res ardua vetustis novitatem dare, novis autoritatem, obsoletis nitorem, obscuris lucem, fastiditis gratiam, dubiis fidem. Verba fastidita repellere, Ovid 4. de Ponto, Domus fastidita. Idem 2. de Remed. am.

Fāstīdium, dii, n. s. Contemptus, tædium.] געל gohal. ὑπεροψία. Gall. *Desprisement, mespris, contemnement, desgoustement.* Ital. *Fastidio, tedio, sprezzamento.* German. Naßleidigkeit/verdruß/verachtung. Belg. Versaetheit/versmadinge/ onlust/wareheyt van spijse. Hispan. *Hastio ò aborrecimiento de alguna cosa.* Pol. *Wzgarda, brzydkość.* Vngar. *Meg vtalás, el vnas.* Angl. *Disdaine, lostsomnesse.*] Cic. 12. Philipp. Si essent arrogantes, non possem ferre fastidium: Quintil lib. 9. c. 3: Quotidiani, & semper eodem modo formati sermonis fastidium levat. ¶ Fastidium meum, quo ego alios fastidio: fastidium mei, quo ab aliis fastidior. Quintil Ceu mulier omnibus exposita mortalibus vanitatem fastidio mei, despectuq; captavit. Ad hunc etiam modum, Fastidium stomachi dicimus, quum nos ciborum nausea capit & satietas. Plin. lib. 7. c. 6: Fastidium in cibis, redundatio stomachi, indicia sunt hominis inchoati.

Fāstīdiōsus, m. f. Qui omnia fastidit, ambitiosus, superbus. [זד zedh. δύσκολος, ὑπερήφανος, ὑπερόπτης. Gal. *Qui est tout desgousté, difficile, & desdaigneux.* Ital. *Fastidioso.* Germ. Naßleidig/ verdrüssig/verachtung. Hispan. *Cosa que ha ò da hastio.* Pol. *Brzydliwy, pyszny.* Vng. *Kevély, mindent meg kéuano.* Angl. *Disdainefull.*] Cic. de Clar. Orat. Propterea quòd Antonius, qui maximè expetebatur, facilis in caussis recipiendis erat, fastidiosior Crassus, sed tamen recipiebat. ¶ Cum genitivo. Cic. de Clar. Orat. C Memmius L. filius perfectus literis, sed Græcis, fastidiosus sanè Latinarum, argutus orator, &c.

Fāstīdiōsē, adverbium, Ambitiosè. [בזדון bezadhon. ὑπερηφάνως, κομπώδως. Gall. *Arrogamment, par desdain, desdaigneusement.* Ital. *Arrogamente, con sdegno fieramente.* German. Verächtlich/ stoltzlich/ verdrüsslich. Hispan. *Hastiosamente y con fastio.* Pol. *Hardzie.* Vng. *Kevélyen.* Ang. *Prowdely, disdainefully.*] Cicero 1. de Orator. Quàm diligenter, quam sæpè fastidiosè judicamus! Idem de Orator. Nolo enim dicere de tàm suavi homine fastidiosius.

Fāstīdīliter, quoque veteres dixerunt pro fastidiosè. [Pol. *Pysznie.* Vngar. *Kevélyen.*] Varro: Cras credo, hodie nihil. Quibus instabilis animus ardens, mirabiliter non habere fastiditer inconstanti pectore.

Fatalis, Pataganeton, apud Diosc. l. 4. c. 102.

Fātālis, Vide FATUM

Fătĕor, teris, fassus d. i. Confiteor, verum esse concedo. [הודה hodhah. ἀνθομολογέομαι, συμφάσκω, ὁμολογέω. Gall *Confesser, accorder, consentir, aduouer quelque chose.* Ital. *Confessare, affermare.* Germ. Bekennen/verjähen. Belg. Belyden. Hisp. *Confessar, por su voluntad.* Pol. *Wyznawam.* Vng. *Meg vallom.* Angl. *To confesse, to acknowledge.*] Terent. in And. Ego me amare hanc fateor: si id peccare est, fateor id quoque. Martialis lib. 5. Ingenium, studiumque tibi moresq; genusque Sunt Equitis, fateor, cætera plebis habes. Virgil. 4. Aeneid. Anna (fatebor enim) miseri post fata Sichæi, &c. Donatus item: Fateri non testis est, sed rei. Terent. in Eunuch. Vidistin' fratrem Chæream? P. Non potest sine malo fateri, video. Cic. 3. Tuscul. Ut victum se quando esse fateatur. Hujus composita sunt, Confiteor, Diffiteor, Infiteor, Profiteor: vide suis locis.

Fassus, participium: [מודה modheh. ὁμολογηκώς, ὁμολογήσας, ὁμολογούμενος. Gall. *Qui a confessé.* Ital. *Che ha confessato.* German. Bekennet. Hisp. *El que a confessado.* Pol. *Wyznany.* Vngar. *Vall, az ki valamit meg vall.* Ang. *That hath confessed.*] Ovid. 13. Metam. Da veniam fasso. Ovid. 1. de Ponto eleg. 8.

Fatĭcănus, Fatidicus, Fatifer, Fatiloquus, Vide FATUM.

Fatīgo, gas, pen. prod. Lasso; sive ad lassitudinem perduco: quasi fatum ago. [הוגיע hogiach הלאה hela. κοπιάω, κοπόω. Gal. *Lasser, travailler, matter.* Ital. *Fatticare.* Germ. Bemühen/müd machen. Belg. Muede maken. Hispan. *Acosar, cansar e fatigar à otro.* Pol. *Męcze, spracuję, mdlim czynie, mdłość przyniosę.* Vngar. *Faraztom.* Ang. *To weary one.*] Est autem fatim adverbium ejusdem significationis cum suo composito affatim: hoc est, valdè seu vehementer. Virgil 5. Aeneid. Veloces jaculo cervos, cursuque fatigat. Lib. 8. ab Urbe: Qui aliquandiu pugna atroci quum & semetipsi fatigassent, & hastas aut præfregissent, aut hebetassent. ¶ Aliquando percutio. Virg. 9. Aen. versaque juvencûm Terga fatigamus hasta. ¶ Aliquando perturbo, commoveo. ὀχλέω, ἐλαύνω. Virgil. 1. Aeneid. Quæ mare nunc, terrasq; metu, cœlumq; fatigat. ¶ Aliquando excito. Virgil. socios; fatigat: Præcipites vigilare viri. ¶ Aliquando cohibeo, εἴργω Cic. lib. 3 Off. Qui non verbis sunt & disputatione philosophorum, sed vinculis & carcere fatigandi ¶ Hujus compositum est Defatigo, valdè fatigo. Terent. in Adelph. Utinam quidem (quod cum salute ejus fiat) ita se defatigarit velim, ut triduò hoc perpetuò prorsus è lecto nequeat surgere.

Fătīgātus, participium [נלאה nilhch. κεκμηκώς, κοπωθείς, κεκοπιακώς. Gal *Lassé, travaillé.* Ital. *Stancato, travagliato.* German. Müd gemacht. Hisp. *Acossado, cansado.* Polon *Vpracowany.* Vngar. *El farat, fara-zztatot.* Angl. *Wearied, tyred.*] Horat. 3. Carm. Ode. 4 Fatigatum corpore dicimus, animo verò fessum. Servius.

Fătīgātio, f. t. [תלאה telaah. κόπος, κάματος, ταλαιπωρία. Gal *Lasseté, travail.* Ital. *Stanchezza, travaglio.* Germ. Mühe/ müdemachung. Hispan. *Aquella obra de cansar à otro, cansancio.* Pol. *Vpracowanie.* Vng *Farradás.* Angl. *Wearinesse.*] Colum. li. 4. c. 18. Quinetiam ipsa hortorum descriptio, quantò est minoribus modulis constita fatigationem veluti minuit &c. Quintil. l. 1. c. 12: Minùs afficit sensus fatigatio quàm cogitatio.

Fătim, adverbium est antiquum, idem significans quod abundè, copiosè. [ברב berob. ἀφθόνως, δαψιλῶς. Gal *Abondamment, copieusement.* Ital. *Abondevolmente, copiosamente.* Germ. Gnugsamlich/überflüssiglich. Hisp. *Abundantamente, copiosamente.* Pol. *Hoinie, dosyć.* Vng. *Bövön.* Angl. *Abundantlye.*] A quo affatim compositum ejusdem significationis, & verba fatisco, & fatigo: quæ vide suo loco.

Fătisco, is, ere. Est abundanter aperior, quasi fatim hisco. [נבקע nibhkah. χαίνω. Gall. *Bailler, s'ouvrir.* Ital. *Aprirsi grandemente.* Germ. Heftig auffliecken/aufspalten. Hisp. *Henderse ò abrir se mucho.* Pol *Lupam sie, przez skalisie swiece.* Vngar. *Meg nyiatkozom, meg hasadok.* Ang. *To gape, to chincke.*] Virgil. 1. Aeneid. Accipiunt inimicum imbrem, rimisq; fatiscunt. Fatim enim abundanter veteres dixerunt: unde & affatim: hiscere autem aperiri. ¶ Fatisco à fateor deduci notavit Aulus Gellius lib. 17. cap. 2. ex Qu. Claudii Annalium lib. 1. Fatiscere etiam sæpè accipitur pro deficere. ἀπαγορεύω, ἀποψύχω, καταπονοῦμαι ἀπειπεῖν. Colum. lib. 2 c. 14: Sed omni solo quod prædictorum leguminum segetibus fatiscit, una præsens medicina est, ut stercore adjuves, & absumptas vires hoc velut pabulo refoveas. Virgil. 1. Georgic. - neu pulvere victa fatiscat. Tacit. 14: Ipse exercitusq; ejus per inopiam & labores fatiscebant, carne pecudum propulsare famem adacti.

Fātor, fataris. Multùm loquor. [πολυλογέω. Gal. *Parler beaucoup.* Ital. *Parlar molto.* Germ. Viel reden. Hispan. *Hablar mucho.* Polon. *Wiele mowie.* Vng. *Sokat szollok.* Angl. *To speak muche.*]

Est enim frequentativum à verbo fari. Festus: Fatantur: id est, multa fantur.

Fătŭĭtās. Vide FATUUS.

Fātum, ti, n. s. A' participio fatus (teste Prisciano) deducitur, quod fatum nihil aliud sit quàm dictum & jussum divinum. [εἱμαρμένη, τὸ πεπρωμένον. Gall Destinee, ordonnance diuine, à laquelle on ne peut contreuenir. Ital. Fato, destino, ordine diuino, infallibile. German Ein schickung oder ordnung Gottes, verhengnuß Gottes. Belg. Gods ordinancie ende schickinghe. Hispan. Hado, que es a voluntad de Dios. Pol. Boskie zrzadzenie ktore o umienione bic niemoze. Vng Istene el végezése, rendelés. Angl Destenie, goddes prouidence, or perpetuall order of thinges following one vp on another.] Cic. lib. 1. de Divinat. Fieri igitur omnia à fato ratio cogit fateri. Fatum autem id appello, quod Græci εἱμαρμένην: id est, ordinem, seriemque causarum, cùm causæ causa nexa, rem ex se gignit. Ea est ex omni æternitate fluens veritas sempiterna. Quod quum ita sit, nihil est factum quod non futurum fuerit: eodemq; modo nihil est futurum, cujus non causas id ipsum efficientes natura contineat. Ex quo intelligitur, ut fatum sit non id quod superstitiosè, sed id quod physicè causa æterna rerum appellatur, cur & ea quæ præterierunt, facta sint: & quæ instant, fiant: & quæ sequuntur, futura sint. Chrysippus, referente Gellio, definit fatum esse sempiternam quandam, & indeclinabilem rerum seriem. Senec. in Quæst. natur. Quid intelligis fatum? Existimo necessitatem rerum omnium, actionumq; quas nulla vis rumpat. ¶ Apud poëtas fatum quandoque capitur pro natura, ut docet Aulus Gellius lib. 13. cap. 1. exponens hunc locum Ciceronis ex prima Philipp. Multa autem impendere videntur præter naturam etiam præterque fatum. Virgil. 4. Aeneid. Nam quia nec fato, merita nec morte peribat. ¶ Quandoque pro oraculo, quod dii fantur. λόγιον. Virgil. lib. 5. Aeneid. Oblitus fatorum, Italásne capesseret oras. ¶ Quandoque pro morte: quippe quum nihil tàm necessarium impendeat homini quàm mors: unde fato concedit, qui moritur, pro quo etiam fungi fato dicimus. Plin. in Panegyr. In principe enim qui electo successore fato concessit, una eademque certissima divinitatis fides est, bonus successor. Quæ hujus verbi significatio inde fine dubio dicitur, quòd crederent veteres, quo temporis puncto quis nasceretur eo ipso fataliter constitui de morte atque interitu ipsius. quod indicat versiculus Manlii: Nascentes morimur: finisque ab origine pendet. Et illud Senecæ: Primus dies dedit extremum.

Fātālĭs, fatale, om. t. Quicquid nobis ex fato accidit sive bonum sit, sive malum [πεπρωμένος, εἱμαρμένος, μοιρίδιος. Gall Fatal, fel, chose qui doit venir par necessité ou ordonnance de Dieu. Ital. Fatale, che viene per ordine diuino. German. Von Gott zugeordnet oder verhengt. Hispan. Cosa hadada ò que no puede no ser. Pol. Od boga naznaczony. Vngar. Isteni, el rendelésés el vegezé, bol vato Angl. Fatall, that perteineth, to destenie.] Cicero 2. de Divinat. Si enim provideri nihil potest futurum esse eorum quæ casu fiunt, quia esse certa non possunt, divinatio nulla est. Sin autem idcirco possunt provideri, quia certa sunt & fatalia rursus divinatio nulla. Fatale remedium. Valer. lib. 1: Eò legatis missis, unicam fatalis remedii opem imparaturam se credidit. ¶ Accipitur nonnunquam fatalis pro eo quod fatum: hoc est, mortem affert. Inde fatalem ensem dicimus, & fatale cicutæ poculum.

Fātālĭtĕr, adverbium, Necessariò. [πεπρωμένως, εἱμαρμένως, κατὰ μοῖραν. Gal. Par destinee, par ordonnance diuine. Ital Per fato, per ordinatione diuina. Germ. Durch dis ordnung oder verhengnuß Gottes. Hisp. Por ycon hado y voluntad de Dios. Pol. Zboskiego narzadzenia. Vng Isteni rendelésből. Angl. By destenie.] Cicer. 2 de Divinat. Et omnia quæ fiunt, quæque futura sunt, ex omni æternitate definita dicis esse fataliter.

Fātĭlŏquŭs, penult. corr. Qui fata canit: id est, futura prædicit. [χρησμολόγος. Gal. Qui chante, & qui dit les destinees & fortunes qui aduiendront. Ital. Che predice le cose future. Germ. Ein Weyssager zukünfftiger dingen. Hisp. El que canta los hados. Polon. Wieszczek Vng. Jövendőlő, jövendő mondó. Ang. That foretelleth destenies.] Ovid. lib. 9. Metam. Hæc ubi faticano venturi præscia dixit Ore Themis, &c.

Fātĭcĭnŭs, ni, ejusdem significationis Ovid. 5. Metam. sic dicere vates Faticinas quæ ferunt sortes.

Fātĭdĭcŭs, ci, penult. corr. m. f. Qui nobis fata: id est, decreta deorum exponit [θεσπιῳδός, μάντις, λόγιος, χρησμολόγος. Gall. Deuin, qui predit les destinees. Ital. Che dice la ventura Germ. Ein Wahrsager, Offenbarer der ordnung Gottes. Hisp. El que dize los hados que lo venidero. Polon Co skich tajemnic wiedzacy Vng. Isteni rendelésnek, vegezésnek, mag yarázoja. Angl. A foreshewer of thinges to come.] Vnde fatidici libri, qui continent fata populorum quales erant Romæ Sibyllini libri, qui & ab historicis fatales appellantur. ¶ Fatidici vates, & fatidica Manto nominatur, quoniam erat fatiloqua: hoc est, futurorum præscia, & vaticinatrix. Virgil. 8. Aeneid. Quam memorant nymphæ priscum Carmentis honorem: Vatis fatidicæ, cecinit quæ prima futuros Aeneadas magnos. Plin. in Epist. præsens numen, atque etiam fatidicum indicant sortes.

Fātĭfĕr, a, um, penult. corr. idem quod mortiferum, quasi fatum: hoc est, mortem afferens. [μοιρηφόρος. Gall Qui apporte la destinee. Ital. Che apporta la morte. Germ. Tödtlich, das den todt bringt. Hispan. Cosa que acarrea la muerte. Pol Smierc przynoszacy. Vngar. Halálos. Angl. Deadly, that causeth death.] Virgil. 8. Aeneid. interq; manus & brachia versat Terribilem cristis galeam, flammasque vomentem, Fatiferumque ensem.

Fātĭlŏquŭs, a, um, penult. corr adjectiv. idem quod fatidicus. [χρησμολόγος. Gal. Deuin, qui predit les destinées & auentures. Ital. Che dice le cose che hanno à venire. Germ. Wahrsager, der da anzeigt was vber einen kommen soll. Hisp. El que habla lo venidero, ò hados. Pol. Wieszczek, ienkie rzeczy przyszle rzec iij opowieda. Vngar. Jövendőlő. Ang A fore hewer of thinges to come.] Liv. 1. ab Vrbe: Venerabilior divinitate credita Carmentæ matris, quam fatiloquam ante Sibyllæ in Italiam adventum miratæ hæ gentes fuerant.

Fătŭŭs, adjectivum, Insipidus, & propriè de cibis dicitur, qui quum non sapiunt, fatui dicuntur. [תפל tapheth כסל 'achál. ἄνοος. Gal. Fade, sot en paroles & faits, niais. Ital. Senza sapore, sciapito, sciocco. Germ. Vngeschmackt, ein speiß bnder welcher kein krafft ist. Hispan. Loco soso, ò necial Pol. Niesmaczny. Vng. Izetlen, bolond. Angl. That is vnsauerie.] Martial. in Distichis: ut sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ, O' quàm sæpè petet vina piperq; coquus. ¶ Quoties autem ad homines transfertur, significat stultum amentem & stolidum. [μωρός, ἀνόητος, μάταιος. Germ. Ein thor, narr, dölpel. Belg. Een dwaes, sotte. Polon. Blazen, bałamut. Ang. Foolishe, vnwise.] Terent. in Eunuch. Fastuus est, insulsus, tardus. Vbi Donatus, fatuus, inepta loquens: à faudo fatuus dicitur. Inde Fauni, Fatui & Nymphæ Fatuæ dictæ sunt. Et iterum: Fatui sunt qui verbis & dictis stulti sunt: Insulsi verò corde & animo. Fatuus à Fando, inquit Varro, qui fatur, quòd puer primò fatur hoc est, qui inepta loquitur. Cic. 2. de Orat. Hoc præceptum est, magisq; monitoris non fatui, quam eruditi magistri.

Fătŭārĭī, Sunt qui inspirati futura ariolantur, ut Iustin. scribit: A' Fatua uxore Fauni, quæ furore correpta, futura prædicebat.

Fătŭĭtās, tatis, f. r. Insipientia, stultitia, ineptia, stoliditas. [כסלות pe ha ... סכלות sichlúth, ἀβελτερία, μωρία. Gal Sottise, niaiseté, folie. Ital Sciocchezza. German Torheit, narrheit. Belg Sotheyt. Hispanic. Locura, ò desabimiento. Pol Głupstwo, nierozum. Vng. Izetlenség, bolondság. Ang Foolishnesse, follie.] Cic. ad Attic. 11: Ego hujus miserrima fatuitate confictor. Idem 2. de Inventione: Non hanc imprudentiam, aut necessitudinem, sed inertiam, negligentiam, fatuitatem nominare oportere.

Fătŭŏr, aris, Ineptio, nugor. [פתה pathah, סכל sachál, ληρεῖν, φλυαρεῖν. Gall. Faire le sot, folatrer. Ital. Dir sciochezze. Germ. Den narren treiben, mit narrenwerck vmbgehen. Hisp. Entoquecer. Polon. Blaznuie. Vngar. Balyokáskodni, bazmiok. Angl. To playe the foole or idiote.] Seneca de Morte Claudii: Audi me & desine fatuari. ¶ Nonnunquam idem est quod divino furore corripi, quemadmodum fanatici solent. Iustinus lib. 43: Fauno fuit uxor nomine Fatua quæ assiduè divino spiritu impleta, velut per furorem futura præmonebat: unde adhuc qui inspirari solent, fatuari dicuntur.

Făvĕo, es, favi fatum, n. s. Alicui benè cupio. [רצה ratsáh. εὐνοεῖν, συμπαθεῖν, σπουδάζω. Gal. Fauoriser, supporter, porter faueur. Ital. Fauoreggiare. Germ. Gönnen, günstig seyn. Hisp. Fauorecer. Pol. Zycze, łaskam, ssiem. Vng. Iot é akarok, io akarok. Ang. To fauour, to bea good will.] Terent. in Eunuch. Benè ædepol narras: nam illi faveo virgini. ¶ Favere etiam tacere est, ut docet Donatus Terent. in And. Favete: adestu æquo animo. Favere faucibus antiqui dixerunt pro silere. Cic. 2 de Divin. Qui quidem silentio noctis (ut ait Ennius) favent faucibus: rursus cantu plausuq; premunt alas. Loquitur de gallis ¶ Favere linguis. Cic. 3. de Divin. Idcirco omnibus rebus agendis quod bonum, faustum, felix, fortunatumq; esset præfabantur, rebusq; divinis quæ publicè fierent, vt faverent linguis imperabatur, inq; feriis imperandis ut litibus & jurgiis se abstinerent. Ovid. 15. Metam. animis linguisq; favete. Tibullus: Vos itidem & linguis quisque favete suis. Ad eundem modum duxit Virgil 5. Aeneid. ore favete omnes. Vbi Servius: Favet ore quis per taciturnitatem. ¶ Ventis faventibus navigare. Ovid. 15. Metam. venti cœlo pelagoque faventes, Ovid. Epist. 2.

Făvētŭr, impersonaliter. [Angl. Men fauour.] Cui contrarium est Invidetur. Cic. 2. de Orat. Invidetur enim commodis hominum ipsorum: studiis autem eorum cæteris commodandi favetur. Idem lib. 2. Offic. Quod eo firmiore animo facient, quia non modò non invidetur illi ætati, verùmetiam favetur.

Fautūrŭs, a, um, Particip. futuri temporis. Cice. pro Cn. Plancio: Quum autem audirem meos partim inimicos partim invidos, huic accusationi esse fauturos, eandemq; tam adversariam esse in judicio Cn. Plancio, quæ in petitione fuisset adjutrix.

Făvŏr, oris, m. t. voluntas, studium. [חסד ratsón, חן chen. εὔνοια. Gall Faueur, support Ital. Fauore. Germa Gunst. Hisp Fauor, alabanca. Pol. Łaska, życzliwość. Vng. Iô akarát, kedv. An. Fauour, good will] Vox Ciceronis tempore nova, id quod ex Sextiana intelligitur: Et, inquit, qui pendet à rebus levissimis, qui rumore, & (ut ipsi loquuntur) favore populi tenetur & ducitur, plausum immortalitatem, sibilum mortem videri necesse est (Vide Quintil. lib. 8. c. 3.) sed tamen ab ipso Cicerone & optimis quibusque & poëtis & oratoribus præcepta. Ovid. in Ibin: Sic quoque (quod rarum est) solito defecta favore Fortunæ facies invidiosa tuæ. Plin. lib. 14. cap. 4. Maiorq; etiam favore hominum fama. Cic. pro Rosc. Comœdo: Quam expectationem, quod studium,

studium, quem favorem secum in scenam attulit Panurgus?

Favorabilis, om. t. Dicitur qui gratiosus, ac favoris plenus est apud omnes. [ratsui. εὐάγωγος. Gall. Favorable, favorisé, favori. Ital. Favoreuole, gratioso. Germ. Gunstreich/angenem. Hisp. Favorable ò digno de favor. Pol. Wdzięczny, mily. Vng. Kedues. Angl. In great favour.] Sueton. in Calig. Sic vulgo favorabilis, ut plurimi tradant, quoties aliquò adveniret, vel crundè discederet, præ turba occurrentium prosequentiúmve nonnunquam eum discrimen vitæ adiisse. Quint. li. 11. c. 1: Aliter enim pro alio sæpè dicendum est, ut quisque honestus, invidiosus, favorabilis erit. ¶ Dicitur etiam favorabilis activè pro eo qui favet. Livius 2 bell. Pun. Iam ad consulatus spem quum attolleret animos, haud parùm callidè aucam favorabilis populi ex Dictatoria invidia petit.

Favorabiliter, adverbium. Plausibiliter. [ἀνυπόπτως, φιλικῶς. Gall. Favorablement. Ital. Favoreuolmente. Germ. Gunstiglich/mit gunst. Hisp. Favorablemente. Polon. Wdzięcznie, uchetnie. Vng. Kedue en. Ang. Favorablye, frendly.] Quintil. l. 4. de egressione: Plerisque moris est, prolato rerum ordine protinus utique in aliquem lætum atq; plausibilem locum, quàm maximè possint favorabiliter excurrere.

Fautor, oris, m. t. Studiosus, qui alteri benè cupit. [... εὐνοητής. Gall. Fauteur, qui porte faveur. Ital. Fautore. Germ. Ein Gönner. Hisp. El que favoresce. Polon. Mnie sprzyjający, moy pomocznik dobrodziej. Vng. Io akaro. Angl. A favourer, a supporter.] Cicero pro Plan. Multi sunt cupidi tui, multi fautores laudis tuæ. Idem lib. 1. Epist. Cujus ego ab adolescentia adiutor atq; fautor extiti.

Favitorem. Antiqui dicebant pro fautore, [εὐνοητής. Polonic. Dobrodziej. Ang. Ioukero.] quod & Nonius annotavit citans locum Lucilii ex libro 19: Favitorem me tibi, amicum, amatorem putes.

Fautrix, f. t. amica. [... ἡ εὐνοοῦσα, εὐνοοῦσα, ἐπίρροθος. Gall. Celle qui supporte & favorise. Ital. Donna che favorisce, & intratiene. German. Ein Gönnerin. Hisp. La que favorece. Polon. Ma sprzyjająca, pomocnica, dobrodziejka. Vng. Szerető, io akaro. Angl. She that favoureth or maintaineth.] Terent. in Eunuch. nihil est Thaide tua dignius, Quod ametur, ita nostræ est omnis fautrix familiæ. Fautrix suorum regio, Cic. pro Planc. Idem 1. de Finib. Amicitiæ non modò fautrices fidelissimæ, sed etiam effectrices sunt voluptatum tàm amicis quàm sibi.

Favilla, læ, f. p. Propriè est scintilla igne destituta: cujusmodi flammæ impetu solent egeri: quanquam etiam indifferenter pro quovis cinere accipitur. [פיח piach. αἰθάλη, σποδιὰ. Gall. Cendre chaude, bluettes. Ital. Favilla, cenere calda senza fuoco. Germ. Ein gneist/Aschen in der die gneist getrochen sind. Belg. Een gensster/gheworpen vier/heete asschen. Hispan. La morcella de centella muerta. Pol. Iskierka, popiołu iskrzka. Vngar. Hamu meg alud szikra. Angl. The whyte ashes remaining upon the quicke coles.] Plin. lib. 36. c. 25: Dein spissè calcatis carbonibus inducitur sabulo, calce ac favilla mistis. Idem lib. 18. ca. 35: Quum contectus ignis à se favillam discutit. Scintilla verò propriè est quæ è silice quum is cæditur, exilire solet. σπινθήρ. Virgil. lib. 1. Aeneid. Ac primùm silicis scintillam excudit Achates.

Favillaceus, a, um, [τεφρώδης, αἰθαλώδης. Gal. Cendreux, de cendre. Ital. Di cenere, ceneroso. Germ. Äschechtig. Hisp. Cosa de morcella, de centella muerta. Pol Popielisty. Vngar. Hammas, (vagy) hamuas. Angl. Of ashes.] Solin cap. 48: Nam fuliginem extrinsecus favillaceam ambitio tantùm extimæ cutis cohibet, quæ vel levitatem pressa, fumum exhalat.

Favissæ, Cellæ quædam & cisternæ in area Capitolina, ubi reponi solebant signa, & thesauri, & alia quædam religiosa donariis consecrata: autor Gell. lib. 2. c. 10. θησαυροί. Dictæ favissæ quòd in eis non rude æs, argentumque, sed flata signataq; pecunia conderetur. Vnde & à priscis Latinis flavissæ dictas fuisse comperitur, quas Græci thesauros appellant. Vide FLAVISSAE in Flo.

Favoniana, Pyra rubra, à Favonio insitore dicta, quorum meminit Plin. l. 15. cap. 15.

Favorabilis, Vide FAVEO.

Faustianum vinum, dicebatur quod in mediis collibus Falerni agri gignebatur. Nam quod in summis jugis nascebatur, Gauranum vocabant, quod in mediis collibus, Faustianum: quodq; in ima radice gignebatur, Falernum appellabant. Autor Plin. l. 14. c. 6.

Faustus a um, à favore. Prosper, felix, fortunatus. [אשרי ascheré. εὐτυχής. Gal. Heureux. Ital. Fausto, prospero, felice. Germ. Glückselig oder glückhafftig. Belg. Gheluckich. Hispan. Dichoso ò de buena auentura. Pol. Szczęśliwy, fortunny. Vngar. Bodog, iószerencsés. Angl. Happie or luckie.] Terent. in Andr. O faustum & felicem hunc idem. Cic. 1. Tusc. Eodem tamen simus animo, ut horribilem illum diem aliis, nobis faustum putemus. O nox illa fausta huic urbi, Idem pro Flacr. Faustum omen, Livius 7 ab Vrbe. Hujus contrarium est infaustum & horribile.

Faustè, adverbium, Fortunatè. fœliciter. [αἰσίως, εὐτυχῶς. Gall. Heureusement. Ital. Felicemente. German. Glückseligklich/glücklich. Hispan. Dichosa y bien auenturadamente. Pol. Szczęśliwie. Vng. Szerencséssen, bodogul. Ang. Happelie, luckelie.] Cic pro Muræn. Idem ego sum precatus, ut his quoque hominibus quibus hic consulatus me rogante datus esset ea res faustè feliciter, prosperéque eveniret. Huic contrarium est infaustè.

Faustitas, tatis, f. t. Fœlicitas [אשר aschér. εὐτυχία. Gal. Bonne aventure, bonne fortune, bon heur. Ital. Felicità. Germ. Glückseligkeit. Belg. Gheluckicheyt. Hisp. Aquella dicha ò bien auenturança. Pol. Szczęście. Vng. Bodogság, io szerencse. Ang. Good happe and lucke.] Horat 4. Carm. Ode 5: Nutrit rura Ceres. almaque Faustitas.

Favus, Apum domus & cellulæ: à fovendo quòd in his sobolem fovent. [צוף tsuph נפת nópheth, κηρίον. Gal. Un bornal ou rayon de miel, un gasteau de cire à ante de trous, dans lesquels les mouches font le miel. Ital. Cera piena di mele, favo di mele. Germa. Waben oder häußlin der Bienen/ein honig rost. Belg. Honichraet. Hisp. Panal de la miel, Pol. Plaster miodu. Vng. Lépmez. Angl. A honie combe.] Plin. lib. 11. cap. 5: Primùm itaque favos construunt, ceram fingunt. Virgil. 4. Georg. Prima favis ponunt fundamina, deinde tenaces suspendunt ceras. Cic. 1. Off. Apum examina non fingendorum favorum causa congregantur: sed quum congregabilia natura sint, fingunt favos. Hujus diminutivum est Favulus. Plaut. Meus dulciculus favulus.

Faux, cis, vel potiùs in plurali numero Fauces. f. t. (Nam singularis numerus rarò est in usu,) Superior pars gulæ mento propinqua. sed interior ubi os angustatur. [גרון gheron. λαιμός. Gall. La gorge. Ital. Parte superiore della gola. Germ. Schlund/rachen. Belg. Strot oft gorgel/tonwen. Hispan. La garganta, o gargavero del animal. Polon. Paszczęka. Vng. Torok. Angl. The chawes or iawes.] Plin. lib. 11: Summum gulæ fauces vocantur, postremum, stomachus. Cic. 1. Tusc. Hi tamen imagines loqui volunt quod fieri nec sine lingua, nec sine palato, nec sine faucium laterumve & pulmonum vi & figura potest. ¶ Fauces per translationem dicuntur stricti ingressus vallium, seu alterius loci: ut, Fauces Or. 1. Gall. Entrée estroite. Ital. Cosa stretta della montagna. Germ. Klauss/enger eingang/claussen. Belg. Enghe ingang/cluse. Hisp. Esclusa, estrecho de los montes.] Virgil. 6. Aeneid. Vestibulum ante ipsum, primisq; in Faucibus Orci. Florus de bello Ligustino: De sub Alpibus: hoc est, de sub ipsis Italiæ faucibus. ¶ Fauces, Ora sive ostia fluviorum, quibus in mare se exonerant. Plin. de Nilo verba faciens li. 5. c. 9: Multis quanvis faucibus in Aegyptum mare se evomit. ¶ Hinc dicuntur, Suffoco, Præfoco, & Obsoco, diphthongo au, in o longum mutata, de quibus suis locis. ¶ Bolus è faucibus eripi dicitur, quoties commoditas aliqua quæ jam propemodum tenebatur, præter expectationem subitò præcipitur. Terent. in Heaut. ¶ Statuam faucibus colas, αἰδοῖα ... Decet majorem in modum absurda, quaq; fieri nullo modo possit. Veluti si quis hominem præpotentem & invictum frustra conetur opprimere: nec enim liquefrit statua.

Fax, cis, f. t. Fustis incisus, & cera vel oleo inunctus, ad lumen faciendum tæda.] לפיד lappidh. δᾷς. Gall. Un flambeau, une torche ou un falot. Ital. Face, torchio. German. Ein Fackel/tortsche. Belg. Een tortsse oft torttse. Hispan. La hacha de cera ò tea encendida. Pol. Smolna łuna, fakla, pochodnia. Vngar. Fakya, fáklyatóle. Angl. A torche, a fier brande. [Fitque præcipuè ex arundinibus aridis, & pinei generis arboribus: cujusmodi sunt tedæ, & larix. Varro de vita popul. Rom. lib. 2: Quum à nova nupta ignis in face afferretur, de foco ejus sumptus, fax ex pinu soluta esset, ut eam puer ingenuus afferret. ¶ Per translationem accipitur pro incitatore, & autore alicujus facinoris. Plin. in Epist. Rufo successit Theophanes, unus ex legatis, princeps, fax accusationis, & origo: id est, autor & incitamentum, sive (ut Nonius inquit) fuscitabulum. Cic. pro Domo sua: Nonne senatui providendum fuit, sic in hanc tantam materiam seditionis ista funesta fax seditionis adhæresceret? ¶ Addere faces alicui, est eum incitare, incendere, inflammare ad aliquid agendum. Tacit. li. 17. Flagrantibus jam militum animis veluti faces addiderat Mevius. &c. ¶ Primam facem veteres, noctis principium vocabant, quòd tum primùm uti face inciperent. Gellius: Sed quum jam prima fax noctis, & densiores esse tenebræ cœpissent, discessimus. ¶ Facem in nuptiis præferre solebant, sive ad observandam antiquam consuetudinem, quod non nisi noctu duci novas nuptas à sponsis mos erat: sive in honorem Cereris, quæ facem in quærenda Proserpina gestaverat: sive et nova nupta ignem & aquam; quæ duo sunt in vita maximè necessaria, cum viro communicare videretur. Etenim aqua quoque aspergi solebat, ut casta puraque ad sponsum duceretur.

Facula, penult. corr. f. p. diminutivum, Parva fax: hæc est tæda ex arboribus pinei generis, sæpiùs dissecta ut faciliùs ardeat, quanquam & ex cera, & ex pice fieri possit. δᾳδίον, λαμπάδιον, Gal. Petit flambeau, petite torche. Ital. Facella. Germ. Ein kleine Fackel. Hispan. La raja. Pol. Mała fakla, pochodenka. Vng Fáklyácska. Ang A litle fier brand.] Propter l. 2. Eleg. 20: Quorum alii faculas alii retinere sagittas, &c.

Facularii, dicuntur qui faculas gestant. [δᾳδοῦχοι. Gal. Porteur de torches. Ital. Quelli che portano la facella. Germ. Fackelträger oder tortschenträger. Hispan. Los que lieu amantorchas.]

F ante E.

FE. In notis antiquorum, Fundaverunt, vel fortem, vel familiæ, vel filios ejus. FEA. fœminina FEB. Februarius F. E. D. factum esse dicetur. F. E. D. factum edicto. FEM. fœminina. FER ferebunt. F. E. flando, ferendo, vel fidem, vel ferit, vel filius familiâs, vel filius familiæ, vel fortunæ felici, vel fabrefactum. F. F. F. ferro, flamma, fame, vel fortior, fortuna, fato, vel Flavii filius. F. F. L. vel F. F. fratris filius. F. H. filius hæres.

Febris, hujus febris, f. t. à fervore morbi, vel (sicuti Servius docet) à

cer) à fervore: Est (ut medici docent) intemperies calida totius corporis. [קדחת kadáchath. πυρετός. Gall. Fieure. Ital. Febre. Germ. Das Fieber oder kaltwee. Belg. De corsse. Hispan. Fiebre, calentura. Polonic. Zimnica, febra. Vng. Hideglélés. Angl. An ague or fever] Cic ad Tironem: Is etsi mihi nuntiavit te plane febri carere, & bellè habere, &c. Cels. lib. 2. c. 8: Febris assidua, quæ & cibi tempora eripit, & siti affligit. Plin. l. 23. cap. 8: Febres frigidas leviores facit agaricum potum in calida aqua. Idem lib. 7. c. 51: Antipater Sidonius poëta, omnibus annis uno die tantùm natali corripiebatur febre, & ea consumptus est, satis longa senecta. Febres periodicæ, quæ stati temporis periodo accedunt & recedunt, cujusmodi sunt quotidianæ tertianæ & quartanæ. Plin. lib. 20. cap. 3: Semina ejus si fuerint pari numero adalligata febrib⁹, sanare dicuntur, quas Græci periodicas vocant. Sunt & alia febrium genera, quæ quoniam ad nostrum institutum nihil conducunt, rei medicæ studiosi ex libro Galeni, quo ex professo febrium differentias tractat, petenda relinquimus. ¶ Valetudo febrium. Plin. lib. 23. ca. 1: Quod ad febrium valetudines attinet, certum est non dandum in febre, nisi veteribus, ægris, vinum: nec nisi declinante morbo. Celsus lib. 3. c. 5: Quum verò febris instet, incipiat, augeatur, consistat, decedat: deinde in decessione consistat, aut finiatur: scire licet, optimum cibo tempus esse febre finita: deinde quum decessio ejus consistit: tertium si necesse est, quandocunque decedit: cætera omnia periculosa esse. Si tamen propter infirmitatem necessitas urget, satius esse consistente jam incremento febris, aliquid offerre, quàm increscente. Satius esse instante quàm incipiente.

Febrĭcŭlă, læ, f. p. diminutivum, Parva febris [πυρέτιον. Gal Petite fievre. Ital. Febricella. Germ. Ein kleine Fieber. Hisp. Pequenna fiebre. Polo Zimniczka. Vngar. Hidegeczke, hideg le ejetske Ang. A litle feuer.] Plancus Cicer. Qui ex labore in febriculam incidit assiduam, & satis molestam. Celsus libro tertio, cap. 22: Ex phthisi febricula levis fit: quæ etiam cùm quievit, tamen & repetit.

Febrĭcŭlōsŭs, Febri subjectus, qui febrem sæpè habet. [πυρετώδης. Gall. Fievreux, qui a grande fievre. Ital. Che a molta febre, febricitante. Germ. Voll feber oder kaltwee. Hispa. Calenturoso, che tiene mucha fiebre. Polon. Zimnice maiacy. Vng. Hidegstélést. Angl. Subiect to the feuer.] Gellius: Non morbus hic febriculosus, aut omnium gravis.

Febrīlĭs, le, pen. prod. Quasi ad febrem pertinens. [πυρετικός. Gall De fieure. Ital. Di febre. Germ. Das des febers ist Hispan. De fiebre. Pol. Zimniczny. Vng. Az mi hideg lele frenéz. Angl. Of the feuer.] Apuleius: Ardore æstuans febrili.

Febrĭo, is, ivi, itum, n. q. Febrem patior. [πυρέσσω. Gall. Avoir la fieure. Ital. Haver la febre. Germ. Das feber oder kaltweh haben. Hisp. Tener fiebre. Pol. Febrnian. Vng az i deglél. Ang. To haue the feuer.] Macer. Hæc nondum tremulo potanda dabis febrienti. Cels. lib. 6 cap. 11: Potiones, si febriat puer, aquæ: si sine febre est, vini diluti. Colum. lib. 6. cap. ult. Mulæ febrienti cruda brassica datur.

Febrĭcĭto, as, pen. corr. n. p. Febre laboro. [πυρέσσω. Gall. Estre en fievre, avoir la fievre. Ital. Haver febre. Germ. Das kaltweh haben I elg. Dir Cortse hebben. Hisp. Tener fiebre. Pol. Febramiet lusie. Vng. Az hideg lél. Angl. To be sick of the feuer or ague.] Columel. 7: Febricitanti bovi convenit abstinere cibo uno die. Cels. l. 2. c. 7: Febricitavit aliquis, aut inhorruit.

Febrĭfŭgă, Matricacia, & centauria minor. Diosc. lib. 2. cap. 8, & Conyza apud eundem l. 4. c. 23 & 35.

Febrŭo. as, Lustro, purgo, à ferveo: hoe enim adolendo, & flammis e eventibus fieri solebat. [טהר tiháir כפר nikkáh. καθαίρω, ἁγνίζω. Gall Gurger par sacrifices. Ital. Lustrare, purgare. Germ. Reinigen. Hispan. Purgar, alimpiar. Pol. Czyscic. Vng. Szenteleffel meg tisztitom. Angl. To purge by sacrifice.] Vel à Sabinorum lingua, qui februum, purgamentum dicunt. Varro de vita pop. Rom lo eorum enim sacris liba quum sint facta, incerni solent farris semine, ac dicere se ea februare: id est pura facere. ¶ Hinc Februarius mensis dictus est, quòd tùm: id est, extremo anni mense, populus februaretur: id est, purgaretur. Per duodecim enim dies continuos Februarii celebrabantur februa: hisque diebus pro imperranda mortuorum manibus quiete, omnis populus piaculis, sacrificiisque circa sepulchra accensis facibus cereisque intentus erat. [אדר adhár. Φεβρουάριος. Gal. Le mois de Fevrier. Ital. Febraro mense. German Reinigen/freberen. Hisp. El mes de Hebrero. Polon. Luty. Vngar. Böjt elő ho. Ang. The moneth Februarie.] Et Iuno Februata, sive Februalis, quòd ei hoc mense sacra fiebant ejusq; feriæ erant Lupercalia.

Februă orum, n. s. Dicebantur quæcunque purgamenti causa in quibuscunque sacrificiis adhibebantur. καθάρματα. Plin. Vulgata priscis temporibus opinio obtinuit, Februa esse omnia quibus malefactorum conscientiæ purgarentur, delerenturque peccata, aut manes defunctorum placidi redderentur. Ovid. 2. Fast. Februa Romani dixêre piamina patres: Nunc quoq; dant verbo plurima signa fidem. Et paulò pòst: Deniq; quodcunq; est quo corpora nostra piantur, Hoc apud intonsos nomen habebat avos.

Februŭs, Dictus est Pluto, vel Dis pater, inferorum Deus, quòd ei mense Februario sacrificaretur. ᾅδης. Vide Macrob. libr. 1. Saturn.

Fĕcĭālēs, m. t. Dicti à faciendo, (ut autor est Festus) quòd belli pacisque faciendæ penes eos jus erat. [φετιαλεῖς. Germ. Herolden. Pol. Possel ktori woiue albo pokoi opowieda.] Neque enim licebat bellum inferre nisi hi & justa causa susceptum declarassent, & priùs indixissent. Varro, & priusquam indiceretur bellum iis à quibus injurias factas sciebant, feciales legatos res repetitum mittebant quatuor, quos Oratores vocabant. Cicer. 7. Verr. Habemus hominem in fecialium manibus educatum: unum præter cæteros, in publicis religionibus fœderum sanctum ad diligentem.

Fĕciālĭs, & hoc feciale, adjectivum, Quod ad feciales pertinet. Cicer. 1. Offic. Belli quidem æquitas sanctissimè feciali populo Romano jure perscripta est.

Fĕl fellis, n. t. [מררה mererah. χολή. Gall Fiel. Ital. Fele. Germ. Die gall Belg. De gall. Hisp. Hiel Pol. Zolc. Vng. Epé. Angl. The gall.] Humor est flavus in corpore, in ima hepatis parte, in vesicula quadam contentus, quam cistulam fellis appellant. χολὴ ξανθὴ. Humor autem ipse à medicis flava bilis appellatur. Bilis autem atra est quam Græci melancholiam vocant, insaniam generans. Plaut. in Amph. Delirat uxor, atra bili percita est. Sed de bili suo loco dictum. ¶ Aliquando fel, quòd sit amarissimus humor, pro animi amaritudine ponitur. Plaut. in Trucul. In melle sunt linguæ sitæ vestræ, atque orationes: Corda in felle sunt sita, atque acerbo aceto. Linguis dicta dulcia datis, corde amarè facitis amatores si quid non danunt. ¶ Fel terræ, genus herbæ (quæ & centaurion, teste Plin. lib. 25. c. 6.) propter amaritudinem summam appellatur.

Fĕ lĕŭs, a, um. [χολώδης. Gal. De fiel. Ital. Di fello. Germ. Gallechtig/voe der Gall. Hisp. De hiel. Pol. Zolcsiasty Vngar. Epes. Ang Of gall.] Plin. libro 26. cap. 12: Sudores enim felleos movent: ἱδρῶτας χολώδεις.

Fēlĭs hujus felis, m. t. Animal quadrupes, quod domi alitur ad murium venatum, Vulgò Catus dicitur ab insigni astutia. [αἴλουρος, γαλῆ. Gall Vn chat. Italic. Gatto. German. Ein Katz. Belg. Eie katte ofte kater. Hisp. Gatto. Polon. Kotka. Vng. Matska. Ang. A cat.] Veteres enim catos dicebant eos qui cauti & astuti erant: unde etiam Catones primò volunt appellatos. Quod etiamnum apud Germanos in usu est: sic enim de astuto homine verba facientes, dicunt: Er ist ein listige Katz. Plin. lib. 10 c. 73: Feles quo silentio, quàm levibus vestigiis, quàm multo speculatu in musculos exiliunt: excrementa sua obruunt terra, intelligentes odorem illum, indicem sui esse. Varro libro 3: Omnes parietes tectorio lævigantur, ne felis aliáve bestia introire ad nocendum possit. Seneca libr. 20. epist. Quid est quare tàm pavonem, quàm anserem gallina non fugiat? ac tantò minorem eis, nec nondum cibi accipitrem? quare felem pulli timeant, canem non timeant? De animalis hujus natura sic scribit Aelian. l. 7. c. 40: Quemadmodum ex felibus mas est libidinosissimus, sic amantissima catulorum fœmina: quæ veneream idcirco maris consuetudinem refugit, quòd is calidissimum, ignisq; simile semen emittat genitale ut fœminam adurat. Ejusce rei mas non ignarus, communes catulos interimit. Hæc autem novorum catulorum desiderio permota, ejus libidini morem gerit. Quòd autem ab omni retro odore feles abhorreant, eo excrementa sua, fossa priùs facta, in terra occultant. Hæc ille. ¶ Sunt & feles feræ, domesticis aliquantò maiores, pelle nigris maculis variegata, ex quibus domesticum nostrum animal videtur propagatum. ¶ Feli crocoton, γαλῇ κροκωτόν, subaudiendum das, aut addis. Dici solitum, quoties honos additur indignis, & quos haudquaquam decet: aut quum datur quippiam iis, qui munere non norunt uti. Veluti si quis à musis alienissimo bellissimo donaret librum. Crocoton vestis genus est rotundæ ac fimbriatæ, qua divites ornabantur Matronæ. ¶ Minervæ felem, αἴλουρον τῇ Ἀθηνᾷ, subaudiendum comparas. Quum multò inferiora cum præstantioribus comparantur, quòd leviculа quadam in re conveniant. Quid enim habet Minerva dea cum fele, præter glaucoma oculorum? Refertur à Zenodoto & Suida.

Fēlix, icis penult, genitivi product. om. t. Prosper, beatus fortunatus. [מאושר ashéré. εὐδαίμων, εὐτυχὴς, μακάριος. Gal Heureux. Ital. Felice, fortunato. Germ. Gelig/glückselig. Belg. Salich/geluckfalich. Hispan. Bienauenturado. Polon. Szczesliwy, blogoslawiony. Vng. Boldog. Angl. Happie, blissed, luckie.] Virg. 3. Aeneid. Vivite felices, quibus est fortuna peracta Iam sua. ¶ Interdum propitium significat, qui scilicet alios felices reddit. Virg. 1. Aene. Sis felix, nostrumque leves quæcunque laborem. Vbi Servius: Felix, propitia. Felix enim dicitur & qui habet felicitatem, & qui facit esse felicem. Vnde & deos felices vel infelices dicimus ex rebus quas præstant. Idem in Daphnide: Sis bonus ô, felixq; tuis. ¶ Aliquando idem est quod utilis sive commodus. εὔχρηστος. Martialis: Illa meus quondam studiorum fida meorum, Et felix dominus, noratq; Cæsaribus. ¶ Aliquando pinguis, fœcundus, ferax fertilis, εὔφορος, εὔκαρπος. Virgil. 2. Georg. Exut ad cœlum ramis felicibus arbos. Martial. lib. 13: Hos Amiternus ager felicibus educat hortis. ¶ Hujus contrarium est Infelix, infortunatus, δυστυχής. Cic. 4 Philip. Si quis Reipublicæ sit infelix, is felix esse non potest. ¶ Accipitur pro adversario. Virg. 7. Aeneid. Ast ego magna Iovis conjunx nil linquere inausum Quæ potui infelix. Vbi Servius: Infelix: id est, adversa Trojanis. ¶ Aliquando pro sterili & infœcundo. Virg. Infelix lolium & steriles dominantur avenæ.

Fēlĭcĭtās, atis, f. t, Prosperitas beatitudo. [אשר óscher. εὐδαιμονία. Gal

Gall. *Bonheur, prosperité.* Ital. *Felicità, prosperità* German. Glückseligkeit/wolstand. Belg. Voorspoet/welvaert. Hispan. *Bienaventuranca, felicidad.* Polon. *Szczescie.* Vng. *Bodogsag.* Ang. *Happinesse, prosperitie.*] Cic. pro Fonteio: Videor hoc leviter vobis pro mea autoritate præcipere posse, ut ex eo genere homines, quorum Industria, virtus, felicitas cognita in re militari sit, diligenter vobis retinendos existimetis. ¶ Felicitas terræ, fœcunditas, fertilitas, apud Plin. in epist. *εὐφορία.* ¶ Erat & Dea apud Romanos hoc nomine, cui ad impetrandum prosperos rerum institutarum successus sacra fiebant. August. 4. de Civit. Quid felicitas? Dea est, ædem accepit, aram meruit, sacra ei congrua instituta sunt. ¶ Hujus contrariorũ est infelicitas. ¶ A' Deo felicitas, *Θεοῦ δὲ δώροις εὐτυχοῦσι βροτοί*: id est, felicitas datur Deûm homini munere. Vt res nostræ benè cedant, id nobis situm non est sed à superûm arbitrio pendet. Hominum est conatus, Dei est eventus. ¶ Felicitas multos habet amicos, *εὐτυχία πολύφιλος.* Finitimum est illi, *τοῖς εὐτυχοῦσι πάντες εἰσὶ συγγενεῖς*: id est, felicibus cognatus est vel quilibet. Notior est sententia quàm ut requirat interpretem.

Felicĭtĕr, adverbium, Prosperè, beatè, fortunatè [*εὐδαιμόνως, εὐτυχῶς.* Gall. *Heureusement.* Ital. *Felicemente.* German. Glücklichen/oder glückseligklich. Belg. Gelückelyck. Hispan. *Bien aventurada y fertilmente.* Pol. *Szczesliwie.* Vngar. *Bodogul* Angl. *Prosperouslie, happelie, with good lucke.*] Cic. 3. de Finibus: Necessariò sequitur omnes sapientes semper feliciter, absolutè, fortunatè vivere, nulla re impediri, nulla re prohiberi, nulla egere. Plaut. Mercat. Feliciter is sapit, qui alieno periculo sapit. Virg 1. Georg. Hic segetes, illic veniunt feliciùs uvæ.

Fēlīcĭto, as pen. corr. Felicem ac beatum facio. [אשר *ischscher.* *εὐδαιμονίζω.* Gall *Rend e heureux, fa re heureux.* Ital. *Felicitare, far felice.* German. Glückselig machen. Hispan. *Hazer bienaventurado.* Polon. *Szczesliwim czinie.* Vngar *Meg bodogitom.* Ang. *To mak happie.*] Huic opponitur Infelicito: hoc est, bonis omnibus spolio, infelicem reddo de quo suo loco.

Felles, virginalis, à Plauto dicitur, virginum raptor, à fellis rapacitate. Sic felles pullaria, raptor est puerorum & corruptor. Nam veteres pueros etiam pullos vocabant. Auson. in Marcum pullariam: Quid Marcus? felles nuper pullaria dictus.

Fēllĭco, as Lac exugo. [ינק *janák.* *θηλάζω.* Gall. *Tetter.* Ital. *Tettare poppare.* German Aussaugen/oder aufmelcken. Hisp. *Mamar leche.* Polon. *Vnie wissiwam.* Vngar *Szopok.* Angl. *To sucke milk out of a dugge.*] Solin. in Collect. Nequaquam mater pullo præbet ubera fellicanda. Fortassis legendum *vellicanda.* Apud Nonium est fellare pro exugere. Varro: Tum eum ad quem veniunt in hospitium lac humanum fellasse.

Fellicones, homines mali & nullius usus.

Fēmĕn, minis, n. t. Sumitur in eadem significatione qua femur. [ירך *jarech.* *μηρός.* Gal. *Le dedans de la cuisse.* Ital. *La parte dentro de'la coscia che si tocca con l'altra.* German. Das inner theil der dicke an schenckelen eben an der scham. Hispan. *El muslo por la parte de dentro.* Polon. *Ladzwice.* Vngar. *Agyék.* Angl. *The inner parte of the thigh.*] Propriè tamen femina, teste Vallo lib. 4: sunt interiores partes: femora, exteriores: femina posteriores: femora anteriores. Plinius libro 11. sic de apibus scribit: Prioribus pedibus femina onerant propter matura scabra. Et lib. 28: Femina, inquit, atteri adurique equitatu, notum est. Feminina enim interiora equitando atteruntur, non exteriora. Lucret. lib. 4: ideo fastigia posse Surarum ac feminum pedibus fundata plicari. ¶ Hinc Apulejus finxit vocabulum, Interfemineum, pro pudendis mulieribus, veluti positis inter femina. Colum libro 7: Vtile quoque & sub femina manum subjicere, ne ad hujusmodi tactum postmodum pavescant. ¶ Existimat Servius femen in nominativo non reperiri. Priscianus docet esse in raro usu. ¶ Femina etiam inferiores partes significant. nam à flexu dicta videntur. Vbi igitur junctura cum flexu pedis est, femina dicuntur. Plaut. in Asin. Sed tamen tu nempe eos asinos prædicas, vetulos, claudos, quibus obtritæ ad femina erant ungulæ. Columella libro 6: Femina secari, & interdum inuri solent.

Fĕmĭnālĭa, Tegumenta feminum, & subligacula. [*περιζώματα,* Gall. *Le dedans de la cuisse.* Ital. *La brache.* Germ. Bad chet/schurtztuch mit welchen die Weyber ihr scham bedecken. Hispan. *Bas bragas* Polon *Far uch.* Vngar. *Gatya, berche, also ing, (anagy) ing kebél.* Ang. *Breeches or ower stockes*]

Fĕmur, oris, n. t. quod & Femor dicitur secundum Phocam à ferendo, quòd his præcipuè partibus sustineatur animal, atque feratur. [ירך *jaréch.* *μηρός.* Gal. *La cuisse, ou le dehors de la cuisse.* Ital. *Il difuor de la coscia.* German. Die auswendige dicke des Schenckels/ von oben herab biß auff die knie. Belg De dye. Hispan. *El muslo por la parte de fuera.* Polon. *Hud.* Vngar. *Agyék czom.* Ang. *The outwarde part of the thight, the hamme.*] Vide latiùs in dictione FEMEN. Plaut. in Mil. Ecce autem advortit, nixus læva, in femore habet manum: Dextera digitis rationem computat, feriens femur dexterum. Liv. 4. bel. Pun. Scipionis femur tragula confixum.

Fĕmŏrā lĭā n. t. femorum tegmina, subligaculum, [מכנסים *michnesajim* *περιζώματα.* Gall. *Des brayes, haut de chausses* Ital *Brache.* Germ Ein Bruch/Niderkleid. Belg Opperbroeck. Hispan. *Las bragas, caraguelles, muslos de calcas.* Polon. *Spodnice, famulary.* Vng. *Nadrág, be he gat a.* Ang. *Slopes or ower stockes, breeches.*] Sueton. de Augusto. Quare quassato corpore neq; frigora, neq; æstus facile tolerabat: hyeme quaternis cum pingui tota tunicis, & subucula, & thorace laneo, & femoralibus, & tibialibus muniebatur. Legitur & *feminalibus.*

Fĕnĕstrā, stræ, f. p. Locus apertus ad lumen accipiendum [חלון *challon.* *ἀπὸ τοῦ φαίνειν*, lucere. *θυρίς.* Gall. *Fenestre.* Ital. *Fenestra.* Germ. Ein Fenster/Tagloch. Belg. Venster. Hispan. *La finiestra ò ventana.* Pol. *Okno.* Vngar. *Ablak.* Ang. *A window.*] Ovid. Quà lumen thalamis, parva fenestra dabat. ¶ Interdum ponitur pro aditu, & via, & occasione. Terent. In Heaut. Hui quantam fenestram ad nequitiam patefeceris.

Fĕnĕstrĭnŭlă. Parva fenestra. [Polon. *Okienko* Vng. *Ablakocska*] Hieron. Si autem una vel plures fenestinulæ, juxta dispositionẽ Episcopi Et per detractionem mediæ syllabæ, fenestra, quod est ostium parvum in sacrario, ut ait Macrob.

Fĕnĕstĕlĭă, & Fenestricula diminutiva sunt à fenestra. [*θυρίδιον.* Gall. *Petite fenestre* Ital. *Fenestretta.* Germ. Ein fensterlein. Hisp. *Pequenna finiestra.* Pol. *Okienecsko.* Vng *Ablakocska.* Angl. *A litle window*] Colum. li. 1. cap. 1. Granaria modicis fenestellis Aquilonibus inspirentur.

Fĕnĕstro, as: [*θυριδόω, θυρίδας ποιῶ*, Gall. *Faire fenestres & ouvrir quelque chose.* Ital. *Aprire qualche cosa, far una finestra.* Germ. Ein Fenster machen/ein Tagloch machen Hispan. *Abrir alcuna cosa, hazer finiestras.* Polon *Oknoczinie.* Vngar. *Ablakotnyitok, csinálok.* Angl. *To mak windowes.*] Plin. lib. 11. cap. 37: Media oculorum cornea fenestravit pupilla.

Fĕnĕstrātŭs, ta, tum, Fenestris ornatus & abundans, perforatus, [*πολύθυρος, θυρωτός.* Gall. *Percé & fenestré.* Ital. *Aperto, fatto à fenestre.* German. Durchfenstert/oder das Fenster hat. Hispan. *Cosa con ventanas y finiestras.* Pol. *Ten ktori pel okien iest.* Vng. *Ablakos, ablakkal bondolkodo.* Angl. *That hath windowes, bored through.*] Plaut. Nulla est fenestratior domus.

Fĕnĕstrālĭs, pen. prod adjectivum. [*θυρίδιος, ὁ τῆς θυρίδος.* Gall. *De fenestre.* Ital. *Cosa de finestra.* German. Das zu den Fensteren gehört/ oder von Fensteren den nammen hat. Hisp. *Cosa de finestra.* Pol *Okienny.* Vng. *Ablak izabásu.* Angl. *Of windowes.*] Vt, porta fenestralis. Ovid. 6 Fast.

Fĕnĭcŭlum, Vide FONICULUM.

Fĕrābĭtēs, penult. prod dicitur agrestis: [Vngar. *Mezei.*] Sisenna apud Nonium, partim ferabite, partim lauro ac pinu abundant.

Fĕræ, arum, f. p. A' ferendo dictæ sunt, quòd cum impetu, & sine ratione ferantur: aut quòd naturali utantur libertate, & pro desiderio ferantur. [חיה *chajiah.* *θῆρες.* Gall. *Bestes sauvages.* Ital. *Fiere, bestie salvatiche.* Germ. Wilde Thier. Belg. Wilt gedierte. Hispan. *Las bestias bravas y fieras.* Polon *Dzikie zwierzeta.* Vngar. *Vadak.* Angl. *Wilde beastes.*] Propriè autem feræ dicuntur quæ ferocitatem habent: ut leones, pardi, lupi, quæ ubi mansuefactæ sunt, cicures appellantur Ovid. in Epist. Adriad. Mitiùs inveni quàm te genus omne ferarum. Idem 2. Metam. Vastarumque videt trepidus simulacra ferarum. Quinti, lib 1. cap. 10: Non feras modò, sed saxa etiam sylvasque duxisse memoriæ proditum. ¶ Interdum feræ significatio latiùs extenditur, ut omnia feræ bruta terrestria complectantur. Cicero 1. Offic. Expertes rationis & orationis feræ. ¶ De fera comedisti, *ἄγριον βέβρωκας.* Dicebatur olim oscitanti. Nam vulgò creditum, carnem ferinam comesam crebras oscitationes excitare. Venustius erit, si commodè transferatur ad supinos, oscitabundos, & negligentes.

Fĕrīnŭs, a um, pen prod. Feralis, quod est ferarum. [*θήρειος, θηριώδης.* Gall. *De beste sauvage, comme beste sauvage.* Ital. *Ferino* German. Thierisch/das von wilden Thieren ist/ oder ihnen gleich ist. Hisp. *Cosa pertenenciente a fiera.* Polon. *Zwierzecy, dziky.* Vngar. *Vadi, vadhoz valo.* Angl *Of a wilde beaste, resembling a wilde beaste.*] Apulejus: Ferino, ac belvino ritu. Salust. in Iugurth. Getulis cibus erat caro ferina Ibidem. Numidæ plerunq; lacte & ferina carne vescebantur. Colum. lib. 10. in Prooem. Largior tamen pauperibus fuit usus lactis copia, ferinaque, ac domesticarum pecudum carne. Cic. 1. de Invent. Nam fuit quoddam tempus quũ in agris homines passim bestiarum more vagabantur, & sibi victu ferino vitam propagabant. ¶ Ferina absolutè aliquando usurpatum: & subintelligitur caro. Virg. 1. Aen. Implentur veteris Bacchi, pinguisq; ferinæ.

Fĕrŭs, a, um, Agrestis, & indomitus. [פרא *pere* פירר *forér,* *ἄγριος.* Gall. *Sauvage, farouche, cruel.* Ital. *Fiero, selvatico, indomito.* Germ. Grimm/wild/grausam Hispan. *Fiero, bravo y cruel.* Pol *Srogy, okrutny, dziky.* Vngar. *Kegyetlen.* Ang. *Wyld, cruell, fierce.*] Cui opponitur cicur: & per translationem atrox, sævus, qui ferinum animum habet, vel qui durioris est vitæ. & animi crudelioris. Virgil. 2. Aen. ferus omnia Iuppiter Agros Transtulit. Cic. ad Attic. lib. 12: O' fera tempora, quum dubitet Curtius consulatum petere. A' ferus componitur Semiferus, pen. corr. Vnde semifera dicuntur animalia, quæ ex fero placidoq; nascuntur, ut ex apro & sue: aut certè quæ nec placida nec fera sunt, sed mediæ inter utrunque naturæ, ut in volucribus hirundines: in campo lepores, cuniculi: in mari: delphini. Perferus, valdè ferus *ὑπεράγριος.* Varro lib 2. de Re rust. Boves perferi etiam nunc multi sunt in Dardania, & Media, & Thracia ¶ Et per translationem, fera ulcera, fera scabies, feræ papulæ, quæ manu chirurgica non possunt perdomari.

Fĕrĭtās, tatis, f. t Immanitas, naturæ asperitas: cui contraria est mãsuetudo [*ἀγριότης.* Gal. *Farouche & sauvage maintient, brutinesse*

& cruauté sauuage. Ital *Fierezza, crudeltà* German. Wilde/ grimmigkeit/ grausamkeit Hispan. *Fiereza, braueza, ò crueldad.* Pol. *Srogość okrutność.* Vngar. *Kegyetlenség* Angl. *Wyldnesse, crueltie, fiercenesse.*] Cæsar 8. bell. Gall. Cultu & feritate non multùm à Germanis differebant. Mart. lib 1: Postquam inter nos est, plus feritatis inest. Liv. 4. bell. Maced: Lacetanos deviam, & sylvestrem gentem cum insita feritas continebat in armis, tùm, *&c.* Ovid. 4 Fastorũ: Deposita sequitur taurus feritate juvencam, Quem toti saltus, quem nemus omne tremit.

Fĕrālĭă, orum, n. f. Feriæ erant Romanis, diis Manibus sacratæ: ita dictæ à ferendis ad tumulum epulis. [νεκύσια, ἐναγίσματα. Gall. *Iour dedié és morts.* Ital. *Giorno dedicato ad offitij mortorij.* Ger. Feyrtag bey den Heyden/ den lieben Seelen zu ehren/ aller Seelentag. Belg. Alder Sielen dach. Hisp *Dia con sagrado à los muertos* Pol. *Dzien dusziczek, dzien swego naradzenia.* Vng. *Halottoknak szentelt napiky.* Angl. *A-soules day, a day dedicated to godlie for the dead.*] Ovid. 2 Fast. Hanc quia justa ferunt, dixêre Feralia lucem, Vltima placandis Manibus illa fuit. Cic. Attic. lib. 7: Eodem enim die video Cæsarem à Corfinio post meridiem profectum esse: id est, feralibus, quo Canusio mane Pompeium.

Fĕrālĭs, le, adjectivum, Funestus, dirus, exitialis: à feralibus diebus, quibus epulæ in mortuorum sepulchra inferebantur. [θανατηφόρος, νεκρικὸς, ὀλέθριος. Gall. *Mortel, pestifere, pernicieux.* Ital *Mortale, crudele.* German. Das zu der todten Feyrtag gehört/ tödtlich/ tödtlich/ grausam. Hisp. *Mortal, cruel.* Polon. *Dzien spplakania umarlic.* Vngar. *Iszonyu, veszedelmes.* Ang. *Deadlie, mortall.*] Virg. 4. Aeneid. Solàque culminibus ferali carmine bubo Visa queri. Generaliter dicitur de omni re ad defunctos pertinente. Vnde Ferales vittæ, quæ sunt funeri accommodatæ. Feralia amicula, sunt vestimenta quibus cadavera defunctorum vestita sepulchro conduntur. Feralia fœdera. Tedæ ferales, & arma feralia: hoc est: mortifera. Feralia officia, quæ inferis & defunctis exhibentur. Feralis cultus, pro funebri, & lugubri. Feralis item arbor. Plin. lib. 16 cap. 10: Picea montes amat, atque frigora, feralis arbor, & funebri indicio ad fores posita. Et ferales præcones, quos ante ambulones atratos Latinè appellare possumus, ex quorum grege sunt funerum indictores. Budæus.

Fĕrāx, Ferculum, Vide FERO.

Ferbĕo, bui, n. f. Bullio. [ζέω. Polon. Wram. Vngar *Forrok, buzgok.* Ang. *To buble as water in seething.*] Horat. 1. Carm. Velatumque stola mea cum deferbuit ira. Vnde & Ferbesco, scis. ¶ Hujus composita sunt Deferbeo, quod est à bulliendo cesso. Gellius propriè: Puer interea venerat, & olla deferbuerat tempusq; esse cœperat edendi. Efferbeo, ἀναζέω. Extrà & valdè bullio. Vide FERVEO.

Fĕrē, adverbium, Fermè, propè, propemodum, penè: [כמעט chimhat, σχεδὸν, μικροῦ, σχεδόν. Gal. *Pres que, il ne s'en faut guere* Ital. *Quasi* German Schier/ barnach Hisp. *Quasi, ò poco mas ò menos.* Polon. *Bezmala.* Vngar. *Mald, ssahpeni.* Ang *Almost.*] ut, Fere hominem occidisti: id est, parum abfuit, quin hominem occideris. ¶ Ferè, pro plerunque. Terent. Phorm. quippe homo jam grandior, Pauper, cui opera erat, ruri ferè sese continebat: id est, non semper, sed plerunque. Quintilian. lib. 2. cap. 5: Nam in omnibus ferè minùs valent præcepta quàm experimenta. ¶ Interdum in oratione ita construitur, ut intelligatur quædam universitas πᾶν. Quintil Hæc ferè sunt emendatè loquendi scribendique partes. Id est, ferè omnes. Cic. de Amic. Memini in eum sermonem incidere qui tùm ferè multis erat in ore. Id est, ferè semper, vel ferè omnibus. ¶ Ferè (inquit Valla lib. 2.) de loco, de tempore, similibusque dicitur, ut, utor ferè hac veste in faciendis sacris. Id est, omni ferè tempore. Ferè Romani orbem subegerunt. Id est, ferè totum orbem. Ferè fit ut juvenes ament. Id est, ferè ubique. Livius 1. ab Vrbe: Contrahit celeriter similitudo eos (ut ferè fit) malum malo aptissimum.

Fĕrĕtarĭi, Vide FERO.

Fercola læ, Vitis cujusdam genus est, apud Colum lib 3. cap. 2: Irtiolam (*inquit*) fereolamq; non facilè asseverem quo gradu habendæ sint.

Feretrum, Vide FERO.

Fĕrĭæ, arum, f p. Dies cessationum ab opere: ita dicti vel à feriendis victimis, vel ab epulis ferendis: in his enim epulæ fiebant ex pecorum frugumque proventibus. [עצרת hatser. th שבתון shabbath חג chagh. ἑορταί, πανηγύρεις. Gall *Feries, festes, iors de feste.* Ital. *Ferie, giorni quieti,* Germ Feyrtag/ Festtag. Belg. Viersdach Hispan. *Las fiestas dias de guardar.* Pol. *Swieto dzien wolny od prace.* Vngar. *Innepek.* Ang. *Holy dayes, dayes vacant frome labour* [Cic 2. de Legibus: Feriis jurgia amovento. Festus: Ferias antiqui festa vocabant & aliæ erant sine die festo, ut nundinæ: aliæ cũ festo, ut Saturnalia: quibus adjungebantur epulationes ex proventu fœtus, pecorum frugumque. ¶ Feriarum autem apud Antiquos multa erant genera quæ polluit dicebantur, si in his aliquo opus fieret. Erat enim inter ferias aliæ publicæ, aliæ familiis quibusdam propriæ. Feriarum publicarum quatuor erant genera, ut docet Macrobius libro 1. Saturn cap. 16: Stativæ, universo populo communes. quæ certis & constitutis diebus fiebant in quibus præcipuè servabantur Agonalia, Carmentaria, Lupercalia. Conceptivæ quæ quotannis à magistratibus vel sacerdotibus concipiebantur in certos sive incertos dies ut sunt Latinæ, Sementinæ, Paganalia, Compitalia. Cicero 1. de Natura deorum: Nam quum feriis Latinis ad eum ipsius rogatu, accersituque venissem. Imperativæ, quas Consules vel prætores pro arbitrio indicebant extra ordinem pro salute Reipublicæ aut principis, aut ob rem fœliciter gestam. Nundinæ paganorum erant ac rusticorum, quibus ad negotia & merces conveniebant. Erant prætereà propriæ familiarum feriæ quas quæque familia ex usu domesticæ celebritatis observabat, ut Claudiæ feriæ & Aemeliæ. Item singulorum, ut natalium dierum, quæ Natalitiæ dicuntur, & fulgurum & funerũ expiationes. ¶ A' feriis festi dies dicti sunt Feriati: hoc est, in quibus feriæ celebrabãtur. ¶ Ignavis semper feriæ sunt, ἀεργοῖς ἀεὶ ἑορτή. Aptè accommodabitur in eos, qui nunquam non santur aliquid quò sint in otio, quiq; optant dies festos, quò liceat otiari, ventriq; & voluptatibus indulgere.

Fĕrĭo, & Fĕrĭŏr, aris, d. p. Vaco ab opere cesso, quiesco. [שבת schabáth חג chagh. σχολάζω, σχολὴν ἄγω. Gall. *Cesser, se reposer, fester, ne faire rien* Ital. *Far feria, far vacanza.* German. Feyren. Belg. Vieren Hispan. *Guardar sin obra la fiesta.* Polon *Swieće, odpoczywam.* Vngar *Innepelek, henyélek (avagy igazban) lesenni deakoknyugszom.* Angl. *To keepe holy day to vnoccupied.*] Vacare ab aliquo operè vel studio. Vt feriari ab studiis. Trebon. ad Cicer. lib. Epist. 12.

Fĕrĭātŭs, a, um, Quietus, otiosus, nihil agens. [שובת schobeth חוגג choghegh. σχολαῖος. Gal *Qui fait la feste, qui ne fait rien, qui est oiseux.* Ital *Otioso che non fa nulla* German Gefeyret/ müssig. Hisp *El que es de fiesta, ocioso y sin obra.* Pol. *Prozniak.* Vngar. *Innepló.* Angl. *That keepeth holy day, idle.*] Trebonius Ciceroni: Illud quoq; nobis erit curæ, ut Cratippus unà cum eo sit, ne putes in Asia feriatum illum ab iis studiis in quæ tua cohortatione incitatur futurum. Plautus in Mil. Tibi ego dico feriatus ne sis. Martialis. Nec feriatus ibat ante carucam. Cicero. 1 de Natura deorum: Deum sic feriatum volumus cessatione torpore. ¶ Feriati dies, in quibus feriæ aguntur. ἑορταί. Plin. in Epistol. Nam & menstruum meum Colendis Septembris finitur, & sequens mensis complures dies feriatos habet. Plin. lib. 18. cap. 6: Malum patremfamiliâs quisquis interdiu faceret quod noctu posset, nisi tempestate cœli: pejorem qui profestis diebus ageret quod feriatis deberet: pessimum, qui sereno die, sub tecto potiùs operaretur, quàm in agro. Contrà, Profesti dicuntur, qui feriati non sunt. ¶ Feriata machæra, Qua quis non utitur. Plautus Milite: hanc machæram mihi consolari volo Ne lamentetur, néve animum despondeat, Quia se jampridem feriatam gestitem, Quæ misera gestit fractum facere ex hostibus ¶ Malè feriatus: id est, Ignavus, inutili otio vacans, ait Budæus. Gellius libro 9. capite 12, ¶ Malè feriati Troës, Horat. 4. Carm, Ode 6.

Fĕrĭātĭcŭs, idem quod feriatus, vel festus: ut dies feriatici, pro feriati. [Vng. *Innepló*] Vlpian. L. 2 de feriis. Divus Marcus effecit de aliis speciebus Prætorem adiri, etiam feriaticis.

Fĕrĭo, ris, ire, sine præterito & supino. idem quod percutio. [הכה hichchâh חרץ charath. παίω, τύπτω. Gall *Ferir, frapper.* Ital. *Percuotere. ferire.* German Schlahen. Hisp. *Herir.* Pol. *Bije, uderzam.* Vngar *Megutóm meg verom* Ang *To strike or smite.*] Virgil. 9 Eclog. Occursare capro, cornu ferit ille, caveto. Plautus in Amphitryone: Non tu scis Bacchæ bacchanti si vis advorsarier Ex insana insaniorem facies, feriet sæpiùs ¶ Ferire item, & sancire, firmare Vnde ferire fœdus dicimus. Virgil. 10. Aeneid. haud mora, Tarchon Iungit opes fœdusque ferit. Cicer. pro Domo sua: Sed uno tempore cautiores fiebant pecuniarum, fœdera feriebantur provinciarum. Origo harum locutionum inde tracta est quòd antiqui fœdus & pacem solenni pompa cum hostibus ineuntes, porcam saxo silice feriebant, id constat ex lib. 1. Livii, ubi vetustissimi fœderis ritus describit. ¶ Ferire item pulsare est, κόπτειν Plautus in Amphitryone: Feriam fores, aperite. Ferire jugulum, est inferre mortem, jugulare. ¶ Ferire munere, est mulctare munere, seu munus emungere. Terentius Phorm. Porrò autem Geta ferietur alio munere, ubi hera pepérit: Porrò autem alio, ubi erit puero natalis dies. ¶ Spectris feriuntur oculi, Cic. Cassio lib. 15. Epist. Ferire aures, pro excitare Quintil. lib. 9 cap. 3 Quæ etiamsi fuerint crebriores, aures consuetas minùs ferient. ¶ Hujus compositum est Referio, quod est repercutio. ἀντιπλήσσω. Plaut. in Asin. Patitor tu idem quum ego te referiam.

Fĕrĭo ferias, Vide FERIAE.

Fĕrĭtās, Vide FERUS.

Fĕrmē, adverbium. Ferè, penè, propè, propemodum. [כמעט c'imhát σχεδόν. Gall. *Presque, peu s'en faut, à peu pres.* Ital. *Quasi, poco meno.* Germ Schier/ garnach. Belg Bicans. Hispan *Quasi ò poco mas ò menos.* Polon. *Bezmala* Vngar. *Maid, ssakiem.* Angl. *A most.*] Terent. in Andr. Iam fermè moriens me vocat: id est quum parùm abesset, quin moreretur ¶ Ponitur quandoque pro facilè. ῥᾳδίως. Terent. in Andria: Fidelem haud fermè mulieri invenias virum. Vbi Donatus. Fermè pro facilè posuit: fermè facilitatem significat: quia sunt adverbia extenuationis. Plaut. Pœnul. Facio quod manifestè deprehensi mœchi haud fermè solent.

Fĕrmēntum, ti n. f Farina quæ subigitur priusquam addatur sal ad pultis modum decocta, & relicta donec acescat. [שאר seor ζύμη, ζύμωμα. Gall *Levain.* Ital *Fermento levito.* German. Hebel/ sawrteig. Belg Hevel/ suerdeech. deesem Hispan. *Levadura.* Polon. *Kwas.* Vngar. *Kowász.* Ang. *Leauen or sower dowgh.*] Dictum

dum quòd fervendo crescet. Plinius libro 18.cap.7: Spuma ita concreta pro fermento utuntur. Iacere in fermento, ἐν τῷ ζύμῳ κεῖσθαι, per translationem dicebantur qui animo essent ægro, quique iracundia turgerent. Plaut. in Merc. Nam mea uxor propter illum tota in fermento jacet: id est, inflata est & irata. Idem in Cas. dii te servassint mihi. Nunc in fermento est, ita turget mihi: Ardepol ego illam mediam diruptam velim. ¶ Fermentum translatum ad terram, id significat, quod glebas resolvit, tumidamque terram ac raram reddit: quemadmodum consperfionem rarefacit fermentum. Colum. lib. 3 cap. 11: Petrum quod superest inferioris soli rastris licet effodere, & in fermentū congerere atq; componere. Idē lib. 4. cap 1: Repastinata humus, dum est recens, soluta, laxataque, velut fermento quodam intumescit.

Fĕrmēnto, as, act. n. Fermento misceo, seu crescere facio. [חמץ chamáts. ζυμόω. Gall. Mettre du levain, faire lever ou enfler la paste, assaisonner de levain. Ital. Far levitar la pasta. German. Hebeln/ Versewen. Belg. Hevelen/ seueren. Hispan. Leudar. Polon. Kwasic. Vngar. Meg kovaszatom, meg eleszthom. Ang. To leven, to mixe leaven with dowe.] Plin. Quum fieret panis hordeaceus circulæ farinæ admistione, fermentabatur. ¶ Transfertur etiam hoc verbum ad terræ culturā, quæ tunc fermentari dicitur, quum rara fit & spissæ illæ glebæ resolvuntur & augentur, & veluti inflantur: quemadmodum consperfio: hoc est, farina illa subacta, & in massam redacta intumescit, addito fermento. Varro lib. 1. de Re rustic. cap. 38: Stercus optimum scribit esse Cassius volucrum, præter palustrium, ac nantium. De hisce præstare columbinum, quòd calidissimum sit & fermentare possit terram. Colum. lib. 2. cap. 15: Maximè tamen columbinum probamus, quòd modicè sparsum, terram fermentare comperimus. Quo in loco nonulli exposuerunt *fermentare* pro *stercorare & pinguefacere*, quòd viderent Columellam de stercore columbino loqui, quo agrum pinguiorem reddi credunt. Sed eam non esse mentem autoris ex diversis ejus locis facilè potest deprehendi. Ita enim habet lib. 4. cap. 1: Quid quod repastinata humus, dum est recens soluta, laxatáque, veluti fermento quodam intumescit: quum deinde non longissimam cepit vetustatem, rond ensata subsidit? Quo in loco vocat terram fermento intumescentem, quam alibi vocat fermentatam. Pro eodem etiam dixit Humum resolutam, eique opposuit densam libro 2. cap. 2: Sed ex his nihil non melius resoluta humo quàm densa provenit. Quod noster quoque Virgilius: quum & alias fœcundi arvi laudes retulisset, adjecit: Et cui putre solum: nanque hoc imitatur arando. Neque enim aliud est colere quàm resolvere & fermentare terram. Ex quibus Columellæ verbis clarissimum est fermentare terram, nihil aliud esse, quàm diligenti cultura, pectinatione, sic etiam calidis stercoribus, quale est columbinum, terram putrefacere, resolvere, & rariorem reddere.

Fĕrmēntēscĕrĕ, Est crescere, & rarescere addito fermento: & propriè de pane dicitur. [חמץ bat ek ζυμοῦσθαι. Gall. Estre levé ou enflé de levain, s'enfler ou lever comme la paste. Ital. Levitarsi, enfiare. Germ. Auffgehn oder geschwellen von dem saurteig. Hispan. Leudarse. Polon. Wyrastanie ciasta od kwasu. Vngar. Meg kelni, meg dagadni. Ang. To swell ylevaen.] Quen vis etiam ad terram transferatur quæ tunc fermentescere dicitur, quum densitas illa glebarum rarefit, & resolvitur. Plinius libro 28 cap. 8: Quum teretur inter digitos fermescens. Idem lib 17 cap. 2: Tellus quoque illo modo fermentescit, & sucis plena, ec lactescentibus satis non effœta, quum tempus aperit tepidis arridet horis.

Fĕro, fers, tuli, latum, Propriè significat porto: [נשא nasa סבל sabál. φέρω. Gall. Porter. Ital. Portar. German. Tragen. Hisp. Llevar ò traer. Polon. Niosse. Vngar. Viszek, hozok. Ang. To carie, to beare.] Virg lib. 5. Aen. Vix illam famuli Phegeus Sagarisque ferebant. ¶ Facit etiam præteritum tetuli, ut apud Terent. teste Diomede lib 1. Grammat. Huc tetulissem pedem. ¶ Aliquando tolero, patior. Terentius in Heauton. Nam quem ferret, si parentem non ferret suum? ¶ Aliquando duco, dirigo. ἄγω. Liv. libro 1. Pergit ad proximam speluncam si fortè eò vestigia ferrent. Virgil. 6. Aeneid. Hinc via tartarei quæ fert Acherontis ad undas. ¶ Sæpè etiam accipitur pro dicere, præsertim in tertiis personis. λέγειν, ut, Sic ferunt homines: hoc est, sic loquuntur, aut dicunt. Tacit lib 15: Ex Caio Cæsare se genitum ferebat. Livius lib. 1 ab Vrbe: Faustulo fuisse nomen fertur. Cic. de Amicit. Quod Tarquinium dixisse fertur tùm quum esset exul. Virg. 1 Aeneid. Quam Iuno fertur terris magis omnibus unam Posthabita coluisse Samo. ¶ Aliquando exhibeo. Virgil. 3. Aeneid. Sacra Dionææ matri, divisque ferebam. ¶ Aliquando concupisco γλίχομαι, ἐπιθυμέω. Salustius in Catil. Tunc Catilina polliceri tabulas novas, proscriptiones locupletum, magistratus, sacerdotia, rapinas, atque alia omnia quæ bellum & libido victorum fert. Lucanus lib. 1. Fert animus causas tantarum exponere rerum. Ovid. 1. Metamorphos. In nova fert animus mutatas dicere formas Corpora. ¶ Aliquando extollo, αἴρω. Salust. Consulares omnes itemque Senatus magna pars sententiam ejus laudant, virtutem animi ad cœlum ferunt. ¶ Aliquando gigno, produco. φύω. Virgil 11. Aen. Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros. ¶ Aliquando habeo. Virgil. 5. Aeneid. Ferre sui dederat monumentum & pignus amoris. ¶ Aliquando affero. Virgil. 11. Aeneid. Legati responsa ferunt. ¶ Aliquando confero, συμφέρω. Virgil. 5. Aen. quibus acer Eryx in prælia suetus Ferre manum. ¶ Aliquando disturbo. διαφέρω. Virgil. lib 1. Aen. Quippe ferant rapidi secum, verrantque per auras. ¶ Aliquando ostento ἐνδείκνυμαι. Virgil. 11. Aen. captivo sive ut se ferret in auro, Venatrix. ¶ Aliquando consulo: χρηματίζω, ut Pompeius tulit ad populum. Sic ferre ad Senatum, est Senatum aliqua de re consulere. ἀναφέρειν εἰς τὴν σύγκλητον. ¶ Aliquando aufero ἀποφέρω. Virgil. in Daphnide: postquam te fata tulerunt. Idem 9. Eclog. Omnia fert ætas: id est, aufert. ¶ Aliquando refero, seu recipio. Terent. in Adelphis: Pro labore ab his fero odium: id est, φέρω, ἢ φέρομαι φθόνον. ¶ Aliquando assequor. Terentius in Eunucho: Hoc si effeceris, quodvis donum & præmium à me optato, id optatum feres. Et in Adelphis: Ni faciant quod illos æquum est, haud sic ferent: id est, obtinebunt. ¶ Quòd si cum hoc verbo, præ me, præ te, vel præ se, addatur, significat dicto, vel facto, vel gestu aliquid ostendo, confiteor. δηλόω, ἐνδείκνυμαι, ut, Præ te fers iram. Quintil. Fiduciam igitur præ se ferat orator, semperque ita dicat tanquam de causa optimè sentiat: id est, ex ipso aspectu oratoris, ex ipsa voce, ex ipsa oratione eluceat fiducia: quemadmodum qui pugnaturi sunt, in vultu & gestu indicant tacitam vel formidinem vel fiduciam: hoc est, præ se ferunt fiduciam, formidinémve. Cic. Nam ille qui accipit injuriam meminit & præ se fert: id est, se mentem persequendæ injuriæ habere ostendit. ¶ Ferre aures, est assuescere aëris varietati quæ obest. Virgil. lib 2. Georg. Quum semel hæserunt arvis aurasque tulerunt. ¶ Ferre tribum, ferre centuriam dicitur is qui tribum vel centuriam habuit sibi suffragantem. Cic pro Plancio: An tandem una centuria prærogativa tantum habet autoritatis, ut nemo unquam prior eam tulerit quin renunciatus sit? Idem 4. Philipp. An tùm quum es factus, unam tribum sine Curione ferre potuisses? Ferre suffragium est suffragari, judicare sententiam ferre. Cic. Attic. lib 1: Idemque refert ut universus populus in campo Martio suffragium de cæde P. Clodii ferat. ¶ Ferre sententiam, est pronuntiare. Cic. pro Cluentio: Vos autem Iudices de hominum fortunis sententiam fertis. ¶ Ferre fortunam, pro uti χρῆσθαι τῇ τύχῃ. ¶ Ferre expensum, est id quod alicui dederis, in rationes referre. Cui opponitur referre acceptum, quod est, id quod acceperis ab aliquo, in rationes referre inter accepta. Qui plura ea de re nosse cupit, videat Adrianum Cardinalem, qui diligentissimè hæc explicuit. ¶ Ferre judicem alicui, pro judicio aliquem lacessere, & judicem offerre. Cic. pro Q. Roscio: Quem ego si ferrem judicem refugere non deberet, quum testem producam reprehendere audebit? ¶ Ferre conditionem pro offerre & præscribere. Cic. pro Quintio: Conditionem tuli, si vellet pecuniam petere, Quintium judicatum solvi, satis daturum. Idem pro S. R. Hanc conditionem misero ferunt. ¶ Ferre annos & vetustatem: sive perferre, dicuntur vina propriè: quod ad alia quoq; transfertur, & significat. Vetustate non exolescere. Quintil. lib. 2 cap. 2: Quare mihi ne maturitas quidem festinet, ac musta in lacum statim austera sint: sic & annos ferent, & vetustate proficient. Idem lib. 10. cap. 1: Paucos enim vel potiùs vix ullum ex iis qui vetustatem pertulerunt, existimo posse reperiri, qui judicium adhibentibus non allaturus sit utilitatis aliquid. Sumpta à vinis metaphora quæ non fugiunt. Fert natura. Id est, Per naturam licet. Cæsar 3. belli Civilis. ¶ Natura fert ut extrema ex altera parte graviter, ex altera autem acutè sonent. Id est, natura comparatum. Cic. in Somnio Scip. ¶ Composita sunt affero, aufero, antefero, confero, circumfero, superfero, transfero, quæ habent penultimam correptam.

Lātŏr, oris verbale, m. t. [נושא nose סבל sobel φορεὺς, κομιστής. Gal. Porteur. Ital. Latore, porta ore. Germ. Ein trager. Hispan. El portador. Polon. Tr gasz, ten ktori nosi. Vng. Hozo, vivo. Ang. A caryer or beare.] ut, Lator legis, qui & legislator uno verbo dicitur, ille est qui promulgavit, vel instituit, vel tulit legem. νομοθέτης. Cic. 2. de Natura deorum: Ferrétne civitas ulla latorem istiusmodi legis, ut condemnaretur filius, &c. ¶ Aliquando ponitur pro tabellario, γραμματοφόρος. Suetonius in Caligula: Quasi universa tradita insula magnificas Romam literas misit, monitis sæpè latoribus, vehiculo ad forum usque & curiam pertenderent. ¶ Latorius, Adject. ut Latoria lex Cic. 3. Offic. Atque iste dolus malus etiam legibus erat vindicatus, ut tutela 12. tabul. & circumscriptio adolescentium lege latoria. Quo in loco antiquissimi codices scriptum habent *lege Pletoria*, à Pletoro lata.

Fĕrāx, feracis, Fertilis fœcundus. [פורה poréh. εὔφορος. Gal. Qui porte & rapporte beaucoup, fertile de grand rapport. Ital. Fertile, fecundo, abondante. German. Fruchtbar. Hispan. Cosa fertil. Polon. Rodny, obfity. Vng. Termő, termékeny. Angl. Fertile, fruitfull, rancke.] Plaut. in Epidic. Nullum esse agrum opinor in agro Attico æquè feracem, quàm hic noster Periphanes. Colum. lib. 1. cap. 3. Nullus feracior & uberior locus &c. Plin. Vt tam ferax bonarum artium seculum videremur.

Fĕrācĭssĭmŭs superlativus, Fertilissimus. [εὐφορώτατος. Pol. Urodzaini. Vngar. Igen termes.] Plin. in Panegyrico: Tantis segetibus induebatur, ut cum feracissimis terris quasi nunquam cessura certaret.

Fĕrācĭtās, tatis, f. t. Fertilitas, fœcunditas. [שבע sobáh. εὐφορία. Gal. Fertilité, planté, abondance. Ital. Fertilita, abondanza. Germ. Fruchtbarkeit. Hispan. Fertilidad. Polonicè, Obfitość. Vngar. Termékenység.

Fermetség, tenyészés. Ang. *Fertilitie or fruitfulnesse.*] Colum.lib. 3. cap. 2: Vbi nihil erit, aut non multum quod proritet feracitatem, potiùs sequemur, *&c.*

Fĕrtĭlĭs, le, adjectivum, penult corr. Ferax. [פורח *porch* ἔφορ☉. Gall. *Fertile, abondans, de grand rapport.* Ital. *Fertile, abondante, grasso fructuoso.* Germ. Fruchtbar das viel tregt Hispan. *Fertile, abondante, fructuoso.* Pol *Vrodzainy.* Vng. *Termenis, tenyészö.* Ang. *Fertile or fruitfull, cancke.*] Colum lib. 4: Ve ex his partibus trunci sumātur, quæ & genitales sunt, & maximè fertiles Vberrimos, maximeque fertiles agros incolere. Cicero 1. de Divin. Virg. 2. Georg. hic fertilis uvæ, hîc laticis, qualem pateris libamus & auro. Plin. lib. 14 in Procem. Tanto priscorum cura fertilior, aut industria felicior fuit. Ovid. 4. de Pont Fertile pectus habes, interq; Helicona colêres Vberiùs nulli provenir ista seges. Plin. Captatio in quæstu fertilissimo. Ovid. 1. de Arte: Fertilior seges est alienis semper in agris, Hinc,

Fĕrtĭlĭtās, f. t. sicut à ferax, feracitas Vbertas agrorum, bonitas agrorū [שבע *sabah* מוטב *motab.* εὐτεκνία, εὐθηνία, εὐφορία. Gall. *Fertilité abondance.* Ital. *Fertilita, abondanza.* German. Fruchtbarkeit. Hisp. *Fertilidad.* Polon *Vrodzay.* Vngar *Ter meség, tenyészés.* Ang *Fertilitie, plentie, abundance*] Col. Id enim non accidit palmitis fertilitate. Fertilitas loci, Cæsar 2 bell. Gall. Cic. 1. de Div. Quæ sit vel sterilitas agrorum, vel fertilitas futura.

Fĕrentārĭī, orum, m. s. Levis armaturæ milites, auxiliatores à ferendo auxilio, ut quicquid opus esset auxilio ferrent, ex cursu leves armis gravibus non impediti, sed ense & telis tantùm instructi. *Hæc Nonius.* [ἀκροβολισταί. Polon *Lucznie bej*, item *Ptrsza lina.* Vngar. *Kinyi seguerto vitezek: (anagy) seged vitez* [Varro autem ferentarios vocat milites, qui fundis lapidibusq, pugnabant: quæ tela feruntur, non tenentur. Salust. in Catil. Postquàm eò ventum est, unde à ferentariis prælium committi posset: Hi & velati vocabantur, ut inquit Festus, quòd vestiti inermes sequerentur exercitum.

Fĕrcŭlum, Teste Nonio, Missus cibi, ita dictus quòd ad mensam inferatur. [παραφερόμενον, συμφερόμενον, παροψίς. Gall. *Vn mets de viande, qu' on porte & met sur la table.* Ital. *Vivanda che si porta in tavola.* Germ. Ein Tracht/ Gerichte. Belg. Gerecht. Hispan. *Manjar ò cosa que se leva in plato* Polon *Pokarm, prynieszenie sadla.* Vngar. *Etek* Angl. *A messe or dish of meate borne to the table.*] Iuven Satyr. 2: quis fercula septem Secretò cœnavit avus. Horat. 2. Sermon. Satyr. 6: Multaque de magna superessent fercula cœna ¶ Aliquando sumitur pro gestamine, quo pompa deferri solet. φορεῖον, Sueton. in Cæsare: Pontico triumpho, inter pompæ fercula trium verborū prætulit titulū, VENI, VIDI, VICI. Hoc est inter pompæ tirumphalis gestamina. Quo nomine continentur simulachra oppidorum, spolia hostium, coronæ, machinæ, & id genus alia quæ fieri solent in pompa triumphali: sicut fercula ludorum quæ in ludis: sacrorum, quæ in sacris. Acron etiam docet fercula esse pulpita, in quibus deorum simulachra reponebantur, quia in pompa Circensi (hoc est, celebritate ludorum Circensium) hujusmodi simulachra deorum ferebantur. Cic. lib. 1 Offic: Cavendum est ne tarditatibus utamur ingressu mollioribus, ac similes pomparum ferculis esse videamur.

Fĕrĕtrum, tri, penult. corr. n. s. à fero, *Lectus*, vel quid aliud quo mortuos efferri solet, capulus. [φέρετρον. Gall. *Vn sarcueil, ou biere à porter les morts, lictiere.* Ital. *Feretro, barra, cataletto* German. Ein Todtenbar/ Todtenbaum. Belg. Bare. Hispan. *Las andas para levar muertos.* Polon. *Mary.* Vngar. *Kaporso, jellyt s, ens mihaly lova.* Angl. *A bier or cophin whereon dead me nar caried.*] Plin. lib. 7 cap. 52: Varro quoq; autor est xx. viris agros dividentibus Capuæ, quendam qui efferetur feretro, domū remeasse pedibus ¶ Ferertra item dicebantur quibus fercula spoliáve in pompis gestabantur. Liv. 1. ab Vrbe: Spolia ducis suspensa, fabricato ad id aptè feretro, gerens, in Capitolium descendit.

Fĕrōx, cis, penult. gen. prod. om. t. Elatus, sævus, crudelis, vehemene immanis. [פרא *pére* אכזר *achzar* זד *zedh* סורר *forér.* ἄγριος, θρασύδης, τολμητίας, αὐθάδης. Gall. *Fier, courageux, orgueilleux, farouche.* Ital. *Feroce, fero, corragioso.* Germ. Fräch/stoltz/grimm. Belg. Wreedt/wilt. Hisp. *Bravo y fuerte con desatino.* Pol *Srogy, okrutny.* Vng. *Kegyetlen, keményt természetü.* Angl. *Fierce, cruell, outrageous.*] Horatius: Vrbes gentesq; & Latium ferox. Salust: Ille animo feroci negat se fusum toties Numidam pertimescere. Virg. 4. Aen. Stat sonipes & fræna ferox spumantia mandit φρυαγματίας Ferox animo. Plaut. in Mil. Et quia tecum eram: propterea animo eram ferocior.

Fĕrōcŭlus. adjectivum. [ὑπάγριος. Gal. *Vn peu trop fier & orgueilleux* Ital. *Al quanto feroce* German. Stoltzlechtig/etwas fräch. Hispan. *Bravo vn poco.* Pol *Prijikrozsim.* Vngar. *Keg etlenecske, keményetske.* Angl. *Somewath fierce.*] Hircius de bell. Afric. Quid tu, *inquit*, miles tyro tàm feroculus es?

Fĕrōcĭă, æ, f. p Ferocitas. [אכזריות *achzerijuth.* θράσος. Gall. *Fierté & orgueil.* Ital *Ferocità, crudelta.* Germ. Grimm/stoltz. Hispan. *Braveza sin tino.* Pol. *Srogosc, hardosc.* Vngar. *Ke yetlen ég, keménség.* Angl. *Fiercenesse, crueltie.*] Cic. lib. 6. de Repub. Qui comprimit ejus vim, & effrænatam illam ferociam. Idem de Arusp. resp. Duobus inceptis verbis omnem impetum gladiatoris, ferociamq, compressi. Tacit. lib. 2: Per communes liberos oravit, exueret ferociam.

Fĕrōcĭtās tatis, f. t. Superbia, elatio animi, crudelitas, sævitia, & (ut inquit Speusippus) excessus audaciæ, haud metuens quæ metuenda sunt. [אכזריות *achzerijuth.* θράσος, Gall. *Fierté, orgueil.* Ital. *Ferocità, fierezza, orgoglio.* German Hochmut/frächheit/ grimmigkeit. Belg. Wreetheyt/stoutheyt. Hispan. *Braveza con desatino.* Polon. *Okkrutnosc, srogosc, misl wissoka.* Vngar. *Keuélség, keménség, keggyetlenség.* Ang. *Fiercenesse, arrogancie, in shewing crueltie.*] Cic. 1. Offic. Sicut equos propter crebras contentiones præliorum ferocitate exultantes domitoribus tradere solēt, ut his facilioribus possint uti, *&c.* Idem in Vatin. Ferocitatem tuam illā comprimerem & audaciam frangerem. Et de Senect. Infirmitas puerorum, ferocitas juvenum, & gravitas jam constantis ætatis.

Fĕrōcĭtĕr, Superbè, elatè, immaniter. [ἀγρίως, θρασυδῶς. Pol. *Hardzie, srodze.* Vng. *Kemenyön, kegyetlenwel.* Ang. *Fiercelie, cruellie.*] Plaut. in Amph. Superbi nimis ferociter legatos nostros increpant. Livius 3 ab Vrbe Legatique caput ferociter ostentantes Idem 5. bell. Punic. Cum quo ferocissimè pro Romana societate adversus Punicum fœdus steterat. Multò ferocius. Cicero Quint. Fratr. lib. 2.

Fĕrōcĭo, cis, civi, vel ferocii, citum, Ferox fio, vel ferociam exerceo. [פרך *ferêr.* ἀγριοῦμαι, ἀγριαίνομαι, Gall. *Estre fier & farouche.* Ital *Farsi feroce, incrudelire.* German. Fräch seyn/ grimm und ungestüm seyn. Belg. Stuer oft wreedt syn. Hisp. *Embravecerse.* Polon. *Srogizie, dzieczie* Vngar *Kegyetlenkedöm* Ang *To waxe fierce, cruell or hastie*] Gell. lib. 1: Nihil adeò in congrediendis hostibus, atq; in principiis præliorum ad salutē, virtutemq; aptius rati, quàm si permulti sonis mitioribus, non immodicè ferocirent. Disce bonas artes, nullis assueta juventus Mox intractati more ferocit equi.

Ferrum, ri, n. s. vel à ferendo, quòd in agro colendi gratia feratur: vel à feriendo quòd cætera eo feriantur: hoc est, domentur. Sua enim sævitia feriendo domat reliqua metalla, attenuat, & extendit. [ברזל *barzel.* σίδηρος. Gal *Fer, ferrement, ferraille* Ital *Ferro* German Eysen. Belg Yser. Hispan. *Hierro.* Pol. *Zelazo.* Vngar *Vas.* Angl *Yron.*] Plin. lib. 12. cap. 25: Ferro lædi vitalia odit. Cic de Nat. deor. Nos ex terræ cavernis ferrum elicimus, tem ad colendos agros necessariam. Quint. lib. 2 cap. 4: Quod etiā rusticis notum est, qui frondibus teneris non putant adhibendam esse falcem, quia reformidare ferrum videntur, & nondum cicatricem pati posse. ¶ Ferrum aliquando pro gladio accipitur. Cic. 1. Tuscul. In servorum ferrum & manus incidisset. Sic pro Rosc. Amer. Vulneratus ferro Phrygio. ¶ In ferrum atq; in vincula conjecti Cic 7. Verr. Vbi ferrum videtur posuisse pro compedibus ferreis. ¶ Ferro & flamma rem geri, quadam proverbii specie dicimus, quum exitiale bellum significamus. Cic pro Luc. Facc. O dii immortales quid hoc miserius, nos qui P. Lentulo ferrum & flammam de manibus extorsimus imperitæ multitudinis judicio confidimus Sic pro Sylla. ¶ Ferrum natare doces, σίδηρον πλεῖν διδάσκεις. De iis qui rem conantur, quæ repugnante natura, nequaquam fieri possit. ¶ Ferro damnati & ad ferrem dicuntur, non qui ad bestias damnantur, sed qui damnantur ut cum gladiatoribus pugnent. Itaque Sueton. de munere gladiatorio loquens in Nerone: Exhibuit (*inquit*) ad ferrum etiam quadringentos Senatores.

Fĕrrĕŭs, a, um. Quod ex ferro est: [σιδήρεος. Gall. *De fer.* Ital. *Di ferro* Germ. Eysin. Belg. Ysteren. Hispan. *Co a de materia de hierro.* Pol. *Zelazny.* Vngar. *Vas as vasbol va o.* Ang. *Of yron.*] ut, Massa ferrea, Annulus ferreus. Plin. lib 10. cap 42: Hæc quum loqui discit, ferreo verberatur radio: non sentit aliter ictus. Ferream fabricam invenēre Cyclopes. Plin. lib 7. cap. 56. Virgil. 3. Aen. confixum ferrea texit Telorum seges. Idem lib. 12: it toto turbida cœlo Tempestas telorū ac ferreus ingruit imber. ¶ Ferreus per translationē pro duro & inexorabili. Cicero ad Trebatium: Ferreus essem, si te non amarem Idem ad Atticum lib. 13: O te ferreum, qui illius periculis non moveris.

Fērrārĭŭs, a, um, Quod ad ferrum pertinet: [σιδηρικός. Gall. *Des appartenances de fer.* Ital. *Cio che à ferro si appartiene.* German. Das zu dem Eysen gehört. Hispan. *Cosa perteneciente a hierro.* Pol *Dozelaza prynalezacy.* Vngar. *Vashoz valo.* Ang. *That belongeth to yron.*] ut, Faber ferrarius, fodina ferraria, officinæ ferrariæ, metalla ferraria. Plin lib. 34. cap. 14: Quum ferraria metalla in his locis non sint. ¶ Ferraria aqua, utuntur fabri ferrarii ad extinguendum candens ferrum. Plin lib. 28. cap. 16 Quidam urinam equi aquæ ferrariæ ex officinis miscent.

Fērrārĭă, æ f. p substantivum. Locus in quo ferrum foditur [σιδηρεία. Gall *Vne mine de fer, vne forge.* Ital. *Minera del ferro.* Germ. Ein Eysengrub. Hispan *Herreria, lugar do se haze ò labra el hierro.* Polon. *Miesce gdze dobiwaia kru scana zelazo.* Vngar. *Vas banya.* Ang *An yron mine.*] sicut auraria, argentaria, æraria, in quibus aurum argentum, & æs effoditur Cæsar lib. 7 bell. Gall. Apud eos magnæ sunt ferrariæ. Liv 4 bell. Maced. Parata provincia, vectigalia instituit ex ferrariis, argentariisq;.

Fērrātŭs a, um, Nomen est, non participiū quum verbi originē non habeat, sicut tunicatus, manicatus, & similia: significatq; id cui ferrum inductum est. [σιδηρόδετος. Gall *Ferré.* Ital *Ferrato.* German Mit eysen beschlagen. Hispan *Cosa herrada por de fuera.* Polon. *Zelazem obity.* Vngar. *Vas as.* Angl *Having iron upon it.*] Vnde ferrata spicula, & ferratas lanceas dicimus. Virgil lib. 3. Georg. Vndiq; jam tergo ferratos sustinet orbes ¶ Hujus compositum est Præferratus, de quo suo loco.

Fērrāmĕntum, ti, Instrumentum ex ferro. [σιδήρεια. Gal. *Instrumens*

strument de fer, ferraille, ferrement. Ital. *Ferramento, instromento fatto di ferro.* Germ. Eysenwerck / eysenwerckzeug. Hisp. *Herramiento ò instrumento de hierro* Pol. *Zelazne naczynie.* Vngar. *Vas szerszám.* Angl. *An instrument or toole of yron.*] Vnde Ferramenta fabrilia, & Ferramenta tonsoria. Cic. 1. de Natura: Quæ mollitio, quæ ferramenta, qui vectes, quæ machinæ, qui ministri tanti muneris fuerunt? Columel. lib 3: Nonnunquam etiam quum frondere cœperint arbores, cacumina fici acutissimo ferramento summa amputare prodest. Hinc ferramentarius faber, ferramentorum confector.

Fērrūgo inis, pen. prod. Rubigo feeri: [*ἰὸς σιδήρου* Gall. *Rouillure de fer* Ital. *Ruggine del ferro.* German. Eysenrost. Belg. yserroest. Hispan *Orin, color morado oscuro ò de hierro.* Polon. *Rdza na zelezie.* Vngar. *Rosda.* Angl. *The rouste of yron.*] sicut ærugo æris Plinius lib 23. cap. 8: Sudor virgæ corni arboris, lamina candente ferrea excutus non contingante ligno, illitaq; inde ferrugo, incipientes lichenas sanat. ¶ Per translationem ferrugo color rufus dicitur nigrioris rubedinis, similitudine coloris ferri rubigine exesi. Virgil. lib. 9: Pictus acu chlamydem, & ferrugine clarus Ibera.

Fērrūgĭnĕŭs, a, um, quod refert colorem ferruginis. [*σιδηρώδης* Gall. *Ressemblant le fer enrouillé, soit en couleur ou autrement, pe forme* Ital. *Di color di ruggine, ferrigno.* German Rostfarbig / eysenfarbig Belg. ysterverwich. Hispan. *Cosa de aquel color morado negro* Pol. *Farba je ajna.* Vngar. *Rosdás ro d[illegible]* Angl. *Rousthe coloure.*] Talis est color quem Galli sua lingua *Persummatum*, veteres (us opinor) *in lunatum* dixerunt: aut certè is est quem hodie *col. rem re. ium* vocamus, qui à superiori non ita multum distat. Sunt qui velint ferugineum colorem eum essa, quem alio nomine vocamus cœruleum: adducti opinor, autoritate Plauti in Milita qui eundem colorem thalassicum vocat & ferrugineum. Sed non idcirco Plautus vocat colorem ferrugineum thalassicum, quòd maris colorē referat, sed quod nauta ejusmodi colore soleant uti in mari. Iubet enim ibi Palæstrio Pleusidem, qui meretricem abducturus arat, ferruginea veste axornatum venire, ut faciliùs persuadeat mihi se essa nauclerum. Verba ejus ut rei faciliùs intelligi possit, ascribemus: Facito (*i. quit Palæstrio*) ut venias ornatu huc nauclearico, causiam Habeas ferrugineam, culturam ad oculos lanaam: Palliolum habeas ferrugineum: nam is color est thasalicus: hoc est, mari & nautis qui in mari versantur, idoneus. Non absimilis error est eorum qui ferrugineum colorem arbitrantur asse colorem hyacinthi: eò quòd Virgil. 4. Georg hyacinthos vocat ferrugineus. Constat anim vel Ovidii testimonio, florem hyacinthum purpurei coloris esse, utpotè qui Hyacinthi pueri sanguinem ex quo enatus fertur, dicatur referre. Certum ast itaque Virgilium hyacinthum non dixisse ferrugineum, quòd ferrugineum colorem imitetur: sed eadem ratione qua 6. Aeneid. cymbam Charontis dicit asse ferrugineam, quòd scilicet funesta putabatur & luctuosa. Solent enim lugentes vastibus ferruginei coloris uti, quòd is color fuscus sit, & subobscurur. Sic etiam Virgil. hyacinthum florem vocat ferrugineum: hoc est, lugubrem & funestum, alludens nimirum ad fabulam illam, qua fertur hunc florem ex sanguine Hyacinthi pueri ab Apolline jactu disci occisi, primùm fuisse enatum. Hæc paulò verbosiùs visum est discutere, quod videamus aruditos nostri seculi tàm discrepantia de hoc colore tradidisse, ut quid de eo sentire debeamus, non facile fuerit constituere. Sed certè verisimile est hunc coloeam eum essa, quem suprà diximus, qui scilicet ferruginis (à qua nomen habet) colorē imitatur: hùncque eundem esse quem veteres appellaverunt Bæticum, seu Hispanum. Quod etiam non obscurè ostendit Virgil. lib. 9. Aeneid. quum vocat ferruginem Iberam: hoc est, Hispanicam. Quo coloris genere etiam hodie nautæ Hispani atque adeò omnes tenuioras utuntur: ut non immeritò Plautus colorem hunc videatur appellasse thalassicum: hoc est, mari maximè convenientem. Nam quum hic color sit nativus, & penè terræ similis, neque facilè mutat colorem, neque maculæ in eo apparent. Constat autem hunc colorem fuisse vilissimum vel eo argumento, quòd Plautus in loco jam citato ferrugineas vestes piscatoribus tribuit. Nam quum jussisset Pleusidem ad venire exornatum causia & palliolo ferrugineo, ut probè nauclerum ementiretur, subdit: Atqua apud hunc senem omnia hæc sunt: nam is piscatoras habet. Hunc accedit quod Plin. lib. 29. cap. 6, scribit, lacertas virides ferruginais masculis esse distinctas. Lacertæ autem maculas ejus esse coloris quem iam indicavimus, nemo addubitat qui vel semel lacertam viderit. Non tamen inficias iverim, pro ea adverbiorum inopia, quæ est apud Latinos in distinguendis coloribus, vel ipso Plinio taste, colores aliqua ex parte hunc accedentes, etiam ferruginis nomine fuisse appellatos. Hinc etiam apud Claudianum, libro 2. de Raptu Proserpinæ, violas etiam ferrugineas invenimus appellari & à magnæ autoritatis scriptoribus colorem ferrugineum inter gratissimos colores numerari. Quamobrem ut non magno ærè repugnaverim iis qui hunc colorem Gallorum lingua *Tannum*, aut *Castaneum* interpretantur, pro intentione, aut dilutione obscuræ rubedinis, aliis atque aliis appellantes nominibus: ita plurimum ab iis dissentio, qui hunc eundem faciunt cum colore cæruleo, quem alio nomine Venetum appellant. Quorum errorem manasse arbitror ex loco Vegetii libro 5. cap. 37. malè intellecto, quòd ibi Vegatius nautis videatur tribuere colorem cæruleum, sive Venetum, quibus (ut suprà ostendimus) Plautus assignat vestes ferrugineas. Arbitrati sunt itaque eundem esse colorem quem Plautus fertugineum, & Vegetius cæruleum sive Venetum vocat. Sed hoc argumentum quàm falsis innitatur fundanmentis facilè dijudicabit, qui citatum Vegetii locum non oscitanter excusserit. Neque enim ibi cæruleum colorem nautis omnibus attribuit, sed iis tantùm qui in bello navali scaphis quibusdam exploratoriis hostium consilia investigant, quibus etiam velum navis, atque ipsos adeò remiges cæruleo colore tinctos essa jubet, ut aquæ marinæ similitudine, hostium oculos faciliùs fallant.

Fērrūmĕn, penult. prod. inis, n. t. Quoddam quasi gluten, junctura, sau ligatura, qua metalla, sive etiam aliæ res consolidari solent. [דבק *débek.* *κόλλα, σύναφα.* Gall. *Soudure, liaison de metaux ensemble.* Ital. *Saldatura, colla, ligamento de metalli.* German. Lötmetall Belg. Soudeer Hisp. *Soldadura.* Polon. *Wiesiakie metallum, ktorim lietnia rzemieslnicy, badz cina al oco nissego.* Vngar. *Enyv, forrasztó szerszam, forrasztásra valo.* Angl. *Solder, glue, or any such thing where with mettalle or other thing is fastened together.*] Plin. lib. 36. cap. 23: Ruinarum urbis ex maxima causa, quòd furto calcis sine ferrumine suo cæmenta componuntur. Calcem vocat ferrumen cæmentorum: id est lapidum, quòd illa consolidentur & conglutinentur cæmenta. Farrumen auri (ut suo loco diximus) vocatur chrysocolla.

Fērrūmĭno, as, penult. corr. Iungo, consolido: propriè de metallis dicitur, quanvis ad alia transferatur. [הדביק *hidhbik.* *συνάπτω, κολλάω* Gall. *Souder, & ioindre ou coller ensemble.* Ital. *Saldar, congiugnere.* German. Löten / zusammen löten. Belg. Soudeeren. Hispan. *Soldar la mesma materia, con o hierro.* Polon. *Leitnie, zpaiam.* Vngar *For as ok öszve foglalok.* Ang. *To g ner or solder.*] Pompon. Iuracōsultus: Si tuum scyphum alieno plumbo plumbaveris, argento ferruminaveris, non dubitatur suum scyphum esse. Plinius pro glutinare posuit, lib. 26: Vitrum sulphuri incoctum ferruminatur in lapides: hoc est, glutinatur in formam lapidis. Et lib. 35: Calcis quoq; usum bitumen præbuit, ita ferruminatis Babylonis muris.

Fērrūmĭnātĭo, f. t. [דבק *débek,* ἡ διὰ σιδήρου ἢ ἄλλου μετάλλου κόλλησις, σύναφα, συνάφεια. Gallicè, *Soudure ou collure de metaux.* Italice, *Saldamento, saldatura, incollature.* Germice, Zusammen lötung. Hispanicè, *Saldadura.* Polonicè. *Lutowanie.* Vngaricè, *forrásztás, öszve fog alás.* Angl. *A soulderin.*] Paul. l. in Rem actio §. Iram quæcunque. ff. de re vend. Ferruminatio per aendem materiam facit confusionem, plumbatum verò non idem efficit.

Fērtĭlĭs, Vide FERO.

Fērtum, ti, pro libi genere, Vide FARTUM.

Fērvĕo, es, fervi, vel ferbui n. f. Igne supposito caleo, ebullio. [רתח *rathach.* ζέω. Gall. *Bouillir.* Ital *Bollire* German. Heiß seyn / siedig seyn Belg. Sieden / heet zijn. Hispan. *Hervir, [illegible]* Polon. *Wram, warzę sie* Vngar. *Forrok.* Ang. *To seeth, to be chaufed.*] Inde aqua propriè fervere dicitur, quum vi ignis commovetur & agitatur: quod etiam bullire dicimus. ¶ Transfertur tamen ad ea, quæ quovis modo calefiunt, siva aliquo æstu agitantur. Sic vinum fervere dicimus, quod ex musto transit in vinum. Plin. libro 14. capite 9: Medium inter dulcia vinum est, quod Græci ἀεὶγλευκος vocant: hoc est, semper mustum. Id evenit cura, quoniam fervere prohibetur, sic enim vocant musti in vina transitum. Sic etiam mare fervere dicitur quum æstu & fluctibus agitatur: unde & fretum appellatum volunt. Ovid. 11: Metamorph. pontus vertigine ferver. ¶ Fervera opus dicimus dum studio & diligentia elaboratur. Hominam quoque ira, odio aut calore fervere dicimus, dum ira, aut odio, aut calore incensus est. Cic. pro Quintio: Vsque eò fervet ferturque avaritia, ut de suis commodis velit aliquam partem amittere, ne quam partem huic propinquo suo illius ornamenti relinquat. Horat. 1. Epistol. 1: Pectus avaritia, miseraq; cupidine fervet. Ovid. 2. Matamorph. - utque animus tumida fervebat ab ira. Arma assuata capit. Martial. - fora litibus omnia fervent. ¶ Hujus contrarium est Deferre, quod est mitascere, & placidum fieri seu à calore deficere. ¶ Composita à ferveo sunt Disfervao, Effetveo, Referveo, A` quibus defervesco, & Refervesco. Vide suis locis.

Fērvēns, participium, Quod bullit aut callidum est.] רותח *rothéach.* ζέων, ζεστός, βράζων. Gallicè, *Bouillant, fort chaut, fervent.* Italice, *Bogliente, caldissimo* Germanicè, Siedend. Hisp. *Cosa herviente ò que hierve.* Polonicè, Wrzacy, goracy Vngaricè, *Forro, buzgo.* Anglice, *That fortad, mery hoat.*] Plinius libro septimo, capite 2: Feruntque ictas saliva, ut ferventis aquæ contactum fugere. ¶ Migrat interdum in nomen, admittitque comparationem. Horatius 1. Sermon. Satyr 10. Quale fuit Crassi rapido ferventius amni Ingenium. Columella libro 12. capite 59: Ad præsidium aquæ calidæ curritur: sed id non ferventissima fieri oportet. Cicero. 1. Officiorum: Nam fortis animus & magnus in homine non perfecto nec sapiente ferventior plerumque est.

Fērvēntĕr, adverbium, Vehementer. [θερμαινόντως, θερμῶς. Gall. *Fervemment, ardemment.* Ital. *Ardentemente.* German. Hitzigklich. Hispan. *Hervientemente.* Polon. *Goraco.* Vng. *Forrón, vastagon,*

vastagon, beuenvbe. Ang Hately, earnestly, hastely.] Cælius Cicer. Quòd Pilius necessarius Attici nostri de repetundis eum postulavit magna illicò fama surrexit, & de damnatione ferventer loqui est cœptum.

Fĕrvēsco, is, n. f. Ferveo. [רתח rathách. Vng. Meg bewmlik, forrok. Ang To boyle over.] ut, Terræ fervescunt Sole Lucret. lib 6: Ventus mobilitate sua fervescit: apud eundem.

Fĕrvo, is, vi. ejusdem significationis est cum ferveo. רתח rathach. ἀναζέω, βράζω Gall. Bouillir. Ital. Bollire. German Heiß seyn/siedend seyn. Hispan. Hervir. Pol. Wram. Vng Forrok, busok. Angl. To seeth, to be heated.] Propertius: Incipit & fiero fervere terra Cane Gell. lib. 1. cap. 19: Dominus quos rogaverat opperitur, sol fervit, & fit nihil. Terent. in Adelph. Ego illius sensum pulchrè calleo, quum fervit maximè, tàm placidum quàm ovem, reddo. Virgil. 3. Georg: Omnia tunc pariter vento nimbisque videbis Fervere.

Fĕrvĕfăcio, cis, act. t. ut ferveat efficio. [רתח rittéach. ζέειν ποιῶ. Gall. Faire bouillir. Ital. Far bollire. German. Sieden machen Hisp. Hazer hervir ò bullir. Polon. Przywarzam. Vngar. Föl forrasztom. Angl. To cause to seeth, to mak scalding hoate.] Cato de Re rust. Et potionem polentæ eodem addito, & oleum postea fervefacito Idem cap 113: Eam fervefacito cum congia vini veteris. ¶ Fervefacio pro calefacio. Plaut. Pseud. Eæ ipsæ se patinæ fervefaciunt illicò. Fervefacta jacula. Cæsar 5. bell. Gall. ¶ Hinc componitur Infervefacio, quod est in re aliqua operam do, ut quid ferveat Cato: Sumito brassicam conjicito in aquam ferventem, coquito paulisper, uti subcruda sit: postea aquâ defundito, nó omnem: eo addito oleum benè, & salem & cumini paululum, infervefacito paulisper.

Fĕrvĭdŭs, a, um penult. corr. Fervens maximè callidus, ardens. [רותח rothé ch. ζεστός. Gall. Fort ardent & bruslant, bouillant. Ital. Bollente Germ. Heiß/ hitzig. Belg Heet/veerich Hispan Co a hervien è è que hierve Polon Goracy, rozpalioni. Vng. Forro, hév Ang. Scalding hoat] Plin. lib 13. c. 4: Nulla est in Italia sponte genita, nec in alia parte terrarum, nisi in calida: frugifera verò nusquã nisi in fervida. Cic. 2. de Nat. deor. Iam verò reliqua quarta pars Mundi, ea & ipsa tota natura fervida est: hoc est, ardens maximé. ¶ Ponitur & translatè pro vehementi, feroci, diligenti. Liv. 7. bel. Pun Quum toto eo bello damnosa, præpropera, ac fervida ingenia Imperatorum fuissent. Et Cicer. de clar. Orat. Appii Claudii volubilis, sed paulò fervidior erat oratio. Hinc fermentum dictum est, quòd fervendo crescat.

Fĕrvĭdē, penult. corr. Adverb. [ζεστῶς θερμῶς. Gall. Fervemment, ardemment. Ital. Ferventemente, ardentemente. Germ. Hitziglich/ mit eyfer. Hisp. Hervientemente. Pol. Goraco. Vng. Forrón, hevén, hevenyebe Angl. Hoatlie, ardentlie] Plaut. Tracul. fervidè ut tota floret ut oleum Nitidè nitet.

Fĕrvŏr, otis, m. t. Calor vehemens qualis est ignis vel Solis æstus. [חום chom. ζέσις. Gall. Ardeur, ferveur, grande chaleur. Ital. Bollore, ardore, fervore Germ Hitz Belg. Hitte. Hisp. Hervor, obra de hervir. Pol. Goracosc. Vng. Hevség, lekezendő hev ég. Angl. A burning heat or vehemencie.] Plin. lib. 11 cap. 31: Indisutantur æstivo fervore aurum erutum à formicis tempore hyberno. Horat. 1. Carm. Ode 16: me quoq; pectoris Tentavit in dulci juventa fervor, & in celeres jambos Misit furentem. Lucret. lib. 5: nimiis torret fervoribus ætherius sol. ¶ Maris fervor. Cicer. de Provinc. Consul. ¶ Siccis aër fervoribus ustus, Ovid. 1. Metam.

Fĕrŭlă, læ, penult. corr. Baculus, sive virga qua puerorũ manus feriuntur, unde & nomen habet: quanquam sint qui à ferendo malint deducere, quòd propter levitatem senes ferula pro scipione solent uti [שבט schebeth. νάρθηξ. Gall. Baguette, verge. Ital. Bacchetta, sferza. German. Ein Stab/Steck oder Ruht. Belg. Roed Hispan. Cayado, cannaheja ò palmatoria Pol Rozga laszczka. Vngar. Plagàls veszző Angl. A rodde to strike children on the palme of their handes] Iuven. Satyr. 1: Et nos ergo manum ferulæ subduximus Martial. libro 10: Ferulæque tristes sceptra pædagogorum Cessent. Colum. Nec manibus mites ferulas. Idem: ferulæque minaces Plantantur. Græcè νάρθηξ: & per diminutionem ναρθήκιον dicitur. Inde apud Platonem in Phædone ναρθηκοφόροι ministri Bacchi, quasi feruligeri nominantur. Bacchi enim ferulæ assignantur, quæ asinis gratæ sunt in pabulo. Ideo asinus grata hostia Baccho cadit. Ferula annumerata est inter externos frutices à Plinio, lignum corticis loco habet: ligni autem loco fungosam intùs medullam, quemadmodum caulis fœniculi, quamvis in multò majorem altitudinem & crassitudinem excrescat. Nascitur in locis calidissimis: & vix alibi quàm in Africa. Nulli fruticum levitas major, ob id gestata, faciliùs baculorum usum senectuti præbet. Colum. lib. 3: In quo scrobe destinaveris nuces serere, terram minutam in modum semipedis ponito, ibique semen ferulæ facito: quum ferula fuerit enata, eam findito, & in medulla ejus nucem Græcam, vel avellanam abscondito. ¶ Frangere ferulas dicitur, in quo ferulæ franguntur. Iuven. Satyr. 6: hic frangit ferulas, rubet ille flagellis.

Fĕrŭlācĕŭs, a, um, ναρθηκώδης. Vng. Veszzős.] Plin. lib 18: Acmilium & paniculum in culmen geniculatum & concavum: zizania verò in ferulaceum scilicet fastigiatur.

Fĕrŭlă sylvestris rapsia [Pol. Dobra myśl.] Diosc. lib. 4. cap. 159. Ferulæ descriptionem lege apud Diosc. lib. 3. cap. 75. Plin. lib. 13. cap. 22. lib. 20. cap. 22. & lib. 14. cap. 1.

Fĕrŭlāgo, rapsia, Diosc. libro 4. cap. 152.

Fĕrŭs vide Fera.

Fēscĕnnīnī, versus, ut autor est Festus, Carminis genus erat omni obscœnitate & flagitio plenum: ita dictum quòd ex Fescennina urbe primùm fuerit allatum: sive quòd fascinum arcere putabatur, quasi fascininum. Macr. lib. 2. Satur. Temporibus Triumviralibus Pollio quũ fescenninos in eum Augustus scripsisset, ait: At ego taceo. Non est enim facilè in eum scribere, qui potest proscribere.

Fēssŭs, a, um, Fatigatus, & tàm ad animum, quàm ad corpus refertur, ut autor est Valla libro 4. Elegant. de quo in dictione Defetiscor. [נלאה nilléh עיף jaléph. κεκμηκώς, ἀπειρηκώς. Gal. Lassé travaillé, qui n'en peut plus. Ital. Stanco, lasso, stracco. German. Ermüdet. Hispan Cansado. Polon. Zmordowany. Vng. Fáradt, (anagy) faradot. Ang. Wearied, tyred.] Virgil. 1. Aeneid. Tũ Cererem corruptam undis, Cerealiaque arma Expediunt fessi rerum. Vbi Servius: Fessi rerum hoc est, penuria fatigati Idem 2. Eclog. Thestylis & rapido fessis messoribus æstu Allia, serpyllumque herbas contundit olentes. Plin. lib. 7. cap. 52: Puerum æstu & itinere fessum.

Fēstīno, as, pen. prod. act. p. Propero, maturo, celero, accelero. [מהר mihér חפז chaphaz. σπεύδω. Gall. Se haster, s'avancer, diligenter. Ital. Affrettare, affrettarsi Germ Eylen. Belg. Haesten. Hispan. Apressurarse, acquexarse. Polon. Spiesze sie, kwapie sie. Vngar. Sietek. Ang. To make haste, to spede.] Virgil. 2. Aeneid. Festinate viri: nam quæ tam sera moratur Segnities? Plin. de viris illustr. Sed quum ad Camerinam ab hostibus obsessam festinaret, à Pœnis in angustiis clausus est. Plaut. in Asin. Remigio, veloq; quantum poteris, festina, & fuge. ¶ Item pro Festinanter conficere. Ovid. 11. Metam. & jam quas induat illa Festinat vestes. Sic Virgil. 4. Aeneid dixit festinare fugam. ¶ Cum infinitivo. Plin. lib. 9 cap 8: Solumque locum pandendis retibus habilem effugere festinant. Quint lib. 9 cap. 4 Finem imponere egresso destinatum modum volumini festino. ¶ Interdum festinare est trepidare, & turbari. Salust. Festinant bus in summa inopia patribus. Terent. in Adelph. Quid festinas, mi Geta? animum recipe. Idem in Eunuch. Quid istuc? quid festinas? aut quem quæris Pythia?

Fēstīnŏr, aris, passivum. Tacit. de morib. Germ. Nec virgines festinantur: id est citò ad conjugium abripiuntur.

Fēstīnātŭs, participium. [נחפז nechpaz מבהל mebohál. ἐπισπευσθείς, ταχέως πεπραγμένος. Gall. Hasté & avancé, fait en haste. Ital. Affrettato. German. Greylet. Hisp. Apressurado, aquexado. Polon. Kwapliwy Vngar Hamar valo, siettetet. Angl. That is doone in haste, hasted.] Plin. in Paneg. Quin imò festinatis honoribus amplificat atq; auget, & majoribus suis reddis. Tacit. in vita Agricolæ: Ita festinatæ mortis grande solatium tulit.

Fēstīnāntĭă, f. p. & Festinatio, Properatio. [חפזון chippazón. σπουδή Gall Haste, hastiveté. Ital. Velocità, fretta. Germ. Eylung/ eyl. Hisp. Priessa ò quexura. Polon. Kwapliwosc. Vng. Sietség, hamarság. Ang. Hastin, spede, spedinesse.] Cicero pro Milone: Quæ causa cur Romam properaret? cur in noctem se conjiceret? quid afferebat festinationem? Columella libro 11. cap. 1: Quò cautior villicus vel abstinere possit operibus, vel festinationem adhibere.

Fēstīnāntĕr, adverbium à festinans, Celeriter, & citò. [במהרה bimherah. σπουδῆ. Gal. Hastivement, en diligence, soudainement. Ital. Frettolosamente German. Eylends/schnell. Belg Haestelick. Hisp. Appressuradamente. Polon. Kwapliwie. Vngar. Sietve, hamarsaggal. Angl. With speede, hastelie, quickelie.] Cicero 5. de Finibus: Illud mihi à te nimium festinanter dictum videtur. Sapientes omnes esse beatos. Plin. lib. 17. cap. 11: Quia festinantiùs geminant.

Fēstīnātò, adverbium à festinatus. [מהרה mehērah. ἐπισπευσμένως. Gall. Hastivement. Ital. Frettolosamente. Germ. In eyl. Hispan. Apressuradamente. Polon Kwapienie. Vngar Hamarsággal, ser. Angl. Hastelie, with speede.] Plin lib. 18. cap 10: Quòd nisi festinatò peragratur, lurido colore mucescere. Quintil. lib 4 cap 2: Quam nihil properatò, nihil festinatò fecisse videtur Milo. ¶ Dicitur & Festinatè. Vnde comparat. Festinatiùs. Tacitus libro 15 in principio: Occulto præcepto, compositiùs cuncta, quàm festinatiùs agerent: quippe bellum habere, quàm agere malebant.

Fēstīnŭs, m. f. Celer, properans. [ממהר mahir. ταχύς. Gall. Hastif, soudain. Ital. Veloce. Germ Eylend. Belg. Haestelick Hispan Presto y pressuroso. Pol. Kwapliwy Vngar. Sietö, hamar. Angl. Hastie, quicke or speedie.] Cic Attic. lib. 19: Festino enim similimus decurro, atque in decursu θεῶν meas commentari non desino. Ovid. 11. Metam. cursu festinus anhelo Advolat armenti custos Phocæus Anetor.

Fēstīnē Adverbium. [מהרה meherah. σπουδαίως, ταχέως, ἐν τάχει. Gall. Hastivement. Ital. Frettolosamente German. Eylends/flux. Hispan. Apressuradamente. Pol. Kwapliwie. Vngar. Gyorsan, sietve. Angl. Hastelie, quickelie.] Cicero Attico lib. 4: Si quid fortè de comitiis, de Republica (soles enim tu hæc festinè odorari) scribas ad me

Fēstīvĭtās, festivitatis, Vide Festus.

Fēstrā, Ostium minusculum in sacrario, ab fenestra pertractione mediæ syllabæ. Festus.

Fēstūcă, cæ, pen. prod. f. p. Minima quæq; res, & levissima. [קש kes,

mens, κάρφος. Gall. *Vn festu, vn ietton & scion d'arbre*. Ital. *Ramuscelle festuca*. German. Ein agien/stupffel. Belg. Een veesten. Hisp. *La paja ò palille è cosa semejante*. Polon. *Plewka zdzbdlo*. Vngar. *Szálk*. Ang. *A festu, a graffe or yonge fette of a tree*.] Colum. lib. 8. cap. 15: Per quos festucæ, furculiq; in aviariis pessim spargendi sunt. Plin. lib. 9. cap. 10: Fœminam coitum fugere, donec mas festucam aliquam imponat aversæ. ¶ Festuca, virge Prætoria quæ imponebatur servo quem dominus apud Prætorem manumittebat: unde & vindicta dicebetur, quòd ea in libertatem vindicaretur, ut colligi potest ex plutarchi libello, quem de Sera numinis vindicta inscripsit. Plautus in Mil. Quid ea? ingenue, en festuca facta? serva, an libera est? Pers. Satyr. 5: Non in festuca lictor quam jacet ineptus. ¶ Ne more festucam, μὴ κάρφος κινεῖν. Proverbium, ubi quis omnis strepitus impetiens est

Fēstūcārĭŭs, m f. adjectivum. [καρφαλέος, καρφίτης. Gal. *De festu, de ietton*. Ital. *Di ramuscello, di festuca*. Germ. Das von der agien ist. Hispan. *Cosa de paja ò palil*. Pol. *Plewisty, zdzbłek pelny*: hoc est, *nikt je nich rzeczy*. Vngar. *Szalkához valo*. Ang. *Of a festu or yonge fette*.] Gellius libro 20 cap. 3: Idcirco Ennius significare volens bellum non ut ad Prætorem solitum est, legitimis actionibus, neque ex jure manu consertum sed bello, ferroque, & vera vi, atque solida quod videtur dixisse conferens vim illam civilem, & festucariam, quæ verbo diceretur, non quæ manu fieret, cum vi bellice, & eruenta.

Fēstūcāgo Aegilops, vel Bromos apud Diosc. lib. 4. cap. 140.

Fēstŭs, sta stum, Dies festus, feriatus, ferie. [ἑορτάσιμος, ἑορτάσιος. Gall. *Festé, celebré, solennel*. Ital. *Festivo, di festivo, di festa*. Germ. Feyrtägtich/ zu einem Fest gehörend. Hispan. *Cosa de fiesta que es de guardar*. Pol. *Swięty*. Vngar. *Innep*. Angl. *A festivall day when one maketh good cheere*.] Vnde festi dies, in quibus vel sacrificia diis offerebantur, vel epulationes celebrabãtur, vel ludi in honoꝛe deorum agebantur, vel feriæ observabantur. ἑορταί. Plaut. in Aulul. festo die si quid prodegeris, Profesto egere liceat, nisi peperceris. Virgil. 1. Georg. Quippe etiam festis quædem exercere diebus Fes & jura sinunt. Idem lib. 6. Aeneidos: Festos que dies de nomine Phœbi Instituam. ¶ Hujus compositum & contrarium est, Profestus: ut Profesti dies, qui hominibus ad rem vel privatam, vel publicam administrandam concessi erant. ¶ Quandoque festus dicitur ad festum diem pertinens: ut, Festæ frondes, quæ festis adhibentur.

Fēstīvŭs, a, um penult. prod. Lepidus, urbanus, facetus: [[illegible] *ghal*. ἀστεῖος, εὐτράπελος. Gall. *Plaisant, ioly, recreatif*. Ital. *Piacevole, faceto*. Germ. Lustig/lieblich. Belg. Aerdig/schoon. Hisp. *Cosa bien criada y donosa*. Polon. *Szutowny, wesoły. miely*. Vngar. *Nyajas, kedues, tréfas*. Ang. *Plea ans in talk, merie, pretie*.] ut, Festiva oratio, dictum festivum. Cicero lib. 1. Officior. de Græcis dulcem & facetum, festivique sermonis. Plaut. in Mil. Nimiùm festiva mulier operam præbuit. Terent. in Adelph. O' mi pater festivissime. ¶ Quidam etiam festivum pro festo accipiunt, sive ad festum pertinente, ut, Festiva geudia. In hac tamen significatione apud veteres non invenies

Fēstīvē, adverbium, Bellè, facetè. [εὐτραπέλως, ἀστείως. Gall. *Plaisament, ioyeusement, iolyment*. Ital. *Piacevolmente, allegramente*. Germ. lieblichen/ holdseligklich. Hispan. *Con buena crianca y donayre*. Polon. *Zartownie*. Vngar. *Keduesen, ékesen, nyájassan*. Angl. *Ioyfully merely*] Cic. ad Quint. Frat. lib. 2. Quanquam à te ectam tabellam video esse festivè: nullo modo probavi. Idem ad Attic. lib. 4. Soles enim tu hæc festivè odorari.

Fēstīvĭtēr, adverb Festivé [χαριέντως. Vngar. *Ekössen gyönyörüség össen nyájassan*.] Gellius lib. 1. cap. 2: Severè simul ac festiviter se vinxit.

Fēstīvĭssĭmē. [χαριέστατα. Vngar *Igön ákössen*.] Gellius lib. 9. cap. 5: Atq; ibi Iulianus festivissimè, nolite quærere, *inquit*, quid sentiam

Fēstīvĭtās, tatis. f. t. Lepor, & urbanitas sermonis. [[illegible] *ghil*. ἀστειότης, εὐτραπελία. Gall. *Plaisance, ioyeuseté iolyueté*. Ital. *Piacevolezza, gentilezza*. German. Lieblichkeit/holdseligkeit. Hisp. *Aquella buena crianca y donayre*. Polon. *Wdzięcz noscz mowy*. Vng. *Nyajasság, keduesség*. Angl. *Mirth, ioyfulnesse, ioylytie*.] Autor ad Heren. lib. 1: Illud genus narrationis quod in personis positum est, debet habere festivitatem. Cic. de Clar. Orat. Festivitate igitur & facetiis, inquam, C. Iulius L. F. & superioribus & æqualibus suis omnibus præstitit. Plaut. Capt. Lucrum, ludum, jocum, festivitatem, ferias, *&c*. Terẽt. Eunuch. An fortunam collaudem, quæ gubernatrix fuit: An mei patris festivitatem, & facilitatem.

Fēudum, Barberum vocabulum à Gottis ortum, quo significatur genus clientelæ, quo vel dignites, vel vectigal, vel prædiũ aliquod ea lege alicui datur, ut ipse & ipsius posteri atq; hæredes beneficii autorem perpetuò agnoscant. Ex Hotomani observationum lib. 11.

Feuxaspidion, Polium montanum apud Diosc. lib. 3. cap. 122.

Fēx, Vide FAEX.

F ante I.

F. I. In notis antiquorum, fieri jussit. FI. B. fide bona. FIC. fiscum, vel fidei commissum. FIC. RP. C. fiscum reipublicæ causa. FID. fides. FID. D. fide dignus. FID. F. fictum. FID. IMP. fides Imperatoria. FID. INTEMP. fides intemperata. FID. P. C fides patrum conscriptorum. FID. P. R. fides populi Romani. FID. R. fides regia. FID. R. P. fides Reipublicæ. FID. S. fides Senatus. FID. SER. fidelis servus. FIL. filius. F. IR. fidei jussores.

Fibĕr, Animal in Ponto, sic dictum à fibris: hoc est, ab extremis oris amnium quas colit, & ubi maximè solet videri. [κάστωρ. Gall. *Vne beste qu'on appelle bievre*. Ital. *Castore animale*. Germ. Ein Biber. Belg. Een Bever. Hispan. *Vn cierto animal*. Polon. *Bobr*. Vngar. *Hod*. Ang. *A badger, a graye*.] Effossis enim in ripa cuniculis, caudam intra aquas tenet. reliquo tempore in sicco habitat. Albertus Magnus dicit habere pedes anserinos posteriores quibus faciliùs natet: anteriores, caninos. Vide in dictione CASTOR. ¶ Est & fiber, genus vespæ quadrupes incitatissimum, teste Festo. Plaut. Sic me subis quotidie, quasi fiber salicem.

Fibrīnŭs, e, um. Plin. lib. 17. cap. 28: Fibrine pelle detergunt.

Fibræ, fibrarum, f. p. Omnium extremitates rerum. Ab antiquo adjectivo Fiber, bra, brum, quod idem erat quod extremum, Varr. teste 4. de ling. Lat. factum, ut arbitror, à verbo finio, eodem modo quo à tumeo tuber à suo suber, à creceo craber. [ἶνες, λοβοί. Gall. *Petites veines & menues comme vn cheveu, petits filets, extremité de toutes choses*. Ital. *L'estremità di tutte le cose*. Ger. Die aussersten theil eines jeden dings/ als an der Leber die zäseln/ am hertzen die ädern so dadurch gehn/ an den wurtzlen/ die kleinen wurtzlin wir haar/ sc. Hispan. *La parte cabera de todas causas*. Pol. *Zelecżky male, bad wczęścle* [illegible]*, zwierzęcim, albo y wzolach*. Vng. *Rost, kaaf, tsafrang*. Angl. *Small veines like heares, or the borders of any thing*.] Vnde & jecoris & cordis, & cujusque visceris extremæ partes, fibræ dicuntur. Virgil. lib 6. Aen. nec fibris requies detur ulla renatis. Et Celsus pulmonis fibras nominat, libro 4. capite 1: Pulmo spongiosus, ideoque spiritus capax, & à terge spinæ ipsi junctus in duas fibres ungulæ bubulæ modo dividitur. Plin. lib. 11. cap. 37: Murium jecusculis fibræ, ad numerum Lunæ dierum in mense congruere dicuntur, totidemque inveniri. Quin & minuta radicum in arboribus herbisque capillamenta hoc nomine appellantur, ἶνες. Plin. lib. 17. c. 10. de arborum sationibus ait, solum eligi oportere quàm maximè rimosum, ne penetrans sol exurat fibras. Virg. 1. Georg. & amaris intuba fibris. Colum. de allio: Quum ternas, *inquit*, fibras emiserint spicæ farriantur. Idem lib. ult. de rapis: Post tertiam diem mediam fibram rapi gostato, si receperit salem. Cic. 1. de Div. Similiter quid fissum in extis, quid fibre valeet accipio: quæ causa sit nescio. Persius Sat. 1: nec enim mihi cornea fibra est: id est, non sunt mihi ita dura præcordia, ut laudis amore non capiar, inquit Budæus. Idem Satyr. 5: Quod latet arcana non enarrabile fibre.

Fibrātŭs, fibtata, fibratum, adjectivum: [ἰνώδης. Vng. *Rostos, kanasos*. Ang. *That hath small thinges like heares, as in onyons*.] ut, Fibrate radix cæparum modo. Plin. lib. 25 cap. 5.

Fĭbŭlă, læ, penult. corr. f p. Propriè ornamentum cinguli ad vestem subligandam. [פִּיס *c'oach* πόρπη, περόνη. Gall. *Vne boucle ou agrafe*. Ital. *Fibia*. German. Ein Häfftle/ das beschlecht an einem Gürtel. Belg. Een riet gespe. Hispan. *La hevilla de la cinta è vestidura*. Polon. *Spien od passa, item Hafika*. Vng. *Kapots*. Ang. *A buckle or claspe*.] Virgilius 1. Aeneid. Aurea purpuream subnectit fibula vestem. ¶ Ponitur quandoq; pro circulo æneo quo adulescentulorum virilia solent coërceri, conservandæ vocis gratia, quæ ex veneris usu debilior reddi solet, & asperior. Solet etiã hujusmodi fibula, Comœdorum, Histrionumq; pudendis adhiberi, quòd illi potissimùm hominum generi vocalitas sit necessaria. Mart lib. 7: Menopoli penè rem grãdis fibula vestit. Vt sit Comœdis omnibus una satis. Idem lib. 14: Dic mihi simpliciter, Comœdis & Citharœdis Fibule quid præstas? Cariùs ut futuant. Hinc deducitur verbum fibulo, & ejus compositum infibulo: hoc est, circulum æneum peni induco. Item Refibulare: hoc est, fibulam hujusmodi solvere. Vide plura de fibula apud Cornelium Celsum, lib 7. cap 25. Col. lib. 6. cap. 5. de Bobus sic habet: Aenea fibula pars auriculæ latissime circumscribitur: ita ut manente sanguine, tanquam o literæ ductus appareat orbiculus. In emendatioribus exemplaribus *iubula* legitur, non *fibula*. Aureæ fibule donabantur antiquitus milites. Liv. 27: Tum puero annulum aureum, tunicam lato clavo, cum Hispano sagulo, & aurea fibula equumque ornatum donat. Idem 9. bell. Maced. Quintius alter Prætor suos equites catellis, ac fibulis donavit. Fibulæ item in ædificiis dicuntur ferramenta quibus tigni conjunguntur. Cæs. 4. bell. Gall. Hæc utraq; insuper bipedalibus trabibus immissis quantum eorum tignorum junctura distabat, binis utrinque fibulis, ab extreme parte distinebantur. Ab hoc nomine dicitur Suffibulum vestimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod in capite Vestales sacrificantes habebant, idque fibula comprehendebatur.

Fĭbŭlo, as, are, act. p Fulcire, conjungere. [חבר *chibbér* פרזין *bidhbik* συμπερονᾶν. Gall. *Boucler, agrafer, con oindre avec vne boucle ou agrafe*. Ital. *Affibiare*. German. Zusammen hafften/ den rincken zuthun. Belg. Tesamen hechten. Hispan. *Poner hevilla, hayuntar*. Pol. *Zpinam, 'acze, hafsuie*. Vngar. *Be kaptolom*. Ang. *To buckle, or fasten together*.] Columella lib. 1: Omnesque parietum & soli juncturæ testaceis pulvinis fibulantur: quoniam verè quum his partibus ædificia rimas egerunt, cava præbẽt, ac latebres subterraneis animalibus. ¶ Huius composita sunt, diffibulo, refibulo, & infibulo. Est autem infibulare, super glandem penis, fibulam: hoc est, circulum æneum inducere: quod fiebat duab. de causis. vel vocis servandæ gratie, vel valetudinis, id quod jã dictum est. Vide de hoc Corn. Celsum lib 7. ca. p. 25: Refibulare, est fibulam tollere, sive solvere. Martial, lib. 7: Et cujus refibulavit

lavit turgidum faber penem. Idem significat diffibulare. Papinius: Emicat & torto chlamydem diffibulat auro.

Ficārĭŭs, Vide Ficus.

Ficēdŭlă, Avis est quæ fic uum esu pinguefcit. [συκαλίς. Gal. Becquefigue. Ital. Beccafico. Germa. Ein Schnepff. Belg. Een sneppe. Hispan. El tordo, ó aue comedora de higos. Pol. Drozd, figi obiadaiacy. Vngar. Szegély. Angl. A nig ti-gale, a birde that eateth figges.] de qua sic Martialis lib. 13: Quum me ficus alat, quum pascat dulcibus uvis, Cur potiùs nomen non dedit uva mihi? Idem alibi. Cerea quæ patulo lucet ficedula lumbo Iuvenal. Satyr. 14: -& eodem jore natantes Mergere ficedulas didicit nebulone parente. Quo in loco dictionis hujus antepenultima corripitur, quæ in versu Martialis jam citato producitur. Plin. libro 10. cap. 29: Alia ratio ficedulis: nam formam simul coloremq; mutant. Hoc nomen nonnisi Autumno habent, postea melancoryphi vocantur. Gell. lib. 19. cap. 8 scribit tantam fuisse veterum in cœnis instruendis luxuriam, ut negarent avem ullam, præter ficedulam totam comesse oportere.

Ficŭs [תאנה teenáh. Gal. Figue. Ital. Fico. Germ. Ein Feige. Belg. Een vyge. Hisp. Higo fruta. Polon. Figa. Vng. Füge. Ang. A figge.] Tria omninò significat, fructum scilicet notissimum, quem Græci σῦκον vocant: deinde arborem ipsam quæ hunc fructum profert, quàm illi συκῆν appellant: tertiò ulceris genus in locis pilosis nascens à similitudine fici fructus ita appellatum. Pro hac significationum varietate diversa habet genera & declinationes. Nam quum pro fructu accipitur, tàm secundæ declinationis est, quam quartæ. In secunda tamen declinatione tàm masculini generis est, quàm fœminini: in quarta verò solùm fœminini generis. De secunda declinatione hæc erunt exempla. Plin. lib. 16 cap. 26: Fici mirabiles sunt, & abortivi, qui nunquam maturescunt. Macrob. lib. 3. cap. 10: Grossi appellantur fici qui non maturescunt. Quanquam Plinii lectio hodie sic habet: In ficis mirabiles sunt & abortus qui nunquam maturescunt. Item apud Macrobium hodie sic legitur: Grossi appellantur fici quæ non maturescunt. Et (ut ingenuè quod sentio, proferam) nulla aut certè paucissima de genere masculino possunt adduci testimonia: hisce præsertim duobus locis immutatis, quibus maximè innitebatur qui in masculino inveniri asserunt. Valla tamen in secunda declinatione tàm masculinum quàm fœmininum esse credit: quod etiam ex hoc apparet, quòd hoc nomine pro morbo, qui à fructus similitudine dictus est, in masculino genere utamur. Huc accedit diminutivum ficulus, quod quum sit masculini generis, videtur ipsum etiam primitivum ejusdem esse generis. Solent enim ferè semper diminutiva ejus esse generis cujus sunt primitiva: quanquã hoc nonnunquam fallat. Quicquid id est, frequentius certè fœmininum est: ut apud Varr. li. 1 de Re rust. Fici inquit) semẽ naturale intùs in ea fico quam ed mus. Et paulò pòst: Quum enim testiculas per ficos quas edimus, maturas perferunt, & eas quum maturuerint, complicant. Plin. lib. 15. cap. 18: E reliquo genere pomorum ficus amplissima est. De quarta declinatione etiam frequentia occurrunt exempla. Iuvenal. Satyr. 14 - si vis alian decerpere ficum. Martial. Res mira est, ficus non habet unus ager. ¶ Ficus pro arbore, gen. fœm. est, & secundæ vel quartæ declinationis [συκῆ. Gall. Figuier. Ital. Fico. Germ. Ein Feigenbaum. Belg. Een Vyghboom. Hisp. La higuera arbol.] Plin. lib 16: Quidam brevitate radicum senescere celeriùs arbores putant: quod coarguunt fici, quarum radices longissimæ sunt, & senectus ocyssima. Iuvenal. - ad quæ Discutienda valent sterilis mala robora fici. Cicer. de Orator per quartam declinationem inflexit: Cui quum familiaris quidam quereretur, quod diceret uxorem suam suspendisse se de ficu: Amabò te, inquit, da mihi ex ista arbore quos seram surculos. ¶ Ficus pro morbo masculini generis, & secundæ declinationis σῦκον, Martial. lib. 1: Dicemus ficos Cæciliane tuos, Sunt qui hoc loco ficus, quarta declinatione legant. Nascitur hoc vitium ferè in capite, tùm in capillo, tùm in barba, & locis obscœnis, quæ pilis integuntur. Celsus lib. 9. cap. 3: Est etiam ulcus, quod à fici similitudine σύκωσις à Græcis nominatur. Caro excrescit: & id quidem generale est. Sub eo verò duæ species sunt: nam alterum ulcus durum & rotundum: alterum humidum & inæquale. Ex duro, exiguum quiddam & glutinosum exit: ex humido, pus mali odoris, fitque in his partibus quæ pilis conteguntur: sed id quod humidum, præcipuè est in capillo, atque ano ex attritu, quem rinædi patiuntur. In ficorum genere sunt Chalcidicæ, Chiæ, purpureæ chelidoniæ, marisfcæ, callistruthiæ, Liviæ, Libyssæ, Flaviæ, & reliquæ. ¶ Ficum petit, σῦκον αἰτεῖ. In eum dicebatur qui commoditatis alicujus gratia blandiebatur. Inde natum tradunt, quòd olim Athenienses agricolis blandiri solerent, ut ab illis ficos præcoquos arriperent. Aristophan. in Vespis. ¶ Ficos dividere, σῦκα μερίζειν, proverbialiter dicuntur, qui impendio parci ac sordidi sunt, etiamsi ditissimi. Mart. Ficus ficus, ligonem ligonem vocat τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγων. Quadrat in eum qui simplici & rusticana utens veritate, rem ut est, narrat, nullis verborum ambagibus ac phaleris obvolvens. Ficum Mercurio, σῦκον ἐφ' Ἑρμῇ. De prompto & quibuslibet exposito beneficio dicebatur. Nam antiquis mos erat sicubi ficus, repertus fuisset, eum veluti Mercurio sacrum suspẽdere. ¶ Ut fici oculis incumbat ὥσπερ τὰ σῦκ' ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἴσον. De iis dicebatur qui pertinaciter urgerent premerentq; negotium aliquod. Sumpta similitudine à ficis: hoc est, à vitio quod oculis innascitur, nec facilè potest evelli oculo incolumi. Aristoph in ranis. ¶ Similior ficu. ὁμοιότερος σύκου. per jocum dicebatur de vehementer inter se similibus. Ducta metaphora à ficorum inter se ipsas similitudine. Plutarch.

Fīcŭlŭs, diminutivum est [συκίον. Vngar Fugeske. Ang. A litle figge.] Plaut. in Stirho: Nucibus, fabulis. ficulis.

Fīcētum, ti, n. f. Locus ubi ficus consitæ sunt. [συκών. Gall. Figueraye lieu complanté de figuiers. Ital. Ficareto, luoco piantato de fichi. Germ. Ein Feigbaumgarten. Hispan. Figueral, arboleda de higueras. Polon. Figowi ogrod. Vng. Fugés hely. Ang. A fig yard, a place where figge trees growe.] Varro: Ficusque densa materia non est, ideo sequitur colorem: quo fit ut in locis frigidis ficeta fieri non possint. Martial. jocum raptans ex ambiguo, ficetum posuit pro obscœnis partibus ficosis: hoc est, multis ulceribus quæ ficos vocant, obsitis. Sic enim habet lib. 12: Vt pueros emeret Labienus, vendidit hortum, Nil nisi ficetum nunc Labienus habet.

Fīcārĭŭs, a, um, Quod ex ficu est, aut ad ficum attinet [συκινός. Gall. De figuier ou figue. Ital. Di fico. Germ. Das zu den Feigen gehört. Hispan. Cosa pertenesciente a higuera. Pol. De figera prztina'cy, figowy. Vng. Fugefa... lo. Ang Of a figge, or figge tree.] Plinius lib. 11. cap 35: Ficarios culices caprificus generat. Cato cap. 48: Eò sarmenta aut ficarias crates imponito, quæ frigus arceant & solem.

Fīcārĭă, riæ, f. p. Locus est ficis arboribus consitus. συκών. Gall. Lieu complanté de figuiers Ital. Luogo doue sono molti fichi. Germ. Ein ort da viel Feigebäum gepflanzet sind. Hispan. Higueral ò arboleda de higueras. Polon. Miesce figami nassadzone. Vngar Füge fas hely. Angl. A place, planted with figge trees.] Pallad. lib. 4: Aliqui inter ficarias caprifici arborem serunt

Fīcātum jecur, suillum maximè, quòd Græci συκωτὸν appellant, à sue fico pasta

Fīcĭtŏr, pen. corr. Ficorum amator, seu ficorum collector. [συκοτρώκτης. Gall. Qui aime les figues ou les amasse Ital. Chi ama ò raccolfie gchi. German. Der gern Feigen hat, Feigenbrecher. Hisp. El q e ama ò coglos higos. Polon. Figowi mielonik. Vng. Fuge szerető. Ang Alickerous eater of figges.] Nævius apud Non. Ficitores omnes cupiunt ficitatem.

Fīcōsŭs a, um. Ficis: hoc est, ulceribus & tuberculis plenum. συκώδης. Vnde & ficositas ipsa ulcerum copia: Ficitas, ficorum fructuum abundantia seu fertilitas.

Fīcūlnĕŭs, a, um, sive Ficulnus. σύκινος. Gal. De figue, ou figuier. Ital Di fico. Germ Feigenbäumin. Hispan Cosa de higuera. Polon. Figowy. Vng. Fuge fábus valo. Ang. Of or belonging to a figge tree.] Quod est ex ficu arbore. Plin. lib 25. c. 28: Sunt & ficulni caules. Horat. 1. Serm Satyr 8: Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum. Eadem autem forma ficulnus & ficulneus dicimus, qua salignus & saligneus, ilignus & ilignus. Cato Fibolæ unde fiant aridæ, ligneæ, ulmeæ, nuceæ, ficulneæ, face ut in stercus, in aquam conjiciantur. Ficulnea arbor. Col. lib. 5. cap. 11: Ad crus arboris ficulneæ religa.

Ficus terræ. Astragalus. apud Diosc lib 4. cap. 65.

Fictĭlis. Fictitius. Fictor Fictus, Vide Fingo.

Fĭdĕicommissum, Fidejubeo, Fidejussio, Fidejussor, Vide Fides, fides.

Fĭdēlĭă, æ, f p. Genus vasis Samii. teste Nonio, ad usus plurimos accommodati [קנקנים.... Gall. Vaisseau de terre. Ital. Vaso di terra. Germ. Ein gattung eines irdenens geschirrs/ ein hafen oder krug. Belg. Steenen croycke. Hispan. Vaso de barro. Polon. Dzban, bania. Vngar. Agyag bol ... edén. Angl. A vessell of earth.] Persius: Dilce, nec invideas, quòd multa fidelia potet. In locuplete penu. Plautus in Aulul. Mulsi congialem plenam faciam tibi fideliam. Colum. libro 12. cap. 38: In fictili fidelia sacro loco reponuntur. Pers. Satyr 5: tumet alba fidelia vino ¶ De eadem fidelia duos dealbare parietes, est eadem opera duos velle demereri. Curius Ciceroni: Sed oro te, amice magne, noli hanc epistolam Attico ostendere: fine eum me virum bonum esse putare, nec solere duos parietes de eadem dealbare fidelia. Metaphora tracta videtur ab iis qui parietibus albarium inducturi colores habent in fictilibus præparatos. Vide Erasmi Adagia.

Fĭdēlis, Vide Fides, fidei.

Fĭdēs, huius fidei. f q. [אמונה emunáh. πίστις. Gall. Foy, loyauté, fiauté. Ital Fede. German Glaub/ warheit/ trew. Belg Getrouwe/ trouwe. Hisp. La fe. Pol. Wiara, vffnosc. Vngar. Hit. Angl. Beleiffe, tr... faith.] Dictorum est & conventorum constantia & veritas. quia fiat quod dictum est sic appellata. Cicero 1. Offic. Fundamentum autem justitiæ est fides: id est. Dictorum, conventorumque constantia & veritas: ex quo (quanquam hoc videtur fortasse cuipiam durius, tamen ut videamur imitari Stoicos, qui studiosè exquirunt unde verba sint ducta) credamus, quia fiat quod dictum est, appellatam fidem. Terent. Heaut Sed video, eccos quos volebam. c. O' Iuppiter, ubinam est fides? Fides est quod vulgò conscientiam dicimus. Cic. pro Cælio: Sed vestræ sapientiæ tamen est, Iudices, non si causa justa est viris fortibus oppugnandi M. Cœlium, ideo vobis quoque quàm vos causam putare esse justam alieno dolori potiùs quàm vestræ fidei consulendi Idem pro Archia poeta: Adest vir summa autoritate, & religione. & fide Lucius Lucullus, qui se non opinari, sed scire: non audivisse, sed vidisse: non interfuisse, sed egisse dicit. Hæc Budæus. ¶ Obstinatio

stinatio fidei in bonam partem, pro obstinatione & constantia. Tacit. lib. 19: Blæso super claritatem natalium, & elegantia morum, & fidei obstinatio fuit. Idem Tacit. lib. 21, vocat fidem obstinatam pro obstinata & constante. ¶ Constans fidei. Tacit. lib. 20: Neque fidei constans, neque strenuus in perfidia. Fidei plenus. Cicer. de Senect. Licet enim versibus iisdem mihi affari te Attice, quibus affatur Flaminium ille vir haud magna cum re, sed fidei plenus. ¶ Fides tabularum: id est, autoritas. Cicer. pro Archia. quum Appii tabulæ negligentiùs asservatæ dicerentur, Gabinii quamdiu incolumis fuit, levitas, post damnationem calamitas, omnem tabularum fidem resignasset. ¶ Bonæ fidei possessor, qui ignoravit rem quam emit, alienam esse aut putavit eum qui vendidit, jus vendendi habere. *Budæus.* Bona fide id est, serió. Plaut. Aulul. Dic bona fide, tu id aurum non surripuisti? ¶ Dare fidem, idem est quod sanctè promittere. ἐγγυᾶν. Cicer. 2. de Finib. Nec dubitat illi vestro beato M. Regulum anteponere: quem quidem quum sua voluntate nulla vi coactus, propter fidem quam dederat hosti, ex patria Carthaginem revertisset: tum ipsum, quum vigiliis & fame cruciaretur, clamat virtus beatiorem fuisse quam potantem in rosa Thorium. ¶ Accipere fidem & dare. *πίστιν δέχεσθαι καὶ διδόναι.* Virg. 8. Aeneid. Accipe, daque fidem, sunt nobis fortia bello Pectora. ¶ Dare fidem publicam, est publico nomine securitatem vel impunitatem promittere. Cicero 3. in Catil. introduxi Vulturium sine Gallis, fidem ei publicam jussu Senatus dedi: hortatus sum ut ea quæ sciret, sine metu indicaret. Accipere fidem publicam, est id quod dicunt, Impetrare salvum conductum. [*πίστιν ἔχειν* seu *λαβεῖν.* Gall. *Impetrer sau conduit & seureté publique.* Ital. *Ottenere salvo condutto ò sicurtà publica.* German. Ein sicher frey Geleit erlangen. Hisp. *Alcançar salvo conduto y seguridad del principe.*] Sic interponere fidem publicam, est alicui fidem publicam dare. Salust. in Iugurtha: C. Memmius Pop. Rom. persuadet, uti L. Cassius, qui tum Prætor erat ad Iugurtham mitteretur, eumque interposita fide publica Romam duceret. Venire fide publica, Salustius ib. item: Comes ejus qui Romam fide publica venerat. ¶ Affecta fides. Tacit. lib. 19: Et credebatur affectam ejus fidem præjuvisse: id est, fidem tentatam, sicuti Livius dicit res affectas, lib. 6. Decad. 1: Quorum legati opem rebus affectus orantes. Hanc eandem lib. 17, appellat [illegible] fidem. ¶ Habere fidem alicui, est credere. Plaut. Pseud. Vt mihi caverem à Pseudolo servo tuo, Nec fidem ei haberem. Terent. Andr. Propemodum habeo jam tibi fidem. ¶ Implorare fidem alicujus: id est, auxilium. Terent. Adelph. Ita fidem nunc vestram implorat Demea. ¶ Ciere fidem, idem quod implorare. Iuven. Sat. 5: Nos hominum divûmque fidem clamore ciemus. ¶ Interponere fidem. Cicer. de Clar. Orat. Quæ quidem, vis tùm maximè cognita est, Lusitanus à Ser. Galba Prætore contra interpositam ut existimabatur, fidem interfectis. ¶ Fidem liberare, est promissis stare: hoc est, præstare quod quis pollicitus est & propriè dicitur de fidejussore, quum creditoribus satisfacit. Cic. pro Flacco: Pecunia petitur ab Hermippo, Hermippus ab Heraclia petit: ipse tamen Fusiis satisfacit absentibus, & fidem suam liberat. ¶ Mutare fidem, est pactum rescindere, & violare promissum. Salustius in Iugurth. Profectò cuncti, aut magna pars Cirthensium fidem mutavissent, tanta mobilitate sese Numidæ gerunt. ¶ Fallere fidem, est quod quis sua fide promisit non servare. Cic. 1. Offic. Ad supplicium redire maluit, quàm fidem hosti datam fallere. ¶ Præstare fidem. Cicer. ad Attic. lib. 9: Itaque nunc Romæ omnia negotia Lentuli procuro, sustineo, meumq; officium, fidem, pietatem iis præsto. Ovid. 3. Fastorum: Bacche fidem præsta, nec præter amoribus ullam Conjugis. ¶ Item bonæ fidei homo vocatur, cui res tutò creditur, vel qui rem sibi creditam fideliter servat, aut etiam qui fideliter præstat quod promisit. Sueton. in Augusto: Populo promissum congiarium reposcenti, bonæ se fidei esse respondit. Cicer. Lent. lib. 1, fidem pro promissione & quasi sponsione posuit: Pompeii fides quam de me Cæsari dederat. ¶ Fide alicujus sumere: sub argentum. Id est, non sua, sed aliena cautione. Cic. pro Flacco: Nam hunc Hermippum hominem eruditum, civem suum, cui debeat esse notissimus, perculit: ejus enim fide sumpsit à Fusiis. Securus Hermippus Temnum proficiscitur, quum ille sese pecuniam, quam hujus fide sumpserat à discipulis suis, diceret Fusiis persoluturum. *Budæus.* ¶ Facere fidem, est rem per argumenta, tabulas, aut testes probare. *πίστιν διδόναι, πιστὸν ποιεῖν.* Cicer. 2. de lege Agr. Fac fidem, te nihil nisi populi utilitatem quærere. ¶ In alicujus fide esse, Est aliquem soli dominum agnoscere, ac patronum. Cicer. pro Plancio: Eorumque preces & vota de meo reditu exaudiens, Dyrrachium quod erat in fide mea, petere contendi. *Budæus.* ¶ Accipitur interdum fides pro fiducia. Terent. in Andr. Tristis severitas inest in vultu, atq; in verbis fides. ¶ Est item fides, vocabulum negotiatoribus proprium, pro constantia illa promissorum, qua debitores suo loco & tempore præstant quod promiserunt. Cicero pro Fonteio: Scimus Romæ solutione impedita fidem concidisse. Idem Attic. lib. 11: Hujus pecuniæ permutatione fidem nostram in sartie tueatere. Cæsar 3. bell. Gall. Quum fides tota Italia esset angustior, neque creditæ pecuniæ solverentur. ¶ Fide per 1. prod. apud Lucretium lib. 5: via qua munita fidei, &c. ¶ Fide pro fidei, apud Horat. 3. Carm. Ode 7: Thyna merce beatum, Constantis juvenem fide Gygen. Lucan 1. Sertia. Satyra 19.

Fĭdējŭbĕo, bes, bere, Pro alio promitto, fidem meam pro alio interpono, promitto. [ערב *Harák.* ἐγγυᾶσθαι. Gall. *Pleiger ou respondre.* Ital. *Far sicurtà.* German. Verheissen/für ein anderen verbürgen/sich verspreche. Hispan. *Fiar por alguno.* Polon. *Recze ſlubuie.* Vngar. *Kezes lezek.* Ang. *To bée suretie for, to undertake.*] Vlpian. l. si duoiret. §. Filiusfamil. ff. de fidejuss. Filiusfam. itàs pro patre poterit fidejubere, nec erit sine effectu hæc fidejussio.

Fĭdējŭssĭo, onis, f. 1. Sponsio pro alio facto. [ערבות *harrubáh* ἐγγύη, ἐγγύησις. Gall. *Pleigement, response, caution.* Ital. *Sgurtà.* German. Verheissung/verbürgung. Hispan. *Fiança por alguno.* Pol. *Reczenie.* Vngar. *Kez ſég.* Angl. *Suertiship, undertaking.*] Iabo. l. Sed etsi. ff. de fidejuss. Quum servos fidejussionis nomine obligari non prodest.

Fĭdējŭssŏr, m. t. Sponsor, qui pro alio fidejubet & fidem suam interponit. [ערב *hortib.* μεσεγγυητής, ἐγγυητής. Gall. *Pleige ou respondant.* Ital. *Malleuadore, che responde & promette per altri.* Ger. Ein verheisser/Bürg. Belg. Een Borghe/ die voor een ander spreeckt. Hisp. *Fiador por alguna persona.* Polon. *Reczmie.* Vngar. *Kezes.* Ang. *A suertie or borow.*] Donatus Fidejussor est autor credendi, autum aliquid daturum facturúmve, sua fide suoque periculo promittens. Vlpianus in tractatu de fidejussor. Siquis Stichum stipulatus fuerit, & fidejussorem ita acceperit: Stichum aut decem fide tua esse jubes? Vbi illud obiter animadvertendum est, pro eodem dici, Fidejubeo: & divisis dictionibus, fide mea esse jubeo. Paulus l. Vbi autem. ff. de Verbor. Oblig. Si filiusfamiliàs ita stipulatus fuerit, Quantam pecuniam Titio credidero fide tua esse jubes.

Fĭdējŭssōrĭus, adjectivum. [Polon. *Reczaci.* Vngar. *Kezeles, kezés.*] D. de minoribus lib. 7: Vt puta si fidejussorio nomine se vel rem suam obligavit.

Fĭdēĭcommissus, a, um, adject. *ὁ πίστει ἐγχειρισθείς, ὁ παραδοθείς* ut, Libertas fideicommissa: id est, fideicommissi relicta. Vlpian. l. Titius. ff. de actionibus emptoris: Cæteri quoque servi cognita voluntate defuncti, fideicommissam libertatem perstenti.

Fĭdēĭcommissum, n. s. [Gall. *Ce dont l'on est chargé, & qui nous est baillé en garde de bonne foy.* Ital. *Fidei commisso.* German. Das einem anderen treuw unnd glauben zubehalten oder außzurichten ubergeben unnd vertrawet ist. Hisp. *Cosa que se encomienda a la fé.* Polon. *Na wiere wiare przypuszenie.* Vngar. [illegible] Ang. *A feoffement of trust, a putting of a thing in ones handes to dispose upon the only credite of his honestie.*] Est species dispositionis ultimæ voluntatis, quum testator alicujus fidei aliquid committit quod alteri sit restituturus: quod ideò Fideicommissum dictum est quòd ex Fide ejus cui committebatur, pendebat. Postea tamen Fideicommissa, ut omnis fraudi humanæ occasio amputaretur, à divo Augusto ad necessitatem juris sunt retracta, justisque legatis exæquata.

Fĭdēĭcommissārĭus, sarii, m. s. habet passivam significationem: nam is dicitur qui Fideicommissionem accepit [*πιστευθείς*. Gall & Hispan. *Fidecommissario.* Germ & Belg. Testamentier. Vngar. *Azt valaminek kim bizzeste [illegible] fogata.* Ang. *A feoffer of trust, one put in trust to dispose a thing.*] Vlp. l. Fideicommissa. de leg. 3: Paulatim igitur admittemus, etsi ex parte pecuniæ rem comparavit, quam nó hoc anno exegit, ut Fideicommissarium privaret Fideicommisso, posse adhuc Fideicommissi petitionem superesse.

Fīdo, is, fisus, n. t. Fidem habeo, credo, spem fiduciamque in aliquo repositam habeo: & tàm cum ablativo quàm cum dativo construitur. [בטח *batách* האמין *heemin.* πείθομαι. πιστεύω. Gall. *Se fier & croire à quelqu'un.* Ital. *Confidarsi, fidarsi.* German. Trawen/glauben. Belg. Betrouwen. Hispan. *Confiarse de alguno.* Polon. *Vffam, wierzę.* Vngar. *Hiszek bizom.* Ang. *To trust, or beleve.*] Iuven. Fidimus eloquio Ciceroni: Virg. l. 9. Aened. & fidere nocti. Plin. in Epist. Liber fuit, & opusculis varius & metris: ita solemus qui ingenio parùm fidimus, satietatis periculum fugere. ¶ Hujus composita sunt, Confido & diffido, spen. prod. quæ sunt contraria. Nam confidere, idem est quod fidere. Cic. ad Attic. Itaque accusabat ab eo, quòd parùm constantiæ suæ confiderem. Contrà, diffidere est fidem non habere ἀπιστεῖν. Sen. Nec secundis rebus nimis fidelium, nec adversus diffidendum est.

Fĭdentĕr, adverb. Intrepidè & cum fiducia, confidenter, audacter. [לבטח *labetách* πεποιθότως. Gall. *Asseurément, hardiment.* Ital. *Fidatamente, confidenza.* Germ. Vertrawlich/sicherlich. Hisp. *Confiando, con buena fiuzia.* Polon. *Smiele, ufnie.* Vngar. *Bizvást.* Ang. *Boldlie, with trust and assurance.*] Cic. 2. de Orat. Tùm ille fidenter homo peritissimus confirmare, ita se rem habere ut respondissent. Idem 2. de Divinat. Timidè fortasse signifer evellebat quod fidenter infixerat. Fidentius scribere alicui. Idem ad Attic. lib. 6.

Fĭdentĭa, tiæ, f. p. Firma animi confisio, & fortitudinis pars per quam animus multum in se fiduciæ cum certa spe collocavit. [מבטח *mibtách.* θάρσος. Gall. *Fiance, confiance.* Ital. *Fidanza.* German. Trewung/gewisse zuversicht. Hispan. *Fiuzia, confiança.* Polon. *Pewna ufnosc.* Vngar. *Bizodalom.* Ang. *Boldenesse, trust, confidence.*] Ponitur autem in laude, quemadmodum & fidens, unde deducitur. θαρσαλέος. Confidens autem & confidentia plerunque in malam partem. Cicer. 3. Tuscul. Qui fortis est, fidens, quoniam confidens mala loquendi consuetudine in vitio ponitur: ductum verbum à confidendo, quod laudis est: qui autem est fidens, is profectò non extimescit. Idem 2. de

Invent ait, fidentiam partem esse fortitudinis, per quam magnis & honestis in rebus, multum ipse animus in se fiduciæ cum certa spe collocavit. Idem 4. Tusc. Etsi fidentia: id est, firma animi confisio, scientia quædã est & opinio gravis, non temerè assentient. metus quoque est diffidentia expectati & impendentis mali.

Fidēlĭs, le, om. à fide, Qui servat fidem, vel cui tutò fidem adhibere possumus, fide præditus, fidem suam præstans. [נאמן neemán. πιστὸς Gall. Fidele, loyal, feal seur, feable. Ital. Fedele Germ. Trew/dem wol zuglauben ist Belg. Ghetrou. Hispan. Cosa fiel. Pol. Wierny godni wiary. Vngar. Hiu. Ang. Trustie, faithfull, true harted] Terent. in Hecyr. Per pol quam paucos repetias meretricibus Fideles evenite amatores Syra. Cic. ad Serv. Aut si quem tuorum fidelium voles, ad me mittas. Idem Qu. Fratri Græcorum familiaritates parùm fideles sunt. Terent. in Hecyr. Quàm fideli animo, & benigno in illam, & clementi fui. Transferrur etiam ad inanimata. Plin. lib. 16. cap. 36. de arundinum comis: Aut enim pro pluma cauponarum strata replet: aut ubi limosiore callo induruit, sicut in Belgis, contusa & interjecta navium commissuris ferruminat textus, glutino tenacior, rimisque explendis fidelior pice.

Fidēlĭtās, f. t. Observatio fidei. [אמונה emunà. ἡ πίστις. Gall. Fidelité, loyauté, feauté, asseurancé. Ital. Fedeltà. German. Glauben haltung/trew. Hisp. Fieldad. Polon. Wiary trzymanie. Vngar. Hiuség. Ang. Trustinesse, loyaltie, faithfulnesse.] Cic. ad Qu. Fratrem lib. 1: Quibus in rebus etiam si fidelitas summa est, quod prorsus credo &c. Idem ad Attic. lib 9: In hac enim fortuna perutilis ejus & opera, & fidelitas esset.

Fidēlĭtĕr, adverb. [πιστῶς. Gall. Fidelement, fea'ement, loyaument, ou loyalement. Ital. Fedelmente. Germanicè, Trewlich. Hispan. Fielmente. Polon. Wiernie. Vngar. Hiuén. Ang. Faithfullyl, truely.] Liv. 3. bel. Maced. Constanter & fideliter permanere in amicitia populi Roman. Horat. 1. epist. Percontatorem fugito: nam garrulus idem est, Nec retinent patulæ commissa fideliter aures.

Fĭdēlē, aliud adverb. [Vngar. Hiuen.] Plaut. in Capt. Fac fidelè sis fidelis, cave fidem fluxam geras.

Fīdŭs, a, um, fidelis. [נאמן neemán. πιστὸς. Gall. Seur, loyal, feal. Ital. Fido, fidato, fedele. German. Trew / dem wol zu vertrawen ist. Belg. Betrou Hispanicè, Fien de quien se puede fiar. Polon. Wierny, ten ktoremusie mozemy zwierzyc. Vngar. Hiu. Ang. True, harted trustie, faithful.] Cicer. de Amic. Quod Tarquinium dixisse fertur, quum exul esset se intellexisse quot fidos amicos habuisset, & quos infidos. Idem 2. de Finib. Inest ad humanam societatem justitię fida custodia ¶ Hujus compositum & contrarium est Infidos, penultima product. ἄπιστος. nam Perfidus, penult. corrept. à fides fit. Livius 1. ab Vrbe: Infida regni societas.

Fīdĭŏr, comparativus. [Vngar. Hiueb.] Iustin. histor. l. b. 6: Vt eos sibi fidiores & dominis infestiores redderet.

Fīdē, adverbium, Fideliter. [πιστῶς. Gall. Fidelement. Ital Fedelmente. German. Trewlich. Hispan. Fielmente. Pol. Wiernie. Vng. Hiuen. Ang. Faithfully, truely] Cicer. Cæl. lib. 2: Nec me ista terrent, quæ mihi à te ad timorem fidissimè atque amantissimè proponuntur.

Fīdūcĭā, fiduciæ, f. p. fidentia: hoc est, certa quædam opinio & spes de se vel de alio concepta, [מבטח mibtách בטחון bittachón. πεποίθησις, θάρσος. Gall. Fiance & asseurance. Ital. Fiducia, fede, fidanza German. Vertrawung/zuversicht. Belg. Betrouwinge. Hisp. Fiuzia, ò confianza. Polon. Vffnosyc, wiara. Vngar. El hitel, bizodalom. Ang. confidence trust.] Sumiturque tàm in meliorem partem, quàm in deteriorem. Cic. 2. Verr. Haben hominem prępotentem, cujus fiducia provinciam spolio. Idem Q Fratri Nihil est quod posthac artis nostræ fiducia conturbes. Idem de Amicitia: Vita tyrannorũ in qua nulla stabilis beneuolentię possit esse fiducia. Virg. 1. Aen. Tantáne vos generis tenuit fiducia vestri? Idem 9. Aeneid. Cernis quæ Rutulos habeat fiducia rerum. ¶ Accipitur etiam fiducia pro contractu quo fidem alterius secuti, rem ei aliquam simulandi tantùm causa mancipamus: inde ducta appellatione quòd fide ac probitati emptoris freti eam venditionem interposuimus. Boethius in 4. Comment. Topic. Fiduciam: (inquit) accepisse dicitur, cuicunq; res aliqua ea lege mancipatur, ut mancipanti aliquando remãcipet. Veluti siquis tempus dubium timens, amico potentiori fundum mancipet, redditure quum tempus illud dubium prę terierit. Cic. pro Flacc. Pecuniam adulescentulo grandi fœnore, fiducia tamen accepta occupasti. Hanc fiduciam tibi commissam tenes hodie atque possides. Credidisti, inquit, adolescentulo grandem pecuniam fœneratitiam, accepto tamen fundo fiduciario, quem restituas quum tibi pecunia unà cum usura fuerit reddita. Inde fiduciariam mancipationem veteres vocaverunt, quam hodie dicimus. Venditionem cum regressu, sive sub redimendi potestate contractam: & rem ipsam fiduciariam, quæ alteri ea lege traditur, ut postea reddatur ei qui emãcipârit. Liv. 2. de bel. Maced Optimum ratus eam Nabidi Lacedæmoniorum tyranno, velut fiduciariam dare, ut victori sibi restitueret siquid adversi accidisset, ut ipse haberet. Loquitur de Corintho, quam Philippus bellum Romanis illaturus, Nabidi ea lege dederat, ut si victor ex bello redisset, sibi restitueretur Inde fiduciarius hæres vocatur ab Iaboleno in l. Seius ad Trebell. quam aliàs vocamus fideicommissarium, quòd hæreditatem velut fiduciariam videtur accepisse, quam mox alteri sit traditurus. Ad hunc etiam modum Cæsar bel. civil. lib. 2, operam Legati vocat fiduciariam: quia Legatus potestatem suam ab Imperatore accepit, quam redeunti ad exercitum Imperatori debet cedere.

Fĭdēs, fidium, f. t. Lyra, cithara, instrumentum musicum nervis instructum. [מיתרים meithárim כנור chinnór. λύρα, χέλυς, κιθάρα. Gall. Vne harpe, ou les cordes qui y sont. Ital. Lira ouero altro stromento che habbia harmonia nelle corde. German. Seitenspiel/oder seiten auff solchen Instrumenten. Belg. Snare. Hispan. Instrumento musico de cuerdas. Polon. Strona nalutny, skrzypicy. Vngar. Lant heg ew húr. Ang. An harpe, gittern, fidle] Cicer. 2. de Legib. Severa illa Lacedæmon nervos jussit, quòd plures quàm septem haberet in Timothei fidibus inde demi. Idem de Orat. Omnes voces, ut nervi in fidibus, ita sonant ut à motu animi sunt pulsæ. ¶ Legitur & in sing. num. fides, fidis, quod nõ temerè alibi reperias quàm apud poëtas. Cic. in Arat. Cedit clara fides Cyllenia. Persius Satyr. 6: Atque marem strepitum fidis intendisse Latinæ ¶ Nihil ad fides, Οὐδὲν πρὸς τὴν χορδήν. In eos quorum vita vehementer est inæqualis, quorúmve mores ab oratione dissident. Ex Lucian & Plutarch. ¶ In hac significatione Sosipater masculini generis esse contendit: lib. 1 Institution. Grammatic. quod tamen falsissimum esse Latinè loquentium usus ostendit.

Fĭdĭcŭlă, læ, f p. diminut. parva lyra, parva fides. [λύριον. Gall. Vne petite harpe ou petite corde. Ital. Cetrind, cetretta. German. Ein Geigen oder harpffen. Hispan. Traso de cuerda. Polon. Skrzypczky, harffa. Vngar Hurotska. Ang. A little harpe, a gittern or rebecke] Gell. lib. 1. Sed enim Achæos Homerus pugnam indipisciait, non fidicularum tibiarumque concentu conspiratam Cicero lib. 2 de Nat. Quid si platani fidiculas ferrent numerosè sonantes, idem scilicet censeres, in platanis inesse musicam? ¶ Est & FIDICULA inter astra constituta, quæ Fides à Colum. ab Hygyno Lyra nominatur. Plin. lib. 18. Fidiculæ occasus Autumnum inchoat. ¶ Præterea fidiculæ, numero tantùm plurali, sumitur pro instrumento torquendi, ex duobus, ut putatur obliquatis lignis compacto: ab extorquenda veritate, ac fide: vel à nerveis funibus, quibus homines torquendi ligabantur. κύφωνες. Sueton. in Tiberio: Ex cogitaverat inter genera cruciatus, ut repentè veretris deligatis, fidicularum simul urinæque tormento distenderet.

Fĭdĭcĕn, penult. corr m. t. Qui cithara lyráve canit. [κιθαρῳδὸς, κιθαριστὴς, λυρῳδὸς. Gall Ioueur de harpe harpeur. Ital. Suonatore di tale instromento. German. Der auff seiten spielen kan/Harpffenschlaher / Lautenist oder Geyger. Belg. Een Harpenslagher/ oft Luytenspeelder Hispan. El que tanne instrumento de cuerdas. Pol Skrzypekgracz na lutny, albonam ssich instrumentach. Vng. Hegedus muskás. Ang. An harper.] Cicer. Pæto: Socratem fidibus docuit nobilissimus fidicen. Horatius 4. Carm. Ode 3: Romanæ fidicen lyræ.

Fĭdĭcĭnĭŭs, a, um, Quod ad fidicinem pertinet. [κιθαρῳδικὸς Vng. Hegedwshoz valo. Ang. Belonging to an harper.] Plaut. in Rud. Eam vidit ire è ludo fidicinio domum.

Fĭdĭcŭlă, Trichomanes apud Dioscoridem libro 4. capite 138.

Fidipedes, Avium genus apud Aelian.

Fido, fidis. Fiducia. Fidus, Vide FIDES fidei.

Figites, ut ait Plin. Sunt animalia Aethiopiæ, fusci coloris, mammillas geminas in pectore habentia, sicut homo: nec fera multùm, ut quæ domari non possint, nec ita mansueta, ut nocentibus non noceant.

Figmēntum, Vide FINGO.

Figo, is, xi, xum, act. t. Immitto, planto, affigo, adhærere facio. [תקע takáh מחק mahách πήγνυμι, ἐγκαθιδρύω. Gall. Ficher, attacher. Ital. Ficcare. German Hefften / flecken Belg. Hechten / insteken Hispan Hincar. Polon. Wbikam, hoffinic. Vngar. Gyakom, altat wibom. Ang. To thrust in, to fasten.] Col. Palum humi fixi. Virg 4. Georg. ipse feraces Figat humo plantas. Cic. ad Attic. lib. 1. Ast tute scripsisti ad me, quoddam caput legis Clodium in Curiæ poste fixisse, ne referri, néve dici liceret. ¶ Figere per translationem pro firmare, sive stabilire. Cicer. ad Att l. 8: Et simul scito labare meum consilium, illud quod jam satis fixum videbatur. ¶ Interdum pro percutere, ferire. Iuven. Sat. 1: Quum tenet uxorem ducat spado, Mævia Tuscum Figat aprum, & nuda teneat venabula mamma. ¶ Figere aliquem maledictis, per translationem. Cicer. 1. de Nat. deor. Zeno quidem non eos solùm qui tum erant, Apollodorum Syllam, cæteros figebat maledictis, sed Socratem, &c. ¶ Figere arma dicebantur gladiatores jam emeriti, quum arma ad templi parietem, aut columnam suspendebant. Horat. 1. Epistol. Vesanius armis Herculis ad postem fixis latet abditus agro. ¶ Figere spem in aliquo, est omnem spem suam in eo repositam habere. ¶ Figere beneficium clavo trabali, proverbialis loquutio est, idem significans quod operam dare ut perpetua beneficii extet memoria. Cicer. 7. in Verr. Et ut hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clavo figeret cum cõsilio causam Mamertinorum cognoscit, & de consilii sententia Mamertinis se frumentum non imperare pronuntiat. Vide Erasmi Adagia. ¶ Hujus composita sunt, Affigo, Configo, Defigo, Infigo, Præfigo, & Transfigo: quorum significata vide suis locis.

Filictum, Filicula, Vide FILIX.

Figŭlo,

Figulo, as, fingo, facio, seu figulus aliquid efficio. [Vngar. *Teremtek, épitek, formálok.*] Tet. adverſ. Valen. Figulat ita hominem Demiurgus, & de afflatu ſuo animat.

Figlina, Figulus, Figura, Vide Fingo.

Filiaſter, Vide Filius.

Filius, lii, m. f. [בן *ben* υἱός. Gall. *Fils*. Ital. *Figlio, figliolo*. German. Ein Sohn. Belg. Een Soon/ſoone. Hiſpan. *Hyo legitimo ò natural*. Polon. *Syn*. Vngar. *Fiu, magzat*. Ang. *A ſonne*.] Notæ ſignificationis nomen eſt: ἀπὸ τῆς φιλίας, hoc eſt, ab amore dictum: quòd omnium conſtantiſſimus amor ſit parentum in filios. Cic. 1. de Finib. Effigies probitatis paternæ filius. Idem Cæcinnæ lib. 6: Imago animi & corporis filius. Ex improbo patre probum filium naſci. Cicer. pro Quin. Roſc. Appellatione filiorum (ut iureconſulti conſentiunt) etiam filiæ continentur, ſed non è contrario. ¶ Fratris filius. Terent. in Phorm. Phædriam mei fratris video filium mihi ire obviam. Cæſar. 5 bell. Gall. Quódque ei & filius, & fratris filius ab Cæſare remiſiſſent. ¶ Dicitur etiam de brutis. Colum. lib. 6. cap. 37: Ejuſmodi admiſſarius nepotibus, quàm filiis utilior. ¶ Terræ filii, dicuntur obſcuro, ignotoque genere nati, ſive quòd terra ſit omnium communis parens, ſive quòd, ut poëtæ fabulantur, Gigantum genus ignobiliſſimum è terra procreatum dicatur. Vnde etiam apud Iuvenalem, Fraterculus Gigantum pro homine ignobili legitur. Cicer. ad Attic. lib. 1: Sed hæc ad te ſcribam aliàs ſubtilius: nam neque adhuc mihi ſatis nota ſunt, & huic terræ filio, neſcio cui, committere epiſtolam tantis de rebus non audebam. ¶ Fortunæ filius, cui omnia proſpero fortunæ eventu ſuccedunt. Horat. 2. Serm. Satyr. 6: Luſerat in campo fortunæ filius omnes. ¶ Filiifamiliâs, Liberi patrisfamiliâs poteſtati ſubditi. Cic. pro Cœlio: Illum filiumfamiliâs patre parco & tenaci habere tuis copiis devinctum non potes. Filiifamiliarum. Tacit. lib. 1: Nunquámne, niſi ad ſe filios familiarum venturos? Idem lib. 3: Exceptum comiter juvenem ſueta erga filios familiarum liberalitate auget.

Filiolus, li, m. f. diminut. [υἱδιον. Gall. *Vn petit fils*. Ital. *Figliuoletto*. German. Ein junger Sohn. Hiſp. *Pequenno hijo*. Pol. *Synaczek*. Vngar. *Fiatska*. Ang. *A litle ſonne*.] Cic. ad Att. lib. 1: Filiolo me auctum ſcito, ſalva Terentia. Iuven. Satyr. 4: Quò tibi filiolus, vel filia naſcitur ex me?

Filia, liæ, f. p. Proles fœmina. [בת *bath*. θυγάτηρ. Gall. *Fille*. Ital. *Figliuola*. Germ. Ein Tochter. Belg. Een Dochter. Hiſp. *Hija*. Pol. *Corka*. Vngar. *Leány magzat*. Ang. *A daughter*.] Virgil. 7. Aeneid. Sola domum, & tantas ſervabat filia ſedes, Iam matura viro, jam plenis nubilis annis. Tacit. in vita Agric. Auctus eſt ibi filia in ſubſidium & ſolatium ſimul. Idem lib. 5: Poſt quos Sext. Marius Hiſpaniarum ditiſſimus, defertur inceſtaſſe filiam, & ſaxo Tarpeio dejicitur. ¶ Vnica filia duos parare generos. Adagium eſt, quo uti licebit, ubi quis idem beneficium duobus ſimul pollicetur, aut pro eodem officio quod alteri præſtiterit, à duobus gratiam repoſcit.

Filiola, læ, f. p. diminut. [θυγάτριον. Gall. *Fillette*. Ital. *Figliuolina*. Germ. Ein Töchterlein. Hiſpan. *Pequenna hija*. Polon. *Coreczka*. Vng. *Leanyotska, leankatska*. Ang. *A litle daughter*.] Plautus Rud. Filiolam ego unam habui, eamque unam perdidi. Cicer. 1. de Divin. Filiolam ſuam Tertiam, quæ tum erat admodum parva, exoſculans, animadvertit triſticulam.

Filix, icis, f. t. Herba eſt ſine caule, ſine flore, ſine ſemine [πτέρις. Gall. *Feuchiere ou fougere*. Ital. *Felice, felce*. German. Farntraut. Belg. Varen. Hiſpan. *Helecho*. Polon. *Paproc*. Vngar. *Perie*. Angl. *A ferne or brake herb*.] Duo ejus ſunt genera, mas ſcilicet & fœmina. Filix mas, quæ propriè Græcis πτέρις appellatur, folia habet cubitali longitudine, ex uno pediculo exeuntia, inciſa, & alarum avium modo explicata, odore ſubgravia: radicem verò in terræ ſuperficie foris nigram, craſſam, oblongam, adnaſcentias appendicéſve multas habentem. Filix fœmina, quæ Græcis θηλυπτέρις dicitur, folia habet maci ſimilia, non tamen uno ſingularique pediculo hærentia, ſed adnaſcentes ramulos multos altioreſque habentia. Radix illi longa, obliqua in nigro colore ſubflava, aliquando verò rubeſcens. Vtraque ſpecies montibus, ſylvis, & locis ſaxoſis gaudet: exfodituríque occidentibus Vergiliis. Radix quatuor drachmarum pondere ſumpta, lacos lumbricos enecat. Mulieribus tamen non danda, quòd in gravidis abortum, in cæteris ſterilitatem facere credatur. Herba eſt agricolis in primis inviſa, quòd & latiſſimè ſeſe per agros diffundat, & ægerrimè extirpetur. Virgil. 2. Georg. Et filicem curvis inviſam paſcit aratris. Atque eam ob cauſam proverbio dicitur, Felicem nullo manſueſcere aratro; de re quæ emendari & corrigi non poteſt. Perſ. Sat. 4: Non tamen iſta filix ullo manſueſcit aratro. ¶ Filicata opera quæ ſint, declarat Caper Grammaticus: Filicem (inquit) non felicem dicendum: unde & filicata opera priores dixerunt, cælata. Turnebus ibi legit, cælata à filice. Caper cuipiam fortaſſe filicata opera, ut felici & nobili cælatura inſignita videatur interpretari. Aliter tamen Pompeius, qui filicata vocat, non ut felicata, ejus verba ſunt: Filicata patera dicta eſt, quòd ad filicis herbæ ſpeciem ſit cælata.

Filicula, læ, f. p. Herba eſt ſimilis filici, radice piloſa, colore intùs herbaceo, craſſitudine digiti minimi, acetabulis cavernoſis, cujuſmodi ſunt polyporum cirri: ſubdulcis, in petris naſcens, aut ſub arboribus vetuſtis: [πολυπόδιον. Gall. *Polypode*. Ital. *Polipodio*. German. Engelſüß/Baumfarn. Belg. Boomvaren. Hiſp. *Filipodio, polypodio*. Ang. Walferne, polipodie.] Plin. lib. 26. cap. 8.

Filictum, cti, n. ſ. Locus eſt filice herba obſitus [πτερεών, πτεριδῶδες χωρίον, ἐν ᾧ πτέρις φύεται. Gall. *Fougeraye, lieu où il croiſt force fougere*. Ital. *Filicato, piantato di filici*. German. Ein ort da viel Farntraut wachßt. Hiſpan. *Lugar donde naſce el helecho*. Polon. *Miejsce gdzie roſnie paproc*. Vngar. *Periés hely*. Ang. *A ferny ground*.] Colum. lib. 2. cap. 2: Iuncone ſit, an gramine veſtus, an filictis, aliiſve frutetis impeditus.

Filum, li, n. ſ. Propriè quòd ex lino lanâve trahendo ducitur. [חוט *chut*. νῆμα, μίτος. Gall. *Fil ou filet trait, ligne*. Ital. *Filo*. Germ. Ein faden. Belg. Draet/garen. Hiſpan. *El hilo que ſe hila*. Polon. *Nyc*. Vngar. *Tzérna, fonál*. Ang. *A thread, a line*.] Lucilius: Surge mulier, duce filum non malum. Ovid. 4. Metam. E quibus una levi deducens pollice filum. Idem 1. Amor. Eleg. 14: Vel pede quod gracili deducit aranea filum. Horat. 2. Carm. Ode 3: Dum res, & ætas, & ſororum Fila trium patiuntur atra: Id eſt, Parcarum. ¶ Aliquando ponitur pro linea fabrorum. Varro: Sumptoque atramento ſutorio filum duxit. ¶ Aliquando pro lineamentis oris, & vetuſtate formæ. Gell. lib. 14 cap. 4: Forma ac filo virginali dixit imagine juſtitiæ fieri ſolitam. Idem libro 1. cap. 9. tradit Pythagoram explorare ſolitum diſcipulos ex totius corporis filo atque habitu. ¶ Transfertur & ad ſtylum & phraſim orationis. Gellius: Amavi in utraſque epiſtola brevitatis elegantiſſimæ filum tenuiſſimum. Horat. 2. Epiſt. 1: tenui deducta poëmata filo. Tracta eſt metaphora à textoribus, qui telam tenuiſſimo filo texentes, probatiſſimam conficiunt. Cic. de Amic. Nos autem à te potiùs, quanquam etiam ab iſto ſæpè quæſivi & audivi; ſed aliud quoddam experimus filum orationis tuæ. ¶ De filo pendere, proverbium de re vehementer periculoſa. Tenui filo, pro ſtylo ſubtiliori minuſque grandiloqua oratione.

Filatim, adverb. κατὰ νῆμα. Lucr. lib. 2: Phœniceuſque color clariſſimus omni: Filatim quum diſtrahitur diſperditur omnis.

Fimbria, f. p. Veſtium ora dicebatur quæ inciſuras habebat ſerræ dentibus non abſimiles. [ציצת *tſitſith* כנף *chanaph*. κράσπεδον, θύσανος. Gall. *Frangere bord*. Ital. *Fimbria, la frange*. Germ. Ein zerſäſerter ſaum eines kleids, ein beltze. Belg. Den zoom/den boort. Hiſpan. *La bordadura de la veſtidura*. Pol. *Brzeg na ſukny poſtrzyżony*. Vngar. *Ruha prémje*. Angl. *A fringe, or hemme, a garde of a garment, a welte*.] Plin. lib. 17 cap. 5: Iam ſigna lethalia: in furoris morbo, riſum: ſapientiæ verò ægritudine, fimbriarum curam, & ſtragulæ veſtis plicaturas. Nonius cujuſlibet rei extremitatem hoc nomine ſignificari tradit: undè & cincinnorum fimbrias dixit Cic. in Piſon. Erant (inquit) illi compti capilli, & madentes cincinnorum fimbriæ, & fluentes, ceruſſataque buccæ. ¶ E fimbria de texto judico, ἐκ τῆς κρασπέδου τὸ ὕφασμα γινώσκω. Hoc eſt, ex uno aliquo puſillo reliquorum facio conjecturam. Tranſlatum à negotiatoribus, qui inſpecta texti margine facilè de univerſo cujuſmodi ſit, judicant.

Fimbriatus, m. f. Per ambitum inciſus, [θυσανωτός, θυσανωτὸς. Gall. *Bordé, frangé, ou crené*. Ital. *Frangiato, fregiato*. German. Zerſäſert oder zerſchnitten an dem ſaum. Hiſpan. *Bordado*. Polon. *Na kraiczku ſukinie poſtrzyżony*. Vngar. *Roſtos ſzéljü ſzarnyekór*. Ang. *That hath a fringe or hemme*.] Sueton. in Cæſ. Vſum ferunt lato clavo ad manus fimbriato. Fimbriata urticæ folia ſcribit eſſe Plin. ex quo colligimus, qualis fuerit poſitura & flexura fimbriarum.

Fimus, mi, m. f. Lætamen dicitur, & excrementa animalium, quibus agri ſtercorantur. [דמן *dómen*. κόπρος, ὄνθος, ἀπόπατος, σκύβαλον, ἄφοδος. Gall. *Fiens, fiente*. Ital. *Letame*. German. Miſt. Belg. Mis. meſt. Hiſpan. *La bianda, eſtiercól del animal*. Pol. *Gnoy*. Vng. *Ganė*. Ang. *Dunge of cattel or of man*.] Apuleius: Fimo fiſtula excuſſo. Plin. lib. 17. cap. 9: M. Varro principatum dat turdorum fimo ex aviariis. Virgil. 1. Georg. arida tantùm Ne ſaturare fimo pingui pudeat ſola. ¶ Legitur & fimum neutri generis Plin. lib. 29. cap. 6: Columbarum fimum cum aceto ad epiphoras laudatur. Et paulò pòſt: Turturis fimū albugines extenuat. ¶ Apuleius & fœminino genere utitur quū ait: Liquida fimo ſtrictim egeſta apud fimum odorū vaporem ſpargis ὡς κόπρος θυμώσας. Nam perit omnis fragrantia fimique fœtore vincitur. Conveniet in eos qui rem egregiam indignis adhibent. Suidas.

Fimetum, ti, n. ſ. Sterquilinium quo fimus congeritur. [דמן *dómen*. κοπρών. Gall. *Fumier*. Ital. *Letamaio*. German. Ein Miſtgrub. Belg. Meſtput/meſthoop. Hiſp. *Muladar de aquel eſtiercol*. Polon. *Gnoiownia*. Vng. *Ganés hely*. Ang. *A donghill, a mixen*.] Plin. libro 24. cap. 2: Fimeta ſub dio concavo loco, & qui humorem colligat, intecta ſtramento, ne in ſole areſcant, palo à robore depacto fieri jubet Virgilius.

Finalis, Vide Finis.

Findo, dis, fidi, fiſſum, per duplex ſſ, act. t. Scindo, & divido. [בקע *baká*, בקעה *bikkah*. σχίζω. Gall. *Fendre*. Ital. *Spezzare, fendere*. German. Spalten. Belg. Clieven. Hiſpan. *Hender*. Pol. *Lupam, dziele*. Vngar. *Meghaſitom*. Angl. *To cleave*.] Col. lib. 3: Curabis ut præacutiſſima falce, ab ea parte, qua bifurca eſt findas eam. Ovid 1. Triſt. Eleg. 7: Terra feret ſtellas, cœlum findetur aratro, Vnda dabit flammas, & dabit ignis aquas. Plaut. Bacch. Heu cor meū & cerebrum Nicobole finditur, Iſtius hominis ubi fit quæque mentio. ¶ Findere freta claſſe. Propert. lib. 3 Rura finduntur vomere. Claudian. 1. in Eutrop. Virg. 6 Aen. Hic locus eſt, partes ubi ſe via findit in ambas. ¶ Compoſita ſunt diffindo, & infindo. Vide ſuis locis.

Fissus, particip. [[illegible]] Gall. *Fendu.* Ital. *Fesso.* German. Gespalten. Hisp. *Endido.* Polon. *Rozlupiony.* Vngar. *Meg hasitatot.* Ang. *Clouen, clefte, or checked.*] ut, Lignum fissum. Virg. 9. Aen. Paries fissus tenui rima, Ovid. 4. Metamorph.

Fissus, us, ui, m. q. Pro Fissura, & divisura. [[illegible]] Gall. *Fente, fendement, crevasse.* Ital. *Fessura, apertura.* Germ. Ein spalt/riss. Hispan. *Hendedura.* Pol. *Rozdzielenie, rozlupienie.* Vngar. *Hasadás.* Ang. *A clefte, a cutt.*] Cicero de Nat. deor. Vnde porrò ista divinatio? quis invenit fissum jecoris? quis cornicis cantum notavit?

Fissio, onis, f. t. Findendi actus. [[illegible]] Gall. *Fendement.* Ital. *Fendimento.* German. Spaltung. Hispan. *Hendedura, obra de hender.* Polon. *Rozlupienie.* Vngar. *Hasitás.* Ang. *A cleauing.*] Cic. 2. de Nat. deor. Quibus quum terræ subigerentur fissione glebarum ab illo aureo genere, ut poetæ loquuntur, vis nulla unquam afferebatur.

Fissilis, le, Quod fissum est aut findi potest: ut, Fissile robur fissile lignum. [[illegible]] Gall. *Aisé à fendre.* Ital. *Qualche si puo fendere ò spezzar.* German. Gespalten / oder das sich gern spalten lasst / spaltig. Hispan. *Cosa que ligeramente se puede hender.* Polon. *Lupiasty.* Vngar. *Hasadó.* Ang. *That may be clouen or slitte.*] Colum. lib. 9. cap. 1: Erit fissilis stirpes. Virgil. 1. Georg. fissile lignum S. inditur.

Fissura, ræ f. p. Rima, vel divisio quæ fit findendo. [[illegible]] Gall. *Fente.* Ital. *Fessura, apertura.* German. Ein spalt. Hispan. *Hendedura.* Polon. *Rozlupienie, skała.* Vng. *Hasadék.* Ang. *A clefte.*] Colum. lib. 5. cap. 10. Fissuram cuneo tædæ pineæ adigito. Plin. lib. 10. cap. 63: Quorum in digitos pedum fissura divisa est, ea numerosiora in fœtu. Hinc fiunt Bifidus & Trifidus, pro eo quod est in duas, vel tres partes divisum. Vnde orbis à poetis eleganti epitheto dicitur *trifidus*, quòd in tres partes sectus sit.

Fissum, i, n. f. [[illegible]] Vng. *Hasadék.* Ang. *A clefte.*] ut, Fissum aniid est, rima in ano, Cels. lib. 5. cap. 21.

Fingo, is, xi, ctum, act. t. formo, informo. [[illegible]] Gall. *Feindre, faire & former.* Ital. *Fingere formare.* German. Machen / gestalten / formieren. Belg. Maken. Hispan. *Hazer boja de barro, componer.* Polon. *Zmyślam, czynię.* Vngar. *Formálok, ábrázolok.* Ang. *To fasme, to forme and make.*] Vnde & figuli dicuntur: & vas fictile, quod formatur ex argilla, aut creta. Salust. in Catil. Quæ natura ventri prona, atque obedientia finxit. Lactant. lib. 1: Itaque homines eorum simulachra finxerunt, ut haberent aliquod ex imaginum contemplatione solatium. Est enim generale vocabulum ad omnia quæ ingenio manuque artificio è formantur: ut apud Ciceronem libro 1. Offic. Apum examina, non fingendorum favorum causa congregantur, sed quum congregabilia natura sint, fingunt favos. Virgil. 8. Aeneid. & corpora fingere lingua: hoc est, lambendo formare. ¶ Aliquando significat simulare, [[illegible]]. Cic. in epist. Suscipe meas partes, & eum te esse finge, qui ego sum ¶ Aliquando ponitur pro excogito, & comminiscor. Cicer. pro Quint. Hæc causa à te per summam malitiam ficta est. ¶ Fingere ex sua natura cæteros: Hoc est, cæteros ex suo ingenio judicare. Cicer. pro Amerino: Homines aurem, qui ex sua natura cæteros finxerunt. ¶ Fingit causas ne det: id est, cavillatur. Terent. Eunuch. postquam sensit me tecum quoq; Rem habere, fingit causas ne det, sedulò. ¶ Fingere sermonem ac voluptatem alterius. Hoc est, componere & accommodare. Cicer. de Amic. Hos delectat assentatio, his fictus ad ipsorum voluptatem sermo quum adhibetur, orationem illam vanam testimonium esse laudum suarum putant. ¶ Hujus verbi composita sunt, Affingo, quod est fingendo aliquid addo, [[illegible]]. Lactant. lib. 3: Nihil nos affingimus, nihil nos addimus. Habebant hæc, qui fecerunt: legebant, in quos hæc dicta sunt. Confingo, simul fingo, simulo, [[illegible]]. Terent. in Phorm. Omnia hæc confingam, quod erit mihi bonum, atq; commodum: Quum tu horum nihil refelles, vincam scilicet. Diffingo, quod fictum firmatumque fuerat, destruo. [[illegible]]. Horat. lib. 2. Carm. Neque diffinget, infectumque reddet. Seneca: Dissipatum instaurat, atque diffingit: id est, in diversas formas fingit. Effingo, de quo suprà.

Fictus, quum participium est, à verbo passivo fingor, idem est quod formatus. [[illegible]] Gall. *Feint, contrefait, controuvé.* Ital. *Formato finto simulato.* German. Gemacht/gestaltet. Hispan. *Fingido ò simulado.* Polon. *Zmyślony, udziałany.* Vngar. *Formáltatot gondolt.* Ang. *Fayned, counterfaite.*] Cic. in Pison. Ex argilla & luto fictus homulus. Idem 1. de Orat. Sunt autem quidam ita naturæ muneribus in iisdem rebus habiles, ita ornati, ut non nati, sed ab aliquo, Deo ficti esse videantur. ¶ Aliquando ex participio fit nomen, & tunc idem significat quod falsus, aut simulatus. [[illegible]]. Terent. in Eunuch. Quæ vera audivi, taceo, & contineo optimè: Sin falsum, aut vanum, aut fictum est continuò palàm est. Cicer. de Amic. In amicitia autem nihil fictum, nihil simulatum: & quicquid in ea est, idem verum & voluntarium est.

Fictè, adverb. simulatè. [[illegible]] Gall. *Feintement, par fiction & feintise.* Ital. *Fintamente.* German. Erdichtlich/ fälschlich. Hispan. *Fingiendo.* Polon. *Zmyślnie.* Vngar. *Tettetes, képpen.* Ang. *Faynedlie.*] Cicer. Ap. Pul. lib. 3: Nam ut vetus nostra simultas antea stimulabat me ut caverem, ne cui suspicionem fictè reconciliatæ gratiæ darem. Idem pro Domo sua: Iut à minoribus nostris, qui non fictè & fallaciter populares, sed verè & sapienter fuerunt, ita comparatum est, &c. Fictè & simulatè loqui, Cic. Quint. Frat. lib. 1: [[illegible]].

Fictio, onis, verbale. f. t. [[illegible]] Vng. *Tettetés.*] Vt, Illa adhuc audaciora, fictiones personarum, quæ [[illegible]]. Quintil.

Fictrix, icis, f. t. [[illegible]] Polon. *Taktowa[illegible].* Vngar. *Formáló, epitő.*] Cicer. 3. de Nat. deor. Ejus autem universæ fictricem & moderatricem, divinam esse providentiam.

Fictor, oris, m. t. Figulus, qui ex creta atque argilla opera facit. [[illegible]] Gall. *Celuy qui fait & baille forme, comme vn potier, celuy qui forme & cree.* Ital. *Quello che fa vasi di terra.* Germ. Ein Dichter/Hafner. Hisp. *El que labra de barro.* Polon. *Garncarz[illegible].* Vngar. *Formáló, tsináló, epitö.* Ang. *A former or maker of any thing, as a potter.*] Cicer. 2. de Nat. deor. Reliquos deos ea facie novimus qua pictores, fictoresq; voluerunt. Plin. lib. 37. cap. 2: Quum antea seculo fictores nobiles esse desiissent.

Figmentum, n. f. Quod Fictum est à fingo, fingis. [[illegible]] Gall. *Fentise, chose feinte & controuvée.* Ital. *Fintione, cosa finta.* German. Ein gedicht oder erdichtung. Hispan. *Obra de barro.* Polon. *Zmyślenie.* Vngar. *Tsinálmány.* Ang. *A faynedde, a forged tale.*] Plin. lib. 10. cap. 54: Quædam & circa incubitum sponte natura gignit, ut in Aegypti figmentis est scriptum. Cicer. 2. de Orat. Iam integræ sententiæ, tàm veræ tàm novæ, tàm sine figmentis fucoque puerili, &c.

Figulus, penult corr. m. f. Fictor dicitur, qui ex creta atque argilla opera facit [[illegible]] Gall. *Potier, enfaiseur d'images de terre.* Ital. *Vasaio, che fa vasi di terra.* Germ. Ein Hafner. Belg. Een Potbacker. Hispan. *El que haze alguna cosa de barro.* Polon. *Zmyślacz, idem.* Vngar. *Fazakas.* Ang. *A potter, a worker of images in earth.*] Plin. lib. 35. cap. 12: Dibutades Sicyonius figulus primus plasticen invenit Corinthi, filiæ opera. Colum. lib. 11. cap. 1: Tam docendus est futurus villicus, quàm futurus figulus, aut faber.

Figuli opes, [[illegible]]. De rebus incertis, ac neutiquam duraturis. Quemadmodum figulorū vasa facilè comminuuntur quolibet casu Refertur à Diogeniano.

Figulina, næ, f. p. seu quod magis à doctis usurpatur per syncopem, figlina, pen prod. Officina figuli. [[illegible]] Gall. *Vne poterie.* Ital. *Bottega di vasaio.* German. Des Hafners werckstatt. Belg. Een Potbackers winckel. Hisp. *La casa donde aldo se haze de barro.* Polon. *Warsztat garncarz.* Vngar. *Fazakas műhely.* Ang. *A potters workhouse.*] Plin lib. 7. cap. 56: Figlinas primus Choræbus Atheniensis invenit. Varr. 1. de Re rust. cap. 2.

Figlina, f. p. dicitur ars figulorum. [[illegible]] Gall. *L'art de poterie ou de faire images de terre.* Ital. *Arte de far vasi & imagini di terra.* German. Die Hafnerkunst. Hispan. *Arte de hazer vasos de barro.* Polon. *Garncarstwo.* Vng. *Fazakasság.* Ang. *The potters craft or occupation.*] Plin. lib. 35. cap. 12: Figlinarum opera imbricibus tubulis tegulisque ad balineas hamatis, vel ad tecta coctilibus laterculis frontatisque aut quæ rota fiunt.

Figlinus, a, um, adject. [[illegible]] Gal. *De potier de terre.* Ital. *Pertinente à maestro de vasi di terra.* German. Das zu des Hafners kunst gehört. Hispan. *Cosa pertenesciente à maestro que haze vasos de barro.* Polon. *Garncarsky.* Vngar. *Fazakas, sárból tsinált.* Ang. *Of a potter.*] ut, Figlina creta, qua figuli utuntur. Plin. libro 10. cap. 21. & Varr. 1. de Re rust. cap. 9. Figlinum opus. Plin. lib. 31. cap. 2: Olliisq; è figlino opere crudis.

Figularis, re, Quod ad figulum pertinet. [[illegible]] Vng. *Fazakashoz való.* Ang. *That belongeth to a potter.*] Plaut. in Epid. Versutior es quàm rota figularis. Creta figularis, qua utuntur figuli. Colum. lib. 6. cap. 16: Solet etiam ipsum animal vivum creta figulari circundari.

Figlinum, ni, n. f. Opus ipsum figuli. [[illegible]] Gall. *Ouvrage de terre.* Ital. *Opera di terra.* German. Hafners werck/irden geschirr. Hispan. *Obra de barro.* Polon. *Garncarskie naczynie.* Vngar. *Fazakas mű.* Ang. *The potters work.*] Plin. lib. 14. cap. 18: Alii eliminatam scobem in fictili crudo coquunt in caminis, donec percoquatur figlinum.

Fictilis, le, pen. corr. om t. Quod est factum à figulo, quod ci, terra vel ex alia materia fictum est: ut, Fictilia vasa. [[illegible]] Gall. *Fait de terre à potier.* Ital. *Di terra, cosa fatta de vasaro.* Germ. Irdin/vom Hafner gemacht. Belg. Aerden. Hispan. *Cosa hecha de barro.* Polon. *Zglany wrobiony.* Vngar. *Sárból tsinalt, formáltatot.* Ang. *That is made by the potter or of potters clay.*] Plin. lib. 35. cap. 12: Quin & defunctos sese multi fictilibus doliis condi maluerunt. Vrna fictilis, Cic. in Parad. Pocula fictilia, Tibul. lib. 1. Eleg. Fictilia vasa, Cicer. ad Attic. lib. 6. Dii fictiles, Propert. lib. 4. Eleg. 1.

Fictile, subst. vas. [[illegible]] Gall. *Vn vaisseau de terre.* Ital. *Vaso di terra.* German. Hafner geschirr / auß irden gemacht. Hispan. *Vasa de barro.* Vngar. *Sárból való edeny.* Angl. *A vessel of erath.*] Iuven. Satyr. 11: Et quadringentis nummis condire gulosum Fictile. Idem Satyr. 3. Fictilibus cœnare pudet. Auson. Fictilibus cœnasse ferunt Agathoclea regem. Plin. libro 35. cap. 13: Quoniam eò pervenit luxuria, ut etiam fictilia pluris constent, quam murrhina.

Fictitius, a, um, Quod fictum est, & simulatum. [...] Gall. ... Ital. Cosa finta & simulata. German. Erdichtet. Hispan. Cosa fingida y simulada. Polon. Zmislony. Vng. Tettetet. Angl. That is fained.] ut, Ratio fictitia, quæ ficta est & falsò excogitata.

Figūra, f. p. Forma, species. [...] Gall. Figure, trait, facon. Ital. Figura, aspetto. German. Ein figur oder gestalt. Belg. Een gedaente. Hispan. La figura ò imagen de alguna cosa. Polon. ... Vng. Abrazat, forma. Ang. A forme or fashion.] Cicer. lib. 1. Offic. Principiò corporis nostri magnam natura ipsa videtur habuisse rationem, quæ formam nostram reliquamque figuram, in qua esset species honesta, eam posuit in promptu. Idem 5. de Finib. Figura est forma & statura corporis nostri ad naturam apta. Terent in Eunuch. Nova figura oris, color verus, corpus solidum, & succi plenum. Ovid. 2. Metam. -adimam tibi nanque figuram, Qua tibi quaq; places nostro importuna marito. Figura (inquit Asconius) est circa gestum, statumque membrorum: status circa ornatum & habitum vestis. ¶ Figuræ etiam apud Grammaticos & Rhetores vocantur flosculi quidam orationis, à consueto loquendi usu recedentes. Quint. lib. 9. cap. 1: Figura est conformatio quædam orationis remota à communi, & primùm se offerente ratione. ¶ Figura pro scommatibus. Sueton. in Vesp. Amicorum libertatem, causidicorum figuras, philosophorum contumaciam levissimè tulit.

Figūro as, pen. prod. act. p. Formo, & figuram induco. [...] Gall. Figurer, former, faconner. Ital. Figurare. Germ. formare. Gestalt geben. Hispan. Figurar, hazer figura ò imagen. Pol. ... Vngar. Formálok, abrazolok. Ang. To forme or fashion.] Cicer. de Vniversf. Mundum Deus ea forma figuravit, qua una omnes reliquæ formæ concluduntur. Colum. lib. 6. cap. 27: Assidua & nimia cupiditate figurantes sibi ipsæ Venerem. ¶ Figurare, os pueri, per translationem. Horat. 2. Epist. 1: Os pueri tenerum, balbumq; figuret. Hoc est, optimo sermoni assuefaciat. ¶ Figurare, item Imaginari. Quintil. in gladiatore: Est quidem fœlicibus difficilis miseriarum vera æstimatio. Figurare tamen nostis qui tunc animus mihi, quæ cogitatio fuerit. Curtius lib. 7: Vtinam prudentius esse solicita pro filio, & non inanes quoque species anxio animo figuraret. ¶ Figurare orationem, Figuris distinguere & aspergere. Quint. l. 9. cap. 1: Illud tamen notandum, coire frequenter in eadem sententias & tropum & figuram. Tam enim translatis verbis quàm propriis figuratur oratio. ¶ Composita sunt, Configuro, quod est compono, & simul formo, ... Lactant. l. 7: Quoniam homo ex rebus diversis ac repugnantibus configuratus est, anima & corpore. Præfiguro, de quo infrà.

Figūrātus, particip. Formatus. [...] Gall. Figuré, faconné. Ital. Figurato, formato. German. Gestaltet. Hispan. Figurado. Polon. Wobrazony. Vngar. Abrazoltatott, formáltatott. Ang. Formed, fashioned.] Cicer. de Nat. deor. Quid de duobus loquar, quorum ipsa terga declarant non esse se ad onus accipiendum figurata. ¶ Oratio figurata, quæ figurarum coloribus, veluti flosculis quibusdam est exornata. ...

Figūrātio, f. t. [...] Gall. Figurement, facon. Ital. Figuramento, fattezze. Germanicè, Gestaltung. Hispan. Aquella obra de figura o hazer imagen. Pol. Wobrazenie. Vngar. Formálás, ábrazolás. Angl. A forming, or fashioning.] Plin. lib. 11, cap. 37: Vt in unoquoque posset figuratio. ¶ Figuratio, pro imaginatione. Quintilianus Decl. 6: Si quisquam figuratione quadam in malorum conditione judicem ponat, &c. id est, imaginetur.

Figūrāte, adverb. Significat, per figuram.

Fīnis, is, generis utriusque. [...] Gall. Fin, extremité, bout & achevement. Ital. Fine, termine. Germ. Das end. Hispan. El fine ò termino ò cabo de obra. Polon. Koniecz. Vngar. Vég. Ang. The end of any thing.] Virgil. 1. Aen. -quem das finem Rex magne laborum? Ibidem lib. 3: Hæc finis Priami fatorum. Est autem finis terminus, sive extremitas in unaquaque re: hoc est, id quo unaquæque terminatur res, ... Varii autem sunt usus hujus dictionis. Multis enim modis dicimus quippiam esse finem rei alicujus. Est enim finis terminationis: ut pratum dicitur finiri, ubi terminatur. Finis consummationis: ut domus finitur, quando consummatur: ut vestis finita est, quando consuta est ut indui possit. Rursus est finis consumptionis. Sic dicimus cibum esse finitum, & candelam finitam, quando consumpta est. ¶ Est etiam finis intentionis: hoc est, intentio operarii. ... Hinc artifices finem vocant id, ad quod omnia referuntur, & cujus gratia cætera fiunt: ut, Finis medici, est curare: finis oratoris, est aptè ad persuadendū dicere. ¶ Non statim finis apparet, Herodotus in Polymnia: ... id est, Et vetus adagium, quo rectè dictum est, non statim cum initio apparere finem. Conveniet in quorundam præproperas spes, qui negotio vix cœpto, statim arbitrantur se rem factam habere: quum sæpe exitus non respondeat initiis.

Fīnī, ablativus apud Iureconsultos usitatus, quo usq; ad finem aut usque ad modum & quantitatem. Papin. L. ... D de pignor. Pacto placuit, ut ad diem usuris non solutis, fructus hypothecarum usuris compensaret fini legitimæ usuræ. Hotomanus

Fīnes, finium, sæpiùs in plurali numero, pro terminis, & limitibus. Gall. Frontieres, lisieres du pais, fins & limites des contrees. Ital. Limiti, frontieri, confini. German. Grentzen/landmarcken. Belg. Frontieren/limiten. Hispan. Lindas ò terminos. Pol. Granice. Vng. Határ. Ang. Boundes or marches.] Terent. in Heaut. Simus & Crito & Vicini nostri hîc ambigunt de finibus, Me cepêre arbitrum. Cæs. 1. bell. Gall. Quorum per fines ierant. ¶ Nonnunquam etiam in singulari numero invenitur in hac significatione: licet rariùs. Liv. lib. 33: Redeuntes inde Ligurum extremo fine, cum agresti præda, in agmen incidunt Romanum. Idem: Ligurum duo millia ferè ad extremum finem provinciæ Gallicæ, ubi castra Marcellus habebat, venerunt. Tacit. lib. 16: Apud finem Ligurum id temporis erat. ¶ Hinc composita sunt, Affinis, & Confinis, pen. prod. vnde Confines agri dicuntur, qui eodem loco finiunt. ...

Fīnālis, le, quod pertinet ad finem, vel quod finem significat. [Polon. Konczowi. Vngar. Veghez valo.] Sic finalis causa à Dialecticis dicitur, propter quam quæq; rei fit. Et finalis quæstio à Iurisconsultis, quæ de finibus est, in qua de finibus regundis agitur.

Fīnio, nis, nivi, nitum, act. q. perficio, absolvo. [...] Gall. Finer ou finir, arrester, faire fin & conclusion. Ital. Finire, compire. German. Enden/vollenden/ausmachen. Hispan. Fenescer y acabar. Polon. Koncze dopramie. Vngar. El végezem. Angl. To finish or end. [Apul. Sine opus finiam quod incœpi. Plin. de Viris Illustr. Quum inter Romanos & Albanos bellum fuisset exortum, ducibus Hostilio & Suffetio, placuit rem paucorum certamine finire. Quintil. lib 8 cap. 6: Quod ex genere cœperis translationis, hoc definas. Multi enim quum initium à tempestate sumpserint, incendio aut ruina finiunt. ¶ Animam finivit. Ovid. 7. Metamor. Dolores finire. Virg 12. Aeneid. Gladio finire dolorem. Ovid. 1. de Pont. ¶ Aliquando est terminum ponere, metari. [... gabál ...] Sic dicimus finire alicui provinciam certo tempore, pro præscribere alicui tempus administrandæ provinciæ, quo elapso de provincia debeat decedere. Cicer. Attic. libro 8: Marcelloque Consuli finienti provincias Gallicas Calend. Martiis, restitit. Sic etiam finire regiones animo dicebantur augures, quum fines templi animo designabant. Livius 1. ab Vrbe: Signum contra quod longissimè conspectu oculi ferebant animo finivit. Finire agros, est cuilibet agri sui fines præscribere. ¶ Accipitur etiam finire pro definire. Quintil. l. 2: Ante omnia, quid sit Rhetorica, quæ finitur quidem variè. Sic finis & definitio pro eodem accipiuntur. Quintil. lib. 2. cap. 16: Hic igitur frequentissimus finis, Rhetoricem esse vim persuadendi. Sic sæpiùs eodem capite. ¶ Finire, absolutè, pro vita decedere. Tacit. lib 5: Sic Tiberius finivit octavo & septuagesimo ætatis anno.

Fīnitōres, m. t. Dicuntur terræ mensores, metatores, decempedatores, qui agrorum terminos constituunt [...] Gall. Mesureurs de terre borneurs. Ital. Mesuratori di terreno. German. Aussetzer/Scheidherren/Marckleut. Belg. Een lantmeter. Hispan. Medidores de las terras. Polon. Granice ... Vngar. Föld mérök, határ ... Ang. Bounders of landes, setter of marches.] Plaut. in Pœnul. Ejus nunc regiones, limites confinia Determinabo: ei rei factus finitor sum ego. Cic. pro lege Agr. contra Rull. Quæstori permittant, finitorem mittant: ratū sit quod finitor uni illi à quo missus erit, renuntiaverit. Finitor rerum maximus, Statius 8. Theb. ¶ Finitorem item vocant Latini, quem Græci ὁρίζοντα: hoc est, circulum, partem cœli conspicuam nobis à non conspicua dirimentem.

Fīnītio, onis, f. t. definitio. [ὁρισμὸς, ὅρος. Gall. Definition, determination. Ital. Definitione, determinatione. German. Aussetzung/beschreibung. Hispan. Definicion ò determinacion. Polon. Opisanie ogranicsenie. Vngar. Határozás. Ang. A setting of marches, a bounding.] Quintil. libro 5. capite 13: Finitio posset esse pro nobis. Idem lib. 10. cap. 16: Huic substantiæ maximè convenit finitio. Idem lib. 5. cap. 10: Propriis confirmatur finitio, differentibus solvitur.

Fīnītus, particip. quod cessavit, atque desiit esse. [...] Gall. Fini, cessé, acheué. Ital. Finito, cessato. German. Geendet/ auffgehört. Hispan. Fenecido, acabado. Polon. Skonczony. Vngaricè. El végezetet. Ang. Finished, ended.] Plin. lib. 18. cap. 27: Dabitur & aliud finiti frigoris indicium.

Fīnītē, adverbium. [ὡρισμένως. Gall. Auec mesures & bornes, determinement, distinctement. Ital. Determinatamente. Germ. Endtlich/mit aussetzung. Hispan. Con medida, fenesciendo. Pol. Nakoniecz, na ostatek. Vngar. El végezve. Ang. Expressely, determinately.] Cic. 2. de Finib. Ergo & avarus erit, sed finitè: & adulter, verùm habebit modum: & luxuriosus eodem modo.

Fīnitĭmus, a, um, pen. corr. Vicinus, seu propinquus: hoc est fines nostros attingens. [... mishbál ... schachén. ... Gall. Voisin, prochain. Ital. Vicino, finitimo. German. Ein anstosser/nahgelegner. Hisp. Cosa cercana ò comarcana. Pol. Przylegly, blisky. Vngar. Határos. Angl. Nighe or bordering vpon.] Liv. lib. 1: Iam res Romana adeò erat valida, ut cuilibet finitimarum civitatum bello par esset. Mari finitimus est aër, Cicer. 2 de Nat. deor. Falsa veris finitima sunt, Idem 4. Acad. Inferre bellum finitimis. Idem pro lege Manilia.

Fio, fis, factus, Significationem passivam habet, quanvis vocem habeat verbi neutrius: unde etiã inter neutropassiva à Grammaticis numeratur. [נעשה *nehesah* היה *hajah* γίνομαι. Gall. *Estre fait, devenir*. Ital. *Essere fatto, divenire*. Germ. Werden. Belg. Worden. Hisp. *Ser hecho*. on. *Stawam sie, stac sie*. Vngar. *Lessek*. Ang. *To be made*.] Veteres facior dicebant voce passiva. Vnde apud Catonem legitur, Græco ritu faciebantur Saturnalia. Hinc mãsit præteritũ factus sum. In præsenti operativi, & præterito imperfecto subjunctivi contra morem verborum quartæ conjugationis assumit e literam inter i & r, ut fierem dicimus pro firem, & fieri pro firi: in reliquis temporibus à præsenti formatis sequitur inflexionem verborum quartæ conjugationis Horat. lib. 1. epist. 1: Nunc agilis fio. Idem 4. Carm. Ode 13: fis anus & tamen Vis formosa videri, Ludisq; & bibis impudens. Terent. in Eunuch. biduum Saltem ut cõcedas solùm. P H. Siquidem biduum. Verùm ne fiant isti viginti dies. Cicer. pro Domo sua: Quid te aut fieri aut fingi dementius potest? ¶ Compositũ ejus est Confio. Item Infit, & Defit, quæ vix alitet quã in tertia persona leguntur. Componitur præterea fio penè cum omnibus dictionibus, cum quibus componitur facio, exceptis præpositionibus, cum quibus tamen cõponitur: ut, Calefacio, calefio: Tepefacio, tepefio, &c. ¶ Ponitur quandoq; fio pro æstimari. ἡγεῖσθαι Cic. in Lælio: Tertius verò ille finis teterrimus ut quanti quisq; ipse se faciat, tanti fiat ab amicis. ¶ In tertia persona quandoq; pro evenit, contingit. συμβαίνει. Cicer. lib. 1. Offic. Fit autem interdum ut nonnulli omissa imitatione majorum, suum quoddam institutum consequantur. ¶ Fiet tibi acceptum, pro referetur. Plin. epist. 1. 20: Sed licet cessaverint illæ tempestate decentæ: tu tamen meruisti ut acceptum tibi fieret, quod quo minùs non exhiberes, non per te stetit. ¶ Fient in illum exempla. Terent. in Eunuch. Quid ais? in quem exempla fient? ¶ Fieri obviam. Cic. Attic. lib. 6: Obviam mihi, fit tabellarius. ¶ Fiat, particula est permittentis, ac concedentis, aut annuentis aliquid. Plaut. Pseud. Agite amovemini hinc vos intrò nunc jam, ac meis vicissim date locum fallaciis. S. Fiat, geratur mos tibi. ¶ Fieri potest, ἐνδέχεται. Cic. de Amic. Neque fieri possit ut non statim alienatio disjunctioque facienda sit.

Firmus, m. f. adjectivum, Stabilis, constans: à ferendo, quòd constanter omnia ferat. [נאמן *neeman* נכון *nachon* חזק *chazak*. ἰσχυρὸς, βέβαιος, ἐδραῖος. Gall. *Ferme, asseuré*. Ital. *Fermo, stabile*. German. Steiff / vest / bestendig. Belg. Vast / bestandig. Hisp. *Cosa firme y fuerte*. Polon. *Mocny, tegy, staly*. Vngar. *Vastag, erôss*. Ang. *Sure stable*.] Terent. in Hecyr. Adeon' pervicaci esse animo, ut puerum præoptares perire. Ex quo firmiorem inter nos [fore amicitiam posthac sciret? ¶ Firmus cibus, dicitur qui validus est, &, ut Varr. de Re rust. lib. 2. cap. 12. loquitur, stabilis. Firma potio: id est, multi nutrimenti. Cels. lib. 2. c. 19: Firmior ex frumento potio est, quo firmius fuit ipsum frumentum: firmior ex eo vino quod bono solo, quàm quod tenui natum est. Firma valetudo, dicitur integra, valida & robusta. Et qui robusta est corporis habitudine, firmus dicitur. Cicer. Tironi: Te penitùs rogo, ne te tàm longæ navigationi & viæ per hyemem, nisi bene firmũ committas. ¶ Item firmus, dicitur munitus, instructus, paratus, ἰσχυρός. Plancus Ciceroni: Me ut venirem copiasq; conjungerem rogavit, eoque magis, quòd & Antonius abequitatu firmus esse dicebatur, & Lepidus non mediocrem quidem equitatum habebat. Firmum vinũ dicitur quod *durabile & firmum est*. Virg. 2. Georg. Sunt etiam Amminææ vites, firmissima vina. Hinc firmitas vini dicitur, quam vulgus *potentiam & durabilitatem* vocat. Plin. lib. 14. cap. 2: Principatus datur Ammineis propter firmitatem, senioq; proficientem vini ejus ubiq; naturam. ¶ Alioqui firmitas idem est quod stabilitas aut constantia. [אמנה *amanah* חזקה *chezkah*. βεβαιότης, ἀσφάλεια. Gall. *Fermeté, constance*. Ital. *Fermezza*. German. Standhafftigkeit / bestendigkeit. Hisp. *Firmezá*.] Cic. 2. de Finib. Firmitatem tamen & constantiam, si modò fuit aliquando in nobis, eandem cognosces quam reliquisti. ¶ Firmitas, soliditas. Cic. 2. Philip. Gladiatoria corporis firmitas, de Anton. Plaut. in Most. Age, specta postes cujusmodi, Quanta firmitate facti, & quanta crassitudine. Huic opponitur Infirmitas: hoc est, imbecillitas, ab infirmus, quòd imbecillum significat.

Firmitudo, dinis f. t. firmitas. אמנה *amanah* חזקה *chezkah*, στερεότης, βεβαιότης. Gall. *Fermeté, constance*. Ital. *Fermezza*. German. Steiffe / bestendigkeit. Hispan. *Firmeza*. Pol. *Dufnosc, mocnosc*. Vng. *Vastagsag, erösség*. Ang. *Surenesse, stablenesse*. [Plaut. Asin. Si istam animi firmitudinem obtines, salvi sumus. Cic. ad Attic. lib. 10: Peter enim magni æstimo tibi firmitudinem animi nostri, & factum nostrum probari. Vocis firmitudo, ad Herenn. l. 3. Minus firmitudinis habere. Cic. 1. de Invent.

Firmè, adverbium, constanter, inconcussè: [בחזקה *bechozkah*. ἰσχυρῶς, βεβαίως. Gall. *Fermement, asseurement*. Ital. *Fermamente*. German. Steiff / standhafftiglich / bestandiglich. Hispan. *Firme y fuertemente*. Polon *Statie, mocnie*. Vngar. *Vastagon, erössen*. Ang. *Firmelie, stedfastlie*.] Firmè accurare rem suam: id est, non segniter, sed acri & diligenti animo. Plautus Persa: Atq; ædepol firmè ut quisq; rem accurat suam, sic ei procedit. Asseverare aliquid firmissimè, Cic. Attic. lib. 11. Satis firmè animo concipere & comprehendere aliquid. Cic. 1. de Finib.

Firmitèr, aliud adverbium, firmè. [בחזקה *bechozkah*, βεβαίως, στερεῶς. Vngar. *Vastagon erössen*.] Plaut. Pseud. Eum promisisse, firmiter dixit mihi: Varr. 3. de Re rust. c. 9: Circum omnia posita sint cubilia gallinarum, aut exsculpta, aut affixa firmiter.

Firmo, as, act. p. [Stabilio, munio, firmum facio. [כון *bechin* חזק *hekim*, στηρίζω, κυρῶ, ἀσφαλίζω, στερεόω. Gall. *Affermer fortifier, asseurer, confermer*. Ital. *Fermare, stabilire*. German. Steiff und vest machen / bevestigen. Hispan. *Firmar, fundar, ò stablecer*. Polon. *Obstawie, uppatruie, umocniam*. Vngar. *Meg erôssitem, vastagitom*. Ang. *To mak suer, to establish*.] Livius: Firmabatque eum Africis maximè præsidiis. Lactant. libro 4: Superest ut verbis facta firmentur. Plin. lib. 24. cap. 18: Est conttã in Lycia, quæ solutam alvum firmat. Cæsar: His rebus pace firmata. Terent. Hecyr. Aliud si scirem, qui firmare meam apud vos possem fidem Sanctius, quàm jusjurandum, id pollicerer tibi Laches. Tacit. l. 4: Vetustum asylum ut firmaretur petentibus: id est, confirmaretur. ¶ Firmare pro Asseverare. Tacit. lib. 1: Vix quicquam firmare ausim Idem lib. 4: Lacedæmonii firmabant annalium memoriam. ¶ Hujus composita sunt, Affirmo, Confirmo, Infirmo, Refirmo, & Obfirmo: quorum significationes vide suis locis.

Firmatus, particip. [נאמן *neeman* מוכן *muchan* מוכן *huchan*. βεβαιωθεὶς, βέβαιος. Gall. *Conferme*. Ital. *Confermato*. German. Bevestiget / gesterckt. Hispan. *Confirmado*. Polon. *Opparzony, umocniony*. Vngar. *Meg erôssittet vastagitatot*. Ang. *Made suer or stabl'ish*.] Cic pro Cluent. Consilio, & ratione nondum firmatus adolescentis animus. Virgil. 4. Eclog. Hinc ubi jam firmata virum te fecerit ætas.

Firmator, m. t. [מכין *mechin* מכין *mechin*. βεβαιωτής. Gall. *Confirmateur*. Ital. *Confermatore*. German. Ein bevestiger oder bestäter. Hispan. *Confirmador*. Polon. *Utwierdzacy*. Vngar *Erôssitô, vastagito*. Ang. *He yat establishes and maketh sure*.] Tacit. lib. 2: Missus tamen Drusus, ut retulimus pacis firmator.

Firmamen, nis, n. t. firmamentum. [אמנה *amanah* חזקה *chezkah* כח *choach*. στερέωμα. Gall. *Fermeté appuy force*. Ital. *Fermezza*. German. Beste / stercke Hisp. *Firmeza*. Polon. *Obrona, aggrodzenie*. Vngar *Erôsség, vastag ag*. Ang *Establishment*.] Ovid. 10. Metam. Iphol. ruprosq, obliqua per ungues Porrigitur radix longi firmamina trunci.

Firmamentum, n. t. Soliditas, stabilimentum, robur, vires. [אמנה *amanah* חזק *chozkah* כח *choach*. στερέωμα, κῦρος. Gall. *Fermeté, appuy, force*. Ital. *Fermamento, fermez a*. German. Bevestigung. Belg. Een vastigheyt. Hisp. *Firmeza*. Pol. *Fundamentu, utwierdzenie, umocnienie*. Vng. *Erôsség, vastagsag, támasz*. Angl. *Establishment, strength*.] Cicer. de Amic. Stabilitatis, constantiæque ejus quam in amicitia quærimus firmamẽtum est fides. Vnde etiam Gell. lib. 13. cap. 21, nervos vocat firmamenta membrorum, quod in illis constat totius corporis robur & soliditas. ¶ Rhetores firmamentum appellant, quod à Quintil. vocatur continens causæ, à Græcis συνέχον: hoc est, cardinem illum, circa quem totius causæ decisio versatur. Nostri hodie Iurisconsul. vocant *Punctum decisorium litis*. Autor ad Heren. lib. lib. 1: Nam in ea nec ratio quare fecerit, quæritur, nec firmamentum quæritur, quoniam non subest ratio.

Fiscus, ci, m. f. Ascon. Fisci, fiscinæ fiscellæ, sportæ sunt utensilia ad maioris summæ pecunias capiendas. [סלכלים *sal chom*. σάκκος, ταμεῖον. Gall. *Vn panier d'osier, ou sine corbeille*. Ital. *Paniere, cesta*. German Ein geltkorb. Belg. Een corf. Hispan. *Es una texida de esparto, la canasta vn vaso de vimbres*. Pol *Karbona*. Vngar. *Tarsoly, veszö*. Ang. *A basket so wigger*.] Vnde quia major summa est pecuniæ publicæ quàm privatæ factum est ut fiscus pro pecunia publica dicatur. Hæc Asconius [φίσκος, ταμεῖον. Gall. *Ce revenu ou le domaine d'vn prince d'vne republique, le fisc*. Ital. *Entrata di principe*. German. Gemeines guts seckel / der schatz einer Oberkeit / oder eines Fürsten. Belg. D' heeren Gelttiste. Hispan. *La hazienda publiqua è pertinesciente al Rey*. Polon. *Skarb krolewsky, albo possolitegocztwoska*. Vngar. *Tár haz*. Ang. *The escheker or exchequer, à kinges treasure*.] Alii malunt fiscum, principis dici: ærarium verò, publicum. Plinius ad Trajanum: At fortasse non eadem severitate fiscum, quæ ærarium cohibes: imò tantò majore, quantò plus tibi licere de tuo quàm de publico credis. Cicer. 2. Verr. Et quoque ne gotio fisci Sicilienses minabantur. Corn. Tacit. lib. 1: Primam ac vicesimam legiones Cecinna legatus in civitatem Vbiorum reduxit turpi agmine, quum fisci de imperatore rapti inter signa, interque aquilas veherentur. Inde Confiscare, pro in ærarium redigere. Sueton. in Augusto: Devictisbus & confiscatis, promissa veteranis præmia solverentur. ¶ Fiscus item pro qualo oleario, qui cervici torcularis supponitur, ne fæces in lacum cum oleo defluant: vel etiam in quo olivæ ponuntur, quum subjiciuntur prelo, ut amurca: id est, olei fæx, aliquantisper examietur: id est, exudet, & per vimina perfluat. Colum. lib. 12. cap. 47: Postero die cribratur, & novo fisco inclusa, prelo supponitur, vehementerque premitur, ut exudet quantulumcunque habet amurcæ. Eodem lib. 9. cap. 49: Deinde intra oliva novo fisco includitur, & prelo subjicitur, ut tota nocte exprimatur. Item cap. 50: Sereno cœlo manu distringi olivam oportet, & substratis tegetibus aut cannis cribrari & purgari: tum diligenter mundatam protinùs in torculat deferri, & integram in fiscis novis includi, prelisq; subjici, ut quantum possit paulisper exprimatur.

Fiscale, u. jt. Quod ad fiscum pertinet: [ὁ τοῦ φίσκου, ἐγκαθηκων εἰς ταμεῖον. Gall. *Fiscal, des appartenances du fisc*. Ital. *Pertinente al fisco*. German. Das zu dem Gemeinen seckel oder eines Fürsten

scha gehört. Hisp. *Cosa pertenesciente à la hazienda del Rey.* Polon. *Doska bup ... ales er.* Vngar. *Tár ház hoz ... valo.* Angl. *Belonging to the kinges trea ure.*] ut, Ius fiscale fiscalis causa. Fiscales calumniæ dicebantur delatorum, quòd qui alios accusabant, nonnunquam ex fisco eis dabatur pars mulctæ quæ accusati mulctabantur.

Fiscĭnă, næ, penult. corr. etsi diminutiuum esse videtur à fiscus, ejusdem tamen est significationis. [... *al chorl. ...* Vngar. *Tó ház.* Angl. *... baskes, or ... lik thing f ... gges*] Varr de re Rust. lib. 1. cap. 22: Ista sunt ferè quæ ex viminibus materiaque rustica fiunt, vt corbes, fiscinæ, tribula, mallei & rastelli. Fiebant etiam fiscellæ ex sparto, quod junci genus est apud Hispanos frequentissimum circa Carthaginem nouá. Colum. lib. 11. cap. 2: Sive regio ferulæ, vel corticis ferax est, apibus alvearia fieri debent: sive palmæ spartive ut fœcunda est, fiscinæ, sportæve, seu virgultorum corbes ex vimine. ¶ Deniq; Fiscinæ nomine comprehenditur omne vasis genus quod ex vimine, aut junco aut simili materia contextum est. Cicer. in Orat. pro Flacco posuit pro calathis illis junceis, in quibus ficus inclusæ in alias regiones transvehŭtur. Homini (inquit) Phrygi qui arborem fici nunquam vidisset, fiscinam ficorum objecisti.

Fiscĕllă, læ, f. p. diminut. Vas vimineum, aut ex juncis, quo lac coagulatur dum caseus exprimitur, vel in quo casei teruntur. [... Gall. *... panier ... ' fier* Ital *Cestello, paniere* Germa. *Ein Körblein oder Krättlein/Käßkörblein.* Hispan *El capacho.* Polon *Koszyk, ...* Vngar. *Szatyor ... ar.* Angl. *A ... le basket of ... ges, ... chese ...*] Tibul. lib. 2: Tunc fiscella levi dex era est vimine junci, Raraque per nexus est via facta sero. Item fiscella dicitur qua boum ora, faucesque iumentorum capistrantur. [... Gall. *... e ...* Germ. *Maulkorb* Belg. *Muylcorf.*] Plin. lib. 18 cap. 19: Fiscellis capistrari boves oportet, ne geminum tenera decerpant. Cato de Re rust. cap. 54: Boves nisi per hyemem quum non arabunt, pasci non oportet, nam viride quum edut, semper id expectant: & fiscellas habere oportet, ne herbas sectentur quum arabunt.

Fiscellŭs, fiscelli, pro eodem. [Vngar. *Szatyrotska ja tarotska.*] Colum. lib. 11. cap. 38 Mox ... ligneo inclusas exprimito.

Fissĭlis. Vide Findo.

Fistucă cæ, f. p. Machina est qua pavitores utuntur, utrinque ansata, qua pali magna vi in terram adiguntur. [... Gall. *... equoy on e fiche les pilotis en terre.* Ital. *Machina da ficcar i pali nel fiume, & quelli instrumenti da battere sopra i fossi quando si fa ... le strade per argini per ... becchi, machina.* German. *Ein Hoch schlegel / mit welchem man die pfeiler in die tieffe eines wassers hinab treibt.* Belg *Een heyblock* Hispan *Maço grande ... para hincar vigas, ò ingenio de ... para ... ...* Polon *...* Vngar. *Le Verökes, ...* Ang. *An instrument to strike piles of woode in ... ... a ramme.*] Vitruv. lib. 7. Si plano pede erit ruderandum, quæratur solum si sit perpetuò solidum, & ita exæquetur, & inducatur cum statumine rudus: sin autem omnis, aut ex parte congestitius locus fuerit, fistucationibus cum magna cura solidetur. Vtitur & hac voce Plin. lib. 36. ¶ Fistuca, alia est magnæ molis qua trabalis materies in terram pangitur, aut in alveum fluminis, quæ funibus tollitur, & pondere suo remissa illiditur: cujusmodi Parisiis sæpè visitur. Cujus generis intelligendum est fuisse illud Cæsaris 3. de bell. Gall. Hæc cùm machinationibus immissa in flumen defixerat, fistucisque adegerat, non sublicæ modo direxerat, &c.

Fistūcātum. n. f. Dicitur fistuca exæquatum: unde & Fistucatio, apud Vitruvium loco iam citato, pro ea exæquatione areæ accipitur, quam supra descripsimus. Plin. lib. 17. cap. 11: Sicuti terram circa radices fistucato spissandam. Hæc Budæus in Annotationibus in Pandect.

Fistŭlă, læ f. p. Propriè dicitur, ut Pomponius ait, per quam aqua educitur fusa à fundendo, sive ferendo sicut tubi à tumore, & canales à canna quod ad earum similitudinem facti sint. [... ... σύριγξ Gallic. *Tuyau, fleuste, fistule.* Ital. *Fistola.* German. *Ein teuchel.* Hispan *Flauta ò canna para tanner.* Polon. *Piszczałka.* Vngar. *Sip, ...* Angl. *A pipe to conuey water, al o a pipe.*] Sunt tamen qui Græcum esse putent, eredantque deduci à verbo φυσᾶν hoc est, inflo, vel inspiro. Cic. pro Rabir. Fuit C. Marius quod fistulas quibus aqua suppeditabatur Iovis Optimi Maximi templis ac sedibus, præcidi imperarat, &c. Ita apud Varronem lib. 3. de Rerust. cap. 5. ¶ Ab huius similitudine dictum est instrumentum musicum quo flatu canitur, cujus Pan dicitur inventor fuisse, ut refert Plin. lib. 7. cap. 56. [German *Ein Pfeiff.* Belg *Een Pijpe / een fluytpijpe.* Polon *Piszczałka.* Vngar. *Sp.*] Virgil. 2. Eclog. Est mihi disparibus septem compacta cicutis Fistula. ¶ Fistulæ item à medicis appellantur ulcera manantia, angusta, callosa, & sinuosa, ex abscessibus ferè malè curatis ortum trahentia. [Gall. *Fistule.* Ital. *Fistola.* German. *Fistel* Belg. *Fistel.* Hispa. *Fistula.*] Plin. lib. 20. cap 6: Extrahit fistulis vitia cum sulphure & resina, etiam arundines cum pice. Ibidem cap. 9: Sic etiam fistulas eluxatas, & tumores revocari quæ discuti opus sit. ¶ Est etiam fistula in homine per quam spiratur, seu cibus dejicitur. Nam duas esse fistulas constat, spiritalem scilicet & cibalem: illa spiritum meare, hac cibum potumque descendere. Spiritalem Celsus asperam arteriam nominat. Græci vocant τραχεῖαν. Interior vocatur gula, στόμαχος. Plin. li. 9. cap. 7: Branchiæ non sunt balenis, nec delphinis, hæc duo genera fistulis spirant quæ ad pulmonem pertinent.

Fistŭlātŏr, oris m. t. Accipitur pro tibicine, ut est apud Gellium & Cic. de Orat. Sed fistulatorem domi relinqueris.] ... *... elegantes* Gall. *Fleusteur, joueur de fl... fles* Ital *Tromettiere.* Ger. *Ein Pfeiffer.* Belg. *Pijper* Hispan. *A quelque tanne fl ... como ... ...* Pol. *Piszczek* Vng. *Sipos.* Ang. *A piper or f... r.*]

Fistŭlo, as, Fistulam ago, & in modum spongiæ cavernulas habeo [... ... ... Gall. *Se trouer & deuenir plein de trous ...* Ital *Farsi ... ... spo...* German *Durchboren / oder voll löcher sein ... ...* Hisp. *Hazer fistulas ... ...* Polon. *...* Vng *...* Ang. *To pipe.*] Plin. lib. 18. cap. 11 Gratia terræ eius pulverea summa inferior bibula, & pumicis fistulans vice.

Fistŭlōsŭs, a, um, Quod est spongiæ instar factum hoc est, foraminibus plenum. [... Gall. *Plein ... trous comme l'esponge.* Ital. *Cauernoso come la spongia.* German *Löcherechtig als ein schwam.* Hispan. *Cosa esponjosa, ... fistolada* Polon. *...* Vngar. *Lukatos ...* Ang *Ful of holes lyk ... spon ge.*] Vnde caseus fistulosus, apud Columel lib. 7. cap. 8: quum est parum pressus. Fistulosa terra, Plin. lib. 17. cap. 5 Fistulosus cancer morbus, Cato cap. 157.

Fixĭlam, A' fingendo pro fibula veteres usurparunt Festus.

Fīxŭs, a um participium, Vide Figo.

F ante L.

FL. In notis antiquorum, Flius, vel Flavius, vel Flava, vel Flaminis, vel Flamen. FLA R filia regis. F. B Flabrum. FLS Flavus. F. M fruis agrorum, vel Fati munus, vel fie mandavit, vel fecit memoriā, vel factam monumentū. F M L, vel F MIT. fati munus implevit, vel in pleas. F. N. fides nostra FN. AGR. fines agrorum F N fidei nostræ commisit, vel commissum.

Flabellum Flabelliter, Flabilis, Flabrum, Vid. Flo.

Flaccĕo, es, cui, n. t. Langueo. [... ... χαλᾶω. Gal. *S fl ... ,se ... , ... fletrir & fané* Ital. *... ... languire f... co.* Germ. *Welck sein / liederlich oder lampecht sein.* Belg *Mudt / flap zijn.* Hispan. *Marchitarse, enflaquecer.* Polon. *...* Ang. *To ... wit ... ed, to fadde to fayle.*] à quo Flaccesco Languidus fio: χαλᾶω. Columell lib. 3: Paucisque horis cum flaccescat in Sole habeto: deinde in umbra assiccato, & ita condito. ¶ Flaccescit oratio, per translationem, quæ nulla habet dicendi vires. Cic de Clar. Orat. de Servio Galba Dein quum Otiosius stylum prehenderat, motusq; omnis animi, tanquam ventus hominem defecerat flaccescebat oratio. ¶ Compositum est oflaccesco, quo usus est Gellius lib. 1, pro detumesco Nam fluctus qui flante Aquilone maximi & crebrissimi excitantur simulac ventus se posuit, sternuntur & conflaccescunt, & mox fluctus esse desinunt.

Flaccĭdŭs, a, um, Languidus. [... ... χαλαρός. Gall *Flasque, ...* Ital *Languido, flacco.* Germ *Welck / lampechtig / ... ...* Belg. *Slap.* Hisp. *Marchito, flaco.* Polon. *...* Vng. *...* Ang. *... flagging*] Plin lib. 15 cap. 39: Hanc e ... lio maximo, flaccidoque & albicante. Vnde flaccidi, sive flacci dicuntur, quorum aures pendulæ & non arrectæ. Plin. lib. 8. cap. 51, Colum. lib 8: Capes flaccidis & prægravantibus auribus, exiguo capite habetur optimus. Hinc cognomen familiæ Romanæ deductum est, quod primus in ea gente aures haberet deorsum pendentes.

Flaccī Dicebantur, qui aures latas haberent, & ob magnitudinem deorsum reflexas. Cic. lib. 1. de Nat. deor. Redeo ad deos: quos insigni nota trabunes, aut petulos esse arbitramur, ecquos nævum habere, ecquos silos, flaccos frontones, capitones, quæ sunt in nobis? ¶ Flacco habere inquit Pomponius, pro Ad terendum habere. Plaut. Peris flacco habebit jam illic homo l ... os meos.

Flaces, Vide Fraces.

Flagellă, orum, n. f. [... ... Gall *Les verges & ... ... & ... des branches d'arbre* Ital. *Tralci, capi di viti.* German. *Die kleinen ... an den Räben, die garten schößlein so von den garten oder aller stöcken herfür wachsen.* Belgic. *Kleyn roedeken ...* Hispan *Renuevos ... ... vid.* Pol. *...* Vngar. *...* Ang. *The small and lon ... twiges of a ...*] In vitibus dicuntur teneriores palmites, ex anniculis sarmentis enati prius flabella (ut quibusdam placet) à ventorum flatu & agitatione dicta: quanquam alij à flagris potiùs deduci malunt, quæ longitudine & flexibilitate referre videntur. Colum. lib. 5: At certe in ordinariis vitibus utique obtinendum est, ne pluribus flagellis emacientur, nisi propaginibus futuris prospiciemus Virgil 2. Georg. Néve inter vites corylum, néve flagella. Summa pete aut summas defringe ex arbore plantas ¶ Frequentissimè accipitur pro loro, sive alio quovis verbere quibus servos nudatos cædere solebant: [... ... μάστιξ Gall. *Fleau, fouët.* Ital. *Verga da battere i ...* Germ. *Geisel.* Hispan *Azote.* Pol. *Bicz, pu... .* Vngar. *...* Ang. *... scourge, a whippe.*] quod pœnæ genus gravius erat quàm fustibus cædi. Marcell. l. in servorum. ff. de pœnis: Ex quibus causis liber fustibus cæditur ex his servus flagellis cædi, & domino reddi jubetur. Cicer. pro Rabir. Porcia lex virgas ab omnium civium Romanorum corpore amovit: hic misericors flagella retulit. ¶ Flagella præterea sunt quibus aurigæ utuntur, quæ excussa clarum reddunt

reddunt sonum. Martial. lib. 14: Proficies nihil, hoc cædas licet usque flagello. Vir g. 5. Aen. signum clamore paratis Epitides longè dedit, insonuitque flagello.

Flăgĕllo as. act. p. Flagello cædo, sicut verbero à verbere, & fustigo à fuste. [סכה schcháh יסר jisśér. μαστιγόω Gall. Fouëtter, flageller, batre. Ital. Flagellare, battere, sferzare. Germ. Geißlen/ mit geißlen/schlahen. Hisp. Açotar ò herir ò hostigar. Pol. Biczuie. Vng. Megostrozom, vesszőzöm. Angl. To scourg, to whippe.] Mart. lib. 1 Lumina syderibus certent, mollesque flagellent Colla comæ. Plin. lib. 18. cap. 30: Messis ipsa alibi tribulis in area, alibi equorum gressibus exteritur, alibi perticis flagellatur. ¶ Item increpare atque personare. ¶ Flagellare annonam, est annonam duriorem facere, ut Hermolaus scribit: ob id à Græcis μαστιγοῦν appellat, quasi precio non parcentes, propter quod annona ingravescere solet. Plin. lib. 33 c. 13: Aut aliquis prævalens manceps annonam flagellet.

Flăgĭtĭum tii, n. s. Crimen gravius cum turpitudine & dedecore coniunctum: à flagitando (ut putatur) dictum, sive à flagris: quod vel flagitatione: hoc est, expostulatione vel flagris dignum fit. [עבירה habaruráh נבלה nebaláh ... ὕβρις, μοχθηρία. Gall. Meschanceté, crime, paillardise & tels vices. Ital. Scelerataggine, ribalderia. Germ. Ein groß lasterein schwere mißthat die straaff wirdig ist. Belg. Een groote misdaet. Hisp. Peccado, como la luxuria, Pol. Występek, ... Vng. Gonoszság vétek. Ang. A mischievous deed, a mi c n. fit.] Cicer. in Catone: Stupra vero & adulteria, & omne tale flagitium, nullis aliis illecebris excitari, nisi voluptatis. Idem Tantámne oblivionem, in scripto præsertim, ut ne legens quidem senserit quantum flagitii admisisset? ¶ Flagitium pro errore. Cic. 1 de Nat. deor. ista enim flagitia Democriti, sive etiam antè Leucippi, esse corpuscula, quædam levia, alia aspera, rotunda alia, partim autẽ angulata, curvata quædam, & quasi adunca: ex his effectum esse cœlum atque terram nulla cogente natura, sed concursu quodã fortuito. ¶ Flagitium aliquando periculum significat, ut vult Nonius. Lucil. lib 29: Quiete poscente minus, & præbent rectiùs multò & sine flagitio. Plaut. in Epid. abiero flagitio cum majore pôst reddes tamen. Hic apud Plaut. damnum sive dispendium videtur significare.

Flăgĭtĭōsŭs, a, um. Sceleratus, flagitiis contaminatus, fœdus, turpis. [רשע raschâh ὑβριστής, λαστευρ, μοχθηρός. Gal. Meschant, plein de toutes paillardises & autres meschancetez. Ital. Scelerato, malvagio. German. Lasterhafftig. Hispan. Vicioso, luxurioso, criminoso. Polon. Zło sliwy, hanebny. Vngar. Gonoszlioub, g nosz lato. Ang. Vengeable full of naughtin sse.] Salust. in Catil. In tanta, tamque corrupta civitate, id quod factu facillimum erat, omnium flagitiosorum atque facinorosorum circum se, tanquam stiparorum catervas habebat. Cicer. de Amic. Itaque videas rebus injustis justos maximè dolere, imbecillibus fortes, flagitiosis modestos. Flagitiosa vita, Cic. 2. de Finib. Flagitiosæ libidines, Idem 4. Verr.

Flăgĭtĭōsē adver. Iniquè, sceleratè. ἀσελγῶς ὑβριστικῶς, αἰσχρῶς. Gall. Meschamment, meschantement, laschement. Ital. Sceleratamente, malvagiamente. Germ. Lästerlich boßhafftiglich. Hisp. Luxuriosa y vicio amente. Polo. Zło ... Vngar. Gonoszúl ... Ang. Mischievouslie wickedlie.] Cicer. 2. Verr. Patres conscriptos judicia malè & flagitiosè tueri. Idem 5. de Finib. Flagitiosè desivit è Stoicis propter oculorum dolorem. Impurè, ac flagitiosè vivere. Cicer. 3 de Finib. Flagitiosissimè inservire aliorum amori, Idem in Catil.

Flăgĭto flagitas, act. p. instanter peto, exigo, requiro, & quasi jure quodam meo deposco: habetque in se majorem vim quàm postulo: & quandoque accusativo tantũ jungitur. [בקש bikkéśch שאל śchaal ... ἀπαιτέω, ... Gal. Demander quelque chose affectueusement, ou importunément. Ital. Dimandare con instanza. German. Mit anhalten erforderen / treulich begeren. Belg. Strengelijck ... Hisp. Demandar con importunidad. Pol. Pożądam, koniecznie mieć chce. Vng. Igen kévánom, ... kérem. Ang. To ask instantlie or without reas.] Cic. pro Quintio: Tametsi causa postulat, tamen quia postulat, non flagitat, præteribo. Quandoq; habet accusativum cum ablativo mediãte præpositione. Cæs. 1. bell. Gall. Interim quotidie Cæsar ab Heduis frumentum quod essent polliciti, flagitat. Quandoque etiam construitur cum duobus accusativis: ut apud Suetonium in Vitel. Tum fœneratorum & stipulatorum, publicanorumq;, qui unquam se aut Romæ debitum aut in via portorium flagitassent, vix ulli pepercit. ¶ Flagitare pro accusare. Tacit. lib. 17: Mox compertum pecuniam publicam avertisse, ut peculatorem flagitari jussit. ¶ Hujus composita sunt, conflagito. Plin. lib. 34 Tanta populi Romani contumacia fuit, ut magnis theatri clamoribus reponi apoxyomenon conflagitaverit. Efflagito, de quo suprà.

Flăgĭtāns, Particip. Cic. de Aruspicum resp. Ecce iisdem autoribus, Pompeio principe, qui cupientem Italiam, flagitantes vos, Pop. Romanum desiderantem, non autoritate sua solùm, sed etiam precibus ad meam salutem excitavit, restituti sumus.

Flăgĭtātŏr, verbale, m. t. Qui assiduè petit. [מבקש mebakkéśch שואל śchoél ... ἀπαιτητής. Gall. Demandeur importun, qui demande sans cesse. Ital. Chi dimanda con importunità. Germa. Ein ernstiger begerer / ein gantzer / ein übertrigner heuscher. Hispan. Demandador con importunidad. Polo. Pożądacz, ostry wyciągacz. Vngar. Szünetlen valo kérő. Angl. He that asketh importunatlie.] Plaut. in Mostel. Sol semper hic est usque à mane ad vesperum; quasi flagitator astat usque ad hostium. ¶ Accipitur etiam pro creditore repetente pecuniam sibi debitam. Plaut. in Casin. Ducite ex animo curam, atque alienum æs: Nequis formidet flagitatorem suum.

Flăgrātōrēs, Flagriones, Vide FLAGRO.

Flăgro, as, n. p. Ardeo à flamma, vel à flatu quo alitur incendiũ, quando flatu excitatur ignis. [דלק dalak בער bahár. φλέγομαι. Gal. Ardre, brusler, estre en rage. Ital. Ardere. German Brennen. Belg. Branden. Hispan Arder ò ser encendido. Polon. Goreiam. Vngar. Egök. Ang. To burne with a flamme or fier.] Virg. 1. Aenei. Flagrantisque Dei vultus. Plinius libro 14 cap. 20 Fæx vini siccata recipit ignes ac sine alimento per se flagrat. Ovid 6. Fast. Flagrabant sancti sceleratis ignibus ignes. Transfertur quandoque ad desiderium amoris, odii, iræ, virtutis, aut vitii. Lactantius lib. 1: Quid Apollo pater eius, nonne ob amorem quo flagrabat, turpissimè gregem pavit alienum? Et lib 7: Qui avaritia opum inexplicabili quadam siti flagrant. Liv. lib. 2 Civitas secum ipsa discors, intestino inter partes plebemq; flagrabat odio.

Flăgrāns participium sive nomen ex participio. [דולק dolék בוער boér φλεγόμενος, καιόμενος. Gall. Ardent, bruslant. Ital. Ardente. German. Brennend. Hispan Encendido. Pol. Gorący. Vngar. Egő. Angl. Burning, in a flamme of fier.] ut, Flagrans pinus, Virg. lib. 9. Aen. Flagrans cupiditas Cic. 4. Tusc. Eximio literarum amore flagrans, Quintil. in Proœm. lib. 2. Flagrantissimus homo, Cic. de Fato.

Flăgrāntĕr, adverb. [φλογερῶς. Gal. Ardemment, desireement. Ital. Molto ardentemente. German Inbrünstiglich. Hispan. Encendidamente. Pol. Gorąco, pożądliwie. Vngar. Egve buzgon. Ang. Exceadingly ardentlie.] Tac. lib. 1: Destinare Consules specie recusantis flagrantissimè cupiverat.

Flăgrāntĭă, tiæ, f. p. Ardor. [בערה beheráh תבערה tabberáh φλογμός. Gall. Ardeur, bruslement. Ital. Ardor. Germ. Brunst. Hisp. Ardor ò encendimiento. Polon. Zapalczywość. Vngar. Egés, ... Ang. Burning bright, ardent desire.] Gell. lib. 17. cap. 10 propriè est usus: Quod de natura atque flagrantia montis ejus compositum est. Flagrantia oculorum, pro ardore. Translatè Cice. pro Cælio: Si denique ita se geret, non incessu solùm, ornatu, atque comitatu, flagrantia oculorum, libertate sermonis, sed etiam, &c.

Flăgrum gri, n. s. Quo cædi consueverunt servi. [שוט chot ... μάστιξ. Gal. Fouet verges. Ital. Flagello. German. Ein geissel/ruten. Hisp. Açote cruel pa a açotar. Pol Bicz, ... Vnga. Ostor vessző. Ang. A scourge, a whippe.] Plaut. in Amphit. Inde cras è promptuaria cella depromat ad flagrum. Iuven. Satyr. 5: nec dura timebis Flagra pati. Liv. 8. bell. Pun. Ob quam causam cæsa flagio est Vestalis. Hinc Flagellum diminutivum.

Flăgrātōrēs, Dicebantur illi qui mercede flagris cædi se permittebant. Autor, Festus. [Vngar. ...]

Flăgrĭōnēs, dicti sunt servi, quòd flagris subjecti sunt. [μαστιγίας. Polon. Niewolnik podl gły biciu. Vngar. ... Ang. Knaves worthie to be scourged.] ut, Verberones à verbere. Nonius.

Flămĕn, n. t. Vide FLO.

Flammă, mæ, f. p. Est fumus accensus, à Græco φλέγω, ardeo. [להב lahab. φλόξ. Gall. Flambe. Ital. Fiamma. German Ein feuerflam. Belg. Vlamme. Hispan. Llama del fuego. Polon. Płomień. Vn. Láng. Ang. A flamme of fyre.] Plaut. in Curcu. Semper, tu scito flamma fumo est proxima. Virg. 8. Eclog. Aspice, corripuit tremulis altaria flammis Sponte sua. ¶ Ponitur interdũ metaphoricè flamma pro periculo. Cic. 2. Tusc. Quid de cupiditate honorum loquar, quæ flamma est, per quam non concurrerint hi, qui hæc olim punctis singulis colligebãt! Idem in Bruto dixit, Gabam eripuisse sese de flamma judicij, quũ significare vellet eum liberatum esse à periculo judicialis damnationis. Terẽt. in Eun. Ex flamma te petere cibum posse arbitror. ¶ Præcipitare se ex fumo in flammam, est ita se expedire minore periculo, ut in maximũ discrimen se quis conjiciat. ¶ Flamma fumo est proxima. Plaut. Cure cõmonet adagiũ periculum maturè fugiẽdum esse, quiq; malum evitare cupiat, ei vitandã priùs occasionem.

Flămmĕă vĭŏlă, Flos coronarii generis, odoris prorsus expers, colore tantum flammeo in coronamenta expetitus. [φλόξ, φλόγιον. Vng. Piros viola.] Vide Ruell. lib 2 cap. 137.

Flămmŭlă læ, f. diminutiv. est à flamma [φλόγιον. Gal. Petite flambe. Ital. Fiammell. German. Ein feurflämlin. Hisp. Pequeña llama. Polon. Płomieniek. Vng. Lángatska. Angl. A litle flamme.] Colum. lib. 9. cap. 14: Vndique papiliones concurrunt, dumq; circa flammulam volitant aduruntur.

Flămmĕŭs, a, um, Ignitus, accensus, flammæ colorem referens. [φλογινός, φλογώδης. Gall. De flambe ou couleur de flambe. Ital. Di fiamma, fiammeggiante. German. Flammächtig / feurig. Belg. Vlamigh, vierig. Hispan Co a toda a ll ma. Pol. Ognisty, płomienisty. Vngar. Lángalo, lángas. Angl. Burning, yat is of the couleur of a flamme of fyre.] Cicer 1. de Divin. ex Accio poëta: Dextrorsum orbem flammeum Radiatum Solis liquier cursu novo. Colum. lib. 5. cap. 5: Quædam partes ejus religionis sic infestãtur Euro, quẽ incolæ Vulturnum appellant, ut nisi vites tegminibus opacentur, velut halitu flammeo fructus urantur. Cic. 1. de Nat deor. Sunt autem stellæ natura flammeæ. ¶ Interdum & flammeum dicimus, quod flammæ colorem refert: hoc est, ardens & lucidum;

cidum: unde flammeati dicti sunt, qui flammeum colorem tingebantur violarii, qui violaceum.

Flammeum, mei, n. f. Hermolao genus est veli lutei, seu crocei, quod à novis nuptis gestabatur. [κρόκινον, πιναλον. Gall. Un voile iaune que portoyent les nouvelles espousees. Ital. Velo p[...] dalle spose. German. Ein gantung tuch gälben Schleier so vor zeiten die Bräut gleich nach der Hochzeit tragen. Hispan. El antifaz amarillo de la novia. Polon. Zolta rantuch [...] Vngar. Sárga fátel. Angl. A tippit.] sic dictum quòd eo assiduè utebatur Flaminica: id est, Flaminis uxor. Et quia Flamini non erat permissum eum uxore divortium facere, institutum est, ut etiam novæ nuptæ hoc amiculi genere uterentur boni omnis causa, & in signum indissolubilis conjugii. Lucanus de Marcia iterum nubente Catoni: Lutei demissos velarunt flammea vultus. Plin. lib. 21. cap. 8. Lutei video honorem antiquissimum in nuptialibus flammeis totum fœminis concessum. ¶ Hujus diminutivum est Flammeolum. Iuven. Sat. 10: . sedet illa parato Flammeolo.

Flammearius, rii, m. f. Infector flammei coloris, qui flammeum colorem facit [Gall. Teinturier d'escarlatte. Ital. [...] di grana, di scarlatto. German. Ein Färber so rothe [...] Hispa. Tintorero di grana. Polon. Farbierz [...] Vngar. Sargit [...] Ang. A dier of scarlett.] sicut violarius, coloris violacei tinctor, aut certè flammeorum confector, aut venditor, quo amiculi genere novæ nuptæ utebantur. [...]. Plaut. in Aulul. Cinifliones, patagiarii, indusiarii, flammearii, violarii, &c.

Flammeolus, Quod flammæ colorem habet, dilutiorem tamē, [Φλογοειδής. Vngar. Sárga színu] Col. lib. 10: Pressaque flammeola rumpatur fiscina caltha.

Flammo, mas, act. q Incendo, inflammo: & per metaphoram, incito, exaestuo. [לִהֵב [...] Φλογίζω, [...] Gall. Jetter flambe, flamboyer. Ital. Infiammare, gitta fiamme, [...] German. Flammen geben, item, entzünden, brünstig machen. Belg. Vlammen. Hispan. Encender en llama. Polon. Zapalam, p[...] Vnga. Fö[...] Angl. To kendle, to cast flammes of fier.] Tacit. lib. 18: Nanque omnes exercitus flammaverat arrogantia venientium à Vitellio militum: quòd truces corpore, horridi sermone, cæteros ut impares irridebant. Idem lib. 20. His inter se vocibus insistenteis flammavêre insuper allatæ à Vespasiano literæ. ¶ Interdum flammare, absolute legitur pro exardere. Vnde Flammantia lumina dicuntur è quibus quidam quasi flammæ colore micat, quod iratis accidere solet. Virg. 3. Georg. Exilit in siccum, & flammantia lumina torquens, Sævit agris. ¶ Hinc componitur inflammo, quod est incendo. Cic. Curt Non feci inflammandi tui causa, sed testificandi amoris mei.

Flammatus, ta, tum, Incensus, incitatus. [[...] Φλογωθείς, Φλογώδης. Gall. Rouge comme feu, e flambé. Ital. Infiammato. Germ. Entzündet. Hispan. Encendido en llamas. Pol. Zapalony, pobudzony. Vngar. [...] Ang. Glowing reade inflammed.] Virgil. 1. Aeneid. Talia flammato secum dea corde volutans. Flammatus Iupiter id est flammam dextra manu tenens pro sceptro: ita enim apud antiquos pingebatur. Cic. 1. de Divin. Principio æthereo flammatus Iuppiter igni Vortitur, &c.

Flammescere n. t. Est accendi, & flamma corripi. [[...] Φλογοῦσθαι. Gallic. Se flamber. Ital. Infiammarsi. German. Flammend od'r fewrig werden. Hispan. Se encender en llama. Pol. Po[...] Vngar. Fölgyulladni, meggerjedni. Ang. To waxe to a flamme.]

Flammifer, a, um, Flammam afferens, exurens, plus æquo calefaciens, inflammans. [[...] Φλογοφόρος. Gal. Portant flambes, flamboyant. Ital. Che abbrusc[...], che app[...] fiamma. Germa. Flammengeber, das fewrig / und flammen macht. Hisp. Cosa que trahe llamas. Polon. Plomien dawaiacy. Vngar. Fölgyujto, egető [...] Ang. That bringeth a flamme.] Cicer. 4. Acad. Fer mihi auxilium, pestem abige à me. Flammiferam hanc vim quæ me excruciat.

Flammiger, a, um, ut, Sol flammiger. Valer. 5. Argon.

Flammigerare, Flammas emittere. [Polon. Plomien wipusz[...] Vngar. Lángas boisatni.] Gell. lib. 17. c. 10: Interdiu fumare Aetnam, noctu flammigerare.

Flammigena, næ, E flamma genitus. [Φλογογενής. Vng. Lángból [...]]

Flammivomus, a, um, Quod flammas vomit. [πυρερεύγος. Vngar. Lángot [...]]

Flator, Flatus Vide Flo, Flas.

Flaveo, Vide Flavus.

Flavus, a, um, Color ex viridi & rufo & albo concretus: hoc est, fulvo clarior, qualis est color auri, & mellis, & aciftacum quum jam maturuerunt.] צָהֹב zahôb. ξανθός. Gall. Iaune. Ital. Biondo, di color d'oro. Germ. Gäll. Belg. Geele. Hispan. Ruvio o roxo. Polon. Zółtawy. Vngar. Aranysz[...] vilagos sárga. Ang. Bright yealow like a womans heare.] Flava mella. Martial. lib. 1: Flavaque de rubro promere mella cado. Flavus crinis. Virgil. 4. Aeneid. Nondum illi flavum Proserpina vertice crinem Abstulerat. Flavi capilli. Ovid. lib. 2. Fast. Forma placet, niveusque color, flavique capilli. Virg. lib. 1. Georg. neque illum Flava Ceres alto nequicquam spectat Olympo. Vbi Servius: Flava Ceres dicitur propter aristarum maturitatem.

Flaveo, es, ui, n. f. Flavus sum: hoc est, ejus coloris cujus est aurū. [[...] ξανθίζομαι. Gall. Iaunir, deuenir iaune. Ital. Biondeggiare, essere biondo, di color d'oro. German. Gäll sein. Hispan. Ser ruvio o roxo. Pol. Zołcię. Vngar. Sárga vagyok. Angl. To be yealow.] Col. lib. 1. c. 12: Sed & qualiter flaventibus jam fatis antequam ex toto grana indurescant, cū rubicundum colorem traxerint, messis facienda est. Virgil. 3. Georg. Turbidus & torquens flaventes ilter arenas. Idem 10. Aeneid. Tu quoque flaventem prima lanugine malas, Dum sequeris Cyrum &c. id est habentem flaventes malas.

Flavescere, n. t. Est flavum fieri. [[...] ξανθίζομαι. Gall. Iaunir, tenent iaune. Ital. Diuentar biondo, di color d'oro. German. Gäl werden. Hispan. Venir ruvio o roxo. Polon. Zołcieię. Vng. El[...] Ang. To waxe yealow or of golden color.] Virg. 4. Eclog. Molli paulatim flavescet campus arista: Plin. li. 9. cap. 35. Herbulæ spicas imitatæ, inanibus aristis, ante messem flavescunt.

Flecto, is, xi, xum, act. t. Torqueo, inflecto, moveo. [[...] κάμπτω, κλίνω. Gall. Flechir, ployer, se courber. Ital. Piegare, torcere. German. Biegen / krümmen. Hispan. Doblegar, o inclinar. Polon. Nachylam, [...] Vng. [...] Ang. To bowe, to bende.] Plin. lib. 11. cap. 45: Elephantus poplites intùs flectit hominis modo. Flectere iter aliquò, est cursum eò dirigere, vel iter instituere. Liv. lib. 8. ab Vrbe Ad Privernum cos. flexit iter. Idem lib. 5. Quod ubi parum processit ad Brundusium Pexit iter, prodi id oppidum ratus. ¶ Flectere Leucaten, pro Dirigere cursum ad Leucaten. Cic. ad Attic. lib. 5: Actio maluimus iter facere pedibus quàm incommodissime navigassemus, & Leucaten flectere molestum videbatur. ¶ Per translationem flectere animum, est vincere & comprimere. Terent. in Hecyr. Hinc est sapere, qui ubicunque opus sit, possit animum flectere. ¶ Flectere aliquem precibus, est aliquem exorare, commovere, & in nostram sententiam adducere. Cic. 4. Acad. Sive orat o Luculli flexit, quæ est habita memoriter. ¶ Flectere vocem de Græco Gell. lib. 4. c. 3. Hoc vocabulum est de Græco flexum. ¶ Hujus composita sunt, Circumflecto, Deflecto, Inflecto, Reflecto, Offlecto, vide suis locis.

Flexus, particip. [[...] καμφθείς, κεκαμμένος. Gall. Ployé, flechi, tourné. Ital. Piegato, torto. German. Gebogen. Hispan. Doblegado, inclinado, plegado. Polon. Nachylony. Vng. Meghajlott. Ang. Bowed, bended.] Ovid. lib. 4. Metam. flexumq; genu submisit. Tacit. lib. 3: Cæsar flexo in mœstitiam ore, suam invidiam tali morte quæsitam &c.

Flexus, us m. q. curvatio, inflexio, flexio. [[...] λύγισμα, καμπή, καμπτήρ. Gal. Flexion. Ital. Piega. German. Bug / umbbung. Hisp. un Plegamiento. Vngar. Meghajtás, [...] Ang. A bowing, or bendi[n]g.] Quintil. lib. 7. c. 2: Propter flexus capillorū, pars est summa capitis scilicet vertex. Idem lib. 9. c. 2: Qui cursu parum valent, flexu eludunt. ¶ Flexus ætatis, quum ætas vergere incipit, & inclinari. Cic. in Proœm. de Orat. Si infinitus forensium rerum labor, & ambitionis occupatio decursu honorum etiā ætatis flexu constitisset. ¶ Sic apud Tacit. lib. 21. Flexus autumni est, quum autumnus vergere incipit, & inclinari.

Flexio, f. t. Flexus, anfractus. [[...] καμπή, καμπύλος. Gall. Fleschissement, [...] Ital. Piegamento, [...] German. Biegung. Hisp. [...] Vngar. [...] Angl. A bowing or bending, a turning.] Cicer. in Orat. in Pison. Quos tu Mæandros, dum omnes solitudines persequeris: quæ diverticula flexionesque quæsisti?

Flexibilis, le, om. t. Quod torqueri, & facilè in quamvis partem curvari potest, tenerum molle. [καμπτικός, λυγιστός. Gal. Facile à flechir, ployable. Ital. Pieghevole, facile a piegare. German. Biegig: das sich gern bucken oder biegen lasst. Hispan. Lo que se puede doblegar. Polon. [...] Vngar. Hajlandó, hajló. Angl. Easie to bowe or bend or wretsh.] Ovid. 3. Amor. Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus. Cic. pro Milone. Nihil enim est tàm molle, tàm tenerum, tam aut fragile, aut flexibile, quàm voluntas erga vos, sensusque civium. Idem 3. de Orat. Nihil est tàm tenerum, tàm flexibile, neque quod tàm facile sequatur quocunque ducas, quàm oratio. ¶ Flexibilis ætas, per translationem, pro molli & tenera, quæque facilè flecti potest, in quamcunque partem. Cic. ad Brutum: Videtur enim in eo esse bona indoles, sed flexibilis ætas, multique ad depravandum parati.

Flexilis, le, pen. corr. Flexibilis. [λυγώδης, λυγιστός. Gall. Facile à flechir. Ital. Pieghevole. German. Biegig. Hispan. Lo que se puede doblegar. Polon. Gibky. Vngar. Hajló. Angl. Easie to bowe, or wretch.] Plin. lib. 11. cap. 37. Sed quibus cervix e multis, vertebratisque orbiculatim ossibus flexibilis ad circūspectum articulorum nodis jungitur. Ibidem: Item omnium auriculæ, ad nares quæ modicum eminent flexili mollitia. Cornu flexile, Ovid. 5. Metam.

Flexuosus, a, um. Quod varios, vel multos habet flexus, tortuosus: [[...] καμπύλος, ἑλικοειδής. Gall. Tortu, qui va en tournoyant. Ital. Di molti giri, torto in giro. German. Voll krummen / oder renden. Hisp. Doblegable, doblegado, plegado. Polo. Krzywy, pokrecony. Vngar. Horgas borgas, [...] Angl. That hath many turninges, or windinges.] ut, Flexuosa vitis, Cato de Re rust. cap. 33. Plin. libro 9. cap. 20: Hæc omnia flexuoso cor-

potum impulsu in mari utuntur, ut serpentes terra. Flexuosus volatus hirundini, Plin. lib. 10. cap. 24. Cic. 2. de Nat. Deor. de auditu loquens: Flexuosum iter habet, ne quid intrare possit, si simplex & directum pateret. Plin. lib. 11. c. 37: Hominique flexuosissimis orbibus.

Flexuose, adverbium, [σκολιῶς, λοξῶς. Gal. *Tortuement, en flechissant.* Ital. *Tortamente.* German. In die krümme. Hisp. *Doblegablemente.* Polon. *Nakrziwo* Vngar. *Horgason, tekergősen.* Angl. *Crookedlie, winding in and out.*] Plin. lib. 18. cap. 35: Si flexuose volitet flamma.

Flexanima oratio, Dicitur quæ animum flectere possit. [ψυχαγωγός.] Pol. *Mowa pobudzaiąca.* Vngar. *Szw hayto beszéd.*] Cic. 2. de Orat. Sed tantam vim habet illa quæ rectè à bono Poëta dicta est flexanima, atque omnium regina rerum oratio, ut non modò inclinantem erigere, aut stantem inclinare: sed etiam adversantem & repugnantem, ut imperator bonus ac fortis, capere possit.

Flexumines, Equites Romani erant, à flectendis equis dicti. Vng. *Lo terengető katonák.*] Plin. lib. 33. c. 2: Quinetiam ipsum Equitum nomen sæpè variatum est: in his quoque qui ad equitatum trahebantur: celeres sub Romulo, regibusque appellati sunt: deinde flexumines: postea trossuli, quòd oppidum in Tuscis citra Volsinios passuum IX. M. sine ullo peditum adiumento cepissent.

Flexura, f. p. Flexus curvatio. [כפף écheph, γναμπή, καμπὴ λύγισμα. Gall. *Ployement fle. hissure, courbement.* Ital. *Tortura piega.* Germa. Ein biegung, krümme. Hispan. *Plegadura.* Polon. *Nakrziwienie, nagięcie.* Vng. *Haytás, horgasítás.* Angl. *A bowing or bending, a wresting.*] Colum. lib. 5. c. 5: Proxima deinde putatione meliùs existimat Celsus ferro abstineri, ipsosque coles in modum coronæ contortos arbori circundari, vt flexura materias profundat.

Flexiloquus. [λοξίας, ἀμφίλογος. Vngar. *Kettségés beszédű.*] Qui ambigua & obscura loquitur, dubius, ambiguus. Cic. 2. de Divin. Tuis enim oraculis Chrysippus totum volumen implevit, partim falsis (ut ego opinor) partim casu veris, ut fit in omni oratione sæpissimè: partim flexiloquis & obscuris, ut interpres egeat interprete.

Flexipes, dis, com. t. ἑλιξίπους, qui flexos pedes habet. Vnde flexipeda hedera ab aliis Poëtis dicitur, quam Virgil. errantem vocat.

Flegmina, sive, ut alii scribunt, Flemina, dicuntur à Festo, quū ex labore vix sanguis effluit circa talum. Plaut. in Epid. -dum te sequor, Præ lassitudine invaserunt miserum in genua flegmina.

Fleo, fles, flevi, fletum, Lacrymas emitto, fletum facio, lacrymo. [בכה bachah ספד saphadh. δακρύω κλαίω. Gal. *Pleurer ou plourer.* Ital. *Lagrimare, piagnere* Germa Weinen, greinen. Hispan. *Llorar echando lagrimas.* Polon. *Placzę.* Vngar. *Sirok.* Angl. *To weepe, to waill.*] Ovid. 2. de Remed. amor. Vt flerent, oculos erudiere suos. Idem in Ibin: Non patitur miseri funera flere viri. Cic. 3. Verr. Flebat uterque non de suo supplicio. sed pater de filij morte, de patris filius.

Fletur, impersonale. [Pol. *Placzę sie.* Angl. *Thay weepe.*] Terent. in Andr. In ignem posita est, fletur. Silius lib. 5: Longo ævo flebitur. Compositum est Defleo, quod est flendo deploro. ἀποδακρύω, κατολοφύρομαι. Cic. lib. 1. Tuscul. Non exercitu amisso nudus in servorum ferrum & manus incidisset, non liberi defleti, non fortunæ omnes à victoribus possiderentur.

Flens, participium. [בוכה bocheh ספד sophedh. κλαίων, δακρύων. Gal. *Qui pleure, pleurant.* Ital. *Chi piange.* Germanic. Weinend. Hispan. *El que llora.* Pol. *Placząc.* Vng. *Siro.* Ang. Weeping.] Ovid. 1. Trist. Vxor amans, flentem, flens acriùs ipsa tenebat. ¶ Fleturus. Ovid. 4. Trist. Non aliter flevi, quàm me fleturus ademptum. Ipse fuit.

Fletus, aliud participium, Deploratus, defletus, cujus causa fletur. [נספד nispadh. δακρυθείς. Polon. *Opłakany.* Vng. *Siratattot.* Ang Weeped for, bewailed.] Virgil. 6. Aeneid Hic multùm fleti ad superos, belloque caduci: id est, nobiles & conspicui, quorum mortem magna lamentatio sequitur.

Fletus, substantivum, ejulatus, lacrymæ, lacrymatio. [בכי beci בכות bachuth. κλαυθμός. Gall. *Pleur, pleurement.* Ital. *Pianto vamarico.* German. Weinung. Hispan. *Lloro, obra de llorar con lacr mas.* Pol. *Placz* Vng. *Sirás, siralom.* Ang. *A weeping.*] Cicer. ad Ter. lib. 14: Id quod ego maximo cum fletu legi. Idem pro Roscio Amer. Quod Amerinis usque eò visum est indignum, ut urbe tota fletus, gemitusque fieret. Quint. lib. 5, c. 11: An verò me de incommodis vitæ differentem non adjuvabit earum persuasio nationum, quæ fletibus natos, lætitia defunctos prosequuntur?

Flebilis, le, om. t. Quod dignum est, ut defleatur. [πολύδακρυς, δακρυώδης. Gall. *Plein de pleurs, qu'on doit pleurer, ou qui incite à pleurer.* Ital. *Pieno di pianto, o degno d'esser pianto & lamentato.* German. Beweinlich, wirdig zu beweinen, kläglich. Hisp. *Cosa digna de ser llorada.* Polo. *Placzliwy, godny opłakania.* Vngar. *Siralmas.* Ang. *To be weeped for, lamentable.*] Horat. lib. 1. Carm. Multis ille quidem flebilis occidit, Nulli flebilior, quàm tibi Virgili. Cic. 11. Philipp. Ponite ante oculos P. C. miseram quidem illam, & flebilem speciem, sed ad incitandos animos vestros necessariam.

Flebiliter, adverb. Miserabiliter. [θρηνητικῶς, ὀικτρῶς. Gall. *En pleurant, tristement.* Ital. *Piangendo, dolentemente.* Germ. Weinerlichen, mit klagen, und weinen. Hisp. *Llorando y gemiendo.* Pol. *Płaczliwie, żałośliwie.* Vngar. *Siralmassan.* Angl. *Lamentablie, sorowfullie.*] Cic. 2. Tusc. Vide quàm flebiliter respondeat. Liv. 1. ab Vrbe: Solvit crines, & flebiliter nomine sponsum mortuum appellat.

Fligo, gis, xi, ctum, act. t. Antiquissimi usi sunt pro percutio. [מכה nichchah. θλίβω. Gall. *Frapper, donner coups.* Ital. *Percuotere.* German. Schlahen, streich geben. Belg. Nederslaen. Hisp. *Herir.* Pol. *Biję.* Vngar. Verem, verőm ssapdosom. Ang. *To afflict, to beat.*] Liv. Andr. in Aegistho, ut citat Nonius: Ipse se in terram saucius fligit cadens. ¶ Hujus composita sunt Affligo, Confligo, Infligo, & Profligo. Quorum, significationes vide suis locis.

Flictus, verbale, m. q. Ictus. [מכה muchcheh. ἀραγμός, πληγή. Gal. *Coup, frappement.* Ital. *Ferita.* German. Ein streich. Hispan. *Herida.* Pol. *Sieczenie, podkanie.* Vnga. Ütés, csapás, veres. Ang. *A stroke, a stripe.*] Sil. lib. 1: -galea horrida flictu Adversæ ardescit galeæ. Virg. 9. Aeneid. Dant sonitum galeæ flictu: pugna aspera surgit. Quo in loco Servius putat dictum esse flictu pro afflictu, per aphæresin.

Flo, as, avi, atum, n. p. Spiro. [נפח naphach נשב naschab נשף naschaph. πνέω. Gall. *Souffler.* Ital. *Spirare, soffiare.* German. Blasen. Hisp. *Soplar, respirar.* Pol. *Dmie.* Vngar. *Fuvok.* Ang. *To blowe.*] Plin. lib. 27 cap. 24. Hinc enim si flaverit circa brumā, exurit frigore arefaciens. Cæsar 5. bell. Gall. Quòd Corus ventus navigationem impediebat, qui magnam partem omnis temporis in his locis flare consuevit. Cic. Att. lib. 7: Bellè nobis flavit ab Epiro lenissimus Auster. ¶ Flare simul & sorbere, proverbium quum quis duabus rebus diversissimis, naturaque disjunctis, eodem tempore operam dare velit. Plaut. Mostel. Simul flare, sorbereque haud factu facile est: ego hic esse, & illic simul haud potui. ¶ Aliquando flare, fundere est & conflare, quòd æs sive argentum flando: hoc est, flatu calefaciendo fundatur. [נתך nathach צרף tsaraph. χωνεύω.] Hinc flatum æs, & flata pecunia dicitur. ¶ Hujus composita sunt, Afflo, quod est ad aliquid spiro. Cic. in Catone: Quum admiraretur Lysander & proceritates arborum & directos in quincuncem ordines, humum subactam atque puram, & suavitatem odorum qui afflarentur à floribus. ¶ Per translationem Lactant. lib. 7: Non vidisse, nec comprehendisse philosophos veritatem, sed ita leviter odoratos, ut tamen unde odor ille sapientiæ tàm suavis, tàm jucundus afflaverit, nullo modo senserint: id est, advenerit, vel aspersus sit. Virg. 1. Aeneid. -nanque ipsa decoram Cæsariem nato genitrix, lumenque juventæ Purpureum, & lætos oculis afflarat honores: id est, afflando dederat. Difflo, flatu dispergo, disturbo. Plaut. in Mil. Cujus tu legiones difflavisti spiritu. Luc. lib 26: Pars difflatur vento, pars autem obrigescit frigore. Deflo, deorsum vel valde flo. ἀποφυσάω. Varro: Vas fictile, eò quòd est levissimum ad summum deflatum, ut trajiciant in alia vasa. Inflo, turgefacio, quales sunt utres vento distento, ἐμφυσάω. Inflare calamos vel tibias, est calamis vel tibiis canere: quia hujusmodi instrumenta sonum nō edunt, nisi flatu expressum. Virg. 6. Ecl. Tu calamos inflare leves, ego dicere versus. Per metaphoram inflari accipitur pro superbire, & arrogantia turgescere. Cic. lib. 1. Tusc. quæst. Sic igitur inflatus, & tumens animus in vitio est: sapiens autem animus semper vacat vitio, nunquam turgescit, nunquam tumet. Inflatio, ἐμφυσήματος. Perflare, flando, percurrere, flatu implere, vel commovere, διαπνέω, διαφυσάω. Virgil. 1. Aeneid. -& terras turbine perflant. ¶ Reflo, contrà spiro. ἀντιπνέω. Cicer. 1. Tusc. Sin autem reflantibus ventis rejiciemur, tùm eodem paulò tardiùs referamur necesse est. Idem lib. 1. Offic. Nam quum prospero flatu ejus utimur, ad exitus provehimur optatos: & quum reflaverit, affligimur. ¶ Sufflare, idem quod flare, seu flando turgefacere, φυσάω. Nonius: Sufflatum dicitur tumidum, & quasi vento quodam latiùs factum. A' verbo Sufflo fiunt alia duo composita, Insufflo, & Exsufflo, quæ vide suis locis.

Flatus, us, m. q. Spiritus, ventus, flamen. [רוח rúach מפח máppach. πνοή. Gal. *Soufflement.* Ital. *Fiato, soffio di vento.* Germ. Ein blast. Hispan. *Obra de soplar viento.* Pol. *Dechie, wiatr.* Vng. *Fuvás, szél.* Angl *A blowing, wind.*] Cic. in Arato: Aram quam flatu permulcet spiritus Austri. Et paulò pòst: Aestiferos validis erumpit flatibus ignes. Idem 1. Offic. Quum prospero flatu judiciorum utimur.

Flamen, minis, n. t. Flatus dicitur à Flo, flas. [רוח rúach מפח mappách. πνεῦμα. Gal. *Soufflements.* Ital *Soffiamento.* Germ. Ein blast oder wind. Hispan. *Obra de soplar, soplo.* Pol. Wiatr. Vngar. *Fuvás.* Ang. *A blowing, a gale of wind.*] Horatius: -cur Berecinthiæ Cessant flamina tibiæ? Virg. 10. Aeneid. -ceu flamina prima Quum deprehensa fremunt sylvis, & cæca volutat Murmura, venturos nautis prodentia ventos.

Flabilis, le, Spirabilis. [πνευστός, πνεύσιμος. Gall. *Soufflable, qu'on peut souffler.* Ital. *Che si può soffiare.* Germ. Bläßig, schnaufig. Hisp. *Cosa que se sopla, ò puede soplarse.* Polon. Wiateny. Vng. *Fuhato, szeles.* Angl. *Blowen easilie.*] Cicer. 1. Tusc. Nihilne aut humidum quidem, aut flabile, aut igneum? Flabile dixit pro aërio.

Flabrum, bri, n. s. vel potiùs Flabra, orum, pluraliter tantùm, (ut Servius docet) à verbo Flo, as: sunt flatus, vel flamina ventorum. [רוח rúach מפח mappách. πνοαί, πνεύματα. Gall. *Ronflements, souffl-*

esuentoir, soufflement Ital. *Soffio di vento.* Germanic. Bläst/wäyung. Belg. Waeyinge. Hispan. *El soplo ò viento.* Pol. *Decie, wianie.* Vng. *Funatag, fuvás.* Angl. *A flapper for wind.*] Proper. lib. 2: Neque hic Boreæ flabra neque arma timet: id est, flatus. Virgil. 2. Georg. Ergo non hyemes illam, non flabra nec imbres Convellunt.

Flābĕllum, ii, n. f. diminut. Instrumentum quo ventulum æstate excitamus refrigerandi causa, quo etiamnum Itali plurimùm utuntur. [Ῥιπίδιον, Gal. *Esuentoir, de quoy on s'esuente par temps de chaleur.* Ital. *Euentoir, paramosche.* German. Ein wadel mit dem man ein lufft machet so einem heiß ist. Belgic. Een waeyer. Hispan. *El moscadero.* Polon. Wachlarzyk. Vngar. *Leg yezö.* Angl. *A flaper to gather wind in tyme of heat.*] Terent. in Eunuch. Heus, inquit, Dore, cape hoc flabellum, & ventulum huic sic facito, dum lavamur. Ovid. de Arte Amandi: Profuit & tenui ventos movisse flabello. ¶ Flabellum seditionis, per translationem Cicer. pro Flacco: Cujus lingua quasi flabello seditionis, illata est egentiū concio ventilata.

Flābellĭfĕr, adjectivum. [ῥιπιδοφόρος. Gall. *Qui porte l'esuentoir.* Ital. *Chi porta ventolo.* Germ. Wadeltrager. Hispan. *El que trae el moscadero.* Polon. Wachlarze, przy dziacy. Vngar. *Leg yezö hodozo.* Ang. *That beareth a flapper.*] Plaut. Trinum. flabelliferę, sandaligerulæ, Cantrices, cistellatrices, nuntii, renuntii.

Flātŏr, oris, m. t. Ab antiquis dicebatur quem nos *tibicinem* vocamus, ab inflatu tibiarum deducta appellatione. Autor Festus. [חלל *cholel* מכחיל *machsir.* αὐλητής. Gall. *Trompette.* Ital. *Trompetta.* German. Bläser/ein Trometer. Hispan. *Trompetta.* Pol. *Trebacz.* Vngar. *Sipos, trombitás.* Ang. *He that bloweth, the trumpett.*] Apud Pompon. de origine Iuris, D. lib. 1, pro corrasore & conflatore ponitur: ut, Triumuiri monetales æris, argenti, auri flatores.

Flātūră, f. p. à quo fit conflatura: apud Plin. [χώνευσις. Polon. Wiedanie. Vngar. *öszueforrasztás, gyuytes.*] Iulius Firmicus Matheseos lib. 6: Falsarius faciet, aut qui pecunias publicas flaturarum adulteras artifices imirentur R. C.

Flāvīſſæ, vocabulum antiquum, quo ut Varro existimat, veteres Latini id appellabant, quod Græci *thesaurum.* [Vng. *Kénts.*] Varro in Epist. ad Ser. Sulpitium Quintum Valerium, Solanū solitum dicere, quos thesauros Græco nomine appellaremus, priscos Latinos flavissas dixisse, quod in eas non rude æs, argentumque, sed flata signataque pecunia cōderetur. Ex Nunio & Gellio lib. 2. cap. 10. Vide FLAVISSAE.

Flōcēs vini, Vvarum purgamenta: hoc est, fæx vini ex vinaceis expressa: sicut fraces olivarum. [שמרים *schemarim.* οἰνοφύλαξ. Gal. *Lie de vin.* Ital. *Feccio de vino.* German. Trester wein. Hispan. *Hezes del vino.* Polon. Pecz, y po wycisnieniu wiona. Vngar. *Bor sepö, d. ság bor.* Ang. *The lies of wyne, or dreggs.*] Gell. lib 11. cap. 7: Item floces audierat prisca voce significare vini fæcem è vinaceis expressam, sicut fæces ex oleis. Cæcil. Aedepol. Ego neque florem, neque floces volo mihi, vinum volo. Apludam edit, & floces bibit. Vox est obsoleta.

Flōccŭs, flocci, Lanarum particula divisa à velleribus inutiliter evolans. [κροκύς. Gall. *Vn lopin ou floquet de laine que vole en l'air ou s'attache quelque part.* Ital. *Fiocco di lana & d'altro.* Germ. Woll flöck/kleine fäßle die von der Wollen stieben Belg. Vlocke oft noppe van Wolle. Hisp. *Flueco como de panno ò cosa semejante.* Polo. *Kosmyk wełny wiebny.* Vngar. *Pih.* Ang. *A locke of woll.*] Varro: Diligentiores tegeticulis subjectis oves tondere solent, ne qui flocci intereant. ¶ In vestibus item flocci dicuntur lanæ particulæ eminentiores, quæ filum tegunt. Vnde Celsus signa mortiferi morbi esse scribit, si quis in febre & acuto morbo manibus in veste floccos legit, (quod Græci κροκυδίζειν appellant) fimbriásve deducit. Plin. lib. 10. cap. 33: Hirundines nidū mollibus plumis floccisque consternunt. ¶ Et quia floccus res est nullius pretij, factum est ut dicamus Floccifacio, & Floccipendo, pro contemno, & in nulla æstimatione habeo. οὐδὲν ἡγοῦμαι. Plaut. in Epid. Dum tibi ego placeam atq; obsequar, meum tergum floccifacio. Terent. in Eunuch. Invidere omnes mihi mordere clanculùm ego non floccipendere. Idem autem significant Floccifacere aliquem, & non facere flocci, divisa cōpositione. Cic. ad Att. lib. 4: Totam deniq; Rempub. flocci non facere. Idem ad eundem lib. 13: Hoc ipsum quantum acceperit, prorsus aveo scire: nec tamen floccifacio.

Flōccŭlŭs, diminutivum. [τὸ κροκύδιον. Gall. *Vn lopinet ou floquet.* Ital. *Picciolo fiocco.* German. Wollflöcklein. Hispan. *Pequenno flueco.* Polon. *Kosmeczek wełniany, guganek.* Vngar. *Pihécske.* Angl. *A litle locke of woll, a flokke.*] Plin. lib. 16. cap. 7: Nascuntur in robore pilulæ nucibus non absimiles, intus habentes flocculos moles, lucernarum luminibus aptos: nam & sine oleo flagrant.

Flomus: id est, φλόμος, Enulæ campanæ cognomen apud Dioscorid. lib. 1. dictum Helenium.

Florus, Authus vocata avis apud Aelian.

Flōs, hujus floris, m. t. à Græco nomine φλὸξ, ut quidam putant, quia emicat, scintillatque ut flamma. [פרח *pérach* נצה *nitstsáh* ציץ *tsits* ἄνθος. Gal. *Fleur.* Ital. *Fiore.* German. Ein blum/oder bluet. Belg. Een Bloeme/bat bloesem. Hispan. *Flor.* Polon *Kwiat.* Vng. *Virág.* Ang. *A floure.*] Plin. lib. 11 cap. 10. Flos arboribus suavitate inenarrabili. Ovid. 9. Metamorph. Najas hoc pomis, & odoro flore repletum Sacrarunt. Virgil. 4. Eclog. Ipsa tibi blandos fundent cunabula flores. ¶ Per translationē accipitur pro ornamento, sive decore. Cic. 2. Philip. Nobilitatis ac flos juventutis. Plaut. in Casin. Ea tempestate flos poetarum fuit: id est, excellentissimus inter poetas. Flos ætatis: id est, vigor, sive integra ætas, qualis est iis, qui jam justum incrementum sunt adepti. ἀκμὴ τῆς ἡλικίας. Cic. 4 Philip. Gratia non virtute, sed ætatis flore collecta. Flos iuventæ, apud Virgil. 5. Aeneid. -& primo flore juventæ. ¶ Nonnunquam etiam pro virginitate. Catul. in Epithalamio: Sic virgo dum casta manet, tum chara suis: sed Quum castum amisit polluto corpore florem, Nec pueris jucunda manet, nec chara puellis. ¶ Flos vini, dicitur exigua quædam quasi spuma, quæ vino in doliis supernatare solet, in modum pollinis farinæ, eodem ferè tempore: quum in vitibus florent futuri racemi. Plin. lib. 14. cap. 21: Flos vini candidus probatur, rubens triste signum est, si non is vini color sit ¶ Aliquando etiam Flos vini accipitur pro vini odore. Plaut. in Curc. Flos veteris vini naribus meis objectus est. ¶ Flos æris, est portio æris tenuissima, quæ ab ære expuitur, quum frigida affusa extinguitur. χαλκοῦ ἄνθος. Solet autem inveniri in fundo vasorum instar granorum milii, colore æris rubri. Est autem hoc omnino diversum à chalcanthos. Vide Galenum libr. 9. de facult. simplicium medicament. Flos salis portio salis levissima & candidissima, favillę ritu efflorescens, ἁλὸς ἄνθος. Hoc præterea nomine ab antiquis dicebatur res à superiori diversissima, humidiorisque naturæ, & coloris crocei, & salis quasi quædam rubigo odore quoque ingrato, ceu gari. Invenitur in Aegypto, Nilo fluvio, & fontibus quibusdam innatans. Naturam habet asperam, excalfactoriam, & stomacho inutilem. Plin. lib. 31. cap. 7. & Dioscor lib. 5. capit 83. ¶ In ipso Græciæ flore. Id est, quum floreret Græcia. Cicero 3. de Nat. deor. Quàm multas ante hunc in ipso Græciæ flore Pisistratus ac Phalaris, ac Apollodorus, pœnas sustulit, &c.

Flōscŭlŭs, diminutivum. [ἀνθύλλιον, μικρὸν καὶ λεπτὸν ἄνθος. Gal. *Vne fleurette ou petite fleur.* Ital. *Fiorpicciolo.* Germ. Blümlein / blüstlein. Hisp. *Pequenno flor.* Polon. Kwiatek. Vngar. *Virágocska.* Ang. *A blossome, a litle floure.*] Cicer. 2. Offic. Ficta omnia celeriter tanquam flosculi decidunt.

Flōrĕŭs, a, um, Quod est ex floribus: ἀνθινός. Gall. *De fleurs.* Ital. *Cosa che sia di fiore.* Germ. Von blumen gemacht. Hispa. *Cosa florida.* Polon. Kwieciasty. Vng. *Virágbol valo.* Ang. *Of flowres.*] ut, Florea corona. Plautus in Menæch. Non ego te modò hic antè ædes cum corona florea Vidi astare? Martial. -& cingant florea serta caput.

Flōrĭdŭs, a, um, Quod floribus abundat, sive quod ex floribus confectum est. [ἀνθηρός. Gall. *Florissant, plein de fleurs.* Ital. *Di fiori.* Germ. Blüend / voll blust / oder blumen. Hispan. *Cosa florida, ò florecida.* Polon. Kwiaty, kwiecia pełny. Vngar. *Virágos.* Ang. *Freshe, lustie, flourishing.*] Tibul. l. 1. Eleg. 2: -quum post florida serta darem. Floridus homo. Cic. de Clar. Orat. At est floridior, ut ita dicam quam Hyperides, quàm Lysias. Floridus color. Plin. lib 5 cap. 6. Sunt aut colores austeri aut floridi.

Flōrĭdŭlŭs, diminutivum: [ἀνθηρὸς λίαν. Vng. *Virág. fotska.* Angl. *A litle beautifull or flourishing.*] ut, Ore floridulo nitens, Catull. in Epithalamio Iuliæ.

Flōrĭgĕr, & Flōrĭfĕr, m. t. ferens flores: [ἀνθοφόρος. Gal. *Portãt fleur.* Ital. *Che produce fiori.* German. Der blumen oder blust tregt. Hispan. *Cosa que trahe flores.* Polo. Kwitnący. Vng. *Virag vi ehö, virágozo.* Ang. *Bearing floures.*] ut, Saltus floriferi, apud Lucret. libro 3.

Flōrĭlĕgŭs, a, um, Qui flores legit: vel qui aliquid ex floribus colligit: [ἀνθολόγος. Gal. *Cueillant fleurs.* Ita. *Che raguna fiori.* Germ. Das blummen abbricht / oder auß den blumen zusammen liset. Hisp. *El que coge flore.* Pol. Kwiecie zbierający. Vngar. *Virágszedö.* Angl. *That gathereth floures.*] ut, Apes florilegæ. Ovid. 15. Meta. Florigeræ nascuntur apes.

Flōrŭlēntŭs, Floribus plenus: [ἀνθηρός. Gall. *Plein de fleurs.* Ital. *Pieno di fiori.* German. Voll blust oder blumen. Hisp. *Lleno de flores.* Polon Kwiecia pełny. Vng. *Virágos.* Ang. *Full of floures.*]

Flōrĕo, res, rui, n. f. Est floridum esse, seu flores producere. [פרח *heneis* פרח *parách.* ἀνθῶ. Gall. *Fleurir, estre en fleur.* Ital. *Fiorire.* Germ Blüen/grunen. Belg. Bloeyen/groeyen. Hispan *Florescer.* Pol. Prękwitnieje. Vngar. *Virágozom.* Ang. *To florish, to haue floures.*] Cic. 1: Tuscul. Segetes largiri fruges, florere omnia, fontes scatere. Plin lib. 19. cap. 6 Florent verò cum fraxino serpillum, abrotonum &c. ¶ Translatè ponitur pro vigeo, emineo, omineo, clarus sum. ἀκμάζω, εὐδοκιμέω. Cicer. in Lęl. Magnaque Græcia, quæ nunc quidem deleta est, tum florebat institutis & præceptis. Cicer. 1. Philipp. Nihil enim semper floret: ætas succedit ætati, &c. Ovid. Nos quoque floruimus, sed flos fuit ille caducus. Florentissima fortuna, Cic. Attic. lib. 10. Idem 1. de Leg. Qua nihil à diis immortalibus uberius, nihil florentius, nihil præstabilius hominum vitæ datum est. ¶ Hujus composita sunt Defloreo, Effloreo, & Refloreo, de quibus suis locis: Est & floro, floras, ἀνθίζω. Vnde & Prælloro, ἀπανθίζω. Gellius. Et expectatio te spei suspensum fatigabit, & futuri gaudii fructum spes tibi jam præflorarit.

Flōrēſco, is, re n. t. Est floridem fieri. [פרח *heneis* פרח *parách.* ἀνθέω. Gal. *Deuenir, fleuri, fleurir.* Ital. *Fiorire.* German. Zu blust kommen/anfahen blüen. Hispan. *Florescer.* Polon. Poczinam kwitnąć. Vngar. *Virágozom.* Ang. *To beginne to flourish, to budde.*] Colum. lib. 5.

lib. 5: Ventique nebulam & rorem pestiferum celeriter afficcant, multumque ad florescendum & ad bonitatem vini conferunt. Varro lib. 1. de Re rust. Pratum aqua defendi debet antè, quàm florescere incipiat. ¶ Per metaphoram pro augeri, sive crescere. αὐξάνεσθαι, ἀκμάζειν. Cic. pro Marcello: At verò hæc tua justitia, & lenitas animi florescet quotidie magis, ita ut quantum operibus tuis diuturnitas detrahet, tantum afferat laudibus. Cicer. pro Cælio: Nolite Judices hunc nunc primum florescentem firmata jam stirpe virtutis, tanquam turbine aliquo, aut subita tempestate pervertere.

Flōrĭfĕrĭum. Dies erat festus apud Romanos, ita dictus quòd eo die spicæ ad sacrificium ferebantur. Festus ἀνθοφορία.

Flūctŭārĕ, Fluctuosus, Fluctus, Fluito, Flumen, vide Fluo.

Flūmĕntānă pōrtă, quam Tiberis in urbem intrans, in sinistræ ripæ parte relinquit: dicta quòd Tiberis quandoque in eam influxerit.

Flŭo, is, xi, xum, n. t. Propriè decurro. [נזל nazál רב ráb. ῥέω, ῥύω. Gal. *Couler fluer.* Ital. *Correre, scorrere.* German. Fliessen / rinnen. Belg. Vlo eyen. Hisp *Correr la cosa liquida.* Pol *Plinę, cieke* Vng. *Folyok.* Ang. *To flowe.*] Virgil. lib. 1. Georg. Hæc eadem argenti rivos ærisque metalla. Ostendit venis, atque auro plurima fluxit. Cic. 1. de Divinat. Fluminaque in contrarias partes fluxerunt. Idem 6. Verr. Chrysas est amnis, qui per Assorinorum agros fluit. ¶ Quoniam verò ea quæ fluunt, latiùs diffundi videntur, fluere quandoque capitur pro latiùs atque uberiùs excrescere. Virgil. 2. Georg. -tum denique dura Exerce imperia, & ramos compesce fluentes. ¶ Rursus, quia quæ decurrunt, quodammodo minui videntur, fluere pro deficere sumitur. Virgil. 2. Aeneid. Ex illo fluere, ac retrò sublapsa referri Spes Danaûm. Hinc fluxa dicimus quæ instabilia, ac momentanea sunt, & citò peritura. ¶ Item procedere, nasci. Lactant. lib. 2: Ab hac gente proximi quique populi multitudine increscente fluxerunt. ¶ Fluere pro Evenire, apud Cic. 1. Offic. Atque etiam in rebus prosperis, & ad voluntatem nostram fluentibus, superbiam, fastidium, arrogantiamque magnopere fugiamus. In eandem sententiam dixit Seneca 3. de Ira: Fluunt ex destinato proposita nostra. ¶ Hujus composita sunt Affluo. Confluo. Defluo, de quibus suprà, Circunfluo, περιῤῥέω. ¶ Diffluo, variè fluo, διαῤῥέω. Lactant. lib. 7: Nam si terrenum & fragile corpus, post secessum animæ non statim diffluit in terram, tabescitque, ex qua illa origo est. Per translationem luxurior, corrumpor διαλύομαι, φθείρομαι. Terent. in Heaut. Vt illius animum qui nunc luxuria & lascivia diffluit, retundam, & redigam. ¶ Influo, de quo suo loco. ¶ Interfluo, in medium fluo; μεταῤῥέω. ¶ Perfluo, Transfluo, per medium fluo, non contineo, διαῤῥέω. Terent. in Eunuch. Plenus rimarum sum, hàc atque illàc perfluo. ¶ Profluo, de quo alibi. ¶ Præfluo, antè fluo, προῤῥέω, vel præterfluo. Plin. lib. 4 cap. 5. Præfluente Alphæo amne. Idem lib. 5. cap. 20. Et parte læva in Mesopotamiam vadit per ipsam Seleuciam, circa eum præfluenti infusus Tigri. ¶ Præterfluo, fluendo prætereo. vel antè fluo, παραῤῥέω Livius libr. 1. Infima valle præterfluit Tibris. Quintilianus per translationem lib. 1: Omnis disciplinæ memoria constat, frustraque docemur, si quicquid audimus præterfluat. ¶ Refluo, retrò fluo, rursus fluo. ἀναῤῥέω. Vnde fluxus, & refluxus pro accessu, & recessu aquæ in Oceani æstuariis. ¶ Superfluo, superabundo, ἐπιῤῥέω; à quo superfluus, superflua, fluum Col. lib. 4: Per medullam transmittit quicquid aquarum cœlestium superfluit. ¶ Superfluo. inferius fluo, ὑποῤῥέω.

Flŭentum, ti, n. f. Parvum flumen, sive decursus aquæ. [נזלים nozelim. ῥεῖθρον. Gall *Cours d'eau, petite riviere ou ruisseau d'eau* Ital. *Fiumicello, torrente.* German. Ein fluss / wasserfluss. Hisp. *El rio ò el corriente de agua.* Polon. *Sciek, struga.* Vngar. *Folyam, patak.* Ang. *A river or fludde.*] Virgil. 4. Aeneid. -Qualis, ubi hybernâ Lyciam, Xanthique fluenta Deserit, ac Delum maternam invisit Apollo.

Flŭentĭsŏnŭs, a, um. [הומה homih, ῥεῖθρα ἠχοῦσα κύμασι αὐτῶν, Gall. *Qui par abordement d'eau rend grand bruit.* Ital. *Che fa gran strepito.* German. Das von dem fluss tosst. Hisp. *Cosa que suena con aquel cho ro.* Pol. *Cyrczący od cieczenia.* Vng. *Zúgó, zengedező.* Angl. *That g ueth the sound of a river.*] ut, Littus fluentisonum, apud Catul. in Argon. κυματωγὴ ἠχοῦσα κύμασιν αὐτῆς αὐτή.

Flŭescĕrĕ, ῥευστοῦσθαι, Est fluidum fieri, resolvi. Augustin. lib. 21. de Civit. Dei: Agrigentinum Siciliæ salem perhibent, cùm fuerit admotus igni, velut in aqua fluescere.

Flūctŭs, us, ui, m. q Moles aquæ vi venti concitata, unda, procella. [גל ghal. κῦμα. Gall. *Le flot.* Ita *Onda.* Germ Wasserwällen. Belg. Een waterbare / watergolve. Hispan. *Londa dela mar ò dela agua.* Pol Wal, wodne. Vngar. *Hab.* Angl. *A wave or fourge of water stirred by tempeste.*] Cic. 6. Verr. Qui fluctu totus operiretur, nisi munitione, ac mole lapidum mari disjunctus esset. ¶ Fluctus, pro impetu. Cic. ad Attic. lib. 7: Fluctum enim totius barbariæ una ferre urbs non poterat. ¶ Fluctus fortunæ. Plin. lib. 5. c. 17. Quos vita fessos ad mores eorū fortunæ fluctus agitat.

Flūctĭcŭlŭs, diminutivum à fluctu. [κυμάτιον. Polon. Walek nawodne Vng. *Habotska.*] Diomedes Grammat. lib. 1: Apuleius in Apologia: Hæc enim frivola nominastis pleraque in littoribus omnibus congestim, & acervatim jacent, & sine illius opera quamlibet leviter motis flucticulis ultro foràs evolvuntur.

Flūctĭfrăgŭs, ga, gum: [κυματοθραγής. Gall *Le bord de la mer qui rompt l'impetuosité des flots.* Ital. *Che rompe le onde* Germ. Das die Wällen des wassers zerschlecht. Hisp. *Que quiebre as ondas.* Polon. Waly lamiacy. Vng. *Hab rontó, törő.* Ang. *The shore that breaketh the waves.*] ut, Littus fluctifragum: hoc est, fluctus ipsos frangens. κυματωγή. Lucretius: Denique fluctifrago suspensæ in littore vestes.

Flūctĭvăgŭs, Quod fluctibus vagatur, aut agitatur. [ποντοπόρος. Gall. *Qui vague par les ondes & par la mer.* Ital. *Cosa che va vagando per l'onde* Germ. Das in den Wällen hin und fahrt / oder das von den Wällen hin und her getriben wirdt Hispan. *Cosa que anda por los ondas.* Polon. Waly pędzonarzecz. Vng. *Habon lábbo.* Angl *That is tossed by the waves and fleteth.*] Vnde Nautæ fluctivagi, & Vnda fluctivaga appellantur à Papinio.

Flūctŭo, as. act. p Fluctibus jactor, agitor, vacillo, fluito. [נגרש nigerásch ים ias. κυμαίνω, κυματίζω. Gal. *Faire vagues & ondes. flotter sur l'eau.* Ital. *Ondeggiare.* Germ. Schwencken / Wällen geben. Belg. Dryven / swymen. Hispan. *Ondear ò hazer ondas en la mar.* Polon. *Od wałów burzliwich iestem wzięty.* Vngar. *Habosznak, lábbok.* Ang. *To rise in waves, to fluste.*] Plaut. in Rud. Atque ut nunc valde fluctuat mare, nulla nobis spes est. Cicer. 7. Verr. Quadriremem que in salo fluctuantem reliquerat. ¶ Per metaphoram etiam pro jactari, dubitare & diversis cogitationum quasi fluctibus, & veluti marino quodam æstu agitari. [Pol. Wątpię. Vng. *Habozok, ideslkoma kúpok.* Ang. *To be wavering in mynd.*] Virg. 8. Aeneid. . magno curarum fluctuat æstu. Livius 3. bell. Maced. Ephesi regem est consecutus, fluctuantem adhuc animo, incertumque de Romano bello. ¶ Pro eodem fluctuor deponens. Liv. 3. bell. Maced. Fluctuantur incerti animi. Curtius: Fluctuari animo Rex, & modò suum, modo Parmenionis consilium expendere. ¶ Accipitur nonnunquam fluctuare pro fluitare & supernatare. Plin. lib. 36. cap. 17: Lapidem è Scyro insula integrum fluctuare tradunt, eundem comminutum mergi.

Flūctŭātŭs, m. f. particip. [נגרש nighrásch ים mas κυμανθείς, κυματωθείς. σαλευθείς. Gal. *Jetté & agité des flos.* Ital. *Travagliato dalle onde.* Germ. Geschwanckt / von den Wällen getriben. Hispan. *Ondeado, echado por las ondas.* Polon *od wałów kołatany.* Vng. *Habosszod, lábbot.* Ang. *Tossed by the waves.*] Plin. lib. 4 cap. 12: Delos diu fluctuata, ut proditur, sola motum terræ non sensit. Idem libro 9. capite 8: Et sopitus (ut apparuit) odoris novitate, fluctuantisque similis exanimi, caruit hominum conversatione.

Flūctŭātĭo, f. t. [נוד mot. κύμανσις, σάλος. Gall *Agitation des flos çà & là doutance titude* Ital. *Ondeggiamento dubio.* Germ. Schwanckung / schwäbung Hisp. *Aquella obra de hazer ondas, duda.* Polon. Wątpienie. Vngar. *Habzás, lablás.* Ang. *A flotting, uncertaintie.*] Fluctuatio stomachi. Plin. lib. 20. cap. 8: Validiùs cocta fluctuationes stomachi sistit, & ventris. ¶ Fluctuatio animorum. Liv. 6. ab Vrbe: In ea fluctuatione animorum opprimi incautos posse.

Flūctŭōsŭs Vndosus, procellosus, inquietus. [κυματώδης Gall. *Plein d'onde & de vagues.* Ital. *Procelloso, tempestoso.* Germanic. Wällechtig, ungestüm. Hispan. *Lleno de ondas, ondoso.* Polon. *Burzliwy, niespokojny.* Vng. *Habos.* Ang. *Full of waves and fourges.*] ut, Mare fluctuosum, Gemmæ fluctuosæ, quæ maculas habent fluctuum quandam similitudinem referentes. Plin. lib. 37. c. 5: Ii sunt fluctuosi & rerum imagines complexi, ut verbi gratia, papaverum aut avium, pinnarumque, vel catulorum, & similium, Loquitur de smaragdis.

Flūctŭātĭm, adverb. Iactanter, solutè. [κύματος δίκην, κυματηδὸν. Gal. *En maniere de flot, orgueilleusement.* Ital. *Ondeggiando con travaglio.* Germ Ungestümlich / wie ein Wällen. Hispan *En guisa de ondas, vanagloriosamente.* Polon. *Niespokojnie.* Vng. *Habozva.* Angl. *By flitting and hovering.*] Afranius: Volo fluctuatim ice ad illum. Nonius.

Flūxŭs, a, um Quod fluit. [זב zab נזל nozél. ῥέων. Gall *Qui a coulé, qui est de petite durée & passé legerement.* Ital. *Che scorre, che passa tosto.* German Flüssig / oder fliessig. Belg. Wechvloyen / verganckelick. Hispan. *Lo liquido, que corre.* Pol. *Sciek, nactwo mały trwaiący.* Vngar. *Folyam, kfolyo.* Angl. *That durth bot a while.*] Plin. lib. 9. cap. 38: Quoniam quum fœtificavêre, fluxos habēt succos. ¶ Per translationem accipitur pro eo quod est instabile, momentaneum, & citò periturum. ὀλιγοχρόνιος: tracta est metaphora ab aqua fluviali, quæ nunquam in eodem loco consistit, sed citò præterfluit. Virgil. lib. 10. Aeneid. Nôsne tibi fluxas Phrygiæ res vertere fundo Conamur? Sal. in Catil. Nam divitiarū & formæ gloria, fluxa & fragilis habetur. ¶ Aliquando capitur pro laxo, ac minimè astricto. Vnde Parthorum vestimenta fluxa fuisse Lucanus scribit. Illic & laxas vestes, & fluxa virorum Velamenta vides. Sic Suetonius in Cæs. cap. 45: Fluxiore cinctura cingeretur. Et Virg. 1. Aeneid. vestium sinue fluentes dixit. Apuleius libr. 2. accepit passivè: Fontanos, ingruens, latices, de corporibus humanis fluxos. ¶ Et fluxi dicuntur remissi, soluti, libidinosi, molles, effœminati. Sueton. in Tiberio: Drusus animi fluxioris, remissiorisque vitæ erat. Mart. Cynædo eviratior fluxo.

Flūxē, adverbium, affluenter, abundanter. [ῥευστῶς, ῥέοντως. Gal. *En abondance, abondamment, largement.* Ital. *Abundantemente.* Germ. Überflüssiglich. Hisp. *Abundantemente.* Pol. *Nałbis.* Vngar. *Bovón.* Ang. *Abundantlye.*] Varro lib. 1. de Re rust. cap. 11:

cap. 11: Et eò magis fluxè ex herba, quæ eadem ipsa sumpta, perpurgate corpora nostra solet.

Fluxio, f. t. fluxus, cursus: [...] Gall. *Flux, coulement.* Ital. *Flusso, colamento.* German. [...] Polon. [...] Vngar. [...] Ang. *A flowing.*] ut, fluxio aquarum, apud Cic. lib. 1. de Divin. & fluxiones sanguinis, apud Plin. lib. 20. cap. 14.

Fluito, as, penult. corr. Frequentativum, Sæpè sive continuè fluo [...] Gall. *Flotter sur l'eau.* Ital. *Scorrere di continuo.* German. [...] Hispan. *Correr continuatamente lo liquido.* Polon. [...] Vngar. [...] Ang. *To flete or hover above the water.*] Liv. lib. 1: Tenet fama: quum fluitantem alveum in quo expositi erant pueri, tenuis in sicco aqua destituisset. ¶ Nonnunquam etiam accipitur pro supernatare. [...] Plinius: Omnes pisces, quum sunt extincti, fluitant, exceptis anguillis. ¶ Aliquando fluitare est nutare, quod Terentius vocat labascere. Tacit. lib. 18: Vnde primùm creditur Cecinnæ fides fluitasse. Horat. 2. Serm. Satyr. 3: -in amore hæc sunt mala, bellum, Pax rursum: hæc siquis tempestatis propè ritu Nobilia, & cæca fluitantia forte laboret Reddere certa: sibi nihilo plus explicet, ac si Insanire paret certa ratione. ¶ Tranquillus & quietus, Immoderatè agitatus & fluitans, contraria. Cicer. de Vniverf. Quicquid erat quod in cernendi sensum caderet, id sibi assumpsit, non tranquillum & quietum, sed immoderatè agitatum & fluitans.

Fluidus, a, um, pen. corr. Liquidus & diffluens. [...] Gall. *Coulant, qui coule & glisse aisément.* Ital. *Humido, liquido.* German [...] Hisp. *Liquido, que corre assi como agua.* Polon. [...] Vngar. [...] Ang. *Flowing, relented, without stiffenesse or streath.*] Plin 9. cap. 30: Vnum hoc animal nisi vivum ferventi aqua coquatur, fluida carne non habet callum. ¶ Nonnunquam pro languidus sive marcidus ponitur. Liv. lib. 4. bell. Maced. vocat corpora Gallorum emollida & fluida.

Flumen, nis, n. t. Fluvius: hoc est, aqua continuè decurrens, & perennis: & major est quàm rivus. [...] Gall. *Vn fleuue, vne riviere.* Ital. *Fiume.* German. [...] Belg. [...] Hisp. *El rio.* Pol. *Rzeka.* Vngar. *Folyo viz.* Ang *A flu[...], a river.*] Torrens contrà, qui æstate siccatur. Horat. 2. Carm. Ode 6: Dulce pellitis Ovibus Galesi Flumen, & regnata petam Laconi Rura Phalanto. Virgil. 4. Georg. At mater sonitum thalamo sub fluminis alti Sensit. ¶ Sed quando hoc nomen genitivo jungitur, capitur pro fluxu seu cursu. [...] Plin. Nec fluminis ejus rivi esset impedimento. ¶ Hinc flumentana porta Romæ, quam Tyberis urbem intrans, in sinistra ripæ parte relinquit: ita dicta quòd pars Tyberis per eam partem ubi nunc hæc porta sita est, fluxisse creditur. Autor Festus. ¶ Magno flumini rivulum inducis, [...] Id est, maximis rebus pusillum & inutile momentum addis. ¶ Flumen etiam vocabulum est Iurisconsultorum in servitutis constitutione, ut stillicidiorum. Paulus D. lib. 8. l. 28: Foramen in imo pariete conclavis, vel triclinii quod est proluendi pavimenti causa, id neque flumen esse neque tempore acquiri placuit.

Flumineus, a, um: ut, Aqua fluminea, quæ ex flumine est. [...] Gall. *De fleuue ou de riviere.* Ital. *Di fiume.* Germ an. [...] Hispan. *Cosa de rio.* Pol. [...] Vngar. [...] Ang g. *Of a river.*] Ovid. 4. Fast. Ne sua fluminea corpora mergat aqua. Idem 2. Metam. Fluminea volucres medio caluère Caystro.

Fluminosus, a, um, Quod fluminibus abundat: [...] Gall. *Plein de rivieres.* Ital. *Pieno di fiumi.* German. [...] Hispan. *Lleno de rios.* Polon. [...] Vngar. [...] Ang. *Full of rivers.*] ut, Regio fluminosa id est, fluminibus multis irrigua.

Fluvius, quòd fluat semper, flumen. [...] Gall. *Vn fleuue, vne riviere.* Ital *Fiume* Germ. [...] Belg. [...] Hispan. *El rio.* Polon. [...] Vng *Folyo viz.* Ang. *A flu[...], a river.*] Plaut. in Curc. Quisnam hic fluvius est quem non recipiat mare? Virgil. 3. Geog. & agri Carpere prata fuga, fluviosque innare rapaces. Horat. 4. Carm. Ode 12: Nec fluvii strepunt Hyberna nive turgidi. ¶ Fluvius cum mari certas, [...] Vbi minimi cum maximis certamen suscipiunt. Suidas. ¶ Fluvius non semper fert secures, [...] Non protinus tibi speres idem quod aliis feliciter cessit. Natum ab Apologo Aesopico: Cuidam sylvam cædenti securis è manibus excidit, Mercurius invocatus reddidit argenteam. ¶ Iuxta fluvium puteum fodit, [...] De stultam & inanem sumenti operam, Putei enim fodiuntur ob aquarum inopiam. ¶ Fluvius quæ procul absunt irrigat, [...] id est, Fluvius quæ longè dissita sunt irrigat: quæ proxima sunt præterit. De iis dici convenit, qui bene merentur de externis & nihil ad se pertinentibus, suos negligunt. Apparet inde ductum, quòd ubi fluvius oritur, minor esse solet minusque argillæ secum trahens: & quò longiùs recessit à fonte, hoc est copiosior uberiorque. Diogenianus. ¶ Per fluvium traducere, [...] dicebantur qui difficultatem explicabant rei, quam ineruditiores aut validiores explicare non poterant, Translatum à torrentibus aut fluviis profundioribus, quàm ut cuivis tutum sit trajicere. Plato lib. de leg. 10.

Fluvialis, le, om. t. Quod ex fluvio est, fluviatilis. [...] Gall. *De fleuue, de riviere* Ital. *Fluviale, di fiume.* German. [...] Hispan. *Cosa de rio.* Polon. [...] Vng. [...] Ang. *Of a fludde or river.*] ut, Aqua fluvialis, & fluvialis lupus: hoc est, fluvialis, qui in fluvio vivit, Col. lib. 8. cap. 16. Virgil. 4. Aeneid. Dic corpus properet fluviali spargere lympha. Idem 2. Georg. Vimina per sylvam, & ripis fluvialis arundo Cæditur.

Fluviatilis, le, penult corr. om t. Fluvialis, quod in fluvio vivit: [...] Pol. [...] Vngar. [...] ut, Pisces fluviatilis, fluviatilis avis, fluviatilis arena. quæ in fluviis est. Plin. lib. 36 c. 23: Arenæ tria sunt genera, fossitia, cui quarta pars calcis addi debet: fluviatilis ac marina.

Fluvitius, fluviatilis. [Vngar. [...]] Columell. lib. 8. cap. 15: Vbi delitescentibus fluviatilis animalibus insidientur.

Fluviatus, a, um, In flumine maceratus. [...] Gall. *Trempé dans un fleuue.* Ital. *Bagnato nel fiume.* German [...] Hispan. *Mojado nel rio.* Pol. [...] Vngar [...] Ang *Soked in water, and made leane.*] Plin. lib. 16. cap. 39: Abietis quæ pars à terra fuit, enodis est: hacque quam diximus ratione decorticatur. Sic dicere possumus rannabem fluviatam.

Fluus, a, um, In fluens: sed in compositione magis in usu: ut, mellifluus, [...], quasi fluens melle.

Flustrum, stri, n. f. [...] Gall. *Bonace, calme.* Ital. *Bonaccio.* German. [...] Hisp *Bonanza, calma.* Polon. [...] Vngar. [...] Ang. *Calmenesse of the se.*] Status & tranquillitas maris, quum fluctibus non agitatur, hanc Græci [...] vocant. Autor Festus.

Flutæ, arum, f. p. Anguillæ, sive murenæ dicebantur in freto Siculo, propterea quòd Sole torre factæ, quum se curvare, aut mergere non possint, aquis superfluant. [...] Vngar. [...] Macrob. lib. 1. cap. 15: Accersebantur murænæ ad piscinas nostræ urbis ab usque freto Siculo, quod Rhegium à Messana despicit, Græcè [...] vocantur, Latinè flutæ, quòd in summo supernantes, Sole torrefactæ, curvare se posse, & in aquam mergere desinunt. Colum. lib. 8. cap. 17: Item flutas, quæ maximè probantur, murænas, & siquæ sunt saxatiles notæ quarum pretia vigent.

Fluvialis, Fluvius, Fluxio, Fluxus, Vide Fluo.

F ante O.

FO. In notis antiquorum, forum. FOR. fortè, vel fortis, vel fortas, vel fortuna. FOR. RED. fortuna reduci. FO. S. V. P. XX. INV. MM. LDBLE. fode sub via pedes viginti, invenies monumentum laudabile.

Focale, lis, penult. prod. Genus est ligaminis, & fasciæ quædam collum ambiens, fauces à frigore defendens, & pronuntiationi conducens. [...] Gall. *Vn linge dequoy on enueloppe la gorge.* Ital. *Fascia da inuiluppare la gola.* German [...] Belg. [...] Hipsan. *La beca que se rodea a el cuello.* Polon. [...] Vngar. [...] Ang. *A tippet defending the thankes frome cauld, a muffler.*] Dictum focale à faucibus, au in o mutata, quod etiam contingit in verbis suffoco, & præfoco Senec. lib. 3. Natur. quæst. Videbis quosdam graciles, & palliolo, focaliaque circundatos, pallentes & ægros. Quintilian. libro 11: Palliolum, sicut fascias, quibus crura vestiuntur, & focalia, & ligamina aurium, sola excusare potest valetudo. ¶ Sunt qui putant aliquando accipi pro ferramento quo crispantur capilli, & à nomine Focus derivari, eò quòd videant primam corripi apud Horat. 2. Serm. Satyr. 3. ubi sic legunt: -ponas insignia morbi Fasciolas, cubitale focalia. Quo tamen in loco doctissimorum judicio legi debet *cubital.* Quod autem attinet ad significationem, nullo modo assentior iis qui hoc loco pro ferramento exponant: nam quum Horatius numeret ibi fascias, & cubital inter morbi insignia: quo pacto hoc de ferramento potest intelligi, quo capilli crispantur, quum ægri soleant cultum omnem negligere? Itaque siquis attentiùs hunc Horatii locum secum expendat, intelligit profectò in eadem significatione accipi apud Horatium, in qua accipitur apud Quintilianum loco jam citato, quum ait fascias & focalia sola valetudine excusari.

Foraneus palmes, dicitur, qui ex fauce vitis: hoc est, ex bifurco medius erumpit. Colum. lib. 4. cap. 24. Vocatur etiam Focaneus palmes, qui solet in bifurco medius prorepere, & idcirco eum prædicto vocabulo rustici appellant, quòd inter duo brachia, quà se dividit vitis, enatus, velut fauces obsidet, ac utriusque duramenti alimenta præripit. Idem lib. 5. cap. 6. Focaneus est, qui inter duo brachia velut in furca, de medio nascitur: eum colem deterrimum esse comperi, quòd neque fructum ferat, & utraque brachia, inter quæ natus est, attenuet: ita tollendus est.

Focillo, as, act. p. significat calefacio recreo, instauro, reficio, confirmo. [...] Gall. *Eschauffer, refaire, recreer, conforter.* Ital. *Riscaldare, ristorare.* German. [...] Belg. [...] Hisp. *Recrear, calentar.* Pol. [...] Vngar. [...] Ang. *To keep warme, to cherish, to confor-*

consorte.] Plin. lib. 1. epist. 16: Focillata dixeram, *inquit*, vobis inventuram me quamlibet duram ad mortem viam quando vos facilem negassetis. Suetonius in Augusto, cap. 16: Antonii societatem semper dubiam & incertam, variisque reconciliationibus malè focillatam abrupit. ¶ Pro eodem etiam quandoque legitur Focillor deponens, quod & Nonius annotavit Varronis testimonio de vita populi Romani: Propter secundas res sublato metu, non in communi spectant, sed suum quisque, diversi, commodū focillatur: id est, fovet. ¶ Focillo, penult. brevi, ablato uno l, apud Ovid. ad Pisonem: Sed miserum parva stipe focilat, ut pudibundus Exercere sales inter convivia possit. ¶ Hinc componitur Refocillo, recreo. Focillationes, *inquit Festus*, à fovendo dicuntur: hoc est, à calefaciendo.

Fŏcŭlă, Foculus. Vide Focus.

Fŏcŭs, ci, m. s. à fovendo, dicitur id in quo ignis servatur. [מוקד *mokedh* כיור *kiiór*. *kúdh*. ἑστία. Gall. *Le fouyer où on garde le feu* Ital. *Focolaro, guarda fuogo* German. Ein herdstatt oder fewrstatt. Belg. Eenen Heert/een vierstede. Hispan. *El hogar donde se haze huego* Polon. *Ognisko*. Vng. *Twzhely*. Ang. *An hearth*.] Ovid. lib. 6. Fast. At focus à flammis, & quòd fovet omnia dictus. Idem: Ture vacent aræ, stentque sine igne foci. Tibullus: Dum meus assiduo luceat igne focus. Cato de Re rust. Folia subdito in loco calido, sub testa coquito leviter. ¶ Ponitur etiam quandoque pro privatis domibus, sicut ara pro templo. Plaut. in Amphit. Convenit, victi utri sint eo prælio, Vrbem, agrum, aras, focos, seque uti dederent.

Fŏcŭlŭs, culi, diminut. [ἐσχάριον. Gall. *Petit fouyer, reschaut* Ital. *Focarello*. Germ. Ein kleine fewrstatt. Hisp. *Pequenno hogar*. Polon. *Male ognisko*. Vngar. *Twzhelecske pucjok*. Ang. *A litle hearth*.] Gell. lib. 1. cap. 19: Tum illa foculum coram rege igni apposuit, & tres libros ex novem deuris. Valer. lib. 1: Quum carbasum quem optimum habebat, foculo imposuisset, subitò ignis emicuit.

Fŏ[illegible]lis, lorum, n. s. Nutrimenta. [מזון *mazón*. τροφαί. Gall. *Nourrissement*. Ital. *Nodrimenti*. German. Nahrung. Hispan. *Mantenemiento*. Polon. *Obzywienie*. Vngar. *Taplálat*. Ang. *Nourishmentes*.] Plaut. in Persa: Nam jam intùs ventris fumant focula. Ex Nonio.

Fŏcārĭŭs pānĭs, Qui in foco coquitur. [ἐσχαρίτης ἄρτος. Gall. *Pain cuit sous les cendres & au fouyer*. Ital. *Pane cotto sotto al cenere* German. Kuchen. Hispan *Pan cozido en padil a ò al hogar*. Pol. *Placete*. Vngar. *Parasabasutõt kenyér, hamuba sütött pogatsa*. Ang. *Bread baken on the hearth*.] qui & subcineritius appellatur. ἐγκρυφίας.

Fŏcārĭă, æ, f. p. A'veteribus dicebatur concubina quam domi habebant ad curam rei domesticæ. [פלגש *pilehgesch*. οἰκίδιον παλλακίς, quasi οἰκίας ἐπὶ συνεχῆ. Gall. *Concubine ordinaire à pot & à feu*. Ital. *Concubina*. German. Ein köchin/ein magd. Hisp *Manceba abarraganada*. Polon. *Kucharka*. Vngar. *Haz gond viselő àzzony*. Ang. *A concubine for the pott and fyre*.] In l. iij. C. de donat. inter virum & uxorem: Si ancillam nummis tuis comparatam esse, præsidi provinciæ probaveris, donationsque causa focariæ tuæ nomine instrumentum emptiones esse conscriptum: eam tibi restitui jubebit. Nam licet cessante jure matrimonij, donatio perfici potuerit, milites tamen meos à focariis suis hac ratione, fictisque adulationibus spoliari nolo.

Fŏcārĭī sērvī, qui focum curant dicuntur in L. 1. de naut. caup. stabul. l. 1a. & 15. D. de instit.

Fŏdārĕ, pro fodere dixerunt veteres, teste Festo.

Fŏdĭo, dis, fodi, fossum, act. t. Pala alióve ferramento terram, aliúdve quid eruo. [חפר *chaphár* כרה *charáh* חתר *chathár*. ὀρύττω. Gal. *Fouir & creuser la terre, percer*. Ital. *Cauare, fossare*. German. Graben. Belg. Graven. Hispan. *Cauár, ò horadar*. Polon. *Kopam, grzebe*. Vngar. *Asok, kapalok*. Ang. *To digge or diche*.] Plaut. in Rudent. Nostro illum puteum periculo & ferramentis fodimus. Liv. 28. bel. Pun. In Melessum finibus est sita Hispania genus ager frugifer: argentum etiam incolæ fodiunt. Sic fodere metallum. Plin. lib. a. cap. 63: Fodere ense jugulum: hoc est, percutere seu ferire. Mart. lib. 1: Fodere stimulis, est pungere. Cicer. 2. Philip. Fodere calcaribus. Virgilius Aeneidos 6: Seu spumantis equi foderet calcaribus armos. ¶ Dicitur etiam fodire per quartam verborum conjugationem. Colum. lib. 11. cap. 2: Runcari & adhuc fodiri possunt. Idem de arboribus: Sed omnibus annis ante cal. Mart. fodiri & interputari oportet. Hinc fovea, de quo infrà. ¶ Hujus composita sunt, Affodio, vide suo loco: Confodio, quod est cavo, sive in totum foro, διορύττω. Plaut. in Aulul. Hic apud me confodere hortum jussi. ¶ Interdum transverbero occido. Salust. in Catil. Inter confertissimos occurrit, ibique pugnando confoditur, διελαύνεται. ¶ Circumfodio, terram circumquaque eruo, περιορύττω, Colum. lib. Arborem quam deposueris, sæpius circumfodito. Defodio, κατορύττω, vide suo loco. ¶ Effodio, extra fodio, vel fodiendo ejicio, ἐξορύττω. Plaut. in Aulul. Oculos herclè istos improba effodiam tibi, ne me observare possis si quid rerum geram. ¶ Infodio, intùs planto seu defodiēdo sepelio ἐνορύττω. Colum. lib 5: Campestris locus altè duos pedes infodiendus est. Virgil. lib. 2. Georg Antè supinatas aquiloni offendere glebas, Quàm lætum infodias vitis genus: id est, obruas. ¶ Perfodio, rumpo ferio, perforo, διορύττω. Plautus in Asin. Vbi parietes perfoderis. Colum. lib 11: Tu gravibus rastris cunctantia perfode terga. Lactant. lib. 4: Sed tantummodò latus ejus perfoderunt, Gell. lib. 2: Quadringenti omnes tum unum perfossi gladiis aut missilibus operti cadunt. ¶ Præfodio antè fodio. Plin. lib. 27. cap. 11: Præfodere scrobes antè, si fieri posset, tantò, ponet pingui cespite obducantur. ¶ Refodio, rursus fodio. ἀνορύττω. Plin. Mus marinus in terras, scrobe effossa, parit ova, & rursus obruit, terra, tricesima die refossa, parit fœtumque in aquam ducit. ¶ Suffodio, subtercavo, ὑπορύττω. Col. lib. lib. 2: Neque suem velimus impasci, quoniam rostro effodiat & cespites excitet. ¶ Transfodio, transverbero, ab uno latere ad aliud fodio, διελαύνω, διορύττω. Ovid. gemino fodit ulcere pectus. Et omnia habent *fo* syllabam correptam in omnibus temporibus à præsenti manantibus. Nam quæ à præterito fiunt, eandem producunt.

Fŏdĭco, cas, penult. corr. Stimulare, pungere, vellere sive fodiore. [עקץ *himeis* מחץ *machátz*. νύσσω. Gall. *Piquer, percer*. Ital. *Stimulare, pugnere cauare*. German. Grübten. Hisp. *Puncar, pecilgar ò escaruar*. Polon *Kozgrzebam*. Vngar. *Gyakdosom, furdalom, ásogatom*. Ang. *To pricke, to pearse*.] Horatius: -emamus Qui fodicet latus. ¶ Per translationem accipitur pro angere, sive dolore afficere. Cicer. 3. Tuscul. Non est enim in nostra potestate, fodicantibus his rebus quas malas esse opinamur, dissimulatio vel oblivio. ¶ Fodicare animum Plaut. Bacch. -quia isthæc lepida sunt memoratu: Eadem in usu, atque ubi periculum facias, aculeata sunt, Animum fodicant, bona distimulant facts, & famam sauciant.

Fŏdīnă, næ, penult. prod. f. p. Locus ubi quid effoditur. [מכרה *michréh* μέταλλον. Gall. *Vne mine, vne carriere, où on tire quelque metal ou autre chose*. Ital. *Minera* Ger. Ein grub in deren man etwas grabt/als ein Ertzgrub. Belg. Mijne/aerd graven. Hisp *Lugar donde algo se saca y se caud*. Pol. *Dol, gruba iaka iest gdźie sol albo kruszca dobywaia*. Vngar. *Bánya* Ang. *A mine*.] Vt Auri fodina, ubi foditur aurum: Argenti fodina, ubi effoditur argentum. Plin. lib. 33. cap. 6 Odor ex argenti fodinis inimicus omnibus animalibus, sed maximè canibus.

Fŏssă, æ, f. p. Locus est unde effossa est terra. [פחת *pacháth* בור *bór*. τάφρος, βόθρος. Gall. *Fosse ou fossé*. Ital. *Fosso*. German. Ein graben oder ein grub. Belg. De Gracht Hispan. *Caua ò hoyo*. Polon. *Przikop*. Vngar. *Ajtó verem ĩvul*. Ang. *A diche, like or moat*] Col. de Arb. Priusquam pomarium constituas, quàm magnum habere voles, circumunito maceria aut fossa. Cicer. 5. Tuscul. Transitum fossæ ponticulo ligneo conjungere. Vlpianus scribit fossam esse receptaculum aquæ manufactum, ad castra, seu urces oppidáve, aut alia hujusmodi munienda. Cicer. ad Attic. lib. 4: Popul Rom. exercitus Cn Pompeium circunsidet, fossa & vallo septum tenet. Cæsar 2. bell. Gall. Castra in altitudinem pedum duodecim, vallo fossaque duodeviginti muniri jubet.

Fŏssŭlă, penult. corr. f. p. diminutivum, parva fossa. [ὀρυγμάτιον, Gall *Fossette petit fossé*. Ital. *Fossicella, fossetta*. Germ. Ein gräbtein. Hispan. *Pequenna caua ò hoyo*. Polon. *Przikopek*. Vng. *Vermecske, lucacska*. Ang. *A litle diche*.] Cato de Re rustic. cap. 161: Deinde fossulas facito qua radices asparagi demittas. Colum. libro 11. cap. 3 Singulis fossulis disponas.

Fŏssātum, ti, n. s. idem quod fossa. Plin. 17. c. 21: Fossatum purgari & extendi ne crudum relinquatur.

Fŏssŏr, m. t. Qui fodit. [חפר *chopher* כרה *coréh*. ἀκτεμίνης, σκαπανεύς, ὀρυκτής. Gall. *Fouyssiur, fossoyeur, pionnier*. Ital. *Zappatore, cauatore*. Germ. Ein Graber. Belg. Een Graver/Delver Hispan. *Cauador*. Polon. *Kopacz*. Vng *Kapás*. Ang. *A dicher*.] Virg. 2. Georg. Et labefacta movens robustus jugera fossor. Rigidus fossor, Mart. lib. 7.

Fŏssĭo, f. t. Ipsa fodiendi actio. [ὄρυξις. Gall *Fouyssement*. Ital. *Cauamento*. German. Grabung. Hisp. *Cauazon, ò la obra de cauar*. Polon. *Kopanie*. Vngar. *Ásás, kapalas*. Ang. *A diching*.] Col lib. 5: Deinde malleolo inter ordines posito, crebris fossionibus pastinatum resolvere.

Fŏssūră, æ, f. p. Fossio. [ὀρυγμα. διορυγή. Gall. *Fouyssure, fouyssement*. Ital. *Cauetura* Ger. Grabung. Hisp. *Cauazon, cauadura*. Polon *Kopanie*. Vngar. *Ásás, kapalas*. Ang. *A diching*.] Colum lib. 5: Hanc planam fossuram maximè nos probavimus. Numerus autem fossionis, aut idem debet esse qui primi anni, aut una minus.

Fŏssĭlis, le, penult. corr. om t. Quod foditur sive quod fodi potest. [ὀρυκτός. Gall. *Qu' on fouyt & tire, où qu' on peut fouyr & tirer de terre*. Ital *Che si puo cauare*. German. Das gut zugraben ist. Hispan. *Cosa cauidaza*. Polon. *Do kopania sposobny*. Vngar. *Ásot vayot ashato, vayhato*. Angl. *That is or may be digged out of the earth*.] Plin. lib. 36 cap. 18: Theophrastus autor est & ebur fossile candido & nigro colore inveniri, & ossa è terra nasci. Idem lib. 33. cap. 6: Tam salem fossilem adjiciunt: id est, qui foditur. Varr. 2. de Re rustic. Melior fossilis sal, quàm marinus.

Fŏssĭtĭcĭŭs, a, um, Fossilis, quòd scilicet è terra effoditur, [ὀρυκτός. Polon. *Rzecz wokopana ziemie*. Vngar. *Vayot foldbõl asatot*. Ang. *Digged out of the earth*.] Plin. lib. 36. cap. 23: Arenæ tria genera: fossitia, cui quarta pars calcis addi debet, fluviatilis aut marinæ terra.

Fœcĭālĭs, Vide Fecialis.

Fœcŭndŭs da, dum, Ferax, fertilis. [פרה *poréh*. εὔφορος. Gall. *Fecond fertile*. Ital *Fecondo, fertile, abundante*. German Fruchtbar. Belg. Vruchtbaer. Hisp *Cosa fertil, ò copiosa* Polon. *Rodzainy*. Vng. *Termő*. Ang *Fruitfull fertile, rancke*.] Ovid. lib. 4. Fast. Forda ferens bos est fœcundaque, dicta ferendo. Colum. lib 8 cap. 14 Id ne-

Id neq; æquè fœcundum est, nec tam pretiosum. Plaut. in Cistell. Namq; æcastor amor & melle & felle est fœcundissimus. ¶ Cum genitivo sæpiùs jungitur. Annonæ fœcunda provincia, Tacit. lib. 17. Fœcunda metallorum terra. Plin. lib. 33. cap. 4: Italiæ parcitum est vetere interdicto Patrum, ut diximus, alioquin nulla fœcundior metallorum quoq; erat tellus. ¶ Fœcundam esse, de muliere quoq; dicitur, quæ fert uterum. Ovid. 2. Metam. Vt fœcunda fores, fieretq; injuria partu Nota. ¶ Interdum sumitur pro abundanti & pleno. Horat. Fœcundi calices quem non fecère disertum? Huic opponitur Infœcundus: id est, non ferax: inde infœcunditas.

Fœcŭndĭtās, f. t. Abundantia, ubertas, feracitas. [שׂבעה *sobáh*, πολυφορία, εὐτεκνία, εὐθηνία. Gall. *Fecondité, fertilité*. Ital. *Fertilità, abondanza*. German. Fruchtbarkeit/ völle. Hisp. *Fertilidad ò copia*. Pol. *Obfitosc*. Vngar. *Termékség, tenizes bwség*. Ang. *Fruitfulnesse, fertilitie*.] Plin. lib. 20. c. 6: Fœcunditatem fœminarum hoc cibo augeri. Cic. 2. de Nat. Deor. Aquarum inductionibus terris fœcunditatem damus. Fœcunditas animi, Plin. in præf. lib. 3.

Fœcŭndē, adverb. [ἀφθόνως, γονίμως, εὐτόκως. Gall. *Fertilement, plantureusement, abondamment*. Ital. *Fertilmente, abondantemente*. German. Fruchtbarlich. Hispan. *Fertil y copiosamente*. Pol. *Plonnie*. Ang. *Fertilly, abundantly*.] Plin. lib. 6. cap. 36: Atque etiam recisa, fœcundiùs resurgit.

Fœcŭndo, das, Abundantem seu fructiferum facio. [הפרה *hiphráh*, πιαίνω, γόνιμον ποιῶ. Gall. *Faire fertile*. Ital. *Far fertile, abundante*. German. Fruchtbar machen. Hisp. *Hazer fertile y copioso*. Pol. *Urodzajno czynie*. Vngar. *Termékenyé teszem*. Ang. *To mak fruitfull*.] Virgil. lib. 4. Georg. Et viridem Aegyptum nigra fœcundat arena.

Fœdŭs, fœdus, ut quibusdam placet, cum œ diphthongo, ut e longa sit, quoniam ferio e breve habeat. [ברית *berith*, σπονδὴ, συνθήκη, τὸ ἐπιτήδευμα. Gall. *Alliance, confederation, appointement, & traité de paix*. Ital. *Lega, confederatione*. German. Ein bundt/ bündtnuß. Belg. Een verbondt. Hispan. *Confederacion ò alliança*. Polon. *Przymierze*. Vngar. *Frigy, kötés*. Ang. *A leage, couenant, or bande of peace*.] Proprie enim fœdus pacem significat, quæ feritur inter dimicantes. Quidam hujus nominis etymologiam manasse putant à Fecialibus per quos fiebant fœdera. Alij à fide, quia in fœdere interponebatur fides. Itaque Ennius, ut est apud Varronem, fidus dixit pro fœdus. Alij à fœdè cædendo: nam ad fœdera faucienda utrinque Feciales adhibebantur, qui firmato fœdere porcam cædebant silice: ejusmodi exitium imprecantes capiti illius qui prior fœdus violasset: de qua re vide Liv. lib. 1. ubi ritum & formulam antiquissimi fœderis inter Pop. Rom. Regem & Albanorum Dictatorem icti, latissimè exequitur. Tria autem (ut idem Livius ostendit lib. 34.) erant fœderum genera, quibus populi & reges mutuas amicitias inibant. Vnum quum bello victis dicebantur leges. Vbi enim omnia ei qui armis plus posset, dedita essent quæ ex iis habere victos, quibus mulctari eos vellet, victoris arbitrium erat. Alterum quum pares bello, æquo fœdere in pacem atque amicitiam veniebant, redditis per conventionem iis rebus quarum bello turbata erat possessio. Tertium qui quum hostes nunquam fuissent, ad amicitiam sociali fœdere jungendam coibant. ¶ Accipitur etiam fœdus pro necessitudinis alicujus vinculo: ut fœdera amicitiæ dicimus pro necessitudine illa quæ est inter amicos. Ovid. 3. Trist. Eleg. 6: Fœdus amicitiæ non vis charissime nostræ: Nec si forte velis, dissimulare potes. ¶ Fœdera lecti, pro conjugali vinculo. Lucan. lib. 2: -da fœdera prisci illibata tori, da tantùm nomen inane Connubii. Fœdus conjugale, Ovid. 11 Metamorph. ¶ Accipitur etiam quandoque pro lege, ut apud Virgil. lib. 1. Aeneid. Regemque dedit qui fœdere certo, Et premere & laxas sciret dare jussus habenas. ¶ Facere fœdus cum aliquo. Cicer. de Senectute: Quum sententia Senatus inclinaret ad pacem & fœdus faciendum cum Pyrrho, non dubitavit. ¶ Ferire fœdera. Cic. pro Cælio: Ideone ego pacem Pyrrhi diremi, ut tu amorum turpissimorum quotidie fœdera ferires? Firmare fœdera. Virg. lib. 11. Aeneid. -firmabant fœdera dictis. ¶ Fœdus pro fœditate legitur apud Paulum in l. 3. D. de ritu nuptiar. Nec enim honos ei servatur, quæ se in tantum fœdus deduxit. Nisi rectiùs ibi legatur, *Scelus*, quemadmodum vulgati codices habent.

Fœdĭfrăgŭs, penult. corept. m. f. Qui fœdera fregit. [σπονδοπαράβατος. Gall. *Qui rompt l'alliance ou appointement*. Ital. *Che rompe patti*. Germ. Bundtbrüchig. Hisp. *Que brantádor de pazes*. Polon. *Ten ktory przymierze lamie*. Vngar. *Hiti szeget, frigi fôl bonto*. Ang. *A breaker of leagues*.] Cic. 1. Offic. Pœni fœdifragi, crudelis Aunibal.

Fœdĕrātī, dicuntur populi qui fœdere & amicitia sunt conjuncti. [אנשי ברית *anschè berith*, σύμμαχοι, ἔνσπονδοι. Gall. *Confederez, alliez*. Ital. *Confoderati, vniti*. German. Bundtsgenossen/ eydtsgenossen. Hisp. *Confederados ò aliados*. Polon. *Ci ktory spolne przymierze maia*. Vngar. *Az kik egy frig y alat vadnak*. Angl. *Thay hath made a league together*.] Namque inter civitates provinciarum, aliæ civium Romanorum, aliæ Latinorum veterum, aliæ fœderatorum, aliæ stipendiariæ dicebantur, συμμαχίδες πόλεις. Sueton. in Caligula: Domi, forisque civilis, libera ac fœderata oppida sine lictoribus adibat. Cic. 1. de Orat. Siquis apud nos servisset ex populo fœderato, seseque liberasset. Idem 5. Verr. Fœderatæ civitates duæ sunt, Mamertina, & Taurominitana. Idem pro Archia: Si qui fœderatis civitatibus ascripti essent

Fœdĕto, fœdere facto concilio. [Polon. *Przymierze cinie*. Vng. *Frigyet mivél, vetöz*.] Cornel. Tacit. lib. 20: Donec egregia erga populum Rom. merita, mox rebelles fœderant.

Fœdŭs da, dum, Quod est deforme. [שׁחור *schohár* טמא *tamé*, αἰσχρὸς, δυσειδής. Gall. *Laid, ord, infect, vilain*. Ital. *Sozzo, laido, brutto*. German. Wüst/ häßlich/ vnflätig. Belg. Leelick/ schandelick. Hispan. *Cosa fea, ò feada*. Polon *Szpetny, szkaradny, zadny*. Vngar. *Vndok*. Ang. *Losiled, ioyled, deformed*.] Terent. in Eunucho: Nunccò tibi videtur fœdus, quia illam non habet. Cicero ad Atticum libro 15: Parumque fœda persona est senectutis. Plin. lib. 11. cap. 19: Odere fœdos odores, proculque fugiunt. ¶ Ponitur quandoque pro execrando. Virg. libro 8: -aversusq; refugit Fœda ministeria. ¶ Quandoque pro crudeli. Terentius in Eunucho: O' facinus fœdum. Donatus: Fœdum, crudele. Ea enim quæ crudelia sunt & nefaria, ipsa crudelitate fœda & maculosa dici possunt. Sic dicimus fœdum exemplũ, quod crudelitatis, & turpitudinis plenum est. Liv. 7. bell. Pun. Qui neque magistratum continuari satis civile ajebant, & multo fœdioris exempli eum ipsum creari, qui comitia haberet.

Fœdo, as, are, Polluere, inquinare. [טמא *timmé* μολύνειν, μιαίνειν. Gall. *Vilenner, honnir, enlaidir, maculer, souiller, deshonnorer*. Italicè *Bruttare, imbrattare*. German. Verwüsten/ häßlich machen. Hispan. *Ensuziar, ò afear lo hermoso*. Polon. *Szpece, szkaradze*. Vngar. *Meg vndokitom otsmányitom*. Ang. *To defyle, to deforme, to work villanie*.] Virgil. 2. Aeneid. -quæ causa indigna serenos Fœdavit vultus? ¶ Per translationem accipitur pro dehonestare. Cato apud Plin. libro 29. capite 1: Nos quoque dictitant Barbaros: & spurciùs nos, quàm alios Opicos appellatione fœdant: hoc est, conspurcant, & dehonestant. ¶ Accipitur etiam pro dilacerare, frangere vel corrumpere. Virgil 1. Aeneid. Impulerat ferro Argolicas fœdare latebras. Livius libro 3. ab Vrbe: Vis Sabinorum ingens propè ad mœnia urbis infesta populatione venit: fœdati agri terror injectus urbi est.

Fœdē, adverbium, Turpiter. [αἰσχρῶς. Gall. *Vilainement, ordément, laidement*. Ital. *Bruttamente, crudelmente*. German. Vnflätiglich/ schandtlich. Hispan. *Fea y deshonestamente, ò cruelmente*. Polon. *Sprosnie szpetnie*. Vngar. *Vndokúl otsmanyul*. Ang. *Filthelie*.] Liv. 3. ab Vrbe: Non minore motu animorum Siccii cædis memoria renovata, quàm quòd nova fama de Virginia adeò fœdè ad libidinem petita accenderat. Fœdè divexari, Cicer. 1. Tuscul. Fœdè interemptus, Liv. 5. bell. Pun. Admissum fœdè, dictúmque superbè, Luc. lib. 5. Fœdissimè causam agere, Cicero Attic. libro 9.

Fœdĭtās, atis, f. t. Turpitudo. [שׁחרורה *schaharuráh* טמאה *tumeáh* αἶσχος. Gall. *Laideté ou laideur, vilenie, ordure*. Ital. *Bruttezza*. German. Häßligkeit/ wüste. Hisp. *Suziedad afeamento*. Pol. *Szkaradosc*. Vngar. *Vndokság, otsmániác*. Ang. *Filthinesse, dishonestie, ill fauoredenesse*.] Liv lib. 5: Divisa à corpore capita, patentiaque viscera, & fœditatem aliam vulnerum viderent. Cicer lib. 3. de Finib. Nisi eos per se fœditate sua turpitudo ipsa deterreat. Liv. 1. ab Vrbe: Avertêre omnes à tanta fœditate spectaculi oculos.

Fœlĭx. Cum suis derivatis, vide suprà in dictione FELIX.

Fœmĕn. Vide FEMEN.

Fœmĭnă, næ, f. p. Latioris significationis est quàm mulier. Nam non solùm de hominum genere, verumetiam de brutis & plantis dicitur, descenditque à fœtu. [נקבה *nekebáh*, γυνὴ, θήλεια. Gall. *Femelle, femme*. Ital. *Femina*. German. Ein Weibsbild/ ein Fraw. Belg. Een wyf. Hispan. *Hembra en todo genero de animales*. Polon. *Niewiasta, bialaglowa, zona*. Vngar. *Azzony allat, nőstény*. Ang. *The female*.] Plautus in Persa: -qui Atticam hodie civitatem Majorem feci, atque auxi civi fœmina. Plin. in Epist. Habebat illa pantomimos, fovebatque effusiùs, quàm principi fœminæ conveniret. Plin. lib. 9. cap. 50: Fœmina piscis coitus tempore marem sequitur. Idem lib. 2. cap. 18, de chamæleonte herba: Ex nigris aliqui marem dixére, cui flos purpureus esset: & fœminam, cui violaceus.

Fœmĭnăl, is, pudendum muliebre, interfemineum, χοῖρος. Apuleius in Apologia: Sed enim fœminal nullo pacto reperiens munditer dicere, ad mea scripta confugit.

Fœmĭnĕŭs, a, um, & Fœmininus, a, um. [θηλυκός. Gall. *De femelle, ou de femme*. Ital. *Cosa da femina*. German. Weibisch. Hispan. *Cosa de hembra*. Pol. *Niewiesciuch bialoglowsky*. Vngar. *Azzonyallasi*. Ang. *Of the female kinde*.] Virg. 11. Aeneid. Fœmineo prædæ spoliorum ardebat amore. Vbi Servius: Fœmineo, impatienti, irrationabili. Ibid. Fœmineum cœli, clamorem ad sidera tollunt. Plin. lib. 2. cap. 101: Fœmineum Lunæ, ac molle sidus. Quint. lib. 1 c. 4: Quæ aut fœminina positione mares, aut neutrali fœminas significant. ¶ Diminutiva Fœmella, & Fœminula, γυναικάριον, γυναικάριον. A' fœmina, etiam fit Effœmino, ἐκθηλύνω, de quo suo loco.

Fœnārĭŭs Vide FOENVM.

Fœnēbrĭs, Fœneratitius, Fœnero, Vide FOENUS.

Fœnĭcŭlum, li, n. s Herba est nota, à fœnore, ut quidam existiman, dicta quòd semen hoc terræ mandatum magno cum fœnore reddat fructum. [μάραθρον. Gall. *Fenouil*. Ital. *Finocchio*. Germ. Fenchel. Belg. Venckel. Hisp. *Hinoio*. Pol. *Koprzwlosky*. Vng. *Kömeny*. Ang. *Fenell*.] Plin. l. 20. c. 23: Fœniculũ nobilitavére serpentes, gustatu senectã exuendo, oculorumq; aciem succo ejus refi-

reficiendo. Vnde intellectum est hominum quoque caliginem præcipue eo levari. Ejus juvamenta lege apud Diosc.lib 5.cap. 179. ¶ Fœniculum equinum, sylvestre erraticum, Dioscoridi, Hippomarathrum lib 1. cap. 80.

Fœnum, fœni, n f. Herba in pabulum resecta, ita dicta à fœnore, quòd fine cura fœnus præbeat: vel à fœtu, quòd herbæ eædem manentes quotannis novas pariant. [חציר chatsir. χόρτος. Gall. Du foin, herbe seche & mangeaille pour les bestes. Ital. Fieno. Germ. Hew. Belg. Hoy. Hispan. El heno. Polon. Siano. Vngar. Széna. Ang. Haye.] Col lib 2. cap. 19: Sic enim commodius è fœnum defenditur à pluviis. Horat. 1. Serm. Sat. 4: Fœnū habet in cornu longè fuge. ¶ Fœnū esse, proverbiali figura dixit Cic. lib. 2. de Orat. in indoctos ac brutos homines, qui scilicet pecudibus sunt æquandi: nam fœno victitant boves. ¶ Fœnum habet in cornu. In homines maledicos ac feroces dicitur. Horat. in Serm. Inde translatum, ut Acroni placet, quòd antiquitùs bubus cornipetis fœnum pro signo in cornu appendebatur, quo sibi caverent qui fortè occurrissent.

Fœnĕă, eorum, Simulachra ex fœno, quæ fiebant ad irritandos in spectaculis tauros. Ascon. in Orat. pro Cornelio de Majestate. Budæus.

Fœnārĭŭs, ria, rium, χορτάριος. Quod ad fœnum pertinet: ut, Falces fœnariæ, quibus fœnū secamus. [χορτοκόποι δρέπανα. Gall. Faux à faucher le foin. Ital. Falcida fieno. German. Sägeisen. Hisp. Las guadannas. Polon Do siana przynależący. Vng. Szénaboz való. Ang. A sieth to mowe haye with.]

Fœnĭcŭlārĭum, rii, n. f. (ut quidā interpretantur) Est ipsa fœni resectio, vel tempus illud quo fœnū secatur. [Vngar. Kaszálásnak ideie, (auagy) kaszálás. Ang. The mowing, or mowing tyme of haye.] Cic. lib. 12. ad Atticum: Scribe, quæso, quid referat Celer egisse Cæsarem cum candidatis: utrum ipse in fœniculariam, an in campum Martium cogitet. Quem locum sic exponit interpres. In fœniculariam: id est, in aciem ad extremum, quando fœnum succiditur à militibus falculariam facientibus.

Fœnīlĕ, a. t. Locus est in quo asservatur fœnum. [χορτών, Gall. Fenil, feniere, où on garde le foin. Italice Fenile, doue se tiene il fieno. German. Ein Schewren/ein Stadel oder Hewstall. Belg. Hoystat. Hispan. El almear, lugar donde se guarda el heno. Polon. Kolnia gdzie siano chowaia, szopa, stodoła. Vngar. Széna tartó hely. Ang. An haye house or loft, an hay mowe or ricke.] Ovid 6. Metam. Non secus exarsit conspecta virgine Tereus, Quàm si quis canis ignem supponat aristis, Aut frondem, positasque cremet fœnilibus herbas. Virgil. lib. 3. Georg. nec tota claudas fœnilia bruma. Colum. lib 6. cap. 6. Pars autem fructuaria dividitur in cellam oleariam, torculariam, cellam vinariam defrutariam, fœnilia, palealiaque.

Fœnĭsex, fœnisecis, Qui fœnum secat. [χορτοκόπος. Gall. Faucheur de prez. Ital. Segatore da fieno fenaiuolo. German. Ein Mäder/der die Wisen abmeyet. Belg. Hoymaeyer. Hispan. El que siega o corta el heno. Pol. Kosnik. Vngar. Kaszás. Ang. A mower of haye.] Plin. lib. 18. cap. 29: Igitur cornu propter oleum ad crus ligato fœnisex incedebat.

Fœnĭsĕcă, pen. corr. Idem. [Polon. Kossarz. Vngar. Kaszás. Anglic. A mower of haye.] Persius Satyr. 6. Fœnisecæ crasso vitiarunt unguine pultes. Varr. de Re rust. lib. 1. cap. 49: Ita ubi sectamentum fœnisecæ possit offendere. Idem paulò pòst: Sicilienda prata; id est, falcibus consectanda, quæ fœnisecæ præterierint.

Fœnĭsĕcĭum, secii, ipsa fœnisectio, & veluti messis fœni. [χορτοκοπία. Gall. Fauchement de prez ou la saison de les faucher. Ital. Raccolta del fieno. Germ. Der hewmond oder mäymond. Hispan. Segazon del heno con guadana. Pol. Siecżba siana. Vng. Kaszálás. Ang. The haye harvest, or haye time.] Varr. de Re rust. Nec primo anno rigari, nec pasci ante secunda fœnisecia, ne herbæ vellantur, obtritùque hebetentur. Colum. lib. 2. cap. 18: Altero tamen anno minora pecora pòst fœnisecia permittemus admitti.

Fœnĭsĭcĭă, æ, f. p. Fœnisecium. [Pol. Sieczenie sian. Vngar. Kaszálás. Ang. The haye harvest.] Varro de Re rust. e. libro 1. capite 49 Primum de pratis summissis herba quum crescere desiit, & æstibus arescit, subsecari falcibus debet, & quoad peraresсat, furcillis versari: quum peraruit, de ea manipulos fieri ac vehi ad illam. Tum de pratis stipulam rastellis eradi, atque addere fœnisiciæ cumulum.

Fœnūmgræcum. [τῆλις. Gall. Vne herbe nommee Senegré. Ital. Fienograeco. German. Griechisch hew oder bockshorn. Belg. Fenegriek. Hispan. Las alholuas. Polon. Boża trawka.] Genus herbæ est, (ut inquit Plin lib. 24. cap. ult.) quam alii telin vocat, alii carphos aliqui buceras, alii ægoceras, quoniam siliquas habet corniculis similes: unde & siliquam vocat Colum. lib. 11. cap. 2.

Fœnŭs, oris, n. t. (ut ostendit Gellius, ex lib. 3. Varr. de Lingua Latina) idem est quod usura, ita dictum à fœtu. [נשך neschech תרבית tarbith. τόκος. Gall. Vsure. Ital. Vsura. German. Wucher. Belg. Woecker. Hispan. El logro o renuevo, o usura. Polon Lichwa. Vngar. Vsora (auagy) osora. Ang. Gaine by money lent, usurie.] Nihil enim aliud est fœnus, quàm fœtus: hoc est, partus pecuniæ. Quidam tamen à fundo, quod cum o. non cum u, apud antiquos scribebatur, quòd proventus proprie esset ex naturali terræ fructu: postea verò ad usuram est translatum, quasi pecunia per se fructum producat sicut terra. Plaut. in Asin. Nam si mutuo non potero, certum sumam fœnore. Cic. pro Cælio: Parcat juventus pudicitiæ suæ: ne spoliet aliena, ne effundas patrimonium, ne fœnore trucidetur, ne incurrat in alterius domum atque famam. Propert. lib. 1. Elegia 7. Sæpè venit magno fœnore tardus amor. Ovid. 1. Fast. Hordeaque ingenti fœnore reddat ager. ¶ Quærere argentum in fœnus, Plaut. in Asin. ¶ Reddere cum fœnore quinquagesimo. Plin. libr. 18. cap. 17: Sic quoque cum quinquagesimo fœnore messes reddit fœlicitas soli. ¶ Nummi positi in fœnore. Horat. de Arte poët.

Fœnŭscŭlum, li, n. s. diminutivum. [τοκίσκιον, τοκίδιον. Gall. Petite usure. Ital. Picciola usura. German. Ein kleiner Wucher. Hisp. Pequeno logro o renuevo o usura. Polon. Lichweczka. Vng. Vsoráczka (auagy) Osoráczka. Ang. Small usurie or gaine.] Plaut. Pseud. ad danistam devenies, addes fœnusculum.

Fœnĕro, as, penult. corr. & Fœneror, aris, d. p. Fœnori do, in fœnore colloco, Vulgò ad usuram do: [הנשיך naschah הלוה lavah. δανείζω. Gal. Bailler à usure. Ital. Dare & prestare ad usura. German. Wucheren / auff wucher ausleihen. Hispan Dar à logro o usura o renuevo. Polon. Lichwić, dawaé lichwe. Vngar. Vsoráskodom, usorára adom. Ang. To lende out to usurie.] & modò dativo junguntur, modò accusativo. Plin. lib. 2. cap. 6: Fœnerat Sol lumen suum cæteris sideribus: id est, mutuat. Cicer. de Amic. Vt enim benefici liberalesque simus, non ut exigamus gratiam: neque enim beneficium fœneramur, sed natura propensi ad liberalitatem sumus: id est, fœnori damus. Martialis: Hæc sapit, hæc omnes fœnerat una deos. ¶ Fœneror, cum ablativo significat fœnori accipio. [δανείζομαι. Gall. Prendre à usure. Ital. Pigliar ad usura. German. Auff wucher nemmen. Hispan. Tomar à logro o usura. Polon. Lichwą sie pożyczam. Vngar. Vsorát be veszék. Ang. To borowe or take money lent to usury.] lib. D g 31: Si autem aliquis eorum voluerit vendere partem suam vel fœnerari super eam, potestatem habeat vendere cohæred. suo, & fœnerari ab eo. ¶ Beneficium fœneratum dicitur quod cum fœnore redditur. Terent in Phorm. Fœneratum istuc beneficium tibi pulchrè dices. Et paulò pòst hoc ipsum exponens: Idem hoc tibi quòd bene promeritus fueris, conduplicaverit. Vbi Donatus, Fœneratum: hoc est, cum fœnore redditum, & multiplicatum. ¶ Interdum fœnerare est, cum fœnore reddere, vel refundere. Terent. Adelph. Metuisti, si nunc de jure tuo concessisses, paululum, atque Adolescenti esses morigeratus, hominum homo stultissime, Ne non tibi istuc fœneraret?

Fœnĕrātŏr, toris, m. t. Qui fœnus exercet. [מלוה malveh נשך noschech. δανειστής. Gall. Vsurier. Ital. Vsuraio. German. Ein Wucherer. Belg. Een Woeckenaer/oft Lombaert. Hispan. Logrero, o usurero. Polon. Lichmarz. Vngar. Vsorás, usoráskodó. Ang. An usurer, or lender for gaine.] Cic. 1. Offic. Primùm improbantur hi quæstus qui in odia hominum incurrunt, ut portitorum, ut fœneratorum. Idem Sestio famil. lib. 5 Nec putant ei nummos deesse posse, qui fœneratores ex obsidione exemerit.

Fœnĕrātĭo, onis, verb. f. t. Fœnoris exercitatio, pecuniæ nundinatio. [δανεισμός. Gall Vsure. Ital. Vsura. Germ. Das wucheren/wucher. Belg. Woeckeringe. Hispan. Logro o obra de dar o tomar à usura. Polon. Lichwarstwo. Vngar. Vsorálkodás. Ang. Vsurie, the practise or feats of usurie.] Colum. in Præfat. An fœneratio probabilior sit, etiam iis invisa quibus succurrere videtur. Cicer. pro Flac. Hæc pecunia ab honoribus translata in quæstum & fœnerationem recuperata est multis pòst annis.

Fœnĕrātŭs, tus, fœneratio: id est, mutuatio ad usuram. [δάνεισμα, δανεισμός. Vngar. Vsoraskodás.]

Fœnĕrātò, adverbium, cum fœnore. [Gall. Auec usure ou double. Ital. Con usura. Germ. Mit wucher. Hisp. Con logro. Polon. Z lichwam. Vngar. Vsorával. Ang. With usurie and gaine.] [Fœneratò reddere, σὺν ἐπιγονῇ ἀποδοῦναι.] Plaut. in Menæch. Ne illam ecastor fœneratò abstulisti: hoc est, gravi usura, velut à fœneratore, quam multo cum fœnore restituas.

Fœnĕrātĭtĭŭs, ia, um, Quod datum est fœnori, vel quod ad fœnus pertinet: [δανειστικός. Gall. Donné ou prins à usure. Ital. Dato à volto, ad usura. Germ. Auff wucher geben oder genommen/das zu dem wucher gehört. Hispan Prestado dado à logro, à usura, tomado o prestado à usura. Pol. Lichwiarski, nalichwe, etc. Vngar. Vsorához való. Ang. That is given or taken to usurie.] ut, Fœneratitia pecunia, quæ ex usuris collecta est.

Fœnĕrālĭă, orum, Tempus quo fœnus cessabat, & finiebatur, reddebaturque pecunia. [Vngar. Az usora meg adásnak ideie.] Liv. 35: Ita libero verò fœnore obruebantur debitores: cujus coercendi quum ratio quæreretur, diem finiri placuit fœneralia quæ proxima fuissent, ut qui post eam diem socii civibus Romanis credidissent pecunias, profiterentur, & ex ea die pecuniæ creditæ, quibus debitor vellet legibus creditori jus redderetur.

Fœnĕbrĭs, bre, om. t. penultima indifferenti, quod ad fœnus pertinet: [δανειστικός. Gall D'usures, des appartenances d'usure. Ital. Pertinente ad usura. German. Dem wucher zugehörig. Hispan. Cosa perteneciente à logro. Polon. Do lichwy prynależący. Vng. Vsorához való. Ang That belongeth to usurie.] ut, Lex fœnebris, qua fœneratorum avaritia coërcetur. Liv. 5. bell. Maced. Instabat cum cura alia quòd civibus fœnore laborabat, ex quum multis fœneribus legibus constricta avaritia esset, via fraudis inita erat, ut in socios, qui non tenerentur iis legibus, nomina transcriberent. ¶ Fœnebris res. Liv. 7. ab Vrbe: Inclinatis semel in concordiam animis, novi Consules fœnebrem quoque rem, quæ distinere unanimes videbatur, levare aggressi solutionem alieni

elieni æris in publicam curam varterunt. Malum fœnebre. Tacit.lib.5: Sanè fœnus Vibi fœnebre malum.

Fœteo,ei,n f. Malè oleo. [באש baách נסלח na lách. *ὀυσωδία βρωμᾶσθαι*. Gal *Puir, sentir mauvais*. Ital. *Puzzare, puzzare*. Germ. Stincken. Hispan. *Heder*. Pol *Smierdzę*. Vng. *Büdös vagyok*. Ang. *To stinck, to give an ill savour*.] Plaut. in Asin. Dic amabò, an fœtat anima uxori tuæ? Martial. libro 5: Fœtere multo Mytale solet vino.

Fœtidus,a,um, Malè olens. [נבאש nebéasch נסלח neelách. *ὀυσώδης*. Gal *Puant*. Ital. *Fetido, puzzolente*. German. Stinckend. Hisp. *Cosa hedionda*. Polon. *Smierdzący*. Vng. *Büdös*. Ang. *That stincketh, or savour eth ill*.] Plaut. in Merc. tanto minus, Quum sis jam ætatis plenus, anima fœtida, Senex hircosus. Idem in Capt. Tum piscatores, qui præbent populo pisces fœtidos. Cicer in Pisonem: Et cùm isto ore fœtido teterrimam nobis popinem inhalasses.

Fœtulentus, Idem quod fœtidus. [*ὀυσώδης*. Vngar. *Büdös szagos*.] Apul. in Apolog Quid in crimen haud contamnandum philosopho nihil in se fordidum sinere, nihil uspiam corporis apertum, im mundum pati ac fœtulentum?

Fœtor,oris,m.t. Malus odor [מק mak באש boésch. *ὀυσωδία*. Gal. *Puanteur*. Ital. *Fetore, puzza, lezzo*. Germ. Gestanck. Hispa. *Hedor ò mal olor*. Pol. *Smród*. Vng. *Büdösség*. Ang *Stinck an euill savour*.] Col. lib. 12. cap. 18: Cella quoque vinaria omni stercore liberanda, & bonis odoribus suffienda, ne quem redoleat fœtorem, acorémve.

Fœtiditas, vern. f.t Fœteor. [באש boésch. *ὀυσωδία*. Gal. *Puanteur, orpuasse*. Ital *Fetore, puzza, lezzo*. Germa Gestanck. Hispa. *Hedor ò mal olor*. Polon. *Smrodt woje*. Vngar. *Rutsság, undokság*. Angl *A stinck*.] Senec. epist. 111: At mehercule ista sollicite scrutata, variéq; condita, quum ventrem subierint, una atq; eadam fœditas occupavit.

Fœtus,tus,m.q. à fovendo, quoniã & dum in utero est, & postquam eductus fœtus est, à matre fovetur, vel *ἀπὸ τῦ φυτεύειν*: quo verbo veteres rem veneream significarunt pudenter. [ולד vólem עוללים eolelá יבול ibul, *γονή*. Gall. *Le fruict ou portée des bestes ou plantes*. Ital. *I parti, il frutto che le bestie partoriscano*. German. Die frucht eines jeden thiers oder eines anderen dings. Hisp. *El fruto ò lo que la hembra pare*. Polon. *Plod, owoc kaʒ dy albo in sʒich rzeczy*. Vngar. *Mag, vet, az mi massotol zo enek mag*. Ang. *The young or fruite of everie creature that liveth*.] Est autem fœtus generale nomen ad omnia penè quæ nascuntur. Sunt enim fœtus omnium quadrupedum, sive feræ sint, sive ricures: præterea etiam avium & piscium, atque adeò ipsorum etiam hominum. Plin. Legimus mulierem Aegyptiam binos fœtus quater enixam. Idem lib. 8 c. 18. Totus rigridis fœtus, qui semper numerosus est, ab insidiatore rapitur equo. Cicer. 3. de Fin. Atque etiam in bestiis vis naturæ inspici potest, quarum in fœtu & educat one laborem quum cernimus, naturæ ipsius vocem videmur audire. ¶ Facere fœtus. Plin. lib 10. cap. 31. Oscines præter exceptas, non temerè fœtus faciunt ante æquinoctium vernum, aut post autumnale: ante solstitium autem dubios: post solstitium, vitales. ¶ Procreare multiplices fœtus, Cicer. 2. de Nat. deor. ¶ Neque animalium tantùm fœtus dicuntur, verùm etiam inanimatorum. Nam & arborum fœtus passim legimus: & fœnum terræ fœtum vocamus. Cicer. 2. de Orat. Edit fœtus meliores & grandiores ager non semel aratus, sed novatus & iteratus. Virgil. 1. Georg. Hic segetes, illic veniunt fœlicius uvæ, Arborei fœtus alibi. Id est, fructus, ut poma. Idem 2. Georg Nec minùs interea fœtu nemus omne gravescit. Vbi Servius: Fœtu id est, utilitate: nam omnis utilitas fœtus est. ¶ Fœtus animi, per translationem. Cicer. 5. Tuscul. Ex quo triplex ille animi fœtus existet: unus in cognitione rerum positus, & in explicatione naturæ, alter in descriptione expetendarum fugiendarúmve rerum, tertius in judicando, quid cuique rei sit consequens quid repugnans.

Fœtus,ta,tum, Propriè de minore pecore dicitur. [מעברה ho élh לבע ba *ἔγκυος*. Gall *Qui à le ventre plein de petits gr s*. Ital. *Pieno, gravido pregno*. German. Voll jungen / tragend. Hisp *Cosa hembra preñada*. Pol. *Plod*. Vngar. *Terhes, batas obigyeto*. Ang *That hath the womb be full of yong ones*.] ut. Ovis fœta: id est, gravida, & in utero ferens. Virgil. 1. Eclog. Non insueta graves tentabunt pabula fœtas. Col. lib. 8: Huic pecudi nocet æstus, & præcipuè fœtæ, quæ gelicidio hyemis conceptum facit. Dicitur & partu liberata: hoc est, quæ peperit. Virgil. 9. Aeneid. Fecerat & viridi fœtam Mavortis in antro. Enixam autem fuisse, lac quod pueris præbebatur, ostendit ¶ Transfertur & ad alia: ut, loca fœta furentibus Austris. apud Virgil 1. Aeneid, id est plena. ¶ Hujus composita sunt, Confœtus. Festus: Confœtus sus dicebatur, quæ cum omni fœtu adhibebatur ad sacrificium. Defœtus, & Effœtus, de quibus alibi.

Fœtæ, absoluto vocabulo dicuntur puerperæ, & quæ jam partu absolutæ sunt.

Fœtuosus,a,sum, Quod est plenum fœtu. [*ἔγκυος*. Pol. *Plodni*. Vng. *...*] Hieronymus contra Iovin. Lippientem jam deformem, atque fœtuosum synagogæ typum prætulisse. Retinet hoc nomen u, quoniam fœtus est quartæ declinationis. Sic sumptuosus, fructuosus, luctuosus, auctuosus, quæstuosus: quæ autem veniunt ab aliis declinationibus, non habent u ante o: ut Fabulosus. Dolosus, Vitiosus, Portentosus, & hujusmodi.

Fœtura,ræ,f.p. Pecoris proventus, à fœtando dictus. [עוללים eolelá. *ἔκτοκος*. Gal. *La portée ou portie des bestes ou blanches*. Ital *Il tempo da partorire*. Germ Die gebärung / die zeit deß gebärens. Belg Die baringe / draginge. Hisp. *Parizion, ò tiempo de parir*. Pol *Rozmnożenie, albo czelenie, rodzenie*. Vnga. *Szaporodas*. Ang. *Hatching or bring forth of younge*.] Virg. Eclog. 7: Si fœtura gregem suppleverit aureus esto. Varro lib. 2. de Re rust cap 1. accipit pro ipsa fœtatione, sive pro illo toto tempore ab admissione usque ad partum. Secunda (*inquit*) pars est de fœtura. Nunc appello fœturam à conceptu ad partum. Hi enim prægnationis primi & extremi fines. ¶ Transfertur etiam ad inanimata: ut, Fœtura pratorum. Plin. in Præfat. totius op. Opus natum apud me proxima fœtura licentiore epistola narrare constitui.

Fœtifico as,n.p. Fœtum facio, pario. [הוליד ho'lidh. *γονοποιεῖν*. Gall. *Faire ses petis, faonner*. Ital. *Partorire, far figliuoli*. Germ. Gebären / junge herfür bringen. Hisp. *Emprennar ò parir*. Polon. *Vrodzay czinie szczęśliwam*. Vng. *Szülök, szaporitok*. Ang. *To bring forth li leones*.] Plin. libro 10. capite 8: Accipitres totius Massiliæ humi fœtificant. Idem libro 9. capite 39: Qui quum fœtificavêre, fluxos habent succos. Ibidem capite 15: Intrant è magno mari in Pontum verno tempore gregatim, nec alibi fœtificant.

Fœtificus,a,um [מוליד molidh, *γόνιμος*. Gal. *Generatif*. Ital. *Generativo*. German Gebärig oder fruchtbar. Hisp. *Cosa que emprenna*. Pol. *Vrodzainy*. Vngar. *Fenio züo, szaporito*. Ang. *That makith fruitfull*.] Plin. libro 9. cap. 51: Nuper compertum in ostreatiis, humorem iis fœtificum lactis modo effluere.

Fœtifer, pen. corr. Adiectivum. [מוליד molidh. *ἐμβρυοφόρος, καρποφόρος, γόνιμος*. Gall *Qui porte fruict qui donne fecondité*. Ital. *Che fa generar*. German. Das da machet frucht zu bringen. Hisp. *Cosa que haze engendrar*. Polon. *Vrodzay czyniący*. Vngar. *Szaporito, F uitfull*.] Plin. lib 7. cap. 31: Vbi fœtifer potu Nilus.

Fœto,tas. Fœtum emitto. [הוליד holidh, *γεννάω*. Gal. *Faire ses petis*. Ital *Partorire* Germ. Gebären. Hispan. *Parir*. Polo *Rodzę*. Vng. *Szülök, tenyészek*. Angl. *To bring out late ares*.] Col. libro 8: Circa paludas, in quibus plarunque fœtant. Ibidem c. 8: Minùs enim suas impares diligunt, & ideo nec multùm ineunt, nec sæpiùs fœtant.

Folium,lii,n.f. [עלה baléh. Gal *Fueille*. Ital. *Foglia*. Germ. & Belg. Ein blat Hispa. *Hoja*. Polo. *List* Vng *Levél*. Angl *A leaf of a tree*.] autore Festo, à Græca dictione *φύλλον*: sed ideo per simplex l scribitur, quia antiqui non geminabant consonantes. Est autem folium, teste Valla, & arborum, & herbarum, & florum: quum frondes arborum tantùm dicantur. Cic. 3. de Orat. Quid in arboribus, in quibus non truncus, non rami, non folia sunt denique, nisi ad suam retinendam, conservandamq; naturam? Plin. lib. 21. cap. 17. Iasione unum folium habet, sed ita implicatum, ut plura videantur. Virgil. 2. Georg. -folia haud ullis labentia ventis. ¶ Folia etiam appellantur chartæ librorum quas revolvimus: à palmarum foliis in quibus olim scribi solebat, quæ Græca voce *φίλυραι* appellantur: quarum extremitas margo dicitur: & pagina, utraque pars folii: nam folium duas pagines habet. *σελίς*. ¶ Hinc componuntur Trifolium. *τρίφυλλον*, Quinque folium, *πεντάφυλλον*. Latifolium, quod habet lata folia. *πλατύφυλλος*. Millefolium, *μυριόφυλλον*, herba, & hujusmodi multa.

Foliaceus,a,um, Quod ex foliis factum est, vel foliis simile est. [*φυλλῶδης*. Gal *Semblable a fueilles*. Italicè, *Simile à foglie*. Germa. Auß blätter gemacht / oder den blätteren gleich. Hisp. *Cosa de materia de hojas, ò semejante à las hojas*. Pol. *Liściasty*. Vng. *Levélhöz valo*. Ang. *Resembling leaves*.] Plin. lib 19. c. 7: Paucis sunt semina foliacea & lata ut atriplici sunt semina.

Foliosus,a,um. Foliis plenus. [*φυλλώδης*. Gal. *Plein de fueilles, fueillu*. Ital. *Pieno di foglie, fogliosa*. German. Voll blätter. Hispan. *Lleno de hojas*. Pol. *Liścia pełny*. Vng. *Leveles*. Ang *Full of leaves*.] Plin. lib. 24. c. 15: Chamæcissos spicata est tritici modo, ramulis quinis ferè, foliosa.

Foliatum, n.f. Vnguenti genus, quod & nardinum vocat Plin. à nardi folio, quo confactum est: [*μαλαβάθρινον*. Polon. *Maść spikanardu*.] Mart. lib. 11: At mea me libram foliati poscat amica. Hoc Plin. scribit cõstare omphacio, balanino, junco, nardo, amomo, myrrha, balsamo. Plaut in Cura. Græca voce vocat *petalion*. *πέταλον* enim Græci vocant folium.

Follico Follicas, Vide Follis.

Follis,lis,m.t Instrumentum quo attrahitur ventus atque emittitur ad ignem excitandum. [מפוח mappuach. *φῦσα*. Gall *Soufflet, sac ou sachet de cuir, bourse, bale à vent, grosse pelotte raslée de vent*. Ital *Mantice, folle, soffietto, borsa, sacco ò altro simil e fa fatta di cuoro*. German. Blaßbalg. Belg Een blaesbalck. Hispan. *La bolsa ò correa para llevar dineros, ò bola de viento para jugar*. Pol. *Miechy*. Vng *Fuvo*. Angl. *A bellowes*.] Virgil. 8. Aeneid. -alii ventosis follibus Auras accipiunt, redduntque. His utuntur ferrariæ, argentariæque officinæ. Vtuntur & coqui, sed parvulis, ne opus sit ignem sufflare buccis: quod qui faciunt, sufflatores vocantur. Primus Anacharsis philosophus folles ignis exsuscitatores invenit, ut refert Strabo lib. 7. ¶ Est item follis, pilæ genus omnium maximum, constans ex aluta vento inflata: quod etiam hodie Italis plurimo est in usu: puerorum præcipuè & senum lusibus conveniens, utpote quo minus fatigentur ludentes quàm harpasto Nam & lentiùs fertur follis, magisque resilit, tardiusque descendit, veluti ex industria percus-

forem expectans. Mart. lib. 14: Ite procul juvenes, mollis mihi cõvenit ætas: Folle decet pueros, ludere folle senes. Quoniam verò hoc pilæ genus pugno excutitur, pugillatorius follis quandoque vocatur. Plautus in Rudente: -extemplò hercle ego te follem pugillatorium faciam. ¶ Quandoque accipitur pro marsupio, receptaculoque numorum, ex pelle aut e orio confecto. Iuvenalis: -& tenso folle reverti. Nam sicut folles pilæ vento intumescunt, ita crumenæ pecunia turgent: à qua similitudine inditum nomen. Vegetius autor est, disciplinæ militaris consuetudine decem folles: hoc est, decem saccos, per singulas cohortes solere disponi, in quibus militum pecunia condebatur.

Follĭcŭlŭs, li, m. f parvus follis, & quodcunque turgidum est & laxum in morem follis. [θυλάκιον. Gal *Sach t, bourfeate, cuiret, petite peau ou bourse, ou estuy qui couu e le grain de froments ou autres fruicts*. Ital. *Sacchetto, borsetta, picciola guscia che cuopre il grano del frumento & altri grani*. German. Ein lederner sack ... Hispan. *El fardel ò talega ò mochilla, del hollejo de panes y leg mbre*. Polon. *Mieszki, nadeia rzecz*. Vngar. *Funotska domboru*. Ang. *A sat bel or purse, the small huske that couereth the cornes of whea he and other graynes*.] Vnde frequentissimè accipitur pro theca, seu filiqua leguminum frumenti, vel lini, vel cujuslibet alterius rei quæ granum continet involutum. ἔλυτρον. Colum. lib. 2. cap. 8 Quoniam folliculum quo continetur, firmum & durabilem adversus longioris temporis humorem habet. ¶ Accipitur idem folliculus pro majori pilæ genere: quod ex aluta conficiebatur, soloque implebatur vento: quod & follem frequentiùs invenimus appellari. Sueton. in August. Post bella civilia ad pilam primò folliculumque transiit. ¶ Quandoque pro pelle seu sacculo: ut libr. 1. Rhet. ad Heren. Malleolus judicatus est matrem necasse: eo damnato statim folliculo lupino os obvolutum est, soleæ ligneæ pedibus inductæ. Liv. 9. ab Vrbe: Eques in castra folliculis frumentum veheret. ¶ Non inve nustè aliquandò transfertur ad corpus humanum: sive quòd ad follis similitudinem semper attrahat, & emittat spiritum: sive quòd ad sacci coriacei similitudinem pelle sit circundatum. Veteres enim saccos ex corio factos folles appellabant. Lucil. libro 26, ut citat Nonius: Et quo folliculo nunc sum indutus, non queo.

Fōllĭtŭs, a, um, θυλακωτὸς Obvolutus corio. Plaut. Epid. Para tu ductare, atque ego follitum ductitabo.

Fōllĭco, as, penult. corr. [נפח naphách. Gal *Souffler*. Ital. *Soffiare col naso*. Germa Durch die nasen schnauffen. Hispan. *Sollar*. Pol. *Gegne*. Vngar. *...rrommal fuok*. Ang. *To snuffe, o fetche the breath towards the nose*.] Folium more reciproco spiritu nares agito. Apuleius libro 9 Metamorph. Nares follicantes languidas. ¶ Est item folium laxitatem & cavitatem imitari. Vnde Hieronymus caligas monachorum follicantes dixit, quales hypocritas gestare ait, ut humani cultus contemptores videantur.

Fōllĭcŭlārĕ Pars remi quæ folliculo tecta est. A quo vita follicularis dicta est. Autor Festus.

Fōmentātio, Fomes Fomentum, Vide Foveo.

Fōns, fontis, à fundendo, quòd fundat aquam. tantùm mascul. gen. [מעין מקור majân. κρήνη, πηγὴ Gall *Vne fontaine*. Ital. *Fonte, fonta-a*. Germanic. Ein brunn. Belg. Een fonteyne. Hispan. *Fuente*. Pol *Kr...dl..., studnia*. Vng. *F...ras, kut fo*. Ang. *A spring, a fontaine*.] quanquam non desunt qui olim etiam fœmininum fuisse velint: cujus tamen rei nullum proferunt testimonium. Plin. libro 12. cap. 1: Nunc est arbor clara in Lycia socia gelidi fontis amœnitate. Hirtius. 8. bell. Gall. Sub ipsius enim oppidi murum magnus fons prorumpebat. ¶ Fons per translationem accipitur pro origine & causa. Cicer. 3. Tuscul. Non rem ipsam causam atque fontem esse mœroris. Idem ad Brutum: Nec in Senatu sceleratissimorum consiliorum fontes aperire dubitavi. ¶ Fontem pro aqua fontana posuit Virgil. 12 Aeneid. pro parte totum usurpans: -alii fontemque ignemque ferebant. ¶ Fontes ipsi sitiunt, proverbium in eos qui petunt ab aliis quòd ipsis affatim abundet domi, Cicer. ad Quint. Fratr ¶ Ipse sibi mali fontem reperit, αὐτὸς ἄγει τῶ κακοῦ πηγήν. In eos dici solitum, qui sibiipsis ministraverint exitii causam. ¶ Omissis fontibus consectari rivulos non sine proverbii specie dixit Cic. 2. de Orat. pro minùs ad rem pertinentia dicere, omisso eo quod est negotii caput.

Fōntĭcŭlŭs, li, diminutivum, Parvus fons: à quo fonticellus. [κρηνίδιον. Gal. *Petite fontaine* Ital. *Fonticello*. Germa. Ein Brünnlein Hispanic. *La fuente pequenna*. Pol. *Studzienka*. Vng *Forrásotska kut feietske*. Angl *A little springe*.] Plin. Vbicunque moveris humum, fonticuli scatent idem libro 31. c. 10: Lacus est nitrosus, exiliente è medio dulci fonticulo

Fōntānŭs, a, um, Quod ex fonte est [κρηναῖος. Gall *De fontaine*. Ital. *Fontano, di fonte*. Germa Das von Brunnen ist. Hispan. *Cosa de fuente*. Pol. *Studzienny*. Vngar. *Forrásbeli kut fo... ... valo*. Angl. *Of a fontaine*.] Plin. Fontanæ aquæ cyathos duos. Sic Col. libro 12. cap. 9: Sed extrinsecus vasa pertegere, & aqua fontana quàm recentissima refrigerare.

Fōntālĭs, le, Fontanus, quod scilicet ex fonte est. [κρηναῖος. Vngar. *Forrásbeli, kutfoból valo*. Ang. *Of a spring or fontaine*.] Plaut. in Sticho: Vide utram tibi lubet etiam nunc capere, Cape provinciam. S. Quid istuc est provinciæ? T. Vtrum fontali, an libero imperium te inhibere mavis? Vbi interpres: id est, num velis imperium habere, an præesse aquæ an vino præbendo? Fontalem aquam dixit è fonte scaturientem.

Fōntānālĭă, Varroni, Fontinalia Festo, Feriæ erant fontibus dicatæ, quibus & coronæ in fontes conjici, & putei coronari solebant.

Fora, vasa quibus antiqui utebantur in torcularibus. Col. lib. 12. cap. 18: Tum lacus vinarii, & torculari, fora, omniaque vasa, si vicinum est mare, aqua marina: sin minùs dulci eluenda sunt, & communda, & diligenter assiccanda, ne humorem habeant.

Fōrāgo, penult. prod. Filum est. [Ang. *A slippe or yarne*.] autore Festo, quo textrices opus diurnum distinguunt, à forando dictum.

Fōrāmĕn, Vide Foro, as.

Fōrās, Extrà. [חוץ chuts בחוץ chutsáh, ἔξω, & Foris ἔξωθεν. Gall. *Hors, dehors*. Ital. *Fuore, fuori*. German. Hinauß. Belg Duytenwaert. Hisp *A fuera, de fuera*. Pol. Won, precz. Vngar. *Ki, ki... ...*. Ang. *Forth abroae, out of the dores*.] Adverbia loci sunt à foris. hoc est, spectaculis derivata, ut Servio videtur: sive (quod verisimilius est à foro: quòd domo exeuntes ferè ad interiorem partem urbis in qua forum est, soleamus accedere: in qua etiam sententia est Festus. Differunt autem inter se hæc duo adverbia, ut foràs motum importet ad locum. Plaut. in Cas. Foràs tacitus exeo cum ornatu quo vides. Idem in Amph. Sed quid tu foràs egressa es? Foris, motum in loco & de loco significat. Terent. in Eun. Quæ dum foris sunt, nihil videtur mundius, Nec magis compositum quicquam. Plaut. in Asin. Ille opere foris faciundo lassus, domum noctu advenit. Plin. lib 9. cap. 33: Margine in Mucronem emisso, foris effuso, intùs replicato. Cicer. in Partit. Illa verò indigent, & nec eo dicuntur sine arte, quòd ita sunt, sed quod ea non parit Oratoris ars, sed foris ad se delata, tamen arte tractat.

Fōrĭs, quandoq; pro passim usurpatur. Cic. ad Quint. Frat. Foris valde plauditur: id est, nõ solum in senatu: sed apud cæteros etiam & in epistola longa ad Lentul. Quum ea contentio mihi magnum etiam foris fructum tulisset. In vulgus. idem alibi dixit, eadem sententia. Ex Aldi commentario ad Quint. Frat.

Fōrīnsĕcŭs, pen. cor. Foris, ab exteriori parte: huic opponitur intrinsecus. [מחוץ לחצון ... ἔξωθεν, ἔξωθεν. Gal *Par deh ors*. Ital. *Di fuori, di fuora*, *Di fuora cio che è di fuora*. Germ Ausserhalb, von aussen. Belg. Van buyten. Hispa. *De parte de fuera*. Polon. *Zwierz... ...*. Vng. *Kiv... (...)kunul*. Ang Without.] Plin. lib. 13. c. 8: Lignum omne corticis loco habent: hoc est, forinsecus. Col. lib. 8. c. 3: Sed ab cohorte forinsecus prædictis fenestellis scandulæ similiter jungantur.

Foracia, à foro mulier villatica, quæ fructus villæ venales, ut pullastros, pipiones, poma, nuces, & hujusmodi in forum defert.

Foratus, nomen, vide Foro, as.

Fōrbĕă, Genus cibi à veteribus dicebatur, quo calido vesci solebant. Græci φορβὴν vocant Fest.

Fōrcĭpēs pen. corr. quasi forvicapes dictæ sunt. quòd iis forvæ id est, calida capiantur. [מלקחים melkachayim, πυράγρα. Gal. *Tenailles, pincettes*. Ital. *Tanaglie, molle da fuoco*. German. Zang. Belg. Een tange. Hispan. *Las tenazas ò instrumento para asir*. Polon. *Kleszcze*. Vngar. *Fogo*. Angl. *A paire of tonges or pincers*.] Virgil. 8. Aeneid Illi inter sese magna vi brachia tollunt. In numerum versantque tenaci forcipe massam. Et tàm masculini quàm fœminini generis, secundum Priscian. Ovid 12. Metamorph. terribilem stridore sonum dedit, ut dare ferrum. Igne rubens plerunque solet, quòd forcipe curva quum faber eduxit, lacubus demittit. Colum. lib 16 cap. 26: Deinde priusquam ferrum admoveas, duabus angustiis ligneis regulis, veluti forcipibus apprehendere restium nervos. Plin. libro 7. cap. 56: Autorem & inventorem forcipis fuisse tradit Cinyram Cyprium Agriopæ filium.

Fōrdă, dæ, Bos prægnans, à ferendo. [חלדה haldh. Βοῦς ἔγκυμων, ἔγκυος. Gall. *Vne vache qui est pleine qui po te veau en son ventre*. Ital. *Vacca pregna*. Germa. Ein tragende kuh. Hisp *Vacca prennada*. Pol. *Krowa cielona*. Vnga. *Hasas, ...*. Ang. *A cowe with calfe*.] Ovid. 4. Fast. Forda ferens bos est, fœcundaque dicta ferendo. Col. lib. 6. cap 24: Post unum coitum forda non admittit taurum.

Fōrdĭcīdĭă. Dies festus à fordis bubus: hoc est, prægnantibus: quòd eo die immolarentur boves prægnantes in curiis: à fordis cædendis fordicidia dicta.

Fōrem, fores, foret, & in tertia persona pluralis numeri forent, & in futuro infinitivi fore pro futurum esse. Forè autem idem omnino significat quod essem. [יהיה ehieh. ἐσοίμην.] Salustius in Iugurth. Nam ego quidem vellem, ut & hæc quæ scribo, & ea quæ antè in senatu quæstus sum, vana forent. Fore verò habet significationem participii futuri, unà cũ infinitivo esse, ... Idem enim est fore quod futurum esse. Ideo jungitur cum nomine, vel interdum cum participio, quod in nomen transmigravit: ut spero te amicum fore: non amatum fore. Cic. Trebatio: Scribit ad me Cæsar, se tibi nondum familiarem esse satis propter occupationes suas, sed citò fore. Cæsar de bell. Gall. 1: Nonnulli etiam Cæsari nuntiabant, quum castra moveri, aut signa ferri jussissent, non fore dicto audientes milites. ¶ Composita ejus sunt Abfore, Adfore, Confore, Defore & Pro-

& Profore, quæ sæpiùs soli ponunt: r: hoc est, fine nomine aut particip. à tergo. ¶ Abfore quid significet, quemque in oratione usum habeat, explicuimus suprà. ¶ Adfore idem est quod adfuturum esse. Ovid. 14. Metam. Esse quoque in fatis reminiscitur adfore tempus. Adforem. adessem. Virgil. 1. Aeneid. Atq; utinam reX ipse Noto compulsus eodem Adforet Aeneas. ¶ Confore, conventurum esse. Terent in Andr. Restat Chremes, qui mihi exorandus est, & spero confore: id est, conventuros esse. ¶ Defore, defuturum esse. Cicero contra Rullum: Verùm arbitrantur non defore qui illam restituerent. ¶ Profore, profuturum esse. Horat. in epist. Quæ nocuêre sequar, fugiam quæ profore credam.

Fŏrēnsĭă, Forensis, vide Forum.

Fŏrēs, f. t. Propriè (inquit Servius) quæ foris aperiuntur. [Gallic. Huis, porte Italicè Porta. German. Thüren. Belg. Een deure, voordeure. Hisp. Las puertas que cerramos la casa. Pol. Drzwi, wrota. Vng. Ajto. Ang. The gates, the dores.] Vnde Plutarchus memorat, primùm Valerio Publicolæ fratri, quum de Sabinis triumphasset, domum publicè ædificatam, cujus fores extra aperirentur: quum antea cæterarum ædium intrò referando impellerentur: ut eX hac concessione honoris appareret, quot die eum domum aliquid publicè admissurum. Terent. in Adelph. Fores effr. gi restituentur. Cicero ad Brutum: In omnibus novis conjunctionibus interest qualis primus aditus sit, & qua commendatione quasi amicitiæ fores aperiantur. Idem 2. de Natura Deorum: Foresque in liminibus prophanarum ædium, januæ nominantur. Valvæ autem dicuntur quæ intùs revolvuntur, quanquam usus hodie obtinuit ut omnia ostia fores appellentur. Hoc nomen etiam singulariter hæc foris, hujus foris, declinatur. Ovid. 1 Amorum: Difficilem moto cardine pande forem. Cicer. pro Cornel. Aperuit forem scalarum. Terent. in Adelph. Sed quidnam foris crepuit? Vbi Donatus, foris singularis numeri, nominativi casus. Plaut. in Amph. Orationem comprimam crepuit foris. Idem Bacch. hanc forem pauXillulum Aperi placidè, ne crepet. Horat. libro 1. Serm. Satyr. 2: Exclusus fore quum Longarenus foret intus. Fores aperire, proverbio dicebatur qui rei cujuspiam ingressum initiumque patefaceret. Plin lib. 2 c 8. ¶ In foribus adesse, dicitur allegoria proverbiali, quod instat jam; in proXimo est. Plutarchus, id est, Quum febris in foribus adest.

Fŏrĭcŭlæ, arum, f. p. diminut [Gal. Huisset, guichet, petit huis. Ital. Porticelle German. Thürlein. Hispan. Pequenas puertas. Polon. Drzwiczky Vng. Ablakoska, ajtoska. Ang. Litle wickettes or dores.] Varr. lib. 1. de Re rust. ca. 59: Et ideò oporothecas qui faciunt, ad Aquilonem ut fenestras habeant, atque ut aëre perflentur, curant. neque tamen sine foriculis, ne quum humorem amiserint, pertinaci vento victa fiant.

Fŏrfĭcēs, pen. cor. f. t. Quibus telam seu fila incidimus. [Gall. Ciseaux, forces. Ital. Forbice, forfice cesore. Germ. Scher Belg. Schere. Hisp. Las tiseras. Polonic. Nozyce. Vng Ollo. Angl. Sceares] Servius: Forfices sunt quibus incidimus. forcipes quibus aliquid forvum tenemus, quasi forvicapes: nam furvum est calidum. Colum. lib. 12. c. 43: Alii quum legerũt uvam, si qua sunt in ea grana vitiosa, forficibus amputant. ¶ Forfices etiam vocabulum militare de instructa acie forficum instar. Gellius lib. 10. ca. 9: Vocabula sunt militaria, quibus instructa certo modo acies appellari solet: Frons, subsidia, cuneus, orbis, forfices, serra, alæ, turres.

Fŏrfĭcŭlæ, arum, diminut [Gal Forcettes, ciseles Ital. Forficette German. Ein scherlein. Belg. Schaerken. Hispa Pequennas tiseras. Pol. Nozyczky. Vngaric. Olloska. Ang Litle sheares or cisers.] Plin. lib. 25. ca 5. de helleboro: Præterea mirum inventum est, quòd incisum forficulis (ut diximus) cribrant, cortex remanet: hoc inanito, medulla cadit. ¶ Ab hujus instrumenti similitudine, etiam forficulæ dicuntur eXtremitates brachiorum, & veluti manus cancrorum, scorpionum, & quarundam locustarum. Plin. libr 31. cap. 11: Elephanti locustarum generis nigri, pedibus quaternis bisulcis: præterea brachia duo, binis articulis: singulisque forficulis, denticulatis. Hæ ab eodem Plin. lib. 9 cap. 31, forcipes vocantur: Fœminæ, inquit, primus pes duplex, mari simplex: præterea bina brachia denticulatis forficibus.

Fŏrī, orum, numero plural. m. f. Sunt tabulata navium, vel locus in mari aptior, qui iter navem perambulantibus præbet: ita dicti (ut Servio placet & Festo) quod per os ferantur incessus. [Gall. Les tillac ou bossed's nauuc. Ital. Tavolati de naui, la co- sia, i loco da mirar gli spettacoli. German. Brüge in einem Schiff/auff welcher man hin vnd her gehn kan Hispan. La tilla de la naue. Pol. Burta alodzi, pokłady moze chodzić. Vngar. Hayts isattya. Angl. The hatches of a shippe to walk vpon.] Cicero in Catil. Quum alii malos scandant, alii per foros cursitent, alii sentinam exhauriant. Virgil. 4. Aeneid. faces in castra tulissem, Implessemque foros flammis. Idem 6. Aeneid laxatque foros, simul accipit alveo Ingentem Aeneam. ¶ Item fori dicuntur Circensia spectacula: id est, loca recta, ut ex his spectetur. [Gall. Eschaffaux ou sont ceux qui regardent iouer Ital. Luoco donde si vede giuocar le comedie Germanicè, Bünne oder Stand darauff man dem Spiel zusicht. Belg Stellagien//oft schavotten om te sien spelen. Hispan. Lugar para mirar los iuegos.] Liv. libro 1: Tum primùm Circo, qui maXimus dicitur designatus est locus, divisa loca patribus, equitibusque, ubi sibi spectacula quisque faceret fori appellati. ¶ Fori etiam in hortis sunt angustiores quidam sulci & oblongi, iter præbentes circa porcas (ita enim vocant terram editiorem inter duos sulcos) quemadmodum fori in navibus facultatem præbent nautis ultrò citroque discurrendi. Columella libro 10: Angustosque foros adverso limite ducens Rursus in obliquum distinguat tramite parvo. ¶ Legitur etiam forus in singulari numeru pro via illa in navibus. Ennius: Multa foro ponens, ageaque longa repletur. Gellius libro 17. capite 10: Stansque in summæ puppis foro, carmen quod Orthium dicitur voce sublatissima cantavit.

Fŏrŭli, orum, diminut Armariola, sive capsula, sive capsulæ in quibus aliquid reponimus. [Gal. Coffrets à Liures, armoires. Ital. Armari da libri. Germa. Bücherkästlein. Hispa. Caxas ò fun ar de libros. Pol. Puldeczki abo mieysce, gdzie księgi. Vngar. Almarium. Angl. Cases for bookes.] Suet. in August. cap. 31: Quicquid fatidicorum librorum, Græci Latinique generis, nullis vel. &c. ac solos retinuit Sibyllinos: hos quoque delectu habito, condiditque duobus forulis auratis sub palatini Apollinis basi.

Fŏrĭă, orum, n. f. Stercora liquidiora, quòd facilè ferantur foràs. [Gallic Foire excremens ue ventre humides. Ital Sterco liquido. German. Dünn dreck. Hisp. El sterco liquido y ralo. Polon Rzadkieg gnoy Vng. Fos. Angl. Thinne excrementes.] Inde confosire verbum, quod est, stercore liquido fœdare. Autor Nonius eX Pomponio in Macco: Conforisti me. Diomedes.

Fŏrĭŏlŭs, li, cum accentu in antepenult. Qui ventrem solutum habet, & foria facilè emittit. [Gal. Foireux. Ital. De ventre col lubrico, che facilmente fa i sterco. Germ. Scheissig, dünnschissig. Hispan. El que haze el stercol liquido. Polon. S raczką, rzadko wydający Anglic. Loose in the woambe.] Laberinus: Foriolus esse videris, in coleos cacas Nonius.

Fŏrĭcă, pen. li. correpr. Locus in quem alvi stercora dejicimus. [Gal. Ferret aiil publi Ital Cacatoio, cesso, o luoghi. Ger. Ein offen scheisshauss. Belg Een ghemeen schijthuys. Hispa La privada ò tabanar publico. Polo. Wychodek pospolity. Vng. Pemaia, ernyek, rek, ho ismeretes ... Ang A common draught.] Iuvenal. Satyr. 3: inde reverti Conducunt foricas. Et propriè de publicis dicitur, latrina de privatis, à latendo.

Fŏrĭcārĭŭs, Qui foricas elocat. [Polon. Ten ktory wychod chedozi. Vngar Arnyerkeszetesitö.] D. libro secundo titul. primo l. 17: Fiscus ex suis contractibus usuras non dat, sed ipse accipit, ut solet à foricariis, qui tardiùs pecuniam inferunt. Budæus tamen legit forearios.

Fŏrĭcŭlæ, vide Fores.

Fŏrīnsĕcŭs Foris, vide Foris adverbium in Foras.

Fŏris, hujus foris, vide Fores.

Fōrmă, æ, f p. Figura, sive facies uniuscujusque rei. [Gal. Forme, pourtrait, patron, beauté Ita. Forma, bellezza, faccia, apparenza. German. Ein gestalt, form. Belg. Een gedaante. Hisp. La forma de la cosa, la hermosura. Pol. Ksztalt, forma, spojob. Vnga. Forma kep, abrázat. Ang. A shape, a forme, beautie.] Interest tamen, autore Cornelio Frontone, inter figuram & formam, quod figura artis est opus: forma naturæ bonum: unde etiam formosus dicitur. Cicero 1. de Natura deorum: Omnium animantium formam vincit hominum figura. Idem 2. de Divinat In nubibus nunquam animadvertisti leonis formam aut Hippocentauri? Cicero primo de Natura deorum: Rotunda forma ullam negat esse pulchriorem Plato. Quintil. libro 1. capite 10: Quicquid formæ quadrati detraXeris, amplitudini quoque peribit. Idem libro primo capite 1: Neque enim mihi illud saltem placet quod fieri in plurimis video, ut literarum nomina & contextum priusquam formas parvuli discant. Est autem hoc vocabulum medium, quod modò cum laude, modò cum vituperio dicitur ratione adjuncti. Terent And. Et quia erat forma præter cæteras honesta & liberali, &c. Puer egregia forma, Cicer 4 Tuscul. Sic etiam è contrario infœlicem, vitiosam & illaudatam formam dicimus pro deformitate. ¶ Interdum tamen forma absolutè ponitur pro pulchritudine. Horat. 2. Carm. Movit Ajacem Telamone natum Forma captivæ dominum Tecmessæ. Virgilius 9. Aeneid. Sensit læta dolis, formæ sibi conscia conjuX. ¶ Stata forma, quæ eadem & uXoria dicitur, est mediocris pulchritudo, & media inter eXtremam deformitatem, & summam pulchritudinem. Gellius libro 5. capite 11: Inter enim pulcherrimam fœminam & deformissimam media quædam forma est, quæ à nimiæ pulchritudinis periculo, & à summo deformitatis odio vacat. Qualis à Q. Ennio in Menalippa, perquàm eleganti vocabulo stata dicitur, quæ neque futura sit, neque: quam formam modicam & modestam Favorinus non mehercle inscitè appellat uXoriam. Ennius autem in ista, quam diXi tragœdia, eas ferè fœminas ait incolumi pudicitia esse, quæ stata forma forent ¶ Transfertur ad incorporea pro effigie & spectro quodam, seu idea quam de re quaque mente concipimus. Cicero libro 1. Offic. Formam quidem ipsam, Marce fili, & tanquam faciem honesti vides. Idem De finib. Habes undique eXpletam, & perfectam Torquate, formam honestatis, quæ tota ex his quatuor virtutibus, quæ à te quoque commemoratæ sunt, continetur. ¶ Forma item Col. libro 7. capite 8. dicitur instru-

instrumentum in quo exprimitur caseus. Liquor, inquit, in fiscellas, aut in calathos vel in formas trasferendus est. Ibid. Deinde ubi formis aut calathis exemptus est. ¶ Forma pro specie frequenter accipitur apud Rhetores. Quint. lib. 7. cap. 5: Abdicationum formæ sunt duæ: altera criminis perfecti, altera imperfecti, &c. ¶ Forma pro regula. Virgil. 6. Aeneid. Quam pœnam aut quæ forma viros fortunave mersit. Vbi Servius formas, regula. Singulis enim sceleribus statuta sunt supplicia ex more Romano quem sequitur. ¶ Accipere formam: id est, modum. Quintil. lib. 2. cap. 4 Ita quum jam formam rectæ, atque emendatæ orationis accipient. Virgil. 1. Georgic. Continuò in sylvis magna vi flexa domatur In burim, & curvi formam accipit ulmus aratri. ¶ Provinciæ forma significat fines & contributa lora. Vlpian. in l. relegatorum. ff. de interdictis & relegatis: In insulam relegare Præsides provinciarum possunt: sic tamen, ut siquidem insulam sub se habeant: id est, ad ejus provinciæ formam pertinentem quam administrant, etiam specialiter insulam adsignare possunt, in eamque relegare. ¶ Ad formam. Plin. libro 4 capite 12: Peninsula ad formam gladii in transversum porrecta. ¶ Forma, delineatio futuri ædificii. Cic. pro Cælio, libr. 2: Ego nec præterita, nec præsentia abs te, sed ut ab homine longè in posterum prospiciente, futura exspecto: ut ex tuis literis quum formam Reipublicæ viderim, quale ædificium futurum sit, scire possim. Budæus. ¶ Hinc composita fiunt Conformis, ὁμοιοσχήμων, Deformis, Informis, Vniformis, Multiformis, Semiformis, & hujusmodi adjectiva. de quibus vide suis locis.

Fōrmŭlă, læ f. p. diminutivum. [σχημάτιον, γραμματεῖον, γραμματίδιον.] Gallic. *Maniere, facon, formule.* Ital. *Maniera, ò fazone.* Germanicè, Ein gestältlein. Hisp. *La forma de cada cosa.* Polonic. *Kształcik.* Vng. *Formácska, abrazatska.* Angl. *the fashion and forme of thing.*] Aliquando pulchritudinem significat, cum quadam tamen diminutione, sive blandimento. Plautus in Persa: Tempori hanc vigilare oportet formulam atque ætatulam, Ne ubi capillus versipellis fuat, fœdè semper servias. ¶ Aliquando notam. Cicero de Orat. Sequitur ut cujusque rei nota quæratur & formula. ¶ Aliquando genus & rationem. Cic. de Opt. orat. Genus & formula dicendi. ¶ Sæpissimè verò ponitur pro certis & solennibus conceptionibus verborum, quales in judiciis & omnibus publicis actionibus esse solebant. ¶ Etiam formulæ dicuntur quæ nos instrumenta vocamus: ut testamentorum formulæ, apud Cic. 2. de Orat. Hinc formulam intendere apud Suet. in Vitel. Quum libertino cuidam acerbius debitum reposcenti injuriam formulam, quasi calce ab eo percussus intendisset: Cadere formula vel Excidere formula, est aliquid de conceptis formulæ verbis immutare. Erant enim juris formulæ certis quibusdam verbis conceptæ, à quibus si quis vel minimum recessisset, cadebat causa, i. amittebat causam. Quint. l. 3: Neque ignoro multa transferri, quum in omnibus ferè causis in quibus cecidisse quis formula dicitur, hæ sint quæstiones &c. Sunt qui pro eodem accipiant Cadere formula, & Cadere causa: quibus non facilè assentior: etiamsi unum sequi solet ex altero. Nam qui formula cadebat, idem etiam cadebat causa. Quod & ipsum non obscurè ostendit Quint. l. 7. quum ait: Est enim certa servitus ad certa se verba adstringendi: idque ne fiat in lib. Cic. de Orator. vetat M. Antonius. Nam est etiam periculosum, quum si uno verbo sit erratum, tota causa cecidisse videamur.

Fōrmŭlārĭŭs, rii, dicebatur causidicus, qui ex formula juris agere consuevit. [νομογράφος, δικολόγος, δικανικός.] Gal. *Practicien en proces.* Ital. *Prattico, procuratore, avocato.* Germa. Ein Redner so nach form des Rechten handlet. Hispan. *Abogado de pleitos.* Polo. *Prokurator ktory wedlep [illegible] mowy.* Vng. *Prokator.* Angl. *A practiser in the law to drawe or writtes.*] Quintil. libro 12: Quorum alii ad rubricas vel ad album se transtulerunt, & formular ii: vel (ut ait Cicero) leguleii esse maluerunt. Qui formularii essent. V. Rubrica.

Fōrmōsŭs, a, um. Pulcher, speciosus, bona forma præditus. [יפה japheh. ὡραῖος, εὔμορφος.] Gal. *Beau.* Ital. *Bello di forma.* Ger. Wolgestaltet, hüpsch. Belg. Schoon. Hispa. *Hermoso de forme.* Polon. *Piekny, cudny.* Vng. *Szép, ékes.* Ang. *Beautifull, faire, well favoured.*] Semper enim cum laude dicitur quamvis forma, unde originem ducit, medium sit vocabulum Cicer. 1 de Nat. deor. Est tanta vis naturæ, ut homo nemo velit nisi hominis similis esse: sed tamen cujus hominis? quotus enim quisque formosus est? Virg. 2. Ecl. Formosum pastor Corydon ardebat Alexin. Cic. 6 Verr. Mulierum nobilium & formosarum gratia.

Fōrmōsĭtās, atis, f. t. [יפי jophi. εὐμορφία, κάλλος.] Gal. *Beauté.* Ital. *Bellezza.* Ger. Wolgestaltung, schöne, hüpsche. Hispa. *Hermosura.* Pol. *Cudność, piękność, ozdoba.* Vng. *Szépség, ékesség.* Ang. *Well favouredneesse.*] Cic. 1. Offic. Idque positum est in tribus rebus, formositate, ordine, ornatu ad actionem apto.

Fōrmālĭs, formale, ἐπίσημος. Suet. in Domit. Pari arrogantia quum procuratorum suorum nomine formalem dictaret epistolam, sic cœpit: Dominus & Deus noster sic fieri jubet. Epistolam formalem accipit pro ea quæ certa forma qua dictabatur, excipiebatur à scribis. Pro quo prioris seculi homines dixissent Concipere epistolam. Plin. libro 34. cap. 9: Appellatur etiamnum & formalis temperatura æris tenerrimi: quoniam nigri plumbi decima portio additur. & argentarii vicesima, maximeque ita colorem bibit, quem Græcanicum vocant.

Fōrmĭtĕr jurator, quando cum causa adjecta, vel cum expressione contractus jurator. Informiter verò, quum causa juramenti non exprimitur. Zazius de Az §. item si quis postulante in ftit. de Act.

Fōrmo, formas, Formam alicui induco, figuro, fingo, effingo. [יצר jatsar. צור tsur. σχηματίζω, καθίστημι τυπόω, μορφόω.] Gal. *Former, faconner.* Ital. *Formare.* German. Formieren, ein gestalt machen. Belg. Gestalt maken, fatsoeneren. Hisp. *Formar ò dar figura à la cosa.* Polo. *Czynie, kształtuje.* Vng. *Formálok, ab á zolok.* Ang. *To forme, to fashion.*] Cic. 4 Acad. Parmenides ignem qui moveat terram, quæ ab eo formetur. Plin. lib. 10 cap. 63: Quò major est animal, tantò diutiùs formatur in utero. Virgil. 9 Aeneid. Tempore quo primùm Phrygia formabat in Ida Aeneas classem. Suetonius in Domit. Epistolas, orationesque, & edicta aliena formabat ingenio. Id est, in iis componendis aliena opera utebatur, sive per alium componebat. Horat. 3. Carm. eradenda Cupidinis pravi sunt elementa: & teneræ nimis Mentes asperioribus Formandæ studiis. ¶ Formare juventutem & instituere, & veluti à rudiore ingenio ad meliorem quandam formam traducere. Plin. in Panegyr. Quid vitam? quid mores juventutis quam principaliter formas? ¶ Hujus composita sunt Conformo, Deformo, Informo, Reformo, Transformo: quorum significata vide suis locis.

Fōrmātŭs participium. [נוצר notsar. יצר meth...ar. μεμορφωμένος πλασθεὶς.] Gall. *Fait, formé.* Ital. *Formato, fatto.* German. Gestaltet, geformieret. Hisp. *Hecho, formado.* Polon. *Kształtowany.* Vngar. *Formált, abrázoltatott.* Ang. *Formed, fashioned.*] Cic. 3. de Nat. deor. Nam Cleanthes, ut dicebas, quatuor modis formatas in animis hominum putat deorum esse notiones. Ovid. 3. Metamorph. vultuque immotus eodem Hæret, ut è Pario formatum marmore signum.

Fōrmātŏr, m. t. Qui instruit & format: [יוצר jotser. מחלל meth...r. πλάστης, μορφωτής.] Gall. *Formeur, faconneur qui instruit.* Ital. *Chi forma & instituisce.* German. Ein gestalter. Hispan. *El que forma ò da figura à la cosa.* Pol. *Sprawca, doświca.* Vngar. *Formáló, abrázoló.* Angl. *A shaper or fashioner.*] ut, Formator animi, formator morum Col. in Præfat. lib. 1: Denique animi sibi quisque formatorem præceptoremque accersat. Plinius in Epistol. Latum clavum in domo mea induerat, suffragio meo adjutus in petendis honoribus fuerat. ad hoc, ita me diligebat, ita verebatur, ut me formatore morum me quasi magistro uteretur.

Fōrmātūră, ræ, f. p. Conformatio, sive forma uniuscujusque rei. [יצר tsur. μεμορφωμένον, μορφή.] Gallic. *Facon, faconnement.* Ital. *Forma, fazzone.* Germ. Gestaltung. Hispan. *Forma ò figura.* Polon. *Do...glądanie, udawanie, kształtu.* Vnga. *Formálás, ábrázolás.* Ang. *A fashioning of a thing.*] Lucret. lib. 4: Formaturaque laborum pro parte figurat. Et paulò pòst: Servat enim formaturam, servatque figuram.

Fōrmīcă, micæ, f. p. à ferendis micis dicitur [נמלה nemalah. μύρμηξ.] Gal. *Fremi, ou formis.* Ital. *Formica.* German. Ein Ameiss. Belg. Miers, Mierseck. Hispan. *Hormiga.* Pol. *Mrowka.* Vngar. *Hangya.* Ang. *An ant, emote, or pismire.*] Mica verò propriè est pulvisculus ille qui in arena quasi argentum fulget, à quo & panis & omnium rerum minimæ partes, micæ dicuntur, quasi minutiæ cadentes. Vel simpliciter à ferendo, quòd nullum animal frequentiùs pondera convehat, neque si mensuram corporis respicias majora. Cic. 3. de Nat. deor. Num idcirco existimas formicam anteponendam esse huic pulcherrimæ Vrbi, quòd in Vrbe sensus sit nullus, in formica non modò sensus, sed etiam mens, ratio, memoria? Plaut. Trin. quid factum est eo? s. Comesum expotum, exutum, elotum in balneis, piscator, pistor abstulit, lanii, coqui, holitores, myropolæ, aucupes confit citò, Quàm si tu objicias formicis papaverem. ¶ Inde fit diminutivum Formicula, μυρμήκιον. ¶ Formicæ Indicæ, μύρμηκες ἰνδικαὶ, animalia sunt Aegyptii lupi magnitudine, & felium colore, sed cornuta, aurum ex terræ cavernis eruentia, in regione Septentrionalium Indorum qui Dardæ vocantur, erutumque summa cura asservantia. Accolæ æstivos fervores maximè observant, illisque præ æstu in cuniculis latitantibus, aurum surripiunt. Sæpè tamen odore admonitæ formicæ, è cavernis provolant, crebroque lacerant, quanvis præ velocibus camelis fugientes. Tanta pernicitas feritasque est eum amore auri. Hæc Plin. libr. 11. cap. 31. ¶ Formica camelus, μύρμηξ κάμηλος. De vehementer inæqualibus, & modò minimis, modò maximis, quod perinde fit, quasi repentè camelus in formicam vertatur. Lucian. ¶ Inest & formicæ & serpho bilis, ἔνεστι καὶ μύρμηκι καὶ σέρφῳ χολή. Admonet proverbium, non esse contemnendum inimicum quempiam, nec ullum temerè lacessendum, quandoquidem nullum animal tam minutum aut imbecillum, quod irritatum non exrandescat ira. Quadrabit & in homunculos, nullis præditos viribus, tamen vindictam molientes, ira ut solet, animos suppeditante. Serphus minutulum animal, non dissimile formicæ.

Fōrmĭcīnŭs, a, um, penult. prod. Quod ad formicam pertinet. [μυρμηκώδης.] Gal. *De fermis, ou formis.* Ital. *Cosa che à formica s'appartiene.* Germ. Den Ameissen zugehörig. Hisp. *Cosa pertinece à la hormiga.* Polon. *Mrowczany.* Vng. *Hangyához való.* Anglic. *Of an emote or ant.*] Plaut. in Menæch. nunc cogito Vtrum medicam ducere medicum aut fabrum, Atque eccum incedit, movet formicinum gradum. hoc est, incedit more formicæ.

Fōrmĭcōsŭs, a, um, Plenum formicis. [μυρμηκώδης.] Gall. *Plein de four*...

de formis, formillam. Ital. Pieno di formiche. German. Boll ameissen. Hispan. Lleno de hormigas. Polon. Mrowczasty. Ang. Full of emotes or antes.] Plin. lib. 10. c. 74: Diffideot thoës & leones, & minima æquè ac maxima: formicosam arborem forices cavant.

Formicatio, onis, f. t. [μυρμηκίασις. Gal. Certaines verrues et parties du corps qui fourmillent & demangent, fourmillière. Ital. Mal della formica. Germa. Die beissige rand. Hispan. Aquella obra de hormigar el cuerpo. Pol. Szwierzb. Vngar. Sebmeise. Ang. Certaine wartes the in bodie which is ches as the biting of antes.] Exuberatio quædam est parva & callosa, in summa cute latissimis radicibus phæreus, superne angustior, quæ inter scalpeodum mordentis formicæ sensum præbet: unde etiam ex Græcis nonnulli hoc malì genus μυρμηκίαν: hoc est, formiculas appellarunt. Plin. lib. 8. c. 7: Cinis muliebrium crinium quum fuerint combusti, addito melle sanguinem sistit illicò, formicanonem corporum. Inde lib. 30. cap. 8: Verendorum formicationibus, verrucisque medetur arietini pulmonis inassati sanies.

Formicans pulsus, Exiguus est, debilis, & frequens, omniumq; maximè lethalis [σφυγμὸς μυρμηκίζων. Vng. kisded es kisgés.] Ita dictus quod veluti formicas per arteriam discurrentes tactui repræsentet. Plin. li. 7. c. 51: Venarum inæquali aut formicante percussu.

Formido, dinis, secunda syllaba producta, f. t. Metus vehementior, pavor. [פחד pachad ... δέος, φόβος. Gall. Crainte, peur. Ital. Paura, tema. Ger. in. Forcht, schrecken. Belg. Vreese. Hisp. Miedo o temor demasiado. Pol. Lekkomese, bojaźń, strach. Vnga. Félelem, rettegés. Angl. Feare, dreade.] Cicer. 4. Tuscul. Formidinem metum permanentem definiunt. Horat. Oderunt peccare mali formidine pœnæ. Plautus in Amph. Neque miser me commovere possum præ formidine. Cicer. Attic. libro 8: Omnino intelligo nullum fuisse tempus post has fugas & formidines, quod magis debuerit mutuum esse literis. Virgil. 3. Aeneid. Tum verò ancipiti mentem formidine pressus Obstupui.

Formido, das, penult. prod. Metuo timeo. [פחד pachad ... φοβοῦμαι, δέδοικα. Gal. Craindre, redoubter. Ital. Hauer grand paura, temere. Germ. Beissig forchten. Belg. Vreesen. Hisp. Tener demasiadamente. Polon. Boję się, lękam, boję się. Vnga. Félni, rettegni. Ang. To be affraye, to haue a feare and dread.] Plaut. in Cap. Nunquam herclè illum malè formidabunt. Idem in Cistel. Nam & istûs paveo, & formido foris. ¶ Formido te. Plaut. in Aulular. Formido miser ne hic me furem arbitretur Suasistis, sibi ne crederes. ¶ Hujus composita sunt, Attormido, Deformido, & Reformido, quæ vide suis locis.

Formidans, particip. [... φοβούμενος. Gal. Craignant. Ital. Temente. Ger. Forchtend. Hisp. Temeroso, medroso. Polo. Boiący się. Vngar. Félő, rettegő. Ang. Fearing.] Plaut. Amph. Ego tunas recessum rursum prorsum trahere & ducere. Metuens pueri, mihi formidans.

Formidatus, particip. Formidabilis. [... φοβερός. Gal. Redoubté. Ital. Temuto. Germa. Geforchtet. Hispan. Temido. Pol. Straszliwy. Vng. Félelmes, az kitöl félni kel. Ang. Dread, feared.] Horat. 3. Carm. Ode 6: Peot occupatam seditionibus Delévit urbem Dacus, & Aethiops. Hic classe formidatus, ille Missilibus melior sagittis.

Formidatio, f. t. [פחד ... φόβος. Gal. Crainte. Ital. Effer tema. Germa. Forcht. Hisp. Aquel temor. Polon. Strach, bojaźń. Vngar. Rettegés, félelem. Ang. Feare, dreade.] Cicero in Partition. In suasione autem aut spem aut formidationem deliberantis. Quædam exemplaria reformidationem, alia reformationem.

Formidolosus, a, um, modò activè sumitur pro eo qui timet. [פחד ... φοβερός. Gal. Un homme effroyable, peureux. Ital. Timoroso, che è temuto. Germa. Forchtsam. Hisp. Temeroso ò medroso. Polon. Boiaźliwy, lękający się. Vng. Félénk, rettegő. Angl. That feares or dreadeth much.] Terent. Eunuch. ... num formidolosus obsecro es mi homo. C. Apagesis, egòne formidolosus? Id est, timidus, vel meticulosus. ¶ Modò passivè, pro eo qui formidatur. ... Salustius: Regibus boni quàm mali suspectiores sunt, semperque his aliena virtus formidolosa est: id est, quæ formidatur. Cicer. 4. Tusculan. Conservatio stabilis judicii in iis rebus quæ formidolosæ videntur. ¶ Comparat. Formidolosior. Superl. Formidolosissimus. Tacit. lib. 1: Formidolosior hostium miles. Cicer. pro lege Manil. Ad bellum maximum formidolosissimumque pro Consule mittetur.

Formidolosè, adverb. [φοβερῶς. Gall. Avec crainte, en craignant. Ital. Con timore. Ger. Forchtsamlich. Hispan. Con miedo y temor. Pol. Straszliwie, boiaźliwie. Vng. Félelmesen, rettenetesen. Ang. Fearfully, dreadfully.] Cic. pro Sestio: Eos qui plurimùm possent opponi omnibus concionibus falsò, sed formidolosè tamen, autores ad perniciem meam.

Formidabilis, le, om. t. Quod est formidandum. [... φοβερός. Gal. Qui est à craindre, qui est à craindre & à redoubter. Ital. Formidabile, del quale si teme. German. Das zu förchten ist. Hispanic. Cosa que se puede à temer. Pol. Straszliwy, strasliwy. Vng. Félelmes, kitöl rettegni kel, rettenetes. Ang. That is to be feared.] Ovidius 2. Metam. Nullæ in fronte minæ, nec formidabile lumen.

Formidamina, ab Apuleio vocantur spectra [φάσματα. Polon. Strachy nocne. Vng. Lidérc kísértet.] Apuleius in Apol. Omnia bustorum formidamina.

Formo, formas. Formosus. Formula. Vide Forma.

Formiones, [φορμοί, sive φορμίον. Polon. Rogoża, maty. Vng Gyékeny.] Vlp. D. li. 33. Tit. 7. l. 12: Formiones, & spongias, & amas, & scopas, contineri plerique & pegasos ajunt.

Fornax, fornacis, f. t. [כבשן cibschan תנור tannur. κάμινος. Gal. Fornaise. Ital. Fornace. Germ. Ein ofen. Belg. Een oven. Hispan. Horno ò horneza. Pol. Piec. Vng. Kemencze. Anglic. An oven, furnaise, or chymnei.] Quæ rei alicujus coquendæ, aut calefaciendæ gratia igni succenditur: cujusmodi sunt, quibus calx aut lateres coquuntur, quibusque hypocausta calefiunt. Cicero 2. de Natura deorum: Sunt quædam etiam quæ igne nasci putentur, apparentque in ardentibus fornacibus sæpè volitantes. Plin. lib. 9. ca. 8. Longinquæ fornacis cuniculo.

Fornacula, f. p. diminut. Iuven. Satyr. 10: Magna est fornacula. [καμίνιον. Gall. Petite fournaise. Italicè, Fornace piccola. German. Ein öfelin. Hispan. Pequeño horno ò horneza. Polon. Piecek. Vngar. Kemenczécske. Ang. A little furnaise or oven.] ¶ Fornacula translatè: Apuleius in Apologia: Hic advocatorum conductor, hic testium exemptor, hic totius calumniæ fornacula.

Fornaceus, a, um, Factum in modum fornacis [καμινοειδής. Gal. Fait en façon de fournaise. Ital. A foggia di fornace. Germ. Gemacht wie ein ofen. Hispan. Hecho à guisa de horneza. Polo. Iako piec uczyniony. Vng. Kemencze formára. Ang. Made lyke an oven or furnaise.] Plin. l. 35. c. 14: Quid? non in Africa Hispaniaque ex terra parietes, quos appellant fornaceos (quoniam fornacum modò circundati utrinque duabus tabulis, infarciuntur veriùs, quàm instruuntur, ævis durant, incorrupti imbribus, ventis, ignibus, omnique cæmento firmiores.

Fornacarius, fornacarii, m. t. Cui accendendæ fornacis, coquendæque, aut s cura incumbit. [καμινευτής, ἰγνοκαύτης. Gall. Fournier. ... German. Ein Ofenheitzer/oder ... Hispa. Hornero. Polon. Piecu palacz. Vngar. Kemencze fűtő, ... Angl. A baker of bread.] Vlpian. l. 61 Servus ff. Ad leg. Aquil. Si fornacarius servus coloni ad fornacem obdormisset, & villa fuisset exusta.

Fornacalia, fornacaliorum, Feriæ farris torrendi gratia institutæ, quòd ad fornacem quæ in pistrinis erat, sacrificium fieri solebat. Ovid. li. 2. Fastorum. Facta dea est Fornax, læti Fornace coloni, & paulò pòst: Curio legitimis tunc Porna- alia verbis Maximus indicit, nec stata sacra facit. Bud. post Festum.

Fornix, cis, pen. genitivi correp. & m t. Arcus in ædificiis; & quodcunque opus concameratum. [עלית ... καμάρα. Gallic. Voute, arc ou arche, la ployé en arc d'une voute. Ital. Volta arco. German. Ein schwibbogen oder gewelb. Belg. Een welfsel/oft de boghe van eē ghewelfsel. Hispan. Arco ò boveda ò ... Polo. Sklep. Vnga. Boltozat. Ang. An arche or vaut.] A furvo, atro, nam loca in arcum ædificata subobscura sunt. Cicero in Topic. Non debebit præstare, quod fornix vitium fecerit. Virgil. 6. Aeneid. Mœnia conspicio, atque adverso fornice portas. Idem 10. Aeneid. Aut amnis ripis aut alti fornice saxi. Plin. lib. 33 cap. 4: Relinquuntur itaque fornices crebri montibus sustinendis. ¶ Quoniam verò meretrices in hujusmodi locis id est, sub fornicibus habitare consueverunt, ponitur fornix pro lupanari, seu meretricia cella: χαμαιτυπεῖον. Seneca libr. 1. Controvar. Redoles adhuc fuliginem fornicis. Et in Priapei. Nigrè fornicis oblitus favilla. Ievenal. Satyr. 3: Lenonum pueri quocunque in fornice nati. Horat. 1. Serm. Satyr. 2: ... qui nolunt tetigisse, nisi illas, Quarum subsuta talos tegat instita veste: Contrà, alius nullam nisi olenti in fornice stanti. ¶ Erant etiam fornices, arcus in memoriam rerum à triumphatibus victis gestarum extructi, quasi monumenta victoriarum. Cicer. 2. de Orat. Etiam illa ridentur, quæ minuendi aut agendi causa ad incredibilem admirationem efferuntur: velut tu Crasse in concione, ita sibi ipsi magnum videri Memmium, ut in forum descendens caput ad fornicem Fabii demitteret. Idem 4. Verrin. Hujus fornix in foro Syracusis est, in quo nudus filius stat. Hujusmodi fornices etiam hodie Romæ extant, quos Arcus triumphales vulgò vocant, quorum antiquissimus est D. Vespasiani nomine erectus in triumpho Iudaico. Alii autem duo maximè insignes, quorum alter Septimii Severi, alter Constantini memoriæ erectus est.

Fornico, cas, penult. corr. act. p. Fornices extruo vel fornicis figuram rei alicui induco. [καμαρόω. Gal. Vouter, faire en maniere d'arc. Ital. Fabricare in volto. German. Welben/ein schwibbogen/oder Gewelb machen. Belgic. Welfen. Hispan. Hazer arco ò boveda. Polon. Sklepię. Vngaric. Boltozok, megboltozom. Angl. To build an vaut, or vaulte, or arcuate ...] Plin. libro 11. capite 10. Ruentes certas fulciunt pilarum intergeriois à solo fornicatis, ne desit aditus ad farciendum. Idem libro 16. capite 42: Populus contra omnia inferiora panditur, palma econtrariò fornicatur: hoc est, sursum incurvatur, quum fornicis cornua deorsum soleant inclinari.

Fornicatus, participium, Quod ad fornicis modum ædificatum est, quod & concameratum opus, & arcuatum vocamus. [καμαρωθείς, καμαρωτός. Gall. Vouté. Ital. Fatto in volto. German. Gewelbt/zusammen geschlossen als ein schwibbogen. Hisp. Hecho en arco o boveda. Polon. Sklepisty. Vngar. Megboltozott. Ang. That is builded lyke an vault.] Cicer. in Top. Omnibus juri est pa

rietem directum ad parietem commuotm adjungere vel folidum, vel fornicatum.

Fornĭcŏr, caris, d.p. Meretricor: hoc est, cum meretricibus rem habeo [זנה *zanah*. πορνεύω. Gall *Paillarder*. Ital. *Haver à fare con meretrice* Germ. Huerey treiben Hispan. *Fornicar ò endar en putanas*. Pol. *Zkurwami obcuie, kurwama patrze*. Vng. *Paráznál kodom*. Ang *To play the harlotte*.] Dictum fornicari à fornicibus, in quibus meretrices prostare consueverunt.

Fornĭcārĭus, rii, substantivè, m. ὁ ὑπὸ ταῖς καμάραις, ὁ ταῖς ἁψῖσι. Propriè dicitur opifex, autor propola, five institor qui ravernas à fisco coducit sub fornicibus, ut ibi merces suas venales habeat: cujusmodi esse solent in porticibus fora venalium: ip est, macelli, quas halas appellant. [Vng. *Boltos kalmár*.] In Pandectis l. Quum quidam de Vsuris: Etiam ex suis cootractibus usuras non dat, sed ipse accipit, ut solet à fornicariis, qui tardiùs pecuniam inferunt. Budæus in Annotationibus.

Fornĭcātĭo, onis, f.t. Fornicis structura, [καμάρωσις. Gall. *Voutement, vouture*. Ital. *Edificio in volto*. Germ. Welbung/zusammenschliessung wie ein schwibbogen Hispa. *Edificio à boveda*. Polo. *Zasklepienie*. Vnga. *Boltozás*. Angl. *A vaulting or making an archeroofe*.] Seneca: Societas nostra lapidum fornicationi similis est, quæ casura, nisi invicem obstarent, hoc ipso sustinetur.

¶ Fornicationem accipitur pro scortatione, præcipuè apud sacræ Scripturæ interpretes: à verbo depooente fornicari, quod est cum scortis rem habere, quæ sub fornicibus prostare solebant. Græcè πορνεία.

Fŏro, ras, penetro, sive pertundo. [נקב *nakab*. διατετραίνω, τρυάω. Gall. *Percer, forer, trouer*. Ital. *Forare, pertugiare*. German. Borēn. Hisp. *Horadar*. Polon. *Przewiercic*. Vng. *Meg furom*. Ang. *To pearse, to make an hole through*.] Col. libro 4. cap. 9: Amygdala si parùm ferax erit, forata arbore lapidem adigito, & ita librum arboris inolescere finito. Plaut. Mostel. O carnificinom cribrum quod credo fore, Ita te forabunt patibulatum per vias. Col. libro 8. cap. 3: Foratis duobus adversis parietibus. ¶ Hinc Infoto, & perforo, penult. cor. quod est perterebro, & ab ono latere ad alterum foro τετραίνω, τετραίνω, διατετραίνω. Col. Sed aliud est ferramentum, quo priores vitem perforabant. Liv. Vna tamen perforata navi.

Fŏrābĭlis, le, om. t. Quod perforari potest. [τρητός, διατρητός. Gallic. *Percable, qu' on peut forer & percer*. Ital. *Che si puo forare*. German. Gut zu boren. Hispan. *Cosa que se puede legeramente horadar*. Polon. *Latwy przewiercenia*. Vng. *Altal furhato*. Angl. *That maybe pearced*.] Ovid. 12. Metam. Contemptor ferri, nulloque forabilis ictu.

Fŏrāmĕn, pen. prod. inis, n.t. Quicquid perforatum est. [חור *chor*. τρύπημα, τρῆμα. Gal. *Pertuis ou pertuis*. Ital. *Forame, buco*. German. Ein loch dos gebortt ist. Belg. Een gat/een gebort gat. Hispa. *Horado ò agujero*. Pol. *Dziura przewiercona*. Vng. *Lyuk (atag y)lik*. Ang. *An hole*.] Colum. de Arb. cap. 8: Itaque cavatum foramen quum purgavimus, undique adrasos surculos inserimus. Cic. 1. Tuscul. Nam nunc quanquam foramine illa quæ patent ad animum à corpore, callidissimo artificio natura fabricata est, tamen terrenis concretisque corporibus sunt intercepta quodammodo. Plinius lib. 10. cap. 70: Pisces quidem, auditus nec membra habent, nec foramina. Foramen ad excrementa corporis, apud Plin. lib. 11. cap. 12.

Fŏrāmĭnōsŭs, a, um. Quod foraminibus abundat. [τρηματώδης. Vng *Lyukas*. Pol. *Dziurawy*. Ang. *Full of holes*.]

Fŏrātŭs, us, ui, m. q foramen, vel potiùs ipsa perforatio. [נקב *nakab*. τρῆσις, τρῆσις Gall *Trou ou pertuis*. Italic. *Foramo, buco*. Ger. Borung/das boren. Hispan. *Horado*. Pol. *Przewiercenie*. Vng. *Lyuk, lyukaztaás*. Ang *An hole*.] Lactant. lib. de Opif. Oculorum orbes concavis foraminibus conclusit: à quo forato frontem nominatam Varro existimavit.

Forpex, forpices, in plur. quibus pilii nciduntur. [Gal. *Ciseaux*. Ital. *Forpicino* Germ Ein schær. Belg. Een schaer. Hisp. *Tiseras para tresquilar*. Vnga. *Nyiro ollo*.] Forfices enim sarcinatorum, forcipes fabrorum quibus ferrum calidum capiunt: & forcipes tonsorum Sosipater libro 1. suæ Grammat.

Forpĭcŭlă, f.p. dimin. [ψαλίδιον. Germa. ein scherlin. Belg. Kaip schaerken.]

Fŏrs, ŏ fors, à forte, fœm. gen. Fortuna casus. [גד *gadh* פגע *pega*. ἡ τύχη, δαίμων. Gal *Fortune, cas aventure*. Italic. *Fortuna, caso*. Ger. ein glückfal / zufal. Hispanicè, *Fortuna, aventura*. Polon. *Szczescie, przypadek*. Vng. *Szerencse*. Angl *Fortune, chance*.] Casus est extemporalis: Fortuna autem ipsa dea' ut annotavit Nonius, citans locum Accii ex Andromeda: Multi quibus natura prava magis, quàm fors, aut Fortune obfuit. Cicero ad Attic. lib. 14: Fors in aliquibus rebus plus quàm ratio potest. ¶ Interdum tamen pro Fortuna ponitur. Cic. 4 ad Attic. Sed de illa ambulatione Fors viderit, aut si quis est qui curat Deus. Terent. in Hecyr. Fors fuat pòl, Fortuna faveat, vel bona eveniat. Idem Phorm. Dii vostrâ fidem, quàm sæpè Forte temerè Eveniunt quæ non audeas optare.

Fōrs, fortuna, vide FORTUNA.

Fŏrsăn, dubitandi adverb. est [אולי *ulai* ἴσως. Gal. *Paraventure, de fortune* Ital. *Forse*. Germ. Villeicht. Hispani. *Por aventura*. Pol. *Snadz*. Vng. *Talám netalántán*. Angl. *Peradventure, perchance*.] Virg. 1 Aen. Forsan & hæc olim meminisse juvabit. Terent. in Andr. Aliquis forsan me putet non putare hoc verum.

Fŏrsĭtăn, dubitandi adverbium, Fortè, forsan, & fortassè. [אולי *ulai* ἴσως. Gal *Par aventure*. Ital. *Forse*. German. Villeicht / es mag seyn. Hisp. *Por aventura*. Pol. *Podobno*. Vnga. *Netalam, netalántán*. Angl. *Peradventure*.] Cicero de Orat. Major ars aliqua forsitan esset requirenda.

Fortăsse, sive fortasse, dubitandi adverbium. [אולי *ulai* ἴσως. Gall. *Par aventure*. Ital. *Forse*. Germa. Villeicht. Hisp. *Por ventura*. Polon *Snadz*. Vng. *Talám*. Angl. *Perchance*.] Cic. Cal. lib. 2. Epist. Sed ego fortassis vaticinor, & hæc omnia meliores habebunt exitus. Ter. Eun. Tu fortasse quæ facta hic sunt, nescis. Cic. Mario: Habes epistolam verbosiorem fortasse quàm velles.

Fortĕ, adverbium. Fortuito. [אולי *ulai*, τυχόν. Gal. *Par aventure, de cas fortuit* Ital. *Per aventura*. Ger. Ohngefehrd. Hispan. *Por aventura*. Polo. *Przypadkiem, trafunkiem*. Vngar. *Történet, történetből*. Ang. *Peradventure, by chaunce*.] Virgilius Ecloga 7: Fortè sub arguta consederat ilice Daphnis. ¶ Aliquando autem dubitandi adverbium est. Cicero 2. Orat. Nec fortè hoc magnum ac memorabile videatur.

Fortĭs, te, om. t. tàm de corpore quàm de animo dicitur. Nam & cùm significat qui validis viribus est præditus, & qui infractum in adversis habet animum [גבור *gibbor* אדיר *addir* חזק *chazak* אמיץ *amits* אביר *abbir*. ἀνδρεῖος. Gal. *Fort, robuste, gaillard*. Ital. *Forte, gagliardo*. Germa. Starck/manlich/dapffer. Hisp. *Fuerte*. Pol. *Mocny, duzy*. Vngar. *Erős, vitéz*. Ang. *Strong in bodie, or hardie of courage*.] Cic. pro Milone: Vir fortis & animosus, & acriter morti sese offerens. Idem 2. Tusculan. Fortes Fortuna adjuvat, ut est in proverbio. Idem de Senectute: Senectus animosior est, quàm adolescentia, & fortior. Idem pro S. Roscio: Vir contra audaciam fortissimus. Idem de Orat. Inflexio laterum fortis & virilis. Plaut. in Asin. Qui me vir est fortior ad sufferendas plagas? Virgil. 1 Aeneid. fortemque Gyam, fortemque Cloanthum. ¶ Quandoque celer. Virgil 11 Aeneid. Quid tam egregium, si fœmina forti Fidis equo? ¶ Quandoque formosus. Plautus in Milite: Ecquid fortis visa est? ¶ Quandoque dives. Plaut. Trinummo: Eum sororem spopondisse suam in tam fortem familiam. ¶ Fortis in alium fortiorem incidit. ἰσχυρὸς ἄλλου κρείττονος ἀντέτυχεν. Dici solitum, ubi quis nimium fretus suis viribus, aliquando nacti scitur à quo vincatur. Zenodotus.

Fortĭcŭlŭs, li, diminutivum. [ὑπανδρεῖος. Gal. *Fortelet, un peu fort*. Italic. *Aliquanto forte*. Germanic. sterckechtig/etwas dapffer. Hispan. *Fuerte un poco*. Polon. *Duzy, mocny*. Vng. *Erősecske*. Ang. *A little strong, somwhat hardie*.] Cicer. 2. Tusculan. Quo vis idem Epicurus forticulum se in torminibus, in stranguria sua præbeat.

Fortĭfĭco, cas a&p. Munio, roboro, fortem facio, confirmo. [חזק *chizzek*, ἐνισχύω, ὀχυρόω. Gallic. *Fortifier*. Ital. *Fortificare*. Ger. Stercken/starck machen. Hispan. *Fortalecer*. Polo. *Umocniam, gruntuie*. Vnga. *Megerősítem*. Ang. *To strengthen or make strong*.] Plautus: Fortifica animum.

Fortesco, scis, n.t. Fortis fio. [חזק *chazak*, ἀνδρίζομαι. Gall. *Devenir fort, s' enforcir*. Ital. *Divenir forte*. Germa. starck oder dapffer werden/erstarcken. Hisp. *Fortalescerse*. Polon. *Duzieie*. Vng. *Megerősödöm*. Ang. *To waxe strong*.] Nævius: Crescit annis, & fortescunt vires. Hoc verbum à Gell. lib. 19 cap. 7, refertur inter antiqua & obsoleta.

Fortĭtūdo, dinis, f.t. Magnitudo animi, robur, animi, excelsitas, præsentia animi [חזקה *chezkah* חוזק *chozek* עוז *oz* גבורה *geburah*. ἰσχύς, ἀνδρεία. Gal. *Force, bon courage, vaillantise*. Ital *Fortezza*. Germanicè, Mannheit/dapfferkeit sterck. Belg. Sterckheit. Hispan. *Fortaleza, virtud de animal*. Pol. *Mocnosc, mestwo*. Vng. *Erősség*. Ang. *Strength, courage, manhoode*.] Cic. 2. de Invent. Fortitudo est considerata periculorum susceptio, & laborum perpessio. Vel (ut idem 4. Tusculan. definit.) est scientia rerum perferendarum, vel affectio animi in patiendo ac perferendo, summæ legi parens sine timore. Macrob. Fortitudinis est, animum supra periculi metum agere, nihilque nisi turpia timere, tolerare fortiter vel adversa vel prospera. Fortitudo præstat magnanimitatem, fiduciam, securitatem, magnificentiam, constantiam, tolerantiam, firmitatem. Cic. 13. Philip. Est omnino fortium virorum, quales vos esse debetis, virtute præstare tantum, ut possint fortunæ culpam non extimescere. Sed quoniam ab hoc ordine nō fortitudo solùm, verùm etiam sapientia postulatur, quanquam videntur hæc non posse sejungi, &c. Idem 1. Offic. Sunt ergo domesticæ fortitudines non inferiores militaribus.

Fortĭtĕr, adverbium, Animosè, infracto animo. [בחוזק *bechozka*. ἀνδρείως. Gal. *Fort, vaillamment, puissamment, courageusement*. Ital *Fortemente, animosamente*. Germa. Mannlich/dapfferlich. Hisp. *Fuerte y esforcadamente*. Pol. *Mocnie, tego, mezko*. Vnga. *Erősen, emberül, módja vasségen*. Ang. *Manly, stoutly*.] Cicer. de Senect. Quem ego meum casum fortiter ferre visus sum. Idem 4. Philipp. Nec solum animosè, & fortiter, sed considerate etiam sapienterque fecerunt. Plaut. Merc. Non abstulit modò, sed in amorem conjecit fortiùs. Plin. lib. 16. cap. 40: Fortissimè ulmus servat rigorem.

Fortuĭtō, adverb. Vide FORTUNA.

Fortūnă, œ, f.p. Est accidentium rerum subitus atque inopinatus eventus. Sors fors, casus, temeritas. [גד *gadh* פגע *pega*. τύχη. Gal *Fortune, aventure*. Ital. & Hispan. *Fortuna*. German. Glück/zufal es sey gut oder böß. Polo. *Szczescie, fortuna*. Vng. *Szerencse*. Angl.

Ang. *Fortune, chance.*] Cic. 2. de Divin. Quid est enim aliud fors, quid fortuna, quid eventus, quid casus, nisi quum sic aliquid cecidit, sic evenit, ut vel non cadere, atque evenire, vel aliter cadere atque evenire potuerit? Est autem Fortunæ vocabulum medium: sed quum fortunam solam dicimus, intelligimus felicitatem. ¶ FORTUNA dea credita est antiquis, quæ apud Prænestinos & Anciates præcipuè colebatur, Iuven. Satyr. 10: Nullum numen abest, si sit prudentia: sed te Nos facimus, Fortuna, deam, cœloque locamus. Terent. Phorm. O fortuna, ô Fors fortuna, quantis commoditatibus, Quàm subitò hero meo Antiphoni ope vestrâ hunc onerastis diem. Donatus: Aliud fortuna, aliud fors fortuna. Fortuna dicta est incerta res: fors fortuna, eventus fortunæ bonus εὐτυχία, εὐποτμία. Nam Fors fortuna Dea, trans Tyberim ædem habebat, cujus festum colebant, qui sine arte aliquâ vivebant. Cicer. de Amic. Non enim solùm ipsa Fortuna cæca est, sed eos etiam plerunque efficit cæcos, quos complexa est. ¶ Accipitur etiam fortuna in utroque numero pro divitiis, copiis, opibus. Cicer in Divinat. in Verrem: Cur, de quibus in provincia non optimè es meritus, eos nunc planè fortunis omnibus conatis evertere? Tacit. lib. 13: Nec si Iucius & Calvisius adesis omnibus fortunis. &c. Cicer. de Amic. Sæpè enim quibusdam aut animus abjectior est, aut spes amplificandæ Fortunæ fractior. Horat. 1. epist. 5: Quò mihi fortuna, si non conceditur uti? ¶ Fortunæ, arum, pluraliter pro felicitate. Terent. in Andr. Cum id mihi placebat, tum uno ore omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas, Qui gnatum haberem tali ingenio præditum. Cicer. pro Sylla: Hic vos orat Iudices, parvus, ut se aliquando, si non integra fortuna, at afflicto patri suo gratulari sinatis. ¶ Fortuna æstuaria, τύχη ἄμπωτις. Quod nunc huic favere soleat, nunc illi. ¶ Manum admoventi fortuna est imploranda, σὺν χειρὶ καὶ προσφέρων δεῖ τὰν τύχαν ἐπικαλεῖν. Admonet adagium, ita sidendum esse divino auxilio, ut nihilo segnius, quantum in nobis est, etiam ipsi nostra adnitamur industria: alioqui non audituros Superos inertium ac desidiosorum vota. Plutarch. ¶ Sui cuique mores fingunt fortunam. E medio vulgo videtur sumpta sententia apud Cornelium Nepotem in vita Pomp. Attici: Nam plerunque videmus mala malis evenire, digna dignis: idque vulgò dicunt: Malus malum reperit. Attestatur & versiculus proverbialis: Ἐσθλῷ δ' ἀνδρὶ τ' ἐσθλὰ & ἀγαθά. Viro bono fortuna suppeditat bona. ¶ Cujusmodi portento me involvit fortuna! οἵῳ μ' ὁ δαίμων τέρατι συγκατέζευξεν! Dici conveniet, ubi negotium incidit cum homine moroso difficilique, cum quo non queas vivere, nec à quo te possis extricare. Zenodotus. ¶ Præsentem fortunam boni consule, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν. Quo admonemur, ne nos alienarum rerum cupiditate maceremus sed quæcunque contigit fors, eam velut optimam amplectamur. Plato in Gorgia.

Fortūno, nas, act. p. Prospero, secundo, servo, audeo. [הצליח hisliach. εὐδαιμονίζω. Gal. *Conduire à bonne fin, donner bonne issue, bien fortuner ou prosperer.* Ital. *Felicitare, prosperare.* German. Glücken/glücklich machen. Hisp *Hazer bien aventurado.* Pol *Szczescie dawie.* Vnga. *Meg szerencsésítem, boldogítom.* Ang. *To prosper, or to give prosperitie.*] Cicer. Curioni: Tibi patrimonium dii fortunent. Idem M. Marcello: Maxima sum lætitia affectus, quum audivi te Consulem factum esse, eumque honorem deos tibi fortunare volo.

Fortūnātus, ta, tum. Prosper felix [מצליח mutsliach. מאושר measchar. εὐδαίμων, εὐτυχής. Gal. *Heureux, prospere.* Ital. *Prospero, aventurato, felice.* Germ. Glückhafftig/glückselig. Belgic. Geluckig. Hispan. *Dichoso, bienaventurado.* Polon. *Szczesliwy, fortunny.* Vng. *Szerencsés, boldog.* Ang. *Prosperous, that lucketh well.*] Terent. in Adelph. Deinde fortunatus qui istoc animo sies. Virgil. in Daphnide: Fortunate puer, tu nunc eris alter ab illo. Idem 1. Eclog. Fortunate senex, ergò tua rura manebunt. ¶ Aliquando idem est quod propitius. Afranius: Deos ego omnes ut fortunati sint, precor. Inter felix & fortunatus hæc tamen differentia traditur à Corn. Front. Felix, inquit, est, qui ita est natus. Fortunatus cum opibus nomen accepit: ita felix naturæ bono, fortunatus temporis commodo fruitur.

Fortūnātē, adverbium, Feliciter, prosperé. [εὐτυχῶς. Gall. *Heureusement.* Italic. *Felicemente, prosperamente.* Germ. Glückhafftiglich/glückseliglich. Belg. Geluckelick. Hispan. *Bien aventuradamente.* Pol. *Szczesliwie.* Vng. *Szerencsésen, boldogul.* Ang. *Prosperouslie, with good lucke.*] Cicer. 3. de Finib. Necessariò sequitur, omnes sapientes semper feliciter, absolute fortunatè vivere.

Fortūnātim. adverbium. Idem quod fortunatè. [εὐδαιμόνως. Vng. *Szerentséssen.*] Plaut. Si dedecit Iupiter ut fortunatim omnia succedant.

Fortuĭtus, ta, tum. Quod casu accidit. [τυχηρός. Gal. *Fortuit, casuel, advenu d'aventure.* Ital. *Ciò che avviene altrui per caso pensigo, per sorte.* Germ. Zufellig. Hispa. *Cosa que viene à caso y fortuna.* Pol. *Przypadly nátráfuny.* Vnga. *Történetből való.* Ang. *That commeth by chance.*] ut, fortuitus concursus Cicer. 1. Tuscul. Demorritum enim illum, magnum quidem virum, sed levibus, & rotundis corpusculis efficientem animum, concursu quodam fortuito, omittamus. Quintil. lib. 6. c. 6: Insidiarum invidiam in Clodium vertit, quanquam revera fuerat pugna fortuita. Idem libr. 10. cap. 7: Nec tumultuarii, nec fortuiti sermonis contextum mirabor.

Fortuĭtō, casu, temerè, fortè fortuna. [בקרי bekeri, τυχὸν, κατὰ τύχην. Gallic. *D'aventure, par fortune.* Ital. *A caso, per sorte.* German. Ohngefehr. Hispan. *A caso, ò por aventura.* Polon. *Z przygody.* Vng. *Történetképen.* Ang. *By chance.*] Cicero de lege Agrar. contra Rullum: Paucas tribus non certa conditione juris, sed fortuitò, sortisque beneficio: ad usurpandum libertatem vocare. Idem 5. de Finib. Sive hæc ita nunc fortuitò. Pro eodem legitur & fortuitu. Cicer. 6. Philipp. Quod verbum tibi non excidit (ut sæpè fit) fortuitu, sed scriptum, meditatum, cogitatum attulisti.

Fŏrum, ri, n. s. Propriè dicitur locus, quo res venales afferûtur à ferendo nomen habens [שוק schuk, סחר schahar. ἀγορά. Gall. *Halles, lieu public où on vend & achete.* Ital. *Foro, piazza.* German. Ein Marckt. Belg. De Merckt/oft marckt. Hisp. *Mercado, lugar donde compran y venden.* Polon. *Rynek.* Vng. *Piacz.* Ang. *The market place.*] Vnde forum suarium Romæ dictum, in quo sues vendebantur: boarium, in quo boves: piscarium, in quo pisces, ἰχθυοπωλεῖον: olitorium, λαχανοπωλεῖον, in quo olera: cupedinis forum, in quo cupediæ: hoc est, lautiora cibi vendebantur. Quæ omnia, teste Varrone, lib. 5. de lingua Latina, postea in unum locum sunt contracta, quem macellum appellaverunt. ¶ In foro veritas, ἀψευδεῖν ἐν ἀγορᾷ: id est, in foro abstinendum est à mendacio. Lex erat apud Athenienses, ut in foro rerum venalium vanitas omnis abesset. ¶ Et præterea forum, quod Græco vocabulo vocamus *emporium*: hoc est, oppidum vel alius quivis locus, quo undique mercatores convenire solent ad emendum aut vendendum. Salust. in Iugurth. Erat haud longè ab eo itinere quò Metellus pergebat, oppidum Numidarum; nomine Vacca forum rerum Venalium, totius regni maximè celebratum, ubi & incolere & mercari consueverant Italici generis multi mortales. Hinc plerisque etiam oppidis nomen à foro mansisse videmus, ut forum Cornelii, dicta est Aemiliæ urbs, quam nunc *Imolam* vulgò vocant, à nomine ejus, qui eo in loco primus nundinas instituit. Ad hunc etiam modum forum Livium, forum Iulium forum Aurelium, forum Sempronii inde sua nomina acceperunt, quòd à Livio, Iulio, Aurelio, vel Sempronio in his locis institutæ sunt nundinæ, ad quas totius provinciæ mercatores merces suas afferebant. Cicer. in Catil. Quanquam quid ego te invitem, à quo jam sciam esse præmissos qui te ad forum Aurelium præstolarentur armati. ¶ Fora, vasa quibus antiqui utebantur in torcularibus. Columel. libro 12. capite 18: Tum lacus vinarii & torcularii, & fora, omniaque vasa, si vicinum est mare, aquâ marinâ, sin minus, dulci eluenda sunt, & commundanda & diligenter assiccanda ne humorem habeant. ¶ Dicitur etiam forum, locus, in quo judicia exercentur. [בית דין beth din. δικαστήριον. Gal. *La cour, l'audience.* Ital. *Foro iudiciale, palazzo corte.* German. Ein Ort an dem man Gericht haltet. Hispanicè, *Lugar donde se responde derecho.* Polon. *Miejsce gdzie sądy, &c.* Vngaricè, *Törvény széki hely, tábla.* Angl. *The courte where maters are pleaded for.*] Cicer. ad Attic. Quòd me in forum vocas, eò vocas, unde etiam, bonis meis rebus, fugiebam. Quintilian. libro 3: Rarum est autem ut in foro judicia propter id solum constituantur, sicut divinationes, quæ fiunt de accusatore constituendo. Fora tria judiciaria antiquitus Romæ fuisse manifestum est. Forum Latinum sive Romanum antiquissimum. Forum Cæsaris Dictatoris in quo loricatam sibi fieri statuam passus est: & forum Augusti, quod cum æde Martis ultoris extruxit. ¶ Foro uti, est præsentem rerum statum boni consulere & utrunque sese obtulerit fortuna, ita animum applicare. Terent. in Phorm. Cœpi his omnia facere, obsequi quæ vellent. D Scisti uti foro. Donatus vulgare proverbium admonet esse: ductamque metaphoram à mercatoribus, qui non ante locum commercii præterirent, quanti vendant, quæ advehunt: sed secundum annonam fori, quam deprehenderint, consilium de non vendendis, aut vendendis mercibus sumunt. Seneca: Vtamur foro, & quod fors feret, æquo feramus animo. Ex *Erasmo.* ¶ Agere forum dicitur, qui provinciæ præest quum civitates vocat & de controversiis earum cognoscit. Cicero Appio, libro 3: Qui te forum Tarsi agere, statuere, multa decernere, judicare dicerent. ¶ Forum à subselliis & judiciis distinguit, Cicer. 3. de Orat. Aga verò ne semper forum, subsellia, rostra, curiamque meditetis, &c. id est, causas civiles, publica judicia, & conciones, & sententias in Senatu dicendas. ¶ Forum triplex sive trinum. Cùm fuerint fora multa Romæ, tamen hoc loquendi genere intelligitur de tribus in quibus causas orabant: quorum primum Romanum nuncupatur, Secundum Caii Cæsaris, Tertium Augusti, Martial. Atque erit in triplici par mihi, nemo foro.

Fŏrensis, & hoc, se, adjectivum est à foro derivatum, quo significatur omne illud, quod ad forum judiciale pertinet. [δικανικός. Gallic. *Servant aux plaids & proces ou des appartenances.* Ital. *Cio che al foro iudiciale s'appartiene.* Germanicè, Das zu dem Gericht gehört. Hispa. *Cosa pertenecientes ad consistorio ò derecho.* Pol. *Do sadow przynalezacy.* Vng. *Törvénybe való.* Ang. *Perteining to the commone place of iudgement.*] Vnde forenses causæ dicuntur, quæ in foro judiciali agitantur. Cic. 3. de Nat. deor. Nec si id facerem in causis forensibus, idem facerem in hac subtilitate sermonis. Forensis homo qui in foro versari & causas agere consuevit Forensis Rhetorica, quæ foro judiciisque est accommodata. Cic. 2. de Finib. Sed hâc Rhetoricâ philosophorum, non nostrâ illâ forensi, quam necesse est quum populariter loqui-

mur, esse interdum paulò hebetiorem. Sic etiam forensia vestimenta dicebantur ea: quibus in foro utebantur de quibus paulò pòst. ¶ Lucilius masculino genere dixit: Forus olim ornetus lucernis. Autore Sosipatro lib. 1.

Forensia. Vestes erant, quibus in foro utebantur, sicut cœnatoria, quibus domi utebantur in cœnâ [ἀγοραῖα. Vngar. *Piaczi köntös.*] Sueton. de Augusto Forensia autem & calceos nunquam non intra cubiculum habuit. Alio nomine dicuntur togæ forenses, vel vestimenta forensia. Colum. lib. 12. cap. 45: Arculæ faginæ vel etiam tiliaceæ: quales sunt in quibus vestimenta forensia conduntur.

Fossa Fossio Fossor, Fossura Vide Fodio.

Fovea. f. p. à fodiendo, Fossa. [גומץ *bor*, βόθρυνος, βόθρος. Gal. *Fosse, ou fossé.* Italic. *Fossa, caverna.* German. Grubm. Belg Grave/höll. Hispan. *Hoyo ò cava.* Pol. *Grzeba, dol.* Vng *Veröm, y-k árok.* Ang. *A pitte, a denne, or cave.*] Cic. 1. Philip. Bellua, quæ quoniam in foveem incidit, obruetur. Plautus in Pœnulo: Ire decipiemus foveâ lenonem Lycum. Plin. lib. 10. cap. 38: Itaque anates in foveas quibus feras venamur, delapsæ, solæ evedunt.

Foveo, ves, vi, tum, propriè est, calidum teneo, aut calefacio. [חמם *ichham* חמם *chimmem* ἀγκαλίζω, θάλπω, θερμαίνω, θάλπω. Gal. *Eschauffer & en retenir en chaleur, couvrir, estuver.* Ital. *Tener caldo, covare.* German. Warm halten/enthalten. Belgic. Booden bewaren. Hispa. *calentar.* Pol. *Grzeje, cieplé trzymam.* Vng. *Taplalom, meleghéttem.* Ang. *To cherishe, to keep in the warme, and be warme.*] Plaut. in Capt. Iuben', án non jubes astitui aulas, patinas elui, Laridum atque epulas foveri foculis ferventibus? Plin. lib. 8. cap. 36: Fœtus rigentes apprimendo pectori fovent, non alio incubitu, quàm ova volucres. ¶ Aliquando ponitur pro nutrio, alo. Plaut. in Merc. Alios enecat & extinguit, alios suo lacte fovet & erigit. Virgil. lib. 3. Georg. Progeniem, nidosque fovent. ¶ Est etiam fovere Medicorum vocabulum, pro partem læsam vel morbosam tepefacere, humidis calidisve fomentis foris applicatis, humectare & dolorem lenire, καταντλεῖν, πυριᾶν. Virgil. 12. Aeneid. Fovit eâ vulnus lymphâ longævus Iapix. ¶ Interdum pro constituo. Virgil. lib. 4. Georg. Sæpè etiam effossis (si vera est fama) latebris sub terrâ fovere larem. Sic enim legit Nonius quanquam in vulgatis exemplaribus quibusdem legatur *fodere*. ¶ Interdum pro tueor. ut apud eundem libro 9: non obvia ferre Arme viros, sed castra fovere. ¶ Interdum pro amplector, seu in deliciis habeo. Virgil. 3. Eclog. Infelix ò semper ovis pecus, ipse Neæram Dum fovet, ac ne me sibi præferat, illa veretur ¶ Hujus composita sunt, Confoveo, Circumfoveo, Refoveo, *fo* syllaba correpta: quorum significata vide suis locis.

Fotus, fote, fotum participium [חמם *m. hutham.* πεπυρωμένος, καταντλημένος. Gal *Eschauffé, couvé, estuvé, fomenté.* Ital. *Scaldato, fomentato, covato, stuffato.* German. Gewermt/ warm gehalten/gebrütet. Hisp. *Calentado, covado.* Pol. *Ogrzany, przypiekły.* Vng. *Meleg tartott, táplálttatot.* Anglicè, *Cherished, nourished, keept warme.*] Cic. 2. de Natura deorum: Quinetiam anatum ova gallinis sæpè supponimus, ex quibus pulli orti primùm aluntur ab iis, ut à matribus, à quibus exclusi fotique sunt.

Fotus, bujus fotûs, m. q. nomen substantivum, Fomentum, ipsa fovendi actio [πυρίασις, θάλψις. Gallic. *Esstuvement, fomentation, couvement, eschauffement.* Ital. *Esser scaldare, fomentare, covare, stuffare.* Germanicè, Warmhaltung/brütung. Hispan. *Obra de calentar ò tasar.* Polon. *Grzanie, przypiekanie.* Vngar. *Táplalás, melegetés.* Ang. *A cherishing or keeping warme.*] Plinius lib. 23. cap. 1: Decoctura eorum, veteres dysentericos & cœliacos juvat & potione & fotu.

Fomes, fomitis, m. t. à fovendo: hoc est, nutriendo igne dicitur. Est enim assula ex arbore excussa dum cæditur. ¶ Ponitur & pro omni materie sicca; quæ facilè igni inflammatur. [ὑπέκκαυμα ἔναυσμα. Gal. *Allumette, ce qui fait allumer ou entretient le feu.* Ital. *E ciascuna cosa per accendere & tenere il fuoco como fiaccole & simili.* German. Zundel/alle matery die gern fewr empfacht. Belg Donck/ squamme. Hispa. *Yesca ò astillas para encender fuego.* Polon. *Prochno y wszelka materia ktora sie ogien chwitay zachowuie.* Vng. *Taplo, anag y, taplo.* Anglic *Any thing that nourisheth the fyre or enflammeth, as matches, clotes in a tinder boxe.*] Virgil. 1. Aeneid. Ac primùm silicis scintillam excudit Achetes: Suscepitque ignem foliis atque arida circum Nutrimenta dedit, rapuitque in fomite flammam. Plin. lib. 6. cap. 40: Excipiente materiâ aridi fomitis. ¶ Per translationem fomes dicitur quicquid excitat nos & accendit ad aliquid agendum. Gell. lib 13. cap. 1: Fomitem esse quendam dicens, & incitabulum ingenii virtutisque, si mens & corpus hominis vino flagraret.

Fomentum, ti, n. s. à fovendo: id est, calefaciendo vel nutriendo. [כתמרים *aruchah* מזור *mazor.* πυρίαμα, καταντλημα. Gall. *Ce qui est propre à appaiser douleur, addoucissement, rechauffement.* Ital. *Cosa per levar il dolore, cosa che acchetta & tranquilla.* German. ein warme oder feuchte Artzney/ so man uber ein Ding schlecht/ zu milterung des Schmertzens. Hispan. *Emplastro para mitigar dolor, enplastradura.* Polon. *Lekarstwo mokne ktore na plastr przykladami dla ulzenia bolesci.* Vngar. *Táplálo, meleg tetö szerszám.* Ang. *Fomentation, any thing layde to the bodie plasterwise to mitigate dolour.*] Inde fomenta dicuntur applicationes rerum calidarum & humidarum ad partes corporis læsas medendi gratia. Plin. Iunior: Cujus gravissimo vulneri magno aliquo fomento medendum fuit. Colum. lib. 6. cap. 30: Frigori fomenta adhibentur, caputque & spina tepenti adipe vel vino illinuntur. ¶ Hinc ponitur translatè pro remedio & mitigatione. Cic. 2. Tusc.: Hæc sunt solatia, hæc fomenta summorum dolorum. Idem 2. de Finib. Fortitudinis fomentis dolor mitigari solet.

Fomentatio, onis, f. t. Idem quod fomentum. Est autem propriè fomentatio, quæ fit ex decoctione herbarum, vel in aquâ, vel in vino: tametsi nonnulli advocant embrocationem: embrocatio autem vocatur, quum ex alto, in membrum infinitum dimittimus ejus decoctionis stillicidium. Vlpian. in l. si cui §. lanæ appell. ff. de leg. 3: Nec ea quidem, quæ fomentationis gratia parata sunt, vel medicinæ, lanarum appellatione continentur.

F ante R.

FR. In notis antiquorum, fronte vel fratres, vel fotû. F. R. fororum regendorum, vel regum vel finium regendorum, vel finibus regendis. FRA. C. fraude creditoris. FR. COR. forum Cornelii. F. E. D. factum esse dicebatur. FRES. A R. fornaces aurificum. F R F. fratris filius. FR I. forum Iulium. FR. L. forum Livium. FRMS. fortissimus: FR POM. forum Pompilii vel Pomponii. FR. S. forum Sempronii, vel FRS. fortia vel FRS. fraude sive sua. FRT. forsitan. FS fratres. FS E. factus est. FS. E. factum sic est F. T. C. familia vel famula testis causa.

Fraceo, ces, n. f. cete, à quo Fracesco, corrumpor, & quasi vetustate putresco. [נבאש *nifach* באיש *baáich.* σαπρίζω, συμφυλλοῦσθαι, ἰξυραίνω. Gal *Se moisir, se ranceir, se flestrir.* Ital. *Corromperse, marcire.* Germ. Faul und mürb werden von feite. Hisp. *Corromperse, podrirse.* Polon. *Pochmurnie, plesnieie od zmiena.* Vng. *Meg avasodom, avag rothadok, meg jeymeudök.* Angl. *To putrifie, to waxe mouldie.*] Col. libr. 12: Oleum quod minus provenit, si congelatur fracescet id est, putrescet. Varro lib. 1. de Re rust. cap. 55: Hæc de qua fit oleum, congeri solet acervatim per dies singulos in tabulata, ut ibi mediocriter fracescat.

Fracidus, a, um, à fraceo, Plus quem maturum & jam putrescens. [סרוח *sachrach.* σαπρός. Gall. *Flestri, moisi, &c. rance.* Ital. *Che gia si commenciava corrumper la materiâ.* German. Halb faul/teig/matt. H sp. *Rancioso.* Pol. *Napoly zgnily, sprochnialy.* Vnga. *Poshat, rothas jonju.* Angl. *Mouldy, hoary.*] Cato de Re rustic. cap. 64: Factores volunt ut oliva in tabulatu diu fiat, ut fracida fiat, quò facilius efficiant.

Fraces olei. [שמרים *ofoleth* שמרים *schemarim.* τὰ τῆς ἐλαίας λείψανα, ὑποστάθμη. Gall. *Le marc des olives apres qu'elles sont pressurees, ou la lie qui en sort.* Ital. *Pò pa d'oliva, fece d'oglio.* German. Oeltrasen. Hispanic. *Las borras del aceyte.* Polon. *Drozdze oliwne.* Vnga. *Az olaynak alja, ir, gazza.* Ang. *The lees of olives.*] Dicuntur carnas, & fæces olivarum, quæ in oleo subsidunt. Plin. lib. 15. cap. 6: Oleum in tabulato minus, deteriusque fieri: item in amurcâ & fracibus: eæ sunt carnas, & inde fæces, quare sæpius die decapulandum. Colum. lib. 6. cap. 13: Quidam fraces vino & adipe commiscent, eoq; medicamento post fomenta præ dicta utuntur.

Fractus Vide Frango.

Frænum, ni, cum, æ diphthongo, in plurali numero tâm masculini quàm neutrius generis, sec. decl. Instrumentum quo equus coërcetur, ita dictum à frangendo, quod equorum ora frangat. [מתג *méthég* רסן *resen.* χαλινός. Gall. *Frein, bride mors.* Ital. *Freno morso.* Germa. Ein zaum/ oder das gebiß am zaum. Belg. Tenen toom/ breydel/ ghebeit. Hispanic. *El freno de cavallo ò mula.* Polon. *Vzda.* Vngar. *Fék, zabola.* Angl. *A bridle or bitte of a bridle.*] Seneca: Hyppolitus arctis continet frænis equos. Ovid. 3. de Arte Aman: Tempore lenta pati fræna docentur equi. Virgil. 3. Georg. & stabulo frænos audire sonantes. Ovid. 2. Metamorphos. Quadrupedes ducunt adduntque sonantia fræna. Fræna Pelethronii invenêre, qui & strata equorum primi monstraverunt. Plin. libro 6. capite 56. ¶ Hinc componuntur Effrænus, a, um, & effrænis, & hoc effræne, idem quod indomitus, quasi sine fræno. ἀχάλινος. Virgil. libro 3. Georg. Gens effræna virûm Riphæo tunditur Euro. Vbi Servius: *Gens effrænis* id est, sæva, rectorem recusans. Infrænus, sive infrænis, ejusdem significationis. Virgilius 4. Aeneid. Hinc Numidæ infræni cingunt. Quo in loco Numidæ vocantur infræni, quòd illorum equi nullis frænis coërceantur. ¶ Frænum mordere, significat obluctari, & ostendere nos graviter aliquid ferre, quod tamen ferendum est: πρὸς τοὺς μαχεῖς τὸν χαλινὸν δάκνειν Translatio sumpta est ab equis, qui quum frænum excutere non possint, perpetuò tamen mordent & arrodunt, ostenduntq; coactos & invitos sese frænum ore recipere. D. Brutus ad Cicer. Si frænum momorderis, peream, si te omnes quorquot sunt, conantem loqui ferre poterunt. ¶ Accipere frænum per translationem, est dedere se alicui. Virgil. 12. Aeneid. Ni frænum accipere, & victi parere fatentur. ¶ Frænum, apud Cels. libro 7. capite 25, est morbi genus, quod Græci φίμωσιν vocant. Est autem quum glans penis ita contecta est, ut nudari non possit.

Fræno, as, act. p. Equo frenum injicio. [בלם *asam* בלם *balam.* χαλινόω. Gall. *Brider.* Ital. *Frenare.* Germ. Zeumen/binden sich halten. Hisp. *Enfrenar.* Polon. *Ouzdzam.* Vng. *Meg zabolazom, fekezem.* Ang. *To bridle.*] Cæsar 1. bell. Gall. Equites frænatis equis in stationibus disponit. Liv. 1. bell. Pun: Instructus, frænatusq; equus. ¶ Per translationê accipitur pro cohibere, continere. Cic. 5. Verr. Quum ejus animum ad persequendû non negligentia tardaret, sed conscientia sceleris avaritiæq; suæ frænaret. Virg. 1. Aen.

Aen. Luctantes ventos, tempestatesque sonoras Imperio premit ac vinclis, & carcere frænat. Liv. 10 bell. Pun. Qui eas voluptates suâ temperantiâ frænavit ac domuit, multò majus decus, majoremque victoriam sibi peperit, quàm nos Syphace victo habemus. Idem 7. bell. Maced. Vbi demersis navibus frænasset claustra maris. Virg lib. 3. Georg. & glacie rursus frenaret aquatum. ¶ Hinc composita, Defræno & Effræno, quod est frænū detraho, sive absq; fræno rectoréve duco, ἀποχαλινόω. ¶ Hinc Defrænatus, & Effrænatus, participia sive nomina ex participio, quæ de iis dicuntur, qui veluti fræno excusso regi non possunt. Ovid. lib. 1. Metam. Et defrænato volvuntur in æquora cursu. Cic. 4. Tusc. Vt ægritudo quasi morsum aliquem doloris efficiat, metus recessum quendam animi atq; fugam, lætitia perfusa hilaritatem, libido effrænatam appetentiam. ¶ Refræno, cohibeo, & quasi fræno retineo. Lactant. lib. 6. Virtus est, iram cohibere, cupiditatem cumpescere, libidinem refrænare. ¶ Suffræno, arcto, constringo. Vnde verbale Suffrænatio. Vide suo loco.

Frænātŏr, tis, m. t. χαλιναγωγός. Qui refrænat. [Polon. *Ouzda*. Vngar. *Meg za oblazo enylaió*. Ang. *A bridler or refrainer.*] Plin. in Panegyrico: Infinitæ potestatis domitor & frænator animus ipsâ vetustate florescit.

Frænĭgĕrŭs, Adjectivum, χαλινοφόρος. Stat. 5. Sylvarum: Quínam frænigeræ signum dare dignior alæ? Hoc est, equitibus.

Frāgă, orum, n. s. Mora quæ in herbis humi repentibus nascuntur. [χαμαίκομαρα. Gall. *Freses*. Ital. *Fragole*. Germ. Erdbeer Belg. Erdbeyen. Hispan. *Atiezgado, mayuela*. Polon. *Poziomky*. Vngar. *Epery*.] Virg. 3. Eclog. Qui legitis flores, & humi nascentia fraga. Ovid. 13. Metam. Mollia fraga leges.

Frăgĭlĭs. Fragmen, Fragor, Fragosus, Vide FRANGO.

Fraginosa, Conyza, apud Diosc lib 3. cap 135.

Fragro, as, are, n. p. Redoleo, oleo, odorem emitto frangendo: quia res fractæ vehementiùs olent. [נתן ריח *natan reach*. ὄζω. Gall. *Rendre grand odeur flairer fort sentir bon*. Ital. *Rendere odore*. German. Riechen / einen gutem Geruch oder Geschmack geben. Belg. Goeden ruck maken Hispan. *Oler echando de si olor*. Pol. *Wonieja wonn sie w puszczam*. Vngar. *Joszagos bouzatok*. Angl. *To savour sweetelyas floures doe*.] Virgilius 1. Aeneid. redolentq; thymo fragrantia mella. Martial. lib. 1. Ne gravis hesterno fragres Fescennia vino.

Frāgrāntĭē, æ, f. p. [ריח *reach*. εὐωδία, τὸ εὐῶδες. Gall. *Bonne odeur*. Ital *Buon sapore*. German. Ein gutes Geruch oder geschmack Hisp. *Bueno olor*. Polon. Wonnosc. Vngar. *Jo szag*. Angl. *A sweet savour or smell*.] Valer. Maximus.

Frămĕă, ex pen. corr. f. p. Germanicum verbum est quo illi hastam significabant. [רמח *romach*. δόρυ. Gall. *Vne darde ou iaveline*. Ital. *Hasta tauerina*. Germ. Ein spitzig gewehr als ein gleen oder schäffeln Belg. Een scherpe Gheweere / ost lange priem. Hisp. *El raio o espada*. Pol. *Oszczep, miecz*. Vng. *Kopia, narda, szablya*. Ang. *A glaive, iavelin, or speare*.] Tacitus de Ger. Ne ferrum quidem superest. sicut ex genere telorum colligitur. Rarò gladiis, aut majoribus lanceis utuntur: hastas vel ipsorum vocabulo frameas, gerunt, angusto & brevi ferro, sed ita acri, & ad usum habili, ut eodem telo, pro ut ratio poscit, vel cominus vel eminus pugnent: & eques quidem scuto frameâque contentus est. Iuven. Satyr. 13. & Martis frameam, & Cyrrhæi spicula vatis.

Frāngo, gis, fregi, fractum. act. t. Rumpo, infringo, confringo. [שבר *schabar* ῥήγνυμι, κατάγνυμι, ἀποῤῥήγνυμι, κατάγω. Gall *Rompre, froisser, briser*. Ital. *Spezzare, rompere*. German. Brechen. Belg. Breken. Hispan. *Quebrar, quebrantar*. Pol. *Lamie*. Vng. *Eltörom, rontom* Angl. *To breake*.] Plaut. in Asin. Quis nostras sic frangit fores? Cic. 7. Verr. Prætorem tu accusas? frange cervicem. Vbi illud obiter notandum est, Frangere cervicem, tàm de eo dici, qui alteri per vim cervicem rumpit, quàm de eo, qui patitur. Sic dicitur etiam fregit navim, ἐναυάγησε. Fregit brachium, ἐπῤῥήξατο τὸ βραχίονα, quasi ipse fregerit, & non potiùs passus sit. Terent. in Andr. Is fregit navem apud Andrum. Cic. 2. de Orat. Græcalesque eum in campum cur non venisset, requirerent: Excusavit Vest. a Terentius, quod eum brachium fregisse diceret: hoc est quod ei brachium esset fractum. Plin. in Epist. Fregit coxâ. ¶ Transfertur & ad incorporea: ut, Frangere animum pro compescere, vel etiam imminuere. [Ang. *To discourage, tame, and keep vnder.*] Plaut. in Cistel. Ita meum frangit amantem animum. Cic. 3. Offic. Quâ quidem auditâ, fractum animum Annibalis scribit. Frangere audaciam hostis. Liv. 5. bell. Pun. Frangere consilia perditorum. Cic. ad Lentulum: Nec mihi aliter potuisse videor hominum perditorum de me consilia frangere. Frangi, debilitari, succumbere. Cic. 2. de Finib. Potiùs ergo illa dicantur, Turpe esse viro debilitari, dolere, frangi, succumbere. Frangi dolore. Cic. 2. Tusc. Frangi metu, idem 1. Offic. Frangi pudore, Idem 5. Tuscul. Minis frangi Stat. 9. Thebaid. ¶ Composita sunt Affringo, confringo, defringo diffringo, effringo, infringo, offringo, perfringo, refringo, & suffringo: quorum omnium significata vide suis locis.

Frāctŭs, Participium, seu nomen ex participio, Debilitatus, afflictus. [שבור *schabur* κατεαγμένος, ῥηγνύς. Gall *Rompu brisé, froissé*. Ital. *Rotto*. Germ. Gebrochen. Hisp. *Quebrado ò quebrantado*. Polon. *Zlamany*. Vng. *El tö ött, meg romlott*. Ang. *Broken, burst.*] Cic. ad Attic. lib. 2. Deformatus corpore, fractus animo, quò se conferat nescit. Calamitate fractus, & afflictus, Cic. pro Syllâ, Spes fractior. Cic. de Amic. Sæpè enim quibusdam aut animus abjectior est, aut spes amplificandæ fortunæ fractior.

Frāgmĕn, inis, n. t. & fragmentum. ti, n. s. Accipi solent pro parte rei fractæ. [פלח *pélach*. κλάσμα. Gall. *Esclat, vne piece d' vne chose rompue*. Ital. *Parte d' vna cosa rotta*. Germ. Ein stuck von einem zerbrochenen ding. Hispan. *El pedaco*. Pol. *Vlomeck*. Vng. *Tördek, romladozot darab*. Angl. *The partyat is broken of any thing.*] Virgil. 11. Aen. Mortalis mucro glacies ceu futilis, ictu Dissiluit, fulvâ resplendent fragmina arena. Colum. lib. 9. cap 15. Mox deinde fragmina favorum, quæ in sacco remanserunt, retractata exprimuntur. Mart. lib 8. Collegitq; sinu fragmenta novissima fracti Oris, & aggestâ contumulavit humo.

Frāctūră, æ, f. p. [שבר *schiber*. κλάσις, τὸ κλάσμα τὸ ἄγμα. Gall. *Rompure, brisure, fraction*. Ital. *Rottura*. German. Ein Brechung / oder Bruch Hispan. *Quebradura*. Polon *Przelomenie*. Vngar. *Törés, romlás*. Ang. *A breaking, a bursting.*] Plinius libro 29. capite 6. Item minutæ & latæ fracturis aurium illinuntur cum melle. Idem lib. 21. cap. 8. ¶ Fractura in osse, quæ Græcè κάταγμα dicitur, in nervosis fibris ἀπόσπασμα; in musculis verò hulcus & ruptio.

Frāgŏr, ris, m. t. Sonitus qui ex arbore, aut aliâ re inter frangendum editur strepitus.] קול *kol* רעם *raham* המיה *hemiah*, κτύπος. Gall. *Vn son esclattant*. Ital. *Strepito, il rumore che fa alcuna cosa che si frange*. Germ. Ein Knall / das knaschlen wann man etwas bricht. Belg. Craeck / berstinghe / barst. Hispan. *Ruydo de las cosas que se quiebran*. Polon. *Trzask*. Vngar. *Harsagás*. Angl. *A noise of wind amang trees.*] Accipitur tamen pro quovis magno sonitu. [Ang. *A crashe, the noise of a thing that is broken.*] Virgil. 1. Georg. & horridus altis Montibus audiri fragor. Servius: horridus fragor, sonitus, qualis fieri solet ex aridis, quum franguntur, arboribus. Liv. lib 1 ab Vrbe: Iam fragor tectorum quæ diruebantur, ultimis urbis partibus audiebatur.

Frāgōsŭs, sa, sum, à frango, Asper atque præruptus. [קשה *kascheh* ... βραχυτονος, βραχυῤῥηκτος, τραχύδης. Gall. *Qui rend vn son esclatant, aspre & rude*. Ital. *Aspero, duro*. Germ. Rauch / schrofechtig. Hispan. *Cosa que haze aquel estruendo y ruydo, asper*. Pol. *Chropaty, trzeszcacy, grusowaty*. Vngar. *Hásahopotás darabos*. Angl. *Rough, that giveth a noise, broken and vneven.*] Vnde compositum Confragosus. Columel. lib. 2. Incultum igitur locum consideremus, siccus an humidus: nemorosus arboribus, an lapidibus confragosus. Fragosa oratio, cui contraria est lenis. Quint. lib 6 cap. 4. Quæ connexa, & totis viribus fluit, fragosa atque interrupta melior oratio. Ibidem: Aures fragosis offenduntur, & lenibus mulcentur.

Frāgōsē, adverbium. [βραχυῤῥήκτως, βραχυτόνως, τραχυδῶς τραχέως. Gall. *Avec bruit esclatant & violent*. Ital *Con strepito violente*. German. Mit knaschlen oder krachen. Hispan. *Con estruendo y ruydo*. Polon. *Trzeszcac*. Vng. *Harsagással*. Ang. *With a sodaine and great noise.*] Plin. lib. 16. cap. 10. Quippe respuuntur, & fragosiùs findunt ægriùs revelluntur.

Frāgēsco, is, ab antiquo verbo frageo, es. Frangor, languesco. [נשבר *nischbar*. χαλάω χαλάζομαι. Pol *Mdlieie* Vngar. *El romladozok, lankadok*. Ang. *To waxe brickle or frayle.*] Accius Aegasto, ut citat Nonius. Neq; fera hominum pectora fragescunt, donec vim persenserint imperii. Idem Eurysace: Nunquam erit tam immanis, quum meâ operâ extinctum sciet, quin fragescat.

Frāgĭlĭs, le, Quòd facilè frangi potest, caducus: cui opponuntur stabilis, firmus. [נשבר *nischbár* חלש *challá'ch* רעוע *rahuah*, ψαθυρός, εὔθραυστος. Gall. *Fragile, fresle, cassant, aisé à rompre ou casser*. Ital. *Frale, che facilemente si può frangere*. German. Zerbrüchlich / das man leichtlich brechen kan. Hispan. *Cosa que se puede quebrar*. Polon. *Vlomny, dozlamania latwy*. Vngar. *Romlandó*. Ang. *Easie to break.*] Plin. lib. 12. cap 8. Saccharum est mel in arundinibus collectum, gummium modo candidum, dentibus fragile. Idem lib. 12. cap. 7. Est etiamnum in Indiâ piperis grani simile, quod vocatur caryophyllon, grandius, fragiliusque. Per translationem accipitur pro debili, fluxo, seu caduco. Cic. de Amic. Sed quoniam res humanæ fragiles, caducæque sunt, semper aliqui acquirendi sunt, quos diligamus, & à quibus diligamur.

Frāgĭlĭtās, litatis, f. t. Facilitas frangendi, quâ aliquid faciliùs frangitur quàm flectitur. [חלישות *chalischáh*. εὐθραυστία, ψαθυρότης. Gall *Fragilité, facilité de se casser ou rompre*. Ital. *Fragilita*. German. Zerbrüchlichkeit / Schwache. Hispan. *Aquella facilidad de quebrarse*. Polon. *Vlomnosc, slabosc*. Vngar. *Romlandoság*. Ang. *Fraylye, brickleness.*] Plin. lib. 34. cap. 14. Tenuiora ferramento oleo restingui mos est, ne aquâ in fragilitatem durentur. ¶ Per translationem pro debilitate, sive imbecillitate accipitur. Plin. in epist. Illud etiam notabile, ultimus ex Neronianis Consularibus obiit, quo Consule Nero periit: quod me recordantem, fragilitatis humanæ miseratio subit. Cic. 5. Tusc. Equidem eos casus, in quibus me fortuna vehementer exercuit, mecum ipse considerans, huic incipio sententiæ diffidere: interdum etiam humani generis imbecillitatem, fragilitatemq; extimescere.

Frāgĭlĭtĕr, inconstanter, debiliter, ἀσθενῶς, ψαθυρῶς.

Franosus, Qui fraudem committit,

Frātĕr, tris, m. t. Iisdem parentibus genitus: ita dictus quasi ferè alter, ut post Nigidium docet Gel. lib. 13 cap. 10 [אח *ach*. ἀδελφός. Gall. *Frere*. Ital. *Fratello*. Germ. Ein Bruder Belg. Een Broeder Hispan. *Hermano*. Polon. *Brat*. Vngar. *Atyafia, öcsém bátyám*. Angl. *A brother.*] Nisi malumus à Græco deducere. Illi enim

φράτορες conjunctos appellant, & φρατρίαν contubernium. Plinius Epistol.164. Quum affectum tuum erga fratris filiam cogito, etiam materna indulgentiâ molliorem, intelligo prius tibi, quod est posterius nuntiandum. Plaut. Pœn. quid est fratris mei gnate? quid vis? expedi. ¶ Frater germanus. Cic.3. Verr. Dixit C. Fannius eques Romanus frater germanus Qu. Titinii judicis tui, tibi se pecuniam dedisse. ¶ Fratres gemini, δίδυμοι, duo eodem partu editi: quos minùs recte geminos fratres, converso ordine appelles, ut docet Quint. lib.9. cap.4. Cicero pro Cluent. C. & L. Fabricii fratres gemini fuerunt ex municipio Aletrinate, homines inter se cum formâ, tum moribus similes, municipum autem suorum dissimillimi. ¶ Fratres patrueles, αὐτάψιοι, τὰ τῶν ἀδελφῶν τέκνα: sororesque patrueles, αὐτάψιαι, dicuntur, qui quæve duobus ex fratribus progenerantur, ut docet Iustinianus lib.3. Instit. Sueton. in Cæsare: Qui fratri patrueli suo Marco in consulatu successerat. ¶ Frater viro adsit, ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη: De fido auxilio dici solitum, propterea quòd in rebus periculosis vix unquam frater solet fratri deesse. Plato lib.2. de Repub.

Frātercŭlus, li, diminutivum. Parvus frater. [ἀδελφίδιον. Gall. Freros, petit frere. Ital. Fratellino, fraticello ò hermanillo. Germ. Brüderlein. Hispan. Pequenno hermano. Pol. Braciſzek. Vng. Atyafiacska, Ang. A litle or yonge brother.] Iuvenal. Satyr.4. Vnde fit ut malim fraterculus esse gigantum Fraterculus gigantum, dicitur homo obscurus, cujus majores sunt incogniti, tanquam è terrâ subitò sit enatus, quemadmodum de gigantibus Poëtæ fabulantur. Cic.5. Verr. Volo mihi fraterculo tuo credas.

Frātrĭa, æ, f.p. Vxor fratris, ut Festus docet. [יבמה jebamáh. ἰανάτηρ. Gall Femme du frere. Ital. Moglie del fratello. German. Des Bruders Fraw Belg. Mijns Broeders wijf. Hisp. La cunada, muger de hermano. Polon. Bratowa. Vngar. Atyafiam feleséga. Ang. The brothers wyfe.] Contrà Nonius fratrias dici vult fratrum inter se uxores.

Fratro, as, are n.p. [σπαργάω. Vngar. Egymás kebelnimi nevelkednyi.] De puerorum mammis dicitur, quod velut fratres pares oriantur: quod etiam in frumento spica facere videtur. Pro eodem veteres dixerunt Fraterculare. Festus: Sororiare mammæ dicuntur puellarum, quum primùm tumescunt, ut fraterculare puerorum. Plaut. Tunc mammulæ primùm sororiabant: illud volui dicere, fraterculabant.

Frātērnŭs, na, um, possessivum. [ἀδελφικός. Gall. Fraternel, de frere ou freres. Ital. Fraterno, fraternal. German. Brüderlich. Hisp. Cosa pertenesciente à hermano. Pol. Braterski. Vng. Atyafiu. Ang. Of brothren. Vt fraternus amor, φιλαδελφία. Fraterna invitatio, Cic. Fraterna mors, Virgil. Sic Fraternæ acies, apud Statium. Fraternum parricidium, apud Cic. pro Cluentio.

Frātērnē, adverbium pro amore fraterno. [φιλαδέλφως. Gall. Fraternellement. Ital. Fraternalmente. Germ. Brüderlichen. Belg. Broederlick. Hispan. Con amor de hermanos, con hermandad. Polon. Braterskie.] Vng. Atyafiu képpen. Ang. Brotherly. [Cic. ad Qu. Frat. lib.2. Quare facis tu quidem fraternè, quòd me hortaris: sed me herculè currentem nunc quidem, ut omnia mea studia in istum unum conferam. Ibidem lib.1. Huic te epistolæ non fraternè scriptæ, fraternè debes ignoscere.

Frātērnĭtās, atis, f.t. Fraterni amoris conjunctio, necessitudo inter duos fratres. [ἀδελφότης, φιλαδελφία. Gall. Fraternité. Ital. Fraternità. German. Brüderschafft Hispan. Aquella hermandad de hermanos. Polon. Braterstwo. Vngar. Atyafiuság. Ang. Brotherhood.] Quintil. Decl.6. A' primis statim ætatibus in eandem coire vitam, habet aliquem fraternitatis affectum.

Frātrĭcīdă, dæ, com.p. Qui fratrem occidit. [ἀδελφοκτόνος. Gall. Homicide de son frere, qui a tué son frere. Ital. Occidistor di fratello. German. Ein Brudermörder. Hispan. Matador de su mesmo hermano. Polon. Morderz braterski. Vngar. Atyafia gilkosa. Angl. That murthereth is brother.] Cic. pro Domo: Extra ordinem ferri nihil placet Clodio quid de me quod tulisse te dicis, parricida, fratricida, sororicida, non extra ordinem tulisti.

Frātillī, villi sordidi in tapetis, quòd per terram ferantur. Autor Festus κροσσοί.

Fraus, fraudis, f.t. Dolus, malitia fallacia, machina. [מרמה mirmáh נכל nichel. κακομηχανία, ἀπάτη. Gall. Fraude, tromperie, deception. Ital. Fraude, inganno. German. Betrug / beschiß. Belg. Bedrog. Hispan. El enganno ò manqua, ò falta. Polon. Zdrada, oszukanie. Vngar. Tsalárdság, czigánság. Angl. Guile, deceit.] Cicero 1. Offic. Vi, aut fraude fit injuria: fraus quasi vulpeculæ, vis leonis videtur: utrunque ab homine alienissimum: sed fraus odio digna majore. Plautus in Milit. Atque adeò ut ne legi fraudem faciam talariæ, Accuratote, ut sine talis domi agitem convivium. ¶ Vsurparunt etiam veteres non rarò fraudem pro crimine. Vnde Capitalem fraudem admittere, teste Vlpiano, de Aedilit. edict. est tale aliquid delinquere, propter quod capite puniendus sit, qui deliquit. Livius 3 bell. Punic. Qui capitalem fraudem ausi, quique pecuniæ judicatæ in vinculis essent. ¶ Accipitur etiam quandoque pro periculo & damno. Virgilius lib.5. Aeneid. Quis deus in fraudem quæ dura potentia nostra Egit? Terent. in Heaut. In eandem fraudem ex hâc re atque illâ incides. Cicero ad Attic. Quod multò rectius fuit, id mihi fraudem attulit. & ad eundem: Pacis ego spe in hanc fraudem incidi. Inde fraudi esse, veteres dixerunt, pro damnum & incommodum afferre. Cic.5. Philip. Censeoque ut iis, qui in exercitu Antonii sunt, ne sit ea res fraudi, si ante Kalend. Febr. ab eo discesserint. Livius lib.1. ab Vrbe: Fecialis regem interrogavit, Res facisne me tu regium nuntium populiq; Romani Quiritium: vasa, comitesq; meos? Rex respondit. Quod sine fraude meâ populique Quiritium fiat, facio: hoc est, quæ res sine meo damno, periculo aut incommodo fiat.

Fraŭdŭlentŭs, a, um, Dolosus, fallax. נכל nechel. δόλιος, ἀπατηλός. Gall. Grand trompeur, cauteleux, plein de tromperie Ital. Fraudolento, pieno d'inganni. Germ Bescheisser / trughafft / tückisch Hisp. Enganoso, lleno de engannos. Pol. Zdradliwy, oszust. Vng. Tsalárd. Ang. Deceitfull, craftie, full of guyle.] Cicer.2. Offic. Nam quos improbos, maledicos fraudulentos putant, &c. Col. lib.9. cap.5. Neque ea curatorem fraudulentum tantùm, sed etiam immundam segnitiem perosa est: æquè enim dedignatur si minus purè habita est, ac si tractetur fraudulenter.

Fraŭdŭlentĕr, Dolosè, malitiosè [במרמה bemirmah δολίως. Gall. Cauteleusement, par tromperie. Ital. Con fraude. German. Trüglich / mit beschiß. Hispan. Engannosamente. Polon. Zdradliwie. Vngar. Tsalárdul. Angl. Deceitfullie, by tromperie.] Colum. libro 1. cap.8. Sæpè enim quærendi potestatem faciat de iis, qui aut crudeliter eos, aut fraudulenter infestent. Plin. libro 30. cap.10. Quoniam nullum animal fraudulentiùs invidere homini tradunt.

Fraŭdo, das, act. p. Fraudem facio, Decipio, destituo, ludifico. [עשק haschák עקב habáh. πλεονεκτεῖν, δολιεύειν, παρακρούω. Gall. Frauder, priver de quelque chose, chiffrer, frustrer, tromper. Ital. Fraudare, ingannare. Germ. Betriegen / mit listen hindergehn. Hispan. Engannar. Polon. Zdradzam. Vngar. Meg tsalom, tsa árulkodom. Angl. To deceiue, to beguyle, to disapoynte.] Herba autem utplurimùm post se accusativum personæ cum ablativo rei. Virg.4. Aeneid. Quem regno Italiæ fraudo, & fatalibus arvis. Liv.2. ab Vrbe: In magnâ inopiâ pro domesticis copiis unusquisque ei aliquid fraudans se ipse victu suo contulit. ¶ Aliquando autem solo accusativo contentum est, omissâ re, quâ quis fraudatus dicitur. Cic. pro Rosc. Com. Aequè enim perfidiosum & nefarium est fidem frangere, quæ continet vitam: & pupillum fraudare, qui in tutelam pervenit: & socium fallere, qui se in negotio conjunxit. ¶ Interdum etiam invenitur cum accusativo rei. Cæsar 3. bel. civil. Fraudare stipendium militū, & prædam omnem domum avertere. ¶ Fraudare genium, est non satisfacere appetitui & voluptati. Nam Genius apud veteres habebatur naturæ & voluptatis deus: unde Geniales homines dicti sunt qui dapsiles essent, & ad excipiendos convivas liberales. Plaut. in Aulul. Perditissimus ego sum omnium in terrâ. Nam quid mihi opus vitâ est, qui tantum auri Perdidi, quòd custodivi sedulò? egomet me fraudavi, Animumque meum, genitumque meum. Hujus contrarium est, Curare genium: id est, lautè vivere.

Fraŭdātŏr, oris, m.t. Inficiator. [עשק hoschék. ἀποστερητής, παρα-λογιστής, συλητήρ. Gall. Trompeur, chiffreur. Ital. Ingannatore. Germ. Ein Betrieger / vbervorteiler. Hispan. Engannador. Pol. Tenktori zdradza. Vngar. Tsaloka, tsalárd, czigán. Angl. A deceiuer, a desapoynter.] Cic. pro Flacco. Nolite existimare Iudices, non unam & eandem omnibus in locis esse fraudatorum & inficiatorum impudentiam. Fraudator, & interceptor prædæ. Liv.4. ab Vrbe.

Fraŭdātōrĭŭs, fraudulentus. [ἀπατηλὸς, δόλιος. Pol. Zdradziwy. Vng. Tsalárd. Ang. Deceitfull, full, of guyle.] Valens D. lib.36. Tit.1. l.67. Vix fraudatorio interdicto locus erit.

Fraudātĭo: onis, f.t. Fraudandi actio. [עשק hóschek מעשקה mahaschakkáh. ἀποστερησις, παρακρουσις. Gall. Tromperie, chiffrement. Ital. Inganno, esso ingannare. Germ. Betrug. Hisp. Engano, obra de enganar. Polon Zdrada, oszukanie. Vngar. Tsalárdság, meg tsalás. Angl. A deceiving, a begulyng, a disapoynting.] Cic.3. Offic. Inter bonos bene agier oportet, & sine fraudatione. Idem in Catil. Ex hâc enim parte pudor pugnat, illinc petulantia: hinc pudicitia, illinc stuprum: hinc fides, illinc fraudatio.

Fraŭsŭs, antiquum est participium, activæ significationis, quo significatur is, qui fraudem commisit, ut Festus & Nonius notaverunt. Plaut. in Asin. Metuo in commune, ne quam fraudem frausus siet.

Frāxĭnŭs, ni, f.f. [ברוש berósch. μελία. Gall. Fresne. Ital. Frassino. German. Ein eschen / oder eschenbaum. Belg. Een Eschenboom. Hisp. Fresno, arbol conocido. Polon. Jesion. Vngar. Eger fa, (avagy) gyertyán fa. Ang. An asche tree.] Genus arboris est notissimæ, cujus umbra, teste Plin. lib.16. cap.13. usqueadeò invisa est serpentibus, ut citiùs in ignem confugiant, quàm ad fraxini umbram. Fraxinus in sylvis pulcherrima, Virg.7 Eclog.

Frāxĭnĕŭs, a, um, Quod est fraxino: [μελίνεος, μελίνος. Gall. De fresne. Ital. Di frassino. Germ. Eschin / von eschinem Holtz gemacht. Hispan. Cosa de fresno. Pol. Jesionowy. Vng. Eger fabol valo. Angl. Ashen or of ashe.] ut, Frondes fraxineæ. Col. lib.11. c.1. Iisdem temporibus si fit, fraxineam: sin minus, orneam: si nec hæc fit, iligneam frondem rectè præbebimus.

Frāxĭnŭs, a, um, per tres syllabas, aliud adjectivum: [Vngar. Eger fai.] ut, Virga fraxina. Ovid. epist.11. Vt quatitur tepido fraxina virga noto.

Frāxĭnŭlă, sive fraxinago, Herba est, quæ à veteribus nusquam picta est quod sciam. Mauritania vel hanc aut similem fraxinulæ *secalim* appellat.

Frāxo, as, Vigilias circumeo, quòd eo labore homo frangatur, autore Festo.

Fregil

Frĕgĕllānŭs, adjectivum: ut, Fregellana vitis, Colum.lib.3. c.2.

Fremium, id quod Græci vocant *Anemonem*. Cæterùm de Anemone Diosc. lib.1 2.cap.293. Plin.lib.21,cap.12.

Frĕmo, mis, mui, itum, n.t. Sonitum edo, qualis fit à fluctibus maris, murmuro, indignationem voce ostendo. [רגש *regásch* המה *hamáh* רעש *raháſch*. βρέμω, φρυάττω, βρομέομαι. Gall. *Fremir, bruire, faire bruit*. Ital. *Fremere, fare strepito*. German. Tösen / ein getöß machen: item, mit grimmen murren. Belg. Grommen / ruyschen. Hispan. *Bramar, hazer ruydo hasta, prorumpir en bozes*. Pol. *Mruczę, zgrzitam, szumiecie*. Vngar. *Agyarkodom*. Ang. *To murmure, to make a noise or rore like a lyon*.] Virgil 1.Aen.de ventis: Circum claustra fremunt. Cic.ad Att. Fremit sibi ereptum consulatum. Sueton. in Galba: Præcipuè Germanicæ gentes fremebant, se fraudari stipendio. Lactant.lib 7.Fremunt ubiq; bella: omnes gentes in armis erunt. ¶ Hujus composita sunt, Adfremo & infremo: quorum significata vide suis locis.

Frĕmĭtŭs, tus, pen.corr.m q. Sonus fluctuum,& in populo indignante murmur & strepitus. [רעש *ra áſch* המון *hamóh*. φλοῖσβος, βρόμος. Gall. *Grand bruit, fremissement, bruyement*. Ital. *Strepito, romore*. German. Ein getöß: item, Das murren oder brummen. Belg. Een gheruysch/ghebruysch. Hispan. *Bramido, ruido*. Polon. *Szumienie, trzask, wrzask*. Vng. *Agyarkodás*. Ang. *A murmuring, a noise as of waters or of a lyon*.] Virgil.2.Georg. Fluctibus & fremitu assurgens Benace marino. Cic.ad Att. Qui fremitus hominum? quàm irati animi? Idem 5.de Finib. Quo in loco ad fluctum ajunt declamare solitum Demosthenem, ut fremitum assuesceret voce vincere.

Frĕmĕbundŭs, bundi, Valde fremens, indignatione plenus, furens. [המה *hamáh* רגש *regáſch*. βρέμων. Gall. *Qui fremit & bruit, qui fait grand bruit*. Ital. *Strepitoso*. Germ. Zornig/brummend. Hispan. *Cosa que mucho brama*. Polon. [illegible]. Vngar. *Agyarkodó*. Ang. *That rorith much*.] Cic.2. de Nat. deor. ex Accio Poëta: Tanta moles labitur Fremebunda ex alto ingenti sonitu & strepitu. Ovid. 12. Metam. Tum verò præceps curru fremebundus albo.

Frendĕo, des, dui, n.s.in supino fressum, autore Festo, significat frango. [שבר *ſchebár* θλάω. Gall. *Rompre, briser*. Ital. *Frangere*. German. Brechen. Hispan. *Freçar*. Polon. *Lamie*. Vngar. *Meg törni*. Ang. *To break or bruise*.] Vnde Faba fressa, dicitur quæ mola leviter fracta est, κύαμος θλαστός. Colum.libro 2. cap.11. Cicera bubus ervi loco, fressa datur in Hispania Bætica. Varro 2. de Re rust. cap.4. Amisso nomine lactentes, dicuntur nefrendes, ab eo quòd nondum fabam frendere possint: id est, frangere. ¶ Frendeo item est præ iracundia simul compressis, & strictis dentibus vocem emittere, fremere, sævire. [חרק *charák*. βρύχω. Gall. *Grincer les dents, rugir*. Ital. *Battere i denti, fremere co i denti*. German. Mit den zänen kirren vor zorn. Belg. Knarssen / tantsen. Hispan. *Reganar*. Polon. *Zgrzytam*. Vngar. *Fogaimat csikorgatom*. Ang. *To gnashe or grinde the theeth*.] Plaut. in Captivis: Nunisque hercle ego illum malè formidabam: ita frendebat dentibus. ¶ Hinc Infrendeo: id est, valde frendeo. Virg.lib.3. Aen. Dentibus infrendens gemitu, graditurq; per æquor Iam medium. ¶ Legitur & Frendo, frendis, tertiæ conjugationis. Plaut. in Truc. Traxit ex intimo ventre suspirium: hoc vide, dentibus Frendit, icit femur.

Frendēns, participium: [חורק *chorék*. βρύχων, βρυχώμενος. Gall. *Grinçant les dents, rugissant, fremissant*. Ital. *Cosa che rugge*. Germ. Brummend / und vor zorn die zän auff einander beissend. Hisp. *Cosa que reganna*. Pol. *Zgrzitający*. Vngar. *Fog csikorgató*. Ang. *Grinding or gnashing*.] ut, Frendens leo, Frendens aper: hoc est, ex ira dentes concutiens. Ovid.1. de Arte.

Frenum. Vide Fraenum.

Frĕquēns, tis, om. t. Creber, multus, plenus, celeber. [תדיר *tadír* תמיד *tamíd* רב *rab*. συχνός, θαμινός. Gall. *Frequent, assidu, continuel, fort hanté*. Ital. *Frequente, spesso*. German. Embsig/dick / in grosser zahl. Belg. Emsich / vast. Hispan. *Lo que muchas vezes se haze, o se esse frequentado*. Pol. *Gęsty, pełny*. Vngar. *Gyakor, buśukaágos*. Ang. *Often, resorted much, haunted*.] Vallo libro 4. cap.96. Frequentem locum dicimus, quem frequentare multi solent: ut, Vrbs frequens, Oppidum frequens. Platea frequens, ubi multi homines aut habitant, aut diversantur. Quando autem de persona, aut de re animata loquimur, duobus modis dicitur: vel de sola, sic: Sit miles frequens spectator præliorum: id est, creber & assiduus. Vel de turba, sic, Frequens populus, Frequens Senatus: id est, copiosus, & multus. Et id quidem cum nomine collectivo in singulari: cum cæteris verò, in plurali: ut, Frequentes cives, frequentes Senatores: hoc est, multi, & numerosi. Verumtamen quum dico, Sis frequens, innuo actionem: quum dico, Frequens locus, passionem: ille frequentat, iste frequentatur. Hæc ille. Cicero ad Lent. Causam enim frequenti Senatu obtinebamus. Plin. in Epist. Proximè frequenti auditorio inter se coràm multi ordinis nostri clarè jocabantur: intravi, conticuerunt. Cic.de Senect. At caret epulis, extructisq; mensis, & frequentibus poculis. Id est, non versatur inter pocula. ¶ Conviva frequens: Id est, multi convivæ. Ovid.2.Amor. eleg 5. Iamq; frequens ierat mensa conviva relicta. ¶ Quibuscum si frequentes sunt, opinionem afferunt populo, eorum se fore similes, quos sibi delegerunt ad imitandum, apud Cic.2. Offic. Id est, si sæpè versantur. ¶ Frequentes fuimus ad ducentos, Cic.ad Quint.Frat.lib.2. ¶ Frequentissimi venerunt mercatores. Id est, plurimi. Cic 7.Verr.

Frĕquēntĭă, tiæ, f.p. Qualiscunque hominum multitudo, crebritas, multitudo, copia. [רב *rob*. πλῆθος, σύνοδος. Gall. *Frequence, hantement continuel, grande assemblée*. Ital. *Sovente::a, concorso, moltitudine*. German. Ein Menge oder viele. Belg. Menichte. Hisp. *Muche dumbre, quando se ayunta y concurre muc a gente*. Polon. *Vstawicznosc*. Vngar. *Sokaság, sűrű gyakorság*. Angl. *A great assemblie or very many, a companie of folke*.] Cic. de Amic. Atque hoc maximè judicaretur, si quid tale posset contingere, ut aliquis nos Deus ex hac hominum frequentia tolleret, & in solitudinem uspiam collocaret. Salust. in Catil. Reliquos cum custodibus in ædem Concordiæ venire jubet: eò Senatum & advocat: magna frequentia ejus ordinis erat. Frequentia autem differt à turba, quòd angustus locus facit turbam, frequentiam multitudo.

Frĕquēntĕr, adverb. Sæpè, crebrò. [תמיד *tamíd*. συχνῶς, πολλάκις. Gall. *Souvent*. Ital. *Frequentadamente, spesso*. German. Embsiglich / offt und dick. Hispan. *Frequentadamente*. Pol. *Vstawicznie*. Vngar. *Gyakran*. Ang. *Often tymes*.] Ad Herenn. lib.4. Vt frequenter & assiduè consequamur artis rationem studio, & exercitatione. Cicero in Orat. Translatione fortasse crebrior, qua frequentissimè sermo omnis utitur non modò urbanorum, sed etiam rusticorum.

Frĕquēnto, tas, act. p. Frequenter adeo. [הלך *hithhallech*. φοιτάω, ἐπιχωριάζω. Gall. *Frequenter, hanter*. Ital. *Frequentare, continouare*. German. Embsig an ein ort kommen / viel mal oder stetig an einem ort seyn. Belg. Dickwils gaen/ostzijn. Hispan. *Continuar alguna cosa, y la hazer muchas vezes*. Polon. *Vstawnie na iedno miejsce chodze*. Vngar. *Gyakortom, valahova gyakran járok*. Ang. *To haunt, to resorte and go often unto*.] Salustius in Catil. Iuventutem quæ domum Catilinæ frequentabat. Suetonius in August. Officia cum multis mutuò exercuit, nec priùs dies cujusque solennes frequentare desiit, quàm grandior jam natu, & in turba quodam sponsaliorum die vexatus. Frequentari domus dicitur, quæ à multis aditur, vel cum multis. Cicero 1. Offic. & Liv.1. ab Vrbe. ¶ Frequentare [שנה *ſchanáh*.] pro geminare, vel frequenter repetere, apud Gell. lib.13. cap.23. Quæ à Poëtis vel Oratoribus celebrandæ & ornandæ rei gratia duobus eadem pluribusve nominibus frequentantur. ¶ Nonnunquam etiam frequentare idem est quod frequens reddere, congregare, convocare, [אסף *asaph* קבץ *kabáts*.] Cicer.in Catil.4. Convenisse video Tribunos ærarios, fortissimos viros, Scribas item universos, quos quum casu hic dies ad ærarium frequentasset, video ab expectatione sortis ad communem salutem esse conversos. Quum (inquit) hic dies frequentasset Tribunos: id est, frequentes reddidisset & coacervasset. Idem in Oratione pro Domo sua: Quem tu populum nisi tabernis clausis frequentare non poteras. Idem 2.Offic. Vrbes sine cœtu hominum non potuissent nec ædificari, nec frequentari: hoc est, frequentes & populosæ reddi. Sueton.in Augusto: Italiam duo de triginta coloniarum numero deductarum à se, frequentavit.

Frĕquēntātŭs, particip. [Pol. *Pojawni*. Vng. *Gyakoroltatot*. Ang. *Much haunted and resorted*.] Cicer.de clar.Orat. Alterum genus est non tam sententiis frequentatum.

Frĕquēntātĭo, onis. f.t. Crebritas, multitudo, coacervatio. [רב *rob* דבר *dibbúr*. πύκνωσις, συνοχή, ἀθροισμός. Gall. *Frequentement, hantement*. Ital. *Frequentatione, continuatione*. German. Ein embsige übung / ein stätiger Brauch. Hisp. *Obra de hazer muchas vezes, continuation*. Polon. *Vstawne, posiwanie, zgromadzenie*. Vngar. *Gyakorlás*. Angl. *Hanting or assembling*.] Cic.in Partit. Frequentatio argumentorum & coacervatio universa. Autor ad Herenn. lib.4. Densa & continens frequentatio verborum. Et paulò pòst: Frequentatio est, quum res in tota causa dispersæ coguntur in unum locum quò gravior, aut acrior, aut criminosior oratio sit.

Frĕquēntāmēntum, ti. n. f. [זמירה *zemiráh*. μέλισμα. Polon. *Kiczwrzek*. Vng. *Gyors hegedülés*.] Genus est modulationis musicæ. Gell.lib.1. cap.11. Quum numeros & modos, & frequentamenta quædam varia tibicen incineret. Idem lib.3 cap.1. Si quibusdam quasi frequentamentis orationis moventur, exagitantur, & gestiunt.

Frĕquēntārĭŭs, a, um, Veteres dixerunt pro frequente, Festo autore.

Frēssă făbă, Vide Frendeo.

Frĕtum, ti, n.s. à fervendo dictum, ut Varro loquit, à similitudine ferventis aquæ, quòd in fretum sæpè concurrat æstus, atq; ferveat. [ים *iam*. πορθμός. Gall. *Vn destroit de mer, un petit bras de mer*. Ital. *Mare*. Germ. Das Meer / eigentlich heißt es ein enge des Meers. Belg. De enge der zee/hoofden. Hispan. *Estrecho del mar entre dos tierras*. Polon. *Morze a własnie morzeciesne*. Vngar. *Bozge, (angy) [illegible] tenger*. Ang. *The sea, the narrow seas, a armeg of the sea*.] Propriè enim significat loca maris angustiora, quæ quòd aqua minùs liberum habeat fluxum, vehementiùs solent concitari. Vnde angustias illas quibus Atlanticum mare irrumpit terras, Latini fretum appellant. Ad eundem etiam modum, angustum illud mare quod Siciliam ab Italia dirimit, fretum appellatur. Cic.7. Verr. Hinc in freto ante sua tecta & domos navigarent. Ibidem: Te jubere in ea parte figere, quæ ad fretum spectaret. Loquitur de C. Verre, qui in Sicilia insula jussit crucem figi, in ea insulæ parte, quæ fretum spectabat: ut qui se cives Romanos esse dicerent, ex cruce Italiam possent aspicere. ¶ Apud Veteres legitur & fretus, genere masculino. Ennius: Crassa pulvis oritur, omnem pervolat cœli fretum. Lucr.lib.6. Nam fretus ipse anni per-

ni permiscet frigus & æstum. Cic. in Verr. act. 7. Vt ille in dolore cruciatuq; moriens, perangusto fretu divisa servitutis ac libertatis jura cognosceret. Sic enim Gellius legit. ¶ Hinc transfreto, de quo suo loco.

Frĕtŭs, a, um, Vide FRUOR.

Frĭābĭlĭs, Vide FRIO, as.

Fribusculum, discessiuncula conjugum non diuturna. [Polon. *Wsadlie na czas rozla czenie.* Vngar. *Házasok vezzano nyájosskása.*] Vlpian. l. 32. D. de donat. int. vir. & uxor. Quod si divortium non intercesserit, sed fribusculum, profectò valebit donatio, si fribusculum quievit.

Frĭco, cas, act. p. Notæ significationis est. [גרד *garádh.* ψήχω, ψάχω. Gall. *Frotter.* Ital. *Fregare.* German. Glicken/reiben/jucken/kratzen. Belg. Crauwen. Hispan. *Fregar ò tratar vna cosa con otra.* Polon. *Oczyram sie prapie sie.* Vngar. *Törsölöm vakarom.* Ang. *To rubbe or freate together.*] Virgil. lib. 3 Georg. -fricat arbore costas. Plaut. in Asin. Nunquam herclè facerem, genua ni tam nequiter fricares. Plin. in Epistol. Quinetiam (fœdum, miserandumque dictu) dentes lavandos fricandosque præbebas. Præteritum facit fricui, & supinum frictum. Hinc manserunt verbalia, Frictio & Frictus. Olim fricavi & fricatum. Vnde adhuc in usu sunt Fricatio, & Fricatus. Sic etiam duo manserunt participia præteriti temporis Frictus & Fricatus. Iuvenal. -si prurit frictus ocelli Angulus. Macer: Vrticæ foliis revocatur vulva fricata. Sed hoc in simplici rarum, frequens in compositis. Cic. lib. 12. Epist. ad Att. Quæ res forsitan sit refricatura vulnus meum. Plin. libro 8. Pantheras per carnes affricatas aconito venantur Barbari. Hujus composita sunt, Affrico, ad aliquid frico. προσψήχω, προστρίβω. Colum. lib. 8. Pecudes aut morsu scalpunt, aut cornu, aut ungula tundunt, aut arbori affricant, parietibúsve detergunt. Plin. Marathro herbæ sese affricat. ¶ Confrico, simul frico, συντρίβω. Plaut. in Asin. Atqui pol hodie non feret, ni genua confricentur. Colum. lib. 2. Boves quum ab opere dimiserit substrictos, confricet, manibusq; comprimat dorsum, & pellem revellat. ¶ Defrico, fricando purgo. ἀποψήχω. Autor ad Herenn. Nam ut fortè hic in balneas venit, cœpit postquam defusus est, defricari. Colum. lib. 2. Solida in Sole siccetur, & radice silphii trita cum aceto aspergatur, defriceturq;. Infrico, intùs frico. Colum. lib. 6. Maximè proderit fuligo ex alieno ulceri infricata. ¶ Perfrico, ἐκτρίβω. Idem ibidem: Deinde nares perfricato, ut homines discant odorari. Plin. in Prolog. Perfricui faciem nec tamen profeci. Non est enim eorum qui cum pudore aliquid agunt, ut faciem perfricent natura ipsa ad id impellente, quasi ad abigendum sanguinem, qui ex præcordiis ad faciei superficiem confluit. Propter quod quærit Aristoteles, cur pudore facies hominis rubescat, metu pallescat, quum pudor nihil aliud sit quàm timor futuræ reprehensionis. Hinc ergo ortum est proverbium, ut quoties dicere volumus nos pudorem deposuisse, dicamus, Perfricui faciem: hoc est, Pudorem expuli. ¶ Refrico, fricando aperio, ἀναψήχω. Perfricare vulnus, vel cicatricem. Cic. contra Rull. Ne refricare jam obductam Reipubl. cicatricem viderer. Idem pro Flacc. Quum illud vulnus dicendo refricuisset. ¶ Per translationem item dicimus, Refricare dolorem, refricare desiderium, pro eo quod est renovare, sive revocare. Cic. lib. 2. Epist. Verebar ne refricaret meis literis desiderium ac dolorem tuum. Habent autem hæc omnia penult. corr.

Frictŭs, us, m. q. Est ipse friandi actus [τρίψις, σύντριψις. Gall. *Frottement.* Ital. *Fregamento.* German. Kratzung/Jückung. Hispan. *Fregadura.* Polon. *Drapanie, oczyranie.* Vng. *Törsöles vakarás.* Ang. *Rubbing, fretting.*] Iuvenal. -frictum resudantis adorat.

Frictĭo, onis, f. t. Idem. [τρίψις. Polon. *Szorowanie.* Vng. *Vakarás.*] Cels. lib. 1. In ipso quoq; itinere frequens frictio. Plin. lib. 23. Frictiones inhibeat oculorum.

Frĭcātĭo, f. t. Idem. [Vngar. *Törsöles vakarás.*] Col. lib. 6. cap. 12. Sed si sanguis adhuc supra ungulas in cruribus est, fricatione assidua discutitur.

Frĭcātŭs, tus, m. q. Idem. [ψηλάφησις, τρίψις. Vngar. *Vakarás.*] Plin. lib. 23. cap. 7. Lusciosos ex oleo illitus emendat, dentiumque vitia crebro fricatu.

Frīgillă, læ, f. p. Avis sic dicta quòd frigore cantet & vigeat [σπίζα. Ital. *Frenguelo.* German. Ein Finck. Belg. Een Vincke. Polon. *Zięba.* Vngar. *Pinty.* Ang. *Schaffinche, sheld appel.*] Martial. lib. 9. Nunc sturnos inopes frigillarumque querelas Audit, & arguto passere vernat ager. Vide FRINGILIA.

Frīgo, gis, xi, xum, & frictum, act. t. significat Torreo. [קלה *kaláh* רבך *ribbéch.* φρύγω, τηγανίζω. Gall. *Frire, fricasser.* Ital. *Frigere.* German. Rösten/braten. Belg. Fryten. Hispan. *Freir.* Polon. *Smażę.* Vngar. *Megrástom, sutöm.* Ang. *To frye.*] Festus: Frigere, & Frictum a Græco. Inde Frictorium, & Frixorium, in quo quid frigitur. [מחבשת *machbéscheth* מחבת *machabáth.* φρύγετρον. Gall. *Vne poile a frire.* Ital. *Padella.* German. Ein Bratpfann. Hispan. *La sarten para freir.*] Plautus in Bacch. Tàm frictum ego illum reddam, quàm frictus est cicer. Idem in Pœn. -nil nisi laterculos, Sesamum, papaveremque triticum, & frictas nuces. Plin. lib. 18. cap. 7. Postero die frigunt deinde molis frangunt. Corn. Celsus: Tum res eadem magis alit jurulenta, quàm assa: magis assa, quàm frixa.

Frīgŭs, oris, pen. corr. n. t. Vis frigoris, cui contrarium est calor. [קר *kor* קרח *karáh* צנה *tsinnáh.* ψῦχος, ῥῖγος. Gall. *Froid, froidure.* Ital. *Freddo.* Germ. Kelte. Belg. Koude. Hispan. *Frio, ò fresura.* Pol. *Zimno.* Vngar. *Hideg.* Ang. *Colde.*] Virg. lib. 1. Georg. frigusque, caloremq; Inter. Idem: -aut Boreæ penetrabile frigus adurat. ¶ Aliquando sumitur pro metu: ab eo quod procedit, ad id quod sequitur. Virgil. 1. Aen. Extemplo Aeneæ solvuntur frigore membra. Servius: *Frigore*: id est, timore. Reciproca translatione, & timor pro frigore, & frigus pro timore ponitur, ut apud Terent. Vxorem tuam pavitare ajunt: hoc est, non timere, sed laborare frigoribus. Rursus frigus dicitur ipsa aëris natura. Virgil. lib. 2. Georgic. -at sceleratum exquirere frigus Difficile est. ¶ Frigus id etiam appellatur, quum pro risu, & gratia, vel favore sperato, res in diversum exit. Cic. ad Quint. Frat. lib. 2. Pridie Idus quum Appius Senatum infrequentem coëgisset, tantum fuit frigus, ut populi convitio nos coactus sit dimittere. Quintil. lib. 6. Nam & imperitia, & rusticitas, & rigor, & deformitas afferunt interim frigus, diligenterq; actio hæc sunt providenda. Frigus his in locis (ut Budæus docet) absurdam rei speciem significat, quam incommodus eventus consequitur. ¶ Frigus etiam ponitur pro ipsa morte, ut Horat. Sermon. lib. 2. Satyr. 1. -ô puer ut sis Vitalis metuo, & majorum ne quis amicus Frigore te feriat: id est, morte te afficiat, ut interpretatur Acron.

Frīgĕo, ges, frixi, n. s. teste Prisciano frigidus sum, algeo: Huic opponitur caleo. [ψυχρός εἰμι, καταψύχομαι. Gall. *Avoir froid.* Ital. *Raffreddarsi.* Germ. Frieren/kalt seyn. Belg. Kout hebben/ kout zijn. Hisp. *Enfriarse.* Polon. *Zimno mi.* Vng. *Fazom.* Ang. *To be colde.*] Virg. lib. 11. -corpusq; lavant frigentis, & unguent. Fit autem frigeo (ut quibusdam placet) ἀπὸ τοῦ φρίσσειν, horreo. Vnde φρίκη, horror seu frigus dicitur. Sive (ut alii malunt) παρὰ τὸ ῥῖγος. Sic enim Græci frigus & rigorem vocant. ¶ Frigere etiam dicuntur qui segnes sunt, languidi & remissi. Terent. in Eun. Hice homines frigent: id est, languidi sunt, & nequaquam fervidi: quales esse solent quibus res parùm succedunt ex sententia. Cic. 4. Verr. Quum omnia judicia frigerent admonitu istius. Terent. in Eun. Sine Cerere & Baccho friget Venus: hoc est, languida est, & remissa. Cic. ad Att. lib. 1. Quum Romæ à judiciis forum frixerit. ¶ Hujus compositum est Refrigeo, quod est calorem amittere, & ex calido frigidum fieri. Vide infrà suo loco.

Frīgēsco, scis, n. t. frigidus fio [ἀποψύχομαι. Gall. *Devenir froid, se refroidir.* Ital. *Diventar freddo.* Germ. Erkalten/anfahen frieren. Belg. Kout werden. Hisp. *Enfriarse.* Polon. *Ziębnę.* Vng. *Hidegedem, fazom.* Ang. *To waxe colde.*] Cato de Re rust. cap. 65. Vbi erit tàm crassum, quàm viscū, sinito frigescat. Cæl. ad Cic. Si Parthi nihil vos calefaciunt, nos hic frigore frigescimus. Vbi metaphoricè accipitur frigescere, pro otiosum esse, & languescere. Lactant. lib. 7. Quos autem morbus interimit, spiritum diutiùs exhalant, ut paulatim frigescentibus membris anima effletur.

Frīgĕfăcĭo, act. t. [ψύχω. Gall. *Refroidir.* Ital. *Far freddo, refreddare.* Germ. Erkülen/ kalt machen. Belg. Vercoelen/ vercouwen. Hisp. *Enfriar otra cosa, resfriar.* Polon. *Chłodzę, oziębiam.* Vngar. *Meghidegitem.* Ang. *To make colde.*] A quo frigefio, notæ significationis, & Frigefacto, as, are, frequentativum. Plaut. in Pœn. Calidum prandisti prandium hodie? dic mihi. A. Quid jam? L. Quia hoc nunc frigefactas, quum rogas.

Frīgĕro, ras, penult. corr. Frigefacio. καταψύχω. Composita ejus magis sunt in usu: ut, Refrigero, quod est rem aliquam calidam, frigidam facio. Perfrigero, vehementer frigefacio. διαψύχω. Plin. Omnium earum vis eadem perfrigerare est, & astringere.

Frīgēns, frigentis, participium à frigeo apud Virgil. lib. 6. Aen. ponitur pro mortuo: -corpusq; levant frigentis, & unguent. [Polon. *Vmarły.* Vngar. *Meg holt.*]

Frīgĭdŭs, gida, dum, Quod habet frigus, gelidus, algidus. [קר *kar.* ψυχρός. Gall. *Froid.* Ital. *Freddo, qualcunque cosa che ha freddo.* German. Kalt. Belg. Kout. Hispan. *Cosa fria ò fresca.* Polon. *Zimny.* Vngar. *Hideg hives.* Angl. *That is colde.*] Ovid. Frigidius glacie pectus amantis erat. ¶ Quandoque dicitur segnis, languidus, & remissus. Virgil. 11. Aeneid. Largus opum, & lingua melior: sed frigida bello Dextera. Sic Frigidum hominem dicimus, qui omnia nimis remissè agit: cui opponitur fervidus & vehemens. Cicero 3. in Verrem: Alii etiam frigidiores: sed quia stomachabantur, ridiculi videbantur esse. Ad hunc etiam modum joci dicuntur frigidi, qui parum habent salis ad excitandum risum. ¶ Frigidus, perniciosus, inquit Servius in hunc Virgilii locum: Frigidus, ô pueri fugite hinc, latet anguis in herba. ¶ Frigidus quandoque pro mortuo à bonis autoribus ponitur, ut Virgil. Aen. 9. Volvitur ille vomens calidum de pectore flumen Frigidus. Quem locum in hac significatione expendit Nonius Marcellinus. Vide Quintil. in procemio libro sexti: Tuum corpus frigidum exangue aspexi, &c. ¶ Frigida per se positum, accipitur pro aqua, quæ calida non est, aut tepida. Plaut. in Mostell. Iampridem ecastor frigida non lavi magis libenter. Plin. in Epist. Per solem plerunque frigida lavabatur. ¶ Vnde, Frigidam suffundere, proverbio dicimus, pro rem aliquam inflammare. Tractum est proverbium à fabris ferrariis, qui igni frigidam aspergunt quò vehementiùs ardeat. Plautus in Cistell. Eas si adeas abitum quàm aditum malis, ita nostro ordini Palàm blandiuntur: clàm si occasio usquam est, frigidam subdolè suffundunt. Id est, instigant clanculum. Conqueritur enim in ea fabula meretrix de matronis maritos suos in meretricum odium quoad possunt inflammantibus. Tractum apparet ab iis qui certaminibus equestribus aquam equis aspergebant quo refocillati currerent acriùs, atque hoc pacto ad cursum instigabant. Ex Erasmo.

Frīgĭdē.

Frigide, adverbium. [ψυχρῶς. Gall. *Froidement, avec peu de grace.* Ital. *freddamente, senza gratia.* German. Gantz lauw/ohne gnad und liebligkeit. Hispan. *Fria y fresc:amente sin gayre.* Pol. *Le 1a iako, niedbalie.* Vngar. *Gidegen.* Angl *Barely, scanely, cold ye.*] Quintil lib. 6. cap. 1. Tum ille, alioqui vir facundus, inopinatæ rei casu; obmutuit. & infantem suom frigidissimè reportavit.

Frigidiusculus, diminutivum. [ὑπόψυχρος. Pol. *Prziziim nieisium.* Vng. *Hi tegetske hinesciske.*] Gell. lib. 3. cap. 10. Sed alia quoque ibidem congerit frigidiuscula.

Frigidulus, diminutivum, Subfrigidus, aliquantulum frigidus. [ὑπόψυχρος. Gall. *Froidelet.* Ital *Freddarello.* German. Kaltlecht. Hispan. *Cosa un poquillo fria ò fresca.* Pol. *Zimny.* Vngar. *H ueri hidegeiske* Ang. *Somewhat colde.*] Catul. Argon. Frigidulus udo singultus ore cientem.

Frigedo, inis, f. t. antiqui dicebant pro frigore. [קר kor קרה karáh. ψῦχος, ψυχρότης. Gall. *Froid, froidure.* Ital. *Freddo.* Ger. Kelte Belg. Koute Hispan. *Frio, ò frescura* Polon. *Zimnosc.* Vngar. *Hi teg.* Ang. *Coldenesse.*] Varro; Atq; in igni fervido, medullitus Aquilonam servar frigedinem. Ex Nonio.

Frigidarium, rii, n. f. Ahenum in balneis, quo frigida aqua continebatur: [λουτρὸν ψυχρόν. Gall. *Bain en eaue froide* Ital. *Bagno d'acqua fredda.* German. Kaltbadt. Belg. Koubat. Hisp. *Banno de aqua fria.* Polon. *Wana dliazimnei w. di.* Vng. *Bor hinesith edény.*] sicut caldarium, quo calida: & tepidarium, quo tepida. Frigidaria cella, locus erat in balneis, in quo frigida lavabantur. Plinius libro 5. Epistol. Frigidariæ cellæ connectitur media, cui Sol benignissimè præsto est: caldariæ magis, prominet enim.

Frigorificus, a, um, Quod frigus inducit. [ψυχροποιός. Gall. *Refrigerant* Ital. *Che induce freddo.* German. Das kület/das kälte bringt. Hispan. *Cosa que haze frio, ò frescor.* Polon. *zimnoczimacy.* Vng. *Hidegitö.* Ang. *That causeth or maketh colde.*] Sicut à colore, Calorificus. Gell. lib. 17. cap. 8. Acetum antem omnium maximè frigorificum est, atq; id tamen nunquam concrescit.

Frigutio, tis, tivi, frigutire, Minutim subsilire, quod verbum à frigilla avicula putatur deductum. [ῥιγῶν, γρῦ, φθέγγω. Gallicè, *Frissonner, trembler de froid.* Ital. *Tremere di freddo* German. Zittern/oder schnallen vor Frost. Hispan. *Temblar de frio.* Polon. *Drzeć od zimna.* Vngar. *Resz etöl adab, gök.* Angl. *To quake or shever for colde.*] Plaut. in Cas. Nam quid friguttis? quid istuc tam cupidè cupis?

Fringilla sive frigilla. [σπίνος. Polon. *Zieba.* Vngar. *Pinty*] Avis est passeris magnitudine, albo, viridi rufoque colore distincta. Maris pectus rubescit. Fœminæ pallidius ac dilutius. Vermiculis victitat, æstate tepidis locis degit, hyeme frigidis. Avienus: Si matutino fringilla resultat ab ore. ¶ Est & fringilla montana, cui collum cæruleum, Aristoteli ὀρόσπιζος. Hist. lib. 8. cap. 3. cujus sunt plures species.

Fringultio, fortè idem quod frigutio. [Vngar. *Röböggök pintyögök ebadrgök.*] Apuleius in Apologia: At ego illi contra justius exprobraverim, quod qui eloquentiæ patrocinium vulgò profiteatur, etiam honesta dicta sordidè blateret, ac sæpè in rebus nequaquam difficilibus fringultiat, vel omnino obmutescat. Idem Flor. lib. 3. Merulæ in remotis tesquis fringultiunt.

Frio, as, n. p. significat tero. [שחק schachák. κνήθω, ψώχω. Gall. *Esmier, briser & mettre en poudre en frottant.* Ital. *Fritare.* German. Reiben/zerreiben. Hispan. *Quebrar ò desmenuzar entre los dedos.* Pol. *Tre krusse.* Vngar. *Töröm, ide sötöm.* Ang. *To crumme smal to break in small pieces.*] Plin. lib. 13. cap. 4. In ipsa quidem Aethiopia friatur hæc, (tanta est siccitas) & farinæ modo spissetur in panem. Varro 1. de Re rust. cap 9. Si sit terra alba, si nigra, si levis, quæ quum fodiatur, facilè frietur. ¶ Hujus composita sunt Affrio, Infrio, quod est terendo aliquid digitis leviter inspergo. ἐπιψίζω. Suffrio, paululùm contero.

Friabilis, le. om. t. Quod facilè friatur, & digitis minutim teri potest. [ψαθυρός, ψαφυρόν, εὔθραυστος, εὔτριπτος, εὔθρυπτος. Gall. *Aisé à esmier, facile à mettre en poudre.* Ital. *Friabile, che facilmente si può fregare.* German Das leicht zu zerreiben ist. Hisp. *Cosa que se puede desmenuzar.* Pol. *Latwi doskruszenia, krucy.* Vng. *El töröhetö töro, romlo.* Ang. *That may be easilye broken in pieces.*] Plin. libro 28. Optimaq; est quæ candidissimo, & friabilis, minimeq; ponderosa, quum teratur inter digitos.

Friritus, est Fremitus, strepitus. [Vngar. *Agyarkodás.*] Cicer. de Nat. deor. ex Accio: Tanta moles labitur fremebunda ex alto ingenti sonitu & friritu. Sic enim in quibusdam libris legitur, & in nonnullis *fremitu.*

Frit, Dicitur illud in summa spica jam matura, quod est minus quàm granum. Varro lib 1. de Re rust. cap. 48.

Fritillus, li. m. f. Tabula lusoria in qua tesseræ conjectæ, agitatæq; mittuntur, inquit Porphyrio. [πύργος. Gall. *Tablier à iouer aux dez.* Ital. *Tavogliero per giuocar à dadi.* German. Ein Bretspiel. Hispan. *La salsereta del donde echan los dados.* Pol. *Wrcaby.* Vng. *Os tabla koczke tábla.* Angl. *A payre of tables to playe at the dice.*] Solent enim tesseræ conjici in fritillum, tanquam vasculum, quo agitatæ deinde mittuntur in alveolum. Iuvenal. Satyr. 14. -parvoq; eadem movet arma fritillo. Dictus fritillus (ut quidam putant) à crepitu ipsu tesserarum, vel quòd super eo tesseræ ferantur. Martial. lib. 4. Dum blanda vagus alea December Incertis sonat hinc & hinc fritillis.

Fritinnio, is, ire, Hirundinum proprium est. [Vngar. *Fecske megszolal fötsögök.*] quemadmodum annotavit Scaliger in Varronem, cujus ego versus ex Nonio collectos adscribam. Et pullos peperit fritinnientes, Quos non lacte novo levara pascat: Sed pencarpynio ocymo coacto, Libamenta legens caduca veris: Ad quos tum volucres venit pusillos, Vsque ad limina nidica esca vilis.

Friviculum, li, (ut quibusdam placet) est levis offensiuncula inter virum & uxorem, quàm sequitur secessio. Vlpian. l. Quum hic. de Donat. inter virum & uxorem: Quòd si divortium non intercesserit, sed friviculum intervenerit: donatio profectò valebit, si friviculum quievit. Quo tamen in loco malim legere *frigusculum*: ut frigusculum intelligas, quando ex conjugali amore dissidio enato, aliquid remittitur, vehemensq; ille ardor refrigescit. Sunt etiam qui *fribusculum* legant, quod tamen vocabulum nusquam credo reperiri.

Frivola, rum, autore Festo, sunt vasa fictilia cassa. [Vngar. *Iöld romlandoedény.*] Vnde dicta verba frivola, quæ minùs sunt fide subnixa. In Pandect. in l Solutum. de pignor. action. Non enim credibile est hoc convenisse, ut ad universam pensionem insulæ frivola mea teneantur. Vbi frivola pro suppellectili tenui, & vili accipiuntur: qualis eorum esse solet, qui in cœnaculis habitant: quomodo & Satyricus usus est Satyr. 5. Et ne te teneam, Romanorum omnia regum Frivola. Quibus verbis paupertatem Regum Romanorum significavit: quos etiam Samiolie vasis usos esse constat. Idem in tertia: Videndum est illuc ubi nulla incendia, nulli Nocte metus: jam poscit aquam jam frivola transfert Vcalegon, tabulata tibi jam tertia fumant. A Græcis γρυτάρια dicuntur: id est, ... Vnde & grytopolæ ab eis dicuntur, qui hujusmodi supellectilia venditant: quos Latine vocamus Frivolarios. Budæus in Annot.

Frivolus, a, um, penult. corr. à Frio, as. dicitur quod est inane leve nullius ve momenti, quasi friabile. [ריק ... ψυχρός, φλύαρος. Gall *Frivole ne prisse valeur & estime.* Ital. *Leggiero, vano, di niun momento, frivolo.* Germ. Nichts söllend/liederlich/unnütz. Hisp. *Cosa vana y de poco precio.* Polon. *Nieczinny, Niegrzeczny.* Vngar. *Hiába valo, haszontalan, semmire kellö.* Angl. *Vaine, triffling, of no value.*] Plin. lib. 7. cap 7. de generatione nominis loquens: Miseret atq; etiam pudet æstimantem, quàm sit frivola animalium superbissimi origo, quum plerunque abortus causa fiat odor à lucernarum extinctu. Frivolam originem pro fragili, & in firma dixit, & veluti friabili. Gell. libro 15. cap. 30. Oppidò quàm fiunt in literarum ostentatione inepti & frivoli. Idem lib. 16. cap. 12. Quædam futilia & frivola. Quint. lib. 7. c. 3. Eoq; satius est omni se anteactæ vitæ abstinere convitio quàm levibus aut frivolis, aut manifestò falsis reum incessere.

Frondator, Frondes, Frondosus, Vide FRONS, frondis.

Frons, tis, à ferendo, ut quibusdam placet: quòd indicia animi præ se ferat. [מצח métsach. μέτωπον. Gall. *Le front.* Ital. *Fronte.* German. Die Stirn. Belg. T'voorhooft. Hispan. *Frente.* Polon. *Czolo.* Vngar. *Homlok* Angl. *The forehead.*] A dextra & sinistra temporibus, à superiori capillorum radice: ab inferiori verò parte superciliis terminata, corrugatur in tristitiam, & in lætitiam dilatatur. Hinc factum est, ut frons accipiatur pro vultu, & pro animi nostri affectu, quem ex fronte perspicimus. Martialis: Nec matutina si mihi fronte venis. Idem lib. 1. Illa fronte precor carmina nostra legas. Cic. ad Atticum lib. 4. Pompeius fremit, queritur, Scauro studet: sed utrum fronte an mente, dubitatur: id est, vultu an animo. ¶ Frontem explicare, vel exporrigere dicimur quum hilarescimus: contrahere, quum ringimur: hoc est, ubi quid molestum est: frons enim (inquit Plin. libro 11.) homini tristitiæ, hilaritatis, clementiæ, severitatis index est. Terent. in Adelph. Exporge frontem: hoc est, vive hilariter. Horat. libro 3. Carminum: Sollicitam explicuêre frontem. Plaut. in Casi. Porrectiore fronte mecum loquaris oportet. Sic etiam dicimus, frontem exporrectam, vel explicatam, pro hilari vultu. Contrà, Obductam frontem, Corrugatam frontem, Contractam frontem, Caperatam frontem, pro nubilo & mœsto vultu. Plaut. Ceperata frons severitudine. Nubila frons, serena frons, explicita frons. ¶ Frontem perfricare, pro deponere pudorem. Plin. Perfricui frontem, & nihil profeci. Celsus apud Quintilianum lib. 9 cap. 2. Perfrica frontem, & dic te digniorem, qui Prætor fieret, quàm Catonem. Persius: exclamet Melicerta perisse Frontem de rebus. ¶ Dicitur Frons etiam de rebus inanimatis pro principio, vel anteriore parte cujusq; rei. Virgilius: Fronte sub adversa scopulis pendentibus antrum. Et licèt frequentissimè generis fœminini proferatur, à Cæcilio tamen masculino genere ponitur, Hi sunt, *inquit*, inimici pessimi, fronte hilario, tristi corde. De quo Gell. lib. 15. c. 9. ¶ A fronte atque à tergo, πρόσσω καὶ ὀπίσσω. Proverbii vice receptum, pro eo quòd est diligenter inspicere, & præterita cum præsentibus & futuris conferre. Ex Homero. ¶ A fronte præcipitium, à tergo lupi, ἔμπροσθεν κρημνός, ὄπισθεν λύκοι. Quum aliquis hinc atque hinc duobus maximis premitur malis, ut in utrum inciderit pereundum sit. ¶ Frontem ferire dicuntur, qui supra modum & impotenter indignantur. Cicer. ad Attic. Puto te in hoc aut risisse aut ingemuisse ut frontem ferias: sunt qui etiam Cæsonium putant, &c. ¶ Frons occipitio prior. Quo significavit antiquitas, rectiùs geri negotium, ubi præsens ac testis adest is, cujus agitur negotium. Prior dictum est pro melior. Cat. de Re rust. cap. 4. ¶ Vera fronte fieri dicuntur, quæ ex animo citràque fucum dicuntur, geruntùrve,

Frontāle, lis, Est ornamentum frontis præcipuè in equis & elephantis. [פרנסיס, μετωπίδιον. Gall. *Fronteau, frontiere de bride.* Ital. *Frontale.* German. Ein stirnengierd/stirnengebänd. Belg. Cieraet aen t' voorhooft. Hispan. *El frontal, ornamento de la frente.* Pol. *Naczelnik. Ozdoba czoła.* Vngar. *Homlokéb, (auagy) homlokékesség.* Ang. *A foreheade clothe.*] Plin. lib. 37. cap. 12. Quandoque tantæ magnitudinis fecêre, ut equis regum in Oriente frontalia, atque pro phaleris pensilia facerent. Liv. 37. Ingentes ipsi erant, addebant speciem frontalia & cristæ, & tergo impositæ turres.

Frontatūs, a, um, Quod frontem habet, vel quod in fronte positum est. [μετωπιδὸς ἰθέχων. Gall. *Qui a front.* Ital. *Che ha la fronte.* German. Das ein stirnen hat. Hispan. *Lo que tiene frente.* Pol. *Czoło macący.* Vngar. *Homlokos.* Ang. *That hath an forehead.*] Frontati lapides à Vitruvio dicuntur, quos Græci διατόνους appellant, quia per latitudinem totam porrecti, utramq; parietis frontem conficiant. Plin. lib. 35. cap. 12. Vel tecta coctilibus laterculis, frontatisque: hoc est, ab ea parte continuatis qua opus lateritium conspici debebat. Budæus in Annot.

Frōnto, onis, m. t. Qui latam habet frontem. [μετωπίας. Gall. *Qui a grand front.* Ital. *Che ha gran fronte.* German. Der ein breite Stirn hat. Hispan. *Hombre de grande frente.* Polon. *Szerokiego czoła.* Vng. *Tzéjés homlokú.* Ang. *That hath a brode forhead.*] Cic. 1. de Natur. deor. Eequos nævum habere, ecquos silos, flaccos, frontones, capitones, quæ sunt in nobis.

Frōns, dis, f. t. à fero, Quòd frondes arborum huc atque illuc à vento ferantur. [עלה *ha-eh* עפי *hopha* עפאים *pa-âh.* φύλλον, κλωνός. Gall. *Fueilles d'arbre, rameaux.* Ital. *Fronda, foglia.* German. Ein laubast/ein grüner Zweig. Belg. loof/ groen loof/ groen twijghe. Hispan. *La hoja d'el arbol.* Polon. *Hałaz.* Vng. *Ag.* Ang. *The leaue of a tree.*] Propriè autem frondes arborum dicuntur, teste Valla: folia verò tam arborum, quàm herbarum, & florum. Varro 1. de Re rust. Quod Cato ait circa fundum ulmos & populos, unde frons ovibus, bubus sit. ¶ Antiqui fros finem, quàm frons dicere maluerunt, ne facerent, ut inquit Plinius, frontis. Varro rei rustic. libro 1. Vlmos & populos unde est fros. Item antiquit. Roman. libro 15. Fros fœnum, messis. Ennius libro 7, frundes pro frondes dixit, tanquam à nominativo frus. Rutescant frundes.

Frōndēus, a, um, Quod totum ex frondibus est: [φύλλινος. Gall. *De fueilles ou rameaux d'arbres.* Ital. *Di frondi.* German. Auß laubästen gemacht. Hisp. *Cosa de materia de hojas.* Polon. *Gałęzisty.* Vng. *Agas bogas.* Ang. *Of leaues or branches.*] ut, Torus frondeus, Frondea corona. Plin. lib. 16. cap. 4.

Frōndōsūs, a, um, Quod frondibus abundat: [רענן *rahanán.* πολύφυλλος, φυλλάδης. Gall. *Fueillu, branchu.* Ital. *Frondoso, che abunda di frondi.* Germ. Aestechtig/ daß viel grünet ästen hat. Hisp. *Cosa llena de hojas.* Polon. *Gałązki zielonich pełny.* Vngar. *Agas.* Ang. *Full of leaues.*] ut, Lucus frondosus. Frondosus ramus, Liv. 10. ab Vrbe. Et frondosi montes, Varro 2. de re Rust. cap. 5. Virg. 4. Georg. Corporaq; ipsa boum frondoso desere luco. Idem 3. Georg. -dum mox frondosa reducitur æstas.

Frōndārius, a, um, Quod ad frondes pertinet, sive quod ex frondibus est: [φύλλινος. Gall. *Servant & des appartenances des fueilles des arbres.* Ital. *Ciò che si fa di frondi.* German. Daß zu den zweygen / oder laubästen gehört. Hispan. *Cosa perteneciente a las hojas.* Polon. *Gałązny.* Vngar. *Aghoz valo.* Angl. *Of or belonging to leaues of trees.*] ut, Frondariæ fiscinæ. Plin. libro 18. cap. 31. Vnus frondator quatuor frondarias fiscinas complere in diem justum habet.

Frōndēo, des, dui, n. f. Frondes habeo. [רענן *rahanán.* φυλλοφορέω. Gall. *Auoir ou porter fueilles, produire fueilles.* Ital. *Far foglie, diuenir frondoso.* German. Grüne Bletter haben. Belg. Groen zijn/ bladeren hebben. Hispan. *Echar hojas el arbol.* Polon. *Zielenie sie.* Vngar. *Zöldwlök, ágam bagyon.* Angl. *To haue leaues, to bring forth leaues.*] Virg. 3. Eclog. Nunc frondent sylvæ, nunc formosissimus annus. Idem 2. Georg. -nemorumq; Iovi quæ maxima frondet Aesculus. Sic frondeus vitis, Colum. lib. 3. cap. 1.

Frōndēsco, scis, scere, n. t. Est frondes emittere. [φυλλάζω. Gall. *Produire fueilles.* Ital. *Produrre le frondi.* Germ. Grünen/grün laub vberkommen. Hispan. *Echar ojas el arbol.* Pol. *Zielenie sie.* Vngar. *Agazom.* Ang. *To spring, to bringe forth leaues.*] Columella libro 5. Nihilominus enim paucis frondescet pampinis. Idem libro 4. capit. 9. Nanque defluens humor cæcat oculum, nec patitur frondescere.

Frōndo, as, frondes amputo: [סעף *sehéph.* φυλλοφορέω. Gall. *Couper & oster les fueilles.* Ital. *Sfrondare, sfogliare.* German. Die äst erhawen. Hispan. *Deshojar las hojas del arbol.* Polon. *Gałęzy obcinam.* Vngar. *Teßek, ágait el bágom.* Ang. *To loppe or shred boughes of trees.*] à quo Frondator, Frondatio: & Defrondo, quod est frondes dejicio.

Frōndātōr, oris, m. t. [מסעף *mesaheph.* κλαδευτής, φυλλοκόμος, φυλλοτόμος. Gall. *Esmondeur, & qui coupe les bouts des branches des arbres.* Ital. *Potatore, che taglia y rami de gli alberi.* German. Der die äst erhawet vnd säubert/oder das laub abstreifft. Hispan. *El que deshoja las hojas del arbol.* Polon. *Ten ktori oberzynie gałęzy, albo liście strichnie.* Vngaricè, *Nyeső, erd ölő.* Ang. *A lopper, that cutteth of superfluous boughes.*] Qui arborum ramos supervacuos amputat: & qui è frondibus manipulos facit hyems tempore animalibus ad pastum offerendos: & qui manibus folia vitium vellit, quo ardor Solis uvam maturiorem reddat: aut avis quæ in frondibus habitat, & his vescitur: vel etiam palumbes quæ in frondibus nidificat. *Hæc Servius.* Plinius lib. 18. cap. 31. Vnus frondator quatuor frondarias fiscinas complere in diem justum habet. Virgil. Eclog. 1. Hinc alta sub rupe canet frondator ad auras.

Frondātio, f. t. Frondium & ramorum redundantium resectio. [φυλλολογία. Gall. *Couper des bouts des branches, amas des fueilles ves arbres.* Ital. *Il tagliare le foglie, il raccogliere le foglie d' alberi.* Germ. Erhawung der ästen. Hispan. *Aquella obra de deshojar.* Pol. *Gałęzia okk ześłowanie.* Vngar. *Nyesés er. ölles.* Ang. *A shredding of boughes of trees.*] Colum. lib. 5. cap. 6. Atq; in frondatione cavendum ne aut prolixiores pollices fiant, qui ex amputatis virgis relinquuntur.

Frondĭfēr, ra rum, Frondes ferens. [רענן *rahanán.* φυλλοφόρος. Gall. *Portans fueilles.* Ital. *Che produce frondi.* Germ. Das bletter oder laub tregt. Hispan. *Cosa que trahe hojas.* Pol. *Listowy lyściasty.* Vngar. *Ag termö ágazo, ág hozo.* Ang. *That beareth leaues, or braunches.*] Lucret lib. 1. Frondiferasq; domos avium. Ibidem: Frondiferasq; novis avibus canere undiq; sylvas. Nemus frondiferum, apud eundem l b. 2.

Frōnto, frontonis, Vide Frons, frontis.

Frūctus, Vide post Fruor.

Frūgalis, Frugalitas, Frugiperda, Vide in Fruges.

Frūgēs, gis, f. t. vel hæc Frux, frugis, secundum Priscianum, dicitur generaliter quicquid ex fructu terræ in alimoniam vertimus: neque solùm quod ex frumentis & leguminibus, verumetiam quod ex vino, vel ex sylvis cæduis, erecte fodinis, lapicidinis capitur. [שבר *schebér* תבואה *tebuáh* עבור *habúr* יבול *jebul.* καρπός. Gall. *Toute sorte de fruit propre à se nourrir, soit de grain ou autrement.* Ital. *Il frutti della terra che conuertiamo in nostro nutrimento.* German. Allerley Frucht deß Erdreichs zu unserer auffenthalt dienstlich. Belg. Aerderijk vruchten. Hispan. *El fructo de la tierra.* Polon. *Wszelaka zboże ku pożywieniu.* Vngar. *Gabona.* Angl. *All kinde of fruite that the earth bringeth forth.*] Festus, Servius, & Donatus, frugis verbum à frumine eminente sub mento gutturis, seu curculionis parte qua cibus in alvum demittitur, à ferendo cibo appellatum dicunt: Varro lib. 4. de ling. Lat. à fruendo. Errant igitur qui discernunt legumina à frugibus. Nam Cicero att. Ollei & frugum minutarum: quum de leguminibus diceret: ut ostenderet etiam legumina, fruges vocari. Liv. lib. 5. ab Vrbe: Eam gentem traditur fama, dulcedine frugû, maximè vini, nova tum voluptate captam. Virgil. 3. Eclog. Quum faciam vitula pro frugibus ipse venito. Ibidem: Triste lupus stabulis maturis frugibus imbres, Arboribus venti, nobis Amaryllidis iræ. ¶ Recipere se ad frugem bonam, Cic. pro Cælio. Corrigere aliquem ad frugem: hoc est, ita emendare, ut frugi homo evadat. Plaut. Trinum. Quin eum restituis? quin ad frugem coegisti? Evadere ad frugem bonam, de eo dicitur qui antè nequam fuerat. Redire ad frugem bonam. Lamprid. in Heliogab. Milites se parsuros dixerunt, si ad frugem bonam rediret. ¶ Nominativo singulari frux, usus est Ausonius in monosyllabis: Antè equidem campis quàm spicea suppeteret frux.

Frūgi, Nomen à fruge denominatum, omnis generis & indeclinabile est, Moderatus, prudens, sobrius, modestus, abstinens, temperans, innocens. [טוב *tób* חכם *chachám* צנוע *tsanuáh.* χρηστός. Gall. *Bon mesnager, qui se gouuerne bien, qui ne despend que par raison, espargnant, sans excés, homme de bien.* Ital. *Buono, vtile, necessario, virtuoso, moderato, modesto.* German. Nutzlich/gut/gemäß. Hisp. *Bueno, y de prouecho, templado, moderado, virtuoso.* Polon. *Pożyteczny, potrzebny. Gmotliwy.* Vngaricè, *Eszes, mertékletes, iozan, emberséges.* Ang. *Wyse, sober, modest, a good man, thriftie.*] Quintil. taxat eos à quibus dicitur frugalis & non frugi, tanquam frugalis sit dictio parum proba: quum tamen (quod mirum videri potest) frugalior, & frugalissimus à Terentio & Cicerone religiosissimis linguæ Latinæ custodibus usurpentur. Donatus in illud Eunuchi: Frugi es, Frugi, inquit, id est, utilis & necessarius: à frugibus, quæ quòd his fruamur, dictæ sunt. Vnde antiqui servum laudare volentes, frugi dicebant, tanquam sobrium, utilem & necessarium. Plaut in Amph. Ita servum par videtur frugi sese instituere. Pro eodem etiam apud veteres legimus Bonæ frugi servus, quæ quidem compositio etiamsi duriuscula videtur, frequentiùs tamen occurrit, quàm ut mendum videri queat. Vlpian. l. Neratius ad legem Aquil. Sed si frugi bonæ servus intra annum, mutatis moribus, occisus sit. Cic. Att. lib. 4. Permodestus ac bonæ frugi homo. Plaut. in Trinum. Is probus est, quem non pœnitet quàm probus sit, & frugi bonæ. Apud Gellium, frugis bonæ legitur. Hujus autem vocis significationem latiùs exprimit Cic. lib. 3. Tusc. Sed quia, inquit, nec qui propter metum præsidium relinquit, quod est ignaviæ, nec qui propter avaritiam clàm depositum non reddit, quod est injustitiæ: nec qui propter temeritatem malè rem gessit, quod est stultitiæ: frugi appellari solet, eo tres virtutes, fortitudinem justitiam, & prudentiam frugalitas complexa est. Ergo frugi hominem bonum, & virtute præditum intelligimus. ¶ Frugi & Nequam opponuntur. Cic. pro M. Fonteio: Qui tanta virtute atq; integritate fuit, ut etiam illis optimis temporibus, quum hominem invenire nequam neminem posses, solus tamen frugi nominaretur. ¶ Accipitur etiam frugi pro eo qui in victu, vestitu, similibusq; temperatus est. ὁ τῆς οἰκονομίας ἐμπειρότατος, σώφρων, πολύχρηστος, sicut contrà luxuriosus, nequam, ἄσωτος. Horat. Parciùs hic vivit, frugi dicatur.

Frūgĭfēr,

Frūgĭfĕr, era, rum, Fructus ferens: [... καρποφόρος. Gall. *Portant fruict, fertile, fructifiable.* Ital. *Che produce frutto.* German. Fruchtbar / das Frucht tregt. Hispan. *Cosa que trae fructo.* Polon. *Vrodzainy.* Vngar. *Gyümölts termö.* Ang. *Fruitfull, that beareth fruit.*] ut, Arbores frugiferæ quæcunq; fructum ferunt, quæ & fructiferæ dicuntur. Lucan. lib. 3. Vtraque frugiferis est insula nobilis arvis. Ovid. 5. Metam. Frugiferas messes alimentaque mitia reddat. Plin. lib. 15. cap. 2. Vicina bonitas provinciis, excepto Africæ frugifero solo. ¶ Per translationem usus est pro eo quod utilitatem affert. Cic. 3. Offic. Sed quum tota philosophia, mi Cicero, frugifera & fructuosa, nec ulla pars inculta ac deserta sit, &c. Liv. in præfat. ab Vrb. Hoc illud est præcipuè in cognitione rerum salubre ac frugiferum, exempli documenta in illustri posita monumento intueri.

Frūgi fĕrens, tis, poëticum epitheton, pro frugifero. [καρποφόρος. Vngar. *Gyümölts hozó.*] Lucret. lib. 1. Quæ mare navigerum quæ terras frugiferentes Concelebras.

Frūgĭlĕgŭs, a, um, Formicarum epitheton est, à granorum colligendorum consuetudine tractum. [σιτολόγος. Gall. *Qui amasse & recueille les fruits.* Ital. *Che raccoglie il grano.* German. Ameissen / die Korn zusamen tregen. Hisp. *Cosa que coge fructo y cello vino.* Polon. *Iaqo ko mrowka zbierka zbieraiacy.* Vng. *Gabona, meg szedegetö.* Ang. *That gathereth fruit.*] Ovid. 7. Metam. Hic nos frugilegas aspeximus agmine longo Grande onus exiguo formicas ore legentes.

Frūgĭpĕrdă sălix, ὠλεσίκαρπος. Plin. lib. 19. cap. 26. Ocyssimè autem salix amittit semen, antequam omnino maturitatem sentiat: ob id dicta ab Homero frugiperda. Non invenustè etiam hoc nomine appellari possunt homines nullius pretii, neque alii rei, quam consumendis frugibus nati.

Frūgālĭs, le, om. t. moderatus, prudens, frugi, ebstinens, temperans. [... chacham ... σώφρων, σωφρονικὸς, ἐγκρατὴς. Gall. *Bien & sagement vivant, & sans reproche.* Ital. *Temperato, moderato, sobrio.* Germ. Mässig / zimlich. Hispan. *Templado, vill.* Polon. *Skromny, skrzętny, mierny.* Vngar. *Mértékletes élets.* Ang. *Sobre, trifsse*] Frugalior, pro temperantior. Terentius in Heaut. Dedo me patri nunc jam, ut frugalior sim, quàm vult. Varro 3 de Re rustic. cap. 2. Sed non hæc, inquit, villa, quanquam ædificaverint majores nostri, frugalior & melior est, quàm tua illa perpolita in Reatino. Et frugalissimus, quasi experientissimus & prudentissimus. Columel. lib. 1. cap. 9. Magistros pecoribus oportet præponere sedulos ac frugalissimos. Cicer. 4 Verr. Nihil aliud in eo quod reprehendi possit, invenio: nisi quòd homo frugalissimus atque integerrimus, te hominem plenum stupri, flagitii, sceleris, domum suam invitavit.

Frūgālĭtās, f. t. modestia, temperantia, abstinentia. [... σωφροσύνη. Gall. *Sobrieté, contentement de peu.* Ital. *Temperanza, frugalità.* Germ. Mässigkeit / abbruch deß obersfluß und wollusta. Hispan. *Aquella vilidad, modestia y templanza.* Polon. *Skromnosc, miernosc.* Vngar. *Mértékletesség, emberség.* Ang. *Frugalnesse, harwyfery.*] Sen. Luxurioso frugalitas pœna est. Cicer. pro Dejot. Hæ sunt regiæ laudes, illa privatæ est: ut volet quisq; accipiat: ego tamen frugalitatem, id est, modestiam & temperantiam, virtutem esse maximam judico. Idem 3. Tuscul. Verisimile etiam illud est qui sit temperans, quem Græci σώφρονα appellant, eamque virtutem σωφροσύνην vocant, quam soleo equidem tùm temperantiam, tùm moderationem appellare, nonnunquam etiam modestiam, sed haud scio an rectè ea virtus frugalitas appellari possit. Et paulò pòst: Frugalitas (ut opinor) à fruge, qua nihil melius è terra oritur.

Frūgālĭtĕr, adverb. Sobriè & modestè. [σωφρόνως. Gall. *Sobrement, en bon menasger.* Ital. *Frugalmente, temperatamente.* German. Mässiglichen / gesparlichen. Hispan. *Vil y modestamente.* Pol. *Mierznie.* Vngar. *Mértékletessen, iozanon.* Ang. *Husbandly, thriftelie*] Plaut. in Epid. Ille eam rem adeò sobriè & frugaliter accuravit, ut alias res: est impensè improbus. Cicero pro Domo sua: Itaque omnia signa, tabulas, ornamentorum quod superfuit in fanis & communibus locis, tota è Græcia, atque insulis omnibus, honoris populi Romani causa, sanè frugaliter domum suam deportavit.

Frugiona, vestimenta sunt ea, quæ *Recamata* vocant Itali dictione Syriaca: in quibus tramæ diversis modis retortæ, & perplexi Mæandri sunt. Meminit Varro lib. 4. de ling. Lat. Trama, quòd trameat frugionis vestimentum. Ita enim legendum esse doctissimè ostendit Scaliger.

Frūiscŏr, Vide FRVOR.

Frūmĕn, inis, n. t. Somma pars gulæ interior, per quam cibum lingua demittit in ventrem. [λάρυγξ. Gall. *La gorge.* Ital. *La canna della gola.* German. Der Schlundtrachen. Belg. Keunen. Hispan. *El tragadero del animal.* Vng. *Adám almája.*] Servius in 1. Æn. Frumen eminens sub mento gutturis pars, *laryngem* Græci vocant: Latini, & Celsus, fauces.

Frūmĕntum, ti, n. f. dictum est à fruendo. [... σῖτος. Gall. *Toute sorte de grain, soit blé, froment, seigle, orge, avoine, mil ou autre.* Ital. *Ogni sorte di biava, frumento, orzo, avena, miglio & altre.* German. Allerley Korn. Belg. Coren. Hisp. *Los panes trigo, cevada, &c.* Polon. *Zboże, żyto wszelkakie.* Vngar. *Gabona, búza.* Ang. *All corne be it wheat, rye, barley or other.*] Horat. 2. Serm. Satyr. 3. Si quis ad ingentem frumenti semper acervum Porrectus vigilet. Idem 1. Epistol. 15. Major utrum populum frumenti copia pascat. Frumenti genera (ut scribit Plin. lib. 18. cap. 7.) hæc vulgatissima sunt, far quod adoreum dixerunt, siligo, triticum, hordeum. Frumenta dici putat Servius, quæcunque emittunt aristas. Varro 1. de Re rust. cap. 49. In segetibus autem frumentum quod culmus extulit. ¶ In ficis item frumenta dicuntur grana illa exigua quibus sunt refertæ. Plin. lib. 15. cap. 19. Ficus mollis omnibus tactus: maturis frumenta intùs: succus maturescentibus, lactis: percoctis, mellis.

Frūmentācĕŭs, a, um, Quod ex frumento est. [σιτηρός. Gall. *De froment.* Ital. *Di frumento.* Germ. Das vom Korn gemacht. Hisp. *Cosa de materia de aquellos panes.* Pol. *Ze zbożażytnieg.* Vng. *Gabonából valo.* Angl. *Of corne.*] Hieronym. Major turba hordeaceis panibus, minor frumentaceis pascitur.

Frūmentārĭŭs, a, um, Quod ad frumentum pertinet. [σιτηρός. Gall. *Appartenant au fait de blé.* Ital. *Cio che a frumento si conviene.* Germ. Daß zu dem Korn gehört. Hispan. *Cosa para es aquellos panes* Pol. *Zitny.* Vng. *Gabonás, gabonához valo.* Angl. *That belongeth to corne of corne.*] Frumentarius ager, frumentarius negotiator, frumentaria lex, quæ tractat de frumentis. Cic. 5. Verr. Neminem vestrûm præterit, Iudices, omnem utilitatem, opportunitatemq; provinciæ Siciliæ quæ ad commoda pop. Rom. adjuncta sit, consistere in re frumentaria maximè: in cæteris rebus adjuvamur ex illa provincia, hac verò alimur, ac sustinemur. Plin. lib. 18. cap. 6. Sylvestris pyrus, malusq; frumentariu soli notæ. Sic lib. 27. cap. 5.

Frūmentārĭŭs mercātŏr. [σιτηγός, σιτοπώλης, σιτωνης. Gall. *Marchand de bled.* Ital. *Mercante de bada.* German. Ein Fürkauffer deß Korns. Belg. Corencooper. Hispan. *Mercader de aquellos panes.* Pol. *Przekupien zyżny.* Vng. *Fuzár, gabona arulo.* Ang. *A merchant of corne.*] Qui frumenta coëmerat, ut inde lucrum faciat. Plaut. in Pseud. quæ amica es frumentariis, Quibus cunctis montes, maximi acervi frumenti sunt oom. Cic. 3. Offic. Non igitur videtur nec frumentarius ille Rhodius, nec hic ædium venditor celare emptores debuisse.

Frūmentŏr, aris, d. p. Frumentum colligo. [... σιτολογέω. Gall. *Aller au fourrage de blé, faire provision de blé.* Ital. *Raccogliere frumento.* Germ. Korn samlen / umb Rete tragen. Belg. Coren vergaderen. Hisp. *Ir à buscar aquellos panes, coger trigo.* Polon. *Zboże zbieram, skupuie.* Vngar. *Gabonát gyüjtök.* Angl. *To provyde or gather corne.*] Cic. ad Att. lib. 8. Neq; solus cum ista copia tantum multitudinem sustinere poteris, ut frumentatum eas. Livius 1. belli Macedonici: Quum in propinquo agro frumentarentur Romani.

Frūmentātĭo, f. t. Verbum est castrense, quo significatur egressio militum ad frumentum in castra congerendum. [σιτολογία. Gall. *Fourragement de blé.* Ital. *Raccolta di frumento, distributione di frumento.* Germ. Kornsamlung. Belg. Wagen om Coren. Hispan. *Obra de ir à buscar aquellos panes, cogimiento de trigo.* Pol. *Zbieranie zyta.* Vng. *Gabona gyüjtés.* Angl. *A taking in of corne, a foraging.*] Cæsar 7. bell. Gall. Omnes nostras pabulationes, frumentationesque observabat. Liv. 1. bell. Maced. Quia ex tam propinquis stativis parum tuta frumentatio erat. ¶ Frumentatio etiam dicebatur distributio frumenti, quæ Romæ fiebat, ubi principes receperant curam publicæ annonæ. σιτομετρία. Suet. in Aug. Impetum se cepisse scribit, frumentationes publicas in perpetuum abolendi.

Frūmentātŏr, m. t. Qui frumentatum profectus est. [σιτολόγος. Gall. *Celuy qui va au fourrage de blé, qui fait provision de blé pour une commune fourrageur.* Ital. *Raccoglitore di frumento.* German. Einer der Korn zusamlen außgangen oder außgeschickt ist. Hispan. *El que va buscar aquellos panes.* Polon. *Ten ktory zbor. maczaj. to.* Vng. *Gabona gyüjtö.* Angl. *A forageour or pursue your of corne.*] Liv. 1. bell. Macedon. Improviso impetu Gallorum, cum frumentatoribus est circumventus.

Frūniscŏr, Vide FRVOR.

Fruŏr eris, d. t. fructum in supino, secundum Priscianum: sicut struo, structum. Cic. in Hortens. Et amœnitate summa fructus est. Nonnunquam etiam fruitum. Vlpian. l. Pomponius D. de usufruct. ear. ret. quæ usu consu. Licet proprietarius mihi pensionem solverit, tamen usumfructum amittit: quia non meo nomine, sed suo fructus est emptor. Est autem fruor potior fructu, voluptatemque capio. [... ἀπολαύω, καρπόομαι, νέμομαι. Gall. *Iouyr.* Ital. *Godere, fruire, usare.* Germ. Nutzen / niessen / brauchen. Belg. Ghenieten. Hispan. *Alcançar lo desseado, gozar del fructo.* Polon. *Pożywam.* Vngar. *Hasznát veszem, élek vele.* Ang. *To inioye, to tak the profite or pleasure of a thing.*] Terent. in Adelph. Agelli hic sub urbe est paululum, quod locitas foràs: huic demus, qui fruatur. Id est, unde fructum capiat, & alatur, non proprietate potiatur, inquit Donatus. Virgil 7. Æneid. Et varias audit voces, fruiturque Deorum Colloquio. Vbi Servius, Fruitur, pascitur: quod de rebus tantùm bonis dicitur. ¶ Cum accusativo, apud Plaut. in Asin. Argyrippus exorari spero poterit, ut sinat Sese alternas cum illo noctes hanc frui. ¶ Composita hujus verbi sunt, Defruor, & Perfruor, quæ significant in totum fruor, seu omnem fructum percipio.

Frūĭtūrŭs, participium, Cic. lib. 3. Tuscul. Zeno Stoicorum acutissimus contendere, & magna voce dicere solebat eum esse beatum, qui præsentibus voluptatibus frueretur, confideretq; sese fruiturum.

Fruendus,

Fruendus, a, um, Cicer. de Senect. Agro bene culto nihil potest esse nec usu uberius, nec spe ornatius, ad quem fruendum non modò non retardat, verùm etiam invitat atque allectat senectus.

Fretus, confisus, nitus fultus. [בטוח batuách, πεποιθώς, πεπεισμένος. Gall. Se confiant, asseuré, qui à fiance Ital. Confidato. German. Bertrawend / sich verlassend. Hispan. El que tiene confiança. Polon. Ten ktori sie na drugiego spuscil. Vngar. Bizuán. Ang. That trusteth, that hath confidence.] Nomen est, non participium: quum verbi originem non habeat. Nam à fruor non derivari diversitas significationis ostendit. Cicer. de Nat. deor. Fretus intelligentia vestra, dissero breviùs, quàm causa desiderat. Idem Appio: Fretus conscientia officii mei, benevolentiæque, hæc ad te scripsi liberiùs. Idem 1. de Invent. Tum ingenio freta malitia pervertere urbes, & vias hominum labefactare assueuit.

Fruiscor, eris, à fruor deducitur, eiusdemq; significationis est cu suo primitivo. [הוביל hobil שפה achaz, ἀπολαύομαι. Gall. Iouyr pa siblement, avoir à commandement. Ital. Godare, fruire usare. Germ. Niessen / ein Genuß haben. Belg. Ghenieten. Hispan. Alcançar lo dessea.do, gozar del fructo. Pol. Pozywam. Vngar. Elék vélé, ha gnát veszem. Ang. To inioye, to take the use of a thing.] Metellus ad Domitios: Illi verò omni jure & honestate interdicti, ego neque aqua, neq; igni careo, sed summa gloria fruiscor. Plaut. in Rud. accus. junxit. Hinc tu nisi malum, fruisci nihil potes. Vide Gell. lib. 17. cap. 1.

Fruniscor, eris, pro fruor, Cato posuit autore Festo: & frunitum dixit prudentem: hoc est, eum quo perfrui liceret: sicut è contrario infrunitum. [ἀνόητος, ἀπαιδευτος. Vngar. Elók, vé e.] Hermolaus insipientem, ac stolidum, qui nulli usui esset. Quanvis alii fronitum per o, legendum putent. Nam Græci φρόνιμον, prudentem dicunt: ἄφρονα verò dementem. Lucil. lib 18. Aequè fruniscor ego, ac tu. Cælius lib. 2. Domus suas quisq; ire jubet, & sua omnia frunisci. Nonius in Par. Eò quòd magnopere quæsierant, id frunisci non quærunt. Gellius citans hoc exemplum, fruisci legit. Quicquid id est, fruniscor, nisi fortè apud obsoletos illos non legitur.

Fructus, ctus, m. q. apud antiquos fructi, & fructuis, fruges, fœtus, partus, & translatè commodum, utilitas. [פרי peri תבואה tebuáh. καρπός. Gall. Fruit. Ital. Frutto. Ger. Frucht. Belg. Fruyt. Hisp. Fructo ò fructa. Polon. Pozitek, owoc. Vngar. Gyümölts. Ang. Fruite.] A fruendo, teste Varrone, quia fructibus fruimur. Cic Contr. Rull. Vt esset locus comparandis condendisq; fructibus. Varro: Quæro an fructus an delectationis causa vendatis. Cic. de Amic. Et amicos tanquam pecudes, eos potissimùm diligunt, ex quibus sperant se maximum fructum esse capturos. Idem pro Sext. Præsentes fructus negligamus: posteritati & gloriæ serviamus. ¶ Fructus etiam non rarò ponitur pro usufructu, & præsertim apud Iurisconsultos: quanquam & Cic. in hac significatione posuerit, De legib. Pecudes partim sunt ad usum, partim ad fructum procreatæ.

Fructifer, ra, rum. Quod fert fructum: hoc est, fœcundum & fertile [עשה פרי poréh, καρποφόρος. Gall. Qui porte fruit. Ital. Fruttifero, che produce frutti. Germ. Fruchttragend / fruchtbar Hisp. Cosa fructuosa. Polon. Vrodzainy. Vngar. Gyümölts termö, termöü. Angl. That beareth fruite fruitefull.] Plin. lib. 12. cap. 3. Quæ ex his incolarum numero esse cœpêre, dicentur interfructiferas.

Fructificus, a, um, idem quod fructuosus, qui facit fructum: hoc est, utilitatem præstat. [κάρπιμος, ὀνήσιμος. Vngar. Gyümölts ö; ö.]

Fructuarius, m. q. Dicitur cuius est fructus, vel qui fructum alicujus rei percipit. [בעל פרי po éh καρποῦχος. Gall. Fruictier, qui iouit du fruict Ital. Fru tuario, chi gode il frutto, usufruttuario. Germ. Der die Frucht und Nutzbarkeit einnimpt / nutzt. Hispan. Aquel à quien pertenece à quel fructu. Polon. Biorący vzitek, pozytecżny. Vngar. Gyümöls ö, az ki valaminek hasznát es gyümöltsét veszi. Ang. He that inioyeth the fruite, or taketh the profite of.]

Fructuarius, a, um, Quod fert fructum seu quod ad fructum pertinet. [פרתי porth. καρπώσιμος, ἀπόκαρπος, ἔγκαρπος. Gall. Fruitier, reserué pour porter fruict. Ital. Fruttuario. Germ. Fruchtbar / oder daß zu der Frucht dienet. Hispan. Cosa que trahe fructo. Polon. Do pozitku przinalezacy. Vngar. Gyümölts termö, gyümöltsben valo. Ang. That belongeth to fruit.] Colum. lib. 1. Pars autem fructuaria dividitur in cellam oleariam, torculariam, & cellam vinariam. Palladius: Decisis malè natis omnibus & veteribus, novellos, & fructuarios serves. Varr 2. de Re rust. cap 24. Parere tot oportet porcos, quot mammas habeat: si minùs pariat, fructuariam idoneam non esse. Agri fructuarii. Cælius Ciceroni lib. 8.

Fructuosus, a, um. Fœcundus, utilis, frugifer. [פרה po éh. πολύκαρπος. Gall. Fructueux, qui rend beaucoup de fruict Ital. Fruttuoso. German. Fruchtbar / das viel Frucht bringt. Hispan. Cosa que trahe fructo. Polon. Vrodzaicy, vzyteczny. Vngar. Gyümöltsös, hasznos. Ang. Very fruitefull, profitable.] Cic. 2. Tusc. Ager quamvis fertilis, sine cultura fructuosus esse non potest. Idem 1. de Finib. Eas ergo artes persequeretur: vivendi artem tantam, tamq; operosam, & perinde fructuosam relinqueret? Fructuosissima ars medicina: hoc est, utilissima, & haud parum fructus atque utilitatis afferens, Plin. lib. 29 cap. 1. Cic. 2. Offic. Est enim non modò liberale, paulùm nonnunquam de jure suo decedere, sed interdum etiam fructuosum.

Frustrà, adverb. incassum, nequicquam. [חנם chinnám, ἀλλως, μάτην. Gall. En vain, pour neant. Ital. In vano. Germ. Vmbsunst / vergebentlich. Belg. Bergheefs. Hisp. En vano. Pol. Prożno, nadaremno. Vngar. Hiaba. Angl. In vaine, to no effect or purpose.] Cic. de Senect. Neme vixisse pœnitet: quando ita vixi, ut non frustra me natum existimem. Terent. in Adelph. Nemo dabit, frustra egomet mecum has rationes deputo. Frustra esse dicitur, quod exitum separatum non habet, quodq; non ex sententia evenit. Salust. Cujus neque consilium ullum, neq; inceptum frustra erat. Idem: Ea res frustra erat: id est, expectationem frustrata est. Plaut. in Amph. Hi jam ambo, & servus, & hera frustra sunt duo: hoc est, uterq; fallitur. ¶ Frustra habere aliquem, pro decipere & circumvenire. Plaut. in Amph. Is advenientis servum & dominum frustra habet.

Frustro, as, act. p. Decipio, fallo. [רמה chizzé: פתה pittáh רמה rimmah. ψεύδομαι, ἐξαπατάω. Gall. Frustrer, abuser & deceuoir. Ital. Ingannare, defraudare. German. Betriegen. Hispan. Faltar en lo prometido, engannar. Polon. Oszukuie, zdradzam. Vngar. Meg tsalom. Ang. To deceive, to doe in vaine.] Cæsar: Non frustrabo vos milites. Invenitur etiam in eadem significatione frustror, verbum commune, secundum Priscianum. Plaut. in Amph. Nescio quis præstigiator hanc frustratur mulierem. ¶ Passivo usus est Plin de vir illustr. Et quum ad tertium ab urbe lapidem castra posuisset, tempestatibus repulsus, primùm à Fabio Maximo frustratus, deinde à Valerio Flacco repulsus, &c. Sic etiam Fenestella: Frustratus igitur, à spe dejectus, in castra se recepit. ¶ Frustrari item est frustra facere. ματαιόω, ματᾶν. Col. lib. 1. cap. 1. Sæpè magnam dominis afferunt jacturam, quum imprudenter facta opera frustrantur expensas. Idem in Præfat. lib. 1. Siderum ortus & occasus memoria repetat, ne imbribus ventisq; imminentibus opera inchoet, laboremq; frustretur: id est, frustra faciat laborem.

Frustratio, onis, f. t. Deceptio. [עכבה achzáb רמיה remijjáh, ἀπάτη. Gall. Abus, ab sement, frustration. Ital. Il defraudare, inganno. Ger. Betriegung. Hisp. Engaño, obra de engannar. Pol. Oszukanie. Vng. Megtsalás. Ang. A beguiling, a deceiving.] Planc. ad Cic. lib 10. Tantò majorem his frustratio dolorem attulit. Colum. lib. 11. cap 1. Nec supplicium grandius, quàm frustrationem cupiditatis exist met.

Frustrator, m. t. ἀπατεών, deceptor, impostor, fraudulentus. [Pol. Oszukawacz. Vng. Tsalárd, tsalo.] D. de negot. gestis. l. 31. litem in judicium deductam, & à reo desertam frustratoria amicus ultrò egit.

Frustum, sti, n. f. Rei cujusq; particula: sic dictum (ut quibusdam placet) à frangendo. [פת path נתח nethach. τμῆμα, ἀπόκομμα, κλάσμα. Gall. Vne piece, morceau, lopin. Ital. Pezzo, particella. German. & Belg. Ein stuck Hispan. El pedaço, parte dele entero. Polon. Sztuka, kabal, kes. Vngar. Darab, falat. Ang. A peece or morsell, a gobbet.] Virg. 1. Aen Pars in frustra secant. Cato: Frusto panis conduci potest vel uti taceat, vel uti loquatur.

Frustulum, li, n. f. diminutiv. apud Plautum, à frustum: à quo frustillum [τμημάτιον. Gall. Petite piece, morcelet, lopinet. Ital. Vn pezzetto. German. Ein Stücklin. Belg. Stucken. Hispan. Pedacuelo. Pol. Kesik. Vngar. Darabotska. Ang. A litle peece.]

Frustatim, adverb. Per frusta. [κατὰ τμήματα. Gall. Par pieces & morceaux, par lopins. Ital. In pezzi. Germ. Stuckweiß / ein stuck nach dem andern. Belg. In stucken. Hispan. Pedaço à pedaço, ò à pedaços. Polon. Po sztuce. Vngar. Darabonkent. Ang. By peeces.] Plin. lib. 20. cap. 9. Coquitur pluribus modis in olla, quæ conjiciatur in clibanum aut furnum, vel adipe aut luto illita, aut frustatim in patinis.

Frustillatim, per frustilla. [κατὰ λεπτά, κατὰ μέρη. Gall. Par morcelets, par petites pieces. Ital. In pezzi piccioli. German. Stücklechtig. Hispan. Pedaçuello à Pedaçuello. Polon. Pokaszku. Vngar. Darabonkent. Angl. By litle peeces or morselles.] Plaut. in Curcul. Iam ego faciam, ut hic formicæ te frustillatim differant.

Frustulentus, ta, tum, Plenus frustis. [ψωμώδης, ψωμῶν ἔμπλεως. Gall. Plein & farci de morceaux. Ital. Pieno di pezzi. Germ. Voll stuck. Hisp. Cosa llena de partes ò pedaços. Pol. Kaskow pelny. Vngar. Darabos. Ang. Full of peeces or gobettes.] Plaut. in Curc. Vin aquam? C. Si frustulenta est, da obsecro, herclè absorbeam.

Frutex, ticis, m. t. teste Varro libro 4. Dicitur qui ad justam magnitudinem arboris non assurgit, & statura similis est multis herbis, sed non demoritur, neque arescit ut herba, sed perennis est. [שיח siach. θάμνος. Gall. Arbrisseau, arbrisseau. Ital. Arboscello. German. Ein staud. Belg. Sprüyte. Hispan. La mata arbol baxo Polon. Choinka, krzak. Vngar. Köró tsemete. Ang. A shrubbe.] Plin. lib 16. cap. 36. Inter ea quæ frigis gaudent, & aquaticos frutices dicere convenit: principatum in his tenebunt arundines. Idem lib. 14. cap. 16. Ex fruticum verò genere cedri utriusq; cupressi, lauri, juniperi, pini, pyri, terebynthi, calami, lentisci. Dictus frutex, ut quibusdam videtur, à frutiscendo: hoc est, pullulando, quòd succisus semper suppullulet. Quanquam verisimilius est Frutico verbum à frutice derivari. ¶ Aliquando ponitur pro stirpe. Sueton. in Vesp. Singulos repentè ramos à frutice dedit.

Frutetum, ti, n. f. seu fruticetum, etiam frutectum, ut in vetustis quibusdam codicibus legitur. Locus fruticibus abundans. [θαμνών, θαμνώδης τόπος, λόχμωδες. Gall. Lieu où il croist force arbrisseaux. Ital. Luo co piano assi di piu arbuscelli. German. Ein gesteud / ein ort

ein ort da viel Stauden wachsen. Hispan. *La brena y malezas* Pol. *Miejsce gęste chrosty mieysce.* Vng. *Köros, tjemes hely.* Angl. *A place where many shrubbes grow.*] Plin. lib. 18: Frutata igni o, timè tolluntur. Col lib. 6. c. 22 Nam meliùs nemoribus herbidis, & frutatis, & carectis, quàm lapidosis locis durantur ungulæ: Horat. 3. Carm. Ode 12: Celer arcto latitantem fruticeto excipere aprum.

Frūtētōsŭs, sive fructetosus, locus fruticibus abundans. [*Θαμνώδης*. Gall. *Plein d' arbrisseaux.* Ital. *Pieno d' arbuscelli.* German. Staudechtig/voll gestreud. Hispan. *Cosa llena de matas.* Pol. *Pełny chrosty, krzakow.* Vng. *Köros tjemesés.* Angl. *Full of shrubbes.*] Plin. lib. 19. c. 1: Siccis hæc & sabulosis locis, frutetosisq; nascuntur. Col. l. 2 c. 2: Nemorosi, frutetosiq; tractus duplex cura est.

Frūtĭco, as, pen. cor n. p. Pullulo, & quasi frutices emitto. [צמח *tsamách.* *Θαμνίζω* Gal. *Ietter ou produire rejettons & petites branches.* Ital. *Germogliare, pullulare.* Germ. Herfür sprossen mit viel schossen. als ein staud. Belg. Wtspruyten. Hisp. *Brotar el pimpollo.* Pol. *Pek y puszczam.* Vng. *Kórozom, tjeme sesmidik.* Angl. *To bring forth shootes or shrubbes*] Plin. lib. 17: Quod supra terram est, è matre radi jubetur ne fruticet. Col lib. 5: Potest annicula præcidi ad semissem super duos pedes, ut è trunco fruticet.

Frūtĭcātĭo, in arboribus dicitur, quum multos ramos fruticantes producunt. [*Θαμνῶν βλάστησις, θάμνωσις.* Gal. *Production de rejettons & petites branches ou germes.* Ital. *Inpullulare ò germogliare.* Germ. Herfür sprossung der Bäum in viel schoß oder äst. Hisp. *Obra de brotar el pimpollo.* Pol. *Rozkrzewianie.* Vngar. *Tjemösézeb hórózás.* Ang. *A bringing forth of shrubbes, a springing in stalkes.*] Plin. lib. 17. cap. 1: Ita enim appellatur in ipsis arboribus fruticatio inutilis.

Frūtĭcŏr, aris, d. p. surculos emitto, revivesco. [צמח *tsamách.* Ang. *To spring in stalkes.*] Cic. ad Att. Excisa est enim arbor, non evulsa: itaque quàm fruticetur, vides.

Frūtĭcēscĕre, n, p. Est frutices emittere. [צמח *tsamách.* *Θαμνοῦσθαι.* Gall. *Ietter & produire force rejettons & arbrisseaux.* Ital. *Pullulare à germogliare.* German. Zu gestrud werden Hispan. *Brotar el pimpollo.* Po. *Krzakam y porastacz* Vng. *Tjemöséb widok.* Ang. *To spring and waxe to a stalke.*] Plin. lib. 17. cap. 27: Vitis tantum tonsuram annuam quærit: alternam myrtus, punicæ, oleæ, quia celeriter fruticescunt.

Frūtĭcōsŭs, a, um, Quod longè lateque fruticat, & multos habet fruticantes ramos. [צמח *tsoméach.* *Θαμνώδης.* Gal. *Qui iette & produit force jettons & jergeons.* Ital. *Che germoglia verghe & ramicelli.* Germ. Staudechtig Hispan. *Que echa matas, y que brota mucho.* Pol. *Krzewisty.* Vng. *Tjembies ágas bogas.* Angl. *That waxeth greatly to a stalke and bringeth forth shootes or shrubbes.*] Plin. lib 12. c. 4: Duo genera ejus: rarum id quod melius, arboreum, alterum fruticosum Idem lib. 20. c. 13: Lactoria sativæ folia, rami fruticosiores: hoc ait, foliis ac surculis abundantiores.

Frūx. nominativus est antiquus, à quo in usu manserunt obliqui frugis, frugem, &c. [*Καρπός.* Vng. *Gabona.*] Ausonius in Monosyllabis: Antè equidem campis, quà spicea suppeteret frux. Vide FRUGES.

F ante V.

F.V.C In notis antiquorum, fraudisve causa. FUNC. functus.

Fŭăt, Dixerunt antiqui pro sit, vel fuerit, ab antiquo verbo Fuo, quo utebantur loco verbi substantivi sum. unde adhuc remansit præteritum fui. Virgil. 10. Aen. Tros Rutulúsve fuat, nullo discrimine habebo. Plaut. in Amph. Nec quisquam tàm audax fuat homo. qui obviam obsistat mihi.

Fūcŭs, fuci, m. f. Genus est insecti. apis similitudine; sed majori corpore, quod non mellificat, neque operam aliquam præbet in faciundo opere, nisi quod fovendos fœtus concalefaciendo adjuvat: & consumit alimenta quæ apes congesserunt. [*Κηφήν.* Gall. *Vne sorte de mousche appellee bourdon.* Ital. *Ape che non fa melle.* Germ. Ein hummel oder tren. Belg. Een hommel/hommel. Hispan. *El zangano de la colmena.* Pol. *Trąd.* Vng. *Here.* Ang. *A dorre or drone bee.*] Vnde etiam non invenustè transfertur ad homines ignavos; qui quum nihil egregium per se præstare possint, alienis tamen laboribus insidiantur, falcemque in messem injiciunt, cujus ipsi sementem non fecerint. Fucorum naturam eleganter exprimit Plin. lib. 11. ca. 11: Fuci, *inquit*, sunt sine aculeo, imperfectæ apes, novissimeque à fessis & jam emeritis inchoatæ, serotinus fœtus, & quasi servitia verarum apum: quamobrem imperant iis, primosque in opera expellunt, tardantes sine clementia puniunt. ¶ Dictus fucus, ut nonnulli putant, quasi fur, quòd furtim mella devoret: quanquam verisimilius est fucum dictum, quòd apib. fucum faciat & prætextu calefaciendi alvei, illorum mellificia absumat. Sunt qui à verbo Græco *φαγεῖν* deduci putant, quòd apum mellificia absumat. ¶ Fucus marinus, herba est quæ & alga marina dicitur Plin. lib. 26. ca. 10: Præcipuè verò liberat eo malo *Φῦκος θαλάσσιον*: id est, fucus marinus, lactucæ similis, qui conchyliis substernitur: id est marina alga. Tria autem ejus sunt genera: latum. & alterum longius, quadamtenus rubens: tertium crispis foliis quo in Creta vestes tinguntur, omnia ejusdem usus. ¶ Accipitur etiam fucus pro pigmento, & ornatu peregrino, quem fœminæ adhibere solent, ut candidæ videantur. Plaut. in Capt. Vetulæ, edentulæ: quæ vitia corporis fuco occultant: Vbi sese sudor cum unguentis consociavit, illicò itidem olant, quasi quum unà multa jura confundit coquus Tibullus: Quid fuco splendente comas ornare; quid ungues Artificis docta subsecuisse manu? ¶ Per translationem sumitur pro fraude, astutia, sive insidiis in quib. veritas occultatur. [פוך *pukh.* *Φενακισμός.* Gall. *Fard, tromperie couverte.* Ital. *Inganno, fraude coperta.* Germ. Ein heimlicher betrug. Hispan. *El afeyte enganoso para el engaño.* Polon. *Zdrada.* Vng. *Tjalarság* Angl. *A lie or false coloured tale peyning that beomen vse.*] Vnde facere fucum, idem est quod decipere. Qu. Cic. de petit. Consul. Iam illud teneto diligenter, si eum qui tibi promiserit: fucum, ut dicitur, facere velle senseris: ut te id audisse, aut scire dissimulas. Terent. in Eunuch. Deum sese in hominem convertisse, atque per alienas tegulas Venisse clanculum per impluvium, fucum factum mulieri. ¶ Sine fuco, idem est quod simpliciter, & sine fraude. Cic. de Clar. Orat. In his omnibus inest quidam sine fuco ullo veritatis color. Idem lib. 1. de Orator. Sententiæ veræ sine pigmentis, fucoque puerili. ¶ Fucus pro medicamine uve sanie purpuræ. Plin. lib. 9. cap. 38: Buccinum per se damnatur, quoniam fucum remittit.

Fūco, cas, act. p. Fuco depingo, fucum rei alicui induco. [כחל *chachál.* *Φυκόω, ψιμμυθιόω, ἐγχρωτίζω.* Gall. *Farder, teindre & couleur, couvrir la couleur naifue d' vne autre.* Ital. *Colorare, imbellettare.* German. Färben/ein Farb anstreichen. Hispan. *Afeytar para engañar.* Pol. *Falszuie, farbuie dla oszukania.* Vng. *Meg festöm meg kendözöm.* Angl. *To laye on a coulour, to counterfait.*] Vnde fucatæ mulieres dicuntur, quæ medicamentis quibusdam colorantur & vitia corporis inductis coloribus tegunt. Virgil. li. 2. Georg. Alba neque Assyrio fucatur lana veneno. Cicer. 1. de Natura deor. Quæ etiamsi essent, quæ nulla sunt pellata se ipsa & agitari inter se, concursu fortasse possent · formare. fucare, colorare, animare non possent. Cic. de Clar. Orat. In qua naturalis inesset, non fucatus nitor. ¶ Per translationem accipitur, pro ficto & simulato. Cic. in Lælio: Secerni autem blandus amicus à vero, & internosci tàm potest. adhibita diligentia, quàm omnia fucata & simulata à synceris atq; veris.

Fūcōsŭs, adjectivum, Fucatus, fuco tectus [כחול *chachúl.* *Φυκώδης, ἀπατηλός.* Gal. *Farde, feint, desguisé.* Ital. *Dipinto.* German. Geschmückt/mit einer Farb angestrichen. Hisp. *Cosa llena de afeytes enganosa, colorado.* Pol. *Falszowany, farowany.* Vngar. *Festött, kent.* Ang. *Coloured, peinted, disguised.*] Cicero pro Rabir. Posth. auditæ visæque merces, fallaces quidem & fucosæ, chartis & linteis & vitro delatæ. ¶ Fucosæ amicitiæ, ambitiosæ, ac specie splendidæ. Cic. ad Attic. lib 1: Nam illæ ambitiosæ nostræ fucosæque amicitiæ sunt in quodam splendore forensi, fructum domesticum non habent.

Fŭgă. fugæ, Vide FUGIO.

Fŭgax. Vide FUGIO.

Fŭgio. gis, fugi, fugitum, act. t. Cum cursu & celeritate discedo. in fugam me do, in fugam me conjicio, vito, declino. [נס *nas* ברח *barach.* *Φεύγω.* Gal. *Fuir* Ital. *Fuggire* German. Fliehen. Belg. Vlien. Hisp. *Huir.* Pol. *Vciekam* Vngar. *Futok.* Ang. *To flee, to runne away.*] Et modò absolutè ponitur. Plaut. in Amph. Nam quum pugnabant illi maximè, ego fugiebam maximè. Virgil. 3. Aeneid. Tendunt vela Noti, fugimus spumantibus undis. Plautus, Remigio. veloque quantum potes festina & fuge. Modò transitivè cum accusativo. Virgil. 1. Eclog. Nos patriam fugimus. Cic. pro lege Agrar. Nec quorum oculos offendebat, eorum ipsorum conspectum fugere ausus est. Cicer. de Amic. Quinetiam si quis asperitate ea est, & immanitate naturæ, ut congressus & societatem hominum fugiat, atque oderit. ¶ Ponitur aliquando pro latere in tertia tantummodò persona, *λανθάνει καὶ διαφεύγει τὴν μνήμην.* Cic. lib. 1. Tuscul. Nisi quæ me fortè fugiunt, hæ sunt ferè omnium de animo sententiæ. ¶ Aliquando pro cedere. Plin. lib. 37: Factitiæ gemmæ scarificationis candicantiam fugiunt: hoc est, factitiæ gemmæ ad impressionem scarificantis cedunt: quod gemmarii etiam hodie appellant *fugere.* Hinc ortum ut vinum quod annis cadit: hoc est, ætatem ferre non potest, fugere dicatur: & vinum fugiens, quod jam ætati cadit, neque diutiùs servari potest. *ἐξιστάμενος οἶνος*, & *ἐξίτηλος.* Fugientes etiam literæ dicuntur exolescentes, quæ vetustati cedunt, quasi diffluentes, dilabentesque, *ἐξίτηλα γράμματα.* quod fit etiam quum membranæ præpingues literas non retinent Budæus. Fugiens laboris. Cæsar. lib. 3 bell. Civilis: Nemo erat adeò tardus, aut fugiens laboris, quin, &c ¶ Huius composita sunt Aufugio, abio fugio: quod ex ab & fugio componitur b, in u mutata, ut fieret vox pronuntiatu, auditúque lenior, *ἀποφεύγω, ἀποδιδράσκω.* ¶ Confugio, simul fugio, *συμφεύγω.* ¶ Defugio. Diffugio, de quibus alibi. ¶ Effugio, extra fugio, discedo, devito, *ἐκφεύγω.* ¶ Effugium, & Effugia, giæ, sicut lana & lanitium. ¶ Perfugio, quod est auxilii gratia ad aliquem fugio, *προσφεύγω.* unde perfugium, *καταφυγή.* Perfuga, qui ad hostes transit & perfugit. ¶ Refugio, retrò fugio, *ἀναφεύγω.* ¶ Accipitur etiam refugera pro confugere: unde refugium. ¶ Per translationem ponitur pro devitare, recusare, & odio habere, *ἀποδιδράσκω.* Lactan. lib. 6: Illos qui aut voluptates, aut divitias non refugiunt, ab hac publica & celebri via modicè segregat. Colum lib. 4. Idque adeò plurimi dubitant, ut multi refugiant & reformident talem positionem ruris. Profugio, longè fugio, *ἀποφεύγω.* à quo profugus. ¶ Subterfugio, secretò fugio vel evito. *Διαδιδράσκω.* Cic. pro Lælio: Qui volunt pœnam aliquam subterfugere aut calamitatem, eo solum vertunt. ¶ Suffugio, latenter fugio, *ὑποφεύγω.* Sueton. pro retrofugio in Tiberio posuit,

dicens: Adulationes adeò aversatus est, ut neminem Senatorum ad lecticam suam admiserit: consularem verò satisfacientem sibi, ac per genua orare conantem ita suffugeret, ut caderet supinus. ¶ Transfugio, transeundo fugio ab uno ad alium locum, αὐτομολεῖν. Vnde transfuga, qui ad hostes fugit. Livius lib. 1: Sextus filius ejus, qui minimus ex tribu erat, transfugit ex composito Gabios. Salust. in Cic. Modò harum, modò illarum partium levissime transfuga. Habent autem hæc omnia *fu* syllabam in præsenti correptam.

Fŭgiens, pro Reo in libris Iurisconsultorum ponitur, Græca consuetudine, qui φεύγοντα vocant τὸν ἀπολογούμενον, accusatum & reum. Iustinian. in lib. 2. C. de juramen. calumn. Non aliter neque actorem neq; fugientem in primo exordio litis, exercere certamina. Item paulò pòst: Minimè pati tale sacramentum remitti, sed commodo hoc & ab actore & à fugiente exigi. Hotomanus.

Fŭgĭto, as, penult. corr. n. p. Fugio vito, declino. [נס *nas* ברח *barách*. δραπετεύειν, φυγαδεύειν. Gall. *Fuir souvent, refuir, refuyer.* Ital. *Schiffare, fuggire in diverse parti.* German. Fliehen eins fliehens/hin vnd her fliehen. Hisp. *Huir en diversas partes, e quitar.* Polon. *Vciekaiac wierce sie.* Vng. *Futosok.* Angl. *To vse to flie or runne away.*] Plaut. in Asin. Herum nosmet fugitare censes? Terent. in Eunuch. Fugitando fugi, ne quis me cognosceret. Apul. Huc atq; illuc fugitando, ad stabulum tandem perveni.

Fŭgĭtans, particip. studiosè fugiens. [Vngar. *Fugitoso.*] quo usus est Terent. in Phorm. Herus meus (*inquit ibi Geta*) liberalis est, & fugitans litium φυγόδικος.

Fŭgĭtŏr. verbal m. t. Pro eo qui fugit. [נס *nas* בורח *boreach* בריח *bariach.* φυγάς, φυκτικός. Gall. *Fuyeur, fuyart, coureur.* Ital. *Che fugge o corre.* German. Ein Flieher. Hisp. *El que huye ò corre.* Polon. *Vciekác.* Vng. *Futo.* Angl. *He that runneth away.*] Plaut. in Trinummo: Credo aerem fugitorem fore.

Fŭgă, gæ, f. p. Ipse fugiendi actus. [מנוס *manós* מנוסה *menusáh.* ἀπόδρασις: ἀναφυγή. Gall. *Fuite, exil, bannissement.* Ital. *Fuga.* Ger. Ein flucht. Hispan. *La huida ò corrida ligera.* Pol. *Vciecżenie.* Vng. *Fu as.* Ang. *Flight, a running away.*] Virgil. 3. Aeneid. - longúmque fugæ ne linque laborem. Idem 4. Aeneid. Frondentesq; ferant ramos, & robora sylvis Infabricata fugæ studio. ¶ Aliquando celeritas. Virgil. 11. Aeneid. - dimitte fugam & te cominus æquo Mecum crede solo. Quo in loco Servius *fugam* pro celeritate interpretatur. Idem fugam pro cursu posuit: - vel qualis equos Threissa fatigat Harpalice, volucremque fuga prævertitur Hebrum. Et Quintilianus navigationem dixit fugam, & naves fugientes, quæ velocem faciunt cursum. ¶ Aliquando fuga dicitur impetus, autor est Nonius, citans illud Virgilii: Ille volat, simul arva fuga simul æquora verrit. ¶ A fuga, sive à fugiendo, fiunt composita Perfuga, transfuga, lucifuga, noctifuga, solifuga, lucrifuga: quæ omnia exponuntur per participium fugiens: ut, Perfugiens, transfugiens, lucem fugiens, & sic de cæteris.

Fŭgālĭă, [Polon. *Vciek*] August. lib. 2. de Civitate Dei cap. 6: Nec ubi fugalia celebrarentur, effusa omni licentia turpitudinum, & verè fugalia, sed pudoris & honestatis. Vives ibidem: Fugalia vel fugialia à fugia dea Romana, quæ fit lætitiæ dea à fugatis hostibus nuncupata. de qua Varro in 5. de lingua Latina.

Fŭgax, acis. om. t. Qui facilè fugit [בריח *bariach* φυγαδικός. Gall. *Fuyant, qui s'en fuit volontiers.* Ital. *Fugace, legiere.* Germ. Flüchtig/ das gern flucht. Belg. Vluchtich. Hispan. *Lo que mucho huye ò corre.* Polon. *Zbieg.* Vng. *Futhato, kinnyen futo.* Angl. *That flieth lightly, ready to flie for feare.*] Hujusmodi enim verbalia in ax, habitum important actus per verbum significati: ut edax & bibax. Virgil. 10. Aen. - si fortè fugacem Conspexit capream. Plin. lib. 10. ca. 52: Tribuit hoc avium generi natura, ut fœcundiores essent fugaces earum quàm fortes. ¶ Invenitur tamen aliquando positum pro fugiens. Virg. lib. 11: conversisque fugax aufertur habenis. ¶ Apud eundem lib. 10, etiam legitur pro veloci: - prolem Dolicaonis Hebrum Sternit humi, cum quo Latagum, Palmumque fugacem. Quo in loco Servius interpretatur fugacem pro celeri & veloci. ¶ Accipitur etiam fugax pro non durabili, aut quod citò præterit. Sic Horat. libr. 2. Carm. vocat annos fugaces, quòd citò elabantur. Sic etiam Plin. mala Persica vocat fugacia, quòd durabilia non sint, decerptaque facillimè corrumpantur. Sic enim ait lib. 15. cap. 12: Pretiumq; singulis jam triceni numi fuerunt: nullius majore: quod miremur, quia non aliud fugacius. Longissima namque decerpto bidui mora est, cogitq; se venundari.

Fŭgācissĭmus, Superlativus. [Pol. *Ten ktory rad vciska.* Vngar. *Igen futhato, io futo.*] Senec. Epist. 75: Ipsa enim fœlicitas se nisi temperat, premit, si fugacissimis bonis credidit.

Fŭgācĭtās, tis, f. t. quod modò significat inclinationem ad fugam modò instabilitatem & brevitatem alicujus rei: ut, fugacitas temporis, fugacitas ætatis. [Polon. *Zniezenie.* Vng *Futasra valo hajlandosag, alhatatlansag.*]

Fŭgĭtīvus, a, um. Qui aufugit. [בריח *bariach* נס *nas.* δραπέτης. Gal. *Fugitif qui se passe eg cremens.* Ital. *Fuggitivo.* German. Flüchtig/ der entlaufft oder feldflüchtig wirdt. Hispan. *cosa que tiene costumbre de huyr.* Pol. *Ten ktory zwykł vciekac.* Vngar. *El futo, szökö, bujdoso.* Ang. *Fugitiue, not abyding gladly running away.*] Vnde fugitivus servus dicitur, qui à domino ea mente recedit ut ad eum redeat, etiamsi mutato consilio ad eum revertatur: quive extra domini domum fuge causa, ut se à domino celaret, mansit. Item qui eò se confert, unde eum dominus recuperare non possit, aut abducere. Qui autem incendium, ruinam, hostem, aut præceptorem, cui in disciplinam traditus erat, quia immoderate eo utebatur, aufugit, non fugitivus dicendus est. Plaut. in Menæch. Homines captivos qui catenis vinciunt: Et qui fugitivis servis indunt compedes. Idem in Capt. Apage, haud nos deceat fugitivos imitari. Fugitivum argentum, Terentius in Heauton. Fugitivus lapis, Plin. libro 36. cap. 15. Fugitiva gaudia: hoc est, fugacia, quæque citò evanescunt, & abeunt, ac parùm durant. Martialis libro 7: Vive velut rapto, fugitivaque gaudia carpe. Idem lib. 1: Gaudia non remeant, sed fugitiva volant.

Fŭgĭtīvārĭŭs, apud antiquos fugitivorum servorum reductor: qui eam operam profitebatur, ut fugitivos investigatos reduceret. [φυγαδοθήρας. Gall. *Qui faisoit estat mestier de cercher les serfs fugitifs, & les ramenoit à leurs maistres.* Ital. *Chi va cercando i servi fuggitivi, & gli riconduce à i padroni.* Germ. Der die flüchtigen oder entloffenen Knecht sucht / vnd sie den Herren wieder bringt. Hisp. *El que buscaba los siervos huydos.* Pol. *Ten ktor zbiegi znaiduie, y do wlasnego pana przywodzi.* Vngar. *Szökö, ki a szolgának haza hozoia.* Ang. *That bringeth againe fugitiue seruandes.*] In Pandectis in l. Si apud te Præscript. verb. Non enim ambo pecuniam ego & fugitivarius deposuimus. Varro hoc verbo metaphoricos quodammodo usus est, quum inquit libro 3. cap. 14: Idoneus sub dio sumendus est locus cochlearis, quem totum circum aqua claudas, ne quas ibi posueris ad partum, non liberos earum, sed ipsas quæras: aqua inquam cludenda, ne fugitivarius sit parandus: id est, ne si locus fugæ pateat cochleis, cogaris postea tanquam fugitivos servos, sic cochleas fugitivas persequi, & uti ministerio reprehensorum. Budæus in Annotationibus.

Fŭgo, as, act. p. In fugam converto, pello, propulso. [הבריח *hibriach* הניס *henis* τρέπω, φυγαδεύω. Gal. *Chasser mettre en fuite.* Ital. *Fugare, mettere in fuga.* Germ. Flüchtig machen/in die flucht bringen. Belg. Verdryven/ wechiagen. Hispan. *Ahuyentar ò hazer huyr.* Pol. *Zapedzam vganiam.* Vng. *El futtatom, el üzöm.* Ang. *To chase away, to put to flight.*] Plaut. in Amph. - ibi nunc meus pater Memorat, legionem hostium ut fugaverit. Plin. lib. 11. cap. 53: Vultures unguento qui fugantur, alios appetunt odores. Lact. lib. 1. Saturnus quum fugatus esset à filio.

Fŭgātūrŭs, a, um, Part. fut. temp. Ovid. epist. 17: Iamque fugatura Tithoni conjuge noctem Prævius Auroræ lucifer ortus erat.

Fulcio, is, si, tum act. q. Munio, sustento, fortifico. [סמך *samach* סעד *sadath* ἐρείδω, στηρίζω. Gall. *Appuyer, estayer, soustenir.* Ital. *Sostentare, fortificare.* Germ. Vnderstützen/ vndersetzen/ bevestigen. Belg. Ondersetten/ bevestigen. Hispan. *sostener, afirmar, fortificar.* Po. *Podpieram, wmacniam, podsadzam.* Vngar. *Meg tamaztom.* Ang. *To propre, to vnderset and make fast.*] Iuvenal. Sat. 3: Nos urbem colimus tenui tibicine fultam. Marc. lib. 8: Fulcitur testa fagina mensa mihi. Cic. 4. Acad. Sed quid eos colligam quum habeam Chrysippum qui fulcire putatur porticum Stoicorum? Idem post red. in Senatum. Horum consulum ruinas, vos consules vestra virtute fulsistis. ¶ Hujus compositum est Suffulcio, ὑποστηρίζω. Varro, ut majoribus perticis suffultæ vites, auras nos pertimescant. 103.

Fulcīmentum, ti, n. s. Quod aliquid fulcit & sustinet. [מסעד *mishad* משען *mishan.* ἔρεισμα, στήριγμα. Gal. *appuy, estaye, soustenement.* Ital. *Sostegno, sostenemento.* Germ. Ein Vndersatz/ auffenthalt. Belg. Eenen stutt/ ondersettinge. Hispan. *Sustentamiento.* Pol. *Podpora.* Vngar. *Támasz.* Ang. *A proppe, a shore.*] Plaut. in Trinum. Quid ego nunc agam, nisi in sarcinam Constringam, & clypeum ad dorsum accommodem, fulcimenta, jubeam suppingi soccos.

Fultūră, ræ, f. p. Sustentatio. [מסעד *mishad* משען *mischán* ἔρεισμα, στήριγμα. Gall. *Soustien, appuy, estayement.* Ital. *Sostentamento, sostegno.* German. Vnderstützung/ auffenthaltung. Hisp. *Sustentamiento.* Pol. *Podeprzenie, podparcie.* Vng. *Támasz.* Angl. *An holding vp, a propping.*] Plin. lib. 63 cap. 15: Cyzici & buleuterion vocant ædificium amplum sine ferreo clavo ita disposita contignatione, ut eximantur trabes sine fulturis, ac reponantur. Plin. in Epistol. Nam fulturæ ad substructiones, quibus subinde suscipitur, non tàm firmæ mihi, quàm sumptuosæ videntur. Colum. lib. 1. cap. 5: Sed & pro fultura & substructione fungentur adversus, &c.

Fulctio, onis, f. t. [Pol. *Wesprzenie.* Vng. *Támasz.*] Corn. Fronto de Nominum verborumque differ. Fulcio cum fit, fultura cum facta est.

Fulcrum, cri. n. s. Quo lectus sustinetur, à fulciendo dictũ. [מסעד *mishadi* משען *mischán* ἐνήλατα Gal. *Soustenement, le bois...* Ital. *Sostentamento, piedi che sostentano le lettiere.* Germ. Ein stütz/ ein bettstoll. Belg. Lage vande Bedstede. Hispan. *El pie de la cama.* Pol. *Slupi logne, pod pory.* Vng. *Támasz.* Angl. *A proppe or shore, a bed steddr.*] Virg. 6. Aen. - fulgent genialib. altis Aurea fulcra toris. Gel. lib. 20. cap. 15: Neq; apud ejus lecti fulcrum capsam cum strue aut ferro oportet. Suet. in Claudio: Adhibebat omni cœnæ & liberos suos cum pueris, puellisque nobilibus, qui more veteri, ad fulcra lectorum sedentes vescerentur.

Fulgĕo, ges, si, sum, n. t. à φλὸξ deducitur, quod apud Græcos flammam significat, splendeo, fulguro. [נגה *nagáh* בהל *behel.* ... λάμπω]

στιλβειν. Gall. *Reluire, resplendir.* Ital. *Risplendere.* Germ. Schei-nen/gleissen. Belg. Schijnen/blincken. Hisp. *resplandecer.* Pol. *Lsnie sie, swiece sie.* Vngar. *Fénlöm, ven diklöm, fillamlom, villamom.* Ang. *To glitter or shyne.*] Lucan. lib. 10. Fulget gemma toris, & jaspide vulva supellex. Cic. in Catil. Qui nitent unguentis, qui fulgent purpura. Liv. 2. ab Vrbe: Vt primò statim concursu increpuêre arma, micantesque fulsêre gladii, horror ingens spectantes perstringit. ¶ Accipitur etiam fulgere pro fulgurare. Cic. 2. de Nat. deor. Hunc etiam augures nostri, quum dicunt, Iove fulgente, tonante: dicunt etiam Cœlo fulgente, tonante. Idem in Vatin. Iove fulgente, cum populo agi nefas esse. ¶ Fulgere, pro ferire prisci dicebant, auctore Festo Pompeio: unde fulgur dictum est. ¶ Hujus composita sunt Affulgeo, alluceo, ἐπιλάμπω. Liv. Et navium speciem de cœlo affulsisse. Confulgeo, simul totus fulgeo. Plaut. in Amphytr. Ardere censui, ædes ita tum confulgebant. ¶ Effulgeo, splendorem emitto. ἐκλάμπω. Præfulgeo, vid. suo loco. ¶ Refulgeo, splendorem reddo. Persius in Præfat. sui Poëm. Quòd si, dolosi spes refulserit nummi, Corvos Poëtas &c.

Fulgetrum, tri, n. s. fulgur: hoc est, lux illa, seu vibratio luminis, quæ ante cernitur, quàm tonitruum audiatur, quum simul fieri certum sit [חזיז chaziz ברק barak. ἀστραπὴ, στεροπή. Gall. *L'esclair que fait le tonnerre.* Ital. *Lampo, baleno.* Germ. Ein blitz/ wetterleucht. Belg. Den blixem/weerlicht. Hispan. *Resplandor del relampago.* Polon. *Blyskawica, blask.* Vng. *Villamás.* Angl. *The lightning that the thunder maketh.*] Plin. libro 2. capite 43: Hinc nasci procellas, & si in nube luctetur flatus, aut vapor, tonitrua edi: si erumpat ardens, fulmina: si longiore tractu nitatur, fulgetra: his findi nubem, illis perrumpi. Ibidem c. 54: Fulgetrum prius cerni quàm tonitruum audiri, quum simul fiant, certum est: nec mirum, quando lux sonitu velocior.

Fulgetra, træ, f. p. [Vngar. *Villamás.*] Idem Plin. lib. 28. c. 2: Fulgetras poppysmis adorare consensus Gentium est.

Fulgo, is, si, sum, tertiæ conjugationis, fulgeo. [נגה naghah הבהל hebhil. στίλβω. Gall. *Resplendir, reluire.* Ital. *Risplendere.* Germ. Schei-nen/gleissen. Hisp. *Resplandecer.* Po. *Lsnie sie, iskám sie.* Vngar. *Villámom, fénlöm, ven diklöm.* Angl. *To glitter or shyne.*] Virg. lib. 6. Aen. Illæ autem, paribus quas fulgere cernis in armis, Concordes animæ, &c. Ad eundem etiam modum effulgo dicebant pro effulgeo. Idem: auroque effulgere fluctus.

Fulgor, oris, penult. prod. m. t. Splendor. [נגה noghah ברק barak. αἴγλη. Gall. *Resplendissure, lueur, clarté.* Ital. *Splendore.* German. Schein/glantz. Belg. Schijn oft glantz. Hisp. *Resplandor.* Polon. *Lyskanie, glanc.* Vng. *Fény, öklés, fénlés, villámás.* Ang. *A glistering brightnesse.*] Plin. lib. 7. cap. 15: Speculorum fulgor aspectu ipso hebetatur. Virgilius 5. Aeneidos: maculosus & auro Squamam incendebat fulgor. Cicer. 6. Verr. Cujus fulgore collucere atque illustrari Iovis Opt. Maxim. templum oportebat. ¶ Accipitur etiam fulgor pro fulgure. Cicer. 2. de Divin. Quum autem se in nubem induerint, ejusque tenuissimam quamque partem cœperint dividere, ac disrumpere, idque crebrius facere & vehementius, tum & fulgores & tonitrua existere: si autem nubis conflictu ardor expressus se emiserit, id esse fulmen.

Fulgur, guris, pen. corr. n. t. fulgetrum, fulgor. [ברק barak. ἀστραπή. Gall. *Esclair.* Ital. *Lampo, baleno.* Germ. Ein blitz. Belg. Weder-licht. Hispan. *El relampago.* Pol. *Blyskanie.* Vngar. *Villam.* Ang. *The lightning that the thunder maketh.*] Differt autem à fulmine, teste Seneca libro 2. Natur. quæst. quòd fulmen dicatur, quum ignis emittitur, fulgur autem, quum ignis tantùm ostenditur. Vnde domum fulmine accensam dicimus, non fulgure. Etenim fulgur, nihil aliud quàm splendor ipsius fulminis: fulmen autem, ipsum telum. Vtrunque tamen ignem esse constat, illud tamen interest, quòd fulgur tantum virium non habet, ut ad terram possit deferri. Plin. lib. 2. cap. 49: Quod si simul rupit nubem exarsitque, & ignem habuit, aut postea concepit, fulmen est. Hinc ajunt naturalium causarum scrutatores, fulgura ex nubium collisione gigni in morem silicum duriorum quos, quum comploseris, medius ex his ignis excitus elabitur, atque ita cum fulgure pariter & tonitrua mugire, tonitruum scilicet sonitu indicante, & fulgura excussi luminis claritate. ¶ Fulgur expelvi, ἀστραπὴ ἐκ πυέλου. De minis inanibus eorum qui lædere non queant. Fulgor enim, qui fulgueris quadam è vasculorum nitentium vibratione, aut ex aquis redditur, nocendi vim nullam habet, pueros modò territat. Diogenianus.

Fulguralis, le, om. t. ad fulgura pertinens. [ἀστραπαῖος. Gall. *D'esclair, des appartenances d'esclairs.* Ital. *Pertinente à lampo.* Germ. Das zu dem blitz gehört. Hisp. *Cosa pertenesciente al relampago.* Pol. *Blyskawiczny.* Vng. *Villámáshoz való.* Ang. *Perteining to lightning.*] Cic. 1. de Div. Quod Hetruscorum declarant & aruspicini, & fulgurales, & rituales libri, nostri etiam augurales: hoc est, libri qui de fulgurum inspectionibus tractant.

Fulguritas, atis f. t. Afflatio fulminis. [ברק barak. Vng. *Villámmal való ütés.*] Luc. apud Nonium: Luporum aciem claram, & fulguritatem arborum. Antiquum est, & obsoletum.

Fulguro, as, pen. corr. act. p. Fulgur emitto, fulgeo, corusco. [ברק barak. ἀστράπτω. Gall. *Esclairer, faire esclair.* Ital. *Folgorare, balenare.* German. Wetterleuchten/blitzgen. Belg. Weder-lichten / blixemen. Hisp. *Relampaguar.* Pol. *Blyskam.* Vng. *Villámom, fénlöm.* Ang. *To send forth lightning.*] Plin. li. 18. c. 35: Quin ex omnib. quatuor partibus cœli fulguravit. Idē li. 9. c. 35. Si fulguret, comprimi conchas.

Fulguratio, f. t. fulgurandi actio. [ברק barak חזיז chaziz. ἀστραπὴ, ἡ ἀπὸ τῆς ἀστραπῆς λάμψις, ἢ ἐκλάμψις τοῦ ὑπὸ τῶν νεφῶν σκότους. Gall. *Esclairement, quand il esclaire par tonnerre.* Ital. *Il lampeggiare.* Ger. Blitzung. Hispan. *El acto de relampaguear.* Polon. *Bliskanie.* Vngar. *Villamás.* Angl. *The lightning of thunder.*] Senec. 2. Nat. quæst. Fulguratio ostendit ignem, fulminatio emittit.

Fulgurator, m. t. Fulgurum inspector & interpres, teste Nonio. ἀστραπαῖος. Cato de moribus Claudii Neronis: Aruspicem, fulguratorem si quis adducat. Cicer. 2. de Divin. Nonne intelligis eadem uti posse & aruspices, & fulguratores, & interpretes ostentorum.

Fulgurio, is, pen. corr. act. q. Fulgur jacio. [ברק barak. ἀστράπτω. Gall. *Faire esclaire, frapper d'esclairs.* Ital. *Folgorare, balenare.* Germ. Blitzgen. Hisp. *Relampaguear.* Polon. *Blask puszczam.* Vng. *Villámás.* Ang. *To send forth lightning.*] Nævius apud Nonium: Sanè suo sonitu claro fulgurivit Iupiter.

Fulguritus locus: id est, fulmine ictus, qui statim fieri religiosus putabatur, quòd eum Deus sibi dicasse videretur. Auctor Festus. κεραυνόβλητος. ¶ Senec. Quæst. natur. 2. c. 1: Quid quod omnibus fulguritis odor sulphureus est.

Fulguritassunt. Pro fulgure percutiuntur, dixit Plaut. Trinummo: fulguritassunt Alternæ arbores, sues moriuntur angina acerrimè.

Fulmen, inis, n. t. Ignis è nubibus erumpens: de quo vide latiùs paulò antè in dictione Fulgur. [ברק barak. κεραυνὸς, σκηπτός. Gall. *Fouldre.* Ital. *Fulmine, saetta.* Germ. Der Straal. Belg. Blixem. Hisp. *Rayo que caye del cielo.* Polon. *Piorun.* Vngar. *Menny ütö kö.* Angl. *Lightning, a thunder bolte.*] Liv. 1. ab Vrbe: Aventino fulmina ipse ictus, regnum per manus tradidit. ¶ Ponitur aliquando pro vi & impetu. Cicer. ad Papyr. Insanire tibi videris, quòd imitère verborum meorum, ut scribis, fulmina. Idem 2. Tusc. Nam in omnia fugiendæ turpitudinis, adipiscendæq; honestatis causâ faciamus, non modò stimulos doloris, sed etiam fulmina fortunæ contemnamus licebit.

Fulmineus, a, um, [κεραύνιος, ἢ κεραύνειος. Gall. *De foudre.* Ital. *Di fulmine, di saetta.* Germ. Das zu dem Straal gehört. Hisp. *Cosa del rayo del cielo.* Polon. *Piorunowi.* Vngar. *Menny ütö köé.* Ang. *Belonging to lightning, of lightning.*] Ovid. 2. de Pont. Et qui fulmineo sæpè sine igne tonat. Fulmineum os apri: hoc est, violentum, & fulminis modo obvia quæque prosternens. Ovid. 4. Fast. Sicut aper longè sylvis latratibus actus, Fulmineo celeres dissipat ore canes.

Fulmino, as, are, act. p. Est fulmen jacere, vel fulmine afflare. [ברק barak. κεραυνοβολέω, κεραυνόω. Gall. *Fulminer, foudroyer.* Ital. *Fulminare, saettare.* Germ. Straal schiessen. Belg. Die stralen schieten. Hispan. *Herir con rayo del cielo.* Pol. *Piorunem zarazam.* Vng. *Menny kövel meg ütöm.* Angl. *To lighten, to strike with lightning.*] Senec. Minore igne ad fulgurandum quàm ad fulminandum opus est. Plin. lib. 2. c. 7: Fulminantem pejerant Iovem. ¶ Fulminans Mars, per translationem. Plin. lib. 30. c. 1: Trojanis itaque temporibus & Chironis medicinis contenta & solo Marte fulminante, miror equidem Achillis populis famam ejus in tantum adhæsisse, ut, &c.

Fulminor, aris, passivum, Fulmine percutior. [Vngar. *Menny ütö kövel meg ütetem.*] Cornutus in Pers. Satyr. 2: Citius fulminentur arbores, quàm ruet domus tua.

Fulminatus, a, um, Fulmine ictus. [κεραυνόβλητος. Gall. *Foudroyé, frappé du tonnerre.* Ital. *Saettato del cielo.* Germ. Mit dem Straal geschossen oder geschlagen. Hispan. *Herido con rayo del cielo.* Polon. *Piorunem uderzony.* Vngar. *Menny ütö kövel meg ütetett.* Angl. *Striken with lightning.*] Plin. lib. 2. cap. 54: Vulnera fulminatorum frigidiora.

Fulica, cæ, pen. corr. f. p. [κίγκλος nonnullis, aliis λάρος. Gal. *Vn oiseau de riviere qu'on appelle foulque.* Ital. *Folaqua.* Germ. Ein taucher/ oder Haeselgans. Belg. Meercoete. Hispan. *La cerceta ave nota.* Pol. *Luka.* Vngar. *Szárcsa.* Angl. *A coote.*] Avis est aquatica, magnitudinem columbæ non multùm excedens: à furvo: id est, nigro, aut certè à fuliginis colore dicta. Gaudet præcipuè mari, stagnisque amplioribus. In siccum se recipiens, clarioreque voce clangens, nautas imminentis tempestatis admonet. Virg. lib. 1. Georg. In sicco ludunt fulicæ. Plin. lib. 18. c. 35: Loligo volitans, conchæ adhærescentes, echini affigentes sese, aut arena suburrantes, tempestatis signa sunt: Ranæ quoque ultra solitum vocales, & fulicæ matutino clangore. ¶ Legitur & fulix in eadem significatione: ut rauca fulix, Apud Cicer. lib. 2. de Divin.

Fuligo, ginis pen. prod. f. t. Nigrum illud excrementum, quod ex fumo caminis, aut furnis adhæret. à furvo: id est, nigro colore nomen habens. [ἄσβολος, λιγνύς. Gall. *Suye.* Ital. *Fuliggine, negrezza causata del fumo.* Ger. Ruß. Belg. Roet/soet. Hisp. *Hollin del hogar.* Pol. *Sadza.* Vng. *Korom.* Angl. *The soote of a chymney.*] Plin. lib. 35. cap. 6: Adulteratur fornacum, balnearumque fuligine. Col. lib. 1. cap. 6: Quoniam fumo & fuligine sapor olei corrumpitur. Cic. 2. Philipp. Idem tamen quasi fuligine abstersa, reliquis diebus in Capitolio præclara Senatusconsulta fecisti. ¶ Hinc Fuliginosus, λιγνυώδης.

Fulix, Vide Fulica.

Fullo, inis, m. t. Qui purganda, poliendave vestimenta accipit: ita dictus à fovendo: aqua calida vestibus [כובס kobhes, γναφεύς. Gal. *Foulon.* Ital. *Purgatore, tintore.* German. Ein Walcker. Belg. Een Volder. Hispan. *El que lava ò adoba lo pannos, tanandero de trapos.* Polon. *Knap, bleichars, walkars.* Vng. *Ványoló, festö.* Angl. *A fuker.*]

A fuller.] Plaut. in Aulul. Stat fullo, phrygio, aurifex, lanarius. Plin. lib 28. cap. 6. Vrina virilis podagris medetur, argumento fullonum, quos ideo tentari eo morbo negant.

Fullonius, a, um, Quod ad fullonem pertinet. [γναφευτικός. Gall. *De foullon.* Ital. *Cosa de tintore* German. Das zu dem Walcker gehört. Hisp. *Cosa perteneciente à lanandero de a apor.* Pol. *Bleichowny.* Vng. *Feſtöbös, valo.* Angl. *Of a fuller.*] Plaut. in Pseud. Gratis mihi potandus fructus est fullonius. Plin. lib. 16. cap. 44. Quod notatur & in spina fullonia hippophaesto.

Fullonica, cae, f. p. substantivè acceptum, modò significat officinam fullonis. [γναφεῖον. Gall. *Boutique de foullon* Ital. *Bottega di tintore.* Germ. Ein Walcke. Hisp. *La tienda de lanandero de orapos.* Pol. *Blechownia, walkownia.* Vngar. *Feſtöhaz.* Angl. *A fullers work house.* Vlp. l. Apud Trebatium. ff. de aqua pluv. arcenda: Apud Trebatium relatum est, quum in fundo aqua oriretur, cum qui fullonicas circa fontem instituisset, & ex his aquam in fundum vicini immittere coepisset. ¶ Modò etiam ipsam fullonis artem. [γναφευτική. Gall. *L'art de foullon.* Ital. *Arte de tintore.* German. Die kunst des walckens. Hisp. *Aquella arte de lanandero de pannos.* Vngar. *Feſtő meſterség.* Ang. *The fullers craft.*] Plaut. in Asin. si non didicisti fullonicam, Non mirandum est: in oculos invadere optimum est. Plin. lib 7 cap 57 Fullonicam artē Nicias Megarensis invenit. ¶ Legitur & Fullonica neutro genere, & plurali numero, pro fullonum officinis, à nominativo singulari fullonicum. Vlpian. l. Si cujus ff. de usuf. Quod (*inquit*) dicitur meritoria non facturum, accipe quae *diversoria*, vel *fullonica* vulgò appellantur.

Fulmen, Fulminare. Vide Fulgeo.

Fultura, Vide Fulcio.

Fulviana, Herba quaedam, urinae ciendae utilis, à Fulvio inventore nomen habens. Plin. libro 26. cap. 8. Et herba fulviana trita ex vino, & haec nomen inventoris habet, nota tractantibus urinas ciet.

Fulviaster, Cic. lib Epist. ad Att. 12. Philotimus negat Cn. Pompejum teneri: quod sequitur, est fulviaster: id verò est, imitatur Fulvium Pompejanorum studiosum, rumoresq; falsos, qui de secundis Caesaris rebus feruntur, praedicantem. Sic ille antiquus apud Festum versiculus: Aut hic formaster, aut laetaster parvulus, explicari videtur debere, de eo, qui formosum aut calentem hominem (nam formus lingua antiqua est calidus, unde & formosus) & laetum imitaretur, talemque ustendere se vellet & fingeret.

Fulvus, vi, m. f. Color dicitur qui ex rufo & viridi videtur esse mistus, in aliis plus viridis, in aliis plus rufi habens. [צהוב tsahób ירקרק jerakrák. ξυρρός. Gall. *Fauve, de telle couleur qu'est vn lyon.* Ital. *Color di leone, rosso, à giallo.* Germ. Goldgelb / goldfarb. Belg. Goutgheel / goutverwe / leeuwverwe. Hispan *Color leonado, roxo* Polon. *Zoltawy.* Vngar. *Pö hőnyös' argá.* Ang. *A diepe yalowe lyk gold or copper.*] Nam & aquilam fulvam dicunt Poëtae, & fulvum aurum, & arenam fulvam, & leonem fulvum: quae tamen res colore nonnihil differunt. Quinetiam jaspidem fulvam vocant, quam tamen constat esse viridis coloris. Virg. 4. Aen. atq; illi stellatus jaspide fulva Ensis erat. Vbi Servius: Iaspide fulva, pro viridi: ut, fulvaque caput nectentur oliva.

Fumus, mi, m. f. Vapor niger ex igni exhalans: à colore furvo: hoc est, nigro dictus. [עשן hashán καπνός. Gall. *Fumee.* Ital. *Fumo.* German Ein Rauch Belg Rooch Hisp *El humo* Pol. *Dym.* Vng. *Füſt.* Ang. *Smoke.*] Plin. l. 12. c. 17. Tradunt fumum brutae arboris contra ligna alia esse remedio. Ovid. 2. Met. calidóque involvitur undiq; fumo. Virg. 2 Aen. mistoq; undantem pulvere fumum. Cic. in Pisonem: Paulisper stetimus in illo ganearum tuarum nidore, atque fumo. ¶ Accipitur per translationem fumus pro splendidis & magnificis pollicitationibus, quae tamen carent effectu. Inde vendere fumos dixit Mart. pro officium suum, quod nullum est, & simulatam apud principem gratiam, precio vendere. Hujusmodi homines fumi venditores dicuntur: qualis insignis deprehensus fuit Alexandri Severi tempore Thurinus quidam, qui quum nihil apud principem aut gratia aut autoritate valeret, simulata tamen principis amicitia, non modica clientes pecunia emungebat. Sed tandem deprehenso fuco, ut crimini responderet supplicium, alligatus palo jussu principis, viridium lignorum fumo est enectus: pronuntiante praecone, fumo perit, qui fumos vendidit. ¶ Fumum fugiens, in ignem incidi, καπνὸν φεύγων εἰς τὸ πῦρ ἐνέπεσον. Quo uti licebit, quum malum aliquid fugientes in longè gravius incidimus. ¶ Sacrum sine fumo, ἄκαπνος θυσία. De nimiùm tenui convivio, & in quo nihil cocti opsonii apponitur. ¶ Fumi umbra, καπνοῦ σκιά Proverbiali hyperbole dixit Antiquitas pro re qualibet vili. Sophocles in Antigone.

Fumarium, rii, n. f. Locus ubi vina fumo condiebantur. καπνεῖον. Mart. li. 10 Improba Massiliae quicquid fumaria coquit. Accipit aetatē quisquis ab igne cadus. Nam vina fumo praecocē trahunt maturitatem, & celeriùs vetustescunt, ut docet Col. lib 1. c. 6

Fumosus, a, um, Quod fumum emittit. [עשן hashén καπνώδης. Gall. *Fumeux, enfumé.* Ital. *Affumato.* Germ. Rauchig / das viel rauch gibt Hispan *Cosa mucho humosa.* Pol. *Dimiasty, dymny.* Vng. *Füſtös.* Ang. *Smokie, blackewith smoke*] Cato de Re rust. c. 130. Codicillos oleaginos, & caetera ligna amurca cruda perspergito, & in Sole ponito, percibent bene: ita neq; fumosa erunt, & bene ardebunt. Idem c. 37 Item infimi lapides cocti cadent, & minùs flemma fumosa exibit. ¶ Interdum etiam fumosum dicitur quod fumo tinctum est. Vnde tecta fumosa dicuntur à Virgilio: Colaq; praelorum fumosis deripe tectis. Et fumosae imagines, à Cicerone in Pisonem, quae à nobilioribus domi asservabantur, jam ob vetustatem fumo denigratae. Sed (*inquit*) ne totam quidem factum aut militiae, aut domi: obrepsisti ad honores errore hominum, commendatione fumosarum imaginum, quarum simile habes nihil praeter colorem. Ad hoc etiam alludit Iuvenalis, quum ait, Sat 8. Fumosos Equitum cum Dictatore magistros. Quanquam in quibusdam exemplaribus corruptè legatur *famosos.* ¶ Apud Graecos καπνώδεις εἰκόνες: id est, fumosae imagines vice Proverbii dicebantur in eos qui jactebant vetustam generis nobilitatem. Infumibulum, per quod fumus erumpit, καπνοδόχη.

Fumeus, a, um: [עשני hashéni καπνώδης. Gall. *Plein de fumee, fumeux.* Ital. *Pieno di fumo o che getta fumo.* Germ. Rauchechtig. Hisp *Cosa mucho humosa à que hecha de si humo.* Pol. *Dimu pelny.* Vngar. *Füſtös.* Angl. *Smokie.*] ut, Vinum fumeum: hoc est, fumo conditum. Mart. lib 13. Fumea Massiliae ponere vina potes.

Fumifer, ra, um, Fumum afferens, fumosus. [עשן hashén. καπνοφόρος. Gall. *Rendant ou faisant fumee.* Ital. *Fumoso* Germ. Das ein rauch macht. Hisp. *Humoso.* Polon. *Dim mnożący.* Vng. *Füſthozó.* Angl. *That maketh smoke.*] Virg. 9. Aen. Parte alia (horrendū visu) quassabat Hetruscam Pinum, & fumiferos infert Mezentius ignes. Fumosa nox, pro caligine è fumi densitate nascēte. Idem li 8. de Caco Feucibus ingentem fumum (mirabile dictu) Evomit, involvitque domum caligine caeca: Prospectum eripiens oculis glomeratque sub antro fumiferam noctem.

Fumidus, a, um, Fumum referens, fumosus. [עשן hashén. καπνώδης. Gall. *Fumeux, qui rend fumee.* Ital. *Fumicoso, affumicato.* Germ. Rauchig / voll rauch. Hisp. *Cosa humosa.* Po. *Dimem pedobni.* Vng. *Füſtölgö.* Ang. *Smokie, that smoketh.*] Plin. lib. 37. ca 7. Sunt qui praeferant Arabicas Indicis, fumidaeque chrysolitho illas similes esse dicant. Idem lib. 14. c. 10. Vitia praeter suprà dicta, acor, aut fumidum virus, aut pisces adustio.

Fumo, mas, act. p. Fumum emitto. [עשן hashán τυφόομαι Gall. *Fumer, rendre ou faire fumee.* Ital. *Far fumo, fumare.* Germ. Riechen / ein rauch geben. Hispan. *Hazer humo, humear.* Pol. *Kurzę sie.* Vng. *Füſtölgök.* Ang. *To cast a smoke.*] Virg. 1. Ecl. Et jam summa procul villarum culmina fumant. Cic 7 Verr. Quum fumantes etiam nostras naves reliquissent. ¶ Fumare aper dicitur, vel ursus, quum è naribus densum spiritum emittit instar fumi. Mart. lib. 11. Fumantem vini nasum ne laeseris ursi. ¶ Hujus compositum est Infumo, pen. prod. quod est ad fumum sicco.

Fumigo, as, pen. corr. act. p. Suffio, fumum facio [קטר kittér. θυμιάω. Gall *Enfumer, perfumer.* Ital. *Profumare, suffumicare.* Germ. Beräuchen. Hisp. *Echar de si humo, sahumar.* Pol. *Okurzam.* Vngar. *Füſtölgök, ſwő füſtölök.* Ang. *To perfume, or make a swect smoke.*] Varr. 3. de Re rust. cap. 16. Verno tempore & aestivo ferè ter in mense mellarius inspicere debet, fumigans leniter. Hinc fumigatio pro suffitu. θυμίασις.

Fumifico, as, fumigo, suffio, suffitum facio. [קטר kittér. θυμιάω. Gall. *Enfumer, perfumer.* Ital. *Fumicar, suffumicare.* German. Ein rauch machen. Hispan. *Sahumar.* Pol *Kadzę, kurzę.* Vng. *Füſtölök.* Ang. *To perfume.*] Plaut in Mil. Ejq; ut Arabico fumificē odore.

Fumificus, ca, cum, Quod fumum emittit [עשן hashéhin. καπνώδης. Gall *faisant fumee* Ital. *Che fa fumo* Germ. Das ein rauch macht Hisp. *Cosa que haze humo.* Pol. *Dim czyniący.* Vng. *Füſtölgö* Angl. *Making smoke per fuming.*] Ovid. 7. Metam. Fumificisq; locum mugitibus implevēre.

Funalia. Funambulus. Vide Funis.

Funda, dae, f. p. Instrumentum è funiculo factum, quo funduntur: hoc est, jactantur lapides [קלע kelah. σφενδόνη. Gall *La fonde* Ital. *Fromba, fronda* Germ. Ein schlung oder schlenger. Belg. Een slinge / slinger Hispan. *La honda para tirar piedras.* Pol. *Proca.* Vng. *Parittya.* Angl. *A sling*] Virg. lib. 1 Georg. Stuppea torquentem Balearis verbera fundae. Vocat Poëta fundam Balearem, quòd duae insulae Baleares peritos in primis mittebant funditores. Terent. in Eunucho: fundam tibi nimis vellem dari, Vt tu illos procul hinc ex occulto caederes. ¶ Est etiā retis piscatorii genus, quod in orbem spargitur, quod & reticulum solet. ἀμφίβληστρον. Virgil. 1. Georg. funda jam verberat amnem. ¶ Accipitur quandoque pro sacculo, seu marsupio in modum retis facto in quo pecuniae & alia geruntur. [Gall. *Besace.* Ital. *Sacchetto.* Germ. Diebsack / beyssack. Belg. Dieffack / oft gebreyde burse Hispan. *Morhila, talega.*] Macrobius: Quumq; accessisset ad sellam, demissa in fundam pauperem manu, paucos denarios protulit, quos principi daret. Quod sacculi genus etiam reticulum vocatur Horat. Reticulum panes va nales inter onusto Forte vehas humero ¶ Aliquando pro circulo ex auro, sive alio metallo, quo gemmae ita nectuntur, ut aurum nonnisi margines amplectatur. Plin. Fundae includuntur perspicuae, ex ters subjicitur orichalcum.

Funditor, m. r. Qui funda dimicat. [קלע kallah. σφενδονήτης, vel σφενδονιστής. Gall. *Qui vse de fonde pour combatre* Ital. *Chi combatte con fronda.* German. Der im Krieg ein schlingen braucht / Schleuderer. Belg. Slinger worper. Hisp. *Hondero* Polon. *Ten ktory proca walczy* Vngar. *Parittyás.* Ang *A slinger, that fighteth with a sling.*] Salust. Ipse cum expeditis cohortibus ad haec funditorum & sagittariorum delecta manu. Caes. 3. bel Gall. Numidas & Cretas sagittarios, & funditores Baleares subsidio oppidanis mittit. Sic Liv. 1. bel. Pun.

Fundibularii Idem qui funditores, σφενδονῆται.
Fundamentum, Vide FUNDUM.
Funditus & Fundo, fundas, Vide FUNDUM.
Fundo, dis, fudi, fusum, act. t. effundo, emitto, diffundo, dispergo. [שפך schaphách יצק jatsák נסך násach התיך hitich השתפך hischtapháh. χέω, χωνεύω. Gall. *Pondre, espandre, verser une liqueur.* Ital. *Liquefare, spargere, fondere.* Germ. Giessen/schmeltzen: item, Aussprützen. Belg. Gieten. Hispan. *Derramar cosa liquida.* Polon. *Leie, smelcuie.* Vngar. *Tölteni, önteni.* Ang. *To powre out.*] Cic. de Divinat. Fundere sanguinem è patera. Claudian.-& pessima fudit Vina cadis. Et quia metalla igne liquefacta funduntur, fundere etiam dicuntur artifices aliquem, quum effigiem alicujus arte fusoria exprimunt. Plinius lib. 34. cap 8. Theodorus qui labyrinthum fecit Sami, ipse se ex ære fudit, præter similitudinem mirabilem, fama magnæ subtilitatis celebratus. ¶ Aliquando ponitur pro extendo. Cicer. Iustitia ipsa se fundit in cæteras virtutes. ¶ Aliquando pro prosternere, profligare, vincere. ἐδαφίζειν, καταβάλλειν. Virg. 1. Aen. Nec priùs absistit quàm septem ingentia victor Corpora fundat humi. Livius 1. ab Vrbe: Exercitum fundit, fusum persequitur. ¶ Aliquando abundanter præbere. Virgilius 4. Ecloga: Ipsa tibi blandos fundent cunabula flores. ¶ Aliquãdo pro loqui. ἐπεξερεύγεσθαι, διεξιέναι, φθέγγεσθαι, φθέγξασθαι. Virgilius 3. Aeneid. Talia fundebat lacrymans. ¶ Aliquando pro demittere, ut apud eundem; -cristisque à vertice flammam Fundit. ¶ Hujus composita sunt Affundo, ad aliquid fundo, ἐπιχέω. Plinius: Exprimitur foliis succus mollissimus, in pila tusis, affuso paulatim vino austero. ¶ Confundo, perturbo, opprimo, sive omnia in unum misceo, conjungo, συγχέω. Livius libro 1. ab Vrbe: Alterius urbis duo populi in unum confusi sunt. Virgilius libro 3.- qui nunc Ore Arethusa tuo Siculis confunditur undis: id est, conjungitur. Plinius: Et si misceantur, facilè cõfundunt colorem id est, perturbant. ¶ Circunfundo, circumcirca spargo, περιχέω. Apuleius: Atque eo liquore stabulum omne circumfundit. Virgilius 2. Aeneidos: Vndique visendi studio Trojana juventus Circunfusa ruit. ¶ Defundo, deorsum fundo, καταχέω. Autor ad Herennium libro 2. Nam ut fortè hic in balneas venit, cœpit postquam defusus est, defricari. ¶ Diffundo, & Effundo, de quibus suprá. ¶ Infundo, in rem aliquam quippiam fundo, ἐγχέω. Colum. libro 2. Merumque faucibus, si æstuaverint boves, infundet. Hinc infundibulum, de quo suo loco. Infusum idem est Plinio quod Clyster, τὸ ἐγκλυζόμενον. ¶ Offundo, & perfundo, valde, sive per omnes partes fundo, spargo. διαχέω, καταντλέω. Ovidius: Perfunditque genas lacrymis. ¶ Profundo, προχέω. ¶ Refundo, rependo, ἀμείβεσθαι, ἀντιδιδόναι. Seneca: Id erat non tàm accipere beneficium, quàm refundere. ¶ Interdum restituo quod sparsum erat. Idem: Quicquid deerit ex mero, refundam. ¶ Interdum rejicio, ἀναφέρω: ut Omnem culpam in te refundam. ¶ Interdum idem est quod Evomo. Plinius: Quod hesterna crapula ingurgitaverat, palàm refudit. ἀναδιδοὺς. ¶ Suffundo, est supra fundo, aut fundendo injicio. Colum. lib. 7. Lassæ & æstuanti mulæ ad eos in fauceis dimittitur, utrunque in os suffunditur. Plautus in Curcul. Mane suffundam aqulam. ¶ Interdum forinsecus spargo, ὑποχέω, cùm in fundo pociùs de interiori parte dicatur. Virg. 1. Georg. At si virgineum suffuderit ore ruborem, Ventus erit. Servius: Suffuderit, forinsecus habuerit. ¶ Hinc suffusio, morbus ex oculorum, quem vulgò *Cataractam* vocant, ortum trahens ex vitioso humore inter duas tunicas collecto, visumque depravante, ὑπόχυσις, ὑπόχυμα. Celsus lib. 7. cap 7. Suffusionis plures species sunt: quædam sanabiles, quædam quæ curationem non admittunt: nam si exigua suffusio est, si immobilis, eo lorem verò habeat marinæ aquæ, vel ferri nitentis, & à latere sensum aliquem fulgoris relinquit, spes superest. Si magna est, si nigra pars oculi, amissa naturali figura in aliam vertit: si suffusionis color cærulæus est, aut auro similis: si labat, acque hac illac movetur, vix unquam succurritur. *Hæc Celsus.* ¶ Interdum Con fundo, sive rubore perfundo, Cicero pro inspergo posuit, ad Lentulum scribens: Novi animum cùm mihi amicissimum, cùm nulla in cæteros malevolentia suffusum. ¶ Suffundere frigidam, Vide in dictione FRIGIDA. ¶ Superfundo, ἐπιχέω. Lactant. libro 6. Extinguitur protinus tanquam igni aquam superfuderis. ¶ Transfundo, de uno vase in aliud fundo, spargo, immittóve. μεταχέω. Cato de Re rust. Vbi dies triginta præterierint, transfundito, ita relinquito. Cicero Dolabellæ: Libentiùs omnes meas laudes (si modò sunt aliquæ meæ laudes) ad te transfuderim, quàm aliquam partem exhauserim ex tuis.

Fusus, a, um, participium, conflatus, vel liquefactus, ut aurum, vel argentum fusum dicimus. [יצוק jatsúk מתך mutách נשפך nischpach χυθείς. Gall. *Fondu, espandu.* Ital. *Liquefatto, sparso.* Germ. Geschmeltzt/gegossen: item, Außgesprützet. Hisp. *Derramado, ò hundido lo liquido.* Polon. *Vlany, rozpusticzny, smelcowany.* Vng. *Öntetet.* Ang. *Powred out.*] ¶ Interdum idem quod fusione confectus, ut quum statuam, aliudve quid operis ex metallo quopiam dicimus esse fusum. ¶ Aliquando idem quod dispersus. Cicero de Orat. Genus facetiarum æqualiter tota in oratione fusum. Idem 13. Philipp. Exercitum hostium cæsum, fusumque cognovimus. Idem 2. de Nat deor. Exin mari finitimus aer die ac nocte distinguitur, isque tum fusus, & extenuatus sublimè fertur, tùm autem concretus in nubes cogitur, &c.

Fuse, adverb. Abundanter, & copiosé. [διεξοδικῶς, πλατικῶς. Gall. *Au large, bien au large, amplement.* Ital. *Sparsamente, largamente, abundantemente.* Germ. Überflüssiglich. Hispan. *Abundosamente, largamente, copiosamente.* Pol. *Dostatecznie, szeroce.* Vng. *Bövén.* Angl. *Largelye, plentifullye.*] Cicer. 3. de Finib. Potest id quidem fusè, & copiosè, & omnibus electissimis verbis gravissimisque sententiis rhetoricè & augeri & ornari. Idem 4. Tusc. De cujus excellentia multa quidem diei quanvis fusè lateq; possint, sed breviſſimè illo modo.

Fusim, adverbium, Sparsim. [χύδην. Gall. *En fondant.* Ital. *Sparsamente.* German. Weitläuffig/hin und her. Hispan. *Derramadamente.* Polon. *Wszedzie, tam y sam.* Vng. *Széjjel.* Ang. *Here and there, by powring out.*] Fusè autem, ut suprà diximus, significat latè & copiosè.

Fusio, onis, f. t. [יציקה jetsikáh התכה hittúch מסכה massecháh. χύσις. Gall. *Fusione, espandement.* Ital. *Spargimento, fondimento.* Germ. Giessung/oder außgiessung. Hisp. *Obra de derramar, hundimiento.* Pol. *Lanie.* Vngar. *Töltés, öntés.* Angl. *A powring out, a melting.*] Cic. 1. de Nat. deor. Ipsúmque mundum Deum dicit esse, & ejus animi fusionem universam.

Fusilis, le, penult. corr. m. t. Quod fundi potest, seu quod fusum est, vel quod pronum est ad fundendum. [מוצק mutsák, χυτός. Gall. *Qui est de fonte, qu'on peut fondre.* Ital. *Che si può liquefare.* Germ. Giessig/das sich schmeltzen und giessen lest. Hispan. *Cosa que se puede hundir.* Polon. *Vlany, ktory sie da rozlewać, smelcowany.* Vng. *Megönthető, öntött.* Ang. *That is or may be molten.*] Vnde fusilia vasa dicuntur, & fusilia signa, quæ ex metallo aliquo fusa sunt. Ovid. 11. Metamorph. Fusile per rictus aurum fluitare videres. Col. libro 6. cap. 33. Vel cum fusili sale trita fæcis testa.

Fusores, m. r. dicuntur qui ex metallo quopiam statuas, aliáve opera fundunt. [צורפים tsorephim χωνευταί. Gall. *Fondeurs.* Ital. *Coloro che fanno statue ò altri lavori di getto.* Germ. Giesser/schmeltzer. Belg. Gheeters. Hispan. *Hundidores para echar en molde.* Pol. *Cykiorze roz puszczáiący żelazo miecolete.* Vngar. *Öntök.* Angl. *Melters.*]

Fusorius, a, um, Quod ad fusionem: hoc est, liquefactionem attinet, seu quod funditur, aut fundi potest: [מוצק mutsák. χωνευτικός. Gall. *Appartenant à fondre.* Ital. *Pertinente a fondere.* Ger. Das zu dem schmeltzen oder giessen gehört. Hisp. *Perteneciente à hundir.* Pol. *De smelcowania sposobny.* Vng. *Ön esbez való.* Ang. *Belonging to melting.*] ut, Opus fusorium. Fusorium vas, in quo metalla liquefiunt. Ars fusoria, ars fundendi, conflandive metalla, operisq; aliquid ex eis conficiendi. χωνευτική.

Fusura, ræ, f. p. Fusio, liquefactio. [יציקה jetsukáh התוך hittúch מסכה messecháh. χύσις. Gall. *Fonte.* Ital. *Fondimento.* Germ. Ein guß. Hispan. *Aquella obra de hundir, hundimiento.* Pol. *Smelcowanie, roz puszczenie.* Vngar *Öntés.* Ang. *A melting, a spreading.*] Plinius libro 33. cap. 6. Chrysitis ex ipsa vena fit. Argyritis ex argento, Molybditis plumbi ipsius fusura, quæ fit Puteolis. & inde habet nomen.

Fundito, as, pen. corr. Sæpè fundo. [ἐπεξερεύγεσθαι. Gall. *Espandre & verser en abondance.* Ital. *Spargere spesso.* Germ. Giessen eine gießsene. Hisp. *Hundir y derramar muchas vezes.* Pol. *Wylewam lpie.* Vng. *Tölögetem, öntöge tem, tölögetem.* Ang. *To powre out largelye or often.*] Plautus in Amphit. Dum cruciatu tuo isthæc hodie verna verba funditat. Idem in Pœnulo: En monstrum mulieris: tantula tanta verba funditat: id est, multum & frustra profert. ¶ Funditare rem, pro consumere, prodigere, ac profundere. Plaut. in Mercat. Omni quòd modo, cui juvenis ipse parserit, Me rem videret funditare ac perdere.

Fundum, di, n. s. Ima pars cujusque rei quæ aliquid liquoris in se continet, vel ad continendum facta est, ut dolii, navis, alvei, fluminis, lacus, maris. [קבעת kubbáhath נכה necho תחתית tachtith קרקע karkah. πυθμὴν. Gall. *Le fond de quelque chose que ce soit.* Ital. *Fundo, profundo.* German. Der Boden oder grund. Belg. Den boden/ gront. Hispan. *El hondon de qualquier cosa.* Polon. *Grunt, dno.* Vngar. *Fenék.* Ang. *The bottome of the water.*] Virgil. 2. Aeneid.-sævique tridenti Soumeus atque imo Nereus ciet æquora fundo. ¶ Largitio non habet fundum. Quo dicto significamus, stulta liberalitate quantaslibet opes exhauriri, vel effluere potiùs. Cic. lib. Offic. 2. ¶ Sera in fundo parsimonia, Proverbium apud Senecam in 1. epist. In tempore parcendum rebus necessariis: neq; imitandum profusorum vulgus, qui tum denique incipiunt parcere, posteaquam viderint minimum superesse. ¶ Profundum, vide suo loco.

Funditus, penult. corr. adverbium, prorsus, à fundo: [כליל calíl, ἐκ βάθρων, πρόῤῥιζον. Gall. *Iusques au fond, totallement, du tout.* Ital. *Dal fundo.* German. Vom boden auff/vom grund auff. Hispan. *Desde cimiento hondon.* Polon. *Zgruntu.* Vngar. *Mind talpig, mind fenékig, mindenestül fogva, fenekestül fogva.* Angl. *From the very bottome, vtterly, wholy.*] sicut cœlitùs, à cœlo. Cicero 9. Verr. Qui non obruisit aliqua ex parte monimenta P. Scipionis, sed funditùs sustulit, ac delevit. Idem de Amicitia: Quæ enim domus tàm stabilis, quæ tàm firma civitas est, quæ non odiis atque dissidiis funditùs possit everti? Cicero Torquato lib 4. Necesse est enim aut armis urgeri Rempublicam sempiternis, aut his positis recreari aliquando, aut funditùs interire. ¶ Porrò quòd prorsus, ac citra spem instaurationis perditur, funditùs ac radicitùs tolli dicitur. Cicer. 3. de Orat. Neque earum rerum

quenquam funditùs natura voluit esse expertem. Idem in Orat. Ne spondæus quidem funditùs est repudiandus.

Fundo, as, fundamentum jacio, ago, pono, constituo. [יסד jasidh. θεμελιόω, θεμελιῶ. Gall. Fonder, iester les fondement. Ital. Fondare, iettare le fondamento. Germ. Bevestigen / festigen. Belg. Fonderen. Hispan. Echar fundamento ò fundar. Pol. Gruntuie, gruns zakladam. Vngar. Fundálok. Ang. To lay à ground.] Virgil. 8. Aen. Haud procul hinc saxo colitur fundata vetusto Vrbis Agyllinæ sedes. ¶ Transfertur ad incorporalia, & idem ferè significat quod firmo, sive stabilio. Quintil. Fundatam paternis avitisque opibus domum exhaurit. Significat & firmare in mari. Virg. 6. Aeneid. -tum dente tenaci Anchora fundabat naves. ¶ Fundatissima familia, Antiquissima & ditissima. Cic. pro Domo sua ad Pontif. Quod quum judicassem, deflevi conjugis miseræ dissidium, liberorum chatissimorum solitudinem, fratris absentis amantissimi atque optimi casum, subitas fundatissimæ familiæ ruinas. ¶ Hujus composita sunt Effundo, as, quod est à fundo everto, ἀνατρέπω. Cæcilius: Respublica amisso & effundato pulcherrimo statu, non parvâ fecerat jacturam. Suffundo, pro fundamento subjicio. Varro: Qui in domibus lateritiis paululum modò lapidibus suffundatis, ut humorem fugerent, habitabant.

Fundāmēn, inis, n. t. & Fundamentum, ti, n. f. solum, sedes, id supra quod quid struitur. [יסוד jesodh קרקע karkah. θεμέλιος, ὑπόβασις, βάσις. Gall. Fondement. Ital. Fondamento. Germ. Ein fundament oder pfulment / ein grundveste. Hispan. Cimiento ò canja de edificio. Pol. Grunt, fundament. Vng. Fundamentom. Angl. A foundation the first beginning or ground of a thing.] Ovid. 5. Metamorph. Ambibat Siculæ cantus fundamina terræ. Virgilius 4. Georg. -& lentum de cortice gluten Prima favis ponunt fundamina. Plin. lib. 36. cap. 14. Rursus ne in lubrico atque instabili fundamenta tantæ molis locarentur. Virgil. 1. Aeneid. Fundamenta locant alii, pars ducere muros. ¶ Iacere fundamenta Reipublicæ, est quasi dare Reipublicæ principium. Cicero Cornificio: Ego, mi Cornifici, quo die primùm in spem libertatis ingressus sum, & cunctantibus cæteris ad XIII. Calendas Ianuarii fundamenta jeci, eo ipse die providi multùm, atque habui rationem dignitatis.

Fundŭs, di, m. f. Est quævis possessio rustica; ita dicta quòd fundat quotannis multa: vel quòd sit rei familiaris fundamentum: nam pecuniarum ratio habilis est. [שדה sadheh חלק chelek. χωρίον, ἀγρός. Gall. Fond de terre, heritage, champ, ou piece de terre. Ital. Fondo, possessione. German. Ein Gut ausserhalb der Statt gelegen / als da seind Weingärten / Acker / Wiesen. Belg. Een hoeve oft hoffstede. Hisp. La heredad ò possession de tierra. Polon. Dobra lezisie, folwark. Vngar. Mezö, rét, mivei földség. Ang. A peece of ground, land.] Plaut. in Cap. Quasi fundum vendam, meis me addicam legibus. Fundi appellatione (ut docet Florentinus Iureconsultus) omne ædificium, & omnis ager continetur: sed in usu urbana ædificia, ædes rusticæ, villa dicuntur. Locus verò sine ædificio in urbe, area: rure autem, ager appellatur. Idemque ager cum ædificio, fundus dicitur. ¶ Accipitur etiam fundus per translationem pro cujusvis negotii fundamento. Plaut. in Trinummo: Nunc mihi is propriè conveniendus est, ut quæ cum ejus filio egit, ei rei fundus pater sit potior eo hoc est, fundamentum autor & approbator. Sic populum fundum fieri, teste Festo, est populum ejus rei quam alienat, fieri autorem. Cic. pro Cornelio Balbo: Quid enim dici potuit imperitius, quàm fœderatos populos fieri fundos oportere? Nam id non magis proprium est fœderatorem, quàm liberorum omnium. Et paulò pòst: Potuit magis fundus populus Gaditanus fieri, si tum sit fundus, quum scita ac jussa nostra sua sententia comprobat. ¶ Fundum ftectiem ne colas, τὸν ἀγρὸν μὴ σκάπτειν. Refertur inter leges Platonicas. Hoc ænigmate lex apud Platonem verecundè deterret à venere mascula. Potest tamen ad alios usus accommodari. Plaut. Ampl.

Fūnĕbrĭs, Funestus, Funero, Vide Funus.

Fūnĕtă, Arcus sunt in vitibus, quum breviores palmites sarmento junguntur inter se funium modo. [χοινιοειδῶς συνημμένων ἀμπέλων. Vngar. Kötve kötöt szölö vesszök.] Autor Plin. lib. 17. cap. 22.

Fūngŏr, eris, functus, d. t. Significat officium aliquod exerceo, munus obeo. [שרת scherêth. τελέω, λειτουργέω. Gall. Faire ou exercer quelque charge ou estat. Ital. Fare, essercitare vfficio, vsare. Germ. Ein Ampt verwalten / ausrichten / &c. Belg. Een officie bedienen. Hispan. Vsar de algun officio. Pol. Vrząd na sobie mam. Vng. Tisztemet teszem, dolt gombam el jarok. Angl. To be in some estate, to execute or exercise some office or charge.] Fungi munere. Cæsar 7. bell. Gall. Hunc ex proximis unus jacentem transgressus, eodem illo munere fungebatur. Cicero 5. de Finibus: Atque in sensibus hæc est sua cujusque virtus, ut nequis impediat, quominus suo quisque sensus munere fungatur in his rebus celeriter expediteque percipiendis. Fungi officium dixit Terent. in Adelph. Major filius tuus Aeschinus, Quem fratri adoptandum dedisti, neque boni, neque liberalis functus officium est viri. Plaut. in Menæch. Nam parasitus octo hominum munus facilè fungitur. ¶ Fungi aliquando significat id quod debetur dare. Cic. Verrina 5. Tribus decumis pro una defungi: id est, tres pro una persolvere. Vlp. in instit. tit. de dotib. Dos quæ semel functa est, ampliùs fungi non potest. Hotom. in suo Lexico. ¶ Hujus composita sunt Defungor: id est, expedio, finem facio, perago, cesso, & liberor ab alio officio vel munere. Virgil. 6. Aeneid. O tandem magnis pelagi defuncte periclis: id est, qui finivisti & evasisti pericula. Livius: Defuncta morbis corpora salubriora esse cœpere: id est, evaserunt morbos. Terent. in Adelph. Vtinam hoc sit modo defunctum: id est, utinam hoc malum ultimum sit quo defungatur, & in quo finem faciat peccandi Aeschinus. ¶ Inde etiam defunctos dicimus qui mortui sunt, eò quòd vitæ munus peregerunt: quod etiam functos vita dicimus: quasi illud dicamus, eos vixisse, nec ampliùs vivere. ¶ Perfungor, perfectè fungor, ad finem usque exequor, ἐκτελέω, ἀνύτω. Cic. Lentulo: Quum & honoribus amplissimis, & laboribus maximis perfuncti essemus.

Fūnctĭo, onis, f. t. actio, gestio. [שרת charith פעלה pehullah. λειτουργία, ἐκπλήρωσις, ἐνέργεια. Gall. L'execution de quelque charge ou office. Ital. Effecutione di qualche vfficio. Germ. Ein Ampts oder ein Verwaltung vnd ausrichtung des Ampts. Hisp. La obra de vsar de algun officio. Pol. Vrząd. Vngar. Tisztben valo el járás dolga teule; (avagy) ussit. Ang. The execution of some charge.] Cicer. 2. Tusc. Labor est functio quædam vel animi vel corporis, gravioris operis, vel muneris. Idem 5. Verr. Vt iis jcundior esset muneris illius functio. ¶ Aliquando ponitur pro solutione. Paul. in l. 2. D. si certum petatur: Quia in suo genere functionem recipiunt non specie: id est, solutionem.

Fūngĭbĭlēs rēs dicimus, quæ consistunt in numero, pondere & mensura: ut, pecunia, frumentum, vinum, oleum. Cæterùm corpora in universum omnia, omnes aliæ species dicuntur res non fungibiles, Zas. in §. in person. Inst. de Action.

Fūngŭs, gi, n. f. à funere (ut quidam docent) descendit, quòd vescentibus periculosissimus sit, vel ipso Plinio teste, qui eos annumerat inter ea, quæ temerè manduntur. [μύκης. Gall. Champignon ou potiron. Ital. Fungo. German. Ein pfifferling / oder schwamm. Belg. Campernoelie / duyvels broot. Hispan. El hongo. Pol. Grzyb. Vng. Gomba. Angl. A mushrome or todestole.] Tanta enim est fungis cum venenis cognatio, ut si vel caligaris clavus, aut ferri rubigo, aut panni marcor ad fuerit, aut si serpens primò parescentem adhalaverit, omnis statim succus decoquatur in venenum. Fungi nomen generale est. Boleti autem dicuntur qui in volvis albis nascuntur, quibus sublatis lutei sunt coloris. Plin. lib. 22. cap. 25. Fungorum lentor natura, & numerosa genera: sed origo non nisi ex pituita arborum. Tutissimi qui rubent callo, minùs diluto rubore quàm boleti: mox candidi, velut apice Flaminis insignibus pediculis. Tertium genus suilli, venenis accommodatissimum. Fungorum diversa sunt genera: nam sunt boleti pratenses albi, qui in pratis nascuntur: spongioli, à similitudine spongiæ: digirelli, à digitis: à porrigine, porriginosi. Nascuntur & in arboribus fungi, & in spinarum radicibus. ¶ Fungus, arborum morbus. Plin. libr. 17. cap. 24. Olea præter vermiculationem, quam æquè ac ficus sentit, clavum etiam patitur, sive fungum placet dici, vel patellam: hæc est Solis exustio. ¶ Fungus pro homine stupido & insulso. Plaut. in Bach. Adeón' me fuisse fungum, ut qui illi crederem?

Fūngŏsŭs, a, um, Quod est rarum & leve ad similitudinem fungi. [μυκητώδης. Gall. Leger & ayant peus troue comme vn champignon. Ital. Fungoso leggiero como fungo. German. Schwammechtig / luck vnd durchlöcheret wie ein Schwamm. Hispan. Ligero como hongo. Polon. Dziurkowaty, takogelka. Vng. Gombás ritka, puha, pösetges. Angl. Lyke a mushrome, holow spongie.] Plin. Hunc totum fungosa ceplet medulla.

Fūngŏsĭtās, atis, f. t. hoc est, raritas & levitas, qualis in spongiis ap aret. [Vng Ritkaság.] Idem: Tota fungositas derasa.

Fūngĭnŭs, a, um, Quod est ex fungo. [ὁ τοῦ μύκητος, ὁ μυκητίνος, ὁ μυκητώδης. Gall. Tr champignon, ressemblant à champignon. Ital. Di natura di fungo. Germ. Schwämmin / das der schwammen eigenschafft hat. Hisp. Cosa de hongo ò semejante à hongo. Pol. Grzybowy, podobny. Vng. Gombábol valo. Ang. Of a mushrome.] Plautus in Trinum. Pol, hic quidem fungino genere est, capite se totum tegit.

Fūnĭs, Restis ex cannabe aut alia materia contorta. [חבל chebel פתיל pathil יתר jether. κάλως, σχοῖνος, μήρινθος. Gall. Chable ou corde. Ital. Corda, fune. German. Ein seil / schnur. Belg. Een seel / coorde / snoer / bast. Hisp. La cuerda. Pol. Powroz, sznur. Vng. Kötel. Ang. A rope or corde.] Hodie tantùm mascul. gen. est, olim etiam fœminini. Virgil. 5. Aeneid. -volucrem trajectam in fune columbam. Quò tendant ferrum, malo suspendit ab alto. Lucretius apud Gellium libro 13. cap. 20. Haud, ut opinor, enim mortalia secla supernè Aurea de cœlo demisit funis in arva. Plin. lib. 6. cap. 1. Viva & palustri junco funes nectunt. Colum. libro 16. capite 2. Cannabinisque funibus cornua juvencorum ligato. ¶ Funis abrumpitur nimium tendendo, ἀπορραγήσεται τὸ σχοινίον τὸ καλώδιον. In eos dici solitum, qui dum extrema experiuntur, alienant à se eos cum quibus agunt, & universæ rei jacturam faciunt, dum plus satis attenti sunt ad lucrum. Lucianus. ¶ Hic funis nihil attraxit, οὗτος μὲν μήρινθος οὐδὲν ἔσπασεν. Senarius, quo significabant operam frustra sumptam, neque ex sententia evenisse quod quis conabatur. Translatum ab hamato funiculo piscantibus, qui sæpe hamum retrahunt inanem. ¶ Funem reducere proverbialiter videtur dici de illo qui libertatem quam dederat, aut beneficia adimit. Persius Satyr. 5. Quod dederam supra repeto, funémque reduco.

Fūnālĭă,

Funalia, lium, n. t. dicuntur faces ex contortis funibus cerâ aut pice circundatis. [λαμπάδες. Gall. *Torches*. Ital. *Torchi* German. Ein fackel/ein tortschen. Hispan. *Hachas ò antorchas de cera*. Polon. *Lana swieca, fakla*. Vngar. *Szöuétnek, fáklya*. Ang. *Torches*.] Cic. de Senect. Delectabatur crebro funali & tibicine: quæ sibi nullo exemplo privatus sumpserat, tantum licentiæ dabat gloria. Plin. de Viris illust. Duillio concessum est, ut, prælucente funali, & præcinente tibicine, à cœna publicè rediret. ¶ Funales verò equi sunt, qui fune, hoc est, reste, juncti, currum triumphalem præcedunt. σειραφόροι. Suet. in Tiber. De hinc pubescens Actiaco triumpho currum Augusti comitatus est, sinisteriore funali equo: quum Marcellus Octaviæ filius dexteriore veheretur. ¶ Funalis cereus. Val. Max. lib. 3. c. 6: Cajus autem Duillius, qui primus navalem triumphum ex Pœnis retulit, quotiescunque epulaturus erat, ac funalem cereum, præeunte tibicine & fidicine, à cœna domum reverti solitus est.

Funambulus, pen. corr. m. s. Qui graditur per funes. [σχοινοβάτης. Gal. *Vn danseur sur corde, qui va & marche sur vne corde*. Ital. *Quello che camina sopra le corde*. German. Der auff dem Seil geht. Hispan. *El trepador que anda sobre maroma*. Polon. *Kuglarz biegaiacy po powroziech*. Vngar. *Kötélen idro, musii*. Ang. *A trumbler which daunceth trough an hoope*.] Terent. in Prologo Hecyræ: Ita populus studio stupidus in funambulo.

Funarius, Restio, σχοινοπλόκος. [Polon. *Powroznik*. Vng. *Köteles*.] Sextus Aurelius Victor, in Valentiniano: Funarius appellatus est, eò quòd venalitium funem portanti, quinq; milites nequiverint extorquere.

Funirepus, pi: Funambulus σχοινοβάτης. Apul. Comœdus sermocinatur, Tragœdus vociferatur, funirepus periclitatur.

Funiculus, li, m. s. diminutivum à fune. [חבל chubel פתיל pathil. σχοινίδιον. σχοινίον. Gall. *Cordelette, petit chable*. Ital. *Cordicella, funicella*. German. Ein klein seil/ schnur. Belg. Een coordeken/een touken. Hispan. *Pequenna cuerda*. Pol. *Powrozek, sznurka*. Vnga. *Kötelets, kegyeplö*. Ang. *A litle rope or small corde*.] Cicer. 2. de Invent. Vsque adeò, ut dominus navis, quum idem gubernator esset, in scapham confugeret: & inde funiculo, qui à puppi religatus scapham annexam trahebat navim, quoad posset, moderaretur. ¶ Ponitur quoque funiculus, pro mensura quadam Persica, sexaginta continente stadia, ut placet Herodoto: quanquam Plinius, ex Eratosthenis sententia, quadraginta tantùm stadiorum esse tradit. In hac tamen significatione, frequentiùs utuntur Græco nomine. *Schœnus*. Funiculum fugiunt miniatum: σχοινίον φεύγουσι τὸ μεμιλτωμένον. aptè dicetur, ubi quis properat officio suo fungi, non ex animo; sed ne in mulctam incidat. Miniato enim funiculo notabantur Athenis, qui ad concionem non accedebant, atque mulctam pendere cogebantur.

Funus, neris, n. t. Pompa quæ fit in exequiis mortuorum, exequiæ, supremi diei celebritas. [מת meth קבורה keburah. ἐκφορά. Gall. *Funerailles, convoy d'obseques*. Ital. *Funerale, pompa funebre*. German. Ein leich/ein nachfolgung der leich. Belg. Een lijck/ Begravinge. Hispan. *Mortuorio del exequias del muerto*. Pol. *Pogrzeb*. Vngar. *Halot, halottas hálhoz valo gywlés, halot kisereése*. Angl. *Funeralles, solemnitie of burying*.] A' funalibus dictum Funus, quòd incensi funes mortuis præferebantur: quoniam noctu efferebantur cadavera. Vel potiùs, quòd φόνος Iones dicunt, Ionicè pro φόνος, quod cædem vel cladem significat. Ennius: Nemo me lacrymis decoret, nec funera fletu faxit. Terent. in Andr. Funus interim procedit: sequimur: ad sepulchrum venimus. Cicero de Amic. Quàm autem civitati charus fuerit, mœrore funeris indicatum est. ¶ Interdum ponitur pro Cadavere. νεκρός. Terentius in Andr. Effertur funus. ¶ Interdum significat mortem. Virgil. 4. Aeneid. Nec moritura tenet crudeli funere Dido. ¶ Quandoque pro sepulchro. τάφος. Virgil. 3. Aeneid. Ergo instauremus Polydoro funus. ¶ Funus facere prandio alicujus: pro, Consumere epulas prandii. Plaut. Menæch. fecisti funus absente me, prandio. Cur ausus facere, cùm ego eâ, quâ tu eras, eram?

Funeræ, arum f. p. Apud veteres dicebantur mulieres, ad quas funus pertinebat: ut, sunt mater & soror defuncti. [Vngar. *Halottas asszonépek*.] Nam Præficæ, ut planctus sunt principes: ita doloris sunt expertes. Virgilius 9. Aeneid. nec te tua funera mater Produxi, pressique oculos, aut vulnera lavi. Quem locum Servius: Funeræ, *inquit*, dictæ sunt, quasi funereæ, ad quas pertinet Funus.

Funerarius, & Funeratitius: Quod fit ob funus, ut, funeraria & funeratitia actio dicitur à Iurisconsultis, quæ ob impensas funeris causâ factas conceditur. [Vnga. *Halottás*.] Κηδευτικὴ ἀγωγή. Vlpian. Dig. lib. 11. Tit. 7. leg. 14: Hæc actio, quæ funeraria dicitur, ex bono & æquo oritur.

Funereus, a, um: Funebris. [ἐπικήδειος. Gall. *Du funerailles, de dueil*. Ital. *Funeral, cio che appartiene à mortorio*. German. Das zu der leich oder begräbnuß gehört. Hispan. *Cosa para mortuorio*. Pol. *Do pogrzebu przinalezacy*. Vngar. *Holothoz valo*. Ang. *Perteining to funeralles*.] ut, Funerea fax. Martial. lib. 8: Funereamque toris quassat uterque facem. Virgil. 4. Aen. Intenditque locum sertis, & fronde coronat Funereo. Ovid. 10. Metam. ter omen Funereus bubo lethali carmine fecit.

Funebris, funebre; penult. corr. om. t. Quod ad funus pertinet, [ἐπικήδειος. Gal. *Funebre, de funerailles, de dueil*. Ital. *Funebre, funesto*. German. Der leich oder begräbnuß zugehörig. Hispa. *Cosa pertinecient al mortuorio*. Polon. *Pogrzebowy*. Vngar. *Halothoz valo*. Ang. *Perteining to funeralles*.] ut, Funebris pompa: Funebre carmen. ἐπικήδειον, ἐπιτάφιον. Quintil. Quid sibi velit ille funebrium longus ordo pomparum. Funebres tibiæ, quibus in funere canebatur. Funebris oratio: Cicero 2. de Orat. Funebre vestimentum: Cicer. 2. de legib. Funebria justa: Liv. 1. ab Vrbe. ¶ Interdum accipitur pro exitiali seu pernicioso, quodq; multa affert funera. Sic Funebre bellum, φθισήνωρ πόλεμος. Homero. legitur apud Horat. in Serm.

Funero, as, pen. corr. n. p. Iusta mortuo persolvo, pompam funebrem duco. [קבר kabar. κηδεύω, ἐκκομίζω. Gall. *Ensevelir, enterrer*. Ital. *Sepelire, far il funerale*. Germa. Die leich folge halten/ begraben. Belg. Begraven. Hisp. *Enterrar cuerpo muerto, hazer mortuorio*. Polon. *Na pogrzeb ide, ogrzebam*. Vng. *El temetöm, temetésre kiszerséget meg adom*. Ang. *To burie*.] Plin. lib. 33. c. 10: Qui funerari se jussit sestertiis undecim millibus. Suet. in Domit. Cadaver ejus, populari sandapilâ per vespillones exportatum, Phyllis nutrix in suburbano suo Latinâ viâ funeravit. Horat. 3. Car. Ode 8. funeratum dixit, pro occiso: id quod sequitur pro eo, quod præcedit: propè funeratus Arboris ictu.

Funestus, sta, stum: Perniciosus, exitialis, inquinatus. [טמא tâmâ. ὀλέθριος. Gall. *Pollu pour avoir touché vn mort, mortel, cruel*. Ital. *Funesto, che apporta morte, rovina*. Germ. Tödtlich/schädlich/ verderblich. Hispa. *Mortifero, mortal*. Pol. *Szkodliwy*. Vngar. *Veszedelmes, halálos*. Angl. *Mortell, cruell, deadlie*.] Cic. ad Attic. Majores nostri funestiorem esse voluerunt diem Alliensis pugnæ, quàm Vrbis captæ. Idem in Catil. Hoc tibi perniciosum esse confido, & funestum futurum. Senec. Vox illa funesta Reipub. ¶ Item, quod funeribus adhibetur ut, Funesta tibiæ, quâ ad funera canebant. ¶ Funesta arbor, dicitur à Poëtis cupressus, cujus ramus poni ante domum funestam solitus sit, ne Pontifex per ignorantiam ingrediens pollueretur. ¶ Funesta familia dicebatur tantisper, dum cadaver humanum non esset, neque justa persoluta. Nam his rebus factis, pura dicebatur. Cajus l. 28. de stip serv.

Funesto, stas, stare: Cæde polluo, funere inquino. [טמא tímmê. μιαίνω. Gall. *Polluer, contaminer*. Ital. *Funestare, contaminare, violare*. Germ. Beflecken mit todtschlag. Hispan. *Ensuziar con la muerte de alguno*. Polon. *Mordem oszpecam*. Vnga. *Meg fertöztetöm, halállal meg rutitom*. Angl. *To pollut, to defile*.] Cicer. pro Fonteio: Qui etiam, siquando aliquo metu adducti, deos placandos esse arbitrantur, humanis hostiis eorum aras ac templa funestant. Idem pro Rabirio: Funestari concionem carnificis contagione vero. ¶ Vnde Domus funestata, quæ aliquo funere affecta est. Plautus: Paternam domum funestavi.

Fuo, fuis, fui, futum: Antiquissimi dixerunt, pro sum. Plaut. in Amph. Nequis tam audax fuat homo, qui obviam obsistat mihi. Hinc mansit præteritum Fui. Vide suprà FUAT.

Fur, ris, c. t. Notæ significationis est, à ferendo, ut quidam putant, hoc est, ab auferendo, dictus. [גנב gannab. φώρ, κλέπτης. Gall. *Larron*. Ital. *Ladro, rubatore*. Germa. Ein Dieb/ es sey ein Mann oder Weib. Belg. Een dief. Hispan. *Ladron que hurta descondidas*. Pol. *Zlodziey*. Vngar. *Lopo*. Angl. *A theefe*.] Vel (ut docet Varr. lib. 14 rerum divinarum) à furvo, nigro: quòd furta clàm fiant, & plerunque nocte. Aut certè (quod Gellio magis placet) à Græco nomine φώρ. Ita enim antiqui vocabant, quem nunc κλέπτην dicunt. Plaut. in Aulul. Tametsi fur mihi es, molestus non ero furi. Idem in Rud. Fures mihi estis: hoc est, furamini res meas. Cic. pro Milone: Nocturnum furē quoquomodo; diurnum autē si se telo defenderit interfici impunè voluerunt. ¶ Fur item à Varrone dicitur, qui fucus in apibus nominatur: lib. 3. de Re rust. cap. 16. ¶ Interdum Fur capitur pro servo. Virgil. 3. Eclog. Quid domini facient, audent quum talia fures? ¶ Composita sunt, Bifur & Trifur. τρίφωρ. Plautus: Verberabilissimè etiam rogitas? non fur, sed trifur: hoc est, summè fur. Aurifur, qui furatur aurum. χρυσοκλέπτης. ¶ Diminutiva sunt: Furunculus, de quò infrà; & Furculus, secundum Priscianum.

Furunculus, diminutivum à Fur. [ὁ μικρὸς κλέπτης κλεπτίσκος. Gall. *Larronneau petit larron*. Ital. *Ladroncello*. Germ. Ein kleiner dieb. Hispan. *Pequenno ladron ò ladroncillo*. Pol. *Zlodzieik*. Ang. *Lopotska*. Angl. *A litle theeft*.] Cic. in Pisonem: Olim furunculus, nunc etiam rapax. ¶ Accipitur etiam quandoque pro mustella sylvestri, quâ in cavernis cuniculi capiuntur. Alio nomine dicitur Viverra: Græcè ἴκτις. ¶ Est & Furunculus, tuberculum acutum, cum inflammatione ac dolore in carnosis maximè partibus: ut scribit Galenus. δοθιήν. Provenit ex humoribus crassis: differtque à phymete; quod hoc majus est furunculo, rotundius atque planius. Plin. lib. 26. c. 12: Passim, & in quacunque parte, ac maximo incommodo nascuntur, qui furunculi vocantur, mortiferum aliquando malum confectis corporibus. ¶ Est præterea furunculus in vitibus, tuberculum in modum verrucæ eminens: quod fit, dum ex cicatrice germen procedit. Colum. lib. 4. ca. 22: Plerunque autem germen de cicatrice procedit; quod sive longiùs prosilierit, in flagellum submittitur; sive breviùs, in pollicem; sive admodum exiguum, in furunculum, is ex quolibet vel minimo capillamento fieri potest. Ibidem cap. 24: Sed si resecis facultas non erit, circumspiciendus est furunculus: qui quamvis angustissimè præcisus, in modum verrucæ

proximo Vere materiam exigat. Dictus furuoculus, quòd quasi furtim nascatur.

Furīōsus, a, um: Quod ad furem pertinet. [κλεπτικός. Gal. *De larron, des larrons.* Ital. *Ciò ch' appartiene à ladro.* German. Das zu den Dieben gehört. Hisp. *Cosa perteneciente à ladron.* Polon. *Do slodzieca przinależący.* Vnga. *Lopohoz valo, lopoié.* Ang. *Of a theefe.*] Plaut. in Pseud. Nam non coquinum est, verùm furinum est forum.

Fūrtŭm, ti, n. s. ut Paulus Iureconsult. definit, est contrectatio rei fraudulosa, lucrifaciendi gratiâ, vel ipsius rei, vel etiam usus ejus possessionisve: quod lege naturali prohibitum est admittere. [גנבה *genebâh.* κλοπή, κλέμμα. Gall. *Larrecin.* Italic. *Furto.* Germa. Ein diebstal. Belg. Dieferie. Hispan *Hurto.* Pol. *Zlodzieistwo.* Vngar. *Lopás.* Angl. *Theft, a craftie wyle to deceive one.*] Cic. pro Cluent. Hoc ipso ferè tempore, Strato ille Medicus domi furtum fecit, & cædem ejusmodi. Idem 3. de Nat. deorum: Consilio tuo furtum factum esse, ajo. ¶ Veteres tamen dicebant Furtum, quicquid clàm committeretur. Vnde Furta pro adulteriis, coituque clandestino, frequenter legimus apud Poëtas. Virgil. 4. Georg. Inter quas curam Clymene narrabat inanem Vulcani, Martisque dolos, & dulcia furta. Tibul. celari vult sua furta Venus. ¶ Item pro Insidiis. Virgil. 11. Aeneid. Furta paro belli convexo in tramite sylvæ. Armato ut bivias obsidam milite fauces. Salust. libro 2. Histor. Metu gentis ad furta peridoneæ. ¶ Furta domestica vocantur, quæ servi dominis, vel liberti patronis, vel mercenarii illis apud quos degunt, surripuerunt.

Fūrtim, adverbium: Significat Latenter, clàm. [λαθραίως. Gal. *En cachette, secretement.* Ital. *Nascosamente, celatamente.* German. Heimlichen, verstolen. Hisp. *Hurtiblemente, escondidamente.* Polon. *Kriiomko, potajemnie.* Vngar *Lopva.* Angl. *Quietlye, by stealth.*] Virgil. libro 3. Aeneid. Hunc Polydorum auri quondam cum pondere magno Infelix Priamus furtim mandarat alendum. Cicer. de lege Agrar. Quid Alexandria? quid cuncta Aegyptus? ut occultè latet? ut recondita est? ut furtim tota Decemviris traditur? ¶ Furtim habere servum alienum, est occultare: cui opponitur, palàm habere.

Fūrāx, racis: dicitur, qui proclivis est ad furandum, qui à furto abstinere non potest. [גנב *gannâb.* ἐπίκλοπος. Gal. *Grand larron, adonné & enclin à desrobber.* Ital. *Furace, nato a rubare.* German. Diebisch, auff diebstal geneigt. Hispa. *El que mucho hurta a cica diestras.* Polon. *Skalonni do zlodziestwa.* Vngar *Lopós.* Angl. *Theevish, naturall ye geuen to stealing.*] ut, Furax aleator, Furax servus, Furaces manus. Cicero 2. de Orat. Ridiculum est illud Neronianum vetus, in furace servo, solum esse, cui domi nihil sit obsignatum & occlusum. Idem in Pisonem: Nam quum tu timidus ac tremens, tuis ipse furacissimis manibus detractam cruentis fascibus lauream, &c.

Fūrācĭtās, tatis, f. t. Proclivitas seu inclinatio ad furandum. [κλεπτοσύνη, τὸ κλεπτικόν. Gal. *Envie de desrobber & faire larrecin, inclination à larreciner & desrobber.* Ital. *Rubamento inclinatione à robare.* German. Ein diebische art. Bel. Steelachtichheit. Hispan. *El habito de mucho hurtar assi.* Polon. *Zlodziestwo.* Vngar *Lopósság, lopo termeszet.* Angl. *An inclination to stealing.*] Plinius lib. 10. c. 29: Cui soli avi furacitas auri argentique præcipuè mira est.

Fūrācĭtĕr, adverb. [κλεπτικῶς, κλοπαίως. Gall. *Avec affection & intention de desrobber.* Ital *Con affetto di rubare.* Germ. Mit lust zu stelen Hisp. *Con gana de hurtar.* Vng. *Lopo szandékkal, lopo kep pen.* Ang. *Theevishly.*] Cicer. in Vatin. Quumque omnium domos, apothecas, naves furacissimè scrutarere.

Fūrtīvŭs, a, um, penult. prod. Quod furto ablatum est. [גנוב *ganûb* נגנב *nighnâb.* κλοπιμαῖος, κλοπιμος. Gall. *Fait en cachette, furtif, desrobbé, prins par larrecin* Ital *Furtivo rubato.* German. Gestolen. Hisp. *Cosa hurtible ò hurtada.* Polon. *Ukradziony.* Vng *Lopott, alnok, alattomba valo.* Ang. *Doone by stealth ar privily stolen.*] Plaut. in Curcul. Qui scias mercari furtivas, atque ingenuas virgines, Ambula in jus. Idem in Persa: Adduxi simul formâ expetendâ liberalem mulierem, Furtivam abductam ex Arabia penitissima. ¶ Quandoque Furtivum dicitur clandestinum. Vnde & furtivæ literæ, & furtiva scripta, quæ artificio quodam fiunt; ne legi ab alio, quàm ab eo, ad quem scribuntur, possint, quales erant, quas Lacedæmonii σκυτάλας vocabant. Gell. lib. 17. cap. 9: Res quasdam occultas nuntiare Regi furtivo scripto volebat. Sic furtivæ excusationes: Liv. lib. 4. bel. Pun. Et furtivum iter: apud Cic. in Pisonian.

Fūrtīvē, adverbium: Pro Furtim. [κλεπτικῶς, κλοπίμως. Gall. *Furtivement, en cachette.* Ital. *Furtivamente, di nascosto.* German. Diebisch, heimlichen, verstolen Hisp. *Hurtiblemente, à escondidas.* Pol. *Kradzienie, potaiemnie.* Vng. *Lopva, alattomba* Ang. *Quietly, by stealth.*] Plaut in Pœn. certiorem esse te volui, Ne quid furtivè aut clàm accepisse censeas.

Fūrĭfĭcŭs, a, um: Quod furtum facere solet. [גנב *gannâb.* ἐπίκλοπος. Gal. *Qui fait ou est coustumier de faire larrecin.* Ital *Che suole far furto.* Germ. Das da stelens gewohnt ist. Hispan. *El que haze hurto.* Pol. *Ten ktori zlodziei stwa przywikl.* Vngar. *Lopo.* Ang. *That vseth to steall.*] Plautus in Persa: Vbi illa altera est furtifica leæna. Idem in Pseud. Vt prærodatis vestras furtificas manus.

Fūrŏr, aris, d. p. Furtum facio, clàm alienum aufero, compilo, expilo, clàm eripio. [גנב *ganâb.* κλέπτω. Gall. *Desrober, larreciner, faire larrecin.* Ital. *Furare, rubare.* German. Stelen. Hisp. *Hurtar escondidas.* Polon. *Kradnę.* Vngar. *Lopok.* Angl. *I steale.*] Cicer. 6. Verr. Tùm primùm intellexi, ad eam rem istos fratres Cybiratas fuisse, ut iste, in furando manibus suis, oculis illorum uteretur. Plin. lib. 12. cap. 12: Nemo furatur alteri. Cicero 3. Verrin. Verres solet hæc, quæ rapuit, & furatus est, dicere se emisse. ¶ Furari, pro furtum assequi, & furtim obrepere ad aliquid. Cicero pro Cornel. Bal. Non enim furatus esse civitatem, genus suum ementitus, non in aliquo impudenti mendacio delituisse, non irrepsisse in censum, dicitur.

Fūrcă, cæ, f. p. Instrumentum quo stramenta feruntur. [קלשון *killeshôn.* πάσσαλος, σκόλοψ. Gall. *Fourche.* Ital. *Forcella, forcina.* German. Ein Gabten. Belg. Een gaffel, vorcke. Hisp. *Horca de los gajos ò puntas.* Pol. *Widly.* Vngar. *Villa.* Angl. *A gibbet or gallowes.*] Horat. in Epistol. Naturam expellas furcâ licet, usque recurret, Et mala perrumpet furtim vestigia victrix. Virgil. lib. 1. Georg. Exacuunt alii vallos, furcasque bicornes. ¶ Dicitur etiam Furca id, quo quid sustentatur, in modum furcæ factum. Plinius libro 5. cap. 2: Furcas subdere his necessarium. Idem libro 9. cap. 8: Tunc piscatores circundant retia, furcisque sublevant. ¶ Vnde Bifurcus, Bifurcatus, & Bifurcatim. ¶ Furca quoque crucem significat aliquando. Sub furca vinctum esse: Liv. libro 1. Figebantur furcæ grassatores: Callistratus in l. Capitalium. §. famosos. ff. de Pœnis ¶ Furcam ferebant, deprehensi in aliquo maleficio servi. Cic. de Divin. Quumque jam Populus consedisset, servus per circum, quum virgis cæderetur, furcam ferens ductum est. Hinc apparet, furcam fuisse lignum oblongum, in modum furcæ: duas autem hinc & hinc positas, superjectâ unâ perticâ, sub qua vincti verberabantur: aut quam ferebant, qui cædebantur sive servi, sive alii qui aliquid peccassent.

Fūrcīlĭs: Instrumentum bidentatum, tridentatumve, quo utimur ad extrahendum fimum [Vng. *Ganeuonogerblye.*]

Fūrcŭlă, dimiuntivum [τὸ μικρὸν δίκρουν ξύλον. Gall. *Fourchette, petite fourche.* Ital. *Forchetta.* Germ Ein gäbelein Hispan. *Pequeña horca.* Polon. *Widelki.* Vngar. *Vilácska.* Ang *A litle gibbet.*] Liv. 38: Momento enim ad inane suspensu, furculis ab hostibus muro pervenerunt.

Fūrcīllă, læ, aliud diminutivum, à Furcula; & significat instrumentum, quo frumenta cillentur, hoc est, moventur: (nam cillere, movere est) & quo fœnum, stramenta, & id genus reliqua, jumentis ministrantur. [Vng *Szena vanyoborog, villácska.* Ang. *A corne or hay forke.*] Hoc rustici in fœno colligendo utuntur. Varro lib. 1. de Re rust. Herba quum crescere desiit, & æstibus arescit, subsecari debet; &, quoad perarescat, furcillis versari. Colum. lib. 2. cap. 10: Baculo furcillisve contundant.

Fūrcĭfĕr, m. f. dicebatur servus, qui ob leve delictum cogebatur à domino, ignominiæ magis, quàm supplicii causâ, in vicinia furcam in collo ferre, subligatis ad eam manibus, & prædicare peccatum suum; simulque monere cæteros, ne quid simile admitterent. [ὁ δίδυμον ξύλον αἰωρῶν, ὁ σταυρὸν φέρων, ὑπὸ ζυγός. Gall *Qui porte une fourche.* Ital. *Portante la forca.* Ger. Ein galgenbub, galgenschwengel, ein knecht der von wegen seiner missethat zur schand ein gabten wie ein Galgen tragen must Hisp. *El que trae horca ò corma* Polon. *Lotrzik ktori dla niecnoti takiey musial nasi noficę wislymia Po szubienice, szubienicnik, wisu liec.* Vng. *Hitván latr, villara, akasztofára valo.* Ang. *A slaue for punishment, bearing a gallowes through the citie or forke with his handes tied unto it.*] Vnde Plutarchus in vita Coriolani Furcifer huic nomen est, quod maxima pœna apud antiquos servo peccanti erat: ut is plaustri lignum, cui temo affigitur, spectante vicinià, ferens circumageret: quod ubi factum erat, infidus à domesticis & vicinis existimatus, furcifer appellabatur. Nam Latini ligoom illud furcam appellant. Plaut in Amphit. Ego polte, istis tuis pro dictis & malefactis, furcifer, Accipiam. Cicer. in Vatin. Quod in illo viro & tum ferendum esset & maximis rebus quas postea gessit, obliterandum; id tu tibi furcifer sumes? Terentius in Andr. Oh tibi ego ut credam, furcifer? ¶ Hinc Trifurcifer, insignis furcifer dicitur: sicut Trivenefica, insignis venefica.

Fŭrfŭr, furfuris, penultimâ genitivi correptâ, m. t. Purgamentum farinæ. [סובין *mispâl.* πίτυρον. Gall. *Du son la bran de la farine.* Ital. *Semola, crusca.* German. Kleyen, trüsch. Belg. Gruys, semel. Hispan. *El saluado.* Polon. *Otreby.* Vng. *Korpa.* Ang. *Branne, skourfe.*] Plaut in Captivis: Tum pistores scrophi pasci, qui alunt furfure sues. ¶ Furfures item Latini appellant vitium capitis, quod & Græci πιτυρα, sive πιτυρίασιν vocant: quum scilicet quædam quasi furfuraceæ squamulæ, absque ulceratione, à cute resolvuntur; præsertim in capillo, sive barbâ, nonunquam etiam in superciliis. Celsus & Serenus: Porriginem nominant. Plin. lib. 20. ca. 9, de scilla herba: Discutit & foliis strumas, quadrinis diebus soluta; furfures capitis, & ulcera manantia, illita ex oleo cocta.

Fŭrfŭrĕŭs, a, um, sive Furfuraceus: Quod ex furfure constat, ut, Panis furfuraceus, sive furfureus. [πιτυρίας, πιτυρίτης, ἄρτος. Vng. *Korpás.* Ang. *Of branne.*]

Fŭrfŭrōsŭs, a, um: Quod furfures habet admistos, aut quandam furfurum similitudinem referre videtur. [πιτυρώδης. Gall. *Plein de son, ou de telles petites ordures blanches.* Ital. *Pieno di semola, ò de paglinole.* Germ. Voll kleyen oder trüsch. Hispan. *Cosa llena de saluados.* Polon. *Ostrebiasty, napoly z otrebamy.* Vng. *Korpás.* Ang. *Full of branne or skourfe.*] Plin lib. 12. cap. 25: Color in quacunque natione præfertur, rufus, & pinguiter lentus; deterior furfurosus.

Furiæ,

Fŭriæ, Furialis, Furiosus, Furibundus, Furio, Furo, vide Furor, furoris.

Furnĭānus, a, um, adject. ut, Furniana vasa, à Furnio inventore fortassis dicta. Plin. l. 33. c. 11: Vasa ex argento mira inconstantia humani ingenii variat, nullum genus officinæ diu probando: nunc Furniana, nunc Clodiana, nunc Gratiana, nunc Anaglypta, &c.

Furnus, ni, m. In quo panis coquitur: ita dictus à furvo, id est, nigro, colore, propter fuliginem, vel propter obscuritatem, quam intus habet, ut inquit Porphyrio. [תנור tannúr, ἰπνὸς, κλίβανος, πνιγεύς. Gall. Four. Ital. Forno. Ger. Ein ofen/ober bachofen. Belg. Een backoven. Hisp. Horno para cozer pan. Polon. Piec chlebowy. Vnga. Sütő kemencze. Angl. An ouen.] Differtq; à clibano: quòd clibanus mobilis est, & quasi parvus furnus, testaque aliquando tegitur; sed ferè è metallo fit. Interdum etiam ex lapide constat, non tàm pani, quàm aliis dapibus coquendis serviens. Furnus verò ex cæmentis seu lateribus & calce constat, magnusq; & immobilis est. Plin. l. 19. c. 1: Cortices quoque decussi ligni, clibanis & furnis præbent usum. Plaut. Casin. Vnâ ædepol operâ in furnum calidum condito. ¶ Os furni, Præfurnium dicitur. Sipont. In frigidum furnum panes immittere, εἰς ψυχρὸν ἰπνὸν τοὺς ἄρτους ἐμβάλλειν, dicitur & hodie, qui docent indocilem qui monens aversum, aut qui alioqui inanem sumunt operam. Refertur apud Herodotum in Terpsichore.

Furnācĕŭs, cea, ceum. Quod in furno coctum est ut: panis furnaceus. [κλιβανίτης ἄρτος. Gall. De four, cuit au four. Ital. Cio che è cotto in forno. Germ. Das im Ofen gebachen ist. Hisp. Cosa cozida en horno. Polon. Te co w piecu iest wypieczono. Vng. Kemencze ben süt. Ang. Of an ouen or baken in the ouen.] Plin. li. 19. c. 9: Nam furnaceis panibus binas adjiciunt libras.

Furnārĭă, riæ, absolutè dicitur. [ἀρτοπωλεῖον. Gall. Boulengerie, l'art de faire du pain. Ital. L'arte del fornacio. Ger. Das Brotbrechtschandwerck. Hispan. Arte del horno. Polon. Piekarstwo. Vnga. Kinyér sütés. Angl. The crafte of baking breade in an ouen.] Sicut Cœnicularia, & Sagaria. Dicitur autem quis furnariam exercere, qui ex furno, panisque coctura, quæstum facit: vel qui furnos locat conductoribus. Sueton. de Vitellio: Cujus filius sectionibus & cōsuturis uberius compendium nactus, & muliere vulgari Antiochi cujusdam, furnariam exercentis, filiâ, equitem Romanum genuerit.

Furnārĭus: Qui furnariam exercet, sive qui furno exercando & coquendo operam dat. [Vngar. Kinyér süt. Anglic. A baker of bread.] Vlpian. l. 24 D. de dam. inf. Si furii nomine damni infecti fuerit cautum; deinde furnarii culpâ damnum datum fuerit.

Fŭrŏr, fureris, vide Furor, furoris.

Fūrŏr, furaris, vide Fur.

Fŭrīnālĭă, Sacra sunt, Furinæ deæ: cujus etiam festa Furinales feriæ vocabantur: & Sacerdos, qui hæc sacra peragebat, flamen Furinalis dictus est. Autores Varro & Festus: quanquam apud Festum corrupte, ut arbitror, legamus furnalia.

Fŭrŏr, furoris, m. t. Gravior, diuturniorq; mentis alienatio, ex vitiato principis animæ facultatis instrumento originem habens. [קצף zaháph עברה hebráh חרון charón שגעון chighahón. μανία, τῆς ψυχῆς ταραχή, θυμός. Gall. Fureur, rage, frenesie, folie insensée. Ital. Furore impeto, pazzia. German. Wütigkeit/unsinnigkeit. Belg. Rasernie/onsinnicheit. Hisp. Ira con furia, locura. Pol. Szaleństwo, zapalczywość. Vngar. Dühösség. Ang. Madnesse, rage, furie.] Quomodo autem differat ab Insania, docet Cicer. lib. 3. Tuscul. his verbis: Itaque non est scriptum si insanus; sed, si furiosus esse incipit. Insaniam enim esse censuerunt, inconstantiam sanitate vacantem, quæ tamen possit tueri officium, & vitæ communem cultum, atq; usitatum: Furorem autem rati sunt, mentis ad omnia cæcitatem. Quod quum majus esse videatur quàm insania; tamen ejusmodi est, ut furor in sapientem cadere possit, non possit insania. Virgil. 2. Aeneid. Instamus tamen immemores cæcique furore, Et monstrum infœlix sacrâ sistimus arce. Cic. de Arusp. resp. A' diis quidem immortalibus, quæ potest homini major esse pœna, furore atque dementiâ? ¶ Pro mente, vi quâdam divinâ concitatâ: qualis est furor Poëtarum. Negabat enim Democritus, quempiam Poëtarum magnum esse posse, sine furore Cic. lib. 1. de Divin. Idem paulò antè: Inest igitur animis præsagitio extrinsecùs injecta, atq; inclusa divinitùs: ea si exarsit acriùs, furor appellatur; quum à corpore animus abstractus divino instinctu concitatur. Dictus furor, quòd eo correptus, huc atq; illuc temerè feratur.

Fŭrĭæ, arum, f. p. [ἐριννύες, εὐμενίδες, ἀλάστορες. Gall. Furies. Ital. Furie. German. Die Göttinen der wütigkeit/von welchen die Heyden hielten das ihren drey weren/so die ubelthäter in der Höll peinigten. Hispan. Las furias del infierno. Pol. Trzy boginy, szaleństwa, ktore wpiekle męczą złośniky. Vngar. Furiák dühösségre vonyo pokolbeli ördögök. Ang. Furies goddes of furie.] Deæ furoris, Noctis Acherontisque filiæ; quæ tres esse putabantur, Alecto, Tisiphone, & Megæra. Virgil. 12. Aeneid. Dicuntur geminæ pestes, cognomine Diræ, Quas & Tartaream Nox intempesta Magæram Vno eodemque tulit partu. Servius: Diræ, inquit, in cœlo; Furiæ in terris, Eumenides apud inferos. Vnde & tres esse dicuntur. Vocantur etiam Canes: ut est apud Virgil. lib. 6. Aeneid. visæque Canes ululare per umbram, Adventante deâ. Lucanus 6. Pharsal. Stygiasque canes in luce superna Destituam. Hæ item Servius, Furiæ ab Atheniensibus per ἀντίφρασιν Eumenides dicebantur, quasi placabiles, & benignæ: apud quos & fanum habebant, solennibus sacrificiis celebratum: quemadmodum & lucum in Latio, qui Furinæ dicebatur. Numen autem earum, præcipuè in scelerum cognitione & vindictâ, & in animorum malè sibi consciorum exagitatione, versari putabatur. Id quod potest intelligi apud Euripidem, in Oreste. Cicer. 3 de Nat. deor. Sin hæc dea est: cur non Eumenides? quæ si deæ sunt, quarum & Athenis fanum est, & apud nos (ut ego interpretor) lucus Furinæ: Furiæ deæ sunt speculatrices, credo, & vindices facinorum & sceleris. Virg. 3. Aeneid. Et scelerum furiis agitatus Orestes Excipit incautum, patriasque obtruncat ad aras. Idem l. 4. Aeneid. Heu furiis incensa feror. Cic. pro Roscio Amerino: Furiarum nomine à Poëtis nihil aliud significari ait, quàm animum sibi malè conscium, & sceleris quibusdam quasi stimulis assiduè exagitatum. Nolite (inquit) putare, quemadmodum in fabulis sæpenumerò videtis, eos; qui aliquid impiè scelerateque commiserunt, agitari & perterreri furiarum tædis ardentibus. Sua quemq; fraus, & suus terror maximè vexat: suum quemq; scelus exagitat, amentiaq; afficit: suæ malæ cogitationes, conscientiæq; animi terrent. Hæ sunt impiis assiduæ domesticæque furiæ, quæ dies noctesque parentum pœnas à sceleratissimis filiis repetant. Trium autem Furiarum numerus, triplicem animi denotat affectum: iram, cupiditatem, & libidinem: quibus mortales in omnia facinora præcipites rapiuntur. Ira ultionem desiderat: cupiditas opes; libido voluptates quod Furiarum proprium est, aut eorum, qui furiis exagitantur. ¶ Semper virgines furiæ, ἀεὶ παρθένοι ἐρινύες. Proverbium obscurius deterret à peccando. Erinnyes enim, malefactorum ultrices, corrumpi non queunt, quominus pœnas sumant de iis, qui commeruerunt: atque hac gratiâ dictæ virgines. Suidas è Sophocle.

Fŭrĭālĭs, le, om. t. [מלא משוגעה me chughâh, μανιώδης, ἐριννυώδης. Gall. Furieux, forcené. Ital. Furioso, cosa furiosa. Germ. Wütig. Hisp. Furial. Pol. Szalony, wściekły. Vngar. Dühös. Angl. Furiouse, mad.] Liv. lib. 7. ab Vrbe: Inde terror maximus fuit, quòd sacerdotes eorum, facibus ardentibus anguibusq; prælatis, incessu furiali, militem Romanum insuetâ turbaverunt specie. Idem lib. 10: Et dira execratio, ac furiale carmen, detestandæ familiæ stirpique compositum. Cic. 2. Tuscul. Hæc me irretivit veste furiali inscium.

Fŭrĭālĭtĕr, adverbium. [μανικῶς, ἐμμανῶς. Vnga. Dühössen.] Ovid 3. Fast. Non habet exactum quid agat, furialiter odit.

Fŭrĭōsus, a um: Furens, furibundus, vesanus. [משגע me chughâh μανιώδης. Gal. Furieux, forcené, enragé. Italic. Furioso. Germ. Wütig/unsinnig. Belg. Rasende/dol. Hisp. Loco furioso. Pol. Szalony, zapalczywy. Vng. Dühös. Ang. Furiouse, mad, wood.] Differt autem Furiosus ab Insano, mali magnitudine. Insanus enim is dicitur, cui mentis sanitas non satis constat; ita tamen, ut & officium tueri possit, & communem vitæ cultum; Furiosus autem, qui omnino mente alienatus est. Serv. in illud Virgilii lib. 2. Aeneid. Non tulit hanc speciem furiatâ mente Corœbus. Furiatus (inquit) dicitur qui ex causa furit: Furiosus, à quo furor nunquam recedit. Quod tamen omninò verum non est, sunt enim furiosi, qui intermissionem habent morbiq́ & sanitatis intervalla. Vlpian. l. Qui testamento, Digest. Qui testamentum facere non possunt. Nec furiosus adhiberi testis potest: quum compos mētis non sit: sed si habet intermissionem, adhiberi potest. In hoc autem furiosus differt à mente capto: quòd furiosus rabie quâdam animi agitur: is verò, qui mente captus est, in quieta agit, nullaque furoris ostendit indicia. Vnde mente captus videtur dici, qui eo morbo laborat, quem Græci vocant μώρωσιν: quum scilicet λογιστικὸν hoc est, rationalis pars animæ, vitiata est.

Fŭrĭōsē, adverbium: Dementer, insanè furenter. [μανικῶς, ἐμμανῶς. Gall. Furieusement. Ital. Furiosamente. German. Wütiglich/unsinniglich. Hisp. furiosamente, y locamente. Pol. Szalenie. Vng. Dühössen. Ang. Ragingly, lik a mad body.] Cic. ad Attic. Isti debet eum, quum aliquid furiosè fecit, pœnitere.

Fŭro, is e, n. t. Furiosus sum, furore exagitor, insanio, bacchor. [שגע b schiggheah. μαίνομαι. Gal. Forcener, enrager, estre insensé, & hors du sens. Ital. Furiare, essere furioso. Germ. Wüten/toben. Belg. Rasen. Hisp. Enloquecer. Polon. Szaleć. Vnga. Dühösködöm. Ang. To be mad or out of his witte.] Cicer. 2. de Divinat. Qui valetudinis vitio furunt, & melancholici dicuntur. Idem lib. 3. Tusc. Quo genere Athamantem, Almæonem, Ajacem, Orestem, furere dicimus. Cic. lib. 1. Offic. Versutum & callidum factum Solonis: qui, quò tutior vita ejus esset, & plus aliquando Reip. prodesset, furere se simulavit. Idem de claris Orator. Eos furere, & bacchari, arbitrabatur. ¶ Aliquando idem, quod vehementer irasci, & præ iræ magnitudine furioso similem fieri. Cic. Quint. Fratri: Clodius furebat, à Racilio se contumaciter urbanaq; vexatum. Idem in Epist. Nunc furit Domitius, tam gavisos homines suum dolorem. ¶ Transfertur etiam ad alia: ut quum dicimus, quempiam furere audaciâ, scelere, aut libidine: hoc est, præ audacia, scelere, aut libidine, præcipitem ferri, & à furioso non admodum differre. Cic. In Catil. Furens audacia, scelus anhelans Catilina. Idem 4. Tuscul. Inflammatus & furens libidinibus.

Fŭrentĕr, adverbium; Insanè, more furiosi. [μανικῶς. Gal. A la façon d'vn insensé, & enragé, furieusement. Ital. Furiosamente. Ger. Wütiglichen/mit wüten. Hisp. Locamente, furiosamente. Polon. Szalenie. Vng. Dühössen. Ang. Ragingly, lik a mad body.] Cicer. Attic.

Attic. li. 6: Dionysius mihi quidem in amoribus est: pueri autem ajunt, eum furenter irasci.

Fŭrĭo, as: Furore concito, in furorem ago. [שגע schigéah. ἐκμαίνω. Gallic. *Faire devenir furieux, faire forcener & enrager.* Ital. *Infuriare.* Germ. Wütig/oder unsinnig machen. Hisp. *Hazer à otro loco.* Pol. *Szalonim czinie.* Vngar. *Meg ewohösitom.* Ang. *To mak one mad.*] Horat. lib. 1. Carm. Quum tibi flagrans amor & libido, Quæ solet matres furiare equorum.

Fŭrĭātŭs, a, um: Furore concitatus. [משגע meschuggháh. ἐκμανείς. Gall. *Forcené, enragé.* Italic. *Infuriato.* Germ. In grimm unnd wütigkeit bewegt/erzürnet. Hispan. *Enloquecido.* Pol. *Do szaleństwa zapalony.* Vngar. *Meg ewohösiett.* Angl. *Made mad.*] Virgil. 2. Aeneid. Non tulit hanc speciem furiatâ mente Corœbus. Vbi Servius: Furiatus dicitur, qui ex causa furit: Furiosus, à quo furor nunquam recedit.

Fŭrĭbundŭs: Furens. [משגע meschugghâh. λυσσώδης, μαινόμενος, μανιώδης. Gall. *Forcené, plein de rage, enragé.* Ital. *Infuriato, grandemente furibondo.* German. Heftig wütend. Belg. Rasende/ wüdende. Hisp. *Mucho enloquecido.* Pol. *Szalony, wściekający się.* Vng. *Dühösködő, dul fulo.* Ang. *Mad or raging woode.*] Salust. in Catil. Tum ille furibundus, Quandoquidem circumventus, inquit, agor, incendium meum ruinâ extinguâ. Cic. pro Sestio: At quum illa furibundus, incitatâ illâ suâ vacordi mente, venisset, &c. Idem 13. Philippic. Cæsaris enim incredibilis ac divina virtus, latronis impetus crudeles ac furibundos retardavit.

Furtim, Furtivus, Furtum, Furunculus, vide Fur.

Fŭrvŭs, a, um: Niger, ater, obscurus. שחור schachór, μέλας, ἀμαυρός, σκοτεινός. Gal. *Noir tenebreux.* Ital. *Oscuro, nero, bruno.* Germ. Schwartz/Dunckel. Belg. Swart/donker/ duyster. Hispan. *Negro, oscuro.* Pol. *Czarny.* Vng. *Fekete, kormos.* Angl. *Blak, darke.*] Ovid. lib. 5. Metamorph. Ascalaphus vidit, quem quondam dicitur Orphne, Inter Avernales haud ignotissima nymphas, Ex Acheronte suo furvis peperisse sub antris. ¶ Hostiæ furvæ dicebantur, quæ nigri erant coloris: quod hostiarum genus diis infectis gratissimum putabatur.

Fŭscĭnă, næ, penult. corr. f. p. Telum tridens, sive trisulcum, aut bisulcum, quo piscatores figunt Anguillas, & cæ, quæ in imo aquæ fundo natent. [שלש קלשון schelósch killeschón. ἀκόντιον, τρίαινα. Gal. *Vne fourchefiere à trois pointes.* Ital. *Tridente fuscina.* German. Ein gabelt mit dreyen zincken/als fischergeeren oder stachel. Hispan. *El arrexaque de tres puntas de hierro.* Pol. *Osc ktorą ryby biją.* Vng. *Szigony.* Ang. *A forke or trout speare with three pointes.*] Erat autem hoc insigne, & velut sceptrum Neptuni, ut in Priapeas: Neptuni fuscinæ telum. Cic. 1. de Natura Deor. Dant etiâ Deo arcum, hastam, clypeum, fuscinam, fulmen. ¶ Hoc etiam retiarii in gladiatoriis ludis utebantur. Iuven. Satyr. 2: Vicerat hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi. Martial. lib. 1: Fuscina dente minax.

Fŭscĭnŭlă, f. p. diminutivum: Parva fuscina. [ἀκοντίδιον, τριαινίδιον. Vng. *Szigonyocska.* Ang. *A fleshe hooke or litle trout speares.*]

Fŭscŭs, a, um: Color subniger, id est, non planè niger: qualis est Indorum Meridionalium, & Aethiopum color. [שחרחר schechrachér. φαιός. Gal. *Brun, obscur, tenebreux.* Ital. *Fosco, bruno, oscuro.* Ger. Braunschwartz. Belg. Bruyn. Hisp. *Baço ò pardo en color.* Pol. *Czarniawy.* Vng. *Szürke fekete barna feketességű.* Ang. *Dunne or darke colour.*] Fuscus pilus: Plin. lib. 8. cap. 21. Fuscum Falernum: Martialis. Fuscus equus: Ovid. 2. Fast. Hesperus & fusco roscidus ibat equo. ¶ Fusca vox est ea, quæ clara aut canora non est. Cic. 1. de Natura deorum: Et vocis genera permulta: canorum, fuscum: lene, asperum: grave, acutum: flexibile, durum. Fusca laterna: Martialis lib. 14: Cornea si non sum, numquid sum fuscior?

Fŭscŏ, as, ect. Est fuscum; hoc est, subnigrum facio. [ἀμαυρόω, σκοτίζω. Gall. *Offusquer, rendre noir & tenebreux.* Ital. *Infoscare, far fosco, ò bruno.* Germ. Schwartzlecht/oder braunfarb machen. Belg. Bruyn maken. Hisp. *Embaçar y descolorar à otra cosa.* Pol. *Przyczerniam.* Vng. *Megszürkitöm, feketésse teszem.* Ang. *To mak dunne, or darke.*] Ovid. 1. de Arte amandi: fuscantur corpora campo.

Fŭscātŏr oris, m. [σκοτίζων, φαιὸν ποιῶν. Gal. *Celui qui offusque, rend tenebreux.* Ital. *Che fa bruno, ò fosco.* Germ. Der da dunckelfarb oder schwartzlecht macht. Hispa. *Aquello obra de embraçar y descolorar.* Pol. *Ten ktory sczernia, fabierz.* Vng. *Szürkeítő, feketítő.* Ang. *That maketh dunne or duskie.*] Lucan. 4: quicquid cœli fuscator eoi Intulerat corpus.

Fusè, Fusilis, Fusim, Fusio, Fusor, fusoris, vide Fundo. fundis.

Fūstĕrnă, næ: Pars abietis superior, durior, & nodosior, nam inferior, minusque nodosa, Sapinus dicitur. Plin. lib. 16. c. 30: Abietis quæ pars à terra fuit, enodis est: hacque quam diximus ratione, fluviata decorticatur, atque ita Sap inus vocatur: superior pars nodosa duriorque, Fusterna. Non desunt, qui malint legere *Susterna*. Vide Abies.

Fūstĭs, hujus fustis, m. t. Baculus, stipes. [שבט schébet מקל makkél βάκτρον, βακτηρία. Gall. *Vn baston.* Ital. *Bastone.* Germ. Ein kolb/stab. Belg. Een stock. Hispan. *Palo è vara como para hostigar.* Polon. *Kiey.* Vng. *Fustély, bot.* Angl. *A cudgell.*] Plaut. in Amph. Auferère, non abibis; si ego fustem sumpsero. Plin. lib. 14. cap. 13: Invenimus inter exempla, Egnatii Mecennii uxorem; quòd vinum bibisset è doliò, interemptam fuste à marito. Cicer. pro Cæcinna: Quid igitur, si glebis, aut saxis, aut fustibus, aliquem de fundo præcipitem egeris?

Fūstŭārĭum, rii, n. f. Pœna quæ fuste infligitur, verberatio & castigatio quæ fit fustibus. [ξυλοκοπία. Gall. *Bastonnade, coup de baston.* Ital. *Bastonata, colpo de bastone.* Ger. Die straff mit kolben oder stecken zu schlahen. Hispan. *Hostigamiento con vara.* Pol. *Kijowanie, kijem bicie.* Vng. *Fustélyezés botolás.* Angl. *A beating with a staffe or cudgell.*] Cic. 3. Philip. Nam, si ille Consul; fustuarium meruerunt legiones, quæ Consulem reliquerunt.

Fūsūră, Fusus, vide Fundo, fundis.

Fūsŭs si, m. f. Instrumentum, quod mulieres nendo digitis volvunt, à fundendo dictum: quòd, dum trahitur; volvendo quasi liquefieri videtur. פלך pelech ἄτρακτος. Gall. *Vn fuseau.* Ital. *Fuso.* Germ. Ein spindel. Belg. Een spille. Hispan. *El huso para hilar.* Pol. *Wrzeciono.* Vng. *Orsó.* Angl. *A spindell.*] Plin. lib. 11. cap. 23: Lanificia mox in fila tennantur junceo fuso. Idem lib. 28. c. 2: Paganâ lege in plerisque Italiæ prædiis cavetur, ne mulieres per itinera ambulantes torqueant fusos, aut omnino detectos ferant. Ovidius lib. 4. Metamorph. versato ducentem stamina fuso. Virg. 4. Geocg. dum fusis mollia pensa Devolvunt.

Fūtĭlĭs, le, penult. corr. A fundendo, ut Festo videtur: aut certè (quod Vallæ placet) ab antiquo verbo Futio: à quo & Effutira, propriè dicitur, quòd liquorem sibi commissum non satis fidelitet continet, sed protinus effundit. χυδαῖος. ¶ Futile; vasis genus dicebatur, auctore Donato, latissimi oris, ex altera parte arctum, quod statim positum effundebatur. Vtebantur eo in sacrificiis Vestæ: quia aqua, ad sacra hausta, in terra non ponitur: quòd si fiat, piaculum est. Vnde excogitatum vas est, quod stare non posset, sed positum statim effunderetur. ¶ A quo futilis homo dicitur, qui continera tacenda non potest, sed ea effundit. [רק rek. χυδαῖος, φλύαρος. Gal. *Qui ne peut contenir ce qu'il tient ou scait, languart, inutile, vain, de nulle importance, leger.* Ital. *Che non può tener secret ò clapoco, inut le, leg giero.* Ger. Ein klaffer / oder Klapperman / schwätzman. Belg. Een klappaert / langetonge. Hispan. *Vano, loco, sin provecho.* Pol. *Sczebiot, ten ktori nic tataic nie moze, sczebiot.* Vngar. *Fecsegőhiába valo.* Ang. *A babler or lying whayle.*] Terentius in Andr. tàm iners, tàm nulli consilii Sum: servón fortunas meas me commisiſſe futili? Idem in Adelph. Tu quantus quantus es, nihil nisi sapientia es: Ille futilis, somnium. ¶ Accipitur etiam Futilis, pro Vano, levi & inutili. Cicer. 1. de Natur. deor. Futiles commentitiæque sententiæ. Sic Plinius libro 33. cap. 2. causam futilem vocat, quæ levis est, & nullius momenti.

Fūtĭlĭtās, atis, f. t. Vanitas, levitas. [ריק rik הבל hebel. φλυαρία, ματαιότης. Gal. *Legereté, vanité en parler.* Ital. *Leggierezza vanità.* Germ. Leichtfertigkeit/vnnütze tabertes. Hispan. *Locura, vanidad en palabras.* Polon. *Lekkomiślność mownie.* Vnga. *Fecsegés, hiaba valoság.* Angl. *Lithtnesse folish babling.*] Cic. 2. de Nat. Deorum: Hæc & dicuntur, & creduntur stultissimè; & plena sunt futilitatis, summæq; levitatis.

Fūtĭlĕ, advecbium: Pro Futiliter. [בריק berik. ψυχρῶς. Gall. *En vain, inutilement.* Ital. *In vano, inutilmente.* Ger. Leichtfertiglich / vnnützlich. Hisp. *Loca, y vanamente.* Pol. *Lekomiślnie, niepotrzebnie.* Vngar. *Trágárul, fecsegve.* Angl. *Vainely, bablinglye.*] Ennius in Phœnice, ut citat Nonius: Vt, quod factum est futilè, amici nos fectamus fortiter.

Fūtĭo, is: Effundo. [שפך schaphách ἐκχέω. Gal. *Espandre dehors.* Ital. *Mandar fuori.* Germ. Außgiessen. Belg. Wtgoyen. Hispan. *Echar de fuera.* Pol. *Szczebiece.* Vng. *Ki fecsegöm, ki tóltöm, ki fecsegatom.* Ang. *To bable foolishlye.*] A quo componitur Effutio; de quo paulò antè in dictione Futilis.

Fūtĭs: Vas aquarium, quo aqua in triclinium infundebatur. Sipontinus.

Fūto, as: Redarguo à quo Confuto, & Refuto. הוכיח hochiah. ἐλέγχω. Vngar. *Meg czáfolom.*] Vida in dictione Refuto. Cato Futavit usus est, pro sæpius fuit.

Fūtātim advecbium antiquum: idem est quod Profusim. Plaut. in Trucul. Futatim nomen meum commemoravi ter.

Fūtum, ti, n. f. Vas aquarium, quo in triclinio aquam infundebant: à fundendo dictum. Vac. 4. de ling. Lat.

Fŭtūrŭs, a, um: Consequens, insequens, posterus, reliquus, impendens. [עתיד hathid. Polon. *Przyszły.* Vngar. *Iövendő, következendő.*] Cicer. Attic. 93: Sed illum eum futurum puto, qui esse debet.